Cax. 25. Lib. 11.

Est 53
n. 65

R.14
3/19

Summa p̄dicantiū:

omnibus diuini eloquij propa-
gatoribus vſui accommodatiſſima: per venerabilem ſacre
Theologie profeſſorem Joānem de Bromyard ordi-
nis predicatorū edita. Jam nouiter emaculata:
marginarijſq; notis admodum concinne
inſignita: hiſce impreſſa formulis
viſu dignis lector candide
venalis prodit: le-
ge et proba.

Epigramma. P. CHA.

Eloquium veteres olim didicere poetæ:
Vt caperent populi blandia verba rudis.
Nil tamen eloquio: fructus peperere fugaci:
Verbula nam ventus leuis & aura tulit.
Illa ſed poteris(quiſquis diuina miniſtras)
Summa: non timido pectore vera loqui.

ecclesie

Tabula Vocalis

¶ Incipit Tabula vocalis ſuper Summã predicantiũ fratris Joannis de Bromyard ordinis fratrum predicatorum.

		Fol.
1	Abiectio	j
2	Abijcere	ij
3	Ab infantia	ij
4	Abſtinentia	iij
5	Abſconſio	iiij
6	Abuſio	iiij
7	Abſolutio	iiij
8	Accidia	v
9	Accedere	vj
10	Accipere	vj
11	Accuſatio	vij
12	Acquiſitio	viij
13	Aduentus	xij
14	Aduocatio	xiiij
15	Adulatio	xvij
16	Adoratio	xix
17	Adulterium	xx
18	Aduerſitas	xxj
19	Ambulare	xxj
20	Amor	xxij
21	Amicitia	xxiiij
22	Angeli	xxvj
23	Anima	xxvij
24	Arma	xxix
25	Aſcendere	xxx
26	Audire	xxxiij
27	Auaricia	xxxv
1	¶ Beatitudo	xl
2	Bellum	xlj
3	Benefacere	xlv
4	Bonitas	xlv
1	¶ Charitas	xlvj
2	Caro	xlvij
3	Caſtitas	xlviij
4	Ciuitas	xlix
5	Contritio	lj
6	Confeſſio	lij
7	Conſcientia	lvij
8	Conſuetudo	lviij
9	Concordia	lx
10	Cogitatio	lx
11	Conſiliarij	lxij
12	Compaſſio	lxv
13	Conuerſatio	lxv
14	Cor	lxvj
15	Chorea	lxvij
16	Correctio	lxviij
17	Crux	lxxj
18	Cuſtodia	lxxiiij
1	¶ Damnatio	lxxv
2	Deſperatio	lxxvij
3	Decima	lxxviij
4	Dedicatio	lxxix
5	Delectatio	lxxx
6	Detractio	lxxxj
7	Diſcretio	lxxxiiij
8	Diſcordia	lxxxiiij
9	Dilectio	lxxxv
10	Dimittere	lxxxvij
11	Diuitie	lxxxviij
12	Dominatio	xc
1	¶ Ebrietas	xciiij
2	Electio	xcv
3	Elemoſyna	xcvj
4	Equitas	c
5	Erubeſcentia	cj
6	Euchariſtia	cj
7	Exemplum	cvj
8	Executores	cviij
9	Excõmunicati	cxj
1	¶ Falſitas	cxj
2	Fama	cxvij
3	Ferie	cxviij
4	Fides	cxxij
5	Filiatio	cxxvij
6	Fortitudo	cxxix
7	Fraternitas	cxxix
8	Furtum	cxxx
1	¶ Gaudium	cxxxij
2	Gloria	cxxxv
3	Gratia	cxxxix
4	Gratitudo	cxlij
5	Gula	cxliiij
1	¶ Homo	cxlvj
2	Homicidium	cxlix
3	Honeſtas	cl
4	Honor	cl
5	Hoſpitalitas	clij
6	Humilitas	cliij
1	¶ Jeiunium	clvj
2	Inconſtantia	clvij
3	Infirmitas	clviij
4	Inobedientia	clx
5	Intentio	clxj
6	Inuidia	clxij
7	Ipocryſis	clxiiij
8	Ira	clxvj
9	Judices	clxvij
10	Judicium humanum	clxx
11	Judicium diuinum	clxxiij
12	Juramentum	clxxv
13	Juſticia	clxxix
1	¶ Labor	clxxxiij
2	Laus	clxxxiiij
3	Leges	clxxxv
4	Liber vite	clxxxvj
5	Locutio	clxxxviij
6	Ludus	cxcj
7	Luxuria	cxcj
1	¶ Maledictio	cxcvj
2	Mandatum	cxcvj
3	Maria	cxcviij
4	Matrimonium	ccij
5	Mendacium	cciij
6	Mercatio	cciij
7	Militia	ccv
8	Miniſtratio	ccvj
9	Miſericordia	ccx
10	Miſſa	ccxiiij
11	Mors	ccxv
12	Mundicia	ccxxxj
13	Mundus	ccxxxiij
14	Munera	ccxxxvj
1	¶ Natiuitas	ccxxxviij
2	Negligentia	ccxl
3	Nobilitas	ccxlj
4	Nocumentum	ccxliij
1	¶ Obedientia	ccxliiij
2	Ocium	ccxlv
3	Odium	ccxlvij
4	Operatio	ccxlvij
5	Oratio	ccxlix
6	Ordo clericalis	ccliij
7	Ornatus	cclxiij
8	Oſtenſio	cclxv
1	¶ Patientia	cclxvj
2	Paſſio chriſti	cclxviij
3	Paupertas	cclxxiij
4	Pax	cclxxvij
5	Peccatum	cclxxxj
6	Peccator	cclxxxiiij
7	Penitentia	cclxxxvj
8	Pena	ccxciiij
9	Perſeuerantia	ccxcix
10	Pietas	ccxcix
11	Predeſtinatio	ccc
12	Predicatio	ccciij
13	Prelatio	cccviij
14	Pulchritudo	cccxv
1	¶ Querere	cccxvij
1	¶ Rapina	cccxviij
2	Recidiuum	cccxxiij
3	Reddere	cccxxv
4	Regimen	cccxxvj
5	Religio	cccxxvij
6	Reſtitutio	cccxxxvij
7	Reſurrectio	cccxxxix
1	¶ Sacerdotium	cccxlj
2	Sanctitas et ſanitas	cccxliij
3	Sapientia	cccxliiij
4	Scientia	cccxlvj
5	Senectus	cccxlviij
6	Senſus	cccxlix
7	Sequi	cccl
8	Seruire	cccl
9	Simonia	cccliij
10	Societas	cccliiij
11	Sortilegium	ccclv
12	Spes	ccclviij
13	Spirituſſanctus	ccclix
14	Superbia	ccclxj
1	¶ Tentatio	ccclxiiij
2	Teſtimonium	ccclxvij
3	Timor	ccclxviij
4	Trinitas	ccclxix
5	Tribulatio	ccclxx
1	¶ Veritas	ccclxxviij
2	Verba dei	ccclxxx
3	Via	ccclxxxj
4	Videre	ccclxxxij
5	Vindicta	ccclxxxiij
6	Virtus	ccclxxxv
7	Vita	ccclxxxvj
8	Viſitatio	ccclxxxviij
9	Vocatio	cccxciiij
10	Voluntas	cccxcvj
11	Votum	cccxcviij
12	Vſura	cccc
1	¶ Xp̃s	ccccij

¶ Incipit tabula Realis in predicta ſumma p̄dicantium.

Ab A B infantia pueri inficiuntur ab illis a quibꝫ deberent informari. A.iij.2. De hac materia ⁊ ꝙ ſunt a iuuentute in moribꝫ informādi: vide ibi totum capitulum.

¶ Ab infantia vel de longa ꝯſuetudine puerſus raro corrigitᷣ: ibidem. Quia multa habet impedimenta. P.vij.52. Nec illa difficultas eſt ỽtuoſa: ibidē.53.

Item bona vita eſt incipienda ab infantia. L.j.3.

Item infantes ſunt templum dei. M.xij.13.

Quere: conſuetudo: iuuentus: ſenectus: cum concordantijs ſuis.

¶ Abſolutio. Multi male abſoluuntᷣ. C.v.16.et.17.

Quere: ꝯtritio: ꝯfeſſio: penitētia: reſtitutio: ſatiſfactio.

¶ Abſtinentia. Abſtinendū eſt ne alij ſcandalizentur. F.ij.8.per legem.

Item magna eſt abſtinentie [illegible]ilitas. A.iij.per totum.

Item abſtinentia eijcit demones de animabꝫ. A.iiij.1.

Item facit acquirere ſcientiam. A.iiij.2.

Itē eſt ſignum vite eterne ⁊ mater ſanitatis. A.iiij.3.

Item multū valet cum falſa pacientie: ibidem.iiij.

De abſtinentia Nabuchodonoſor: ibidem.vij.

Item ꝙ fuit a deo ordinata in paradiſo. J.j.9.

Item eſt neceſſaria in omībus ſenſibus corporis ⁊ potentijs anime. J.j.1.

Itē ꝯtra murmurātes de abſtinētia. S.et.G.iiij.10.

Itē ꝙ eſt cauſa ſanitatꝭ. S.et.G.v.18.et.19.et.J.j.5.

Recuperat hereditatē celeſtem. J.j.6.

Que ſit abſtinentia vicioſa. J.j.7.

Item abſtinentia debilitat hoſtes per hiſtoriam. P.vij.23.

Quere: gula: ebrietas: ieiunium: penitentia cum cōcordantijs ſuis.

¶ Abuſio: abutētes miſericordia dei ſunt peſſimi apothecarij. M.ix.37.

Abutentes donis dei vel hominū male reflectunt radios. S.G.iiij.6. H.j.25.

Item ꝙ omnia perdent quibus abutebantᷣ. Vide de hac materia. A.vj. per totum.

Quomodo omībus rebus abutimur. T.xvj.et.xvij.et.xviij. ꝙ tales perdunt priuilegia.

Quere priuilegium.

Ac ¶ Accedere debemus ad chriſtum quatuor modis. A.ix. per totum.

Quere: ambulare: via.

¶ Accidia. Accidioſi ſunt baiuli diaboli. A.viij.v.

Et vaſa vacua in eius cellario: ibidem.vj.

Et canes iacentes in ſole: ibidem.vij.

Et terra inculta: ibidem.viij.

Item inter ſerpentes dormiunt ore aperto: ibidem.ix.

Et habent currum in luto nec iuuant vt extrahatur. A.viij.10.

Bonum exemplū ad excutiendā. A.viij.13.

Et medicina diaboli: ibidem.xiiij.

Qꝛ accidioſi habebunt regnum diaboli per exemplū de rege ⁊ tribus filijs: ibidem.xvj.et.xvij.

Qꝛ perdūt regnū celoꝝ ꝑ exemplū bonū. A.G.xviij.

Qꝛ demon accidie eſt camerariꝰ inferni. A.xxij.xviij.

Quomodo accidia legit tedet animā meā in exequijs peccatoris. P.vj.3.

Item accidioſi perdūt tp̄s bonū irrecuꝑabile. N.ij.1.

Item multa damna ſequuntᷣ accidiā ⁊ multa pericula. N.ij.arti.ij.

Et ſunt multi operarij. O.iiij.9.

Quomodo reſpōdendū eſt tentationi accidie. P.xiiij.

Quere ocium.

¶ Acquiſitio vix eſt ſine peccato. A.xij.2.

Item in acq̄ſitōe mala diabolus eſt ſocius. A.xij.4.

Item tales ſcindunt burſam dei: ibidem.vj.

Item eſt mortifera vtentibus: ibidem.vij.et.xxiiij. cū ſequentibus.

Item infert damnū temporale. A.xij.13. cū ſequētibꝫ

Facit ꝙ nono habet gratiam bene expendendi. A.xij.16.et.21.

Infert damnum eternum: ibidem.xxiiij. cū ſequētibꝫ.

Tales ſunt peiores Juda. A.xij.30.

Item in morte deſperant: ibidem.xxxiij.

Et demones de hoc libentius tentant. A.xij.34.

Male excuſant ſe legibus: ibidem.xxxviij.

Item modus malus quo multi emunt res alterius. A.xij.39.

Qꝛ non deberent acquirere pro filijs optime probatᷣ: ibidem.liiij.

Itē malus modus quo multi acquirūt. A.xxvij.21.

Quibus ſunt crudeles. A.xxvij.37.et.28.

Sunt mali mercatores. A.vij.29. cum ſequentibus.

Item in fine diabolus cuꝫ eis computat: et eos ad infernum portat. F.j.42.

Item acquiſitores decipiunt incautos. F.iiij.16.

Qꝛ acquirentes ꝓpter remanentes poſt eos ſunt ſimiles volenti currere poſt mortem. F.v.10.

Item aſſimilantᷣ ſerpenti qui vocatᷣ regulus. J.vj.7.

Qꝛ acquiſitio mala nocet vxoribus ⁊ liberis ⁊ amicis et miniſtris. J.xiij.38.

Item ſunt ſicut quidam medicus. L.iij.13.

Item damnantᷣ per narrationē bonam. M.vj.19.

Item qđ male acquiſitū eſt: male vadit. M.xiiij.4.

Quomodo cupidi malicioſe aquirūt res mobiles. R.j.1.et.3.

Et immobiles. R.j.2.

Item quomodo ſe excuſant per miniſtros ⁊ legem patrie. R.j.5. Talium periculum. R.j.10.

Item omīa vendicant: ⁊ in omēs impingunt ſicut cecus. R.j.16.

Tenentes male acquiſita eandem penam ſuſtinebunt R.vj.11.et.xij. Quia tales bibunt vomitum alioꝝ. R.vj.15.

Item male acquirentes ꝓ filijs: vel quibuſcūqꝫ alijs aſſimilantᷣ vipre. V.xij.5. Quere: auaricia: cupiditas: falſitas: furtum: mercatio: rapina: ſimonia: emptio: venditio: munera: vſura ⁊c̄.

¶ Accuſare. A.xj. per totum.

Item damnum quod alijs inferunt poſtea ſentiunt. J.vj.29.

Item ſunt accuſatiui caſus. S.xiiij.12. Quere: ira: inuidia: odium: falſitas: nocumentū: viſitatio ⁊c̄.

¶ Aduentus: ꝙ in aduētu eſt ſpecialiter confidendū. A.ij.1. De materia aduentus. A.xiij.per totum. Ad

Quere natiuitas: chriſti: Maria.

¶ Aduerſitas prodeſt. A.xviij.3. Non mutat animū ſapientis: ibidem.viij.

Item in fine placebit per exemplū de cultello. D.j.2.

Et per rationem. M.xj.21.

Item aduerſitas oſtendit qui ſunt patientes. P.j.16.et.17.

Qꝛ deus immittit aduerſitatem ꝓpter bonum noſtrū P.v.26.

Quere flagellum infirmitas: impatientia: patientia: perſecutio: tribulatio.

¶ Adulatio. Adulatores: sunt sacerdotes inferni: ⁊ duces cecorū: ⁊ falsi testes ⁊ periculosi medici ⁊ coci inferni et detractores et mitra scabiosi et cauda aīalis pallium mortui et horologiū inferni et incantatores et aucupes ⁊ nutrices diaboli ⁊ locuste ⁊ syrene ⁊ canes ioculatorꝫ ⁊ vulpes ⁊ demones laruati ⁊ pastores ouium diaboli ⁊ Judas proditor et homicide et falsi ꝓphete ⁊ venatores diaboli ⁊ aer ⁊ gallus super campanile: probanť hec oīa. A. xj. 1. 2. cum sequentibus: ⁊. M. xiij. 9.
Item adulatores decipiunt potentes per exemplū bonum. A. xv. 19.
¶ Quibus rebus assimilanť. C. xj. 24. et. 28.
Et ꝙ magni prelati dicunt. Amen. C. xj. 29.
Item sunt sicut auis in cauea: ⁊ intrantes domū prunimensem. C. xj. 30. et. 31.
Item sunt falsi monetarij. F. j. 24.
Qualiter respondendū est adulatoribꝫ. P. v. 15.
Quere consiliarij: ministratio.
¶ Adulterium: ꝙ adulteriū mulieris est peius ꝙ̄ viri A. xvij. 2.
Que mala sequunť adulteriū: ibidem. iiij.
Propter adulteriū vxor ꝑdit dotē. X. j. 21. ꝑ legem.
Item pena adulterij. ibidem. x. cum sequentibus.
Quere luxuria: matrimonium.
¶ Aduocati tenenť facere elemosynam de scientia illorum. A. xiiij. 7.
Item falsi sunt peiores oībus artificibus et similes demonibus: ibidem. xiij. ⁊. xiiij.
Item assimilanť cuidam medico. L. iij. 13.
Et stipendiarijs italie: ibidem. xiiij.
Q, nimis faciliter credunt clienti. L. iij. 15. et. 17.
Quere: falsitas: lex: sapientia.
Af ¶ Affectus inflāmať humilitate. N. vj. 19.
Quere: voluntas: consensus: desiderium.
Alea: quere ludus.
Am ¶ Ambiciosi sunt ab ecclesiasticis: et alijs officijs repellendi. N. vj. 2.
Quere superbia.
Item cogitatio mortis deberet oēs ab ambitione retrahere. M. xj. 9. et. 10.
Ambulare debemus post christum triplici via et triplici modo. S. vij. arti. j. 2.
Quere: sequi et via ⁊c.
Amicitia mundialis ⁊ carnalis est falsa. A. xxj. 2. cum sequentibus.
Bona differentia inter amicitiā dei et mundi: ibidem iij. cum sequentibus.
Quibus modis oīs amicitia acquiriť: ibidem. v.
Amici ficti crescunt diuitijs: sicut mala herba cū tritico: ⁊ ramusculi cum arbore. D. xj. 26.
Item amicitia mundi ⁊ carnis: est sicut rota ligata fune debili. F. j. 20.
Item melior est inimicus manifestus: ꝙ̄ amicus fict⁹. J. vij. 9.
Querentes malorꝫ amicitiā deo disponente: illorꝫ habebunt inimicitiam. J. ix. 20.
Itē tota amicitia mūdi: est ad carnē ⁊c. M. xj. 84.
Itē mors oñdit q̄s sit ver⁹ amicus. M. xj. 117. ⁊. 118.
Itē amicitia malorꝫ est ad malū finē. P. iiij. 5. ⁊. 23.
Item assimilať amicitie latronū. P. iiij. 36.
Amicitia mundialiū legit octauā lectionē in exequijs peccatoris. P. vj. 16.
Item est similis furibus ⁊ demonibus. S. x. 3.
Itē nō ē amicitia bona inť malos: ⁊ causa q̄re. V. j. 3.
Nō est vera amicitia vbi vnus nō agit ad correctionē alterius. V. j. 4.
Quere amor: fraternitas: societas: inimicitia.
¶ Amor facit animā silēm rei amate. A. xx. 1. ⁊. 2.
Q, multi libentius dant pro amore mundi ꝙ̄ dei: ibidem. viij.
Item eleuat amantē in celo: ⁊ ad celum: sicut calor humores. A. xx. 17.
Item amor malorum finitur in odium eternum: per exemplum sapientis ⁊ stulti. A. xxj. 27.
Item amor de omnibus lucratur. C. j. 11. et. 12.
Item quare amor diciť pes anime. M. xj. 43.
Item stulti sunt qui plus amāt terrena ꝙ̄ celestia. M. xiij. 8.
Q, christ⁹ fuit nat⁹ ⁊ passus: vt a nobꝫ amareť. P. ij. 12.
Q, aliqui tenent diem amoris: sicut paterfamilias: et lupus. P. iiij. 15.
Quere amicitia: charitas: ꝯcordia: dilectio: pax: timor.
¶ Angeli. Angelorꝫ ꝓsentia debent facere nos abhorrere peccata. A. xxij. 13. ⁊. 14. An
De quibus hominibus [illegible] rauabiť ruina angelorū: ibidem. 15.
Quare deus dat damnandis angelum custodem. G. iij. 31. et. L. vj. 51.
Custodiunt non a te[illegible]tionibus: si regetur pulchris versibus. L. j. 20.
Anima est bulla dei quā falsificans excōmunicatur. A. xj. 13.
Anima que sequitur carnem peribit in eternum. A. xxj. 27.
Quid sit anima: ⁊ ꝙ viuat post corpus: ostendiť multis rationibus. A. xxiij. 1.
Differentia inter imaginem ⁊ similitudinē in anima. A. xxiij. 6.
Anima est castrum dei: ibidem. xij.
Q, multi diligentius colligunt pecunias ꝙ̄ custodiunt animas: ibidem. xxiiij.
Pena polluentium templū anime. B. ij. 46.
Item qui animas negligunt: sunt ꝓditores. C. ij. 6.
Q, multi sunt in illo periculo. C. ij. 7.
Amor inordinatus inter animā ⁊ carnem vertetur in odium. C. ij. 9. et. 10.
Tales sunt stulti: ibidem. xij.
Q, anima in gratia existens est pulcherrima: ꝫ in peccato existens est turpissima. C. v. 4.
Bonū experimentū quō sciri potest: vtrum aīa plus diligatur ꝙ̄ corpus. C. v. 29.
Anima est ornanda ꝓpter deum. C. x. arti. iij.
Non omnis anima habet dei similitudinem et causa quare. C. xiiij. 3.
Q, fecit eam ad dei et ad sanctorum similitudinē: ibidem. 4.
Que anima non potest recipere dei similitudinem. C. xiiij. 9.
Item mundata et munda seruanda est: quia est templum dei: ibidem. xiij.
Quare non faciunt pro anima: sicut faciunt pro corpore. E. iij. 3.
Item anima debet esse liber mandatorꝫ dei: ⁊ quomodo scribi et corrigi debet. L. iiij. 3.
Item infirmitas anime est similis infirmitati corporis. M. xj. arti. ij.
Q, perdens animā alteri⁹ ꝓ illa perdeť. M. xj. 20.
Item anima habet triplicem carcerem. M. xj. 54.
Item tripliciter polluiť. O. vj. 8.
Itē tantū de nobilitate anime est gloriandū. N. iij. 10.
Quomodo anima est ornanda virtutibus. O. vij. 3.

Item anime pulchritudo eſt multum appetenda. P. xiiij.8.
Item ꝙ anime ſunt in gloria et pena ante diem iudicij R.vij.15.
Item cum arte veraces: niſi in arte anime diliguntur. V.j.7.
Quere caro: ignorātia ⁊c.
¶ Antichriſtus cito peruerteret illos qui nunc faciliter corrumpunt̄. F.iij.5.
Item quomodo intelligitur illud Dan̄.xij.
Beatus qui expectat ⁊ peruenit ad dies mille trecentos trigintaquinq̄. I.xj.3.
Quere diabolus.
Ap ¶ Appellationū abuſus reprobat̄. A.xiiij.16.
Appellant pauperes ad deum iniuriam patientes. I. xj.8.
Quere: aduocatio: falſitas.
¶ Appetitus humane laudis facit vendere precioſum pro vili. G.ij.16.
Quere: affectus: voluntas: deſiderium.
Aperire debemus deo propter multa cōmoda. A.xiij. 32. cum ſequentibus.
Quere oſtendere.
Ar ¶ Arma anime ſunt virtutes. A.xxiiij.7.
De iſta materia: ibidem totum capitulum.
Item armemus nos exemplo chriſti. M.j.13.
Contra ſuperbiā ⁊ vanitatē armoꝝ. M.iij.15.
Quere: bellum: malicia: virtus.
¶ Archiepiſcoporum anglie irrationabilis diſcordia. M.iiij.12.
Quere: epiſcopi: prelati.
As ¶ Aſcendere. A.xxv. per totum.
Quomodo chriſtus prius aſcendit crucem et quare. P.ij.13.
Et congrue ſic aſcendit. P.ij.15.
Quere: accedere.
Au ¶ Auaricia. Auari habent ſtomachum nimis repletū A.x.7.
Item nunq̄ dicunt ſufficit. A.xij.22.
Item auaricia eſt multum contra rationem: quia vita noſtra eſt tam breuis. A.xij.52.
Auarus animam ſuam vendit. A.xxiij.21.
Et deum expugnat. A.xxv.24.
Non audit libenter predicantem. A.xxvj.21. et.22. et V.xij.5.
Item auaricia ſcientie et non cōmunicare quater nos eſt deteſtabile. A.xxvij.5.
Quot mala creſcūt ex radice auaricie. A.xxvij.3.
Quomodo inuenitur in loquela et opere omniū: ibidem.iiij.
Qꝛ ſunt inſatiabiles: ⁊ ꝙ habent mirabilem infirmitatem. A.xxvij.5.et.6.
Cauſa inſatiabilitatis: ibidem.viij.et.ix.
Qꝛ fames auari eſt peſſima: ibidem.x.et.xxiiij.et.xxv.
Auarus ſtultior eſt camelo et porco. A.xxvij.11.
Item ſunt quaſi canes: ibidem.xij.et.xvij.
Qꝛ auaricia impedit panem. A.xxvij.15.et.16.
Et eius ſeruitus eſt peſſima: ibidem.xx.
Vexat hominem nimis: ibidem.xxj.
Pena illorum. A.xxvij.26.
Quomodo eſt idolorum ſeruitus: ibidem.xl.
Aliquando eſt cauſa mortis corporalis: ibidem.xlj.
Item ſunt ſicut equus portans pondus magnum. Et ſicut nauis onuſta et ciſta continēs theſaurū pro quo frangitur: ⁊ burſa cum pecunia cum qua ſcinditur. A.xxvij.42. Et ſic canis venaticus. M.xiij.19.
Item in morte deſperant: ibidem.xlix.et.50.
Qꝛ plures dominantur pro auaricia q̄ꝫ pro alio peccato. A.xxvij.55.
Que habent non ſunt ſua: ibidem.lvij. Et hoc inueniet quando capellus eleuabitur. A.xxvij.61. cum ſequentibus.
Item de auaro quem mures occiderunt: et de alio qui fame moriebatur. M.ix.25.et.26.
Qꝛ deus contra auariciam abbreuiauit vitam noſtrā. M.xj.90.
Item cogitatio mortis deberet omnem excutere auariciam. M.xj.100. ⁊.102.
Item auaricia impedit viſum anime. V.iiij.3.et.11.
Item auari aſſimilantur trunco cui pecunia immittitur: et ſpōgie et burſe. V.xij.4. Et bufoni et vipere et equo vmbratili. V.xij.5.
Quere: cupiditas: acquiſitio: emptio: furtum: diuitie: diuites: mercatio: venditio: mundus: rapina: ſimonia: vſura: munera ⁊c.
Audire. Auditor verbi dei qualis eſſe debeat. A. xxvj.1.
Audire loqui vtilia: eſt ſignum ſalutis: ibidem.xix.
Audire turpia narrantes eſt periculoſum: quia diabolus lucratur loquentes ⁊ audientes. G.ij.25.
Item talia audientes reputantur a loquentib⁹ inimici dei. G.ij.26.
Item auditores verbi dei debent eſſe ſicut qui volunt in arte proficere. Et ſicut feneſtra vitrea: ⁊ non ſicut cribrum. P.xij.36. et. V.ij.2.
Et ſicut famem patientes: et elemoſynam petentes. P.xij.37.
Auditores verbi dei: ſunt ſicut ligna reſpectu ignis. V.ij.5.
Quere: docere. predicatio: verbum.
¶ Baptiſmus eſt magne virtutis. Nam demones fugat: ⁊ a tentationibus demonū liberat. F.iiij.5. Ba
Quid ſignant illa que circa baptizandum fiunt: ibidē xxvj. et.xxix.
Quomodo intelligitur: qui crediderit et baptiſat⁹ fuerit. F.iiij.40.
Quomodo pacta baptiſmi ad memoriam reducere debemus. I.ix.38.
Quere: fides.
¶ Beginagium et alia frequens viſitatio mulierū: ledit famam. P.j.8. per legem. Be
Quere mulier.
Bellantes ſecum meretrices non habeant. B.ij.18.
Quare eſt continuum bellum inter carnem et ſpiritū: ibidem.xx.
Habentes remorſum conſcientie non bene bellabunt B.ij.38.
Item nota ſpecialiter. B.ij.23.
Tm̄ vitam bonam habentes obtinent victoriam: ibidem: xxxix. cum ſequentibus.
Et per orationes ſanctorum ⁊ bonoꝝ virorum. B.ij. 42.et.43.
Iuſte bellantes: deus ſpecialiter iuuat. C.xvij.6. et.18.
Bellaturi prius confiteantur: ⁊ cōmunionem accipiant. E.vj.14.et.S.xij.5.
Bellando pro parte dei: ſancti meruerunt gloriā eternam. G.ij.9.
Item per bellum ſpirituale pertingitur ad quietē eternam. G.ij.10.
Quare tot ſunt bella: ⁊ quare multi in bello ſunt inualidi. M.iiij.15.et.P.iiij.16.et.18.

Quere malicia: pax: tentatio: arma ⁊c.
Bla ¶ Blaſphemi peiorē partē habebunt. J. xv. 23. Quere iuramentum.
Bo ¶ Bona nature ⁊ fortune ſūt multū piculoſa. G. ij. 12.
Item bona predicta ſunt multis malis permixta: ibidem. xxxiij. et. xxxviij.
Et ꝙ plura mala facimus ꝙ̄ bona. G. ij. 39.
Bona ⁊ mala ſimul facientes vituperant̄. C. xiiij. 1.
Bonū quanto melius: tanto eſt ſui magis cōmunicatiuum. G. iij. 17. ⁊. 18.
Item bonum opus requirit duas cauſas: ibidē. xxv.
Et oīs bonitas in ſanctis cauſis eſt a bonitate pme cauſe. G. iij. 20.
Bonū vniuerſale eſt preponendū: in ꝓlogo. ij.
Bona hominis non ſunt que ab eo auferri poſſunt. B. iiij. 8.
Et oīa predicta bona deficient in fine. M. xj. 105. et 143. cum ſequentibus.
Boni a malis cōtemnunt̄: ſicut luminare de die. J. x. 3. et. 4.
Et tamen ſine illis nec mali nec mundus eſſet. F. iiij. 11. et. M. xj. 84.
Semper fuerunt permixti. J. x. 13. cum ſequentibus.
Quare boni hic patiuntur defectuꝫ plus ꝙ̄ mali. M. xj. 107.
Bona differentia bonorum ⁊ malorum. P. j. 18.
Calumniari quid ſit. M. vij. 1.
Quere accuſatio.
Ca ¶ Canes delicate nutrientes errant. E. iij. 37.
Cantores cantantes vana ⁊ amatoria faciunt cōtra leges eccleſie. O. vij. 20.
Caro decipit aīam ſicut Eua decepit Adam ⁊ trutanni ſimplices: ⁊ mala terra cultorē ſuū. C. ij. 2. et. 3.
Non deberet delectari in his que ſunt cōtra animam D. v. 5.
Item eſt refrenanda: ſicut equus. E. j. 12.
Carnaliter viuentes non ſunt iuſti. J. xiij. 10.
Itē carnis miſeria oſtendit quales ſumus. S. xiiij. 25.
Quere anima: homo: cum cōcordantijs ſuis.
Et quomō caro eſt carcer anime. M. xj. 54. et. 67.
Quomodo cantat: parce mihi in exequijs peccatoris. P. vj. 14.
Item caro ſe habet ad animam: ſicut malus ſocius. P. vij. 43.
Item caro male reddit ſeruitoribus ſuis. S. viij. 17.
¶ Charitatis opera ſunt ſcala qua ad celum aſcendit̄. A. xxv. 7.
Et eſt vinculum quo chriſto ligamur: ibidem. iiij.
Sine charitate opera ſunt mortua. L. j. 6.
Natura docet nos habere charitatē: ibidem. viij.
Item charitas abbreuiat̄: ſicut veſtes. L. j. 15.
Alie bona ſine illa nocent: ibidem. 16.
Item charitatis ordo eſt ꝙ meliores plus diligantur. D. ix. 4.
Qꝛ diaboli mēbra poſſunt habere oēs virtutes falſe et ficte non charitatem. D. ix. 17.
Charitatiua dilectio in vinculo pacis inuenitur: ibidem. xxij.
Charitatis regula obſeruari deberet ad pauperes. E. iij. 2.
Cōfert lucrū gratiarū ꝗs deus nō vult dare. J. vj. 11.
Multa lucratur ſine labore. J. vj. 15.
Plus quandoꝗ lucrantur ꝙ̄ operans: ibidem. 16.
Opus habentis charitatē eſt meritorium vel demeritorium. L. j. 5.
Tria requirunt̄ ad charitatem proximi: ⁊ tria ad charitatem dei. M. xj. 88.
Item quare charitas eſt ignis celeſtis. S. ij. 7.
Regulam charitatis tenēdo: nullus peccaret. V. iiij. 10. et. 11.
Quere amor: dilectio: inuidia: ſocietas.
Caſtitatis difficultas ⁊ meritum. C. iij. 4.
De hac materia: ibidem per totum.
Quere mundicia: luxuria.
Ce ¶ Cecitatem in ſpiritualibus tm̄ diabolus procurat ⁊ obtinet. P. v. 9.
Qꝛ tales ſunt ſtultiores omnibus cecis. P. v. 10.
Se cecos eſſe negant ſicut arpexes. K. j. 17.
Qꝛ cecitas anime eſt peior ꝙ̄ corporis. R. j. 18.
Similitudo cecitatis corporalis et ſpiritualis. V. iiij. 3. et. 4.
Quere: videre: ſapientia falſa.
Ci ¶ Ciuitates maritime habent ſtatuta iniq. L. iiij. 15.
De hac materia: ibidem per totum.
Cle ¶ Clericis populus detra[illegible]d ſuggeſtionem diaboli. B. ij. 3.
Clerici plus tentant̄ ꝙ̄ al[illegible]: ibidem. xiij.
Multa mala ſequuntur ex eorum delictis. B. ij. 14. ⁊ O. vj. 70.
Qꝛ plus recipiunt ⁊ q[illegible]tius viuunt: et minus ſeruiunt: ibidem. 15.
Item illorum ingratitudo: ibidem. xvij.
Clericorum ⁊ laicorum mala ſocietas vertetur in odium. L. ij. 10.
Qui multum cupiunt ordinari vel promoueri ſtulti ſunt. G. ij. 38.
Clerici perdunt priuilegium clericale. M. ix. 47.
Ingratis non dabit deus aliam robam in alio ſeculo. G. iiij. 22.
Veniūt ad ordines ⁊ ad beneficia ſicut vulpes ad gallinas. J. vij. 8.
Qualiter eligi et viuere debent. M. vij. 9.
Item clerici ſunt diſpenſatores et angeli dei. M. viij. 4. Et ſpeculatores: ibidem. v.
Item deberent eſſe ſicut aquila et grues: et ſicut ſaphyrus. O. vj. 4.
Qualem coronam precipiuntur habere. O. vj. 8.
Clericorum incōtinentia. O. vj. 21.
Et pena incōtinentium. O. vj. 71.
Quomodo male dicunt officium diuinum contra preceptum dei. O. vj. 26.
Qꝛ tenent̄ eſſe oībus hoīb9 mundiores. O. vj. 52.
Qꝛ peccatum in eis eſt grauius ꝙ̄ in alijs. O. vj. 53.
Quomodo ſunt incorrigibiles ſm Criſoſtomū. O. vj. 63.
Contra addiſcentes ſcientias vanas. O. vj. 54.
Qꝛ humiliter veſtiantur. O. vij. 19.
Quomodo ⁊ q̄re ſunt oculi totius populi. P. xiij. 4.
Qualiter aſſimilant̄ foreſtarijs. P. xiij. 39.
Clerici ſunt ſerui dei aſcripticij. S. viij. 4.
Quere eccleſiaſtici hypocrita: miſſa: ordo: prelatio: religio: ſacerdotiū: ſimonia.
Co ¶ Cogitatio triplex debet pcedere conſenſum. L. x. 10.
Item per cogitationes poſſumus ſcire ad quā terram pertinemus. L. x. 12.
Cogitatiōes male quomō ſunt mortales: ibidē. xvij.
Item cogitatio eſt latrunculus qui aperit magnis latronibus. L. x. 20.
Item cogitatio eſt refrenanda valenti caſte viuere. L. vij. 40.
Cogitatio eſt poſticum anime. A. xxiij. 14.
Quere ratio: ſenſus: voluntas: cor.

¶ Cōmunio. Ante cōmunionem eſt ſpecialiter confitendum. A. ij. 1.
Item ſermo in die paſche ante cōmunionē. A. xiij. 18. cum ſequentibus.
Contra nolentes cōmunionē accipere: et contra indigne accedentibus. A. xxvj. 8.
Quare in paſchate datur cōmunio. B. ij. 9.
Qꝛ multi recipiunt illo die ſtipēdia ⁊ victualia: ⁊ pauci pugnant. B. ij. 15.
Qꝛ om̄is immūdus male accedit. C. vj. 2.
Vide quot cōditiones bonas cōmunio corporis chriſti habet. E. vj. 1. cum ſequentibus.
Et primo ꝙ non eſt mirabile ꝙ panis mutatur in corpus chriſti: ibidem. j.
Qꝛ etiam ab omnibus ſumitur ſine ſui diminutione: ibidem. ij.
Qꝛ eſt vnum corpus chriſti verum in omnibus eccleſijs: ibidem. iij.
Quomodo deus magn[illegible] contineri poteſt ſub parua hoſtia: ibidem. iiij.
Qꝛ color ⁊ ſapor panis: eſt [illegible] cōmuniōe ſine pane. E. vj. 5.
Et cauſa quare color ⁊ ſapor ibi remanent. E. vj. articulo. vij.
Qꝛ corpus chriſti a malis ſumit̄: ⁊ ratio q̄re. E. vj. 7.
Item ſumitur a malis cum irreuerētia ⁊ ſumentis dāno: ibidem. viij.
Q, accipitur ad vitam bonorum ⁊ mortem malorū: ibidem. ix.
Demones fugat: ergo bonū eſſet ꝙ reſeruaret̄ in pixide cum morientib9. E. vj. 10. et. 11. et. 12.
Q, cum magna reuerentia deberet adorari ⁊ ſumi: ibidem. xiij.
Quomodo liberat ab omnibus mundi periculis. E. vj. 14.
Et a penis purgatorij: ibidem. xvj.
Et ducit ad vitam eternam: ibidem. xvij.
Q, bonis confert magnā delectationem. E. vj. 19.
Q, deus nō potuiſſet aliquid maius feciſſe conueniens noſtre ſaluti. E. vj. 21. cum ſequentibus.
Item qui cum odio cōmunicant̄ a diabolo occidunt̄. E. vj. 35. et. 36.
Item communio ſaluat etiam corpus et a morte liberat. S. xv. 5.
Quere eucbariſtia: ſacramentum.
¶ Concordia facit cōmunitatem proſperam ⁊ deo placentem. L. iiij. 6. et. 7.
Concordiā maiorē habent mali q̄ꝫ boni. L. ix. 1.
Concordia eſt neceſſaria orantibus. O. v. 8. et. 25.
Et regentibus aliquam domum. P. iiij. 31.
Item concordes ſunt fortiores contra diabolum. R. v. 37.
Et acquirunt vitam eternam. V. vij. 14.
Quere: amor: dilectio: diſcordia. pax.
Cōditionaliter deus vult omnes ſaluos fieri. V. x. 5. cum ſequentibus: per legem.
Celum nobis promittit̄ conditionaliter. L. iij. 5. ⁊. O iiij. 15. et. 16. per le. et. X. j. 14.
Et ſic terra ſancta dabatur tam iudeis q̄ꝫ chriſtianis. M. ij. 13.
In generali confeſſione tacita conditio ſubintelligit̄. P. ij. 29. per le. et. 30.
Conditionaliter datum: conditione non ſtante reuocatur. P. xiij. 43.
Datum cōmuni perſone datur cōmunitati. R. v. 60. per legem.
Quere per actum ⁊c̄.
¶ Confeſſor. Indiſcreti confeſſoris pena patet. A. vij. 19. et. 20. et. A. xv. 9. per totū: ⁊ ſpecialit̄. xxxj. ⁊. xxxij.
Talis eſt maior magiſter q̄ꝫ chriſtus. C. v. 27.
Expedit diſcretum quere confeſſorem. C. vj. 8. ⁊. 22.
Item periculum indiſcreti confeſſoris: ꝙ confitentis. C. vj. 10.
Confeſſor confitentem debet iuuare interrogationes faciendo: ibidem. xviij. et. xix.
Sub pretextu cuiuſuis conſuetudinis non debet aliquid exigere a confitentibus. C. viij. 36. et. D. iiij. 8.
Qꝛ delectatio quam confeſſores habent in audiendo turpia: non nocet niſi habeant voluntatem delectandi. C. x. 5. et. 6.
Contra adulatores confeſſores. C. xj. articu. viij. ⁊ ibidem. xxxij.
Tales in fine reportabunt malas grates. C. xj. 36.
Q, in diſpendio ꝓprio debent alios audire. C. xv. 4.
Item tenentur de toto damno. F. iij. 35. per legem.
Q, debent attendere conditiones perſonarum. P. vij. 20.
Et contrarijs contraria curare non ſicut ille cum panello. P. vij. 21.
Q, confitentium defectus male imputant̄ confeſſoribus. P. xij. 38.
Quere: abſolutio: adulatio: correccio: timor: veritas: ignorantia.
¶ Confeſſio docetur ab omni natura. A. ij. 2.
Q, ſit feſtina. A. xj. 3. et. C. vj. 23. cum ſequentibus.
Et ſpecialiter. xxvj. et. P. vij. 23.
Qualiter debemus confeſſione mundari. A. xiij. 16. et 19. et. 21.
Item neceſſitas confeſſionis docetur per legem: ⁊ exēplum bonum. A. xiij. 31.
Tarde confitentibus maior detur penitentia. A. xvj. 3.
Non confitentes ſtatim ſunt ſtulti. C. ij. 4.
Q, confeſſio non valet niſi habeat propoſitum a peccato ceſſandi. C. v. 11. ⁊. 12. cum ſequentibus.
Q, confitentes ſunt inſtabiles vel male abſoluti. C. v. 16.
Confeſſionis neceſſitas. C. vj. 2.
Oportet ꝙ confitens dimittat omnia que ſine peccato tenere non poteſt. C. vj. 5. et. 11.
Q, fiat de omnibus. C. vj. 12. et. 14. Et ꝙ ſit bene precogitata: ibidem. xv. cum ſequentibus: et ſpecialiter. xxj. bene.
Q, magnam leticiam habent bene confeſſi. C. vj. 27.
Q, eſt frequenter confitendum: ibidem. xxxiij. et. R. v. 13.
Confeſſionis vtilitas. C. vj. 41. cum ſequentibus: et ſpecialiter. 45.
Item diabolus multum conatur confeſſionem impedire. C. vj. 50. cum ſequentibus.
Qui non confitentur ſtatim: ſtultiores ſunt brutis. C. vj. 61.
Pura confeſſio eſt ſignum vite eterne. C. vj. 67.
Q, ſit integra. C. xiiij. 1.
Contra tm̄ ſemel in anno confitentes. F. viij. 17.
Confeſſio illuminat animam et aufert eius fetorem. N. vj. 20.
Et ipſam ſanat. J. x. 1.
Peccator iudicem petat delegatum. i. confeſſorem. J. xj. 23.
Falſa confeſſio legit: quantas habeo iniquitates in exequijs peccatoris. P. vj. 15.

Quod pudor retrahit multos a vera confeſſione. P.vij. 34.et.C.vj.8.
Frequens confeſſio multum contra recidiuum iuuat. R.ij.14.
Ad confeſſionē nos mouere debēt: timor: dolor: ſpes: gandium. S.xiij.11.
Frequens confeſſio ſeruat nos a tentationib⁹. T.j.27.
Item confeſſio impetit tribulationes et vindictas dei T.v.14.et.24.
Quere: contritio: penitentia: recidiuum: reſtitutio: ſatiſfactio: confeſſor.
¶ Conſcientia eſt liber ꝯſcriptus. I.xj.19.⁊.C.viij.1.
Item habet officium apparitoris: ibidem.xxiij.
Habentes conſcientiam nimis ſtrictam aſſimilantur ſtulto. I.xiij.31.
Item conſcientia eſt conſcriptor et teſtis et iudex et cōſolator: amicus: mater: rex: accuſator: nouerca: imperator: ſtimulus: examinator ⁊ miles eneus. C.vij. arti.j.
Item conſcientia bona eſt ſicut veſtis alba. Et ꝙ conſcientie ſtricte magna eſt vtilitas. C.vij.11.
Item conſcientie nimis large damnum et periculum: ibidem.xij.
Nimis ſtricte conſcientie periculum. C.vij.13.
Itē conſcientia eſt charta hereditatis noſtre et cuſtos caſtri dei ⁊ indentura: ⁊ teſtamentū et liber gloſatus et domus refugij in tempeſtatib⁹: ⁊ plus valet ꝙ totus mundus. C.vij.arti.iij.
Contra dicentes ꝙ non peccant: quia non habent cōſcientiam de hoc: ibidem.xxv.
Quod conſcientia eſt diligenter corrigenda. C.vij.26.
Homine peccante conſciētia eſt ſibi grauis. D.viij.j.
Conſcientie teſtimonium conſiſtit in tribus. G.ij.j.
Quomodo eſt diligenter ſcrutanda. P.vj.3.
Conſcientia errans nō ponderat magna: ⁊ cauſa quare. V.viij.16.
Quere: ratio: cor.
Conſenſus in delectationem cogitationis male eſt peccatum mortale. C.x.3.
Conſentit peccatoribus qui eos non corrigit. C.xvj. 50.per multas leges.
Item plures peccatoribus conſenſum: auxilium vel fauorem dantes: cum eis damnabuntur. P.viij.23. per legem.
Ibi nota per legem vltimam ꝙ conſentiens grauius punietur ꝗ operās. Quere cogitatio: libertas: ratio: voluntas.
Conſiliarij mali multa mala faciunt. A.xv.26.et. C. xj.6.
Sunt ſtelle cadentes. A.xv.31.
Pena illorum. A.xv.32.⁊.C.xj.arti.ix.
Faciūt deſtrui muros eccleſie: et ſpeculū. A.xxvij.59.
Sunt ſalamandra. A.xxvij.60.
Conſiliarij corporum et animarum: non ſunt eiuſdem voluntatis: ⁊ ideo vnum deſtruit aliud. C.xj.4. Et ibidem arti.v. Et ibidem.l.bene.
¶ Conſilia et perliamenta non habent executores. C. xj.v.
Conſiliariorum tedium. C.xj.arti.iiij.
Quod irrationabiliter vituperantur: ibidem arti.v. vbi patet ꝙ multi mali domini habuerunt conſiliarios bonos.
Quod dimittant dominos incorrigibiles. C.xj.articulo.vj.
Magni prelati ſunt clerici dicentes: Amen. C.xj.29.
Quod muti tenentur: de toto damno. F.iij.35.per legē.

Quomodo dicunt omnia bona ſubditorum eſſe dominorum: contra legem. F.j.36.
Item ſunt planta falſa. F.j.41.
Item aſſimilantur gallo ſuper campanile: ⁊ inſpectoribus ſcacarij. M.xiij.9.
Conſilia ſana ſolent eſſe in ſenibus. R.v.44.
Conſilium dei et bonorum placet in fine: ⁊ diaboli: et malorum in principio. T.j.7.
Quere: adulatio: aduocatio: lex: miniſtratio: ſapiētia.
Conſuetudo omnia facit leuia tam in bono ꝗ in malo. I.j.4.et.C.viij.arti.ij.et.F.j.26.
Ex quo ſequitur ꝙ diu malus vix vnꝗ corrigitur. C. viij.10. cum ſequentibus.
Quia eſt ſicut lignum quod diu iacet in aqua qđ non faciliter accenditur: ibidem.xiij.
Et quia plura vincula cum maiori difficultate ſoluit: ibidem.xiiij.et.xviij.
Pena talium patet per exemplū ſtulti nolentis ignem extinguere. C.viij.37.
Quod conſuetudo non excuſat: niſi ſit rationabilis. I. ix.30.
Item de conſuetudine mali vix vnꝗ penitent. P.vij. et.xxxvj.
Conſuetudo peccandi facit ꝙ non habent delectationem in bona vita. P.vij.37.
Item conſuetudo bona eſt paulatim inchoanda ꝑ exēplum bonum.vij.38.cum ſequentibus.
Item cōſuetudinarij peccatores aſſimilant litargicis et freneticis. V.xij.7.
Quere: ab infantia: lex: iuuentus: ſenectus.
¶ Conuerſatio exterior cum loquela oſtendit qualis qs ſit interi⁹. H.iij.3.⁊.H.vj.3.et.13.⁊.V.vij.10.
Quod debet eſſe bona: vt primū edificet. O.iiij.7.
Cōuerſationem in celo habentes paruipendunt terrena: ⁊ ratio quare. V.iiij.11.
Quere: hypocriſis: fama: vita: ſigna: contritio. C.v. per totum.
Item ꝙ peccator deberet conteri propter multas cauſas. M.xxix.5.et.84.
Sed heu. P.vj.21.⁊c.
Item peccator habet multas cauſas contritionis. V. iij.9.
Quere: lachryme: timor.
¶ Cor bonorum habet maiorem latitudinem ꝗ malorum. A.xx.16.
Cor peruerſum bona videns ad deteriora conuertit. A.xxvj.14.
Item cor ſolo deo impletur. A.xxvij.8.
Cor deo dare debemus triplici ratione. C.xiiij.articulo.ij.
Cor noſtrum eſt altare dei. D.iiij.6.
Item mundicia corporis ſine mundicia cordis parum valet. M.12.j.
Cordis mundicia erectio: ⁊ rotunditas: ſeu obedientia. R.v.2.
Debet eſſe de corde noſtro ſicut de troco in ludo puerorum. V.iij.j.
Quere: mundicia.
Nota de corpore diaboli. S.viij.12.
Choreatrices multa mala faciunt. B.ij.10.
Et vetule: ibidem. B.xj.
Ornamenta illarum ſunt optima arma diaboli. C. xv.6.
Que cātilenas incipit eſt ſicut porcus clamans: ibidē.
Item minus malum eſſet ꝙ tunc opera facerent ſeruilia. C.xv.8.

Illas videntes ſunt ſtulti.S.vj.2.
Correctio contra non corrigentes.A.xj.11.
Tales comedunt peccata populi.A.xv.13.
Qꝫ corrigere malos pertinet ad omnes.A.xxj.22.et C.xvj.ij.et.20.
Pena non corrigentiū.A.xxj.28.cum ſequentibus:et C.xvj.arti.ix.et.F.iij.20.per le.
Contra iraſcentes:cōtra corrigentes.A.xxvj.12.ꝛ.13.et.O.iij.3.
Item murmurantes et ledentes correctores:ſunt ſicut canis furioſus.A.xxvj.31.
Exemplum accipiant correctores.G.ij.18.et.C.xj.3.
Correctio deberet ſtatim fieri.C.vj.10.
Non eſt parcendum potentibus.C.xvj.3.L.iij.11.ꝛ V.viij.22.et.23.
Qui tales multum faciunt contra naturam.C.xvj.18.et.19.
Q, accuſationes et correctiones fiunt interdum mala intentione.C.xvj.22.
Correctores aſſimilantur le[illegible]: ibidem.xxxvj.et mareſcallo.P.iiij.14.
Ducti a malis ſunt quaſi lamech.C.xvj.37.
Contra commutantes penas corporales in pecuniarias.C.xvj.38: cum ſequentibus.Et.V.viij.11.et A.xxvij.58.
Qui parcunt reputabūtur proditores coram deo: ibidem.43.
Q, debent circuire ad corrigendū.F.iij.30.per le.
Item correctionem propriam impedientes ſunt ſtultiſſimi.G.ij.25.
Qꝫ omnibus imponitur pena quam minus timent et ꝙ etiam peccant penas corporales redimentes.I.ix.23.
Non corrigentes potentes vel familiam propriam errant.L.iij.11.
Item corrigentes pro donis locant animas diabolo.M.xiiij.8.Et aſſimilantur cuidam aui.M.xiiij.14.
Et ſunt mercennarij.O.vj.14.
Et illis proditoribus.V.xiij.38.
Et diabolum ditant.M.xiij.17.
Qꝫ correctores ſunt quaſi manus corporis.N.iij.8.
Qui non corrigit eſt particeps criminis.P.j.2.per legem.
Contradicentes vel reſiſtentes correctoribus bis leduntur.P.j.8.
Non corrigentes reos hereditatē celi perdunt per le.P.ij.39.et.40.bene.
Et non habebunt hic pacem.P.iiij.17.et.28.
Quia multa mala ex hoc contingunt.P.iiij.23.
Qualis debet eſſe intentio corrigentis.P.viij.3.
Et generaliter ꝙ nulli parcant.P.viij.4.
Contra punientes burſam et non corpus quod peccauit.P.viij.vij.
Item negligentes ſunt ſicut formido in blado et ſtatua ſuper muros ciuitatis obſeſſe.P.xiij.33.ꝛ.34.
Contra dimittentes correctionē propter detractores.P.xiij.61.et.B.ij.25.
Tales cum peccatoribus hic et alibi: tribulantur.T.v.8.
Correctis malis per bonos tribulatio ceſſat.T.v.23.
Qui non corrigit non eſt membrum viuum.V.viij.26.et.29.
Quomodo cupiditas impedit correctionē.V.viij.31.
Et tales ſunt homicide non natorum.V.viij.32.
Quere: prelati: pena: reges: regimen: tribulatio: viſitatio: iudices.

¶ Creature ſunt libri ducentes nos in cognitionē dei.L.iiij.4. Cre
¶ Credere minus creditur deo et ſanctis ꝙ quibuſcunqꝫ hominibus.A.xxvij.39.et.A.v.9.et.A.xxvj.7.
Qui non credūt viuis non crederēt mortuis.A.xxvj.25.et.D.j.15.et.M.xj.99.
Item credentes que nō vident ſunt ſicut puer cuſtoditus in carcere.F.iiij.8.
Item non credentes articulos fidei vel ſacram ſcripturam ſtultiſſimi ſunt.F.iiij.23.et.24.et.35.
Male credunt qui opinantur ſe peius proſperari: qꝛ obuiant viris eccleſiaſticis.I.x.5.
Credentes multitudini loquenti contra doctrinam eccleſie aſſimilantur illi ſtulto.S.vij.9.
Quere: baptiſmus: fides: ſortilegium: ſomnia.
¶ Cruci chriſti debemus ligari per amorem contra omnia pericula.C.xvij.20. Cru
Quia cuſtodit a tentationibus: ibidem.xxv.
Ergo eſt perſeueranter tenenda.C.xvij.27.
Crux argentea facit plura miracula: ibidem.xxxvj.et K.j.17.
Crucis predicatio.I.vj.7.per legem: ꝛ.A.xiij.8.
Qua iuſticia poſſit predicari.C.xvij.1.vide totum capitulum illud.
Item in predicatione crucis: illud.M.ij.13.et illud P.ij.39.et.40.
Quomodo lignum crucis attulit nobis tria remedia contra tria damna que incurrimus per peccatuꝫ primorum parentum.P.ij.arti.iiij.
Cruces exterius non iuuant vbi diabolus eſt interiꝰ.S.vj.5.
Quere: aſcenſio: paſſio.
¶ Cupiditas eſt cauſa quare multe leges addiſcūt lucratiuas.A.xiiij.30. Cu
Et eſt cauſa adulationis.A.xv.20.et.C.xj.33.
Quare ſunt magis cupidi nunc ꝙ in antiquis temporibus.A.xxvij.33.
Q, plus alia ꝙ deum diligūt ꝛ timent.A.xxvij.38.
Q, nullus deberet eſſe cupidus ꝓpter plura.A.xxvij.57.et.D.xj.1.
Cupidi ſunt inſatiabiles: quia habent reuerſum.C.xiiij.24.
Q, ſunt nimis indigentes.D.xj.8.
Et ſtulti.D.xj.12.
Quanto ſunt cupidiores tanto pauperiores erunt in morte: ibidem.xxij.
Cauſa tot cupidoꝝ ſunt falſi prophete.D.xj.25.
Et alia cauſa.D.xij.18.et.D.xiiij.18.
Q, nummus eſt dominus cupidoꝝ.F.j.1.
Et cupiditas eſt cauſa omnium falſitatum.F.j.28.
Quanta ſit cupidior miſeria.G.j.18.
Item cupiditas eſt mater inuidie.I.vj.1.
Et radix omnium malorum.I.ix.13.per le.
Et cupidi aſſimilant̄ ydrie.M.xiiij.1.
Et porcis.M.xiiij.2.
Vide tabulam de muneribus quia omnia mala q̄ faciunt munera facit cupiditas.
Q, cupidis nummus eſt deus et rex et melodia ꝛ oīa.M.xiiij.11.
Item cupiditas eſt ignis inextinguibilis.M.xiij.15.
Item cupiditas eſt cauſa nocendi.N.iiij.1.
Item cupidi ſunt mali operarij.O.iiij.9.
Orantes cogitant de rebus quas cupiunt.O.v.19.
Item non habent veram pacem.P.iiij.12.
Item cupiditas legit quintam lectionem in exequijs

peccatoris.P.vj.16.
Cupiditatē mitigare deberet cogitatio illa.P.viij.25.
Item cupiditas eſt cauſa bellorum.R.j.30.
Cupidi ſunt ſerui mundi.S.viij.15.
Dum maiora cupiunt vtrūq; perdunt.S.xiiij.14.
Quere: curioſitas in religio.
Quere: auaricia: acquiſitio: falſitas: furtum: mercatio munera: rapina: ſimonia: vſura: venditio.
Curiarum & curialium vicia deſcribuntur.R.j.35.p verſus: et.S.viij.13.
Quere: miniſtri.
¶ Cuſtodire alios non poſſunt peccatores.V.iiij.4. per leges.
Quere.C.xviij.per totum et regimen.
Da ¶ Dānati nunq; dolent de peccatis ſuis.A.xxvij.47.
Quare damnant ſine fine.C.v.14.et.D.arti.iij.p totum. Et ſpecialiter.D.j.24.
Et cauſa eſt bona.P.viij.14.et.P.vij.29.
Q multi damnant.D.i.15.et.M.xj.56.
Pena illorum conſurgit ex amicorum ingratitudine. M.xj.12.
Et ex multis alijs cauſis.M.xj.85.et.P.vj.8.
Certitudo damnatiōis malorum.P.v.23.et.P.viij. 8.et.11.
Q iuſte damnant.P.vj.7.et.D.xij.37.&.38.et.40. et.P.viij.1.et.2.
Periculum dicentium q deus nullum vult damnare chriſtianum.D.j.articu.vij.et.P.viij.24.
Quomodo damnati ſemper ardent abſq; conſumptione.P.viij.15.et.18.
Damnatio cuiuſcunq; eſt ſibiipſi & non deo imputanda.V.ix.15.
Quere: hoc infernus: pena: angeli.
¶ Damni dans occaſionē culpa interueniēte de toto damno tenetur.I.xij.20.et.M.x.4.et.O.vj.54. per leges: et.O.vij.6.per le.et.P.vj.6.per le.et per verſus.R.j.4.etiam ſi damnū non ſequatur.O.vij. 7.per Hieronymum.
Damnū non prohibens de damno reſpondebit.P.j. 2.per le.et.P.ij.39.per leges.
Quere: nocere: vindicta: ſcandalum: malefactores: tentantes.
¶ Dare: dat deus tria bona et quartum promittit. B.iiij.1.
Et hoc vt nos a terrenis eleuet.G.iiij.5.
Et tm̄ mali donis dei fiunt peiores.G.iiij.6.et.8.
Contra illos qui plus dant diuitibus q̄ pauperibus E.iij.7.
Q debemus chriſti membris dare quia de ſuo petit. E.iij.21.
Item dat deus ſingulis multa & magna.F.iij.25.
Quere elemoſyna.
Datum cōmuni perſone datur communitati.R.v. 60.per leges.
Debita non ſoluentes alibi grauiter torquētur.R.j. 26.et.R.iij.7.et.N.iiij.6.
Ita multa debita in quibus deo tenemur debem⁹ tripliciter reddere.R.iij.1.
Que debem⁹ nobiſipſis et primis.R.iij.3.et.4.&.5.
Quere: reddere.
De ¶ Deceptus non decipiat non decipientē.M.vj.12.
Quere: mercatio: venditio: falſitas.
¶ Decime debentur eccleſie bona.D.iij.1.cum ſequētibus. Vide materiam decimarum in toto illo capitulo.
Q mala vita cleri impedit decimas.O.vj.xix.
Quere: debita reddere.
Defectus noſtri non ſunt a deo ſed a nobis.G.iij.25. et.26.et.P.xj.16.
Et q magnum mendacium eſt dicere q deus talia ordinauit.G.iij.27.et.P.xj.19.et.V.ix.14.et.15.
¶ Delectatio illicita non eſt bona: quia deo deeſt.B. iiij.8.
Delectantur diuerſi in diuerſis.D.v.arti.j.
Signum eſt q homo eſt in peccato quando non delectatur in his que dei ſunt.D.ix.16.
Delectatio bonorum eſt maior q̄ peruerſorum.D.v. articulo.ij.et.P.vij.37. Vide tres cauſas bonas quare mundiales & mali non habent delectationem in ſpiritualibus.E.vj.20.
Item omnis delectatio carnalis multas habet miſerias.G.j.20.
Q maior delectatio eſt in celo q̄ in terra poterit haberi.G.j.7.
Item delicati vadunt ad infernum quaſi per pratum amenum.M.xj.151.
Delectatio mala eſt vmbra gratiam impediens.Q. j.10.
Quere: gaudium: gloria: luxuria: meretricium.
¶ Deſperatio.D.ij.per totum: et.C.de morte in multis locis.
Quomodo legit nonam lectionem in exequijs peccatoris.P.vj.17.
Q nullus debet deſperare.D.j.22.
Item deſperantes aſſimilantur iudeis.S.xij.9.
Quere: preſumptio: ſpes.
¶ Deſideriū noſtrum ad celeſtia deberet eſſe magnū: per multas rationes.G.j.articulo.iiij.p totum.
Et q peruerſi illa non deſiderant: quia nō ſunt experti.G.j.29.et.30.et.34.
Et quia delectantur in alijs.S.xij.8.
Deſiderium malorum aſſimilatur inferno et demonibus.G.viij.16.
Quere: voluntas: affectus.
¶ Detractores ſunt raſores alios tantū radentes: & argus.C.xvj.5.
Contra detrahentes correctoribus ſuis.C.xvj.32. et.44.
Item aſſimilantur incendenti templum Diane.D. iiij.3.
Q detractor eſt qui narrat malum neſcienti nec corrigere valenti.D.vj.2.
Item ſunt vas immundum.D.vj.3.
Et flabellum diaboli in fabrica inferni: ibidem.iiij.
Item ſunt adulatores in preſentia et detractores in abſentia: ibidem.v.
Item ſunt iudices diaboli.D.vj.8.
Et canes latrantes ſuper correctores baculos portantes: ibidem.ix.
Remedium contra detractores optimum eſt q omnes illos fugiant et per rationes illos fugere deberent. D.vj.10.et.11.
Item ſunt garrulus in cauea.D.vj.13.
Item oſtendunt ſeipſos eſſe malos.D.vj.15.&.17.
Q lingua illorum eſt acutior omni gladio: quia occidit tres ſimul.D.vj.16.
Contra detrahentes prelatis et predicatoribus: ibidem.xvij.
Item ſunt crudeliores omnibus animalibus.D.vj. 18.cum ſequentibus.
Item ſunt peiores inferno et demonibus: ibidem.xxj.
Quomodo fraudulenter premittunt commendatio-

nem.D.vj.22.et.34.
Q, alijs detrahentes cadunt in conſimilibus vel gra-
uioribus.D.vj.24.
Item detractores prius bibunt vinum quod alijs ꝓ-
pinant.D.vj.27.
In quo caſu detractores ſunt excommunicati: ibi-
dem.xxviij.
Item ſunt incantatores: ibidem.xxxiiij.
Q, detractus eſt contra iura eccleſiaſtica.J.x.7.
Item aſſimilant canibus.J.x.9.
Plangunt mortuum alienum et non proprium: ibi-
dem.xviij.
Item illorum culpa et pena.L.v.22.et.23.
Dicunt q opera illorum diffamant eos.N.ij.10.
Q, non eſt detrahendum maioribus.P.xiij.57.
Item cogitatio difficultatis reſtitutionis deberet oēs
retrahere a detractione ꝛ diffamatiōe.R.vj.8.
Item ſufflant pulueres in oculos proprios inter om-
nes.T.ij.1.
Item aſſimilantur noctue.[illegible].iiij.10.
Quere: iudicium: humanum: lingua: locutio: ira: odi-
um: inuidia.
Deus ſe habet ad nos ad modum patris ꝛ magiſtri et
regis.A.xiij.1.et.2.
Et ad modum adamantis ibidem.xiiij.
Q, neminem perdit.D.j.16.
Item operatur neceſſitate immutabilitatis: vide.G.
iij.2.
Contra dicētes q ſcientia dei eſt cauſa ſalutis vel dā-
nationis noſtre.L.iiij.10.cū ſequētibus: ꝛ.P.xj.11.
Deus non deficit: ſcilicet in neceſſarijs.G.iij.16.cum
multis ſequentibus: ꝛ.P.xj.15.
Q, deo nō poſſumus reddere equiualens.G.iiij.1.
Q, nos iuuat modis quibus iuuare debet.N.j.14.
Pena deo placet ſed non culpa.N.j.16.
Q, mali vellent deum non eſſe.J.xj.18.
Fac deo quod tibi vis fieri et nunq̄ peccabis.M.ij.2.
Q, vox dei eſt triplex.M.xj.13.
Et auxilium triplex.P.vj.22.
Que ſit manus miſericordie dei: ꝛ qui digiti ꝛ iunctu-
re.M.xj.129. Et que ſit manus iuſticie.M.xj.130.
Multi viuunt ac ſi deus eos non videret.O.iiij.12.
Multa nobis oſtendit et pro nobis ſuſtinuit et no-
bis promiſit.O.viij.1. Et hoc per multa ſigna.O.
viij.2.non cum omnibus equaliter et cauſa quare.
P.xj.17.
Q, papa prouidet ſuis.P.iij.10.
Et omnes iuuat.S.xiij.10.et.13.et.T.v.50.
Q, neminem derelinquit nec indurat niſi culpa pro-
pria precedente.P.xj.13.
Intendit nos ei aſſimilare.S.xiij.9.
Mali minus faciunt pro deo q̄ pro quocunq homi-
ne.V.j.15.
Quere ſpiritusſanctus trinitas.
Di ¶ Diabolus decipit ſicut luſor taxillorum et ſicut ſo-
phiſta.D.xj.23.et.P.v.6.et.T.j.4.
Loquitur per os ſeruorum.S.viij.11.
Argumentum q dominium diaboli eſt fugiendum.
D.xij.31.
Quomodo amittat nomina filiarū.F.j.29.et.P.v.5.
Eſt crudelis tabernarius qui pro potu capit potatorē
G.j.33.
Qualem habet familiam.S.viij.12.et.13.
Quomodo tangit pulſum tribus digitis.q.medicus
id eſt.tribus tentationibus.M.ix.48.cum ſequen-
tibus.
Et illis tribus fere totum mundū decipit.M.ix.50.
Que ſit manus diaboli et qui digiti et iūcture.M.xj.
131.et.xiij.2.et.133.
Quomodo decipit et procurat multoꝝ deceptionem.
M.xiij.4.et.vj.et.P.vij.56.et.57.et.58.
Qualiter pugnat contra deum.M.xiij.15.
Item eſt de illo et de omnibus tentatoribus ſicut de
piſcatore.P.v.7.
Et ſicut de latronibus.P.v.8.
Qualiter non occidit ſtatim peccatorem.E.vij.14.et
P.vj.18.
Q, turpiter decipit fuos ſuos.S.vij.8.et.S.viij.18.
Et per ſomnia et reſponſa dubia.S.xj.6.
Q, non artatur per incantatores.S.xj.1.
Q, quandoq apparent in forma mortuorū.S.xj.10.
Item transfigurat ſe in angelum.T.j.2.
Quere antichriſtus.
¶ Dilectio inimici eſt neceſſaria.A.xx.14.et.D.ix.cū
ſequentibus.
Item facit participem omnium bonorum mundi.C.
j.10.
Et talis ſemper lucratur et nunq̄ perdit: ibidem.xj.
et.12.
Non eſt dilectio charitatiua niſi inimici diligant.C.
j.17.cum ſequentibus.
Diligens terrena ſpiritualiter putreſcit.C.xiiij.18.
Quibus cogitationibus dilectio dei in nobis nutriri
debet.D.v.6.
Dilectione dei nihil delectabilius: nihil vtilius.nihil
iuſtius.D.ix.1.et.M.iij.35.
Qui diligit chriſtum diligit omnia membra ſua.D.
ix.2.
Q, multi diligunt inimicos et pauperes ſicut preui-
gnum: ibidem.x.
Quare in dilectione dei tantum ſumus debiles.D.
ix.12.
Dilectio oſtendit per ſigna exteriora: ibidē.xiiij.ꝛ.xv.
Peccatores minus diligunt ſeipſos omnibus rebus
ſuis.F.j.25.bene.
Q, plus diligunt ſeipſos q̄ deum et plus volunt ho-
norari.F.v.11.
Item dilectionis regula qua dicitur q oīe ſimile de-
ficit in peccatoribus.N.vj.21.
Item diligenti celeſtia terrena vileſcunt.M.xiij.21.
Item peccator non diligit ſeipſum.O.iij.7.
Q, deus non poteſt diligi ſine homine nec ecōtra.O.
iij.8.
Quō parua dilectio nunc inuenitur.P.vj.19.
Deus conatur nos ad bonum trahere dilectione et ti-
more.T.iij.8.
Habentes pedem dilectionis in die tribulationis nō
deijciuntur.T.v.56.et.57.
Quere amor: amicitia: ſocietas.
¶ Dimittere debemus debitoribus noſtris ſicut vo-
lumus q deus dimittat nobis.D.x.per totū: ꝛ.M
ix.30.
Si totū dimittim⁹ deus totū dimittet.D.x.1.et.15.
Nolentes dimittere habent infirmitatem deſperatam
P.iiij.34.
Nolentes dimittere habent corda lapidea ꝛ aſſimilan
tur diabolo.P.iiij.4.et.11.et.27.
Quere: ira: odium.
¶ Diſcordiam procurat diabolus per ſe.ij.et.iij.et
V.ij.51.
Contra diſcordiarum ſeminatores.C.iiij.25.cum ſe-
quentibus: et.D.viij.6.et.P.iiij.27.

Item ſunt apoſtoli diaboli. C.iiij.27.
Pena talium. D.viij.5.
Item diabolus tales aſportat. P.xiij.37.
Quere concordia: ira: odium: pax.
¶ Diſpenſatio debet habere cauſam rationabilē. I.iiij.8.et. P.xiij.25.
Contra impetratores inordinate diſpenſationis: ibidem.ix.
Contra abutentes diſpēſatione. O.iiij.17. per legem.
Contra diſpenſantes de non reſidentia prelatorū. O.vj.60.per legem.
Quere infra de prelatis non reſidentibus.
¶ Diuitiarum onus impedit pugnantes et morientes. A.xix.1.
Diuitie malorꝫ erunt contra eos in iudicio. D.xj.4.
Tales non tenent diuitias: ſed tenenť ibidem. v.
Diuitie ſunt ſpine: propter bonam rationē. D.xj.34.
Qꝫ non eſt ſuperbiendum de diuitijs: quia ſi oīa reddidiſſent nihil haberēt. S.xiiij.24.
Quia mercedes malorum ſunt in hoc ſeculo. T.v.12.et.13.et.37.
Quere: diuites: abundantia: proſperitas.
¶ Diuites vadunt de dextera dei ad ſiniſtram ⁊ pauperes econtra. A.xij.31.
Et ſic ſibi obuiant. D.xj.10.⁊.12.⁊.29.⁊.30.
Tales non ſunt diuites: ⁊ melius eſſet ꝙ nec reputarētur. D.xj.6.⁊.1.
Diuites de alieno aſſimilanť coruo. A.xij.36.
Mali diuites habēt partem ſuā hic: ibidem.xl.⁊. M.xj.10.⁊.9.7.
Diues auarus: quanto plura habet: tanto pauperior eſt. A.xxvij.7.
Plus recipit de ſtipendio: ⁊ minus pugnat. B.ij.15.
Illorum ingratitudo: ibidem.xvij.
Non habent viam ſalutis niſi elemoſynam. E.iij.38. cum ſequentibus.
Ditiores in rebus exterioribus quandoqꝫ ſunt pauperiores in interioribus. L.iiij.5.
Qꝫ diuites raro dignā agunt penitentiam. P.vij.44. et cauſa patet. P.ix.11.
Quere: auaricia: cupiditas: diuitie: abundātia: mediocres: paupertas: proſperitas: magiſtratus: mors: qꝫ ibi pluries oſtenſum eſt: ꝙ diuites cum maiori dolore: ⁊ minori ſecuritate morinť q̄ꝫ pauperes ⁊c̄.
Do ¶ Docere. Docentes plus proſunt cōmunitati q̄ laborantes. C.iiij.14.
Non docentes necant. F.v.12. per legem.
Docentes et non facientes ſunt bernak. ⁊ factores arche Noe. V.ij.8. Et cancer. O.vj.55.⁊.65. ⁊ ſpeculum ardens. E.vij.3.
Quare docentes mala plures generant diabolo. E.vij.15.
Item docentes ⁊ non facientes aſſimilantur illis lectoribus geſtorum. V.j.12.
Et illis de curia chriſtianitatis. V.j.1.et.3.
Mala doctrina eſt peior res mundi. X.j.25.
Quere: predicatio: ſcandalum.
¶ Domini iniuſti et eorum miniſtri excedunt in punitione ſubditorum: ſicut percutiens leporarium. A.xj.1.
Tales ſunt peiores Iuda et demonibus. A.xij.30.
Qꝫ tales diligunt miniſtros: quales canes ⁊ falcones A.xij.43.⁊.44.
Et ideo fideles ammonentur. A.xxij.16. et. C.xj.42. et. D.xij.26.
Se habent ad alios ſicut Achab: ⁊ lupus ⁊ baſiliſcus A.xij.45.
Et ſicut leones et dracones. A.xij.46.
In fine domini et miniſtri mali ſibi mutuo maledicent. A.xxvij.42.et.43.
Contra dominos prodigos. A.22⁊.43.
Item miniſtri iuuant dominos ſuos: ſicut canes lupos eiuſdem coloris. F.j.18.et. C.xvj.26.
Qꝫ reſpondebunt de factis miniſtrorum. F.iij.33.
Qꝫ conſiliarij eorum: tenētur de toto damno: niſi eos informent. F.iij.35.per legem.
Dominiū amoris meliꝰ eſt q̄ꝫ timoris. B.ij.55.⁊.56
Quādo domini conſiliarios ſuos trahunt ad ſe ſignū eſt mortis. C.xj.32.
Quomodo eorū iniuſti miniſtri a deo punientur. C.xj.39.
Qꝫ deberent curare de animabus miniſtrorꝫ ſuorum. C.xvj.22. cum ſequentibus.
De dn̄o qui queſiuit a duobus mimis ⁊c̄. C.xvj.28.
Deberent ſubditos ſuos defendere a miniſtris ꝓprijs. C.xviij.10.per legem.
Contra dominos qui officia vendunt vel dant ꝑ promotione. D.xij.9.
Contra non caſtigantes ſubditos ſuos de iuramentis luxurioſis et huiuſmodi: ibidem.xj.
Quomō poteſtate ſua abutunť. D.xij.16.et.17.
Qualiter figura malorum dominorū preceſſit in ſacra ſcriptura: et qualiter aſſimilantur ſoli et leene: ⁊ alijs crudelibus beſtijs. D.xij. arti.viij.
Domini ⁊ eorum miniſtri ſunt locuſta ⁊ bruchus. D.xvj.22.
Qꝫ tales non dominantur propter bonitatem ſuam. D.xij.32.
Propter iniuſticias illorum dominia non ſunt durabilia: ibidem.39.
Duri dn̄i ſunt peiores infidelibus. E.iij.38.
Domini tenenť ſubditis ⁊ ecōtra. F.viij.3.
Subditi dominis ſuis non maledicant: ſed orent pro ipſis. F.viij.7.
Dn̄i deberēt per ſeipſos audire paupes. I.xiij.8.
Et male tenent aſſiſam ꝓpriam. L.iij.9.
In inſtituendo miniſtros deberent principaliter intēdere vtilitatem publicam. M.viij.8.
Et eſt exemplū Tyberij: ad hoc: ibidem.ix.
Ponentes malos in officijs aſſimilanť vento: ⁊ poſiti ſūt ſicut iudices iſrael. M.viij.20. Et ſicut ille ibidem.xxiij.
Qualiter reſpondere debēt rogantibus pro indignis. M.iij.24.
Periculum rogantium: ibidem.xl.
Qꝫ mali miniſtri ſunt dn̄is ſuis dānoſi. M.viij.34.
Et hoc iuſte: ibidem.xxxvj.
Quomodo capiunt ex om̄i parte ſicut rex in ſcacario per fuſciuulā tridentē ⁊c̄. M.xiij.8.et.9.
Dominorum crudelitas. M.xiij.10.
Item deberent querere ſapientiam a deo exemplo Salomonis. N.iij.3.
Item deberent eſſe ita fideles deo ſicut volunt ſubditos ſibi eſſe. N.iij.4.
Et ita humiles ⁊ obedientes. N.iij.5.
Et deberent multum appetere celeſtia. N.iij.5.
Qꝫ in eis requiritur maior virtus ⁊ pulchritudo ſpiritualis. N.iij.7.
Et maior curialitas et largitas. N.iij.8.
Et gratiarūactio deo. N.iij.15.
Item domini et miniſtri aſſimilantur molaribus lapidibus. N.iiij.8.

Et lupis tractãtib; quõ oues comederũt. R.j.8.
Dominis eſt fideliter ſeruiendum vbi non mandant illicita. S.viij. 10.
Utrum peius ſit habere malum dominũ vel baliuũ: vel vicinum. V.x.13.
Quere cõſiliarij: correctio: magiſtratus: principes: raptores: reges tyrãni: ſubditi: ſuperioritas.
Du ¶ Dubia verba quõ ſunt interp̃tanda. V.ij.9.
Qꝫ dubia ſunt in meliorẽ partẽ interpretanda. J.x.1.
Quere queſtiones.
Ebri ¶ Ebrietatꝭ pena eſt etña. A.xxvj.37.⁊.G.v.7.
Ebrioſi ſunt peregrini diaboli: ⁊ ſtultiores ſtultis a natiuitate. E.j.1.
Item eſt inundatio ſubmergens ſemina virtutum: et fur oĩi latrone peior. E.j.2.
Famam ledit ⁊ rationem facit impotentẽ pro naui gubernanda: ibidem.v.
Diabolus inebriat: vt de hereditate decipiat: ⁊ q̇d bibant in inferno. E.j.6.
Item ſunt ſtultiores brutis: ibidem.x.
Remedia retrahentia. E.j.8.⁊.9.⁊.12.
Ebrietas omnẽ aufert virtutem. G.v.6.
Et habet penam precedentẽ: cõcomitantẽ ⁊ ſubſequẽtem: ibidem.xv.
Et vitam abbreuiat. G.v.22.
Deſtruit ſemen verbi dei. L.v.17.
Item aſſimilanꝫ mimo qui in mari comedit ſalſa anteq̃ ſubmergereꝫ. T.iiij.17.
Quere abſtinentia: gula: ieiunium.
Ec ¶ Eccleſia dedicaꝫ: ornatur: polluitur: violaꝫ. D.iiij. per totum: ⁊.O.vj.8.
Contra garrulantes in eccleſijs vel occupantes ꝓphanis vſibus: ibidem.ix.cum ſequentibus.
Contra illos qui in ea malos ſepeliunt vel intorneamentis occiſos: quia faciunt illam ſpeluncã latronũ D.iiij.14.et.M.xj.arti.xxiij.
Cõtra facientes cõtra eccleſie libertates: ibidem.xv.
Quõ eccleſia regiꝫ duobus brachijs. D.xij. bene.
Eccleſie forma eſt quaſi mulieris habentis pulchram faciem tm̃. M.xiij.2.et.O.vj.20.
Contra diuitem ⁊ ſuperbum ornatũ eccleſiarũ. P.iij. 35. per legem.
Q, preceptũ eſt prelatis ne permittant mercationes in eccleſijs ſuis. P.xiij.16.
Eccleſia continet tm̃ tres ſtatus hominũ quos ad triplicem mittit hierarchiam. R.iiij.9.
Eccleſiaſtici ꝓpter incõtinentiam officijs et beneficijs priuantur. L.vij.34.
Et depauperantur: ibidem.xxxv.
Qꝫ mulieres non habitent in domibus eorum: ibidem xliij. per legem.
Itẽ ſunt man⁹ ⁊ os ⁊ ſtomachus ꝓpli. O.vj.3.⁊.66.
Intrant eccleſiam ſicut lupi. O.vj.13. Et alijs modis O.vj.70.
Quomodo ſunt mercennarij. O.vj.14.
Cõputus mortis erit eis durus. O.vj.16.⁊.74.
Qꝫ ſunt peior portio chriſtianitatis. O.vj.19.
Quia ꝓpter malam vitam eorum: chriſtianitas peior eſt ſolito. O.vj.20.
Et ꝓpter peccata eccleſiaſticoꝝ ruina imminet chriſtianitati. O.vj.12.
Quomodo ſollicitanꝫ pro parte ſua ⁊ non dei. O.vj. 25.et.27.⁊.28.
Q, ſunt oĩbus meliores vel peiores ſicut vinea. O. vj.43.
Mali ſunt ſicut aqua baptiſmi. O.vj.53.
Quomodo impediunt predicatores per exemplũ catti in cauea. O.vj.55.
Quia plus diligunt lupos proprie conditionis. O. vj.58.
Quomodo de bonis pauperum ſuperflue expẽdunt. O.vj.62.⁊.78.
Quare aſſimilanꝫ Alexandro. S.xiiij.8.
Quere: clerici cum concordantijs ſuis.
¶ Electus ſeu electio. Electorum paucitas. H.j.9.et. V.ix.12. Ele
Eligentes creaturam potius q̃ creatorem aſſimilanꝫ adultere. A.xx.6.
Electio eſt nobiliſſimũ priuilegiũ hominis. E.ij.2.
Eligunt eis ſimiles: ibidem.iij.
Electionibus maiores reuolutores habent ꝓpoſitum: ibidem.iiij.
Male ſpiritumſanctum inuocant qui ante determinant. E.ij.5.
Item homines eliguntur ad tria. P.iij.16.⁊.17.
Cauſa quare mali deficiunt in ſuis electionibus. P. iij.19.⁊.20.et.S.xiij.5.
Quare chriſtus elegit tales diſcipulos. X.j.25.
Quere patroni: prelatio: ſimonia: vocare.
¶ Elemoſynam libenter dantes eliguntur ad celum. A.x.6.
Auguſtinus pulchre oſtẽdit ꝙ eſt facienda. A.xij.49.
Contra facientes elemoſynã de alieno: ibidem.xv.
Item ꝙ debet fieri per exemplum legatorum paſcẽdorum. A.xiij.13.
Item ꝙ fiat de melioribus: ibidem.xxiiij.et. D.iij.3. et.E.iij.5.
Item docetur per exemplum bonum. A.xxj.12.
Nolẽtes facere vincunꝫ ſicut reges ſine ſtipendiarijs. A.xxvij.22.et.23.
Pena illorum: ibidem.xxvj.
Et tm̃ illa que deo dam⁹ ſunt noſtra. A.xxvij.et.57. et.65.
Item alijs famem patiẽtibus: elemoſynarij ſaturabũtur. B.j.11.
Elemoſynarũ vtilitas. C.j.5.et.E.iij.9.et.H.v.4.
Multi dant deo in generali tm̃. C.xiiij.17.
Qui bona dat: bona recipiet. D.iij.9.
Nec dicas pauperes mali ſunt dũmodo pro deo fiat vel detur: ibidem.
Contra dicentes ꝙ deo darent in propria perſona. D.ix.5.
Durum erit iudicium dei duris paupib;. D.ix.6.
Q, maxima elemoſyna eſt remittere delinquenti. D. x.4.
Item elemoſynas dando euadis argumentũ diaboli. D.xj.23.
Non faciẽtes perdunt regnum celorum: ibidem.xxx. et.35.
Elemoſynarum tria ſunt genera: et ſpiritualis eſt potior. E.iij.1.
Multis creaturarum exemplis docetur ꝙ eſt faciẽda. ibidem.ij.cum ſequentibus.et.M.ix.arti.ij.
Q, elemoſynarij: ſunt mater dei. E.iij.3.
Quomodo elemoſyna cadit ſub precepto: ibidem.iiij. et.M.ix.32.
Q, elemoſyna fiat feſtinanter: latenter ⁊ hilariter. E. iij.arti.v.
Multiplicat bona temporalia. E.iij.13.
Et letificat cor: ibidem.xiiij.et.xv. Nota. M.xj.arti. xvij. per totum.
Non dans non eſt bonus paterfamilias. E.iij.16.

et.17.et.22.et.V.vij.15.
Qđ dat̃ ſecure inuenient in alio ſeculo: ibidem.xviij.
Jlli quibus datur ſunt quaſi campſores.E.iij.19.
Elemoſynarij ſunt optimi mercatores: ibidem.xx.
Non dantes ſunt ſtultiores vſurarijs.E.iij.22.
Et ingrati: ibidem.xxv.et.G.iiij.23.
Dantes peiora ſunt ſimiles Jude.E.iiij.26.et.27.
Jnfideles ſcandalizant̃ ꝙ pauperes ita male tractant̃ inter nos: ibidem.xxix.
Jtem elemoſynam facientes multum lucrabuntur in iudicio.E.iij.30.
Qꝛ tria ſunt motiua quare eſt facienda: ibidem.xxxj. cum ſequentibus.
Quicquid pauperi datur chriſto datur.E.iij.34.et M.v.5.
Qui dat ĩ terra: edificat ſibi domũ in celo: ibidẽ.xxxv.
De elemoſyna nullus doleat prius facta.E.iij.40.
Qꝛ eſt facienda ante mortem: ibidẽ.xliiij.et.E.vj.16.
Jtem non dans elemoſynam aliena bona retinet: ⁊ ꝙ calices ſunt vendendi.E.iij.46.et.P.iij.39.et.40.et.P.viij.21.
Qualiter centuplum reddetur: ibidem.xlviij.
Jtem non facientes elemoſynam ſunt incuriales.E.vj.34.
Qꝛ iudei ſunt magis elemoſynarij ꝙ̃ chriſtiani.F.iij.15.et.M.ix.20.
Qui non alit necat.F.xij.per legem.
Quidam vna manu elemoſynam dant: et alia manu burſam dei ſcindunt.F.viij.15.
Dantes deum honorant: et ab ipſo honorabuntur: M.iiij.2.
Elemoſyna peccata purgat.M.v.1.
Qđ credunt facere pauperibꝰ faciunt chriſto.M.v.5.
Qꝛ eſt facienda bonis ⁊ malis indifferenter: ibidem. vj.et.vij.
Niſi diuites copioſe dent: multũ faciunt contra exemplum nature.M.ix.3.et.5.et.6.cum ſequentibus.
Elemoſyna cuſtodit a periculis corporalibus.M.ix.xj.
Elemoſyna facit abundare in alio ſeculo.M.ix.12.
Jtem facit ſciolum et ſimilem deo: ibidem.xiiij.
Jtem qui pauperes ſunt impotentes ad reddendum: iuſtum eſt ꝙ fideiuſſor eorum chriſtus pro eis faciat. Et qui nolunt facere elemoſynam dum poſſunt: frequẽter fiunt impotẽtes.M.ix.23.Et a muribus occiduntur ⁊ fame moriuntur.M.ix.25.et.26.
Elemoſyna facta pro mortuis eſt ad perpetuam gloriam dantis.M.xj.109.
Elemoſyna multum iuuat orationem.O.v.8.
Non facientes elemoſynam: aliena bona inuadunt. P.iij.39.
Et in ſeruitutem eternam redigentur.P.iij.41.per legem.
Facientes elemoſynam habebunt vitam eternam.V.vij.15.
Quere: charitas: dare: hoſpitalitas: iuuare: miſericordia: religio.
Em ¶ Emere bona neceſſitate patientium citra verum valorem: eſt peccatum.M.vj.5.
Jdem iudicium eſt de ementibus ab ignorantibꝰ verum valorem: ibidem.vj.
Et de illis qui inducunt aliquem ad vendendũ fallacijs vel terroribus: ibidem.vij.
Qꝛ ſoluentes falſam monetam nõ liberantur.M.vj.12.per legem.
Contra ementes a malefidei poſſeſſoribus: ibidẽ.xvj.
et.xvij.
Quere auaricia ⁊c. ſicut in.c. de auaricia et mercatio: vendere.
¶ Epiſcopi ſunt multum culpabiles de hoc ꝙ non conſulunt curiam romanam de titulis.O.v.28. vel.xviij. Ep
Jtem magnam diligentiã habere deberent de bonis ordinandis et promouendis.E.ij.11.
Et ꝙ ſubiacent in illa parte periculis. Quere.P.xiij.47.
Contra concedentes literas purgationis. Quere.P.xiij.2.
Quomodo qui epiſcopatum deſiderat bonum opus deſiderat.P.xiij.15.
Quomõ verius ſcriberent pecunie gratia.P.xiij.19.
Quomodo obſeruant leges burſales tm̃.S.iiij.2.
Et ſunt nimis negligentes in alijs.O.vj.71.
Quere: prelati cum concordantijs ſuis.
¶ Eucharistia quãdoꝗ videt̃ in forma carnis ⁊ pueri E.vj.25.cum ſequentibus. Eu
Ad fidem firmam de iſto ſacramento eucharistie habendam ſufficit ꝙ ſancti in hac fide mortui fuerunt. E.vj.28.
Cum qualibus conditionibus eſt ad iſtud ſacramentum accedendum: ibidem.xxix.cum ſequentibus.
Jndigne accedentes ſunt nimis incuriales.E.vj.32.
Periculum illorum: ibidem.xxxv.cum ſequentibus.
Qꝛ peccatum male accedentium eſt grauius ꝙ̃ Jude E.vj.37.
Qꝛ quilibet tenetur ſemel in anno eucharistiam ſumere: ibidem.xxxviij.
Qualiter debeat cuſtodiri: ibidem.xxxix.
Qui prohibentur accedere ad iſtud ſacramentũ in lege dei.S.ix.5.
Quere: communio: miſſa: oratio: paſca: ſacerdotium.
¶ Excõmunicatio debet fieri zelo iuſticie.M.j.4.Vide totum capitulũ.E.ix. Ex
Qꝛ multi ſunt excõmunicati ꝓpter nouam chartam. M.iij.16.
Nota de exceptione perſonarum.J.ix.9.
Quere maledictio.
¶ Excuſant ſe quaſi omnes in his que dei ſunt.C.ij.8.
Et non in alijs.C.vj.30.
Et tales periculo ſubmerſionis exponunt ſe ⁊ confeſſores ſuos.C.vj.22.
Contra excuſantes ſe ⁊ imponẽtes defectus ſuos deo vel conſtellationi vel nature.M.j.3.
Jtem contra religioſos male ſe excuſantes.J.iiij.4.
Jtem excuſantes aſſimulantur illi raptori clamidis aurei.R.j.22.
Et hericio.V.viij.41.
Et illi qui nullo tempore anni volũt peregrinari.V.ix.5.et.6.
Quere: defectus: predeſtinatio: ignorantia.
¶ Exempla mala dantes et accipientes: odium maximum inter ſe habebunt.C.ij.10.
Jtem ſunt multum periculoſa ſpecialiter in magnis. E.vij.1.
Jtem dantes talia exempla ſunt oculi inferni ⁊ incendiarij diaboli: ibidẽ.iiij.et.P.xiij.4.Et aues domeſtici diaboli.ibidem.v.
Jtem exempla mala dantes ſunt arbores in vinea vel blado vmbra nocentes.E.vij.6.
Exempla bona multum proſunt.E.vij.2.et.G.xij.12.

Quomō diabolus ꝓcurat mala exēpla dari. E.vij.10.
Quare citius ſequunt̄ mala exēpla q̄ bona ibidē.xj.
Q, tales ſunt ſimie. E.vij.13.
Et mali operarij. O.iiij.11.
Illorum ſtulticia: ibidem.xv.
Q, in periculis vitandis nullus capit exemplum ab alio. E.viij.3.et. N.iij.xvij.bene.
Quantū mala exempla nocent ⁊ quibus rebus ꝑben-tes aſſimilant̄. E.ix.6.
Item mala exempla ſunt ſicut ſpeculū infectius oculi egri. O.vj.41.et.53.
Q, eſt minus malū male viuere et exempla bona dare: ꝙ̄ bene viuere: ⁊ exempla mala dare. J.vij.10. De toto damno tenentur. O.vj.54. per legem.
Exempla mala ſequentes ſunt ſicut latro amplectens radium lune. S.iij.14.
Et plus credit̄ exemplis operū q̄ verbis. V.j.11.
Quere: clerici: damnū: ſcandalum: fama.
¶ Executores decipiunt mortuos: ſicut ille ductor falſus. A.xxj.20.
Quomodo diuidunt inter ſe bona defuncti. D.xj.29. et. E.viij.14.
De illo qui carminare ſolebat infirmos per falſitatem executorꝝ. E.viij.3.
Quomodo ſunt periuri: ⁊ ꝙ etiam decipiunt creditores ⁊ legatarios: ibidem.xx.
Periculum illorū. E.viij.22. cum ſequentibus.
Item ſeruiunt mortuis ſicut quedam mulier ſeruiuit ceco. G.ij.29. cum ſequentibus.
Item bona euidentia ꝙ executores ſunt infideles mortuis. M.xj.97. et. M.xj.98.
Quomodo morientes decipiunt̄ inter amicos ⁊ executores. R.vj.12.
Sicut ille cuius vxor bona defuncti vendidit filio in fraudem mariti mortui. S.x.10.
Vide periculū executorꝝ iniuſtorꝝ. V.xij.25.et.26.
Qui ſcribit teſtamentum poteſt eſſe teſtis eiuſdem. X.j.8. per legem.
Caueant executores quib⁹ legat̄: quia legatarius tantum perdet quantū propria auctoritate capit. X.13. per legem.
Quere. E.viij. per totum.
Item auaricia: cupiditas: fidelitas: furtum: ingratitudo: iuſticia: mors.
¶ Falſitas ⁊ malicia falſorū conuertetur in caput proprium. A.xj.9.
Falſi accuſant ⁊ nocent in abſentia ⁊ cōſolant̄ in ꝑſentia. A.xj.7.et. C.xj.26.
Ad tempus preualent. A.xj.4.
Quilibet eſt preda alterius. A.xij.5.
Q, deus multis modis punit falſos. A.xij.35.
Item ſunt ſtelle erratice. A.xiiij.4.
Quomodo affligunt fideles. A.xiiij.31.
Falſi a falſis honorantur: quia ſimiles: et a veracibus timentur. A.xv.2.
Falſorꝝ amicitia eſt ſicͭ demonis ⁊ latronis. A.xxj.26.
Aſſilant̄ colubro ⁊ ſagitte nō bene pēnate. A.xxv.31.
Modus illorꝝ. A.xxvij.21.
Item ſunt falſi monetarij. C.v.26.
Aſſimilantur aratori. C.vj.xiiij.
Falſitas nūmoſa preualet ꝯ veritatē pauperū. F.j.1.
Item habet in hoc mūdo poteſtatem regalem. F.j.3.
Et eſt de magno genere: quia diabolum habet patrem et cupiditatem matrem: ibidem.iiij.
Q, eſt cōmunior omni mala herba. F.j.6.
Aſſimilantur ſpinis. ibidem.x.
Et latronibus: ibidem.x.
Item falſi ſunt ſepes ſpinoſa. F.j.11.
Et ſepe habent ad vicinum: ſicut ſpine ad ouem: ibidem.xiij.
Ideo comburentur. F.j.14.
Quibus aſſimilantur. F.j.15.
Item aſſimilantur proſenetis. F.j.16.
Et cani taxu nomine: ibidem.xvij.
Item ſunt falſa moneta. F.j.21.
Item falſus falſum. F.j.22.
Item falſus deo: erit falſus homini. F.j.23.et. D.xij.5.et.11.
Plures ſunt martyres falſitatis q̄ veritatis. F.j.24.
Quomodo bene loquunt̄: ſed male agunt. F.j.43.
Falſi timore: aſſimilant̄ Pilato. J.ix.5.
Item falſi quacunq̄ cauſa ſunt ſicut inſtrumenta muſica. J.ix.18.
Q, ſunt caribdis et ſcilla. J.ix.19.et.20.
Mutuo ſe decipiunt: ſicut gallus et vulpes. J.xiij.28.
Ad minus preciū ponunt deum: q̄ iudas. J.xiij.32.
Et erunt ſimiles in pena: ibidem.xxxiij.
Quales colluſiones inter ſe faciunt: ⁊ quomodo londonijs ⁊ alijs ciuitatibus ſunt ꝓ parte que plus dāt M.xiiij.12.
Item falſi ex omni parte pungunt ſicut ſpine ⁊c̄. N.iiij.1.
Quomodo tales aſſimilantur fraxino: nubi et ioni. M.iiij.2.
Item falſorum confederatio et conſpiratio. P.iiij.5.
Item falſi ſedent in duabus ſellis. V.j.10.
Q, aſſimilant̄ ſcriptoribus. V.viij.12.
Item vnus falſus per alium deceptus poteſt dicere ſicut quidam fur dicebat. V.xij.6.
Quere: accuſare: auaricia: acquiſitio: emptio: mercacio: venditio: fidelitas: infidelitas: hypocriſis: ſapientia falſa.
¶ Fama cum vita bona ſunt neceſſaria. C.xiij.8.et 9.et.10.
Item bona fama multum valet. F.ij.2.
Item mala fama facit hominem ſemper ſuſpectum de malo. F.ij.6.
Item pluribus nocet ꝙ mala vita. F.ij.7.
Quere: conuerſatio cum concordantijs ſuis et exempla cum concordantijs ſuis. Item damnum: ſcandalum ⁊c̄.
¶ Ferias ſeu feſta quidam tenent deo: quidam ventri: quidam diabolo. F.iij.6. Quidam corpori. F.iij.8. Fe
Ratio quare deo teneri debent: ⁊ ꝙ non tenentes ſunt fures. F.iij.9.
Q, male tenentur. F.iij.10.et.11.
Deus punit non tenentes: ⁊ domorꝝ combuſtione ⁊c̄. F.iij.13.
Et maioris temporis ſubtractione: q: ſunt ingrati fures: ibidem.xiiij.
Item ſunt peiores iudeis. F.ij.15.
Item frangentes feſta: multipliciter puniuntur. F.iij.16.
Q, videntes ſcandalizantur. F.iij.17.
Pena maiorum permittentium mercatus in talibus diebus. F.iiij.18.et.19.et.20.
Quō demones procurant ꝙ frangant̄. F.ij.21.
Q, frangentes erunt pauperiores. F.iij.25.
Q, non excuſantur per preceptum maiorum vel ſuperiorum. O.iiij.5.
Item mali ſunt operarij. O.iiij.10.

Quere:mendaciũ:inobedientia:obedientia.
Fi ¶ Fides noſtra bene oſtenditur per ſacram ſcripturã: et perfidia aliorum. A.xiij.16.
Quod defectus fidei eſt cauſa omniũ maloꝝ vel peccatorum. A.xxiiij.6.et.F.iiij.31.et.32.
Fides corporis chriſti multum iuuat.E.vj.28.
Quod chriſtiani tm̃ habent fidem rectam per exemplum trium anulorum.F.iiij.4.
Et ꝑ miracula facta tp̃e Juliani apoſtate.F.iiij.6.
Fides ſine charitate eſt cibus in corpore ſine calore.Et ꝙ ratio naturalis: q̃nq; fidem impedit ⁊c̃.F.iiij.7.
Quod iudeorũ captiuitas oñdit fidẽ noſtrã eſſe bonã.F.iiij.9.
Quod opa ſine fide ſunt mortua.F.iiij.12.et P.ij.38. Et ideo non ſoluat.F.iiij.40.
Item contra perfidiam iudeorum.F.iiij.to.ti.
Per ratiões ⁊ ꝓphetias:⁊ miracula:fides nr̃a oſtenditur.F.iiij.25.
Itẽ eſt radix oĩm bonoꝝ.F.iiij.30.
Itẽ ꝙ diabolus multũ nitit̃ extinguere fidẽ.F.iiij.32.
Item eſt cauſa ꝑſeuerantie in bonis operibꝫ.F.iiij.38.
Itẽ ꝯ iudeos ⁊ ſaracenos ſit.F.iiij.43.cũ ſequentibꝫ.
Quod lumen fidei oſtendit aĩe pulchritudinẽ.H.iij.4.
Itẽ fides eſt neceſſaria in illis ꝓ q̇bꝫ oram⁹.O.v.29.
Item fides facit perſeuerare in bonis opibꝫ.S.vij.7.
Quere:credere: lex: chriſtus.
¶ Fidelitas.Debem⁹ eſſe deo ⁊ dñis alijs fideles:exẽplo ſaracenoꝝ.F.iiij.36.et.44.
Nõ erit hoĩ fidelis q̇ deo nõ eſt fidelis: ꝑ exẽplũ Cõſtantini.D.xij.5.
Ad idem.D.xij.11.et.F.j.23.
Quere falſitas cũ cõcordãtijs ſuis.Item infidelis.
Filij ſunt parẽtibꝫ ingrati.A.xxj.17.et.A.xxvij.52.
Etiã poſt mortẽ parentũ.E.viij.16.et.F.v.14.
Multũ deberemus affectare eſſe filij dei.F.v.1.
Deus alit ⁊ corripit filios ſuos.F.v.2.
Per que ſigna cognoſcuntur dei filij.F.v.3.
Propter quas cauſas pater poteſt exheredare filiũ vel filiam.F.v.5.et.X.j.19.
Quomõ ſunt a parentibus informandi.F.v.7.
Quod nõ ſunt a parentibꝫ maledicẽdi.F.v.8.et.9.
Quod parẽtes optãt oĩa bona filij pluſq̃ deũ.F.v.9.
Itẽ curã ⁊ honorẽ filij: debẽt ꝑentibꝫ exhibẽ.F.v.13.
Quõ affectãt mortẽ ꝑentũ: ⁊ ip̃os ꝑſequunt̃.F.v.15.
Quod dñt eſſe grati parẽtibꝫ:exẽplo ſaracenoꝝ.F.v.16.
Et exemplo iudeoꝝ.F.v.20.
Quod nõ ſunt filij coꝝ quoꝝ filij eſſe putant̃.F.v.17.
Quomodo aſſimilant̃ canibus.F.v.19.
Et viperis.F.v.20.
Et fructibus circa arborem.F.v.24.
Pena talium.F.v.22.cum ſequentibus.
Item ꝙ ſpiritualis generatio filiorũ melior eſt q̃ corporalis.M.xij.2.
Filij ingratoꝝ erũt eis ingrati ꝑ exẽplũ illi⁹ q̇ petiuit a patre vnã vlnã:vt illã:ꝓ patre reſeruaret.R.iiij.5.
Qui verecundant̃ de parentibus pauperibus aſſimilantur Alexandro ⁊ mule.S.xiiij.8.
Quere:ingratitudo: parentes.
¶ Finis pctõꝝ debet nos a peccatis retrahere.G.v.8.
Item a fine denominandũ eſt vnũquodq;.J.v.1.
Quere:viam.
Fla ¶ Flagellat nos deus propter noſtram vtilitatem: vt a delicto ſurgamus.H.j.16.et.J.iij.3.cum ſequentibus: ⁊ ſpecialiter.vj.
Item flagellat nos ſicut magiſter diſcipulũ vt librum conſcientie reſpiciamus.J.iij.5.
Et hoc q̃nq; ꝑ malos.R.j.37.
Itẽ eſt ſignũ diuĩe dilectiõis ⁊ ſollicitudinis.J.iij.7.
Item flagellum dei purgat peccata ⁊ inimicos anime debilitat: ibidem.viij.et.ix.
Quomõ aliqui ſub flagellis corrigunt̃ et aliqui indurantur.P.xj.8.per legem.
Itẽ flagellamur:q2 ſum⁹ deo inobediẽtes.O.j.7.
Qui ſuſtinent flagella ⁊ non franguntur erunt magni in celo.P.j.16.et.17.
Quod nõ eſt murmurandũ ꝯtra flagellantes.O.iij.4.
Itẽ deus fame flagellat malos ſeruos.O.iiij.14.
Qui ſub flagello franguntur:ſunt quaſi grana putrida.P.j.3.
Et tales bis leduntur.P.j.3.
Oĩa flagella dei ad noſtrã fiunt vtilitatẽ.P.j.11.
Quere:aduerſitas:infirmitas:impatientia:patientia: perſecutio:tribulatio.
¶ Fornicatio ſimplex eſt peccatũ mortale.L.vij.6. For
Aſſerentes ꝯ̃riũ:ſunt heretici:ꝑ decretalẽ.L.vij.10.
Quod ſemper fuit illicitũ habere concubinã.L.vij.11.
Quere: delectatio:luxuria:meretricium.
Fortitudo ſpũalis melior eſt.F.vj.Et neceſſaria.V.vj.4.
Ex quibus ſurgit.R.v.17.
Fortes in ſeruitio diaboli:ſunt debiles in operibus dei J.j.10.
Et ꝙ debiles ſunt ante mortem.M.j.44.
Quere:virtus:perſeuerantia: recidiuum.
Fortuna deberet quemlibet retrahere ne alteri noceret J.vj.33.
Quere:mundus.
Fortuna mundi eſt mirabilis.M.xiij.arti.ij.Et ibidem.xvj.et.A.xxvij.62.
¶ Fraternitas ſpiritualis melior eſt.F.vij.1. Fra
Quere:amicitia:ſocietas.
¶ Fures rerum diuitũ aſſimilantur furanti capitegiũ ſancte Marie.F.viij.5. Fu
Cõtra vẽdẽtes fures añ iudiciũ vel poſt.M.xiiij.16.
Item alique circũſtantie faciunt ꝙ furtũ diuitum eſt peius.F.viij.1.et.6.
Alie ꝯditões faciũt ꝙ furtũ pauperũ ſit pei⁹.F.viij.8
Diabolus ducit prius ad minora furta.F.viij.9.
Quere:rapina:naufragium:tyranni.
¶ Gaudiũ eternũ eſt multũ appetendũ ꝓpter tria.G.j.16.et.24.et.26.et.27. Gau
Quibus rebus ſunt ſimiles qui illud nõ multum appetunt.A.v.6.
Qui habebunt illud.A.x.5.
Item illius gaudij magnitudo.B.j.6.et.G.j.viij.cũ ſequentibus: et.G.j.15.
In ſpe illius debemus ſuſtinere oĩa mala ⁊ oẽs corporis labores.T.ij.14.
De muliere que illud non multum deſiderauit ſubito mortua.G.j.ij.
Quod gaudiũ cuiuſcũq; qui eſt in celo reſultat de merit' omniũ bonoruz: ⁊ ꝙ tot gaudia habebit vnus quot omnes.G.j.10.cum ſequentibus.
Exempla ſacre ſcripture docent ꝙ deberemus multũ appetere.G.j.28.
Quod mali illud non deſiderant eſt:quia ſunt inexperti.G.j.29.et.30.et.V.iiij.8.
Diligẽs operarius attingit illud gaudiũ.P.xiiij.11.
Cuius pulchritudo:cõſurgit ex duobus.P.xiiij.12.
Ibi reficient̃ q̇ hic nõ reficiunt̃ illicitis.V.iiij.7.
Quere:delectatio:gloria videre vita eterna.
¶ Gaudiũ terrenũ ⁊ quecũq; delectatio carnalis eſt ſicut preguſtatio de cipho clamatoris.G.j.1.
Stulti ſunt nimis in talibus gaudentes.G.j.3.
Et quaſi frenetici.G.j.4.
Finis oſtẽdit ꝙ tale gaudiũ eſt veraciter dolor.G.j.6.
Falſitas eius nõ oſtenditur niſi in fine.G.j.17.

Finitur in fletu ⁊ confuſione. G.ij.27.
Et eſt punctus ſub litera qui ipſam damnat. J.vij.1.
Quere: diuites cum cõcordantijs ſuis. Et gaudiũ eternum cum concordantijs ſuis.
Glo ¶ Gloria vera nõ poteſt eſſe in rebus iſtius ſeculi ſed in ſpe futuri. D.xij.14.⁊.G.ij.1.⁊.2.
Tota glia de opib9 bonis eſt deo attribuẽda: ⁊ antiqs patrib9. F.ij.9. p legẽ: ⁊. G.ij.3.⁊.X.j.15.⁊.16. p legẽ
Item minima gloria in celo maior eſt omni gloria mũdi. H.iiij.19.
Quere: gaudiũ: honor: laus: cum concordantijs ſuis: vita eterna.
¶ Gloria malicioſa eſt qua quis gloriatur de peccatis ſuis vel alienis. V.x.9. per legem.
Quere: leticia: iactantia: lingua loquela.
¶ Gloriam vanã .i. laudẽ hominũ p bonis operibus querentes ſunt ſtulti mercatores. G.ij.15.et.16.
Quomodo gloria mundi decipit. M.xiij.6.
Quomodo eſt breuis. P.vij.45.
Nõ eſt gloriãdũ de parẽtele male nobilitate. N.iij.2.
Quia in hoc vnus nõ habet maiorem cauſam gloriãdi q̃ alius. S.xiij.4.
Propt vanã gloriã boni viri cadũt in pctm̃. T.iij.4.
Quere: gloria vera: iactantia: diuitie: nobilitas: mundus: ſuperbia.
Gr. ¶ Gratia maxima eſt: q quis cõuertat peccatorem: in prologo. vj.et. vij.
Lumen gratie eſt neceſſariũ nauigantibus in hoc mare. A.xviij.7.et. D.vij.2.
Gr̃a nõ recipit niſi in corde eleuato ad deũ. C.xiiij.14.
Et illi q̇ petũt gr̃am bene viuẽdi ⁊ agẽdi ⁊ poſt determinant ſe ad ꝯtrariũ aſſimilant electorib9. E.ij.5.
Et abutẽtes ſtatu gr̃e perdũt ſtatũ glie. G.ij.7.
Gratia eſt lux tenebras peccatorũ expellens. G.iij.1.
Et ad portum ducens: ibidem. vij.
Et quales ſumus oſtendendo. G.iij.2.
Et mgr̃ in armis ſpũalib9 audaciã prebẽs. G.iij.3.
Et ductor vie p̃bens oĩa neceſſaria in via. G.iij.4.
Et anchora in hoc mari. G.iij.5.
Et cibus et ſalſa. G.iij.6.
Et columna ignis et nubis. G.iij.7.
Boni et mali diuerſas diuerſimode gratias hauriũt. G.iij.9.
Qꝛ gratia auferť niſi grat' cõmuniceť. G.iij.11.⁊.15.
Et cõmunicata augeť. G.iij.12.
Qꝛ deus dat omnibus gratiam ſufficientem ſed non equalem. G.iij.6.16.
Quere: deus.
Qꝛ h ſit ꝯgruis rõnib9 pbať. G.iij.17. cũ ſequẽtib9.
Quare dat gratiã illis qui illã pdere volũt. G.iij.31.
In omni opere bono ⁊ reſiſtentia tentationi augetur. P.vij.39.
Item aqua gratiarum facit onus penitentie leue. P.vij.40.et.41.
Item lumen gratie deum nobis oſtendit. S.iiij.3.
Quere: abuſio: bona p̃deſtinatio: priuilegium ⁊c̃.
Gratiarũactio eſt ſemper deo reddenda. G.iiij.7.
Quere: honor: laus: gloria et gratitudo.
¶ Gratitudo. Grati deo ⁊ ſuis plura recipient etiam in preſenti. A.x.6.et. G.iiij.4.et.10. Et in futuro vitam eternam. G.iiij.11.
Gratitudinis imago. G.iiij.9.
Qꝛ grati deberemus eſſe chriſto: exempla ⁊ leges oſtẽdunt. P.ij.arti.vj.
Quere: ingratitudo: gratiarũactio: oſtẽdere: reddere.
Gu ¶ Guloſi de ſeipſis concham faciunt porcorũ: ⁊ ſtabulum equorũ infernaliũ: ⁊ ventrẽ habẽt deũ. G.v.1.
Quõ a diabolo decipiunť ſic exercit9. G.v.3.et.4.
Item gula multa vicia ſecum trahit. G.v.5.
Item maior eſt pena gule q̃ȝ delectatio eius etiam in preſenti. G.v.12.
De eo qui optauit habere collum gruis. G.v.13.
Qꝛ multas requirit expenſas: tam ante q̃ȝ poſt: ⁊ infirmitatem et mortem inducit. G.v.14.
Item q habet penam precedentem cõcomitantem et ſubſequentem. G.v.15.
Quare guloſi non viuũt diu: eſt ratio bona. G.v.20. cum ſequentibus.
Item priuantur regno celeſti. L.v.30.
Item mali operarij ſunt. O.iiij.6.et.10.
Quere: abſtinentia: ebrietas: ieiunium.
¶ Abundantia temporalium eſt ſignum damnationis eterne. A.iiij.3. Abun
Quere: diuitie: diuites: pſperitas: cum ſequẽtib9 concordantijs.
¶ Hõ eſt ĩ ꝯtinuo bello. A.xviij.2. Et ex oĩ pte vallat9 miſeria ⁊ piculis: p exẽplũ bonũ. A.xxv.11.⁊.C.ij.1.et.4.⁊. H.1.22.⁊.M.xj.66.⁊.67.⁊.M.xj.96. bene.et.M.xiij.3. Ho
Quare eſt ſic a deo poſitus. H.j.4. et.S.xiiij.23. bene p exemplũ imperatoris capientis ciuitatem ⁊c̃.
Quare fecit deus homĩes quos ſciuit eſſe damnãdos. H.j.6. cum ſequentibus.
Quare vno peccante omnes ceciderunt. H.j.17.
Item hominis miſeria. H.j.18. et.19.
Et poſt mortem. M.xj.94.et.95.
Item hominis miſeria et conditio ante mortẽ: in morte ⁊ poſt mortem. H.j.24.et.M.xj.arti.16.
Itẽ eſt pn9 ad malũ: ⁊ põderoſus ad bonũ. H.j.26.
Qꝛ ſtat9 hoĩs eſt ſic fur' ducti ad ſuſpẽdiũ. M.xj.98.
Quõ hõ põt ſcire ſi ſit de terra vel de celo. M.xiij.25.
Forma hoĩs oñdit q debet q̃rere celeſtia. O.vj.6.⁊.7.
De q̊ et q̇d ſumus ⁊ erim9. S.xiiij.20. cum ſequẽtib9.
Itẽ quõ mũd9: caro: demõia obſidẽt hoĩeȝ. T.j.1.⁊.7
Quere: anima: caro: homicidium: libertas: vita.
¶ Homicidiũ debem9 citius pati q̃ȝ inferre. B.ij.36.
Homicidiũ ſpũale fit ſeptem modis. H.ij.1.
Qꝛ corpale eſt multũ lucratiuũ diabolo. H.ij.2.
Item ſatiſfactio eſt difficilis. H.ij.3.
Ideo eternaliter multi damnanť homicide. H.ij.4.
Quõ ſanguis clamat. H.ij.5. et.11. per legem.
Qualiter deus mirabilib9 ſignis homicidas oſtendit vt puniant. H.ij.6.
Qꝛ nec regibus ⁊ maximis in hoc parcit de9. H.ij.8.
Q, habẽt ſeptem maledictiones Cayn. H.ij.9.⁊.10.
Quid ſit occidere ſe defendendo. H.ij.14.
Itẽ occidẽtes occiſorẽ male amici vindicãt amicũ. V.v.13.
Quere: anima: damnum.
Honeſte viuẽ debem9 ppt deũ ⁊ hoĩes. H.iij.1. cũ ſequẽtibus.
Quere: ꝯuerſatio cum ꝯcordãtijs ſuis
Honores mundi ſunt fugiendi. E.ij.9.
Habẽt multas miſerias admixtas. G.j.21.et.22.
Qui honorãt deũ ⁊ q̇ nõ. H.iiij. cum ſequentibus.
Honores mutãt mores: ⁊ oñdunt ingratos. H.iiij.9.
Niſi honorati alios iuuẽt honore puabũť. H.iiij.10.
Cõtra plus honorãtes peccatores potentes q̃ȝ bonos pauperes. H.iiij.11. et. S.xiij.5.
Item magna eſt differentia inter honores dei ⁊ mundi. P.iij.18.
Quere: gloria: mundus: laus.
Hoſpitalitas facit chriſtum et angelos recipere. H.v.3.et.5.et.7.

Quõ minoꝛ hoſpitalitas inuenitᷣ in anglia. M.v.12.
Quõ ꝓpter tedium nõ eſt ceſſandũ. M.v.13.
Pena nolẽtiũ recipe hoſpites ꝓ amoꝛe chꝛi. M.v.14.
Cõtra ſuperbos ⁊ malos miniſtros in hoſpitalibꝫ infirmoꝝ. J.iij.19.
Cõtra nõ tenẽtes hoſpitalitatẽ debitã. M.ix.15.
De hoſpitalitate religioſoꝝ. V.viij.50.
Quere: elemoſyna: miſericoꝛdia: pietas: religio: cũ concoꝛdantijs ſuis.
Hu ¶ Humilitas. Humiles a deo exaltabuntᷣ. A.j.1.cũ ſequentibus: et. H.vj.27.
Cauſas humilitatis habemꝰ intra nos. B.iiij.16.
Humilitas docetᷣ in natura coꝛdis. C.xiiij.11. Et in natura bꝛutoꝛum. P.iiij.20.
Jtẽ hũilitas exaltat aĩam ⁊ oꝛõnẽ ad celũ. C.xiiij.22.
Opoꝛtet ꝙ bona opera abſcondantur ſub humilitate. G.ij.17.et.46.
Materiã hũilitatis habemꝰ in natura in donis ⁊ opibus nr̃is. G.ij.33.cũ ſequẽtibꝫ vſqꝫ.xl. Et in nr̃o fine. G.ij.40. vſqꝫ ad finem.
Humilitatis exemplũ habemus in chꝛiſto ⁊ mr̃e eiꝰ: et ſanctis. G.vj.6.et.7.et.8. Et ſtellis. H.vj.9.
Et in pꝛopꝛia miſeria. H.vj.10.cum ſequentibus.
Jtẽ humilitas eſt ſignum aliarũ virtutum. H.vj.15.
Quõ deꝰ nititᷣ in nobis hũilitatẽ ꝯſeruare: ſic imperatoꝛ qui nõ ꝑmittit reedificari qđ deſtruxit. H.vj.16.
Ad hũiles grã ⁊ virtutes deſcẽdũt ⁊ ipĩ clariꝰ vidẽt celeſtia. H.vj.17.⁊.18. Et impetrãt pietatẽ. P.x.4.
Jtem perficit oĩes anime potẽtias. H.vj.19.
Humilis ab oĩbꝫ diligitᷣ: ⁊ ecõtra ſupbꝫ. H.vj.21.
Jtẽ fugat demões ⁊ cuſtodit a malo culpe ⁊ pene. H.vj.22.
Jtẽ hũiles aſſimilantᷣ vinee. H.vj.27.
Jtem humilitas accipit gratiam a deo: et cuſtodit oẽs virtutes. H.vj.29.et.31.et. S.iij.16.
Jtem eſt fundamentũ ſpũalis edificij. H.vj.30.
Quõ chꝛiſtꝰ ĩ oĩbꝫ factĩ ſuis hũilitatẽ docuit. M.j.13.
Jtem humilitas eſt neceſſaria oꝛanti. O.v.11.
Quere ambitio: affectꝰ: hypocrita: glĩa: honoꝛ: ſupbia.
Ja ¶ Jactãtia. Jactãtes bona opa illa ꝑdũt. A.v.7.
Jactantia maloꝝ eſt ſicut pauonis. A.xxv.32.
Hec multos ſpoliat. G.ij.19.et.23.
Quõ talis iactãtia plus offendit deũ ꝙ̃ factũ. G.ij.22.
Jtem talis peccatũ duplicat. G.ij.24.
Jtẽ diabolus lucratᷣ ꝑ tales auditoꝛes eoꝝ. G.ij.25.
Quere: gloꝛia vana.
Je ¶ Jeiunia eccl̃ie nõ tenẽtes diabolo tradunᷣ. G.v.7.
Qui non ieiunant quadrageſimã non decimant bene dies ſuos. J.j.2.
Qui excuſantᷣ ab hac generalitate. J.j.3.
Quõ hibẽtes ante ꝓandiũ frangũt ieiuniũ. J.j.6.
Periculũ frangentiũ: q2 a paradiſo excludit. J.j.1.
Jtem ieiuniũ iuuat oꝛationem. O.v.7.
Quere: abſtinentia: ebꝛietas: gula.
Jg ¶ Jgnorantes multi eſſe volunt in his que pertinent ad animam. A.xij.57.
Quõ ignoꝛãtia iuris nõ excuſat. A.xiiij.43.et. A.xxvj.20.et. M.ij.4.
In ¶ Incarnatio chꝛiſti. Quere: aduentus: Maria: natiuitas: chꝛiſtus ⁊c̃.
Jtẽ in ĩcarnatiõe chꝛiſtꝰ nos legitimauit. S.iij.13.
Jnconſtãtes nõ hñt bonũ fundamentũ. H.vj.30.⁊. J.ij.2.
De filio inconſtantie. J.ij.3.
Tales aſſimilantur ſimie. J.ij.8.
Et iudeis. J.ij.9.
Quere nouitas et perſeuerantia ⁊c̃.
¶ Infernus. Jn inferno affligunᷣ plus alijs tribus modis. D.j.3. cum ſequentibus.
Qui hic delicatius carnẽ ſuã nutriunt ibi durius puniuntur. D.j.4.et.5.et. P.ij.8.et.9.et. P.viij.20.
Quõ pena inferni erit et̃na: ⁊ erit infinita. D.j.arti.ij.
Et ꝙ rõ ħ dictat ⁊ iuſticia: ibidẽ arti.iij. ⁊ ibidẽ.xxiiij.
Quõ deus nobis oſtendit ignem inferni. D.j.arti.iiij.
Quõ mutuo ſe videbunt. D.j.11.
Cõtra dicẽtes ꝙ deꝰ neminẽ vult et̃nalr̃ ꝑdere. D.j.arti.v.
Jtẽ ignis inferni in cicilia oñditᷣ. M.xj.49.
Jn iferno nullꝰ hꝫ cõmodũ de ſocietate alteriꝰ. S.x.12
Timoꝛ inferni deberet nos ſatiare. T.v.43.
Quere damnatio: pena.
Infidelis deo habebit ſuos ſubditos ſibi infideles ſicut Salomon. D.xij.41.
Quere: falſitas: fidelitas.
Infirmitas. De infirmitate liberati: ⁊ ad peccata redeuntes ſunt ingrati. C.xvij.30.
Infirmi ficte ſe hũiliãtes aſſimilantᷣ vulpi. G.iiij.25.
Et ſerpenti. G.iiij.21.
Et ſoldano ⁊ antiocho. M.xj.123.
Infirmitates ſpũales cauſant coꝛpales. J.iij.2.
Per infirmitatẽ coꝛpis deus ſanat infirmitatẽ anime. J.iij.3.cum ſequentibus.
Infirmitas eſt quaſi poꝛtus celi: ⁊ ꝙ ſancti noluerunt ſanare amicos. J.iij.10.et.11.
Et eſt medicina medici qui deficere nõ põt. J.iij.12.
Jtem qualiter infirmi ſunt infoꝛmandi ⁊ ꝯfoꝛtãdi. J.iij.13.cum ſequentibus: ⁊. M.xj.138.
Quõ vtile ſit viſitare infirmos. J.iij.17.
Jtem exẽpla ſanctoꝝ ad hoc habentᷣ. J.iiij.18.
Qualitᷣ eſt ꝓ infirmis oꝛãdũ. J.iij.21. Et ẽ magna ſilitudo inꝯ infirmitatẽ coꝛpis ⁊ aĩe. M.xj.arti.ij. ⁊. P.iiij.34.⁊. J.iij.1.et. P.vj.12.et. V.viij.25.et.46.
Jtẽ facit ꝯtẽnere t̃rena ⁊ amare celeſtia. M.xj.58.
Quere aduerſitas: flagellũ: medicꝰ: ſanitas: tribulatio
¶ Ingratitudo. Jngrati ſũt ſimiarũ. A.x.9.et. G.iiij.14.et. S.iij.13.
Pena ingratoꝝ. A.x.10.
Quõ ꝓ maioꝛi pte oẽs ſũt ingrati tã deo ꝙ̃ amicis. A.xx.18.⁊. A.xxj.2. cũ ſequẽtibꝫ. ⁊ ſpãlr̃.v.⁊.vj.⁊.vij.
Quia ſe habẽt ad deum ⁊ ad amicos ſicut regulus ſe habuit ad aquilam. A.xxv.30.
Quibus ingrati aſſimilantᷣ. C.xvij.30.et. D.xj.17. cum ſequentibus.
Ingrati ſunt q̃ plus curãt de beſtijs ꝙ̃ deo. E.iij.37.
Jtem ingrati deo aſſimilantᷣ ſcholari qui erubuit patrem ſuum. E.v.4.et. S.xiiij.8.
Quõ chꝛiſtiani ſunt magis ingrati deo ꝙ̃ iudei. F.iij.15
Jtem ingrati deo aſſimilantᷣ filijs ſagittantibus patrẽ moꝛtuum. F.v.17.
Ingrati deo vl̃ hoĩbꝫ ſunt peioꝛes hominibꝫ rapacibꝫ. G.iiij.2.
Ingratoꝝ multitudo. G.iiij.12.
Quõ ſunt magis ingrati deo ꝙ̃ hoĩbus. G.iiij.13.
Jtem tales ſunt tinea ⁊ vulpes. G.iiij.15.
Et coluber in ſinu calefactus. G.iiij.17.
Et ſicut ſcindens burſam ipm̃ iuuantis. G.iiij.18.
Et ſicut Judas pꝛoditoꝛ. G.iiij.19.
Et ſicut ſerpens ille. G.iiij.21.
Plura eis nõ dabuntᷣ. G.iiij.22. vſqꝫ finẽ capituli.
Jtem redigentᷣ ad miſeriã in qua fuerunt. H.iiij.9.
Jtem ingrati deo vel hominibus aſſimilantur iudeo decipienti gentilem. L.iij.15.
Jtẽ ingratitudo impedit oꝛõnẽ. O.v.24.et.28.
Jtẽ ſunt ſicut latro de furcis liberatus. P.ij.34.
Et ſicut mali miniſtri. P.ij.36.
Qualiter deus tales rep̃hẽdet in iudicio. P.ij.41.42.

Et ſicut gerardus demoꝝ ꝛ cata. S.viij.8.et.9.
Illi ſūt nimis ĩgrati q̄ nec dāt deo ſenectutē. S. xiij.2.
Contra ingratos deo poſt tribulationē: quere in tabula tribulationis.
Quere: executores: filij: gratitudo: gratiarū actio.
¶ Inimici ſūt de nccitate diligēdi. D.ix.8.cū ſeq̄ntibꝫ.
Quere dilectio: ira: odiū: cum cōcordantijs ſuis.
Iniuſticia ꝯfundit omnē cōmunitatē. C.iiij.3.cum ſequentibus: et. P.iiij.21.
Quere: iuſticia: pax.
Inobedientia. Inobediens homini ſuperiori eſt deo inobediens. I.iiij.2.
Qꝫ oīa facta ſunt nob inobediētia ꝓpt̄ pctm̄. H.j.20.
Inobedientes nō ſunt digni precū ꝓ eis orātiū in celo. I.iiij.11.
Itē nō ſunt mēbra viua. I.iiij.12.
Itē eternaliter dānant̄. I.iiij.13.qꝛ peruertūt totā naturā. O.vj.5.
Quere: mandata: obedientia.
Impatientia mater eſt inconſtantie. I.ij.2.
Item impatientes ſub iugo dei ꝛ non mūdi ſunt: ſicut adultera. M.xiij.23.
Quere: patiētia: aduerſitas: infirmitas: ira: melancolia: tribulatio: cum cōcordantijs ſuis.
¶ Intētio bona eſt neceſſaria in om̄i opere. A.xij.50. et. I.v.9. et. B.iij.1.
Item opus de ſua natura bonum: ꝑuertitur ꝓpter malam intentionē. I.v.j.
Qꝫ intētio dꝫ reſpicē dei volūtatē. I.v.ij.et. O.iiij.6.
Ex intētione opa ſunt meritoria. I.v.iiij.et.5.et.6.
Intentio bona facit operationem bonam vbi finis eſt dubius. I.v.7.
Bona intentio nō excuſat opus malum. I.v.7.
Inuidia facit hominē ſimilem fago. A.xxv.23.
Et fraxino. N. iiij.2.
Itē tres ſunt cauſe inuidie: inter magnos. C.xj.17.
Quibus inuidi aſſimilant̄. I.vj.2.
Sunt quaſi planeta defectuoſus qui perfectū eclipſat. I.vj.3.
Item ſunt mons ethna. I.vj.5.
Et aſpis. I.vj.6.
Et regulus. I. vj.7.
Et aranea. Et ſerpens. I. vj.8.
Et vrſus. I.vj.9. Et ſirena: ꝛ lupus ꝛ vulpes ꝛ canis I.vj.10.11.12.
Itē ſunt ſimiles diabolo ꝛ ſocij eiuſdem. I.vj.13.14.
Item ſunt ſicut Cayn. I.vj.xiiij.
Multa ꝑdūt q̄ ſine labore lucrari poſſent. I.vj.15.
Qꝫ inuidia eſt cōtra naturam et rationem: et omnem deſtruit cōmunitatem: ibidem.xvj.
Itē prꝰ nocēt ſibiipſis. I.vj.17.18.et. N.iiij.iij.
Itē aſſimilant̄ illi q̄ petiuit ꝙ vnꝰ oculus eiꝰ erueret̄: et ianitori impatoris petēti medietatē litis. I.vj.19.
Qꝺ eſt grauius peccatum q̄ȝ ira et odium vel cupiditas vel gula: ibidem.20.
Inuidi peiores ſunt ſerpentibus ꝛ beſtijs rapacibus: et demonibus ꝛ homicidis. I.vj.21.
Itē inuidus eſt q̄ſi vas pleniſſimū veneno. I.vj.22.
Talis multa damna incurrit. I. vj.23.
Inuidia eſt peccatum iuſtiſſimū: quia poſſeſſorē ſuū ſemper punit. I.vj.24.
Aſſimilant̄ accendentibꝫ: fornacē chaldeoꝝ ꝛ ponentibus Danielē in lacu leonū: q̊s deꝰ finaliter eradicabit. I.vj.25.per legem: et.26.
Item aſſimilantur achitofel. I.vj.27.
Et apibꝰ ꝛ cecis ꝛ miluis. I.vj.28.
Et lupo ꝛ vulpi mutuo ſe accuſantibus ꝛ deſtruentibus. I.vj.29.
Locus illoꝝ eſt infernꝰ triplici ꝯueniētia. I.vj.30.
Triplex remedium contra inuidiam. I.vj.31.
Item inuidi ſunt mali operarij. O.iiij.9.
Item inuidia nitit̄ deſtruere charitatē. P.v.13.
Et eſt cauſa falſi teſtimonij. T.ij.2.
Quere: accuſare: calūniari: charitas: ira: odium: nocere vindicta.
¶ Hypocrite ſunt ſicut miluus. A.xxv.25. Et ſicut vulpes que finxit ſe mortuam. H.vj.1.et. I.vij.8. Hyp
Et ſicut liber pulcher ꝛ falſus. I.v.8.
Et ſicut ſtelle cadentes. I.vij.1.
Et ſicut factores imaginum. I.vij.2.
Item ſunt ſicut ſpeculum fractum: et domus habens cruces exteriꝰ: ꝛ auricalcū: ꝛ libri falſi. I.vij.3.
Et ſicut aſinꝰ ꝛ cignꝰ ꝛ ſtrutio. I.vij.4. Et ſicut lupꝰ et noctiluca. I.vij.5.et. O.vj.13. et. P.13.31.
Et ſicut beſtia veſtita armis regis.
Et ſimia induta veſte filioꝝ. I.vij.6.
Et ſicut fur ꝛ trutannꝰ in habitu phi. I.vij.7.
Itē quomodo hypocriſis prodeſt alijs. I. vij.10.
Pena illorum. I.vij.11.
Itē hypocrite conāt̄ ꝓbare falſū teſtamētū. C.vij.20.
Item habent corticē tm̄: ꝛ nō ſubſtantiā. C. xiij.7.
Item ſunt vocatiui caſus. S.xiiij.12.
Quere: cōuerſatio: falſitas.
¶ Ira facit hominē ſimilem monti ethne. A.xxv.22. Ir
Item deum ꝛ angelos fugat. I.viij.2.
Item eſt iniuſta quo ad tria. I. viij.4.
Ex ira oriunt̄ maledictiōes. I.viij. 5.
Ira tollit dei ſil'itudinē: ꝛ facit de hoīe nō hoīeȝ. I.viij.6.7. P.j.9.
Itē facit hoīeȝ ſimilē bufoni. I.viij.7.
Qꝫ facit multa cōmittere de q̄bꝫ poſtea dolēt. I.viij.9
Qꝫ ira cuiuſcūqꝫ eſt patiēter tolerāda. I.viij.10.
Et cauſa quare. O.iij.4.
Prouocantiū aliq̄nē ad iram. I. viij.11.
Itē dꝫ obturbatiōe extingui ſicut cādela. I.viij.15.
Quō irā abſcōdūt vſqꝫ videāt tp̄s nocendi. N.iiij.9.
Ira maloꝝ eſt vincenda dulcedine. V.v.6.
Quere: impatiētia: inuidia: melancolia: odium: nocere: patientia. diſcordia: vindicta.
¶ Iudices. Iudicū tam eccl'iaſticoꝝ q̄ȝ alioꝝ cōditiones. I.ix.1.3. Iu
Qꝫ diſcant anteq̄ȝ iudicent. I.ix.2.
Multis modis corrūpunt̄. I.ix.4. cū ſequentibus.
Nota qualē iudices habere debēt amorē. M.11.20.
Iudex eſt ſicut lingua ſtatere. I.ix.7. cum ſequētibꝫ.
Qꝫ cito expediūt diuites: ꝛ tarde paupes. I.ix.9.10.
Et hoc ꝯtra exempla romanoꝝ. I.ix.11.
Et contra exempla ciuitatū laudabilium. I.ix.12.
Q, iudices multū fugere dꝫ̄ent auariciā. I.ix. 13.14.
Quō ſe habent ad non dantes munera. I.ix.15.
Iuſti iudices ſunt magni meriti corā deo. I.ix.17.
Peccāt qꝛ obligāt iurātes ad impoſſibile. I.ix.26.
Quō aſſimilant̄ vuallenſi. I.ix.28.
Q, nō iudicēt ꝯ̄ veritatē quā ſciūt. I.ix.31.et.32.
In quo caſu ſunt irregulares: ꝛ tenent̄ ad reſtitutionē I.ix.35.
Itē iudex ille excoriatꝰ ſit ſpeculū illoꝝ. I.ix.36.
Q, nō debēt ſeq: vocē ppl'i: ſicut Pilatus. I.x.8.
Quō iudices ſe habere deberent ad illos qui corā eis iurabunt de veritate dicenda. L.iij.17.
Quale eſt iuramentū iudicum. M.viij.21.
Quō nocent cum adiutorio.xij.iuratoꝝ. N.iiij.2.
Quere: correctio: iuſticia: magiſtratus: miniſtri: munera: ſuperioritas: viſitatio.
Iudiciū diuinū habet q̄ndecim ſigna p̄cedēia. I.xj.1.
Qui ꝛ quō ml'ti ibi ſit' ſtabūt. F.viij.10.11.
Qui prius fecerūt feſtū: tunc faciēt vigiliā ꝛ ecōtra. F.viij.13.
Q, mali nullo modo ſtabunt a dextris in illo iudicio. F.viij.16.17.
Q, ignis p̄cedet illud iudiciū. I.xj.2.

Locus eius erit vallis Joſaphat. J.xj.4.
Quō ibi erunt quatuoꝛ genera hominū. Et ꝙ vox iudicis erit ſenſibilis. J.xj.5.
Ratio illius iudicij. J.xj.6.cum ſequentibus.
Deꝰ ſe habebit tūc ad m̄ltos ſic viſitatoꝛ ad p̄latū. J.xj.11.
Et ſicut rex bonus ad miniſtros. J.xj.12.
Qꝛ illud iudiciū non multum diſtat. J.xj.14.
Erit durū pctōꝛibꝫ ꝑ auctoꝛitatē Anſelmi. J.xj.18.
Ad iudiciū mali poꝛtabūt literatoꝛie. J.xj.19.
Benedicti pꝛius vocabuntꝛ ad regnū ꝛc̄. J.xj.20.
Excludentur qui non poꝛtant ſigna. J.xj.21.
Illud iudiciū erit ꝯfuſibile malꝫ ꝓpꝫ m̄lta. J.xj.ar.iiij.
Qꝛ dabitꝛ in ſcriptis. L.iiij.2.
Item tunc nō recipiet nec paſcet illos qui ipſum nō receperunt. M.j.22.et.23.
Item iudicium dei om̄es multum timere deberent. J.xj.14.et.T.iij.5.cum ſequentibus.
Propter multas rōnes. V.iiij.5.et.V.viij.18.et.19.
Deus intromittit ſe ꝓpter defectum inferioꝛa iudicis. V.viij.17.per legem.
Et iudicabit vnūquenq; ſm̄ ꝓpꝛium valoꝛem. V.vij.19.per legem.
Quere: infernus: damnatio: moꝛs: timoꝛ.
¶ Iudiciū hūanū multꝫ modis eſt illicitū. J.x.1.et.2.
Et cauſa eſt multiplex. J.x.3.
Quarum vna eſt quia iudicant malo medio. J.x.7.et V.viij.35.et.36.
Et quia eadem agunt que iudicant. J.x.20.
Item multe alie ſunt cauſe quare male iudicant. E.ij.10.et.7.et.13.
Item quia mali ſunt. J.x.10. Et quia in tenebꝛis ſunt. P.vj.11.et.13.
Cōtra iudicātes religioſos malos: qꝛ aliq̄ illoꝝ errāt. E.iij.47.et.J.x.11.optime: et.P.iij.21.et.K.v.35.
Propter talia iudicia: bona non ſunt pꝛetermittenda. F.ij.5.et.J.x.22.et.23.
Quia nō eſt credendū iudicio illoꝝ anteq̄ꝫ debeāt moꝛi. J.x.19.
Quere: detractio.
Iuramenti iuſti tres ſunt comites. J.xij.1.
Iuramentū illicitum vel qd̄ vergit in deterioꝛē partē non obligat. J.xij.3.
Eſt gladiꝰ amputās dubiū. Et ſtatera libꝛās. J.xij.4.
Qꝛ periurium grauius eſt q̄ꝫ homicidiū. J.xij.12.et L.vij.14.
Iuramentū vanum licet ſit verum ꝓhibetꝛ. J.xij.22.
Iuramentū regū in illoꝝ coꝛonatione. K.j.14.
Quere: votum.
¶ Iuratoꝛes comedūt liguas ſuas pꝰ moꝛtē. D.vj.19
Iuramentū illoꝝ eſt gladius qd̄ ꝓpꝛiā vaginā ſcindit. D.vj.16.
Et pullus vipe. D.vj.32.
Item ad culpam iurantium: et libenter eos audientiū applica dicta. D.vj.arti.x.et.11.
Qualiter chꝛiſtiani deberent tenere iuramenta exēplo ſarracenoꝝ. F.iiij.44.
Item aſſimilantꝛ filijs ſagittantibꝫ patrem ſuum poſt moꝛtem. F.v.17.
In quibꝫ caſibꝫ licitū eſt iurare: ꝛ in q̄bꝫ nō. J.xij.2.
Contra iurantes per fallaciam. J.xij.6.7.
Item iurantium ingratitudo. J.12.8.11.
Item irreuerentia quā deo faciunt. J.12.9.
Item iuratoꝛes ſunt peioꝛes iudeis: ꝛ ꝙ deum quātū in eis eſt falſum teſtem faciunt. J.xij.10.
Qꝛ falſum iurātes iocoſe: peccāt moꝛtalitꝛ. J.xij.14.
Cōtra dicētes ꝙ ꝯſuetudo facit eos iurare. J.xij.22.
Irreuerēter nominantes membꝛa chꝛiſti in membꝛis ſuis puniuntꝛ: ꝛ in moꝛte deſperant. J.xij.29.
Qꝛ pena eterna eis debetꝛ. J.xij.30.
Domini caſtigare deberēt iuratoꝛes exemplo antiquorum regum. J.xij.33.
Non vindicantes tales dei iniurias: ſunt ingrati deo. J.xij.34.35.
Illoꝛum culpa et pena. L.v.22.23.
Quia ſunt mali ſerui dei. O.iiij.10.
Deo faciūt irreuerentiā: ꝛ ſibijpſis dānū. P.ij.2.et.3.
Quere: blaſphemia. ingratitudo: lingua: loquela.
Iurantes ſuper libꝛum: frequenter iurant vltra ſcientiam. J.ix.25.et.27.
Qꝛ excuſatio illoꝝ non valet. J.ix.33.
Qꝛ non iurent ſine magna deliberatione: ꝛ ꝙ purgatio q̄ fit iuramētis a ſubditis nō recipiatꝛ. J.xij.5.
Contra non deliberantes. J.xij.26.
Periuri ſunt apoſtoli diaboli: nullum fidelem inter ſe admittentes. F.j.12.
Item ſunt peioꝛes q̄ꝫ Judas ꝛ demon. J.xij.13.
Q, membꝛa illoꝝ ſunt membꝛa diaboli. J.xij.16.
Multa perdunt ꝛ plura damna incurrunt. J.xij.15.
Q, mala alijs ꝯtingūt ꝓpter talia piuria. J.xij.17.
Periculum pꝛouocantiū ad periuria vel admittentiū: vel dantium occaſionē. J.xij.18.cum ſequentibus.
Et cōtra accipientes ꝑiculum ſup ſe. J.xij.37.
Contra dicentes ꝙ poſſunt periurare pꝛo vita vel fama hominis ꝯſeruanda. J.xij.25.
Vindicta etiam tꝑalis eſt piuris debita. J.vij.28.
Q, difficile eſt dānū periurij emēdare. J.xij.31.
Qualiter multi iurant. M.viij.21.
Item piuri ſup libꝛū ſūt cā oīm latronū. M.xiiij.16
Contra iuramenta cōpurgatoꝝ. T.ij.4.et.6.
Contra iurantes per fallaciam. T.ij.4.
Contra dantes alijs occaſionē periurij. T.ij.6.
Quere: falſitas: munera: teſtes.
¶ Juſticia eſt ſicut cithara: ꝛ iudex ſicut citharedus E.iiij.1.cum ſequentibus.
Per iuſticiā ſtat ſtatus eccleſie. D.xij.3.
Exemplū iuſticie in ſancto Ludouico. D.xij.4.
Deus faciet iuſticiā iniuriā patientibꝫ. D.xij.37.
Que vicia extrema circa virtutē iuſticie. E.iiij.1.
Quid ſit iuſticiā habere in coꝛde: oꝛe ꝛ ope. Et ꝙ tale opus ſit ſtabile. E.iiij.2.cum ſequentibus.
Per q̄s ianitoꝛes iuſticia excluditꝛ de oī curia mundi. E.iiij.4.
Juſticie imago. J.xiij.1.et.2.
Juſticia eſt triplex: iudicatiua: cōmutatiua ꝛ diſtributiua. J.xiij.4.
Quare comparatur cingulo. J.xiij.5.
Et menſure et centro. J.xiij.6.et.7.
Item iuſticie pꝛecepta ſunt tria. J.xiij.7.
Q, chꝛiſtiani ſunt minus iuſti q̄ ſaraceni: ꝛ eoꝛum pena. J.xiij.9.
Quō iuſticia tribuit vnicuiq; qd̄ ſuū eſt. J.xiij.11.
Bona differentia inter veram iuſticiam et apparentē ſeu falſam. J.xiij.arti.iij.
Q, falſa iuſticia punit vnum pꝛo alio. xiij.12.
Item om̄ia vendit. J.xiij.13.
Et dignos moꝛte vendit ad vitam. J.xiij.14.
Item innocentibus nocet. J.xiij.15.
Et eſt curua. J.xiij.16.
Et cauſa quare. J.xiij.17.
Cōuertitꝛ in ligonem ꝛ falcem. J.xiij.18.
Q, iuſticia debet haberi in coꝛde: oꝛe ꝛ ope. J.xiij.19.
Q, eſt foꝛtica ꝯtinens om̄es virtutes. J.xiij.21.
Et eſt via ad celum. J.xiij.23.
Nō creſcit ſine charitate. J.xiij.24.
Iniuſticia hꝫ plures martyres: q̄ꝫ iuſticia. J.xiij.27.

Iniuſticiā multū nocet cōi cōmunitati. J.xiij.38.
Premium iuſtoꝝ. J.xiij.41.
Qui iuſticiā ſine miſericordia exigit: iuſticiā ſine miſericordia habebit. M.ix.30.
Quomodo chriſtus prebuit nobis exemplum iuſticie pro nobis moriendo. P.ij.10.
Itē ꝙ mali iuſte occidant nō eſt ꝯ charitatē. J.xiij.93.
Quere: ꝯſuetudo: correctio: iniuſticia: iudex: lex: pena.
¶ Iuuare: ꝙ ꝗlibet dꝫ aliū iuuare: ꝑ exēpla multa. C.x.8. cum ſequētibꝫ. et. C.xij. arti.ij. et. M.ix.5.6. cum ſequentibus.
Si non iuuas: non es membrū chriſti: certiſſimo experimento. C.xij.7.12.13.
Exemplum de ceco ⁊ claudo. C.xij.9.
Plus iuuant qui minus indigent. C.xij.13.
Si quilibet alium iuuaret vt deberet nullus multum indigeret. M.ix.13.
Quere: elemoſyna: miſericordia: charitas: compaſſio.
Iuuenes bene moriūtur. M.ix.38. et. M.xj. arti.xij. per totum: et. M.xij.14.
Qꝛ mors venit minus curialiter: ⁊ magis ꝑiculoſe ad eos. M.xj.4.
A iuuētute ē deo ſeruiēdū. K.v.9.10.
In ſenectute odio habēt nō caſtigātes eos in iuuentute. V.viij.54.
Quere ab infantia: ſenectus.
La ¶ Labor ꝓprius eſt neceſſarius ad ſalutem. D.j.23. et P.ij.27. bene. et. P.xj.5. cū ſequētibꝫ: per legem.
Laborant multi bene. L.j.1.
Et multi male. L.j.2.
Fideliter laborātes ſunt magni. L.j.4. cum ſequētibꝫ.
Qꝛ labor ſine fructu remunerabiť a deo. L.j.8.
Maloꝝ operarioꝝ diuerſitas ⁊ ꝯditiōes. L.j.8.
Cōtra illos q̇ minus laborant circa aīam. L.j.9.10.
Qꝛ vnus laborat pro multis. L.j.11.
Q, plus laborant circo infernū ꝗ circa celum acquirendum. L.j.12.
Immo ſi eis iniungerenť in confeſſione illa refutarēt. L.j.13.
Quō quidā ſanctus hanc miſeriā lamentať. L.j.14.
Qꝛ tales ſunt infeliciores. L.j.15.
Item laborantes in celo recreabunť et non alij. M.ix.16.17. et. P.iij.15.
Quere: operatio: predeſtinatio.
¶ Lachryme lauant delicta ⁊ expellunt diabolum et extinguunt ignem inferni. C.v.24.
Quere cōtritio cum concordantijs ſuis.
¶ Laus bonoꝝ operum eſt deo reddenda propter tres rationes. N.iiij.1.
Priuantes exemplum parte ſua priuabuntur vtilitate N.iiij.4.
Materia laudādi deū inueniť ī oī creatura. G.iiij.20.
Laudandi propter potētiam ſimilantur principibus italie. N.iiij.5.6.7.
Laus mundi cito finitur. N.iiij.8.
Opus inceptum propter laudem humanā non eſt ſtabile. N.vj.xxx.
Q, nō debemꝰ appetere laudes hoīm ꝓpť tria. J.v.3.
Multi deum laudant. L.ij.1.
Q, eſt ſemper laudandus. L.ij.1.
Quādo et quare boni viri ſunt laudandi. L.ij.3.
Item mali malos laudant. L.ij.3.
Q, tria mala ꝯtingunt ex tali laudatione. L.ij.4.
Item laus impioꝝ breuis. L.ij.v.
Laudabile eſt inť malos bene viuere. T.v.72. et 73.
Quere: appetitus: gloria: gratiarūactio: honor.
Le ¶ Leticiā maiorē habent boni paupes ꝗ mali diuites Et generaliť boni ꝗ mali. C.xiiij.3. B.j.3.4.
Magnā leticiam habent bene confeſſi. C.vj.27.
Letanť mali: de alioꝝ peccato vel damno. C.xij.12.
Leticiā hñt hic diuites: et alibi pauperes. D.xj.10.11.
Leticia de peccatis eſt peſſima. G.ij.18.
Letantur hic mali alibi boni. M.vj.1.
Quere: gaudium: gloria: delectatio.
Lex lacerať. A.xij.38. et. A.xiiij.20.
Et eſt in recipiēte ꝑ modū recipiētis. A.xij.38. cum ſequentibꝫ.
Qꝛ tales ledunt leges. A.xiiij.2.
Lex quondam erat medicina: nunc vertitur in venenum. A.xiiij.16.
Leges armis iuuantur ⁊ econuerſo. A.xxiiij.1. et. C.iiij.14.
Qꝛ leges lucratiue tenenť: et nō alie. C.xvj.48.
Item leges moderne ſunt ꝗſi tele aranearū. J.ix.21.
Qꝛ lex dei eſt regula omniū legum. J.ix.30.
Deberēt tenere et facere: amicos tenere leges quas cōdunt. J.xiij.7.8. et. L.iij.7. et. 8.
Itē leges ſunt quaſi falces ⁊ ligones. J.xiij.8.
Differentia inter legem chriſti et Moyſi. L.iij.1.⁊. X.j.7. cum ſequētibus: per legem.
Quare lex Moyſi ꝓceſſit legem chriſti. L.iij.2. Et ꝗre fecit nouam legem. X.j.v. cum ſequentibus.
Q, mutatio legꝭ nō oñdit mutabilitatē ī deo. L.iij.3.
Item lex chriſti eſt melior: qꝛ eſt charta et teſtamentū ſigillatum. L.iij.4.
Lex dei debet eſſe in corde: opere et ore. L.iij.6.
Contra ſtatuentes leges ⁊ non tenentes. L.iij.9.
Contra facientes ꝯſeruare leges lucratiuas tm̄. L.iij.10. et. M.ij.14.
Lex dei eſt ī eccľia: ſicˀ imago mineruе in ťra. L.iij.12.
Itē lex dei punit oēm defectū: ñ aūt lex mōi. M.vj.14
Q, lex eccleſie nō habet executores. O.vj.71.
Q, iudei meliꝰ tenēt legē ſuā ꝗ chrĩani ſuā. P.viij.11.
Lex meliꝰ tenebať qñ pauciores erāt legiſte. T.v.18.
Lex male intellecta impedit viſum mētis. V.viij.35.
Q, leges qñꝗ exponunť per antiphraſim: ꝯ legiſtas deridentes ſacram ſcripturā. V.xij.2.
Itē oīs lex ꝯ legē dei eſt illicita. V.xij.14. per legem.
Quare lex chriſti diciť noua. X.j.11. cum ſequētibus.
Quere: aduocatio: ꝯſuetudo: iudices: iuſticia: ſapiētia.
¶ Liber liboꝝ ſpiritualiū diuiſio. L.iiij.1. Li
Quid ſit liber vite. L.iiij.6.
Et quō hoīes in illo ſcribunť. L.iiij.8.9.
Q, eſt multū vtile ſcribi in illo libro. J.iiij.15.
Item chriſtus fuit liber: et quare. P.ij.3.
Et oportet ꝙ animarū noſtrarū liber ſit ad exemplar illius libri. P.ij.21.22.
Quere: creatura: predeſtinatio.
¶ Libertas arbitrij tamfortis eſt ꝙ a nullo vinci poteſt. N.j.2.
Quare deus poſuit nos in tali libertate. N.j.4.5. et P.xj.12.21.
Quere: electio: homo: ꝑdeſtinatio: ratio: voluntas.
Linguarum quedā ſunt ocioſe: quedā vane: quedam pernicioſe. L.v.4.
Q, ligua bona ē optimꝰ holꝰ: ⁊ mala peſſimꝰ. L.v.5.
Lingua bonoꝝ ē lingua dei ⁊ maloꝝ diaboli. L.v.16.
Lingua bona eſt magni meriti: ⁊ mala magni periculi. S.xiij.12.
Quere: gľia: malicioſa: iactātia: loqͣla ſpūſſctūs: ſenſus
¶ Loquela dei eſt triplex. A.x.1. Lo
Male loquēs eſt auis cū lingua bifurcata. A.xv.28.
Loquela turpis eſt ab angelo malo. A.xxij.6.
Itē honeſta loquētes: angelus aſſociat. A.xxij.9.
Loquela eſt certiſſimum ſignum ſalutis vľ damnationis. A.xxvj.19.

Q, audientes malā loquelā ſunt ſtultiores brutis. A. xxvj.40.
Loquētes mala ī lingua torq̄bunť pꝰ mortē. D.vj.29
Loq̄la oñdit loquētē de celo eſſe vl' de iferno. J.xij.30.
Debemꝰ loq̄ de trib opib dei. L.v.1. Et de ſeipſo deberet loqui quilibet tripliciter. L.v.2.
Et de proximo tripliciter. L.v.3.
Loq̄la bonoꝝ nō placet malis: nec econuerſo. L.v.6.
Itē loq̄la oſtēdit de qua terra q̄s ſit. L.v.7.
Et q̄s ſit peregrinꝰ celi vel a celo bānitus. L.v.8.
Turpia loq̄ntes aſſilanť ranis. L.v.10.⁊.M.xiij.22
Talis loq̄la eſt ſignū ſpūalis ſterilitatis. L.v.11.
Et ſignum ſtulticie. L.v.13.
Et ſignū interioris infirmitatis. L.v.14.
Itē oñdit cuiꝰ artis q̄s ſit ⁊ diſpoſitiōis. L.v.15.
Itē bō loquax eſt ſicͭ molēdinū ſine excluſa. L.v.17.
Et ſicut nauis non bene ꝯſolidata. L.v.18.
Et ſicut monumenta mortuoꝝ nō bn̄ clauſa. L.v.19.
Et deridenť ⁊ puniunť in h̄ ſeclo ⁊ in futuro. L.v.21.
Itē natura docet q̄ parū ⁊ cum deliberatiōe eſt loquēdum. L.v.24.
Pena defunctoꝝ dēet nos a talib cōpeſcere. L.v.25.
Item ſicut chriſtus aſſociat bene loquentes ita diabolus male loquentes. L.v.28.
Parum eſt loquendum ⁊ vtiliter exemplo ſanctarum perſonarum. L.v.29.
Premium bene loquentium. L.v.30.
Nec tamē bona loquela prodeſt ſine opere. M.ix.21. et.22. per exemplū aucupis. et. M.ix.33.
Tales ſūt ſic ſtultꝰ q̄ vituperauit ciphū. M.xiij.19.
Item loquela debet eſſe vtilis ⁊ honeſta. P.xiiij.9.
Quere: cōuerſatio; detractio; iudicium humanū; iuramentum ⁊c.
Lu ¶ Ludus torneamentoꝝ prohibetur. L.vj.j. Et ratio eſt bona. L.vj.3.
Et q2 multa alia mala ſequunť. A.xxvj.35. et. L.vj.
Tales plura perdūt q̄ꝫ deo dent. L.vj.5. (vij.8.
Tales ſi morianť ibi vel ꝓpter vulnera ibi habita: eccleſiaſtica carebūt ſepultura. D.iiij.15.
Et poſt mortem damnanť. L.vj.10.
Quere: nobiles.
¶ Ludus alearū mater eſt cupiditatis. L.vj.1. Et eſt prohibitus. L.vj.2.
Propter bonam rationem. L.vj.3.
Et q2 multa alia mala ſequunť. L.vj.7.et.8.
Tales plura perdunt q̄ꝫ dent deo. L.vj.5.
Reſponſio illoꝝ reprobatur. L.vj.9.
Ludoꝝ prohibitoꝝ miſeria. G.j.20.
¶ Ludus generaliter illicitus inter diuitem ⁊ pauperem eſt male diuiſus. F.viij.12.
Ludo generaliter licito ſancti luſiſſe legunť. L.vj.1.
¶ Luxurie peccatum quid ſit. L.vij.1.
Qꝛ eſt contra charitatem dei ſuiipſius ⁊ proximi nati et nondum nati. A.xvij.4. (xvij.5.
Quare eſt amor magnꝰ apparens inter luxurioſos. A.
Item multa mala illud peccatū ſequunť per decretuꝫ. A.xvij.6. et. B.ij.48.
Amor inter tales eſt breuis ⁊ odium eternū. A.xx.1.
Item facit animam turpem. A.xx.2.
Item tales dant animas pro nihilo. A.xxiij.22.
Q, nō libenter audiunt predicantē. A.xxvj.22.
Luxuriā vincere eſt pulcherrima victoria. B.ij.31.
Item eſt mala: quia deo deeſt. B.iiij.8.
Q, deberemus nos cuſtodire a ſecreta immundicia, ꝓpter dei curiam. C.iij.1.
Itē luxurioſi templū dei faciūt lupanar. D.iiij.4.
Ideo templo materiali et ſpirituali ſunt poſt mortem indigni. D.iiij.12.
Luxurie ſpecies ſunt ſeptem. L.vij.2.
Qꝛ luxuria in viris eccleſiaſticis eſt grauior q̄ꝫ in coniugatis. L.vij.23.
Diabolus de iſto peccato etiam tentat dormientes et duos lucratur. L.vij.14.
Quō luxuria eneruat ſeptē dona ſpūſſcti. L.vij.34.
Et oīes virtutes. M.xij.12.
Et facit homines obſtinatos in malo. L.vij.25.
Quod eſt maius peccatuꝫ q̄ꝫ comedere carnes in quadrageſima. L.vij.26.
Contra dicentes q̄ non poſſunt caſte viuere ꝓpter cōplexionem. L.vij.30.
Qꝛ actus luxurie nō excuſať ꝑ ꝓlem bonā. L.vij.31.
Nec ex hoc qd̄ placet partibus. L.vij.32.
Facit perdere gratiam et virtutes. L.vij.33.
Qꝛ ꝓpter hanc deus accepit et accipit multas vindictas. L.vij.36.
Qꝛ poſt mortē maximū odiū inter ſe hn̄t. L.vij.37.
Qꝛ eiꝰ miſeria ante mortē: in morte ⁊ poſt mortem deberet oēs retrahere a luxuria. M.xj.91. et.102.
Remedium contra luxuriam: eſt fuga male ſocietatis M.x.9.et.O.vij.17.
Et vtilis occupatio eſt optimū remedium. M.xij.11.
Qualiť luxuria fetet corā deo: exēplo āgeli. M.xiij.15
Item luxurioſi ſunt mali operarij. O.iiij.9.
Et non habent veram pacem. P.iiij.14.
Contra dicentes q̄ eſt naturale. P.v.14.
Cōtra illos q̄ nō fugiūt tactus ⁊ oſcula. P.v.31.
Pena luxurioſoꝝ per exemplū illius cui dicitur. Fac finem ludo. P.viij.17.
Qualiter mulieres de luxuria requiſite reſpondere deberent. P.viij.25.
Item abſtinentia eſt neceſſaria ⁊ cogitatio cōtrarij qd̄ delectat. T.j.23.et.T.v.42.bene.
Propter luxuriā perdimus dotem celi. X.j.21.ꝑ legē.
Quere: cogitatio: delectatio: adulteriū: eccleſiaſtici fornicatio: meretriciū: viſus caſtitas mundicia.
¶ Magiſtratus a malis ducti ſunt quaſi lamech. C.xvj.38. Ma
Item ſunt potentiores q̄ deus in hoc q̄ nō poteſt facere iniuſticiam. D.xj.15.
Ibi plus peccāt et minꝰ puniūtur: ergo alibi plus pu-
Quō ſpinis ⁊ tribulꝭ cōpanť. F.j.9. (nienť. D.xj.31.
Qualiter mutuo ſe accuſant ⁊ deſtruunt. F.j.19.
Qꝛ moriunť ſine heredib: q2 ſunt homicide. H.ij.8.
Q, vicia illoꝝ quos occidunt imitanť. H.ij.12.
Deberēt defendere iura dei: ſic faciūt ꝓpria. F.iij.23.
Et curare q̄ mandata dei cuſtodirent. F.iij.27.
Q, non faciunt. H.iiij.18.
Quō nocēt nō dātib: ⁊ quō ſūt iſatiabiles. G.iiij.19.
Q, ſunt in officijs: vt alios inuent. H.iiij.10.
Quomō aſſimilanť militibus crucifigētibus chriſtū. M.vij.11.12.
Et in cōgregatiōe magnoꝝ. F.viij.12.et. R.j. per totū
Item maiores inter chriſtianos aſſimilanť maioribus inter iudeos. P.ij.37.
Quō tractāt ſubditos ſicut mareſcallus eq̄s. P.iiij.13.
Item rumpunt rete predictorum. P.xij.6.
Item quō fiſcus teneť ſoluere debita illius cuius bona ei confiſcanť. R.vj.3. per legem.
Quere: dominatio: prelatio: iudices: ſuperiores cum concordantijs ſuis. Item rapina tyranni ⁊c.
¶ Magnanimus nulla fortuna turbatur. T.v.56.et 57.et.65.

Quere: virtus.
¶ Maledicere. Nulli eſt maledicendū. Et tñ maledictiones iniuriā patientiū ſunt timende. M.j.1.
Maledictio iniuſta ad maledicentē redit. M.j.2.
Item plures ſunt multis maledicētes ꝙ̄ pro ipſis orātes. O.v.31.
Quere: excōmunicatio: ira: odium: vindicta.
¶ Malefactoꝝ ſupportatores: ſunt cauſa omniū malo
Periculū illorum. N.ij.2. (rum. F.j.1.et.41.
Cōtra vēdētes malefactores morte dignos. J.xiij.22.
Item periculum non punientiū malefactores. P. iiij. xxv. per legem.
Item ſunt audaces cōtra homines pacis: ⁊ vecordes contra hoſtes. P. viij.vj.
Item periculū prebentiū eis conſiliū: auxilium: vel fauorem: vel eos in terris vel domibus ſuis permittētium. V.xij.27. cum ſequentibus.
Quere: damnū: falſitas: magiſtratus: ſocietas.
¶ Melācolia breuis minꝰ malū ē ꝙ̄ lōga ira. J.viij.1.
Quere: ira: cum concordantijs ſuis.
Item impatientia: patientia.
Mandata dei ſunt de neceſſitate tenenda. M.ij.1.
Non tenentes non ſunt curial● M.ij.4.
Itē ſunt ſicut chorda q̄ ledit reluctantem. M. ij.5.
Inobediētes mādatꝭ dei incurrūt tria mala. M.ij.6.
Qꝫ tenētes illa recipiunt̄ ad vitā eternam. M.ij.7.
Et habebunt abundantiā temporaliū. M.ij.8. et.ix.
Et pacem. P.iiij.19.
Itē ſūt tenēda exēplo phiſeoꝝ ⁊ rechabitarū. M.ij.10
Et ꝓpter gaudiū eternū obſeruantiū et penam eternā non obſeruantiū: ibidem.xj.
Quomodo om̄ia franguntur. M.ij.13.
Inobedientes dei mandatis dolebunt in fine ſicut gobardus. P.vij. 76.
Itē quō.x.mādata obuiāt.vij. pctis mortalibꝫ. P.v.
Quere: inobedientia: obedientia. (24.et.25.
¶ Mādās malū fieri ⁊ obediēs rei ſūt. F.iij.27. ꝑ le-
Talium periculum patet. S.viij.10. (gem.
Quere: damnum.
¶ Mane thethel phares. R.j.31.
¶ Manus diaboli: mundi ⁊ carnis. J.iij. 8.9.
¶ Maria legit̄ tm̄ locuta fuiſſe cum quatuor pſonis.
Quid ſignificent quinqꝫ lr̄e nomi- (L.v.29.
nis eiꝰ ⁊ quō eſt mediatrix. M.iij.1.et.18.
Et ꝙ eſt mater miſericordie. M.iij.2.
Et adiutrix in neceſſitatibus. M. iij.3.et.26.
Et refugiū in tribulatione. M.iij.4.
Et ſtella maris. M.iij.5.
Et tota pulchra ⁊ amabilis. M. iij.6.et.7.
Qꝫ fuit de robis filij ſui et ecōuerſo. M.iij.8.
Quomō habuit q̄ndecim excellētias ſingulares. M. iij.9. cum ſequentibus.
Qualiter fuit electa: ſanctificata ⁊ ſalutata: et quantū hec ſalutatio iuuat: ibidem.xj.
Et demones fugat. M.iij.12.
Quomodo fuit plena gratia. M.iij.13.
Qualiter ꝯcepit ſine corruptione. M.iij.14.⁊. N.j.2.
Et q̄liter pꝑit ſine dolore: pulchris exēplis. M.iij.15.
Qꝫ ante ipām totꝰ mūdus fuit in tenebris. M.iij.18.
Qꝫ habuit ꝑfectiōeꝫ vtriuſqꝫ legꝭ: ⁊ vocat̄ luna noua ibidem.xxj.et. xxiij.
Qꝫ fit aſſumpta in corꝑe ⁊ anima. M. iij.24.
Quare euāgeliū de Maria et Martha legit̄ in eiꝰ aſſumptione. M.iij.30.
Quare vocat̄ oleū ⁊ roſa ⁊ firmamentū. M.iij.27.
Et terra noua: ibidem. xxviij.
Et mons armenie ſuper quem requieuit arca Noe. M.iij.23.
Et pera Dauid de qua lapis aſſumptꝰ occidit Goliā.
Et aurora. M.iij.34. (M.iij.33.
Qualiter vouerat continentiā. V.xj.6.
Quere natiuitas: ſancti incarnatio.
¶ Matrimonia moderna aſſimilantur matrimonijs ribaldorum. A.xvij.3.
Quare eſt frequēter odiū inter ꝯiugatos. A.xvij.5.
Qualit̄ ꝑs ſupꝑſtes eſt ingrata morīēti. E.viij.13.et.16
Item matrimonij excellentia. M.iiij.1.
Et cōmoda: ibidem.iij. cum ſequentibus.
Et ꝙ melius eſſet habere quācūqꝫ mulierē in matrimonio cum celo: ꝙ̄ pulcherrimā ⁊ ditiſſimā extra legem matrimonij cum inferno. L.vij. 28.
Qua intētiōe ꝯhere deberēt exēplo Thobie. M.iiij.2.
Et quomodo contrariū fit. M.iiij.7.et.10.
Item pena talium ⁊ periculū. M. iiij.11. cū ſeq̄ntibꝫ.
Quare frequenter prole carent. M.iiij.8. cū ſeq̄ntibꝫ.
Requirens pudicitiam in vxore debet pudice viuere. P.xij.19. per legem.
Contra maritantes filios vel ſorores cum maledictionibus pauperum. R.j.19.
Filia melius datur ſenſato ꝙ̄ diuiti. V. vj. 7.
Quere: adulterium: luxuria: caſtitas.
¶ Medicus tenetur facere elemoſynam de ſcientia et labore. A. xiiij.7.
Et tenet̄ āmonere infirmū ꝙ ꝯfiteat̄. J.iij.12. ꝑ legē.
Medicus peſſimus. C.xvj.38.
Mediocres meliorē ſtatū hn̄t ꝙ̄ potētes. D.xij.33.
Quere: diuites et pauperes.
¶ Mendaciū magnum eſt dicere defectus noſtri ſunt a deo. G.iij.27. cum ſequentibus.
Quere: loquela: lingua: detractio: falſitas.
Itē diabolus ludit ſuꝑ linguas mētientiū. L.v.20.
Item mendaciorū quatuor ſunt genera. M.v.1.
Pena ⁊ periculum eorum. L. v.3. cum ſequentibus.
Qꝫ turpius eſt in diuite ꝙ̄ in paupere. M.v.4.et.5.
Contra fallaciter loquentes. M. vj.15. in fine.
Quere: falſitas: deceptio.
¶ Mercatio. Mercatores feſta nō tenēt. F.iij.36.
Quō aliq̄ illoꝝ aſſimilant̄ vanis mulieribꝫ. L.vij.22.
Mercatorum tria ſunt genera habentiū magnā differentiam. M.vj.1. cum ſequentibus.
Cōe dictū illoꝝ q̄ dicūt ꝙ pn̄t vēdere illa care: ⁊ emere ꝓ tā bono foro ſiē pn̄t reprobat̄. M.vj.5. cū ſeq̄nti.
Et ſi regula eſſet vera ꝙ tantū valet res ꝓ quāto vendi poteſt bos plus valeret ꝙ̄ chriſtus. M.vj.14.
Falſi mercatores damnant̄. M.vj.19.et.20.
Aſſimilant̄ beſtijs venantibus cum leone. M.ix.2.
Quē: acq̄ſitio: deceptio: emptio: falſitas: vēditio: vſura
Meretriciū virorum eccleſiaſticoꝝ magnā habet confuſionem. L.vij.17.
Contra locantes domus meretricibus. L. vij. 27. et P.viij.23. per legem.
Contra dicentes ꝙ paupertate vel vi compelluntur eſſe tales. L. vij.29.
Qꝫ recipiunt nimis parum reſpectu pene quā ſuſtinebunt. L.vij.35.
Quere: adulteriū: delectatio: fornicatio: caſtitas: cogitatio: viſus: mulier: luxuria ⁊c̄.
¶ Militie diuiſio: et militū regula. M.vij.1.
Qualiter debent eſſe mundi. M.vij.1.
Itē ꝯfiteant̄ anq̄ ordinēt̄: ⁊ ſꝑ mūde viuāt. M.vij.3.
Et carnē affligant ⁊ eccl'iam defendāt. M.vij.4.5.6.
Q, milites habent duplicem perfectionē. M.vij.7.

Item ſeptem ɔditiones in eis requirunt. M.vij.8.
Quales ſunt de facto. M.vij.10.
Quō aſſimilant militib⁹ crucifigētib⁹ chriſtū. M.vij.
Quere: arma: bellū: dn̄i. (11. Et ſcacarij. M.xiij.11.
¶ Miniſtratio. Q, miniſtri dominoꝝ ſunt cupidi: nec mirum. L.xvj.41.
Item q̄ dn̄os ad crudelitatē ꝓuocant: ſicut cauda leonem. D.xij.7.et.R.j.5.
Quō ꝓp̄l'm affligunt in carcere: ⁊ incarceratos ꝓfundius ponūt vt pecunias extorqueant: ibidem.viij.
Qualiter illoꝝ malicia in ſacra ſcriptura oſtendit. D.xij.arti.viij.per totum.
Quō obediunt dn̄is in illicitis. D.xij.25.
Q, cōmittētes furtū: cōmittūt etiā piuriū. F.viij.8.
Q, dn̄is ſuis nō detrahāt nec maledicāt. F.viij.7.
Quō ſunt inſatiabiles: ⁊ nocēt nō dantib⁹. G.iiij.19.
Contra non tenentes fidem vel iuramentū de fideliter ſeruiendo. I.xij.14.
Quō aſſimilant coruo inuadēti ouē debilē. I.xiij.36.
Nota de miniſtris diaboli. S.viij.13.
Q, non ſunt frequenter amouendi. M.viij.9.
Nec inſtituendi ſunt cupidi aut nimis paupes. M.viij.10.
Item cupientes poni in officijs aſſimilant vulpi et rhamno. M.viij.15.
Itē reſpōſio iuſtoꝝ miſtroꝝ reprobat. M.viij.28.
Itē aſſilant cani aſſueto macello. M.viij.16.et.17.
Item ſtrabonibus. M.viij.22.
Et familie ſcacarij. M.xiij.7.
Qualiter ſimoniā cōmittunt. M.viij.22.
Q, nō obediant dn̄is in illicitis. M.viij.25.26.
Et qualiter in hoc caſu ſe hr̄e deberēt. M.viij.27.
Quomodo ſimiles ſunt illi qui dixit ſe portare totum mundum. M.viij.29.
Et muſce diſputanti contra formicā. M.viij.30.
Et muri villano arguenti p̄ campeſtrē. M.viij.31.
Et cani pingui conferenti cum lupo. M.viij.32.
Itē cani malicioſo portāti cāpanellā. M.viij.33.
Q, officia ſeu miniſteria non vendant. M.viij.37.
Et aſſimilant auibus ſequentibus aquilam: ⁊ beſtijs ſequentibus leonem: ibidem.38.
Item iniuſti ſunt peiores latronibus. M.viij.39.
Et talibus tota cōmunitas damnificat. M.viij.41.⁊ M.xiij.16.nec mirum. M.viij.42.
Q, officia nō dentur ſeruientibus: vbi non ſunt certa cōmoda. M.iiij.8.
Item mali miniſtri ſunt ſicut cauda diaboli qua nauem ſubmergit. R.j.34.
Et ſicut catuli leonis et accipiter. R.j.35.
Quere: cōſiliarij: adulatio: dominatio: ſeruire.
¶ Miſericordia dei eſt nobis ſemper parata dum viuimus. G.iij.23.
Q, audaciores ad peccandū ꝓpter miſericordiam dei ſunt ſimarium. G.iiij.14.
Et ſicut ingrati miniſtri. P.ij.36.
¶ Miſcōdia mūdaliū eſt ſic nubes matutina. I.ix.9.
Item iniqua miſericordia eſt qua q̄s parcit delinquēti. I.xiij.19.per legem.
Q, miſcōia ⁊ iudicium ſunt duo poli. M.iij.5.
Item miſcōia facit regnare cum deo. M.iij.27.
Itē miſcōia quedā diuina: quedā humana. M.ix.j.
Magna miſericordia eſt mutuare illi q̄ neceſſitate indiget. M.ix.2.
Miſericors miſericordiā in celo inueniet per exemplū bonum. M.ix.3.4.
Omnes creature docent nos eſſe miſericordes. M.ix.5.cum ſequentibus.
Miſericordes multa lucrant. M.ix.arti.iij.
Itē miſericors eſt gener dei: ⁊ quō multi filiā repudiant: ſed dotem nō reſtituūt. M.ix.15.cōtra legem.
Item oēs virtutes in hoīe ꝯſeruat: ibidē in fine.
Et ad celum perducit. M.ix.16.et.17.
Et hoc ſex vijs ⁊ legibus. M.ix.17.bene.
Et liberat a culpa ⁊ pena. M.ix.18.
Non poſſumus per aliam viam caput noſtrū chriſtū ad celum ſequi. M.ix.19.
Qua fronte miſericordiam a deo petat qui miſericors non eſt. M.ix.27.
In iudicio multū erubeſcet tanq̄ ingratus quādo ei ingratitudo improperabit. M.ix.29.
Peccātes in p̄ſumptione miſericordie dei ſunt nimis ingrati ⁊ beſtijs peiores. M.ix.35.
Tales aſſimilant latronibus cogitantibus fugere ad eccleſiam. M.ix.39.
Et frequenter decipiunt: ſicut ille. M.ix.40.
Et morientes fruſtra miſericordiam timore inuocant. M.ix.41.
Q, ſunt ſicut ebrius qui credidit videre duas candelas. M.ix.42.
Sex opa miſericordie ⁊ ſeptimū habet. A.xxv.7.
Tempus vite ⁊ mortis ſunt tempus miſericordie: et veritatis. M.ix.43.
Qualiter miſcōia ſuperaltat iudiciū. M.ix.44.
Habentes miſericordiā in terra habebunt miſericordiam in celo ⁊ nō alij. M.ix.45.et.46.
Q, diabolus deum miſericordē predicando fere totū mundū decepit. Et ideo non eſt de miſericordia dei multum predicandum. M.ix.50.
Quere: charitas: elemoſyna: dimittere: remittere: hoſpitalitas: iuuare: peccare: vindicta.
¶ Miſſa ⁊ orōnes boni ſacerdotis plus valent q̄ mali. M.x.1.cum ſequentibus.
Q, mali ſacerdotes decipiunt illos pro quib⁹ celebrāt M.x.4.et.S.j.4.
Q, miſſa pro vno ſpecialiter dicta plus valet illi q̄ generalis. M.x.5.et.6.
Q, Petrus dixit primā miſſam: ⁊ q̄ multi āgeli ſunt miniſtri miſſe. M.x.7.
Q, audientes miſſaȝ chriſtū ſumūt ſpūalit. M.xviij.
Q, eſt frequenter celebrandum: ⁊ contra eos qui raro celebrant. M.x.10.11.
Q, omnes fideles tenent audire miſſam ex integro in die dominica. M.x.12.
Q, multum valet miſſa defunctis. M.xj.116.
Quō multi dicunt miſſas cū corrupta mā. O.vj.24.
Quere cōmunio: euchariſtia: oratio. ſacerdotium.
¶ Modus eſt mater virtutum. D.vij.1.
Quere: prudentia.
¶ Moniales quere. L.iij.5.et.6. Item. T.x.21.22.et R.v.16.et.66. Mo
Quere: caſtitas: mulier: religio.
¶ Mors eſt triplex: nature: culpe ⁊ gehēne. M.xj.1.
Q, ſenes de ꝓpinquo: ⁊ iuuenes quaſi de longinquo ſagittat. M.xj.2.
In vita ꝓuidēdū eſt de ſtatu poſt mortē. In ꝓlogo.j.
Quare aliqui cito moriunt. A.vj.5.et.ij.
Item morientibus oſtendunt mala que prius fecerūt A.xij.37.
Q, viui ſunt eis ingrati. A.xij.53.et.G.ij.32.et.M.xj.125.
Non p̄mittentib⁹ ante mortē male miniſtrabit in morte. A.xvj.3.
Morientes fugant hoſtes lumine gratie. A.xviij.7.
Deus ſubtrahit morte prolem ⁊ amicos vt amorē noſtrum ad ſe trahat. A.xx.10.

In morte deus recipit ſuos et alios ſpernit. A.xxi.3. bene.cum ſequentibus.
Q mortuꝰ eſt ſtatim in celo vel in inferno: vel in purgatorio. A.xxv.18.
Q, multi i morte dei ⁊ ſui obliuiſcūt. A.xxvij.18.et.19.
Q boni ⁊ ſpecialiter paupes audacter moriunt: ⁊ alij timide. A.xxvij.48.et.B.ij.19.
In morte capellum eleuabunt: ⁊ chlamydem auferet. A.xxvij.61.
De mortuis eſt ſpeculum viuorū faciendū. A.xxvij.66.et.M.xj.94.et.115.et.120.et.121.
Q ſemp parati mortem expectemus. B.ij.2.
Q bene mortui ſunt grati et iuuant ſuos adiutores. B.ij.42.et.M.xj.arti.xxij.et.M.xj.64.
Oportet q i purgatorio purgent. C.ij.xij.et.M.v.6.
Q, multi diu ad mortē trahētes etiā dānant. C.v.15.
Quia tm̄ loquunt de his q̄ priꝰ dilexerit. D.ij.9.et.E.
Frequēter ꝯfeſſi cū leticia moriunt. C.vj.35. (j.7.
Quare mali in morte deſperāt. D.ij.1.cū ſequētibus.
Quomō diabolus morientiū defectus recitat. D.ij.5. cum ſequentibus.
Q, expectat vſq loqlā amiſerint. D.ij.11.
Et qualit tūc boni ei tūc audact rñdent. D.ij.13.
Q, bō in mortis tranſitu debet cogitare de oībꝫ bonis operibꝫ ſuis p̄cedētibꝫ ⁊c. ⁊ q elemoſyna ſpecialiter facit fiducialiter mori. D.ij.15.et.E.iij.15.
Mors oñdit priꝰ oīa delectabilia eſſe q̄ſi nihil. D.v.4
Q, fere nullus vere plāgit mortuū: ſ ſeipm ⁊ q expēſe ille plus fiunt pro mundi pompa. D.ix.23.et.24. et.E.viij.19.
Q pauptas ⁊ mūdialis miſeria eſt cauſa leticie i mor(te: D.xj.8.
Qualiter diues ⁊ paup ſibi obuiant in morte. D.xj.15.et.29.et.30.bene.
Qui expectat vſq poſt mortē vt benefaciat nimis incurialis eſt. E.iij.8.
Non premittentes opera miſericordie ſunt ſtultiores ſtulto. E.iij.23. (M.iij.6.
Mali in morte multū erubeſcūt. E.v.5. Et nō boni.
A mortuis incineratis debemus accipere exemplum. E.vij.18.19.et.20.
Item ſciunt iuuantes eos de rebus ꝓprijs. E.viij.2.
Quāti meriti ſit iuuare mortuos: ⁊ q nō eſt maior elemoſyna. E.viij.1.et.2.
Quare multi ſunt mortuis infideles. E.viij.8.
Et q tales ſunt ingratiſſimi. E.viij.5.
Et q maximi amici viuoꝝ ſunt maximi inimici mortuorum. E.viij.6.
Qui bona illoꝝ furant vel detinent: ſunt crudeliſſimi latrones. E.viij.8.et.11.
Itē diuites in morte ſunt quaſi quercus. E.viij.9.
Quō mortuos defraudātes ſunt ꝓditores. E.viij.10.
Q, mortui multū grauant ꝯ tales et ꝯ ſeipſos: q eos dilexerūt. E.viij.12.et.M.xj.125.et.127.et.141.
Item defectus fidei eſt q mortuos nō iuuamus: quia poſſunt iuuare iuuātes. Nam aliqui ſancti fuerunt in purgatorio. E.viij.14.
Q multis male miniſtratur demeritis eoꝝ exigentibus. E.viij.15.et.16.et.17.
Q, debita illoꝝ ⁊ legata ⁊ elemoſyne fiant ſtatim poſt mortem. E.viij.18.
Periculum aliter facientium. E.viij.22.
Item periculum defraudantiū defunctos. E.viij.22. cum ſequentibus: et. F.viij.2.
Et tū oēs quaſi mortuū ſimul imitant. E.viij.21.
Stulticie viuoꝝ p̄muniunt ꝑ mortuoꝝ deceptionem E.viij.25.
Q, melius eſſet q bona ſua p̄mitterent. E.viij.26.
In bonis operibus radicati impulſu mortis non cadent. F.iiij.32.
Q, boni et mali in morte vadunt ad diuerſos terminos. G.j.32.et.M.vj.26.
Item tractus mortis eſt diuitibus ⁊ pauperibus ſicut ludus botekoreye. G.ij.xiij.
Mors eſt quaſi dies q̄ oñdit q̄les ſumus. G.ij.28.
Memoria mortis ⁊ mortuoꝝ ſanat oculos mentis. G.ij.40.cum ſequentibus.
Quomodo terra in quā mortui ꝑuertunt nos alloqui poſſet. G.ij.43.et.44.
Illi quibus mundus carcer eſt in morte a carcere liberantur. G.v.10.
Bene morientiū ꝯfortatio ex q̄tuor ꝯſurgit. I.iij.15.
Item morientes ſunt ſicut religioſi cum quibus cedula ꝓfeſſionis ſepelit. L.iij.5.
Q, cuſtodia mandatoꝝ dei facit ſecure mori. M.ij.3.
Item moriens in mortali peccato ſepelitur in inferno. M.ix.51. per legem.
Quō in morte diuerſimode deijcimur ſicut volentes aſcendere muros ciuitatis obſeſſe. M.xj.3.ꝑ ſen.bū.
Q, curialiꝰ venit ad ſenes q̄ ad iuuenes. M.xj.4.
Q, decipiūt qdā ſic ille cui tres nūcios miſit. M.xj.5
Quia nō cognoſcūt nuncios ſuos ſic nec ille cognouit nuncios diaboli. M.xj.6.
Et tales ſunt ſtultiſſimi. M.xj.7.
Paupes ⁊ ſenes: cum minori triſticia et pena moriuntur. M.xj.8.
Q, boni qūq i morte timēt. M.xj.9.et.10.bene.et.51
Eligamꝰ vitā bonoꝝ ſic optamꝰ mortē illoꝝ. M.xj.11
Eſt magna ſilitudo int mortē corpis ⁊ aīe. M.xj.ar.ij.
Q, mali qūq hūt pulchrā mortē q̄ ad mūduz ⁊ boni turpem. M.xj.17.
Et ratio quare. M.xj.18. cum ſequentibus.
Q, ꝑ mortē ꝯfuſibilē deꝰ aliqs h purgat. M.xj.19.20.
Q, bene morientes non ſunt flendi. M.xj.22.et.43. cum ſequentibus.
Q, mors ē oīm rex mēſura certiſſima. M.xj.24.⁊.25
Quō de nobis q̄ſi ad arbores ligatis mors aliqs ſa(gittat. M.xj.26.
Q, demones deſtricte examinant morientes. M.xj.27.cum duobꝫ ſequentibꝫ.
Q, mors maloꝝ ſomno cōpat. M.xj.30. (xj.33.
Item duros ⁊ inſipiētes largos facit et ꝓuidos. M.
Et q̄re mors bonoꝝ dormitioni compat. M.xj.31.
Q, mors eſt iuſta et diſcreta. M.j.32.
Quare boni moriunt cum leticia: ⁊ mali cum triſticia. M.xj.34.cum ſequentibꝫ.et. 60.
Quia boni ſunt ſicut incarcerati ſine culpa. M.xj.35. Et mali ecōuerſo. ibidem.44.
Et ſicut habentes interiores pulchras. M.xj.36. Et mali ecōuerſo. ibidem.45.
Et ꝓpter confidentiā quā habēt in deum cui prius ſeruierunt. M.xj.37.
Et ꝓpter ſanctoꝝ viſionem que in eis occurrunt. M.xj.38. cum ſequentibus.
Q, morientes plura vident q̄ alij: quia incipiūt diem eternitatis. M.xj.42.
Quare dies mortꝭ melior eſt die natiuitatꝭ. M.xj.43.
Mali in morte dolent: q vocant ad cōputū: ⁊ q perdunt oīa que dilexerūt. M.xj.46.
Et ad redditionem lectionis. M.xj.110.
Et ꝓpter demonū occurſum qui occurrūt bonis ⁊ malis. M.xj.47.et.48.
Et quia quādoq vident penas ad quas vadunt. M.xj.49.

Et quia ſolus exibit ad patriã ignotam. M.xj.50.
Et q2 vadit ad locũ de q̃ huc iterũ redire nõ põt. M.(11.51.
Quare oẽs naturalr̃ mortẽ timẽt. M.xj.52.
Q2 illi ſecure moriũt q̃ mlta bona pmiſert. M.xj.59.
Et q2 oĩes ſic premittere deberent. M.11.65.
Q2 mors nõ eſt timenda: quia omnẽ incertitudinẽ aufert. M.xj.68.
De bene morientibus eſt gaudendũ exemplo ſaracenorum. M.xj.22.et.43.et.80.
Exẽplo pugnãtis ſub quo equus cadit. M.xj.69.
Et exemplo chriſti qui fleuit q2 Lazarũ ad mundũ reduxit. M.xj.70.
Et q2 ꝯtrariũ videt ꝯ fidẽ ⁊ ſpem. M.xj.71.bene.
Et contra dei ordinatiõem ⁊ contra multa cõmoda q̃ mors confert. M.xj.72.
Et ꝯ aliud exẽplũ chriſti ⁊ ſcti Ambroſij. M.xj.72.
Q2 de morte iuuenũ eſt gaudendum. M.xj.arti.xij.et. T.v.6.7.
Quia deus extinguit lumẽ volẽtis ꝑdere. M.xj.74.
Et vnã ouẽ ad ſe trahit: vt alie ſequant. M.xj.75.
Et cõmodũ ad volũtatẽ cõmodãtis recipit. M.xj.76.
Dolere ergo de morte illoꝝ eſt contra exemplũ Abrae et Dauid. M.xj.78.
Et eſt contra omnẽ rationem. M.xj.81.
Quõ aliq̃ moriunt ꝯ chriſtũ aliq̃ ꝓ chriſto: aliq̃ cum chriſto: aliq̃ in chriſto. M.xj.83.
De mortuis ſpũaliter eſt multũ dolendũ: de corpaliter parũ. M.xj.84. cum ſequentibus.
Stulticia illoꝝ qui viuunt ac ſi nunq̃ eſſent morituri ſicut Alexander. M.xj.86.
Que faciũt hominẽ ſecure mori. M.xj.87. cũ ſeqnti.
Q2 mors preuiſa minus ledit. M.xj.89.
Quõ mors docet vitare cupiditatẽ: luxuriã: ſuperbiã: et pſumptionẽ longe vite. M.xj.arti.xvj.
Quõ oẽs mouent ad mortẽ motu velociſſimo ⁊ cõtinuo. M.xj.93.
Q2 nullus pmunit p aliũ: ⁊ magna euidentia q2 nullus eſt fidelis mortuis: q2 non ſunt fideles viuis. M.xj.97.bene.et.118.
Cogitatio mortis deberet excutere omnẽ auariciam. M.xj.100. Et omnẽ vanitatem. M.103.
Mors cum nuncijs ſuis omnia que noſtra non ſunt aufert. M.xj.101et.105.et.143. cum ſequentibus.
Itẽ mors oñdit oĩa pcedẽtia nihil valere. M.xj.108.
Cõtra peccãtes circa funera ⁊ quare non timemus mortem. M.xj.111. (et.109.et.149.
Q2 qui nolunt per pcedẽtes pmuniri ſunt ſtultiſſimi. M.xj.112.
Q2 mortui multũ iuuant viuoꝝ oronib9. M.xj.116.
Itẽ mors oñdit q̃ ſũt veri amici. M.xj.117.118.bene.
Q2 dans elemoſynam pro anima defuncti perpetuam ſibiipſi acquirit gloriam. M.xj.119.
Memoria mortis malos conuertit: ⁊ mors inſatiabiles ſatiat. M.xj.122.
Quõ mortui petunt viuoꝝ auxiliũ. M.xj. arti.xix.
Qd fit ꝓ mortuis marie iuuat facientẽ. M.xj.138.
Q2 non prodeſt malis ſepeliri in ſancto loco. M.xj.arti.xxiij.et. D.iiij.14.
Item mortui deducunt ſicut peregrini. M.xj.167.
Q2 illud qd dant habent: ⁊ qd nõ dant perdunt p exẽplum de ſcriptura inuenta. M.xj.148.
Itẽ mors diuerſimode nocet bonis ⁊ mal'. M.xj.150.
Itẽ cõput9 mortis erit durus his q̃ pſunt. O.vj.16.
Itẽ in morte nõ erit aliq̃ falſa excuſatio. O.vj.18.
Portãtes certa ſigna ſue artis recipient ad celum: alij non. O.vj.73.
Qui plura capiunt in morte de pluribus cõputũ dabunt. P.iij.12. per legem.
Mors aperit oculos cecoꝝ peccatoꝝ. P.v.10.
In morte primo ſentitur grauitas peccatoꝝ que nunc trahunt in aquis. P.v.11.
Quõ moriens tentat de deſperatione. P.v.14.
Q2 mortis cogitatio deberet eſſe medicina cõtra oĩa peccata. P.v.27.
In morte cuncta oſtendent ad peccatoris damnationem. P.vj.4.
Vide ſimilitudinẽ inter exequias mortuoꝝ ⁊ peccatorum. P.vj.14. cum ſequentibus.
In morte auari puniunt ſicut vultures. R.j.33.
Pro vno malo mortuo q̃nq3 plures ſurgunt peiores. R.j.36.
Quõ mortuo iniuſto alij bona ei9 occupãt. R.vj.12.
Et quomõ morietes recipiunt inter executores ⁊ amicos: ibidem.
Mortis meditatio eſt optima ſapientia. S.iij.5.
In morte ſerui mundi: carnis ⁊ diaboli male tractantur. S.viij.16. cum ſequentibus.
Q2 non deberemus mortem timere: nec mortuos lugere exemplo ſocratis. S.xij.5.
Male viuẽtes nõ habẽt certã ſpem ĩ morte. S.xij.7.
Ideo vellent hic ſemp viuere. S.xij.8.
Anima efficit libera per terram corporis amortizatam S.xiij.6. bene.
Q2 viſus ſepulchroꝝ deberet nos ab oĩbus peccatis retrahere. S.xiiij.28.
Per memoriam mortis et pene ſequentis deberemus oĩes tentationes vincere. T.j.26.
Sicut ſanatur morſus ſcorpionis per ſcorpionẽ mortuum. T.v.42.
Qui plura habẽt peius in morte rumpunt. T.v.49.
Mortui ex oĩi parte ſpoliant. V.iij.2.
Et ideo ſua ſecurius premitterent. V.iij.3.
In morte reputant cõtumaces qui non veniunt bene inſtructi. V.ix.23. per legem.
Oĩes ſum9 poſiti q̃ſi mete ad ſagittas mortis. X.j.26
Quere: executores: ingratitudo: iuuentus: miſſa: purgatorium.
¶ Mulier a viris munera capiẽs ſe venalem eſſe mõſtrat. L.vij.5.et. M.iiij.5. Mu
Item ſuperbe ornata eſt incẽdiaria diaboli. L.vij.20.
Et rete eiuſdem. L.vij.21. (et. O.vij.6.
Et auceps eiuſdem ⁊ pelliparia. L.vij.22.
Vide bona exempla contra tales. L.vij.38.
Conſortium ⁊ cogitatio talium eſt vitanda per verſus optimos. L.vij.41.
Periculoſum eſt cũ illis habitare. L.vij.43. per legẽ.
Q2 ſunt cõtrarie nature ⁊ voluntatis. M.iiij.6.
Itẽ mulierũ crudelitas: ꝯ mlieres cornutas. O.vij.6.
Quere beginagiũ: cogitatio: luxuria: moniales: meretricium: ornatus: pulchritudo: ſuperbia: viſus ⁊c.
Munera dantes ⁊ recipientes vendunt et emunt infernum. A.xj.11.
Quia ꝓpt talia multiplicant malefactores. A.xij.23.
Item recipientes ſunt ſimiles latronib9. A.xiiij.12.
Et lupis. A.xxvij.28.et. M.xiiij.3.
Dantes decipiunt perſequentes ſicut triphon ⁊ Hanibal. A.xxvij.58.
Periculũ dantiũ ⁊ recipientiũ. B.ij.8.et. I.ix.34.
Munera faciunt falſos fortiter agere ⁊ ꝓualere. F.j.2.
Illi qui pro paruis laboribus recipiũt magna aſſimilantur vulpi. G.iiij.15.
Irrationabiles ſunt qui iraſcunt contra nõ facientes eorum auariciam. G.iiij.19.

Q; recipientes ſunt iniuſti aut ingrati. J.ix.16.⁊.M.xiiij.10.
Item ſunt ſicut inſtrumentū muſicū. J.ix.18.
Item excecantur. M.xiiij.9.
Item currus male vnctus. J.ix.21.
Et canes. J.ix.22.
Q; dona nō dant rōne perſone ſed officij. J.ix.29.et M.xiiij.10.
Q; illi peius capiunt q̄ per ſuos recipiūt. J.xiij.15.
Ad minus p̄ciū ponūt chriſtū q̄ʒ Judas. J.xiij.32.
Q, recipientes recipiunt mortē. J.xiij.33.
Dantes ſunt ſicut fur qui poſuit chordā in manu iudicis. J.xiij.34.
Qualiter reſpondere deberent illi qui offerunt. J.xiij.35.et.M.xiiij.9. bene.
Item munera nimis diligētes ſunt ſicut caſtor ⁊ linx. M.xiiij.4.
Item vexantes non dantes aſſimilant andree necromantico. M.xiiij. v.
Quō recipiens peccat ⁊ nō dans. M.xiiij.6.
Quāta crudelitas ſit extorquere vel recipere a pauperibus. M.xiiij.7.
Quō illi q̄ correctores eſſe deberēt ꝓ annuo cenſu vel redditu diabolo aīas locant ⁊ aducūt. M.xiiij.8.
In quo caſu tam dans q̄ʒ recipiens ad reſtitutionē tenetur. M.xiiij.13.et.18.et.19.
Pena non reſtituentium. N.vj.arti.vij.
Q, deberēt iraſci ꝯ offerētes ei munera. M.xiiij.20.
Quō multi malicioſe acq̄rūt munera. N.j.1.et.3.
Que pericula ꝓpter hoc cadunt. N.j.4.
Sunt ceci vſq; aliquid detur. R.j.17.
Volūtate ꝯditionata ps maior munerū dat ꝯ legē. N.j.12.
Itē dātes ſunt datiui caſus. S.xiiij.12.
Quere: auaricia: cupiditas: correctio: regimen cum cōcordantijs ſuis.
¶ Mundare debemus templū dei ſp̄ūale exemplo tēpli materialis. M.xij.arti.iij.
Et hoc propter tria cōmoda. M.xij.6.
Q; mundicia ⁊ virginitas cuſtodiunt ſub aſperitate penitentie. M.xij.7.
Et ſub humilitate. M. xij.8.et.9.
Itē mūdicia eſt fundamētū ſciētie ⁊ aliarū v̄tutū. M.xij.12.
Itē vēdicāt celū iure hereditario. M.xij.14.
Tm̄ mundi ſaluabuntur. M.xij.15.
Et munde viuentes multū deo tenent. M.xij. 18.
Quere: caſtitas.
Mundus habet formam pauonis. M.xiij.1.
Et eq̄ claudi ⁊ dn̄e hn̄tis pulchā faciē tm̄. M.xiij.2.
Et hominis ceci ex om̄i p̄te percutiētis. M.xiij.v.
Item deprimit ⁊ exaltat multos. M.xiij.4.6.
Item mūdus eſt aliquib; crucifixus: ſed non ipſi mūdo. L.xvij.35.et.M.xiij.24.
Quomodo tentat. F.viij.9.
Item mūdiales ſunt ſtulti q; fruſtra conant. L.j.9.
Q, mūdus eſt plenus laqueis. M.xj.57.⁊.V.iij.1.
Quō aſſimilant ſcacario. M.xiij.arti.iiij.
Mundi amatores decipiunt ſicut ludētes ad taxillos et ſicut ambulantes in nebuloſo. M.xiij.16.
Et ſicut mercatores ⁊ marinarij. M.xiij.17.
Quō decē plage egypti ſunt nūc in mūdo. M.xiij.22.
Item mundus eſt fugiendus exemplo chriſti ⁊ ſanctorum. M.xiij. 23.
Q, chriſt⁹ determinauit mūdū eſſe malū. M.xiij.36.
Mundus eſt fugiendus. N.v.11.per declarationem.
Et plura per exempla. N.v.21.
Itē mūdus male ſeruit ſeruitorib; ſuis. S.viij.16.
Mūdus quōdā q̄ſi aure⁹ nūc eſt q̄ſi ferre⁹. S.xiiij.19.
Quere: falſitas: fortuna: gloria: honor: diabolus.
¶ Murmurantes in tribulatione aſſimilantur adaltere. T.v.68. Et vaſi vacuo. T.v.69. Et incudi. T.v.70.
Quere. aduerſitas: flagellum: cum cōcordantijs ſuis.
Item patientia: impatientia.
¶ Natiuitatem chriſti debemus honorare exenijs ele- Na
moſynarum. A.xiij.23.cū ſequentibus.et. N.j.20.
Qui ipſum in ſua natiuitate recipiunt ⁊ q̄ nō. A.xiij.27.et.28.et. N.j.2.et.9.et.21.
Qualit̄ ei apit: ⁊ q̄liter recipit. A.xiij.22.et. N.ix.20.
Quō habet duplicē natiuitatē in ea et ex ea. N.j.1.
Conceptionis ⁊ natiuitatis poſſibilitas. N.j.2.
Perfidia iudeoꝝ de chr̄i natiuitate reprobat. N.j.3.
Quomodo vna perſona potuit naſci et incarnari ſine alia. N.j.4.
Q, hec natiuitas fuit valde rōnabilis. N.j.5.
Q, multū vtilis. N.j.9.et. P.ij.11. bene. cū ſeq̄ntib;.
Et q; noctē longam illuminauit. N.j.7.
Et q; fecit nobis ſpeculum et medicinā. N.j.8.
Et quia tunc dat grām abundantius. N.j.9.
Et fortitudinē et ſapientiam. N.j.10.
Et quia reformauit ſimilitudinem ſuam in nobis. N.j.11.et.16.
Et hominem perditum inuenit. N.j.12.
Itē nat⁹ fuit chriſt⁹ vt doceret nos formā vite. N.j.13
Et vt pacē faceret int̄ deū patrē ⁊ nos. N.j.14.
In ſignū hui⁹ poſuit arcum in nubibus. N.j.15.
Et in ſignum noſtre ſaluationis nature ſol regreſſus eſt. N.j.16.
Quomodo om̄es creature fuerunt teſtes eius natiuitatis. N.j.17.
In his om̄ibus infidelīū oſtēdit̄ cecitas. N.j.18.
Q, tamtarde nat⁹ fuit ꝓpter noſtrā duriciā. N.j.19.
Qualiter debet recipi nutriri ⁊ cuſtodiri. N.j.20.
Qui ip̄m recipiunt aſſimilant iudeis. N.j.22.
In ſua incarnatione ⁊ natiuitate obligauit nos ad humilitatem. O.viij.3.
Et etiam nos legitimauit. S.xiij.3.
Itē chriſt⁹ ſua natiuitate mundū letificauit. X.j.1.
Antiqui patres multū deſiderabant hanc natiuitatē. X.j. 7.
Quere: Maria: chriſtus: incarnatio: aduentus.
Naufragorū bona nō ſunt a dn̄is terrarū occupāda. L.viij.arti.v.et arti.vj.et arti.vij.
Occupantes ſunt fures. F.j.37.
Item pena illoꝝ. P.ij.6. per legem.
Q, bona talia ſunt danda ꝓ aīab; illoꝝ. F. v.6.
Quere: conſuetudo.
¶ Negligentia ⁊ p̄ditio t̄pis eſt irrecup̄abilis. N.ij.1. Ne
Quere: accidia. ocium.
¶ Nobilitas maxima eſt vicijs dominari. D.xij.15. No
Nobiles pauperum miſerias neſciunt: quia non experiuntur: et ideo non compatiuntur vt deberent. D.xij.19.et. N.iij.9.
Quō aſſimulant cani: taxu. F.j. 17.
Contra gloriātes de corp̄is nobilitate. G.ij.34.35.
Q, nobilitas anime eſt melior. G.ij.36. et.37.
Quare nobiles freq̄ēter moriuntur ſine heredibus. H.ij.8.et. N. iij.14.
Item nobiliū falſitas ⁊ inſtabilitas. H.iiij.7.
Tales ſunt ſicut arundo. J.ij.8.
Q, deberent eſſe minus iracundi ⁊ minus vindicatiui. J.viij.6.et.13.et. N.iij.11.
Q, plura dant pro mundi vanitate q̄ pro veritate. J.vj.4.et. N.iij.13.

Quo ad creationē oēs ſunt eque nobiles: ⁊ quo ad animā ſerui ſunt nobiliores: ergo ſerui ſunt ſimpliciter magis nobiles. M.viij.12.et. N.iij.1.et.2.et.10.
Qꝫ nobiles nō ſuperbiant vltra alios. M.viij.13.
Qꝫ eſt contra naturā eoꝝ rapere aliena. N.iij.9.
Et ꝙ non ſint crudeles. N.iij.11.
Quere: diuites: dominatio: magiſtratus.
¶ Nocere volentes nocumentū habebunt. L.xj.37. cum ſequentibus.
Item ſemꝑ prius nocent ſibiipſis. N.iiij.3.4.
Qꝫ ſemper ſunt in timore. N.iiij.5.
Et quādoqꝫ idem ſuſtinent ſicut ille inuentor materie noui tormenti. N.iiij.7.
Item querūt occaſiones nocende ſicut ille. J.x.4.
Quere: irā: inuidiā: odiū: vindictā: cū ꝯcordātijs ſuis.
¶ Nouitatū amatores aſſimilanť eckaro. A.xxv.21. Et iudeis. J.ij.10.
Contra tales vide Senecā. J.ij.11.
Item mater nouitatum eſt ſuperbia. J.ij.4.
Tales ſunt interius vacui. J.ij.10.
Et a deo elongati. J.ij.11.
Cōtra dicentes ꝙ faciunt vt alijs ꝯformenť. J.ij.12.
Pena talium. J.ij.14.
Cōtra dicētes ꝙ nō ſunt inuētores taliū. O.vij.11.
Item plus cogitant de caputio ꝙ̄ de patibulo inferni ſicut ille. S.xiiij.7.
Nouitas cauſat miſerias. T.v.19.
Quere: ſupbia: incōſtantia: pſeuerātia: vanitas.
Ob ¶ Obedientia eſt virtus nobis multū vtilis. A.xix.ij.
Qꝫ eſt potius obediendū ſuperiori regenti ꝙ̄ patri. F.iij.xxvj. per legem.
Contra obedientes in proſperis tm̄. J.iiij.5.
Tales ſunt guido. R.v.12.
Contra dicentes ꝙ melius eſt facere ex ꝓpria voluntate. J.iiij.6. per legem.
Contra obediētes ꝑcepto tm̄. J.iiij.7.et. R.v.65.
Quō quidā obedientiā mutant in ocium. J.iiij.10.
Obedientes a leſione cuſtodiunť. M.ij.5.
Item eſt deo obediendū ꝓpter multa. N.iij.5.
Nō eſt diabolo nec pctīs obediēdū: ꝓpť multa. O.j.1.
Eſt obediendū etiam diſcolis. O.j.3.
Propter locum quē tenent ⁊ ad euitandū damnū proprium. O.j.4.
Obedientia eſt radix omniū virtutum: ⁊ obediens facit miracula. O.j.5.
Item obedienti deo ⁊ ſupiori oīa obediūt. O.j.6.7.
Septē obediētie gradus ⁊ ꝙ eſt obediēdū libēter. O.j.8.
Et ſimpliciter ⁊ generaliter. O.j.9.
Et hilariter. O.j.10.
Contrariū facientes ſunt gargolus. O.j.12.
Et feſtinanter. O.j.11.
Tarde obediētes ſuſtinēt ictus ⁊ comedūt cepas. O.j.12.
Itē obediēs ꝺebet ꝯformare intentionē ſuā intentioni ꝑcipientis. O.j.14.
Item bona ratio diuerſitatis legum de obedientia et inobedientia. O.j.13.
Itē eſt obediendū filialiter ⁊ amicabiliter. O.j.14.
Exempla corporis rotundi et vaſis ⁊ arboris ad hoc. O.j.15. cum ſequentibus.
Itē nolentes obedire ſunt peiores demonibꝫ. O.j.18.
Et ſaracenis. O.j.19.
Et multipliciter puniuntur. O.j.22.
Obediētes a pctīs ꝑſeruanť ⁊ viſionē habēt angeloꝝ. O.j.20.
Et ad celum ducunť. O.j.21.
Item obedientes diabolo potius ꝙ̄ deo ſunt ſtultiſſimi operarij. O.iiij.3. cum ſequentibus.
Per opera poteſtis ſcire cui obeditis. O.iiij.5.
Quanto quis eſt hic obedientior tanto in celo erit pulchrior. R.v.10.
Itē obediētia nō eſt virtꝰ ſine patiētia. R.v.17.
Murmurātes de obedientia ſunt ſicut canis ruralis.
Item obediētes ⁊ inobedientes aſſimilantur ſoli et lune. R.v.19. R.v.67.
Et ſyllabis breuibus et longis. S.xiij.8.
Grauius videť qꝺ fit ex obediētia ꝙ̄ ꝓpria volūtate. V.x.1.
Et tamen melius eſt. V.xj.4.
Quere: inobediētia: mādata: ꝑlatio: ſuperioritas.
¶ Ocioſitas: in qcūqꝫ ſtatu dānať. A.xxiiij.13.14.15. Oc
Quia ocioſi ſunt ſicut ſtantes in foro a quocūqꝫ diabolo conducendi. O.ij.1.
Qꝫ ſunt omnibus operarijs ſtultiores. O.ij.2.
Item ocioſi ſunt cedule diaboli. O.ij.3.
Nō remunerebunť cū oparijs. O.ij.4.et. O.iiij.13.
Quō ſancti patres hoc viciū fugierūt. O.ij.5.
Timor gehenne deberet hoc excutere. O.ij.6.
Itē ſunt ſicut ꝯducti ad quantitatē tpīs. O.ij.6.
Itē reflectūt grām dei ad angulos obliqꝫ. G.iiij.6.
Quere: accidia: negligentia.
¶ Odium eſt homicidium ſpiritnale quod violat templum dei. D.iiij.7. Od
Odiū facientes inť aliqꝫ ſūt maximi lucratiui diabolo
Et īpediūt teſtamētū chri. D.viij.6. D.viij.8.9.
Item quanti periculi ſit odium. H.ij.1.
Ponit hominē in multis amaritudinibꝫ ⁊ facit pſumptuoſum. J.viij.3.
Eſt fugiendū timore pene: ⁊ qꝛ aſſimulat nos canibꝫ. O.iij.1.
Et qꝛ odiētes ducit ſil' ad infernū cum illo quem odiunt. O.iij.2.
Item odium eſt fugiendū: quia odiendo plus nocet ſibi ꝙ̄ alijs nocuit. O.iij.3.
Cōtra dicētes ꝙ odio hnt vicia ⁊ nō pſonā. O.iij.5.6
Q, debemꝰ odio habere diabolū ⁊ peccatores inquātum tales. O.iij.6.
Habentes odium in corde: ⁊ pacem in ore: ſunt ſicut homo pictus. P.iiij.3.
Tales hnt dānū aū morte: in morte ⁊ poſt mortē. P.iiij.24.
Quere: dimittere: diligere: diſcordia: inimicitia: ira: pax: remittere.
¶ Offendens in vno eſt oīm reus. S.vj.1.2. B.ij.7. Of
Quere: tentatio.
¶ Operationē bonā in iuuētute inceptā ꝺebet vſqꝫ ad mortem ꝯtinuare. O.iiij.2. Op
Pctōres ſunt ſtultiſſimi oparij. O.iiij.3. cū ſeqntibus
Qꝫ opa vite ꝯtēplatiue ſūt maioris meriti. O.iiij.8.
Bonoꝝ operū triplex eſt vtilitas in via. O.iiij.12.
Itē ꝑ opa exteriora ſciť ꝯditio cordis. P.iiij.32.
Ad opꝰ bonū reqriť: ſcire: poſſe ⁊ velle. S.xiij.13.
Et quid liceat deceat ⁊ expediat. V.xj.2.
Quere: accidia: ocium: ꝯuerſatio: vita: labor ⁊c̄.
¶ Orōnes in rogatiōibꝫ ad exeplū ordinanť. B.ij.9. Or
Orandū eſt ꝯtra tentationes. B.ij.23.
Qꝫ oīno nō audiť niſi aīa prius mūdeť. L.vj.2.3.et. O.v.5.et.13.
Orō de corde facit grām dei ꝺeſcēdere. D.iiij.1. et. O.v.16.
Itē ad hoc ꝙ orō audiať oportet ꝙ de corde remittas: D.x.4.7.et. O.v.14.
Quomō poſſumꝰ ſine intermiſſiōe orare. E.iij.12.et. O.v.14.
Deus nō audit illū qui nō audit pauperes. E.iij.29.et. O.v.7.et. O.v.27.
Item orantes non audiunť: qꝛ non habent in quo ponant qꝺ petunt. G.ij.8.
Itē orō eſt q̄ſi fumꝰ q̄ ad ſe ignē trahit. H.vj.20.

Itē ſic obſeſſi mittūt nūciū: ita nos orōnē. L.vij.45.
Quare eſt multum orandū. M.xj.134. cum ſequentibus.et.O.v.32.
Orōis nccītas ptꝫ: qꝛ aliꝰ a deo nihil recipimꝰ. O.v.2.
Diabolus multū nitiꝛ orōnē impedire. O.v.2.
Item orōne a diabolo defendimur. O.v.3.
Et oīa bona per ipſam acquirimus. O.v.4.
Ad hoc ꝙ orantes audiantꝛ oportet ꝙ dei mandata teneant. V.v.6.et.10.
Item oratio requirit mentis attentionem. O.v.9.
Item orōnis dn̄ice vtilitas ⁊ ſufficientia. O.v.12.
Item orandū eſt tractim ⁊ cum reuerentia. O.v.15.
Multi non audiuntꝛ: quia non petunt vtilia que ſint ad ſalutem. O.v.17.
Cogitātes de alijs dū orāt aſſimilantꝛ beſtijs. O.v.19.
Qꝛ oēs ſimul orantes audiuntꝛ. O.v.20.
Et perſeuerantes. O.v.21.
Itē mala ſocietas impedit orōnes. O.v.17.et.18.
Orātes cū mala vita aſſimilantꝛ crucifigentibꝫ chriſtū O.v.23.
Itē pctōres nō audiuntꝛ. O.v.35.et. V.iiij.4.ꝑ legē.
Quare orātes ꝓ pctōribꝫ nō audiuntꝛ. O.v.29.cū ſequētibus.
Itē amor dei facit multū orare. O.j.6.
Itē oratio multū iuuat cōtra oēs tentatiōes. S.xij.6.et.L.vij.45.T.j.29.
Qualiꝛ eſt in tentatiōe ⁊ tribulatiōe orandū. T.j.30.
Vide bonas ꝯditiōes orōnis. T.xxiiij. cū ſequētibꝫ.
Mali impediūt orōnes bonoꝝ. T.v.32.33.
Orō multū iuuat de ore dilecti veniēs. V.viij.49.
Quere: ꝯcordia: fides: humilitas: intentio: miſſa.
¶ Ordinari cupiētes ſine bona intētiōe ſunt muſtela. A.xij.50.
Et vulpes. M.viij.15.
Et aſinus. R.v.5. Et porcus. V.viij.51.
Item aſcendunt ſicut edera. A.xxv.et.xxvij.
Q, bona intentio eſt eis neceſſaria. B.ij.4.et.5.et.O.vj.36.et.49.et.50.et.P.xiij.11.et.55.
Qui multū inſtāt ꝓ ordinibꝫ habēdis errāt. B.ij.29.
Q, ſeptē ſunt ordines: ſic ſeptē dona ſpūſſctī. O.vj.1.
Per quas portas intrant. O.vj.8.
Q, quidā ordinantꝛ vt ſeipſos paſcant. O.vj.10.
Qꝛ hoc verum ſit certiſſimo probatur experimento: ⁊ quibus rebus aſſimilantꝛ. O.vj.11.
Tales hic recipiunt mercedem ſuam. O.vj.12.
De quatuor queſtionibus ad quas in morte rn̄debūt. O.vj.13.cum ſequentibus.
Quomodo ſunt idola ⁊ imagines. O.vj.18.
Et idolum veneris. T.vj.19.
Quō ꝯfitentꝛ nō habenti poteſtatē. O.vj.27.
Qꝛ ſancti eſſe deberent. O.vj.29.
Q, deberent mutari in melius. O.vj.30.cū ſequētibꝫ.
Q, mutantꝛ ſicut veſtimentū ⁊ ſic lupus. O.vj.33.
Item ſermo in ordinibus. O.vj.8.et.30.36.
Q, ſint confeſſi et legitime etatis. O.vj.38.
Et ꝙ habeant bonū titulum. O.vj.39.et.51.
Quā ſcientiam habere tenentꝛ. O.vj.40.
Melius eſſet ordinare paucos ⁊ bonos. O.vj.42.
Q, ſunt diligēter examinādi. O.vj.44.et. P.xiij.52.
Quia efficiuntꝛ columna templi dei. O.vj.46.
Cōtra nō ꝑſeuerātes: ⁊ cui aſſimilantꝛ. O.vj.47.
Qꝛ tm̄ digni ordinādi ⁊ ꝓmouendi ſunt. vj.47.
Aliꝛ exponētes faciūt de illis ſic de porcis. O.vj.48.
Et aliter ordinati ſunt ſicut aſinus. O.vj.50.
Q, recte doceant. O.vj.56.
Contra rōnem nimis immiſcent ſe negocijs ſecularibus. O.vj.59.cum ſequentibus.
Item illoꝝ ingratitudo ꝙ̄tum ad deū. O.vj.61.
Ordinatorum negligentia eſt diabolo nimis lucratiſſima. O.vj.65.
Et illoꝝ mala vita eſt alijs ſcandaloſa. O.vj.67.
Et iō eccliaꝫ nō defendūt vt deberēt. O.vj.68.et.78.
Ideo ſcādalizātiū pena erit magna. O.vj.75.et.76.
Et qꝛ vaſa ſctā ad ꝓphanos vſus trāſferūt. O.vj.77.
Et qꝛ fures ſunt bonoꝝ pauperū. O.vj.78.
Periculum ordinantiū ⁊ promouentiū indignos. O.vj.79.et.80.
Qꝛ multi ordinati aſſimilantꝛ lupo. P.xiij.31.
Qui ꝓhibentꝛ ordinari in lege dei. S.ix.v.
Item ordinati ſunt oculi alioꝝ ⁊ quare. V.iiij.2.
Maxima bonitas requiritꝛ in eis. V.viij.9.
Quare comparantꝛ vinee. V.viij.37.
Q, nō occupentꝛ in ſecularibꝫ negocijs. X.j.17.ꝑ legē
Quere clerici: epiſcopi: prelati: votum.
¶ Ornātes ſe ad vanitatē ſunt altare diaboli. C.xv.1.
Et ſunt quaſi iumenta venalia. C.xv.2.
Et larue diaboli. C.xv.iij.
Ornatus curioſus eſt ſignū incōtinētie. L.vij.v.
Et tales ſunt mali operarij. O.iiij.9.
Et videntꝛ innuere ꝙ deus non fecit eos ita pulchros ſicut debuit. O.vij.1.
Et ideo deo diſplicent. O.vij.2.
Nec mirum: quia ſunt ſtulti: quia minus ornant animam. O.viij.3.et.4.
Et quia gaudent de his pro quibus ſuſpendentur in patibulo infernali. O.vij.5.
Et qꝛ ꝓximū igne pctī incēdūt. O.vij.6.et.L.vij.20.
Item ſunt diaboli venatores et renouatores et aucupes ⁊ venefici. O.vij.7.
Et ductores. O.vij.8.
Diabolū offendit q̇ talia ornamēta furatꝛ. O.vij.9.
Contra dicentes ꝙ faciunt vt maritis placeant: et ꝙ nullum malum intendunt. O.vij.10.
Dantes eis ſe habent ad illas ſicut ad ſimias quas capere volunt. O.vij.11.
Itē in talibꝫ apparatꝰ plus valet ꝙ̄ textꝰ. O.vij.12.
Tales puniuntꝛ tpaliter et eternaliter. O.vij.xiij.
Quia etiā frequēter ornantꝛ de alieno. O.vij.13.
Penas illoꝝ poſt mortē qn̄qꝫ oſtendunt. O.vij.15.
Tales non ſunt hypocrite. O.vij.16.
Multa remedia nobis deus oſtendit contra hanc vanitatem. O.vij.17.
Curam illoꝝ habentes illos compeſcant per exemplū pulli equini. O.vij.18.
Itē locus in q̊ ſumꝰ nos deberet retrahere. O.vij.20.
Qualiter deus reprehēdit in iudicio ſuperbe ornatos. P.ij.42.
Quere: mulier: nouitas: pulchritudo: ſuperbia.
¶ Oſtendit nobis deus multa bona vt ſequamur ſicut ouis ſequitꝛ ramum. O.viij.4. Oſt
Et multa mala vt fugiamus ſic fur patitulū. O.viij.5.6.
Quere: aperire.
¶ Patientia cuſtodit caſtrum a leſione lapidum ꝑeccatorum. D.vj.31.et. P.j.3. Pa
Quid ſit patiētia ⁊ q̄liꝛ eſt habēda ⁊ obſuāda. P.j.1.
Iniurias dei vel qn̄ iniurians efficeretꝛ peior nō debemus patienter tolerare per legem. P.j.2.
Patientia debet habere tres conditiones. P.j.4.
Impatientes virtutes effundunt ⁊ fructum boni operis perdunt. P.j.5.
Item non producunt fructus ad maturitatem ⁊ deridentur. P.j.6.9.13.
Item patientia facit oculum ſpiritualem clare videre. P.j.9.

Qꝫ multe ſunt vtilitates patientie. P.j.10.
Quãte patiẽtie fuerũt antiq̇ pr̄es. P.j.12.et.14.et.15.
Aduerſitas oſtendit q̇ ſunt patientes. P.j.16.et.17.
Triplex rõ q̄re om̄es patiẽtes eſſe deberent. R.v.18.
Ratio quare debemus eſſe in tribulatione patientes. T.v.63. cum ſequentibus.
Patientes vincunt. T.v.66.et. V.v.6.bene.
Impatientes in verberibus chriſti aſſimilant̄ adulte= (re. T.v.68.
Quere: aduerſitas cũ ꝯcordãtijs ſuis.
Item impatientia: murmur: ira: melãcolia: odiũ: ꝑſe=cutio: vindicta.
¶ Pactũ legis cõmiſſorie ꝓhibet̄. V.xij.20. per legẽ.
Quere baptiſmus.
¶ Papa corrigat brigas aliquoꝝ ep̄oꝝ. M.iiij.12.
Et obuiet ſcãdalis tactis. M.iiij.14. cum ſequentibꝫ.
Et dãnis aĩarũ q̄ cõtingũt ex hoc ꝙ ora bene triturã=tium obturant̄. C.iiij.16.et.O.vj.57.et.P.xij.8.
Item faciat ꝙ decretũ illud teneat̄: diſ.lxxxij. p̄ſbyter. et habet̄ ſermone.xlij.4.
Item papa ⁊ cardinales videant ſpecula ſua quõ mu=nera refutare deberent. I.ix.14.
Item obliget curatos ad continuã reſidentiã indiſpẽ=ſabiliter ꝓpter pericula vitanda. P.xiij.29.
Qꝫ nõ ꝓmoueat quenq̃ʒ vbi ignorat linguã: et ꝙ re=uocet exemptiões. P.xiij.21.et.53.
Itẽ in magno ꝑiculo eſt niſi ſit valde bonꝰ. P.xiij.60.
Itẽ deſtruat ſimoniã ⁊ vſurã in curia. V.xij.29.
¶ Parẽtes nõ caſtigãtes filios ſuos in iuuentute: po=ſtea inueniẽt eos rebelles. A.iij.18.
Item amant prolem crudeliter. A.xx.19.
Item retrahãt eã a choreis ⁊ ſpectaculis. C.xv.12.
Itẽ ꝙ nullus cũ ꝑiculo anime ſue ditet parentes. M. (xiiij.17.
Quere: filij.
¶ Paſche tp̄e diabolus fortius nos expugnat. B.ij. 10.et. V.v.23. et. C.xv.5.
Qualiter deus nos tunc paſcit. E.vj.15.et.18.
Quere: cõio: eucharistia: q̄dragesima: recidiuũ ⁊c̃.
Paſſiõe chriſti redẽpti ꝑuilegiũ ꝑdere pñt. A.vj.4.et (P.ij.31.
Quõ chriſtus ſua paſſione nos libera=uit ꝑ exẽpla pulchra. A.xxj.5.et.10.et.11.⁊.12.
Paſſio chriſti ⁊ mors erũt ꝯtra malos. D.j.22.
Paſſio chriſti ſanat infirmitates corporales ⁊ ſpiritua=les. C.xvij.19.
Qꝫ homines poſſunt precium chriſti paſſionis repel=lere. D.j.23.et. P.2.44.
Mali ꝯfidẽtes ĩ paſſiõe chr̄i aſſilãt̄ truſatori. F.iiij.41
Chriſtus ſua paſſiõe obligauit nos ad ſuſtinenduʒ ꝓ eo. O.viij.3.
Quõ nã humana potuit pati ſine diuĩa. P.ij.1.et.4.
Qꝫ dicendo deum paſſum nihil indignũ ei attribui=mus. P.ij.2.et.3.
Qꝫ paſſio eius fuit grauiſſima et generaliſſima. P.ij. 5.7.8.9.
Patiendo nobis p̄buit exemplũ iuſticie. P.ij.10.
Itẽ viã docuit ⁊ oĩa genera medicine pro nobis ſuſti= (nuit. P.ij.14.
Paſſiõis chriſti ꝯgruitas q̇ ad mul=tas circũſtantias. P.ij.16.
Qꝫ ſaluat volentes tenere pontẽ crucis. P.ij.16.
Et dat exemplum nobis om̄ia libenter ſuſtinendi. P.ij.18.19.et. P.vij.41.
Quõ chriſtꝰ ĩ cruce ẽ liber hñs tria gñ̄a lr̄aꝝ. P.ij.20.
Et ſpeculũ in q̇ poſſumꝰ oẽs maculas tergẽ. P.ij.23.
Et ſcutum quo poſſumus nos ab om̄ibus periculis defendere: ibidem.xxiiij.
Ad illum ergo debemus ſemper corde recurrere exem=plo illius heredis. P.ij.25.
Et exemplo obſeſſi et peregrini. P.ij.45.et.46.
Item mors et ſanguis ⁊ memoria paſſionis chriſti fu=gant demones. P.ij.26.
Et cuſtodit obſeſſos. P.ij.45.
Quomõ patitur nunc a chriſtianis ſicut tunc patieba=tur a iudeis. P.ij.38.
Qualiter debemus chriſto venienti ad paſſionem oc=currere. P.ij.43.
Qꝫ ſumus ſerui dei empticij. S.viij.3.
Quare diuinitas voluit ꝙ humanitas in tot locis ap=pareret. V.ij.6.
Item paſſio chriſti nõ ſufficit ad ſalutem ſine proprio valore. V.vij.19.per legem.
Itẽ chriſti morte vẽdicare poſſumꝰ celũ. X.j.2.ꝑ legẽ.
Et tamẽ illud perdere poſſumus. X.j.3.per legem: ibi=dem.xij. per legem: et.xiiij.
Antiq̇ pr̄es multũ deſiderabant mortẽ chriſti. X.j.7.
Chriſtꝰ ĩ paſſiõe ſua fuit ſigillũ noui teſtamẽti. X.j.8.
Quere: aſcenſio: crux: chriſtus.
¶ Patroni eccleſiarũ magnã diligentiã habere debe=rent dignos preſentando. E.ij.11.et. P.xiij.52.
Q, multa mala cõmittunt indignos p̄ſentantes ſeu preponentes. E.ij.12.et. P.xiij.53.
Pena talium. E.ij.xiij.cum ſequentibus.
Nec mirum quia multum faciunt contra rationem ⁊ exemplum ſacre ſcripture. B.ij.29.
Item contra ꝓmouentes vel ſcribentes pro indignis O.vj.47.48.et.79.et.80.
Tales faciũt domũ dei ſpeluncã latronũ. P.xiij.18.
Vendentes iuſpatronatus ſimoniam cõmittunt. S.ix.1. per legem.
Sunt murus eccleſie dirutus. S.ix.4.
Item eccleſiam dei faciunt adulteram. S.ix.6.
Quere: electio: prelatio: ſimonia.
Paupertas eſt triplex. P.iij.1.
Q, vera paupertas prodeſt pugnantibꝫ ⁊ morientibꝫ A.xix.1.et. P.iij.6.
Itẽ via paupratꝭ eſt rectior ⁊ breuior. A.xix.5.⁊.iij.11.
Item pauperius rebus poteſt eſſe ditiſſimus amore. A.xx.16.et. P.iij.3.
Item pauperior eſt non qui minꝰ habet ſed qui plus cupit. A.xxvij.7.
Itẽ paupes ſunt aptiores ad bellũ ſp̄uale. B.ij.16.
Quare deus dat ſuis hic paupertatem. B.iiij.12.
Et hoc in fine placebit. B.iiij.17.
Quõ diues ⁊ paup obuiant ſibi in morte. D.xj.10.
Paupes maiorem habent hic leticiam. D.xj.28.
Paup rebus cupidus corde ſubmergit̄. D.xj.34.
Itẽ paupes ꝑdũt clamorẽ pluſq̃ʒ hiſtriones. E.iij.24.
Q, deus permiſit tot pauperes eſſe. E.iij.42.et. P.iij. 8.et.9.et.39.
Q, pauperes aliquid deo dare deberent. E.iij.43.
Pauperes religioſi hoſpitio recepti cibis ſp̄ualibꝫ pa=ſcunt hoſpites ſuos. M.v.2.
Mali paupes tranſeunt de luctu ad luctũ. P.iij.2.
Voluntaria paupertas multis exemplis docetur: ⁊ ꝙ bonus pauper ditior eſt Alexandro. P.iij.3.
Pauperior citius ad celum eligit̄. P.iij.4. per legem.
Itẽ pauptas rl̄igioſoꝝ eſt occaſio multoꝝ bonorũ. P. (iij.5.
Item pauperes rationabiliter habent maio=rem ſpem ſalutis. P.iij.7.
Et plus poſt mortẽ honorabunt̄. P.iij.13.et.33.
Pluresq̃ʒ in ſecũdo prãdio habebũt delitias. P.iij.14.
Item paupertas eſt firmiſſimũ fundamentũ religio=nis. P.iij.22.
Q, nihil deſtruere põt niſi ꝓpria ſuꝑbia. P.iij.29.⁊.31.

Chriſtus viam paupertatis docuit ⁊ queſtionē determi
nauit. P.iiij.3.34. Et dedicauit. P.iiij.35.
Ergo nō eſt verecundū pauperē fieri. P.iiij.36.
Paupes ꝯtēnentes aſſimilant romanis. P.iiij.37.
Neceſſitate paupes raro agūt dignā pniāz. P.vij.47
Item ſtatus paupertatis ē melior ⁊ ſecurior. V.iiij.17.
Quere: diuitie: diuites: abundātia: ꝓſperitas: religio.
Pacem inter nos habere informamur exemplis natu-
re et artis. C.j.8.
Quod pax multiplicat bona temporalia. C.ix.2.
Et facit nos fortes contra hoſtes corꝑales ⁊ ſpiritua-
les. C.ix.3.et. P.iiij.29.
Pena ⁊ periculū nolentiū pacē habere. C.ix.arti.iij.
Pacē impedientes apud deū excōicant illaqꝫ nō tenen-
tes teſtamēto chri ꝓuabunt. D.viij.vj.7. P.iiij.27.
Facientes fictā pacem deum inſtruūt qualiter eos dā-
nare debeat. D.xvj.
Op⁹ ⁊ vita chr̄ianoꝝ nō erūt ſtabilia ſine pace. F.vij.2
Qualiter pacem faciens ſe habere debeat ad partes. I.
viij.16.et. P.iiij. cum ſequentibus.
Quō pax diuerſificat in ſubiectis. P.iiij.j.
Pax quedā eſt vera: qdā ficta: quedā mala. P.iiij.2.
Itē pax ē maxie neceſſaria illis qui habitat. P.iiij.3.
Quod pax mala eſt inter malos ad malum finem. P.iiij.
5.et.23.et.36.
Item pax eſt triplex: ad deum: ad ſeipſum: ⁊ ad proxi-
mum. P.iiij.6.
Quod eſt optimū qd haberi pōt ī vita iſta. P.iiij.7.⁊.35
Qualiter deus diſcipulis ſuis pacē reliqt. P.iiij.8.
Quod mali veram pacem nō habent. P.iiij.arti.iij. cum
duobus articulis ſequentibus.
Qui vult habere pacem habeat bellum cum vicijs et
vicioſis. P.iiij.17.
In pacis reformatiōe non petant emende nimis gra-
Itē debem⁹ pacē qrere. P.iiij.21. (ues. P.iiij.20.
Pacis vtilitas eſt triplex: ań morte: ī morte ⁊ poſt mor-
Periculū nō tenētiū pacē. P.iiij.26. (tē. P.iiij.22.
Quod nihil impedit pacem niſi peccatum. R.v.30.
Itē aīa pacifica eſt ſicut mons olimpi. S.iiij.10.
Quere: amicitia: amor: bellum: concordia: dilectio: di-
mittere: ira: odium: diſcordia.
Pe ¶ Peccare audaci⁹: qꝛ multi peccāt ſtultū eſt. L.vij.78.
Vel etiam ſpe venie. L.vij.32.
Quere: miſericordia.
Peccatum originale tranſit a parentibus ad poſteros.
per legem. P.v.j.
Pctm̄ actuale mortale deſerere nolētes qꝛ ē delectabile
vl' lucratiuū: aſſilant ifirmis ſcti martini. A.xiij.10.
Nihil deſtruit cōmunitates vel perſonas niſi peccatū
C.iiij.8. cum ſequentibus.
Item vnū pctm̄ ad aliud trahit. C.vj.24.et. C.viij.
9.et. P.v.19.20.21.et. A.iij.14.et. P.vj.xviij.
Quod qtuor peccata ſpāliter clamant ad deū. D.xij.12.
Cōtra cōmittētes pctā ſecreta. C.xiij.7.et. P.v.22.et
P.vj.19.
Quodlibet pctm̄ ſeruit pctōri ſic mulier ceco. G.ij.29.
Omne peccatū eſt contra naturā hominis. H.j.2.
Item modi et circumſtantie peccatoꝝ ſunt maioris pe
riculi. L.vij.19.
Quod nihil īpedit grām dei ī nobis niſi pctm̄. M.iij.5.
Quomodo ſeptem peccata mortalia expugnant ſeptē
dona ſpiritusſancti. P.v.ij.
Peccatum fit quatuor modis: cogitatione: locutione:
operatione ⁊ omiſſione. P.v.3.
Et quodlibet iſtorum poteſt fieri contra deum: ſeipm
et proximum. P.v.4.
Itē pctm̄ mortificat bona pri⁹ facta. P.v.12.18.
Et multa damna ſecum adducit. P.v.15.
Vide ſex genera peccatoꝝ que maxime mundum de-
ſtruunt. P.v.16.
Item facit hominē inſtabilem ⁊ inſipiduz ad bona ꝑ-
agenda. P.v.17.
Quod vnū pctm̄ qñqꝫ eſt medicina alteri⁹. P.v.19.20.
Quomodo ſeptem mortalia obturantur decem prece-
ptis. P.v.24.25.
Multa remedia contra peccata. P.v.27.28.
Pctm̄ in aīa eſt quaſi macula in oculo. P.xiiij.10.
Quō ſeptē pctā deſtruūt.vij.ſpūales ſanitates. S.ij.8.
Pondus peccati nō ſentit niſi in morte. T.j.5.
Quere: īobedientia: tribulatio: tētatio: ſeruire: ifirmitas
Peccata venialia dure puniuntur in purgatorio. M.
xj.136.
Nec mirum quia ſunt periculoſa: quia inducunt gra-
uiora. P.j.8.et. P.v.29.
Ideo oportet eis reſiſtere. P.v.30.
Item periculum illorum patet. R.v.65.
Quere: purgatorium.
Peccator ducitur de peccato ad peccatū: vt ſupra in ta
bula de peccato linea.iij. ⁊ ideo feſtinanter vadit ad
infernū. A.xix.13.et. P.vj.20.
Item nocet his qui in celo ⁊ in terra ⁊ in inferno ſunt
A.x.13.
Item peccatores habent charum tps. A.xx.27.
Quod multa mala incurrunt. A.xvij.6.
Item multi illoꝝ ſunt turpiores demonibꝫ. A.xxiij.6.
cum ſequentibus: ⁊. S.ix.10.
Qualia officia habent in caſtro diaboli. A.xxiij.15.cū
ſequentibus.
Quod ſunt peiores mercatores q̄ Judas. A.xxiij.25.
Quod diligentius colligunt pecunias q̄z cuſtodiunt ani-
mas. A.xxiij.24.
Quod minus diligunt animas omībus rebus. A.xxiij.
23.29.et. F.j.25.
Item ſeruiūt falſis dijs. A.xxvij.40.et. T.iiij.16.
Item peccatores male attribuunt defectus ſuos deo.
A.xxvij.54.
Item decipiuntur ſicut ſoporati apud ſaracenos. A.
xxvij.63.
Itē volunt oīa habere bene niſi ſeipſos. B.iiij.4.
Stultiores ſunt brutis. B.iiij.9.
Plus laborant q̄z ſerui dei. C.j.14.
Item habent multas cauſas doloris ⁊ timoris. C.v.
3.cum ſequentibus.
Diabolus ponit ſigillum ſuū ſuper animas peccato-
rum. C.vj.45.
Sunt ſtultiores mercatores mūdi: quia charius emūt
infernū q̄z celum. C.xiiij.25.et. M.xj.106.et. I.iiij.
6.⁊. M.vj.2.3.
Et ideo aſſilant ſtulti heredibꝫ ꝑquiſitoꝝ. P.ij.35.
Item ſunt ſtultiores operarij mundi. O.iiij.3.cum ſe-
quentibus.
Quod deus non habitat cum eis. D.ix.21
Quod deberent multū verecundari de ſtatu ſuo. E.v.1.
Sunt nimis ingrati. E.vj.7.
Item ſunt ſimiles latronibus. E.vij.10.
Item ſunt in magno periculo: quia extra dei ꝓtectio-
nem. E.ix.4.cum ſequentibus.
Item ſunt ſtulti. F.j.24.
Itē peccatores nō ſunt hoīes niſi eqiuoce. F.j.27.
Diligenter cogitandum eſt vbi ſunt nunc peccatores.
G.ij.41.cum ſequentibus.
Inuectio contra ſingulos peccatores. H.1.23.et. P.

vj.12.⁊.14.cum ſequentibus.
Qꝛ ſinguli merent̃ iram dei. J.viij.12. et. P.viij.16.
Septẽ genera peccatoꝝ maledicunt̃ a deo. M. j.3.
Sũt plãgendi: qꝛ nõ plangũt. M.xj.84.cũ ſequẽtib9.
Multa ſunt flagella peccatoꝛis ante moꝛtẽ. P.vj.1.
Qꝛ timet nõ timenda ſicut ſomniatoꝛ. P.vj. 2. Vide ibi plures cauſas quare comparat̃ doꝛmienti.
Qꝛ doꝛmit ad poꝛtam inferni. P.vj.3.
Sũt ſic̃ ſanguis calid9: ⁊ ſic̃ ludẽtes ⁊ ſic̃ ebꝛij. P.vj.5
Qꝛ rñdebũt de his q̃s peccare fecerũt. P.vj.6.ꝑ legẽ.
Qꝛ ſunt peioꝛes beſtijs. P.vj.10.
Itẽ cõpant̃ moꝛtuo q̇ a q̃tuoꝛ efferꝫ ad terrã. P.vj.13.
Quales exequie dicuntur circa peccatoꝛes. P. vj. 14. cum ſequentibus.
Quomodo ſunt excecati. M.vj.21.
Itẽ ſunt ſtultioꝛes demonib9 ⁊ hoĩb9 dãnatꝭ. P.vj.21.
Item peccatoꝛes ſunt generaliter ꝓphete ⁊ apoſtoli diaboli. S.viij.12.
Quõ mutant equos verſus infernũ. S.x.6.
Pctõꝛes ſũt durioꝛis volũtatis q̃ʒ demones. T.v.44.
Deſtruũt ſimilitudinẽ dei in anima. T.iiij.16.
Vadũt v̉ſus infernũ ꝑ vias diuerſas. V.iij.4.et.5.
Et ducunt̃ ſicut cecus de luto ad lutum. V.iiij.3.
Nec periculũ ſuũ vident: qꝛ ceci ſunt. V.iiij.4.
Quõ decipiunt̃ a diabolo ſicut poꝛci. V.iiij.14.
Cauſa q̃re nõ vident nec appetunt ſpũalia. V.iiij.15.
Item ſunt cauſa vindictarũ dei. V.viij.27.
Cã generaliter q̃re nõ obediũt deo vocãti. V.ix.17.
Quere: chꝛiſtiani mali: repꝛobus.
¶ Penã habebũt in his in quib9 peccãt. A.xij.32.
Penarum cogitatio deberet nos a peccatis retrahere. C.x.13.cum ſequẽtibus: et. D.j.11.12.et. L.vij.47. Sed heu. L.vij.48.
Exemplum ad hoc. P.viij.25.
Tanto maioꝛem penam habebũt repꝛobi quãto diutius expectantur. D.j.arti.vj.
Iniuſte punientes hic: tales penas ſuſtinebunt alibi. D.12.37.38.et. P.viij.17. Vide cõgruũ exẽplũ ad hoc. D.12.40.
Qꝛ multi ſunt puniti ad alioꝝ exemplum. E.vij.8.⁊.
Penarũ infernaliũ ꝯgruitas. G.ij.13. (P.viij.60.
Qꝛ multi ibi habebunt maioꝛẽ penam q̃ʒ diues epulo. G.ij.45. Et q̃ʒ demones. P.viij.19.
Puniẽtes vnũ ꝓ alio peioꝛes ſunt inferno. J.xiij. 12.
Qui hic penas euadũt: alibi duri9 punient̃. F. viij.1.
Penarũ infernaliũ multitudo. P. viij.2.
Q, pena debet eſſe ꝯfoꝛmis culpe. P.viij.5.per legem
Quare pctõ finito debet̃ pena eterna: ⁊ penarũ infernalium vtilitas. P. viij.9.
Q, nõ expectabũt damnatiõis ſententiã vſqꝫ ad diem iudicij. P. viij.10.
Q, mali chꝛiſtiani grauius punient̃ in inferno q̃ʒ infideles. P.viij.12.
Qui penas illas non timent aſſimilant̃ latronib9 truffantibus de furcis. P.viij.13.
Q, pene in inferno erunt equales peccatoꝝ delectatiobus. P. viij.16.
Item in penis ꝑſonarũ cõditio attendit̃. P.vij.20.
Qua rõne deus punit innocentes: ⁊ bꝛuta ꝓ nocentibus. T.v.6.
Quare deus aliqua peccata punit hic ⁊ aliqua nõ. T. v.29. et.27.
Q, pene quas patimur ſunt iuſte. T.v.62.
Quere dãnatio: ĩfern9: iuſticia: purgatoꝛiũ: vĩdicta ⁊c̃.
¶ Penitẽtie tria ſũt gña ſignata ꝑ tres anulos. F.iiij.4.
Quare penitẽtia vera eſt dura in pꝛincipio tñ. C.xvj.
34.35.et. P.vij.36.
Perſeuerãtes in illa poſſunt ſecure rñdere deo in iudicio. C.xvij.10.
Et felicit̃ qꝛ ſaluabunt̃. C.xvij.23.⁊.29.⁊. P.vij.28.
Et qꝛ per illam dedicat̃ ⁊ recõciliat̃ templũ ſpirituale. D.iiij.8.et. P.vij.28.
Ergo talem penitens deberet deſiderare. C.vj. 20.
Sed caueat quia deus intuet̃ coꝛ penitẽtis. C.v.1.cuꝫ ſequentibus: et ſpecialiter. viij.
Et quia diabolus conatur ab illa per lucrum vel delectionem retrahere. M.xj.132.
Lr̃e huius dictionis: peccaui: oñdũt q̃ ſit vera penitẽtia. P. vij.1.
Itẽ vera penitẽtia tribulatiões mitigat. P.vij.7.
Et econuerſo. P. vij..11.
Et eſt magis meritoꝛia. P. vij.8.
Hanc ſancti docent. P.vij.9.
Et opere oſtendunt. P. vij.10.
Hanc docet moꝛtis cogitatio. P.vij.12.
Hec fieri dꝫ veracit̃ ⁊ nõ ſic̃ quidã agunt. P.vij.13.
Et generaliter de omĩbus penitentijs. P.vij.14.
Et voluntarie non ſicut illi. P.vij.15.
Quia melius eſt q hic agat̃ q̃ʒ alibi. P.vij.16. ꝑ legẽ.
Itẽ hanc nõ debet facere per alium ſicut quidã ꝑ vxoꝛem ſuam. P.vij.17.et. G. iiij.3.
Nec ſic̃ ille q̇ credidit ꝑ elemoſynas euaſiſſe. P.vij.18.
Itẽ fiat diſcrete vt nullus ſe nimis affligat ſicut Bernardus. P.vij.19.
Hec fieri debet perſeuerãter ad moꝛtem: exemplo chꝛiſti ⁊ alterius boni viri. P.vij.25.
Et ſpecialiter in coꝛdis cogitatione cum culpe ꝑterite diſplicentia. P. vij.25.
Que ſic facta eſt ſcala Jacob. P.vij. 31.
Sꝫ heu aliq̇ ab iſta retrahũt̃ mala ſocietate. P.vij.47
Et nimia carnis delectatione. P. vij.32.
Aliq̇ tedio ⁊ carnis ⁊ demõis tẽtatiõe. P.vij.33.⁊.43
Aliqui ꝑſumptiõe longioꝛis vite. P.vij. 35.
Et miſericoꝛdie. P.vij.48.
Aliqui irrationabili timoꝛe penitentiã agendi. P.vij. xxxvj. et.43.
Multa alia impedimẽta ſunt penitẽtie. P.vij.48.
Item quomodo maius gaudium eſt ſuper vno peccatoꝛe penitentiam agente. P.vij.42.
Pena debet eſſe cõtraria peccato. T.j.17.
Quere: cõtritio: ꝯfeſſio: lachꝛyme: paſcha: quadrageſima: ꝑſeuerãtia: ſatiſfactio: reſtitutio: recidiuum.
¶ Penitentiam ſeram ⁊ dubiam eſt periculoſuꝫ expectare: quia tales frequẽter pꝛiuilegiũ perdunt. A.vj. 6.et. P.vij..49.per legem.
Non dat ſecuritatem moꝛienti. P.vij. 2.
Pꝛeſumptio eſt qd̃ fit timoꝛe. P.vij.3.
Et tales aſſilant̃ illi ſuꝑ quẽ imago cecidit. A.xvj.6.
Et furi qui clamat vadens ad moꝛtem. C. vj. 46. et P.vij. 46.
Et floꝛib9 q̇ nolũt de die ſed de nocte floꝛere. G.iiij.8.
Et lupo et vulpi. J.x.4.
Et obſeſſis. J.x.5.
Et viperis. P.vij.66.
Et latronib9 cogitãtib9 fugere ad eccl'iam. M. ix. 39.
Contra tales ibi vſqꝫ ad finem ⁊ laicis qui timoꝛe volunt eſſe coꝛonati. M. ix.47.
Et ponunt ſe in periculo: quia difficile eſt in moꝛte bene penitere. D.ij.10.et. P.vij.52.et.61.
Et qꝛ deus min9 benigne tractabit eos. M.xj.4.bene
Et quia agent alibi qd̃ hic minus bene egerũt. A.vij. 21.et. C.ij.12.et. P.vij.65.

Tales quandoqꝫ a diabolo petunt inducias:nec obtinent.M.xj.48.
Nec mirum:quia sunt quaſi ſuſpenſi.M.xij.5.
Sunt etiam ſicut vetula que ollam fractam deo commendauit.P.vij.50.
Non ceſſant nec reſtituunt niſi quādo illa habere nō poſſunt:ꝛ ideo damnanť.P.vij.51.
Item multa damna incurrūt.P.vij.7.54.
Oſtēdūt ſe eſſe mortuos certiſſimis ſignis.P.vij.55.
Quomō diabolus eos multis modis decipit.P.vij.56.57.58.
Quāta ſit taliū ſtulticia patet.P.vij.59.et.60.per exēplum de ponēte onus grauius ſuper equū debiliorē:et.61.per exemplū furis volentis eccleſiā intrare vt ſaluetꝛ:ꝛ.62.p exemplū exponētis pugilē debiliorē:et.63.veniētis ad opus in ſero:ꝛ ſeminantis in autumno:ꝛ.64.p multa:ꝛ.68.p exemplū illius q̄ cum onus portare nō poſſet expectauit:vt illud ponderoſius portaret.Et tales ſūt ſicut veniētes ad ciuitates poſt portas clauſas ꝛ ponte leuatū.P.vij.67.
Et ſic equi q̄ pmittūt ſe ferrari vel curari anteq̄ꝫ ligenť
Et q̄ nō danť ecclie anteq̄ꝫ ſint fracti.P.vij.69.
Et ſicut mercator q̄ voluit aīal cum cauda aurea.P.vij.70.
Et ſicut coruus cantans cras:cras:cras.P.vij.71.
Et ſicut egyptij:ꝛ ſicut Cayn qui ſpicas corroſas ꝛc.
Tales minus querūt dñm deū.Q.j.5. (P.vij.72.
Adhuc ſunt peiores q̄ nunq̄ꝫ illū querūt.S.xiij.2.
Item ſecurius eſſet ꝙ eſſent in via iuris cōmunis.D.vj.6.per legem.
Quia arbor quādo ſcindiť eſt illius in cuius horto creuit:ita timendū eſt ꝛc.D.vij.20.per legem.
Quere ſicut ſupra de penitentia vera.
¶ Penitētia falſa eſt penitentia vulpina.G.iiij.15.et P.vij.73.
Que agitur quādo quis aliena non reſtituit nec receſdit ab officio malo:nec iniurias remittit.P.vij.4.et R.ij.1.per legem.
Vel qñ confiteť cum voluntate redeundi:vel penitētiam agit in mortali.P.vij.5.
Ad argumentū contra de ſolutione recepta ab inimico reſpondeť.P.vij.6.
Tales ſunt ſicut mures.P.vij.74.
Et ſicut ille qui non periculo ſubmerſionis promiſit deo cereum ꝛ vitulum.P.vij.75.
Item tales infirmitatibus ꝛ periculis multa promittunt ꝛc.P.vij.76.
Et ideo deus ſe habet ad illos iteruꝫ ſicut medicus ad talem infirmū.P.vij.77.
Tales ſunt ſicut ille qui moriens crucem pectori ſuo appoſuit.P.vij.78.
Et ſic vſurariꝰ q̄ pualeſcēs:parū reſtituit.P.vij.79.
Quere ſicut ſupra de penitētia ꝛ ſpāliter recidiuum.
¶ Perſecutio nō impedit electos.I.x.23.
Item plus nocet pſecutori.P.ix.14.
Quare deꝰ ſinit malos perſequi bonos.T.v.34.35.et.64.cum ſequentibus.
Propter nullam perſecutionē eſt a bono opere ceſſandum.T.v.72.73.
Quere:aduerſitas:tribulatio:cū ↄcordantijs ſuis.
Perſeuerantie imago.G.iiij.9.
Oportet perſeueranter bene laborare.L.j.3.
Quia nō pſeuerātes ſunt ſicut vas fractū.C.xiiij.2.
Et ſicut illa mala arbor.O.vj.46. (P.ix.7.
Et ſicut illi qui gratis ſubmerguntur.C.xvij.28.et
Perſeuerātes deū inueniūt exēplo magdalene.P.ix.1.
Et capiunt brauium glorie.P.ix.2.
Et non alij quia ſunt ſicut leena que primo plures parit ꝛc.P.ix.3.
Et ſicut aues miluini generis:ꝛ ſicut teſtudo.P.ix.4.
Et ſicut luna noua:ꝛ cantant primo mirabilia:ꝛ poſt deficit.P.ix.v.
Et ſicut pugil reſpiciēs retro occidebať.P.ix.6.
Et ſicut arbor que floret ꝛ nō fructificat.P.ix.7.
Exemplum perſeuerātie antiquoꝝ patrū ꝛ operarioꝝ et ſacrificantiū.P.ix.8.
Sed hāc ipediūt oīa illa.P.vij.arti.xiij.ꝛ.P.ix.ar.v.
Quorum vnum eſt mala delectatio.P.ix.10.
Aliud eſt timor ꝓfectus ꝛ pſecutio.P.ix.13.14.
Tales aſſimilanť ſtatue Nabuchodonoſor et balduuino monacho.K.v.33.
Et carebunt mercede.S.v.5.per legem.
Quere:fortitudo:incōſtantia:operatio:recidiuum. Pi
¶ Pietas confert bona tpalia:ꝛ remiſſionē peccatoꝝ.
Speciē pietatis habentes ſunt lapides (P.x.1.2.
magni in edificijs.C.xij.5.
Itē illuminat intellectū exēplo illoꝝ ī emaus.P.x.3.
Nō eſt habēda in ore ꝛ oculis tm̄ ſic illi habuerūt.P.
Quere:eleemoſyna cum ↄcordantijs. (x.5.6.
¶ Potentes abutunť ꝓprietate patris.T.iiij.16. Po
Multi conanť plus placere potētibꝰ q̄ꝫ deo.D.x.4.
Quere dominatio.
Poſſeſſor malefidei nullo tpe pſcribit.P.vij.5.p legē Pre
¶ Predeſtinatio habet cōcauſas.P.xj.1.et.3.4.
Predeſtinanť diuerſi diuerſimode.L.iiij.7.
Labore nrō accipimꝰ illud ad qd̄ pdeſtinati ſumꝰ vel pdeſtinamur.L.iiij.12.et.P.xj.5.cum ſequētibus.
Deus pdeſtinauit nos ꝓpter ſuā bonitatē.P.xj.2.
Propter dei predeſtinationē nihil diminuiť de libero arbitrio.P.xj.arti.ij.
Nec ꝓpter illam electi de neceſſitate ſaluanť:nec ꝓpter preſcientiā reprobi de neceſſitate dānanť.P.xj.arti.
Et quantū in deo eſt oēs pdeſti- (iij.et.P.xj.18.
nauit ad ſalutem.P.xj.20.
Et qlibet debet ſperare ſe eſſe pdeſtinatū.P.j.22.
Sed ſpem illā fundare debet ſup bona opa.P.xj.23.
Quere:defectus:excuſatio:labor:libertas.
¶ Predicatorū vita ꝛ vba q̄lia eſſe debeāt in ꝓlogo.j.
Quāti meriti tales ſint apud deū in ꝓlogo.vj.7.ꝛ.P.
Et inuectiões debēt eſſe ſpāles:in ꝓlo- (xij.34.
go.iij.et.P.xij.6.et arti.viij.p totū.et.B.ij.25.
Et oēs deberent pdicationem eius libenter audire.A.xxvj.2.cum ſequentibus.
Et oſtendant peccata populi vt corriganť.O.viij.5.
Cōtra pdicātes curioſa.A.xxvj.6.et.P.xij.26.
Contra illos qui libentius audiunt pdicare cōtra vicia aliena.A.xxvj.15.
Propter vicium pdicatoris pdicatio ſpernēda eſt.A.
Cōtra retrahentes hoīes dicētes:ſi be- (xxvj.23.
ne feceris bene habebis.A.xxvj.26.et.B.j.13.
Contra dicētes ꝙ nō poſſunt audire ꝓpter occupationem.A.xxvj.28.
Nolentes audire ſunt ſicut ille cuius veſtis comburebatur.A.xxvj.34.
Et vtile ſit audire.A.xxvj.et.xxxix.
Cōtra detrahētes pdicātibꝰ.C.xj.13.14.et.D.vj.17.
Cōtra nō admittētes pdicatores.C.iiij.16.17.18.
Cōtra pdicātes ꝛ nō faciētes.C.xvj.7.bene.et.P.xij.
Qualiter pdicator ſe habebit ad illos qui (arti.v.
ſunt duri repħendendi.C.xvj.14.
Periculum nō predicantiū.C.xvj.arti.ix.et.A.xxiiij.10.cum ſequentibus:et.P.xij.1.et.22.et.20.et.35.

Cõtra dicentes quare audiemus: quilibet habet ſenſum ſuum. E.vij.9.
Contra dimittentes pdicare vbi poſſent plus proficere ꝓpter amplius cõmodũ qđ ſperant habere in alio loco. G.v.2.et.P.xij.2.
Predicator ſine fructu remuneratur a deo. L.j.7.et V.ij.4.
Predicator diaboli plures lucratur. L.vij.21.ꝛ.P.xj.6.
Veſtes pdicatoꝝ dñt eẽ hũiles. O.vij.19.ꝛ.P.iij.25.
Itẽ pdicator compatur medico ꝛ ſoli. P.xij.1.2.3.
Item pdicator nullum pretermittat nec alicui parcat. P.xij.2.4.27.
Qꝛ pdicatores ſunt quaſi piſcatores. P.xij.5.et.6.
Et qſi ſeptẽ angeli ꝛ viri iſrl' circũeuntes iericho. P.xij.7.
Qꝛ pdicationẽ orõ pcedere debet. P.xij.9.
Et ſufficiens doctrina. P.xij.10.et.12.et.13.
Et mũdicia cum ornamento aliarũ virtutũ. P.xij.11.
Et debent agere que docent. P.xij.14.
Aliter aſſimilantur cecis ꝛ claudis ꝛ doctoribꝰ viarum. Et heraldis armoꝝ. P.xij.15.
Et aſino in pelle leonis. P.xij.16.
Et cithariſanti in cithara aliena. P.xij.17.
Et litere ſine ſigillo ꝛ ſine teſtibus: ꝛ quos teſtis habere debet. P.xij.18.
Qꝛ neceſſariũ eſt ꝙ habeat tales virtutes quales predicat. P.xij.19. per legem.
Et bona pbere exemplã. P.xij.20.
Aliter ſunt ſpine pungẽtes mel colligentẽ. P.xij.21.
Predicandũ eſt frequẽter. P.xij.22.et.29.et.V.ij.3.
Et importune. P.xij.23.
Et perſeueranter. P.xij.14.
Et longa themata vitando: et pericula peccatoꝝ ſpecialiter exprimendo. P.xij.15.
Qui parcit diuitibꝰ: aſſimilatur miluis. P.xij.27.
Qꝛ pdicet p malas ꝯditiões auditoꝝ. P.xij.28.
Et ꝙ loquatur ad cor vicia ſpecialia repbẽdendo. P.xij.29.
Quia tali modo plures ꝯuertuntur. P.xij.30. per plura exempla.
Et ꝙ ſcti illũ modũ habuerũt ꝛ docuerũt. P.xij.31.
Qꝛ pdicator inqrat priꝰ ꝯditiões auditoꝝ. P.xij.32.
Item ſermonis effectus quãdoqꝫ impeditur ꝓpter viciũ predicatoꝝ: quãdoqꝫ auditoꝝ. P.xij.33.
Qꝛ melius eſt pdicare qꝫ cõtemplationi totaliter vacare. P.xij.34.
Qꝛ ſunt libenter audiendi et in honore habendi licet mali ſunt: qꝛ mittunt ad celum ſicut aqua baptiſmi que in terrã deſcẽdit. P.xij.38.et.V.xxvj. p legem.
Diabolus procurat ꝙ pdicatoribꝰ detrahatur ꝛ hoc qre T.v.43.et.C.iiij.16.
Qꝛ eſt audacter pdicandum ꝛ periculum nõ facientium. V.ij.1.et.A.xv.32.
Quere: audire: docere: verba.
Preiudicium. Quere ſcandalum.
¶ Prelatis negligenter agentibus ſubditibus periclitantur. A.viij.15.
Cõtra platos diſſimulãtes correctionem ꝓpter munera. M.xiiij.8.
Mutant eccliãs vas ſicut alij mutãt vxores. A.xvij.30.et.P.xiij.39.
Pro qñ nõ obligarẽt ſotularẽ obligãt aĩaꝫ. A.xxiij.23.
Sicut edera aſcendunt. A.xxv.27.
Prelatoꝝ inuidia ꝯtra predicantes. P.xij.8.
Qui bene defendunt aĩas: ꝛ qui non. A.ij.4.5.
Plus recipiũt de ſtipẽdio ꝛ minus pugnãt. B.ij.15.
Talium ingratitudo. B.ij.17.
Tales ſunt ſicut canis ruralis. B.ij.33.
Prelatoꝝ ꝯfederatio cum demonibus. C.iiij.xv.
Multi ſunt inſufficiẽtes ꝛ cauſã qre. C.v.18.19.
Contra non reſidentes. C.xvj.6.cum ſequentibus.et E.ij.13.bene.et.C.xviij.7.et.V.ij.3.
Tales ſunt tutores ſurdi ꝛ muti cõtra legẽ. F.iij.31.
Reſpõdebũt de toto dãno. F.iij.32.et.33.et.34.
Quõ licentiã non reſidendi extorquẽt falſis allegationibus. F.iij.34.
Itẽ chriſtus in cruce ꝑſonaliter reſedit, p eis. G.iiij.3.
Et per ſeipſum mortuos reſuſcitauit: ꝛ infirmos curauit. P.xiij.22.
Item cõtra diſpenſantes ꝛ impetrantes licentiã nõ reſidendi. I.iiij.8.et.9.
Item non reſidentes faciunt cõtra exempla ꝓphetarũ et ſanctorum. P.xiij.23.
Et ꝯtra iura eccleſiaſtica ſeu canonica. P.xiij.24.
Contra abutentes diſpẽſatione: ꝛ cõtra excuſantes ſe beneficij exilitate. P.xiij.25.et.I.iiij.8.
Quõ ſunt iurati in manibꝰ epiſcopoꝝ de cura habẽda P.xiij.26.et.50.
Periculum non reſidentiũ oſtenditur exemplo Bede. P.xiij.27.
Et p auctoritates beati Gregorij. P.xiij.28.
Periculum ſummi pontificis vel paſtoris nõ refrenãtis inferioꝝ poteſtatẽ: apud quos poſſe diſpẽſare eſt duplex iniquitas. P.xix.29.
Contra prelatos negligentes. C.xvj.9.
Periculũ nõ cuſtodientiũ gregẽ ſuũ. C.xvj.arti.9.
Quõ tñ tenent leges lucratiuas pecuniarum. C.xvj.18.et.P.xiij.16.
Maloꝝ prelatoꝝ periculũ. C.xviij.4. cum ſequentibus.et.E.vij.4.et.5.
Qꝛ nobiliores ſepius ſunt peiores. C.xviij.6.
Contra venatores. C.xviij.9.
Qꝛ querũt que ſua ſunt: ꝛ non que Jeſu chriſti. D.ij.xij. et.P.xiij.5.8.19.
Tales ſũt ſtatue ſup muros ciuitatis obſeſſe. D.xij.36.
Et conſiliarij prelatoꝝ tenentur de damno niſi eos informent. F.iij.35.
Qꝛ maiori conamine reſiſtunt ablatoribus guerrarũ et pecuniarũ qꝫ animarũ. M.iiij.13. cum ſequẽtibꝰ: et ſpecialiter.18.
De dicẽte: ſi nõ fuiſſem de numero prelatoꝝ: nõ eſſem de numero damnatoꝝ. I.xj.24.
Item ſunt ſpeculatores. M.viij.5.
Contra repudiantes chriſtũ: ſed nõ bñficiũ. M.ix.15
Cõtra nõ tenẽtes hoſpitalitatẽ. M.ix.15.ꝛ.P.xiij.2.
Contra raro celebrantes. M.x.10.
Quõ ſunt alphini in ſcacario. M.xiij.12.
Per qs portas intrãt ad eccliaſtica bñficia. O.vj.8.
Quomodo deberẽt diuidere bona ſua in quatuor partes. O.vj.15.
Qualiter ſunt in domibus ſuis tempore fructuũ colligendoꝝ tñ. O.vj.22.23.
Mali promoti ſunt quaſi aſinus. O.vj.50.
Quales eſſe deberent in opere. P.xiij.1.
Quõ tenentur paſcere alimentis: documẽtis: exemplis. P.xiij.2.et.3.
Quomodo ſunt ferentes circa propriam partem: et non circa partem chriſti. P.xiij.5.
Quomodo deberẽt eſſe leo Samſonis ꝛ arca teſtamẽti: ꝛ ꝙ nihil eſt periculoſius officio illoꝝ ſi negligenter agatur. P.xiij.6.
Qꝛ prius corrigant familiã ꝓpriam. P.xiij.7.
Qꝛ ꝓpter illoꝝ malam vitam ꝛ negligentiã demones illos ſalutauerunt. P.xiij.9.
Itẽ tota chriſtianitas ꝑiclitatur etiã ꝓpt B. P.xiij.10.20.

Contra appetentes beneficia: ꝛ habentes intentionem terrenam. P.xiij.xj.
Tales non habebunt mercedem celi. P.xiij.12.
Contra habētes vel optantes plura beneficia quomō sunt similes diabolo. P.xiij.13.
Et contra habentes cum patrimonio suo bona eccleſie. P.xiij.14.
Quō ſūt forma accidētalis ꝛ nō ſbſtātialis. P.xiij.15.
Permittētes mercationes in eccleſijs: faciunt cōtra pceptum. P.xiij.16.
Quomō oīa ſua habent ditiora ꝛ ornatiora ꝙ̄ chriſti et eccleſie. P.xiij.17.
Qꝫ oīe peccatū in eis grauius eſt: ꝛ ꝙ plus nocēt eccleſie ꝙ̄ tyranni. P.xiij.30.
Multū appetentes beneficia eccl'ie: ſunt ſicut rhamnꝰ P.xiij.30.
Et negligentes aſſimilanꝰ formidini ꝛ ſtatue. P.xiij. 33.34.
Qualiter aſſimilanꝰ lupis quo ad ingreſſum ꝛ pgreſſum. P.xiij.35.
Et cate cuſtodiēti caſeū: ꝛ leoni Hierōymi. P.xiij.36.
Beneficioꝝ et officiorum permutatores ſunt quaſi ciconia. P.xiij.38.
Qꝫ alij mercatores faciūt aperte. ipſi faciunt clam. P.xiij.39.
Qualiꝰ inꝰ plātos maiores fures intromittūt minores: et quō aſſiſtanꝰ cuſtodibus ſepulchri chri. P.xiij.40.
Oīa que emunt de bonis eccleſie: acquirunꝰ eccleſie. P.xiij.41.
Qꝫ tenenꝰ ad reſtitutionē male conſumptoꝝ. P.xiij. 42.43.45.
Difficile eſt videre quō poterūt ſaluari. P.xiij.44.
Volunt habere cōmodū: ꝫ nō curā ſpōſe. P.xiij.45.
Qui ab eis recipiunt bona eccleſie: ꝛ nō reſtituūt: male finiunt. P.xiij.46.
Quot periculis prelati exponunꝰ. P.xiij.47. per beatum Gregorium.
Non cuſtodiētes gregē dānabunꝰ. P.xiij.48.et.50.
Et male viuentes. P.xiij.49.
In penis grauius alijs punienꝰ. P.xiij.51.
Maiores prelati dādo beneficia indignis multos ſcādalizant. P.xiij.53.et.54.
Qualem intentionē habere deberent in beneficiorū ſuſceptione. P.xiij.55.
Differētia inꝰ paſtorē mercēnariū ꝛ furē. P.xiij.57.
Qꝫ non eſt prelatis vel maioribus quibuſcūqꝫ detrahendum: ꝛ quomō quidaz dixit ꝙ eccleſia non eſſet digna regi niſi a reprobis. P.xiij.58.
Q, ſtudium prelatoꝝ deberet eſſe gregem ſuum cuſtodire. S.iij.9.
Item plāti ſunt murus eccleſie dirutus. S.ix.4.
Itē debēt hr̄e vitā ɔtēplatiuā ꝛ actiuā. V.vij.4.
Quere: ambitio: diſpenſatio: epiſcopi: clerici: hoſpitalitas: elemoſyna: miſericordia: papa: patroni: reges: ſacerdotium: eccleſiaſtici: ordo: ſimonia.
¶ Preſumptio legit Manus tue ꝛc. in exequijs peccatoris. P.vj.15.
Diabolus nitiꝰ multos ponere in pſūptiōe. S.xv.10.
Quere: ſpes.
Pri ¶ Principes multū curare deberent ꝙ leges dei cuſtodirenꝰ. F.iij.28.
Quere: reges: magiſtratus ꝛ dominatio.
¶ Priuilegio renūciat q̄ illo n̄ vtiꝰ. M.ix.40. p leges
Item priuilegiū redemptionis noſtre perdere poſſumus: male illo vtentes. P.ij.29.et. B.x.6.7.
Itē priuilegiū perdiꝰ ſex modis. A.vj.3. cum ſequētibus: et. B.iij.9.10.
Quere: abuſio.
¶ Proditores non ſunt honorandi: ſed puniendi. F.j. 32.33. cum ſequentibus. Pro
Quere: falſitas.
Prodigalitatis et prodigoꝝ miſeria. G.j.19.
Quere: auaricia.
¶ Proſperitas cū abundātia rerū tpaliū: eſt ſignū dānationis eterne. A.iiij.3.et. B.iiij.10. cuz ſequētibꝰ.
Quare deꝰ pmittit malos diu pſperari. M.xj.74.bn̄.
Item deſtruit vitam gratie. V.vij.16.
Qꝫ virtuoſius eſt ꝙ quis bene viuat in proſperitate. V.vij.17.
Quere: diuitie: abundantia: cum cōcordantijs ſuis.
¶ Prouidentia eſt facienda p alia vita ꝛ cauſa quare. A.xij.16.et. M.xj.59.et.65. ꝛ quia facientes in morte gaudebunt. 51.
Vel aliqliter ſunt ſtulti. C.ij.4.et. Q.1.2.et.3.bene.
Et nō eſt facienda p ſenectute vel infirmitate futura. E.iij.45.
Item cōtra facientes puidentiā ſuperfluā. M.ix.32.
Qꝫ deꝰ ſp puidet ſuis in ſe pfidētibꝰ. R.v.40. cū ſequētibꝰ bene.
Quere: ſapiētia: queſtiones.
¶ Prudentia habet tres partes. S.iij.8. Pru
Item eſt neceſſaria tentato. T.j.7.
Quia ipſum facit victorem. V.vij.13.
Quis ſit actus prudentie. V.vj.1.
Quere: virtus: modus.
¶ Pueroꝝ informatio ꝛ periculum nō informantiū et nō informatoꝝ. A.iij. p totum. Pu
Quere ab infantia cum cōcordantijs ſuis.
Pulchritudo corpalis finiꝰ i deformitate. M.xj.145.
Et corpalis tm̄ eſt ſicut pictura ſup lignuz putridum.
Et ſicut arbor florida ſine fructu. P.xiiij.1.
Et ſicut firmariū nive coopertū. P.xiiij.ij.
Et quaſi ſimulachrum demonis: ꝛ res de nocte apparens. P.xiiij.3.
Talis pulchritudo eſt piculoſa ſibi ꝛ alijs. P.xiiij.4.
Item talis pulchritudo eſt plangenda ꝛ ab omi ſorde diligētius cuſtodienda. P.xiiij.5.
Aliter melius eſſet ꝙ eſſent leproſi. P.xiiij.6.
Stulti ſūt q̄ plus ſollicitanꝰ de pulchritudine corporis. P.xiiij.7.
Quere ornatꝰ: ſupbia: glia vana.
¶ Purgatoriꝰ ignis ꝛ carcer ꝙ̄ durus ſit. P.viij.1.et M.xj.55. per illum qui elegit ibi duos dies.
Qꝫ pauci illum euadunt per exemplum cantuariēſis. M.xj.56.et.118.
Q, iuuari poterūt. M.xj.61.et.116.et.124.et.125.
Et hoc quinqꝫ modis. M.xj.62. cum ſequentibus.
Item alius cōgruus modus quo iuuari poſſunt. M.xj.127. bene.
Ratio quare iuuandi ſunt. M.xj.128.et.129.
Q, minima peccata ibi dure puniunꝰ. M.xj.136.
Quere: pena.
¶ Quadrageſime tempore diabolus plus tentat. C.vj.27. Qua
Item illud tempus eſt aptius p penitētia. P.vij.15.
Quere: penitētia vera: cum cōcordantijs ſuis.
¶ Querere debemus chriſtum ꝓpter multas rationes et exempla. Q.j.1. Que
Vbi non eſt querendus. Q.j.4.
Item tempus et modus ꝛ media per que queri debet. Q.j.5.6.7.
Que non ſunt querenda. Q.j. arti. iij.
Quere: accedere: ambulare.
¶ Queſtio quis ludus ſit pcius diuiſus. F.viij.12.

et.R.j.20.
Itē qui ſunt peiores ⁊ ſtultiores mercatores mundi q̄ carius emunt infernū q̄ȝ celum. M.xj.106.et.M.xiiij.8.optime:et.I.vj.4.et.N.iij.13.
Quis eſt ſtultior paterfamilias.X.j.25.
Et qui ſunt magis ceci qui non vident pericula precedentium. M.xj.112.
Due queſtiones cuiuſdam imperatoris ad ſex philoſophos.T.iiij.18.
Utrū pei⁹ ſit hr̄e malū dn̄m vel balliuū vel vicinum. (M.x.13.
Et q̄re chriſt⁹ ſcripſit in terra.S.j.3.
Item queſtio regis ad quinqȝ filios.X.j.22.
Item ſeptē queſtiones ⁊ ſolutiones earū.X.j.23.
Itē multe queſtiones ⁊ remiſſio ad ſolutiōes.X.j.27
Ra ¶ Ratio deberet reprimere cogitatiōes. C.x.24.
Itē eſt hoīs bonū p̄ qd̄ oīa aīalia excedit.H.j.1.
Itē deberet arte cuſtodire ſenſus. G.vj.4.
Item qd̄ eſt ꝯtra rōnem: eſt ꝯtra naturā hoīs.H.j.2.
Quere: libertas.
¶ Rapina dure iudicabitur in iudicio.E.iij.30.⁊.R.j.24.
Cōtra capiētes ⁊ nō ſoluētes de one patricij. F.viij.1.
Tales deuorāt plebē ſicut panē.F.viij.4.et.R.j.10.
Sunt caput nimis groſſum ⁊ mōſtruoſum.F.viij.6.
Sūt peiores furib⁹.F.viij.I.vj.7.et.R.j.14.15.23.
Quō habēt fuſcinulā tridentē: ⁊ quō p̄ ꝯſenſum maior patrie: patriam talliant.R.j.1.
Et q̄ ſuperfluitas eſt cauſa rapine. R.j.1.et.9.et.19.
Sunt mali vicini ⁊ debitores: inimici creditor potē- (tiū. R.j.2.
Itē aſſimilant leoni ⁊ aquile. R.j.6.
Et ſunt eis diſſimiles in alijs ꝯditiōib⁹.R.j.7.
Item ſunt lupis ſiles ⁊ diſſimiles.R.j.8.9.
Et lucio per bonos verſus. R.j.10.
Et demoni p̄mo raptori q̄ rape voluit diuinitatē. R. (j.11.
Pei⁹ docēt ſeipos q̄ȝ canes ⁊ falcones.S.j.12.
Itē raptores corā deo ſunt ꝓditores. R.j.13.
Iſtud viciū eſt maxime in regibus. R.j.14.
Item peiores ſunt oībus beſtijs que cece ſunt mitiores.R.j.18.
Contra dicētes q̄ oīa ſunt principis. R.j.19. et.20. per legem.
Iuſtificāt ſe ſic ille q̄ accepit chlamydē aureā.R.j.22.
Reſpōſio pirate ad Alexandrū. R.j.23.
Quomodo a chriſto quem cum membris deuorāt perſecutiunt. R.j.25.
Cum quali ſarcina in morte apparebunt ⁊ de ponte cadent. R.j.26.
Stultos ⁊ damnandos heredes poſt ſe derelinquunt. R.j.27.
Qr aliquotiēs hic depaupant ⁊ alibi ſp. R.j.28.
Quomodo minātur et nocent viris eccleſiaſticis. R.j.29.
Itē habēt ſpecula penarū ſuarū. R.j.31.32.33.
Qr ſupbia eſt cauſa rapine: vide in tabula de ſupbia.
Quere: acq̄ſitio: furtū: tyrāni: magiſtratus: potentes.
Re ¶ Recidiui cauſa eſt voluntatis indifferentia. A.xvj.8.et.O.v.18.
Tales nō pficiūt bene peregrinationē ſuā. A.xix.9.
Sunt ſimiles teſtudini. A.xxv.26.
Quō diabolus ꝓcurat recidiuū.C.v.28.et.R.ij.3.
Item aſſimilant naufragis.C.vj.7.
Itē ſūt ſtultiores aliq̄b⁹ brutis.C.vj.61. ⁊.R.ij.7.
Et ſimiles ouibus.R.ij.4.
Et non habent cor. C.xiiij.26.27.
Tales dimittunt arma ſua in bello. C.xvij.27.et.O.v.22.per legem.

Quibus aſſimilant. C.xvij.30.
Que ſit cauſa recidiui: ⁊ q̄b⁹ reb⁹ aſſilant. E.vj.33.
Qr tales ſunt falſi.E.vj.39.
Aſſimilant iudeis.L.ij.2.et.P.ij.37.
Qui nolunt recidiuare longius fugiant ab occaſione peccator. I.viij.42.et.P.vij.22.47.
Recidiuātes puniunt ſicut niniuite. O.v.xxij.et.P.vij.26.
Item non totaliter depoſuerunt maliciā. P.vij.4.et O.vj.32.33.
Nec habēt fundamētū ſtabile. O.vj.34.⁊.P.ix.9.
Itē ſunt ſtulti: q̄r redeūt ad carcerē. P.ij.44.
Itē aſſimilant abiurātib⁹ terrā regis.P.ij.47.
Et ſuſtinētib⁹ ictus ⁊ comedētib⁹ cepas.P.vij.26.
Qr multi credunt recidiuare: qui non recidiuant. R.ij.1.per legem.
Aut ſunt inſtabiles: aut in ꝯfeſſiōe mentiunt. R.ij.2.
Itē ſunt ſicut putrida veſtis q̄ nullā retinet ſuturam. (R.ij.5.
Et ſicut fuligo. R.ij.5.
Et ſicut illi q̄ treugā faciūt: ⁊ ſic Abſalon. R.ij.6.
Itē ſūt ſtultiores in his q̄ ꝑtinēt ad aīam. R.ij.8.
Et ſunt magis ingrati q̄ȝ bruta. R.ij.9.
Nox periculum patet exemplo oſſium iterū fractorū et iterum delinquentiū ⁊ infirmantiū. R.ij.10.
Et exēplo miraculi ⁊ redeuntis ad domuȝ accenſam. R.ij.11.
Et dimittētis viā regiā poſt fre abiurationē. R.ij.12.
Contra hec pericula cogita in quo periculo ⁊ verecundia fuiſti. R.ij.13.
Itē valent cōtra hec frequens cōfeſſio auditus verbi dei: elemoſyna: ieiunium. R.ij.xiiij.
Item recidiuātes bibunt ꝓprium vomitū. R.vj.15.
Et fugiunt de bello ⁊ puniunt a deo. T.iij.6.
Deus non audit recidiuantes in tribulatione poſitos T.v.25.
Ad recidiuātes tribulatio redit ſic p̄ȝ in tabula tribu- (lationis.
Itē ambulant in circuitu. D.iij.4.et.10.
Quere: incōſtantia: ingratitudo: penitētia: ꝑſeuerātia.
¶ Reddere debemus deo multa. R.iij.1.et. X.j.15.
Et meliora. S.xiij.2.
Propter magnam mercedem. R.iij.6.
Que tamen multi male reddunt. R.iij.2.
Item multa deberemus reddere nobiſipſis. R.iij.3.
Et proximis. R.iij.4.
Que multi male reddunt. R.iij.5.et.S.xiij.2.
Quere: debita.
¶ Reges male tenēt regulas ſuas. R.iiij.1.et.2.et.12.
Si vult bene regnare oportet q̄ prius regat ſeipſum ⁊ familiam. R.iiij.5.
Qr deberēt ſtudere in lege diuiā. R.iiij.1.et.6.et.S. (iiij.12.
Quia hoc eſſet valde vtile. R.iiij.7.
Qr nō debent eſſe vindicatiui. R.iiij.8.
Terre que non habēt regem natiuum multa bella ſuſtinent. R.iiij.11.
Qr ꝓpter regum iniuſticias regna ⁊ ciuitates deſtruūtur. R.iiij.12.
Rex male viuens nō debet vocari rex. R.iiij.13.
Et perdit dominiū. R.iiij.14.per legem.
Reges debēt tenere leges ⁊ eis ſubeſſe.X.j.9.p legem
Quere: correctio: p̄ncipes: regimē: rapīa: debita: tyrāni
¶ Regimē amoris meli⁹ eſt q̄ timoris. B.ij.55.⁊.56
Quas virtutes alior rectores hr̄e debēt. R.iiij.3.
Item neceſſe eſt q̄ habeant rectitudinem cordis: oris et operis. S.iiij.4.
Triplex eſt regimen: monaſticum: iconomicū: politicum. R.iiij.v.

Dum aptiores ⁊ nõ ꝓpinquiores ponebant̃ in regimi
ne bene fuit. R.iiij.10.
Mali rectores ſunt ſicut malus ſtomachus ⁊ radix et
pictura. R. iiij.11.
Quere: correctio: cuſtodire.
¶ Religioſi indiſcrete dãtes bona religiõis errãt. A.
In volẽtib⁹ intrare religionẽ requirit̃ intẽ (xij.21.
tio bona. A.xij.50.et. R.v.5.et. V.viij.51.
Contra p̃ſidentes ⁊ magiſtratus religioſoꝝ. A.xxiiij.
12.15.et. C.xvj.6.cum ſequentibus.
Cõtra p̃ſidẽtes ⁊ mgr̃at⁹ religioſoꝝ. R.v.49.et.51.
Q tales ſunt partes per quẽ edera aſcen (et.59.
dit. A.xxv.28.et.29.
Quare mlti deberẽt intrare religionẽ. B.ij.21.et. R.
Religioſi ꝗ nolunt cum alijs labora (v.arti.iij.
re ſunt canes rurales. B.ij.33.34.et. R.v.19.
Religionẽ nihil poteſt deſtruere niſi peccatũ. C.iiij.
viij.cum ſequentibus.
Boni religioſi plus ꝓſunt reipublice ꝙ̃ manu labo
rantes. C.iiij.14.15.
Religio eſt q̃ſi ciuitas ꝓpter ſeptẽ rõnes. C.iiij.21.
Item religio eſt mutata ſicut tunicũ. C.iiij.22.
Religioſi ſunt ſicut arbor a via remota. C.xiij.2.
Q eſt ad religionis laudem ꝙ multi de ea apoſtatant
D.vj.34.et. I.x.15.
Proprietarij religionis qui vſibus ꝓprijs addũt ſunt
Iudas. E.iij.38.
Cõtra poſſeſſionatos qui abundanter recipiũt poten
tes tm̃. H.v.8.cum ſequentibus.
Cõtra occupãtes ſe ĩ negocijs ſeclarib⁹. X.j.17.ꝑ legẽ.
Cauſa quare vexant̃ ⁊ depaupant̃. H.v.11.12.et. R.
v.22.38.63.
Cõtra allegantes paupertatẽ. H.v.15.
Contra retrahẽtes elemoſynas: ⁊ ꝙ ꝓpter hoc depau
perantur. E.iij.41.
Contra proprietarios de monacho cum tribus flore
nis. E.vj.16.
Et cuiuſdã alterius. L.v.43.et. V. viij.48.
Pro collatiõe habẽda in receptõe ad bñficia religiõis
Cõtra religioſos habitu tm̃. I.ij.1. (F.vij.ꝑ totũ.
Voluntas religioſi nõ debet eſſe alia a voluntate ſu
perioris. I.ij.6.et. E.v.45.
Cõtra impediẽtes volẽtes ꝑegrinari ad gẽtes. I.ij.13.
Religioſi volũtarij frequẽter conant̃ abſoluere ſupe
riores ſuos. I.iiij.3.cum ſequentibus.
Q melius fuit religioſis qñ min⁹ ſollicitabant̃ de ter
Et in forma. P.iij.24.et. R.v.52. (renis. P.iij.9.
Et in ſpecialitatib⁹ ⁊ delicijs querẽdis. R.v.39.
Et in colore veſtium et curioſitate. P.iij.25.et. R.v.
Et ꝙ ſint cauſe deſtructionis illoꝝ. P.iij. (39.66.
27.cum ſequentibus.
Et etiã cã q̃re nõ ſunt in antiq̃ honore. P.iij.30.et. R.
Sup̱ quibus ſunt plangendi. P.iij.32. (v.56.
Q mundicia maxime requirit̃ in eis. R.v.3.
Vnde dicit̃ religio: ⁊ quare vino compat̃. R.v.4.
Periculũ retrahentiũ quẽcũq̃ ab ingreſſu religionis.
R.v.vij.ꝑ leges.et. R.v.34.et.36. (8.et.14.
Q, non eſt in hoc caſu nec parẽtib⁹ obediendũ. R.v.
In iuuentute eſt ad religionẽ veniẽdũ. R.v.9.10.
Q nouicij in religione plus tentant̃: ⁊ quomodo cu
ſtodiuntur. R.v.xij.cum ſequentibus.
Q religioſi ſunt voluntarie pauperes cõmunitatẽ ꝓ
ponentes. R.v.15.per legem.
Item debent continere non ſolum a factis: ſed etiam a
Sed heu. R.v.39. (loquela ⁊ aſpectu. R.v.16.
Quõ debent eſſe patientes. R.v.17.18.

Quale eſt ſpũale clauſtrũ religioſoꝝ. R.v.20.et.29.
Religio cõparat̃ horto propter tres rationes. R.v.
xxij.cum ſequentibus.
Dũ habuerũt irriguũ ſuſtẽtationis. R.v.22.23.
Securius viuitur in religione ꝙ̃ in ſeculo. R.v.10.
24.37.bene.
Qui in religione non fructificant profunde ardebunt
in igne. R.v.24.
Itẽ cuſtodiant̃ a vagacitate corpis ꝑ p̃latũ: ꝗ a ſpũali
bus peccatis eos cuſtodire nõ põt. R.v.25.26.
De talium periculo. R.v.65.
Item quõ in horto religionis bene cuſtodito creſcunt
omnes virtutes. R.v.27.
Q religioſi multũ tenent̃ deũ laudare. E.v.28.
Religio quanto pauꝑior tanto corã deo p̃cioſior. R.
Q, pax eſt neceſſaria int̃ eos. R.v.30.31. (v.29.
Contrariũ faciẽtes collidunt̃ in vtero mr̃is. R.v.32.
De religione ad ſeculũ redeuntes quibus rebus aſſi
milantur. R.v.33.
Contra iudicantes religionem malam ꝓpter aliquos
malos: quere ſupra iudicium humanũ.
Qualiter deus ſemꝑ prouidet religioſis in ſe cõfiden
tibus: quere ſupra prouidentia.
Boni religioſi ſunt magni meriti. R.v.46.
Quomõ ꝓphete vident̃ religiones diuerſas p̃uidiſſe.
R.v.47.48.
Error ⁊ vanitas quorundã exponentium ⁊ expoſitoꝝ
ad ſtudium. R.v.50.
Et quorundã excedentiũ in ocio et crapula. R.v.51.
Et in feſtis inceptoꝝ ſeu magiſtrorum. R.v.53.
Et que mala ex illis proueniunt. R.v.54.
Et quomodo errores illos defendunt. R.v.55.
Quomodo ꝓpter predicta cõuentus obligantur ⁊ res
impignorantur. R.v.57.
Et ꝓpter cõtributores: ⁊ equoꝝ aſcẽſores. R.v.58.
Itẽ religioſi negligẽtes in portu ſubmergunt̃. P.v.30.
Quomodo maiores ſunt inferioribus nimis oneroſi.
R.v.59.contra legem.
Q illa que eis dantur circa negocia cõmunia expen
di deberent. R.v.60.per legem.
Excellẽs fuit quõdã ſtat⁹ aliquorũ religioſoꝝ. R.
Et q̃liter eſt nũc mutatus. R.v.62. (v.61.
Q ꝓpter hoc nũc multas miſerias ſuſtinẽt: quia filia
ſuffocauit matrem. R.v.63.
Periculũ dimittẽtiũ habitũ quacũq̃ de cã. R.v.64.
Quõ diuerſi diuerſimode ſe excuſant ĩ pctĩs. R.v.65
Periculum curioſoꝝ et ſuperboꝝ. R.v.66.
Bon⁹ religioſus aſſimilat̃ ſoli: et malus lune. R.v.
67.68.
Q, apoſtatis religioſoꝝ credere nõ deberent. R.v.68.
Bona differentia religioſoꝝ. S.xiij.7.
Error ⁊ ꝑiculũ excedẽtiũ in eq̃tatura. V.iij.11.ꝑ legẽ.
Item religio eſt vẽter ceti in quo ſaluatur Ionas. V.
viij.43.
Tria ſũt fundamẽta cuiuſcũq̃ religiõis. V.viij.47.
Hoſpitalitas firmat religionem ad deum et mundũ.
Et ꝙ ſubtractio elemoſynarũ eſt cau (V.viij.50.
ſa deſtructionis illorum: ibidem.
Mõſtruoſi ſunt in principio feruẽtes tm̃. V.viij.51.
Religioſi ſunt quaſi arbores hortorum. V.viij.55.
Et iõ vel ſũt alijs meliores vł peiores. V.viij.55.56
Laborantes circa predicationes et confeſſiones maio
rem habebunt mercedem. V.vij.2.
Quia maximam dant elemoſynam. V.xj.5.
Quere: clerici: ambitio: votum: inconſtantia: elemoſy
na: hoſpitalitas: moniales: paupertas.

¶ Remittere debemus delinquentibꝰ. D.x. per totū.
Aliter cum offendente ad infernum imus. D.x.13.
Duri corde prius diabolum ꝯfitendo expellant ꝛ tūc remittent. D.x.12.
Periculum non remittentium. D.v.14.
Quere: dimittere.
¶ Reprobi multū ꝓſunt electis. H.j.8.cū ſequētibꝰ.
Et fugiunt ſocietatē bonoꝝ. S.x.13.
Quere: peccator: mali chriſtiani.
¶ Reſtitutio neceſſaria eſt ad ſalutē. A.xij.37.
Auguſtinꝰ optime ꝓbat ꝙ deberet fieri. A.xij.47.
Contra reſtituentes poſt mortem. A.27.45. bene. et C.v.15. et. R.vj.7.12.18.
Qꝛ nō dimittit̄ pctm̄: niſi reſtituat̄ ablatū. C.vj.4.
Multi diuites alienis reſtitutis eſſent pauperes. M.vi.18.
Domini ſpoliantes miniſtros iniuſtos non reſtituūt M.viij.38.
Cogitatio mortꝭ deberet facere reſtituere. M.xj.100.
Sine reſtitutione nō agitur penitētia. P.vij.2.4.5.
Deficientes in hoc ſunt quaſi aurum alchimie. P.vij.73. et. R.vj.8.
Ad reſtitutionē quemlibet compellere deberet timor: amor et ratio. R.vj.1.2.
Qui tenentur ad reſtitutionem. R.vj.3. per verſus. Juſſio conſilium ꝛc̄.
Jtē nota ꝙ fiſcus tenet̄ ad reſtitutionē ꝛ ſolutionē debitoꝝ illius cuius bona ei ꝯfiſcant̄: ibidē per legem.
Qꝛ debet fieri ſtatim. R.vj.4.
Qꝛ confeſſor dilationem non concedat: ſed reſtitutio precedat abſolutionem. R.vj.5.
Qꝛ non ſufficit conditionata voluntas ſpoliati et remittendo. R.vj.6.
Quomodo quaſi omnes differunt vſqꝫ ad mortem: et periculum illoꝝ. R.vj.7.
Cogitatio difficultatis deberet omēs retrahere a ſpoliatione fame et rerum. R.vj.8.
Timor paupertatis nullum retrahere deberet a reſtitutione. R.vj.9.
Nec timor inopie filioꝝ vl̄ propinquoꝝ. R.vj.10.11.
Sed heu tenacitas et ꝓdigalitas ꝛ defectus fidei reſtitutionem impediunt. R.vj.13.
Nō reſtituētes ſunt omībus furibus et infirmis ſtultiores. R.vj.14.
Tales ante mortē cadūt in multa mala et ī deſperationē. R.vj.16.
Et poſt mortē ſuſpēdit̄. D.vj.17.
Nec ꝯfidat de reſtitutiōe faciēda pꝰ mortē. R.vj.18.
Jtem nō ceſſat tribulatio ante reſtitutionē. T.v.25.
Qꝛ omēs tenent̄ reſtituere ad quoꝛū manus male acquiſitum peruenit. D.xij.25.
Quere: penitentia: ſatiſfactio.
Reſurrectio mortuoꝝ ꝓbat̄ per dei iuſticiā. F.iiij.21.
Humiles et hic conculcati tm̄ reſurgent ad gloriam. J.xj.13.
Reſurrectiōis poſſibilitas oſtēdit̄ exēplis in natura.
Et exēplis ī arte ꝛ miraculis. R.vij.3. (R.vij.1.3.
Eiuſdem reſurrectionis neceſſitas et certitudo oſtēdit̄ ex dei bonitate. R.vij.4.
Et auctoritatibus ſacre ſcripture. R.vij.5.
Et per chriſti reſurrectionem. R.vij.6.7.
Qꝛ milites cuſtodientes ſepulchrū non probant contrarium. R.vij.7.
Qꝛ reſurrectio chriſti eſt cauſa noſtre reſurrectionis. R.vij.8.9.
Et exemplar: quia ſicut ipſe die tertia: ita nos actu tertio penitentie reſurgimus. R.vij.10.

Et veraciter et velociter et integraliter et perſeuerāter. P.vij.11.
Corpora reſurgentia ad gloriam habebunt dotem claritatis ꝛ agilitatis. R.vij.12.
Et impaſſibilitatis et ſubtilitatis. R.vij.13.
Et corpora damnatoꝝ habebunt cōditiones contrarias. R.vij.15.
¶ Sacerdotes in ſacra ſcriptura vocant̄ dij ꝛ angeli. (S.j.1.
Et reges. S.j.2.
Jnter quos tamen multi ſunt inſufficientes: et cauſa quare. C.v.18.19.
Talium periculum. C.xviij.4. cum ſequentibus.
Qꝛ requirunt decimas plus q̄ꝫ animas. D.ij.12.
Qꝛ multi illoꝝ damnant̄. L.vij.18.
Qꝛ multas mulieres ſeducunt. L.vij.4.9.
Quō ſeruiunt deo in menſa. M.viij.6.
Malos ſacerdotes conducentes peccant. M.x.4.
Contra illos qui poſt mortem tm̄ induunt̄ veſtibus ſacris. O.vj.75. et. 76.
Tales faciūt ꝯtra nominis ſui interꝑtationē. S.j.3.
Et cōtra veſtimentoꝝ ſignificationē. S.j.5.
Et ſunt ingrati deo ꝛ eccl̄ie ipſos honorātibꝰ. S.j.6.
Et decipiunt illos de quibus viuunt: vel quibus celebrant. S.j.4.
Et immundi inter illos ſunt peſſimi inter omnes homines. S.j.7.
Quam ſcientiam habere tenent̄: et qō ſtudium eſt eis neceſſarium. S.j.8.
Sacerdotes chriſtianoꝝ aſſimilant̄ ſacerdotibꝰ iudeorum. S.j.9.
Q, ditiores miſſas dicunt pauciores. S.j.10.
Penam habebunt in inferno alijs maiorem. S.j.11.
Quia ad ſupremū gradum male veniunt: et peius in eo viuunt. S.j.12.
Et qꝛ multos ſup ſe ceſpitare et cadere faciūt. S.j.13.
Quere: clerici: cum concordantijs ſuis. Jtem ſcandalum: cōmunio.
¶ Sacramenta quare ſunt abſcondita ſub rebus viſibilibus. A.v.1.
Quere: baptiſmus: euchariſtia: fides.
¶ Sacra ſcriptura deum videre facit. S.iiij.3.
Quare eſt obſcura et difficilis. A.v.1. et. S.iiij.9.
Et quare comparatur lapidi. S.iiij.7.
Quomodo habet quatuor ſenſus. ſ. hiſtorialē: moralem. ꝛc̄. S.iiij.14.
Qualiter quidam illam vertunt in venenum. S.iiij.17. per Gregorium.
Pauciores habet auditores. S.iiij.4.
Quere: ſapientia: ſtudium: ſcientia.
¶ Saluari nullus poteſt niſi in vno de tribus ſtatibꝰ. R.iiij.9.
Quia niſi bene ſe habeat in minori: nō ponet̄ in maiori. S.j.2.
Quere: predeſtinatio: velle.
¶ Sancti ſuſtinent hic aduerſitates. A.xviij.3.
Jtem ſunt nobis oſtenſi tanq̄ꝫ exemplaria. E.vij.7. ꝛ F.iij.12.
Per quas vias et virtutes ſancti peruenerunt ad celū F.iij.2.
Q, omēs poſſent eos ſequi: ꝛ ꝙ nolentes eſſe ſocij belli ꝛc̄. F.iij.v.
Plures ſūt ſanctoꝝ laudatores q̄ꝫ imitatores. F.iij.v.
Q, ſancti non ſunt amici inimici dei. F.iij.7.
Quare ſancti viri fecerunt plura miracula in primitiua eccleſia. F.iiij.34.
Vtile eſt ꝙ quilibet aliquē ſanctū ſpecialiter diligat. F.vij.8. et. T.v.26.

Sa

Sancti diuerſimode deo placuerũt. G.ij.8.9.
Item fuerunt quaſi infirma pars mundi per quã deꝰ accepit fortem. I.iij.4.
In canonizatione ſanctorũ: prius fiat inquiſitio de vita. M.xj.53.
Quales coronas tria genera ſanctorũ habent: ⁊ quare. S.ij.1.
Et ideo ponunt in maiori ſtatu: q꜡ bene ſe habuerunt in minori. S.ij.2.
Q꜡ facile eſt nunc ad celum venire per viam a ſanctis tritam. S.ij.3.
Item ſancti ſunt oſſa eccleſie a deo de albata. S.ij.6.
Qui nunc loca ſanctorum tenent: ſunt imagines putride. S.ij.7.
Fuerunt huc miſſi ad ducenduꝫ nos ꝑ diuerſas vias. Q꜡ neceſſe eſt ſequi. V.iij.7. (V.iij.6.
Aliter erunt teſtes ꝯ nolẽtes in iudicio. V.viij.19.
Quere: aduerſitas: cum concordantijs ſuis.
Item obedientia: patientia ⁊c̃.
¶ Sanitatis ſpũalis ⁊ corpalis ſilitudo inuenit in ſeꝑtem ſignis. S.ij.9.
Quere: infirmitas.
¶ Sapientia falſa mundi legibus abutitur. A.xj.
Et etiam nomine ſapientie. S.[illegible].16.
Quõ mũdi ſapiẽtes leges lacerant. A.xij.38.
Tales ſunt ſtelle erratice. A.xiij.4.
Alios cuſtodiunt ſicut accipiter ꝑdices. A.xiiij.6.
Tenent facere elemoſynã de ſapiẽtia ſua. A.xiiij.7.
Sunt armati diaboli ⁊ ſagittarij. A.xiiij.8.
Et latrones. A.xiiij.12.
Et quaſi proſenete. A.xiiij.13.
Et peiores hereticis. A.iiij.16.
Et ſimiles aſinis. A.xiiij.17.
Et ſimijs. A.xiiij.19.
Et demonibꝫ tentantibus. A.xiiij.14.
Item ſunt focarij inferni trahentes ſe muto in ignem A.xiiij.26.
Melius eſſet ꝙ reputarent inſipiẽtes. A.xiiij.38.
Contemnũt veram ſapientiam. A.xxvj.32.
Q, turpiſſime decipiunt: quia deum non preponunt F.iiij.27.28.
Quõ primo concipiunt: ⁊ poſtea pariunt. L.j.2.
Quõ finit in ſtulticia. M.xj.146.et.S.iij.18.
Ergo totum precedens debet eſſe ſtulticia. M.xiij.20. et. V.iiij.13.
Q, eſt apparens et non exiſtens. S.iij.1.
Reputant veram ſapientiam: ſtulticiam. S.iij.2.
Et cauſa patet. S.iij.4. per Criſoſtomũ.
Bone differẽtie inter verã ſapientiã ⁊ falſam. S.iij.3.
Et inter veros ſapientes et falſos. S.iij.13.
Falſi ſapiẽtes finalit capiunt ſicut aquila illa. S.iij.15
Et ſicut vulpes et quidam alius. S.iij.16.
Item differentie bone finium predictarũ et ꝑdictorũ. S.iij.17.18.
Q, ſunt magis periculoſi homines mundi falſi ſapiẽtes. S.iij.13.
Tales aſſimilant auibus de nocte: ⁊ tribus vualenſibus. S.iiij.18.
Itẽ verã ſapiãm miſcẽt cũ falſitatibꝫ. S.iiij.15.et.17.
Quere: aduocatio: falſitas: lex.
¶ Sapientia vera acquirit humilitate. N.vj.17.18. et. S.iij.9.
Et cuſtodibus. S.iij.10.
Q, veri ſapientes ſunt diuitibus ꝑponẽdi. S.iij.11.
Q, tales ſunt humiles. S.iij.12.
Q, multa bona ex radice ſapiẽtie ꝓducũt. S.iij.4.
Q, optima ſapiẽtia eſt ꝙ q̃s cognoſcat ſeipm. S.iij.5
Meliores clerici nõ ſunt ſapientiores. S.iij.6.
Q꜡ vera ſapientia eſt multum appetenda: ⁊ hoc multis exemplis oſtenditur. S.iiij.11.12.
Et tñ ſcḋm hanc vix aliq̃s vult viuere. X.j.xxiiij.
Quere: ſcientia: ſtudium: ſacra ſcriptura.
Satiſfactio plenaria eſt litera acquitantie penitentis. C.vj.21.
Satiſfactionem voluntariam extorquentes vulpi aſſimilantur. P.vij.30.
Quere: contritio: confeſſio: penitentia: reſtitutio.
¶ Scãdali timor a licitis retrahit. F.ij.8.et. N.iiij.17 Sc
Mala vita fidelium ſcandalizat infideles. F.iiij.39.et N.iiij.16.
Q, nõ licet mihi facere de meo qḋ volo in alioꝝ ſcandalum. I.vj.27.
Quere: cõuerſatio: fama: damnum: exemplum.
¶ Scientia vera cõſiſtit in tribus. S.iiij.5.
Itẽ acq̃rit pauꝑtate et doctrina ꝑcedentiũ. S.iiij.8.
Q, melius habet in corde q̃ꝫ in libro. S. iiij.10.
Itẽ acquirit ⁊ fundat ſuꝑ mundiciã. M.xij.12.
Item quantã ſcientiã quilibet tenetur habere. N.ij. 4. per legem.
Quere: ſapiẽtia vera: ſtudiũ: ſacra ſcriptura: ignorantia. Se
¶ Senes mali ſũt ſtultiſſimi. G.ij.20.et. M.xj.7.hñ.
Sunt ſicut aues antique qui moriunt anteq̃ꝫ domeſticent. I. viij.7.
Mors venit ad illos curialius. M.xj.4.
Ergo preparent ſe. S.v.j.
Et cum minori pena moriuntur. M.xj.8.
Multas habent corporis miſerias. S.v.1.et.3.
Boni creſcente etate efficiunt meliores. S.v.2.
Et tales ſunt honorandi. S.v.3.
Maloꝝ ſenũ ꝯditiones ingratitudo ⁊ duricia. S.v.4
Talium periculum patet. S.v.5.
Et ingratitudo. S. xiij.2.
Et q꜡ ꝑiculoſius errãt in ſero q̃ꝫ in mane. S.v.6.
Sunt ſicut oleum antiquum. S.x.6.
Quere: ab infantia: conſuetudo: iuuentus.
¶ Senſus ſunt diligenter cuſtodiendi. C. xviij.2. et S.vj.1.3.
Quia aliter muſce cor maculãt ⁊ fures intrãt. L.v.26
Et fumus nocet. L.v.27.
Qui bñ cuſtodiũt ſenſus: ſũt ianitores dei. M.viij.3.
Nec ſufficit ꝙ cuſtodiant vnum ſenſum niſi cuſtodiant omnes. S.vj.1.
Senſibꝫ ad illicita clauſis deus cor intrat. S.vj.6.
Clauſura et cuſtodia ſenſuum eſt ſignum ꝙ deus eſt in anima. S. vj.7.
Non eſt dolendum de perditione ſenſus quo quis ſolet peccare. S.vj.8.
Quere: audire: loqui: videre.
¶ Sepultura ſacri loci non ꝓdeſt malis. E.ix.7.
Quere: mors.
Sequi. S.vij. per totum.
Q, multitudinẽ errantẽ nõ eſt ſequendũ. S. vij.16.
Quere: accedere: ambulare.
¶ Seruire deberemus deo ſicut vellemus ꝙ alij ſeruirent nobis. F.iij.21.23.et. S.viij.6.
Et deberent facere ꝙ ſubditi ſeruirent deo ſicut eis. F. iij.24.
Sed heu ſeruit libentius diabolo q̃ꝫ deo. A.xiij. cum ſequentibus.
Q, deus iuſte vendicat ſeruitiũ noſtrũ. xxiij. 14.
Deo ſeruire debemus corde et ore ⁊c̃. S. viij.1.2.
Quia ſumus ſerui eius originarij ⁊ empticij ⁊ ꝓductitij. S.viij.3. per legem.

Et aſcripticij. S. viij. 4.
Exemplum ſeruiendi deo habemus in omni natura et arte. S. viij. 5.
Multi quanto plura recipiunt a deo: tanto plus ſeruiunt diabolo. S. viij. 8.
Qr ſeruiant om̄es deo ſicut ſeruiunt dominis preſentibus. S. viij. 10.
Qr mundus caro demonia: male ſeruiunt ſeruis ſuis. S. viij. 16. cum ſequentibus.
Item habent plura tedia q̄ ſerui dei. G. j. 16.
Nec habent pacem. P. iiij. 9. 10.
¶ Et tñ plures ſuiūt eis q̄ deo τ diligēti⁹. S. viij. 20.
Et largius τ promptius τ patiētius τ hilarius et feruentius. S. viij. 21.
Quere: adminiſtratio: mūdus: caro: demonia.
¶ Seruus aīe eſt peior q̄ corpis. G. ij. 35. 36. 37.
Qr peccatū eſt cauſa ſeruitutis. M. viij. 11.
Quō ſeruus diaboli efficit̄ liber. G. ij. 9. per legem. et S. xiij. arti. ij.
Si ¶ Signa exteriora oſtendunt quales ſumus interius A. xxiij. 8. 10. 15. et. A. xxiiij. 16. et. S. xiij. 22.
Quere: cōuerſatio: loquela: viſus.
¶ Simonia regnat nimis. O. vj. 9. et. S. viij. 9.
Tales aſſimilant̄ illi ſacerdoti. O. vj. 17.
De templo dei eijcientur. P. xiij. 56. et. N. vj. 2. p exēplum bonum.
Multis modis cōmittitur. S. ix. 1.
Et q̄ vendere ius patronat⁹ eſt ſimonia: ibidē p legē.
Qr ſimonia cōmittit̄ trib⁹ modis τc̄. S. ix. 2.
Qr tales ſunt peiores q̄ iudas. S. ix. 3.
Et ſaracenis q̄ eccleſiā Thome fecerūt ſtabulū equorū: et ſimiles auicule q̄ nidū ſuū fedauerat. S. ix. 6.
Quō deum multipliciter offendunt. S. ix. 7.
Deus de eis duras capiet vindictas: ſicut fecit de alijs S. ix. 8. 9.
Quō ſimonia eſt nutrix vſure. V. xij. 29.
Quere: clerici eccleſiaſtici: ordo: patroni: prelatio: ſacerdotium.
So ¶ Societas mala eſt malis cōformari. A. xv. 26.
Societas bona multū prodeſt. A. xix. 9. et. C. xiij. 5. et 6. et. P. ij. 28.
Societas malorum eſt periculoſa. A. xix. 10. et. 21. 14. 24. 25. 28. et. J. iiij. 1. et. E. ix. 6. 7.
Item malorum ſocietas eſt frangenda. A. xxj. 31. et. S. x. 7. 11.
Malus ſocius plus nocet q̄ diabolus. B. ij. 16.
Eſt ſicut ſerpens in paradiſo. C. ij. 2.
Qui nō abhorret malorum ſocietatē eſt ſpūaliter mortu⁹ C. vj. 6. et. S. x. 14.
Et in plura peccata cadit. C. vj. 11.
Difficile eſt q̄ q̄s diu bon⁹ in malorum ſocietate ſit. C.
Et talis eſt multū laudabilis. C. xiij. 4. (xiij. 1. 2.
Malorum ſocietas ē fugiēda exēplo Thobie. C. xviij. 1.
Item ſoci⁹ malus eſt ouis morbida τ canis furioſus. D. vj. 10.
Quomodo diabolus per malam ſocietatē bonos decipit. J. j. 11.
Itē ſocietas malorum vertet̄ in maximū odiū. J. xj. 17.
Rōne bone ſocietatis gloria dat̄ τ pſeruatur. S. x. 11.
Quilibet eſt pbandus anteq̄ ad ſocietatē admittatur
Malus ſocius eſt ſicut chorda lupi in cithara. S. x. 5.
Socius malus citius facit alium malum q̄ econuerſo S. x. 7.
Boni tpalit̄ affligunt̄ ppt̄ ſocietatē malorum. S. x. 9.
Quere: amicitia: amor: fraternitas.
¶ Somnia multos decipiunt. S. xj. 6.
Non ſunt a nobis interpretanda: ſed diuine prouidētie derelinquenda. S. xj. 7.
Quere ſortilegium.
¶ Sortilegij ſpecies ſunt a diabolo inuente: qui necromanticorum incantationib⁹ non artatur. S. xj. 1.
Qr obſeruatio dierū egyptiacorum τ donorū in circūciſione dn̄i τ matrimonij: niſi creſcente luna ſit phibita. S. xj. 2. per legem.
Sortilegi ſunt medici diaboli. S. xj. 2.
Ex q̄b⁹ error τ cupiditas carminatricū. S. xj. 3.
Item decipiuntur aliqui nominibus ignotis portatis circa collum τ vocibus auium: ſicut illa fatua. S. iij. 14. et. S. xj. 4.
Et obuiationibus et ſerenis et pſtellationib⁹. S. xj. 5.
Qr talia quādoq̄ habent effectū ppter malam crudelitatem. S. xj. 7. in fine.
Contra illos qui dicunt ſe aliquādo eſſe cum populo alterius ſeculi. S. xj. 8.
Et q̄ illi cū q̄b⁹ ſic ſūt: ſūt demōes. S. xj. 9. 10. et cauſa.
Quare deus permittit demones tantā habere poteſtatem. S. xj. 11.
Qr miſcent mala cum eis: τ q̄ verba ſortilegorū non habent virtutem. S. xj. 12.
Et q̄ non operantur quācū q̄ ſanitatē: ſanctitate. S. xj. 13.
Contra credentes eis. S. xj. 13.
Stulticia et periculū τ pena tam ſortilegorum q̄ eis credentium. S. xj. 14. 15.
Quere: credere: ſomnia.
Spe ¶ Spes debet poni in operibus proprijs cum operibus chriſti. F. iiij. 41.
Et talis ſpes oīa lucrat̄: τ q̄ſi ancora cor tenet. S. xij. 1.
Spes bona euenit ex bonis operibus et tribulatione pro iuſticia. S. xij. 2.
Et talis ſpes facit om̄es labores leues. S. xij. 3.
Et vitam noſtram perficit. S. xij. 4.
Ad hāc habendā tria nos mouere deberēt. S. xij. 5.
Male viuentes non habent magnam ſpem in morte. S. xij. 7.
Ideo vellent hic ſemp viuere: quia nō habent ſpem future glorie. S. xij. 8.
Quere: deſperatio: pdeſtinatio: preſumptio.
Spi ¶ Spiritusſanctus datur ad cuſtodiam caſtri ſpiritualis. B. ij. 9.
Quomodo ſeptem dona eius eradicantur per luxuriā L. vij. arti. vj.
Item qualiter expugnatur per ſeptem dona ſpiritus maligni. P. v. 2.
Ergo ante eius receptionem τ penthecoſten eſt confitendum. A. ij. j.
Qr eſt pſolator nō hn̄tib⁹ pſolatōes illicitas. S. xiij. 1.
Et legitimator volentib⁹ legitimari. S. xiij. arti. 2.
Et facit nos quantū in eo eſt amare deum feruenter.
Et loqui ſapienter. S. xiij. 11. 15. (S. xiij. 10.
Et reuerenter et veraciter τ meritum talis τ periculū contrarij. S. xiij. 12.
Item dat nobis ſcire τ poſſe benefacere: τ requirit noſtrum velle. S. xiij. 12.
Qr replet om̄es diſpoſitos: τ quare. S. xiij. 14.
In quibus ſpeciebus fuit oſtenſus: et quare in ſpecie columbe. S. xiij. 16.
Et quare in ſpecie nubis et flatus. S. xiij. 17.
Et quare in ſimilitudine ignis. S. xiij. 18.
Et quare in ſpecie linguarū. S. xiij. 19.
Venit ad humilē mundū τ charitatiuū. S. xiij. 20.
Pauci habent proprietatem ſpiritusſancti. T. iiij. 13.

Stu ¶ Studentes in vanis ſunt vani. S.iiij.6.
Itẽ eſt ↄgruũ m̃rimoniũ int̃ ſciẽtiã ⁊ v̓tutes. S.iiij.8.
Item ſtudentiũ diuerſe intentiones: ⁊ ꝙ ſcientie min⁹ vtiles cum maiori labore acquirunt̃. S.iiij.1.
Qua intentione debent in alijs ſcientijs: p̄ter diuinaꝫ ſtudere. S.iiij.13.
Quanta ſit vtilitas ſic ſtudentium patet. P.iiij.3. et T.j.31.
Aliter vo ſtudentes aſſilant̃ cadẽti in puteũ. S.iiij.4.
Et tales multis exemplis ⁊ rationibꝫ ⁊ auctoritatibus reprebenduntur. S.iiij.15.16.17.
Item aſſimilant̃ Abſalon. P.v.5.
Et multiplicit̃ peccãt: ⁊ alios ſcandalizãt. S.iiij.20.
Et ideo finaliter damnabunt̃. G.iij.19.
Quõ male ſe excuſant. S.iiij.21.
Quere: ſapientia vera: ſcientia.
Su ¶ Subditi depauprant̃ primo: ⁊ poſtea dñi. P.iij.28.
Quere: dominatio.
¶ Superbi ſunt ſpice. A.j.6.
Contra ſuperbiã armoꝝ bellantiũ. A.xxiiij.2.
Superbi aſſimilant̃ pauoni. A.xxv.32.
Et aſcendunt cum ſimone mago. A.xxv.33.
Contra ſuperbientes de parentela ſunt ſicut filius regis ⁊ paupercule. B.iiij.16.
Et ſunt genitiui caſus. S.xiiij.11.24.
Supbus detrahẽdo incendit templũ dei. D.iiij.3.
Superbia eſt vermis diuitiarũ. D.xj.7.
Contra dicentes ꝙ poſſunt vti rebus ſuis vt volunt. E.vij.21.et.S.xiiij.16.
Superbia eſt cauſa quare ſuperiores ſpoliant inferiores. F.viij.12.14.et.S.xiiij.19.
Hic multos ſpoliat. G.ij.14.
Et eſt ſubtilis ⁊ q̃ſi inſenſibilis radix oĩm maloꝝ. G.ij.27.
Supbus a nullo diligit̃. H.vj.21.
Et ſicut locus alt⁹ q̃ m̃ltas ſuſtinet tẽpeſtates. H.vj.23.24.
Et ſicut quercus alta. H.vj.25.
Superbia mater eſt inuidie. J.vj.1.
Superbi priuant̃ regno celeſti. L.v.30.
Et non habent hic pacem. P.iiij.11.
Et ſunt ſerui mundi. S.viij.15.
Supbia habet folia lata: que ſunt ſignũ ſterilitat̃. S.xiiij.1.
Et habet ornamẽta ſignũ interioris vilitat̃. S.xiiij.2.
Item ſupbia eſt ſpeciale ſignũ filioꝝ diaboli: ſicut humilitas filioꝝ dei. S.xiiij.3.
Itẽ ſupbi ſũt ſic faba in veſica: ⁊ ſic corp⁹ rotũdũ: ⁊ ſic lignũ aridũ in alto ſuſpẽſum: ⁊ ſic fum⁹. S.xiiij.4.
Et ſicut aues nobiles: ⁊ ſicut ſimia. S.xiiij.5.
Itẽ ſupbia eſt monſtrũ de virtute natum. S.xiiij.6.
Supbi plura expẽdũt circa oclos paſcẽdos. S.xiiij.7
Aſſimilant̃ Alexãdro in tribꝫ ↄditionibꝫ. S.xiiij.8.
Et illi fact⁹ eſt aſinus dũ fieri voluit auis. S.xiiij.19.
Et demonibus. S.xiiij.10.
Et ſunt peiores oĩbus peccatoribus: qꝛ nec loco nec tempori parcunt. S.xiiij.13.
Dum maiora cupiunt vtrũqꝫ perdunt. S.xiiij.14.
Finaliter deridunt̃ ſicut dextrari⁹ ab aſino. S.xiiij.15.
Ex ſuperbia oritur ira et inuidia. S.xiiij.16.
A celo excludent̃ ⁊ a ſocietate humili: exemplo corui. S.xiiij.17.
Supbia p̄cedit: et alia ſoror ſcꝫ ↄfuſio ſeq̃t̃. S.xiiij.18.
Puluis nature nr̃e in alto diſpergit̃. S.xiiij.20.
Cogitatio de quo inquit ſumus et erimus deberet ſuperbiam noſtram extinguere. S.xiiij.20.21.22.23. cum ſequentibus: et. T.j.18.
Item ſuperbi nimis ingrati deo ſunt. S.xiiij.26.
Quõ de⁹ ↄfundit ſupbos miſerrimis rebꝫ. S.xiiij.27.

Quere: humilitas: incõſtantia: ambitio: nouitas.
¶ Supiores ſunt q̃ſi veſtis pluuialis. S.xiiij.22.
Deberent oſtẽdere maiorẽ decorẽ ſpiritualẽ. D.xij.1.
Se habẽt ad inferiores ſic planete ad terrã. D.xij.35.
Et ſicut ſol. O.vj.2.et.54.et.66.
Et ſicut ſtatue ſup muros ciuitatis obſeſſe. D.xij.36.
Et ſicut duces exercitus qui totum cõfundunt: niſi ſit in eis maior virtus. E.ij.7.
Ergo requirit̃ in eis maior ſcientia ⁊ virt⁹. J.ix.1.
Et ꝙ ſic obediant deo ꝙ inferiores obediẽtes faciant. O.j.2.
Vel aliter et ſpecialiter ſcandaloſi multos opprimunt J.xiij.30.
Et permittunt̃ eſſe mali propter defectum ſubditoꝝ. P.xiij.58.59.
Sunt oculi alioꝝ et quare. V.iiij.2.
Et caput. V.vj.3.7.
Quere: inobedientia: obedientia: magiſtratus: clerici: ſubditi: principes: reges.
¶ Taberne ſunt nundine diaboli in quibus oĩbus capit teloneum. E.j.3.4. Ta
Quere: ebrietas.
¶ Tentantes alios ad pctm̃ ſunt larua diaboli. A.xv.14.et.C.xv.3. Te
Diabolus tentat ex parte debiliori. A.xxiiij.4.et.B.ij.7.et.T.j.6.
Quõ ↄtra illam tentatus ſe defendat. A.xxiiij.9.
Item modus tentationis demonũ. A.xxvj.10.
Diabolus loquit̃ in illis: ſicut in ſerpente primis parẽtibus. A.xxvj.27.
Audientes tales ſtultiores ſunt brutis. A.xxvj.40.
Tentantes ſunt ſicut ludentes corã lepore. C.vj.63.
Aſſimilant̃ falſis hominibus. F.j.15.
Et canibus eiuſdem coloris: per quos diabolus pugnat. F.j.18.
Diabolus primo tentat de minoribus ꝙ capiant gallinas. F.viij.8.
Sic et mundus tentat. F.viij.9.
Tentantes aſſimilantur mulieri male ſeruienti ceco. G.2.29.31.
Et decipiunt ſicut illi. G.v.3.4.9.
Et ſunt incendiarij temploꝝ dei. L.vij.20.
Et retia diaboli. L.vij.21.
Et aucupes ⁊ pelliparij. L.vij.22.
Et deo multum diſplicent. S.x.8.
Nõ potuerũt rõnabilit̃ reſpõdere corã deo. G.iiij.8.
Ergo dãnabunt̃. H.ij.11.p.legẽ.et.T.j.16.per legẽ.
Quia perdens aĩam: pro illa perdet̃. M.xj.29.
Et ipſi perdunt multas. S.viij.13.
Et ſic dãnandi ſunt: licet propoſitũ ſuũ non habeant H.iij.13.per legẽ.et.T.j.16.ſed ꝙ per legem.et.O.vij.7.per Hieronymũ.
Qualiter tentati reſpondeant per exemplum bone mulieris. L.vij.44.
Et quõ ſe cuſtodiant. R.v.12.
Et in principio eſt reſiſtendum. C.x.23.
Et cum magna diligentia. B.ij.vj.
Et cum nuncio orationis. L.vij.45.et.T.j.29.
Quia cum tali acceſſu ad deum in celum multum iuuant. A.xxv.6.
Quilibet poſſet ſic ſemp reſiſtere ſi vellet. L.vij.30.
Ergo deberet ꝑpter magnam reſiſtentiã mercedã. A.xxij.1.et.T.j.21.
Cõtra illos q̃ exponũt ſe tentatiõibꝫ gratis. C.x.20.
Quõ mũdus caro demonia nos tentat. T.j.1.
Et quare deus hoc permittit. T.v.58.
Diabolus tentat ſanos preſumptione. A.xxj.8.

Infirmos deſperatione. D.ij.5.
Et q̄ʒdiligenter hoc facit. T.j.3.
Que ſunt in ludo taxilloꝝ cum quibus diabolus multos decipit. T.j.4.
Qꝛ tentat de vicijs ad que magis inclinant̄. T.j.5.
Boni plus tentant̄: ⁊ demones plus gaudent de illis victis. T.j.8.9.
Vincūt q̇ volūt: ⁊ tales diabolū ꝯfundunt. T.j.10.
Quare deus ꝑmittit malos ⁊ damnatos nos tentari. T.j.11.et.5.40.8.cum ſequentibus.
Et quare bonos vt humilient̄ et ꝑficiant̄. T.j.12.
Et ꝙ ꝑmittit illos plus tentari q̄s ſcit velle fortiꝰ reſiſtere. T.j.13.
Vt laudē maiorē acq̄rāt. T.j.14.
Et portum quietis plus optent. T.j.15.
Differētia tentatiōis dei: hoīs et diaboli. T.j.16.
Qui in tentatione deum nō deſerit ab ipſo cuſtoditur. T.j.14.19.
Et oēs tentationes ſunt vincende cogitatione crucis et promiſſi in baptiſmo. T.j.24.
Et recordatione finium omniū peccatoꝝ. T.j.25.
Et mortis memoria ⁊ pene ſequentis. T.j.26.
Et confeſſiōe: ⁊ rigida reſponſione diaboli. T.j.26.
Et membris eius. T.j.28.
Et diligenti occupatione. T.j.31.
Vincere hoſtes dū ſunt fortes eſt virtuoſuȝ. V.vj.2.
Quere: caro: diabolus: mulier: mūdus: ornatꝰ: dānū.
¶ Teſtes falſi in cauſa matrimoniali excōmunicant̄. A.xiiij.22.
Qꝛ debent teſtificari tm̄ de hoc qđ apprehendunt aliquo ſenſu. J.ix.27.
Teſtis eſt triplex: ſupior: inferior: exterior. T.ij.1.
Multe ſunt cauſe ⁊ origines falſi teſtimonij. T.ij.2.
Fidelis teſtis conditiones: ⁊ ꝙ tenet̄ teſtificari non requiſitus. T.ij.3.
Teſtiū examinatio: ⁊ falſoꝝ teſtiū colluſio. T.ij.4.
Periculum talium. T.ij.5.per exemplum bonum.
Contra faciētes falſum teſtificari. T.ij.6.
Teſtiū tria ſunt genera: ⁊ teſtimonioꝝ: ⁊ ꝙ falſus teſtis tenet̄ ad reſtitutionem. V.viij.xv.
Quales teſtes nouū teſtamentū habuit. X.j.8.9.
Quere: iuramentū: falſitas: infidelitas.
Ti ¶ Timoris multe ſunt cauſe in peccatore. C.v.3.cuȝ ſequentibus: et. T.iij.5.7.
Dantes ſe vel ſua deo timore: aſſimilant̄ ponenti candelam. A.xx.19.
Quō poteris ſcire vtrū timore vel amore hoc feceris. A.xx.13.
Qꝛ multi plus timent alia q̄ʒ deū. A.xxvij.38.
Timor malus eſt q̇ retrahit hoīem a bono. C.vj.50.
Qꝛ q̇ timore veritatē deſerit: aſſimilat̄ pilato. J.ix.5.
Mali deberēt multum timere dei iudiciū. J.xj.14. et T.iij.5.cum ſequentibus.
Timor hūanꝰ ⁊ mūdanꝰ īpediunt iuſticiā. J.xiij.26.
Cōtra tales eſt exēplū Suſāne. J.xiij.27.et. T.iij.6.
Qꝛ tales ſunt ſicut equus vmbratilis: ⁊ timoꝝ diſtinctio. T.iij.1.
Itē timor expellit pctm̄ ⁊ cuſtodit ne intret. T.iij.2.
Et eſt multū vtilis oībus hoībꝫ. T.iij.3.4.
Timore ⁊ amore deꝰ nitit̄ nos ad ſe trahere. T.iij.8.
Tyrāni faciūt aliud miraculū q̄ fecit chriſtꝰ. B.ij.24
Qualiter viris eccleſiaſticis nocent ⁊ periculum illoꝝ B.ij.44.46.cum ſequentibus.
Sunt crudeliores leonibus ⁊ vrſis. D.vj.18.19.
Et ſpoliatoribus italie. E.iij.5.
Maiorem habent letaniam maledicentiū. E.iij.vj.
Plures ſpoliant q̄ʒ veſtiant. E.iij.22.

Judicium generale erit eis dℏriſſimū. F.viij.10.cum ſequentibus.
Vna manu elemoſynas dant: et alia burſam dei ſcindunt. F.viij.15.
Cum miniſtris ſuis aſſimulantur beſtijs circa cadauera. M.viij.18.
Pena illoꝝ oſtendit̄. R.j.cum ſequentibus.
Comedūt de argento ⁊ ſoluūt lingua ꝓ cibo. T.v.17.
Quere: magiſtratꝰ: principes: reges: debita: reddere: ſuperbia: auaricia: raptores.
¶ Torneamenta: Quere: ludus ⁊c̄. Tor
¶ Tribulatio oſtendit quales ſumus. A.xviij.5. Tri
Quare deus ſinit ſaluādos tribulari. A.j.2.et. T.j.12. cum ſequentibus: et. A.xxj.13.
Et nolentes venire per dulcedinē tribulat. A.xiij.1.2. et. T.iij.8.
Item auget amorem dei. A.xx.21.22.
Mali multū tribulant̄ ⁊ peccare nō ceſſant. C.viij.14
Prodeſt multis eſſe in tribulationibꝫ. C.xvij.15.
Cōtra ingratos poſt tribulationē. C.xvij.30.et. T.v.27.28.30.
Tales ſunt ſicut taxus. F.j.17.
Boni tribulant̄ interdū ꝓpter malos. C.xvij.34.et T.v.5.
Juſte tribulamur: ⁊ [illegible] cauſam ignoremus. D.j.1.2.et T.v.61.62.
Tribulamur: qꝛ nō reddimꝰ deo qđ debemꝰ. D.iij.2.
Deus nos tribulat ſicut maritus adulterā. D.ix.26. et. G.j.23.et. T.v.58.
Multe ſunt tribulationes iuſtoꝝ ſicut multi ictus arboris fructuoſe. D.xj.17.
Tribulant̄ multi: qꝛ elemoſynas nō dāt. E.iij.39.
Item tribulatio eſt ſignum domini amoris. G.j.2. et 23.et. G.iij.13.
Ficte ſe humiliantes in tribulatione aſſimilant̄ vulpi. G.iiij.15.
Et ſerpenti. G.iiij.21.
Quare deus flagellat amicos ꝑ inimicos. A.xxj.13.et T.v.34.cū ſequētibꝫ: et.64.cū ſequentibus.
Tribulamur qꝛ nō tenemꝰ mādata dei. M.ij.9.
Peccatores impediunt orantes ꝓ ceſſatione tribulationis. O.v.25.cum ſequentibus.
Item qui nō corrigunt̄ anteq̄ʒ tribulant̄ aſſimilantur illi ſtulto. S.vij.4. et. T.v.24.
Deus nos flagellat: qꝛ nō ſeruimꝰ ei. S.viij.7.et. T.v.15.
Et vt humilientur ſicut imperator capiens ciuitatem. S.xiiij.23.et. T.v.36.
Quare deus ſinit malos flagellari. T.j.11.
Deus conatur nos ad ſe trahere beneficijs et tribulatione. T.iij.8.
Peccata ſunt origo tribulationū ⁊ nō planete. T.v.1. cum tribus ſequentibus.
Qua ratione deus punit innocentes ⁊ bruta ꝓ nocentibus. T.v.6.cum ſequentibus.
Quare mali in hoc ſeculo minus tribulantur q̄ boni. T.v.9.cum ſequentibus.
Boni affligunt̄ hic: mali alibi. T.v.10.et.22.per bonum exemplum.
Ergo boni poſſunt ſperare, ⁊ mali timere. T.v.11.
Quia mali hic remunerant̄. T.v.12.13.et.37.
Poſſumus facere tribulationes et vindictas ceſſare. T.v.arti.iiij.
Quilibet alteri cauſam imponit tribulatōis. T.v.20.
Illi qui tribulationes cauſant minus curāt illas ceſſare. T.v.21.
Correctis malis ꝑ bonos tribulatio ceſſat. T.v.22.
Deus nō audit in tribulatione qui nō audierunt ipm̄ in ꝓſperitate. T.v.26.
Ad recidiuantes tribulatio redit. T.v.30.31.

Q; pauci boni nō poſſunt tribulatiões impedire. T. v.32.33.
Item tribulamur hic vt aliam patriam quietis quere mus. T.v.38.39.40.§.ij.
Itē tribulatio pctōres caſtigat: ⁊ ad deū reducit. T. (v.40.41.
Et infirmos ſanat. T.v.42.
Et curuos rectificat: ⁊ rectos in rectitudine cuſtodit. T.v.44.
Et rebellantes ad pacem reuocat triplr. T.v.45.
Et venenū effundere: ⁊ ſeipos cogſcere facit. T.v.46.
Et a peccatoꝝ putredine cuſtodit. T.v.47.
Quare tribulanť hic finaliter damnandi. T.j.11.et.5. 48.cum ſequentibus.
Tribulatione boni meliores: ⁊ mali efficiunť peiores
Finis vtriuſqꝫ partis. T.v.71. (T.v.51.
Tribulatio pluuiarū grauior eſt q̃ ſiccitas. T.v.52.
Deus nulli ſtatui hominū parcit. T.v.53.
Qui hic non corrigunť his tribulanť. T.v.54.
Et iuſte: qꝛ ſunt duriores niniuitis. T.v.55.
Habentes pedem certum in deo non deijciunť tribu latione. V.v.56.57.et.65.
Quare plures tribulationes ſunt nunc q̃ ante chriſti incarnationem. T.v.60.
Mali tribulanť exterius et interius. T.v.67.
Itē tribulatio eſt dei nūcius: p quā nos vocat. V.ix.10.
Tribulamur: quia ſumus inobedientes dei vocatiōi. V.ix.21.22.per legem.
Abſtinentia et penitentia valet contra tribulationes. A.iiij.7.
Nota q peſtes ⁊ fames ⁊c. ptingūt pter pctā. I.xiij. 9. Itē nota. M.xi.55. Itē. P.vij.or.iiij.7. P.vij.26
Quere: aduerſitas: flagellū: infirmitas: pſecutio: vin (dicta.
¶ Trinitas dicit quatuor modis. T.iiij.1.
Fides trinitatis eſt ſcutū nr̄m. F.iiij.31.et.T.iiij.15.
Q, eſt intelligibile ex parte rei q deus eſt eternus ⁊ vnus F.iiij.35.
Et hoc exemplis oſtendiť. T.iiij.3.7.
Et quomodo vna perſona eſt ab alia. T.iiij.2.
Et hoc ab eterno. T.iiij.4.5.6.
Q, quelibet pſona in diuinis ſit deus. T.iiij.11.
Et hoc dicere nō eſt ponere plures deos. T.iiij.6.
Q, infideles hoc cōcedere deberent. T.iiij.8.
Et realiter concedunt: licet ore negent. T.iiij.9.
Aliqui in aliquo aſſimilanť patri et filio: ſed pauci ſpi rituiſancto. T.iiij.13.
Per que poſſumus trinitati aſſimilari. T.iiij.14.
Q, hanc ſimilitudinē omne peccatū mortale deſtruit. T.iiij.16.
Quere: credere: fides: deus: ſpūſſctūs: chriſtus.
Va ¶ Vanitas nunc regnat in omī arte ⁊ ope. O.vij.20.
Item que chriſtus ſuſtinuit ad vtilitatē: alij ſuſtinent: aut oſtendunt ad vanitatem. P.ij.42.
Quere: nouitas: ſuperbia.
Ve ¶ Velle dei eſt q omnes ſalui fiant quantū in eo eſt: et ad hoc iuuat. S.xiij.10.13.et.T.v.48.50.
Dicentes cōtrarium deficiunt. T.v.59.
Sed oportet q ad hoc iuuemus. T.iiij.12.per legem: et.V.x.5.
Quia voluntas dei in hoc eſt quaſi cōditionalis ſi be ne vixerimus. V.x.6.7.per legem.
Et q eſt in poteſtate nr̄a pditione implere. V.x.8.
Et in hoc dimittit voluntati noſtre. M.j.16.
Ad quā voluntas diuina ſe habet quatuor modis vt bene agat. V.x.1.
Cui obediētes: nunq̄ mortalr peccabimus. V.x.3.
Nec vnq̄ murmurabimus de opibus dei. V.x.2.

¶ Velle noſtrū eſt ianitor anime. A.xxiij.13.
Nec aliquid nocet aīe: niſi intret p ipſam. C.x.5.6.
Ergo ab eius cōſeruatione vel perditione totum de pendet. C.xiij.20.bene.
Ergo peccatum voluntatis rationabiliter a deo phi betur. P.viij.22.
Cui vtrum obedientes fuerimus: an nō opera oſten dunt. C.xiij.23.et.V.x.11.
Et tamē voluntas quādoqꝫ p facto reputať ſine ope ribus. M.ij.13.per legem: et. T.j.16.§.ſed quid.per legem: et. P.viij.9.et.22.et.V.x.9.
Item voluntas ſine ratione replet infernum. V.x.10.
Talis claudicat et eſt tyrannus. V.x.11.12.
Quere: affectus: deſideriū: libertas: electio: appetitus.
¶ Vendere res vicioſas eſt illicitum. A.xij.17.
Soluere falſam monetam. A.x.xij.56.
Et facere fraudem in colore numero: pondere vel mē ſura. M.vj.8.
Et hr̄e mēſurā maiorē ⁊ minorē p̄ oēs leges. M.vj.9.
Item contra ementes vel vendentes in locis ⁊ tempo ribus interdictis. M.vj.17.
Contra non oſtendentes emptori vicium rei venalis. M.vj.10.per legem.
Contra fingentes rem venalem eſſe meliorem q̃ ſit: et cōtra vendētes pannos in locis obſcuris. M.vj.15.
Quō intelligiť q licitū eſt contrahentibus ſe inuicem decipere. M.vj.13.
Quō verba fraudulenta vendentium debent interp̄ tari. V.ij.9.per legem.
Quomodo male ſe excuſant. M.vj.11.
Quere: cupiditas: cum concordantijs ſuis.
Item emere: deceptio.
¶ Venari non eſt licitū in foreſtis ⁊ alijs locis alienis T.ij.6.per legem.
Venatores pſternunt blada pauperū. A.vj.3.
Quere: canes: furtum.
¶ Verba dei quōqꝫ effectu carent pter loquentem vel audientem. V.ij.2.et.P.xij.33.
Item illuminant ignorantes. V.ij.6.
Et liq̄facit: ⁊ mūdat ⁊ vitā dat gr̄e ⁊ glie. V.ij.7.
Et hꝫ diuerſuꝫ effectū in diuerſis. V.ij.8.§.immo.
Periculū cōtemnentiū verba dei. V.ij.8.per legem.
Quō vba dubia debēt interp̄tari. V.ij.9.p legem.
Quere: audire: docere: predicare.
Veritas in omni curia falſitatis iuſtas habet exceptiō nes. A.xij.59.
Quō veritas vicit oīa ī iudicio dei pateąt. A.xij.60.
Vix inuenit aduocatū. A.xiij.21.
Quō pſternitur. A.xiij.28.et.V.j.12.
Item obuiat contra falſitatem: ſicut olla lutea contra eream. A.xiij.38.
Veraces pternunť et falſi honoranť et lucrantur. A. xv.2.cum ſequentibus.
Quale eſt periculū illoꝝ q̄ in viſitationibꝫ vel alijs ne gocijs nō dicunt veritatem. A.xv.5.cum ſequētibꝫ.
Melius eſt p veritate pati ſupplicium per exemplum bonum. A.xv.27.
Item veritas placet in fine. A.xv.29.
Veritates pter raritatē ſunt in admiratiōe. F.j.7.
Veritatis diſtinctio. V.j.1.
Quō eſt fortior rege vino ⁊ muliere. V.j.2.
Nō ſine veritate eſt ſicut lr̄a ſine ſigillo. V.j.3.
Veritas nō tacet pter timorē mortis. V.j.4.
Falſi fugiunt ⁊ perſequenter veraces. V.j.5.
Sicut fugiūt aquā benedictā ſi vna gutta plus detur vltra voluntatem. V.j.6.et.16.

Veritas eſt res que cum maiore labore acquirit̄ ⁊ minus appreciat̄. V.j.6.§.dum.
Multe cauſe quare veritas perit. V.j.7.
Veritas ab omnibus deſiderat̄ et nullus contentat̄ de parte ſua. X.j.23.
Dimittentes veritatem timore: aſſimilant̄ idolis. V.j.8.et.V.viij.14.
Et immo dicenti ſe eſſe cum diabolo: ⁊ ſtulto verberato. V.j.9.
Qui propter veritatem ſuſtinet aſſimilatur illi vagabundo. V.j.12.
Et q̄liter eſt de veritate ⁊ tribus ſocijs eius igne: aqua et vento. V.j.14.
De q̄druplici v̄itate: ſcp̄ti: cordis ⁊ opis. V.viij.12.
Quere: falſitas: timor.
¶ Veſtis. M.iij.6.
Vi ¶ Viarum triplex datur diſtinctio. V.iij.j.
Via peccatorum eſt circularis retrograda et lubrica. V.iij.4.
Bona differentia inter viā bonoꝝ ⁊ maloꝝ. V.iij.12.
Finis vtriuſq; vie reſpiciēdus ē. V.iij.13.et.V.iiij.7
Quere: accedere: ambulare: virtus.
¶ Videre. Quomodo in celo videt̄ om̄ia. A.xxv.17. et.V.iiij.16.
Et illi clarius qui meliorem habent diſpoſitionē virtutum. G.j.13.
Et ſpecialiter humilitatis. M.vj.17.et.V.iiij.12.
Ergo oīa circa nos ſint honeſta. M.iij.1.cū ſeq̄ntib9.
Quia viſio illoꝝ deberet nos ab om̄i culpa retrahere. L.vij.46.et.V.iiij.16.
Tria requiruntur in viſione. V.viij.44.
Item ſi vis viſionem illam habere: viſum a mulieribus auerte. M.iij.6.
Et etiam ſi vis caſte viuere. L.vij.40.et.V.iiij.1.per Gregorium.
Que ſunt videnda: et que non videnda. V.iiij.1.et.5.
Pauci vident defectus p̄prios. V.iiij.2.
Et cauſa patet. V.iiij.9.§.ſed heu.
Que viſum mentis impediunt. V.iiij.3.et.V.viij.35.36.
Tria videnda ſunt que faciunt formā quaſi ſcutalem. V.iiij.12.
Quere: cecitas: cogitatio: mulier.
¶ Vindicta iniuriam propriarum eſt contra naturaꝫ rationalem. V.iij.3.
Et quamcunq; aliam. V.v.3.
Quia talis chriſtum non ſequitur. S.vij.1.
Nec falſos deos. V.v.6.
Et quia damnum ſuum duplicat. D.x.3. imo multiplicat. V.v.2.et.8.
Et facit cōtra exempla antiquorum. J.viij.14.et.V.v.7.
Et ſepe ledit vnum pro alio. J.xiij.12.
Contra legem. V.v.9.
Et quia plus intēdunt lucrum q̄ iuſticiam. J.xiij.19. et.V.v.12.
Et quia plus ipſi deum offenderunt. V.v.2.
Et quia eodem iudicio ſine miſericordia iudicabunt̄. V.v.iiij.9.per legem vltimam.
Et quia eſt contra curialitatem et angelorum cuſtodiam. V.v.5.
Et q2 deſtruūt pontē quo ad celū ire deberēt. V.v.10.
Et quia faciunt ſe ſimiles iſti ſtulto: et peiores demonibus. V.v.11.
Et q2 deum lictorem ſuum: facere vellent. V.v.12.
Et q2 de9 vindictā capiet de eis. M.iiij.vj.et.V.vj.1.
Ergo multum peccant quoſcū q; ad vindictam p̄uocantes. J.viij.7.
Tales ſunt venatores. J.viij.7.
Tales ſūt venatores diaboli ⁊ incendiarij. J.viij.8.
De ſic p̄uocatis habes. P.v.13.
De volētib9 oīno vindicari p̄tra p̄dicta. D.x.16.
Quere: ira: odium: homicidium: tribulatio.
Vindicta vo iniuriarum dei nullo modo eſt diſſimulanda. D.xij.11.et.P.ij.33.39.et.40.per legem.
Et tamen pauci illam vindicant. M.iiij.18.et.V.v.13.
Tales ſunt ingrati filij. V.viij.24.
Quere: ingratitudo.
¶ Virtutes ſunt meremiū domus anime. F.vj.2.
Et pictura. V.viij.52.
Et caſtri dei. A.xxiij.12.
Et ducunt ad celum. G.j.31.32.et.G.ij.5.et.V.vij.12.cum ſequentibus.
Nec aliter illuc peruenit̄ per exemplū de templo virtutis et honoris. G.ij.6.
Ergo pauci illuc perueniunt. V.iij.8.et.V.iiij.6.et V.ix.16.
Et quia vicia virtutes vocant̄. F.j.29.et.V.vj.2.
Et virtutes vicia. F.j.31.
Et cauſa quare. F.j.30.
Talis aſſimilat̄ mutanti nomen viri fidelis in nomen latronis. F.j.32.
Item ſunt veſtimentum anime. M.iij.4.
Cuius veſtimenti triplex eſt vtilitas: ante mortem: in morte et poſt mortem. M.iij.6.
Et quia virtuoſiores habebunt in celo gloriam maiorem. G.j.12.
Sed non veſtiunt niſi humiles qui clarius vident celeſtia. M.vj.17.
Item ſunt radices bonorum operum. S.iij.4.
Item ſunt medicine per quas deus ſanat infirmos. S.ij.5.
Ergo bonum eſt de infortunio neceſſario virtutem facere. M.vj.4.et.P.iij.38.
Et fortiter ſtare in pugna viciorꝫ et virtutum. P.v.12, cum ſequentibus.
Item quedam ſunt theologice: quedam cardinales: quedam intellectuales. V.vj.1.
Q2 carens vna: caret omnibus. V.vj.1.
Quo tempore probatur vtrum quis ſit virtuoſus. V.vj.2.
Ex virtutibus vicia p̄ducunt̄. V.vj.2.§.cauſa vo.
Quib9 hoībus virtutes ſunt neceſſarie. V.vj.3.4.
Q2 virtutes ſunt in natura et ab vſu. V.vj.5.
Et dantur a deo ſpūaliter viuenti. V.vj.7.
Quere: fortitudo: iuſticia: iniuſticia.
¶ Viſitationis forma et neceſſitas. A.xj.5.cum ſequentibus.
Item viſitatio dei eſt exemplar viſitationis hominū. V.viij.3.4.22.45.
Periculum non dicentium veritatem in viſitatione. A.xv.5.cum ſequentibus.et.V.viij.13.23.38.53. et.N.ij.3.bene.
Tales comedunt peccata populi. A.xv.22.et.A.xxj.28.cum ſequentibus.
Et ſunt participes peccatorū que cōmittunt. T.xvj.50.et.51.per legem.
Deus viſitat quatuor genera hominū. V.viij.1.5.6.
In viſitatione nulli eſt parcendū. V.viij.7.22.54.
Parcētes amicis ſunt eis crudeles et ingrati. V.viij.8.44.

Incipientium eſt a ſanctuario dei. V.viij.10.20. per legem.
Item opus creationis oſtendit formam viſitationis. V.viij.20.et.21.
Utinam ſcirent ſic illos oſtendere: ſicut ſciunt eis detrahere. V.viij.28.
Viſitatores ſunt āgeli: ⁊ recipiunt ſic ille. V.viij.30.
Nolentes viſitare ſunt inobedientes ꝓphete. V.viij.33.37.
Pena viſitantiū ſeu miniſtrorū aliquid in viſitatione recipientium. V.viij.34. per legem.
Quis ſit actus vocatoꝝ ad viſitationē. O.viij.5.
Itē viſitātes ſequant̄ exemplū Danielis. V.viij.40.
Quomodo malorū confederatio impedit viſitationē. V.viij.42.
In viſitatione religioſoꝝ. V.viij.43.47.33.et.55.
Qualiter culpe ſunt oſtendende: et peccatores ſecrete corrigendi: corripiendi: ⁊ ꝙ ſigillum ꝯfeſſionis non debet eſſe vinculum iniquitatis. V.viij.45.
Quere: correctio: iudices.
¶ Vita noſtra debet eſſe ſancta ꝓpter deum: ⁊ honeſta ꝓpter homines. R.v.1.et.V.viij.52.
Item vita bona eſt ſtabile fundamētū boni nominis et fame. F.ij.1.
Non ſufficit habere bonam vitam ſine bona fama. F.ij.3.
Premium vite actiue equiparat̄: premio vite contemplatiue. L.j.6.
Tota vita noſtra eſt ſicut ſtatus nouicioꝝ in religione M.ij.7.
Vita cōtemplatiua eſt ſecurior: ſed actiua fructuoſior. V.vij.1.et.3.per legem.
Actiua habet plura tedia ⁊ labores: et ideo maiorē habebit mercedē. V.vij.2.et.V.ix.19.et.O.iiij.8.
Boni viri eccleſiaſtici habēt vtrāq; ꝑ legē. V.vij.3.
Item vtraq; eſt neceſſaria prelatis. V.vij.4.
Vite noſtre breuitas deberet nos ab omībus peccatis retrahere. V.vij.5.
Item vita noſtra comparatur vento ⁊ vapori. V.vij.6.
Item confidentes in longa vita decipiuntur ſicut trahentes ſortes. V.vij.7.
Tria bona remedia contra oēs miſerias vite noſtre V.vij.8.
Que producunt et conſeruant in nobis vitam bonam V.vij.9.11.
Que ſunt ſigna bone vite. V.vij.10.
Vita talis multum impedit̄ per occupationes mundiales. V.vij.18.
Quere: conuerſatio: operatio.
Vita eterna acquirit̄ fide obedientia: et ſacramētis eccleſie. V.vij.12.
Et penitētia ⁊ prudētia ⁊ perſeuerantia. V.vij.13.
Et concordia ⁊ elemoſyna. V.vij.14.15.
Quere: gaudium: gloria.
Vo ¶ Vocat nos deus: primo dulciter: poſtea dure. A.xiij.1.2.et.T.iij.8.
Vocat ad bellum. V.ij.8.
Et ad promotionē. A.xxv.8.et.V.ix.9. Et hoc tripliciter. A.xxvj.33.per legem.et. V.ix.8.
Et multipliciter. A.xiij.29.et.T.v.48.
Et hoc tam per ſe ꝙ̄ per alios. G.j.33.
Ergo propter multas rationes debemus ei obedire. S.ij.4.
Et quia ſumme bonus eſt ad remunerandum venientes. V.ix.ij.
Et q̄ potēs eſt ad puniendū inobediētes. V.ix.1.
Ad hoc requiritur lumen fidei ⁊ cuſtodia mandatoꝝ. V.ix.3.
Item deus vocat innocentes ad fidem ⁊ nocentes ad penitentiam. V.ix.4.
Inobedientes aſſimilantur illi qui nullo tpe anni voluit peregrinari. V.ix.5.
Item vocat deus per nuncios tribulatiōis. V.ix.10.
Ergo eſt veniēdū ad ipm: poſt ipm ⁊ ꝑ ipm. V.ix.11.
Multi ſunt vocati: pauci electi: per exemplū in natura. V.ix.12.
Et ꝑ ſignificationē in ſacra ſcriptura. V.ix.13.
Et ꝑ exemplū in arte ſcholariū inter quos pauciores veniunt ad ſtatum magiſterij. V.ix.14.
Et per auctoritatem chriſti: et per cōiecturas operum V.ix.16.
Cauſe quare pauci veniunt ſunt multe. V.ix.18.
Illoꝝ ſtulticia. V.ix.18.
Et iniuſticia. V.ix.19.ꝑ legē ⁊ periculū. V.ix.20.
Et pena tpalis et eterna. V.ix.21.22.per legem.
Reputant̄ ꝯtumaces qui apparent minꝰ bene inſtructi. V.ix.23.per legem.
Quere: electio: ingratitudo: predeſtinatio.
¶ Voto obligati habent ſtatum ſecuriorem. A.xxv.6.et.V.xj.3.9.
Quare eſt vouendum. B.ij.21.
Q, fractio voti eſt peior ꝙ̄ fractio iuramēti. L.vij.14.
Pauci vota ſua tenent. R.iij.2.
Et tamē omnino teneri deberet. V.xj.1.
Ergo multi ſunt in periculo. V.xj.14.
Que vota epiſcopi poſſunt cōmutare. V.xj.2.
Q, melius eſt bona opera facere cum voto ꝙ̄ ſine voto probatur exemplis. V.xj.3.
Et rationibus ⁊ auctoritate. V.xj.4.5.6.
Argumenta contra hec ⁊ reſponſiones. V.xj.7.cum ſequentibus.
Ligantes ſe voto: ſapienter faciūt. V.xj.9.
Itē debet ſtatim impleri cum pōt. V.xj.1.§. ſed forte.
Item ꝙ vota illicita non ſunt tenenda. V.xj.11.
Nec inhoneſta: ⁊ ſic vouentiū periculū. V.xj.12.
Cōtra vouētes faciliter ⁊ q̄ſi ex ꝯſuetudine. V.xj.13.
Quere: iuramentū: religio: ordo.
¶ Vſurarij: ⁊ demones ſunt ſimiles in aliquibꝫ. D.ij. Vſu
11.12.et.V.xij.18.
Et in aliquibus ſunt peiores diabolo. V.xij.9.
Una manu elemoſynas dant: et alia burſam dei ſcindunt. F.viij.15.
Spe vſure mutuantes magis totū perdunt. M.ix.2.et.V.xij.21.
Contra vēdentes charius propter dilationē. V.viij.41.et.V.xij.13.
Tam illi ꝙ̄ heredes ⁊ ſucceſſores damnant̄. R.vj.11.et. V.xij.21.25.
Quia non querunt panem ſuum ſudore: ſed mēdacio. I.j.9.
Cōtra dicentes ꝙ placet partibus: ⁊ ideo non peccāt. N.j.21.et.V.xij.14.
Q, ſunt diabolo inuenti cum arte illoꝝ. V.xij.1.
Q, faciunt ꝯtra omnē legem: etiam ciuilem. V.xij.2.
Multiplicant̄ nunc plus ſolito ſicut mala herba. V.xij.3.
Item aſſimilant̄ latronibus. V.xij.6.
Immo ſunt illis peiores. V.xij.8.
Et etiā iudeis ⁊ Iuda: ⁊ inferno ⁊ demōibꝫ. V.xij.9.
Et ſunt ſtultiſſimi mercatores: quia plus dant ꝓ mutuo ꝙ̄ ille cui mutuat̄. V.xij.10.
Item officium illoꝝ eſt vilius omī officio. V.xij.11.

Et finis peior: quia ſicut non faciunt pro amore dei: ita nec deus faciet ꝓ eis. V. xij. 12. et. 21. §. tertiū. et. xxij.
Cōtra illos qui realiter vendūt: et tamen vſuram capiūt tanq̄ꝫ pro cōmodato. V. xij. 13.
Qr deus vſuras prohibuit pro cōmodo mutuātis. V. xij. 16.
Contra non cōputantes fructus rei obligate. V. xij. 15.
Cōtra palliantes vſuras ſub cōtractu mercationis. V. xij. 17.
Et ſub cōtractu locationis pecunia vocātes beſtiam. V. xij. 18.
Et ſub ſpecie dñoꝝ ⁊ damnoꝝ: ⁊ ſub defectu ꝓbatiōis: et ſub colore curialitatis. V. xij. 19.
Alij ſub pacto legis cōmiſſorie. V. xij. 20.
Fruſtra petit ꝓ eis requies eterna et lux. V. xij. 22.
Qr damnant per exemplū portati ad terram per vſurarios: et per exemplum alterius portati per diabolum ad infernū. V. xij. 23.
Et per duo alia exempla. V. xij. 24.
Item periculū permittentiū vſurarios in terris vel domibꝰ ſuis V. xij. 27.
Et recipientiū ab eis redditū oblationem vel donum ⁊ dantiū vſurarum occaſionem. V. xij. 28. 29. 30.
Vſura mater eſt ſimonie: ⁊ ſimonia nutrix vſure. V. xij. 29.
Quere: auaricia: cum omībꝰ concordantijs ſuis.
¶ Chriſtus nos liberauit ad modum Paulini ⁊ Zorobabel. A. xiij. 7. 8.
De maledicto legis. X. j. 11.
Item chriſtus eſt deus et homo per auctoritates. A. xiij. 5. et. F. iiij. xvj. cum ſequentibus.
A bonis recipitur exemplo Petri cluniacenſis. A. xiij. 25.
Qr quilibet chriſtum habeat dominū vel ſociū. E. iij. 8.
Omnes vellent eſſe ſocij deitatis ⁊ non humanitatis. F. vij. 3.
Quare vocatur alpha et o. M. iij. 22.
Quare ſcripſit in terra. S. j. 3.
Quomodo potuit ſimul eſſe ī celo cum patre: ⁊ in terra cuꝫ matre. E. vj. 3.
Itē multa nobis attulit. X. j. 1.
Et multa nobis legauit. X. j. 4.
Que perdimus ꝓpter malam vitam. X. j. 19. cum ſequentibus.
Quare fecit nouū teſtm̄. X. j. 5.
Cuius teſtamēti neceſſitas patet X. j. 6. per legem.
Multe ꝓphetie de cōceptiōe: natiuitate: morte et reſurrectione chriſti. F. iiij. 19. 20.
Quere: aſcenſio: deus natiuitas: paſſio: reſurrectio: ſpūſſctūs.
Chriſtiani mali deū negant. X. j. 20. per legem.
Ergo multi portātes nomē chriſtianoꝝ chriſtiani non ſunt. X. j. 8.
Quibus melius eſſet q̄ chriſtiani non eſſent. L. xiij. 11. et. L. xvij. 33.
Quia ſunt magis ingrati deo q̄ꝫ iudei. F. iij. 15.
Et magis crudeles proximis. F. iiij. 10.
Et ſimplr̄ peiores. D. iiij. 14.
Ergo durius in inferno punientur. L. xvj. 15. et. D. j. 17. cum ſequentibꝰ. et. F. iiij. 39. 40.
Quere peccator: reprobus.
¶ Chriſtiani boni ſeptem conditiones habēt. M. vij. 9.
Taliū opa que ſunt. X. j. 18.
Tales multiplicem habent vtilitatem. M. viij. 14.

¶ Incipit Tabula Vocalis eiuſdem ſumme.

A
¶ Adamas. A. xiij. 14. et. A. xviij. 8.
Aranea. J. vj. 8.
Aper. D. xij. 28.
Accedere. A. ix. per totum.
Accipiter. A. xiiij. 6. et. O. vj. 31. et. P. xij. 49. et. R. j. 35.
Apis. E. vij. 16. et. L. vj. 28. et M. iij. 15. et. N. iij. 11. et. R. iiij. 8. et. R. v. 30.
Aſpis. A. xij. 45. et. J. vj. 6.
Aſinus. A. xiiij. 17. et. J. iiij. 4. et. O. vj. 50. et. P. xij. 16. et. R. v. 5. et. S. xxiiij. 15.
Abijcere. A. ij. per totum.
Abiectio. A. j. per totum.
Ab infantia. A. iij. per totum.
Abſtinentia. A. iiij. per totum.
Accipere. A. x. per totum.
Adiuuare. M. xj. 138.
Aquila. N. iiij. 4.
Adorare. A. xvj. per totum.
Arbor. A. xviij. 3. et. O. vj. 30. 46. et. 9. et. B. viij. 27.
Abſcondere. A. v. per totum.
Abſolutio. A. vij. per totum.
Agnus. A. xij. 45.
Aqua. A. xxv. 10.
Aquila. A. xxv. 8. 29. 30. ⁊. D. vj. 30. et. O. vj. 4. et. P. ij. 13. et R. j. 6. 7. et. S. iij. 15.
Arcus. A. xiiij. viij. cum ſequentibꝰ. Et arca federis. N. j. 15.
Abuſio. A. vj. per totum.
Accuſare. A. xj. per totum.
Acquirere. A. xij. per totum.
Ambulare. A. xix. per totum.
Arūdo. N. vj. 25. et. J. ij. 8. 10.
Aurora. M. iij. 34.
Audire. M. xj. 13.
Argus. T. iij. 5.
B
¶ Baſilicus. A. xij. 45.
Bernack. E. vij. 3.
Bonum. T. v. 66.
Bubo. E. ij. 4. et. R. j. 32.
Bufo. J. viij. 7. et. V. xij. 5.
Brucus. D. xij. 27.
C
¶ Cameleon.
Camelus. A. xxvij. 11.
Caminus. P. iij. 31.
Canis. A. xxvj. 32. et. A. xxvij. 5. et. 12. cum ſequentibꝰ. et. 17. et. E. iij. 36. et. D. vj. 10. et. F. j. 18. et. F. v. 19. et. J. vj. 11. et. J. ix. 22. et. J. x. 9. et. J. xiij. 35. et M. xiiij. 2. et. M. xiij. 19. et. Q. iij. 1.
Caſtor. M. xiiij. 4.
Cancer. O. vj. 55.
Canta. P. xij. 36.
Caſus. S. xiiij. 10. 11. ⁊c̄.
Cignus. J. vij. 4.
Cicada. D. xj. 11.
Columba. T. j. 31.
Coluber. A. xxv. 31.
Itē de corpe diaboli. S. viij. 12.
Cornix. A. xxv. 33. et. D. vj. 30.
Coruus. G. ij. 15. et. J. xiij. 36. ⁊ S. xiiij. 17.
Contritio. L. v. per totum.
Compaſſio. L. xij. per totum.
Cognoſcere. M. xj. 86. cuꝫ ſequētibus.
Columna. O. vj. 45.
Columba. S. xiij. 16.
Corripere. V. viij. 27.
Cuculus. D. vj. 17. et. S. ix. 6. ⁊ S. xj. 4.
Cuſtos ſiue cuſtodia ſiue cuſtodire. L. viij. per totum. et. V. viij. 53.
Crux. P. ij. 43. cū ſequētibus.
Curare. V. viij. 25.
D
¶ Draco. A. xij. 46.
Dentes. D. vj. 6.
Deus. S. viij. 1. 2.
Deſcendere. V. viij. 30. et. 55.
Dormire. M. xj. 31.
Duodecim. M. iij. 26. et. N. iiij. 2.
E
Exaltare. P. ij. 15.
Edera. A. xxv. 27.
Eclipſis. J. vj. 3.
Eruca. D. xij. 22.
Equitas. E. iiij. per totum.
Equus. M. xiij. 19.

Tabula Vocalis

F

¶ Fagus. A.xxv.23.
Frater.M.xj.arti.21.
Fractus.S.iij.4.
Fraxinus.N.iiij.2.
Falco.P.iij.13.
Facere.V.viij.vij.
Finis.G.v.8.et.J.v.1.et.M.xj.89.et.105.
Fornica.D.xj.11.
Flos egredit. M.xj.74.et.M.xij.16.
Funiculus.R.v.17.

G

¶ Garrulus.D.vj.13.
Gladius.D.vj.16.
Gallina.P.iij.13.
Grues.O.vj.4.et.P.xiij.48.
¶ Hericius.A.xxvj.20.et.V.viij.41.

I

¶ Idria.M.xij.1.et.R.j.36.
Ignis.S.xiij.18.
Introire.P.ij.41.
Infirmus.V.viij.25.
Iudicium.M.xj.16.35.51.98.
Iustus.M.xj.53.
Iudicare.V.viij.20.

L

¶ Lachryme.M.xij.v.
Lex.A.xij.38.cum ſequentibus et.D.vj.18.et.D.xij.7.et.E.viij.25.
Leo.A.xij.46.et.F.viij.et.N.iiij.8.et.P.viij.24.et.P.xij.16.27.et.P.xiij.36.et.R.j.6.7.
Leo.R.j.35.et.R.v.5.
Leena.D.xij.21.et.P.ix.13.
Lepus.O.vij.17.
Liberare.Liberatus.M.xj.53.134.cum ſequentibus.
Linx.M.xiiij.4.
Lilium.M.xij.9.
Lignum.P.ij.arti.iiij.et.iiij.iij.
Locusta.A.xv.12.et.D.xij.22.
Loqui.V.viij.12.
Lugere.Luctus.M.vj.1.cum ſequentibus.
Luna.J.vj.3.et.A.xix.4.et.A.xx.18.et.S.iij.13.et.R.v.67.
Lupus.A.xij.45.et.A.xv.17.et.A.xxvij.28.et.D.xij.26.et E.viij.25.et.F.j.18.41.et.J.vj.10.29.et.J.vij.9.et.M.viij.32.et.M.xiiij.3.et.O.v.19.et.O.vj.13.15.33.et.O.v.1.17.et.P.iiij.15.&.P.xiij.35.et.R.j.8.9.

M

¶ Manus.M.xj.129.cũ ſequẽtibus.et.O.vj.3.et.J.iij.8.9.
Malum.T.v.66.
Memorari.M.xj.arti.17.
Memento.M.j.105.
Miles marinus.A.xij.44.
Miluus.A.xxv.25.et.P.ix.4.et.P.xij.27.et.P.xiij.49.
Misereri.M.xj.124.
Moneta.M.vj.12.
Musca.D.vj.34.
Mustela.A.xij.50.
Mutare.O.vj.30.
Mus.P.vij.74.et.13.37.et T.iij.5.

N

¶ Noctiluca.J.vij.5.
Nouiſſima.M.xj.arti.xvij.et ſpecialiter.M.xj.105.cum ſequentibus.
Noctua.V.iiij.10.
Nubes.P.ij.4.et.S.xiij.18.et P.xij.2.

O

¶ Os oris.L.v.16.18.24.27.et O.vj.3.
Operarius.O.iiij.per totum.
Oſtendere.O.viij.per totum.
Oleum.P.iiij.11.
Omnia.V.viij.7.
Ordo.V.viij.7.
Ouis.P.iiij.20.P.viij.18.
Ortus.R.v.22.et.V.viij.30.55.

P

¶ Pauo.M.xiij.1.et.S.xiiij.17.et.A.xxv.32.
Pardus.D.xij.25.
Paruulus.M.xij.15.
Perdix.E.vij.16.et.A.xiiij.6.
Perdere.N.j.10.
Propriare.A.xiij.18.cum ſequẽtibus.
Perbibere.V.viij.15.
Peccare.V.viij.27.
Philomena.N.iiij.1.
Piſcis.R.vj.12.
Plorare.M.xj.84.
Port⁹.M.xiiij.2.et.A.xxvij.11.
Polus.M.iij.5.
Pulchritudo.M.xj.151.

Q

¶ Quercus.N.vj.25.

R

¶ Rana.L.v.10.et.P.xiij.37.
Ramus.P.ij.43.
Radius.G.iiij.4.
Regulus auium.A.xxv.30.
Recte.V.viij.20.
Redimere.P.ij.14.
Roſa.M.xij.7.
Rota.M.xiij.3.cũ ſequentib⁹.
Rubigo.D.xij.28.

S

¶ Saphirus.O.vj.4.53.et.E.vj.31.
Sanguis chriſti.P.ij.41.
Sagitta.D.vj.16.
Salamandra.A.xxvij.60.
Sanctitas.S.ij.1.cũ ſequẽtib⁹.
Sanitas.S.ij.5.
Stella.O.vj.2.23.et.A.xiiij.4.et.L.vij.1.
Sequi.P.ij.44.
Septem.L.vij.3.
Serpens.A.ij.2.et.J.vj.8.17.et.T.v.46.
Simia.O.vj.64.et.E.vij.13.et A.xiiij.19.et.A.xv.2.et.J.vij.4.6.et.S.xiiij.5.
Ciconia.P.xij.18.et.A.xvij.1.
Signum.J.xj.21.
Sirena.A.xv.12.et.L.j.14.et G.ij.17.et.J.vj.10.
Somnus.M.11.30.
Sol.O.vj.2.et.J.vj.3.et.G.iiij.R.v.67.
Scorpio.T.v.42.
Strutio.J.vij.4.
Scrutari.viij.38.

T

¶ Templũ.O.vj.8.et.V.viij.44.47.
Teſtudo.P.ix.4.et.A.xxv.26.29.
Teſtimoniũ & teſtes.V.viij.15
Teſtamentũ.X.j.5.7.
Triſticia.M.xj.66.67.

V

¶ Vanitas.M.xj.arti.xxiiij.
Vapor.V.vij.6.
Veſpertilio.A.xv.32.
Veritas.V.viij.12.
Ventus.V.vij.6.
Virgo.M.xij.per totum.
Vinea.O.vj.43.et.N.vj.27.et.V.viij.34.
Vipera.P.vij.66.et.D.vj.32.et.J.vj.18.et.V.xij.5.
Vincere.T.v.66.
Videre.V.viij.34.43.
Viſitare.V.viij.1.34.
Vox dei triplex.M.xj.13.
Vulpes.N.iiij.4.et.O.v.19.et O.vj.64.et.P.viij.23.et.S.iij.16.et.S.xiiij.5.et.T.ij.4.et.A.xv.13.et.D.xij.26.et.E.viij.25.et.G.ij.15.et.G.iiij.15.et.N.vj.1.et.J.vj.10.29.et J.vij.8.et.J.xiij.28.et.M.viij.15.
Vultures.R.j.33.
Viſus.J.vj.9.et.D.vj.19.et D.xij.22.24.
Vnuſquiſq3.V.viij.12.
Xp̄s.&c̄.

¶ Expliciunt Tabule libri ſequentis.

¶ Doctiſſimi viri fratris Joannis de Bromyard: ordinis predicatorꝝ: in Summā predicantiū: opus vtiqȝ cōmendatiſſimū Prologus feliciter incipit.

Predicantiū vita ſcḋm beatū Gregoriū ſup Ezech. Omelia tertia. Sonat et ardet. Sonat verbo. Ardet deſiderio. Es ergo cādens eſt predicatio accenſa. Sed de cādenti ere ſcintille prodeunt: quia de eorꝝ exhortatione verba flāmantia ad aures audientiū procedunt. Recte ergo predicatorꝝ verba appellata ſunt ſcintille: quia eos quos in corde tetigerint: incendunt. Et ſicut ſcintille ad diſtantes volant: ita predicatores non ſolū inflāmare debent pſentes ſcintillis verborꝝ: ſed etiam poſteris ⁊ diſtantibꝫ quantū poſſibile eſt, pficere debēt exemplis ſcripturarū. Unde Caſſiodorus libro ſecūdo epiſtola. xxij. Sequēs inquit etas cum aliqua opinabili nouitate ſuccedat. Nam ſi glorioſum eſt poſteris auctas extendere facultates: quāto preſtantius eſt hereditarias augere virtutes. Sicut ergo qui hereditatem augmentat aliqua inuenit ab anteceſſoribus ſibi derelicta: aliqua de ſua induſtria addit: ita in ſcribēdo inuenta ⁊ ab alijs dicta vel ſcripta: aliter ordināda

Seneca atqȝ augmentanda ſunt. Unde Seneca ad Lucillum epiſtola. lxv. Fateor a ſapiente mihi iſta acquiſita ſunt: mihiqȝ laborata ſed agamus modū patriſfamilias: faciamus ampliora que accepimꝰ maior iſta hereditas a me ad poſteros tranſeat. Multū adhuc reſtat opus: multūqȝ reſtabit: nec vlli nato poſt mille ſecula precludetur occaſio aliquid adhuc adijciendi. Cuilibet ergo nō ſolum ſibi vel ſuo tempori: ſed etiā poſteris viuendum eſt. ¶ Ad hoc habemus: ducem: exemplū ⁊ auctoritatem. Ducem habemus naturā. Sol enī ⁊ oīa luminaria quantū poſſibile eſt omnibus lucent: non ſolū preſentibus: ſed etiam poſteris noſtris lucebunt. ¶ Exemplū: illuſtriū virorꝝ vitam: dicit Imperator voluntarios inquit labores appetimꝰ: vt quietē alijs preparemus. Ut in auctē. vt diuine iuſſiones in principio Collatione ſecūda. Item dicit imperator. Oēs inquit dies ac noctes nobis cōtingit cum cogitatione degerere: vt aliquid placēs deo ⁊ amabile noſtris collationibus pbeamus. In auctētico vt iudices ſine aliquo ſuffragio in principio collatiōis ſecūde. ¶ Auctoritatē ſapientū. Antiqui enī ſapientes nō eſtimabant aliquos viuere: niſi viuerēt ad aliorꝝ vtilitatē. Unde

Seneca Seneca ad Lucillū epiſtola. lviij. Non ſibi viuit: qui nemini viuit. Idem in epiſtola. lxxxij. Paucis natus eſt qui populū ſue etatis tm̄modo cogitat. Sic etiam

Tullius loquit̄ Tullius libro de anima cap. vj. Nō inquit mihi noſtris cure eſt mihi qualis poſt mortē meam reſpublica fuerit q̄ȝ qualis hodie. Idem de offi. li. j. c. vj. pclare inquit ſcriptū eſt a Platone: nō ſolum nobis nati ſumus: ortuſqȝ noſtri partē patria vendicat: partē amici atqȝ vt placet ſtoicis que in terris gignuntur ad vſum hominū oīa creari: homines vō hominū cauſa eſſe generatos: vt ipſi inter ſe alij alijs pdeſſe poſſent. Sic etiam loquit̄ lex ciuilis dicēs ꝙ homo naſcit̄ reipublice. ff. de capti. et poſtli. reuerſis. l. poſtliminiū. §. filius quoqȝ fa. tranſfuga. in digeſto nouo. li. xj. Quibus cōcordat philoſophus primo Ethicorꝝ docēs ꝙ bonum vniuerſale diuiniꝰ eſt. Uide aliā. l. ad hec ꝯcordantē. ff. iij. 26. Sic etiā loquit̄ Paulus ad Rom. xiiij. Nemo inqt ſibi viuit ⁊c. Et ſapiens in Eccleſiaſtico. xxxiij. Uidete inqt quoniā non ſolū mihi laboraui ſed omnibus exquirētibus diſciplinā. Iſtorꝝ ergo informatus exemplo: compilationē a me prius collectam in iſto libello ad meam ⁊ aliorꝝ vtilitatē emendaui ⁊ augmentaui: ponendo certas materias ſub determinatis literis ſcḋm ordinem alphabeti: per ꝓpria capitula diſtinguendo. Et quia frequenter contingit mittere de vna litera ⁊ de vno capitulo ad aliud ꝓpt ſimilitudinē materie de qua agit̄ in loco de quo agitur ⁊ mittit̄: quotat̄ litera ⁊ capitulū ad qḋ mittit̄ et numerus in margine ſignatus ſub quo qḋ querit̄ inueniet̄. ¶ In hoc etiam opuſculo nō videtur vanum dicta ⁊ exempla inſerere de diuerſis facultatibꝫ. Quia ſicut dicit Petrꝰ bleſenſis in quadam epiſtola. Nunqȝ inquit frater verbis Petrꝰ bleſenſis.

vim faciam de qua facultate ſumant̄: dūmodo edificent ad ſalutem. Nam nec de herbis querit̄ in qua terra vel cuiꝰ hortulani cura vel cultura adoleuerint dūmodo vim habeant ſanatiuā. Nam de fabularū gentilium moralitate forma quādoqȝ eruditionis elicitur et phas eſt etiā ab hoſte doceri ⁊ ditare hebreos de ſpolijs egyptiorꝝ: ſepius tamē per exempla ponunt̄ accepta de moribus hominū: q̄ȝ de animalibꝰ vel de alijs rebus ignotis: vtpote hominibꝫ quibus loquendū et predicandū eſt magis nota et credibilioris perſuaſionis: per notiora enī debet ignotorꝝ ſcientia acquiri: frequentius etiam exempla ſunt applicata contra vicia particularia: quia generalia minus mouent ⁊ volant tm̄ ad aures: queadmodū amici generales qui tm̄ recipiuntur ad aulam: ſingularia vō volant ad cor ſicut amici ſpeciales qui recipiunt̄ ad cameram. De hoc regratiat̄ Ruth. ij. Inueni inquit grām in oculis tuis: et locutus es ad cor ancille tue. Multi loquuntur: ſed non ad cor: quia nō deuotione: ſed verborꝝ compoſitione ⁊ philoſophie oſtenſiōe aures demulcent auditorum cōtra doctrinā Auguſtini li. de cathezizandis ru- Auguſti.

dibus. Maxime inquit eſt vtile noſſe ita eſſe pponendas verbis ſententias: vt preponit̄ animus corpori: et ita male debēt meliores q̄ȝ diſertiores inuenire ſermones: ſicut malle dicunt̄ prudentiores q̄ȝ fortiores habere amicos. ¶ Eſt aliud etiam aduertendū ꝙ frequēter in hoc tractatu adducunt̄ gentiles et eorū opera in teſtimoniū veritatis. Et ſi querat̄ in doctrine chriſtiane fidei quid nobis de his que foris ſunt. Reſpōdet beatus Gregorius in moralibꝫ libro. j. ca. vj. ad cōfutan- Grego.

dam impudentiā noſtrā: gentibus homo Job ad exemplum deducit̄: vt quia obedire homo legi ſub lege poſitus deſpicit: eius ſaltem comparatione euigilet: qui ſine lege legaliter vixit. Erranti igitur homini data eſt lex: erranti vō ſub lege adducit̄ teſtimoniū illorꝝ qui extra legem ſunt: vt quia conditi conditionis noſtre ordinem ſeruare nolumus: pceptis admonemur. Et quia precepta ꝯtempſimus: exemplis cōfunderemur. Sic ergo homo ſine lege ad medium deducit̄: vt eorū qui ſub lege ſunt prauitas confundat̄: ⁊ ex actione ſecularium actio confundat̄ religionis: dum illi viuendo cuſtodiunt: q̄ ipſi ꝓmittendo cōtemnunt. ¶ Huic etiam ꝓpoſito accidit ꝙ dei virtus et ſapientia non ſolum niniuitas: verū etiam ciconiam: miluū ⁊ irundinem cōtra incredulos tempus ſuum nō agnoſcentes: in teſtimoniū criminis inuitauit: necnō ⁊ Job iumen- Job. 12. b

ta precepit interrogare: vt ratione habentibus et non vtentibus ſint in exemplū. ¶ Ex diuerſis ergo multa colligendo in vnum nō ſine magno labore: naturam Seneca

ſequor apū. Unde Seneca epiſtola. lxxxvij. apes inquit imitari debemus que ita vagant̄ et flores ad mel faciendū carpunt: deinde quicquid attulerint diſponunt: ac per fauos degerūt. Ita debemus quecūqȝ ex

diuerſa lectione congeſſimus ſeparare: melius eñ di-
ſtincta ſeruanť: deinde ad debitā facultatē ingenij in
vnum ſaporē varia illa libamenta redigere vt etiam ſi
apparuerit vnde ſumptū eſt: aliud tamen eſſe q̄ vnde
ſumptum eſt appareat. Qđ in corpe noſtro videmus
operari naturā: alimenta que accepimus q̄diu in ſua
qualitate pdurant ſtomacho oneri ſunt ac cum muta-
ta ſunt: in vires ⁊ ſanguinē tranſeunt. Idem etiā illis
quibus aluntť ingenia preſtem⁹: vt quecūq̄ hauſim⁹
nō patiamur integra eſſe. Idem epl'a. ij. Cum multa
percurreris vnū excerpe. Idē epl'a. lxxxvij. nec ſcribe-
re tm̄ nec legere debemus: altera vires conſternabit ⁊
exhauriet: de ſtilo dico: altera diluet inuicem hec alte-
rū altero tpandū eſt vt q̄cq̄d lectiōe collectū eſt: ſtilus
redigat in corpus. Ceterū quicquid in hoc opuſculo
reprehendendū eſtimať: mee aſcribatur inſufficiētie:
quicquid vo vtile: ſaluatoris ⁊ perpetue virginis at-
tribuatur clementie: ⁊ beatiſſimi doctoris Gregorij ac
patris nr̄i beati Dominici auxilijs: lectoreſq̄ p colle-
ctore p̄ces porrigāt ſalutares qđ ideo faciāt: q͛ nō mi-
nus videť pmereri p̄cum ſuffragia: qui operať cibum
qui nō perit p animab⁹ ineternū victuris q̄diu edifi-
cat hoſpitale p corpibus iterū morituris: cū teſte bea-
Grego. to Gregorio in moralib⁹. Viuificatio ⁊ pſeruatio ani-
marū ſine compatione viuificationē ⁊ cōſeruationem
excedat corpoꝝ. Neſcio inquit ſi pōt homo aliquid in
hac vita mai⁹ accipe: ignoro: an poſſit hac grā intima
maiorē deus homini aliquā coferre: q̄ vt eius miniſte-
rio peruerſi homines in melius mutentur: vt de filijs
diaboli filij dei efficianť. Cōtra forte cuiq̄ maius vide
bitur eſſe mortuos ſuſcitare: ergo ne maius erit ſuſci-
tare carnē iterū morituram: q̄ animā ineternū victurā:
ergo ne maius erit carnē reuocare ad gaudia mūdi: q̄
anime reſtituere gaudia celi: ergo ne mai⁹ erit reſtitue-
re carni bona tranſeuntia iterū peritura: q̄ anime bo-
na eterna reddere ineternum manſura. O qualis dos
qualis dignitas talem grām accipe a deo nō debuit dei
ſponſa a ſponſo ſuo dotem aliā accipere nō decuit ce-
leſtem ſpōſum ſponſe ſue aliam dotē donare: q͛ vt per
adoptiōis grām poſt multos deo filios gignere: et de
filijs ire: filijſq̄ iehēne regni celeſtis heredes aſcribe-
re. Idem ſup Ezechielē Omelia. xij. c. xxxviij. Nullū
omīpotenti deo tale eſt ſacrificiū quale eſt zelus anima-
rū. Ad idē beatus Grego. Omelia. v. ſuper euāgelia.
Plus inquit eſt verbi pabulo victurā ineternū mentē
reficere: q̄ ventrē morientē carnis terreno pane ſatia-
re. ¶ Poſtremo circa tractatū ſequentē tria ſunt aduer
tenda. Vnū q͛ leges adducte non ita in hoc opuſculo
ſcribunť: q̄tum ad quotationis modū ſicut in libris
ſolent ſcribi legiſtarū: qui digeſtū vetus ⁊ nouū ⁊ in-
fortiatum per duplex ſcribūt. ff. ⁊ totū allegāt digeſtis
In hoc vo opere: et volumine in generali et libri in
ſpeciali frequenter nomina exprimunť: ne illi q̇ dicto-
rum libroꝝ habent copiam: ſed eos vertendi magnū
non habent vſum vel experientiā in querendo qđ al-
legatur longius euagenť. Aliud q͛ exemplatū ab iſto
acceptū anteq̄ eſſet factum vel correctum in multis: ⁊
ſpecialiter in prima litera a ſequentiū diſcrepat capitu
lorum diſtinctione in exteriori articuloꝝ annotatione.
Tertium eſt q͛ frequēter fit miſſio ad ſermones tanq̄
ad materiam ſimilem vel breuius ordinatam.

Explicit Prologus.
Incipit Summa.

ABiecti et depreſſi: ſunt
quidā in hoc mundo ppria electione p̄ce-
dente: alij voluntate cōſequēte: alij volū-
tate ſemp cōtradicēte. Primi a deo exalta
bunť. Secūdi purganť. Tertij bis puni-
ent. ¶ De primo habem⁹ exemplū: ducē ⁊ auctoritatē
¶ Exēplū in his que ptingūt circa naturā inſenſibilē Arti. j.
1 Lapis eñ p̄cioſus in mari ppria natura ⁊ inclinatiōe
deprimiť: ſed a ſapiēte inuētus: exaltať. Sic q̇ ſe in ma
ri hui⁹ mūdi humiliauerit: a chriſto exaltabiť: ⁊ econ-
tra palea ⁊ putredo in mari exaltatā a ſapiēte abijciū-
tur: ſic quē mūdus exaltat chriſtus deprimit: vnde de-
poſuit potentes. Luc. j. Ducē habem⁹ vitam illuſtriū
viroꝝ. Refert Valerius li. iiij. dictoꝝ ⁊ factoꝝ memo
rabiliū ca. iiij. de Attilio ab aratro rapto: vt eſſet impe
rator romanus: ſed ille ruſtico ope attrite manus ſalu
tē publicā ſtabilierūt ingētes hoſtiū copias peſſunde-
derunt: quibus erigebanť triūphales currus: nec fuit
his rubor eburneo ſcipione depoſito: agreſtē ſtipitem
aratri repetere. Idē patet de ſancto Alexio: ⁊ Eleaza-
ro. ij. Mach. vj. qui voluntarie ibat ad ſupplicia: et de
multis alijs martyribus ⁊ cōfeſſoribus quoꝝ quilibet
dicere pōt illud Ps. lxxxiij. Elegi abiectus eſſe in do-
mo dei. ¶ Secūdi purganť ⁊ a deo recipiunť: ⁊ ad hoc Arti. ij.
permittunť deprimi: vt ab eo recipianť ⁊ exaltenť: ſi- 2
cut bonus paterfamilias pmittit granū optimū in ter
ram deijci vt creſcat ⁊ in horreū exalteť. Ad hoc etiam
pmittiť flagellari vt purgeť. Exemplū ad idem in na-
tura irrationabili: ſerpens flagellatus venenū emittit
In natura rationali: latro flagellatus veritatē fatetur
et pmittit latrocinia dimiſſurū: hoc dictat ratio: q͛ vi-
delicet infirmatus ⁊ tribulatus cauſam querit infirmi
tatis vt ceſſet ⁊ tribulatio ceſſet. ¶ Sic ſpūaliter: cum
peccatū ſit cauſa totius tribulationis ⁊ depreſſionis: il-
lud cōfitendo ceſſat qđ ſi fecerit a deo recipieť. Exem-
plū de Manaſſe. T. v. 40. ⁊ de Paulo. Et licet deus 3
permittat bonos a malis in hoc mūdo deijci: tamē alia
eſt intentio flagellantis alia permittentis ⁊ recipientis
Mundus eñ et mundiales intendunt bonis nocere:
quia contrarij ſunt operibus eoꝝ ⁊ nolunt conſentire
falſitatibus eorum: vel quia nolunt eoꝝ defectus cor-
rigere: ſed quāto ſic plus deprimunť: tanto plus a deo
diliguntť. Exemplū in moribus: afflicti et incarcerati
in regno tyranni ſemp fidē quā ſeruant vero regi ſuo
cui ipſe rebellat: vero regi cariores erunt: ſic vitricus
qui odit matrem et filium eius filiū matri adherentē
verberat: quē mater eo diligentius cum ad eam vene-
rit conſolať. Vitricus bonoꝝ eſt mūdus ⁊ mali: qui
filios dei affligunt ⁊ deijciunt: ſed ipſe eos conſolabiť
ipſo teſte qui ait Eſa. lxvj. Quomō ſi mater blandiať
filio: ita vos cōſolabor: ⁊ in hieruſalē cōſolamini ⁊ vi-
debitis ⁊ gaudebit cor veſtrū. Figura. j. Reg. xxx. Da
uid reficit ⁊ cōſolatur puerū a magiſtro ſuo crudeliter
derelictū et abiectū: ſic chriſtus ne pereat abiectus. ij.
Reg. xiiij. ¶ Tertij non corriguntť exemplū de grano Arti. iij.
putrido qđ flagello corrumpiť: nec tamē paleā dimit-
tit: ⁊ lignum induratū ⁊ ex antiquo incuruatū: citius
frangiť: q̄ ad rectitudinē reducať: ſic ⁊c̄. Exemplū in 4
natura ſenſibili de equo antiquo qui nec flagellis di-
ſcit ambulare: ſed redit ad antiquā cōſuetudinē: tales
bis punienť. Exēplū in morib⁹: latro q̇ ppť amiſſionē 5
vni⁹ auris nō corrigiť: iterum amittit aliam: in poſtre
mo vitam. Figura de Pharaone ⁊ de Herode: quos
tribulatio ad deū nō reduxit. Ezech. xxxiiij. qđ abie-
ctum eſt nō reduxit. Sed aliqui nec abiectionē eligunt

cum primis: nec eã patiẽter ferunt cũ ſecũdis: ſʒ ad eiꝰ
cõtrariũ anhelãt cũ tertijs. Cuiꝰ erroris vna eſt cauſa
qꝛ nõ reſpiciunt ad exemplar fidei: ſʒ ad exẽplar mũdi.
6 Videt em̃ alios ſuperaltatos ⁊ eleuatos ⁊ in diuerſis
dignitatibꝫ poſitos: amicꝭ ſuccurrere: ab inimicꝭ terre-
ri cogiãt vltra ſe eſſe ita ſciẽtes: ita nobiles: ita genero-
ſos: ⁊ verent̃ poſtponi ⁊ deprimi: ⁊ q̃ſi inſcij ab oĩbus
reputari: tam ab amicis q̃ʒ ab inimicis affectãt inſuꝑ
placere amicis ⁊ timeri ab inimicis: ⁊ horuʒ occaſione
aĩam ſuã periculo exponũ: q̇ eandẽ nõ redimẽt ⁊ dum
mundi fame incoſulte cõſulunt: aſſerentes ſe de fama
eoꝝ oportere cogitare aĩam ꝑpetue exponũt infamie:
ſalubriꝰ caperẽt exemplũ a Paulo: q̇ vult apud mun-
dum reputari ſtultꝰ vt ſit ſapiẽs apud chriſtũ. Ait em̃
mundi ſapiẽtibꝫ: vos nobiles: nos ignobiles: vos ſa-
piẽtes: nos ſtulti: ⁊ alibi dicit ſe oĩm peripſima vſq̃ʒ ad
7 huc. j. Coꝝ. iiij. Tales etiã ꝯſolat̃ deꝰ p Bedã ſuꝑ il-
lud Jaco. j. Om̃e gaudiũ exiſtimate fratres: ne inquit
indignemini ſi mali in hoc mundo floreãt: ⁊ vos pa-
tiemini: qꝛ nõ eſt chriſtiane religiõis ĩ hoc mũdo exal-
tari: ſed deprimi. Mali nihil habẽt in celo: vos nihil
in hoc mũdo: ſʒ ſpe illius boni ad qđ tenditis: quicq̇d
in via cõtigerit: gaudere debetis. Semꝑ em̃ nobis ni-
tendũ eſt: vt hic in abiectiõe ⁊ in celo in fruitiõe ſimꝰ
ſocij chriſti q̇ fuit opprobriũ ho[…] ⁊ abiectio plebis in
Pſ. xxj. Qui em̃ in hoc mundo ꝓ chriſto abijciunt̃: in
alio mũdo cum illo exaltabunt̃: ⁊ hoc in rõne cõſonũ:
et huic legi q̇ dicit ꝙ q̇ in vno grauat̃ in alio debet re-
leuari. ff. de iureiurãdo. l. eum q̇. i. in digeſto veteri. li.
xij. nõ erubeſcamꝰ g̊ eſſe humiles vt exaltemur. Exẽ-
plo Jacob qui non erubuit reputari deformis ⁊ pilo-
ſus Gen̄. xxvij. vt patris bñdictionẽ ꝯſeq̇ mereret̃: ita
nec nos vt bñdictionẽ illiꝰ cõſeq̃mur: qui dicit ⁊ tali-
bus ꝓmittit Ezech. xxxiiij. Qđ abiectũ fuerat reducã
ſupple vt bñdictionẽ hereditate poſſideatis. j. Pe. iij.
Sed vicʒ qui mundabit areã ſuam Matth. iij. ariſtas
Grego. a grano ſeparando. Btũs Grego. Ariſte ad alta ꝓſi-
liunt grana intus latent: ſed ariſtis cõtritis grana pa-
tent: ſic reprobi duʒ hic honores querũt: quaſi ad alta
ꝓſiliunt. Electi aũt p humilitatẽ ſe abſcõdunt: ſed qñ
reprobi cõtriti fuerũt p penã patebũt electi ad gloriã.

A.ij. ABijcere ſemper debemus
pctã ⁊ mundã ſeruare aĩam. ¶ Circa qđ duo
ſunt dicenda. Primo oñdet̃ ꝓpoſitũ. Secũdo oñdet̃ ꝙ
Arti. j. ꝓpoſitũ eſt cito faciendũ. ¶ Ad primũ ſꝑ obligamur:
tñ aliqñ ad hoc obligamur cũ maiore ſollicitudine ⁊ di-
1 ligentia ſicut cui cõmittitur camera regis vel aliquod
p̃cioſum iocale cuſtodiendun: licet ſemꝑ illud cum re-
uerẽtia cuſtodiat: tñ qñ rex eſt vẽturꝰ ad illũ locũ: cum
maiore apparatu ⁊ ob cuſtodũ maiorẽ vtilitatẽ came-
ra diligẽtiꝰ mundat̃. Et oĩa q̃ regis aſpectũ offendere
vel cuſtodũ ꝑfectũ impedire poſſent: abijciunt̃. Jta
nos q̇bus cõmittit̃ p̃cioſum iocale ⁊ dei camera cuſto-
dienda vicʒ aĩa ad dei imaginẽ facta: licet ſꝑ teneamur
eã mundã ſeruare tñ qñ deꝰ eſt ad eã vẽturꝰ cũ alio no-
no modo: vel ꝓpt̃ nr̃am ſpecialẽ vtilitatẽ: ſicut in na-
talicio ⁊ paſchate ⁊ pẽthecoſte: in quoꝝ p̄mo venit no-
ſtrã naturã aſſumẽdo. Jn ſecũdo ⁊ tertio ſeip̄m nobis
dãdo. Et iõ iſtis tpibus ſpãlius p̃parandũ eſt eiꝰ ho-
ſpitiũ: ⁊ hac de cauſa ſatis cõgrue legit̃ ante nataliciũ
illud aplĩ Rom̃. xiij. abijciamꝰ opa tenebrarũ ⁊ idua-
mur arma lucis: ſic vt in die honeſte ambulemꝰ. Sicut
em̃ alteriꝰ ſctĩ diẽ p̃cedit vigilia in q̃ hoĩes ſe diſponũt
vt digni in feſto inueniant̃: ita ſctĩ ſctõꝝ precedit totũ
tp̄s aduẽtꝰ: vt opa abijciant̃ tenebrarũ. id eſt. pctõꝝ:

qꝛ cõiter peccãtes q̃runt tenebras: qꝛ q̇ male agit odit
lucẽ: niſi forte ſuꝑbus. Hec aũt opa tenebrarũ nume-
rant̃ ad Gall'. v. Fornicatio: ĩmũdicia: inimicitie: ꝯtẽtio-
nes: ebrietates: homicidia: inuidie: qñ vicʒ vnus aliũ
odit: qꝛ lucrũ ſuũ impedit: ſequit̃ q̇ talia agunt regnũ
dei nõ ꝯſequent̃. ¶ Hec g̊ abijciẽda ſunt cito ⁊ ſine re- 2
ſumptiõe. Exemplũ in natura ſenſibili. Celum abijcit
peregrinas paſſiões: ⁊ ceruiſia ⁊ vinũ bonũ ſe purgat
et abijcit corruptionẽ: qđ ſi nõ facit: ſignũ eſt ꝙ nõ eſt
in ſe purũ nec ſanũ. Exẽplũ in natura irrõnabili. Ca-
nis ⁊ oẽ aĩal ſentiẽs in ſe malũ q̃rit illud eijcere ſtatim
et medicinã q̃rere: ſicut dr̃ ꝙ medici deuenerũt ad co-
gnitionẽ herbarũ: ſerpentẽ ledẽdo: ⁊ eũ in prato dimit- Serpens
tẽdo: ſtãtes alonge vt viderẽt ad q̃s herbas ꝓ ſanitate
declinaret: eſtote g̊ prudẽtes ſicut ſerpentes Matth. x.
Exẽplũ in natura rõnali corꝑali: hõ em̃ ſentiẽs ſe gra-
natũ: q̃rit p ſudorẽ malũ eijcere. Exẽplũ in arte: falſuʒ
fundamentũ abijciendũ eſt ⁊ corrigẽdũ: ne totũ opus
cadat: falſuʒ fundamẽtũ eſt pctm̃ ⁊ iniuſto mõ acq̇ſitũ:
ſicut in feſtis vl' falſitatibꝫ. Exẽplũ in lege mũdi. Ho- 3
ſtis regis ⁊ ꝓditor ⁊ publice bãnitus: nõ eſt hoſpitio
recipiẽdus: ſʒ abijciendus: qꝛ regũ ⁊ p̄ncipũ ꝓditores:
vel in mortẽ eoꝝ ꝯſpiratores: fautores: ꝯſiliatores vel
receptatores ſũt maxĩa pena ⁊ turpiſſima morte dãnã-
di: ſicut ptʒ. C. li. x. de receptatoribꝫ. l. j. Et. C. li. ix. ad
le. iul. maieſ. l. j. ⁊. l. q̇ſq̇s. Cũ g̊ diadolus ⁊ pctm̃ ⁊ ſer-
uus eoꝝ inquantũ tales ſint hmõi: vicʒ dei ꝓditores ⁊
de celo bãniti ſunt ab oĩbus abijciẽdi. Et multũ remu-
nerabit̃ hõ a deo: eis reſiſtẽdo ſicut multa dant̃ a rege
ei q̇ eiꝰ capit ꝓditorẽ. Exẽplũ in lege dei in q̃ leproſi p̃-
cipiunt̃ de caſtris eijci. Exẽplũ in moribꝫ hoĩm: nobi-
les ſentiẽtes fetores: dicũt abijcite iſta: ſʒ dormiẽtes fe-
tores nõ ſentiũt: ita nec ipſi fetorẽ pctĩ: qꝛ ſpũaliter dor-
miunt: ſʒ excitati ſentient. ¶ Jtẽ latrones vidẽtes regẽ 4
vel iudicẽ venientẽ: latrociniũ de collo ꝓijciũt. Et niſi
hoc faciãt qñ pñt ante tribunal iudicis cũ vellẽt nõ po-
terũt. Et multi ſic decipiunt̃: nõ ceſſantes vel reſtituẽ-
tes ſʒ ſꝑ euadere ſperãtes. Sic in ꝓpoſito: abijciamus
dũ poſſumꝰ: qꝛ hodie cantat̃. Ecce rex tuꝰ venit. Tota
applicatio patʒ. Abijcite g̊ deos alienos Gen̄. xxxv. de
tẽplo dei ſui: de aĩa p ꝯfeſſionẽ: de ſacrario cordis tene-
bras infidelitatꝭ: carnalitatꝭ ⁊ malignitatis: ſicut patʒ
ſermo. xxij. a porticu ſenſuũ. Videlicet ab oculis tene-
bras vanitatꝭ: ab auribꝫ tenebras detractõis ⁊ iuratio-
nis ⁊ ab ore ſilr̃. Ab atrio opm tenebrarũ cupiditatꝭ ⁊
crudelitatꝭ. Jaco. j. Abijciẽtes oẽm ĩmundiciã ſuã p
frequẽtẽ ꝯfeſſionẽ more antiquoꝝ bonoꝝ chriſtianoꝝ
q̇ ſepe ⁊ ſpecialit̃ in p̃cipuis ſolennitatibꝫ ꝯfitebant̃ ⁊
cõicabant. Exemplo etiã ſaracenoꝝ Jone. iij. ꝑuenit
verbũ ad regẽ niniue ⁊ ſurrexit de ſolio ſuo ⁊ abiecit a
ſe veſtimentũ ſuũ ⁊ indutus eſt ſacco ⁊ ſedit in cinere.
Nota. c. vj. 31. Et. a. xiij. 19. Et. c. vj. 3. Niſi em̃ iſta 5
opa de collo abijciant̃: in trãſitu mortis trahẽt te deor-
ſum ⁊ abijciẽt in ꝓfundũ: qđ ptʒ p hoc qđ refert beatꝰ
Grego. iiij. dialogoꝝ de q̇dã cui deꝰ oñdit in ſpũ quõ Exm̃ Grego.
mortui multas ſuſtinebãt penas: int̃ q̊s vidit q̃ſi pon-
tem artiſſimũ ſuꝑ quẽ onuſti pctĩs volẽtes trãſire: q̇ a
demonibꝫ q̇ ſub onere pctõꝝ erãt: de q̊ in Pſ. xxxvij.
Onus graue grauate ſunt ſuꝑ me: deorſuʒ trahebant̃
ad penas. Abijciamꝰ g̊ om̃e põdus ⁊ circũſtans nos
pctm̃: qꝛ iuſtũ eſt ꝙ illi ĩ tenebras exteriores a deo abij-
ciant̃: qui hic deũ p opa tenebrarũ abiecerũt: q̇ dicit. j.
Reg. viij. nõ te abiecerũt ſʒ me. Abijciũt em̃ deũ in ſe
ip̄o de tẽplo aĩe ⁊ ponũt in tẽplo diaboli: vicʒ inter vi-
liſſimas ſordes ſcilicet gule ⁊ luxurie ⁊ hmõi: q̃ ſi po-
nerent in templo materiali qđ minus eſt: reputarent̃

peſſimi chriſtiani.Abijciũt etiā eũ in mēbris ſuis pau
peres de domo expellēdo ⁊ excludēdo ⁊ male tractādo
et defraudādo.Abijciũt etiā doctrinā ſcʒ eā paruipen=
dendo:in Pſ.xlix. Proieciſti oēs ſmones ⁊c̄.cōtra il=
lud Prouerb.iij.Diſciplinā dñi ne abijcias: ſicut nec
fratres cartā hereditatis tue.Exēplo Pauli ad Gall.
ij. Non abijcio grām dei.

A.iij. AB infantia informādi ſũt
pueri timere deũ: ⁊ abſtinere ab oī pctō.Circa
1 qđ duo ſunt dicēda.¶ Primo oſtēdet intentũ multis
exēplis.Secũdo oſtēdet pena:tam nō informantiũ q̄ʒ
Ar.j. nō informatoꝝ.¶ Primũ pʒ:qꝛ tũc ſũt magꝭ apti ⁊ di=
ſpoſiti ad doctrine ſuſceptionē. Exēpluʒ in natura in=
ſenſibili plantula nouella eſt ductilis ⁊ inclinabilis ad
oēm ptē: ſic filij ⁊ filie q̄ ſunt ſic̄ nouelle plātatiōes in
iuuētute:in Pſ. cxliij. Iſta plātacula debet appodiari
virga correctiōis:ne oī vēto ꝓprie voluntatꝭ moueat.
Prouerb.xxij. ſtulticia colligata eſt in corde pueri vir
2 ga diſcipline fugabit eā.¶ Sed aliq̄n dũ appodiamē=
ta incaute circa plantaculā ponunt: eā nō ſupportāt ſʒ
opprimũt. Sic aliq̄n ipſimet parētes ſcʒ pr̄ ⁊ mr̄ aliq̄n
magr̄i:aliq̄n nutrices: infantes q̊s informare deberēt
abſtinere ab omī pctō cordis:oris ⁊ opis: ⁊ ſic ad deũ
eos erigere ſpũaliter: malo exēplo vel facto vel negli=
gentia opprimũt. Citius em̄ eos informāt in cātilenis
carnalibꝫ q̄ eos alliciũt ad amores illicitos:ꝙ̄ in his q̄
pertinēt ad deũ vel eoꝝ ſalutē.Gaudēt ⁊ ridēt de eoꝝ
iuramētis ⁊ ſcurrilibꝫ v̄bis maledicis. Gaudētes em̄
vidēt eos duci ad patibulũ inferni:ducētes eos ad co=
reas ⁊ ſpectacula in hītu laſciuo.Quotiēs eī vidēt eos
peccare ⁊ nō corrigũt eos diabolo nutriũt:de q̇bꝫ ma=
ledictꝭ in pſ.cv.Immolauerũt filios ſuos ⁊ filias ſu=
Exm̄ as demonijs. Exēplũ ad h̄ optimũ btī Gregorij in li.
Grego. iiij.c.xvij.dialogoꝝ de puero q̇nq̃ ānoꝝ quē demōes
ꝓpt̄ iuramēta de q̇bꝫ eũ pr̄ non correxerat de ſinu pr̄is
3 ad infernũ rapuerũt Sic fuit infectꝰ ⁊ ſpũalr̄ oppſſus
Alexāder magnꝰ: de q̊ refert Vincētiꝰ ī libro de infor
matiōe pueroꝝ. ſic̄ greca inq̇t narrat hiſtoria: alexan=
drũ orbis dñatorē leonidis mgr̄i ſui:nō potuiſſe vicijſ
carere in inceſſu ⁊ moribꝫ:q̇bꝫ adhuc puerulus fuerat
infectꝰ. Iux̄ illud Prouer.xxij.Adoleſcēs iux̄ viā ſuā
4 ⁊c̄.etiā cũ ſenuerit nō recedit ab ea. Et eſt exēplũ ad h̄
de ſpeclo nouo:qđ facilr̄ ꝯbit maculā indelibilē.Et de
pāno nouo recipiēte tincturā īdelibilē:ſic qđ noua te=
ſta capit ⁊c̄.Sic adoleſcēs iux̄ viā ſuā ⁊c̄.Aliđ exēplũ
ad pͥncipale ꝓpoſitũ eſt de cera molli:q̄ recipit faciliter
5 impſſionē ⁊ ſilr̄itudinē cuiuſcũq̃ ſigilli.Ad idē exēplũ
in nā irrōnali:ſic̄ de eq̊ q̄ ambulare debet.Et de boue q̊
portare debet iugũ. Et breuit̄ oēs beſtie: ⁊ aues meliꝰ
domant̄ ⁊ domeſticant̄ ī iuuētute qꝛ multa ex iſtis ī ſe=
6 nectute domeſticari nō pñt. Exēplũ in arte medicine:
anteq̄ʒ q̄leſcat morbꝫ adhibēda ē medicia ⁊ lana meliꝰ
recipit tincturā q̄ʒ pānꝰ.Exēplũ ad h̄ in moribꝫ hoīm
Seruitiũ em̄ iuuenilis etatꝭ frequēter eſt nobiliꝰ ⁊ ac=
ceptabiliꝰ:qꝛ pulchriores:mũdiores:fortiores ⁊ agilio
res ſunt:ſic iuuenes deo: qꝛ pulchriores ſunt ī aīa. vñ
Vicē.ī li.de pueroꝝ nobiliũ eruditiōe dic̄: ꝙ iuuenes
offerũt deo ſimilā ſenes furfur. Sic̄ em̄ multi in iuuē
tute docēt filios ſuos diligēter quō curialit̄ aſſiſtent ⁊
miſtrabũt potētibꝫ ad captāduʒ eoꝝ bñplacitũ:maxie
vbi ꝑ tale ſeruitiũ ſpes eſt de magna ꝓmotione. Ita a
pͥncipaliori ⁊ digniori ⁊ pͦori rōne eos informare debe
rēt quō deo ſeruirēt ⁊ placerēt:qꝛ ibi eēt ſpes de magna
ꝓmotiōe. Et ſic̄ videmꝰ vltra ꝙ charũ eſt nobilibꝫ ꝙ
filij eoꝝ nutriant̄ cũ filio regis vt bñ ſint cũ illo cũ re=
gnauerit:ita ſtudeat ꝙ filij eoꝝ nutriant̄:cũ filio dei vt
regnēt cũ illo ī regno ſuo.Sed vltra videmꝰ ꝙ oportet
ſodales filij regꝭ ī multꝭ ei cōformari ⁊ facē q̄ ipſe facit
et ludere q̄ ludit:ſic ſpũalr̄ debēt informari filij quorũ
cũq̃ ꝙ ſe ꝯformēt opibꝫ chr̄i filij regꝭ ſũmi ī hũilitate:
in mũdicia: ⁊ alijs virtutibꝫ ī iuuētute ſua:qꝛ freq̄nter
ꝯtingit ꝙ filij pauperũ ſeu ſimpliciũ q̄ cũ patribꝫ eoꝝ
ſũt nutriti ī iuuētute ī victu ⁊ veſtitu ⁊ laboribꝫ ꝓ̄ eos ī
ſenectute nō ſupbiũt:nec eoꝝ erubeſcant vitā vel opa.
Sed aliũde nutriti ī curijs regũ ⁊ nobiliũ ⁊ ibidē im= 8
pīguati:incaſtrati:ditati ⁊ dilatati: cũ ad maiorē etatē
ꝑuenerint:erubeſcũt nō ſolũ pr̄is victũ ⁊ veſtitũ ⁊ la=
bores: ſʒ ⁊ etiā nomē filꝭ ⁊ parētelā:ſic̄ pʒ infra.c.de eru
beſcētia de filio pariſiꝰ negāte patrē ſuũ. Ita ē in ꝓpoſi
to de nutritꝭ ab infantia cũ chr̄o ī pauꝑtate ⁊ alijs vir=
tutibꝫ: ⁊ de alijs nutritꝭ ī delicijs:eq̄taturis ⁊ venatio
nibꝫ q̄ neſciunt miſerias pauperũ nec experimēto:nec
doctrina: qꝛ ducunt̄ freq̄nt̄ a malis: ⁊ iō neſciũt chr̄m̄
reuereri: ſʒ deũ patrē illoꝝ ꝯtēnunt ī ſe:iuramētꝭ ī ſuis
mēbris crudelibꝫ:ſicut filij vt dictũ eſt q̄ nō ſunt nutri
ti cũ patribꝫ ſuis. Iō ſignāter dicit pr̄ nr̄ chriſtꝰ ſinite
ꝑuulos venire ad me:ſuppl̄e vt mecũ nutriant̄ ab ado
leſcētia ſua.Quia ſic̄ dr̄ Tre.iij.bonũ eſt viro cũ porta 9
uerit iugũ dñi ab adoleſcētia ſua.Aliud exēplũ ad pͥn
cipale in moribꝫ ſiue ī ꝯſuetudīe eſt de dño ſeu pr̄e qui
mane excitat ſeruũ vꝉ filiũ q̄ debʒ magnā dietā facē: ⁊
ſpecialr̄ vbi magna ſperat̄ merces ⁊ tp̄s ē breue: ⁊ vbi
multa ꝑicula ꝯtingũt in via:diligēter hortat̄: ꝙ caute
vadat:ſic ī illis q̄ dñt facē dietā ad celũ.Applicatio pʒ.
Exēplũ ad h̄ in virꝭ illuſtribꝫ veterꝭ teſtamēti ⁊ noui. 10
Dauid em̄ ſic fuit doctꝰ: q̄ ait. Deꝰ docuiſti me a iuuē
tute mea ⁊ vſq̃ nũc in pſ.lxx. Sic etiā filiꝰ ſuꝰ Salo=
mon a pr̄e ſuo q̄ ait Prouer.iiij. Ego filiꝰ fui pr̄is mei
tenellus ⁊ vnigenitꝰ corā mr̄e mea: ⁊ docebat me atq̃
dicebat:ſuſcipiat v̄ba mea cor tuũ cuſtodi p̄cepta mea
⁊ viues.Sic Thobias iunior a pr̄e ſuo.Sic ſctũs Au
guſti.a mr̄e ſua:ſic ſctũs Nicolaꝰ:ſic ſctũs Edmũdꝰ:
ſic ſctũs Ludouicꝰ rex frācie a mr̄e ſua: q̄ dicē ſolebat:
ꝙ libētiꝰ vidēt filiũ ſuũ ⁊ heredē corpalr̄ mori q̄ʒ mor
talit̄ peccare:Och nō ſic mō:qꝛ mallēt ꝙ peccarēt mor
talit̄: q̄ʒ ꝙ caput illoꝝ doleret:de q̊libet iſtoꝝ ⁊ his fili=
bus dici pōt:illđ Thob.j.Ab infantia illũ timere deũ
docuit: ⁊ abſtinē ab oī pctō.Sʒ differũt infantiũ corre 11
ctionē: aſſerētes eos nimis iuuenes ꝓ caſtigatiōe eſti=
mātes ſe totũ in poſterũ corrigere ⁊ ad bonuʒ finē eos
deducere. Sed aduertāt tales ꝙ decipiunt̄: pueri em̄
puri ſunt q̄ſi āgeli.Angeli aũt ſtatī ſe dederũt ī zelo vꝉ
bono vꝉ malo: ⁊ in h̄ adhuc ſtant.Sunt etiā calide na
ture q̄ſi ignis. Ignis v̄o cito aſcēdit vel extinguit̄: ſic
in ꝓpoſito etiā pʒ.Itē ex q̊ cito ſciũt aſſuefacē ad mala 12
et leuitates ⁊ iuramēta:q̄re neſcirēt ſe aſſuefacē ad vti=
lia:ſi eſſent informati.Et h̄ aduertāt illi q̄ iſtiꝰ ſũt opi=
nionis ꝙ faciliꝰ artē addiſcit: q̄ nihil de ea ſcit q̄ʒ male
in artis principijs vel eiꝰ ꝯtrarijs informatꝰ: qꝛ tũc oʒ
p̊ dediſcere anq̄ʒ addiſcat: qđ oñdit vegeciꝰ de re mili
tari li.iij.c.x.Sic̄ patʒ ſmo.cxlv.⁊.lxxij.docēs ꝙ mili
tes a iuuētute ſunt in arte militari exercitādi: vt arte et
nō caſu vincāt: ⁊ addit cām: faciliꝰ inq̇t eſt ad v̄tutes
nouos imbuere: q̄ʒ p̄teritos reuocare.Sic̄ arbor anq̄ʒ
curuet̄ faciliꝰ in rectitudine tenet̄: ⁊ pānus faciliꝰ reci
pit nobilē colorē: q̄ priꝰ nō recepit colorē ꝯtrariũ.No
optime.c.viij.12.Et ſer.v.11.Sic in moribꝫ aīa faciliꝰ
recipit picturas v̄tutũ ⁊ dei ſilr̄itudinē:q̄ priꝰ nō rece=
pit picturas vicioꝝ nec diaboli ſilr̄itudinē. Diabolus 13
nō libēter dimittit ſeruũ q̄ ei fidelit̄ incipit ſuire:ſicut
nec bō fac.Sʒ bō talē quantũ pōt ſibi ſtrictiꝰ obligat:

ne ad aliū recedat. Ita diabolus talē pluribꝫ ligat vin
culis pctōꝝ faciēdo magnā cathenā ex pluribꝫ anulis
14 q̊ ſeruū ſuū ducat ad infernū: vbi grā. De gula ⁊ ebrie
tate ad luxuriā: de luxuria ad debita ꝯtrahēda ⁊ nō ſol
uēda: qꝛ illa pctā ſunt ſūptuoſa: deinde ad furta: ꝑmo
minora: poſtea maiora ⁊ homicidia: poſtremo ad fur-
cas īferni: ſic̄ pꝫ ſer. xij. 7. Quot em̄ actꝰ pctōꝝ cōmittit
⁊ obligat: tot vinculis ſeip̄m diabolo ligat ḡ facit citiꝰ
qđ deꝰ p̄cipit: ꝑ Eſa. lij. Et ſolue vīcula colli tui cito:
qꝛ ꝯſuetudinē obtētā dimittere ē difficile: ⁊ q̄ſi ꝯ nām
Et h̄ ſpālr̄ ī malo: ſic̄ ptꝫ. c. viij. 11. cū ſeq̄ntibꝫ. Ubi vi
ſus eſt mētitor in iuuētute: verax ī ſenectute: ſic de fure
Sic etiā raro de luxurioſo accidit q̄n tal' ſit vel ope vel
volūtate vel cogitādi voluptate. Sic etiā de mercato-
ribꝫ: vbi etiā eſt tepidus ⁊ ocioſus ī iuuētute: ⁊ agilis ī
15 ſenectute: cū ſit q̄ſi ꝯ nām. Quō largus erit ī ſenectute
q̇ priꝰ fuit fuit tenax ⁊ auarꝰ? Quō poterit tūc ieiuna-
re: cū factꝰ fuerit q̄ſi bis infans? Oportet em̄ eū q̄ſi in-
fantē comedere. Ubi eſt q̇ totū reſtituat in ſenectute: q̇
male acq̇ſiuit ī iuuētute? Quō tūc ſobriꝰ: q̇ priꝰ fuerit
ebriꝰ? Oportet eī mane bibere: qꝛ nā ſiccior eſt: nec pōt
tūc camiſiā dimittē: qꝛ frigidus eſt: nec orare: qꝛ caput
debile eſt ⁊ pectꝰ ſtrictū ad orandū: ſꝫ nō ad garrulādū
Nec v̄bū dei audire: qꝛ ſomnolētꝰ eſt. Nec ꝑegrinare
qꝛ debilis: nec aliena reſtituē vel elemoſynas dare: ne
pauꝑ ſit. Et quō tūc poſſent metere vl' colligere q̄ priꝰ
nō ſeminauerūt nec plantauerūt? Patet ḡ ꝯſiderāti: ꝙ
iſte ſpūales infirmitates q̄ ab infantia cū hoīe creſcūt:
raro ⁊ cū difficultate ſanant̄: ſic̄ arbor diu ad vnā ꝑtē
inclinata cū difficultate rectificat̄. Nō tū̄ impoſſibile
qꝛ arbor paulatim cū potētia poſſet ad rectitudinē di-
rigi: niſi ſit tota indurata. Hec difficultas oñdebat̄ in
puero quē diſcipuli nō potuerūt ſanare ſꝫ chriſtꝰ. Cui
q̄rēti rñdit pr̄ Marci. ix. ꝙ ei accidit ab īfantia. Nota
16 p. vij. 52. 6. Itē ſer. j. 4. Et licet difficilis ſit ꝯria aſſue-
factio in ꝑncipio fit tū̄ leuior in ꝓceſſu: ſic̄ ptꝫ de arbo-
re q̄ rectificata in fine ſtat ꝯ primā inclinatiōeꝫ facilit̄.
Sic̄ etiā ei q̇ diu fuit ī tenebris: licet graue ſit in ꝑnci-
pio ex poſtfacto tū̄ delectabile ē videre ſolē. Propt̄ hec
p̄dicta ⁊ alia ꝑicula cōſultiꝰ eſt tēpeſtiue hoſpitiū celi
querere ⁊ pueros ad h̄ informare iux̄ p̄ceptū ſapiētis
Ecci. vij. Filij inq̇t tibi ſunt: erudi illos: ⁊ curua illos
a puericia eoꝝ. Filie tibi ſunt ſerua corpꝰ eaꝝ ⁊ nō oñ-
17 das hilarē faciē ad illas. Ad idē Ecci. xxx. Curua cer-
uicē eiꝰ in iuuētute ⁊ tunde latera eiꝰ dū infans eſt: ne
forte induret: ⁊ nō credat tibi ſicut p̄dictū eſt de arbore
indurata q̄ nō flectit̄. Et lignū plenū aq̄ cū accēdit̄: fu-
mū amarū emittit. Sic tales fumū murmuratiōis in
corripiētes. Sequit̄ ne des illi ꝑtātē ſuā ſcꝫ ſuijſius vel
alioꝝ bonoꝝ nimis ne eis abutat̄ ſic̄ filiꝰ ꝓdigus Lu-
ce. xv. Et ſi offendat̄: ad eiꝰ tū̄ vtilitatē eſt qđ fit. Uñ
btūs Grego. minimū inq̇t puero ſubtrahimꝰ: cui totā
Ar. ij. hereditatē reſeruamꝰ. ¶ Si v̄o nō ſic informent̄: ſꝫ vo
lūtati ꝓprie in iuuētute dimittant̄: duo mala frequent̄
ſequunt̄. Primū eſt ꝙ impoſterū ipſi ſunt parētibꝫ re-
18 belles ⁊ ꝯtrarij ⁊ tedioſi ⁊ inobediētes ⁊ ingrati. Ra-
ro em̄ viſuꝫ eſt ꝙ parētes diu gaudeāt de ꝓle male in-
formata in iuuētute: ⁊ h̄ rōnabile ſatis videt̄: ꝙ ſic̄ ipi
ꝑmittūt ꝓlē eſſe inobediētē deo: iurādo ⁊ alia turpia
cōmittēdo: ꝙ deꝰ poſtea ꝑmittat eos parētibꝫ īobediē
tes: vt in illis affligant̄ q̊s inordinate dilexerūt ⁊ male
cuſtodierūt. Qui delicate nutrit a iuuētute ⁊ a puericia
ſeruū ſuū in fine ſentiet eū ꝯtumacē Prouer. xxix. No
ta a. xxvij. 52. Et. f. v. 22. Saniꝰ ḡ eſſet filios ⁊ filias: ⁊
ſeruos ⁊ ancillas diebꝫ feſtiuis ad eccl'iaꝫ vel cāpos du
cere: q̄ꝫ ad ludos vl' tabernā: vñ Criſoſ. ſuꝑ Ioā. ome
lia. iij. Cū inq̇t ſex diebꝫ vobis: ſeptimo deo vacare de-
berēt: ad teatra ⁊ ludos eos ducit̄: nō attēdētes q̄m in
cerā mollē facilis fit imp̄ſſio: ⁊ feras a iuuētute aſſue-
faciētes: māſuetas facimus. Sicut ḡ beſtie q̄ inclinate
ſunt ad malū a nā: ꝑ doctrinā māſueſcūt: ita ecōtra ex
alia ꝑte filij ⁊ filie vr̄e: licet inclinent̄ ad bonū: ꝓpt̄ defe-
ctū doctrine pereūt: cū ḡ flēdo ꝓlis vr̄e fatuitatē vl' ma
lā fortunā reſpexerit̄ nulli niſi vobiſipſis imputetis.
Nota. f. v. 11. Scđo vita iuuenilis diſſoluta in morte
vertet̄ in dolorē ⁊ dānū ꝓpriū: ⁊ etiā parentū ⁊ in aīaꝝ
periculū vtriſq̄ꝫ ſicut ptꝫ ꝑ h̄ qđ refert Boeciꝰ de diſci Exm̄
plina ſcholariū de illo: q̇ cū eſſet iudicatꝰ ſuſpēdio: ſb̄ 19
colore q̄ſi vellet patrē oſculari: dētibꝫ pr̄is naſuꝫ abſci-
dit: eo ꝙ ip̄m in iuuētute nō caſtigauit: aſſerēs ſe ꝓpter
pr̄is defectū in illud incōueniēs incidiſſe. Ad idē fert̄ Exm̄
in li. de apibꝫ de ꝯſili: q̇ cū diu poſt mortē pr̄is infirma
ret̄: nec vellet amic̄ ſuadētibꝫ ſacr̄a recipe: ſꝫ miſer ſic
diu deſperatꝰ iacēs: ſubito clamauit. Iuuate me: iuua
te: pluries replicādo. Et circūſtantibꝫ q̄rentibꝫ: q̄re ſic
clamaret: ⁊ q̄d videret. Rñdit: nōne videt̄ patrē meū
venire cū multitudīe magna ad me occidēdū: ⁊ cū im-
petu ſurrexit q̄ſi pugnaturꝰ cū veniētibꝫ ibiq̄ꝫ ꝑcuſſus
cecidit mortuꝰ ⁊ iuit cū pr̄e ad infernū vbi multi ſunt:
qꝛ nō caſtigauerūt. Alij qꝛ nō fuerūt in iuuētute caſti- 29
gati. Iſta ꝯfirmant̄ per mortē hely: ⁊ filioꝝ eiꝰ. j. Re.
iiij. Nos tū̄ pr̄ correxit v̄bis dicēs. Nō em̄ eſt bona fa
ma quā audio de vobis: ſic̄ ptꝫ. j. Re. ij. Nō tū̄ h̄ fecit
efficaciter: ſic multi adhuc dicūt filijs nō faciat̄ ſic am
plius: ſꝫ nō efficaciter apponūt verbera. Et tū̄ q̇ parcit
virge: odit filiū ſuū Prouer. xiij. Nota bū. c. xvj. 27.
decretale de iſto Hely. Ad idē de adonia filio Dauid
iij. Re. j. Quē nō corripuit pr̄ aliq̄n dicēs q̄re h̄ feciſti
Et iō poſt occidebat̄: ſic̄ ptꝫ ibidē. c. ij. Et ſic ptꝫ īducti
ue: ꝙ filiꝰ ſtultꝰ dolor eſt pr̄is Prouer. xix. Filiꝰ v̄o bū
informatꝰ ecōuerſo. Nā cū ab infantia ſꝑ deū timue-
rit: ⁊ mādata eiꝰ cuſtodierit: nō ē ꝯtriſtatꝰ ꝯ deū Tho.
ij. Nota. c. xj. 36. Ecce ſignāter dr̄ cū ab infantia ⁊c̄. et
in ſenectute nō eſt ꝯtriſtatꝰ ꝯ deum. Quia Iob. xxvij.
Iuſtificationē quā cepi tenere: nō deſerā. Cū ḡ iuuē- 21
tutis aſſuefactio in ſenectute ſit q̄ſi lex ⁊ necc̄itas. Iuue
nes maxime ſunt cuſtodiēdi a diſcurſibꝫ ⁊ occaſionibꝫ
tētationū: qꝛ vētus vr̄ēs nouellos flores corrūpit. Et
ſi ꝑdūt florē iuuētut̄: ꝑdūt fructū boni oꝑis ī ſenectu
te. Exemplū de cete. de q̊ dr̄: ꝙ fetū ſuū nouellū vagari
nō ꝑmittit ſꝫ eū aſſociat: ⁊ tꝑe tēpeſtat̄ eū in vterū ſuū
recipit ⁊ recedēte euomit. Sic iuuenes vagare nō de-
berēt ſine bona ſocietate ſꝫ potiꝰ in domo recludi. iiij.
Re. iiij. Dū clauſa fuit mulier ī domo cuꝫ filio ſuo oīa
vaſa plena fuer̄t oleo: ſic iuuenes recluſi pleni ⁊c̄. Ge-
ne. xlij. Beniamin domi detinebat̄: alijs ꝓficiſcētibꝫ.
Ubi dic̄ glo. ꝙ iuuenes nō ſūt diſcurſibꝫ exponēdi. Li
liū qđ int̄ ſpinas redolet: int̄ manꝰ olet ⁊ pulchritudi
nē ſuaꝫ amittit Iob. xiiij. Quaſi flos egredit̄ ⁊ ꝯterit̄.
Nōne dina Geñ. xxxiiij. flos egrediebat̄: ſꝫ ꝯterebat̄ 22
ſic multi adhuc: ſunt ḡ ſenes emittēdi ad p̄dicādū ⁊ di-
ſcurrēdū: iuuenibꝫ domi retēt̄. Figura. j. Re. vj. Uac
ce portabāt arcā: recluſis vitulis ſꝫ vacce ibant mugiē
tes: ſic murmurāt q̇dē: ſi iuuenes ad labores nō emit-
tant̄. Ad idē vitulus marinꝰ eſt aīal laſciuū vt dr̄: ſal-
tans ⁊ diſcurrēs: iō mr̄ tenet eū infra mare quātū pōt:
q̇ ſi aliq̄n exit piſcator ponit ſe intra mare ⁊ ip̄m ⁊ eū ca
pit. Sic iuuenes diſcurrētes frequēter a diabolo capi-
unt̄. Iō ſaluator Luce vlti. diſcipulos et oēs in illis
ammonet dicēs ſedete in ciuitate donec īduamī v̄tute
ex alto Exo. xiij. ſctifica mihi oē ꝑmogenitū. Nō de h̄
c. xvj. 12. Et. f. vj. ꝑ totū. Itē r. v. ar. iiij. per totū.

A.iiij. Abſtinẽtia. Primo oñdeꝛ
diſtinctio. Scḋo oñdeꝛ quõ abſtinẽtia ſpecia-
Arti.j. lis multiplicitꝛ ꝓdeſt. ¶ Q̃tuꝫ ad pmũ abſtinẽtia q̃dã
eſt gñalis: q̃ ꝯſeruat coꝛ a cogitatiõibꝫ os a locutiõibꝫ:
manꝰ ab opatiõibꝫ illicitis: q̃ vicꝫ nob̃ imponitꝛ .j. ad
Theſſalo. v. Ab oñi inq̃t ſpecie mala abſtinete vos.
Arti.ij ¶ Alia eſt virtꝰ ſpecialis: q̃ nob̃ ĩponit mediũ ⁊ modũ
et mẽſurã circa delectatiões ciboꝝ ⁊ potuũ: ſicut ptꝫ p
ſctm̃ Tho. ſcḋa ſcḋe. q. cxlvj. ar. ij. Et hec nos docet ⁊
oĩbꝫ chr̃ianis multiplr ꝓdeſt. ¶ Pͦ̃o ſicut fames facit
lupum exire de nemoꝛe: ita hec lupũ infernalẽ de aĩa.
Quia Mar. ix. h̃ genꝰ demonioꝝ nõ eijcitꝛ niſi in ieiu-
1 nio ⁊ oꝛ̃one. Sꝫ ſicut canis fame fit furioſus vt dr̃: ita
aliq̃ ad lites ⁊ ꝯtentiões ieiunãt: totã domũ ꝑuertẽtes
clamoꝛibꝫ ⁊ melãcolijs. Quos ãmonet Petrꝰ. ij. Pe-
2 tri. j. In abſtinẽtia inq̃t patiẽtiã ſupple habeatiſ. ¶ Se
cũdo q2 eſt cã ⁊ ſignũ interioꝛis fecũditatiſ. ſ. ſapiẽtie et
aliarũ virtutũ. Terra eñ macilẽtioꝛ ⁊ minꝰ fimo im-
pinguata: ditioꝛa ⁊ p̃cioſioꝛa vina poꝛtat. Tale eñ vi-
nũ frequẽter creſcit q̃ſi ĩ rupibꝫ aridis. Sic abſtinẽtes
minꝰ fimo ciboꝝ ĩpĩguati et dilatati: aptioꝛes ſunt ad
ſapiẽtiã ⁊ oĩm virtutũ ⁊ ſtudioꝝ exercitiũ: ſic ptꝫ exp̃ſ-
ſe Dañ. j. ⁊ x. vbi hr̃: ꝙ pueriſ. ſ. abſtinẽtibꝫ dedit deus
ſciẽtiã ⁊ diſciplinã in oñi libꝛo ⁊ ſapiẽtia. Danieli aũt
intelligẽtiã ſomnioꝝ: nec abſtinẽtia fuit iſtiſ ſola: ꝫ mũ
dicia ⁊ vite bonitas: nec etiã nob̃ ſola ſit: vñ Iſidoꝛus
ſup Amos ꝓphetã. Qui ab eſcis abſtinẽt ⁊ male agũt
demones imitantꝛ: q̇bus eſca ſp abeſt ⁊ culpa ſp adeſt.
3 Tertio q2 eſt ſignũ ꝙ aĩa abſtinẽtis ſit ineternũ victu-
ra. Sic eñ in aĩalibꝫ ſignuꝫ eſt lõgioꝛis vite: qñ abſti-
nẽtie ⁊ laboꝛibꝫ exponuntꝛ: ita ĩ ꝓpoſito: vt eruat a moꝛ
te aĩas eoꝝ: ⁊ alat eos ĩ fame. Et ſignũ ecõuerſo eſt oc-
ciſionis: qñ ad libitum paſcuis exponuntꝛ: q2 ſm btm̃
Grego. Aĩalibꝫ mactãdis vberioꝛa paſcua ꝯceduntꝛ
Ita in ꝓpoſito deſideriũ eoꝝ attulit eis. In pſ̃. lxxvij.
Et ſequitꝛ. Ira dei cecidit ſuper eos: ⁊ occidit pingues.
A ſũmo eñ medico deſperatis oĩa ꝯceduntꝛ: q2 vita im
pioꝝ ꝓſperatꝛ: ⁊ bene eſt oĩbꝫ q̇ male agunt. Tales idẽ
experimẽtuꝫ capiãt de moꝛte eterna: qḋ q̇dã accepit de
Exm̃ moꝛte tpali. Cũ eñ infirmitate graui videret medicos
quecũq ꝫ a ꝓpeteret ſibi ꝯcedere: deſperãs de vita: dixit
gallice q̃ſi p iſtum modũ. Modo eſt bos ad pꝛatũ põt
comedere ſi vult mõ video quõ negociũ vadit: ita pñt
tales dicẽ deſperãtes de vita eterna: q2 q̇ hic facit feſtũ
ibi faciet vigiliã: ⁊ ecõuerſo: vñ Hiero. Impoſſibile ẽ
trãſire de delicijs ad delicias: hic implere ventrẽ: ⁊ ibi
mentẽ. Nota. t. v. 9. et. 29. Ad idem eſt exẽpluꝫ in ar te
medicine. In q̃ imponitꝛ infirmo abſtinẽtia: vt diutiꝰ
viuat: ⁊ ꝯ̃ infirmitates coꝛpales: q2 ſic dicit decretũ de
cõ. diſ. v. ne tales. Alimẽta olerũ ⁊ leguminũ plus va-
lent coꝛpi q̃ꝫ delicata. Exemplũ Dañ. j. dentꝛ nobis li-
gumina ad veſcẽduꝫ ⁊ aq̃ ad bibendũ: dixerunt pueri
illi: q̇ facto: poſt decẽ dies apparuerunt coꝛpulentioꝛes
vultꝰ eoꝝ. Hieronymꝰ in q̃dã epl̃a. Abſtinẽtia mr̃ eſt
ſanitatiſ: mr̃ v̇o egritudinis voluptas eſt: q2 fames cu-
rat moꝛbos q̊s gula infert. De cõ. diſ. v. nihil. vide ea-
dem diſ. multa de ieiunio ⁊ abſtinẽtia. Sic in arte aĩe:
abſtinẽtes: ſpũales euadunt infirmitates: ⁊ longã cuꝫ
4 deo vitã obtinebunt beatã Eccĩ. xxxvij. Qui abſtinẽs
eſt: adijciet vitã. Sicut g̊ bos laboꝛi et fame expoſitꝰ: ſi
ſenſum ⁊ intellectũ hr̃et: nõ murmuraret ꝙ in paſcuis
cum alijs mactãdis nõ expoſitꝰ eſt. Ita nec paup videẽ
do petõꝛes ⁊ abundãtes in ſeculo obtinere diuitias et
delicias q̃s ipſe nõ obtinet: ꝫ potiꝰ debet deo regratia-
ri cum illo incarcerato: de q̊ infra dicetꝛ. B. iiij. 17. Et

ſic diſcãt in abſtinẽtia patientiã hr̃e. Ad iſtã patientiã
etiã abſtinentiã habendã: multũ valet ſapiẽter ꝯſidera
re vitã pauperũ ⁊ ſctõꝝ: q̇ ſunt fratres nr̃i eiuſdẽ natu
re ⁊ dei filij: qui foꝛte nõ habent ſatis de pane groſſo.
Qḋ etiã in carceribꝫ inedia cruciantꝛ et alijs miſerijs.
Qualis etiã erit abſtinẽtia ⁊ fames eterna: q̃ ſpeciali-
ter guloſis infligetꝛ. Et quia diuites cõiter in hoc plus
delinquunt. Ideo ſignãter dicitꝛ Eccĩ. iij. Sapiẽs coꝛ
et intelligibile abſtinebit: ne ſcꝫ arguatꝛ a deo de ĩequa-
litate diuiſionis: ſi ipſe ebꝛiꝰ ſit: ⁊ alius eſurit ipſo me-
lioꝛ: ⁊ ſciat: cuius etiã vita eſt felicioꝛ q̃ꝫ illius q̇ come-
dit: veſcit: equitat: nã ſua voluptuoſe viuẽdo expẽdit
cum diuite: cui poſt negatꝛ gutta aque: q2 hic fecit feſtũ
Ideo ſpecialiter abſtinẽtia diuitũ cõmendatꝛ Eccſ. x.
Beata terra cuiꝰ rex nobilis eſt ⁊ cuiꝰ pncipes veſcũ-
tur in tpe ſuo nõ ad luxuriã. Ecõuerſo alijs ve q2 eſu-
riẽtes ĩplebit bonis: ⁊ diuites dimittet inanes Luc. ij.
¶ Quarto q2 cõueniẽs eſt nos ꝯfoꝛmari voluntati di-
uine: ſicut ſeruus ꝯfoꝛmatꝛ voluntati dñi ſui. Sed hec
eſt volũtas dei ſanctificatio vr̃a: vt abſtineatis vos a
foꝛnicatiõe. j. Theſſa. iiij. ¶ Quinto: ꝙ aĩaꝫ reddit foꝛ- 5
tioꝛẽ: q2 inimicũ eiꝰ ſcꝫ carnẽ debilitat. j. Pet. ij. Obſe-
cro vos tanq̃ꝫ aduenas et peregrinos: abſtinere vos a
carnalibꝫ deſiderijs q̃ militãt aduerſus aĩam. ¶ Sexto 6
q2 nos ꝯfoꝛmat bono exemplo bonoꝝ viroꝝ ⁊ factoꝝ
laudabiliũ. Primo de Ariſtotele de q̊ fertꝛ: ꝙ diſcipu-
li ſui ei recitãtes iudicium cuiuſdaꝫ magni in arte phi-
ſonomie: ꝙ vicꝫ miraretꝛ eiꝰ ſcientiã ⁊ virtutẽ: cum na-
turali diſpoſitiõe eſſet lubꝛicus ⁊ obſcuri ingenij. Re-
ſpõdit Ariſtoteles: bene de me naturaliter iudicauit: ꝫ
exercitiũ fecit me clericũ: ⁊ abſtinẽtia caſtũ. Itẽ narrat
Veleriꝰ li. j. ꝙ vſus vini romanis feminis erat inter-
dictus: ne in aliq̇ḋ dedecus laberentꝛ: ⁊ h̃ rõnabiliter:
q2 q̇d ſtultius: q̃ꝫ domui accẽſe oleũ ĩmittere: carnẽ tm̃
nutrire: vt carnis nutriantꝛ vicia: debet g̊ alimentũ eſſe
frigidũ: ne carnis caloꝛ accẽdatꝛ: vñ Hierony. in epl̃a
ad furiã. Ardoꝛ coꝛpoꝝ frigidioꝛibꝫ epulis tpandus ẽ.
Propter hoc ſancti a carnibꝫ ⁊ vino decreuerũt abſti-
nere: vt Daniel: ⁊ Ioãnes baptiſta: ⁊ btũs Dñicus: q̇
vinũ p decenniũ nõ bibit: ⁊ multi alij: vñ Berñ. Ab 7
ſtinebo a vino in q̊ eſt luxuria. Ad idẽ de Nabucho-
donoſoꝛ: de q̊ refert magr̃ in hiſtoꝛia Danielis in fine
tertie viſionis: ꝙ ad regnũ ſuũ reductus: tantũ ſe hu-
miliauit: ꝙ p ſeptẽ annos regnare noluit: ſed cõſtituit
ſeptẽ iudices q̇ imperiũ regerẽt tantũ penituit ⁊ fleuit:
ꝙ oculi eius facti ſunt q̃ſi caro a fletu: tantũ abſtinuit:
ꝙ p ſeptẽ annos panẽ nec carnẽ nõ comedit: nec vinũ
bibebat: ꝫ leguminibꝫ paſcebatꝛ: ⁊ deum celi oꝛabat de
cõſilio Danielis: huic canon ꝓhibet teſtimoniũ ꝙ vi-
delicet eiꝰ penitẽtia fuit fructuoſa. xxiij. q. iiij. Nabu-
chodonoſoꝛ. Ad idẽ Ione. iij. de rege ⁊ ppl̃o niniue: q̇ 8
ꝓpt̃ minas future tribulatiõis ĩduti ſunt ſaccis: hoĩes
et iumẽta nec comederũt nec biberũt aquã: vbi eſt chꝛi
ſtianꝰ q̇ fil̃ia faciat. Multos a regno ⁊ hereditate eie-
ctos: ml̃tos etiã incarceratos ⁊ infirmos ⁊ exules: Au
diuimꝰ cũ Nabuchodonoſoꝛ ad ſtatũ ſuũ reductos:
multas etiã tribulatiões ⁊ vĩdictas ⁊ tpales ⁊ eternas
nõ ſoluꝫ nõ timemꝰ: ꝫ ꝙ plus eſt aliq̃s ad oculũ vide-
mus. Nec eſt tm̃ q̇ agat penitẽtiã cũ niniuitis. Et ideo
ſurgent niniuite in iudicio ꝯ̃ generationẽ chꝛiſtianoꝝ
nec eſt inuẽtus q̇ rediret ⁊ daret laudẽ: niſi hic alieni-
gena ſupple Nabuchodonoſoꝛ. Oĩes alij ſunt ocioſi
quaſi nõ eſſent reducti nec ꝯducti. ¶ Septĩo q2 tpalitꝛ
ditat: ſicut patuit de quodã habẽte paruã ꝓmotionẽ:
de q̊ viri admirati quõ ſic abundabat. Reſpõſum fuit
eum hr̃e tres filias q̃ eũ ditabãt: ⁊ alio hoc negante: q2

caſtus erat ⁊ prolem nõ habebat. Rñdit primã eſſe ꝓ-
uidentiã: ſecundã abſtinẽtiã ; reſpectu ſuiꝑſius: tertiã
patientiã in illa abſtinẽtia: ſeu hilaritatẽ. Et ſic multe
9 filie cõgregauerũt diuitias Prouer. vlti. ¶ Octauo q2
ab hereditatis celeſtis nos vẽditiõe ꝑſeruat. Exemplo
multoꝝ ꝯtrario modo: q̇ voluptuoſe viuẽdo heredi-
tatẽ tꝑalez vẽdere cogunt̃: ſic multi celeſtẽ (exẽplo pri
moꝝ parẽtũ: vbi aliqñ in abſtinẽtia viuẽdo) heredita
tẽ retinẽt: ſic celeſtẽ abſtinẽter viuẽdo recuperamꝰ: vñ
beatꝰ Grego. in q̃dã omelia nos ãmonet dicẽs: q̇ inq̇t
a paradiſi gaudijs ꝑ cibũ cecidimꝰ ad hũc quõ poſſu-
mus per abſtinentiã reſurgamꝰ. Propter iſtas ⁊ alias
cõmoditates Thobias ſapiẽter docuit filiũ ſuũ Tho-
bie. ij. Abſtinere ab omĩ peccato.

A.v. ABſcõdit deus: abſcondit
iuſtus: abſcõdit diabolus: abſcõdit peccator:
Abſcondit deꝰ vtiliter: iuſtus ſapiẽter: diabolus frau-
1 dulenter: peccator damnabiliter: abſcondit deus ſacra
Arti. j. menta: potentiã clementiã: penas et gaudia.
¶ Primo ſacramentoꝝ veritatẽ ſub rebus viſibilibꝫ:
qḋ eſt indiciũ eoꝝ nobilitatis. Aurũ eñi ⁊ omĩa ꝑcio-
ſa metalla: quãto nobiliora: tãto ꝓfundiꝰ abſcõdunt̃.
Sic aĩa ſub corꝑe: ſic oĩa ſpũalia: ſic ſacramẽta abſcon
dunt̃: queadmodũ virtus ſub lapidis colore: aĩa ſub
corꝑe: vt fides habeat meritũ: vbi ratio hũana nõ pre-
bet experimentũ. Et ſm Auguſti. de doctrina chriſtia
na. In parte ſacra ſcṗtura abſcõdita eſt ſub figuris et
obſcuris: vt a laborioſis ⁊ nõ ocioſis tam ꝑcioſus the-
ſaurus inueniat̃: ſic ſacramẽta q2 nõ eſt bonũ ſctm̃ da
re canibꝫ ocioſis. Caſſiodorus ſuꝑ illud Pſ. Abſcon-
diſti timẽtibꝫ te. Solet faſtidiri oẽ qḋ voluntati ſubia-
cet: ⁊ vile oĩno credit̃: qḋ ſine difficultate ꝑſtat̃. Ideo
voluit deꝰ oĩa eſſe abſcõdita innitẽtibꝫ hũane ſapiẽtie
et ꝓprie voluntati: nõ aũt innitẽtibꝫ veritati fidei: ⁊ hu
militer querẽtibꝫ. Abſcõdiſti inq̇t veritas hec a ſapiẽti
bus ⁊ prudẽtibus: ⁊ reuelaſti ea paruulis Matth. xj.
2 ¶ Secũdo ſuã potẽtiã ſe ⁊ ſuos occidi ⁊ tribulari per-
mittẽdo et nõ vindicãdo: ſicut virtꝰ radicis in hieme
dimittit ramos nudos qui tñ in eſtate germinabũt: ſic
3 deus Aba. iij. Ibi abſcõdita eſt fortitudo eiꝰ. ¶ Ter-
cio clemẽtiaz ſuã: in hoc ꝙ ſuos multis miſerijs in hoc
mũdo exponit. Et in hoc facit ſicut pater ſapiẽs q̇ non
prebet filie vultũ hilarẽ ne ei det audaciã delinquendi
a timore patri debito recedẽdo. Ita deus oñdit nobis
vultũ triſtẽ multarũ tribulationũ Eſa. liiij. Abſcondi
4 faciem meã parũper a te. ¶ Quarto penas; q2 nec dñs
quicũqꝫ nec deꝰ diligit coacta ſeruitia. Si q̇libet vide
ret ad oculũ penas inferni vel purgatorij; iret ad ſerui
tiũ dei q̃ſi azinus ſtimulo Luc. xix. Si cognouiſſes et
tu; nũc aũt abſcõdita ſunt. Et ſic q̃ſi habẽs vxorẽ adul
terã: dum abſcõdit̃ ꝓpe cui dr̃ tñ multũ diſtare; ſubito
ſuꝑuenit: ſic abſcondã faciẽ meã ab eis. Et ꝯſiderabo
5 nouiſſima eoꝝ Deutro. xxxij. ¶ Quinto gaudia bono
rum: q2 deus nõ vult nos mercẽnarios eſſe. i. mercede
oꝑarios ⁊ pacto ꝯductos: ſꝫ ſpõtaneos: ꝓpterea abſcõ-
dita eſt ꝯſolatio ab oculis meis Oſee. xiij. Magis eñi
acceptũ eſt patri ſeruitiũ boni filij q̇ gratꝭ patri ſeruit:
q̃ꝫ ſerui cõducti: ⁊ tali ꝓuidet: licet aliqñ occulte: vt eũ
in domigerio habeat ſufficiẽter ꝓ tota vita ſua: ita vi-
6 ta vĩa abſcõdita eſt cũ chr̃o Coll̃. iij. Sed multi in ter-
renis delectati illam vitã nõ deſiderãt: q2 nihil credũt
delectabile: niſi venerea ⁊ eſculenta ⁊ hmõi q̃ guſtaue
runt: q̃ ibi nõ ſunt; ſꝫ decipiunt̃ turpiter: ſicut febrici-
tãtes in ſapore ciboꝝ: ſicut italici de ceruiſia q2 nõ gu-
ſtauerunt: ſicut vuallicus de gaudio celi; q2 non eſt ibi
potus. Sicut porcus de feſto leonis: q2 non fuerũt ibi
feces. Propter hmõi errores. Simile factuz eſt regnũ
celorũ theſauro abſcõdito Matth. xiij. ſuꝑple ab eis: et
tamẽ rõne vinci deberẽt: q2 ſicut guſtus febricitantiũ
cum ad ſanitatem venerint: ⁊ ſicut guſtus ⁊ delectatio
pueroꝝ circa fructus ⁊ hmõi: euacuat̃ cum ad ꝑfectũ
venerint. Ita iudicium illoꝝ de delectatiõe apparẽti:
et vera; ⁊ ſi parua infirmitas intantũ illoꝝ mutat gu-
ſtum; qḋ cibaria in quibꝫ tantũ delectabant̃ abominã
tur; intelligãt dei ꝑſentiã maioris eſſe virtutis ad gu-
ſtum: ⁊ iudiciũ illoꝝ in aliud mutandũ. Et ſi ipſi tan-
tam inueniãt delectationẽ in carcere: cõſulcius cogita
rent maiores eſſe in aula ⁊ dicerent cũ Pſ. O magna 7
multitudo dulcedinis tue: quã abſcondiſti timentibꝰ
te. Nota. g. j. 29. cũ ſe. ¶ Secũdo abſcõdit iuſtꝰ ſeipm̃ Arti. ij.
et oꝑa ſua ſicut ſol abſcõdit̃ nube: ſicut ſemen ab auibꝫ
et candela a vento: ⁊ merces a malo pagatore: ⁊ trutã-
nus vnã elemoſynã vt accipiat aliã: ſit elemoſyna tua
in abſcõdito Mat. vj. Et cartas ab inimicꝭ: ſic cartas 8
mãdatoꝝ dei in corde abſcõde: ⁊ theſaurus abſcondit̃
a latronibꝫ: ſic ora patrẽ tuũ in abſcõdito Matth. vj.
Exẽplo parentũ Moyſi qui eum abſcõderũt Exo. ij.
¶ Tertio abſcõdit diabolus venenũ carnalitatis ſub Arti. iij.
melle dulcedinis cupiditatis: ſub colore neceſſitatꝭ: ſi-
cut patz ſer. xxxv. 3. Superbiã: ſub colore honeſtatis.
Iram ⁊ vindictã: ſub colore iuſticie: ſic in via hac qua
ambulabã abſcõderũt ſuꝑbi. i. demones laqueũ mihi.
Sed inter hos laqueos ſpũaliores morbi ſunt pericu-
loſiores; q2 eñi minus ſentiunt̃; rarius curant̃; raro in-
uenit̃ q̇ de his rite peniteat. Sic etiã fortiores ⁊ auda-
ciores: q2 fortiſſimos inuadũt ⁊ decipiũt. Et ido ſpecia
liter ibi ẽ abſcõdita pedica eiꝰ Job. xviij. Nõ. p. v. 5.
¶ Quarto abſcõdit pctõr pctã ſua turpiter: ſicut cada Arti. iiij.
uer ſub picto ſepulchro: fimus ſb niue. Periculoſe: ſi- 9
cut apoſtema ſub pelle: ſicut ignis in grangia: ſicut la-
tro cordã qua ſuſpẽdit̃: ſicut patet. i. iij. 14. Qui abſcõ-
dit ſcelera ſua nõ diriget̃ Prouer. xxviij. Sed mirũ eſt
medico dicẽte. Iſte cibus te occidet: abſtinẽt ⁊ narrãti
de mirabilibꝫ: credũt. Sed chriſto narrãti ꝙ pauci ſũt
electi: ⁊ de penis inferni: ⁊ paulo dicenti ꝙ fornicatio
aĩam occidit: nõ credent inordinata delectatiõe dece-
pti: cum dulce fuerit in ore eiꝰ: abſcõdit illud Job. xx.
Sic g̊ cuicũqꝫ de q̃tuor ꝑdictis dirigat̃ q̃ſtio Job. xiij. 10
Cur faciẽ tuã abſcõdis. Per ꝑdicta igit̃ rñderi poteſt.
Et ſicut multi mirant̃ de ſtatu pape ⁊ principũ: qui ſi
ſcirẽt factoꝝ cauſas: nõ mirarent̃. Ita nec aliq̇s veſtrũ
de aliq̊ predictoꝝ mirabit̃: qñ clare videdit cauſas q̃re
via impioꝝ ꝓſperat̃: qñ vicz aperient̃ fardelli; ⁊ libri
cõſcientiarũ: qñ omĩa nuda apparebũt: ſicut nidus in
hieme: qñ apparebit quantũ debes illi vſurario diabo
lo q̇ tibi mutuat: modo neſcis quantũ ſed ſcies: videli
cet qñ manifeſtabit abſcondita tenebrarũ. j. Coꝝ. iiij.
Tunc eñi nihil occultũ qḋ non ſciat̃; nec abſconditũ
qḋ nõ cognoſcat̃ Luc. viij.

ABuſionis. Primo ponẽ- A. vj.
da eſt deſcṗtio. Secũdo res in q̇bus cõmittit̃
Tertio ꝑſone cõmittẽtes. Quarto pena cõmittentiũ.
¶ Quãtuz ad primũ. Abuſio ſm Auguſ. ſuꝑ illud pſ. Arti. j.
Loquent̃ aduerſus iuſtũ in ſuꝑbia ⁊ in abuſione; eſt
vti aliquo ad vſum nõ ſuum. id eſt. inordinatũ.
¶ Secũdo cõmittit̃ in bonis nature: fortune ⁊ gratie Arti. ij.
ſeu ſciẽtie. ¶ Primo in bonis nature: ſicut in fortitudi
ne: qua ordinat̃ vt fortius deo ſeruiat̃ et reſpublica et
pax defendat̃. In pulchritudine deo ſeruiat̃. Quomõ
his abutunt̃: ptz in. c. de fortitudine ⁊ pulchritudine ⁊

multis alijs locis. Sic de ingenio et de oībꝫ nālibꝫ pꝫ.
¶ In bonis fortune ſcʒ diuitijs ⁊ cibarijs: q̄ ordinant̄
ad nr̄am neceſſitatē: abutimur tn̄ ad voluptatē. In bo
nis v̄o ſpūalibꝫ: cuiuſmōi ſunt ſapiētia: ſciētia: prudē
tia: induſtria ⁊ hmōi vtimur ad alioꝝ depſſionē: ſupꝫ
biā ⁊ inuidiā cū ordinent̄ ad noſtrā ⁊ alioꝝ edificatio
Arti.iij. nē. Nota.b.iiij.ꝑ totū. ¶ Perſonas abutētes enume
rat: p̄mo Hugo.li.ij.de clauſtro aīe. ¶ Duodecim in
quit ſunt abuſiōes clauſtri in q̄bꝫ tota religiōis ſūma
corrūpit̄. Prelatus negligēs: diſcipl's inobediēs: iuue
nis ocioſus: ſenex obſtinatꝰ: monachus curialis: reli
gioſus cauſidicus: habitꝰ p̄cioſus: cibꝫ exq̄ſitꝰ: rumor
in clauſtro. lis in capl'o: diſſolutio in choro: irreuerētia
circa altare. Scd̄o Ciprīa.li.de.xij.abuſio.ſeculi. Duo
decim inq̄t ſunt abuſiones ſecl'i. Sapiēs ſine opibꝫ: ſe
nex ſine religiōe: adoleſcens ſine obediētia: diues ſine
elemoſyna: femina ſine pudicitia: dn̄s ſine v̄tute. Chri
ſtianꝰ ꝯtēcioſus: paup ſupbꝫ: rex iniquꝰ: ep̄s negligēs
Arti.iiij. plebs ſine diſciplina: ppl's ſine lege. ¶ Pena eſt ꝙ me
ret̄ priuilegiū amittere: q̄ cōceſſa abutit̄ ptāte.xj. q.iij.
priuilegiū. Et de re.iur.in.vj. Quō ḡ p̄dicta amittet:
patebit infra. Qui ḡ abutunt̄ ope gr̄e ⁊ pn̄ie in ſupbia
ſicut ait Job.xxiiij. Dedit ei tp̄s ⁊c̄. meret̄ incidere in
tp̄s iuſticie: q̄ꝛ q̄ in legē gr̄e cōmittit: fruſtra legis gr̄e
inuocat auxiliū. De vſu. q̄ꝛ fruſtra: ⁊ argumētū.xxv.
q.ij. Ita nos: vbi habet̄ ꝙ ꝓpt̄ delictū ꝑuilegio priuā
tur. Quia ſi ꝓpriū ep̄m occiderint: ꝑpetuo ep̄o carebūt
Nota.M.ix.41. Itē aliq̄n amittit̄ ꝓpter ꝯtrariū factū.
Extra de priui.ſi de terra. Et ex̄ de ꝯſtitutōibꝫ: cū acceſ
ſiſſent: ex q̄ hr̄ ꝙ ꝑuilegiati de decimis nō dandis: ſi po
ſtea dent ꝑuilegiū amittūt. Sic in ꝓpoſito: ꝑuilegiati
de nō dādo ſeipſos diabolo in baptiſmo ⁊ penitētia: ſi
ꝯtrariū faciāt ⁊c̄. Nota de h̄ optīe.a.xxiiij.13. Et.d.j.
23. Et.d.xj.32. Et.d.xij.17. Et.g.iij.10. et.M.ix.24.
Et.o.iiij.15. Et.p.vij.49. Et.v.iij.9. Itē ꝓpt̄ negligē
4 tiā. ff. de nūdinis. li.xij.l.j. Caſus q̄buſdā ꝯceſſuʒ fuit
nundinas hr̄e: q̄ꝛ ꝑ decenniū nūdinis nō ſunt vſi: ꝑui
legiū amiſerūt: ſic in ꝓpoſito q̄bꝫ cōceſſuʒ eſt infra ſpa
ciū vite. Foꝝ facē pctōꝝ in ꝯfeſſiōe: ⁊ pʒ. Itē ꝓpt̄ dānū
graue ſupueniens: vt de decimis ſuggeſtū: vbi habet̄
5 ꝙ q̄buſdā fuit ꝑuilegiū datū de decimis nō dādis: et
ꝓpter damnū ſupueniēs fuit aliter ordinatū. Sic mul
tis indultū eſt via nature longū vite ſpaciū: ſʒ ꝓpt̄ dā
nū qd̄ inde accideret ⁊c̄. viri ſanguinū ⁊ doloſi nō di
6 midiabūt dies ſuos. Itē ꝓpt̄ ſentētiā datā: vt de ſen. ⁊
re iudi. ſuborta: vbi habet̄ ꝙ lite ꝯteſtata ſi priuilegiū
ante ſententiā latā nō oſ̄dat: poſt ſibi minime valebit.
Sic in ꝓpoſito lis ꝯteſtata eſt int̄ nos ⁊ diabolū. Nos
habemꝰ ꝑuilegiū allegādi ⁊ excipiēdi ꝯ eū ⁊ dominiū
eiꝰ an̄ mortis ſentētiā diffinitiuā. Ante mortē ḡ ꝯfitere
q̄ꝛ a mortuo q̄ſi nihil perit ꝯfeſſio Ecci.xvij. Vn̄ ver
ſus. Indultū tollit neglectū crimē: abuſus. Oppoſitū
7 factū: damnū tp̄s variatū. Nota decretalē de h̄.M.
ix.41. Sed q̄d in his q̄ ſciētia ⁊ cathedra nō vtunt̄ in
labore ad quē naſcunt̄ Job.v. hō naſcit̄ ad laborē ſed
abutunt̄ in quiete ⁊ vanite: ⁊ laboris exēptiōe ⁊ nō in
fidei multiplicatōe: ſpāliter int̄ infideles: int̄ ethnicos
et publicanos ſors illoꝝ timēda eſt. Vt. C. de ſa.ſan.
ecc.li.j.l. Jubemꝰ vt nullā nauē: ibi dicit lex: ꝙ impa
tore trāſeunte ꝯ ſaracenos nulla nauis ei negabit̄: ⁊ ſi
ꝑſona etiā eccl'iaſtica nauē ei negare vel occultare pſū
pſerit: publicabit̄: ⁊ nauē āmittet. Sic q̄ nauē corpis
labori nō exponūt cū vexillario ⁊ vices gerēte impato
ris: q̄ ait. Ecce ꝯuertimur ad gētes. Patet ḡ ex p̄dictis
ꝙ abutētes vſu priuabunt̄: ⁊ ꝙ fruſtra legis inuocat
8 auxiliū: q̄ in legē cōmittit. De vſu. q̄ꝛ fruſtra. Ibi dicit
lex: ꝙ vſurariꝰ vſuras q̄s alteri vſurario tradidit: re
petere nō pōt: niſi prius vſuras ſoluat in q̄bꝫ alijs te
net̄: q̄ꝛ in legē cōmiſit. Sic q̄ in legeʒ cōmittit miſc̄die
cōtra eā faciēdo: fruſtra miſc̄diam cū diuite epulatore
in inferno inuocabit: q̄ꝛ q̄ ſine lege miſc̄die viuit: ſine
lege miſc̄die peribit. Et iudiciū ſine miſc̄dia ⁊c̄. Ja.ij.
Nota.M.ix.29. Oīmbꝫ ꝑdictis caſibꝫ legū cōcordat
lex diuina Leui.xxv. vbi deꝰ dat priuilegiū illis q̄ vē
diderint domū vel terrā infra vrbes muratas: ꝙ poſ
ſint eas redimere infra annum. Si aūt iſto priuilegio
abuſi fuerint: nunq̄ꝫ poſtea redimēdi hr̄ent ptātē. Sic
illi q̄ vēdiderūt aīam ſuā diabolo infra vrbē: ⁊ deꝰ de
dit ꝑuilegiū ꝙ infra vite ſpaciū illā redimere poſſunt.
Poſtea v̄o amittēt redimēdi facultatē: q̄ꝛ ī inferno nul
la ē redēptio. Sʒ heu de multꝭ verificat̄ illd̄ Job.xxiiij.
Dedit ei dn̄s locū penitētie: ⁊ ip̄e abutit̄ eo ī ſupbia.

A.vij. **ABſoluendi ſunt aliqui a**
papa vel eiꝰ penitētiario: aliq̄ ab ep̄o vel eius
penitētiario. ¶ Primo ḡ ponēdi ſunt caſus ꝓ q̄bꝫ mit 1
tendū eſt ad papā. Secūdo pro quibꝫ ad ep̄m. Tertio
quidē caſus dubij. Quarto pena male abſoluentiū.
¶ A papa v̄o abſoluēdi ſunt ſ̄m antiqua iura falſifi Arti.j.
cantes bullā eiꝰ. Itē incēdiariꝰ eccl'ie poſtq̄ꝫ eſt denū
ciatus q̄ frāgit eccl'iam ⁊ eſt denūciatꝰ ab ep̄o excōmu
nicatus. Itē grauis iniuria in clericū vel religioſum.
Itē qui ſpōte vel ſciēter recipit excōicatū a papa ad di
uina officia. Itē qui cōicat excōmunicato a papa in cri
mine ꝓpter qd̄ excōmunicatꝰ eſt. Ergo vbi percutiēs
clericū eſt mittēdꝰ ad papā vel ep̄m: aſſociās eū in illo
facto ad eum mittēdus eſt: q̄ꝛ participatores in crimīe
ab eodē abſoluunt̄ a q̄ principaliter excōicati ſicut pʒ
de ſen.ex.nuꝑ. Itē capellanꝰ bn̄dicēs ſecūdas nuptias
qui licet excōicatus nō ſit: mittēdus eſt tn̄ ad papā: of
ficio bn̄ficioq̄ꝫ ſuſpēſus vt de ſecūdis nuptijs.c.j. Iſta
ꝓbant̄ ī ſumma ꝯfeſſoꝝ. li.iij.ti.xxxiij.q.lxxxix. In q̄
bus caſibꝰ. Itē pape reſeruant̄ mutatio voti religiōis
et terre ſctē. Itē abſolutio ſibi reſeruata in ſtatuto. Itē
diſpēſatio irregularitatꝭ in multis caſibꝫ. Predicti v̄o
caſus ⁊ etiā diſpēſatiōes ſibi reſeruate in antiq̄ iure no
tant̄ in hijs verſibꝫ. Ad papā clerū ꝑcutiēs falſarius
vrens: eccl'iaʒ frāgens: participās ſcelerꝭ: pars: ſymon:
ſi fuerit celebrās ſentētia maiore ligatꝰ. Judex officiās
apoſtata ſi ſit ad ſacra ꝓmotꝰ: iterū vel ep̄s mutꝰ: du
plex baptiſmꝰ duplexq̄ꝫ ſacer ordo. A p̄dicta ſententia
excipiunt̄ iſti. Percutiēs clericū romā petit. Excipiunt̄ 2
Inſcius: erudiēs: leniterq̄ꝫ iocans: minor etas. Jani
tor officij p̄textu vim viq̄ꝫ repellēs: feminēꝰ ſexus: va
litudo: religioſus: ꝯiūcta feriēs: cū ꝑſona coeuntē: pau
per ⁊ inſanꝰ: inimicitias capitales. Romā petāt: opta
ta ꝓſperitate ſuis. Iſti vltimi paup ⁊ inſanꝰ: ⁊ habēs
inimicitias romā petat ⁊c̄. nō aūt alij p̄nominati. Se
quunt̄ alij verſus. Nō mittas ſeruū: ſenē: q̄ nō ſui iu
ris. Impuberē: monachā: clauſtralē: nec mulierē: ho
ſtia valde potēs: ſi pauptate grauatꝰ: ſi leuis molens:
infirmus vel capitales. Minor etas etiā preſtabit iura
mentū de eundo impedimēto ſublato. Pauper nō eſt
mittendus: q̄ ſcʒ nō habet vn̄ poſſit ad curiā ire ⁊ eſt ei
verecundū mēdicare. Preſtito igit̄ iuramēto vt dictū
eſt abſoluit̄ nec ſeruꝰ mittēdus: vt dn̄s pateret̄ graue
detrimentū. Itē qui excōicat niſi hoc faciat in ſcriptis 3
et monitiōe p̄cedēte: ⁊ cauſaʒ tāgat in ſcriptis: ⁊ copiā
tradat ſi infra menſem req̄rat̄: eſt ſuſpēſus ab ingreſſu
eccleſie: ⁊ celebratiōe diuinoꝝ ꝑ mēſeʒ: infra quē ſi im
miſceat ſe diuinis eſt irregularis. Nō aūt ſi ſolūmodo
eccleſiā ingrediat̄ ſicut pʒ de ſen.ex.in ſexto: cū medi
cinalis. in textu ⁊ glo. Et eadē forma eſt obſeruāda in 4
ſentētia ſuſpēſiōis ⁊ interdicti: ⁊ eandē penā incurrit

ↄtrariū faciēs: ſic ptȝ ibidē. Epi ỽo ad ſtatutū tenent: ħ penā nō incurrūt: ſi cōtrariū faciāt. In pdicta ỽo irregularitate ſolus papa diſpēſat. De iudicibꝫ ỽo qui
5 ſuſpēdunt ꝓpter malū iudiciū. dicet in. c. de iudi. Itē de nouo iure reſeruat pape abſolutio religioſoꝝ excōīcatoꝝ: qui miniſtrāt eucariſtiā vel extremā vnctionē vel matrimoniū ſolēniſant: vel qcūqȝ excōīcatos a canone: vel a ꝯſtitutiōibꝫ ꝓuincialibꝫ: vel ſynodalibus niſi in caſibꝫ a iure eis cōceſſis. Si ỽo aliquē de peccato abſoluāt ꝓ quo excōīcat ⁊ nō a ſententia: licet grauiter peccet: nō tñ excōīcat: ſꝫm glo. Guill. de lugduno. Sequit vel q̄ a pena ⁊ a culpa abſoluūt. Probant ħ in ſeptio de ꝓuile. ⁊ exceſſibꝫ ꝓuilegioꝝ. Religioſi. tñ dicit Jo. andree ꝙ illis q̄ ꝓuilegijs hñt domeſticos cōicare nō intēdūt ꝑ ħ ꝑiudiciū facē. Idē etiā opinat ꝙ ſufficiat religioſo: ꝙ recepturi ſacrm dicāt ſe hr̄e licētiaȝ: qꝛ nō ꝓſumunt īmeores ſue ſalutꝭ. Opinat etiā ꝙ ſufficiat: ꝙ det ſuis ſbditis licētiā in generali nō noīando
6 in ſpeciali religioſum cui eos cōmittit. Vel ꝙ etiā det in generali alicui religioſoꝝ licētiā parrochianoꝝ ſuorum. Itē quicunqȝ clericus vel religioſus facit aliquā ꝑſonā ꝓmittere: iurare: vel vouere: ꝙ ſepeliat in eccleſia ſua: vel ꝙ ſepulturā electā mutet. Vt ptȝ de penis cupiētes. in cle. in fine. Itē quicūqȝ epm ꝑcuſſerit vel
7 detinuerit: vel ſocius fuerit. De penis ſi qs in cle. Itē quicūqȝ dñi tꝑales in loco interdicto celebrare diuina cogunt: vel excōīcatos ſeu interdictos publice dū celebrant diuina aduocauerint: vel in ipſo officio retinuerint: vel ne recedant impedierint qñ ab hijs q̄ diuina celebrauerint moniti fuerint ꝙ recedant: ipſi etiā no-
8 minatim moniti q̄ nō exeūt excōīcent. De ſen. excō. in cle. grauis. Itē fratres minores q̄ etiā tꝑe interdicti recipiunt ad diuina aliquē tertij ordinis. Itē inqſitores heretice prauitatis: qui ꝯ cōſcientiā. Amore: odio: ꝑce vel ꝑcio ꝓceſſuȝ hereſis ꝯ aliquā incipiūt vel inceptū
Arti. ij. dimittūt de hereticis. ¶ Epis ỽo reſeruant de antiq̄ iure ſolēnis pnīa. Excōīcatio maior: diſpēſatio irregularitatū: q̄ ſibi cōpetūt. Sic notat ab hoſtienſ. in ſūma de diſpēſatoribꝫ īmediate añ. Ru. de ſen. excō. Itē incēdiarij. xxiij. q. viij. c. peſſimā. Itē ꝯſuetudo: vbi vicȝ de ꝯſuetudine in aliq̄ epatu aliq̄ crimia ſibi reſeruat q̄ ad abſolutionē. Nō iſta in ſūma cōfeſ. li. iij. ti. xxxiiij. q. l. vtrū ſacerdos. Itē blaſphemia publica dei ⁊ ſctōꝝ Ex de maledicis ſtatuim⁹. Itē homicidiū: qꝛ minora ſibi reſeruant ſcȝ mēbroꝝ mutilatō: ꝗ maiora. xxiij. q. viij. Si qs mēbroꝝ. De ſen. excō. cū illoꝝ. Itē violato
9 res eccliaꝝ cū effractiōe: de ſen. ex. ꝯqſti. Itē reſtitutio incertoꝝ cū magna qñtitate de iude. cū ſit. De teſtamētis tua de vſurꝭ cū tu. Itē mutatiōes votoꝝ ſcti Jacobi ⁊ minoꝝ. Nō. b. xj. 2. Itē arduū factū. Itē ſpecialꝭ retētio. Aliq̄ ỽo caſus epis reſuatos cōprehēdūt his verſibꝫ. Qui facit inceſtū deflorās aut homicida. Sacrilegus: pr̄is ꝑcuſſor: vꝭ ſodomita. Traſgreſſi voti: ꝑiurus ſortileguſqȝ. Et mētita fides: faciēs incēdia: raptor. Prolis oppſſor: blaſphem⁹: oīs adult. Pōtificē ſup his ſꝑ deuot⁹ adibit. Itē alij vſus ad idē. Dedit⁹ vſurꝭ faciēs incēdia falſi. Teſtes ſortilegi: falſari⁹ atqȝ monete tōſor: legatū impediēs: a canone victi: pditor: ac hereſim ſectās: vēdēſqȝ colūbas. Suppōnēs: partū ve necās: rerūqȝ ſacrarū. Raptor: ꝑſbro nequnt a ſimplici ſolui. Sȝ nō mlti caſus ī iſtis vſibꝫ ꝯtinent: q̄ in ſūmis nō legunt: ſic ptȝ ī ſūma ꝯfeſſoꝝ. li. iij. ti. xxxiiij. q. l. vtꝝ ſacerdos: vbi caſus epis reſuatꝭ ponant. Inter quos multi de pdictꝭ expſſe nō ꝯtinent. De nouo iure epis reſeruant. Religioſi retrahētes fideles a ſolutiōe
10 decimarū ſuaꝝ. Sic ptȝ ī cle. de penis. Cupiētes. Itē pcipit dñs papa ꝙ moneāt laicos ad ſolutiōeȝ decimaꝝ in certꝭ feſtis: ſi curati ħ petāt: ⁊ niſi iſta faciāt. Si etiā in audiētia ꝯfeſſiōis ſciēter dimiſerit ꝯſcias ꝑfitētiū de ħ informare: ſuſpēdūt ipo facto: donec ſic ꝑfitētibꝫ ſup hoc ꝯſciam fecerit ꝙ ſi ſciēter negligētes de ſic informāda ꝯſcia infra tꝑs ſuſpēſiōis pdicāt: excōīcent. Sic ptȝ de penis. Cupiētes ī cle. Itē impediēs ſeqſtratiōeȝ vel 11
fruct⁹ occupās ſeqſtratos: poſt ſnīam latā a curia de ſeqſtratiōe ad cōpēſandas. Itē q̄ ī ſdicti tꝑe ī caſibꝫ nō ꝯceſſis noīatim: excōīcatū ſeu interdictū vꝭ manifeſtū vſurariū ſepeliuit. De ſepulturꝭ eos q. in cle. Itē de religioſis q̄ decimas noualiū vꝭ aīaliū familiariū vꝭ paſtoꝝ ſuoꝝ vꝭ aīaliū: q̄ cū gregibꝫ ſuis paſcūt: vꝭ aīaliū q̄ in fraudē emūt ⁊ empta tradūt vēditoribꝫ tenēda: vꝭ illis q̄ ad ſe veniūt: nō renūciātes mūdo dātes ſe ⁊ ſua vꝭ terrarū qs ꝓ cēſu tradūt niſi ſra ſit exēpta ſic ꝑſona q̄ tradit. Et ad ħ ſciēdū ē forma ꝓuilegij īſpiciēda ſꝫm 12
Joā. andree vel q̄ qſcūqȝ alias decimas ſbtrahūt vel dare ꝓhibēt hñtes admiſtratōeȝ ſuſpēdunt: nō hñtes excōīcent: niſi infra mēſeȝ deſiſtāt. Et īfra duos mēſes ſatiſfaciāt dānificatꝭ. Addit ī glo. Joā. andree: de terrꝭ eis traditꝭ ad colēdū idē ēē iudiciū. Quia ad ħ ꝙ ꝓuilegiū de decimis nō dādis: locū teneat: oportȝ ꝙ pdiū ſit ſuū ⁊ ꝙ ſūptibꝫ ꝓprijs colat. Probant ħ de decimis: re 13
ligioſi. li. vj. Itē mōchi ⁊ canonici regulares nō hñtes admiſtratōeȝ: q̄ ad curias regū vꝭ pncipū acceſſerit: vt platꝭ aut mōſterijs dānū aliqd inferāt. Mōchi etiā q̄ infra ſepta mōſterij arma tenēt. De ſta. mōchoꝝ ne in agro ī cle. Itē qcūqȝ accipiūt vꝭ portāt habitū beginaꝝ vꝭ eas īducūt vꝭ fouēt. De reli. do. Cū de qbuſdā ī cle. Itē qcūqȝ ꝯhūt mrīmoniū in gradu ꝯſanguinitatꝭ vꝭ 14
affinitatꝭ ſciēter. Si ỽo ſciūt ſepent: ħ ſi igrāt talē gradū eſſe ꝓhibitū: adhuc icurrūt ſꝫm Joā. andree nō incurrūt q̄ in alijs ipedimētꝭ ꝯhūt. Itē religioſi moniales clerici ī ſacris ordinibꝫ ꝯſtituti mrīmoniū ꝯhētes: de facto excōīcent. Probant ħ oīa de ꝯſanguinitate et affinitate. Eos ī cle. Itē executores mortui hñficiū infra decē dies eligāt taxā hñficij vꝭ reſiduū qd ſi noluerit eligat hñficiat⁹: q̄ ỽo vltra ptē ſuā accepit: ſi ſit eps vꝭ maior ſuſpēdit. Collegiū ītdicit: ꝑſona iferior excōīcet: niſi īfra mēſeȝ reſtituāt. Probat de pbē. ⁊ dig. li. vj. ſuſcepti regiminis cura. Itē q̄ non ceſſant ceſſante ſctā mr̄e ecclia. de ſen. excō. ex freqñtibꝫ ī cle. Itē qcūqȝ 15
impediūt ordinarios ī viſitatōe monialiū vꝭ canoniſſaꝝ qñtūcūqȝ ſint exēpti niſi āmoniti reſipiſcāt: excōīcent. Itē ptātes capitanei vel rectores ciuitatū q̄ vſuras ſoluē cōpellūt: vꝭ reſtitutōes eaꝝ qñ repetunt ipediūt: aut ſtatuta ſup ħ faciūt: vel facta cuſtodiūt: niſi infra tres mēſes deleuerīt: excōīcent. Itē qcūqȝ nouā religionē inuenit: aut locū ſine licētia pape accipit: vel mutat vꝭ trāſfert qcūqȝ titulo ⁊c. ¶ Alij ỽo caſus relin Arti. iij.
quunt alijs: ħ dubiū ē qbꝫ: qꝫtuȝ ad aliqs caſus: ſic de excōīcatꝭ ſine noīm expſſiōe: ſic ꝓ furtꝭ ⁊ hmōi: q̄ fiūt ī ecclia a ſacerdotibꝫ. De talibꝫ ſꝫm Jo. mōchi ī glo. ſup bullā hñdicti: q̄ incipit inter cūctas: pñt abſoluere qui habēt ptātē abſoluēdi a pctis alijs mortalibꝫ ſuppoſi- 16
ta ſatiſfactiōe: qꝛ talis q̄ ad eccliaȝ militātē nō eſt excōīcatus: ħ q̄ ad deū: ſicut exiſtēs in mortali pctō. Et ſꝫm Bern. ſi talis celebraret: nō eſſet irregularꝭ. Argumētū ex de offi. ordi. ſi ſacerdos. in glo. Ibi eñ glo. dicit: ꝙ talis ab ecclia nō eſt vitādus. Cōtra hec videt illud de ſen. excō. cū nō ab hoīe. Ibi hr̄ in textu ⁊ glo. ꝙ talis q̄ incidit in ſententiā canonis clericū ꝑcutiēdo: vel alio mō: ⁊ ſic denūciat⁹ nō ſit: ipſe tñ qui hoc ſcit: tenet eū vitare: niſi forte illud ſciat ſolus ꝑ ꝯfeſſionē in q̄ ca- 17
ſu nō debet eū vitare in publico ħ in priuato. Sed aliud eſt de ſentētia canonis: aliud iudicꝭ: vtrobiqȝ tñ tenet eū vitare in priuato: q̄ eū ſcit inciſſe. ¶ Itē nota:

ꝙ qui ꝑcutit clericū ignorās eū eſſe clericū: nō incidit. Expſſe eſt caſus: de ſentē. excō. Si vō aliqs in clericū. Hoc dicit expſſe Innocē. ad idē ſup. c. cū nō ab hoīe. Sub iſtis vbis. Si aliqs inqt Innocēti⁹ clericū occiderit ignorās eū clericū: forte qꝛ in nocte eū occidit: nō credim⁹ eū3 excōicatū. Credim⁹ eñ neceſſe eſſe ꝙ dolus interueniat: ⁊ ꝙ clericū ſe ꝑcutere intēdat. ſ. e. Si vō qḋ p̄dictū eſt de ignorātia eſt verū vbi ē ignorātia ꝓbabilis: ſecus ſi ſit craſſa: quādo a tota patria habet̄ pro clerico qui percutit̄: tunc ignorātia ꝑcutientē non excuſat. Item ſm eundē Joannē ſuper conſtitutionē
18 inter cunctas. Sortilegiū qḋ fit cum corpe chriſti vel chriſmate: epīs reſeruat̄. ¶ Itē nota: ꝙ infirmo monēti ꝗ alias penitētias tūc pficere nō pōt: iniūgat̄ ꝙ pctā ſua elemoſynis redimat. ¶ Itē ſm glo. in cle. de ſepulturis ſup. c. dudū. Prius debet penitēti penitētia iniūgi: ⁊ poſtea abſolui: qꝛ ꝯtritio debet abſolutionē ꝑcedere: cui⁹ ſignū eſt hūilis ⁊ deuota penitētie ſuſceptio.
A. iiij. ¶ Periculū indiſcrete abſoluentiū ⁊ male abſolutoꝝ: pt3 exēplo de medico ſolū in ſupficie curāte filiū regis grauiter ad mortē vulneratū: talis curatio poſtea vertet̄ in periculū curati et curātis. Sic ſpūaliter illis de quib3 cōquerit̄ rex regū Hiere. vj. Et curabāt ꝯtritionē filie ppl̄i mei cū ignominia dicētes: pax: pax: ⁊ non
Exm̄ eſt pax: ⁊ ideo poſtea vulnus apparebit. Sicut pt3 de quodā magno ꝗ vt fert̄ habuit ſacerdotē: ꝗ in ꝯfeſſiōe eū offendere noluit: hic cū quadā die ſederet cū mult̄
19 qui ꝯquerebant̄ ꝙ cōfeſſores eis nimis eſſent auſteri: vel forte qꝛ eos abſoluere noluerūt ſ3 ad ſupiores eos miſerūt: vl̄ forte qꝛ nimis graues eis penitētias impoſuerūt: dixit: ego optimū habeo ſacerdotē ad cōfeſſorē: qui de oī facto me abſoluit: ⁊ qles ipſe volo penitētias mihi imponit. Poſt mortē vō vtriuſqꝫ: dñi ſc3 ⁊ capellani: vxore ſc3 p̄dicti dñi in capella ſola orāte: apparuit qdā hñs formā hoīs ignitā ⁊ t̄ribilē: portās aliū eiuſdē forme ſup dorſum ſuū: ⁊ ipſi dñe nimis timēti ait ꝗ portabat̄: ne timeas ego ſum marit⁹ tu⁹: ⁊ iſte portator eſt ſacerdos ꝯfeſſor me⁹ ꝗ ſicut viuentē ſupportauit in culpa: ita mortuū portat in pena: ⁊ ħ iuſtū eſt: vt ſiles ī pena ſint adulatores: ⁊ ꝗ eos dilexerūt. De qb3
20 ij. Thim̄. iiij. Predixit Paulus erit tps cū ſanā doctrinā nō ſuſtinebūt: ſ3 ad ſua deſideria coaceruabūt ſibi mgros. Tales eñ diligunt moderni dñi: tā in iudicio forinſeco: q̄3 intrinſeco ſue ꝯſciētie: ⁊ ꝯfeſſores qui eos nō offendūt veritatē faciēdo vl̄ dicēdo: ſicut patuit tpe moderno de quodā dño ſatis noto. Hic vocato ad ſe quodā ſancto viro dixit: ꝙ vellet ei confiteri: cui cū ille ſe excuſaret ⁊ inſufficientē ſe diceret ꝓ ꝯfeſſione audiēda tanti dñi: ⁊ alius excuſatiōes nō acceptaret adiecit
Exm̄ ſic. Narrabo inq̄3 vobis vnā narrationē. Accidit ſemel vnū potentē ⁊ iniurioſu3: quendā hñe ꝯfeſſorē: cui in ꝯfeſſione ſe⁊ facta ſua excuſare ſolebat: ⁊ ſe iuſtificare de duro dominio: ⁊ hmōi crudelia facta: inueniens ratiōes multas vt ei videbat̄: vbi nulla tñ erat nec poterat tot inuenire: quin cōfeſſor eū iuuaret plures iuſtificatiōes inueniēdo: ſic Jeſabel vxor regis Achab ⁊c. Et poſtea eū abſoluit ſine reſtitutione: vbi nō potuit: cōtigit dñm illū mori: ⁊ in eccleſia ſepeliri in qua cum cōfeſſor eſſet ſel̄ cū ſocio ſuo in ecclia vidit terrā tumuli moueri eū ſic alloquit̄ ꝓpt̄ tuū defectū: qꝛ verū mihi nō dixiſti: ſ3 in errore ſupportaſti: ⁊ male abſoluiſti: et ꝓpt̄ meā negligentiā qꝛ tales dilexi ſum dānat⁹: ⁊ iō iuſtū eſt vt ſis etiā ſocius pene: ſicut fuiſti culpe: ⁊ accipiens eū ꝑ caput: totā pellē cum pilis inde extraxit dicēs: iſto interſignio poteris dicere vxori et amicis meis ſtatum meū. Iſto ſic narrato adiecit: ſi vis ꝙ ſim ꝯfeſſor tuus non portabo illū rubeū capellū ꝓ te poſt mortē tuam; quo audito ei ꝯfiteri noluit: timuit eñ ne veritas eum contriſtaret: ⁊ diuertit ad adulatores. Et hoc eſt qḋ ſequit̄ in p̄dicta Pauli auctoritate: a veritate quidē auditū auertēt: ad fabulas aūt ꝯuertent̄. Cū ergo periculum falſe abſolutōis nō ſolū redundet in abſolutū ſed etiā in abſoluentē: ſanū eſt cuilibet ꝯfeſſori teneri cōſiliū apl̄i. j. Thim̄. v. vide inquit man⁹ cito nemini impoſueris neqꝫ cōicaueris pctīs alienis: de hac materia infra. c. de ordine. Nota. C. v. 18. ⁊ 27. Itē. c. vj. 10. 21
Sed quid ſi penitens paratus eſt condignā facere penitentiam: ſed confeſſor nō ei imponit ſicut debuit qs illud in alio ſeculo ſupplebit? Videt̄ ꝙ vterqꝫ ꝯfeſſor: qꝛ fuit infidelis ⁊ negligēs diſpenſator: ꝯfeſſus: qꝛ nō ſatis fecit ſm ꝙ taxatū fuit ī curia dei: qḋ ī inferiori curia nō pōt remitti. S3 obijciūt: credebat totū ferre: qbus rñdet̄. Qḋ licet qs qñqꝫ credat vulnus corpis bñ ſanatū ip̄e tñ poſtea ſentiet dānū: lic3 ħ ex medici defectu ꝯtigerit. Et licet ſeru⁹ dimittat debitū dñi ſine ſui ꝑcepto: dñs poſtea illud repetet: nō obſtāte ꝙ ali⁹ credat ſibi bene donatū vel dimiſſu3: ſicut pt3 ſer. ciiij. 6. Et ſi ponas cām hēditat̄ tue ſup hoīe3 quē credis eſſe ſapiētiſſimū aduocatū: ꝓpt̄ ipſi⁹ tñ defectū potes hereditatē ꝑdere: ſic in ꝓpoſito et pt3. In tali eñ caſu pōt cecus cecū in foueā ducere. Innocē. vō in iſto caſu dicit: ꝙ ſi ꝯfeſſor nō dat ſufficiētē pniam ſic dixet: ex igrātia: vel alio defectu: vterqꝫ in alio ſecl̄o ſupplebit. Cōfeſſor qꝛ nō eſt ſacramētoꝝ diſſipator ſ3 diſpēſator: in ꝗ diſpēſatiōe p̄ phas errat. Cōfeſſus vō nō ꝓpt̄ defectū volūtat̄: ſuppoſito ꝙ voluiſſet eā totā feciſſe ſi fuiſſet īpoſita: ſ3 ꝓpt̄ pctīi ꝑcedēs: de ꝗ nō ſatiſfecit. Si vō ꝓpt̄ rationabilē cām totā nō īponit: puta cu3 poſſet et nollet eā ꝑficere: penitēs totā ſupplebit. Nota. C. v. 13. cum multis ſequentibus. Et. C. vj. 20.

Accidie. Primo ponenda A. viij

eſt deſcriptio ⁊ origo. Secūdo ei⁹ notificande ſunt filie. Tertio ponēde ſūt ꝯditiōes illoꝝ ꝗ filias illius ſibi mrīmonio copulāt. Quarto qle officiū accidiōſi ī curia diaboli teneāt. Quīto qre vitāda ⁊ fugiēda eſt cū oīb3 filib3 ⁊ ꝯditōib3 ſuis. Sexto pena nō fugiētiū exp̄mēda ē. ¶ Qūtu3 ad p̄mū Bern. in qdā ſmōe Arti. j.
1 eā ſic deſcribit. Accidia eſt qdā animi torpor: ꝗ qs negligit bona ichoare: aut faſtidit pficē. Naſcit̄ ei inſtinctu diabolico ponēte ī corde q̄3 verecūdū ſit cōfiteri q̄3 graue pniam agere ieiunare: reſtituē ⁊ hmōi facere. Et ex tali cogitatiōe afficit̄ qdā tedio ⁊ horrore: ⁊ qdā p̄ ritū ecclīe ipatiētia. vñ Sene. inertia eſt īpatiēs ſui: ⁊ ſic affect⁹ amittit ⁊ faſtidit oēm ſpūalē ſaporē in his ꝗ dei ſunt. Et h3 qdāmō vitā ꝓpriā in tedio: vñ Sen. epl̄a.
2 xix. Vitā in odiū: ociū adducere ſolet. ¶ Predictis cōcordat Damaſcen⁹ dicēs. Accidiā eſſe triſticiā aggrauantem ꝗ ita animū deprimit: vt nihil agere libeat: ſed ex quodā tedio malo: totū deo cōmittit: cogitās ſi voluerit me ſaluare: ſaluet. Talis triſticia ſi ſit de bono fiendo: mala eſt: qꝛ in dñi eſt ſperandū adiutorio: quātūcūqꝫ multa ſint īpedimēta retrahētia: qꝛ dñs fortitudo ppl̄i ſui. Si ſit de malo in qḋ icidit vl̄ de pctō p̄terito: mala eſt ⁊ p̄ doctrinā apl̄i. ij. Coꝛ. ij. ꝗ nō vult qḋ penitēs de pctīs ſuis maiori triſticia abſorbeat.
¶ Qūtu3 ad ſcdm filie ei⁹ ſufficiēter nūerant̄ p. ſ. Tho. Arti. ij.
ſcda ſcde. q. xxxv. ar. iiij. Quaꝝ vna ē puſilanimitas ꝗ retrahit ab aggreſſu duroꝝ: ſ3 ponēdū eſt durū eternū iux̄ durū tpale. Exēplo Suſanne dicēt̄ Dan. xiij. melius eſt mihi incidere ī man⁹ ⁊c. ⁊ nō erit durū nec antiqs delicias dimittē: nec nouas pnias icipe. ¶ Alie ſūt 3
torpor: rācor: malicia: ocioſitas: ſomnolēcia: mētis importunitas: corpis inqetudo: inſtabilitas: verboſitas

Arti.iij. curioſitas:deſperatio. ¶ Cōditōes accidioſoꝝ ſūt: diu
lectū tenē: tarde eccliam q̄rere: laute comedere: multū
garrulare ⁊ alijs detrahere: inaniter ludere: vtpote q:
int⁹ vt dictū eſt ſpūale ſolaciū nō h̄z: exteri⁹ corꝑaliter
4 q̄rit: ſic patz ſer.lviij.6. Vn̄ tali cū nō ſic occupat⁹: vi-
det hora ieiunij ꝓlixior: q: q̄ſi canis ſp fameſcit: vn̄ Jo
an.caſſian⁹ in colla.patꝝ: collatiōe.x. de ſpū accidie di-
Arti.iiij. cit. ꝙ mēs ocioſi nihil cogitare nouit: q̄z de eſcis aut de
vētre. ¶ Jn curia vo diaboli officiū h̄nt camerarioꝝ:
5 ipm̄ diabolū delicate cubādo ⁊ ei⁹ mēbra ſcalpādo: q:
ſic boni mēbra ſūt chri: ita ipi diaboli a ꝑrio ſūt. ¶ Jtē
ſunt bauli ⁊ portatores diaboli: q: ſic ipi ſūt i foro pa-
rati ad oē op⁹ portādū ⁊ ſe offerūt ad ꝑducēdū: ita iſti
ſicut ptz ſer.lxj.6. ſicut ſerui a nullo ꝑducti: a diabolo
ducunt̄ ad multa. Jn lecto occupat eos circa cogitati-
ones ⁊ opatiōes luxurie: in aula gule: i taberna ebrie-
tate: in cāpo circa ficta opa. in vico circa deriſiōes. Jn
h̄ differt dn̄iū diaboli ab alijs. Quia alij iueniunt̄ qui
6 volūt miſtros ſupbos: luxurioſos: crudeles: cupidos
et hmōi: ſ raro q̄ volūt ocioſos. Diabolus vo oibus
alijs curialior: nullū refutat: ſ illos ⁊ iſtos recipit: ⁊ in-
fern⁹ nūq̄z eis deficit. O.ij.1. ¶ Jtē ſunt vaſa vacua i
diaboli celario. Jtē equi i ei⁹ ſtabulo ꝓ oī ſeſſore parati
Jnuenit em̄ domū ocioſi vacātē ⁊ aſſumit ſex ſpūs ne
q̄ſſimos ſecū: q: ad ſeptē mortal● facilit̄ eū ſecū ducit.
¶ Jtē ſunt milui diaboli: milu⁹ em̄ dī q̄ſi molliter vo
lans ſic ipi lente faciūt: ⁊ q: ſp cū miluo murmurāt di
cēdo vi vi: q̄re ſic affligor q̄re ſic verāt me in laborib.
¶ Jtē ſūt canes venatici ⁊ famelici ſm̄ oēs ſenſus: q:
aures fameſcūt rumores: ocli vanitates: guſtus ſapo-
res: tact⁹ imūdicias. vn̄ Hiero. i epl'a ad demetriadē
7 virginē. Jn deſiderijs vt legim⁹ eſt oīs ocioſus. ¶ Jtē
ſicut canes antiq̄ i coq̄na ⁊ i ſole iacētes ꝑmittūt mu-
ſcas q̄ſi pforare aures ſuas: ſic iſti: vt ptz in coq̄na dia
boli in lecto molli ⁊ calido diu iacēdo: ſic ptz ſer.xlvij.
2. muſcas infernales recipiūt.i. peſſimas cogitatiōes ⁊
diaboli tētatiōes plurimas q̄ aīas lacerāt. vn̄ Jo.caſſi
anus in colla.patrū. Apud egyptū inq̄t ab antiq̄s pa-
tribus facta ē ſnīa: opantē monachū demone vno pulſa
ri: ocioſuz vo innūeris ſpiritib deuaſtari: q: cū ſit ſu-
perb: timide inuadit audaces: ne vincat̄: ⁊ fortit̄ timi-
dos: ſicut ꝑdictū eſt de cane: ⁊ iō more canis eis miſtra
bit̄: pelle.i. bonis tpalib detractl ⁊ diuiſis: in q̄ diuiſi-
one ſpūs ē ſathane: caro vermiū: mām̄ona regis: vni-
ca plus duplici: ps ſua cuiq̄z placz: ⁊ ſic teſte Sen̄. ociū
Arti.v. ſine lrīs mors ē. ¶ Quito ptz ꝙ ab oīb fugiēda ē. Pri
8 mo: q: ſic terra iculta ꝑducit ſpinas ⁊ generat herbas
nociuas ⁊ ſtans aq̄ putreſcit ⁊ fetet: ⁊ veſtis a tinea co-
medit̄ ⁊ ferrū nō vſitatū: rubigo ꝯſumit: ſic ſpūalr. vn̄
Seneca in q̄dā epl'a: vita hūana ferri ꝑditōez tenet qd̄
9 niſi exerceas: rubigo ꝯſumit. ¶ Scdo: q: vermes ifer-
nales introducit in aīam: ſic pz ſer.lxxj.7. Sic em̄ dor-
mieti ⁊ torpēti in locis amenis q̄nq̄z coluber os intrat
ita ſpūal'r ⁊c. Jō Hiero. ām̄onet dicēs: ſp aliq̄d facito
ne diabolus te ocioſuz iueniat. Jn tali g̅ ſpūali ſopore
Exēm̄ cōſtituti multū tenent̄ eos excitātib. Exēplo cuiuſdā
phi de q̄ fert̄ ꝙ librū fecerit de laude muſce q: cuz colu
ber ipm̄ itrare vellet: muſca caſu momordet labia ſua:
⁊ ſic eū a ſomno excitauit. Sz ſpūalis excitator: dicēdo
illud.j. Pe.v. Sobrij eſtote ⁊ vigilate: ⁊ illd̄ aplī: Exur
ge a mortuis q̄ dormis: frequēter reportat malas gra-
10 tes: q: odio habuerūt: corripientē Amos.v. ¶ Tertio
q: infatuat ſicut ptz ſer.liij.6. q: ſic in luto detētus cuz
curru ſuo deū ⁊ trāſeūtes i adiutoriū inuocabat: ⁊ ipe-
met noluit ad currū manū ponē: q: noluit ſe inq̄nare
nec pedes madefacere: cū tn̄ ipemet ſufficeret ad currū
extrahendū. Jta multi clamāt ad deū dicētes: dn̄e ſal-
ua me: adiuua me: educ me de iſto pctō. Alteri etiā di-
cūt ora ꝓ me: ⁊ ipſimet ſi vellēt ſola ꝯfeſſiōe poſſent ſe-
ipſos liberare: ⁊ nolūt. Sūt ſicut catt⁹ q̄ diligit piſcē: ſ
nō vult madefacere pedes: ⁊ ſicut fatu⁹ q̄ cadēs in aq̄
cū pene ſubmergeret̄: inuocabat ſctm̄ Nicolaū: ⁊ ipe-
met noluit man⁹ de ſinu educere ad liberandū ſeipm̄:
q: frig⁹ erat: ſic ptz ſer.liij.6. Caſſiodorus in eplīs: ſic
nā duris laborib inſtruit: ita ꝑ ocia torpentia fatuat̄.
¶ Quarto q: ꝑditorie boīez detinet ſb̄ ſpecie ſocietatl 11
dū lucrū ſpūale amittit: ⁊ dū diabolus ignē pctī in do
mū aīe ſupponit: imo dū ipm̄ occidit: ⁊ dū etiā dānuz
incurrit maximū: q: argentū ⁊ alia ſel'amiſſa recupare
pōt iterū idē: nō aūt idē tp̄s qd̄ ꝑdit. Et iō ſapiēs dicit
Damna fleo rerū ſ plus fleo dāna dierū. ¶ Quito q: 12
multl pctīs obligati ſum⁹. Refert em̄ macrobi⁹ in ſa-
turnalib quē impator Auguſtus cū audiret ſe multl
debitl obligatū: ꝓiecit a ſe culcitrā ſup quā ſolebat dor
mire: rn̄dēs quō inq̄t delicate ⁊ ocioſe dormire pōt tot
debitl obligat⁹ quō g̅ tā delicate dormire pn̄t nobiles
moderni: cū q̄cq̄d comedāt vel bibāt ꝓ magna pte ſūt
de mutuo. Vel quō dormiet pctōr cu⁹ aīa obligat̄ dia
bolo ⁊ etne pene: ⁊ cuius hereditas celeſtl ē in ꝑditōis
periculo: ⁊ cu⁹ dies breues ſūt ⁊ miſerijs pleni. Diſca
mus g̅ a formica: diſcam⁹ ⁊ a fatuo amore vl' cupidita
te veratl: magna ⁊ fortit̄ opari i amore dei. Quia teſte
btō Grego. in omelia de.ſ.ſ. Amor dei nō eſt ocioſus:
opat̄ em̄ magna: ſi eſt: ſi aut opari renuit: amor nō eſt.
¶ Sexto q: ē ſpūalis īfirmitas ſignificata ꝑ illū habē- 13
tē manū aridā Mat.xij. ⁊ bn̄ dicit manū: q: man⁹ or-
dinata ad deū ⁊ bona opa ſola arida ē: ⁊ ſic de pede ita
illi podegra tenent̄ i his q̄ dei ſunt: q: cōiter ſunt tepi-
diores ad ea q̄ dei ſunt: ſicut ſmones audiēdos ⁊ alia
vtilia: ad ſpectacula ⁊ vana ſūt velociores: pedes eīn il
loꝝ ad malū currūt Prouer.j. Et man⁹ illoꝝ ſanguie
plene ſunt Eſa.j. Et lingua loquar: eſt g̅ peſſima para
liſis: q: reddit boīez impotētē in his q̄ ad deū ⁊ aīe pti
nēt ſalutē: cūcta q̄ ſpm̄ iuuāt fugiūt ⁊ carnis curā pfi-
ciūt i deſiderijs. ¶ Septio: q: ē medicia diaboli: ipe ei 14
eos informat: ꝙ ſi amitterēt ſudores ſuos ⁊ dormitio-
nes matutinales: morerent̄ ⁊ infirmarent̄. Sic ptz de Exēm̄
illo q̄ oī nocte iacēs: de matutinis excuſauit ſe ſudore:
iuꝫ cui⁹ lectū cuz abbas vna nocte trāſiret tpe matuti-
narū: vidit duos medicos inferni cuz duob flabellis
ſb̄ lecto ei⁹ carbones accēdētes: ⁊ q̄rēti cām̄. Rn̄derūt
ad faciendū iſtuz ſudare: ne ad matutinas ſurgat: quē
cū abbas excitaſſet ⁊ ei ſuū ꝑiculū itimaſſet: optime ſe
impoſterū correxit: ⁊ ita ſanū ſe iuenit poſtea ſurgēdo
ſicut pri⁹ ſudādo. Hoc etiā expimēto videm⁹: ꝙ ſur-
gentes media nocte ⁊ mane ⁊ parce viuētes longioris
vite ⁊ pulchriores ſunt. Patet g̅ ꝙ diabolus ē medic⁹
mēdax. Et licz accidia ab oīb fugiēda ſit: marie tn̄ ab
eccl'iaſticl ⁊ a virl religioſis vt ad modū auiū nō ſegni-
ter volātiuz: ſ ad modū philomene: die noctuq̄z cātā-
tis. De eis verificetur illud Ps̄.viij. volucres celi ⁊c.
Hic nō de ſctō Karolo magno impatore q̄liter oī no-
cte ſurrexit. ¶ Octauo: q: nauē vite nr̄e ſb̄mergit: nau- 15
te em̄ min⁹ ſcioli: laborioſi tn̄ ⁊ diligētes: cū naue eua-
dūt: vbi magl ſciētifici in arte tepidi ⁊ negligētes ſub
merguntur: ſic in arte aīe maximi clerici negligētes circa
ſalutē aīe in infernū demergunt̄: vbi paupes laici dili
gētes ſaluāt̄. Sic g̅ in naui clamāte oēs currūt ⁊ null's
ſe excuſat: ita deo clamāte ꝑ ſe ⁊ ꝑ alios: ⁊ ſacriſta pul-
ſante: nullus ſe excuſet: dicēdo ecclīa non fugiet a nob
bn̄ inueniem⁹ eā: ſ h̄ aduertatl: ꝙ dū chriſt⁹ dormie-
bat: nanis periclitabat̄ fluctib: ita virl eccl'iaſticis te-
pide agētib q̄ ob ecclīe nauē regēdā ſatis care ꝑducū-
tur: q: nlli hoim̄ q̄ciora recipiūt ſtipēdia nec pinguio

ra. Sed heu Crisostō. dicit sup Joā. omel. xxxvij. Oēs
inquit sollicitantur de factis suis. s. manētes: nauigātes:
agricole: iudices: ⁊ nos frā ibitam⁹ dei: ⁊ nihil eoꝝ q̄
Ar.vj. dei sunt sapim⁹. ¶ Ultimo tales punient̄ i corpe qd in
ordinate dilexerūt: ⁊ ī aīa: ⁊ sic erit de eis: sicut de mul
tis temere diligētib⁹ nemora sua intantū ꝙ nulli pmit
tit inde aliqd auferre: ⁊ post mortē illoꝝ veniūt ad ma
16 nus alioꝝ q̄ totū destruūt. Sic de nutrientib⁹ carnē ⁊
ab oīb⁹ laborib⁹ quantū pnt pseruātib⁹: quā vermes
postea totalit̄ destruūt Ecci. x. Nō cū morit̄ heredita
būt eū vermes. Et in aīa etiā puniet̄ cū demone de cui⁹
familia vt supra dictū est extiterūt: sicut ptz ser. lxxj. 7.
De⁹ enī ordinauit tria genera hoīm. s. laborātes sicut
agricolas ⁊ artifices ad supportandū totū corp⁹ ecclīe
ad modū pedū: milites ad defendendū ad modū ma-
nuū: clericos ad regendū ⁊ ducendū ad modū oculoꝝ.
Et oēs p̄dicti fidelit̄ statū suū tenentes: sunt de dei fa-
milia. Diabolus vō inuenit q̄rtū gen⁹. s. accidiosos q̄
in nullo ordine sunt nec laborāt cū rusticis nec discur-
rūt cū mercatorib⁹: nec pugnāt cū militib⁹ nec orāt vel
cantāt cū clericis. Jō ibūt cū abbate suo cui⁹ ordinis
fuerūt scz diabolo: vbi nullus ē ordo: ꝫ sempitn⁹ hor-
17 ror. Justū enī est vt ab eo cui fuerūt: mercedē recipiāt
christ⁹ enī solūmō opatios vocabit ⁊ pmiabit. Et sicut
christ⁹ laboratorib⁹ dicet: venite ad me oēs q̄ laborat͂
Mat. xj. Et illis dabit regnū suū ipo dicēte: ⁊ ego di-
spono vob regnū: Sic diabolus dabit ociosis suis re-
gnū suū. qd pulchre ōndit̄ p exēplū de rege pigerrimo
Exm ⁊ sūme tales diligēte. Hic triū filioꝝ pigriorē voluit
heredē facē: sic ptz ser. x. 4. Jsti ḡ reqsiti quātū eēnt pi
gri. Prim⁹ dixit: ego tā piger suz: ꝙ nolo pedē de igne
q̄ cōburit̄ retrahē: ḡ mihi debet̄ hēditas. Nō ait scōs
ꝫ mihi: q2 duct⁹ ad suspendiū ⁊ corda ligata ad collū:
cū sit mihi dat⁹ gladi⁹ ad cordā scindendā ⁊ sic mortē
euadere possim: nolo p̄ pigricia. Terti⁹ ait īmo mihi
debet̄ hereditas: q2 iacēs in lecto supin⁹ cū pluuia descē
dat i vno oculo: eū claudere nolo. ¶ Spūalit̄. Prim⁹
fili⁹ est q̄ hz pedē affectōis ad aliqd pctū vel malā so-
cietatē: vbi sentit se cōburēdū eternalit̄: nec tn̄ vult se re
trahere. Scōs ducit̄ a diabolo ad patibulū īferni cor-
da verecūdie de pfessiōe faciēda ⁊ pfusione: cui dat⁹ est
gladi⁹ lingue ad pfitēdū: nec vult eā scindere. Terti⁹
recipit in oculo corpali guttas infernales. i. visiōes at
trahētes ad malū: ⁊ ī oculo cordis cogitatiōes turpes:
nec vult oclos claudere. Jō oīb⁹ trib⁹ debet̄ hereditas
18 inferni: q2 oīb⁹ sufficit. ¶ Exēplū quō tales hereditate
celesti priuant̄. Videm⁹ ser. lxxj. 7. de duob⁹ vicinis
mercātib⁹ adinuicē quoꝝ vn⁹ est caut⁹ ⁊ cupidus ⁊ di
ligēs in factis suis: ali⁹ vō negligēs. Prim⁹ paulatim
supplātauit aliū de hereditate sua: Sic de carne q̄ pcu
piscit aduersus spm̄ ⁊ est diligēs circa facta sua si aīa
sit remissa: cito supplātabit eā de hereditate sua. Quia
⁊ a seruo pigro iussit dn̄s Mat. xxv. auferre talētū ⁊ h
iustū est: q2 q̄ nolunt militare: nō accipiēt stipēdiū: ⁊ q̄
nō vult studere auferent̄ ab eo libri: ita q̄ nō vult i grā
pficere: auferet̄ grā ab eo ⁊ glīa. Et arbor q̄ nō fructi-
ficat: ponit̄ in ignē. Et regnū celoꝝ vim patit̄: iō tepi-
di nō rapiūt illud: nec brauiū capit q̄ nō bn̄ currit nec
palmā: nisi legitime certauerit. Nec mirū debet alicui
videri qd p̄dictū est: ꝙ vicz de⁹ nō dabit regnū suū pci
osis q2 nō est aliqs nr̄m q̄ libēter daret asino: vel gar-
cioni vel eq̄ vel falconi ocioso cibū vel etiā cani. Nec
rex q̄ntūcūq3 larg⁹ vult dare hēditatē nō eūti secū ad
pugnā qn̄ vocat̄. Sz dicūt illud regnū est nob emptū
sanguīe chrī. Sicut ptz ser. xlix. 10. Jta si de⁹ emisset ti-
bi vnā liberatā in mōsterio: ⁊ eēs ita ociosus ꝙ nolles
eā q̄rere: posses eā amittē. Sic in ꝓposito q̄ abutit̄ illa
emptiōe. Nota ad h. A. vj. 3. vsq3 ad finē caplī. Sz si-
cut dn̄s terren⁹ dat aliqn̄ ocioso cibū ad diē vel certū
tps: ꝫ nō libēter diu eū tenet vel ad magna pmouet:
sicut ptz ser. cvij. 11. Jta nec de⁹: licet det h tpalia: nō tn̄
eterna. Nō plura. c. de ocio. Nō de mā accidie ser. c. x.

Accedere : accedite ad eū A.ix.
volūtarie: reuerēter: integraliter ⁊ pseuerāter
¶ Volūtarie sicut famelicus ad cibū Ezech. x. Jpsi ac Arti.j.
cedēt ad mēsam meā: q̄rū vicz spūalis stomachus scz
pscie nō est grauat⁹ pctīs. Jō q̄ accedūt ad dn̄m sctifi
cant̄ Exo. xix. Jtē sicut dubi⁹ in cā magne hereditatis
ad legisperitos: ⁊ discipl's ad magr̄m: ⁊ cecus ad illūi-
nantē: ⁊ infirm⁹ ad medicū: vulnerat⁹ ad cyrurgicū i
periculo ⁊ tribulatiōe existēs ad liberatorē: Sic acces-
serūt discipli Matth. viij. dicētes salua nos perimus.
¶ Exēplū ad h habem⁹ in nā in q̄ oīa pmpte accedūt
ad suū finē: sicut lapis deorsū: ignis sursum: nr̄ aūt fi-
nis christ⁹ est. Jtē in pfusione ⁊ in oīni arte volūtarie
accedūt ad lucrū: ⁊ clerici ad bona p̄benda. Et si acce-
dunt ꝓpē tpalia ⁊ nō eterna bona: pessime lecatrices ⁊
fatui electores: ⁊ citius vadunt ad mundū vocantē q̄3
christū. Errāt sicut ouis q̄ periit: q̄ citi⁹ vadit ad occi-
sorē habentē ramū veridem ī manu: q̄3 ad pastorē. Et
tales q̄ accedūt ꝓpter tpalia: illis habitis recedūt sicut
demon habita capa ⁊ capucio nō plus opabat̄. Jta tn̄
multi ditati plus ōndunt deuotiōis: q̄3 tn̄ añ ōnderūt.
¶ Secundū sequit̄ ex pmo. Ex q̄ tot auantagia inue- Arti.ij.
nit in eo digne accedens. Justū est vt digne accedat̄ ⁊
reuerēter: ꝙ vicz accedēs nō habeat faciē interiorē cō-
sciētie turpē: nec anhelitū fetidū p vba illicita vel iura
mēta: nec man⁹ sanguinolētas p malas opationes.
¶ Qui accedūt ad dn̄m sctificant̄. Et h intelligit̄: sicut Arti.iij.
ptz. A. ij. ⁊. iiij. Primo corde mūdo Ecci. vj. Jn oī aīo
tuo accede ad eū. Secūdo aure: ipm audiēdo: sicut ser
uus dn̄i mādata Exo. xx. Accessit Moyses ad caligi-
nē in q̄ erat de⁹: ⁊ ibi didicit mādata. Sic oculis: sic oī-
bus sensib⁹ mūdatis. Quia legit̄ Leui. xxj. Precipitur 3
oīs q̄ habet maculā: nō accedat. Sed heu Hugo li. de
xij. abusionib⁹ dicit. Accessit ad Jesum Petr⁹: accessit
et Judas: accesserūt discipli: accesserūt ⁊ milites cruci-
antes: accedūt ⁊ puersi sacerdotes: sicut patebit infra.
¶ Quarto stabiliter: cū stabili ꝓposito iterū nō peccā- Arti.iiij.
di: ad Heb. x. Accedam⁹ cū vero corde Ecci. ij. Fili ac
cedēs ad fuitutē dei sta. s. stabiliter. Sic accesserūt an
geli ⁊ ministra. ei Mat. iiij. ¶ Predicta sunt facienda
plus ꝓpē bonū ꝓpriū. Sz q2 lucrū illud nō videt̄ oculo
corpali sicut lucrū terrenū: multi lente accedūt sicut ca
nes nō vidētes pdā. Sed in h nō est sequendū exēplū
canū ꝫ poti⁹ oīm artificū: q̄ licet finē laboris oculo cor
porali nō videāt; mētali tn̄ apprehēdentes fortiter ad
opus accedunt. Sic nos Ecci. vj. quasi is qui arat ⁊ q̄
seminat accede ad illā ⁊c.

Accipietis virtutē supue- A.x.
niētis spūsscti in vos: ⁊ erit̄ mihi testes Act. j.
Primo donū pmittit. Accipietis. Secūdo preciū exp-
mit: spūsscti. Tertio fuitiū reqrit. Eritis mihi testes.
¶ Quātū ad primū debem⁹ accipe q̄ de⁹ dat: ⁊ redde- 1
re q̄ reqrit: ⁊ fugere q̄ minat̄. Quia fm Hugo. li. de
arra anie. Oīs vox seu loqla christi est triplex. Et il-
la triplici voce totū mundū vocat. Prima dicit: accipe
beneficiū. Secūda redde debitū seruitiū. Tertia fuge
tormentū. Prima est famulātis. Secūda est āmonētis
Tertia cōminātis. Prima est delectabilis. Secūda ra-
tionabilis. Tertia timorabilis. ¶ Primo ḡ videndū
quid dat de⁹. Secūdo q̄d accipiunt hoīes. Tertio q̄d

reddendū eſt ⁊ q̃re. Quarto pena ingratoꝝ de acceptꝫ.
Arti.j. ¶ Primo dat deꝰ bona nature: ſicut ptꝫ. P.xxiij.9. ſcꝫ
2 aīam rōnabilē: corpus cū oībus ſenſibꝫ: ⁊ aīam cū po-
tentijs. Dat etiā bona fortune: exteriora ſcꝫ ⁊ oīa q̄ in
mundo ſunt: ſolē ⁊ lunā ⁊ cetera elementa. Bona etiā
gr̄e oībus offert ſicut patꝫ infra. c. de gr̄a. Dat etiā bo-
na gl̄ie: ſcꝫ miniſteriū angeloꝝ: ꝓpriū etiā filiū incarna
tum ⁊ mortuū: ⁊ etiā ſpm̄ ſctm̄: ⁊ ſic patet illud Jac. j.
Dat om̄ibus abundanter.
Ar.ij. ¶ Quātuꝫ ad ſecundū: q̇d vicꝫ accipiūt hoīes. Eſt ſciē-
dū: ꝙ primū bonū ⁊ ſecundū: oēs cōiter accipiūt q̇bus
offerunt᷑: qꝛ nec in illa dei loquela ſurdi ſunt: ſicut ptꝫ
M.xj.13. Nota. S.xiij. arti.j. Tertiū vͦ ⁊ quartū nō
oēs accipiūt: ſꝫ ſolūmō q̇ habēt diſpoſitōes q̄ ſequunt᷑
3 Primo habētes innocētiā: qꝛ cum dei imaginē cuſto-
diunt impollutā: q̄ſi filij pr̄i deo aſſimilant᷑: ⁊ ideo eiꝰ
accipiēt hereditatē Ps̄.xxiij. Innocēs manibꝫ ⁊ mun
do corde hic ac. ⁊c̄. ¶ Secūdo agētes penitentiā: qꝛ ta-
les ſunt q̄ſi mēdici q̇ merent᷑ elemoſynā accipe Act. ij.
Penitentiā agite et accipietis dona ſpūſſcti. ¶ Tertio
obedientes ⁊ operarij: ſicut ſerui mercedē. j. Coꝝ. iij.
4 Vnuſq̇ſqꝫ ꝓpriā mercedē ac. ⁊c̄. ¶ Quarto pugnātes
cōtra tentationes ⁊ mūdi falſitates: ſicut milites ſtipē
dia ꝓ victoria Jaco. j. Btūs vir q̇ ſuffert tētationē ⁊c̄.
et alibi. Eſtote fortes ī bel. ⁊c̄. ¶ Quinto miſericordes
ſicut dn̄i recipiētes hereditatē alicuiꝰ in eoꝝ neceſſita-
te a dn̄is recipit᷑ in ſua neceſſitate. Matth. x. Qui reci-
pit iuſtū in noīe iuſti mer. ⁊c̄. ¶ Sexto volūtarie pau-
peres: qꝛ dant qđ amant: ſicut g̊ qui non dat qđ amat:
nō accipit qđ deſiderat: ita a ꝯtrario. Qui dat qđ amat
accipit qđ deſiderat. Matth. xix. Om̄is qui reliquerit
5 domū ⁊c̄. cētuplū accipiet ⁊c̄. ¶ Septimo ꝑſeuerātes
ſicut curſor brauiū in termino vie. j. Coꝝ. ix. Oēs qui
dē currimꝰ ſꝫ vnus accipit brauiū Gloſa. ꝑſeuerans.
Om̄is q̇ ſic diſpoſitꝰ petit: accipit. Om̄is inq̇t q̇ petit
accipit Luc̄. xj. Et ideo ꝯueniēter dī in ep̄la: ꝯfitemini
alterutrū. Et in euāgelio petite: q̄ſi diceret: p̄mo diſpo
natis aīam in q̄ recipiat᷑: ⁊ poſtea petite. Acceperūt et
ipſi ſingulos denarios Matth. xx. Qui aūt aliter pe-
tit: nō accipit. Jaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo ꝙ ma
le ⁊c̄. Jaco. j. Non ergo exiſtimet homo ille gr̄am pro
gr̄a ꝙ accipiat aliquid.
Arti.iij. ¶ Quātuꝫ ad tertiū. Quilibet ſm̃ illud qđ recipit tenet᷑
reddere: ⁊ totū in eiꝰ expēdere ſeruitiū q̇ dat: ⁊ ei totuꝫ
6 attribuere: ⁊ ideo in p̄dicta auc̄te Matth. xx. Accepe-
runt: ⁊ ip̄i ſingulos denarios dei bona data a deo de-
nario cōparant᷑: q̇ habet figurā circularē: ſic illa a deo
ſunt ⁊ in ip̄m reflectēda: ſicut patebit infra in capitulo
de gratitudine. Sicut g̊ aliq̇d de mari ad nubes mittit᷑
vt iterū fluat: ſic iſta ad deū refundēda ſunt: vt plura
iterū dent᷑. Deꝰ em̄ abundāter dātibꝫ ſibi ⁊ ſuis: abū-
dantiꝰ dabit. Et q̇ in modico eſt fidelis ⁊ gratꝰ: ſupra
multa ꝯſtituet᷑: ⁊ in hoc in bona ꝑte aſſimilant᷑ eligēti
bus ⁊ ꝓmouētibꝫ ad gradus epiſcopales: q̇ largos et
libēter dantes libētius eligūt ⁊ ad maiora ꝓmouent:
Exm̄ nō aūt cōiter parcos. Vn̄ cuꝫ in quadā electiōe fieret
mētio de q̇daꝫ in ep̄m eligēdo. Rn̄dit aliꝰ: nō illū: qꝛ
nimis timidus eſt qꝛ ſolus de nocte non cubabit: alio
nomiato: nec illū inq̇t: qꝛ nimis audax eſt: qꝛ audet ſo-
lus cū capellano comedere in maxia aula totiꝰ ciuitatꝫ
Et ſic primo incōtinētiā: ſecūdo parcitatē obiecit: ⁊ ſic
innuit ꝙ ei q̇ noluit minꝰ dare: nequaq̄ꝫ maiꝰ daret᷑.
Date g̊ de acceptis ⁊ dabit᷑ vobis: ⁊ h̄ eſt ꝯſonū ⁊ legi
7 nature ⁊ etiā legi gratitudinis ⁊ legi curialitatꝫ. ¶ Pri
mo legi nature: ſtomachus em̄ peſtifer eſt q̇ m̄lta reci-
pit ⁊ accepta virtualit᷑ ꝓut eoꝝ vtilitas req̇rit nō diui
dit ⁊ cōicat: qꝛ alit᷑ ex ſic excepto ⁊ retēto m̄lti generant᷑
morbi. Sic p̄nceps vel p̄latꝰ vel q̇cūqꝫ diues: vel mul
ta accipiēs ⁊ cupide ſibi ip̄i incorporās. de q̊ Hier. iiij.
Ventrē meū doleo: multa ſibi ⁊ corꝑalia ⁊ ſpūalia cō-
gregat incōmoda. ¶ Secūdo legi gratitudinis apud 8
quē ingratꝰ de acceptꝫ: fit indignꝰ de accipiēdis: ⁊ talis
etiā apud hoīes modus inoleuit loq̄ndi: neſciuit inq̇-
unt mihi grates dicē: vel nō ſuiuit: vel debitū nō red-
didit ꝓ tali dono vel ſtipēdio: iō ꝑ me poſterioribꝫ in-
eternū p̄uabit᷑: ſeu carebit. ¶ Tertio legi curialitatꝫ: ſi-
cut ptꝫ Ser. xj. 6. 10. Incuriale em̄ eſt in oī curia ⁊ dei
et hoīm ſꝑ accipe ⁊ nunq̄ꝫ dare: hr̄e ſꝑ manꝰ apertas:
et aures intētas qn̄ dī accipe ⁊ totū claudum ⁊ ſurdū:
qn̄ dī date datū accipe ⁊ dantē repellere: ſꝑ petē ⁊ nū-
q̄ꝫ regratiari. Sic ſpūalr̄ in curia dei m̄lta a deo accipe
et parū ſibi vl̄ ſuis dare. Talis deficit in cōputo qn̄ in
iudicio aperient᷑ libri de receptꝫ ⁊ expēſis. Nota. T. v. 9
17. in afflictiōe orare: ꝓceſſiōes facē: miſſas cantare: ⁊
habito qđ deſiderat᷑ ſiue ſit aeris ſerenitas: ſiue ꝓ pace
nūquid aliq̇d tale facē ſilr̄ ad regratiādū: oīa iſta facta
ſunt ꝯ̄ legē naturalis rōnis ⁊ gratitudinis ⁊ curialita
tis. Sūt etiā ꝯ̄ doctrinā Senece li. j. de bn̄ficijs. Tres
inq̇t gr̄e ſunt: q̄ ſorores vocant᷑: p̄ma dat bn̄ficia: ſecū-
da accipit: tertia reddit. Virgines ſunt: qꝛ incorrupte
ſūt ⁊ ſincere ⁊ oībꝫ ſctē. Juuenes etiā ſunt: qꝛ nō debet
memoria bn̄ficioꝝ ſeneſcere Ecc̄i. xiiij. in diuiſiōe ſortꝫ
da ⁊ accipe an̄ mortē tuā: bn̄fac amico tuo ⁊ ſm̃ vires
tuas: da pauꝑi ⁊ nō defraudaberꝫ a die bono. In diui
ſione ſortis: ſors iſtiꝰ ſeculi eſt diuitū: alteriꝰ ſec̄li: pau-
ꝑū Luc̄. vj. Btī pauꝑes. In ſorte g̊ tua: da pauperi
elemoſynā: vt recipias in ſorte ſua gl̄iaꝫ: ip̄o teſte q̇ ait
Mat. xix. cētuplū accipiet ⁊c̄. Judicū. j. Aſcēde mecū
in ſortē meā: vt ⁊ ego aſcēdā in ſortē tuā. Nō infra. A.
xij.44. Sed m̄lti iſtā Senece regulā nō tenēt: ſꝫ donis
abutūt᷑: ⁊ de acceptꝫ igrati fiūt dāti ſeu datori: ſic̄ fima
riū ꝯ̄ ſolē: quāto em̄ plus de radijs ſuis accipit ⁊ calo-
ribus: tāto plus fetet. Sic multi contra deū: de q̇bus
Matth. xx. ⁊ accipiētes murmurabāt aduerſus ſcꝫ pa
trēfamilias: qui eis dedit quicquid dare debuit.
¶ Quarto ponēda eſt pena ingratoꝝ de acceptꝫ. Pena Arti.iiij.
vna eſt: ꝙ om̄ia accepta amittet: ⁊ oīm creatorē: ⁊ etiā 10
creaturā ꝯ̄ ſe ꝓuocabit: ⁊ hic ⁊ in futuro his puniet᷑ in
quibꝫ peccauit: qꝛ cōgruū eſt: ꝙ queādmodū ingrato
ſingula improperant᷑ bn̄ficia ad eius ꝯfuſionē: ſic etiā
pctōri dicat᷑ improperādo: t̄ra facta fuit ad ꝓducēduꝫ
fructꝰ ꝯ̄ famē ⁊ aīalia ꝓ tua vtilitate nutriēdo: ⁊ ad te
portādū: aq̄ ad refrigerādū: ignis ad calefaciēduꝫ: aer
ad reſpirandū: ſol ⁊ ſtelle ad illuminādū: aues ⁊ piſces
et iumēta ⁊ etiā angeli ad tuū ſeruitiū facta ſunt ⁊ ſola
ciū. Oīa iſta g̊ ſi os hn̄t ⁊ ſi nō habeāt: eo tn̄ mō q̊ eis
ꝯuenit tibi loquunt᷑ ⁊ dicūt: accipe me ad tuū ſeruitiū
creatū: ⁊ ſerui deo diligenter ſic̄ ego tibi ſeruio. Terra
dicit accipe a me fructꝰ: beſtias ⁊ arbores: ⁊ redde deo
debita decimas ⁊ elemoſynas. Sic aq̄: ſic ignis: ſic oīa
loquunt᷑ ſic̄ ptꝫ. Noli g̊ obliuiſci oēs retributiōes eiꝰ.
Ps̄. cij. Quia vt notat᷑. A. xxvj. 17. Et ſmō. xiij. 7. et 11
Ser. cxij. 5. niſi iſta deo reddiderꝫ q̇d ꝯtiget: certe oīa
tibi in penā ꝯuertent᷑. Terra ſcꝫ ſterilitate: hic nos af-
fliget herbis venenoſis vl̄ inſanis aīalia occidit. In fu
turo vͦ nos deſcēdētes ad īferos t̄ra deuorabit. Aq̄ etiā
h̄ nos nimia pluuiaꝝ abūdātia grauabit ⁊ ī futuro tor
quebit: qm̄ teſte Job. ibūt ab aquis niuiū in calorē ni-
miū Job. xxiiij. Sic etiā de igne q̇ hic domos ⁊ in fu-
turo corꝑa cōburet. Sic de oībꝫ rebꝫ: ad ſolatiū noſtrū
factis. Et ſic teſte ſapiente Sapien̄. v. Orbis terrarū
pugnabit ꝯtra inſenſatos: ⁊ armabit creaturā in vltio

nē inimicoꝝ ⁊c̄. ibidē. Et ſicut furtū in collo furis an-
te iudicis tribunal modo ſuo petit de fure fieri inſtam
vindictā: ita creature modo ſuo petēt de pctōre in iudi-
cio. Muta quidē teſtimonia ore: ſed nō ſignificatione
12 dicent. Nos fuim⁹ facta ad ſeruiendū hoī: vt hō tibi
deo ſeruiret. Nos ei fecimus qđ debuimus: ipſe nobis
abuſus eſt: ⁊ nō tibi fecit qđ debuit. Rogam⁹ vt vin-
dices nos. Nota. J.xj.16. Et iſta petitio videt̄ rōnabi-
lis: q2 qñ alicui dant̄ multa ſub certa cōditione: ipſo fa-
ciente ꝯditionis cōtrariū: nō ſolū meret̄ accepta amit-
tere: ſicut patet. M.ij.13. ſed etiā puniet̄. Rege eīn mi-
liti multa dāte vt ſecū pugnet: ſi trāſfert ſe ad inimicū
regis: ꝓditor eſt: ⁊ oībus q̄ in regno ſuo habuit vel ha-
bere debuit priuabit̄: ⁊ nō ſolū regē: ſed etiā totā fami-
liam ꝯtra ſe ꝓuocat. Sic in ꝓpoſito ⁊ eſt in parte exē-
plū Anſhelmi. Terra ḡ ſic ꝓuocata Juſte dicere pōt.
Nolo vos ſuſtinere: ſed abſorbere. Cibus etiā. Nolo
fortificare inimicū creatoris mei. Sol etiā. Nolo luce-
re inimico dn̄i mei: ⁊ ſic ibit ī tenebras exteriores. Oīs
hō etiā iuſte de ingratis ⁊ pctōribꝫ conqueret̄: q2 ſicut
manus vel pes inutilis factus: redundat in dānū toti⁹
corporis: ſic pctōr in damnū maloꝝ ī inferno: q2 de preſ-
ſura erit maior pena. Et bonoꝝ qui hic ꝓpter eoꝝ ſocie-
tatem multipliciter affligunt̄: ⁊ in futuro gaudiū eoꝝ
retardat̄: ergo pctōres ⁊ bonis ⁊ malis nocent.

A.xj. **A**Ccuſationis debite: tres
partes iuſticia conſtituit: videlicet iudicē ſiue
Arti.j. auditorē: agentē ⁊ reum. ¶ Ex parte iudicis req̄rit̄ di-
ligentia de veritate inq̄rēda: ⁊ debita executio effectui
1 demādāda. Et hoc ſpeciali⁹ vbi de ſalute agit̄ aīarū: ſi
eīn regū terrenoꝝ iudices cum tāta diligentia veritatē
inq̄runt delictoꝝ: ⁊ dure emēdant delicta ꝯ corꝑaliter
eoꝝ cuſtodie cōmiſſa: quāto plus habētes cuſtodiam
aīarū tā periculoſaꝫ: vt earū ꝑditio anīe ꝓprie inducat
perditionē. iij. Reg.xx. Cuſtodi virū iſtū: q̄ ſi lapſus
fuerit de manibꝫ tuis: erit aīa tua ꝓ aīa ei⁹. Requirit̄ ḡ
ꝙ nō ſit nimis negligēs vel rigidus. Jn ſecundo eīn
plus q̄ꝫ in p̄mo ꝯ ius delinquūt. Quia vbi lucrū imi-
net terrenū: ibi ius ſuū nō negligūt: ſꝫ in punitiōe exce-
Exm̄ dunt dicentes: ⁊ modū cuiuſdā ceci habētes: cui⁹ dn̄s
vt fert̄ leporariū quēdā charū habuit odioſuꝫ familie
q2 de mēſis q̄ potuit rape ſolebat: ꝓpter qđ frequēti eū
ꝑcuſſiōe caſtigabāt: dn̄s hoc vidēs: ꝓhibuit ꝙ nullus
percuteret eū niſi cū virga: ⁊ ſuꝑ latus ne ei⁹ frāgeret
tybyas: cecus quidā in illa curia a quo frequēter panē
abſtulit: cū leporariū verſus eū venire deꝑhēderet: eū
cuꝫ baculo ſuo ꝑcuſſit: ⁊ fregit duas tybias ei⁹: habeas
hoc inq̄t in latere: ſicut dn̄s me⁹ dixit. Ecce quātuꝫ in-
tellexerat p̄ceptū dn̄i imo ꝯtrariū faciēdo illud ꝓ ſe ad-
duxit: ꝙ ꝓ ſe nō erat. Et hoc forte q2 cecus erat: ⁊ qđ
2 fecerat ꝑiculū nō videbat: ſic oīno eſt in ꝓpoſito. Dn̄s
celi ⁊ dn̄i terrarū: ⁊ leges eoꝝ volūt ⁊ ꝑcipiūt correcti-
onē ⁊ emendā irrōnabilē tn̄: ⁊ cū virga: ⁊ ſine reoꝝ in-
iuſta leſione: ſi ḡ ille cui lex cōmittit: ꝙ poſſit ꝓ tali de-
licto accipe duos ſolidos: ⁊ accipiat dimidiā marcam:
et vbi dimidiā marcā. viginti ſolidos. Et ſic deinceps
magis ꝓprie voluntatis q̄ꝫ legū iuſtarū ſequēdo regu-
lam: dicēdo habeas hoc in latere: leges hoc p̄cipiunt ⁊
volunt: cū tn̄ in veritate ꝯ dei leges: ⁊ etiā mūdi iuſtas
ſit. None oñdunt ſe eſſe cecos ⁊ duces cecoꝝ ⁊c̄. Me-
dium ḡ tenēdo in correctiōe: ſe potius amicū q̄ꝫ iudicē
exhibet. Vn̄ Aug. ad Bonifaciū de correctiōe. Mo-
Aug. leſtus eſt medicus fureti frenetico: ⁊ p̄r indiſciplinato
filio. Jlle ligādo: iſte cedendo: ſꝫ ambo diligēdo: ſi aūt
iſtos negligant ⁊ perire ꝑmittāt: iſta potius falſa man-

ſuetudo ⁊ crudelis eſt. hec ille. ¶ Ex ꝑte agētis requiri- Arti.ij.
tur ordo iuſticie: quo q̄s tam in foro priuato: q̄ꝫ in foro 3
publico: plus tenet̄ ſibiipſi q̄ꝫ alteri. Ergo pri⁹ accuſet
pctm̄ ꝓpriū: q2 de iure ſeruus corꝑe nō admittit̄ ad ac-
cuſationē: ſicut ptꝫ in digeſto nouo de accu. li.x.l. hos
accuſare. Ergo a fortiori rōne: nec ſeru⁹ pcti ⁊ diaboli
q2 ſeruit⁹ eſt vilior. Prius ḡ accuſet ſeipm̄: rō ħ dictat.
Nota. C.xvj.4. Videm⁹ eīn cōiter: ꝙ qui offendit ali-
quē dn̄m: ſi ſpōte ⁊ cito accedit ad eū ⁊ veniā poſtulat
offenſam hūiliter recognoſcēs: micius tractat̄: q̄ꝫ ſi tar-
daret venire vel ad iudiciū inuitus trahat̄: vel alio ac-
cuſet̄: vel cautelas q̄rat euadēdi: vel ꝓpter veritatē di-
cendā verberet̄: vel flagellet̄: ſic in ꝓpoſito: ⁊ iudex iu- 4
ſtus de⁹: ⁊ iudex terren⁹ ſm̄ cōem modū loquēdi: quo
dicunt reuela mihi veritatē totā: micius agunt cū eo q̄
in ꝯfeſſiōe ⁊ exteriori correctiōe nō tardat: nec q̄ſi coa-
ctus: ſed gratis culpā ſuā deteſtādo ſeipm̄ accuſat. Cū
ergo hoc ordo iuſticie ⁊ etiā vtilitas ꝓpria req̄rat: licet
ꝙ faciat q̄libet exēplo Abrae: q̄ primo circūcidit ſe: po-
ſtea Jſmael: deinde reliquā familiā Gen̄.xvij. Vt de
eo verificet̄ illud Prouerb.xviij. Juſtus prior accuſa-
tor eſt ſui. Sed talis raro inuenit̄ Mich.vij. Jn hoībꝫ
rectus nō eſt: q̄ dicit prior accuſator eſt ſui: ſatis videt̄
innuere ꝙ ſecūdario accuſator erit alioꝝ. ¶ Sed ad ħ
recte faciendū ⁊ vt in talibꝫ accuſatiōibꝫ cōſulci⁹ ꝓce-
dat̄: ſeptē ſunt notāda. ¶ Primo accuſandi neceſſitas. 5
Si eīn crimē nō euadit homicidij: q̄ nō paſcit corpus
qđ fame morit̄: vel corꝑaliter morieti nō ſuccurrit cū
pōt ⁊ debet. A fortiori nec q̄ anīe nō ſuccurrit. Vnde
Aug⁹. in regula de vita clericoꝝ. Magis innocentes Aug.
nō eſtis: ſi fratres q̄s indicādo corrigere poteſtis: tacē-
do perire ꝑmittitis. ¶ Secūdo accuſandi generalitas:
ꝙ nullus ſubterfugiat: incipiētes a ſanctuario dei. id
eſt. a maioribꝫ ſm̄ p̄ceptū ꝓpheticū Ezech.ix. q2 illorū
defectus in ſubditos redūdat: ſicut defectus capitis ⁊
ſtomachi in totū corpus et mēbra: ⁊ defect⁹ aduocati
in clientē ſuum. Primo ḡ ad modū boni medici Sto-
machus deinde mēbra ſunt accuſatiōe curāda: ſic La-
ban ſcrutat⁹ eſt idola: p̄mo in tabernacl'o Jacob: poſt
in tabernaculo Lye q̄ ſenior erat. Sed q̄ corripiūt ſolū
minores: ſunt ſicut aranee: miores muſcas: ſꝫ Rachel
inobediēs idola abſcōdit Gen̄.xxxj. qđ ſi fecerit, accu-
ſabit vos Moyſes. Joā.v. ¶ Tertio accuſantis intē- 6
tio: ꝙ vicꝫ ſit ex affectiōe. Exēplo mēbroꝝ quoꝝ vnū
membrū: aliud leſum nitit̄ naturali affectione ligare ⁊
ſanare. Vnde Aug⁹. in ep̄la ad Marcellinū. Magis
amat obiurgator ſanās: ꝙ adulator diſſimulans. Ra-
ro tn̄ ꝓcedūt accuſatiōes ex affectiōe: ſꝫ vt ꝑ tales accu-
ſatiōes vel relatiōes placeāt illis q̄bꝫ talia deferūt: vel
eos inde lucrari faciāt ꝯ q̄s Aug⁹. li.ij. de ſermo. dn̄i.
obiurgatiōes adhibēde ſunt: ita tn̄ vt in his nō nobis 7
ſꝫ vt deo ſeruiatur. Vel zelo ire vel intētiōe vindicte ⁊
affectiōe nocēdi. Jdō cōiter tradūt billetas: vel occulte
malicioſe informāt: ⁊ ī apto pulcherrime eis loquunt̄
q̄ſi ꝑ hos nō eſſent accuſati: imo ad colorandū factum
ſuū eos ore ꝯſolant̄: ⁊ alijs illud imponere nitunt̄ di-
centes illud Joan. v. Nolite putare quia accuſatu-
rus ſim vos apud patrem: eſt qui accuſat vos Moy-
ſes in Pſ.xxvij. loquuntur pacem cum proximo mala
autē in cordibus eoꝝ. Et ſi accuſatio vera ſit: ⁊ illi di-
gni ſint correctione vel punitione: tamē oculus neq̄ꝫ:
id eſt: intentio mala: reddit totū corpus: id eſt: opus te-
nebroſum. Jdeo Auguſtinus ſuꝑ ep̄lam ad Gall'. ta-
les ammonet dicēs: quicquid lacerato animo dixeris.
punietis eſt impet⁹: nō charitas corrigēt̄: dilige: ⁊ dic
quicq̄d voles. Jbidē idē, nunq̄ꝫ alienū viciū obiurgā-

dum eſt:niſi pſciētia prius interrogata ⁊ examinata reſpondeat corā deo:dilectiōe hoc facere. Nota.C.xvj.21. Sic vo ſiniſtra intentiōe alios accuſantes:quantūcunqȝ verū ſit qd̄ dicūt:ſimiles ſunt demoni q̄ latronē
8 accuſauit. A.xxj.26. ¶ Quarto male accuſantiū pena circa quā diſtingue: q: aut eſt verū qd̄ dicit: ſed mala intētiōe. Et talis apud deū reportabit cōfuſionē:ſicut illi Joan.viij. Accuſantes mulierē in adulterio deprehenſam. Exibat vnus poſt aliū cum verecūdia. Vbi ſunt inquit chriſtus:qui te accuſauerūt. Aut eſt falſuȝ qd̄ dicit: ⁊ tunc tenet̄ ad reſtitutionē illius qd̄ pdidit per eū ſiue ſit fama:ſiue res alia. Et ſimul cū hoc plus ſibiipſi nocet: q: ſeipm̄ ſpūaliter occidit: ⁊ finaliter in
Exm̄ caput ꝓpriū redundabit:vel hic vel in futuro. Et dum accuſatus eſt:amittit tpalia aut eternā vitā. Exemplū ad hoc de lupo accuſantē vulpē apud leonē: ꝙ inuitatus ad curiā eius venire cōtempſiſſet: gallinarū deuorationi ⁊ rapinis inſiſtendo:q̄ veritate oſtēſa:ꝙ videlicet ſalarnam iuerit ꝓ medicina habenda ꝓ leone infirmo: in cuius ſignū tota erat lutoſa pixides ſecū portans: conſuluitqȝ leoni ꝙ optimū eſſet ꝓ eo pellis lupi:eo ꝙ ex frigore infirmatus eſſet: lupo ergo excoriato: ⁊ ſub rubo dentes nudatos oſtēdenti:ait: diſcas iterum neminē falſe accuſare. In hoc eſt ad ꝓpoſitū ꝙ laqueū parauit: ⁊ incidit in eū:nō eſt ergo lupus ſequēdus in iſta cōditiōe: q: nemo debet aliū accuſare falſe nec talis eſt apud deū:nec apud hoīes audiēdus:vt.ff.
9 de rei ven. li.vj. in fundo. Sed forte lupus veraciter vulpē accuſauit:ſ3 ipſe cautela:totū retorſit in lupū:et in iſta pditiōe ſunt multi irretiti: q: frequenter ptingit ꝙ ille q̄ eſt in culpa: nitit̄ alterius accuſationē puenire vel ſeipm̄ iuſtificare: ⁊ aliuȝ inuoluere. Et ipſi partes vulpiū erunt: ⁊ vulpis penā eos incurrere oportebit: de qua fabuloſe fert̄ ꝙ volens gallū decipere: iacens: vnū oculū clauſit q̄ſi leſus eſſet feſtuca: rogauit gallū feſtucā de oculo trahere: cui⁹ maliciā gallus fugiens: abſceſſit. Vulpes videns ſe deluſam: in curia leonis querimoniā deponit oculū clauſit:aſſerēs ꝙ ipſo dormiēte:gallus ei⁹ oculū eruit. Gallus rogat eos de veritate inq̄rere: an vici ei⁹ oculus neceſſitate violenta: vel doloſa volūtate clauſus eſſet. Inuenientes vo eum ꝓpria clauſam malicia:eū vtroqȝ priuauerūt. Sic dep̄henſi in fallacia p accuſationē duplici ptritiōe pterent̄ Vna culpe excuſatiōis:altera falſe debet̄ accuſationi. Duplici ḡ cōtritione pterent eū. Sicut patȝ de Aman
10 accuſante Mardocheū ⁊ iudeos. Heſter.iij. De caldeis accuſatione ꝓpria ⁊ malicioſa deducentib⁹ ſocios Danielis ad fornacē illeſos:tn̄ ſeipſos cōburētes. Danielem ad lacū illeſum: vbi ipſi deuorati ſunt. De pſbyteris accuſantib⁹ Suſannam. De iudeis accuſantib⁹ chriſtū. Joā.xviij. Quā accuſationē ait Pilatus habetis aduerſus hoīem hunc. Et licet ad tps ptra eū pualuerūt:tn̄ modo ipe eſt iudex illoꝝ: ⁊ ſic de alijs bonis licet ad tps aliq̄n a talib⁹ aduerſa ſuſtineant:tn̄ finaliter preualebunt. Quia Roꝝ.viij. Quis accuſabit aduerſus electos dei. Mali vo ecōuerſo: ⁊ ſi ad tps hic preualeāt:finaliter tn̄ cadēt: ⁊ ſi in ꝓprijs hic nō cadāt accuſatiōib⁹: ſubtiles tn̄ in poſterū diaboli nō enadēt accuſationes nec penas: qn̄ ſcȝ de eis verificabit̄ illud Apoc.xij. Proiectus eſt accuſator fratrū nr̄oꝝ q̄ accu-
11 ſauit illos die ac nocte. ¶ Quinto pena nolentiū bene et vtiliter accuſare: vel accuſari ad emendationē. Tales in morte accuſabunt̄: q: nō accuſant: ⁊ ſtatus illoꝝ ſilis eſt inferno: q: nō eſt i inferno accuſatio vite. Ecci. xlj. ſupple ad vitā. ¶ Sexto: q̄ accuſantē retrahāt: tria ſunt. Diuitie: amor: timor. Diuitie ſeu munera data ⁊

accepta: tales inter ſe vendunt ⁊ emunt infernū: quia dans munera libere pmittit̄ ire ad infernū: q: alij volunt ei parcere. Sed vnū auantagiū eſt in iſta mercatione: que nō inuenit̄ in iſtis terrenis: ꝙ videlicet ⁊ vēdentes ⁊ emētes infernū illū ſimul poſſidebūt. Secūdo amor inordinatus: quo q̄s diligit corpus chari:ita ꝙ nō animā. Tertio timor amittēdi amicitias: vl' alia bona: vel ſuſtinēdi damnum ⁊ vtroſqȝ vincit Joſeph q: fratres ſuos dilexit: ⁊ graue damnū ab eis ad tp̄us ſuſtinuit: ⁊ tn̄ accuſauit fratres ſuos apud patrē crimine peſſimo. Geñ.xxxvij. Septimo meritū bene accuſantium. Tales ſunt coadiutores dei ⁊ reſuſcitatores animarū: qd̄ plus eſt q̄3 corpa ſuſcitare mortuoꝝ. Au- Aug.
guſtin⁹ de ſermōe dn̄i in mōte. Accuſare vicia officiū bonū eſt. Figura Geñ.xxxvij. de Joſeph accuſatore: qui a patre plus amabat̄. ¶ Ex parte accuſati requirit̄ Arti.iij.
tur patiētia: ⁊ beniuolētia Exēplo chriſti cui dicebat̄. Math.xxvij. nō audis quot dicunt aduerſum te teſtimonia? ⁊ patiēter ſuſtinuit: ⁊ beniuolū ſe eis exhibuit ꝓ ipſis orādo Auguſtin⁹ in ep̄la ad Vincētiū nō oīs qui parcit: amicus eſt: nō om̄is q̄ verberat: inimicus: q: qui freneticū ligat: ⁊ litargicū excitat ambobus moleſtus eſt. Ambos tn̄ ſanat q̄3diu egri ſunt indignantur: ſed ambo ſanati gratulant̄. Accuſatiōes vo ⁊ correctiones male portātes: ſimiles ſunt vitro qd̄ frangit̄ cum lauat̄ Prouerb.xv. Nō amat peſtilens eū qui ſe corripit. Vas ergo vitreū multū ſordidatū cum pfricatione ſuſtinere non poſſit: nō facile mundat̄ a tenaci ſorde: ⁊ de tali preceptū eſt Leui.xv. ꝙ vas immundū qd̄ nō poterat bene mūdari igne cremaret̄.

A.xij.

Acq̄ſitōis primo oñdet̄ diſtinctio. Scd̄o ꝙ piculoſuȝ eſt multa tpalia acq̄rere. Tertio oñdent̄ oēs modi q̄bus iniuſta ſit acquiſitio. Quarto q̄bus pſonis eſt dānoſa. Quinto q̄le dānū infert. Sexto excuſatio cū reprobatiōe. ¶ Qtuȝ Arti.j.
ad pmū. Acq̄ſitio eſt duplex: ſcȝ rerū ſpūaliū ⁊ tpaliū Prima eſt vtilis ⁊ virtuoſa. Secunda eſt periculoſa.
Prima eſt vtilis: ſicut vtile ⁊ deſiderabile eſt ceco acq̄rere lumē Prouerb.iiij. Acq̄re prudentiā: q: pcioſior 1
eſt argēto Prouerb.iij. Et melior eſt acq̄ſitio ei⁹ auro: q: virtutes ducūt ad gloriā.ij. Theſſ.ij. Vocauit nos p euāgeliū in aq̄ſitionē glīe. ¶ Circa ſecundū: ꝙ mul- Arti.ij.
ta acq̄rere piculoſuȝ eſt patȝ. Exēplo: hiſtoria ⁊ auctoritate. Exēplo colligētes ſpinas pungunt̄: ſic colligen 2
tes diuitias: q̄s chriſt⁹ in euāgelio ſpinas vocat Mathei.xiij. Cōſciētiā lacerāt: ⁊ cōponētes lutū inq̄nant̄: ſic diuitias q̄s Paulus arbitrat⁹ eſt vt ſtercora Phil'. iij. inq̄nant̄ in pſciētia. Unde quidā magn⁹ acq̄ſitor Exm̄
hui⁹ ſeculi: cū āmoneret̄ ꝙ cū bona pſciētia acq̄reret. Rn̄dit ꝙ nō cōpatiunt̄ ſe ſimul in eodē: bon⁹ acq̄ſitor ⁊ bona pſciētia Prouer.xxviij. q̄ feſtinat ditari: nō erit innocēs Ecci.xj. ſi fueris diues: nō eris imunis a delicto. Et.j. Thim̄.vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in laqueū. ¶ Qtuȝ ad tertiū eſt aduertēdū ꝙ nō oēs Arti.iij.
modi pn̄t hic exprimi ſed cōmuniores. Cōmunis em̄ mala acq̄ſitio i viris eccl'iaſticis eſt p ſymoniā. In po- 3
tentib⁹: p falſas pcuratiōes: ſicut Jeſabel.iij. Reg.xxj. Et patȝ J.xiij.26. ſicut eſt rapina: talliatio: pauperū: excoriatio p malos miniſtros: ⁊ p minas: mutui acceptio ſine redditiōe. In mercatorib⁹ p vſurā ⁊ fraudulentā emptionē ⁊ vēditionē. In executorib⁹ nimia appropriatio. In pauperib⁹ p furtū: ⁊ laborē tpe ab eccleſia interdicto: ſicut patet Ser.li.3. Om̄es iſti in lucro 4
ſunt ſocij demonū in facto ſimiles brutis et furibus. Primo dico ſocij demonū. In lucro em̄ demon dicere Exm̄

potest:quod dixit quidē Galiardus:qui obulum ꝓie
cit ad cumulum pecunie vnius campſoris: ⁊ requiſit⁹
de cauſa. Reſpōdit. Deinceps volo eſſe particeps cū
illo in lucro. Ita diabolus eos iuuando meret̃ ſocius
fieri: ⁊ quando facit eos male lucrari:portionē ſuā ad-
dit: vt ſit particeps. Et nō eſt mirabile eos cito ditari:
quia ita cautū ⁊ ingenioſum habent ſociū ⁊ participē:
et qꝛ operant̃ ingenio demonis ⁊ hominis. Unde er-
go reſpōdit demō cuidā ſancto : querent iquare ſuper
quandā ſederet ciſtam in eccleſia quadā depoſita. Hic
inquit ſunt duo denarij de meo: quos cuſtodio:quaſi
per iſtum modū habet̃ in libro de apibus. Si ergo iu-
ſte ſibi ſeſſionem ⁊ cuſtodiā ⁊ participiū vendicat vbi
ſunt duo denarij de ſuo : q̇d faciet vbi totū vel maioꝛ
pars eſt de male acq̇ſito. Sic ergo ſunt ſocij demonū
et ꝑticipes:cōtra illud.j.Coꝝ.x. Nolo vos ſocios eſſe
5 demonioꝝ. Secūdo in facto aſſimilant̃ aīalibꝫ irrati-
onabilibus ſcilicet piſcibus inter quos maioꝛ deuoꝛat
minoꝛem. Et in animantibus ⁊ feris: minoꝛ eſt pꝛeda
maioꝛis: ſicut patet Ser.lviij.9.ſic p̄dicti quilibet ni-
titur alium decipere:ſymoniacus ſymoniacū:mercatoꝛ
mercatoꝛē: ⁊ ſic de alijs. Aba.j. Facies homines ſicut
piſces maris: ⁊ ſicut reptilia. Uerbi gr̄a vnus in offi-
cio male tractabit ⁊ ſpoliabit inferioꝛes:hic piſces infe
rioꝛes deuoꝛat. Iſte apud dominū accuſabit̃ ab alio q̇
eum odit:cui foꝛte nocuit: vel qui officiū ſuum deſide-
rat intrare: ſicut foꝛte ipſe intrauit: vt munera collige-
ret: ⁊ ſumptibus ꝓꝓꝛijs parceret: vel male reddidit cō-
putum: ⁊ iſte tunc ſpoliabit̃: ⁊ amittet quicquid acqui
ſiuit: ⁊ foꝛte plus. Ecce iſte a maioꝛe beſtia deuoꝛatur.
Sicut vnus executoꝛ:de bonis defuncti ditat̃:ita ali⁹
de ſuis ditabit̃. Et ſic deinceps de alijs. Aliquādo dū
pꝛeda capta eſt in ventre capiētis:ipſe capit̃:ſic in pꝛo-
poſito dū bona aliena ſunt in domo: ⁊ peccatū in con-
ſcientia: pꝛeda ſit demonū ⁊ etiā tyrannoꝝ. Oēs er-
go iſti a minimis officijs ad maximū:ſimilitudinē ge-
runt belligerantiū : ⁊ de tempoꝛe pacis:pꝛeludia faci-
unt belloꝝ: vbi foꝛtioꝛ pꝛedam captam a debilioꝛi au-
fert:licet in vna parte ⁊ in vni⁹ regis exercitu ſint. Sic
in exercitu diaboli: vt de eis verificet̃ illud Eſa.xxxiij.
6 Ue qui pꝛedaris nōne ⁊ ipſe pꝛedaberis. Nota. M.
viij.18. Secūdo in facto comparant̃ latronibꝫ burſaꝫ
ſcindentibus q̇ lingua pulcherrime cū hoīe loquunt̃:
manu tamē burſam ſcindūt. Ita ipſi lingua confitent̃
ſe bonos chꝛiſtianos : ſed manus:manus ſunt Eſau :
et eo magis ſunt ingrati : quo non cuiuſcūqꝫ burſam
ſcindunt vel cuicunqꝫ nocent:ſed deo: qui oīa dat a
quo vna manu recipiunt: ⁊ alia ei nocēt:dum ſuis no-
cent. Ipſe eī̄ dicit. Qđ vni ex minimis ⁊c̄. Qui ergo
de eccleſie membꝛis vnū defraudat:nomē domini de-
Arti. iiij. fraudat. Nota. P.iiij.5. ¶ Q̄tum ad quartū:ſcilicet
quibus ꝑſonis ſunt moꝛtifera:aut ſit queſtio de acqui-
ſitione: ⁊ tunc ſunt venenoſa oībus acquirentibus
et pꝛebentibus eis in hoc cōſilium:auxiliū:vel fauoꝛē:
aut de vſu: ⁊ tūc ſunt moꝛtifera oībus vtentibus et
7 poſſeſſoꝛib⁹ male fidei. Iſta ꝓbant̃ exēplis: hiſtoꝛijs
et auctoꝛitate. Exēplis de radice infecta vel moꝛtifica-
ta: ſequit̃ infectio ramoꝝ. Et coꝛde intoxicato: ſequit̃
intoxicatio membꝛoꝛū. Ser.xlix.9. Ex veneno poſito
in fonte:intoxicat̃ riuulus. Cum ergo pꝛim⁹ ſit acqui-
ſitoꝛ quaſi radix ⁊ fons ⁊ ꝯſciētias ⁊ vtentes quaſi ra-
mi et riuuli ſicut ſi radix ſancta et rami. Ita neceſſe eſt
ſeq̇ a ꝯtrario ſenſu ſi radix maledicta: ⁊ rami ⁊ biben-
tes de fonte male acquiſitoꝛū: cum moꝛs ſit in olla:q̇s
eos negaret moꝛtē aīe incurrere. Hiſtoꝛiā ad hoc nar-
rat Petrus damianus:ſicut patet Ser.xlix.9.de quo-

dam qui iniuſte acq̇ſiuit quandā poſſeſſionē:quā he-
redes poſt eū tenuerūt. Quoꝝ quart⁹ ducebat̃ ab an-
gelo ad loca penalia. Ubi inter alias penas innumera
biles:oſtēdebat̃ ſibi puteus hoꝛribilis:ignis ⁊ ſulphu
ris:in quo erat patibulū: ſuꝑ qđ erāt tres ſuſpēſi: ſuꝑ
tres vncos:quilibet ſub alio: ita ꝙ inferioꝛ plus patie
batur:qꝛ gutte ⁊ fetoꝛes decurrētes ex caloꝛe de ſuperio
ribus: cadebāt ſuꝑ inferioꝛes: vidit etiā ſuperius vn-
cum vacuū. Et querēti quid hec ſignificarēt. Reſpō-
dit angelus:ꝙ illi eſſent tres ꝓgenitoꝛes ſui: ꝓpter ta-
lem iniuſtam acquiſitionē ⁊ detentionē ſic tractati. Et
quia pꝛioꝛ plus peccauit:durius puniebat̃: ⁊ ſecūdus
durius tertio: quia recētioꝛē habuit memoꝛiā de iniu-
ſta acquiſitione. Uncus v̄o vacuus tibi miniſtrabit:
niſi reſtituas. Et iuſte quidē:ſicut patet. M.viij.3.39.
9.qui rediēs ad ſe totū reſtituit. Diſcāt ergo illi qui di
cunt pater me⁹ moꝛtuus eſt in ſeyſina: ⁊ quātumcūqꝫ
ab habēte iuſticiā in foꝛo publico petat̃:vel in foꝛo cō-
feſſionis iniungat̃: nolūt reſtituere:qꝛ patres eoꝝ moꝛ
tui ſunt in ſeyſina: īmo dicūt expꝛeſſe:ſi male acquiſie-
runt:neſcio:habeat ipſe periculū: ⁊ qꝛ noluit intellige-
re vt bene ageret: nec veritatē inq̇rere: ſꝫ ambulare in
vijs patris ſui q̇ peccauit. Ideo introibit vſqꝫ in pꝛo-
genies patrū ſuoꝝ: ⁊ vſqꝫ ineternū nō videbit lucem.
In pſ̄.xlviij. Quia etiā ſm̄ iura ciuilia poſſeſſoꝛ male
fidei:nullo tp̄e p̄ſcribit. Sicut patet in auten.de p̄ſcri-
ptionibꝫ.xxx.vel.xl.annoꝝ. C.li.vij.50. Itē poſſeſſoꝛ
Idem patet ꝑ iura canonica. Extra de re.iuris li.vj.c.
poſſeſſoꝛ: ꝙ aūt tenet̃ veritatē inq̇rere. Nota. C. xvj.
42.D.xij.16. Et. P.vij.5. Uxoꝛes ⁊ famuli ⁊ amici 9
et filij taliū: nō deberent eſſe participes in talibꝫ acqui
ſitis:vbi illicite acq̇ſita ab alijs diſcerni nō poſſunt: ſꝫ
potius deberent victū oſtiatim querere:ſicut ꝓbat̃ in
ſumma ꝯfeſſoꝝ li.ij.ti.v.q.lxviij. Quid ḡ faciet ⁊ ſpe-
cialiter vbi ꝑ talē participationē p̄ncipalis ſit nō ſol-
uēdo : aliq̄liter de talibꝫ ꝑmixtis comedere pōt q̇libet:
dūmodo intentionē habeat viuere de licite acq̇ſitis:ſi-
cut habet̃ ibidē. Excuſant̃ etiā illi q̇ vtilit̃ gerūt nego- 10 Exēplū
cia ſpoliatoꝝ:eos ad reſtitutionē monēdo. Et hoc de-
berēt oēs q̇ iuxta eos ſunt facere. Exēplo vxoꝛis cuiuſ-
dā militis: de q̊ fert̃: ꝙ cū placitaret ꝯ̄ quendā abbatē
clareuallēſem ꝓ quadā poſſeſſiōe. Abbas nolēs circa
terrena tantū ſollicitari dixit militi:dic in v̄bo verita-
tis ꝙ tua ſint illa bona ⁊ ea habeas. Et ſic ea adept⁹ eſt
qđ cū iocūde narraret vxoꝛi ſue. Ait illa. Male chꝛiſti
ane doloſe egiſti ꝯ̄ abbatē: vlcio diuīa apꝓꝛehēdet te:et
niſi reſtituas: ſocietate mea carebis: q̊ audito cōpūct⁹
reſtituit. Et ſic ſaluat⁹ eſt vir infidelis ꝑ mulierē fidelē 11
Si ſic repꝛehēderent̃ tales vel ſaltē ꝯfuſione vel cōpun- Exēplū
ctiōe citius ceſſarēt patꝫ ꝑ factū : qđ accidit cenonis in
frācia:ſicut ſctō viro mihi narrāte didici:quidē vſura
rius audiens ꝙ fratrū ꝯuētus panē nō hr̄et : miſit eis
ſpoꝛtā plenā quā pꝛioꝛ loci eidē remiſit ꝑ eoſdē dicēs:
ꝙ dicerent dn̄o ſuo: ꝙ nihil hr̄et ſuū: ⁊ de alieno nihil
dare poſſet:qđ cū ille audiret:oīa reſtituit vſqꝫ ad mē-
dicitatē cū ſacco in doꝛſo. Fert̃ etiā de q̊dā ſctō:q̇ inui- 12 Exēplū
tatus a quodā vſurario ad pꝛādiū bn̄dixit mēſam di-
cēs:ſi hic appoſita ſint bene acq̇ſita: ſint bn̄dicta ⁊ co-
medētibꝫ ꝓficiāt:ſi v̄o male:recedant:quo dicto nihil
inueniebat̃ ſuꝑ mēſa q̊ facto:foꝛtiter cōpūct⁹ reſtituit.
Melius eſſet veritatē dicēdo:tales ſaluare:q̄ꝫ partici-
pando ⁊ adulādo cū eis dānari. ¶ Q̄tuꝫ ad quintū: Arti. v.
quale vicꝫ dānū tales acq̇ſitoꝛes incurrūt. Eſt ſciēdū
ꝙ incurrūt ⁊ dānū tp̄ale ⁊ eternū : ꝙ aūt dānū inferāt
tp̄ale male acq̇ſita:patꝫ exēplis: hiſtoꝛijs ⁊ auc̄te. Sic̄
eī̄ vna falſa pecia ī oꝑe:vl' fundamēto vl' vna colūna

putrida: totũ op⁹ decipit ⁊ cadere facit. Et ꝓpter vnũ latrociniũ latronē dñs ſuſpendit: ⁊ oĩa alia q̃ etiā iuſte poſſedit aufert. Jta de⁹ aufert ⁊ auferri ꝑmittit: ſicut
13 patet Ser. lxxiiij. 3. Et ꝓpter vnũ vbũ falſũ vel male ſcriptũ in charta tua: potes totā ꝑdere hereditatē. Sic ꝓpter rem male acquiſitā tota alia mercatio min⁹ proſperat᷑: vel in mari vel terra periclitat᷑. Et etiā illa q̃ bene habuit cũ ea ꝑdunt᷑ ſicut boni rōne ſocietat᷑ ſuſpēdunt᷑. Et ꝓpter maneriũ vel terrā male lucratā: morit᷑ ſine herede de corpe vel dimittit poſt ſe fatuũ: q̃ oĩa q̃ pater acquiſiuit ꝓ ſe ⁊ heredib⁹ ſuis: alienata ſe ⁊ heredib⁹ ſuis. Ecce quō falſum fundamentũ oĩa cadere facit: q̃ꝫtum ad mercatores ⁊ falſum pũctũ hereditatem mutat ⁊ ꝑdit: q̃ꝫtum ad oēs alios falſos acquiſitores. Nota. D. xij. 37. Qui vo tales fortunas in mercato-
14 rib⁹ vl' alijs videt ⁊ mirant᷑: eis reſpōderi pōt: q ꝓ vno pũcto ꝑdit ⁊c̄. Si eñ ꝓpter vnũ pũctũ falſitatũ in bulla papali excōmunicet᷑ eā falſitās: nō eſt mirabile ſi falſitans bullā dei: aīam rationalē in q̃ eſt impreſſa ſimilitudo dei ꝑ male acq̃ſita ⁊ alia peccata: ⁊ multa cadat in cōueniētia. Non eſt ğ mirabile q bona mercatorũ tot malis iuramētis ⁊ falſitatib⁹ acq̃ſita non ſunt durabilia. Exēpla etiā experimētalia: tota die videm⁹ ad oculum de talib⁹ q videlicet aliq̃ tota vita ſua laborāt: et parcā ⁊ miſerā ducũt vitā vt d[illegible]nt: ⁊ hereditatē magnā ⁊ multas diuitias poſſint filijs dimittere: ⁊ filius totum vendit: ⁊ totum patris laborē ⁊ ſudorem ⁊ par-
15 citatē in taberna cōſumit ⁊ meretricib⁹ diuidit. Alios videmus tota vita ſua diuitias congregare: nihil bene de eis comedere nec elemoſynas facere: etiam ſi pauperes fame mori videant ⁊ aliq̃n a latronib⁹ in vita ſpoliant᷑ ⁊ ligātur ⁊ occiduntur ꝓpter diuitias ſuas. Aliq̃n vo a latronib⁹ ſpoliantur in morte: videlicet ab executorib⁹. Et ſi ꝑmos latrones aliquotiēs euadāt: ſecũdarios tñ raro vel nunq̃ꝫ: nec eſt mirũ q de male acq̃ſitis nō faciũt bona opa: q: nō pōt arbor mala bonos fruct⁹ facere. Alios videm⁹ q̃ grangias implent ⁊ cumul' exaltāt: vt charũ tp̃s expectēt: ⁊ q̃nq̃ꝫ ignis totũ ꝯſumit. Alios videm⁹ q̃ credũt ſibi ⁊ filijs multa cōgregare: ⁊ in fine dñs cui nitebat᷑ male placere: imponit ei qđ de ſuo eſt totũ: ⁊ q nō bene reddidit cōpotũ:
Exm̄ ⁊ oĩa aufert. Alij vo ꝯgregāt ſeruis: q: vxores eorũ poſtea accipiũt illos in maritos. Vñ fert᷑ de quodā tali͛ cogitāti cui⁹ futura eſſent bona ſua. Audiuit vocē dicentē: troylardi. Jlle troylard⁹ erat q̃dē miſer in coquina ſua: quē vxor poſt mortē ei⁹ accepit in maritũ. Ps. xxxviij. Theſaurizat ⁊ ignorat ⁊c̄. Que aũt ꝯgregaſti cui⁹ erũt. Luce. xij. Nota. T. v. 49. in oĩb⁹ iſtis ⁊ ꝯſimilib⁹ q̃d eſt niſi labor ⁊ afflictio ſpũs: ⁊ diuitie cōgregate in malũ dñi ſui. Et q̃ pl⁹ inde ſollicitat᷑: min⁹ in-
16 de gaudet. Sicut ğ multi ꝯtra huiuſmodi pericula bene ꝓuidēt remediũ: videlicet liberatā emendo in monaſterijs ⁊ mobilia commutādo in immobilia: terras emēdo: ſic ꝓuidendũ eſſet in celo vbi nō poſſet de parte ſua defraudari. Sene. eñ ep̄la. xviij. reꝑhēdit eos q̃ oĩa alijs dimittũt: ⁊ ſeipos defraudāt. Quāta inq̃t dementia eſt heredi ſuo ꝓcurare: ⁊ ſibi oĩa negare. Magna eñ hereditas ex amico inimicũ facit quo eñ plus accipiet: ampli⁹ de morte gaudebit. Si illi vituperant᷑ q̃ ſeipos decipiũt: vt heredes ditēt. A fortiori vituperabiles ſunt q̃ theſaurizāt latronib⁹ ⁊ executorib⁹ ⁊ filijs poti⁹ q̃ꝫ aīe ꝓprie vl' chriſto. Sic ğ exēplis oſtēſum
Exm̄ eſt q mala acq̃ſitio acq̃rēti nō ꝓdeſt: nec taliter acq̃ſitũ bonũ habet finē. Ad h̄ fert᷑ de q̃dā q̃ peregrinabat᷑:
17 pecunia ꝓ expēſis ab vxore accepta: q̃ cũ eſſet in mari: ſymia burſam incaute iacentē accepit: ⁊ ſup malũ aſcēdens duos denarios ꝓiecit in nauim: q̃s ille collegit: ⁊ tertiũ in mari vſq̃ꝫ eſſet tota pecunia ꝯſumpta: in reuerſiōe vo inuenit q vxor pecuniā illā lucrata fuerat de venditiōe lactis: in q̃ poſuerat tertiā partē de aq̃: et ſic emente de tertia parte decipiēdo: tertiũ denariũ male lucrata fuerat. Caueāt ğ q̃ miſcēt mala bonis ī ven- 18
ditiōe vini vel frumēti: vel ceruiſie: vl' cuiuſcũq̃ꝫ mercatiōis. Ad idē in vitaſpatrũ ſicut patet Ser. l. 9. Pat
⁊ mater cuiuſdā inſani duxerunt eũ ad Ammonē virũ dei ꝓ ſanitate habenda: q̃b⁹ ait vir dei: voſipi poteſtis eũ curare ſi vultis: q: inquit detinet᷑ iniuſte talem bouē quē male acq̃ſiuiſtis: ideo fili⁹ veſter male vexat᷑: reſtituatis ergo ⁊ ſaluabit᷑ filius veſter: ⁊ illo reſtituto fili⁹ ſanabat᷑ ſicut habet᷑ ꝑmo libro hiſtorie tripartite. Ex iſto patet q̃re multi ⁊ ſpecialiter nobiles iniuſti: et raptores: ⁊ adulteri: vel ꝓle carēt: vel malā habēt: vtpote homicidā: latronē: furē: ⁊ peſſimos leccatores: et hereditatis vēditores: vel etiā bonā habēt: ſꝫ morte cito ſubtrahit᷑. Vtrũq̃ꝫ vo rationabiliter ꝯtingit: q eñ 19
heredes taliũ verſus bonũ finē nō tendũt nō eſt mirabile: quō eñ in bono creſcerēt: onerati ⁊ depreſſi ſb̄ iugo maloꝝ acq̃ſitorũ q vel ꝓle carēt: vel cito ſubtrahit᷑ de⁹ miſericordit᷑ agit: ꝓlē vl' poſſibilē vel iā natā a periculis ꝑſeruādo: q vo infirmat᷑ vel īſanit: vt exēplũ ꝑcedens continet: pater in ꝓle ꝑmunitur ſicut ſcindētes burſam. Primo premuniũtur vnius auris abſciſione poſtea alteri⁹: tertio incorrigibiles ſuſpēdunt᷑ ſic tales ꝑmuniunt᷑ ſuoꝝ charorũ īfirmitate etiā ꝓpria: et alijs tedijs multis: ⁊ incorrigibiles finaliter ſuſpēdũtur: ſic ğ acquiſita vertunt᷑ in dānũ ꝓpriũ: ⁊ etiā ſuorũ 20
nec ꝓſperant᷑: q: radicē bonā nō habēt. Ad idē q̃ſi ſic Exm̄
narrat᷑: q in vna villa erāt duo artifices eiuſdē artis: vn⁹ expert⁹ valde. Alius inſci⁹: ſicut patet. Ser. xvj. 8. Prim⁹ ſp laborabat ⁊ nũq̃ꝫ ditabat᷑. Secũd⁹ min⁹ laborās ꝓſpabat᷑. Prior ğ vno die aliũ alloq̃bat᷑ dicēs: q mirabat᷑ de ꝑdicta fortuna. Cui ali⁹ reſpōdit: nō eſt in q̃t mirũ: q: ille inſci⁹ habet theſaurũ in q̃ repit oĩa q̃ habet: omñi die illũ adeũdo. Prim⁹ ğ ad eũ veniēs rogauit eũ vt theſaurũ ſuũ ei oſtēderet: q̃ ipſe etiā ditari poſſet. Si vis inq̃t fidelis ſoci⁹ eſſe: oſtēdā ⁊ mane duxit eũ ad eccl'iam. Hic eſt inq̃t theſaur⁹ me⁹ ⁊ cor meũ h̄ omñi die venio: ⁊ huic obedio: ⁊ q̃ teneor reddo ⁊ poſtea oĩa mihi ꝓſperant᷑: iuxta doctrinā chriſti qui ait. Primũ q̃rire regnũ dei ⁊ iuſticiā eius ⁊ hec oĩa adijcient᷑ vobis. Matth. vj. Sꝫ tu nec curas eccl'iam q̃rere:
nec iuſticiā facere: nec feſta eius ſeruare: ſed in cupidi- Exm̄
tate ⁊ falſitate ꝯfidēs: decipieris. Ad idē fert᷑: q in Co- 21
lonia q̃dā mercator erat q̃ ſp laborabat in mercādo: et lucrũ non reportabat: ſed infortuniũ ⁊ ſp miſer erat: ⁊ indigēs. Et cũ de hoc a quodā diſcreto in ꝯfeſſione cōſiliũ q̃reret: ꝯfeſſor veritatē inueſtigās: inuenit q erat frater cuiuſdā religioſe ꝑſone: a q̃ dono acceperat pecuniā de qua mercabat᷑: ⁊ ſciens q religioſi huiuſmodi dare nō poſſunt: q: bona ordinis ſunt: ꝯſuluit eidē q totũ reportaret: qđ ⁊ fecit: ⁊ fact⁹ eſt impoſterũ mercator fortunat⁹. Nec ceſari⁹. Hoc eſt contra multos eccleſie ꝑpoſitos: qui de bonis eccl'ie terras emũt: ⁊ dant alijs ꝯſanguineis ⁊ quib⁹ volunt: ꝯtra iura eccl'ie: que volũt: q immobilia de pecunia eccl'ie empta: ab eccle-
ſia alienari non poſſunt: ſicut patet. xij. q. iij. c. j. ⁊. q. v. 22
fixum. ⁊ patet infra. ¶ Jtē ad damnũ tp̄ale inducunt: videlicet nimiā ſollicitudinē. Qui eñ talib⁹ eſt dedit⁹: vix vnq̃ corde quieſcit: ſed ad multiplicandũ acq̃ſita anhelat: q nunq̃ð ſtatu ſuo ꝯtentat᷑ ſicut habēs vnā carutatā terrā. anhelat ad duas ⁊ habens vnũ maneriũ: ⁊ ſic deinceps: ⁊ habens vnũ feudũ: vult habere

baroniā: ⁊ habens vnā p̄bendā: vult habere duas: vel ſaltē eccl'iam cū p̄bēda: ⁊ habēs vnū officiū in q̄ lucrat̄ vult habere duo: ⁊ habēs viginti libras in redditib9 vel mercationib9: nō pōt q̄eſcere anteq̄ʒ habeat xl. ⁊ ſic deinceps aſcēdēdo. Auar9 non implebit̄: ſitis inferno q̄ nunq̄ʒ dicit ſufficit: ſic ḡ oſtēſum eſt: ꝙ male acq̄ſita inducūt tpale exteri9 in reb9: ⁊ interi9 in corde
23 dānū. Inducūt etiā dānū illoꝝ q̄ talib9 nō cōſentiūt: ⁊ infamiā toti9 patrie. Primū patet: q2 ꝓpter munera male accepta ⁊ acq̄ſita: ſunt in iſta terra tot latrones ⁊ homicide: ꝙ vix eſt aliq̄s ſecur9 de ſtatu ſuo: vel de bonis ſuis: q2 quantūcūq̄ʒ ſit latro magn9 ſi habeat amicū q̄ velit ꝑ eo pecuniā dare quantū poſtulat̄ liberat̄ ⁊ ſupportat̄. Tarde accidit: ꝙ q̄dam loq̄ret̄ cuidā pro amico digno ſatis ſuſpēdio: quē habuit in carcere: cui ali9: nō timeas: ſi veniret corā iudice cū ſex bob9 in manu ſua: ego facerē ꝙ liberaret̄. Sic ḡ ſupportati ⁊ liberati hoīes: q̄ non demerent̄ apud eos audaci9 ſpoliāt Secundū patet ꝓpter h̄ ⁊ ſil'es falſitates q̄ in oīni arte inueniunt̄ intātū: ꝙ ꝑ vno veraci īueniunt̄ tres falſi: terra iſta in alijs regnis d̄ falſitate diffamat̄. De talib9 intelligit̄ Iſa. v. Ve q̄ cōiungitis domū ad domū: ⁊ agrū agro copulat' vſq̄ʒ ad terminū loci: nunq̄t habi-
24 tabitis ſoli vos in medio terre. Sed ve primū abijt q2 de dāno tpali dictū: ſequit̄ de damno eterno: qđ incur
Fabul. rit: ꝙ oſtēdit̄ Exēplo: hiſtorijs: ⁊ autoritate. Primo de lupo: de q̄ fabuloſe fert̄: ꝙ ouile intrauit cuiuſdam paſtoris ⁊ ſtrāgulauit agnos ⁊ oues multas: ⁊ ſatiatus: reſiduū portauit ad nem9 ꝑ lupa ⁊ lupulis nutriēdis ꝑ q̄b9 eos occiderat: paſtor ille ſe dānificatū grauit̄ inueniēs: cū ſecuri lupū q̄ſiuit: ⁊ eo nō inuento: lupā cū catulis ſuis inuenit: ⁊ ſecurim eleuauit vt eos mactaret: lupa ad eū loq̄t̄ dicēs: q̄re nos occidis: oues tuas nō ſtrāgulauim9: ouile tuū neſcim9. Quib9 paſtor: licet nō occidiſti' tñ carnes earū comediſtis: ⁊ ſanguinē bibiſtis: ⁊ a lupo occiſos recepiſti'. Ideo parē cū eo iudicij ſententiā portabit'. Paſtor eſt chriſt9: q̄ dicit: ego ſum paſtor bon9 Ioan. x. Oues ſimplices ⁊ recti: ⁊ iuſti: lup9 v̄o vſurarij: deceptores: falſi hoīes: ⁊ tyranni. Lupa vxor. Catuli nepotes: filij ⁊ filie ⁊ alij falſitatis ſue participes dantes ei auxiliū: ꝯſiliū vel fauorē. Cū paſtor in vltimo iudicio venerit: de lupis vltionē querens: ⁊ inceperit iſtos cū lupis a ſiniſtris ponere: poterūt reclamare: ⁊ ſe excuſare ⁊ iuſtificare dicētes: q̄re cū lupis ignib9 iudicādos eternis nos ponis? q2 nos nullū defraudauim9? Ad vſurā nō cōmodauimus: latrones ꝑ munerib9 nō liberauim9. Alienas terras ingenio noſtro non occupauim9. Et ſic de alijs. Quib9 reſpōdit paſtor: licet veſtro facto iſta facta nō ſint: ꝑ vobis tñ facta ſunt: q2 ſicut vna ouis lupo ſuffeciſſet: vbi plures ꝑ alijs occidit: ita modicū ꝑ ipo iniuſto ſuffeciſſet: ſ₃ ꝑ vxoris pōpa nutriēda: ꝑ filijs ꝑmouēdis: ⁊ filiab9 maritādis: ⁊ alijs alēdis. multas oues ſpoliauit: ⁊ vos ſciēter vſi fuiſtis: laborē pauperū comedendo: ⁊ bibēdo: ⁊ veſtiēdo. Ideo vos cū lupo penā exoluetis: ⁊ ſuſtinebitis. Ite cū lupis maledictis in ignem eternū. Oſee. ix. Panis lugētiū ſacrificiū eoꝝ: oēs qui comedunt ex eo contaminabunt̄. Nota. A. xxvij. 53.
25 Nota etiā infra de pompa vxoris. A. xij. 33. Et ꝙ hec ſententia iuſta ſit: patet p̄ hiſtoriā in vitaſpa. Vbi ha-
Exm̄ bet̄: ꝙ quidam puer dixit abbati Abraam: monenti ꝙ mundū deſereret: nolo ait puer: eo meli9 ⁊ ſecurius eſt in ſeculo q̄ʒ religiōe: cui vir dei: nōne letaris de amicorū ꝓſperitate in ſeculo: etiā q̄nq̄ʒ mala: ⁊ triſtar' de aduerſitate etiā iuſta? ſic ait puer. Ergo inq̄t abbas in futuro iudicio cenſendus es de foro eoꝝ quoꝝ vitā hic

amas: ⁊ mores imitaris. Ideo inq̄t nos dimittim9 mūdū ne cū hoc ſecl'o dānemur dū ei nimis ꝯformamur. Nolite inq̄t apoſtol9: ꝯformari huic ſeculo. Tales eīn q̄ gl'iant̄ in parentib9 nobilib9: ſeu diuitib9: ⁊ in eoꝝ vanitatib9: volētes p̄ hoc eis gl'ioſi9 eſſe: furant̄ idola patr' ſui. Geñ. xxxj. Ideo dicit Bernard9: ꝙ religioſus debet eſſe ſicut Melchiſedech: ſine patre ⁊ matre: 26
id eſt ſine parentū memoria. De oīb9 eīn p̄dict' malis acq̄ſitorib9: ſuccedētib9: vel vtentib9: vel vicia diligentib9: eſt ſicut de equis ductis ad nundinas: quoꝝ q̄libet alteri ligat̄. Sic hic ducunt̄ vinculis peccatoꝝ: q̄libet poſt p̄mū acquiſitorē ad nundinas inferni. Et ſic oēs illicite participātes cathena ducunt̄: queadmodū incarcerati in Neapoli: videlicet cum vna cathena ferrea circa collū oīm: ita q̄ʒ vno p̄cedēte oēs ſic circa collū ligati ſequant̄. Plus ḡ nocent ſibijpis: ⁊ eis q̄s di- 37
cunt ſe maxime diligere: ⁊ quos deberēt iuuare ad aīe ſalutē: q̄ʒ eis a q̄b9 bona auferunt: ſicut auis rapiēdo granū: ⁊ piſcis vermem: in hamo modica rapiunt: et mortis periculū incurrūt: ⁊ ſic plus dānificant̄: q̄ʒ dānificēt aliū. Sic in ꝓpoſito. Vn̄ Auguſtin9. Res quā capis muſcipula eſt: ⁊ dū capis: capier' : ⁊ dū alienum tenes: teneris a diabolo: ſicut q̄diu piſcis tenet hamū: ab eodē tenet̄ ipe ſicut patet. D. xj. 5. ⁊ Ser. xxxiij. 6. Eccl'. ix. Sicut capiuntur piſces hamo ⁊ aues laqueo: ſic capiunt̄ hoīes tpe malo. Et reuera tp̄s malū ⁊ carū eſt: qñ ꝑ re q̄ nō valet vnū denariū dant̄ decē denarij Et mala patria eſt: ⁊ malū ibi morari. Sed certe ꝑ vno denariato male acq̄ſito: pl9 dat̄ q̄ʒ viginti ſolidi: imo plus q̄ʒ mille libre: q2 aīa ꝑ illo dat̄ q̄ pl9 valet q̄ʒ tot9 mund9: ⁊ oīne aurū ⁊ argētum nō valet ei compari. Signant̄ ḡ dicit̄ tp̄s taliū malū. Tales aſſimilant̄ la- 38
tronib9 q̄ vitā dāt ꝑ modico furto ⁊ leccatorib9: q̄ aīaȝ eternis ignib9 obligāt ꝑ breui delectatiōe: ſicut iſti. Et p̄ hoc patet ꝙ licet ditiſſimi reputent̄ q̄ ad mūdum: ⁊ q̄cunq̄ʒ gaudeāt dignitatis: vel nobilitatis excellentia ſunt tñ in rei veritate pauprimi ⁊ in maxima egeſtate Quia i magna egeſtate diceret̄ eſſe: q̄ manū vel pedē daret ꝑ edulio paruo: pauperior: q̄ vtrūq̄ʒ daret: pauperrim9: q̄ ſe totū daret occidēdum: poſtq̄ʒ ſaturat9 fuiſſet. In tali fame ſunt cupidi acquiſitores: immo illis ſunt ſtultiores ⁊ pauperiores: q2 ſeipos tradunt eternaliter dānādos: qđ peius eſt q̄ʒ manū amittere ꝑ parua re q̄ eos nō ſatiat. Iſa. xxxiij. Ve q̄ p̄daris ⁊c̄. Ra- 39
tio iſti9 Ve ptʒ p̄ opinionē vulgi dicētis: ꝙ Michael archangel9 pōderabit in ſtatera ſua: aīas poſt mortē: ponendo oīa bona in vno latere: ⁊ mala in alio: q̄ igit̄ habēt thezaurū: vel poſſeſſiones vel alia maneria: vel bona male acquiſita: valde pōderoſa erit illa pars ſtatere vbi illa ponent̄ ⁊ multū trahent deorſum verſus infernum: ⁊ diabol9 aīam verſus partē ſuā inclinātē rapiet. Sic ḡ ve q̄ p̄dat̄: q2 tunc p̄dabit̄: nec mirū ſi in infernū demergant̄: q2 illud periculū euadere non poterunt: nec ad celū trāſire: niſi p̄ ponte miſc'dīe quē ipi ante eos frāgūt. Ideo demerſiſti eos in ꝓfundū q̄ſi lapis. Exo. xiij. ⁊ xv. Et q̄ ꝓſeq̄bant̄ ꝑpl'm tuū dñe demerſiſti eos in ꝓfundū. Exēplū ad idem legit̄ in vita Exm̄
beate Beatricis virginis ꝙ Lucreti9 iniuſte poſſidēs ei9 p̄diū in qđ intrauit cū gaudio facturus ibidē feſtū amicis ſuis in q̄ erat mulier tenēs infantē in gremio: q̄ oīb9 audiētib9 dixit. Lucreti occidiſti: ⁊ inualuiſti et ſtatim arreptus a diabolo: cito mortu9 eſt: ⁊ demerſus in ꝓfundum. Sil'is fuit hec vox infantis: voci Helie 30
iij. Re. xxj. Ad achab cui ait occidiſti ⁊ poſſediſti ⁊c̄. Et iuſte q̄dem in ꝓfundiſſimo loco erūt ſub Iuda: vt videt̄: ⁊ multis demonib9: quia iudas vidēs errorem

ſuū: ꝛ ꝙ male pecuniā illā accepit: eā reiecit ꝛ reſtituit:
qḋ iſti nō faciūt. Sꝫ aliqñ vix ad hoc volūt obedire: ꝙ
veniā petāt ſine reſtitutiōe. Iſti frequēter vendūt: ꝛ
ꝓ minore ꝑcio veritatē Judas ſemel. Tales ḡ ꝯſpira-
tores ꝛ ductores patrie ad infernū: irrōnaliter abomi
nanť nomē Jude. Demones etiā in iferno nō puniūt
reos vltra demeritū: qḋ iſti faciūt: dū ꝓ paruo delicto
grauiter ſubditos exactionāt: vt ipi ditenť. Vel vt in
iuſtꝭ dñis placeāt multa lucrādo: credunt tales ꝙ deꝰ
ſit cecꝰ vel ſurdꝰ: ꝙ nō videat vel audiat quō ꝓpť vo-
luptates ꝛ vanitates ſuas nutriendas in vino ꝛ deli-
31 cijs: ab illis crudeliter accipiūt q̇ vix habēt panē faba-
rū: ꝛ aquā in copia nec ꝑ dimidiū annū ſemel bene co-
medūt: ꝫ ſunt in ꝯtinuis laboribꝫ ꝛ afflictionibꝫ. Q̄
bñ ꝓphauit de talibꝫ Iſa. v. cythara: lyra: ꝛ tympanū ī
ꝯuiuijs veſtrꝭ ꝛ vinū: ꝛ opꝰ dei nō reſpicitis: ꝫ reſpi-
ciūt vt comedāt laute ꝛ bibāt ꝛ ludāt ad ſtacos: vl' ta-
xillos ſiľes illis peſſimis iudeis Exo. xxxij. Qui come
derūt ꝛ biberūt ꝛ ſurrexerūt ludere. Nō ſequunť pru
dētiā formice q̄ laboret ꝛ ꝓuidet imposterū ꝯ̄ dies ma
los: qñ nemo opari pōt. Sꝫ iocūditatē ſequūť cicade:
q̄ cū tp̄s pulchꝛū hꝫ: cātat ſicut iſti dū inueniunt q̇ eis
mutuāt: ꝛ male reddēt nō eſt niſi feſtū ꝛ iocus ꝛ tripu
dium: ꝛ in die bonoꝝ imemores ſūt maloꝝ: qñ verifi-
cať de illis illud chꝛiſti in euāgelio Luce. vj. Ve vob
diuitibꝫ ſaturati eſtis q̇ habetis hic ꝯſolationē veſtrā
Ve vobis q̇ ridetis q̄ flebitis. Tūc ꝛ diuitū ꝛ paupe
rū fortuna v̇teť in ꝯ̄riā. Qñ duo trāſeūt corā aliq̇. vnꝰ
vadit ad locū de q̇ aliꝰ venit: ꝛ ecōuerſo: ꝛ ille q̇ fuit a
dextrꝭ illiꝰ corā q̇ trāſeūt: erit a ſiniſtrꝭ: ꝛ ecōuerſo. Sꝫ
diues ꝛ paup̱ oēs traſeūt corā deo: ꝛ in morte ſibi mu-
tuo obuiabūt. Diuites ḡ q̇ hic fuerūt ad dexterā: id eſt
in ꝓſperitate ꝛ in loco paſcue: ꝛ ꝯſolationis: trāſibunt
ibi ad ſiniſtrā in iudicio cū lupis: ꝛ ad locū horroris ꝛ
penalitatꝭ. Paupes oīno ꝯ̄rio mō. Figura Luce. xvj.
Exm̄ De diuite ꝛ Lazaro. Sic fuit mutata fortuna illiꝰ de q̄
ferť: q̄ſi ſic. Quidā auarꝰ cū vrgereť ad mortē: legauit
vxori ꝛ filijs magnā ſummam pecunie: ꝛ poſt aiebat:
neſcio ad quā patriā vado: nec quā ꝓuidētiā ibi inue-
32 niā: bonū eſt ꝙ ego etiā ſumam mecū partē: q̄ gallice
diciť: q̇ nō habet argētū nō habebit amicū. Aſtrinxit
ḡ vxorē ꝛ filios diſtricto iuramēto: ꝙ magnā pecunie
ſummā quā in ſacco ligauerat: circa collū eiꝰ ligarēt: ꝛ
in puteū ſecū ponerēt qñ eū ſepelirēt: qḋ etiā fecerunt:
ꝓpter iuramētū. Nocte tñ ſequēti colloq̄bant: ꝙ non
iurauerūt ꝙ inde eā nō tollerēt: ꝛ cōcilio inito: venerť
vt eā inde auferrēt. Et cū appropinq̄rēt: viderūt mor-
tuū inter multitudinē demonū ꝛ volētes fugere: a de-
monibꝫ detinebanť q̇ dixerūt. Expectate ꝛ videte q̄ꝫ le
ti fuimꝰ de ſocietate iſtiꝰ fidelis miniſtri noſtri: ꝛ q̄le fe
ſtū ei faciemꝰ in curia noſtra: ꝛ inter alias penas: vt vi
uis videbať: argētū liq̄factū effuderūt in os eiꝰ: vt in
q̇ peccauerat nimia cupiditate: ꝛ mala acq̇ſitiōe: in eo
punireť. Malū eſt ḡ talia nimis diligere: vl' male acq̇-
rere: q̄ poſtq̄ꝫ acq̇ſitū eſt: nō pōt faciliter dimitti: ꝫ ita
firmiter adheret: ꝙ ꝯſciētiā hic q̇dā remorſu pungit ꝛ
in fine: ſicut graue illud cui alligať: deorſum trahit: et
quātūcūq̄ꝫ in ꝯſciētia ꝛ cogitatiōe ď talibꝫ affligať: In
fine ſi vult ſaluari: neceſſe eſt reſtituere. Ergo ꝯſequiť
penā ꝛ penitētia ꝓ pctō: ꝛ nullū auantagiū. Itē ſic ac-
q̇ſita ꝑ pctm̄ faciūt in morte deſperare ſicut ptꝫ Ser.
33 lxxvij. 6. Vñ ferť q̄ſi ſic: ꝙ cū q̇dā talis āmonereť in
infirmitate de teſtamēto faciēdo: fecit illud ſic. In pri-
mis lego aīam meā oībꝫ demonibꝫ inferni. Et ipis cre
dētibꝫ eū inſanire: ꝫ negauit dicēs ſe illud meruiſſe: et
illud habiturū: q̄ inq̇t iudiciū eſt datū: poſt ait ſacer-
dos: ꝛ q̇d habebit vxor tua. Ipa inq̇t habebit patibu-
lū inferni: q̄ ꝓpter eiꝰ pompam in tunicꝭ ꝛ cornuis: ꝛ
caudis nutriēdā: hmōi incerta acq̇ſiui in parte: q̄ pau
ciora mihi ſuffeciſſent. Et ſacerdoti adhuc q̄rēti: q̇d fi-
lijs ꝛ filiabꝫ dimitteret. Rñdit hereditatē meā: quam
mihi cū magno labore ꝛ expēſis acq̇ſiui: ꝛ etiā eis in-
fernū: illud eñ pallaciū pulchꝛū: ꝛ illā curiā eis lego:
q̄ ꝓpter eos ditādos ꝛ maritādas: multa male acq̇ſiui
Et ſacerdos: q̇d mihi inq̇t legabis: cui ille? In vna ſꝑ
mēſa mecū eris in penis: q̄ dū delicate in mēſa mea co
mediſti: noluiſti mihi dicere veritatē: nec in q̇ fui peri-
culo: ne me offenderes ꝛ cibū amitteres. Et ſic adula-
tione ꝛ veritatꝭ ſubtractiōe me decepiſti. Cōſentiētes
ḡ ꝛ agētes pari pena puniēdi ſunt. Sic ḡ ptꝫ: ꝙ ſic acq̇
ſita hoīem in morte deſperare faciūt: ꝛ ꝓ certo inť oīa
pctā fortiꝰ hoīem ligāt: ne a diabolo recedat: ſicut ptꝫ
Ser. lxxiiij. 3. Vñ retulit q̄dam religioſa ꝑſona q̄ fuit 34
inter fideles in trāſmarinis partibꝫ: ꝙ vidit ibi quan- Exm̄
dā demoniacā ꝑ quā diabolꝰ loq̄bať: ꝛ rñdit ad inter-
rogata: q̇ ꝯiuratus a ꝑ̄dicta ꝑſona ꝙ diceret de q̇ pctō
ipi libētiꝰ hoīes tentarēt ꝛ tentāt? Rñdit de iniuſta ac
q̇ſitiōe ꝛ luxuria. De p̄mo q̄ qñ habēt aliena: ſumus
q̄ſi ita certi de eis: ac ſi eos nobiſcū in inferno habere-
mus: q̄ raro reſtituūt. In ſecundo etiā multos inuol
uit ꝛ faciliter: ꝛ raro ꝑfecte dimittūt q̇n cogitatiōe ꝛ lo
cutiōe delectenť. Itē punienť tpaliter: etiā aliq̇tiēs in
corpe ſuo. Vñ ferť ſic: ꝙ in Anglia q̇dā mortuo pr̄e Exm̄
venit ad alioꝝ ſocietatē i q̄dā duodena. Et cū nō poſ-
ſet ad falſitatē flecti q̄ adhuc ꝯſcientia erat tenera: nec
fuit talibꝫ falſitatibꝫ aſſueta: ipō dicēte: nō audeo ꝫ fa-
cere q̄ ꝑderē aīam meā. Ait q̇dā patrie ſeductor: inue
teratꝰ dieꝝ maloꝝ: neq̄q̄ꝫ aliq̇d ꝑdes: q̄ ꝛ pr̄ tuꝰ ante
te ſic vixit: ꝛ ſic multa lucratꝰ eſt: ꝛ nihil ꝑdidit. Et ſic
oportet ꝙ tu facias: ſi vis in patria viuere: oportet te-
ipm ꝛ alios iuuare. Ego etiā talia feci a iuuētute mea:
ꝛ nunq̄ aliq̇d amiſi: ꝫ mľta ſic acq̇ſiui. Statim venit
vox oībꝫ audiētibꝫ: ꝛ dixit. Mētiris: ꝓ ꝑiurijs ꝛ falſi
tatibꝫ tuis: tūc amiſiſti filiū: tunc vxorē: tunc oues: tūc
boues: tunc vnū oculū: nūc v̇o corpꝰ ꝛ aīam: q̇ ꝛ mor
tuus eſt bis dictꝭ. Tales eñ mō eſſent pauꝑrimi: ſi q̇- 35
libet haberet ſuum. Et in fine erūt qñ oīa amittēt: qñ
erit de eis ſicut fabule narrāt de coruo. ſicut breuiť tan Fabul'.
giť Ser. liiij. 11. q̇ vocatꝰ ad feſtum aq̇le cū alijs auibꝫ
cū eſſet niger ꝛ turpis: ſꝑ tenuit in ꝯuiuio vltimū locū
qḋ cū grauiter ferret: caute ꝛ fraudulēter cogitauit q̄li
ter poſſet alijs auibꝫ ꝑ̄poni: ꝛ ab aliq̇bꝫ auibꝫ pēnas fu
rādo: ab alijs mutuādo: alias circūueniēdo multas et
multoruꝫ colorum pēnas acquiſiuit: quas ſibi inſeru-
it: Quo facto erat auis pulcherrima: ꝛ omni die cum
rege reſidebat: ꝛ factus inde ſuperbus ꝛ cupidus: ini- 36
micitias exercebat contra alias aues ꝛ non cōtentꝰ de
plumis q̄s ab eis p̄us acceperat: voluit eas oīno denu
dare: oēs plumas accipiēdo ꝛ rapiēdo: qḋ cū alie aues
viderent: inito ꝯſilio: coruū inuaſerūt: ꝛ q̇libet accepit
pennā ſuā: ꝛ eū nigrū ꝛ turpiſſimū dimittentes: q̇ ſta
tim eiectꝰ eſt a regꝭ ſocietate. Sic multi videntes diui-
tes apud potētes honoratos ꝛ ab oībꝫ anteferri: cogi-
tāt q̄ꝫ felices eſſent ſi tales eſſe poſſent: ꝛ ad iſtū ſtatum
obtinēdū ꝯgregāt om̄i mō falſitatꝭ. Et reuera ſi quili
bet haberet ſua: ipi pauꝑrimi relinq̄renť. Sꝫ in morte
oībꝫ illis pēnis ſpoliabunť: ꝛ ipi a regꝭ eterne ſocietate
eijcienť in tenebras exteriores. De talibꝫ diciť Aba. ij.
Ve q̇ ꝯgregat auariciā: vt ſit in excelſo nidꝰ eiꝰ: vt vi-
delicꝫ ſedeat cū p̄ncipibꝫ ꝛ ſoliū glorie teneat. Et ibidē
Ve q̇ multiplicat non ſua q̄ hic ea ꝑdet: ꝛ ad locū vñ
veniūt aque reuertenť Eccs. j. Et in alio ſeculo bonis

fraudabit̃ eternis. Neq3 acq̃ratis pōitionē in operib⁹ manuū veſtrar̃ Sapiē.j. Sequit̃ iniuſticia|mort̃ eſt acq̃ſitio. Nota. E.v.5. Et. O.vij.14. cū ſequētib⁹. Et
37 P.vij.71. Ad oīa iſta pericula euadenda: vnū remediū reſtat. Reſtitutio ſc3 cum ɔtritiōe τ ɔfeſſione τ ſa
Exēm tiſfactiōe: qđ ptz ex libro Petri cluniacenſ. q̄ſi ſic. Monach⁹ q̃ in hoc ſeculo erat miles: moriēs vidit rūcinū cū calcib⁹ τ dētib⁹ eū impetētē τ ꝑcucientem. Et cū abbas eū moneret ad ɔfeſſionē: q2 viditeū in timore magno: ɔtinuo diuertebat τ abſcōdebat faciē q̄ſi fugiendo ictus equi. Qui dū ɔfeſſus eſſet: licet a diabolo diu impedit⁹ eſſet q̃ alia vba ſp poſuit in ore ſuo ad eū impediēdū: τ ne mō quo potuit reſtitueret: viſio illa euanuit. Caueāt illi q̃ in torneamētis τ alijs modis illicitis eq̃s lucrant̃. Quidā ſctūs ſolebat vt dicit̃ p̄dicare: ꝙ inter predere τ pendere nō eſt niſi vna lr̃a τc̃. Ideo ptz. J.ix.36. Et q2 nō eſt pbas aliquē ſine audiētia cōdēnare: vbi loc⁹ pōt eſſe iuſtificatiōis. Audiam⁹ mō p̄dictor̃ reſpōſiones τ executiōes q̄s inueniūt ad excu
Ar.vj. ſandas excuſatiōes in pctis. ¶ Aliq̃ ſe excuſant leg̃ titulo: dicētes ſe legē ꝓ eis hr̄e: vbi gr̄a. Vna falſa duodena p̄ce vel p̄cio amore vel timore inducta: dicit ali
38 qđ eſſe talis: qđ in veritate ſuū nō eſt: iudiciū ꝓ eo dat̃
Lex terre Si talis poſtea de iniuſta acq̃ſitiōe rephēdat̃. Rn̄det ſe legē terre ꝓ ſe hr̄e τ bn̄ dicit legē terre: q2 ꝓ certo legem celi nō habet. Lex em̄ dn̄i immaculata conuertēs hoīes. Hec lex fraus eſt decipiēs aīas. Lex dico male intellecta: in ſe tn̄ bona. Lex em̄ eſt in talib⁹ ſicut om̄e receptū p modū recipiētis recipit̃: cū g̃ ipi falſi ſint: lex ī eis falſificat̃. Et ſi q̃reret̃ q̄re voco legē q̃ bona eſt falſam? Rn̄dere ſicut rn̄det̃ in grāmatica: q2 ſicut ille cui adiungit̃ τ ſicut ipi largas τ latas habēt ɔſciētias: ita late ad oēs falſitates ſuas trahūt leges: q2 non eſt aliq̃ falſitas vel iniuſticia ꝓ q̃ nō inueniūt aliquē legis colorē. Sed intātū dilatata totalit̃ lacerat̃: ſicut veſtis q̃ vltra vires ſuas extēdit̃. Aba.j. Propterea lacerata eſt lex. Nota. A.xiiij.2.τ.30.τ.51. Et. C.iiij.5. Itē. C.
39 vij.25. Item. C.xvj.46. Et. J.ix.30. Itē. J.xiij.17. Aſſimulant̃ g̃ tales Judeis q̃ dixerūt. Jo.xix. Nos legē habem⁹: verū dixerūt bonā legē habuerūt: ꝫ male intellectā τ applicatā vtpote a malis q̄n adiecert: τ ꝑm legē nr̄am debet mori. Nō alia differētia niſi ꝙ lex illa male intellecta torſit caput chriſtū. Et lex ciuilis τ canonica τ q̄cūq3 ſunt rigoris torquēt mēbra male applicata. Tales etiā q̃b⁹ videt̃ ſufficere mal⁹ titul⁹ emptiōis vel legis ſiles ſunt pncipib⁹ ſacerdotū q̃ Jude male vendēti dixerunt: qđ ad nos tu videris: q̄ſi dicerent culpa tua ſit: non noſtra. Sic etiā dicūt aduocati: periculū ſit cliētis. Et p iſtū falſum legis colorē multi in immēſum ditati ſunt ad tp̄s: vbi gr̄a. Vn⁹ falſus nō habēs iuſticiā ad maneriū vel terrā aliquā: habet tn̄ aliquē a lōge inuentū colorē venietad vnū iuſticiariū vel legiſperitū vel aliū patrie reuolutorē τ vendet ei totū vt dicit ius qđ habet cū nullū habeat. Vel alio mō totū ponit in manu illius modico p̄cio accepto: τ ipe ſciēs oēs curie cautelas τ legū ſubterfugia cito acq̃
40 rit qđ ali⁹ acquirere nō poſſet nec ipe deberet. Aliq̄n etiā q̃ habēt iuſticiā tn̄ ab illis vel alijs magnis ius illorū iniuſte detinet̃: veniunt ad tales τ ipi notabiliter nimis citra verū p̄ciū illud emunt τ in neutro caſu bonū finē habebit. Et ideo ſicut tales velociſſime aſcendunt in acq̄rēdo. Jta velociſſime deſcēdūt in infernū. Job.xxj. Jn puncto ad inferna deſcendēt. Jſto g̃ mō iſta vox nos legē habem⁹: eſt falſor̃ acquiſitor̃. Jterū hec vox nos legē habem⁹ tirannor̃ eſt dicentiū: lucrati ſum⁹ illud gladio noſtro τ lege belli τ q̃cq̃d equitanim⁹ noſtrū erit: tales licitū ſibito adequant dicentes: quicq̃d principib⁹ placet legis habet vigorē: tales loquent̃ ſicut illi Sapiē.ij. Sit fortitudo noſtra lex iniu
ſticie. Jtē hec eſt vox infideliū Judicū dicentiū. Nos 41
legē habem⁹ verū eſt bonā quidē in ſe: ꝫ tn̄ eā habent ad colligēdū munera: ſicut meſſores falcē ad colligendū manipulos. Vn̄ lex in manib⁹ eorū eſt ſicut volūt 42
ſtricta vel larga. Nihil dāti erit ſtricta q2 nulla pro eo inuenire pn̄t. Et q̃ large dat̃ leges largas pro eo inueniet: ꝫ meli⁹ eſſet leges neſcire: ſicut patebit infra. Tales em̄ ſunt ſicut gall⁹ ſup campanili q̃ v̄tit ſe ad oēm vētū τ illi ſe vertūt ad om̄e argētū. Alij credunt excu 43
ſari q̃ talia iniuſte acq̃rūt: nō p ſe immediate: ꝫ p miniſtros ſuos. Sz nō excuſant̃: q2 tales diligunt: ſicut em̄ falcōes τ canes pl⁹ diligunt̃ q̃ melius p̄dant̃: ſic ſenaſcallos τ balliuos τ ɔſiliarios: q̃ ſciāt ꝓ offenſa ſex denarior̃ reportare q̄nq3 ſolidos. Et vt tales inſtituant: bonos τ fideles ab officijs ſuis remouere ſolēt dicētes eos nimis ſupplices. Nota. A.xvij.42.τ.43. Et. C.xvj.42. Et. D.xij.26. Et. R.j.22. Jn foro ɔſciētie potius diligūt placētes vel palpātes: q̄3 penitētiarios vl̄ corrigētes ſic etiā in foro extrinſeco pl⁹ volūt q̃ eis placeāt q̄3 q̃ iuſticiā faciāt. Sic ſe ſolebat excuſare q̄dā rex magn⁹ cū informaret̃ de iniurijs factis p aliq̄s de ſuis qđ inq̃t iſte poſſum ego: habeo em̄ tres miniſtros qui ibūt ad infernū ꝓ me q2 ſciebat ipos iniuſtos vt ei placeret. Sed timēdū eſt ꝙ ipe iret cū eis: q2 eos nō correxit: nec fugauit ſicut fecit ſctūs Ludouicus infra.c. de cōſilijs.47. Et notate ꝙ parū curauit de aīab⁹ miniſtror̃ ibūt inq̃t ad infernū ꝓ me. Modicū pl⁹ videt̃ 44
de eorū aīab⁹ curare ꝙ canū vel falconū q̃ dū p̄dā capiūt: diligunt̃ cū nō poſſunt ꝓijciunt̃. Stultiſſimi ſūt g̃ illi ꝓ talib⁹ aīas ſuas periculo exponēdo: vt faciunt multi eor̃: ꝫ ꝓ cōmodo ꝓprio. Sz q̃d ꝓdeſt hoī. ſi mūdū vniuerſu3 lucret̃ τc̃. Math.xvj. Nōne tales miniſtros hr̄e voluit τ dilexit q̄dā magn⁹ q̃ cū rephēderet̃ ꝙ balliuū iniuſtum haberet in vno manerio ſuo. Rn̄dit ſine talib⁹ nō poſſum domū tenere. Pl⁹ em̄ lucrat̃ talis vn⁹: q̄3 decē fideles. Sic etiā loquunt̃ conſiliarij dn̄or̃ dicētes talis eſt miniſter ꝓ dn̄o q̃ emēdat dn̄iu3 de.x. libris ꝙ alij vel vltra alios. Ser.xxxv.9. Et tn̄ male lucrat̃: q̃ ſeipm̄ τ dn̄m ſuū p̄dit. Tales em̄ mini Exēm
ſtri aſſimilant̃ militi marino: q̃ vt dicit̃ adducit ſecum Miles
multitudinē piſcium: τ intrāt in os ceti ſimul. Et ipe marin⁹
exit: τ ipi remanēt τ comedunt̃. Sic tales alios accuſant τ puniunt: τ licet ipi peiores ſint: vſq3 in finē impuniti remanēt. Sic barrabas dimiſſus τ chriſt⁹ crucifix⁹ eſt: ꝓpt̃ talia diligūt̃ Gen̄.xxv. Diligebat Jſaac Eſau: eo ꝙ de venatione ſua veſceret̃: τ Rebecca diligebat Jacob. Tales dn̄i deo diſplicēt: q2 ꝓditores ei⁹ in domo ſua tenēt. Nota. D.xij.7.τ.8.τ.26. Jtē. M. 45
viij.23. optime. Alij vo dn̄i nō ſolū pmittunt tales iniuſta facere: ꝫ apte eis p̄cipiunt ꝙ ſit inimic⁹ tal̃ τ noceat eis vbicunq3 poterit. Tales domini ſunt aſpides
Aſpis em̄ dicit̃ ab aſpergēdo: q2 venenū ore ſpargit. Aſpis
Sic tales ſpargūt venenū ad ſubditos τ miniſtros: τ duodenā faciētes indictare τ attaxare τ crudeliter tractare vel incarcerare eos q̃ nolunt eor̃ in oībus facere voluntatem de venditiōe terre vel manerij qđ deſiderant: vel in aliquo quocūq3 negocio. Cōtra tales querūt occaſiōes mēdaces p miniſtros ſuos. ſicut Achab
ꝯ Naboth p Jeſabel τ iudices de Jſrael.iij. Re.xxj. Lup⁹
Fingētes cauſas ſicut lup⁹ ꝯ agnū cū inferi⁹ biberet: τ Fabula
ipo negāte: adiecit lup⁹: pater tu⁹ eā turbauit: ideo de Agnus
uorabo te: ſic tales dicūt pater tu⁹ mortu⁹ eſt ſine computo vel ſic fecit ɔtra me pater tu⁹: vel talis amic⁹ vel

cōſanguineꝰ tuꝰ: ⁊ talibꝫ reuolutoribꝫ q̇ ſciunt ꝯceptū
illoꝝ caute deducere ad effectū: dant tunicas ſuas: ⁊ ta
les diligūt. Prouer. xxix. Princeps: q̇ libēter audit ver
Baſiliſcꝰ ba mēdacij: omnes miniſtros habebit impios. Item
tales ſunt baſiliſcꝰ: qui viſu hoīem interficit: viſus il-
loꝝ ſiue oculi ſunt ꝯſiliarij: ꝑ quos ducit̄ ⁊ regitur in
agēdis: ꝑ quos alios interficiunt: ⁊ alios maleducūt.
Leones Itē ſunt leones: q̇ cauda excitant̄ ad predā: ſic iſti ⁊c̄.
46 Itē ſunt dracones: qui cauda dicunt̄ plꝰ nocere: ſic iſti
Dracões Sed quēlibet ab iſtis in hoc ſeculo male tractatū ꝯfor
tat Pſ. xc. dicēs. Sup aſpidē ⁊ baſi. ⁊c̄. Cauſa in oībꝫ
dn̄oꝝ cupiditatibꝫ: ⁊ q̄re tales diligūt miniſtros eſt in
magna parte illoꝝ ſupfluitas. Supflue em̄ ⁊ vane in
multis expendūt: ⁊ ideo ſubditos excoriāt: qꝛ ꝓprij red
ditꝰ eis non ſufficiūt. Ideo ꝯgrue dicit̄ a cōmunit̄ ac-
cidentibꝫ: qꝛ exceſſus ſeu delictū dn̄i eſt pena ſubditi: ⁊
delictū ſubditi: eſt preda ſeu rapina dn̄i. Alij v̄o cū re-
prehēdunt̄ de iniuſta acq̇ſitiōe vel inani labore: ſicut
illi ſupra. e. c. xiiij. vel ꝙ talia iniuſta nō reſtituūt. Re-
ſpōdent viuere oportet male ſe excuſant: qꝛ nō eſt idem
viuere: ⁊ bene valere. Tales em̄ viuūt: ſed nō bene vi
uunt: nec valēt. Cōtra tales diſputat Augꝰ. in ſermo-
ne de ſctō Laurēcio q̄ſi ꝑ iſtū modū: ſicut ptꝫ Ser. xj.
3. Viſum eſt aliq̄n ꝙ appropin●q̄ās morti q̇ male vi-
xit: multū timet: ⁊ q̇cq̇d habet daret: vt vno die plus
47 ei vita donaret̄. Et quis tale q̇d facit ꝓ vita eterna: q̇
iſta dares parū victurꝰ ⁊ vt mors paꝝ differret̄. Qua-
re non pauca das vel aliena reſtituis: vt ſp viuas. Si
a tali ſic quereret̄ q̄re iſta dares. Reſpōderet: vt mortē
differrē. Et ſi vltra querat̄ q̄re nō das vel reſtituis vt
mors tibi non noceat: ſed ſp viuas: ⁊ ꝑ eā ad vitā tran
ſeas eternā. Neſcio q̇d reſpondere poſſet. Multos
inuenimꝰ q̇ dicūt tollat phiſicꝰ vel medicꝰ res meas:
vt ſeriꝰ moriar: q̄ꝫ raro inuenimꝰ qui dicūt: tollat phi
ſicus vel medicꝰ res meas: vt nunq̄ moriar. Et tamē
o amator tpalis vite ſi tollat phiſicꝰ: te ſpoliat in ſeclo:
ſi tollat chriſtꝰ: tibi reſeruat in celo. Propter hāc vitā
nolunt hoīes habere vnde viuāt ꝙ tibi ſeruas vn̄ vi-
uas: hic da vt ſp viuas. Et ſi tali dicat̄: ſi tm̄ dederis
ꝓ vite ꝓlongatiōe nō habebis poſt bene viuere. Re-
ſpōdebit nō curo mēdicare volo: malo viuere mēdicꝰ
q̄ꝫ mori diues: paratꝰ eſt datis etiā neceſſarijs mendi-
care in hoc mundo: vt parū plus in incertū viuat̄. Et
nō eſt paratꝰ erogatis ⁊ reſtitutis ſupfluis ſp regnare
cū chriſto. Rogo: appēde: ſi aliq̄ ſtatera eq̇tatꝪ inuenit̄
in archa cordis tui: ꝓfer illā ⁊ hec duo impone: mēdi-
care in hoc mundo ⁊ regnare cū chr̄o in vna parte: re-
gnare v̄o in hoc mundo ⁊ eſſe in pena ⁊ miſeria ſp: in
alia parte. Et videas q̄ pars potiꝰ ſit eligēda. Sed au
diētes cogitāt: ꝙ vellent ⁊ hic ⁊ ibi abūdare ⁊ regnare
ſed hͦ difficile: qꝛ poſſibiliꝰ eſt camelū trāſire ꝑ acū ⁊c̄.
Et oportet ꝙ gibbꝰ alienaꝝ rerū deponat̄ Math. xix.
48 Quia dū alienis onerant̄: celeſtibꝫ priuant̄: ⁊ hoc ra-
tionabiliter. Habet em̄ deꝰ duo gn̄a diuitiarū: ⁊ duo
ſunt quibꝫ cōferunt̄ vel q̇ eis vtunt̄: ⁊ nō eſt ita ſtultꝰ
vt vtrūq̄ꝫ cōferat ei qui minꝰ ei ſeruit. Cū g̊ mali diui
tes qui minꝰ ei ſeruiūt: diuitias habeāt terrenas. Pau
peribꝫ q̇ ei ſeruiūt: relinquent̄ celeſtes: Rn̄debit em̄ ſi-
cut matrona bis petēti elemoſynam. Vade habuiſti.
Sic loquit̄ Luce. xvj. Fili recordare qꝛ recepiſti: q̄re g̊
iterū petis: vade habuiſti. Sed ecōuerſo Math. xix.
Ecce nos reliq̇mus oīa ⁊c̄. Illi hic cauſam allegāt: qꝛ
non habuerūt hic: ⁊ ideo ibi centuplū accipient. Job
xxvij. que eſt em̄ ſpes hypocrite ſi auare rapiat: nunq̄ꝫ
clamorē eiꝰ audiet: cū venerit ſup eū anguſtia. Ibi em̄
tangit̄ taliū duplex pena: ſcꝫ depaupatio in ſeipis: ⁊ in
ſucceſſione. In hoc ꝙ dicit̄: ſi multiplicati fuerint filij
eius in gladio erunt: ⁊ nepotes eiꝰ nō ſaturabunt̄ pa-
ne. Secundo mala mors ⁊ eterna dānatio: qꝛ dicit̄ ibi
non liberet deꝰ aīam eiꝰ: ſequit̄: hec eſt pars hoīs im-
pij: ⁊ hereditas violentoꝝ: quā ab omnipotēte ſuſcipi
ent. Hec pars ſcꝫ diuitie male acquiſite cū iſtis oībus
malis acq̇ſitis ſequentibꝫ. Alia em̄ pars in celo eis nō
debet̄: qꝛ eā ſimpliciter non deſiderāt: qꝛ hic ſp optant
viuere ſi poſſent: ⁊ ſignificant̄ ꝑ illos. Numeri. xxxij.
Filij Ruben ⁊ Gad habebant pecora multa: ⁊ erat ilł
infinita ſb͞a. Et infra p̄camur vt des nobis terrā hanc
in poſſeſſionē: nec quicq̄ꝫ queremꝰ tranſiordanē id eſt
in terra ꝓmiſſionis Jere. xiij. Hec eſt ſors tua parſq̄ꝫ 49
menſure dicit dn̄s: qꝛ oblita es mei ⁊ ꝯfiſa in mēdacio
Saniꝰ g̊ conſiliū eſſet: ꝙ diues ⁊ paup predictas ꝑtes
ſuas inter ſe diuiderēt ⁊ mutuo ſe iuuarent. Juxta cō
ſiliū Pauli Gal. vj. Alter inquit alteriꝰ onera porta-
te ⁊c̄. Sup quo Augꝰ. de v̄bis dn̄i Ser. lxxxvij. Pro Augꝰ
ximꝰ tuus onꝰ habet paupꝑtatꝪ: tu diuitiaꝝ qđ eſt onꝰ
paupis: nō habere qđ diuitis: pluſq̄ꝫ oportet hr̄e: por-
tet ſecū non hr̄e: porta tecū plus habere: vt eq̄les ſint
ſarcine veſtre. Nunq̇d pauptas onꝰ eſt: immo ita ꝙ
ſub ea multi incuruant̄: proſternunt̄ ⁊ moriunt̄. Exo.
xxiij. Si videris aſinū odientis te iacere ſub onere: nō
trāſibis: ſed ſubleuabis cū eo: quātomagis chriſtiane
ꝓximū tuū: ꝓ quo chr̄s vt te ⁊ ipm̄ ab onere inferni li
beraret: ſub onere paſſionis ſanguinē ſudauit. In cru
ce tandē moriēdo. Nota de hoc ſupra. A. x. 9. Alij in- 50
iuſticiā ſuā palliāt: ſub colore regiminis. Eſtimāt em̄
ex hoc ꝙ ſubditos ſuos ꝑmittunt in terris ſuis ⁊ defen
dunt ꝯ͂ alios dn̄os: ꝙ liceat eis eos ſpoliari ad libitū.
q̇bꝫ rn̄dere poterit deus: ſicut reſpōdit ſm̄ fabulā: pa- Fabula
terfamilias muſtele ab eo capte. Rogo ait aīal. Per-
mittas me abire ⁊ non me occidas: qꝛ domū tuā a mu
ribꝫ cuſtodiui circa quā cuſtodiā multū laboraui. Cui
paterfamilias: non ꝓpter hoc parcā: qꝛ nō ꝓpter meū:
ſꝫ cōmodū ꝓpriū: vt ſola videlicet comederes: hͦ feciſti:
ſic iſti ꝓtegūt ſuos ab alijs: non intentiōe iuſticie vel
veritatis. Et ideo q̄n ꝓ labore illo petent mercedē: di-
cetur recepiſtis mercedē veſtram: ⁊ ideo aliā non reci-
pietis. Sed quia illa mercede vel illis ſtipendijs non
eratis contēti: ſed ad voluntatē veſtrā rapuiſtꝪ crude-
liter aliena. Judiciū vobis ſine miſc͞dia Ja. ij. ſic ꝙ la
bor priuabit̄ mercede: ⁊ exceſſui reſpōdebit pena. Alij
credūt excuſari pijs opibus: tales adhuc nō intellexe-
runt ꝙ modicū fermentū totā maſſam corrumpit ⁊ ꝙ
claudꝰ non intrabit in templū: pede pietatis bene am- 51
bulāt: ſed pede crudelitatis claudicant. De tali fert̄ q̄ſi Exēm
ſic: ꝙ cū ep̄s quidā ſic edificatā eccl̄iaꝫ dedicare vellet:
vidit diabolū in vno angulo: ⁊ ꝯiuratꝰ ab eodē q̇d ibi
faceret: ego ait: iuſtiꝰ hic ſum q̄ tu qꝛ de meis edificijs
hec edificata eſt. Qui aufert a Petro ⁊ dat deo: neutri
placebit. Qui mēbrū pūgit ⁊ caput lenit vtriq̄ꝫ diſpli-
cet. Eſa. vltimo. Qui imolat bouē: q̄ſi q̇ interficiat vi-
rū: qui mactat pecꝰ: q̄ſi qui excerebrat canē. Qui offert
oblationē: q̄ſi qui ſanguinē ſuillū offerat. Qui recor-
dat̄ thurꝪ q̄ſi qui benedicat Idolo Oſee. ix. Panis lu
gentiū ſacrificiū eoꝝ. Alij credunt excuſari quia nō ꝓ
ſe illa circa terrena acquiſita male ſollicitant̄: ſꝫ quadā
cōpaſſione quā habent ad ſuos ꝓpinquos ne ipi egeāt
ſed ſiue hoc faciant ꝓ ſe ſiue ꝓ alijs: ſtultū eſt ꝓ ſe: pa-
tet ꝙ ex quo vita eſt tā breuis: fatuū eſt de ea nimis ſol
licitari Job. xiiij. Breues dies hoīs. Si em̄ haberet 52
cartā a deo ꝙ poſſet viuere mille annis: haberet aliqđ
motiuū cupiditatis. Et quilibet ꝑpendere pōt q̄ꝫ cupi
di forent hoīes: ſi ſic poſſent de cōmuniter accidentibꝫ

viuere:ex quo pro tam breui vita ſūt ita cupidi. In pͥn
cipio mūdi multi fere tot annos attigerunt ⁊ tn̄ eſt mō
maioꝛ cupiditas in vno q̇ non tranſit quinq̄ginta an
nos:qꝫ fuerit tūc in multis qui tranſierūt quingentos
annos. Reducāt ġ tales ad memoꝛiā iudiciū dei. Lu
ce.xij. De illo q̇ cogitauit ampliare ſua hoꝛrea ⁊ nocte
illa ſubito moꝛtuꝰ eſt. Et hoc ptꝫ ꝙ ſtultū eſt hoc face
re ꝓ alijs. Quia ſi fatuum eſt aīam ponere in periculo
vt ꝓuideat ſibi ip̄i. ġ ſtultiꝰ videt̄ ſe periculo exponē ꝓ
53 illis q̇ erunt ei ingrati. Cōiter em̄ oēs viui ſunt moꝛ
tuis ingrati: ſicut ptꝫ infra. A.xxj.5.6. Et capitulo de
moꝛtuis.cxlvij.⁊.118. Verbi grā. Ponamꝰ grā exem
pli ꝙ vnus acq̇ſiuiſſet multas terras ⁊ maneria ⁊ red
ditus heredi vel alij filio vel ꝓximo vel vxoꝛi: ⁊ circa
talia acquirenda aīam ſuā multis periculis: ⁊ coꝛpus
multis laboꝛibꝫ ⁊ ſollicitudinibꝫ expoſuiſſet: vbi inue
niret̄ aliq̇s int̄ decē: q̇ minimū maneriū vel ſaltē vnū
agrū terre daret ꝓ liberatiōe illiꝰ acq̇ſitoꝛ poſt moꝛtē
eiꝰ. Nota. M.xj.97.⁊.147. Sed foꝛte dicēt ꝙ ſi certi
tudinaliter ſcirent eū in periculo, de q̊ poſſet ꝑ hoc libe
rari darēt: ſꝫ falſitas iſtiꝰ dicti pōt pluribꝫ modis oſtē
di. Primo qꝛ aliq̄n viſuꝫ eſt ꝙ q̄n ſciunt ꝙ aliq̇s vult
petere iuſtū debitū a patre infirmo: vel ab alijs de q̇bꝫ
ſperāt emolimentū poſt moꝛtē nō placet ꝙ intrēt debi
toꝛū petitoꝛes ad eū: vel etiā illi q̇ vellēt eū monere de
reſtitutiōe faciēda: vl̕ etiā diſtribuēda ꝓ aīa ſua: ne ꝑs
illoꝝ ꝑ hoc minoꝛ eſſet poſt moꝛtē. Sed talibꝫ fingunt
eū ſudare vel doꝛmire vl̕ aliter indiſpoſitū. Et tn̄ ſcire
pn̄t: ꝙ ſi moꝛiat̄ ſine reſtitutiōe vſure: vel ſimonie: vel
rapine vel iniuſte acquiſitoꝝ: ꝙ vadit ad penā. Et ex q̊
nō libēter ꝑmittūt ſeip̄m liberare in vita ſua quō libe
rarēt ip̄i eū poſt moꝛtē? Et ſi ip̄i nō ꝑmittūt diſtribue
re vel reſtituere mobilia q̄n vident verſus penas que
nec ip̄e nec ip̄i bene tenere pn̄t: q̄n darent ip̄i ꝓ eius li
54 beratiōe immobile maneriū qđ tenere pn̄t. Iſtā etiaꝫ
p̄ſumptionē auget: ꝙ frequenter videt̄: ſicut ptꝫ Ser.
liiij.12. Qꝛ filij vxoꝛes aut executoꝛes ſoluere nolunt:
vel tardāt debita defunctoꝝ ad q̄ de neceſſitate tenent̄
⁊ ꝓ quibꝫ nō debet eſſe dubiū quin ſint in periculo: tā
defuncti qꝫ ip̄i detinētes vſqꝫ ſoluant̄: cū ġ illa nō ſol
uant ſed detineant: vt ꝑ ſocietatē cū acquirētibꝫ ad in
fernū vadāt: vel ſaltē placitare circa illa faciāt anteqꝫ
ſoluant̄ vt liberēt aīam q̄ eſt in periculo vſqꝫ ſoluant̄:
q̄n darent ꝓ liberatiōe eius hereditatē ſuā vel aliđ qđ
a nullo petit̄. Vide. R.vj.10. Itē talis aut odit illos
ꝓ q̇bꝫ ſic ſollicitat̄ aut diligit. Si odit: ſtultū eſt ꝓ ip̄is
ditandis tantū laboꝛare: ſi diligit: extreme demētie eſt
eis illa acq̇rere ꝓpter q̄ damnabunt̄. Ibi talis dilectio
vertet̄ in odiū intātū ꝙ maiꝰ odiū erit inter eos qꝫ int̄
Exm̄ demones qđ oſtēdit̄ q̄ſi ſic. Cuidā bono viro in viſio
ne oſtēdit deus inter alias penas in puteo ignis ⁊ ſul
phuris rotā terribilē ſicut ptꝫ Ser.lx.8. in q̄ toꝛq̄bant̄
duo: pater ⁊ filiꝰ quoꝛū vterqꝫ alteri maledicebat iſto
mō. Maledicta hoꝛa in q̄ genui te: qꝛ ꝓpter te ditandū
iniuſta acq̇ſiui: ꝓpter q̄ dānatus ſum. Aliꝰ reſpōdit:
Sis tu maledictꝰ qꝛ ſi tu iniuſta nō acquiſiuiſſes: ego
ea nō tenuiſſem: nec dānatus fuiſſem. Primꝰ dixit ve
tibi: qꝛ ꝓpter te dānatꝰ ſum. Alius idē rn̄dit. Sap̄.iiij.
Ex iniquis oēs filij qui naſcunt̄ teſtes ſūt nequitie ad
uerſus parētes in interrogatiōe ſua ſicut ptꝫ. L.xj.17.
⁊.L.v.10. Item nota de hoc. I.xiij.37.⁊.T.j.27. ſi
gnāter videt̄ dicere in interrogatiōe ſua: qꝛ in inferno
ponunt̄ ad q̄ōnes ſicut latrones. Alij vͦo ſe credūt ex
cuſari rei male acq̇ſite paruitate ⁊ ꝓpꝛia paupꝑtate eſti
mantes ꝙ deꝰ eos non dānabit ꝓ paruo furto ſicut ꝓ
garbis vel gallinis vel q̄ q̄ſi oēs in arte ſua exercent: ſꝫ

hoc non videt̄ verū. ¶ Prio qꝛ deꝰ reſpicit plus ꝯ q̄d
fecit: qꝛ ꝯ pꝛeceptū de furto non faciēdo: qꝫ quid fecit.
ſic hoīes etiā loquunt̄: non curamꝰ inquiūt de re in ſe
ſeu nocumēto: ſed de ꝯtēptu quē nobis intulit. ¶ Se 55
cūdo qꝛ deꝰ plꝰ reſpicit animū qꝫ furtū: ſic etiā hoīes
loquunt̄: parū curo de nocumēto vl̕ dāno: qꝛ ml̕tū me
dānificauit ſed de aīo: qꝛ voluit plus dāni intuliſſe ſi
potuiſſet: libēter me occidiſſet ſi potuiſſet: Sic in ꝓpo
ſito qui inuenit vnū denariū ⁊ abſcōdit: libentius ab
ſconderet decē marcas ſi inueniret: ⁊ q̇ modica furat̄:
plura libēter furaret̄: ſi ſciret ſe poſſe mūdi euadere cō
fuſionē. Et qui moꝛtaliter aliū odit: q̄nqꝫ occideret ſi
poſſet vel ſaltē vellet ꝙ occiſus eſſet. Tales em̄ plꝰ mū
dū qꝫ deū timent: ġ deꝰ qui intuet̄ coꝛ: ⁊ qui nouit ab
ſcondita coꝛdiū: non ſolū eū ꝑdet ꝓ illo facto ꝑuo: ſed
ꝓ volūtate magna. Lucifer em̄ cū ſocijs ſuis nō ꝓ fa
cto ſed ꝓ volūtate demones facti ſunt. Demones etiā
ꝑ minoꝛa eos ducūt ad maioꝛa. Primū em̄ apud eos
eſt: qui in modico infidelis eſt: vtiqꝫ in maioꝛi erit: qui
etiam modica ſpernit: paulatim decidit in maioꝛa. In
paruis ġ furtꝭ ⁊ falſitatibꝫ latet magnū periculū. Qđ
ptꝫ ꝑ hoc ꝙ fert̄ quaſi ſic: ſicut ptꝫ Ser.xviij.12. Qui Exm̄
dā languēs in extremis ꝯfeſſus: hoꝛribiliter clamauit
dicens: magnū lapidē ignitū paruo filo pēdere ſuꝑ ca
put eius. Et cū nullꝰ aliꝰ videret: dixerunt ꝙ capitis
debilitas fuit. Et cū ꝯtinue clamaret: ⁊ lapidē ſuꝑ ſe ca
ſurū affirmaret: redijt ad eū ſacerdos: hoꝛtās eū de di
ligentia ſcrutādi ꝯſcientiā ſi foꝛte ibi aliq̇d remaneret
inconfeſſum. Et ſic ad memoꝛiā reduxit: ꝙ talē lapidē
eiecerat de terra ſua q̇ ſibi nociuus erat ⁊ poſuerat euꝫ
ſuꝑ terrā vicini ſui. De quo cū ſatiſfeciſſet: viſio diſpa
ruit. Quō ġ euadent q̇ carrucā ſuā nimis ꝓpe terrā vi
cini ſui ducētes: ſulcū: vel aliq̇d de terra illa furant̄: vt
quid tm̄ cupiunt tā paruā terre poꝛtionē: expectent pa
tienter moꝛtē ⁊ habebunt terrā ad oꝛis ⁊ oculoꝝ ⁊ au
riū ſatietatē. ¶ Ad idē de remouēte palū: q̇ in trāſma 56
rinis partibꝫ in aliquo loco diuidit terras duoꝝ quaſi Exm̄
meta certa: modicū ġ eā amouit: vt ampliaret ꝑtē ſuā:
qui moꝛiēs exclamauit: ꝙ demones cū palo ignito eū
ꝑfoꝛare vellēt: quocūqꝫ ſe verteret: cuiꝰ rei cauſam cō
memoꝛās ꝯfitēs ⁊ ſatiſfaciēs a timoꝛe illo liberat̄. Deꝰ
ġ minimoꝝ nō vult malā acq̇ſitionē: q̇ etiā minimoꝝ
ꝓhibet cōcupiſcētiā Exo.xx. Non deſiderabis vxoꝛē
eius: non ſeruū: non ancillā: non azinū: nec oīa q̄ illiꝰ
ſunt. Nec excuſant̄ paupꝑtate niſi eſſent in vltima ne
ceſſitate. Plus em̄ deberēt in paupꝑtate de deo cōfidere:
⁊ potiꝰ ei ſeruire: qꝫ de diabolo. Deus em̄ non deſeruit
ſperātes in ſe. Quādo ġ paupꝑes ſeu ſimplices audiūt
p̄dicare cōtra diuitū iniuſta acquiſita: inaniter gl̕iant̄
quaſi ip̄i in ea parte non eſſent culpabiles: qui tamē ſi
diuitū locū ⁊ poteſtatē haberent: peioꝛa facerēt: ⁊ hoc
in minoꝛi oſtendūt: ſi non poſſint plus ꝓximo nocere
q̄ꝫ in vno falſo denario decipe illud libēter faciunt: di
centes: ego illū denariū ꝓ bono accepi: quare non poſ
ſum illū ſic tradere. Hoc tamē dictū non habet plꝰ ra
tiōis qꝫ ſi diceret: vnus furatꝰ eſt mihi bouē: ideo ego
alteri idē faciā qui nihil circa hoc demeruit. Et vnus
fregit mihi caput: idem alteri faciā: qui in culpa nō eſt
Hoc eſt ꝯtra Apl̕m ad Gall̕.vj. qui dicit: ꝙ vnuſq̇ſ
qꝫ onꝰ ſuū poꝛtabit. Alij vͦo ſe excuſant falſo titulo em
ptiōis quoꝝ titulꝰ repꝛobabit̄.c. de mercatoꝛibꝫ. Alij
vͦo titulo donatiōis: quoꝝ titulꝰ repꝛobabit̄.c. de mu
neribꝫ. Alij vͦo credūt ſe excuſari a rebꝫ iniuſte ab alijs
acquiſitis ⁊ a ſe detētis: q̄dā affectata ignoꝛantia: qua
nolunt ſcire vl̕ audire que bene vel male retinēt: ſicut
ille qui noluit intelligere vt bene ageret: nolūt etiā in

quirere nec ſcire facta miniſtroꝝ ſuoꝝ. Iſti cõuincunt
57 exẽplis: hiſtorijs ⁊ auctoritatibꝫ. Si haberent aliquã
ſuſpitionẽ vel euidẽtiam: ꝙ eſſet in eis aliq̃ diſpoſitio
mala: ex qua niſi remediũ adhibeꝛ mors ſeqret corpo-
ris: bene medicũ de hoc ꝯſulerẽt: ſi etiã potẽs ꝯ eos de
hereditate habẽda ſeu ſupplãtãda placitaret. Et ſcirẽt
vnũ malũ ꝓuẽtum in carta: ꝑ quẽ hereditatẽ poſſent
amittere: legiſperitos ſumptuoſe cõſulerẽt: quõ reme-
diũ hr̃e poſſent. Sic in ꝓpoſito q̇ habet aliquã euiden-
tiã d̃ re ab anteceſſoribꝫ ſuis male acq̇ſita: vtpote q: vo
luntarie hoĩes ⁊ magni acq̇ſitores extiterũt: vel forte
vbi audierũt ꝙ aliq̇d acq̇ſierũt iniuſte: debet plus de
illoꝝ ⁊ iniuſticia ⁊ iuſticia inq̇rere: quia infirmitas de
iniuſta detentiõe vertiꝛ in periculũ aĩe: ⁊ ne eã ꝑdat: ⁊
de hereditate celeſti de q̃ demones eos nituntꝛ ſupplã-
tare ꝓpter talẽ punctũ expellaꝛ: ꝯſiliũ ⁊ remediũ debet
q̃rere optimũ. Sic fecit rex nobilis mortuo anteceſſo-
58 re ſuo: q̇ multa acq̇ſiuit: miſit enĩ ꝑ regnũ ſuũ vnũ epi
ſcopũ ⁊ q̃tuor religioſos viros exꝑtos ĩ lege dei ⁊ mũ-
di: ꝑ̃cipiẽs: ꝙ ſi q̃ male acq̇ſita inuenirẽt: reſtituerent.
Sed nõ ſic impij: nõ ſic: q̇ nõ curãt qua iuſticia teneãt
niſi ꝙ multũ teneãt: nil de veritate ſeu iuſticia reꝝ ſeu
miniſtroꝝ curãtes, cũ tñ ſi eſſet fama vel clamor: ꝙ la-
trones ſub ſua ꝓtectiõe hoĩes in nemore ſpoliarẽt: te-
nerentꝛ veritatẽ inq̇rere: nec añ [illegible]ſſent ſpolioꝝ ꝑtẽ bo-
na ꝯſcientia recipe. Ita vbi clamor eſt ꝙ anteceſſores:
vel ꝙ miniſtri illoꝝ ſunt iniuſti: credo ꝙ tenentꝛ veri-
tatẽ inq̇rere: nec ante ſunt bone fidei poſſeſſores. Sed
multi moderno tp̃e: ſi mentio fiat de aliq̇: qd̃ iniuſte de
tinent: vel ſi in ꝓpoſito ſint aliq̃ acq̇rendi: in neutro ca
59 ſu hoĩes ꝯſulunt deũ timẽtes. Exẽplo ꝑ̃dicti regis: ſꝫ
falſos ꝯſiliarios ⁊ mũdi ſapiẽtes: q̇ tunicas ſuas portãt
⁊ eis adulanꝛ: ⁊ timẽt offendere: vel veritatẽ dicere: ⁊
ideo cauſa iuſticie ⁊ veritatis poſita in ore taliũ: perijt
⁊ perit: ⁊ moriꝛ. Non ģ talibꝫ diſcutiẽda eſt cauſa veri
tatis ⁊ iuſticie: q: nõ ſũt apti arbitri inter iuſticiã ⁊ in-
iuſticiã. Nota. C.xj.46. Sed deberet fieri exceptio: ſi-
cut videmꝰ fieri in lege mundi: qñ diſcutiẽda eſt veri-
tas inter duos ꝑ duodenã: qñ duodena vocaꝛ: põt ꝑs
ponere exceptionẽ ꝯ aliquẽ noĩatũ: q: inimicꝰ eius eſt:
vel magnꝰ amicꝰ aduerſarij: vel de familia ſua: vł ſer-
uus: vel infamis ⁊ hmõi. Ita qñ diſcutienda eſt veri
tas inter iuſticiã ⁊ iniuſticiã: vtruꝫ iuſticia vel iniuſti-
cia ſit in tali acq̇ſito vł acq̇rendo ⁊ vocanꝛ ad h̃ diſcu-
tiendũ falſi cõſiliarij ⁊ balliui de familia ꝓpria: poſſet
iuſticia facere exceptionẽ: oẽs ꝑ̃dictas cauſas exceptio-
nis allegãdo: q: ſunt amici iniuſticie. Itẽ ſi tales in pu
blico iudicio vocarenꝛ ad duodenã ꝓ tali iuſticia di-
ſcernẽda: pars aduerſa excipet ꝯtra eos: q̃re ģ ponunt
ſe ſuꝑ eos in camera: qui veritatẽ non dicerẽt in publi
co. Itẽ non eſt aliq̇s qui libẽter ponit ſe in ore iudicis:
aduocati: vel ꝯſiliarij: de quo opinaꝛ ꝙ faciet eũ amit-
tere vnũ maneriũ: q̃re ponũt ſe in ꝯſilio taliũ qui faci-
ent eos amittere aĩam ⁊ maneriũ celi. Si ģ nlł'a fiat ex-
ceptio exterior: deberet ratio interiorẽ facere exceptionẽ
iſto mõ ꝯcupiſcẽtia dure tenet habita ⁊ cupit habẽda
ex vna ꝑte: ſinderiſis q̃ eſt dictamẽ rõnis timet de iuſti
cia: ex alia ꝑte: qñ ģ ꝯcupiſcẽtia vellet ſe ponere ſuꝑ ta-
les falſos: deberet ratio excipe ꝙ illi falſe ſunt concupi
60 ſcẽtie nimis fauorabiles. Et ratio q̃re deberet ſic inte-
rius excipe eſt. Quia ſicut videmꝰ ſm leges terre: ꝙ ſi
vna duodena dicat falſuꝫ in iudicio: ille ꝯ quẽ data eſt
ſentẽtia: ſi eſſet potens: ⁊ haberet fidelẽ patriam poſſet
eos ꝯuincere ꝑ attinentiã vel adherẽtiã: vel appellatio
nẽ ita ſi hic ꝯ tales nõ excipiat nec de falſitate ſua ꝯuin
canꝛ: ſed ad tp̃s lateat: deꝰ q̇ eſt veritas ꝯ quẽ dãt ꝯſi-
liũ ⁊ ſentẽtiã eos ꝯuincet habẽdo ſecũ fidelẽ patriã an
gelos ⁊ ſctõs cũ quibꝫ euꝫ excepit: iudicabit iuſticiã: q̇
ģ non timẽt adherẽtiã hoĩm timeãt adherentiã dei: ⁊
inquirãt que placita ſunt ei: ⁊ in omni tp̃e ꝯſilia tua in
ip̃o ꝑmaneãt: q: ip̃e diſſipat cõſilia gentiũ: ⁊ reprobat
ꝯſilia ꝑ̇ncipũ. Conſiliũ aũt dñi ineternum manet. Ex
oĩbꝫ ꝑ̃dictis ꝑtꝫ: ve ei q̇ multiplicat nõ ſua. Aba.ij.

Aduentus dñi noſtri. Pri A.xiij.
mo oſtendeꝛ diſtinctio. Secũdo ſufficientia.
Tertio q̃lis aduentũ chriſti in carnẽ ꝑ̃ceſſit ꝑ̃paratio.
Quarto q̃lia in aduentu ſuo nobis portauit cõmoda.
Quinto q̃lia ſequi deberẽt iuſticie debita. Sexto q̃lis
aduentũ chr̃i in aĩam ꝑ̃cedere debeat preꝑatio. Septi-
mo qualia ꝯcurrant lucra. Octauo q̃lia ſequi debeant
ex parte noſtra opera.

¶ Q̃tũ ad primũ aduentꝰ chriſti in gñali eſt duplex. Ar.j.
Primꝰ videlicet miſcðie. Et ſecundꝰ iuſticie. Et vter- 1
qꝫ ſubdiuidiꝛ. Quia aduentꝰ miſcðie eſt duplex. Vnꝰ
in virgine carnẽ aſſumẽdo. Aliꝰ in aĩam grãm largiẽ
do: de vtroqꝫ Ioh.xiiij. Veniemꝰ ⁊ manſionẽ apud
eũ faciemꝰ. Ad oẽs enĩ venit: Sed cũ q̇bꝫ mãſionem
facit vel non: Nota. D.ix.21. Secundꝰ etiã aduẽtus
ſubdiuidiꝛ. Quia aduentꝰ iuſticie eſt duplex. Vnꝰ ad
iudiciũ particulare: videlicet in morte iuſtoꝝ vł malo-
rũ per ſe vel ꝑ angelos bonos vel malos: ſententiã exe
cutioni debite demãdãdo: ſecũdus ad iudicium gene-
rale: ſed de his duobꝫ vltimis diceꝛ infra locꝭ ſuis.

¶ Sufficiẽtia ṽo ⁊ cauſa iſtorũ aduẽtuũ: ꝑ miſcðiam Ar.ij.
priꝰ: ⁊ ꝑ veritatẽ poſteriꝰ: iuxta illud Ps̃.xxiiij. Vni-
uerſe vie dñi miſcðia ⁊ veritas. Patet ꝑ exẽplũ de ma-
giſtro q̇ priꝰ dulciter diſcipulũ docet: ⁊ pr̃ filiũ: ⁊ ma-
ritꝰ vxorẽ: ⁊ iudex ammonitionẽ ꝑ̃mittit: antecq̃ꝫ excõ-
municet. Sic deꝰ ſe habet ad nos in duobꝫ ꝑ̇mis aduẽ
tibꝫ: ne v̇beret vel excõicet in ſecũdo: dicẽdo: Ite male
dicti in ignẽ eternũ. Qui q̇dẽ ꝓceſſus notaꝛ dñica pri
ma aduẽtus: vbi oſtẽdiꝛ piꝰ ⁊ mãſuetꝰ ſuꝑ aꝫinã: ⁊ ſe-
cũda: vbi ꝓmittit ſe veniẽtẽ in nubibꝫ tanq̃ iudicẽ cũ
poteſtate magna. In ꝑ̇ma ammonet oẽs. In ſecunda
v̇berat rebelles: ⁊ excõicat ꝯtumaces. Eſa.lxij. Dicite
filie ſyõ: ecce ſaluator tuꝰ venit. Ecce merces eiꝰ cũ eo:
q̃ſi diceret. Ecce venit dulciť q̃tũ ad ꝑ̇mos aduẽtꝰ vt
amore filios attrahat ⁊ oĩes ammoneat ⁊ doceat. Et
merces eiꝰ cũ eo: quãtũ ad ſecũdos aduentꝰ. In quibꝫ
reddet vnicuiqꝫ ꝓpriã mercedẽ ſm ſuũ laborẽ. j. Coꝛ.
iij. Idẽ adhuc ꝑtꝫ ꝑ aliud exẽplũ de rege mãſueto: cui 2
cũ rumor ꝑuenerit: ꝙ aliq̃ ciuitas nõ eſt obediẽs ſicut
deberet: ſꝫ forte aliq̇ occaſiõe in errore poſita: diſponit
ei rebellare: ꝑ̇mo mittit eis aliq̇s miniſtros diſcretos:
ſicut ꝑtꝫ Ser.lxx.9. Ad ſciẽdum eoꝝ grauamẽ. Et ad
corrigẽdũ ⁊ puniẽdũ malos: ⁊ ꝯſolãdum bonos: ⁊ ad
monẽdũ oẽs ne regi rebellẽt: q̇s ſi male tractauerint: ⁊
a ꝑte rebellauerint: mittit armatos ſuos ⁊ obſidet eam
Vltimo venit ip̃e cũ poteſtate magna: ⁊ rũpit oĩa: et
capit ciuitatẽ. Sic ꝑ̃miſit Dauid Ioab ⁊ exercitũ ad
obſidẽdũ rabat. ⁊ in fine venit ip̃e ⁊ eam cepit. ij. Re.
xv. Sic deꝰ ſe habuit ad ciuitatẽ hmõi ei rebellẽ. De q̃
in Ps̃.liiij. Vidi iniq̇tatẽ ⁊ ꝯ̃dictionẽ ĩ ciuitate. Quia
oẽs ꝯueniũt in vnũ aduerſus dñm ⁊ aduerſus chriſtũ
eius Ps̃.ij. Primo miſit eis ꝓphas: ⁊ pr̃es: ⁊ pr̃iarchas 3
q̇s male tractauerũt. Occidis inq̇t chr̃s: ⁊ lapidas eos:
q̇ ad te miſſi ſũt. Matth.xxiij. Poſtea miſit ad eos for-
tiſſimos milites ⁊ bellatores: apl̃os: ⁊ martyres: dicẽs
Eſtote fortes in bello ad obſidendũ: ⁊ ad faciẽdũ ei in
ſultũ cũ ſagittis ꝑ̃dicationũ dicẽs cuilibet illorũ illud
Ezech.iiij. Obfirmabis faciẽ tuã ꝯ eam: ⁊ erit in obſi-

dione: ⁊ circūdabit eā ⁊c̄. Sed ipi ſic obſeſſi: fortiſſime
ſe defendūt: querēdo excuſatiões in pctis: dicēdo. Na
tura mea eſt inclinata ad talia: nō poſſum dimittere ha
beo caput debile: nō poſſum ieiunare. Fornicatio non
eſt mortale: deus nō vult nos pdere. Multi alij ſic fa-
ciūt: ⁊ ſic de alijs. Et non ſolum habent talia arma de-
fenſiua: ſed habent etiam arma inuaſiua: ſagittando
verba pungitiua: ad exempla ducendo. Vos eſtis pe
iores ⁊ cupidiores: ⁊ qui predicas non furari: furaris
Et non ſolū verbis: ſed etiam verberibꝫ quādoqꝫ vi-
ros bonos inuadunt qui eos ad chriſtū capere nitunt̄
ſicut patuit de ipo chrō: qui verbox ſagittas ſuſtinuit:
qñ dixerūt demoniū habes: ⁊ poſtea verbera vſqꝫ ad
mortē. Sic martyres oēs ſuſtinuerūt ad modū appari-
torū modernox: qui ſi fideliter officiū facerēt: hoies ci
tādo: talia in parte ſuſtinerēt. Quid ḡ faciet iſte verus
Dauid noſter chrs: qui in iſta obſidione vriam ⁊ mul
tos alios milites: vt dictū eſt: morti expoſuit: in fine: id
eſt in ſecūdo aduentu iuſticie: veniet cū poteſtate ma-
4 gna ⁊ exercitu Johel. ij. Quia veniet dies dñi magnꝰ
⁊ terribilis: tenebrax: ⁊ caliginis: clāgoris ⁊ tube: ſup
oēs ciuitates munitas: tunc ꝯfringet arma: ⁊ ſcuta cō-
buret igni. Qd oſtendit̄ dñica ſecūda. Et qꝛ ante bellū
fit armox oſtenſio. Jdeo illa die oſtēdet arma ſua: ſcꝫ
ſigna in ſole ⁊ luna: ⁊ alijs creaturis. Quia oīs creatu
ra ſcꝫ orbis terrax pugnabit cōtra inſenſatos Sapiē.
v. Nota. P. vj. 4. Et ꝯgrue oſtendēt ſigna obſcurita-
tis. Sol em̄ ꝯuertet̄ in tenebras: qꝛ ſicut in paſſione no
bili rege chriſto mortuo: familia planetax induebat ni
grū habitū: quia tenebre facte ſunt ſup vniuerſam ter-
rā. Jta in iudicio dño q̄ſi irato: congruū eſt ꝙ familia
oſtēdat vultū triſtiorē: ad pctorū terrorē. Sicut ḡ here
tici prima vice qñ delinquunt: dulciter ⁊ miſericordit̄
reuocant̄. Secūda vice cremant̄: vt ſaltē amore vel ti-
more corrigant̄. Sic eccl'ia prima dñica dulcit̄ loquit̄.
Secūda incutit timorē Ps. xxxiij. Venite filij audite
me timorē dñi docebo vos. Aduētū ḡ iuſticie vſqꝫ ad
locū ⁊ tps ſuū expectādo. De pmo aduētu in carnē vi
delicet reſtat loq̄ndū: ⁊ ſecūdo de ſecūdo in aīam. Cir-
5 ca pmū tria ſunt oſtēdēda. Prio quō multa p̄ceſſerūt
p̄paratoria. Secūdo: quō multa in aduētu ſuo ꝯcurre
rūt nature noſtre cōmoda. Tertio ml'ta ſequi deberēt
aduenieti iuſticie debita.
Ar. iij ¶ Primo vt ꝓ chri receptiōe p̄paratio digna fieret p̄-
ceſſerūt multa. Videlicet tpa longa: ſcꝫ. lxx. anni qnqꝫ
milia cētū nonagintaſex. Precones multi ⁊ nūcij: oēs
ſcꝫ ꝓphete q̇ de eo ⁊ de aduētu ſuo ꝓphetauerūt: ſic pa
tebit infra. c. de fide ⁊ priarche ⁊ iuſti: qui ppl'm mone
bāt ⁊ hortabant̄ paratū eſſe in aduentū chri. Cerimo-
nie etiā multe ⁊ figure: ſicut circūciſiōes: imolationes:
oblatiōes: libamina: ſacrificia: de q̇bꝫ leuiticꝰ eſt plenꝰ
Deſideria ſctā ⁊ ſpūalia multa bonox virorū dicētiū
illud Pſal. cxliij. Jnclina celos tuos ⁊ deſcēde. Et il-
lud Eſa. xlv. Rorate celi d. ⁊c̄. Et illd Eſa. lxiiij. Vti-
nā diſrūperes celos ⁊ deſcēderes. Sequit̄ cito vt notū
fieret nomē tuū inimicis tuis. Sequit̄ cū feceris mira-
bilia nō ſuſtinebimꝰ Gloſa: ꝫ blaſphemabimꝰ. Sicut
ptꝫ Luce. xj. Sequit̄ deſcēdiſti: ⁊ cito poſt occurriſti le
tanti: ⁊ faciēti iuſticiā in vijs tuis. Ex his ptꝫ auctori-
tatibꝫ: meſſiā in lege ꝓmiſſum non eſſe purx hoiem: vt
6 Judei fabulant̄. Purꝰ hō de celo nō deſiderat̄ a pro-
phetis deſcēdere. Ex pma ḡ iſtax triū petit̄ deꝰ. Ex ſe-
cūda deus ⁊ hō ſit: in h ꝙ de celo ſeu nubibꝫ petit̄ ⁊ de
terre germine. Ex tertia ptꝫ eiꝰ deitas: ⁊ Judeox circa
hūanitatē ⁊ etiā diuinitatē eiꝰ infidelitas: qui em̄ blaſ-
phemauerūt. Jſta ḡ preibāt an̄ faciē dñi pare vias eiꝰ

Jſta vo ꝯcluſio ꝙ videlicet ſit deus ⁊ homo: ex inten-
tione ꝓbat̄. c. de fide ar. iij. p totum.
¶ Secūdo ml'ta ſecū portauit cōmoda. Prio qꝛ nob oc Ar. iiij.
currit vt rex caſtro obſeſſo. Erant em̄ corpa q̇dāmodo
obſeſſa in mūdo: qꝛ ad cox ſolaciū exire nō poterāt: et
aīe i limbo: ⁊ clamauerūt ad regē ſuū Jlld Ps. lxxix.
Qui regis iſrael intēde. Excita potētiā tuā ⁊ veni. Sic
em̄ illi obſeſſi in Jabes Galaad. j. Re. xj. Miſerūt ad
regē ſuū Saul nuncios ꝓ ſuccurſu. Jta iſti p̄ces. Cla
mauerūt em̄ ad dñm a facie tribalāt: ſic vocatꝰ: affuit
ad modū illiꝰ in li. Barlaā q̇ induit habitū ſaraceno-
rū q̄ſi eſſet vnꝰ ex ill: vt fratrē ſuū de carcere illox libe-
raret: qd ⁊ fecit: potuit em̄ quaſi ſaracenus libere ca-
ſtrum vbi frater erat intrare. Sic chriſtꝰ accepit ſimi-
litudinem carnis peccati: ⁊ habitu inuentꝰ vt homo.
Phili. ij. Vt nr̄am naturā de carcere mūdi ⁊ pctī ⁊ pe 7
ne liberaret. ¶ Ad idē eſt exēplū qd narrat btūs Gre- Exm̄
gorꝰ li. iij. dialogox de Paulino epo nolano: q̇ cū oīa
ſua ꝓ redēptōe paupex chrianox a got capox dediſ-
ſet: cuidā vidue petēti auxiliū ꝓ redēptiōe: cū nō hr̄et
qd daret: ſeipm̄ in carcere cuiuſdā magni ſaraceni qui
erat gener reg poſuit ꝓ filio vidue: in cuiꝰ domo ortu
lani officio functꝰ eſt: h dñm illū vno die p̄monuit de
feſtina reg morte. Cū vo rex ⁊ ille dñs vna vice ſil' co
mederēt: Paulinꝰ intrauit portās herbas ad mēſam
more ſolito: quē rex vidēs tremebundꝰ ait. Jſte nō eſt
popular hō ſic tu credis: ⁊ ſic videt̄: qꝛ alias ego du-
ctus fui corā magnis iudicibꝫ: q̇ ſentētiā mort ꝯ me de
dert: int̄ q̊s iſte erat magnꝰ. Et cū cito reg mors viſio
nis veritatē oſtēderet: Paulinꝰ a dicto dño nihil acci-
pere voluit: cuꝫ multa ei offerret: niſi liberationē om-
niū ꝯcaptorū. Et ſic captiuitas ſua mult extitit cauſa
liberatiōis ſic chri: Et ptꝫ. Filiꝰ em̄ vidue natura nr̄a ē 8
filia eccl'ie: cuiꝰ maritꝰ in cruce mortuꝰ eſt. ¶ Ad idem Exm̄
eſt exēplū de Zorobabel in pncipio Eſdre: volēte edu
cere ppl'm de Babylonia ad terrā ꝓmiſſiōis: quē mul
ti ſeq̄bant̄: multi em̄ ſeq̇ noluerūt: ſic ptꝫ Eſdre. ij. Sꝫ
potiꝰ elegerūt in Babylonia remanere. Jta in ꝓpoſi-
ſito plures chriſtū ſeq̇ nolūt. Sꝫ potiꝰ eligūt in pctox
ꝯfuſione remanere: ⁊ tales ſunt peſſimi in bello ꝯ nos:
Multi etiā ſeq̇ incipiūt: ꝫ redeūt more iudeox: qui in
egyptū redierūt. iiij. Re. vltimo. Moderno vo tpe p̄-
dicator cruc: vel aliꝰ feruorē vel cōmiſſionē habens
ducēdi chrianos ad terrā ꝓmiſſiōis terreſtrē vl' celeſtē
Zorobabel fungit̄ officio. Multi ſpernūt: ml'ti d via
redeūt: nolētes de Babilonia liberari: boni vo de ca-
ſtro cōfuſiōis ſequunt̄. Sic ḡ chrs p ſe ⁊ ſuos intrauit 9
in quoddā caſtellū Luce. x. Secundo nob occurrit vt
medicꝰ infirmꝰ: emplaſtra penitētie dādo bonox ope-
rū: p̄ceptox dietā imponēdo Matth. viij. Dñe: puer
meꝰ iacet paliticꝰ. Luce. v. Nō veni vocare iuſtos ſed
pctōres. Quā letꝰ eſt infirmꝰ corpe in aduentu medici
licet certꝰ nō ſit ꝙ eū curare ſciat: licet in ſumptibꝫ īfir-
mi veniat. Auget etiā illiꝰ leticiā: qñ nūciat̄ ei dies ad
ueniſſe qꝛ cōmuniter diē deſiderāt: vtpote q̇ grauiꝰ de
nocte affligunt̄. Oleti ḡ debuerūt fuiſſe hoies in ad-
uētu chri: qui gratis venit ⁊ genꝰ hūanū ſumptibꝫ ꝓ-
prijs ſanauit ⁊ medicos ⁊ medicinaꝫ ⁊ poſt ſe dimiſit.
Sꝫ heu aliq̇ ſanari nolunt: qꝛ infirmitatē ſuaꝫ neſcire
volūt ⁊ de talibꝫ pōt intelligi dictum beati Gregorij.
Oēs inq̇t īfirmi ſumꝰ: ꝫ infirmior eſt q̇ īfirmitatē ſuā 10
neſcit. Alij ſciūt: ꝫ ſanari nolunt: qꝛ inde delectant̄ vel
lucrare ſe credunt ſicut infirmi in vita ſcti Martini: q̇
fugerunt ne ſanarent̄: qꝛ infirmitas fuit eis lucratiua.
De q̇bꝫ. A. xxvj. 21. Tales ſunt in carcere ⁊ nolūt exi-
re niſi qñ placet eis: ſil'es ſunt iudeo nolente extrahi in

ſabbato:ſic iſti qbꝫ deꝰ ꝑ ſe ⁊ ſuos extēdit manū: dicēs.
Prouer.j. Extendi manū meā: ⁊ non fuit q̇ aſpiceret.
11 Tales medicī ſpūalibꝫ ſciūt malas grates. Timeāt g̊
q̇ p̄cepta medici mō audire nolūt: ne aliqñ clament cū
fatuis virginibꝫ: ⁊ non exaudiant̄. Tertio venit vt lu
mē: illūiare his q̇ in tenebꝛis ſedebāt. Aba.iij. Deꝰ ab
auſtro veniet. Sequit̄. Splēdoꝛ eiꝰ vt lux erit. Sꝫ ha-
bētes viſum: cū gaudio exeūt de tenebꝛis ad lucē: qꝛ de
lectabile eſt oculis videre lumē. Eccs.xj. Sꝫ ceci modi
cū de lumine curāt: tātū eſt eis eſſe in tenebꝛis: quantū
in lumine. Sꝫ ⁊ ſi dicat̄ eis. Ecce rex venit cū pulchꝛa
ſocietate: nō multū letificat̄: qꝛ videre non pn̄t qđ alij
vidēt. Ita nec mali tūc letificabant̄: qꝛ ceci erāt: nec ma
li chꝛ̄iani mō ſpūaliter letant̄: cū dicit̄ ecce rex tuus ve-
nit: Velamē malicie ſuper oculos habētes. F.iiij.31.
12 Quarto venit vt legatꝰ pacis inter deū ⁊ hoīem: a pa-
tre miſſus legatꝰ ad gētes miſſus eſt. Jere.xlix. Et le-
gatū ad gētes miſit. Abdie.j. ⁊ vltio. Legato v̇o ⁊ ſpe
cialiter qñ ꝓ vtilitate illoꝝ ad q̊s vadit miſſus eſt: vel
mittit̄: Debent̄ duo: honoꝛatio: ⁊ exhibitio: qꝛ cōiter
legati pape accipiunt exhibitionē deſterra ad quā mit-
tunt̄: ſcꝫ ꝓ ſe ⁊ ſuis: ⁊ h̊ de melioꝛibꝫ: qꝛ bn̄ offenderet̄
legatꝰ: ſi ſui nō reciperent̄: vel ſi male eis miniſtraret̄:
Ita chꝛ̄s: niſi paupes recipiant̄. Nō em̄ eſt bn̄ capiti:
dū male eſt mēbꝛis. Ita nec chꝛ̄s q̇ ait: q̇ vos ſpernit:
13 me ſpernit: ⁊ q̇ vos recipit: me recipit. Quinto venit
vt amoꝛē nr̄m ad ſe traheret: ⁊ coꝛ noſtrū ad ſe inclina
ret. Ante em̄ chꝛ̄i incarnationē licet deꝰ multa ꝓ hoīe
fecerit: ip̄m tam nobilē creaturā faciendo: ⁊ totū mun-
dum ei ſubijciendo: legem nature ⁊ Moyſi diligenter
dando: ⁊ angeloꝝ cuſtodiā deputando: ei tamē ſemꝑ
ingratꝰ exiſtebat: idola adoꝛando: ⁊ alijs pctīs ip̄m ꝓ-
uocādo: intantū: ꝙ oīs caro coꝛruperat viā ſuā. Gen̄.
vj. Cuiꝰ rei ⁊ erroꝛis vna cauſa fuit: qꝛ hō carnalis et
coꝛpalis exiſtēs. rē q̄ videri oculis coꝛpalibꝫ nō potuit
nō potuit ꝑfecte cognoſcere: nec diligere: qꝛ in gallico
ꝓuerbium eſt: ꝙ coꝛ nō deſiderat: qđ oculꝰ nō videt.
14 Quia igit̄ deū vidē non poterat: idola viſa adoꝛabat.
Volēs g̊ miſericoꝛs deus oīs talis erroꝛis cauſas ⁊ ex
cuſatiōes excludere: carnē ⁊ coꝛpꝰ aſſumpſit: ⁊ viſibil̄
factꝰ eſt. Et teſte Baruth.iij. In terris viſus eſt: ⁊ cū
hoīb̄ ꝯuerſatus eſt: vt ꝑ hoīem viſibilē: in amoꝛē in-
uiſibilis attraheret̄ deitatis. Et ſm̄ beatū Gregoꝛiū.
Vt dū viſibiliter deū cognoſcimꝰ ꝑ hūc in īuiſibiliū
amoꝛē rapiamur. Et nō ſolū illis apparuit: ſꝫ ⁊ nob̄ ap
paret ſemꝑ in foꝛma panis: ⁊ nobiſcū ꝓ nr̄is neceſſita
tibꝫ ꝯuerſat̄. Multū em̄ rapere deberet amoꝛem ſerui:
dulcis ⁊ amabilis cū eo ꝯuerſatio dn̄i: ⁊ ſil̄itudo in vi-
ctu ⁊ veſtitu. Nota. P.ij.12. Deſcēdit g̊ vt nos attra-
Adamas heret: ſicut adamas vel magnes appꝛoximando attra-
hit ferꝝ. Et hoc facit vt dicit̄ q̄dā q̄litate ꝯnaturali: eſt
em̄ q̄dā q̄litas in magnete ꝯnaturalis q̄litati ferri: me
diāte qua ferꝝ trahit. Sic chꝛ̄s accipiendo nr̄am natu
rā: ꝯnaturalis nobis factus eſt: vt mediāte illa ꝯnatu-
ralitare nos ad ip̄m attraheret: quē tractū ml̄tū iuuat
impulſus a terra: conſideratio videlicet quid ⁊ quan-
tū pꝛo nobis in cruce ſuſtinuit. Et hoc eſt qđ ait Joh.
xij. Ego ſi exaltatꝰ fuero a terra: oīa trahā ad meip̄m.
Ar.v. ¶ Tertio ſeq̇ deberet veniēti iuſticie debita veneratio
Si em̄ tota eccl̄ia venerat̄ ſctm̄ Alexiū: qꝛ dimiſſis di-
15 uitijs ⁊ nobilitate paterna ⁊ vxoꝛe: accepit habitū pau
perū: multo plꝰ deberet venerari chꝛ̄i aduentꝰ: q̇ cū in
foꝛma dei eſſet quaſi exinaniuit ſeip̄m: foꝛmam ſerui
accipiēs: factꝰ eſt ꝓ nob̄ egenꝰ ⁊ paup. Et cū bonitas
vna aliā req̇rat q̇ nos tātū honoꝛauit: digne eſt a nob̄
honoꝛādꝰ. Si filiꝰ regis multū honoꝛaret religionem
quā intraret: multo plꝰ honoꝛauit filiꝰ dei religionem
hūane nature. Naturā ergo quā ip̄e intantū honoꝛa-
uit: non deberemꝰ peccatis deturpare. Exēplū ad hoc
de illo qui tali cogitatōe ſe ſemꝑ armauit ꝯtra peccatū
luxurie q̄ſi diceret illđ Heſter.vj. Sic honoꝛabit̄ quē
cunqꝫ rex voluerit honoꝛare. Sic g̊ venerāti nr̄am na
turā debet̄ veneratio. Sed heu ꝯtrariū accidit quia in
multoꝝ coꝛdibꝫ ex hoc ſecuta eſt infidelitas ⁊ admira-
tio. Admirant̄ em̄ quare ⁊ quō deꝰ poſſet hō fieri: tot 16
ſuſtinere oppꝛobꝛia: ⁊ in fine moꝛi. Qꝛ etiā deus conti
neri dicit̄ ſb̄ modica panis ſpecie: ſed iſta admiratio ex
impꝛouida ꝓcedit cogitatiōe ſeu imaginatione: imagi
nant̄ em̄ ꝙ quicq̇d accidit nature hūane in chꝛ̄o: totū
etiā contingat eius deitati: ita ꝙ deitas patiat̄: toꝛq̄at̄
⁊ puniatur. Et illa videt̄ cauſa: quare modū chꝛiſtia-
ne religōis refugiunt infideles in credēdo. Sed errāt
ꝙ nō plꝰ toꝛquet̄ deitas in carne illa bn̄dicta: nec plꝰ
lacerat̄ dentibꝫ in hoſtia: q̄ꝫ toꝛqueat̄ in celo: vel vbi-
cūqꝫ fuerit. Ergo nō eſt magꝭ incōueniēs ꝙ ſit in car-
ne illa vel hoſtia q̄ꝫ ꝙ ſit in celo vl̄ alijs locꝭ. Sꝫ dicūt
ꝙ alio mō ſit in carne illa vl̄ hoſtia vl̄ alijs locꝭ qđ cō
cedit̄. quocūqꝫ tn̄ mō paſſibili ponit̄ ibi eſſe: nō plꝰ ibi
patit̄ nec malū vel penā ſentit: nec detrimētū ſuſtinet:
aut ꝑditionē q̄̄ in celo. Quocunqꝫ g̊ mō ibi ponit̄ im-
paſſibili mō ponit̄. Sic ptꝫ. P.ij.1. Nullꝰ g̊ modꝰ vel
cauſa vera inueniri pōt: q̄re maiꝰ includit incōueniēs
ꝙ dicat̄ vel credat̄ ibi eſſe: q̄ꝫ ꝙ dicat̄ in celo eſſe. Sed
potiꝰ valde incōueniēs ꝙ illa natura puniat̄ ⁊ moꝛiat̄
⁊ ꝙ mediāte virtute deitatis ſatiſfaciat: qđ ꝑ ſe facē nō
potuit. Et ꝙ ille inuiſibilis eſt in natura ſua ꝓpter ſu-
pꝛadictas vtilitates illo mō in carne ⁊ hoſtia viſibilis
nobiſcū vſqꝫ ad ꝯſūmationē ſeculi maneat ⁊ excellēter
veneret̄. Ad quā venerationē īuitat nos Ps̄.xciij.d.
Venite exultemꝰ ⁊c̄. Qđ ſi non fecerimus: minat̄ cui-
libet noſtrum. Apoca.ij. d. Venio cibi cito: ⁊ moue-
bo candelabꝛū tuū de loco ſuo. Aba.ij. Si moꝛam fe-
cerit expecta eum: quia veniēs per carnis aſſumptio-
nem vt dictū eſt. Veniet per gratie infuſionē. In quo
notat̄ ſecūdo aduentꝰ: ⁊ nō tartabit ꝑ iudicij diſcuſſio
nem: q̄ꝫtum ad tertium ⁊ quartū.
¶ Aduentum etiam dei in animam per gratie largitu Ar.6.
dinem ⁊ ſpecialiter quādo venit cum gratie abundā-
tia: ſicut multa pꝛecedunt: multaqꝫ cōmoda concur- 17
runt: ita multa ſequi debent ex parte noſtra: quia ſi-
cut illo tempoꝛe quo venit carnem noſtram aſſumen-
do de virgine gloꝛioſa: que digne p̄parata eum expe-
ctabat: ſecum poꝛtabat gratie plenitudinē. Vnde di-
citur. Aue gratia plena. Luce p̄mo. Ita dubium non
debet eſſe: quin veniat cum largo gratiarū munere:
eum digne expectātibꝫ: vt eſſe poſſint matres eius ſpi-
ritualiter: ſicut ip̄a fuit coꝛpoꝛaliter: teſte ſeip̄o qui ait:
qui facit voluntatē patris mei qui in celis eſt: hic meꝰ
frater ſoꝛoꝛ ⁊ mater eſt. Ad hoc ergo ꝙ quilibet digne
pꝛo tāta diſponatur dignitate: pꝛecedit tempus quod
dicitur aduētus: pꝛecedūt etiam pꝛecones ⁊ pꝛedicato-
res: ſicut Paulus qui dicit. Hoꝛa eſt iam ⁊c̄. Et abij-
ciamꝰ opera tenebꝛarum. Roma.xiij. De hoc. A.ij.1.
Et multi alij qui ante eum mittūtur: ne nos impꝛoui-
ſos ⁊ de hoc verecundos inueniat. Et eſt in hoc đ deo
ſicut de curiali domino: qui nō ſubito intrat domū vi
cini ſui: ⁊ maxime vbi ſcit aliqua eſſe abſcondita. Sed 18
pꝛemittit nūcium: vel tuſſim: vel facit aliquod ſignū:
ne impꝛouiſi verecūdent̄. Ita chꝛiſtꝰ nolens aliq̇d in-
uenire quod eū offendat: vel vnde nos erubeſceremꝰ:
vel puniremur. Sed ꝙ peccata eſſent ante eius aduē-
tum ablata ⁊ abſcōdita. Ante omnem aduentū ſuum

curialiter nuncios p̄mittit: ante aduentū ſuū in carnē
p̄miſit. Sicut ſupra ptʒ Eccs. v. Añ aduentū in mor⸗
tem: p̄mittit multis: infirmitates: ſenectutes ⁊ ſigna.
Sicut ptʒ. M. xj. 4. ⁊ oib⁹ exēplū alioꝝ vel ſubito vel
aliter morietiū. De hoc ptʒ infra de mortuis. Ante ad
uentū in iudiciū generale q̇ndecim ſigna ſm aliq̊s de
q̇b⁹ habet̃. J. xj. 1. Añ vͦo aduētū in mētē p̄mittit bo⸗
nas inſpiratiōes: ⁊ cogitatiōes: remorſum ꝯſciētie de
pctis. Et p̄dicatores q̇ dicūt tibi illud Eccl'iaſtici. ij. ⁊
xviij. Prepara aīam tuā ad tēpt. Prio ſcʒ cor: ſicut ca⸗
ſtrū anteq̃ʒ rex ingrediat̃: ⁊ vas: anteq̃ʒ liq̊r infundat̃:
ſic cor p̄parandū eſt tripl'r. ſicut patet Ser. lxxv. 2. Vt
ſcʒ dom⁹ cordis non ſit tenebroſa ꝑ infidelitatē. Para
19 ibi lumen fidei: ſicut ille q̇ ait in Ps̄. cxxxj. Paraui lu
cernā chr̄o meo. Secūdo ꝙ nō ſit ſordida ꝑ carnalita⸗
tē: ʒ ſic̄ exhibuiſt' mēbra vr̄a ſeruire īmūdicie ad iniq̇
tatē: Jta nūc mūdicie ī ſctificacionē. Tertio ꝙ non ſit
amara: nec rixoſa ꝑ irā. Quia magn⁹ dn̄s non libēter
hoſpitat̃ in domo: vbi crebra ſunt litigia. Cogitatiōes
vͦo ire vl' inuidie: ⁊ pungēt' ⁊ ꝯdicētis ꝯſciētie: litigia
ſunt in aurib⁹ dei. Prepate ḡ corda vr̄a dn̄o: ⁊ ſeruite
illi ſoli: ait Samuel ad ppl'm. j. Re. vij. Quia op⁹ grā
de eſt: nec hoī p̄parat̃ habitatio: ʒ deo. j. Paral'. xxix.
Nota. A. ij. 4. ⁊. E. vj. 31. ⁊. C. vj. 3. Secūdo p̄parā⸗
dū eſt dei hoſpitiū extra in porticu ſenſuū: ꝑ q̊s intra⸗
re debet. Eſa. xl. Parate vias dn̄i: rectas. f. ſ. dei noſtri.
Et nō ſolū portic⁹ ſenſuū: ʒ atriū ⁊ ambit⁹ opeꝝ eſt p̄
parād⁹. Prouer. xxiiij. Prepara foris op⁹ tuū ⁊ diligē
ter exercere agrū tuū: vrticas ⁊ ſpinas diuitiaꝝ iniuſte
acq̇ſitaꝝ extirpādo ⁊ reſtituēdo: ſic ḡ prepamini ꝯ ba⸗
bilonē. Jere. l. Sʒ ad h̊ ꝙ ſic p̄paremur: q̃tuor rōnes
nos mouere debēt: vna dei curialitas: q̄ ſꝑ p̄ſto eſt in⸗
trare. Apo. iij. Ego ſto ad oſtiū ⁊ pulſo: ſi q̇s aperue⸗
rit mihi: intrabo ad illū ⁊ cenabo cū illo: hic ꝑ grām: ⁊
20 ducā illū ad cenandū mecū in gl'ia. Nimis ḡ ſunt deo
incuriales: ⁊ ſibiipis crudeles: q̇ deo nō p̄parāt: ⁊ cuʒ
inuitāte ꝑ viā mādatoꝝ nō vadūt. Vn̄ btūs Grego⸗
ri⁹ Homel'. xxviij. Certe: ſi nos alicui⁹ ſeru⁹ rogaret
vt ad eū ire deberem⁹: ꝓtin⁹ nob̄ nr̄a ſupbia in cogita
tiōe tacita reſpōderet: dicēs: nō eas: q̄r teipm degene⸗
ras: honor tu⁹ deſpicit̃: loc⁹ vileſcit. Sed ecce de celo
venit: q̇ ſeruo occurrere in terra nō deſpicit ⁊ tn̄ hūili⸗
ari in terra ꝯtēpnim⁹: q̇ de terra ſum⁹: ꝯ illud Prouer.
xvj. Hoīs eſt aīaʒ prepare. Secūda timor poteſtatis.
Sic̄ ſeru⁹ p̄parat ſe ad volūtatē dn̄i timore. Eccl'iaſti⸗
ci. ij. Qui timēt dn̄m p̄parabūt corda. Tertia amor ꝓ
prij cōmodi ſic̄ colon⁹ p̄parat ſe ad opandū amore fru
ctuū: ⁊ aduocat⁹ amore pecunie. Prouer. xxx. Formice
ppl's infirm⁹: q̇ p̄parat ī meſſe cibū ſibi. Quarta valor
eterni p̄mij: ſic̄ ſpōſa p̄parat ſe: ꝓpt̃ hereditatē terrenā
Apo. xix. Venerūt nuptie agni: ⁊ vxor agni p̄parat ſe
21 ſic ḡ p̄pare in occurſum dei tui Amos. iiij. Reſtat q̃li
ter eſt p̄parandū. Sic̄ infirm⁹ ad medicinā: q̇ tenet di⸗
etā: ⁊ a mult' abſtinet. Et ſic̄ delinquēs ad punitionē.
Juſtū em̄ eſt ꝙ delinq̄us ſm delicti ꝯditionē puniat̃.
Cū ḡ ꝯditio delicti inueniat̃ in corde: ore: vel ſenſib⁹ et
ope: iuſtū eſt ꝙ punitio fiat: ꝯtritiōe: ꝯfeſſiōe ⁊ ſatiſfa⸗
ctiōe. Et h̊ ſicut volūtarie deliq̇t (Exēplo ꝓphete Da
uid Ps̄. xxxvij. dicētis. Ego in flagella pat⁹ ſum: quā
tū ad ſatiſfactionē. Et dolor me⁹ in ꝯſpectu meo ſemꝑ
quātū ad cōtritionē. Qm̄ iniq̇tatē meā ego cognoſco.
quantū ad ꝯfeſſionē) Sic volūtarie tripliciter parā⸗
dū eſt: non tn̄ murmurare ꝯfitēdo vel recipiēdo q̄ in⸗
iungunt̃: ſicut curr⁹ male vnct⁹. Sed dicat paratū cor
meū de⁹: paratū cor meū interi⁹ ⁊ exteri⁹: nō ſicut hy⸗
pocrite: qui ſolū parāt qd̄ exteri⁹: ⁊ pictor: qui nō dat

vitā: nec ſic̄ triſtis vel melācolic⁹. Sʒ parat⁹ ſum ⁊ nō
ſuʒ turbat⁹: in Ps̄. cxviij. Nō. C. v. 2. Sic ḡ loco tpis 22
p̄cedētis primū aduētū: p̄cedit mō tps aduēt⁹: loco ꝓ
phetaꝝ p̄cedētiū. p̄cedūt nunc p̄dicatores: loco vͦo cir
cūciſionis tūc corpoꝝ: p̄cedit mō circūciſio cordiū per
ꝯfeſſionē. Sicut em̄ in p̄mitiua eccl'ia ante feſtū dn̄ice
natiuitatis ſolebāt hoīes ꝯfiteri. Jta nunc deberēt bo⸗
ni chr̄iani. Pro receptiōe nūc ſpūali faciāt: ꝙ ante pa⸗ 23
ſcha ꝓ receptiōe ſacramētali ſūt facturi. Loco vͦo obla
tionū ⁊ ſacrificioꝝ q̄ ibi tūc p̄cedebāt: ⁊ d̊o offerebant̃
nūc ei offerri deberet elemoſynaꝝ largitudo. Regi em̄
nouiter venienti ad terram ſuam vel dn̄o venienti ad
maneriū amici: mittunt ei encenia. Sic mō quādo agi
tur quomō chriſt⁹ primū venit ad mundū iſtum: mit
tenda eſt ei in ſuis membris elemoſyna. Sed heu in ꝓ
pria venit: ⁊ ſui eum nō receperunt Joh. j. ⁊ reuera ta
les peſſime miſtrāt hoſpiti ſuo chriſto. Quia ſolum fa⸗
ciunt ei feſtū verborum in natiuitate ſua cū tripudio:
⁊ cantilenis: dicētes ſe de aduētu chriſti gaudere: ⁊ eū
gaudenter recipe: ſed mentiunt̃: dum ꝑmittunt eū ex⸗
tra eſurire ⁊ ſitire ⁊ ſine hoſpitio eſſe. Sicut ergo occur
rit nobis via triplic' miſcdie: ſcilicet dando ſeipm: qui
optim⁹ eſt. Secundo mutuādo oīa que habet. Ter⸗
tio frequēter peccata dimittēdo in cōfeſſione. Jta oc⸗ 24
currite illi dando ei de melioribus: ne dando vilia iterū
erubeſcatis. Audiſtis quia chriſtus clamidē martini
coram tota curia celeſti oſtēdit. Cum ergo ſic veſtes et
alias elemoſynas a vobis datas: iterū oſtendit: cauete
ne erubeſcatis: ſicut miles: qn̄ min⁹ coram dn̄o oſten⸗
dit exilem ⁊ vilem tunicā quā ei dedit. Secundo indi⸗
gentib⁹ mutuādo: q̇ non habēt vnde gaudeant in iſto
feſto. Tertio oēs iniurias: ⁊ iras: ⁊ vindicte appetitus
de corde remittēdo. Sicut em̄ magni occurrunt regi
cū magna comitiua de ſeruitorib⁹ ⁊ cibis ſuis ⁊ fami⸗
lia: Jta nos chriſto cū multis pauperib⁹: qui ſunt vel
eſſe deberent de ſeruitorib⁹ vel cibis diuitum: ⁊ cū to⸗
ta familia eccl'ie cum qua vniri debet charitate. Et ſic
oēs quaſi vir vnus occurrere: quia vnū corpus ſu⸗
mus in chriſto. j. Corinth. xij. Sed heu multi econtra
rio occurrunt cum crudelitate talliantes hoīes ſcʒ ⁊ 25
ſubditos ſuos dure tractātes: ⁊ mutuantes: ⁊ non ſol⸗
uentes ꝓ expenſis ſeruitoꝝ: ⁊ voluptatū in cibis ⁊ lu⸗
dis ⁊ huiuſmodi que modo faciūt in iſto feſto. De quo
ſupra. A. xij. 31. Tales viam miſcdie obdurant: ne de⁹
ad eos veniat. Loco etiam deſiderioꝝ antiquoꝝ prece
dentiū: debem⁹ etiam nos p̄mittere ſpūalia deſideria:
qd̄ ſi facerem⁹: ſicut ipi chriſtum receperūt corꝑaliter:
Jta nos recipiem⁹ ſpūaliter: vt de illis ⁊ etiam de no⸗
bis poſſet verificari illud Ps̄. lxxvij. Deſideriū eorū
attulit eis. Et nō ſunt fraudati a deſiderio ſuo. Quod
oſtēditur per hoc qd̄ narratur in li. Petri cluniacen̄. Exm̄
quaſi per iſtū modum. Jlle ſanct⁹ Petr⁹ abbas Clu⸗
niacen̄. ſpecialem habuit in aduentu feruorem: ſicut
⁊ antiqui patres habuerūt. Vnde oīi die aduēt⁹ ſo⸗
lebat conuentū ſuum deuotiſſime ammonere: ꝙ quili
bet prepararet digne lectum conſciētie ſue ⁊ cordis ſui
ad digne recipiendum puerū chriſtū benedictū in no⸗
cte natiuitatis: qd̄ vnus innocens puer monachus li⸗
teraliter intelligens. Nocte natiuitatis chriſti parauit
honeſte lectum ſuū in dormitorio: quo facto: cogitauit
intra ſe dicens: modo veniat puer ille quādo voluerit
q̄r lectū meū paratū īueniet. Et h̊ dicto affuit iuxta eū
puer pulcherrim⁹ quē cū ſalutaſſet more pueroꝝ vſqʒ
ad matutinas ſil' ludētes: cum leticia noctē ꝑduxerūt:
pulſatis vͦo matutinis: ad eccl'iam ſil' ibant: in qua dū
monachus coram altari inclinaret: puer ille diſparuit.

Monachus vͦo dolore plenus: clamauit: ⁊ alij mona
chi cauſam fletꝰ eius ſciſcitãtes duxerũt eũ ad abbatẽ.
Cui cũ totũ narraſſet. Abbas fecit fratribꝫ collationẽ
dicẽdo: ꝙ ſicut puer qui intellexit vͦba eius corꝑaliter:
chriſtũ corꝑaliter recepit. Ita qui intelligũt ſpũaliter:
⁊ ſe ſpũaliter ꝑparant eũ ſpũaliter recipiunt. Sicut ergo
antiq̃ patres ĩ natiuitate eũ receperũt corꝑaliter in car
ne veniẽdo: ita boni mõ ꝑ grãm. Sed heu ſm Bern.
Maius fuit antiquoꝝ deſideriũ ⁊ gaudiũ de aduẽtu
⁊ re futura: ꝙ nr̃m gaudiũ de habito: ſpũaliter loquẽ-
26 do. Iſta narratio eſt Ser. j. 11. Et ſi Bern. hoc non di-
xiſſet: videt̃ veritas ad oculũ ꝙ ita eſt: qꝛ q̃ſi om̃e gau-
diũ ⁊ ꝑparatio ad feſtũ natiuitatis eſt carnalis ⁊ circa
corꝑa: ꝑparando ꝓ corporibꝫ cibũ ⁊ potũ ⁊ veſtes la-
uando cõmuniꝰ ꝙ aĩam. Et ſicut preꝑatio ꝑcedẽs eſt
corꝑalis: ita leticia cũ feſtũ aduenerit eſt in cantilenis
carnalibꝫ ⁊ voluptuoſis: in cõmeſſationibꝫ ⁊ ebrieta-
tibꝫ in cubilibꝫ ⁊ impudicitijs. In ludis taxilloꝝ ⁊ tri
pudijs. Et non reputarẽt ſe bene illũ diẽ: quo chr̃s pri
mo ꝓ eis fleuit ꝑagere: niſi diſſolute ⁊ male illo die ri-
derent. De quibꝫ Eſa. v. Lyra ⁊ cythara ⁊ tympanũ ⁊
tybia in ꝯuiuijs veſtris: ⁊ opus dei non reſpicitis: pro
pterea captiuꝰ eſt ꝑpl's: ⁊ qꝛ non habuerunt ſciẽtiã: no
biles eius interiert̃. Idẽ. c. xxij. Vocauit dñs ad fletũ
⁊ planctũ. Et ecce gaudiũ ⁊ leticia. Occidere vitulos:
⁊ iugulare arietes comedere carnes: ⁊ bibere vinum:
27 comedamꝰ ⁊ bibamꝰ cras em̃ moriemur. Tales ergo ma
gis de corꝑe ꝙ̃ de aĩa cogitant ⁊ curãt: ⁊ viliorẽ faciũt
aĩam rebus ſuis quas lauãt: aĩa ſordida remanẽte. Ta
les etiã ⁊ qui in pctĩs ſunt: eũ recipe non pñt: quia nõ
habẽt locũ vbi eũ ponant: ⁊ in hoc aſſimilant̃ Iudeis
qui diu eũ expectauerũt: ſed venientẽ multi illoꝝ non
receperũt. Aſſimilant̃ etiã Bethleemitis: q̇ ita habue
runt hoſpitia circa alia occupata: ꝙ chriſtum recipere
non potuerũt. Ita cupidi ⁊ luxurioſi ⁊ oẽs pctõres in
quoꝝ aĩa hoſpitatꝰ eſt diabolꝰ: domũ aĩe plenũ habẽ-
tes: chriſtũ recipe non pñt. Ioh. j. Sui eũ non recepe-
runt. ſui: ꝑ creationẽ ⁊ baptiſmũ ⁊ nomẽ chr̃ianitatis.
Si vͦo alicubi recipit̃: credo ꝙ hoc ꝯtingit nũc qͦd tũc.
28 Tũc vͦo recipiebat̃ in diuerſorio: qͦd erat in neceſſita-
te hoſpitiũ paupeꝝ: ſicut tunc patuit in effectu: qui ho
ſpitiũ care ꝯducere nõ potuerũt. Ita mõ plus recipit̃
in aĩabus paupeꝝ ꝙ̃ diuitũ: quãtũ ad ꝑſonã ſuã: qꝛ di
uites ⁊ nobiles piurijs ⁊ votis q̃ſi om̃i vͦbo eũ offen-
dunt. Quãtũ etiã ad mẽbra ſua hoc aꝑparet: qꝛ ſimpli-
ces libentiꝰ vt frequẽter recipiunt mendicos in gran-
gijs ſuis ⁊ alijs artĩ domũculis: ꝙ̃ diuites in magnis
palacijs. Sic helias a vidua potius ꝙ̃ a rege: receptꝰ
fuit hoſpitio. iij. Re. xvij. Filiꝰ ergo hoĩs veniẽs putaſne
inueniet fidẽ in terra? Ad hec reſpõdet̃ Oſee. iiij. Nõ
eſt fides: nec miſcdia: nec veritas in terra. Vñ dicunt̃
romani ſcripſiſſe Alexandro: ſi venerĩ: inuenies ſcꝫ re-
ſiſtentiã. Ita nos dicere poterimꝰ: ſi veneris inuenies
ſcꝫ mundũ plenũ peccatis. Ideo tales cũ timore expe-
ctabũt tertiũ ⁊ quartũ aduẽtum: quando reddẽt rõem
29 villicatiõis ſue Matth. xxv. Venit dñs ſeruoꝝ illoꝝ:
⁊ poſuit rõem cũ eis. Talia ergo aduentũ ſcdm ꝑcedũt.
Ar. vij. ¶ Nunc vͦo videndũ eſt q̃ ꝯcurrũt cũ eo. Concurrũt
vͦo aliq̃ ex ꝑte veniẽtiũ: que videlicet ſecũ portat. Con
currere deberẽt alia ex ꝑte recipiẽtis. Portauit em̃ ſecũ
oĩa cõmoda: de q̇bꝫ dictũ eſt ſupra. e. c. vj. qꝛ venit mõ
ad caſtrũ aĩe ab inimicis obſeſſum: ⁊ ſtat ad oſtium et
pulſat Apo. iij. Pulſat inſpiratiõibꝫ: tribulatiõibꝫ: in
firmitatibꝫ: pauꝑtatibꝫ: afflictõibꝫ: donatõibꝫ. Ex ꝑte
nr̃a debet eſſe vt ei aperiamꝰ inimicũ eius ſcꝫ pctĩm ex-
pellẽdo: qꝛ niſi mõ ei aꝑiat̃: in tertio aduentu ſcꝫ mor-
tis adducet clanẽ regiã violẽter aperiẽdo. Et ſicut rex
qui priꝰ ſi redderẽt illud: eos recipet ad vitã: qͦd nõ fa-
cit in fine. Sic in ꝓpoſito: nec eſt mirabile: valde enim
grauaret̃ rex: ſi in caſtro ꝓprio potiꝰ inimicũ ſuum ꝙ̃
ipm̃met reciperẽt vel teuerent. Sequi vͦo debet iſtum
aduentum ꝙ de caſtro anime nõ eijciat̃ per peccatum
ex quo tot laboribꝫ ⁊ morte ꝓpria caſtrum qͦd de nihilo
creauit redemit ⁊ ꝓprio corꝑe ⁊ virtutum armis ⁊ gra
tie inſtaurauit: non ſine magna ꝑditione de illo eijcit̃:
nec inimici ſuꝑ eum recipiunt̃. Diligẽter em̃ clauden-
de ſunt porte ſenſuũ. Secundo quia ex parte ſui occur 30
rit nobis vt medicꝰ ĩfirmis ꝑ ſuos miniſtros. Ex par-
te noſtra cõcurrere debet ꝙ medicina patiẽter recipiat̃
⁊ ſequi debet ꝙ retineat̃. Tertio quia ex parte ſua ve-
nit vt lumẽ. Ex parte vͦo noſtra cõcurrere debet: vt ei
oculos cordis aperiamꝰ: valde em̃ debiles eſſet cecꝰ: q̇
non aſſurgeret: ⁊ oſtiũ aperiret volẽti ſibi videndi cõ-
ferre grãm. Surge ergo qui dormis: ⁊ illuminabit te chri
ſtus. Sequi vͦo debet: ꝙ iteꝝ non permitteremꝰ nos
excecare. Quarto quia ex parte ſui venit arbiter pacis. 31
Sicut patet. M. iij. 22. ⁊. M. j. 5. Vel vt pius dñs: q̇
arbitros dat vt pacẽ reforment. Inter duos em̃ diſcor
dãtes debet adiungi tertius. ff. de arbitris. li. iiij. l. Si
vnus. Sic chriſtꝰ inter deum ⁊ peccatorẽ poſuit arbi-
tros ſacerdotes. Et ſicut pius iudex: vidẽs depaupe-
rationẽ placitantiũ: ⁊ cõſumptionẽ: datis arbitris pre-
cipit: ꝙ concordẽt: minãdo penam ei qui nõ vult con-
cordiã. Ipi ergo timẽtes totaliter ſe ponunt ſuꝑ ſentẽ
tiam arbitroꝝ. Sic chriſtꝰ precipit nos ire ad arbitros
vbi ait. Ite oſtẽdite vos ſacerdotibꝫ: in quoꝝ ſentẽtia
ſi nos poſuerinꝰ: habebimꝰ pacem inter nos ⁊ deum
Debet ergo volũtas noſtra cõcurrere: alioquin pacẽ non
habebimꝰ in conſciẽtia: quia non eſt pax impijs. Qui
eſſet infirmus ⁊ ſciret pro certo ſi moreret̃: ꝙ iret ad in
fernum: quomõ haberet pacem? Sed in mortali pecca
to exiſtens: eſt talis. Ergo recipiamꝰ mediatorem: qui
multa dabit pro emẽda: ſi remiſerimꝰ alijs: ⁊ ſic nobi-
ſcum pacem habuerimꝰ multas em̃ iniurias ſuſtinet
homo: anteꝙ̃ hereditatem amittat terrenã: ergo ꝓ par
nis iniurijs: nõ deberet amittere illam hereditatẽ que
dabitur pacificĩ: qui filij dei vocabunt̃. Matth. v. Et
ſi filij: ⁊ heredes per dñm. Ex parte ergo noſtra occur
rit: pacem pro vtilitate noſtra recipe. Et ſequi debet: in
ea perſeuerare: quia qui intromiſit ſe de pace: magnus
eſt chriſtus: qui multa dat pacificis: ⁊ grauiter punit
alios qui pacẽ non ſeruant: ſicut patebit infra. Quin- 32
to venit om̃e bonum ſecũ portans. Sapiẽtie. vij. Ve-
nerunt mihi om̃ia bona pariter cũ illa: ſcꝫ dei. Thobi.
x. In te vno oĩa habentes: venit em̃ totus cũ oĩbus vi
ribus. Cui occurrere debemꝰ cum tota aĩa: cũ tota vir
tute: ⁊ cum oĩbus ſenſibꝫ ⁊ potentijs: ad receptionem
aꝑtis ⁊ paratis. Manꝰ ei aperit̃ qñ aperit̃ inopi. Ocu
lus: qñ cõpatiẽdo videt pauperẽ. Auris: qñ audit vti
lia. Sic ergo aperiant̃ ꝓpter vtilitatem ꝓpriam. Onu-
ſto em̃ auro: vel alia re quã daret: cito oſtiũ aperires.
Aperi ergo amore vel ſaltem timore: ne ſi non aperias: cõ
tingat te clamare quãdoqꝫ cum fatuis virginibꝫ ⁊ nõ
audiaris. In ortu enim ſolis porte aperiunt̃. Sed mo
do eſt ortus veri ſolis iuſticie. Attollite ergo portas: ⁊
introibit rex glie. Et quia ipe mundꝰ eſt ⁊ ſanctꝰ ſan-
ctificamini. In aduentu em̃ regis: platee mundant̃: ⁊ 33
auferunt̃ que poſſent eius offendere aſpectum: domꝰ
ornãtur: ⁊ tapecia ⁊ pãni ſuſpendunt̃ ciues induunt̃.
Sic auferte peccata de platea anime: domꝰ anime vir
tutibꝫ adornet̃ ⁊ decoretur: ⁊ panni ſupra dorſa ſuſpẽ-
dantur pauperum.

Ar.viij. ¶ Seq̄ ꝟo dꝫ iſtā receptionē ſenſuū cuſtodia. Dū rex
q̄eſcit ī camera ſua: feneſtre claudūt: hoſtia cuſtodiūt:
ne tā vtil' hoſpes expellat. Sic ꝰ deberet recipi: ſic ſua
ri. Sed heu cū duo hoſpites hoſpitiū vendicēt anime:
deꝰ videlicet ⁊ diabolꝰ: ⁊ vterq̄ nūcios habeat ⁊ mi-
niſtros ad ꝓparandū ꝓ aduētu ſuo: q̄s mō inuenit q̄
nō diligētiꝰ: ꝓmptiꝰ ⁊ citiꝰ ⁊ frequentiꝰ ⁊ hilariꝰ pa-
ret diabolo q̄ꝫ deo: hoc apparet inductiue in oībꝫ ſenſi-
34 bus ⁊ potētijs corpis: vbi inuenit inter viginti vnus
qui ita libenter loquit de his q̄ ꝑtinēt ad honorē dei ⁊
aīe ſalutē ſicut facit de vilibꝫ: de inutilibꝫ: de oblocutio
nibꝫ ⁊ luxurijs ⁊ detractionibꝫ: q̄ non eſt libētiꝰ in ta-
berna: vbi talia loqui pn̄t q̄ꝫ in eccl'ia: vbi loq̄ pōt deo:
qui non libentius aperit manū ad aliquē decipiendū:
ꝙ̄ ad elemoſynas dandū: qui nō libentiꝰ audiat vana
q̄ꝫ vtilia. Trufatores ⁊ luſores ⁊ detractores: q̄ꝫ p̄dica
tores: q̄ non citiꝰ currit qn̄ pulſat cāpana diaboli: tim-
pana ad coreas ⁊ ſpectacl'a vbi annunciat aduētꝰ dia-
boli: q̄ꝛ ibi ad multos venit ꝑ impudicos aſpectus: ꝙ̄
qn̄ pulſat cāpana dei ad eccl'iam. Et q̄s eſt q̄ nō diligē
tius ſe parat ad talia ſpectacula vt male placeat fatuis
⁊ ne aliq̄d indecēs ſit qđ eis diſplicere poſſet: ⁊ nō ſolū
citiꝰ ⁊ ornatiꝰ currunt ſꝫ ibi delectabiliꝰ morant vſq̄ꝫ
ad noctē ⁊ diutiꝰ ſi poſſent: q̄ꝛ ſi dies eſſet in duplo ꝓli
xior: libēter ibi expectarēt: ſed ad eccl'iam eūtes nō ita
diligēter ſe parāt ne aliq̄d deo diſpliceat: nec ita diu vl'
35 delectabiliter ibi morant: vbi eſt etiā q̄ nō plꝰ gaudeat
de filio ſuo dato mūdo ⁊ mūdialibꝫ diuitijs q̄ꝫ deo: q̄
non plꝰ timeat ꝓximū potentē offendere q̄ꝫ deū. Po-
nat exemplū ſic. Ecce ſi iuraueris verꝫ: offendis talem
dn̄m: ⁊ erit tibi inimicꝰ: ſi falſum offendis deū: potius
eligūt deū offendere. Exemplū poſſet etiā poni in mul
tis alijs iniuſticijs. Et breuiter inductiue in bonis na-
ture ſicut in filijs ⁊ filiabꝫ: ⁊ bonis fortune: peiora deo
dant: ſi filiū habeāt debilē vl' claudū vel curuū erit re-
ligioſus: ſi filiā monoculā erit monialis: ſi pulchra re-
manebit mūdo. Si habeat putrida cibaria: dicūt hoc
debet dari ꝓ dō: ⁊ qđ dat deo videt quaſi ꝑditū? ſicut
Judas vnguentū qđ expēdebat in chr̄o qui ait: vt q̄d
ꝑditio hec? De ſeipis etiā partē dāt deo peiorē ſcꝫ ſene-
ctutē vel forte nullā nec videlicet iuuētutem nec ſene-
ctutē. Et breuiter ſicut in li. Macha. dicit ꝙ vix aliq̄s
ſe Judeū fatebat. Jta raro mō inuenit q̄ ſe chriſtianū
facto ⁊ oꝑe fateat: ⁊ licet ꝟbo hoc dicāt: lingua ſua mē
titi ſunt ei: q̄ꝛ cor eorꝫ nō eſt rectū cū eo. Et vt breuiter
ꝯcludā q̄ ſe poterit digne ꝓparare: bene occurrere ⁊ ſꝑ
retinere beatꝰ: q̄ ecōuerſo: maledictꝰ. beati ꝰ qui expe-
ctant eū. Eſa. xxx. Nota. F. iiij. 8. Qualiter ꝟo nos de-
bemꝰ venire ad eū: patet Ser. v. Rex tuꝰ venit tibi.
Zacharie. ix. Venit ad tēplū ſctm̄ ſuū Mal'. iij.

A.xiiij. **Aduocatorum primo de-**
ſcribēde ſunt ꝯditiōes bone q̄ in eis req̄runt.
Secundo errores q̄ in eis aliquotiēs inueniunt. Ter-
cio cauſa erroris. Quarto falſa excuſatio cum reproba
tiōe. Quinto ponēda eſt pena malis aduocatis.

Ar.j. ¶ Circa p̄mū ſic ꝓcedit. Primo ponēde ſunt cōditio-
1 nes laudabiles q̄ reſpiciūt eorꝫ ꝑſonas. Secundo q̄ re
ſpiciūt eorꝫ leges. Tertio q̄ reſpiciūt eorꝫ actꝰ ſeu opa-
tōes. Quarto q̄ reſpiciūt eorꝫ ſalariū. ¶ Q̄tū ad p̄mū
cōditiōes reſpiciētes tales ꝑſonas debēt eſſe ꝙ nō ſint
ꝑſone male vel infames. Vtpote hereticꝰ excōmuni-
catꝰ: vel paganꝰ. iiij. q. j. c. j. ꝙ etiā nō ſit ꝑſona religio
ſa vel ꝓmota: vel in ſacris ordinibꝫ ꝯſtituta ⁊ ſpeciali
ter in ſacerdotio: q̄ꝛ talibꝫ ꝓhibita eſt aduocatio: niſi in
cauſa ꝓꝓria ꝓ eccl'ia ſua: vel ꝓ ꝯiunctis ⁊ miſerabilibꝫ
ꝑſonis: vt habet. xiiij. q. v. Deniq̄ꝫ. Et de poſtul': cum
ſacerdoti. Et cauſa eſt: q̄ꝛ ipi ſunt deputati in aduoca-
tiōe meliori ſcꝫ inter deū ⁊ pctōres: a quo impediri nō
debēt. Ar. di. xcj. clericꝰ. Ex his colligit ꝙ debēt eſſe ꝑ
ſone bone fame: fideles ⁊ ad illū actū ordinate. ¶ Q̄tū 2
ad ſecundū: conditiōes etiā legum illorū: bone ⁊ iuſte
ſūt. Vn̄ Tulliꝰ de legibꝫ dicit: ꝙ lex eſt ſumma ratio
inſita a natura: q̄ iubet ea q̄ ſunt faciēda: ⁊ ꝓhibet con-
traria. Etiā Paulꝰ Ro. vij. Lex q̄dē ſctā eſt: ⁊ mādā-
tū ſctm̄. Et iterū. j. Thi°. j. Scimꝰ aūt q̄ꝛ bona eſt lex:
ſi q̄s ea legitime vtat. Si tn̄ aliq̄ abutunt: ſicut ptꝫ. a.
xij. 38. cū q̄tuor ſeq̄ntibꝫ. Sꝫ tales nō mererēt a legibꝫ
denoīari legiſte niſi ꝑ antiphraſim: id eſt ꝯ̄rium: vt di
cat legiſta q̄ſi ledēs legem: vel ledēs iuſta. Jn illis em̄
lex veritatē ſuā amittit: ſicut ſaphirꝰ in loco īmūdo: et
vmbra illorꝫ lex obſcurat. Heb. x. Vmbram hn̄s lex:
ſupple ī ꝑuerſoribꝫ. De q̄bꝫ Eſa. xxiiij. Trāſgreſſi ſūt
leges: ⁊ mutauerūt ius: ſupple ꝑ falſas allegatiōes: ꝓ-
batiōes: ꝓpoſitiōes: teſtiū informationes: dilatiōes ⁊
hmōi. Sequit diſſipauerunt pactū ſempiternū. Juſti
cie ꝰ dn̄i recte: ſicut regula: ſꝫ tota gybboſitas in oꝑe eſt
ex ꝑte malorꝫ oꝑariorꝫ. ¶ Q̄tū ad tertiū. ſ. ꝯditōnes ⁊ 3
oꝑatiōes illorꝫ: ⁊ eſt ſciēdū: ꝙ licet diuerſa ſortiāt noīa
vulgaria. Quidā em̄ vocant aduocati: quidā etiā vul
gari noīe ſerganū: q̄dā attornati: q̄dā apꝛentim: q̄dā ꝓ
curatores: ⁊ ſic de alijs. Oēs tn̄ in vna oꝑatiōe conue-
nire debēt: vt videlicet ſint cooꝑatores ⁊ miniſtri iuſti
cie: ita ꝙ nullꝰ iniuſtā cām vl' deſperatā aſſumat. Et ſi
talē ſuſcepit ab initio ignorāter: ⁊ in ꝓceſſu iudicij eā
eſſe talē cognouerit eā relinq̄re tenet. C. de iudi. l. rem
nō nouā. Et idē ſtatuit Gregoriꝰ. x. in ꝯſilio Lugdu.
de poſtu. c. ꝓperandū. Et ad h̄ aliq̄ ſunt admirati. De-
bent ꝰ illorꝫ actꝰ cū actu cōuenire iuſticie: vt non ꝓdu
cant falſos teſtes vel corruptos nec falſa inſtrumēta:
nec mentiant: nec falſo leges vel alias iuris vel facti ꝓ
bationes inducāt: nec dilatiōes vel exceptiōes non ne
ceſſarias in grauamē partiū querāt: ſꝫ fideliter quātū
iuſticia ꝑmittit cām ſuā clientuli foueāt: de ꝯtingentibꝫ
nihil omittēdo. iij. q. vij. infamis. §. Jtē ſi q̄s. Et ar. de
teſtibꝫ intimauit. C. de iudi. li. iij. Properandū. §. illo
ꝓcul dubio. iiij. q. iiij. c. j. ⁊ ij. Aduocatorū ꝰ ⁊ aliorū 4
ſapientū oꝑatio eſt quaſi oꝑatio ſtellarꝫ: ſcꝫ alios diri-
gere ſuo lumine. Danielis. xij. Qui ad iuſticiā erudiūt
multos fulgebunt q̄ſi ſtelle ⁊c̄. Sed boni ſunt q̄ſi ſtel
le fixe in deo ſuo. Sed falſi aduocati ſunt ſicut ſtelle er Stelle er
ratice: q̄ habēt duplicē motū in factis ſuis ſcꝫ pro ⁊ cō ratice.
tra. Pro: qn̄ aliquid dat. Cōtra: ſi ab aduerſario plus
det. Exemplū ad hoc de hoīe dāte tali bouē ad loquē- Exm̄
dū ꝓ eo: ⁊ cū nihil loqueret: hō vidēs cauſam ſuā ſic
periclitari. Ait: deus meꝰ quādo loquet bos meꝰ. Ad
uocatus ꝟo qui vaccā ab aduerſario ſuo recepat ꝓ ſi-
lentio ſuo. Reſpōdet vacca ita dure tenet eū ꝑ guttur
ꝙ non pōt loqui. Ad idē fert de alio: qui tali dedit cur
rū. Aduerſarius ꝟo ei equos dedit. Cū ꝰ qui currꝫ de- Exm̄
dit: videret ꝙ potius ꝓ aduerſario loqueret: ait: currꝰ
male vadit. Aduocatꝰ reſpōdit: nō pōt aliter ire: quia
equi eū ſic ducūt ꝑ illam viā. Nota. J. xiij. 5. Tales
ꝰ ſunt ſtelle erratice: de q̄bus Apoca. xij. Draco traxit
tertiā partē ſtellarꝫ ſecū. Vtinam tertia parte cōtentꝰ 5
eſſet: qđ neſcitur vtrū verꝫ ſit. Jntantū em̄ multitudi-
nem illorꝫ ſecum falſitatibꝫ ⁊ cupiditatibꝫ trahit: ꝙ lo
cus ille vbi maior deberet vigere iuſticia: maior exerce
tur iniquitas. Exemplū ad h̄ habet a quodā hunfre- Exm̄
dus nomine: hic prius fuerat magnus nigromanticꝰ
poſt tamē factꝰ eſt bonus religioſus: hic moriēs: a mi-
niſtro ſuo req̄ſitꝰ d aliq̄ memorabili dicto. Dixit ſe cre

bꝛo poſt ſe videre demões in diuerſis formis ante fra-
trũ oculos in choꝛo: ad eos diſtrahendũ a diuino offi-
cio. Addidit etiã q̃ſi ſic ꝙ q̃dã magn⁹ demõ ſcauald⁹
noie: de hierl'm in illis partibꝫ eiectus: qꝛ ad chꝛiſtũ in
cruce accedere p̃ſumpſit. In peioꝛi loco toti⁹ mũdi ha
bitaculũ ſibi elegit Babiloniã caput infidelitatis: ꝫ
inde ꝑ pces cuiuſdã ſancti eiect⁹ ꝓ peioꝛi ꝛ ſibi ſuiſqꝫ
magis lucratiuo loco elegit habitaculũ ꝛ morã in au-
la vueſt monaſterij tanqꝫ caput et fontẽ toti⁹ falſitat̃.
Ibi eñ lacerata eſt lex: ꝛ impi⁹ p̃ualet aduerſus iuſtũ
6 Aba. j. Eccs. iij. Uidi in loco iuſticie iniq̃tatẽ. Ibi eñ
ponunt ad defenſionẽ iuriũ ꝛ toti⁹ regni: ꝛ oĩm q̃ iíu-
riã paciunt ꝛ coꝛã eis ꝯquerunt. Sꝫ timẽdũ eſt ne de-
fenſio ſilis ſit illi de q̃ in fabulis fingit: fingitur eñ ꝙ
Accipiter bellũ fuit q̃ndã inter ꝑdices ꝛ miluũ. Perdices ḡ gra
uate loq̃bant cũ accipitre ꝙ poſſint ab eo defendi ꝯtra
miluos q̃ ꝓmiſit tuitionẽ. Sꝫ tñ cũ gñe ſuo pl⁹ deſtru
xit ꝑdices ſub coloꝛe defenſiõis q̃ milui facere ꝯſueue
rũt. Sic nõnulli foꝛte in banco: ſic in artibꝫ: ſic in alijs
curijs: ſic foꝛeſtarij in foꝛeſtis: ſic curati in parrochijs
ponunt ad cuſtodiã ꝛ defenſionẽ: queadmodũ accipi
tres vt p̃dictũ eſt: qꝛ q̃ñ falſi ſunt: magis nocumẽtũ in
ferũt q̃ꝫ alij inferre ſolebãt vel poterint: homĩes eis lo-
quunt ꝛ care eos ꝯducũt: ꝛ pl⁹ expẽdũt cũ eis ꝛ plus
ab eis dãnificant: q̃ꝫ a parte ꝯ̃ria ſeu aduerſarijs ſuis.
Cũ minoꝛibꝫ eñ expẽſis poſſent domi pacificari ꝛ cõ-
coꝛdari: q̃ꝫ eis ſe ſubijcere: q̃ b'rigis delectant ꝛ ditant:
q̃ cogitãt cogitatiões afflictiõis ꝛ nõ pacis. Pro q̃bus
orat Ps. lxvij. dicẽs. Diſſipa gẽtes que bella volunt.
Quarta vo ꝯdicio ſalarij q̃ꝫtũ ad illos q̃ eis ſoluẽ pñt
debet eſſe moderata: pẽſata quãtitate laboꝛis ꝛ paup-
tate vel opulẽtia client̃: quẽ dolo nõ inducãt: mẽtien-
do circa laboꝛis magnitudinẽ ad dandũ plus q̃ꝫ debe
7 rent. Quãtũ vo ad illos q̃ dare non pñt: expectare de-
bent ſalariũ a deo. In q̃ eñ tenet diues pauperẽ iuua-
re de diuitijs ſuis ꝛ q̃cũqꝫ opa exercere miſcdie: in illo
tenetur aduocat⁹ patrociniũ p̃ſtare cauſe paupeꝝ: q̃ñ
videlicet videt eos in tali neceſſitate ꝙ non videt vbi
alias eis ſuccurri poſſit: tenet de neceſſitate eos iuuare
ꝛ d̃ ſua ſciẽtia elemoſynã facere. xj. q. iij. paup. Sic me
dic⁹ de medicina ſua: de vtroqꝫ põt intelligi illd̃ Eſa.
j. Subuenite oppreſſo. Si eñ de tota ſciẽtia ſua hic re-
munerarent: quã mercedẽ expectarẽt ipi a deo de tota
ſciẽtia ꝛ laboꝛe ſuo: immo eis reſpõderet: recepiſt̃ mer
cedẽ vr̃am. Sicut ḡ de ꝯſuetudine videm⁹: ꝙ illi q̃ ac
cipiũt petitionẽ ꝛ ꝓpinas ab amico magno: iuuãt eum
ꝯſilio: ꝛ placitãt in cauſis ſuis: nõ accipiẽdo aliud ſala
riũ ab eo: ſi eñ aliđ peterent: indignat⁹ foꝛte dñs totũ
8 auferret. Sic in ꝓpoſito. Qui ſciẽtiã: ſapiẽtiã: linguã: ꝛ
Ar. ij. os a deo accipiũt: niſi eñ in mẽbꝛis ſuis iuuẽt aliud pe-
tẽdo ſalariũ: timere poterũt ne totũ amittãt. ¶ Quãtũ
ad ſecundũ pꝛincipale aliq̃ illoꝝ multipliciter errãt: ꝛ
a vera illoꝝ ſciẽtia turpiter deuiãt: ꝛ ꝯ̃ deũ ꝛ ꝯ̃ ꝓximũ.
¶ Primo falſi iuridici ꝯ̃ deũ ſpecialiter peccãt: qꝛ cum
ipe ſit veritas: ab ea talẽtũ ꝛ armatura accepta: ꝛ ꝓ ini
Arcus mico ſuo falſitate ſua expenſa: ꝓditoꝛes eos oſtendit ꝛ
mendaces ꝯ̃ ꝓmiſſionẽ in baptiſmo factã Jere. ix. Ex
tenderũt linguã ſuã q̃ſi arcũ mẽdacij: ꝛ non veritatis.
Sequit: ſagitta vulnerans lingua eoꝝ. Nota de iſtis
multa Jere. v. Et ꝯgrue dicit lingua eoꝝ ſagitta. Ipi
eñ ſũt ſagittarij diaboli. Tũ qꝛ ſicut ſagittarij ſeu ba-
liſtarij cõducunt ad cuſtodiã caſtroꝝ ꝛ manerioꝝ: q̃ñ
9 illi q̃ ſunt ibi: timẽt inſultũ ab his q̃ foꝛte iuſte eos in-
uadũt. Ita ſimoniaci ꝛ iniuſti reꝝ q̃rũcũqꝫ ſiue eccl'iaꝝ
ſiue aliaꝝ iniuſte detẽtoꝛes timẽtes iuſtis alioꝝ q̃relis.
ab his q̃ iniuſte detinẽt expelli ꝛ p̃uari. Iſtos ꝯducũt
ſagittarios ꝛ ſtipẽdiarios. Tũ qꝛ diabolũ ĩ caſtro aĩe
cuſtodiũt ne expellat̃ ꝛ de⁹ intret: q̃ñ videlicet ꝯcubi-
narios: vel non reſidẽtes vel ꝯtumaces: vl' q̃ſcũqꝫ pec-
catoꝛes ꝑ appellatiões vel alios ꝓceſſus ꝓphanos de-
fendũt: ne coꝛrigant. Tũ qꝛ ſagittarij ſubito ꝛ q̃ſi ino
pinate ꝛ de lõginq̃ vulnerãt. Ita iſti in lõginq̃s par-
tibꝫ exiſtẽtes inopinate ſagittabãt: ꝛ impediẽt iuſtũ ꝓ-
ceſſum: ꝑ ꝓhibitiões ꝛ cautelas ꝛ cõſilia peſſima. Sic
ḡ ſũt gladiarij ꝛ ſagittarij diaboli: de q̃bꝫ in Ps. lxiij.
Exacuerũt vt gladiũ linguas ſuas: intẽderũt arcũ rẽ
amarã. Caueãt illi in arcubꝫ de q̃bꝫ Jere. ix. Extende-
rũt linguã ſuã q̃ſi arcũ: vt ſagittẽt in occult̃ immacu-
latũ. Subito ſagittabãt eũ ꝛ nõ timebũt ꝛc̃. Et qꝛ nõ
timẽt alios immaculatos ſic ſagittare: ipi iteꝝ ſagitta-
bunt in pena. Ps. cxl. Quid det̃ tibi aut q̃d apponat̃
tibi ad linguã doloſaꝫ: ſagitte po. a. cũ car. deſo. Et ite-
rũ ſagittas ardẽtibꝫ effecit. Et niſi ꝯuerſi fueritis gla- 10
diũ ſuũ vibꝛauit: arcũ ſuũ tetẽdit. Et iteꝝ: arcũ cõteret
ꝛ cõfringet arma: ꝛ ſcuta cõburet igni. Ibi diſſipabit
arc⁹ belli. Zach. ix. Secũdo errãt ꝯ̃ ꝓximũ lingua ſua
multipliciter. Sicut eñ nouacula burſa ſcindit. Ita
lingua illoꝛum burſam ſcindit multoꝝ: dũ eoꝝ defe-
ctu vel actu ſua amittũt. De q̃bꝫ in Ps. lj. Tota die in
iuſticiã cogitauit lingua tua: immo lingua ſua iuſticie
guttur ſcindit. Sequit: ſicut nouacula acuta feciſti do
lũ ſedẽs aduerſus fratrẽ tuũ loq̃baris. Et ſignãter ꝓ-
mittit ibidẽ in Pſalmo. Potẽs eſt in iniq̃tate. Poten- 11
tioꝛes eñ ſunt demonibꝫ: qꝛ falſus ſapiẽs inimic⁹ chꝛi
ꝛ pacis: q̃ pacẽ quã chꝛs venit in terrã facere aliq̃ñ ſb-
dit mẽbꝛo diaboli epiſcopatũ vel terrã ſeu poſſeſſionẽ
aliã: ꝙ oẽs demones facere non poſſent: ꝛ de talibꝫ fa-
ctis multũ gl'iant: intantũ ꝙ q̃ meli⁹ ꝛ cauti⁹ ſcit tales
cautelas ꝛ ꝯſilia inuenire eſt gl'ioſioꝛ. Ideo ꝯgrue di-
cit: q̃d gl'iaris in malicia ꝛc̃. Itẽ in erroꝛe ꝛ culpa. Pri 12
mo aſſimilant latronibꝫ: q̃ nolenti eis ꝯferre: minant
ſpoliationẽ. Ita iſti nõ dantibꝫ eis munera ꝛ honoꝛes
minant: ꝛ oſtẽdũt etiã eis vultũ turbulentũ. Uocãtes
eos duros ꝛ miſeros. Ita ꝙ m'lti talia vidẽtes eis dãt
redimẽtes tp̃s: quoniã dies mali ſunt. Et ipi credunt
h̃re iuſtũ titulũ donatiõis. Sed ita iuſtũ habẽt ſicut la
trones q̃ a tranſeũtibꝫ captis oblatũ vel extoꝛtũ recipi
unt ne eos ſpoliẽt ſocij furũ Eſa. j. immo peioꝛes: quia
immobilia auferũt. Secũdo in erroꝛe ꝛ pctõ aſſimulã-
tur mercatoꝛibꝫ equoꝝ: qꝛ ſicut illi pecuniã recipiũt ꝓ
ſilentio ſuo ne videlicet equos apud emptoꝛes depra-
uent. Ita mundi ſapiẽtes pecuniã aliquotiẽs accipiũt 13
vt taceant: quia foꝛte cõduci non poſſunt vt cõtra aliã
partẽ loquant. Unde cũ quidã iactaret ſe multa pꝛo Exm̃
vna aduocatiõe recepiſſe. Ali⁹ reſpõdit: ego plus ac-
cepi vt tacerẽ: ꝙ patet eſſe iniquũ ꝛ periculoſum: quia
aut tacet q̃ñ veritas eſt dicẽda: ꝛ tunc perit veritas ꝓ
pter tacentis defectũ: ꝛ iuſta pars oppꝛimit ꝯ̃ p̃ceptum
dei Eſa. j. Subuenite oppꝛeſſo. Uendit etiã chꝛiſtũ q̃
eſt veritas: qui eñ veritatẽ ꝓ pecunia negãt vel ven-
dunt: deũ qui eſt veritas vendũt. xj. q. iij. Abijt. No-
ta. U. j. 4. Si vo veritas non eſt dicẽda tunc tenet ta-
cere: ꝛ ſic accipit ſalarium ꝓ illo ad q̃d ſine ſalario ob-
ligat. Et tales in fine dicent illud Eſa. vj. Ue mihi qꝛ
tacui: nõne ſilui: ꝛ venit ſuper me indignatio tua dñe.
Sed dicent vbi ꝓhibet hoc? q̃bꝫ dicendũ eſt ꝙ aduo-
cationẽ vendere licet: ſilentiũ nũq̃ꝫ: vel dicant vbi lici-
tum eſt vendere: q̃d nõ eſt. Tertio aſſimilantur falſis 14
mercatoꝛibꝫ qui ementes decipiũt malo medio in quo
dolus dat cauſam contractui vel incidit in ipſum con
tractum: ſicut patet. c. de mercatoꝛibꝫ. xiij. Ita iſti acq̃-
rũt falſis medijs: ponderãdo negocia clientibꝫ pluſq̃ꝫ

eſſent pōderāda. Dicendo ꝙ multa ſunt pericula ⁊ la-
boꝛ: vbi nō ſunt. Vbi eñ datoꝛ dolo inducit̄ receptoꝛ
videt̄ ad reſtitutionē teneri: qꝛ fraus ⁊ dolꝰ nemini de-
bēt patrocinari. Jta in ꝓpoſito: vbi dolꝰ dat cāmꝯ con
15 tractui: vl' incidit in ip̄m ꝯtractū. Quinto in facto aſſi
milant̄ mōti ethne: ſeip̄os inuidia ꝯſumētes de alteriꝰ
lucrꝭ: qñ videlicet vnꝰ plus lucrat̄ de cliēte ſuo: ꝙ ip̄e
Exm̄ de ſuo. Vñ fert̄ de tali: ꝙ cū didiciſſet ꝙ ſociꝰ ſuꝰ vitu
lū plꝰ accepiſſet ꝙ ip̄e: ⁊ ið̄o nō ex coꝛde loq̄ret̄: rogatꝰ
vt foꝛtiter cauſam defenderet. Rñdit vitulꝰ ita ſtrin-
git guttur meū: ꝙ loq̇ nō poſſum. Tales obmuteſcēt
in penis Pſ̄. xxx. Muta fiāt labia doloſa. Et impij in
16 tenebꝛis ꝯticeſcēt. j. Re. ij. Sexto in erroꝛe aſſimilātur
hereticꝭ: ⁊ ad lr̄am falſarij legū vocant̄ heretici in iure
immo ꝓ tāto ſunt hereticis peioꝛes: qꝛ heretici ignoꝛā
ter abutunt̄ ⁊ falſificāt ſacrā ſcripturā: ⁊ iura ecclia̅ſti-
ca. Jſti aūt ſciēter abutunt̄ legibꝫ: ⁊ faciunt medicinā
moꝛbū nutrire. Ex q̊ ſequit̄: moꝛbos q̇ legibꝫ ſanari de
berēt eſſe deſperatiſſimos. Deſperatiſſimꝰ moꝛbꝫ eſt:
qñ moꝛbū nutrit medicina. Et emplaſtrū vulnerꝭ pe-
riculū auget: ⁊ qñ doloꝛē augēt: vel in periculū ꝯ̇tunt̄
q̄ ad ſalutē oꝛdinant̄. Sic mō appellatio ⁊ ꝓuocatio q̄
oꝛdinabant̄ in medicamētū ꝯ̄ bꝛigaꝝ ⁊ falſitatū moꝛ-
bos: illos nutriunt. Et illi ſunt peſſimi medici: qui ad
hunc effectū medicinas oꝛdināt ⁊ ꝯficiūt. De q̇bꝫ exē-
plificat Bern. ð ꝯſideratiōe li. iij. c. vj. ⁊ idē. c. iiij. Vñ
inuehit ꝯ̄ appellatiōis abuſum ſatꝭ pulchꝛe ⁊ rōnabi-
liter. Quātos inq̇t nouimꝰ appellaſſe: vt interim lice-
ret qð̄ nūꝙ licet: nōnullis etiā q̊ad vixerūt licuiſſe ap
pellatiōis ſuffragio: nephaꝛia ſcimꝰ: ſicut inceſtū adul
teriū illud inq̇t qð̄ fuit bonis in antidotū: ꝯ̇ſum eſt in
venenū. Appellant̄ eñ boni a malis: vt nō faciant bo
na. Deniꝙ appellant̄ ep̄i: ne audeāt illicita diſſoluere
matrimonia vel ꝓhibere appellant̄: ne rapinas: fur-
ta: ſacrilegia: ⁊ q̄ hmōi ſunt: audeāt punire. Appellant̄
ne indignas ꝑſonas ⁊ infames a ſacris beneficijs offi
cijs ve repellere ſeu amouere queāt: ⁊ ſic qð̄ inuētum
eſt remedium reptum eſt ad moꝛtē. Sequit̄ ibidē. Et
cur ab iniq̇s appellati nō veniunt oſtēſuri ſuā innocē-
tiā aduerſariarūꝙ maliciā ꝯuicturi. Dico qð̄ dicere ſo
lent: nolumꝰ vexari fruſtra in curia: fouēt appellātes:
meliꝰ eſſet domi ſedere ⁊ talia deſerere iuri ꝓpꝛio cedē:
ne lōgo ⁊ tanto itinere fatigarent̄. Nota. T. v. 18. Se
17 ptimo in factis ⁊ erroꝛibꝫ ſuis bꝛutis aīalibꝫ aſſimilā-
Exm̄ tur. Eſopꝰ eñ dicit ꝙ aſinꝰ cū ſit aīal rude vadēs int̄
Aſinꝰ frutecta: paruas aues terret de nidis ſuis ⁊ etiā rudi-
tate ſua nidos illoꝝ ſubuertit: ⁊ ideo eſt eis valde odi-
bile aīal. Jta placitatoꝛes ⁊ patrie ductoꝛes ⁊ paupeꝝ
toꝛtoꝛes pompis ⁊ minis paupes ⁊ ſimplices terrent.
Aliqñ ꝑ ſe dicēdo: vende mihi talē terrā vel tale nego
tiū: quia eſſet mihi quietū: vel da mihi tātā pecuniā ꝓ
filia mea maritāda vel alia cauſa: vel male erit tibi: qꝛ
ſic vel ſic: vel talia feciſti: imponēdo eis q̄ nunꝙ fece-
runt. Vel ſi leue aliq̇d fecerūt ip̄i nimis h̄ aggrauant
addendo etiā ꝙ multos habet emulos. Aliqñ ꝯ̇o iſta
faciunt ꝑ interpoſitā ꝑſonā cautiꝰ: ſ; non caſtiꝰ. Jſte g̊
nūciꝰ ſathane ſimplici miſſus dicit: fac ꝙ talis ſit ami
cus tuꝰ. Alioq̇n cauſa male ibit. Et ſic cū ꝑ ſe vel per
aliū facit ꝙ aliq̇d in oꝛe ſuo ꝓijcit̄: ſicut in oꝛe canis: ne
latret: nidū id eſt domū vel poſſeſſionē ſimplicis euer
tit eū depauperādo ⁊ ſibi appꝛopꝛiādo ⁊ ið̄o ſepultura
aſini ſepeliet̄. Cuiꝰ pellis id eſt poſſeſſio mobiliū ⁊ im
mobiliū remanebit excoꝛiatoꝛibꝫ: caro canibꝫ id eſt ver
mibꝫ ⁊ aīa demonibꝫ. Et h̄ ꝓpter miſeriā inopū ⁊ ge-
18 mitū paupeꝝ ad deū clamātium. Aues etiā p̄dicte vt
dicit̄ inſidiant̄ oculis ⁊ doꝛſo aſini: q̄ eaꝝ nidū ſubuer-
tit roſtro ⁊ pedibꝫ in eū impingentes: ⁊ ſpecialiter vbi
vulnꝰ aliqð̄ in doꝛſo apparet. Jta ſimplices dānificati
talibꝫ maledicunt rogātes ꝙ de eis vindictā accipiat.
Jn q̊ tñ eos nō laudo: qꝛ peccāt. Et cū eis aliqð̄ malū
acciderit ſic ꝙ dñs illoꝛum eos ſpoliat ꝓpter defectum
cōputi vel aliud ſimile: vel amittit ꝑ ignē vel fures vl'
moꝛtalitatē oues vel boues vel filios vel amicos: vel
mala moꝛte moꝛit̄: ſtatim exultādo dicunt. Ecce q̇d ei
accidit ꝓpter iniuſticiā ſuā. Pꝛopt̄ iniuſticias eñ ſuas
hūiliati ſunt. Jn pſ̄. cvj. Et ꝓpter iniurias q̄s nob̄ in
tulerunt de vtriſꝙ: in Pſ̄. lvij. Jniq̇tates oꝑamini in
terra: iniuſticias manꝰ veſtre ꝯcinnāt. Et cito poſt le-
tabit̄ iuſtus cū viderit vindictā ſupple talē. Nota R.
j. ar. ij. Aſſimilant̄ g̊ ſimie: q̄ eſt aīal in iuuētute ſocia- 19
le ⁊ aliq̄liter placidū. Sed in ſenectute eſt aīal odioſuꝫ Simia
⁊ damnoſum res aſpoꝛtādo: domos diſcooperiēdo: ⁊
moꝛdēdo. Sic iuuenes ſcolares in iure ciuili vel in bā
co pꝛimo vel ſecūdo anno de ſcola redeuntes ſunt oībꝫ
gracioſi: ſociales: curioſe oꝛnati. Ab oībꝫ vicinis bene
dicunt̄: benedicit̄ etiā mater q̄ ip̄m poꝛtauit. Sed cū
ſciuerit modicū placitare ⁊ nocere vicinis ſuis: ⁊ eſſe
attoꝛneatꝰ ⁊ aduocatꝰ ⁊ huiuſmodi: accipit ꝓpinas a
magnatibꝫ ſic de eoꝝ conſilio alijs p̄ponit̄ ſit ſeneſcal-
lus baliuus. Diſcit [illegible]unculis pꝛedā cape ⁊ ſymia cre-
ſcere. Tunc opoꝛtet ꝙ faciat dñm ſuum lucrari: aliter
non reputabit̄ ſapiēs: nec maioꝛa ſperabit. Jdeo apð̄
ſe cogitat: niſi repoꝛtauero tantū de officio meo quan-
tū p̄deceſſoꝛes mei vel plus amittā ꝓpinas ⁊ officium
meū: quia non placitāt dño: niſi qui multa repoꝛtant:
⁊ niſi inuenero nouas cautelas ſeu pꝛudētias ⁊ ſubti-
litates ⁊ cōſilia extoꝛſionum ⁊ augmentatiōes reddi-
tuū: nō reputaboꝛ ſapiēs: ⁊ iſtis ⁊ alijs huiuſmōi cau
ſis ꝯceptis ⁊ cogitatis: fiunt crudeles leones inferna-
les diabolici: nemini parcētes: niſi quē inuadere non
audent. Et ſic illi q̇ in iuuētute ab oibus benedicunt̄:
in ſenectute ſimul cum matre q̄ eos genuit ab omnibꝫ
maledicunt̄. Et ſicut tali ſymie ligat̄ truncus ad collū
ad trahēdā eam deoꝛſum: ita peccata ⁊ male oblata: ⁊
maledictiōes viduaꝝ ⁊ paupeꝝ ad collū illoꝝ ligata:
eos ad infernū trahet Jſa. xiiij. Veruntamē ad infer- 20
nū detraheris in ꝓfundū laci. Jtem aſſimilant̄ ranis
in facto. Vñ Oꝛigenes ſuꝑ illud Exo. viij. Percutiā Origē
oēs terminos tuos ranis. Jn oꝛiginali Rane inquit
ſignificant clamoſas aduocatoꝝ allegationes: in tali-
bus clamoꝛibꝫ lacerata eſt lex. Aba. j. Quia ſicut ca-
nes lacerādo pauperē vel cadauer: vnꝰ accipit vnam
peciā: alius aliā de tunica ſua. Et ſic pauperē nudum
dimittunt. Jta iſti in garritu ſuo vnus accipit vnam
particulā de lege: alius aliam: que nō eſſent ad ꝓpoſi-
tū ſi bene examinarent̄: ſed ſolū ad legis abuſum ⁊ ve
ritatis depꝛeſſionē: ⁊ ad paupeꝝ denudationē ⁊ lacera
tionem: bene ergo dicere poſſit illud Ro. iij. Legē er-
go deſtruimꝰ. De hoc nota. A. xij. 38. Et in talibꝫ cla-
moꝛibꝫ frequēter verificat̄ illud Aba. j. Facta eſt con- 21
tradictio potētioꝛ: ⁊ impius p̄ualet aduerſus iuſtum:
⁊ non ꝑuenit vſꝙ ad finem iudicium. Facta eſt cōtra-
dictio legiſtarum ⁊ aduocatoꝛum potentioꝛ: ꝙ veri-
tas. Quia ſi potens ⁊ iniuſtus habeat ibi cauſam ad-
uerſus ſimplicem ⁊ innocētem quantumcūꝙ iniuſtā
ipſe cum pecunia ſua habebit oēs aduocatos in cur-
ria vocabulo chꝛiſtianitatis vel oēs ſergātes in cu-
ria regis intm̄ ꝙ pauꝑ ⁊ veritas in nundinis illis nul
lum venalem inueniēt vel oēs ex alia parte ꝯducunt̄:
vel qꝛ dicunt qꝛ nō audēt timoꝛe partis. Tūc opoꝛtet
ꝙ iudex ex officio aduocatū det illi: qui foꝛte nō ita ex
coꝛde loquit̄ amoꝛe dei datꝰ: ſicut amoꝛe nūmi ꝯductꝰ

Quia ꝓuerbiū eſt: ꝙ lingua cauſidica eſt dānifera: ni‑
ſi funibꝫ argēteis circūliget. Iſtū ergo ſegniter agētē.
Alij cū multitudine ⁊ clamoꝛe ⁊ ꝯtradictōe oppꝛimūt
22 ⁊ veritatē ⁊ iudiciū rectū impediunt. Et ꝓpterea egre‑
dit iudiciū ꝑuerſum. Aba. j. Et qꝛ clamoꝛe ⁊ multilo‑
quio vix deeſt pctm̄ mēdacij nō eſt dubiū: qn aliqn̄ ta
Exiij les ⁊ ꝯ mentē ⁊ ꝯ legē mētiant. Vn̄ fert de qdā aduo
cato ſapientiſſimo: ⁊ in cauſis foꝛtunatiſſimo: q̇ qſi ſp
triūphauit: ⁊ vicit: poſt religioſus fact⁹ ⁊ ad hm̄ōi cau
ſas demū tāgētes omiſſus: ſp ſuccubuit. Cui⁹ foꝛtune
cauſaꝝ cū ab eo qſi admirās qreret. Rn̄dit. Cū eēm ſe‑
cularis: nō habui ꝯſcientiā mētiēdi: cautelas fingēdi:
falſitates inueniendi. Et ideo ſp ꝑ huiuſmodi ꝑualui.
Modo de huiuſmodi habeo ꝯſciētiā: ideo ſp ſuccūbo:
nec eſt mirū: qꝛ obliuioni tradidi vbū maioꝛis effica‑
cie: qd̄ habui ī cauſis meis ſcꝫ mēdaciū: de qbꝫ docuit
linguā ſuā loqui mēdaciū. Et nō ſolū linguā: ſꝫ ⁊ cliē‑
tes ⁊ teſtes ⁊ ſpecialiter vbi ꝓbāda eſt carnalis copu‑
la qꝛ ſi teſtes tm̄ allegarēt qd̄ ſcirēt: rariſſime intētū ꝓ
barēt. Infoꝛmāt ḡ eos ꝙ dicāt ꝙ viderunt eos ſimul.
Addētes locū ⁊ ꝯditiones falſas. Et tales infoꝛmato‑
23 res in epiſcopatu Laudunēſi excōicent. Octauo: opa‑
rios cuiuſcūqꝫ artꝭ in erroꝛe qdāmodo excedūt. Quia
oēs artifices renuunt ſe intromittere de ope eis oblato
ꝓpter materie inoꝛdinationē: ſeu ꝯſperationē: qꝛ ſi of‑
ferres carpētario ſalariū ad faciēdū domū de lignis ni
mis curtis vel ad domū nō oꝛdinatis: diceret ſtatim:
nō accipiā ſalariū: nec intromittā me: qꝛ ligna iſta ad
hoc nō valent. Sic medic⁹ qn̄ deſperat de ſalute: dicit
ſe nolle manucaꝑe infirmū: ſic in om̄i arte: multi inue‑
niunt moꝛbi: ⁊ defectus incurabiles: niſi in arte aduo
catiōis ⁊ iuridicoꝝ: ibi em̄ nulla inuenit cauſa quātū
cunqꝫ iniuſta: q̄ nō inueniet aduocatū vel adiutoꝛē: q̇
velit eā ꝓ ſalario defendere ⁊ ꝓmouere: ⁊ foꝛte aliq̇ il‑
loꝝ libētius falſam q̄ꝫ verā: ſi plus ex illa parte det: qꝛ
plus attēdunt lucrū ꝓpriū: q̄ꝫ iuſticiā. De iuſticia qti‑
die loquunt: ſꝫ nō operant. Quos repꝛhēdit Pſ. lvij.
dicēs. Si vere vtiqꝫ iuſticiā loq̇mini: recte iudicate: qꝛ
24 turpe eſt loq̇ ⁊ nō opari vt loquit. Nono ī erroꝛe ſuo
aſſimilant demonibꝫ. De malꝭ loqr: vbi grā. Diuerſi de
mōes diuerſis pctīs deputant: ⁊ habēt int ſe qſi diuer
ſa officia tentādi. Sꝫ tn̄ habēt caudas ſilꝭ ligatas: quē‑
admodū vulpes Samſonis: qꝛ in lucro qdāmodo ⁊
victoꝛia ꝯueniūt: ⁊ ad inuicē copulant: qꝛ dū vn⁹ ꝑua
let in ſua tentatiōe: facit aliū ꝑualere in ſua tentatiōe ⁊
officio. Verbi grā. Dū vn⁹ ꝑualet in tentatiōe luxu‑
rie: frequēter ꝑualet q̇ habet officiū tentandi de furto
⁊ homicidio: qꝛ ꝓpter luxuriā licentius exercendā iſta
cōmittunt. Et dū ꝑualet q̇ tentat de gula: frequēter ꝑ‑
ualet ex hoc q̇ tentat de luxuria. Et ſic de alijs. Sicut
ptꝫ Ser. xvij. 6. Sic ſimul ligant vulpes diaboli falſi
hoīes: ⁊ ꝯſpiratoꝛes: vel ex ꝯuentiōe quā inter ſe faci‑
unt: vel de ꝯſuetudine habēt: vel ex ꝯditiōe rei: de qua
agit. Pꝛimo ſic: aliqn̄ foꝛte accidit ꝙ tales inter ſe ꝯue
niunt: ꝙ qlibet illoꝝ ad ſe veniētē ꝓ ꝯſilio habēdo: ac
cepto ſalario: eū ad aliū mittat: dicēs: ſi vis bene expe‑
dire: opoꝛtet ꝙ vadas ad illū: ⁊ ꝙ habeas illum in ma
nu tua. Et tertius ad tertiū. Sic etiā ꝯueniunt inter ſe
duo ductoꝛes de diuerſis comitatibꝫ dicētes: qcūqꝫ in
comitatu de carcere liberabit de ꝯtracta in ea: vel qui‑
cunqꝫ de illa ibi placitabit faciā te ibi lucrari: ⁊ ali⁹ fal‑
ſe ꝓmittit alteri: ſicut ptꝫ. F. j. 10. Vꝭ ex natura nego‑
cij. Verbi grā. Aliqs reuolutoꝛ ꝯcepit doloꝛē in coꝛde
25 ſuo de aliq̊ ꝑquiſito: vel placito: vel aliq̊ rigoſo facto.
Sꝫ illū doloꝛē parere nō pōt: id eſt ad effectū deducere
ſine taliū falſoꝝ ꝯſilio. Ipi vo dāt ſibi ꝯſiliū placitan
di: qui ibi vidēt cōmodū ſuū. Tunc venit ad amicos
ſuos ille reuolutoꝛ: ⁊ dicit bene ſcitis quō talis detinet
terrā illā mihi debitā: vel quō mihi iniuriat in multꝭ:
⁊ de oībꝫ mētit. Habui em̄ ꝯſiliū cū hoībꝫ q̇ ſciunt le‑
ges quō de illo vendicare potero: ⁊ quō ꝯ eū ꝓcedere
potero: ⁊ ꝑ quā viā: ⁊ ipi dāt mihi conſiliū impetrādi
tale bꝛeue. Et ſic mouēdi litē ꝯ eū: ⁊ ipſi ꝓmittūt ſe ad
hoc auxiltaturos q̄tū poterūt: care ḡ aduocatos ꝯdu‑
cit. Qd̄ audiēs aduerſari⁹ etiā ex illa ꝑte aliq̊s ꝯducit:
⁊ munera hincinde iudicibꝫ ⁊ officialibus de curia: ⁊
duodenarijs dant. Ecce quō ex lucro vni⁹: ſequit lu‑
crū oīm. Tales ḡ ſunt mercatoꝛes diaboli: ſocij in lu‑
cro. Ideoqꝫ iuſtū eſt vt ſint ſocij ī pena. Et ꝙ ſicut hic
habēt vt oſtēſum eſt ſilitudinē demonū in officijs: ꝯſe
quēs videt: ꝙ ad illoꝝ oꝛdinē aſſumant: ſicut boni ad
illoꝝ oꝛdines angeloꝝ: qꝝ officia hic digne exercue‑
rūt. Et ſicut hi ſimul ligati fuerūt ad modū vulpiū in
alioꝝ dānū: ita illic ligabunt qſi faſciculi ⁊ ad cōburē
dū tradent: qꝛ in man⁹ gladij partes vulpiū erūt. In
pſ. lxij. Decimo aſſimilant in facto focarijs: vt ꝑ hoc 26
libeat eos focarios vocari inferni quē meruerunt. Vt
dictū eſt in .§. immediate p̄cedēte. Factoꝛes em̄ foci in
multis locis ꝓuidēt ſibi de magno ſtipite: ⁊ poſt de mi
noꝛibꝫ focalibꝫ. Vltimo ſocij ſaltāt circa ignē: ⁊ qlibet
intromittit aliū in ignē. Ita iſti iuridici: ꝓuidēt p̄mo
q̄ꝫtū poſſunt ſibi iudicē ad libitū: ſecūdo de falſa duo‑
dena ⁊ poſt ipi cū cliēte ſuo inter ſe ludūt iactātes ⁊ di
cētes: dieta erit ꝓ nobis. Nā habem⁹ iudicē ꝓ nobis
⁊ nobis fauoꝛabilē: ⁊ talē ductoꝛē patrie ⁊ talē: ⁊ ſic co
riſantes qlibet alium trahit in ignem inferni. Pſ. xxx.
Erubeſcāt impij ⁊ deducant in infernū: muta fiāt la‑
bia doloſa q̄ loquunt aduerſus iuſtū iniqtatē in ſuꝑ‑
bia ⁊ in abuſione. Nota optime. c. de falſitate de ſpi‑
nis. Et. A. xxj. 26. Malū effectū ⁊ finē q̇ ex p̄dictis ſe‑ 27
quit erroꝛibꝫ: ſcribit ⁊ Iſa. lix. dicēs. Cōuerſum eſt re‑
troꝛſum iudiciū: qn̄ videlicet ne verū iudiciū ꝓferant:
tūc p̄ponūt alia iudicio: ⁊ ꝑ cōſequēs iudiciū cōuertit
retroꝛſum: ⁊ munera vel p̄ces antroꝛſum: vel qn̄ verū
iudiciū in foꝛo penitētie: vel in foꝛo publico: dat ꝓ tpa‑
libꝫ: qd̄ deberet gratis fieri. Cum om̄e ꝓpt qd̄ ⁊ illud
magꝭ: tꝑale magꝭ app̄ciat ab eis. Et ſic in coꝛdibꝫ ſuis
ꝯuertit retroꝛſū iudiciū: qd̄ ꝯdicit. ij. Re. j. Figuratiue
de iudicibꝫ bonis: gladi⁹ Saul nō eſt reuerſus: ⁊ ſagit
ta Ionathe nō abijt retroꝛſum. Sequit in Iſa. lix. Et
iuſticia a lōge ſtetit: q̄ ſcꝫ ante appellationem erat ꝓpe:
poſt appellationē opoꝛtet ꝙ eā q̄rat laudune vꝭ rome:
vbi aliqn̄ foꝛte nō inuenit: qꝛ innitunt teſtibꝫ ⁊ pn̄t de
cipi. Vel iuſticia a lōge ſtetit: qn̄ videlicet īpetratꝭ lr̄is 28
reuocatoꝛijs vꝭ ꝓhibitoꝛijs: iuſta ſentētia retardatur.
Lr̄a em̄ q̄ dic̄ ſuꝑſedeat: frequēter fecit iuſticiā a lōge
ſtare: ſequit. Coꝛruit in plateis veritas: id eſt publice:
⁊ qꝛ ab hoībꝫ ſpernit Pſ. xj. Diminute ſunt veritates
a fi. ⁊c̄. Iſa. lix. Facta eſt veritas in obliuionē: ⁊ q̇ reci‑
dit a malo: p̄de patuit: facta eſt veritas creata ⁊ increa‑
ta qſi ab oībꝫ ī obliuiōe: qꝛ oēs declinauerūt. Pſ. xiij.
Sic̄ ſupꝛa. A. xiij. 34. Dan̄. viij. Pꝛoſternet veritas ī
terrā. Lucta em̄ fuit int veritatē ⁊ cupiditatē: ſꝫ cupi‑
ditas veritatē in terrā ꝓſtrauit. Sic̄ ptꝫ. F. j. 2. In celo
vo ecōuerſo veritas ꝓſternet cupiditatem vſqꝫ in in‑
fernum. Ratio patet Ser. lxxx. 3. Sequitur. Equi‑
tas nō potuit ingredi: nec oculos: nec coꝛ falſoꝝ: quia
exenia ⁊ dona excecāt oculos. Eccleſiaſtici. xx. Nec ſo
cietatē illoꝝ: qꝛ abominant impij eos: q̇ in recta ſunt
via. Pꝛouer. xxix. Nec curias illoꝝ ad bonū effectum 29
nec ratiōe dei: nec m̄ris ei⁹: nec ratiōe ꝯſanguinitatis:
qꝛ nō habuit ꝙ daret dominis ⁊ ſuis ⁊ miniſtrꝭ curie

falſorū: qꝛ cōmuniter eq̄tas in h̄ mundo eſt in magna
paup̄tate. Regnū eni ſuū nō eſt de h̄ mūdo: vl' nō po
tuit ingredi capitulū aliquorū in viſione ⁊ correctiōe:
xp̄e inobediētes ⁊ falſos ſe opponētes: ⁊ idola Laban
abſcondētes. Ex quo accidit: ꝙ chriſti ſeruꝰ bona pſo-
na ad ſtatū eccl'iaſticū digna excludit̄ ⁊ ſymoniacꝰ in-
tromittit̄. Sic ḡ errauerunt ab vtero: locuti ſunt falſa:
in Pſ. lvij. ¶ Quātū ad ſecūdū pncipale hec ſufficiāt.
Arti.iiij. Quantū vo ad tertiū pncipale videlicet q̄ ſit pdictoꝝ
30 errorū cauſa licet multe ſint cauſe: tn̄ vna eſt principa-
lis radix ⁊ cauſa Cupiditas ſcꝫ radix omniū malorū ⁊
peccatorū: ſeu amor ⁊ deſideriū diuitiarū. Hec eni eſt
cauſa cauſe. Et ſic p ꝯſequēs eſt cauſa cauſati. Dico ꝙ
amor dei diuitiarū eſt cauſa: q̄re aduocati leges ⁊ cau-
telas addiſcūt. Videt eni ꝙ aduocati cauſarū terrena
rū care ꝯcludunt̄: vbi aduocati aīarū cōtemnunt̄. Et
vbi ipi reportāt q̄draginta ſolidos: iſti nō reportāt q̄-
dragiuta obulos. Et ꝙ illi equitāt bonos equos: ⁊ be
ne veſtiunt̄. Accipiunt munera a multis: ⁊ cito pmo-
uent̄: acq̄rāt terras: edificāt pulcra maneria: vbi alij
peditāt ⁊ ſunt miſeri q̄tum ad mūdum. Et cogitāt q̄
felices ⁊ fortunati eſſent: q̄ talē ſtatū attingere poſſent
Et hec cauſa eſt: q̄re tāta multitudo ⁊ quaſi oēs volūt
leges audire lucratiuas: q̄re parentes ⁊ amici filios ⁊
nepotes ſuos ad legū mittūt audientiā. Quare ſchola-
legiſtarū habet cētū vl' ducētos auditores: vbi ſchola
theologorum nō habet forte quinq̄. Agar eni hec cō-
cepit tpalia lucra ⁊ ideo dn̄am ſuam ſterilē in hac vita
ſciētiā videlicet diuinā ꝯtemnit: hic habet mercedē in
pſenti. Alia in futuro: ⁊ ideo ab illis q̄ ſolū vel princi-
paliꝰ pſentia attēdūt: diligit̄ hic in pſenti pdicta capit.
Ideo eni multa illis dant̄ vt pdā ampliorē reportēt.
Exm Vn̄ cuidā dicenti epō ꝙ admirabat̄ q̄re legiſtas ⁊ nō
theologos pmoueret. Cū ipe theologꝰ eſſet. Reſpon
dit cani nō pro ſe panis datur: ſed vt ouile cuſtodiat.
Vtinā eis daret̄ vt ouile cuſtodirent eccl'ie: ⁊ non po-
tiꝰ vt pdā ⁊ venationē reportaret. Iſaac cecucieti: pro
pterea eni diligebat Iſaac Eſau: qꝛ libēter de venatōe
ſua ei dabat Gen. xxvij. Sic a cecis diligunt̄ mūdi ſa-
piētes. Et hec cauſa ē q̄re leges addiſcūt: vt talib pla-
31 ceant: ⁊ p venatiōe pde ab eis pmoueant̄. Et ex h̄ ſe-
quit̄ cauſatū ſeu effectꝰ oīm pdictoꝝ errorū: videt eni
ꝙ ad illū effectū ꝯtingere nō poſſunt ſine arte menda-
cij: ⁊ ſagitt' cautelarū ⁊ pharetrarū falſitatis. Oīa iſta
cū Eſau afferūt ad venādū: ⁊ in tāta multitudine tā q̄
fortiter fideles ⁊ domeſticos fidei: ⁊ non feras pctōꝝ
venant̄ ꝙ q̄ volūt iuſte ⁊ pie viuere cū chriſto q̄ſi vbi-
q̄ pſecutionē patiunt̄: intātū ꝙ ſunt q̄ſi pplexi: neſciē
do q̄d eligēdū agendū ve ſit: qꝛ ſi alijs falſis in ꝯſpira
tionib ⁊ duodenis ⁊ piurijs ⁊ falſitatib ſe ꝯforment
dānationē incurrūt eternam. Si vo alijs ſe ꝯformare
voluerint: nec eorū ꝯdeſcēdere puerſe volūtati inſidi-
ant̄ in occulto ⁊ in publico: ſicut lupꝰ agno: ⁊ miluus
pullis: eos indictādo: diffamādo: accuſando iniuſte ⁊
vexādo in ſocietatib ſuis: ⁊ ꝯgregationib ſuis vilipē
dēdo: intātū ꝙ tedio affecti dicere potuerūt: illd Dan.
xiij. Quid eligā: ignoro. Si eni hoc egero: mors mihi
eſt: ſi aūt nō egero: nō effugiā manꝰ veſtras. Et illud
Iob. x. Si impiꝰ fuero ve mihi eſt: ſi iuſtꝰ nō leuabo
caput meū afflictiōe ⁊ miſeria ſaturatꝰ. Nec etiā cau-
32 ſa eſt dilationū ⁊ longorū pceſſuū: q̄ in arte ⁊ curijs fi
unt aduocatoꝝ: ſcꝫ lucrū q̄d capiunt. Si eni cauſa ſta-
tim determinaret̄ nō eſſet multū lucratiua. Et ex h̄ ſe-
quit̄ ꝙ q̄ pecuniā nō habēt: nunq̄ determinabit̄: qui
vo in pecunia abundat: diu expectabit: qꝛ diffinitiua
ſentētia in longū ꝓtraheret̄: minꝰ ḡ veraciter incipiūt
pceſſus ſuos dicētes. In dei noīe amē: veraciꝰ diceret̄
vt frequēter in nummi noīe: amen. Quia ibi pecunie
obediūt oīa: ⁊ in curijs illorū potius nummꝰ q̄ deus
audit̄ ⁊ expedit̄. ¶ Quarto videndū eſt quō minꝰ ve- Arti.iiij.
raciter ſe excuſant. Aliqui eni illorū dicūt: neſcimꝰ cau
ſam quā defendimꝰ eſſe iniuſtā. clienti credimꝰ ſi nos 33
decipit periculū ſuū ſit: leges pro vtraq̄ parte adduci
poſſunt anteq̄ veritas p iudicē determinet̄: cuiꝰ pars
potior ſit: ignoramꝰ. Quib reſpondet̄ multipliciter:
oſtendēdo ꝙ videt̄ hoc nō ſufficere. Pmo: qꝛ ſicut vnꝰ
cliens iurat partē ſuā verā ita aliꝰ ſuā: ⁊ hoc aduocato
ꝯtrarie partis iuraret: q̄re ḡ plus credit clienti ſuo: niſi
qꝛ dat pecuniā. Secūdo: qꝛ ſicut ignorātia nō excuſat
ſacerdotē in his q̄ ad officiū ſuū ꝑtinent. Mal. ij. La-
bia ſacerdotis cuſtodiūt ſciētiā: ⁊ legē exquirūt ex ore
eiꝰ: nec medicū ab irregularitate ſi aliquid dimittat de
ꝯtingētib. Ita nec aduocatū a pctō ⁊ reſtitutiōe: igno
rātia in ſciētia ſua: ſicut p3 in ſumma ꝯfeſſorū. li. ij. ti.
v. q. clxxv. Secūdo reſpondet̄: ꝙ licet veritas in pnci- 34
pio cauſe ſit obſcura. tamē q̄n materia eſt diu trita ⁊ di
ſcuſſa: raro vel nunq̄ eſt q̄n appareat q̄ pars ſit iuſta:
⁊ q̄ iniuſta: ⁊ tunc tenet̄ informare clientē ſuū de iniu-
ſticia ſua: ⁊ ſibi ꝯſulere ꝙ ceſſaret: ꝙ ſi nollet ad minꝰ
ipe ceſſaret ſtatim q̄n habet cauſam deſperatā: ⁊ ipe in
cipiet eſſe actor ⁊ defenſor male fidei. Et ad hoc iurant
videlicet ꝙ non defendāt partē falſam: ⁊ ꝙ dimittant
deſperatā. Sed heu nō ceſſant: ne vel ſalariū maiꝰ vel
famā amittāt: ⁊ ſic minꝰ reputati: etiam lucrū ⁊ exerci
tiuū amitterēt in futuro: vl' ab illis falſi reputent̄ q̄rū
pecuniā receperūt: vel ab eis patiant̄. Iudiciū ḡ plon
gāt quātū poſſunt: in piudiciū ⁊ dānū alteriꝰ partis:
vel dant ꝯſiliū de die amoris vel ꝯcordie accipiēda: et
ꝙ pacē faciat: a parte iuſta aliq̄d accipiendo de q̄ nihil
iſte capere pōt: qꝛ h̄ nō dat volūtate abſoluta: ſ; ꝯdicio
nata: ſicut nauta piicit merces in mari: ne plꝰ pdat: ita
hic redimit iniuſtā vexationē: vel ſaltē ad hoc agit: vt
pars iniuſte leſa remittat expēſas ⁊ dāna: q̄ in placitā-
do ſuſtinuit ad q̄ de iuſticia cōmuni obligat̄: ⁊ oīa hec
fiūt de ꝯſilio impiorū: q̄ non reſurgēt in ꝯſilio iuſtorū
ad ſalutē: qꝛ ꝯſiliū dei ſpreuerūt. Luc. vij. Legiſperiti
ꝯſiliū dei ſpreuerūt. Tertio excuſatio illorū nō valet.
Quia ſm Tulliū in rethorica ſua orator debet habere 35
tria: ſcꝫ demonſtratiuū: deliberatiuū ⁊ iudiciale. Si ḡ
erret falſum aſſumēdo: vnū iuſtorū videt̄ dimittere:
videlicet deliberatiuū: quia non bene deliberat: an iu-
ſtū vel iniuſtū ſit q̄d ei demonſtrat̄ a cliente. Et ſi deli-
beret nimis leuiter ⁊ ſupficialiter: hoc facit cupiditate
ductꝰ. Cōtra iſtud etiā deliberatiuū multū delinquūt
illi q̄ vulgariter vocant̄ ſergātes: q̄ q̄n ducunt̄ ad ſtā-
dū cū alijs ⁊ loquēdū ſolūmodo p dieta nō inquirūt
niſi ex q̄ parte plus dat̄: ⁊ aliq̄n poſt pactū ad ſtādum
cū vno: cū plus offert̄ ab alio. Primi delinquūt: ⁊ nō
eſt dubiū: qnin ſic frequēter inuent malos ⁊ iniquis p
bent auxiliū: ⁊ quoniā linguis ſuis doloſe agebāt: iu-
dica illos deꝰ In pſ. v. Pars eni falſa vt cōmuniter
plus dat: vt p munera ſuppleat: q̄d de veritate ei deeſt.
Qui ergo ad plus reſpiciunt: neceſſe eſt eos contra ve-
ritatem loqui. Pſ. v. Non eſt in ore eorū veritas: cor
eorum vanū eſt. Alij credunt excuſari ratiōe dubij: qꝛ 36
ante iudiciū dubium eſt que pars iuſticiā habeat: ſed
in hoc vident̄ magis accuſari q̄ excuſari. Quia dicit
lex ꝙ in dubijs certior pars eſt tenēda. Verbi gratia.
Si dubitet̄ vtrū eccl'ia ſit conſecrata an nō: eſt ꝯſecrā-
da: de con. di. j. c. de eccleſiarū: p to. Itē dicit lex: ꝙ du-
bia in qb vertit̄ aīarū periculū: debent trahi ad partē
⁊ preſumptionē tutiorē. Extra de ſpō. Iuuenis. Ideo

in dubio preſumit̄ paganus nõ baptizatꝰ. De con. di.
iiij. c. paruulos. et. c. ſi nulla. Dũ ergo aduocati ſint in
dubio de veritate partis tutioꝛ pars eſſet vtrãqꝫ partẽ
deſerere qꝫ periculo ſe exponere. Sꝫ dicẽt. Ergo nũqꝫ
eſſet placitũ nõ eſt mihi incõueniẽs. Sed valde conue
niens et vtinã ſic eſſet. Videt̄ idem. vbi aliqs dubitat
Vtrũ res quã tenet ſit iuſte vel iniuſte acquiſita: ſecu
riꝰ eſſet reſtituere: ſpecialiter vbi maioꝛes haberet eui-
dentias de iniuſticia. Sicut etiã ratione dubij: tenetur
37 iterũ cõfiteri. Si enim deberet magnã pecuniam po-
nere in re emenda: nõ faciliter crederet vẽditoꝛi de iu-
ſticia: ſed diligẽter munimẽta ſcrutaret̄: de certitudine
qꝫ facere poſſet inquireret. Quare ergo veritatẽ dili-
genter nõ inquirũt: vbi aĩa eſt ꝑponẽda: q̃ potioꝛ eſt
et melioꝛ qꝫ pecunia. Sed dicent cauſa eſt certa: ſed euẽ
tus dubius. cõtra: impoſſibile eſt vtrũqꝫ cõtradicto-
riũ eſſe certũ. Preterea: vbi antecedẽs eſt certum cõſe-
quẽs eſt certũ. igit̄ ⁊c̄. Sed dicũt: plus teneoꝛ credere
clienti meo: qꝫ aduerſario. Sed ꝓ certo ſi aduerſarius
preueniſſet: ipſe fuiſſet cliens cui credidiſſet. Sed ſicut
pecunia facit: ꝙ pugiles in Francia et alijs terris vbi
fiunt duella exponunt ſe periculis coꝛpoꝛũ: et ꝓ pecu-
nia manũ frequẽter vel pedem vel vitam amittunt.
Sic pecunia facit ꝙ aduocati exponunt ſe periculis
ſpũalibꝫ. Et ꝓ pecunia vitã amit[illegible]t eternã. Et ſic di-
cit Auguſti. de ci. dei. li. iij. c. xiij. Meliꝰ eſſet pugilem
nõ eſſe: qꝫ tota die cum gladio ludere in vite periculũ.
Ita in ꝓpoſito melius eſſet ſine ſapiẽtia mũdana eſſe:
qꝫ cũ ea animã ꝑdere. Et ſicut peſſimus pugil eſſet q̇
quantũcũqꝫ chare cõduceret̄ ſi pugnare vellet contra
patrẽ vel matrẽ. Ita peſſimi ſunt qui parẽ defendũt
contra deum patrẽ id eſt veritatem: et contra matrem
eccleſiam: qui ꝓ muneribus patri id eſt veritati male-
dicunt et cõtradicunt: vocãtes patrẽ nequã: dicentes
bonũ malum et ecõuerſo. Et verũ falſum: ⁊ ecõuerſo.
38 Tales ſunt ſpũaliter lepꝛoſi: diſpoſiti eñi ad lepꝛam
aurũ comedendo malum ſub coloꝛe apparẽti abſcon-
dunt. Ita tales munera recipiẽdo malum lepꝛe qꝺ in
parte falſa eſt: abſcondunt Dicentes malum bonum.
Eſa. v. Et. xj. q. iij. ve qui. Et intantũ iſtud falſitatis
modo regnat ꝙ habẽs cauſam veram cum pauꝑtate
contra potentẽ vel dantẽ munera cũ falſitate. Obuiat
quaſi olla lutea cõtra Eneam: que ſemꝑ habet peioꝛẽ
Fabul'. partẽ: ſiue prius percutiat: ſiue prius ꝑcutiat̄: ſemper
ipſa frangit̄. Ideo fabule habent ꝙ olla enea volente
ſe ferire cum lutea: lutea refutauit dicens: ſiue percuſ-
ſero ſiue ꝑcuſſa fuero: peius mihi erit. Sic in ꝓpoſito
in hoc ſeculo. Sed in futuro virga ferrea tanqꝫ vas fi-
39 guli confringet eos. Pſal'. ij. Vobis legiſperitis ve.
Luce. xj. Aut ſe excuſant: dicentes ſe eſſe miniſtros iu
ſticie. Et ideo dicunt ſtatũ illoꝛũ ſolidum et ſecurũ qꝺ
verũ dicerent ſi ſtatũ ſuũ tenerent. Sed heu timendũ
eſt ne multi illoꝛũ ſint potius miniſtri mammone: qꝫ
iuſticie. Quia ſm̄ Phm̄ Ethicoꝛũ. v. Iuſticia nec mi-
ſerũ facit: nec miſerum deſerit: quoꝛum vtrũqꝫ ipſi fa-
ciunt. Alij v̇o credunt excuſari ſcientia ſua qui cũ re-
pꝛehendunt̄ de erroꝛibus ſuis. Rñdent non ad inter-
40 rogata. Dicentes. Sciẽtia noſtra bona eſt qꝺ verum
eſt: ſicut in principio iſtius. c. patet. Sed de bono ope:
vel de bona lapidamus eos: ſcientia quidẽ a deo eſt. j.
Re. ij. Deus ſcientiarũ dñs eſt: qꝫ multi illoꝛũ ꝑuer-
tunt: quia que a deo ſunt oꝛdinata ſunt ad bonũ. Lex
eñi hec oꝛdinata eſt ad iuſticiã: et ad laudem bonoꝛũ:
et ad vindictam maloꝛum: qua ipſi abutunt̄ ad cõgre
gationẽ diuitiarũ principaliter. Item oꝛdinata eſt ad
pacẽ nutriendã: et vicioꝛũ expugnationẽ: ⁊ ad vitãdũ
deceptiões et falſitates. Et ſic bona eſt: ſicut ignis q̇dẽ
bonꝰ eſt ad malos et hereticos cõburendũ. Et arma
ad hoſtes inuadendũ. Sed abuſus eſt malus: qñ eis
vtunt̄ ad ꝯtrariũ. Sic in ꝓpoſito ſi legibꝫ bella ⁊ lites
nutriant̄ ſi boni iſtis armis inuadũt̄. Eſt ergo lex hec
bona ſed cũ lege dei: et nõ ſine ea. Sicut nec coꝛpꝰ ſine
vita valet. Sed heu Abiecerunt legẽ dñi exercituum. 41
Eſaie. v. Bernardus ad Eugeniũ li. de cõſide. q̊tidie
leges in palatio tractant̄: ſed iuſtiniani: non dñi iuſti.
Nam certe lex dñi immaculata cõuertẽs animas: he
aũt non tam leges qꝫ lites et cauillationes: ſubuerten
tes iudiciũ de quibꝫ in Pſ. cxviij. Narrauerũt mihi
iniqui fabulatiões: ſed nõ vt lex tua. Tales faciũt cõ-
tra illud. Prouer. j. Ne dimittas legem matris tue.
¶ Quantũ ad quintũ videlicet penã malis aduocat' Arti. v
et falſis mũdi ſapiẽtibꝫ debitã. Eſt ſciendũ: ꝙ de tri-
plici pena eis debita legit̄. Primo de tꝑali: ad quã de
neceſſitate tenent̄. Secundo de coꝛpoꝛali: quã aliquo-
tiens incurrere vident̄. Tertio de eterna: in quã inci-
dere timent̄. Primo ergo illi ꝑ quoꝛũ auxiliũ aduerſa 42
pars iniuſte amittit: vel ꝓpter infidelitatẽ ſuã ⁊ negli-
gentiã vel impꝛudentiã pars ſua cauſam amittit ĩ bo-
nis tꝑalibus puniẽdi ſunt: q̇a ad reſtitutionẽ tenent̄.
Vnde Auguſtinꝰ epl'a. xxxvj. ante finem loquẽs de
Zacheo ſuꝑ illud Lu. xix. Si quẽ defraudaui ⁊c̄. Si
inquit iuſticia ſynceriꝰ cõſulat̄: iuſtius dicit̄ aduocato
redde qꝺ accepiſti: qñ cõtra veritatẽ feciſti: iniquitatẽ
aſſeruiſti: iudicẽ fefelliſti: iuſtam cauſam opꝓꝛeſſiſti: de
falſitate viciſti: ꝙ vides multos honeſtiſſimos et diſ-
cretiſſimos viros nõ ſolum impune: verũ etiã et glo-
rioſum ſibi videri cõmittere. Hec ille. Sed cũ omnes
aliena iniuſte detinẽtes: de difficili ad reſtitutionẽ in-
ducant̄. Cũ maioꝛi quodãmodo difficultate reſtituũt
huiuſmodi ſapientes vel q̇a alij ꝑ eos amittũt: q̇a de-
fectũ nõ fatent̄: ſed ſe defendunt: vel q̃ vltra iuſtũ ſala
riũ ipſi recipiũt: q̇a vident̄ titulũ habere donationis.
Vnde q̃ſi in auditũ eſt alicuiꝰ reſtitutio. Vñ Augu.
in ꝑdicta epl'a. Quis aduocatꝰ facile reperit̄: q̇ dicat:
recipe ꝙ mihi cũ male adeſſem dediſti: ⁊ redde aduer-
ſario tuo ꝙ me agẽte: inique abſtuliſti: niſi foꝛte reſti-
tuendũ eſt alienũ: qꝺ ꝑ furtũ clanculo aufert̄: et reſti-
tuendũ non eſt: ꝙ decepto iudice et circũuentis legibꝫ
obtinet̄. hec ille Idem ꝓbat̄ ꝑ leges illoꝛũ. Vult eñi 43
lex: ꝙ ſi aſſeſſoꝛ vel aduocatus ꝓpter imperitiã vel cul
pam male ꝓcedat vel erret vel etiã domus ſi malã fa-
miliam teneat: vel quicũqꝫ malos receptauerit licet fa
ctũ malicioſum nõ cõmittat: tñ tenent̄ ad intereſſe: q̇a
cõmittũt quaſi delictũ. Probant̄ hec inſtituta de obli.
q̃ quaſi ex delicto naſcunt̄ ꝑ totũ. Caueãt g̊ tales: quia
lucrũ illicitũ eſt valde pericoloſum. Tum q̇a amitte-
re facit regnum celoꝛũ. Tum qꝛ amittit animã et emit
infernũ. Tum qꝛ dum lucrat̄ foꝛte. xl. ſolidos: in foꝛo
cõſciẽtie amittit foꝛte mille ſolidos: q̇a cõtingere põt et
frequẽter cõtingit ꝙ ꝓpter infidelitatẽ ſuã vel ignoꝛã
tiam vel negligentiam: alius amittit mille ſolidos: ad
quoꝝ ipſe tenet̄ reſtitutionẽ. Secũdo: aliqñ auditũ eſt 44
ꝙ tales puniti ſunt pena coꝛpoꝛali: et ſpecialiter in oꝛe
et in lingua: in qua delinquũt male narrãdo: et manu
in qua delinquũt falſa ſcribẽdo ⁊ munera recipiẽdo.
Exemplũ de primo fert̄ de duobꝫ ſocijs in arte aduo- Exm̄
catiõis. Quoꝛũ vnus ante aliũ moꝛtuꝰ poſt apparuit
ſocio viuẽti in tali foꝛma. Videbat̄ ſiquidem viuo ꝙ
vidit ſociũ ſuũ in toꝛmẽtis maximis: et ꝙ inter alias
penas equi ⁊ boues et alia aĩalia ignea intrabant os
eiꝰ: q̇a erat ita latũ vt ſibi videbat̄ et querẽs ab eo q̃re
ſic affligeret̄ et qualiter ſibi eſſet. Rñdit q̇a inquit ꝑ lo

queſã oꝛis hmõi aĩalia male acq̃ſiui:ꝑ ſilitudinē taliũ
aĩaliũ ſum punitꝰ. Sapi.xj.ꝑ ea q̃ peccat quis:per hec
et toꝛquet̃. De ſecũdo etiã audiui exemplũ a viro fide
digno ⁊ magne autoꝛitat̃ et religioſe cõuerſatiõis: de
quodã aduocato languēte ĩ extremis; ad quem venit
diabolus volēs eum ſecũ poꝛtare. Et ille clamauit ad
ſanctã mariã:q̃ inuocata aduenit:⁊ eũ ꝑ manũ tenuit
ſiniſtrã:ſed diabolus foꝛtiter extraxit bꝛachiũ dextrũ
dicēs:Ex q̊ nõ poſſuꝫ totũ hr̃e ad minꝰ illud hr̃e volo
cũ q̊ tot falſa ſcripſit in vita ſua. Juſte eñ ĩ moꝛte ſua
45 Exm̄ lingua ⁊ manu ꝓuant̃:quas ante totiēs vēdũt. Vidi
etiã vnũ famoſum aduocatũ:cuiꝰ os vt dixerunt diu
ante moꝛtē interiꝰ putrefactũ fetebat:manifeſte oñdēs
ꝙ in quo peccauerat:puniebat̃. Deutro.xxv. ſm men
Exm̄ ſurã delicti:erit ⁊ plagarũ modus. Ad idē fert̃ de q̊dã
tali egrotãti ad moꝛtē. Hic cũ cito loquelã amitteret:
amici ꝙ tam cito loquelã amiſiſſet:cũ adhuc nõ mul-
tũ debilis eſſet:ſcrutãtes os eiꝰ: nullã linguã inuene-
46 rũt. Juſte eñ lingua canũ q̃ ſuꝑ oēs latrat q̇ nihil po-
nũt in os eiꝰ:canibus det̃ inferni. Pſal.lxvij. Lingua
Exm̄ canũ ex inimicis. Ad idē fert̃ de quodã aduocato de q̊
ꝓpter facũdie excellētiã:dicebat̃ ꝙ linguã haberet au-
reã:qꝺ cũ fatuꝰ audiret poſt moꝛtē ſepulchꝛũ eiꝰ ape-
ruit vt linguã aureã furaret̃:⁊ nõ aurũ:ſed bufonē in
oꝛe eiꝰ inuenit. Juſte quidē:q2 oꝛe ſpecialiter peccauit
Exm̄ De q̊ Job.xv. Cõdemnabit te os tuũ. Ad idē de q̊dã
tali iniuſto appellatoꝛe quaſi ſic fert̃:ꝙ cũ ammoneret̃
in infirmitate de receptiõe ſacramētoꝝ. Appellauit a
manifeſta iniuria:vt ſic oñderet qm̃ falſum hoc quod
pꝛiꝰ locutꝰ male fuerat cõtra alios:cõtra ſeipm̃ poſtea
loqueret̃ ⁊ ſua ſentētia iudicaret̃ de tãta receptiõe in-
dignꝰ. Dicit eñ lex:ꝙ ſm ea q̃ de alijs loquũt̃ ſua ſen
tētia iudicabunt̃.vj.q.j.ex merito. Queſiuit pꝛius ab
eis ſi iudicarēt eſſe faciēdũ ꝙ cõfiteret̃:⁊ ſacramēta re-
ciperet:et ipſi dixerũt ꝙ ſic:quibꝫ ille:⁊ ego appello a
falſo iudicio. Si vis g̊ in moꝛt̃ neceſſitate os hr̃e vtile
fac pꝛiꝰ qꝺ dicit̃ Prouer.iiij. Remoue a te os prauũ.
47 Tertio timendũ eſt ne tales falſi ſapiētes ĩ penas inci
dant eternas. Et h̾ cõiecturari põt ⁊ timeri ex aliquibꝫ
Exm̄ ſignis ⁊ factis viuis oſtēſis ad coꝝ cõmonitionē. Fert̃
eñ quendã vidiſſe Neronē in penis: aurũ ⁊ argentũ
liquefactũ bibentē q̃ nimis ĩ vita ſua dilexerat;et qui-
buſdã demonibꝰ poꝛtãtibꝰ aduocatos ad penas:excla
mauit dicēs:ſinite h̾ venale genꝰ hoĩm venire ad me;
Verſus. vt ⁊ ipſi etiã mecũ bibãt:q2 nimis dilexerũt. Cõgrue
deſcribit̃ vita ⁊ finis taliũ his verſibꝫ. O vos iuridici
q̇ linguã vēditis illi. Vos vocat infernꝰ: vos reſpuit
oꝛdo ſupernꝰ. Nulli cauſidico reoꝛ fidem: neqꝫ dico.
Exm̄ Hoſti ꝓ modico fit amicꝰ:et hoſtis amico. Ad idē eſt
ꝙ relatiõe fidedigni audiui:ꝙ q̇dã ꝓ defectu hoſpitij
48 poſuit ſe de nocte ĩ quodã angulo domꝰ. Vbi placita
ſolebãt fieri ĩ illo regno:⁊ circa ꝓfundã noctē mēſis in
circuitu poſitis ⁊ coopt̃:et diſcũbētibꝰ ibidē multis ⁊
laute vt videbat̃ comedētibꝰ: ſubito intrauit quidam
terribilis cũ baculo quē fatui baiulãt ſcꝫ q̇ vocat̃ claua
Et ꝑcuſſit oēs ſucceſſiue:dicēs ad ſingulas ꝑcuſſiões
Diſce q2 ſapiētia huiꝰ mũdi ſtulticia eſt apud deũ: q̇
ſic ꝑcuſſi ſtatim iacuerũt q̃ſi moꝛtui:ĩ fine venit ille cũ
baculo ſuo ad illũ q̇ iacuit ĩ angulo illo dicēs. Vade
ad talē iuſticiariũ:⁊ narra ei q̃ vidiſti. Cui ille:nõ cre-
det mihi:cui aliꝰ:extēde manũ tuã:qꝺ cũ feciſſet:gutta
de digito eiꝰ cadēs:manũ eiꝰ ꝑfoꝛauit. Jſto inq̇t inter-
ſigno credet tibi. Hmõi g̊ exēplo credēdũ eſt ꝙ moꝛs
in fine mũdi ſapiētes ꝑcutiēs oñdet ꝙ ſapiētia huius
Exm̄ mũdi ſtulticia eſt apud deũ. Ad idē fidedigno narrãte
49 didici:ꝙ cuidã diu illud officiũ exercēti: nocte quadã
viſum eſt ꝙ eſſet in platea ante aulã vueſt monaſterij:
in q̃ vidit mltitudinē terribiliũ hoĩm diuiſam ĩ duas
partes hinc ⁊ inde ſtantiũ:q̇ ſe mutuo cõcutiebant cũ
capitibꝰ et faciebꝰ acutiſſimis q̃ſi nouaculis:q̃ſi haſti-
ludiũ faciēdo. Vidēs ṽo territꝰ fugit in aulam retro
oſtiũ:⁊ ibi etiã:vt ſibi videbat̃:vidit multitudinē ſtan
tiũ quaſi coꝛã q̇buſdã iudicibꝰ:quoꝝ iudicũ vnꝰ fecit
eũ vocari:cui q̇ timoꝛe percuſſus nihil rñdit. Judex g̊
p̄cepit apparitoꝛibꝫ ꝙ eũ ducerēt vi:⁊ traxerũt eũ coꝛã
iudice:q̇ dixit ei:ꝙ ꝓpter falſitates ſuas q̃s ibi ⁊ alibi
feciſſꝫ:deũ negaret: Qꝺ cũ nollet.ait:facies penis coa
ctus:et iuſſit eũ poni in caldario buliēti:⁊ cũ ſubmitte
ret̃ vſqꝫ ad cingulũ clamãdo ab vxoꝛe excitabat̃: et ne
viſio vana diceret̃:in ſignũ rei certitudinis ĩ tota vita
ſua eſt factꝰ impotēs ĩ illa parte inferioꝛi ſub cingulo.
Ecce q̇ in culpa habuerũt linguas ſicut gladiũ acutũ
in penis iuſte lingue ſeu facies q̃ſi gladij oſtenſe ſunt.
De q̇bꝰ Prouerb.xxx. Generatio q̃ ꝓ dētibꝫ gladios
habet vt comedat inopes de terra:⁊ paupes ex hoĩbꝰ:
ſanguiſuge dicētes:affer:affer. De quibꝰ Eſa.ij. Con-
flabũt gladios ſuos ĩ vomeres:q2 loquunt̃ et diſcunt
ꝓpter lucra terrena. Ad idē fert̃ de duobꝫ ſocijs ĩ arte Exm̄
illa:quoꝝ vnꝰ ante aliũ moꝛtuꝰ:peſſime viuũ de nocte 50
vexabat factis et ṽbis:dicēdo: venite habemꝰ cauſam
placitare ĩ alio ſecl'o [illegible] nimis attediatꝰ introduxit vna
nocte quoſdã ſocios ad ſuã defenſionē: ⁊ cũ illa nocte
ſolito veniret reſpiciētes extra: viderunt vnũ obſcurũ
negociũ q̃ſi cumulũ feni:⁊ mutuo loquētes dixerunt
ibi eſt:ſagittemꝰ eũ:quoꝛũ vnꝰ eũ ſagitta ꝑcuſſit:⁊ exi
uit putredo fetida nimis ĩ magna quãtitate: de cuiꝰ fe
toꝛe ſociꝰ ille videlicet aduocatꝰ viuꝰ et multi ibi p̄ſen
tes infra mēſem moꝛtui ſunt. Sic ergo ſapiētia carnis
moꝛs eſt. Legi eñ dei nõ eſt ſubiecta. Ro.viij. Jſtud
audiui ab illo q̇ dixit ſe ambos p̄dictos vidiſſe. Addi-
dit etiã ꝙ fratres fuerũt iurati. Sic g̊ falſi mltipliciter
punient̃:q2 multipliciter peccãt. Vñ Jſido. de ſũmo
bono.li.iiij.c.59. Teſtis falſidicꝰ mult̃ eſt obnoxius
Deo quē cõtemnit. Judici quē decipit. Jnnocēti quē
ledit. Ve g̊ q̇ condũt leges iniq̃s. Eſa.x. Sꝫ ad hec di-
cēt ꝙ ipſi nõ condũt:ſꝫ dñi:cõcedendũ eſt ꝙ dñi cupi-
di auctoꝛitate et legiſperiti ſit cõſilio legis ꝑuerſe adin
uētio. Sicut ṽbi grã:ꝙ habēs ĩ banco cauſam: ſi ad-
uocatꝰ deficiet ĩ vno vocabulo:qꝺ nõ eſt ad rei notifi-
cationē:nec ad maioꝛē rei noticiã habēdã. ſ. ab eis vſi
tatũ: ſic ṽbi grã: ſi in narrãdo nomiet tempꝰ et annũ
regis:ſi nõ addat quē deꝰ ſaluet:bꝛeue ꝑdit̃ et q̇cquid
circa illud expēdit. Aliud exēplũ põt poni de h̾ ꝙ co-
gũt hoĩes in duodena aſſerere aliquē eſſe occidēdũ vl'
dimittēdũ vbi hoc neſciũt. Jn hoc etiã erãt eis obediē
tes:contra exemplũ Ruben:q̇ cautelaꝫ inuenit: ne cũ
alijs moꝛti Joſeph aſſentiret. Geñ.xxxvij. Nota de
iſta materia.c.viij.ꝫ.optime.

Adulantiũ pꝛimo ponet̃ A xv

diſtinctio. Secũdo cauſa q̃re adulãt̃. Tertio
operis ſeu officij adulantiũ vilitas. Quarto periculũ.
Quinto pena. ¶ Rõne pꝛimi eſt ſciēdũ ꝙ nomē adu Ar.j. 1
latõis ſolet attribui oĩbus q̇ ſupꝛa modũ ṽitat̃ volũt
alios ṽbis vl' fact̃ delectare:ſic patet Secũda ſcḋe.q.
cxv.ar.j. Et ſiquidē h̾ faciãt ſola intētiõe placēdi:vo-
cant̃ placidi ſm Phm. Si aũt h̾ faciãt cauſa alicuiꝰ lu
cri ꝯſeq̃ndi:vocant̃ blãditoꝛes. ¶ Huiꝰ aũt vicij cã
et radix p̄ncipalis eſt cupiditas. Vidēt eñ aliq̇ vera- Ar.ij. 2
ces cõtemni:⁊ adulatoꝛes lucra repoꝛtare terrena atqꝫ
honoꝛes:nitunt̃ talibꝰ cõfoꝛmari. Exēm ad h̾ in fabu Exm̄
lis: ſic patet Ser.lxix.2. de duobꝰ hoĩbꝰ veniētibꝰ in

q̄dā nemore corā rege ſymiarꝫ ⁊ familia ſua: q̄rū p̄mꝰ a rege req̄ſitꝰ: q̄d ei videaꝛ ƌ eoꝛ ƌ familia ſua? R̄ndit timēs: tu es beſtia pulcherrima ⁊ rex decoꝛus: familia tua eſt boneſtiſſima ⁊ curial' nimis: q̄ dicto: rex eū a latere ſuo collocauit ⁊ diuitijs honoꝛauit eū ⁊ muneribꝫ Poſtea rex eādē q̄ſiuit q̄ſtionē a ſocio: q̄ cogitauit: ex q̄ ſociꝰ meꝰ eſt ita honoꝛatꝰ ꝓ falſitate ⁊ mēdatio: ḡ plus honoꝛaboꝛ dicēdo veritatē: q꞉ illa melioꝛ eſt ⁊ ait. Tu es turpiſſima ⁊ familia tua vilis nimis: q̄ dicto: ſtatim v̄berabaꝛ: ⁊ ƌ ſocietate eijciebaꝛ ⁊ ƌ regl' curia. Sic in ꝓpoſito: loq̄ntes placētia ⁊ fauētes pctōꝛibꝫ ⁊ laudantes nepotes ⁊ q̄s ſciūt ip̄os diligē q̄ātūcūqꝫ mali ſint honoꝛanꝛ ⁊ repoꝛtāt muera ⁊ donaria: vbi aliꝰ q̄ veriꝰ diceret eū crudelē dn̄m ⁊ familiā: ⁊ nepotes ⁊ filios indiſciplinatos: repoꝛtaret malas grates: vl' foꝛte v̄bera ⁊ cōpedes: cuiꝰ rō eſt. Quia om̄e regnū ciuitas ⁊ ſocietas amat ꝯfoꝛmes ſtatui ſuo. Sicut ciuitas de guerra amat bonos bellatoꝛes: regnū pac' amat pacificos. Sꝫ mūdꝰ iſte eſt falſus ⁊ apparēs ⁊ nō exiſtēs ⁊ eū diligētes tales ſunt. Et iō mundꝰ ⁊ ſui amatoꝛes falſos diligūt adulatoꝛes: ⁊ eos ꝓmouēt ⁊ vt diliganꝛ ⁊ ditētur vel lucrenꝛ adulanꝛ. Inſidiatoꝛ eī alienarum hereditatū adulaꝛ regibꝫ: di. xxxvij. nōne. Sꝫ ille qui eſt veritas cuiꝰ regnū nō eſt de h̄ mūdo in regno ſuo honoꝛabit veraces: ⁊ dānabit mēdaces. Et tunc apparebit qḋ
3 melius eſt ꝓ veritate pati ſuppliciū: q̄ꝫ ꝓ adulatiōe accipe b̄nficiū. xj. q. iij. Nemo peritoꝝ. Sil'e h̄ ferꝛ de q̄dā impatoꝛe ſic ptꝫ ſermōe. lxx. ij. ꝓmittēte equū vni de duobꝫ: q̄ meliꝰ r̄nderet ad q̄ſtionē. Vtrū res ſubditoꝝ eſſent ſue ad libitū: an nō. Quoꝝ vnꝰ dixit ꝙ nō: ⁊ ꝑdidit equū. Aliꝰ dixit ꝙ ſic ⁊ habuit equū. Tūc dixit p̄mꝰ. Quia dixi equū: ꝑdidi equum. Sic ḡ inimici dn̄i mētiti ſunt ei: ⁊ erit tp̄s eoꝝ in ſecl'a. In pſ. lxxx. Nō. F. j. 36. Ptꝫ ḡ ex p̄dictis ꝙ adulatoꝛes a mal' diligūꝛ. Sꝫ ꝙ a bonis diligāꝛ: videꝛ ꝯ rōem. Videmꝰ eī ꝙ i vna domo faciēda plures oparij diuerſaꝝ artiū cōcurrūt: ſic carpētarij: cemētarij ⁊ hmōi: cū ḡ ſupuenit q̄s ad opꝰ vidēdū ⁊ icipit illō cōmēdare q̄libet auſcultat ſi cōmēdet opꝰ ſuū: ꝙ ſi alienū cōmēdat ⁊ non ſua:
4 grauaꝛ. Sic in edificio h̄uane vite: q̄dā ſunt opa nr̄a: ſicut bona ſp̄ualia: ſicut ieiunia: veritas: elemoſyna: ⁊ hmōi. Quedā ſunt opa aliena: ſicut foꝛtitudo: pulchritudo ⁊ hmōi: q̄ ſunt opa nature. Queda ſunt opa foꝛtune: ſic diuitie ⁊ hmōi: q̄ ḡ in nobꝫ aliena laudat opa ſic cōiter adulatoꝛ facit nobꝫ vituperiū facit: ⁊ rōnabiliter nos deberet offendē. Vn̄ Sene. Quid ſtultiꝰ: q̄ꝫ in hoīe aliena laudare: ſola virtꝰ ſua eſt: nō faciūt meliorē equū frena aurea. Idē generoſus eſt: laudet parētes: diues eſt: laudet foꝛtunā: foꝛtis ⁊ pulcher eſt: expecta pauliſper ⁊ non erit.

¶ Tertiū p̄ncipale videlicet miniſterij adulatoꝝ vilitas: ex mult' ptꝫ ſilibꝫ. ¶ Pmo q꞉ ſunt ſacerdotes infernales: q̄ incipiūt a Placebo veſpas moꝛtuoꝝ in pctīs q̄s in pctīs ſepeliūt. Pſ. v. Sepulchꝛū patens eſt gutturꝫ eoꝝ. Semp eī cātāt placebo: ⁊ nunq̄ꝫ dirige. De q̄bꝫ Matth. viij. Dimitte moꝛtuos ſepelire moꝛtuos
5 ſuos. Sup q̄ btūs Gregoriꝰ. iiij. moral'. Moꝛtuꝰ moꝛtuū ſepelit: cū pctōꝛ peccatoꝛē fauoꝛis ⁊ adulatiōis agger p̄mit. Et cōgrue dicunꝛ ſacerdotes infernales: q꞉ ſacerdotes infernales ⁊ mali ſacrificium offerūt ⁊ laudāt ⁊ cātāt: ꝓꝑ lucrū tpale p̄ncipalit. Sic ptꝫ. Q. vj. 11. Sic iſti oēs laudes ꝓferunt vt p̄dictū eſt ꝓꝑ lucra vl' fauoꝛes tpales. De q̄bꝫ Eccl'iaſtici. xxix. Donec accipiāt: oſculanꝛ manū dāt': q꞉ potiꝰ manū dāte ꝙ bonā vitā laudāt. Vn̄ Sidoniꝰ in ep̄lario ſuo. li. iij. Sectatoꝛes inquit epulaꝝ laudabilē ꝓferunt nō de bene viuēte: ſed de bene paſcente ſententiam.

¶ Secūdo ſunt ductoꝛes ceci ducētes ſeq̄ͤtes ⁊ diligen 6
tes eos: ꝑ lucra ⁊ blandimēta terrena ad dāna eterna. Sic duxit q̄dā: q̄ cū rep̄hēderet ꝙ dn̄o ſuo cuiꝰ ꝯſiliariꝰ erat nō dixit veritates. Rex inq̄t dānificabit veritate: ⁊ iō aliā viā q̄rimꝰ. Mētita ē iniq̄tas ſibi: q꞉ falſitate dānaꝛ eternalit' ⁊ ip̄e cū eo. Et ſi ad tp̄s lucrenꝛ pecuniā ⁊ ꝑdāt aīam. Sic ille q̄ cadēs ⁊ tibiā frāgēs īuenit acū dicēs: ſp lucramur: tn̄ i fine īueniet ꝙ meliꝰ diceret ꝑditio q̄ꝫ lucrū ⁊ tūc appebit ꝙ inimicꝰ vtilit' verberās ꝓponiꝛ amico inutilit' blādiēti. xxiij. q. iij. Nimiū. ¶ Tertio ſunt falſi teſtes: ƌ q̄bꝫ ꝯq̄riꝛ eccl'ia. In
7 pſ. xxvj. dicēs. Inſurrexerūt i me teſtes iniq̄. i. adulatores: ſ̄m Auguſtinū. Falſuꝫ teſtioniū ꝓlat' ⁊ magnis ꝓhibēdo: ꝯ qḋ eccl'ia alibi a deo remedium petit dicens. Oleū aūt pctōꝛis non īpinguet caput meū. i. adulatio nō blādiat caput in regimīe coꝛpali vl' ſp̄uali: q꞉ tales ſunt falſi medici vnguētes loca ſana ⁊ infirma nō tangētes: iō īfirmū decipiūt ⁊ occidūt. Vn̄ ꝓpha ait Eſa. iij. Popule meꝰ qui btīn te dicūt ip̄i te decipiūt ⁊ viā greſſuū tuoꝝ diſſipāt. Dū ḡ tales pectināt vl' fricāt ꝓlatū vl' dn̄m: poſſumꝰ dicē illō Tre. j. Facti ſūt hoſtes eiꝰ in capite. Sꝫ heu mō tales libētiꝰ audiunꝛ: ꝙ q̄ tāgunt ꝑtes īfirmas veritatem dicēdo. Quia ſcriptū eſt Prouer. xx. Suauis ē hoī panis mēdacij. Sed ſequiꝛ: replebiꝛ os eiꝰ. i. adulatoꝛ' calculo: pupulſcō anglice. ardēti i inferno: q̄ ƌ oꝛe nō poterit exire: q꞉ plenū ē. nec guꝛ introire ⁊ deſcēdē: q꞉ magnꝰ ē: ⁊ ꝑ h̄ ptꝫ r̄nſio ad q̄ſtionē Pſ. cxix. Queret' q̄d deꝛ tibi aut q̄d apponaꝛ tibi ad linguā do. Calculꝰ vt p̄dictū ē. Et iuſte q̄dē: q꞉ faciūt ꝯ p̄ceptū ƌ falſo teſtionio nō ꝓhibēdo. Exo.
xx. ¶ Quarto ſūt coq̄narij īfernales: q꞉ ſicut coci ignē 8
olle ſupponētes ꝯtētum ex ollā aſcēdē faciūt ⁊ amitti ⁊ marie vbi nō ſal appoſitū eſt. Ita adulatoꝛ miniſtrando ignē adulatiōis: qḋ latebat i coꝛde aſcēdē fac: ſpecialit' vbi nō ē ſal ſapīe: ꝯueniēter ḡ ſacrificia in veteri lege debuerūt ſale ꝯdiri. ¶ Quinto ſūt detractoꝛes q꞉ vt 9
vni placeāt alteri detrahūt: q꞉ dū q̄runt vni placē: inimic' eiꝰ detrahūt: vt plꝰ placeāt ⁊ ꝙ plꝰ ē: eidē cui adulanꝛ p̄ñti: detrahūt abſenti. Cuiꝰ rei expimētū viſuꝫ ē. de q̄dā q̄ abſente dn̄o ſuo vix vnq̄ꝫ de eo loq̄reꝛ bonū v̄bū ꝫ p̄ꝛiū. In p̄ñtia v̄o ecōuerſo. Sic Jahel Judi. v. Lac dedit ſecū loq̄nti: ꝫ doꝛmiētē occidit. Bern. de ꝯſideratōe. li. j. c. j. Hi ſunt q̄ i facie b̄ndicūt: mala aūt in coꝛdibꝫ eoꝝ. Nō optie. F. j. 16. ¶ Sexto ſunt mitra 10
ſeu capuciū ſcabioſi: Scabiē cooperiens. Et ſic ſcabioſus h̄n diligit capuciū ſuū: nec libēter ſine eo vadit: ſic defectuoſi diligūt adulatoꝛes. Mūdꝰ eī qḋ ſuū ē diligit. Jere. v Populꝰ meꝰ dilexit talia. ¶ Septio ſūt cauda aīal' feda abſcōdēt'. Eſa. ix. Propheta docēs mēdaciū: ip̄e ē cauda. Sꝫ dū nitunꝛ pctōꝛis abſcondē fedita tē: plꝰ ip̄m fedāt: q꞉ pctīs pꝛioꝛibꝫ eoꝝ occaſione vanā gliam addit. Et ſic dicūt ⁊ faciūt: vt q̄ i ſoꝛdibꝫ ē ſoꝛdeſcat adhuc. Apo. vltio. Ad h̄ nota. D. xij. 7. ¶ Octauo ſunt palliū cooperiēs moꝛtuū: q꞉ nitunꝛ pctōꝛes vl' dn̄m ſuū ſp̄ualit' moꝛtuū in pctīs operire. Prouer. x. Os ip̄oꝝ operit iniq̄tatē. ¶ Nono ſunt hoꝛologiū in 11
fernale: diuitibꝫ ⁊ ſocijs dicētes comedamꝰ: q꞉ hoꝛa ē: etiā diebꝫ ieiunioꝝ ⁊ mane ⁊ īoꝛdinate ⁊ bibamꝰ ⁊ pulchꝛas dn̄as viſitemꝰ: ⁊ pulchꝛas tunicas habeamus. Si foꝛte nō habeāt vn̄ ⁊c. dicēt. Habes ruſticos diuites tales ⁊ tales: potes accipe ab eis viginti marcas ⁊ nō grauab eos: habent eī boues ⁊ oues multas. Addūt etiā dicētes. N. nepotulꝰ nr̄ eſt ita gratioſus ⁊ litteratꝰ: licet ſit peſſimꝰ lecatoꝛ ⁊ illiteratꝰ des ſibi tale beneficiū vel ſcribe ꝓ eo tali: vel tali ꝓ eccl'ia vacāte: oīa

hec dixerũt impij nõ recte cogitãtes. Sapien. ij. Deci-
mo ſunt incãtatoꝛes ſeu ioculatoꝛes diaboli: ꝗ faciunt
aliud apparere ꝙ̃ ſit: ⁊ eiuſdẽ aucupes oꝛis ſibilatiõe
12 aues decipiẽtes. Prouer. xj. Simulatoꝛ oꝛe decipit ami
cũ. Vndecio ſũt nutrices diaboli d̃ qbꝫ Prouer. xvj.
Vir iniquꝰ lactat amicũ ſuũ: ⁊ ducet eũ ꝑ viã non bo
nã. Sꝫ fili mi ſi te lactauerint pctõꝛes ne acq̇eſcas eis.
Prouer. j. Sꝫ ſũt aliq̇ ꝗ nõ adulant̃ v̇bo expſſe: ſi aliq̊
nõ pctõꝛibꝫ fauẽt dũ nõ ꝯ̃dicunt: ſꝫ alijs iurãtibꝫ vel
turpia vl̃ ꝑuerſa loq̃ntibꝫ: oſtẽdunt vultũ hilarẽ. Iſti
expſſe pctõꝛes nõ lactãt vl̃ cibãt: ſꝫ ſalſaꝫ adminiſtrãt.
timeãt tales maledictionẽ Iere. xlviij. Maledictꝰ in-
q̇t ꝗ facit opꝰ dñi frauduleter: ⁊ ꝗ ꝓhibet gladiũ ſuũ
Locuſte a ſanguine. ¶ Duodecimo ſunt locuſte q̃ ſolũmõ can-
Sirenes tãt in eſtate ꝓſperitatꝭ: ⁊ ſirenes q̃ cãtu hoĩes ſubmer-
gũt: ⁊ ſunt ſignũ future tẽpeſtatꝭ: ptꝫ g̊ ꝙ nõ oĩs ꝗ par
cit: eſt amicꝰ: nec oĩs ꝗ v̇berat inimicꝰ. v. q. v. Nõ oĩs
13 ⁊. c. ſequẽti. ¶ Tredecimo tales ſunt ꝯſolatoꝛes ⁊ me-
dici diaboli nõ ꝑmittẽtes pctõꝛẽ ꝯtriſtari. Cũ tñ dicat
lex: ꝙ meliꝰ ẽ ꝓximũ cũ ſeueritate diligẽ: ꝙ̃ cũ lenitate
decipe. v. q. v. Nõ oĩs. ¶ Quartodecimo tales ſũt ca-
nes ioculatoꝝ ꝗ ſaltãt ⁊ tripudiãt ⁊ faciunt qđ iocula
Fabula d̃ toꝛ vult: d̃ qbꝫ Apo. xxij. Foris canes. ¶ Quindecimo
Vulpe ⁊ aſſimilant̃ vulpi: de q̃ fabuloſe fert̃: ꝙ pepigit cũ nau-
nauta ta ꝙ doceret eũ tres ſapientias: ita ꝙ trãſmitteret eam
trãs aquã. Pꝛia fuit nullꝰ citiꝰ decipit ꝙ̃ ꝗ pulchꝛe lo
quit̃. Secũda q̃nto pulchꝛiꝰ loquit̃: tãto citiꝰ decipit.
Tertiã dixit ꝓpe aliã ripã ad terrã ſaltãdo. Officiũ di-
co ꝑdit ꝗ ſeruit iniq̊. Sic adulatoꝛes tãto citiꝰ decipiũt
q̃nto pulchꝛiꝰ loquunt̃: ⁊ ĩ fine etiã videbit ꝙ ꝑdit ſer
uiciũ ꝗ tales diligit ⁊ fouet: qꝛ amicꝰ ſtultoꝝ efficietur
14 eis ſilis. Prouer. xiij. ¶ Sedecio ſunt demões laruati
in effigie hũana: demões eñ ſciẽtes ſe odibiles ĩ ꝓpꝛia
effigie ⁊ foꝛma: loquunt̃ in effigie adulatoꝝ dicẽtes foꝛ
nicatio nõ eſt pctm̃ moꝛtale ⁊ deꝰ nõ vult ꝑdere q̊s re-
demit ⁊ hmõi multa meditant̃ inania. in Ps̃. ij. Et cõ
foꝛtãt dãnãdos. Sic phitoniſſa illa. j. Re. xxviij. Cõ-
foꝛtauit Saul in craſtino occidẽdũ. Apponens ei ciba
ria vt comederet ⁊ biberet. Sic mũdꝰ ſic adulatoꝛ nõ
dat ꝯſilium. Eſa. triceſimooctauo vt diſponãt domui
ſue q̃ſi moꝛituri. Sꝫ ꝯſiliũ Phitoniſſe: vt ducãt in bo
nis dies ſuos: q̃ſi nõ eſſent moꝛituri. Et ſic ſunt paſto-
res ouiũ diaboli eas diligenter cuſtodiẽtes: ne domũ
eiꝰ moꝛtis vel pene timoꝛe euadẽt. Et ꝓp̃ tales cuſto-
dias frequẽter recipiũt amplas mercedes ⁊ a multꝭ di
ligunt̃. Vñ ꝓuerbiũ eſt. Si q̊s ditari cupiat vl̃ carus
15 hꝛi: diſcat adulari qꝛ tales ſunt mõ cari. ¶ Decimoſe-
ptimo: tales ſunt iudas ꝓditoꝛ oſculo ꝓditionẽ facien
tes: dũ dulcibꝫ v̇bis q̃ſi oſculo ducũt ad ꝓditionẽ. In
h̊ ſunt q̃ſi Ioab homicide: tenẽtes mẽtũ amaſe. i. pec-
catoꝛꝭ cui blãdiunt̃: q̃ſi volẽtes eũ oſculari: ſꝫ dũ dul-
cibꝫ v̇bis eũ excecãt: pugionẽ pctĩ vane gl̃ie vel auda-
cie in malo: in aĩam trãſfigũt. Et ſic dupl'r ſunt homi-
cide. Pꝛĩo reſpectu illoꝝ qbꝫ blandiunt̃: q̊s fraudulẽ-
ter decipiũt ad modũ bellãtiũ: ꝗ doloſe foueas faciũt:
ita ꝙ nihil apparet in ſupficie niſi planicies: tñ nulla ſo
liditas eſt ibi cadũt ⁊ capiunt̃ incedẽtes ꝑ viã illã. Sic
ꝯfidẽtes ĩ v̇bis adulatoꝝ: q̃ſi impceptibilit̃ decipiunt̃
qꝛ vie taliũ ſunt plene laqueis Oſee. ix. Laqueꝰ ruine
16 factꝰ eſt ſup omnes vias eiꝰ. Secundo ſunt homicide
ſuijpĩꝰ ſpũaliter loquẽdo: qꝛ ſm ſctm̃ Thomã ſecũda
ſecũde. q. cxv. ar. ij. Adulatio pctm̃ moꝛtale eſt: qñ con
trariat̃ charitati. Hoc aũt fit. Vno mõ rõne materie
ſicut cũ laudat aliq̊s pctm̃ alicuiꝰ h̊ eñ ꝯtrariat̃ dile-
ctioni dei ꝯ̃ cuiꝰ iuſticiã hoc loquit̃ ⁊ dilectiõi ꝓximi:
quẽ in pctõ fouet: vnde eſt pctm̃ moꝛtale. Scđm illud
Eſa. v. Ve ꝗ dicunt bonũ malũ. Alio mõ rõne inten
tiõis: puta cũ aliq̊s adulat̃ ad h̊ alicui vt fraudulẽter
ei noceat vel coꝛꝑalit̃ vl̃ ſpũalit̃: h̊ etiã moꝛtale eſt. De
h̊ dicit̃ Prouer. xxvij. Melioꝛa ſunt vulnera diligẽtꝭ:
ꝙ̃ fraudulẽta oſcula odiẽtis. Tertio mõ ꝑ occaſionẽ:
⁊ tũc ꝯſiderãdũ eſt vtꝝ occaſio ſit data vel accepta vel
q̃lis ruina ſequat̃ ex h̊ ſcꝫ venialis vel moꝛtal': ⁊ ſm h̊
iudicãdũ eſt ſicut ⁊ de ſcãdalo. Glo. v̇o cuiuſdã decre-
ti di. xxv. Alias dicit: ꝙ tribꝫ modis adulat̃ q̊s vel at-
tribuẽdo alicui bonũ qđ nõ habet vel nimiũ extollen-
do bonũ qđ habet: ⁊ vtrũꝙ̃ iſtoꝝ eſt veniale vl̃ appꝛo-
bãdo malũ qđ habet ⁊ illđ eſt moꝛtale. ¶ Decimoocta 17
uo: tales ſunt falſi ꝓphe Balaã: ꝗ volũt regi placere ⁊
deo: qꝛ ſicut boni ꝓphe legunt̃ oleo inunxiſſe bonos re
ges ſicut iſti oleo pctõꝛis ⁊ adulatoꝛis inungũt vanos
lingua adulatoꝛia. De qbꝫ in ps̃. ix. Laudatur pctõꝛ
in deſiderijs aĩe ſue: ſup q̊ Augꝰ. Adulãtiũ lingue al-
ligãt hoĩes in pctõ ſuo. Sꝫ timere poterũt illđ Eſa. v.
ſm vnã lr̃am. Ve ꝗ dicitis malo qꝛ bonꝰ es. ¶ Deci-
monono: tales ſunt venatoꝛes diaboli. Venatoꝛ vo-
lens cap̃e lupũ: coopit foueã. Ita iſti cooperiũt foueã
pctĩ ⁊ inferni adulatoꝛibꝫ ſuis. Et ſic capiunt̃ lupi ra-
paces ⁊ mundi potẽtes: ſꝫ nõ hũiles ꝗ dicũt illđ ps̃. xc.
Liberauit me de laq̃o venãtiũ ⁊ a v̇bo aſꝑo. ¶ Vice- 18
ſimo: tales ſunt inſtabiles velut aer: ꝗ eſt cum grauibꝫ
grauis: ⁊ cũ leuibꝫ leuis: ſm phm. Et velut gallꝰ ſup
cãpanili ꝗ v̇tit roſtrũ ad oẽm vẽtũ. Ita iſti vertũt ver
ba ſua placentia ad oẽm volũtatẽ dñoꝝ dicẽtes. Vſie
q̇d tibi placet ꝓ lege habet̃: q̊s rep̃hẽdit Helias pꝛo-
pheta. iij. Reg. xviij. dicens. Vſq̃quo claudicatis in
duas partes.
¶ Quartũ pꝛincipale: videlicet ꝙ viciũ adulatiõis eſt Ar. iiij.
periculoſum. Pꝛĩo gñalit̃ ĩ oĩbꝫ hoĩbꝫ ptꝫ: qꝛ ꝗ ligant̃
cadẽtibꝫ d̃ alto ⁊ ip̃m impellũt: ꝑiculoſe cõmittũt: qꝛ
cũ cadẽtibꝫ cadẽ neceſſe ẽ. Sic ĩ ꝓpoſito adulatoꝛes va
nis hoĩbꝫ d̃ celo cadentibꝫ ⁊ ſupbis ſocietate ligant̃: ⁊ 19
ip̃os adulationibꝫ ſuis retro ĩpellũt: g̊ cũ ip̃is cadẽ ne-
ceſſe eſt Eſa. ix. Et erũt qui beatificãt populum iſtum Exem
ſeducẽtes: ⁊ qui beatificãtur pꝛecipitati. Exemplũ ad
h̊ in caſu coꝛpoꝛali ponit Seneca lib. vj. De bñficijs.
De Xerſe ducẽte exercitũ ꝯ̃ inimicos ſuos. Et idẽ nar
rat Valeriꝰ li. j. q̃ſi ꝑ iſtũ modũ. Xerſes rex vadẽs ad
bellãdũ ꝯ̃ grecos in via q̃ſiuit a ꝯſiliarijs ſuis q̇d ma-
gis timẽdũ reputarẽt in ꝯflictu futuro. Pꝛimꝰ g̊ adu-
latoꝛ rñdit: ꝙ ip̃e plꝰ timuit ꝙ nõ inuenirẽt reſiſtẽtiã:
audiẽt inq̇t greci ꝑ̃lia tua ⁊ victoꝛias ⁊ fugiẽt. Alius
v̇o rñdit ꝙ ip̃e plꝰ timuit: ꝙ nõ inuenirẽt domos vel
villas vbi poſſent hoſpitari: qꝛ inquit greci audiẽt: no
bilia facta veſtra pꝛioꝛa: ⁊ cõburent villas ſuas ⁊ fugi
ent. De hoc inquit impatoꝛ non eſt curãdum: quia ha
bemꝰ tentoꝛia. Tertiꝰ reſpõdit: ꝙ ip̃e plus timuit: ꝙ
mare non capet nauigiũ eoꝝ: de hoc inq̇t Xerſes non
eſt vis: quia alique poterũt p̃cedere alique ſeq̇. Quar
tus rñdit: ꝙ ip̃e plus timuit ꝙ aer nõ caperet ſagittas
illoꝝ: quia in tanta multitudine habebãt ſagittas ⁊ ſa
gittarios. Vltimo rex q̃ſiuit idẽ a quodã philoſopho
Damaſerꝰ noĩe quẽ ſecum duxit: qui rñdit nõ petatis
a me: quia ſermo meꝰ non audit̃ in curia iſta nec p̃ua-
let: frequẽter dixi veritates ⁊ nõ repoꝛtaui niſi malas
grates: ĩmo inq̇t rex oĩno dices: qui ait. Plus qđ ego
timeo eſt de iſtis adulatoꝛibꝫ: ne credẽdo verbis ⁊ cõſi
lio eoꝝ decipiaris: qđ vt audierunt inſtabãt erga regẽ
indignati ꝙ rex eos vindicaret: qđ ꝓmiſit factuꝝ poſt
victoꝛiã. Greci autẽ audientes ſupbum aduẽtum p̃di
cti regis medoꝝ: humiliter rogabãt deum ꝙ eos iuua
ret in iuſticia ſua ⁊ fideli patrie defenſione ꝯ̃ medoꝛuꝫ

ſupbiā. Sic ğ armati v̇bjs optimis nō̄ fugerūt ꝺ vill:
neqꝫ eas cōbuſſerūt. Sed exierūt medis obuiā: cōmit
tentes bellū nauale. In quo medi fugati ſunt: multis
illoꝝ interfectis. Patet ğ ꝙ adulatores faciūt domīos
ignorare ſtatū ⁊ vires ſuas. Et ſic cadūt ſil' dn̄i cū adu
20 latoribꝫ ⁊ corpaliter ⁊ ſpūalit: quē caſum deſcribit Se
neca li. vj. De bn̄ficijs. c. xxj. dicēs. Mōſtrabo tibi cu
ius rei inopia laborāt faſtigia: q̇d oīa poſſibilibꝫ deſit:
ſcꝫ ille q̇ iteꝝ dicat ⁊ ſequit: adulādi certamē eſt: ⁊ vnū
amicoꝝ oīm officiū vnaqꝫ ꝯtētio q̇s blādiſſime fallat.
Ignorauerūt potētes vires ſuas: dū ſe tā magnos qꝫ
audiūt credūt: hec ille. Et nō ſolū vires ſm hāc Sene
ce ſentētiā: ſed ⁊ debita ⁊ ſtatū dom⁹ ⁊ familie ꝓpter ta
les adulatores ignorāt. Quia ipi rariſſime aut nunqꝫ
dicēt hoībꝫ veritatē: q̄ aut ſūt ꝓmoti: aut ſūt paupes
⁊ ſperāt ꝓmoueri. Primi intendūt vel plus ꝓmoueri
vel circa dn̄os lucrari in diuerſis officijs: vel ad min⁹
parcere ſumptibꝫ ꝓprijs: ⁊ tales nō audēt dicere veri-
tatē: ne de curia vel officio expellant: ⁊ ſpe amplior̄ lu
cri ibidē priuent. Vel ne rex vel ali⁹ dn̄s irat⁹ q̄rat oc
caſionē eos priuādi de ꝓmotiōe iā habita. Nota. M.
viij. 16. Secundi v̇o ſcꝫ paupes q̇ ꝓmotionē ſperant.
vel expectāt: veritatē dicere nō audēt: ne cū tota paup-
tate ejciant. Propter iſtas ğ cauſas diminute ſunt ve
21 ritates ab adulatoribꝫ. Nota. C. xj. 34. Secūdo patet
ꝙ ſpecialit periculoſum eſt in viris religioſis ⁊ eccl'ia-
ſticis ⁊ in viris in poteſtate ꝯſtitutis. Circa q̇ꝺ primo
oſtendet q̄ꝫtū ſit cōtra rōnem ꝙ tales ſint adulatores.
Secūdo quātū ſit periculoſuꝫ ꝙ tales adulatoribꝫ du
cant vel regant. Primū ptꝫ ꝑ exemplū in natur̄ aīa-
liū. Licet eñ videm⁹ paruos caniculos aliquotiēs ſeq̇
dn̄os ⁊ dn̄as ⁊ eis multiplicit adulari: tn̄ magnos qui
ordinant ad arcēdū lupos a gregibꝫ raro hec videm⁹
facere quia niſi lupū fugauerint ⁊ nō fugiāt: ⁊ niſi do
mū a latronibꝫ cuſtodierint: annona negat: ita ſi viri
magni ſtat⁹ ſint canes muti nō valētes lupos ꝑſequi.
22 ſed eis adulātes: nō manducabūt panem in regno ce-
lorū: nec hic quidē digne ſtipendiū recipiūt. Sed ſunt
de illis quibꝫ dicit Oſee. iiij. Peccata ꝑpl'i mei comedēt
Sup q̊ btūs Gregori⁹. Peccata q̇dē comedere eſt vi-
cia delinquētiū fouere: ne tpalia ſtipēdia amittant. Et
nos q̇dē oblatiōe fideliū viuim⁹: ſi q̇d in ipoꝝ vita re
prehēſibile videm⁹ ⁊ tacem⁹: eorūdē peccata ꝓculdu-
bio māducam⁹. Hec ille. Adulātes ⁊ emolimēta vel
honores recipiāt ampliores: pctā dicunt comedere: q̄
ſicut q̇ cibū comedit cōminuēdo illū in corpus trahit.
ſic adulatores alioꝝ pctā ꝑ adulationē diminuēdo: in
aīam ſuā maculā pcti trajciūt. Dū ğ vētrē implere cu
piūt cibo: aīam implēt pctō. De q̇bꝫ Iſidorus in q̄dā
epl'a. Ficti in q̇t adulatores cū cenas diuitū captāt: ni-
hil pri⁹ meditant: niſi ꝙ putāt gratiſſimū fore audito-
ribꝫ: nā nec aliter impetrabunt q̇ꝺ petunt: niſi quaſdā
23 inſidias auditoribꝫ fecerint. Cum ergo indigentia vt
frequenter ſit cauſa adulatiōis: h̄ viciū lōge debet eſſe
ab his qui nō indigent: ⁊ ab his q̊rū ꝓuidētia in deo
ponit. Quia dicit lex: ꝙ ordinād⁹ in eccl'ia militāte nō
ſolū debet eſſe ſine crimine ꝓprio: ſꝫ etiaꝫ ſine alieno: ꝙ
videlicet nō ſit ꝯſentiēs vel palpās nec fauēs pctōribꝫ
nec laudet delinquētes ſꝫ corrigat: alias re⁹ erit Diſt.
xlvj. Cleric⁹. Deberēt ğ oēs tales eſſe ſicut cecus q̇ vo
luit ludere ad ſtalles: q̇ lud⁹ cōmunior eſt in trāſmari-
nis partibꝫ ī q̇ ꝓijcit bacul⁹ ad q̄ſdā cauillas q̇ ibi po-
Exm̄ nunt. Cec⁹ quidā iuxta ludētes ſtās ait date mihi ba-
culū: q̄ ego etiā ꝓijciā: q̇ꝺ dū faceret nō vidēs quēcū
qꝫ nec ꝯſiderans: fregit capita ⁊ tibias circūſtātiū ſine
differētia diuitis vel paupis. Ita viri euāgelici: ⁊ qui

habēt alios regere vel corrigere. Debēt fortiter ꝓijce- 24
re baculū v̇bi veritatis: nō ꝯſiderādo ꝑſonā potentis
vel paupis. Et ſicut cec⁹ ꝓijciēs baculū inter multitu
dinē aliquē tāgit. Ita iſti. Sed heu ali q̇ ſunt ſil'es cui-
dā beſtie de qua dicit: ꝙ vidēdo leonē genu flectit corā
eo. Ita ali q̇ diuitibꝫ quātūcūqꝫ malis in pn̄tia adulā-
tur. Et in hoc etiā aſſimilant camaleoni de quo dicit 25
ꝙ vidēdo colorē aliquē ſil'is coloris efficit. Ita aliqui
ſꝑ ſe aſſimilant alijs. Cū adulantibꝫ adulant in pn̄tia:
cū detrahentibꝫ detrahūt in abſentia: cū iurātibꝫ iurāt:
cū potatoribꝫ inebriant: cū loquacibꝫ turpia loquunt
vel talia ſaltē facere ⁊ loq̇ ꝑmittunt: vbi poſſent ⁊ debe
rent reſiſtere. In quo multū delinquunt dn̄i tpales et
eccl'iaſtici q̇ vident corā eis in domo ⁊ in mēſa ſua Io-
culatores aleatores mentitores adulatores iuratores:
blaſphemare iurare ⁊ iactari ⁊ turpia loqui ⁊ alios er-
rores cōmittere: nec eos corrigūt ſed q̇ꝺ peius: ridēt ⁊
libēter eos audiūt: ⁊ ſic eos ad ignē nutriūt infernalē.
Iere. l. Paſtores ſeduxerūt eos. Quis nō diceret tales
diaboli nutrices cū teſte btō Gregorio. Error cui non
reſiſtit: approbat: ptꝫ ğ ꝙ adulatiōis viciū in maioribꝫ
eſt periculoſum ⁊ multū ꝯ̄ rōem. Nota. H. iiij. 6. Se 26
cundo ptꝫ ꝙ periculū eſt ꝙ maiores adulationibꝫ du-
cant vel regant: q̄ dn̄i ⁊ ꝑlati regulati adulatoribꝫ et
ꝯſiliarijs ⁊ malis cōfeſſoribꝫ ⁊ pueris: dominiū ſuū ⁊
ſeip̄os ⁊ eccl'iam deſtruunt: q̄ ceci cecis ducunt. Figu
ra Iudicū. xvj. De ſamſone ducto a puero domū con
cuſſit ⁊ ſeip̄m ⁊ multos ſecū occidit. Ita tales non ſol
uēdo creditoribꝫ q̄ debēt: eccl'ie ⁊ paupibꝫ taliū cōſilio
ſubtrahēdo ⁊ exactiōes faciēdo: ⁊ male extra dando: ⁊
ſeip̄os ⁊ multos ſecū occidunt q̄ ductores illoꝝ ſunt.
ſicut canis ducens cecū in lutū: ꝓpt cibū ei in lutū ꝓie
ctū. Ita iſti tales ducūt in lutū delicti ⁊ in puteū infer-
ni: ꝓpt parua lucra terrena. Ideo anti q̇ ſapiētes nō ꝑ-
miſerūt adulatores loq̇ cū principibꝫ: imo eos occide-
rūt vt narrat Valeri⁹ li. vj. c. iij. Qꝛ Athenienſes thi-
mogorā ſalutātē Dariū regē adulatorie occidert. Sic
Dauid. ij. Re. j. Fecit occidi illū adulatorē Amalechi
tē q̇ dixit ſe Saul occidiſſe. Sic. ij. Re. iiij. Occidi iuſ-
ſit illos q̄ vt ei placerēt: occiderēt Iſboſeth filiū Saul'
ad dandū alijs exēplū: ne adulatoribꝫ vel mala facien
tibꝫ vt eis placeāt: fauerēt. Sꝫ heu hui⁹ ꝯ̄riū mō fit: q̄
v̇berātes occidētes aliena acq̇rētes q̄relas iniuſtas de
fendētes vt ꝑ hmōi nepharia dominis placeāt nō oc-
cidunt: ſꝫ honorant hic ad tp̄s. Et hec eſt cauſa quare
tot ſunt modo. Sꝫ a deo nō honorabunt: q̄ ille honor
nulli defert indigno: ſicut patebit infra. c. de honore.
Meli⁹ ğ eſſet cū Diogene a Dionyſio vilipēdi ⁊ a do 27
honorari: qꝫ cū Ariſtione a Dionyſio honorari ⁊ a do Exm̄
vilipēdi. Fert eñ: ꝙ cū Dyogenes phs multa aduerſa
a Dionyſio tyrāno ꝓpt veritates ſuſtinuiſſet ad tantā
deuenit inopiā ꝙ q̇dā Ariſtio noīe amic⁹ Dionyſij in
uenit eū in manibꝫ ꝓprijs olera lauantē: qui ait: ſi Dio
niſij voluntati pareres: nec olera lauares nec comede-
res. Dyogenes rn̄dit: immo ſi tu olera lauare ⁊ come-
dere velles: nequaqꝫ Dionyſio adulares. Innuit: ꝙ
ꝓ cibo illi adulabat: ſicut faciunt mlti adhuc. De q̇bꝫ
dicit in tractatu: de duodecim abuſionibꝫ ꝙ videlicet
ſexta abuſio eſt monach⁹ cauſidicus: ꝙ qui amat pl⁹
eſſe de diſcūbentibꝫ in curia cuꝫ Herode: qꝫ in carcere
clauſtri cū Ioāne. Licet eñ ibi ſcꝫ in curia non videat
caput Ioānis: Videt tamē vaccā vidue ⁊ porcū pau-
peris. Paup incarcerat ⁊ ꝓ menſa principis ſpoliatur
⁊ tamē de ſubſtantia paupis monach⁹ comedēs pnci
pi blandit: diues inſidiat vt rapiat pauperē. Et talis
blāditor ſedet cū diuitibꝫ in occult̄: vt interficiat inno

tētē dn̄ interficiēti ꝯſentit. Sed reuera meli⁹ eſt ire ad domū luct⁹ q̄ ad domū tal' cōuiuij. Eccl̄s. vij. Patet ḡ ex p̄dictis ꝙ dn̄i deberēt tales adulatoꝛes bilingues ⁊ narratoꝛes exēplo antiquoꝝ reuellere ⁊ rep̄hēdere dicēdo: falſum eſt qđ dicit᷑: vade ribalde. bene ſcio ꝙ talis nō diceret vel faceret talia: ꝙ ſi facerēt: nō ita abundarēt ſicut faciunt. Audiant ḡ dn̄i loquētes cū lingua integra ⁊ tales eligāt. Dicit᷑ eīn ꝙ auis habēs linguā bifurcatā: nunq̄ȝ bene loquit᷑ vel cātat: ideo non eligit᷑ ad nutriendū. Jta de talibꝫ bilinguis: quoꝝ nemo qđ bonū eſt loquit᷑ Jere. viij. Oꝛe ſuo pacē cū amico loq̄tur: ⁊ occulte ponit ei inſidias Hiere. ix.

Ar. v. ¶ Sequit᷑ q̇ntū p̄ncipale ſcȝ adulatoꝛū pena q̄ eſt duplex: ſcȝ tp̄alis ⁊ eterna. Pꝛima adhuc eſt duplex: q2 ledit famā: ⁊ diminuit res. ¶ Pꝛīo dico ꝓpꝛiā ledit famā apud bo os ⁊ graues: q̇ min⁹ bene de eis reputāt. Et

Exm̄ ſic q̊dāmodo puniunt᷑ infamia. Exēplū de hoc in vita

29 ſancti Ambꝛoſij vbi legit᷑ ꝙ Theodoſiū imꝑatoꝛē delinquentē fecit ſtare extra eccl'iam inter penitētes vſq̄ȝ ad ſatiſfactionē. Deinde cum in eccl'ia vellet inter clericos ſtare: fecit eū ſtare inferi⁹ inter laicos: dicens: purpurā ſibij p̄m imꝑatoꝛē nō ſacerdotē oſtēdere. Hic cū poſtea veniſſet vſq̄ȝ ad Cōſtātinopolim: ⁊ quidā ep̄s vellet eum facere ſtare in choꝛo: noluit dicēs: ꝙ ſolum Ambꝛoſiū inuenit veritat' magiſtrū. Sic ḡ pȝ ꝙ ambꝛoſi⁹ q̇ min⁹ queſiuit ei placere ⁊ ſpecialit᷑ in illicitis: plus ei placuit d̄o operāte: ⁊ de illis q̇ ei plus nitebant᷑ adulari min⁹ reputabat. Idē pȝ de Thobia int᷑ aſſyrios: illi qui crediderūt Salmanaſar ⁊ aſſyꝛijs placere cibos eoꝝ comedendo ⁊ deos illoꝝ adoꝛādo ⁊ in alijs illicitis ſe eis ꝯfoꝛmādo: min⁹ eis placuerūt: immo ab eis trucidabāt q2 dn̄s diſſipauit oſſa eoꝝ q̇ hoībꝫ placent. Jn p̄s. lij. Et Thobie q̇ hm̄oi fugiebat: dedit de⁹ grām in ꝯſpectu Salmanaſar reg' Tho. j. Quia dilectus deo ⁊ hoībꝫ. Eccl'iaſtici. xlv. ¶ Secūdo eſt puniēdus ī rebꝫ: ſcȝ reſtituēdo qđ mala ſuggeſtiōe acq̇ſiuit. Non eīn videt᷑ eſſe bone fidei poſſeſſoꝛ: q̇ malis acqui

30 rit medijs. Jmpetrans eīn falſas l'ras ſ̄m iura tenetur ad expēſas q̄s altera ꝑs fecit occaſione illi⁹ falſe ſuggeſtionis. Extra de reſcriptis. Quia nonnulli in fine. Et de reſcriptis in ſexto diſpēdia litiū. Jta a ſimili adulatoꝛ tenet᷑ ad reſtitutionē: reuocādo ⁊ coꝛrigēdo q̄ falſis ſuggeſſit vbis ⁊ acq̇ſiuit: ⁊ nihilomin⁹ ſeueritati iudicis ⁊ pene ꝓ falſo ſuggeſto ſbiacebit. xxv. q. ij. c. dicēti ſacras: ⁊. c. ſequētibꝫ. Sic ḡ duplici ꝯtritiōe ꝯtere eos.

31 Jere. xvij. ¶ Secundo adulatoꝛibꝫ debet᷑ pena eterna. Et hec eſt duplex: q2 quedā ſpecialis q̄ videlicet ſpecialiter reſpicit maioꝛes adulatoꝛes. Tales enim deberēt eſſe ſtelle ad alioꝝ illumiātionē. Sȝ nō ſūt ſtelle manētes in oꝛdine ſuo. Sed ſtelle q̄ de nocte cadere vident᷑. Sic iſti in nocte moꝛtis cadēt in infernū. ¶ Apoc̄. xx. Miſit eū in abyſſum: ⁊ clauſit ⁊ ſignauit ſup illum: vt

32 non ſeducat ampli⁹ gētes. Secunda eſt gn̄alis: que re

Fabula ſpicit oēs gn̄aliter. Et hoc pȝ tali exemplo: narrat᷑ ſ̄m fabulas ꝙ bellū fuit quondā inter volucres ⁊ q̄drupedes: ⁊ noctua ſeu veſpertilio ꝓditoꝛie ſe habuit in iſto bello: recipiēs munera ab vtraq̄ȝ ꝑte: ⁊ volens vtriq̄ȝ parti placere: dubitās que ꝑs ꝑualeret: qđ aduertentes aīalia quedā eā deplumauerūt ⁊ dederunt ſentētiā ꝙ nunq̄ȝ iterū p̄enas haberet: nec de die volaret: ꝓpt᷑ adulationē ⁊ ꝓditionē ⁊ ſuaȝ duplicitatē. Jta tales q̇ volunt oībus placere: qui volūt eſſe de parte lepoꝛarij ⁊ lepoꝛis: reg' ⁊ inimicoꝝ eius dicētes: viuat q̇ vincit. Sicut patebit īfra: N. iij. 6. Expectātes: que pars incipit vincere: ⁊ illi adherentes: q̇ volunt deo ſeruire et mūdo: ⁊ qn̄ vident partē dei debilē: videlicet vbi deberent aliq̄d ꝓ veritate pati: vel amittere ei⁹ ꝑtē deſerūt: falſitates multas ⁊ ꝑiuria cōmittētes. Sed qn̄ infirmant᷑ ⁊ videt᷑ eis ꝙ ꝑs dei incipit ꝑualere: cōfeſſoꝛē petūt: cū deo volētes tunc militare. Sed cum ꝯualuerint ſunt quales ⁊ ante fuerūt. Tales ſentētia accepta deplumabunt᷑ in moꝛte ⁊ in lumine tuo dn̄e nunq̄ȝ videbunt lumē. Sed quilibet iſtoꝝ introibit vſq̄ȝ in ꝓgenies patrum ſuoꝛum ⁊ vſq̄ȝ in eternum non videbunt lumen in p̄s. xlviij. Nota ſil'e hic. E. ij. 4. Jſta pena adulatoꝝ in figura oꝛdinatur a deo. Nume. xix. Si q̇s inq̄t tetigerit cadauer hoīs moꝛtui. Gloſa q̄dā ꝯſentiēdo adulādo vl' imitādo: in tabernaculo clauſtri vel in agro ſeculi īmūd⁹ erit ſeptē diebꝫ. i. vſq̄ȝ ad ſufficientē penitētiā. Et ſi q̇s expiat⁹ nō fuerit: peribit de medio eccl'ie. Nō eſt ḡ malis ꝯſentiēdū nec parcēdū: q2 q̇ adulat᷑ vel parcit: penā incurrit. figura. j. Re. xv. Vbi dicit᷑: ꝙ pepꝑcit Saul ⁊ ꝑpl's Agag ⁊ optimis gregibꝫ ⁊ q̄ pulchꝛa erāt: nec voluerūt diſperdere ea: q̄ tn̄ de⁹ occidi p̄cepit gladio. Et ideo ſeip̄m iuſte ꝓpꝛio occidit gladio ſ̄m gloſam: ſeu haſta: ſic p̄dicatoꝛes ⁊ penitētiarij adulātes ⁊ parcētes ne pctōꝛes ꝑcutiāt v̄bo dei: qđ eſt oīn̄i gladio ancipiti acuti⁹: iuſte v̄bo dei ꝑcutient᷑ ⁊ damnabunt᷑: qn̄ ꝑcutiet terrā virga oꝛis ſui: ⁊ ſp̄ū labioꝝ ſuoꝝ in[...]rficiet impiū. Eſa. xj.

Adoꝛare volentes deum

Ar. xvi.

Atria attēdere debēt. ꝑſonā: modū: ⁊ cauſam.

Ar. j. ¶ Pꝛīo ꝙ ꝑſona adoꝛās ſit mūda ⁊ digna ꝓ tali ope. Si eīn oīa in q̄bꝫ honoꝛat᷑ coꝛpalit᷑ ſicut calix ⁊ coꝛpa 1

lia ſunt mūda: a foꝛtioꝛi illa in q̄bꝫ honoꝛat᷑ ſp̄ualit᷑ ſcȝ in aīalibꝫ nr̄is: debēt eſſe mūda ⁊ ſp̄ualia: q2 eos q̇ adorāt: opoꝛtet in ſp̄ū adoꝛare Jo. iiij. Debet ḡ adoꝛatur⁹ deū p̄parari: ſicut notat᷑. A. ij. 4. Et ſic p̄paratus: dn̄m deū tuuȝ adoꝛabis. Math. iiij. Et ꝙ talis p̄paratio ⁊ ſp̄ualis illuminatio debet p̄cedere: pȝ Joh. ix. vbi h̄ꝫ ꝙ cecus ꝓus fuit illuminatus: ⁊ deinde ꝓcidens adorauit ⁊c̄.

¶ Circa modū q̄tuoꝛ ſunt attendēda videlicet ꝙ adoꝛet᷑ feſtināter reuerēter veraciter ⁊ ꝑſeuerāter. Pꝛimo Ar. ij.

dico feſtinanter: ſeu cito ⁊ tēpeſtiue id eſt in iuuētute ⁊ 2

ſanitate: ⁊ in p̄ncipio q̄drageſime: adoꝛet᷑ coꝛdis cōtritiōe ⁊ deuotiōe. P̄s. xxviij. Adoꝛate dn̄m in aula ſancta eius. i. in coꝛdis ꝯtritiōe ⁊ oꝛis ꝯfeſſione ⁊ oꝛatiōe. Eccl'iaſtici. xxxv. Adoꝛate dn̄m in obſecratiōe ⁊ oper' ſatiſfactione ⁊ elemoſynaꝝ largitiōe. Matth. ij. Pꝛocidētes adoꝛauerūt eū ⁊ aptis theſauris ſuis: obtulerūt ei munera. Jſta debēt cito ⁊ cū feſtinatiōe fieri ī ſignū 3

cui⁹ inuitamur Jn p̄s. xciiij. Venite adoꝛem⁹. Jnuitatoꝛiū enim in vſu eccl'ie cantat᷑ in mane. Qui ergo nimis expectat q̄ſtum in eo eſt: oꝛdinē ꝑuertit eccl'iaſticū ⁊ periculo ſe exponit: quia moꝛa trahit periculum. Ad veſperū eīn demoꝛabit᷑ fletus ⁊ ad matutinum leticia. Jn p̄s. xxix. Jn his eīn qui nimis expectant ad veſperum moꝛtis demoꝛabit᷑ fletus: in oīn̄i eīn curia mūdi: tarde veniēs ⁊ nihil p̄mittens: vt cōmuniter ſuſtinet defectū: ſi diues eſt dn̄s: tunc familia conquerit᷑ dicēs quare nō p̄miſit nunciū: ſi paup dure increpat᷑: ſic ad curiam eccl'ie ꝑ ꝯfeſſionem: quia deberet ieiunare iteꝝ poſt paſcha. Sic etiā ad curiā dei tarde veniētes ⁊ bona opa: quaſi nunciū non p̄mittentes: ante moꝛtē dure increpabunt᷑ ⁊ damnabunt᷑. De⁹ eīn aliquo modo eis dicet: ſicut ſolebat quidā potens quādo alicui⁹ aduentus ei nō placuit: ꝓpter ꝯſcientiā non ſolebat dicere beneueneritis ſed ite vel ſumite comedite ⁊ hm̄oi. Deus v̄o vnū dicet: ſcȝ ite: reliquū dimittet. Tempeſtiue ḡ veuite adoꝛem⁹ ꝯtritiōe: ꝓcidam⁹ ante deū cō

feſſione:plorem⁹ ſatiſfactõe. Et hoc cito. q̃ꝛ Sapi.xvj.
Oportet p̃uenire ſolis ortũ adorãdo. Nota. C.vj.23.
4 Secũdo debet adorari reuerẽter nõ ridẽdo:nõ ꝯfabu=
lãdo:nõ in eccl'ijs garrulãdo ꝛ ꝺ imptinẽtib' loq̃ndo
ꝫ hũilit̃ inclinando:ſic q̃ mun⁹ multũ deſideratũ acci
pit. Exo.iiij. Audierũt filij iſrl' ꝙ dñs viſitaſſet eos et
reſpexiſſet afflictionẽ eoꝝ: ꝓni adorauerũt eũ. Tertio
debet adorari veracit̃:ita ꝙ veracit̃ ſit in corde: qꝺ ex=
teri⁹ p̃tẽdit in ꝯfeſſione. Jo.iiij. Veri adoratores ado
5 rabũt p̃rem in ſpũ ꝛ veritate. Contra iſtud faciũt ficte
ad ꝯfeſſionẽ accedẽtes: vl' ad cõionẽ nõ habẽtes firmũ
ꝓpoſitũ pctã dimittẽdi pulchre loquunt̃ ꝛ ꝓmittũt: ꝫ
aliꝺ cogitãt. Tales aſſimilant̃ iudeis q̃ corpe ꝛ capite
inclinato ꝫ nõ corde: adorabãt chriſtũ dicẽtes. Vach
q̃ deſtruis tẽplũ dei. Jtez aſſimilant̃ herodi: q̃ corde oc
cidẽ cogitauit ꝫ ore dicebat: vt ꝛ ego veniẽs adorẽ eũ.
Matth.ij. Sic illi q̃ cũ ꝓpoſito peccãdi ad ꝯfeſſionẽ vl'
cõmunionẽ accedũt: de q̃b' dicit̃ Matth.xv. Popul⁹
hic labijs me honorat: Cor aũt illorum lõge eſt a me.
6 Nota Ser.v.5. Tales aſſimilant̃ malis ſeruis ꝛ ſub=
dit' aliq̃rũ dñoꝝ q̃ licet eis caput inclinẽt dicẽtes dñe:
q̃d placet vobis:tñ in corde ſuo vellẽt ꝙ nõ eſſent. Jta
iſti vellẽt deũ nõ eſſe:nec vellẽt eũ expectare remunera
torẽ:ita ꝙ nõ timerẽt vltorẽ: ꝺ nũero illoꝝ fuit ille. Jn
pſ̃.lij. Dixit inſipiẽs in corde ſuo nõ eſt de⁹. De meri=
tis em̃ ſuis exigẽtib' pl⁹ timẽt q̃ȝ ament vel ſperẽt. Et
ideo nõ eſt amor ille in corde: q̃ oſtẽdit̃ in ore. Et in h̃
Exẽ aſſimilant̃ cuidã de q̃ fert̃ q̃ſi ſic: hic cũ ſederet in q̃dã
eccl'ia:imago crucifixi male ligata cadẽs ei⁹ fregit bra=
chiũ ille ex hoc offenſus: p annũ eccl'iaz intrare noluit
finalit̃ ad inſtãtiã vicinoꝝ dicẽtiũ ꝙ niſi eccl'iaz intra=
ret:eſſet ſicut heretic⁹ cõburẽd⁹:timore coact⁹ vno die
ante oſtiũ eccl'ie venit: ꝛ vno oculo introſpiciẽs ꝛ illaz
ibidẽ imaginẽ vidẽs. Dicebat q̃ſi p iſtũ modũ:bñ po=
tero genuflectere ꝛ caput inclinare ꝛ adorare: ꝫ bonus
amor ꝛ fidelis amicitia inter nos nunq̃ȝ erit. Jta faci=
unt multi mali chriſtiani chriſto feria ſexta in paſſione
dñi ꝛ ei⁹ mẽbris qñ loquunt̃ pacẽ cũ ꝓximo ſuo ma=
la aũt in cordib' eoꝝ Jn pſ̃.xxvij. Nota. P.iiij.15.
7 Jtez tales aſſimilant̃ italicis: q̃ de cõſuetudine habẽt
ꝙ dño papa vel cardinali vl' dño illoꝝ ciuitatẽ vel ca=
ſtrũ intrãte occurrũt clamãtes: viuat: viuat talis: non
diligẽtes vero cũ alijs alte clamãt viuat: ꝫ ſubmiſſe di
cũt pauco tpe: Et frequẽter ꝯtingit ꝙ dũ eũ ore hono=
rãt: cogitant quomõ eũ pdere poterũt: ꝛ aliq̃n cogita=
tionem ope complẽt. Sic multi alta voce in eccleſia et
extra deũ laudãt: ꝫ corde ꝛ opib' ꝯ̃dicũt. Ore ſuo bene
dicebãt ꝛ corde ſuo maledicebãt. Jn pſ̃.lxj. Nota de
iſta materia. H.iiij.5. Quarto debet adorari ꝯtinue ꝛ
pſeuerãter. Nã ꝛ p̃r tales q̃rit q̃ adorent eũ: ſupple pſe
uerãter Joh.iiij. Qui em̃ ſolũ eũ ad tp̃s adorãt ꝛ dein
8 de vilipẽdũt hos nõ q̃rit. Tales ſunt q̃ tãtũmodo ado
rãt dũ ſunt in q̃drageſima vel in infirmetate vl' tribu=
latiõe vel dũ dona dei capiũt: oſculant̃ manũ dantis:
ꝯ̃ q̃s.ij. Eſdre vltio. Eleuatis ſurſum manib' ꝓciden
tes in terrã adorauerũt eũ. Et cauſa q̃re ita cito ad ſoli
ta mala redeũt videt̃ eſſe in differẽtia ad vtrãq̃ȝ ptẽ ſi=
ue ad dimittẽdũ pctã ſiue nõ: tpe q̃ ꝯfitent̃ vel peccare
ceſſant: dicentes: ſpero dimittere: ſi de⁹ voluerit. Et q̃ꝛ
tales q̃ſi edificãtes domũ debilẽ q̃ ad oẽm ptẽ mouet̃:
ad oẽm tẽtatiõis vẽtũ a diabolo ꝓſternunt̃. Videm⁹
em̃ ꝙ tales q̃ nõ ꝯſtanter determinauerũt ſe ad vnũ: ꝫ
ſtãt cogitãtes q̃d faciẽdũ ſit: faciliter recipiũt ꝯſiliũ ab
vtraq̃ȝ pte: ꝛ ad vtrãq̃ȝ ptẽ. Et de ſic indifferẽtib' ꝛ q̃ſi
neſciẽtib' q̃d adorare debeant: põt dici illud Joh.iiij.
Vos adoratis qꝺ neſcitis. Debẽt g̃ eſſe ſtabiles: dicẽ=
tes illud Joh.iiij. Nos adoram⁹ qꝺ ſcim⁹.
¶ Cauſa v̾o motiua q̃re de⁹ eſt adorãdus eſt duplex. Ar.iij.
Vna bñficia iã preſtita. Alia bñficia expectata. Quã= 9
tũ ad primũ q̃cũq̃ȝ ſctm̃ adorares: q̃ tibi reddidiſſet
manũ amiſſam. Sȝ de⁹ dedit aĩam cũ potẽtijs: corp⁹
cũ mẽbris: mũdum cũ ꝯtent'. Perditos etiã redemit.
De hoc nota. A.x.2. Adorate g̃ eũ: q̃ fecit celum ꝛ ter=
rã ꝛc̃. Apo.xiiij. Secũda cauſa eſt cõmodũ expectatuz
duplex: vnũ in p̃nti: ſcȝ impetratio petitorũ. Adorans
em̃ citius accipit qꝺ petit: ſicut ptȝ de leproſo Matth.
viij. Et ecce leproſus venit adorare eũ dicẽs dñe ſi vis
Jere.xxix. Adorabitis me ꝛ ego exaudiã. Aliud in fu
turo qꝺ dabit̃ his q̃ adorãt Math.ij. Procidẽtes ado
rauerũt eũ ꝛ cito poſt reuerſi ſunt in regionẽ ſuã. Sic
g̃ adorate eum oẽs angeli ei⁹ Jn pſ̃.xcvj.

ADulteriuz eſt alieni thori A.xvij.

violatio. Hui⁹ aũt vicij. Primo notificãda eſt
culpa. Secũdo pena. Hui⁹ aũt culpe magnitudo ex
duob' ppendit̃. Primo exẽplo in naturis aĩaliũ. Secun
do ex multis malis q̃ hoc pctm̃ ꝯcomitant̃ ꝛ ſequunt̃.
¶ De p̃mo ſcribit Alexãder nequã li. de naturis rerũ Ar.j.
de cyconia Adultera. quã cũ rephẽdiſſet cõpar: multi= 1
tudinẽ cyconiaꝝ ſecũ ducẽs adulterã deplumauit: hoc Exẽplũ ꝺ
g̃ exẽplo rõnabile iudicat̃: ꝙ vna vni ꝛ ecõuerſo tãtũ Cyconia
deputet̃: ꝛ niſi hoc teneãt cũ in ſtatu ſint honoris: non adultera.
ſolũ cõparant̃ iumentis: ꝫ ſunt irrationabilib' aĩalib'
peiores. Aues em̃ ſilueſtres qñ circa pulloꝝ ꝓductio=
nẽ occupant̃: vne ſe tenẽt: hoc etiã leones obſeruare di
cunt̃: q̃ ꝛ grauiter adulteriũ vindicare dicunt̃. Cuius
rei vna cauſa põt eſſe: q̃ꝛ nõ libẽter q̃reret p̃dã: nec alie
nos libenter alaret catulos. Magna g̃ ꝯfuſio deberet
eſſe rõne vtẽtib' ꝛ fide: ꝛ multis pactionib' ꝯiũctis q̃
habẽt filios alere ꝛ corpaliter ꝛ ſpũaliter: ſupari in bo
nitate ꝛ diſcretiõe a brutis ꝙ vna cũ duob' ꝛ ecõuerſo
fide vel v̾bo vel facto ꝯ̃hat: vel carnaliter copuletur.
Quia ꝓpter tales ꝯtract⁹ multa q̃ credunt̃ matrimo= 2
nia: ſunt adulteria: ꝛ multi alienos alunt filios ꝛ here
des faciunt: ꝛ in hoc caſu peius ꝛ crudelius eſt adulte
riũ in muliere: q̃ȝ in viro: ꝛ ip̃a plus vituperat̃: q̃ꝛ vir
adulter non exheredat filios ꝓprios: ſed filios illi⁹ cuz
cui⁹ peccat vxore: ꝛ plus eſt ꝯtra naturã crudelitatem
exercere in ꝓprio q̃ȝ in alienos. Vterq̃ȝ tamen facit fal=
ſos heredes: de quib' eſt magna copia in mũdo. Quia
Oſee.iiij. Maledictũ ꝛ mẽdaciũ ꝛ homicidiũ ꝛ furtũ
ꝛ adulteriũ inundauerũt. Jntantũ em̃ inundauerunt
ꝙ heu mõ matrimonia chr̃ianoꝝ aſſimilant̃ m̃rimo=
nijs ribaldoꝝ: ſicut ptȝ Ser.xv.11. Qui anglice Mar= 3
loȝ vocant̃: qui quondã clamides portabant: de quib'
dicit̃ ꝙ ſolebant annuatim ad capitula ꝯuenire ꝛ vxo=
res mutare. Sicut etiã ſpõſi eccl'ie ſpõſam p pinguio=
ri mutãt: cõtra illud Mal'.ij. Vxorem adoleſcẽtie tue
noli deſpicere. Sic mõ qñ vxor diſplicet vel alia cõcu=
piſcit̃ ꝓpter pulchritudinẽ vel hmõi diuorciũ ꝓcurat̃.
Primo clã p cõſpiratores vie excogitant̃: falſi teſtes in
ducunt̃ ꝛ ſubornant̃. Deinde ad capitula currit̃ ordi=
nariorũ: partes citant̃ munera aduocatis ꝛ iudici of=
ferunt̃. Judici v̾o prima facie ſe reddẽti difficilẽ: mi=
nant̃: parentela falſificata adducit̃. Sic g̃ quid mune=
rib': quid minis: q̃d falſitatib' ſeparantur: ꝛ alia more
ducit̃ ribaldoꝝ. Et ſic p̃cedente mẽdacio: adulteria in
undauerũt. Si aũt p ꝓceſſum dimittere nõ põt: admi
nus aliã ſub ea tenebit. Nota. P.xiij.39. Secũdo hu= 4
ius magnitudo ptȝ ex multis malis ꝛ dãnis ꝛ pericu=
lis ꝯcurrentib'. Primo em̃ peccat̃ ꝯtra deũ in adulte=
rio: q̃ꝛ quos ꝯiunxit ꝛc̃. ſicut ptȝ. Matth.xix. Adulte=

rio ſeparant̄ corda ⁊ aliquotiēs corpora. Secūdo ꝯ̄ ſe-
ip̄m. Tertio ꝯ̄ ꝓximū iam natū cū q̄ peccat. Quarto ꝯ̄
ꝓximū naſcituꝝ: ſcꝫ infantē ⁊ qꝛ reddit̄ q̄dāmodo in-
famis. Et qꝛ ſicut cōcepti inclinant̄ ad paterna crimi-
na. Et ſic ponit ei ſalutis offendiculū anteq̄ȝ ſit natus
⁊ ſic maledictus q̄ ponit ceco offendiculū. Concurrūt
etiāȝ ꝑlis incertitudo exheredatio ſacramēti violatio
fidei fractio inter viꝝ ⁊ vxorē mors homicidiū bono-
rū diſtractio ꝓpter quaȝ adulter ⁊ adultera ad reſtitu-
tionē tenent̄: diffamatio: falſa m̄rimonia ⁊ plura adul
teria: qꝛ qn̄ vnꝰ ſcit alium ſibi infidelē: minꝰ curat ſibi
fidelitatē ſeruare. Sequit̄ vltimo eterna dānatio. He
5 bre. xiij. Adulteros iudicabit deꝰ. Sed cū tot mala ⁊
ſp̄ualia ⁊ corporalia: tp̄alia ⁊ eterna ex adulterio ꝓue-
niant mirabile videt̄: q̄re plꝰ diligit̄ adulter vl' adulte
ra: q̄ꝫ ꝓpriꝰ maritꝰ vel vxor ⁊ q̄re maior eſt amor inter
eos q̄s diabolꝰ ꝯiunxit pctō: q̄ȝ inter illos q̄s deꝰ con
iūxit ſacramēto. Vn̄ frequēter ꝯtingit ſicut ptꝫ Ser.
lj. j. ꝙ q̄ peccando in feruētiſſimo amore ꝯuiuūt: poſt-
q̄ȝ fuerint m̄rimonio copulati tepeſcūt. Cuiꝰ cauſa eſt
diaboli tētatio: q̄ ſtantiū in pctō amorem inflāmat vt
eos ad flāmas ducat eternas. Et m̄rimonialiter copu
latos odio diuidere nitit̄. Tales diaboli aſtucias ⁊ ma
licias ſentiēs quidā ep̄s vt fert̄: duos conſanguineos
diu in pctō ſil' ſtantes ⁊ m̄rimoniū importune ꝯ̄ rōem
petētes: dicit̄ ꝯiunxiſſe: q̄ eodē die ambo diuortiū peti-
uerunt. Ecce inquit epiſcopus quanta eſt vis ſacramē
ti que diabolum fugauit: qui vos in luxuria detinuit.
Et ſic patet quāta malignatus eſt inimicus in ſancto
matrimonio.

Ar. ij. ¶ Pro ſecūdo eſt ſciendū: ꝙ pena adulteris debita eſt
triplex. Prima eſt infamia ⁊ ineptitudo ⁊ infortuniuȝ
in agendis corꝑalibꝫ ⁊ ſp̄ualibꝫ. Secūda eſt corꝑalis
6 Tertia eſt eterna. Prima ꝯſequit̄ ip̄m pctm̄. Secunda
cōſequi deberet. Tertiā v̄o non euadēt. Oſtēdā inq̄t
tibi dānationē meretricꝭ magne Apoca. xvij. q̄ꝫtū ad
primā penā. Per illud qd̄ ſcribit Bonifacius papa ⁊
martyr regi angloꝝ. Et habet̄ di. lvj. Si gens angloꝝ
ſub hoc tenore. Sicut ptꝫ Ser. xv. 11. Si inq̄t gens an
gloꝝ ſicut ꝑ iſtas ꝓuincias diuulgatuȝ eſt: ⁊ nobis in
frācia ⁊ in italia improperat̄. Et ab ip̄is paganis nob
obijcit̄: ꝙ ſpretis legitimis ꝯnubijs adulterādo luxu-
riādo ⁊ inſtar ſodomitice gētis fedā vitā duxerit de ta
li cōmixtiōe meretricū exiſtimādū eſt degeneres popu
los ⁊ ignobiles ⁊ furētes libidine fore ꝓcreādos ⁊ ad
extremū vniuerſam plebeȝ ad deteriora ⁊ ignobiliora
vergentē ⁊ nouiſſime nec bello ſeculari fortē: nec in fi-
de ſtabilē: ſicut ptꝫ in piurijs tā in curia mūdi q̄ȝ eccle-
ſie ſequit̄: ⁊ nec hoīb; honorabilē: nec deo amabilē eſſe
vētura: ſicut alijs gentib; hyſpanie ꝓuincie ⁊ burgun
doꝝ ꝓplis ꝯtigit: q̄ ſic a deo recedētes fornicati ſunt do
nec iudex taliū criminū vltrices penas ꝓ ignorātia le-
gis dei: etiā ꝑ ſaracenos venire ꝑmiſit ⁊ ſeuire. Hec il
le. Et hic tenor literaꝝ eiꝰ. Et ſi diligēter aduertat̄ q̄ p̄-
dixit: ꝓ magna ꝑte acciderunt: qꝛ nec ſunt mō in bello
fortes: nec in fidelitate ⁊ fidei datiōe: ⁊ iuramēto ſtabi-
les. Immo tātū valeret ac ſi nō iurarēt: qꝛ nō ad fideli
tatē: ſꝫ ad lucrū vel indēnitatē oculū habēt: nec ſūt po-
pulis honorabiles: imo de oīb; ꝓplis dicunt̄ eſſe falſi-
ores ⁊ ꝑ ꝯſequēs nec ſunt deo amabiles. Nō ergo ſine
cauſa tāta fames in terra tantaq̄ȝ ſanguinis effuſio tot
falſe heredes: ſed oīm cauſa ex magna parte eſt adulte
riū ⁊ luxuria. Pauci em̄ cōtentant̄ de vxorib; ꝓprijs.
Sed vnuſq̄ſq̄ȝ ad vxorē ꝓximi ſui hinniebat. Jere. v.
Et ideo ſicut ip̄i faciūt alijs falſos heredes: ita alij faci
unt. Et ſic multiplicant̄ mala ī terra. Et adulteri mul

tis modis moriunt̄ ⁊ occidunt̄. Et hoc iuſte. vt q̄ vna
noluit ꝯtētari: nullā habeat. Et ſic eſt cauſa effuſionis
ſanguinis. Vn̄ cū cuidā nobili in anglia in ſtrage no Exēm
biliū nūciaret̄ ī mane ꝙ eodē die turpi morte moreret̄: 7
cadēs in terrā clamauit dicēs: heu nunq̄ȝ dilexi vxorē
meā: q̄ſi recognoſcēs ꝓpt̄ illd̄ pctm̄ illā turpē mortē ei
accidiſſe Deut̄. xxij. Morieт̄ adulter ⁊ adultera. Ergo
iuſte ⁊ rōnabilit̄ h̄ cognouit. Ex q̄ lex dei h̄ vult. No-
ta. P. v. 22. Eſt etiā adulteriū ſicut cauſa effuſiōis ſan
guinis. Ita cauſa pauꝑtatis ⁊ famis: qꝛ fructꝰ bn̄ ſuffi
cerēt legitime natis: q̄ oīb; non ſufficiūt: ꝓpt̄ illegitti-
moꝝ multitudinē. Sed ſicut videmꝰ multa q̄ p̄dixit
cōtigiſſe: ita timendū ne ꝯtingāt q̄ adhuc nō videmꝰ:
videlicet terre deſtructio ꝑ aliq̄s extraneas nationes.
Quia p̄teritoꝝ exhibitio teſte btō Gregorio eſt futuro
rū certitudo. ¶ Scdo deberēt iudices apd̄ iuſticiā chri
ſtianorū plꝰ punire pena corꝑali adulteros cū maiori
diligētia q̄ꝫ faciūt. Hoc oſtendā tripl'r. Primo exēplo
antiquoꝝ ſaracenoꝝ. Secūdo exēplo miraculoꝝ. Ter
tio exēplo legū oīm nationū. Pro p̄mo adduco illud Exēm
qd̄ narrat Helināđꝰ ⁊ recitat̄ tertia ꝑte ſpeculi hiſto-
rialis. Quō tp̄e Cōſtātini q̄rti ſctūs Bonifacius ma
guntinꝰ ep̄s regē anglie Ethervalduȝ de luxuria ſiue
adulterio rep̄hendit in hunc modū. Memorare inq̄t 8
q̄ȝ turpe ſit vt tu q̄ domino dei dn̄aris ad iniuriā eius: ſi
cut libidinoſus ſeruꝰ. In antiq̄ nāq̄ȝ ſaxonia vbi nul-
la eſt chriſti cognitio: ſi virgo in domo paterna: vl' ma
ritata ſub ꝯiuge fuerit adulterata: manu ꝓpria ſtrāgu
latā cremāt: ⁊ ſuꝑ foſſam ſepulture corruptorē ſuſpen-
dunt: aut cingulo tenꝰ veſtib; abſciſis flagellant caſte
matrone: ⁊ cultellis pūgūt: ⁊ de villa in villā miſſi no-
ue occurrūt flagellātes: donec interiāt. Reduc etiā ad
memoriā quoniaȝ q̄dam infideles ſuꝑuiuere maritis
nolūt: ſꝫ ſe cremāt. Quomō etiā p̄deceſſores tui ſubita
morte ꝓpter huiuſmodi culpas mortui ſunt: ⁊ a demo
ne vexati ſunt. Hec ille. Ex q̄ apd̄ ſaracenos tātū dete
ſtabat̄ ⁊ ita dure puniebat̄ adulterium: a fortiori rōne
apd̄ chr̄ianos. Secūdo idē oſtēdit̄ exēplo miracl'i. In
vita em̄ ſcti Gangolphi q̄ venerat̄ in burgūdia legit̄
Qꝛ cū eſſet hō vxoratꝰ ⁊ ſemel cū vxore quā de adulte Exēm
rio ſuſpectā habuit: iuxta fontē ſederet: vxori aiebat: ſi 9
innocens es a culpa adulterij: pone manū tuā in fonte
iſto. Et ſi innocēs ſis: veritatē oſtēdat deꝰ. Qd̄ cum fe
ciſſet: manꝰ in fonte remāſit a brachio diuiſa. In q̄ fa-
cto oſtēdit deꝰ q̄ꝫtū iſtud viciū deteſtet̄ qui tā pulchro
illd̄ punit miraculo ⁊ corrigit. Sed ſi ſic puniret om̄ia
adulteria mō: eſſet magna chariſtia panni: ꝓpt̄ defectū
filatricū: qꝛ adulterijs repleta eſt terra. Jere. xxiij. Ter
tio idē ptꝫ exēplo legū oīm gentiuȝ. In lege em̄ ſarace- 10
noꝝ videlicet in Alcorano machometi ꝓhibet̄ adulte
riū: intantū: ꝙ adultera p̄cipit̄ occidi vel in carcere ꝑ-
petuo retrudi. In lege etiā dei ⁊ in lege iudeoꝝ Deut̄.
xxij. habet̄ ſic. Si dormierit vir cū vxore alteriꝰ: vter-
q̄ȝ morieт̄: id eſt adulter ⁊ adultera: ⁊ auferes malū de
iſrael ſicut ptꝫ Ser. vij. z. Itē lex mundi lex ciuilis ad-
ulteriū punit pena capitis. ff. de adul. li. x. l. Lex iulia.
Et. C. de adul. li. ix. l. Graccꝰ. Alie gētes legē ſuaȝ ob-
ſeruāt in hoc. Sicut ptꝫ expreſſe de Judeis iudicātib;
Suſannā. In libro Danielis. Sicut ptꝫ etiā de mulie
re in adulterio dep̄henſa in euāgelio quam ad hoc du-
xerunt vt iudicaret̄. Sꝫ heu illd̄ qd̄ tot leges ita dete-
ſtant̄ ⁊ ita acriter puniūt: chriſtiani legē chriſti ſolo no-
mine habētes ita cōmuniter inter ſe regnare ꝑmittūt:
ac ſi pctm̄ non eſſet. Adulteri em̄ ⁊ fornicatores ſemꝑ
ſimul ſtare ⁊ ad infernū ire poſſunt: ꝓ parua pecunia
data citatorib; vl' iudicib; eccl'iaſticis. qui cū illis pari

11 pena puniēdi ſunt. Ubi viſum eſt ꝙ ꝓphete ⁊ iudices
legis chriſti: citarēt vl' corrigerēt aliquē potētē fornicato
rem vel adulterū: cū tñ ſint in hoc magis defectiui: ꝗ̄
paupes ⁊ mediocres. Et tñ in lege iudeoꝝ Nathan ꝓ
pheta Dauid regē potētiſſimū adulterātē ita dure re
prehēdit: ꝙ ex vbis ꝓprijs ſententiauit eum dignū eſſe
morte: ſicut ptꝫ. ij. Re. xij. Ubi ſic loquit̄ deꝰ ꝑ os na
tā ꝓphete ad regē adulteꝝ eo inqt ꝙ deſpexeris me ⁊ tu
leris vxorem Urie Ethei, vt eſſet vxor tua. Hec dicit
dñs. Ecce ego ſuſcitabo ſup te malū d̄ domo tua: ⁊ tol
lā vxores tuas in oculis tuis: ⁊ dabo ꝓximo tuo ⁊ dor
miet cū vxoribꝫ tuis in oculis ſolis huiꝰ. Tu aūt feci
ſti abſcōdite: ego vero faciā verbū iſtd̄ in ꝓſpectu oīs
12 iſrael ⁊ in ꝓſpectu ſolis. Ex iſta autoritate ptꝫ tertiū vi
delicet ꝙ licet adulteri penā euadāt tpalē tñ incorrigi
biles nullo mō penaꝫ euadent eternā: ꝗ a deo infliget̄
qui ſe ꝑmittit punituꝝ eſſe adulteꝝ in ꝓſpectu oīs iſrl'
Et hoc oſtēdi pōt hyſtorijs vt ꝑ ea facta ꝗ̄ fecit iā deus
ꝑpendat̄ quid ſilibꝫ facturꝰ ſit. Et primo hyſtoria quā
Exm narrat Helynandꝰ ꝗ̄ſi ſic ptꝫ Ser. xv. 8. De qdā car
bonario ꝗ ſingulis noctibꝫ iuxta puteū vidit eq̄tē ter
ribilē fortiter ſequentē mulierem ꝗ capta: eā fruſtatim
diminuit gladio: ⁊ in puteū ignis ꝓiecit: ꝗ cū h̄ ſepius
vidiſſet: cuidā bone vite viro hoc indicauit: ꝗ confeſ
ſus cū carbonario de nocte vigilās: ⁊ idē videns: eos
piurauit: ille vō reſpōdit: hec alteriꝰ vxor erat cū ꝗ pec
caui: ⁊ ideo ſic mō ſimul torq̄mur. Quō ḡ ceci ſunt ꝗ
credunt ꝙ deus acriter non puniet adulteriū. Ex ꝗ tot
Exm mala vt predictū eſt ſupra. iiij. ꝑueniūt. Idē oſtēditur
ꝑ hoc qd̄ legit̄ in vita ſancti Germani ꝗ̄ſi ſic: h̄ cū eſſet
rogatꝰ interficere quendā horribilē ſerpentē qui pue
ros occidit: ⁊ regionē vaſtauit: ⁊ eū inuenire nō poſſet
13 oſteſum fuit ei ꝑ angelū qd̄ fuit in ſepulchro cuiuſdaꝫ
frāgentis matrimoniū ſuū: ⁊ ꝙ ꝓpter enormitatē illiꝰ
peccati: illd̄ corpꝰ ſibi tradebat̄ deuorandū. Ex ꝗ cor
pus ſic tradebat̄ ſerpentibꝫ: preſumendū eſt ꝙ aīa ma
le torqueret̄ a demonibꝫ: qr in vtroqꝫ deliqt: ⁊ ſm̄ mē
Exm ſurā delicti erit ⁊ plagaꝝ modꝰ Deut. xxv. Ad idē cō
tigiſſe dicit̄ ꝙ quedā ꝑterq̄ꝫ de viro ſuo duos habuit fi
lios: filiꝰ vō eius legittimꝰ factꝰ eſt ſacerdos ꝗ freq̄nē
ter ꝓ ipā lachrymis orans ⁊ celebrās qr ſciuit ipām in
14 pctīs vixiſſe. Huic ḡ ſemel ſolito in ecclīa ꝓ ipā orāti:
apparuit nubes tenebroſa: ꝗ totā obſcurauit eccliāꝫ: in
ꝗ apparuit mulier teterrima a duobꝫ detēta ⁊ ligata: de
cuiꝰ capite tanq̄ꝫ capilli videbant̄ depēdere ſerpentes
igniti: labiaqꝫ eiꝰ ⁊ linguā bufo rodebat horribilit': vbe
ribꝫ eiꝰ duo ſerpētes eā ſugebāt ⁊ pellē ſuā poſt ſe tra
xit: ꝗ adiurata dixit ſe eſſe mr̄em eiꝰ. Et ſerpētes dixit
ſe hr̄e ī capite: qr ibi luxurioſe ⁊ curioſe ornabat: vt ab
alijs amaret̄: ⁊ bufonē in labijs ꝓpter oſcula ⁊ adulte
ria colloq̄a: duos ſerpentes ꝓpter duos ſpurios: ꝗs ex
his lactauit vberibꝫ: duos demones: ꝓpt̄ duos adul
teros. Et ꝙ ſic pellem poſt ſe traxit: qr ſic veſtes poſt ſe
trahere ſolebat ad ſupbiā. Et ſic ꝑ oīa ptꝫ ꝙ iuſta ſunt
iudicia eiꝰ qui iudicat de meretrice magna Apoc. xix.
A. xviij. Nota. M. iiij. per totum.

Aduerſitas ē duplex. Una
intrinſeca ſeu ſpūal': alia extrinſeca ſeu corpal'
Pria eſt piculoſa: ſecunda fructuoſa. Primā debemꝰ ti
mere: in ſecūda ſpare. Pria deijcit ⁊ fallit ſequētē: ſecū
da purgat ⁊ pficit patiēter ſuſtinētē. Pria ꝯſiſtit ī ten
tatiōe carnis mūdi ⁊ demōis. Secunda cōſiſtit in tri
bulatiōe peſtilētie famis frigoris ⁊ laboris ⁊ pſecutio
ne tyrannoꝝ.
Ar. j. ¶ Pria eſt infirmitas ſubtilior ⁊ ideo incurabilior: qr
ibi inimicꝰ pſonā oſtēdit amici ⁊ allicit ⁊ ducit. Caro 1
ꝑ modū delectabilis. Mundꝰ ꝑ modū ꝯcupiſcibilis.
Diabolꝰ ꝑ modū iuſticie ⁊ iraſcibilis ⁊ hmōi: qr oīm
iraſcēti videt̄ ira ſua iuſta. Sꝫ in oībꝫ iſtis diabolus ſe
immiſcet ⁊ oībꝫ iſtis vijs ⁊ modis aduerſarius nr̄ dia
bolꝰ tanq̄ꝫ leo rugiēs circuit querēs p̄dā quā deuoret
cui reſiſtite fortes in fide. j. pe. v. Et ſane dicit reſiſtite:
qr eſt de hoīe in vita iſta ſicut de illo qui eſt inter duas 2
partes litigantiū: ſicut ptꝫ Ser. xxx. 4. Quaꝝ vna cōti
net amicos volētes eū eripe ⁊ ad ſalutem ducere. Alia
ꝯtinet inimicos volētes eū ad pditionē ducere. Si vi
det amicos vincere ⁊ eū ſecū ducere: gaudet. Si videt
inimicos vincere ⁊ eū eos ſeq̄: dolet: ⁊ ne ſic doleat: in
bello fortiter cū amicis inimicis reſiſtit. Sic q̄libet no
ſtrū poſitꝰ inter amicos ex vna parte: deū angelū bo
nū ⁊ rōnem ꝗ nitunt̄ nos ad ſalutē ducere. Sꝫ ex alia
pte ſunt inimici p̄dicti: inter ꝗs eſt ꝯtinua aduerſitas:
qr caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄ ⁊c. Gal'. v. Si ſic po
ſitꝰ videat amicoꝝ partē preualere ꝙ ex operibꝫ maxi
me cognoſcere pōt: gaudeat in dño. Si vō videat ſe
ab inimicis adduci: doleat ⁊ fortiſſime reſiſtat: qr ini
micꝰ ſuus fortiſſimꝰ ⁊ ſupbiſſimꝰ eſt quia aduerſat̄ ⁊
extollit̄ ſupra oīne qd̄ dicit̄ deꝰ aūt qd̄ colit̄. ij. Theſſ.
ij. nota. C. ij. 2.
¶ Secūda eſt fructifera ꝓpt̄ tria. Prīo qr radices arbo Ar. ij.
ris vite nr̄e fortit̄ firmat vt fructū afferat vberiorē: vñ
Sene. li. d̄ ꝓuidētia. Nō eſt fortis arbor: niſi in quā fre
quēs vētꝰ incurrat. Ipa eīm vexatiōe radices celſiꝰ fi 3
git: ſic in curſu ventoꝝ altiꝰ aſcēdit: ita iā eleuata q̄̄to
plꝰ eleuat̄: tāto plures ⁊ vehemētiores vētoꝝ ſuſtinet
inſultꝰ. Sic hō q̄nto maior ⁊ melior: tāto plures ſuſti
net aduerſitates. Et ponit exemplū btūs Gregoriꝰ li.
xxiij. mora. Et ponit etiā in canone. vj. q. j. Oues: ver
ba btī Gregorij ſunt iſta. Sic inqt eſt ꝑfectꝰ hoīm: ſic
īcremēta ꝓſpicimꝰ arborū ꝗ eīm arbor altiꝰ ſurrexerit:
eo vētoꝝ vim vehemētiꝰ ſentit: qr ꝗ plꝰ q̄ſqꝫ in bona Arbor
opatiōe attollit̄: eo amplior ab ore laudātiū flatu fati
gat̄. Sꝫ ne īmoderatis laudibꝫ eruamur plerūqꝫ nūc
ro rectoris nr̄i moderamine etiā detractionibꝫ lacera
ri ꝑmittimur. Uox adulātis eleuat lingua detrahentis
hūiliet. Quia ⁊ ſepe arbor ꝗ nimio vēti īpulſu ita im
pellit̄ vt pene iā erui poſſe videat̄: alteriꝰ e diuerſo ve
nientis flatu erigit̄ ⁊ ꝗ ex hac pte inflectionē ptulit: ab
alia ad ſtatum redit: hinc ⁊ arbor illa in alto radicata:
quaſi inter aduerſantes vētos īflexibilis ſtetit. Sicut
apl's cū dicebat ꝑ gl'iam ⁊ ignobilitatē ꝑ infamiā ⁊ bo
nā famā. Sic etiā fuit radicata arbor illa de qua dixit
mulier ſapiens. ij. Re. xiiij. Sicut inquit angelꝰ dñi:
ſic eſt dominꝰ meus rex: vt nec benedictiōe nec maledi
ctione moueat̄. Nota. A. xx. 10. Et. D. vj. 31. ⁊. T. v.
72. Secūdo quia arborē vite noſtre a nociuis ⁊ ſuper
fluis impedimētis purgat. Uñ btūs Gregoriꝰ in re
giſtro. Facilis erit conſulatio ſi inter flagella que pati 4
mur: ꝗ fecimꝰ delicta ad memoriā reuocemꝰ: atqꝫ hec
iam nō flagella ſed dona eſſe ꝓſpicimꝰ quādo ⁊ ſi qua
carnis delectatiōe peccamꝰ carnis dolore purgamur.
Nota. D. xij. 38. Tertio qr fructiferā oſtēdit. Sic eīm
exiſtētes circa arborē mediāte vētoꝝ īpulſu cognoſcūt
q̄lē faciūt fructū. Ita aduerſitas cognoſcere facit q̄lis
fructꝰ ſit in hoīe: patiētie vel impatiētie ſapiētie ⁊ inſi
pietie. Uñ btūs Gregoriꝰ in dia. Qualis apd̄ ſe q̄ſqꝫ 5
lateat illata ꝯtumelia ꝓbat. Idē in regiſtro li. iij. ante
finē. Artē inqt gubernandi mare tranq̄llū nō oſtēdit
niſi obſequētis venti aliqd̄ aduerſum occurrat: ꝗ ani
mus ꝓbat. Et in hoc mari huiꝰ mundi aduerſitas eſt
q̄ſi ancora mētis: ne nimis ꝓſperitate eleuet̄. In mari

em̄ huiꝰ mūdi nauē nr̄am ꝓſperitas frequēter pericu-
loſe eleuaret ⁊ ſubmergeret: niſi aduerſitatꝭ ancora ſb-
ſiſteret. Vn̄ btūs Gregoriꝰ li.iij. regiſtri ante finem.
Nec eleuari ꝓſperis nec frāgi aduerſis debemꝰ: vt hu
miliati diſcamꝰ q̇cq̇d deliquimꝰ: ⁊ exaltati aduerſita-
tis memoriā q̄ſi hūilitatis ancorā in mente teneamus.
6 Adhuc inter vndas aduerſitatū huiꝰ maris duo alia
requirunt̄: videlicet ſapiens gubernator ⁊ lumē. Pri-
mū patet qꝛ in om̄i aduerſitate ⁊ maxime mortis indi-
gemꝰ auxiliatore: ğ talis debet ꝓuideri ⁊ q̄ri in ꝓſperi
tate qꝛ dicit Augꝰ. in ſermone: ꝙ nō facile inueniunt̄
in aduerſitate p̄ſidia: q̄ nō ſunt in pace q̄ſita: quis em̄
tunc copulabit̄ ei: q̇ nō fuerit p̄us ſocietate ꝯiūctꝰ? Se
cūdo lumē. Vn̄ naute habēt aliqd̄ corpꝰ lucidū vl' lu
men in vaſe abſconditū: vt ꝑ illud acū ſuā videāt: ⁊ ꝑ
hoc ſitū vidēdo periculū euadāt. Sic ille virgines ſa-
piētiſſime Matth.xxv. Qui habuerūt lumen in lāpa-
dibꝫ ſuis: periculū maxime aduerſititatis euaſerunt in
morte. Sic Gedeon ⁊ ſocij ſui. Judi.vij. ī aduerſitate
inimicoꝝ vicerūt: qꝛ habuerūt lumē in lagenis: quibꝫ
fractis: lumē clare apparuit qd̄ ante minime apparuit.
Sic qui habent lumen gr̄e infra lagenas corpoꝝ: cor-
poribꝫ aduerſitate fatigatis: lumē patiētie appet: plꝰ
7 q̄ꝫ ante apparuit. Siquidē lumē lāpadū plus de nocte
q̄ꝫ de die apparet. Sic fractꝭ corpibꝫ in morte: aīa lumi
noſa ꝑ gr̄aꝫ oēs inimicos de quibꝫ in pſ̄.xvj. Inimici
mei aīam meā circūdederunt. Et alibi aperuerūt ſuꝑ
me os ſuū: ſicut leo paratꝰ ad p̄dā vincit ⁊ fugat: qꝛ nō
timebit cū loquit̄ inimicis ſuis in porta In pſ̄. cxxvj.
Arbor vt predictū eſt radicata ⁊ purgata ⁊ oſtēſa ⁊ na
uis ſic ligata ſic gubernata ſic illūinata: nō timebit ad
uerſitates p̄imas vel ſecūdas: qꝛ q̄ſſare ⁊ mouere poſ-
ſunt: ſed nō ꝑdere. Vn̄ Sene. li. de Prouidētia. Sicut
inq̇t fontes ⁊ amnes nō immutāt ſaporē maris: ſed in
ſuū ſaporē eos trahit: ita nec aduerſitates q̄ ſunt quaſi
8 aque in pſ̄.lxviij. Intrauerūt aque ⁊c̄. animum iuſti
nō immutant: ſꝫ in ſuū ſaporē eos trahit: ⁊ ibi ꝓbat̄ ſi-
cut pugil in pugna cū forti aduerſario. Vn̄ Sene. in
li. de ꝯſtantia ſapiētis. Quō inquit quorundā lapidū
Adamas inexpugnabilis duricia eſt: nec em̄ ſecari adamas: nec
cedi pōt: ſed oīa incurrētia retūdit: ⁊ queadmodū ſco-
puli in altū ꝓiecti mare frangūt nec vlla ſeuicie veſti-
gia oſtentāt: ⁊ queādmodū quedā ꝯſumi flamma nō
poſſunt: ſic animꝰ ſapiētis ſolidꝰ eſt. Idē li.iij. de ira.
Sicut tela a duro reſiliūt ⁊ cū dolore feriētis ſolida ꝑ-
9 cutiunt: ita q̇ aduerſat̄ iuſto plus ſeip̄m ledit. Ad ideꝫ
Criſoſto. Homel.xxiiij. Ligās ignē in veſtimēto ſuo
veſtimentū ꝯſumit: ſic qui inſidiat̄ virtuoſis ⁊ q̇ ada-
mantē ꝑcutit: ip̄e eſt qui percutit̄: ⁊ qui contra ſtimu-
los calcitrat: ipſe eſt qui ſtimulat̄: ſic qui inſidiat̄ vir-
tuoſis: periclitat̄. Nota. N.iiij.3. Exquo aduerſita-
tes ſunt tā vtiles paciēter ſuſtinentibꝰ ⁊ vincentibꝫ vt
ptꝫ ex p̄dictis: cōcludit̄: ꝙ nō eſt ꝯtra aduerſarios q̇ſ-
cunq̄ꝫ murmurādū: ſꝫ magis eſt eis regratiandū ⁊ cō-
ſentiendū. Juxta illd̄ Matth.v. Eſto ꝯſentiēs aduer-
ſario tuo cito: dū es cū eo in via: ꝙ dicit cito eſt contra
eos qui vſq̄ꝫ ad mortē murmurāt ⁊ odiū retinent: cito
ğ eſt ꝯſentiendū: ꝓpter illd̄ qd̄ ſequit̄: ne forte tradat te
aduerſariꝰ iudici: ⁊ iudex tradat te miniſtro: ⁊ in car-
cerē mittaris: ⁊ quibuſdā interpoſitis addit. Et quicū
q̄ꝫ angariauerit te mille paſſus: vade cū eo ⁊ alia duo.
quere de iſta materia in libro Auguſtini de verbis do-
mini. Nota infra.c. de ꝑcuſſione. Nota. D.ix.25. cū
duobꝫ ſequentibꝫ.

A.xix. **AMbula corā me. et eſto**

perfectus. Gen̄.xvij. Iſta ammonitio fctā Abrae nos
omnes includit: quibꝫ ad hoc vt ammonitio opere im
pleat̄: tria ſunt attendēda. Via modꝰ ⁊ terminꝰ. Via
ambulātiū eſt triplex. Cōſilioꝝ mādatoꝝ ⁊ deſiderioꝝ
Prima eſt ꝑfectoꝝ. Secūda bonoꝝ. Tertia dānatorū
ſeu ꝑuerſoꝝ. In primo ambulāt pauci: in ſecūda plu-
res: in tertia plurimi. Primi ambulāt ꝑ ſemitā: ſecūdi
ꝑ viā: tertij ꝑ viā deuiā erroris ſui. Circa illos tres p̄-
mo oſtēdet̄ q̄ ſūt ſemite ꝑfectoꝝ. Secūdo q̇s ambulā-
di modus. Tertio q̇s terminꝰ. Quarto q̄ vie bonorū.
Quinto quis modꝰ. Sexto q̇s terminꝰ. Septimo que
ſit via ꝑuerſoꝝ. Octauo modꝰ. Nono terminꝰ.
¶ Primo dico ambulant. Primo ꝑ ſemitā voluntarie Ar.j.
pauꝑtatis: iuxta lōgiorē viā diuitiaꝝ. Citius em̄ ⁊ fa- 1
ciliꝰ vadit non onuſtus: ⁊ minꝰ impedit̄ in ꝑſequen-
do diabolū: qꝛ qui volunt diuites fieri incidunt in la-
queū ⁊c̄. Et qui cōfidit in diuitijs corruet. Prouer.xj.
Ideo iudas p̄cepit ſuis ne ſpolijs inſiſterent: cū Gor-
giā ꝑſequi deberēt. Primo mach.iiij. Faciliꝰ etiā ⁊ ci-
tius tranſit ꝑ viā artā in termino mortis non oneratꝰ
⁊ ſpecialiter male acq̇ſitis: qꝛ faciliꝰ eſt camelū tranſi-
re ⁊c̄. Sic ğ onuſti dicere poſſunt illd̄ Job.xix. Semi
tā meā circūſepſit ⁊ trāſire non poſſum. ¶ Secūdo ꝑ 2
ſemitā lete obediētie. Juxta viā ꝓprie volūtatis. Per
iſtā ſemitā itur ſecur[illegible]: ſicut qui vadit in tutela ⁊ prote
ctione ⁊ defenſione principis tꝑe guerre. Et ſicut ha-
bens bonū ductorē ignota via eū gaudēs ſequit̄. Sic
ſubditꝰ prelatū dicēdo illd̄ Mich.iiij. docebit nos de
vijs ſuis ⁊ ibimꝰ in ſemitis eiꝰ. ¶ Tertio ꝑ ſemiā cō- 3
tinētie ⁊ caſtitatis: iuxta viam matrimonij itur citiꝰ et
mundiꝰ ſicut peregrinꝰ non inueniēs qd̄ delectat per
viā: plus ad patriā feſtinat: ⁊ ſicut vadens ꝑ ſemitam
mundā cū minori ſollicitudine ⁊ dolore ambulat: ſic q̇
ambulat ꝑ ſemitā caſtitatis de qua Eſa.xxxv. Et erit
tibi ſemita ⁊ via ſancta vocabit̄: qꝛ teſte Paulo virgo
cogitat q̄ dei ſunt: vt ſic ſit ſancta mēte ⁊ corꝑe: ꝑ iſtas
ſemitas multi ꝓmittūt ſe velle ambulare dicētes. Am
bulabimꝰ in ſemitis eiꝰ ⁊c̄. Eſa.ij. Sed oꝑa videant: 4
an in illis naturā ſequant̄ luminis ſolaris: ⁊ ꝑ hoc ex-
perimentū cognoſcere poterūt an ꝓmiſſum impleant
in oꝑe: qꝛ Prouer.iiij. ſcribit̄. Juſtoꝝ ſemita quaſi lux
ſplendēs ꝓcedit: ⁊ creſcit vſq̄ꝫ ad perfectā diē. In quo
notat̄ ſecundū ſcꝫ modꝰ ambulandi ꝑfectoꝝ in hoc ꝙ
dicit quaſi lux: ſupple cādele: non lune non ignis: ſed
ſolis. Non lune dico: ꝓpter tres cōditiōes. Primo qꝛ Tres cō-
luna cū ſit ſolum in ſuꝑficie luminoſa: alijs lucet in ſe ditiones
in ꝓfundo interiꝰ tenebroſa exiſtens. Eſa.xiij. Luna lune.
non ſplēdebit in lumīe ſuo. Viri autē perfecti ecōtra.
Et lucent in ſe interiꝰ per bonā vitam ⁊ ſplendēt exte-
rius per bonā famam. Secūdo: quia luna cum fuerit
plena ſtatim decreſcit. Ita ſtulti intelligētes ſe habere
aliquam ꝑfectionem: per ſuperbiā decreſcunt. Et ſic
ſuperbia bonis operibꝫ inſidiat̄ vt periant. Auguſti-
nus in regula. Tertio luna in ſtatu ſuo eſt inſtabilis
in vno minime ꝑſeuerās. Sic ſtultꝰ vt luna mutatur.
Eccclīaſtici.xxvij. Sed ꝑfecti creſcūt vſq̄ꝫ ad ꝑfectum
diem. Prouer.iiij. Nec ſunt quaſi lux candele q̄ alios 5
illuminādo ſeip̄am ꝯſumit: ſic de bonis operibꝫ ſuꝑ-
bientes. Sed ſunt ſicut lux celeſtis que ſuꝑ feda macu
lam nō ꝯtrahit: ſic nec caſti ⁊ perfecti. Secūdo nō va-
dit ꝑ lineā tortā ſed per rectā ⁊ breuiorē: ſic pauꝑes q̇
paupertate incipiūt ⁊ termināt ⁊ mediant. Et per con
ſequens vadunt ad modū luminis: per lineam rectā:
cuius mediū non exit ab extremis. Tertio lux cito mo
uetur: ſic perfectus obediēs neſcit moram: mandatum
non ꝓcraſtinat: ſm̄ Bern. Non q̄rit ambages. Sed

dicit: Pater fiat voluntas tua ⁊ dirige me in ſemita re
cta in pſ. xxvj. Quarto in luce minima videtur: ſic in
ꝯſcientijs eoꝝ ⁊c. Quinto ſol a tpe quo orit̃ non redit:
nec reuertit̃ donec occidat: ſic nec pfecti donec moriant̃
Ideo de ſanctꝭ aīalibus dicit̃ Ezech. j. ꝙ non reuerte-
6 bant̃ cū incederet. Sic ḡ iuſtoꝝ ſemen quaſi lux. Seq̄-
tur. Creſcit nō ſic qḋ ſeminat̃ in terra arida ⁊ maledi-
cta: que licet recipiat ſemina diuerſaꝝ gratiaꝝ ⁊ oīa an
nulat ⁊ ꝯſumit: ⁊ aq̄s oēs exhaurit nō ſic irrigua ⁊ hu
mida. Heſter. x. Fons paruus creuit in fluuiū: ⁊ in lu
cē ſolēq̧ ꝯuerſus eſt ⁊ in aq̄s plurimas redūdauit. Sꝫ
ſicut oculis tenebris aſſuetis grauis eſt in p̄ncipio lux
ſolis: Ita mundialib᷒ graue eſt in p̄ncipio pedes affe-
ctionū ⁊ vite ponere in iſtis ſemitis luminoſis. Sꝫ de
lectabile erit in ꝓgreſſu ⁊ ſecurū. Et exēplū eſt bonum
ad hoc deponēte pedes in aq̄ frigida in eſtate in princi
pio grauat̃. Idē ptꝫ de trāſeūte de centro rote ad circū
ferentiā inter duo ligna: in p̄ncipio artat̃: ſꝫ cōtinue in
ꝓgreſſu via fit largior. Sic p̄dicte ſemite dei qui volē
tib᷒ p eas ire. Prouer. iiij. Promittit dicēs ducā te p ſe
mitas equitatꝭ: quas cū ingreſſus fueris: nō artabunt̃
greſſus tui.
Ar. iij. ¶ Termin᷒ vo iſtaꝝ ſemitaꝝ eſt vita eterna: q2 qui ſe-
quit̃ me euntē p p̄dictas ſemitas: nō ambulat in tene-
bris ſꝫ habebit lumē vite dicit dn̄s Ioh. viij.
Ar. iiij. ¶ Secūdi ſcꝫ boni ambulāt. Primo p viā mādatoꝝ:
q2 hec eſt charitas: vt ambulemus ſm̄ mādata ei᷒. ij.
Ioā. c. vnico. Secūdo: p viam aliaꝝ virtutū. Primo p
viā pacis fugiēdo irā odiū appetitum vindicte brigas
diſcordias: ſicut peregrin᷒ mercator: vel viator q̄cūq̧
fugit vias guerraꝝ Mal. ij. In pace ⁊ ī eq̄tate ambu-
lauit mecū. Secūdo p viā veritatis: fugiēdo piuria lo
q̄citates mēdacia detractiōes ⁊ hmōi. Quia maiorem
hoꝝ nō habeo grām: q̄ꝫ vt audiam filios meos ī veri-
7 tate ambulare. iij. Io. c. vnico. Tertio p viam iuſticie:
reddēdo cuilibet qḋ ſuū eſt: ſicut patebit infra. c. de iu
ſticia: ſupiori reuerentiā: eq̄li amicitiā: inferiori guber-
nationem: iſte ſunt vie recte Oſee. xiiij. Recte vie do-
mini: iuſti ambulāt in eis: ergo in vijs iuſticie ambu-
la. Prouer. viij.
Ar. v. ¶ Modus vo iſti᷒ ſpūalis ambulatiōis accipit̃ p ſili-
8 tudinē ambulantiū corpalit̃ cui mō ſatꝭ neceſſariū eſt
ꝙ ambulet de die ſeu de lumine. Sic in ꝓpoſito ad pa
triā glīe neceſſariū eſt lumē fidei ⁊ doctrine. ij. Cor. v.
Ambulam᷒ p fidē: q2 ſicut ambulās in tenebris: faci-
liter a ſeductore qui ſe fingit ductorē ſeducit̃: ⁊ in oīni
puteo ⁊ fouea faciliter cadit. Sic ambulātes ſine lumi
ne fidei ⁊ doctrine: ſortilegis ⁊ incātatricib᷒ ⁊ poti᷒ ſe-
ductorib᷒ q̄ꝫ ductorib᷒ credunt. Secūdo in oīni fouea
peccati faciliter cadit: q2 ideo in pctm̄ cadere nō vetat:
q2 penā non credit eternā. Ideo q̧ neſcierunt neq̧ in-
tellexerūt in tenebris ambulāt ī pſ. lxxxj. Sed ſi quis
ambulauerit in die ſcꝫ fidei nō offendit. Ioh. xj. Quia
9 lumē hui᷒ mūdi videt. ¶ Secundo ꝙ ambulet in bo-
na ſocietate: ad modū illoꝝ in Italia in terris guerraꝝ
q̄ expectāt ſocietatē vt vadant in numeroſa multitudi-
ne: ⁊ ad modū mercatoꝝ qui volūt eſſe multi in ſocie-
tate: vt ſi vn᷒ lucret̃ oēs lucrent̃. Et ſi vn᷒ pdat oēs
ſuccurrāt ſic ambulāt qui deū diligunt ⁊ ꝓximū ſicut
patebit infra in. c. de dilectiōe. Ambulate ḡ in dilectōe
Ephe. v. Quia ve ſoli: qui ſcꝫ nec ambulat cū deo vel
ꝓximo p dilectionē ⁊ iō cū cecciderit: nō hꝫ ſubleuantē
ſe. ¶ Tertio corā dn̄o ſctō ⁊ mūdo: ambulādū eſt mū-
do corde ⁊ corpe: q2 q̄ cū mulierib᷒ nō ſunt coinq̄nati:
ambulāt cū deo in albis: q2 ip̄e dicit ambulans in via
imaculata: h mihi miniſtrabit In pſ. c. ¶ Quarto ſo-
brie p tpantiā. Ambulātib᷒ aliq̄n dat̃ pot᷒ vt ſoporati
occidant̃ ⁊ ſpolient̃: ſic ebrioſis. Spū ḡ ambulate: ⁊ de
ſideria carnis nolite pficē. Gal. v. ¶ Quito ambulādū 10
ē cū viatico oōis elemoſynaꝝ ⁊ ſpālit̃ corpis chri. iij.
Re. xix. Ambulauit ī fortitudīe cibi illi᷒ vſq̧ ad mōtē
dei. ¶ Sexto prudēt̃ fugiēdo diaboli minas et ꝓmiſſa
⁊ miniſtroꝝ ei᷒: q̄ nitūt̃ hoīeꝫ vl minis vl ꝓmiſſis vl
blādicijs vl munerib᷒ d via dei educē: ſic latro pegri-
nū ad nem᷒ ad ſocios vt ſpoliet̃ vl occidat̃. Videte ḡ
quō caute ambuletꝭ. Ephe. v. Et ſi vis ſcire quō ꝗ p-
ficē poterꝭ: audi deū Prouer. ix. Relinq̄te iſantiā ⁊ ve
nite ⁊ ambulate p vias prudētie. ¶ Septio velocit̃: ſic
pegrin᷒ vl viator q̄n nox appropinq̄t ſic ī ꝓpoſito: nō
expectādo q̄drageſimā vl ſenectutē vel nocte mortis.
Ambulate dū lucē habetꝭ Ioh. xij. Quia illi q̄ nimis
expectāt: ſtulti ī tenebrꝭ ambulant. Eccs. ij. Fili mi ne
ambules cū eis. Prouerb. j. Rō: q2 ad iudicꝭ tribunal
ambulas. ḡ nō eſt ſecuꝝ ambulare cū latronib᷒: ne ſo-
cietate ſuſpēdarꝭ ḡ ne ambules cū eis. ¶ Octauo. Sim 11
plicit̃ n̄ fraudulent̃ nec adulatorie: claudicādo ex vtra
q̧ pte veritatꝭ ⁊ falſitatꝭ: q2 via dei ita arta eſt: ꝙ talꝭ ce
dere p eā nō pōt: ſꝫ q̄ ambulat ſimplr̄: ambulat ꝯfidē-
ter. Prouer. x. ¶ Nono pſeuerāter: ne interrūpat̃ via
p pctm̄: ne ex viā dei inueniarꝭ: pegrin᷒ eīn q̄ vadit q̄-
draginta miliaria ⁊ redit cētū: ſic nū q̧ bonā pegrina-
tionē pficiet. Sic q̄ vadit v̄ſus celū: p q̄draginta dies
ī q̄drageſima: ⁊ p totū annū v̄ſus iſernū retrocedēdo:
ſic cācer. Dicat ḡ qḋ dr Ioh. xvj. Semitā p quā nō re 12
uertar ambulo Eſa. xl. Ambulabūt ⁊ nō deficiēt.
¶ Termin᷒ iſtaꝝ viaꝝ eſt vita eterna: vt d q̄libet am- Ar. vj.
bulāte p vias iſtas verificet̃ illḋ Gen. v. Ambulauit
cū deo ⁊ nō apparuit: q2 tulit illū dn̄s. Nec ḡ via am-
bulate in ea neq̧ a dextris neq̧ a ſiniſtris.
¶ Tertij ſcꝫ pūerſi ambulāt via deſiderioꝝ. De quib᷒ Ar. vij.
epl̄a Iude. c. vnico veniūt illuſores ſm̄ deſideria ſua
ambulātes ī ipietatib᷒ ſuis aīales ſpūm nō habētes ⁊c.
Hi ambulant p viā tenebroſam inuidie penoſam ire:
ſpinoſam auaricie: lutoſam gule ⁊ luxurie: piculoſam
ſupbie ⁊ accidie. Et hi oēs ambulāt poſt carnē ⁊ ꝯcu
piſcētias ſuas. ij. pe. ij.
¶ Mod᷒ iſtoꝝ eſt ambulare velociter: q2 q̄t pctā ſuc- Ar. viij.
ceſſiue cōmittūt: q̄ſi in tot equis ad infernū feſtinant.
Vt q̄ſi equo gule laſſo ſuccedat luxuria: ⁊ ſic furtū et
homicidiū ⁊c. Et laſſo in vno officio minori: aliḋ ma-
ius acq̄rat: ⁊ q̄ſi laſciu᷒ in paruis diuitijs: maiores ac
q̄rat. Sic ḡ ambulāt feſtināter. Sed non ſecure: ⁊ ideo
eis ꝯtinget qḋ cōtigit cuidā nigromātico. De q̄ fert̃: ꝙ Exēſi
cū latro eſſet cautiſſimus: vincl'a carceres ⁊ oīa huiuſ-
modi mirabiliter euaſit. Hic ſemel capt᷒ ⁊ in carcere
cuiuſdā dn̄e detentus: que audiens tot mirabilia p eū
fieri: fecit eū adduci corā ſe: ⁊ queſiuit quō ea faciebat:
qui dixit ſe hr̄e vnū taxillū in quo erant tria puncta: ⁊
q̄n volo aliq̄d facere de latrocinijs ⁊ hmōi: ꝓijcio euꝫ
ter ⁊ ſi q̄dā dixit mihi vade ꝓijcio eū iteꝝ ⁊ ſi tūc dicit
mihi vade cito: ꝓijcio eū tertio ⁊ ſi tunc dicit mihi va-
de ſecure: vado audacter: ⁊ dn̄a: q̄re ḡ es tu mō capt᷒:
q̄re taxillis tuis nō ꝓiecisti: cui tunc ille: ꝓieci eū ſꝫ de
fecit mihi in tertio puncto. Et ſic p defectu illi᷒ pūcti
ſcꝫ ſecuritatis captus fuit ⁊ ſuſpēſus. Sic mali ad tp̄s
ambulāt ⁊ ꝓſperant̃ ⁊ q2 a ſecuritate deficiunt: in fine
inueniēt ꝙ ambulauerunt poſt vanitatē. Et vani fa-
cti ſunt Iere. ij.
¶ Termin᷒ iſtaꝝ viaꝝ ē mors eterna. De q̄ Phil. iij. Ar. ix.
Multi ambulāt quos ſepe dicebā vobis: nūc autē ⁊
flens dico inimicos crucis chriſti: quorum deus ven-
ter eſt: quoꝝ finis interit᷒ ⁊ gloria: in ꝯfuſione ipoꝝ:

q̄ terrena ſapiūt. Quib𝑧 g̃ videnť mō p̄dicte vie bone:
tunc in tormētis dicēt illud Sapiē. v. Ambulauim⁹
vias difficiles: de quib𝑧 vijs. j. Pe. iiij. Ambulauerūt
inquit in luxurijs deſiderijs vinolentijs comeſſationi
bus potatōib𝑧. Iſte vie videnť mō ſuaues ⁊ delecta-
biles. Sed in fine videbiť ɔ̄triū. Et hoc eſt qđ ſequiť
nūc autem obſtupeſcunt: admirantur blaſphemātes.

A. xx. AMoris. primo oſtendeť
diſtinctio. Secundo boni amoris ꝓprietates
Tertio mod⁹ quo deus eſt amand⁹. Quarto motiuū
quare eſt amand⁹. Quinto diſpoſitiuū quo eſt aman-
dus. Sexto experimentū quo ſcire pōt ſi ameť. Septi
mo q̄mō quis debeat ſeip̄m ⁊ ꝓximū amare. Octauo
boni amoris cōmodū. Nono mali amoris ɔditiōes.
Ar. j. ¶ Quantū ad primū. Amor in generali eſt duplex: q̄-
dā bon⁹: quidā mal⁹. Et eſt inter iſtos duplex differē-
tia vna: q2 bon⁹ incipit hic cū parua delectatiōe ⁊ du-
rat ſine fine cū maximo augmēto. Malus vo hic inci
1 pit cū breui delectatiōe: ⁊ finiť in odio eterno. Euiden
tia ad hoc eſt de hoc ꝙ videť aliq̄n ꝙ carnales amato-
res ceſſante motiuo amoris: magnū inter ſe odiū h̄nt:
g̃ maius odiū erit in inferno vbi oīa mala erūt in ſuis
extremis. i. peſſima inter illos: de q̄b𝑧 Sapiē. xv. Ma
lorꝫ amatores ⁊c̄. Nota. A. xxj. 26. Alia differētia: q2
2 bon⁹ amor aīam decorat / Mal⁹ difformat. Cuius rei
mod⁹ ⁊ cauſa accipiť a vbis: Dionyſij dicētis animā
eſſe ſpecularis nature. Sicut g̃ ſpeculum ad qđcūqꝫ ſe
vertēdo ſilitudinē ei⁹ recipit: ⁊ ſilitudo recepta in ſpe-
culo ip̄m q̄dāmodo ad ſilitudinē rei rep̄ſentate. Sic
amor alicui⁹ rei ſiue pulchre ſiue fede ɔcept⁹ in anima
aīam trahit ad ſuā ſilitudinē. Et ſicut intelligiť illđ di
ctū Dionyſij de celeſti ierarchia ꝙ videlicet amor eſt
aſſimilatiu⁹: ⁊ eſt exemplū de ferro ignito qđ q̄dāmo-
do igni aſſimilať. Sic aīa ignita amore diuino deo fit
ſilis. De quibus ſic deo aſſimilatis diciť in Ps̄. lxxxj.
Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi: nō natura ſ3 participa-
tiōe ſilitudinis. Nota. A. xxj. 21. Itē. A. xxiij. 6. Item
L. v. 4. Itē. L. v. 14. Itē. M. xj. 28. Itē a ɔtrario ſen
ſu amās diabolū vel op̄a eius fit ei ſilis Oſee. ix. Facti
ſunt abominabiles ſicut ea q̄ dilexerūt. Vn̄ Bernar.
Si deū diligis de⁹ es. Si celū diligis celū eis. Si terrā
dilig̃ terra es. Ad idē Linconiēſis ſup Dionyſiū ð ce
leſti ierachia. Nihil inq̄t facit mentē impurā: niſi cō-
mixtio ex inordinato amore: aut amādo nō amandū:
aut nō ſicut amandū: aut nō amādo qđ amandū: vl̄ ſi
cut amandū. Amor eñ amantē cū amato cōmiſcet: et
3 fortiter amās nominatiuū amati. Vn̄ cū vili⁹ ſe amat
impuritatē ɔtrahit: ſicut aurum cōmixtū argento. De
hoc diceť. A. xxiij. 6.
Ar. ij. ¶ Iſta differētia ſic habita: reſtat loquendū de iſto du
plici amore ſigillatim: ⁊ prius de bono amore: cui⁹ ꝓ-
ꝑetates ſeu ɔditiōes: ſm̄ Dionyſiū ð celeſti ierarchia.
ca. iij. ſunt ſicut ꝓprietas ignis: ſcꝫ ſempiterna ⁊ nō in-
terrupta mobilitas caliditas acumē penetratiuū velo
citas ſup feruidū eorū q̄ cōtingit aſſimilatiuus ⁊ in ſui
naturā ɔuerſiu⁹ ⁊ ſua ignitiōe illa ignēs purgatiu⁹ ex
terminatiu⁹ ⁊ tenebroſitatis expulſiu⁹ ⁊ illuīnatiu⁹.
Ar. iij. ¶ Modus vo amandi deū tria requirit: ad hoc ꝙ de-
4 bite ameť ſcꝫ exellentiā obedientiā pſeuerātiā. Primū
in affectu. Secūdū in effectu. Tertiū in vtroqꝫ. Sicut
ptꝫ Ser. lj. j. cū ſe. ¶ Primo g̃ amor dei exigit exellētiā
ſeu p̄ncipalitatē: vt ameť deus ſup oīa: cuius ratio eſt
quia ſi bonū eſt diligendū: g̃ magis bonū magis dili-
gendū: ⁊ maximū maxime. Ideo dicit Matth. x. Qui
amat patrem vel mr̄em plus q̄ me: non eſt me dign⁹.

¶ Secūdo in effectu lingua ⁊ ope mādata ei⁹ obedienť
implēdo Deuť. xj. Ama dn̄m deū tuū ⁊ obſerua mā-
data ei⁹. Qui eñ dicit amo ⁊ ore iurādo ⁊ blaſphemā 5
do vl̄ ope dei mēbris nocēdo ɔ̄dicit mētiť. Ideo dicit
oīb𝑧 in Petro Jo. xxj. Petre amas me: paſce oues me-
as: q̄ſi diceret: oſtēdas h̄ in ope. ¶ Tertio pſeuerātiā ⁊
ɔtinuatiōnē in vtroqꝫ. Quid eñ valet nauē ducere ad
portū: ſi ibi ſubmergať. Jō Prouer. v. diciť. In amo-
re ei⁹ delectare iugiť. Cōtra primū iſtorꝫ. i. ɔ̄ exellentiā
iſtā faciūt q̄ pl⁹ amāt creaturā q̄ creatorē: data q̄ʒ dā-
tē. Et vocať amor adulterin⁹: q2 adultera plus diligit
maritū ꝓpť munera: q̄ʒ ꝓpť ſeip̄m. Et ſunt tales ſil̄es:
Cuidā adultere pariſi⁹ ð q̄ ferť ꝙ ð aſſenſu partiū po Exm
ſita fuit in medio inť maritū ⁊ adulterū: vt ſic eligeret
quā pte vellet: q̄ ſtatim adulterꝫ elegit: q̄ʒtū ad moduꝫ
illi⁹ i medio inť maritū ⁊ adulterū: ſum⁹ oēs ſic poſiti
inť deū ⁊ creaturā i medio. i. i libero arbitrio: vt amor 6
nr̄ ſit meritori⁹. Alij vo ad modū adultere eligūt po-
ti⁹ amare creaturā. Alij vo ad modū fidel' ſpōſe amāt
creatorē. De q̄b𝑧 Aug⁹. de vbis dn̄i. Ser. lv. Amor
mundi adulterat aīam. Amor fabricatoris caſtigat.
¶ Motiuū vo magnū deū amādi debet eſſe: ꝙ ip̄e tm̄ Ar. iiij.
nos amauit: qđ oſtēdit ꝑ tria ſigna amoris q̄ ſunt da-
re facere ⁊ pati: quorꝫ vltimū eſt certiſſimū ⁊ maximū.
Maiorē hac dilectōe nemo h3 Jo. xv. Dedit nob mľ
ta ſic patebit ifra. c. de dilectione. Fecit etiā nos ⁊ ꝓ nob 7
eccl'iaſtica ſacramēta ⁊ h̄mōi. Paſſus ē mortē dās vitā
ſuis: ⁊ aīam ſuā ꝓ vita ⁊ aīa nr̄a. In q̄ oſtēdit ſe q̄dā-
mō pl⁹ nos amare q̄ ſeip̄m: ſic pl⁹ amať res empta q̄ʒ
ꝑciū datū: cui⁹ amorē circa nos admirādo dicē poſſu-
mus illđ Jo. xj. Ecce q̄liť amabat eū. Nota. O. viij.
1. ⁊. P. ij. 12. Ei g̃ vicē rependam⁹ amādo: qui nos ſic
amauit. Aliť peiores cane ſum⁹: q̄ ꝑ modico pane cu-
ſtodit ⁊ amat dn̄m ſuū. Nota. F. iiij. 37. Dando etiaꝫ
ei qđ ita care emit ⁊ nō vilipēdere: nec ꝑ modico dare
nec iuanū aīaꝫ accipe quā ita care emit. Inſup ⁊ ꝑ ip̄o
etiā q̄nꝑoti⁹ ꝑ nr̄o lucro ſuſtinē aduerſa debem⁹. Si
eñ amor carnal' vl̄ ſpes lucri terreni vl̄ deſideriū habē
di gr̄am ⁊ amorē dn̄i terreni fac̄ hoīem oīa ſuſtinere.
Multo mag' amor ver⁹ oīa ſuffert: oīa ſperat ⁊ mediā
te illo martyres vicerunt regna: op̄ati ſunt iuſticiā ⁊c̄.
Cū q̄b𝑧 ſi tot ſuſtinerem⁹ ꝑ dō q̄t ꝑ perituris ſuſtine-
m⁹: poſſemus eſſe qđ ip̄i ſunt. Vn̄ Aug⁹. ð doctrina
chriana. O ſi poſſem⁹ excitare hoīes ⁊ cū ip̄is excitari
vt tales eſſem⁹ amatores vite ꝑmanētis: q̄les ſunt ama
tores vite fugiētis. S3 heu pauci ſunt q̄ nō libēti⁹ ⁊ ſu-
ſtinēt ⁊ laborāt ꝑ alijs: q̄ʒ ꝑ dō: ſic patebit ifra. c. de la- 8
bore. Et tal' etiā mod⁹ loq̄ndi apð nobiles: vl̄ curiales
inoleuit: ꝙ q̄n vn⁹ vult ꝙ ali⁹ ꝑcedat vl̄ aliđ ſile mo-
dicū faciat. Dic̄ p̄mo ꝙ faciat amore dei vl̄ mr̄is eius.
Deinde dic̄ ꝑ amore meo h̄ facias ⁊ tūc citi⁹ ꝑcedit ⁊c̄.
Iſtū modū ſciēs q̄dā paup religioſus cū veniret ⁊ pe- Exm
teret prādiū ad portā cuiuſdā nobil' mulier' ꝑ ianitorē
ꝑ amore dei: ip̄a negāte: remiſit ianitorē ꝑ amore ſctē
Marie: ⁊ ip̄a iterꝫ negāte. Tertio remiſit eū petens ꝑ
amore ſuo. Ip̄a tūc cogitās ꝙ forte haberet ei⁹ notitiā
annuit: ⁊ ip̄o intrāte domina mirabať: quia pus eum
non viderat: ⁊ in prandio ⁊ diu poſt expectans quam
amicitiā vl̄ noticiā ꝑtendere vellet: cū nihil ab eo de h̄
audiret: finaliter q̄ſiuit ab eo quā noticiā ei⁹ haberet: q̄
dixit nullā: quare g̃ hodie petiuiſti prandiū pro amo-
re tuo: q̄ ait: cogitaui ꝙ eſſes nobil' mulier ⁊ ſciui ꝙ no
biles minima petita ꝑ amore vl̄ timore dei ſic elemoſy-
nas ⁊ h̄mōi negant: pro amore vo mundi vl̄ hominū
magna dant: ⁊ ideo ſic petiui ⁊ ſic obtinui. Vbi enim
dant pannū integrū ⁊ conuiuia magna ꝑ mūdi vani

tate: vix dant tunicā ꝓ amoꝛe dei vbi multa ſuſpiria ⁊ doloꝛes ⁊ laboꝛes ſuſtinēt ⁊ intētas cogitatiōes ꝓ carnali amoꝛe: nō libēter frāgerēt vel amitterent vnā doꝛmitionē in mane ꝓ amoꝛe dei ⁊ citiꝰ ſurgerēt ⁊ irēt ad eccl'iaꝫ: voluptatū amatoꝛes magꝰ ꝙ̄ dei. ij. Thio. iij.

9 Exm̄ ¶ Quaſi ſil'e accidit alteri religioſo me p̄ñte. Cū peteret hoſpitiū a q̄dam diuite. R̄ndit opoꝛtet nos accipe balinos ⁊ miniſtros regis ne nobis noceāt: vos debetis recipi a viris eccl'iaſticis: cui religioſus. Fuit aliqn̄ in Italia q̄dā hō q̄ om̄i die poꝛtabat ad eccl'iam duas cādelas: vnā ponebat an̄ imaginē dei: aliā vo an̄ imaginē diaboli: q̄ ibi erat pictꝰ: ſacerdos vidēs hec freq̄nter fieri: mirabat': credēs eū infidelē: q̄ſiuit ḡ ſemel q̄re hoc faceret: qui r̄ndit: nō ꝓpter infidelitatē ſicut tu credis hec facio: ſed vnā pono ante deū amoꝛe vt mihi benefaciat: aliaꝫ ante diabolū timoꝛe: ne mihi noceat: ſic multi faciunt. Ad hec. R. j. 21. 22. Itē ſer. j. 6. Ne ſis ḡ peioꝛis ꝯditiōis ꝙ̄ ille: ſed ſi offers munꝰ vl' recipis hoſpitio vnum regis miniſtꝝ timoꝛe ne noceat: recipe aliū miniſtꝝ dei vt ꝓſit: ⁊ noli totum offerre timoꝛi vl' diabolo ſicut multi faciunt in q̄bꝫ dei amoꝛ nō eſt. De q̄bꝫ Bern. in q̄dā ſermone. Nō pōt inquit ignitū eloquiū cape frigidū pectꝰ. Quō eñ grece loq̄ntē intelliget: qui grecū non nouit: nec latine loquentē: q̄ latinꝰ nō eſt: ⁊ ſic de ceteris. Sic lingua amoꝛis ei q̄ nō amat barbara erit: erit inq̄ ſicut es ſonans: aut cymbalū tinniens. Nota. N. v. 8.

Ar. v. ¶ Ad hoc ḡ ꝙ amet: opoꝛtet ꝙ diſcat ⁊ diſponat': ſicut

10 q̄ vult intelligere linguā ignotā: ⁊ in h̄ attēdit' amoꝛ' dei diſpoſitiuū. Iſta aūt diſpoſitio attēdit' ⁊ accipit' ad modū diſponētis arboꝛē aut fluuiū. ¶ Quantū ad arboꝛē ptꝫ ꝙ ramuſculi impediūt aſcēſum ⁊ fructū arboꝝ: q̄bꝫ p̄ſciſis: aſcēdit ⁊ fructificat. Ita ſi vis vt amoꝛ aſcēdat ad deū p̄ſcinde inoꝛdinatos ⁊ carnales ⁊ mūdiales affectiones ad terrena ⁊ nepotes ⁊ hmōi q̄ veri amoꝛis aſcēſum impediūt. Teſte btō Grego. in q̄daꝫ Homel'. Tāto inq̄t q̄ſqꝫ a ſupno amoꝛe diſiungit' q̄nto inferiꝰ delectatur. Nota. D. ix. 26. Itē. M. xj. 75.

11 ¶ Secūda diſpoſitio de riuulo accipit' ex imaginatiōe Auguſtini ſup Ioannē q̄ſi ſic. Multi eñ amoꝛes de coꝛde egrediētes ſunt q̄ſi ml'ti riuuli egrediētes d̄ vno fonte: cuiꝰ fontis ſi vis ꝙ riuulꝰ vnꝰ abundet obtura

Exm̄ alios inoꝛdinatos riuulos. Exēplū cuiuſdā puelle d̄ q̄ fert' ꝙ cū amici eā vellēt maritare: refutauit dicēs. Si fuero maritata: opoꝛtet ꝙ maritꝰ habeat partē coꝛdis mei ⁊ amoꝛis: ⁊ filij ⁊ familia ⁊ diuerſe occupationes alias ptes: ⁊ ſic minoꝛ eſſet ps dei: qui iuſte totū vendicat coꝛ ⁊ amoꝛē. Sic etiā obturauit amoꝛis riuulos inoꝛdinatos Magdalena q̄ teſte btō Gregoꝛio. Os oculos crines vnguēta ⁊ oīa q̄ ſolebat ad inoꝛdinatos cōuertere amoꝛes: ꝯuertit in dn̄i amoꝛē. Oſculādo lauādo tergēdo ⁊ vnguēdo chꝛi pedes viuos ⁊ coꝛpꝰ moꝛtuū. Et ideo riuulꝰ ille abundabat: q̄ꝛ teſte chꝛo: dilexit ml'tū nec mirꝝ: q̄ꝛ riuulꝰ reflectebat' ad ſuū p̄ncipiū Vn̄ Bern. ſup Cāti. Ser. xxx. Magna res eſt amoꝛ: ſi ad ſuū recurrat pꝛincipiū: ſi ſue oꝛigini reddat': ſi refuſus ſuo fonti ſp ex eo ſumat vn̄ iugiter fluat. Vide

12 R. v. 23. ¶ Ex q̄ ſubtractio inoꝛdinate amatoꝝ eſt obturatio maloꝝ riuuloꝝ ⁊ taꝫ vtilis diſpoſitio ad diuinū amoꝛē: nō debemus murmurare ꝯ deū vel hoīem quēcūqꝫ auferētē ramuſculos: arboꝛē amoꝛ' impediētes: vl' inoꝛdinatos riuulos obturātes. Ad h̄ ꝙ auferunt tp̄alia: vel alia inoꝛdinate amata: q̄ꝛ i h̄ diſponit nos ad dei amoꝛē. Hoc ptꝫ. A. xviij. 3. Quia ſicut q̄ ſepit terrā ſuā ſpinis: facit peregrinos viā rectā tenere q̄ꝛ dū ſpinas extra viā ſentiunt ad viā feſtini redeunt.

Recte ſic deꝰ facit in ope. ſicut talibꝫ fatuis amatoꝛibꝫ minat' Oſee. ij. Qui dicūt ſicut ibi ꝑtinet'. Vadā poſt amatoꝛes meos: q̄ dāt panes mihi ⁊ aq̄s lanā ⁊ linum oleū ⁊ potū. Ꝓpt' talia ml'ti ſeq̄nt' lecatoꝛes adhuc: ſequit': Ꝓpt' h̄ ego ſepiā viā tuā ſpinis ⁊ ſequet' amatoꝛes ſuos: ⁊ nō app̄hēdet eos ⁊ q̄ret eos ⁊ nō inueniet vl' q̄ꝛ eū derelinquūt ⁊ alias accipiūt ipa ꝯtenta vl' q̄ꝛ moꝛiūt': ſequit'. Dicet vadā ⁊ reuertar ad viꝝ meū poꝛē: q̄ꝛ bn̄ mihi erat tunc magꝰ ꝙ̄ nunc. Ecce quō ſpine extra viā faciūt viā q̄rere. Ps. lxxxij. Imple facies eoꝝ ignominia ⁊c̄. Nota. B. iiij. 16. Itē. C. j. 16. Item G. j. 16.

¶ Experiri pōt q̄s ml'tiplici via ſi ſic deū amet. Vna Ar. vj. ſi amat q̄ deus amat ⁊ odit q̄ ipe odit: q̄ꝛ hec eſt ꝯditio amātiū ſm Phm i Ethic' li. ix. Alia ſi ꝑmū amat: dicit' eñ q̄ me amat: canē meuꝫ amat. Nō. A. xxj. 16. 13 Itē. A. xxiij. 8. Itē. D. ix. 14. Si ſeruas eiꝰ mādata ſi peccare dimittꝰ amoꝛe. Verbi grā. Cogita q̄ſi ſic eſſet: ꝙ deꝰ nullā penā infligeret pctōꝛibꝫ: nec eſſet verecundū mūdo: ꝫ eque p̄miaret cū iuſt' ⁊ ꝙ tūc dicat tibi ſic Rogo te ꝓ amoꝛe meo ſerua mādata ⁊ noli peccare: ⁊ ſi ſic poteſtis inuenire in coꝛde ꝙ iſto mō dimitteretis malū ⁊ faceretis bonū experimētū eſt ꝙ nō timoꝛe ſed amoꝛe deo ſeruitis ⁊ ille ſolꝰ beatꝰ eſt ⁊ deo placēs: qui hūc modū hꝫ: dn̄i eñ terreni nō amāt ſeruos cū murmure ⁊ fletu ſeruiētes: nec ſolū ad oculū ſeruiētes: q̄n ſcꝫ videnſ. Ita nec deꝰ: ꝫ illos q̄ amādo ſeruiūt: q̄ etiā ſi penā euadē poſſent nō peccarēt. De q̄bꝫ Tulliꝰ. iij. de officijs. Si inq̄t deꝰ hoīeſqꝫ zelare poſſemꝰ: nihil tn̄ auare nihil iniuſte nihil libidinoſe faciēdum eſſet. De his vo q̄ nō iſta intētiōe pctm̄ vitāt: Inducit fabulā Exm̄ de q̄daꝫ paſtoꝛe q̄ inuenit anulū q̄ factꝰ eſt inuiſibil': ꝑ quē occulte occidit regē Lidie ⁊ amicos eius: ⁊ ꝑ theſauros ſuos q̄s occulte occupauit ꝑ anulū ſuū factus eſt rex Lidie: hūc tn̄ inq̄t Tulliꝰ ſi habeat ſapiētiā nihil plꝰ ſibi licere putet peccare: ꝙ̄ ſi nō hr̄et: hōeſta eñ bonis vir': ⁊ nō occulta q̄runt'. Ergo ex affectu ⁊ operibꝫ experimētū amoꝛis dei capiēdū eſt. Quia teſte btō Gregoꝛio in Homel'. de ſpūſctō. Amoꝛ dei opat' magna ſi eſt: ſi aūt opari renuit amoꝛ nō eſt. Nota ad hoc experimētū infra. c. de dilectiōe.

¶ De amoꝛe vo ſuꝑpius carnali nō opoꝛtet multa di- Ar. vij. cere: quia hoīes ſatis ꝓni ſunt ad amandū ſeipos etiā cū ml'ta mala ex h̄ ꝓueniāt. Quia tal' nō ieiunat nō vigilat ⁊ ſic aīam ſuā ml'ti odio habēt: q̄ꝛ q̄ diligit iniq̄tatē: odit aīaꝫ ſuā. In teipo debes amare fidē: ſic peregrinꝰ lucē. Sapiē. viij. Hāc amaui. Secundo mūdiciā: ſicut oīa exterioꝛa amas mūdi. Iudith. xv. Cōfoꝛtatū eſt coꝛ tuū: eo ꝙ caſtitatē amauer'. Tertio iudiciū ⁊ iuſticiā Ps. xxxvj. Dn̄s amat iudiciū. Sꝫ heu multi ſeipos nō amāt: ſicut ptꝫ. F. j. 25. Ꝓximꝰ vo eſt amādus. Amicꝰ in dō: ⁊ inimicꝰ ꝓpt' deū. Amoꝛ eñ eſt vis vnitiua: ſicut ptꝫ. T. j. 7. ſm Dioniſiū: q̄ꝛ hꝫ vnire homies cū deo ⁊ etiam inter ſe. Et in hoc aſſimilat amoꝛ hoīes deo. Et hoc eſt ꝙ ait: vt ſint vnum ſicut et nos. In deo aūt eſt triplex vnitas: ſcꝫ ſubſtantie ſeu nature amoꝛis ⁊ opatiōis ad extra. Sic iter hoīes inter quos 14 eſt vna natura ſpecifica: deberet eſſe vnitas amoꝛis: oꝛis ⁊ opis. Qui detrahit: nō hꝫ vnitatē oꝛ'. Qui aliū ſpoliat: nō habet vnitatem opis: nec tales ſunt membra coꝛpoꝛis chꝛiſti et eccleſie: quia vnum aliud nō ledit: imo tāta eſt vnitas: ꝙ vnū mēbꝛū reputat ſibi fieri quod alteri fit: vt ſi pes ledatur: os conqueritur ⁊ clamat ac ſi ipi hoc feciſſes. Si etiam lauetur pes vel bonū aliud ei fiat: os regratiatur ac ſi ei fieret. Sic inter mēbꝛa chꝛi cogitādū eſt in ſignū cuiꝰ nr̄m caput chꝛi-

ſtus reputat ſibi fieri: qđ ſuis mēbris fit dicēs: qđ vni
ex minimis meis feciſtꝭ Matth. xxv. Sic etiā reputāt
mēbra hec capiti ⁊ corpori cōiuncta. Unde Paulꝰ. ij.
Corin. xj. Quis infirmat̃ ⁊ ego nō infirmor: q̇s ſcāda
liſat̃ ⁊ ego nō vror ⁊c̃. Et eſt iſte amor ꝓximi tā neceſ-
ſariꝰ: ꝙ ſine illo nec ducit ad vitā ieiuniū vł elemoſy-
na vel q̄cū qʒ oñō: q̄ꝛ hec oīa malꝰ facere pōt: amare ini
micū nō pōt: btūs ḡ q̇ amat ⁊ amicū in te ⁊ inimicū ꝓ
pter te: dicit Augꝰ. li. ꝯfeſſ. Sed req̄rit̃ ꝙ iſtum ꝓximi
amorē ore ⁊ opere oſtēdas. Exēplo dei de quo Deut̃. x.
Dñs amat peregrinū ⁊ dat ei victū ⁊ veſtitum.
Ar. viij. ¶ Cōmodū vō iſtiꝰ amoris eſt duplex tꝑale ⁊ eternū.
15 Primū attendit̃ q̄ꝫtū ad corpꝰ ⁊ etiā aīam ſimul tripli-
citer. ¶ Prīo q̄ꝛ facit oēs labores iſtiꝰ ſeculi leues ⁊ oīa
mandata dei ⁊ ſuperioꝝ ⁊ oēs afflictiōes ⁊ penas tꝑa
les ⁊ oīa martyrij genera facit leuia. Unde Augꝰ: de
verbis dñi. Oīa ſeua ⁊ immania: leuia ⁊ ꝓpe nulla fa-
cit amor: Item. d. decre. de pe. di. ij. Si quis ſemel. Si
inquit deū amamꝰ: oīa difficilia ⁊ aſꝑa ꝑficimus. Itē
Augꝰ. de moribꝫ eccłie ꝯ Manicheos li. j. Nihil durꝝ
atqʒ ferreū: qđ non amore vincat̃. Idē li. xiij. confeſſ.
Uerus amor non ſentit amaritudinē: ſʒ dulcedinē: q̄ꝛ
ſoror amoris dulcedo eſt. ſic̃ ſoror odij eſt amaritudo.
Qui em̄ amat: nō laborat. Oīs em̄ labor nō amantibꝫ
grauis eſt: ſolꝰ amor eſt: qđ nomen difficultatis erube
16 ſcit. Hec ille. Uide. G. S. xiij. 9. ¶ Secūdo aliud cō-
modū cōfert amor ſcʒ pacem. Sicut em̄ p̄ſente patre ⁊
matre: filij ⁊ filie pacem inter ſe habent: quibꝫ mortuis
inter ſe litigāt ⁊ pugnant ꝓ diuiſione hereditatꝭ ⁊ mo
biliū. Ita p̄ſente amore fideles inter ſe pacem habent.
¶ Tertiū eſt: q̄ꝛ eſt bonꝰ thezaurꝰ pauperꝝ: q̇ ditat ſine
labore magno. A peregrinatiōe pōt ſe hō excuſare: q̄ꝛ
eſt debilis: A ieiunio: q̄ꝛ eſt infirmꝰ. Ab elemoſynis q̄ꝛ
eſt pauꝑ. Sed ꝙ nō poſſit amare: nullꝰ allegare pōt:
ſicut ptʒ. D. ix. 12. niſi ꝓpter cor ꝑuerſum. Pōt ḡ ama-
re ſi vult. Et ſic eſſe in aīa dulciſſimꝰ: ſi vult. Ideo di-
co ditiſſimꝰ. Prīo: q̄ꝛ ꝓuerbiū eſt ꝙ ille eſt diues: quē
deus amat ſicut ptʒ Joh. xvj. Pater ipē amat vos: q̄ꝛ
vos me amaſtꝭ. Secūdo quia bonꝰ nō venderet amo-
rem dei ꝓ toto mundo: ḡ plus habet q̄ʒ totū. Multū ḡ
dilatat̃ amore domꝰ cordis: q̄ ꝑ ipm plus recipit q̄ʒ to
tū mundū: ⁊ etiā ipm infinitū deū: ⁊ amicos ⁊ inimi-
cos: vbi in corde maloꝝ ꝓpter eiꝰ artitudinē nō recipit̃
niſi amicꝰ. Et ille adhuc niſi dimidiꝰ: ſcʒ corpꝰ: q̄ꝛ ſo-
lū corpꝰ diligūt. nec mirꝝ: q̄ꝛ edificator iſtiꝰ domꝰ amo
ris eſt deꝰ cementum charitas. ſicut ptʒ Ser. lxxvij. 4.
Fundamentum fides: tectū ſpes: colūne alie virtutes.
Hec eſt domꝰ dñi firmiter edificata. De q̄ Bern. li.
v. de ꝯſideratione: dilata amorē tuū ad inimicos ⁊ lati
tudines tenes. Ama ꝑſeuerāter ⁊ lōganimiter: ⁊ lōgi-
tudinē habes. Sic ḡ dilata locū tentorij tui. Secundo
mō amor affert cōmodū eternū. Primo q̄ꝛ ad h̄ diſpo-
nit. Secundo quia hoc adducit. Primo ad hoc diſpo-
nit: q̄ꝛ facit nos pctā nr̄a ⁊ slioꝝ miſerias lacrimare: q̄ꝛ
ſicut ex abundātia ignis olla eructuat aquā: ita homo
amore ſuccēſus eructuat ⁊ emittit lachrymas. Sic ma
gdalena q̄ amore ſuccēſa fuit: flere int̃ ꝯuiuas non eru
buit. Secūdo q̄ꝛ ad h̄ ꝑducit: ſicut em̄ calor ſoł hūores
ſurſum trahit: ita amor dei ⁊ ꝓximi amatores ſurſum
ad deū trahit: hic ꝑ ꝯuerſationē ⁊ deſideriū ⁊ poſt per
fruitionē ⁊ adeptionē. Juxta illud poeticum. Trahit
quēqʒ ſua voluptas. Et rō ⁊ modꝰ iſtiꝰ tractꝰ: ptʒ ī tri
plici exēplo. Prīo in his q̄ ſił ligant̃ q̄n aliq̇d alteri rei
fortiter ligat̃ ad locū quo mouet̃: illđ cui ligat̃ oportet
ligatū ſeq̄. Spūaliter fortiſſimū vinculū eſt amor. A
xxj. 23. ⁊. 30. Cui ḡ amore ligamur; oportet ꝙ illud ad
locū ſuū ſeq̄mur. Cū ḡ locꝰ diaboli ſit in inferno: dei
aūt in celo: ⁊ ptʒ. Secundo ꝑ exēplū de capite ⁊ de mē-
bris. Mēbra em̄ caput ſequunt̃: mēbra chr̄i vt ſupra
dictū eſt efficimur amore: ḡ ipm ſeq̄mur in głiam. Sʒ
ad hoc priꝰ neceſſe eſt vt euʒ ſeq̄mur pedibꝫ duobꝫ: ſcʒ
amore dei ⁊ ꝓximi: q̄ꝛ iſte ſunt due ale ⁊ duo pedes: q̊-
rū vno ꝑ irā vł inuidiā fracto eū ſeq̇ ⁊ cū ipō głiam in
trare nō poſſumꝰ: q̄ꝛ claudꝰ ī dei lege ꝓhibet̃ tēplū dei
ingredi vt deo offerat Leui. xxj. Et habet̃ etiā di. xlix.
Hinc etem̄. Tertio ꝑ exēplū in pōderibꝫ arboꝝ. Ubi
em̄ inclinat̃ pondꝰ arboris abſciſa illuc ſequit̃: ⁊ ad il-
lā vadit partē. Sic vbi inclinat̃ amor nr̄: illic in morte
abſciſi ſeq̄mur. Quia ſm̄ Auguſtinū ꝙ in corꝑibꝫ pō
dus: h̄ in ſpūalibꝫ amor. Pōderibꝫ inquit ſuis agunt̃
oīa: ⁊ loca ſua petūt: pōdꝰ meū amor meꝰ illo feror: q̊-
cunqʒ feror. Hec ille li. xiij. ꝯfeſ. Eſt ḡ iſte amor vtilis
q̄ꝛ ſicut ramꝰ ſine hūore vł ab arbore abſciſus non fru
ctificat: ſʒ in igne ponit̃: ita oꝑa nr̄a ⁊ vita nr̄a: niſi hu-
morē habeat amoris. Un̄ Criſoſtomꝰ: qđ humor in
arboribꝫ: hoc amor in oꝑibus.
¶ Amor vō inordinatꝰ ſiue mūdiał ſiue carnał mul- Ar. ix.
tas ꝯditiōes ⁊ effectꝰ malos habet. ¶ Prīo habet ꝯdi-
tionē canū: canis em̄ aſſiſtēs comedētibꝫ diligēter eos
intuet̃: donec qđ optat recipiat: q̊ habito dorſum vtit.
Ita multi ſe habēt q̊ ad deū ⁊ q̊ ad alios amicos. Quo
ad deū ptʒ in iuuenibꝫ ſcholaribꝫ ⁊ pauꝑibꝫ: ⁊ cōiter ī
oībꝫ innocētibꝫ: q̇ anteq̄ʒ ditent̃: ſūt deuoti: eccłias fre-
quētādo orādo młta deo ꝓmittēdo. Sʒ incraſſati im-
pinguati: dilatati: derelinquūt deū factorē ſuū. Deut̃.
xxxij. De q̇bꝫ Baruth. ij. Auertēt ſe a dorſo ſuo. Eze.
viij. Dorſa habētes ꝯ tēplū. Et filios enutriui ⁊ exal-
taui: ipi aūt ſpreuer̄t me Eſa. j. Quo ad alios etiā ami
cos idē ptʒ: q̄ꝛ diligēter eis intuut̃ placē in loquēdo in
ſeruiēdo: dū emolimētū ſperāt: ⁊ vſqʒ teſtamētū ꝯdat̃
ꝙ ſint certi de ꝑte ſua: infirmū diligēter ⁊ frequēter vi
ſitāt: q̊ mortuo cito obliuioni tradit̃. Un̄ pſ. xxx. Ob-
liuioni datꝰ ſum tāq̄ʒ mortuꝰ a corde. Amor em̄ iſtoꝝ
lune aſſimilat̃: q̄ ſolū remittit radios ex ꝑte illa q̄ ſolis
radios recipit ⁊ ſolūmō dū recipit. Ita iſti dū beniuo-
lētiā recipiūt: vel recipe ſperāt: ⁊ ſolūmō ad illos beni-
uolētiā oſtēdūt. Pſ. xlviij. Cōfitebit̃ tibi cū benefece-
ris ei. De talibꝫ plura dicent̃ infra. c. de gratitudine.
De q̇bꝫ Paulꝰ. ij. Thiō. iij. Erūt hoīes ſeipos aman-
tes ⁊c̃. De hoc. D. xj. 17. ⁊. A. xxvij. 22. ⁊. C. ij. 16. ⁊
C. iiij. 24. ¶ Secūdo habēt ꝯditionē ceci: q̄ꝛ ſicut cecꝰ
nō bene diſcernit inter pulchrū ⁊ fedū: ita nec iſti. Un̄
vſus. Si q̇s amat ranā: ranā putat eſſe dyanā. ¶ Ter-
tio habēt cōditionē occulte crudelitatis: q̄ꝛ ſicut amāt
corpora: vt aīe cum corporibꝫ ineternū damnent̃: ſicut
amant filios ⁊ nepotes: vt ad mundiales honores ma
lis medijs velut lucifer ⁊ fumus aſcendunt: ⁊ de bre-
ui honore ad eternum horrorē: quia qui amat pericu-
lum peribit in illo. Eccłiaſtici. iij. ¶ Quarto habet ſe-
cum ſemꝑ ann exam penā quia famem ⁊ deſideriū: ſi
cut idropicus potū: quia quāto plus habent: tāto plꝰ
cupiunt: quia auarꝰ non implebit̃ pecunia. Et q̇ amat
diuitias: fructū nō capiet ex eis Eccſ. v. ¶ Quinto in
ducit pauꝑtatem temporalē ⁊ eternam. Prouerb. xxj.
Qui diligit epulas: implebit̃ egeſtate: ⁊ qui amat vi-
num non ditabit̃. Nihil ergo iniquꝰ: ꝙ amare pecu-
niam. Eccłiaſtici. x. Id eſt terrena ⁊ carnalia: ex quorū
amore mala ſequunt̃. Ex iſtꝭ duobꝫ amoribus ⁊ eorū
conditionibꝫ p̄dictis: elicitur vna concluſio quam po-
nit Auguſtinꝰ de ciuitate dei. li. xv. Duas inquit ciui-
tates: duo faciunt amores Hieruſalem facit amor dei
Babiloniā facit amor ſeculi: ſicut ptʒ Ser. lij. 5.

A xx **Amicitiarū ſeu amicorū.**

Primo ponēda eſt generalis diſtinctio. Secū¬do: oñdēda differētia mltiplex inter dei amicitiā bonā et mūdi vel carnis amicitiā falſam. Tertio ꝙ vtilitas ex dei amicitia ꝓueniat. Quarto ꝑ ꝙ media ſeu auxilia ad dei amicitiā attingere poſſum⁹. Quinto ꝙ experi¬mēto cogſcere aliꝙ modo poſſim⁹ ſi ei⁹ amici fuerim⁹. Sexto ponēde ſunt cōditiōes amicitie falſe. Septimo

Ar. j. piculū. Octauo finis. Nono pena. Decimo remediū.

¶ Nōne pmi eſt ſciēdū ꝙ amicitia ſm Phm. viij. ethi

1 corū eſt triplex. videlicet: Vtilis ꝙ diligit qs ſua ꝓꝑia et hec eſt mūdi. Secūda delectabilis: ⁊ iſta eſt carnis. Tertia honeſta: ⁊ hec eſt dei ⁊ bonorū. Et eſt magna differētia inter duas primas ⁊ vltimā. Et qꝛ ꝙt in pri¬mis inueniunť infidelitates: amaritudines: et falſita¬tes: tot ī tertia īueniunť fidelitates ⁊ delectatōes. ¶ In pma eñ inueniť infidelitas ⁊ ingratitudo: qꝛ dū ami¬cus quē diligere dicūt eſt in ꝓſperitate: dū etiā lucranť ab eo: vel lucrari ſperāt: amicitiā ore oſtendūt: ſic patz Ser. lj. 6. Sꝫ iſtis deficiētib⁹ paupꝑtate vł' morte ſup¬uenīēte: amicitia illa apparēs ⁊ nō exiſtēs ceſſat: ⁊ extin

2 guiť. De quib⁹ Eccl'iaſtici. vj. Eſt amic⁹ ſoci⁹ menſe: et nō pmanebit ī die neceſſitatł id eſt in die paupꝑtatis vel mortis. Jō ꝓuerbiū eſt apud gallicos: ꝙ paupꝑ et mortu⁹ nō habēt amicos: ⁊ ratio eſt: qꝛ ceſſante cauſa ceſſat effect⁹. Sed ī iſta amicitia diuitie vel lucrū ſunt cauſa amicitie. Juxta illud prouer. xix. Diuitie addūt amicos: ğ ipis ceſſantib⁹ ceſſat amicitia. In ſecūda vo frequēter eſt amaritudo: qꝛ ꝙ diligūt: nō diliguntť. Et ratio eſt qꝛ nō eſt eadē cauſa dilectiōis ex vtraꝗ parte qꝛ vn⁹ diligit ꝓpter delectationē et talis dū durat: di¬ligit diligēter ⁊ feruēter. Sꝫ reamať ꝓpter vtile: ⁊ ideo ſolū apparēter amať: vt pdictū eſt: ⁊ in pſentia: ꝙ ī ab¬ſentia derideť ⁊ dānať. De hoc Eccl'iaſtici. vj. Eſt ami cus ꝙ cōuertiť ad iniuriā. Sꝫ de⁹ ſemꝑ diligit. Omni

3 inꝗt tp̄e diligit ꝙ amic⁹ eſt. Prouer. xvij. cōtra defectū in pma amicitia: ipſe etiā dicit Prouer. viij. Ego dili¬gētes me diligo: cōtra defectū in ſecūda. Amico ergo fideli nulla eſt cōparatio. Et nō eſt digna ponderatio auri ⁊ argēti: cōtra bonitatē fidei illi⁹. Eccl'iaſtici. vj. Et vt iſta differētia clari⁹ videať: plura adducēda ſūt exēpla ad ꝓpoſitū oñdendū cōueniētia. ¶ Pṁo ğ diffe rētia iſta videri pōt ex differētia actionū recipiētiū pe¬regrinos ad hoſpitiū ex vna parte: et patris eoſdē reci¬piētis domū redeūtes ex alia parte. Illi eñ hoſpitiarij in multł partib⁹ hilariter occurrūt peregrinis: et eos ad hoſpitia ſua diligēter inuitāt ⁊ trahūt: ⁊ multa eis delicata ꝓmittūt: pulchre loquunť comedētes ⁊ bibē¬tes ridētes et ludētes cū eis vſꝗ veniať ad cōputū: in ꝙ aliꝙ illorū vel dimittūt qđ hēe pñt: ⁊ ipſis ꝓcedētib⁹ amplī⁹ de eis nō curāt: ſed nouis occurrūt ⁊ idē eis fa ciūt: qđ fecerūt priorib⁹. Sꝫ cū redeūt de peregrinatōe ad patrē: ipſe non ſolū recipit eos ꝑ vna nocte: nec vt burſam illorū exhauriat: ꝫ ad reficiendū ⁊ ad heredi¬tatē imperpetuū poſſidendā. Jta ſeruit mūdus ⁊ mū diales amicis ſuis: ⁊ etiam multi ſerui ⁊ miniſtri dñis ſuis: ꝗdiu habēt aliꝗd expēdere: habebūt multos mi niſtros et ſocios eis applaudētes ⁊ ad cōuiuia ⁊ taber

— nas ducētes. Sic chriſtus multos habuit ſequaces qñ eos pauit: ſed nō ad mortē. Jta nec iſti cū venerint ad cōputū mortł. Et diceť eis redde ratōnē villicatiōis tue: ꝙlibet accipit qđ pōt: ⁊ ipſis recedētib⁹ et cito ob¬litis: nouis occurrunt: ⁊ ſili mō eis ſeruiūt. Sꝫ pr̄ nr̄ ꝙ eſt ī celꝭ multo aliter recipit amicos ſuos de pegrinatiōe redeūtes: dicēdo: venite oēs ꝙ laboratis ⁊c. Mat. xj. ⁊

iterū: Venite bñdicti ⁊c. Mat. xxv. Et regnū ei⁹ reg. ef. ğ ī amicitia illi⁹ delectatō bona. Sapi. viij. ¶ Scḋo 4 hꝰ differētia ꝑpēdi pt ex differētia locutōnū ⁊ opatōnū iſtorū curialiū ſeu adulatorū ex vna parte ⁊ patris ex alia. Primi habēt talē modū loqndi. Sum tot⁹ veſter ad voluntatē: ⁊ ſemꝑ paratus ad veſtrū obſequiū. Et iſtud hoſpitiū ⁊ oīa ꝙ in eo ſunt: vr̄a ſunt: ad volūtatē pcipiatł ⁊ petatis hic ꝗcquid volueritis: ſed ad quem effectū ſunt iſta vba: ꝑ certo ſi peteret aliqñ duodecim denarios cū eſſet in paupꝑtate ⁊ miſeria: vł' nō daret: vł' de petitiōe grauareť nō eſt peius donū: qꝫ generale do nū: qꝛ ſic dat vel offert hoi exiſtēti ī bonis: cui⁹ amici¬tiā pulchris vbis ꝗrit: cui⁹ etiā amicitiā videt ſibi ra¬tione ſtat⁹ quē tenet: poſſe valere ſi cadat ī miſeriā: de ꝙ nō eſt ſpes ꝙ reſurgat: nec dabit ei aliud: nec offert. Sꝫ pater bon⁹ nō ſic ſed cū filio quē videt ad malū et ſupbiā inclinatū: rigide loquiť: ne de ei⁹ cōfidēs ſup¬portatiōe peccet: vel etiā vt errores ſuos corrigat ⁊ ſa¬neť. Exiſtēti tñ in miſeria: pietate paterna ꝑ poſſibili¬tate ſuccurrit. Jta mūdus hoi exiſtēti ī potētia: oīa de¬lectabilia offert: argētū ⁊ aurū equos ⁊ canes ⁊ hmōi: ſed hoie exiſtēte in mortis miſeria: oīa aufert: ꝫ nō ſic chriſtus: ꝫ amicis hic rigiduꝫ ſe oñdit: ⁊ dure pmittit tractari: ſicut ptꝫ de oib⁹ illis qb⁹ dixit vos amici mei eſtis: ꝫ in mortis ⁊ infirmitatis miſeria: eis ſuccurrit: eoſꝗ ab omi miſeria ⁊ infirmitate ſanat. Recte ğ de eo dr̄ Eccl. vj. Amic⁹ fidelis medicamentū eſt vite ⁊ im¬ Exē

mortalitatis: ⁊ ꝙ metuūt dñm inuenient illū. ¶ Tertio 5 hec differētia ptꝫ exēplo: ꝙ fingit quendā habuiſſe ꝗ¬tuor vicinos: quorū triū multū affectabat amicitiā: ꝫ quarti parū vel nihil. Venit ğ ad primū querēs quō ei⁹ poſſet amicitiā cōparare. Qui rñdit: amicitiā meā hēre nō poterł ſine magno labore ⁊ ſollicitudine: labo¬ra ğ ꝑ me fortiter et forte poteris meā amicitiā ad tp̄s obtinere: ꝙ libēter ꝓceſſit. Secūdus ſilr̄ reꝗſit⁹ rñdit: mihi des munera ⁊ veſtes: et forte me poteris ad tp̄s obtinere. Terti⁹ reꝗſitus rñdit: fac quecūꝗ tibi dixe¬ro: ⁊ ad tp̄s ero amicus tuus: teꝗ iuuabo: ꝙ oibus an nuit. Quartū vo reꝗrere nō curauit. Jſte vo poſtea a rege citatus ꝑ pditione quā fecerat. Venit ad primū amicū: ꝑ quo tantū laborabat: petēs ꝯſiliū ⁊ auxiliū ꝑ toto labore ſuo: qui rñdit ꝓditorē regis nolo in do¬mo mea retinere: ꝫ te eijciā ⁊ ſpoliabo: ſolūmodo tibi relinquens pannū: quo mortuus vel a rege occiſus in¬uoluaris. Triſtis ğ venit ad ſecundū cui multa dede¬rat: auxiliū inquirēs: ꝙ ait: Regis ꝓditor eſt ad mortē quā meruit ꝑducā: aliud a me nō habebis: ꝗre te an¬tea melius nō habuiſti. Tertius vo reꝗſitus dixit: re¬gis ꝓditorē in patibulo ſicut meruit ſuſpendā. Quar tus vo vt ꝓditorē liberaret mortē ſuſtinuit. Primus amicus eſt mundus. id eſt. ꝙ in mundo ꝯtinenť: ſicut diuitie. honores. magna potētia ⁊ hmōi: ꝑ quib⁹ acꝗ¬rendis: hō laborando ſeipm ꝯſumit. Secūdus: amici ſunt carnales. Terti⁹ diabolus. Quart⁹ chriſt⁹. Pro cuius amicitia multi paruꝫ videnť curare: qꝛ modicū ꝑ ea: vel laborāt vel dant: ⁊ tñ ipſe ꝓ amicis ſuis mor tē ſuſtinuit: vt eos a mortis periculo liberaret: in quo oēs pdicti amici: vt exēplo poſito patet: ſuū amicū de¬linquūt. De quolibet ğ illorꝫ verificať illud Eccl. vj. Eſt amic⁹ ſm tp̄s. ſ. ⁊ nō pmanebit in die tribulatiōis Simile fingiť de quodā potēte qui habuit ſeruū incar ceratū qui mortē meruit: niſi daret magnā redemptio nem: ſicut patꝫ Sermo. lvij. 8. Hic vo prius dederat 6 cuidā amico magnā hēditatē. Alteri vo dederat mul ta mobilia. Tertio magnā amicitiā oſtēderat: ꝯuiuia ⁊ feſta faciēdo. Miſit ergo ad primū pro adiutorio: cui

rūdit si ego ꝓ tua redemptiõe hereditatē vēdere quā
mihi dimisisti seu dedisti essem mendicus: et sic ambo
pauperes essemꝰ: melius est ꝙ tu moriaris. Secūdus
etiā rūdit: ego plus bonis indigeo ꝗ̄ tu: q̄a habeo me
et vxorē: et filios et familiā sustinere. Tu vo es solus
indigēs: melius est ergo ꝙ tu indigeas: ꝗ̄ oēs nos ꝙ
faceremꝰ: si mobilia illa tibi modo darē. Tertius vo
de morte eius doluit: dans ei solas lachrymas cū oris
et manuū lamētatiõe. Filius vo illiꝰ potētis apud pa
trē ipm liberauit. Seruꝰ iste in carcere detētus: est aīa
misera in purgatorio detēta. Primꝰ amicus est heres:
cui hereditatē dereliquit. Secūdus: executores. Ter-
tius amici carnales ⁊ consanguinei ⁊ hmõi. Ab istis
vo petiuit adiutoriū. Job. xix. dicēs. Miseremini mei
miseremini mei: saltē vos amici mei. Primi eñ amici
et si ore nõ dicāt: corde cogitāt sicut in exēplo cõtineť:
licet eñ pater dimisisset eis decē carrucatas terre: non
daret vnā ꝓ patris liberatiõe: sicut euidēter ostendiť.
A. xij. 53. qui eñ nõ reddit qđ pater et ipse iniuste de-
tinēt: sed potius cū patre idē iniuste detinēdo ad infer
num ire eligit: q̄n qđ iuste retinere põt: ꝓ patris daret
redēptiõe. Secūdus amicꝰ etiā cogitat: sicut p̄dictū
cõtinet exemplū. Tertius vo plāgit digitos cõplican
do et dicēdo: heu ꝙ talē pdidi amicū et sic nõ damnū
amici: sed ꝓpriū plangit: ⁊ ideo pducūt de oculis la-
chrymas: sed nõ de bursa elemosynas. Sed meliꝰ esset
ꝙ digitos aperirēt: elemosynā dādo: ꝗ̄ cõplicādo: ꝙ
os aperirēt orādo: ꝗ̄ plorando: ꝙ etiā de bursa educe-
rēt elemosynas: ꝗ̄ de oculis lachrymas. Nota. M. xj.
147. Quartus amicus est Christus dei filius: in quo
meliꝰ esset cõfidere: quia ipse ꝓtegit in se sperātes. Ec-
clesiastici. vj. Amicꝰ fidelis ꝓtectio fortis: q̄ aūt inue-
7 nit illū: inuenit thesauꝝ. Silr̄ his fingiť ad idē quodā
Exm̄ modo de libro Barlaam. De quodam q̄ habuit tres
amicos: quos dilexit multū et quartū: quē dilexit mo-
dicū et volēs eos ꝓbare: venit ad primū portās porcū
in sacco mortuū dicēs se portare hoīem quem occide-
rat ⁊c̄. q̄ statim eū de domo eiecit: tm̄ pannū ei lineū
dabat. Secūdus dixit: ꝙ potius faceret ei cõductū ad
patibulū. Tertiꝰ dixit ꝙ eū fortiter corā iudice potiꝰ
accusaret. Ad quartū vo q̄si timidus et immeritꝰ ve-
nit: q̄ ꝓmisit ꝙ corā iudice ꝓ eo loquereť. Iste quartꝰ
amicꝰ põt dici elemosyne ieiunia ⁊ oratiões: ⁊ alia bo-
na q̄ mortuū corā iudice sequunť. Apo. xiiij. Opera
8 eñ illorū sequunť illos. Et ei q̄ hic ea dilexit: ibidē ma
ximā oñdent amicitiā. Primus vo amicꝰ est mūdus.
Secūdus parētes et amici carnales. Tertiꝰ diabolus
q̄ in hoc pctõri amicitiā oñdit: quia eū ad delectabilia
trahit ⁊ fouet dicēdo: fac qđ delectat audacter: deꝰ est
misericors: adhuc iuuenis es: vel sanꝰ et fortis: ⁊ pote-
ris cõfiteri: ⁊ istū modū tentādi habuit in seductione
primi parētis: dicēdo: nequaꝗ̄ moriemini. Vñ btūs
Grego. xxiiij. mora. cito post pncipiū: ꝙ inquit in pa-
radiso egit: hoc quotidie antiquꝰ hostis agere nõ de-
sistit ⁊c̄. Sicut patet Ser. cxlvij. 12. Et sicut nititť sa-
nos ponere in ꝓsumptiõe: ita morietes nititť ponere in
desperatiõe: improperādo ⁊ ei oīa pctā q̄ fecit oñdēdo
De quo Ecci. vj. Est amicꝰ qui odiū et rixam et cõui
9 cia denudabit. Nota. C. vj. 52. Et. D. ij. 5. Itē Ser.
lxxxvj. 7. Ex his p̄dictis patet magna differētia inter
amicitiā dei verā ⁊ falsam. Patet etiam ꝙ p̄dicti tres
amici falsi: scȝ mūdus caro vel carnales ⁊ demon silr̄s
sunt latronibꝫ q̄ fingūt se amicos q̄si volētes securita-
tem peregrinis oñdere ⁊ p̄stare: sed q̄n ad passum pe-
riculosum venerint. Vbi credūt ab eis plus iuuari: si
necessitas occurrat. Et vbi plus de eorū societate cõfi-
dunt ⁊ gaudēt: ibi insurgūt cõtra eos: ⁊ eos spoliant.
De quibꝫ Ps. xxxvij. Amici mei et ꝓximi mei aduer-
sum me appropinquauerūt et steterunt. Et q̄ iuxta me
erāt de lõge steterūt: et vim faciebāt. supple ad spolian
dū: ⁊ ad placitandū ⁊ litigandū ꝓ bonis meis. Nota
A. xxv. 11. ¶ Restat tertio oñdere q̄ vtilitas bonis Arti. iii
ꝓueniat ex amicitia dei ⁊ bonoꝝ virorū. De vtilitate
vo amicitie dei in parte patet ex p̄dictis exēplis: q̄ tñ vt
clariꝰ videať: addēda sunt exēpla alia. Et primo illud 10
Valerij. li. iiij. De duobꝰ amicis: quorū vnꝰ a quodā Exm̄
iudice morti adiudicatꝰ est. Alius vo a iudice ꝓ ami-
co iudicato: inducias mortis petijt ⁊ obtinuit ad certū
diē: vt interim de aīa et de rebꝫ disponeret: obligans
se ad moriendū ꝓ eo: nisi die rediret determinato. Cū
ergo illo die mane nõ rediret: festinꝰ se morti obtulit:
vt sociū liberaret: dicēs: nõ venit me interficite vt cõ-
uentū est: ⁊ alijs deridētibꝫ et dissuadētibꝫ et dicētibus
expecta: meliꝰ est pausare: adhuc añ mortē venire põt.
Rñdit: scio ꝙ nõ veniet. Et ideo vellem priꝰ mortem
sustinere: vt eū liberarē. Ipso vo morti adducto obuia
uit aliꝰ: ⁊ ipsis inter se altricātibꝫ et dicētibꝰ: ego debeo
mori. Iudex eorū vidēs fidelē amicitiā: vtrūqȝ a mor-
te absoluit: rogans ꝙ posset esse tertiꝰ in eorū amicitia.
Spūaliter hõ morti iudicatꝰ fuit. Geñ. ij. vbi dicitur
quacūqȝ die comederis ex eo morte morieris: sed filiꝰ
dei morti se obtulit: ⁊ animā suā ꝓ amicis suis posuit
ille q̄ dicit Jo. xv. Maiorē hac dilectiõe nemo habet:
vt animā suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Et sic sua curia-
litate ⁊ fidelitate vterqȝ a mortis periculo et damno li-
berať: ⁊ patri i amicitia copulať Christo teste: qui ait.
Jo. xvj. Pater ipse amat vos: quia vos me amastis.
Itaqȝ iam nõ dicam vos seruos: sed amicos. Jo. xv. 11
Quasi silr̄ huic eliciť ex libro Alfoncij de duobꝫ amicis Exm̄
quorū vnꝰ erat de Baldac: alter de Egypto. Egyptiꝰ
vo aliū ad se venientē: multū honorauerat: ⁊ multa ꝓ
eo fecerat: q̄ postea decidit in paupertatē: ⁊ surgēs et ve-
nit ad aliū Baldac: ⁊ p̄ verecūdia noctē expectans vt
ad eū intraret: dū sic lateret: accidit quendā iuxta eum
occidi: sed occisore fugiēte: hic capiť: ⁊ morti iudicatur
Cui amicꝰ a casu occurrēs ⁊ eū cognoscēs: dixit. Ego
hoīem illū occidi: ⁊ nõ iste: vterqȝ ḡ morti iudicať: ho-
micida hec vidēs: penitētia ductꝰ clamauit: non isti: ȝ
ego illū occidi. Et sic oēs iudicanť. De quibꝫ cū iudex
mirareť: mortē omnibꝫ remisit: si rei causam in vitate
diceret: qđ ⁊ fecerūt. Et sic vniꝰ amici fidelitate oēs li
berati sunt. Spūaliter oēs peccauerūt: ⁊ ad mortē du
cebanť: Christus occurrit ⁊ se morti obtulit: pctõr vo
sentiēs se culpabilē: vidēs dei filiū ꝓ culpa sua ad mor
tem duci: clamare debet in cõfessiõe ⁊ dicere: ego feci:
et ego ferā: ⁊ sic nr̄a humili cõfessiõe: mediāte morte fi-
delis amici nr̄i Christi a morte ꝓtegeremur. Et sic pa- 12
tet illud Ecclesiastici. vj. Videlicet ꝙ amicus fidelis
est ꝓtectio fortis: q̄ aūt inuenit illū: inuenit thesaurū.
Tertiū exemplū ad idem accipiť ex speculo historiali: Exm̄
q̄si p istū modū de duobꝰ amicis: quoꝝ vnꝰ dicebatur
amicꝰ aliꝰ americꝰ: quoꝝ secūdus a falso hoīe ꝓuoca-
tus ad duellū. Aliꝰ ꝓ eo duellū sustinuit ⁊ vicit: q: for
tior erat. Primus vo postea factꝰ est leprosus: ⁊ cū oēs
indignarenť ei hūiliter seruire: amicū suū ꝓ quo bella
uit adijt: qui hūiliter et hilariter eū recepit: eiqȝ serui-
uit hic vna nocte vocē audiuit: ꝙ si vellet eum sanare:
occideret duos filios: quos tñ habuit: ⁊ sanguine il-
lorū eū lauaret ⁊ sanaret: aliq̄ habent ꝙ vox venit ad
infirmū: ꝙ ipse peteret a sano id sibi fieri quod fecit: et
pueri occisi: in crastino inueniebanť sani. Et sic ꝓ fide-
li amicitia sua filios quos videbať amittere: nõ amisit

ſed ſanos recepit. Sp̄ualr̄ chriſtꝰ ꝓ nobis bellauit ⁊ vi
cit: ⁊ poſtea habet multa mēbra leproſa infirma ⁊ debi
lia: in quibꝫ debemꝰ amicitie vices repēdere. Et ꝓ cer
to ꝙ videt̄ modo eis factū: amitti: iterū centuplatū in
uenieť in eternū: qḋ mō eſt trāſitoriū: ſi ſeruet̄. Sed qn̄
pueros vel filios ꝓ illo occideret: q̇ exteriorē ſbam ꝓ
illius amore dare nō vult. Si g̊ poſſides amicū: in ten
tatione poſſide eū Eccī. vj. Ex his ptꝫ ꝙ nihil delecta
bilius: nihil vtilius: nihil iuſtius: q̄ꝫ deū diligere: eiqꝫ
13 amicitia copulari. Sed adhuc poſſet aliquis obijcere:
quō dei amicitia poſſet tam eſſe delectabilis: cū ꝑmit
tit amicos ſuos tot aduerſitatibus flagellari et occidi?
Sicut ptꝫ de apl'is: q̊s amicos vocauit Joā. xv. qḋ etiā
videmꝰ modo cōtingere: qḋ vicꝫ amici dei. De q̇bꝫ di
cit Joan. xv. Vos amici mei eſtis: ſi feceritis q̄ p̄cipio
vobis. Et multis miſerijs ⁊ infirmitatibꝫ ⁊ aduerſita
tibꝫ vexant̄. Et clamāt ad dn̄m nec exaudiunt̄: de quo
admirat̄ Salomon Eccs. viij. Sunt inq̇t iuſti q̇bus
mala ꝓueniunt: quaſi opa egerint impioꝝ. Quō ergo
amicus dici pōt: q̇ eos ab his malis nō p̄ſeruat? Sed
hoc eſt q: ſcit nō eſſe ꝓ ſalute aīarū illoꝝ: vt p̄ſeruent̄.
Medicus nō dat infirmo petēti aquā: nec pater filio
cultellū: q̇ ſe ledere vellet: ⁊ licet tūc infirmo diſpliceat
ꝙ aqua ei denegat̄: ſanatus tn̄ ſcit medico grates. Jta
qui modo aliq̄liter ꝯtra deū in afflictiōe murmurant:
in celo ſcient ei maximas grates: ſciētes ⁊ intelligētes:
ꝙ non omnis qui parcit: amicus eſt: nec qui verberat
inimicus Auguſtinus in epiſtola ad Vincentiū. Eſt
14 ergo dei amicitia magne vtilitatis in ſe: vt dictum eſt:
quia amicos ſuos multipliciter iuuat: quia etiam dei
amicus multos habet amicos ſcilicet omnes bonos:
quia quecūqꝫ vni ⁊ eidē ſunt eadē: ipſa inter ſe ſunt ea
dem. Si g̊ ipſi vinculo amicitie ſint deo vniti: inter ſe
ſunt vniti qḋ eſt maxime vtilitatis: q: multi a principe
obtinent: qḋ vnus nō pōt obtinere. Multi etiā lapidē
vel onus aliqḋ portāt: qḋ ſolus portare nō pōt. Mul
ta etiā ligna ignē faciunt: qḋ ſolum facere non pōt. Et
multe candele clarius lucent. Sic apud deū plures bo
ni citius audiunt̄: facilius etiaꝫ onus peccati portant:
dum ab alio ſubleuat̄: ne ꝓfundiꝰ cadat. Et onus tri
bulationis dū vnus aliū confortat. Propter etiā mu
tuas exhortationes: plures caleſiūt: ⁊ ꝓpter doctrinas
plures illuminant̄. Et ſic a contrario ſenſu. Amicitia
ſtultoꝝ nocet. Qui g̊ cum ſapientibꝫ gradit̄: ſapiēs effi
cit̄. Amicus ſtultoꝝ eis efficiet̄ ſil'is Prouer. xiij. Nō
F. vij. 7. Ex q̊ dei amicitia eſt tā vtilis: vt eſt oſtēſum.
Arti. iiij. ¶ Nūc quarto reſtat oñdere: ꝑ que media ſeu auxilia
ad illā pertingere poſſumꝰ. Pro quo eſt ſciendū: ꝙ ad
tam p̄cioſam ⁊ vtilē dei amicitiā attingere eamqꝫ acq̇
rere poſſumꝰ: ꝑ tria in corde: tria in ore ⁊ tria in opere.
15 Primo in corde fides. Sicut veritas in teſte facit eum
bene eſſe cū fideli ⁊ iuſto iudice: ſic fides ⁊ veritas ⁊ ſa
pientia Sapieñ. vij. Amicos dei ⁊ ꝓphetas cōſtituit.
Secūdo charitas ſicut filius diligit̄: q: patri ſimilis.
Tertio mūdicia: ſicut vxor ꝓpter caſtitatē: ⁊ vtenſilia
ꝓpter decorē Prouer. xxij. Qui diligit cordis mūdiciā
habebit amicū regē. Jn ore reuerētia: ſicut ſeruus ꝓpt̄
reuerentiā factā dn̄o: eius meret̄ amicitiā: ſic ꝓpter gra
tiā labioꝝ ſuoꝝ habebit amicū regē Prouer. xxij. Cō
tra hoc delinquūt iuratores: ergo non ſunt dei amici.
Secūdo honeſtas cōtra loquētes turpia vt turpibus
placeant. De quibꝫ Eſa. iiij. Adulteri: neſcitis q: ami
citia huiꝰ mūdi inimica eſt deo? Sequit̄. Quicūqꝫ vo
luerit eſſe amicus huiꝰ mūdi: inimicus dei conſtituit̄.
Tertio amicabilitas ꝯtra detractores Eccī. vj. Verbū
dulce multiplicat amicos. Jn ope: primo ꝙ reddatur
ſuperiori ſcꝫ deo qḋ ſuū eſt: obediētia in ſeruitio: ⁊ de
bite eius mādata cuſtodiēdo. j. Macha. ij. Fac iuſſum
regis: ⁊ eris inter amicos regis. Secūdo: ꝙ ꝓ eo peni
tentiā ⁊ tribulationē ſuſtineas. Sic miles meret̄ ami
citiā regis: ſic miles dei Judith. viij. Abraā ꝑ multas
tribulatiōes ꝓbatus: amicus dei effectꝰ eſt: ꝯtra iſtam
amicitiā faciūt guloſi ⁊ luxurioſi: q̇ nihil volūt ꝓ deo
ſuſtinere: ꝫ ſuas ſeq̇ delectatiōes. Tertio ꝙ opet̄ chri
ſti mēbris: qḋ charitas req̇rit. Jndigēti ī aīa correctio
nē: ⁊ q: ſicut q̇ nitit̄ rem charā periturā a ꝑditione ſal
uare: eiꝰ cuius cauſa res agit̄ meret̄ amicitiā: ſic q̇ nitit̄
aīas deo reducere. Secūdo: indigēti in corꝑe elemoſy
nā: q: ſicut dn̄s quicūqꝫ amat agrū fructiferū: ⁊ hoīeꝫ
qui freq̄ter defert munera: ſic deꝰ Prouer. xix. Diui
tie addunt amicos. Sed heu hoīm amicitias magnis
muneribꝫ cōparāt. dei aūt vix paucis cōparare volūt.
¶ Quīto reſtat q̇ experimēto aliq̄liter ꝯiecturare poſ Arti. v.
ſimus: ſi amicitia deo ꝯiuncti ſumꝰ. Jſtud expimentū
accipit̄ ex multis. Primo ex dicto Phi. ix. ethicoꝝ: vbi 16
vult ꝙ ꝯdictio amicoꝝ ſit: ꝙ amicus amico delectabi
liter viuat: ⁊ ꝙ in eiſdē delectent̄ ⁊ triſtent̄: ⁊ qḋ diſpli
cet vni: diſpliceat alteri. Secūdo ſi diligēter cogitat q̄
amicū offendere poſſunt: ⁊ cauet: ſicut patꝫ. A. xx. 13.
Tertio: ſi in tribulatiōe: quā ꝓ eo ſuſtinet: inuenit ali
quā dulcedinē: laborē ſuū alleuiantē: hoc enī ſentit ſu
ſtinens ꝓ amico quē diligit: vn̄ Jſido. de ſummo bo.
li. iij. c. xxviij. Amicitia ꝓſperas res facit dulciores et
aduerſas tꝑat: levioreſqꝫ reddit: q: dum in tribulatōe
amici ꝯſolatio adiungit̄ nec frāgit̄ amicus: nec cadere
patit̄. Sicut ptꝫ. s̄. e. c. xiiij. Quarto: ſi ſis amicus ami
cis dei: ⁊ inimicus eiꝰ inimicis: ⁊ hoc experimentū ac
cipimꝰ ex affectiōe ⁊ oꝑatiōe: vn̄ btūs Grego. in q̄daꝫ
omel'. Nemo pōt in vna eadēqꝫ re oīpotēti deo ſeruire
atqꝫ eius hoſtibus gratus exiſtere. Nam deo amicum
ſe denegat: qui eius placet inimico.
¶ Sexto reſtat oſtēdere ꝯditiones falſe amicitie: car Arti. vij.
nis: mūdi vel demonis. Jn p̄mis talis ē amicitia iſtoꝝ 17
ad hoīem quēcunqꝫ q̇ in eis ꝯfidit: vel eis amicitia co
pulat̄: q̄lis vulpis ad gallinā: lupi ad oues: muris ad
grangiā: muſcarū ad mel: auis predalis ad predā: ⁊ ca
nū ad oſſa ⁊c̄. Propter tria. Primo: q: eoꝝ ſocietatē di
ligūt ꝓpter p̄dam: ſic in ꝓpoſito ꝓpter lucrū. Secūdo:
q: ſicut aues rapaces ⁊ canes circa p̄dam ſocietatē nō
amāt: q: dū canis os rodit: ſociari pluribꝫ odit. Vl' ſic
Dū canis os rodit ſociū quē diligit odit. Aues rapa
ces etiā cōiter amicitiā nō habēt cū alijs auibꝫ rapaci
bus: cuiꝰ ſignū eſt: ꝙ nō volāt multi ſimul ſicut colū
be: q: nō libēter predā diuidūt: ita nec amici carnales:
ſicut patꝫ. A. xij. 53. Tertio q: ceſſante p̄da: talia loca
fugiūt ⁊ alia q̄runt ⁊ p̄da redeūte: redeūt: ſic ī ꝓpoſito.
Sicut ptꝫ de q̊dā potēti ⁊ diuite: q̄ſi ſic. Cū eſſet factꝰ Ex iii
corꝑe impotēs: dedit oīa ſua cū filia ſua: cuidā iuueni q̇
domū ſuā gubernaret: ⁊ eum honorifice exhiberet: hic
primo anno ſenem in mēſa ſecū collocauit: de vna ſcu
tella comedebāt: ⁊ de eodē eū veſtiuit. Secūdo v̊o an
no: poſuit eū in fine mēſe: ⁊ cibauit ⁊ veſtiuit de peiori
Tertio v̊o anno poſitꝰ fuit cū puerl' ſuꝑ terrā: ꝓximꝰ
peſſimꝰ: ⁊ q: vxor ſua incepit parere: oportuit eā came
rā quā occupauerat hr̄e: ⁊ ſub illo colore eū de camera
eiecit: ⁊ in tugurio iuxta portā eū habitare coegit: qui
gemēs ⁊ dolēs de iſta miſera fortuna: tale excogitauit
remediū: venit vno die ad iuuenē illū generū ſuū pe
tens ſibi ꝯcedi modiū: cū quo tuguriū ſuū intrās: fin
xit ſe pecuniā mēſurare: faciēdo ſtrepitū cū cōputato
rijs in modio. Juuenis v̊o ille q̇ eū ſecutꝰ fuerat: admi
rādo q̇d mēſurare vellet: extra hoſtiū ſtās ⁊ auſcultās

hec: receſſit clam: credēs eū in pecunia abundare de q̄ caute inq̄ſiuit vno die ſi aliquid hēet: aſſerens q̄ bonū eſſet eos hic ſcire: dicēs: q: antiquus es: ⁊ ſi aliqd hēs quis poſſet illud meliꝰ ꝓ aīa tua facere q̄ꝫ nos? Cui ſenex: habeo in iſta ciſta paruā pecuniā: quā cuſtodiui ꝓ aīa mea poſt mortē meā et ad legandū in teſtamento meo: ⁊ volo q̄ vos ſitis diſpenſatores ⁊ habeatis reſiduā: ſi bene erga me habuerit: ⁊ ad maiorē rei euidentiā: vnū denariū dimiſit q̄ſi ex negligētia in modio cū eum reportaret: q̄ videtes ⁊ audiētes hec: cū ad mēſaꝫ ⁊ camerā ⁊ veſtes: ⁊ oīa reſtituerūt ꝓ tota vita ſua: ſpe gaudētes. Cum vo ad mortē traheret: anteq̄ꝫ totaliter expiraret: ad ciſtā currētes: nihil inuenerūt q̄ꝫ malleū in q̄ anglice ſcriptū erat ſentētialiter ſic. Cum iſto malleo ꝑcutiat̄ ⁊ a toto mūdo ſciat̄: q̄ oīa ſua ingrato dat: et ipſe poſt mēdicat. Ex iſto patꝫ q̄ ſolus pauꝑ ſcit: qs eius ſit amicus. Vñ v̄. Vos inopes noſtis: qs amicꝰ quiſue ſit hoſtis. De tali amicitia loquit̄ Señ. in q̄daꝫ ep̄la dicēs. Negociatio eſt: nō amicitia: q̄ ad cōmodū attēdit: detrahit em̄ amicitie: q̄ illā parat ad bonos caſus. Ad idē Iſido. de ſūmo bono. li. iij. c. xxiij. Per ad
18 uerſa fraudulētꝰ patet amicus: nā in ꝓſperitate incerta eſt amicitia: nec ſcit̄ vtrū ꝑſona: an felicitas diligat̄: ſepe ꝑ ſimulationē amicitia colit̄: vt q̄ nō pōt apte decipere: decipiat fraudulēter. Vñ v̄. Cum fueris felix: multos numerabis amicos. Tēpora cū fuerint nubila ſolus eris. Taliū ḡ amicitia eſt ſicut ſeruitiū mayrmūdi: q̄ in mēſa ⁊ in ꝓſperitate dn̄o ſuo diligenter ſeruiebat: ſꝫ in bello ⁊ aduerſitate fugiebat. Sic iſti ſe habent ad amicos ſuos. De q̄bus btūs Grego. vij. mora. Cum qs poſitꝰ in fortuna ⁊ ꝓſperitate diligit̄: incertū eſt vtrū ꝓſperitas an ꝑſona diligat̄: amiſſio aūt felicitatis vim interrogat dilectiōis: nec ꝓſperitas q̄ppe amicū indicat: nec aduerſitas inimicuꝫ celat. Item
19 amici carnales: ſolum carnem ⁊ lucrum ⁊ delectationē amātes aſſimilant̄ porcis: q̄ vno inter eos occiſo: oēs clamant: ipſo vo mortuo: recedūt ⁊ terrā ſicut priꝰ fodiunt: ſic in ꝓpoſito. Vno moriēte: alij lachrymant̄ et clamāt: quo mortuo: morit̄ apud illos memoria illius. Et ſic perijt memoria eoꝝ cū ſonitu. In pſ. ix. Nota de hoc. ſ. A. xx. 18. Itē predicti amici cōditionē habēt proditoris: ꝓmittētis hoī ſecuritatē quā nō preſtabit.
Exem Sicut dicit̄ quodāmō accidiſſe cuidā volenti trāſire ꝑ
20 nemus: in q̄ erat periculū deuij ⁊ etiā ferarū: hic cōduxit quendā qui ꝓmiſit ei ſecuritatē ⁊ vie ⁊ ferarū: aſſerens ſe oīa ſcire ⁊ poſſe in parte illa. Iſtis ſimul trāſeuntibꝫ: occurrit vrſus famelicus: quē vt vidit ꝓductor et ſeductor ille: fugit ad altā arborē. Aliꝰ vo ſe poſuit in terrā fingens ſe mortuū anhelitū ſuū retrahēdo: q: dicit̄ q̄ vrſus mortuū hoīem nō dilacerat. Vrſus vo poſuit os ſuū ad os alterius: ⁊ ad naſum ⁊ aures: q̄ſi guſtando ſi viueret: alio in arbore totum cōſiderante. Vrſo vo recedente ille deſcendit: ⁊ ſociū ſuū deridendo queſiuit: que fuit illa amicitia quā vrſus ſecuꝫ fecerat: ⁊ eum oſculando ⁊ ſecreta ei in aure dicēdo: qui reſpōdit: docuit inquit me q̄ nunq̄ꝫ copularem magnā amicitiā nec ſocietatē cum hoīe oīno ignoto: nec de eo confiderem: anteq̄ꝫ eius cōditiones eſſem expertus: q̄ etiam quilibet ſe cuſtodiat ab illo: in quo credit ſe plus poſſe cōfidere: q: nullus citius decipe pōt: reprehēdit etiā me: q̄ ita credulus ⁊ ꝓmptus fui ad ſeq̄ndū ſociū falſuꝫ. Sp̄ualiter homo moriēs ſic cōducit executores rogat etiā amicos. Vrſus rapax eſt mors nemini parcens: in quo oſtēdit̄ q̄ mala de ꝑdictis amicis priꝰ cōfidebat: q̄ etiā prius noticiā eoꝝ nō habuit: quia tunc eo derelicto: oēs fugient Treñ. j. Oēs amici eius

ſpreuerūt eam ſcꝫ animā in morte: ⁊ q̄ peius eſt: facti ſunt ei inimici. Sicut patebit infra. c. de executoribus. In iſto ergo articulo. de conditionibꝫ falſoꝝ amicoꝝ: oſtenſum eſt quale periculū ſit in falſis amicis: quia in neceſſitate deficiunt: ⁊ bona temporalia ⁊ auxilia querunt: potius q̄ꝫ amici vtilitatem.
¶ In iſto vo ſeptimo articulo reſtat oſtendere: quale animarū ſp̄uale periculū ex maloꝝ amicitia ꝓueniat. Arti. vij
Superius em̄ vicꝫ. A. xx. 2. oſtenſuꝫ eſt q̄ amor eſt vis aſſimilatiua. Ex quo ſequit̄ illud Prouer. xiij. Amicꝰ 21
ſtultoꝝ efficiet̄ eis ſimilis. Iterū. A. xx. 14. oſtenſuꝫ eſt q̄ amor eſt vnitiuus. Ex quo ſequit̄: vel q̄ bonus cito ſequit̄ conditiones mali cui vnit̄: vel econuerſo: vel q̄ amicitie cito vinculū ſoluat̄. vñ Criſoſto. ſup Matth. Amicitie aut pares querūt aut faciūt mali frequētius preualent: ꝓpoſitūq̄ꝫ ſuū frequētius inueniūt. Fortuna hec quotidiana oñdit. Ebrioſus em̄ ⁊ lecator: ⁊ moribus leuis ⁊ iurator: plures habet ſequaces: q̄ꝫ his cōtrarij: detractor etiā ⁊ mimus plures habēt auditores: q̄ꝫ honeſta loquēs. Potentes etiā ad faciendū mala: ⁊ ad malignādū: plures hūt amicos: q̄ꝫ ſimplices boni in h̄ ſequunt̄ morē iudeoꝝ: inter q̄s Barrabas latro plures habuit amicos q̄ꝫ chriſtꝰ: ⁊ ſicut tūc petiuerūt Barrabā ⁊ chriſtū reiecerūt: ita nūc. Vñ plus volunt talē loquentē turpia: ⁊ ſocialē in malo: q̄ꝫ deū timentē et ſctā loquentē: q̄ſi dicerēt: ſꝫ barrabā. Et hec eſt cauſa 22
magna oīm maloꝝ que in mūdo ſunt: q: mali amant̄ et honorant̄. Si em̄ q̄libet a pctōre ſe abſtraheret: et retraheret: ſi nō ꝓpter dei timorē ⁊ amorē: ſaltē ꝓpter mūdi ꝯfuſionē peccare ceſſaret. Sed forte dicūt vel cogitant: q̄d nobis: eccl'ia q̄ habet aīas cuſtodire pctōres corrigat: ſꝫ hoc irrōnabiliter dr̄. Primo: q: quō poſſet eccl'ia corrigere illos: q̄ tot habēt ſupportatores. Secūdo: q: q̄libet tenet̄ proximo lege charitatis ſubuenire. Vnicuiq̄ꝫ em̄ mādauit deꝰ de ꝓximo. Et in lege p̄cepit deꝰ adulteros: ⁊ blaſphemos ⁊ hmōi: nō ſolū a ſacerdotibꝫ: ſꝫ a toto ppl'o lapidari. Et chriſtus in euāgelio p̄cepit fratrē corripe: q̄ ſi te non audierit: dic eccl'ie: q̄ ſi nec eā audierit: ſit tibi ſicut publicanꝰ. i. retrahas et fugias eiꝰ ſocietatē: ⁊ hoc p̄cepit de fraterna correctione: q̄ ad oēs ſe extēdit: ſm̄ ſctū Tho. ij. ij. q. xxxiij. arti. iij. Proditorē em̄ regis nullus auderet ſociari ſibi: ḡ ſup ꝓditorē dei: bubonē. ſ. infernalē dr̄ent oēs volucres celi clamare: ⁊ ſi q̄d ꝓpter hec pateremini Beati. martyres em̄ ⁊ q̄t ab initio deo placuerūt: mūdo diſpli cuerūt: ⁊ econuerſo. Nō pōt q̄s claudicare in duas partes vt ſit amicus vniꝰ ⁊ alteriꝰ: q: Ia. iiij. Quicūq̄ꝫ vo
luerit eſſe amicus huiꝰ ſeculi inimicꝰ dei ꝯſtituet̄. Et q: 23
dei inimicis tot oſtēdimꝰ amicitias: nobis deꝰ oſtēdit tot inimicitias: multiplr̄ affligēdo: ⁊ h̄ iuſtū eſt: q: eorū culpis ꝯſentimꝰ ⁊ in peccādo participamꝰ. vñ btūs Greg. in paſtora. Cū incaute inq̄t maloꝝ amicitijs iūgimur: eoꝝ culpis ligamur: ⁊ ab illo q̄ ſūme rectus eſt eo ipſo iam diſcrepat: q̄ maloꝝ amicitijs vita nr̄a ꝯcordat. Huic ꝯcordat Sene. in ꝓuerbijs. Amici inq̄t vicia ſi feras: facis tua. Sed his eſtimāt aliq̄ rñdere ⁊ ſatiſfacere dicētes: q̄ cōiungere amicitiā cū malis in malo: vel ad male faciendū malū eſt ⁊ ꝑiculoſum: ⁊ reuera hn̄ rñdēt: ſꝫ nō ſatiſfaciūt: q: ſicut excōicatū ab eccl'ia etiā in licitis aſſociare nō poſſumꝰ: ſicut in cibo ⁊ potu nec ei amicitiā in licitis de ſe: ⁊ de natura ſua oſtēdere: vt ſic cōfuſus erubeſcat ⁊ corrigat̄: Ita videt̄ a ſili: q̄ excōmunicatū a deo: q: in mortali pctō: in his q̄ de nā ſua ſunt licita: fugere tenemur: aliter iram dei incurrimus: ſic ptꝫ expſſe. ij. Paral'. xix. Vbi hr̄ q̄ Ioſaphat rex iuda q̄ in alijs fuit bonꝰ ſm̄ ſacre ſcripture teſtimo

niū̄:deſcēdit ab Achab rege iſrl' q̄ fuit malus: ⁊ come
dit cuʒ eo: ⁊ iuit cū̄ eo ad bellū̄: ad recupandū̄ ramoth
galaad: poſt qꝺ bellū̄: occurrit ei ꝓpha a deo miſſus: di
cēs. Jmpio p̄bes auxiliū̄: ⁊ his q̄ oderūt dn̄m amici=
24 tia iungerꝭ: ⁊ idcirco irā̄ quidē dn̄i merebarꝭ. Certū̄ ē
ꝙ Achab iuit ad recupandū̄ hereditatē patrum ſuoꝝ
ab infidelibꝫ violēter occupatā̄: qꝺ eſt de ſe bonū̄ ⁊ li=
citū̄: ⁊ nunꝗ̄ ſcptura dicit ꝙ ipſe iuit cū̄ eo ad malefa=
ciendū̄: ſꝫ ꝙ ipſe cuʒ q̄ iuit erat malus: ⁊ idcirco irā̄ dei
meruit. Huic cōcordat Jo. in canonica ſua epl'a. ij. c.
vnico. Si quis inq̇t venerit ad vos ⁊ hāc doctrinā̄ nō
affert: nolite recipe eū̄ in domū̄: nec aue ei dixeritꝭ: qui
em̄ dixerit illi aue: cōicat opibꝫ illiꝰ malignis. Ecce ꝙ
25 nō ſolū̄ amicitia in facto: ſꝫ in ſalutatiōe ꝓhibet̄. ¶ Jtē
oñdit̄ tali rōne: grauiꝰ videt̄ peccare: q̄ pctōri amicitia
copulat̄: ꝗ̄ q̄ ei nō ꝯdicit q2 p̄mꝰ cōmiſſiōe: ſcꝺs omiſ=
ſione delinq̇t: ſꝫ q̄ nō reſiſtit grauit̄ peccat. Quia dicit
lex ꝙ nō ſine ſcrupulo occl'te ſocietatꝭ eſt: q̄ manifeſto
facinori deſinit obuiare Ex̄ de ſen. excō. quāte. ⁊ ꝯſenti
re dī: qui peccanti ſe amabilē p̄bet: diſ. xciij. ſi inimicꝰ.
Hic dicūt aliqui: ꝙ dū̄ pctm̄ eſt ī cōmittēdo: teneor ei
obuiare: ſꝫ nō cū̄ iam eſt cōmiſſuʒ. Sed ħ nō videt̄ rō=
nabilit̄ dictū̄: cuʒ grauiꝰ ſit in pctō cōmiſſo pſeuerare:
ꝗ̄ fuerat a principio cōmittere. De iſta materia plura
dicent̄ infra ca. de correctiōe. Et ca. de ſocietate. De iſto
etiā̄ periculo male amicitie dictum eſt. A. xx. 17.
Arti. viij. ¶ Octauo reſtat oñdere q̇s ſit finis. Pro q̇ eſt ſciēdū̄:
ꝙ habet triplicē finē. Vnū̄: ante mortē. Scꝺm ī mor=
te. Tertiū̄ poſt mortē. Primꝰ eſt diſcordia ⁊ inimicitia.
Scꝺs dolor. Tertiꝰ maximū̄ odiū̄. Primꝰ ꝯtingit fre
26 quēter. Scꝺs ⁊ tertiꝰ ſp. ¶ Primꝰ ꝯtingit frequenter
q2 freq̄nt̄ videt̄ ꝙ maloꝝ amicitia nō ē durabil': ſꝫ cito
ad inimicitiā̄ ꝯuertit̄: ⁊ ī ħ aſſimilat̄ demoni ⁊ latroni.
Fabula De quibꝫ fabuloſe fert̄: q̄ſi ꝑ iſtū̄ modū̄. Accidit ꝙ ſi=
bi mutuo obuiarēt et latroni querēti q̇ iret ait. Vado
ſtrāgulare illū̄ heremitā̄: q2 pctō q̇dā̄ ꝑpetrato dormi=
uit nō ꝯfeſſus: ⁊ ipſi q̄renti q̇ ipſe etiā̄ iret. Rn̄dit ego
vado furari vaccā̄ illiꝰ heremite. Eamꝰ ḡ inquiūt in=
ſimꝉ: ⁊ ſimꝰ ſocij ⁊ amici ⁊ iuuemꝰ nos mutuo. Jp̄is ḡ
ſtantibꝫ ad portā̄ heremite: litigabāt q̇s illoꝝ priꝰ inci=
peret facinus ſuū̄ diabolo dicēte ꝙ ip̄e incipet ꝯtradi=
xit latro: ne forte dum ſtrāgularet̄ ſtrepitū̄ faceret: ⁊ ſic
excitati latronē impedirēt a p̄da ſua: latrone v̄o dicē=
te ꝙ ipſe incipet: ꝯtradixit ei: ne forte vacca mugitu vl'
ſtrepitu heremitā̄ excitaret. Et ſic a lucro ſuo īpediret̄.
Jpſis v̄o ſic in diſcordiā̄ verſis: clamauit demon vo=
lēs ſe vindicare dicēs: ſurge dn̄e heremita ⁊ cape latro
nem: q̄ venit ad furandū̄ vaccā̄ tuā̄ ⁊ ego iuuabo te ad
ip̄m capiēdū̄ qꝺ vt factū̄ eſt. Ait demō heremite: bene
debes me dilig̃: q2 ita fidelis amicus tuꝰ fui: q̄ ait dili
gēter domū̄ tuā̄ cuſtodio. Ecce iſti duo neꝗ̄ facti fue=
rūt amici ad nocendū̄ tertio: ſic Herodes ⁊ Pilatꝰ ad
ꝑſequēdū̄ chr̄m Luc. xxiij. Facti ſunt inq̇t amici He=
rodes ⁊ Pilatꝰ: ⁊ ad lucrū̄ male acq̇rēdū̄ ſic latrones.
Et iō vno īpediēte lucrū̄ alteriꝰ finita eſt amicitia. Et
vnꝰ aliū̄ accuſauit more appellatoris. Recte talis ami
citia eſt int̄ tyrā̄nos ſeu falſos acq̇ſitores et duodecim
ꝑiuros. Vnꝰ vult hr̄e maneriū̄. Aliꝰ ſalariū̄: ſicut He
rodes ⁊ Pilatꝰ. Aliq̇tiēs etiā̄ int̄ ip̄os ꝯſpiratores eſt
talis amicitia: de mutuo ſe ad lucrandū̄ iuuā̄do. Jta ꝙ
vnꝰ faciat eū̄ lucrari de p̄ria ſua: ⁊ aliꝰ de ſua in comita
tibꝫ ⁊ curijs q̇rū̄ vnꝰ vult hr̄e equū̄. Aliꝰ vaccā̄. Aliꝰ
terrā̄ aut pecuniā̄: fideles in dictā̄do: ⁊ falſum iurā̄do.
Sic etiā̄ ſunt federati aduocati dicētes cliēti. Dico ti=
bi ſerioſe nihil faciā̄ ſine ſocio. Alio q̄renti q̇s ſit aptꝰ.
Rn̄det talis: cū̄ ſine vllo ſocio totū̄ expedire poſſet. Et
ſic ſunt ſicut milites: q̄ diuiſerūt ſibi veſtes chr̄i. Ecce
amici ſunt ſic demō ⁊ latro. Et ſic etiā̄ ad inuidiā̄ ⁊ ini=
micitiā̄ ꝯuertunt̄. Ex ħ ꝙ videt̄ vni ꝙ aliꝰ lucrū̄ eius
impediat. Et ex ħ ꝙ plura lucrat̄ vl' plura ei ꝓ ꝑiurio
dant̄ vel plus de p̄da reportat: ſicut latrones ꝯtendūt
ꝓ diuiſiōe furti: vl' ex ħ ꝙ vnꝰ alteri in honore p̄fert̄ ⁊
magnoꝝ amicitia ⁊ donis ⁊ retinētia ⁊ officio tūc inui=
det ⁊ cogitat ſi ip̄e eſſet mortuꝰ: ego poſſem in p̄ria iſta
regnare: ⁊ hr̄e honores quos iſte habet vel ex ħ ꝙ vnꝰ
emit ꝙ aliꝰ emere vellet vel de officio ſupplā̄tat: vel ſup
plantare deſiderat vel eſt plus reputatꝰ vel nō vult eiꝰ
ſeq̇ in oībꝫ voluntatē: vel ex ħ ꝙ intromittit ſe de aliq̇
qꝺ videt̄ ſibi p̄iudiciale: vel ex ħ ꝙ vult cape ⁊ lucrari
vbi aliꝰ cape vellet vel lucrari. Ex his cauſis priꝰ fue=
rāt inimici Herodes ⁊ Pilatꝰ: ⁊ ex his cauſis ad inui
diā̄ ⁊ inimicitiā̄ p̄uatā̄ ſp ꝯuertunt̄. Ad apertā̄ v̄o qn̄
vidēt locū̄ ⁊ tp̄s: ⁊ tūc aliqn̄ iūgit ſe alicui tertio: ꝯ quē
priꝰ fuerūt ꝯfederati ſicut demō ꝯ latronē: vt ꝑ eū̄ alte
ri noceat. Aliqn̄ v̄o iūgit ſe alicui potēti apꝺ quē aliū̄
accuſat dicēdo: ꝙ inimicꝰ ſuꝰ ſp fuerat: ⁊ amicitia ad=
iungēdo: vt inimicitias ꝑ phas vel nephas faciat: ⁊ al
teri noceat ſicut accuſator nitit̄ priores ſocios ſuos de=
ſtruere: ⁊ in iſto facto oñdit q̄ſi eſſet amicꝰ illius apud
quē aliū̄ accuſat: cum tn̄ alia amicitia nō eſt ꝗ̄ q̄lis de=
monis fuit ad heremitā̄. De q̇ Eccī. vj. Eſt amicus q̄
ꝯuertit̄ ad inimicitias. Nō de ħ. F. j. 9. Nō ꝙ iſta ſili=
tudo ꝓ tāto etiā̄ eſt ad ꝓpoſitū̄: qua ſicut demō ⁊ latro
quandā̄ in v̄bis ſuis amicitiā̄ finxerūt q̄ in rei veritate
in cordibꝫ nō erat. Jta mū̄di potētes falſi quā̄dā̄ ī ver
bis ⁊ ſignis fingūt amicitiā̄ q̄ vera nō eſt: ſꝫ rōne lucri
hn̄di vel malū̄ vitā̄di: ⁊ iō faciliꝰ ad inimicitias ꝯuer=
tunt̄. Nota aliud exēplū̄ huic ſil'e. S. x. 3. Et. F. j. 17.
¶ Scꝺs finis eſt in morte. ſ. dolor: q2 q̄nto maiori ami
citia q̇s carnalibꝫ vl' mū̄dialibꝫ rebꝫ copulat̄ tāto cum
maiori dolore ab eis in morte ſepat̄. ¶ Tertiꝰ finis eſt 27
poſt mortē: maximū̄. ſ. odiū̄ ⁊ rixa int̄ eos q̄ hic inordi
nata amicitia iūcti fuerūt. Sic ptʒ. A. xxj. ⁊ clariꝰ vide
ri pōt tali exēplo. Fingit̄ ꝙ ſapiēs ⁊ ſtultꝰ ſimul itine= Exem̄
rabāt: ſicut ptʒ ſer. xvj. 7. ⁊ cū̄ ad q̇ddā̄ biuiū̄ venirent
dixit ſapiēs: eamꝰ ꝑ viā̄ iſtā̄ ſꝫ ſtultus renuuit: q2 dura
erat ⁊ ſpinoſa: cui ſapiens: tn̄ breuior ⁊ ſecurior nec ſic
ait ſtultꝰ: ſꝫ eamꝰ ꝑ viā̄ iſtā̄ pratꝭ ⁊ floribꝫ amenā̄ ⁊ pla
nā̄: licet em̄ lōgior tn̄ delectabilior eſt. ſapiēs ſocietate et
delectatiōe vie victꝰ: ſtultū̄ ſecutꝰ eſt: tandē inciderūt
in latrones q̄ eos vulnerauerūt: ſpoliauerūt ⁊ incarce
rauert. Jn carcere ḡ poſiti ſapiēs ſtultū̄ rep̄hēdit ama
re de ſeductiōe: cui ſtultꝰ: tu inq̇t ſtultior es: ⁊ plus re=
p̄hēdēdus ⁊ vitupandus: q2 me ſeq̇ voluiſti: ego feci
naturā̄ meā̄: q̄ rōne caret: ⁊ tu ꝯ rōnē deliq̇ſti. Moralit̄
ſapiēs eſt aīa rōnalis: q̄ dr̄et ire ꝑ viā̄ mandatoꝝ dei: q̄
ſi ſeducta fuerit ad ſequendū̄ carnē ꝑ viā̄ deliciarū̄ vel
mundū̄ ꝑ viā̄ diuitiarū̄: vl' demonē ꝑ viā̄ maliciarū̄:
cū̄ in inferno ꝯtēdere ceperit aduerſus iſtos. Jſti vt p̄=
dictū̄ eſt rn̄dere poterūt ꝙ fecerunt officiū̄ ſuū̄: ⁊ ſic ſp
rixa ⁊ odiū̄ int̄ iſtos amicos erit: ⁊ q̇s nūc ſequit̄: tunc
eū̄ accuſabūt: ⁊ tortoribꝫ tradēt: q2 trademini a parēti=
bus ⁊ fratribꝫ ⁊ cognatis ⁊ amicis Lu. xxj. Nō. C. ij.
3. et. 9. ¶ Nono reſtat oñdere ꝙ pena ꝯſequēs illos q̄
malis amicitiā̄ p̄beāt: eſt duplex vicʒ tpalis ⁊ eterna.
¶ Primū̄ oñdit̄ tali rōne. Si ſocietas maloꝝ eſt dam= Arti. ix.
noſa illis q̄ eos ignorāt eſſe malos: a fortiori debet eſſe
dā̄noſa his q̄ ſciunt eos eſſe malos: ⁊ ħ nō obſtā̄te: eis
amicitiā̄ p̄bēt. Sʒ ſocietas maloꝝ freq̄nter ī ſacra legit̄ 28
ſcriptura fuiſſe dā̄noſa his q̄ eos malos ignorauerūt:
ſicut ſocietas latronis nocet fideli: q̄ in eiꝰ ſocietate ca=
pit̄: ſicut ptʒ Joſue. vij. Vbi exercitꝰ fuit fugatꝰ ꝓpter

virū malū quē tale eſſe ignorauerūt. Multi etiā infan
tes igne ⁊ ſulphure ɔſumpti ſunt Geñ.xix. ꝓpter ſocie
tatē zodomoꝝ. Propter etiā pctm̄ viroꝝ Amalech: ꝓ
cepit deus.j.Reg.xv. Sauli dicens. Interfice a viro
vſqꝫ ad mulierē: ⁊ paruulū atqꝫ lactentē: bouē ⁊ ouē ⁊
azinū.ij.Reg.xxj. legit̄: ꝙ multi fame afflicti ſunt tri
bus annis iugiter: ꝓpter Saul ⁊ domū eiꝰ: qꝛ gabao
nitas occiderat. Et nota ꝙ iſta vīdicta videt̄ duas ha
29 buiſſe cauſas. Vnā pctm̄ Saul tyrāni affligētis: pau
peres. Aliā: qꝛ Dauid nō ſtatim correxit pctm̄ afflicti
onis pauperꝝ. ¶ Ex quo ſic puniunt̄ maloꝝ ſocij: quō
puniēdi ſunt maloꝝ laudatores ⁊ ſupportatores ⁊ ma
lefactores: defenſores ⁊ adulatores ⁊ celatores: vbi eſt
inqſitio de malis ſicut viſitationibꝫ: vbi eſt cōqueſtus
qui nolūt veritatē dicere: ſꝫ potius peierare vel verita
tē celare: dicētes: ſi dicerē veritatē amicos meos vel vi
cinos amitterē: ꝗ etiā accuſatos purgant: ꝗ ꝓpter ami
citiā trāſitoriā dimittūt amicū eternū: ꝯtra illud Pro
uerb.xxvij. Amicū tuū ⁊ amicū pr̄is tui ne dimiſeris.
30 Secūdo pena tales ꝯſequet̄ eterna. Sic ptꝫ. A.xx.17
Idē ḡ ex legibꝫ oñdi pōt. Lex em̄ dicit: ꝙ ſi filius meꝰ
cohabitauit cū inimicis meis: poſſum eū exheredare:
nec pōt filiꝰ agē ex inofficioſo teſtamēto. Vt.C.de in
offi.teſt.l.liberi. Sic a filij. Si filij dei hītauerint cū ini
micꝭ ſuis: eos exhēdare pōt de hereditate celeſti.x.j.20.
Arti.ix. ¶ Decimo reſtat oſtēdere ꝙ remediū optimū cōtra tā
periculoſaꝫ amicitiā: eſt amicitie vinculū frāgere: ⁊ ꝓ
pter amicū illicita nō cōmittere: qꝛ ꝗ rogat illicita fieri
31 vel ad talia nitit̄ ducere: nō amicus: ſꝫ inimicus dicen
Exiij dus eſt. Rn̄dendū ḡ tali: ſicut rn̄dit quidā magnꝰ iu
dex cuidā amico ſuo ſm̄ Valeriū: petenti cū inſtantia
iudiciū illicitū dari in quodā facto. Rn̄dit nullo mō
hoc faciā: ⁊ alter ait: qd̄ ḡ auantagiū habeo de amicitia
tua: ſi nihil ꝓ me feceris: cui iudex: qd̄ auantagiū ha
beo de amicitia tua: ſi ꝓpter eā peccādo amiſero amici
tiā dei: melius eſt ḡ amicitie vinculū frāgere: qꝫ cū ma
lis amicis eternaliter puniri: ⁊ hoc fuit ɔſiliū abbatis
Exiiij Theodori in vitaſpatrū. Si habes inqt amicitiā cum
aliꝗ ⁊ cōtigerit eū in tentationē fornicatiōis incurrere
ſi potes da illi manū: ⁊ trahe illū ſurſum: ſi vo tibi nō
acqēſcit: inſcide amicitias eiꝰ: ne forte demorans traha
ris ab eo in ꝓfundum. Sicut em̄ ꝗ ligat̄ lapidi vel li
gno illo cadēte cadit: ſic ꝗ copulat̄ amico malo Ioan.
Criſoſt. ſup Mat. docet dicēs: bonus ſi malo ɔnectit̄:
aut pares reddant̄: aut cito ab inuicē ſeparent̄. Quia
ſm̄ Tulliū: hec eſt lex in amicitia: vt nihil turpe roge
mus: neqꝫ rogati faciamꝰ. Aliter nō erit amicitia du
rabilis. Quia dicit Ariſto.ix.ethico. ꝙ dilectio ꝗ fun
dat̄ ſup inhoneſto: facile reſcindit̄: nec mirū: qꝛ nō ha
bet bonuꝫ fundamentū: qꝛ nec placet ex parte maloꝝ.
Quia Prouer.xiij.dr̄: deteſtant̄ ſtulti eos ꝗ fugiūt ma
la: nec ex pte bonoꝝ: qꝛ ſi eis diu placet: boni nō ſunt:
qꝛ ſequit̄ in auctoritate: amicꝰ ſtultoꝝ efficiet̄ ſilis eis.

A.xxij. **ANgeloꝝ. Primo ponen**
da eſt differētia. Scd̄o oñdēda eſt eoꝝ operatio
ſeu officiū tam circa deū: qꝫ circa nos. Tertio quō deꝰ
ꝑ eos de pctōribꝫ vindictas accipit et iudicia ſua exer
cet. Quarto in ꝗ reuerētia ſunt habēdi. Quinto ad ꝗs
ordines angeloꝝ eis obediētes ſunt aſſumēdi. Sexto
qd̄ ſit opus maloꝝ angeloꝝ. Septimo experimentū
quo cognoſcere poſſumus quo angelo ducamur.
Arti.j. ¶ Quo ad primū. Angeloꝝ quidā ſunt boni: ⁊ quidā
1 mali. Iſta vo diuiſio ſeu differentia facta fuit in celo:
bonis ſtatim a creatiōe deo adherētibꝫ hūiliter: malis
ſupbiēdo ab eo ſe auertētibꝫ: bellū em̄ ſpūale.i.tētatio
ſupbie ꝯ eos factū eſt: vt reſiſtētes ꝑmiarent̄: in tanta
em̄ glīa nō fuerūt digni: niſi victores: victi vo puni
rent̄. De iſto ꝑlio facit Ioā. mentionē Apo.xij. dicēs.
Factū eſt ꝑliū magnū in celo. Michael et angeli eius
ꝑliabant̄ cū dracone: ei.ſ. reſiſtēdo: qñ voluit ꝙ oēs ſi
bi aſſenſuꝫ ꝓbuiſſent ſuaſqꝫ volūtates ſue ſupbie ɔfor
maſſent: ad hoc ꝯ eos tentationis bellū mouit. Et hoc
eſt qd̄ ſequit̄ Draco pugnabat ⁊ angeli eiꝰ: ⁊ nō value
runt: nec locus inuētus eſt eorum amplius in celo.
¶ Quo ad ſcd̄m officiū illoꝝ ꝗ ad deū eſt ei aſſiſtere: Arti.ij.
eūqꝫ videre ⁊ laudare: qd̄ aſſiſtere patꝫ Apo.vij. Vbi 2
habet̄: ꝙ oēs angeli ſtabāt ī circuitu throni: ꝙ etiā lau
dant habet̄ in ps.cxlviij. Laudate eū oēs angeli. Qd̄
etiā vidēt. Habet̄ Mat.xviij. Angeli eoꝝ ſp̄ vidēt fa
ciē pr̄is. In ꝗ cōmēdat̄ a q̄tuor: vicꝫ a dignitate officij:
qꝛ āgeli. Scd̄o a plenitudine gaudij: qꝛ vidēt. Tertio
a ꝑpetuitate ꝑmij: qꝛ ſp̄. Quarto a ꝓmptitudine obſe
quij: qꝛ eoꝝ. ¶ Primo a dignitate officij: qꝛ ſuiūt regi:
cui ſuire regnare ē. Horꝝ vo miniſtroꝝ diſtinctio ac
cipi pōt ex ſilitudine miniſtroꝝ in curia principū. In
curia em̄ magni pncipis: miniſtri in generali duplicē
hn̄t ſtatū: qꝛ qdaꝫ ſunt ī palatio circa regē: quidā emit
tunt̄. Et iſte ſcd̄s ſtatꝰ ſubdiuidit̄: qꝛ qdā emittunt̄ ad
regimē totiꝰ regni: qdā emittunt̄ ad regimē locoꝝ de
terminatoꝝ. Sunt ḡ in familia imꝑatoris ſeu pncipis
tres ſtatꝰ in ſpāli. Primꝰ aſſiſtētiū regi. Scd̄s miſſoꝝ 3
ꝓ regimine gnāli. Tertiꝰ miſſoꝝ ꝓ regimine ſpāli. Ad
cuiꝰ ſilitudinē in curia dei pōt poni triplex ierarchia.
Prima aſſiſtentiū. Scd̄a miſſoꝝ ꝓ regimine generali.
Tertia miſſoꝝ ꝓ regimine ſpāli. Et ſicut in curia regꝭ.
ꝗlibet illoꝝ ſtatuū ꝑtinet in ſe plura officia. In primo
em̄ ſtatu ſunt camerarij: ɔſiliarij ⁊ cōmēſales: ſeu ami
ci ſpeciales. Sic in pria ierarchia ſūt tres ordines. Pri
mus ſeraphin: ꝗ totalit̄ dei dilectiōe inflāmant̄: ⁊ ma
gis ad ſecretā diuinitatꝭ participationē appropinqūt:
ad modū camerarioꝝ: ꝗ ſecretioribꝫ aſſiſtūt factꝭ pnci
pū. Scd̄s ordo eſt cherubin: ꝗ ſunt pleni ſciētia: ad mo
dū ɔſiliatoꝝ in qbꝫ vigere debet ſciētia ⁊ diſcretio. Ter
tius eſt thronoꝝ in qbꝫ deꝰ reſidet ⁊ iocūdat̄: ſicut pn
ceps int̄ ſpāles amicos. In ſcd̄o etiā ſtatu in curia re
gis eſt triplex officiū. Vnū ſeneſcali regni ſeu pncipis
militie. Scd̄m militū ſiue armatoꝝ ad defenſionē totiꝰ
regni. Tertiū iudicū generaliū curie vel regni. Sic ſe
cūda ierarchia habet tres ordines ſm̄ aſſignatiōeꝫ dio
nyſij. Primū dn̄ationū ꝗ iugiter inſiſtāt regimini vni
uerſi: ad modū pncipis militie. Ad iſtos em̄ ꝑtinet ſci
re volūtatē circa diſpoſitionē totiꝰ orbis ⁊ alijs demā
dare ⁊ ordinare: qd̄: q̄liter: vel qñ faciendū ſit. vn̄ Au
guſtinus ſup illud Ps.ciij. draco iſte quē formaſti ⁊c̄.
Angeli intuent̄ legē fixā: legemqꝫ eternā iubentē: ſine
ſcptura: ſine ſilogiſmo: ſine ſtrepitu: ⁊ extra illa faciūt
quicqd fit. ¶ Scd̄s ordo ſm̄ aſſignationē Dionyſij: ī
ꝗ diſcordat a btō Grego. eſt ordo virtutū: ꝗ ordinatio
nē dominationū cū effectu ɔſequunt̄: ſicut milites mā
datū principis militie. Ad iſtos ꝑtinet ad modū arma 4
toꝝ hoſtibꝫ ſcꝫ demonibꝫ reſiſtere: ne aerē fulgure ⁊ tē
peſtate ꝯturbāt: ne etiā infirmitates vel mortalitates
ad libitū inducāt: ne etiā hoīes quantū vellent tēptent
vel occidant. Figura Thob.viij. de Aſmodeo angelo
malo: ab angelo bono religato: ne Thobiā iuniorem
occideret: ſicut etiā loquit̄ Ioan. Apocal.xx. Angelus
inquit apprehendit diabolū: ⁊ miſit eum in abyſſum
et clauſit. ¶ Tertius ordo eſt poteſtatū: quoꝝ officiuꝫ
videtur eſſe premiare bonos pro meritis: ⁊ punire ma
los ꝑ demeritis: ad modū iudicū ꝗ nō ſine cauſa gla
dium portant: ſed vt de carcere liberent innocētes: et

puniant nocētes. Exemplū primi Dan̄. iij. Angelus
deſcēdit in fornacē: ⁊ liberauit innocētes. Ad idē Lu
ce.xvj. Factū eſt vt moreret̄ mēdicus: ⁊ portaret̄ ab an
gelis in ſinū Abrae. Exemplū ſcdi in Exodo: vbi an-
gelus ꝑcuſſit p̄mogenita egypti: ⁊.iiij. Reg.xix. Vbi
ꝑcuſſit vna nocte de exercitu Senacherib. clxxxv. mi-
5 lia. ¶ In tertio ſtatu in curia regis eſt triplex officiū.
Vnū iuſticiarij ſenaſcalli p̄rie determiate: ſicut vaſco
nie ⁊ vuallie. Scdm p̄poſiti vel baliui alicuꝰ ciuita-
tis vl' comitatꝰ: ſicut eſt officiū vicecomitis. Tertiū eſt
caſtellani vel cuſtodis vniꝰ manerij. ¶ Sic etiā tertia
ierarchia habet tres ordines. Primus eſt principatuū
qui deputant̄ determinatis ꝓuincijs: vel determina-
to principi ad eius regimen inquantū eſt ꝑſona publi
ca ad modū ducis determinate patrie. De iſtis loquit̄
Iſidorus de ſūmo bono: dicēs. Singule gentes p̄po-
ſitos angelos hr̄e credunt̄. Oēs hoīes hr̄e angelos:
ꝓbant̄. De iſto ordine dicit ſctūs Thomas de aq̄no
fuiſſe Michaelē in ſcripto ſuꝑ ſecundū ſententiarū: et
habet ꝓ ſe illud Dan̄.x. Michael vnꝰ de p̄ncipib⁊ ⁊c̄.
hoc eſt ꝯtra eos q̇ dicūt eū eſſe primū ⁊ ſupremū inter
oēs angelos. ¶ Scd's ordo eſt archāgeloꝝ: qui depu-
tantur ciuitati vel ville ad modū prepoſiti vel baliui.
¶ Tertius eſt angeloꝝ q̇ deputant̄ ad cuſtodiā ſingu
laris perſone ad moduꝫ cuſtodis vnius loci. De iſtis
Hieronymꝰ ſuꝑ Matth.li.iij. Magna inq̄t eſt digni
tas aīarū: vt vnaqueqꝫ habeat ab ortu natiuitatis in
cuſtodiā ſui angelū deputatū. De quib⁊ in Ps̄.xc. An
gelis ſuis mādauit de te: ſicut ptꝫ ſer.cx.10. In q̇ notat̄
officiū iſtoꝝ circa ſingulas ꝑſonas: quo ad tria q̄ circa
eos quantū in eis eſt operant̄: ſcꝫ purgare: illuminare
6 et ꝑficere. ¶ Primo em̄ aduenietes docēt nos purgare
ꝑ ꝯfeſſionē oꝑe labioꝝ ſicut ptꝫ Eſa.vj. Volauit inq̄t
ad me vnus de ſeraphin ⁊ tetigit os meū ⁊ dixit: ecce
tetigi labia tua ⁊ auferet̄ iniq̄tas tua: ⁊ pctm̄ tuū mū-
dabit̄. ¶ Secūdo tollēdo nociuā ſocietatē: ſicut cuſtos
pomū putridū vel membꝝ ne corrūpat ſanū: ſicut ptꝫ
de angelis ⁊ Loth ⁊ ſodomitis Gen̄.xix. Labia ḡ ſic
mūda ⁊ de ſocietate mala ſeparata deū laudāt cū ange
lis Eſa.vj. q̇ clamabāt ſanctus ſctūs ſctūs. Et ꝑ argu-
mentū a contrario ſenſu: labia tacta ab angelo malo ⁊
exiſtētes inter ꝑuerſos: iurāt: detrahūt: turpia loquū-
tur. De quib⁊ Eſa.vj. Vir pollutus labijs ego ſuꝫ: ⁊
quaſi cām aſſignās: addit in medio ppl'i polluta labia
habētis ego habito ⁊c̄. ¶ Scd's actus illoꝝ circa nos:
eſt illuminare oculos cordis ad ꝯtritionē: ſicut oſtēdit̄
ſcriptori defectus vel macula in libro: ⁊ ſicut ſpeculuꝫ
oſtēdit maculā in facie vt corrigat̄: ⁊ medicus infirmo
7 periculū vt ſanet̄ ⁊c̄. Figura Thob.xj. de angelo ſanā-
te oculos Thobie: ſic ſanat oculos mētis: īmittēdo cō-
tritionē: ⁊ p̄ſeruat impoſterū: īmittēdo cogitatiōes bo
nas ⁊ intellectui noſtro quodāmodo inſpirādo: ꝑ q̄s
etiā in tribulatiōib⁊ ꝯfortamur Luc̄.xxij. Apparuit ei
angelus de celo ꝯfortās eū. ¶ Tertius actus eſt ꝑfice-
re: qd̄ fit dupliciter. Primo oīones nr̄as ⁊ opera bona
deo p̄ſentādo: ſicut aduocatꝰ cām corā iudice Thob.
xij. Qn̄ orabas cū lachrymis: ⁊ ſepeliebas mortuos: ⁊
derelinquebas prandiū tuū: abſcondebaſqꝫ mortuos
ꝑ diē in domo tua: ⁊ nocte ſepeliebas: ego obtuli oīonē
8 tuā dn̄o. Scd'o aīas in fine in celū deportādo: ſicut ſer
uus inuitatos ad nuptias deducēdo. Iſtis ḡ trib⁊ mo
dis p̄parat angelus aīam: vt ſit tēplū dei: ꝑ gr̄am ⁊ ꝑ-
ueniat ad tēplū glīe. Et ſit tēplū in tēplo. Malach.iij.
Ecce ego mitto angelū meū: ⁊ p̄parabit viā ante faciē
meā: ⁊ ſtatim veniet ad tēplū ſctm̄ ſuū. Sic ḡ cōmen-
dant̄ a dignitate officij. Patet ḡ et circa deū ⁊ circa nos
quō oēs ſunt āminiſtratorij ſpūs ⁊c̄. Heb.j. Sed q̄re
dat finaliter damnādis angelū cuſtodē. Patet. G.iij.
31. Et. T.v.50. ¶ Secūdo cōmendant̄ a plenitudine
gaudij: qd̄ cauſat̄ a duob⁊: a dei aſpectu: ⁊ nr̄o ꝓfectu.
Ex dei aſpectu q: viſio dei eſt tota merces Ioan. xvij.
Hec eſt aūt vita eterna vt cognoſcāt ⁊c̄. Ex nr̄o ꝓfe- 9
ctu: ſicut magr̄ gaudet de ꝓfectu diſcipuloꝝ. Ita ange
li de ꝓfectu gaudēt bonoꝝ: ⁊ tales familiarit̄ aſſociāt:
maloꝝ viroꝝ ſocietatē quodāmō indignādo fugiunt.
Ad h̄ pōt adduci hiſtoria de duob⁊ vt fert̄ euntib⁊ ſi- Exem̄
mul ꝑ viā quos tertiꝰ alonge ſequebat̄. Is v̄o q̇ ſeq̄-
bat̄: aliq̄n vidit iuuenē cum p̄cedētib⁊ religioſis illis:
aliq̄n vt videbat̄ ſubito ab eis diſceſſit: ⁊ cū h̄ pluries
accideret: admirabat̄. Cum ḡ ad introitū ville veniret
q̄ſiuit a religioſis illis: vbi ⁊ q̇s eſſet iuuenis ille pul-
cherrimus: q̇ cū rn̄diſſent ſe nullū talē ſociū habuiſſe:
et ipſe narraſſet q̇d vidiſſet. Inuenerūt ꝑ verba eiꝰ ꝙ
in loco vbi loq̄bant̄ de honeſtis: fuit iuuenis viſus cuꝫ
eis: vbi v̄o de alijs loquebant̄: diſparuit. Intelligētes
per hec eū fuiſſe chr̄m q̇ diſcipulis de eo loquētib⁊: af-
fuit vel angelū eius: qui de nr̄o ꝓfectu letificat̄: ⁊ nr̄is
pctīs fugat̄ Hiere.lj. Curauimꝰ babilonē: ⁊ nō eſt ſa
nata: derelinquamꝰ eā: ⁊ eamꝰ vnuſq̇ſqꝫ in tarrā ſuā.
De hoc Bern̄. in ſermo. de angelis. Ve vobis: ſi qn̄qꝫ
ꝓuocati angeli pctīs ⁊ negligētijs nr̄is indignos nos
iudicauerint p̄ſentia ⁊ viſitatione ſua: quoꝝ preſentia
ꝓtegere nos deberet ſi tn̄ neceſſariā habemꝰ familiari-
tatē dignationis angelice: cauenda eſt nobis eoꝝ offen
ſa. Sicut em̄ dn̄s vel rex magnꝰ delectat̄ ⁊ libēter ſpa- 10
ciat̄: vel quieſcit ī loco florib⁊ decorato ⁊ ameno: ſic an
geli in animab⁊ virtutib⁊ ornatis: vn̄ Bern̄. in ſermo
ne p̄dicto. Hec angelis placēt ſobrietas: caſtitas: pau-
pertas voluntaria crebris gemitus. Et ſuꝑ hec oīa: ve
ritatē ⁊ pacē a nobis exigunt. Qui ḡ caſte viuūt: ange
los letificāt: q: nō nubent neqꝫ nubent̄: ꝫ ſunt ſicut an
geli Mat. xxij. ¶ Tertio a perpetuitate premij: q: ſꝑ
Rōne cuiꝰ eſt ſciendū: ꝙ ſicut angeli mali ſine aliquo
remedio dānati ſunt: nec redemi poterūt ſicut huma-
nū genus. Cuiꝰ cauſa patet in exēplo de viro ⁊ mulie- Exm̄
re impregnata in furto deꝑhenſis: quoꝝ vir cito iudi- 11
catur ⁊ damnat̄: de muliere v̄o expectat̄ quouſqꝫ fetus
naſcat̄. Sic ī ꝓpoſito. Angelus erat q̄ſi vir vel mulier
nō impregnata: q: tota eiꝰ natura fuerat prius multi-
plicata: ſed in primis parētib⁊ nō erat tota ſpecies nr̄a
multiplicata. Iō angelus debuit ſtatim dānari: hō v̄o
in carcerē retrudi. In q̇ carcere exiſtēs: penitētiā egit:
et ideo meruit redemi. Sicut ḡ mali maliciā ſuā nun-
q̄ꝫ derelinquūt: ſi boni angeli beatitudinē ſuam dere-
linq̄re nō pn̄t: ꝫ ſꝑ facient qd̄ in Ps̄.cxlviij.d. Lauda
te eū oēs angeli eiꝰ. ¶ Quarto cōmendat̄ a ꝓmptitudi 12
ne obſequij. Quia ſicut cogitatio velox eſt in reb⁊ terre
nis: ita ipſi in oꝑatiōib⁊ ſuis: ſicut ignis ardēter faciūt
et operant̄: tam circa deū: q̄ꝫ circa nos. Ideo in ps̄.ciij.
Facit angelos ſuos ſpiritus ⁊ miniſtros ſuos ignē ⁊c̄.
¶ Tertio ptꝫ quō deus ꝑ angelos ſuos ſpāliter q̄tuor Arti.iij.
punit genera pctōꝝ: Sodomitas Gen̄.xix. Oppreſſo-
res innocētū: vt Pharaonē ⁊ egyptios Exo.xiiij. Qui
em̄ ſeruos dei ꝯtemnūt ab exercitu angeloꝝ deſtruent̄
Figura.j. Paral'.xix. de Anon rege Amon deturpāte
ſeruos Dauid: ⁊ ideo Dauid miſſo cōtra eos exercitu
eos deſtruxit Deutero.xxxij. Vindictam retribuet in
hoſtes eoꝝ. Tertio ſuperbos. Sicut Dauid ex ſuper-
bia numerante populū.ij. Reg.vlti. Quarto luxurio
ſos ⁊ guloſos: ſicut puniuit romanos q̇ cū gule ⁊ luxu
rie vacarent: ab angelo peſte iguinaria ſunt ꝑcuſſi. De
quib⁊ Ps̄.lxxvij. percuſſit eos in poſteriora.

Arti.iiij. ¶ Quartū ex p̄dictis ſequi deberet: q̄ vicʒ tam hono=
rabiles tanq̄ʒ vtiles dei ⁊ noſtri miniſtri: eiuſq̄ʒ ſentētie
tam obediētes ⁊ ꝓmpti executores ī magna reuerētia
13 apud nos haberent. Et feſtū eis in terris ꝓmpti face=
remus: qui ita gaudēter in celis nos feſtiuabūt. Judi=
cibus em̄ ⁊ nūcijs regis debet timor ⁊ amor. Cōducto
ribꝫ vo ⁊ tutoribꝫ debet gratitudo. Exiſtentes in peri
culo: vel q̄bus incūbit loca periculoſa trāſire: ꝯducto=
res ⁊ defenſores ſatis chare ꝯducunt: ſicut ptʒ in lom=
bardia: vel mercatores ⁊ peregrini ꝯducunt ſtipēdia=
rios ꝓ ſe tuēdos ꝯ̄ ſpoliatores. Angeli vo nos cōdu=
cunt ⁊ defendūt a periculo demonū q̄ nos ſuffocarēt:
et nō req̄runt aliud ſtipendiū: niſi gratitudinē q̄ eos
diligamꝰ: ⁊ reuereamur: ⁊ ī illoꝝ nō peccemꝰ p̄ſentia.
Ad hoc āmonet nos Bern̄. in ſmone de angelis: di=
cens. Simus grati tantis cuſtodibꝫ: q̄s aliqñ cohere=
des habebimꝰ: interim vo actores ⁊ tutores a p̄re nob̄
prepoſitos: adhuc em̄ paruuli ſub actoribꝫ ⁊ tutoribꝫ
ſumus. Jdē in ſmone q̄dragefimali ſup illud Mat.
iiij. Acceſſerūt angeli ⁊ miniſtrabāt ⁊c̄. Jn quouis di
uerſorio in quouis angulo fuerꝭ: reuerentiā exhibe an
gelo tuo: ne audeas illo p̄ſente: qđ me p̄ſente vel vide=
te nō auderes. Aſſunt em̄ tibi nō ſoluʒ p̄ſentes tecū: ſ
14 etiā ꝓ te. Aſſunt vt ꝓtegant: aſſunt vt ꝓſint: nō ſoluʒ
habēdi ſunt in reuerētia: vtpote creature nobiles: ſed
etiā in neceſſitatibꝫ inuocādi ſūt: vt patroni: cuſtodes
et defenſores: vn̄ Bern̄. in ſermone de angelis. Quo=
tiens grauiſſima cernitur vrgere tentatio ⁊ tribulatio:
inuoca cuſtodē tuum: directorē tuū: adiutorem tuū: in
oportunitatibꝫ ⁊ tribulatiōe: q2 nō dormitat neq̄ʒ dor
miet: ⁊ ſi qñ diſſimulat ad tp̄s. De his oībus ꝯcludit
Bern̄. in p̄dicto ſermone q̄dragefime ſup illud: acceſ=
ſerūt. Angelis inquit ſuis mandauit de te. O quantū
tibi debet h̄ verbū referre reuerentiā: afferre deuotio=
nē: cōferre reuerentiā: afferre deuotionē: cōferre fidu=
ciam: ꝓ p̄ſentia reuerentiā: ꝓ beniuolentia deuotionē
pro cuſtodia fiduciam. Caute ergo ambula vbi ſunt
angeli: vt cuſtodiant te in om̄ibus vijs tuis.
Arti.v. ¶ Sicut ex ſuperioribꝫ ptʒ officia angeloꝝ diſtinguū=
tur queadmodū officia miniſtroꝝ in curijs magnoꝝ:
et ſicut in om̄i ſtatu ⁊ officio in curijs regū ⁊ principū
eſt inuenire bonos ⁊ malos: ita in om̄i ierarchia ⁊ ordi
15 ne fuerūt boni ⁊ mali. Mali fuerūt expulſi: quoꝝ nu=
merus p hoīes ſaluādos reſtaurabit. Et ſic pōt intelli
gi illud Deut. xxxij. Cōſtituit terminos pploꝝ iuxta
numerū filioꝝ iſrl': ſicut ptʒ ſer. cv. 3. Ex quo g̃ de om̄i
ordine ceciderūt oportet ſaluādos ad oēm ordinē aſſu
mi: ad equalitatē glorie: nō nature. Aſſument g̃ hoīes
ad illos ordines: quoꝝ ſilitudinē hic in moribꝫ ⁊ vir=
tutibꝫ ⁊ operibꝫ tenuerūt: vt ſicut fuerūt ſocij in meri=
16 to: ita etiā in premio. Verbi grā q̄ inflamant charitate
dei ⁊ ꝓximi ⁊ eam quantū poſſibile eſt ope oñdūt aſſu
ment ad ordinē ſeraphin: q̄ vigent ingenio ⁊ ſunt in=
tellectu magno prediti: atq̄ʒ ſciētia: q̄ nō inflat: ſ edifi=
cat ad ordines cherubin: q̄ circa regē morant: ⁊ regis
et regni vtilitatē: ⁊ nō ad voluptatē vel cupiditatē: ad
ordinē thronoꝝ. Qui etiā alijs dominant vt ꝓſint: nō
vt p̄ſint: vt ſubditi corrigant ⁊ meliorent: potiꝰ q̄ʒ vt
ipſi reficiant vel ditent: aſſumunt ad ordinē dominā=
tiū. Sed heu ſi mlti de illo ordine ceciderūt: quō vnq̄ʒ
repabit: q2 pauci in dño p̄dictas ꝯditiōes obſeruant.
Qui vo militāt ꝓ iuſticia vel ꝓ fidelitate defendēda:
periculis ſe exponūt: vel ꝓ tentatiōibꝫ vincēdis fortit
17 pugnāt: aſſumēdi ſunt ad ordinē virtutū. Qui vo bo=
na intētiōe ⁊ zelo iuſticie abſq̄ʒ ſpe lucri terreni ⁊ macu
la odij alios iudicāt: aſſumūt ad ordinē ꝑtatū. Rex
vo vel princeps vel comes vel nobilis q̄ bene p̄eſt in
terra ſua ad ordines p̄ncipatuū. Qui em̄ bñ p̄ſunt ci=
uitati vel maiora annūciāt ⁊ docēt ⁊ faciūt: aſſumunt
ad ordines archāgeloꝝ. Qui vo bñ preeſt familie: ⁊ q̄
parua capiūt ⁊ hec fratribꝫ annūciāt: aſſumunt ad or=
dines āgeloꝝ: ſm btm̄ Greg. in omel. de āgelis. Jdē ī
omel. q̄dā. Vnuſq̄ſq̄ʒ quātuʒ ſufficit: ſi a prauitate ꝓ=
ximū reuocat: ſi exhortati ad bñ opandū curat: ſi eter=
nū vel ſuppliciū errāti denūciat: cū verba ſctē annūcia
tiōis impēdit: ꝑfecto angelus extitit. Et ſicut iſti ī ſta= 18
tibꝫ ſuis bñ ſe hñtes aſſument ad ordinē angeloꝝ ſtā=
tiū: ita male ſe hñtes ī ſtatibꝫ ſuis: cadēt ad ordines an
geloꝝ cadentiū: ſm ꝯditiōes eis ꝯſiles: ſicut q̄ carnali
amore ⁊ inordinato ardēt: ad ordinē ⁊ ſtatū illoꝝ q̄ ce=
ciderūt de ſeraphin: ⁊ ſic fiat applicatio de alijs: ⁊ ptʒ. Et
iuſtū eſt vt ſic ſunt ſocij ī culpa: ſint ⁊ in pena: ⁊ p iſtū
modū videt vitas loq̄ malis: q̄ q̄dāmō ſūt angeli dia
boli: q2 nuncij ⁊ miſtri Mat. xxv. Diſcedite inq̄t a me
maledicti in ignē eternū: q̄ paratꝰ ē diabolo ⁊ āgel' eiꝰ.
¶ Officiū vo ⁊ opus ⁊ occupatio maloꝝ angeloꝝ eſt: Arti.vi.
p ſe ⁊ ſuos miniſtros pegrinātes tentare: dānatos pu
nire ⁊ torq̄re. Primū pmittit deꝰ ad augmentū meriti 19
nr̄i: ex pugna ⁊ reſiſtētia. Scðm pmittit ex ſua iuſticia
Eſt g̃ primo reſiſtendū ne cadamꝰ in ſcðm. vn̄ Bern̄.
in q̄dam ſmone. Demonū eſt mala ſuggerere: noſtrū
eſt nō ꝯſentire: q̄tiēs eis reſiſtimꝰ: totiēs eos ſupamꝰ:
angelos glorificamꝰ: deū honoramꝰ: q̄ incitat vt pu=
gnemus: adiuuat vt vincamꝰ: cōſolidat ne deficiamꝰ
mittit etiā auxiliū angeloꝝ pugnantiū ꝯ̄ hoſtes nr̄os:
Judi. v. Stelle manētes in ordine ⁊ curſu ſuo: ꝯ̄ Sy=
ſaram pugnauerūt. Et ſi fortit egerimꝰ: plures habe=
bimꝰ iuuātes q̄ʒ tēptantes: qđ pulcherrime oñſuʒ eſt.
iiij. Reg. vj. Vbi exercitꝰ Syrie q̄ ſignat demones ve
nit ad capiendū Helyſeū ꝓphetā qđ vt vidit puer eiꝰ
ait: heu: heu: heu: dñe mi: q̄d faciemꝰ. Cui Helyſeus
rñdit: noli timere: plures em̄ nobiſcū ſunt: q̄ʒ cū illis.
Et aperuit dñs oculos pueri: ⁊ vidit: ⁊ ecce mons ple
nus equoꝝ ⁊ curruū ignitoꝝ. i. angeloꝝ multitudine.
¶ Jn iſta pugna inter bonos āgelos nos trahētes ad Arti.vii.
bonū ⁊ malos trahētes ad malū. difficile eſt videre q̄s
p̄ualeat: q2 vtriq̄ʒ inuiſibiles ſunt. Sed ad h̄ ſciendū: 20
debemꝰ videre in q̄bus cogitatiōibꝫ delectamur: vl' in
his q̄s immittit bonꝰ vel ecōtra. Jn quibꝫ etiā vbis ora
aſſuefaciamꝰ. Sic patʒ. ſ. e. c. vj. Et ſer. xxxiij. Qualia
etiā ſunt opa: ⁊ ſic in ope ⁊ effectu experimentū capere
poſſumꝰ: q̄ angelo ducamur. Nota de hoc. A. xviij. 2.
Et. S. xiij. articulo ſeptimo.

Animarū. Primo ponen= A.xxiij.
da eſt doctrina quō cognoſci pōt q̄ aīa ſit nā
viuēs poſt corpis mortē. Scðo oñdet q̄lis ē in nā ſua
Tertio ponendū eſt expimentū q̄ iſta q̄litas exterius
oñdit Quarto oñdet vn̄ miſtrat aīa boni vl' mali q̄ ad
deū vel diabolū. Quīto q̄re corpi ꝯiūgit. Sexto quō
pficit. Septīo quō pdit. Octauo pditiōis admiratio.
¶ Ratione p̄mi eſt ſciendū: q̄ aliq̄ nullā aīam eſſe cre Arti.i.
dunt: q2 eā nō vidēt: vn̄ ⁊ dicūt: q̄d eſt aīa: nunq̄ʒ vidi 1
mus aīaʒ. De q̄bꝫ btūs Grego. iiij. dial'. circa p̄ncipiū
loquit dicēs. Mens inq̄t refugit credere qđ corporeis
oculis nō videt. A q̄bꝫ q̄rendū eſt: ſi vnq̄ʒ viderūt ali=
quā differentiā inter hoīem viuuʒ ⁊ mortuū. Et ipſis
reſpōdētibꝫ q̄ magna differentia eſt. Ergo in effectu ⁊
ope vidiſtis aīam eſſe creaturā ⁊ naturā magne virtu=
tis atq̄ʒ ꝑtatis: q2 q̄cq̄d vidiſtis in corpe fortitudinis:
pulchritudinis: ſapiētie: totū. i. cauſaliter aīa: ⁊ ex anīe
virtute ⁊ fortitudine ꝓcedit. Sic etiam ſatiſfacit huic

queſtioni btũs Grego. vbi pri⁹ dixit. Ponam⁹ inquit
ante mẽtis oculos edificare domũ: imẽſas molas leua
re: pẽdere magnas in machinis colũnas q̇s q̃ſo te hoc
opus operat᷑? Corpus viſibile qd̃ illas molas manib᷒
trahit: an inuiſibilis aĩa q̃ viuificat corpus? Tolle em̃
qd̃ nõ videt᷑ in corpe: ⁊ mox ĩmobilia remanẽt cuncta
q̃ mouere videbant᷑ viſibilia corpa metallorũ: q̃ ex re
penſandũ eſt: q̄ in hoc q̊z mũdo viſibili nihil niſi per
creaturã tuã viſibilẽ diſponi põt. Nã ſicut om̃ipotẽs
de⁹ aſpirãdo ⁊ implẽdo: ea q̃ rõne ſubſiſtũt ⁊ viuificat
et mouet inuiſibilia. Ita q̊z ipſa inuiſibilia implendo
mouet atq̊z ſenſu viuificat carnalia corpa que vident᷑.
2 Sic ḡ aĩa licet inuiſibilis ſit in nã. Videt᷑ tñ in ope qd̃
ab ipſa ꝓcedit. Et ſicut ipãm vt dictũ eſt videm⁹. Ita
p ipãm oĩa videm⁹ q̃ oculis patẽt: vñ btũs Greg. vbi
prius. Nulla inq̇t viſibilia: niſi p inuiſibilia vident᷑.
Ecce em̃ cũcta corporea oculus tui corpis aſpicit: nec
tñ ipſe corporeus oculus aliq̇d corporeũ videret: niſi
hũc res incorporea ad videndũ acueret. Nã tolle mẽ-
tem q̃ nõ videt᷑: ⁊ incaſſuz patz oculus q̇ videbat ſub-
trahe aĩam corpi: remanẽt ꝓculdubio apti oculi ĩ cor-
pore nihil vidẽtes. Si igit᷑ oculus p ſe videbat: cur di-
ſcedẽte aĩa nõ videt? Sic igit᷑ ptz quõ aĩa in corpe ma-
3 nens ⁊ videt᷑ ⁊ videt. Et nõ ſolũ in corpe manẽs ⁊ vi-
det ⁊ videt᷑: ſ; q̄ plus eſt atq̊z a nobis iocũdius: videt᷑
et intelligit᷑: q̄ vicz ſicut vitã anĩe in corpe manẽtis ex
motu corpis agnoſcim⁹: Ita vitã aĩe poſt corp⁹ aptis
q̇buſdã reb᷒ atteſtantib᷒ videm⁹ ⁊ agnoſcim⁹. Hui⁹
aũt rei veritatẽ duo atteſtant᷑ apte: ⁊ euidẽter oſtendit᷑
ſicut ex v̓bis colligit᷑ btĩ Gregorij: vbi pri⁹ Prompta
volũtas quã viri ſpũſctõ pleni: vicz apl̓i ⁊ martyres q̇
in h̓ errare nõ potuerũt: habuerũt anĩas ſic ponẽdi: vt
ineternũ viuerẽt. De q̇b᷒ ait btũs Greg. Nunq̇d nõ
ſctĩ apl̓i ⁊ martyres chr̄i p̃ſentẽ vitã deſpicerẽt ⁊ ĩ mor-
te carnis aĩas ponerẽt niſi certiorẽ vitã aĩarũ ſubſequi
ſcirẽt. ¶ Scd̃o miracula q̃ ſctõꝝ mortẽ ſeq̃bant᷑. Nã
teſte btõ Grego. vbi pri⁹: ſicut vita aĩe manẽtis in cor-
4 pore ex motu dep̃hendit᷑ mẽbroꝝ. Sic vita aĩe poſt cor
pus ĩ ſctĩs pẽſanda eſt ex virtute miraculoꝝ. Ecce hij
qui aĩas in morte poſuerũt: atq̊z aĩarũ vitã poſt mortẽ
carnis crediderũt: quotidianis miraculis coruſcant.
Ad extincta nãq̊z eoꝝ corpa viuẽtes egri veniũt: ⁊ ſa-
nant᷑: periuri veniũt ⁊ a demonio vexant᷑. Demoniaci
veniũt ⁊ liberant᷑: leproſi veniũt ⁊ mũdant᷑: deferunt᷑
mortui ⁊ ſuſcitant᷑. Sicut ḡ vitã aĩe in corpe manẽtis
ex opibus dep̃hẽdim⁹ mẽbroꝝ: ita vitã aĩe poſt corp⁹
ex talib᷒ operib᷒ cognoſcere poſſum⁹. Niſi aliq̇s taci-
ta cogitatiõe obijcere velit: iſta eſſe opa corpis mortui:
nõ aĩe viuẽtis: ſ; hoc irrõnabiliter cogitat᷑. Superius
em̃ iſto eodẽ capitulo oſtẽſuz eſt totã corpis potentiã ⁊
fortitudinẽ ex aĩe viue eſſe virtute. Cum ḡ viuũ corp⁹
ſine anĩe potẽtia opa facere minora nõ poterat: ſicut le-
uare veſtucã: quõ mortuũ cũ iam aĩe potentiã amiſe-
rit: quã tu cũ corpe mortuã cogitas: p̃dicta maiora fa-
cere opa poſſet? imo h̓ cogitare: nõ eſt aliud q̄̃ cogitare
q̄ recedente ipſa a q̃ habet totã potentiã et fortitudinẽ
ſuã: corpus potentius ⁊ fortius fieret: qd̃ abſurdũ eſt.
5 ¶ Sed ad h̓ poſſet rñderi: q̄ hec miraculoꝝ opera nõ
aĩam viuã ſ; pietatẽ ⁊ ſctĩtatẽ: quã in opib᷒ pietatis et
ſctĩtatis exercuit dũ vixit: oñdit in corpe mortuo. Per
talia em̃ opa de⁹ circa corpa mortua miracula operat᷑:
ſ; h̓ nihil eſt: q̄ certũ eſt q̄ de⁹ circa infideliũ corpa mi
racula nõ opat᷑. Si ḡ circa ſctõꝝ corpa miracula oſten
dit: certũ eſt eos in fide bona fuiſſe mortuos: ſed nõ in
alia fide fuerũt: nec ꝓ alia mortui ſunt: niſi q̄ aĩe viue
rent poſt mortẽ: ḡ certũ eſt eas poſt carnis mortẽ vitã
habere. Hec ꝯcluſio p oĩa media oñdet᷑ infra. c. de re-
ſurrectiõe. Sic ḡ inſpirauit ĩ faciẽ ei⁹ ſpiraculũ vite: ⁊
fact⁹ ẽ hõ ĩ aĩaz viuẽtẽ: ſupple p⁹ mortẽ carnis. Geñ. ij.
¶ Q̄tuz ad ſcd̃m ſcz qualis ſit hec aĩa: q̃ ita corp⁹ vi- Arti. ij.
uificat: q̄ nec cũ ipõ morit᷑: eſt diſtinguendũ: q̄ aut lo
quimur de q̃litate naturali in q̃ eſt ſicut tabula nuda
nõ depicta: habẽs tres nãles ptes ad dei imaginẽ: vicz
memoriã: intelligentiã ⁊ voluntatẽ: rep̃ſentãtes patrẽ
et filiũ et ſpm̃ſctm̃. In hac q̃litate oẽs aĩe tam bonorũ 6
q̊z maloꝝ ꝯueniũt. Si v̓o loq̇mur de q̃litate ⁊ ſil̓itudi
ne anĩe: quã ex operib᷒ q̃ diligit ⁊ operat᷑: cõtrahit. In
hac eſt magna diuerſitas inter q̃litatẽ bonarũ aĩarũ ⁊
malarũ. Sicut ptz. A. xx. 3. ¶ Hec aũt differẽtia ĩ aĩa
inter imaginẽ ⁊ ſil̓itudinẽ põt perpẽdi in imagine Pe
tri: q̃ eſt ſolũmõ ſculpta: ⁊ alia q̃ eſt ſculpta ⁊ polita et
picta: ſicut ptz ſer. xxxj. 2. Prima põt dici imago Petri
ſed nõ ſil̓itudo. Scd̃a v̓o poſt q̊z pictura dederit ei ca-
pillos: ⁊ barbã cũ venerabili canicie: ⁊ alias circũſtan
tias debitas: põt quodãmõ dici ſil̓itudo Petri: ſicut
aĩa in creatiõe ſtatim qñ ſculpta ẽ: habet dei imaginẽ:
ſ; ex operib᷒ ⁊ amorib᷒ eã depingim⁹: boni: bonis ope
rib᷒ charitat̓: q̃ſi pulchris picturis eã deo aſſimilam⁹:
mali v̓o ecõuerſo eã diabolo aſſimilant: ĩmo qd̃ peius
eſt: eam faciũt diabolo turpiorẽ: hoc em̃ rõ dictat: ſpm̃
em̃ pctm̃ deturpat: ⁊ nihil p̃ter pctm̃: cũ ḡ pctõ detur-
pet᷑: vbi ſunt plura pctã in re ſpũali inuenta: ibi maior
inuenit᷑ turpitudo. Sed demones facti fuerunt tales:
tanq̊z deformes: vno pctõ vel duob᷒: ſcz ſupbia ⁊ deſi-
derio ꝓprie excellẽtie: vltra id qd̃ de⁹ eis dederat: q̇s ḡ
dubitat q̄ deformiores ſunt aĩe: q̃ multis ſubiacẽt pec
catis talib᷒: q̃ ipſi demones fecerũt: ⁊ etiã alijs beſtiali-
bus ⁊ vilib᷒: ſic̓ luxurie ⁊ gule ⁊ p̃ter h̓ plurib᷒ q̊z ipſi.
Ex turpidine ḡ demonis aliq̃liter excogitari põt turpi
tudo aĩe peccatricis. Sed turpitudo diaboli eſt tã hor 7
ribilis: q̄ hoĩes vt fert᷑ in amentiaz vertit. Vñ fert᷑ q̄ Exm̃
quidã religioſus rogauit dominũ vt ei demonẽ ĩ ſua
forma dignaret᷑ oñdere: vt plus eũ ⁊ ei⁹ opa impoſte-
rũ deteſtaret᷑: ſoli igit᷑ ſm̃ q̄ orauerat affuit ſathanas:
quẽ vt vidit: ſtatim amens effectus eſt. Nõ. D. j. 17.
Itẽ. S. xiiij. 21. Itẽ. T. iiij. 11. 22. Itẽ ſer. xij. 4. De q̊- Exm̃
dã alio religioſo ſcribit᷑: q̄ cum langueret in extremis
et videret demones circũuenire: poſtea ad ſtatũ ſuum
rediẽs dixit: q̄ ſi eſſet ignis ab oriẽte ad occidentẽ: libẽ-
tius p illũ tranſiret q̊z illã viſionẽ iterũ videret: qui ḡ
demonis nomẽ ⁊ formã ſic abhorrem⁹ q̄ qñ nomina
tur nos ſignam⁹: q̃re formã anĩe ꝓprie nõ abhorrem⁹:
in q̃ mutat⁹ eſt color optim⁹: quã de⁹ nõ cognoſcet qñ
ante eũ venerit: ſ; poti⁹ dicet: cui⁹ eſt imago hec ⁊c̃. nõ
mea ſ; demonis: ⁊ vere ſi q̇s eũ videret abhorreret: q̄
luto vilior eſt Sapieñ. xv. Patz ḡ q̄ q̄̃tuz ad aĩam oẽs
ſunt ad dei imaginẽ ſed non om̃es ad ei⁹ ſimilitudinẽ:
quia etiam om̃is aĩa: aut eſt chriſti ſponſa: aut diaboli
adultera: ſm̃ Auguſtinũ ſup Geñ. ad l̓ram.
¶ Sed quõ cognoſcit᷑ q̃lis ſit aĩa. Quo ad vtrũq̊z vi- Arti. iij.
delicet an ſit chriſti ſpõſa: vel nõ: difficile eſt ſcire. Sed 8
tamẽ queãdmodũ ſcitur q̃lis ſit aqua ⁊ vena terre: vel
ſalſa: vel recẽs: calida: vel frigida: p eã q̃ in fonte appa
ret: ita ſcitur q̊dãmõ q̃lis ſit anĩa: p ſigna q̃ apparẽt in
ſenſib᷒ ⁊ operib᷒: teſte Auguſtino in regula de vita et
honeſta. cleri. Impudicus inq̇t oculus impudici cor-
dis eſt nũcius: nec dicatis vos animos hr̃e pudicos: ſi
oculos habeatis impudicos. Sic em̃ fons vel ſtagnũ
ex om̃i parte fractus ⁊ appertus diffundit᷑: et in ſe non
abundat: nec in altũ aſcẽdit: ita nec habẽs ſenſus exte-
riores nimis aptos ad inutilia: in gratijs nõ abũdat:
nec in altũ ꝯtẽplatiõis et deuotiõis aſcẽdet Geñ. xlix.

Effuſus es ſicut aqua:nõ creſcas. Sed fons cuius ri-
uuli obturant̃:aſcẽdit ⁊ abũdat:ſic aĩa de qua Pſ.xlj.
Sitiuit aĩa mea ad deũ. Et iterũ. Ad te leuaui animã
meã. Nõ aliud experimẽtũ quõ põt cognoſci ſpõſa et
adultera:amore ⁊ timore. A.xx.23. Nõ etiã. A.xxj.16.
Arti.iiij. ¶ Sed q̃ꝫtum ad quartũ vnde miniſtrat ⁊ q̃le officiũ
habeat aĩa iuſti q̃ꝫtuꝫ ad deũ: vel iniuſti q̃ꝫtuꝫ ad dia-
9 bolũ. ¶ Eſt ſciendũ:ꝙ aĩa iuſti ꝑmo celũ eſt ⁊ q̊dãmõ
etiã ſedes dei:vñ Berñ.ſuꝑ Cañ. Anima ſctã celũ eſt
10 habens ſolẽ intellectũ:lunã fidẽ:aſtra virtutes. ¶ Eſt
ſecũdo dei ſpeciale hoſpitiũ aĩa ſctã:ꝙ ipſo ſolo repleri
põt:vñ Berñ. in ſermõe de diuinis. Ad imaginẽ dei
facta anĩa rõnalis:ceteris oĩbus occupari põt: repleri
nõ põt:capax eñi dei quicq̇d minꝰ deo eſt nõ replebit.
Sic ecõuerſo aĩa pctõris eſt hoſpitiũ diaboli. Experi-
mentũ aũt quis noſtrũ occupat hoſpitiũ:capere poſſu
mus ex his:frequẽter videmus cõtingere in hoſpitijs
occupatis per miniſtros regis hoſpitio alicui dño per
marſcallũ aſſignato:ſignũ illius dñi domũ occupãtis
exterius ꝓtrahit̃ ⁊ oſtẽdit̃: ꝑ qõ ſcitur a quo occupat̃.
Sic grã dei ꝑueniẽs ſignat hoſpitiũ dei armis eiꝰ:ſcꝫ
humilitate ⁊ alijs virtutibꝫ. Et ſic ecõtra in malis. De
quibꝫ Eſa.iij. Agnitio vultꝰ eoꝝ rñdebit eis: ⁊ pctm̃
ſuũ q̃ſi ſodoma ꝑdicauerũt ⁊ nõ abſconderũt: Ve aĩe
11 eoꝝ. ¶ Eſt tertio anĩa ſpeciale dei templũ.j.Coꝛ.iij.
Templũ eñi dei ſanctũ eſt:qõ eſtis vos. Quia ſicut in
templo eſt imago illius q̇ ibi colit̃ ⁊ venerat̃ et in cuiꝰ
honore dedicat̃. Sic in templo aĩe:ſi ibi diligit̃ ⁊ vene
rat̃ deꝰ:ibi eiꝰ inuenit̃ imago ⁊ ſilitudo. Et ſic in ma-
lis de quibꝫ in Pſ.lxxviij. Polluerũt tẽplũ ſctm̃ tuũ.
12 Anima eoꝝ in malis tabeſcebat. ¶ Eſt q̃rto aĩa ſancta
caſtrũ dei. De triplici eñi caſtro legimꝰ:duo ſunt dei: ⁊
tertiũ eſt diaboli. Primũ eſt btã virgo Maria: in qõ
Jeſus intrauit. Luc.x. Intrauit Jeſus in quoddã ca-
ſtellum. Secundũ ſunt aĩe ſancte: de q̇bꝫ Geñ.xxxij.
Caſtra dei ſunt hec. Tertiũ ſunt aĩe impioꝝ.j.Mach.
13 iiij. Et viderunt caſtra gentiũ valida ⁊c̃. ¶ De primo
caſtro dicet̃ loco ſuo. M.iij.34. Et. N.j.2. Scdi vo
caſtri fundamẽtũ eſt fides. Aliud eñi nemo põt ponẽ:
murus charitas:cingẽs ⁊ circuiens.ſ.amicos ⁊ inimi-
cos. Alta turrꝭ ſpes:menia alie virtutes:poꝛte quinqꝫ
ſenſus: ſicut ptꝫ ſermõe.c.iiij. Poſticũ occultũ:coꝛdis
cogitatio:ianitoꝛ volũtas:caſtellariꝰ ſeu cõſtabilirius
ratio. Ideo ianitoꝛẽ dixi voluntatẽ: qꝛ q̊dcũqꝫ pulſa-
uerit ad poꝛtã viſus vel auditus vel alteriꝰ ſenſus vo-
luntas ſtatim adeſt ad aperiendũ vel excludendũ:hoc
eſt ad volendũ vel fugiendũ. Si bonũ occurrat ⁊ vo-
luntas h̕ velit deo aperit̃. Si malũ ⁊ volũtas hoc ve-
lit diabolo aperit̃. Et ideo nõ debet nimis feſtinanter
aperire. Sed ſic̃ qñ aliq̇s pulſat ad poꝛtã vel poſticũ ⁊
ſit ignotꝰ: ⁊ ſpãlit̃ tꝑe guerre. Janitoꝛ currit ad caſtri
cuſtodem:ad ſciendũ ſi aꝑire debeat an nõ: Ita cũ pla
cẽtia ſeu delectabilia ſeu iraſcibilia ⁊ vindicatiua ſe of-
ferũt volũtati:vel poꝛte ſenſuũ:vel poſtico coꝛdis: nõ
debet volũtas ſtatim aꝑire:illud aꝑpetẽdo:vel ꝯſenſuꝫ
vel deſideriũ ꝑbendo:qꝛ h̕ eſt maximũ periculũ:cuꝫ ſit
tp̃s ſpũalis guerre:⁊ plures pulſent ꝓditoꝛes ⁊ anime
inimici:volẽtes aĩe caſtrũ caꝑe ⁊ deũ excludere: ⁊ dia-
bolo tradere. Sed debet rõnẽ ꝯſulere. Vtrũ tale q̇d vi
ſum vel auditũ vel excogitatũ ſit cõplendũ vel dimit-
14 tendũ. Nota. C.vij.16.⁊.23. Et. C.x.1. Et. S.vj.6.
Ideo etiã dixi coꝛdis cogitationẽ poſticũ:qꝛ ſicut i ca-
ſtro vl̕ ciuitate magnis poꝛtꝭ firmatꝭ ⁊ cuſtoditꝭ:aliqñ
ꝑ poſticũ ptꝫ introitꝰ vel exitꝰ:q̊ ciuitas defendit̃ ⁊ cu-
ſtodit̃ vel ꝑdit̃. Ita ceterꝭ exterioꝛibꝫ ſenſibꝫ ab actibꝫ
ſuis ſuſpẽſis bone cogitatiões vl̕ male ꝑ coꝛdis aditũ
caſtrũ aĩe occulte intrãt. Vñ aliqñ defendit̃ ⁊ foꝛtifica
tur:aliqñ amittit̃. Iſtud caſtrũ tam foꝛte deꝰ creauit: ⁊
ita bñ officiales in illo diſpoſuit:ꝙ nec infernꝰ nec mũ
dus nec demones nec hoĩes illud caꝑe vel vincere pñt
niſi a ſeipõ ꝓdat̃:ſic̃ patꝫ ſer.cxlij.16. Qõ g̃ ita foꝛtiſſi-
mũ eſt ex ſua creatiõe qõ ita redẽptũ eſt ex ſua paſſiõe:
qõ ita inſtauratũ eſt ſua cõione:qõ ita letificatũ ⁊ ꝯfoꝛ
tatũ eſt in ſua reſurrectõe:qõ ita foꝛtificatũ eſt ſpũſſctĩ
miſſione. Juſte ſibi ipſi reſeruari debet: ⁊ eiꝰ inimicis
negari. Quotiẽs g̃ bonas cogitationes vel auditiões
mittit:vel ꝙ pctã dimittant̃:vel ꝙ bonũ fiat ad caſtrũ
qõ tã egregie ꝑparauit:venit. Felix g̃ ⁊ bñdicta eſt illa
aĩa:q̃ eum deuote recipit:dicẽs illud Cañ.iij. Inueni
quẽ diligit anĩa mea ⁊ q̃ eũ ibidẽ quieſcere ꝑmittit: qꝛ
nunqꝫ recedet:niſi expulſus. Et ita maledictꝰ ⁊ infelix 15
ꝓditoꝛ eſt:q̇ ei caſtrũ ſuũ negat vel expulerit: ⁊ inimi-
cũ ſuũ ĩtromittit:ve aĩe illoꝝ Eſa.iij. ¶ Tertiũ caſtrũ
vicꝫ qõ edificat̃ diabolo in aĩabꝫ impioꝝ:dĩ validũ in
mũdo iſto:qꝛ habet multos caſtellanos ⁊ plurimos ei
intẽdẽtes. In iſto caſtro eſt turris vanitatꝭ ⁊ ſuꝑbie: ⁊
ad iſtã turrim ſunt multi attẽdẽtes. Quã q̇dã attẽden
tiã oñdũt extra in coꝛꝑe ⁊ veſtibꝫ. In coꝛꝑe longã bar-
bam poꝛtãt:ꝙ ſi ꝓ remiſſiõe pctõꝝ iniunctũ fuerit nõ
facerẽt. Sed in h̕ ſicut ſaracenis aſſimilant̃: Ita etiã in
moꝛibꝫ exẽplo ꝙ peioꝛes ſunt: qꝛ ipĩ exhibẽt reuerẽtiã
maioꝛẽ machameto dãnato: qꝛ nec ꝓ moꝛte ſuſtinẽda
ſic euꝫ iuramẽtis vituparẽt qꝫ nos ad chꝛm̃ in celo re-
gnantẽ. Scdõ h̕ oñdũt in veſtibꝫ ex trãſuerſo ſciſſis:q̃
moꝛes ſignãt deo ⁊ eccl̕ie ꝯtrarios: ſicut ptꝫ in toꝛnea-
mẽtis ⁊ ſil̕ibꝫ. ¶ Secũdo iſto in caſtro locũ iuſticiarij 16
tenet ira:qꝛ in iudicijs ⁊ vindictis plus iram ſequunt̃
q̃ꝫ rõnẽ. Et reuera ſicut ira paupeꝝ eſt mobilis poſſeſ-
ſio:qꝛ ꝓ modico pacificat̃:ita ira diuitũ manet q̃ſi he-
reditas ĩmobilis. ¶ Tertio in iſto caſtro pctm̃ cupidi-
tatis eſt theſaurariꝰ:ꝙ iõ miniſtris potiꝰ q̃ꝫ dñis cõpa
rat̃ qꝛ dñi cupiditatẽ oꝛe deteſtant̃: ſꝫ tñ cupidos dili-
gũt miniſtros:q̇ multũ ſciũt ꝓcurare ⁊ modicũ redde
re:q̇ etiã ſciãt tallias ꝓ cibo dare: ⁊ graues emẽdas le
uare. Et ſic dñi tales ſũt diuites de alieno ⁊ eſſent pau
peres:ſi q̇libet hꝛet ſuuꝫ. Et excuſant ſe dicẽtes ſe nihil
ſcire:ſic̃ diabolus ſuꝑ ripã de ſb̃merſione nauis:q̊ cõ-
tra ſctũs Ludouicꝰ voluit ſcire ꝯditiões ſuoꝝ ſeruoꝝ
¶ Quarto in iſto caſtro locũ coq̇narij tenet gula: ⁊ iſte 17
eſt mirabilis cocus:quia multos intoxicat:plures eñi
moꝛiunt̃ cibo q̃ꝫ gladio:ſic̃ de ſecũdis cenis ⁊ hmõi in
oꝛdinatis. Vñ illud pctm̃ int̃ cetera videt̃ pctõꝝ vin
dicta:qꝛ alia delectãt: iſtud cruciat ⁊ occidit. ¶ Quito
in iſto caſtro magnũ hoſpitiũ tenet luxuria ⁊ multi in
iſto hoſpitio ſeu camera ſunt embocules: ecumbꝛes ⁊
auegles:qꝛ in illa materia male ſtant ꝓpt̃ cõtractꝰ car-
nalis copule ⁊ fideidatiõis. ¶ Sed in iſto caſtro came-
rariꝰ ẽ pctm̃ accidie:q̇ pẽdet coꝛtinas ⁊ facit hoĩes diu
laſciuire: ⁊ ſacerdotes q̇ plus dñoꝝ q̃ꝫ dei timẽt offen-
ſam: poſt nonã celebꝛare: ⁊ tales ſunt ſapiẽtioꝛes deo:
qꝛ mundũ alio modo foꝛmãt. Deꝰ eñi fecit noctẽ ꝓ re- 18
quie: ⁊ diẽ ꝓ vigilia: ⁊ ipſi bubones inferni: ecõuerſo
noctẽ vertunt in diẽ: ⁊ tales ſunt de familia trahe lin-
theamen: qui eſt pꝛincipalis camerarius inferni q̇ vt
dicit̃ cuidã rñdit:ſuũ officiũ eſſe facere hoĩes diu ſe in-
ter lintheamina inuoluere:ſicut patꝫ ſer.xxij.3. Ibiqꝫ
cum turpibꝫ cogitationibꝫ ocioſam ⁊ luxurioſam vitã
ducere. Iſte tyrelintel lemandra ſaluet qñ coꝛpus erit
ſiccum extra lintheamina ⁊ ponet̃ in terra: ⁊ aĩa ĩ infer
no. Sic g̃ ptꝫ quõ in aĩabꝫ impioꝝ ẽ caſtrum inimici ꝯ̃
caſtrũ dei: ſꝫ habẽs caſtrũ dei in anĩa ſua firmiter fun-
datũ:de iſto caſtro dicat illud Pſ.xxvj. Si conſiſtant

aduerſum me caſtra non timebit cor meum.
Arti.v. ¶ Sed quare aīa bona q̄ tam nobilis eſt creatura corpori cōiungit̃ q̄druplex ratio aſſignari pōt. ¶ Primo ꝓpter dei curialitatē ꝛ bonitatē: q̄ voluit corꝑalē creaturā eſſe participē ſue btitudinis qđ eſſe nō potuit: ni-
19 ſi ſpūali creature ꝯiungeret̃. ¶ Scđo ꝓpter augmentū meriti. In multis em̄ meret̃ aīa rōne ꝯiūctionis: in q̄bus ſeparata mereri nō poſſet: ſic ieiunare cū afflictione: vigilare ꝛ alia charitatis opa exercere. ¶ Tertio ꝓpter ꝑfectionē vniuerſi ꝛ decorē: cū em̄ eſſet creatura mere ſpūalis ſicut deus ꝛ angeli: ꝛ mere corꝑalis ſicut terra ꝛ arbores: decuit eſſe mediā que eſſet et corꝑalis et ſpūalis. ¶ Quarto vt deo ſimul ſeruiāt. Ad hoc em̄ fact⁹ eſt hō vt deo ſeruiat. Et oīa inferiora facta ſunt: vt ei ſeruiāt: vn̄ Hugo de arra aīe. Quid tibi dedit o aīa ſpōſus tu⁹? Et rn̄det. Reſpice vniuerſū mundū iſtū ꝛ cōſidera: ſi aliqđ in ea ſit qđ tibi nō ſeruiat. Oīs creatura ad hūc finē curſum ſuū dirigit vt obſequijs tibi famulet̃ ꝛ vtilitati tue ſeruiat. Et infra: q̄cūq̧ igit̃ eſt ille: multū tibi ꝯtulit: ꝛ ideo multū diligēdus eſt: q̄ tantū dare potuit: ꝛ q̄ tantū dare voluit multū dilexit.
20 Hec ille. Sed heu nōnulli plus q̄runt ꝛ diligūt ꝛ ſeruiunt dato: q̄ȝ datori. De q̄bus habes. A.xx.6. De talib⁹ pōt intelligi illud Cañ.iij. Queſiui quē diligit aīa mea: queſiui illū ꝛ nō inueni: q: nō q̄ſiuit: vbi nec quō querere debuit: q: de bene q̄rentib⁹ veritas ait. Oīs qui querit inuenit.

Arti.vj. ¶ Ex q̄ corꝑi ꝯiungit̃ ad ꝑfectiōis augmentū nūc reſtat oſtēdere quō aīa corꝑi ꝯiuncta ꝑficiat̃. ¶ Perficit̃ em̄ primo fide in deū credēdo. Sicut oīs nā dr̄ ꝑfici qn̄ attingit ad ſuū finē. De⁹ autē eſt obiectū ꝛ finis fidei. Igit̃ in omni ope tuo crede ex fide aīe tue Ecci.xxxij. Quia q̄ incredulus eſt nō eſt aīa ei⁹ recta Abacuch.ij. ¶ Scđo in ipm ſperādo ſicut in optimo ꝛ potētiſſimo amico tuo Pſ.cxxix. Sperauit aīa mea in dn̄o. Et iterū ſic. Quare triſtis es aīa ꝛc. ſpera in dn̄o. ¶ Tertio ipm diligēdo: ſic em̄ ꝑficit̃: q: cōiungit̃ ꝛ vnit ſuo ꝓncipio: q: amor vnit amantē cū amato: ſicut ptz. A.xx. 14. ergo diliges dn̄m deū tuū ex tota aīa tua Deut̃.vj. ¶ Quarto ipm laudando eiq̧ ſeruiēdo: cui ſeruire regnare eſt: ergo benedic aīa mea dn̄o. In pſ.cij. Et q: oppoſita iuxta ſe poſita magis apparent.

Arti.vij. ¶ Nunc ſeptimo reſtat oſtēdere quō aīa in corꝑe pctō perdat̃. Hō em̄ ꝑ maliciā occidit aīaȝ ſuā: ſicut habet̃ Sapieñ.xvj. qđ fit multis modis. Ser.xxiij.3. cum ſe-
21 quētib⁹. ¶ Quidā em̄ vēdunt aīas ſuas vt auari: menciētes ꝛ peierātes ꝓ oībus ſuis vēdēdis Ecci.x. Auaro nihil eſt ſceleſtius: hic em̄ aīaȝ ſuā venalē habet. Jō demones in fine repetēt eā ſicut ſua quā multis delectationib⁹ ſuis ꝛ diuitijs emerūt. Ipſi em̄ in talib⁹ acquirēdis eos iuuerūt. Jō de talib⁹ dr̄ Luc.xij. Stulte hac
22 nocte repetent a te aīam tuā. ¶ Alij eā dant ꝓ nihilo. Qui em̄ daret regnū ꝓ obulo: ſatis diceret̃ illud dare ꝓ nihilo: ſic q̄ dat regnū eternū ꝛ eternā delectationē ꝓ tꝑali. Et mirabile eſt nō daret hō alicui ribalde vnū digitū ad peccandū cū ea: ꝛ ob hoc dat aīam ſuā mille demonib⁹. Ergo ſatis dat eam ꝓ nihilo qđ tn̄ ꝓhibet̃ Ecci.ix. ne des fornicarijs aīam tuā. ¶ Alij eā perdunt ſicut ſupbi et hipocrite q̄ pre ꝯfuſione nō ꝯfitent̃ pctā ſua Ecci.xx. Eſt q̄ pre cōfuſione perdit aīam ſuā: ꝯ q̄s Ecci.x. ꝓ aīa tua nō cōfundaris dicere verū. Alij pignori aīam ſuā obligāt: vt curati.iij. Reg.xx. Cuſtodi virū iſtū q̄ ſi lapſus fuerit de manib⁹ tuis erit aīa tua ꝓ aīa illius. Mirabile: Clericus nō obligaret vnum ſotularē ꝓ vetula: ꝓ cuius cuſtodia obligat aīam ſuā non pōt portare ſtruem lignoꝝ. Et tn̄ plura ligna addit: quia neſcit cuſtodire animā ſuā: ꝛ tamē accipit plures cuſtodiendas.

¶ Illoꝝ vo qui ſic aīas ſuas vendūt obligant et per- Arti.viij.
dunt: eſt factū admirandū ꝓpter tria: vicȝ ꝓpter anime vnitatem: ꝓcioſitatē ꝛ illoꝝ nimiā fatuitatē. ¶ Primū patet: ſi quis hēt niſi vnū oculū vel vnū equū vel domū: ſtultior reputaret̃ ſi eā diligētius non cuſtodiret: immo ſi iſta leuit̃ amitteret vel daret ꝓ nihilo: oēs ſuper eū admirarent̃. Sicut ergo iſta ꝛ alia ad corꝑ⁹ per- 23
tinentia diligēter cuſtodiūt: ꝛ ꝓ corꝑe faciūt cuſtodes corꝑis: mirandū eſt ꝙ nō diligētius vnicā cuſtodiunt aīam. De hoc errore admirat̃ Bern̄. ſup Cañ. dicens Cadit azinus: ꝛ inuenit q̄ ſe ſubleuat: cadit aīa ꝛ nō eſt q̄ manū apponat: ꝛ vt verū fatear: inter centū non vidi vnū: ita diligentē circa ſalutē animarū: ſicut col-
lectione pecuniarū. ¶ Secūdo hoc mirandū eſt ꝓpter 24
anime bonitatē ꝛ ꝓcioſitatē. Eſt em̄ in ſe tam nobilis natura: ꝙ vna aīa plus valet q̄ȝ mille mūdi: qđ ptz ex hoc: ꝙ chriſtus ꝓ mille mūdis nō effudiſſet vnā guttam ꝓcioſi ſanguinis ſui: ſed ꝓ aīa cuiuſcūq̧ boni ſan-
guinē totū effudit: ſicut patz Ser.xxiij.2. Ex hoc etiā: 25
ꝙ mūdus ꝛ quicqđ mūdi ambitu ꝯtinet̃: ſicut ſol ꝛ luna volucrees celi ꝛ piſces maris vniuerſa inſup ꝛ pecora campi: facta ſunt vt aīe ſeruiāt. Sicut ptz ſupra.e. c.20. Oīa inq̄t ꝓdicta ſubiecta ſunt potentie ei⁹ ergo ipſa aīa eſt nobilior. Nō ergo eſt bene mirādū: ꝙ aliq̄ tam nobilē naturā ꝛ ꝓcioſum iocale: vendūt melioꝝ foro q̄ȝ iudas aīaȝ ſuā ꝓ triginta denarijs: q: ꝓ lucro forte vnius denarij vel minori quinquies peierāt. Ex quib⁹ patz ꝙ in nulla mercatione vel negocio vel arte ſunt tot mali mercatores: quot ſunt in mercatione ani-
marū. Alij vo eā ſimbolizant ꝓ parua delectatiōe gu- 26
le vel luxurie. Et ſunt ſiles cuidā de quo fert̃. Cū eſſet Exẽm
in taberna ꝛ nō hēt ꝙ poneret ꝓ ſimbolo ſuo. Vendidit aīam ſuaȝ ſocio ſuo: ꝛ ſup hoc citatus ꝛ req̄ſitus ab ordinario cur talē contractū cōtra deum et rationē feciſſet? Reſpōdet ſcio ꝙ diabolus animā vendicaret. Ideo ergo vendidi eā ſocio: ne diabolus eaȝ haberet. Malo em̄ ꝙ ſocius eam habeat. Alius vo requiſitus quare eā emiſſet. Reſpōdit vt diabolus eaȝ habeat ꝓ me: q: ab vno nō req̄rit niſi vnā animā: ꝛ illa intendo me apud illum acquietare: vel ꝙ ex parte vna vel altera ipſa guloſi anima diabolū non euaderet. Tales accipiunt inuano animas ſuas de quorū fine Ecci.xix.
Putredo ꝛ vermes hereditabūt fornicariū ꝛ tollet̃ de 27
numero anima illius. Alij de anima ſua ludunt: non
multū curantes vtrū ſaluaret̃ vel damnet̃. Sicut qui- Exẽm
dam qui dicere ſolebat vt dicebat̃. Cū anima receſſerit a corpore: currat deus: et currat diabolus: ꝛ qui poteſt citius venire ꝛ capere habeat eam. Sed deus in illo curſu nō multū feſtinabit: q: vbicūq̧ fuerit: ꝛ quiſcūq̧ eā habuerit: ipſe eā nō amittit: ſed eā in celo vel in inferno in aula vel in carcere habet Ezech.xviij. oēs anime mee ſunt. Sed diabolus bn̄ feſtinabit: q: ipe eſt ſemper paratus ad talem predam capiendā. quod pa-
tet per hoc qđ fertur de quodā: qui in quadaȝ taberna Exẽm
cū non hēt ſimbolū: et animā ſuā venditioni exponeret: ſtatim affuit diabolus in forma mali gartionis et aīa ex certo precio empta: ſtatim totū ſecū ad infernuȝ portauit: ſic miniſtrabit talib⁹ in fine Luc.xij. Stulte
hac nocte aīaȝ tuā repetēt a te ꝛc. ¶ Tertio taliū fatui- 28
tas ꝛ incurialitas eſt ſūme admirāda: q: meli⁹ ſeruiūt eq̄.i. carni q̄ȝ eq̄ti.i. aīe. Pulchri⁹ equū ꝛ ſeruū veſtiūt et paſcūt: q̄ȝ equitē ꝛ dn̄m ꝛ q: etiaȝ ſeminudi.i. in aīa nudi ad feſtū dei ſine veſte nuptiali vadūt. De⁹ tales nō honorabit: q: q̄s honorificabit exhonorātē aīaȝ ſuā

Eccl.x. Quia etiã plus ꝓuident filio ſtatim morituro ſc3 carni: q̃3 aĩe nunq̃3 moriture: ſicut pt3 Ser.xxiij.7. Quoꝝ perſonã innuens ꝛ fatuitatẽ admirãs ſapiens Eccs.iiij.dicit. Cui laboro ꝛ fraudo aĩam meã bonis. Mõ.C.ij.4. Quia etia3 de eo qđ optimũ eſt in nã ſua minꝰ curãt bonũ hr̃e: vñ Aug.in qda3 ſmone: qđ eſt ꝙ velis hr̃e malũ: dices mihi nihil oĩno: nõ vxorẽ: nõ filiũ: nõ filiã: nõ ancillã: nõ tunicã: poſtremo nõ caligam: ꝛ malã vis hr̃e vitã: rogo te ꝑpone aĩam tuã: calige tue. Hoc eñ rõ ꝛ cõſuetudo docet: oĩa eñ tpalia

29 quãto ditiora ſunt: tãto diligẽtiꝰ cuſtodiunt. Sed ſm Aug.ſup Geñ. ad lrãm. Sicut deꝰ oẽm creaturã ſiĺr ſic aĩa oẽm creaturã corpalem dignitate nature ꝑcellit Quia etiã plus triſtant: ſicut pt3 Ser.lxxvij.4. Et diligentius querũt perditã acum: q̃3 aĩam ꝛ citius tunicam obligatã q̃3 aĩam: ꝛ citius deũ de hoſpitio anime expellũt: q̃3 diabolũ: ꝛ hilarius ei ſeruiũt: cum amore ꝛ feruore et labore: ꝛ cũ cantilenis ꝛ hilaritate: deo vero cũ murmure ꝛ triſticia ſeruiũt: ieiunãdo: vigilãdo: ele

30 moſynas dando. Quia etiã duriora nõ ſolũ in diaboli ſeruitio: ſed etiã ꝓ carne: q̃3 ꝓ aĩa ſuſtinent. vñ Criſoſtomus ſentẽtialiter. O q̃3 graues aduſtiones ꝛ potiones ſuſtinent hoĩes ꝓ incerta ſanitate corpis: q̃ vix durabit in craſtinũ: ꝛ aliqñ mortẽ ꝓ carnis amore incurrunt: ſed ꝓ certa ſanitate aĩe quis modicũ ſuſtinet. Quia etiã diligentius ꝛ cũ maiori ſollicitudine ꝛ cogitatione ꝛ niſu intendũt lucris pecuniarũ q̃3 ſaluti animarũ. Et tñ quid ꝓdeſt hoĩ ſi mundũ vniuerſum lucretur anime vo ſue detrimentũ patiat Matth.xvj.

A.xxiiij. **Armorũ.** Primo ponenda eſt breuis diſtinctio. Secũdo: qbus generibus armoꝝ diabolus aĩam expugnat. Tertio: quõ ꝯ illa arma diaboli armis dei anĩa armata eſt. Quarto: experimentũ quomõ cognoſcere quis poteſt ſub cuiꝰ armis militet. Quinto de armorũ ſpiritualiũ factione et cuſtodia tractandũ eſt.

Arti.j. ¶ Ad primũ ſic ꝓcedit. Armoꝝ quedã ſunt corpalia: quedã ſpũalia. Primis reſpublica: ꝛ pax cuſtodit exterior. Secundis res priuata: ꝛ pax cuſtoditur interior.

1 ¶ De primis facit lex mentionẽ inſtituta in ꝓhemio. Imperatoriã inquit maieſtatẽ nõ ſolũ armis ornatã: ſed etiã legibꝰ oportet eſſe armatã: vt vtrũq̃3 tps ꝛ belloꝝ ꝛ pacis poſſit recte gubernare. Ideo ſm gloſa3 arma ꝯnectit cũ legibꝰ: q2 nec leges ſine armis: nec arma ſine legibꝰ recte gubernant. Sed heu iſtis armis ordinatis ad vtilitatẽ ꝛ legum cuſtodiã: milites ꝛ generoſi moderni abutunt ad voluptatẽ et legũ deſtructionẽ: qđ fit dupliciť: vel q2 p illa exercẽt opa ꝓhibita ꝛ illicita: ſicut torneamẽta. Ad illũ eñ actũ arma portantes: lege nõ gubernant: ꝫ legẽ deſtruũt: vt de torneamẽtis

2 que talia fieri ꝓhibet: ſicut patebit infra de ludis. Vel q2 licet ad vtilitatẽ arma quidã deferant: ſicut in iuſto bello: plus tñ ſtudent ornamentis ꝛ diuitijs armoꝝ in auro ꝛ argẽto ꝛ ſupbie veſtimẽtoꝝ: q̃3 exercitijs ꝛ induſtrijs belloꝝ: vel circa tolerãcias laboꝝ: q̃ tñ vanitas hoſtes potius ꝓuocat q̃3 terreat. Potius ꝓpter illa occidunt q̃3 ab illis defendant. Et ſm h̃ optime rñdit

Exm ille exptus miles Hanibal: q̃ romanã militiã multo tpe ſibi hũiliauit: ſicut pt3 p Aug. de ciui.dei. De illo eñ legit: ꝙ cũ apud regẽ antiochũ moraret cauſa ꝓfugij: ꝛ rex oſtẽtaret exercitũ inſignibꝰ aureis ꝛ argẽteis florentẽ: ꝛ gloriabũdus ab Hanibale q̃reret: putas ne hec oĩa ſatis eſſe romanis. Rñdit Hanibal ſatis eſſe credo: ꝛ ſi romani auariſſimi ſint. Rex eñ queſiuit de numero ꝛ potẽtia exercitus: ipſe vo de preda rñdit armoꝝ ꝓ qua habẽda: romani ꝯtra eos fortiꝰ pugnaret. De talibꝰ loquit Petrꝰ bleſen. in quadã epla: dicens. Clypeos deferũt optime deauratos: predã potiꝰ hoſtium q̃3 certamẽ. Mõ.B.ij.24. Et.M.iij.15. optime: pulcherrime deriſit vnũ talẽ ſcipio africanꝰ: de q̃ refert Vegetius in libro de re militari.c.j. ꝙ cu3 ornatũ 3
ſcutũ elegãtius vidiſſet: nõ miror inqt: ꝙ tãta cura ornauit illud: in q̃ plus ꝯfidit: q̃3 in gladio hr̃et notauit eum de vecordia: eo ꝙ plus ornauit ꝛ ꝯfidit in armis defenſiuis: q̃3 inuaſiuis: quibus ab hoſtibus preſeruaretur potius: q̃3 hoſtes inuaderet.

¶ Arma vo ſpũalia: quedã ſunt ad aĩe expugnatiõe3: Arti.ij.
quedã ad defenſionẽ. Sed de expugnãtibꝰ priꝰ dicet: in q̃ apparebit q̃liter diabolus aĩam armis ſuis expugnet. Obſidet eñ totũ hoĩem: ꝛ q̃tu3 ad aĩam: ꝛ q̃tu3 4
ad corpꝰ. Sed tñ q̃libet ꝯſiderat cuiꝰ cõditiõis ſit ꝛ faciliꝰ vinci poſſit ad q̃ pctã pronior ſit: ſicut obſidẽs ciuitatẽ vel caſtrũ: ꝛ ex illa pte eũ inuadit: ꝛ ei inſultũ facit: ſicut pt3 ſer.cxxix.2. Primo eñ expugnat ſupbos ꝛ iracũdos ꝛ vindicatiuos armis mẽdacij: dicẽs iuſticiã eſſe accipe vindictã ꝛ vecordiã eſſe: vinci. Inclinatos vo ad auariciã: expugnat eiſdẽ armis dicẽs: miſẽdia3 eſſe tradere pecuniã ad vſurã: vt poſſit ꝓximũ ꝛ ſeipm iuuare. Inclinatos vo ad luxuriã: eiſde3 armis expugnat dicẽs: bonũ eſſe genꝰ humanũ multiplicare: ꝛ ꝙ non ſit tñ pctm ſicut dr̃: erq̃ oĩs hõ magis inclinat ad hoc. Pronos vo ad gulã ſic decipit ꝛ expugnat dicẽs: gulam eſſe corpis recreationẽ ꝛ fortitudinẽ. Et in iſta obſidione nullã partem dimittit inexpugnatã. Expugnat eñ os turpi locutiõe: aures detractiõe oculos nociuis aſpectibꝰ. Mõ.B.ij.7. Intellectũ excecatõe: lumen fidei extinguẽdo: dicẽs etiã cupidã bonoꝝ cõgregationẽ eſſe ꝓuidẽtiã in illis. De iſtis armis Prouer. xxij. Arma ad capiendu3 gladiꝰ ad interficiendũ i via ſupbi. Et tñ nõnulli libẽtius ꝛ diligẽtiꝰ armãt ſe iſtis armis ad eoꝝ interfectionẽ: q̃3 armis dei ad eoꝝ defenſionẽ ſequit. Cuſtos vo aĩe ſue longe recedet ab eis: ꝛ hoc ſtatim in ꝑncipio. Quia Luc.xj. Cũ fortis armatus cuſtodit atriũ ſuũ in pace ſunt oĩa q̃ poſſidet: diabolus fortis: p maliciã: armatꝰ p aſtutiã cuſtodit p cõſuetudinẽ atriũ ſuũ.i. aĩam peccatricẽ. In pace ſunt ſine magno remorſu ꝯſcientie q̃ poſſidet: vt ſic ſuauiter cuſtoditi a dño ſuo nõ deſideret fugere. Sed quaſi litargici ꝛ dormientes ad infernum deſcendant.

¶ Cõtra hec arma ꝛ picula hortat nos apl's ad Ephe. Arti.iij.
vj. dicẽs. Induite vos armaturã dei: vt poſſitis ſtare 5
aduerſus inſidias diaboli. Et non ſolũ hortat nos ad armandũ: ꝫ docet q̃liter miles chriſti eſt armãdus: ſic pt3 Ser.cxxx.2. In hoc ꝙ ſequit: ſtate ſuccincti lũbos caſtitate: induite loricã iuſticie. In q̃ eſt ꝯnexio anulorũ.i. oĩm virtutũ: ſicut pt3.I.xiij.22. Sed diligẽter curandũ eſt: ne anuloꝝ apertura ſit nimia: q2 tũc faciliter p eã occidi poſſet: ita iuſticia qñ ꝑmittit dona: fauores: odia vel terrores intrare. In oĩbꝰ ſcutũ fidei ſumẽtes: in q̃ poſſitis oĩa tela neq̃ſſimi ignea extinguẽ. Sic eñ illo ſcuto miles chr̃i oĩa pctã vitat: ſicut pt3. F.iiij.30.
et.33. Ita illius defectꝰ eſt oĩm pctoꝝ cauſa: q2 merca 6
tor ceteris paribꝰ ſemp venderet illi q̃ plus offerret: ſi crederet ꝙ ſolueret. Sed diabolus offert ꝓ fornicatiõe adulterio ꝛ gula ꝛ hmõi: paruã delectationẽ: ꝓ periurio: ſex denarios: ꝓ exheredatione vel vſura: dimidiã marcã. Et deꝰ ꝓ ſeruitio ſuo qđ tu feciſti: ꝛ ꝓ reſiſtẽtia et ſuo ꝯtrario offert celũ. Si ꝫ haberet fidẽ ꝙ ſolueret potiꝰ ei hr̃et opando obedire: et opa et labores locare. Itẽ ſi ſciret vl' fidẽ hr̃et ꝙ eternalit ꝓ pctõ dãnaret: q̃s peccaret? ſequit. Et galeã ſalutis aſſumite.i. ſpem ꝛ gla-

diū ſpūs qđ eſt verbū dei; ꝑ oēm orōnē nō iurationē:
nec detractionē. Debemus etiā in iſtis armis virtutū
hr̄e ſagittas p̄dicatiōis: ⁊ aſpere reprehēſionis pctōꝝ
Pſ̄.xliiij. Sagitte tue acute: ppli ſub te cadēt: qꝛ ad il-
los q̄ ſub te ſūt: v̄ba directiōis dirigere debee: vt ſb te
cadētes veniā a deo petant Sapien̄.v. Accipiet arma
turā zelus illiꝰ. Induēt ꝓ torace iuſticiā nulli parcen-
do: nec ſibi: nec alijs: ſ; ſeip̄m vrgere debet calcaribꝫ ie-
iunij ⁊ vigiliarū ⁊ refrenare freno abſtinētie ⁊ penitē-
tie: ⁊ h̄ eſt qđ ſequit̄. Accipiet ꝓ galea iudiciū rectū: tā
7 alios q̄ȝ ſeip̄m corrigēdo: ſequit̄. Sumet ſcutū īexpu-
gnabile equitatē. Vide. S.j.5.7. Et qꝛ ex oīni parte
diabolus inſultū facit: vt ex ſup̄ioribꝫ patȝ: de oīni pte
aīa eſt armāda. ¶ Et p̄mo armis fidei: ꝯtra infidelita-
tis tenebroſitatē Ro.xiij. vbi dicit: abijciamꝰ opa tene
brarū ⁊ induamur arma lucis. ¶ Scđo armis chari-
tatis ⁊ dilectiōis: ꝯtra odiū ⁊ inuidiā: ⁊ iſta ſunt arma
pulcherrima.ij. Mach.iij. videbatur hr̄e arma aurea:
multi vident̄ ea hr̄e q̄ nō hn̄t. ¶ Tertio armis patiētie
ſeip̄m vincēdo non vindicādo: ſ; exēplo chr̄i iniurias
remittēdo.j. Pe.iiij. chr̄o igit̄ paſſo in carne: ⁊ vos ea-
dē cogitatiōe armamini. ¶ Quarto os eſt armandū ꝯ̄
iuramēta ⁊ detractiōes et īutilia armis vtiliū verboꝝ
ij. Mach. vlti. Singulos armauit Iudas: non clipei
munitiōe: ſ; ſermonibꝫ optimis ⁊ bonis: qꝛ docēt fuge
re malū: melioribꝫ: qꝛ docent facere bonū: optimis qꝛ
docent in bono vſq; ad p̄miū ꝑſeuerare. ¶ Quinto au
res armāde ſunt ne patiēter audiāt vitupatiōes ꝯ̄ deū
vel ꝓximū eoꝝ: quoꝝ dētes ſunt arma ⁊ ſagitte ⁊ lin-
gua eoꝝ gladiꝰ acutꝰ Pſ̄. lvj. De q̄bus Ezech. xxxij.
8 Deſcēderūt in infernū cū armis ſuis. ¶ Sexto caro eſt
armāda ꝯ̄ gule ⁊ luxurie delectatiōes: armis cogitatio
nis: cogitādo q̄lis erit mortua.j. Pe.iiij. Vos eadē co-
gitatiōe armamini. ¶ Septimo viſus eſt armādus ne
videat vanitates ſicut porta tp̄e guerre eſt cuſtodiēda.
ij. Coꝝ.x. Arma militie nr̄e nō ſunt carnalia guſtū vl'
viſum carnalit̄ delectātes. ¶ Octauo manꝰ ſunt armā-
de ne alicui noceāt Ro.vj. Nō exhibeatis mēbra vr̄a
ſeruire iniq̄tati: ſ; exhibete membra vr̄a arma iuſticie.
Sic ḡ in oībꝫ exhibeamꝰ nos ſicut dei miniſtros ꝑ ar-
ma iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtris.ij. Coꝝ.vj. Sȝ nec ſic
ſufficit armari: niſi prudētia ⁊ ſapiētia adhibeat̄ in mō
armādi: qꝛ melior eſt ſapiētia q̄ȝ arma bellica Ecc̄s.ix.
9 Modus v̄o debet eſſe: vt pars q̄ plus impugnat̄: dili
gentiꝰ cuſtodiat̄: ſic̄ in ciuitate obſeſſa: vbi maiꝰ īmi-
net periculū cautiꝰ eſt agendū: v̄bi gr̄a. Si tētaret̄ q̇s
de luxuria armādus eſt abſtinētia ⁊ ieiunio: ⁊ medita
tione ignis infernalis. Si de cupiditate armandus eſt
elemoſynis. Tentatꝰ eni̅ de luxuria dans elemoſynā:
armat partē q̄ nō impugnat̄. Et licet iſtud videat̄ dif-
ficile: nō ꝓpter h̄ eſt dimittēdū: qꝛ bonū quāto diffici-
lius ex pte opis opantis: tāto in opante eſt cōmēdabi-
lius: vt ꝯtinētia in iuuētute: abſtinētia in epulatione:
hūilitas in dignitate: elemoſyna in mēdicitate ſeu pau
pertate: patiētia ī aduerſitate. Sicut vinū meliꝰ eſt qđ
creſcit in alto loco ⁊ petroſo. Hec eſt armatura fortiū
10 Can̄.iiij. Sic ḡ vndiq; ab hoſtibꝫ vallatꝰ debet vndiq;
armari. Et ſic intꝰ ⁊ illo mō armatꝰ arcū cōteret ⁊ cō-
fringet arma. In pſ̄.xlv. ſcȝ diaboli de q̇bꝫ.ſ. in ſcđo
p̄ncipali. Caſtrū v̄o aīe ſic armatū: ⁊ chr̄i corꝑe inſtau
ratū ⁊ miles ſic dei armis indutꝰ q̇ tentatiōibꝫ vincit̄:
et a diabolo ꝑmittit ſe capi: nō eſt dignus honore: nec
chr̄i redēptiōe: nec p̄mio celeſti: ꝙ ptȝ ꝑ hoc qđ narrat
Exm Tulliꝰ.iij. de officijs cum Hanibal teneret captiuos
octo milia romanoꝝ q̄s in bello ceperat: ⁊ dediſſet eos
ꝓ parua redēptiōe: noluerūt romani eos redimere: vt
eoꝝ exēplo milites armati aut vincerēt aut occiderent̄
vn̄ rn̄derūt dicētes: nō īdiget roma militibꝫ q̇ armati
ſe capi ꝑmittūt. Nec mirū ſi tales viles ⁊ honore indi- 11
gni reputent̄: qꝛ peioris ꝯditiōis dextrario alexandri
ſunt. De q̊ fert̄: ꝙ armatꝰ reg̃ armis nullū ſeſſorē ad- Exm
miſit: niſi alexādrū: ita tales niſi deū. Et ſi h̄ viribꝫ ꝓ-
prijs implere nō poſſumꝰ: ad eū clamemꝰ dicētes. Ar-
mis tue potētie ꝓtege nos ſp̄. Sic ḡ app̄hende arma ⁊
ſcutū. In pſ̄.xxxiiij. Sic dico q̄ȝtum ad arma in ſe: vt
p̄dictū eſt ⁊ q̄ȝtuȝ ad modū: ⁊ q̄ȝtuȝ ad vigorē: ne capia
tur: ⁊ exurge viriliť agēdo. Sed heu multi app̄hēdūt 12
arma ſciētiarū ⁊ virtutū q̄ſi arma defenſiua: nō inua-
ſiua: qꝛ nec exurgūt: viriliter agēdo: p̄dicādo ⁊ laborā
do: ſ; volūt quietā vitā ducē. Tales aſſimilant̄ cuidā
militi. De q̊ fert̄ ꝙ cū eſſet bn̄ armatꝰ: q̄ſiuit ab armi- Exm
gero ſuo: ſi aliq̄s potuerit ei nocere: ⁊ rn̄dit ꝙ nō: nec
ego inq̄t alteri nocere potero: Ita tales credūt eis ſuf-
ficere: ꝙ ipſi alijs nō noceāt: nec alij ipis: dicētes. Vo
lo viuere in pace in ꝯuētu ⁊ legere ⁊ cātare nolo ꝑ mū-
dū currere: multa tedia ſunt ibi: ⁊ ſcrupulus ꝯſciētie ī
ꝯfeſſiōibꝫ audiēdis: ⁊ hmōi: ⁊ verecūdie ⁊ labores in
mēdicādo. Sic loquit̄ ille piger In Prouer.xxvj. Di-
cit piger: leo eſt foris in via ⁊c̄. ⁊ ꝓpt̄ frigus piger arare
noluit Prouerb.xx. Talis ḡ aſſimilat̄ cuidā militi de Exm
dolio. De q̊ fert̄ ꝙ armatꝰ vidit ꝙ potuit ꝑcuti ī aꝑtu
ra oculoꝝ cū acuto ⁊ minuto cultello: cogiās quō po-
tuit cuſtodi ⁊ armari: ita ꝙ ex nulla pte poſſet tāgi vel
ledi: dixit armigero ſuo: ꝙ ablato vno fundo dolij co-
operiret eū ip̄o doleo qđ ⁊ fecit. Et ſic nec potuit inimi
cos ꝑcutere: nec ꝑcuti. Ita iſti ſe cooperiūt dolio puſi-
lanimitatis ⁊ verecūdie. Accipiētes inuanū gr̄aȝ dei in-
tellectꝰ vl' ſciētie vel nāe vl' ordinis ſacerdotalis vl' alte
riꝰ ſeu religiōis ſeu bn̄ficij eccl'iaſtici. Oīa iſta arma ī- 13
uanū ⁊ vacuū accipiunt̄ vl' qꝛ accipiētes: ocioſi ſunt ⁊
ipſis acceptis nō laborāt vl' qꝛ iſta vtilit̄ nō expēdūt: vl'
qꝛ iſta accipiūt ⁊ iſtis ſe induūt vt bellū ſp̄uale fugiāt.
¶ Primi iſtis armis decorati: ocioſaȝ vitā ducētes: ſūt
ſicut arbor florida: ⁊ nō fructifera arbor inutilis vt q̇d
terrā occupatꝰ q̄ nō facit fructū bonū et iō excidet̄ ⁊ in
ignē mittet̄: qꝛ ocioſi cū oparijs mercedē nō accipiēt: q̇
eni̅ operarios vocabit: dicēs. Venite bn̄dicti: ocioſis
dicet: ite maledicti. Caueant ḡ ordinē accipiētes: ⁊ nō
exercētes: beneficiū deſiderātes: ⁊ nō curā niſi ꝓprioꝝ
corpoꝝ. Caueāt puſillanimes ī aggreſſu bonoꝝ opeꝝ
ne in ꝯſciētijs ledant̄: qꝛ ſi l'es nollet pugnare: niſi eſſet
certꝰ ꝙ nō lederet̄: nunq̄ȝ pugnaret. Pugnate ḡ cū an
tiq̊ ſerpēte: qꝛ hō ad laborē naſcit̄ ⁊c̄. Job.v. Nō penā
taliū. G.iij.15. ¶ Scđi dū in gr̄a accepta nō laborāt: 14
nec expēdūt vt dn̄t: eo potiꝰ abutunt̄: q̄ȝ vtant̄: ſicut
ſunt q̇ intellectū occupāt circa ſciētias ⁊ q̄ſtiōes inuti-
les q̇ ordinē exercēt vt tp̄alit̄ viuāt: q̇ p̄rimoniū chr̄i in
carnalibꝫ ⁊ illicitis vſibꝫ expēdūt. Primi p̄rimoniū chr̄i
et talētū ī ciſtis ſuis: ſic̄ auari abſcōdūt. Iſti male expē
dūt: iſti lucernā quidē hn̄t: ſ; ſb modio male intētiōis
abſcōdūt: ⁊ cādela cuiꝰ ſpiramē exire nō pōt: extiguet̄.
Ita oīa p̄dicta ſi ſb mala intētiōe obturent̄: ⁊ vt debe-
rēt nō multiplicent̄: extinguet̄ in nocte mortis lucerna
eius: ⁊ tūc dicet. In tenebris ſtraui lectulū meū Job.
xvij. Et tūc auferet̄ ab eis mna ſeu talentū a p̄mis: qꝛ
abſcōderūt illud a ſcđis: qꝛ ip̄o abutebant̄: qꝛ nō ſolū
meret̄ p̄uilegiū amittere q̇ eo abutit̄: ſic̄ ſcđi: ſ; q̇ eo nō
vtit̄: ſicut p̄mi. Sic̄ patȝ. A.vj.4. ¶ Tertij q̇ ſe armāt 15
vt bellū fugiāt. Sūt q̇ ordināt̄ vt mūdi labores fugiāt
q̇ etiā ad h̄ ſtudēt: vt quietā vitā ducāt: a laboribꝫ exi-
mant̄: ſciūt ꝙ magis ſūt ī honore: vocant̄ ab oībꝫ rabi:
et hn̄t p̄mos recubitꝰ in cenis ⁊ ſalutatiōes: ⁊ ꝙ a mul-

tis eis parcit̄ laborib⁹: ⁊ nitunt̄ illū finē attingere: ⁊ ta-
les armant̄: nō vt inſultū diabolo faciāt: ſ; vt vel ꝑ ar-
ma illa ab inſultib⁹ ⁊ laborib⁹ ꝓſeruent̄: ⁊ ſic pōt de eis
dici qđ dixit Scipio ſupra. e. c. iij. vl' vt bellū fugiant: ⁊
Ex.iij. in hoc aſſimilant̄ cuidā militi vecordiſſimo. De q̄ fert̄
ꝙ dixit mgr̄o q̄ debuit arma ſua facere: ꝙ ea faceret bo-
na ⁊ fortia a tergo: aſſerens ꝙ cito intenderet fugere: ⁊
ideo voluit arma hr̄e q̄ eū de bello fugientē cuſtodirēt
a ſagittis: Ita in ſctā eccl'ia vel religione q̄ delicias ⁊ re-
quiē ⁊ cameras querūt: ⁊ eq̄s ⁊ labores hoīm p̄dican-
tiū fugiūt: de q̄bus Eſa. xxij. Cūcti principes tui fuge-
runt ſil': principes dicunt̄: q2 maiores in ſtatu ſuo iſta
fugiūt: de q̄bus Eſa. xxx. Ad equos fugiem⁹ cū Go-
lia: ꝯtēnētes Dauid peditantē. De q̄b⁹ Hiere. xxxix.
Viri bellatores ei⁹ fugerūt. De q̄bus ꝯqrit̄ de⁹ in pſ.
xxx. Qui videbāt me foras fugerūt: qui ſc; videbāt ſo-
lo ſcripturarū diſputatiōe: diſputātes quō de⁹ videat̄
per ſpeciē vel eſſentiā: quē tū in gloria nunq̄; videbūt:
q2 foras fugerūt affectu ⁊ ope eū nō ſequētes. Et quia
in labore hoīm nō ſunt verificabit̄ de ſingulis eoꝝ il-
16 lud Job. xx. Fugiet arma ferrea. i. opa ſpūaliū armoꝝ
laborioſa ⁊ pōderoſa: ⁊ irruet in arcū ereum. i. in labo-
res demonū in morte educt⁹ ⁊ egreſſus de vagina ſua.

Arti. iiij. ¶ Ad quartū ſic ꝓcedit̄: ſicut eñi cognoſcit̄ in cui⁹ do-
minio caſtrū ſit ꝑ ſigna ⁊ arma q̄ exteri⁹ appenſa oſtē-
dunt̄: ſiquidē caſtro capto: arma captiuātis ſup illud
ponunt̄. Et ſicut cognoſcunt̄ q̄ hoſpitant̄ de familia
regis in tali hoſpitio per arma que in porta vel oſtio
pingunt̄. Et ſicut cognoſcunt̄ q̄ ſunt filij talis vel ta-
lis militis ꝑ arma pr̄is q̄ portant: nam filij mortuo pa-
tre arma ei⁹ portant. Et q̄ ſunt de parentela tāto ſimi-
liora: quāto ſunt natura ꝓpinquiores. Et ſicut cognoſcit̄
quis dn̄s vel rex in loco illo dominat̄ per arma cōiter
depicta: nam in regno vel dominio freq̄nter pingunt̄
arma regis ⁊ dn̄i qui ibi dominat̄: ⁊ ſpecialiter ſi dili-
gant̄. Et ſicut ſignu; militis mortui eſt qū ſcutū ſub-
uertit̄: ſic cognoſcit̄ q̄s rex caſtrū aīe nr̄e occupauit vel
per arma. i. ſigna exteriora: vel q̄s hoſpes in hoſpitio
anime recipit̄: ⁊ cuius filij ſumus vel dei vel diaboli.
Vtrūue ſum⁹ mortui vel viui: de cuius etiā ſum⁹ do-
minio: vbi vident̄ exteri⁹ arma diaboli et ſigna eius.
Ira: odiū: vindicta ⁊ cetera vicia: nō eſt dubiū qn ibi
diabolus caſtrū aīe obtineat. Ex opibus ḡ vicioſis ſi-
cut iuramētis ⁊ falſitatib⁹ ⁊ hmōi: p3 ꝙ ille mūdi pn̄-
ceps Joan. xvj. q̄ in morte chriſti fuit de mult' caſtris
eiect⁹: iam fere totū mundū ⁊ principatū cū oībus ca-
ſtris recupauit: q2 pauci ſunt q̄ chriſti ſigna in corde:
ore ⁊ ope oñdūt. Sed ve illis de q̄bus ſctā trinitas di-
cit illud Pſ. lxxiij. Signa noſtra non vidimus. Qui
deſcenderūt in infernū cū armis ſuis Ezech. xxxij.

Arti. v. ¶ Ad quintū ſic ꝓcedit̄. Sicut eñi arma corpalia fiūt
qū bellū inſtat: Ita modo ſpūalia: q2 dies mali ſunt:
et mēdaciū ⁊ furtū ⁊ homicidiū inundauerūt Oſee. iiij.
Qui ḡ habet tunicā vendat eā: ⁊ emat ſibi gladiū. i. ar-
ma ſpūalia q2 tpalia dare debet ꝓ augmento ſpūaliū.
¶ Et ſic corpalia fricant̄ cuſtodiunt̄: ⁊ clara reddunt̄
in ſacco cum furfure. Ita arma ſpūalia. ſ. virtutes in
ſacco humilitat' cum furfure pn̄ie. Et ſicut fatuus eſt
qui ꝓijcit arma dū eſt in bello vel baculū ſuū: dum ca-
nes latrāt vel q̄ hoſti ſuo tradit arma ſua ad ſeipm̄ ex-
pugnandū: ſic qui dimittit virtutes: dū eſt hic: vel qui
ſenſus vel cetera mēbra vanis exponūt delectatiōib⁹.
Ideo apl's Roñ. vj. ammonet dicēs. Nō exhibeatis
mēbra veſtra arma iniquitatis peccato.

A. xxv. ASCENDENTIŪ. Primo po-
nenda eſt diuerſitas. Secūdo oſtendetur qū chriſtus
aſcēdit. Tertio: vbi fuit in medio tpe inter reſurrectio-
nē ⁊ aſceſionē. Quarto: ad q̄d aſcēdit vi3 ꝓpter nr̄a;
vtilitatē. Quinto: quō cū eo aſcēdere poſſum⁹. Sexto:
q̄re debem⁹ multū niti vt cū eo: vel poſt eū aſcēdam⁹
Septimo: quō eſt intelligibile ꝙ chriſt⁹ vel alij corpa-
liter ⁊ cito aſcenderūt. Octauo: quō mali diuerſimode
aſcēdūt in h̄ oēs ꝯueniētes ꝙ finalit̄ ⁊ cito deſcēdēt.

¶ Ad primū ſic ꝓcedit̄. Aſcēdentiū quidā aſcendunt Arti. j.
montē dei: ꝑ viā humilitat': quidā montē diaboli: per
viā ſupbie ⁊ vanitatis. ¶ Primū nullus aſcēdet niſi a 1
deo vocat⁹: ⁊ fide illuminat⁹: ⁊ ſpūalit̄ ad h̄ diſpoſit⁹:
ſm ꝯditiōes poſitas in ſolutiōe q̄ſtiōis ꝓphe querētis
Quis aſcēdet in montē dn̄i? Innocēs inquit manib⁹.
In q̄ cōditiōe a ꝯtrario ſenſu excludunt̄ acq̄rētes in-
iuſte vel illicite ī manib⁹ bona retinētes. Et mūdo cor-
de. In q̄ excludunt̄ q̄ in turpib⁹ vel malicioſis delectā-
tur cogitationib⁹. Qui nō accepit in vano aīam ſuam.
In qua excludunt̄ illi de quib⁹. ſ. A. xxiij. 21. nec iura-
uit ⁊c̄. ¶ Secundū nullus aſcēdet niſi a diabolo exce- 2
catus ⁊ obtenebrat⁹ diuerſis aīe cecitatib⁹ Nūeri. xiij.
Cōtenebrati ſunt q̄ aſcēderūt in verticē mōtis. Hinc
eſt ꝙ ille q̄ dixit Eſa. xiiij. In celū aſcendam ⁊c̄. ⁊ cito
poſt aſcendā ſup altitudinē nubiū ⁊ ſilis ero altiſſimo:
qui tū bene citra ſubſtitit: dict⁹ eſt pn̄ceps tenebrarū.
Primi hn̄t angelos eis obuiātes eoſq; ꝯfortātes. Se-
cūdi demones. Primi aſcēſus finis eſt celū: ſcđi infer-
nus. Primū locū elegit chr̄s ad eūq; aſcēdit. Ad ſcđm
diabolus cū mēbris. Surge ḡ ⁊ aſcēde ad locū quē ele-
git dn̄s Deut. xvij.

¶ Ad ſcđm ſic ꝓcedit̄. Credimus Arti. ij.
ꝙ ſicut chriſtus ꝑ q̄draginta ſeptimanas fuit in vtero
mr̄is. Et ꝑ q̄draginta dies ieiunauit. Et ꝑ q̄draginta
mēſes p̄dicauit. Et ꝑ q̄dragita horas fuit mortu⁹. Ita
per q̄draginta dies poſt reſurrectiōe; ſuā apparuit eis
et doctrinā quā ꝑ q̄draginta mēſes eis tradidit: ꝑ qua-
draginta dies imortalis factus: ꝑ multa argumēta cō-
firmauit. Poſt q̄s aſcēdit chriſtus in altū: captiuā du-
xit captiuitatē: dedit dona hoīb⁹ Eph. iiij. Duxit in q̄t 3
captiuitatē a diabolo pri⁹ captā ⁊c̄. Eſt ḡ feſtū aſcēſio-
nis ſolēne. q2 nō ſolū eſt de aſcēſione chr̄i: ſ; etiā de oīb⁹
ſctis patriarchis ⁊ ꝓphetis: ⁊ iuſtis q̄ fuerūt ante chr̄i
natiuitatē ⁊ mortē: clamātes ⁊ dicētes: illud Joſue. x.
Aſcēde cito ⁊ libera nos. Iſta vox obſeſſoꝝ in Gaba-
on: q̄ interptat̄ vallis meſticie: nō immerito ſignificat
tribulatos in limbo patrū vel in mūdo clamantes ad
deū ⁊ dicētes: inclina celos tuos ⁊ deſcēde: carnē nr̄a;
aſſumēdo. Et iterū aſcēde naturā noſtrā ad patriā no-
ſtrā ſc; reportādo. Et ſic libera nos Eph. iiij. Qui de-
ſcendit ipſe eſt: ⁊ q̄ aſcēdit cū mēbris ſuis ad modū ꝓ-
biſſimi regis q̄ rege ſupbie deuicto: predā ab eo abſtu-
lit. Videlicet Adā et Euā ⁊ oēs iuſtos ab eis ꝓpaga-
tos ⁊ mortuos atq; purgatos: ⁊ ſic aſcēdit cū ſeniorib⁹
Joſue. viij. Cū ſeniorib⁹ ⁊ ſaniorib⁹ ⁊ non cū oīb⁹. Et
q̄d eſt ḡ qđ p̄dixit Jo. xij. Ego ſi exaltat⁹ fuero: oīa tra-
ham ad meipm̄. Trahit eñi oēs trahēdos ad modū ſo-
lis: q̄ de mari aquā dulcē ⁊ purā in altū trahit ſalſam
pōderoſa; atq; terreſtrē derelinquēs: vñ Aug. in q̄da;
ſmōe. Quoꝝ inq̄t ſepulchra ī paſſiōe ſūt patefacta: bo-
rū corpa chr̄o reſurgēte ſūt de puluē ſuſcitata: et ſic cu;
dn̄o ſurrexerūt: ſic p3 Mat. xxvij. Monumēta apta
ſunt: ⁊ multa corpa ſctoꝝ ſurrexerūt ⁊c̄. Ita cum dn̄o
aſcendente etiā ipſi aſcendiſſe credunt̄: ⁊ ſic ſecū duxit
p̄dā noſtrā ī ſeyſiā hēditat' ſue ponēdo: ⁊ viā celi pri⁹
oblitā nos docēdo Heb. x. Nūciauit nob̄ vitā nouā.
¶ Tertiū: vi3 vbi fuit medio tpe nec ſacra ſcriptura
nec eccl'ia: nec aliq̄s doctoꝝ aperte determinat: potuit

4 eſſe eſſe in terra: ⁊ ſi nō videret̃ ſicut legit̃ de ſctō Bar-
tholomeo: ꝙ potuit ſe abſcōdere et facere inuiſibilē in
illa ciuitate vbi q̃rebat̃: ſi voluit: ergo a fortiori corpꝰ
chriſti glioſuz cū oīa corpa glioſa oñdere vel occultare
ad libitū ſe poſſint: q̃tuz v̄o ad partē determinatā cre-
dit̃ magis ꝙ fuerit circa hierlm̄ ⁊ illas partes: ad diſci
puloꝝ ſuoꝝ ꝯſolationē: cū quibꝫ eiꝰ tūc crebra fuit cō-
uerſatio: ſm̄ ſctū̃m Tho. quibꝫ apparuit in triplici ſpe
cie: Magdalene ī ſpecie hortulani: duobꝫ diſciplis in
emaus: in ſpecie peregrini: ⁊ apl'i eſtimabāt ſe ſpm̄ vi-
dere. Illud em̄ tp̄s int̄ reſurrectiōez ⁊ aſcēſionē ſignat
tp̄s grē: in q̊ ſe habet erga incipiētes in ſpecie hortula-
ni. ſ. ad modū hortulani: cuiꝰ eſt officiū nociuas her-
bas eradicare: erga ꝓficientes ſe habet ad modū pere-
grini eos in via deducēdo ⁊ oſtendēdo: erga ꝑfectos:
ad modū ſpūs eos ſuo amore inflāmādo: ⁊ ſui deſide-
riū inſpirādo. Poſtq̃ȝ ſic locutꝰ eſt eis: aſſumptꝰ eſt in
celū Mar. vlt. Ad magnā nr̄am vtilitatē. In q̊ notat̃
Arti. iiij. quartū: vicȝ ad quid aſcēdit: ſcilicet ꝓpter quatuor.
¶ Primo vt eiꝰ potentiā ⁊ vniuerſale dn̄iū oſtēderet.
Secūdo vt hoſpitiū nobis prepararet. Tertio vt amorē
5 noſtrū poſt ſe attraheret. Quarto vt adimpleret oīa
In p̄mo oñdit ſe eſſe timendū. In ſecūdo amādū. In
tertio imitandū. In q̃rto āmirandū. ¶ Pro primo eſt
ſciendū: ꝙ terre ſe dn̄m oñdit in terre motu ī hora mor
tis. Aquarū v̄o qn̄ ſuper aq̃s ambulauit. Inferni v̄o
in eiꝰ ſpoliatiōe facta in ſua reſurrectiōe. Aeris v̄o et
celoꝝ: in die aſcēſionis. Dicat̃ ḡ vere: dn̄s vniuerſorū
tu es. Et in iſta aſcēſione ⁊ dominij oſtēſione: magnā
nobis attulit ſpem ſpūalis auxilij ꝯ̄ bella tentationū.
6 Qui em̄ vult terrā potēter defendere vel hoīes: aſcen-
dat locū altiorē: vtpote turrim vt de alto in hoſtes tela
iaciat. Quia ſicut dicit Vegetius de re militari. li. iij.
Et hr̄ ſer. cxviij. 4. Pugnaturi primū auxiliū capiunt
ex loco q̊ tāto melior eſt: quāto altior iudicat̃. Cuiꝰ rei
vna eſt cauſa ex ꝑte pugnantiū: q2 tela demiſſa de alto
vehemētius deſcēdunt et durius ꝑcutiūt. Alia v̄o eſt
ex ꝑte aduerſantiū: q2 deorſum ſtantes hn̄t duplex cer-
tamē: ⁊ ꝯ̄ locū ⁊ ꝯ̄ hoſtes. Ita in ꝓpoſito dn̄ chriſtꝰ ſte-
tit in baſſo loco: hoſtes. ſ. iudei in euz irruerūt: anteq̃ȝ
etiā ipſe crucē ⁊ celū aſcēderat: exercitꝰ ſuꝰ cadebat ad
limbū: carcerē inferni: ⁊ in tētationibꝫ faciliꝰ vincebat̃
ideo in aſcēſiōe ad ſupmā turrim ſuꝑ oēs celos aſcēdit
Ephe. iiij. Vt mēbra ſua ⁊ eccl'ia ſua fortiꝰ defenderē-
tur ꝑ eū qui ciuitatē fortiū aſcēdit Prouerb. xxj. De q̊
nota. C. iiij. 22. ⁊ hoſtibꝫ fugatis nobis iter faciat Pſ.
lxvij. Iter facite ei q̊ aſcēdit ſuꝑ occaſuz dn̄s nomē illi:
7 turbabunt̃ a facie eiꝰ. ¶ Scd̄o aſcēdit: vt nobis hoſpi
tiū pararet ipſo teſte: q̊ ait. Vado parare vobis locū.
In q̊ notat̃ magna chriſti hūilitas vltra oēs dn̄os ter-
renos: q̊bꝫ miniſtri p̄parāt locū: hic ecōuerſo nō venit
miniſtrari: ſ; miniſtrare: Sed tn̄ ſm̄ rei veritatē vadit
parare locū eis q̊ hic parauerūt ſeruis ſuis: itaq̃ȝ vult
ꝙ ſerui ſui priꝰ recipiant̃: qd̄ ꝑtȝ expreſſe Matth. xxv.
Vbi dic̃ his q̊ ſuos receperūt: oꝑa charitat' miniſtrā
do. Venite bn̄dicti p̄ris mei: poſſidete paratū vob̄ re-
gnū. Ergo ꝑ oꝑa miſc̄die aſcēdit̃. Per illos em̄ ſex gra
dus. i. ſex oꝑa charitat' numerata Mat. xxv. Et ꝑ ſe-
ptimū qd̄ hr̄ in Thobia de ſepultura mortuoꝝ: aſcen-
det̃ ī celū: qd̄ pulcherrime figurat̃. ij. Paral'. ix. vbi hr̄
ꝙ rex Salomō fecit ſex gradꝰ: q̊bꝫ aſcēdebat̃ ad ſoliū:
et ſcabellū aureū. Iſtud ſcabellū pōt ſignificare ſepul-
turā mortuoꝝ: q2 ſicut ſcabellū ſb̄ pede: ita infimū lo-
cū tenet inter oꝑa charitat': ⁊ ſic ſeptē graduū aſcēſus
eiꝰ Ezech. xl. Et brachiola pn̄t dici oꝑa ſpūalis chari-
tatis. De q̊bꝫ. C. j. 2. h̄ nō tm̄ figura ſ; oꝑe monſtratū
eſt in facto Helie. iiij. Reg. ij. q̊ ad paradiſuz aſcēſurꝰ
dimiſit palliū ſuū Heliſeo. Et ſic chriſtus aſcenſurꝰ ꝑ
crucē depoſuit veſtes Joā. xix. In ſignū ꝙ aſcēſuri in
celū debēt veſtes ⁊ alia dimittere ꝑ elemoſynarū largi
tionē. Taliū em̄ aduocatꝰ eſt chriſtꝰ apud patrē. De
pe. diſ. ij. §. ego ſum: ⁊. v. ſi q̊s. Sed nō defendit falſas
cauſas nec falſos ī cauſis ſuis: q̊ qn̄ infirmant̃ vel ꝯfi-
tent̃: ꝓmittūt ſe velle a pctō abſtinere ⁊ bn̄facere: ⁊ nō
faciūt. Illi nō aſcēdēt. Sed q̊ pn̄ia ſe mactāt: ⁊ chari-
tat' ſacrificiū offerūt Judi. xiij. Cūq̃ȝ aſcēderet flāma
altaris in celum angelus dn̄i pariter in flāma aſcēdit.
Nota. C. j. 4. ¶ Tertio aſcendit vt amorē nr̄m poſt ſe 8
attraheret. Et ſic poſt ip̄m aſcēdere toto deſiderio ⁊ ni-
ſu nos doceret: ſicut ꝑtȝ ſer. xxviij. 8. Cuiꝰ rei duplex Exem̄
hr̄ exēplū. Vnū de aquila ꝓuocās pullos ſuos ad vo Aquila
landū: ⁊ nidū ſuū dimittēdo. Primo vt dr̄ aſcēdit ſuꝑ
aliquē arborē ante eos: deinde ſupiꝰ in aere verſus ce-
lū: ⁊ ſic pulli eā ſequunt̃. Sic chriſtꝰ q̊ eſt q̄ſi aquila ꝓ-
uocās ad volādū pullos ſuos: ⁊ ſuꝑ eos volitās Deu
tero. xxxij. Primo aſcēdit ſuꝑ arborē crucis. Secūdo
in altū aeris vſq̃ȝ ad celū: vt iter pararet: ⁊ nos ad ſe-
quendū ꝓuocaret. Aſcēdit pandēs iter añ eos Mich.
ij. Nō ḡ ſimus magl' degeneres: q̃ȝ pulli aquile. Sed
ſeq̄mur ꝑ arborē pn̄ie: ⁊ ſimus ſocij tribulatiōis ſi eſſe
volumꝰ ſocij ꝯſolatiōis. ¶ Exēplū etiā ad h̄ eſt de p̄re
vel amico eūte ad terrā remotā: filij nāliter eū corde ſe-
quunt̃: frequēter de eo cogitando ⁊ rumores de eo libē
ter audiendo. Si eſſent magni reges vel papa in alijs
terris: ⁊ vocarēt pauꝑes ⁊ amicos vt eos ꝓmouerent:
libēter ad eos venirēt. Sed ſic eſt de deo: q̊ aſcēdit ī ce-
lū ⁊ vocat quēlibet nr̄m: dicēs illud Exo. xxiiij. Aſcē-
de ad me in montē. Nota. A. xxvj. 19. Aſcēdamꝰ ḡ in
mōtē dn̄i Eſa. ij. ¶ Quarto aſcēdit vt adimpleret oīa 9
et vniuerſa ꝑficeret. Vniuerſuz em̄ eſt q̄ſi circulus: q̊
ꝑficit̃ qn̄ linea ducta ab vno puncto redit in eundē: ſic
vniuerſa a deo ꝓdeūt q̄ſi linea a pūcto Jac. j. Oē datū
optimū: ⁊ oē donū ꝑfectū deſurſuz eſt ⁊c̄. ⁊ ad eundē
terminat̃: q2 ipſe Alpha et o: p̄ncipiū ⁊ finis oīm crea
turarū: ſic ꝑtȝ. M. iij. 22. In cuiꝰ ſignū filiꝰ dei egreſ-
ſus a p̄re ⁊ vltimo creature vnitus. ſ. terre. Iteruz die
aſcēſionis ad eundē patrē redit: terrā ſuo principio co-
pulādo ⁊ vniēdo. Et ſic ꝑ egreſſuz eiꝰ a p̄re ⁊ regreſſuz
eiꝰ ad eundē: eſt circulus vniuerſi cōpletꝰ ⁊ ꝑfectꝰ: q2
ſicut in circulo vna ꝑte deſcēdente alia aſcēdit: ſic deo
deſcēdente hō aſcēdit Ephe. iiij. Qui deſcēdit ſcȝ ſolus
ipſe eſt qui aſcēdit cum mēbris vt adimpleret oīa.
¶ Viſo quō ad q̊d: ⁊ qn̄ caput aſcēdit chriſtꝰ. Vidē- Arti. v.
dū eſt quō mēbra cū eo aſcēdere poterūt: huiꝰ rei poſſi 10
bilitas ſtatim apparet: ſi mēbra capiti ligata ſint chari-
tate: qd̄ eſt vinculū ꝑfectiſſimū Coll'. iij. Suꝑ oīa aūt
charitatē habētes: qd̄ eſt vinculū ꝑfectiōis. ¶ Exēplū
ad h̄ eſt bti Ambroſij in exameron li. iij. Sic em̄ aq̄ ad Aqua
tantā altitudinē in ꝯductu aſcendit: a quāta p̄ncipiū
trahit. Et ſi aliqd̄ leue ſicut pēna vel lana vel hm̄ōi in
ea ponat̃ illud etiā ſecuz aſcēdere facit: Ita nā diuīa de
q̊ Eccī. xxiiij. ſicut aqueductꝰ exiui a paradiſo: ad eun-
dem locū redit portās ſecū leues pōderoſitate pctī nō
grauatos. Mēbra em̄ debēt capiti ꝯformari. Et ſic mē
bra ꝯiūcta capiti ſequent̃ ꝑ eādē viā. Sic nos ſi mēbra
fuerimꝰ chriſti: ip̄m ſeq̄mur ⁊ nō aliter: q2 nemo aſcēdit
in celū: niſi q̊ deſcēdit Jo. iij. ſcȝ cū mēbris q̄ ipſum ſe-
quent̃ ꝑ viā penitētie ⁊ aſperitatis: per viā mūdicie ⁊
puritatis: per viā patiētie ⁊ humilitatis: ꝑ viam miſe-
rie ⁊ pauꝑtatis. Et ſic de alijs virtutibꝫ Juxta illud. j.
Re. xiiij. Aſcēdit Jonathas reptās manibꝫ ⁊ pedibꝫ
et armiger eius poſt eum.

Arti.vj. ¶ Viso ꝙ ascēdere possum⁹ si volum⁹: Restat osten-
11 dere q̄re debem⁹ multū niti vt cum capite nostro ascē-
damus. Hoc nos docet miseria terre in q̄ habitamus
hec enī est terra tenebrosa et vmbrosa mortis caligine:
terra miserie ⁊ tenebrarū: in q̄ hō breui viuēs tpe reple
tur multis miserijs: in dolore nascit̄: in labore viuit: in
timore morit̄: bene ḡ ter replicat̄. Ve: ve: ve habitāti-
bus in terra Apoc. viij. Vel iō tibi ve: ꝓpter pericula
carnis: mūdi ⁊ demonis: q̄ licet ad tp̄s placeāt: in fine
miseros ve eterne mortis exponūt. Qd̄ ostēdit tali exē
Exē plo qd̄ habet̄ ser. vj. 1. Excogitato ⁊ imaginato: de q̄-
dā cogitāte quō posset aliquē statū inuenire vbi possꝫ
plenū gaudiū hr̄e sine dolore: ⁊ cū deambulās de hoc
meditaret̄: obuiauit cuidam qui q̄siuit q̄d cogitaret: ⁊
cū ei cor aperiret: ait: veni post me: ⁊ ostendā tibi gau-
diū magnū: ⁊ duxit eum ad vnā domū plenā thesau-
ri auri ⁊ argēti: ⁊ ait: hec tibi do: ⁊ cū istis potes gaude
re: q̄ diligenter ⁊ sapiēter domū ꝯsiderās: vidit ex vna
parte thesauri latrones et homicidas ī quodā angulo
abscōditos: eiusq̧ spoliatiōi insidiātes: ⁊ tremēs que-
siuit a ductore suo: q̄d sibi vellēt isti: cui ductor: ad tp̄s
de istis gaudere potes: ꝫ in fine nō possum te custodi-
re: q̄n ab istis spolier̄. Cui ille ve mihi q̄ decepisti me
q̄ hoc nō est gaudiū ꝫ timor: ⁊ fugiēs occurrit alteri:
a quo totū ꝓmittit̄ sicut a priori. Iste ḡ duxit eum ad
vnā camerā pulcherrimā: in q̄ ex vna pte vidit mēsaꝫ
positā: cū oībus delicijs in alia lectū delicate paratū: ⁊
ait: comede ⁊ bibe ⁊ dormi: ⁊ q̄re ī oībꝫ carnis delicias:
12 ꝫ diligēter circūspiciēs: vidit de pariete ex vna pte ser-
pentē maximū occulte egredientē ⁊ tortuose incedētē:
nūc habentē caput versus mēsaꝫ: nūc versus lectū q̄si
incert⁹ cui declinaret: vidit ex alia pte leonē magnū ha
bentē os apertū: ad eū deuorādū: ⁊ ait ductori suo: q̄d
sibi volūt ista aīalia? q̄ ait hic potes comedere ⁊ bibere
et gaudere ad tp̄s: ꝫ in fine nō possuꝫ te custodire: q̄n
iste serpēs te occidat vel in mēsa vel in lecto vel nescio
in q̄ loco: quo facto: leo te deuorabit: cui ille: ve ḡ mihi
q̄ decipisti me: q̄ hic sedere vel q̄escere vel ꝯsidere nō
possuꝫ. Et tristis obuiauit tertio: q̄ duxit eū ad domū
pauperū: vbi nec erāt diuitie: nec delicie. Et ondit illi
scalā: cui⁹ sūmitas tāgebat solariū: in q̄ erāt inestima-
biles diuitie ⁊ glorie: dicēs: vides hāc domū? video in-
quit: hic inq̄t nec ē serpēs: nec leo: nec latro: ꝫ gaudiū
plenū. Ascēde ḡ ad domū illuꝫ: ⁊ ibi inuenies q̄cquid
desideras: vt gaudiū tuū sit plenū: ⁊ gaudiū tuum ne-
13 mo tollat a te: ⁊ eris sine timore. ¶ Spūaliter aīa rō-
nalis ad delicias ⁊ gaudia creata: illa q̄rit diuersimo-
de ⁊ in diuersis: cui occurrit mūdus: offerens multas
diuitias: terras ⁊ aīalia: aurū ⁊ argentū: sed si diligen-
ter cōsiderent: videre possent quō latrones pessimi eis
insidiant̄ vt eos spoliēt. s. executores ⁊ amici carnales:
sicut patebit infra ca. de executoribꝫ: ⁊ sic ptꝫ. A. xxj. 9.
¶ Alij querūt gaudiū in delicijs: ⁊ istis occurrit caro
et offert multa delectabilia: ꝫ si diligēter circūspicerēt:
viderēt serpentē. i. mortē eis insidiantē in mēsa: q̄ mul
tos occidit crapula: ⁊ corpaliter ⁊ spūalit̄: ꝓpter crapu
lā multi perierūt. Insidiat̄ etiā in lecto: q̄ multi etiam
ibi subito moriunt̄. Et leo circuit q̄rens tales ad deuo
14 randū. s. diabolus. j. Pe. v. ¶ Alij querunt istud gau-
diū in virtutibꝫ: ⁊ istis occurrit christ⁹ ⁊ ei⁹ ministri: ⁊
offerūt eis scalā pnīe. s. triū graduū. Cōtritiōis: ꝯfessi-
onis ⁊ satisfactiōis: vl' scalā charitat̄ ⁊ aliarū virtutū
scꝫ hūilitatis: pauptatis: puritat̄. Ista scala Jacob in
terra fixa: ⁊ solariū celi attingens: habet duas arbores
laterales. s. dilectiōeꝫ dei ⁊ ꝓximi. Gradus ei⁹ sūt opa
charitat̄ ⁊ v̄tutū. In hui⁹ ascēsu nō est labor: timēd⁹
q̄ de⁹ innitit̄ scale ⁊ āgeli ascēdūt ⁊ descēdūt: ascēden-
tes iuuātes ⁊ recipiētes. Angelos inq̄t ascēdētes ⁊ de-
scendētes Gen. xxviij. Ista scala d̄r fuisse fixa in terra:
et nō in vēto. i. nō ī fine vite q̄n tota vita ꝯsistit in q̄dā
flatu vēti: q̄ tūc est tarda hora sacerdotē q̄rere: ⁊ scalā
pnīe ⁊ charitat̄ primo erigere: ꝫ erigi debet sup terrā
firmā. i. in forti vita: ⁊ tūc ducit ad dn̄m celi: in q̄ vide-
bim⁹ ⁊ gaudebim⁹ ⁊ gaudiū nr̄m nemo tollat a nob.
Ascēdam⁹ ḡ ⁊ possideam⁹ terrā q̄m poterim⁹ obtine-
re eā Numeri. xiij. Nō. C. j. 4. ⁊. P. vij. 31. et. T. j. 1.
¶ Sꝫ istū ascēsuꝫ duo multos impediūt: timor ⁊ amor 15
Verbi gr̄a: volentes ascēdere p gradus elemosynarū:
et charitat̄ impedit amor pecunie ⁊ timor penurie. Il
lud impedit etiā restitutionē vsurarū ⁊ symoniarū ⁊ si-
miliū: p opa pnīe: amor inordinat⁹: carnis ⁊ timor au-
steritatis: ⁊ sic de alijs. Figura ad h. ij. Paral'. ix. vbi in
q̄libet gradu ascēsus Salomōis erāt duo leones hinc
et inde. Sꝫ isti leones q̄ picti erāt vl' formati sine vita:
significāt ꝙ solū timidos ⁊ vecordes īpediunt: ⁊ illos
de q̄bꝫ hī. P. vij. ar. xiij. Audaces v̄o fortiter ascēdūt.
Exemplo Dauid. de quo. j. Reg. xxiiij. Ascendit ergo
Dauid inde: ⁊ habitauit in locis tutissimis. Sed fru-
stra niteremur nisi ascensus esset possibilis.
¶ Ideo nūc septio restat ostēdere duo. Primo quō sit Arti. vij.
intelligibile ꝙ corpa ascēdere possint. Scđo ꝙ velocit̄
ascendūt. ¶ Causa declaratiōis p̄mi est difficultas q̄ 16
videt̄ circa ascēsione corporū spālit̄. Cū enī plana sint
corpa celestia ⁊ solida: mirū videt̄ ⁊ difficile quō corp⁹
scꝫ chrī et q̄ cū eo ascenderūt ⁊ corpa bonoꝝ in resurre-
ctione p illa trāsire poterūt: sine illoꝝ fractiōe seu diui
sione. ¶ Sed ad h sciendū oportet intelligere ꝙ sicut
exiuit sepulchꝝ clausuꝫ ⁊ īntrauit ianuis clausis: sic ipse
cū alijs ascēdit celū: nec debet h esse mirabile: si ꝯside-
rent̄ opa nature nullū dubiū esse debet: q̄n de⁹ ī opibꝫ
suis sit potētior ⁊ subtilior: q̄ q̄cunq̧ opatio nāīs. Sꝫ
in opibus nature videm⁹ ꝙ radi⁹ solis penetrat vitrū
sine sui diuisione: ⁊ calor ignis ferrū: ⁊ calor solis saxa
durissima: ⁊ virt⁹ solis ꝓfundissima loca terre: virtu-
te cui⁹ aurū ⁊ alia metalla ibi generant̄. Nō est igit̄ mi
rabile si de⁹ ⁊ alij virtute ⁊ potētia dei celos penetrēt:
q̄ sicut cogitationē nr̄am nullū obstaculū vel spaciuꝫ
impedire pōt: ita glorificatos q̄n libere possint eē vbi-
cūq̧ voluerint sine īpedimēto: sic ptꝫ Ser. xxiiij. 8. Et 17
cognoscere ⁊ scire et videre q̄cūq̧ volūt ⁊ q̄cūq̧ circa
nos agunt̄: q̄ntūcūq̧ sim⁹ in obscur̄ ⁊ occult̄ locis:
sine abscōsione clare ⁊ apte: q̄ vidēt speculū. i. deū: in
quo relucēt oīa: vn̄ btūs Greg. iiij. dial'. c. xxxiiij. Et. ij.
dial'. c. xxxv. q̄ videt vidente oīa: in ip̄o videt oīa: q̄ in
ipso oīa ꝯtinent̄. Sicut vidēs speculū: videt oīa q̄ re-
lucēt in speculo. Idē Grego. ix. moral'. q̄ iugit̄ circa dei
amorē versant̄: nullo mō credēdū est: ꝙ aliq̄d foris sit
q̄d ignorēt. Multū ḡ deberem⁹ abhorrere pctm̄ ⁊ opa
turpia: q̄ quātūcūq̧ in occulto agam⁹ videmur a deo
et ab angelis ⁊ ab oībꝫ amic̄ nr̄is: ⁊ a mult̄ demonibꝫ
q̄ nitunt̄ nos ī illo statu strāgulare: ⁊ secū ad pditiōeꝫ
ducere: pauci sunt q̄ nō dimitterēt turpe pctm̄ cōmit-
tere: si viderent̄ a p̄re vel mr̄e vel vxor: si videret̄ a ma-
rito. Et a multo fortiori si tota villa h videret in foro.
Sed multi nr̄m hn̄t p̄res ⁊ mr̄es et mariti hn̄t vxores
et ecōuerso in celo ⁊ multos amicos: q̄ vidēt q̄cq̄d fa-
cim⁹ in camera cū tota curia celesti. Magna ḡ ꝓbitas
bn̄ agēdi nob indicta: cū cūcta agam⁹ añ oculos cūcta
cernēt̄ Boeci⁹. v. de ꝯsola. ī fine. Nō. C. iij. j. Et. V.
iiij. 1. vl' xvj. 6. ¶ Circa ad scđm de velocitate ascēdētiū 18
nō est mirandū: q̄ in morte bonoꝝ vel in iudicio gene
rali vel in liberatiōe iustoꝝ de purgatorio: poti⁹ est ter-

min⁹ motus ꝙ̃ motus: q꞉ ſicut citat⁹ ad veniendū ad
certū locū: certo die: ꝗ forte loc⁹ ad centū diſtat dietas:
ſi oēs dietas faciat ante illū diē: illo die locū illū ſubi-
to intrare pōt: oſtio aperto. Sic ꝗs de⁹ citat dicēs: aſcē
de ad me in montē Exo. xxiiij. Qui nūc vnū pedē hūt
in celo. i. affectionē: ꝗ ꝑ totā vitā ſuā vadūt ꝑ artā viā
mundicie ⁊ pn̄ie ꝗ ducit ad vitā: ⁊ cū magno labore ꝑ
gradus bonoꝝ operū aſcendunt de virtute in virtutē.
Qui aſcēſiões in corde ſuo diſpoſuerūt in valle lachry
marū Pſ. lxxxiij. Per ꝓbas ⁊ nephas: ꝗ tot gradibus
aſcēdunt ꝗt bona viuētes geſſerūt: ꝗ per gradū caſtita
tis aſcendūt ad locū mūdicie: per gradū pacis: ad locū
19 pacis: ⁊ ſic de alijs. Et ſi aliqn̄ deuient ꝑ pctm̄: cito re-
deunt ꝑ penitētiā: nō expectādo ꝗdrageſimā vel ſene-
ctutē. Sciētes qm̄ paruus error in ꝑncipio viarū: ma-
gnus eſt in ꝓgreſſu: ⁊ qm̄ tp̄us peſſimū eſt Mich. ij.
Ptumcū ꝙ̃ ꝗ celū multis dietis diſtet ab eis in prin-
cipio vite: ꝗ oī die appropinquāt ad illud ꝑ vnā dietā:
nō eſt mirabile ſi in morte ſint ꝓpe celū: ⁊ ſtatim illud
intrēt: q꞉ poti⁹ eſt diſtātia meritoꝝ ꝙ̃ locoꝝ. Vñ ꝗdā
ſapiēs reꝗſiuit quātū diſtaret celū ab inferno: ꝓueniē-
ter rn̄dit quantū aīa boni ⁊ mali in morte: q꞉ vna ſta-
tim in morte eſt in celo: alia in inferno: q꞉ ſicut bonus
multas dietas vt dictū eſt facit verſus celū: ⁊ iō in mor
te ſtatim eſt in celo: de ꝑfectis loqr: nō de illis ꝗ impe-
diunt̄ i purgatorio: Ita malus ꝗ dietas multas facit
verſus infernū: ſtatī eſt in inferno: q꞉ pri⁹ deſcēdebat:
dū aliena rapuit multū deſcēdit: ⁊ ſic de luxuria ⁊ alijs
In ꝗlibet eīm tali pctō magnū gradū facit i iſto deſcē-
ſu. Sic igit̄ boni in vna pte ſtatere vel ſitule aſcēdūt ꝑ
gradus virtutū: mali in alia parte deſcēdūt ꝑ gradus
pctōꝝ: ſicut lup⁹ ⁊ vulpes in ſitula. Exēplū de diuite
et Lazaro Luc. xvj. De vtriſꝗ ſit in Pſ. cvj. Aſcēdūt
vſꝗ ad celos: ꝗtū ad bonos. Deſcēdūt vſꝗ ad abiſ-
ſos: ꝗtū ad malos. Sic ḡ oñſa via ⁊ mō ⁊ poſſibilitate
aſcēdēdi: pꝫ rn̄ſio ad ꝗſtionē Joſaphat regl. iiij. Reg.
ij. dicēt̄ ⁊ ꝗrētis ꝑ quā viā aſcēdem⁹. Nō. M. j. 10.
Arti. iij. ¶ Maloꝝ vo multitudo nō ſic aſcēdit cū chřo: ꝗ pri⁹
deſcēdit ꝑ humilitatē: iux illud Pſ. xvij. Inclinauit
20 celos ⁊ deſcēdit: ideo poſt aſcēdit ad celos Eſa. xix. Ec
ce dn̄s aſcēdit ſup nubē leuē: ⁊ i Pſ. xlvj. Aſcēdit de⁹
in iubilatiōe. Joā. iij. Nemo aſcēdit in celū niſi ꝗ de-
Fabula ſcēdit de celo. ¶ Sed aliꝗ poti⁹ eligūt aſcēdere ꝑ ſup-
biā cū edificātibꝫ turrim babel. Geñ. xj. Et cū Lucife
ro vel cū Jcaro: de ꝗ fabule hūt: ꝙ cū pr ei⁹ Dedalus
vltra mare cū filio ſuo Jcaro volare vellet: informauit
filiū ꝙ nō aſcēderet nimis alte: ne ſolis calore pēne ei⁹
cōburerent̄: ⁊ ſic caderet: nec nimis baſſe: ne ad turres
vel campanilia lederet̄: ꝫ tantū mediū tenendo: patrē
ſequeret̄ ꝗ de volatu gloriat⁹: ex ſua ꝑſumptiōe dedi-
gnans pr̄is ſeꝗ veſtigia: alti⁹ aſcēdit: ⁊ pēnis cōbuſtis
in mari cecidit: qđ cū pater retroſpexiſſet: ait. Jcare na
te bibis: iam nūc ſine pr̄e peribis. Nam tibi dixit bis:
medio tutiſſim⁹ ibis. Juſſa paterna pati: mediū tenere
beati. Jcarici fati: meōres eſtote parati. Sic iſte ꝑdica-
uit filio: ita ꝑdicandū eſt oīb ſctē mr̄is eccl'ie filijs: di-
cēdo ꝙ mediū teneāt: ꝓpter picula ꝗ in extremis latēt.
Nā ſupbi occaſuꝫ hūt: ſic pꝫ exēplo luciferi Eſa. xiiij.
ꝗ ait. Jn celū ꝯſcēdā ſup aſtra celi: exaltabo ſoliū meū
ſedebo in lateribꝫ aqlonis: aſcendā ſup altitudinē nu-
biū: ſilis ero altiſſimo: verūtñ ad infernū detraberis in
21 ꝓfundū laci. ¶ Sed heu aliꝗ Jcaro ⁊ Lucifero ſunt
ſiles: ꝗ nec ꝑdicte doctrine credūt nec exēplis ꝑdictis
informant̄ vel terrent̄: quibꝫ nō ſufficit mr̄imoniū vl'
hereditas ſeu dignitas paterna: vl' paternus honor: ꝫ
in ſupbiā erecti: volūt oēs progenitores ⁊ ſingulos vi-
cinos trāſcēdere: vel ꝑ nouitatū inuētiōes in ornatu ⁊
barbis ⁊ hmōi: ꝑ dominiū vel ꝑ balliuiam: in ꝗ peius
aſcēdunt: ꝙ̃ mala herba ſup blada: q꞉ ille volūt blada
deſtruere: vel ad ſe trahere. Jſti vo terras maiores et
aīalia ⁊c. ꝑ ꝓbas ⁊ nephas ad ſe trahere ⁊ perꝗrere: vt
ſup̄ de aduocatl. A. xiiij. Edificia altiora eleuare: ſicut
pꝫ ꝑ edificātes turrim babel Geñ. xj. ¶ Alijs vo nō
ſufficit ſeꝗ patres ſuos antiꝗs et ſctōs et ſolidos eccl'ie
doctores: ꝫ volunt ſingulariter videri ⁊ altius volare:
nouitatū eſſe inuētores: de quibꝫ oībus ſimul Deut. j.
Tumētes ſupbia aſcēdiſtis i montē. Et in Pſ. lxxiij.
ſupbia eoꝝ ꝗ te oderūt aſcendit. Et iterū. Vidi impiū
ſuperaltatū ⁊ eleuatū: ſicut cedros libani. Sed ꝗs eſt
finis hui⁹ exaltatiōis: pꝫ cū ſequit̄. Trāſiui ⁊ ecce nō
erat: ꝗſiui ⁊ nō eſt inuētus locus ei⁹: ſcꝫ nec cū illis in
celo: nec cū illis in terra iſta: ſed cū his ꝗ interfecti ſunt
gladio: ⁊ deſcenderunt ad fundamenta laci Eſa. xiiij.
¶ Alij vo nitunt̄ aſcendere ira inflāmati: vt ſe de ini- 22
micis vindicent: ꝓpter hꝫ eīm deſiderāt eſſe potentes: ⁊
ꝓpter hoc aſcēdūt in iſrael: in Pſ. lxxvij. Et iſtoꝝ alti-
tudo ſeu aſcēſus eſt ſicut altitudo mōtis ethne: ꝗ in ſe- Ethna
ipſo cōburit̄: ⁊ valles a cōbuſtione min⁹ ledunt̄. Jſtū mons
montē inflāmant: ꝗ eū ad vindictā acuūt: dicētes: ma-
gnus es ⁊c. ſi eſſem ſicut tu: ita vindicarē me: ꝙ oēs lo
querent̄ de me. Jſti diu aſcēdere nō pn̄t: q꞉ ſicut auis
ꝗ nitit̄ cū vna ala aſcēdere: retro cadit: Ita ille ꝗ aſcen
dere nitit̄: ſine ala dilectiōis dei ⁊ ꝓximi vel ſine ala bo
ne volūtatis ſeu opatiōis vbi poſſibilitas adeſt vtrū-
ꝗ habēdi: cadet: Geñ. xlix. Cadat aſcenſor ei⁹ retro: et
ira dei aſcēdet ſup eos: in Pſ. lxxvij. ¶ Alij vo aſcen-
dunt cū inuidia: ⁊ iſtoꝝ aſcenſus et altitudo aſſimilat̄
altitudini fagi: cui⁹ vmbra herbas ſub ſe creſcere impe Fagus
dit: ⁊ quāto altius aſcēdit: tāto lati⁹ vmbrā venenoſaꝫ
expādit. Sed in fine ꝓcella vēti ꝓſternit̄. Jta iſti in ar-
te ⁊ ſtatu ſuo nitunt̄ in altū aſcēdere alijs aſcēdere vo-
lentibꝫ: inuident: ⁊ vmbra venenoſe detractiōis accu-
ſationis ⁊ vitupatiōis impediūt Pſ. xvij. Aſcēdit fu-
mus i ira ei⁹. Sed i morte cū paruo flatu de ore emiſſo
aīa fagi in infernū cadet ⁊ herbe prius impedite: inci-
piēt creſcere: dicētes illud Eſa. xiiij. Corruiſti in terrā:
qui vulnerabas gētes. ¶ Alij vo aſcēdere nitunt̄ per 24
cupiditatē cū gigātibꝫ. De ꝗbꝫ fabuloſe fert̄: ꝙ cumu Fabula
lauerīt mōtes ſup mōtes vt ꝗndā deū ſaracenoꝝ: vic-
tione expugnarēt: ſup ꝗs in altū aſcēſos fulmē emiſit:
et ſꝫ mōtibꝫ ꝗs cumlauerūt deꝑſſos occidit. Sic auari
cumulāt terrā ſup t̄rā: ꝑbēdā ſup ꝑbēdā. De ꝗbꝫ. A.
xxvij. ſ. Et mōtes ſup mōtes: ⁊ poſſeſſiōes ſup poſſeſ-
ſiōes: dū t̄ras ⁊ nēora ⁊ mōtes acꝗrē nō ceſſant: dn̄iuꝫ
ſup dn̄ū: balliuiā ſup balliuiā cumulātes. Sed i iſta
cumulatiōe aliꝗ deū celi in ſe expugnāt: ſic illi ꝗ hmōi
periurijs acꝗrūt: ſicut aliꝗ mercatores ⁊ falſi cōpurga
tores ⁊ duodenarij. Aliꝗ in mēbris ſuis. Sicut fures:
raptores: vſurarij: de quoꝝ ꝗlibet ꝯquerit̄: dicēs. Aſcē
dit malicia ei⁹ corā me Jone. j. ⁊ hmōi. Sed de⁹ ſuper
eos fulmen terribile emittet: qn̄ dicet illud Mat. xxv.
Jte maledicti ⁊c. Et vt ſint de hꝫ certi: audiāt ꝙ̃ certitu-
dinaliter eis ꝓmittit ſic. Auaricia eīm i capite oīm: de-
inde ꝓmittit dicens: nouiſſimū eoꝝ gladio interficiā:
ꝓmiſſiōis vo ineuitabilitas: pꝫ ꝑ hoc qđ ſequit̄. Nō
erit eis fuga. Et cito poſt: ſi aſcēderint vſꝗ ad celū: in-
de detrahā eos. Et ſi abſcōditi fuerint i verticē carmeli
inde ſcrutans auferā eos. Et ſi celauerint ſe ab oculis
meis in fundo maris: ibi mandabo ſerpenti ⁊ morde-
bit eos. Quia ꝗ ibo a ſpū tuo ⁊ quo a facie tua fugiam
ait Pſ. cxlix. ¶ Alij aſcēdunt ꝑ hypocriſim ⁊ incōſtan 25
tiā ad modū Milui: ꝗ aſcēdendo clamat voce gracili: Miluus

et ſpũali valde: dicẽdo: fi: fi: fi: ac ſi nihil curaret de to-
to mundo. Ac ſi eſſet ita ſpũalis: ⁊ eis q̃ dei ſunt inten-
tus ꝙ de tꝑalibus nõ curaret: nec cogitaret ⁊ ea q̃ ſua
ſunt oĩno nõ q̃reret. Sed viſo cadauere: cito ſuꝑ illud
deſcẽdit: ⁊ adhuc in altũ aſcẽdũt famelici: vt ad diſtã-
tius facilius p̄dã videãt: ⁊ citius capiãt. In pͥma cõ-
ditiõe eis aſſimilant̃ illi q̃ in q̃dragesima: ⁊ in infirmi-
tatibꝫ ſuis ⁊ neceſſitatibꝫ ⁊ cõfeſſiõibꝫ ita ſpũaliter lo-
quunt̃ pctm̃ deteſtãdo dicẽtes: fi: fi: fi: ſuꝑ gula ⁊ luxu
ria ⁊ hmõi: ꝫ ceſſante impedimẽto: viſa opportunitate
cito ad cadauera: gule ⁊ luxurie redeũt. Et in hoc aſſi-
milant̃ cuidã monſtro: qđ vocat̃ lulligo: de q̊ dicet̃ in-
fra. R.ij.5. In ſecũda cõditione vicꝫ ꝙ ideo in altum
aſcendũt: vt p̄dã capiãt. Aſſimilant̃ eis hypocrite: q̇
ideo ore oĩa carnalia cõtemnũt. id eſt. fingũt ſe in altũ
ſanctitatis volare: vt beneficia eccl'iaſtica: ꝓmotiones
munera ⁊ gr̃as ⁊ laudes hoĩm adipiſcant̃. Ad p̄daꝫ
Exiñ aſcendiſti Geñ. xlix. ¶ Alij aſcẽdunt ꝑ ſcalam accidie
26 cũ teſtudine de q̈ fert̃ ꝙ in dimidio anno arborẽ quã-
dã aſcẽderit: ⁊ in fine ad flatũ paruũ venti frigidi ceci-
dit. Ita multi paſſu teſtudinis aſcendunt arborẽ peni
tentie: ita tarde ⁊ tepide ĩ fine q̃dragesime: ⁊ in fine vi-
te: ⁊ tarde ad eccl'iam ⁊ ad bona oꝑa cũ murmure: ⁊ ci-
to ad modicũ ventũ tẽtationis vel tedij cadũt intantũ
ꝙ inter paſcha ⁊ aſcẽſionẽ forte maior pars illorũ q̇ in
q̃dragesima inceperũt aſcẽdere ſub pctõ iterũ cecide-
27 runt. Aĩalia ibant ⁊ reuertebant̃ Ezech. j. ¶ Alij aſcen-
dunt ad locũ cupiditatis vel vanitatis ad modũ edere
Edera vel veprũ per maceriã inordinati fauoris. Edera em̃
in aſcenſu ſuo nõ innitit̃ virtuti vel fortitudini ꝓprie: ꝫ
parietis. Ita volẽtes aſcẽdere locũ cupiditatis in ſtatu
eccl'iaſtico cuꝫ de virtute ⁊ fortitudine ſpũali ſeu eccle-
ſiaſtica ⁊ literatura ⁊ moribꝫ nihil aut parũ habeãt: in-
nitunt̃ parieti. i. alicui p̄lato vel p̄rono: ſeu potẽti: eiq̃ꝫ
muneribꝫ ⁊ p̄cibꝫ vl' ſanguĩe vl' ſuitio ligant̃. Et ſic vir
tute nõ ꝓpria q̇n potiꝰ potẽtia eiꝰ: aſcẽdũt eccl'ie tectũ:
cui plus nocet cementũ. i. tꝑalia ſb̃ſidia eiꝰ extrahẽdo:
q̃ꝫ ꝓſit ſubditos informãdo. Aſcẽdũt ſuꝑ eã vepres ⁊
ſpine Eſa. v. ⁊ tribuli. Aſcẽdet ſuꝑ aras Oſee. x. Nõ
O. vj. 70. ¶ Alij v̇o volẽtes aſcẽdere ad locũ cupidi-
tatis in ſtatu ſeculari: ſicut herba mala ſuꝑ blada: ⁊ ad
modũ edere: loquunt̃ cũ aliquo magno: ⁊ dant ei mu
nera vel ei ſeruiũt in p̄da capiẽda: et ponit eos in aliq̊
officio: ⁊ eos aduocat in malis ſuis: ꝫ in fine nõ pote-
rat eos aduocare: quin cadant cũ incircũciſis ad terrã
vltimã Ezech. xxxij. Et tales ſunt patiẽter tolerãdi: q̄
ſi ſpũs ptãtẽ habẽtis aſcẽderet ſuꝑ te: locũ tuũ ne dimi
ſeris: quia cauratio ceſſare faciet pctã maxima Eccl̃s. x.
28 ¶ Alius volens aſcẽdere cathedrã peſtilẽtie: ſeu ſtatũ
vanitatis ad modũ edere: muneribꝫ datis: loquit̃ cuꝫ
aliq̊ amãte primos recubitus in cenis: q̇ potiꝰ ad bur-
ſam: q̃ꝫ ad ſcientiã: ad munera q̃ꝫ ad merita reſpiciens:
ait. Amice aſcẽde ſupiꝰ Luc. xiiij. Et hec eſt cauſa q̃re
aſcẽdunt mõtes in Ps̃. ciij. id eſt. aridi infructuoſi: illi-
terati: inepti: in oĩbꝰ p̄dictis ſtatibꝫ ſeu officijs. Et de-
ſcendũt campi. i. fertiles ⁊ vtiles: in locũ quẽ fundaſti
eis: tu ſcꝫ ſuꝑportator ⁊ fautor edere: receptor munerũ:
29 qui amas primatũ gerere in eis. Et talis indignoꝝ ꝓ-
motio vel exaltatio eſt periculoſa: tam ſic exaltatis: q̃ꝫ
eoꝝ exaltatoribꝫ. ¶ Primũ patꝫ: q̄ ſic eleuati exaltant̃
Fabula ad modũ teſtudinis volẽtis trãſire mare. Sic ergo cũ
aquila loquebat̃ vt ab ipſa portaret̃: q̄ alas ad volan-
dum de natura ꝓpria nõ habuit: que eum inter pẽnas
aſſumens: cum eſſet vltra ꝓfundũ maris aliqua occa-
ſione pẽnas illas retraxit: ⁊ teſtudo ſibi dimiſſus: ſubi-
to in mari cadẽs ſubmerſus interijt. Sic ad l̃ram oẽs
p̄dicti loquunt̃ cũ aliq̃ aui p̄dali: que p̄cio dato: modi
cũ eleuant̃. Sed aliqui ex aliq̃ cauſa vel occaſione pẽ-
nis fauoris ⁊ auxilij ſubtrahente. Utpote q̄ munera
non põt cõtinuare: vel q̄ aliter offendit aquilã: vel q̄
forte morit̃ Ps̃. lxxix. Deſtruxiſti maceriã eius. Et ſic
teſtudo ſibi dimiſſus cadit: ſicut edera ſb̃tracto pariete
Sicq̃ꝫ aquila vel pariete trãſeuntibꝫ qui eum aſcende-
bat: retro dimiſſus cadit. Cadat aſcenſor eiꝰ retro Ge-
ne. xlix. Nota. M. xiiij. 11. ⁊c̃. ¶ Secundo periculoſa 30
eſt frequẽter exaltatoribꝫ: q̄ frequẽter viſum eſt ꝙ ta-
les eleuãdo eleuauerũt gladiũ cõtra caput ꝓpriũ: quia Fabula d
fiunt eis ingrati ⁊ iniurioſi ⁊ ꝑſecutores. Uñ eſt de eis Aq̃la ⁊ r
Sicut dr̃ in fabulis de aue qui gallice vocat̃ reiſtel: que glo auiũ.
audiens ꝙ rex auiũ fieret: que altius volaret: q̄ ſic dif-
finitũ erat de cõmuni auium cõſilio ⁊ aſſenſu: rogauit
aquilã ꝙ eam in altũ ſecum portaret: q̃ ex amicitia hoc
fecit nullas ſuſpicans inſidias. Cum v̇o aquila ſuper
om̃es in altũ aſcẽdiſſet: exiuit illa de pennis aquile ſu-
perius aſcẽdendo: ⁊ in aquile vituperiũ regimen ſibi
vſurpauit. Sic in ꝓpoſito: ⁊ hoc iuſto dei ꝑmittit̃ iudi-
cio: q̄ ex quo inordinate ꝯtra deum ⁊ rationẽ eos exal-
tauerũt: deus iuſte ꝑmittit eos cõtra exaltãtes exalta-
ri: eiſq̃ꝫ aduerſari: vt in quo peccauerũt: puniant̃. Sic
ergo depreſſis ꝑ illos quos exaltauerũt: põt dici illud
Ps̃. lxxxviij. Exaltaſti dexterã deprimentiũ eum letifi
caſti om̃es inimicos eiꝰ. ¶ Alij aſcẽdere nitunt̃ ꝑ viã 31
falſitatis: ꝓditionis ⁊ duplicitatis. Et iſti aſcẽdunt ad
modũ colubri tortuoſe incedẽtis ꝑ aſcẽſuꝫ ſcorpionis Colube
Numeri. xxxiiij. ⁊ ad modum ſagitte nõ bene pẽnate:
nec de bona manu emiſſe: vadit huc ⁊ illuc. Ita iſti ꝑ
ambages ⁊ brigas ⁊ duplicitates ⁊ excuſationes ⁊ fal-
ſas colorationes aliq̃ñ aſcẽdunt in hoc mũdo ad ma-
gnũ ſtatũ. iij. Reg. vj. Aſcendebant ꝑ cocleã. De iſtis
nota. A. xv. 22. ¶ Sed nota ꝙ oẽs p̄dicti male aſcẽdẽ- 32
tes: ad breue tp̃s aſcẽdunt: ⁊ in aſcẽſu ꝓſperant̃: plus
q̃ꝫ boni: q̄ mala herba cito creſcit: q̄ filij huiꝰ ſeculi fi-
lijs lucis prudẽtiores ſunt in generatiõe ſua Luc̃. xvj.
Et de eoꝝ ꝓſperitate gloriant̃: ⁊ alios cõtemnũt. Sed
gloria eorum de aſcẽſu ſuo: eſt ſicut gloriatio pauonis.
Aſcẽſus v̇o illoꝝ eſt ſicut aſcẽſus ſimonis magi. Ra-
tione primi eſt ſciendũ: ꝙ fabule ꝯtinẽt quandã diſpu
tationẽ inter pauonẽ ⁊ aquilã. In qua pauo glorians Fabula d
de pulchritudine ⁊ multitudine ⁊ magnitudine pẽna- pauone
rum: aquilã cum pẽnis ſuis griſeis ꝯtẽpſit: cui aquila aquila.
rñdens totũ ꝯceſſit et adiecit. Malo iſtas paruas gri-
ſeas pennas que in altũ me portent: ꝑ quas ⁊ cũ quibꝫ
poſſum in neceſſitate oẽs aucupes euadere: q̃ꝫ illas lu-
cidas cũ quibꝫ in neceſſitate diſtantiꝰ auolare nõ pote-
ro: et ꝓ quibꝫ citius me capiẽt: vt illis me ſpoliẽt. Ita
q̃ñ p̄dicti: vel his ſil'es iactãt ſe vel gloriãt̃ vel in mul-
titudine vel magnitudine diuitiarũ vel veſtiũ vel pul
chritudinis vel hmõi: de q̃ gl'iatiõe. Nõ. G. ⁊ ar. iiij.
et alios paruipẽdũt: q̇bꝫ hec nõ ſunt: poſſet eis rñderi:
ſicut rñdit aquila: meliꝰ eſſe cũ paruis diuitijs: ⁊ cũ cor
poris infirmitate: verũ etiã cũ lepra ⁊ cum indumẽto
ſacci ⁊ cũ vno oculo ⁊ de vili gñe ad vitã intrare: ⁊ oẽs
aucupes inferni in mortis nccitate euadere: ⁊ ad celuꝫ
volare: q̃ꝫ cũ oĩbꝫ ꝯtrarijs mitti ĩ gehennã ignis. Me-
liꝰ eſt ꝑ̃ modicũ iuſto: ſic gloriãti loquit̃ Apls. j. Coꝝ.
v. dicẽs. Nõ eſt bona gloriatio vr̃a Nõ. M. viij. 3. cũ
ſer. Et. D. xij. 34. ¶ Secũdo illorũ aſcenſus aſſimulat̃ 33
aſcẽſui ſimonis magi: q̇ aſcẽſiones in corde ſuo diſpo-
ſuit in valle lachrymarũ: ipm̃ em̃ in aſcẽſu ſuo: demo-
nes ad tp̃s iuuabãt: ſicut ſuſpẽſor iuuat furẽ in aſcẽſu Corni
ſcale: ⁊ ſic̃ Cornix altiꝰ portat nucẽ: vt cadẽs fortiꝰ illi-
dat̃ ⁊ frãgat̃: ſic iuuãt demones p̄dictos in aſcẽſu ſuo

De qbꝰ Jere.xlix. Quaſi leo aſcendit de ſupbia. Sed Job.xx. Gaudiū hypocrite ad inſtar pūcti: ſi aſcenderit in celū ſupbia eiꝰ: ⁊ caput eiꝰ nubes tetigerit. quaſi ſterqliniū in fine pdet ⁊ h̄ cito. qꝛ Ezeh.vij. Prope eſt dies occiſiōis ⁊ nō glie motiū: fac pcluſionē: ibidē.vij. Statim qñ ſecuriꝰ credunt aſcēdere. Juxta illud Eze. xxxij. Cū volare ceperint gladiꝰ meꝰ ſup facies eoꝝ. Ps.lxxij. Deieciſti eos dū alleuarent: ſic ſymonē magū. Seqt in Job. Qui te viderint dicēt vbi eſt: ⁊ dicēt illō Eſa.xiiij. Nōne iſte eſt q̄ pturbauit terrā. Sequit Velut ſomnū volās nō inueniet: trāſiet ſicut viſio nocturna: hoc excepto: qꝛ illi ſomniāt de nocte ⁊ cito ⁊ nō multū infatuant. Jſti aūt de die cum alijs pditionibꝰ oppoſitis infatuant: ⁊ finalit de cadaueribꝰ eoꝝ aſcendet fetor Eſa.xxxiiij. Thema. Surgēs: venit ad pꝛem ſuū. Luce.xv. Qualiter nos debemꝰ venire ad eū. Jtē ciuitatē fortiū aſcēdit. Prouer.xxj. Et ptz.

A.xxvj. AVditū verbi dei. Primo oſtendet q̄lis pcedere debeat diſpoſitio. Secūdo: quibꝰ modis debemꝰ deū eiuſqꝫ audire doctrinā. Tertio ꝓpt q̄d vt ſcꝫ diſcamꝰ vtilia. Quarto oſtendit q̄ſit neceſſitas audiēdi vtilia. Quinto q̄tū diabolꝰ illā impedire nitit audictiā. Sexto nō audiētiū ſtulticia Septimo culpa. Octauo qꝛ nolle audire eſt ſpeciale ſignū dānatiōis. Nono nolētiū audire excuſatio cuꝫ repꝛobatiōe. Decio vtilia audire debemꝰ ad euitādū pericla. Vndecio vt ſciamꝰ ſiue faciamꝰ neceſſaria. Duodecimo vt fugiamꝰ penalia. Tredecimo: qꝛ nullo mō debemꝰ diabolū vel eius audire miniſtros.

Ar.j. 1 ¶ Quantū ad pmū. Audire nō pōt q̄s digne vba dei niſi aīa priꝰ mundet. Sic nec terra apte ſuſcipit ſemen: niſi ſpinis ⁊ herbis nociuis pus ablatis: niſi etiā intētio ad audiēdū fuerit applicata. Quia ſicut opoꝛtet vaginā ſm ꝓpoꝛtionē gladij mēſurari. Jta ad gladiū ſpiritualē vel ſpūs qd eſt vbū dei. Ephe.6. Opoꝛtet vaginā aīe ⁊ intētiōis ꝓpoꝛtionari ⁊ applicari: qꝛ ſic gladiꝰ rectꝰ nō intrat in vaginā curuā ⁊ toꝛtuoſaꝫ. Jta in maliuolā aiam nō intrabit ſapiētia. Sapi.1. Ergo diſpoſitꝰ ⁊ q̄ ad mūdiciā ⁊ q̄ ad intentionē ⁊ q̄ ad intentiōis rectitudinē: dicat illō Pſal.lxxxiiij. Audiā qd loquat ī me dñs deꝰ ⁊ nō q̄d loquat diabulꝰ: ſꝫ dñs deꝰ.

Ar.ij. 2 ¶ Pro quo eſt aduertēdū. Qtū ad ſecūdū qꝛ debemꝰ deū audire q̄tuoꝛ modis. Prīo diligēter: ſic bonꝰ ſcolarꝰ optimū doctoꝛē ⁊ ſic pueri aliquā artē ꝓpt ſuſtētationē coꝛpis: ⁊ ſic infirmꝰ medicū ⁊ medicinā p quam ſanari pōt: ⁊ cū in magnis expēſis ⁊ laboꝛibꝰ ſibi lapidē cōpararet p quē ſanari ⁊ ī ſanitate ppetuari poſſet: ſꝫ h̄ fit p vbū dei. Quia miſit vbū ſuum ⁊ ſanauit eos Jn ps.cvj. Et non ſolū ſanat: ſꝫ a moꝛte piculoſa p̄ſeruat. Si q̄s inq̄t veritas ſermonē meū ſeruauerit moꝛtē nō guſtabit ineternū. Vñ btūs Gregoꝛiꝰ. Certiſſimū pdeſtinatiōis ſignū eſt libēter audire vbū dei. Et ſicut curioſi: rumoꝛes. Vñ Criſoſtomꝰ ſup Joannē. Homelꝰ pma. Si ea inquit q̄ regis vlꝰ pꝛie nr̄e ſunt cupimꝰ ſcire: q̄d dixit: quid fec q̄d pſiliat: q̄uis nihil ad nos ſint. Et ſi inq̄t diabolum fugas p lr̄as ſuſpēſas in collo: multo magꝰ fugabꝰ p lr̄as retētas in coꝛde: in eo ḡ q̄ſi in libꝛo diligēter ſcribe: ⁊ ſi inq̄t viderēꝰ hoīem de celo deſcēdentē q̄ ꝓmitteret ſe ea q̄ ibi vidit cū certitudine narraturꝝ ⁊ bona auditoꝛibꝰ: ei occurrerēꝰ chriſtꝰ d celo venit: q̄ mlta mirabilia priꝰ inaudita d penis maloꝝ ⁊ gaudijs narrauit bonoꝝ: ⁊ bona ꝓmittit ſuis auditoꝛibꝰ. Eſa.j. Si volueritꝰ ⁊ me audieritꝰ bona terre comedetꝰ: ḡ q̄ habet aures audiēdi audiat diligē-
3 ter q̄d ſpūs dicat eccl'ijs. Apo.ij. ¶ Scdō obediēter qꝛ nō ſufficit medicū audire ad ſanitatē: niſi eiꝰ doctrine obediās: q̄ ḡ obediēter mlta ſuſtinēt ⁊ grauia ⁊ ſctā loca pegrinādo p coꝛpis ſalute cū magno q̄nuit laboꝛe. Rōnabile videt qꝛ hec querāt ⁊ faciāt ꝓ aīe ſalute: qñ eis iniūgit in pfeſſione. Et ſi diſcipulꝰ mgr̄m timoꝛe ⁊ infirmꝰ medicū ſanitatꝰ deſiderio ⁊ amicꝰ amicū amore audiat eiqꝫ obediat. A foꝛtioꝛi rōne chrō q̄ eſt mgr̄ metuēdꝰ medicꝰ ſanās amicꝰ amās. Eſto ḡ manſuetꝰ
ad audiēdū Eccl'iaſtici.v. ¶ Tertio gaudēter: ſicut ha- 4
bēns dilectū amicū vel filiū moꝛtuū: gaudenter audit quō reſuſcitari poſſet. Et mir eſt ſic habētes aīaꝫ moꝛtuā de q̄bꝰ pōt intelligi illō Jo.v. Moꝛtui audiēt vocē filij dei: ⁊ q̄ audierint viuēt: ad inueniēdū thezaurū pditū: itemꝰ ad magnā diſtātiā ⁊ p pnis rebꝰ amiſſis vadūt ad ſoꝛtilegas: ⁊ p magnis nolūt ire ad vbū dei: id eſt ꝓ aīa moꝛtua ⁊ pdita ſuſcitāda: ⁊ regno celoꝝ inueniēdo. Et heu lōgū videt multꝭ ⁊ graue audire verbū ſalutis: ſed audiēdo vba diſſolutiōis ⁊ hyſtrionū videt eis tp̄s breue qd ex tentatiōe accidit diaboli: vel qꝛ habēt palatū coꝛdis ſpūali febꝛe infectū: febꝛicitantes eñ libētiꝰ bibūt aquā ⁊ comedūt vilia ⁊ nociua q̄ꝫ vtilia. Sic tales a veritate q̄dē auditū auertant ad fabulas aūt puertent.ij.Thimo.iiij. Jlli videlicet q̄ habēt naturā amarā ⁊ infirmā: ſed nō ſic q̄ habēt coꝛ bñ diſpoſitū ⁊ ſanū: illi audiūt letāter ⁊ gaudēter: dicētes
illō Ps.l. Auditui meo dabꝰ gaudiū ⁊ leticiā. ¶ Quar- 5
to memoꝛiter: qꝛ parꝝ valet oīa pdicta ⁊ p pdictos modos ⁊ cauſas audire: niſi audita ī ſcrinio pōnant aīe p memoꝛiā: mir eſt audiētes ſciētiā p quā pñt terrena lucrari memoꝛie cōmēdāt: q̄ eis ad lucrū valere pōt. Sic in oñi arte ⁊ cartā hereditatꝰ diligēter reponunt in ciſta ⁊ inutilia ⁊ narratiōes de imptinētibꝰ ⁊ detractionibꝰ bñ retinēt: ⁊ cū augmēto narrāt: carminatiōes et ſoꝛtilegia memoꝛie retinēt: ⁊ ope exercēt. Sꝫ heu circa vtilia ſūt ſic rethe in aq̄: qd extractū nihil de aq̄ retinet Et ſic buletellū qd fulfur retinet: ⁊ farinaꝫ emittit. Et cū eſſe deberēt ſic feneſtra vitrea: q̄ lumē recipit: ⁊ tēpeſtates excludit ſunt potiꝰ ſic cribꝛū: qꝛ dū ſunt in aq̄ pdicatiōis aliq̄d retinēt ex nihil niſi aliq̄ groſſa ⁊ feda ⁊ putrida: ſic paleas ⁊ hmōi. Jta iſti inoꝛdinate dicta: et ſi q̄s in pdicatiōe aptā diceret fatuitatē: bñ retinerent: non aūt vtilia. De q̄bꝰ.V.ij.2.⁊ Eccl'iaſtici.xxj. Coꝛ fatui q̄ſi vas pfractū: oēm ſapiētiā nō tenebit. Et ſicut nullꝰ nr̄m obliuioſum diligit vel pmouet ſeruū. Jta nec deꝰ qd ptz Ja.j. Vbi auditoꝛ obliuioſus nō beatificat. Sꝫ q̄ pſpexerit in lege pfecte libertatꝰ: ⁊ pmāſerit in ea: nō auditoꝛ obliuioſus: ſꝫ factoꝛ opis: h̄ beatus in facto ſuo erit.

¶ Jſtis q̄tuoꝛ modis audiā q̄d loquat in me dñs deꝰ Ar.iij.
Pro q̄ eſt aduertēdū qꝛ ſicut iniciū dānatiōis nr̄e fuit audiēdo diabolū p eiꝰ miniſtros ſerpentē ⁊ mulierem
Gen.iij. Quia inq̄t audiſti vocē vxoꝛꝰ tue ⁊ comedi- 6
ſti de ligno de q̄ preceperā tibi ne comederes maledicta terra in ope tuo. Jta initiū ſalutꝰ nr̄e p argumētū a cōtrario ſenſu puenit audiēdo deū in miniſtrꝰ ſuis. Prouer.ij. Audiat ſapiētiā aurꝰ tua: ⁊ cito poſt ſequit: tūc intelliges timoꝛē dñi: ſine q̄ nō poterꝰ ſaluari: nā q̄ ſine timoꝛe eſt: nō poterit iuſtificari. Ecci.j. Vtilia autē dico ad ſalutē: nō curioſa ⁊ vana q̄ aures demulcēt auditoꝝ: nō q̄ ſunt ad lucrū pecuniaꝝ. Sꝫ q̄ ſūt ad lucrū aiaꝝ. Pria eñ vba aīam nō mūdāt nec vitā occidunt peccatricē: ſic nec gladiꝰ q̄ tāgit vel amputat aurē nec ſcdā: qꝛ tm̄ burſam tāgūt. Quātū ad tales Sapientia foꝛis pdicat. Prouer.j. Jn foꝛibꝰ poꝛtaꝝ ⁊ burſarum. Loquēdū eſt ḡ ad coꝛ ⁊ audiēdſt eſt coꝛde. Quia ſi intrauerit ſapiētia coꝛ tuū ⁊ ſciētia aīe tue placuerit: cōſi-

liũ cuſtodit te.prouer.ij.Sꝫ ben libẽti⁹ audiũt ſciẽtias lucratiuas ⁊ vanas:ſicut patebit infra.capi. de ſcientia ⁊ carminationes ⁊ ſortilegia ab eccl'ia ꝓhibita qꝛ a diabolo decepti credũt ea ꝓ corpoꝝ ſanitate valere: q̃ꝫ dñi doctrinã certam ꝓ eterna ſanitate aĩe. Deo eñi loquẽte dixiſti nõ audiã. Jere.xxij. Et iſtud eſt ammirãdũ ⁊ dolẽdũ negociũ:loquit̃ Jpocras d̃ his q̃ ptinent ad corp⁹: ⁊ multos hꝫ auditores ei credentes. Loquit̃ Juſtinian⁹ de iuſticia terraꝝ ⁊ multos hꝫ auditores diligẽtes eiq̃ꝫ credentes. Loquit̃ artifex in arte ſua: ⁊ hꝫ auditores: ⁊ hi q̇ eoꝝ ĩdigẽt artificio:eis credũt:loquit̃ trufator loquit̃ vetula loquit̃ detractor loquit̃ ſortilega de his q̃ ad dãnationẽ ptinẽt aĩaꝝ ⁊ multos habẽt auditores eis credẽtes: loquunt̃ heretici dicẽtes de⁹ neminẽ vult perdere quẽ redemit: ⁊ habẽt auditores eis credẽtes. Loquit̃ chr̃s ⁊ miniſtri ei⁹: chr̃s inq̃ꝫ de arte aĩe in arte ſua artifex certiſſim⁹ de ſalute aĩe ⁊ iuſticia celi:loquit̃ inq̃ꝫ paup ⁊ dicũt q̇s eſt hic. Eccl'iaſtici.xiij Et ſi multos habeat nũq̃ꝫ adiutores. Sic in miſſarũ ⁊

7 p̃dicationũ auditione. Jn alia deficiũt ꝯditiõe: qꝛ paucos hꝫ ei credẽtes: ⁊ de pluribꝫ vnũ põt poni exemplũ Predictũ eſt ꝙ infideles dicũt. De⁹ neminẽ vult damnare: qd̃ q̇dam dictũ reprobat̃.c.de dãnatiõe. D.j.14. De⁹ v̇o dic̃ ꝯtrũ Eze. iij. ⁊.xxxiij. Aĩa q̃ peccauit ipſa morieẗ. De popularibꝫ ſi eſſent bñ examinati: plures forte ĩuenirent̃ infidelibꝫ credẽtes q̃ꝫ chr̃o. Cũ ḡ in ſciẽtijs alijs plures ſint auditores. Jn legibꝫ alijs ſcꝫ machometi ⁊ iudeoꝝ ⁊ tartaroꝝ:plures credẽtes eis q̃ꝫ in lege chr̃i q̇ ei credãt. Plures etiã ĩ lege ſua nõ recte credũt. Patet ꝙ ip̃e pauciores hꝫ auditores ei credẽtes:d̃ quo conquerit̃ Eſa.liij. dicẽs. Dñe q̇s credidit auditui noſtro.

Ar.iiij. ¶ Et tñ ꝙ magna ſit neceſſitas audiẽdi vtilia: ptꝫ exẽplo ⁊ autoritate. Exẽplũ accipit̃ in cõparatione ad cor

8 pus qd̃ de neceſſitate req̇rit cibũ ſuũ. Jta aĩa ſuũ. Qꝛ non in ſolo pane viuit hõ:ſꝫ in omĩ v̇bo qd̃ ꝓcedit de ore dñi Math.iiij.vñ Criſoſt.ſup Jo. Homel'.lxxxj. Sicut corp⁹ q̊tidiano indiget cibo:ita ⁊ aĩa multo pl⁹ indiget: quẽ ⁊ ſi nõ pceperit:imbecillior fit ⁊ turpior: ⁊ langueſcet. Et ſicut q̇ nõ comedit fame morit̃. Et q̇ ſine appetitu comedit: qꝛ ſtomach⁹ replet⁹ eſt mal' humoribꝫ:cibꝫ nõ ꝓdeſt ⁊ fiũt debiles. Jta q̇ nõ audit vl' cũ tedio ⁊ abſq̃ꝫ affectiõe ⁊ deuotiõe audit miſſas ⁊ p̃dicatõẽs ⁊ hmõi dicẽs cũ iudeis. Aĩa nr̃a nauſeat ſup cibo iſto leuiſſimo q̇ tñ in ſe erat dulciſſim⁹. Primi ſpiritualit̃ moriunt̃. Secũdi affamati fiũt ꝯ tentatiões debiles ⁊ infirmi dicẽtes illd̃ ps̃.cviij. Genua mea infirmata ſunt a ieiunio. Et ſicut illi ſine appetitu libenti⁹ comedunt fruct⁹ ⁊ delicata q̃ꝫ groſſa ⁊ fortia cibaria q̇ tñ pl⁹ vitã ſuſtẽtãt. Jta iſti audi⁹ audirẽt in ſermone vana curioſa ⁊ iocoſa: q̃ eos ad riſum ꝓuocarẽt. Habẽtes v̇o famẽ:libẽti⁹ volũt alia. Sic habẽtes famem ſpũalẽ que maior eſt in bonis q̃ꝫ fames corpis: de qua Amos.viij. Ecce dies veniũt dicit dñs ⁊ mittã famẽ in terrã:nõ famẽ panis ⁊ ſitim aq̃:ſꝫ audiẽdi v̇bũ dei. Gloſa. Oẽs hiſtorie cõſentiũt:nihil eſſe fame duri⁹: q̃ etiaꝫ cõpellit veſci hũanis carnibꝫ: ꝓ q̃ nec pr̃ filio nec mr̃ filie. Sic ptꝫ in obſidiõe Hierl'm a Tyto:nec marit⁹ parcet ꝯiugi. Si tãta eſt fames corpoꝝ: q̇d eſtimãdum eſt de fame aĩaꝝ. Ptꝫ ḡ h̃ neceſſitas in exẽplo cibi corpal'. ¶ Jdẽ ptꝫ auc̃te dei p̃cipientꝭ. Deut̃.vj. Ubi recitatꝭ decẽ p̃ceptꝭ:p̃cipit modũ q̊ ſeruari ⁊ doceri de

9 bẽt dicẽs. Erũtq̃ꝫ v̇ba h̃ q̃ ego p̃cipio tibi hodie ĩ corde tuo nõ in ciſtꝭ:ſic̃ ſerui habẽt libros ſuoꝝ dñorũ: et iudei libros chr̃ianoꝝ: ⁊ etiã legẽ dei: nec in libris tm̃: ſicut multi facta antiq̊rũ in romãcijs:nec in ore tm̃: ſic

mimi habẽt facta ꝓboꝝ militũ ⁊ Gerraldi:ſꝫ in corde tuo. Et h̃ nõ ſufficit ſine h̃ qd̃ ſequit̃ ⁊ narrab̃ ea filijs tuis qꝛ illi q̇ tenent̃ eſſe in eccl'ia: tenent̃ remanẽtibꝫ in domo filijs ſuis ⁊ familie cũ redierint q̃ ĩ eccl'ia circa p̃dicatiões ⁊ ieiunioꝝ ⁊ feſtoꝝ p̃cepta ⁊ bannos ⁊ petitiões reꝝ amiſſaꝝ ⁊ excõicatiões audiũt:narrare ⁊ meditaberꝭ ſedẽs in domo tua: ḡ occupatio ſeruoꝝ dei nõ debet eſſe circa ſcacos vl' vana ⁊ inutilia:ſꝫ circa legem dei. Sed vix deo dãt decimã v̇boꝝ. Et ambulãs ĩ itinere: vt deũ habeam⁹ itineris ⁊ laboris nr̃i ſociũ: q̇ diſcipulis ambulãtibꝫ ĩ itinere ⁊ de ſe loquẽtibꝫ: ſoci⁹ peregrinis affuit. Dormienſq̃ꝫ cõe eſt dormiẽdo meditari: q̃ vigilãdo exq̇ſite cogitant̃:atq̃ꝫ ꝯſurgẽs vt actiões toti⁹ diei a dei meditatiõe incipiant. Sic ḡ audi fili mi diſciplinã pr̃is tui. Prouer.j. Nota. M.ij.10.

¶ Et qꝛ eſt tã vtile tãq̃ꝫ neceſſariũ v̇ba ad ſalutẽ ptinẽ Ar.v.

tia audire:diabol⁹ nitit̃ multũ illud ĩpedire. Hoc eñi

ptꝫ exẽplo hiſtoria ⁊ figura ſacre ſcripture. Sic eñi la 10

tronibꝫ intrãtibꝫ domũ ad occidẽdũ et ſpoliãdũ: ſocij illoꝝ cuſtodiũt portas ⁊ vias ne adiutoriũ eis veniat. Et intrãtes vel faciẽ ſuã abſcõdũt vel lumẽ extinguũt ne cognoſcant̃ ⁊ latenter curiã vel domũ ingrediunt̃: ne audiant̃ ⁊ guttur ⁊ os obturãt: ne ſpoliati clament Sic demõ claudit ⁊ cuſtodit portas auriũ ne v̇ba dei intrẽt: blãde ingredit̃ qꝛ ſpecie boni tentat:lumẽ fidei extinguit. Sicut ptꝫ.F.iiij.32. Os ne ꝯfiteat̃ vel oret:

claudit. Vñ fert̃ cũ q̇dã videret ppl'm indeuotũ cui p̃ Exem

dicauit q̃ſi pigros ⁊ ſomnolẽtos ad rogatũ ſuũ deus oſtẽdit ei cauſam indeuotiõis. Videbat ſiq̇dẽ quendã nigrũ circuire ⁊ ponere digitos ſuos ſup aures ⁊ oculos ppl'i ne audirẽt: ſꝫ dormirẽt: ⁊ req̇ſit⁹ d̃ noĩe dixit ſe diabolũ eſſe:nomẽq̃ꝫ ſuũ eſſe obturans aures ⁊ oculos: req̇ſit⁹ etiã ſi ſocios hr̃et. Rñdit ſe tres hr̃e ſocios ibidẽ ſecũ: quorũ vn⁹ dicebat̃ indurãs cor ne ꝯterant̃ Ali⁹ obturãs os: ne ꝯfiteant̃. Terti⁹ obturãs burſaꝫ: ne ſatiſfaciãt vel reſtituãt. Et recte ſicut nitit̃ obturare

aures ne audiãt legẽ vl' vtilia. Jta eas aperit vt audi Exem.

ant vana vel nociua: qd̃ oſtẽdit Abbas Caſſianus in

vitaſpatrũ: vbi ip̃o dicẽte v̇bũ ſalutꝭ ad q̊ſdã fratres: 11

obdormierũt. Sꝫ ip̃o dicẽte trufam: euigilauerũt: Eſt ḡ d̃ demonibꝫ in hac pte ſicut d̃ obſidẽtibꝫ caſtrũ: q̇ ꝓhibẽt victualia intrare: vt fame illd̃ reddãt. Et ſicut de obſidẽtibꝫ ciuitatẽ q̇ aquã obturãt vel intoxicãt ſicut fecit Holofernes obſidẽs bethuliã. Jncidit eñi aq̃ductũ illoꝝ: ſicut ptꝫ Judith.vij. Et ſic ſiti fere ſe ⁊ ciuitatẽ ſuã reddiderũt inimicꝭ. Jſte holofernes cũ exercitu ſuo eſt diabol⁹ cũ mẽbris ſuis iniq̇s q̇ aq̃ductũ ĩpediunt: dũ volẽtes ire ad v̇bũ dei ducũt ad tabernam vel ſpectacula: dũ etiã in aq̃ductũ auriũ deberẽt vtilia recipere: infundũt venenoſa d̃ q̇bꝫ ꝯqueri poſſent: ſi ſapiẽtes eſſent: ⁊ dicẽ illd̃ ps̃.cxviij. Narrauerunt mihi inimici fa. ſed nõ vt lex tua. Et iteꝝ. Qui inq̇rebãt mala mihi locuti ſũt vanitates ⁊ dolos tota die meditabãt̃ Sꝫ btũs q̇ põt ſic cuſtodire aures ſuas ꝙ poſſet dicere illd̃ qd̃ ſequit̃. Ego aũt tãq̃ꝫ ſurd⁹ nõ audiebã: ⁊ ſicut mut⁹ non aperiẽs os ſuũ ad loquẽdũ vana cũ eis. Et

fact⁹ ſuꝫ ſicut hõ nõ audiẽs: oſtẽdẽs vultũ triſtẽ q̇ ꝯfũ 12

dit detrahentẽ: q̃ſi homo cui nõ placẽt talia audire.

¶ Nõ obſtãte iſto demonum niſu fatuitas magna eſt Ar.vi.

v̇ba dei vl' nõ audire: vl' audita ꝓijcere ⁊ obliuiõi tradere: ſicut ille q̇ cartã hereditatꝭ ſue ꝓijcit dũ eſt ĩ placito: q̇ etiã ſapiẽtes nõ cõſulit: q̇ doctorẽ in via dubia ſpernit: vl' grates reddere ductori neſcit: vl' ordinanti cõputũ ſuũ ne in cõputo deficiat: vl' oſtẽdẽti thezaurũ De q̊ Sapi.vij. Jnfinit⁹ eñi thezaurus eſt ⁊c̃. vl' inuitãti te ad maximũ honorẽ ⁊ diuitias ⁊ dignitatẽ p lite

ras ſuas. Sic ſtult⁹ ẽ ꝺ q̃ ĩ pſ̃ xlix. Tu vo odiſti diſci
13 plinã ⁊ ꝓieciſti ſmões meos retrorſũ. In qb⁹ tibi oĩa
ꝑdicta oſteſa ⁊ oblata fuerũt: ⁊ nõ ſolũ lrãs iſtas ꝑij
ciũt: ſʒ qꝺ eſt magne inſanie: ꝯ nũcios ⁊ portatores il
laꝝ iraſcunt: miſerabil' prorſus amẽtia: medici corpoꝝ
⁊ ductores cecoꝝ care cõducunt: ⁊ medici ⁊ ductores
aiaꝝ gratis oblati ꝯtẽnunt: nitunt de carcere ⁊ exilio
eos liberare: ⁊ modũ informare q̃ liberari ⁊ ad patriã
redire poterunt: nitunt inſup ignẽ infernalẽ in domo
ꝯſciẽtie extinguere: nitunt ad ſuſpendiũ inferni ductũ
eripe: ⁊ inimici reputant. Sʒ nõ niſi a latronib⁹ ⁊ fre
neticis q̃rũ pmi vt dicit: nũq̃ diligũt liberatorẽ: ſecũ
di certũ ẽ iraſcũt ꝯ adiutores: ⁊ tales oſtẽdũt ſe hr̃e cor
14 ꝑuerſuz: vñ Criſoſto. ſup Matth. hom̃. xxxj. Queãd
modũ in qt colũna in domo ſi ſteterit recta: accepto põ
dere ampli⁹ cõfirmat: ſi aũt modice obliq̃ fuerit acce
pto põdere nõ ſolũ nõ ꝯfirmat: ſʒ ampli⁹ vadit ad la
tus. Ita cor hoĩs ſi fuerit rectũ vidẽs opa alicui⁹ viri
iuſti: aut audiẽs doctrinã ſapiẽtie ei⁹: ꝯfirmat ampli⁹
Si aũt fuerit ꝑuerſum cor ei⁹: vidẽs aut audiẽs nõ ſo
lũ nõ ꝯfirmat ſʒ magis ad iracũdiã ⁊ inuidiã excitat:
⁊ magl' ꝑuertit. Sic patebit infra. c. de correctiõe. Sʒ
ſtupẽdũ negociũ circa ꝓpoſitũ ꝯtingit: q̃ cõiter oẽs li
benti⁹ audiũt ꝑdicare ꝯ vicia aliena: q̃z ꝓpria. Qñ pre
dicat ꝯ ꝓpria: iraſcunt: qñ ꝯ aliena letant: diligũt pl⁹
alios: q̃ ſeipos in bonis ſpũalib⁹: nõ aũt in tpalib⁹: q̃
poti⁹ videt q̃ velint alios ſanari: q̃z ſeipos: ⁊ pl⁹ oĩa
ꝑdicta bona alijs ꝯtingẽ: q̃ ſibijpis: ſʒ oſtẽdũt ſatl': qñ
clerici petũt q̃ ꝑdicet ꝯ laicos male decimantes: laici
petũt q̃ ꝑdicet ꝯ clericos mala exẽpla dantes. Placet
viris qñ ꝑdicat ꝯ mulieres. ⁊ ecõuerſo placet maritis:
qñ ꝑdicat ꝯ pompoſitates vxoꝝ quõ forte medietatẽ
15 bonoꝝ ſuoꝝ expẽdũt in ornatu ſuo. Placet vxoribus:
qñ ꝑdicat ꝯ maritos. q̃ bona ſua expẽdũt in taberna:
q̃ ſciũt ſe reos in aliq̃ crimine: petunt q̃ ꝑdicet ꝯ detra
ctores: q̃ opinant q̃ hoĩes loquant de factis ſuis. Et
ſic q̃ ꝑdicet ꝯ vicia aliena: placet: ſʒ q̃ ꝯ ſua: diſplicet.
Et ſic cũ ꝯ oĩa vicia ꝑdicat: oĩb⁹ diſplicet. Et eſt de eis
Exm̃ in h caſu ſicut q̃buſdaz ſocijs in ſcola dicit accidiſſe: a
q̃b⁹ ſeru⁹ in veſpe q̃ſiuit q̃le potagiũ vellẽt hr̃e in cra
ſtino: vn⁹ dixit olera: ali⁹ piſa: ⁊ ſic de alijs: q̃ miſcuit
oĩa ſil': ⁊ tũc oĩb⁹ diſplicuit. Sic in ꝓpoſito: ſi illud vi
ciũ cui⁹ rephẽſio placet ſolũ rephenderet placeret: qñ
vo cõponit cũ alijs. i. cũ alio rephendit: cui⁹ rephen
ſio nõ placet iraſcit. Quia ſapiẽtiã atq̃z doctrinã ſtulti
deſpiciũt boni vo audiẽdo talia nõ offendunt: ſʒ ma
gis ꝓficiũt: q̃ audiẽs ſapiens: ſapiẽtior erit Prouer. j.
16 Et ita nõ audiẽs ſtultior erit. ¶ Que q̃dẽ ſtulticia ma
gnã habet culpã annexã ⁊ penã ſequẽtem.
Ar. vij. ¶ Primũ ptz: q̃ ſic magnũ ꝯtẽptũ faceret ſeru⁹ ſi dñs
nollet audire: ⁊ dñs talẽ culpã nõ dimitteret impuni
tã. Ita nec de⁹. Qꝺ ptz Eſa. v. Vbi ꝺ talib⁹ d̃r: q̃ abie
cerũt legẽ dñi exercituũ ⁊ eloquiũ ſcti iſrl' blaſphema
uerũt ecce culpa: q̃ nõ min⁹ re⁹ eſt q̃ ꝑdicationẽ negli
gẽter audit: q̃z q̃ corp⁹ chr̃i in terrã cadere pmittit. j. q.
j. canone interrogo. Et ideo irat⁹ eſt furor dñi in ppl'o
ſuo: q̃ ad penã inferẽdã. Sil'is autoritas hr̃. ij. Paral'.
vlti. ꝯ paruipẽdẽtes vbũ dei vl' ei⁹ miniſtros dicẽtes:
nõ eſt veꝝ qꝺ ꝑdicauit: ſi eſſet veꝝ: null⁹ poſſet ſaluari
Paruipẽdebãt inqt ſermões dñi: illudebãt q̃z ꝓphetl':
donec deſcẽderet furor dñi in ppl'm ei⁹: ⁊ eſſet nulla cu
ratio. Autoritas etiã ſil'is ſententie Patet Eſa. xxviij.
Vbi deridẽdo dixerũt ꝓphetl'. Expecta reexpecta mo
dicũ ⁊c̃. Quaſi diceret multa minarl' q̃ expectata non
veniũt: ⁊ iõ falſuz ⁊ modici valoris videt: qꝺ loq̃rl': et
h eſt qꝺ ſequit ibidẽ: noluerũt audire: ⁊ idcirco vadãt
⁊ cadãt retrorſum ſcʒ in ꝓfundũ inferni: cum his q̃ di
xerũt. Dñe recede a nob ſciẽtiã viaꝝ tuaꝝ nolum⁹.
¶ Itẽ nolle deũ audire vel ei acq̃eſcere: non ſolũ eſt ſi Ar. viij.
gnũ fatuitatl' ⁊ culpe ⁊ pene inductiuũ ſʒ eſt ſignũ ſpi
ritual' infirmitatl' ⁊ duri cordis ⁊ eterne dãnatiõis. 17
¶ Prĩo dico ſignũ ſpũal' infirmitatl' interiorl' in aĩa: q̃
fugit lucẽ ſpũalẽ: ſicut infirm⁹ corpalẽ. Et ſignũ eſt q̃
h infirmitas caput aĩe. i. volũtatẽ ⁊ intellectũ occupa
uit: q̃ non amat pectinẽ: ſʒ cuthupbã: de q̃. A. xv. 10.
Nõ eñ amat peſtilẽs eũ q̃ ſe corripit. Aures etiã occu
pauit: q̃ nimis ſunt ſurdi: q̃ nõ audiũt tot tormẽta vl'
cãpanas circa ſe. i. voces ⁊ clamores oĩm creaturaruz.
Sicut ptz. A. x. 10. qñ nõ erat dei vbo obediẽs: ⁊ q̃dã
modo audiẽs erat: q̃ vbo ill⁹ q̃ dixit ⁊ facta ſunt: crea
ti ſum⁹: ſurdior ẽ g̃ hõ ꝑdit⁹: q̃z ꝑdẽd⁹ Eſa. xlij. Quis
ſurd⁹? niſi ad q̃s miſi nũcios meos. Oculos etiã occu
pauit: q̃ ocul' egrl' odioſa lux: ptz g̃ iſtius morbi g̃nali
tas: ptz ⁊ piculũ ſi ptinuet: q̃ ducit ad mortem eternã
q̃ q̃ diu nõ comedit nec comedẽ vult in poſteꝝ neceſ
ſe habet mori. Ita q̃ aures habẽt ⁊ nõ audiẽt. In pſ.
cxiij. Et mirꝝ eſt q̃ nõ audiẽt: q̃ ſi nõ guſtaſſent cibuz
corpalẽ p tres dies: currerẽt ad decẽ miliaria vt come
derẽt. Nota. L. ij. 7. ¶ Sʒ multi nõ audiũt vbũ dñi 18
p mẽſem: ⁊ tñ nolũt domũ exire vt audiãt: ⁊ ſi audiãt:
induratũ eſt cor eoꝝ ſicut cor pharaonis: ⁊ nõ recipiũt
diſciplinã. Signũ eñ eſt q̃ corp⁹ eſt durꝝ: qꝺ repcutit
ſagittã ei ſagittatã. Ita ſignũ eſt duri cordis: qñ ſagit
te dñi ſagitte ſalutl' ꝯ ſyriã. iiij. Re. xiij. i. vba ei⁹ omi
gladio acutiora de q̃b⁹ in pſ. xliiij. Sagitte tue acute ĩ
corda inimicoꝝ regl': repcutiunt ꝯtẽnunt: vel eoꝝ mi
niſtri. De q̃b⁹ ait: q̃ vos audit: me audit: ⁊ q̃ vos ſper
nit: me ſpernit: vl' ope nõ ĩplent. Et tale cor durꝝ male
habebit in nouiſſimis Eccl'iaſtici. iij. Q̃ portat ſup ſe 19
ſignũ ſpeciale dãnatiõis. Et ꝺ h tria in tali hoĩe innẽ
ta nos certificãt: videlicet audit⁹ loq̃la ꝓuidẽtia. Ex
cogitem⁹ hoĩem q̃ cito expellet de regno iſto qꝺ eũ nõ
latet. Si volum⁹ ſcire in q̃ terra intẽdit habitare: ⁊ no
luerit nob apte dicẽ. Ex trib⁹ ꝑdictl' cognoſcẽ aliq̃liter
poſſum⁹: q̃ ſi audim⁹ eũ libẽter audire ꝺ Alemania: g̃
diligẽter ꝯditiões ill⁹ terre ⁊ viã illã exq̃rere ⁊ libẽter
de illa loq̃ ⁊ ꝓuidẽtiã ſuã ad illã mittẽ: ꝓiecturam⁹ q̃
ad illã vadit. Sic in ꝓpoſito cito ibim⁹ p mortẽ ꝺ ter
ra iſta: ꝓpẽdat g̃ q̃libet ſi libẽter audit ꝺ deo ⁊ de terra
viuẽtiũ: ⁊ viã ill⁹ a ſapiẽtib⁹ diligẽter exq̃rat: ꝺ ptinẽ
tib⁹ ad illã loquat: ⁊ elemoſynaꝝ ⁊ bonoꝝ opeꝝ ꝓui
dentiã ad illã mittat: ⁊ ſciat ſigno ſpeciali q̃ a deo eſt.
Q̃ q̃ ex deo eſt: vba dei audit Jo. viij. Et q̃ ad deum
vadit Jo. xiij. Vbi cũ gaudio dicet illꝺ Pſ. xlvij. Sic
audiuim⁹: ſic vidim⁹ in ciuitate dei nr̃i. Si vo ecõuer
ſo libẽter audiũt loquunt ⁊ opant ꝺ turpib⁹ detractio
onib⁹ ⁊ hmõi q̃ ad terrã ptinẽt diaboli: ſignũ ſpeciale
eſt q̃ ad illã terrã vadũt: ꝺ q̃b⁹ veritas ait. Propterea
vos nõ auditl': q̃ ex ꝺo nõ eſtl' Jo. viij. ¶ Ex q̃ g̃ non
audire vl' nõ retinere eſt ſignũ duri cordis ⁊ durũ cor
eſt ſignũ dãnatõis: Hodie ſi vocẽ ei⁹ audieritl': nolite
obdurare ⁊c̃. Nota de hoc. L. v. 8. Itẽ. A. xxv. 8.
¶ Sʒ oẽs ꝑdicti ad modũ ericij q̃ ſe inuoluit ⁊ ex omĩ Ar. ix.
pte armat: ⁊ tãgẽtẽ pũgit: ſic ſe inuoluũt excuſatiõib⁹:
ad excuſandas excuſatiões in pctis: ſe armãt coloratis 20
verboꝝ defenſionib⁹: eis ſalutl' vba loquẽtes: pũgũt
vbis ĩpactiuis. Et vt ꝓpoſitũ aperti⁹ pateat: ponam⁹
exẽplũ. Aliq̃ eñ illoꝝ audire nolũt q̃ nõ audiẽtes q̃d
faciẽdũ ſeu dimittẽdũ ſeu qꝺ piculũ fugiendũ: ſic cre Exm̃
dũt ſe ignorãtia excuſari. Sic reſpõdit q̃dã vſurari⁹ in
ciuitate Metẽſi in lotoringia cuidã religioſo eunti ad
ꝑdicãdũ: ⁊ eũ ad audiẽdũ inuitãti. Nõ vadã inquit:

quia alias fui in quodā ſermone tuo ꝛ fere conuertiſti
me. Ps. xxxv. Noluit intelligē vt bene ageret: ideo ſe-
quitꝰ iniq̄tatē meditatꝰ eſt. ¶ Sic etiā q̄dā aliꝰ cuidam
religioſo dicēti ſibi periculū ſuū de q̄dā facto. Reſpon
dit male habeat q̄ hoc mihi dixit. Mirabile eſt p̄emo
nentibꝫ de periculo corpali ſciūt grates ꝫ non in ſp̄ua-
libꝫ. ¶ Cuiꝰ rei duplex eſt cauſa. Vna: q̄ locꝰ infirmꝰ
tangit. Ideo ſicut equꝰ recalcitrant: ꝛ vbis ꝛ interdū
vberibꝫ repcutiūt: ſicut lapis inter multos ꝓiectꝰ illū
clamare fac: ſup cuiꝰ caput cadit: ꝛ p clamorē ſciri pōt
21 vbi cecidit. Sic ſermo p̄dicatoris gn̄aliter ꝓiectꝰ inter
multos q̄ ex eo murmurat vel obloquit: oſtendit ſe fu
iſſe tactū: q̄ ſicut fur offendit ꝛ male dicit improperā-
ti ſibi furtum. Ita ille. ꝛ patet. Vide. M. ꝛ. R. vj. 14.
¶ Alia cauſa eſt: q̄ videt eis vita illoꝝ mala delectabil
ꝛ lucratiua: ꝛ luxurijs ꝛ male ꝑſitl ſuis: ꝛ ideo nō li-
bēter audiunt loq̄ ꝯ rē amatā ꝫ fugiūt. Et ſunt ſic illi
De q̄bꝫ. A. xiij. 10. Qui audiētes q̄ reliq̄e ſcti martini
portate p ciuitatē: infirmos in via aliq̄n ſanarent. Cū
ſemel portari deberēt: fugerūt: ne ſanarent ꝛ auātagiū
maloꝝ lucrorū ꝛc. Nota tres alias cauſas. E. vj. 20.
Vn̄ aſſimilant illꝭ de ciuitate Philippis. Actuū. xvj.
Qui offendebant ꝯ paulū ꝛ eū cū ſocio ſuo Syla vbe
rabāt: ꝛ male trctabāt incarcerātes: q̄ ſpm̄ phitonicū
eiecerūt de q̄dā ancilla illoꝝ q̄ erat eis lucroſa ꝛ q̄ſtuo
ſa reſpondēdo ad interrogata ꝑ ſpm̄ phitonicū: ſic iſti
offendunt ꝯ volētes eijcere ſpm̄ phitonicū q̄ſtuoſum
22 malilucroꝝ de aīa ſua. Talibꝫ em̄ luxurie ꝛ gule dele-
ctationibꝫ ꝛ lucrꝭ illicitis: habēt cor firmiſſime clauatū
ꝛ ligatū: ꝛ ideo ſine labore nō ſepant nec libenter ſepe-
rantē audiūt. Eccl'iaſtici. vj. Q̄ aſpa nimiū eſt ſapien
tia in doctis hoībꝫ. Nota ſiľe. M. xj. 132. Sūt em̄ ta-
les ſicut lignū plenū aq̄: q̄d non cito recipit ignitū elo
quiū tuū dn̄e: ꝛ ſicut gallina in autūno: pleni. Iō non
audiuit ppl's meꝰ vocē meā. Ps. lxxx. Talꝭ gallina fuit
diues ille epulo. Luce. xvj. Cuius hyemis cito venit ꝛ
petiuit p̄dicatorē Lazaꝝ mēdicum ꝓ fratribꝫ ꝛ nō ha-
buit. Ita iſtis veniet cito: qn̄ vtilia audire ad ſalutē nō
poterūt q̄ nimis tarde erit: qn̄ oēs q̄ in monumētꝭ ſūt
23 audiēt vocē filij dei Io. v. ¶ Alij ſe excuſant a vbi dei
audiētia ꝛ opis impletiōe ꝓpt defectū miniſtrorū vbi
dei in q̄s impingūt dupliciter excuſatiōes q̄rēdo. Pri
mo in vitā ꝛ intentionē. Secūdo in defectū certitudi-
nis dictoꝝ illoꝝ. ¶ Prīo dicunt q̄re deberē eū audire:
vel q̄d dicit: q̄ eſt talis vel talis ꝛc. De alijs dicunt q̄
nō intentiōe recta p̄dicant: ꝫ vt lucrū querāt terrenū.
Iſtiꝰ temerarij iudicij reprobatiōe reſeruata ad capi-
tulū de iudicio hūano. Ad dicta illoꝝ reſpōdendū eſt.
Et primo q̄rendū eſt ab eis ſi eſſent in carcere ꝛ malꝰ
ſacerdos vellet eos de hoc educere: vel viā docere quō
euadere poſſent ſi vellēt: ſi voluerint vti ꝯſilio ſuo vel
nō. Et ſi ip̄e in eodē carcere eſſet: ꝛ exire nollet: tn̄ non
minꝰ te liberares eiꝰ ꝯſilio ſi poſſes. Quis in neceſſita
te nollet talē doctorē ſeq̄ ad bonum hoſpitiū: vel ad lu
crū pecūiaꝝ vľ ad q̄dcūq̄ auātagiū noīatū ſupra. e. c.
xij. Quis ꝓhiberet talē extinguere ignē in domo ſua.
Quis nō reciperet bonū frumētū in exili ꝛ vili ſacco ſi-
bi gratꝭ oblatū: vel lapidē p̄cioſū in vili pāniculo in-
uolutū. Poſito ḡ q̄ ſint mali: vľ mala p̄dicēt intētiōe:
cū mali frequēter vera ꝛ dei ſapiētiā loquant. Sic ptꝫ
Nūeri. xxij. de Balaā ꝛ aſina ſua ꝛ clamore anſeꝝ ſal
uatū eſt capitoliū ī roma a Belino ꝛ Brēnio. Sic re-
fert Valeriꝰ. Dei ſapiētia nō eſt in eis ſpernēda: ſicut
nec p̄dicte diuitie tp̄ales oblate a talibꝫ ſpernunt. Sꝫ
diuitias nihil eſſe dixi in cōpatiōe illiꝰ: nec compaui il
li lapidē p̄cioſū ꝛc. Oia ḡ q̄ dixerint vob facite. Io. ij.

¶ Secūdo impingūt in defectū certitudinis ꝛ hoc du
pliciter. ¶ Prīo dicētes q̄ nō eſt verꝝ q̄d p̄dicat: ꝛ ꝫ q̄
verꝝ videt duꝝ. Quibꝫ dicēdū eſt: q̄ fatuꝰ eſſet q̄ vel- 24
let ſeipm mēdacio pdere: vt alios liberaret talꝭ cogita-
tio ex diabolo ꝓuenit q̄ ſp nitit facē diſcordiā inter vi
ros eccl'iaſticos ꝛ populares: ſic int p̄ncipē ꝛ exercitū
eiꝰ. Iō multa malignatꝰ eſt inimicꝰ in ſctō. Ps. lxxiij.
Nota. T. v. 43.
¶ Secūdo minꝰ eis credūt d̄ gaudijs bonoꝝ ꝛ penis
maloꝝ q̄ hmōi corpalit nō viderūt: q̄bꝫ dicēdū eſt q̄
credē debēt chrīo: q̄ hmōi vidit ꝛ nos informat: ſic mr
filiū natū in carcē. De q̄. F. iiij. 9. Et eis q̄ audiuerunt
ab eo in ſcripturꝭ ſacrꝭ: q̄ fides ex auditu. Ro. x. Sꝫ et 25
hoī narrāti ꝛ aſſerēti q̄ audiuit a fideli hoīe: creditur.
Multomagꝭ auditui q̄ eſt p vbū chrī. Ro. x. Sed di-
cūt nō: ꝫ ſi mortuꝰ veniret ad nos: crederemꝰ. Iſti ſūt
de ꝯditiōe illiꝰ diuitꝭ dānati. Lu. xvj. Qui petiuit La-
zarū mortuū mitti ad fratres ſuos. Sed ꝓ certo iſtꝭ re
ſpōdet ſic reſpōdebat ei. Habēt moyſen ꝛ ꝓphas au-
diāt illos. Si moyſen ꝛ ꝓphas non audiūt. i. viuos ꝛ
ſcripturas ſctās: neq̄ ſi q̄s ex mortuis ierit ad eos cre-
dēt. Veritas huiꝰ dicti ptꝫ rōne ꝛ exēplo. ¶ Rōne ſic:
Si q̄s veniret ꝛ diceret penas inferni maxīas: ꝛ nullā
ibidē eē liberatōnē: ſtatim obijceret q̄rētes ſi fuiſſꝫ ibi:
an nō: Si nō: nō plꝰ crederēt ei q̄z nob q̄ ibi nō fuimꝰ
Si dixerit ſic. Rn̄derent: ſi fuiſti ibi ꝛ euaſiſti? Ergo
ibi eſt redēptio ꝛ liberatio: ḡ mēdaciū p̄dicas. ¶ Exē-
pla ad ꝫ mľta habemꝰ ī q̄rto dialogoꝝ: vbi btūs Gre
goriꝰ narrat de his q̄ penas inferni ꝛ viderunt ꝛ nar-
rauerūt: pauci tn̄ de ꝫ curauerūt. Quotidie videmus
hoīes mori: ꝛ tn̄ ex cōi vſu mortem paruipēdūt. Sic
ſi mortui frequēter ad eos mitterēt. Sic ptꝫ. D. j. 15. ꝛ
M. xj. 99. Neq̄ ḡ ſi q̄s ex mortuis ierit ad eos: audiēt
Luce. xvj. ¶ Alij ſe excuſant: dicētes: q̄re audiā bn̄ fa- 26
cias ꝛ bn̄ habeas: q̄d debemꝰ plura audire. Et iſtō di-
ctū frequēter ꝯtingit: qn̄ vnꝰ vult aliū ipedire ne vbū
dei audiat. Dic em̄ bn̄ agas: ꝛ bn̄ habeas: etiam in do-
mo ſedēdo. Sꝫ ſi diceret ſe famelicū valde ꝛ nō hr̄e ci-
bū: ꝛ alius rn̄deret bn̄ agas ꝛ bn̄ habeas: reputaret eū
deriſorē. Idē reputaret ſi diceret ſe velle ditari vel ire
romā: ꝛ q̄reret ab eo. Si etiā diceret ſe infirmū: ꝛ velle
ſe medicū q̄rere. Et ſic in q̄cūq̄ negocio corpali nō di-
mitteret ꝓpt rn̄ſionē remediū ꝛ auxiliū q̄rere. Quādo
etiā volūt ire ad ſortilegas: hmōi cogitatio eos nō ipe-
dit: ḡ nō ipediat ire ad deū ꝛ audire eum. Exēplo Iob 27
vltio. Auditu auris audiui te. Nota optime. E. vij. 9.
¶ Alij ſe excuſant ſocietate q̄ retrahit mľtos ab audiē-
tia vbi dei ꝛ opibꝫ penitentie: ſic ppl's impediebat cecū
clamātē ad Ieſum. Sꝫ iſte in ſocijs audiuit illū diabo
lū quē Eua audiuit ī ſerpēte: quē potiꝰ audiuit q̄z deū
ꝛ totū ꝯfudit mūdū: ꝛ nimis eis ꝯdeſcēdūt dimitten-
tes ꝓpt eos ea q̄ dei ſūt: ſe hn̄t filꝭ ad eos ſic Adā q̄tū
ad vxorē ſuā. Cui dicit Gen. iij. Q̄ audiſti vocē vxo
ris tue ꝛc. ¶ Alij ſe excuſant occupatōibꝫ: q̄bꝫ dici pt: 28
q̄ nľľa occupatio eos ipedit a cibo corpis: nec etiā ī au-
tūno: q̄ forte dicēt q̄tidianū cibū aīe hn̄t in domo ſua:
ſcꝫ Pr̄ nr̄: ꝛ miſſam in eccl'ia. Quibꝫ rn̄det: q̄ licet q̄ti-
dianū cibū corpi nccariū habeāt in domo: aliq̄n tn̄ exe
unt ad comedēdū cū amicꝭ ſuis. Sic exeāt inuitati ad
cōuiuiū aīe: ꝛ pauci ſunt q̄s occupatio ipedit a nouis
ſpectaculꝭ: ſicut in ludis: q̄s miracula vocāt: q̄re ḡ ipe-
diunt ab audiētia miraculoꝝ clericoꝝ fatuoꝝ. Tales
rep̄hēdit Criſoſtemꝰ ſup Ioannē Homelꝭ. ix. Propt
negocia in q̄t ſe excuſant ab audiētia ſmonū: ꝛ ī teatrꝭ
ꝛ curſibꝫ eq̄rū integrū impēdunt diē in curſibꝫ equoꝝ
ſicut in baſtiludijs ꝛ hmōi: q̄s reuocat deꝰ: dicēs. De

nite filij audite me Psal.xxxiij. ¶ Alij ſe excuſant: loci diſtātia: dicētes ſe nō poſſe venire ad eccl'iam vel vbū dei: qb⁹ reſpōdet: q ad mercatū ⁊ ad nundinas ſciunt ire ad magnā diſtātiā: in pdicatiōe vo ſunt nūdine dei. Cōtra iſtos ſurget in iudicio: regina Saba q̄ venit a finib⁹ mūdi: audire ſapiētiā Salomōis: ⁊ non ſolū regina ſaba: ſ; oēs natiōes chr'ianitatis. in cauſa iſta pūt ſurgē ↄ anglicos: q: vix inuenit̄ natio chr'iana: q̄ ita raro ⁊ inuite audit vbū dei: experto crede mgr'o. Regina ſaba venit de finib⁹ mūdi audire Salomonē. iij. Re. x. Iſti nolūt de proxima domo vel vico vbi ſedēt ocioſi: venire vt audiāt chr'm: imo de eccl'ia exeūt q̄ eos inuitat dicēs. Terra terra terra audi verbū dn̄i. Iere. xxij.

30 ¶ Alij ſe excuſant: dicētes ſe eſſe rudes: ⁊ ideo ſe neſcire intelligē: nec reportare q̄ dicunt̄ nō tn̄ ppt' h' debēt dimittē audire: q: aliquā deuotionē vel pctōrū reportāt deteſtationē. Sicut accidit de q̄dā muliere Pariſi⁹: vt dicit̄: de ſermōe redeūte ⁊ obuiāte cuidā mgr'o: q̄ cū q̄reret ab ea vn̄ veniret: ⁊ q ei diceret aliqd bonū vbū qd in ſermōe audierat: Rn̄dit ſe neſcire: ſ; bn̄ inqt ſcio: q q̄zdiu vixero pl⁹ deū diligā ⁊ pctm̄ deteſtabor. Sic audite celi q̄ loqr. Deut. xxxij. Et vtinā ſic audiat terra: ibidē.

31 ¶ Alij dicūt q̄re audiā: non intēdo dimittere pctā mea: ſ; nō obſtāte: expedit audire, ppt' duo. ¶ Primo: licet an̄ nō habuerit volūtatē dimittēdi pctm̄: i audiēdo tn̄ ſpūſſctūs pōt augere ei grāz. In actib⁹ aplo⁊ dicit̄: q cecidit ſpūſſctūs ſup oēs qui audiebant vbū. ¶ Secūdo vt meli⁹ ſciāt q̄d agere debeant: qn̄ habuerint volūtatē a pctō ceſſandi. Exēplo cuiuſdā d q̄ fert̄: q cuidā q̄rēti: q̄re ita libēter audiret ſermonē: cū ſe nō corrigeret? Rn̄dit: ibi cogito quō me corrigē potero: ⁊ quō me habeo poſt correctionē. Audite ḡ inſule: ⁊ attēdite ppl'i de lōge ⁊c. Eſa. xlix. Sicut iſte audiuit ⁊ attē-

32 dit de lōge q̄d poſtmodū faceret. Ptz ḡ q nulli predicto⁊ ſufficientē excuſationē habēt: q̄re non debeāt dei vba audire ſ; pdictas fingūt cauſas: vel ppt' cauſas tactas: ſupra. e. c. xxj. Vel q: dei vbi ⁊ virtutū ⁊ penitentie ⁊ bono⁊ ope⁊ ignorās pcioſitatē. Et eſt d eis ſicut dicit̄ ſm fabulas de gallo. q̄ in fimo lapide pcioſo iuēto: ait: libēti⁹ inueniſſem vnū granū q: nec tu vtil' mihi es: nec ego tibi. Habētes eīm ſtomachū occupatuz alijs: in iſtis nō inueniūt ſaporē: ſ; dicunt q bon⁹ cib⁹ eſſet: ſi qs hr̄et appetitū Iere. xxij. Locut⁹ ſum ad te in abūdātia tua: ⁊ dixiſti: nō audiā: vel q: diabol⁹ aures obturat: ſicut ptz ſupra. e. c. x. Propt' h' eīm ⁊ his ſilia lumē excludūt: ⁊ ↄ ve⁊ ſolē cordis feneſtrā claudunt: vt quieti⁹ in pctis ſuis dormiāt: de qb⁹ Iob. xxiiij. Ipſi fuerūt rebelles lumini: q: nō ſolū illud excludunt: ſ; ↄ volētes lumē in eis accēdere rebellāt ⁊ vbis ⁊ factis. Et in hoc ſunt ſicut canis furioſus: q̄ mordet manum offerētis ei panē. Ita iſti ⁊ turbāt ⁊ turbant̄. Audiui ⁊ ↄturbat⁹ eſt vēter me⁹: i pſ. xxx. ¶ Ptz etiā exquo lumē ſciētie excludunt nolentes ſcire q ſunt ſicut illi qui ita diu vigilando comedunt carnes nocte ferie quinte: q dies ferie ſexte incepit clareſcere: ⁊ clauſerunt feneſtras: ne lumen intraret. Ita iſti bubones infernales ⁊ tales nec p legē dei excuſant̄. q: eſt ignorātia vincibil' ſeu affectata in q̄ ignorās ignorabit̄ nec in lege Ariſtotelis q: eſt ignorātia praue diſpoſitiōis: ⁊ nō negationis nec in lege Iuſtiniana: q: eſt ignorātia craſſa ⁊ ſupina ignorātia iuris: ⁊ nō facti: in q̄ lege q̄ dicit ſe nolle venire qn̄ citat̄ vel ter citat̄: ⁊ nō venit: vel latitat ne citatio ad eū veniat: ↄtumax iudicat̄. ff. de re iudi. l. cōtumacia. Sed oēs ter citant̄: ſcz vbo exēplo ⁊ bn̄ficio. De h' ptz. A. x. Per totū. Et tn̄ aliq̄ dicunt apte: q nolunt venire: ſicut ille q̄ dixit Luce. xiiij. Vxorē duxi.

Exm̄ — Fabula — Canis furioſus

¶ Alij impediūt ne citatio veniat ad eos: ſicut nolētes audire. ¶ Alij ſe excuſant ſicut ille q̄ dixit: villam emi. De qb⁹ pdictū eſt. Nota. C. v. 48. Finis vo iſta⁊ ex- 34
cuſationū q: nullā legē in curia dei p eis habebūt: erit ſentētia dānatiōis eterne ↄ ↄtumaces plata. Et cōparādo ſtatū iſtū in q̄ nolūt audire vbū ſalutẽ: q: ſūt eis graues rumores: ad ſtatū illū in q̄ de hoc dolebūt. Eſt de eis ſicut de q̄dā iux ignē ſedente cui⁹ veſtē cū ignis intraret dixit ſoci⁹ ſu⁹: vis audire rumores? Ita inqt bonos: ⁊ nō alios: cui ali⁹ neſcio niſi malos: ḡ inqt nolo audire: ⁊ cū bis aut ter ei hoc diceret: ſp idē rn̄dit: in fine cū ſentiret veſtē cōbuſtā irat⁹ ait ſocio: q̄re nō dixiſti mihi: q: in qt dixiſti q noluiſti audire rumores niſi placētes: ⁊ illi nō erāt tales. Ita q̄ nolūt mō defectū ſuū audire vt corrigant̄ qn̄ ſentiant penā: dolebūt qd pus nō audierūt. Et ſpecialit̄: qn̄ audiēt illaz ſentētiā ↄtra ↄtumaces latā Math. xxj. Ite maledicti ⁊c. Quicunqz audierint tinniēt ambe aures ei⁹. j. Re. iij. Audiam⁹ ḡ vtilia vba ſalutis. Qui q̄ me audierit: abſqz terrore requieſcit. Prouer. j.

¶ Hec aūt vba vtilia audire debem⁹ ad euitādū pericula ſpūalia ⁊ aliqn̄ tpalia. Sic eīm ſpeculū oſtēdit maculā in facie: ſic vbū dei in ↄſciētia. Et ſicut vidētes in ſpeculo maculā: tergūt in facie: ſic audiētes deuote mūdant̄ in conſciētia Pſ. lxxx. Si audieris me: nō erit in te ⁊c. ¶ Sic ↄſiderauit ſe in ſpeculo: ⁊ ſic euitauit peri- 35
culū: quidā magn⁹ de quo fert̄: q multum dilexit torneamēta: ⁊ cū in q̄dā ſermone audiret quō illū ludū ſequunt̄ multa pctā mortalia: videlicet ſupbia inuidia vindicta odiū ⁊c. Nūq̄ poſtea illū ludū dilexit. Hec audite pncipes. Eſa. j. ¶ De alio etiā tali fertur: q nō libēter audiuit miſſas ⁊ cauſa fuit: q: credidit q ſacerdos ex auaricia inueniſſent illū modū viuēdi: ⁊ cuz in quodā ſermōe audiret pcioſitatē illi⁹ ſacramēti ⁊ miſſarū valorē: ſemp poſtea eas deuote audiuit. Pſ. ciiij. Verbū dn̄i inflāmauit eū. ¶ Ad idē etiā qd refert Va- 36
leri⁹ de q̄dā iuuene athenieñ Polem⁹ noīe: tātis illecebris dedito: vt etiā in fama ipa gauderet. Cū ſemel ḡ ex ↄuiuio nō poſt ſolis occaſum: ſ; poſt ſolis ortū ſurrexit. Vino granis ⁊ vnguētis optimis delibut⁹: amictus veſte plucida: ⁊ ſertis capite redimito: ad domuz reuertebat̄: ⁊ cū ſcolā Xenocratis tūc docētis: aptā vidiſſet: intrauit in eā vt prudētiſſima pcepta temulētie laſciuijs immiſceret: cūqz oēs auditores xenocratẽ coridētes indignarent̄: xenocrates vultu maturo omiſſa re de q̄ diſſerabat: de modeſtia ⁊ tpantia loq cepit: cui⁹ grauitate ſermōe illect⁹ polem⁹ detractā d capite coronā piecit ⁊ ↄuiual' oris hilaritatē repreſſit: ad vltimuz vo totā luxuriā exuit: ſicqz vni⁹ occaſiōis medicina ſanat⁹ eſt. Ptz ḡ q in iſtis trib⁹ pdictis hoīb⁹ verificat̄ illud. Eccl'iaſtici. xxiiij. Qui audit me non ↄfundetur. Ptz etiā q ſi moderari vellet dimiſſis potatiōib⁹ audire vbū dei: alicui⁹ dicti occaſiōe corrigerent̄: ⁊ corpe ⁊ aīe valeret. Sz heu homicida ſtat p q̄draginta dies in eccl'ia vt mortē euadat tpalē: ⁊ vos nō libēter ſtatis in vno ſermōe: vt tpalē ⁊ eternā euadat̄. Tales aliqn̄ do- 37
lebūt: q: nō audierūt: qn̄ ↄtigerit eis qd ↄtigit cuidā d q̄ refert Beda d geſtis anglo⁊ q cū alij irēt ad eccl'iaz ⁊ ad ſermōes ⁊ alia bona loca: ille ſolebat ire ad tabernā: hic moriens: poſt breuē loqle amiſſionē rediens ad ſe dixit: ſe dānatū: ⁊ ceteris hortātib⁹ eū ad ſpem. Rn̄dit nō potero ſaluari: q: fui in inferno ⁊ vidi locū meū patū iuxta Iudā ⁊ cayphā: ⁊ req̄ſit⁹ de cauſa. Rn̄dit q: nolui libēter audire vba dei: nec ire ad eccl'iaz: ſ; ad tabernā: q̄ ḡ iſti⁹ ↄditiōis ſunt: cū venerint ad punctū illū dicere cuz illo poterunt illud Geñ. xlij. Nō audi-

Exm̄ — Ar. x. — Exm̄ — Exm̄ — Exm̄ — Exm̄

nimus:idcirco venit supˀnos tribulatio.

Ar.xj. ¶ Et nō solū debemꝰ audire vtilia vt declinemꝰ a ma lo pericula vitantes: ſ vt faciamꝰ bonū neceſſariū ad ſalutē qꝛ nō ſufficit famelico audire loq̄ de cibo:nec in

38 firmo audire medicū:qꝛ auditꝰ medici nō ſanat:ſ opꝰ cuꝫ coopatione infirmi:nec amicꝰ diligit̄:ſi ipe vel eiꝰ miniſtri vel lr̄e vel ſolūmodo recipiant̄ in porta. Ita nec deꝰ vbi ipe vel eius miniſtri vel vba recipiunt̄ in porta auriū:vel oris vel oculoꝝ. Sunt ḡ recipiēda in camera cordis ⁊ ope faciendū eſt:qd̄ in lr̄is ꝑcipit̄ vel ꝑtinet̄ Jaco.j. Quia ſi q̄s auditoꝛ eſt vbi ⁊ non factoꝛ hic compabit̄ viro ꝯſideranti vultū natiuitatis ſue in ſpeculo: ⁊ non tergēti nec operāti ad faciei decoꝛē: ſed tantū ꝯſideranti:⁊ hoc eſt qd̄ ſequitur. Cōſiderauit ⁊ abijt. Jd̄ ſequit̄. Non auditoꝛ obliuioſus:ſ factoꝛ ⁊c̄. In quo ptꝫ ꝙ auditoꝛ obliuioſus beatitudine priuat̄: ⁊ factoꝛ in ſpem ponit̄.

Ar.xij. ¶ Patet ḡ ꝙ non ſolū ꝓpter tria p̄dicta ſunt audienda ⁊ facienda verba dei:ſed etiam vt fugiamꝰ penalia ſcꝫ

93 priuationē illiꝰ beatitudinis qd̄ eſt quartū. Diues eñ in inferno petiuit p̄dicatoꝛes: qui dū vixit p̄dicatoꝛes audire contēpſit:⁊ multos habet ei ſil'es:q̄ ſi eſſet poſ ſibile ꝙ illā penā ad momentū ſentirēt: p̄dicatoꝛes ipi fierent. Sicut ḡ vbi timoꝛ eſt de igne: priꝰ aperiunt̄ et implent̄ vaſa aqua ꝯtra ignē:qui in ꝓxima domo exi ſtens in alia timet̄. Ita nos timentes illū ignē qui mō diuitem illū ardet Luce.xvj. Crucioꝛ inq̄t in hac flam ma:aperiamꝰ vaſa cordiū ⁊ auriū ⁊ ꝯ illū ignē recipi amꝰ aquā illiꝰ font' Ecci.j. Fons ſapiētie verbū dei ⁊ audiamꝰ eū mō ad penitentiā vocantē ⁊ delicta corri gamꝰ:dicētes. Domine audiui auditū tuū Abac.iij. Quia q̄ ſic eū audit:nūc ab auditōe mala non timebit in Pſ.cxj. Ne poſtea in moꝛte ⁊ in iudicio audiamꝰ ⁊ hoꝛreamꝰ:ſicut hoꝛret fur ꝺ auditu ſentētie ſuſpenſio nis:de qua Eſa.xxj. Coꝛrui cū audirem.

Ar.xiij. ¶ Qui ḡ vult illaꝫ vocē hoꝛroꝛis in iudicio declinare: obturet aures ſuas ne audiat ſanguinē ⁊ claudat ocu los ſuos ne videat maluꝫ: qꝛ iſte in excelſis habitabit.

40 Eſa.xxxiij. Poſt obturet aures ſuas ne audiat diabo lū vel eiꝰ miniſtros:diabolū ſuggerentē: ⁊ venenū in ſpirantē in coꝛ dicēdo deū miſericoꝛdē:te diu victuruꝫ ⁊ hmōi:vt ſpe ſeu ꝑſumptiōe pecces. Gladiꝰ in labijs coꝝ quoniā q̄s audiuit i pſ.lviij. Nec miniſtros ſeu ꝓuiētes ei cātātes Ecci.ix. Cū ſaltatrice ne aſſidue ſis: nec audias illā:ne foꝛte pereas in efficacia illiꝰ:ſeu car minātes vl' incātātes blandiētes detrahētes mentien tes: qꝛ princeps qui libēter audit vba mēdacij: oēs miniſtros habebit iniq̄s. Prouer.xxix. Sicut ḡ tranſi ens ꝑ loca fetida nares obturat:ne fetoꝛ ſentiat̄ ⁊ coꝛ in

Exēm ficiat: Ita iuxta p̄dictas obturent̄ aures. Exēplū ad h̄ ꝺ̄ in fabul' ꝙ vlixes trāſiturꝰ ꝑ locū in mari vbi Cyr ces incantatiōe ſua oēs trāſeuntes decepit: obturauit aures ſuas:⁊ ſic periculuꝫ euaſit. Ita tu obtura aures tuas:⁊ noli audire linguā nequā Ecci.xxviij. ¶ Sed heu ouis audita voce lupi:timet ⁊ fugit: ⁊ bō ne feto rē coꝛpi nociuū ſentiat:nares claudit ⁊ os:ne cibꝰ itrat venenoſus:ouis aūt chr̄i audiēs lupū infernalē in ſu ꝑadict' locutiōibꝫ:nō timet nec fugit ſ applaudit:nec aures claudit:ſ aperit. Et ideo ſicut ptꝫ infra ca.de de tractiōe tales ſp̄ualiter ꝑdunt̄ Pſ.xxx. Factꝰ ſuꝫ ſicut vas ꝑditū: quoniā audiui vituperationē multoꝛum. Nota.D.vj.33. Item.G.v.12.

A.xxvij. **Auaricie et auari.** Primo ponēda eſt diffinitio. Secundo:diuiſio. Ter tio ḡnalitas. Quarto:inſaciabilitas. Quinto: vilitas. Sexto:laboꝛ. Septīo:ingratitudo. Octāuo:crudeli tas. Nono ſtulticia. Decimo:ꝑiculū. Vndecīo: doloꝛ Duodecimo:dānatio. Tredecīo:excuſatio cū repꝛoba tiōe. Decimoq̄rto:deceptio. Quindecimo:remediū.

¶ Quātū ad primū ſm ſctm̄ Thomā in ſumma ſcd̄a ſcd̄e.q.cxviij.arti.j. Auaricia eſt immoderatꝰ amoꝛ ha bēdi ſm Hugonē li.ij.ꝺ clauſtro aīe. Auaricia eſt ſua illicite retinere:⁊ aliena ꝯcupiſcē:ꝺ iſt' duabꝫ Prouer. xxx. Sāguiſuge due ſunt filie ⁊c̄. Auarꝰ vo ſm Hie ronymū vt ꝺ̄ eſt burſa diuitū celariū latronū:rixa pa rentū:ſibilus paupeꝝ. Hierenymꝰ in quadā epl'a. Ar.j. 1

¶ Sc̄m ad ſcd̄m. Auaricia q̄ ad tenacitatē pōt fieri in rebꝫ q̄rū vſus eſt ipa cōſumptio: ſicut in pecunia ⁊ hmōi:vl' in rebꝫ q̄ in vſu vtēti nō diminuunt̄:ſ potiꝰ augent̄:ſicut ſciētia ⁊ hmōi: ⁊ hec videt̄ deteſtabilioꝛ: videlicet nolle cōicare q̄ternos ⁊ ſcientiā ſuā. Exēplo ſapiētis dicētis. Sine fictiōe didici ⁊ ſine inuidia ⁊c̄. Sed dicet poſſem verecūdiaꝫ pati:idē p̄dicādo ꝙ aliꝰ de q̄terno meo ꝑus in eodē loco dixit. Rn̄deri pōt: ꝙ charitas nō inducit ꝯfuſionē: ⁊ maiꝰ meritū accreſce ret ex charitate:q̄ꝫ damnū ex verecūdia. Illi ḡ q̄ tena ces ſūt in hmōi:nō ea bene poſſidēt:ſ potiꝰ poſſident̄ Vn̄ Augꝰ.de doctrina chr̄iana. Oīs res: que dando non deficit dū habet̄ ⁊ non dat̄:nondum habet̄: quō habenda eſt. Ar.ij. 2

¶ Tertiū vō videlicet eius ḡnalitas habet̄: ⁊ ptꝫ q̄ ad duo:videlicet q̄ ad radicē:⁊ q̄ ad effectū: ſeu opꝰ qd̄ ex radice venenoſa ꝓcedit. ¶ Pmō q̄ ad radicē ptꝫ eiꝰ ge neralitas:qꝛ eſt radix mater multaꝝ turpiſſimaꝝ filia rum videlicet obduratiōis:ex retinētia nimia ne emo liat̄:vt ſibijpi quo ad aīam ⁊ miſeris ſubueniat. Secū do inq̄etudinis. Tertio doli. Quarto fallacie q̄ fit ſim plici vbo. Quinto fraudis q̄ fit in facto. Sexto ꝓditio nis. Septīo piurij. Eſt ḡ auarꝰ ſtipes in quo diabolꝰ oēm ſurculū inſeruit. Sicut ptꝫ ſcd̄a ſcd̄e.q.cxviij.ar. viij. ¶ Scd̄o eiꝰ ḡnalitas ptꝫ in ope in meditatiōe in deſiderio:in locutiōe:in ſtudio:q̄ſi ad oēs ſtatus ⁊ ad oēs ꝑſonas ſe extendit intātū:ꝙ fere in oī̄i ſocietate ſi ue clericoꝝ ſiue laicoꝝ ſiue artificū ſiue mercatoꝝ: vix inuenit̄ vnꝰ q̄ loquit̄ de lucro eterno ex coꝛde:quō ſe ipm̄ ⁊ alios ſaluare poterit: ſ quō tp̄alia acq̄rāt dicen tes. Ibi eſt tale lucrū:ibi tale ſeruitiū: ibi tale bn̄ficiuꝫ ſine cura pingue valde:ibi aduocatꝰ multa lucrat̄:ibi baliuꝰ ⁊c̄. Et nō diſputāt quō hamꝰ pc̄ti ⁊ ꝑiculi ſub eſca illa abſcōdit̄ ⁊ nō soluꝫ ad loq̄lā: ſ ad oꝑa ramos ſuos extēdit ad iuuenes:intātū:ꝙ decennis furat̄ mr̄i ſue:hec:infideles oꝑarios male facit oꝑari:hec: paupe peres facit latrones:hec mediocres facit vſurarios: et blada abſcōdere:qn̄ paupes fame moriunt̄:hec:dn̄os facit tyrānos:hec:facit falſos ꝑquiſitoꝛes vicinos ſuos ad curias regū citare ad litigādū cū eis:ad male lucrā dū terras eoꝝ. Hec ḡ eſt ḡnalis fames ⁊ ſcabies totuꝫ coꝛpꝰ maculās vel volūtate vel locutiōe vel oꝑatione Oēs in viā ſuā declinauerūt: vnuſq̄ſqꝫ ad auariciam ſuā. Eſa.lvj. A minoꝛe q̄ꝫ ꝓpe vſqꝫ ad maioꝛē oēs aua ricie ſtudent. A ꝓpheta vſqꝫ ad ſacerdotē cuncti faciūt dolum Jere.vj. Auaricia eñ in capite:id eſt intentiōe omniū. Amos.ix. Ar.iij. 3 4

¶ Et ſi iſta fames poſſet ſaturari:vel ſcabies ſanari eēt terminabile ⁊ tolerabile malū. Sed fames peſſima eſt quia eſt inſatiabilis ad modū ignis q̄ nunq̄ꝫ dicit ſuf ficit. Prouerb.xxx. ¶ In q̄ notat̄ q̄rta auaricie ꝓditio. videlicet inſaciabilitas: cuiꝰ cām vide. C.xiiij.24.⁊ G.iij.17. Fatuꝰ eñ credit igneꝫ extinguē intus ligna ꝓiciēdo:qbꝫ plꝰ accendit̄. Ita auari credūt cupidita tem ſuā extinguē:dicentes:ſi haberē tale maneriū: vel Ar.iiij. 5

tot libras in mercatiōibꝫ vel vnā eccl'iam vel p̄bendā:
nunq̄ꝫ plꝰ deſiderarē: q̊ habito: cōquerunt̄ locū illum
eſſe in malo aere: vel nimis ꝓpe viā ꝓpter hoſpites: vl'
nimis a bona villa diſtare: vel q̄ꝛ non ſunt ibi paſcua:
vel nemoꝛa vel piſces: opoꝛtet aliū locū hr̄e vbi poſſet
eſſe in eſtate ꝓ paſcuis in hyeme ꝓ focalibꝫ: tertiū vbi
in q̄dragesima ꝓ piſcibꝫ. Aliā etiā opoꝛtet p̄bēdā hr̄e
in patria ſua: de his Nota. A.xxv.24. ⁊ D.xij.18. et
M.xiij.8. Et ſic ligno vno appoſito ignis creſcit: ⁊ q̄n
to plura apponunt̄ plꝰ creſcit. Et ſicut currꝰ male vn-
ctus quāto plus poꝛtat: tāto maioꝛē ſtrepitū facit. Ita
auari q̄ ſūt currꝰ diaboli tāto plꝰ ꝯquerunt̄ nihil hr̄e:
vel ad minꝰ defectū magnū ⁊ multaꝝ reꝝ ſe hr̄e ꝯque
Canis runt̄: ⁊ tā qd̄ habēt q̄ꝫ qd̄ nō hn̄t deeſſe fatent̄. Et ſūt
ſicut canis: q̄ magno deſiderio expectat os q̊ ꝯſumpto
ſtatim q̄rit plꝰ. Et eſt mirabilis ⁊ miſerabilis pꝛoꝛſus
infirmitas: in q̄ quāto plꝰ circa medicinā expēdit: quā
toq̄ꝫ plꝰ moꝛbo apponit: tāto grauiꝰ infirmat̄: q̄ꝛ deſi-
deriū habēdi augmētat̄: vt p̄dictū eſt de igne. Vn̄ In
6 nocentiꝰ de vilitate ꝯditiōis hūane. O ignis inextin-
guibilis: cupiditas inſatiabilis: quis vnq̄ꝫ p̄mo voto
fuit ꝯtentꝰ? ſicut p3 paꝝ ſupꝛa de manerijs: ſequit̄: cū
adipiſcit̄ qd̄ optauerat: deſiderat ampliora ſp in habē
dis ⁊ nunq̄ꝫ in habitis: finē ꝯſtituit. ¶ Et huiꝰ inſatie
tatis multiplex eſt cauſa. Vna cauſa iſtiꝰ infirmitatis
augmēti ſm̄ Auguſtinū vt dicit̄ eſt: q̄ꝛ quāto plꝰ ꝯcu-
piſcūt ⁊ habēt: tāto pluribꝫ indigent vel indigere cogi-
tant: tantoq̄ꝫ plura ab eis petunt̄: ſicut q̄ habet equū:
indiget freno ⁊ ſella ⁊ hmōi: qui habet terras: indiget
multis ſeruis: Et ſic de alijs ⁊ hec cauſa eſt huiꝰ curia
lis infirmitat̄. Vnde Seneca de bn̄ficijs. lib. ij. c. xix.
Maioꝛa cupimꝰ q̄ maioꝛa venerunt. Multoq̄ꝫ ꝯcita-
tioni eſt auaricia in magnaꝝ opū ꝯgeſtu collocata: vt
flāme ⁊ fumi acrioꝛ vis eſt: quo ex maioꝛi incēdio emi
cuit. Ad idē Horaciꝰ libꝛo carminū. Creſcētē ſeq̄t cu
ra pecuniā maioꝛq̄ꝫ fames: multa petētibꝫ: deſunt mul
ta. Ex hoc pōt ꝯcludi: q̄ quāto reputat̄ q̄s ditioꝛ: tāto
in veritate eſt pauperioꝛ: q̄ꝛ dictū eſt q̄ quāto ditioꝛ re-
putat̄: tāto pluribꝫ indiget. Cū igit̄ indigētia ⁊ pauꝑ-
tas ⁊ defectꝰ q̊ ad modū loquēdi quo eundē dicimus
valde indigentē ⁊ pauperē in vnū coincidāt: ſequit̄: q̄
7 qui ditiſſimꝰ reputat̄: pauꝑrimꝰ eſt. Hoc argumentū
ꝯfirmat̄ ꝑ btm̄ Gregoꝛiū ſuꝑ Ezechielē li. ij. Home.
ſexta. Ille inq̄t pauꝑ eſt q̄ eget eo qd̄ nō habet. Nā q̄
non habet: hr̄e tamē non appetit: diues eſt. Sic loquit̄
paulꝰ: Nihil habētes ⁊ oīa poſſidētes. Confirmat̄ ꝑ
Senecā epl'a ſecūda: honeſta inquit res leta pauꝑtas
illa v̊o pauꝑtas non eſt: ſi leta eſt. Cui cū pauꝑtate be-
ne ꝯuenit: diues eſt. Non q̄ parū habet: ſꝫ qui plꝰ cu-
pit pauꝑ eſt: cui ſatis eſt qd̄ habet diues eſt. Prouerb.
xiij. Eſt q̄ſi diues cū nihil habuerit. Confirmat̄ etiā ꝑ
Ioannē euangeliſtā. Apo. iij. Vbi talis auarꝰ loquit̄
dicēs: diues ſum ⁊ locupletatꝰ ſum. Cui rn̄det Ioan-
nes dicens: tu es miſer ⁊ miſerabilis ⁊ pauꝑ ⁊ cecus ⁊
nudꝰ ſicut p3. D.xj.6. Ex iſtis g̊ ꝯcludat̄: q̄ auaricia
auaꝝ nūq̄ꝫ ditat: ſꝫ magis egenū facit. Vn̄ Seneca in
quadā epl'a: foꝛtiſſima peſtis eſt cupiditas: q̄ ſolet ege-
nos facere: quos capit dū finē querēdi nō inuenit: nā
alteriꝰ cupiditas ex alteriꝰ fine naſcit̄: ⁊ ideo foꝛtioꝛ eſt
qui cupiditatē vincit: q̄ꝫ qui hoſtē ſubijcit. ¶ Alia v̊o
iſtiꝰ inſacietatis cauſa eſt coꝛdis amplitudo: q̄ iō nll'a
8 re replet̄: q̄ꝛ ꝓ dei receptiōe creat̄: ⁊ ip̄o ſolo ſatiat̄. Iu
xta illd̄ Ps̄. xvj. Satiaboꝛ cum apparuerit gloꝛia tua.
Quid miꝝ g̊ de cupido q̄ nec habet deū ꝑ grām: nec in
futuro habebit ꝑ gl'iaꝫ: dicat̄. Eccl'iaſtici. xiiij. Inſatia
9 bilis eſt oculꝰ cupidi. ¶ Tertia cauſa huiꝰ inſatietatis

⁊ p̄cipua eſt auari coꝛdis ꝑuerſitas. Eſt em̄ coꝛ auari ſi
cut vas trāſuerſum: qd̄ impleri non pōt. Et hoc ſatis
videt̄ innuere deus. Aggei. j. vbi ait Comediſtis: ⁊ nō
eſtis ſatiati ⁊c̄. Et quaſi reddēs cauſam adiūgit dicēs:
qui mercedes cōgregauit: miſit eas in ſacculū ꝑtuſum
Iſta triplici cauſa verificet̄ illud Eccl'iaſtes. v. Auarꝰ
non implebit̄ pecunia. Cū ergo ad modū vilis guloſi
tatis ⁊ eſculētoꝝ ⁊ poculentoꝝ hoīem vilē reddat: re-
ſtat huiꝰ peccati oſtēdere vilitatem in q̄ noīat̄ quintū.
¶ Pro quo eſt ſciendū q̄ auaricie gula vilioꝛ eſt omni Ar. v.
alia gula ſiue viroꝝ ſiue feminaꝝ: quia eſt inſatiabilioꝛ 10
Non eſt aliq̄s ita ebꝛioſus vel guloſus: quin poſſet ſa
tiari om̄i pane ville. Sed auarꝰ non ſatiat̄ omnibꝫ bo-
nis ville q̄ꝛ ſupꝛa oſtēſum eſt: q̄ oībus bonis ville ha-
bitis: magis infameſceret. Nec eſt poꝛcꝰ vel fera crude
lis tā rapax quin ſatiari poſſit. Vnde Augꝰ. de v̊bis
dn̄i. Que ē iſta auiditas ꝯcupiſcētie? cū ⁊ ip̄e belue mo
dū habeāt: tunc em̄ capiūt quādo eſuriūt: parcunt v̊o
p̄de q̄n ſenſerint ſatietatē: diuitiꝫ v̊o ſola inſatiabilis
eſt auaricia. Nā vſurarius nunq̄ꝫ pꝛeda ſatiat̄: ſic nec
alij in modo ſuo acquirēdi. Et ideo ſm̄ Auguſtinū in
epl'a ad comitē. Auari inferno ſunt ſil'es: q̄ꝛ nunq̄ꝫ di-
cunt ſufficit: ⁊ q̄ꝛ qd̄ habent: nō dimittūt: quia etiā illi
demones in inferno quāto plures peccare faciūt vt eis
eos adducāt tanto plꝰ demerent̄ ⁊ pena accidētali pu-
nient̄ ⁊ tn̄ ꝓpter hoc nō ceſſant. Ita auari quāto plura
ꝯgregant: tāto plus in coꝛde cogitationibꝫ affligūtur:
nec tn̄ ceſſant. Non ſolum inferno ſed demonibꝫ ſil'es
ſunt: q̄ꝛ ſicut illi: ita iſti: ſemꝑ plura petūt. Vn̄ Ouidiꝰ
Cū poſſideant plura: plura petunt. ¶ Iteꝝ in vilitate 11
aſſimilant̄ poꝛcis: tum q̄ꝛ nō reſpiciūt ad diuitiaꝝ da- Porci
toꝛē deū: ei regratiādo ſicut nec poꝛcꝰ reſpicit vn̄ glan-
des ei veniūt: ſꝫ ſp habet os in terra: tū q̄ꝛ poꝛcꝰ in vita
nocet domū euertēdo ⁊ terrā fodiēdo: ſꝫ in moꝛte ꝓdeſt
ſic iſti quoꝝ diuitie in vita cōfodiunt̄ ⁊ abſcōdunt̄: in
moꝛte aliq̄n pauꝑibꝫ tribuunt̄: tūc ſpongia p̄mit̄. Tū
q̄ꝛ poꝛcꝰ habēs iugū in collo: ꝑ artū foꝛamē trāſire nō
pōt. Ita nec auari ꝑ artā viam: que ducit ad vitā ſicut
patet ꝑ chꝛiſtū Marci. x. Vbi dixit q̄ꝫ difficile eſt qui
pecunias habēt ⁊c̄. Quia illd̄ eſt ꝯ legē nature: qd̄ deꝰ
facere pōt. Aliud ꝯtra legē iuſticie: qd̄ facere non pōt:
immo etiā aſcēdere minus difficile eſſet camelo q̄ꝫ aua Camelꝰ
ro dum auarꝰ eſt: quia ille nō ꝑmittit ſe onerare vltra
poſſibilitatē ſuā poꝛtādi: hic etiā onerat̄ ſola diuitiaꝝ
ſarcina hic duplici onerat̄: ſcꝫ diuitiaꝝ ⁊ pctōꝝ: ⁊ ideo
ꝯqueri poſſet cū ps̄. xxxviij. Onus graue grauate ſūt
ſuꝑ me: cū quo onere impoſſibile eſt ad celū aſcendere.
Om̄e onus g̊ diſrūpe ⁊ ſolue faſciculos depꝛimētes.
Eſa. lviij. Ne camelo ſtultioꝛ ſis. Sꝫ interroga iumē-
ta: ⁊ ip̄a docebūt te. Iob. xij. ¶ Item compat̄ canibꝫ: 12
ꝓpter multa. Quia ſicut canis nō comedit de feno ſuꝑ Canis
qd̄ iacet: nec alios ꝑmittit illud abſpoꝛtare: ſed latrat:
q̄ꝛ non ſibi ſꝫ alijs illud cuſtodit. Ita auari non vtunt̄
bonis ſuis: nec alios ꝑmittunt ſꝫ ea alijs cuſtodiūt q̄bꝫ
tn̄ neſciūt vt frequēter hoībꝫ de mūdo: q̄s minus dili-
gūt: de q̄bꝫ minꝰ opinant̄. Sicut q̄dā de q̊ fert̄: q̄ cuꝫ Exm̄
amare cogitaret cuiꝰ eēnt bona ſua poſt moꝛtē ſuā: au-
diuit vocē dicentē: troylardi: hic erat miſer in coquina
ſub coco: qui poſt accepta eiꝰ vxoꝛe: bona eius occupa
uit. Et ſic p3 q̄ difficile eſt auaris rēſpōdere ad q̄ſtio-
nē chꝛi quā ab eis q̄rit Luce. xij. vbi p̄mo de moꝛte eo-
rū p̄mittit: dicens. Stulte hac nocte repetēt a te animā
tuā: deinde q̄rit q̄ſtionē de bonis illoꝝ dicēs: q̄ aūt cō-
gragaſti cuiꝰ erūt? Et ſic difficile eſt eis reſpōdere cuiꝰ 13
erūt: ita difficile eſt eis rn̄dere q̄liter expendent̄. Quia
frequēter cōtingit q̄ poſt moꝛtē ſuam ita ꝓdige bona

illoꝝ diſpereāt ſicut ipi auare ꝯgregauerūt ⁊ tenuerūt
Exm̄ Vñ fert̄ quaſi ſic ꝙ quidā abſcōdit occulte in capella
ſub ſe vbi miſſam audiuit ollā in q̄ collegit pecuniā: et
ſemꝑ in miſſis ⁊ orōnibꝫ rogauit deū ꝙ nunq̄ʒ ſineret
eū mori: anteq̄ʒ olla eſſet plena qḋ etiā obtinuit. Et ipo
mortuo cito poſt aliꝰ eiꝰ vxore accepta ollā inueniens:
quottidie orauit ꝙ nūq̄ʒ moreret̄: anteq̄ʒ olla tota eſſet
euacuata: hāc auari miſeriā qui theſaurizat ⁊ ignorat
cui ꝯgregat ea: vel quō poſt eū expēdent̄: plangit ſapi-
ens Eccleſiaſtes. v. dicens. Quid ꝓdeſt qḋ laborauit in
ventū cūctis diebꝫ vite ſue comedit in tenebris ⁊ in cu
ris multꝭ: ⁊ in erūna atq̄ʒ triſticia ⁊c̄. ¶ Secūdo com-
paranẗ canibꝫ: q2 canis nō dimitteret os ſibi porrectū:
14 nec ſtultꝰ daret baculū ſuū ꝓ centū libris. Ita nec aua
rus dimitteret auariciā ſuā ꝓ regno celoꝝ: cū vtrūq̄ʒ
Fabula habere nō poſſit: ſicut pꝫ Ephe. v. Vbi auarus ꝑuat̄
regno celoꝝ. Eſt g̊ ſicut canis aquā tranſiēs dimittēs
caſeū in ore vt aliū hr̄et: quē in aq̄ credidit: q2 vmbraʒ
vidit ⁊ ſic vtrūq̄ʒ ꝑdidit: ſicut in fabulis ꝯtinet̄. No-
ta infra. e. 143. Eſopi. Sic iſti credētes vtrūq̄ʒ habere
vtrūq̄ʒ ꝑdunt q2 iſtud ſecū nō portabunt. Job. xxvij.
Diues cū dormierit: nihil ſecū afferet: nec aliud inue-
niet: q2 dormierūt ſomnū ſuum: ⁊ nihil inuenerūt oēs
15 viri diui. ⁊c̄. Ps̄. 75. ⁊ ſic inter ſcāna duo ⁊c̄. ¶ Ter-
tio compant̄ canibꝫ: q2 inter ſe ꝓ oſſe pugnāt. Ita aua
ri vicinꝰ cū vicino: frater cū fratre: filiꝰ cū p̄re: frater cū
ſorore: ⁊ fere oēs brige diſcordie ⁊ placitationes auari-
cie cauſa fiūt q2 bonū q̄rūt qḋ ab oībꝫ hr̄i nō pōt: ſicut
nec os a canibꝫ. Qui v̊o deū ⁊ ea q̄ chr̄i ſunt q̄rūt: ī ma
gna pace ſunt: q2 bonū ſpūale q̄rūt: qḋ ab oībꝫ poſſide
Exm̄ ri pōt. Et tales miranẗ de brigis mūdialiū: ſicut dr̄ in
vitaſpatruʒ de duobꝫ heremitis multis annis pacifice
viuentibꝫ ⁊ mirantibꝫ vnde diſcordie inter hoīes acci-
derent: ait alter: meū ⁊ tuū faciūt totū malū: quō inq̇t
aliꝰ: ⁊ vno vtēſili in medio poſito ait: dicas qḋ eſt tuū
⁊ ego dicā qḋ eſt meū: ⁊ cū ſuꝑ hoc inciperēt q̄ſi litiga-
re: ait alter habeas totū tibi: malo modicū cuʒ pace ⁊c̄.
Seneca: Quietiſſime viuerēt hoīes ſi nō eſſent meū et
16 tuū. Sed ex q̊ ꝓphe ⁊ angeli p̄dixerūt pacē in aduentu
chr̄i: q̄ʒdiu durabit iſta diſcordia? Rñdet Augꝰ. ſuꝑ
pſalteriū vt dicit̄ quouſq̄ʒ auꝝ ſit ſepultū ⁊ hāc cauſaʒ
reddit Seneca vt dicit̄ quare auꝝ ⁊ argentū eſſent ab
ſcondita ꝓfundius ſub terra q2 ſciuit hoīes ꝓ illis pu
gnaturos: ſicut canes ꝓ oſſe. Ja. iiij. Vnde bella ⁊ li-
17 tes in vobis: nōne ex cōtumacia? ¶ Quarto compant̄
Canis canibꝫ: q2 deuorātes id qḋ eis ꝓijcitur ſtatim reſpiciūt
ad plus. Ita iſti habentes vnū maneriū vel viginti li-
bras ſicut pꝫ ſupra. e. c. vij. habentes maneria: cito re-
ſpiciunt ad plura. Vnde Seneca ad Luciliū epiſtola
lxxv. Vidiſtis inq̇t canē miſſuʒ a dño ſuo fruſtū pa-
nis aut carnis apto ore captantē: quicq̇d aūt excipit ꝓ
tinꝰ integrū deuorat ⁊ ſemꝑ venturis inhiat. Idē eue
nit nobis quicq̇d fortuna expectantibꝫ ꝓijcit. Illḋ ad
mittimꝰ ſtatim ad rapinā alteriꝰ erecti. Idē de benefi-
cijs li. ij. c. xix. Nunq̄ improbe ſpei ſatis eſt qḋ datur:
ſemꝑ maiora cupimꝰ. ¶ Quinto compantur ſerpenti.
18 J. vj. 7. ¶ Iteꝝ huius peccati vilitas apparet ⁊ ex vili
ſeruitute in quā ſeruientē redigit ⁊ ex turpibꝫ que ſer-
uis p̄cipit ⁊ ex vtriuſq̄ʒ ꝯtinuatōe. ¶ Primo ex vili ſer
uitute nō eſt tam vilis ruſticitas vel ſeruitus in mun-
do: in qua dñs ꝓhibet ſeruū ſuū legare aīam ſuaʒ deo
in morte q̄ʒtunicūq̄ʒ forte de alijs teſtamentū facere ꝓ
hibeant̄ vel lege vel conſuetudine. Sed dña auaricia
non ꝑmittit ſeruū ſuum fidelem in morte nec deū qui-
dem cognoſcere: nec aīaʒ ſuam ei legare ſed ſibi totali-
ter intendere: ſicut patuit de illo quē peroptime noui.

Hic paraliſi ꝑcuſſus loquelaʒ amiſit: religioſi v̊o cir- Exm̄
cumſtātes videntes eum morti appropinq̄re: eum horta
bant̄ ad cogitandū de aīa ⁊ ad receptionē eucharıſtie:
⁊ clamabāt in auribꝫ eius: ⁊ ſi placeret ſacramenta re-
cipere: ſaltē aliqḋ ſignū vel nutu manu lingua vl' vul-
tu faceret: ⁊ cum nullū ſignū ab eo habere poſſent qui-
dā ſocius ait: ego cito habebo ab eo ſignum ⁊ appoſuit
manū ad ciſtā que erat ad pedes eius in qua erat pecu
nia ſua ⁊ cor ſuum ⁊ thezaurꝰ ſuus: quaſi volens eam
aperire vel aſportare ⁊ ſtatim q̄ſi exꝑgefactus ⁊ q̄ſi ni-
tens caput erigere: ⁊ voce ⁊ vultu triſte ſignū vite oſtē
dit: qui dū de deo ⁊ aīe ſalute loquebant̄: quaſi mortuꝰ
iacebat oſtendēs ſe plus de dña auaricia q̄ʒ de deo ſol-
licitari. Hec enī ita eū ꝑ guttur tenebat: ꝙ de aliq̄ deo
ſignum facere nō permiſit: hoc cū vidiſſet quidā ami- 19
cus qui eū ſpeciali affectione dilexit erubeſcēs receſſit.
In eadē ſeruitute fuit ligatꝰ ille de quo fert̄ ꝙ cum ſen Exm̄
tiret manū ſacerdotis inungētis eū ait: q̇s tangit bur-
ſam meā: cor enī ſuū plus erat in burſa: q̄ʒ circa ſacra-
menta. Ad idē fert̄ de quodā alio: qui cū deberet inun Exm̄
gi ⁊ manꝰ dextera abſcondita deeſſet: ⁊ ſacerdoti que-
renti vbi eſſet ⁊ q̄re eam nō extederet: ait ſub me teneo
in ea clauem ciſte mee. De quodā alio etiā fert̄ ad idem Exm̄
ꝙ cū ammoneret̄ recipe corpꝰ chriſti noluit. Et ecce ci-
to venit de angulo domꝰ diabolꝰ in forma bufonis in
ore ſuo denariū portans: ad cuiꝰ aduētum infirmꝰ os
aperiens: denariū dñi ſui recepit quo ſtrangulabatur.
Oībꝫ iſtꝭ p̄dictꝭ dici pōt illḋ Actuū. viij. Pecunia tua
tecū ſit in perditionē: q̇bꝫ ꝑditis dici pōt deridendo et
improperādo illud Deut̄. xxxij. Vbi ſunt dij eorum in
quibꝫ ⁊c̄. Surgant ⁊ opitulent̄ eis. Oēs etiā iſti oſten 20
dunt ꝙ nō poſſent deo vero ſeruire ⁊ deo falſo ſcʒ ma-
mone. Et reuera iſti ⁊ his ſil'es mamone ſeruiētes pe-
riculoſiſſimam habent ſeruitutē finem reſpiciendo ſic
pꝫ ex predictis. ¶ Eſt etiam viliſſima in ſe in natura
ſua quia ſeruire mente in qua eſt hoīs pulcherrima et
optīa libertas: vilior ſeruitꝰ eſt q̄ʒ ſeruire corꝑe. Quia
etiā turpiori dño ſeruit ſcʒ diabolo: q̄ʒ ille qui fuit cor-
pore. Eſt iteꝝ viliſſima ſeruitꝰ: quia turpia imperat ſi-
cut furta rapinā ꝑiuria homicidia oꝑari in feſtis: quā
do verus deꝰ vult ꝙ quieſcāt. Nota infra. e. xxxviij.
Quia ⁊ principibꝫ ſacerdotū precepit chriſtū occidere
ꝓditiōes: vſuras: non reſtituere: aliena ⁊ hmōi q̄ qui
dem p̄cepta ipi eis obedientes: ſi in alijs ipa reſpicerēt
⁊ aliorum iudices fierēt: iudicarēt turpia eſſe ⁊ illicita.
Ipi enī ꝓpter hoc ſanctos laudāt: quia oīa ꝓpt̄ chri-
ſtum reliquerunt: ⁊ vituperant diuitē in inferno. Lu-
ce. xvj. quia ſua non dedit. Ergo a fortiori ratiōe repu
tarent neceſſariū aliena relinq̄re: ⁊ vituperabile aliena
rapere vel occupare. Sʒ dña auaricia ita eos excecauit
ꝙ illud qḋ in alijs iudicant: in ſeipis non videāt. Et ſi
aliquando videant: ⁊ ſtatꝰ illorū eis diſpliceat: vtpote
intus ⁊ extra attediati: ⁊ cōmendent alios qui talia di-
miſerūt: tamen dña auaricia modū habens tedioſi do-
mini: qui ita eum cōtinue in ſeruicio ſuo occupat ⁊ te-
net: ꝙ nec die nec nocte ſinit eum ſibiipi vacare nec abi
re. Jere. xvj. Seruietis dijs alienis: q̄ non dabunt vo-
bis requiē die ac nocte ⁊c̄.
¶ In quo notatur ſextum videlicet iſtius auaricie ni- Ar. vj.
mia vexatio ſeu labor corporis ſeu mentis inquietudo
Sicut enī infirmitatē grauem in corpore vel dolorem 21
in dentibus habens vel ſpinam in pede: nō bene quie
ſcit: immo turbat̄ interius in domo cordis: ⁊ melanco
liam oſtēdit extra aliquādo. Sic habens hydropiſim
auaricie intus in anima inquietat̄ cogitationibꝫ. Vn-
de Augꝰ. in quodam ſermone vt ſcribit̄ q̄ſi exponens

moꝛaliter illud Math.xxiiij. De pregnantibꝫ ⁊ nutri=
entibꝫ exponit de talibus qui concipiũt doloꝛem ⁊ pa=
riunt iniquitatez. Concipit eñ auarus ꝙ ager ꝓximi
ſui eſſet ſibi vtilis. Si tamen ager diuitis eſt: cogitat ꝙ
non vult eum vendere: ⁊ tũc imaginat̃ alias malicias
contra eum: ſicut in ditare vel aliquibꝫ brigis eũ innol
uere. Si v̊o ager ſit pauperis: facit eum tribulari ⁊ ob
ligari. Et ſi ipē ſit in cauſa ſuſpectus: facit per alium et
per alium mutuat ſibi pecuniam: vt ager ei obliget̃ vl'
mittit ei conſiliariũ aliquez ſub ſpecie coloꝛis boni: vt
eum inducat ad venditionē ⁊ tunc vix medietatem iu
ſti precij dabit: ⁊ ſic vno mō vel alio modo iniquitatē
parit: quã pꝛius cum coꝛdis ſollicitudine concepit. Et
ſic laboꝛ in medio eius ideſt in coꝛde quantũ ad conce=
ptionem: ⁊ iniuſticia: qꝫtum ad ꝑturitionem. In Pſ.
liiij. Et illam intempeſtatē ⁊ flammã quã in conſcien=
tia habet frequēter extra oſtendit eos qui circa eũ ſunt
irrationabiliter ⁊ vltra vires inq̇etãdo familie ⁊ alijs
de domo vituperia dicendo: fures vocando ⁊ maledi
cendo Prouer.xv. Conturbat domũ ſuam: qui ſectat̃
auariciaz. Sicut patet. G.j.18.⁊. J.x.10.⁊. P.iiij.15.
Et non ſolũ illos de domo ſua: ſed omnes homĩes ha
bet ſuſpectos: quia tales alios iudicat qualis ipſe eſt.
Quia naturale eſt homini tales alios iudicare: qualis
ipē eſt. Et ideo q̇ alios decepit: ſemꝑ timet decipi. Vñ
Seneca. Videt regē ⁊ eſtimat p̃donē. Videt pauperē
⁊ eſtimat furē. Et ſic canis in coquina odit oēm ſociuz
ſiue notũ ſiue ignotũ. Dũ canis os rodit: ſociari oībꝫ
odit. Si ergo ſciret̃ quis eſſꝫ talis fruſtra ꝓ aïa ſua cã=
taret̃ requiem poſt moꝛtem: quia qui confidũt in vir=
tute ſua: ⁊ in multitudine diuitiaꝝ ſuaruz gl'iant̃. Si=
cut non habent hic requiē: nec intꝰ in aïa: nec exterius
in coꝛꝑe: ſed continue laboꝛãt in acq̇rendo ⁊ ſollicitan
tur in cuſtodiēdo. Ita q̇libet eoꝝ laboꝛabit in eternũ ⁊
viuet adhuc in fine Pſ.xlviij.

Ar.vij. ¶ Et non ſolũ talis: ſequit̃ auariciã inq̇etudo quo ad
ſe ſed etiã ingratitudo quo ad deũ ⁊ ſuos. Et hoc ſeq̇=
tur ex p̃cedenti articulo: quia ſicut amoꝛ facit hominē
22 largũ: ita coꝛdis triſticia ⁊ anxietas facit eũ deo ⁊ ſuis
tenacem ⁊ durũ: quia coꝛde clauſo interiꝰ per triſticiã:
claudit̃ burſa exteriꝰ ne det elemoſynam. Et ex hoc ac=
cidit frequenter: ꝙ qui plus a deo habent minꝰ ei dãt.
Sed in hoc plꝰ ſeipōs qꝫ deũ vel pauperes dãnificãt.
Et hoc experient̃: quãdo cõtingit eis quod contigit ca
Exēm liffo de baldac qui fuit magnꝰ dominꝰ inter infideles.
Iſte ſicut de eo legitur cum eſſet obſeſſus in Baldac a
quodam rege: cum thezaurũ haberet maximũ: noluit
ad defenſionē ſuaz ſtipēdiarios conducere. Ideo fina
liter a rege captꝰ ei qꝫ preſentatꝰ. Cũ ab eo cauſaz que=
reret q̃re cũ thezauro ſuo ſe non defendit ⁊ ſufficienter
reſpõdere non poſſet. Ait rex. Nolo te auferre qd̃ plꝰ
dilexiſti q̃ꝫ vitam tuam ſed cũ illo viuas ſi poterꝭ: ⁊ in
cluſit eũ in turri vbi erat thezaurꝰ ſuꝰ: aliũ cibũ ⁊ potũ
23 ei negans: ⁊ ſic cũ tota pecunia ſua fame moꝛit̃. Sic in
ꝓpoſito: demones obſidēt modo diuites ⁊ auaros qui
ſi noluerint ſibi ſtipēdiarios cõducere id'eſt paupes vt
per eos liberent̃ in die malo moꝛtis. Iuxta illd̃ pſ.xl.
Btũs q̇ intelligit ſuper egenũ ⁊c̃. Quid reſpõſurꝰ eſt
in moꝛte: quãdo captꝰ fuerit? q̇d dicet quãdo ſubſanã
do q̃rent ab eo demones vel iuſtꝰ iudex deꝰ iuſticiam
ſuam oſtendēdo: dicentes: vbi eſt modo pecunia tua:
q̃re non conduxiſti tibi ſtipendiarios pauperes: plꝰ di
lexiſti pecuniam tuã q̃ꝫ vitam tuã. Nonne vidiſti ali=
quando homĩes habentes maximos thezauros: q̇ ad=
huc bello ſurgente contra eos non habuerũt coꝛ ad ex
pendendũ: ⁊ ad armatos large conducendũ ꝓ defen=
ſione ꝓpꝛia: ⁊ poſt illoꝝ moꝛtem ⁊ captiuitatē alij eos
derident: fatuitatem illoꝛũ admirantes ⁊ dicentes: mi=
ſer ſi large dediſſes ⁊ expēdiſſes pecuniã tuam: confu=
ſionem iſtam ⁊ moꝛtē euaſiſſes. Prouideat ſibi q̇libet
ne illi q̇ videbũt eũ captũ a demonibꝫ ⁊ damnatũ: ean
dem de eo admirationez habeant. Melius eſt ꝙ poſt
moꝛtē illoꝝ de eis dicat̃. Diſperſit dedit pauperibꝫ ⁊c̃.
Et ꝙ pecunia ſua ſit cauſa perditiōis ſue ſicut latroci
niũ qd̃ inuenit̃ cum latrone: eſt cauſa ſuſpendij eius.
Et ſicut cum pecunia inuenta in burſa eius emit̃ coꝛ=
da qua ſuſpendit̃ ſicut pecunia inuenta cũ eis quaz no
luerũt pauperibꝫ erogare indigentibꝫ: eſt cauſa pena=
litatis ⁊ ſuſpendij eterni. Tales qui ſic pecuniam deſi 24
derant acquirũt amant vel poſſidēt: ſunt ſimiles Mi=
doni regi Indoꝛum. De quo refert Ariſtoteles pꝛimo Exēm
pollitice: ꝙ rogauit deum ſuum ꝙ quicq̇d tãgeret mu
taretur in aurum: ꝙ cum factum fuiſſet: cibus etiã ſuꝰ
mutabat̃ in aurum ⁊ ſic fame obijt. Ecce aurum deſi=
derauit in eius moꝛtem ⁊ perditionem. Per iſtum ca=
liffum ⁊ per iſtum Midonem patet ꝙ fames pecunie
inducit famem eternam. In cuius ſignum vterqꝫ cuz
toto auro ſuo interijt. In ſignum: ꝙ qui pecuniam vl' 25
ſimilia nimis fameſcũt: habebũt famē eternã ⁊ hoc iu
ſte quidem: quia habentes antiqua blada ⁊ hmōi diu
cuſtodita: deſiderant carũ tempus: vt carius illa ven=
dant: deſiderantes v̊o carũ tempus: deſiderant famē
multoꝝ paupeꝝ. Iuſtũ ergo dei iudiciũ eſt: ꝙ ipē hoc
habeat qd̃ alijs deſiderauit ⁊ optauit: ſicut patet. M.
ix.26. Veritate hoc indicãte que ait: eodē iudicio quo
alios iudicaueritꝭ: qꝫtũ in vob̃ eſt iudicamini. Et ſicut
nõ curat ꝙ alij fameſcãt vt ipē auãtagiuz habeat. Ita
iuſtũ eſt ꝙ deꝰ curet ꝙ ipē nullũ auãtagiũ de bonis ſu
is ꝫ famē eternã ⁊ alij de bonis ſuis auãtagiũ habeãt.
Videte ḡ ne cũ midone ad dãnationē ꝓpꝛiã bona inoꝛ
dinate ꝯcupiſcatꝭ: nec cũ califfo ea in malũ ꝓpꝛiũ retine
atis ⁊ carcerē ⁊ famē cũ eis ⁊ ꝑ eis incurratꝭ eternã: cũ
p̃ncipibꝫ q̇ poſſidēt auꝝ ⁊ replēt domꝰ ſuas argento.
Iob.iij. Sequit̃ cito de pena moꝛtꝭ ⁊ dãnatiōis: ⁊ ſic
ibi impij ceſſauerũt a tumultu. Sed cõducite vob̃ ſti=
pēdiarios: ⁊ facite vob̃ amicos d̃ mamona iniq̇tatꝭ vt
cũ defeceritꝭ: recipiant vos in eternã tabernã. Et q2 ex
radice ingratitudinis aliq̃n ſurgit ramꝰ crudelitatis.

¶ Vidēdũ eſt q̇bꝫ ipi auari ſũt crudeles. ¶ Pꝛio ſunt Ar.viij.
crudeles d̃o in mēbrꝭ ſuis q̇bꝫ bona vt dictũ eſt: in ne
ceſſitate negãt. Sũt eñ diſpēſatoꝛes paupeꝝ ſic iudas 26
fuit chꝛi: caput Iude ⁊ mēbꝛa hñt iude. Si rex aliq̇s
iret ad lõginq̇s ꝑtes: cõmittēs bona ſua alicui: vt inte
rim familiã gubernaret: ſi iſte reponeret bona regꝭ in
archa ſua: ⁊ q̇ſdã d̃ familia videret moꝛi: q̇ſdã nõ mul
to meliꝰ hr̃e: ſi a vob̃ q̃reret̃: q̃le iudiciũ meruit? Nõ ē
aliq̇s rõne vtens q̇n diceret ꝙ iuſtũ eſſet ꝙ officio illo
pꝛiuaret̃ ⁊ oīa bona illa amitteret: ⁊ tãqꝫ ꝓditoꝛ in car
cere poneret̃ ⁊ male tractaret̃: date ḡ in coꝛdibꝫ vr̃is iu
diciũ q2 vos eſtꝭ tales. Chr̃s eñ rex nobil' abijt in regi
onē lõginquã: ⁊ tradidit ſuis ſuis bona ſua. Sꝫ ipi in
caris annis multos ſciuerũt in villis moꝛi: vel in ꝓpin
q̇s locis. Alios v̊o nõ multo meliꝰ ſe hr̃e: q̃re ḡ nõ ſũt
ponēdi in carcere inferni: noluer̃t chꝛiſtũ recipe vt cũ
eis cenaret. Ideo dicit̃ nemo viroꝝ illoꝛũ guſtabit ce=
nã meã. Sꝫ certe mēbꝛa ſua que expulerũt ceci ⁊ clau=
di ⁊c̃. Et erit dextere excelſi mutatio hec: q̃n intrat̃ ad
feſtũ etiã ſi p̃ſſura ſit int̃ q̃draginta diuites ſciũt vnũ 27
pauperē repellere. Et vix int̃ viginti diuites intrabit
vnꝰ paup. Et ſi intret exiliꝰ illi ſeruit̃: ⁊ in loco īfimo
ponit̃: q2 nõ hꝫ veſtē nup. Sꝫ oīno ecõuerſo erit ī cena
⁊ in nuptijs agni vt ptꝫ. Et ſic iudiciũ ſine mīa Ia.ij.

¶Secũdo ſũt crudeles ſibiipſis ⁊ vxoꝛibꝫ ⁊ filijs ⁊ fa-
milie: qꝛ fardellũ in collo ponunt: ꝑ q̊ ſuſpẽdenť: ⁊ li-
gna colligũt: cũ q̇bꝫ cõburenť ⁊ ꝑ funẽ in collo poſitũ
maloꝝ lucroꝝ eos demonibꝫ ligatos tradũt: ſicut Ju-
28 dei Samſonẽ. ¶Tertio ſunt crudeles amicis: qꝛ ſicut
Lupi qui parui lupi vt dꝛ: qñ nõ inueniũt plꝰ de lacte in mamil-
lis mřis: mamillas moꝛdẽt. Jta iſti vbi ſemel inuene-
rũt lac muneꝝ exenioꝝ vel violẽte mercedis: iteꝝ mã-
mas q̃rũt cogitãtes ad mercedẽ: ⁊ niſi inueniant: moꝛ
dẽt oblocutiõibꝫ: ⁊ ꝯuertunť ad inimicitias: vnꝰ actꝰ
de grã: ꝯſuetudinẽ neceſſariã apud eos inducit. Et ſic
ſub ouina pelle: vulpinã ꝯſcientiã ⁊ modũ abſcõdunt
lupoꝝ de q̇bꝫ paſtoꝛ. Jntrinſecꝰ aũt ſunt lupi rapaces
Matth. vij. ¶ Quarto ſunt q̇dãmodo crudeles ipſis
rebꝫ inanimatꝪ q̃s poſſidẽt: qꝛ ipãs ſicut bladũ veſtes
cibos ⁊ hmõi in carcere putreſcere faciũt: teſte Jac. v.
Diuitie vře putrefacte ſunt: veſtimenta vřa cõmeſta a
tineis: ⁊ in hoc crudelioꝛes ſunt inferno ⁊ demonibꝫ:
q̇ nullũ incarcerãt q̇ nõ demeruit. ¶Quinto ſunt cru
deles ipis q̊s detinent ꝑ Criſoſtomũ. P. viij. ʒ. Filia
g̊ ꝓpli mei crudelis vt ſtrutio in deſerto. Tre. iiij.
Ar. ix. ¶Et qꝛ q̃ de auaricia dicta ſunt: vel in poſteꝝ dicenda
illa ex magno rõnis defectu ex magnaqꝫ ſtulticia ꝓce
dũt erroꝛes p̃dicti. Jdo nono oſtẽdere reſtat: quõ aua
ricia ſeruos ſuos infatuat. ¶ Jnfatuat aũt auaros q̇n
qꝫ modis. Jn acquirẽdo: in retinẽdo: in augmẽtãdo ⁊
29 gloꝛiãdo ⁊ non ꝓuidẽdo. ¶Pꝛimo in acquirẽdo: quia
facit eos ſtultos mercatoꝛes: ſicut fecit Judã: q̇ rẽ imp̃
ciabilẽ vẽdidit ꝓ triginta denarijs. Jta iſtos plus in-
fatuat: qꝛ qñqꝫ ꝓ minoꝛi facit eos dare deũ aĩam ⁊ ce-
lũ: non eſt g̊ miꝝ: ſi nõ habeãt deũ ad votũ: qñ clamãt
in tribulatiõe ⁊ in infirmitate q̇ eũ ꝑus facto vendide
rũt ⁊ negauerũt q̇ eſt veritas. Quia etiã vbi poſſent lu
crari marcã. i. celũ lucranť obulũ. i. aliq̇d trãſitoꝛiũ: et
locat vel vẽdit equũ ſuũ ⁊ terrã ſuã care. Aĩaꝫ vͦo ſuã
⁊ terrã viuentiũ vẽdit ꝓ paruo p̃cio: ⁊ mutat ꝓ dena-
rio: ⁊ nõ ꝓ celo. pſ̃. cv. Pꝛo nihilo habuerũt terrã deſide
rabilẽ. Patet g̊ auoroꝝ ſtulticia ex fatua mercatiõe. Pa
tet etiã ex bꝛeuitate vite: ⁊ paruitate coꝛdis: que maioꝛ
30 ſtulticia q̃ꝫ tã paruũ coꝛ: ꝓ tã parua vita: tã magna cõ
cupiſcere. Si eñ tãta eſſet quãtitas coꝛdis: quãta con-
cupiſcẽtia totꝰ mundꝰ illud nõ caperet. Jdeo philoſo-
phi ꝯgrue reſponderũt Alexãdro: ſi dij habitũ tuũ coꝛ
poꝛis auiditati tui animi parẽ eſſe voluiſſent: oꝛbis te
non caperet. Et hoc eſt ꝙ ipẽ Alexãder ſcripſit Dario
Videlicet ꝙ mundꝰ non põt duobꝫ ſolijs regi. Diciť
etiã ꝙ cũ audiret aliũ mũdum eſſe: videlicet ꝑadiſum
vel celũ: doluit ſe tantũ vnũ mundũ hr̃e: modicũ illud
reputãs. Cũ tali coꝛde non pñt ad celũ venire: qꝛ eis et
alijs celũ non ſufficeret. Jdeo deus eos ſapiẽter exclu-
31 dit. Ephe. v. Neqꝫ auari ⁊c̃. ¶Patet g̊ hec ſtulticia ex
coꝛdis paruitate patet etiã ex vite bꝛeuitate ⁊ debilita-
te. Fatuũ eſt ſuꝑ debilẽ multa ponere ⁊ plura q̃ꝫ poꝛta
Exem re poterit: ſic facit auarꝰ. Vnde in vitaſpatrũ: quidaꝫ
frať ammonitꝰ ꝙ exiret ⁊ videret oꝑa hoĩm: vidit vnũ
ſibi magnã ſarcinã imponẽtẽ: quã poꝛtare nõ poterat
⁊ tñ non ceſſauit plus ſibi imponere. Vidit duos ali-
os volẽtes tẽplũ intrare: ſed poꝛtauerũt quoddã lignũ
ex tranſuerſo: q̇d eos impediebat: ⁊ intellexit eſſe cupi
dos: q̇ ſarcinã ſuꝑ ſarcinã: p̃bendã ſuꝑ p̃bendã appo-
nunt: cũ vna vix ſit eis poꝛtabilis. Alios intellexit ſu-
perbos: inter quos ſemꝑ eſt iurgium. Patet g̊ hec ſtul
32 ticia ex viriũ debilitate. ¶ Patet etiã ex vite bꝛeuitate:
qꝛ q̃ꝫ tũcunqꝫ iuuenis ſit quis: tñ erit bꝛeui viuens tꝑe
reſpectu eternitatis: g̊ q̃ꝫ cũcunqꝫ ſit iuuenis: ſtultuꝫ eſt
nimis ꝓuidere. Et ſi hoc ſit ſtultũ: ſtultũ eſt ſeni auare
ꝯgregare vel retinere: qꝛ ſi homo eſſet cruce ſignatꝰ ad
terrã ſctãm ⁊ tantũmodo in mare ventũ expectaret: vł
ſi bannitꝰ eſſet: ⁊ ibi ventũ ex̃pectaret: ſi ibi multas nite
reť acq̇rere terras vel p̃bendas alta erigere palacia in
aliena terra de qua cũ paruo vẽto trãſiret nunq̃ꝫ redi-
turus: bene diceret ſtultꝰ. Jta nos ſumꝰ cruce ſignati
in baptiſmo: ⁊ expectamꝰ ventũ moꝛtis. Sed ſenes vi
denť citiꝰ habere ventũ iſtũ: qꝛ in canicie ⁊ multis alijs
ſignis: de q̇bꝫ diceť infra. c. de moꝛtuis incipit vannuꝫ
vel ventilabꝛũ aliq̃liter illoꝝ v̇ſus tranſitũ inclinare.
Sed heu ſicut in maioꝛi mũdo deficiente mũdo creſcit 33
auaricia: cuiꝰ rei vna cauſa videť eſſe qꝛ hoĩes plꝰ mul
tiplicanť: mundꝰ nõ augmẽtať nec melioꝛať: ſed dete-
rioꝛať. Sicut g̊ qñ canes vel leones vel milui ſunt cir-
ca cadauer: tãto auidioꝛes fiunt: quãto plures vident
ad pꝛedã aꝓꝛopinq̃re: ſic in ꝓpoſito cupidi in mundo.
Eſa. xxxiiij. Jllic ꝯgregati ſunt milui alter ad alteruꝫ.
Sic in minoꝛi mundo id eſt in hoĩe in quo bona tꝑa-
lia oꝛdinanť cõtra defectꝰ ſuos ſicut cadauera ⁊ hmõi
ſuꝓplẽt defectũ pꝛedictaꝝ feraꝝ: quãto ergo plures vi- 34
det aꝓꝛopinquare defectꝰ: tanto auidiꝰ tꝑalia congre
gat. Sed ad ſenes cõmuniter plures aꝓꝛopinquãt de
fectꝰ ⁊ hec cauſa videť eſſe illiꝰ ſtulticie: de qua loquiť
Seneca dicens. Qꝛ ſtultũ eſt ibi agere plus de viatico
vbi minꝰ reſtat de via. Jtem quãdo oĩa vicia ſene-
ſcunt: auaricia in ſenibꝫ iuueneſcit. Seneca. ¶Secun- 35
do hec ſtulticia patet in retinẽdo ⁊ in augmentãdo ſi-
mul. Ponamus: aliquis augmẽtauit bona ſua ⁊ reti-
nuit vſqꝫ ad moꝛtẽ ad valoꝛẽ quadraginta marcaruꝫ:
de quibꝫ decem marce ſunt male acquiſite. Jſte g̊ con-
dit teſtamentũ ſuũ de quadraginta marcis: nõne me-
lius eſſet ei facere teſtamentũ de triginta cũ fidelitate ⁊
ire ad celum q̃ꝫ de quadraginta ⁊ ire ad infernuꝫ? Sic
ergo ea vł augmẽtare vel ea non reſtituere: magna vi
deť ſtulticia. Vnde ipẽ cũ illa ſic acquiſita relinquit: ꝑ
ditur. Juxta illud Pſal. xlviij. Simul inſipiẽs ⁊ ſtultꝰ
peribũt: quia ad diſtrictum iudicẽ vadunt cum ſarci-
na in collo. Jbi eñ vnuſquiſqꝫ onꝰ ſuũ poꝛtabit. Ad 36
Galł. vj. ¶ Jteꝝ eſt in gloꝛiando: quia auarꝰ d̊ bonis
iſtis gloꝛioſus gl̕iatur quaſi incarceratus de ferramẽ-
tis que eũ pꝛemunt ⁊ detinent. Sicut ductꝰ ad patibu
lum de coꝛda cũ qua ligatur. Sicut ſeruꝰ de equo dñi
ſui: cui ad modicũ tempꝰ inſidet ⁊ cuꝫ deſcẽderit inue-
nit ꝙ non eſt ſuus. Jta auarꝰ deſcendẽs in moꝛte: in-
uenit ꝙ ſpũs eſt ſathane: caro vermi: mãmona regi.
Vnica plus duplici pars ſua cuiqꝫ placet. Jtaqꝫ qui
gl̕iať: in dño gloꝛieť. j. ad Coꝛinth. j. Nota. E. viij. 9.
⁊. G. ij. ar. iiij. ¶ Jterũ apparet in non ꝓuidẽdo. Stul 37
tus eñ videtur qui oĩes diuitias ſuas ꝯgregat in do
mo vbi non manebit: nec per diẽ reſpectu eternitatis:
vbi etiam oĩes anteceſſoꝛes ſui diuitias vel amiſerũt:
vel dimiſerunt cito: cum poſſet eas in ſecurioꝛi loco po
nere licet reputenť ſapientes: tamẽ ſtultiſſimi ſunt qui
plus timent ⁊ ꝓuident contra momentaneã pauperta
tem: q̃ꝫ eternã. Theſaurizate ergo vobis theзauꝝ in ce
lo. Luce. xij.
¶Ex articulo immediate p̃cedente ſequiť decimꝰ arti Ar. x.
culus: videlicet: Auaricie periculũ: dictũ eſt eñ ibi ꝙ
auarus onerat ſe onere impoꝛtabili ⁊ periculũ talis eſt
cadendi neceſſitas. Talis eñ frequẽter cadit tꝑaliter ⁊
eternaliť in abyſſuꝫ inferni. Quia abyſſus culpe abyſ-
ſum inuocat pene. Pſal. xlj. Sicut culpa penam inuo-
cat. Jta modꝰ culpe ſeu delicti moduꝫ inq̇rit pene: vt
ſm̃ menſurã delicti ſit ⁊ plagarum modꝰ. Deuť. xxv.
¶Pꝛimo g̊ videndũ eſt quõ cadit in periculũ peccati:
⁊ ſecundario quomõ illi modo congrua coꝛreſpondet

pena. Deordinat̃ antẽ auarus in culpa cõtra deũ ꝯtra
38 ſeipm̃ ꝯ ꝓximũ ꝛ ꝯ bona q̃ inordinate diligit. ¶ Pꝛio
ꝯtra deũ verum: qꝛ aliqñ deũ falſum ſibi cõſtituit: il-
lud videlicet qd̃ plꝰ q̃ȝ deũ diligere ſe oſtẽdit. Pꝛimo in
ſeruiẽdo in q̃li ſeruitute: ptȝ ſupꝛa. c. ij. Scd̃o in obedi
endo: deꝰ eñ ꝑcipit nomẽ ſuũ non accipe inuanũ: cu-
ius ꝯtrũ faciũt etiã ꝓ vno denario. Et ſic licet oꝛe eum
fateant̃: facto negãt. Et qꝛ in diuite plꝰ honoꝛant diui-
tias q̃ȝ in paupe deũ ptȝ ꝙ plꝰ falſo deo obediũt: ſicut
ptȝ ibidẽ i ſuſtinẽdo ꝛ credẽdo. In ſuſtinẽdo: ptȝ ꝑ exẽ
plũ de latroĩbꝫ ponẽtibꝫ hoĩes ad penas: vt argẽtũ ab
ſcõditũ oſtẽdãt: q̃ multa ſuſtinẽt añq̃ȝ illud reuelẽt ꝛ
amittant. Sic etiã ſcribit Augꝰ. de ci. dei: li. j. c. x. ꝙ ca
pta roma: romani multa toꝛmẽta ſuſtinuerũt. añq̃ȝ au
rũ reuelare vellẽt: q̃ foꝛte ꝓ deo nõ ſuſtinuiſſent. Sȝ ꝺ
modernis manifeſtũ eſt ꝙ non ſuſtinent: ne deũ amit-
tant: qꝛ vbi timent modicũ reꝝ dãnũ vel diuitũ offen-
ſam: ſeu vicinoꝝ diſplicentiã: qd̃ minꝰ eſt: q̃ȝ coꝛpe toꝛ
q̃ri deũ piurijs vel alijs falſitatibꝫ negãt. Nota. C. j.
39 14. ꝛ T. v. 18. ꝛ L. j. 12. ꝛ M. ij. 12. ¶ Tertio ibidem
ptȝ in credẽdo ꝛ amãdo: qꝛ illi q̃ furant̃ ꝛ infidelitates
cõmittũt vel foꝛnicant̃ vt ꝑ talia victuȝ acq̃rãt: credũt
ꝙ ſi deo ſeruirẽt fame moꝛerent̃: ꝛ hoc etiã dicunt dñe
facio vt viuã: nõ poſſem alit̃ viuere. Et ſic q̃libet illd̃
qd̃ inoꝛdinate diligit: ſiue pecuniã ſiue delectationẽ ſi-
ne canes ſiue qd̃cũq̃ȝ aliud ꝓm ꝙ hoĩes diuerſimode
in diuerſis delectant̃: ꝓ q̃ facit vel facere velit ꝯ chari-
tatẽ dei vel ꝓximi: deũ ſibi ꝯſtituit. Sic ad lr̃aȝ loquit̃
Paulꝰ ꝯ illos q̃ in ventrꝭ ingluuie delectabant̃ dicẽs:
q̃rũ deꝰ venter eſt ꝛc. Ex q̃ ꝗ ſic fidẽ ſpem amoꝛẽ ſerui-
tiũ ꝛ obedientiã multi in talibꝫ diuerſis ponunt plꝰ q̃ȝ
in deo ꝙ credũt vel nõ poſſe vel nolle eos in fidelitate
ꝛ mundicia viuẽtes iuuari talibꝫ: qꝛ totũ vite ſue ſerui
ciũ offerũt: ꝛ non ſolũ ſeruiciũ: ꝫ etiã bona ſua. Sicut
illi q̃ ꝑncipalit̃ offerũt: vel ad indulgẽtias dant: vt bo
na ſupflua eis augmẽtent̃: ꝛ inoꝛdinate retineant̃: q̃s
eos negaret peioꝛes idolatris eſſe: q̃ȝ illuȝ qui modicũ
40 thus offert ſup altare dagon vel beelzebub. De quibꝫ
Criſoſtomꝰ ſup Jo. Home. lxv. Quidam ſculptilibꝫ
ĩmolãt oues ꝛ boues: q̃dã ṽo auaricie ipam aĩaȝ. Cõ
grue ꝗ vocat̃ auaricia idoloꝝ ſuitꝰ. Eph. v. ꝛ ad Col'.
iij. Auariciã q̃ eſt idoloꝝ ſeruitus: qꝛ in hoc caſu pecu
nia quãdã ſilitudinẽ habet cũ deo vero: qꝛ ſicut deo ce
li oĩne genu flectit̃ ꝛ oĩne coꝛ ptȝ bonoꝝ. Ita pecunie
obediũt oĩa maloꝝ tã coꝛda q̃ opa. Ideo quidã dice
re ſolebat: ꝙ ſi aliũ deũ vellet q̃ȝ deũ celi: pecuniaȝ pro
deo haberet: qꝛ ſicut habẽs deũ habet oĩa: de q̃bꝫ dicit̃
oĩa poſſidẽtes. Ita habẽs pecuniã: hĩe põt oĩa quia
oĩa terrena ꝛ etiã infernꝰ ꝛ celũ ꝛ peccata pecunia redi
munt̃: ſed diuerſimode. Sunt eñ dij iſti ſic male voca
ti: qꝛ deꝰ verus viuificat ꝛ ſaluat ꝛ ſuos cultoꝛes capit
ad ſalutẽ. Pecunia ṽo ecõuerſo ſuum cultoꝛẽ capit ad
penã. Vñ Augꝰ. in quodã ſermone: Auarus anteq̃ȝ
lucret̃: ſeipm̃ ꝑdit: ꝛ anteq̃ȝ ali q̃d capiat: capit̃. Ex quo
talis hõ peccati filiꝰ ꝑditiõis aduerſat̃: ꝛ extollitur ſu-
pꝛa oĩne qd̃ dicit̃ deus. Juſtũ eſt ꝙ deus eũ interficiat
ſpũ oꝛis ſui. ij. Theſſa. ij. Vt ꝑ eũ contra quẽ peccauit
puniat̃. Et tunc poterit de eis dici impꝛoperãdo illud
Deut̃. xxxij. Ubi ſũt dij eoꝝ: ſicut ptȝ ſupꝛa. c. xix. In-
telligite ꝗ hec qui obliuiſcimini deũ: ne qñ rapiat ꝛ nõ
ſit q̃ eripiat. Pſ. xlix. Clamate ad deos illos in neceſſi-
tate moꝛtis: ꝛ videte: Sicut fecit q̃daȝ ꝺ quo fert̃ qua-
Exem ſi ſic: ꝙ cuȝ in infirmitate ad diuitias clamaſſet ꝛ nihil
reſpõdiſſent: ait: q̃ȝtũ vos amaui: ꝛ nihi non reſpõde
tis: nec ſuccurritis: ꝛ totũ ſpꝛeuit dedit paupibꝫ ꝛ iuſti
41 cia eius manet in ſeculũ. Pſ. cxj. ¶ Scd̃o: ꝙ ſunt deoꝛ-
dĩnati erga ſeipos: coꝛpꝰ ꝛ aĩam ꝛ mẽbꝛa oĩa ꝛ vitam
occupãdo: ꝛ anxie in curis ſupfluis vexãdo ad culpã
merito hec oĩa amittunt ad penã. Sicut dicit̃ ꝙ quon Exem
dam cuidã accidit quaſi ſic: cum de lecto in lectũ ſuuȝ
verteret ſe non valẽs doꝛmire: ab vxoꝛe de cauſa requi
ſitus tante fatigatõis. Reſpõdit ſe cogitaſſe quõ cum
bonis ſuis annũ illũ tranſiret: ꝛ ꝙ ſatis habuit ꝓ toto
anno: excepto vno die ꝛ inde inquit ſollicitoꝛ quõ diẽ
illum trãſibo: ꝛ vxoꝛi eũ confoꝛtanti: nõ acquieuit: di-
cẽs. Inueni modũ bonũ: videlicet iſtũ: fingã me moꝛ-
tuum ꝓ vno die: ꝛ pone me in aula ꝛ cooperies: ꝛ ſic
illo die nihil comedam: nec tu nec familia pꝛe doloꝛe ꝛ
ſollicitudine: ꝛ ſic euademꝰ diem illũ ſcȝ parcẽdo: ꝛ ꝓ
reſiduo ſatis habebimꝰ qd̃ cum factũ fuiſſet: poſuit ſe
vxoꝛ in oſtio familia de campis redeũte: ꝛ planxit. Re
ſpõdit cauſam fletus eſſe mariti moꝛtẽ: qui cum ſuper
coꝛpus dixiſſent Pater noſter. Ait vnꝰ licet ſit moꝛtuꝰ
opoꝛtet ꝙ nos comedamꝰ: non inquit vxoꝛ comedetꝭ
hodie pꝛe doloꝛe ꝛ ſollicitudine querẽdi neceſſaria pꝛo
funere: ſed ſermo familie ꝑualuit. Ipĩs ergo comeden
tibꝫ: miſer audiẽs ꝙ cautela ſua nihil ei valeret: caput
de tapeto eleuauit: qd̃ videns vnus ſeruoꝝ credens ne
foꝛte diabolꝰ coꝛpus illud vexaret: ſecuri vl' baculo ac-
cepto euȝ excerebꝛauit: ꝛ vxoꝛe clamãte ꝙ maritũ ſuũ
occidiſſet: nõ inquit: ſed diabolũ de coꝛpoꝛe mariti tui
fugaui: ꝛ ſic in ſecuri ꝛ aſcia deieciſti eũ. In pſal. ſeptu
ageſimotertio. Iſte miſer ꝓ tota familia nimis ſollici-
tus cõtra dei doctrinã: qui nimiam ꝓhibet ſollicitudi
nem: dicens. Nolite ſolliciti eſſe ꝛc. In fine nihil alid̃
q̃ȝ malum ꝛ damnũ ꝛ miſeriã totius familie in coꝛpo-
re ꝑtulit. Sic in ꝓpoſito. Auari plꝰ cogitatiõibꝫ labo- 42
rant: ꝛ ſomnia plura ꝑdunt. Iuxta illd̃ Eccl'iaſtes. v.
Satietas diuitis non ſinit eũ doꝛmire ꝛc. Et in fine ſi
ſit ad periculũ vel latronũ vel raptoꝝ vel ſimiliuȝ ipẽ
plus periculo appꝛopinquat: qꝛ plus ei inſidiant̃ ꝛ nõ
obſtãte tota iſta ſollicitudine ꝛ periculo: freq̃ẽter ipẽ
de bonis ſuis nihil habet: ſed de bonis ſuis vt cõmu-
niter latrones vel leccatoꝛes vel ſe nõ diligẽtes nutrit
in vita vel in moꝛte vel vtraq̃ȝ. Unde eſt de illis ſicut
de equo q̃ tota die laboꝛioſe theſauꝝ poꝛtat: ꝛ de nocte
nihil ſibi remanet de illo: niſi doꝛſum leſum: ſic auarꝰ
q̃ a parte dextera manu dño ſuo colligit ꝛ poꝛtat: ma-
nu ṽo ſiniſtra q̃ſi occulte ſibijpĩ. In quoꝝ manu ini-
q̃tas: in fine non habebit grates a deo: nec a domino
ſuo. Sed in penis ſibi mutuo maledicẽt dñs miniſtro
qꝛ ſequendo eius conſiliũ eſt damnatꝰ: miniſter: quia
vt dño placeret talia fecit ꝛc. Quãdo ponet̃ in ſtabu-
lo terre: non vt pꝛebendã habeat: ſed vt demonũ ꝛ ver
miũ pꝛebẽda fiat. Nota. A. xij. 43. ꝛ C. xj. 35. ꝛ M.
xiij. 19. Et ſicut de naui onuſta multis bonis ꝛc. Sic
in poꝛtu moꝛtꝭ ſolũ permanẽt ei feces ꝛ fetoꝛes ſcȝ cul-
pa ꝛ pena. Nihil aliud nequꝰ q̃ȝ amare pecuniã. Ec- 43
cleſiaſtici. x. Eſt etiã i hoc caſu de eis ſicut de domo vl'
ciſta in qua eſt pecunia: de qua nullũ lucrũ repoꝛtant:
niſi ꝙ aliquãdo frangunt̃ ꝛ ſcindũtur. Ideo quidam
Philoſophꝰ dixit: ꝙ non optauit maius malũ inimi
co ſuo: q̃ȝ auariciã: quia nec hic habet pacẽ: nec ĩ futu-
ro meritũ: ergo vocatũ eſt nomẽ eius argentũ: qd̃ ar-
det gentẽ: ꝛ hic culpa: ꝛ in futuro ardoꝛe pene: ꝓm bea
tũ Gregoꝛiũ in quadã Homel'. Et quãdo burſa coꝛ-
poꝛis in moꝛte ſcindet̃: ſciet talis miniſter ꝙ nullũ ha-
buit lucrũ: qꝛ ſi ſemp debeat eſſe in inferno: dñs nũq̃
reſtitueret: qd̃ ſuo ꝯſilio acq̃ſiuit: immo vterq̃ȝ a reſti-
tutõe ſe excuſat. Miniſter dicit: dñs q̃ habȝ auãtagiũ:
habeat ipẽ periculũ: dñs dicit: de ꝯſilio ſuo feci: habeat
ipẽ periculũ: quilibet vellet alteri fardellũ imponere:

et nō pn̄t: quia vnuſquiſq; onꝰ ſuū portabit. Ad Gal.
vj. Nota. J.xj.17.⁊.J.xiij.28. ¶ Cōtra ꝓximū deor=
dinat: q2 fame eos affligi ꝑmittunt vl' cupiūt: ſicut ptz
ſupra.e.xxxv. Vel q2 ꝓximū defraudant: ⁊ ideo deo ꝑ
mittēte ⁊ diabolo inſtigāte: hoīes ꝯ eos frequēter īſur
gūt dicētes. Ille multa habet ⁊ nihil expēdit inuada=
mus eū venite ſocij. Deglutiamꝰ eū: ſicut infernꝰ vi=
uentē oēm ꝓcioſam ſbam reperiemꝰ. Implebimꝰ do=
mos nr̄as ſpolijs: ſortē mitte nobiſcum: marſupiū ſit
44 vnū oīm nr̄m. Prouerb.j. Illi etiā qui iuxta eū ſunt ſi=
cut ꝯſanguinei familiares ⁊ miniſtri vidētes eiꝰ auari
ciā ⁊ tenacitatē: plꝰ furari tentant. Et ſic eſt de illis ſic
quondā dicit fuiſſe de Judeis in Hierl'm: q̇ videntes
ſe non poſſe obſidionē romanoꝝ euadere: auꝝ ſuū co=
mederūt: qd̓ cū romanis innotuit ꝑ vnū occiſum in q̊
auꝝ inuenerūt: q̄ſi oēs occiderūt ⁊ īteriora illoꝝ ſcruta
bant ꝓpter auꝝ qd̓ ſuſpicabant eos in ventre hr̄e. Si=
cut in ꝓpoſito. Sicut ḡ foſſato impleto ſpinis vl' terra
caſtro obſeſſo periculū imminet: q2 faciliter capit. Ita
corde impleto diuitijs. Diuitie ḡ ſi affluant: nolite cor
apponere in pſ̄.lxj. Venenū eīm non totaliter occidit
niſi cor tāgat. Diuitie ſūt venenū: ſicut ptz in vita ſan=
cti Silueſtri: Vbi diuitijs eccl'ie datꝪ: dr̄ vox audita fu
iſſe: hodie venenū in eccl'iaꝫ effuſuꝫ eſt: ḡ nolite eis cor
apponere. ¶ Quia vͦo ꝯtra bona exteriora deordinat:
ea nimis amādo ⁊ incarcerādo ſic ptz ſupra.e.xxviij.
Ideo in eis ⁊ ꝑ eis puniet: ſicut ptz. A.xij.13. Et ſic ꝑ
ea ꝑ q̄ peccauit q̇s torquet. Sapiē.xj. Et menſure deli=
cti correſpōdebit plagaꝝ modus.
Ar.xj. ¶ Ex iſto articulo immediate ꝓcedēti. Sequit articu=
45 lus vndecimꝰ. Predictas eīm plagas ſequit dolor: hic
aūt auaroꝝ dolor vel eſt ante mortē: vel in morte: vel
poſt mortē. ¶ Ante mortē deꝰ ſinit eos frequēter torq̄
ri ⁊ dolere: ſicut latrones ad penas poſitos: vt verita=
tem indicēt ꝯfitendo ⁊ latrociniū reſtituant. Et hec ve
xatio aliqn̄ dat intellectū dū īfirmant: ſ; raro ꝑſeuerā=
tem voluntatē: pſ̄.xxxj. Cōuerſus ſum in erūna mea:
dū configit ſpina. Nota ꝙ dicit dum: q2 tp̄s futuꝝ ex
cludit. Iteꝝ ſciuit eos dolere ſicut medicꝰ infirmatuſ
ex guloſitate: ſibi dietā īponēdo ⁊ tūc dolet qn̄ boli q̇s
auide ⁊ delicate ſumpſit fiūt cauſa ꝑiculoſe infirmita=
tis ⁊ abſtinētie ⁊ ideo de h̄ deberet cogitare anteq̄ eos
ſumeret. Sic auarꝰ dolet: qn̄ debet ꝑ cupiditatē ieiuna
re ⁊ ablata reſtituere: qn̄ videlicet delitias q̄s delicate
ſumpſit euomet Job.xx. Et ad h̄ infirmitatibꝫ torq̄t:
vt eas euomat ſicut fere ſubmerſus ꝑ pedes leuat: vt
aquā eijciat: non ſine pena: q̇ ſi oīno mortuꝰ eſt: ⁊ ſi aq̄
exeat non tn̄ reſurgit mortuꝰ. Ita ſi priꝰ ſit dānatꝰ re=
46 ſtitutio eū nō liberat viuꝰ ḡ aquā euomat. Quia a mor
tuo q̄ſi nihil perit cōfeſſio ⁊ etiā reſtitutio Eccliaſtici.
xvij. Iterū ſinit eos dolere ⁊ torq̄ri: ſicut amicꝰ optat
amicū inuenire aduerſitates in via q̄ non ducit ad bo
nū hoſpitiū: ⁊ pr̄ ſinit filiū vͦberari ne cū mal' ambulet
dicendo. Fili mi ne ambules cū eis: pedes eīm illoꝝ ad
malū currūt Prouer.j. Sic ꝓmiſit deus ill' q̊rū os do
lore ⁊ amaritudīe plenū eſt veloces pedes eiꝰ ad effun
dendū ſanguinē. Ideo ꝯtritio ⁊ infelicitas in vijs eoꝝ
⁊ viā pacꝪ nō cognouerūt. In pſ̄.xiij. Et h̄ ex ꝑte dei
amicabili ⁊ pia intētiōe ⁊ paterna geſtū eſt affectiōe ſic
47 ptz. A.xx.12. ¶ In morte vͦo dolēt: ſic multū amans
in ſeꝑatiōe rei amate. Iō in ꝓuerbio dr̄. Qui plꝰ amat
in ſeꝑatiōe plꝰ dolebit: nō q2 male acq̇ſiuit ⁊ auare te=
nuit qd̓ cupide acq̇ſiuit. S; q2 illd̓ cū vita derelinquet:
⁊ ſic volūtateꝫ inſeꝑabilit tenet ſpūalit ſubmerſus: ſic
corꝑalit ſubmerſus: illd̓ qd̓ manui occurrit dū ſbmer
git. Et ſic eſt de eis in hoc facto ſicut de deꝑhēſo in fur
to vel in porta curie poſt prandiū cū vaſe argēteo: cuiꝰ
vſus tantū ſibi ꝯcedebat: vͦel ſicut de grauit infirma=
to ex gula: q̇ nō dolent q2 furtū cōmiſerūt: vel dilicata
comederūt niſi qn̄ deꝑhēdunt. Et hec erit dānatoꝝ ꝓ
prietas ⁊ ꝯditio: q2 nunq̄ de pctō ſ; de pena dolebunt
⁊ plāgēt dicētes. Circūdederūt me dolores mortꝪ ⁊ pe
ricula inferni iue.⁊c̄. Pſ̄.xvij. Et ſic ſm Criſoſtomū
ſuꝑ Matth. Qui pecunie ſeruit ⁊ p̄ſentibꝫ cōpedibus
ſtringit ⁊ futurꝪ parat. Et hoc eſt qd̓ rogat Jere.xvij
dicēs. Duplici ꝯtritōe ꝯtere eos. Nō.C.v.14.⁊.D.j.
7. Ab his autē cōpedibꝫ ⁊ doloribꝫ ſunt exēpti boni ⁊
ſpecialiter boni paupes ⁊ ſpū ⁊ rebꝫ. Exēplū ad h̄ vi= 48
demꝰ qn̄ cōburit vel inflāmari incipit domꝰ vl' villa
q̇ multas hꝫ in ea diuitias: multuꝫ dolet q̇ vͦo nihil hꝫ
in ea: minꝰ timet vel dolet: Quādo etiā viſitant religi
oſi ⁊ inq̇ſitio fit de ꝓprietarijs: q̇ nō hꝫ ſuꝑflua: non ti=
met. Sic etiā qn̄ ſcrutant in porta ꝓpt vaſa amiſſa: in=
nocēs nō timebit: cū loquit inimicis in porta: in Pſ̄.
cxxvj. Nota. B.ij.19. Quādo fiebat decretal' de plu=
ralitate eccl'iaꝝ nō habēda: qui nec habuit nec hr̄e vo=
luit niſi vnā: nō doluit. Sic ī ꝓpoſito qn̄ domꝰ corꝑis
incipit inflāmari infirmitate calida ad mortē: ⁊ patet
applicatio. Tūc cātabit vacuꝰ corā latrōe viator: via=
tor ſcꝫ corā latrone inferni: dicēdo cū ſctō Martino: ni
hil in me reperiet inimicꝰ ſ; laqueꝰ ꝯtritꝰ eſt ⁊ nos libe
rati ſumꝰ. De iſta materia quō boni ī mortꝪ exitu gau
dent ⁊ mali dolent: dicetur īfra.c. de mortuis.ar.viij.
per totum.
¶ Ex illo articulo ſequit immediate articulꝰ duodeci= Ar.xij.
mus: q2 ex dolore ⁊ deſꝑatiōe in morte maloꝝ: imme=
diate incipit eoꝝ eterna dānatio: cuiꝰ dānatiōis ſentē= 49
tiā a deo ⁊ ab eis datā qn̄ deſperātes vidēt ꝙ euadē nō
poſſunt: vͦbis ⁊ ſignis aliqn̄ viuis oſtēdūt manifeſtis
ſicut fur dānatꝰ clamat: merito hec patior ꝓpter talia ⁊
talia. Sic vͦbis ꝓtulit ⁊ oſtēdit dānationē auarꝰ de q̊ Exm̄
fert q̄ſi ꝑ iſtū modū hic cū mortē imminere ſentiret: ro
gauit dulcit aīam vt ſecū maneret: ⁊ illud rogare fecit
amicos ꝓ amore illoꝝ: ſ; cū nō meliꝰ ſ; magis deteriꝰ
haberet: fecit corā ea magnā portare pecunie ſummā:
ſibi oīa offerens ea ꝯditiōe ꝙ remaneret. Iteꝝ oīa pre
cioſa iocalia ⁊ vaſa auri ⁊ argenti ei illo pacto obtulit.
Sed cū infirmitas nec ꝓce nec ꝓcio cederet: oīa ꝓdicta
ei oblata recitauit addēs. O aīa hec oīa tibi dabo: ⁊
plura tibi acquirā ſicut iſta acq̇ſiui: ſi remanere velis:
finaliter vidēs ꝙ acq̇eſcere noluit: ait. Ex quo ꝓ oībꝰ
iſtꝪ bonis remanere ⁊ oīa hr̄e non vis: vadas ad mille
demones: ⁊ habeant te illi: vbi nullū bonuꝫ habebis.
Et ſic miſer deſperans mortuꝰ eſt ſue damnatiōis cau
ſam oſtendēs: bona videlicet illa cupide acq̇ſita ⁊ aua
re detēta que corā eo ⁊ cū eo ad mortis tribunal porta=
uit: ſicut fur furtū ſuū ꝓ quo damnat. Juſte etiā ani=
mā tunc aperte demonibꝫ tradidit: qui eā eis priꝰ pec=
cando vēdidit. Sicut aliqn̄ contractuꝫ occulte inter ſe
factū hoīes amicꝪ poſtea vendēs verbis vel carta oſtē=
dit dicens: iſtud ei vendidi: cuiꝰ rei teſtes vos eſtis ha=
beat ⁊ gaudeat. Sic iſte dicet: te ⁊c̄. Et hec dicens: ma=
ledictū tradidit ſpm̄. Et ſic ve ei: qui ꝯgregat non ſua. 50
Aba.ij. Sic etiā ſententiā ſuo facto oſtēdit quidā aua= Exm̄
rus de quo fert: ꝙ cū cogitaret famē futurā: eāq; opta
ret: ⁊ multa blada in granario ꝯgregaſſet: vt ea famis
tꝑe venderet: cū bonū foꝝ ꝯtra ſpem ſuā accidiſſet: ſe=
ip̄m ſuꝑ granariū ſuū ſuſpēdit: qui prius aīam ſuā li=
gauerat nō ſolo funiculo: ſed tot tanq̄ grauibꝫ pctōꝝ
funibꝫ: dicens. Funes peccatorū circumplexi ſunt me.
In pſ̄.cxviij. Quot peccata prius cōmiſit: q̊tq; aliena
acq̇ſiuit: vl' ſua illicite detinuit: q̊ſq; funes difficile eſt

rumpere: q͛ vix ſymoniace habita vł vſurarie ⁊ hmōi
nunq̄ reſtituūt: q̄d mirū ſi tot funibꝫ ligat⁹ ⁊ ad pati-
Exm̄ bulū inferni duct⁹ aliqñ apte corpe ſuſpēdaṫ. Idē ac-
cidit ſatis tarde in q̄dā ciuitate frācie: videlicet in cata-
lano de q̊dā tali: q̄ guttur ꝓpriū in ꝯſili caſu ſcidit nō
eſt alia ꝯcluſio nec finis in oībꝫ iſtis ⁊ ſilibꝫ niſi vt qui
ꝯgregat auariciā malā domui ſue: vt ſit in excelſo ni-
ſi nid⁹ eius. Aba.ij.c. Sicut p̄dict⁹ q̄ ſic ꝯgregauit: ⁊
fuit in excelſo patibuli nid⁹ ⁊ loc⁹ ei⁹: ⁊ iuſte q̄dē tales
in morte deſperāt. Quia ſicut opa miſcōie faciūt hoīeꝫ
in morte ſpare: ſicut oſtēdeṫ infra in capitulo de elemo
ſyna: Ita deſpatiōis ⁊ dānatiōis iudiciū ſine miſcōia
ei q̄ nō facit miſcōiam Ja.ij. De iſta materia diceṫ plu
ra capitulo de dānatiōe: ⁊ caplo de deſperatiōe: ⁊ capi
tulo de vſurarijs.
Ar.xiij. ¶ Ex iſto articl'o inferṫ tredecim⁹ articul⁹. In iſto em̄
51 articulo auari dānantur. Et quia damnari non debet
qui de facto ſuo iuſtificare ſe poteſt: ſufficientē inueni-
endo ⁊ allegando excuſationem: ſed certe ſi in allega-
tionibꝫ deficiat ⁊ a ſentētia debito mō nō appellat: ſen-
tētia ligat: Iō in iſto articulo audienda eſt eoꝝ excuſa-
tio: ⁊ quō ī excuſatiōe ⁊ appellatiōe deficiāt. Et ſi obij-
ciaṫ ꝯ hūc ꝓceſſum q̄ pri⁹ deberent audiri q̄ꝫ dānari.
Hic ptꝫ rñſio. A.xxvj.33. Ibi oſtēdiṫ q̄ nolēs audi-
re: non audit⁹ ꝯdēnari pōt: ⁊ licet auari tales ſint: h tñ
ex ſupabundāti audiendi ſunt. ¶ Quidā illoꝝ ſe excu
ſant multitudine filioꝝ ⁊ filiaꝝ ⁊ nepotū: q̄bꝫ ꝓuideri
de maritagijs ⁊ alijs neceſſarijs: oportet vt dicūt q̄bꝫ
aſſentio eſſe ꝓuidēdū: ſine cupiditate tñ: q͛ ſi cuꝫ cupi-
ditate fiat: ꝓuidētia iſta eſt magł accuſatio q̄ꝫ excuſatio
q͛ aut illi ꝓ q̄bꝫ ſic ꝓuident ſunt boni ⁊ grati: aut nō:
ſi primū dicaṫ: accuſant ſeip̄os de crudelitate: eis one-
ra īportabilia imponēdo: ſicut ptꝫ. A.xij.7. ⁊ ſupra.e.
52 c.xxviij. Et ideꝫ patebit infra. R.vj.10. ⁊. F.v.10. Si
v̄o ſunt vel erūt ſicut pulli gallinaꝝ: q̄ ab ea diligēter
nutriti roborati ꝯ eā ꝓ grano pugnāt. Et ſicut canes
q̄ mr̄em ꝓpe mordēt: ſic iſti ꝓ dote ⁊ hereditatł ⁊ mo
biliū diuiſione ꝯ mr̄em ſuā: ſicut ptꝫ. F.v.19. Si tales
inq̄ꝫ fiāt. Accuſabunt ſe de pdito labore: dicētes. Heu
laborē pdidi: q͛ filios enutriui ⁊ exaltaui: ip̄i aūt ſpre-
uerūt me Eſa.1. De q̄bꝫ. A.iij.18. Et infra.c. de filia-
tiōe ⁊ ī gratitudīe vbi aſſimulanṫ cucl'o. Nota. D.xj.
26. ¶ Alij v̄o credūt excuſari familie pōpoſa mł'titudi
ne: ſicut iſti nobiles cupidi. De q̄bꝫ Eze.xxij. Princi-
pes ei⁹ in medio ei⁹ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā: ad effundē-
dū ſanguinē ⁊ pdendū aīas: ⁊ auare lucra ſectādo. Et
hoc ꝓpter familie multitudinē nutriendā: ſicut lupus
fit rapatior ꝓpter multitudinem catuloꝝ. Sed ptꝫ. A.
xij.24. Unde qñ de eis fit ſermo q̄ cupidi ſūt ⁊ rapto
res ⁊c̄. Amici illoꝝ eos excuſant: dicētes: oportet eum
53 mł'ta expēdere: q͛ tenet familiā pulcherrimā ⁊ eā opti-
me veſtit ⁊ optime tenet domū. Sed plus accuſant: q͛
meli⁹ eſſet eū moderata familia ire ad locuꝫ: vbi deus
tranſiēs miniſtrabit eis ⁊ oēs angeli eius: q͛ oēs ſunt
adminiſtratorij ſpūs. Hebreos p̄mo: q̄ꝫ cū magna fa-
milia ⁊ multis equis ⁊ faleribꝫ multis ⁊ ludis ⁊ haſti
ludijs ⁊ feſtis mittere corp⁹ ad familiā vermiū ⁊ aīaꝫ
ad familiā demonū. De q̄bꝫ Eze.xxxij. Deſcenderunt
in infernū cū armis ſuis. Qui ſic ḡ filijs ⁊ familie ꝓui
dēt: aſſimilanṫ cādele: q͛ dū alijs lucē volūt: ſeip̄os cō
ſumūt ⁊ ſic iſti. Et ſi talia faciāt vt poſt mortē laudenṫ
eis rñdeṫ p Criſoſtomū ſup Matth. Si bñ occurrat:
q̄d inq̄t valebit eis laudari vbi non ſunt ⁊ intolerabi-
liṫ affligi vbi ſunt. ¶ Alij ſe excuſant ꝓuidentia: dicen
tes ſe velle ꝯ ſenectutē ⁊ defect⁹ ꝓuidē. De q̄bꝫ diceṫ
infra.c. ꝺ ꝓuidētia. ⁊. D. xj.25. Sic voluit ꝓuidē ille

ſupra.e.xlj. ¶ Iſtis ḡ friuolł excuſatiōibꝫ omiſſis ⁊ di- 54
miſſis: veri⁹ diceret cauſam cupiditatł ſue in acq̄rēdo
eſſe cor illorū inſaciabile ſicut ptꝫ ſupra.e.v. Auaricia
v̄o in tenēdo: cor duꝝ ⁊ clauſum: q̄ꝺ tñ de⁹ eis aptū ⁊
molle dedit: ſic̄ ꝓmiſit dicēs: dabo vob̄ cor carneuꝫ: ſic̄
dedit Jude burſaꝫ aptā ad dādū paupibꝫ: quā tñ ip̄e
auaricia duct⁹ clauſit: vt vxori ⁊ filijs ꝓuideret: ſic̄ re-
citat mgr̄ in hiſtorijs. Clauſit: ⁊ nō dedit: ſꝫ furabatur
Ita iſti indurauerūt cor ſuū ſup incudē. Patet ḡ q̄ il-
le de q̊ ferṫ: q̄ſi p iſtū modū: exēpli grā. Cū eſſet diues Exm̄
valde cuidā petēti elemoſynā quā dare noluit: ⁊ ipro-
perāti q̄ de⁹ oīa ſibi dedit. Rñdit cū h q̄ oīa mihi de
dit: optimū non dedit: videlicet cor ⁊ voluntatē ad dā
dum ⁊ expendēdum: ꝓ quo reputarem me ſibi pl⁹ ob
ligatū ſi dediſſet: q̄ꝫ ꝓ oībus alijs mihi datis: falſuꝫ di
xit q͛ deus a quo eſt om̄e bonū. Jaco.j. Et de quo fon
te non exit niſi bonus riuul⁹ ⁊ clarus: nullū malū dat
ergo nō dedit ei cor malū ⁊ durū. Induratuꝫ eſt ḡ cor
pharaonis: ip̄o indurāte ⁊ deo pmittente. Et tale cor 55
durū male habebit in nouiſſimo. Eccl'iaſtici.iij. Ideo
in nouiſſimo q͛ inter om̄ia peccata peccatū auaricie vi
detur min⁹ pceptibile: ⁊ magis p̄dictis ⁊ alijs excuſa-
tionibꝫ videlicet: vt poſt mortē honorifice ſepelianṫ et
alijs infinitis cooperimētis palliationibꝫ ⁊ coloribꝫ ab
ſconditū: ⁊ per conſequēs magis periculoſum: ſicut in
firmitas q̄ neſciṫ. De qua beat⁹ Gregorius. Om̄es in
firmi ſum⁹: ſed infirmior eſt: qui infirmitatē ſuā neſcit
Et ſic nunq̄ curabile: ſed pluribꝫ dānabile: ſicut ptꝫ p Exm̄
hoc q̄ ferṫ q̄ demon adiurat⁹ ⁊ coactus dicere ꝓ quo
peccato plures dānarenṫ. Rñdit vos creditis inq̄t q̄
ꝓ luxuria: ſed nō eſt ita: quia in iſto peccato ſcit q̄ pec-
cat ⁊ confiteṫ: ſed plures dānanṫ ex cupiditate ⁊ aua-
ricia: quia null⁹ ſcit ſe eſſe auaꝝ: p̄dictis ⁊ ſimilibꝫ excu
ſationibꝫ excecat⁹. Et ideo nunq̄ꝫ de hoc dolēt vel ꝯfi-
tentur: quia om̄es dicūt ſe ſolū velle victū ⁊ veſtitum.
Et ſic dolor illi⁹ vſq̄ꝫ poſt mortē reſeruaṫ. Et ſic opor-
tet q̄ cor duꝝ ſcꝫ auari: male habeat in nouiſſimis. Et
ꝓpter iſtud periculū occulti⁹ inter oīa pericula: ptꝫ q̄
auaro nihil eſt ſceleſtius Eccl'iaſtici.x.
¶ Om̄es predicti articuli motiuuꝫ inferūt decimiq̄rti Ar.xiiij.
articuli. Ex quo tot pericula ⁊ pene auaꝝ cōcomitanṫ
⁊ ſequunṫ miꝝ videṫ quomō homo qui eſt rationalis
creatura intantuꝫ pōt decipi q̄ tot damnis ſe exponat
in vita pariter ⁊ in morte. Sed q͛ rōnalis creatura eſt 56
⁊ fortis in parte rationali ⁊ libera voluntate: circa de-
ceptionē eius inimici eius ſpūales multis vtunṫ cau-
telis: ⁊ modis ſubdolis eum circūueniunt: quibꝫ cau-
te decipiṫ: ⁊ periculoſe deceptus eſt. Mund⁹ em̄ eum
ſequiṫ cum multitudine: de qua ſupra. E.liij. Et ſicut
obuiās homini quādo recedit de curia magnorū quē
multi ad portam conducūt poſſet decipi: credēs om̄es
eſſe ſuos. Cui⁹ deceptiōis veritatē in fine videre poſ-
ſet: quādo ſoli ſerui ſecū remanēt alijs redeūtibꝫ. No-
ta de cane qui ſequiṫ duos hoīes in fine cognoſciṫ cui⁹
eſt. Ita decipiūtur predicti diuites auari credētes om
nes diuitias ⁊ ſuperi⁹ noīata. E.liij. eſſe ſua: quorū tñ
vſum tantūmodo habēt de quo vſu adhuc reddet di-
ſtrictiſſimā rationē. Ideo ergo decipiṫ: quia ſolū con-
ducūt eum ad portam mortis: ⁊ huius deceptiōis cer-
tiſſimo experimēto cognoſcet veritatē: qñ vxore ⁊ alijs
amicis ⁊ bonis eū prius deducentibꝫ de puteo in quo
ſepelitur redeūt: ſuis tantū remanētibꝫ peccatis ⁊ ope
ribꝫ. Juxta illud Apoc̄.xiiij. Opa em̄ illoꝝ ⁊c̄. Et de- 57
monibꝫ cum aīa: ⁊ vermibꝫ cum corpore. Et tunc ſci-
ent que ſunt ſua: ⁊ que nō. Sicut in diuiſione duorꝫ
hominū ſciṫ cuius fuit canis q̄ ambos ſeq̄baṫ. Sic in

diuiſione hoīs a mūdo. In diuiſione aīe a corpe ſciet
que cōgregaſti cui⁹ erunt Luce.xij. Et ſciet pcerto: ꝙ
nunꝙ̄ veraciter fuerūt ſui. Et ideo ſapiēter rn̄dit qui-
Exm̄ dā de quo fert quaſi ſic. Cū quereret ab eo quantū ha
beret ī bonis: rn̄dit ſe nō habere niſi ſexcētos florenos
et alijs obijcientib⁹ ꝙ nō ſic: qꝛ reputat diues ꝛ multa
alia haberet. Rn̄dit illa nō eſſe ſua. Et q̄re inquit ali⁹
ſunt tui illi floreni q̄s nominaſti plus ꝙ̄ alij: qꝛ inquit
illos p̄miſi: deo eos cōmittēdo. Et ideo qn̄ alia in mor
te vel ante a me auferent: qn̄ me ꝛ oīa mea ſcrutabunt
in morte: ſicut ſcrutant in porta vaſis argenteis amiſ-
ſis illa a me auferre nō poterunt: qꝛ in ſecuri theſauro
ſunt repoſiti: vbi fures nec effodiant nec furant. Am-
broſi⁹. Nō ſunt bona hoīs q̄ ſecū auferre nō pōt: ſola
eīm miſcdia comes eſt defunctoꝝ. Māna eīm reſeruatū
in craſtinū: reſeruati nō valuit. Sicut patꝫ Exod.xvj.
Ita nec iſta bona ad hoīs ſuſtentationē cōceſſa: reſer-
58 uata vſqꝫ in craſtinū mortis. ¶ Et nō ſolū mūdus vt
dictū eſt hominē decipe nitit auarū: ſed qd̄ perniculoſi-
us eſt: oēs inimici ſpūales mūdus vicꝫ caro: demonia
circa hanc deceptionē ſimul cōfederati ſunt: ꝛ ad hoc
Exm̄ tali vtunt cautela: quaſi vſus eſt Triphon. Sicut re-
fert Julius ſtrategematon.li.ij. Triphon fugiēs anti
ochū regē: ſparſit pecuniā in via poſt ſe quā cū perſe
quentes colligerēt: fugientes euaſerūt. Sic multi co-
nant fortiter pſequi: ꝛ hoc opere decipiunt mundū.i.
peccatores: mūdialiter ꝛ male viuētes correctione: car
nem ꝓpria maceratione: diabolū humiliatione. Sed
mūdus ſpargit munera circa que dum intēdunt: ma-
li fugiunt quoꝝ penā vide per exemplū Machabeoꝝ
F.j.33. Et ſic illudūt receptorib⁹ munerū: ſicut illuſit
Exm̄ Hanibal: vt fert quibuſdā ciuib⁹ q̄ ei impoſuerūt in-
ſidias vt eum caperēt anteꝙ̄ de ciuitate recederet: qd̄
ipſe ppēdēs: repleuit ſcrinia plumbo: fingens eſſe the
ſaurū magnū quē ad templū quaſi depoſitū portari fe
cit qd̄ videntes crediderūt: ꝙ nullo modo de ciuitate in
qua tantū haberet theſaurū ſubito ꝛ cito ſine theſauro
recederet ꝛ circa eius captionē nō feſtinabant ꝛ dū the
ſauro illuſi expectabāt: ipſe clam de ciuitate fugit. Sic
illuſi prece ꝛ pcio: correctiones differūt: ꝛ circa eas ne-
gligentes ꝛ timidi: multos ad infernū abire pmittunt
cum quib⁹ ꝛ ipſimet vadūt rōne ſocietatis. Ideo dicit
ad Moyſen Exo.xviij. Prouide de omī plebe viros
ſapiētes: potētes ꝛ timētes deū in quib⁹ ſit veritas: et
qui oderint auariciā: ꝛ cōſtitue ex eis q̄ iudicent pplm
omī tpe qꝛ qui odio habent auariciā circa munera nō
intēti: pctōres abire nō pmittūt in pditionē damnabi-
lem. Diabolus vō ſpargit ſuperbiā ꝛ alia impedimē-
ta ſpūalia. Caro vō impedimēta carnalia circa gulam
luxuriā ꝛ accidiā: ꝛ hmōi. Propter hec ꝛ hmōi multi
ceſſauerūt laſſi pſequi fugiētes ꝯtra doctrinā ꝛ exēplū
Jude machabei.j. Machab.iiij. qui precepit ne circa
ſpolia inſiſterēt: ſꝫ inimicos ſuos Gorgiā ꝛ ſuos pſeq̄-
bant. Propt p̄dicta impedimēta ceſſantes canes ſunt:
qui pane ſibi a latrone ꝓiecto: latrare ceſſant: ꝛ furem
ꝓpoſitū ſuū pſeq̄ pmittūt. Sic canes muti nō valētes
59 latrare Eſa.lvj. ¶ Et non ſolū in iſta deceptiōe vtunt
p̄dicti inimici virib⁹ ꝓprijs ſed etiaꝫ virib⁹ miniſtroꝝ
ſuoꝝ.ſ. adulatoꝝ falſoꝝ ꝯſiliarioꝝ ꝛ balliuoꝝ ꝛ hmōi
maloꝝ hominū: p q̄s p̄dicti ſpūales inimici mult ad
eoꝝ loquunt deceptionē. Sicut quidā loq̄bant ꝛ de-
ceperūt quendā imperatorē ſeu dominū vni⁹ ciuita-
tis. Cui⁹ deceptio dicit eſſe in geſtis romanoꝝ: q̄ſi per
Exm̄ iſtū modū. In ciuitate illa fingit fuiſſe erectū ſpeculū
p Virgiliū ſup altā columnā in q̄ arte magica potue-
rūt videre qn̄ inimici alōge eis appropinq̄bāt: ſiue ad
inuadendū: ſiue ad predā capiendā: vel malū q̄dcūꝙ̄
inferendū ꝛ potuit eſſe ad veritatē: ꝙ de loco illo ſpecu
latores de lōge ſpeculabant ad magnā ſecuritatē ciui-
tatis. Quidā ḡ volēs ciuitatē illaꝫ deſtruere: alloq̄bat
duos claudos hoīes ordinās ꝙ q̄dā nocte poneret in
duob⁹ vel trib⁹ locis recte ſub muro vel porta magnū
auri thezauꝝ ꝛ ꝙ poſtea venirēt ad dn̄m illū fingerēt
ſe eſſe aſtrologos: ſciētes inuenire thezauros abſcondi
tos: a q̄ cū eſſent gaudēter accepti: qꝛ auar⁹ erat: ꝛ ō ta
li pecuniaꝝ lucro libēter audiebat: Vna nocte ſtuden
tes dixert magnū thezauꝝ ī tali loco: ꝛ ꝙ nō poſſet in-
ueniri hn̄ niſi talis ps muri deſtrueret: qd̄ cū factū fu
iſſet: inuenerūt magnā gratiā in cōſpectu eius: ſic bre-
uiter fecerūt de oībus alijs. In fine dixerūt maximuꝫ
thezauꝝ eſſe ſub turri ſiue columna in q̄ ſpeculū erat:
ꝛ illa ꝓiecta clam fugerūt: vel forte ſub columna op-
preſſi occubuerūt: ꝛ inimicl paratis ꝯtra ciuitatē dn̄o
illo accepto impleuerūt eū auro liq̄facto dicētes: aurū
ſitiſti: auꝝ bibe: ſiue ſit hiſtorie veritas ſiue fictio nō ē
cura: qꝛ exemplū nō ponit ꝓpter ſe ſed ꝓpter ſignifica-
tionē: vt ciuitas ſignificet eccliam. In pſ.cxxj. Hieru
ſalē q̄ edificat vt ciuitas. Porte eius ſunt baptiſm⁹ et
penitētia: vna intrantiū alia redeuntiū: mur⁹ ei⁹ inex-
pugnabil eſt ꝯcordia in charitate. Illo muro circūcin
ge nos dn̄e. Turris ſiue colūna ordo eccleſiaſtic⁹ ꝛ re-
ligioſus. Hanc ciuitatē nitunt predicti inimici ſbuer
tere: ꝛ ſpecialiter diabol⁹: qui p os predictoꝝ miniſtro
rū ſuoꝝ alloquit dn̄os: faciēs eos lucra q̄rere: multis
malis vijs ꝛ occultis ꝛ cautis: quaſi eſſet thezaur⁹ ab-
ſcondit⁹: ꝛ qn̄ eis oſtendūt vbi poſſunt aliq̄d male lu
crari. Ecce aſtrologi oſtēdunt thezauꝝ ꝛ hoc faciendo
muꝝ in multis locis deſtruūt: qꝛ quādo tyrannidē ex-
ercent diſcordias ꝓuocant ꝛ concordiā rumpūt ꝛ non
ſufficit eis hoc mō deſtruere: ſed ꝛ turrim ꝛ columnā:
id eſt eccleſiaſticū ſtatum pſequunt: vbiꝙ̄ lucra q̄ren-
tes: ꝛ cū lucra inuenerint p tales cōſiliarios: ꝛ aliquo-
tiens ꝓſperent: ſunt magni in conſpectu dn̄oꝝ ſuoꝝ:
ꝛ intantū eos ſeducunt: ꝙ ecclie ſpeculatores ꝛ poſſeſ-
ſiones: ꝛ etiā pauperes per quoꝝ ſpeculationē ecclie ſe
curitas cuſtodit: perſequi faciāt: quādo etiā p ſugge-
ſtionē aliquoꝝ predictoꝝ inimicoꝝ ſcꝫ carnis vl demo
nis vel mali hoīs ꝛ ſic de alijs: quis dimittit votū qd̄
in baptiſmo fecit vel penitētiā frangit mortaliter pec-
cando: tunc ſunt porte ciuitatis deſtructe: vt aliqn̄ lu-
crū vel delectatio inueniat. Deſtruxerūt muꝝ eius in
gyro: ꝛ portas ei⁹ ſuccēderunt igni: Luxit iudea: quia
porte eius corruerūt Jere.xiiij. Finis illi⁹ qui ſic muꝝ
deſtruxit erit ſicut finis p̄dicti: mal⁹ hic: ꝛ peior in in-
ferno: vbi auꝝ eius ꝛ pecunia in penā vertet ei. Sicut
patet. A.xiiij.57. de Nerone ꝛ quia ſitim habuerunt
bibent qn̄ ignis ſulfur ꝛ ſpirit⁹ pcellaꝝ erit ps calicis.
¶ Per hoc patet ꝙ p̄dicti inimici quoſcūꝙ̄ ad talia lu 60 Fabul. de Salamādra ꝛ muſca.
cra vel delectatiōes iclinātes aſſimilant Salamādre:
de qua fabule fingunt ꝙ in igne exiſtēs in igne vt au
rum depurabat: ꝛ videns muſcā extra: ait. Cum ma-
gno labore ibi exilē acquiris victū: ꝛ deſcende huc et
habebis auꝝ in copia: que cupiditate decepta: cōſiliū
ſuum faciēdo ſtatim cōbuſta eſt. Salamādra viuens
in igne eſt diabol⁹ viuens in igne infernali ꝛ oēs p̄di
cti eius miniſtri ꝛ ſpūales inimici hec loquunt vl cor
de inſpirāt dicētes: cum labore acquirl victū: vel non
ſatl habes quātū ad magnos: veni ꝛ facias qd̄ tibi di
cā: faciēdo furta rapinas vſuras ꝛ hmōi: habeb pecu-
niā in copia: qd̄ ſi facit: hic comburit in igne pctī: ꝛ in
futuro igne pene. Et auꝝ quod ſic lucrat vt de alio p̄-
dictū fuit in eius penā vertet. Beat⁹ ḡ q̄ poſt auꝝ nō

abijt:nec ſperauit ī pecunie thezaurꝭ.Eccl'iaſtici. xxxj.
61 ¶ In oībꝫ cautelis ⁊ deceptiōibꝫ p̄dictꝭ p̄dicti inimici
decipiētes ſe habent ad deceptos:ſicut ioculator ad ca
pellū:in q̄ videt̄ multa ponere:ꝫ cum eleuat̄:nihil qđ
videbat̄ inuenit̄. Ita p̄dicti vident̄ ponere in capello
corpis multas diuitias delitias ⁊ honores: ꝫ cū ī mor
te aperit̄:⁊ ab his oībꝫ vacuꝰ inuenitur:⁊ nihil qđ ibi
poni videbat̄:inueniet̄:ꝫ ꝯriū:ſcꝫ paupꝫtas pena ⁊ vili
tas. Pſal.lxxv. Nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in
Fabul. manibꝫ ſuis. Nota.E.ij.16.⁊.g.ij.9.¶ Iterꝫ ſe habēt
ſicut dn̄a fortuna erga ioculatorē:de q̄ fabule habēt q̄-
ſi ſic ꝙ obuiās fortune in forma in q̄ in rota cōmunit̄
pingit̄:obtinuit ab ea de dono ad magnas p̄ces clami
dē ſuā q̄ indutꝰ oīa haberet ad libitū:ꝫ ꝗ multos nobi
les ad ꝯuiuiū ſuū inuitās:cū eſſet gl'ioſior in conuiuio
ſuo:ſubito clamide diſparēte: ſe in tugurio ꝑuo ⁊ mi-
62 ſero inuenit. Sic multi clamidē habētes fortune.i. ꝓ-
ſperitatē ad tp̄s:⁊ ſub illa cappa fatuitatis ſeip̄os obli
uioni tradētes ſicut fatuꝰ q̄ nouis indutꝰ ſeip̄m quaſi
ꝑditū ꝗſiuit ſubito đ ꝯuiuijs ⁊ honoribꝫ rapiuntur et
mutant̄ ſicut Aman Heſter.vij. de ꝯuiuio regis ⁊ re
gine ad patibulū ſicut Nabuchodonoſor đ honoribꝫ
⁊ ſupbia in beſtiā Daniel'.v. Sic Balthaſar đ ꝯuiuio
vidit mane thethel phares:⁊ nocte illa occiſus eſt. Da
niel'.viij. Sic ptholomeꝰ impoſuit ſibi duo dyadema
ta Egypti ⁊ Aſie:⁊ cū leticia magna audiuit de Ale-
xandro regis morte occaſione ſui occiſi: ⁊ in tertia die
mortuꝰ eſt. Prio machabe.xj. Sic herodes agrippa ve
ſte regali indutꝰ:ſedēs ꝓ tribunali:cui populꝰ laudes
dabat deo debitas:ꝟmibꝫ ꝯſumptꝰ q̄nta die expirauit
Actuū.xij.partim in textu:⁊ ꝑtim in hiſtoria. Sic etiā
ſup ml'tos moderni tp̄is rotā mutauit q̄ſi ſubito. Iſtꝭ
ſic morientibꝫ deberēt cū eis etiā talia pctā ī cordibꝫ no-
ſtris mori. Sꝫ heu deſiderant ꝙ oēs ſint int̄ duos the-
Ex.iiij zauros ſcꝫ diuitias delitias vel honores:q̄rū neutrū
attingere pn̄t: ⁊ eſt de eis ſicut de abſcōdēte thezaurū
ſuū in terra:⁊ vt meliꝰ ſciret illū iterꝫ inuenire: ſcripſit
in pariete iux̄: hic ſunt. Aliꝰ thezaurꝫ inueniēs ⁊ aſpor
tans ſcripſit:hic nō ſunt. Sic denarij illorꝫ ⁊ honores
paruo tp̄e ſunt eis:⁊ pn̄t dicere hic ſunt ꝫ cito ecōuer-
ſo pn̄t dicere:hic non ſunt. Et ſic nec habent eos h̄ nec
63 alibi. Et eſt de eis in h̄ ſicut đ famelico inter duas mē-
ſas:ad q̄rū neutrā pōt manū extēdere:q: nec ad men-
ſam huiꝰ mūdi:q: morte ſubtractus:nec dei: q: nemo
virorꝫ illorꝫ.ſcꝫ auarorꝫ ⁊ vſurariorꝫ ⁊ falſorꝫ guſtabit
Ex.iiij cenā meā. Et ſic vtrūqꝫ ꝑdit ſicut ptꝫ ſupra.e.xiiij. Et
ſic ptꝫ ꝙ in oībꝫ fortunis miſeri decipiunt̄.¶ Sicut illi
de q̄bꝫ legit̄ in q̄buſdā libris de geſtis ſaracenorꝫ Vbi
ꝑtinet̄ ꝙ q̄dā magnꝰ ſaracenꝰ fecit hortū delicatū vbi
erāt multe delicie ⁊ fortes iuuenes q̄ſi ſoporatos ⁊ qui
buſdā potibꝫ q̄ſi inebriatos fecit portari ī hortū illū:⁊
cū euigilarēt ⁊ q̄rerēt vbi eſſent: dictū fuit eis ꝙ eſſent
in ꝑadiſo quē machometꝰ in alcorano ſuis fidelibꝫ pro
mittit: locū videlicet amenū delicijs corꝑalibꝫ plenū:
vbi ſunt fontes olei mell' ⁊ vini:quē eis mēdacit̄ ꝓmit
tit ⁊ cū deſiderabant ibi ſꝑ eſſe dictū fuit eis ꝙ ſi ſemꝑ
vellēt ibi eſſe ꝙ irēt ⁊ talē ⁊ talē occiderēt:aliqđ malefi
ciū facerēt ꝓpt̄ h̄ em̄ eos ibi poſuit ⁊ qđ mortē nō time
rēt ꝑ quā ad illū locū ſempiternū venirēt:tn̄ ī morte i-
uenerūt ſe oīa ꝑdidiſſe ⁊ gaudiū qđ habuerūt:⁊ qđ in
ordinate hr̄e voluer̄t:⁊ ſic ſoporati a p̄dictꝭ inimicꝭ ⁊ ſe
ductoribꝫ:⁊ ml'tū diuitias delitias ⁊ honores īordina
te affectātes oīa mala a p̄dictꝭ inimicꝭ eis īpoſita faci-
unt. Dic̄ em̄ cupido:talē terrā nō poterꝭ hr̄e:niſi talē
exheredauerꝭ talibꝫ medijs. Nec ī tali officio: niſi talē
accuſauerꝭ:nec đ tali mlr̄e volūtatē habeb̄:niſi ⁊c̄. Et
ſic oīa faciūt:vt qđ deſiderāt adipiſcāt̄. Sꝫ ī fine nihil
habebūt qđ cupiebāt:nec qđ poſſidebāt ꝫ oīa cū vita
amittēt:⁊ int̄ duas mēſas ⁊ duo ſcāna ī infernū cadēt
Et tūc patebit ꝙ auaro nihil eſt ſceleſtiꝰ. Eccl'iaſtici.x.
Quia ⁊ p̄ſentibꝫ ⁊ futuris bonis priuabit̄.
¶ Vltio remediū ꝯ̄ auaricie morbū īuenit̄ tā in ꝯſide- Ar.xv.
ratiōe ſtatꝰ alieni:q̄ꝫ ꝓximi:Statꝰ alieni:⁊ q̄ꝫtū ad vi 64
uos ⁊ q̄ꝫtū ad mortuos. Prio valet ꝯſideratio viuorū
ſcꝫ virorꝫ iuſtorꝫ. De romanis em̄ legit̄: ꝙ intātū aua-
riciā deteſtabant̄ ꝙ oēm auarꝫ dep̄hēſuꝫ q̄ꝫtūcūqꝫ po-
tēs eſſet:đ ciuitate bānierūt. Vn̄ quēdā magnū tanꝭ
lū noīe ꝯ̄ vegecianos miſſum:⁊ đ eis triūphātē q: nō
bn̄ diuiſit p̄dā int̄ cōmilitones: eū cū tota familia ſua
de ciuitate bānierūt. Idō ciuitas fuit opulēta: q: diues
nō opprimebat pauperē:ꝫ erāt đ vna ꝯcordia: ꝫ econ-
uerſo đ multis ciuitatibꝫ ⁊ regnis ꝓpt̄ iniuſticias ſuas
hūiliati ſunt ī Pſ.cvj.¶ Scđo ꝯſideratio virorꝫ pru-
dētiū:q̄ qn̄ guerrā timēt bona ſua portāt ad ciuitatē vl'
ad locū ſecurꝫ ⁊ ibi ponūt ⁊ cor ſuū ⁊ thezaurꝫ ſuū. Sic
nos cor nr̄m ⁊ thezaurꝫ nr̄m ī celo:dicētes illđ pſ.cxxij
Inclina cor meū deꝰ ī teſtiōnia tua ⁊ nō ī auariciā: q:
ſi dominiū caſtrꝫ potētia diuitie vl' qđcūqꝫ aliđ delectet
abūdātiꝰ īuenit̄ ī aula amicorꝫ:q̄ꝫ ī carcere amicorꝫ vl'
inimicorꝫ ſil' in vnū diues ⁊ pauꝑ:in pſ.xlviij. Sꝫ ibi
nullꝰ pauꝑ:q: gl'ie ⁊ diuitie in domo eiꝰ. Idō Augꝰ.in
q̄dā epl'a nos hortat̄ dicēs. Diuitie ſi diligunt̄:ibi ſer-
uent̄:vbi perire nō pn̄t:honor ⁊ ſi diligit̄:illic habeat̄:
vbi nullꝰ indignꝰ honorat̄. Salꝰ etiā ibi appetēda eſt
vbi habita nihil timet̄. Sic vita vbi mors nō erit. Ad
illā curramꝰ vidē terrā ⁊ parētes nr̄os. Qui ſic ꝓijcit
auariciā ex calūnia:ille ī excelſis habitabit. Eſa.xxxiij.
¶ Tertio valet ꝯſideratio mortuorꝫ vl' mortꝭ aliorū. 65
De q̄bꝫ Criſoſtomꝰ ſup Io. Homel'.lxv. Cogitemꝰ
in q̄t eos q̄ an̄ nos fuerūt: nōne poſſeſſiōes eorꝫ ſtant:
ſolū noīa eorꝫ ſeruātes. Illiꝰ em̄ hic balneū: ⁊ illiꝰ hic
fundū conſiderātes:gemimꝰ excogitantes quantū la-
borem ſuſtinuit:quot rapinas egit:⁊ nuſq̄ꝫ cōparet: ꝫ
laſciuiūt alij in his:quos neqꝫ putauit:⁊ fortaſſis eius
inimici:illi vltimā dantes vindictā:ſicut em̄ ex cineri-
bus ſilicis fit vitrū ⁊ ſpeculū:ita ex talibus incineratꝭ
nobis ſpeculū faciamus ſine macula. Sapien.vij.
¶ Quarto valet cōſideratio ſtatus ꝓprij quātū ad vi-
tam:cōſiderare om̄ia pericula labores ⁊ miſerias que 66
auariciā ſequunt̄:ſicut patet in toto iſto capitulo: Au-
guſtinꝰ em̄ de ciuitate dei lib.iij.c.x. Diſputat contra
Romanos:volētes eorꝫ imperiū ⁊ dominiū dilatare
⁊ multiplicare. Sicut inquit eſſet meliꝰ habere paruū
corpꝰ cū ſanitate q̄ꝫ gigantē cū infirmitate: ita contēta
re de paruis bonis meliꝰ eſt cū pace:q̄ꝫ ſemꝑ eſſe in bri
ga ⁊ ſollicitudine cū multis bonis. Quādo em̄ volue-
runt dilatare dominiū ſuū. Expugnauerūt multos:⁊
multi eos. Sic de auaris. Meliꝰ eſt modicū iuſto ⁊c̄.
Et meliꝰ eſt buccella panis cū gaudio: q̄ꝫ domꝰ plena
diuitijs cū oībus p̄dictis malis videlicet culpe ⁊ pene
¶ Quinto valet ad propoſitum conſideratio ſtatus 67
proprij quo ad mortē: ꝙ homo commemoret ſemetip
ſum:ſicut philoſophi cōmemorauerūt Alexandrum.
Si inquiūt deꝰ es:bn̄ficia immortalitatꝭ hoībꝫ tribue
⁊ noli ab eis ſua auferre ſi hō es:cur ita ſupbis: neſcis
ꝙ arbor q̄ diu creſcit:vna hora ſcindit̄: ⁊ leo minima-
rū auiū pabulū fiet:q̄ſi diceret:ſicut leo mortuꝰ come-
dit̄ ab auibꝫ:ita tu a vermibꝫ. In iſta meditatiōe tene-
at rō locum p̄dicti phi. Quia ſm̄ Auguſtinū đ ꝯflictu
viciorꝫ auaricie morbꝫ nūq̄ꝫ meliꝰ cōpeſcit̄:niſi cū di-
es mortꝭ ſine obliuione meditat̄. Cōſideratio em̄ breui
tatꝭ vite ⁊ paupꝫtatꝭ ⁊ mortꝭ ml'tū nos retrahē deberet.

Sed heu multi aſſimulant̄ Alexādro de q̄ in geſtꝪ ſuis legit̄: ꝙ poſtq̄ recepit reſpōſum ꝙ nō viueret vltra an nū ⁊ nouē mēſes: duellū cōmiſit: corp⁹ ꝓpriuʒ mortis periculo exponēdo: cū Poro rege Indie: vt dominiuʒ ſuuʒ ampliaret. Ita nos q̄ ſcim⁹ ꝙ vita nr̄a ſit breuis Job. xiiij. Breues dies hoīes ⁊ miſeri: q2 replēt̄ mltꝪ miſerijs: ⁊ tn̄ ⁊ corp⁹ ⁊ aīaʒ ꝓ diuitijs cumulādis mul tis exponim⁹ periculis ꝯ̄ doctrinā chr̄i Luce. xij. dicē tis videte ⁊ cauete ab om̄i auaricia. Nota optime. M. xj. lxxxix.

B.j. **Beatitudis. Primo po**nēda eſt diuiſio. Scdo oſtēdet̄ q̄lis ſit beatitudo apparēs ⁊ nō exiſtēs: ⁊ quō mul tos decipit. Tertio q̄lis ſit beatitudo exiſtēs ⁊ nō apparēs: ⁊ quō amatores ſuos ħ pficit ⁊ beatificat. Quarto q̄lis ⁊ q̄nta ſit beatitudo apparēs ⁊ exiſtens: ⁊ quō iſtā attingētes glorificat. Quinto q̄lit̄ ad illā boni ꝑueniant.

Ar.j. ¶ Quantū ad primū beatitudo triplex inuenit̄. Vna
1 ficta apparēs ſcʒ ⁊ nō exiſtēs. Alia exiſtens ⁊ nō apparens: ⁊ hec eſt vera quidē: ſed impfecta: q2 in via ⁊ nō in termino. Tertia eſt apparēs ⁊ exiſtens vera ⁊ perfecta in termino.

Ar.ij. ¶ Quātū ad ſecūdū: beatitudo p̄ma ꝯſiſtit in diuitijs honorib⁹ ⁊ delitijs in pulchritudīe ⁊ fortitudīe ⁊ abūdātia rex̄ tpaliū. Beatū dixerūt ꝓplm̄ cui ħ ſunt ī pſ. cxliij. Et iſto mō apud mūdū vocant̄ btī ⁊ boni: diuites. Et tales apō eos mod⁹ loq̄ndi īoleuit. Optim⁹ legiſta ſapiēs diſcret⁹ ꝯſiliari⁹ magnā tenet familiā largā domū. Sʒ ī nllā ꝯditiōe ad aīaʒ ꝑtinēte eū cōmendāt: ħ poti⁹ ī illꝪ q̄ ſunt ꝯ̄ aīaʒ: dicētes. Talē hʒ cōcubinā pulchrā: bn̄ ludit ad ſcacos: bn̄ haſtiludit ⁊ bonus aleator ⁊ hmōi. Sʒ nō ſic apō deū: vbi btūs ꝓplꝰ cui⁹ eſt dn̄s ds ei⁹. Pſ. cxliij. Hec ſtultos decipit. Sic ptʒ A. xxvij. 61. Sic aurīcalchū ſtultos decipit q̄ illud credūt vex̄ aux̄. Et ſic noctiluca ⁊ q̄rc⁹ putrida hoīes decipiūt ō nocte: ita ħ habētes noctē ſeu tenebras pctī in aīa: q̄b⁹ dicit̄ ꝑ ꝓphetā Eſa. iij. Popule me⁹ q̄ te btm̄ dicunt: illi te decipiunt.

Ar.iij. ¶ Ad tertiū ſic ꝓcedit̄ beatitudo exiſtēs ⁊ nō apparēs ꝯſiſtit in donis ſp̄ualib⁹. Btūs q̄ in iſtis v̄ſat̄ bonis.
3 Eccleſiaſtici. l. Idō vo exiſtēs eſt q2 apō deū ſꝫm illa viuens eſt btūs ſic ptʒ immediate an̄ articulo ſcdo. Et q2 ad pfectaʒ beatitudinē pducūt: ſic patebit infra. e. c. v. articulo. Idō vo nō apparēs dr̄: q2 eſt ſic virt⁹ in radice q̄ in hyeme hui⁹ mūdi arborē vite ſuſtētat ne vitā ei debitā amittat: ⁊ tn̄ nō multū an̄ tp̄s eſtiuū apparet q2 in mūdo iſto virtutes ⁊ dona ſp̄ualia q̄ſi ī radice abſcondunt̄ q̄ tn̄ bonox̄ virox̄ vitā ⁊ cordis iocūditatē ſuſtē

Exem tāt: ſic ꝑ ħ qd̄ narrat̄ in libro Barlaā q̄ſi ſic: de q̄dā rege ſaracenox̄ q̄ habuit ſenaſcallū chriſtianuʒ q̄ ſp tp̄s expectabat optimū qn̄ meli⁹ regi ꝑſuadē poſſet de fide chriſti ſuſcipiēda. Cōtingit ḡ regē ⁊ ſenaſcallū vna nocte eq̄tare ꝑ vnā domū paruā ⁊ pauperē ⁊ ſecreti⁹ itroſpiciētes ꝑ foramen oſtij: viderūt hoīeʒ pauperē cum vxore ſua iux̄ ignē in magna leticia. Erāt eīn chr̄iani. Et rex admirās ait: nūq̄ʒ cū toto regno meo fui in tāta hylaritate: cui ſenaſcall⁹. Iſti nō hn̄t gaudiū qd̄ cernitis ō aliq̄ tpalī bono. Sʒ glīa illox̄ eſt teſtīoniū. Secūda Cor. j. cōſciētie bone ⁊ ſpes regni celeſtis. Cui rex: qd̄ illd̄ regnum: ⁊ q̄re p̄us nihil mihi expoſuiſti. Ille vo oportunitatē vidēs regi veritatē fidei exponit: ⁊ eū ad fidē cōuertit. Qtū ad p̄ns ꝓpoſitū ħ ō iſta hiſtoria ſufficiat ꝙ bonorū beatitudo q̄ hn̄ pōt in p̄nti vita: id eſt ꝯſciētie ⁊ cordis leticia ſp̄ualis nō cōſiſtit in rebus tpalib⁹: ſed in bonis ſp̄ualib⁹ ⁊ in ſpe vite eterne Pſ. xxxix. Btūs vir cui⁹ eſt nomē dn̄i ſpes ei⁹ ⁊c̄. ¶ Idē 4
oſtēdit ꝑ ħ qd̄ narrat Valeri⁹ li. vij. Qd̄ anaxagoras phs interrogat⁹ a q̄dā: q̄s nā btūs eſſet? Rn̄dit nemo inq̄t ex his q̄s tu felices eſtimas nō eīn erit ille diuitijs aut honorib⁹ abūdās. Sʒ aut exigui ruris: aut nō ambicioſe doctrine fidelꝪ: ⁊ ꝑtinax cultor īfinite beatior eſt Ex hmōi phī ſentētia ptʒ ꝙ btitudo p̄ntis vite nō ꝯſiſtit ī re vel in ſpe rex̄ tpaliū: ſʒ in ſpe eternox̄ cū parua ſuſtētatōe neceſſariox̄ ī timore dn̄i. Pſal. cxj. Btūs vir q̄ timet dn̄m in mādatꝪ eis volet nimis. ¶ Idē oſten- Exem
dit ꝑ ħ ꝙ idē valeri⁹ narrat eodem libro. vij. ꝙ gigas opulētiſſim⁹ lidie Rex interrogauit Appolinē ſi aliq̄s mortaliū eſſet eo felicior ſeu beatior? Qui rn̄dit: ꝙ q̄dā Aglois noīe q̄ erat pauprim⁹: fuit illo felicior ſeu beatior: ⁊ admirāti cauſam: rn̄dit: q2 plus ſecuritatis hʒ rigās tugurium q̄ʒ ſollicitudinib⁹ aula plena. Et iſta eſt opinio vera: q2 eſt opinio dei Luce. vj. dicētis. Beati paupes ⁊c̄. Ita q̄ timēt dn̄m ⁊ ambulāt in vijs ei⁹: in Pſal. cxxvij. Et Prouer. xvj. Qui ſperat in dn̄o: btūs eſt. Nota ō ħ. D. xj. 28. ⁊. P. iij. 3. Quia talꝪ ī pugna ⁊ hui⁹ mūdi miſeria nō deficit: de⁹ eīn beatitudinē pfectā ħ ꝓmittit: ⁊ guſtū ei⁹ in beatitudine impfecta dat q̄ſi arrā ad modū ducis exercit⁹: q̄ militib⁹ aliq̄ dat: ⁊ plura ꝓmittit donaria: vt ꝓmiſſax̄ deſiderio accēſi: fortius pugnēt ⁊ non deficiēt. Hoc eīn lucx̄ facit. Vnde Secūd⁹ phs ab imꝑatore req̄ſit⁹ q̄d eſſet qd̄ non ꝑmitteret hoīes in labore deficere? Rn̄dit lucrū. Cū ḡ de⁹ aliq̄ dona ſp̄ualia q̄ſi ꝑguſtabilia: ⁊ arras futurorū in p̄nti p̄beat ⁊ plura ꝓmittit in ſolutiōe plena. Btī oēs q̄ expectāt eū Eſa. xxx. Sʒ illi q̄ min⁹ recipiūt de arra: ⁊ min⁹ ſp̄ualē dulcedinē virtutū guſtāt min⁹ plenam ſolutionē deſiderāt: q2 min⁹ ei⁹ p̄ciū cognoſcūt. Ideo ſignāter dr̄ in Pſal. cxxvj. Beat⁹ vir q̄ ipleuit deſiderīū ſuū ex ipis. i. ex ipis ꝑguſtatiōib⁹ beatitudīs impfecte. De q̄b⁹ nota. G. j. 26. Pleno ⁊ pfecto ⁊ feruenti deſiderio appetit eternā. De q̄ Apo. xx. Btūs q̄ habet ptē in reſurrectiōe ſecūda vt p̄ma beatitudo ſit reſurgere a culpa ad virtutes: ſecūda a virtutib⁹ ad glīam.

¶ In quo notat̄ quartū ad qd̄ ſic ꝓcedit̄. Beatitudo Ar.iiij.
apparens ⁊ exiſtās in patria includit in ſe om̄e bonū meli⁹ ⁊ pfecti⁹: q̄ʒ hic haberi poſſit. Ibi eīn eſt vita ſine morte: iuuēt⁹ ſine ſenectute: req̄es ſine labore. Apo. 6
xiiij. Amo modo iā dicit ſp̄us vt req̄eſcāt a la. ⁊c̄. Sanitas ſine languore: lux ſine obſcuritate: pleniſſima cognitio ſine errore: ſicut ptʒ. A. xxv. 17. Et multo pfectius hec erūt ibi: q̄ʒ hic excogitari poſſint: q2 reſpectu illi⁹ pulchritudinis: pulchritudo Abſolonis eſt defor mitas: quia tale corp⁹ glīoſum in aere ꝓpoſitū: ſolem videt̄ quodāmodo obſcurare: fortitudo Samſonis: debilitas: ſapientia Salomonis ſtulticia: agilitas quecunq̄ʒ ponderoſitas. Et ſic de oīb⁹ alijs bonis q̄ hic excogitari poſſunt. Cui⁹ ratio aſſignari pōt aliq̄liter: quia om̄is res in ſuo principio eſt in maiori abundantia ⁊ puritate ⁊ pulchritudine: q̄ʒ a ſuo p̄ncipio elōgata: ſicut ptʒ de fonte ⁊ de riuulo. Sic de⁹ eſt fons omniū bonox̄ ⁊ gaudiox̄ ⁊ delectationū ⁊ donox̄: q2 omne bonū ⁊ donū pfectū deſurſum eſt deſcendēs a parte luminū. Iaco. j. Cū ergo ſitiēti maior ſit delectatio in fonte q̄ʒ in riuulo: ptʒ ꝙ ibi erat delectatio maxima: vbi erit fons oīm bonox̄ fontiū. Cū ergo vna delectatio terrena videat̄ quādoq̄ʒ quaſi totā aīam abſorbere atq̄ʒ totū eius deſideriū q̄ſi terminare: intantū ꝙ oīs alteri⁹ delectatiōis obliuionē ꝓ tp̄e inducit: ⁊ ꝙ nihil aliud deſideret: nec gratior ſuauitas in melodia pōt tā tā habere delectationē ꝙ auris nihil aliud q̄rat ꝓ tūc

audire: sic oculꝰ: sic de alijs potētijs ⁊ sensibꝰ. Si ergo
vnū ex istis vmbrosis tantū delectare pōt: qđ cogitan
dū est de oībus gaudijs simul in suis exellētijs. Vbi
q̄libet ſm Augustinū de trini. habet qđ vult. Nota
G.j.7. ¶ Et si p̄dicte ꝯditiōes ⁊ statꝰ corꝑaliter ⁊ tpa
liter accepta multū de hoībus desiderant: multomagꝭ
eternaliter ille statꝰ. De quo Boetiꝰ de cōsolatiōe lo
quit: dicēs: Btitudo inq̄t est statꝰ oīm bonoꝝ aggre
gatiōe pfectꝰ. Aug. sup illđ Ps. xxvj. Credo videre bo
na dñi ⁊c̄. Si nos inq̄t delctāt bonū qđ nō ē p se bonū
q̄lit nos delectabit bonū sempitnū: i q̄ est oē bonū.
Arti.v. ¶ Ex quo videt satꝭ necessario seq: vt inquirat quō ad
illud bonū puenīedū est qđ est q̄ntū principale. Mo
dus aūt puenīedi est per virtutes ⁊ bona opa: qđ ostē
dit ex ratōe sumpta in rebꝰ naturalibꝰ: ⁊ ex ratiōe sum
8 pta in consuetudine humane vite. ¶ Ratiōe regulata
primo in natura: in qua videmus ꝙ oīs motus est a
contrario in contrariū: ergo de humilitate de paupta
te: de penitētia: oportet puenire ad illam celsitudinem
diuitias ⁊ letitias ⁊ sic de alijs. Sicut patet Math. 5.
Beati qui lugent quoniā ipi cōsolabunt: beati q̄ esu
riunt ⁊c̄. ¶ Secunda ratio patet in cōsuetudine ratio
nali ⁊ grata scꝫ qua videmus ꝙ per viā laboris perue
nitur ad mercedē consolatiōis. Cum ergo illa beatitu
do in patria det p modū mercedis: sicut ptꝫ Matth.
xx. Vbi precipit vocare oparios: ⁊ reddere eis merce
dem: oportet ad illam per beatitudinē que est in via. p
9 modū laboris puenire. ¶ Et quia illa in patria est tri
plex: videlicet visio fruitio adhesio: triplici beatitudi
ne ad illam ptingitur. Vna videlicet que ordinat ho
minē ad deū: Alia que ordinat hoīem ad seipm. Ter
tia que ordinat hominē ad proximū. ¶ Prima est tri
plex: vna in credendo sicut dicitur oculꝰ felix: qui cla
re videt. Luce. j. Beata que credidisti ⁊c̄. Jo. xx. Bea
ti qui non viderūt ⁊ crediderunt. Secunda in speran
do: sicut dicimus felicē qui expectat magnam heredi
tatem Prouer. xvj. Qui sperat in dño: beatus est. Ter
tia mandata eius custodiēdo: sicut dicimus felicē qui
bene pōt facere beati oēs qui timēt dñm: qui ambu
lant in vijs eius Psal. cxlviij. Jtem beati immaculati
in via ⁊c̄. in Psal. cxviij. ¶ Secundꝰ actus beatificās
in via qui ordinat hominē ad se vt eo ad verā beatitu
dinē pueniat: est triplex: scꝫ cordis oris ⁊ operis. Pri
10 mo vt sit mundicia in corde Matth. v. Beati mundo
corde ⁊c̄. ¶ Secundo honestas loquele: sicut dicimus
illum beatū qui nullū offendit vbo. Eccl'iastici. xiiij.
Beatus vir qui non est lapsus verbo. Tertio iusticia
in opere vt reddat vnicuiqꝫ quod suū est ſm legē dei:
scꝫ corpori abstinentiā anime dominiū: supiori reuerē
tiam: equali amicitiā: inferiori gubernationē Matth.
v. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt ⁊c̄. ¶ Tertius actꝰ bea
tificans in via ordinans nos ad proximū per quē per
11 uenit ad veram beatitudinem: est triplex. Primꝰ ege
nis dando: sicut dicimus beatū: quia multū seminat
in bona terra: talis non timebit famē anno sequēti: sed
alijs famem patientibꝰ ipe liberabitur: sic beatꝰ qui in
telligit super egenum ⁊ pauperē in die mala ⁊c̄. Psal.
xl. Nec est mirū si tales beatificant: quia a multis bea
titudo eis impetrat. Job. xxix. Auris audiens: beati
ficauit me: eo ꝙ liberassem pauperē: ⁊ sicut non suffi
cit intelligere qđ bonū est seminare in bona terra: nisi
actu hꝫ exerceat. Jta nō sufficit itelligere vel corde ege
nis tantū compati: sed manus aperienda est: q; qui fe
cit misericordiā in illum commēdat. Luce. x. Et talis
beatificat Prouer. xiiij. Qui miseret paupis btūs erit.
¶ Secundꝰ impatiēter sustinēdo p christi vel ecclesie
vel proximi iusticia: vel in sustinēdo sine appetitu vin
dicte: sicut dicimꝰ beatū qui nunq̄ irascit Matth. v.
Beati qui psecutionē patiunt ꝓpter iusticiam Jaco. j.
Beatus vir q̄ suffert tentationē Jaco. v. Ecce beatifi
camus eos q̄ sustinuerūt. ¶ Tertius iusticiā oībus fa 12
ciendo: sicut beatificamus iustos reges: ⁊ terras iuste
custoditas Eccs. x. Beata terra cuius rex nobilis est.
Et sicut beatificamꝰ iustos iudices: beati q̄ custodiūt
iudiciū Ps. cv. sic ergo p templū virtutis. id est: p bea
titudinē in via: est puenīendū ad templū honoris: hec
via q̄ tenuerit eā: beatꝰ Prouer. iij. ⁊c̄. ¶ Jn isto itine
re nō est segniter agendū q; regnū dei vim patit ⁊ vio
lenti ⁊c̄. Matth. xj. Est ergo fortiter agendū ⁊ hilari
ter: q; si aliq̄s de parētela nostra nobis maxime affectꝰ
esset papa vel rex in trāsmarinis partibꝰ: ⁊ mitteret p
nobis ꝓmotionē maximā ꝑmittēdo: hilariter iremus
his oībus obmissis. Sed christꝰ frater noster est in ce
lo: rex regū: ⁊ dñs dominantiū: ⁊ nos maxime diligit:
et mittit p nobis quotidie multos nūcios. Sicut pate
bit. c. de vocatiōe: ⁊ ꝑmittit maximas ꝓmotiones: di
cens. Estote fortes in bello: ⁊ accipietis regnū eternū:
hac ⁊ alijs ꝑmissionibꝰ ꝓuocati amici dei fortiter ege
runt ⁊ patiēter sustinuerūt: ⁊ care illud emerunt: sicut
patet de Petro: Laurentio ⁊ alijs de quibus dicit ve
nerunt ex magna tribulatione.
¶ Sed heu homines moderni tpis accipiūt illā beati Arti.vj.
tudinē quasi in quadā indifferētia ⁊ leuitate ⁊ negligē
tia: nō multū de ea curātes: quasi cogitarēt si poterimꝰ
eam habere: habeamus bene vellemus: ꝙ bene esset si
veniret: bene venerit si nō poterimꝰ eā obtinere: quid 13
possumus nos: dñs det nobis finē bonū: q; hoc suffi
cit: quia Apocal'. xiiij. Beati mortui q̄ in dño moriū
tur. Jsti tepidi nō peruenient: imo illoꝝ stulticiā: qua
cum tali torpore puenire credūt: tria ostēdunt ⁊ redar
guūt. ¶ Primo: quotidiana illoꝝ sollicitudo circa ista
terrena circa q̄ no sunt negligētes: sed quilibet in statu
et in arte sua: ⁊ in re in qua illicite delectat: est valde sol
licitus ⁊ cogitatiuus: sicut patet in oībus: cupidus
eī vix dormit. Et sic de alijs. Que ergo maior stulti
cia: q̄ꝫ tot laboribꝰ ⁊ anxietatibꝰ: querere diuitias: deli
cias: pulchritudines: libertates ⁊ sanitates a multꝭ ab
stinendo: vbi cito amittunt ⁊ negligit ista querere: vbi
in se sunt meliora: sicut patꝫ. s̄. c. vj. Et etiā ineternū
duratura. Si gratia diuitū querit vt btificent ad tps:
querat gratia dei: vt simus de illis. iij Regū. x. Beati
viri tui ⁊ serui tui: qui assistunt coram te semp. ¶ Se
cūdo exēpla oīm amicoꝝ: quibꝰ deus illam nō dedit:
sine cara emptione vel dura passione: que ergo maior
stulticia quā cogitare: ꝙ deus melius foꝝ faciet inimi
cis suis: q̄ꝫ fecerat amicis suis: hoc cogitare: est dicere
deū stultū mercatorē vel ingratū amicū. Cuius dicti
falsitatē ostendunt: qui ipm christū audierūt hec dice
re: eumqꝫ patientē: ⁊ sic gloriā suam intrantē Lu. xxij.
secuti sunt ⁊ puenerunt. De quibꝰ Ecci. xlviij. Beati
qui te viderūt ⁊ in amicitia tua decorati sunt. ¶ Tertio
chri auctoritas Mat. xxiiij. ⁊ Luc. xij. vbi ait. Beatꝰ
ille seruꝰ quē cū venerit dñs īuenerit vigilātē ⁊c̄. in q̄
inuenit p argumētū a ꝯtrario sensu: ꝙ dormiētes ⁊ pi
gri tūc nō btificabunt. Nota totū capitulū de gaudio.

Bellorum. Primo ponen B.ij.
da est diuisio. Secundo: cōuenientia. Tertio:
belli spūalis generalitas ⁊ periculū. Quarto: que req̄
runt ad hoc ꝙ in bello illo fortiter resistatur. Quinto:
qđ nos mouere debet ad fortiter resistendū. Sexto:
corporaliū belloꝝ iustoꝝ cōditiones describende sunt

Septimo: cōditiones iniuste belligerantibꝫ requisite. Octauo: ꝙ istas cōditiões habentes vincent. Nono: ꝙ istas cōditiones nō habētes vincunt. Decimo: iniustorum bellorum causa ⁊ origo. Undecimo: ꝙ mouētes non gaudeant: vincentes vero caueant.

Arti.j. ¶ Ad primū sic ꝓceditur: bellū est duplex. Unū spūale cōtra temptationes carnis: mūdi ⁊ diaboli. Et cōtra oēs
1 spūales nequicias: ⁊ quoscūqꝫ aīe aduersarios. De quibus nota. A.xviij.1. De hoc bello dicit Canō. ꝙ ideo apl'i tradiderūt legi ī eccl'ia historias iudeorum: vt p bella ipsorum q̄ gesserūt: ad bella spūalia informemur. xxiij.q.j. nisi bella. Aliud est corpale: qđ ideo geritur: vt pax fiat xxiij.q.j. noli. Ista distinctio ꝓbatur: xxiij.q.j. nisi bella.

Arti.ij. ¶ Ad secundū sic ꝓceditur. Cōueniētia ⁊ silitudo ma-
2 gna est inter ista duo bella quo ad vigintiseptē cōditiones: ⁊ in vigintiocto cōueniūt ⁊ discōueniūt. ¶ Primo ꝯueniūt quo ad loci electionē. De q̄ dicit Vegeti⁹ li. de re militari. Qꝫ prudens dux: imminēte bello: locū belli p̄occupare debet: si pōt: vt exercitū suū meli⁹ ordinet. In q̄ ordinatione tria inspicere debet: solem: puluerē ⁊ ventū. Ne videlicet ista exercitui eius sint cōtraria. Sol ⁊ puluis: q2 visum impediūt: vētus vero eorum impedit tela: ⁊ aduersariorum iuuat. Idē faciendū est in bello spūali. Debemus enī semp fortissimi belli campū p̄uenire. id est, mortem vbiqꝫ expectare parati: ipsam ⁊ eius bellū leti suscipe. Cōsiderate etiā semp ne sol iusticie christus demeritis nr̄is exigētibꝫ nobis cōtrarietur: q2 tūc in omi spūali bello oportebit nos succūbere. Qꝫ etiā puluis auaricie vel vētus supbie: mētis oculū vel visum nō impediat. Aliā cautelā impugnātibus corpaliter ⁊ spūaliter. Nota. A.xxv.6. Tertiā etiā exercitū in ope Jonathas. j. Machab. ix. ponēdo exercitū in tali loco: vbi fugere nō poterūt: ita vt vincerent vel occiderentur. Sic simus nos positi spūaliter. Sic ergo dispositi confortamini ⁊ bellate. j. Reg. iiij.

3 ¶ Secūdo quo ad cōcordiā ⁊ discordiā: q2 sicut in bello corpali bona cōcordia inter ducē ⁊ exercitū inter se: multū valet ad victoriā obtinendā: q2 virt⁹ vnita fortior: sicut patz de baculis simul ligatis: q̄ cū difficultate franguntur: diuisi vero faciliter. Et iō magna cautela est facere discordiā inter ducem ⁊ exercitū ꝯtrariū: ꝙ vicz exercitus de duce ꝯcipiat vel ꝙ sit ꝓditor vel auarus: nolens predā curialiter diuidere vel ꝙ sit inermis ⁊ inualidus. Et hmōi cautela vt fertur: vsi fuerūt carthagi-
Exm nēses ꝯtra romanos. Romani vero habuerūt ducē fortissimū ⁊ in bellis fortunatū ⁊ a ppl'o dilectū: ꝓpter qđ nō potuerūt ꝯ eos preualere carthaginēses: anteqꝫ discordiā inter ipm ⁊ exercitū facerēt: hoc modo: carthaginēses enī inuadētes et cōburētes ⁊ destruētes terras et villas ⁊ vineas romanorum: oībus rebꝫ ꝓprijs dicti ducis pepercerūt: qđ vidēs ppl's roman⁹ credidit ꝙ dux illorum hēret aliq pacta secreta cū eis: ⁊ ꝓditorie se hēret in defensione reipublice: ⁊ ideo eū deposuerūt: q̄ deposito carthaginēses p̄ualuerūt. Eadē cautela vtitur diabolus in bello spūali: nititur enī informare exercitū chr̄i. i. laicos et ppl'm subiectū: ꝙ duces illorum scz viri eccl'iastici ⁊ religiosi sint ꝓditores: spūales ⁊ mali: dicēdo. Ipe talis ē luxuriosus: q̄re ei decimas dares: vel q̄re facerē qđ p̄dicat ⁊c. Quia p̄dicat ⁊ nō facit ipe ē dur⁹ ⁊ nihil dat: q̄re darem⁹ ei: vel custodirem⁹ decimas: ⁊ cū eos sic ꝯcipere fecerit ꝯ eos p̄ualet: dū nō faciūt ad qđ tenentur: sic in canone. vj.q.j. sunt plurimi. §. verū hac. vbi pi⁹ papa sic loquitur: manifestū ē in qt diabolū cordibꝫ plebiū suadere: vt doctoribꝫ atqꝫ pastoribꝫ suis detractiões irrogēt: pei⁹ enī malū nō estimo fore: ꝙ christianis suis inuidere sacerdotibꝫ. Glosa: p inuidiā detrahere ⁊ infamare. Nō. D. vj. 17. Et. D. viij. 4. Et eadē cautela 4
vtitur qñ dissemiāt discordias intr q̄scūqꝫ: vt acies spūal' frāgatur. Et sic de eo dici pōt: illud Judith. ix. Tu ꝯterē bella. ¶ Tertio q̄ ad intētionē. In bello enī corpali q̄ vadūt ad terrā sctām cū intētiōe ibi moriēdi: ⁊ nunqꝫ ad patriā redeūdi: nō faciliter dimittūt ꝓpositū suū ꝓpter tedia q̄ eis in via occurrūt. In bello etiā fortiter pugnāt: q2 plus victoriā qꝫ vitā diligūt. Et idē est de illis q̄ pugnāt ꝓ iuribꝫ ꝓprijs defendēdis sicut ciues: qñ ciuitas illorum inuaditur: q̄libet pugnat ꝓ domo sua ⁊ vxore ⁊ filijs ⁊ rebꝫ ꝓprijs. Jō s̄m phm in politicis: si bñ recordor: ipsi in bello sunt meli⁹ expectātes: cui⁹ cā est amor q̄ facit oīa grauia leuia: ⁊ intēsior amor est ad bonū ⁊ cōmodū ꝓpriū qꝫ ad alienū: ⁊ hoc est q̄si gn̄ale ī oī ope ⁊ arte: ꝙ diligēti⁹ in ꝓprijs opantur: qꝫ alienis. Alij vero q̄ ex q̄dā curiositate seu leuitate vadūt ad terrā sctām: cū intētiōe redeūdi: vt inter vicinos suos gl'iose narrare possint visa ⁊ audita cū additamētis: q̄ etiā nō ꝓ hēditate ꝓpria: sed ꝓ salario sicut stipēdiarij pugnāt: facili⁹ impediuntur ⁊ citi⁹ fugiūt: q̄libet enī illorum cogitat si vincor fugiēdo: nō perdā terrā: vel hereditatē vel domū vel vxorē: sed forte modicā mercedē: ꝓ q̄ nolo me morti exponere: ⁊ fugit q2 mercēnari⁹ est. i. mercede ꝓduct⁹.
Idē p oīa accidit in bello spūali: illi q̄ veniūt ad ter- 5
rā sanctā. i. ad religionē seu ad eccliā seu ad eccl'iasticū statū vel ordinē quecūqꝫ seu statū: vel actū laboris et penitētie quecūqꝫ ꝓ christo mere assumūt: ad viuēdum ⁊ sustinendū ⁊ moriendū cū illo et ꝓ illo q̄ etiam pugnāt cōtra tētationes ⁊ tyrānos ꝓ defensione ꝓprie hereditatis ⁊ ciuitat' celestis: ne de illa expellantur: vel illam amittāt: ⁊ q̄ etiā oīa opantur ⁊ faciūt ꝓ lucro eterno illud reputātes opus ⁊ cōmodū ꝓpriū: vtpote ad propriā salutē ptinens. Oēs isti fortiter agunt: nec faciliter ꝓpter tedia in via vel in bello occurrētia impediūtur: vel ꝓpositū dimittūt q2 oīe tediū min⁹ est qꝫ illud qđ intēdit ꝓ christo pati. s. mortē: nec multū formidat terrenas iacturas seu amissiões vel dāna: q̄ totā spem et amorē posuit in celestibꝫ. Sed q̄ veniūt ad religionē vel ordines vel quecūqꝫ statū clericalē vel statū pnīe faciūt vel fingūt sicut hypocrite ꝓ stipēdio vel curiositate vel superbia vel honore seu lucro vel auantagio tpali pncipaliter seu in statu illo: apparēter pugnāt: ne talia amittāt: vel ne apud hoīes ꝯfundantur: nunqꝫ bñ contra tyrānos ꝓ eccl'ie iuribꝫ: vel ꝯ spūales hostes ꝓ hereditate ⁊ ciuitate celesti in q̄ nō sunt ciues ⁊ domestici: sed hospites ⁊ aduene ⁊ alieni: bñ pugnāt: nec fortiter ⁊ patiēter opantur opa spūalia: q2 ea nō intēdunt vt ꝓpria: nec etiā opa cōitatis. Cui⁹ nō sunt veri ciues: sed coacti: ⁊ cū murmure opantur: q̄si gargoules cōquerētes de minimo labore: ꝙ plus oībꝫ verantur. Oēs isti cō
uersi sunt in die belli. ¶ Quarto: q̄tum ad diligentiā 6
seu sollicitudinē: in bello enī ⁊ obsidione corpali: cum magna diligentia custodiūt portas ⁊ murū: mutuo se ad audaciā ⁊ ad moriēdū ꝓ fidelitate exhortantur: parū dormiūt ⁊ sobrie comedūt: ne victualia eis deficiant: vix arma deponūt: ⁊ spāliter qñ clamatur ad arma: oēs armati ad bellū sunt parati. Sic ī obsidiōe spūali murus ⁊ porte. De quibꝫ. A. xxvij. 59. vel sensuū. Et sic de oībꝫ alijs ꝯditiōibꝫ in corpali obsidione necessarijs: cū diligētia tāta: totū in spūali fiat: vt de eis verificetur illud Can. iij. Uniuscuiusqꝫ ensis sup femur suū ⁊c. oēs tenētes gladios: ⁊ ad bella doctissimi. ¶ Quinto: q̄tum ad dānū ⁊ periculū. In bello enī corpali paup vt cōiter nō lucratur bellando ꝯ regē: nec seruus ꝯ dñm suū: nec filius cōtra patrē decenter pugnat: sed dāna reportat: sic pctōres bellantes ꝯ dñm oīpotentē ꝯterentur.

Quia turpe de⁹ nr̄ q̄ cōteris bella ab initio Judith.ix.
7 ¶ Sexto q̄ ad cautelas. In bello eñ ꝛ obsidione cor⸗
porali inimici circueūt ꝛ girāt: q̄rētes castri vel ciuita
tis debiliorē partē: ex q̄ vicȝ pte vel q̄ cautela castrū vl'
ciuitatē vel exercitū cōtrariū facili⁹ poterūt occupare:
sicut fert: fur frāgit domū ex pte debiliori. Et vbi sepes
est inferior: ptrāsit. Sic in bello spūali: aduersari⁹ nr̄
diabolus ꝯsiderat pctm̄ ad qd̄ magis inclinat: sic ptȝ
A.xiiij.4. Et patebit infra de tētatiōe.vj. Qui g̃ sic ex
oī pte vallat ꝛ obsidet q̄d valet dicē: nō suȝ homicida:
aut latro vel cōbustor domoꝝ: sicut dixit pharise⁹: nō
sum sicut ceteri hoim. Tales sūt sicut gallus siluestris
q̄ credit totū abscōditū ꝛ securū: rostro abscōdito dicē
tes: nō suȝ talis ꝛc̄. Placet mihi: forte ad ista nō es in⸗
clinat⁹. Jō nec ex ista pte obsidet te: ȝ ex alia vt te vin⸗
cat cupiditate ꝛ luxuria ꝛ hmōi: ad q̄ plus inclinaris.
Quid g̃ valet ex vna pte armari vel ciuitatē ex vna pte
custodiri: si alia pars corpis in bello sit nuda: ꝛ pars ci
uitatis vbi mai⁹ iminet periculū: sit nō custodita. Ibi
inimic⁹ intrat ꝛ occidit eq̄liter: ac si nulla ps esset custo
dita. Sic teste Jacobo.ij. Qui custodit totā legē: offen
8 dit aūt in vno: fact⁹ est oīm reus. ¶ Septimo: q̄ ad ex⸗
cusationē ꝛ sbterfugia. Reges eñ ad bella corpalia vo
cāt multos: q̄ ꝓ magna pte excusatōes q̄runt ne vadāt
Et electores mercede corrūpūt ne vadāt: q̄s v̄o ire cō⸗
tigerit: cū venerīt ad bellū: forte cito aliq̄n fugiūt. Nō
D.ix.13. Sic i spūali chrīst⁹ rex nr̄: oēs ad bellū vocat
dicēs. Estote fortes in bello: ꝛ pugnate. Et nō solū di⸗
cit ite: ȝ venite post me: q2 ipē i bello illo p̄cessit ad mo
dū impatoris q̄ nūq̄ dicit exercitui: ite: ȝ venite. Ha⸗
bet etiā iste rex multos ordinatos ad eligēdū hoīes ad
bellū: ꝛ ad eos necessitandū: vt vadāt coacti: q̄ volūta
rie nolūt: sicut p̄latos ꝛ custodes: tā operū q̄ȝ aīarū: q̄
oēs ad h̄ gladiuȝ portāt: vt sbditos militare faciāt cō⸗
grue q̄ ad deū ꝛ mūdū: q2 in mūdo isto est loc⁹ pugnā⸗
tiū: in celo triūphātiū: i inferno deficiētiū. Sed subdi⸗
toꝝ aliq̄ mult' modis se excusant: verbi gr̄a. Si dicat
luxurioso ꝙ ꝯ̄ carnē suā pugnādo: chrm̄ ducē sequat
p vite mūdiciā: excusabit se nāe caliditate vel alia occa
sione. Si dicat cupido ꝙ relict' supfluis: chrm̄ paupe
rē sequat. Excusabit se: sicut ptȝ. A.xij.38. cū sequētib9
Et. A.xxvij.51. cū sequētib9. Sic dicat ꝙ vadāt ꝛ di⸗
scant: quō spūalr̄ bellare debeāt. Excusant se: sicut ptȝ
A.xxvj.20. Aliq̄ v̄o illoꝝ: ordiatores ꝛ electores isti⁹
belli munerib9 corrūpūt. Sic illi q̄ munera ꝓditorib9
vel custodib9 corpoꝝ vel aiarū dant: vt licēti⁹ peccēt:
vel ne pena corpali puniant. Et ex istis: ꝛ alijs causis
accidit: ꝙ chrm̄ ad bellū spūale pauci sequunt: ꝛ de il⸗
lis adhuc q̄ seq̄ incipiūt in q̄dragesima: ꝛ hmōi pauci⸗
ores in bello forti remanēt. Primū signatū fuit in euā⸗
gelio: vbi oēs se excusabāt. Scd̄m Judic.vij. vbi Ge⸗
deonē inceperūt seq̄ trigintaduo milia: ȝ in fine nō re
9 māserūt nisi trecēti. ¶ Octauo: q̄ȝtuȝ ad ꝓuidētiā. In
bello eñ corpali infra castrū vel ciuitatē obsidionē ti⸗
mētes: victualia ꝓuident. Actualiter v̄o obsessi aliq̄n
fortiter ꝯtra obsidētes exeunt: rex etiā cui castrū tenēt:
eis subsidiū militu3 mittit: si pōt. Sic in bello spūali.
Eccīa scā sciēs obsidionē durā filijs suis post pascha
imminere: illis vicȝ q̄ in q̄dragesima diaboli dn̄ū ne⸗
gauerūt: q2 nemo sibi obedientē: ȝ cōtradicentē expu⸗
gnat in pascate victualia in castro anīe ponit. s. corpus
chrī ꝛ sanguinē. Postea etiā in rogatiōib9 eccl'ia obses⸗
sa ꝯ̄ obsidētes cū vexillis eleuatis insultū facit. In pē⸗
thecoste etiā nobis militē ꝛ ducē ꝛ defensorē fortissimū
ad aīe nr̄e defensionē mittit spm̄scm̄: in q̄ q̄libet ꝯside⸗
re pōt dicēs: si exurgat aduersum me pliū in h̄ ego spe

rabo Ps.xxvij. ¶ Nono in ꝯtradictione. Sicut eñ in 10
bello corpali: inimico i bello fortiter insurgēte: ꝛ seruo
cōtra dn̄m suū potēter surgente cōtradictio preparat.
Sic in bello spūali: q2 serui diaboli potēter ꝯtra dn̄m
suū in q̄dragesima surrexerūt: suūq3 dn̄m negauerūt.
Jsto tpe diabolus parat fortissime exercitū suum ꝯtra
eū in choreis ꝛ spectaculis. Adducēs milites ꝛ militis⸗
sas suas in quolibet pctō armatos: habentes ꝓ galea
cornua ꝛ capitegia ꝛ frōtalia. Et sic de alia armatura:
intantū ꝙ a plāta pedis vsq3 ad verticē capitis: nihil
in eis īuenies nisi sagittas diaboli acutissimas: nō eñ
est in eis anīe sanitas Esa.j. Quia in oīni pte corpis ꝛ
capit': ꝛ pedis nihil aliud in eis inuenies nisi sagittas
diaboli acutissimas ad vulnerandū cor intuentis: nec
deest eis tympanū ꝓ buccina: nec tuba ad buccinandū
ad bellū: heu isti sunt dispositi multo fortius ꝛ dilige⸗
tius: ꝛ cū maiori ꝛ feruētiori volūtate ꝛ leticia ꝯtra deū
et suos: q̄ȝ videā multos christi milites pugnare ꝯ̄ dia
bolū ꝛ ei⁹ ministros: ꝛ plures ad se cōuertūt: q2 si oēs
christi milites totusq3 ei⁹ exercit⁹: vicȝ apl'i ꝛ martyres
atq3 oēs sancti viri in forma in q̄ fuerūt in eccl'ia irent
p ciuitatē dei p̄cepta p̄cipiēdo vel p̄dicādo ꝓ deo pu⸗
gnaturi: ꝛ irēt in alia ꝓcessione mulieres in habitu me
retricio ludētes seu coreizātes vel cū signis leuib9 ince⸗
dentes: credo esse cert⁹ ꝙ iste multo plura corda ꝛ au⸗
res ꝛ oculos libētius ꝛ intēsi⁹ post se inclinarēt: q̄ȝ illi.
nec tot ꝓ istis peccare cessarēt vl' aliena restituerēt: q̄t in
illarū aspectu mortaliter peccarēt. Et si forte in primo
cōcursu tot viroꝝ sanctoꝝ multi cōcurrerēt: ꝛ ꝙ subi⸗
to admirati forte cōpūgeremur: si ita frequēter occur⸗
rerent: sicut faciūt tripudiatrices ꝛ fatue mulieres: mi⸗
nus in illos q̄ȝ in istas intēderēt: minusq3 de eis cura⸗
rent. De quib9 cōquerit Cañ.j. dicēs: filij mr̄is mee. i.
eccl'ie pugnauerūt cōtra me. Et in Ps.ij. Astiterūt re⸗
ges terre ꝛ p̄ncipes ꝯuenerūt in vnū ꝛc̄. ¶ Decimo i 11
obsequio ꝛ subuētiōe: sicut eñ in militia seu bello cor⸗
porali antiq̄ milites q̄ licentiā acceperūt armoꝝ: quib9
vicȝ nō volūtas: ȝ vires deficiūt bellādi: iuuenib9 vel
filijs suis arma sua ꝯcedunt: ꝛ eos loco suo mittūt ad
bellū: diligēter instructos ꝛ armatos: sic mr̄es ꝛ vetule
vestes suas ꝛ ornamēta ꝛ mala documēta dimittūt fi⸗
liab9: vt dei exercitū destruāt more ꝛ ꝯsilio Balaā Nu
meri.xxv. q̄ cōsiliū dedit: mittē mulieres i exercitū dei
Nūeri.xxiiij. partim ex textu ꝛ ptim ex historia scho⸗
lastica. ¶ Undecimo in ꝓditiōe. Reges eñ eūtes ad 12
bellū: frequēter multi sequunt ꝓditores: plus aduer⸗
sarijs fauētes. Et ꝓpt̄ tales etiā veri ꝛ boni bellatores
impediunt a victoria intēta: sic i bello spūali i ꝓcessio⸗
nib9 ꝛ rogationib9 plures sequunt dei ꝓditores. i. pec⸗
catores: q̄ du3 sunt in pctō mortali: sunt de bello cōtra
deū: diabolo fauētes: cui⁹ volūtatē faciūt: cuiq3 obedi⸗
unt. Jdeo freq̄nter boni bellatores: veriq3 adoratores
et hūiles adoratores nō audiunt: ȝ repulsa3 patiunt.
Nec mirū: si ꝓpt̄ multos malos repulsa3 patiant: cu3
legam⁹ Josue.vij. ꝙ ꝓpter virū malū Achan vicȝ to⸗
tus dei exercit⁹ cōtra Hay missus: repulsa3 patiebat.
¶ Duodecimo in fortiū captiōe. In bello eñ corpali: 13
plus nitunt p̄ncipē vel fortes bellatores cape q̄ȝ popu
lares: ꝛ capti diligēti⁹ custodiunt ꝛ fortius ligant. Jta
in bello spūali diabolus plus nitit christianos cape:
q̄ȝ infideles: et inter fideles plus nitit maiores cape et
religiosos ꝛ eccl'iasticos: q̄ȝ laicos plusq3 de eoru3 gau⸗
det captiuitate. Et fortiorib9 vinculis eos ligat. s. maio
ri supbia ꝛ rapina ꝛ iniusta acq̄sitione: de q̄ quasi ad⸗
mirās Ps.lxxiij. ait. Quāta malignat⁹ est inimic⁹ in
sancto. Nō. P.xiij.47. ¶ Decimotertio in fuga prin⸗ 14

cipe vel duce exercitus in bello corpali fugiēte: exercit⁹
fugit. Sic in bello ſpūali ducibꝰ ppl'i fugiētibꝰ: vl' ꝓdi-
torie ꝯ deū agētibꝰ. vn̄ Sene. ij. rethorice. Quis exerci
tus bn̄ pugnaret: vbi imꝑator fugit de p̄lio? Hiere. x.
Quia ſtulte egerūt paſtores: ⁊ dn̄m nō queſierūt: ꝓpte
rea nō intellexerūt. Et oīs grex eoꝝ diſpſus eſt. Sicut
15 ptz. c. de p̄latis. ¶ Decimoq̄rto in ſtipēdij diſtributiōe
Sicut em̄ ciuitate vl' caſtro bello corꝑali obſeſſo: multi
ſunt q̇ comedūt ⁊ bibūt: ⁊ q̇ libēter ſtipēdiū militū re-
ciperēt: ꝫ pauci ſunt q̇ fortiter pugnāt: vel periculo ſe
exponāt: imo aliq̄n q̇ plus recipiūt: ⁊ lautius de ſtipē-
dio reipublice viuūt: min⁹ pugnāt. Sic ī bello ſpūali
oculi oīm ī te ſperāt dn̄e: ⁊ tu das eſcā illoꝝ corꝑalē oī
die ⁊ ſpūalē in die paſche. Et ad iſta cibaria recipiēda
multi parati ſunt: ⁊ tn̄ pauci ſunt q̇ pctīs nō ſuccūbūt:
qd ſignatū fuit ī euāgelio: vbi in diſtributiōe panis ⁊
piſciū eū multa milia ſeq̄bant: ꝫ in bello paſſiōis oēs
illi fugerūt. Et q̇ plura ſtipēdia eccl'ie militāt' militā-
tibuſq; ei⁹ a deo deputat' recipiūt: min⁹ p̄dicādo vel
bona exēpla dādo: ꝯ vicia ⁊ vicioſos pugnāt. Sz heu
de pr̄imonio chr̄i incraſſati: īpinguati: dilatati dereliq̄-
rūt deū factorē ſuū in bello: ⁊ fugerūt: de quo cōqueriṫ
Ps̄. xxx. q̇ videbāt me. ſ. in ſcptur': foras fugerūt a me
16 Hiere. xxxix. viri bellatores ei⁹ fugerūt. ¶ Quīdeci-
mo in ꝑiculoſa ſocietate: ſicut em̄ ī bello corꝑali ꝯ ſara-
cenos plus chr̄ianis nocēt ꝓportione ſua mali chr̄iani
apoſtate a fide. Sic ī ſpūali bello plus nocet malus hō
q̄ꝫ diabolus ī ſocietate: q2 qd diabolus ꝑ ſe facē nō pōt
ꝑ malū ſociū loquēs facit: ſicut ꝑ ſerpentē decepit euā:
et ꝑ euā ꝯ Adā p̄ualuit: qd ꝑ ſe facē nō potuit Gen̄. iij
17 Nō. D. j. 20. vj. 20. ¶ Sedecimo: q̄ꝫtū ad ingratitudi
nē. Rege em̄ eunti ad bellū corꝑale ſi ꝑ eū ꝓmoti: ⁊ in
domo ſua nutriti ⁊ exaltati: ⁊ largiſſime ſtipendiati in
re ⁊ meli⁹ in ſpe ſecū ire ſpernerēt: nimis eſſent ingrati
rexq; contra eos valde grauareṫ: ſic in bello ſpūali: rex
chr̄s q̄rit ab his q̊s creauit: nutriuit ⁊ fouit: q̊rū aliqui
plura receperūt ſtipēdia q̄ꝫ decē ſolidos in die: in re et
plura in ſpe. Dicit illud Ps̄. xciij. Quis ꝯſurget mihi
aduerſus malignātes: aut q̇s ſta. me. aduer. oēm iniq̄-
tatē. Sed heu ꝯqueriṫ dicēs: de gētibꝰ nō eſt vir mecū
et filios enutriui ⁊ exaltaui: ipſi aūt ſpreuerūt me Eſa.
18 j. ſcꝫ q̄n eis indigeo. ¶ Decimoſeptimo: q̄ꝫtuꝫ ad mo-
res. Sicut em̄ in bello corꝑali libidinoſi: effeminati et
carnales atq; molles: corpis delicias ſectantes ſunt in-
Exm̄ epti. In cui⁹ ſignū vt hiſtorie cōtinēt Soldan⁹ regnū
perſarū ſuo dn̄io ſbiugādo: oēs occidit hiſtriones ad
duodecim milia aſſerēs q nō potuit eſſe bona militia:
vbi eſſent tot effeminātes ⁊ molliētes corda ⁊ ꝓuocā-
Exm̄ tes ad libidinē. Ad idē ferṫ qd narrat Valeri⁹ li. j. q
Corneli⁹ ſcipio in hiſpaniā miſſus: intrans caſtra oēs
meretrices ⁊ q̇cq̇d voluptat' fuit: de exercitu fugauit
vt in militia ꝓbiores ⁊ paratiores efficerenṫ. Sic ī mi-
litia ſpūali dediti voluptatibꝰ nunq̄ bn̄ pugnabūt: ꝫ
volūt eſſe de nūero illoꝝ. In ps̄. lxxij. in labore hoīm
nō ſunt ⁊c̄. ꝫ Scipio ⁊ Soldan⁹. i. p̄latus deberet oīa
talia voluptuoſa ab eis fugare. Et ſubdit⁹ exercitatus
ſciet ei grates dicēs illud Ps̄. cxliij. Docet man⁹ meas
19 ad preliū: ⁊ digitos meos ad bellū. ¶ Decimooctauo:
q̄ꝫtum ad timorē. In bello em̄ corꝑali diuites q̇ multa
pn̄t amittere timēt: ita in bello ſpūali ꝫ q̇ nihil hn̄t q̇bꝰ
oē ſolū patria eſt: min⁹ timēt: Ita in belli ſpūalis peri-
culoſiſſimo inſultu: vicꝫ in morte ſua min⁹ habētes de
pctīs: nihil v̊o hn̄tes de alieno nō timebūt: dicētes il-
lud ps̄. xxvj. Si exurgat aduerſū me p̄liū: ī h ego ſpera
bo. Quia ſperāt ꝑ illud p̄liū ad terrā meliorē traſferri.
20 De h nō. A. xxvij. 38. ¶ Decimonono q̄ꝫtū ad ꝓprie-

tatē. Vbi em̄ duo reges ⁊ terre ⁊ dn̄ia ⁊ ſpāliter ſi ſint
diuerſarū legū vel linguarū: ſicut chriſtianoꝝ ⁊ ſarace
noꝝ freq̄nter fiūt ibi bella ⁊ raro eſt ibi pax: ſicut ī hi-
ſpania vbi machināt adinuicē chr̄iani ⁊ ſaraceni: ⁊ rō
eſt: q2 q̇libet nitiṫ ꝯtractā ꝓpinquā trahere ad leges et
dn̄iū ſuū. Sic ſpūaliter caro ⁊ aīa machināt adinuicē
inter q̄ tota vita nr̄a q̄ſi in q̊dā ſpūali bello duciṫ. Cū
ſint diuerſarū legū: dicēte Paulo: video legē ī mēbris
meis: repugnantē legi mētis mee. Et cā q̄re de⁹ ꝑmit-
tit h bellū ptꝫ exēplo p̄ncipis: q̇ rebellat eccl'ie a q̊ au-
fert ppl'm ſibi ſubiectū: eū a iuramēto fidelitat' abſol-
uēdo ſic: q2 rō rebellauit deo: retraxit ⁊ abſoluit mēbra
inferiora ab eius dn̄io. Sed btūs q̇ in fine vite ſue pōt
regratiādo deo dicē. Precinxiſti me virtute ad bellū et
ſubieciſti inſurgētes ī me ſubt⁹ me In ps̄. xvij. ¶ Vi- 21
ceſimo: q̄ꝫtuꝫ ad ſecuritatē q̄rendā: tꝑe em̄ belli corꝑal'
oēs q̄rūt loca ſecuritat': ſicut caſtra vel eccl'ias. Et tꝑe
mortalitatis in vno regno fugiūt ad aliud: ſic in bello
ſpūali qd eſt ꝓh dolor mō ita magnū q nō eſt dies in
q̄ nō occidanṫ ꝑ mundū ſpūal'r loquēdo multa milia
mortaliṫ peccādo. Ergo dr̄ent hoīes ſe ponere ī caſtro
religiōis ⁊ in ſtatu pn̄ie: ⁊ fugere eā q̄ in mūdo eſt ꝯcu
piſcētie corruptionē. ij. Pe. j. Tanq̄ꝫ mortalitat' indu-
ctiuā: ⁊ lepre ſpūalis inductiuā occaſionē ſocietat' per-
uerſe. vn̄ Arſenius ī vitaſpa. req̇ſit⁹ rn̄dit: ſi vis ſalu⁹
eſſe: fuge hoīes. Et rōnabil'r: q2 ſtultuꝫ videṫ leproſos
fugere ⁊ nō demones: ⁊ eoꝝ miſtros q̊ ad tales: g̊ bene
pugnat q̇ bn̄ fugit: dicēs illud Ps̄. xliiij. Elōgaui fu-
giēs ⁊c̄. Nō. R. v. 38. ¶ Viceſimop̄mo: q̄ꝫtuꝫ ad au- 22
daciā ⁊ timiditatē. Sicut em̄ dicit Vegeti⁹ de re mili-
tari q q̇ moranṫ ꝓpe ſolē ſunt ꝓpṫ defectū ſanguīs ti-
midi ⁊ fugitiui: q̇ multū diſtāt ſūt ꝓpṫ ſanguīs nimie-
tatē nimis audaces: hoīes autē mediarū regionū apti
ſunt ab bella corꝑalia. Sic in bello ſpūali q̇ hn̄t nimiū
reſpectū ad nobilitatē vel teneritudinē natiuitatis: nō
audēt corp⁹ ſbijcere diſcipline ⁊ laboribꝰ Prouer. xxij.
dicit piger: leo eſt foris. Qui etiā vita ⁊ ꝯſideratiōe ni-
mis diſtāt a vero ſole iuſticie: ⁊ ei⁹ calorē iudicij nō ti-
mēt: de lōga vita ꝯſidētes: ſunt nimis audaces ad ꝑpe
trandū mala Job. xij. Audacter ꝓuocāt deū ⁊c̄. q̇ v̊o
abijciūt ea q̄ ſūt paruuli ⁊ nouiſſima cogitāt: vitā inter
iſta duo: q̄ſi ī media regiōe ducētes ſunt apti ad bellū
ſpūale: de q̇bꝰ ad Hebre. xj. Fortes facti ſunt in bello.
¶ Viceſimoſcdo: q̄ꝫtuꝫ ad maliciā: in bello em̄ corꝑali 23
hn̄s bellū cū alio: nitiṫ ponē ignē in caſtro vl' villa ſua
Sic ī bello ſpūali diabolus mittit incēdiarios ſuos: q̇
alios igne incēdāt infernali dict' vl' fact' vl' malis exē-
plis: incenderūt igne ſanctuariū tuum. In Ps̄. lxxiij.
¶ Viceſimotertio: q̄ꝫtuꝫ ad ꝯſiliū capiēdū: multa em̄
auxilia ſunt a deo petēda ī orone: ⁊ multa ꝯſilia a ſapiē
tibꝰ q̄rēda: anteq̄ꝫ p̄nceps bellū īcipiat corꝑale. Sicut
patꝫ. C. iiij. 14. Exēplo Jude machabei ⁊ exercit⁹ ſui:
de q̊ hr̄. j. Mach. iij. q ꝯgregat⁹ eſt ꝯuēt⁹ vt eſſent pa-
rati ad p̄liū. ſ. ꝯ anthiochū iuuenē: ⁊ vt orarēt ⁊ ieiuna
uerūt illa die ⁊ induerūt ſe cilicijs. Et. ij. Mach. xv. dr̄
de Machabeo ⁊ ſuis q manu pugnabāt: cordibꝰ deū
orātes. Jō ꝓſtrauerūt nycanorē et trigītaq̄nq; milia.
et. j. Mach. xj. Jonathas cū duobꝰ ſecū orādo hoſtes
inuaſit: ⁊ ſuos reduxit ⁊ vicit. Exēplo etiā Dauid: de q̊
j. Re. xxiij. hr̄ ſic. Cōſuluit Dauid dn̄m dicēs. Nūq̇d
vadā ⁊ ꝑcutiā philiſteos? De q̊ etiā dīc Ambro. li. j. de
offi. q Dauid nūq̄ꝫ iuit ad bellū niſi deo req̇ſito ⁊ ꝯſi-
liato. Exēplo etiā iudeoꝝ q̇ eūtes ad bellū: deo ſacrifi-
cabāt ⁊ dabaṫ victima de hoſtibꝰ vicēdis: redeūtes v̊o
ſacrificabāt ꝓ victoria. Exēplo etiā nobil' reg' Eduar-
di: cui⁹ ꝯſuetudo erat an̄ bellū ꝑegrinatiōes facē ꝓſo-

halit:⁊ ꝑſonas in vtroqꝫ iure dei ⁊ mūdi ſapiētiſſimos
ꝯſulere. Quia teſte Sen̄. epl'a. xiiij. parua ſunt arma fo
ris: ſi nō ſit ꝯſiliū domi. Et ſi exēpla deeſſent rō ſufficēt
q̄ ſcit: ꝙ vbi maiꝰ īminet ꝑiculū: cautiꝰ eſt agēdū. Sꝫ
in bello corꝑali maximū eſt ꝑiculū ⁊ corpoꝝ ⁊ aīaꝝ: q̄
ibi nō ſolū moriunt̄ corꝑal'r: ſꝫ etiā ſpūal'r multa milia
ꝓpter gn̄ale odiū: nō ſolū duoꝝ hoīm: ſꝫ duoꝝ regnoꝝ
et ꝓpter alia pctā in qb' ſunt qn̄ occidunt̄. Sic ḡ in ne-
ceſſitate ad dn̄m caſtri nunciū oōnis mittāt: exēplo vi
roꝝ p̄dictoꝝ: q̄ antiq ſcti ⁊ valētes principes oōne ⁊
cōſilio ad bellū diſpoſiti ꝓſperabant̄: deū ⁊ ſapientiā
hn̄tes adiutores. Exēplo p̄dictoꝝ. Sic etiā ſctiſſimus
impator Karolus magnꝰ: q̄ vt legit̄ in cronica de vita
eiꝰ: ꝙ qn̄ erat pugnaturꝰ: an̄ bellū puriſſime ꝯfitebat̄:
et accepit ſacrā cōiōnē: ⁊ ſic tā ī aīa q̄ꝫ in corꝑe monitꝰ:
Exm̄ ꝓceſſit ſecurꝰ ad bellū. Et ſic legit̄ de qdā q poſt cōiō-
nē ꝓceſſit ad duellū: ⁊ interrogatꝰ an aliq̄d comediſſet
rn̄dit ſe nihil ſumpſiſſe niſi ſacram cōiōnē: ⁊ alter etiā
inq̄t ſi oēs ſctōs ⁊ bouē integrū comediſſes cū eo: hac
die dabo carnes tuas volatilib' celi. Sꝫ iſte diuīo auxi
lio ꝓſtrauit blaſphemū: vt dignū ⁊ iuſtū erat. Victo-
riā v̄o obtentā: nō ſibi: ſꝫ deo attribuebāt dicētes illud
Ps̄. cxiij. Nō nobis dn̄e nō nob. Dicētes etiā illud. j.
24 Mach. iij. nō in multitudīe exercitꝰ victoria belli eſt: ſꝫ
de celo fortitudo ē ⁊c̄. Sꝫ heu p̄ncipes ⁊ milites ⁊ exer
citꝰ moderni tp̄is eūtes ad bellū: potiꝰ diabolū placāt
crudelitatib' ⁊ ſpolijs q̄ꝫ deū: nō cū oōnib': ſꝫ cū mul
toꝝ vadūt maledictiōib': q̄ nō in expēſis regis vl' ꝓ-
prijs vadūt: ſꝫ in expēſis eccl'iarū ⁊ pauperū q̄s eundo
ſpoliāt: ⁊ ſi forte emāt: nihil ſoluāt niſi tallias: chr̄s pa
uit qnqꝫ milia: quīqꝫ panib': ipī maiꝰ faciūt miraculū
q̄ decē milia paſcunt̄ paucis tallijs. i. micis: nō ſel' tm̄
vel bis ſicut chr̄s: ſꝫ freq̄nter nō ſolū hoīes ſicut chr̄s:
ſꝫ et canes ⁊ eq̄s ⁊c̄. nec pane ⁊ piſcib' ſic̄ chr̄s: ſꝫ delica
tis cibarijs. Nota. T. v. 17. Et. F. viij. 1. Itē. I. xj. 20.
nec ieiunāt: nec cilicijs īduunt̄: vt p̄dictū eſt de macha
beis: ſꝫ cū gula ⁊ luxuria ⁊ potiꝰ cum deauratis ⁊ pul-
Exm̄ chris q̄ꝫ fortib' armis illuc vadunt. Vn̄ nuꝑ exercitu
anglie eūte cū tali ſuꝑbia ꝯ̄ inimicos dixit qdā valens
ꝙ magis videbant̄ ad nuptias: q̄ꝫ ad bellum ꝓcedere.
ſic̄ Goliath. j. Re. xvij. Cōtra tales nō optīe. A. xxiiij.
2.3. Et. N. iij. 15. Si quā v̄o victoriā a caſu obtinue-
rūt magis forte ꝓpt̄ aduerſarioꝝ demerita: q̄ꝫ ꝓpt̄ eoꝝ
merita: plus ſue ſuꝑbie q̄ꝫ deo eā attribuebāt: inaniter
gloriātes ⁊ dicētes illud Deut. xxxij. Manꝰ nr̄a excel
25 ſa ⁊ nō dn̄s fecit h̄ oīa. ¶ Vt p̄dictū eſt de ꝯſilio ⁊ ordi
ne ī bello corꝑali: ſic faciēdū eſt ī bello ſpūali. Vbi vita
et aīa eſt regēda ſapiētū ꝯſilio ⁊ ꝯfeſſorib' ⁊ ī oīb' q̄ ad
aīam ꝑtinēt vtēdū eſt Prouer. xx. Cōſilijs cogitatiōes
roborant̄. ¶ Viceſimoq̄rto q̄ꝫtū ad nō formidare. In
bello em̄ corꝑali nō formidare ꝯ̄ verba ſeu minas ad-
Exm̄ uerſarioꝝ multū iuuat. vn̄ narrat Valeriꝰ li. iij. de ꝑ-
gētib' ꝯ̄ ꝑſas in ꝑliū: e quib' vnꝰ ait ſocio ſuo ſolē obū-
brari ſagitt' ꝑſarū: q̄ erāt optimi ſagittarij: ⁊ in multi-
tudine magna: cui rn̄dit ſociꝰ optīe inq̄t narras: ī vm-
bra em̄ meliꝰ pugnabimꝰ: Ita ī bello ſpūali volēs cor
rectiōes iuſte facē: multa ſuſtinebit opprobria: volēſqꝫ
verā miliciā chr̄i ſeq̄: multas ſuſtinebit diuiſiōes. Sꝫ
cōfortēt ſe mutuo: ⁊ audiūt deū eos ꝯfortātē ⁊ dicentē
Eſa. lj. Nolite timere opprobria hoīm: ⁊ blaſphemias
26 eoꝝ ne metuat': ſagitte paruuloꝝ ſunt h̄. ¶ Viceſimo
quīto: q̄ꝫtuꝫ ad expeditōeꝫ. Euntes em̄ ad bellū corꝑa-
le nihil ſecū portāt niſi arma ⁊ victualia. Sic nos ī bel-
lo ſpūali nihil accipe debemꝰ niſi neceſſaria. Exēplo for
tiſſimoꝝ militū q̄ relict' oīb': ſecuti ſunt eū Mat. xix.
27 ¶ Viceſimoſexto: q̄ꝫtuꝫ ad fidelitatē ⁊ alias virtutes:

dicit em̄ Ioā. li. q̄ vocat̄ policraticon: ꝙ tria fecerūt ro
manos victorioſos: fides: ſciā ⁊ exercitiū. Fidē em̄ oīb' Exm̄
ſeruabāt intātuꝫ: ꝙ cuꝫ qdā captꝰ ab Hanibale de ro-
manis: ⁊ poſtea dimiſſus ſb iuramēto redeūdi: vel ꝑ-
ciū mittēdi ꝓ redēptōe ſua: cū redēptōeꝫ hr̄e nō poſſet:
nec redire vellet: ſenatꝰ romanꝰ miſit eū ad carcerē ha-
nibalis. Sic ī bello ſpūali hee v̄tutes iuuāt. De qb' in
Ps̄. xvij. Precinxiſti me vir. ad bel. ¶ Viceſimoſeptīo 28
quo ad p̄miū. Rex eī iturꝰ ad bellū corꝑale cū rediret:
accepto regno volentib' ſecū ire p̄mia dat: nolētes v̄o
ire punit. Sic̄ refert Valeriꝰ li. ij. De qdā q̄ edixit: ꝙ ſi Exm̄
q̄s fugiēs caſtra petiſſet: ꝓ hoſte interficeret̄: q̄ ſeueri-
tate: milites cōpreſſi hoſtes vicer̄t. Sic ī bello ſpūali: ſi
ſuſtinemꝰ: et cōregnabimꝰ. Si negauerimꝰ: ⁊ ille ne-
gabit nos. ¶ Patēt ḡ ex iā dictis viginti ſeptē ſil'itudi- 29
nes ⁊ cōueniētie int̄ bellū corꝑale ⁊ ſpūale. Inter q̄ tm̄
eſt vna diſſil'itudo in h̄ vicꝫ ꝙ in bello corꝑali: q̄ſi oēs
ſe ſubtrahūt p̄ce vel p̄cio: obtinētes ne vadāt niſi forte
ſint aliq̄ diſcoli: q̄ libēter vadūt: q̄ nō hn̄t aliud vn̄ vi
uant: ꝓpt̄ q̄s nō ꝓſperant̄: q̄ dū boni ⁊ fortes dimit-
tant̄ ⁊ debiles accipiunt̄: oēs vincunt̄. Ad ſpūale v̄o
bellū dāt munera ⁊ p̄ces ⁊ p̄cia: vt ꝓmoueant̄ ⁊ expo-
nant̄ ad ordines ⁊ magnos eccl'ie ſtatꝰ: in qb' ꝯſiſtere
dēet ſi recte tenerent̄: maximū ſpūale bellū periculoſiꝰ
q̄ ſit corꝑale. In cuiꝰ rei ſignificationē maiorē ſollicitu
dinē habuit Moyſes ex dei ordinatiōe ordinare viros
ꝑfectiores ad bellū ſpūale. Sicut ptꝫ Nūeri. iiij. vbi le
uite ad miniſteriū tēpli eligabant̄ a. xxx. anno vſqꝫ ad
quinq̄geſimū vel ſm̄. lxx. a. xxv. Ad pugnandū v̄o a
xxj. annis vſqꝫ ad. l. ſicut ex parte ptꝫ in p̄ncipio hiſto-
rie numeroꝝ quaſi in morib' ⁊ etate minꝰ ꝑfecti. Cuiꝰ
cōtrariū faciūt moderni patroni ⁊ p̄lati. Sicut patebit
infra. c. de patronis ⁊ p̄latis. Sed forte aliq̄s hic oppo 30
net ꝙ ī iſto articulo nō eſt diſſil'itudo: ſꝫ potiꝰ ſil'itudo:
q̄ ſicut nō habētes vn̄ viuāt vagi ⁊ miſeri libēter va-
dunt ad bellū corꝑale ⁊ ire ꝓcurant prece ⁊ p̄cio. Ita
faciūt illiꝰ ꝯditiōis hoīes ad bella ſpūalia: ⁊ in h̄ ſil'itu
do ꝯcedēda eſt. Et ſicut illi tanq̄ꝫ inualidi ad bellū re-
gē ⁊ exercitū decipiūt. Ita iſti chr̄m ⁊ eccl'iam. Nō. E.
ij. 8. Et. M. viij. 41. Et tales veniūt ad bellū eccl'ie: ſi-
cut equus ad ſtabulū ꝓpt̄ prebendā: vt comedat ⁊ im-
pinguet̄. Et Act. x. poſuit quaſi equū gl'ie ſue in bello.
Nota viceſimāoctauā ſimilitudinē. A. xxiiij. 16.
¶ Ex iſto articulo ſcd'o infert̄ tertiꝰ. In fine em̄ iſtius Arti. iij.
dictū eſt ꝙ bellū ſpūale periculoſius ē corꝑali. Huiꝰ
aūt obſidionis ſeu belli generalitas ⁊ ꝑiculū ex h̄ patꝫ
ꝙ nullus locus immunitꝰ vl' pars inermis: inimicos
inuadētes ⁊ obſidentes latet. In corꝑali em̄ obſidione
frequēter accidit: ꝙ ſi exteriores obſidentes ſcirēt in q̄
diſpoſitiōe vel penuria vel briga inter ſe eſſent obſeſſi:
ſcirētqꝫ oēs defectꝰ q̄ ibi ꝯtingūt: cito caſtrū vl' ciuitatē
caperēt. Sed in ſpūali obſidione nullū tp̄s vel locꝰ vl'
defectꝰ vel q̄dcūqꝫ minꝰ cuſtoditū inimicos latet obſi-
dētes. Iō ſequit̄ h̄ bellū eſſe ꝑiculoſuꝫ. Et nunc hunc:
nūc illū gladiꝰ interficit. ij. Re. xj. ¶ Ex alio etiā h̄ ſe- 31
quit̄: q̄ vicꝫ maximꝰ hoſtis ī bello iſto vicꝫ caro eſt in-
trinſecus in ciuitate ⁊ in caſtro nobiſcū: nec a nobis eū
expellere poſſumꝰ. Sed cōtinue ꝯ̄ nos certat. Iō dicit
Aug. in q̄dā ſmone: ꝙ inter oīa certamina chr̄ianorū
duriora ſunt certamīa caſtitat'. Nā ibi ꝯtinua eſt pu-
gna ⁊ rarior inuenit̄ victoria. Rara em̄ eſt ꝯcordia fa-
me atqꝫ pudicitie. Et q̄ victoria eſt rara ⁊ difficillima.
Iō eſt pulcherrima. Vn̄ q̄dā impator ſenex vt fert̄: cū Exm̄
ſeneſcalli eiꝰ eū extollerēt atqꝫ laudarēt nobiles victo-
rias: aiebat: maximā inquit dimittitis victoriā: ꝙ vicꝫ
carnē meā nunq̄ꝫ maculaui. Sic̄ em̄ eſt militū ⁊ mar-

tyrū diaboli ſeq̄ carnis deſideria. Ita eſt militū dei corpus caſtigare: exēplo Pauli dicētꝭ. Caſtigo corpꝰ meū j. Cor. ix. Et Job. x. Pene militāt ī me: ſic p3. C. iij. 3.

Arti. iij. ¶ Ex q̄ iſtud ſpūale bellū eſt tā periculoſu3: neceſſariū
32 videt̄ defenſiões ⁊ remedia ꝯ illud inuenire. Et ſic iſte articulus tertiꝰ infert q̄rtū. In q̄ oñdit̄ ꝙ tria ſunt neceſſaria ad h̄: ꝙ ī bello iſto fortit̄ reſiſtat̄. ſ. diligētia ſeu ſollicitudo in armādo: ꝓmptitudo in opando: pſeuerātia in ꝯtinuādo. ¶ Pªo diligētia in armādo ꝯ diligentiā ī iuadēdo. De q̄ h̄r. ſ. e. c. vij. Quia eñ ex oñi parte inimici nos inuadūt: debemꝰ nos ex oī pte armare: in corde: fide: mūdicia ⁊ charitate. Prima armatura eſt neceſſaria ꝓpt̄ deū. Scd̄a ꝓpter ſeipm̄. Tertia ꝓpt̄ proximū. Iſta armatura etiā debet eſſe in ore: vt ſit ibi audacia in loquēdo: malos rep̄hendēdo: vt dicē poſſit illud Sap. viij. Timebūt audiētes reges horrēdi: videbor in bello fortꝭ. Et ſic de oīb) ſenſib) ⁊ corpis ⁊ aīe partib): vt dicē deo poſſit Illud Ps. xvij. Precinxiſti
33 me v̄tute ad bel. ¶ Scd̄o debet eſſe ſollicitudo ad modū canū nobiliū: q̄n eñ venator inſonat cornu ad venationē: canes curiales ⁊ nobiles cū maxīa ꝓmptitudine ſurgūt ⁊ letātes currūt: ad venatorē ſe diſponētes et ad laborē. S3 canis ruralis iacet ſup ſterq̄liniū: piger ⁊ tepidus vix leuat caput ⁊ os parū aperit: ⁊ iterū caput deponit q2 ad laborē nihil afficit̄: ſed ad requiē. Sed poſtq̄3 curiales cū magno labore p̄dā acceperint ⁊ redierint: ⁊ cib) fuerit eis paratꝰ. Tūc canis ille ruralis ⁊ piger: erit de p̄mis q̄ os ad cibū ponet. S3 venator cū virga eū fugat. Iuſte q̄dē: q2 qui nō laborat nō māducet. Spūaliter venator eſt chr̄s q̄ ad ſeculares: q̄ oēs vocat ad venationē. i. ad deſtruendū beſtias ſilueſtres. i. pctōres. Canes nobiles ſui vicia feruēter extirpāt. De q̄b) in ps. lxvij. Lingua canū tuor: ch̄rm̄ predā. De q̄ Eſa. ix. Letant̄ corā te q̄ſi capta p̄da. hic nitunt̄ cape p grā ⁊ in futuro p gloriā. S3 pigros ⁊ miſeros q̄ in morte ſeu iudicio paſtū petent: dicētes: dñe dñe aperi nob: cū dura virga excludet: q̄n dicet: ite maledicti ⁊c. Mat. xxv. q2 iuſtū eſt ꝙ q̄ nolūt ſocij eſſe la-
34 boris: a ſocietate excludant̄ ſolacij. ¶ Qtu3 vō ad religioſos: venator eſt ſacriſta vel clericꝰ cāpanā pulſans: canes nobiles qui ſtatim ſurgunt ad matutinas ⁊ alia hmōi: de q̄b) h̄r Judicū. vij. vbi Gedeoni dictū eſt: ꝙ ſecū accipet ad bellū q̄ aquā lamberent vt canes: pigri vō parū caput eleuāt: q̄rētes ſi ſit pulſatū: vel dicētes ſe eſſe in ſudore vl' ficte indiſpoſitos: q̄ in craſtino erūt p̄mi ad paſtū. i. ad bn̄ comedēdū: ꝫ p̄latꝰ cū v̄ga eos tāgere d3: dās eis panē ⁊ aquā ſic cani pigro: q̄b) panis et aq̄ eſt vita btā. Oēs ḡ ſeq̄ntes ꝯditōes canū nobiliū ſint ad bella ꝓmptiſſimi ⁊ doctiſſimi Cañ. iij. Nō. R.
35 v. 19. ¶ Tertio req̄rit̄ in vtroq3 pſeuerātia: exēplo caleph Joſue. xiiij. q̄ ait. lxxxv. annor ſu3 ſic valēs: vt eo valebā tpe q̄n ad explorādū terrā miſſus ſu3: tā ad bellandū q̄3 ad gradiēdū. Bellator eñ deficiēs ꝑ inopia
Arti. v. diſplicet deo Eccl. xvj. ¶ Ad oīa iſta nos monere debēt timor pene deficiētiū: ⁊ amor mercedis triūphātiū Si eñ pugil exponit ſe piculo ꝓ parua mercede: multomagis ꝓ regno illo q̄d pugnantib) ꝓmittit̄. Eſtote fortes ī bello: ⁊ pugnate cū antiq̄ ſer. ⁊c. Iſtis ſic expeditis de bello carnali ⁊ ſpirituali ſimul cōiunctis.
Arti. vj. ¶ Ad corpale ſic ꝓcedit̄: oñdēdo vic3 q̄ cōditiōes ad certū bellū req̄runt̄: q̄d eſt ſextū p̄ncipale. Ad h̄ ꝙ bellū ſit licitū: tria req̄runt̄ ſm̄ ſctm̄ Thomā. ij. ij. q. xl.
36 ar. j. ¶ Primū eſt auctoritas p̄ncipis: q2 nō licet pſone priuate bellū ſuſcitare: q2 nō h3 curā reipublice. ¶ Secundū ꝙ ſit cauſa iuſta. ¶ Tertiū ꝙ ſit intētio mūda: ſupple ꝓ bono habēdo ⁊ malo vitādo. ¶ Ex p̄mo ſeq̄tur ꝙ ſicut non licet pſone priuate bellare auctē ꝓpria. Ita nec malefactorē occidere. Jō dicit Ambro. ij. de officijs: ꝙ hō debet ꝑmittere ſe occidi potiꝰ q̄3 malefactorē ad ſe venientē occidat. Et ponit exēplu3 de chr̄o. Et forte rō eſt: q2 plus tenet̄ diligere aīam ꝓximi ſui ex p̄cepto ⁊ ordine charitatꝭ: que tūc amittit̄ ſi occidit̄: q̄3 corpus ꝓpriū. Aliq̄ tñ dicerēt: ꝙ h̄ eſſet pfectiōis: ⁊ nō neceſſitatis: q2 aliter iura canonica nō ꝑmitterēt ꝙ hō occideret quecūq3 ſeipm̄ defendēdo. ¶ Ex p̄dictꝭ etiā p3 ꝙ ꝓ magna pte bella q̄ fiūt in lombardia ſunt iniuſta: q2 vt frequēter nō incipiunt̄ auctē p̄ncipis: ꝫ potētioris in ciuitate: nec ꝓ honeſta cauſa: ꝫ ꝓ odio ⁊ affectione partiū guibilinor: ⁊ guelfor: nec intētiōe mūda: ꝫ intentiōe cupiditatꝭ ⁊ libidine dñandi. Et q2 his bellis ſuis chriſtianitatē turbant: timeat quilibet illorum bellum eternū. De quo Job. xx. Pluat ſup eum bellum: eductus et egrediens de vagina ſua.

¶ Oſtenſis ꝯditōib) iuſti belli: nūc oſtēdere reſtat q̄ ſunt neceſſarie ꝯditiōnes in rite belligerare volentib): Arti. vij.
quarū multe ſunt pretacte. Supra. e. c. ar. ij. ſc3 in ſcd̄o p̄cipali p totū. ¶ Req̄rit̄ etiā in eis bona deuotio ad deū ⁊ ad ſuos. ¶ Requirit̄ iterū in eis fidelitas ſine ꝓditione: vñ Ambro. de officijs. Incaſſum inq̄t ꝯ exteriores inimicos in cāpo bellū gerit̄: ſi infra ipſa vrbis menia ciuis inſidiās habet̄: ſicut incaſſu3 q̄rit̄ ſanitas exteriꝰ in membris: niſi prius habeat̄ interiꝰ in corpe. 37
¶ Iterū requirit̄ in eis clemētia: vñ Valeriꝰ li. v. Si egregiū eſt hoſtē deijcere: nō minꝰ laudabile ē ſcire miſereri: q2 ſicut infinitā gloriā bellica virtꝰ: ita p̄cipuū amorē clemētia meret̄. Origo iſtiꝰ clemētie pōt eſſe cogitatio: quō ipſe iterū in manꝰ inimicor incidere pōt: vel ſaltē in morte: in manꝰ dei viuētis. Sic ḡ ſctificate bellū Hiere. vj. Et p tales virtutes aſcēdant oēs viri bellatores Iohelis. iij. Nō de iſta clemētia. M. ix. 34.
¶ Req̄runt̄ etia3 in eis cetere virtutes vicijs hijs oppoſitis. De quibus patet infra articulo nono.

¶ Habētes vō iſtas ⁊ alias virtutes citiꝰ vincūt: ꝓpt̄ ſex auxilia. ¶ Pªo q2 in ſe rōnabiliter ſunt audaciores vtpote mortē minꝰ timētes: in q̄ ſolū corpꝰ morit̄: multū eñ retrahit̄ pctōr a vera audacia ⁊ fortitudine q̄ eſt virtꝰ: ꝓpt̄ pctm̄ in q̄ ſentit ſe eſſe: in q̄ nō audet mori: ne ſimul cū corpe ⁊ aīa pdat̄. Et q̄ inuenit ſe in tali ſtatu nunq̄3 erit vere audax. Et ſi aliq̄n ex vana glīa ardua aggrediat̄. Vñ quidā barcator h̄ de ſeipſo fatebat̄: dicens ꝙ frequēter fuiſſet mortuꝰ ī talib) pugnis: niſi ſe ſenſiſſet ex pctm̄. Tales eñ ſunt inepti ad bellū. Et iō Deut̄. xx. Ordinauit deꝰ: ꝙ tales formidoloſi cū alijs ad bellū nō accederēt. Tales etiam repulit a ſe Judas machabeus. j. Mach. iij. Tales etiam pctōres dimiſit Amaſias rex iuda. iiij. Re. xiiij. q̄ care ꝯduxit ſtipēdiarios centūmilia. i. centūmilia armator. Et tñ de ꝯſilio ꝓphete q̄ ei ſuaſit ꝙ eos dimitteret: q2 idola ferebāt eoſ dimiſit: ⁊ dñs dedit ei victoriā. ¶ Sed diceret aliq̄s: ſi in exercitu moderni tpis oēs ī mortalib) pctis exeūtes dimitterent̄: pauci remanerēt: placet. Melius tñ eſſet: cū paucis bonis vincere multos malos: cū illis de q̄b) dr̄ Deutro. xxxij. Perſeq̄bat̄ vnꝰ mille ⁊c. q̄3 cū multꝭ malis vinci a paucis bonis: ſicut. clxxx. milia ab vno angelo. iiij. Re. xix. Et mille a Samſone Judicū. xvj. Jō deꝰ ordinauit Deutro. xx. ꝙ ſacerdos exercitū ammoneret ne timerēt hoſtes: ꝫ ſperarēt tantū in dño: nō in armis ⁊ robore ſuo: q2 nō in multitudine exercitus mali victoria belli eſt. ij. Mach. iij. Sic p3. C. xvij. 18. Arti. viij. 38
¶ Scd̄o q2 nō ſunt victi a diabolo vl' pctō. Sicut eñ iuſtū videt̄ ꝙ ſerui diaboli ⁊ pcti: ſint victi ⁊ ſerui inimicor ſicut chanaan Gen. ix. Quia p̄us incurrit ſer- 39

uitutē pctī: poſtea ei imponebat̄ ſeruit⁹ fratrū: ſic a cō
trario ſenſu vincētes hec: iuſtū eſt vt ſint victores ho
Exm̄ ſtiū. Exēplū ad h̄ h̄r q̄ſi ſic de duob⁹ militib⁹: q̄rū vn⁹
erat corpe fortiſſim⁹. Alter debilis q̄ vbicūq3 ibat ſiml'
ad opa armoꝝ: ꝓ republica ſp debilis reportabat vi
ctoriā ⁊ gloriā. Et ali⁹ ↄfuſionē: de quo facto cū hoīes
in vna ſocietate mirarent̄: vn⁹ ſapiēter rn̄dit. Non eſt
inq̄t mirabile ſi cōditiōes vtriuſq3 diligēter ↄſiderent̄
q2 fortis eſt leccator ⁊ pctōr. Alter vo eſt mundus. Et
Job. xvij. dr̄ q mūdis manib⁹ addet fortitudinē. Et i
Ps. xvij. ſm puritatē manuū mearū retribuet mihi.
¶ Hoc autē apparet in toto ꝓceſſu ſacre ſcripture. Et
ſpecialiter i libro iudicū: q qn̄ filij iſrl' nō vincebant̄
a pctō: non vincebant̄ ab hoſtib⁹. Qn̄ vo a pctō victi
fuerūt: poſiti ſunt i ſeruitutē: ⁊ hoſtes eos vicerūt. Et
vt cetera teſtimonia ꝑtermittant̄. Ecce q̄d dr̄ Judicū
iiij. Addiderūt filij iſrl' facere malū corā dn̄o: q̄ tradi
40 dit eos in man⁹ Jabin. Sic g̊ docuit Balach Nūeri
xxiiij. et. xxv. partim ex textu ⁊ hiſtoria p mulieres vin
cere milites inuincibiles: vt libidine victi: ab hoſtib⁹
vincerent̄. Quia ipſi legē dei tenētes: inuincibiles erāt
et oīm hoſtiū mirabiles victores. Jntantū q Macha
beus cū ſex milib⁹ ꝑemit centū⁊uigīti milia. ij. Macha.
viij. ꝓpt̄ auxiliū eis datū de celo muri hiericho corrue
rūt Joſue. vj. ⁊ Samſon dum de⁹ erat cū eo: ſolus in
maxilla azini occidit mille viros Judicū. xv. Et ſan
gar: vomere vno occidit ſexcentos viros Judicū. iij.
Nō. C. xvij. 6. Et. F. iiij. 19. Et h̄ qd̄ dixit Achior ho
loferni Judith. v. q vic3 qn̄ irritabāt deū ſuū: flagel
labat eos: q2 de⁹ erat odiēs iniq̄tatē: qn̄ vo placat⁹ eis
erat: nemo poterat eis reſiſtere. Et h̄ ↄſuluit Holofer
ni: q ↄſideraret ſi de⁹ illoꝝ eſſet offenſus vl' nō: anteq3
eos inuaderet: h̄ deberēt bellatores moderni ↄſiderare
anteq3 bellū inirēt: vtrū facta illoꝝ ⁊ aīa ⁊ vita ſit deo
placabilis vel nō: ⁊ ſi de⁹ ſit cū eis vel nō. Et ſi inue
nerint q nō eſt cū eis: faciāt ↄfeſſiōē ⁊ ſatiſfactiōē ⁊ re
ſtitutiōē q ſit. Aliter nō ꝓſperabunt̄: h̄ cogitat q̄libet
per ſe forte: ꝓpt̄ meū pctm̄ tot boni mihi nō patient̄ cō
fuſionē: nec vincent̄: imo ꝓpter pctm̄ vni⁹ vic3 Achan
exercitus dei fuit fugatus: plurib⁹ occiſis Joſue. vij.
41 ¶ Tertio q2 de⁹ eos mirabilit̄ iuuat qd̄ ptz p h̄ qd̄ cro
nica narrat de quodā rege frācie deuoto in officio diui
no: hic cū obſideret vnū caſtrū: ⁊ deuote miſſa3 audiret
Exm̄ ter dicēdo. Agn⁹ dei deuote genuflecteret: muri caſtri
corruerūt: nec debet eſſe mirabile q2 inouatio eſt antiq̄
miraculi facti circa hiericho Joſue. vj. ¶ Quarto nō
ſolū de⁹ ſed ⁊ angeli eos iuuāt. Sic̄ ptz. ij. Mach. x. de
Juda machabeo pugnāte ↄ Thimotheū. Apparuert̄
aduerſarijs de celo viri quinq3 in equis frenis aureis
decori: iudeis ducatū ꝑſtantes. Ex q̄b⁹ duo Macha
beū mediū habētes circūſeptū: incolumem ↄſeruabāt
armis ſuis. Jn aduerſarios vo tela ⁊ fulmina iaciebāt
et caplo. xj. Cū egrederet̄ ↄ Lyſiam de hirl'e3: apparuit
ꝑcedēs eos eques in veſte cādida: armis aureis: haſtā
vibrās. Sil'r etiā h̄r in hiſtoria anthiocena i obſidione
hierl'm ab exercitu chriſtianoꝝ: cū eſſent lapſi de inſul
tu quē fecerāt: ⁊ q̄ſi deſperati recederent: ſubito appa
ruit q̄da3 eques in nobili apparatu: hn̄s q̄ſi arma ſcti
Georgij ⁊ oēs ad iſultū redire fecit. Et eodē die capta
42 fuit ciuitas ↄ ſaracenos. ¶ Quito nō ſolū a deo ⁊ an
gelis adiuti: h̄ etiā a mortuis: q̄s elemoſynis ⁊ oꝛonib⁹
Exm̄ iuuāt vincūt. Sicut patz libro de apib⁹: de duce q̄dā q̄
parū curauit de ſeculo h̄ totalit̄ ſe dedit deo: ⁊ oꝛonib⁹
et elemoſynis: ⁊ maxime ꝓ mortuis: de q̄ vaſalli ſui in
dignati dicere ſolebāt: deridendo: q dn̄s illoꝝ eſſet ſa
cerdos. Cuidā g̊ feroci veniēti ad pugnandū ↄtra eū:
adheſerūt: ⁊ ꝑdicto duce de h̄ conſolato: dn̄s apparuit
cōfortās eū ⁊ āmonēs q nō timeret. Jpſo g̊ de dei ad
iutorio cōfidēte. Et de caſtro ↄ hoſtes exeūte apparuit
maxim⁹ exercit⁹: q̄ duci āmirāti ⁊ cogitāti q̄ eſſent: di
xerūt ſe eſſe illos q̄s pcib⁹ ⁊ elemoſynis iuuerat: qd̄ vi
dētes aduerſarij fugerūt: parati pacē facere. Jn oīb⁹
his ptz: illud. ij. Mach. vlti. Nō ſolū armoꝝ potētiā:
h̄ ꝓut ſibi placet dat de⁹ dignis victoriā. Nō. M. ix.
18. ¶ Sexto nō ſolū ꝑdictis: h̄ etiā viuis q̄ru3 oꝛones 43
meruerūt adiuti: vincūt. Sic̄ eīn nō eſt mirabile q ta
les vincant̄: de q̄b⁹. A. xvij. 22. Et illi. ſ. e. c. xxiiij. ꝑmi
q2 ſtipēdiarios nō ↄducūt: ſcōi q2 maledictiōes ⁊ imp
catores ↄ eos merent̄: Jta nō eſt mirabile q illi vincāt
q̄ elemoſynis ⁊ bonis op̄ib⁹ eis ſtipēdiarios ⁊ ꝑcatores
multos faciūt: q2 du3 ipſi ꝓ eis orant: illi in bellis ſuis
vincūt: qd̄ pulchre oñſum eſt in hiſtorijs gallicoꝝ. Et
etiā in ſacra ſcptura. ¶ Primū patz de Clodoueo rege Exm̄
frācie: ꝑmo inter reges frācie baptiſato: ⁊ filio ei⁹ here
mita: q̄ cū pr̄ ſu⁹ rex cū teutonicis ↄfligere debuit: oꝛo
ne oēs in fugā cōuertit. Sicut eīn ꝑdictis aduerſarijs
machabeoꝝ videbant̄ quinq3 eq̄tes: Jta illis videbat̄
q vn⁹ heremita eos oēs fugauit. Huic etiā ꝯcordat il
lud. j. Reg. vij. vbi h̄r q orāte Samuele Jſrael vicit
Philiſtijm. Et illud Exo. xvij. vbi h̄r q cum Joſue ⁊
exercit⁹ ↄ Amalech pugnabat: dū Moyſes ꝓ eis ora
bat: vincebat Joſue: h̄ illo deꝑmēte man⁹ vicebāt ad
uerſarij. Jta dū boni viri eccl'iaſtici: q̄ bellis ſe īmiſcere
nō debēt: orāt bellatores vincūt: diſ. xxxvj. Si q̄s vult
xvj. q. iij. Porro. ¶ S3 nō q Moyſi man⁹ ſuſtētabat̄: 44
ita in ꝓpoſito: ſi volunt q eccl'ia vel aliq̄s ꝓ eis oret vt
vincāt ⁊ ꝓſperent̄: debēt eā ſuſtētare ⁊ nō deſtruere vl'
opprimere. ¶ Sed heu multi illoꝝ plus deſeruiunt q
man⁹ Moyſi deꝑmant̄: q3 q p eos exaltent̄. Plus eas
deprimūt: q̄ vn̄ viuere deberēt: ↄſumunt: q̄ꝫ eas ↄſilio
ſuſtētent. Antiq̄t⁹ eīn qn̄ potētes ꝑncipes declinabāt
ad hoſpitandū int̄ religioſos: ſolebat dom⁹ p adnētū
illoꝝ ꝓmoueri ⁊ adiuuari: q2 dabāt eis terras vel red
ditus: vl' aliq̄d vt ꝓ eis orarēt: eorū q3 memoriā h̄rent.
Sed mō pei⁹ erit diu domui ⁊ grāgijs illoꝝ qn̄ p illos
trāſeūt. Et q̄d ꝓpter īmobiliū inuaſionē: ⁊ q̄d ꝓpt̄ pe
titiones cariagi. Vn̄ nup q̄dā abbas req̄ſit⁹ de caria Exm̄
gio: ꝓ vectura verſus bellū miſit centū marcas angli
canas: q̄s refutauerūt nimis parū reputātes: ⁊ in ↄfu
ſibili reditu illoꝝ abbas redimēdo vexationē fugit: le
tus regis cōſilio dare ducētas marcas. Et q̄d ꝓpt̄ illa
q̄ in grāgijs ⁊ domib⁹ eoꝝ ſine licētia accipiūt: ꝓ quo
ſunt excōicati p ſniam ꝓuincialē. Et i oīb⁹ iſtis faciūt
paupes ⁊ eccl'iaſticos h̄re eoꝝ memoriā nō ad orādū: h̄
ad maledicēdū. Quid g̊ mirū eſt: h̄ victoriā vl' honorē
de bellis ſuis nō reportant: q̄ cum tot maledictiōib⁹ ⁊
excōicatiōib⁹ ad bella vadunt. De hoc nō. ſ. e. c. xxiiij.
Propter h̄ eīn ⁊ filia nec ſunt i bello fortes: ſicut ptz in
canōe diſ. lvj. ſi gēs. Et ponit̄. A. xvij. 6. Nō. F. viij. 1.
¶ Et nō ſolū ſex ꝑdictis modis habētes iuſtū bellū iu 45
uat: ſed etia3 illoꝝ iuſticiā ex poſt facto miraculo qn̄q3
oñdit. Sicut dr̄ accidiſſe in q̄dā bello facto in campo: Exm̄
vbi blada erāt alta: ⁊ in craſtino in illa pte cāpi vbi cō
paruerūt ⁊ ad bellū appropinq̄uerūt pars que habuit
iuſtā cām: blada ſūt inuēta i nullo leſa: h̄ ex alia pte fue
rūt totalit̄ deſtructa: i oīb⁹ laudet̄ ille q̄ ē vir pugnator
omps nomē ei⁹ Exo. xv. Jp̄i⁹ eīn eſt bellū. j. Re. xvij.
¶ Non⁹ articulus ſequit̄. Ex iſto vltimo arguit̄ a cō Arti. ix.
trario ſenſu. Si eīn habētes illas ↄditiōes ⁊ virtutes
vincūt: nō habētes vincunt̄. Hoc experimēto patuit
in Acon in q̄ cum capta erat a ſaracenis dicunt̄ fuiſſe
multa milia meretricum. Hoc experimento patuit in Exm̄

46 Pompeio magno romanoꝝ principe: de ꝗ recitat hi-
ſtoria ſcholaſtica ꝙ cõtinet hyſtoriã Machabeoꝝ cum
hiſtoria euãgeliſtarũ: ⁊ accipit a Joſepho: ꝙ romani
equos ĩ porticibꝫ tẽpli ciuitate hierl'm a Põpeio capto
ſtabilierũt: ꝗobrem tradit nunꝗ̃ pugnaſſe Pompeiũ
decetero ꝗn vinceret. Hic hactenꝰ fuerat fortunatiſſi-
mus. Qđ ğ mirũ eſt ſi illi gr̃am in armis ⁊ alijs nego-
cijs amittãt: ꝗ templũ dñi ⁊ tẽpli miniſtros male tra-
ctant: vt dictũ eſt in articulo ꝑcedẽti. ſ. e. c. xxiiij. ꝗ etiã
de templo illo ſpũali. ſ. de aĩa: de ꝗ. j. Coꝝ. iij. Templũ
dñi ſctm̃ eſt qđ eſtis vos faciũt receptaculũ ſuperboꝝ
demonioꝝ: vt ſuperbi campũ belli: vt iracũdi carcerẽ
dãnatoꝝ ſeu flabellũ ⁊ fornacẽ inferni: ſicut inuidi ſpe
luncã latronũ: vt cupidi aram porcoꝝ: vt accidioſi lu-
panar meretricũ: vt luxurioſi coquinã leccatoꝝ ⁊ mu-
ſcarũ infernaliũ vt guloſi Ps̃. lxxviij. Polluerũt tem-
plũ ſanctũ tuũ ⁊c̃. Et ꝗcũꝗ̃ tẽplũ dñi violauerit diſp-
det illũ deꝰ. j. Coꝝ. iij. ¶ Tertio idẽ ptꝫ multꝭ experi-
mẽtis ĩ ſcptura: ex ꝗbꝫ argui põt ꝙ ſi eadẽ vicia modo
inueniant in principibꝫ ⁊ exercitibꝫ et ꝑplis ꝓpter que
47 tunc corruerũt: ꝙ ꝓpt eadẽ mõ corruũt. ¶ Exercitꝰ ꝯ
hay ꝓpter vnũ. ſ. achor corruit: q2 habuit occulte rem
ſibi nõ debitã Joſue. vij. Achab corruit: quia occidit
Naboth: ⁊ iniuſte eiꝰ acꝗſiuit vineã. iij. Re. xxj. Sed
pauci ſunt modo ꝗ nõ habeãt plus ⁊ frequẽtiꝰ de alie-
no ꝑ furtũ: vl' vſurã vl' hmõi plus ꝗ̃ ille miſer Achan
Qui nõ etiã pluries cõmittãt homicidia: male acꝗrãt:
ꝗ̃ Achab: nõ ğ mirũ eſt: ſi illi hoĩes ⁊ equi in bello ca-
dant: quoꝝ ventres alienis bonis pleni ſunt. Propter
luxuriã fuit fere deſtructa tota tribꝫ Beniamin in bel-
lo: ⁊ ex alijs corruerũt ꝗdraginta milia Judicũ. xix. et
xx. Propter hmõi etiã pctm̃ Samſon corruit Judicũ
xvj. Et Salomõi aduerſarij ſuſcitant ĩ bellũ. A filijs
etiã ſuis magna pars regni ſui ꝑdit: ſic ptꝫ. iij. Re. xj.
Vbi ꝓpha ei ſic loquit: q2 ſcidiſti pactũ meũ: ſcindam
48 regnũ tuũ: ⁊ dabo illud ſeruo tuo. ¶ Radix autẽ oĩm
maloꝝ iſtoꝝ in eo fuit luxuria. Sic ptꝫ in ꝑncipio illiꝰ
capl'i. xj. Qđ ſic incipit. Rex aũt Salomõ amauit mu
lieres. Quid ğ mirabile ẽ Si modo aduerſarij ⁊ bella
ſuſcitent: ſi ſine heredibꝫ vel cũ malis heredibꝫ ꝗ here-
ditatẽ amittant moriant: cũ ⁊ nobiles ⁊ ignobiles ſint
luxurioſiſſimi. Nã modo eſt pauꝑ Samſon in mola
illo pctõ excecatꝰ: ⁊ nobilis Salomon in throno: illo
pctõ infatuatꝰ. ¶ Gula ⁊ ebrietas exercitũ Nabucho
donoſor fugauit ⁊ Holofernis caput amputauit Ju
dith. xiij. ¶ Propt blaſphemiã ⁊ ſuꝑbiã: benadab ca-
pit ⁊ exercitꝰ fugat. iij. Re. xx. Et ꝓpt eandẽ Senache
rib fugatꝰ: a ꝓprijs filijs occidit exercitu eiꝰ ab angelo
occiſo. iiij. Reg. xix. Abſolon cũ exercitu ſuo ĩteremit
49 ingratitudo ⁊ dñandi libido. ij. Re. xviij. Saul ĩfide-
lis ꝯſuluit phitoniſſã ⁊ in craſtino interijt: cũ exercitu
ſuo. j. Re. xxxj. Amaſiã cũ exercitu ſuo deſtruxit ꝓſum
ptio ⁊ ſuꝑbia. iiij. Re. xiiij. Pharaonẽ cũ exercitu ſuo
ſubmerſit crudelitas Exo. xiiij. Principes ſuſpendit
negligẽtia in cuſtodiẽdo ſbditos Numeri. xxv. Popu
lum ꝗ erat cũ machabeo deſtruit pctm̃. ij. Mach. xij.
¶ Cũ ğ iſta ꝑdicta pctã inter nobiles ⁊ ignobiles ſint
cõia: dubiũ nõ eſt ꝗn ꝑteritoꝝ maloꝝ effectuũ exhibi-
tio: ſit ꝑſentiũ ⁊ futuroꝝ certitudo: ꝗn etiã cã caſus il-
loꝝ: ſit etiã cauſa caſus iſtoꝝ. ¶ Ad ꝗd illos de lõginꝗ
querimꝰ. Nã nobiſcũ habemꝰ Achor ⁊ Achab: Sã-
ſonẽ ⁊ Salomonẽ: Nabuchodonoſor ſuꝑbũ Dañ. v.
Et Holofernẽ guloſuꝫ: Joab homicidã ⁊ Benadab
blaſphemũ: niſi ꝙ legit ille ſel' blaſphemaſſe. Sed mõ
nomẽ dñi iugit blaſphemat. Viuit adhuc Annon in
ceſtuoſus. ij. Reg. xiij. Et Abſolon parẽtibꝫ ingratꝰ.
Viuit ⁊ Saul infidelis: ⁊ Pharao crudelis. Viuit ⁊ 50
princeps negligẽs ⁊ ꝑpl's peccãs. Eſt mõ Sãſon ĩ vul
tu cũ barba ꝗſi leõhẽ interficẽt: ⁊ Simeõ timoratꝰ ĩ fa
cto. Thomas ĩ ỽbo ꝗ dixit moriamur cũ illo: ꝗñ ſunt
in pace cũ dñis ſuis. Sꝫ Judas ĩ oꝑe: ſic ptꝫ ĩ bellis et
alijs nccitatibꝫ. ij. Re. iij. ſũt Joab ĩ loꝗndo ⁊ Achab
in ꝑquirẽdo. Nõ. M. vij. 10. Hec ⁊ his ſil'ia ſicut de-
ſtruxerũt exercitꝰ iudeoꝝ: Jta ſꝑ deſtruxerũt exercitꝰ
chrianoꝝ. Quid deſtruxit exercitũ chrianoꝝ tꝑe regis
Rich. in terra ſctã: niſi ſuꝑbia ⁊ inuidia: q2 vbiꝗ̃ rex
voluit ſibi aſcribẽ victoriã. ¶ Quid etiã deſtruxit exer
citũ chrianoꝝ ĩ terra ſctã ꝗñ capta fuit hierl'm a gode-
frido de boylãdo duce brabãcie ⁊ alijs ꝓceribꝫ ⁊ nobi-
libꝫ frãcie: niſi briga orta ex cupiditate ⁊ libidĩe dñan-
di int clerũ de exercitu ⁊ milicia: ſicut exꝓſſe in hiſtoria
ꝯtinet anthiocena. Ex h̃ vicꝫ: ꝙ ptriarcha factꝰ voluit
hr̃e dñiũ ciuitatꝭ hierl'm hãc ꝓ ſe aſſignãs cãm: q2 pau
per ptriarcha dũ ciuitas erat ĩ manu ſaracenoꝝ: habu-
it dñiũ qđ hr̃e poterat ſuꝑ paucos chrianos: ꝗ erãt ibi
in ſuitute. ¶ Quid deſtruxit exercitũ chrianoꝝ ĩ terra
illa tꝑe regis guidonis niſi ꝓditio: ſm ꝙ gallicoꝝ nar
rat hiſtoria: q2 vicꝫ aliꝗ magni de terra noluerũt gui-
donẽ ſuꝑ eos regnare: miſerũt legationẽ ad Soldanũ
dicẽtes. Nolumꝰ hũc regnare ſuꝑ nos: occl'te tñ ſimu
lãtes ſe velle eſſe ex ꝑte guidonis: ꝫ in bello verterũt ſe
ꝯ eñ. Et hac de cã: nobiles eiꝰ ĩ terra corruerũt Ezech.
xxvj. Hec ⁊ hmõi vicia ſꝑ deſtruxert ⁊ adhuc deſtru-
unt hoĩes tã in bello ſpũali ꝗ̃ corꝑali. Jmmo mirãdũ
eſt: ꝙ hmõi vicijs victi: ꝗrunt hoĩm eſſe victores: h̃ vi
det deriſoriũ ⁊ irrõnabile. vñ Aug. xv. de ci. dei. c. iiij.
Mali bellãdo ꝗrũt eſſe victores hoĩm: cũ ſint ipſi ca-
ptiui vicioꝝ. Nõ. C. xvij. 32. ¶ Sed forte rñdebit ali 51
quis ꝙ nec illi in articulo octauo vicerũt auxilijs illis
ibi noĩatis: ꝫ vi armoꝝ nec iſti ĩ vltimo articl'o corrue-
rũt: niſi ꝓpt defectũ militũ ⁊ armoꝝ. Sꝫ h̃ negat Aug.
de ci. dei: li. v. c. xiij. Vbi ĩtroducit cathonẽ ſic loꝗntẽ.
Nolite inꝗt cogitare ꝙ pr̃es nr̃i rẽpublicã de parua fe
cerũt magnã armis: q2 tũc nos eã pulcherrimã modo
hr̃emꝰ: cuꝫ plura arma ⁊ equoꝝ ⁊ belloꝝ nobis maior
copia ſit. Sꝫ domi induſtria: foris iuſtũ bellũ: animꝰ ĩ
ꝯſulẽdo liber: nulloꝗ̃ delicto vl' voluptati noxiꝰ. Pro
ꝗbꝫ nos habemꝰ luxuriã ⁊ auariciã publice egeſtatẽ:
priuatĩ opulentiã: laudamꝰ diuitias: ſeꝗmur inerciã:
inter bonos ⁊ malos diſcrimẽ nullũ eſt: oĩa veritatis
ꝑmia ambitio poſſidet. ¶ Jniuſtoꝝ ỽo belloꝝ cã ⁊ ori Arti. 5
go: vna tãgit. A. xxvij. 16. De addẽdis ỽo vna eſt pra 52
uitas bellãtiũ. Ex h̃ eñ ꝙ nõ ſunt vniti int ſe ſe ĩ pace:
bellũ faciũt ſic titões diuiſi fumigãt. Et ſic corde diui-
ſo morit corꝑalit: ita corde diuiſo ſpũal'r per diſcordiã
morit ſpũal'r: qđ patꝫ. iij. Re. xj. de Salomõe: cuiꝰ cor
diuiſuꝫ erat pctõ: ⁊ iõ ſuſcitauit ei deꝰ aduerſarios ĩ bel
lo. ¶ Scđa cã ẽ cupiditas ꝯſiliarioꝝ ⁊ ſapiẽtũ mũdi: ꝗ
ex brigis ⁊ bellis lucrant: dona recipiẽtes ex oĩ ꝑte vt
ſint cũ lepore ⁊ leporario. ¶ Tertia cã eſt bella mouẽs
et nutriẽs diſcordias int magnos: falſitas adulatoꝝ ⁊
nũcioꝝ atꝗ̃ mimoꝝ: ꝗ falſa int magnos refert dicẽtes
talia dixit vl' fecit ꝯ te. ¶ Quarta cã eſt ira radicata: diu
eñ ⁊ ꝓ modico aliꝗñ in corde ſuo iras portãt: ⁊ tꝑus
expectãt vindicte. ¶ Quinta cã eſt capitata volũtas: ꝗ
oĩno volũt ꝓpoſitũ ſuũ ⁊ volũtatẽ hr̃e. ¶ Sexta cã eſt
inſtigatio illoꝝ ꝗ de bell' gaudẽt vt lucrent: ⁊ vicinos
ſuos ſpoliẽt. Sꝫ bellũ nõ facit tales latrones: ꝫ oñdit:
ſicut oñdit furẽ res ĩ via ſua poſita. Pro iſtꝭ rogat tota
eccl'ia Jn ps̃. lxvij. dicẽs. Diſſipa gẽtes ꝗ bella volũt.
Per hec ⁊ hmõi demerita deꝰ bella ꝑmittit: ſicut pꝫ in
canone. xxiij. q. v. remittunt ꝑ totũ. Et di. lvj. Si gens

53 anglo℞. ¶ Ex quo ꝗ cauſa bello℞ eſt pctm̄: nō p̄nt me
lius ipediri vel icepta quaſſari: vel victoria ⁊ pax obti
neri ꝑ ꝓceſſiones vel letanias vel q̄cūqꝫ alia opa: q̄ꝫ ꝑ
ceſſationē a pctō: vt ceſſante cauſa: ceſſet effect⁹. Sicut
ptꝫ Judicū.xx. Ubi duob⁹ dieb⁹ occiſis malis qui in
pctō ad bellū acceſſerūt ſm̄ ſententiā Auguſtini: vt dr̄:
tertio die victoriam obtinuerunt.

Arti.xi. ¶ Victores vō ſiue in bello iuſto: ſiue iniuſto nō ina=
niter glorient̄: ſꝫ caueāt ⁊ timeāt: ꝓpt̄ q̄tuor cās. ¶ Pri=
mo q: ſm̄ Aug. de ci. dei. li.v.c.xiij.i fine capl̄i. Aliqñ
mali dn̄ant̄: ⁊ alios in bello vincūt: ꝓpter pctm̄ ppl̄i q̄
vincit̄: ⁊ nō ꝓpter valorē vel meritū vincētis: ſicut de=
dit dn̄iū ⁊ imperiū romanis ad puniēdū iudeos ⁊ ali=
54 as gētes deo rebelles: nō ꝓpt̄ meritū ꝓpriū. Quia ſicut
dicit ibidē.c.xvij. Nec ipſi romani tenuerūt leges q̄s
alijs dederūt: nec v̄tuoſe vixerūt: nec ꝓpt̄ verā pietatē
q̄ ſola ad vitā ducit: ſic dicit.c.xvj. ſꝫ ꝓpter vanā gloriā
et hūanā. Jō hic receperūt mercedē.ſ. imperiū: ꝓ quo
tāta paſſi ſunt. Et.c.xx. Adducit i teſtimoniū dicti ſui
illud Job.xxxiiij. q̄ regnare facit hipocritā ꝓpter pctā
ppl̄i. Et illud Prouer.viij. Per me reges regnāt: ⁊ ty=
rāni terrā tenēt. Eſt et expſſe ad ꝓpoſitū dictū Obeth
ꝓphete.ij. Paral.xxviij. vbi rep̄hēdit phacee regē iſrl̄
poſtq̄ꝫ vicerat Achaz regē Juda: eo q̄ ꝯtribules ſuos
duceret captiuos: aſſerēs q̄ nō ꝓprijs virib⁹ vicerat: ſꝫ
ꝓpter irā dei ꝯ̄ Achaz: q̄s niſi remitteret: parat⁹ erat eis
interit⁹. Nō. D.xij.32. ¶ Ex quib⁹ dictis ⁊ factis eli=
ciunt̄ due ꝯcluſiones. Una ex parte captiuo℞: q̄ vicꝫ
aliqñ tot⁹ exercit⁹ ꝯfundit̄ ꝓpt̄ pctm̄ p̄ncipis: ſiquidē
vbi caput infirmū ⁊c̄. Alia ex pte vincētiū: q̄ vicꝫ nō
eſt gloriandū de dn̄io ⁊ victoria tali q: aliqñ eſt ſignū
reprobatiōis et mercedis tp̄alis q̄b⁹ nō dabit̄ merces
55 eterna: ſꝫ dicet̄: Recepiſtis mercedē v̄ram. ¶ Scdā q:
dn̄iū bello acquiſitū eſt min⁹ ſtabile: licet em̄ finis bel=
li ſit pax: tamē ſecuri⁹ eſſet partib⁹ ꝯcordatis pacē obti
nere ſine bello ⁊ dn̄iū q: illi q̄ bello obtinent̄ ⁊ ſubijciū
tur: poti⁹ timore q̄ꝫ amore ſeruiūt: ſꝑ tp̄us expectātes:
qñ ſe ⁊ ſuos in bello occiſos aliq̄ occaſione inuēta vin=
dicēt. Et iō talis eſt differētia inter talē ſbiectiōeꝫ ⁊ do
miniū ⁊ ſbiectiōeꝫ amicabilē: q̄lis eſt inter arborē bene
radicatā q̄ nō cadit omi vēto: ⁊ arborē nō habētē pro=
fundas radices: q̄ faciliter flectit̄ ⁊ deijcit̄. Dominiū
em̄ ⁊ ſubiectio amoris in corde radicat̄ ⁊ ore et ope q̄ſi
in ramis oñdit̄. Sed ſubiectio timoris ſolū eſt in ore ⁊
verbis ⁊ ſignis: ⁊ radicē in corde nō habet: ⁊ iō facilit̄
flectit̄: nec ſunt cū dn̄o ſuo tales i bello ſtabiles: q: nō
ex corde cū eo pugnāt. Et talis dn̄s raro victoriā obti=
Exēm net qd̄ pulchre oſtēdit̄ ꝑ h̄ qd̄ narrat Valeri⁹ de rege
medo℞: q̄ ſꝑ p̄ualuit ꝯ̄ regē perſarū ſꝫ fili⁹ ei⁹ ei ſucce=
dens ſꝑ ſuccubuit de q̄ fortuna cū admirādo cuidā ſa
piēti loqueret̄. Rn̄dit ſapiēs: tria faciūt te vinci Ve=
56 tus inimic⁹: amor ꝓprie vtilitat̄ ⁊ ꝯſiliū iuuenū. Sic
ptꝫ de roboā.iij. Re.xij. q̄rū triū ꝯ̄ habuit p̄ tu⁹. Nō
P.iiij.20. Ecce dicit veterē inimicitiā.ſ. ſuo℞ q̄ eū i bel
lo ex corde nō iuuerūt eſſe cām q̄re i bello vicebat̄. Jō
bene dicit phs in polliticis: q̄ ciuitas meli⁹ regit̄ amo
re ciuiū q̄ꝫ ſapientia in q̄ pōt eſſe timor ⁊ diſcordia. Jō
dicit Seneca li. de clemētia: q̄ inexpugābile munimētū
eſt amor ciuiū. Quid pulchri⁹ q̄ꝫ viuere optātib⁹ oīb⁹
q̄s huic audiat ſtruē aliqd̄ piculū: ſb̄ q̄ iuſticia ſecuri=
tas dignitas floret: ſub q̄ opulēta ciuitas copia bono=
rū oīm abundat. Et qd̄ dicit de ciuitate: veraciter dici
pōt de omi cōitate terrarū ⁊ regno℞: q: melius regunt̄
amore ⁊ dn̄io amicabili: q̄ꝫ tyrānico vel potētia vel ti=
more. Meliuſqꝫ pōt in ſic ſubiectis ꝯfidere: q̄ꝫ in diui=
tijs vel caſtro℞ multitudine ⁊ fortitudine cū ſubiectis
timore. Et ſpecialiter ſi erga ſubiectos ſit largus quia
prouerbiū eſt multos habebit amicos: qui multa pōt
dare. Si vō ſit durus ⁊ ſubditis odioſus: caſtra ⁊ di=
uitie in neceſſitate eum parum iuuant qd̄ iſtis tempo=
ribus rei probauit euentus. Si vō ſit a ſuis dilectus:
parum caſtris indiget. Jdeo a vobis plus amari ap=
petat: q̄ꝫ timeri. Auguſtin⁹ in regula. ¶ Tertia cauſa 57
ſpecialiter tangit iniuſte bella mouentes: qui tenentur
ad reſtitutionē omniū dān̄o℞ q̄ in bello illo ſequnt̄.
¶ Quarta cauſa tangit oēs: que eſt fortune variabi=
litas habentes em̄ ſemel victoriam: ſi poſtea de hac in=
aniter gloriantes cōmittunt peccata que illi cōmiſerūt
quos ipſi vicerunt: rota mutabitur: ⁊ ipſi eadem faci=
litate inimicis inopinate ſurgentibus vincent̄. Exem=
pla ad hoc habentur in multis ſancte ſcripture locis.
Jehu em̄ preualuit cōtra Joram regem ⁊ domū Ach=
ab.iiij. Reg.ix. Quia vō poſt cōmiſit eadem peccata
q̄ cōmiſit dom⁹ Achab: ꝓpt̄ q̄ a deo miſſus.ſ. Jehu eū
deſtruxit.id eſt. Joram filiū Achab cū domo ſua: ⁊ re=
gnū a filijs ſuis trāſtulit. Regnū etiā a filijs ſuis trāſ=
latū eſt ad ſellū q̄ quartū filiū ⁊ regē a Jehu occidit ſcꝫ
Azariā.iiij. Re.xv. Et cā patꝫ.iiij. Re.x. Ubi dr̄: poſt
victorias ſuas porro Jehu nō cuſtodiuit: vt ābularet
in lege dn̄i. Jta etiam poſtq̄ꝫ Achab habuit pulchras
victorias ꝯ̄ Benadab regē Syrie.iij. Re.xix. q: Na=
both occidit: hoſtib⁹ ſuccubuit ⁊ occidit̄.iij. Re.xxij.
Nō eſt aliud ꝗ talib⁹ victorib⁹ meli⁹ cogitādū: niſi q̄
ſicut alij ꝓpt̄ pctā ſunt traditi in man⁹ illo℞: vt ꝑ alios
ipſi puniant̄: vt de eis verificet̄ illud.ij. Re.xj. Vari⁹
eſt euētus plij nūc hūc ſcꝫ p̄ri⁹ peccantē: nunc illum ſcꝫ
prius vincentē ⁊ poſt peccantē gladi⁹ cōſumit. Nota
quib⁹ bellatores moderni aſſimilant̄. P.viij.6.

Benefacere. Prio debem⁹ B.iiij.
trib⁹: vt bn̄dictiōeꝫ triplicē recipiam⁹.

¶ Bn̄facē em̄ debem⁹ deo: nobiſipiſ ⁊ ꝓrio: deo tripl̄r Arti.j.
Primo intētiōeꝫ ad ipm̄ dirigēdo: ſic ſcptor oculū ad 1
exēplar Hebre.xij. ⁊ Hiere.vij. bonos facite greſſus
vios ⁊ ſtudia v̄ra: nō ſic illi q̄ oīa opa ſua faciūt: vt vi=
deāt̄ ab hoīb⁹ Mat.vj. Tales i fine hēbūt lāpades.i.
aīas vacuas vbi alij cū lāpadib⁹ plenis ītrabūt: exēplo
Ezechie: Eſa.xxxviij. Obſecro dn̄e memento q̄ſo quō
corā te ābulauerī in v̄itate ⁊ in corde pfecto ⁊ qd̄ bonū
eſt i oclīs tuis fecerī. ¶ Scdō mādata ei⁹ ſuādo Jo.ij.
Qdcūqꝫ dixerit vob̄ facite. Sꝫ heu iudei audiētes mā
data fecerūt oīa ꝯ̄ria. ¶ Tertio orōnē ad ipm̄ mittēdo
ſic paup ad hoſtiū diuit̄: h̄ facite i mei cōmeorationē.
Sꝫ heu ipletū eſt illd̄ Mat.xxj. Dom⁹ mea dom⁹ orō=
nis vocabit̄: vos aūt feciſtī ⁊c̄. q: plus vt bona tp̄alia
aſportāt: q̄ꝫ vt deo ſp̄ual̄r ſuiāt eccl̄ias intrāt: ꝯ̄ illud.j.
Cor.x. Oīa i gl̄iaꝫ dei facite. ¶ Scdō ſibijpſi bn̄ faciat
tripl̄r aīaꝫ ſuā ab ifidelitate ⁊ odio ⁊ imūdicia ſeruādo
Prouer.xj. bn̄fac aīe tue ⁊c̄. Scdō de pctīs ꝯfitēdo ſic 2
infirm⁹ bn̄facit: medico īfirmitatē oñdēdo Mich.vj.
Jndicabo tibi o hō quid ſit bonū: ⁊ q̄d de⁹ req̄rat a te
vtiqꝫ facē iudiciū.ſ. de teipo: pctā ꝯfitēdo ⁊ ſatiſfaciēdo
et miſc̄diaꝫ cū ꝓrio: btūs ꝗ q̄ poterit veracit̄ dicē: illud
pſ.cxviij. Feci iudiciū i ꝯfeſſiōe ⁊ iuſticiā i ſatiſfactiōe.
Sꝫ multi poterūt dicē primū: pauci vō ſcōm. Tertio
bn̄ opando quo ad corp⁹ ⁊ aīam: iuſticiā ope implens=
do Eſa.lvj. Facite iuſticiaꝫ. Sed heu Hiere.iiij. Sa=
piētes ſunt vt faciāt mala: ꝓ mūdi ſcꝫ vanitate ⁊ cupi=
ditate multa ſuſtinēdo: ſicut ptꝫ. L.ar.vij. bn̄ aūt facē
neſcierūt. ¶ Tertio ꝓximo tā inimico Mat.v. bn̄faci
te his q̄ vos oderūt: q̄ amico in ſua nccītate ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpt̄ nāe exēplū. Leo em̄ vt dicit Plini⁹: par= Exēm

cit ꝓſtratis: ⁊ ſana manꝰ iuuat infirmã Matth. xxvj. Paupes ſꝑ habetis vobiſ. ⁊c̃. Ecci. xij. bñfac humili. Scḋo ꝓpter ſupioꝛis p̃ceptũ Ecci. xiiij. Bñfac amico tuo. Tertio ꝓpter chꝛiſti exẽplũ Actuũ. x. Pertrãſiuit benefaciẽdo. Ergo nolite deficere benefacientes.

Arti. ij. ¶ Vt ſic bñfaciẽtes triplicẽ a deo recipiatꝰ bñdictiõez: quã tribꝫ dat generibꝫ hoĩm. Bñdicit eñ p̃mo habẽtibꝫ intẽtionẽ rectã ad deũ oꝛdinatã: ſicut dñs bñdixit ſeruo ſuo q̃ nitiꝛ volũtatẽ ſuã ſcire ⁊ implere: dicẽs: benedicatꝛ ſeruꝰ iſte Pſ. cxj. Generatio rectoꝝ bñdiceꝛ. Et ſic etiã bñdicit p̃nceps iuſtus iuſto iudici ſuo Prouer. x. Bñdictio dñi ſup caput iuſti: q: reddit vnicuiq; qḋ ſuũ eſt. ¶ Scḋo habẽtibꝫ bonitatẽ ⁊ hũilitatẽ in ſeipſis. Sic eps bñdixit inclinãti. Et colonꝰ arboꝛi p̃ fructibꝫ pẽdenti Mat. xix. Amplexãs paruulos ⁊ imponẽs manꝰ ſup illos bñdixit illos. ¶ Tertio ꝓmptis in bonis operibꝫ miſcḋie ad ꝓximũ: ſicut paup bñdicit bñfactoꝛẽ ⁊ agricola terrã fructiferã Prouerb. xxij. Qui ꝓnus eſt ad miſcḋiam: bñdiceꝛ. ij. Coꝛ. ix. Qui ſeminat in bñdictiõibꝫ: de bñdictõibꝫ ⁊ metet. Ecce ſic bñdiceꝛ hõ qui timet dñm In pſ. cxiij.

B. iiij. **Bonitas increata. Primo** nobis tres bonitates mutuat ĩ via ⁊ q̃rtã dat in patria. Scḋo a nob q̃tuoꝛ bonitates req̃runꝛ. Tertio oñdeꝛ ꝙ iſta q̃tuoꝛ req̃ſita reddẽtes: ⁊ tria mutuata bñ expẽdentes: obtinebũt q̃rtũ bonũ: ꝯtrariũ võ faciẽtes: illo pꝛiuabunꝛ. Quarto oñdeꝛ ꝙ meliꝰ eſt tribꝫ pꝛimis bonis carere: q̃ q̃rto pꝛiuari. Quĩto oñdeꝛ ꝙ duo p̃ma bona nõ ſunt multũ deſiderãda: ꝓpter multas cauſas. Sexto oſtendeꝛ ꝙ deus curialiter facit cũ multis eos ab his duobus pꝛeſeruans.

Arti. j. ¶ Ad pꝛimũ ſic ꝓcediꝛ. A fonte totꝰ boni nobis tres
1. riuuli bonitatꝭ in via deriuanꝛ: vt illis guſtatis: ſitiamus fontẽ a q̊ ſunt vicꝫ nãe coꝛpis. De q̊. A. vj. 1. Et ſic in q̊ ſumꝰ ad dei ſiĩtudinẽ. ij. Coꝛ. ij. Chꝛi bonus odoꝛ ſumꝰ. Scḋo bonũ foꝛtune Job. ij. bona ſuſcepimus. Tertio gr̃e Luc. xiij. pr̃ vr̃ dabit ſpm̃ bonũ Prouer. xiij. Doctrina bona dabit gr̃az. Iſta mutuat q: cõputũ hr̃e vult qñ dicet: redde rõnẽ Luc. xvj. Quartũ. De q̊ cõputũ hr̃e nõ vult cũ ſemel adeptũ fuerit: ꝓmittit ꝑ pſ. xxxiij. dicẽs. Inq̃rẽtes autẽ dñm nõ minuenꝛ oĩ bono Exo. xxxiij. oſtendã tibi oĩe bonũ.

Arti. ij. ¶ Sed ꝓ iſtis q̃tuoꝛ bonis mutuatꝭ ⁊ ꝓmiſſis: q̃tuoꝛ bona volũtaria a nobis exq̃rit: ⁊ iuſte quidẽ: q: ꝓuer-
2 biũ eſt: ꝙ bonitas aliã req̃rit. ¶ Pꝛimo ğ req̃rit a nob bonitatẽ ꝯſciẽtie: ꝙ vicꝫ illa ſit bñ regulata: ⁊ ſine macula infidelitatꝭ: imũdicie ⁊ odij ⁊ ſiĩũ: ne p̃mũ bonũ nãe: in aĩa vicꝫ talibꝫ foꝛdibꝫ maculeꝛ. Qui eñ veſtimẽta nãe defoꝛmat: nõ eſt dignꝰ melioꝛibꝫ veſtimẽtis gl̃ie ſupueſtiri. Iõ Paulus hoꝛtaꝛ dicens. j. Thiñ. j. milites ĩ illis. i. nãlibꝫ miliciã bonã hñtes fidẽ ⁊ ꝯſciaꝫ bonã. Itẽ ꝯfidimꝰ eñ ꝙ bonã ꝯſciam habemꝰ Heb. xiij. ¶ Scḋo bonitatẽ locutiõis: ꝙ locutio nõ ſit ꝯ̃ dei honoꝛẽ ꝑ iuramentũ: nec ĩ dãnũ ꝓxiĩ ꝑ turpiloquiũ: nec ꝯ̃ ꝓximi charitatẽ ꝑ detractionẽ. In bona eñ lingua deꝰ delectaꝛ: ſic nobilis ĩ oꝛganis reddẽtibꝫ ſuauẽ melodiã. Iõ Ephe. iiij. Oĩs ſmo malus ex oꝛe vr̃o nõ ꝓcedat. Sed ſi q̃s bonꝰ eſt ad edificatiõez fidei vt det gr̃az audiẽtibꝫ. ¶ Tertio bonitatẽ opatiõis: vt de bonis tribꝫ: reddamꝰ deo ⁊ ꝓxĩo ĩ ope: qḋ iuſticia req̃rit Deo ſeruitiũ ⁊ debita: pꝛimo debemꝰ defenſionẽ: ꝑ bonũ foꝛtitudinis. Cõſiliũ ꝑ donũ ꝯſilij ⁊ ſapĩe: paupibꝫ ſubuẽtionẽ de bonis foꝛtune. Oĩbꝰ bonã debemꝰ oſtẽdere ꝯuerſatiõez: ſicut arboꝛ bona ſꝑ bonũ fructũ facit vbicũq; creſcit. Sic inꝛ illud. j. Pe. ij. Inꝛ gẽtes ꝯuerſationẽ vr̃am hñtes bonã: vt ĩ eo qḋ detractãt de vobis tãq; de malefactoꝛibꝫ. Ex bonis opibꝫ vos ꝯſiderãtes gl̃ificẽt deũ ĩ die viſitatiõis. ¶ Quarto bonitatẽ fame 3
q̃ alios ad bonũ trahat: ſic nobilitas mgr̃i trahit diſcipulos Eccs. vij. meliꝰ eſt nomẽ bo. q̃ p̃cioſa vngẽta. quecũq; igiꝛ bone fame ſunt: ſiq̃ laus: ſiq̃ virtꝰ: h̃ cogitate Phil. iiij. q: iſta a nob deꝰ req̃rit. Et ſi auctas deeſſet: ⁊ ſi iſta deꝰ nõ p̃cipet hr̃e ⁊ facẽ bona: nãlis rõ dictat ꝙ potiꝰ deberemꝰ hr̃e iſta bona q̃ nr̃a ſunt: q̃ q̃necũq; exterioꝛa: ⁊ plus de iſtꝭ ſollicitari: tanq̃ de vtilioꝛibus nob. vñ Aug. de vbis dñi ſmõe. xij. q̃d ꝓdeſt plena bonis arca vbi ianis eſt ꝯſcia? Bona vis hr̃e: ⁊ bonus eſſe nõ vis: erubeſcere dr̃es de bonis tuis ſi domꝰ tua plena ſit bonis: ⁊ te habeat malũ. Poſtea addit: ꝙ ſi bona exterioꝛa clamare poſſent: dñm ĩterpellarẽt: dicẽtia. Ecce tãta bona dediſti huic: ⁊ ipſe ẽ malus ⁊ bo- 4
nis abutiꝛ Abacuch. ij. lapis de piete clamabit. Addit ibidẽ Aug. q̃d eñ ꝓdeſt qḋ hꝫ: qñ eũ q̃ oĩa dedit nõ hꝫ: q̃d eñ ꝓdeſt ſtulto hr̃e diuitias cũ ſapĩam emere non poſſit Eccs. v. ¶ Quia võ p̃ma bona nob mutuanꝛ Arti. iij.
vel tradunꝛ: ꝑ modũ q̃ ciuis vel mercatoꝛ tradit pecuniã ſuo ſuo vt inde lucreꝛ: ſicut hr̃ Mat. xxv. vocauit ſeruos ſuos ⁊ tradidit illis bona ſua: q̃tũ ad tria p̃ma ſcꝫ nãe: foꝛtune ⁊ gr̃e. Et ait eis: negociamĩ: duꝫ venio illã vicꝫ negociatiõez: de q̃ hr̃ in q̃tuoꝛ bonis q̃ req̃rit: ⁊ tũc vocabo vos ad mercedẽ habẽdã. Quia iuſtũ eſt ꝙ 5
illi q̃ bñ in tribꝫ p̃mis opanꝛ ⁊ bñ ea expẽdũt: ⁊ q̃tuoꝛ illa req̃ſita reddũt: ad maioꝛa bñda vocenꝛ: ſic miſter fideſĩ minoꝛi officio: poniꝛ ĩ maioꝛi ⁊ tali mercatoꝛ pl̃a ꝓmittit. Sic deꝰ q̃ dr̃ Mat. xxv. Euge ſue bo. ⁊ fideſ. Amẽ dico vob ſup oĩa bõa ſua ꝯſtituet eũ Mat. xxiiij et in Pſ. lxiiij. Replebimur ĩ bonis domꝰ tue. Credo vidẽ bo. Ergo a ꝯ̃rio ſenſu. Infideſĩ ĩ iſtã gẽs: ⁊ iſta ⁊ etiã maioꝛa amittet: qñ diceꝛ illĩ Mat. xxv. ⁊ Lu. xix. Auferte ab illo mnam. Et h̃ iuſte q̃dẽ. Nõ. A. vj. 3.
¶ Quia võ p̃ma tria bona freq̃nꝛ ſunt occaſio mali ⁊ Arti. iiij.
ꝑuatiõis q̃rti: ſic pꝫ de illo Lu. xvj. cui dr̃. Recepiſti bona ĩ vita tua: q̃bꝫ. ſ. abutebaꝛ: ſic pꝛ ibidẽ vbi dr̃: epulabaꝛ q̃tidie ſplẽdi. ⁊c̃. nõ q: ĩ ſe mala ſint q: Mat. xiij. 6
bonũ ſemẽ ſe. ⁊c̃. h̃ q: ĩ mala t̃ra ſemianꝛ: ſic t̃ra q̃ ꝑ bono frumẽto vl' grano ꝓducit ſpeltã: ⁊ aliqñ plus de mala herba: q̃ de frumẽto ſemiato: ⁊ grano puro venit palea: ⁊ ſtãnũ de argẽto ⁊ fumꝰ de igne ⁊ furfur de frumẽto: vermis de ſcarleto: diabolus: de deo. Sic de bonis nãe: oĩa mala q̃ patẽt. A. vj. 1. ¶ De bonis etiã foꝛtune cupiditas plura hñdi: ſic pꝫ. A. xxvij. 5. ¶ Ex bõis gr̃e cuiuſmõi ẽ ſcia: ⁊ hmõi ĩuidia ⁊ falſitas q̃ mõ ĩ mũdo ſunt falſioꝛes: q̃ ſapiẽtioꝛes: rõ q: ĩpi hñt velle ⁊ ſcire ⁊ poſſe: ⁊ oĩa ad mala oꝛdiata. Nõ. L. v. 6. et. D. xj. 17. Occaſiõe ğ iſtoꝝ bonoꝝ: mille ſũt ꝑuati: q̃rto bono. ſ. gl̃ie: ⁊ ſũt ĩ ꝓfũdo ĩferni: q̃ ſi iſta nõ hũiſſent: h̃ oĩa hĩs ꝯ̃ria: vicꝫ ĩ coꝛpe: ſiue ĩ coꝛpalibꝫ bõis ⁊ nãlibꝫ fuiſſent debiles: ceci ⁊ claudi ⁊ turpes ⁊ gibboſi ⁊ lepꝛoſi ſi etiã caruiſſent delicijs: diuitijs ⁊ ſapĩa mũdiali: fuiſſent mõ magni dñi ĩ celo. Iõ ſapiẽter rũdit Anaxagoꝛas phs Exm
qñ ei nũciabaꝛ: ꝙ ꝑ ĩfoꝛtuniũ oĩa bona ſua tpalia amiſerat: nõ eſſem inq̃t ſalꝰ: niſi iſta periſſent. Si h̃ dixit 7
gẽtilis: multo magꝭ hodie dicẽ dꝫ chꝛianꝰ: nõ ſolũ de amiſſione rerũ foꝛtune h̃ etiã nãe: q̃ chꝛo teneꝛ credere dicẽti Mat. xviij. Bonũ eſt tibi ad vitã ĩgredi debilẽ vel claudũ: q̃ duas manꝰ vel duos pedes habẽtẽ: mitti in ignẽ eternũ: ĩmo q̃ oĩa mũdi habẽtẽ bona: ⁊ mitti in ignẽ eternũ: q: ſi habeat oĩa bona mũdi ⁊ deo nõ ſeruiat: ⁊ celo careat vanus eſt ⁊ ꝑ nihilo debet eſtimari. Si talis a mũdi p̃ncipio vſq; ad finẽ habuiſſet foꝛtitudinẽ Samſonis: pulchꝛitudinẽ Abſolonis: ſapiẽtiã

Salomonis:velocitatē Aſabelis:diuitias Creſi:ꝓbi‑
tatē Alexādri:poteſtatē Octauiani:lōgenitatē Enoch
Nijs oībꝫ trāſactis in fine mūdi ꝑ poſitū:cū mors fi‑
nē oībꝫ iſtis imponat:⁊ caro dat̄ vermibꝫ:⁊ aīa demo‑
monibꝫ ⁊ tormētis eternis:tunc ſciret rn̄dere ad illud
Mat.xvj.q̄d ꝓdeſt hoī ſi ⁊c̄.Et dicēt nihil:ſic ptēbit.
Arti.v. ¶ Iſte ꝰ quartꝰ articulus infert quintū:qꝛ ex tactis in
iſto ptꝫ ꝙ bona nāe ⁊ fortune nō ſunt multū appetēda
ꝓpter q̄nqꝫ cauſas.¶ Primo qꝛ vera ⁊ ꝑfecta bona nō
ſunt:ſicut ptꝫ ex v̄bis ⁊ argumētꝭ Senece:epl'a.lxxxv.
8 vbi h̄ ꝓbat ſic.Iſta inq̄t bona non ſunt q̄ vocant̄:aut
hō felicior eſt deo:q̄ em̄ bona nobis vident̄:nō habet ī
vſu deꝰ:nec em̄ libido ad illū:nec epularū lauticia:aut
opes:incredibile aūt eſt bona deo deeſſe: h̄ ip̄m argu‑
mentū eſt:bona non eſſe q̄ deo deſunt:h̄ inſuꝑ q̄ bona
vident̄: tam aīabꝫ q̄ꝫ hoībꝫ pleniora ꝯtingūt: illa cibo
auidius:⁊ ꝙ cōtinue vtunt̄ viuere:nō eque fatigant̄:
viriū illis maior eſt firmitas voluptatibꝫ ſine vllo pu
doris aut penitētie metu:ſine neq̄cia:ſine fraude vtun
tur.Si ꝰ hec bona eſſent illa aīalia:hoīe multo felicio‑
ra eſſent.Sed bona vera illa ſunt:que rō dat ſolida ac
ſempiterna: q̄ cadere nō pn̄t nec decreſcere. Nec ſunt
vera hoīs bona: cetera opinione bona ſunt.i. nō vere
Exm̄ nr̄a: q̄ a nobis auferri pn̄t. Iō ſapiēter rn̄dit Nijas:
de q̄ narrat Valeriꝰ li.vij.ꝙ cū terra illa ab hoſtibꝫ in‑
uaderet̄:⁊ q̄libet fugiēdo aſportaret bona ſua: ipſe ni‑
hil aſportauit:⁊ q̄rēti cām.Rn̄dit,Oīa inq̄t mea me‑
cū porto: nihil em̄ ſuū reputabat:niſi virtutes. Ideo
9 Ecci.xxxvij.Cor boni ꝯſilij ſtatue tecū ⁊c̄.¶ Scd̄o:qꝛ
rō ꝯtingit ꝙ multū deſiderent̄:q̄n in aliq̄ de q̄tuor mo
dis erret̄:vel in acq̄rendo:ſicut patꝫ.A.xij.ꝑ totū:vel
male vtēdo vel male detinēdo:ſicut ptꝫ.A.xxvij.ꝑ to
tū:vel nimis amando: ⁊ reuera exceſſus in iſtis ponit
hoīem in multis ꝑiculis:facitqꝫ euꝫ pauperē in aīa:qꝛ
dat plus q̄ꝫ pedē ꝓ diuitijs ſcꝫ aīam: facitqꝫ talē miſe‑
rū irrōnali aīali ſtultiorē:qꝛ auis capta citiꝰ pedē frā‑
git vel dimittit:vt laqueū fugiat:⁊ dep̄hēſuꝫ eſt: ꝙ lu
pus pede captꝰ:ꝓpriū pedē dētibꝫ abſcidit:qꝛ eū ſcāda
lizabat ⁊ maluit cū tribꝫ pedibꝫ nemus ingredi:q̄ꝫ cuꝫ
Exm̄ q̄tuor vitā amittere.Et miſer delicatꝰ ⁊ auarꝰ nō vult
delectatiōes vel bona ſuꝑflua dimittere: vel bona re‑
ſtituere: vt mortē euadat eternā: vult potiꝰ cuꝫ illis in
infernū:q̄ꝫ ſine illis celū intrare cū illo ſtulto Luc.xij.
Anima mea habes multa bona ⁊c̄. Nota.R.vj.15.
10 ¶ Tertio ꝓpt̄ malā ſignificatōeꝫ. Aliq̄n em̄ iſta bona
ſunt ſignū dānationis eterne: eo ꝙ hic dant̄ ad modū
Exm̄ mercedis:illis q̄ mercedē eternā nō habebūt. De q̄bꝫ
fuit ille de q̄ legit̄ in vita ſcti Ambroſij: q̄ hoſpitabat̄
apud q̄ndā:a q̄ cū audiret:ꝙ nunq̄ꝫ ſuſtinuiſſet aduer
ſa:nec tedia:aut infirmitates:nec mortalitates ꝫ habu
iſſet q̄ſi oīa ad volūtatē.Ambroſius de eiꝰ hoſpitio re‑
ceſſit:ſciēs ibidē deū nō eſſe:⁊ cū eſſet extra villā: terra
Exm̄ domū cū oībꝫ ꝯtentis deglutiuit.¶ De q̄bꝫ etiā fuit il
la miſera vxor:de q̄ fert̄ q̄ſi ſic. Maritꝰ eius multa in
vita ſua ſuſtinuit aduerſa:in morte etiā eius tanta erat
11 tempeſtas ꝙ vix ſepeliri potuit. Ipſa v̄o vxor lubrica
multa ſm̄ mūduꝫ ꝓſpera habuit:⁊ in morte pulcher‑
rimā:⁊ cū tēperie ⁊ patrie cōgregatiōe ſepultura:poſt
mortē vtriuſqꝫ talē euentū cogitauit ſollicite filia:cuiꝰ
ſtatū meliꝰ eſſet ſeq̄ ⁊ videbat̄ ꝙ mr̄is:ꝫ hec ea cogitā‑
te:angelus duxit eā ad locū ameniſſimū vbi int̄ hoīes
dealbatos ⁊ glorioſos inuenit patrē ſuū:⁊ ipſa rogāte
ꝙ poſſet ibi remanere: ⁊ q̄rente q̄re talē habuiſſet ī vi‑
ta pariter ⁊ morte fortunā.Rn̄dit tūc a pc̄tis veniali‑
bus fuit purgatꝰ:penā ⁊ verecundiā recipiēdo tp̄alē:
modo v̄o ſum in gloria. Si v̄o ⁊ tu ſic vixeris.Et ſic

purgata fueris:ad locū iſtuꝫ poſt mortē venies. Poſt‑
modū duxit eā ad locū vbi erāt tormēta maxīa:in q̄bꝫ
erat mr̄ diuerſis tormentis ⁊ penis cōgruis ſucceſſiue
afflicta:q̄ vidēs filiā clamauit āmirādo dicēs: nunq̄d
et tu etiā huc veniſti:⁊ filie dicēti ex q̄ tot ꝓſpera ī vita
et in morte habuiſti: q̄re hic mō cruciaris: rn̄dit: aliq̄
bona feci:⁊ qꝛ nullū bonū erit irremuneratū: Iō tunc
recepi mercedē meā. De q̄bus etiā fuit ille Luce.xvj.
Recepiſti bona in vita tua: ⁊ Lazarꝰ ſilr̄ mala:ad mo
dū p̄dicti viri.Nō.M.xj.17.cū ſeq̄ntibꝫ.¶ Et eſt de
deo in compatiōe iſta ad iſtū virū ⁊ vxorē ſuā:⁊ oēs eis
ſil'es: ſicut de dn̄o reſpectu filiorꝝ ⁊ ſeruorꝝ: filijs nihil
dat niſi victū ⁊ veſtitū. Sꝫ poſt mortē vult q̄d habeāt 12
hereditatē:ſeruis v̄o vel operarijs q̄bꝫ nihil vult poſt
mortē dare:ſtatim dat mercedē laboris. Sic bonis q̄‑
bus reſeruat eternā hereditatē: ⁊ malis q̄ abūdant ī ſe
culo ⁊ obtinēt diuitias:ſe habet deꝰ:⁊ ptꝫ.Et in h̄ ſe hꝫ
ſicut rex vel p̄nceps q̄ minores ꝓmotiones dat mino‑
ribꝫ miniſtris ſuis q̄n ad manꝰ eius ꝑueniūt: caro v̄o
amico ſuo dicit:nō do tibi iſta mō:qꝛ maiora expecta‑
bis:⁊ ī iſto caſu charus amicꝰ nō murmurabit:⁊ ſpālī
ter vbi eſt certus ꝙ dn̄s in breui habebit velle: ⁊ poſſe
maiora dādi:nec alij deberēt de h̄ ꝙ plura recipiūt glo
riari:ſciētes ꝙ in vno cāpo operant̄ mercede ꝯductus
et filiꝰ:q̄rū primꝰ plus accipit:q̄ꝫ ſcd̄s:tn̄ in domo pa‑
tris ſecundus potentior ⁊ maior eſt. Et primo petenti
hereditatē dicet̄ ſicut pauperi q̄ elemſynā priꝰ recepit:
vale ⁊ vale:hūiſti: filijs v̄o petētibꝫ dicet̄ illud Mat.
xxv.Venite bn̄dicti p̄ris mei: poſſidete paratū vobis
regnū a ꝯſtitutione mundi: qꝛ bona bonis creata ſunt
Ecci.xxxix.¶ Et ꝓ certo ex his q̄ q̄tidie audimꝰ ⁊ legi
mus:magnā euidentiā hr̄e poſſumꝰ: ꝙ ipſi pc̄tōres et
abūdātes in ſeculo: timere pn̄t ꝙ nō ſint amici dei: qꝛ
matrē ſuā ⁊ maximos amicos ſuos.ſ.apl'os: q̄bꝫ dicit
Ioan.xv.vos amici mei eſtis: ꝑmiſit paupes eſſe in h̄
mūdo:q̄s potuit ditaſſe ſi voluiſſet: ſic ditauit in fide:
charitate ⁊ bonis opibꝫ. In hoc ꝰ ꝙ bona ſpūalia po‑
tius eis dedit q̄ꝫ tp̄alia: illa meliora ⁊ magis deſiderā‑
da eſſe oñdit. Ideo.ij.Pe.j.nos āmonet:illa plus deſi
derare dicēs:fratres magis ſatagite vt ꝑ bona opa cer
tā v̄rām vocationē ⁊ electionē faciatꝭ. Nō.T.v.9.cū
q̄tuor ſequētibꝫ.¶ Quarto ꝓpt̄ periculū ⁊ tediū tp̄ale 13
nō debēt iſta multū deſiderari. Et ſic cor apponere ꝓ ſe
nec ꝓ alijs.Exēplo heremite:de q̄ fert̄:q̄ſi ꝑ iſtū modū Exm̄
ꝙ cū freq̄nter fuiſſet amore dei receptꝰ a q̄dā pauꝑcu‑
lo oꝑario ī vna villa:cogitare cepit ꝙ multa faceret ꝓ
amore dei:ſi diues eſſet:⁊ orauit ꝓ eo deuꝫ rogādo: vt
eū ditaret a q̄ deꝰ ꝑ angelū q̄ſiuit: ſi vellet eſſe teſtꝭ eiꝰ
ꝙ ditatꝰ ī bonitate ꝑſeueraret:⁊ ip̄o rn̄dēte ꝙ ſic:acci‑
dit cito ꝙ laborādo inueniret magni auri quātitatē:et
cogitās ꝙ ī p̄ria illa cū tātis diuitijs remanere nō poſ‑
ſet: ne ei latrociniū īponeret̄: iuit ꝑ mare de egypto vbi
tūc manebat: vſqꝫ ꝯſtātinopolim grecie ciuitatē: ⁊ ibi
cōparatis nobiliſſimis edificijs ⁊ cōgregatꝭ multꝭ di‑
uitijs:factꝰ eſt amicꝰ impatoris:⁊ ſb̄ eo factꝰ eſt maxi‑
mus ī officio parit̄ ⁊ neq̄cia:cū multorꝝ maledictōibꝫ.
Heremita v̄o ſemel ad villā illam deſcēdens:⁊ de for
tuna ſua ⁊ malicia:⁊ proprio periculo audiens ⁊ cogi‑
tans:inuēta naui eum ſecutus eſt: ⁊ cū eū audire nol‑
let nec cognoſcere: vix tandē cum magna orōne obti‑
nuit: ꝙ iterū fieret paup: vt vnde mors oriebat̄.ſ.orō
inde vita reſurgēt. Deꝰ ꝰ eū audiuit: ⁊ ꝑmiſit ꝓximū
impatorē:eū tantū depauperare:quātuꝫ p̄deceſſor euꝫ
ditauit.Et ſic paup factꝰ ⁊ ad patriā rediēs:⁊ heremi‑ 14
te gaudēti obuiās:cū de iſta fortuna fuiſſent parū alter
cati. Rogauit heremitā vt oraret ꝙ deꝰ aliq̄d plus ei

daret: nō tantū quantū pri⁹ habuit: q: illud bonitatē eneruat. Rogabo inqt φ poti⁹ min⁹ det tibi q̄z plus: q: ſicut creſcūt tecū bona exterioꝛa: ita decreſcit bonitas interioꝛ. Via ğ pauperū ⁊ innocētū ſecurioꝛ eſt: q: nō ꝓuabit bonis eos q̄ ambulāt ī innocētia In pſ. lxxxiij.

15 ¶ Mirabile ğ eſt φ oēs q̄ appetūt filios ⁊ pr̄es ⁊ amicos plus eſſe diuites q̄z bonos: plus eē potētes in h ſeculo ad breue tp̄s q̄z in alio fine fine: Ita eos volūt hic eſſe in delicijs ⁊ honoꝛib⁹: vt ſint ſp ī ſuis ꝯtrarijs: ⁊ tū q̄libet rōne vtēs dīet plus velle hic hr̄e filiū vel patrē vel amicū ſp medicū: vt poſtea eū in celo ſp hr̄et diuitē q̄z hic cū oīb⁹ bonis ſuis: ſicut. e. c. vij. nūeratis eū hr̄e: et poſtea ī inferno cū oībus ꝯtrarijs dānatū. In h eīn deberet eſſe tota dilectio ⁊ leticia chr̄ianoꝝ erga filios ⁊ amicos: ad eos vidēdū in bonitate electoꝝ dei: ad letādū in leticia gētl ſue: vt tu de⁹ laudeꝛl cū hēditate tua In pſ. cv. ſcʒ in celo. ¶ Quīto ꝓpᵗ bonoꝝ tpaliū paruitatē. Exiſtēti eīn in terra: terrena magna videnꝛ: ⁊ ſol et ſtelle ⁊ hmōi videnꝛ parua. Sed exiſtēti ī celo vl' in altiſſimo loco: totū videꝛ ꝯtrariū: ſicut ptʒ de Paulo q̄ rapt⁹: ⁊ illa bona celeſtia vidēs: cū rediret: oīa iſta ꝓ q̄bus tot guerre: tot brige: tot placitatiōes: tot laboꝛes fiūt: arbitrat⁹ ē vt ſtercoꝛa. Jō ſtabilita ſūt bona illi⁹ ī

Arti. vj. dn̄o Eccī. xxxj. ¶ Sed q: multi nec timoꝛe periculoꝝ tpaliū vel eternoꝝ a nimio deſiderio iſtoꝝ bonoꝝ ſe retrahere nolunt ſi ea hr̄e poterūt. De⁹ ex ſua curialitate ſciēs ſtulticiā filioꝝ: eos ab iſtl multiplr̄ ꝓſeruat: ⁊ im

16 pedit licet illud mō neſciāt. Alioꝝ eīn ſepit vias: ſic ptʒ A. xx. 12. vt ſic licet ex vna pte hn̄t magnā ꝓſperitatē: voluptatē: diuitias: delicias ⁊ honoꝛes: dū ex alia vidēt eoꝝ tot miſerias ⁊ infirmitates interioꝛes ⁊ exterio

Exm̄ res: nō ſupbiāt: ʒ ſemetipos cōmemoꝛēt: ſicut q̄dā cōmemoꝛauit vt ſcribiꝛ quedā filiū regl ⁊ paupcule: hic cū eſſet ſupb⁹ ⁊ malefactoꝛ: ⁊ de h rephēdereꝛ. Rn̄dit cām eſſe ſanguis nobilitatē: q̄ eū ſic ſupra ſe extulit: φ nihil potuit pati: nec aliq̄ mō ſubijci: cui ali⁹: quātū te exaltat ſanguis nobilis: tm̄ te humiliet ⁊ retrahat ſanguis ille vilis mr̄is tue. Et quātū cogitas de vno ad ſuperbiā ⁊ elationē: tm̄ cogita de alio ad hūiliationē: Ita nos de mr̄e. i. de terra de q̄ ſum⁹: ⁊ in quā reuertemur et de oīb⁹ miſerijs: q̄d ſpūalib⁹ in aīa: q̄d alijs ī exteriorib⁹ in q̄b⁹ plus abūdam⁹ q̄z ī alijs ꝓſperis. Sic ğ miſericoꝛdia ⁊ vitas tanq̄z optimi medici chr̄i: ꝯtraria cōtrarijs curādo ꝑparāt bona Prouer. xiiij. bona illa. ſ.

17 de q̄b⁹ in Pſ. xxvj. Credo videre bona. ¶ Illi tū q̄ iſtā dei curialitatē ad pn̄s nō cōſiderāt murmurāt: q̄ tū ei

Exm̄ gr̄as reddēt in fine rei veritatē cog̃ſcētes: ſicut paup in carnoto ciuitate frācie: de q̄ ferꝛ: q̄ſi ſic: φ oī die vel de lucro vel de elemoſyna ſolebat vnū obulum vltra diei expēſas ſibi reſuare: ꝓ q̄ oī nocte ī q̄dā certo loco ſibi cōduxit hoſpitiū. Accidit ſel' φ obulū nō habuit: ⁊ iō hoſpitio illo caruit: q: hoſpita ſine obulo eū recipe noluit: contigit a caſu φ nocte illa totū hoſpitiū illud cuʒ oīb⁹ ꝯtētis cōbuſtū eſt: q̄d ille ī craſtino vidēs: manib⁹ eleuatis deo regratiabaꝛ dicēs: bn̄dict⁹ de⁹ q̄ me cuſtodiuit ab obulo: q: ſi obulū habuiſſet: cū alijs cōbuſt⁹ fuiſſet: ſatis eſt credibile φ in ſero q̄n hoſpitio caruit: murmurabat ⁊ grauabaꝛ: q: obolū nō habuit. Sed ex poſt facto vidēs dei circa euʒ curialitatē ⁊ ꝓuidētiā q̄ ideo eū ab obulo ꝓſeruabat ne cōbureret: gr̄as agēbat Iuꝛ illud pſ. lxxij. q̄z bon⁹ iſrl' de⁹ ⁊c̄. Sic illi q̄ hmōi bonis mō priuanꝛ: q̄n videbūt hn̄tes: eoꝝ occaſione dānari. Sicut ptʒ. ſ. e. c. vj. regratiari poterūt ⁊ dicere illud Pſ. cxviij. Bonū mihi dn̄e: φ hūiliaſti me. Aliter ſtultioꝛes ſunt brutis: ſicut ptʒ. A. iiij. 4. Nō de h. T. vj. 11. Nō de iſta vltia mā. P. iij. 36. Itē. T. v. 62.

C Haritatis. Prio ponēda eſt deſcptio. Secūdo ꝓprietates. Tertio vtilitates. Quarto experimentū. C. i.

Arti. j. ¶ Ad primū ſic procedit. Charitas ſm

1 Caſſiodoꝝ ſup pſalteriū. Eſt moꝛs criminū: virt⁹ pugnātiū: palma victoꝝ: ꝯcoꝛdia mētiū: ſocietas electoꝝ

Arti. ij. ¶ Proprietates vo ei⁹ ſunt. Prio dico generalr̄: ita φ li gn̄alr̄ reſpiciat tria. Primo oīa obiecta. De q̄b⁹. A. xx. 3. Scd̄o modū ⁊ oꝛdinē: vt plus deū diligat q̄z ſeip̄m vel ꝓximū. Et plus aīaʒ ꝓꝑiā q̄z coꝛp⁹ vel q̄cūq̄z terrena ⁊ plus aīam ꝓximi q̄z coꝛp⁹ ꝓꝑiū: btūs q̄ pōt dicere illud Cañ. ij. Oꝛdinauit ī me charitatē. ſ. mō ꝑdicto. Tertio oēs obiectoꝝ neceſſitates. ſ. aīe ⁊ coꝛpis

2 Ita φ opoꝛtet charitatē vno oclo reſpicē ⁊ vna manu tenere et ieiunare et ſanare aīam ꝑ adiutoꝛia ſpūalia q̄ notanꝛ h verſu. Cōſule: caſtiga: ſolare: remitte: fer: oꝛa. Cōſulere teneꝛ q̄s in caſu gratis: ſicut ptʒ. A. xiiij. 7. Caſtigare etiā diſſolutos: ⁊ ſpālit̄ ſb̄ditos: ſicut ptebit c. de coꝛrectiōe. Cōſolari etiā meſtos ⁊ afflictos: ⁊ ſpāliter in his q̄ ꝑtinēt ad ſpūalē aīe ꝯſolationē: vt dicere poſſit: illud pſ. xciij. Cōſolatōes tue letifi. aīa. ⁊c̄. Remittere delinquētib⁹: ſicut ptebit. c. de dimiſſiōe: ferre oneroſos: ⁊ ſpāliter vbi ſūt tales a nā ⁊ nō a ꝓꝑia malicia. Aliq̄n eīn hō hʒ defect⁹ nāles ⁊ in coꝛpe ⁊ in lingua ⁊ ſic in alijs mēbꝛis: ⁊ etiā alios defect⁹ q̄ foꝛte ſibi nō ſunt imputādi: ſicut ignoꝛātiā ⁊ illiteraturā: vbi ꝑ eū nō ſtetit: q̄n fuerit ſciolus: ⁊ ī talib⁹ nō eſt deriden-

3 dus: ʒ nec ꝓuocandus: ſed ſuppoꝛtādus Iuꝛ illud. ij. Coꝛ. xj. Libēter ſuffertis inſipiētes cū ſitis ipſi ſapiētes ⁊c̄. Suppoꝛtate inuicē in charitate Eph. iiij. Oꝛate ꝓ oīb⁹: ſicut ptʒ. c. de oꝛone. Sic ꝑ charitatē ſpūs ſeruite inuicē Gall'. v. Nō expoſitiōeʒ iſti⁹ verſus in ſcpto ſctī Thome ſup quartū ſn̄iaꝝ diſ. xv. ¶ Alio oculo ⁊ alia manu debet reſpicē ⁊ iuuare coꝛp⁹ ꝑ adiutoꝛia coꝛpoꝛalia: q̄ ꝯtinenꝛ ꝑ hos v̄ſus. Cibo: poto: tego: viſito redimo: colligo: cōdo. Cibo eſurientē: poto ſitientē: te-

4 go nudū: ſic ptʒ. c. de elemoſyna. Viſito infirmū ⁊ īcarceratū: nō ſolū diuites q̄ pn̄t tibi ī vita vl' in teſtamēto reddere: ʒ etiā paupes: ꝓ retributiōe eterna. Redimo incarceratos ⁊ debitl obligatos. Colligo ī hoſpitio vagos. Sepelio paupes moꝛtuos: ꝑma Ioā. iiij. Nec eſt ꝑfecta charitas vt fiduciā habeam⁹ in die iudicij. i. ꝑ quā fiduciā habebim⁹ ī die iudicij ꝑticularis: ⁊ etiā generalis: q: nihil tantā dat in moꝛte fiduciā: ſic opa charitatl: ſicut ptebit. E. iij. 15. q: etiā illa opa ſūt gradus ꝑ q̄s ad verū thronū Salomonis. i. ad celuʒ aſcendiꝛ.

5 Sicut ptʒ. A. xxv. 7. Et ſcala Jacob ibidē. xiiij. ¶ Iſta aūt opa charitatl faciētes plus ꝓ ſeipis faciūt: q̄z ꝓ ill' q̄b⁹ faciūt: q: q̄ paſcūt paupes: paſcenꝛ eternalr̄ ab illo q̄ dicit: ego reficiā vos: a q̄ refectiōe deficit ille diues Luce. xvj. q̄ petiuit guttā aq̄ nec obtinuit. Et cā ibidē aſſignaꝛ: q: Lazaꝝ prius nō refecit Nudos veſtiētes: induet habitu gl'ie ⁊ honoꝛis. Qui eum in carcere ⁊ in afflictiōe viſitauerūt: liberabit a carcere īferni ⁊ ab infirmitatib⁹ ſpūalib⁹. Qui eū recipiūt: recipienꝛ ī domo ſua: totū iſtud ꝓbaꝛ Mat. xxv. Vbi iſta opa recitabit et poſt eos ad ſe vocabit: ad oīa ꝑdicta bona habenda: vt aperte oſtendat iſta opera eſſe initiū et cauſaʒ illius

6 gaudij. Patet ergo φ charitas eſt bonus mercatoꝛ: ergo ſup oīa charitatē habete Coll'. iij.

Arti. iij. ¶ Quia multas. i. ſeptē vtilitates ſecū poꝛtat. ¶ Prio q: viuificat. Sicut eīn ex vita et radice ꝓcedit vita ad ramos: ⁊ ſi radix ſit moꝛtua ⁊ rami: Ita ex radice charitatis eſt ſpūalis vita oīm operū nr̄oꝝ: q: ram⁹ boni opis nō vireſcit nec fructificat: niſi in radice charitatl.

vñ Caſſiodorus ſup Pſ.xij.vſqueq ⁊c. Charitas dei
eſt qdã vernalis pluuia vtutũ: ſub q ⁊ bona volũtas
germinat: ⁊ opatio ſancta fructificat: patiẽs hic in ad-
uerſis: tpata ⁊ pſperis: hũilitate potẽs: afflictiõe letiſ-
ſima ⁊ inimicis beniuola. In charitate ergo radicati ⁊
7 fundati Eph.iij. ¶ Scdo q: oĩa vnit: nos cum deo ⁊
nos int nos: ſicut ptz. A.xx.14. vñ Aug. ſup Joã.ho-
mel. lxxxiij. Charitas multos animos ⁊ multa corda
vnũ facit. Ad hãc vnitatẽ inuitamur ⁊ informamur ĩ
ope creationis: q: ꝓpter h oẽs hoĩes de vno pduxit: ꝑ
btm̃ Aug. de ci.dei.li.xij.c.xxj. Scdo in ope redẽptio-
nis: q: ſicut ſum⁹ ex vno pr̃e creãte: ita ex vno pr̃e redi
mẽte: ⁊ ex eiſdẽ ſacris ⁊ eadẽ mr̃e eccl'ia regenerãte. Et
ſic duplr̃ ſum⁹ frẽs Mat.xxiij. Vn⁹ eſt pr̃ vr̃: vos aũt
fratres. Nõ. C.iiij.25. cũ mult ſequẽtib⁹. ¶ Tertio
ex ope gubernatiõis. vñ Criſoſt. ſup Joã. homel.xv.
Propterea domũ vnã hũc nobis mundũ dedit de⁹: vnũ
nobis accẽdit ſolẽ: vnũ extẽdit tectũ: celũ: vnã ꝓpoſuit
mẽſam: terrã: dedit ⁊ nobis mẽſaz vnã multo maiorẽ:
ſcz altare vnũ: q: vnũ cibũ ibi ſumim⁹: vnũ nobis ge-
nerationis moduz ſpñalem ⁊ de vno calice bibimus.
¶ Quarto ex rõne finis: q: ſic de vna terra ſum⁹. Ita
ad vnã redibim⁹: ⁊ ad vnã patriã boni: ⁊ ad vnã mali
8 vñ Criſoſt. vbi pri⁹. Vna nobis pr̃ia eſt. ¶ Quito ex
rõne nãlis cõpoſitõis mẽbroꝝ. In vno eñ corpe ſunt
multa mẽbra: q mutuo ſe iuuãt: man⁹ eñ pedẽ leſum
ligat: ⁊ pedes manũ portãt: mutuo etiã ſibi cõpatiunt
q: oculus dolore alteri⁹ mẽbri lachrymat. Sic nos exẽ
plo Job.xxx. q dicit flebã ſup eo q afflict⁹ erat: ⁊ cõpa
tiebat aĩa mea paupi: vt ſic oñdam⁹ ãmonitionẽ apl'i
tenere Eph.iiij. Solliciti ſeruare vnitatẽ ſpũs in vin-
culo pacis: vnũ corpus ⁊ vn⁹ ſpũs. Sicut eñ corpus
ex vno ſpũ nãli viuit: ita eccl'ia ex vno ſpũ charitatis
Rom̃.xij. multi vnũ corp⁹ ſum⁹ in chr̃o. Ecce vnitas
capitis in corpore eccl'ie. ¶ Sexto ex rõne artis. Lapis
eñ ĩ edificio ſupportat ⁊ ſupportat: vt ait btũs Grego.
qui h exẽpluz ponit ſup Ezechiel. li.ij. homel.j. Sic ⁊
9 ipſi q ſunt lapides viui.j. Pe.ij. ¶ Septio a ꝯſuetudi
ne exercit⁹ Cañ.vj. Terribilis vt caſtroꝝ acies ordi-
nata. vñ btũs Grego. ſuper Ezechiel. li.j. homel.viij.
Caſtroꝝ acies tũc eſt hoſtib⁹ terribilis: qñ ita ꝯſtipata
et ꝯdenſata eſt: vt in nullo interrupta videat. Nã ſi ita
diſponit: vt locus vacu⁹ dimittat: pfecto hoſtib⁹ ter-
ribilis nõ eſt. Sz nos ꝯ malignos ſpũs acies ponim⁹.
Ideo ſim⁹ ſp ꝑ charitatẽ vniti: ⁊ nunq ꝑ diſcordiã in-
terrupti: q: qlibet in nob bona q fiunt: ſi charitas deſit
ꝑ malũ diſcordie: locus aperit in acie. ¶ Octauo a ſo-
ciali vita: vnius fraternitat ⁊ hereditatis Rom̃.viij.
Heredes dei coheredes autẽ chr̃i. ¶ Nono ab exẽplo
accepto ex irrõnabilib⁹. Aues eñ ſicut colũbe ⁊ hmõi
ſimil ⁊ pacifice viuũt ⁊ volãt. Et cerui ſe ſil tenẽt: qñq
ꝯtra venatores defendũt. Sed aues coruini gñis inter
10 ſe ꝓ nido pugnãt. Tot g exẽplis cõmẽdat de⁹ vnitatẽ
et charitatẽ. ſ. in nob. Ro.v. Ex iſta vnitat vnitate ſe-
cũda ſequit tertia: q: exq vnit: ſequit ꝙ fortificat: q: ſi-
cut radij ſolares ſil copl'ati: ⁊ ꝑticulares ignes ĩ globũ
vnũ ducti: ⁊ cãdele ſil accẽſe: lumẽ ⁊ calorẽ hñt amplio
rẽ ⁊ fortiorẽ. Sic etiã plures virge ⁊ pl'es hoĩes ſil iũ-
cti fortiores ſunt: Ita ſpñal'r in vna charitate ꝯiũcti: et
in ardua aggrediẽdo ⁊ diabolo reſiſtẽdo: fortiores ſũt.
vñ Criſoſ. ſup Joã. homel.lxxviij. Si vnanimis fue-
rit vn⁹ cũ decẽ. ſ. ꝑ charitatẽ. Jaz nõ eſt vn⁹: ſ in decẽ
multiplicat⁹: ⁊ inuenies in decẽ vnũ: ⁊ in vno decem.
Vnuſqſq eñ illoꝝ viginti man⁹ ⁊ viginti oculos et
viginti pedes hz: nulli⁹ ei oculus ſibi ſoli videt: ⁊ ſic de
alijs mẽbris. Sed qlibet illoꝝ pedib⁹ aliorũ portat: ⁊
manib⁹ alioꝝ opat: ⁊ oculis regit. Et ſic vn⁹ ⁊ idẽ põt
eſſe in pſide ⁊ in roma. Et qd nã nõ põt: amor põt ſup
pleſacere. Vñ eſt in plurib⁹ loc. Si vn⁹ illoꝝ etiã ca-
dit. Alij eũ ſbleuãt. Et ſic charitas nũq excidit. j. Coꝝ
xiij. ⁊c. Nõ. C.ix.3. Et. D.ix.17. ¶ Ex iſta tertia vtili 11
tate ſequit qrta: vicz ꝙ oĩa lucrat q: exquo ſic vnit: ⁊ ĩ
vna ſocietate fortificat ⁊ copulat: ſequit ꝙ vno lucrãte
oẽs lucrant: ſicut in corpe cib⁹: q ab vno mẽbro ſumit
vicz ab ore: nõ ſolũ ſibi: ſ oĩb⁹ mẽbris pdeſt corpi ꝯiũ-
ctis: nõ aũt ſepatis. Et ſic in ſocietate mercatoꝝ vno lu
crãte: oẽs lucrant: ⁊ vno ꝑdente oẽs ꝑdũt. In pma cõ
ditiõe exiſtẽs ĩ charitate aſſil'at illi ſocietati: q: vbicũq
fuerit ĩ h mdo: ſiue ĩ celo: ſiue ĩ purgatorio: alioꝝ opa
ꝑticipat: ⁊ de lucro alioꝝ gaudet: ſic in celo: vel pficit:
ſicut ĩ mũdo ⁊ purgatorio. Dũ eñ in gñali oro: oro ꝓ
tota eccl'ie ſocietate ⁊ etiã ꝓ mẽbris ab ea diuiſis: vt ei
vniant. Dũ etiã oĩa bona eccl'ie opa amo: ⁊ de eis gau
deo: pficio: q: talis oĩo amor ⁊ gaudiũ: nõ eſt ſine au-
gmẽto charitat. Patet g quõ illo q eſt rome ieiunãte
vel elemoſynã faciẽte: ego ex h pficere poſſuz: ⁊ ſi op⁹
ſuũ neſciã in ſpãli. Sic g charitas vr̃a magis ac mag 12
abũdat Phil.j. In alia vo ꝯditiõe exiſtẽs ĩ charitate:
illi ſocietati nõ aſſil'at: q: exiſtẽs ĩ charitate alijs peccã-
tib⁹ ⁊ aĩas ſuas: vel qcũq alia ꝑdẽtib⁹: nihil ꝑdit: ĩmo
de illoꝝ ꝑditiõe lucrat: dũ eis ꝯpatit ꝓ ipſiſq orat: etiã
dũ ali⁹ ſiniſtra ⁊ ꝑuerſa intẽtiõe op⁹ ſuũ ꝑdit q ſynce-
ra intẽtiõe illud ĩ eo diligit: lucrat. De iſt oĩb⁹ ſil loq-
tur pulcherrime btũs Berñ. ĩ apologia. Oẽs inqt di-
ligo faciet qdẽ charitas: fidẽter loqr: ne illoꝝ qdẽ fru-
ctu fraudar: quoꝝ inſtituta nõ ſeqr. Sic poſui exẽplũ
de illo q nõ ieiunat: amat tñ ieiuniũ ĩ alio vl' elemoſy-
nã. Sequit. Plus dicã: tu qdẽ tibi caute age. põt nãq
fieri ꝙ tu fruſtra laboraueris. Sic patz ĩ exẽplo de illo
q mala intẽtõe vel ex̃ charitatẽ bonũ op⁹ facit. Sequit
vt aũt ego fruſtra diligã bonũ qd operaris: fieri oĩno
nõ põt. O qñta fiducia charitat. Ali⁹ opat nõ amãs:
et ali⁹ amat nihil operãs. Ille qdẽ op⁹ ſuũ ꝑdit. Illi⁹
vo charitas nunq excidit. Hec ille. Nota. J. vj.15.
¶ Ad idẽ Aug. Si inqt amo bonũ qd in te eſt: velis
nolis de tuo meũ facio: ĩmo qd nõ eſt bonũ alteri: cuz
tu amas bonũ qd credis eſſe in alio: tibi bonũ eſt: ĩmo
etiã cũ malũ hoĩem cõpatiẽdo amas: ⁊ malis ſuis cõ-
pateris: de ſuo malo bonũ tibi facis. O maxima virt⁹
charitatis q vocat ea q nõ ſunt: ſicut ea q ſunt: ſil'iter ⁊
virtutes ⁊ vicia oĩa ĩ meriti ſui cumulũ cõuertẽs: ⁊ ꝑ
eã plus metis ĩ ſingulis: q ſinguli ſibi. Nõ. H.viij.
19. ¶ Ad idẽ Berñ. O virt⁹ fortis q neminẽ ſpolias
et oĩa rapis: ⁊ oĩa facis tibi: ⁊ nemini aufers ſua. Alie
virtutes aliq mõ valẽt: ſ h ſic bon⁹ mercator vbicũq
emit ĩ oĩ euẽtu lucrat: ⁊ qcũq pꝛicias deciñ ſp ſupiorẽ
locũ tenet. ¶ Ex iſta qrta vtilitate ſequit qnta vicz ꝙ 13
charitas oĩa ſuffert. j. Coꝝ.xiij. ad modũ colũne firmiſ
ſime: ⁊ ad modũ opa rioꝝ multoꝝ. ¶ In pcedẽti eñ ꝓ-
prietate dictũ eſt ꝙ charitas ĩ bono ope oẽs ſil ꝯiũgit.
Ex hoc ſequit: ꝙ opus faciliter portãt ⁊ ſuſtinẽt: etiaz
ſi graue ⁊ laborioſuz ſit: q: prouerbiũ eſt: ꝙ multe ma-
nus faciũt opus leue: q ſcz charitate ſimul ꝯiũcte ope-
rant: de quib⁹ ſupra.e.c.x. Faciũt oĩa leuia q ꝑtinẽt ad
deũ: ſicut amor fatuus facit oĩa leuia q pertinẽt ad car
nẽ vel mundũ: ſi tñ ita feruẽs eſſet charitas in bonis:
ſicut eſt fatu⁹ amor in malis. ¶ Sed heu feruẽti⁹ opat 14
ſimia charitatis q vera charitas. Dicit eñ Petr⁹ rauẽ
nas ꝙ ambitio eſt ſimia charitatis. Itẽ ambitio eſt va
na glia ⁊ hipocriſis ⁊c. q: oĩa q videt hoĩez in charitate
facere: facit. Et de q dolendũ eſt: minus feruentius ꝓ
amore dei ieiunãt: forte vſq nonã: ⁊ media nocte ſur-

gunt ad deum laudandũ:cũ corpore forte: ꝛ de capitis
dolore cõquerunt. Sed ꝓ vana glia vel cupiditate vł
amore vel timore dñi treni vel ꝓ amore carnali:aliqñ
tota die equitãt ieiuni:nocte ducũt i ſomnẽ: ad ſcacos
et taxillos ꝛ alia illicita ludentes. Pro amore dei dant
peiora ꝛ minora: ꝓ amore alio multa expẽdunt ꝛ me-
liora:plura verbera in torneamẽtis ꝛ alijs ſuſtinẽt: ſic
ptz. A.xxvij.38. Et breuiter oĩa pericula q̃ ſuſtinent:
ſicut patz. L.vj.6. Apl's.ij. Cor.xj.dicit ſe ſuſtinuiſſe:
ꝓ mera charitate:ſiue in terra:ſiue i mari. Ipſi vo ſu-
ſtinẽt ꝓ ſimia charitatꝭ:ꝛ aliqñ maiora qđ pulchre fi-
guratᷣ Exo.vij. vbi dᷣ ꝙ magi fecerũt ſiliter:imo fece-
rũt dracones vbi alij nõ fecerũt niſi ſerpẽtes. Et ſi aſſe-
rent ſe iſta ſuſtinere ꝓ ſuſtẽtatiõe terrena: ſicut ptz. A.
xxvij.38. Et. T.v.68. Ergo talia ſuſtineant ꝓ eterna:
aliter nõ eſt eis charitas.j. Joã.ij. Qui diligit mundũ
plus ſcꝫ q̃ꝫ deum:ſequitᷣ non eſt charitas patris in eo.
15 ¶ Sexta vtilitas charitatꝭ eſt ꝙ totũ hoĩem interi⁹ et
exteri⁹ veſtit:ornat ꝛ armat ꝛ defendit ꝛ mũdat. ¶ Pri-
mo cor:ꝙ ibi nihil ſit infidelitatis vel imũdicie vel ire
vel cuiuſcũqꝫ alteri⁹ pctĩ:qđ dei oculos offendat:ꝛ cor-
di noceat. Ad h̃ em̃ charitas dei diffuſa eſt in cordibꝫ
noſtris Ro.v. ¶ Scđo loquelã: ꝙ ibi nihil inutile
vel cõtra deũ vel ſeipm vel ꝓximũ ꝓferatᷣ.j. Cor.xiij.
Si linguis hoĩm loq̃r ꝛ angelorꝫ:charitatẽ ꝛc. ¶ Ter-
tio man⁹: vt opa in deũ ꝛ ꝓximũ vt iuſticia req̃rit di-
rigantᷣ.j. Cor.xiij. Charitas nõ agit perperã: nõ q̃rit
q̃ ſua ſũt. Ergo charitas operit mł'titudinẽ.j. Pe.iiij.
Sed heu ſicut veſtes modo ſunt ſtrictiores ſolito: ita
charitas:intãtũ ꝙ q̃ ſolebãt facere largas elemoſynas
ditare monaſteria: vix eis modo ſufficit qđ habent: qꝛ
ſubſtãtia decreſcit:ſicut charitas. Et charitas:ſicut ve-
ſtis. Sic verificatᷣ qđ p̃dictũ fuit: qꝛ refrigeſcet chari-
tas multorꝫ Mat.xxiiij. ſicut tũc veſtis data maiori ꝓ
amore dei:ei ſufficiebat q̃ vix nunc ſibi ſufficit: Ita ſba
illorꝫ ꝛ charitas: quia minorẽ charitatẽ nemo habet.
¶ Septima vtilitas charitatis eſt hr̃e oĩa. Sicut em̃
habens nummũ: habet oĩa terrena: oĩaqꝫ ei obediunt
mũdialia:ſic patz. A.xxvij.38.et.39.et.40. Ita habẽs
charitatẽ habet oẽs virtutes: ꝛ oĩa põt in ſpũalibꝫ oĩa
ſuffert:oĩa credit:oĩa ſperat:oĩa ſuſtinet.j. Cor.xiij. ꝙ
ergo nũmus in corpalibꝫ: charitas in ſpũalibꝫ poteſt.
Charitas g̃ fraternitatis maneat in vobis Heb.xiij.
qꝛ ita neceſſariũ eſt ꝙ charitas in aĩa:ſicut calor in ſto-
macho maneat: qꝛ ſicut cibus ſumpt⁹ vbi nõ eſt calor
digerẽs nõ ꝓdeſt: h̃ inflat: Ita ſciẽtia ꝛ oĩa bona tam
nature q̃ꝫ fortune ſine charitate: qđ pulcherrime oñdi-
tur.j. Cor.xiij. vbi pluribꝫ bonis enumeratis ac ope-
ribꝫ ꝛ gratijs recitatis: addit dicẽs: charitatẽ aũt non
habeã:nihil mihi ꝓdeſt. Sed qꝛ amor vanus eſt quaſi
ſimia charitatꝭ: ꝛ q̃ſi oĩa facit q̃ facit charitas: vt p̃di-
ctũ eſt.e.c.xiiij. Ideo difficile eſt videre vel ſcire qualis
amor ſit in aĩa: de q̃ licet experimẽtũ habeatᷣ. A.xx.13.
Licet etiã aliud experimentũ ad idẽ tradatᷣ. A.xxj.16.
Arti.iiij. ¶ Tamẽ hic in iſto articulo q̃rto duo circa h̃ dicentᷣ.
16 Primo ponetᷣ intentũ.ſ.experimentũ q̃ veriſilr' q̃s co-
gnoſcere põt:q̃ amore cor occupetᷣ. Scđo quõ cogno-
ſcere põt q̃lis ſit charitas in eo vel fortis vel debilis in-
cipiẽs vł' ꝑfecta. ¶ Exẽplũ p̃mi accipe poſſum⁹ de illo
q̃ mane ſurgẽs:ꝛ inueniẽs totũ campũ vel patriã ma-
defactã ꝛ cõplutã:dicit pluuia fuit de nocte. Si aũt iux
fluuiũ trãſiẽs inuenit ſolũ ripã madefactã: q̃ſi cogno-
ſcit h̃ qđ nõ eſt de pluuia celeſti: h̃ de aqua illa terreſtri
q̃ ibi trãſit: Ita in ꝓpoſito: q̃ inuenit ꝙ amor ſuus tm̃
extendit ſe ad ripam ꝓpinquã.i.ad amicos ꝛ proximos
ſcire põt ꝙ nõ eſt charitas q̃ ex deo eſt q̃ pluit vniuer-
ſalitᷣ ſup iuſtos ꝛ iniuſtos. Sed ſi inuenit: qđ diligit tã 17
amicos q̃ꝫ inimicos:amicos in deo ꝛ inimicos ꝓpt' deũ
amor iſti⁹ eſt ſicut pluuia vernalis q̃ de celo deſcẽdit.
Ideo.ſ.e.c.vj. Forte Caſſiodorus charitatẽ pluuiã vo-
cat:qꝛ oẽs cõpluit:ſicut aq̃: q̃ quãto de altiori loco de-
ſcẽdit:tãto ad plura loca trahi põt:ille inquã q̃ ſic inue-
nit amorẽ ſuũ oẽs irrigare: cogſcere põt qꝛ amor ſuus
charitas ẽ a celo deſcẽdẽs:h̃ charitas ex deo ẽ.j. Jo.iiij.
In h̃ cogſcẽt oẽs charitatẽ dei.j. Jo.iij. Nõ. D.ix.2.
¶ Scđm vo ſcꝫ in q̃ fortitudine ſit charitas: Cogno- 18
ſcere põt ex tribꝫ. ¶ Primo ex h̃ qđ iaꝫ dictũ eſt.ſ.ex ini-
micorꝫ dilectiõe ſicut em̃ ignis fortis ꝛ intẽſus eſt: q̃ ci-
to inflãmat materiã indiſpoſitã.ſ.ligna viridia: vel hu-
mida vel diſtantia: ꝛ vbi videm⁹ ꝙ ligna talia cito ac-
cendantᷣ: dicim⁹ iſte ignis magn⁹ ꝛ fortꝭ eſt: Ita amor
q̃ extẽdit ſe ad multũ diſtãtes q̃ꝫtũ ad affectões vł' opa
qꝛ inimici ſunt:in eiſqꝫ obiectiue inflãmatᷣ dũ eos dili-
git:perpẽditᷣ qꝛ charitas magna ꝛ intẽſa eſt: q̃bus dici
põt illud.ij. Theſſa.j. ſupabũdat charitas vniuſcuiuſ-
qꝫ: ꝛ iſta dilectio videtᷣ maioris meriti: q̃ꝫ diligere ami-
cos: qꝛ eſt totaliter ꝓpter deũ. Alia vo põt hr̃e multas
alias cãs. ¶ Scđm experimẽtũ põt accipi ad idẽ de vi- 19
culo debili ꝛ forti: ligat⁹ em̃ vinculo debili arbori: faci-
liter ſolui põt ꝛ ſepari: h̃ nõ ſic ligat⁹ fortiſſimo vł' mul-
tis vinculis: Ita ligat⁹ ligno crucꝭ vł' crucifixo parua
charitate: faciliter puo ĩpedimẽto occurrẽte ſepari põt
h̃ q̃ fortiſſima ꝛ ꝑfecta charitate ei ligatᷣ: nullo mõ ſepa-
ratᷣ: de q̃bꝫ fuit ille q̃ dixit Ro.viij. Cert⁹ ſum ꝙ nec
mors: nec vita ꝛc. poterit nos ſepare a charitate chriſti
¶ Tertiũ experimẽtũ: accipitᷣ p ſiſitudinẽ quã videm⁹ 20
in igne ꝛ aq̃. Videm⁹ em̃ ꝙ paruã ſcintillã ignis: par-
ua aqua infuſa extinguit: h̃ magnũ poti⁹ accẽdit ꝛ ve-
hemẽti⁹ inflãmat: q̃ꝫ extinguat. Sic paruã charitatẽ:
parua tribulatio: vel vbũ amarꝫ: vel pua pluuia extin-
guit vel ĩpedit: ſicut ptz in habẽtibꝫ calceos fractos q̃
ꝓpter puã aquã q̃ pedes tãgeret: dimittũt ea q̃ dei ſunt
Talis timor nõ eſt in charitate.j. Jo.iiij. Magnã vo
charitatẽ oẽs tribulatões mũdi nõ extiguũt: qꝛ aq̃ mł'te
nõ poterunt extinguẽ charitatẽ Can.viij. Hiere.xxxj.
In charitate ꝑpetua dilexi te. Nõ de hac mã. D.ix.19.

Carnis. Primo ponenda C.ij.

eſt deſcptio. Scđo quõ ſpm̃ decipit ꝛ expugnat
Tertio ꝙ nõ eſt nimis diligenda ꝛ nutriẽda. Quarto
carnaliũ excuſatio cũ reprobatiõe. Quinto quõ aĩa ſe
defendere poterit cõtra oĩa carnis pericula.
¶ Ad primũ ſic ꝓceditᷣ. Caro ẽ dom⁹ ruinoſa grauis Arti.j.
ſarcina: ſeru⁹ malicioſus: equus indomit⁹: amic⁹ do- 1
loſus: falſus ꝯſiliari⁹: hoſtis domeſtic⁹. ¶ Dom⁹ rui-
noſa: qꝛ hmõi dom⁹ ꝛ etiaꝫ veſtis antiq̃ ꝛ putrida: nõ
tenet ſuturã vel emẽdationẽ: h̃ dũ vna pars reficitᷣ: alia
frãgitᷣ. Sic caro dũ diligẽter cuſtoditᷣ: ꝛ credis vnã in-
firmitatẽ euadere: incidis in aliã: ꝛ dũ nititᷣ ei⁹ famem
extinguere nimis ſumẽdo: ſtomachũ plus ſatietas q̃ꝫ
fames grauat. Et ſic famelica ꝛ etiã repleta cõqueritᷣ ꝛ
langueſcit. Caro aũt infirma Mat.xxvj. Et ſi qñqꝫ ſit
ſana: ſanitas cũ magna cautela ꝛ timore cuſtoditᷣ: ꝛ ci-
to ꝛ faciliter amittitᷣ. Amiſſa cuꝫ graui labore reparatᷣ.
Reparata ſp in timore ei dubio eſt Ps.xxxvij. Nõ eſt ſa-
nitas in carne mea.
¶ Expugnat aũt ꝛ decipit aĩam multꝭ modis. ¶ Pri- Arti.ij.
mo ad ſibi delectabilia attrahẽdo: ſicut ptz. A.xviij.1. 2
Et decipiẽdo: ad modũ mulierꝭ in paradiſo: habet em̃
Adã.i.aĩa in paradiſo eccłie ꝓ muliere carnẽ: ꝓ ſerpẽ-
te: ſocietatẽ malã: p quã diabolus loquitᷣ ꝛ ſeducit mul-
tos. Adã ſecutus eſt ꝯſiliũ mulieris ꝛ perijt: ꝛ q̃ ſequũ-

tur ꝯſiliū carnis:moriunt̄ Ro.viij.Si ſm carnē vixe-
3 ritis:moriemini.¶ Scđo decipit ad modū trutānorū
in bonis villis:q̄ inuitāt hoīes ad tabernā ⁊ volūt hr̄e
ſatis:ꝫ in fine aliq̄ ficta cauſa inuēta:exeūt q̄ſi redituri
et ſic fugiūt ⁊ onꝰ expēſarū ⁊ ſolutiōis ſup aliū dimit-
tunt.Sic caro ſp inuitat aīam ad delectatiōes ciboꝝ ⁊
venereoꝝ:ꝫ tpe ſolutiōis abſcōdet ſe ſub terra:⁊ aīam
dimittet in penis p ſimbolo ſuo vſqꝫ ad gn̄ale iudiciū:
qn̄ ſimul ſoluent ⁊ ſuſtinebūt qđ meruerūt ⁊c̄.Spū ğ
ambulate:⁊ deſideria carnis ne faciatis Gall'.v.q̄ſi di
ceret.Ambulate poſt ſpm̄ ⁊ rōnē ⁊ nō poſt carnē: que
male ducit ad modū canis: qui p cibo ſibi piecto:du-
cit cecū ad foueā ⁊ lutū : ⁊ ad modū falſi ſocij ⁊ amici:
ſicut ptꝫ.A.xxj.27.¶ Tertio decipit ⁊ defraudat ope
rariū ⁊ cultorē ſuū ī male reddēdo:ad modū male ter-
re:q̄ quāto plus impinguat̄: tāto plus pducit de ma-
la herba.Illa eſt terra maledicta Geñ.iij.Sic caro tā-
q̄ ſeruus delicate nutritꝰ pſternit domū ſuā:⁊ p deli-
cijs ī ea ſeminatꝰ:reddit corruptōeꝫ ⁊ ꝯſūptiōeꝫ:h̄ ſciet
q̇libet qn̄ dicet illud Job.xxxiij.Cōſupta eſt caro mea
4 Tot ğ modis ꝯcupiſcit caro aduerſus ſpm̄ Gall'.v.
Arti.iij. ¶ Ex iſto articulo ſcđo ptꝫ rō tertij : qꝛ ex q̊ aīam nitit̄
ſeducere:⁊ quāto delectabiliꝰ ab aīa gubernat̄:tanto
plus ei aduerſat̄.Videt̄ rōnaliter ſeq̇:ꝙ aīa illā carnē
nō nimis diligat vel nutriat in ꝓpriā pditionē.Et hoc
ꝓpter duo. Primo qꝛ fatuū eſt. Scđo:qꝛ periculū eſt.
Fatuū eſt eīn inimicū ꝯ caput ꝓpriū nutrire ad inimici
tias.Et ſtultū eſt filiū longeuū:⁊ bonū exhēdare:eiqꝫ
nihil puidere:ꝫ totā puidentiā facere p filio malo:et
bonū exheredare: vt iſte malus habeat ſibi placentia.
Sic de carne ⁊ aīa.Nota.A.xxiij.26.¶ Iterū habēti
duos filios infirmos: q̊rū vnꝰ ita infirmat̄ ꝙ nō pōt
diu viuere.Alter v̊o ſi bn̄ cuſtodiat̄ pōt diu viuere.Si
totaliter curet de p̄mo: ⁊ eū fouet:nutrit ⁊ ditat: ⁊ aliū
nō iuuat:q̇ in oībꝫ ꝯditiōibꝫ melior eſt:nec de eo curet:
nec eū ditat: ꝫ mori pmittit ꝓpt̄ defectū auxilij : q̇s nō
diceret talē ſtultiſſimū?Sed ſtultiores ſunt q̇ plus cu-
rāt de corporibꝫ ꝓprijs vel de corporibꝫ filioꝝ vel ami-
5 coꝝ ditādis ⁊ nutriēdis:q̄ de aīabꝫ.Tales ammonet
apl's Roꝝ.xiij. dicēs. Curā carnis ne fecerit' in deſi-
derijs:nō phibet q̇n fiat in neceſſarijs:vel cū modera-
to labore:qꝛ hō ad laborē naſcit̄ Job.v.Sed phibet ne
fiat cū nimia ſollicitudine:vel ne nimis deſideret deli-
cias ſupfluas. Quia ſm Aug.p̄ſens delectatio nō ſa-
tiat:p̄terita nō delectat:futura cruciat:nec fortitudinē.
De q̄ Aug.q̇d fragilꝰ vaſe vitreo:⁊ tn̄ ſi ſeruet̄:durat
p ſecula:⁊ licet ei caſus timeat̄:tn̄ ſenectꝰ ⁊ febris ei nō
timet̄:nos aūt fragiliores ſumꝰ:qꝛ et ſi vitemꝰ caſum:
nō tn̄ exitū:nec honores:nec pulchritudinē:vl' diuiti-
as ſicut ille q̇ cogitauit āpliare grangias ſuas Lu.xij.
Quid ğ nequiꝰ: q̄ qđ caro ⁊ ſanguis cogitauit Ecci.
6 xvij.ſicut ptꝫ in oībꝫ p̄dictis eiꝰ deſiderijs.¶ Et nō ſo
lū fatuū eſt carnē diligētiꝰ nutrire q̄ aīaꝫ:ꝫ etiā pericu
lū maximū.ſ.periculū pditiōis. Si rex peregrinaturꝰ
cōmitteret ballino ſuo curā filij ⁊ porci vl' canis:⁊ ip̄e
permitteret filiū mori fame p defectu cuſtodie: ⁊ canē
vel porcū impinguaret:nōne talē ſuſpēderet tanq̄ p-
ditorē?Sic in ꝓpoſito:⁊ ptꝫ Ro.viij.Si ſm carnē vi-
xeritis ⁊c̄. ¶ Sed heu multi in ope ⁊ effectu: oñdūt ſe
plus carnē diligere:q̄ aīam: ſic̄ ptꝫ.A.xxiij.29. Quia
ſi corpus infirmaret̄:mittūt p medico feſtināter:ꝫ qui
infirmiores ſunt in aīa : minꝰ de medicis curāt aīarū.
Iterū dū tres tunice dant̄ corpi:vix dat̄ vna aīe.i.pau
peri.Iterū dū cēties reficit̄ corpꝰ:cibū ſumēdo:vix ſe-
mel reficit̄ anīa verbū dei audiēdo.De quo.A.xx.18.
7 ¶ Sed ſunt aliq̇ qui bn̄ incipiūt viuē ſm ſpm̄: maio-
res effecti carnē ſequunt̄ ꝯ exēplū abbat' Nitrie in vi
taſpa.q̇ factꝰ ep̄s multo maioris abſtinētie erat q̄ priꝰ
Et req̇rēti cām.Rn̄dit:qn̄ paup erā habui curā de cor
pore meo:modo aūt medici curabūt:non ſic impij non
ſic. De q̇bus Gall'.iij. Sic ſtulti eſtis vt cum ſpiritu
ceperitis carne ꝯſumamini.¶ Sed ſicut caro mulierē Arti.iiij.
ſequit̄ in ſeducēdo. Sicut patꝫ.ſ̄.c.c.ij. Ita etiā ſequit̄
in excuſando. Quia ſm carnē viuētes ad modū may-
mūdi:q̇ in mēſa dn̄i pigues polos comedēs: dn̄o adu
labat̄ aſſerēs ſecū in mortē ⁊ in carcerē ire.Sed dn̄o ſe
armāte ad bellū:fugit excuſatiōes q̄rēdo.Sic caro ad 8
oīa delicata parata:ad oīa ſpūalia infirma a ſpūalibus
quantū pōt ſe excuſat:vel ꝙ nō eſt tp̄s vel dies:vel fa-
ciā alias.Aſſerēs ſe nō poſſe ieiunare ꝓpt̄ capitis debi-
litatē:nec reſtituē ꝓpt̄ pauptatē:nec orare ꝓpt̄ pectoris
artitudinē.Sic̄ ille q̇ q̊tidie garrulabat: ⁊ cū ſacerdos Exm̄
eū ammoneret:ꝙ aliq̄n oraret ⁊ dicēt pr̄ nr̄:qꝛ infirmꝰ
erat:⁊ iō de aīa cogitaret:dixit ꝙ nō poſſet:ꝓpt̄ reuma
circa cor:reuma nō impediuit illū qn̄ tota die ī lecto ia
cēs garrularet ⁊ loq̄ret̄ qn̄ hūit auditorē. Sꝫ qꝛ ligua
caro erat ⁊ nō ſpūs:in his q̄ ad ſpm̄ ptinebāt impotēs
fuit : ſicut oīs nā impotētior eſt in alienis q̄ in ꝓprijs:
ſic excuſant ſe alij. I.j. 20. ğ a ſili rōne: ſic̄ caro reddit
ſe impotentē:ſeqꝫ excuſat in his q̄ ſpūs ſunt. Ita debe 9
ret ſe ſpūs reddere impotentē ⁊ difficilē in his q̄ carnis
ſunt:eiqꝫ in ſuis deſiderijs ꝯdicere in p̄ncipio:ne ī fine
inter eos ſit diſceptatio ⁊ briga:q̄ fuit int̄ illos. A.xxj.
27.Qualis etiā ğra exēpli dr̄ fuiſſe int̄ cecū ⁊ claudū.
De q̇bꝫ fert̄ ſic:ꝙ ſic int̄ ſe loq̄bant̄: ⁊ ſic ſe mutuo iu- Exm̄
uabūt vnꝰ viſu:aliꝰ pedibꝫ:ꝙ furtū ſimul ppetrabāt:
in q̊ cū ſic eſſent dep̄hēſi:vterqꝫ alteri factū impoſuit:ce
cus ſe excuſabat dicēs:vos bn̄ videtis ꝙ ego nō potui
videre q̇d agere debui:niſi p eū:claudus v̊o ſe excuſa-
bat dicēs: bn̄ videtis ꝙ nō potui huc venire niſi ſicut
me portabat. Et licet ſic inter ſe tales ꝯtenderēt: ⁊ ſibi
mutuo maledicerēt:tn̄ iudex neutrū habebat excuſatū
qꝛ vterqꝫ facto ꝯſenſit:qꝛ nec claudus portabat̄ inuitꝰ:
nec vidēs inuitꝰ ducebat ad furtū: q̄tum ad ꝓpoſitū:
aīa eſt q̄ſi clauda:qꝛ de ſe mēbra nō habet ad occidēdū
vel furandū.Caro v̊o de ſe eſt q̄ſi ceca:qꝛ potentiā vi-
dēdi nō habet niſi de aīa. Sic̄ ptꝫ.A.xxiij.2.Iſti duo
claudus ⁊ cecꝰ ml'ta mala ſimul faciūt:ꝫ cū ad iudiciū
mort' ⁊ iudicē veniunt:⁊ caro inceperit ſe excuſare q̄ſi
ceca erat: ei anīa ecōuerſo q̄ſi mēbra p talibꝫ malis nō
habuit:nulliꝰ excuſatio valebit:qꝛ in facto ꝯſentiebāt:
et ꝯſentiētes ⁊ agentes:pari pena puniendi ſunt.xvij.
q.iiij.oñes.Nota.D.j.26. ¶ Sicut ğ inter ſocios in 10
malo: vicꝫ inter latrones ⁊ hmōi : eſt magna amicitia
et ꝯſenſus ⁊ ſocietas dū in malis ſunt ſimul delectant̄.
Sed qn̄ vnꝰ appellat aliū corā iudice:⁊ oīa improperā
do q̄ ſimul fecerūt:eſt maximū odiū.Sic inter carnē ⁊
aīam modo eſt magna ſocietas: ꝫ cū illa miſera aīa ca-
pta ⁊ de carne ad iudicē ducta fuerit: ⁊ viderit illā car-
nē circa cuiꝰ ornatū tantū ſtuduit:ita vilem:circa cuiꝰ
delicias ⁊ quietē ⁊ diuitias tantū laborauit: taꝫ macrā
tanqꝫ pauperē ⁊ a vermibꝫ cōſumptā: ⁊ ſeip̄am ꝓpter
ipſius ſequelā eſſe ignibꝫ eternis ꝯdēnatā q̇d aliud q̄
ammirādo ⁊ dolēdo dicē pōt: heu: heu: ꝙ ꝓpt̄ tā vilē
terre maſſam me pdidi:heu:ꝙ te ſeq̄bar:quid aliud q̄
ſtulticiā propriā accuſare poteſt : ꝙ tam nobilis natu-
ra tam vilem ſecuta ſit: ergo ad moduꝫ latronū ſe mu-
tuo appellantes ⁊ accuſantes:inter illos quibꝫ nūc eſt
tanta ſocietas:erit maximū odiū:qꝛ de damnatis non
intelligit̄ illud Eph.v.nemo eīn vnq̄ carnē ſuā odio
habuit.Nō.G.ij.23.et.I.xj.10.Et.M.xj.85.et.91.
Item.A.xxj.27.¶ Et ſi anime erit magna triſticia in 11

ſeparatiõe ab illa carne: maior erit ⁊ triſticia ⁊ pena in reſurrectione et generali iudicio: quãdo cogetur illud turpiſſimũ corpus iterum intrare: vt ſimul puniant̃: ſicut ſimul peccauerunt: quia talis caro ⁊ ſanguis re-
Exm̃ gnum dei non poſſidebunt. j. Corinth. xv. ¶ Hoc exemplũ de claudo et ceco etiam poteſt applicari ad clerum: qui habet viſum intellectus: ſiue pedes affectionis: et laicos qñ laici ſequentes videntiũ mala exempla dicẽt: ego ſequebar videntẽ. Excuſatio ad excuſandas excuſationes in peccatis: nõ allocabit̃.

Arti. v. ¶ Cõtra oĩa memorata carnis bella: Anima ſe defendere poteſt triplici cautela: vicꝫ ſuperfluoꝝ ſubtractione: neceſſarioꝝ moderatione ⁊ carnis maceratione.
¶ Primũ patet: q ſupflua carnẽ ⁊ ſpm̃ repugnare faciũt. Sicut prebẽda: equũ nõ curare de freno: ⁊ ſicut ligna ignẽ ergo eoꝝ ſubtractio eſt belli mitigatio ⁊ aĩe quodãmodo pfectio: quia ſicut lignũ nõ poteſt in edificio templi pfecte aptari: niſi amputatis prius ſupflui-
12 tatibus: ita nec aĩa in templo dei in celo in quo om̃es dicent gloriã applicabit̃: niſi amputatis ſupfluitatibꝫ carnis quibꝰ amputatis: fidenter dicere poterit illud Job. xix. In carne mea videbo deum ſal. ¶ Secundũ patet ex fine: quia rõnabile videt̃ ꝙ victus ⁊ veſtitus ei nõ ſit ſupfluus ſed neceſſarius ⁊ moderatꝰ: que ita cito erit cibus vermiũ ⁊ operimentũ eius vermis erit. vñ Hugo de clauſtro anime. Cur inquit carnẽ ⁊ precioſis rebus impinguas ⁊ ornas: quã poſt paucos dies vermes deuoraturi ſunt: ⁊ animã tuã bonis operibus nõ ornas: que deo ⁊ angelis pñtanda eſt: cur igitur animã tuã vilipendis: ⁊ ei carnem tuã preponis: ⁊
13 facis dñam ancillari ⁊ ancillã dñari? ¶ Tales etiã docet Seneca epl'a. xv. dicens: bibere inquit ⁊ ſudare vita cardiaci eſt: multa eñ ſequunt̃ incõmoda deditos huic cure: maior ſum ⁊ ad maiora genitus: q̃ vt mancipiũ ſim corporis mei nõ ammonet quin carni ſeruiatur: ſed tñ cum moderatione ⁊ honeſtate ⁊c. ¶ Tertiũ patet: quia ſicut vna ſitula deſcẽdit alia eleuat̃: Ita car-
Exm̃ ne depreſſa p caſtigationẽ anima leuat̃. Unde quidã ſanctus pater dixit in vitaſpa. dũ corpus vireſcit: anima areſcit: ⁊ ecõuerſo: ⁊ dum plus ornatur corpus ad oſtentationẽ plus fedat̃ aĩa corã curia celeſti. Et dum corpus vigilijs ⁊ laboribꝫ afficit̃: anĩe ſubijcit̃. Ideo apl's. j. Cor. ix. Caſtigo corpus meũ. Et. ij. Cor. vij. nullã requiẽ habuit caro mea nullã habuit hic: vt alibi hẽt eternã Pſ. xv. Caro mea requieſcet in ſpe. Qui crederet ⁊ ſciret firmiter ꝙ regnaret ſtatim qñ veniret in franciã: ⁊ regalibꝫ veſtibus ibi indui: parũ curaret in via veſtimenta ſua frãgere. Sed in celo regnabimꝰ ergo nõ curemꝰ in via veſtem carnis laboribꝫ frãgere et vigilijs honeſtis: quia vigilia honeſtatis tabefaciet
14 carnes Eccl. xxxj. Demus ei anulũ obliuionis ſicut Moyſes de q̃ habet̃ in hiſtoria ſcholaſtica circa principiũ Exodi: ꝙ vxori ſue q̃ eũ voluit retrahere: ne ad fratres ſuos iret ⁊ pcepta dei ipleret: dedit anulũ obliuionis et ſibi retinuit anulũ memorie: Ita nos carni: ieiuniũ ⁊ labores: p q̃s obliuioni tradet delicias: ⁊ retineat ſibi anulũ memorie: orõnẽ ſcꝫ ⁊ cõtẽplationẽ. In quibꝫ hẽ memoria dei ⁊ ꝓprie ſalutis ⁊ penarũ inferni: q̃ carnẽ pungũt: dũ meditant̃: ſicut pungit̃ aĩal pigrũ ſtimulo Pſ. cxviij. Cõfige timore carnes meas. Caro eñ q̃ iſto timore ⁊ pñia non eſt ſalita: putreſcit ⁊ vermes ſpũales creſcũt in ea: ⁊ ſicut in terra vbi nõ eſt timor nec iuſticia multiplicabunt̃ latrones ⁊ homicide:
15 Ita in carne vbi nõ eſt pdictus timor ⁊ caſtigatio. Dicat ĝ q̃libet cõfige ⁊c. Sed q̃re eſt ſic affligẽda q̃ de ſe nõ peccat: q ſicut ingratꝰ ꝓmotus ꝯ ꝓmotorẽ: ⁊ ditatus ꝯ ditantẽ ſurgit: ſic caro Deut̃. xxxij. Incraſſatus impingnatꝰ ⁊c. ¶ Sed igratitudo retrudit manumiſſum in ſeruitutẽ. xij. q. ij. Eps q̃ mancipiũ. Et. c. liberti. ſicut patebit. G. S. iiij. 21. Sed caro eſt ingrata. Sicut ptꝫ. e. c. iij. de terra male reddẽte: ⁊ multas q̃rit exactiones: q terra nr̃a quã gerimꝰ multas vult hẽre granes ſeruitutes ſicut ptꝫ. e. c. j. Sed cautela ꝯtra hec eaꝫ 16
amortiſare. viri eñ religioſi q volũt loca ſua eſſe a ſeruitutibꝫ libera: ea fecerũt amortiſare: ita om̃es filij eccleſie debẽt terrã quã gerunt: amortiſare: appetitũ vicꝫ volũtatũ: p cõtinentiã: diuitiarũ p pauptatẽ: honoris et ꝓprie voluntatis p obedientiã: ſi ſic ſpũ facta carnis mortificaueritꝭ viuetis Rom. viij. Viuetis inq̃t ſine graui exactione vel ꝯcupiſcentiarũ vexatiõe q cũ tali terra mortificata: mortificant̃ etiã ꝯcupiſcẽtiarũ ſeruitutes Gal. v. qui aũt ſunt chriſti: carnem ſuã crucifixerunt cum vicijs ⁊ concupiſcentijs.

CAſtitatis. Primo ponen C. iij.

da eſt diuiſio. Scdo difficultas. Tertio vtilitas. Quarto exempla ad caſtitatẽ nos informantia.
Arti. j. ¶ Ad pmũ ſic ꝓcedit̃. Caſtitas eſt duplex: vna intrinſeca: alia extrinſeca. In ſignũ forte cuiꝰ pceptũ fuit Leuiti. xij. offerre duos turtures: vel duos pullos colũbarũ. ¶ Prima eſt aĩe ſiue cordis. Sic eñ mlier fatua 1
exteriorẽ nitit̃ hẽre pulchritudinẽ vt malis placeat. Ita oẽs boni nitunt̃ caſtã hẽre aĩaꝫ ⁊ pulchrã ⁊ mũdatã ab oĩ macula infidelitatꝭ ⁊ imũdicie ⁊ iracũdie vt placeat ſpõſo ſuo deo cui deſpõſant̃ p fidẽ. j. Cor. xj. deſpõdi eñ vos vni viro ⁊c. ⁊ toti curie celeſti q̃ eã videt. Sic patꝫ. A. xxij. 17. Si eñ fatua mulier ornat faciẽ: qñ debet a multꝭ videri: rõnabiliter nos debemꝰ aĩam ornare q̃ a tot videt̃. Ideo. j. Pe. j. hortat̃ dicẽs: aĩas vr̃as caſtigãtes in obediẽtia caſtitatis. ¶ Scda eſt exterior: q̃ debet eſſe in loq̃la: q eloq̃a dñi eloq̃a caſta Pſ. xj. In viſu: in geſtu: in inceſſu: in oĩbꝫ ſignis ⁊ opibꝫ temetipm caſtũ cuſtodi. j. Thim. v. Hac docet mũdi curialitas. Educatꝰ hõ nõ loquit̃: nec agit: nec ꝓ poſſe oſtẽdit ſignũ diſplicẽtie in pñtia dñi ſui. Sed vbiqꝫ es in pñtia dñi: ĝ vbiqꝫ caſtũ te cuſtodi. Hõ. M. xij. 1.
Arti. ij. ¶ Sed hec caſtitatꝭ cuſtodia eſt valde difficilis: ſic pꝫ
2 ex aucte Auguſtini. B. ij. 31. ⁊ q̃ſi miraculoſa. Maiꝰ eñ miraculũ eſt de ꝓpria carne fomitẽ eradicare luxurie: q̃ expellere imundos ſpũs de corporibꝫ alienis: ſic hẽ in colla. patrũ coll. neſtoriatis. ¶ Sed tñ hanc difficultatẽ vincere debẽt duo articuli ſeq̃tes: videlicet vtilitas ex caſtitate ꝓueniens: ⁊ exẽpla pcedẽtia.
Arti. iij. ¶ Utuꝫ ad vtilitatẽ ptꝫ ꝙ eſt magna: q vbi bellũ eſt fortiꝰ: victoria eſt glorioſior ⁊ maiori remuneratiõe digna. Sed hmõi bellũ vt pdictũ eſt: eſt fortiſſimũ igit̃ eiꝰ remũeratio: ⁊ vtilitas eſt multiplex in hac vita ⁊ in futura. ¶ Primo i hac vita vtilitas ꝓueniẽs caſto: eſt 3
bona fama ⁊ laus. Res eñ quãto mũdior eſt: tãto maioris laudis eſt: q ĝ caſtitas mundiſſima res eſt: a tota eccl'ia digne laudat̃ Sap. iiij. O q̃ pulchra eſt caſta generatio cũ claritate. ¶ Scdo valet ad vite trãquillitatẽ 4
q a multꝭ ſecl'i brigis eximunt̃ caſte viuẽtes. j. Thi. ij. Quietã ⁊ trãquillã vitã agamꝰ in oĩ pietate ⁊ caſtitate ¶ Tertio valet ad fortitudinẽ ⁊ pugnã: lignũ eñ viride fortiꝰ reſiſtit igni: ꝙ carbo extinctꝰ: ⁊ res icorrupta fortior eſt ꝙ corrupta: vel ruinoſa. Sic caſtus fortius reſiſtit igni pcti in oĩbꝫ tẽtatiõibꝫ: ſiue carnis: ſiue cuiuſcũqꝫ inimici. q ad minꝰ habet primã armaturã: de qua. A. xxiiij. ar. iij. Iõ ſignanter dĩ caſte mulieri Judith. xv. feciſti viriliter: ⁊ ꝯfortatũ eſt cor tuũ: eo ꝙ caſtitatẽ amaueris. ¶ In alia etiã vita valet: quia ducit

ad q̇etē ⁊ gaudiū eternū. Caſta eīn mulier merer̄ q̇eſce
re in camera ſpōſi: nō aūt adultera: ſic caſtus cū ſpōſo
chriſto in camera celi. Gall'.v. Fructus autez ſpiritus
eſt caſtitas: gaudium ⁊c̄.

Ar.iiij. ¶ Exēpla vō mouētia ad caſtitatē habemꝰ ⁊ fideliū: ⁊
5 infideliū. ¶ Pmāo fideliū: mr̄is dei ⁊ oīm ſanctaꝝ virgi
nū q̄ ſunt in celo: q̄s ſequētes attingere pn̄t. Non ſe
quētes vō tādiu erūt in inferno: ſicut ipē in celo. Exē
plū eīn illoꝝ qui fuerunt eiuſdē nature ⁊ fragilitatis:
oēm excuſationē a nobis remouet. Quale eſt illud cu
iuſdā religioſe mulieris q̄ cū ſciret quendaz amore eiꝰ
infatuatū vt fer̄: ⁊ ꝙ domū dānificaret vl' forte eā ra
peret: niſi ei ꝯſentiret: audiretqꝫ ꝙ plꝰ raperer̄ pulchri
tudine oculoꝝ eiꝰ: Eruit ſibi oculū ⁊ miſit ei dicēs: qđ
in me amas: tibi mitto: q̇ exēplo nō ſolū ad caſtitatem
verūetiā ad tātā penitētiā ꝓuocatꝰ fuit: ꝙ nunꝙ̄ a la
chrymis ⁊ orōnibꝯ ceſſauit: vſqꝫ ei viſus reſtiturꝰ fuiſ
ſet: in ſignū remiſſiōis pcti ſui. Et ſic ſua caſtitate me
ruit alteri caſtitatē: ⁊ in ſeipā miraculi oſtenſionē. Sic
exēplū eſto fideliū: in vbo in ꝯuerſatiōe in caſtitate in
Exm̄ fide. j. Thio. iiij. ¶ Capta etiā Acon: fer̄ ꝙ abbatiſſa
q̄dā ſtatim pulſauit ad capitulū: ⁊ ſubiectas ſic alloq̄
6 bar̄. Iſti infideles niſi caute agamꝰ priꝰ violabūt aīas
deinde corpa occidēt: ſicqꝫ pdemꝰ corpa ⁊ aīas. Sed ſi
vultis ꝯſiliū meū facere: ſaluabimꝰ aīas: ⁊ ipis clamā
tibꝯ ꝙ ſic: accepto cultello naſum ſibi abſcidit ⁊ faciem
deturpauit: ꝙ alie vidētes fecerunt ſil'r. Et ſic ſapiēter
elegerūt: potiꝰ cū facie deturpata celū intrare: ꝙ̄ cū or
nata infernū: q̄ eīn curioſe ſe ornāt nō oīno caſte ſunt:
qꝛ videri ⁊ ſollicitari appetūt ⁊ de hoc gl'iant̄: licet ore
Exm̄ ꝯtrariū dicāt. Sicut illa q̄ ſe abſcōdit vt dicit̄ ꝓpt̄ eū q̇
eā venit rape: ⁊ cū eā inuenire nō poſſet ⁊ eſſet in rece
dendo: clamauit dicens ego ſum hic: ſolū habuit caſti
tatē in ore. Actuū. xxiiij. Diſputāte de iuſticia ⁊ caſtita
te ⁊c̄. Qui vō ad caſtitatē nō monent̄ exēplo fideliuz:
ſaltē exēplū capiāt infideliū ⁊ ꝯfundant̄ pmo de ciui
tate dei: ⁊ ſpecialiter lucrecie: q̄ poſt caſtitatis amiſſio
nem viuere noluit: ⁊ de alijs pluribꝯ ibidez. Nota de
iſta materia. P. v. 16. ⁊. 66.

C.iiij. **Ciuitates ſunt due. Vna**
dei altera diaboli. Sicut ptꝫ p Augu. de ciui
tate dei in pncipio q̄s faciūt duo amores. Hierl'm fac̄
amor dei Babyloniā amor ſeculi ſm Auguſtinuz de
ciuitate dei. l x v. de q̇bꝯ ſex ſunt dicēda. Pmāo oſtēdit̄ q̄
lit̄ diſponi debet ciuitas vl' cōitas q̄cūqꝫ ſiue ſecularis
ſiue religioſa: ꝙ̄tū ad ꝯditiōes q̄ in ea req̇runt̄ ad h̄ ꝙ
ſit bona ſtabil' ⁊ pacifica. Scđo oſtendet̄ ꝙ ciuitas vel
cōitas hn̄s illas ꝯditiōes: erit ꝓſpera ſtabil' ⁊ abūdās.
Tertio quō deus a tali ciuitate laudat̄ ⁊ ciues cuſtodi
unt̄. Quarto quō ⁊ q̄ đ cā religio pōt ciuitas nūcupa
ri. Quinto oñdent̄ ꝯditōes ciuiū babylonice ciuitatis
Sexto ꝙ tal' ciuitas vl' cōitas n̄ erit ſtabil' ⁊ pacifica.

Ar. j. ¶ Ad pmū ſic ꝓcedit̄ ad h̄ ꝙ ciuitas vl' cōitas q̄cūqꝫ
1 ſit bona ſtabil' ⁊ pacifica: req̇runt̄ q̇nqꝫ ꝯditiōes ⁊ di
ſpoſitiōes. ¶ Pmāa eſt iuſticie. Pro q̇ eſt ſciendū ꝙ Aui
cenna li. x. phie ſue. c. iiij. ordinat ciuitatē in tres ptes:
videlicet in diſpoſitores miniſtros ⁊ legiſpitos. Ordo
vō iſtaꝝ in cōitate debet eſſe ſic̄ ſitꝰ chordaꝝ ī cythara.
Vbi req̇rit̄ ꝙ q̄libꝫ chorda locū ſuū teneat: ad h̄ ꝙ me
lodia ſit bona breuiores in loco ſuo: medie in medio ⁊
lōgiores in loco ſuo. Ita in cōitate q̄cūqꝫ debet q̇libet
tenere locū ſuū. Inferior in opando ⁊ obediēdo. Illi
videlicet q̇ vocant̄ miniſtri: leg' vō piti ⁊ viri eccl'iaſti
ci in ꝯſulēdo ⁊ orādo ⁊ dicēdo. Diſpoſitores in regen
do ⁊ cuſtodiēdo: q̇ꝝ officiū aſſimilat̄ officio cythared:
qꝛ ſic̄ cytharedꝰ hꝫ ꝓportionalit̄ oēs chordas tangere.
Ita iſti diſpoſitores ſeu cuſtodes aīaꝝ ſiue corpoꝝ ha
bent oēs bonos ſupportare ⁊ iuuare: ⁊ malos ꝓportio 2
nalit̄ tāgere ⁊ punire: ſine acceptione pſonaꝝ munerū
vel timoꝝ. iux̄ illud Ps̄. c. In matutino interficiebam
omnes peccatores ⁊c̄. In matutino. i. ſtatim in prin
cipio ſine dilatiōe q̄ ꝓuenit ex fauore vel munere vl' ti
more: ſciēs ꝙ vulnꝰ in pncipio facilꝰ ſanat̄: Et ignis
facilꝰ extinguit̄ Ps̄. lxxij. Velut ſomniū ſurgētium
dn̄e ī ciuitate tua imaginē ipoꝝ ad nihilū rediges ſta
tim. Et ſic̄ cytharedꝰ dū p̄dicta obſeruat chordas ꝓpor
cionalit̄ ⁊ moderate tāgēdo dulcē fac̄ melodiā. Ita dū
in cōitate vel in ciuitate ſitꝰ vel tactꝰ debito ordine ob
ſeruat̄: vt p̄dictū eſt: ciuitas erit bona ſtabil' ⁊ pacifica
de q̄ Eſa. j. Vocaberis ciuitas iuſti. ¶ Sꝫ ſic̄ in cytha 3
ra duo totā melodiam ꝯfundūt: Inordinatꝰ videlicet
chordaꝝ ſitꝰ ⁊ tactꝰ: ita oēꝫ cōitatē ⁊ pacē ⁊ ciuitatē iſta
duo ꝯfundūt. ¶ Pmo inordinatꝰ ſitꝰ: qn̄ videlicet ille
q̇ nō eſt dignꝰ ꝙ̄tū ad mores ſcientiā ⁊ ſapiētiā: ꝓpt̄ fa
uorē munera vl' inordinatū amorē: in alto loco ponit̄:
ecce chorda ex̄ locū ſuū: q̄ totā melodiā corrūpit. Qn̄
etiā ecōuerſo ille qui merito bone vite ⁊ ſciētie deberet
poni ī alto loco depmit̄. Ecce chorda ex̄ locuꝫ ſic melo 4
dia ꝯfūdit̄ ꝓpt̄ defectū ſitꝰ chordaꝝ. Secūdo melodia
ꝯfundit̄ ꝓpter defectū in tāgendo: ſic̄ ptꝫ qn̄ illa q̄ de
bet tāgi nō tāgit̄: ⁊ alia vltra vires tāgit̄. Ita quecūqꝫ
cōitas mō ꝯfundit̄: ex h̄ ꝙ malefactores nō tāguntur
nec puniunt̄ vbi gr̄a. In cōitate ſeculari ſeu mundi la
trones homicide ⁊ hmōi ꝓpt̄ ſanguinis nobilitatē: vl'
ꝓpt̄ mūera a ſuſpēdio liberant̄: duodecim eīn latrōes
liberāt corā iudice tredecimū. Ecce chorda q̄ đberet tā
gi non tāgit̄ ⁊ h̄ ꝓpt̄ muneꝝ pceptores. Et h̄ eſt cauſa
q̄re tot ſunt latrōes ⁊ homicide: qꝛ in terra vbi nō eſt
iuſticia: multiplicabunt̄ latrōes ⁊ homicidie. Sic̄ ptꝫ
C. ij. 15. ¶ Et eadē eſt cauſa ī cōitate eccl'iaſtica q̄re tot
ſunt latrōes dei: videlicet luxurioſi adulteri ⁊ mali chri
ſtiani: qꝛ cytharedi eccl'iaſtici eos nō tāgūt ſic̄ deberēt:
ꝫ accipiūt munera vl' vidēt lupū ⁊ timēt. Et h̄ eſt cā q̄
re tā in ciuitate vel in cōitate mūdi vbi deberet eſſe ta
ctꝰ ⁊ correctio ⁊ punitio corpoꝝ: quā etiā in ciuitate ec
cleſie vbi deberet eſſe tactus. i. correctio aīaꝝ. Facta eſt
meretrix ciuitas fidel' iuſticia habitauit ſupple quondā
in ea: qn̄ cytharedi fuerūt ſupple boni nūc aūt homici
de Eſa. j. Quia in corde nō tāgunt̄. i. malefactores nō
puniunt̄. Nō. I. xiij. 38. ⁊. B. viij. 23. ⁊. P. iiij. 23. 5
¶ Iteꝝ pax ī iſta cythara impedit̄ ex h̄: ꝙ vna chorda
plꝰ ſtringit̄ ⁊ duriꝰ tāgit̄ ꝙ̄ deberet. Verbi gr̄a: vnꝰ
paup modicū delinquēs ī curia mūdi: ꝗuit̄ ⁊ vltra iu
ſticiā amerciabit̄. Et ſic chorda pua nimis dure tāgit̄
pax etiā melodie rūpit̄. Quia inde odia ⁊ maledictiōes
gn̄ant̄. Magnꝰ faciet maiꝰ delictū: ⁊ nō amerciabit̄.
Iterum paupes ⁊ mediocres taxant̄: ⁊ maiores dimit
tūt̄: Ecce chorde q̄dā nimis trahūt̄ q̄dā nimis laxant̄
Et tal' cōitas nō erit pacifica nec durabilis. Quia ſm
Auguſtinū đ ci. dei. li. ij. c. xxj. Iniuſticia maxie deſtru
xit ciuitatē. De ill' vō mal' cytharedis qui ſic chordas
nō ſituādo ⁊ nō tāgēdo: vel inordinate tāgēdo: ciuita
tē: tā mūdi ꝙ̄ eccl'ie diſſipāt. Sic̄ ſcribit̄ Prouer. xxix. 6
Viri peſtilētes diſſipāt ciuitatē. ¶ Scđa ꝯditio eſt cō
ditio amoris charitat' ⁊ ꝯcordie. De iſta ꝯditiōe loqui
tur Augꝰ. đ ciui. dei li. ij. c. xxj. Innuēs ꝙ ciues vniꝰ
ciuitat' vel cōitat' debēt ſe hr̄e in fact' ⁊ dict' ⁊ volun
tatibꝯ ſuis ſic̄ cātores in not': dū eīn bene ꝯcordāt bo
nas vocēs habētes: cantꝰ placet. Ita dum ipi in bona
volūtate ⁊ locutiōe ⁊ opatiōe ꝯcordāt: ciuitas illa pla
cet deo ⁊ hoibꝯ: ⁊ ꝓſperat̄ in tpalibꝯ ⁊ ſpūalibꝯ. Figu 7

7 ra de illꝭ q̄ dixerūt Geñ.xj. Edificemꝰ nobis ciuitatē ⁊ turrim: dū ꝯcordabāt: opꝰ aſcēdebat: ſicut in omi cōitate: dū ꝯcordāt ⁊ mutuo ſe iuuāt ad modū mēbroꝝ: ⁊ de mutua ꝓſꝑitate ⁊ lucro gaudēt ⁊ letanť. Et ĩ mutua aduerſitate triſtanť ad moduꝫ cordis q̄d gaudet ⁊ ſibi fieri reputat q̄d alicui mēbroꝝ corꝑis fit: dū inꝗ̄ ſic cordis ſequunť affectionē ⁊ mēbroꝝ ſupportationē: opa eoꝝ ⁊ tpalit̄ ꝓſperanť: ⁊ ſpūaliter vſus celū aſcēdūt ⁊ ad chriſtū: q̄ iſtiꝰ ciuitatis eſt auctor ⁊ dñs ⁊ poſſeſſor. Zacha.viij. Hierl'm vocabiť ciuitas veritatis. Si v̄o ecōuerſo nō ſit int̄ eos mutuū auxiliū vel adiutoriū ad modū mēbroꝝ: nec affectio ad moduꝫ cordis: ſꝫ ira inuidia diſcordia dolor de ꝓſperitate ⁊ gaudiū de aduerſitate nō erit cōitas durabil': ſic nec corpꝰ hūanū diu durabit: vbi vnū mēbrū alid̄ nō iuuat. Sꝫ erit ſic
8 ciuitas q̄ vaſtať Eſa.j. Nō.E.iiij.3. ¶ Tertia ꝯditio eſt eſſe mutue ſupportatōis: ⁊ ſequiť ex p̄cedēti ꝯditiōe in q̄ dictū eſt ꝙ mēbra ſe mutuo iuuāt. Ita mēbra corporꝭ chři ⁊ eccl'ie: de q̄.j. Corinth.xij. ⁊ ad Ro.xij. Ad modū domoꝝ i ciuitatate in q̄ domꝰ domui copulať: ⁊ mutuo ſe ſupportāt. Sic frat̄ q̄ ſupportať a fratre q̄ſi ciuitas firma Prouer.xviij. Si v̄o ſint mēbra maledicta ⁊ innaturalia mutuo ſe expugnātia: ⁊ domꝰ ruinoſe q̄ mutuo ſe ꝓſternūt: ⁊ ſic oues ſcabioſe q̄ mutuo ſe corrūpūt ⁊ ſic domꝰ inceſe q̄ mutuo ſe inflāmāt ⁊ com
9 burūt: dici poterit ď eis illd̄ Eſa.1. ciuitates vr̄e ſucceſe igni: q: ſic vna domꝰ iſlāmata aliā inflāmat. Ita ſpūalit̄ vnꝰ malꝰ exēplo v̄bo vl' facto aliū corrūpit: ⁊ nihil tātū nocet ciuitati: ſic tal' ignis interior: q: ab obſidiōe vel inſultu exteriori pōt ſe cuſtodire: a mag̃ v̄o igne intrinſeco nō pōt ſe cuſtodire: q̄n magnū dānū incurrat Sic nullū bellū vl' aduerſitas vl' malū extrinſecū tātū nocet aīe vl' cōitati vl' ciuitati: q̄ꝫ ignis pcti: q̄d ptꝫ per Auguſtinū ď ciui.dei li.ij.c.ij. Qui vult ꝙ romā plꝰ deſtruxit tp̄s pacꝭ: q̄ꝫ belli: q: tpe belli fuerūt vniꝰ ꝯcordie int̄ ſe ꝯ̄ inimicos: nō potuerť etiā vacare vicijs gule ⁊ luxurie: nec ciuilib' diſcordijs int̄ ſe ꝓpt̄ occupationē quā habuerūt ꝯ̄ inimicos: q̄b' vacauerūt tpe pacꝭ Ita in omi cōitate mūdi q̄ꝫtūcūq̄ꝫ habeāt tedia extrinſeca ſi ſint mundi interiꝰ deū habētes: non deſtruenť. Deut.xx. Si exierꝭ ad bellū ꝯ̄ hoſtes tuos: nō timebis eos: q: dñs deꝰ tuꝰ tecū eſt. Pš.cxvij. Dñs mihi adiu
10 tor: nō timebo q̄d faciat mihi hō. Nō.T.v.47. ¶ Si v̄o nullū bellū habeāt extrinſecū: ſi dent ſe pctis in ſeipis neſciētes quō paulatiue pauperabunť ⁊ deſtrueť q: deꝰ ab eis recedit: q: ait Jere.xxiij. Derelinq̄ꝫ vos ⁊ ciuitatē quā dedi p̄rib' vr̄is. Et niſi dñs cuſtodiet ciuitatē ⁊c̄. pš.cxxvj. Preterea nec mirꝫ q: ſicut nō hñs ꝓtectionē regꝭ vel dñi totiꝰ in terra ſua in tpe belli vel ex̄ ciuitatē tpe obſidiōis facilit̄ capiť ⁊ dānať: Ita nō hñs ꝓtectionē dei nec exiſtēs in ciuitate ſuꝑple p charitate: fruſtra vigilat: q: dñs nō cuſtodit eā. ¶ Sꝫ q: iſte
11 ꝯditiōes p̄dicte ꝯgrue hñi nō p̄nt ſine legib' ⁊ ſtatutꝭ ⁊ ſana doctrina: q̄ volētes informēt: nolētes coerceāt. ¶ Ideo q̄rta ꝯditio nc̄caria eſt legū ⁊ ſtatutoꝝ in cōitate datio. In q̄b' ordineť ſm doctrinā Auicēne.li.x. phie ſue.c.iiij. Qꝫ nullꝰ ſit in ciuitate vtil' q̄ nō habeat aliquē ſtatū laudabilē ⁊ ab vnoq̄q̄ꝫ ꝓueniat aliq̄ vtilitas ciuitati. Et ideo inq̄t ꝓhibeat legiſlator ocioſitatē ⁊ vacatiōnē: nec ſit aliq̄s q̄ nō obediat alicui: q̄ aūt cōpeſci nolūt expellēdi ſunt ex̄ ciuitatē: ꝓpt̄ eñ talia ocia
12 vendunť hereditates. ¶ Prohibeat etiā inq̄t ꝙ nō ſit in ciuitate luctator vel aleator: prohibeat etiā ſtudia ⁊ opa ꝯ̄ria vtilitatib' ciuitatꝭ ſicut furtū rapinā fornicatiōnē. Si talia ſtatuta ordinauerūt in ciuitatib' ſuis ſaraceni: q̄ꝫto magꝭ chřiani. ¶ Sꝫ heu q̄ſi oīa ſtatuta mō ſunt potiꝰ ad cupiditatē: q̄ꝫ ad vtilitatē: ⁊ ad ciuitatis deſtructionē: q̄ꝫ ad bonā gubernationē. Sicut ptꝫ mō q̄ſi in oīb' ciuitatib' maritimis: vbi mercatores extranei cū nauib' veniētes nō p̄nt ad libitū vendere popularib' ⁊ oīb': ſꝫ coacti p maledicta ſtatuta: vendere aliq̄b' magnis de ciuitate: q̄ illd̄ alijs vēdēt ſicut placet. Et iſtud depaupat ciuitatē ꝓpter duo. ¶ Primo: q: mercatores pauciores ⁊ q̄ſi inuiti ad tales veniunt ciuitates intātū: ꝙ vbi ſolebāt in ali q̄b' ciuitatib' venire viginti naues: vix veniūt mō q̄nq̄ꝫ. ¶ Scd̄o q: auantagiū mercatoꝝ venientiū nō erit totius ciuitatꝭ: q̄ inde auantagiū h̄ret: ſi libere ⁊ in bono foro emere poſſent: ſꝫ illoꝝ primo emētiū: q: cariꝰ vendunt popularib': q̄ꝫ facerent p̄ncipales mercatores. Talib' g̃ cōpetit illud. 13
Eſa.x. Ve q̄ ꝯdunt leges iniq̄s. In q̄b' legib' plꝰ reſpiciūt cōmodū ꝓpriū: q̄ꝫ vtilitatē reipublice. Non ſic antiq̄ ſapiētes q̄ ciuitates rexerūt. De q̄b' refert Valeriꝰ ꝙ inuēta: in quadā piſcatiōe q̄dā mēſa aurea que ſm cōe ꝯſiliū dari debuit ſapiētiori ciuitatꝭ ⁊ multꝭ eā obtulerūt: nullꝰ tñ eā recepit tādē dedicauerūt eā deo ſuo: in q̄ facto videť ꝙ non fuerūt ſupbi nec auari dū tales rexerūt ciuitates: ciuitates abūdabāt: Quia in bonis iuſtoꝝ exaltabiť ciuitas Prouer.xj. ¶ Quinta con 14
ditio req̄ſita eſt ſanū ꝯſiliū: ⁊ hāc infert q̄rta ꝯditio: in q̄ dictū eſt: ꝙ neceſſe eſt habere bonas leges ⁊ ordinatiōes: ſꝫ aūt ideo pōt eſſe ſine ſapiētib' ꝯſilijs. Ergo tales ſunt neceſſarij ad regimē reipublice: tā in regimine ſpūali: q̄ꝫ corpali: q: ibi ſal' tā aīaꝝ q̄ꝫ corpoꝝ: q̄ꝫ etiam aliaꝝ reꝝ vbi multa ꝯſilia. Prouer.xj. Vñ ⁊ rectores reipublice antiq̄tꝰ dicebanť ꝯſules: a ꝯſulēdo: ſm Auguſtinū.v.ď ciui.dei.c.xij. Quō aūt tales ꝓſunt reipublice: oſtēdit Tulliꝰ ſatꝭ pulchrꝭ exēplis li.j.ď ſenectute.c.iij. dicēs: ꝙ dātes cōſiliū in republica: plꝰ agūt q̄ꝫ alij laborioſi. Nā in q̄t ſunt ſicut gubernātes nauē: in q̄ alij ſentinā exhauriūt: alij currūt: alij malos excandūt. Ille v̄o tenēs clauū ⁊ q̄etꝰ ſedēs in puppi multa maiora ⁊ meliora facit. Nō eñ virib' ⁊ corꝑis velocitatib' res magne geruntť ſꝫ ꝯſilio autoritate ⁊ ſentētia. Et plus ibidē addit: Qꝫ cuꝫ talib' ſenectꝰ augeri ſolet: apud eos viget ꝯſiliū. In antiq̄s eñ eſt ſapiētia. Job xij. Idē Tulliꝰ ď officijs.c.xxij. Recitat ꝙ ꝯſiliū Solonis plꝰ ꝓfuit ciuitati Athenieñſiū: q: ab illo leges eorū ⁊ iſtituta fuerūt: q̄ꝫ valuit victoria Temiſtodis: q: bellū illd̄ fuit geſtū ꝯſilio ſenatꝰ: q̄ a Solone fuit inſtitutꝰ. Parua in q̄t ſunt foris arma: niſi cōſiliū ſit domi. Vñ valeriꝰ lib.vj.c.ij. Recitat de q̄dā q̄ minātí ꝙ habuit gladios miltos: Rñdit. Et ego annos miltos: q̄ſi diceret: ideo te nō timeo. ¶ Iſta ſūt ꝯ̄ illos q̄ imprope- 15
rāt religioſis virꝭ ⁊ eccl'iaſticꝭ: ꝙ nō ꝓſunt reipublice: q: nō laborāt manualit̄. Sed illi tñ ſi boni ſunt: plꝰ ꝓſūt ꝯſulēdo docēdo orādo. Vñ Seneca li. de tranq̄llitate animi poſt p̄ncipiū: Nō is ſoluꝫ reipublice ꝓdeſt q̄ tueť res ⁊ ď pace belloq̄ꝫ cēſet: ſꝫ q̄ iuuētutē exhortať q̄ in bonoꝝ p̄ceptoꝝ copia veritatē inſtituit: q̄ ad pecuniā luxuriāq̄ꝫ ruētes retrahit: ⁊ ſi moreť i p̄uato: publicū tñ negociū agit. Nō de ſꝫ hñ.B.ij.23. Tales g̃ ⁊ ſi paupes ſint i reb': tñ ciuitatē ſaluāt Eccl'iaſtes.ix. Inuētuſq̄ꝫ eſt in ea vir paup ⁊ ſapiēs ⁊ liberauit ciuitatē p ſapientiā ſuā. Nō.C.xj.4. Qui g̃ voluerit ciui- 16
tatē mūdi quācūq̄ꝫ deſtruere vl' cape vix meliorē inueniret cautelā: q̄ꝫ eiꝰ ſapiētes impedire ſi poſſet: ⁊ de tali cautela vt ferť: q̄dā rex potēs ad deſtructionē cuiuſdā ciuitatis in q̄ erāt duodecim ſapiētes: q̄rū ꝯſilio ciuitas regebať. Rex g̃ a ciuib' nihil aliud petiuit niſi ꝙ illos ſapiētes traderēt vel de ciuitate expellerēt: eos intelligere faciens ꝙ tunc ab obſidione ceſſaret q̄ſi nulla

Exēm (beside "Valeriꝰ", line of para. 13)

Exēm (beside "Vñ valeriꝰ lib.vj.")

Exēm (beside "li cautela vt ferť")

Fabula alia cauſa obſidionis eſſet niſi illi ſapiētes. Sic etiā fa-
bule habēt ꝙ lupi cogitauerūt ad deſtructionē ouiū:
dicētes paſtoribꝫ ꝙ canes expelleret: q̄ſi tota briga in-
ter eos fuit ꝓpt canes: viderūt em̄ ꝙ ꝓpt eos oues ca-
pi nō valuerūt q̄bꝫ expulſis ſine reſiſtētia oues rapue-
rūt. Tali arte vtit̄ diabolus ad deſtructionē ciuitatis
eccl'iaſtice. Videt em̄ ꝙ p̄dicatores docēdo ⁊ p̄dicādo
⁊ lupos a grege arcēdo ad modū ſapiētū in ciuitate et
ad modū canū ouile eccl'e cuſtodiūt. De q̄bꝫ i pſ.lviij.
Famem patietur: vt canes: ⁊ circuibūt ciuitates. Glo-
ſa. Predicatores patiunt̄ famem q̄ñ auditores non au
diūt vbū dei. Eſuriūt em̄ ⁊ ſitiūt alioꝝ iuſticiā. Et co-
gitat ⁊ ſcit ꝙ mltū iuuat ad cuſtodiā iſtiꝰ ciuitatꝫ quā
17 nitit̄ euertere. Et de facto eā euertit: informādo maio-
res p̄latos iſtiꝰ ciuitatis eccl'iaſtice ꝙ p̄dicātes artent
vt dimittāt: ⁊ tunc erunt in pace: q̄bꝫ p leges ⁊ ſtatuta
eoꝝ: vl'emiſſis vel artatis: ſine reſiſtētia gregē eccl'ie in-
uadūt ⁊ deſtruunt: ⁊ intantū iſti demones ciuitatē dei
obſidētes in iſta informatiōe ꝯ ſapiētibꝫ tradēdis ⁊ ca
nibꝫ artandis inualuerunt: qđ tñ mirabile eſt dictu: ꝙ
vnꝰ magnꝰ ciuitatis ⁊ gregis cuſtos tolerabiliꝰ ſuſti-
neret in ciuitate mille vſurarios ⁊ totidē meretrices:
q̄ꝫ viginti fratres: ꝯ illos vſurarios vel alios vl'alias
aīas deſtruētes: vix nunq̄ incaleſcūt: vl'feruēter agūt:
vel tot leges ꝓdūt: ſic ptꝫ. M.iiij.13.⁊.P.xiij.8. Cōtra
iſtos: ſi ciuitatē illoꝝ inhabitare nitunt̄: toto maligni-
tatis ſpū inſurgūt ⁊ feruētiſſime agūt: in hoc oſtēden-
tes: ꝙ firmiſſime demonibꝫ dei ciuitatē obſidētibꝫ: ad-
18 herēt: eis in traditiōe canū obediēter fauent: q̄rū cuili-
libet dici pōt: ⁊ a quoꝝ quolibet q̄ri pōt illđ. ij. Re.xx.
Quare p̄cipitas ciuitatē dñi: tu a dño ꝓmotꝰ ⁊ ſuffici-
entiā habes: q̄re impedis ne ciuitas dei cuſtodiat̄: ⁊ ſic
eā p̄cipitas: q̄re hoc? q: lucrū pecuniaꝝ potiꝰ ante ocu-
los habēt: q̄ lucrū aīarū. In quo forte trepidauerunt
timore vbi nō fuit timor. Et hec ⁊ alie cauſe videlicet
ne vicia eoꝝ rep̄hendant̄: facit canes in ciuitate illoꝝ
nō admitti: quodq; eccl'ia nō eſt ciuitas parua ⁊ pau-
ci viri in ea. Eccliaſtes.ix. Vñ de moderno eccl'ie ſtatu
pōt dici illud. iiij. Re.ij. Ecce habitatio huiꝰ ciuitatis
optīa eſt ꝫ aq̄ peſſima. i. clerꝰ p q̄s ceteri lauari deberēt.
Ar.ij. ¶ Dū vo p̄dicte ꝯditiones fuerint in regnis ⁊ ciuita-
tibꝫ ⁊ ciuibꝫ: cōitates abundabāt ſ̄m Valeriū li. iij. c.
iiij. Quia patrie rē ⁊ nō ſuā vnuſquiſq; augere ꝓperabat:
paupq; in diuite q̄ꝫ diues in paupe vſari valebat
19 cōitate. Sꝫ moderno tp̄e circa honorē ⁊ cōmodū ꝓpriū
quaſi tota verſat̄ intētio.
Ar.iij. ¶ Et nō ſolū talꝫ ciuitas eſt abūdās in tp̄alibꝫ: ꝫ etiā i
ſp̄ualibꝫ: q: deus a tali cōitate laudat̄ ⁊ honorat̄ vñ de
eis dici pōt illud. j. Mach.xj. Occurrūt ei de ciuitate
honorifice. Et pōt eſſe thema i ramiſpalmaꝝ: ſic tūc oc
currerūt Jonathe ſummo ſacerdoti ⁊ p̄ncipi medoꝝ.
Ita iſti chr̄o ſummo ſacerdoti ⁊ p̄ncipi chr̄ianorū: ad
20 modū romanoꝝ occurrētiū victoribꝫ ad ciuitatē rede-
untibꝫ. Ita iſti chr̄o reſuſcitāti Lazarū. Occurrerēt ⁊c̄.
In q̄ tria: indiciū ſecuritatꝫ: ciuitas: faſtigiū curialita-
tis: honorifice: p̄coniū ꝓbitatis: occurrerunt. ¶ Qūt
ad p̄mū ciuitas eſt locꝰ ſecurior in guerra: ſic ſtatꝰ bo-
nus Jere.j. Dedi te in ciuitatē munitā: q: extra nō eſt
munitio. Et ſicut domꝰ ardēs ꝓximā ardere fac. Ita
malꝰ in duodena vel detractor alios malos facit: q: ſi-
cut ip̄e hꝫ malā linguā: ita audiētes facit hr̄e malos au
res. Tali dici pōt illđ Math.xxij. Ciuitatē illoꝝ ſuc-
Ar.iiij. cēdit. Et illđ pſ.ix. Ciuitates eoꝝ deſtruxiſti ⁊c̄.
¶ Qui vo ſtatū ſuū ⁊ ſpecialr̄ in religiōe tenēt: ciues
ſunt ⁊ domeſtici dei. Quia talis cōitas edificat̄ vt ci-
uitas. In pſ.cxxj. ꝓpt ſeptē rōnes. ¶ Prio q: ſic in cā-
po licet hoi ire q̄ vult ad oēm ptē: ꝫ in ciuitate oportet
ꝙ vadat p certos vicos: ita in mūdo vadūt hoīes q̄ſi 21
ad libitū: ꝫ in religiōe artant̄ ad certas vias artiores:
videlicet paup̄tatis: obediētie ⁊ caſtitatis. De q̄bꝫ. A-
xix.1. Et ad vicos aliaꝝ ceremoniaꝝ ⁊ ꝯſtitutionū ſed
vie iſte vie pulchre: q: platee ciuitatꝫ auꝝ mūdū. Apo.
xxj. ¶ Scđo q: hoīes in ciuitate nitunt̄ honeſtiꝰ ire q̄
in cāpis. Ita in religione tenent̄ ad maiorē honeſtatē
in ciuitate dei nr̄i in mōte ſctō eiꝰ Pſ.xlvij. Geñ.xix.
Eſt ciuitas hic iuxta parua ad quā poſſum ſurgē ⁊ ſal
uabor in ea. ¶ Tertio: q: ciuitas nō eſt bene ſituata ſi-
ne aq̄. Aqua em̄ ciuitatē letificat ⁊ ditat: ita doctrina re
ligionē Pſ.xlv. Fluminis impetꝰ letificat ⁊c̄. ¶ Quar
to q: hoīes honeſti in ciuitate maturiꝰ incedūt ⁊ libē-
tius ⁊ ſecuriꝰ ibi quieſcūt q̄ in cāpis vel ſiluis. Ita in
ciuitate ſanctificata ſilr̄ requi. Eccl'iaſtici.xxiiij. Iſta
ciuitas debet hr̄e muꝝ ꝯcordie: fundari debet ſup fun-
damētū aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ Apo.xxj. Murus ciuitatis
hñs fundamēta duodecim: ⁊ in ip̄is noīa duodecim
aploꝝ ⁊ agni. Nec debꝫ deijci aduerſitate nec eleuari
ꝓſperitate ꝫ eq̄liter ſe hr̄e ad modum decij. Et hoc eſt
qđ ſequit̄. Ciuitas i q̄dro poſita erat. ¶ Quinto ſicut
in ciuitate obſeſſa vigilāt hoīes de nocte: Ita religioſi
milites chr̄iſti. Et h̄ eſt qđ ſequit̄: nox em̄ nō erat illic:
q: media nocte ſurgūt ad deū laudādū. Et h̄ eſt qđ ſe-
quit̄ ⁊ afferēt gl'iaꝫ ⁊ honorē in illā. ¶ Sexto ciuitates
mūde ſeruant̄: ⁊ maxīe in aduētu regis: ſic religioſus
⁊ hoc eſt qđ ſequit̄ nec intrabit in illaꝫ aliq̄đ coinq̄na-
tū. ¶ Septīo q: q̄s timēs bellū fugit ad ciuitatē forte:
ſic timens guerrā p̄ctoꝝ: ciuitatē fortium. i. religioſoꝝ
aſcēdet. Prouer.xxj. Peꝰ eorū pauit ill'ciuitatē Heb.
xj. De q̄ Geñ.xix. Eſt ciuitas h̄ iuxta feſtina ⁊ ſaluare
ibi. Cui obediat ⁊ dicat illud Cañ.iij. Surgā ⁊ circūi-
bo ciuitatē ꝫ noli circūſpicere in vicos ciuitatis: nec ob
errauer in plateis illiꝰ Eccl'iaſtici.ix. De q̄ vt breuiter
ꝯcludat dicit. Glīoſa dicta ſunt de te: ciuitas dei in pſ.
lxxxvj. Sꝫ heu nō ſolū ſup ciuitatē iſtā: ꝫ ſup oēm ci-
uitatē ⁊ ſtatū eccl'iaſticū ⁊ cōitatē mūdi q: ꝯ oīm ſtatu
modo pōt dici: tu ne es: Rōne cuiꝰ eſt ſciendū ꝙ eſt q̄- 22
dā ciuitas in Affrica ſita vt dicit̄: vbi fuit antiqua car
thago: quā in vulgari lingua vocāt tunnees: qđ inter
p̄tat̄ tu nō es: ſupple qđ eſſe ſolebas. Jō ſic eā vocabāt
q: ciuitas p̄mo ibi ſita fuit potentior fortior pulchrior
ditior: volunt ḡ dicere: tu nō es: in nobilitate ⁊ alijs bo
nis ꝯditionibꝫ: qđ eſſe ſolebas añq; eſſes deſtructa per
romanos. Ita q̄ vidiſſet ſtatū p̄mitiue eccl'ie ⁊ chr̄iani
tatꝫ ⁊ religiōis: ⁊ cōparet eū ad ſtatū modernū: poſſet
dicere tu nō es ſupple qđ eſſe ſolebas: q̄ñ iuſticia habi-
tauit in ea Eſa.j. Poſuiſti ciuitatē in interitu. Eſa.xix.
⁊ Jere.xix. Sꝫ q̄ nō viderūt alium ſtatū: de iſto ſtatu
gaudēt ⁊ ꝯcipiūt q̄ſi nūq̄ fuiſſet melior. Alij vo dolēt
Figura. j. Eſdre.iij. Quādo edificabat̄ templū. Juue-
nes q̄ priꝰ tēplū gl'ioſum nō viderāt: cū leticia vocife-
rati ſunt: ſeniores vo q̄ tēplū aliud in meliori ſtatu vi-
derāt: flebāt voce magna. Sic in ꝓpoſito: licet leues et
iuuenes in ruina ſtatꝰ ſui nō doleāt ꝫ potiꝰ gaudeant:
tñ maturi ꝯſiderātes ruinā cuiuſcūq; ſtatꝰ chr̄ianitatꝫ
ad fletū magis ꝓuocant̄ cū chr̄o: q̄ ſup oēm talē ciui-
tatē figuratiue fleuit. Luce.xix. Vidēs inq̄t Jeſus ci-
uitatē: fleuit ⁊c̄. q: mutatꝰ eſt color optimꝰ: diſperſi ſūt
lapides ſanctuarij Ezech.xxv. Euge euge ſup ſanctua
rium meū: quia pollutū eſt ⁊ ſup terram iſrl': quia de- 23
ſolata eſt ⁊c̄.
¶ Conditiōes vo ciuium ciuitatꝫ Babilonice: ſcribit Ar.v.
Pſ.liiij. Dicēs vidi iniquitatē. i. crudelitatē ⁊ tyran-
nidē dominoꝝ ⁊ p̄dictionē cordiū. q: nullꝰ alium dili-

git vł linguarū: sc3 inter aduocatos ⁊ legistas: ⁊ int̄ na-
tiões diuersarū plagarū: vł operarū: q2 q̄libet nitit̄ aliū de-
primere ⁊ spāliť aduenātes ⁊ paupes: q̄ vellēt inter eos
viuē. In ciuitate sc3 diaboli. Vidi iterū gulositatē ⁊ lu
xuriā die ac nocte circūdabit eā negligētia etiā ⁊ ociū p̄
latorū ⁊ clericorū sup muros eiꝰ iniqtas: crudeliū ⁊ fal-
sorū executorū: ⁊ labor in medio eiꝰ supple fictꝰ ⁊ falsus
oīm artificū ⁊ opariorū: ⁊ iniusticia iudicū ⁊ balliuorū
⁊ testiū ⁊ duodenarū. Et nō defec̄ ď plateis eiꝰ vsura ⁊
dolꝰ: quasi in oīm cōtractu mutui seu venditiōis ⁊ em
ptionis: ve ciuitas sanguinū. Naum. iij.
Ar. vj. ¶ Duab3 ğ vijs elici pt̄ sextū pncipale: videlicet q̄ talꝰ
cōitas vł ciuitas nō erit pspa: nec diu abūdās ⁊ dura-
bilꝰ. Vna via respicit dei iusticiā: q̄ ppt̄ eorū ingratitu-
dinē q̄ eis mutuauit/ sbtrahit. Et iuste q̄dē: sic ptȝ. C.
24 ij. 16. ⁊ D. xj. 19. Maiorē em̄ abūdātiā diuitiarū deliti
arū ⁊ bonorū ptulit vł mutuauit ciuib3 vt cōiter q3 vil
lanis vł habitātib3 ī cāpestrib3: ⁊ tn̄ ipi sunt ei magis
ingrati: plꝰ eū falsitatib3: ebrietatib3 ⁊ luxurijs ⁊ ceterꝰ
vicijs pruocātes: vt ď eis verificet̄ illď Actuū. iiij. Cō
uenerūt in ciuitate hac aduersus puerū Iesum. Sic em̄
tūc puenerūt aduersus chr̄m ī ciuitate. Ita nūc aduer
sus mēbra. i. simplices eos circūueniēdo piurijs ⁊ fal-
sis mēsurꝰ ⁊ pōderib3 ⁊ mł'tꝰ deceptiōib3. Iuxͣ illď. ij.
Corū. xj. Periculꝰ ī ciuitate. De talib3 loquit̄ Augꝰ de
ciui. dei li. ij. c. xviij. dicēs: q̄ talꝰ ciuitas q̄ supbie ⁊ ceterꝰ
vicijs vacat: est sic domꝰ sardanapalli regis: q̄ ordina
uit scribē sup tūbā suā: tm̄ se hr̄e quātū dum viueret li
bido sua psumpsit tales inqt ibidē. xxj. c. Nō curāt q3
sordida sit respublica: nisi q̄ sit durabilꝰ: qď esse nō pt̄
sicut dicit ibidē. c. ij. Quia inqt morib3 antiqs stat res
romana: virisq3: nō aūt cū talib3 morib3: q2 deus ab in
gratꝰ retrahit qď dedit: talib3 dici pōt illď. iiij. Re. ij.
Ecce habitatio huiꝰ ciuitatꝰ optia est: ħ aq̄. i. doctrina
⁊ mores pessimi sunt. Iō pcludit ps. liiij. dicēs. Veni-
25 at mors sup illos: ⁊ descēdāt ī infernū ⁊c. ¶ Alia via
⁊ euidētia illď elici pōt. Videlicet ex pditōe ciuiū istiꝰ
babylonice ciuitatꝰ int̄ se: q̄ est diuisio ⁊ discordia. Et ħ
est q̄ supra dr̄. Et pdictionē in ciuitate. Ex ista em̄ pdi
tiōe: necesse est seq̄ q̄ cōitas talꝰ nō sit stabilꝰ: q2 sicut oīs
virtꝰ vnita opꝰ fortificat ⁊ stabile facit: sicut ptȝ. C. j.
10. Ita a p̄rio sensu virtꝰ diuisa facit opꝰ debile ⁊ ista-
bile ⁊ cōitatē minꝰ delectabilē. Itē sicut pditio ciuiū
ciuitatis dei est oib3 charitate ligari: sic ptȝ. C. j. 11. Et
q̄si p totū illď caplm. Ipi em̄ a nullꝰ se diuidūt: vł rōe
patrie vł plage vł lingue vł p̄prietate nisi solū rōne pctī
⁊ icorrigibilitatꝰ quā diuisionē diligit ds Gen̄. j. Qui
diuisit lucē a tenebrꝰ. Mali vō ciues videlicet ciuitatꝰ
diaboli alios ab eis diuidūt rōe patrie gētꝰ vł lingue.
Irā ⁊ cōmotionē p̄ eos hn̄tes: ⁊ pruocātes: q2 ď alia pte
tre sūt: dicētes: tu borialꝰ es: tu australꝰ vł talꝰ natōis es
ad modū illiꝰ maledicte ancille hostiarie q̄ ad Petrū ex
clamauit dicēs: tu galileꝰ es: nā ⁊ lingua ⁊c. Et ad mo
dū illorū maledictorū iudeorū. Iudicū. xij. Qui iugula-
bāt oēm q̄ nesciuit dicē seboleth: s̄m ppetatē lingue il-
26 lorū. Ita isti cōmotionē faciūt ⁊ ď finib3 suis eijciēt oēs
nō hn̄tes pprietatē lingue illorū. Ad modū illorū malo
rū q̄s rephēdit Paulꝰ. j. Corū. iij. Quia tales diuisio-
nes faciebāt: dicētes. Ego q̄dē sum Pauli: ego vō apol
lo: q̄b3 ait Paulꝰ ibidē. Cū em̄ sit int̄ vos zelꝰ ⁊ cōten
tio: nōne carnales estꝰ: Sic tales nō solū carnales: ħ et
crudeles sunt: q2 chr̄i corpꝰ mēbratim diuidunt. De q̄
corpe loquit̄. j. Corū. xij. Vos aūt estꝰ corpꝰ chr̄i: ⁊ mē
bra ď mēbrꝰ: q̄ ğ istos diuidit: mēbra chr̄i diuidit. Pro
q̄ icōueniēti loquit̄ aplꝰs: dicēs nunqd chr̄s diuisus est
Iō iste aplꝰs q̄. j. Corū. xij. Fec̄ diuisiōes ministrationū
⁊ grarū: ⁊ diuisiōes opationū: sic in corpe vno diuersa
mēbra diuersa hn̄t officia sicut ibidē exēplificat diuisi-
ones vō nationū vł hoīm diuersarū terrarū nūq̄ admi
sit ħ p̄riū docuit dicēs: nō esse distinctionē iudei ⁊ gre
ci: ⁊ q̄si cām assignās. j. Corū. xij. ait. Etem̄ in vno spū
oēs nos ī vnū corpꝰ baptizati sumꝰ: siue iudei siue gē-
tiles siue serui siue liberi. Et ad Ephe. iiij. Supportan
tes iuicē ī charitate: solliciti fuare vnitatē spūs ī vīcu
lo pacꝰ: vnū corpꝰ ⁊ vnꝰ spūs: sic vocati estꝰ ī vna spe
vocatōis vr̄e: vnꝰ dn̄s: vna fides: vnū baptisma: vnꝰ
deꝰ. ¶ Ex q̄ pdicator dei egregiꝰ ita sollicitꝰ fuit oēs vo
care ad vnitatem cuiuscūq3 plage vel terre eēnt: ptȝ q̄
illi sunt pdicatores ⁊ apl̄i diaboli: q̄ nitunt̄ diuisiones
face int̄ hoīes diuersarū ptiū: crucifixorib3 chr̄i peiores
q̄ diuidūt tunicā dei incōsutilē: charitatē. Videlicet ⁊ 27
pcordiā: loq̄ntē ğ ď tali diuisiōe: oēs repellē deberent
dicētes: Vach q̄ destruis tēplū dei ⁊ pcipitas ciuitatē
dn̄i. ij. Re. xx. ¶ Talꝰ em̄ diuisio initiū est oīm ruinarū
⁊ infidelitatū: q2 sicut inuidꝰ mercator: vł ciuis ī ciuita-
te q̄ nollet q̄ aliqs lucraret̄ nisi ipe: q̄ntū ī eo est oēm ci
uitatē destruit ad minꝰ volūtate: q2 si nullꝰ alꝰ lucra-
ret̄: ciuitas bn̄ stare nō posset. Ita isti q̄ alijs iuidēt no
lētes q̄ alij ⁊ spāliť extranei eēnt gratiosi nisi ipi: cōita
tē illā quātū ī eis est destruūt: q2 sine alijs stare nō pos-
set: imo audacter dico: q̄ tales ď corpe chr̄i nō sunt: q2
q̄ntū in eis est corpꝰ chr̄i destruunt. Vn̄ apl̄s. j. Corū.
xij. Si totū corpꝰ oculꝰ est vbi est auditꝰ: ⁊ si totꝰ audi
tus: vbi est odoratꝰ: q̄si diceret: si totū eēt oculꝰ vł ma-
nus: nō eēt corpꝰ. Sȝ ipi ita vellēt esse q̄si mēbrū solū:
ğ corpꝰ destruūt. ¶ Itē in corpe christi: sicut ait apl̄s
ibidē nō pōt dicere manui oculꝰ opa tua nō indigeo:
Aut iterū caput pedib3: nō estꝰ mihi necessariū ħ tn̄ ipi
dicūt extraneis: ğ nō sunt ď corpe chr̄i. ¶ Itē ī corpe 28
chr̄i sicut ait Apl̄s ibidē si patit̄ vnū mēbrū: cōpatiūt̄
oīa mēbra: quā pditionē ipi nō obseruāt: ğ nō sunt de
corpe chr̄i. Sicut em̄ mēbra corpi chr̄i piūcta ⁊ ī chari-
tate ⁊ pcordia ⁊ morib3 antiqs sine ptiū ⁊ plagarū diui
sione copulata felicit̄ abundabāt. Et fuit talꝰ vnitas cā
cuiuscūq3 felicitatꝰ. Ita nūc ptiū ⁊ cordiū diuisio ē cā
oīm ruinarū ⁊ ifidelitatū. Et ħ cordiū diuisio est a diui
siōe linguarū: q2 nō sunt vniꝰ lingue sicut tota cā ruine
illiꝰ ciuitatꝰ. Gen̄. xj. Faciamꝰ nob ciuitatē ⁊c. ⁊ fuit di
uisio linguarū. Ita ī pposito ex ħ q̄ audit q̄s aliū nō cō 29
cordare secū ī lingua: minꝰ eū diligit vł ď eo pcipit. Ec
ce initiū demōis liguarū diuersitas: sic ğ int̄ illos sup-
bos circa babel fuit initiū ipedimēti ⁊ opis destructi-
onis diuisio linguarū. Ita int̄ ciues babylonie ad ħ di-
uisio linguarū ē cā diuisiōis affectiōis: ⁊ diuisio affecti
onū ē cā totiꝰ ruine ⁊ pauptatꝰ: eo q̄ vnꝰ aliū n̄ iuuat
sic mēbra ī corpe ğ a prio ad vltimū: diuisio linguarū
int̄ malos ē cā oīm miseriarū. Et sic ex ħ seq̄bat̄ ve in il
la ciuitate: sicut hr̄ ī Apo. xviij. Ve ve ciuitas illa mag̃
babylō. Ita ī ista ciuitate diaboli initiū dolorū ⁊ guer-
rarū ħ diuisio. Et q2 oē regnū ī se diuisū desolabit̄: ne
cesse est cōitatē illā desolationē pati ⁊ destructionē. Et 30
q̄n̄ p tales demōes desolata fuerit dicet̄ illď Apo. xviij.
Cecidit cecidit ⁊c. Grauis sentētia ē p̄ tales Malach.
ij. Vbi ppha sic tales rephēdit. Nū qd nō pr̄ vnꝰ oīm
vr̄m est: nunqd nō deꝰ vnꝰ creauit vos q̄re ğ despici-
tis vnusq̄sq3 vr̄m frēm suū violās pactū patrū nr̄orū:
supple q̄ a talib3 demonib3 voluerūt nos esse alienos.
Sequit̄ cito post sentētiā p̄ tales diuisiōes friū: ppt̄ di
uisiōes terrarū. Dispdat inqt dn̄s virū: q̄ fecerit ħ: mgr̄ȝ
⁊ discipulū ď tabernaculo Iacob. Nō. C. j. 7. de ista
vnitate: ⁊ C. xij. 7. Nec mirū si mł'ta mala tā corpalia
q3 spūalia ex tali ptingāt ciuiū diuisione: q2 tales diui-

ſiones cauſantes vl' vt dictū eſt extraneis exprobrātes:
faciūt ꝯ̄ dei ꝑceptū. Leuit. xix. Ubi deꝰ ſic loquit̄. Si
habitauerit aduena in terra vr̄a: ⁊ moratꝰ fuerit inter
vos: nō exprobretis ei: ſꝫ ſit int̄ vos: q̄ſi indigena: ⁊ dili
getis eū q̄ſi voſmetipſos. De materia huiꝰ vocabuli no
ta. G. j. 22. Nō ꝯ̄ tali ꝑiculo. P. iiij. ar. vij. viij. ⁊. ix.

C. v. Contritiōis ī pctōre. Pri
mo ponēda eſt nccītas. Scdo multiplex cauſa
litas. Tertio q̄litas. Quarto vtilitas. Quinto oſtēdit̄
ꝙ nō habēs tales conditiōes nō debet abſolui. Sexto
quō diabolꝰ nitit̄ ꝯtritionē īpedire. Septīo experimē
tū quo cognoſci pōt quis ſit vere contritꝰ.

Ar. j. ¶ Primū ptꝫ exēplis ⁊ rōnibꝫ. Exēplis qꝛ dn̄s terrenꝰ
1 granē offenſam ⁊ iniuriaꝫ nō remitteret niſi cōtrito: ⁊
ſi diceret ore ſe dolere ⁊ dn̄s ſciret ꝯ̄riū eſſe verꝫ: non re
mitteret. Ita nec ds̄: qd̄ ptꝫ Matth. xxvj. Ubi nec Pe
tro dimiſit offenſaꝫ: anq̄ꝫ fleret amare: ⁊ ſi fleuiſſet ⁊ di
xiſſet ſe fuiſſe ꝯtritū mēdacit̄: nō remiſiſſet: qꝛ hō talibꝫ
ſignis decipi pōt: nō aūt deus q̄ intuet̄ cor ⁊ nouit ab
ſcōdita cordiū. In ps̄. xliij. ¶ Scdm̄ exēplū ad idē eſt.
de vulnerato ſeu īfirmo in q̄ neceſſe eſt ꝙ p̄io infirmi
tatē vl' plagā ſentiat: qꝛ alit̄ remediū nō q̄rit: ſcdo illaꝫ
medico oſtēdat: tertio medicꝰ medicinā apponat. Sic
ſpūalit̄ infirmꝰ vel plagatꝰ neceſſe hꝫ p̄io plagā ſenti
re ⁊ q̄rere plagā cordis ⁊ pcti cū cordis cōtritiōe: ſcdo
medico oſtēdit cū orl' ꝯfeſſiōe: tertio ꝯfeſſor medicinaꝫ
apponat: cū opis ſatiſfactiōe: tertio h̄ ptꝫ: qꝛ cōtritio in
edificio penitētie eſt fundata: opꝰ aūt ſine fundamēto
eſſe nō pōt: q̄rto idē ptꝫ de mēbro extra iūcturā: ꝙ ſi re
integrari debeat: neceſſe eſt ꝙ doleat: qꝛ ſine dolore re
2 iungi nō pōt. Ita pctōr q̄ eſt ex̄ corpꝰ chr̄i. Idē ptꝫ rōe
q̄ dictat ꝙ eo mō q̄ pctā cōmittimꝰ: peniteamꝰ. Sꝫ pec
cauimꝰ tribꝫ modis: ſic̄ ptꝫ. A. xiij. 21. ⁊c̄. Sꝫ ptꝫ ibidē
Sꝫ vltra aduertat̄: ꝙ oīa iſta tria gn̄a ⁊ modi pctōꝝ
incipiūt a cordis cōplacentia. Ergo iuſtū eſt ꝙ oīs re
miſſio īcipiat a cordis ꝯtritōe: qꝛ ſm mēſurā d'licti erit
⁊ plagaꝝ modꝰ Deut. xxv. Audiamꝰ ḡ dicētē Johel'
ij. Conuertimini ad me ī toto corde vr̄o: qꝛ tn̄mō ſanat
ꝯtritos corde. ps̄. cxlvj. Et hūiles ſpū ſaluabit. In ps̄.
xxxiij. Patet ḡ contritiōis neceſſitas.

Ar. ij. ¶ Sꝫ heu aliq̄ neſciūt int̄ ſe ꝯ̄ pctis ſuis dolē. Et ſi for
te aliq̄ꝫ leuē habeāt ꝯ̄ ill' diſplicētiā: q̄ tn̄ ſi oēs doloris
cauſas aduerterēt bn̄ haberēt materiā intra ſe dolendi
3 Si diligēter cogitarēt quō deū ⁊ mariā ⁊ angelos ⁊ to
tā curiā celeſtē offenderūt: ⁊ dn̄ꝫ celi ⁊ glīaꝫ illā ⁊ ſocie
tatē amiſerūt: ⁊ ī carcerē īferni mutauerūt: ſic haberēt
materiā dolēdi: ex his q̄ ſupra ſe ſunt: q̄ peccando ꝑdi
4 derūt. Si iterū cogitarēt q̄d amiſerūt ītra ſe: ſcꝫ aīaꝫ: q̄
incōparabilit̄ plꝰ valet q̄ꝫ totꝰ mūdꝰ: ⁊ ſilītudinē dei
⁊ grām mutauerūt in ſilītudinē diaboli: ⁊ ꝑ graꝫ mer
cati ſunt pctm̄: ⁊ male mutāt: qꝛ int̄ oēs creaturas q̄s
vnq̄ vidimꝰ: nūq̄ vidimꝰ ita pulchrā ſic̄ eſt aīa ī grā.
nec mirꝫ: qꝛ eſt ad dei ſilītudinē. Gen̄. j. Nec ita turpē
ſic̄ eſt aīa ī pctō. Eſt eñ turpior bufone: nec mirꝫ: qꝛ eſt
ad diaboli ſilītudinem. Et cauſa et modꝰ ptꝫ. A. xx. 2.
¶ Iterꝫ ſi cogitarēt q̄d lucrati ſīt ⁊ q̄d eos expectat ſbtꝰ
ſcꝫ infernꝰ cū varietate ⁊ penaꝝ durabilitate. ¶ Iterū
q̄d ante eos expectat: ſcꝫ mors ⁊ iudiciū horrēdū: in q̄
oīa pctā ⁊ furta habebūt in collo ſuo: nec iudex aut pa
tria ibi muneribꝫ ꝑce amore vel timore vel fauore fle
5 ctit̄. ¶ Iterꝫ q̄d a dextris amiſerūt ſcꝫ oīa bona ⁊ ſacra
mēta ecclie: ⁊ q̄ ipi etiā fecerūt. ¶ Iterū q̄d a ſiniſtris:
ſcꝫ mala mūdi ⁊ domigera ⁊ diffamatiōes ⁊ mltas ſer
uitutes: q̄s peccādo incurrūt. ¶ Iterꝫ q̄d retro ſequit̄:
ſcꝫ pctā q̄ cōmiſerūt: q̄ oīm iſtoꝝ malorū cauſe ſunt: q̄
ideo ſequunt̄ vt pctōres accuſent de ingratitudine er
ga deuꝫ ⁊ quō oīa bona ⁊ nature ⁊ fortune ⁊ grē male
expēderūt. Sic̄ ḡ ille q̄ fuit priꝰ diues in thezauro infi
nito in terrl' in domibꝫ in poſſeſſiōibꝫ in oībꝫ bonis: ſi
aliq̄ infortunio ſubito oīa amittat: ⁊ ducat̄ ad patibu
lū: materiā hꝫ doloris: ⁊ dolet. Sic pctōr oīa amittens
ſupra ſe ⁊ intra ſe a dextrl' ⁊ a ſiniſtrl': ⁊ oīa bona: ⁊ the
zauros nature fortūe ⁊ grē ductꝰ ad patibulū inferni:
hꝫ materiā doloris: ⁊ tn̄ in ſe nō dolet. Et h̄ int̄ oīa mi 6
rabilia videt̄ maiꝰ: ſi cētū libras tibi traditas ad nego
ciādū amitteres: mltū doleres. Et deꝰ dedit oīa bona
nature fortune ⁊ grē: ꝑ q̄ poſſent lucrari vitā eternaꝫ:
⁊ iſta amittūt. Sic̄ ptꝫ. B. iiij. 6. Et tn̄ nō dolēt: ⁊ nō
ſolū hec eis tradita ⁊ amiſſa flēda ſunt: ſꝫ plꝰ dolendū:
ꝙ ꝑ eoꝝ amiſſione ſp dānabunt̄: ⁊ tn̄ nō dolēt. Iterū
ſi q̄s eēt certꝰ ꝙ amitteret vl' amiſiſſet aliqd̄ corpis mē
brū: vel ꝙ cito eſſet excoriādꝰ ⁊ cōburēdus. Et ꝙ oīa
pctā ſua deberēt corā tota mltitudine recitari: doleret:
⁊ ꝑ certo niſi doleāt mō ſūt eternalit̄ cōburēdi: ⁊ pctā
ſunt corā toto mūdo recitanda. ¶ Iterꝫ ſi hr̄et magnā 7
hereditatē vel gratioſum filiū pulchꝝ morigeratum ⁊
amabilē: ⁊ eſſet certꝰ ꝙ nō poſſet plures hr̄e: qꝛ etiā ſta
tū magnū ⁊ magnā hereditatē eēt habiturꝰ: vtputa re
gnū ſi viueret: ⁊ ꝙ eēt ꝑmoturꝰ ꝑentes ⁊ ad glīaꝫ totiꝰ
gn̄is ſui ſi bn̄ eēt cuſtoditꝰ: ſi iſte moreret̄ ꝑ defectū cu
ſtodie: vl' ſi pr̄ vel mr̄: ꝑ ebrietate vl' alia fatuitate eū oc
ciderēt: vix nūq̄ occurreret eis mors ſine dolore: qꝛ vi
det̄ eis ꝙ magnā hr̄ent doloris cām: ḡ a ſili q̄n ꝑ breui
pcti fatuitate amittunt aīam: q̄ eſt vnica ⁊ heres regni
celeſtl': ꝑ quā etiā corpꝰ eternalr̄ ꝑmouebit̄ ſi bn̄ cuſto
diat̄: q̄re nō totiēs cogitāt cū dolore q̄s ꝓpha ad plan
ctū hortat̄. Iere. vj. Plāctū inq̄t vnigeniti fac tibi. Et
bn̄ dic̄ vnigeniti: qꝛ ſi mr̄ hr̄et plures filios: vno mor
tuo poſſet ꝯ̄ alijs ꝯſolari. Ita pctōr: ſi hr̄et plures aīas
¶ Sꝫ heu terrā ꝑdūt poſſeſſiōes ꝑdūt amicuꝫ ꝑdunt:
equū vel bouē vel pecuniā vl' acū ꝑdūt ⁊ dolēt. Et deū
⁊ aīam ⁊ oīa bona ꝓ̄dicta ⁊ celuꝫ ꝑdunt: q̄ valet mille
mūdos: ⁊ non dolēt. Et reuera ſm btm̄ Gregoriū in
Homel'. de angel': plāgendi ⁊ dolēdi ſunt: q̄ nō dolēt
nec plangūt. Peniteamꝰ igit̄ ⁊ indulgētiā cum lachry
mis poſtulemꝰ. Judith. viij.

¶ Oſtenſa ꝯtritiōis neceſſitate ⁊ cauſis nūc oſtēdē re Ar. iij.
ſtat q̄lis eſſe debeat: ⁊ q̄les ꝯditiōes requirat ꝯtritio: q̄ 8
pcti venia impetrat̄. ¶ Ad h̄ aūt ꝙ ſit pctōri vtilis ad
ſalutē: tres req̄runt̄ ꝯditiōes: videlicꝫ ꝙ ſit vera in cor
de ſic̄ ꝓ̄tēdit in ore. Scdo ꝙ ſit integra ſeu vniuerſalis
Tertio ꝙ ſit ſtabil' ſine ꝓpoſito recidiuādi. ¶ Primuꝫ
ptꝫ: qꝛ ſi ꝯfiteat̄ mūdiſſime oīa pctā ore nominādo: ſi
agat oēm penitētiā mūdi: niſi ꝯtritio ſit in corde: eſt q̄ſi
imago hoīs: vbi vita nulla eſt: qꝛ imaginē hꝫ penitētie
⁊ remiſſiōis: ſꝫ n̄ verā remiſſionē. Hoc ptꝫ ꝯ̄ rege An
thiocho. j. Mach. vj. Qui videbat̄ ꝯ̄ pctis ſuis multū
dolere: ⁊ mlta deo ꝓmiſit. Sic̄ ptꝫ. ij. Mach. ix. Et tn̄
qꝛ nō erat in corde: ſic̄ ꝓ̄tēdebat in ore: veniā non ꝯſeq̄
bat̄. Sic Saul. j. Re. xv. de pctō ſuo a Samuele repꝓ
hēſus: videbat̄ penitere ⁊ dolere: dicēs peccaui ⁊ tamē
veniā nō obtinuit: qꝛ nō erat in corde qd̄ ꝓtulit in ore.
Dauid a Nathan ꝓpha dephēſus. ij. Re. xij. Idē di
xit ꝙ Saul: ſcꝫ peccaui: ⁊ veniā obtinuit: q̄ cā diuerſi
tatl': niſi ꝙ Dauid ꝯtritionē quā ore ꝓtulit corde con
cepat. Sic adhuc duo pn̄t ꝯfiteri: eandē penitētiā agē:
⁊ tn̄ vnꝰ veniā pctōꝝ ⁊ regnū lucrat̄ celoꝝ: ⁊ aliꝰ de h̄
nihil lucrat̄. Ex tali radice in corde diuerſa: ſic̄ patuit ī
duobꝫ latronibꝫ q̄ ī cruce cū chrō eandē penā ſuſtinue
rūt: ſꝫ nō eundē finē ⁊ vtilitatē: cuiꝰ diuerſitatl' cā ꝓ̄ta
cta eſt. Debet ḡ ꝯtritio eſſe vera ⁊ tūc impetrat vitam.

Exēplo Ezechie.iiij.Re.xx.⁊ Eſa.xxxviij. Qui fleuit
fletu mag̃ ⁊ vita ei donata fuit: ſic Petrꝰ: ſic Magda-
lena: ſic Suſanna. Dan̄.xiij. Flens aſpexit ī celū. Erat
9 eni cor eiꝰ fiduciā h̄ns in dn̄o. ¶ Scd̄o debet eſſe gn̄al'
ex toto corde: ⁊ de oībꝫ pctīs. Exēplo illiꝰ q̄ ꝓpria negli
gētia amittit rē magni pcij: cū dolore cogitat oīa cōmo
da rei amiſſe: ⁊ ꝓ om̄i eius bonitate aggrauat in cogi-
tatiōe ſua nouū dolorē: cōſiderādo: qd̄ illud qd̄ amiſit
peccādo ſit infinite bonitatis: ⁊ in infinitū ſi poſſet: do
lere deberet. Et hoc eſt ex toto corde. De oībꝫ etiā pctīs
fieri debet cogitatio ꝯtritiōis: ſicut q̄ expēdit pecuniā
dn̄i ſcʒ vbi ⁊ q̄liter ⁊ ex q̄ loco ⁊ q̄ntū: ⁊ ſi amiſit: eodē
mō cogitat q̄re ⁊ ꝓpt' qd̄ vbū vel factū amiſit: ⁊ dolet
ꝙ tale vbū vel factū dixit. Sicut ptʒ de ph̄o q̄ offendit
mr̄em ſuā vbo: ⁊ pre dolore de cetero noluit loq̄. Sic
ſp̄ualit': q̄d diximꝰ: q̄d fecimꝰ in ꝯcupiſcētijs ⁊ cupidi
tatibꝫ in luxurijs ⁊ alijs pctīs: ⁊ in q̄ loco ⁊ tpe. Juxta
illud Eſa.xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos.
Sʒ heu pauci ſunt q̄ nō plꝰ dolēt de amiſſione ſex de-
nariorū: q̄ʒ de amiſſione dei ⁊ aīe ⁊ celeſtis ⁊ eterni gau
10 dij. Si aūt aliq̄n dolet q̄ peccauit vt frequēter h̄ nō eſt
q: peccauit vel deū offendit: ʒ ꝓpt' infamiā vl' amiſſio
nē honoris vel alicuiꝰ terreni cōmodi: ⁊ hec nō eſt pe-
nitētia digna: ſicut ptʒ in canone diſ.l. Vt ꝯſtituere͛:
q: reqrit' vt ideo doleat q: deū offendit ſicut ptʒ p Jn-
nocētiū de peni. ⁊ remiſ. ſup. c. Omis vtriuſq̄ ſexus.
11 ¶ Tertio debet eſſe cū firmo ⁊ puro ꝓpoſito a pctō ceſ-
ſandi. Quia ꝯm beatū Gregoriū. Penitentia eſt pctā
p̄terita plāgere: ⁊ plāgēda itex non cōmittere. i. firmū
ꝓpoſitū h̄re: itex illa nec alia cōmittere. Sic ptʒ de pe-
ni.diſ.j.c. Penitētia.§. Nō pōt. Si autē non fuerit ſic
ſtabilis vel aliena reſtituere noluerit ſine dilatiōe poſ-
ſibilitate habita: vel rancorē ⁊ irā noluerit de corde di-
mittere: nec excōicatorū ſocietatē vitare: ꝯfeſſor ei ma-
nū porrigere nō debet ad abſoluēdū. Et ſi ſit ita fatuꝰ
ꝙ extēdat nihil eſt qd̄ facit: q: eū nō abſoluit exterius:
12 quē deꝰ nō abſoluit interiꝰ. Sʒ deꝰ q̄ videt illā volun
tatē ⁊ inſtabilitatē ei nō remittit iteriꝰ: igit' ⁊c. Qr aūt
deꝰ nō remittit poteſtis videre in apto exemplo. Nō eſt
aliq̄s rex vel aliq̄s vrm ꝯ quē ſi q̄s feciſſet graue iniu-
riā: ⁊ veniret ⁊ diceret vel factum ſibi recognoſceret: ⁊
veniā peteret dicēdo. dn̄e offendi: ʒ remitte mihi rogo:
ʒ ſcias ꝓ certo ꝙ nō doleo: nec diſplicet mihi factū il-
lud qd̄ feci ꝯ te nec reſtituē volo qd̄ abſtuli a te: vel ſi
diſplicet: tn̄ intēdo iterū facē ſil'e factū vel ſi nō intēdo
itex facē ſil'e: tn̄ nō ſum ſtabilit' excogitatꝰ vl' determi-
natꝰ: vtrū itex ſil'e faciā vel nō. Nunq̄ʒ remitteret ali
q̄s vrm iniuriā: tali ſic loquenti: imo plus offendere͛.
Omnino ſil'e eſt de eo q̄ deū offendit peccādo: ⁊ venit
ad ꝯfeſſorē q̄ eſt in loco dei: ⁊ recognoſcit factū ſuū de
quo nō dolet: vl' ſi doleat dolet forte ꝓpt' aliquam cau-
ſam pretactā ſupra. e.c.x. Vel ſi vere doleat: ꝓponit tn̄
poſt paſcha vel alio tpe idē facere q̄n occurrerint eedē
occaſiōes q̄ q̄n p̄us peccauit occurrerūt: vel nō eſt ſta-
bilitus in ꝓpoſito ceſſandi a pctō: deꝰ ſic cogitāti nō re
mittit: imo plus offende͛. Vn̄ Criſoſtomꝰ Omel'.
xxiij. Nō dolere d pctīs magis iraſci facit deū: q̄ʒ ip̄m
ꝙ ante peccaſti: q: eq̄liter videt deꝰ tales cogitatiōes:
ſicut nos audiuimꝰ ſupradictas locutiōes. Ad h̄ va-
lēt illa exēpla ſacre ſcripture: ſupra.e.c. viij. vbi Saul
⁊ Anthiochꝰ falſi ſunt delictū: ⁊ tn̄ veniā non habue-
13 runt: ꝓpter iſta vel aliq̄d iſtorū impedimentorū. ¶ De-
beret g̃ ſacerdos diligēter inquirere de ſtatu volūtatis
ſue: ⁊ ſi in tali diſpoſitiōe eū inuenerit: ꝙ credit veriſi-
milit' ꝙ deꝰ eū abſoluit: eſt malꝰ cirurgicꝰ: qui empla-
ſtrū ponit ad ſanationē plage dimittēs ferrū interiꝰ: vl'
vulneris radicē nō querit: ⁊ eſt malꝰ ortulanꝰ q: radi-
cem vrticarū vel malarū herbarū nō extrahit: ideo iterū
creſcit. Sic ex talibꝫ cogitatiōibꝫ facta itex ꝓdeunt: vn̄
btūs Gregoriꝰ in mora. ſup illo Job.xviij. Radices
deorſum ſiccent'. i. cogitatiōes in corde q̄ ſunt ſicut ra-
dices viſibilia opa ꝓducunt. ¶ Patet g̃ ꝙ non ſufficit
illud qd̄ cōmuniter dicūt ꝯfitētes: dn̄e non ꝓpono no-
cere alicui: vel non ꝓpono peccare: vel cū gr̄a dei bene
faciā: de talibꝫ ſic indifferentibꝫ Nota. A.xvj.5. Sed
debet eſſe determinatꝰ: ita ꝙ negatio non determinet
ly ꝓpono: ſic: nō ꝓpono peccare: nec tamē bene penitet
Sed debet determinare ly peccare: ſic: ꝓpono nūq̄ʒ pec
care. ¶ Sed forte cogitāt aliqui: in morte vel ſenectute 14
quādo ſentiemꝰ mortē a ꝓpinq̄re ſic erimꝰ determi-
nati. Et ſic cogitabimus dimittere ꝑ ſemꝑ peccata no
ſtra ⁊ reſtituere. Sed ꝓcerto quādo timore mortis vl'
penarū dimittit: vel cogitat pctā dimittere: vel oblata
reſtituere: non mutādo iſtam cogitationē ⁊ voluntatē
timoris in voluntatē amoris: nō ſaluabit' q: tal' timor
non eſt in charitate. Nota. A.xxvij.47. Quia de tali
ſequit' in bona ꝯſequentia dimittit timore pene: g̃ ſi pe
nā non timeret: non dimitteret: q: a deſtructiōe cauſe:
ſequit' deſtructio effectus. Si g̃ ſemꝑ ſine morte ⁊ ſine
pena viuere poſſet: nunq̄ʒ dimitteret peccatū: ⁊ hec eſt
cauſa q̄re ſine fine puniēt': q: ſine fine voluiſſent pec-
caſſe: vel aliena bona retinuiſſe ſi potuiſſent: ſicut pate-
bit infra. D.j.ar.iij.⁊.P.vij.50. ¶ Patet g̃ ꝙ multi dā
nant' ſi nō vba ſed opa reſpiciant'. Oēs vident' ſalua-
ri: q: dicūt dn̄e miſerere. Et dn̄e dn̄e aperi nobis: dn̄e
da nobis celū. Sed videamꝰ q̄d faciūt etiā tūc q̄n ope
ordinant ⁊ in teſtamēto ſuo ſcribūt ꝙ reſtituant' oīa de
bita: ⁊ ſi qua habeāt aliena ꝓmittit etiā ſe velle peccata
dimittere ꝑ ſuo ꝑpetuo: ſed non ſtatim: nec etiā ꝯuale-
ſcēs ordinationē ſuā implet nec peccata dimittit: g̃ nō
bene penituit: ſicut dicit beatꝰ Gregoriꝰ qui poſtq̄ʒ cō
ualuerint ⁊c. Sed dicent: voluntatē habuit ꝓ tunc: g̃
fuiſſet ſaluatꝰ? Contra factū ſequens oſtēdit ꝙ nō ha-
buit voluntatē abſolutā: ſed ꝯditionatā: quia ſi fuiſſet
voluntas abſoluta ⁊ vere penitēs: ſtatim reſtituiſſet:
ergo a deſtructiōe conſequētis: Ex quo nō ſtatim reſti 15
tuit: nō habuit voluntatē determinatā: hoc eni factū
oſtendit iniq̄tatē retentiōis: q: ſicut nullo tpe pōt alie
na iniuſto mō capē: Ita nullo tpe retinere: ⁊ ſicut ca-
ptio nō eſt ſine peccato: ita nec detentio: q̄ g̃ vſq̄ poſt
mortē aliena detinere voluit ſine pctō non fuit morta
li in caſu vbi talis detentio fuit cōtra ꝓximi charitatē
Sed qui in pctō mortali mori͛: damna͛: g̃ ille q̄ ordi-
nat ꝙ fiat poſt mortē qd̄ nō faceret: ſi viueret: cū tene͛
de neceſſitate ꝓpter illā ordinationē non ſalua͛. ¶ Pa 16
tet etiā ꝙ multi male abſoluunt': q: videmꝰ multos ſi-
mul ſtare in luxurijs: ſiue in peccato luxurie. Exercē-
re facta vſure ſimonie ⁊ falſe mercatiōis ⁊ hmōi ſilia ꝑ
viginti annos ⁊ forte q̄ſi tota vita ſua: ⁊ om̄i anno cō-
fitent' abſoluunt' cōmunicant': ⁊ ꝓ bonis ch̄rianis ha-
bent'. Et ex tali abſolutiōe ⁊ cōmunione ⁊ hominū ſo-
cietate ⁊ opinione habēt magnā peccādi audaciā: que
ſi eis negarent': ex dolore ⁊ ꝯfuſione peccare ceſſarent
qd̄ expertū eſt. ¶ Et non ſolū abſoluentibꝫ: vbi nō de- 17
berēt abſoluē: ſed etiā abſolutis nocet: ſicut ptʒ. A.vij.
22. Et eſt alijs exemplū accipientibꝫ ab eis ⁊ dicentibꝫ
ꝯfeſſoribꝫ: q̄re nos nō abſoluit: ⁊ q̄re nō cōmunicat
nos? Videmꝰ aliq̄s multis annis in pctīs ꝑſeuerare:
vt predictū eſt: ⁊ tamē ſacramēta eis nō negant'? Qui-
bus reſpondendū eſt ꝙ illud factū accidit vel ex defe-
ctu ꝯfitētis: vel ꝯfeſſoris. Ex parte ꝯfitētis pōt eſſe du
plex defectꝰ: vicʒ mendaciū q̄n dicit ꝙ vult a peccato

ceſſare: ſ; h corde nõ ītēdit. Et ſic cū pctō mēdacij alia
augmētat: ⁊ peioꝛ recedit q̄ȝ ad ꝯfeſſorem venerit: ⁊ ſe
ipm̄ decipit. Uel inſtabilitas q̄ñ ꝓmittit: ⁊ corde intē
18 dit: ſ; tanq̄ȝ inſtabil' cito recidiuat. Sicut ille in euāge
lio: q̄ cū gaudio v̄bū audit. Sȝ tpe tentatiōis recedit.
Uel eſt defect⁹ ꝯfeſſoris: q̄ eū nō bñ informatū abſol
uit. Et h q̄ non vult diſplicere: vel q̄ neſcit ⁊ ꝓpt hoc
curauerūt ꝯtritiōem filie ꝑpl'i mei cū ꝯfuſione ⁊ igno
rantia: dicētes pax: pax: ⁊ nō eſt pax. Jere. vj. Nota in
fra. e. 27. Et in iſtis caſib⁹ nec vnus nec alius excuſat.
Sicut ptȝ. A. vij. 22. Cōfeſſoꝛ nō excuſat: q̄ intromit
tit ſe de bello ſpūali ⁊ chꝛi vbi nō eſt audax miles. Jn
tromittit ſe etiā de cura filij regis: cū nō ſit expertus me
dic⁹ ꝯ doctrinā btī Gregorij: in paſtorali. Nulla inqt
ars doceri p̄ſumit: niſi pri⁹ intenta meditatiōe diſcat.
Jn alijs em̄ artib⁹ neceſſitant artes p̄us addiſcere q̄ȝ
ex eis viuāt: q̄ niſi eas p̄us addiſcāt: ex eis viuere nō
pn̄t: q̄ tanq̄ȝ imperiti derelinquunt: ⁊ a nemine cōdu
cunt: ſ; in arte officioꝝ eccl'iaſticoꝝ ſiue p̄laturarū ſine
inferioꝝ: cū ſit ars nobiliſſima in natura: ⁊ piculoſiſſi
19 ma in exercitio: a paucis addiſcit anteq̄ȝ exerceat ⁊ ꝯ
feſſendo celebrādo ⁊ abſoluēdo ⁊ magna cauſa eſt: q̄ p̄
dicta ꝯditio in alijs artib⁹ reqſita: in iſta moderno tpe
nō q̄rit: q̄ inſufficiētia in iſta arte nec artificē repellit:
q̄ inſufficiētē q̄rūt: nec ad h habēt oculū vt ſit p̄latus
q̄ eſt ſufficiētioꝛ: ſ; q̄ ꝓdigalioꝛ eſt vl' ꝓpinqoꝛ ⁊ hmōi:
nec ſacerdos q̄ purioꝛ: ſ; q̄ melioꝛi foro ꝯduci pōt: ꝯtra
q̄s. Nota. N. xiij. 7. S. j. 4. in fine. Nec ꝯfeſſoꝛ q̄ ve
racioꝛ: ſ; q̄ facilioꝛ: ⁊ h eſt cauſa q̄re plures inſufficien
tes ⁊ ignorātes ſe intromittūt in iſta arte: q̄ȝ in aliq̄ ar
te mōi: ⁊ videt eis forte mō: q̄ nō ſit tā magnū ꝑiculū
eſſe ignorantē in illa arte ſicut in alijs: ſed inuenient q̄
multo mai⁹ erit q̄ñ ignorās ignorabit a chꝛo dicente.
Oſee. iiij. Quia tu ſciētiā repuliſti: ego repellā te: ne ſa
20 cerdotio fungaris mihi in eternū. ¶ Nec ꝯfeſſus excu
Exm̄ ſat: q̄ cec⁹ a ceco ducit: ⁊ ideo in foueam cadet inferni.
Sicut ptȝ de quodā de quo fert q̄ fuit ꝯfeſſus epō ſuo
oīa pctā ſua in extremis: cui poſt mortē apparuit dicēs
ſe eſſe damnatū. Et epō admirāti ⁊ dicenti: nōne fuiſti
de oīb⁹ cōfeſſus: fui inqt: ſ; habui voluntatē redire ad
pctā: ſi viuere poſſem: hic q̄ſiuit ſtatim ab epō: ſi aliq̄
hoīes viuerēt in terra: cui eps: pauci dies ſūt q̄ tu fui
ſti mortu⁹ q̄re ḡ q̄ris: ſi tā cito ſint oēs mortui: quia in
quit non credidi tot hoīes eſſe in terra cū viuerē: quot
ad infernū deſcenderūt poſtq̄ȝ mortu⁹ fui. Eligat ḡ q̄li
bet dicere cum Job. x. Dimitte me vt plangā paulu
lum dolorē meum.

Ar. iiij. ¶ Oſtenſa ꝯtritiōis q̄litate in iſto tertio articulo. Re
21 ſtat oſtēdere in ſequēti que in habentib⁹ iſtas q̄litates
ſequit vtilitas. Talis aūt contritiōis vtilitas patet ex
trib⁹: ex facilitate: ex effectu: ex iocunditate. ¶ Facilitas
aūt ptȝ ex cōparatione dñorum terrenoꝝ ad dñm celi:
dñi eīm terreni offenſi grauiter vix placant precib⁹ do
nis ⁊ obſequijs. Dñs celi offenſus: placat ꝯtritiōe cū
ꝯfeſſiōe ⁊ trib⁹ ꝯditionib⁹ ſupra. e. viij. ¶ Scd̄o ex effe
ctu: qui multiplex eſt. Prim⁹ euacuatio peccatoꝝ: quia
ſicut mare oīa morticinia ⁊ putrida expellit. Jta ti
moꝛ dñi expellit pctm̄. Jd̄o dicit Tren̄. ij. Magna ve
lut mare ꝯtrio tua. Nec patuit in vitaſpa. vbi habet:
Exm̄ quaſi ſic q̄ quidā heremita Paul⁹ noīe. Ex gr̄a ſibi a
deo data aliq̄n videre potuit ſtatū hoīs interi⁹ q̄ȝtum
ad aīam: hic ḡ ſemel pctōrē vidit eccl'iam intrare: ⁊ an
gelū bonū q̄ſi a lōge ſequentē: malū v̄o ꝓpe eū gaudē
22 tem: cū v̄o exiret fuit ecōuerſo: qd̄ cuȝ ſocijs retuliſſet:
ipis querentib⁹ q̄d in eccl'ia feciſſet. Rn̄dit nihil: q̄d ḡ
inquiūt cogitaſti? q̄b⁹ ipē: cū legeret illō Eſa. j. Laua
mini: mundi eſtote: cogitaui de feditate pctōꝝ meoꝝ:
⁊ de ſtatu periculoſo in quo erā ⁊ dolui. Ecce doloꝛ de
pctīs cum ꝓpoſito ſatiſfactiōis pctā lauit: vn̄ ps. xxxj.
Dixi ꝯfitebor aduer. ⁊c. ¶ Ad idē fert de quodā latro Exm̄
ne qui cōpunct⁹ veniēdo v̄ſus quendā ſanctū virū vt
ꝯfiteret. Jn via capt⁹ decapitabat: ⁊ illi ſctō ꝓ ipō orā
te: reuelatū fuit: q̄ ꝯtritio cū ꝓpoſito ſatiſfaciēdi eū ſal
uauit. ¶ Jdē ptȝ de latrone a dextris in cruce chꝛi: ſic
ḡ lachꝛyme ꝯtritiōis lauant delictū ⁊ ſic ſanat ꝯtritos
corde Jn ps. cxlvj. ¶ Scd̄s effect⁹ eſt innocētie reſtitu 23
tio: ſicut ptȝ de illo de quo fert q̄ vouēdo ꝯtinentiā in Exm̄
ſignū maioris deuotiōis: anulū poſuit in digito cuiuſ
dā imaginis ſctē Marie: q̄ſi volens eā in vxorē accipe
Accidit poſtmodū q̄ incidit in fornicationē: ⁊ reſpici
ens v̄ſus anulū illū q̄ ad caput ei⁹ pendebat: vidit euȝ
fractū: ⁊ q̄ſi incōſolabilit doluit in camera ſua in carce
re ſe includēs: cū ꝓpoſito ꝯfeſſiōis ⁊ ſatiſfactiōis: ⁊ ve
nit anulū miraculoſe nodatū: in ſignū remiſſiōis pec
cati. Flendo etiā Magdalena ⁊ Maria egypciaca: ſan
ctitati reſtitute ſunt. Agite ḡ nūc diuites. Gloſa ꝑ peni
tentiā: plorate vlulātes in miſerijs v̄ris. Ja. v. ¶ Ter 24
tius effect⁹ eſt: horti aīe irrigatio: poſtq̄ȝ eſt mūdat⁹ et
repatus vt dictū eſt: debet poſtmodū ꝯtritiōis ꝯtinu
atiōe irrigari. Juxta illud ps. xxxvij. Doloꝛ me⁹ in cō
ſpectu meo ⁊c. Tren̄. j. Ego plorās: ⁊ ocul⁹ me⁹ dedu
cens aq̄s: q̄ aqua lachꝛymaꝝ ⁊ ꝯtritiōis eſt tāte virtu
tis: q̄ facit abūdāter metere in celo. ps. cxxv. Qui semi
nat in lachꝛymis ⁊c. Delet etiā lr̄as ⁊ cartā quā peccā
do in aīa ſcripſiſti: ⁊ diabolo te obligaſti. Sicut ptȝ de Exm̄
illo qui pctā ſua ſcripſit: ⁊ cū ad ꝯfeſſorē veniret vt pec
cata ſua legeret nihil ſcriptū inuenit: aq̄ em̄ ꝯtritionis
eā deleuerat. Et ſic ptȝ q̄ ꝯtritio eſt mare: in q̄ Pharao
inferni. i. diabol⁹ ſubmergit. i. frangit: q̄ ſicut aqua ca
lida ad canem ꝓiecta eū de coquina fugat. Jta hec dia
bolū de aīa. Jteꝝ eſt aqua q̄ ignis peccati extinguit ⁊
ignis inferni: qd̄ ptȝ p̄ argumentū a ꝯrio ſenſu. De q̄ Exm̄
dā muliere legit: q̄ poſt mortē ſuam ꝯfeſſori apparens
dixit ſe damnatā: q̄ non doluit intime de peccatis ſuis:
⁊ ſic aqua contritiōis illū ignē non deleuit: ideo eū in
uenit. Ergo a ꝯrio ſenſu: ⁊ ptȝ. Jterū eſt mare ꝑ qd̄ ad
terrā ſanctā celi itur. Beati ḡ qui lugēt: ⁊ lugend⁹ eſt
qui nō luget. Ut ait btūs Gregoꝛi. ¶ Tertia vtilitas 25
eſt ſpūalis leticia. Nec eſt eū differētia inter dolorē de
alijs reb⁹ vbi multū dolere nō deberet: ſic ꝓ mundi in
fortunijs: ꝓ amicoꝝ morte ⁊ hmōi ⁊ dolorē q̄ eſt ꝓ pec
catis: q̄ de p̄mo nō gaudet: nec impoſteꝝ letat ſ; poti⁹
erubeſcit ſe doluiſſe ⁊ fleuiſſe. Sȝ de ſecūdo gaudet: cū
dolet de dolore gaudet. Jux illud ps. xciij. Scd̄m mul
titudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo ⁊c. Jdē ptȝ de pe.
diſ. j. circa ꝑncipiū. Poſtq̄ȝ etiā fuerit ꝯfeſſus ⁊ cōtrit⁹
pure: inuenit de hoc ſpūalem ⁊ magnā in aīa leticiam.
Thob. iij. Poſt lachꝛymationē ⁊ fletū: exultationē in
fundis. Lu. vj. Beati qui nūc fletis: quia ridebitis et
non ſolū h ſequit tal' leticia: ſed etiā leticia ſempiterna:
quia triſticia v̄ra vertet in gaudiū: ⁊ gaudiū v̄rm ne
mo tollet a vobis Jo. xvj.

¶ Habētes p̄dictas conditiōes in tertio articulo ⁊ vti Ar. v.
litates in quarto articulo notatas interius in aīa: de
bent habere vtilitates exteri⁹ abſolutiōis: quia cui de⁹ 26
aperuit ianuā eccl'ie triūphantis in cōtritiōe: debet cō
feſſoꝛ aperire eccl'iam militantem in abſolutiōe ⁊ non
alijs. Sicut ptȝ ſupra. e. xiij. Qui aūt ſunt illuſores ha
bentes ſolū v̄ba contritiōis: ſunt illa ficulnea maledi
cta in q̄ chꝛs nullū fructū: ſ; ſolū folia inuenit. Math.
xxj. Sūt falſi mercatores ⁊ monetarij. q̄ ſoluūt in con
feſſione falſam monetā: dicētes ſe eſſe ꝯtritos: cū non

ſint:q̄ꝛ ad imaginē locutiōis:videt̄ bona moneta:q̄ tn̄
in veritate falſa eſt:⁊ ideo falſas merces reportāt.i.fal-
ſaꝫ abſolutionē ⁊ totū opꝰ penitētie fundat̄ ſuꝑ malo
fundamēto. Jō cadet. Talis etiā abſolutio ⁊ peniten-
tia: eſt q̄ſi pictura ſuꝑ lignuꝫ putridū ⁊ pulcher coloꝛ
ſuꝑ veſtē fragilē ⁊ a tineis comeſtā q̄ nō erit durabilis
Ita nec h̄ veſtis ducet ad agni nuptias:q̄ꝛ nō eſt veſtꝭ
nuptial'. Et ideo q̄ꝛ nō vere dolet h̄ cū illo nō habente
veſtē nuptialē Matth.xxij. Audiet ſentētiā quam ipe
audiuit ligatis manibꝫ ⁊ pedibꝫ mittite eū ⁊c̄. Ibi erit
fletꝰ:q̄ꝛ h̄ nō fleuerūt. Et ſic dū h̄ ſolū appārēter agunt
penitētiā:de q̄ ibūt ad penā eternā duplici ꝯtritiōe cō-
27 tere eos ⁊c̄. Jere.xvij. ¶ Si v̄o confeſſoꝛ ſciret ꝙ eſſet
fictio: ⁊ ꝙ nō veniret ad ꝯfeſſionē coꝛde quō deberēt:
ſ; forte ne reputarent̄ peſſimi ⁊ infamiam incurrerēt:⁊
eis manꝰ imponeret: in facto faceret ſe maioꝛē mgr̄m
⁊ maioꝛē poteſtatē oñderet q̄̄ chr̄s:q̇ nō aperuit celū:
niſi vere penitētibꝫ. Sicut ptꝫ ſupꝛa.e. 8. Tal' cōfeſſoꝛ
eſſet nobil' artifex:q̇ edificaret opꝰ cuiꝰ ſūmitas celū ta
geret:ſine fundamēto quod eſſe nō poteſt: ſ; potiꝰ ſu-
per vtrūqꝫ cadet:q̄ꝛ cecꝰ cecū ⁊c̄. Teneat g̊ ꝯfeſſoꝛ do-
ctrinā Pauli:q̇ diſcipulū ſuū.j. Thio.v. docet dicēs.
Nemini cito manꝰ imponas.

Ar.vj ¶ Diabolꝰ v̄o vidēs oēs iſtas vtilitates ſeq̇ ex ꝯtritio
ne:mltꝭ cautel' eā nitit̄ īpedire:ſupꝛa.e.24. Dictum eſt
28 ꝙ lachꝛyme cōtritionis ſunt mare:ꝑ qđ ad terrā ſctām
trāſit̄. Sic̄ g̊ Pharao q̄̄tū potuit īpediuit ne filij iſrael
ꝑ illđ đ egypto tranſirēt. Ita diabolꝰ mō:⁊ h̄ faciēdo
fingit ſe mr̄em:cū ſit nouerca:mr̄ em̄ vidēs filiū lachꝛy
mantē eum pacificat oſtēdēdo ei aliq̇d delectabile. Ita
diabolꝰ oñdit pctōꝛi ꝯtrito ſpectacl'a ludos ⁊ choꝛeas:
⁊ hmōi:q̄ circa tp̄s paſche diabolo ꝓcurāte vbiqꝫ inci
piūt vt ꝯtritiōe quā ī q̄dragesima habuerūt reuocet.
Reducit etiā ad memoꝛiā delectationē peccati dimiſſi.
Tertio eos terret:faciēs eos impoſſibilitatē ꝯcipe đ pe
nitentie incepte ꝯtinuatiōe. Et iſtis medijs eis ſuadet:
dicens illud Jere.xxxj. Quieſcat vox tua a ploꝛatu: et
oculi tui a lachꝛymis.

Ar.vij. ¶ S; q̄ꝛ difficile eſt aliq̄n ipimet penitēti ⁊ etiā ꝯfeſſo-
ri ſcire q̇s eſt vere cōtritꝰ. Utile videt̄ ad h̄ ponē vnū
29 experimētū: q̊ ipemet penitēs ⁊ etiā cōfeſſoꝛ ſignū hr̄e
p̄nt:ſi vere penitet. Iſtud aūt ſignū eſt: ſi apte ⁊ nude
ꝯfitet̄: ⁊ libēter oīa recipit q̄ ſibi a ꝯfeſſoꝛe imponunt̄.
Quia dic̄ Canon ꝙ vere penitēs libēter oīa ſuſtinē de-
bet q̄ ſibi a ꝯfeſſoꝛe iniūgunt̄. De peni.diſ.iij. circa p̄n
cipiū.§.ꝑfecta. Si aūt ei oīa rōnalit̄ īpoſita ſiue q̄̄tum
ad penitentiam ſiue q̄̄tū ad ceſſationē ⁊ vitationē pctī
⁊ male ſocietatꝭ ſiue q̄̄tū ad reſtitutionē nō recipit:cō-
feſſoꝛiqꝫ ſuo in talibꝫ non obedit:non vere penitet:nec
aīe ſalutē ⁊ vitā diligit vt deberet h̄ ꝓbat̄ tali medio.
Ille vere nō penitet nec diligit aīe vitā vt deberet: qui
minꝰ diligit aīam aīeqꝫ vitā ⁊ ſanitatē q̄̄ coꝛpis:ſicut
ptꝫ.C.j.11. S; ille q̇ oīa ſibi īpoſita nō ſuſcipit ꝓ aīe ſa
lute minꝰ diligit aīaꝫ:q̄̄ coꝛpꝰ:q̄ꝛ ſi tm̄ diligeret tm̄ ſu
ſtineret ⁊ faceret. S; a deſtructiōe ꝯſequētis nō tm̄ fa-
30 cit:g̊ nō tm̄ diligit. Qđ nō tm̄ facit: ꝓbatio: ſi medici
aīe vel coꝛpis:dicerēt ei certitudinalit̄ ꝙ niſi ieiunaret
oīa feria ſexta:ꝑ ſeptenniū in pane ⁊ aq̄:moꝛeret̄ viliſſi
ma moꝛte nō ſolū illud recipet ꝓ ſeptennio:ſ; citiꝰ ꝓ to
ta vita ſua:q̄̄ ſic moꝛeret̄. Item ſi dicerēt ꝙ niſi emeret
ſibi talia nec̄caria vl' pecuniā magnā expēderet vl' alie-
nū reſtitueret: moꝛeret̄. Si etiā dn̄s terrenꝰ dicēt ei ꝙ
eū ſuſpēderet:niſi ſtatim ei daret oīa q̄ hr̄et:ſtatim oīa
daret:q̄ꝛ pellem ꝓ pelle: ⁊ oīa q̄ hꝫ hō dabit ꝓ aīa ſua.
S; iſta ꝓ aīa ne moꝛiat̄ eternaliter nō fac̄. Medici em̄
aīe dicūt ꝙ niſi ieiunet ⁊ penitētiā faciat:niſi elemoſy-
nā det: niſi etiaꝫ aliena reſtituat: niſi dimittat ſocietatē
malā:ꝙ dānabit̄ ⁊ ſuſpēdet̄ ad furcas īferni. Sic̄ em̄
dic̄ ipe deꝰ Luce.xiij. Niſi penitētiā habueritꝭ:oēs ſil'
peribitꝭ. S; nō bn̄ penitet niſi p̄dicta faciat. Et tn̄ oīa
iſta differt:nec tātū reſtituit đ alieno qđ nō pōt hr̄e iu-
ſte:nec tam cito ꝓ aīe ſalute:q̄̄ daret ꝓ ꝓꝓꝛio ꝙ poſſet
hr̄e ꝓ coꝛpis ſanitate:g̊ plꝰ diligit coꝛpꝰ q̄̄ aīam:g̊ nō
eſt in oꝛdine charitatꝭ ſic̄ ptꝫ.C.j.1. Ergo nō vere nec
fructuoſe penitet: oīa g̊ q̄ facēt vt moꝛtē vitaret coꝛpis
ſiue ieiunādo ſiue reſtituēdo ſiue ſocietatē fugiēdo ſi-
ue ꝑegrinādo:q̄ꝛ ſi diceret̄ ei:ꝙ niſi facēt moꝛeret̄:ea ci
tiꝰ facēt:faciat ꝓ aīe moꝛte vitāda:ieiunādo reſtituēdo
malā ſocietatē fugiēdo ⁊ ad ep̄ꝫ ſeu penitētionariū vl'
papā q̄n ei iniungit̄:ꝓ abſolutiōe hn̄da ꝑegrinādo.

Confeſſionis: pꝛimo po- C.vj.
nēda eſt deſcriptio. Secūdo neceſſitas. Tertio
modꝰ ſeu diſpoſitio req̇ſita ex ꝑte ꝯfitentꝭ q̄̄tū ad vo-
luntatem. Quarto q̄̄tuꝫ ad diſcretionem. Quinto q̄̄-
tum ad integritateꝫ. Sexto q̄̄tum ad p̄cogitationem.
Septimo q̄̄tum ad obediētiam. Octauo q̄̄tum ad fe
ſtinationem. Nono q̄̄tum ad frequētiā. Decimo po-
nēda eſt ꝯfeſſiōis vtilitas. Undecimo in q̇bꝫ caſibꝫ de
beat iterari. Duodecimo oñdit̄ q̄ntū diabolꝰ nitit̄ eaꝫ
impedire ſcꝫ ſex modis: ⁊ ſex remedia ꝯtra hec impedi
mēta. Tredecimo experimētuꝫ. Decimoq̄rto fatuitas
rite ꝯfiteri nolētium.

¶ Ad p̄mū ſic ꝓcedit̄. Cōfeſſio ſ; Criſoſtomū eſt ſalꝰ Ar.j.
aīaꝝ:remiſſio pctōꝝ:recuꝑatio virtutū:fuga demonū 1
obſtructio oꝛis inferni:aperitio regni celeſtis.
¶ Secūdū oñdit̄ exēplis hyſtoꝛia rōe lege ⁊ autoꝛita- Ar.ij.
te. Exēplū ad h̄ đ infirmo vl' vulnerato cui neceſſe eſt
ꝙ īfirmitatē medico oñdat:ſi vult curari. Ita nec̄caria
eſt ꝯfeſſio an̄ curationē. ¶ Item ſi dn̄m offendiſti terre
nū nec̄e eſt vt culpā recognoſcas an̄q̄̄ veniā abtineas
¶ Item q̇ debet eē vl' honeſte miniſtrare in mēſa regis
nec̄e eſt vt a facie ſoꝛdes tergat. Nos ſꝑ ſumꝰ in p̄ntia
dei ⁊ oīm ſctōꝝ:ſic̄ ptꝫ.A.xxv.17. Aliq̄n etiā ad men
ſam eiꝰ.i.ad cōiōnē accedimꝰ. Ergo p̄occupemꝰ.i.pꝛe
ueniamꝰ faciē eiꝰ in ꝯfeſſiōe. In pſ.xciiij. Ad iſtđ ꝓpo
ſitū adducit iſtā autoꝛitatē btūs Gregoꝛiꝰ tertio paſto
raliū.c.liij. ¶ Item nec̄caria eſt ꝯfeſſio an̄ oꝛōnem:q̄ꝛ fi- 2
lio petēti pulchꝛū iocale a mr̄e. Rn̄det manus tue tur
pes ſunt valde:lauare manꝰ: ⁊ tūc tibi tradā.alit̄ non.
Ita multi petūt cuꝫ turpi ⁊ ſoꝛdida aīa liberationē ab
infirmitatibꝫ ⁊ tribulatiōibꝫ ꝓſperitatē etiā ⁊ gr̄am in
p̄nti ⁊ gl'iam in futuro q̇bꝫ rn̄det pat̄ nr̄ ⁊ mr̄ nr̄a: di-
cens. Eſa.j. Lauamini mūdi eſtote. Auferte malū ⁊c̄.
Quaſi diceret.tūc habebitis qđ petitis:alit̄ nō. Quia
cū multiplicaueritꝭ oꝛōnem:non exaudiā Eſa.j. Ergo
ꝯfeſſionis mūdatio nec̄caria eſt. ¶ Item nec̄caria eſt: nō
ſolū ante oēm oꝛōnem vt dictū eſt:ſed ſpecialiter ante
cōiōnē:q̄ꝛ ſi habēs manꝰ lepꝛoſas vel ſcabioſas vellet
eas ad diſcū regis extēdē vel īpoꝛtune eas ꝯſpectui eiꝰ
ingerē:n̄ ꝑmitteret eū tāgere libēter:nec ſe nec ſua. S;
auertēt ocl'os ſuos ab eo. Ita nec placet deo ꝙ tal' mē- 3
ſe ſue appꝛopinq̄t. Jō auertit oculos ab eis Eſa.j. Cū
extēderitꝭ manꝰ vr̄as:auertā ocl'os meos a vob̄:manꝰ
em̄ vr̄e ſanguīe plene ſunt. ¶ Hyſtoꝛia eſt ad h̄:q̄ſi ꝑ Exēm
iſtū modū đ deuoto btē marie:cui obtulit ieiunia pꝛe-
ces ⁊ deuotiōes mltas: tn̄ coꝛ os ⁊ alios ſenſus ⁊ oꝑa
mūda nō cuſtodiuit: quē btā maria curialit̄ ꝑmonuit
h̄ mō:videbat̄ ei vna nocte ꝙ ſitiebat quaſi ad moꝛtē.
Btā v̄o virgo:ab eo inuocata ꝓ adiutoꝛio affuit:poꝛ
rigēs ei potū pulcherrimū in vaſe turpiſſimo: cui re-
ſpōdit ꝙ bibere nō potuit ꝓꝑt̄ vaſis abominationē:ſ;

rogauit vt illō mūdaret: ⁊ tūc illō porrigeret: cui maria:
ſic tu mūda pus vitā tuā: ſꝫ ꝯfeſſiōe alit mun⁹ nō ſu-
ſcipiā ꝺ manib⁹ tuis mal'. Nota. O.v.5. ¶ Nō etiā ⁊
lex h dictāt ꝙ nemo ſit iudex in cā ꝓpria: in nll'a curia
mūdi h ꝑmittit. Sic ptz. C.lj.3. Ne q̄s ius ſibi dicat
ꝑ totū. Sꝫ oportet ꝙ ponat ſe q̄ deliq̄t in iudicio curie
dicēs: pat⁹ ſuz ad emēdā ſm decretū curie. Sic in curia
eccl'ie: ex q̄ de⁹ fact⁹ eſt hō necēe eſt ꝯfiteri do. ⁊ hoi ⁊ in
ei⁹ arbitrio ſe ponere. Legē etiā ciuilē habet' ad h. A.
xiij.31. Tollite ḡ vobiſcū v̄ba. Oſee.xiiij. Et ꝯfitemi
Ar.iij. ¶ Ex iſta necītate dꝫ volū- (alterutrꝫ pctā ve. Ja. vlt.
tas ꝯfitēt' artari ꝙ bn̄ diſponat: q: in tā necārio ope ni
ſi bn̄ diſponat maximū īminet piculū. Nec aūt diſpo
4 ſitio debet eſſe ꝙ doleat cōmiſſa: ſic ptz. C.v.8. Scḋo
ꝙ reſtituat ablata. Tertio ꝙ ꝓmittat ceſſare: ⁊ vt de h
pleniore faciat fidē ꝙ fugiat pcti occaſiōes. ¶ Scḋm
Exēm ptz: q: niſi reſtituat: par̄ ꝓdeſt ꝯfeſſio. Sic ptz ꝺ illo de
q̄ fert' q̄ſi ſic: ꝙ fec iniuriā cuidā ꝺ trāſmarinis ptib⁹ in
iuſte bona ſua detinēdo: poſtea v̄o iniuſticiā ꝯfitebat':
nec tn̄ reſtituit: hūc ḡ oportebat ſemel ad ptes illas pe-
regrinari. Et trāſiēs ꝑ q̄ndā villā in q̄ erat demoniac⁹
q̄ dixit mirabilia īproperādo hoi⁹ ſtatū ſuū in q̄ erāt
⁊ pctā q̄ fecerāt: cogitauit ꝙ illuz videret: q: cogitauit
ꝙ nihil poſſet ei improperare: qui ꝯfeſſus fuerat: ⁊ ve-
niens ſolus ad eū ne forte aliq̄d ei corā plurib⁹ īprope-
raret: q̄ſiuit mlta: ⁊ cū ad ſingula caute rn̄deret q̄ſiuit
de ſtatu ꝓprio. Adiurās eū de veritate dicēda. Cui rn̄-
dit: tu es in ſtatu malo ⁊ q̄ ad aiam: ⁊ q̄ ad corp⁹: q̄ ad
aiaz: q: iiuſte bona tal' detines: q̄ ad corp⁹ etiā es in pi-
cl'oſo ſtatu: q: ille cui⁹ bona detines ē ī villa iſta: ⁊ ſi ſci
ret te h male te tractaret. Et ali⁹ rn̄dit: heu inq̄t nō vi
deo: ꝙ fides nr̄a nō valet. Et q̄re ait demō: q: inq̄t fi-
des eccl'ie eſt ꝙ pctā ꝯfeſſiōe delent': Cui ali⁹ ſubdēs
nō inq̄t reſtituiſti iō pctm̄ manet. Caueāt ḡ illi: q̄ hn̄t
bona defunctoꝝ vl' viuoꝝ ſp ſolutionē differētes mlt'
annis: ⁊ credūt bn̄ abſolui ⁊ cōicare. Et tn̄ duz res h̄
extra: pctm̄ h̄ intra in aia: ergo male abſoluunt' ⁊ cōi
cant' de q̄b⁹ dicit ſcriptura. Ad Titū.j. q: confitent' ſe
noſſe deū v̄bis ſcz: fact' autē negāt. Deo em̄ confitent'
5 v̄bis ꝫ nō fact'. ¶ Tertiū ptz vicz ꝙ bene ꝯfitēs debet
fugere pcti occaſionē: ſicut fugiēs de carcere nō morat'
ꝓpe vbi facilit' iteꝝ poſſet capi ⁊ incarcerari: ꝫ fugit lō
gius. Alit' videt' velle iteꝝ capi. Et h etiā dicit' de tali
poſtq̄ꝫ capit' iteꝝ. Ita nō ſufficit cōfiteri pctm̄ fornica-
tiōis vl' cuiuſcūqꝫ officij vel ſtat⁹ quē ſine pctō tenere
nō pōt: niſi illā mulierē de domo eijciat: ⁊ fugiat loca
⁊ occaſiōes cū ea loq̄ndi: ꝙ etiā ſeruitiū dimittat: qḋ ſi
ne pctō exercē nō potuit. Alit' carcerarij poteſtatē imo
nec carcer' cuſtodiaz fugit. Sꝫ de carcē ꝯfitet': in carcē
6 manēs ⁊ vult finalit' a diabolo capi: q: cū ꝑuerſo ꝑuer
tet': ⁊ cū ꝑuerſo capiet' ⁊ puniet': Sic capt⁹ in ſocietate
latronū. Iō ſignāter dic' Apl's. Exurge a mortuis ⁊ il
lumiabit te chr̄s Eph.v. Nō dic' a morte ſolū ꝫ a mor
tuis.i.a mal' hoib⁹ ſp̄ualit' mortuis. Et niſi h fecer': n̄
bn̄ ſurrexiſti a morte pctī: q: ſic videm⁹ ꝙ expimentū
vite corpalis eſt qn̄ hō aliq̄lit' abhorret ſocietatē mor-
tuoꝝ: q: ſi ſit viu⁹ aliq̄lit' abhorreret eſſe ſol⁹ int' corpa
mortuoꝝ. Mortuū aūt corp⁹: alia corpa mortua non
abhorret. Eodē expimēto cognoſcē poteris ſi ſis viu⁹
vel mortu⁹ ſp̄ualiter. Illi em̄ qui ſic in infirmitate vel
7 q̄drageſima cōfitent': vel pcipiunt in teſtamēto ꝙ oīa
reſtituant': ⁊ per iſtū modū accipiunt treugā cum deo
vſqꝫ poſt paſcha vel infirmitatē: non faciūt pacē ſimi-
liter: quia ad eandē ſocietatem ⁊ ad eadē peccata rede-
unt ⁊ eadem bona retinent: imposteꝝ: ſunt ſicut illi q̄
ꝓpter periculū qḋ vident quādo nauis onuſta incipit
ſabulū tangere: merces in mari ꝓijciunt: quas cuz pe-
riculū euaſerunt: ſuper terrā euntes nituntur collige-
re: ⁊ q̄ pri⁹ eiecerūt: iteꝝ colligunt. Iſtoꝝ volūtas nō
eſt bene diſpoſita: quia non eſt abſoluta: ſed conditio-
nata: q: timore ꝯfitent'. Tales dicere pn̄t illḋ Eſa.xij. 8
Cōfitebor tibi dn̄e: qm̄ irat⁹ es mihi ⁊c̄.
¶ Iſtius bone voluntatis manifeſtatio eſt: ſi ꝓpter la- Ar.iiij.
borem vel tediū non dimittat: quin diſcretū eligat cō-
feſſorem in tā arduis cauſis ſicut cure ſapientioris me
dici libenti⁹ te cōmittis ⁊ a melius ſciēte viā queris in
via dubia. Et videns eligit ſpeculator ⁊ vbi periculū
imminet de amiſſione hereditatis: a ſapientiore ꝯſilia-
rio libentius conſilium queris. Sic dicas in ꝓpoſito
illud Pſal.cxxxvij. Confitebor tibi domie in toto cor-
de ⁊c̄. Sed heu. C.v.19. Et cauſa eſt freq̄ter q: ma-
gna peccata volūt facere: ⁊ querunt cecū ꝯfeſſorē. Vo-
lentes ergo diſcretiores querere null⁹ impediat: q: im
pedientes agunt ⁊ contra ſalutem illorum quos impe
diunt: ⁊ contra doctrinam eccleſie. ¶ Primum patet:
quia aliq̄n̄do citius multis annis non ꝯfitent' q̄ꝫ ali-
quib⁹ confiteant': ⁊ hoc expertū eſt vel forte ꝓpter vere
cundiā quia quotidie eos vident ip̄i timent quia ali-
quod nocumentū vl' aliquid fecerūt de quo timēt eos
grauare: ſi illud eis oſtenderent quia timent ꝙ minus
eos imposteꝝ diligerēt: minuſq̄ꝫ de eis confiderēt vel
ꝓpter minorem affectionē quā ad eos habent ꝓpter de
licta que in eis vidēt vel ꝓpter eoꝝ ignorantiā ⁊ inſuf-
ficientiā inuite eis confitent' ⁊ ſi ꝯfitent' ꝯfeſſionē dimi
diant: qḋ eſt contra illoꝝ ſalutē: peccant ergo impediē
tes: quia occaſionē dant eoꝝ perditiōi: ergo meli⁹ eſt ꝑ
vtraqꝫ parte ꝙ eos licentiēt. Primo p̄latis ⁊ ſacerdoti 9
bus: quia exonerant' ꝑ ſubditis etiā infirmis q: dicit
Seneca.iiij.li. declamationū ꝙ nihil mag' ꝓdeſt egr'
q̄ꝫ ab eo curari: a quo volūt ⁊ vbi diligūt. Et ponit ex- Exēm
emplū de quodā qui ſanauit patrē infirmū vbi medi
ci dixerūt ꝙ ſanari nō potuit: magis expti in ſciētia q̄ꝫ
ip̄e filius fuit: poſtea v̄o rogauit filiū ꝙ curaret etiam
nouercā infirmā: noluit: cui pater: eūdē morbū habet
quo ego laboraui: cui fili⁹: nō tibi medic⁹: ſed fili⁹ pro
fuit: q̄tū tibi erat q̄cq̄d meis manib⁹ acceperas: nouer-
ca v̄o mea videns me ḡuat' ⁊ ampli⁹ infirmat': ſi loq̄r
ei dolor incendit' ſi tangā eā: extra ſe erit: ⁊ medic⁹ deci
pi poſſum: ꝫ p̄uign⁹ de morte nō poſſuz excuſari. Cō-
cludit ḡ ꝙ nihil pl⁹ egr' ꝓdeſt q̄ꝫ ab illo curari a q̄ vo-
lūt qḋ licet veꝝ ſit in infirmitate corpali: mlto tn̄ veri⁹
eſt in infirmitate ſp̄uali. ¶ Scḋm ptz ꝑ canonē: ſeu de
cretū qḋ dicit ꝙ penitēs debet q̄rere ꝯfeſſorē diſcretū.
De pe.di.j. quē penitet. Et rō ptz. B.ij.25. ¶ Sic ele 10
ct⁹ n̄ pcat: ꝫ v̄itatē dicat: ⁊ ſp cogitet ꝙ ī loco ⁊ iudicio
illo maior ē oī hoīe: q: locū tenet ī terr': nec pcat ḡ nec
ꝓpt lucꝝ: ne lucꝝ amittat etn̄ū nec ne grāz ꝯfitet' ꝑdat
ne grāz ꝑdat dei ⁊ ſctōꝝ nec ne eū triſtet: ſciēs ꝙ meli⁹
eſt filiū triſtari ⁊ eū vidē lachrymari ad correctionē q̄ꝫ
ad ſuſpēdiū: ⁊ meli⁹ ē egro vl' vulnerato ꝙ ſentiat do-
lorē ad verā curationē q̄ꝫ ficte curet' ſine dolore ad tp̄s
⁊ poſtea ſentiat dolorē ad mortez. Tal' poſtmodū ſciet
medico q̄ ei pepcit malas ḡtes. Ita illi q̄b⁹ mō pcit' ne
triſtet': qn̄ audiēt triſtē ſn̄iaz ī iudicio: poterūt ſup ꝯfeſſo
res ſuos capita agitātes dicē: maledicti vos q̄ noluiſt'
nos triſtare veritatē dicēdo. Nō erim⁹ ī triſticia etn̄a
Ip̄i etiā penas n̄ euadēt: q: ꝓditorie ſe habuerūt ī cura
filij reg' ī nō cuſtodiēdo ⁊ n̄ curādo. De talib⁹ nō. A.
vij.20. Quilibet ḡ ꝯfeſſor ⁊ p̄dicator ⁊ ꝯſiliari⁹ ⁊ corre
ctor ⁊ p̄lat⁹ ⁊ q̄ cuſtodiā hꝫ alioꝝ veritatē dicendo di-
cat qḋ Paul⁹.ij. Cor.ij. dixit: ſcribēdo hec inq̄t ſcripſi
vobis: vt nō cū venero triſticiā ſup triſticiā habeā nec

deberēt ꝺ veritate offendi: qꝛ ſi amiſiſſent hereditatem terrenā: ſciret grates danti ꝯſiliū quō illā recuperent. Ita in ꝓpoſito ne ſint ſiłes Judeis: ꝺ qbꝫ dixit chriſtꝰ Vultis me lapidare hoīem: qui veritatē dixi vobis.

Ar.v. ¶ Sicē medico diſcreto electo tota plaga eſt oſtendēda Ita medico aīaꝝ diſcreto: vt dictū eſt electo: oīa pctā:
11 tā cordis q̄z oris q̄ opis q̄z obmiſſionis integralit̄ oſtēdēda ſunt: q̄ ad oēs circūſtātias aggrauātes: q̄ notant̄ in h̄ v̄ſu. Quis q̄d vbi q̄ties p q̄s cur̄ quō q̄n. Oſtendit ei oīa. Math.iiij. Eſa.lviij. Diſſolue cogitatiōes impietat̄.i. mortalia pctā: ſolue faſciculos ꝺprīmētes.i. circūſtātias agg̃uātes. Et ſic omē onꝰ diſrūpe. ¶ Circa qꝺ p̄rio oſtēdet̄ ꝓpoſitū mult̄ exēplis. Scđo oñdet̄ piculū nō facientiū ꝓpoſitū Exēplis ꝛ hiſtoria. ¶ Primū videlicet ꝯfeſſionis integritas ptꝫ exēplo arboris ꝛ herbaꝝ nociuarū: q̄s q̄ ꝓſternit: niſi etiaꝫ oēs eradicet iteꝝ creſcūt. Aliq̄n multe p vna. Ita pctm̄: niſi eradicet: occaſio ꝛ ſocietas p quaꝫ p̄us incidit in pctm̄: q̄ eſt q̄ſi radix. Niſi etiā eradicet̄ peccādi ꝓpoſitū. ꝛ oēs pcti circūſtantie: iterū creſcunt ꝛ multipliciter ſe oſtēdunt. Iteꝝ lepra carnis lepra cutis lepra veſtis lepra domꝰ id eſt pctm̄ cordis oris ꝛ opis ꝛ obmiſſiōis iubet̄ ſacerdotibꝫ oſtēdi. Leui.xiij. Et ꝺ peni.diſ.j. Moyſi. ꝛ confeſſio oīm maloꝝ ſit iniciū oīm bonoꝝ: ꝛ vn̄ mors orie bat̄: inde vita reſurgat. ¶ Iteꝝ ligatꝰ mltis vinculis in carcē vel ad ſtipitē vt cōburat̄: nō euadit niſi om̄ia vincula rūpat. Sic ſolue oīa vincula pctōꝝ. Iux̄ illꝺ Treñ.ij. Effunde ſicᷓ aq̄ cor tuū. Ita vtcꝫ q̄ nulluꝫ ſignū pcti in eo remaneat: nec ira in corde: nec pecunia vel res aliena in ciſta. Aliq̄n em̄ liq̄res coloris ſignuꝫ vel ſaporis etiā effuſi: in vaſe dimittūt: qꝺ non fac̄ aq̄.
12 Sic ḡ effundite corā illo corda vr̄a In ps.lxj. Aliꝺ exēplū. Nota. A.xj.4. Item.iij. Re.viij. Dicit̄ q̄ tēpluꝫ fuit dedicatū cū oībus vtenſilibꝫ ſuis. Sic tēplū nr̄m cū oībus ſenſibꝫ pctā ſinguloꝝ ꝯfitēdo ꝛc̄. ¶ Periculū v̄o integralit̄ nō ꝯfitentiū ptꝫ exēplis ꝛ hyſtorijs. Primo exēplo vulnerati: cui paꝝ ꝓdeſt q̄ ſex plage mortales ſanent̄: ſi ſeptima mortalis nō oſtendat̄ nec ſanet̄: qꝛ p illā ſolā eque morit̄ ſicut p oēs: quid ḡ ꝓdeſt medico plagas ſanaſſe ducētas: vnica ſi fuerit: qua moriatur hō. Sic ſp̄ualiter cū vnū modicū venenū totā ollā corrūpat anglice ſpillud. Et ꝓpter vnū punctū vł̄ verbū falſificatū: puincat̄ falſificans. Ita bulla dei anīa. Et ꝓpter vnū verbū male ſcriptū in carta tua poteris amittere totā hereditatē: ꝛ nauigās quia oīa foramina in naui p̄ter vnū obturat ſubmergit̄. Et obſeſſus qui totā ciuitatē p̄ter vnā ptē cuſtodit: capit̄: ꝛ ꝓpter vnuꝫ ouū dimiſſum in nido: auis ad nidū redit. Sic diabolus ad aīam. Et narrator in banco regis ꝓpter vnum verbū p̄termiſſum in narratiōe ſua: totā narrationem amittit: ꝛ breue anullat̄. Et ꝓpter vnā ſagittā in corpe dimiſſam: morit̄. Ita modicū fermentū peccati totam maſſā corrūpit: qꝛ in pluribꝫ peccatis exiſtēs: de vno ſine alijs verā penitētiā agere nō pōt: qꝛ ꝺꝰ partē cōdonare non nouit De peni.diſ.iij.§. His autoritatibus: Vn̄ Bern. Summa dei pietas veniā nō dimidiabit aut nihil aut totū ꝓpiciando dabit qꝺ pulchre oſtēdit ī h̄ q̄ totā expulit legionē nullū ī hoīe demonē dimittēs. De pe.diſ.iij. Sunt plures. Sit ḡ ꝯfeſſio pura cū
13 oībꝫ circūſtātijs q̄ pctm̄ aggrauāt De peni.diſ.j. Que penitet. Illi q̄ aliter penitēt vel ꝯfitent̄ ſunt ſicᷓ ille qui
Exm̄ ore ꝯfitebat̄: ꝛ vna manu pectꝰ ꝑcutiebat: ꝛ alia ſacerdot̄ burſam ſcindebat dicēs. Deꝰ ꝓpiciꝰ eſto mihi peccatori. Sic ille q̄ ore ꝯfitent̄ ꝛ vna manu pectꝰ ꝑcutiūt ꝛ letanias ꝛ oꝛōes mltas dicūt: h̄ alijs pctis ꝺeū expugnāt: eiuſcꝫ burſaꝫ in mēbris eiꝰ cū duro ꝺſilio ꝛ mltis

mal̄ vijs ſcindunt: bona illoꝝ auferēdo vł̄ ꝺtinendo tales ſunt ſerpentes pellē ꝺponēdo h̄ non venenum.
Fabula ¶ Talibꝫ pt dici qꝺ dixit vulpes aratori ſcḋm fabulas: hec em̄ venatorem fugiēs p̄cibꝫ obtinuit ꝛ ꝓmiſſis q̄ arator eā ſb colobio abſcōderet: ꝛ req̄ſitꝰ aſſereret q̄ ad
14 nemꝰ fugiſſet qꝺ ꝛ ore fec̄: h̄ digito ꝛ oculo oſtēdit eam eſſe ſub colobio. Vulpes igit̄ capta ait: bn̄dicta ſit lingua illa: h̄ maledicti ſint manꝰ ꝛ oculi. Ita pōt dici ill̄ q̄ bn̄ in ꝯfeſſione ꝛ alijs negocijs loquunt̄ mlta ꝓmittūt: aſſerūt ſe velle oīa pctā dimittē aliena reſtitnē penitentiā agere. Sꝫ manꝰ manꝰ ſunt eſau. Talibꝫ alia ſacramēta ꝛ bona opa nō valent ad ſalutē qꝺ ptꝫ p h̄ q̄
Exm̄ fert̄ q̄ſi ſic de q̄dā muliere a ꝺmonio vexata diu: que nec ꝯfeſſione nec cōione liberari potuit. Quidā ḡ religioſus illuc aduenīēs ꝛ corpꝰ chr̄i in pixide ſecū honeſte portās demonē adiurauit: q̄re ſacramēta eccłiaſtica nō valuerūt eā liberare: q̄ coactꝰ r̄ndit qꝛ vnū pctm̄ ſpꝫelauit: qꝺ cū ipa audiret: ꝺ illo ꝯfeſſa liberata eſt. Ptꝫ ḡ q̄ qui offendit in vno factꝰ eſt oīm reus. Et q̄ abſcōdit ſcelera ſua: nō dirigēt: qui aūt ꝯfeſſus fuerit miſericordiā ꝯſequet̄ Prouer.xxviij.
Ar.vi ¶ Sed qꝛ iſta ꝯfeſſionis integritas ſine deliberatione ꝛ p̄cogitatiōe fieri nō pōt: qꝛ ſicut intrās domū obſcurā ꝛ tenebroſam: ſtatim nō bene videt ea q̄ in illa ſunt:
15 ſed oportet q̄ ibi moret̄ aliquātulū: ita q̄ trāſeundo nimis feſtināter reſpiciūt tenebroſam ꝯſciētiā ſuā nō vident oīa q̄ ibi latēt. Ideo oportet q̄ in reſpiciēdo morā ibi trahat. Ideo ad cōfeſſiōis integritatē neceſſario requirit̄ p̄cogitatio ꝛ inq̄ſitio cū diligēti examinatiōe. ¶ Exēplū ad h̄ de his q̄ vocant̄ ad cōputū reddendū hij diligēter cogitāt ꝛ clericū ꝓducunt q̄ eos dirigat ꝛ expēſas in ſcriptis ponat ꝛ locū ꝛ villā ꝛ tp̄s ꝛ negocia in q̄bꝫ ꝛ circa q̄ expenderūt cū diligēti ſollicitudīe excogitāt an̄q̄ ad cōputū veniāt: Sic in cōputo ſp̄uali diligēter cogitādū eſt quō poſt vltimā ꝯfeſſionē vitā expendimꝰ que plus valet q̄z pecunia. In q̄ loco in q̄ villa in q̄ ſocietate viximꝰ: q̄ pctā illi hoīes cū q̄bꝫ habitamꝰ facē ſolebāt ſi in malis ſocietatē ill̄ p̄buimꝰ an
16 nō. Exēplo: ezechie reḡ Eſa.xxxviij. dicēt̄. Recogitabo tibi oēs annos meos. Si ſic ſcrutarent̄ ꝛ morarent̄ in domo obſcura ꝯſciētie: ꝛ diligēter inq̄rerēt quō animā ſuā expēderūt ꝛ peccauerūt ꝯ deū ſeipōs ꝛ p̄xios: quō decē p̄cepta trāſgreſſi ſunt: p̄cepta ſingula ad memoriā reducēdo: ꝛ ſeptē mortalia pctā ꝑcurrēdo: multa inuenirēt q̄ eos latēt: qꝛ ꝯſciam nō ſcrutant̄: h̄ ſubito ad ꝯfeſſionē q̄ſi ſub q̄dā iocoſa leuitate veniūt dicē-
17 tes: Interroga me. Et eſt mirabile q̄ p totū annū p̄rīnō fuit ꝯfeſſus: feſtināter venit vł̄ ad eccłiaꝫ vł̄ ad religioſos q̄n videt eos p viā trāſire carucā dimittēs ꝛ dicēs. Audias me ſtatim ero expeditꝰ: n̄ habeo niſi vnū v̄bū. Et tn̄ ſi bn̄ ꝯſciam examinarēt: īuenirēt q̄ mlta hn̄t pctā q̄ req̄rerēt mlta v̄ba ꝛ mlta ſapiētiū ꝯſilia an̄q̄z bn̄ eēt ſibi ꝯſultū. ¶ Iſte modꝰ ē mltū ꝯ rōem. Rō em̄ cuiuſcūq̄z dictat q̄ ſicᷓ cū magna deliberatiōe cogitāt pctā ꝛ malicias ꝛ deſideria ſua ſplē. ꝛ cū magna diligētia. Ita cū dolore cogitādū ē diligēter quō emēdā faciāt. Rō em̄ dictat q̄ cū maiori ſollicitudīe eēt celuꝫ ꝑquirēdū q̄ infernꝰ. ¶ Scđo rō cuiuſcūq̄z ꝛ volūtas aſſentit ꝛ cor ꝯcordat audit̄: q̄ ſi q̄s tali mō veniret ad
18 cōputū reddēdū vbi magnū īmineret piculū: ſi nō bn̄ cōputaret: ꝛ dicēt auditoribꝫ cōpoti interrogate me: nihil p̄cogitaui: qꝺ male iret negociū ſuū: iō diligēter an̄ cogitant ꝛ adhuc ſine damno vix euadunt. Et circa ſeminatiōem emptiōem ꝛ venditōem meſſionem: ꝛ circa om̄ia negocia mundi diligēter tempꝰ excogitāt aptius: Et breuiter om̄ia tempꝰ habent: niſi anima non.

Et ſi ita negligēs ſit circa ſalutē ꝓpriā ꝙ nō fecerit qđ ad eū ꝑtinet q̄tū ad ꝑcogitationē: nō ꝓpᷣ h̄ dimittat ꝯfeſſoꝛ facē qđ ad eū ꝑtinet: ipm̄ diligēter informādo ⁊ ordinate inq̄rēdo: qꝛ ſicꝰ cleric⁹ iuuat laicū ad ordinādū cōpotū: ita ꝯfeſſoꝛ penitētē. Ita ꝙ debet eſſe ⁊ adiutoꝛ: ⁊ cōpoti auditoꝛ. nō ad eū inuoluēdū ⁊ obligādū: ſicꝰ faciūt aliq̄ auditores cōpoti pecuniaꝝ: ſȝ ad eū liberādū ad reducēdū ⁊ exponēdū dei mādata ⁊ moꝛtalia

19 pctā cū brachijs ſuis ⁊ circūſtantijs. Et nō ſolū vt auditoꝛ cōpoti: ſȝ vt nauta reſpectu illi⁹ q̄ eſt extra nauē: ⁊ vult intrare: habebit ſe ꝯfeſſoꝛ erga ꝯfitentē. Nauta eñ q̄nq̄ȝ tabulā exponit: ꝑ quā nauē facili⁹ intret: ⁊ ne de plāca illa cadat: manū ſuā ei poꝛrigit eū tenendo ⁊ ſic ad nauē eū introducit. Sic ꝯfeſſoꝛ ei q̄ eſt extra nauē eccl'ie ꝑ moꝛtale pctm̄ exponat ſecundā tabulā poſt naufragiū: ſcȝ penitentiā: oſtēdēdo q̄nte virtutis ſit: quō de filijs diaboli ⁊ heredib⁹ inferni fac̄ filios dei: ⁊ heredes dei ⁊ celi: quō ꝑ illā non ſolū nauē eccl'ie ⁊ ſocietatē ſctōꝝ ſed etiā gaudia aule celeſtis intrare pōt. Et ne in via deficiat: manū abſolutiōis ⁊ celeſtis ꝯſolationis ⁊ ꝓmiſſionis eterni gaudij ad modū ouis cui man⁹ ramū oſtēdat: ⁊ eū ducat. Et ſic ad modū Noe manū extēdendo: colūbā in arcā introducat: vt ei cōfitens vere dicere poſſit illud ps. lix. Saluū me fecit de-

20 xtera tua. Et ſicut poſt compotū petit lr̄as acquietātie q̄s ſecū poꝛtat ⁊ diligēter cuſtodit: q̄s vult bene ⁊ ſufficiēter ꝑcipi: ⁊ ꝙ null⁹ ſit in eis defect⁹. Ita poſt compotū ꝯfeſſionis accipiat lr̄as acquietātie penitētie ⁊ ſatiſfactiōis q̄s debet deſiderare hr̄e ſufficiētes: qꝛ ſi non plenarie ſatiſfaciat: lr̄e acquietātie ſunt deficiētes quia nō acquietāt eū de toto: ⁊ ideo in cōpoto alteri⁹ curie totū illud exigēt ſicut ille de quo nō habet acq̄etantiā ſicut optime ptȝ. A. vij. 22. ¶ Tertio ratio ⁊ coꝛ cuiuſ-

21 cunq̄ȝ audiētis ꝯſentit ꝙ ſi q̄s eſſet citat⁹ vel neceſſitatus ad reſpōdēdū in iudicio regis terreni in cauſa periculoſa vbi imminet dānū ⁊ periculū amiſſiōis vite vel mēbroꝝ: vel oīm bonoꝝ: niſi bene reſponderet: ſi non diligēter ꝑcogitaret vel conſiliū caperet: null⁹ reputaret eū ſapientē ſed ſtultiſſimū. Ideo ſapiētes viri in talib⁹ cauſis rogāt ꝙ poſſint cape ꝯſiliū: ⁊ petūt vel libellum vel temp⁹ ad deliberandū. quāto magis hoc facere deberent in iudicio dei ⁊ cōfeſſione: vbi agitꝰ de lucro vel ꝑditione vite eterne: ⁊ mēbroꝝ ⁊ totius coꝛpoꝛis ⁊ aīe damnatiōe: ⁊ regni celeſtis amiſſione: ſi bene non reſpōdeat. Unde btūs Gregoꝛi⁹ ſup euangelia Homel. xxvj. Certe inquit: ſi aliquis veſtrū cum ſuo aduerſario cauſaȝ dictatur⁹ in meo iudicio die craſtina eſſet exhibēdus totā foꝛte noctē inſomnē duceret q̄d ſibi dici poſſet: vel reſpōderet cogitatur⁹: ⁊ ne apud me appareret noxi⁹ foꝛmidaret. Et quis aut quid ſum ego: cito poſt futur⁹ vermis: ⁊ poſt vermem puluis. Si ergo tāta cura ꝑtimeſcitꝰ iudicium pulueris: quāta intentiōe ꝑtimeſcendū eſt tante iudiciū maieſtatꝭ. Diligentꝰ ergo cogitandū eſt: ⁊ vniuerſalitꝰ conuertēdum ad deū: ⁊ ſi ſic ꝯuertimini ⁊ ſalui eritis. Eſa. xlv.

Ar. vij. ¶ Sed quia parū ꝓdeſt confitēti oīa peccata ſua cōfeſſoꝛi oſtendere: niſi velit in his que ad ſalutē ſuā per-

22 tinent ei obedire: ſicut nec ꝓdeſt infirmo: ſtatum ſuuȝ medico oſtēdere: niſi velit medicinā recipe. Ideo poſt iſtum articulū ſextum de ꝯfeſſionis integritate: neceſſario videtꝰ ſequi articul⁹ ſeptim⁹ de confitētis obedientia: qđ videlicet: omnib⁹ oſtēſis peccatis obedienter recipiat oēs ei penitētias impoſitas. ¶ Sic ergo exiſtenti in periculo ſubmerſiōis ⁊ volenti de periculo illo liberari duo ſunt nec̄ria. ¶ Primū eſt ꝙ poꝛrigat manū ei qui eſt in loco ſecurioꝛi q̄ȝ ipſe ſit: vicȝ ſup terram ſolidā: vel in naui: quia ſi ei qui in eodē eſt periculo manū poꝛrigeret eū iuuare nō poſſet. ¶ Scdm̄ eſt: ꝙ non capiat nec aliū ad ſe trahat qꝛ tunc vtriq̄ȝ ſubmerguntꝰ: ⁊ ipſe nullū auantagiūȝ repoꝛtat: nec in aliq̄ iuuatꝰ. Ita ſpūaliter volēs liberari a periculo ſubmerſionis inferni debet manū ſuā poꝛrigere non exiſtenti in eadē culpa foꝛnicatiōis vł vſure: ſed exiſtēti ſup ſtatum firmū in naui eccl'ie vel in ripa religionis: nude ⁊ aperte periculū ei oſtendēdo. Quia ſi accipiat exēpluȝ vel ꝯſiliū a malis: cū cecus cecū ducat: facilitꝰ in foueā cadit. Debet eñ manū ſuā in manu ꝯfeſſoꝛis ponē diſcreti. ¶ Scđo non debet niti cū excuſationib⁹ ꝯfeſſorē ad ſe trahere dicēdo vſura ꝓdeſt ⁊ mihi: ⁊ ei cui mutuaui nō poſſum reſtituere nec vxorē ducere nec ieiunare: ſocietas me facit hoc facere: vicini mei ⁊ hoīes magni ſtatus ſic faciūt: ⁊ ſic vēdūt: vt cari⁹ vadat i anno: qꝛ talib⁹ coloꝛib⁹ ⁊ falſis excuſationib⁹ et allegatiōib⁹ ad ſe ꝯfeſſorē nimis facilitꝰ trahāt: vterq̄ȝ eſt in ꝑiculo ſubmerſionis. debet ḡ manū in manu: id eſt totū in arbitrio ꝯfeſſoꝛis ponere: dicēdo trahe me poſt te. Cañ. j. ⁊ libera me de aq̄s multis: ⁊ de oꝛe leonis.

¶ Sȝ quia ꝑfect⁹ obediēs nō eſt qui nimis tardat facere illud ad qđ tenetꝰ. Quia ſm̄ Bern. Perfect⁹ obe- Ar. viij.
diens morā neſcit: mādatū non ꝓcraſtinat. Qui vult 23
oſtēdere ꝙ in his q̄ ad aīe ſalutē ꝑtinēt in foro cōfeſſionis hn̄ eſt obediēs: opoꝛtet ꝙ cito ꝯfiteatꝰ. Si ante quadrageſimā peccet: quadrageſimā non expectet nec ſenectutē. Si quadrageſimā expectet: nō expectet finē quadrageſime. Sed vulnerat⁹ ſtatim medicinā q̄rat ſicut optime ptȝ. A. xvj. 3. 7. A. xj. 4. Ad hoc mlt̄a habem⁹ exempla. Sicut eñ ꝯtra rōnem naturalē videtꝰ prius ſeminare anteq̄ȝ terra aretꝰ. Ita ꝙ ꝑus oꝑa penitentie faciat ⁊ poſtea ꝯfiteatꝰ in fine q̄drageſime. Et ſicut contra rōnem eſt ꝙ bonā meſſem expectet: q̄ ꝑus nō ſeminauit: vel ꝙ intendat circa autūnū ſeminare q̄n deberet metere: ita ꝙ in moꝛte bonā mercedē expectet: q̄ caȝ ꝑus nō meruit: ⁊ q̄ expectat bona ſeminare in ſenectute q̄n deberet metere. Uide. P. vij. 23. ¶ Rō ḡ dictat ꝙ ſpinis ⁊ herbis nociuis extirpatis: ⁊ terra ꝯfeſſione arata ⁊ mūdata in ꝑncipio q̄drageſime: poſtea bonis oꝑib⁹ ſeminetꝰ. Pri⁹ eñ vas lauari debet: añq̄ȝ liq̄r preci-

24 oſus infundatꝰ. Et hūc oꝛdinē chr̄s ſuo exēplo docuit eſſe tenendū: q̄ pri⁹ baptizat⁹: ieiunauit ſic ptȝ Math. iiij. Sic nos ⁊ h̄ eſt qđ oꝛe docuit Matth. vj. dicens. Tu aūt cū ieiunas faciē tuā. i. ꝯſciētiā laua: ſtatim poſt pctm̄ ⁊ in ꝑncipio q̄drageſime. Et h̄ ꝓpᷣ periculi vitationē: ⁊ ꝓpᷣ vtilitatꝭ aſſecutionē. ¶ Primo ꝓpᷣ periculi vitationē. Sicut eñ equ⁹ habēs frenuȝ in oꝛe faciliter ducitꝰ: ⁊ ſicut ebrietas in foueā ⁊ in alia pctā cadē facit Ita ebrietas pcti q̄ ſtatim ꝑ penitētiā nō deletꝰ ſuo pōdere: ad aliud trahit: vt ait Gregoꝛi⁹: qꝛ diabol⁹ iā frenū in oꝛe poſuit: ⁊ nō ſolū cū freno vni⁹ pcti ad aliud trahit pctm̄ ſȝ ad penā. Cuidā igitꝰ dn̄o infirmato ⁊ ꝑ Exem
ꝯfeſſore mittēti ꝙ in craſtinū ad eū veniret: ſapiēter remiſit ꝯfeſſoꝛ dicēs: dicas dn̄o tuo ꝙ neſcit ſi cras viuet qđ cū dn̄s audiret: miſit ꝙ ſtatim veniret qđ cuȝ factū fuiſſet ⁊ ꝯfeſſus eēt: illa nocte moꝛtu⁹ eſt: ⁊ craſtinū nō
vidit: Nec ſolū īfirmis: ſȝ etiā ſanis maximū ꝑiculū ē 25
ꝯfeſſionē ꝓcraſtinare: qꝛ nō eſt dies nec nox in q̄ nō moriatꝰ aliq̄ ſbito i aliq̄ ꝑte mūdi. Alij apoſtemate: alij ſquinātia: alij occaſiōe: alij ſbmerſiōe: nec i maioꝛi certitudie penitētie ſum⁹ nos q̄ȝ illi: certū eñ eſt ꝙ ſi capti fuerint i moꝛtali ꝙ dānati ſūt. Si icertū ē i q̄ ſtatu fuerīt icerti ſum⁹ đ eis: audatioꝛ eñ ē q̄ i pctō moꝛtali q̄ȝ q̄ intꝰ ſeptē hoſtes moꝛtales doꝛmit qꝛ i illo caſu aīa ⁊ coꝛp⁹ i iſto ſolūmō coꝛp⁹ amittit. Certi⁹ eñ ⁊ meli⁹ ē ꝯfeſſiōe

liberari ab vtroqꝫ: qꝛ certū eſt ꝙ oīs ꝯfeſſio fit ad ſa-
lutē. ad Ro.x. Sic̄ eī aptio vene vt ſanguis corruptꝰ
exeat fit ad corꝑis ſalutē. Ita aptio oris ī cōfeſſione fit
ad anime ſalutē. Et hoc feſtināter eſt faciēdum: feſti-
nat eī ꝓ medico infirmꝰ mittere pſ.xv. Multiplicate
ſunt infirmitates ⁊c̄. Feſtinat etiā maculas in facie ter
gere q̄ eſt in pn̄tia mltoꝝ: ⁊ ſordes cadētes ſuꝑ veſtes ī
pectore qn̄ ſedet in mēſa: ⁊ feſtinat bouē vel equū de fo
uea extrahē: ⁊ feſtinat muſcā đ oculo extrahē ⁊ ignem
nociuū in domo extinguē: alr̄ totū cōburit̄: ſic ſpūalr̄
repromiſſio neq̄ſſima mltos ꝑdidit. Eccl'iaſtici. xxix.
26 Et mirabile ſi rex feciſſet ꝙ q̄ nō eſſet ꝯfeſſus ꝑma eb-
domada q̄drageſime: amitteret viginti ſolidos: pauci
eēnt q̄ tūc non ꝯfiterent̄: ⁊ magna eſſet ꝑſſura circa ſa-
cerdotes. Sꝫ heu qđ facerēt timore amiſſiōis viginti
ſolidoꝝ: nō faciūt timore amiſſiōis aīe oīm bonoꝝ celi
⁊ q̄ corā veſte tergit ſordes ī pectore feſtināter: non ter
git ſordes in aīa exiſtēs in pn̄tia totiꝰ curie celeſtꝭ. Sic̄
ptꝫ. A.xxv.17. Btūs q̄ pn̄tia illoꝝ ſordes tergit ⁊ ſe
ornat vt de eo dici poſſit illđ Pſ.ciij. Cōfeſſionē ⁊ de-
27 corē īduiſti ⁊c̄. ¶ Ptꝫ g̊ ꝙ ꝯfeſſio eſt cito faciēda ꝓpter
ꝑiculi vitationē. Scđo ꝓpt̄ vtilitatꝭ aſſecutionē. Mul
tas eī vtilitates ex h̄ aſſequit̄ cito ꝯfitēs ⁊ ſpūales: et
tꝑales. ¶ Pꝛīo gaudiū in ꝯſcīa ⁊ toto vultu exteriori.
Sic̄ eī nimio onuſtꝰ onere ī collo nō fac̄ bonū vultū
ſꝫ cachinat: ita onuſtꝰ pctīs in ꝯſcīa nō hꝫ verā leticiā
in corde: nec verā oñdit ī vultu: ſꝫ apparētē. Sꝫ exone-
ratꝰ gaudet: q̄ eī mr̄ nō gauderet đ reſuſcitatiōe vni-
geniti filij ſui. Sic ⁊c̄. Sic inq̄t pſ.cxxi. Letatꝰ ſum in
his q̄ dicta ſunt mihi: ſupple ī ꝯfeſſiōe: ī domū dn̄i ibi
mꝰ. ¶ Quātā leticiā hꝫ īfirmꝰ qn̄ medicꝰ dic̄ ei certitu-
dinalr̄ ꝙ viuet: q̄ itā leticiā latro hꝫ vl' homicida: qn̄
ad eccl'iaꝫ euadit: eos fugiēs q̄ eū v̓ſus patibulū duxe-
rūt. Iđ q̄ tales ducūt diligētiꝰ cuſtodiūt ⁊ tenēt qn̄ ec
cleſijs aꝓꝓinq̄nt. Ita diabolꝰ mō circa q̄drageſimā
fortiꝰ pctōres tenet: ⁊ plꝰ eos q̄ alijs tꝑibꝫ tētat: qđ ptꝫ:
qꝛ plures lites ⁊ diſcordie ī ciuitatibꝫ ⁊ vniuerſitatibꝫ
cōiter h̄ tꝑe īcipiūt: vt ꝑ h̄ pateat q̄nta malignatꝰ ē ini
28 micꝰ ī ſctō In pſ.lxxiij. ¶ Quātā leticiā hꝫ fidel' hō de
mltꝭ debitꝭ deobligatꝰ: dū eī cogitat ſe eē ī mltꝭ debitꝭ
dū etiā de h̄ audit loq̄ in aliq̄: cor pōdere grauat̄ fidel'
hoīs ſꝫ nō falſi: q̄ deobligari non vult. Ita q̄ cogitat ſe
eſſe obligatū diabolo: ⁊ pene eterne: dū de h̄ cogitat et
audit loq̄: quō leticiā in corde pōt hr̄e? Et reuera ſi nō
ſoluit die ſtatuto cū ſoluē poſſet: nō ē fidel'. Ita q̄ ī ꝑn-
cipio q̄drageſime diebꝫ purgatiōis q̄ ad h̄ ordinant̄:
ſe nō deobligat bn̄ g̊ deberet feſtināter ſe deobligare: ⁊
licet videat̄ graue: nō dimittat: ſꝫ dicat cū pſ.xxxi. Cō-
29 fitebor aduerſum me in iuſticia. ¶ Mercatores eī tūc
merces oñdūt qn̄ plꝰ lucrari pn̄t. Ita nos merces pec-
catoꝝ in ꝑncipio q̄drageſime vel ſtatim poſt pctm̄: qꝛ
tūc plꝰ lucrari poſſumus videlicet oīa bona opa: q̄ po-
ſtea facimꝰ. Ergo iux̄ ꝯſiliū apl'i dū tꝑs habemꝰ: ope-
mur bonū. Sic̄ ſapiēs ꝑegrinat̄: dū tꝑs aptū eſt. Et ſi
cut volēs ad terrā ſctām vl' ad loca ſctā ꝑegrinari: ſi ſa
piēs eſt ꝑus ꝯfitet̄: vt indulgētia ei valeat. Sic volēs
ieiunare in q̄drageſima: ⁊ alijs tꝑibꝫ aliaqꝫ facē bona
opa: priꝰ ꝯfiteat̄: vt opa ſibi valeāt. Alias ſeminat int̄
ſpinas: ſi vult ſanari ꝑus de vulnere ferꝝ trahat: ⁊ po
ſtea emplaſtrū aꝓponat. Sed ꝑus tractet de aīe incar-
cerate liberatiōe. Et poſtea bonis opibꝫ redēptionem
ſoluat. dū ꝓceſſus offert̄ dn̄ica ꝑma q̄drageſime qn̄ di
cit̄ grām dei recipiatis: ſaccꝰ cordis in ꝯfeſſione apiat̄:
30 qꝛ tūc dies ſalutis. ¶ Sꝫ heu dicit Ambroſiꝰ. Auꝝ ti-
bi offerā: nō dicis mihi cras veniā: ſꝫ ſtatim exigis ne-
mo differt: nemo excuſat: redēptio aīe ꝓmittit̄: ⁊ nemo

feſtinat. Sed tāto grauiꝰ puniet̄ q̄nto diutiꝰ expectat̄ a
deo: qꝛ plus eū offendit. Sic etiā deberet plꝰ puniri ab
eccl'ia. Ideo ꝯgrue ordinauit q̄dā ſctūs epūs in epātu
ſuo: ꝙ q̄ venirēt ad ꝯfeſſionē poſt ꝑmā q̄ndenā q̄dra-
geſime ꝙ aliā q̄ndenā ieiunarēt poſt paſcha. ¶ Sꝫ ali-
qui ſe excuſant dicētes: nos ſumꝰ in laboribꝫ ⁊ aliorū
ſeruicio ita occupati: ꝙ non poſſumꝰ in ꝑncipio q̄dra
geſime ad ꝯfeſſionē venire. Sed iſta excuſatio videtur
irrōnabilis: qꝛ in fine q̄drageſime: plꝰ erāt ab ope im-
pediti ⁊ diutiꝰ: qꝛ ꝓpt̄ preſſurā ⁊ mltitudinē q̄ tunc ad
ꝯfeſſionē currit: oportebit eos tūc diutiꝰ expectare an-
teq̄ audiri poſſint: tūc eī faciunt vnū circulū circa ſa
cerdotē: nitētes quilibet aliū ꝑuenire: habebūt g̊ tūc te
diū de expectatiōe: habebūt ⁊ dānū: qꝛ eo ꝙ ꝯfeſſor vi-
dens tot expectātes ⁊ volēs ſingulos expedire: nō pōt
eos ita diligēter de mō ꝯfeſſis ⁊ puritate informare: qꝛ
plꝰ feſtinat q̄ꝫ faciat qn̄ pauci ſunt in eccl'ia circa eū: fa-
cit etiā ꝯ rōnem ⁊ ſeipm̄ dānificat multꝭ modis ſupra
e. tactis. xxiij. In ꝑncipio v̓o pōt ſtatim expediri. Iđo
ꝯgrue dicit regula iurꝭ in ſexto decretaliū: qui ꝑor eſt
tꝑe: potior eſt iure. Ideo etiā ſignāter dicit̄ Jo.v. Qui
cunqꝫ ꝑor deſcēdebat: ſaluꝰ fiebat: a q̄cunqꝫ detinebat̄
infirmitate. ¶ Alij ſe excuſant alioꝝ ſeruicio dicentes 31
forte: ꝙ illi q̄bꝫ ſeruiūt: nō ꝑmittēt eos de ope ſuo rece-
dere. Iſta etiā excuſatio eſt irrōnabilis ⁊ inſufficiens:
⁊ ex ꝑte dn̄i impediētis: ⁊ ex ꝑte ſerui impediti. ¶ Pri-
mū ptꝫ multiplicit̄. Pꝛīo ſi rex vocaret eū ad ſeruiēdū
ſibi: nō poſſet nec auderet eū impedire. Scđo qꝛ faciūt
dānū ꝓꝓriū dū eī ſunt infideles deo vtpote in mor
tali pctō: diabolꝰ faciliꝰ fac̄ eos infideles dn̄is ſuis: qꝛ
hn̄s frenū vniꝰ pctī faciliꝰ ducit̄ ad aliđ. Deberēt g̊ fi-
lios ⁊ filias ⁊ ſuos ⁊ ancillas cōpellē ire ad ſermōes:
⁊ cito ꝯfiteri: qꝛ in vtroqꝫ docēt̄ quō non ſolū erūt deo
fideles: ſed etiā illis quibꝫ ſubſunt. ¶ Tertio exponūt 32
ſe periculo: dei ꝓditores receptātes. Sicut g̊ cito regis
ꝓditorē de domo expellerēt ne eſſent ſuſpēſi ꝓpter rece
ptionē: ⁊ leproſum etiā expellerēt ne ab eo inficerent̄:
Ita ſubditos expellāt ad ꝯfeſſionē: dicētes eis illđ pſ.
ciiij. Cōfitemini dn̄o ⁊ inuocate nomē eiꝰ. Ex ꝑte ſer-
ui etiā qꝛ nullū opꝰ eſt ita vtile ſic̄ circa ſalutē aīe: nec
aliqđ opꝰ deberet illos ab illo retrahere: nec deberent
dn̄o terreno obedire in his q̄ ſunt ꝯ deū ⁊ aīe ſue ſalu-
tē. Quia teſte Petro Actuū.v. Potiꝰ eſt deo obedien-
dū q̄ hoībus. Et vt breuiter ꝯcludat̄: nullꝰ bonā excu
ſationē habet q̄re nō ꝯfitet̄ in ꝑncipio q̄drageſime: qꝛ
nō eſt aliq̄s quin ſi eſſet certꝰ ꝙ tūc ꝯfeſſus lucraret̄ cē
tū libras vel ſi ſciret ꝙ q̄ nō tūc ꝯfiteret̄ tantū ꝑderet:
cito ꝯfiteret̄: qui g̊ ſe nō excuſaret vbi imminet lucrū
vl' dānū tꝑale: ⁊ excuſat ſe vbi eſt dānū ſpūale: excuſa-
tio nō ē niſi ad excuſandas excuſatiōes ī pctīs: an̄ mor-
tē g̊ ꝯfiteri. i. ſtatim poſt pctm̄: qꝛ aliter forte n̄ poteris
ante mortē ꝯfiteri: qꝛ neſcis vbi mors te expectat: ⁊ tūc
poteſtatē amittes ꝯfitēdi. Sicut ptꝫ. A.vj.6. Sequit̄:
qꝛ a mortuo q̄ſi nihil perit ꝯfeſſio. Eccl'iaſtici. xvij.
¶ Sed forte cogitāt aliq̄ ſi ſtatim poſt pctm̄ vel in ꝑn- Ar.ix.
cipio q̄drageſime ꝯfiteremur: cōfeſſio illa nullū locū
teneret: qꝛ iteꝝ peccaremꝰ: ⁊ iterū oporteret nos an̄ pa-
ſcha ꝯfiteri. Et ideo melius eſt totum ſeruare vſqꝫ ad
vnum: cōtra iſtā cogitationē eſt iſte nonus articulus:
in quo oſtendit̄ q̄ntū valeat frequenter ꝯfiteri qđ etiā 33
magis eſt eligibile frequēter cadēti frequēter reſurgē:
⁊ emendā facere: q̄ꝫ frequēter cadēti raro reſurgē ⁊ ꝯfi
teri: hoc eī rō dictat ⁊ exēplū oſtēdit. Rō eī dictat
qꝛ meliꝰ eſt habere lucida interualla: q̄ꝫ freneſim cōti-
nuā: qꝛ in lucido interuallo poſſet ꝯfiteri ⁊ đ ſtatu ſuo
ordinare. Meliꝰ etiā ꝙ infirmitas ſanitate media iter-

rūpat: q̄ꝫ ꝙ ꝯtinuet. Exiſtēs etiā ī ꝓfundiſſimo carce: aliqñ care cōducit vt ſit in ſupiori ꝓ vna nocte: ſi etiaꝫ in craſtino debeat ad abyſſuꝫ redire. Et meli⁹ eſt freqñter diabolū vincē q̄ꝫ ꝯtinue in ei⁹ ſeruitute iacē. Et puer q̄ frequēter reſpicit lectionē ſuā ꝛ frequēter tradit eā oblinioni: abilioꝛ fit ad doctrinā: q̄ꝫ nihil vl' raro reſpiciēs. Et vaſi freqn̄t loto ñ ita fortit adherēt īmūdicie.

34 ¶ Tali em̄ exēplo q̄dā vt ferṫ cōuertit vnū a tali cogi
Exm̄ tatiōe q̄ſi ꝑ iſtū modū: ſolebat em̄ freqn̄t cōfiteri ꝛ cito iteꝝ cadē: cogitauit vt p̄dictū eſt ꝙ meli⁹ eſſet expectare ꝛ totū ſil' cōfiteri: ꝛ diu cōfeſſionē diſtulit: cui cū cōfeſſoꝛ obuiaret ꝛ q̄reret de ſtatu ſuo: R̄ndit q̄ ad coꝛp⁹ bn̄ valeo: q̄ ad aīaꝫ ī q̄drageſima oſtendā tibi: quō ſit: ſic em̄ apō me cogitaui: ꝙ meli⁹ eſt expectare vſq̄ ad illō tp̄s. Cui confeſſoꝛ: q̄re mihi duas ollas: ꝛ iple eas luto: qō cuꝫ factū fuiſſet: ait confeſſoꝛ ꝑmittas lutū in vna aliq̄bꝫ diebꝫ: aliā v̄o om̄i die lauari facias: ꝛ iterū luto īpleri: qō cū factū fuiſſet: ait cōfeſſoꝛ: eijcias lutuꝫ ō ea q̄ om̄i die fuit lota qō ꝛ fec̄ facilit: ō alia v̄o nō potuit q: īduratū erat: ƀ citi⁹ frāgebat q̄ꝫ mūdabaṫ: q̄ fracta lutū pecijs etiā poſt fracturā adheſit. Sic inq̄t confeſſoꝛ eſt ō frequēter ꝯfitētibꝫ: q: facilit mūdanṫ ꝛ ō raro ꝯfitētibꝫ: ō q̄bꝫ freq̄nter ꝯtingit ꝙ citi⁹ moꝛte frangaṫ: q̄ꝫ mūdenṫ: ꝛ lutū pc̄ti pecijs .i. tā coꝛpi q̄ꝫ aīe adherens: ambos ad ꝑditionē ꝑducit ꝛ ƀ ſic fracta olla:

35 ſcꝫ coꝛpe. ¶ Eſt ḡ freq̄nter ꝯfitēdū ꝓpṫ tria: videlicꝫ periculi vitationē: honeſtatē ꝛ vtilitatē. ¶ Primū ptꝫ ꝙ ꝑiculū maximū eſt tm̄ ſemel ī anno ꝯfiteri. Nō q: nūq̄ꝫ erit bon⁹ cleric⁹ q̄ tm̄ ſemel in anno reſpicit librum ſuū: nec bon⁹ chrian⁹ q̄ tm̄ ſemel reſpicit librū cōſcientie. Et ſic tal' cleric⁹ nō bn̄ r̄ndebit cū ab eo lectio q̄riṫ: ꝛ iō v̄berabiṫ. Et p̄poſit⁹ vl' balliu⁹ vl' expēdēs alioꝝ denarios: q̄ tm̄ ſemel ī anno cogitat ō expēſis ſuis: dānificaṫ. Sic ſemel ꝯfitēs. Et ſic p̄dicti cleric⁹ ꝛ diſpenſatoꝛ triſtes venīūt ad rōem reddēdū ꝛ ad cōputādū: ſic iſte triſt' veniet ad cōputādū ī moꝛte: ꝛ etiā ī cōfeſ-

36 ſione lectionē ſuā neſciet. ¶ Facias ḡ qō faciunt pueri, vn⁹ vidēs aliū grauit v̄berari q: lectionē ſuā neſcit: librū ſuū reſpicit: ꝛ lectionē ſuā repetit. Et diſpēſatoꝛ vidēs aliū ꝓ defectu cōpoti grauit īcarceratū vl' dānificatū diligēti⁹ ō cōpotu ſuo cogitat. Qn̄ ḡ audim⁹ multos ꝓ defectu cōputatiōis ī ꝯfeſſiōe dānatos: q: nimis illā cōputationē expectabāt: ꝛ iteꝝ ſunt capti ꝛ incarcerati mille milia ī iferno: videam⁹ nos diligēti⁹ librū ꝛ lectionē cōſciētie nr̄e: ꝛ freq̄nter cōfitēdo cōputem⁹: ne ſubito p̄occupati die moꝛt': q̄ram⁹ ſpaciū penitētie ꝛ īuenire nō poſſim⁹. ¶ Si q̄raṫ: q̄le ꝑiculuꝫ ſit tm̄ ſemel ī anno cōfiteri: mlt'e ſunt cauſe q̄re. Quia exiſtēs ī pc̄tō moꝛtali toto illo tp̄e amittit ꝑticipationē eccl'ie et opeꝝ ſuoꝝ ꝛ alioꝝ: ꝛ fructū amittit q̄ntū ad remunera

37 tionē ī celo. ¶ Scd̄o q: diabol⁹ eū ad alia pc̄tā ꝛ ꝑicula ꝛ ꝯfuſiōes iteꝝ trahet. Sic ptꝫ ſup. e. c. xiiij. ¶ Tertio q: īterim p̄t moꝛi. ¶ Quarto ī tali dilatiōe pc̄tā obliuioni tradet ꝛ ſic nūq̄ꝫ ō eis cōfitebiṫ: vix em̄ occurrit q̄d ad dimidiū annū vl' ad q̄ndecim dies comediſti vl' q̄d tale die dixiſti. Quō ḡ occurreret q̄tiēs ꝑ annuꝫ vane ꝛ male ꝯ̄ dei p̄cepta iuraſti: q̄tiens īmūda cogitaſti. Et ſic ō alijs pc̄tis. Qn̄ em̄ demōes ī moꝛte īꝓperabūt pc̄tā ñ ꝯfeſſa: foꝛte dicēt ñ occurrerēt vob. Quibꝫ demōes: īmo occurrerēt nob cito poſt factū vl' occurriſſent ſi ſtudioſe examinaſſet' ꝯſcias v̄ras. Tūc obmuteſcēt ſic ille a q̄ q̄rebaṫ ī euāgelio: quō itrauit nō bn̄s veſtē nuptialē. Btūs ḡ q̄ dicē pōt illō ps. xviij. Meditatio coꝛdis mei ī ꝯſpectu tuo ſp. Et iteꝝ q̄m iniq̄tatē

38 meā ego cognoſco ꝛc̄. ps. l. Et ƀ frequēter q: ſequiṫ: ꝛ pc̄tm̄ meū ꝯ̄ me eſt ſp. ¶ Scd̄o ꝓpṫ honeſtatē frequent

em̄ man⁹ lauāt ꝛ pedes tergūt. Si em̄ ſemel ī anno ƀ facerent: inhoneſti reputarenṫ apud mūdū. Qui ḡ ſemel ī anno tm̄ ꝯfitenṫ min⁹ videnṫ curare de hōeſtate ſp̄uali ſcꝫ aīe: q̄ꝫ pedū vl' calcioꝝ. Et tales reputanṫ inhoneſti apō curiā dei. Sic em̄ diuites renouāt frequēter veſtes coꝛpis: Jta ꝛ nos mēt'. Et ƀ ſpecialit in magnis feſt' qn̄ induūt coꝛp⁹ īduāt aīaꝫ. Juẋ illō ps. ciij. Cōfeſſionē ꝛ decoꝛē īduiſti: amict⁹ lumīe ſic veſtimēto. Ad modū aq̄le q̄ renouat antiq̄s pēnas. Jn ps. cij. Renouabit vt aq̄le iuuēt⁹ tua: q: tal' aq̄la ī altū volat Et ſicut ī curia mūdi male īdut⁹ a feſto expelliṫ vbi bn̄ īndut⁹ ītroduciṫ ꝛ honoraṫ. Jta ꝯfeſſiōe īdut⁹ ī altū ī moꝛte volat vſq̄ ad celū. Et vbi nō bn̄s hāc veſtē nuptialē a cena agni excludiṫ. Jſte introduciṫ. Renouamini ḡ ſp̄ū mēt' v̄re: ꝛ īduite nouū hoīem q̄ ſꝫm deuꝫ creat⁹ eſt Ephe. iiij. ¶ Sꝫ ſcit' quō cogſciṫ ꝙ q̄s ſit re- 39
nouat⁹ ſp̄ū: recte ſicut cogſciṫ qn̄q̄ ꝙ q̄s hꝫ nouā tunicā: ꝑ ƀ ꝙ dimittit vl' nō vtiṫ antiq̄. Jta qn̄ viderit' hominē q̄ fuit luxurioſus luxuriaꝫ dimittē ꝛ viuē caſte. Et ſic ō auaricia ꝛ ſic ō alijs: ꝙ mutat⁹ eſt ī viꝝ alteꝝ: ꝛ nouū hoīeꝫ īduit: dicēs illō ps. xxix. Circūcidiſti ſaccū meū ꝛc̄. Sic ptꝫ. ſ. e. c. xxvij. ¶ Tertio ꝓpṫ vtilitatē Valde em̄ vtile eſt in om̄i arte ꝛ ope ꝛ mlt'ū iuuat hīc exercitiū: ſic ī arte aīe. ¶ Et ſic mlt'uꝫ ꝓdeſt ſollicitāti te ad pc̄tm̄ dure r̄ndere: ꝛ minari ſollicitāti ad furtum ꝙ vis eū balliuis ꝓdē: q: tal' ſtatim fugiet a te. Jta mlt'ū ꝓdeſt ꝯſiliū diaboli q̄ frequēter ſollicitat te ad malū: frequēter ꝓdē balliuis dei .i. ꝯfeſſoꝛibꝫ: q: tunc fugiet. Juẋ illō Jaca. iiij. Reſiſtite diabolo: ꝛ fugiet a vobis.
¶ Et ſicut mlt'ū ꝓdeſt ꝙ ſentina nauis frequēter pur- 40
geṫ: imo ƀ eſt nc̄cariū: q: frequēter ꝓpṫ aquā ſbintrātē ſbmergiṫ: ſicut patebit ifra: ſic ī ꝓpoſito. Et imagīes ī vitro clariſſimo pulueribꝫ deturpanṫ ꝛ obſcurātur: ꝛ abſterſione ꝛ mūdatiōe īdigēt: ſic aīe. Et ſic cū frequētius mūdanṫ: facili⁹ mūdanṫ. Et ſicut cādela nouit extincta fumigās facilit reaccēdiṫ. Sic aīa extincta peccato ſtatim ꝯfitēs facili⁹ charitate accēdiṫ. Statim ḡ accedite ad eū .i. ad locū dei tenētē: ꝛ illuminamini ꝛ facies veſtre nō confundenṫ: ſuꝑple in iudicio coꝛā toto mundo. Pſal'. xxxi.
¶ Cōfeſſiōis v̄o bn̄tis oēs p̄dictas ꝯditiōes magna ꝛ Ar. x.
mlt'iplex eſt vtilitas. ¶ Priō: q: mētē alleuiat ꝛ a deſperatione liberat. ¶ Scd̄o: q: aīam a demonis poteſtate ꝛ eterna dānatiōe eripit. ¶ Tertio qn̄q̄ ꝛ a coꝛpali pena ꝯfitentē ꝯ̄ſeruat. ¶ Quarto gaudia eterna acquirit
¶ Primū ptꝫ: q: ſic coꝛp⁹ ſudoꝛe alleuiaṫ īfirmi. V̄n vulgarit ō: īpe eſt leuioꝛ mō: q: ſudauit. Sic aīa ꝯfeſſione. Sicut ptꝫ ſupra. e. c. xxvij. ꝛ. 8. 22. A deſperatiōe
etiā reuocat ꝙ ptꝫ ꝑ ƀ qō ſcribiṫ ō ſc̄tō Eadmūdo ar- Exm̄
chiep̄o: q̄ quedā deſpatū reuocauit cōfeſſionē dicēs: ſi vis ꝯfiteri: pono aīam meā ꝓ te ꝙ ſaluaber'. Et ſic ad ꝯfeſſionē ꝛ ſalutē eū adduxit. ¶ Scd̄m ptꝫ ꝑ ƀ ꝙ ferṫ 41
q̄ſi ſic ō q̄dā ſc̄tō viro: q̄ vidit pc̄toꝛē v̄ſus eccl'iaꝫ eūtē Exm̄
quē diabol⁹ tenuit mult' cathenis ligatū: ƀ paulatiue vt ꝯfitebaṫ ſoluebaṫ. ¶ Ferṫ etiā ꝙ cū q̄dā ꝯfitereṫ qō Exm̄
diabolo coclear argēteū in homagiū dederat: in ſignū remiſſionis pc̄ti idē coclear in medio illoꝝ cecidit: ꝛ q̄ in pc̄ti deteteſtationē ꝛ dei miſcd̄ie recoꝛdationē ſemꝑ poſtea comedebat. ¶ Ad idē ferṫ ꝙ q̄dā mlier bona re Exm̄
putatiōe libēter faciēs opa miſcd̄ie: vno pc̄tō nō cōfeſſo appꝛopinq̄uit ad moꝛtē: q̄ tp̄e vn⁹ trāſiēs iuẋ cōgre- 42
gationē demonū: vnū audiuit ſe iactare ꝙ de illa eſſet cert⁹: q̄re ait demonū magiſter: q: inq̄t habeo linguaꝫ ei⁹ in burſa mea. Jā em̄ loq̄lā amiſerat qō cū cōfeſſoꝛi notificatū fuiſſet: oꝛōne obtinuit lingue ꝛ loq̄le facultatē. Jpa igiṫ ꝯfeſſa cū idē q̄ vocē pri⁹ audiuit ꝑ eūdē lo-

cū trāſiret: audiuit vocē q̄rulosā q̄ p̄dicta mulier ena
ſiſſet: cui mgr̄: imo dixiſti: q̄ babuiſti linguā ei⁹ in bur
Exm̄ ſa tua: babui in qt: ß ſacerdos ſcidit burſā meā. ¶ Ad
idē fert de q̇dā ſctō q̄ vidit diabolū portare magnū li
43 brū ⁊ reqrēti q̇d eſſet: R̄ndit demō pctā boim. Et ac-
cipiēs librū inuenit ſe ibi p̄ vno cōpletorio q̇d nō dixe-
rat: de q̄ cū doluiſſet cū p̄poſito forte ꝯfitendi: nihil ibi
inuenit diabol⁹: q̇ ideo ait: nō oſtēdā tibi iterū ꝯſilium
Exm̄ meū. ¶ Ad idē fert q̄ſi ſic: q̄ demō in q̇dā demoniaco
improꝑabat boib⁹ pctā ſua: q̇dā ḡ bn̄s ſuū ſuū ſuſpe-
ctū d̄ q̇dā maleficio dixit ſeruo ſuo q̄ p̄paret ſe ad ve-
niēdū ſecū ad villā illā: ſeru⁹ ſuſpicās cām: ꝯfitebatur
cū tāta cōtritiōe q̄ fecit ſacerdotē diſciplinare dorſum
ei⁹ vſqꝫ ad ſanguinē: dn̄o ḡ q̄rēti a demone ſi ſciret ali
q̇d de boīe illo. R̄ndit nihil ſcio de boīe cū rubeo dor-
44 ſo ¶ Ad idē fert de miracul' btē virgīs: q̄ q̇daꝫ demō
Exm̄ in forma bois accuſauit q̄ndā viduā apd̄ impatorē de
crimine magno: at illa citata p̄ rn̄ſione pri⁹ ꝯfeſſa eſt:
q̄ cū cōpareret: dixit demō q̄ eā nō nouit: ⁊ q̄ nō fuit
Exm̄ illa quā accuſauit. ¶ Itē q̇dā ſapiēs i libro ſuo narrat
de q̇dā q̄ frequēter cogitauit ꝯfiteri: ⁊ ſp̄ qn̄ vēit ad cō-
feſſorē p̄ verecūdia nō potuit: trabēs ḡ ad mortē p̄ cō-
feſſore miſit. Et ſic tūc vt prius qn̄ venit ad illd̄ pctm̄
trāſiuit vltra: quo facto: vidit q̄tuor demones ante eū
venire ⁊ int̄ ſe ꝯtēdē: q̇s eorū eū p̄ntaret tāqꝫ ſuū lucrū
an̄ mgr̄m illoruꝫ: ⁊ q̇libet allegauit p̄ pte ſua. Prim⁹
dixit ego babeo melius ius: q̄ ego feci eū peccare. Se-
cund⁹ ait imo ego: q̄ feci eū in pctō pſeuerare. Terti⁹
ait nō: ß mea eſt p̄da: q̄ ego feci eū in pctō ad cōionem
accedē. Et q̄rt⁹ alijs inuidēs eo q̄ nihil in eo baberet:
ait: vos eſtis fatui: adbuc viuit: pōt ꝯfiteri ⁊ penitere.
Et ſic oēs poteſt' eū amittere: q̄ ille audiēs ꝯfortat⁹ et
ꝯfeſſus eſt: ⁊ eorū poteſtatē euaſit ⁊c. Bti ḡ q̄rū remiſſe
ſunt iniq̇tates: ⁊ q̄rū tecta ſunt pctā: ſupple in ꝯfeſſiōe.
De q̄ dic̄ q̇daꝫ ſctūs in pſona dei loquēs: ſi tu detegl'
ego tegā: ſi tu tegl': ſupple nō ꝯfitendo: ego detegā: ſup-
ple toto mūdo. Etiaꝫ dixit deus p̄ Nathan p̄phetā .ij.
Re.xij. Tu feciſti illd̄ abſcōdite: ego vō palā faciā ver
bū iſtud in ꝯſpectu oīs iſrl': ⁊ in ꝯſpectu ſol' bui⁹. Nō
45 de ß. A.xxj.11. ¶ Ad idē fert q̄ſi ſic d̄ q̇dā iuuene: q̄ po
Exm̄ ſit⁹ ad ſcolas ⁊ ad diuerſas artes nihil addiſcē voluit:
ß latrociniū cogitauit exercē. Cui diabol⁹ obuiās p̄mi
ſit q̄ cautiſſimū eū faceret in facto illo: ſi deuꝫ ⁊ matrē
ei⁹ negaret: q̇d ⁊ fec: in cui⁹ rei ſignū tetigit manū ei⁹
digito: ⁊ dimiſit nigerrimā maculā q̄ſi ſigillum appo
nēs ſup ꝯuētionē: dicēs: q̄cūqꝫ iuer' b̄ ſigno te cogno
ſcā: b̄ ḡ diu poſt male viuēs: tādē cōpūct⁹ ⁊ confeſſus
cū volūtate reſtituēdi: macula illa deleta fuit: in ſignū
deletiōis interior' macule in aīa. Ideo bn̄ copulant̄.
In p̄s.xcv. Cōfeſſio ⁊ pulchritudo: q̄ vbi eſt pura cō-
feſſio: ibi eſt aīe pulchritudo. ¶ Ex bis oib⁹ ptꝫ: quāte
vtilitat' ſit ꝯfeſſio: q̄ ip̄a a diabolo: pctō: abſcōdit̄ ip̄a
ml't' debit' obligat⁹: deobligat̄ ⁊ q̇s eſt q̄ ſolo v̄bo vl'
ſolo cōpoto poſſet a ml't' debit' deobligari q̄ nō cōpu
taret: ip̄a etiā aīa iſlāmata extinguit: ⁊ ip̄a oſtēſione a
medico iſirm⁹ ſanat̄. Ip̄a etiā regnū celorū acq̇rit. Nō
eſt aduocat⁹ i mūdo: q̄ tm̄ pōt lucrari in tāto tpe cū lin-
gua ſua. O q̄ꝫ magna eſt boiꝫ ſtulticia q̄ ſi poſſent cō-
feſſiōe lucrari magnā terrā vl' bereditatē ſeu pecuniā:
cito ad ꝯfeſſionē curreret. Si etiā eēnt morti adiudica-
ti corpali: ⁊ poſſent ꝯfeſſiōe liberari: cito ⁊ libēter ꝯfite
rent̄. Quare ḡ ſe nō liberāt a morte ⁊ ſuſpēdio eterno
ſcindētes corda ꝯfeſſiōis gladio. Iux̄ illd̄ p̄s.lvj. Lin-
gua eorū gladi⁹ acut⁹. Et p̄uer.xviij. Vita ⁊ mors in
46 manib⁹ lingue. Sꝫ beu eſt d̄ ml't' ſic̄ d̄ latrōe: ſi eīm la-
tro an̄qꝫ eēt dep̄bēſus vel not⁹ p̄ tali vellet latrociniū
dimittē ⁊ ꝯfiteri: ſol⁹ ſacerdos factū ſuū ſciret: ⁊ ſua cō
feſſio eēt ſibi ad ſalutē. Sꝫ poſtq̄ iudicat̄ factū ſuū: to-
ti patrie on̄dit̄: ⁊ frequēter clamās delictū ſuū cōfitet̄:
nec tn̄ a ſuſpēdio liberat̄. Ita ſi boīes vellēt mō a pctō
ceſſare ⁊ ꝯfiteri: eēt ſecretū: ⁊ valeret eis ad remiſſionē
ſi vō nō ꝯfitent̄ mō: factū illorū oſtēdet̄ corā toto mūdo
Iux̄ illd̄ Nan̄.iij. Oſtēdā regnis nuditatē tuā nec eis
valebit. Et vix eſt aliq̇s q̄ ſi eēt cert⁹ q̄ niſi mō oſtēde
ret pctā ſua i ꝯfeſſiōe q̄ cito on̄deret corā tota villa q̇n
cito ꝯfiteret̄. Cōfitemi ḡ dn̄o q̄n bon⁹ eſt In p̄s.cxvij.
Quia ſm̄ btm̄ Gregoriū in paſto.c.xxxviij. Vulnera
clauſa pl⁹ cruciāt: Nā cū putredo q̄ iteri⁹ feruet eijcit̄
ad ſalutē dolor apit̄. ¶ Tertiuꝫ ptꝫ videlicet q̄ qn̄qꝫ a 47
pena ⁊ morte liberat corpali: p̄ b̄ q̄ fert̄ q̄ q̇dā cū ſoro Exm̄
re ſua cupiditate ducti quedā boīeꝫ occiderūt ſup q̄ cū
eēnt dep̄bēſi ⁊ cōbuſtioni iudicati ſm̄ ꝯſuetudinē illi⁹
patrie ſoror deuote ꝯfeſſa ⁊ ali⁹ nō cōfeſſus eidē ſtipiti
ligant̄: ß fratre cōbuſto: ſoror illeſa p̄māſit: ⁊ liberata
fuit. Ecce quō mors ⁊ vita in manib⁹ lingue. Prouer. Exm̄
xviij. ¶ Ad idē fert̄ q̄ i attrebato q̇dā diuerſis ſuppli-
cijs affect⁹ vt crimē fateret̄: finalit̄ faſſus ⁊ morti adiu
dicat⁹ ꝯfitēdo vulnera ei⁹ paulatiue ſanabant̄. Iudi-
ces ḡ miraculo viſo: eū illeſuꝫ abire fecert̄. Sic ḡ vena
vite lingua iuſti. Et lingua placabil' lignū vite Prou.
xv. ¶ Quarto gaudia eterna acq̇rit q̄ ptꝫ d̄ latrōe a de
xtri q̄ ꝯfeſſus eſt ⁊ nō negauit: iō ei dictū fuit. Hodie
mecū ⁊c. Sic ergo ꝯfeſſio ſup celum ⁊ terrā: ⁊ exalta-
uit ⁊c. In p̄s.cxlviij.
¶ Iſte articul⁹ decim⁹ īfert vndecimū. Cū tāta eīm ſit Ar.xi.
ꝯfeſſiōis vtilitas ꝯueniēs eſt q̄ freq̄nt̄ fiat. Iſta tn̄ ite-
ratio aliq̄n ē vtil' q̄ q̄nto freq̄nti⁹ on̄dit pctā: tāto citi⁹
veniā meret̄ eū verecūdia ſit magna ps penitētie. De pe
ni.diſ.j. Quē penitet. Aliq̄n vō ē nccitat' ⁊ videt̄ rōna
bilit̄ dici q̄ ꝯfeſſiōis iteratio i ſpāli ſit nccaria in ſeptē
caſib⁹ q̄ videlicet eadē pctā iterū ꝯfiteant̄ i ſpāli i ſeptē
caſib⁹ i gn̄ali vō i vno caſu. ¶ Prim⁹ qn̄ neſcit diſtin- 48
guē int̄ pctā d̄ q̇b⁹ fuit ꝯfeſſus: ⁊ d̄ q̇b⁹ nō: vl' dubitat
d̄ aliq̄ pctō vtrū fuit ꝯfeſſus. In iſto caſu rōe dubij cer
tior ps ē tenenda. Nō.D.iiij.8. ¶ Scd̄o qn̄ abſoluit̄
ab illo q̄ nō bꝫ claues ptāt' q̄ nō ē ſu⁹ iudex. ¶ Tertio
qn̄ abſoluit̄ a nō babēte claues ſciētie.i.a notabilit̄ illi
terato: q̄ neſcit diſcernē int̄ lepzā ⁊ lepzā. ¶ Quarto qn̄
ſciēter vl' ex craſſa ignorātia celat aliq̇d mortale: q̄ tūc
nullū pctm̄ ei dimittit̄. Sic ptꝫ ſupra.e.c.xij. ¶ Quin-
to qn̄ nō bꝫ volūtatē dimittēdi nec ceſſandi a pctīs de
q̇b⁹ ꝯfitet̄: q̄ tal' nō abſoluit̄. Sicut ptꝫ. C.v.8.⁊.12.
Sexto qn̄ nō ſatiſfec̄ vt ei iūctū fuit ⁊ eſt oblit⁹ ſatiſfa
ctionē ſibi iūctā: tūc debet d̄ nouo ꝯfiteri vt nouā peni
tētiā recipiat. ¶ Septio qn̄ ē attrit⁹ ⁊ nō ꝯtrit⁹.i. ꝯfitet̄
timore pene ⁊ nō amore: q̄ tal' niſi itētionē ⁊ volūtatē
mutet i amorē: nō eſt i charitate: q̄ charitas foras mit
tit talē timorē. Sic ptꝫ. C.v.14. Et ſi nō ē i charitate:
quō poſſet abſolui: ſic ptꝫ ibidē. In iſtis tn̄ q̄tuor vlti-
mis caſib⁹ ſi poſtea mutet volūtatē i melius: ⁊ ꝯfiteat̄
eidē ſacerdoti bn̄ti adbuc i mēoria oīa pctā d̄ q̇b⁹ ei fu
it pri⁹ ꝯfeſſus: ſuffic̄ q̄ ꝯfiteat̄ relationē: q̄tū ad p̄muꝫ
d̄ iſt' q̄tuor vltimis vl' mala volūtate q̄ a ſcōm vel ne
gligētiā ſiue ꝯtēptū: q̄ ad tertiū vl' iordiatā itētionē q̄
ad q̄rtū. Nō d̄ bac mā. P.vij.arti.iij.p totuꝫ: ⁊ rō ptꝫ
i oib⁹. ¶ In alijs caſib⁹ licꝫ ꝯfeſſorē mutet: vl' pctā mor 49
talia poſt ꝯfeſſionē cōmittat: non tenet̄ illa de q̇b⁹ fuit
pri⁹ rite ꝯfeſſus ⁊ abſolut⁹ iterare d̄ nccitate i ſpāli: ß i
gn̄ali: ſic iſta tibi ꝯfiteor mō: cōfiteor etiā ingratitudi-
nem meā: q̄ alias cōmiſi filia: ⁊ Confitebor tibi dn̄e
pater Matth.xj. Et in p̄s.cviij. Cōfitebor dn̄o nimis
id eſt valde frequēter in ore meo.

Ar.xij. ¶ Diabol⁹ vo ꝯfeſſioni ꝯfeſſioniſqꝫ iterationi ⁊ vtili=
tati inuidēs: eā multis ⁊ diuerſis modis in diuerſis ni
tit᷑ impedire. Ad modū malicioſi dñi: q̄ non vult au=
dire cōpotū ſerui ſui vt eū ſp̄ in domigero habeat: ⁊ in
50 fine ꝑ defectu cōpoti oīa ſua auferat. Et ad modū falſi
hoīs: q̄ vidēs q̄ ſentētia ſ᷑m viā iuſticie erit ꝯ̄ eū i cau=
ſa ſua: nitit᷑ quātū pōt iudiciū ſeu ſentētiā cautel' ⁊ ma
licijs q̄bꝫ pōt vel ꝓlōgare vl' ſimplr̄ impedire. Sic di=
abol⁹ vidēs iudiciū ꝯfeſſionis eſſe ꝯ̄ lucrū ſuū: nititur
illud ꝓlongare vſqꝫ ad finē q̄drageſime: vl' mortē: vt
interim illud finaliter impediat qd̄ impedimentū inte
rim multis modis nitit᷑ ꝓcurare. ¶ Pr̄io: morte ſubita
eos ꝑueniēdo. Scd̄o gutt᷑ verecūdia claudēdo. Sicut
Exm̄ ptꝫ. A.xxv.10. Vnde fert᷑ quaſi ſic: q̄ quidā vidēs dia
boluꝫ in ꝑp'o cui forte p̄dicauit: q̄ſiuit q̄d ibi faceret: q̄
r̄ndit reddo qd̄ abſtuli. i. pudorē ⁊ verecundiā quā ab
ſtuli vt audacter peccarēt: mō reddo: ne peniteāt ⁊ ꝯfi
teant᷑: qꝛ recte: ſicut facit eos verecundiā amittē qñ de=
bēt peccare: vl' qñ volūt de pctīs ſuis ſe iactare. Vere=
cūdia guttur tenet qñ d̄ h̄ deberēt loq̄ ad eoꝝ vtilitatē
Et h̄ experiri pñt in ſemetipſis: qꝛ freq̄ter accidit q̄
pctm̄ qd̄ non erubeſcit iactādo ⁊ trufando narrare ad
pctī ſui duplicatiōnē ⁊ alioꝝ infectionem: qñ deberet
illd̄ confiteri ⁊ narrare ad ſui liberationē ⁊ vtilitatē: ⁊
erubeſcit ⁊ tremit: q̄ſi eſſet in acceſſione. Et q̄d eſt h̄: ni=
ſi q̄ ſi gutt᷑ tenet ne ꝯfiteat᷑ laxat vt iactet. Et ſic q̄ non
erubeſcit infirmari: erubeſcit ſanari. Vñ btūs Grego
rius. xxij. moꝝ. Vſitatū inq̄t generis hūani viciū eſt
51 pctm̄ cōmittere: ⁊ cōmiſſum abſcōdere. ¶ Tertio gut=
tur claudit timore pene vel magne penitētie: faciendo
eos cogitare q̄ ſi tm̄ ꝯfiterent᷑: nimis magnā peniten=
tiā haberēt. Et qui ſic a ꝯfeſſione retrahunt᷑: ſunt ſil'es
Exm̄ cuidā de q̄ fert᷑ q̄ſi ſic: q̄ cū de ꝯfeſſione rediret. Et vn⁹
q̄reret ab eo ſi totū dixiſſet: nō inq̄t: qꝛ ſi totū dixiſſem:
nūq̄ poſtea comediſſem: tot ieiunia mihi impoſuiſſet:
trepidauerūt timore: vbi nō fuit timor In Pſal. xiij.
¶ Quarto guttur multorū claudit: ponēdo eos in ſpe
lōgioris vite: dicēdo: iuuenis es: diu viues: poteris in
52 ſenectute vl' in infirmitate ꝯfiteri. ⁊ vitā emēdare. Sic
ptꝫ. M.ix.49. Sꝫ in infirmitate forti⁹ guttur ſtringit
Exm̄ deſpatiōe ſi poterit. Sicut ptꝫ. A.xxj.8. Et h̄ etiā facto
apparuit circa quendā infirmū: de q̄ a fidedignis nar=
rat᷑: q̄ cū infirmaret᷑ ⁊ loq̄lā amiſiſſet: q̄daꝫ religioſus
ad eū veniēs cū nullū vbū ab eo hr̄e poſſꝫ ⁊ oēs admi
rarēt᷑ q̄ tā cito loq̄lā amiſiſſet: itelligēs ne forte ꝑ ſp̄m
malignuꝫ eēt q̄ eū ipediret: ait: ſi h̄ eſt aliq̄s ſp̄us mal⁹
q̄ iſtū impedit ne ꝯfiteat᷑. Adiuro eū ꝑ ſctām trinitatē:
⁊ ꝑ paſſionē ⁊ mortē xp̄i: q̄ recedat: q̄ dicto: infirmus
locut⁹ eſt: dicēs: vulpē tenuiſſe guttur ei⁹: q̄ ſic expul=
ſa: ꝯfeſſus eſt: ad modū illi⁹ de q̄ fert᷑ Luce. xj. Cū eie=
53 ciſſet demoniū: locut⁹ eſt mut⁹. ¶ Quinto guttur ali=
quoꝝ claudit falſa ſpe liberatiōis ꝑ alia bona opa: fa=
ciēdo cogitare q̄ nō ſit neceſſe q̄ ꝯfeſſione ſe ꝑdat vel
ꝯfundat dicens cordi eoꝝ. Magna ꝯfuſio eſt tali q̄ eſt
Exm̄ tal' reputatiōis vl' ſtat⁹ ⁊ fame ⁊ ſctitat': talia d̄ te reco
gnoſcē. Sꝫ pctā tua elemoſynis redime: ⁊ alijs bonis
opibꝫ. Sic decepit q̄ndā: d̄ q̄ fert᷑ q̄ fuit elemoſynaria
⁊ bonis opibꝫ dedita ⁊ ſctē ꝯuerſatiōis in exteriori ap=
parētia: q̄ poſt mortē ꝯfeſſori apparēs: dixit ſe dānatā:
⁊ ipo admirāte: cām addidit: qꝛ inq̄t vile pctm̄ i iuuē=
tute feci. De q̄ ꝓpt̄ verecūdiā nūq̄ fui ꝯfeſſa: credēs il=
lud elemoſynis ⁊ alijs bonis opibꝫ redimē. Sꝫ heu de
Exm̄ cepta ſum: ⁊ ve mihi qꝛ tacui: nōne ſilui: ⁊ venit ſuper
me indignatio Job. iij. ¶ Ad idē fert᷑ d̄ q̄dā incluſa q̄
ſanctiſſime vixit: h̄ in vltima infirmitate iacēs in lecto
reſpexit icaute ꝑ ſciſſurā ian ne quēdā ambulātē ⁊ dia=
bolo inſtigāte ꝯcupiuit eū: h̄ verecūdia ducta nō aude
bat reuelare illd̄ ꝯfeſſori ſuo: q̄ poſt mortē apparēs cō=
feſſori dixit ſe eſſe dānatā cauſa p̄dicta. Et ſic ꝯfuſio eſt
adducēs mortē ⁊c. ¶ Sexto guttur multoꝝ claudit de
lectatiōe in pctīs ⁊ deſpatiōe dicēdo eis q̄ nō pñt a ta=
libꝫ abſtinē. ¶ In oībꝫ iſt' impediment' diabol⁹ hꝫ ſe 54
ad peccatorē ſicut lup⁹ vl' vulpes ad p̄dā quā capit: q̄
p̄mo ponit dentē ad guttur ne clamet: Et ſicut latrōes
q̄ aliq̄tiēs poſtq̄ꝫ hoīes ligauerint cū pānicul' vl' alijs
rebꝫ: ora obturāt ne clamēt. Ita miniſtrat diabol⁹ his
q̄s pctī vincul' ligauit: figura. iiij. Re. viij. Azabel. id
eſt diabol⁹ poſuit velū ſup faciē Benadab infirmi: q̄
ſi volēs eū refrigerare: ⁊ ſic occidit eū. Se habet etiā in 55
iſt' ad pctōrē: ad modū cuſtodis incarceratoꝝ: q̄ aliq̄=
tiēs nō ita ſtricte ligat eos q̄n in carcere libere poſſint
ire: h̄ ita eos ligat ne ꝑ oſtiū exeāt: ⁊ ſemp ſumma dili=
gentia eos cuſtodit ne oſtiuꝫ aptū dimittat᷑ ⁊ fugiant.
Ita diabol⁹ ꝑmittit peccatorē ire ad eccl'iam: ieiunare:
elemoſynas facere: ſermones audire: ſicut p̄dictū eſt de
muliere: ſupra. e. c. liij. Proximū nō ledere ⁊ hmōi: ſed
ſumma diligētia cuſtodit ne oſtiū oris apiat in ꝯfeſſio
ne: ne ꝑ iſtud fugiat. Quid ḡ valet dicere nō iuro non
facio talia mala: h̄ oīa p̄dicta bona: ſi ſine cōfeſſione in
carcere pctī ſp̄ detineat᷑: ⁊ ꝑ colluꝫ ligat᷑ immo forte q̄
alia bona faciat diabolo placet vt falſa ſpe illoꝝ ad mo
dū p̄dicte mlier' facili⁹ decipiat᷑. Faciat ḡ q̄libet qd̄ fa 56
cit incarcerat⁹: q̄ ſp̄ ſtudet quō vl' ꝑ oſtiuꝫ vel alio mō
fugere poſſit. Ita q̄libet clauſus in carcē pctī: q̄bꝫ dici
pōt illd̄ Eſa. xlix. Dicite vinct': exite ⁊c. Eſa. lij. Exite
inde: ad modū Loth: d̄ Sodoma: exite inq̄t clauſi: ad
portā luminis. Exite egroti ad medicum ſalut'. Exite
naufragi: ad portū q̄et'. Solue vincula colli tui capti=
ua filia Eſa. lij. Id eſt aīa ſolue oīa p̄dicta vincl'a colli:
ſpecialit᷑ ⁊ ſignāter dicit vincula colli: qꝛ int᷑ oīa vincu
la illa ſūt magl' ꝑiculoſa ⁊ ſpeciali⁹ ſignuꝫ mort': qꝛ li=
cet fur liget᷑ circa man⁹ vl' pedes vel mediū: ſp̄ pōt hr̄e
aliq̄ꝫ ſpem euadēdi: h̄ qñ corda circa collum ſtringit᷑ ⁊
gutt᷑ ſuffocat᷑ tūc eſt cert⁹ de ſuſpēdio in morte. Ita li=
cet diabol⁹ pctōrē teneat ꝑ man⁹ ꝑ q̄s fac eū cōmittē il 57
licita: ſic pugnare vl' ꝑcutē ⁊ hmōi: vel ꝑ pedes ambu
lādo ad tabernas ⁊ ad alia illicita: vl' ꝑ ventrē: ſic gulo
ſum: vl' ꝑ aures ⁊ alia mēbra: dūmō gutt᷑ nō teneat q̄n
ꝯfiteat᷑: ſpes eſt euaſiōis. Illā ḡ chordā: ⁊ illa vincula
coll' ſpecialit᷑ ⁊ toto niſu ſcinde gladio lingue in ꝯfeſſi=
one. ¶ Cōtra p̄mū impedimētū: ſcꝫ mortē ſubitā opti 58
mū remediū eſt q̄ hō ſp̄ ſit pat⁹. ¶ Cōtra ſecundū vo
ſcꝫ verecundiā qd̄ eſt p̄mū impedimētū int᷑ vincl'a eſt
optimū remediū cogitare q̄ꝫ irrōnabil' ſit illa vecūdia
qꝛ aut verecūdat᷑ illa pctā ſua do oñdē: aut ſibijpi aut
ꝯfeſſori. Nō eīn plures req̄runt᷑ ad ꝯfeſſionē audiēdā
Sꝫ q̄ erubeſcat illd̄ deo oſtēdē: eſt irrationabile. Prio
qꝛ de⁹ illa ita bene ſcit ante cōfeſſionē ſicut in ꝯfeſſiōe.
Scd̄o qꝛ nō deberēt erubeſcere ei cor oſtendere: nec ei
apire illud: q̄ ꝑ eis lat⁹ ⁊ cor ꝑmiſit aperiri i cruce: tali
cogitatiōe fuit correcta q̄dā mulier: de q̄ fert᷑ q̄ſi ſic: h̄ Exm̄
nō voluit ꝑ verecūdia cōfiteri: cui xp̄s ꝑ viſionē appa
rens: oñdit ei lat⁹ apertū dicēdo: extēde manū tuā: ⁊ ac
cipe cor meū in manū tuā: ⁊ vide illud diligēter ex oīni
parte: qd̄ cū feciſſet ait: vidiſti illud: Ita inquit: cui ait.
Sicut ḡ ego nō erubui tibi oſtēdere cor meū. Ita nec
erubeſcas mihi oñdere tuū. Hec vo euigilās: ſanguiſ=
nē a manu lauare nō potuit: donec de illo pctō munde
cōfiteret᷑ cū his ficte ad cōfeſſorē accederet: ⁊ illud cela
ret: ſemp ſanguis remāſit in manu. Nec alij cōquerā=
tur ſi tale miraculū eis nō oñdat: qꝛ debet oīb⁹ ſuf=
ficere qd̄ oībꝫ ⁊ ꝑ oībꝫ cor oñdit in cruce. Pro illo ḡ fa=

cto ſine verecundia eſt ei ꝯfitēdū. Iux̄ illud pſ̄.xlviij.
Cōfitebiť tibi cum bn̄feceris ei. Nec debet verecūdari
oſtēdere pctm̄ ſuū ſibijp̄i: qꝛ ip̄e pꝛius ſciuit nec debet
erubeſcere de eo loq̇: q̇ nō erubuit facē ꝙ plꝰ eſt. Ha-
bēdo g̊ reſpectū ad deū ⁊ ad ſeip̄m: q̇ añ ſciuerūt pctm̄
ſuū verecūdia nō retrahať: ſʒ cōfitēdo dicat illō Pſal.
xxxix. Labia mea nō ꝓhibebo: dñe tu ſciſti: q̄ſi diceret
Ex q̊ tu ſcis: a te nō poſſum: nec debeo abſcōdere. Vi-
59 de. P.vij.34. ¶ Cōtra verecūdiā vō q̄ poſſet euenire
ex hoc ꝙ ꝯfeſſoꝛ audit pctā: deꝰ plura remedia ꝓuidit
q̄rū vnū eſt: ꝙ nō oꝛdinauit ꝙ ꝯfiteremur angelis: ne
timeremꝰ vel erubeſceremꝰ tā mūdis creaturꝭ immū-
dicias nr̄as oſtēdere. Sed hoī q̇ circūdatꝰ infirmitate
ſicˀ alij: q̇ etiā tentationū bella in ſeip̄o experiť: q̇ ex pro
pꝛia debilitate ⁊ fragilitate: potiꝰ habet materiā fragi-
60 lib; cōpati: q̄ȝ ꝯtēnere vel abominare. ¶ Scōm reme-
diū eſt cogitare ꝙ bonꝰ ꝯfeſſoꝛ ſi audiat hoīem q̇ fecit
oīa pctā: n̄ minꝰ eū diligit dūmō ꝯtritꝰ ſit: ⁊ patꝰ ad coꝛ
rectionē: ſicˀ nec chr̄s minꝰ dilexit Petꝝ ⁊ Magdalenā
poſt pcm̄ ſʒ plꝰ. ¶ Tertio ſi n̄ p̄t ſe vincē q̇n erubeſcat:
nō ꝓpť hoc ꝯfeſſionē dimittat: cogitās ꝙ illa erubeſcē
tia eſt magna ꝑs penitētie. Cogitans etiam ꝙ meliꝰ eſt
erubeſcere coꝛā vno: q̄ȝ coꝛā toto mūdo. ¶ Tertiū vō
vinculū rūpat cogitatio pene eterne: ⁊ ꝙ etiā ſi totā ve
ritatē oñdat apte cū ꝯtritiōe: ꝯfeſſoꝛ diſcretꝰ minoꝛē et
ſatiſfactionē iponet. ¶ Quartū vō vinculū q̊ pctōꝛes
ligat ſpe lōgiorꝭ vite ⁊ oſtēſiōe alioꝝ qui ꝑ multos an
nos ī pctīs iacuerūt: ⁊ nulla vindicta ſecuta eſt: ſoluat
61 cogitatio ꝙ in h̄ diabolꝰ opať ad modū aucupis: q̇ nō
ſtatim currit ad occidēdū: pꝛīnā auē illaq̄atā: ne alie fu
giāt: īmo aliq̄n ponit ſe in folijs viridib;: ⁊ hʒ auē do-
meſticā quā ponit iux̄ ſe: vt alie libētiꝰ deſcēdāt ad glu
tinū ſuū q̄s inuiſcatas caute capit: ne alie terreantur.
Ita diabolꝰ hʒ auē domeſticā malū videlicet hoīeȝ vł
mulierē cū ſignis ⁊ habitu meretricio: q̇ doctrina ma-
la vbo ⁊ exēplo alios ad viſcuȝ trahit pctī: ⁊ ad laq̄os
diaboli. Sicˀ ptȝ. E.ix.8. ⁊. E.vij.11. cū trib; ſequētib;
⁊. F.xx.2. ⁊. G.v.9. ⁊. P.v.5. Quos nō ſtatim occidit
mala moꝛte ꝓpť mł'tas cās ex ꝑte ſui. Pꝛīo vt diutiꝰ vi
uētes: plꝰ peccēt. Scōo vt plures alios peccare faciāt:
ſicˀ ptȝ de foꝛnicatoꝛe ⁊ hmōi q̇ mł'tos peccare facˀ. Ter
tio ne aut territi fugerent ⁊ plures amitteret. Rete eīm
nimis apte poſitū: aues fugat ⁊ baculꝰ inť eas ꝓiectꝰ:
eas auolare facˀ. Accipit g̊ eos caute: nūc vnū nūc aliū
in lecto moꝛiētes. Illi g̊ q̇ cogitāt ꝙ mł'ti peccauerūt ⁊
pulchꝛū finē ⁊ moꝛtē habuerūt: ⁊ iō audaciā hn̄t pec-
62 candi: ſunt ſicˀ aues q̄ ꝓpť auē domeſticā audacť ad vi
ſcū deſcēdūt. Sʒ heu auis inuiſcata nitiť euadē: ſʒ pec-
catoꝛ nō eſt ita ſapiēs. Et auis ſemel laqueū euadens:
vix iteꝝ redit: ſed peccatoꝛ cēties confeſſione liberatus
iterum redit. ¶ Quintū vinculuȝ frangat cogitatio ꝙ
ad tales ſe hʒ diabolꝰ ſicˀ q̇ ligat equū vel bouem in pa
ſcuis: q̊s bn̄ ꝑmittit ire ⁊ comedere ⁊ facē q̄ volunt ad
certū terminū ⁊ nō vltra. Qui g̊ vidēt ſe bona oꝑa fa-
cere ſine ꝯfeſſione: cogitēt ꝙ ita ſint ligati: ꝙ metā con
feſſionis trāſire non pn̄t: ſʒ oīa q̄ ſunt circa metā illā fa
63 cere ꝑmittunť. ¶ Sextū vō vinculuȝ ſoluat cogitatio
pene eterne: quā ꝓ bꝛeui lucro vł delectatiōe incurrēt.
Exīm Cogitēt etiā ꝙ diabolꝰ ducēs eos ad tales delectatio-
nes ſe hʒ ad eos ſicut vulpes ad lepoꝛē: cui q̄nq; ſe fin
git vt dꝛ q̄ſi ſociū: volēs cū eo ludere: faciēs coꝛā lepo
re ſigna ioci: vt eū ad ſe trahat: ⁊ ſi aliq̄lť timēs fugiat:
iteꝝ eū ꝓuocat ad ludēdū: cū q̊ ad tp̄s ludit: vt in fine
ſtrāgulet. Sic diabolꝰ pctōꝛi fingit ſe ſociū ad ludēdū
⁊ delectādū: ⁊ qꝛ ꝑ ſe cū pctōꝛe ludere nō pōt apte: mē-
bꝛa ſua ⁊ miniſtros ſuos ei exponit: viros ⁊ mł'ieres in
habitu laſciuo: ⁊ choꝛeatrices ⁊ ꝑſuaſoꝛes maloꝛum: ⁊
hmōi. Quotiēs g̊ tales vides: cogita ꝙ vulpes diabo-
li ſunt ⁊ vulpes Sāſonis: q̄ nituntˀ ſemina virtutū: et
ſegetes bonoꝝ opeꝝ in aīa deſtruere: q̄ nituntˀ te q̄ſi le-
poꝛē ad ludū nociuū aīe ⁊ ad delectatiōes ducē inoꝛdi
natas: vt diabolꝰ te in fine ſtrāgulet: cū his q̇ ꝑtes vul
piū erūt. In pſ̄.lxij. Quotiēs etiā ꝯfeſſiōe pctm̄ dimiſi
ſti ⁊ iteꝝ tentarꝭ redire ꝓpť delectationes excogitatas:
cogita ꝙ adhuc vulpes inferni inuitāt te ad plꝰ ludē-
dū: ⁊ ꝙ crudel' tabernariꝰ pꝛiꝰ accipit veſtes virtutū:
⁊ in fine his nō ꝯtentať: ſʒ accipiet coꝛpꝰ ⁊ aīam: ⁊ ꝙ te
iterum inuitat ad tabernā ſuā: fili mi ne ambules ⁊c̄.
Prouer.j. Ne dicať tibi in fine: ſatis luſiſti ⁊c̄. Sicut
ptȝ. P.viij.17. Et ſic ſolue vincula colli tui ⁊c̄.
¶ Iſte articulꝰ infert tredecimuȝ: qꝛ ex q̊ ita apte ptȝ ꝑ Ar.xiij.
exēpla poſita quō diabolꝰ nitiť cōfeſſionē īpedire: ma-
gna eſt fatuitas: ⁊ ꝑiculū volētiū ei acq̄eſcere ne pure 64
⁊ frequenter ꝯfiteanť: hec ſtulticia ptȝ multis modis.
¶ Pꝛīo: nolūt facere vt aīaȝ liberēt ab infirmitate īmo
a moꝛte eterna: qō facerēt vt coꝛpꝰ liberarēt ab īfirmi-
tate. Si enī ſcirēt ꝙ poſſent ꝯfeſſione liberari ab īfirmi
tate coꝛꝑali: libenter ꝯfiterenť. ¶ Scōo qꝛ circa coꝛꝑis
ſalutē incertā care ꝯducūt medicos ⁊ emūt medicinas
q̄ aliq̄n eis nō ꝓſunt: nec ſanitatē vel vitā eis ꝯferunt
vel ꝓlōgāt. Sʒ circa ſalutē aīe certā medicū q̇ nihil pe
tit: niſi ꝙ moꝛbū ei oſtēdas: q̇ etiā medicinā certiſſimā
dabit q̄ vitā cōfert eternā fugiūt. Verbi gr̄a. Dū ſani
ſunt ita diu ab eis fugiūt: q̄ȝdiu pn̄t: videlicet vſq; ad
finē q̄dragesime q̄n etiā infirmanť tarde ꝓ medico aīe
mittūt: īmo aliq̄n ſi gratꝭ ſe offerūt: Dicet vxoꝛ vł aliꝰ
q̇ eſt circa eū: adhuc foꝛtis eſt: bn̄ ꝯualeſcet. Si loq̄re-
mur ſibi de ꝯfeſſiōe: eſſet triſtioꝛ vel pōderoſioꝛ vel of-
fendereť: ⁊ crederet ꝙ citiꝰ deberet moꝛi venias iterū.
Itē dicet mō eſt in ſudoꝛe vel caloꝛe. Iteꝝ dicet: modo
nō pōt loq̇. Iteꝝ dicet: mō moꝛtuꝰ eſt. Et ſic ſepultus 65
eſt in inferno. Luce.xvj. ¶ Tertio ꝓ mille libꝛis vel ꝓ
regno ꝯfitereť: ⁊ nō vult ꝓ regno celoꝝ. ¶ Quarto qꝛ
ſi q̇s eſſet captꝰ vł ligatꝰ ⁊ poſſet clamoꝛe liberari: ſtul
tus eſſet ſi nō clamaret. Sic in ꝓpoſito. Cōfitēdo g̊ cla
met a diabolo captꝰ. ⁊ dicat illō Thob.xiij. Ego aūt ī
terra captiuitatꝭ mee ꝯfiteboꝛ illi. ¶ Quinto: qꝛ aliena 66
pctā nō erubeſcit dicere detrahēdo ad ſui dānationē ⁊
ſua erubeſcit dicere ꝯfitēdo ad ſui ſaluationē. Et ꝓ cer
to ſi eccł'ia oꝛdinaſſet ꝙ q̇libet ꝯfitereť pctm̄ alteriꝰ ad
alteriꝰ vtilitatē: nō videť ꝙ ita diligēter ō alienis pec
catꝭ loq̄renť. Nō optīe. D.vj.14. ¶ Sexto: qꝛ plꝰ facˀ
aliq̄n oſtēdē ebꝛietas q̄ȝ tota doctrina eccł'ie vł ſalꝰ aīe:
qꝛ ebꝛij pctā ſua narrāt. Et ſunt ſił'es cuidā mł'ieri de q̄ Exīm
ferť: ꝙ cū frequēter triſte ſuſpiraret: ⁊ cām ſuſpirij nul
lo mō ſobꝛia voluit marito apire. Tandē ebꝛia narra-
uit cām eſſe vnū pctm̄ ō q̊ nūq̄ fuit cōfeſſa: ⁊ pctm̄ ei
noīauit: ō q̊ cū in craſtino eā cōmemoꝛaret: ⁊ ad eccle-
ſiā ire faceret vt ꝯfitereť: cōfiteri noluit: ſʒ nocte ſequēti
ſcidit gutť ſuū. ¶ Septīo ſtulticia illoꝝ ⁊ ꝑiculū q̇ ſal- 67
tē ſemel ī anno ꝯfiteri noluerint: ptȝ ꝑ penalē ꝯſtitutio
nē ſeu decretalē ꝯ̄ tales editā. Ex̄ ō pe. ⁊ re. oīs. Que di
cit: ꝙ q̇libet fidel' ſaltē ſemel in año poſtq̄ ad annos di
ſcretiōis venerit: teneť ꝯfiteri oīa ſua pctā: ⁊ ſuſcipe re
uerēter ad minꝰ in paſcha euchariſtie ſacramentū: niſi
foꝛte ō ꝯſilio ꝓpꝛij ſacerdotis ob aliq̄ rōnabilē cām ad
tp̄s ab eiꝰ ꝑceptiōe duxerit abſtinēdū. Alioq̇n ⁊ viuēs
ab ingreſſu eccł'ie arceať: ⁊ moꝛiens chꝛīana careat ſe-
pultura. Vñ h̄ ſalutare ſtatutū debet frequēter in ec-
cleſijs publicari: ne q̇ſq̄ ex ignoꝛātie cecitate velamen
excuſatiōis aſſumat: h̄ ibi ō vbo ad verbū. ¶ Octauo
apparet ex h̄ ꝙ plꝰ volūt coꝛā toto mundo oſtēdere: q̄ȝ

hic corã ſacerdote. Et ſi les. cuidã q̃ voluit mare trãſire ⁊ ammonit⁹ ꝙ pri⁹ ꝯfiteret̃: noluit: ⁊ poſtea in piculo ꝯfeſſus eſt oib⁹. Ita q̃ nolũt hic cõfiteri: oſtendẽt pctã ſua corã toto mũdo. Nõ ꝯfundar̃ ğ ꝯfiteri Ecci. iiij.

Arti.xiiij ¶ Ultimo reſtat breui expimẽto oſtẽdere qñ ꝯfeſſus eſt oib⁹ ꝯditiõib⁹ debitꝭ ꝯcurrẽtib⁹: qb⁹ expiri põt vtꝝ

68 mũde ꝯfiteat̃ ad vitã vel ad morte: vñ exeplũ ad h̃ accipit̃ ab infirmo q̃ eſt in ſudore. Si eñ ſudor eſt copioſus: ⁊ vniuerſalꝭ: ſignũ eſt ſanitatꝭ: ſi vo non ſit copioſus: vel cit⁹: ꝫ poſtq̃ʒ inceperit ſudare: ſudor ſe cito retrahit: ſignũ eſt mortis in acuta: vlꝭ ſi fuerit in aliq̃ pte corporis ⁊ in alia nõ: nõ eſt bonũ ſignũ. Sic in ſudore ſpũali: ſi fuerit: ⁊ ptʒ: ſi vo retrahit ſe ⁊ nõ ꝯfitet̃: ſignũ eſt mortis: q̃ ſicut amiſſio loq̃le in infirmitate corp̃ali ſignũ eſt mortis: ita infirmitate ſpũali. Sic ğ mors et vita in manib⁹ lingue Prouer. xviij. Nõ ad idẽ plura expimẽta. ſ. e. c. vj. ⁊. xxxix. Nõ. J. xj. 23. Itẽ. L. iiij. 3.

C.vij. **Onſciẽtie. Primo ponẽdũ** eſt officiũ: opus ſeu opatio. Scdo ꝯſciẽtiarũ diuerſitas: quõ aliq̃ bene ſunt regulate: aliq̃ male. Tertio bone cõſciẽtie vtilitas. Quarto ꝙ talis cõſciẽtia eſt diligẽter cuſtodiẽda. Quinto male ꝯſciẽtie periculum. Sexto ꝙ talis eſt diligẽter corrigenda.

Arti.j.

1 ¶ Ad primũ ſic ꝓcedit̃. Cõſciẽtia põt compari ad opa nr̃a ꝑſentia: ꝑterita ⁊ futura. Et ſm hanc diuerſitatẽ: diuerſa ſortit̃ officia ⁊ opatiões. ¶ Quia q̃tũ ad ꝑſentia: ꝯſciẽtia eſt in aĩa ſicut ꝯſcriptor ĩ domo vel in curia magnoꝝ: qñ laic⁹ expẽdit denariũ: habet vnũ clericũ q̃ ſcribit: ne obliuiõi tradant̃. Sic in aĩa oẽs cogitationes: locutiões: opatiões ⁊ omiſſiões: ꝯſciẽtia bñ regulata q̃dãmõ ſcribit ⁊ memorie cõmẽdat: oĩa q̃ ad agibilia ptinẽt. Iux̃ illud pſ. cxxxviij. In libro tuo oĩes ſcribent̃: q̃ dum ꝯſcia bene regulata ⁊ diligẽs circa ſalutẽ aĩe: diligẽter facta pñtia ꝯſiderat: vtrũ bona vlꝭ mala ſunt. Illa diligẽti examinatiõe facta ĩ memoria ſcribit: q̃ qd diligẽter excogitat̃: nõ facilit̃ obliuiõi tradit̃.

2 ¶ Ad facta vo ꝑterita põt compari dupl̃r: vel vt hõ meditatõe ⁊ cogitatõe ꝓpria recolligit q̃ cogñit dixit vlꝭ fecit vlꝭ omiſit: q̃ vicʒ feciſſe debuit deo ꝓ ope creatõis: recreatõis: gubernatõis: glorificatõis: ⁊ omiſit. Et ſm iſtã ꝯſiderationẽ ꝯſciẽtia põt dici liber: in q̃ clare vidit oĩa vel q̃ fecit: vel q̃ debuit feciſſe. Et ſicut liber in quo multe ſunt ꝯſcie ſcripte: denoĩat⁹ a ꝯtento põt dici cõſciẽtia a cõ qd eſt ſimul: ⁊ ſcia q̃ſi ſilꝭ ſcia: q̃ multe ſunt ibi ſimul ſcie: Ita ꝯſcia in q̃ ſunt: oĩa ꝑdicta ſcita: põt cõiter dici ꝯſcia a ſimultate ſciarũ circa ea q̃ egim⁹ vel

3 obmiſim⁹. Et ſm h̃ videt̃ magis ꝓprie ſortiri nomen ꝯſcie. Nõ. J. xj. 23. Uel põt cõpari ad ea q̃ fecim⁹ vel obmiſim⁹: nõ vt de his ꝑ nos recordaremur: ꝫ alij nos de his q̃ fecim⁹ vlꝭ obmiſim⁹ cõmemorãt: vel imprope rãt recitãdo: vel rephẽdẽdo vel indicãdo: ⁊ ĩ iſto negocio ꝯſcia habet officiũ teſtis vel iterioris iudicꝭ: q̃ vel qñ hoĩes nos rephẽdũt: vel demones ĩ morte: vel de⁹ ĩn iudicio: obijciũt q̃ fecim⁹ vel q̃ obmiſim⁹. Sic patʒ Mat. xxv. Ubi recitat q̃ mali obmittũt: dicens: ſitiui ⁊c. ⁊ q̃ boni fecerũt: ſic pʒ ibidẽ. Cõſciẽtia in oib⁹ teſtꝭ teſtimoniũ phibet his q̃ foris recitant̃. iux̃ illud Ro. ij. Teſtimoniũ reddẽte illis ꝯſcia. Nõ. D. viij. j. Et. L.

4 iij. 5. Et. L. iiij. 2. ¶ Iſte vo liber ⁊ teſtis q̃tum ad bonos: nõ ſolũ fungit̃ officio libri ⁊ teſtis: ꝫ etiã ꝯſolatoris: q̃ nõ eſt res ĩ mũdo q̃ ita cõfortat ⁊ ꝯſolat̃ aĩaʒ: ſic ſecura ꝯſcia: dicẽte ſapiẽte Ecci. xxx. Nõ eſt inq̃t oblectamẽtuʒ ſup cordis gaudiũ. Iſta aũt ꝯſolatio ex trib⁹ ꝯſurgit. Ex h̃ ꝙ ad modũ triplicis gñis hoim ſe hʒ cõſcia erga bonos. ¶ Primo ſe hʒ ad modũ amici aduocatis. Scdo ad modũ mr̃is reficiẽtꝭ. Tertio ad modũ regis bona ꝓmittẽtis. ¶ Q̃tuʒ ad pmũ. Sic magnũ ſolaciũ eſt hoĩ corã iudice in multis tribulato: hr̃e aduocatũ q̃ in oib⁹ ad obiecta rñdeat. Ita magna ꝯſolatio ẽ hoĩ cui multa ex̃ accidũt ĩfortunia ⁊ opprobria: hr̃e ꝯſciaʒ bonã q̃ oib⁹ ĩfortunijs ⁊ opprobrijs rñdeat: ꝙ dũmõ pctã nõ ſunt: nec aĩa rea eſt: nõ ſunt ꝯ: ꝫ pro. Quia nõ agũt aliq̃d ꝯ aĩaʒ: ꝫ ipaʒ mũdãt. Et ſic ꝯſcia bona argumẽta ⁊ obiecta q̃ vident̃ ꝯ hoĩem militare: reducit ⁊ oñdit eſſe ꝓ hoĩe. Et ſic ad modũ ſapiẽtꝭ aduocati: q̃ argumẽta ꝯ veritatẽ ꝓ veritate: ⁊ cũ veritate oñdit eſſe ſane intellecta: ſic ꝯſcia hoĩem cõſolat̃: ⁊ eum ab aduerſis defendit: oñdẽs ꝓ eo eſſe q̃ ꝯ eũ eſſe vident̃. Glĩa eñ inq̃t h̃ eſt qm̃ de q̃ hoĩes vitupant: ꝯſcia nos liberos demõſtrat. xj. q. iij. Inter verba ⁊c. ij. Cor. j.

Glĩa nr̃a h̃ eſt teſtimoniũ ꝯſcie. ¶ Scdo ad modũ matris q̃ filiũ ſuũ in laborib⁹ vexatũ ad eã domi redeũtẽ: benigne recipit ⁊ refouet ⁊ ꝯſolat̃: ⁊ q̃nto plurib⁹ fuerit anguſtijs afflict⁹ ĩiuſte a vitrico ſuo vlꝭ alio inimico tãto diligẽti⁹ eũ cõſolat̃. Ita ꝯſcia afflictos ex̃ a mũdo vel malis hoib⁹ ⁊ diuerſis infortunijs cõſolat̃: qñ ad eã boni ſic afflicti domi redierint. Et q̃nto plus fuerit iniuſte afflicti: tãto diligẽti⁹ eos reficit: dũ eis oñdit: ꝙ q̃libet tribulatio eis nouũ meritũ acq̃ſiuit. Et ſic q̃t tedia recolligẽdo ad meriti augmẽtũ ꝯuertit: tot fercula ante filiũ tribulatũ apponit. Et ſic verificat̃ illud Salomonis Prouer. xv. Secura mẽs q̃ſi iuge cõuiuiũ: q̃ tot delicata cibaria tot fercula miſtrat: q̃t delectatões de bonis opib⁹ q̃buſcũq̃ʒ q̃ fecit: ſiue de aduerſis q̃ patiẽter ſuſtinet: mẽori adducit. ¶ Tertio ad modũ fidelis 6

⁊ grati regꝭ: q̃ militib⁹ ſuis bona multa ꝓmittit: vt forti⁹ pugnẽt: ſic cõſcia bonoꝝ talib⁹ ꝓmiſſis eos letificat ꝓmittẽdo eis poſt labores gaudia et̃na: ⁊ ꝙ poſſet eſſe mai⁹ gaudiuʒ alicui paupi q̃ʒ ꝙ eſſet futur⁹ rex vbi ſp regnaret pacifice ſine q̃cunq̃ʒ aduerſario vel tedio: oẽs dolores illa cogitatõe mitigaret: ⁊ oẽs labores q̃ eũ ad iſtũ ſtatũ habẽdũ abilitarẽt ⁊ diſponerẽt: facili⁹ ⁊ patienti⁹ portaret: ⁊ ſp in illa ſpe gauderet: tali ſpe ⁊ ꝓmiſſione cõſcia bonos letificat. Qui dicũt illd. ij. Cor. j. Glĩa nr̃a h̃ eſt teſtioniũ cõſcie. De hui⁹ cõſcie laude dicit Hugo li. ij. de aĩa. c. ix. Cõſcia inq̃t bona titulus ẽ religiõis: tẽplũ Salomõis: ager bñdictiõis: ort⁹ deliciarũ: reclinatoriũ aureũ: gaudiũ angeloꝝ: archa federꝭ: theſaur⁹ ꝑcioſus: aula dei hitaculũ ſpũſſcti: liber ſignatus ⁊ clauſus: in die iudicij apiendus. ¶ Q̃tuʒ vo ad 7

malos. Iſte liber ⁊ teſtꝭ fungit̃ officio accuſatoris ⁊ tortoris: q̃ oĩa q̃ dicta ſunt de cõſcia bona: ꝑ ꝯriũ pñt dici de mala: q̃ ſic bona oñdit oẽs tribulatiões eſſe ꝓ hoĩe Ita h̃ oñdit hec ꝯ hoĩeʒ malũ eẽ: dũ ſb eis nõ corrigit̃: ꝫ cor ĩdurat ad modũ ĩnidi: dũ eñ aduerſa ab ex̃ ſuſtinet: ⁊ int⁹ male viuit: q̃d aliud dicit ſibi cõſcia ſua: niſi ꝙ de tribulatiõe ⁊ pena tpali vadit ad eternã: peſſima redarguẽte cõſcia Sapi. xvij. ¶ Scdo nõ conſolat̃ ad modũ mr̃is ꝫ malos exaſpat ad modũ nouerce: q̃ puignũ ſuũ de oĩ loco redeũtẽ: ſiue de ſolatio: ſiue de labore ſp exaſperat: aſpera ⁊ pũcturas ei dicẽdo. Et ad modũ ſcitillãtis dom⁹: q̃ hoſpitẽ nõ ſinit q̃ſcere. Et ad modũ amare vxoris: q̃ ſp cũ marito ad eã redeunte litigat: q̃ Sapi. xvij. ſp ꝑſumit ſeua ⁊ cõturbata cõſcia. ¶ Tertio nõ ꝓmittit dona ad modũ regꝭ: ꝫ penas ad modũ crudelis tyrãni. Et ſic q̃ minas dñi vlꝭ tyrãni terreni audit: timet ⁊ triſtat̃: ſic cui cõſcia h̃ minat̃: triſtat̃. Quõ eñ gaudere poſſet: q̃ cogitat ꝙ nõ eſt ĩ ſtatu ſaluãdoꝝ dũ ſcit ſe eẽ in pctõ mortali? cui ꝯſcia minat̃ regni celeſtis amiſſionẽ: ⁊ pene et̃ne afflictionẽ. Sic eñ ꝑdicto gaudio. ſ. e. c. vj. nõ ẽ mai⁹. Ita iſto dolore nõ dẽet eſſe 8

maior ꝑ argumentū a ɔtrario ſenſu. Et ſicut illi multū gaudēt in ſpe: ſʒ plus gaudebūt in re. Ita iſti plus dolebūt in re: qn̄ dicēt: ꝙ timebā euenit: ⁊ qđ verebar accidit mihi: ⁊ qn̄ ſic ɔuerſi fuerit dies feſti illoꝝ ī luctū. Amos. viij. ⁊. j. Macha. j. Poterit cōſcīa illoꝝ ab eis
Exēm improperādo q̄rere. Sic dr̄ ꝙ quidā puer q̄ſiuit a prē ſuo in craſtino poſtq̄ feſtū ſolēne tenuit: vbi eſt inquit dies heſterna? Sic ɔſcīa querere poterit tūc vbi riſus? vbi iocus: vbi aurū ⁊ argentū? Sic patʒ Baruch. iij.
9 ¶ Quātū vo ad opa vel locutiōes vel cogitationes vl̄ omiſſiones futuras: opat̄ ɔſcīa ſic ſtimulus ad bonē pigrū. Et ſic examīatoꝛ ad ordinādos: q̄ habet bonos recipe ⁊ malos repellere. Et ſicut cāpſoꝛ ad monetā q̄ denariū diligit: examīat: ⁊ ſolos bonos recipit: malos aūt foras mittit. Et ſic magr̄ ad diſcipulū: q̄ eum inſtigat ad malū vitandū ⁊ bonū faciendū. Et ſic ɔſcīa facit ꝙ hō de futuro ɔ̄ inimicos ſuos ſpūales ⁊ mala ſpiritualia ſe cuſtodiat: eū pūcturis ⁊ rōne excitādo. Ad modū ſpeculatoꝛis: q̄ ɔ̄ mala ſurgentia illos de caſtro excitat. ¶ Aſſimulat̄ etiā ɔſcīa in h̄ ope illi militi eneo:
Exēm de q̄ vt dr̄ narrat Alexāder neq̄ȝ libꝛo de natur̄ rerū:
10 ꝙ Virgiliꝰ rome palaciū ɔſtruxit: in q̄ erat cuiuſlibet regionis imago in circūitu: in cuiꝰ ſūmitate erat miles Eneus: haſtā vibrās: q̄ in illā ſe vertebat partē: q̄ regionē rebellantē reſpiciebat. Sic ɔſcīa ordinata: haſtā puncture ⁊ ɔtradictionis vibꝛat ɔtra vicia rebellātia: et ɔtra anime inimicos. Patet ergo ex predictis quale ſit bone conſcientie et opus et occupatio.
Arti. ij. ¶ Sed qꝛ nō oēs ɔſcīe ſic ſe habēt in diligētia ɔ̄ſentiū nec ɔſideratiōe futuroꝝ. Jō in hoc ſcđo articulo reſtat oñdere ɔſciētiarū diuerſitatē: q̄ ad bonitatē ⁊ maliciā: qua viſa: videbit̄ cauſa q̄ ɔſcīe male ordinate nō ſic ſe
11 hñt: vt p̄dictū eſt circa ɔ̄teritū: ɔ̄ſens ⁊ futurū. ¶ Nec aūt differētia eſt multiplex. ¶ Primo aūt apparet in tāto ꝙ ɔſcīa bona eſt ſicut veſtis alba ⁊ aq̄ clara. Jn q̄bꝫ parua macula cito apparet ⁊ delet̄. Et ſic lumē vtpote ɔſciētia in q̄ eſt lumē gr̄e: ⁊ radiꝰ veri ſolis: in q̄ apparent atomi. i. venialia ⁊ minima pctā. Eſt etiā ſicut hō vel manus vel pes viuus qui minimā ſentit leſionē ⁊ puncturā. Et ſicut oculus clare videns: q̄ totū coꝛpus a malo veniēte ɔ̄ſeruat. Et ſicut tenera cōplexio: quāto em̄ complexio teneriꝛ: tāto ei minoꝛa nocēt: tātoq̄ȝ minoꝛa ſentit. Sic ɔſcīa. Eſt etiā ſic vene ſtricte: q̄ aīalia a veneni dāno ɔ̄ſeruāt: venenū em̄ nō facile penetrat ad coꝛ aīaliū habentiū venas ſtrictas. Et hec dicit̄ eſſe cauſa q̄re ciconie ſerpētes ſine dāno comedūt: ꝙ facere nō pñt alia habētia venas largas. Sic ɔſciam habētes ſtrictā: ⁊ bñ regulatā: q̄ nec pctm̄ nec pcti circūſtantias: nec occaſiones admittit: nec faciliter a pcti veneno intoxicat̄. Jō dico pcti occaſiones: qꝛ dicit lex: ꝙ ɔſcīa eſt nobis neceſſaria ꝓpt̄ nos: fama aūt ꝓpter ꝓximū. xij. q. j. nolo. ¶ Conſciētia autē mala ⁊ inoꝛdinata
12 duobꝫ modis errat in gñali. Aut qꝛ eſt nimis larga: aut nimis ſtricta. ¶ Pꝛima habet oēs ɔditiōes cōtrarias his q̄ de bona ɔſcīa dicta ſunt. Scđa aliq̄s: qꝛ large cōſciētie ſunt ſic veſtes nigre ⁊ aq̄ turbida. Et ſicut obſcura ſeu tenebꝛoſa: in q̄bus nec macule magne: nec pulueres pctoꝝ magnoꝝ apparēt: qꝛ nō eſt ibi lumen gr̄e. Sūt etiā ſic cadauer moꝛtuū: qđ nec pūcturas ſentit: ⁊ h̄ eſt ſignū ſpūalis moꝛtis: qn̄ ɔſcīa pctoꝝ pūcturas nō ſentit. Per largas em̄ venas venenū ad coꝛ illorū intrauit: eoſq̄ȝ occidit: nec ɔ̄ mala īminētia ſe cuſtodiūt: qꝛ nec ea videt. Quia naas āmonites. i. diabolus cui ſeruiūt: eruit eis oculū dextrū q̄ aīe ſeruire deberet j. Reg. xj. Et iō ſicut ceci ad minima ceſpitāt: q̄ tū maxima nō videt: qꝛ de minimis q̄nq̄ȝ hñt ɔſciam: ſic dimittere crucē ad ſiniſtrā in via ⁊ hmōi: ⁊ de maximis ſicut de periurio adulterio: ⁊ hmōi ɔſcīas nō hñt. Ad modū iudeoꝝ: q̄ habuerūt ɔſciam intrādi domū Pilati ne ɔtaminarent̄ Joā. xviij. ſʒ nō habuerūt ɔſciam occidēdi chꝛiſtū. Trepidauerūt timoꝛe: vbi nō fuit ti- 13
moꝛ in pſ. xiij. ¶ Scđa vo ſcʒ nimis ſtricta tenet ſe ad extremū: qꝛ ɔſcīa bñ oꝛdinata ſe habet int̄ nimis largā et nimis ſtrictā: ſic virtꝰ int̄ duo vicia: ſic largitas int̄ auariciā ⁊ pꝛodigalitatē. Et licet circa largā diabolus plures decipiat: tñ circa nimis ſtrictā cautiꝰ decipit: qꝛ imperceptibilit̄ ⁊ ꝑ coloꝛē boni decipit. Et eſt de eo in hoc ſicut de inimicis magnatoꝝ q̄s qꝛ aperte occidere nō audēt: in aliq̄ ɔ̄cioſo cibo intoxicāt: Jta diabolus quos ad aperta pctā ſic eſt homicidiū: luxuria ⁊ hmōi ducere nō pōt: ſb ſpecie ſctitat̄ q̄ſi ſub delicato cibo ꝑ nimis ſtrictā ɔſciam: q̄ſi ſub coloꝛe iuſticie veneno occidit eos ad multa ſupſtitioſa opa: ⁊ in fine cū videāt: ꝙ oīa impleri nō pñt q̄ eis illa ɔſcīa ſuggerit: ad deſperationē ducit ſic patʒ de illo de q̄ narrat Jacobꝫ de vi- 14
triaco: ꝙ voluit eſſe ita iuſtus ⁊ ita ſanctꝰ ꝙ nullā car- Exēm
nis delectationē voluit hēre: vnde ⁊ voluit comedere ſine delectatiōe ꝙ cum facere nō poſſet: incidit in deſperationē: credēs ſe nō poſſe ſaluari ſi tantā hēret carnis delectationē. Nō de ɔſilī. J. xiij. 31. ¶ Tales āmonet ſcriptura Eccs. vij. dicens. Noli eſſe nimis iuſtus. Et neceſſaria eſt iſta āmonitio: qꝛ ɔ̄ter malū deſperatiōis de q̄ iam dictū eſt: tria magna mala ex tali cōſequunt̄ iuſticie nimietate. Vnū: qꝛ eſt nimis amarꝰ ſibiipſi interius ⁊ afflictiuus: qꝛ ſic dictū eſt. ſ. e. c. iiij. ꝙ non eſt maiꝰ gaudiū: q̄ȝ ɔſcīe leticia: Jta nō eſt maioꝛ afflictio q̄ȝ ɔſcīe triſticia. Aliud malū eſt: qꝛ eſt exteriꝰ his q̄ circa eū ſunt grauis ⁊ tedioſus. Et h̄ ꝓpt̄ duo. Primo: qꝛ ex triſticia interioꝛi ſequit̄ vultꝰ grauis exteriꝰ. Secūdo: qꝛ ſic canis ſtultꝰ ſup lunā ⁊ omnē hoīem latrat: ⁊ canis furioſus ſup oēm hoīem currit equaliter. ſ. ſup fidelē ſicut ſup latronē: Jta talis oēm hoīem: ⁊ de oībus factis: ⁊ frequenter irrationabiliter repꝛehendit.
¶ Tertiū malū ſeu damnū eſt perplexitas: qꝛ ſic patʒ 15
per Petrū ſup ſcđm ſentētiarū diſ. xxxix. Cōſciētia erronea obligat hoīem ad faciendū vel omittēduȝ illud qđ ɔſcīa dictat: qꝛ credēs ſe ad aliq̄d teneri ⁊ nō faciēs incurrit ɔtemptū. Jdē pʒ Roꝝ. xiiij. Vbi habet̄ ꝙ oē qđ nō eſt ex fide: pctm̄ eſt. Glo. Oē qđ fit ɔ̄ ɔſciam edificat ad iehēnā. Jtē Luc. xj. Si oculus tuꝰ fuerit neq̄ȝ totū coꝛpꝰ tuū tenebꝛoſuȝ erit. Manēte igit̄ ɔſcīa erronea: hō ꝑplexꝰ eſt nō tū ſimplr̄ ꝑplexus: qꝛ pōt ⁊ debet ɔſciam deponere: vel ꝑ ſe vel ꝑ alteriꝰ ɔſiliū ⁊ ɔſolationē: qđ eſt opus magne charitat̄. Jō Apl̄s. ij. Coꝛ. ij. Ad tales ɔſolandū hoꝛtat̄ dicēs: donetis ⁊ ɔſolamini ne foꝛte abūdātioꝛi triſticia abſoꝛbeat q̄ eiuſmodi eſt.
¶ Ex iſta differentia apparet ꝙ magna eſt bone ɔſcīe Arti. iij.
ꝓbitas ⁊ vtilitas. ¶ Primo dico ꝓbitas: qꝛ ceter̄ potentijs aīe ꝑ pctm̄ victis: ɔſcīa dicere pōt illud Job. j.
Effugi ego ſola: vt nūciarē tibi: qꝛ ipſa ſp q̄ſi ſpecula- 16
toꝛ clamat ⁊ periculū nūciat: niſi ɔſuetudine lōga: vel erroꝛe deſtruat̄. ¶ Ex h̄ ptʒ eiꝰ vtilitas q̄ ex mult̄ reſurgit cōmodis. ¶ Primo tpe guerre vtile imo neceſſariū eſt hēre defenſores ī caſtro: ſʒ nos ſumꝰ ī bello ſpūali obſeſſi: ſic ptʒ. S. ij. q̄ſi ꝑ totū ḡ ⁊c̄. Hāc defenſionē nulla cū maioꝛi ꝓbitate facit q̄ȝ ſcīa: vt p̄dictū eſt ḡ hec eſt valde vtilis: ⁊ ꝑ ɔſequēs valde ꝑiculoſuȝ ē ⁊ ſpēs ꝑditiōis: hūc defenſorē quē deꝰ ī caſtro ſuo poſuit: peccādi
ɔſuetudine deſtruere. Scđo h̄ ptʒ vtilitas ex h̄ ꝙ dictū 17
eſt. ſ. e. c. ij. vicʒ: ꝙ eſt liber ⁊ nō liber q̄cū qꝛ: ſʒ ſi bñ ſcribat̄ cū lr̄is virtutū: ⁊ inueniant̄ ī eo ille clauſule ſeptē in q̄bꝫ deus ꝓmittit hereditatē celeſtē Mat. v. Beati

paupes: ⁊ mūdo corde ⁊c. Nūc eſt carta ꝑ quā obtinere poterim⁹ hereditatē illā: Illo teſte ꝗ illā ſub illi⁹ carte obtētu ibidē ꝓmittit: ꝗ ḡ habet hūc librū bñ ordinatū
Exiiij oīa in illo videt. Sic ptz. ſ. e. c. xj. Omīa etiā ſperat: qꝛ carta eſt: vt dictū eſt. Jō bñ rñdit ꝗdā volēs religionē quādā intrare cuidā diſſuadēti: qꝛ nihil ſciret de libro habeo inqͣt librū cōſcie in ꝗ lego ꝗcqd de⁹ fecit ꝓ me: quicqd p̄cepit: ꝗcqd minat̄: ꝗcqd ꝓmittit: ꝗcqd fugiē dū vel faciendū eſt. ¶ Et ſic boni iſta carta bñ ſcripta obtinebunt hereditatē celeſtē: Jta mali iſta carta male ſcripta cū vicijs appoſit̄ obtinebūt hereditatē inferni.
18 Ipſo teſte ꝗ ait de talib⁹ Mat. xxv. Ibunt hij in ſupplicium eternū. ¶ Eſt ḡ mō de iſtis duob⁹ libris ſeu cartis ſic de indemtura. L. iij. ſ. Sic de teſtamento qđ eſt clauſum: viuēte teſtatore: ⁊ illi ſoli ſciūt ꝗd ī eo ſcribit̄: ꝗ fuerūt circa illud faciēdū. Sꝫ ipſo mortuo legit̄ publice corā iudice eccl'iaſtico: ⁊ oīb⁹ ꝗb⁹ ipē voluerit. Et tūc ſi fideles ſint executores: miniſtrat̄ mortuo ſm qđ in teſtamēto ſuo ſcpſit dū vixit: ꝗ vult ḡ ꝙ teſtamētuꝫ ſuū bñ ꝓ eo loquat̄: ⁊ bñ ſibi ſeruiat̄ poſt mortē: diligēter illud ſcribat ⁊ ordinet ⁊ examinet dū viuit. Sic omīno eſt cū carta ꝯſcie. Modo eīn clauſa eſt ⁊ nō apparet niſi ſcribēti: qꝛ teſtator adhuc viuit. Sed in morte libri iſti apient̄: ⁊ oñdent̄ corā iudice iuſto deo: ⁊ tota curia illa celeſti Dañ. vij. Judiciū ſedit ⁊ libri apti ſunt. Et qꝛ ibi erūt fideles executores hui⁹ teſtamēti fideliter ei miniſtrabit̄: ſm qđ in eo ſcripſit dū vixit. Juxta illud Apoc. xx. libri apti ſunt: ⁊ iudicati ſūt mortui ex his ꝗ ſunt ī libris Glo. libri ſūt ꝯſcie ſingulorꝫ. Mō. X. j. 4.
19 ¶ Eſt ḡ cōſiliū optimū ꝙ diligēter teſtamētū ſuū ſcribat: ⁊ librū ſuū examinet anteq̄ȝ veniat ad locū ſuū: ne portet lr̄as vrie vicꝫ mort̄ ꝓpie: ne etiā male clauſule viciorꝫ ſcribant̄ in eo: qꝛ ibi a ſapiētib⁹ examinatorib⁹ examinabit̄: ꝗs nullus latebit defect⁹: habebis etiā diſcretiſſimos placitatores ꝯ̄ te in illo trāſitu ſeu iudicio: vicꝫ demones ꝗ nitent̄ oñdere cartā ſuā falſam vel falſitatē: vel non bñ loquentē: vel ſigillatā: vt hereditatē illā amittat. Vide ḡ diligēter: ne ſigillū carte tue. i. dei ſi͛litudinē: ꝗ dicit Cañ. viij. Pone me vt ſignaculū ſuper brachiū tuū ne amittas: vel ne ꝑ pctm̄ delet̄: qꝛ ſic ille ꝗ ſigillū carte habet bñ cuſtoditū: ⁊ cartā bñ ſcptā in fideli iudicio: etiā ſi fortes habeat aduerſarios: non timet: ſꝫ ſperat: ſic pꝫ de Martino: ꝗ aduerſario ſuo audact̄ rñdit dicēs: nihil in me reperies: q̄ſi dicēt: nullū
20 defectū in carta mea inuenies: Jta ꝗ iſta nō habet: tūc deſperat. Mō. J. xj. 19. ¶ Eſt aliud etiā diligēter ꝯſiderandū circa iſtud teſtamētū cōſcie. Videlicet ꝙ teſtes cōcordēt cū data iteriori. Quia licet ipſi bñ ꝓbēt extra ſi cōtrariū inueniat̄ intra: teſtamētū illorꝫ eſt ſuſpectū et reprobat̄. Sic quātūcunq̄ȝ exterior locutio ⁊ ꝯuerſatio ꝓbet: ⁊ oñdat aīam eſſe ſanctā interi⁹: ſi tñ ꝯſcia cōtradicat: ſic eſt in hypocritis ⁊ falſis chr̄ianis: teſtimonium illorꝫ nō eſt verum: ⁊ ideo teſtamentū illorꝫ non eſt verum: et ideo teſtamentū reprobabit̄: ⁊ ille teſtis mendax peribit Prouerb. xxj. Quia ſicut in libro materiali oportet ꝙ gloſa ſeu apparat⁹ ꝯcordat cū textu ⁊ ecōuerſo ad h̄ ꝙ liber ſit ver⁹ ⁊ p̄cioſus: Jta ī libro illo ſp̄uali: in ꝗ ſcpſit de⁹ textū. ſ. mūdicie ⁊ aliarū virtutū ꝗs in baptiſmo ſeu pnīa nob̄ ꝯfert: ⁊ certarū regularū viuēdi ꝗ cuilibet inſerunt̄: vt hoc faciat alteri: qđ ſibi vult fieri: ⁊ p̄cipiunt̄ vt legē dei cuſtodiāt Hiere. xxxj. Dabo legē meā ī viſcerib⁹ vr̄is: noſipſi v̄o facim⁹ gloſam ſeu apparatū cogitādo: loquēdo: opando: de ꝗ loco: ſic a deo ⁊ nobis ſcripto: dr̄ Apoc. v. Vidi librꝫ ſcriptū int⁹ ⁊ foris. Intus. ſ. a deo q̄ȝtuꝫ ad textū: ⁊ foris a nobis: q̄ȝtuꝫ ad gloſam. Iſte ſunt due tabule ſcripte ex vtraq̄ȝ pte Exo. xxxij. ¶ In iſto loco ꝯſcie: ſic a deo ⁊ a nobis ſcripto: qꝛ textus a deo ſcript⁹: nullo mō pōt eſſe falſus: ſi gloſa a nobis facta cōcordet cū textu: Jta ꝙ cogitatiōes: opationes: locutiōes: nō diſcordēt a regulis iuris naturalis: que ſunt: hoc facias alteri ⁊c. nec a virtutib⁹ infuſis: liber eſt fideliſſim⁹: ⁊ reciperet̄ ꝓ armariolo celi. Si aūt diſcordauerint: ⁊ vna tabula non ꝯcordat cū alia: nec gloſa cū textu: nec allegata exteri⁹ cū hoc qđ ſcribit̄ in teſtamēto interi⁹: nec liber de expēſis cū libro de receptis: tanq̄ȝ liber indign⁹ de armario et liberaria celi expellet̄: ⁊ tanq̄ȝ falſus ⁊ hereticus cōburet̄: cuꝫ his ꝗ cauteriatā hñt ꝯſciam. j. Thimo. iiij.
Corrige ḡ eū ad exēplar libri. De ꝗ. P. ij. 20. ¶ Tertio 21
bone ꝯſcie vtilitas: ex hoc ptꝫ: ꝙ eſt ſecura dom⁹ ⁊ refugiū ⁊ refectoriū celeſte: ⁊ domiciliū pacis ⁊ ꝓpugnaculū ꝯ̄ oēs tētatiōes ⁊ aduerſitates. Sic ptꝫ. ſ. e. c. iiij. Ad hāc domū hortat̄ ſcriptura nos fugere ꝓ refugio habendo ꝯ̄ oīa aduerſa dicēs: percurre prior in domū tuā Ecci. xxxij. Exēplo oīm aīaliū ꝗ de nocte vel in tēpeſtatib⁹ vel aliūde vexata q̄runt latibula: ita nos latibula pacifice ꝯſcie. Sed heu eſt de multis ſic de habēte tediū in domo ꝓpria: ſic etiā de mimis ꝗ lauci⁹ hñt ī alijs domib⁹: Jta iſti hñt tediū intra: iō querūt ſolacia extra ī vanis: ⁊ eſt de eis ſic de hoīe habēte turpē faciē ideo nō libēter reſpicit ſpeculū ne ꝯtriſtet̄: ⁊ ſp̄āliter qñ multū appetit eſſe pulcher. Propt̄ talia ei noluerūt intelligere vt bñ ageret. ¶ Quarto h̄ vtilitas apparet ex ſp̄uali delectatiōe de ꝗ. ſ. e. c. iiij. ꝗ eſt mai⁹ bonū q̄ȝ hr̄e totū mūdū ſine illa: qꝛ ſi hr̄et hō oēs diuitias delicias
⁊ honores mūdi: ⁊ hr̄et vermem illū Eſa. vlti. triſticiā 22
vicꝫ: ꝗd ſibi valerēt eſſent oīa ei q̄ſi nihil. Ponam⁹ duos ante mētis oculos: quorꝫ vnus habeat p̄dicta: vicꝫ diuicias ⁊c. cū ꝯtinuo ꝯſcie remorſu. Ali⁹ v̄o nihil illorꝫ habeat: niſi ſuſtentationē paruā: quē dicerem⁹ ditiorē ⁊ mag̃ fortunatū: credo ꝙ ſapiētes dicerēt ſcđm et bñ ſcio: ꝙ ego mallē hr̄e fortunā ſecundi. Ergo magna ē vtilitas bone ꝯſcie: ꝗ plus valet q̄ȝ tot⁹ mūdus: etiā ī vita iſta: p̄ter illud ad qđ ducit: eternū. ſ. gaudiū: cui⁹ eſt arra: qꝛ ſicut arra p̄cedit plenā ſolutionē: ita bona cōſciētia ſolutionē mercedis eterne. ¶ Quinto hec vtilitas eſt lumē qđ de⁹ poſuit in medio dom⁹ anime nr̄e. De ꝗ in Pſ. iiij. Signatū eſt ſup nos lu. vul. tui.
¶ Iſte articulus infert quartū. Ex hoc eīn ꝙ tāta eſt Arti. iiij.
ꝯſcie bone vtilitas ſeꝗ debet ꝙ diligēter cuſtodiat̄. Si
cut eīn hñs caſtrū defendere diligēter cōſiderat ne ini- 23
mici ſint in caſtro: ⁊ perdat̄ cū caſtro: ſꝫ ꝯſcīa habet caſtrū illud defendere: de quo. A. xxiij. 12. ſic patꝫ. ſ. e. c. xvj. ⁊c. Prouerb. iiij. Omī cuſtodia ſerua cor tuū: qm̄ ab ipſo mors et vita procedunt.
¶ Et qꝛ oppoſita iux̄ ſe poſita mag̃ apparet: male ꝯſcie Arti. v.
et dānū ⁊ piculū iux̄ bone ꝯſcie vtilitatē ponat̄: vt magis appareat ⁊ plus vitet̄. Circa qđ eſt ſciēdū: ꝙ ꝯſcīa vocat̄ mala duob⁹ modis: vl' qꝛ ſimpl'r eſt ꝯ̄ id qđ agit̄ remordēs ⁊ p̄dicēs. Sic dicim⁹ qñ hō facit manifeſtā iniuriā: ꝙ cuꝫ de mala ꝯſcīa hoc facit: vel qñ illud qđ
agit̄ eſt malū de ſe: ſꝫ ꝯſcīa errore vel ꝯſuetudine peccā 24
di abſorpta nō remurmurat ſic nec rep̄hendit iudeos crucifigētes chr̄m̄ nec adhuc eos vel ſaracenos rep̄hēdit de eorꝫ infidelitate. ¶ Prima eſt magis penalis: qꝛ ſicut p̄dictū eſt nō eſt oblectamētū ſup cordis gaudiū: ita nec afflictio ad iſtā: qꝛ tēpeſtates ⁊ frigora aliqñ poteſt fugere: ⁊ inimicos ⁊ latrones: ⁊ infirmitates aliqñ pōt mitigare: vel ſi ſint in vno loco pōt fugere in aliū Cōſciētiā v̄o ſuā nullo mō pōt fugere: qꝛ eſt explorator ex pte dei ſup nos poſit⁹ ꝗ vbiq̄ȝ in cāpū ⁊ lectū et omnē locū nos ſequit̄: ⁊ oīa facta nr̄a reuelat corā deo

nos accuſando. Inimici ğ hoīs domeſtici eiꝰ Mich.
vij.ſupple maximi. Nō.P.iiij.17.¶ Scđa vō eſt ma
gis ꝑiculoſa: qꝛ infirmitas q̄ minꝰ ꝑcipit̄: ē ꝑiculoſioꝛ
25 ſic̄ ptʒ de apoſtemate. Illi ğ q̇ multa mala ſb̄ coloꝛe le-
gis vel nc̄citatis vl̄ falſaꝝ excuſationū faciūt: ⁊ aliena
bona occupāt: dicēdo: nō habemꝰ ꝯſciam de h̄: ⁊ ſi eis
pctm̄ illoꝝ oñdat̄: rn̄dēt vnuſq̄ſqꝫ iudicabit̄ ſm̄ ꝯſciaʒ
ꝓpriā. Ex q̊ ğ ꝯſcīa nō rep̄hēdit nos de h̄: nunq̄ꝫ ꝑ illā
in h̄ facto iudicabimur. Sed ſi h̄ eſſet verū: nunq̄ꝫ infi
deles iudicarent̄ de infidelitate ſua: nec de chr̄i crucifixi
one. Sʒ illi carētes remoꝛſu ꝯſcie nō caruerūt pctō: ita
nec iſti. In q̊rū ꝑſona loquit̄ Paulus dicēs: nihil mihi
ꝯſcius ſuʒ: ſʒ nō in h̄ iuſtificatꝰ ſuʒ: nec valet ꝙ dicūt:
ꝯſcīa nō iudicat me eſſe culpabilē: ſʒ iudicat me nō eſſe
culpabilē: qꝛ h̄ iudiciū erroneū eſt ⁊ iō a iudice ſuꝑio-
re.ſ. deo reprobabit̄: ſic̄ aliq̄n ī mūdo accidit ꝙ iudiciū
inferioꝛis iudic̄ a ſuꝑioꝛe reprobat̄. In curia ğ dei nō
allocabit̄ iudiciū ꝯſcie: niſi regulate: ⁊ de hac verū di-
cūt ꝙ vnuſq̄ſqꝫ iudicabit̄ ſm̄ ꝯſciam ſuā: ſic̄ ptʒ.s̄.e.c.
3. ⁊ nō ſolū ꝯſcīas illas q̄s ſciūt facē largas q̄n volūt ⁊
ſtrictas q̄n volūt: ſic̄ leges ſuas: ſic̄ pʒ.A.xij.38. ⁊ .42.
Arti.vj. ¶ Ex q̊ tm̄ eſt ꝑiculū male ꝯſcie: neceſſario ad iſtū arti
culū ſequit̄ ſextꝰ: vicʒ ꝙ diligēter coꝛrigat̄: vt periculū
26 euitet̄. Dictū eſt.s̄.ꝙ ꝯſcīa eſt liber: libꝝ aūt coꝛruptū
nc̄c̄e eſt coꝛrigere ad libꝛū verū. Sic̄ libꝛū ꝯſcie: ad libꝝ
ꝯuatiōis Ieſu chr̄i Mat.j. Ibi inuenies vnā paginā
de hūilitate: hāc īſere ī libꝛo tuo ſi ibi deficiat. Ad h̄ eñ
hoꝛtat̄ vbi ait: diſcite a me: qꝛ mitis ſuʒ ⁊ hu.⁊c̄. Sic de
pagina mūdicie ⁊ charitat̄. Et ſic in oībꝫ coꝛrige libꝛū
tuū ſm̄ exēplar qđ tibi in mōte mōſtratū eſt Exo.xxv
Et ſic̄ iſti ſcꝑtoꝛes volētes hr̄e occupationē: poꝛtāt ſce-
dulas manu ꝓpꝛia ſcriptas: ⁊ cuiꝰ ſcꝑtura placet ad-
mittit̄ ⁊ introducit̄. Alij vō expellunt̄: ſic ibi q̄n libꝛi
aꝑient̄: nullus recipet̄ niſi fuerit coꝛrectꝰ ſm̄ illud exē-
plar ī mōte. Sed q̇ vult libꝛū coꝛrigere: nō pōt facilit̄
trāſcurrē: balliuꝰ q̇ vult domū ſcrutari ſi ſit ibi fur vel
furtū: nō ꝯſiderat domū leuit̄ in ſuꝑficie: ſʒ oēs angu-
los: qꝛ tales angulos querūt: Ita debemꝰ ſcrutari pctā
in ꝯſcīa: ad hoc ꝙ mūdet̄ ⁊ coꝛrigat̄. Sed heu difficile
27 coꝛrigit̄ Eccs.j. Et cā eſt: qꝛ auerſi ſūt ab exēplari iſto:
et qꝛ ad lumē gr̄e oculos nō aperiūt: q̇s educeret miſe-
rū de lacu: q̇ nollet manū extēdere: vel dare elemoſynā
pauꝑi: q̇ nec manū: nec ſcutellā poꝛrigeret cū poſſet.

C.viij. Conſuetudinū. Pꝛio po-
nēda eſt gñalis diſtinctio: oñdendo ꝙ quedā
reſpicit ꝑſonā priuatā ſeu rē domeſticā: q̄dā vō rēpu-
blicā: ſeu multitudinē. Scđo oñdet̄ q̄ ſit nā ꝯſuetudi-
nis q̄ reſpicit priuatā ꝑſonā q̄tuʒ ad inclinationē quā
facit in oꝑante: ⁊ quō oīa facit leuia: ſiue ī bono ſiue in
malo. Tertio quāta ſit vtilitas bone ꝯſuetudinis pri-
uate. Quarto quāti ꝑiculi ſit cōſuetudo mala priuata.
Quīto quō aliq̇ in factis ſuis noīe ꝯſuetudinis abutū
tur circa alioꝝ regimen: ſeu rēpublicā. Sexto ponēda
eſt illoꝝ excuſatio cū reprobatione. Septīo illoꝝ peri-
Arti.j. ¶ Qtuʒ ad primū: ꝯſuetudinē priua- (culū ⁊ pena.
tā voco: quā q̇s in moꝛibꝫ ꝓprijs ſiue bonis ſiue malis
1 exercet. Cōſuetudinē vō publicā: que multitudinē re-
ſpicit quā exercet q̇s in regimīe vel dn̄io ſuo: q̄ nō ſolū
Arti.ij. ¶ Prime aūt ꝯſuetudinis nā (ſeipſos: ſʒ alios tāgit.
eſt: hoīeʒ inclinare ad id qđ de ꝯſuetudine agit: vt plus
agat: facit etiā oꝑa videri leuia ⁊ delectabilia: q̄ an̄ cō-
ſuetudinē videbant̄ grauia ⁊ tedioſa: tā in bonis oꝑe-
ribꝫ q̄ꝫ in malis. ¶ Pꝛio ğ ponat̄ exēplū ad h̄ in bonis
oꝑibꝫ. Scđo ī malis. Tertio reddet̄ cā vtriuſqꝫ. In
bonis patʒ: q̄n q̇s incipit ieiunare vel religioſe viuere:
videt̄ graue: qđ tm̄ ꝯſuetudine ſit leue. Vn̄ q̊dā ſctiſſi- Ex̄m
mo ep̄o narrāte didici: ꝙ q̇daʒ in p̄ria ſua maximꝰ co-
meſtoꝛ in bello captꝰ: ⁊ diu incarceratꝰ: vbi nō habuit
niſi paruā panis quātitatē in mēſura ⁊ pōdere: hic po-
ſtea a carcē liberatꝰ: optīe ſciuit ieiunare: ⁊ ſobꝛie come
dere: qđ antea neſciuit: qꝛ vſuʒ nō habuit taliū armoꝝ
¶ In malis etiā idē apparet: qꝛ pctm̄ qđ in ꝓ̄ncipio vl̄ 2
anteq̄ꝫ ꝯſuetudine introducat̄: multū nō ſolū ꝯſciētiā
et etiā cogitationē grauat: ꝯſuetudine ſit leue. Et eſt de
talibꝫ ſic̄ de his q̇ ſunt ꝓpe domū tenebꝛoſam ⁊ obſcu-
rā: hō q̇ ſtat extra: ⁊ viſuʒ ad interioꝛa dirigit: nihil vi 3
det niſi tenebꝛas in ꝓ̄mo aſpectu: licet foꝛte nō ſit tota-
liter tenebꝛoſa: ſʒ hn̄s lumē paruū admixtū: ſʒ ſi domū
introierit: ⁊ ibi diu moꝛatꝰ fuerit: multa videt: ⁊ nō vi
det̄ ei domꝰ ita tenebꝛoſa: ſic̄ videbat̄ dū fuit extra. Ita
illi q̇ ſunt ex̄ ſocietatē maloꝝ: vl̄ curias ⁊ ꝯſilia tyrāno
rū: vel artē ⁊ ſtatū lucroꝝ ꝑiculoſoꝝ: ſic̄ aduocatoꝝ aſ-
ſeſſoꝝ conſpiratoꝝ ⁊ hmōi: dū ſunt extra ſocietatē illā
eos iudicāt: totū tenebꝛoſuʒ reputātes ſtatū illoꝝ dicē-
tes: ipſi nō pn̄t ſaluare aīas ſuas: ſic̄ ptʒ ex factis ſuis.
Eoꝝ etiā vitā abhoꝛrēt dicētes: nō video quō poterūt
coꝛā deo rn̄dere de hijs q̄ faciūt: ⁊ ſi h̄ facerē: moꝛs mihi
eſſet. Sed cū illoꝝ ſocietatē intrauerit: ⁊ ꝑ tp̄s ibi mo-
rati fuerint: multo clariꝰ vidēt q̄ꝫ expediret ꝙ viderēt:
nouas cautelas ⁊ malicias ⁊ falſitates inueniēdo: ⁊ vi
tā illā vſqꝫ ad celū cōmēdādo. Et ſic Saul ꝓphetat in-
ter ꝓphetas: ⁊ ſic ꝯſuetudo grauia vel leuia vel nō ſen
ſibilia facit. vn̄ Bern̄. de ꝯſideratiōe li.j.c.iij. qđ tibi 4
primo videbit̄ impoꝛtabile: ꝓceſſu tp̄is ſi aſſueſcas nō
iudicabis adeo graue: paulo poſt ⁊ leue ſenties: paulo
poſt etiā ⁊ delectabit. Ad idē Auguſ. in ench.c.lxxxij.
pctā q̄ꝫuis magna ⁊ hoꝛrēda cū in ꝯſuetudinē venerit
parua aut nulla eſſe credunt̄: adeo: vt nō ſolū occultā-
da: verū etiā ꝓ̄dicāda diffamādaqꝫ videant̄. ¶ Cauſa
vtriuſqꝫ eſt qꝛ cōſuetudo ē altera nā: qꝛ q̊dāmō alterat
naturā: ꝙ ptʒ ꝑ h̄ qđ ph̄s ſcribit Alexādro in ſecret̄ ſe
cretoꝝ de muliere nutrita veneno ſerpētino mixto cuʒ
alijs cibarijs: q̄ intātū mutata ⁊ alterata fuit ꝙ nā ſua
facta fuit q̄ſi ſerpētina: ſic hoīes ꝯſuetudīe mala nutri-
ti veneno pctī: hn̄t naturā ſuā ita mutatā: q̄ſi peccare
eſſet eis nāle. Sic etiā bonis moꝛibꝫ aſſueti: bonos mo 5
res q̄ſi nāles hn̄t. Et iō vtrobiqꝫ reddit oꝑationē faci
lē q̄ in principio fuit grauis. Sic̄ arboꝛ ad vnā ꝑtē diei
inclinata: in ꝓ̄ncipio cū difficultate ad aliā inclinat̄: ſʒ
cū diu in illa inclinatiōe q̄ fuit ita difficilis in ꝓ̄ncipio
ſteterit: ita facilit̄ ſtat ibi: ſic̄ fecit priꝰ ī alia inclinatōe:
ſic in moꝛibꝫ. Nō.I.j.4. ¶ Eſt ğ de hoībꝫ ī bono ſiue 6
in malo: ſic̄ de auibꝫ ꝓ̄dalibꝫ q̇ poſt aſſuefactionē faci-
lit̄ veniūt ad manū: ſic̄ pʒ de accipitre ⁊ falcone ⁊ hmōi.
Ita bonꝰ ⁊ malus ad manū dei et diaboli. Patet ergo
ꝙ cōſuetudo inclinat q̄ſi natura: ⁊ facit oīa leuia.
¶ Ex h̄ articulo ptʒ rō tertij articuli: qꝛ ex q̊ ꝯſuetudo Arti.iij.
facit leuiter oꝑari: ptʒ ꝙ talis ꝯſuetudo eſt valde vtilis
volēti bona operari ⁊ dimittere mala: h̄ ptʒ ꝑ illud qđ 7
fert̄ de geſtis ſcti Bern̄. ꝙ vicʒ cū quēdā pctoꝛē ſtatim
ꝯuertere nō poſſet: qꝛ nobilis erat ⁊ potens: ⁊ etiā ma- Ex̄m
lis deditus eſſet: rogauit eū: ſi nollet pacē facere cū deo
ſimplicit̄ a pctō ceſſando ꝙ ſaltē treugā cū deo accipet
et ipō q̄rēte q̇d eēt treugā cū deo accipe: ait bern̄. Abſti
neas a pctō ad tp̄s ⁊ q̄renti ꝑ quantū tp̄s. Rn̄dit: ꝓ
amoꝛe dei: q̇ tot fecit ⁊ ſuſtinuit ꝓ te: abſtineas ꝑ tres
dies: qđ cū feciſſet. Rogauit ꝙ iterū tot diebꝫ abſtine-
ret ꝓ amoꝛe ſctē Marie: qđ cū feciſſet. Iterū idē roga-
uit ſigillatī ꝓ amoꝛe aliq̊rū ſctōꝝ. q̇bꝫ erat ſpālīꝰ affe-
ctus. Qđ cū ꝑ plr̄es dies ſic feciſſet: ait Bernardo am-
modo nō treugam: ſʒ pacē cū deo faciā: qꝛ leue eſt mihi

a pctō abſtinere:nec mirū:cū in oī reſiſtētia augmētet
ſibi grā. Qui ḡ cū minori grā potuit pme tentatiōi re-
ſiſtere:cū maiori poterit ſecūde: τ adhuc cū maiori ter-
cie. Et ſic deīceps. Patet ḡ quāte vtilitatꝭ ſit ꝯſuetudo
in bonis opibꝫ. Bern̄.li.j.de ꝯſideratiōe: ꝓcedenti de
vmbra ad ſolē:de ocio ad laborē: graue cernit̄ oīne qđ
incipit:ꝫ poſtq̄ ab alijs diſſueſcere: τ ad illa aſſueſcere
ceperit:vſus tollit difficultatē: inuenitq̄ facile eſſe qđ
putauit impoſſibile. Vide.P.vij.37.
Arti.iiij. ¶ Et qꝛ oppoſita iux̄ ſe poſita magꝭ apparēt. Iux̄ iſtū
articulū imediate ponat̄ articulus q̄rt⁹: vt manifeſti⁹
videat̄ quāti piculi ſit ꝯſuetudo ī malis opibꝫ pctōꝝ.
8 ¶ Hoc aūt piculū pꝫ ex tribꝫ.ſ. Ex piculoſo caſu hui⁹
pcti. Scđo ex difficultate reſurgēdi. Tertio ex ꝓnitate
recidiuādi. ¶ Prim⁹ caſus ꝯſuetudinarij pcti:eſt picu
loſus valde ꝓpt̄ tria. Pmo ꝓpt̄ nām ſuā in ſe:qꝛ ꝯſue-
tudo facit mortale qđ eſt de ſe ſel' factū veniale: ſic pꝫ
de ebrietate:diſtin.xxv.c.vnū orariū.§.alias ea demū.
Scđo: qꝛ de vno pctō trahit ad aliud: τ de minori ad
maiora pctā ſic de mīori furto.ſ.garbaꝝ τ gallinaꝝ:ad
maiora τ de fornicatiōe ad adulteriū:ſic pꝫ.A.iij.14.
deinde ad vſuras τ hereditatꝭ vēditionē: τ ad maxīa
incōueniētia τ cōfuſiōes: qꝛ antiquū pctm̄ facit nouā
cōſuetudinē: vltimo vō ad furcas inferni. Et ſic teſte
btō Grego. Pctm̄ qđ ſtatim p pniāꝫ nō delet̄:ſuo pō-
dere ad aliud trahit: τ nō ſolū ad aliud pctm̄: ꝫ ad fur
9 cas trahit inferni. Nō.C.xvj.20. Et.P.v.9. Tertio:
qꝛ fortit̄ vtpote multꝭ vīculis pctōꝝ ligat τ ad dānā-
tionē trahit:qꝛ q̄t pctā cōmittit:tot vinculis a diabolo
et ſeipo ligat̄. Vn̄ btūs Grego.moral'.li.iiij.q̄t vincu
lis male frequētatōis aſtringit̄: q̄ſi tot vīculis ad mor
tē ligat̄. Qn̄ eīn̄ de nouo peccat:ligat vnū anulū ad iſtā
cathenā: τ qn̄ recolligit pctā pterita: τ cōparat ea p̄ſen
tibꝫ: τ cogitat etiā in futuro talia face: τ oīa ei placēt li-
gat tali cōplacentia anulū:anulo: τ funē q̄ ad infernū
ducit̄ gaudēter facit. Et gaudēter iactat dicens illud
Pſ.cxviij. Funes pctōꝝ circūplexi ſunt me: qn̄ vicꝫ de
10 malicia ſua gl'iat̄: τ de pctīs ſuis ſe iactat. Sꝫ qꝛ iſte fu-
niculus ꝯſuetudine ꝯſūmat⁹ difficile rūpit̄ ſtatim dū
eſt in faciēdo:eſt lingue gladio.ſ.p ꝯfeſſionē ſcindēdus
quō aūt eſt ī faciēdo ſcribit Aug.ſup Mat.omel'.lxxx.
Ad iſtā inq̄t ꝯſuetudinē q̄dā ꝓgreſſu puenit aīa. Pri-
mus ꝓgreſſus eſt q̄ſi titillatio delectatōis ī corde. Se-
cundus ꝯſenſio. Terti⁹ factū. Quart⁹ cōſuetudo:tali
eīn̄ dī q̄driduan⁹ iā fetet. Principijs ḡ eſt reſiſtēdū:qꝛ
paru⁹ ignis in pncipio facilit̄ extinguit̄: τ morbꝫ recēs
facili⁹ curat̄: vulnera aūt putrida τ fetētia cū difficul-
tate ſanant̄: τ veſtis τ vas nouiter inq̄natū facilit̄ mū
dant̄: q̄ aūt ſic reſiſtere τ ſic liberari noluerit: habebit
11 hereditatē illi⁹ regni īferni. De q̄.A.viij.17. ¶ Scđo
periculū ꝯſuetudinarij pctī pꝫ ex reſurgēdi difficulta
te. Hec aūt difficultas cauſat̄ τ reddit̄ grauis ex tribꝫ:
ex lōga aſſuefactiōe: ex p̄rij informatiōe τ ex ſbiecti di-
ſpoſitiōe. Primū facit q̄ſi ncc̄itatē. Canis eīn̄ aſſuetus
ad ſtrāgulandū oues: τ arbor aſſuefacta ad inclinādū
ad vnā ptē: q̄ſi neceſſitat̄ ad h̄. Sic ī moribꝫ. vn̄ Aug.
in ꝯfeſſionibꝫ ſuis. Ex volūtate ꝑuerſa facta eſt libido
12 et dū ſeruit̄ libidini: facta ē ꝯſuetudo: τ dū ꝯſuetudini
nō reſiſtit̄:facta ē neceſſitas. Scđo ex p̄rij informatiōe:
hoc pꝫ in arte: qꝛ ſic in artibꝫ q̄buſcūq̄ mechanicis:cū
maiori difficultate artē quācūq̄ addiſcit bn̄ q̄ pri⁹ eā
Extiii didicit male. Et cā τ exēpl̄n̄ ad h̄ pꝫ.A.iij.12. pulcher
rime. Ad h̄ etiā eſt q̄ refert Quītilian⁹ in libro de inſti
tutiōe oratoris de Thimeo: q̄ in arte excellebat tibiaꝝ
hic duplas mercedes exigebat τ accipiebat ab his q̄ fu
erāt male pinſtructi q̄ ſi oīno rudes accederēt:nec im-
merito. Error eīn̄ duplicē exigit laborē cū delendi ſint
male inſtructiōis ſemina: τ bona ſint inſerēda: Ita in
moribꝫ. Tn̄ ſic maior eſt delectatio in muſica bn̄ ꝓpor-
cionata: τ maior vtilitas ex bonis ꝓuenit ſeminibus:
Ita illi q̄ in malis delectant̄ moribꝫ:ſi eſſent aſſuefacti
ad bonos mores:maiorē inuenirēt τ delectationē τ vti
litatē. Sic pꝫ.C.vij.4. ¶ Tertio ex ſubiecti mala di- 13
ſpoſitiōe:lignū eīn̄ diu iacēs ī aq̄ de difficili: τ nō ſine
magno fumo accēdit̄. Et q̄ diu fuit in carcere tenebro-
ſo:nō ſine oculoꝝ grauamine τ obſtupefactiōe:primo
videt ſolē clarū τ lignū putridū τ antiquū τ curuatuꝫ
citius frāgit̄ q̄ꝫ rectificat̄ τ lepra inueterata τ gutta in-
oſſata nō de facili curat̄: τ dn̄s nō libēter dimittit ꝯſue
tudinē diu in terra ſua obtentā: nec ſeruos ab antiq̄ ei
fideles recedere: nec multꝭ cōpedibꝫ τ vinculis fortibꝫ
ligat⁹:facilit̄ oīa frāgit τ fugit. Sic in moribꝫ:hō q̄ eſt
q̄ſi arbor euerſa Mar.viij. Video hoīes q̄ſi arbores:
imbutus diu diuerſis pctīs ꝯ volētes eū charitate ac-
cēdere:fumū emittit murmuratōis τ pūctarū τ detra-
ctionū τ aliqn̄ alioꝝ grauaminū. Et non ſolū ꝯ hoīes 14
ſupiores ſuos:ꝫ etiā ꝯ deū a q̄ pungit̄ ad modū aīalis
pigri:multis penis τ tribulatiōibꝫ interius in corde τ
ꝯſcia:exteri⁹ etiā in corpe debilitatiōe viſus:in durati-
one auditus:diminutiōe formatiōis τ pulchritudinis
et oīm virtutū corpaliū: ꝓpt̄ quos defect⁹ dicē pōt hos
verſus bona ꝯſcia. Ad ſeniū vergo: caput in decliuia Verſus
mergo. Incuruor tergo:baculiq̄ iuuamīe pgo. Tuſ-
ſio: diſpergo ſputū:mors īminet ergo. Si mala nō ter
go:ſum ſtultior altili mergo. Extrinſece etiā mūdialibꝫ
tribulatiōibꝫ: vt de luto pctī ſurgat τ vadat:fumat ad
modū ligni aq̄tici. Iſtos dei ſtiml'os īpatiēter portādo
nec đ luto total'r ſurgit. Sꝫ ſi forte manū ex̄ lutū ponat 15
qꝛ ꝓpt̄ impotētiā τ p̄dicta mala q̄ eū p̄mūt forte ab ope
ceſſat nephario.ſ. pugnādi:furādi: luxuriādi τ hmōi.
Et ſic manū.i. opus ex̄ lutū ponit: qꝛ ab ope ceſſat:nō
tn̄ cor τ linguā ex̄ lutū in q̄ diu iacuit τ iacet:ponit:nec
volūtatē tergit:qꝛ a turpibꝫ cogitatiōibꝫ: τ a volūtate
talia faciēdi a delectatiōe etiā quā hn̄t ex taliū mēoria:
iuramētis etiā τ a iactācijs pauci taliū abſtinēt īmo ſe
dentes ī ſocietatibꝫ: de trāſactis malis cū additamētis
gl'iant̄ narrāt: qꝛ mortariolū ſp retinet ſaporē de alijs.
Nec opa pnie tūc facere pn̄t: ꝓpt̄ cās tactas. A.iij.15.
Sic ḡ pꝫ quō lignū aquaticū ꝯ deū τ alios correctores
fumū emittit: qꝛ gutta antiquata τ inoſſata ī oſſibꝫ: de
qua Iob.xx. oſſa illi⁹ implebunt̄ vicijs adoleſcētie ei⁹:
qꝛ hec gutta τ hec vulnera antiq̄ta tāgunt̄. Iō clamat
murmurādo: qꝛ oculis egris odioſa eſt lux. Iō oculos 16
claudit vel diuertit. Et citius morte frāgit̄: q̄ꝫ corrigat̄
nec diabolus libēter talē de ꝯuitute ei⁹ dimittit: imo ſic
dn̄s malus terrā quā diu ī manu ſua tenet:malis ꝯſue
tudinibꝫ corrūpit: qꝛ vix ī ea nūq̄ꝫ poterint male ꝯſue
tudines corrigi: Ita diabol⁹ tales corrūpit:malis mo-
ribꝫ τ legibꝫ ꝑuerſis. De q̄bꝫ Ro.vij. Video aliā legē
in mēbris meis τc̄. q̄ vix vnq̄ꝫ corrigi pt̄ Prouer.xxij.
Adoleſcēs iux̄ viā ſuā etiā cū ſenuerit:nō recedet ab ea
Miere.xiij. Si pōt ethiops mutare pellē ſuā τc̄. Et cā
reddit̄ Prouer.v. qꝛ funibꝫ pctōꝝ ꝯſtringit̄. Nō.F.j.
26. Sed mō multi funē pctōꝝ nō ſentiūt nec depben
dūt ſe eſſe ligatos. Et eſt de eis ſic de aue illaqueata: vl'
de accipitre: q̄ nō ſentit ſe ligatū: anteq̄ꝫ velit auolare.
Ita iſti cū dr̄ent ī morte auolare: tūc ſentiēt ſe fortit̄ li- 17
gatos. Sed tūc erit nimis tarde illud ſentire: qꝛ tūc li-
gamēta rūpere nō poterit. Pri⁹ ḡ ſolue vīcula Eſa.lij.
Sed dicūt multi τ pl'es cogitāt: q̄ ī ſenectute volūt oīa
pctā dimittere: τ oīa diaboli vīcula euadere. Et dicūt
q̄ adhuc ꝓpt̄ iuuētutē τ ſocietates τ diuerſas ſecli for-

tunas nō pñt. Sed iſta ē irrōnabilis cogitatio. Dictū eſt.ū.e.c.10. q̄ quāto diuti⁹ peccat: tāto pluribꝫ vincul'
18 ligat. Qui ḡ fatet ſe nō poſſe pauciora vīcula rūpere: quō rūpet plura? ꝧ ita irrōnabile ē dicē: ac ſi diceret la tro vno vinculo ligat⁹ amicis ſuadētibꝫ q̄ illud frāge ret ⁊ fugeret: nō poſſu ꝫ iſtud ſolū ſoluere: ꝫ expectabo vſq̄ꝫ habeo centū vincula ſup me q̄ñ etiā ero corpe de bilior: fame ⁊ miſeria afflict⁹: ⁊ tūc totū frāgā: q̄ñ duo erūt ꝯ vnū.ſ.ꝯ eū: vicꝫ debilitas corpis maior ⁊ vincu loꝝ multitudo: Jta ſpūalit̄ quāto diuti⁹ in pctō iacet: tāto debiliores ſiūt: ⁊ ad reſiſtendū ⁊ ad frāgendū: q̄ꝛ ſunt in carcere diaboli: fame debilitati: q̄ꝛ carent grā ⁊ cibo ſpūali pluribꝫ etiā vīculis ligant̄. Ergo ſtatī ſol
19 ue vincula Eſa.lij. ¶ Tertiū piculū ꝯſuetudinarij pcti accidit ex recidiuādi facilitate. Quātūcūq̄ꝫ eñ vulpes vel lupus morte timētes: pctā ſua vel dimittāt vel ꝯfi teantur: ꝑpt̄ antiq̄ꝫ tñ ꝯſuetudinē cōualeſcētes: cito ad
Fabula eadē facta redeūt. Vñ fabule hñt: q̄ vulpes in curia leonis morti adiudicata: cū ad furcas duceret̄ cū plus facere nō poſſet: rogauit ductores vt ex alia pte vie eū ducerēt: vbi vidit gallinas ire: vt ſaltē approximatiōe vel viſu de antiq̄s factis ſuis: ꝯſolationē reciperet. Patꝫ ergo q̄ ſic boni ex antiq̄ ꝯſuetudine ſi cadāt memores tñ delectatōis bone vite habite: facilit̄ ⁊ cito reducunt̄ Jta peruerſi: cito ad ſuas ꝑuerſitates. Et ſic ꝑuerſi de difficili corrigunt̄ Eccs.j. Et ſic ptꝫ q̄le periculū indu
Arti.v. ¶ Sed q̄ꝛ ꝯſuetudo (cat peccādi ꝯſuetudo priuata. peruerſa ī moribꝫ introducit ꝯſuetudinē malā in regi mine: q̄ꝛ nulli tales ꝯſuetudines incipiūt niſi male mo rigerati. Jō nūc reſtat oñdere de mala cōſuetudine in
20 republica. Circa qḋ eſt aduertēdū: q̄ q̄ñ illud qḋ ꝯſue tudinē vocāt eſt ꝯ legē nāe vl' bonos mores: noīe ꝯſue tudinis abutunt̄: q̄ꝛ nō ꝯſuetudo ꝫ abuſus dici pōt: ⁊ debet qḋ ꝓbat̄ ſic. Qui vtit̄ re aliq̄ ꝯ nām ſuā: abutit̄: ꝫ q̄ vtit̄ ꝯſuetudine ꝯ rōnē ⁊ bonos mores: vtit̄ ea cō tra naturā: ḡ abutit̄: maior eſt manifeſta: minor ꝓbat̄ p decretū diſtinc.j. ꝯſuetudo. Vbi ſic dr̄: ꝯſuetudo aūt eſt ius q̄ddā moribꝫ inſtitutū: qḋ ꝓ lege ſuſcipit̄ cum deficit lex. Ecce dicit q̄ eſt ius q̄ddā moribꝫ ſupple bo nis inſtitutū: ḡ qui ꝯtra bonos mores illa vtit̄: abutit̄. Videt̄ ḡ q̄ dñi q̄ vēdicāt bona naufragoꝝ vbi nullū viuū euadit q̄ etiā vēdicāt bona defunctoꝝ inteſtato rū: ſicut faciūt dñi in epiſcopatu lauduneñ: ſi q̄ ꝯſilia: q̄ longū eſſet enarrare faciūt ſub cōſuetudinis ꝑtextu: noīe ꝯſuetudinis abutunt̄. Et licet oēs ꝯſuetudines hic nō pñt inſeri: tñ ex ꝓbationibꝫ ⁊ rōnibꝫ ⁊ auctori tatibꝫ q̄ inducent̄ ꝯ primū abuſum: vicꝫ de naufragis cui⁹ improbatio mihi magis eſt cordi: q̄ꝛ videt̄ int̄ oēs
21 abuſus crudelior: poterūt alij abuſus improbari. Q̄ aūt ſic bona auferre naufragoꝝ ſit abuſus ⁊ nulla cō ſuetudīe excuſet̄: ptꝫ. Quia eſt ꝯ ius diuinū Leui.xix. Diliges ꝓximū tuū ſic teipm. Et ꝯ ius nāle qḋ eſt: ꝫ facias alteri q̄ tibi ⁊c̄. qḋ ſibi nō velit fieri: alteri ne fe cerit: diſ.j. hūanū. Et ꝯ ius ſcriptū. Extra li.v.ti.xvij. de raptoribꝫ. Excōicatiōi: vbi hr̄ q̄ tales vicꝫ ſpoliātes naufragos: ipſo facto ſūt excōicati ſm apparatū. Hoc etiā tenet gloſa: diſ.j. hodie: vicꝫ q̄ tales ſunt ipſo facto excōicati. Jbi etiā dicit Aug. Q̄ iniq̄ſſima ē illa lex.ſ. q̄ patictibꝫ naufragiū: ihabitātes oīa auferāt. Et ſm hāc gloſaꝫ ſi aliq̄ lex illud antiq̄tus pceſſit: iā p alias le ges correcta eſt. Sicut ptꝫ ex̄ li.j.ti.iiij. De ꝯſuetu.c.fi. Jſtis ſic introduct̄. Arguo ſic. Jlla cōſuetudo q̄ eſt ꝯ ius diuinū ⁊ nāle: nō eſt ꝯſuetudo: ꝫ corruptela. Sed
22 hec p̄dicta de naufragis eſt hmōi: ḡ ⁊c̄. Maior ꝓbat̄ p verba Auguſtini.xxxij.q.vij. flagicia: vbi dr̄ q̄ nul la ꝯſuetudo p̄ualet ꝯ ius nāle. Et ſi oēs hoīes mūdi fa

cerēt ꝯtrariū. Jdē pꝫ extra.li.j.ti.iiij. de ꝯſue.c. vltimo vbi ſic dr̄. Cū tāto ſint grauiora pctā: quāto diuti⁹ in felicē aīam detinēt alligatā: nemo ſane mētis intelligit iuri naturali cuius trāgreſſio periculū ſalut̄ inducit: quacūq̄ꝫ cōſuetudine q̄ dicēda eſt in hac pte veri⁹ cor ruptela: poſſe aliq̄ten⁹ derogari: hec ibi de vbo ad ver bū. Probatio mioris pcedit parū ante: vbi oñdit̄ eſſe et ꝯ ius diuinū ⁊ nāle: ſiue diſtinguant̄: ſiue idē ſint.
Nota. J.ix.30. ¶ Quid vō de tali abuſu ē faciēdū: cō 23
tinet decretū diſ.viij. mala aūt ꝯſuetudo: vbi ſic dicit̄. Mala ꝯſuetudo nō min⁹ q̄ꝫ pniciosa corruptela abij ciēda eſt: q̄ niſi citi⁹ radicit⁹ euellat̄: in priuilegioꝝ ius ab impijs aſſumit̄: ⁊ incipiūt p̄uaricatiōes varie ⁊ p̄ ſumptiōes celerrime nō compreſſe: ꝓ legibꝫ venerari. Gloſa: ad argumentū: q̄ illud qḋ aliq̄liter eſt illicitū:
¶ Sed q̄ꝛ illi q̄ hmōi (rōne ꝯſuetudinis nō ſit licitū. Arti.vj.
p̄uaricatiōes ꝓ legibꝫ venerant̄: ⁊ eoꝝ ꝯſiliarij: necnō et legiſperiti ⁊ ſcribe: phariſei: friuolis ⁊ ſupficialibꝫ reſpōſionibꝫ facta ſua nitunt̄ colorare: ne ſine reſpōſio ne ꝯdēnent̄: in iſto articulo ſexto audiēda ſunt eoꝝ di cta: q̄bus nitunt̄ ſe in talibꝫ factis iuſtificare: ⁊ ſi in iu ſticie ſue ꝓbatiōe: ⁊ factoꝝ ſuoꝝ defenſione ⁊ reſpōſio ne defecerint: in ſeptio articulo ſunt ipſi cū factis ſuis
ꝯdēnandi. ¶ Dicūt pmo q̄ bona illa ſic ī terra ꝓiecta: 24
q̄ vulgari noīe vocant̄ vrekke: ſunt dñoꝝ bona: ⁊ ideo ea capiētes nō rapiūt: nec naufragos ſpoliāt: ⁊ iō iura p̄allegata nō intelligunt̄: nec loquunt̄ ꝯ pricipes et dños tales: q̄ de antiq̄ ꝯſuetudine talia tanq̄ꝫ ſuos red ditus vel terre ſue euētus capiūt: ꝫ intelligunt̄ de alijs raptoribꝫ: q̄bꝫ bona illa de iure nō ptinēt ⁊c̄. Nec p̄al legata decretalis excōicatiōi eſt ꝯ dños tales vt dicūt. ¶ Scdo q̄ꝛ de illa antiq̄ cōſuetudine ſpecialē nō facit mentionē: ⁊ ꝯſuetudo p ꝯſtitutionē poſteriorē non re uocat̄: niſi de ea ſpecialē faciat mentionē: vt ex̄ li.vj. de
ꝯſtitutiōibꝫ: licet roman⁹. ¶ Tertio dicūt q̄ hec decre 25
talis p̄allegata: nō eſt ſnīe late: q̄ inferende. Et videt̄ ꝫ velle Jnnocēti⁹ in ſcripto ſuo. ¶ Quarto dicūt ꝯ illud qḋ ſupra aſſumptū eſt: q̄ vicꝫ bonoꝝ acceptio nō eſt ꝯ ius nāle: q̄ꝛ de illo iure oīa ſunt cōia. Sicut ptꝫ diſ.j. in pricipio. ¶ Quīto dicūt: q̄ iō hec bona dñis ꝯcedunt̄: ne rerū poſſeſſio ſit incerta. Ex q̄ eñ dñi illarū rerū ſb merſi ſunt vl' ignorant̄: lex q̄ nō pmittit aliq̄ eſſe īcerta: illa bona ꝯcedit dñis. ¶ Sexto oīa dicta iſta ꝯfirmāt di cētes: q̄ ī mult̄ parlamētis ⁊ ꝯſilijs platoꝝ ⁊ procerū tales ꝯſuetudīes vl' manifeſte vl' diſſimulatiue q̄ aliq̄ñ dant iuriſdictionē: ſunt approbate. Sed dñe q̄ habes ſanctā ſciam.j. Mach.vj. tu ſcis q̄ ī his dict̄ falſū ꝯ
te ⁊ naufraga mēbra tua tulerūt teſtimoniū Dan.xiij. 26
De q̄bꝫ Eſa.xxiiij. Trāſgreſſi ſunt leges: mutauerūt ius: diſſipauerūt fedus ſempit̄nū. Sic pꝫ.L.iij.13. Sꝫ q̄ꝛ vſuꝫ prauū lex ⁊ rō vincere debēt: diſ.xj.c.j. Jō veri tate p̄dicta vincēda ſunt p ordinē. Premittēdo tñ pri⁹ vnā diſtinctionē de naufragijs: q̄ꝛ aut naufragiū eſt ta le q̄ ſimplr̄ oēs ſubmergunt̄: nec eſt ī terra q̄ bona vē dicat: nec ſcit̄ de q̄ terra nauis fuit. Aut oēs q̄dē ſbmer gunt̄ q̄ ſunt in naui: ꝫ dñs nauis vl' bonoꝝ q̄ cū alijs in naui nō fuit: bona ſua vēdicat: parat⁹ facē quacūq̄ꝫ ꝓbationē q̄ bona ſua fuerūt. Aut alij ſubmergunt̄: ⁊
alij euadūt. Aut null⁹ euadit niſi brutū: ſic canis vl' ca 27
tus vel hmōi aīal. Jſta diſtinctiōe q̄dripharia ſic pre miſſa: dicūt q̄ bona illa ſunt dñoꝝ: vicꝫ ī duobꝫ pmis mēbris diuiſionis: ꝫ nō in duobꝫ vltimis: hoc eñ pce dunt q̄ vbi hō vel aīal de naufragio euadit: bona illa dño terre nō ꝯfiſcant̄. Et ſic oīa dicta ſua gloſant: ⁊ ſb iſto mō diuiſiōis oīa ſupi⁹ dicta pcedūt: vicꝫ ſb pmis
duobꝫ membris. ¶ Sed q̄ in primo caſu iſti⁹ diuiſio 28

nis bona illa sint dñox sicut ptinet primū dictū illox:
videt̃ crudele ⁊ irrōnabile valde: qꝛ licet oīa corpa que
bona illa possederūt sint submersa: aīe viuūt q̄ in carce
rib⁹ detinent̃: ⁊ plus bonis illis indigēt: q̄ vnq̄ȝ indi
guerūt corpa: vl' plus q̄ȝ idigerēt si viuerēt. Sic ḡ exe
cutores q̄ mortuos defraudāt: sunt latrones crudeliſſi
mi. Sic patebit infra de executorib⁹. E. viij. 11. Jta ta
les dñi sunt latrones crudeliſſimi: qꝛ miserrimos spo
liant. Dicere ḡ q̄ ideo qꝛ oēs mortui sunt. Jō bona il
lox volum⁹ occupare: dicētes q̄ nr̄a sunt: nō est aliud
q̄ȝ dicere: nisi qꝛ sunt dānificati ī vno: vicȝ in amiſſiōe
vite ⁊ corpis: nos volum⁹ eos dānificare in alio: vicȝ
in bonis: ⁊ qꝛ de⁹ eos morte pcuſſit: ideo volum⁹ eos
29 quantū poſſum⁹ psequ. Jux̄ illud Ps. lxviij. qm̄ quē
tu pcuſſisti: psecuti sunt. Quid ḡ eſſet de illis bonis fa
ciēdū? certe eſſent distribuēda p aīab⁹ illox quox erāt
sicut bona inuēta: ⁊ bona intestatox: q̄ quicūq̄ȝ dñi vl'
plati occupāt vsib⁹ ppriis attribuētes: peccāt: ⁊ ad re
cōpēsationē tenent̃: nulla psuetudine obstāte: qꝛ dis. j.
cōsuetudo: dr̄ q̄ cōsuetudo debet eſſe: q̄ saluti pficiat.
Glosa: corpis ⁊ aīe. Si ḡ corpi pficere nō pn̄t: iustū est
q̄ aīe pficiāt: ⁊ qd̄ corpi vellēt restituē si de naufragio
euaderēt: aīab⁹ restituāt q̄ euadūt ⁊ plus indigēt. Et
sic nunq̄ȝ erit dubiū cui restitutio faciēda sit: qꝛ aīa sp
viuit: nisi sic fiat: manifestū est q̄ est ꝯ legē diuinā: qꝛ
nō facit alteri qd̄ sibi de bonis suis vellet ī tali necētate
fieri. Et ꝯ legē mūdi. Sic pȝ. F. v. 6. ¶ Et q̄ dicūt scd̄o
q̄ decretalis illa loquit̃ de aliis raptorib⁹: ⁊ nō de dñis
pȝ eſſe falsuȝ. Prio: qꝛ tūc decretalis fuiſſet facta in fa
uorē dñox: qb⁹ fm̄ eos talia bona debent̃: ⁊ nō in fa
30 uorē miserox naufragox: qd̄ nō videt̃ verisile: qꝛ q̄re
plus pbiberet vl' excoīcaret: rapiētes talia bona dñox
q̄ȝ alia: fuit ḡ facta in fouorē miserox: ⁊ sic eā intelligūt
sctūs Thomas: Hostiēsis ⁊ Raymūdus. Et alij: sic
pȝ in sūma pfeſ. li. ij. ti. v. q. xxvij. vbi bȝ q̄ nulla psue
tudie talia bona naufragox pncipib⁹ debet̃. Et qd̄ ad
dunt q̄ illa decretali nō reuocat psuetudo pcedens: qꝛ
mētionē de ea nō facit: p eis nō est: qꝛ p illū abusuȝ tol
lendū fuit spālr̄ decretalis illa facta. Et q̄ adducūt p
eis illā cōstitutionē bonifacianam in. vj. licet roman⁹
nō est p eis: qꝛ expſſe ibi bȝ: qd̄ pcedētes pstitutiōes ⁊
psuetudines nō reuocat in posteriori: nisi de eis faciat
mētionē: dū tn̄ sint rōnabiles: qꝛ cū sit facte: papa eſſet
illas ignoraſſe. Jsta vo psuetudo nō fuit a papa igno
rata qꝛ ppt̃ eā tollendā: vt dictū est: decretalē illā de ra
ptorib⁹ edidit: nec ē rōnabilis vtpote ꝯ ius nāle ⁊ scri
ptū tā canonicū: vt allegatū est. Dicit etiā regula iuris
in sexto q̄ nullus debet locupletari cuȝ alteri⁹ iniuria
vel iactura: q̄ȝ ciuile. ff. de incendio ruina ⁊ naufragio.
31 l. j. in digesto no. li. ix. Nō ad hec plures leges. F. j. 17.
Et. F. v. 6. Et q̄ istis legib⁹ sbditi eſſe deberent. X. j. 9.
Nec mirū si oēs leges tale nephas pbibeant: qꝛ nulli
legi: vel rōni psonū est: q̄ hō de crimie lese maiestatis:
vel q̄cūq̄ȝ alio nō suspect⁹: nec puict⁹: morte sua bona
immobilia pdat: imo ppt̃ hȝ ne pdat: ordinatū ⁊ cōsue
tū est: q̄ epi bona morētiū sine testamēto p aīab⁹ illo
rū distribuāt. Patet ḡ q̄ inſufficientē titulū hn̄t bona
defunctox: q̄ brekke vocant̃: q̄ vicȝ sup terrā illox pij
ciunt̃: siue sint de naui siue de nemore: sic ligna ⁊ hmōi
que p aq̄s diluuij deportant̃: poſſidēdi: vel qꝛ mortui
sunt: vel qꝛ nullus illa bona vēdicat. Et hȝ q̄ȝtuȝ ad pri
mū dictū illox: ⁊ scd̄m: ꝯ illos q̄ occupāt bona illox q̄
cōtinent̃ sb pmo mēbro diuisionis: ⁊ q̄ nulla psuetu
do vel statutū in hoc casu valeat: pȝ. V. xij. 14. ⁊. 16.
32 Licet multa de his q̄ dicta sunt: pn̄t adduci ꝯ illos q̄
auferūt bona illox q̄ cōtinent̃ sub scd̄o mēbro diuisio
nis: tn̄ in speciali ostēdet̃: q̄ȝ irrōnabile sit taliū dñorū
factū ꝯ illos de secūdo mēbro diuisionis: hoc aūt appa
ret p hoc q̄ ipsimet fatent̃: vicȝ q̄ si aīal vnū euadit bo
na nō ꝯfiscant̃. Et q̄s nō dicet q̄ sit nimis irrōnale co
gitare vel dicē q̄ dñs bonox vno cane euadēte poſſet
bona sua recuperare. Et si nullū aīal euadat: ⁊ poſſet
p totā villa pbare q̄ sunt sua: nō recupabit q̄ stultior
psuetudo: q̄ȝ q̄ aīal irrōnale: melius pbabit q̄ȝ multi
tudo fideliū hoīm: ⁊ q̄ canis maiorē fidē faciat: q̄ȝ ho
mines ad hȝ iurati. Sed instant dicētes: q̄ nō pn̄t per
hoīes ońdere q̄ sunt sua imo pn̄t p signa ppria que in
dolijs ⁊ alijs reb⁹ suis hn̄t. Mercatores em̄ habēt sua
signa distincta: p que vni⁹ bona ab alijs discernunt̃: ⁊
illa signa sunt nota in villa vbi habitat: qui ḡ hoc dicit
mētita est iniq̄tas sibi. Patȝ ḡ q̄ auferētes hec in scd̄o
mēbro diuisionis irrōnabilr̄: ⁊ sine colore peccāt: nul
lam hn̄tes excusationē bonā. Patet etiā q̄ pmū dictū 33
illox: ⁊ scd̄m. s. e. c. 24. nō sapiūt veritatē: ȝ crudelita
tē: q̄ aūt tertio dicūt: q̄ decretalis illa de raptorib⁹ nō
est sentētie late: est ꝯ testimonia adducta supius. e. c. 21.
Videt̃ etiā expſſe eſſe ꝯ mentē ⁊ verba decretalis: que
sunt ista. Jlli q̄ chr̄ianos naufragiū patiētes: qb⁹ fm
regulā fidei auxilio eſſe tenent̃: dānata cupiditate spo
liāt de reb⁹ suis: nisi ablata reddiderint: excōicationi se
nouerint subiacere. Glosa. pōderat: q̄ dicit subiacere:
nec Innocētij dictuȝ in hȝ casu est magne auctis: qꝛ sic
in alijs locis: sic hic in his q̄ ad fox pscie ptinet facilit̃
trāsiuit. Et ponam⁹ q̄ nō sit sn̄ia lata: ad minus ad ta
les sn̄ia ferri pōt: ḡ peccāt mortalit̃: ergo exiliter se iusti
ficāt dicētes: q̄ nō est sn̄ia lata. ¶ Ad quartū q̄ dicunt 34
vicȝ q̄ oīa sunt cōia de iure nāli. Rn̄det interliniaris
ibidē tpe necētatis. ¶ Ad quintū dictū illox pȝ. s. e. c.
29. Jbi em̄ ostēsuȝ est q̄ nō est incertū: cui⁹ bona sunt:
qꝛ sunt defuncti: si oēs sint defuncti in pmo mēbro: vel
viuox: q̄ titulū poſſeſſiōis pbare pn̄t: sic pȝ. s. e. c. 32.
¶ Sextū dictū illox nō debet ligare: qꝛ licet oīa parla
mēta vel ꝯsilia: hȝ ordinaſſent: poti⁹ est obediēdū pape
qui illū psuetudinē reuocat: vt dictū est: hoc etiā tenet
Innocēti⁹: ex̄ li. j. de ꝯstitu. q̄ in ecclīarū: q̄ vicȝ nec pa 35
pa nec impator pōt statuere statutū in alteri⁹ iuris le
sionē: auferēdo ab vno dominiū qd̄ suū est: ⁊ illud al
teri dare: nisi cā iusta interueniat: vt in bonis dānato
rū. C. de bonis dānatox li. ix. p totū. Et si nō poſſet p
statutū stabiliri: nō est psuetudo rōnabilis sicut patet
dis. j. psuetudo. ¶ Jtē qn̄ due leges vnū tangūt nego
ciū ⁊ vna est equitatis alia rigoris: poti⁹ standū est pri
me: sic pȝ. C. de iudi. li. iij. l. placuit. Et regula iuris in
sexto dicit: q̄ ī penis benignior interptatio est faciēda.
Cum ḡ capitulū illud de raptorib⁹ sit equitatis: psue
tudo vo sit rigoris: potius est capitulo standū: qꝛ etiā
veritas sp psuetudini pfert̃: qꝛ christ⁹ nō dixit ego suȝ
cōsuetudo: ȝ veritas dis. viij. veritate: ⁊. c. iiij. sequēti.
Jtē vsus auctoritati cedere debet. dis. xj. vsus. ¶ Patȝ 36
ex his: q̄ nō videnl̃ excusari: q̄ a ꝯfitētib⁹ pecuniā ac
cipiūt: qꝛ sub ptextu psuetudinis nec ante nec post est
aliq̄d p sacramētis accipiendū. j. q. iij. si q̄s pbendas.
Et qn̄ dr̄ q̄ psuetudo obseruāda est: intelligit̃ psuetu
do rōnabilis. Extra li. iiij. ti. xj. de cognatōe spūali sup
eo. ¶ Nec ī pdicto facto de spoliatiōe naufragox igno
rantia eos excusat: qꝛ ignorātia iuris nālis nullū excu
sat. c. ecclīa. j. q. iiij. §. notandū q̄ȝ. Sed ignorās ignora
bit̃. Sic pȝ extra de psuetudine. c. vltimo in glosa.
¶ Cōsuetudines ḡ malas inueniētes vel ipsis vtētib⁹ Arti. vij.
pter iam dictas penas de excōicatiōe ⁊ pctō spoliātiū 37
naufragos. Alijs etiā periculis ⁊ penis subiacent tam
tpalib⁹: q̄ȝ eternis. Taliter em̄ q̄nq̄ȝ puniunt̃: tam in

reb⁹ q̄ȝ in corpe: in reb⁹ pȝ ſpāliter de ſpoliatorib⁹ nau-
fragos q̄ infra annū tenent in q̄druplū: poſt annū vo
in ſimplū. ff. de incen. ruina ⁊ naufra. l. j. ¶ De pena
corpali ⁊ eterna ſil'ptȝ: p h̄ q̄ fidedignoꝝ relatiōe nar-
Exm̄ rari ſolet: de q̄dā potēte: q̄ cū trāſiret p diuerſa maneria
ſua: ⁊ exenia ei mitterent vl' in negocijs carruce ⁊ q̄dri
ge: ⁊ hm̄oi ei mutarent: fecit oīa ſcribi: q̄ cū videret q̄
ei talia exenia mittebāt: crediderūt q̄ h̄ ſcriberet vt me
moriā de bn̄ficijs illoꝝ hr̄et: ⁊ eos iterū honoraret vel
ꝓ eis facēt: ȝ nō ſic impij nō ſic: nō ſic ſic intellexerūt:
ȝ ꝓ ꝯſuetudine oī anno eadē opa ⁊ exenia p balliuos
ſuos q̄b⁹ hec ī ſcriptis tradebat exigebat. Accidit ḡ eū
podagra īfirmatū iacere ī camera: iux̄ caminū. Vna ḡ
vice: cū fatu⁹ q̄dā q̄ eū ad riſum ꝓuocabat: ſolus ſecū
eſſet ī camera: igne inflāmāte paleas: p̄cepit pluries fa
tuo q̄ paleas extinguēt: q̄ noluit: ȝ cū igne luſit dicēs:
non nocet adhuc: finalit̄ igne lecto approꝑinquāte: cū
horribilit̄ ſup fatuū clamaret q̄ ignē extingueret. R̄n̄
dit ſtult⁹ q̄ noluit ⁊ dn̄o cām q̄rēti. R̄n̄dit: q̄ tūc iterū
a me tale opus exigeres p ꝯſuetudinē: ſicut facis alia: ⁊
dū ſic cōburebat: de⁹ q̄ aliq̄n p ora fatuoꝝ effat: ſic di-
cit Seneca ī ep̄la ad Paulū p verba fatui oñdit ſue pdi
tiōis cām eſſe ꝯſuetudines malas q̄s exigebat: ꝑp̄t q̄s
ignē extinguere noluit. Et ſic p ea p q̄ peccauit torque
bat Sapientie. xj.

C.ix. **Concordiā ⁊ pacem inter** nos hr̄e. Pr̄io docēt exēpla. Scd̄o trahūt vti-
lia. Tertio artant cōtraria ſeu penalia.

Arti. j. ¶ Primū ptȝ in nā ⁊ in morib⁹. In nā eīn exēplū ad h̄
1 habem⁹ ex verbis Senece li. j. de nālib⁹ q̄ſtiōib⁹. Vbi
vult q̄ circa ſidera q̄n̄q̄ȝ apparet corona: ſic pȝ ad ocu-
lū circa lunā: ⁊ vocat Halo in libro metheoroꝝ: cui⁹
vniformitas ⁊ ītegritas: ſerenitatē: ruptura vna: ven-
tū: pl'es rupture: pluuias ⁊ tēpeſtates ſignificāt ſidus
iſtud ſiue planeta ſeu ſtella: cb̄s ē Nūeri. xxiiij. Orient
ſtella ex Jacob ⁊c̄. q̄ dicit Apoc. xxij. Ego ſuȝ gen⁹ ⁊
radix Dauid. Stella ſplēdida ⁊ matutina. Corona eſt
pfecta ꝯgregatio electoꝝ: int̄ q̄s chriſt⁹ ſp mediū tenet
et tenuit. Cōcordia ⁊ ꝯformitas ī iſta corona ſerenitatē
ſignificat eternā Mat. v. B̄ti pacifi. ⁊c̄. Interruptio
vna: vēto interp̄tatōis curat. Interruptiōes vo plu-
res. ſ. indurati cordis: malicioſe ꝯſpiratōis ⁊ vidicte ⁊
b̄rigarū: tēpeſtatē ſignificāt eternā: q̄ habita dicē pote-
rūt: illud Tren̄. v. defecit gaudiū cordis n̄ri verſus eſt
2 in luctū chor⁹ n̄r cecidit corona capit' n̄ri. ¶ In mori-
bus etiā exēplū habem⁹ tā in bonis q̄ȝ puerſis. ¶ In
bonis ⁊ morigerat' vnitas p̄ris ⁊ m̄ris magnū docu-
mentū eſt ꝯcordie. Sȝ de⁹ p̄r n̄r eſt. Sic̄ ptȝ. C. iiij. 30.
terra m̄r: de q̄ ⁊ ad quā oēs ſimul ſum⁹. Nō. C. j. 7.
¶ In morib⁹ puerſis: videm⁹ freq̄nter malos magnā
hr̄e ꝯcordiā. Sȝ heu Hiero. dicit ſup illud P̄s. lxxxij.
Cogitauerūt vnanimit̄ aduerſum te ⁊c̄. Infelix ꝑp̄l's
dei q̄ nō pōt in bono tantā hr̄e ꝯcordiā q̄ntā mali hn̄t

Arti. ij. ¶ Scd̄o vtilitas ex bona ꝯcordia ꝓueniēs (in malo.
ad pacē ⁊ cordiū vnitatē nos attrahere debet. Hm̄oi
aūt vtilitas tāta eſt: q̄ valet. ¶ Primo ad tpaliū mul-
Exm̄ titudinē: ſic diſcordia ad diminutionē: vn̄ narrat Ge-
rardus in itinerario ſuo p galliā: de q̄buſdā heremitis
in vna inſula: q̄ cuȝ diſcordes adinuicē fuerūt: ſtatim
mures minutiſſimi: eſcas illoꝝ ⁊ potiōes ꝯſūpſerūt: ȝ
ſopita diſcordia ⁊ ꝯcordia facta: incōmodū ceſſabat: ⁊
cā eſt ꝯgrua: ꝓueniēs eīn eſt: q̄ vbi de⁹ ē: bona exterio
ra multiplicant. Iux̄ illud Venerūt mihi oīa bo. ⁊c̄.
¶ Scd̄o valet ad ſpūaliū ⁊ corpaliū inimicoꝝ reſiſtē-
tiā: q̄ virt⁹ vnita fortior ē: ſic pȝ ī acie exercit⁹: ſic pȝ de

carbonib⁹ calidis ſil' copulat': q̄ tardius extingunt. 3
Exēplū ad h̄ de hoīe hn̄te duodeci filios: q̄ moriēs re-
liq̄t eis ꝯcordiā dicens: q̄ ſi ꝯcordes eſſent: fortiores ⁊
aptiores eēnt ī oīb⁹ negocijs ſuis q̄d oñdit tali exēplo
Accepit duodeci virgas q̄s ſil' liganit: ⁊ dixit cuilibet
illoꝝ: q̄ eas frāgēt: q̄s cū frāgere nō poſſent: eas diui-
ſit: dādo cuilibet vnā: p̄cipiēs q̄ eas frāgeret: q̄d ſtatī
fecerūt facilit̄. Sic inq̄t ī ꝓpoſito ⁊ ptȝ. Sic̄ etiā in ꝓpo
ſito n̄ro: ſi de⁹ nobiſcū p pacē bonā: in q̄ ſp fact⁹ ē loc⁹
ei⁹: q̄s ꝯ nos? Eſt ḡ breuis ꝯcluſio: q̄ tā res corpales:
q̄ȝ ſpūales: tā exteriores q̄ȝ interiores ꝯcordia ꝓſperā-
tur: diſcordia decreſcūt. Vn̄ gloſa ſup illud Ecci. xxj.
Obiurgatio ⁊ iniurie ānullabūt ſbām. Cōcordia inq̄t
minime res creſcūt: diſcordia marīe dilabunt. Sic̄ ptȝ
C. iiij. 6. de turre babel. Nō ad iſtud ꝓpoſitū exēpla ⁊
auctēs. C. j. x. ¶ Et pȝ exēplū ad ꝓpoſitū quō ꝯcordia 4
facit hoīes fortes ī bello ſpūali. De ceruis q̄ aliq̄n a ca-
nib⁹ nō vincerent: niſi diuiderent. Et in hoīb⁹ in bel-
lo corpali: vbi vn⁹ ſolus vincit: multi ſil' vincūt Eccs.
iiij. ſi p̄ualuerit quiſpiā ꝯ vnū, duo reſiſtēt ei. Ideo q̄n̄
ꝑp̄l's iudeoꝝ debuit vinci: dictū fuit p ꝓphaȝ Micheā.
Vidi iſrl' diſpſuȝ in mōtib⁹: q̄ſi oues nō hn̄tes paſtorē
iij. Reg. xxij. In ſignū q̄ diſcordia diſpſi vincunt: ſic
titiones diuiſi fumigāt: vbi ꝯiuncti clare ardēt: ſic ſoli
fumigāt melācolia ⁊ triſticia ⁊ hm̄oi: ve ḡ ſoli ⁊c̄.
¶ Tertio pena ⁊ piculū nos ncc̄itare dn̄t ad ꝯcordiā Arti. iij.
Qui aūt ꝯcordia carēt: ill' nō ſolū iminēt pene tpales: 5
ȝ etiā et̄ne. Si de⁹ tot⁹ ſanguinolēt⁹ deſcēderet de cruce
et rogaret aliq̄ē q̄ poſſet modicū īfra domū ſuā reqe-
ſcere: nōne dign⁹ eēt magna pena ſi eū expelleret. Sic
in ꝓpoſito. Vn̄ ī vitaſpa. q̄ſi ſile ad h̄ fert: q̄ vicȝ cū p̄r Exm̄
Appolloni⁹ vellet diſcordātes ꝯcordare: ⁊ vnus illoꝝ
diceret ſe poti⁹ velle mori: fiat inq̄t Appolloni⁹ q̄d di-
xiſti: ⁊ ſepulchꝝ tuū fiat beſtiarū vēter: ⁊ illa nocte ſb̄i-
to mortu⁹ ⁊ a beſtijs comeſt⁹. Et h̄ rōnabil'r: q̄ ſi nō
vis cū bono ꝯcordare: ſequit̄ q̄ ſis malus. Aut cū ma-
lo ꝓpter deū. Et tūc ſic ipſe ꝓp̄t ſuā maliciā: ita tu ꝓp̄t
odiū dānaberis. ¶ Si tales ſil'es Pharaoni cū cordib⁹ 6
indurat': parū de illa pena guſtaſſent: corda emolliret.
Vn̄ in li. de apib⁹ ſcribit̄ ſile huic: q̄ vicȝ cū q̄dā vellet Exm̄
diſcordes ꝯcordare: vn⁹ dixit ſe poti⁹ velle pati inferni
penas: cui ſctūs: dn̄ ego rogo: q̄ oñdat tibi parū de pe
nis illis: ⁊ ſtatī q̄ſi morbū caducū hn̄s cecidit: de q̄ ex-
taſi cū ad orōnē circūſtātiū rediret: penis interī ei oſtē
ſis: videns inimicū ad eū ꝯcurrit ⁊ pacē petiuit ⁊ ꝯcor-
diā. Patȝ ḡ quātū piculū eſt cōcordia carere: ſine q̄ etiā
nll'a bona opa valet. Sic̄ ptȝ. C. j. xxj. nec etiā ipa pnia
ſine hac deo placet. vn̄ Hiero. in ep̄lari: q̄ſq̄s corp⁹ af-
fligit: ȝ ꝯcordiā deſerit: deū q̄dē laudat in tympano: ȝ
nō laudat ī choro. Nō de hac mā. C. iiij. 25. vſq̄ȝ ad fi
nē capl'i. Nō de iſta pena nō ꝯcordantiū. P. iiij. ar. ix.

Cogitatio eſt duplex: vna C.x. ſubita: alia deliberata. Circa q̄s ſeptē ſūt dicē-
da: duo vicȝ circa pmā: ⁊ q̄nq̄ȝ circa ſcd̄aȝ. Pr̄io oñdet
q̄ pma volat de ncc̄itate. Scd̄o q̄ nō nocet. Tertio q̄
ſcd̄a ē ornāda. Quarto q̄ ē diligēter examināda: Qui-
to examinatōis vtilitas. Sexto nō examiatōis: ſeu nō
cuſtodie piculū. Septio examiatōis ſeu cuſtodie diffi- Arti. j.
¶ Ad pmū ſic ꝓcedit̄. Sic̄ nō poſſum⁹ ꝓhi- (cultas. 1
bere ne latrones intrēt for: q̄ntūcūq̄ȝ villa ſit hn̄ cuſto
dita: ne etiā corui ſup domū vl' hortū volitēt: ne etiā hy
rūdines domū intrēt: vl' etiā vēti: ita nec cogitatiōes ī-
miſſas a carne: vl' diabolo vl' mūdo ⁊ mal' hoīb⁹ null⁹
ꝓhibere pōt q̄n cor intrēt: ⁊ ſup ipm ſb̄ito volitēt: nec
ibi multū nocēt. Sȝ certe debem⁹ camerā diligent' cu-

ſtodire ne latrones illã intrẽt: qꝛ ſi illã intrãt occidãt ⁊
ſpoliãt. Nõ eſt camerari⁹ vitupand⁹ de h̃ ꝙ fures in=
trẽt foꝝ: ſꝫ ẽ vitupand⁹ ſi intrẽt camerã: loco vl' tpe nõ
debito: Ita ſpũalr coꝛ eſt q̃ſi foꝝ publicũ: delectatio vl'
ꝯſenſus eſt q̃ſi camera: qꝛ nõ oẽs q̇ intrãt foꝝ vl' aulã:
2 intrabũt camerã. Rõ ĝ q̃ eſt q̃ſi camerari⁹ ſeu ianitoꝛ:
ſic pꝫ. A. xxiij. ñ ẽ vitupanda de h̃ ꝙ cogitatões turpes
coꝛ intrãt: qꝛ ſunt ſic hyrũdines vl' vẽti domũ ſbito in=
trãtes ⁊ exeũtes ꝑ aliã feneſtrã: licꝫ forte aues garritu:
vel vẽti ſonitu inhitãtes parũ offendãt: nõ tñ aues do
mũ maculãt: niſi moꝛenť: nec vẽti domũ forte ſbuertũt
vbi ſtatĩ exitũ inueniũt. Ita cogitatio vel tẽtatio. Sed
certe ſi rõ ꝑmittat cogitatões vl' tẽtatiões camerã ĩtra=
re ⁊ ibi moꝛari: eſt vitupanda: qꝛ ſic hyrũdines ĩ domo
nidificãdo ⁊ pullos ꝓducẽdo: locũ deturpãt: vl' dãnũ
qñqꝫ inferũt. Sic pꝫ de Thobia: vẽti etiã q̇ ex vna ꝑte
3 intrãt: ⁊ ex alia exire nõ pñt: domũ ſbuertũt. Sic ĩ ꝓpo
ſito nidificãdo ꝑ delectatiõeꝫ thobiã excecãt: ⁊ ſpũalit
occidũt: ⁊ domũ aĩe ſubuertũt. Quia ſc̃m ſctm̃ Tho.
in ſũma. ij. ij. q. cliiij. ar. iiij. nõ ſolũ ꝯſenſus ĩ op⁹ ꝑuũ ſꝫ
etiã ꝯſenſus ĩ delectationẽ cogitatiõis ẽ pctm̃ moꝛtale.
4 Sũt ĝ aues iſte ſtatĩ abigẽde. Exẽplo Abꝛae Gẽn. xv.
ne de coꝛdis ſacrificio dicať volucres celi comederũt il
lud. Et vẽto cogitatiõis ſeu turpitudinis ac tẽtatiõis
intrare ex vna ꝑte ſtatĩ: ſtãt ꝑ poꝛtã oꝛonis: ſeu clamo=
rẽ ad deũ: ſeu ꝯfeſſionis: ſeu vtilis occupatiõis: ex alia
ꝑte expellať: ⁊ tũc nõ erit timoꝛ in finib⁹ nr̃is: q̇n libe=
rabimur. Exẽplo petri Mat. xiiij. q̇ vidit vẽtũ validũ
ſꝫ tñ ad deũ clamãdo liberat⁹ eſt. Iſtis ĝ exẽplis infoꝛ
mati: cogitatiões ⁊ tentatiões q̃ neceſſario intrãt: cito
Arti. ij. expellam⁹: ne nob̃ impꝛopereť: illð Hiere. iiij. Vſqꝫ q̊
¶ Scðm ꝑncipa= (moꝛabunť ĩ te cogitatiões noxie.
5 le pꝫ ꝑtim ex ꝑdictl: ꝑtim ex dicẽdis: ſicut eñ muſce ⁊
pulueres radiũ intrãt ſolarẽ: ipm tñ in ſui nã nõ macu
lãt: ſic cogitatiões ⁊ tẽtatiões ſubito coꝛ ſctm̃. Cui⁹ cã
eſt: qꝛ coꝛdis ĩtegritatẽ nõ penetrãt. Venenũ eñ hoĩ
vel aĩali nõ nocet: dũ pellis eſt integra. Iõ ſerpẽs pꝛi⁹
moꝛdet: deĩde venenũ ĩmittit: ſic dũ coꝛ ẽ integrũ: nul=
la ꝑuerſa delectatiõe diuiſuꝫ: ſꝫ ĩ ſolo deo delectať: vene
nũ pcti coꝛdi occurrẽs: nõ nocet nec maculat: dũ eñ ol
la coꝛdis eſt bñ coopta timoꝛe ⁊ amoꝛe dei: q̇ deſiderat
eſſe ſignaculũ coꝛdis nr̃i Cañ. viij. pone me ſic ſigna=
6 culũ ſuꝑ coꝛ tuũ: muſce ĩfernales nõ poterũt lac ĩnocẽ
tie ĩ coꝛde nr̃o comedere: nec ĩde auferre. Quia ſic de ol
la feruẽti cui ignis magn⁹ ſupponiť: lõgi⁹ fugiũt: Ita
de coꝛde inflãmato charitate: de q̊ in Pſ. xxxviij. Cõ=
caluit coꝛ meũ ĩtra me ⁊ ĩ medi. ⁊c̃. Tale ĝ coꝛ nõ plus
maculať de ſoꝛdib⁹ ſbito cogitãdo: q̃ꝫ viſus ſoꝛdes vi
dẽdo: imo ſi moꝛoſe eas videat: pia cã ⁊ ĩtẽtõe mot⁹: ſic
accidit ĩ ꝯfeſſiõe audiẽda: põt ĩde mereri: ſic chirurgic⁹
q̇ charitatl ĩtuitu coꝛꝑaliũ ſoꝛdes lauat vulnerũ. Et ſi
cogitare de moꝛtuis coꝛꝑalr ẽ meritoꝛiũ vt iuuenť: ma=
ioꝛis meriti videť cogitare de ſpũalr moꝛtuis ⁊ defun=
Arti. iij. ctis: vt ſuſciteť. Sctã ĝ ⁊ ſalubꝛis ẽ cogitatio ꝓ defun=
ctis. ij. Mach. xij. Sctã ĩ mẽte: ſalubꝛis in v̇bo ⁊ ope.
¶ Tertiũ pꝫ: qꝛ aliq̃ ꝑſone facies lauãt ⁊ oꝛnãt: ⁊ ſpe=
7 cialiť qñ a multl debẽt videri. Ita coꝛ ẽ lauandũ pura
ꝯfeſſiõe: qꝛ a deo ⁊ a tota curia celeſti videť: ſic pꝫ. A.
xxv. 17. Quia de⁹ ĩtueť coꝛ. Sꝫ alij illud lauãt exteri⁹
qꝛ ꝯfiteť ⁊ ad tp̃s ab ope malo ceſſant: ſꝫ ferrũ de vul
nere nõ extrahũt: nec fontẽ obturãt: nec radices vrti=
ce auferũt: dũ ad pctã redire ꝓponũt. Et ſic de radice
in t̃ra dimiſſa. Ita de tali coꝛde exeũt male cogitatiões:
furta: homicidia: adulteria Math. xv. ¶ Sic ĝ pudo=
re frequẽter fugim⁹ opera mala: ⁊ ſpecialiť in ꝑſentia
multoꝝ. Ita fugiam⁹ turpes cogitatiões. vñ Hiero.

in quadã epl'a: q̇cq̇d pudet dicere: pudeat cogitare. Et
ſicut faciẽ exteri⁹ oꝛnãt capillis: Ita mentẽ oꝛnẽt inte=
rius pulchꝛis cogitatiõib⁹. Quia caput adhuc decal= 8
uabiť. Iuxta illud ꝓpheticũ: ſuꝑ oẽ caput caluiciũ: ſed
capillus de capite interioꝛi nõ peribit: qꝛ oĩs cogitatio
bona vel mala remunerabiť vel punieť. Ergo illi ca=
pilli cogitationũ ſunt diligẽter cõponendi. vñ beatus
Gꝛego. xxxviij. li. moꝛal'. ſuꝑ illud Iob. xviij. Radi=
ces ei⁹ in terra ſiccenť. Sancti oẽs tanq̃ꝫ aĩalia plena
oculis exterioꝛa ſua ꝯſpiciũt: vt bona de ſe exẽpla fra=
trib⁹ ꝑbeanť. Interioꝛa v̇o ſua diligẽter attendũt in ſe
vt ſicut irreꝑ̃henſibiles ſe interni iudicis obtutib⁹ pa=
rant: magiſqꝫ quo deo placeãt ⁊ ſuis: interi⁹ cõponũt.
De q̇bus Pſ. xliiij. Oĩs gloꝛia filie regis ab intus.
Talis pulchꝛitudo ⁊ tales reliquie placent deo: quo=
niã reliquie cogitatiõis diẽ feſtũ agent tibi Pſ. lxxv.
¶ Iſte articulus tertius neceſſitatẽ imponit q̃rto arti= Arti. iiij.
culo: qꝛ ex q̊ cogitatiões bone coꝛ oꝛnãt ⁊ deo placent:
et male deturpãt: ꝯgruũ ⁊ neceſſariũ eſt ꝙ cogitatiões
quib⁹ coꝛ eſt veſtiendũ ſint bene examinate: anteq̃ꝫ in 9
coꝛde ꝑ ꝯſenſuꝫ reponanť: vel ope exerceanť. Iſta aũt
cogitatio ſeu ꝓbatio debet eſſe: vel de his q̃ cogitabi=
mus ⁊ operabimur in futuro: vel de his que cogitaui=
mus vel locuti vel operati fuim⁹ in ꝑ̃terito. vñ Hie= Exm̃
ro. recitat: ꝙ quidã pictagoꝛicus pꝛecepit curã duoꝝ
tempoꝝ habendã: mane ad cogitandũ de his q̃ factu=
ri ſumus: veſpere ad memoꝛandũ de his que fecimus.
¶ Pꝛima aũt cogitatio vicꝫ que futura reſpicit ad mo= 10
dũ aliquoꝝ religioſoꝝ: inter quos oꝛdinanť tres exa=
minatoꝛes qui ad oꝛdinẽ recipiẽdos diligẽter de moꝛi
bus ⁊ ſciẽtia examinent: tres examinatoꝛes habere de=
bet: vicꝫ an ſit licitũ: honeſtũ ⁊ expediẽs: cõſentire in il
lud qð cogitať. Ad hoc ĝ ꝙ coꝛ in illo delecteť: vel ope
impleať: ſunt tria attendenda: quid liceat ſc̃m equitatẽ
quid deceat ſc̃m honeſtatẽ quid expediat ſc̃m vtilitatẽ.
Extra li. iij. ti. xxxiiij. De voto ⁊ voti redemp. magne
deuotiõis: vnũ de iſtis dimittẽdo: ꝯtingit qñqꝫ factuꝫ
cõmittere de q̊ poſtea multũ dolebit. Sicut dꝛ accidiſſe
cuidã cui⁹ filiũ in cunabulis ſerpens de muro exiens
occidit: lepoꝛari⁹ ĝ vidẽs h̊ occidit ſerpentẽ. Pater v̇o
ſubito intrans eſtimauit: ꝙ lepoꝛari⁹ filiũ occidiſſet: et
eum interfecit: de quo veritate cõperta: multũ doluit.
Ideo diciť fuiſſe oꝛdinatũ in illa ciuitate: ꝙ nihil ma=
gni ponderis fieret anteq̃ꝫ ter de hoc eſſet pꝛecogitatũ
et ꝑ̃locutũ: ſicut actũ vim nõ habebit cõſtitutiõis: niſi
triũ annoꝝ ꝯſilio appꝛobeť: vtinã q̇libet iſtã oꝛdinatio
nẽ facẽt apð ſemetipm̃: qñ tẽtať de aliq̊ facto malo: vicꝫ
ꝙ illud nõ facẽt anteq̃ꝫ tria cogitaret. ſ. pcti penalitatẽ ĩ
pñti. De q̃. C. vij. 24. Gaudiũ etiã eternũ qð amittit:
⁊ penã eťnã quã ĩcurrit. De q̇b⁹ Eſa. xxv. Cogitatões
antiq̃s fideles amẽ. ¶ Scða v̇o cogitatio q̃ reſpicit ꝑ̃te 11
rita ĩ ꝯſideratõe ſua: ſeu examĩatiõe dꝫ ſecũ hr̃e tres co=
mites ſeu examĩatoꝛes: q̇ ſc̃m phm ĩ ethicl ſũt comites
oĩm v̇tutũ. ſ. an fuit cogitatũ locutũ vl' factũ vt opoꝛ=
tuit: qñ opoꝛtuit: ⁊ in q̇b⁹ optuit: ⁊ ſi ĩuenerit: ꝙ aliqð
iſtoꝝ defuit: cogitatõ hoĩs dolẽdo ꝯfitebiť tibi pſ. lxxv.
¶ Et qꝛ opis vtilitas volũtatẽ ĩclinat opantl: vt volũ= Arti. v.
tas cuiuſcũqꝫ hoĩſ magl ĩclineť ꝑdicte examĩatorl opi
In h̃ articl'o. v. ponẽda ẽ dctẽ ꝓbatõis vtilitas. Hui⁹
aũt vtilitas ẽ q̃druplex: qꝛ pꝛio fac̃ hoĩeꝫ hr̃e cognitõeꝫ 12
de ſtatu ꝓpꝛio: ſcðo liberat a ꝯfeſſiõe tꝑali: tertio ab eter
na: q̃rto cõuertit hoĩem ad deũ ⁊ bonã vitã. ¶ Pꝛimũ Exm̃
pꝫ exẽplo cuiuſdã inſule ĩ mari inť hyberniã in q̃ nõ
viuũt aĩalia venenoſa: ⁊ aliã terrã inter q̃s erat bꝛiga
ad quã inſula ꝑtinebat: ſapiẽtis ĝ ꝯſilio aĩalia veneno=
ſa ibi ponẽda erãt q̃ ſi viuerent: ꝓ certo ſigno hr̃ent: ꝙ

inſulã ad hyberniã nõ ptineret. Ita dubiũ eſt de aiab' nr̃is. cui' dñi ſint: q2 nemo ſcit vtrũ amore vl' odio dignus ſit. Sed ſi ibi diu viuãt cogitatiões venenoſe ⁊ immũde: ſcire poſſum' ꝙ inſula nõ ad deũ: ſꝫ ad diabolũ ptinet. Si ecõuerſo: ecõuerſo. Et ſic cogitatiões iuſtoꝝ iudicia Prouer. xij. q2 p eas iudicare poſſum' de
13 quo dñio ſum'. ¶ Scðm ptꝫ p h̃ qð refert̃ de q̃dã q̃ in qbuſdã nundinis emit a q̃dã ſatis care vt ſibi videbat̃ ſapiãm ⁊ ſoluta pecunia nihil aliud docuit: niſi iſtud. Quicq̃d ag' opis finẽ ſp mediter'. Emptor reputauit ſe deceptũ: ſꝫ tñ ꝓpt̃ truſam fecit illud ſcribi in oib' vtẽ
Exm̃ ſilib' ⁊ parietib' dom' ſue. Accidit ꝙ q̃dã inimic' ei' ꝯduxit barbitonſorẽ ei' ad occidẽdũ eũ: dũ ei' barbã raderet: ꝙ cũ cogitaſſet facẽ. Accidit eũ reſpicẽ in manutergio qð erat circa collũ ei' ꝑdictã ſapiãm: q̃ viſa cogitauit ꝙ finis talis facti eſt ſuſpẽdiũ in h̃ ſeclo vel in futuro: ⁊ a facinore excogitato ſe retraxit: ⁊ ex cogitatiõe finis: vterq2 a morte liberabat̃ tpali. Salubris eſt
14 g̃ talis cogitatio. ¶ Tertiũ ptꝫ p h̃ qð ſcribit̃ i vitaſpa. ꝙ pr̃ euagrius rñdit cuidã diſcipulo q̃rẽti quõ ſe poſ-
Exm̃ ſet a pctĩs cuſtodire: ⁊ aiaꝫ ſuã ſaluare ⁊ penas fugere. Cogita in q̃t tria: peccãtũ ꝯfuſionẽ: ⁊ eorũdẽ penas: ⁊ bonoꝝ gaudia Prouer. xij. Cogitatões iuſtoꝝ iudicia
Exm̃ ¶ Quartũ ptꝫ triplici exẽplo: ſeu hiſtoria. ¶ Primo p hoc ꝙ refert̃ de ſubone poſtmodũ epõ tholoſano: hic cũ eſſet peſſim' boĩm: vna nocte i lecto iacẽs ſatis molli: cũ eſſet tedio affect' de h̃ ꝙ dormire nõ poſſet: q̃daꝫ euẽtu: vl' poti' diuĩo nutu cogitationẽ ꝯuertit ad cogitandũ q̃le tediũ ⁊ tormentũ eſſet i igne diu iacere: vbi nec dormire: nec q̃eſcere liceret: q̃d g̃ in q̃t ſibijpſi faciã
15 ſi in iſta vita moriar: quõ ignẽ inferni ſuſtinebo. Et incepit quaſi ſeipm ꝯfortãdo cogitare: ꝙ ſi illa pena poſt mille annos h̃ret finẽ: adhuc illã aliq̃ mõ ſuſtinebo et eã in fine euadã. Iterũ ſi poſt duo milia vel tria millia annoꝝ finẽ h̃et: tolerabile eſſet. Sed ex q̃ ſine fine eſt: quõ ipam ſuſtinebo? Et ex hac cogitatiõe optĩe mutauit vitã ſuã. Et fact' eps: q̃ñ q̃rebat̃ q̃d eũ ꝯuertit: rñdere ſolebat: vna cogitatio: q̃ ſcꝫ cogitaui dies antiq̃s ⁊ annos eternos i mẽte habui. Hec meditat' ſum nocte cũ corde meo: iõ exercitabar ⁊ ſcopebã ſpm̃ meũ. Nõ H. xj. 121. Et bñ in corde ſuo plus põderabat futurũ tormentũ: ꝗ̃ pñs quãtũcũq2 ꝑſens eſſet longũ: q2 futurũ q̃dãmõ plus affligit timore ꝗ̃ pñs pena h̃ q̃libet experiri põt in ſeipſo: q2 ſi vnã graue̅ ſuſtineat noctẽ: pulicib' vel frigore vel alijs miſerijs afflict' cogitãdo ꝙ mane illud euadat parũ reſpectiue grauat: ſꝫ cogitãdo ꝙ p magnũ tp̃s tale ſuſtinebit infortuniũ: q̃dãmõ
16 plus timore ꝗ̃ pena triſtat̃. ¶ Scðm exẽplũ ad idẽ eſt
Exm̃ in vitaſpa. de q̃dã q̃ mr̃i eũ increpãti ꝙ religionẽ itrare vellet. Rñdit: ſaluare volo aiaꝫ meã: mr̃e g̃ defuncta: filio in religiõe negligẽter agẽti: videbat̃ vna nocte ꝙ matrẽ vidit int̃ dãnatos: cui q̃rẽti: vbi ſunt verba q̃b' dixiſti ſaluare volo aiam meã: ex q̃ mõ iudicat' ad nos venis: ꝑ ꝯfuſione nihil rñdere poterat. Excitat' ꝟo ⁊ ad ſe rediẽs vitã mutauit i meli'. Rñdẽs q̃rẽtib' cãm eſſe cogitationẽ: q̃ cogitauit quõ poſſet iꝑperationẽ dei ⁊ oĩm ſctõꝝ ⁊ etiã demonũ ſufferre i iudicio: ex q̃ nõ
Exm̃ potuit ꝑ ꝯfuſiõe reꝑhẽſionẽ ſuſtinere mr̃is. ¶ Tertiũ eſt ad h̃ de q̃dã de q̃ fert̃: ꝙ ſemel dũ malã vitã duceret q̃ſiuit a corde ſuo q̃ iret: ⁊ rñdit cor ad infernũ: ⁊ h̃ horrore cogitatiõis ꝯuerſus eſt ab bonã vitã: q̃libet iſtoꝝ triũ ⁊ etiã ei ſilĩs dicere potuit illud Pſ. cxviij. Cogitaui vias meas. ſ. ꝙ eſſent male ad infernũ ducẽtes: ⁊ h̃ cogitatiõis horrore: cõuerti pedes meos in ⁊c.
Arti. vj. ¶ Et vt periculũ incaute cogitatõis magis appareat i iſto articulo imediate: oñdet̃ q̃le ſit periculũ ꝑmittere cogitationẽ malã p quãcũq2 complacẽtiã cor tangere.
Pro q̃ eſt ſciẽdũ: ꝙ m̃lti ſunt q̃ pctã turpia ſic luxurie 17
et hmõi facẽ abhorrẽt: ſꝫ tñ in cogitatõib' ⁊ aſpectib' ⁊ locutiõib' de illis pctĩs delectant̃: credẽtes i talib' periculũ nõ latere. Sed hoꝝ piculũ multis ptꝫ exemplis.
¶ Primo q2 ſic ex frequẽti guſtatiõe põt hõ inebriari. Exm̃
Audiui eñ de q̃dã q̃ nõ bibit: ſꝫ guſtauit frequẽter: ⁊ ebrius effect': dixit nihil bibo: verũ dixit ali': ſꝫ freq̃nter guſtas: ⁊ illud tibi nocet. Et ſic ex guſtu vel hauſto paruo efficacis veneni morit̃ quis: ſic ex magno tractu vni' cipbati: ita guſtãtes cogitatiões inordinatas. De
q̃b' Roꝝ. j. Euanuerũt i cogitatiõib' ſuis. ¶ Et ſicut 18
venenũ qð ſerpẽti eſt vita: hoĩ eſt mors. Ita turpes cogitatiões ⁊ locutiões malos delectãt: quas tñ boni vt mortẽ fugiũt: q2 guſtatũ affert mortẽ: ſtatim g̃ illud expuũt de ore: ne guttur p ꝯſenſuꝫ intret ⁊ p delectatiõeꝫ exẽplo chr̃i q̃ cũ guſtaſſet: noluit bibere. ¶ Scðo q2 ſic capite ſerpẽtis intromiſſo ſequit̃ totũ corp': ſic in cogitatiõe cũ cõplacentia q̃ eſt caput ſerpẽtis intromiſſa in aĩam: cito ſequit̃ opus: ſi aſſit oportunitas: q2 dicit canon: ꝙ dũ i cogitatiõe volũtas nõ reprĩit̃: etiã i actiõe
dñat̃: diſ. xlix. hinc. §. Iugẽ. Muler g̃ ſctã. i. rõ de q̃. j. 19
Coꝝ. vij. virgo cogit: vt ſit ſctã corpe ⁊ ſpũ: ſtatĩ ꝯteret caput iſti' ſerpẽtis: anteq̃ꝫ p delectatiõeꝫ cor itret: btũs q̃ ſic allidit puulos ſuos. In pſ. cxxxvj. alit̃ piculũ im
minet. ¶ Tertio: q2 ſic latrũculus p feneſtrã ſecreti' in 20
trãs: magnis apit latronib': ita talis cogitatio ⁊ locutio magnis opib' pctõꝝ ⁊ demonib'. ¶ Sꝫ ſunt aliq̃ q̃ ſe exponũt talib' cogitatiõib' ⁊ tactib' ⁊ aſpectib' illicitis dicẽtes ſe mereri i reſiſtẽdo opi nephario: ⁊ vbi plus ẽ de tẽtatiõe: plus mereri. ¶ Priõ iſti mẽtiunt̃: q2 nõ ꝓpt̃ meritũ: ſꝫ delectatõeꝫ talia faciũt. ¶ Scðo errãt q2 i illis peccãt mortalit̃. Sic ptꝫ. ſ. e. c. 3. Et nõ dꝫ fieri tñ malum: vt eueniat bonũ. ¶ Tertio tales brodiarij volẽtes brodiũ: ſꝫ nõ carnes vt dicũt: ſunt ſic debilis q̃ expectat q̃uſq2 inimici ſui ſint ĩtra caſtrũ vl' domũ ſuã et tũc cogitat ſe defendere: ſꝫ cũ inimici ſint fortes ⁊ ipe debilis: piculo mario ſe exponit. Eſt g̃ pricipijs obſtãdũ: q2 q̃ pricipia talia admittit: facil'r ad maiora trahit̃ Sic guloſus ad coquinã p odorẽ quẽ ex ſentit: trahit̃. Sic tales ducunt̃ ad delectatiões: vbi amittũt hereditatẽ ⁊ primogenita more Eſau: ⁊ ſoluũt ſimbolũ etne dãnatiõis. Sic g̃ odor guloſuꝫ ⁊ latrũcul' homicidas
ſic cogitatio demões ĩtroducit. ¶ Sꝫ eſt aduertẽdũ ꝙ 21
aliq̃ñ talis latrũculus petit ſe i hoſpitio recipi ſb̃ ſpecie pietat' ⁊ charitat': ⁊ iſte ĩtroducit alios q̃ totũ ſpoliãt et occidũt: ſic diabolus mittit nõnullis cogitationẽ de familiaritate aliq̃rũ ꝑſonarũ ſb̃ ſpecie pietat' ⁊ ſpũalis amicitie ⁊ orõnis: cordi ſuggerẽs lucrũ aĩaꝝ de tali ſocietate eſſe vẽturũ: ⁊ ſb̃ tali obtẽtu: venit q̃ñq2 lup' in veſtimẽto ouis ad ouẽ nihil aliõ ꝑtẽdẽs niſi hũilitatẽ: nihil petẽs niſi orõnẽ: ſꝫ tñ in rei veritate fur ille nõ venit niſi vt furet̃ delectatões ſuas vl' lucra terrena ⁊ mactet aĩam ⁊ pdat Ioã. x. Perdere faciat grãm ⁊ gloriã. Nõ. F. viij. 9. Sꝫ tñ ſb̃ charitat' ſpecie venit: recipit̃ ad familiaritatẽ. Et ſb̃ tali obtẽtu igreſſus: eſt fur ⁊ latrũculus fortis ſpoliãs Oſee. vij. Sic ptꝫ. L. vij. 8. Si ꝟo
recept' fuerit alijs apit: q2 ĩtroducit vl' ſecũ ducit ſeptẽ 22
alios ſpũs nequiores ſe. ¶ Prim' eſt freq̃ẽs viſitatio et collocutio: ex q̃b' nõ ſine alijs mal' ſequit̃ tpis amiſſio. ¶ Scðs anxia cogitatio: ne forte ſuppl̃atet̃ ⁊ alius plus amet̃. Iſti ſunt ciniphes egypti ſb̃til'r cruciãtes. ¶ Terti' eſt aliq̃d apparẽs amoris ſignũ ſic res data: vel munuſcula ſeu man' in manu: q̃ nõ erit innocens man' Prouer. xj. Quia ei appetitu diligi: ⁊ ſic ꝓbatio dilectiõis exhibitio eſt opis: ꝓ dilectõis ꝓbatiõe quã

ore fatetꝰ: ſignū aliqꝺ q̄rit q̄ꝛ generatio mala ꝛ adultera ſignū q̄rit Mat.xij. ¶ Quartꝰ eſt ſignatū.ſ. opus tenebrarū: ſic de ep̄o tāgēte ſanctimonialē in libro dialogoꝝ btī Grego. de q̄ diabolus fuit q̄ſi certꝰ: q̄ opus ſe quereꝛ poſt tale ſignū datū: nec mirū: q̄ꝛ ſunt relatiua ſignū ꝛ ſignatū: ꝛ talia poſita ſe ponūt: ſm̄ Phm̄ in libro p̄dicamētoꝝ. ¶ Quītus eſt infamia. ¶ Sextus eſt peſſimū exēplū. ¶ Septimꝰ ꝯfuſio hic ſp: ꝛ in futuro
23 frequēter. ¶ Iſti ḡ ſerpēti ꝛ latrūculo eſt ſtatim in p̄ncipio reſiſtēdū: nec ad tp̄s eſt hoſpitio recipiēdus. vñ Hieronymꝰ ad Euſtochiū virginē. Nolo q̄ ſinas cogitationes tuas creſcere: dū paruꝰ eſt hoſtis: interfice. Moraturꝰ eñ in deſerto: catulū leonis ſtatim inficiat q̄ꝛ cū factꝰ fuerit leo nō poterit. Fatuꝰ eſt ḡ q̄ dic̄ ſe moroſis cogitatōībꝫ nō poſſe reſiſtere: ꝛ ſperat ſe pctā ꝯſūmata vincere: ſic ꝯfitēs ſe debilē ad inuadēdū catellū: expectat vſq꞉ dū fuerit leo fortis. ¶ Idē Hiero. ī ep̄la ad demetriadē: aſueſcat animꝰ ap̄probare vl' reprobare qꝺ cogitat vt bonas cogitationes alat: ꝛ malas ſtatim extinguat. Hinc nāq꞉ fons eſt ꝛ origo peccādi: ibi maxime oportet obſeruare pctm̄: vbi naſci ſolet: ſtatimq꞉ ad p̄mā tētatōis faciē: malū anteq̄ creſcat: extinguē: dū adhuc ē in cogitatiōe: ꝛ dū ſic paruulos babilonis allides ad petrā chr̄m: ad pctm̄ op̄is nō ꝑuenies. Sic
24 ergo ſi tibi dixerint tales cogitatiōes veni nobiſcū: ne acq̄eſcas eis Prouer.j. ¶ Quarto huiꝰ periculū ptꝫ: q̄ꝛ ſic bona cogitatio eſt nūcius ſeu marſcallus p̄parans hoſpitiū dei: Ita mala p̄parat diabolo ꝛ ſm̄ q̄ in vna vel in alia cogitatiōe delectarꝛ: vnꝰ vel aliꝰ recipiꝛ: beate ḡ ille aīe: ī q̄bꝫ ipi deo.ſ. p̄paranꝛ cogitatōes.j.Re.ij. ¶ Tota vo iſta cuſtodia debet fieri a rōne: q̄ ita oīa interiora et exteriora hoīs cuſtodire debet queadmoduꝫ dn̄a ancillas ſuas ī camera. vñ btūs Grego. ī moral. Si inq̄t a domo mētis ad monumētū rō deſcēdat: q̄ꝛ abſente dn̄a: cogitationū ſe clamor velut garrula ancillarū turba mlꝉtiplicat: vt aūt rō ad mentē rediret: mox tumultuoſa confuſio compeſcit: ꝛ q̄ſi ancille ſe ad in-
Arti.vij. iunctū opus tacite reprimūt. Nota de hoc. A.xxiij. ¶ Iſtius aūt cuſtodie difficultas ptꝫ: q̄ꝛ nō eſt de actu
25 cogitatiōis ſic de opibꝫ alioꝝ mēbroꝝ corpis: q̄ impediri p̄nt quātūcū q꞉ velit q̄s qꝺ appetiꝛ. Sed q̄n volūtas vult cogitare: nullus h̄ ꝓhibē pōt. Hmōi ḡ opis oportunitas facit cuſtodie difficultatē: ꝛ maxīe in hijs q̄ ſunt talibꝫ cogitatiōibꝫ vl' opibꝫ malis aſſueti: q̄ꝛ plures muſce reſidēt ſup ſcabioſuꝫ caput: q̄꞉ ſup ſanū: ꝛ libētiꝰ ad loca talia volāt. Tales rep̄hēdit chriſtꝰ Mat. ix. dicēs: vt q̄d cogitatis mala in cordibꝫ vr̄is. De hac difficultate dicit btūs Grego. xxviij. moral. ſuper illo Job. radices eiꝰ ſiccenꝛ ꝛc. Nemo inq̄t ꝯſiderare valet q̄꞉ mala ꝑ momēta tpm̄ paruis cogitationū motibꝫ perpetramꝰ: facile eſt eñ opa ꝑuerſa vitare. Sꝫ nimis difficile eſt ab illicita cogitatiōe cor tergere: ꝛ tñ ſcriptū eſt: ve vobis: qui cogitatis inutile Mich.ij.

C.xj. **Conſiliarioꝝ: quidā ſunt** boni: q̄dā mali. Bonoꝝ vo: Primo oſtendiꝛ electio. Scd̄o veritas. Tertio vtilitas. Quarto labor. Quīto q̄ irrōnabiliꝛ vitupanꝛ. Sexto q̄ incorrigibiles fugere debet. Septīo maloꝝ ꝯſiliatoꝝ ꝯditio q̄ꝫ tuꝫ ad errores qui eos ſequunꝛ. Octauo erroris cā. Nono pena. Decimo dn̄oꝝ ſtulticia q̄ tales nō repellūt. Vn-
Arti.j. decimo q̄re debēt expellē. Duodecīo taliū dn̄oꝝ excu-
1 ¶ Ad p̄mū ſic ꝓcediꝛ. In cōſ (ſatio cū reprobatiōe. filiarijs eligēdis tria ꝯſiderenꝛ ſcīa: affectꝰ: mores: tales eñ eligēdi ſunt in q̄bꝫ ſit ſcīa tā diuīa q̄꞉ hūana: q̄ꝛ coꝝ ꝯſiliū nō ſolū debet eſſe vtile corpibꝫ q̄ regunꝛ legibꝫ hūanis: ſꝫ etiā aīabꝫ q̄ legibꝫ regūꝛ diuis. Exēpla ad h̄. B.ij.24. Si vo leges ignorāt eccl'iaſticas ſic debēt eſſe affecti: ſic ante oculos plus hn̄tes timorē diuinū q̄꞉ hūanū: q̄ alios ſimlꝛ cū eis ꝯſulere faciāt q̄ leges ſciūt eccl'iaſticas. Sic etiā ſint affecti: q̄ illas audiētes ſi cōtrarie ſint coꝝ ꝯſuetudinibꝫ ſeu legibꝫ: ſic patꝫ. C. viij.21. eas nō ſpernēt: ſꝫ effectui demādēt ꝯſuetudines prauas reuocādo. ¶ In moribꝫ vo debēt eſſe veraces 2
et iuſti. Tales eñ debuit Moyſes eligere. Sic ptꝫ. A. xxvij.58. Sed q̄ꝛ veritas rigida aliq̄ñ parit odiuꝫ ſeu irā: debēt in veritate faciēda hr̄e quandā curialitatē et affabilitatē: vt ſint oībꝫ q̄ cū eis hn̄t facere: ope veraces et ſmone affabiles ꝛ curiales: ſic veritatē faciēdo: iram mitigabūt: q̄ꝛ teſte Salomōe: reſpōſio mollis frangit irā. Sic erūt alter Dauid. De q̄ hr̄.ij. Reg.xxiij. Sic ipſe eſt q̄ſi tenerrimꝰ ligni vermiculus: q̄ nihil duriꝰ cū tangit: q̄ꝛ duriſſima ligna penetrat: nihil molliꝰ cuꝫ tangiꝛ. Sic iſti iuſte tangēdo rebelles: homicidas ꝛ latrones: diriſſimi ſint in ope. Si vo aliq̄ murmure: vel punctura vel aduerſitate verboꝝ ꝓpter talē iniuſticiā tāganꝛ: molliſſimi ſint in rñſione. Et ſic taꝫ ipſi q̄꞉ dn̄i illoꝝ erūt dilecti: tā deo q̄꞉ hoībꝫ: habēs ḡ talē diſpoſitionē q̄ ad ſciam: affectū ꝛ mores: oībꝫ alijs q̄ iſtis carēt reprobatis: ꝯſiliarius eligaꝛ: Iuxta illud Ecci.vj. Conſiliarius ſit tibi vnus de mille.
¶ Sed q̄ꝛ dn̄i defectus in ꝯſiliariū redundāt q̄ ad infamiam: nō ſolū debet alijs vt dictū eſt verax eſſe cōſiliarius: ſꝫ etiā dn̄o ꝓprio apte veritatē dicere: vt ſic dn̄m vel bn̄ ducat: vt ſaltē ſeipm̄ a culpa ꝛ infamia liberet. Arti.ij. 3
Exemplū ad h̄ de plutarcho phō. De q̄ recitat Vincētius li. de pueroꝝ nobiliū eruditiōe: q̄ impatore traiano cuiꝰ mgr̄ erat: libellū ſcripſit elegantē: cuiꝰ titulus eſt inſtitutio traiani: ꝛ incipit h̄ mō. Plutarchꝰ traiano ſalutē dicit. Modeſtiā tuā olim nō appetere p̄ncipatū noui: quē tu ſp morꝝ elegātia merēs induiſti: quo quidē tāto iudicaris eſſe dignior: quāto a crimine ambitōis videris eſſe remotior. Itaq꞉ fortune mee tueq꞉ cōgratulor virtuti: ſi tñ q̄ recte geſſeris: ꝓbe meruiſti: alioq̄n te ꝛ me ꝑiculis detrahentiū linguis ſbiectū iri nō dubito: cū ignauiā impatoris roma nō ferat: ꝛ ſermo publicꝰ delicta diſcipuloꝝ in p̄ceptorē refundere ſoleat. Sic Seneca neronis ſui merito detrahētiū linguis capiꝛ. Adoleſcētiū ſuoꝝ teneritas in quintilianū refundiꝛ. Et ſocrates ī pupillū ſuū fuiſſe clemētior criminaꝛ. Tu vo qꝺ vis geris rectiſſime: ſi nō receſſeris a te: ſi p̄mo te cōpoſuerꝛ ad virtutē: recta vniuerſa ꝓcedent pollitice ꝯſtitutōis maiores tibi vires excluſi: cui ſi obtēperas plutarchū habes auctorē viuēdi: alioqui p̄ntē ep̄laꝫ teſtē inuoco: q̄ ī ꝑniciē imperij nō ꝑgis: auctore plutarcho vtinā chr̄iani chr̄ianorū q̄꞉ ꝯſiliarij: ita veraciꝛ eis ꝯſulerēt: q̄ veraciꝛ dicē poſſent: qꝺ dixit iſte ſaracenꝰ. In ꝑniciē ꝑgis: me nō auctore: q̄ꝛ defectꝰ tuꝰ mihi imputari nō pōt. Sed q̄ꝛ pauci ſunt tales: quoꝝ periculū ptꝫ. F.iij.35. q̄ talis inueniꝛ: admiratiue vocare poteſt admirabilis cōſiliarius Eſa.ix. Extm
¶ Taliū vo ꝯſiliarioꝝ habētiū ꝯditiōes p̄dictas: magna eſt vtilitas: ſic pꝫ. C.iiij.14. Idē etiā hic oñdiꝛ exēplis ꝛ auctibꝫ. Valde eī vtile ē ceco duci a vidēte: Ita ignorāti duci a bono cōſiliario. Vtilꝰ ē etiā et decētiꝰ hr̄e duos oculos: q̄꞉ vnū: ꝛ vtrūq꞉ ſanū: q̄꞉ vnū ſanū ꝛ aliū īfirmū. Sic ī ꝓpoſito duos oclōs hꝫ: q̄ regiꝛ ꝯſilio legꝉ diuie: ꝛ etiā mūdane reglāte ꝑ diuinā. Qui vo inſciꝰ eſt nec ꝯſilio regi vult: cecꝰ ē: nec tñ vult duci: q̄ vo vno ꝯſilio duciꝛ: ſicut cōiter modo magni dn̄i: q̄ totaliter vnū hn̄t q̄ſi deū ꝛ ductorē vel vno vtiꝛ ꝛ regitur cōſilio.ſ. mūdano: in agēdis ſuis ꝛ ſuoꝝ regimine mo- Arti.iij. 4

nocul9 eſt. Qui vo pluribꝫ regit ꝯſilijs ⁊ ꝯſiliarijs:
quoꝝ aliq̄ alioꝝ deſtruūt ꝯſiliū: ſicut frequēter accidit
ꝙ ꝯfeſſor ſꝫm legē diuinā ſanū dat ꝯſiliū: ꝯſiliarij vo
ſꝫm ſuas ꝯſuetudines ⁊ abuſus illud deſtruūt: dicētes
ꝯfeſſorē neſcire leges terre. Et iō inquiūt oportet nos
in his q̄ ad terrarū nr̄arū regimen: ⁊ dn̄m nr̄m ptinēt:
alio vti ꝯſilio. Et ſic prochdolor ꝯſiliū altiſſimi irrita-
uerūt: in Pſ. cvj. Iſte habet vnū oculū ſimplicē ⁊ ſa-
nū: aliū vo nequā ⁊ infirmū. Si vo oēs ꝯſiliarij ſint
boni: ꝯſiliat9 tn̄ ſꝫm eoꝝ conſilia opari nec regi vult.
5 Oculus q̄dem bonos habet. Sed podagrā patit atq
cirogrā: ⁊ iſta infirmitas cōiter ſequit parlamēta mo-
derna: vbi multa dant ꝯſilia: ſꝫ nulla fit in ope execu-
tio. Iō merito vocatū eſt nomē eius parlamētū: qꝛ ibi
multa loquunt: ſꝫ in toto vel magna pte eſt poſtmodū
mentitū: qd ibi fuit locutū ⁊ ordinatū. Cui9 rō in pte
pꝫ. E. j. 4. Nō. F. j. 14. Et. O. vj. 71. optime. Et. N.
j. 30. ꝯ quē errorē Eſa. xvj. De9 clero p̄cepit remediū
adhibere dicēs. Ini cōſiliū: coge cōſiliū. Quia clerus
debet cū pricipibꝫ cōſiliū inire: ⁊ p cēſuras eccl'iaſticas
eos cogere ad cōſiliū tenendū. Hui9 aūt conſilij boni
vtilitas: ex multis pꝫ ſacre ſcripture locis. ¶ Declarat
primo in Exodo. Dū eni Pharao Joſeph cōſilio rege
6 bat: ipſe ⁊ terra ſua abūdabat. Rege vo poſtea ſtulto
ducto cōſilio: ſeq̄bat ppl'i innocētis crudelis oppreſſio:
ſeq̄bant etiā multe ⁊ miſerabiles vīdicte: ⁊ in fine ipſe
cū cōſiliarijs ſuis terribili morte in mari interijt. Ex q̄
ergo ſic dicit btūs Grego. Preteritoꝝ exhibitio: eſt p̄-
ſentiū ⁊ futuroꝝ certitudo: ꝯſequēter pōt dici: ꝙ vīdi-
cte egyptiace q̄ iſtis acciderūt tpibꝫ: q̄tuꝫ ad tēpeſtates:
et aīaliū mortalitates: ⁊ nobiliū cū ꝯſiliarijs ſuis occi-
ſiones: ꝓpter malū accidūt cōſiliū: ⁊ ꝓpt innocētiū op-
preſſiones. Patet g̊ ꝙ ſic tūc plus iuuit Joſeph ꝯſilio:
q̄ꝫ alij pompa vel diuitijs. Sicut dicit Ambro. ij. li. de
7 officijs. Multo inq̊t vtili9 iuuit regē Pharaonē cōſi-
lio prudētie: q̄ꝫ ſi pecuniā ꝯtuliſſet: pecunia eni ſua vix
vni9 ciuitatis abſtuliſſet penuriā: ⁊ ꝓuidētia Joſeph
totius egypti p quinquenniū famē repulit. Patet g̊ ꝙ
plus pdeſt q̄ꝫ fortitudo: qꝛ ꝯſiliū datū de filijs iſrl' for-
titudine vincēdis: eū cū ꝯſiliarijs ſuis ſbmerſit. Quia
p beatū Grego. in moral'. Valde fortitudo deſtituit:
niſi p ꝯſiliū fulciat: qꝛ q̄ plus ſe poſſe ꝯſpicit: eo virtus
ſine moderamie deterius in p̄ceps ruit. ¶ Idē ptꝫ. iij.
Reg. xij. de Roboā quantū ꝓfuiſſet ſapiētū acceptaſ-
8 ſe ꝯſiliū: ⁊ quātū dānū de maloꝝ habuit ꝯſilio. ¶ Idē
ptꝫ. iiij. Re. xij. de Joas rege iude: q̄ oibꝫ dieb9 Joade
ſacerdot' cui9 ꝯſilio regebat: fecit rectū corā dn̄o: mor-
tuo vo iſto ꝯſiliario bono. Alio vſus ꝯſiliario a legiti-
mis dei declinauit. Cuius exēplo ſubditi viciati ſunt.
Cū ergo tanta ſit boni cōſilij vtilitas: ⁊ mali damnū.
Beatus vir qui nō abijt in ꝯſilio impioꝝ In pſ. j.
Arti. iiij. ¶ Sed qꝛ teſte Boecio de ꝯſolatiōe phie. Preſens feli
citas: mult' amaritudinibꝫ eſt reſperſa. In h̄ articulo
iiij. reſtat oñdere quō felicitas ſeu vtilitas in p̄dicto ar
ticulo tertio oſtēſa: multis tedijs ⁊ periculis reſpſa eſt.
9 Licet aūt i pte oñdit Vincēti9 libro noiato. ſ. e. c. 3. di
cens. Eſt inq̊t graue familiaribꝫ magnatuū: multitu-
do precū q̄ ingerunt: q̄ ſiue ſint rōnabiles ſiue non: ſi
eas repellēt ſupbi iudicant ⁊ odiū incurrūt: ſi vo por-
rigūt: importuni iudicant: ⁊ ꝯtēptibiles fiūt. Propter
hoc dicit Oratius in libro epl'arū: dulcis in exptis cul
tura potētis amici eſt: expert9 vo metuit. Et pōt addu
ci ad h̄ illud Gen. xxv. de Rebecca q̄ ꝯcipe multū deſi
derabat: ſꝫ poſt ꝯceptionē dolorē ſentiēs: ait. Si ſic mi-
hi futurū erat: qd mihi neceſſe fuit ꝯcipe? Ecce tedij et
doloris inexpta ꝯcipe optabat: doloꝝ expta: penituit.

Sic inexpti vidētes ꝯfeſſores ⁊ ꝯſiliariarios ⁊ familia
res magnatuū honorari ⁊ ditari: ꝯcupiſcūt talē ꝯcipe
ſeu obtinere gradū. Sed expti p̄dicta ⁊ alia tedia ⁊ pe
ricula fugiūt: q̄ p̄cipue de duobꝫ ꝯſurgūt. Vel qꝛ mul 10
ti irrōnabiles petitiones eis porrigūt: petētes p eos in
his expediri: vel qꝛ dū ſꝫm rōnē duci nolūt. Et iſte er-
ror intiū mō p̄ualuit. Quia ſic antiquit9 fuit honoriſi
cū eſſe ꝯfeſſorē cōſiliariū ⁊ magnatuū: qn̄ ſapīa ⁊ rōne
et ſano ꝯſilio regebant. Ita mō eſt dedecus ⁊ vitupe-
riū: qꝛ ex eoꝝ erroribꝫ eruditori ꝯfuſio generat ⁊ in-
famia: ⁊ nō ſolū infamia: ſꝫ periculū in aīa. Quia aut
oportebit eū aliqn̄ veritatē dimittere: aut amicitiā dn̄i
ſui. Vn̄ legit in prouerbijs ſapientū: ꝙ ſi quis in cliē-
telā hoīs felicis ac potētis ꝑuenerit: aut veritas: aut
amicitia pdenda eſt. Quia vt ait Terētius in andria:
hoc tpe obſequiū amicos: ⁊ veritas odiū parit. Arti. v.
¶ Sed qꝛ boni aliquotiēs predictū laborē ⁊ tediū pia
intētione ſupportāt: ſcientes: ꝙ magni ſine ꝯſilijs eſſe
nō pn̄t. In h̄ articulo q̄nto reſtat oñdere: q̄ꝫ irrōnabi- 11
liter aliqn̄ boni ꝯſiliarij ⁊ familiares magnatuū vitu-
perant: qꝛ ꝯ rōnē eoꝝ errores conſiliarijs imputant.
Hoc aūt oñdit: tā q̄tidiano expimēto: q̄ꝫ ſacra ſcriptu
ra. Quotidiano eni expimēto videm9: ꝙ vix aliq̄s de
paupibꝫ vel popularibꝫ q̄cūq q̄ faciat totū q̄cq̄d ſibi
ꝯſulit i ꝯfeſſiōe vl' ſano ꝯſilio. Ergo ꝙ ipſi errāt poti9
ſibijpſis ⁊ nō ꝯſiliario attribuāt. Ex q̄ g̊ hoc q̄libet i ſe-
metipo experit: q̄ audacia imputāt ꝯſiliario magnatū.
Errores q̄s ipi faciūt: q̄ liberariores habenas hn̄t de-
linquēdi: q̄ in ꝯſciētijs ꝓprijs ꝯfeſſoībꝫ ſuis nō impu-
tant mala q̄ ipi faciūt: bonos g̊ cōſiliarios irrōnabilit
vitupant: ꝯ regulā iuris q̄ dic i ſexto: ꝙ q̄libet p̄ſumit
bon9: q̄uſq pbet ꝯtrariū. ¶ Idē ptꝫ ex ſacra ſcptura. iij. 12
Re. xij. Vbi ſenibꝫ ⁊ ſapiētibꝫ ꝯſiliarijs roboā nō fuit
imputādū: ꝙ dura rn̄dit ppl'o: ⁊ amiſit magnā ptē re-
gni: ſꝫ illis fatuis q̄bꝫ adheſit: ſapiētibꝫ dimiſſis. Nec
fuit Abdo ꝓphe imputādū in malū: qui ſalubrit regē
Hieroboā rephēdit. iij. Re. xiij. ꝙ vitulis imolauit.
Sed falſis ꝓphetis ⁊ ſacerdotibꝫ Baal: q̄ ei ꝯtrariū cōſu
luerūt: ⁊ bonū ꝓphetā apud regē vituperauerūt: ꝑſua
dētes eū eſſe malū: qꝛ ifortuniū ei accidit: ex h̄ ꝙ leo eū
occidit: a q̄ de9 eū ꝓſeruaſſet. Ad ſigna vo q̄ ꝓpha oſtē-
dit vicꝫ ꝙ altare fuit diuiſum: et regis brachiū aruit.
Rn̄dit falſus ꝓpha: aſſerēs h̄ ex cā accidiſſe nāli. Sic i 13
ꝓpoſito qn̄ dei miniſter rephēdit dn̄oꝝ vicia: ⁊ falſoꝝ
cōſiliarioꝝ adulatiōes: ⁊ oñdit ꝓ ſigno crudelitatis ⁊
pctī illoꝝ q̄les vīdictas mō acceperūt: quō filr peccāt
ſic tyrāni pri9 legunt peccaſſe ⁊ filr puniunt. Sic patꝫ
B. ij. 47. nimijs pluuijs ſbmergunt: ſic i dieb9 Noe
et in bellis vincunt: ſic ibidē ptꝫ falſi ꝓphe ſentiētes ſe
eſſe tactos: recalcitrāt p̄dicatori detrahētes: ad modū
p̄dictoꝝ ꝓphetarū. Imponētes ſibi ſil'ia vel grauiora
dicētes ipē ē ita inuidus vl' cupidus: ⁊ ꝙ ꝓ cupiditate
totū p̄dicat: ⁊ ꝙ etiā libēter male tractaret mulierē: et
hmōi. Et ſi h̄ de eo oñdere nō pn̄t: h̄ oñdūt de aliq̄ reli
gioſi: ꝯcludētes p vnū malū: illū de q̄ eſt ſermo: ⁊ oēs
alios eſſe malos: Ac ſi Petrū malū ꝯcluderēt: qꝛ iudas
malus erat. Quoꝝ iudiciū reprobabit ifra de iudicio
hūano. ¶ In oibꝫ iſtis locutiōibꝫ ſe hn̄t ſic latro vl' ho 14
micida: q̄ fugiēdo: clamat. Accipite vel capite latronē
fingēs aliū an̄ ſe currē: ⁊ fingēs ſeipm q̄ſi ipꝫ ſeq̄ntē: ſꝫ
tn̄ an̄ iudicē ver9 latro: vicꝫ ipemet ⁊ nō fict9: quē vicꝫ
fingit: dānabit: ita i ꝓpoſito q̄ dicūt ipē ē cupid9 ⁊c. dū
ſic eni dicūt: aliū latronē fingūt: ⁊ ſup eū clamāt: ⁊ for
te credūt illo mō piculū pctī ſui ſecuri9 fuge: qꝛ dū ta-
lia pctā in alijs fingūt q̄ ſunt magni: illoꝝ pctm̄ videt
eis leuius: ſed corā deo falſi latrones penā portabunt.

¶ Poſt tales vo pſuaſiones: rñdent ad vindictas q̄s
p̄dicatores q̄ſi p ſigno adducūt pctī: dicētes: eas non
eſſe vindictas a deo inflictas. Sed vel a cā nāli: ſic acci-
dit in pluuijs ⁊ hmōi: vel ex fortuna: ſic aīaliū morta-
litates vel hoīm in bello occiſiones. Et ſic adhuc falſi
15 pphete Iheroboā et ſeipſos decipiūt. Et quātuʒ boni
edificāt bñ ꝯſulēdo: mali deſtruūt ꝯſulendo cōtrariū.
Et ſic Chuſi diſſipat ꝯſiliū Achitophel.ij. Reg.xvij.
¶ Nec fuit Michee filio Jemla.ij. Re.xxij. imputā-
dū: ꝙ Joſaphat rex iuda ⁊ Achab rex iſrl' aſcēderūt ꝯ
Jabes gallaad: vbi Achab occubuit ⁊ ioſaphat fugit.
Sed ſibiipſis q̄ ei credere noluerūt: ʒ ei⁹ ꝯſiliū ſpernē
tes: falſis cōſiliarijs crediderūt: inter q̄s vn⁹ erat Se-
dechias noīe: q̄ verā pphām pcuſſit: dicēs me ne dimi
ſit ſpūs dñi ⁊ locut⁹ eſt tibi: q̄ſi di. Oīa facienda potius
ſunt mihi oñſa: ⁊ meli⁹ a me ſcita: q̄ʒ a te. Ita nō q̄cq̄d
dicat dei ppha in ꝯfeſſiōe vel ꝯſilio: ali⁹ iuriſperit⁹ de-
ſtruet dicens: nullū ſcire bibliam: ⁊ miſſam ſuā ⁊ hmōi.
Talia vo q̄ ad exteriora ptinēt: ſic ptʒ.s.e.c.4. ignora-
re: ſic dixit Sedechias de michea. Et ſic legiſperiti cō-
ſiliū dei ſpreuerūt Luc.vij. Abiecerūt legē dñi exerci-
tuū Eſa.v. Et nō ſolū legē dei: ʒ etiā legē Juſtiniani:
Sic ptʒ.L.viij.31. dicētes dñis eſſe pceſſa bona nau-
fragoꝝ: dicētes etiā regib⁹ p iure fuiſſe pceſſum: q᷑ de⁹
pplo minabat᷑ q̄n regē petebāt.j.Re.viij. Sʒ in ꝯſilio
16 illoꝝ nō veniat aīa mea Gen.xlix. q̄ ſic ꝯſiliū altiſſimi
irritauerūt Ps.cvj. Nec Helye fuit imputādū pctm̄
Achab: q᷑ q̄n ſeq̄bat᷑ cōſiliū ſuū: factū ſuū a deo appro
bat᷑. Sic pʒ.iij.Re.xviij. vbi de ꝯſilio ſuo occidit plus
q̄ʒ.Dccc. falſos pphas ⁊ ſacdotes: q̄n vo ſeq̄bat᷑ ꝯſiliū
vxoris ſue: factū ſuū a deo reprobat᷑.e.c.3. ſapiētes ha
buerūt ꝯſiliarios: q̄ tñ i mult̄ errauerīt eoꝝ ꝯſiliū ſper
nētes. ¶ Nabucho. etiā ſapiētē ꝯſiliariū habuit Da-
nielē pphām: q̄ ei ꝯſuluit Dañ.iiij. dicēs. Audi ꝯſiliū
meū: ⁊ pctā tua elemoſynis redime. Cui⁹ cōſiliū ſi au-
diſſet: nō fuiſſet in beſtiā mutat⁹. ¶ In oīb⁹ his ptʒ: ꝙ
17 mali habuerūt bonos ꝯſiliarios: ⁊ ꝙ inſup illoꝝ erro
res cōſiliarijs imputari nō debet. ¶ Sed p certo licet
inuidētes ⁊ detrahētes ꝯſiliarijs magnatū cām ptēn-
dāt in ſupficie: magnatū vt dictū errorē q̄ tñ eis impu
tari nō debet: q̄ʒtuʒ ad rei veritatē tres: vel aliq̄ de tri-
bus vna: ſunt inuidie ⁊ odij cāe. ¶ Pria cauſa eſt ex h̄:
ꝙ alij nobiles ⁊ diuites vidēt illos q̄ ſunt parētela: et
nobilitate ⁊ forte corpoꝝ pbitate minores: eſſe in loco
et ſtatu maiori: graue ē eis a talib⁹ regi: cū tñ nō nobili
tate vel parētele dignitate vel corpis pbitate: ʒ animi
virtute ⁊ ſapiā reſpublica quieti⁹ regat᷑. Ex h̄ eis inui
dēt: ꝙ illos q̄s inferiores reputāt vl' inferiores eſſe deſi
derant: vidēt fortuna maiores: ⁊ q᷑ de pſona quā odio
hñt: vel aliq̄d malū vel malefactū intētiōe ſuſpicant᷑:
totū puertūt q̄cq̄d ab eis fieri vidēt: ſi gerat ſe vt ſtat⁹
req̄rit: ad ſupbiā geſtū ſuū trahūt ſi iniuſtū agit: factū
18 narrādo augēt: ſi iuſtū: malā interptant᷑ intētōeʒ. No
J.vj.14. ¶ Scđa cā eſt ex h̄ ꝙ venientes ad curiā ma-
gnatū p negocijs ſuis expediēdis nō ſtatim vt vellēt
expediunt᷑: licet eñ eos in his q̄ petūt expedire nō de-
berēt: vel nō poſſent: totā morā illoꝝ ibi eis imputant
ad culpā. ¶ Tertia cā eſt terrarū vel diuitiarū appro-
priatio: de q̄b⁹ licet nihil iiuſte faciat: licetq̄ʒ min⁹ req̄-
rat q̄ʒ ex curiā feciſſet: totū ei ad pniciē imputat᷑. Et ſic
19 in oīb⁹ iſtis ptʒ ꝙ arbor in mōte ſituata: plurib⁹ tēpe-
ſtatib⁹ ⁊ fortiorib⁹ exponit᷑ vētoꝝ turbinib⁹. ¶ Ex iſtis
cauſis ⁊ pceptiōib⁹: oriunt᷑ q̄ñq̄ʒ ꝯfederatiōes ꝯ tales
ꝯſiliarios: bella etiā ⁊ ſeditiōes i pplo: nec ſunt iſta no-
ua: ʒ antiq̄ nr̄is renouata tpib⁹. Oīa eñ talia antiq̄s
cōtigerūt tpib⁹. Sic patʒ expſſe de Daniele: cui multi
inuidebāt ppt grām quā habuit cū Dario rege medo
rū ⁊ cū Nabuchodonoſor: fecerūt ꝯ eū malicioſas cō-
federatiōes ppt q̄s bis fuit poſit⁹ in lacu leonū: a q̄b⁹
illeſus exiuit: inimicis ſuis deuoratis in momento: ſic
patʒ Dañ.xiiij. q᷑ ſic dñs diſſipat ꝯſilia gentiū. In ps.
xxxij. Sic tūc: ita ⁊ nūc tales ꝯfederatores mala morte
diſſipat: ⁊ Danielē innocentē liberat: q᷑ ꝯſiliū dñi ine-
ternū manet. In ps.xxxij. Et ꝯgrue dicit ineternū ma
net: q᷑ licet ꝯſiliū malignantiū ad tp̄s p̄ualeat. Danie
lem in lacu ponēdo in hoc mūdo: vbi bene eſt oīb⁹
qui male agūt: tñ dei ꝯſilio tales ineternū liberabunt᷑.
Et hoc eſt cōſiliū aūt domini ineternū manet.
¶ Ex illo articulo q̄nto infert᷑ ſext⁹. In iſto eñ quīto Arti.vj.
dictū eſt ꝙ aliq̄ñ ꝯſiliarij ſtant cū malis pia cā et intē-
tiōe: vt vicʒ eos ad bonū ducāt. Sic Joſeph Pharao 20
nē ad puidentiā ꝯ famem: Daniel: Dariū regē ad de-
ſtructionē belis ⁊ maloꝝ ſacerdotū ⁊ draconis: ſic ptʒ
Dañ.xiiij. Et Heſter regē Aſſuerū flexit ad miſc̄diaʒ
et ꝯſeruauit a nece innocentū: ſic ptʒ Heſter.iiij.et.v.
Oēs iſti cū illis noīatis.s.e.c.11.⁊.12. Vident᷑ q̄dam-
mō fuiſſe in curijs de familia ⁊ ꝯſilio magnatū p ppl'i
ſalute: ⁊ vt cās pauperū ⁊ iuſticiā pmouerēt. ¶ Vidē
tes ḡ ex pte dñoꝝ icorrigibilitatē: ⁊ ꝙ nō pñt ad bonū
flecti: ⁊ p ꝯſequens ꝙ ex pte illa nihil pficiūt: vidētes
etiā ppriū piculū. Sic ptʒ.s.e.c.9. Tales curias ⁊ ſilia
fugiāt: q᷑ in caſu poſito: ceſſat cā p q̄ p̄dicti pphe ⁊ pa-
triarche cū malis ſteterūt. Ergo exēplo illoꝝ cū eis nō
ſtent: ʒ fugiāt. Exēplo hyrundinū: q̄ ſm fabulas ſoci- Fabula
etatē auiū dimiſerūt: nidificādo: ⁊ cū hoīb⁹: ⁊ in domi-
bus ꝯuerſando: q᷑ illarū cōſilio noluerūt linū in flore
deſtruere anteq̄ʒ ex eo fieret laquei ad aues capiendū.
Ita nolētes vti cōſilio ad euitationē laqueoꝝ diaboli:
derelinquāt. Exēplo Samuelis: q̄ Saulē reprobū di
miſit.j.Reg.xv. Et exēplo Helye: q̄ Achab fugit.iij.
Reg.xix. Et exemplo apoſtoloꝝ vicʒ Pauli ⁊ Barna 21
be: dicētiū Actuū.xiij. iudeis vob inquiūt: oportebat
p̄mū loq̄ verbū dei: ʒ q᷑ repuliſtis illud: ⁊ indignos
vos iudicaſtis vite eterne: ecce ꝯuertimur ad gentes.
¶ Ecce dereliquerūt gentē ⁊ genus ppriū ppt eoꝝ in-
corrigibilitatē. Sic ꝯfeſſores ⁊ ꝯſiliarij incorrigibilem
derelinquāt: dicētes illud Hiere.lj. Curauim⁹ babi-
lonē: ⁊ nō eſt ſanata: derelinq̄mus eā: ⁊ eam⁹ vnuſq̄ſq̄ʒ
in terrā ſuā: ⁊ cām iſti⁹ receſſus pñt allegare: dicētes il
lud Prouer.j. Deſpexiſtis oē ꝯſiliū meū. ¶ O ſi ſic fa-
cerēt oēs q̄ cōſilio corrigi nolūt: ꝯfuſione corrigerent᷑.
¶ Sed ꝯ iſta poterūt inſtare dupl'r. Vno mō dicēdo 22
ꝙ p iſtā rōnē papa: eps: ⁊ q̄libet rector dr̄et dimittere
curā ſuam: q᷑ aliq̄s vidēt ſub eoꝝ cura incorrigibiles.
¶ Scđo inſtant dicētes. Si ego recedo: ali⁹ mihi ſuc-
cedet: q̄ forte pei⁹ faciet: ⁊ ſic gloſantes cauteriatas cō-
ſciētias.s. occaſiones q̄runt remanēdi: lucri honoris et
delectatōis cā: quā tñ ore nō ptēdūt. ¶ Ad p̄mū iſtoꝝ
rñdet᷑: ꝙ non eſt ſil'e de ꝯſilio vl' ꝯfeſſore ⁊ de p̄lato vel
dño terreno. Pmo: q᷑ dñi ⁊ p̄lati hñt vim coercitiuā: ꝙ
pñt rebelles p penas coercere et corrigere inuitos: q̄d
nō pōt ꝯſiliari⁹. Scđo: q᷑ ex mora ꝯſiliarij cū dño in-
corrigibili citi⁹ ſcādalū orit᷑ q̄ʒ ex mora p̄lati. ¶ In ſe- 23
cūdo dicto illoꝝ dubiū aſſumūt: vicʒ ꝙ ali⁹ pei⁹ faciet
forte meli⁹ faciet: ponam⁹ ꝙ pei⁹ factur⁹ ſit: meli⁹ ē ti-
bi ꝙ ali⁹ eū ad iferna euntē aſſociet q̄ʒ tu. Predictoꝝ ḡ
antiq̄rū ꝯſiliarioꝝ ⁊ bonoꝝ viroꝝ exēplo tales fuge:
vt ſis vn⁹ de illis q̄s de⁹ pmiſit ſe daturū Eſa.j. Re-
ſtituā inquit iudices tuos vt fuerūt prius: ⁊ conſilia-
rios tuos ſicut antiquitus.
¶ Viſis in pcedentib⁹ ꝯditionib⁹ ꝯſiliarioꝝ bonoꝝ. Arti.vij.
In hoc ſeptio articulo reſtat ꝯditiones ⁊ errores oſtē-

dere maloꝝ ꝯſiliarioꝝ. ¶ Quarū prima eſt: nō ſoliditas: ſunt em̄ vt cōiter flexibiles ad oīm dn̄oꝝ volūtatē: ad modū arundinis q̄ ad leuē ventū ſeu tractū: cui volueris parti inclinat: ⁊ ad moduʒ vincti in aqua: q̄ diluuio vel vēto caput inclinat ⁊ ad modū ramoꝝ: q̄ inclinant̄ ad illā partē vbi arboris pōderoſitas incli-
24 nat̄. Sic iſti ad voluntatē ⁊ vocem dn̄oꝝ Criſoſto. in homel. ſup illud Mat. xxij. Cōſiliū inierūt vt caperēt Jeſum ⁊c. q̄le ꝯſiliū: tales ⁊ ꝯſiliatores. ¶ Secūdo nimis elate ſe hn̄t: ⁊ ceteros ꝯtēnunt: veniētes vō ad curiā: nō honorāt nec negocia expediūt: niſi magna dent munera quātūcunqꝫ iuſtā habeāt petitionē. Sed eoꝝ negocia ꝓlongāt dicētes: nullus nouit dn̄m tuū in curia iſta. ¶ Tertio cōiter ex cupiditate nimis ſeipſis: et eoꝝ nepotibꝫ appropriāt: ⁊ nimis ſubito exaltant̄: ſic ptʒ. A. ij. 25. 24. Et plus querūt auantagiū ꝓpriū: q̄ʒ dn̄i et plus dn̄i q̄ʒ dei honorē vel ſubditorū vtilitatē.
25 ¶ Quarto ſunt nimis vindicatiui: p illā em̄ familiaritatē quā hn̄t cū aliq̄ magno: videt̄ eis ꝙ ſe debeant de oībꝫ inimicis vidicare. Sic Aman voluit ſe vindicare de Mardocheo et iudeis p regē Aſſuerū: Heſter. iij. ¶ Quinto dn̄os male ducūt: vt ſint ꝓdigi q̄bꝫ volūt id eſt. eis: ⁊ aliis duri: ꝙ etiā q̄s nō amant: nimis dure puniāt: ſpoliāt ⁊ incarcerēt et occidēt: q̄s vō amāt vel q̄ eis munera dāt: anteq̄ʒ corā dn̄o veniāt: ſtatim obtinent qđ petūt ⁊ dn̄s q̄ lucrū nō reportat: de iniuſticia
26 vel cupiditate diffamatur ⁊c. ¶ Sexto ſunt ſubdoli ⁊ frauduleti: occulte oīa mala ꝓcurātes: in publico amicitiā oñdentes: q2 dū oēs ꝯſiliarij bonū vultū oſtēdūt leſo: neſcit̄ de cuiꝰ ꝯſilio ledit̄. Et ſic occulte ſup ꝑplm tuū malignauerūt ꝯſiliū: in Pſ. lxxxij. Ad modū iudeoꝝ: q̄ chr̄m velatū ꝑcuſſerūt dicētes: ꝓphetiza: q̄s eſt q̄ te ꝑcuſſit? Ad modū etiā illoꝝ q̄ ad illū ludū adhuc ludētes fortit̄ caput ꝑcutiūt: dū abſcōdit̄: ꝫ duʒ caput vidēdo eleuat: ſup eū ridēt: q̄ſi nihil ei feciſſent: ſic adhuc vulpinus ꝯſiliariꝰ: de q̄ Eccl. xxxix. in abſcōditis ſuis ꝯſiliabit̄: ſupple ad alteriꝰ leſionē in occult' dum abſens eſt: ei obloquit̄ ⁊ detrahit ⁊ ꝯtra eū ꝯſiliat̄ ꝫ in aperto eū ꝯfortat: ⁊ q̄ſi cōpatiēdo vbis cōdolet: ⁊ dānū ſuū plangit: ad modū filioꝝ Jacob: q̄ primo patrē grauiter leſerūt filiū eiꝰ dilectū Joſeph vēdēdo: ⁊ poſtea ꝯuenerūt vt lenirent dolorē p̄ris Gen. xxxvij. Et nō ſolū ſic eū ꝯfortāt: ꝫ etiā aliis vel alioꝝ ꝯſiliis damnū ſuū attribuere nitunt̄: p modū admiratiōis: dicētes illud Eſa. xl. q̄s ꝯſiliariꝰ eiꝰ fuit? Sic em̄ loquunt̄. Sancta Maria: q̄s ſibi dedit tale cōſiliū: q̄re h̄ pater? quaſi diceret: ꝓphetiza q̄s te ꝑcuſſit: leſus vō ⁊ ſi determinate rñdere neſciat: ſecure aūt pōt in generali rñdere: ⁊ dicere illud Pſ. xxj. conſiliū malignantiū obſedit
27 me. ¶ Iſtis ſex modis: ſapiētes cōſiliarij Pharaonis ſibiipſis ⁊ dn̄is ſuis dederūt cōſiliū inſipiēs Eſa. xix. Et ſic Samſon. i. p̄latus: vel dn̄s terrenus: cecus. i. in agēdis inſcius vl' malus: puero. i. puerili cōſilio ⁊ malo ductꝰ: colūnas domꝰ ꝯcutit Judicū. xvj. q2 bonas ꝑſonas eccl'ie colūnas: eoꝝ cōſilio vexat. Que vō alia mala: ex maloꝝ ſequunt̄ ꝯſilio. Nō. ff. j. ar. vij. p totū.

Arti. viij. ¶ Sed q2 nihil ſub ſole ſine cā: oīa hec ꝯſiliarioꝝ mala oſtēſa in articulo ſeptīo: cām req̄rūt in iſto articulo octauo. Maloꝝ aūt factoꝝ vt frequēter in cōſiliariis: eſt inordinata dominoꝝ volūtas vel ꝓpria cupiditas.

28 ¶ Primū ptʒ: q2 ꝯſiliarij ⁊ familiares dn̄oꝝ ad modū galli ſup campanili q̄ ad oēm ventū ſe vertit. Ad oēm dn̄i vocē vl' inclinationē inclinant̄: ipſi em̄ ſciūt dn̄oꝝ ſuoꝝ affectiōes ⁊ paſſiones: ſiue ad cupiditatē ſiue ad vanitates: ⁊ nolētes eos offendere: cōſiliū dant: ſm ꝙ eis placere credūt. Vn̄ Seneca in ep'la. lxxxj. Adulatoꝛ planū ꝯſiliū dabit: qđ deliberāti gratꝰ foꝛe ſuſpicabit̄. Nō periculū cōſiliarioꝝ diſcoꝛdantiū. P. iiij. 31.

¶ Eſt ḡ radix mali ꝯſilij in petēte cōſiliū. Quia reuera 29
moderno tp̄e multi nō petūt cōſiliū: ꝫ potiꝰ cōſiliū determinant anteq̄ʒ petāt. Determināt em̄ apud ſeipſos vel foꝛte cū vno ſecretius quō erit: ⁊ poſtea ꝓp̄t modū alios cōuocāt ad ꝯſilia ⁊ parlamēta ſua: ⁊ tūc negociū ꝓponit̄ q̄ſi vellet de dubio cōſiliū accipe: ꝫ tn̄ in ꝓponēdo circūſtātias ⁊ ꝯditiōes adiūgit: vnā partē aggrauantes per q̄s cognoſcit̄ ad quā partē dn̄s inclinat: ⁊ quā priꝰ determīauit: ⁊ quā vult finaliter h̄re. Prelati ergo ⁊ alij ꝯſiliarij q̄ ſe ibi h̄re deberēt ſic antiq̄tus ſolebant ad modū ſacerdotū: dicētes. Dn̄s vobiſcū: ſanū cōſiliū dando: ſm deū ⁊ rōnē: facti ſunt in modernis cōſiliis ⁊ ꝑlamentis loco clericoꝝ rn̄dentiū amē: q2 ad illud qđ vidēt dn̄os velle fieri. Rn̄dent amē: ita fiat: Et ſic illi q̄ libere rephēdebāt ⁊ detrahebāt fact' dn̄orum in hoſpitiis ſuis vel anteq̄ʒ eſſent de cōſilio dn̄oꝝ
poſtq̄ʒ fiūt ꝯſiliarij vel ꝯfeſſores eis aſſentiūt. ¶ Et eſt 30
de eis in h̄ caſu ſicut de auibꝫ q̄ in nemoꝛe libere cantāt ſm ꝯſuetudinē naturarū: ꝫ in cauea cantāt vel loquūtur ſic audiūt hoīes ibi loq̄: anglicū vel gallicū: ⁊ ſic de aliis diſcūt em̄ linguā patrie: q̄ ad aliq̄ verba: Ita tales nō volucres celi ꝫ inferni: cōgregati adinuicē: q̄n queſtio fit a ꝑncipe vel potēte vbi pōt h̄re pecuniā pro guerris vel ꝑ mrimonio filie vel hmōi: vnꝰ illoꝝ qui foꝛte habet primā vocē in atrio ꝑncipis: cū q̄ fuit dn̄s cōfederatꝰ anteq̄ʒ ad cōſiliū cōueniret: Rn̄dit dicēs: opoꝛtet vos h̄re taxam ppli vr̄i: vel decimū denariū eccleſie q2 ad illos ſubditos vr̄os opoꝛtet vos h̄re in neceſſitatibꝫ vr̄is recurſum: poſtea petit̄ a ſecūdo ⁊ tertio et oēs dicūt ꝙ primꝰ bn̄ dixit: q2 nullus vult offendere Vltimo petit̄ a ꝯfeſſoꝛe q̄ dicit: mihi videt̄ ꝙ bn̄ dicūt qui ſi nō eſſet in cauea illa aliter cantaret: ꝫ ibi auis illa ingenioſa didicit loq̄ ſic alios audiuit: de q̄ Nee. xiij.
loq̄bat̄ ſm linguā ppli. ¶ Ecce quō oēs iſte aues cito 31
didicerūt linguā ꝑmi loquētis. Vn̄ vox illoꝝ eſt vox Echo: ſimilē vocē reſpōdēt. Vn̄ eſt de eis ſic de illis i domo prouinenſi: in q̄ ſm fabulas ſunt de oīm hoīm ſtatu aliq̄ choreiſantes. Iux̄ quā hoīes trāſeūtes ⁊ introſpiciētes choreiſantes: vtpote ꝯ ſtatū ſuū facientes: cōtemnūt. Sed illi q̄ ex̄ eos iudicāt ex curioſitate: vel quacūq̄ʒ cā domū intrātes: ex domo ⁊ ꝯditiōe illoꝝ de domo cōpulſi: cū aliis tripudiāt: domꝰ em̄ illiꝰ eſt nāe ꝙ oēs intrātes ſi līmō tripudiāt: ita m'lti dū ſunt pauperes: dū ſunt ex̄ officia ⁊ ꝯſilia ⁊ dignitates ⁊ poteſtates ⁊ p̄laturas q̄ſi extra domū prouinēſeʒ illos q̄ intra ſunt iudicāt: ꝫ cū ad ſtatū illū ꝯuenerint: neceſſitant̄: vt ipſi dicūt ⁊ alij eos informāt: q̄ dicūt opoꝛtet nos ſic et ſic facē: q2 ſic fecerūt oēs p̄deceſſores nr̄i: ⁊ ſic ſtatus nr̄ req̄rit: ꝯpulſi ſic: cū aliis tripudiāt q̄s priꝰ iudicauerūt: Iux̄ illđ Ro. ij. In q̄ em̄ aliū iudicas: teipm cōdēnas: eadē em̄ agis: q̄ iudicas. Sic ḡ illi q̄ ſūt ex̄ ſtāt: et quecūq̄ʒ iudicāt q̄ intra eſt: ꝫ intrātes eis ꝯformant̄ ſic ꝯſiliarij et familiares magnatū nō exiſtētes de eorū ꝯſilio eis detrahūt: exiſtētes vō blandiunt̄ ⁊ adulant̄. Vn̄ Seneca in extrema pte ep'larū. Falſi inq̄t amici ꝓ ꝯſilio adulationē afferūt: ⁊ vna eſt eoꝝ ꝯtētio: q̄s blā-
diſſime fallat. ¶ In oībꝫ iſt' exēplis ptʒ ꝙ mali dn̄i cō- 32
ſiliarios ad ſe inclināt ⁊ poſt ſe trahūt: ⁊ nō ecōuerſo: qđ tamē fieri deberet: ⁊ hoc eſt ſignum moꝛtis eterne. Quia ſicut ſignū vite coꝛpalis eſt quādo medicina vel ſana pars ſupat infirmā ⁊ vincit: Ita ſignū moꝛtis eſt q̄n infirmitas ꝑualet ꝯ ſanitatē. Sic i ꝓpoſito: infirma pars eſt dn̄s malus vel inſcius: ſanitas deberet eſſe cōſiliarius bonꝰ ⁊ ꝯfeſſoꝛ: magni cōſilij angelus. Appli-

33 tatio ptʒ. Nõ de iſta materia. C. viij. 3. ¶ Sed nõ ſine
cauſa tantũ nitunt̃ dñis placere: oportet ꝙ huiꝰ cauſaʒ
querere: ſcire voletibꝫ: q: ſcire eſt ꝑ cauſam cognoſcere:
cauſaʒ ꝙ querat Nũeri. xxij. ⁊ xxiij. de Balaã: q̃ cupi-
ditate ductꝰ dedit cõſiliũ Balac regi peſſimũ ꝯ deũ: ⁊
cõſcientiã ſuaʒ: ne ei diſpliceret: ⁊ munera amitteret: q̃
vult ſcire q̃le ei cõſiliũ dederat: videat mgr̃m in hiſto-
rijs ſup eundẽ locũ: Ita iſti videtes cõſiliarios ⁊ ſecre
tarios dñoꝝ multas hr̃e diuitias: delicias ⁊ honores:
et hec oĩa in ſeipſis habẽtes vel hr̃e ſperãtes: ſicut ptʒ
A. xv. 20. nõ libẽter eos offendũt: ʒ eis ꝯſiliũ placens
dant ne iſta amittãt. Et ideo nitunt̃ bene eſſe cũ dñis:
vt plus lucrent̃. Vident eñ ꝙ illis de q̃bꝫ fama labo-
Exm rat ꝙ ſunt bene cũ dñis: multa dant̃ donaria: ⁊ cito di
tant. Vnde fert̃: ꝙ quidã mimꝰ rogauit quendã regẽ:
ꝙ eum ditaret: ⁊ tñ nihil ei daret: quõ inquit rex: cui
34 ille: ſolũmõ ꝙ vobis placeat: ꝙ corã epĩs ⁊ regni veſtri
ꝓceribꝫ potero vobis ſecrete loq̃. Procerto ſicut iſte ro
gauit: ꝙ poſſet regi loq̃ ꝓpter auantagiũ ꝓpriũ: q: cogi
tauit ꝙ ſi reputaret̃ bene eſſe cuʒ rege: multa lucraret̃.
Sic cõſiliarij ⁊ ſecretarij ⁊ ſeruientes nitunt̃ dñis pla-
cere: nõ dilectiõis ʒ lucri cauſa. Cuius rei ſignũ eſt: q:
aliquotiẽs dñi cõſiliarij: ⁊ ſpecialiter reuolutores ⁊ le-
giſperiti: dñm ſuũ ponũt in brigis: dãtes cõſiliũ de ꝓ-
ceſſu ⁊ placito faciẽdo dicẽtes: nullo mõ ꝑmittas ius
tuũ perire. Et poſtea muneribꝫ a parte ſuſceptis: dant
cõſiliũ de pace facieda ⁊ dñs illoꝝ verecũdiã: ⁊ ipſi pe
cuniã reportãt: qđ nõ facerẽt: ſi dños ſuos bñ diligerẽt
plusꝗ̃ lucrum propriũ. Talis dñs dicere poteſt illud
Arti. ix. Pſ. xxi. cõſilium malignantiũ obſedit me.
¶ Iſte p̄cedens articulus infert nonũ. In p̄cedẽti eñ
oſtenſum eſt: ꝙ mala q̃ magni dñi faciũt partim ꝓce-
35 dunt a mala dñoꝝ volũtate: partim a mala cõſiliario-
rũ voluntate: ⁊ q: nullũ malũ impunitũ. Ideo iuſtuʒ
eſt in iſto articulo nono oſtendere quõ hec mala a deo
punita legunt̃. ¶ Et p̄mo de ꝯſiliarioꝝ de q̃bus p̄nci
pale eſt ꝓpoſitũ: horum pena iuſta ⁊ debita eſt q̃dru-
plex: vicʒ gratie bonoꝝ tpaliũ ⁊ corpoꝝ ⁊ celi amiſſio.
¶ Primo dico merito amittũt grãm: ⁊ reportabũt ma
las grates: ab eis q̃bus inordinate vt dictũ eſt placere
voluerũt: ⁊ erunt in maximo odio ⁊ hic vel in futuro:
Exm ſicut ptʒ. A. xxvij. 42. Iuſtũ eñ videt̃ ꝙ grãm quã in-
ordinate q̃rebãt amittãt. Vñ fert̃: de q̃dã nobili ſatis
inordinato q̃ dicere ſolebat: ꝙ ſi mgr̃ ſuꝰ: quẽ habuit ĩ
36 iuuẽtute nũc viueret: ⁊ hr̃et aliquã cãm vel quecunqʒ
colorẽ: eũ ſuſpẽdi faceret: q: defectꝰ meos ei imputo: q:
nõ audebat me caſtigare: ſciẽs me magnũ futurũ ⁊ ti-
mens ſi me offenderet ꝓmotiõe fraudari. Ecce vñ cre
didit ei placere: finaliter diſplicuit: ⁊ grãm quã inordi
nate q̃ſiuit: amiſit: q: licet ad tp̃s a dño ſuo ſic ei parcẽ
do placeret: in fine qñ malũ ſenſit: ꝙ ex tali iniqua pla
centia occurrit: diſplicuit qđ ei priꝰ pepercit quãto ma
gis eis diſplicebit in alio ſeculo: qñ ex tali placẽtia ſen-
tient ſe dãnatos: quantoqʒ maiori odio habebũt tunc
falſos ꝯſiliarios: ꝯfeſſores ⁊ mgr̃os. Nõ ad h̃ optime
37 exẽpla ⁊ ſacrã ſcripturã. A. iij. 18. cũ multꝭ ſequẽtibꝫ.
Exm ¶ Scḋa pena ſcʒ amiſſio bonoꝝ ptʒ ꝑ h̃ ꝙ legit̃ in vi.
pa. de marmo ꝯſiliario Anaſtaſij impatoris. Cum eñ
abbas ſaba cauſa eccl'ie ⁊ pauperũ ad p̄dictuʒ veniſſet
impatorẽ: ⁊ oĩa petita obtinuiſſet: p̄dictꝰ conſiliarius
ſupueniẽs totũ fecit reuocari. Cui cito poſt ĩ vindictã
accidit: ꝙ p̄dictꝰ abbas lõge ante p̄dixit: vicʒ ꝙ oĩa bo
na ſua p̄dicti impatoris mãdato ei ꝯfiſcabant̃: ⁊ domꝰ
38 eiꝰ cõburebat̃: ⁊ ipſe de terra bãnitus vagus exiliũ pa-
Exm tiebat̃. ¶ Tertia pena: vicʒ mors corpis: ptʒ ꝑ hoc qđ
refert Oroſius de quodã tyrãno cecilie q̃ multũ dele-

ctabat̃ in diuerſis ⁊ honoribꝫ hoĩm cruciatibꝫ: cui qui-
dã ꝯſiliarius cõſuluit: ꝙ thaurũ eneũ faceret: in q̃ po-
neret hoĩes: ignẽ ſupponẽdo: vt cũ tormentũ ſentiẽdo
clamaret. Audiret̃ eoꝝ clamor q̃ſi q̃dã mirabilis mu-
gitus: q̃ſi ꝑ os bouis miſſus: ꝙ cũ ei placuiſſet: ⁊ thau
rũ feciſſet tormentũ illud primo in eodẽ ꝯſiliario ꝓba-
uit: ⁊ ſic alijs laqueũ parauit. Sed ipſemet incidit in
eundẽ. ¶ Idẽ ptʒ ꝑ hoc qđ legit̃ in vita ſancte Lucie:
quã torſit paſchaſius: vbi legit̃: ꝙ cecidit murꝰ ⁊ op-
preſſit cõſiliariũ ꝑ cuius ꝯſiliũ hoc faciebat. ¶ Figura
ad hoc. j. Paral'. xxvij. et. ij. Reg. xvj. ⁊ xvij. de Achi-
tophel dante malũ ꝯſiliũ Abſoloni: ꝙ patri rebellaret
Ideo turpi morte vicʒ ſuſpẽdio ꝓprie manꝰ vitã fini-
uit. Sic deꝰ diſſipat oſſa eoꝝ q̃ hoĩbꝫ pla. ⁊c. ¶ Quar- 39
ta pena ptʒ ex geſtis Karoli magni impatoris: vbi le- Exm
git̃ ꝙ ipſe in quadã viſione ſeu oſtẽſione ſibi facta: vi-
dit ꝯſiliarios ⁊ magnos cũ patre ⁊ auũculis ſuis ĩ pe-
nis: ⁊ rñderũt cauſaʒ eſſe: q: nutrierũt brigas ⁊ bella:
vbi debuiſſent nutriuiſſe pacẽ: ⁊ quia plus ſequebant̃
dños ſuos ꝓpter cupiditatẽ: q̃ʒ ꝓpter ſubditoꝝ vtilita
tem. In fine etiã oſtẽdebat̃ locus vacuus ⁊ dictũ fuit
ei: ꝙ illũ locũ eſſet habiturꝰ: niſi ſe emẽdaret. Et bene
ꝓphetauit de pena taliũ ꝯſiliarioꝝ: dicentiũ legẽ ⁊ iuſti
ciã eſſe: vbi nõ ſunt Ezech. xiij. dicẽs. Ve inq̃t ꝓphetis
inſipiẽtibꝫ q̃ſi vulpes in deſerto: ꝓphete tui iſrael erãt:
vident vana ⁊ diuinãt mẽdacia dicẽtes: ait dñs: ⁊ ꝑſe-
uerauerũt ꝯfirmare ſermonẽ: ꝯtra p̄dicãtes ⁊ rephen-
dentes eoꝝ vicia: obſtinate defendũt: ⁊ hoc eſt qđ ait:
ꝑſeuerauerũt ⁊c. Iõ ſequit̃ pena tali ꝯſiliario ⁊ obſti- 40
nationi debita. In ꝯſilio ꝑpl'i mei nõ erũt: ⁊ in ſcriptu-
ra domꝰ iſrael nõ ſcribent̃: nec terrã iſrl' ingredient̃: et
cauſa reddit̃ in h̃ qđ ſequit̃: eo ꝙ deceperũt ꝑplm meũ
ſcʒ falſo ꝯſilio: dicentes pax: pax: ⁊ nõ eſt pax: dicẽtes
lex eſt: iuſticia eſt: vbi nõ eſt. Videte q̃ʒ cõueniẽter ſm
modũ q̃ peccauerũt: puniunt̃. Male ꝯſiliati ſunt. Iõ
a iuſto iudice deo dicẽte in cõſilio. p. m. nõ erũt ſcʒ ĩ ce-
lo puniunt̃. Quia etiã iniuſticiã: vel ſcripſerũt: vel ſcri
bi fecerũt: in rotulis ⁊ in ſacculis ſuis: ſcribẽtes: iniu-
ſticiã ſcpſerũt Eſa. x. Et multos in rotulis iniuſte im-
preſſerũt: ⁊ vltra mẽſurã emẽdã taxauerũt. Iõ in ſcri-
ptura domꝰ iſrl' nõ ſcribent̃: ʒ in magno ſacco diabo-
li. Vñ cuidã tali ſatis tarde multꝭ narrãtibꝫ dĩ accidiſ- Exm
ſe: ꝙ cũ in infirmitate eſſet cõfeſſus: ꝯfeſſore recedente
vnꝰ ꝑ tectũ domꝰ intrauit: querẽs q̃d locutꝰ fuiſſet cũ
illo ꝯfeſſore: ⁊ ſacculũ quẽ portauit tãgẽs ⁊ mirãs aie-
bat: cõputa ſicut vis: in fine cõputabis cũ iſto ſacculo
nigro. De talibꝫ in pſ. lxviij. Cum iuſtis nõ ſcribant̃.
Quia etiã terras male acq̃runt ⁊ acq̃rere faciũt. Iõ ſe-
quit̃: nec terrã iſrl' ĩgredient̃. Aliã cãm nota. D. xij. 7.
Fruſtra ꝙ dicũt. Credo videre bona dñi in terra viuẽ-
tiũ dicẽtes pax: ore: ʒ nõ ꝯſcia. De pena võ dñoꝝ qui
vtunt̃ vel malũ ꝯſiliũ ſequunt̃. Nõ. A. xxvij. 59. nec 41
mirũ ſi ꝯfuſionẽ ⁊ penã incurrãt ⁊c. ſic cõfundent̃ ſa-
piẽtes cõſiliarij Pharaonis Eſa. xix. Et ſic dñs repro
bat conſilia principũ. In pſ. xxxij. ſicut ptʒ. A. xv. 19.
et. A. xxvij. 59. ¶ Ex q̃ tot dãna ſequunt̃ male ꝯſilia- Arti. x.
tos ⁊ malos ꝯſiliarios: magna eſt dñoꝝ ſtulticia ⁊ pe-
riculũ: q̃ tales ꝯſiliarios: vel querũt vel retinẽt: q: que
runt cecos: ductores ⁊ ſpeculatores ⁊ claudos ⁊ infir-
mos portitores ⁊ defenſores ⁊ inſcios medicos. Talibꝫ 42
eñ dñis nũc accidit ꝙ olim ſm fabulas accidit aquile Fabula
Nec oculos hñs infirmos: voluit cornũ hr̃e medicuʒ
qui cõpoſitũ fecit ex duobꝫ corruptꝭ: de alijs ⁊ hmõi.
Vñ eiꝰ oculus totaliter eruit. Aquila habet ocl'os in-
firmos: qñ p̄latus vel dñs affectiões hʒ inclinatas ni-
mis ad cupiditates: qñ totaliter vult eſſe lya: terrenis

intēdens:talis habet oculos egros:qꝛ ſꝑ fameſcit. Ju-
xta illud inſatiabilis ē oculus oīs auari. Hic q̄rit mi-
niſtrū conſiliariū cupidum ad ſanandū iſtam infirmi
tatē:q̇ colligit male acq̇ſita:⁊ facit emplaſtrū:reponēſ
in ciſtis ſuis. Vn̄ mētis ocl'os excecat:⁊ aīaȝ ꝑdit:⁊ fit
de aq̇la.i. q̇ aquila eſſe dr̄et ; talpa vel ſtrabo: terrenis
totaliter deditꝰ:qꝛ plus in terrenis ⁊ carnalibꝫ:q̄ꝫ ī vo
latu dlectat̃ ꝯtēplatiōis. Talis dn̄s in fine ſentiēs:dā-
nū dicē pōt. Oculus meꝰ.i.ꝯſiliariꝰ depꝺatꝰ eſt aīam
meā. Nō de illis q̇ tales q̄rūt ⁊ diligūt miſtros. A.xij.
43 43. ¶ Tales nō faciūt cōſiliū ſapiētis Ecci. viij. Omi
hoi coꝛ tuū ne manifeſtes nec eoꝝ vtaris cōſilio:ſic nec
oēm herbā ſꝫ ꝓbatā:oculo appone īfirmo. Sicut ḡ her
be ex q̇bꝫ eſt emplaſtrū ꝓ oculo infirmo ſigillatim exa-
minant̃:⁊ virtutes illarū anteq̄ꝫ adinuicē componant̃
diligēter examinant̃:ſic debet diſcretꝰ dn̄s ſigillati an-
teq̄ꝫ ad cōe ꝯſilium veniat:ſingulos vbi arduū agitat̃
negociū examinare ꝯſiliarios ⁊ ſinguloꝝ diuiſim ſcire
volūtates. Et h̄ ꝓpt̄ tres cās. ¶ Pꝛio vt meliꝰ ſciat ne-
gociū ſuū coꝛā ꝯſiliarijs ꝓponē: ⁊ cariꝰ de h̄ q̄rere: nō
em̄ eſt ꝯueniēs dn̄o coꝛā ꝯſilio ſuo eē inſciū ⁊ ignoꝛātē
44 talē em̄ in coꝛdibꝫ ſuis minꝰ appꝛeciant̃. ¶ Scd̄o qꝛ ꝑ
iſtū modū pōt meliꝰ ſcire cuiuſlibet ſenſuȝ ⁊ ſapiaȝ:qn̄
em̄ ſimul cōueniūt:vnuſq̇ſq̄ꝫ appodiat ſe illi q̇ pꝛiꝰ di-
xit:⁊ dictū ſuum appꝛobat vel cōducit:ad modū ꝯdu-
ctoꝛis argumētoꝝ in ſcholis:cū aliq̈ ꝑuo additamēto:
et de ſe nihil dicit: ſenſus ſuos in cōi ſic ꝓbari nō pōt.
¶ Tertio:qꝛ ſic meliꝰ ad rei ſoliditatē ꝑueniēt:vbi gr̄a
Dn̄s recolligēs oēs vias ei ſeoꝛſum oſtēſas: pōt p̄mo
45 ꝓponere ſic. Quid vob̄ videt̃ de via iſta: ſi v̄o illā rō-
nibꝫ repꝛobauerint:⁊ ille q̇ viā illā oſtēderat: neſcit eā
defendere:fit ei ſic̄ herba nociua oculo:ſi v̄o eā appꝛo-
bent:oñdat tūc aliā viā: q̄rēs ſi illa ſit ſecurioꝛ. Et ſic
vſq̄ꝫ ꝑueniat̃ ad vnā viā:ſolidā ⁊ ſanā:ſꝑ ante mentis
oculos hn̄s illud Pꝛouer.xj. Vbi multa ꝯſilia: ibi ſa-
lus:q̇ alit̃ facit nō debito mō̦ cōſiliādo:vl' cupidos cō
ſiliarios q̄rēdo:vel eos ad ſe inclinādo: gratꝫ ſe ſb̄mer
git:ſic̄ ptȝ. C.vj. 22. Et talis facit ꝯ̄ doctrinā Pauli.j.
Coꝝ.iiij. Jnter diſpēſatoꝛes inq̇t querit̃ vt fidelis q̇s
inueniat̃. Jnuētꝰ v̄o carus habeat̃. Jux̃ illō̆ Pꝛouer.
xiiij. Acceptꝰ ē regi miſter ītelligēs. Exēplo dauid dicē
tis:ābulās ī via īmaculata:hic mihi miſtrat ⁊c̄. Pſ̄.c.
Arti.xj. ¶ Et ſic̄ bonꝰ acceptādus eſt ꝯſiliariꝰ:ita malus de cō-
46 ſilio expellēdus ē iuſtoꝝ vt ipleat̃ illud Pſ̄.j.nec pctō-
res ī cōſilio iuſtoꝝ. Exēplū ad h̄ Valerij de antiq̇s ſa
racenis. A.xv.26. Jtē in geſtꝫ ſcti Silueſtri:quō Cō-
ſtātinꝰ īꝑatoꝛ fefellit crudele pōtificū ⁊ medicoꝝ ꝯſiliū
de ſanguie pueroꝝ effūdēdo ꝓ eiꝰ coꝛꝑis ſanitate:⁊ ſa
nitatē a deo ꝓmeruit tā coꝛꝑis q̄̄ aīe. ¶ Exēpla etiā ad
h̄ chꝛianoꝝ p̄ncipū:q̊rū laus ē ī eccīa:ſic̄ pȝ. A.xij.58.
Exm̄ et. B.ij.24. Et ſcti Lodouici regꝫ frācie: de cuiꝰ geſtꝫ
hr̄ ꝙ cū nūciꝰ ſuꝰ de curia romana rediēs : ei nūciaret
qō̆ ei īpetrauerat vacationē oīm cathedraliū eccl'iaꝝ.i.
ep̄atuū:bullā ab eo acceptā: ꝓiecit ī ignē dicēs:de alijs
negocijs de q̇bꝫ te onerauimꝰ ſcimꝰ tibi grates:de iſto
aūt negocio qō̆ impetraſti ī ꝑiculū aīarū nr̄arū: ſcimꝰ
47 tibi malas grates. Nō. D.xij.4. ¶ Jtē de eodē legit̃:
ꝙ habuit vnū ꝯſiliariū valde ſapiētē ī cōſiliādis ⁊ agē
dis:ſꝫ tn̄ vnā cōditiōeȝ minꝰ iuſtā habuit:ꝙ vicȝ ſꝑ vo
luit ꝑ phas ⁊ nephas ꝑtē regꝫ defendē ⁊ facē regꝫ auā-
Exm̄ giū:ſiue eēt iuſtū:ſiue iiuſtū: ſic̄ adhuc faciūt multi: q̇
citiꝰ volunt excōicari ⁊ a deo ⁊ eccl'ia ſeꝑari:q̄ꝫ dimittē
q̇n faciāt volūtatē ⁊ auātagiū dn̄oꝝ ſuoꝝ: vt dicūt:qꝛ
in rei veritate auātagiū nō eſt:ꝙ ī fine ꝑtēbit:ſic̄ pȝ. A.
xxvij.43. Nūc ḡ bis aut ter āmonuit:ꝙ illā cōſuetu-
dinē dimittēt:quā cū dimittē nollet: vocato eo coꝛā cō
ſilio ſuo:ait feci tibi ſ̄m euāgeliū:te ſecretiꝰ āmonēdo:
ſꝫ qꝛ me nō audiſti:erꝫ mihi ſic̄ publicanꝰ: mihiq̄ꝫ am
pliꝰ nō ſuies:ꝑceptū ad h̄ habemꝰ a chꝛo dicēte:ſi ma
nus tua vel oculus tuꝰ ſcādalizat ⁊c̄.qꝛ ſicut nō q̇eſcit
nec gaudet q̇ hȝ oculū dolentē: Jta q̇ hȝ talē oculū vel 48
manū putridā:cuiꝰ coꝛruptiōe ꝑiculū īminet toti coꝛ-
poꝛi. Sic̄ ḡ caput ſenſatū mēbꝛa cuſtodit: Jta dn̄s ꝯſi-
liarios ⁊ miſtros examinare ⁊ cuſtodire ⁊ pacificare: ⁊
incoꝛrigibiles expellē hȝ alit̃ ꝑiculū īminet ſibi ⁊ ipis.
Exēplū ad h̄ fingit̃ in fabulis : ꝙ tale mōſtrū dr̄ fuiſſe Fabula
inuētū hn̄s caput hoīs:ſꝫ ex lateribꝫ erāt ꝓminētia q̄ſi
capita plura dꝛaconū ⁊ leonū:dū v̄o caput hoīs vigi-
labat:oīa alia capita ſteterūt ī pace: dū v̄o caput hoīs
doꝛmiebat:alia int̃ ſe pugnabāt:⁊ mala q̄ poterāt facē
attentabāt ⁊ coꝛpꝰ coꝛrodebāt ⁊ deſtruebāt:q̄litercūq̄ꝫ
fuerit de illo mōſtro. Jſtud freq̄nter mō cōtingit ꝙ cū
caput.i.pꝛinceps vel p̄latꝰ diligēter vigilat ſuꝑ gregē
ſuū:cōſiliarij ⁊ collaterales ⁊ familiares : q̇ licet volū-
tate ſint dꝛacōes ⁊ leones rapaces: tn̄ maliciā ſuā apte
nō oñdūt. Dū v̄o doꝛmit negligēter agēdo:ſeipos hꝛi 49
gis vel inuidijs ⁊ ſb̄ditū coꝛpꝰ cupiditatibꝫ deſtruūt.
Oē ḡ caput lāguidū ⁊ coꝛ merēs a plāta pe.⁊c̄. Eſa.j.
Cuiꝰ caput infirmū. Recte ḡ dr̄ Ecci.x. ſ̄m iudicē ppl'i
et miniſtri eiꝰ:h̄ em̄ q̇tidiano videmꝰ expimēto:ꝙ vbi
dn̄s ē moꝛigeratꝰ vl' nō moꝛigeratꝰ talē inuenies fami
liā:q̄lis dn̄s eſt talis familia:q̄lis rectoꝛ ciuitatis:tales
inhabitantes in ea Ecci.x. Nota. J.ix.19.
¶ Quia v̄o ſuꝑius.e.c.xxviij. ⁊ h̄ in fine etiā dictū eſt Arti.xij.
ꝙ malū cōſiliarioꝝ ex mala volūtate ꝓcedit dn̄oꝝ:dn̄i
v̄o ecōuerſo ſe excuſant ab oībꝫ malis ſuis: dicentes ſe
de cōſilio facē:⁊ licet malū ſit de nā ſua qō̆ faciāt:qn̄ h̄
de cōſilio faciūt alicuiꝰ reputatiōe ſapiētis:malū nō re
putāt. Sicut accidit de q̇dā ſatꝫ noto q̇ habuit domuȝ 50
ſibi impignoꝛatā pꝛo pecunia:⁊ eā occupando:plus ei Exm̄
valuit ſ̄m eſtimationē annui redditꝰ vno āno q̄̄ pecu-
nia quā mutuauit:totā tn̄ pecuniā hr̄e voluit:⁊ cum ei
diceret̃ a ſacerdote ꝙ h̄ facē nō potuit ſine vicio vſure.
Rn̄dit habui ꝯſiliū a ſapiētioꝛi q̄̄ tu ſis:⁊ h̄ fuit a q̇dā
legiſta. De his em̄ q̇ talibꝫ infoꝛmati malis malū faci-
unt hr̄.ij. Paral'.xxij. de Ochozia rege : de q̇ dr̄ ꝙ fecit
malū in cōſpectu dn̄i ſicut domꝰ Achab. Jpſi em̄ fue-
rūt cōſiliati in interitū ſuū:nec tn̄ iſti p̄dicti vel alij ta- 51
li ꝯſilio mala faciētes excuſant̃. Tum qꝛ lex dicit ꝙ ex
cōſilio nullus obligat̃. Et eſt caſus legis talis:vnꝰ dat
mihi cōſiliū dicēs:pecuniā potiꝰ feneres:q̄ꝫ p̄dia inde
emas ex tali cōſilio nō ſum obligatꝰ ad faciēdū nec de
facto excuſatꝰ:qꝛ potui ab alijs exploꝛare an expediret
an nō. Vt.ff.li.ix.vi bo.rap.l.j.ī fine. Tn̄ qꝛ q̄rere de-
beret cōſiliū de his q̄ ad aīam ꝑtinēt. Ab his q̇ hn̄t ſciē
tiā legꝫ diuīe:ſicut pȝ.s̄.e.c.j.ꝙ ſi nō facit:ignoꝛātia eū
nō excuſat. Vt.ff.li. xxij. de iuris ⁊ facti ignoꝛātia.l.j.
¶ Jtē dicit lex ꝙ pꝛincipū conſtitutiōes nullus debet 52
ignoꝛare vl' diſſimulare. vt. C.li.j.de iuris ⁊ facti igno.
l.cōſtitutiōes:quāto magis cōſtitutiones ⁊ leges diui
nas. ¶ Tn̄ qꝛ ſciūt talia eſſe ꝯ̄ legē dei:cuiꝰ legibꝫ non
obtꝑant:ſic̄ ptȝ de p̄dicto vſurario.e.c.s̄.50. Sed po-
tius pctm̄ defendūt:ex q̊ vident̃ voluntarie ignoꝛare:
ſicut ille q̇ noluit intelligere vt bn̄ ageret:⁊ ignoꝛantia
effectata: ſ̄m om̄ia iura nullū excuſat. Dicit etiā lex:ꝙ
idē eſt ſcire ⁊ ſcire debere.ff.li.iiij. de fideiuſ.l. ſi ſe ius.
Talis ḡ nō excuſat̃: qꝛ nō deberet regi vniꝰ cōſilio: qꝛ
ſi ibi ſalus vbi multa cōſilia. Pꝛouer.xj. Jbi periculū
vbi vniꝰ ducit̃ cōſilio:licet em̄ tales cōſiliarij nō obli-
gent:tn̄ aliq̄liter inclinant:ergo a cōſiliario malo ſerua
aīam tuā Ecci.xxxvij.de talibꝫ cōſiliarijs malis. No-
ta. D.xij.7.et.19. Jtem. M.xiij.9.

Compaſſiōis. Primo po
C.xij. nenda eſt materia: ſeu obiectum. Secundo do
cumentū. Tertio experimētum.
Ar.j. ¶ Ad pmū ſic ꝓcedit. Materia ꝓpria cōpaſſiōis eſt ca
1 lamitas ſeu miſeria rōnal' creature: q̄ iuuari pt: nō em̄
ꝓprie reſpic̄ irrōnalē creaturā: q2 nec in nā nec in corꝑe
myſtico eccl'ie nobiſcū ꝯueniūt. Et iō cū n̄ ſint illiꝰ cor-
ꝑis mēbra v̄a: corpis mēbra eis n̄ cōpatiūt cōpaſſiōe
illa q̄ eſt mēbri ad mēbrū. De q̄. j. Corinth. xij. Si q̄d
patit vnū mēbrū cōpatiunt oīa. Nec etiā cōpaſſio ꝓ-
prie dānatos reſpicit: tū: q2 finalit a corꝑe excluſi ſunt:
2 tū: q2 iuuari non pn̄t. ¶ Eſt g̊ materia cōpaſſiōis cala-
mitas aīe vel corpis. Aīe v̄o eſt duplex: calamitas cul
pe vel pene. Calamitas v̄o culpe vl' eſt culpe ꝓprie: vl'
aliene: ⁊ vtraq3 eſt plāgēda. Et ratio iſtiꝰ plāctꝰ ⁊ com
paſſiōis: ptz: C. v. 7. Qui v̄o nō plāgit: ſtultꝰ eſt. Vn̄
Augꝰ. Plāgis corpꝰ ſupple alienū: videlicet amici a q̊
receſſit aīa: ⁊ nō plāgis aīam ſupple ꝓpriā vel alienam
domū de q̄ receſſit deꝰ: vidēs em̄ ꝓpriā vel alienā arde
re exiſtēs in charitate: vtrāq3 plāgit: ſiue domꝰ amici
ſiue inimici: exiſtēs in charitate ei cōpatit. Exiſtēs v̄o
in odio: de tali inimici fortuna letat. Ergo a multo for-
tiori vidēs domū aīe ꝓprie inflāmatā a iehēna. i. igne
infernali pctī: plāgit: videns etiā aīam ꝓximi tali igne
accēſam: cōpatit: ſi eſt charitas dei ī eo. Vidētes hoīez
pulchrū ad ſuſpēdium duci: cōpatiunt: dicētes heu ꝙ
tam pulchrū corpꝰ debet ſic mori. Et vidētes ſeip̄os ⁊
alios duci ad patibulū inferni nō dolēt nec compati-
unt. Tales ſm btm̄ Gregoriū in Homel'. de angelis
3 plāgēdi ſunt: q2 nō plāgūt. ¶ Cōpaſſio v̄o reſpiciens
penalē aīaꝝ calamitatē. Eſt ꝑncipalit ad illos q̄ ſunt
in purgatorio. Vidēs em̄ domū ꝓximi ardē: nō habet
ſuā ſecurā: imo iuuat ne ſua cōburat. Et ſic ꝓximo in
h̄ caſu cōpati debet eūq3 iuuare: ſic̄ vult in ſili caſu iu
uari: ⁊ ꝙ alij ei in ſili ꝑiculo cōpatiant. Sic etiā cōpa
ti debemꝰ ill' in purgatorio eoſq3 ſic iuuare: ſicut volu-
mꝰ ꝙ alij nos iuuēt in eodē ꝑiculo Matth. vij. Que-
cūq3 vult' vt faciāt vob hoīes: ⁊ vos eadē facite illis.
4 ¶ Calamitati v̄o corꝑali ſubueniēdū eſt ſubſidijs cor-
poralib: q2 tūc ꝑfecte cōpatit: cū egenoꝝ neceſſitatib
etiā cū diſpēdio ꝓprio ſbuenit. Exēplo manꝰ q̄ ī dānū
ꝓpriū ꝓ corꝑe ſe exponit ictūq3 ſuꝑ ſe ſuſcipit. Et exem
plo pedis q̄ ꝓ corpis ſupportatiōe ſe in luto deturpat:
ſic vere cōpatiēs ꝓ reuelatiōe vel reſuſcitatiōe pctōꝝ
aliqn̄ luto cogitationū turpiū aliq̄lit ſe maculat: dū in
eoꝝ ꝯfeſſione audit pctā. Ictū ꝓ eis ſuſcipit: qn̄ labo-
rib ꝓ eoꝝ adiutorio ſe exponit: diſpēdiū ꝓ mēbr' chrī
patit. qn̄ ſibiipī ſubtrahit vt egentib tribuat. Nec eſt
v̄a cōpaſſio q2 ſm btm̄ Grego. ī mora. tūc plena eſt mi
ſcdie cōpaſſio: cū malū inopie ꝓ ꝓxio ſuſciꝑe nō metui
mꝰ: vt illū a paſſiōe liberemꝰ: quā pietat' formā medi
ator nob dei ⁊ hoīm dedit: q̄ cū poſſet nob etiā nō mo-
riēdo ſuccurrē: ſbuenire tm̄ hoīb moriendo voluit ⁊c̄.
5 Sz heu nōnulli cōpaſſiōis formā a lapide potius q̄3 a
chrīo ſuſcipiūt. Videmꝰ aliqn̄ in iſt' magnis edificijs
vnū lapidē habētē os aptū cachinātē ⁊ ſigna oſtendē
tē ac ſi totū ſupportaret edificiū ſ3 tm̄ lapis planꝰ qn̄q3 ī
angulo abſcōditꝰ plꝰ opi ꝓdeſt: q2 eſſe alteriꝰ mag' eſt
ad oſtētationē: q̄3 ad ſupportationē. Recte tale eſſe hn̄t
illi q̄ qn̄ audiūt clamorē paupeꝝ petētiū elemoſynam:
qn̄ etiā amici oſtēdūt eis īfortunia ſua ⁊ amiſſiōes q̄s
ab igne vl' aq̄ vl' latronib ſuſtinuerunt ore apto mala
illoꝝ ⁊ dāna plāgūt dicētes: doleo: deꝰ vos adiuuet: ſ3
manū nō porrigūt adiutricem dādo: ⁊ frumēta ⁊ alia
necāria mutuādo. De q̄b. ij. Thio. iij. Habētes ſpe-
ciem quidem pietatis virtutē autē abnegantes: Nota
ſimile. M. viij. 29. ⁊. P. x. 5.
¶ Iſti tm̄ q̄ ſic veritatē negāt cōpaſſiōis: ⁊ pietat' inex Ar.ij.
cuſabilit errāt. ꝓpt mltiplex qd̄ hn̄t vere cōpaſſiōis do
cumētū. ¶ Habēt pmo vere cōpaſſiōis documētū in 6
natura brutali. Scdo in natura rōnali. Tertio in ar-
te. Quarto in fact' ſaracenoꝝ. Quinto in ſcript' chrīa
noꝝ. Sexto ī opib chrī. ¶ Primū ptz ꝑ h̄ qd̄ dr ꝙ ad
vocē elephātis q̄ ceciderit oēs currūt vt eū ꝓ poſſe ſb-
leuēt ⁊ adiuuēt. Videmꝰ etiā ꝙ vno porco clamante:
oēs ꝯcurrūt ⁊ ꝯ̄ canē eū defendūt. Et iſtd̄ dr eſſe natu
rale q̄ſi in oīb aīalib: exceptis canib: q̄ laceratū lace-
rāt. Meliꝰ eſt g̊ ſeq̄ doctrinaz Iob. xij. q̄ ait. Interro-
ga iumēta ⁊ ip̄a docebūt te: naturā illoꝝ potiꝰ q̄3 canū
ſeq̄ndo. Rō. I. vj. 21. ¶ Scdm documētū eſt in natu 7
ra rōnali: vic3 in corꝑe hūano. In q̊ videmꝰ ꝙ q̊cūq3
corpis mēbro leſo: os apit ad remediū q̄rēdū: oculi ad
vidēdū cū effectu: aur' ad audiēdū: manꝰ ad ligādu3:
⁊ iſta opant q̄ntū pn̄t cū effectu. Sic in corꝑe chrī mi-
ſtico: d̄ q̊. j. Coꝝ. xij. Vos eſt' corpꝰ chrī ⁊ mēbra d̄ mē
bro. Sic̄ ptz. C. iiij. 16. Sicut os virtute ſibi tradita: ⁊
aur' ⁊ oculꝰ alia iuuāt corpis mēbra. Ita tu ſi mēbrū
es corpis chrī: cū gr̄a tibi tradita fratrē iuuas. Alit nō
es mēbꝝ ꝯiūctū chrīo: ſ3 mēbrū diaboli: ⁊ h̄ certiſſimū
eſt expimētū. Rō. M. ix. 5. ¶ Tertiū documētū hr̄ in 8
arte: in q̄ videmꝰ ꝙ vna ordiat ad iuuandū: ⁊ ad ſup-
plēdū ꝙ alia nō pōt: vbi em̄ cemētarij deficiunt artifi-
ces lignarij ꝑficiūt. Ita ꝙ ars cemētarij ordinat ad do
mꝰ inceptionē: lignalia ad ꝑfectionē. Vnꝰ etiā lapis ī
pariete aliū iuuat ⁊ ſupportat: ſic deberet eē in arte aīe:
q̄libet deberet in ſtatu ſuo alium ſupportare ⁊ iuuare.
Operariꝰ laborib: miles defenſiōib: clericꝰ orōnib: ⁊
in iſt' artib ſic alternari debēt: ꝙ vbi vnꝰ deficit: aliꝰ
ſuppleat: v̄bi gr̄a. Ars operarij cāpoꝝ vl' alioꝝ artificu3
ſe nō extēdit ꝑ viā art' ad bonā expeditionē faciēdā in
oꝑe militari in reb bellic': g̊ ibi necē eſt eoꝝ defectū ar
te militari ſuppleri. Ars v̄o militar': bonum nō ſortit
effectū ſine ꝯſilio ⁊ orōnib ſic̄ ptz. B. ij. 24. Ergo iſto
rū defectū necē ē ſuppleri ꝑ ſapiētes ꝯſiliarios ⁊ iuriſ-
peritos ⁊ ſctōꝝ orōnes. Et ſi ſic ſe haberēt mēbra cor-
por' chrī ⁊ artifices in ciuitate eccl'ie non eſt dubiū q̄n
ſil' venirēt ad ciuitatē dei: d̄ q̄ ī pſ. lxxxvj. Glīoſa dicta
ſunt de ⁊c̄. Et h̄ ſat' pulchre ſignat ꝑ exēplū de ceco ⁊ Exm̄
claudo vocat' ad reg' ꝯuiuiū q̄ int ſe iſto mō loq̄bant
Cecꝰ ait. Ego ſum fort' corꝑe: tu g̊ aſcēde collū meū ⁊ 9
ſic a me portatꝰ dirige greſſus meos. Et ſic mutuo ad
iuti ad feſtū veniemꝰ. Sic layci hn̄t laborib ⁊ elemoſy
nis eccl'iam ſupportare ⁊ cleꝝ. Clericꝰ v̄o h3 laycos re
gere. Alt g̊ alteriꝰ onera portate. ⁊ ſic īplebit' legē chrī
Gal'. vj. ¶ Quartū documētū eſt in fact' infidelium. Exm̄
Valeriꝰ em̄ li. v. narrat ꝙ marcꝰ marcellꝰ capt' ab eo 10
ſyracuſanis cū eſſet in arce ⁊ videret fortunā opulētiſ-
ſime ciuitat': fleuit. ¶ Quīto idē narrat d̄ Tito roma- Exm̄
noꝝ imꝑatore ciuitatē Hierl'm obſidente: ꝙ fleuit fa-
mē miſeriā ⁊ obſeſſoꝝ mortalitatē: q̄ntū g̊ deberet cō-
pati miſerie corꝑali ⁊ ſpūali geſt' ꝓprijs chrīanꝰ: exem
plo infideliu3 q̄ ſic corꝑali miſerie cōpatiebant: geſtis
aliene. ¶ Quintū documētū ptz ꝑ h̄ qd̄ legit ī vitaſpa
trū d̄ btō Anthonio q̄ q̄buſdā nolētib fratrē ſemel ꝓ
pctīs ſuis expulſum penitētē iteꝝ recipe: miſit dicens:
nauis naufragiū ꝑtulit. ⁊ ſpoliata onere ſuo cū labore
venit ad terrā: vos aūt in litore vult' eā ſubmergē q̄ſi
diceret: cōpatiēdo eū potiꝰ iuuare deberet' poſt tā mi-
ſeꝝ infortuniū: q̄3 ad maiora naufragioꝝ ꝑicula expo-
nere. ¶ Fert etiā ad idē de q̊dā alio in penitētie vincul' 11
aſtricto: q̄ abbatē ſuū ad cōpaſſionē vocādo ei ſcripſit

dicēs: vbera pr̄is habes: vba mr̄is habe. Mō.E.iiij.
2. ¶ Totū iſtud ↄfirmat̄ exēplo chr̄i. Cuiꝰ om̄is actio
nr̄a eſt inſtructio: ſm̄ btm̄ Grego. qui vidēs ciuitatē
peccatricē q̊ ad calamitatē culpe: videnſq̨ miſeriā cor
poꝝ ⁊ penalitatē vtriuſq̨ tā corpis q̄ aīe vēturā: com
patiendo fleuit ſup eam Luce.xix.
Ar.iij. ¶ Tertiū p̄ncipale ptim ptȝ ex dictis.s̄.e.c.ij.7. Par
tim patebit ex dicēdis ex cōpaſſiōe vl' nō cōpaſſiōe p̄t
12 q̇s certiſſimū h̄re expimētū vl' ſignū euidēs vtrū ſit di
aboli mēbrū an dei: ſi em̄ calamitati ſp̄uali vl' corpali
mēbroꝝ chr̄i nō cōpatit̄: mēbrū diuiſū eſt a corpe chr̄i:
⁊ eccl'ie ⁊ ad mēbra ptinet diaboli. Mēbruȝ em̄ abſci
ſum ⁊ a corpe diuiſum ⁊ ſi totū corpꝰ cū oīb mēbr̄ re
ſiduis cōburat̄: nō patit̄: nec eis cōpatit̄. Sic ī ꝓpoſito
mēbrū a chr̄o diuiſū p pcm̄ mortale: ⁊ ſi videat oīa mē
bra reſidua igne cōburi pcti: n̄ cōpatit̄: ſȝ potiꝰ gaudet
q2 ſolaciū miſerorū eſt h̄re ſocios tā in culpa q̄ȝ ī pena.
Iſtō videmꝰ ī ope ↄſuetudīe q̄tidiana: vbi viſum eſt
ꝙ leccator doleat ō pctō alteriꝰ leccator̄: inq̄ntū pctm̄
eſt: niſi forte inq̄ntū eſt ī aliq̊ ſibi p̄iudiciale īmo facta
alioꝝ leccatoꝝ ⁊ q̄les ↄcubinas h̄nt pulchras: ſolēt cū
gaudio ⁊ riſu narrare. Sic ō latronib: ſic ō vſurarijs
ſic cōit ō oīb mal' ptȝ: ꝙ membꝝ diuiſum nō dolet ꝙ
aliō diuidit̄ vl' igne īfernali .i. pctō comburit̄. Sȝ gau
det: ⁊ certū eſt ꝙ q̇ ex deliberatiōe ſic gaudet: nō eſt in
charitate q2 .j. Coꝝ.xiij. dr̄ ō charitate: ꝙ n̄ gaudet ſup
iniq̄tate: ↄgaudet aūt v̄itati. Si v̄o n̄ eſt charitate chr̄i
corpi ↄiūctꝰ eſt mēbꝝ diaboli ⁊ mēbrū putridū: q2 ſic
mēbrū a corpe ſepatuȝ corrūpit̄ ⁊ putreſcit ⁊ nec ſibi:
nec alijs eſt vtile. Ita corrupti ſunt ⁊ abominabiles fa
cti ſunt: nō eſt q̇ faciat bonū. In ps̄.xiij. Mō.S.ij.25.
Hec eſt dura ſentētia ↄ̄ ml'tos q̇ ō ↄſuetudīe audiunt
13 ⁊ narrāt cū leticia ⁊ riſu vt dictū eſt aliorū delicta. Sic
g̊ ptȝ quō expimētū h̄ri pōt ꝙ q̇s mēbrū ſit diaboli: ſi
vicȝ ſp̄uali nō cōpatit̄ ſcȝ aīaꝝ calamitati. ¶ Q̄tū v̄o
ad cōpaſſionē q̄ ptinet ad calamitatē corpis: tales ſolēt
plꝰ diuitib īfirmitatib aliq̄ patiētib ſigna oſtēdē cō
paſſiōis q̄ȝ paupib: eos viſitādo ⁊ ↄſolando eiſq̨ ↄfe
rēdo: n̄ charitat̄ ītuitu: ſȝ lucri cā ſic freq̄nt̄ viſitat̄: ar
bor dū fructꝰ in ea inueniunt̄. Si v̄o paupib cōpati
unt̄: illā cōpaſſionē n̄ opa ſȝ v̄ba oñdūt: ſic ptȝ. s̄.e.c.
5. ↄ̄ q̊s dic̄ btūs Grego. ī q̄dā Home. ſic inq̄t: Mēs p
cōpaſſionē doleat: vt etiā larga manꝰ affectuȝ doloris
14 oñdat. Et ſic iſt̄ expimētis mēbra cog̊ſcunt̄ diaboli.
Ita ↄ̄rijs affectionib ⁊ opib mēbra cog̊ſcunt̄ chr̄i: q2
mēbrū viuū corpi ↄiūctū: pūcturā ſentit ⁊ dolet ī q̊cū
q̨ mēbro. Sic g̊ q̄nq̨ qū vnꝰ aliū pcutit vl' pūgit: alij
truſando dicūt ꝙ voluit expiri vtrū eſſet viuꝰ vl' mor
tuꝰ: ſic v̄acit̄ expiri p̄t q̇libet: ſi ſit ſp̄ualit̄ viuꝰ vl' mor
tuꝰ: q2 ſi pcutiat̄ vel pūgat̄ aliqō mēbrū ad corpꝰ chr̄i
ptinēs ⁊ eccl'ie: aliq̄ ſcȝ aduerſitate ſp̄uali vl' corpali: ⁊ n̄
ſentis nec doles: es mortuꝰ ſp̄ualit̄. Si autē anguſtias
ſuas vt tuas ſent̄: viuis ī chr̄o: q̇ h̄ vult vt ſic ſentias.
Vn̄ Hieronymꝰ ī q̄dā ep'la vult em̄ deus vnūquēq̨
alteriꝰ anguſtias vt ꝓprias ſentire: ⁊ quō ſibi ī tali tri
bulatiōe ſi eēt ſbueniri cupet. Ita ip̄e alteri ꝓp̄t deū ſb
uenire nō poſtponat. Nota de h̄ quo videlicet expimē
to ↄgnoſcere poter̄ an ad chr̄i ptineas corpꝰ. D.xij.3.

C.xiij. **Conuerſatiōis bone iter malos.** Pimo oſtendet̄ difficultas. Scdō vti
litas. Tertio male ↄuerſantiū diuerſitas ⁊ piculum.
Ar.i. ¶ Ad p̄mū ſic ꝓcedit̄: ſic difficile ⁊ raꝝ ē: ꝙ ouis ſana
diu int̄ ſcabioſas ſine īfectiōe ⁊ ferꝝ ī aq̄ ſine rubigine
1 maneat: Ita ⁊ bonꝰ cui dici pōt illō Apo.ij. Scio vbi
habitas: vbi ſedes eſt ſathane .i. int̄ pctōres: q̇n aliq̊ cō
ſciētie ſcrupulo maculet̄: ⁊ maxie ſi fragilis vl' ī ↄuerſa
tiōe bona tener ſit ⁊ nouellꝰ: q2 ſic puus ignis vl' lumē
in magno vento cū difficultate cuſtodit̄ ⁊ facilit̄ extin
guit̄: Ita tal' facilit̄ cū puerſo puertet̄. Et ſic arbor in
via publica raro ⁊ cū difficultate fructꝰ ad maturitatē
debitaȝ pduc̄. Ita tal' bona opa. Vn̄ Criſoſtomꝰ ſup 2
Matth. Homel'.xxxij. Arbor inq̄t iux̄ viā poſita: nū
q̄ pōt eſſe fructifera. Sic hō ſm̄ mūdū viuēs: nūq̄ȝ a
pctō euadē p̄t vt ſit iuſtꝰ. Frequēter em̄ trāſeūtes ſp̄ūs
gēmas iuſticie excutiūt ō ramis eiꝰ anq̄ȝ flores appare
ant. Interdū etiā ip̄os flores pcutiūt. Interdū v̄o etiā
poma ip̄a formata an̄ maturitatē deponūt. Rami em̄
ſunt aīe ſenſus: ō q̇b oīa bona ꝓcedūt gēme ſunt bo
ne cogitatiōes: flores ſunt bone volūtates: poma ſunt
pfecte iuſticie opa q2 ſic ex ramis gēme: ⁊ ex gēmis flo
res: ⁊ ex florib poma. Ita ex ſenſib cogitatiōes: ⁊ ex
cogitatiōib volūtates: ex voluntate opꝰ ꝓcedit. Cū g̊
hō cogitat de ↄtinētia elemoſyna ieiunio vl' alio bono
ope: vl' etiā in volūtate illō facē ꝓponit: ⁊ ſeculi ↄcupi
ſcētia victꝰ illō dimittit: gēmas vl' flores vl' vtrūq̨ de
mones excuſſerūt: ſi aūt opa bona fec̄: ⁊ iteꝝ peccauit:
⁊ ꝓp̄t pctā ſequētia bona opa p̄ora pdidit: iā pfecta po
ma demones excuſſerūt. Iō inq̄t ſic difficile eſt arbo
rē iux̄ viā poſitā fructꝰ ad maturitatē ſeruare. Sic dif
ficile eſt viꝝ fidelē iux̄ mūdū poſitū vl' viuētē in actib
eiꝰ iuſticiā vſq̨ ad finē tenē. Qui vult g̊ pfectꝰ eſſe: fa
ciat vt fac̄ auis vt pullos pducat: nō nidificat in via ſȝ
in deſerto. Ita dicat tal' illō ps̄.liiij. Elōgaui fugiēs: et
māſi in ſolitudīe. ¶ Si v̄o ſtatꝰ vl' officij nccitas aliq̄s 3
mūdo expōit: nō ibi mēte morent̄: ſȝ ſic trāſeūtes p lo
ca fetida naſum obturāt feſtināter trāſeuntes: ſic ſunt
illi cor obturātes ⁊ velocit̄ fugiētes: eā q̄ in mundo eſt
ↄcupiſcētie corruptionē.ij. Petri.j.
Ar.ij. ¶ Et nō obſtāte iſta difficultate: bonoꝝ ↄuerſatio non
eſt totalit̄ a mal' tollēda: ꝓp̄t multiplicē inde ſequētem
vtilitatem. Eſt em̄ bonoꝝ ↄuerſatio int̄ malos bona.
Ad ꝓpriā ſui cōmēdationē. Ad ꝓximi emēdationem.
Et ad diaboli ↄfuſionē. ¶ Primū ptȝ p h̄ q2 ſic roſa in 4
ter ſpinas granū int̄ paleas Loth in ſodomis Iudith
in medio exercitꝰ ⁊ lecti holofernis. Iob in terra hus.
Thobias int̄ aſſyrios ⁊ idolatras. Agnes ī lupanari.
Daniel ī lacu leonū cuſtodit̄ a ↄtaminatiōe. Et eo pul
chriores ⁊ cōmēdabiliores apparent ꝙ int̄ malos luxe
runt potiꝰ q̄ȝ ſi int̄ bonos habitaſſent: ſic pulchritudo
ſtellaꝝ ⁊ cādele potiꝰ apparet ⁊ maior eſſe videt̄ de no
cte q̄ ō die: ſic ↄſtātes ī medio natiōis praue: ad q̊rū re
citat̄ cōmēdationē ꝙ chr̄s eos miſit ſic oues in medio
lupoꝝ: ⁊ ſic luminaria illūiare his q̇ ī tenebr̄ ſedēt: di
cēs eis: ſic luceat lux vr̄a ⁊c̄. Et q̄nto vidēt pcti nocteȝ
obſcuriorē: tāto plꝰ niti debēt vt maiorē lucē oſtēdant
q̇b dr̄ Philip.ij. Int̄ q̊s lucet̄ ſic lūiaria ī mūdo. Et
q̄nto plꝰ lucēt intētiōe vt alij ad bonū trahant̄ int̄ q̊s
habitāt: tāto laudabilior eſt vita eoꝝ: q2 teſte btō Gre
gorio li.j. mora. ſup illō Iob.j. Vir erat in terra hus:
nō valde laudabile eſt bonū eſſe cū bonis: ſic bonū eē
cū mal'. Oīa iſta exēpla ſunt ↄ̄ illos. I.x. arti.iij. ¶ Se 5
cundū ptȝ: vicȝ ꝙ eſt ad ꝓximi pctōris emēdationē et
ad impfectoꝝ pfectionē. Quia ſic ignis frigora ⁊ lux te
nebras: Ita charitatiua ⁊ feruēs ↄuerſatio ⁊ ignitum
eloquiū bonoꝝ: de cordib maloꝝ frigꝰ ⁊ tn̄bras expel
lit pcti. Et ſic domꝰ iux̄ domū accēſaȝ ⁊ carbo frigidꝰ
iux̄ viuū īflāmat̄. Et ſaul cū miniſtr̄ ſuis cū ꝓphet̄ p
phetauert.j. Re.xix. i. deū laudabāt ſm̄ mgr̄m ī hyſto
rijs. Sic pctōr cū īflāmato charitate īflāmat̄: ⁊ cū lau
dāt deū: deū laudat. Et cū ſctō ſctūs erit. Vn̄ Seneca
ep'la.vj. Nll'a res mag̃ aīos hōeſtate īduit ⁊ ī prauū

inclinabiles reuocat ad rectũ: ꝙ bonoꝝ viroꝝ ꝯuerſa-
tio. Paulatim em̃ deſcẽdit in pectoꝛa ⁊ vim p̃ceptoꝛuꝫ
6 obtinet: frequẽter aſpici: frequẽter videri. ¶ Tertium
ptꝫ: qꝛ ꝯuerſatio ſctã ſm̃ Iſidoꝝ li. ij. ſoliloqoꝝ. Edifi-
cat ꝓximũ: ꝯfundit inimicũ: gloꝛificat deũ: oblo q̃ntes
etiã ⁊ detrahẽtes pacificat ⁊ obmuteſcẽ fac̃ a detractio
ne: ⁊ ad dei laudẽ ꝓuocat. Iux̃ illđ. ij. Pe. ij. Cõuerſa-
tionẽ vr̃am int̃ gẽtes hñtes bonã: vt in eo ꝙ detractãt
de voƀ tãꝙ̃ de malefactoꝛibꝫ ex bonis opibꝫ vos con-
ſiderãtes gloꝛificẽt deum.
Ar. iij. ¶ Cõuerſantiũ vͦ diuerſitas eſt triplex. In q̃buſdaꝫ
em̃ ꝯuerſatio exterioꝛ ⁊ cordis cõpoſitio interioꝛ cõcoꝛ
7 dant in bono ⁊ illa ꝯuerſatio eſt bona ſicut liber qñ te-
xtꝰ ⁊ gloſa ꝯcoꝛdãt. Sic̃ ptꝫ. C. vij. 19. ⁊. 20. In aliq̃bꝫ
vͦ ꝯuerſatio exterioꝛ eſt ſatis cõpoſita ĩ veſtimẽtꝭ oui-
um: ſꝫ intrinſecus eſt peſſima: qꝛ ibi ſunt lupi rapaces.
Et tal' ꝯuerſatio non eſt vtil' ad ſalutẽ quia ſicut coꝛtex
pomo coniuncta eſt vtilis: qꝛ pomũ habenti ꝯſeruat:
ſepata vͦ inutil' eſt. Ita ꝯuerſatio ꝯiuncta ⁊ copulata
bone vite vtil' eſt: ſepata vͦ: ipocriſis eſt. Et ſic̃ coꝛtex
ſup pomũ putridũ q̃s ab h̃ erroꝛe reuocat Petrus di-
cẽs. j. Pe. j. In om̃i ꝯuerſatiõe ſcti ſitis. Ita vicꝫ ꝙ cõ-
uerſatiõi exterioꝛi coꝛreſpõdeat ⁊ ſanctitas interioꝛ: ſi
cut in deo: ⁊ h̃ eſt qđ ſequit̃: ſcti eritꝭ mihi ſic̃ ⁊ ego ſan
8 ctꝰ ſum. ¶ Tertij vͦ ecõuerſo licet exteriꝰ oſtẽdãt con-
uerſationẽ ſatꝭ inoꝛnatã: in habitu in geſtu in aſpectu
⁊ familiaritate ⁊ locutiõe ſuſpecta: dicũt tñ ſe mundaꝫ
hr̃e ꝯſcientiã interiꝰ. Iõ dicũt ſe nõ curare de hoĩm iu
dicijs: q̃ ex tali oꝛiunt̃ ꝯuerſatõe. De q̃bꝫ infra. F. v. 7.
Sꝫ difficile eſt eis credẽ in hoc dicto. Et ſpãlit̃ qꝛ Au-
guſ. in regula: videt̃ eſſe alteriꝰ opinionis: vt ait. neqꝫ
inq̇t dicatꝭ vos aĩos hr̃e pudicos: ſi oculos habetꝭ im
pudicos: qꝛ ĩpudicꝰ oculꝰ: impudici coꝛdis eſt nũciꝰ.
Sic̃ em̃ ꝑ fumũ q̇ ꝑ feneſtras exit cognoſcit̃ ignis eſſe
in domo: Ita ꝑ exterioꝛẽ ꝯuerſationẽ ſcitur q̃lis ignis
ſit interioꝛ Eccĩ. xix. Amictꝰ coꝛpis ⁊ riſus dẽtiũ indi-
9 cãt de hoĩe: ſic̃ vrina ⁊ pulſus indicãt ĩfirmitatẽ. ¶ Et
ponamꝰ ꝙ veꝝ dicãt. Adhuc tñ tal' ꝯuerſatio eſt ꝑicu
loſa: ⁊ ſibiJp̃is ⁊ alijs. Pͥo ſibiJp̃is: qꝛ ſic̃ coꝛtex eſt ad
decoꝛem ⁊ ꝯſeruationẽ pomi fractio vero coꝛticꝭ eſt ad
pomi putrefactionẽ: qꝛ aer intrat ⁊ pomũ coꝛrũpit̃: ſic
oꝛdinata ꝯuerſatio eſt ad magnuꝫ vite decoꝛẽ negligẽ-
tia vͦ oꝛdinate ꝯuerſatiõis eſt vite bone ⁊ ꝯſcientie coꝛ
ruptio ⁊ putrefactio: qꝛ dũ exterioꝛ ꝯuerſatio eſt leuis:
⁊ os ꝓnũ ad loquẽdũ: ⁊ aſpectꝰ ⁊ aures ad oĩa vana ĩ
tente: maioꝛa pctã ꝑ poꝛtas illas aptas faciliꝰ intrant.
Taliũ ꝑiculũ ĩſinuat̃ vbi ꝑ ꝓpham ꝯſilibꝫ dicit̃: mors
10 intrauit ꝑ feneſtras ⁊c̃. Nõ. F. ij. 3. ¶ Alijs etiã eſt pe-
riculoſa: qꝛ ipi potiꝰ ſequunt̃ ⁊ exẽpla capiũt a ꝯuerſa-
tiõe quã vidẽt: q̃ a ꝯſciẽtia quã nõ vidẽt. Iõ Seneca
ep'la. v. Tales ammonet dicẽs. Id agamꝰ inq̇t vt me
lioꝛẽ vitã ſeq̃mur q̃ꝫ vulgꝰ: alioqn q̊s emendare volu
mus fugamꝰ: ⁊ a nobis auertimꝰ. Ptꝫ g̊ ꝙ ſicut arboꝛ
ſine coꝛtice nec coꝛtex ſine arboꝛe creſcẽ põt. Ita nec vi-
ta ſine ꝯuerſatione: nec ꝯuerſatio ſine vita creſcit ad ſa
lutẽ: ergo in timoꝛe incolatꝰ veſtri ꝯuerſamini. j. Pe. j.
Quia ſm̃ Criſoſtomũ ſup illđ videns arboꝛẽ fici ⁊c̃.
Sic̃ melius eſt vt nec ſit arboꝛ: q̃ꝫ vt ſit quidẽ: ⁊ fructũ
nõ faciat. Ita meliꝰ eſt vt nec ſit hõ dei: nec nomẽ mi-
niſtri eiꝰ vl' chr̃iani habeat: q̃ꝫ vt ſit q̇dẽ: ⁊ ꝯuerſationẽ
ſm̃ deũ nõ habeat: q̇ em̃ tuꝰ nõ eſt ſi tibi nõ obaudit:
nõ doles: đ illo aũt grauit̃ doles q̇ tuꝰ eſt ⁊ te ꝯtẽnit et
alijs ſeruit. Sic deꝰ nõ tm̃ alieno ⁊ a ꝑte diabolo ſerui
ente iraſcit̃: q̃ntũ de ſuo diaboli faciẽte voluntatẽ. Ex
iſta auctoꝛitate ptꝫ ꝙ tolerabilioꝛ erit dãnatio ĩfideliũ:
q̃ꝫ falſoꝝ chr̃ianoꝝ ⁊ laycoꝝ q̃ꝫ clericoꝛum ſeu p̃latoꝝ:
qui nomẽ habẽt dignitatis: ſꝫ nõ conuerſationẽ. Nõ
D. j. 18. ⁊. F. iiij. 39. Item. O. vj. 54. Ibi em̃ nota le-
ges ad ꝓpoſitũ iſtiꝰ capituli.

C.xiiij. Oꝛdiũ bonoꝛuꝫ. Primo
oſtẽdẽda ẽ ꝯditio ſeu diſpoſitio. Scđo prepa-
tio. Tertio curialitas. Quarto eleuatio. Quinto cuſto
dia. Sexto vtilitas. Septĩo experimentũ. Octauo ma
loꝝ coꝛdiũ periculum.
¶ Ad p̃mũ ſic ꝓcedit̃. Debita coꝛdis diſpoſitio q̃nqꝫ Ar. j.
req̃rit ꝯditiões: vicꝫ integritatẽ pulchꝛitudinẽ ſimpli
citatẽ hũilitatẽ ⁊ bonoꝝ opeꝝ fecũditatẽ. ¶ Pͥa g̊ coꝛ 1
dis diſpoſitio: ad h̃ ꝙ deo placeat eſt: ꝙ totaliter ⁊ inte
gralit̃ in deũ ꝯuertat̃. Iux̃ illđ Iohel'. ij. Cõuertimini
ad me in toto coꝛde vr̃o: nõ ſic̃ q̇ vnũ pctũ dimittẽ vo
lũt: ſꝫ nõ aliđ ꝯ q̊s. C. vj. 12. Vel q̇ amicos diligẽ vo-
lũt: ſꝫ nõ inimicos vel q̇ de vno ꝯfitent̃: ⁊ nõ de alio vl'
ſic̃ ſegniter ⁊ accidioſe agẽtes ea q̃ ad ſalutẽ ꝑtinẽt: iſti
nõ ꝯuertunt̃ totalit̃. ¶ Alij ſunt q̇ ad tp̃s totalit̃ ꝯuer
tunt̃: qꝛ cũ magno feruoꝛe ꝯfitent̃ ⁊ bona vota faciũt:
⁊ qñqꝫ opa incipiũt: ſꝫ cito ad pctã reuertunt̃: vl' ꝯ vo-
ta vl' ꝓmiſſa opant̃. Et iſti nõ integralit̃ ꝯuertunt̃: qꝛ 2
coꝛ illoꝝ nõ videt̃ eſſe integꝝ: ſꝫ diuiſum vl' fractuꝫ: qꝛ
ſic̃ vas paꝝ fractũ ĩpetuoſa liq̊ris infuſiõe intãtũ ĩple
ri põt ꝙ nõ appareat ꝙ fractũ ſit: qꝛ ad tp̃s plenitudi-
nẽ ſuã retinet: ſꝫ poſt paulatiue totuꝫ effundit̃. Sic coꝛ-
da inſtabiliũ feruẽtiuꝫ tñ in p̃ncipio vident̃ tota q̃nqꝫ
deuotiõis gr̃a ĩpleri ꝙ nulla in eis ſpũalis apparet fra
ctura: ſꝫ tñ paulatiua refrigeratio deuotiõis ⁊ feruoꝛis
⁊ opꝰ ꝯriũ ꝯ ꝓmiſſum vel votũ vl' bñ inceptũ oſtẽdũt
ꝙ fractũ eſt coꝛ illoꝝ ad modũ vaſis qđ liq̊rẽ infuſum
diu nõ retinet. Eccl'iaſtici. xxj. Coꝛ fatui q̃ſi vas cõfra
ctũ: oẽm ſapiẽtiã nõ tenebit. Ergo ſic̃ coꝛde violẽter ꝑ
foꝛato vel diuiſo vl' fracto ſequit̃ moꝛs coꝛpis. Ita qñ
ſpũalit̃ vt dictũ eſt ꝑfoꝛat̃ vel a deo diuidit̃: moꝛs ſeq̇-
tur ſpũalis. Oſee. x. Diuiſum eſt coꝛ illoꝝ: nunc interi
bũt. ¶ Scđa ꝯditio eſt ſpũal' pulchꝛitudo: q̃ ex tribꝫ cõ 3
ſurgit. Pͥo ex dei ĩpꝛeſſiõe. Scđo ex moꝝ coloꝛatiõe.
Tertio ex legis diuine meditatiõe. ¶ Primũ ptꝫ qꝛ ex
imp̃ſſione ſigilli vel ſigni ĩ cerã bñ diſpoſitã nõ nimis
mollẽ vel durã reſultat in cera pulchꝛitudo imaginis
ſigilli. Sic ex imp̃ſſiõe dei q̇ in h̃ ſe offert: ⁊ exponit ad
modũ ſigilli. Iux̃ illđ Cañ. viij. Pone me vt ſignacu-
lũ ⁊c̃. In coꝛ hoĩs bñ diſpoſiti: q̇ bona ꝯſciẽtia dicere
põt illud pſ̃. xxj. Factum eſt coꝛ meũ tanq̃ꝫ cera non fri
gida vl' dura ⁊ indiſpoſita: qꝛ inflãmatũ eſt coꝛ meũ ĩ
pſ̃. lxxij. Pulcherrimã imp̃mit ſiliͭtudinẽ: ſicut ptꝫ. A.
xx. 2. Et ſic̃ exul vidẽs cartã recõciliatiõis ⁊ pacꝭ ſigna
tã ſigillo regꝭ: ſic̃ etiã hñs cartã regꝭ vel alteriꝰ dñi eiꝰ
ſigillo ſignatã in q̃ eũ fac̃ heredẽ de magna hereditate
ſpe gaudet. Ita q̇ ĩ carta coꝛdis inuenit ſignũ cui ꝯdi-
cetur. i. chr̃m ꝑ qđ recõciliat̃ ⁊ filiꝰ dei ſit ⁊ heres: ſic̃ ptꝫ
A. xx. 2. Multũ letat̃ dicendo illđ pſ̃. iiij. Signatũ eſt
ſup nos lumẽ vultꝰ tui: dediſti leticiam in coꝛde meo.
Ita ꝑdens illđ ſigillũ multũ triſtat̃. ¶ Scđo iſta pul- 4
chꝛitudo coꝛdis ꝯſurgit ex moꝝ coloꝛatiõe. Sicut em̃
pulchꝛitudo celi ꝯſurgit ex decoꝛe ſolis ⁊ lune ⁊ ſtella-
rũ. Sic̃ etiã pulchꝛitudo domꝰ religioſoꝝ cõſurgit ex
bona oꝛdinatiõe clauſtri: ⁊ alioꝝ edificioꝝ. Sicut etiã
pulchꝛitudo eccl'ie in ꝑte ꝯſurgit ex pulchꝛis picturꝭ ⁊
imaginibꝫ ⁊ ex debita ſituatõe: ita ꝙ ꝑs eiꝰ p̃ncipal' vi
delicet choꝛꝰ reſpiciat oꝛientẽ. Ita pulchꝛitudo coꝛdis
qđ eſt celũ ⁊ ſedes dei: ex h̃ ꝯſurgit ꝙ ibi eſt ſol iuſticie
⁊ luna plena btã virgo Maria ⁊ ſtelle ſcti ⁊ ſctẽ ꝑ dile
ctionẽ ⁊ iugẽ meditationẽ ⁊ moꝝ imitationẽ: ſic circũ
cidet dñs coꝛ tuũ ut diligas Deut. xxx. ¶ Iteꝝ coꝛdis 5

pulchꝛitudo qđ debet eſſe dom⁹ religioſa ꝯſurgit ex de-
bita diſpoſitiōe clauſtri: vicȝ q̄tuoꝛ virtutū cardialiū.
Juſticie prudētie fortitudis tempꝛantie refectoꝛiū pau
perū infirmatoꝛiū miſeroꝝ ꝑ ſubuētionē: doꝛmitoꝛiuȝ
pacꝭ ⁊ q̄etꝭ: choꝛ⁹ feruētiſſime laudis diuine. Jux̄ illđ
Ecc̄i. xlvij. De oī coꝛde ſuo laudauit dn̄ȝ. Et ī ps̄. cxviij
Clamaui ī toto coꝛde. ¶ Jterū coꝛdis pulchꝛitudo qđ
eſt eccl̄ia in q̄ de⁹ laudat̄ vt dictū eſt ꝯſurgit ex debita ſi
6 tuatiōe. Jta ꝙ ꝑncipal' intētio ſit in deuȝ directa: ⁊ ad
deū ſit ꝑncipal'r aptū: ſic̄ in eccl̄ijs cōit̄ pulchꝛioꝛ ps et
pulchꝛioꝛ feneſtra reſpic̄ oꝛiētē: ꝑ quā tota eccl̄ia illa il-
luſtrat̄ ⁊ decoꝛat̄. Jta coꝛ nr̄m ſit aptū ad deū: q2 oꝛiēs
nomē ei⁹: ⁊ viſitauit nos oꝛiēs Lu. j. qđ pulcherrime
ſignatū eſt Exo. xxvj. Vbi hr̄ ꝙ tabernaculū clauſuȝ
erat trib⁹ parietib⁹: vicȝ aquilonari meridionali ⁊ occi
dētali. Ad oꝛiētē v̄o aptū erat. Ab oꝛiente eīm ſol' pate
bit introit⁹: vt ſol' radijs illuſtraret̄. Jta coꝛ nr̄m clau
di debet ad meridiē ꝓſꝑitatꝭ ⁊ diuitiaꝝ: ne nimis appe
tat vl' diligat. Jux̄ illđ ps̄. lxj. Diuitie ſi affluāt: nolite
coꝛ appone. Et ad aq̄lonē aduerſitatis ⁊ ꝑſecutionis:
ne nimis timeat. Et ad occidētē recidiuatiōis: ꝙ nō re
deat ad pcc̄ā p̄terita: q̄ ꝑ penitētiā occubuerūt. Sȝ deo
apiri ⁊ tradi debet: ſic̄ caſtrū v̄o dn̄o q̄ fec̄ illđ. Juxta
7 illđ Ecc̄i. xxxix. Juſt⁹ coꝛ ſuū tradet ad ⁊c̄. ¶ Et h̄ oñ-
dit foꝛma ei⁹ nāl'is. Jn q̄ videm⁹ ꝙ aptū ⁊ latū eſt coꝛ
ſupi⁹: ⁊ ſtrictū ⁊ clauſuȝ īferi⁹: ī ſignū ꝙ ſit ſpūalit̄ ad
terrena ⁊ īferioꝛa ſtricti iurꝭ: ſic ⁊ ſolūmō vt nc̄c̄itas re
q̄rit ea q̄ſi ī pūcto nc̄c̄itatꝭ tāgat. Deo v̄o eleuet̄ ⁊ lar-
ge apiat̄. Jux̄ illđ Treñ. iij. Leuem⁹ coꝛda nr̄a cū ma
nib⁹ ad dn̄m. Sic g̊ pulchꝛitudo iſti⁹ eccl̄ie ptȝ. Pꝛio
ex debita ſituatione. No. G. iij. 9. ⁊. V. iij. 1. Sc̄do ex
picturꝭ ⁊ imaginib⁹. Jn ea eīm debet eē imago crucifi-
xi ꝑ pn̄iam ⁊ iugē meditationē. Apl'i martires ꝯfeſſo-
res ⁊ virgīes ꝑ vite imitationē: hoꝝ eīm exēpla dn̄t eē
8 ſcriptura in coꝛdib⁹ nr̄is. ij. Coꝝ. iij. ¶ Tertio iſta pul
chꝛitudo ꝯſurgit ex legꝭ dī meditatōe. pulchꝛitudo eīm
eccl'ie nō ſolū ꝯſiſtit in ſituatiōe vel picturꝭ đ q̄b⁹ p̄di-
ctū eſt: ȝ etiā in copia veroꝝ libꝛoꝝ q̄ ad cultū dei ꝑti-
nēt: in ſignū cui⁹ q̄ oñdit ꝯuētū vel eccl'iam ad loci cō
mēdationē: libꝛos etiā q̄nq3 oñdit. Sic ad cōmēdatio-
nē coꝛdis ad h̄ ꝙ recte ſituet̄ ⁊ moꝛib⁹ decoꝛet̄: ⁊ a deo
illuſtret̄: addē ⁊ oſtēdē opoꝛtet ꝙ lex dei ei⁹ ī coꝛde ipi⁹
Jn ps̄. xxxvj. Tāq3 pulchꝛa libꝛaria ad dei cultū perti-
9 nēs. ¶ Tertia ꝯditio ad debitā coꝛdis diſpoſitionē re-
q̄ſita eſt ſimplicitas. Pꝛedictū eſt ꝙ de⁹ ſe hȝ ad modū
ſigilli: coꝛ ad modū cere ſigillāde. Jnt̄ ſigillū aūt et ſi-
gillādū nc̄c̄aria eſt ꝓpoꝛcio ad h̄ vt tota ſilitudo impꝛi
mat̄. Jta ꝙ ps ſigilli coꝛreſpōdeat pti: ⁊ totū toti. Cuȝ
g̊ ſigilluȝ ſit ſimplex ī natura hn̄s tres ꝑſonas q̄ſi tres
angulos opoꝛtet coꝛ ſigillādū ſeu aīam eē ſimplicē ha-
bentē tres potētias: quaſi tres angulos ꝓpoꝛtionatos.
Jta ꝙ mēoꝛia coꝛrn̄deat pr̄i: intelligētia filio: volūtas
ſpūiſctō. Ad h̄ ꝙ tota deo aſſimilet̄. Si g̊ coꝛ ſit diuiſū
ꝑ inoꝛdinatos amoꝛes: vl' duplex ꝑ falſitates ⁊ inſtabi
litates. De q̄b⁹ in ps̄. xj. Coꝛde ⁊ coꝛde locuti ſunt: vel
memoꝛia ſit de mal' q̄ ſuſtinuit vt vindicet̄: nō ſigillat̄
nec aſſimilat̄ a pr̄e miſericoꝛdiaꝝ. Si intelligētia ſit ſic̄
de illo q̄ noluit intelligē vt bn̄ ageret. Si voluntas ſit
poti⁹ ad delectabilia ſm̄ carnē vel mūdū: nō eſt ꝓpoꝛ-
10 tio: nec inuenit̄ in cācellaria dei ſigillū ad ſigillādū ce-
ram iſtā: vos g̊ q̄ vultꝭ ab eo ſigillari eiq3 aſſimilari in
ſimplicitate coꝛdis q̄rite illū q̄m inuenit̄ ab his. Sap̄.
j. Et h̄ ſentite ī vob̄ qđ ⁊ in chꝛo Jeſu ⁊c̄. Phil'. ij. ſcȝ
vnitatē charitatē ſimplicitatē ⁊ penalitatē hūilitatem
memoꝛiā intelligētiā ⁊ volūtatē bonoꝝ ⁊ oīm virtutū
Ad h̄ vt coꝛ nr̄m ſigillādū ei ꝓpoꝛtionet̄: ⁊ ſigillatiōeȝ
⁊ aſſimilationē vere petē poſſim⁹ ⁊ gr̄e ⁊ gl'ie: dicētes:
cuȝ Ezechia rege Juda. iiij. Re. xx. Obſecro dn̄e: me-
mēto quō ambulauerim coꝛā te in veritate ⁊ in coꝛde
ꝑfecto. Et qđ placitū eſt coꝛā te fecerim. Jlle habuit ce
rā diſpoſitā: ⁊ iō meruit ſigillationē. Et illi adiecta eſt
vita q̄ndecim annoꝝ: ⁊ iſti adijciet̄ vita eterna. Nota
P. ij. 23. ¶ Quarta ꝯditio ad debitā coꝛdis diſpoſitio- 11
nē req̄ſita eſt hūiliatio. Et h̄ rōnabilit̄: q2 rōnabile et
ꝯgruū eſt ꝙ diſpoſitiōi in natura coꝛreſpōdeat diſpo-
ſitio in arte ⁊ moꝛib⁹: q2 ars ꝑficit naturā ſm̄ phm̄. Sȝ
diſpoſitio ei⁹ in natura in pte ſupioꝛi in q̄ deū reſpicit
eſt foꝛma ⁊ figura rotūda ⁊ circularꝭ. Coꝛp⁹ aūt rotū-
dū cuȝ difficultate ꝯ̄ montē aſcēdit: ȝ ſp ima petit. Jta
coꝛ qđ deū reſpicit: qđ hȝ figurā ⁊ motū ꝑfectū ſupple
circularē: ſic̄ p̄dictuȝ eſt de Ezechia: q̄ ait coꝛde ꝑfecto
⁊c̄. Cū difficultate aſcēdit ad honoꝛes dignitates va-
nitates ⁊ officia hmōi: ȝ deſcēdit faciliter ad valles hu
militatis laborꝭ ⁊ huiuſmodi: vt foꝛma in arte ⁊ mo-
rib⁹ coꝛreſpondeat foꝛme in natura: ⁊ textui coꝛreſpō
deat gloſa: ne liber deſpiciatur ⁊ repꝛobet̄: ſic̄ ille. C.
vij. 20. Sȝ ab illo examinat⁹ recipiat̄. de q̄ in ps̄. l. Coꝛ
ꝯtritū ⁊ hūiliatū de⁹ ⁊c̄. Ad h̄ g̊ vt iſta aſſeq̄rꝭ depꝛime 12
coꝛ tuū. Ecc̄i. ij. No ſic Guido. R. v. 2. ¶ Quinta cō-
ditio ad bonā coꝛdis diſpōem ⁊ oſtēſionē requiſita eſt
bonoꝝ opꝝ fecūditas h̄ eīm argui pōt ex ei⁹ in natura
coꝛpis ſituatiōe. Albertus eīm ſup Lucā dic̄: ꝙ coꝛ ia-
cens in ſiniſtra pte aliq̄lit̄ ad dextrā inclinat̄: ⁊ iō mo-
tū ⁊ caloꝛē citi⁹ īmittit ad dextrā ptē: qđ ptȝ ex h̄: ꝙ na
tuaralit̄ dexter pes ⁊ man⁹ vt cōiter citius mouet̄. Et
ſic̄ ad dexterā inclinat̄ ad opa nāl'ia. Jta ad dexterā mo
ueri deberet ad opa ſpūalia: ⁊ h̄ videt̄ natura oſtēdere
Jlloꝝ g̊ coꝛ ꝯ̄ nām ⁊ male inclinat̄: ⁊ ſituat̄: de q̄b⁹ dr
Matth. xv. De coꝛde eīm exeunt cogitationes male ho
micidia adulteria foꝛnicatiōes furta falſa teſtimonia
blaſphemie.
¶ Et q2 p̄dictū eſt in p̄cedēti articulo ꝙ coꝛ eſt templū Ar. ij.
clauſtrū ⁊ libꝛaria dei. Hmōi autē officijs digne non
fungit̄ ſine pꝛepatiōe debita p̄cedente oīa diſplicentia 13
de hoſpicio ⁊ tēplo tāti regis eijciēdo ꝑ ꝯtritionē ⁊ con
feſſionē. Jere. iiij. Laua a malicia coꝛ tuū. Quis audi-
ret in domo fideliſſimi regꝭ ⁊ iuſtiſſimi iudicis ⁊ hone
ſtiſſimi receptare in pn̄tia ei⁹ furta: exercere foꝛnicatio
nes homicidia ⁊ hmōi: q̄s eſt qui nō ſtatim abijceret.
Quō g̊ audes in coꝛde retinē aliena ⁊ volūtates foꝛni
cationū ⁊ iracūdiarū recte in pn̄tia dei. Teſte ps̄. xviij.
Qui ait: meditatio coꝛdis mei in ꝯſpectu tuo ſp. Et ite
rū. Dn̄s nouit abſcōdita coꝛdiuȝ ps̄. xliij. Et deus in-
tuet̄ coꝛ. j. Re. xvj. ¶ Jſtis g̊ eiectis: ſic̄ oꝛnat̄ camera 14
regis coꝛtinis ⁊ tapetis ⁊ cuſtodit̄. Sicut mūdat̄ vas
Et oꝛnatur feretꝝ auro vbi reliquie ponēde ſunt ſan-
ctoꝛuȝ ⁊ vas mūdat̄. Vbi liq̄r p̄cioſus infundēd⁹ eſt:
Sic vbi rex regū ⁊ ſctūs ſctōꝝ ⁊ liq̄r ſeu fons. de quo
Ecc̄i. j. Fons ſapiētie v̄bū dei in excelſis: digne in vaſe
coꝛdis vr̄i recipiat̄: g̊ pꝛepate coꝛda vr̄a dn̄o. j. Re. vij
Sȝ nō ꝙ fons iſte venit de excelſis: iō nō pōt vas coꝛ-
dis in q̊ recipi debeat inclinari ad dexterā ſiue ſiniſtrā
terrena lucra vel fauoꝛes q̄rendo: ſic̄ vas qđ aquā ter-
reſtrē ⁊ baſſam vult haurire. Sed opoꝛtet ꝙ ſurſuȝ eri
gat̄ ad modū vaſis qđ recipe debet aquā de celo cadē
tē: leuem⁹ eīm coꝛda nr̄a. Treñ. iij. Vt ſic̄ vbi res dile-
cta: ibi ocul⁹. Sic vbi vera gaudia ſint: fixa ſint coꝛda
Sic̄ coꝛda terrenoꝝ fixa ſunt in thezaurꝭ ſuis terrenis
ita celeſtiū in thezaurꝭ celeſtib⁹. Teſte chꝛo Matth. vj.
Vbi eīm eſt thezaur⁹ tu⁹: ibi eſt coꝛ tuum.
¶ Coꝛ ſic nobilitatū ⁊ pꝛepatū debem⁹ deo curialiter Ar. iij.
offerre: ſic̄ aīi nobili coꝛ p̄de: ſic coꝛ tale debet̄ deo tri-

plici rõne. ¶ Pͥo q2 h videt ei de iure cõpetē. Primo‑
15 genita enĩ ei de iure debent. Exo. xiij. Sz cor inter oēs
corpis ptes ⁊ pmogenita: q2 primo fit ⁊ cõpaginat in
mr̄e ſm phm. xvj. de aĩalibꝫ: ḡ iure pmogenitoꝝ do de
Exm̄ bet. ¶ Scdo q2 do ſpãli⁹ placet qd ptz p h qd fert q̄ſi
ſic: demõ aſtrict⁹ p̄cepto cuiuſdã ſctĩ viri ad rñdendũ
q̄d eſſet in hoĩe deo placēti⁹: rñdit: Iſta tria faciũt rē
q̄ pl⁹ deo placet: vicz luna ſemiplena: rotũditas ſolis ⁊
pmũ rote. Veritatē q̄dē fatebat: ſ; obſcure: p pmũ in
telligēs c: q2 luna ſemiplena q̄dãmodo hꝫ formã illi⁹
lr̄e: p ſecũdũ o: p tertiũ r: q2 iſti⁹ dictiõis rote. r. eſt pri‑
mũ. Iſta tria ſil' cõpoſſita faciũt cor: qd deo ſumme pla
Exm̄ cet eiq; offerri debet. Exemplo diſcipuli ſocratl. De q̄
narrat Seneca q̄ſi ſic: q cũ hr̄et plures diſcipulos q̄ ei
larga obtulerīt munera. Vn⁹ aũt int eos paup a mgr̄o
tñ pl⁹ dilect⁹ req̄ſit⁹ a mgr̄o q̄d ei etiã int alios daret:
16 rñdit: cor: ⁊ ſi illd paꝝ valeat: fac illd meli⁹ valere ad
op⁹ ⁊ honorē tuũ: qd ⁊ gratãter acceptauit. Sic cor de
bem⁹ deo dare: ⁊ rogare qd illud pficiat ad ſeruitiũ ⁊
laudē ſuũ dicētes cũ ps. xxv. Proba me dñe ⁊ tēta me:
vre re. ⁊c̄. ſic vrit ⁊ pbat materia aurea vt depuret: et
vas p̄cioſum p thezauro regl: ſic cor mũdũ crea in me
de⁹. In ps. l. ¶ Tertio q2 illd petit tãq; ꝓpriũ caſtꝝ ⁊ tē
pluz ⁊ camerã Prouer. xxiij. Fili inquit p̄be mihi cor
17 tuũ: qd ei negare phas nõ eſt. ¶ Sz heu aliqui dãt ſe ⁊
ſua in gñali ad modũ iſtoꝝ curialiũ dicētiũ. Oĩa mea
ſunt tua ad placitũ: ſ; tñ in nccitate nõ dãt denariũ: ſic
ſic ptz q tale donũ gñale eſt peſſimuz: qd tm̄ dat ore ⁊
nõ ope nec cordis affectu. Sic multi deũ ore ꝯfitent: ⁊
ſe bonos chr̄ianos eſſe dicũt: ⁊ oĩa ſua dicũt dei eſſe: ſ;
acta pbãt: in nccitate nõ dãt ei obulũ. De q̄bꝫ veritas
ait Matth. xv. ⁊ Marci. vij. Popul⁹ h labijs me ho‑
norat: cor aũt illoꝝ lõge eſt a me.
Ar. iiij. ¶ Iſte articul⁹ infert q̄rtũ. In iſto enĩ dictũ eſt q cor
eſt deo offerēdũ: de⁹ aũt ĩ altiſſimis habitat: ḡ oportet
18 cor ei dandũ in altũ eleuare p dilectionē ꝯtēplationē ⁊
ſpũalē aſcēſionē. Exēplo viri btĩ de quo in ps. lxxxiij.
Aſcēſiões in corde ſuo diſpoſuit: Iſta vo dei ꝯtēplatio
⁊ meditatio nõ põt hr̄i in corde: ira vl' pctõ turbato: q2
ſic imago intuētis nõ bñ relucet in aq̄ turbata ſ; in aq̄
q̄eta: ita de⁹ pfecti⁹ ꝯtēplat: vbi cor ⁊ caro q̄etant a paſ
ſionibꝫ ⁊ deſiderijs q̄ militãt aduerſus aĩam: ⁊ cor cõ‑
turbãt: de q̄ ait ps. xxxvij. Cor meũ ꝯturbatũ eſt in me
dereliq̄t me virt⁹ ⁊c̄. Ecce veritatē ⁊ lumē deũ ꝯtēplã
di tale cor amiſerat: qd in terrenis ⁊ tranſitorijs turba
bat: ⁊ q2 ad deũ nõ eleuat: q̄ſi ſup terrã iacēs putreſcit
19 Vñ Aug⁹. ſup pſal. lxxxv. Non putreſcit cor: ſi leuet
ad deũ: frumētũ tuũ ſi haberes in inferioribꝫ ne putre
ſceret leuares ad ſupiora: frumēto tuo q̄ris mutare lo‑
cũ: ⁊ cor pmittis in terra putreſcē: frumentũ tuũ leua‑
res ad ſupiora: cor leua ad celũ. Et vñ inq̄s poſſum⁹: q̄
machine q̄ ſcale op⁹ ſunt. Amãdo aſcēdis: negligendo
deſcēdis. Stãs in terra in celo es: ſi deũ diligis: h ille.
Ita a ꝯrio ſenſu ſi alia diligl: ibi eſt cor tuũ. Vñ Hie‑
ro. ſup illd Matth. vj. Vbi eſt thezaur⁹ ⁊c̄. Habꝫ gu
loſus cor in vētre: laſciuus in libidine: cupid⁹ in lucro:
auar⁹ in pecunia. Hec ille.
Ar. v. ¶ Corde ſic eleuato ad deũ: q̄ in eo recipit ꝯſeq̄ns ⁊ cõ
gruũ eſſe videt q portis ei⁹ clauſis cor diligēter cuſto‑
diat: ſic caſtrũ obſeſſum dũ rex in eo morat ne inimicl
p ſenſus intrantibꝫ deus inde expellat ad dei inhono‑
rationē ⁊ nr̄am dãnationē. ¶ Primũ ptz: q2 q̄ ei datuz
20 cito retrahit: q̄ etiã ipm de camera ſua expellit: ipm in‑
honorat. ¶ Scdm ptz: q2 aliq̄n tota pditio vl' ꝯſerua‑
tio magne terre depēdet a pditione vl' ꝯſeruatiõe vni⁹
parui paſſus: optimũ ḡ ꝯſiliũ: eſt q ille paſſus tempe

guerre diligēter cuſtodiat. Figura Judith. iiij. ꝯ Ho
lofernē ⁊ exercitũ ei⁹ vbi int mõtes iter eſſe poterat iu
dei poſuerũt cuſtodiã. Nota ad hoc de capitolio ⁊ ro‑
ma q ita diligēter cuſtodiebat: q ciuitate capta illd ſer
uabat: ⁊ p illud romanis ſpes remãſit refugij: ſic etiã
dum cor veneno nõ corrumpit: vel tangit per illã par
tem ſanã: alie ſtatim ſanitatē recupare poſſunt. Sz illo
corrupto: totũ pdit. Sic ſpũaliter hec tria de q̄ Hiere.
xxij. Terra terra terra: audi verbum dei. Cuſtodia vo
iſtius terre ꝯſiſtit in cuſtodia paſſus cordis: q2 quicq̄d
inferant hoſtes ſiue corpales ſiue ſpũales: nullum eſt
periculũ ſi iſte paſſus ſit bene cuſtodit⁹: immo tal' im‑
pugnatio materia eſt meriti. Sed ſi hunc paſſum in‑ 21
trent ⁊ obtineãt: terra eſt pdita: ⁊ ideo ſicut nos debe‑
mus maxime niti ad cuſtodiã iſtius paſſus: ita hoſtes
hũc paſſum pncipaliter inuadũt: quod oſtenditur. ij.
Regũ. xviij. Vbi Joab volēs occidere Abſalon: nõ
infixit tres lanceas in quãcũq; partē corpis indifferē‑
ter: ſed in corde: tulit inq̄t Joab tres lanceas in manu
ſua ⁊ infixit eas in corde Abſalon. ij. Regũ. 18. Ergo
omĩ cuſtodia ſerua cor tuũ: quoniã ex ipo vita pcedit.
Prouer. iiij. Et etiam mors: ſicut riuuli ſani vel morti
feri a fonte ſano vel mortifero.
¶ Ex iſto articulo ptz ſext⁹. Ex cordis enĩ cõſeruatiõe Ar. vj.
magna nob ꝓuenit vtilitas: ſic ex p̄cedenti patet arti‑
culo: ⁊ ex eius humiliatiõe magna obtinendi qd peti‑ 22
mus ſecuritas ꝓuenit: quia ſicut a chorda ĩ arcu bene
pertractuz hũiliata ⁊ verſus terrã inclinata emittit in
altũ ſagitta: ⁊ quãto plus in ꝓportione debita inclinat
tanto alti⁹ aſcendit: ita de corde hũiliato: depme ergo
cor tuũ Eccl'iaſtici. ij.
¶ Et q2 natura cordis eſt occulta: nec oculis patet cor Ar. vij.
poreis: multi circa eius ſtatũ decipiunt: credētes illud
forte deo datum ⁊ humiliatũ vt predictuz eſt: ideo ne‑ 23
ceſſariũ videt ponere experimentũ quo noticia ſtatus
cordis haberi põt. Sicut enĩ natuca radicis ex fructi‑
bus: ⁊ ſicut natura fontis ex riuulis ꝓpinquis: ⁊ ſicut
ex picturis chr̄ianis. Alias enĩ habēt chr̄iani picturas
in templis ſuis ⁊ alias ſaraceni: cognoſcit: ita per ver‑
ba ⁊ opa cor. Si ḡ ſm Caſſiodorũ ſuper illud pſal. xl.
Egrediebat foras ⁊ loquebat in idipm vis ſcire o fra
tre tuo quale cor habeat: attende vnde libentius ⁊ fre‑
quentius loquit. Ex abundãtia enim cordis os loqui
tur Matth. xij.
¶ Si vo ex his que exteri⁹ patent inuenit cor ſuum ni Ar. viij.
mis cupidũ vel inſtabile vel durum magnũ ei immi‑
net periculuz. In quo notat articulus ſextus. Primo 24
cordi cupido: ſiue cupiditas illa reſpiciat delectatiões
ſm carnē ſiue ꝯcupiſcibilia ſm mũdũ mag̃ eſt pena ⁊
periculũ annexũ: abſq; pena que in futuro expectatur
eternalit. Pena autē tali cordi in hoc mundo annexa
patet. A. xxvij. 5. ⁊. 21. Ibi enĩ oſtēſum eſt videlꝫ. A.
xxvij. 5. Qr tale cor ſemp fameſcit ⁊ nũq̄ ſaturari põt
vel impleri. Cuius cauſa eſt: quia cor cupidi eſt quaſi
vas tranſuerſum: deberet enĩ hr̄e ſicut latitudinē eius
in natura: ita in moribꝫ ſuperi⁹ ad diuina ⁊ celeſtia: ſ;
econuerſo cupid⁹ tantã latitudinē cordis ⁊ intentiõis
habet ad terrena vel delectabilia: ⁊ ad talia os cordis
eius hiat ⁊ aperit: ⁊ ideo licet in ſe parue ſit quãtitatis
tamē ſicut nec vas trãſuerſum impleri põt. Vñ Hu‑
go li. iij. de aĩa. Cor paruum eſt ⁊ magna cupit vix ad
vnius milui refectionē ſufficere poſſet: ⁊ totus mũd⁹
ei non ſufficit. ¶ Sicut ergo vaſe erecto ꝯſeruat ⁊ reti 25
netur qd in eo ponit. in tranſuerſo vo effundit ⁊ per‑
ditur: ſic ⁊c̄. ⁊ patet. ¶ Sicut etiã quando res mille li‑
braꝝ in valore dat p obolo dicit q p nihilo dat: ſicut

qñ cor: qd in sua natura valet plꝰ ꝙ totꝰ mundus dat
pro his ⁊ ꝑ paruis rebꝰ trãsitorijs ꝑ qbꝰ cor diabolo vẽ
dit dñi. ꝑ eis mortalit̃ peccat: dr ꝑ nihilo dari: ⁊ sic cor
impiorꝫ puersum. Prouer. x. ¶ Scdo cordi nimis cre
dulo ⁊ instabili magnuꝫ imminet piculũ: qd insinuat
26 ⁊ ostẽdit ꝑ exẽplũ qsi tale. Ad fugitiuũ regꝫ. nũcij de
Exiiij ceptorij mittunt vt redeat: q cuidã ꝯsiliario regꝫ de q
ꝯfidebat nũciũ misit ad sciendũ si secure redire posset:
cui ait: regis ꝯsiliũ tibi nõ reuelabo: ꝫ cito sedẽs iuxta
dñm meũ regẽ narrabo ei hystoriã: quã dño tuo nar
rabis: narrauit ꝫ regi audiẽte nũcio ꝙ leo fec̃ parlamẽ
tũ in q ceruꝰ accusabat ꝙ leonis alias ꝯtẽpsisset impe
riũ eiꝰ nolẽs parere mãdato: leo vidẽs ceruũ pinguẽ:
gaudẽter leui accusatiõe habita euꝫ capi ⁊ occidi iussit
q fractis cornibꝰ male tractatꝰ euasit: quẽ tamẽ postea
vulpes cautela ad leonẽ ⁊ ad mortẽ reduxit: cui leo ꝓ
cepit cor eiꝰ extrahere: qꝛ illud cor supbũ ⁊ ei inobedi
ens oĩno comedẽ voluit. Capite vo vulpis in interio
ra cerui intromisso: ⁊ diu ibi morante ⁊ moto huc ⁊ il
luc ac si cor qrer̃et ⁊ inuenire nõ posset: vorax interim
illud comedit: ⁊ leoni rñdit ꝙ cor nõ habuit ⁊ h̃ inqt
ꝓbo: qꝛ si cor habuisset: a vulpe seducta ad leõis dñiũ
nõ redijsset nec in tãto piculo tã facile credẽs se posuis
set: ꝙ exul intelligẽs de se dictũ: ad regis nõ redijt do
miniũ. Spũalit̃ fugitiui de terra diaboli ⁊ dño caute
la cuiuscũqꝫ vulpine ꝑsuasiõis ad eũ nõ redeũt si cor
habeant stabile: ꝫ talibꝰ ꝑsuasionibꝰ q partes vulpiũ
infernaliũ erũt rñdent: vade vulpes inferni cuꝫ his q
27 partes vulpiũ erũt. In ps. lxij. Qui vo redit: defectuꝫ
hꝫ cordis: ⁊ tales a diabolo capti ⁊ seducti: rñdere pñt:
Fabula sic rñdit ꝓm fabulas miluꝰ captꝰ ab accipitre: cũ ei im
ꝓpando dicerent. Ex q grossiores tybias ⁊ pedes ⁊ ca
put habes: qre pmisisti te ab illo capi? rñdit: cor mihi
defuit: ita in ꝓposito hõ hꝫ tã liberã ⁊ fortẽ naturaꝫ ꝙ
oẽs demones inferni nõ pñt eũ vincẽ: nisi cor deficiat:
⁊ bona volũtas. ¶ Sꝫ heu libri aliqrũ cordiũ in quibꝰ
virtutes scribunt sunt qsi de niue vl' cera: factũ est cor
meũ tanqꝫ cera liquescẽs in ps. xxi. q ad modicũ ignis
vel paruũ ignẽ tentatiõis ⁊ ꝑsuasiõis liqscũt. Cãtico
rũ. v. Aĩa mea liqfacta est vt dilectꝰ ⁊c̃. Et tales cito a
diabolo ⁊ eiꝰ ministrꝫ vincunt. Cuiꝰ cãm reddit ips.
lxxij. In ꝑsona illorꝫ dicẽs: defic̃ caro mea ⁊ cor meuꝫ.
¶ Tertio cordi nimis ĩ malicia ira vl' pctis indurato:
magnũ ĩminet piculũ: qꝛ sic lignũ durꝫ semel accẽsum
diutiꝰ ardet. Ita corda illorꝫ q hic semel accensi ira sp
ardẽt desiderio vindicte in inferno semel accẽsi igne in
fernali sp ardebũt: qꝛ ignis illorꝫ non extinguet. Esa.
vlti. Et si cor durꝫ male habebit ĩ nouissimo Eccl. iij.

C.xv. Choreizantiũ. primo ostẽ

dendũ est officiũ. Scdo officiãtis cã ⁊ intẽtio.
Tertio culpa. Quarto pena. Quinto spectãtiũ isania.
Sexto remedia.

Ar. j. ¶ Ad primum sic ꝓcedit: officia choreizantium in cu
1 ria diaboli distingui ⁊ intelligi ⁊ ostendi possunt per
quandã similitudinẽ in curia dei ⁊ aliorꝫ dñorꝫ. ¶ Ad
modũ eñ eccl'ie dei hꝫ se h̃ eccl'ia malignantiũ scꝫ ꝯgre
gatio parrochianorꝫ diaboli ꝑ clerico pulsante campa
nã ad ꝯgregãdũ ppl'm: hñt tibicinẽ ꝑ altari diaboli et
inferni ⁊ lapide altaris hñt corpꝰ ⁊ caput curiose orna
tũ. Quia sicut sacrista in maiorĩbꝰ festis qñ plures cõ
current: plꝰ ornat altare cogitãs ꝙ plures illud vide
bunt illo die: ita sacrista iferni pokerellꝰ se hꝫ ad istas:
dicẽdo: hodie magnũ festũ est: ml'ti te videbũt: ornes
ꝫ te vt pulchra reputer̃: ⁊ ĩ pulchritudine tua aspiciẽ
tes delectent. Ecce altari diaboli qd libẽtiꝰ videt ꝙ al

tare dei: altare dico diaboli: qꝛ appetere vl' appeti velle
criminosum est ꝓm Augustinũ in regula. ¶ Altare sic 2
parato ad celebrãdũ diaboli seruitiũ ꝓcedit: in q sacer
dotis locũ tenet: q cantilenã incipit. Clericorꝫ vo locũ
obtinẽt q cãtilenã assumunt ⁊ ꝓsequunt. Parrochia
norũ vo locũ tenẽt q stãtes vel sedẽtes respiciẽt vl' au
scultãt cũ maiori delectatiõe ⁊ tpe ꝓlixiori: ꝙ audierũt
missam vel pdicationẽ añ prandiũ: d qbꝰ. ij. Thimo.
iiij. A veritate qdẽ auditũ auertẽt: ad fabulas aũt con
uertent. ¶ Iterꝫ tales locũ tenẽt iumẽtorꝫ: qꝛ sic̃ equi ⁊
iumẽta venalia ornant ⁊ signũ aliqd ponit in capite:
ita iumẽta diaboli serta portãt ĩ capite: vt meliꝰ ⁊ citiꝰ
vendant: dicũt ꝫ illud ps. lxxij. Vt iumẽtũ factꝰ sum.
Hõ. L. vij. 5. ¶ Iterꝫ locũ tenẽt ⁊ officiuꝫ laruarꝫ: lar 3
uis eñ vtunt duo hoĩm gñа: vicꝫ ludentes ⁊ spolian
tes. Ludẽtes eñ in ludo q vulgarit̃ dr miraculos: lar
uis vtunt: sub qbꝰ ꝑsone nõ apparent q ludũt: Sic de
mones qrũ ludus est aĩas ꝑdere ⁊ pctõ decipe: in q lu
do laruis. i. curiose ornatis ⁊ choreizãtibꝰ vtunt: qrũ
pedes ad malũ currũt. Prouer. j. Latrones etiã spoliã
tes laruis vtunt: ne cognoscant. Sic demões latrões
aĩarꝫ Ioã. x. Fur nõ venit nisi vt furet ⁊ mactet ⁊ per
dat. Iterꝫ officiũ ⁊ locũ tenẽt saltatric̃ ꝑ quã Ioãnes 4
baptista caput amisit: sic multi ꝑ istas aĩas: Ido Eccl
ix. Hortatur scriptura: dicẽs: cuꝫ saltatrice ne assiduꝰ
fuer̃: nec audias illã ne forte pereas in efficacia illiꝰ.
¶ Et bñ dic̃ nec audias ne pereas: qꝛ h̃ est diaboli intẽ Ar. ij.
tio: vt auditores fil'cũ eis pereãt: sic eñ rex vidẽs ali
qs ꝯ eũ rebellar̃ vl' nõ obedire vt vult exercitũ ꝯgre
gat: ꝓus tñ armati in cãpo se ostẽdũt: ⁊ sic ad bellũ ꝓ
cedũt: ita rex sup oẽs filios supbie diabolꝰ videns tpe
qdragesimali ml'tos ei rebellare ⁊ minꝰ ei illo tpe obe
dire suos milites ⁊ militissas diligẽter armatas: licꝫ di
uersis ꝯgreget tpibꝰ: tpe tñ paschali ⁊ circa pẽthecostẽ
qñ ꝓcessiões fiunt eccl'ie: maxĩe ꝯgregat: vt qcqd in q 5
dragesima amisit tũc recupat cũ augmẽto: qꝛ inuenit
domũ illã circa spectacula vacãtẽ ⁊ assumit spũs neq
tiores: qꝛ ad maiora incõueniẽtia eũ ducit qꝫ antea du
xerit. Et fiũt nouissima hoĩs illiꝰ peiora priorĩbꝰ. Et qc
qd ꝓcessio fac̃ dei: ꝓcessio destruit diaboli ⁊ amplius:
qꝛ vna in ꝓcessiõe diaboli cuꝫ gestu ⁊ ornatu meretri
cio plures in ꝯcupiscẽtia sua ꝑdit: qꝫ oẽs alij in ꝓcessi
one dei cũ oĩbꝰ letanijs ⁊ pdicatiõibꝰ suis sanẽt: qꝛ di
ligẽtiꝰ agũt ⁊ manifestiꝰ ostẽdũt arma supbie: qꝫ boni
hũilitat̃. A plãta eñ pedis vsqꝫ ad verticẽ capitis nõ
est in eis sanitas: ꝫ in omni pte corpis sunt acutissima
aĩas intuentiũ penetrãtia. Hõ. L. vij. 20. ⁊. O. vij. 9.
¶ Istis eñ armis nõ hꝫ demõ acutiora nec potẽtiora: 6
qbꝰ deiecit Samsonẽ ⁊ Salomonẽ: qbꝰ adhuc maxĩa
deijcit ⁊ occidit multitudinẽ: qꝛ de oĩbꝰ aspiciẽtibꝰ non
est vnꝰ qn cõcupiscat vl' emolliat vl' inclinet vl' peior
recedat: qꝫ ad spectaculũ venerit. Chorea eñ tripudi
antiũ sagena est diaboli: in q capiunt magni ⁊ pui: cor
⁊ corpꝰ: ⁊ etiã brachiũ: ⁊ circũstantes sunt mercatores
Ptꝫ ꝫ quõ diabolꝰ tales fil' ꝯgregando se hꝫ ad modũ
regꝫ. Scdo se hꝫ ad modũ porcarij: q volens oẽs por
cos simul ꝯgregare: facit vnum clamare: sic diabolus
facit vnam cantilenam incipe quam ipemet dictauit:
quia sicut spũssanctus dictator est sacre scripture: et cã
ticorꝫ ad laudem dei spectãtiũ: ita spũs malignꝰ dictat
cantilenas ad fatuos amores ⁊ luxuriã ⁊ turpitudĩes 7
spectãtes. Hoc eñ videt velle Augusti. de ci. dei li. ij.
ca. viij. vbi dic̃ ꝙ dij ordinauerũt cũ nimis ludos sce
nicos ⁊ saltatiões ⁊ comedias de amore virginũ ⁊ me
retricũ. Sic ꝫ de bonis dr ñ vos estꝭ q loqmini: ꝫ spũs
pãis vri q loquit in vobꝭ: ita a ꝯrio sensu de mal' turpia

cātātib⁹ vel loquētib⁹ dici pōt: nō vos eſtꝭ q̄ loq̄mini:
ſʒ ſpūs malign⁹ ⁊c̄. Nā loq̄la tua manifeſtū te facit.
Ar.iij. ¶ Tertio ſe hʒ ad modū Sāſonis ꝯgregātis vulpes:
ſic ptʒ. C.vj.63. De iſta materia vicʒ d̄ armatura mi-
litū diaboli. Nō. B.ij.10. ¶ Taliū inſup culpe graui
tas licet in p̄cedētib⁹ oſtēdat̄ tñ ex dicēdis aggrauat̄.
8 ¶ Primo eñ hui⁹ grauitas ptʒ a ſili. Si ille q̄ dñicis ⁊
feſtiuis dieb⁹ araret reputaret̄ mal⁹ chr̄ian⁹ a ſili q̄ pe
iora facit reputabit̄ peſſim⁹ chr̄ian⁹: ſed peius eſt aīas
ꝑdere q̄̄ arare. Vñ Aug⁹. li. de decē chordis: meli⁹ fa
ceret iude⁹ in agro aliq̄d vtile: q̄̄ in theatro: ſedicioſus
exiſteret. Et meli⁹ femine eoꝝ die ſabbati lanā facerēt:
q̄̄ tota die in neomenijs ſuis impudice ſaltarēt. ¶ Se-
cūdo hoc ptʒ: qꝛ deo iniuriant̄ peius q̄dāmodo q̄̄ Ju
dei: qꝛ ipi noluerūt chr̄m crucifigere in die feſto iſti au
tē libēti⁹ ⁊ cōmuni⁹ eū offendūt: eiqꝫ crucifixiōis cām
impedūt in die feſto q̄̄ alio tp̄e vel alio die. ¶ Tertio
ptʒ q̄ ſctōs offendunt. Si em̄ deturbās eoꝝ loca ſicut
eccl'iam offendit: q̄re etiā non offendit q̄ eoꝝ deturpat
tp̄a ⁊ dies: quō audebūt tales v̄ſus curiā dei in morte
venire: qui ſic dñm ⁊ maiores curie offenderūt.
Ar.iiij. ¶ Tali v̄o culpe nō ſolū eterna: ſed pena correſpōdet
tp̄alis: qꝛ ſicut dei ꝓceſſiones valent ꝯ̄ bella, ⁊ tēpeſta-
9 tes ⁊ mortalitates ⁊ alias neceſſitates. Vñ ꝓ talib⁹ fi-
unt ceſſandis. Jta veriſil'e eſt a ꝯtrario ſenſu q̄ ꝓceſſio
nib⁹ diaboli talia ſuſcitant̄: q̄b⁹ ſuſcitat̄: q̄ mō clamāt
in choreis ⁊ plateis diſſoluti: tūc clamabūt in carceri-
bus ⁊ fame afflicti: abſqꝫ ea q̄ poſteri⁹ latet pena: pena
vicʒ eterna. Jn q̄ ſicut modo ligant̄ brachijs in luſib⁹
tunc ſil' ligabunt̄ faſciculis ad cōburendū vt ſic ſimul
peccauerūt: ſil' puniant̄. Et ſm̄ menſurā ⁊ modū deli-
cti: ſic ⁊ plagaꝝ mod⁹ Deut̄.xxv. Patet ḡ veꝝ eſſe qd̄
dicit̄ Prouer.iiij. Vias inq̄t que a dextris ſunt: nouit
dñs: q̄ aūt a ſiniſtr̄: male ſunt. Ad lr̄aꝫ Choreiſantes
vadūt ad ſiniſtraꝫ: ⁊ finis oſtēdit tales vias malas: ex
quib⁹ tot vt p̄dictū eſt cōſequunt̄ culpe ⁊ pene. Nota
M.xj.49. Hyſtoria: ex q̄ argui pōt: q̄ talis leuitas a
Ar.v. ſocietate mr̄is dei ſeparat.
¶ Ex his apparet quāta eſt inſania ſpectātiū ⁊ audien
tiū tales choreatrices ⁊ cātatrices: qꝛ p̄bent illis occa-
10 ſionē oīm p̄dictoꝝ maloꝝ: tā culpe q̄̄ pene: ⁊ ſibijpis
occaſionē dānatiōis eterne. Sicut ptʒ. A.xxvj.40. Et
q̄ maior ſtulticia: q̄̄ q̄ homo tot gladijs ⁊ facib⁹ infer-
nalib⁹ domū cōſcientie ſue exponat cōburendā. Et tñ
libenti⁹ tales audiūt: q̄̄ deū laudantes ⁊ predicātes: ſi
Exm̄ cut ptʒ. A.xiij.3.4. Et plus feruēt ꝓ tali mimo ⁊ cor-
ruptore: q̄̄ ꝓ dei p̄dicatore: ſicut patuit in Jtalia. Vbi
cū quidā dei cultor vt narrabāt a p̄dicatiōe ſua ꝓpter
tympanū ⁊ chorea impediret̄: in impetu ſpūs currēs
cū cultello tympanū fregit. Et ruſtici videntes diabo-
li cultorē defendētes: dei cultorē male tractātes verbe-
rauerunt. Oēs dixiſſent ſe eſſe chr̄ianos deū amātes ⁊
diabolo odiū habētes: tamē talē vel maiorē iniuriā cō
tra deū factā non ita: prompte vindicaſſent: ſicut iniu-
Exm̄ riā diabolo factā vindicauerūt: ḡ actu ꝓbant quē dili-
gūt. ¶ Jtē q̄ diabolo fit magna iniuria qñ chorea im
pedit̄: ptʒ de mimo: de q̄ fert̄: q̄ ꝯduct⁹ a choreizantib⁹
in Alemania vna die infirmat⁹ grauit̄: petijt ꝯfeſſorē
⁊ ſacramēta eccl'ie: aſſerēs nūq̄̄ velle exercere op⁹ illd̄
q̄ tā diu exercuit in ſeruitio diaboli: cū aūt in die feſto
choreizantes nō haberēt mimū: diabol⁹ in forma mi-
mi infirmati: cepit ludere ac muſare: tūc oēs queadmo
dū ſolebāt gaudioſe choreizabāt: qd̄ audiēs ꝯfeſſor mi
mi p̄dicti: mirās q̄ tā facilr̄ ⁊ tā cito recidiuaſſet: ⁊ vtꝝ
ipe eſſet dubitās: cucurrit ad domū mimi p̄dicti: ⁊ euꝫ
inueniēs in lecto decūbentē: ſumpſit ſtolā: ⁊ latēter ac-
ceſſit ad ſpectaculū cū appropinq̄ſſet mimo miſit ſtolā
in collā mimi ibidē ludētis audact̄ eū ad terrā trahēs:
tūc cepit vlulare ⁊ clamare. Cōiurat⁹ aūt a ſacerdote
p̄dicto cur h̄ p̄ſumpſit? Rn̄dit qꝛ multū dolui q̄ tan-
tū lucrū iſto die deberē ꝑdere: ꝓpt̄ illū maledictuꝫ qui
mō negauit me: vtinā cū in ſeruicio meo erat ſtrangu-
laſſem eū: ſʒ vt mai⁹ lucrū haberē ſibi pepci: ⁊ his dict̄
cū fetore horribili euanuit. ¶ Ad idē fert̄ d̄ q̄buſdā ſan Exm̄
ctis viris q̄ venientes ad quādā ciuitatē viderūt: demo
nē i muro ciuitat̄ ⁊ interrogātib⁹ cur ſol⁹ ibi ſederet:
rn̄dit nō indigeo alicui⁹ auxilio: qꝛ tota ciuitas nobis
obediēter eſt ſubiecta ⁊ intrantes ciuitatē: inuenerunt
hoīes in maxima diſſolutiōe videlʒ coreizantes ⁊ alijs
diuerſis ludis occupatos. Jpſi v̄o timentes: exierunt
de ciuitate illa.
¶ Cōtra oīa iſta mala inueniunt̄ remedia. Vnū timo Ar.vj.
ris ⁊ rōnis: cogitare vicʒ: q̄ loc⁹ iſte in q̄ ſum⁹ eſt loc⁹
lachrymaꝝ ⁊ nō choreaꝝ: miſeraꝝ ⁊ n̄ cātilenaꝝ. Vñ 11
ſi bene ꝯſtatū ſuū cogitarēt quō h̄ ſūt nō ſoluꝫ exules: ſʒ
qd̄ pei⁹ eſt icarcerati: oīm die expectātes qñ de carcere
exibūt ad iudiciū diſtrictā reddituri rōnem: nō ſolū d̄
furto vl' homicidio: ſʒ deicidio: qꝛ q̄ntū eſt i eis qñ mor
talit̄ peccāt: iteꝝ chr̄m crucifigūt: maiorē haberēt occa
ſionē flēdi q̄̄ cātādi. Aliud ē remediū: rigor̄ ⁊ artatōis
Pro q̄ eſt ſciedū q̄ choreizantiū q̄dā ſunt ſb alioꝝ po-
teſtate vicʒ patꝝ vl' dñoꝝ: a q̄b⁹ artari dn̄t ⁊ retrahi: ꝑ
occaſiōis ſubtractionē vicʒ ornamētoꝝ ⁊ hmōi ſic ca- 12
tus cōburit̄ ne euaget̄: ⁊ etiā ꝑ efficacē caſtigationē: ne
ſibijpis poſtmodū īmineat ruina: ſic hely: qꝛ nō effica
cit̄ corripuit filios ſibi ſbiectos. j. Re.iiij. Oēs v̄o ſūt
ſub ptāte patrū ſpūaliū: q̄ eos a talib⁹ choreis ſic mini
ſtri regꝭ eis ſubditos a ꝯſpiratiōib⁹ ꝯ̄ regē cōpeſcerēt:
retrahāt. Exempla ad h̄. A.iij.21.22. ¶ Qui eñ filios
aut filias aut ſocios aut ſbditos ornant ⁊ ad choreas
mittūt: vl' ire gratis ꝑmittūt: paleas ſecāt vl' ſecari per-
mittūt gaudētes: vt templū dei facili⁹ cōburat̄. No-
ta. P.ij.42.

Correctiōis primo oſten- C.xvj.
dēda ē nccītas. Scd̄o gn̄alitas. Tertio mod⁹
Quarto corrigētis intentio. Quinto correcti patiētia.
Sexto nolētiū acq̄ſcē inſania. Septio corrigētiū pſe-
uerātia. Octauo antiq̄rū corrigētiū errores cū erroris
cauſa ⁊ occaſione. Nono periculū qd̄ ſequit̄ ex hoc q̄
correctio non fit.

¶ Ad p̄mū ſic ꝓcedit̄. Sic̄ medicina infirmo ſeu vul- Ar.j.
nerato ⁊ vinculū frenetico. Jta correctio nccāria eſt de
linq̄nti. Et licet aliq̄b⁹ medicina inanit̄ det̄ qꝛ deſpera
tā hn̄t plagā: dat̄ tñ ſibi: de ſpūalit̄ vulnerat̄ nlli corre 1
ctio eſt ſubtrahēda: qꝛ de nemine deſperandū eſt dū vi-
uit: vñ Canō.xxiij.q.iiij. Nabuchodonoſor q̄ licʒ ſci
am⁹ inq̄t neminē vltra terminū a dō ſibi p̄fixū eſſe vi
ctuꝝ tñ oīb⁹ lāguētib⁹ nō incōgrue medemur. Sic q̄-
uis nemo ſaluet̄ niſi p̄deſtinat⁹: oī tñ delinq̄nti adhi-
bēda eſt correctio. Nec ibi ⁊ ſumit̄ ex v̄bis auguſtini.
¶ Jn q̄ notat̄ ſecundū p̄ncipale vicʒ correctiōis gn̄ali Ar.ij.
tas. Nec autē gn̄alitas duo reſpicē dʒ. ¶ Pri̇o vicʒ q̄
nll'a pſona excipiat̄: qñ delinq̄ntē ꝓ loco ⁊ tp̄e corripi- 2
at. Sed omnes ſup pctōrem clament: ſicut anes ſuper
bubonē: quia h̄ ꝓ loco ⁊ tempe cadit ſub p̄cepto. Si-
cut patet. ij.ij.q.xxxiij. Arti.ij. ſicut patet. A.xxj.22.
Quia qd̄ vn⁹ canis nō p̄t facē vicʒ thauꝝ vl' vrſū edo
mare: oēs ſil' faciūt. Sic in ꝓpoſito. Jō dic̄ canō: q̄ nō
ſolū p̄lat⁹ ſʒ q̄libet tenet̄ pctōrē corrige. Sic ptʒ exp̄ſſe
xxij.q.j. Si q̄s ꝑ capillū. Et ponit̄ ibi exēplū de iurā-
tib⁹ ⁊ dr̄ q̄ q̄libet tenet̄ eos manifeſtare ſcʒ iurātes. Et

ep̄s q̄ negligit eos emēdare a crimine corripiat̄: vtili-
3 tas q̄ ex tali correctiōe ꝓuenit: ptꝫ. A. xxj. 22. ¶ Sc̄do
ꝙ nulla pſona a correctiōe excipiat̄: q̄n corrigat̄: quan
tūcūqꝫ ſit potēs vl' magni ſtatꝰ. Exēplū ad h̄ in hyſto
ria triptita lib. ix. de Ambroſio: q̄ imꝑatorē Theodo-
ſiū nō ꝑmiſit eccl'iam intrare: ſꝫ excluſit tanq̄ excōica-
tū qꝛ iuſſu ſuo ſeptē milia hoīm in ciuitate Theſſalo-
nica occidebant̄ ꝓpt necē q̄rundā iudicū: donec ſatiſfa
ceret: ⁊ ordinaret ꝙ nullꝰ ꝑfectꝰ ſuꝰ obediret l'ris ſuis
vl' mādatꝫ ꝺ morte hoīs an̄. xxx. dies poſt mādatū vt ī
terim deliberari poſſit ſi eēt iuſtū vl' nō: ſic ptꝫ. J. viij.
Nec poſt recōciliationē ꝑmiſit eū ſtare ī cācello int̄ cle
ricos: dicēs purpura tua te īꝑatorē n̄ ſac̄dotē oñdit: h̄
cū poſtea Cōſtātinopolim vēiſſet ⁊ clerꝰ ibi eū cācellū
rogaret ītrare dixit: ſe ſolū Ambro. vitatꝫ miniſtꝝ īue
Ar. iij. ¶ Quia vō iſta gn̄al' correctio ſi ꝯgruo careat (niſſe.
mō ⁊ forma: minꝰ debitū ſortit̄ effectū. Jō in iſto arti-
culo oñdē reſtat ꝙ q̄druplex modꝰ ſeu ꝯditio ordina-
te correctiōi eſt neceſſariꝰ. Pr̄ia ꝯditio reſpicē debet ꝑ-
ſonā corripientē. Sc̄da pſonā iniuriatā. Tertia pſonā
4 iniuriantē. Quarta tp̄is ꝯgruitatē. ¶ Ex pte vō pſo-
ne corripiētis req̄rit̄ q̄druplex ꝯditio: vicꝫ ꝯuenientie
paſſiōis feruorꝫ ⁊ prudētie. ¶ Cōditio ꝯueniētie eſt ꝙ
ꝑmo ſeip̄m corrigat. Sic ptꝫ. A. xj. 3. qꝛ ſpeculuꝫ ante
mūdari ⁊ manꝰ ꝑus lauari nc̄c̄e eſt: ꝙ alioꝝ oſtēdāt vl'
tergāt maculā dicēte ſcriptura. Ab immūdo inq̄t q̄s
mūdabit̄. Medicinā eſſe ſanā nc̄c̄e eſt q̄ infirmū ſana-
re debet. Priꝰ ḡ fac qđ chr̄s dic̄ medice cura teip̄m: qꝛ
ꝓbata virtꝰ corripit inſipientes. Sapiē. j. Quia ille q̄
in ſe ꝓbatꝰ ⁊ bonꝰ eſt. Alios ꝯueniēter corrigit. Alit̄
neq̄qꝫ: qꝛ alit̄ corrector derideret̄ a dicētibꝫ tineoſus re
ꝑhēdit tineoſum. Jō canō oēs ammonet dicēs. Prio
ſeip̄m corrigat: q̄ alios corrigere nitit̄. iij. q. vij. q̄ ſine.
Et ſc̄do capl'o ſeq̄nti. diſ. xxv. ꝑmū. Et diſ. lxj. in ſacer-
5 dotibꝫ. Et diſtinc. lxxxj. nemo ⁊c̄. ¶ Sed heu nōnulli
aſſimilant̄ in correctiōibꝫ ſuis barbitōſoribꝫ: q̄ alios ⁊
nō ſeip̄os radē ſciūt. Aſſimilant̄ etiā oculo: q̄ alia ⁊ nō
ſe videt. Et tales in corrigēdo ⁊ detrahēdo ⁊ obloquē
do ꝺ alienis defectibꝫ ſunt argꝰ: de q̄ dꝛ ſ̄m fabulas ꝙ
habuit cētū oculos: qꝛ in reſpiciēdo alienos defectꝰ: ſa
tis ſunt occulati. Jn cōſiderādo vō ꝓprios defectus:
ſunt poliphemꝰ q̄ nō habuit niſi vnū oculū: qꝛ ibi vel
ſunt ceci: vl' fere ceci: ad modū exiſtētiū in tn̄bris: q̄ vi-
dēt ea q̄ ſunt in lumīe ad bonā diſtātiā ab eis: ea vō q̄
circa eos ſunt: nō vidēt. Vn̄ vſus. Jn rebꝫ ꝓprijs trā
ſit argꝰ in poliſemū. i. ille q̄ eſt argꝰ in ꝯſideratiōe alio
rū defectuū: in ꝯſideratiōe ꝓprioꝝ eſt poliſemꝰ. Et ille
q̄ eſt poliſemꝰ in ꝓprijs: in alteriꝰ eſt argꝰ: ⁊ h̄ eſt qđ ſe
quit̄. Rebꝫ in alteriꝰ trāſit poliſemꝰ in argū. ¶ Sꝫ ecō
uerſo eſt in ꝯſideratiōe q̄ eſt circa lucrū vl auantagiū:
qꝛ ibi in his q̄ ꝑtinēt ad alienā ſeu ad cōem vtilitatem:
ſunt poliſemꝰ. Jn his vō q̄ ꝑtinēt ad ꝓpriā vtilitatē:
ſunt argus contra doctrinā pauli quē adducit Augu-
ſtinꝰ in regula dicēs: charitas eīm de qua ſcriptū eꝰ ꝙ
nō q̄rit q̄ ſua ſunt ſic intelligit̄: qꝛ cōia ꝓprijs nō ꝓpria
6 cōibꝫ anteponit. Jſti vō potius q̄ ſua: qꝫ q̄ chr̄i ſunt q̄
rūt. Nō. D. vj. 14. Jtē. G. v. 23. ¶ Tales ḡ q̄ mō q̄
ꝑdictū eſt ſibijp̄is parcūt: ⁊ auātagijs lucriſqꝫ ꝓprijs
ꝯſulūt: ⁊ alios inordinate corrigūt aſſimilant̄ taxatori
bus ⁊ pecuniaꝝ collectoribꝫ: ⁊ talliatoribꝫ: q̄ totū onꝰ
alijs imponūt: vicꝫ mediocri ꝑp'o. Jta ꝙ ip̄i cū cōpli-
cibꝫ ſuis nihil ſoluāt. Jta iſti īponūt hoībꝫ onera gra-
uia ⁊ īportabilia religiōis ⁊ dure correctiōis ⁊ dn̄atio
nis: de q̄bꝫ btūs Gregoriꝰ. Paſtoralis inq̄t māſuetu-
dinis obliti: iure dn̄atiōis ſubditos ꝑmūt. ¶ Tales ſi-
miles ſunt incarceratoꝝ cuſtodibꝫ: q̄ ex̄ carcerē de bo-
nis incarceratoꝝ laute viuūt ⁊ ip̄is incarceratꝫ ſtrictā
dietā aſſignāt: nec in carcerē deſcēdūt ad eoꝝ ꝯſolatio
nē: ſꝫ vt ſtrictiꝰ ligent̄ vel artent̄. Sic multi alijs p̄ſi- 7
dētes de bonis q̄ ſubditoꝝ ſunt ⁊ cōmunitatꝫ in came
ris ⁊ angulis lautā vitā ducūt: ⁊ alios legibꝫ ⁊ actꝫ ſa-
tis artant: eiſqꝫ ſatis artā vitā ducere ꝑmittant: nec mi
nimo digito eam ſupportāt: Nec ad loca iudicialia ſb-
ditoꝝ deſcendunt: niſi vt ſtrictiora p̄cepta faciāt ⁊ in-
iurias eis dictas vel factas acriꝰ puniāt. Cōtra quos
Criſoſtomꝰ. Vis inq̄t apparē ſctūs: eſto circa vitā ꝓ-
priā auſterꝰ: ⁊ circa vitā aliorum benignꝰ. ¶ Jtē tales
aſſimilant̄ iſtis qui ꝑ villas clamant ſicut moris eſt: ꝙ
ornēt vtenſilia ⁊c̄. Quo clamore vident̄ ſe velle defe-
ctus alienis vtenſilibꝫ corrigere: ⁊ tamē veſtes ꝓprias
⁊ vtenſilia habēt ſatis exilia nec ea corrigunt. Sic iſti
quibꝫ chriſtꝰ ait. Trabe primo veſtucaꝫ de oculo tuo.
Concludit̄ ergo ꝙ ꝯueniens eſt ꝙ ꝑus ſeip̄m ⁊ poſtea
proximū corrigat: vt charitas a ſeip̄o incepta ad alios
tanq̄ riuulus a fonte deriuet̄. ¶ Secūda ꝯditio ex par 8
te corrigētis requiſita eſt paſſio: ꝙ videlicet illis quos
operis rigore corrigit: cordis affectiōe compatiat̄ ⁊ cō
doleat: ⁊ ꝓpter nature idēptitatē: ⁊ ꝓpter ꝯſiderationē
ꝓprie fragilitatis. Jn cuiꝰ forte compaſſionis ſignum
⁊ euidentiā ſummꝰ hoīm corrector deꝰ vicariū corre-
ctiōis ſue in terra petrū peccare ꝑmiſit vt ex caſu ꝓprie
fragilitatis alienis cōpati diſceret infirmitatibꝫ. Non
fruſtra ḡ hec duo ꝯiungunt̄ hō ⁊ pctōr qꝛ eīm pctōr eſt
corripe: quia hō eſt: miſerere. xxiij. q. iiij. duo. Nota de
hoc. C. xij. per totū. Sed quia nō eſt tātū compatien- 9
dū ꝙ correctiōis iuſticia torpeſcat. Jdeo cū cordis affe
ctiōe neceſſe eſt ꝙ habeat iuſticie feruorē: quia ſi negli-
gentia vel inordinata cōpaſſione vel timore ſeu amore
nimis inuenit̄ in correctōe remiſſus ⁊ tepidꝰ: eſt quaſi
imago mortua ⁊ canopo ꝯformatus ad fugādū aues:
q̄ nullo tn̄ ꝓceſſu tp̄is a dāno faciendo artat. Et ſic ia-
nitor iuxta hoſpiciū depictꝰ qui gladiū vel baculū ſuꝑ
intrātes quaſi ꝑcutere ⁊ ab ingreſſu arcere volens: ne-
minē tamē ledit vl' artat: ſeu aliter facere q̄ apud ſe co-
gitauit cōpellit. Sic nōnulli ſine cauſa gladiū tenen-
tes verbis q̄nqꝫ correctiōis gladiū vibrant multa mi-
nantes ⁊ ꝓmittētes: ad modū formidinis in blado q̄
arcum quidā vibrat. Sed defectꝰ operis ſeq̄ns oñdit
ꝙ in imagine ꝑtrāſit homo in primo: id eſt ad moduꝫ
imaginis ꝑdicte in pariete. Sicut ḡ tales imagines in
aula regis picte inter remunerādos victores nō remu
nerabunt̄: ⁊ inter ꝯuiuātes nō feſtiuant̄ nec eis mini-
ſtrat̄ ita iſte imagines in aula dei eccl'ie vicꝫ militantis
depicte inter victores ⁊ ꝯuiuātes in ciuitate dei: vicꝫ in
eccl'ia triūphante non remunerabunt̄: ſed deſtruent̄:
teſte Pſal. qui ait. Dn̄e in ciuitate tua imaginē ip̄oruꝫ
ad nihilū rediges: nec mirꝝ: quia ſicut nec in eccl'ia mili
tante habitꝰ facit monachū: ſic nec in curia dei ſolꝰ ha
bitus vel ſtatꝰ facit bonū prelatum vel dn̄m vel chr̄ia
nū: de quibꝫ Phil'. ij. Habitu inuentꝰ vt hō. ¶ Quar 10
to cum feruore oportet ꝙ habeat prudentiā: ne feruor
vertat̄ in nimiū rigorē vel crudelitatē non ſit ergo ni-
mis ſeuerus ad modū leonis: qui totū occidit: nec ni-
mis grauis ⁊ amarꝰ ad modū nouerce: nec nimis pla
citus ſicut parui canes qui comedētes bonos bolos ꝺ
menſa dn̄oꝝ: dn̄is adulant̄. Qui eīm in correctiōibꝫ ni
mis feſtinā ⁊ ſeuerā exercet correctionē: eſt ſic̄ q̄ arbo-
rē vult ſubito retorq̄re ad partē ſui inclinatiōi ꝯriā: q̄-
ſi hoc caſu frequēter frāgit̄. Et medicꝰ nimis aſꝑa me
dicina infirmū occidit: ⁊ magnꝰ turbo paruū ignē ex-
tinguit. Et in arte q̄cunqꝫ materia debil' fortit̄ ꝑcuſſa: 11
vel rude tractata: frāgit̄: ſic in moribꝫ: ⁊ ptꝫ. ¶ Eſt ḡ ſic

correctio prudētia ⁊ miſcḋia tpanda: vt arbor. i. ſbdit⁹
nō frāgat: ſ3 paulatiue ad iuſticie regulā ducatur: ⁊ ſic
Exm̄ meli⁹ ī altū ad deū creſcent. Vñ fert: q cū qdā abbas
ɔqueſt⁹ eēt ancelino q monachos rigide teneret: ⁊ tñ
ſemp eſſent rebelles: reſpōdit Ancelin⁹: qui in qt arbo-
rem ex nulla parte creſcere pmittit: nunq̄ pulchros ra
mos faciet: ſ3 ſi ita eā dirigit q non totaliter frāgat: ſed
nature ſue in aliquo pmittat: pōt eū trahere ⁊ dilatare
ſicut vult. Ita q ſubditos aliqñ in licitꝪ ⁊ honeſtis ſo-
lacijs eoꝝ dimittit volūtati: ⁊ nō totaliter cū rigore ꝓ-
cedit: meliores eos habebit: ⁊ aliqñ miſcḋia eos ad mi
ſericordiā ſui ⁊ a miſeria reuocabit. Ideo dic̄ canon q
correctio debet eſſe mixta cū benignitate ⁊ aſpitate diſ.
12 xlv. diſciplina. Sicut medic⁹ aliq dulcia medicine im
miſcet amare: ne infirm⁹ potionē ſpernat: ſic in medi-
cina anime. Unde Seneca. Vicia animi ſic̄ vicia cor-
poris leniter tractāda ſunt: vt ignis paruus modera-
to flatu plus accendat in illis qui dicūt: ſupuenit mā-
ſuetudo ⁊ corripiemur. Et hec eſt doctrina ⁊ ammoni
tio Pauli ad oēs correctores. GallꝪ. vj. Si inquit poc-
cupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos q ſpūales
eſtꝪ: hmōi inſtruite in ſpū lenitatꝪ. Ita tamē q nec mi
ſericordia in correctiōe deficiēte ſit crudelitas. nec mi-
ſericordia excedēte ſit correctiōis remiſſio. Vñ canon.
Qui iuſte iudicat: ſtaterā in manu geſtat: in vtroq3 pē
13 ſo iuſticiā ⁊ miſcḋiam portat. S3 p iuſticiā reddit pec-
canti ſententiā: per miſcḋiam peccati tempat penā diſ.
xlv. oñis. Gloſa in vtroq3 penſo: id eſt in abſoluēdo
⁊ ɔdemnādo. Et non ſolū in abſoluēdo ⁊ ɔdēnādo: ſ3
etiam in ſecreta ammonitiōe cum prudētia ⁊ cautꝪ ex-
emplis ꝓcedendū eſt. Exemplo Nathan ꝓphe. ij. Re.
Exm̄ xij. Quādo voluit regē Dauid de adulterio ⁊ homici
dio corripe: caute ꝓpoſuit exemplum de diuite qui ha-
bebat oues plurimas: ⁊ de paupe qui non habuit niſi
vnā: quā diues ꝓ peregrino ſibi adueniente occidit.
Ait ergo regi. Reſpōde mihi iudiciū: qui reſpondit:
viuit dñs quoniā fili⁹ mortis eſt vir qui fecit hoc cui ꝓ
pheta: tu es ille vir. Ecce ſi aperte ſine exemplo eu3 re-
prehēdiſſet: forſitan rex indignās ſuperbe ⁊ ſine corre
ctiōis effectu reſpōdiſſet. Quia vo pulchro exemplo ⁊
quaſi ex iudicio ꝓprio ɔcludit: gratāter ⁊ ſalubriter re-
14 prehenſionē admiſit: dicens: peccaui dño. ¶ Hmōi ḡ
exemplo caute ⁊ q̄ſtione p̄cedente in taliū correctione
ſeu ammonitiōe eſt ꝓcedendū: vt ipi ſe iudicent quaſi
in alieno negocio: ⁊ ɔtra arguentē non iraſcant: cū nō
ipe ſed ipimet ſententiā ⁊ iudiciū ſuū ꝓferant. Dicat
ergo ſic: date mihi iudiciū in cordib3 veſtris. Si quis
veſtrū haberet equū vel iocale p̄cioſum amiſſum: nō-
ne ſciret grates ei qui ſibi illud reduceret: vl' ei q ḋ ma
gno dāno euitando eū premuniret: nec cōtra eū iraſce
rēt ⁊ ipis annuentib3 exprimat quō deū ⁊ aīam ⁊ ce-
lū amiſerūt: ⁊ quō imminet piculū eterne dānatōis ꝓ
tali vel tali pctō. Et ſic ſub dulci mō facili⁹ corrigitur.
Exēplū ponit ad h btūs Gregori⁹ in paſto. li. iij. Vñ
inqt ſic laudat equus indomit⁹ palpat: ⁊ mel poculo
miſcet amaro: vt bibat egrot⁹. Et ponit exēplū predi-
ctū de Nathan ꝓpheta: ſub qdā inqt ſimilitudine ar-
guēdi ſunt potētes: vbi grā: date mihi iudiciū. Si ali-
qs dñs vnū ſeruum excellēter ditaſſet ⁊ honoraſſet: ⁊
aliū nō ſic ⁊ vterq3 ſit ꝓditor inuēt⁹ vl' inobediēs ⁊ fal
15 ſus dño ſuo: ɔ quē iuſti⁹ iraſcit ⁊ quē maiori pena pu
niri pōt: iuſticia ſuadente credo q corda vr̄a iudicant
q illū q maiorē cōmittit ingratitudinē. Sic in ꝓpoſi-
to de⁹ non ditauit: dādo hereditatē magnā ſine labore
nro: diuitias ⁊ delitias eqs canes ⁊ ſolacia ⁊ filios ⁊ fa
milia ⁊ honores: qb3 mediocres carēt: intātū q plura
bona expēditis ⁊ comedetis vna die q̄3 paup in menſe
⁊ totū ē dono dei. Seruos etiā mltos ⁊ miſtros. Si ḡ
⁊ vos ⁊ illi paupes ſint trāſgreſſores mādatorū dei eē
pctis ꝓuocātes. Credo q nō ſit aliqs vr̄m rōne vtēs:
qn dicet pctm̄ diuitū graui⁹ puniēdū. Tū q2 ab eo cui
plura tradunt plura exigent ⁊ cū eo ſtricti⁹ cōputat:
in q cōpoto: ſi in mltꝪ deficiat: culpabilior reddit ⁊ ma
iori pena dign⁹: q̄3 cui pauca cōmittūt: ⁊ ī paucꝪ ðfici
at. Tū: q2 ð altiori loco cadūt. Tū q2 ex munere do re-
bellūt. Natura eñ paupib3 eqles ſunt: ſi ḡ ɔ deu3 pl⁹
ſupbiūt: h eſt ex aliq dei munere qd a natura non hñt. 16
Tū q2 h min⁹ purgant. Subiecti eñ hñt h freqnt iu-
dicia ⁊ tribulatiōes p qs purgant: ⁊ qñ peccāt ad iudi
cia ſecularia ⁊ eccl'iaſtica trahunt dñi aūt ⁊ potētes nō
ſic: ſ3 ſolū dei expectāt iudiciū. De q Heb. x. Horren
dū eſt incidē in man⁹ dei viuētꝪ. De h iudicio diuitū.
Nō optime Sap. vj. Et btm̄ Gregoriū in paſto. li. j.
Subditoꝝ inqt vicia p nos diſcipline vigore feriunt.
In his vo q ipi cōmittim⁹ niſi vbi qdem ꝓiectiōe ab
aliq laceramur tāto ḡ magꝪ apd deū obligati ſum⁹ qn
to apd hoīes inulte peccam⁹ ſic ptz. D. xj. 31. Talib3
exēplis chr̄s ī euāgelio freqnt legit pctōres rephēdiſſe
Ptz ḡ q ſunt q̄tuor cōditiōes reqſite ex pte corrigētis. 17
Ex pte vo pſone cui iniuriat ꝓ q iniuria correctio iniu-
riāti īnferēda videt: rōni pſonū eſt q iniuria facta deo
prius corrigat. ¶ Sed heu ecōuerſo eſt: quia iniuria3
ꝓpriam multi vindicāt. Iniurias dei pauci: ſicut pa-
tet. Ad puniendū vo perſonā iniuriātem: adhibenda
eſt cautela: quia aliter corrigendus eſt obſtinat⁹ ⁊ con-
ſuetudinari⁹ peccator aliter paſſione preuent⁹ de qua
dolet. Exemplū ad hoc de regibus: qui pro latronib3
⁊ homicidis habent gladium ⁊ patibulum: pro filijs
corrigendis habent virgam. Exemplū ad hoc de deo:
qui peccatoribus finaliter habet gladiū ⁊ patibulum
eterne maledictiōis ⁊ damnatiōis: pro peccantib3 vo
⁊ humiliātib3 ſe habet virgā tribulatiōis. Exēplū eſt
ad hoc Ambroſij ſup. xxj. c. math. Grauiſſim⁹ inquit 18
nod⁹ in ligno nō pōt expelli: niſi grauiſſimo oppreſſo-
rio. ¶ Exemplū ad hoc in arte: medicina fortior fortio Exm̄
rib3: ⁊ lenior datur debiliorib3. ¶ Exēplū ad idē in na
tura Leo forti⁹ inuadit reſiſtētes: ⁊ parcit hūiliorib3. Leo
Vñ ſolin⁹. li. xxiiij. c. 2. Clementie inqt ſunt multa in
dicia in leonib3: pſtratis parcūt. In viros pl⁹ q̄3 in fe-
minas ſeuiunt. Infantes non niſi in magna fame pe-
rimūt. Patet ḡ q ſm diuerſitatē pſonaꝝ adhibēda eſt
diuerſitas correctiōis. Vñ Seneca. li. de morib3. No
bilis equ⁹ vmbra virge regit. Indomit⁹ nec calcarib3
ɔcitari pōt: vulgi impericiā ad res iuſtas ſola ɔſtrin-
git neceſſitas. Nō. D. vj. 16. ¶ S3 heu q moderno tpe 19
ꝓplm regē deberēt: ecōuerſo leoni ſupbo parcūt: ⁊ ca-
tulū vberāt: ɔ muſcas gladio pugnāt: ⁊ lupos demul
cent q ptz q̄ſi in omī curia vbi aſin⁹ vberat: q2 paupe
res ⁊ ſimplices acrit puniunt ⁊ artant: ⁊ potētes eua-
dūt. De qb3 Bern. tractās illd Matth. xxiij. Duces
ceci excolātes culicē: ⁊ camelū glutiētes plati inqt nr̄i
culicē liqnt ⁊ camelū deglutiūt. dū maiora p̄mittētes
mīora diſcutiūt optimi rerū eſtiatores q magnā ī mi-
nimis ⁊ pua ī maris diligētiā exhibēt: q ptz expſſe: q2
de tpalib3 pl⁹ q̄3 de aīab3 diligētiā hñt. ¶ Quarto q̄tū 20
ad tpis ɔgruitatē correctio eſt cito faciēda. Sic ignē in
domo cito extinguūt: ne alias ī villa cōburet. Ita pec
catorē corrigē debēt: ne alios corrūpat ⁊ vulnēa cito ſa
nare necē ē: q2 vulnēa putrida ⁊ fetētia cū difficltate ſa
nant. S3 ferro necē eſt vt abſcidant vulnera: q fomen
toꝝ non ſenſerint medicinā. diſ. 82. c. Quia aliqnti in
fine. Nota de h quō vulnera nō cito ſanata ſe oſtēdūt

et peiora efficiunt. C.viij.8.

Ar.iiij. ¶ Sz licet correctio pctõris cũ cõditiõibꝰ pcedentibꝰ sit bona: tñ corrigẽti nõ est bonũ qḋ facit: nisi assit intentio pura ꝛ mũda: q꞉ si oculꝰ fuerit nequã totũ corpꝰ tuuz erit. ¶ Ex pte ḡ accusantis seu denũciãtis reqrit ꝙ res sit vera de q̃ agit: ꝛ ꝙ dicat ei q̃ pdesse põt: ꝛ nõ obesse. Ex pte võ vtriusqꝫ tã denũciãtis q̃ꝫ corrigẽtis reqrit intẽtio bona: ꝙ vicz oĩa faciãt in odiũ pcti: ꝛ non psone:
21 nec ad malũ seu dãnũ psone: ꝫ vt sanet. Sicut os malũ pedis vel alterꝰ mẽbri medico reuelat: ꝛ medicꝰ illḋ ligat vt sanet. Sic quilibet pctm̃ alterꝰ medico reuelet aĩarũ: q꞉ teste Augustino in regula: magis innocentes nõ estis: si fratres vr̃os q̃s iudicãdo corrigẽ potestis: tacẽdo perire pmittitis. ¶ Sed heu raro tali intẽtiõe: fit accusatio vl' correptio. Sicut ptz. A.xj.7.ꝛ.M.viij.15. Hoc idẽ ostẽdo tali ꝯsequẽtia: si tali corrigerent intentiõe: potꝰ ꝛ citꝰ amicos ꝛ familiares corrigerẽt: q̃ꝫ extraneos: ꝯsequẽtia pbat q꞉ nãliter oẽs potꝰ volũt bonũ amicis q̃ inimicis. Si ḡ in correctiõibꝰ suis intẽderent bonũ incorrecto finẽ inducẽ ꝛ effectũ: potꝰ eã exercerẽt circa amicos: q̃ꝫ inimicos. Falsitas ꝯseqñtis apparet q̃tidie in ope ꝛ ꝯsuetudine. Ubi est enĩ visum in curia laicali ꝙ amicꝰ amicũ de forisfacto vl' familiarem
22 accusauit. Et imo si esset accusatꝰ: qñ eũ supportaret: ꝛ ne corrigeret impediret: ꝛ inimicicias ꝯ accusantẽ exerceret. Ubi visum est in curia illa ꝙ iudex amicũ condẽnat vel grauit gratis puniuit. Ubi visuz est in curia ecclĩastica ꝙ magnꝰ plãtꝰ vel iudex amicũ vl' familiarẽ citauerit? vel familiã seu vestes suas portãtes correxerit: ĩmo seruiciũ ꝛ vestis dñoꝝ mũdialiũ ꝛ etiã platoꝝ magnoꝝ est q̃si scutũ ab omĩ correctione eos ptegens: ꝛ q̃si lr̃a ptectiõis ꝛ securi pductꝰ: q̃ sine impedimẽto libere ad infernũ pgant: q꞉ ipĩmet eos efficaciter nõ corrigũt: nisi forte võbo sicut hely: dicẽtes correctiões ad officiales suos ptinẽ: officiales dicũt se nõ intromit
23 tere debere ꝺ sbditis ꝛ portãtibꝰ vestes epoꝝ. Et sic intẽ scãna duo cadũt in infernũ: trahẽtes illos secũ q̃bꝰ in pctis suis se appodiãt: q̃ siles sũt leonibꝰ: q̃ rugitu suo aĩalia alia terrẽt: nõ aũt catulos pprios. Sic isti alios terrẽt: ꝫ nõ familiã ppriã. Cõtra canonẽ q̃ dicit: ꝙ familia p dñm suuz corrigi debeat ꝛ ad bonũ incitari: dist. xlvij.c.sicut hij.§.necce est. Nota.D.xij.11. ¶ Aliter culpabilẽ se reddit duplr. ¶ Prĩo: q꞉ alij vidẽtes illos familiã hr̃e dissolutã in vestibꝰ ꝛ moribꝰ ꝛ võbis: minus curãt ipi silia facẽ: vel ꝯsilem hr̃e familiã. Iõ Bern. lib. iiij. de ꝯsideratiõe Eugeniũ papã ammonet dicẽs: discãt a te comaculos pueros ꝛ cõptos adolescẽtes secũ nõ hr̃e: q̃rẽdi igit tibi sunt q̃ sunt cõpositi ad mores pbati ad sanctimoniã: pati ad obediẽtiã: q̃ marsupiuz nõ exhauriãt: ꝫ corda reficiãt: ꝛ crimina corrigãt. Hec il
24 le. Aliter penã meret: sicut ptz optie. F.iij.33. ¶ Scd̃o culpabilẽ ꝛ suspectũ se ostẽdit: q꞉ p̃sumẽdũ est ꝙ nescit bñ p̃esse ecclie ꝛ familie dei nũerose: q̃ bñ nescit regẽ ppriã familiã: parnã.j. Thĩo.iij. Si q̃s aũt domui sue p̃esse nescit: quõ ecclie dei diligẽtiã habebit? ¶ Ostẽsa taliuz culpa: ostẽdẽ restat ꝙ illoꝝ excusatio q̃ꝫ paꝝ aũ vicz supra.e.c.23. Pretẽdũt: vicz ꝙ sbditoꝝ correctio ad officiales ptinet nõ valeat. Et spãlit qñ vidẽt ꝙ officiales vel cõmissarij sui in negligẽtia deliqũt. Vñ Bern. de ꝯsideratiõe: li.iiij. ad Eugeniũ papã ad lr̃am: papã ꝛ platos ammonet ꝙ correctiõi familie ipĩmet inten
25 dãt: dicẽs. Sũt inq̃t q̃ ignorare te nolim mores vicz q̃rũcũqꝫ ꝛ studia: nõ oportet vt vicia domꝰ tue vltimꝰ scias ꝙ q̃ꝫ plurimis nouimꝰ ptigisse. Alꝰ alia dispenset: tu de disciplina puide: illud nemini credas: si insolẽtior sermo corã te insonuerit: habitꝰ incõpositꝰ ape

ruit: manꝰ tua sup hmõi sit tu vlciscẽ iniuriã. Impunitas ausum parit. Ausus excessum. Audi Paulũ dicentẽ.j. Thĩo.v. Si q̃s suoꝝ: ꝛ maxĩe domesticoꝝ curã nõ hꝫ: fidẽ negauit: ꝛ est infideli deterior. Hec ille. Et idẽ tradidit in scriptis Robertꝰ grossum caput eps Linconien. Innocẽtio q̃rto ꝛ cardinalibꝰ. ¶ Idem 26
ostẽdit ex võbis Augustini in epl'a ad comitẽ: q̃ro inq̃t mi frat p oĩbꝰ tibi subiectis a maiori vsqꝫ ad minorem amorẽ ꝛ dulcedinẽ regni celestis amaritudinẽ ꝛ timorem gehẽne annũcies. Et de eoꝝ salute sollicitꝰ ꝛ vigil existas: q꞉ p oĩbꝰ tibi subiectis q̃ in domo tua sunt: rationẽ dño reddes. Annũcia ꝛ suade eis vt caueãt a supbia detractiõe ꝛ ebrietate fornicatiõe ira piurio ꝛ cupiditate. ¶ Idẽ Augꝰ. sup Io. Homel. lix. sup illud Io.xij. Qui mihi ministrat ꝛc. Sic inq̃t vos pmodo vr̃o ministrate chr̃o bene viuẽdo: elemosynas faciẽdo nomẽ doctrinã qꝫ eius q̃bꝰ poteritis p̃dicãdo: vt vnusquisqꝫ paterfamilias hꝫ nomẽ cognoscat: paternũ affectũ sue familie se debere p chr̃o: ꝛ p vita eterna: oĩes moneat doceat corripiat. Ita in domo ppria ecclĩasticũ ꝛ quõ epãle impleat officiũ: ministrãs christo: vt inetẽnũ sit cũ eo. Huic etiã ꝯcordat papias dicẽs: ꝙ idõ vocat pr̃familias q꞉ in familia sua tanq̃ꝫ filijs suis p̃na dilectiõe ꝯsulit. ¶ Uisa ergo taliũ culpa ꝛ ꝙ excu 27
satiões non habẽt de peccatis suis: nihil aliud restat nisi vt ꝯ culpã duplicẽ duplex pena inferẽda timeat: vel iã illata sentiat in parte. ¶ Pena enĩ tpalis dños sequitur ꝛ patresfamilias ex negligẽtia familie ꝛ filioꝝ: sicut ptz expresse li.v. decretaliũ ti.iij. de simonia. licet hely. Ubi dicit: ꝙ licet hely summꝰ sacerdos in se bonꝰ existeret: q꞉ tamẽ filioꝝ excessus efficacit non corripuit: ꝛ in se pariter ꝛ in ipis animaduersiõis die vindictã excepit: dũ filijs eius in bello pemptis ipẽ de sella corru
ens fractis ceruicibꝰ expirauit. ¶ Et nõ solũ pena cor 28
poralis: sed etiã infamie ꝯsequit: q꞉ pter dissolutã familiã dñe mlti obloquunt qḋ patet p hꝫ ꝙ fert ꝺ quo Exm̃
dã qui vt dicit quesiuit a duobꝰ minis quid de eo patria loqueret. Primus respõdit dicens: dicũt inquit ꝙ esses bonꝰ dominꝰ: si haberes bonã familiã. Alius requisitus respõdit: dicũt inquit ꝙ familia esset bona: si haberet bonũ dominũ: ꝛ iste apertꝰ dixit: quia dñs familiã suã etiã vi corrigere põt. Unde si ipẽ bonꝰ sit vl' amore vel timore alios de familia sua bonos facit. Et sic verificat pu̾biũ quo dicit ꝫm iudicẽ populi ꝛ ministri eiꝰ. Et q̃lis rector ciuitatis tales inhabitãtes in ea Ecclĩastici.x. Nota.D.xij.4. Et nõ solũ pena tpalis: videlicet corpis ꝛ infamie vt dictũ est: sed etiaz pena eterna dños sequit circa regimẽ familie negligẽtes Sicut patet in psal.liiij. Descendãt inquit in infernuz vi. quoniã nequicie in habitaculis eoꝝ. Et dis.xlvij.§. necesse. Ad corrigendũ igit subditoꝝ defectus ꝛ excessus tãto diligentiꝰ debet p̃latus assurgere quãto damnabiliꝰ eoꝝ offensas deserit incorrectas. Extra li.v.ti. iij. de simonia licet hely.

¶ Uiso ergo ꝙ correctio ex tã pia pcedit intentione: Ar.v.
ꝛ p peccatoris tã necessaria vtilitate: ꝯsequens esse debet ex parte correcti benigna patientia: vt humiliter et 29
patiẽter recipiat quicq̃d p eius agitur vtilitate: qḋ est quintũ principale quia quicq̃d amãs ꝛ amatus ifert: patienter recipiẽdum est. Sed correctio signũ est amoris: quia nõ est charitas sed languor. Ubi mali mores non corrigunt. xxiij.q.v. Non putes: ꝛ.c.se. ¶ Itẽ nõ corrigẽ malos sed eos fouere: est eos occidere. xxiij.q. v. Qui vicijs. Et dis.xlv. sed illḋ. Sicut ḡ speculũ q̃ maculã ostendit non offendit nec frangitur. Et sicut q̃ de damno facit cauere tempali. Et sicut manꝰ ligans

pedē infirmū nō ꝑcutit a pede: ſꝫ magis affectū corpis
merez. Ita corripe ſapiētē ⁊ diliget te. Nō. I. xiij. 39.
30 ¶ Correct⁹ ḡ vel rephēſus ꝯ correctorē nō murmuret
licet minorē ſtatū teneat q̇ rephēdit. Exēplū ad h̄ ſcti
Petri apl'i quē Paul⁹ legit rephēdiſſe Ad Gal'. ij. Cū
inq̇t veniſſet Petr⁹ antiochiaꝫ: in faciē ei reſtiti: q̄ re-
phēſibilis erat. Et h̄ nō obſtāte Petr⁹ q̄ſi gratāter: re
phēſionē acceptās. Epl'as pauli in q̇bꝫ rephēdit com
mēdat. ſcd̄a Petri vltio. dicēs: chariſſim⁹ frat noſter
Paul⁹ ſc̄m datā ſibi ſapiētiā ſcripſit nob̄ ſicut ⁊ in oībꝫ
epl'is loq̄ns ⁊c̄. Ex hac ſcriptura btūs Gregori⁹ ſuper
Ezechielē Homel'. xviij. Cōcludit hūilitatē ⁊ pacien
tiā Petri: q̄ in epl'is Pauli inuenit ſe rephēſum: ⁊ tñ
eas cōmēdat. Nos inq̇t ſi a minore fratre corripimur
murmuram⁹ ⁊ indignamur. Petr⁹ autē nō recogitat
ſe pri⁹ vocatū ⁊ vmbrā eius infirmos ſanaſſe: ſꝫ cetera
alia obliuiſcit vt ſolā hūilitatē cuſtodiat. Hmōi ḡ exē
plo diſciplinā dn̄i fili mi ne abijcias cū ab eo corripert
nec deficias: quē eñ diligit de⁹ corripit: ⁊ q̄ſi pat in fi-
31 lio cōplacet ſibi Prouer. iij. ¶ Sꝫ heu multi aſſimilan
tur equo infirmo in dorſo: q̇ recalcitrat qñ loc⁹ ille tā-
git. Ita iſti correctores maledictiōibꝫ ⁊ aſpis v̇bis pū-
gūt: ⁊ ꝯ ſanitatē ꝓpriā recalcitrāt. Iux̄ illđ: corripe īſipi
entē ⁊c̄. Tales aſſimilant v̇mi q̇ ligna penetrat ⁊ cor-
rodit: q̇ dur⁹ eſt cū tāgit: molit cū tāgit: q̄ ſtatim cre-
pat: ⁊ tangentē maculat. Sic iſti alios dure corrigē ⁊
arguē in oībꝫ obloq̇ ⁊ oīm facta vitupare volūt: ⁊ ipi
a nullo rephēdi volūt ⁊ ſi rephēdant rephēſorē detra
ctiōibꝫ maculāt: tales nō ſunt ſp̄ualit ſanabiles: quia
medicinā ſpernūt. Ideo morient Prouer. xxix. Virū
q̇ corripiētē ſe dura ceruice ꝯtemnit: repēte ſupuenit ei
interit⁹. ¶ Quia ſicut in arte medicine ſignū mort eſt
qñ eger ex medicina deteriorat: ſic in moribꝫ q̇ increpa
32 tiōes odit moriet Prouer. xv. ¶ Sic ḡ tacti in ſe crepāt
ſic v̇mis ꝓdict⁹ ⁊ tangentē cū cōplicibꝫ ſuis maculāt:
ad modū porcoꝝ: int q̄s ꝯſuetudo eſt: ꝙ vno clamāte:
oēs accurrūt: ⁊ ſup cuſtodē q̇ eū clamare facit clamāt.
q̄ſi volētes porcū defendē ꝯ cuſtodē aſſurgūt: ⁊ ſe eri-
gūt. Sic qñ ꝓlat⁹ vl' ali⁹ q̇ incūbit porcū infernalē q̇
vicꝫ vitā ducit porcinā in foro q̄cūqꝫ ſiue eccl'iaſtico ſi-
ue ſeculari corrigē nitit: ipō q̄ſi de iniuria ſibi facta cō-
querēti: oēs cōplices ⁊ ſupportatores ꝯ correctorē īſur
gūt ⁊ v̇bis: ⁊ qñqꝫ verberibꝫ eū ꝓſequunt. Et ſic q̇ ar
guit impiū: maculā ſibi generat. Prouer. ix. Nota in-
Ar. vj. fra. e. c. 44.
¶ Et tñ pl⁹ ſeipos ledūt ⁊ maculāt hoc faciēdo: q̄ꝫ cor
rectores ſuos inſaniāqꝫ ꝓpriā aptis oſtēdūt indicijs ſi
33 cut frenetic⁹ q̇ odit ligātē: eūqꝫ dentibꝫ mordet ⁊ vin-
cula manibꝫ rūpit. Sic etiā fur q̇ odit lucē ⁊ adultera
maritū: đ hac īfamia loquit Criſoſtom⁹ ſup Matth.
Homel'. xxxiij. dicēs: hec inq̇t eſt ꝓprietas bonoꝝ ho-
minū ⁊ maloꝝ: bon⁹ eñ in pctō rephēſus ingemiſcit:
q̄ peccauit: mal⁹ aūt cōprehēſus fremit: nō q̄ pecca-
uit: ſꝫ q̄ in pctō cōprehēſus eſt: vtputa domeſticū aīal
ſi aliq̊ tp̄e extra domū errādo fuerit euagatū: cū vene-
rit in manu dn̄i ſui: q̄ſi in recordationē nature ſue cito
māſueſcit. Animal aūt ſilueſtre cū fuerit cōprehēſum:
aut morſibꝫ appetit aut calce repugnat: ſic ⁊ mal⁹ bō
correpť⁹: nō ſolū penitētiā nō agit: ſꝫ adhuc v̇ſus cor-
ripientē magis iraſcit. Hec ille. Nota de hac materia
Ar. vij. A. xxvj. 13.
¶ In iſtis ptꝫ: ꝙ ſicut qui vult ignē accēdere: fumi ſen
tit amaritudinē. Et qui candelā emungit ꝓprios com
34 burit digitos. Et tractans ſpinas pungit. Ita q̇ corri
git inſipientē puncturas ſuſtinebit: nec tamē eſt a cor-
rectiōe ceſſandū: ſꝫ in ea fortiter ꝑſeuerādū. ſicut ſeru⁹
dn̄o ſuo aſſiſtēs ꝓpter paruā digitoꝝ aduſtionē nō di
mittit quin candelam emūgat vt clarius luceat: ⁊ dn̄o
ſuo plus placeat. Ita nec ceſſandū eſt a predicationuꝫ
officio ⁊ a confeſſionū audientia ꝓpter tedium ſeu ſcru
pulum conſciētie: ſed talibꝫ aſſiſtēdū eſt vt peccatores
ante deum luceant ſeu placeant. ¶ Quia licet in princi 35
pio tediū ſentiant: ſicut accendēs ignem fumi amari-
tudinem: tamen poſtea ſentiēs lucrū animarū gaudet
ſicut ille qui ſentit ignis cōmodū ⁊ calorem: nō memi
nit fumi ꝓteriti ꝓpter gaudiuꝫ. Vnde ſincletica in vi.
pa. Qui inquit vult ignem accēdere: in ꝓncipio fuma
tur: ſed in fine gaudet. Ita qui incipit bonum opus in
ſe vel in alio. In principio inuenit tedium: in fine v̇o
gaudiū: ſicut ergo nil melius ꝓbat ꝓbum militem q̄ꝫ
in bello corꝑali perſeuerātia: ſic ꝓbatur miles chriſti ī
bello ſpirituali. Vñ Auguſtin⁹ ſuper epl'am ad Gal'.
Nihil inquit ſic ꝓbat virum ſpiritualem: ſicut pecca-
ti alieni correctio: cum liberationē eius poti⁹ q̄ꝫ inſul-
tationē: potiuſqꝫ auxiliuꝫ q̄ꝫ conuicia meditat. Si v̇o
nunc a correctiōe ceſſet vt eis placeat: alias coram deo
de querimonia deponet: ſicut patet ꝑ decretum ſcd̄m
P. xiij. 60.
¶ Sed heu multi bene incipiunt: ſed non ꝑſeuerant. Ar. viij.
De quibꝫ Auguſtin⁹ de ciuitate dei libro primo. Ple-
rumqꝫ ab ammonēdis ⁊ obiurgandis ⁊ corripiendis
male diſſimulat: ne vel eos offendam⁹ vel vt eorum
inimicicias deuitem⁹: ne impediant aut noceāt in iſt
temporalibꝫ rebus: quas adipiſci: adhuc appetit no-
ſtra cupiditas: ſeu quas amittere formidat infirmitas
Nota. G. ij. 9. ¶ In qua auctoritate ꝓ parte infertur 36
octauū principale ſcꝫ aliquoꝝ correctoruꝫ error in hoc
ꝙ dicit diſſimulat: ⁊ cauſa erroris in alijs verbis: cir-
ca quem articulū ſic eſt ꝓcedendum. Primo vt reſpō-
deatur quomō errant. Secūdo cauſa erroris. Tertio
reprobatio tum facti q̄ꝫ cauſe. ¶ Quantum ad primū eſt Fabula
ſciendū ꝙ nonnulli modernorū correctoruꝫ in vtraqꝫ
curia taꝫ eccl'iaſtica q̄ꝫ ſeculari aſſimilant curie leonis:
de quo fabule habēt: quaſi ſic: ꝙ videlicet lupū ⁊ vul-
pem qui ei plus munera dederūt accuſatos ꝙ oues et
gallinas comediſſent: ⁊ excuſauerunt dicētes: ꝙ natu-
ra ⁊ neceſſitas eos ad hoc compulit: eo ꝙ alium cibuꝫ
paratum non habuerūt: ⁊ parua vel nulla penitentia
eis data: videlicet ꝙ miſerere dicerent abibant. Aſin⁹
v̇o qui viam ſuā cum leone ⁊ ꝯſiliarijs ſuis ⁊ officia-
libus non ꝓparauerat accuſatus ꝙ tria folia comediſ-
ſet petroſilij acriter a leone obiurgatuꝫ qui eum gulo-
ſam beſtiam vocauit: eo ꝙ herbam ſine ſalſa comede-
re neſciret: cum lup⁹ ⁊ vulpes nullam ſalſam ad car-
nes ſuas requiſiſſent: ⁊ male ⁊ verbis ⁊ verberibꝫ tra-
ctatus in compedibꝫ ponebat. Ita modo potētes im-
puniti euadūt: ⁊ mediocres ſeu ſimplices vltra q̄ꝫ de-
berēt puniunt ⁊ amerciant: ⁊ verbis ⁊ fact male tra-
ctant: in compedibus pedes eorum: ſicut patet. I. ix.
8. ⁊. P. iiij. 13. Ecce error. ¶ Cauſa v̇o iſtius erroris in 37
diuerſis diuerſa reperit. Aliquando cauſa eſt cupidi-
tas. Aliquādo timor offenſe vl' inimicicie: vel amiſſio-
nis rerū: ſeu damni corporis: ſicut patet. T. v. 8. Ali-
quādo mutua maloꝝ colligatio: ⁊ ſupportatio. Aliqñ
ignorātia ⁊ defect⁹ doctrine. Aliquādo amor. Aliquā
do odiū. Aliquādo ꝓces armate ſeu carnales. Aliqñ
verecūdia. Iſte cauſe correctores excecāt: q̇bꝫ excecat:
ꝯtingit ꝙ ꝯtingeret cecis purgatoribꝫ tritici q̇ triticuꝫ
eradicarēt ⁊ zizaniā dimitterēt. Qđ etiā contingit La-
mech: de quo magiſter in hyſtoria ſcolaſtica ſup Geñ.
Q cū eſſet cecus ⁊ vellet ferā ſagittare: puero dirigēte
ſagittaꝫ: hominē ⁊ non feram occidit. Sic correctores

⁊ iudices aliq̄ ꝑdictaꝝ cā̄ excecati ⁊ puero.i. pueriliter
viuēte regulati q̇ eoꝝ ſagittā.i.ſentētiam dirigit: ꝑſua
dētes modos ⁊ colores ⁊ cautelas q̇bꝫ ſniaꝫ ꝓ ſe dare
pōt:ad modū iudicis iudeoꝝ vicꝫ Sāſonis ceci a pue
ro ducti. Judicū.xvj. Qui domū euertit ⁊ ſeipm̄ ⁊ ali
os morti tradidit:oīa ꝑuertūt: ⁊ ſe ⁊ alios ſpūalit̄ occi
dūt: Et ad modū minutoris ceci:nō venā tangūt quā
deberēt. Et ad modū habētis manū paliticā:nō locuꝫ
ꝑcutiūt quē deberēt:imo vbi deberēt muſcā ꝑcutere:
id eſt malefactorē ꝑcutiūt innocēt̄ frontē:q̇ nō deme-
38 ruit: vbi gr̄a. Jn ſpeciali corpꝰ ⁊ aīa ſil̄ peccāt: ⁊ burſa
ꝑcutit̄ ⁊ punit̄:ecce minutor cecꝰ ecce medicꝰ peſſimꝰ:
q̇ medicinā ad plagā nō apponit: ⁊ h̄ eſt cauſa q̄ſi totiꝰ
infirmitat̄ ⁊ mort̄ in corꝑe eccl̄iaſtico. ¶ Sed dicent
ꝑcuſſio burſe pena eſt delinq̄ntis:q̄ dū burſam exhau
riūt:pctōrē affligunt:q̇bꝫ rn̄det̄: ꝙ in optio qđ in oꝑe
requirit̄ virtuoſo deficiūt: vicꝫ in mō quia licet delin-
quentē ſic puniāt:non tn̄ mō quo puniendꝰ eſt: q̄ ſm̄
iura diuina ꝑ ea q̄ peccat torq̄ri debet Sap̄.xj. Qui g̊
mēbris peccat corporeis in ill̄ puniri deberet: nudus
eūdo circa foꝝ ⁊ eccl̄iam. Jeiunādo: linea dimittēdo:
⁊ hmōi:q̄ ſm̄ iura canonica pena quā plꝰ timent:pec
catoribꝫ imponenda eſt. Extra.li.ij. Ut lite nō ꝯteſt.c.
quoniā frequēter. Et li.v.ti.xxxvij. De penis.c. licet.
Et.xxiij.q.iiij. ea vindicta. Et.q.v.ꝓdeſt. Vide.P.
39 viij.7. Sed penā corꝑalē plus timēt q̄ꝫ pecuniariā:ꝓ-
batio:ī foro eccl̄iaſtico ꝓ fornicatiōe adulterio ⁊ hmōi
ſꝑ imponit̄ pena corꝑal̄ in publico corā oībꝫ nec reges
⁊ dn̄i terraꝝ ſinerēt eos alias penas pecūiarias eis im-
ponē:ſaltē ruſtic̄ ſuis. Sꝫ ipimet ſic ad penas adiudi-
cati corꝑales: poſtmodū ad iudices illos veniūt pecu
niā offerētes ⁊ cōmutationē pene corꝑalis in pecunia
riā rogātes: ꝙ nō facerēt ſi plꝰ pecuniares timerēt: q̄
nō videt̄ veriſil̄e ꝙ rogarēt vl̄ optarēt eis accidere qđ
plꝰ timerēt. Ergo de duobꝫ mal̄ q̄ſi minꝰ malū eligūt
⁊ minꝰ terribile ⁊ penale. Nota. J.ix.22. legeꝫ ad hoc
T.ij.3. ¶ Huic rn̄dēt dupl̄r. Uno mō ꝙ totū ſic acce
40 ptum vadit ad elemoſynā:ſicut Judas qui ait: potuit
em̄ venundari multo ⁊ dari pauperibꝫ. Hoc aūt non
dicebat:quia cura ei erat de egenis:ſꝫ quia loculos ha-
bebat ⁊c̄. Matth.xxvj. Quā g̊ veritatē illud dictū ha-
beat: deꝰ nouit ⁊ ſuppōnēdo ꝙ veꝝ ſit: n̄ deberet aīas
ꝑdere ⁊ elemoſynas facere:melior elemoſyna eſſet aīaꝫ
peccatoꝝ ſaluare: q̄ꝫ corpꝰ famelici ſaturare:ſic̄ patebit
infra.c. de elemoſyna: Cbr̄s em̄ venit pctōres ſaluos
facere ⁊ aīas q̄rere ⁊ nō pecunias. ¶ Jterū reſpondent
officiales aduentꝰ meus nō eſſet domi acceptꝰ:niſi lu-
cra portarē terrena ſꝫ plꝰ eis cogitandū eſſet quō eorū
aduentꝰ poſſet deo eſſe acceptꝰ: q̇ eoꝝ aduentū nō ac-
ceptabit niſi aīas ducāt. ¶ Et quō poterūt ipi cogita-
re ꝙ facta ſua deo placeāt cū nec canes habētes ꝯſimi-
les ꝯditiōes eis placerēt? Non em̄ eſt aliq̇s illorū cui
canis ad cuſtodiā domꝰ deputatꝰ placēt ſi latroni ap-
plauderet ꝓpter fruſtū panis ſibi ꝓiectū: qđ tamen ipi
faciunt canes muti:qui p̄mo cū tanto latratu ⁊ minis
ad delinquētem veniunt: q̄ſi ipm̄ deuorare vellēt ad
moduꝫ canis rabidi:ſꝫ pecunia vel munere in ore ꝓie-
cto obmuteſcūt. Seruus q̇ ſic eis miniſtraret in iniu-
rijs eis factis eis non placeret. ¶ Ptꝫ g̊ q̄ꝫ viles ſunt q̇
ꝓpt̄ munera correctionē dimittūt: ⁊ aīas ꝓ annuo cen
ſu:ſicut aīal vel domū diabolo locatā. De quibꝫ. No
41 ta. A.xxvij.50. Et q̄ mala ex hoc accidunt ꝙ munera
tm̄ cupiūt ⁊ lucra terrena q̇ in poteſtate ꝯſtituunt̄ nec
tn̄ eſt de eoꝝ cupiditate mirandū:ſꝫ potiꝰ dolendū. Jō
dico non eſt mirandū: q̄ de naturalibꝫ ⁊ cōiter accidē
tibꝫ non eſt mirandū:ſed naturale eſt ⁊ ꝯſuetū:tam in

natura q̄ꝫ in arte ꝙ totū opus ꝑcedens ſit circa finem
intētū:ad hoc vicꝫ ꝙ finalis intētio habeat̄. ¶ Jn his
vo qui in officio vl̄ poteſtate ponunt̄ in q̄cunq̄ꝫ curia
finalis intētio eſt lucrū terrenū: de pluribꝫ dico: q̇ non
accipiūt officiū zelo iuſticie exercēde:ſꝫ intentiōe pecu-
nie colligēde: ⁊ ꝓprij cōmodi cauſa:q̇d g̊ miꝝ eſt ſi oꝑe
ſꝑ nitant̄ implere:qđ ꝓ p̄ncipali fine ante opꝰ inceptū
intendebāt? ⁊ dū hoc intendūt:innocētes ⁊ iuſti depri
munt̄: ⁊ in officijs nō ponunt̄ ſꝫ ꝯtemnunt̄:ſicut fidel̄
a latrōe ⁊ malefactores ſupportant̄. Et ſic correctio cu-
piditate impedit̄: ⁊ multa mala taꝫ corꝑalia q̄ꝫ ſpūalia
fiunt. Quia cū paſtor ꝑ abrupta ſcꝫ cupiditatis gradit̄
ad precipiciū grex ſequit̄ btūs Gregoriꝰ in paſtorali.
¶ Et nō ſolū cupidi correctiōeꝫ dimittūt ꝓ muneribꝫ: 42
⁊ ſic ſolo omiſſionis pctō euadāt:ſꝫ non dātibꝫ grauą-
mina inferūt exquiſita: q̄ non dantibꝫ occaſiones no
cendi nō expectant̄:ſꝫ querunt̄: ⁊ malicioſe excogitant̄
tales citant̄:quo varāto vel iure qđ ab antiq̇ tenuerūt
vel tenent a theolonei ſolutiōe ⁊ alijs oneribꝫ liberi ſint
vſq̄ꝫ aliq̇d det̄ ⁊ vexatio redimat̄ oſſe in ore canis ꝓie-
cto. Utinā ita diligēter ſcrutarent̄ quo iure ipi tenent
que a falſis anteceſſoribꝫ vel ab acquiſitiōe ꝓpria poſſi
dent:qđ ſi facerēt: vel totū vel magnā partē inuenirēt
ſe ꝯtra rationē: ⁊ dei iura tenere. Que g̊ maior inſania
q̄ꝫ tā diligēter q̄rere quo iure ē ei breue regnū vocatū:
quo iure alij tenent terras ꝓ vel ꝯtra iura dn̄i terreni:
⁊ nolunt querere quo iure ipi tenent terras ſuas cōtra
iura dei in perditionē eternā ⁊ amiſſionē terre viuen-
tiū. Conſulte g̊ facerēt p̄us trabē de oculo ꝓprio trahē
do. Patet g̊ error in correctiōe ⁊ cauſa erroris q̄ ex cu-
piditate accidit cū reprobatiōe. ¶ Alia cauſa correctio- 43
nem impediens vt p̄tactū eſt ſupra.e.c.37. Eſt timor
offenſe:ne videlicet illū quē corrigere deberet vl̄ eius
cōplices grauet ⁊ ad inimicitias ꝓuocet. Sed tal̄ cau-
ſa in curia dei allegata non allocabit̄: ſed reprobabit̄.
Et qui ꝓpter talem cauſam correctionē dimittit: in il-
la curia iudicabit̄ peſſimꝰ medicꝰ ⁊ homicida ⁊ ꝓdi-
tor. ¶ Primū patet:ſi rex ꝯduxiſſet care medicū ꝓ cu-
ra filij ſui: ⁊ ipe iuramēto p̄ſtito curā filij reḡ ī ꝑiculo
ſuo ſuſcepiſſet ad talionē legis ſe obligās ſi in cura ſua
deficeret. Si poſtea videt ꝙ filiꝰ regis ſine potiōe ama
ra vel ſectiōe ſanari nō poſſet:ſi ad rogatū filij regis q̇
curā tam durā timet ſuſtinere: vel ꝓpter munera eius
vel ne eum offendat omnē medicinā illā ad burſaꝫ ap-
ponat: ⁊ non ad plagā: nōne peſſimꝰ iudicabit̄ medi-
cus. Et ſi ex h̄ poſtmodū filiꝰ regis moreret̄: nōne rex
iudicaret eū homicidā ⁊ ꝓditorem: ſicut in ꝓpoſito et
patet. ¶ Sicut g̊ qui dimittit cultellū in manu filij re-
gis vel filij ꝓprij ne clamet: vel lacrimet̄: plꝰ abhorre-
bit quādo grauiter illo cultello ſe leſerit vel occiderit:
⁊ ipe ꝓpter malā cuſtodiā de curia regis eijcitur. Jta
in ꝓpoſito. Jlli qui curā filiorū regis: id eſt animaruꝫ
ſuſcipiūt:qui tamē plus intendūt cuſtodie canū vl̄ fal
conū ⁊ equoꝝ ⁊ meretricū q̄ꝫ filiaꝝ dei:qui veritatem
eis dicere negligūt: vel timent ne clamor maloꝝ vitu
perantiū ꝯtra eos inſurgat plus vituꝑabunt̄. Et mi-
rabile eſt:timēt ne offendāt: ⁊ non timent ne damnen-
tur:quādo alij ꝓpter eorum defectum damnabunt̄: et
ipi de curia dei eijcient̄ in tenebras exteriores:tūc plus
horrebūt: q̄ tunc plus erit illa amittere ſempiterna: q̄ꝫ
gr̄aꝫ hoīm vel bona tꝑalia. ¶ Tertia cā correctionē im 44
pediēs eſt mutua maloꝝ ſupportatio ⁊ commēdatio ⁊
colligatio: in q̄ ſe hn̄t ad modū ſpinaꝝ mutuo tenētiū
⁊ tāgētes pūgētiū ſic̄ ptꝫ: s.e.c.32. qđ figurat̄ Exo.viij
Ubi hr̄ ꝙ cū Moyſes ꝑcuſſiſſet puluerē:omnis pul-
uis cōuerſus eſt in cyniſes:qđ eſt genus muſcaꝝ acu-

tiſſimū:nō dicit̄ ꝙ ꝑcuſſit oēm pulverē.Et tñ dr̄ ꝙ oīs
pulvis ꝯverſus eſt in cinifes:qꝛ cū arguit̄ vl' punitur
vnꝰ malꝰ:oēs mali detrahūt corrigēti: ipmq̄ꝫ ꝑſequū
tur:ꝛ ſpecialit̄ mali eiuſdē ꝯditiōis.Et ſic q̄ diſſipat ſe
pem:mordebit eū coluber.Eccl'iaſtes.x.Et ñ ſolū cor=
rectōres mordēt:etiā pctōrē cōmedāt.Iurātes eñ eē bo
nū ſociū ꝛ valentē virū:ꝛ multo melioris vite ꝛ ꝯditio
nis q̄ꝫ ille q̄ eū corrigit.Iſti ſic ꝯfederati:optime figu=
rant̄ ꝑ demoniacū Mar.v.A q̄ cū chr̄s nomē q̄reret.
Rñdit legio eſt mihi nomē:qꝛ multi ſumꝰ:de q̄ ibi dr̄:
ꝙ neq̄ꝫ cathenis ligari potuit.Et ꝙ nemo potuit eum
domare.Sic iſti cathenas frangūt correctiōis ꝛ nemo
eos domare pōt vſq̄ꝫ ligent̄ cū demonio meridiano.
Sed potiꝰ rogant ſe in porcos mitti:qꝛ delectatiōes ꝛ
brutales ſequunt̄ ꝛ appetūt affectiōes.Mitte nos in=
45 quit legio illa in porcos.Nota.F.j.9.10.¶ Quarta cā
correctionē impediēs: eſt ignorātia ꝛ defectꝰ doctrine:
ꝛ ſani ꝯſilij:ſicut ptꝫ ſupra.c.de ꝯſilijs.Cecꝰ oculꝰ nū=
q̄ꝫ bene dirigit manū ad ꝑcutiendū ſicut vidēs.Figu=
ra.iiij.Re.xiij.Dū helyſeꝰ ꝓpha ſuppoſuit manū ſuā
manui reg'.Ioas rex bene direxit ſagittā.¶ De q̄nto
impedimēto vicꝫ p̄cū carnaliū.Nō.A.xxj.31.¶ Se=
xta cauſa correctionē impediēs eſt verecūdia:q̄ multi
verecūdant̄ pctōres corrigere: qñ vident vl' audiunt
eos iurare ꝛ delinq̄re.Erubeſcūt eñ in ſocietate vl' in
domo ꝛ expēſis alienis nō eſſe ſociales.Sed nō eſt bo
nus miles q̄ dimittit negocia domini ſui vel iniurias
ei dictas vl' factas ꝓpoſſe nō corrigit ꝓpt̄ erubeſcentiā:
qui eñ eū erubuerit hr̄e dñm:ipē eū erubeſcit hr̄e ſer=
uū.¶ Propt̄ iſtas ꝛ his ſil'es cauſas:multi ꝛ maxīe po
tētes ꝛ correcti in h̄ mūdo ꝛ impuniti ad punitionem
tranſeūt eternā.Ideo licet correctores eos ꝓpt̄ cauſas
p̄dictas nō corrigāt:tñ qñ vident ſimplices ꝓ luxuria
circa eccl'iam ꝛ foꝝ ire ꝛ alijs modis corrigi: deberēt ſe
emēdare.Exēplo Leōis q̄ caſtigat̄ aſpectu canis quē
videt verberari:ſciēs ꝙ licet hic impuniti euadant tñ
nec ꝓpter potentiā vel diuitias ꝛ ſi mille armatos cir=
ca ſe habeāt:illū leonē q̄ circuit querēs quē deuoret.i.
diabolū in morte nō euadent:ſꝫ eos ſecū rapiet.Et ſic
ptꝫ ꝙ tales periculoſiſſime infirmant̄: de q̄rū infirmi
Ar.ix. tate nec ipi nec alij ſe intromittūt:nec curā querūt.
¶ Et qꝛ hmōi ſubditoꝝ ꝑicula frequēter ex ſupioꝝ de
pendēt negligētia:ꝛ ꝑ ꝯñs in illoꝝ redūdant periculū
46 Ideo in h̄ articulo vltimo videndū eſt qd̄ ſit periculū
ꝛ pena nō corrigentibꝫ debita.¶ Noꝝ aūt periculū ꝛ
pena multis apparet exēplis.¶ Primo ꝑ exemplum de
mercēnarijs:q̄ ꝓ mercede ſeruiūt.Ideo hereditate fi=
lijs debita priuant̄.De q̄bꝫ btūs Gregoriꝰ Moꝝ.li.
xx.Si ab increpatiōe incepta reticemꝰ quia deriſiōis
odia formidamꝰ nō lucra dei ſꝫ nr̄a q̄rimus.Talibꝫ g̊
dicet recepiſti mercedē:ſupple quā q̄rebas.¶ Scd̄o ꝑ
exēplū paſtor' q̄ videt lupū ouem aſportare:ꝛ nō cla=
mat vel efficacit̄ nō impedit:de dāno reſpōdebit:ſic in
ꝓpoſito:ꝛ ptꝫ.¶ Tertio ꝑ exēplū ꝯſuetudīs in aliq̄ pa=
tria:q̄ vicꝫ hoīem aliquē aliū occidere vel furari vide
rit:reꝰ erit:niſi clamet:qꝛ error cui nō reſiſtit̄:approbat̄
Diſtinc.lxxxiij.Error.¶ Idē ptꝫ de ſpeculatore.Eze=
chiel'.iij.ꝛ.xxxiij.¶ Quarto idē ptꝫ ꝑ exēplū d̄ īfirmi=
tate in corꝑe nāli: in q̄ ſi ſanitas ſeu ſana ꝑs infirmita=
tē nō expellit mors īminet:ſic mors ſpūalis:vbi p̄ſidē
tes delinquentes nō corrigūt.Nō.G.ij.24.ꝛ.L.vij.
27.¶ Quinto ꝑ exēplū de rege eūte ad bellū q̄ eū tūc
47 ſeq̄ nolūt:nō ſunt digni ab eo ī reditu honorari: ſꝫ po=
tiꝰ honore p̄uari.Rex nr̄ chr̄s venit ad bellādū ꝯ pctā
ꝛ pctōres:q̄ g̊ eū in h̄ facto virilit̄ ſeq̄ nolūt:audiāt pe
riculū ſuū a btō Gregorio in paſto.c.xlix.Si q̄s inq̄t

eſt dñi iūgat̄ mihi:ait Moyſes in Exo.Si inq̄t ille dei
dicit̄:q̄ ad feriēda vicia:zelo diuini amoris excitat̄:ꝑ=
fecto ſe eſſe dei negat:q̄ inq̄ntū ſufficit vitā carnalium
corrigere recuſat.¶ Sꝫ heu circa leges ꝛ decretales lu=
cratiuas pecuniaꝝ nō dormiunt:ſꝫ delinq̄ntes circa il=
las cū feruore puniūt ꝛ circa talē executionē nō negli=
gēter agūt.¶ Circa leges v̄o ꝛ ſtatuta vbi nihil lucra= 48
ri p̄ñt:negligētes ſunt.Sic ptꝫ de mgr̄o triū linguarū
habēdo in vniuerſitatibꝫ in ſeptimo decretaliū de ma
giſtr'.ſic etiā ptꝫ de lectore habēdo in eccl'ijs metropo=
litanis in theologia:ſic ptꝫ ex ꝯſtitutiōe Innocētij ter=
tij.Qꝛ etiā ſingule eccl'ie cathedrales ſingulos mgr̄os
liberaliū artiū tenerēt ad minꝰ grāmatice artis:q̄ earū
dē eccl'iaꝝ clericos ꝛ alios ſcolares pauꝑes grat' īſtru
erent ꝓpter qd̄ aliqd̄ cōpetēs beneficiū mgr̄o cuilibet
in eccl'ia p̄beret̄:ſicut fuit ſtatutum ab Eugenio papa
diſ.xxxvij.d̄ q̄buſdā.Poſtea ab Alexādro papa in cō
ſilio Lateranen̄ſ.Extra d̄ mgr̄is ꝛ ne.ꝛc̄.Qm̄ deinde
ab Innnocētio ī ꝯſilio gñali:extra.e.ti.qꝛ Nōnullis.
Vbi aūt oīa iſta:ꝛ alia iura de eoꝝ hoſpitalitate ꝛ vi=
ta ꝛ honeſtate clericoꝝ teneant neſcio.Vbi v̄o ius vl'
ꝯſuetudinē vel abuſum vel decretalē q̄ntūcūq̄ꝫ de ꝓ=
curatoribꝫ vl' q̄ſtis vel pecuniaꝝ collectionibꝫ vel deci=
maꝝ exactiōibꝫ ſeu pauꝑeꝝ mēdicātiū ꝓ chr̄o artatio=
nibꝫ p̄termittāt ſimilit̄ ignoro:īmo de iſtis intm̄ cogi=
tāt:diſputāt ꝛ loquunt̄: ꝙ vix eſt illiteratus ſacerdos
q̄n ſciat allegare ꝯſtitutionē bonifacianā de canonica
portiōe quin etiā ſciat diſputare ꝛ falſam ꝑtem tenere:
īmo hereticā ſi ꝑtinaciter defendat̄: ꝯ bonos clericos
de ꝯfeſſionū audiētia ꝛ abſolutiōe:ꝙ oēs tenent̄ ab eis
abſolui.¶ Sed inter q̄draginta:q̄ ita bene ſciūt cano=
nes pecuniales nō eſt vnꝰ qui ſciat canones penitētia=
les q̄s ſcire tenent̄ alit̄ vix nomen ſacerdotis in eis con
ſtabit ſꝫm Auguſtinū.xxxviij.diſ.que ipis.Ptꝫ g̊ que
ſua ſunt q̄rūt:ꝛ nō q̄ Ieſu chr̄i.Cū eñ oīm legū ꝛ ca=
nonū intētio ꝛ finis p̄ncipal' ſit iuſticia ꝛ lucrū aīarū:
quē finē tales legū executores nō intēdūt:vt oſtēſum
eſt:ptꝫ ꝙ leges ī eis debito fruſtrant̄ fine:ꝛ cū illd̄ ꝙ de
bito fruſtrat̄ fine vanū ſit:ptꝫ ꝙ leges ꝓpl'oꝝ vane ſūt.
Iere.x.¶ Sexto talium periculū ꝛ pena ptꝫ ex ſocie= 49
tate quā hn̄t cū demonibꝫ: demōes eñ gaudēt de h̄ ꝙ
multi peccāt vt puniant̄:ꝛ tales correctores gaudēt d̄
h̄ ꝙ ml'ti peccāt vt lucrū d̄ eoꝝ delicto acq̄rant:ad mo
dū mali medici:q̄ gaudet ꝙ ml'ti infirmant̄:vt lucret̄.
Sic g̊ ſocij ſunt in delicto:ita iuſtū eſt vt ſint in pena.
¶ Sꝫ dicēt forte aliq̄:nō gandemꝰ d̄ ſubditoꝝ delicto:
nec eis ꝯſentimꝰ in pctō.Iō ipi ſoli punient̄.Sꝫ audi
ant Ambroſiū ſuꝑ epl'am ad Gall'.c.v.tractātē illud:
modicū fermētū ꝛc̄.Pctm̄ inq̄t vniꝰ qd̄ cognitū ñ ar=
guit̄:ml'tos ꝯtaminat:illos vicꝫ q̄ norūt ꝛ nō deuitāt.
Aut cū poſſint arguē diſſimulāt.Huic ꝯcordāt cano
nes ml'ti.Nō corrigē ꝑuerſos.Nihil aliō eſt q̄ꝫ fouē
diſ.xliij.ſit rector:ꝛ diſt.xxxiij.nemo.ꝛ.c.ſequenti.Et 50
xxiij.q.vj.ſi res:poſt mediū.xxiij.q.iiij.q̄ſq̄s.¶ Prela
tus q̄ eſt piger ī corrigēdo peccātes ipē eis ſociat̄ ī ma
licia.xxiij.q.iiij.Ita ꝛ.c.a mal'.ꝛ.c.ſe.Itē fauē īpietati
eſt nō ꝑturbare cū poſſit q̄s ꝑuerſos.xxiij.q.iij.q̄ pōt.
Itē Seneca ī tragēd.q̄ nō vetat peccare cū poſſit iubet
¶ Ad idē Ambroſiꝰ ſuꝑ illd̄ Ro.j.Digni ſūt morte
nō ſolū q̄ faciūt ſꝫ q̄ ꝯſentiūt faciētibꝫ:ꝯſentire inq̄t eſt
tacē:cū poſſit redarguē.Itē cōſentire dr̄:qꝛ corrigē ne=
gligit.j.q.j.q̄cq̄d inuiſibil':ꝛ diſ.lxxxiij.error.ꝛ.c.ſe.Itē
ꝯſentire dr̄ q̄ peccāti amabilē ſe p̄bet diſ.xciij.ſi inimi=
cus.Nec eſt ſnīa dura ꝯ multos q̄ ñ ſolū amabiles:ſꝫ
etiā bñficos ſe talibꝫ oñdūt.Tales audiāt Ioānē euā
geliſtā in canonica ſua epl'a ſcd̄a dicētē.Qui eñ dixerit

aue illi: cõicat opibꝫ ei⁹ malignis. Jõ ꝑmittit dicẽs ſi
ꝗs venerit ad vos ⁊ hãc doctrinã nõ hꝫ: nolite recipe
eũ ĩ domũ: nec aue ei dixerit. ¶ Ad idẽ faciẽtẽ ⁊ ꝯſen-
tiẽtẽ par pena ꝯſtringit. ij. q. j. notũ ſit ĩ fine. Et. iij. q.
iiij. Cõſanguineoꝝ. ¶ Item q̃ tacet: ꝯſentit: ex. li. ij. ti.
23. ḋ p̃ſumptionibꝫ: nõne: h̃ eſt ꝯ mltos: q̃ in viſitatio
nibꝫ correctiõibꝫ bãnis ⁊ hmõi nõ dicũt qḋ ſciũt de re
de q̃ agit: ad aiaꝝ ſalutẽ. Tales delinq̃ntes q̊dãmõ de
fendũt: q: taciturnitate ſua ne corrigant: ĩpediũt. Et q̃
ꝯſentit peccãtibꝫ: ⁊ defendit delinq̃ntes: ⁊ apud deũ ⁊
hoĩes eſt maledict⁹. xj. q. iij. Qui ꝯſentit. ¶ Itẽ ad idẽ:
p̃lat⁹ tacẽs in correctiõe ſubditoꝝ: ḋr canis mut⁹: diſ.
xliij. ſit rector. Et q̃ crimina nõ corrigit: nõ ḋr ep̃s ꝫ ca
nis ĩpudic⁹ diſ. lxxxiij. Nemo. ¶ Itẽ paſtor qui delin
quẽtes nõ arguit: ĩp̃os tacẽdo occidit. diſ. xliij. epheſ.
¶ Itẽ tribꝫ modis malos aſſociam⁹. Cõmittẽdo: fauẽ
do: nõ reſiſtendo. xxiij. q. iiij. ita plane. Ad idem btũs
Gregori⁹ in regiſtro. Qui nõ corrigit reſecãda cõmit-
tit ⁊ faciẽtis clp̃ã hꝫ: q̃ qḋ põt corrigẽ: negligit emẽda
re: de hac materia vicꝫ nõ corrigẽtiũ ꝑiculum ⁊ pena.
Nõ. G. xvij. 11. Itẽ. A. xxj. 29. Itez. C. iiij. 4. Itẽ. C.
vj. 10. Itẽ. C. xj. 36. Itẽ. F. iij. 20. Itez nota penã non
corrigẽtiũ. P. ij. arti. viij. ꝑ totũ. Vide de materia cor-
rectiõis. P. viij. tribꝫ articulis ṗmis. Unde verſus.
Conſentit qui nõ re. c. t. Annuit applaudet inbet a. in.
ac. imitatur.

C. xvij. Crucis chriſti. Primo po
nenda eſt p̃dicatio. Secũdo defenſionis effica
cia. Tertio qualiter vti ea debemus: vt ea ꝓtegamur.
Ar. j. ¶ Circa ṗmũ q̃nqꝫ ſunt dicẽda. Prĩo oſtendet q̃ iuſti
cia p̃dicari poſſit ꝯ ſaracenos. Scḋo ponẽda ſunt aliq̃
themata ꝓ materia p̃dicatiõis crucl ꝯuenientia. Ter-
tio q̃liter crucẽ accipiẽtes ⁊ ad terrã ſctãm eũtes: deus
ſpecialit iuuat: Quarto que ſit euntiũ vtilitas. Quin-
1 to q̃ ſit non euntiũ ingratitudo ⁊ periculũ. ¶ Quãtũ
ad ṗmũ eſt ſciẽdũ: ꝙ Innocẽti⁹ Extra. li. iij. ti. xxxiiij
De voto ⁊ voti redẽptiõe. c. ꝙ ſuꝑ his: q̃ſtionẽ illã de
iuſticia quã habem⁹ ad terrã ſctãm: tractat. Ex q̃ q̃ſti-
one aliq̃lit elici põt ꝙ papa ꝓ terra ſctã recuperãda in
ſte indulgẽtias dare põt. ¶ Prĩo vt terra q̃ chri natiui
tate ⁊ inhabitatiõe ⁊ morte eſt ꝯſecrata: a chro ⁊ chria-
nis ⁊ nõ a machometo ⁊ ſaracenis colat ⁊ inhabitet.
¶ Scḋo: q: ſub impatoribꝫ chrianis aliq̃n fuit: ſic ptꝫ
ḋ Eracleo ⁊ Cõſtãtino ⁊ alijs: g̊ iuſtũ videt: vt ad ro-
manũ ĩperiũ reducat: q: t̃rã mõ occupãtes ſt poſſeſſo
res malefidei. Argumẽtum ad h̊. A. xij. 8. Malefidei
poſſeſſor ḋr: q̃ ꝯ legũ ĩterdicta mercat. C. li. xj. de agri.
⁊ ſer. l. queadmodũ. ¶ Hic dici poſſet: ꝙ terrã ſuam a
chrianis ĩpatoribꝫ violẽter acceptã: ab eis iã recuꝑaue
rũt ⁊ occupãt. Et h̊ fuit eis licitũ. Sꝫ h̊ videt min⁹ bñ
dictũ: q: Cõſtãtin⁹ fact⁹ chrian⁹ nõ violẽter illi⁹ terre
dñiũ occupauit: ꝫ dñiũ qḋ añ habuit cõtinuauit. In
alijs aũt terrl q̃s ṗncipes romani nõ habuerũt ſm in
nocẽtiũ vbi ṗus põt papa ꝯſtitutionẽ facẽ ꝙ nõ mole
ſtẽt chrianos ⁊ eximẽ eos ab eoꝝ poteſtate: ⁊ ſi ꝯriũ fe-
cerint: põt eos dñio ṗuare. Ex de iudeis ⁊ ſaracenis: cũ
ſit. Et. c. ex ſpãli. ⁊. c. j. ⁊. c. finali Et diſ. liiij. mãcipia: ⁊
2 c. ſeq̃nti. ¶ Tertio: q: cũ dñi ſit terra ⁊ plenitudo ei⁹ in
q̃ vniuerſaliter ꝯſtituit vicariũ ſuũ ꝓpriũ non ſolũ ſu-
pra chrianos ſꝫ Inno. vbi ṗus: ſed vt corrigat ſarace
nos ſi ꝯ legẽ faciãt nature: ⁊ iudeos ſi ꝯtra legẽ faciãt
Moyſi. Inſuꝑ cũ chrs p̃cepit euãgeliũ omĩ creature:
id eſt oĩm hoĩm nationibꝫ p̃dicare: ⁊ mãdare põt pa-
pa qḋ admittãt p̃dicatores ſalutis ſue in terris ſuis: ſi
v̊o p̃dictl nõ obediant: ſunt cõpelllẽdi bello ⁊ brachio

ſeculari. ¶ Ad h̊ nota: iur canonica. xxiij. q. viij. Omĩ
timore. Ubi Leo q̃rt⁹ ſcribit Ludouico auguſto ſic.
Omni timore ac terrore depoſito: ꝯ inimicos ſctẽ fidei
virilit agere ſtudete: q̃ v̊o in tali defenſiõe mortu⁹ fue
rit: celeſte p̃miũ ꝯſequet. ¶ Ad idẽ. xxiij. q. v. oĩm. Pa- 3
pa v̊o ⁊ alij crucl p̃dicatores nõ debẽt q̊ſcunqꝫ directe
ꝓuocare ad homicidiũ infideliũ vel exp̃ſſe: ꝫ vt eccle-
ſiã fidẽ ac patriã liberẽt ac defendãt: et terrã ab infide
libꝫ occupatã redigãt ad culcum fidei chriſtiane. Et ſi
mors ex h̊ ſequeret nõ ſunt irregulares: ſic ptꝫ in ſum
ma ꝯfeſſ. li. ij. ti. j. de homicidio. q. l. nunq̃d ep̃o. Intã-
tũ eñi fuerũt antiq̃ p̃res accenſi deuotiõe illi⁹ terre re-
cuperãde: ꝙ q̊dãmodo viꝝ abſoluerũt a lege vxoris ꝓ
adiutorio illi⁹ terre h̊ ptꝫ extra li. iij. ti. xxxiiij. de. vo. ⁊
voti re. Ubi hĩ ꝙ inuitl vxoribꝫ: viri votũ crucl exeq̃
p̃nt. Et ſic vult gloſa ibi iſte caſus ſpecialiſſim⁹ eſt: nã
ꝯtinentiã ſine aſſenſu vxoris vouere nõ põt. ¶ Viſa
g̊ iuſticia quã ad illã terrã habem⁹ ⁊ antiquoꝝ feruore
ponẽda ſunt aliqua themata ꝓ materia p̃dicatõis cru-
cis: ⁊ v̊ba hortãtia ad eũdũ ⁊ belldauꝫ ꝯtra infideles.
¶ Referẽdo g̊ v̊ba thematis ad chrm vel ad ip̃mmet 4
qui p̃dicat: ⁊ vult cruce ſignatos p̃dicare vel ducere:
ꝯueniens thema eſt. j. Mach. ij. Omĩs q̃ zelũ habet le
gis ſtatuẽs teſtamentũ exeat poſt me. Itez tollat crucẽ
ſuã ⁊ ſequat me Matth. xvj. ⁊ Lu. ix. Qñ p̃dicãs ali-
q̊s hortat: thema eſt Deutro. xvij. Surge aſcende ad
locũ quem elegit dñs. Si v̊o videat homĩes in via pi
gros ⁊ formiduloſos: dicat illud Deut. xx. Qui formi
duloſus eſt corde: reuertat: ⁊ Judicũ. vij. Qui formi-
duloſus ⁊ timid⁹ eſt reuertat: vel ceſſet murmurare: ⁊
tanq̃ꝫ grauis exercitũ turbare. Judeis eñi pigre ⁊ tepi
de agentibꝫ ⁊ a vermibꝫ ꝑcuſſis: oſtẽdebat ſerpẽs ene
us. Numeri. xxj. Et nobis oſtendit chrs in cruce: q̃ ꝑ
ſerpẽtẽ illũ ſignificat: ne torpeſcam⁹ nec murmurem⁹
vidẽdo illum ꝓ nobis crucẽ ſuam portare: ne a ſerpẽ-
tibus peream⁹. Exercito v̊o ꝯtra ſaracenos ꝯgregato
ne paueant aduerſarioꝝ multitudinẽ: thema capiatur
Luce. ij. Facta eſt cũ angelo multitudo militie celeſtis.
Item. iiij. Re. vj. vbi Heliſe⁹ ꝓpha puerũ ſuum giezi
aduerſarioꝝ multitudinẽ trepidantẽ ⁊ dicentẽ. Heu 5
dñe q̃d faciem⁹: cõfortauit dicens: noli timere: plures
ſunt nobiſcũ: ⁊ vidit totũ montẽ plenum ordinibꝫ an
geloꝝ. Nota ad h̊ ꝓpoſitũ: quõ angeli iuuerunt Ma
chabeũ. B. ij. 41. Itẽ Deut. xx. Si exieris ad belluꝫ ꝯ
inimicos tuos: nõ timebis eos: q: dñs de⁹ tu⁹ tecũ eſt.
Sequit appropinq̃te bello ſtabit ſacerdos añ aciẽ bel-
li. Et ſic loquet. Nolite metuere q: dñs noſter in me-
dio noſtri eſt. Item. j. Mach. iiij. dixit Judas exerci-
tui ſuo ꝑuo eunti ꝯ maximã multitudinẽ. Memẽtote
quõ ſalui facti ſunt p̃res nr̃i ĩ mari ⁊c̃. Itez. ij. Parali.
xiij. In exercitu nr̃o dux deus eſt. Itẽ dñs cuſtodit ad
uenas. In ps̃. cxlv. Itẽ dñs amat ꝑegrinũ: ⁊ dat ei vi-
ctũ ⁊ veſtitũ. Deut. x. ¶ Poſtea ſi pauci ſitl: gl'ioſiores
eritl victores vl' martires. vñ Bern. ad milites tẽpli:
Securi inq̃t ꝓcedite milites ⁊ intrepido aĩo inimicos
crucl chri ꝓpellite: ⁊ ſequit. Q̃ gl'ioſi reuertunt victo
res ḋ p̃lio: q̃ꝫ btẽ moriunt martires ĩ p̃lio. Impauid⁹
q̇ppe miles ẽ: q̃ ſic corp⁹ ferri: ita aĩm fidei lorica ĩduit.
Ad idẽ Criſo. ſuꝑ matth. xj. In p̃lijs inq̃t ſenſibilibꝫ
q̃ ꝑatior eſt ad occiſionẽ: ꝓbior eſt ⁊ hoſtibꝫ terribilior
Q̃uis rex ꝓ q̊ morit non poſſit poſt mortẽ eum ſuſci-
tare ⁊c̃. quanto magis hic ꝓ deo: vbi tanta ſpes eſt re 6
ſurrectiõis. ¶ Ex iſto ſcḋo in ꝑte ptꝫ tertiũ: q: iã in ꝑte
oſtẽſuꝫ eſt quõ de⁹ ſpecialit iuuat pugnãtes ꝯtra infi-
deles. Idem ptꝫ. B. ij. 40. cum ſe. Itez apparet ex hy-
ſtoria anthiocena: in q̃ ꝯtinet ꝙ cũ eſſent circa ſexagin-

Exm̄ ta milia ſaracenoꝝ in obſidione ciuitat̄ antbiochie: et
circa decē chr̄ianoꝝ infra ciuitatē obſeſſam: ⁊ mlt̄i vel-
lent ciuitatē reddē. Cōſilio ep̄i portātis lanceā q̄ chr̄s
in cruce ꝑforatꝰ erat exierūt ⁊ voce terribili in aere au-
dita: oēs infideles in fugā ↄuerſi ſunt. ¶ Idē ptz ī hy-
ſtoria triptita. li. j. Ubi hr̄ ꝙ Cōſtātino imꝑatore no-
cte p̄cedēti cogitāte de bello ↄ̄ ſaracenos futuro: vidit
Exm̄ angelos oſtēdē ſibi formā crucꝰ dicētes. O Cōſtātine
in iſto ſigno vinces inimicos tuos. In craſtino v̄o fec̄
fieri crucē aureā cū lapidibꝫ p̄cioſis: quā fec̄ ſꝑ portari
in bello ante ſe: ad eiꝰ cuſtodiā certos hoīes deputās:
q̊ꝝ nullꝰ vnq̄ꝫ occidebat̄ niſi vnꝰ q̄ vidēs ꝑiculū belli
rogauit aliū ꝓ eo crucē tenē: ⁊ ip̄e fugiēs īterfectꝰ eſt:
⁊ aliꝰ q̄ crucē tenuit: euaſit. ¶ Idē ptz ex ſacra ſcriptu-
ra Joſue. x. vbi hr̄ ꝙ Joſue ⁊ exercitu dei pugnante ↄ̄
infideles: ſtetit ſol in medio celi ſpacio vniꝰ diei. Et ſic̄
deꝰ tales ſp̄aliter iuuat. Ita oēs hoīes ſp̄aliter iuuare
tenent̄. Argumētū ad h̄. A. vj. 7. Nō ḡ diffidat exer-
citꝰ dei etiā ſi ꝑuus ſit cogitās quō deꝰ terruit benadab
⁊ fugauit ab obſidione ſamarie: qn̄ vēdebat̄ caput aſi-
ni. lxxx. argēteis. iiij. Re. vj. Quō ⁊ occidit exercitum
7 Sennacherib cētū octoginta milia. iiij. Re. xix. ¶ Ex
Exm̄ iā dictꝰ ptz in ꝑte q̄rtū ſubdiuiſiōis. ¶ Idē ptz ex h̄ ꝙ
fert̄ de q̄dā mlr̄iere vetula: q̄ cruce ſignata moriēs fec̄ ſe
a filia in viā ad terrā ſctām ſcꝫ deportari: vt ibi morere
tur qd̄ cū fieret: cū magna luce aīa eiꝰ oībꝫ vidētibꝫ in
Exm̄ altū deportabat̄. Ex q̊ ptz ꝙ in morte a ꝑiculo liberat.
¶ Idē oſtēdit̄ de alio: quē infirmatū dn̄s ſuꝰ monuit
vt crucē accipet: qd̄ cū feciſſet: in extaſi ↄſtitutꝰ ait: ve-
rū eſt: ⁊ poſtq̄ꝫ ad ſe reuerſus eſt aliis q̄rētibꝫ q̄d dixiſ-
ſet: ait: oſtēſuꝫ fuit mihi ꝙ indulgētia quā cū cruce ac-
cepi: plꝰ mihi valuit: q̄ꝫ oīa bona q̄ feci in vita mea. Et
nō ſolū ſic in morte ↄfortat ⁊ liberat crux ꝓ chr̄o acce-
Exm̄ pta: ſed etiā qn̄q̄ꝫ poſt mortē ſpeciale ſignū liberatiōis
oſtēdit. Un̄ q̄dā magne autoritatꝰ archiep̄s p̄dicauit
ꝙ q̄dā nauis in q̄ erāt cruce ſignati ⁊ alij mercatores ī
mari fuit ſubmerſa cū oībꝫ in ea ↄtētꝰ: in carne v̄o cru-
ce ſignatoꝝ inuēta eſt vna crux rubea miraculoſe fctā
cū corꝑa in litore inuēta ſunt: in alijs v̄o nihil tali ap-
paruit: h̄ refert Jacobꝫ de vitriaco. ¶ Et tāta eſt iſtius
Exm̄ vtilitatis curialitas ⁊ largitas ꝙ non ſolū eſt vtilꝰ eun-
ti crucꝰ acceptatio: ſꝫ qn̄q̄ꝫ etiā ip̄i ꝓ q̊ fit. Un̄ Jacobꝫ
de vitriaco refert ꝙ cū exercitꝰ cruce ſignatorū eſſet in
terra Albienſiū circa hereticoꝝ expugnationē: q̄dā iu-
uenis ꝓ ſe ⁊ fratre ſuo q̄draginta dies ibi egregie dimi
8 cauit. Et cū de exercitu recedere vellet: rogatꝰ a q̊dam
ep̄o ꝓ aīa p̄ris ſui: ſtetit alijs q̄draginta diebꝫ: ⁊ in fine
pat̄ ꝑus mortuꝰ apparuit ei ſole ſplendidior: ⁊ benedi
dicēdo ei regratiabat̄ ꝙ eū de purgatorij incēdio libe-
rauerat. Nec debet de h̄ quiſq̄ꝫ mirari q̄ꝛ votū crucis
tranſmarine: vnus ꝓ altero exequi pōt cauſa rōnabili
īteruenietē: ſic̄ expreſſe ptz Extra li. iij. ti. xxxiiij. de. vo.
⁊ vo. re. ꝙ ſuper his. ⁊. c. ſequēti. Sic̄ ergo vidua ſare-
ptena. iij. Reg. xvij. Pro ſe ⁊ filio ſuo duo ligna colli-
gens ſibi ⁊ filio ſuo ſuſtentationem ꝓmeruit. Ita qui
deuote pro ſe ⁊ alio duo ligna colligit crucis ſcilicꝫ ere
ctū ⁊ trāſuerſum q̄ crucē faciūt: ſuſtentationē h̄ gratie
id eſt pugilli farine augmentationē: ⁊ in futuro glorie
⁊ miſcdie: que ꝑ oleū ſignificat̄: ꝓ ſe ⁊ ꝓ illo ꝓ quo il-
9 la ſuſcipit ꝓmeret̄. ¶ Ex iſto oſtendet̄ quintū ſubdiui
ſionis: ſic̄ vnū ↄtrarioꝝ ſuū oſtendit ↄtrariū. Si enim
magna eſt euntiū vtilitas: magnuꝫ videt̄ non eūtium
damnū ⁊ periculū: nec mirꝝ: q̄ꝛ ex magna ingratitudīe
ↄtra deū ſequit̄ magnū periculū. Sed non accipe cru-
cem ꝓ chr̄o videt̄ magna ingratitudo: ꝑ exemplūꝫ de
duobꝫ ſocijs ſilꝰ ꝑ viaꝫ euntibꝫ. Si vnus vno die por-
tat cōem ſarcinā. Juſtū videt̄ ꝙ aliꝰ ſecūdo die ſarcinā
portet aliter ingratitudinē cōmittit: ⁊ ↄtra bonā ſocie-
tatē facit. Sed chr̄s non ſocius ſꝫ dn̄s nr̄ portauit ſar-
cinā crucꝰ ꝓ nobis vſq̄ꝫ ad locū mortis Joā. xix. Ba
iulās ſibi crucem exiuit in eū qui dicit̄ caluarie locuꝫ:
Et hoc ꝓ pctīs que non cōmiſit: ſed que nos commiſi
mus: Et ſic ꝓ aliena: id eſt nr̄a vtilitate ſarcinā noſtrā
portauit: mō nobis incūbit ſarcinā hāc portare ad ho-
norē ⁊ gl̄iam dei: ⁊ ꝓ pctīs que cōmiſimꝰ ⁊ ꝓpria vti-
litate: quā ſi refutauerimꝰ: ſumꝰ ei ingrati ſerui: ⁊ no-
biſip̄is crudeles. Et circa vtilitatē ꝓpriā nimis negli-
gentes: ⁊ ab illo capite diuiſi. Videmꝰ eñ ꝙ onus ca-
pitis alia mēbra corꝑi ↄiuncta cōportant: nō aūt diui-
ſa. Iſto ḡ experimēto ſcire pōt quis an ſit membruꝫ a
chriſto diuiſum: vel ei ↄiunctū. ¶ Ad ↄfuſionē eñ in- 10
gratoꝝ oſtendet̄ ſignū crucis in generali iudicio: ſicut
ptz per doctores. iiij. ſententiaꝝ diſtinctiōe. xlviij. Cū
qua oſtēſione eis improperare poterit deꝰ dicēdo illō
Mich. vj. Popule meꝰ quid feci tibi: ⁊ q̄d moleſtꝰ fui
tibi? Reſpōde mihi: quia eduxiſti te ō egypto: ⁊ de do-
mo ſeruiētiū liberaui te. Beatꝰ qui tūc reſpōdere po-
terit dicēs: tu portaſti crucē ꝓ me de Hierl̄m vſq̄ꝫ ad
caluarie locū via ſatis breui. Ego ꝓ te portaui crucem
penitētie oībus diebꝫ vite mee: vel ſaltē multis annis:
vel de terra ⁊ patria natiuitatis mee: vſq̄ꝫ ad terrā ſan
ctā: que multis diſtāt dietis. Tu ꝓ me non pugnaſti:
nec aliquē infidelē occidiſti: ſed ſolū ſuſtinuiſti ⁊ penā
ſuſcepiſti: ego ꝓ te ⁊ pugnaui ⁊ penam ſuſcepi: ⁊ ſuſti
nui multꝰ diebꝫ. ¶ Sed heu pauci ſunt q̄ ſe diſponunt 11
ad hoc ꝙ hoc tūc dicere poterūt: q̄ꝛ pauci crucē ſuſcipi
unt vel ad terrā ꝓmiſſiōis vadāt: ſed potiꝰ eligunt in
egypto ⁊ babylonia: id eſt in terra cōfuſiōis in delicijs
⁊ pctīs ſuis remanē. De quibꝫ nota optime. A. xiij. 9.
¶ Adhuc pauciores ſunt q̄ poſt crucē ſuſceptā vadūt
de q̄bꝫ. iiij. Re. vij. Duo modij hordei ſtatere vno: id
eſt indulgētia a pena ⁊ a culpa ꝑegrinatiōe vna ¶. Et
ſequit̄: videbis ⁊ inde nō comedes quia ſcꝫ qd̄ fide cre
dis: oꝑe non aſſequeris. ¶ Adhuc pauciores ſunt qui
in itinere incepto hilariter ꝑſeuerant: q̄ꝛ ſentiētes labo
rem in via ⁊ tediū: aliqui more iudeoꝝ egredientiū de
Egypto redire volūt ad ollas carniū: id eſt ad delicias
Alij cū angaria ⁊ murmure vadunt: ſicut Symon il-
le Matth. xxvij. Quem angariauerūt vt portaret cru-
cem Jeſu. ¶ Adhuc pauciores ſunt qui ibi veniētes for
titer ⁊ viriliter pugnāt: ſed vecordes mori timent. Et
eſt de talibꝫ ſicut de auicula quedā: que in aliqua terra
vocat̄ auis ſancti Martini. De qua fabule narrāt q̄ſi Fabula
ſic. Que ſemel iacuit erectis pedibꝫ verſus celū iactādo
dicens. O ſi celū caderet: q̄ꝫ bene illud appodiarē cum 12
tibijs meis quo dicto cecidit foliū de arbore ſuꝑ tibias
ſuas: ⁊ timore nimio ꝑcuſſa clamauit gallice deꝰ ⁊ ſan
cte Martine adiuua auē tuā: Ita multi in terra ſua ſe
dentes ⁊ iacētes iactant ſe velle multos ſaracenos oc-
cidere: ⁊ mirabilia facere: dicētes: canes ſunt: vnꝰ chri
ſtianꝰ ↄtra viginti de canibꝫ illis: ſed cū ad punctū ve
nerint: timent paruū inſultū. Sicut Petrꝰ paratꝰ fuit
⁊ dixit ſe cū chriſto in mortē ire: quē tamē ad paruū in
ſultū: id eſt ad vocē ancille negauit. Tales hn̄t ſignuꝫ
ſine ſignato. Crucē eñ acceperūt in dextera: in ſignuꝫ
ꝙ cū dextera manu iniurias dei vindicantes fortit̄ pu-
ḡnarēt. ¶ Oēs iſti p̄dicti deo p̄ri ſuo ingrati: timē pn̄t pe
nā legꝰ ſilleiane: heres eñ nolēs iuſtꝰ vijs mortē p̄ris
ſui occiſi vīdicare ſc̄m legē illā hereditate ꝑuabit̄. ff. ad
legē ſilleianā. l. penꝰ. Sic iſti hereditate celeſti. No. P.
ij. ar. viij. ꝑ totū. ¶ Iſtoꝝ īgratoꝝ ḡ exēplū derelinq̄n- 13
tes: ad modū bonoꝝ armigeroꝝ ſequamur via q̄ chri-

ſtus ꝓceſſit: q̇ aſcẽdit ſup crucẽ. j. Re. xiiij. Aſcẽdit aũt
Jonathas manibꝫ ⁊ pedibꝫ reptãs: ⁊ armiger eiꝰ poſt
eũ. Per viã etiã quã chr̃s docuit: manũ extẽdẽdo ⁊ cla
mãdo vſqꝫ ad mortẽ. Ad modũ cuſtodis vinee in frã
cia: q̇ aſcẽdit arborẽ altã: ĩ cuiꝰ ſummitate hꝫ tuguriũ
ꝑuũ qḋ galllice vocãt lagarde ⁊ volentibꝫ declinare a
recta via in vineã clamat dicẽs. va la voye va la voye.
id eſt vade viã vade viã. Ita chr̃s arborẽ cruc̄ ḋ qua
docuit nos rectã viã tenere dicens: q̇ vult venire poſt
me tollat crucẽ ⁊c̃. Matth. xvj. Nõ. P. ij. 14. Nõ de-
bẽt ẽ expectare vſqꝫ nimis deuiauerint a recta via: vi-
delicet in ſenectute: qñ difficile erit ad rectã redire viã:
⁊ ſi ad eã redierint: ꝓ illa inabiles erũt: ſꝫ ſtatim ĩ iuuẽ
tute exẽplo chr̃i q̇ iuuenis crucẽ ſuſtinuit: Gaudenter
cũ Andrea: q̃ſi ad epulas ⁊ ad ꝯuiuiũ ad crucẽ accede
re: ⁊ vſqꝫ ad mortẽ ꝓ iuſticia agõiſare. Eccl'iaſtici. iiij.
Et cũ Paulo q̇ dixit Gal'. vj. Mibi aũt abſit gl'iari ni
ſi in cruce dñi nr̃i Jeſu chr̃i. Et ꝯgrue adiũgit ad cru-
14 cẽ nomẽ Jeſu chr̃i: q꞉ crucẽ accipiẽtes ⁊ ꝓ chr̃o pugnã
tes multũ valet deuota iſtiꝰ noĩs memoria ⁊ ĩuocatio
Exm̄ Vñ fert̃ ꝙ tp̄e Bonifacij pape q̇dã ep̃s ꝯ̄ ſaracenos
q̇ eũ inuaſerũt dimicãs cũ pauc̄ ꝯ̄ ml'tos: ammonuit
ſuos ꝙ ad oẽm ictũ dicerẽt in noĩe Jeſu chr̃i. Et ſic vi
cerunt magnã multitudinẽ: ⁊ nullꝰ illoꝝ ledebat̃ vno
excepto: qui ꝓpt̃ timorẽ ſe in vna quercu abſcondebat:
quẽ inuenerũt ab aſpide occiſum: ſicut pigri ⁊ timidi.
15 Nũeri. xxj. A ſerpẽtibꝫ perierũt. ¶ Sꝫ heu ab iſta ſctã
ꝑegrinatiõe ml'ti ml'tiplicit̃ ſine cauſa tñ ⁊ irrõnabilit̃
retrahunt̃. Alij timore incarceratiõis ſeu mort̄ apud
infideles: ſeu ſeruitut̄ ⁊ grauis captiuitat̄. Sꝫ iſti ir-
rationabilit̃ retrahunt̃: q꞉ oĩa talia plꝰ valẽt aĩabꝫ: q̃ꝫ
Exm̄ ꝓſꝑitas. Vñ in libro ḋ apibꝫ narrat̃ q̃ſi ſic. Qḋ q̇daꝫ
nobil' miles cũ alijs duobꝫ militibꝫ apḋ ſaracenos eẽt
captꝰ ⁊ afflictꝰ graui carcẽ: duo ex eis ſꝑ rogabãt deuꝫ
ꝙ eos ad terrã ſuã reduceret. Tertiꝰ v̇o rogauit ꝙ nũ-
q̃ꝫ reducerent̃. Et duobꝫ q̃rentibꝫ cãm. Rñdit q꞉ mõ
eſſ̄ ꝯfeſſi ⁊ in bono ſtatu aĩe: ⁊ ſꝑ ad mortem pati. In
patria nr̃a ſolebamꝰ malã vitã ducẽ: ⁊ forſitã ſi libera-
ti redierimꝰ: ꝯſil'ia vel peiora faciemꝰ: ꝙ poſtmodũ rei
ꝓbauit euentꝰ. Btũs ergo vir q̇ ſuffert tribulationẽ.
16 ¶ Alij timore expẽſaꝝ ⁊ neceſſarioꝝ. Iſti nõ videntur
eſſe memores quõ deꝰ pauit helyã in torrente charith
miniſterio coruoꝝ: q̇ ei deferebãt panẽ ⁊ carnes mane
⁊ veſꝑe. iij. Re. xvij. Quõ etiã eundẽ ibidẽ pauit cum
vidua ⁊ filio eiꝰ pugillo farine ⁊ lechito olei: quõ etiaꝫ
eidẽ ꝓuidit ḋ ſubcinericio pane: in fortitudĩe cuiꝰ am-
bulauit vſqꝫ ad mortẽ dei Oreb. iij. Re. xix. Quõ etiã
cibũ miniſtrauit Danieli in lacu leonuꝫ ꝑ Abacuch:
quõ etiã pauit q̇nqꝫ milia hoĩm ⁊c̃. Oẽm ẽ ſollicitu-
dinẽ nr̃am in eum ꝓijciẽtes: q꞉ cura ip̄i eſt de nob. Et
reuela dño vitã tuã: ⁊ ip̄e faciet: ⁊ nolite ſolliciti eſſe: di
cẽtes q̇d mãducabimꝰ ⁊c̃. Sꝫ cogitate ꝑ ſingl'as gñā-
tiões q꞉ nũq̃ꝫ deſeruit ſperãtes in ſe. Alij amore carna
li quẽ ad vxores hñt ⁊ filios ⁊ parẽtes ⁊ maneria ⁊ ter
17 ras ⁊ diuitias ſuas ⁊ ad carnẽ ꝓpriã. Illi q̇ cogitãt quõ
poterũt iſta dimittẽ: cogitẽt q̃ꝫ felices eẽnt ſi in morte ⁊
in iudicio ḋo dicẽ poſſent dñe cũ in forma dei eſſes ml'
ta ꝓpt̃ me dimiſiſti ⁊ ſuſtinuiſti. Et ego ꝓpt̃ te nõ tãta
ſꝫ q̃ potui dimiſi ⁊ ſuſtinui ꝓ te cũ q̃nta fiducia tal' mo
reret̃. Cũ q̃nta gl'ia metallũ tot ictibꝫ in vas electionis
formatũ in mẽſa regis poneret̃. Metallũ eñ q̃nto ꝑci
oſius: q̃nto plꝰ diligit̃: tãto pluribꝫ ictibꝫ exponitur ⁊
plꝰ malleat̃. Quãto ẽ plura ſuſtinerẽt ⁊ dimitterẽt tã-
to plꝰ in morte gauderẽt: ⁊ plꝰ apḋ deuꝫ p̃miarent̃ ab
illo q̇ dic̃: Qui dimittit vxorẽ aut filios aut agrum ⁊c̃.
18 centupluꝫ acicpiet ⁊ vitã eternã poſſidebit. ¶ Alij ad

locũ certaminis veniẽtes certamẽ aggredi timẽt: ꝓpt̃
ſue ꝑtis paucitatẽ. Tales eñ aduertũt illḋ qḋ ĩ hyſto- Exm̄
rijs narrat̃ romanoꝝ quõ Theodoſiꝰ p̃ualuit ꝯ̄ Eu-
geniũ ⁊ arbogaſtẽ: q̇ cũ inſtructa acie alpiũ trãſitꝰ te-
nerẽt ⁊ theodoſiꝰ ſine cibo ⁊ ſomno in orõe totã noctẽ
ꝑuigil exegit: ⁊ cũ videret ſe a ſuis deſtitutũ ⁊ ab hoſti
bus circũdatũ arma arripiẽs ſigno cruc̄ facto: in bel-
lũ ſe dedit: ⁊ cũ ad ꝯgreſſionẽ vẽtũ eſt: vehemẽs turbo
a ꝑte Theodoſij in ora hoſtiũ intrauit: q̇ ⁊ ab eiꝰ ꝑte
ſpicula miſſa valẽter hoſtibꝫ infigeret: ⁊ hoſtili manu
miſſa repelleret: ⁊ ſic hoſtes ꝓſtrati ⁊ eugeniꝰ captꝰ at
qꝫ interfectꝰ. Arbogaſtes ꝓprio manu ꝑcuſſus eſt. Ec-
ce nõ multitudine exercitꝰ: ſꝫ deuotiõi orõnis ⁊ dei au
xilio vicit. ¶ Ad idẽ ibidẽ. Cũ poſt mortẽ Theodoſij Exm̄
impatoris filijs ſuis ſcꝫ Archadio ⁊ honorio regnan-
tibꝫ: Gyldo comes affrice arbitratꝰ in ꝑuul' minimam
ſpem fore: affricã ꝓprio iuri cepit vſurpare: cuiꝰ frater
maltelezer illiꝰ ꝑfidiã ꝑhorreſcẽs redijt in Italiã: q̇ ꝯ̄
illũ hoſtẽ vicꝫ fratrẽ ſuũ miſſus bello inſequẽdũ: iã ſci
ens a theodoſio q̃ntũ ĩ rebꝫ valꝫ oratio ꝑ fidẽ capraria
inſulã adijt: inde ſecũ ſctõs viros adducẽs: cũ q̇bꝫ di-
es aliq̃t ieiunijs ⁊ orõnibꝫ ꝯtinuauit ⁊ noctes. Et tãdẽ
cũ q̇nqꝫ milibꝫ aduerſus octuaginta milia ꝑgens eos
dei nutu accepit. Gyldo comes fugaꝫ arripuit: ⁊ poſt
aliq̃t dies ſtrãgulatꝰ interijt. Ptꝫ ẽ ꝙ iudas machabe
us bñ docuit ꝑuũ exercitũ ſuũ. j. Mach. iij. dicẽs: faci
le eſt ꝯcludi ml'tos in manꝰ paucorũ nõ eſt differẽtia ĩ
ꝯſpectu dei celi liberare in ml'tis aut in pauc̄: q꞉ nõ in
multitudine exercitꝰ victoria belli: ſꝫ de celo fortitudo
eſt. Nota ḋ H. B. ij. 22. ⁊. 34. Et ſupra. e. c. 5. Sic ⁊ p̃
dicamꝰ chr̃m crucifixũ. j. Coꝝ. j. Judeis q̇dẽ. i. oĩbꝫ in
fidelibꝫ ſcãdalũ: ⁊ ꝯfuſionẽ ⁊ fugã in bello. Ip̃is autẽ
vocatis. i. oĩbꝫ fidelibꝫ: dei virtutẽ ⁊ dei ſapientiã atqꝫ
in bello victoriam.
¶ In q̊ notat̃ ſecundũ p̃ncipale: ſcꝫ cruc̄ efficacia: que Ar. ij.
eſt duplex: ſm̃ ꝙ duplicẽ hꝫ defenſionẽ ſcꝫ corꝑalem ⁊
ſpũalẽ. ¶ Corꝑalis aũt eiꝰ defenſio ⁊ auxiliũ mult̄ ptꝫ 19
exẽplis. ¶ Et p̃mo ꝑ illud qḋ legit̃ in tertia ꝑte ſpeculi Exm̄
hyſtorial' vicꝫ qḋ tp̄e Conſtãtini q̃rti q̇dã iudei locan-
tes domũ chr̃iani: ⁊ inueniẽtes in ea imaginẽ ſctẽ cru-
cis ⁊ crucifixi: cũ eã cultell' ⁊ hmõi ꝑcuterẽt nõ ſine ma
gna illoꝝ admiratiõe ſanguis recẽs exiuit. Alijs dicẽ-
tibꝫ ꝙ fuit ficticiũ ⁊ illuſio: Alijs ꝯ̄riũ aſſerẽtibꝫ: ꝓ ve
ritate cõprobãda ſanguis colligit̃: ⁊ ſup oẽs infirmos
illoꝝ poſitꝰ: oẽs ſanauit: q̊ viſo oẽs ad fidẽ ꝯuerſi ſũt:
⁊ feſtũ iſtiꝰ miraculi annuatim in terra illa colit̃. Et ſi-
cut tactꝰ eiꝰ ſanauit corꝑa exteriꝰ. Ita deuotio eius ſa-
nat aĩas interiꝰ: illoꝝ vicꝫ: qui carnẽ ſuã crucifixerunt
cũ vicijs ⁊ cõcupiſcẽtijs. Gall'. ij. Tales eñ q̇ carnẽ ⁊
mentẽ crucifixerũt. ſecuri ſunt ab hoſtibꝫ ml't̄ de cau-
ſis. ¶ Primo: q꞉ fortiter cruci affixi ⁊ ligati: faciliter ab 20
hoſtibꝫ inde auelli nõ pñt ſicut qui clauis arbori ꝯcla- Fabula
uatus eſt. ¶ Sicut ergo vlixes ſm̃ fabulas tranſiturꝰ
ꝑ loca maritima vbi erat cantꝰ ſyrenaꝝ: aures obtura-
uit ne cantꝰ dulcedine delectaret̃ ⁊ arbori nauis ſe liga
uit: ne ab eis quocũqꝫ mõ deceptꝰ ad mare raperet̃. Et
ſicut fugiens ad eccl'iam videns inimicos ſuperuenire
ad eum rapiendũ crucifixũ amplectit̃: Ita quilibet no
ſtrũ ꝑ mare huiꝰ mundi nauigaturꝰ aures ⁊ alios ſen
ſus claudat ab illicitis: ad chr̃m ⁊ crucẽ fugiat crucẽqꝫ
amplectat̃ dicẽs chriſto: crucifixꝰ ſuꝫ cruci. Gal'. ij. ſup
ple clauis amoris ⁊ deuotionis. ¶ Secũdo: quia tales 21
virtute crucis hoſtes ab eis longiꝰ fugant. Quia ſicut
gigas non libẽter morat̃ vbi in eius improperiũ oſten
ditur baculus quo turpiter victꝰ fuit. Ita nec diabo-
lus: vbi oſtendit̃ baculꝰ crucis ꝑ quẽ victꝰ fuit qḋ ptꝫ

Exē per hoc q̄ fert in hiſtoria tripartita li.vj. q̄ vicz Julia
nus Apoſtata a nigromāticis ad loca vbi erāt demo-
nes ductus: ꝑterritus cruce ſe ſignās: oēs fugauit: ſed
nigromātici eum deceperūt dicētes: q̄ hoc nō fecerūt
crucis timore vel ſanctitate: ſ; ꝓpter eiꝰ abominationē
et extūc cepit in maiori odio crucē hr̄e. ¶ Ad idē nota
narrationē beati Gregorij li. dialogoꝝ: quō iudeꝰ de-
mones timēs ſe cruce ſignauit: de q̄ demon dixit: vas
vacuū: ſ; ſignatū. ¶ Si crux ſic ab infidelibꝰ demones
fugat: quanto magis a fidelibꝰ: quibꝰ eſt dei virtꝰ ⁊ ſa-
piētia. ¶ Hoc ptz p hoc qd̄ legit de Juſtina virgine.
Exē Ad quā Ciprianꝰ nigromāticus plures demones in
formis diuerſarū pſonarū: vicz patris ⁊ mr̄is ⁊ aliarū
perſonarū p quas credidit ſe poſſe citius eā decipe mi-
ſit: vt ei in malo ꝯſentiret: ſ; ipſa ſingulos veniētes: ſi-
gno crucis velut fumū euaneſcere fecit: qd̄ vidēs Ci-
prianus ait: ergo chriſtus crucifixꝰ eſt magne poteſta-
tis: cui me reddo: cui demon: ergo viuū te ad infernū
portabo: ſed eū ſtatim ſigno crucis fugauit. De q̄ Ori
genes. Tāta eſt virtꝰ ſedule meditatōis crucis chriſti:
q̄ ſi in corde fideliter teneat: cōtinuo ad eiꝰ memoriā
22 oīs diaboli fugat exercitꝰ. Et ſi tam fortis ſit ꝯ̄ exer-
citū demonū: qd̄ mirabile eſt: q̄ p̄dictū eſt.ſ.e.c. q̄ tā
fortis eſt ꝯtra exercitū hoīm infideliū membroꝝ ⁊ ſer-
uoꝝ diaboli: cum guerra dn̄i fortior debeat eſſe p rōnē
q̄ guerra ſerui. Nō. E.vj.29. ¶ Tertio q̄ hoſtiū ſpi-
ritualiū vel corporaliū venenū eis nō nocet. Sicut eīn
lapis p̄cioſus vel tiriaca hoīem a veneni piculo p̄ſer-
uat. Ita crux: qd̄ ſignificat ſcd̄o dialogoꝝ. Vbi ſigno
crucis facto a ſctō Benedicto: vitro fracto: venenū in
23 eo ꝯtentū effuſum eſt. ¶ Quarto q̄ liberabunt a per-
cuſſione ⁊ dānatiōe: qñ deꝰ percutiet terrā virga oris
ſui Eſa.xj. Et hoc tali perpēdit exēplo. Rex eīn in bel
lo nō percutit hoīes de veſtibꝰ ⁊ armis ⁊ parte ſua nec
vexillariū ſuū. Ita nec deus in iudicio habētes arma
ſua ſpūalia ſcz crucē penitētie: vel portātes vexillū ſpi-
ritusſancti cruce ſignatos. In cuiꝰ rei ſignū Ezechiel
ꝓpheta oſtēdit oēs exemptos eſſe a ꝑcuſſione in q̄bus
erat ſignū Thau: qd̄ quidē ſignū formā habet crucis
Tale eīn ſignū modo in aīa ſignandū eſt per amorē ⁊
deuotionē ⁊ laboris aſſumptionē: ſi ī morte ⁊ generali
iudicio volumꝰ illo ſigno depēdi hoc ſciētes: q̄ quale
ſignū oui in domo ponit: tale in foro portat. Sic ī ꝓpo
ſito ⁊ patet. ¶ Iſta aūt ſigni impoſitio ſit p amorē ⁊ pe
nitentie ⁊ laboris ſufferentiā. Qui g̃ totū amorē ſuū ⁊
laborē ponit circa argentū: nō eſt dubiū qn̄ aīam ſuaz
ſignent ſigno denarij: ſigno ceſaris. Qñ g̃ paſtor bonꝰ
chriſtus examinabit oues ſuas: ⁊ alienas inter eas per
ſigna ꝓpria diſtinguēdo: ⁊ venerit ad oues illas: que-
rens cuiꝰ eſt imago ⁊ ſupſcriptio: ⁊ inueniēs q̄ nō ſua
ſed ceſaris: recedēdo qd̄ aliud dicere pōt: q̄ illud Pſ.
lxxiij. ſigna nr̄a nō vidimꝰ: iaz nō eſt ꝓpheta: nec ouis
24 de ouili meo. Ideo ſicut oues in inferno poſiti ſunt in
ouile diaboli. ¶ Sicut g̃ religioſi hoc ſignū crucis ſu-
per muros ⁊ portas ſuas ponūt: vt p hoc ſciat domus
eſſe eccl'aſtica: ⁊ illicita ⁊ dāna eis nō inferant. Sicut
etiā hoc ſignū in loco certo ponit: ne trāſeuntes vrina
locū maculent. Ita hoc ſignū ponendū eſt in cordibꝰ
noſtris p amorē ⁊ penitentiā q̄tuz ad remanētes ⁊ per
laboris patientiā q̄tuz ad crucē ſignatos: q̄ facto ſicut
crux hoſpitalarios et alios religioſos a multis liberat
vexationibꝰ collect' et taxatiōibꝰ: Ita crux p̄dicto mō
accepta a multis malis liberat: tam corpalibꝰ q̄ ſpūali
25 Exē bus. ¶ Quinto virtus ſpūalis ⁊ efficacia crucis in hoc
apparet q̄ a tentationibꝰ liberat ⁊ refugiū preſtat. Vn̄
in vitaſpa. Abbas Joānes breuis ſtatura interrogatꝰ
quō ſe a tentationibꝰ cuſtodiret. Reſpondit: q̄ fuit de
eo ſicut de homīe qui laborat in campo: habēs ex vna
parte aīalia venenoſa ⁊ nociua: ex alia pte arborē altā.
Talis videns aīalia illa ei appropinq̄re: arborē aſcen-
dit vſq̄ tranſierint: Ita inquit nos qñ ſentimꝰ immū-
das cogitationes ⁊ tentationes cordi appropinq̄re: fu-
giendū eſt cordis meditatione vel corporali ſi fieri pōt
inſpectione ad arborē crucis: vt ibi ꝓtegamur vſq̄ ille
tentationes trāſierint. Nota. R.v.12. ¶ Sic fugat vt 26
dicit philomena bubonē ei de nocte inſidiantē: ponē-
do ſe in arbore cōcaua vel inter ſpinas denſas: vbi ille
cum groſſo capite intrare nō pōt. Sic nos ponēdo cor
intra crucē: ⁊ vulnera ⁊ ſpinas crucifixi. Sic etiam fu
gatur ſeruus ab hoſpitio: vbi p ſigna exteriora videt
hoſpitiū a rege occupatū. Vidēs eīn per vexillū extra
feneſtrā pēdens: vel per arma ſup oſtium picta: hoſpi-
tium a magno dn̄o occupatū tranſit: ſic demon trāſit:
vbi forma crucis eſt menti impreſſa: ⁊ vbi cor vel aīa
eſt ſanguine illo ſignata. Qd̄ patet Exo.xij. Vbi deus
percuſſurus malos bonos alloquit dicēs: erit autem
ſanguis vobis in ſignū: ⁊ videbo ſanguinē ⁊ pertran-
ſibo vos. ¶ Sicut ergo ſigillū hereditatis ⁊ ſignū re- 27
gie protectionis diligenter cuſtodit ab aqua ⁊ igne: ⁊
hmōi que ſignū illud delere poſſunt. Et ſicut ſcutū ro
tundū qd̄ in manu ad defenſionē portat: manui ligat
ne in cōflictu cadat: Ita iſtud ſignū ⁊ ſcutū in anima:
de quo Cant. viij. Pone me vt ſignaculū ſup brachiū
tuū eſt forti amore ⁊ deuotiōe memorie ligandū: vſq̄
bellū tentationū in morte finitū ſit. Exemplo chriſti:
qui crucē vſq̄ ad mortē nō dimiſit iuxta illd̄ Phil.ij.
factus eſt obediens vſq̄ ad mortē: mortem aūt crucis.
Non obſtante q̄ habuit ad hoc inſtigatores: qui dixe
runt Matth.xxvij. Si filius dei es: deſcende de cruce:
non tñ deſcendit: Ita nec nos. Exemplū etiā ad hoc de
Maria matre eius Joan.xix. Stabat ſcz perſeuerāter 28
iuxta crucē Jeſu mater eiꝰ. Exemplū ad idem de pon-
te: qui quantūcūq̄ ſit bonus ⁊ fortis ex vna parte flu-
minis: ſi deficiat vel frangat ex alia parte: nō ducit pe-
regrinū ad patriā ſuaz. Crux chriſti eſt pons quē fecit
nobis pontifex noſter. De quo Heb.ix. Chriſtus aſ-
ſiſtens pontifex: vt per iſtum pontē tranſeamꝰ de pere-
grinatiōe huiꝰ mūdi ad patriā noſtrā. Qui ergo in.xl.
deuote crucem recipiūt penitētie: ⁊ in paſſione deuote
crucem chriſti venerant: ⁊ qñ crux ꝯtra infideles p̄di-
catur deuote eam ſuſcipiūt: incipiunt per pontē crucis
mare huius mūdi ꝑtranſire. Qui vo inceptū nō perfi-
ciunt pontē frangūt ⁊ ſubmergunt. Perſeuerātes vo
ad patriā tranſeunt. De quibꝰ Sapien. xiiij. Exiguo
ligno credūt hoīes animas ſuas: et tranſeūtes mare p
ratem ſaluati ſunt. ¶ Sexto virtus ⁊ poteſtas crucis: 29
ſignat Gen.xxviij. p ſcalam Jacob que ſtans in terra
celū tangebat. Sic crux quia p eam de terra celū aſcen-
ditur. Sed ſcala p quā quis in certo loco aſcēdere vult
prius portat ad locū illum vbi per eam aſcēdit: locus
de quo homines deberēt aſcēdere ad celum: eſt locus
in quo moriunt: qui ergo tūc p ſcalaz crucis chriſti vel
penitētie: vel cruce ſignationis: tunc aſcendere vult de
loco mortis vſq̄ ad locum illum: perſeueranter eam
portet: quia niſi ad locum portetur: tunc non portat:
quia niſi ad illū locū portet ibi non eſt: ⁊ per illud qd̄
ibi nō eſt nō pōt ibi aſcendere. Sume ergo tibi lignū:
Ezechiel.xxxvij. q̄ lignū habet ſpem Job.xiiij. ſu ꝑple
ſi ad locū mortis portet. Et hoc eſt qd̄ dicit Prouerb.
iij. lignū vite eſt his qui apprehēderunt eam: ⁊ qui te-
nuerit eam ſcz perſeueranter: beatus. ¶ Patet ergo ex 38
predictis quō crux chriſti ⁊ penitētie: ⁊ cruce ſignatio-

nis:eſt refugiū ⁊ remediū ꝯtra oīa pericula tam cor-
poralia: quā ſpūalia. Sicut ergo homines pluuia vel
eſtu vel tempeſtate fugiunt ad arbores: vt ſub vmbra
earum aliqͦd refugiū vel refrigeriū inueniant: Ita in
oīni ⁊ cōtra oīa pericula que animā vel corpus ante
mortem vel in morte vel poſt mortē ledere poſſunt: ad
Exiiii cruces predictas fugiendū eſt. De quodā ſancto viro
fertur: vt intentius contra omnes tentationes crucis
et crucifixi ⁊ paſſionis memoriam haberet: ſolebat ita
vngulis manus palmam pungere: ꝙ locus ille in ma
nu ſua induratus fuit ad modū plāte pedis. Sed heu
ſicut fugientes ad arboꝝ vmbras recedēte tempeſtate
de arboribꝫ illis recedūt: eaſqꝫ derelinquūt: Ita multi
in infirmitate: in tribulatione ⁊ aduerſitate crucē am-
plectunť: nihil aliud dicunt ſe velle qꝫ deus vult. Sed
recedente ꝑiculo vel infirmitate: eſt qualis ⁊ ante fuit.
Tales fugiunt ad crucē ſicut catus ad arborē dum ca
nes et venatores eum ſequunť Pſ. xv. Multiplicate
ſunt infirmitates eoꝝ: ⁊ talibus finaliter non prodeſt:
nec eos protegit vel defendit.
Arti.iii. ¶ Ad hoc ergo ꝙ crux quecūqꝫ de tribus predictis ad
ꝓtectionē ſalutis finaliter valeat: tria requiruntť vicꝫ
mētis humilitas: operis bonitas: ſeculi ꝯtēptibilitas.
31 ¶ Primū patet ꝑ hoc qͦd legiť de Eracleo ꝙ nō potuit
portare crucē in hieruſalē cum veſte pupurea: Ita nec
ſuperbus vel curioſus: ⁊ hoc eſt quod ſequiť: vbi ait.
Math. xviii. Qui vult ⁊c. ſequiť. Abneget ſemetipſm:
et tollat crucē ⁊c. Vñ Grego. in homel. ſuper illud ſi
quis vult. Duobus modis crux tolliť. Aut cum per
abſtinentiā afficiť corpus. Aut ꝑ compaſſionē ꝓximi
affligiť animꝰ. ¶ Secundū patet ex quotidiano expe-
rimento: ⁊ ſpecialiter quo ad illos: qui crucefignatio-
nem accipiētes: aliquādo terrā illam acquiſierūt. Sic
ptꝫ tpe Godofredi de boyland ducis brabantie ⁊ alio
rum prelatoꝝ ⁊ procerū francie: qui terram ſanctā pro
parte ⁊ hieruſalem acquiſiuerūt: ſicut expreſſe patet ex
hiſtoria fide digna videlicet anthiocena: quia vͦo inter
eos poſtea dimiſſi: opera mala exercuerūt: terrā illam
32 perdiderūt. Sicut patꝫ. B. ii. 50. Ad hoc ergo ꝙ cru-
ceſignati ibi viriliter agant requiritur intentio: de qua
B. ii. 4. Ad hoc vͦo ꝙ ibi diu maneāt ⁊ ꝓſperenť: re-
quiritur bonitas operis. ¶ Sed diceret quis infideles
terrā illam inhabitātes bona opera nō faciunt: quare
ergo tradidit illis deus terrā: vel q̄re illos malos per-
mittit terrā inhabitare: qui nihil boni faciūt? Inter qͦs
nullus bonꝰ: nōne melius eſſet ꝑmittere malos chri-
ſtianos: quia aliqua bona facerēt: ⁊ inter quos aliqui
boni eſſent? Huic reſpōdeť: ꝙ ſicut minus malum eſt
ꝯtra regē inimicitias exercere ei qui regi homagiū nō
fecit: ⁊ reſpicere retro ei qui manū nō miſit ad aratrū:
33 qꝫ ei qui fecit ⁊ manū miſit: Ita pctm̄ minus malū eſt
in ſaracenis qui homagiū deo in baptiſmo nō fecerūt:
nec teſtes fidelis ſeruitutꝭ inuenerūt: qꝫ in malis chri-
ſtianis qui vtrūqꝫ fecerūt: ſicut. D. i. 18. Multis ꝓbať
exēplis ⁊ auctoritatibꝫ. Nota. M. ii. 13. Et. F. iiii. 11.
Sicut ergo aliquādo a iudeis legē dei derelinquenti-
bus: terram illam eis datam dum deo bene ſeruierunt
abſtulit: ⁊ tanqꝫ minus malis ſaracenis videlicet eam
dedit: ſicut pulcherrime per decretum ſumptum ex ver
bis Ambroſii. xxiii. queſ. v. remittunť: verſus finem
vbi. d. De quibꝫ etiam notandū eſt: ꝙ aliquado mali
excitanť ad puniendū peccata bonoꝝ. Sicut Iudicū
iiii. legiť de Iabin rege cananeoꝝ: ⁊ de madianitis: ꝙ
ꝓpter idolatriā populi: ſuſcitauit eos deus vt iſraelem
affligerent: ⁊ terrā eoꝝ occuparent. hec ibi. Idem etiā
patet Amos. ii. vbi ait. Ego exterminaui amorreum.
Vbi recitat deus quomō exterminauit amorreos a fa
cie iudeoꝝ. Et quia ipſi poſtea fecerūt ꝯſimilia ⁊ peio-
ra: eis etiam idem minať: quas minas poſtmodū ope-
re compleuit. Idē patet. ii. Paral. xxviii. Vbi Obed
ꝓpheta dixit phacee regi iſrael ꝙ ꝓpter peccata ſua iu-
da fuit ſibi tradita: ⁊ non ꝓpter merita capientis: Ita
nunc ꝯſimili cauſa eam a perfidis abſtulit chriſtianis.
¶ Quātum ad illud qͦd vltra obiiciť: ꝙ chriſtiani mali
aliqua bona faciunt: ⁊ aliquos bonos inter ſe habent.
Reſpondeť: ꝙ etiā ſaraceni opera de genere moꝝ ⁊ de
lege nature bona faciunt: et meliora et plura: qꝫ mali
chriſtiani: ſicut paſcere pauperes: honeſte ſm legē na-
ture viuere: alterū nō ledere. Ius ſuum vnicuiqꝫ tri-
buere: plus in talibus operibꝫ abundant iudei ⁊ ſara-
ceni: qꝫ multe terre chriſtianoꝝ. Bonos vͦo qui inter 34
malos chriſtianos verſanť: deus aliquādo affligi per-
mittit ſicut tunc inter iudeos ſub Ioram rege Iſrael
ꝓpter peccata populi permiſit Helyſeū in obſidione
eſſe cum aliis: ſicut patet. iiii. Reg. vi. quādo ſamaria
fuit obſeſſa a Benadab rege ſyrie: ⁊ caput azini vēde-
batur. lxxx. argēteis. Et Eſaiā permiſit obſeſſum eſſe
in hieruſalē tpe Ezechie regis. Sic patꝫ. iiii. Reg. xix.
Sicut etiā nunc in terra ſancta ⁊ aliis locis: ꝓpter pec-
cata multoꝝ permittit paucos bonos flagellari: nō ta
men eos odit. Vas enī qͦd deꝰ vult in menſa ſua excel
lentius honorari: pluribus ꝑmittit ictibus mallearī: ⁊
tamē plus vas qꝫ malleum diligit. Sic in ꝓpoſito. Et
forſitan cauſa quare deus etiā permittit infideles illaꝫ
terram occupare eſt vt ſuorū experiať dilectionē. Si-
quidē quādo rex ſuis indiget ⁊ ad bellum cum eo vo
cat: tunc ſcit qui ſunt ſui: ⁊ qui eum diligūt: ſic in ꝓpo-
ſito deus ad bellandū cum eos oīes inuitat dicens:
quis ꝯſurget mihi ſupple ī bellis: aut quis ſtabit me-
cum aduerſus operantes iniquitatē? In pſ. xciii. Sa-
tis petit: qui querimoniā de defectu ponit. ¶ Patet er-
go ꝙ ꝓpter maloꝝ chriſtianoꝝ demerita et bonoꝝ vi-
rorum merita ⁊ exercitiū ad bellandū pro deo: dimiſit
eos in terra illa. Huic optime concordat: illud Iudi-
cū. ii. in fine capituli. Vbi de iudeis quibꝫ illam terrā
tradidit ait: quia irritū fecit gens iſta: ſcꝫ iudei pactum
meū: ſequiť cito: nō delebo gentes: ſcilicet ſaracenos:
hoc qꝫtum ad primū: ſequiť. Hee ſunt gentes quas di
cunt dereliquit: vt erudiret in eis iſrael. Et diſcerēt fi-
lii iſrael certare cum hoſtibꝫ: ⁊ habere ꝯſuetudinē pre-
liandi: qꝫtum ad ſecundū. ¶ Tertium qͦd requiriť: eſt 35
mundi ꝯtēptibilitas in affectu ⁊ effectu. Affectu. id eſt
ꝙ nō deſideret ꝙ mūdus ſit ei placidus eiqꝫ ſe ingerat.
Effectu: ꝙ illud nullo modo aſſequať verſus mundū
ſe vertendo ⁊ ſequēdo: ſed ꝙ totaliter ſit a mūdo auer
ſus habens ad ipſum dorſum: quaſi ipſum fugiendo:
et quantū in eo eſt: ꝙ mundus ſit ab eo auerſus: ita ꝙ
dicere poſſit cū Paulo Galꝭ. vi. Mihi mūdus cruci-
fixus eſt: ⁊ ego mūdo: quādo duo ſūt crucifixi ad vnā
arborem vterqꝫ habet dorſum ad aliū: ⁊ faciem ab alio
auerſam. Ita loquiť Paulus: videlicet ꝙ nec mūdus
ei placuit: nec ipſe mundo. Sed vterqꝫ faciē auerſam
habuit ab altero. Aliquibꝫ vͦo mūdus crucifixus eſt:
quia totaliter ab eis auerſus eſt: ſed nō ipſi mūdo: qꝛ
de auerſione illa ⁊ fuga multū dolent: ⁊ ipſuꝫ quantū
poſſent: eis recōciliari nituntť: eiuſqꝫ amicitiā cum ma-
gno querūt conamine. Tales nō ſunt de numero illo-
rum: de quibꝫ diciť Mar. xvi. Ieſum queritis Naza-
renū crucifixū. Sed affectu ⁊ voluntate ſunt de nume
ro illoꝝ qui argentū theſauriſant: ⁊ aurum in quo cō- 36
fidunt homines Baruch. iii. ¶ Et ſignanter dicit: in
quo confidūt homines: quia quantūcunqꝫ crux pau-

perum ⁊ bonoꝝ lignea: multa faciat miracula. Crux etiam penitẽtie et cruceſignationis multũ corpori valeat ⁊ ſpiritui: vt ꝓdictũ eſt: tamẽ nõnulli plus ꝯfidũt in cruce diuitũ ⁊ maloꝝ argentea: in qua deus illoꝝ crucifixus eſt ſcʒ argentũ: ⁊ iſte deꝰ cũ cruce ſua argentea: multo plura falſa miracula facit: ꝙ̃ deus verus cũ cruce ſua faciat vera: quia per crucem chriſti ⁊ dñi noſtri: aliqui claudi ⁊ cõtracti legunt̃ rectificati: ſed non oẽs: hec aũt in curijs falſoꝝ oẽs cauſas rectificat:
37 quãtũcunqʒ ſint tortuoſe ⁊ curue. Et ſi in copia et reuerẽtia vt debet habeat̃: oẽs claudos ⁊ incarceratos ire ⁊ abire facit: ⁊ ſurdos iudices ⁊ dominos: ⁊ in poteſtate poſitos: qui quãtũcunqʒ iniuſtam cauſam habeas: ſurdã prebent aurẽ: audire facit. Et ſic ſurdi audiunt. Mutos etiã aduocatos loqui facit. Et ſic muti loquunt̃. ⁊ ceci vident. Verbi gratia. Veniet filius matris ſue ad duodecim iuratos: vel ad alios quibus intereſt: iuſticiã ſuam quã habet ad rem quã petit: oñdens: nihil tamẽ dans: cui dicet: non video ꝙ iuſticiã habeas in re iſta ſeu petitione: ſed tali iniuriã facis qui iuſticiã habet ad rem illam: ſignati vo poſtmodũ iſta cruce: vel ad minus vnus illorum: videlicet ductor patrie inueteratus dierum maloꝝ: qui ſcit narrare tempora antiquoꝝ regum quomõ talis fuit cõfeſſatus: et talis accepit ſimilia. Talis plus videt ⁊ ſocios videri facit: plus iuſticie ꝙ̃ deberent: imo vbi oĩno eſt iniuſticia: eius iuſticiã ſe videre dicunt ⁊ ecõuerſo: ſicut patet J.x.6. Et ſic ceci vident. Verus deus etiam decem leproſos: ⁊ Helizeus vnũ ſanaſſe legunt̃. Jſte deus cũ cruce ſua in curijs ⁊ officijs ⁊ vbi falſi dominant̃: oẽs leproſos mundat: ⁊ ſic leproſi mundant̃: nõ per aurũ comeſtum: ſed per aurũ datũ: qꝛ peccatores iuſti ⁊ mũdi reputant̃: ⁊ mortui reſurgũt quia morte digni abire permittunt̃. Et pauperes euangelizant̃: quia indigni in moribꝫ ⁊ ſcientia ꝓ muneribꝫ promouent̃. Et ſic ſicut miracula que Petrus vere fecit. Simon magus fecit ficte: Jta oĩa miracula que chriſtus vel crux eiꝰ fecit: hec crux cum deo ſuo denario facit falſe. Et nõ ſolum talia facit miracula: ſʒ etiã a multis ꝑiculis cuſto-
38 dit: a qua crux chriſti nõ cuſtodit. Signatus eñ cruce vera in corde ⁊ corꝑe: poteſt ſe a demonibꝫ cuſtodire: vt ſupra patet. e.c.xxj. E.F.j.8. ſed non cuſtodit a malis hominibus: immo ſimplicianis: qui in cruce chriſti plus confidunt: plus quandoqʒ nocent. Sed qui habent burſam de cruce angentea copioſe ſignatam: et ſciat de cruce illa benedictionẽ largam iugiter infundere: intret curiam quamcũqʒ et ſecure vadat vbicũqʒ voluerit: quia vix habebit hominem timere: vbi crux illa ante eum portat̃ nec eſt qui in dioceſi ſua: ⁊ ad domum ſuam eam portari prohibeat. Crux ergo hec argentea ducit ⁊ reducit. Crux hec vincit: crux regnat: ⁊ pellit oẽ crimen: hoc contra ſignũ nullum ſtat periculum. Mortificat ⁊ viuificat: deducit ad inferos: ſed non reducit: pauperẽ facit ⁊ ditat: humiliat ⁊ ſubleuat j. Reg. ij. Nota. R.j.17. Nota. P.vij.65.

C.xviij. **Cuſtodia populi dei ſiue** eccleſiaſtici: ſiue ſecularis: eſt triplex: humana angelica ⁊ diuina. De quarũ prima tm̃ hoc in loco tractabit̃. ¶ Cuſtodia ergo humana eſt triplex: ſm ꝙ homo habet tria cuſtodire. Cor: ſenſus ⁊ opa. Et ſm hec tria: hoc capitulũ in tres partes diuidit̃. Jn cuſtodiã
Arti.j. 1 cordis: ſenſus ⁊ operis.

¶ Quãtum ad primũ. Cor ſiue anima eſt cuſtodienda quo ad tria: que in ea requirunt̃. ¶ Primo lumẽ fidei: ſicut lumen in lucerna: maxime in vento tẽtationis eſt diligenter cuſtodiendũ. j. Joan. vltimo. Filioli cuſtodite vos a ſimulachris. ¶ Secũdo quo ad oculũ recte intentionis in oĩbus factis ſuis. Jn diuitijs cõgregandis. Jn iuſticia obſequẽda: ꝙ nõ ſit intentio crudelitatis in ſubditis regẽdis: ꝙ nõ ſit intẽtio cupiditatis Sic cuſtodi pedẽ tuũ ingrediens domũ dei Eccs. iiij. ¶ Tertio q̃ ad ſpiritualẽ ornatũ mundicie Apoc. xvj. Beatus qui vigilat ⁊ cuſtodit veſtimenta ſua: ne nudus ambulet: ſic ergo oĩ cuſtodia ſerua cor tuũ: ſicut pugil diligentius cuſtodit caput ſuũ. Qm̃ ab ipſo vita ꝓcedit Prouerb. iiij. Exemplũ ad hoc de Thobia. de quo ſcribit̃ Thob. j. ꝙ cum oẽs ederent de cibis gentiliũ: iſte cuſtodiuit aĩam ſuã: ⁊ nunqʒ cõtaminatꝰ eſt in eſcis eoꝝ. Jn quo patet: ꝙ licet oẽs vicini errẽt in feſtis frangẽdis: in iuramẽtis ⁊ tabernis et vſuris exercendis: ⁊ hmõi: bonus homo debet animã ſuã ab eoꝝ ſocietate cuſtodire: ꝓpter vtilitatẽ ꝓpriam Ezech. xxxiij. ſi ſe cuſtodierit: animã ſuaʒ ſaluabit: ſi vo male ſocietati et deſiderijs cõdeſcendat: animã ſuam perdit Joan. xij. Qui amat animã ſuã carnaliter ſcʒ nimis fouẽdo: ⁊ voluptatibꝫ ⁊ male ſocietati ꝯdeſcẽdẽdo: ꝑdet eam: ⁊ qui odit animã ſuã. id eſt. duris operibꝫ penitẽtie eam affligendo: quaſi inimicus ⁊ qui a mundialibꝫ reputat̃ ſibijpſi crudelis: in vitã eternã cuſtodit eam. Sicut ergo qui nõ habet niſi vnũ oculũ eum diligenter cuſtodit. Jta qui nõ habet niſi vnã animã. Cuſtodi temetipſum: ⁊ animã tuam ſollicite Deutro. iiij.

¶ Sed quia hoſtes ciuitatẽ obſeſſam cito intrant: niſi Arti.ij. 2
porte cuſtodiant̃: nec valet aĩam cuſtodiri ſine cuſtodia ſenſuũ: ſicut nec aula niſi porta cuſtodiat̃: qꝛ inimicis libere ꝑ portã intrãtibus: aula cito capit̃. Et canis de aula fugatꝰ: cito intrat oſtio aperto: ſine oſtiarij cuſtodia. Sic niſi ſenſus cuſtodiant̃: ⁊ ſpecialiter os qđ eſt tripliciter cuſtodiendũ. ¶ Primo ne ꝯtra dei honorem aperiat̃: iurãdo Prouer. xiij. qui cuſtodit os ſuũ: cuſtodit animã ſuã: qui aũt incõſideratꝰ eſt ad loquẽdũ: ſentiet malũ. ¶ Secũdo: ne aperiat̃ ad damnũ ꝓprium: turpia iactando ⁊ illicita narrãdo Pſ. xxxviij. Dixi cuſtodiã vias meas: vt nõ deliquã i lingua mea: ſcʒ pctĩ qđ prius feci duplicãdo. Tertio ne aperiat̃ ꝯ̃ proximũ maledicẽdo: detrahẽdo: murmurãdo Sap. j. Cuſtodite vos a murmuratõe ⁊c. q̃ ſic cuſtodit os ſuũ et linguã ſuã: cuſtodit ab ãguſtijs aĩaʒ ſuã Prouer. xxj.

¶ Sed quia parũ eſt cor ⁊ ſenſus cuſtodire: ⁊ ſic a ma- Arti.iij. 3
lo declinare: niſi etiã bonuʒ in opere fiat: ⁊ opa debito modo ordinent̃ ⁊ cuſtodiant̃. Jdeo etiã in ope triplex requirit̃ cuſtodia: ſm tria opa nobis neceſſaria. ¶ Prima cuſtodia debet eſſe in ope qđ reſpicit ipm̃ deuʒ: ſic vicʒ ꝙ ipſe ſemel in aĩa receptus: diligenter cuſtodiat̃. Et ei debita iura ⁊ ſeruitia reddant̃: ꝓpter magnã mercedẽ Prouer. xvij. Cuſtos dñi ſui gloriabit̃. Et ex cõtrario accidit magnũ damnũ. j. Reg. xxvj. dixit Dauid abner: q̃re nõ cuſtodiſti dñm tuũ regẽ? Et ſequit̃ cito poſt: viuit dñs: qꝛ filij mortis eſtis vos q̃ non cuſtodiſtis dñm veſtrũ chriſtũ dñi. ¶ Secũda reſpicere debet opa ꝓpria: ꝙ ſit in eis abſtinẽtia: a delectationibꝫ illicitis: q̃ ſunt in gula ⁊ luxuria ⁊ accidia: ſicut cuſtoditur infirmꝰ a nociuis Jacobi. j. Religio munda ⁊c. et ſequit̃: immaculatũ ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Et licet hoc multis videat̃ durũ: tñ beatꝰ in fine dicere poterit illud Pſ. xvj. Propt̃ vba labioꝝ tuoꝝ ego. c. v. d.

¶ Tertia cuſtodia reſpicere debet opa proximoꝝ ⁊ ſbdi 4
toꝝ quo ad illos q̃ alijs preſunt: de quibꝫ Eſa. lxij: ſup muros tuos hierl'm ꝯſtitui cuſtodes. Sicut ſtipendiarios ⁊ ſpeculatores: de quibꝫ nota Ezech. iij. et. xxxiij. Et ſicut peregrinoꝝ ⁊ negociatoꝝ ꝯductores ⁊ defen-

ſores cōtra inimicos ⁊ ſpoliatores: ſicut in lombardia
et terris guerrarū care ꝯducunt̄ a tranſeuntibꝫ arma-
ti: vt eos cōducant ⁊ cuſtodiāt: quos ſi derelinquant:
vel ad latrones ducāt vel decipiant ⁊ ſpoliēt: ipſimet
proditores ſunt. Ita q̄ ponunt̄ in cuſtodia corpoꝝ vl'
animarū: ⁊ ad hoc adeo terris ⁊ redditibꝫ care ꝯducū-
tur: quibꝫ bonis deberēt ita de cuſtodia cōmemorari:
ꝙ nō deberēt ſub dubio hr̄e vel q̄rere cū Cayn: Gen̄.
iiij. Nunq̄d cuſtos ⁊c̄. ſꝫ audacter aſſerere. Cuſtos fra
tris mei ſum ego: q2 ad illā cuſtodiā: Eccl'iaſtici in ma
nu epī iuramēto ſe obligauerūt: ⁊ ī periculo aīe ſue re-
ceperūt: quibꝫ dictū eſt ⁊ ꝯgrue a maiori p̄lato: qn̄ eis
cuſtodia tradit̄: illud. iij. Reg. xx. Cuſtodi virū iſtum
qui ſi lapſus fuerit erit aīa tua ꝓ aīa eius. Si g̊ abſen-
tes vel in cuſtodia ſua negligētes fuerint: vel tyrānico
dominio ipſimet ſpolient: ſeu malo exēplo ſpoliatores
infernales ſcꝫ demones ⁊ pctā duxerint: quid aliud di-
cturꝰ eſt deus q̄ eos eoꝝ cuſtodie tradidit: ⁊ ad h̄ cha-
re ꝯduxit: niſi ꝙ p̄dictū eſt: erit aīa tua ꝓ aīa illiꝰ. No-
5 ta. ff. iij. 19. ¶ Et hoc iuſte: q2 ſicut paſtor ꝓ oue amiſſa
ouē reddet: ⁊ equale ꝓ equali: Ita aīam ꝓ anīa: ⁊ ho-
minē ꝓ homine: ſummꝰ paſtor bonus req̄ret a paſto-
ribus inferioribꝫ: nec parcet nobilioribꝫ: qui frequēter
gregē dominicū peius cuſtodiunt: q2 ſicut nobilis hō
ſuꝑbus ⁊ inflatus indignaret̄ ei q̄ ſibi cuſtodiā ouiuꝫ
offerret ⁊ male eas cuſtodiret: Ita tales: licet libēter re
cipiant auantagiū ouiū chriſti: tn̄ indignāter ⁊ ſuꝑbe
ſe habēt erga earū cuſtodiā: qđ pꝫ ex hoc ꝙ nō feſtināt
ordinari vt ꝓ eis orēt. Ordinati etiā ꝓ eis rariſſime ce-
lebrāt: tonſurā. i. ſignū cuſtodie ouiū chriſti erubeſcūt
Ideo vel comā nutriunt: vel tonſurā habēt paruā: ne
cognoſcant̄ eſſe de ſacerdotio ⁊ ordine chriſti ⁊ bonoꝝ
ſacerdotū: q̄ dicere poſſunt illud Pſ̄. lxxiij. Signa nr̄a
non vidimꝰ. De habitu etiā clericali quē eis formauit
ſummꝰ ſciſſor eccl'ie de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ: eru-
beſcūt. Abſentari a grege quātū poſſunt: querūt: per-
mittētes oues ī deſerto a lupis inferni deuorari: intm̄:
ꝙ vident̄ pactū ⁊ indemturā inter eos ⁊ demones fe-
ciſſe. Ita ꝙ ipſi recipiāt de ouibꝫ lanā ⁊ lac. i. tp̄alia cō-
moda: ⁊ demones aīas: q̄ illas ⁊ nihil aliud petūt: di-
cētes: da mihi aīas: cetera tolle tibi Gen̄. xiiij. Sed vi-
debunt tp̄s: qn̄ de officio ⁊ cuſtodia ſua reddent rōnē:
ꝙ vellent iuiſſe romā ꝓ raſore ꝓ tonſura melius for-
manda: ⁊ vt p̄ſentes ⁊ magis diligētes circa cuſtodiā
ſuā fuiſſent: qn̄ dicent illud Apocal'. viij. Ve: ve: ve.
Primo ve: quia male intraui. Secundo ve: quia ma-
le vixi. Tertio ve: quia male rexi. Sicut patebit infra.
O. vj. 13. quia videlicet poſuerūt me cuſtodem in vi-
neis: et vineam meam nō cuſtodiui Cantic̄. j. Et qui
ſunt illi qui tunc ſpecialiter poterūt dicere vineā meā
non cuſtodiui: certe illi qui corde ⁊ ſanguine ſunt no-
biliores ⁊ ſuꝑbiores. Sicut eñ canes q̄ nobiles vocā-
tur: ſicut leporarij ⁊ hmōi gregē cōiter nō cuſtodiūt: ſꝫ
potius deuorant nec domū pauperū cuſtodiūt: ſed po
tius panē pauperū de menſa dominoꝝ rapiūt ⁊ deuo
rant: Ita nobiles ⁊ elati ſanguine vel ſuꝑbia: de quoꝝ
quolibet Zacharie. xj. ſuſcitabo paſtorē in terra: q̄ de-
relicta nō viſitabit ⁊c̄. ſequit̄. Et carnes pinguiū come
det: q2 ipſi eligunt derelicto grege eſſe in curijs magno
6 rū: vt carnes pinguiū comedant. Sicut eñ canes ru-
rales ⁊ ſimplices ad domꝰ ⁊ gregis cuſtodiā eligunt̄:
Ita ad cuſtodiā gregis dei humilitate ſimplices eligē-
di ſunt. Figura. j. Reg. x. vbi deus Saul aſſumpſit ad
principatū querentē azinas. Et Dauid ſequentē gre-
ges. ij. Reg. vij. Et Heliſeū. iij. Re. xix. arantē in bo-
bus. Et chriſtus elegit ad cuſtodiā eccl'ie piſcatores: ⁊

ſemꝑ infirma elegit: vt cōfundat fortia. Et ideo dū deꝰ
habuit curā ⁊ electionē ⁊ paſtoꝝ greges bene cuſtodi-
ebant̄. Sed modo Simon ⁊ ceſar et ſanguis: habent
hmōi electiones ⁊ ꝯfirmationes totū ꝑuertit̄: ⁊ grex a
lupis deuorat̄. Nec mirū. Nō. E. ij. 7. cū ſequentibꝫ.
Propter duo. ¶ Primo q2 abſentant ſe a grege: ⁊ ideo 7
grege a lupo inuaſo clamante ⁊ dicēte. Cuſtodi me vt
pupillā oculi in Pſ̄. xvj. Nō audiūt nec ſuccurrūt ⁊
ideo lupus rapit ⁊ diſpergit oues. ¶ Sed dicēt vel di-
cere poterūt duo ad ſui excuſationē. Primo: habēt bo-
num vicariū vel ſacerdotē: qui curam habēt animarū
ſibi ſubiectarū: quibꝫ reſpondendū eſt: ꝙ multi eoruꝫ
parum curant quales ſint illi vel qualiter gregem cu-
ſtodiant: niſi ꝙ ipſi lucrum reportēt. Qđ quotidiano
patet exemplo ⁊ experimento: q2 canes qui gregē cu-
ſtodire vellent. id eſt. pauꝑes mēdicantes. De quibus
E. iiij. 17. artant: q2 timent ꝙ emolimentū illoꝝ minꝰ
erit. Sed trepidauerunt timore: vbi non fuit timor: q2
lucrum maius reportant: tam ꝓpter p̄dicantiū infor-
mationē: q̄ꝫ ꝓpter eoꝝ bonū exemplū. Sed hoc patet
in iſto facto: ꝙ magis timent pecuniarū q̄ꝫ animarum
amiſſionē. Et ideo contra ꝯſuetudinē bonoꝝ paſtoꝝ.
Tales canes. id eſt. p̄dicatores non fouēt nec nutriunt
ſed magis artant ⁊ perſequunt̄; nec ſunt eis in gregis
defenſione fauorabiles: ſed ꝯtrarij ⁊ aduerſarij maxi-
mi. De quibus Zacha. xj. O paſtor ⁊ idolum: derelin
quens gregē: ⁊ quia oues dereliquerūt: ideo eas in di-
uerſis neceſſitatibꝫ ſuis nō audierūt: quo ꝯtra de bono
paſtore dicit̄ Joan. x. cū ꝓprias oues emiſerit: ante eas
vadit: ⁊ oues illū ſequunt̄: quia ſciunt vocem eius: q2
ſcꝫ ipſi audiunt ipſum predicantē: ⁊ ip̄e eas clamātes:
eiſq꞉ compatit̄: ideo ip̄m ſequunt̄ ⁊c̄. Quādo v̊o ſunt
ml'ta miliaria vl' diete int̄ eos: quō pn̄t ſe mutuo audi-
re? ¶ Et ponat̄ ꝙ bonos paſtores: ſacerdotes vicꝫ in lo 8
cis ſuis dimiſerūt ad gregis cuſtodiā: certū eſt ꝙ moy
ſes bene fuit occupatus ⁊ licite abſens: ⁊ bonos vica-
rios dimiſit Aaron et Hur: ⁊ nō fuit abſens niſi qua-
draginta diebꝫ: ⁊ tamē interim populus cōmiſit ido-
latriā qđ nō feciſſent ſi Moyſes p̄ſens fuiſſet: quid er-
go dicturus eſt: qui ꝑ annū vel plures annos abſens
eſt: ſi dicat ad locum meū tenentē cura pertinet: querē-
dum eſt ab eo: ſi ille eſt ſufficiens: ⁊ tūc ille ſuperfluit:
et eſt in grege ⁊ domo domini: ſicut ſacerdos belis ad
vaſtandū ⁊ comedendū: ⁊ ad paſcendū ſeipſum ⁊ nō
gregē. Aut eſt inſufficiēs: ⁊ tunc ſeducit ſeip̄m ⁊ dn̄m
ſuum ⁊ populū. ¶ Ponat̄ ꝙ ſit valde ſufficiēs nō pōt
eſſe tante hoſpitalitatis: etiā pauꝑes recipiēdo: nec tan
te auctoritatis in docēdo ⁊ corripiendo: ſicut magiſter
et dn̄s ſuus. Et ideo niſi dn̄s cuſtodierit ciuitatē: fru-
ſtra vigilat qui cuſtodit eam: in Pſ̄. cxxvj. Et quomō
poſſet corpus cuſtodiri vel viuē ſine capite. Nō opti-
me. E. ij. 13. ¶ Secundo ſe excuſare poterunt ad excu- 9
ſandas excuſationes in pctīs: ꝙ quia ſciuerūt ꝙ ipſi ⁊
loca ſua tenētes fuerunt nimis pigri ⁊ inſufficiētes ad
animarū cuſtodiā ⁊ ad predam de ore diaboli liberan-
dā: ſciuerūtq꞉ ex alia ꝑte ꝙ diabolus animas aſportat
per terram vel per aerem vl' per aquā ad ignem. Ideo
prouiderūt eis de velociſſimis canibꝫ ſuꝑ terrā currē-
tibꝰ: ne diabolus ꝑ loca illa animas aſportet prochia-
noꝝ ⁊ de falconibus ⁊ auibus pro aere ⁊ aquis: ne per
loca illa euadant: de talibꝫ in Pſ̄. lxxviij. Deus vene-
runt gētes ⁊c̄. ⁊ ſequit̄. Poſuerūt hieruſalē in pomoꝝ
cuſtodiā. Hortus eñ qui poma vel fructꝰ nō profert:
nō cuſtoditur: Ita ipſi canes ⁊ falcones ⁊ diuites xe-
nia ⁊ fructus afferētes cuſtodiūt: ⁊ pauꝑes nō afferen- 10
tes niſi animas: nō diligūt. Tales ſunt immunes ab

illa beatitudine:in Pſ.cv. Beati q̃ cuſtodiũt iudiciũ
et faciũt iuſticiã oĩbꝫ: ſupple tam paupibꝫ q̃ꝫ diuitibꝫ:
tam ſubditꝭ:nõ ſolũ eos cuſtodiẽdo ab alijs ne eis no=
ceant:ſ etiã a ſeipſis ne ipſi eos cuſtodiãt: vt ſingulari
ter eos ſpolient:ſic canis os:ſ vt iuſte ⁊ bene viuãt:q̄
dicit lex ciuilis:ꝙ tutoꝛ nõ debet altiꝰ extollere domos
ſuas:in p̃iudiciũ ſui pupilli:quia ex quo tenet̃ ip̃m ab
alijs defendere:multo magis a ſeipſo.ff.ſi ſeruitꝰ ven=
di.l.altius.i.in digeſto veteri.li.viij. Dñi ḡ terrarũ qui
ſubditos ſuos ab alijs cuſtodiũt: ⁊ nõ a ſe:contra legē
iſtã cõmittũt:p̄lati vͦ ⁊ viri eccl'iaſtici:q̃ ſubditos ſu=
os nec a ſe nec ab alijs cuſtodiũt: ſ ad pctã trahunt: ⁊
trahere ꝑmittũt:nullius legis ſunt. Ergo iudiciũ ⁊ iu=
ſticiã cuſtodite Oſee.xij. De cuſtodia angelica Nota
A.xxij. vicꝫ.c.de angelis ꝑ totũ. De cuſtodia dei Nõ
infra.c. de prouidẽtia: ⁊ multꝭ alijs locis ⁊ capitulis.
Cuſtodite:ſicut ſcitis Mat.xxvij. Nota collocutionē
de cuſtodia. V.viij.53. Et. C.ix.142.

D.j. **DAmnationis. Primo**
oſtendenda eſt diſtinctio ſeu diuerſitas.
Secũdo dãnatõis eterne certitudo quã=
tũ ad malos. Tertio qua iuſticia eternali
ter damnant̃. Quarto damnatiõis euidẽtia ſeu oſten=
ſio. Quĩto maloꝝ reſpõſio ad motiua adducta:ꝙ ma=
li damnant̃ eternaliter cum reprobatione. Sexto talis
Arti.j. reſpõſionis ⁊ mendacij cauſa. Septimo periculũ.
¶ Ad primũ ſic ꝓcedit̃. Damnatio eſt duplex: videli=
1 cet tẽporalis ⁊ eterna. Prima eſt ad damnũ et ad mor=
tem corpis. Secũda ad dãnũ ⁊ ad mortē corꝑis ⁊ aĩe.
Et cauſa vtriuſq̃ꝫ eſt pctm̃:q̄ nulla dñaretur aduerſi=
tas ſi nll'a eſſet iniquitas. Sed tñ in hoc eſt diuerſitas
in iſtis duabꝫ: q̄ in eterna damnatione ſemꝑ damna=
tus ſciet cauſam ſue damnatiõis:ſicut ptꝫ Math.xxv.
vbi oſtendit̃ quõ deus eis cauſam oſtẽdit ſue damna=
tionis dicẽs. Eſuriui ⁊c̄. In tꝑali vͦ:qñq̃ꝫ quis iuſte
damnũ ⁊ tediũ ⁊ mortē ſuſtinet: ſ cãm ignorat: verbi
grã. Aliqñ quis iudicat̃ ad carcerē vel penã pecunia=
riã vel ad ſuſpẽdiũ ⁊ hmõi: ⁊ tñ cauſa q̃ ei imponit̃ ꝓ=
pter quã ſic affligit̃: falſa eſt ḡ habẽdo reſpectũ ad illã
cãm: damnũ tale nõ meruit. Sed habẽdo reſpectũ ad
alia pctã:q̃ ꝯtra deũ ⁊ ſalutē ꝓpriam cõmiſit:ſicut for=
Exm̃ nicationē:adulteriũ ⁊ hmõi: ꝓpter que deus eũ ſic affli
gi ꝑmittit: bene talē ꝓmeruit damnationē. ¶ Exẽplũ
2 eſt ad hoc tale:fingit̃ ꝙ vnus inuenit falcem ſeu cultel
lũ amiſſum: ſ illo qui eũ amiſit redeũte ⁊ ab inuẽtore
cultellũ petẽte:iurauit ſe eum nõ inueniſſe. Accidit:ꝙ
quidã alius qui ꝑ viã illã tranſierat: ⁊ gladiũ vel libꝝ
vel hmõi amiſerat: currẽdo veniret ad illũ cultelli in=
uentorē:q̃rendo gladiũ ſuũ ab eo:q̄ ꝑ viã illã vbi gla=
diũ amiſerat directe poſt eũ venit. Iſto negante ꝙ gla
diũ nõ inuenerat. Aliꝰ dicto ſuo incredulus: eũ male
verberauit:cũ vͦ ſic tractaret̃:clamauit ad deũ dicẽs.
Deus tu noſti ꝙ ſine cã hec ſuſtineo: ⁊ vox ad eũ venit
dicẽs:nõ ꝓpter gladiũ vel librũ: ſ ꝓpter cultellũ. Ita
multi diuerſis affligunt̃ infirmitatibꝫ rerũ etiã ⁊ ami
coꝝ amiſſionibꝫ: ⁊ ad mortē ꝓ furto ⁊ homicidio: qđ
non fecerũt iudicant̃ ⁊ murmurãt. Et ꝙ talia iniuſte
ſuſtineãt: ſeip̃os ad modũ phariſei iuſtificãtes ⁊ dicē=
tes nõ ſuꝫ ſic ceteri hoĩm:raptores:adulteri ⁊c̄. Sed ſi
ꝯſiderarent alia furta ⁊ fornicatiões ⁊ ꝑiuria ⁊ hmõi:
ꝓpt̃ q̃ deꝰ ſic eos affligi ꝑmittit ⁊ affligit:ſic ait Ezech.
vj. Cõtriui cor fornicãs: deberēt patiẽter ſuſtinere di=
3 cẽtes cũ bono latrone: nos q̃dē digna ꝓ factis recipi=
mus. Nõ. M.xj.21. ¶ In dãnatiõe etiã eterna eſt pe=
narũ diuerſitas:q̄ ſic chriſtꝰ dicit ĩ domo p̃ris ſui mã=
ſiones multas eſſe.i. diuerſa p̃mia ſm diuerſitatē me=
ritoꝝ: Ita ibi diuerſe pene:ſm diuerſitatē demeritoꝝ.
Nec aũt diuerſitas videri põt ꝑ exemplũ de duobꝫ in= Exm̃
carceratis:quoꝝ vtero plus affligi põt tripl'r: vel ex lo
ci in quo eſt detentione vel ex ꝓprij ſtatus cõditiõe vel
ex ſtatꝰ quē tenuit recordatiõe. ¶ Primo dico ex loco ĩ
q̃ detinet̃:ſic in carcere mũdi vnꝰ alio ꝓfundiorē tenet
locũ ⁊ ferramẽtũ: ⁊ vͦberibꝫ ⁊ abſtinẽtijs:plus affligit̃
Et ſic grauiora cõmittẽs pctã vel diutiꝰ in eis dicẽtes
plus ibi affligent̃. ¶ Scđo ex ꝓprij ſtatꝰ ⁊ corꝑis ꝯdi=
tiõe: ſic ptꝫ de duobꝫ incarceratis eq̃liter ⁊ q̃ ad locũ et
oĩa alia:quoꝝ tñ vnꝰ altero eſt in cõplexiõe tenerior ⁊
delicatiꝰ nutritꝰ. Alter vͦ durꝰ:q̃ ſꝑ fuit in pane groſ=
ſo ⁊ aq̃ nutritꝰ. Primꝰ plus grauabit̃ ex abſtinẽtia pa=
nis ⁊ aque q̃ꝫ ſcđs. Et ſic de ferramẽtis: ⁊ ſic de oĩbus 4
alijs circũſtãtijs afflictiuis. Et q̃ꝫtuꝫ ad iſtã ꝯſideratio
nē illi q̃ delicatiꝰ hic carnē ſuã nutriũt ĩ gula ⁊ accidia
et luxuria ⁊ hmõi: plus ibi torquent̃ recto dei iudicio
dato. De q̃ exẽplũ ponit btũs Grego.ix.moꝝ. ſic vno
ſole oẽs tangunt̃:nõ tñ ſub vno ordine eſtuamꝰ:q̄ iu=
xta q̃litatē corꝑis:ſentit̃ põdus caloris. Sic dãnatis ⁊
vna eſt gehẽna q̃ affligit. Et tñ nõ oẽs vna q̃litate cõ=
burit Apoc.xviij. Quantũ inq̃t gloriauit ſe ⁊ ĩ delicijs
fuit:tãtũ date ei tormẽtũ ⁊ luctũ. ¶ Tertio ex ſtatꝰ quē 5
tenuit recordatiõe:ſic ptꝫ de duobꝫ incarceratꝭ q̃rũ vnꝰ
ſꝑ añ fuit ĩ honoribꝫ: diuitijs: delicijs ⁊ hmõi. Alt̃ vͦ
nunq̃ꝫ. Primo nõ ſolũ eſt penale qđ ſentit ſic ſcđo: ſed
etiã p̃teritoꝝ recordatio ad memoriã reducẽti q̃ prius
habuit ⁊ q̃ nũc habet: comꝑando honorē preteritũ ad
vtilitatē quã habet:plus erubeſcit q̃ꝫ aliꝰ q̃ nunq̃ꝫ fuit
in honore. Cõꝑando etiã diuitias q̃s habuit. Cõpan=
do etiã delicias q̃s hũit: ad miſeriã quã ſuſtinet: plus
torquet̃ q̃ꝫ aliꝰ q̃ nunq̃ vſuꝫ habuit deliciarũ: ꝓpt̃ ſen=
ſibile expimẽtũ boni ⁊ ꝯtrarij: vicꝫ mali: ⁊ habẽdo re=
ſpectũ ad h̃. Illi q̃ ſunt ĩ maiori honore:ſtatu:dignita=
te:diuitijs ⁊ delicijs: q̃bꝫ male vtunt̃: ibi plus torq̃nt̃
ex illoꝝ recordatiõe. vñ Hiero.ſuꝑ illo Eſa.xxiiij. Cũ
cantico nõ bibẽt vinũ ampliꝰ:dicit:ꝙ p̃teritaꝝ delicia
rũ recordatio:erit cruciatuũ mã:q̄ talis ĩtellectio ⁊ re=
cordatio eſt q̃ſi q̃dã tormẽti reflectio ⁊ geminatio. vñ
Baſilius ĩ exameron ſuꝑ illud Pſ.xx. Pones eos vt
clibanũ ignis: ꝑ h̃ in clibano ignis magis exardeſcit:
ꝙ flãma in ſe reꝑcutit̃. Sic in dãnatis accidit q̄ deus
facit ipſos cognoſcere: ꝙ appetitũ ſuũ nõ poſſunt ꝑfi=
cere. Et oĩa q̃ ad eoꝝ ꝑtinẽt dãnationis augmentũ.
Nota.G.ij.41. Et hoc videt̃ rõnabile ⁊ iuſtũ:ꝙ oĩbꝫ
rebus q̃bus abutebant̃:puniant̃: ⁊ oĩa ad eoꝝ penã
aliq̃ modo vertant̃. Et ſic qui pluribꝫ abutit̃: pluribꝫ
modis ibi puniet̃. Qui ḡ vult hic frui multis honori=
bus ⁊ vanitatibꝫ ⁊ delicijs q̃ cito trãſeũt: ⁊ eternaliter
cruciatũ habere maiorem. Nota de hoc. B.iiij.7. et
D.xj.32. et. M.xj.12.
¶ Sed q̄ forte aliq̃ hoc qđ dictũ eſt in iſto ꝑmo: vicꝫ Arti.ij.
ꝙ mali eternaliter damnant̃ minꝰ credunt. Ideo in h̃
articulo ſcđo oñdet̃ certitudo dãnatiõis maloꝝ. Nec 6
aũt certitudo ptꝫ ex veteri teſtamẽto Eſa.vl. Vermis
eoꝝ nõ morict̃. Et ignis eoꝝ nõ extinguet̃. Et ex nouo
Mat.xxv. Ibũt hij in ſuppliciũ eternũ: ⁊ iuſti in vitã
eternã. Et Math.xx. Multi ſunt vocati:pauci vͦ ele=
cti. Et Math.vij. Lata porta ⁊ ſpacioſa via q̃ ducit ad
perditionē: ⁊ multi q̃ intrant ꝑ eã ⁊c̄. ⁊ multis alijs ſa
cre ſcripture locis. ¶ Idē oſtendit̃ ex fide ſctē eccl'ie cui
pertinaciter ꝯtradicere hereticum eſt. Ex ſimbolo vicꝫ
Athanaſij ſic ꝯtinẽtis. Ad cuiꝰ aduentũ oẽs hoĩes re=
ſurgere habẽt cũ corporibꝫ ſuis: ⁊ reddituri ſunt de fa=
ctis ꝓprijs rõnē. Et ibunt:q̃ bona fecerũt:in vitã eter=

nam: qui vo mala egerunt: in ignem eternum.
Arti.iij. ¶ Sed q: deꝰ iudex iustꝰ nihil sine causa iudicat. In hoc articulo tertio ostēdere restat iusticiā iudicioꝝ ar-
7 ticuli scdi. ¶ Huiꝰ aūt iudicij iusticia ptꝫ tam rōne q̄ꝫ auctoritate simul ⁊ rōne. Exēplū ⁊ rō ad h̄ de illo cui si cōmitterēt res infiniti pcij: si p suā negligentiā eam amitteret: nōne infinitū pciū solueret vl' infinitā penā subiret ſm iusticie regulā: Ita in pposito. Illi qbꝫ filiꝰ dei infinitꝰ dat̄ p grām: ⁊ etiā in sacramēto altaris: ⁊ i quoꝝ cordibꝫ spūsſctūs inhabitat q̄ est infinite bonitatis: ⁊ aīa infinito pcio redēpta est: si oīa ista peccādo amittant: ⁊ pciū infinitū reddere nō poterūt: nōne iu-
8 stū est q̄ penā subeāt infinitā. ¶ Preterea i pctō ⁊ etiā in emēda taxāda ꝯsiderare oportet psonā ꝯ quā peccat̄ Grauius eñ punit̄ delinquēs vel pditionē ꝯ regē exercens: q̄ꝫ qui peccat ꝯ garcionē. Cum ḡ pctm̄ ⁊ pena et emēda pcti: cōmēsurari debeāt ex mensura ⁊ pditione psone ꝯ quā peccat̄. Et cū deꝰ in oīi pditiōe ⁊ mēsura sit infinitus: iusticia reqrit q̄ pctm̄ mortale in infinitū puniat̄: q: est ꝯ deum infinitū factū. Iuxta illud Ps.l. Tibi soli peccaui: siquidē oē pctm̄ mortale ꝯ deū committit̄. ¶ Preterea pctm̄ mortale cuꝫ q̄ pctōr morit̄ sp aīe adheret: q: post mortē nō est locus pnīe de mortalibus. Ubi ḡ pctm̄ sp adheret: iustū est q̄ pena sp adhereat. ¶ Aliā rōnē ad h̄ Nota. A.xxij.47. et. C.v.14. Huic etiā cōcordāt auctes ⁊ rōnes doctoꝝ: q̄ vicꝫ sp puniat̄: qui sp peccare vellet si posset. vñ btūs Grego. xxxiiij. li. mor. Ad districti inqt iudicij iusticiā ptinet vt nunq̄ꝫ careāt supplicio: quoꝝ mens in hac vita nūq̄ꝫ voluit carere pctō: ⁊ nullus det̄ iniq̄ terminꝰ vltio-
9 nis: q: q̄ꝫdiu valuit: hīe noluit terminū crimīs. ¶ Ad idē qrto dialogoꝝ. Iniq ideo cū fine delinquūt: q: cuꝫ fine viuūt: nā voluissent vtiq̄ꝫ sine fine viuere: vt potuissent sine fine peccare: hoc ostēdūt in facto. Quia dicit canon: q̄ q̄ nunq̄ꝫ cessant peccare dū viuūt: oñdūt q: sp in pctō viuē cupiūt: de peni. dis. j. c. importuna. §. siue aūt. Et hoc iustū videt̄: vt q̄ deū expugnat in suo eterno puniat̄ in dei eterno. Et cū deus volūtatē vt factū videat: volūtatē sempiternā q̄si factuꝫ sempiternū puniat. Qui nunq̄ꝫ cessaret peccare si sp viueret: ⁊ qui semp viuere vellet vt sp peccaret: ex dei iusticia sp viuat: vt semp penam sentiat: hec videt̄ snīa esse Bern̄. Oēs ḡ tales sunt de numero illoꝝ q̄rū dānatio iusta est Roꝝ. iij.

Arti.iiij. ¶ Sed nō obstāte q̄ iste rōnes ⁊ auctes necessario cōcludāt: tñ nōnulli sensus ⁊ sensibilia plus sequētes: q̄ꝫ rōnē vel auctē: q: que nō videt: nō credūt. Sic ptꝫ. A. xxij.1. Et q: penas dānatoꝝ nō vident oculo corpali. Ideo minꝰ eas credūt. Propter tales ḡ deus aliqñ pe-
10 nas infernales visibiliter oñdit. Sic in partibꝫ Cecilie ptꝫ vbi ignē infernalē de locis illis eructuantē ostēdit ſm beatū Grego. in qrto dialogoꝝ: ꝓpt̄ incredulos: qui nō visa nō credūt. Talibꝫ etiā sensibilia exēpla posuit. Sic ptꝫ Luc.xvj. ⁊ multis alijs locis euāgelij: ⁊ p sensibilia exēpla ⁊ narrationes q̄s ipsa veritas p semetipam oñdere dignata est: plus credamꝰ: alias nota historias q̄ eandē materiā: vicꝫ maloꝝ oñdūt dānationē. Sicut est illud. A.xij.32. Et illud. A.xxviij.49. Et de qrto dialogoꝝ qui petiuit inducias: ⁊ de multis
Exm̄ alijs exēplis in eodē qrto li. dialogoꝝ. ¶ Ad idem fert̄ sic de q̄daꝫ q̄ de noctibꝫ ire solebat ad mulierē quā ꝯtra legē dei dilexit. Hic ḡ vna nocte iux̄ theloneū veniēs vidit magnū pncipē demonioꝝ q̄si in loco sedere iudiciali: ⁊ alijs ei astantibꝫ pcepit illā mulierē adducere: eā noiando ad quā leccator tūc iuit. Festināter ḡ ad domū illiꝰ mulierł: currēs: iuenit eā i lecto suo suffocatā.

¶ Ad idē nō ex cesario de ꝯcubina sacerdotł: quā post Exm̄
mortē miles voluit defendere a demonibꝫ: ꝫ nō potuit Sic ḡ ad alioꝝ exēplū ostēdit deꝰ illiꝰ misere mulieris dānationē: ⁊ h̄ est q̄d ipsemet pmittit se factuꝝ Apo. xvij. dicēs: veni oñdā tibi dānatōēꝫ meretricł magne.
¶ Oñdā inqt tibi dānationē meretricis. i. aīe peccatri 11
cis: q̄ꝫtuꝫ ad tristiciā ⁊ dolorē: q̄ꝫtū ad tenebras ⁊ squalorē. ¶ Pmo q̄ꝫtum ad tristiciā ⁊ dolorē: h̄ aūt tristicia excogitari aliqlit̄ pōt ex tristicia incarceratōīs ppetue vel mortł tpalis. O q̄ꝫ tristis snīa esset cui libet nr̄m poni i carcere ppetuo: pfundo ⁊ tenebroso: vbi nll'a esset euasionis spes: cū pane ⁊ aq̄ ⁊ vinculis multł. Et specialit̄ si sciret se ibi diu victurū i penis. Quāto tristius erit poni i illo carcē tenebroso iferni. Tenebroso dico. Quia sic hic dilexerūt tenebras culpe ⁊ loca tenebrosa ⁊ occulta p delicto suo secretiꝰ ppetrādo: Ita ibi ponētur i tenebris pene: q̄ i euāgelio a chr̄o vocant̄ tenebre exteriores: mittite inqt eū i tenebris extiores: hēbūt tñ ſm aliquos doctores modicū lumē: q̄d anglice vocat̄ glimsinge: nō ad eoꝝ solaciū: ꝫ penā: vt vicꝫ ꝓpriā videāt deformitatē: videāt etiā q̄ꝫ deformes sūt illi ⁊ ille: q̄s fatuo amore excecati: hic pulchros ⁊ pulchras reputabāt. Videāt insup illos q̄s hic ad pctm̄ traxerūt: vl' iuuerunt: ⁊ q̄ eoꝝ exēplo hic peccauerūt ⁊ q̄s hic mali dilexerūt: esse cū eis dānatos cū tristicia ⁊ dolore dicē-
tes illud Luc.xxiij. Et tu in eadē dānatiōe es. ¶ Iterū 12
hec snīa tristior est: q: ibi nō erit icarceratł panis ⁊ aq̄: sic positū est de carcere mūdi. Sꝫ pchdolor: ignis: sulfur: spūs pcellaꝝ pars calicł eoꝝ: in ps. x.lviij. ¶ Iterū q: nll'a est spes euasiōis: q: i inferno nll'a ē redēptio ¶ Iterū q: ē ibi nō solū p mille ānos: ꝫ sp est victurꝰ: Iux̄ illud laborabit ieternū: ⁊ viuet adhuc i fine: i ps. xlviij. Et chr̄s Mat.xxv. Discedite a me male. in ignē etnū. Ab eterno aūt: si mille: imo q̄t millia ānoꝝ excogitare poterł p intellectū auferas: illo ablato: tm̄ de tpe remanet post illā ablatōēꝫ: nō minuit̄: q: ifinitū finito minꝰ eē nō pōt. Ergo q̄ꝫ miseri sūt q̄ p pua delectatōe vl' lucro terreno: tā longā incurrūt penā: vbi nulla est spes remedij. ¶ Qualis aūt tūc erit cordi dolor: ptꝫ in pte p h̄: q̄ mō cōiter dr̄: qñ q̄s dura patit̄: si spes nō es-
set: cor frāgeret̄: ꝫ ibi neutrū erit: q: nec cor frāgit̄: nec 13
spes est. ¶ Fert̄ de q̄dā mag. q̄ ex tali vbo a q̄dā fatuo Exm̄
corā eo dicto ad magnā cōpūctiōēꝫ de pctīs suis ꝯuersus est. Cū eñ audiēte fatuo: q̄dā dicet: si spes nō esset cor frāgeret̄: adiecit fatuꝰ: q̄lis ḡ pena erit: vbi nec spes est de liberatiōe: nec cor frāgi pōt: q̄d dñs audiēs suspirās ait: y. poyse: moy: q̄ audiui istud vbū a stulto. Et tñ Seneca teste in quadā ep̄la ad Paulū. Deus qñq̄ꝫ ex ore fatuoꝝ effatur. Nota simile. E.iij.23.

¶ Mali vo desiderātes sine timore peccare: friuolis co Arti.v.
gitatiōibꝫ ⁊ respōsionibꝫ ꝯsciētias glosant: ⁊ vt audaciores sint ad peccandū: pdictis auctibꝫ ⁊ exemplis de dānatoꝝ ppetuitate ⁊ oñsiōe multiplr̄ rñdere nitunt̄.
¶ Primo dicētes: q̄ talia vba ⁊ exēpla i libris posita: 14
et scpturis sunt ad timorē: vt p illa hoīes dimittāt malū ⁊ faciāt bonū. ¶ Sed isti male ꝯscias glosant: dum nouū pctm̄ blasphemie alijs pctīs suis addūt dicē eñ deū mendacē: est blasphemia: q: deꝰ verax est. Oīs aūt hō mendax. Roꝝ.iij. Sed deꝰ in pluribꝫ sacre scripture locis pmittit malis dānationē eternā: sicut. s.e. patet. c. vj. ⁊ .xij. Dicere ḡ q̄ illa dei vba timorē includunt: ꝫ nō veritatē: est dicere deū mendacē: duobꝫ cōtraria asserētibꝫ: oportet q̄ vnꝰ illoꝝ falsuꝫ dicat. Sed deus ⁊ hō in hoc casu cōtraria asserunt. Ergo oportet vnū falsuꝫ dicere: hoc nō pōt esse deus: sicut ptꝫ p predictā auctoritatē Pauli: Ergo ipsi falsum dicūt. Et sic

ſīn triplex incidunt incōueniens. Vnum ꝙ mentiunt
Aliud: ꝙ deū blaſphemāt. Tertiū ꝙ audacius peccāt
Sed forſitan dicēt: his q̄ deꝰ dicit credimꝰ. Sed narra
tionibꝫ ⁊ exēplis alioꝝ ꝑdicantiū nō oportet fidē ad-
bibere: q̄ꝛ ipſi: vel ad pctōꝝ terrorē: vel ꝓpter alias cau
ſas talia terribilia narrāt. Sed q̄ maior ſtulticia: q̄ꝫ co-
gitare ꝙ aliq̄s mēdacio ſuo ſe ꝑdere velit: vt alios ſal-
uet. Cum etiā ſm doctrinā apl'i Roꝝ. iij. Nō debeāt
fieri mala: vt eueniāt bona: quis tam cecus eſt: qui tm̄
malū. id eſt. ꝑditionē ꝓpriā facere velit. Vt alijs bonū
dubiū eueniat. Deus etiā mendacijs nr̄is nō indiget.
15 Cōtra tales nota. A. xxvj. 7. ¶ Iterū dicūt viuis nō
credimꝰ: ſꝫ ſi ipſimet dānati redirēt ad nos: eis credere
mus: q̄ꝛ ipſi veritatē experti ſunt. Cuiꝰ tm̄ ꝯtrariū ali-
q̄n viſum eſt ꝙ vicꝫ viui mortuis eis apparētibꝫ ſe nō
Exm correxerūt. Sicut patꝫ ꝑ hoc qḋ a fidelibꝫ nuꝑ dr̄ acci-
diſſe: de quodā diu ꝯcubinā tenēte: qua mortua: cuidā
famulo domus poſt mortē ſuā apparens dixit ſe eſſe in
magnis penis: dixit etiā ꝙ p̄muniret amaſiū ſuū: ꝙ ſe
corrigeret: q̄ꝛ hoc erit ſibi ⁊ mihi valde vtile: qḋ ſi non
fecerit. Hodie ad tres ānos ipſe morieť ⁊ eternalit̄ dā-
nabit̄: ergo famulus grauiter infirmatꝰ: mgr̄m ſuum
de p̄dicte oſtēſione p̄muniuit: q̇ tm̄ vitā ſuā nō emen-
dauit: ⁊ illo die ad tres annos: q̇ illa miſera ipm̄ mori-
turū p̄dixit: magnū feſtū de vicinis ſuis tenuit: ⁊ eos
ſecū vſq̄ꝫ ad noctē tenuit: a q̇bus q̄ſiuit: ſi dies adhuc
tranſijt: q̇ dixerūt ꝙ ſic: ergo inq̇t falſum eſt qḋ mihi
dictū fuit: q̄ꝛ adhuc viuo: ⁊ hoſpitibꝫ licentiatis anteq̄ꝫ
ad portā venirēt: ſubito mortuus eſt. Si g̊ Moyſen ⁊
16 ꝓphetas nō audiūt: neq̄ꝫ ſi q̇s ex mortuis ierit ad eos
credent. Sicut ptꝫ. A. xxvj. 25. ¶ Iterū dicūt: ꝙ deus
nullū chriſtianū quē ita care redemit: perdere vult vel
dānare. Et ideo dicūt ꝙ ille auctoritates. ſ̄. e. c. vj. hn̄t
intelligi de infidelibus: qui oēs ⁊ ſoli damnabunť.
¶ Huic reſpondeť ꝙ verius dicūt q̄ꝫ dicere credant:
q̄ꝛ deus neminē ꝑdit: q̄ꝛ ipſe oēs hoīes inuenit in celo:
vel in inferno vel in purgatorio vel in limbo pueroꝝ.
Deo g̊ qui ſcit vbi ſūt: ⁊ q̇ eos habet ⁊ vult hr̄e: nō per-
dunť: ſic nec paſtor dr̄ oues ſqualidas q̄s in alia domo
a ſanis ſeꝑatas ponit: amittere vel dn̄s latronē: quē in
carcere ponit. Sed ſi carcerē euadēs ad nemꝰ fugeret:
amiſſus dn̄o diceret. Sic in ꝓpoſito. Nota. P. ij. 31.
¶ Et eſto ꝙ perdanť: deꝰ tm̄ eos nō ꝑdit: ſꝫ ipſi ſeip̄os
perdūt. Sicut infirmꝰ q̇ medico nō obedit: ſeip̄m occi
dit. Sic pctōr q̇ eſt ſic falſus monetariꝰ: q̇ falſam mo-
17 netā facit: ſꝫ fidelis talē monetā inueniēs: eam frāgit ⁊
ꝑforat cultello ⁊ deſtruit. Sic pctōr aīam ſuā q̄ eſt ad
dei ſil'itudinē. Sic ptꝫ. A. xxiij. 6. ſicut denarij q̊dāmō
ad ſil'itudinē regis rep̄ſentāt. Qn̄ g̊ peccādo hāc ſil'itu
dinē deſtruit: ⁊ diaboli ſil'itudinē introducit: ſūmi re-
gis. i. dei monetā falſificat. Sꝫ fidelis deꝰ hāc monetā
inueniēs eā in ignē ponit eternū: q̇ paratꝰ eſt diabolo
et angelis eiꝰ Math. xxv. Nō. F. j. 43. ¶ Sic g̊ rex fal
ſam monetā cū falſo monetario inueniēs ⁊ vtrūq̄ꝫ dā-
nans: nō dr̄ ꝙ moneta regis ꝑdiť: ſꝫ ꝙ falſificator cum
moneta ſua eſt dānatus: Ita in ꝓpoſito. ¶ Quidā vͦo
dicūt ꝙ illas auc̄tes oportet intelligi de his q̇ nunq̄ꝫ fi
dem dei: vel baptiſmū receperūt: ⁊ nō de falſis chriſtia
nis. Eſt valde irrōnabiliter dictū. Et h̊ oſtendi poteſt
multis exēplis ⁊ auc̄tibꝰ. ¶ Dn̄s em̄ terrenꝰ plus ira-
ſciť ⁊ iuſtius punit eū q̇ plus de donis ſuis recipiens:
ꝓditorie ꝯ eū agit: ſicut ptꝫ ꝙ maiorē cōmittit ingrati-
tudinē q̄ꝫ aliꝰ q̇ nō recipit tm̄. Sic in ꝓpoſito: chriſtia-
18 ni vͦo plura dona dei: ſic eccl'iaſtica ſacramēta ⁊ hmōi
receperūt q̄ꝫ infideles: igiť ⁊c̄. ¶ Iterū rex plus iraſciť
ꝯtra eū q̇ ei homagiū fecit: ⁊ teſtes fidelitatis inuenit:

et ei ſeruire iurauit: ſi poſtea ꝓditorie vel falſe ꝯtra eū
agat: q̄ꝫ ꝯtra aliū: q̇ in nullo ſic ei aſtrictus fuit. Sic deꝰ
ꝯtra falſos chriſtianos q̇ ei in baptiſmo ſolēni voto ſe Exm
aſtrinxerūt: ⁊ teſtes fidelitatis inuenerūt: ⁊ ei ſe ſeruitu
ros ⁊ diabolo ſe abrenūciaturos ꝓmiſerūt: ſicut ptꝫ. F.
iiij. 29. Si poſtmodū dei mādata ⁊ legē nō teneāt: gra
uius eos q̄ꝫ ſaracenos punit ⁊ licꝫ em̄ illi ſimul cū iſtis
damnenť. Iuxta illud Eſa. j. Cōteret ſceleratos ⁊ pec
catores ſimul: ⁊ q̄ꝛ dereliq̇runt dn̄m: ꝯfundenť tm̄ iſti
falſi chriſtiani q̇ dereliq̇rūt dn̄m: plus ꝯfundenť ⁊ gra
uius punienť. Sic g̊ tales accipiūt dānationē maiorē
Luce. xx. ſicut ptꝫ. F. iiij. articulo. xij. Exemplū ad hoc
in vitaſpa. Si bene occurrat de ſctō patre Machario: Exm
qui dr̄ caput mortui in deſerto inueniſſe: ⁊ p̄cibꝫ obti-
nuiſſe oſtēſionē: q̄lis in vita ſua fuerat q̇ h̊ caput por-
tauerat: q̇ nutu dei rn̄dit ſe ſaracenū fuiſſe: q̇ de ſtatu
ſuo req̇ſitus. Rn̄dit ſe dānatū eſſe: req̇ſitus vͦo ſi aliq̇
eſſent in inferno preter ipſos ſaracenos. Rn̄dit falſos
chriſtianos multo ꝓfundiorē locum tenere ibi: q̄ꝛ mul
to plura a deo receperūt: ⁊ plura de deo audierūt: ꝯtra
que ſꝑ ingrati extiterunt. Et chriſto teſte: ſeruus q̇ ſcit
voluntatē dn̄i ⁊ nō facit: plagis vapulabit multis Lu
ce. xij. Exemplū ad hoc ſatis euidens eſt de cōmittēte
pctm̄ in ſtatu vel loco ſanctiori vel maiori. Cōmittens
em̄ pctm̄ in loco ſanctiori ſicut in eccl'ia: grauiꝰ peccat:
q̄ꝛ ibi rem auferre eſt ſacrilegiū: qḋ ī alio loco nō ē niſi
ſimplex furtū. Cōmittentes etiā in ſtatu ſic in p̄latura
magna grauiꝰ peccāt: ⁊ durius punienť. Sic chr̄iani
q̇ infra eccl'iam: chriſtianitatis ⁊ in ſtatu altiori: ⁊ poſt
miſſionē manꝰ ad aratrū ⁊ poſt fidē receptā peccant.
De quibꝫ. j. Thi. v. Habētes dānationē: q̄ꝛ primā fi-
dē irritam fecerūt. ¶ Iterū ſicut Enormius peccaret q̇ 19
vile factū ſic homicidiū vel aliud ꝯſil'e cōmitteret circa
altare: q̄ꝫ in naui eccl'ie: q̄ꝛ locus ille q̊dāmō ſanctior vi
deť: Ita q̇ locū ⁊ ſtatū maiorē in eccl'ia tenēt: ſic clerici.
De talibꝫ em̄ recte ad l'ram loquiť chr̄s Luce. xx. dicēs
ambulāt ī ſtolis: ⁊ amāt ſalutatiōes ī foro: ⁊ p̄mas ca-
thedras ī ſinagogl': ⁊ p̄mos diſcubitꝰ ī ꝯuiuijs q̇ deuo
rāt domos viduaꝝ: ſimulātes longā orōnē: hij ꝑcipiēt
dānationē maiorē. vn̄ Hiero. ſuꝑ Ezech. Cui dubiū
q̇n inť tres pctōres: gētilē hereticū ⁊ eccl'iaſticū: multo
maioribꝫ penis dignꝰ ſit q̇ maioris fuerit dignitat'l: q̄ꝛ
nō ſolū ī ſe peior ē q̄ꝫ gētil': ſꝫ etiā q̄ꝛ pluribꝫ nocet. Iux
illḋ btī Grego. ī paſtoralibꝫ: nullus q̇ppe āpliꝰ ī eccl'ia
nocꝫ q̄ꝫ q̇ ꝑuerſe agēs: nomē vl' ordinē hꝫ dignitat'l ⁊c̄.
¶ Peccati g̊ grauitas nō ſolū attendiť penes peccātis
maliciā in ſe: ſꝫ etiā penes illos q̇bꝫ pctm̄ nocet: qui in-
de ſcādalizanť vl' ad pctm̄ trahunť. Cū g̊ pctm̄ maloꝝ 20
chr̄ianoꝝ ab alijs chr̄ianis plus in exēplū trahať: q̄ꝛ il
lorū facta quotidie vidēt: ⁊ bona credūt vel credere vo
lunt: q̄n ad exēpla illa trahūt: q̄ꝫ infideliū: quoꝝ facta
nec vident frequēter: nec bona operanť. Patet ꝙ iſtoꝝ
pctm̄ grauius eſt. De tali g̊ bene dicit canon: ꝙ eſt infi
deli deterior. vj. q. j. quero: q̄ꝛ plus eccl'ie nocet q̄ꝫ dire-
cte infidelis diſ. xciij. ſi inimicus: in fine. xj. q. iij. nolite.
in fine. Sicut patet. B. ij. 16. ¶ Itē pctm̄ ſuū grauius
eſt pctō infidelis. xxxij. q. iiij: in eo. Ideo pena illiꝰ gra
uior erit pena infidelis. xij. q. j. ſcimus. Et. j. q. j. nōne.
¶ Et ſic mali chr̄iani grauiꝰ peccāt infidelibꝫ ⁊ grauiꝰ
punienť: q̄ꝛ pctm̄ illoꝝ pluribꝫ nocet: vt oſ̄ſuꝫ eſt: Ita
etiā inť chr̄ianos gradū in pctīs ⁊ penis ponē oportet:
Ita ꝙ ſꝑ q̄nto maiorē locū: ſtatū vel officiū tenet: gra-
uiꝰ fit eiꝰ pctm̄ ⁊ pena grauior: ſiue ſit ꝑſona ſecularis
ſiue eccl'iaſtica: q̄ꝛ q̄nto ī maiori dn̄io poniť: tāto plures
ad eū reſpiciūt: ⁊ exēplū vel actꝰ: vl' defectꝰ timore vel
amore ſequunť: ⁊ tales in fine inueniēt iudiciū durum

hiſ qui male preſunt Sapieñ. vj. Nota. C. xvij. 33.
21 ¶ Hoc idē videmꝰ quotidiano experimento: ꝛ q̄libet
plus offendit ꝯtra domeſticū proditoꝛie agentē: q̄ꝫ con
tra extraneū. Et plus ꝯ̄ amicū q̄ꝫ aliū. Et plus ꝯ̄ ꝯſan-
guineū ꝛ ꝓpinquū: q̄ꝫ remotū. Et plus ꝯ̄ filiū infide-
liter ſibi ſeruientē: q̄ꝫ quēcunqꝫ aliū: Ita deus q̄ ait in
Pſ. liiij. Qm̄ ſi inimicus meꝰ maledixiſſet mihi: ſuſti-
nuiſſem vtiqꝫ: q̄ſi diceret: qꝛ amicus meus h̄ fecit: plus
grauioꝛ. ¶ Multū eñ grauabat̄ ꝯtra malos infideliter
ſibi ſeruiētes in lege nature ꝫ plus ꝯtra peioꝛes in lege
Moyſi: qꝛ eis maioꝛē oſtēderat amicitiā: ſicut ptꝫ ī to-
to veteri teſtamēto. Plus adhuc ꝯtra peſſimos in lege
gratie ſicut filios ſpecialiſſimos ꝓditoꝛie agētes. Iſte
ꝓceſſus ptꝫ ex vindicta ꝯtra legū tranſgreſſoꝛes ꝛ chꝛi-
ſti crucifixoꝛes. Tranſgreſſoꝛes eñ legis nature in di-
luuio Noe ſubmergebant̄ q̄ dicit̄ eſſe moꝛs facilima.
Trāgreſſoꝛes legis Moyſi lapidabant̄: ſicut ptꝫ Nu-
meri. xv. q̄ eſt moꝛs grauioꝛ. Primus vō tranſgreſſoꝛ
legis chꝛiſti. ſ. iudas ſeip̄m ſuſpēdit: qđ eſt turpiſſimū
inter oīes moꝛtes. ¶ Cum etiā in chꝛiſti crucifixione
eſſent gentiles mali: ꝛ iudei mali: ꝛ chꝛiſtianus malus
ſcꝫ iudas. Plus ꝯtra iſtū offendebat̄ ꝛ grauius ꝓ deli-
cto illo qđ in ſe erat vnū puniebat̄: ꝛ hoc ſpecialiter: qꝛ
erat de numero illoꝝ quibꝰ dicit Joan. xv. vos amici
mei eſtis: ꝛ ad q̊s maximā oſtēderat amicitiā: ſicut ibi-
dē dicit maioꝛē inq̇t dilectionē nemo habet ꝛc̄. De q̊
etiā in Pſ. xl. ꝯquerit̄ dicēs. Etenī homo pacis mee in
quo ſperaui ꝛc̄. Patet g̊ ꝙ tam culpa: q̄ꝫ pena maloꝝ
22 grauioꝛ eſt. ¶ Iterū dicūt chꝛiſti moꝛte redēpti ſumus
nos chꝛiſtiani ꝛ nomē chꝛiſtianoꝝ habemꝰ: qđ nō ha
bent infideles: ergo nobis chꝛiſti moꝛs plus valebit.
Reſpōdet̄: ꝙ chꝛiſtus ꝓ oībus moꝛtuꝰ eſt: tam pꝛo
illis q̄ꝫ ꝓ nobis: ꝛ tñ ſicut ipſi dānabunt̄: qꝛ fidē moꝛ-
tis chꝛiſti nō receperūt. Ita iſti qui acceptā nō tenue-
runt: ſed operibꝫ ꝯtradixerūt: illud ergo ꝙ mali chꝛiſti
ani dicunt pꝛo eis plus eſſe. ſ. ꝙ ita chare moꝛte chꝛiſti
redempti ſunt: plus erit ꝯtra eos in moꝛte ꝛ in genera-
li iudicio. Plus eñ offendit̄ dñs terrenus ꝯtra ſclauū
quē de carcere Soldani magno pꝛecio dato reduxiſſet
ad terrā ſuam: ſi poſtmodū eū infidelē ꝛ ingratū inue-
niſſet. Quāto plus ꝓ eo dediſſet: tanto plus grauaret̄.
Sic in ꝓpoſito: ſic etiā nos de tali re care empta q̄ñ eā
appꝛehēdimus malā: ſicut equū claudū vel ouem vel
bouē malū: quāto plus dedimus ꝛ carius emimꝰ: tā-
to plus iraſcimur: dicētes: care iſtud emimꝰ: ꝛ modo
nihil valet: diabolus illud habeat. Ita dicturꝰ eſt deꝰ
in iudicio. Patet g̊ ꝙ illa chꝛiſti moꝛs quā dicūt eſſe ꝓ
eis: erit maxime ꝯtra eos. ¶ Ad hoc eſt exēplū de duo-
Exm̄ bus vicinis mutuo ſeſe quodāmodo amātibꝫ. De q̊-
bus fert̄ quaſi ſic: ꝙ cuꝫ vnus illoꝝ eſſet bonus ꝛ aliꝰ
malus: ꝛ bonus frequēter malum āmoneret: nec tñ ſe
coꝛrigeret. Accidit ꝙ malū grauiter infirmatū bonus
diligēter cuſtodiret: ꝛ frequēter viſitaret de ſalute euꝫ
ammonēdo. Vna g̊ nocte ante eum exiſtens: vidit vt
ſibi videbat̄ chꝛiſtum in foꝛma in qua in cruce erat do-
mū intrare: ꝛ beneficia que ꝓ eo fecerat: ꝛ ingratitudi-
nem quā contra eius beneficia creationis: gubernatio
nis ꝛ incarnatiōis ꝛ paſſionis fecerat recitare: quibꝫ re-
citatis: accepit ſanguinē de latere ſuo: ꝛ ſuꝑ infirmi fa
ciē ꝓiecit dicens: ſanguis iſte ꝓ te effuſus ſit ꝯ̄ te in die
iudicij: illo vō clamāte p̄ timoꝛe q̄ añ eū ſedebat: ꝛ alijſ
ꝯcurrētibꝫ: inuenerūt ſanguinē ita faciei moꝛtui adhe-
rentē: ꝙ nulla lotione auferre potuit. Sanguis g̊ inuē
tus oñdebat viſionē nō fuiſſe caſſam: ptꝫ g̊ ꝙ ille ſan-
guis bñdictꝰ: ſi mali fuerimꝰ: ꝯ̄ nos erit in dānatiōem
23 moꝛtis Luc. xxiij. ¶ Cuiꝰ cām reddit deꝰ: in Pſ. lxj.

dicēs: qꝛ p̄ciū cogitauerūt repellere. Sic eñ ſclauus p̄-
ciū ſibi ad carcerē ſaracenoꝝ ſufficiēs ꝓ redēptiōe ſua
miſſum repellere pōt: ꝛ ī carcere remanere ſi vult: Ita
in ꝓpoſito. Et ſicut q̇s mereret̄ ꝑuilegiū amittere ꝓpt
ꝯtrariū factū: ꝛ qꝛ ꝯceſſa abutit̄ ptāte: ſic ptꝫ. A. vj. 3.
Ita mali chꝛiſtiani pꝛiuilegiū baptiſmi ꝛ moꝛtꝭ chꝛiſti
et ſacramētoꝝ eccl̄ie: qꝛ pꝛiuilegio frequēter abuſi ſūt:
et factis ꝯ̄rijs renūciauerūt. Patꝫ g̊ ꝙ eſt de celo: ſic de
ciſta duaꝝ clauiū in cuſtodia duoꝝ hoīm: ad cuiꝰ apꝑi-
tionē opoꝛtet ꝙ vterqꝫ ꝯcurrat. Ita celū aperit̄ paſſiōe
chꝛiſti ſicut vna claue. Altera vō bonis opibꝫ noſtris.
Ad h̄ ergo ꝙ nobis aperiat̄: neceſſe eſt ꝙ vtraqꝫ clauis
cōcurrat: ſicut neceſſe eſt ꝙ auis duas alas habeat: ad
hoc ꝙ in altū aſcendat. Sic in ꝓpoſito. Exēplū ad idē
in oī negocio. Si q̇s in aliq̄ neceſſitate ꝯſtitutꝰ ſeip̄m
iuuare ex negligentia nō vult: vtpote domū edificare:
vel ruinoſam reparare: vel plagas ſanare: vix inuenit
ita bonū amicū q̇ velit eū iuuare. Sed ſi incipiat fun-
damentū ponere ꝛ facere qđ in eo eſt: amici iuuāt: Ita
q̇ negligētes ſunt circa ſalutē ꝓpꝛiā dicētes: deꝰ vult
nos ſaluare: errāt: ſicut ptꝫ. A. viij. 10. ¶ Iterū dicunt
deꝰ nō fecit nos: nec redemit vt dānet: verū eſt: ſic hō
nō plantat arboꝛē fructiferā in hoꝛtu ſuo: vt eā cōbu-
rat: ſi tñ nō fructificat: cōburit. Sic teſte chꝛō. Oīs ar-
boꝛ que nō facit fructū bonū excidet̄: ꝛ in ignē mittet̄
Mat. vij. Job. xxiiij. Cōterat̄: q̄ſi lignū infructuoſuꝫ
Nec debēt mali admirari ꝙ ꝓ facto bꝛeui eternaliter
dānant̄: ꝯquerētes ꝛ dicētes: q̄re dānat nos: qꝛ pꝛeter
rōnē. ſ. e. c. vij. aſſignatā. Exēpla ad h̄ plura adduci
poſſunt. In iure eñ diuio videmꝰ: ꝙ nō opoꝛtet ſꝑ pe 24
nā cōmēſurari culpe: q̄ꝫtuꝫ ad longitudinē ꝛ bꝛeuitatē
In lege eñ diuina adulteriū quo ad actū ꝛ culpā cito
trāſijt: ꝛ tñ vitā ſine fine pꝛiuabat. Sicut ptꝫ Deutro.
xxij. et. A. xvij. 7. Sic de homicidio voluntario: ſic de
blaſphemia ꝛ multis alijs pctīs. ¶ Idē ptꝫ in lege nāe
in qua ꝓ bꝛeui delectatiōe in cibo vel potu exceſſiuo ſe
quit̄ q̄ñqꝫ lōga infirmitas: ꝛ moꝛs ſine fine: qꝛ ſelꝰ moꝛ
tuus ꝑ legē nāe nunq̄ꝫ viuet. Ex bꝛeui etiā vulneratio
ne ſequit̄ moꝛs vel lōga infirmitas. ¶ Idē ptꝫ in iure
hūano: in q̊ qui vēdit hereditatē ſuā: nunq̄ꝫ recuꝑabit
et emptoꝛ in ꝑpetuū habet ius in re empta. Ita hō q̇
vēdit diabolo aīaꝫ ſuā: ꝑ finale pctm̄. Sic illi. j. Ma-
cha. j. venūdati ſunt vt facerēt malū: ꝛ Roꝝ. vij. car-
nalis ſiue venūdatꝰ ſub pctō: ip̄e in perpetuū aīam nō
recuꝑabit: bellū eñ q̄ñqꝫ bꝛeue ē ꝛ ſeruitꝰ lōga ſequit̄.
Et matrimonij ꝯtractū bꝛeuē ſequit̄ copula ad totam
vitam. Sic delictū bꝛeue: ſequit̄ damnatio eterna. Arti. vj.
¶ Reſpōſionibꝫ g̊ maloꝝ q̇bꝫ mēdaciter nitunt̄ defen
dere: ꝙ deꝰ neminē chꝛiānoꝝ dānare vult euidēter re- 25
pꝛobatis. ¶ In articulo ſexto inueſtigare opoꝛtet huiꝰ
mēdacij cām: vt nō ſolū dictū in ſe: ꝫ etiā cā repꝛobet̄:
qꝛ vꝛticā nō bñ eradicat q̇ radicē nō inueſtigat: nec era
dicat: huiꝰ audacie magna cā accepta videt̄ eſſe ex dei
patiētia: ꝛ longa pctōꝝ expectatiōe: ex hoc vicꝫ ꝙ raro
apertas ꝛ feſtinas accipit vindictas de pctōꝛibꝫ: ꝓpt̄ h̄
eñ abſqꝫ timoꝛe peccāt filij hoīm: qꝛ nō ſtatim accipit
vindictā apertā: ſic in lege nāe Geñ. vij. Vbi pctōꝛes
diluuio ſimul necauit: ꝛ in lege Moyſi Numeri. xv.
Colligēs ligna in feſto: lapidabat̄. Et Dathan ꝛ Abi-
ron in libꝛo numeroꝝ. xvj. cū oībꝫ ſocijs ſuis ꝯ̄ Moy-
ſen inſurgentes ꝛ inobediētes a terra deuoꝛabant̄. Et
multas tūc vindictas exercuit quas modo nō exercet.
Cuiꝰ diuerſitatis licet cauſa ſit bona: quia aliter ſe hꝫ
dominus ad amicos ſpeciales delinquētes: ꝛ ad filios
quos diutius expectat nūcijs ꝛ verbis et lr̄is eos am-
monendo: vt ſe coꝛrigant: filiū etiā de die delinquentē

de nocte verberat. Sic deus diutius amicos nō expectat: ⁊ verbis ꝓpriꝭ ⁊ lr̄is pdicatoꝝ ⁊ ſacre ſcripture eos ām̄onet: ⁊ filiū in mortis nocte punit corā oīb⁹
Exm̄ delinquentē tn̄ ipſi iſta cauſa abutunt̄. Sicut patuit de illo q̄ vt fert̄: cum ſemel audiret p̄dicare: ꝙ qui accipit corpus chriſti indigne: iudiciū ſibi mādūcat ⁊ bibit: p̄dicatorē deridēs ait ego tot annis illud in pctō accepi: et adhuc nihil mali ſenſi: ⁊ eodē die ſeipm̄ ſuſpendit.
26 In quo facto duo oſtendunt̄. Primo: ꝙ audacior fuit ad peccandū ⁊ minas dei deriſit: q2 pctm̄ ſuuz multis annis inultū trāſiuit. Secūdo: ꝙ licet de⁹ aliqb; ānis pctī vindictā differat: illud tn̄ in fine impunitū nō dimittit. Nota. P. v. 22. cum ſe. ¶ Sed quāto diutius expectat: tanto grauius in fine punit: ꝓpter duo. Primo: q2 rex diu amicos ꝯtra eum delinquētes expectās grauius ꝯtra eos iraſcit̄ ⁊ reputat ſe ab eis deriſum: ⁊ ideo grauius ꝯ̄ eos ꝓcedit: tanq̄3 cōtra eos proditores magis ingratos. ¶ Secūdo: q2 quāto diuti⁹ expectātur: tanto plura mala cōmittūt: ⁊ diutius ingratitudinē ꝯtra dei gratitudinē ⁊ patientiā reddūt: q̄ etiā mala ex longa mora aliqn̄ obliuioni tradūt. Sicut ḡ quāto iuſticiarij hereditatis et curie ſtatio diuti⁹ ꝓlongat̄ et rarius veniūt: tanto pei⁹ erit multis in eoꝝ aduentu. ¶ Prīo: q2 q̄ſi eos nō timētes: nec expectātes audaciores ſunt ad faciendū mala: ꝓ quibus ab eis punient̄. ¶ Secūdo q2 ex longa mora: multa q̄ ab eis in illo iudicio requirent̄: obliuioni tradiderunt. Sic in ꝓpoſito erit illis. De q̄bus dicit Job. xxiiij. ꝙ deus dedit illis tp̄s penitētie: ⁊ ipſi abuſi ſunt eo in ſupbia: qn̄ reddēt
Arti. vij. rōnē obmuteſcētes ponent̄ ī tenebras exteriores ⁊c.
¶ Reprobato mēdacio dicentiū: de⁹ neminē baptizatū vult dānari ⁊ cā mēdacij. Reſtat breui exēplo illi⁹
27 mēdacij oſtēdere piculū. Si eñ falſificās bullā pape excōicet̄ quō excōicet̄ apd̄ deū? ⁊ oēs bullas ſuas. i. ſacrā ſcpturā: ⁊ aplo̅s ⁊ p̄dicatores ſuos falſificat. Qui etiā ſicut ore dicūt: ita vellēt ꝙ nō eſſet pctoꝝ punitio: et ſic vellent deum nō eſſe iuſtū ⁊ ſicut nec pctoꝝ punitorē: ita nec bonoꝝ remuneratorē: q2 qua rōne ipm̄ negāt in minis maloꝝ: negare poſſunt ī ꝓmiſſis bonoꝝ. Et ſic cū de⁹ eſſe nō poſſet niſi iuſtus eſſet: vellent deū nō eſſe: ⁊ implicite in mēdacio ſuo dicūt eū nō eſſe: inquantū dicūt eū iuſtum nō eſſe. ¶ Qui etiā occaſionē mēdacij ſui tot perdūt: quot ex talib; vbis audaciā ſumūt delinquēdi. Si ḡ teſte Ps̄. v. Perdes oēs qui loquunt̄ mendaciū: qua pditione perdent̄: q̄ tam periculoſe mentient̄. No de iſta dānatiōis materia. P. viij. arti. iiij. vſq3 ad finem capituli.

D. ij. Arti. j. **Eſperatiōis. Primo oſtē**dēda eſt cā. Scd̄o periculū. Tertio remediū. ¶ Q̄tū ad primū. Deſperatiōis cauſa eſt triplex. Cōmiſſio: omiſſio ⁊ callida deceptio. ¶ Primo dico malorū cōmiſſio: q̄ ſpecialiter: q̄tuz ad p̄ſens ꝓpoſitū: cōſiſtit in nimia carnis ⁊ mūdi dilectiōe: ⁊ dei alteri⁹ ſeculi odio. Videm⁹ eñ: ꝙ q̄ diligit vnū nō libēter ab eo diu ſepat̄: ⁊ ſpecialiter vbi dilectio eſt carnalis. Sic etiā q̄ multū odit vnū nō libenter ad illū vadit: vt diu cū illo ꝯuerſet̄. Adhuc ſi ille quē dilexit: ⁊ ali⁹ quē odit ſint inimici: magis inuite ad illū quē odit vadit: q2 nō ſolū aduētus ſuus erit ei male accept⁹: q2 eū nō diligit ƺ q2 inimicū ſuū diligit: qd̄ peius eſt. Si ḡ oportet talē magna negocia in curia illi⁹ expedire quē odit: ī via deſperat de bona expeditiōe: ſic loquit̄ vel cogitat: deſpero bene negocia mea expedire: q2 ſp fui inimic⁹ ei⁹: et amicus inimici ſui. ¶ Sic ſpūalit̄ inimicitia quedā ſpūalis eſt inter deū ex vna pte: ⁊ carnem ⁊ mundū ex alia pte. Juxta illud Jaco. iiij. Adulteri neſcitis: q2 amicitia huius mūdi inimicitia eſt deo. ¶ Peccator ḡ ſciens ſe eſſe inimicū dei duplr̄. Primo q2 deū odit: q2 vellet eū nō eſſe: ſicut patz. D. j. 27. vl' forte eū occideret ſi poſſet: vt liceter peccaret: ƺ qui eſt in tali volūtate erga hoīem: eū nō diligit: ſed odit: ſic a multo fortiori: qui eſt in tali volūtate erga deū. Scd̄o: q2 eſt amic⁹ inimici ſui ſcƺ carnis ⁊ mūdi. Et ſic rōne tertij inimic⁹ dei. Teſte Jaco. iiij. Quicūq3 voluerit amic⁹ eſſe hui⁹ ſeculi: inimicus dei ꝯſtituit̄. Nunq̄ vellet ab iſta carne vel ſeculo qd̄ tm̄ diligit: diu recedere p mortē. Et iō qn̄ ad illū punctū veniunt magnis deſiderijs: ⁊ qn̄q3 precibus ⁊ munerib; diuti⁹ hic optant remanere. Sicut ptƺ de illo. A. xxvij. 49. ¶ Et de quodā alio tali: de quo fert̄: ꝙ ad mortē veniēs ait q̄ diu aīa mea voluit mihi ſeruire: indui eā bonis veſtimētis: ⁊ cibaui: ⁊ potaui delicate: ⁊ adhuc melioribus vellē: ſi mecū remanere vellet: qd̄ ſi noluerit: ſeruiet alteri: q̄ forte nō dabit ei aquā: nō mihi imputet: ƺ ſibiipſi: q̄ remanere nō vult Et cōiter illi q̄ fuerūt ſapiētiores ⁊ audaciores ⁊ potētiores apud mūdū: min⁹ in morte ſperāt: ⁊ hec eſt magna p̄ſumptio qd̄ male erit eis in alio ſeculo. ¶ Si vo 3 neceſſitate cōpulſi: oporteat eos ab iſtis reb; tā dilectis ad illū quē nunq̄ dilexerūt ꝓ maximis negocijs de q̄bus in morte in curia dei agit̄ ire. Cogitātes ꝙ inimicitia illa deū nō latet aliquotiēs deſperant negocia ſua apud deū in curia illa bene expedire. Et iō dolentes et triſtes recedūt. Sicut ille de q̄ fert̄: ꝙ cū mater eū de vicioſa vita ſua frequēter reph̄ēderet. Rn̄dit: adhuc iuuenis ſum: poſſum ſatis tēpeſtiue iſta dimittere tandē infirmat⁹: ⁊ a mr̄e de ꝯfeſſione ām̄onitus. Rn̄dit: adhuc nō moriar: bene ſpero euadere: nō oportet ꝯfiteri. Cum vo mr̄ videret mortē appropinq̄re: ⁊ ipm̄ rogaret obnixi⁹. Rn̄dit: nō nimis tarde eſt: ⁊ addidit: mr̄ cātabo tibi canticū: ⁊ īcepit ſic vuorlyes bliſſe haſ gad day for ye laſſe y lorum ye more vuey la vuay. De talibus loquit̄ ſacra ſcptura Ecci. xlj. dicens. O mors q̄ amara eſt memoria tua hoī habēti pacē in ſubſtancijs ſuis: viro quieto: ⁊ cuius vie directe ſunt in oīb;: ⁊ adhuc valenti cibos accipe. ¶ Scd̄a deſperationis cauſa 4 eſt bonoꝝ omiſſio: ⁊ ſpecialit̄ elemoſynarū: q2 ſic hoīeƺ maxīe ī morte ſperare facit miſcd̄ia: ſic ꝑtebit. E. iij. 15. Ita maxime facit hoīem tūc deſperare defect⁹ miſcd̄ie. Qui eñ nō fecit ſibi amicos de mām̄ona iniq̄tatis: in illa curia nō bene recipiet̄: q2 iudiciū ſine miſcd̄ia ī curia illa: ei q̄ nō fecit miſcd̄iam Jaco. ij. Et iuſte quidē. Sicut ptƺ. G. iiij. 23. ¶ Tertia deſperatiōis cauſa eſt callida demonis deceptio: q̄ ſpecialiter in morte videt̄ morientē in deſperationē ponere. Sicut ptƺ. A. xxj. 8. et. P. v. 14. ¶ Ad modū eñ callidi latronis in periculoſiſſimo mortis paſſu maxime ei inſidiatur: vt in deſperationē cadēs: nullo modo euadat. ¶ Ad hoc diuerſis vtitur cautelis: q2 q̄tuz ad illos q̄ male prius vixerunt: aliū modū procedendi tunc habet. Et aliū q̄tuz ad illos qui bene vixerūt. ¶ Q̄tuz vo ad illos: q̄ male vixerūt ſe habēt auſtere: ad modū tyrāni ⁊ crudelis vſurarij: qui in ſolutione vltimū computat quadrantem ⁊c. ſeu ad modū mulieris litigioſe: que litigans cū vicina ſua oīēs defectus ſuos recitat: cum additamētis. Sic demon in morte oīēs defectus: ⁊ oīēs deſperationis cauſas: ſiue omiſſionis ſiue cōmiſſionis recitat: ⁊ ille miſer videns peccatoꝝ magnitudinē ⁊ multitudinē: ad moduz Cayn in deſperationē cadit: dicens illō Gen̄. iiij. maior ē iniq̄tas mea: q̄ vt veniā merear: 6 p modū iſtū multos ad deſperatiōis metā adducit. De q̄b; exēplū vnū ponit Beda de geſt. angloꝝ. De q̄dā

Marginal notes: 2 (beside "Peccator ḡ"); 5 (beside "Ad hoc diuer-"); Exm̄ (beside "cut ptƺ de illo. A. xxvij. 49." and beside "triſtes recedūt").

Exem milite cuiuſdā regis ꝓbiſſimo in his q̄ ad ſeculū perti-
nebant: hic a rege in infirmitate viſitatus: ⁊ āmonit⁹
de cōfeſſione: dixit ꝙ noluit: q2 cū nunq̄ in aliquo pe-
riculo vt dixit timuiſſet: nō deberet ei iterū impropera-
ri ꝙ tūc timuiſſet. Et cum alia die ad idem āmoneret.
Reſpōdit: ꝙ fuit nimis tarde: q2 inquit modo intra-
uit vnus angelus bonus ⁊ oſtēdit mihi oīa bona q̄
vnq̄ feci in paruo libello quaſi triſtis: ⁊ ipo recedente
intrauit demonū multitudo cū cachinnis ⁊ deriſioni-
bus ⁊ gaudio: improperātes mihi oīa mala mea: ſi-
ue cogitationis: ſiue locutionis: ſiue omiſſionis: ⁊ oſtē-
dentes in magno volumine in quo etiam oſtenderūt
ſententiam damnationis mee datam. Et ſic triſtis de-
ſperans mortuus eſt. ¶ Et non ſolum erga tales tali
vtitur oſtenſione: ſed quadam etiam argumentatione
et ſillogiſatione: quali nuper vſus eſt erga vnū: quan-
Exem do venit ad eum vt illum vexaret. Solebat em̄ narra-
re: ꝙ diabolus ei in forma ethiopis veniens ei tale fe-
7 cit argumentū. Tu feciſti illud et nunq̄ fuiſti confeſ-
ſus: nec feciſti emendam: ergo es meus: ⁊ ſtatim in eū
intrauit: ⁊ male vexauit. Sic in morte procedit contra
peccatores accipiendo oīa peccata prius oſtenſa: pro
maiori ꝓpoſitione dicēs: oīa hec mala feciſti: ⁊ oīa
hec bona omiſiſti: ⁊ nunq̄ feciſti de hoc emendam re-
ſtituendo vel penitēdo: niſi timore mortis: ergo meus
es tu: qui nō poterit negare maiorē nec minorē: diffici-
le erit euadere deſperationē: imo talis quodāmō in cō-
ſcientia: ꝯſentiendo: iudiciū ꝓpriū dat: ⁊ anteq̄ anima
8 corpus exeat: cōdemnat⁹ eſt. ¶ Sed dicūt: ſi poterim⁹
habere tria verba ante mortē: oīa iſta diaboli pericu-
la ⁊ cautelas euadem⁹: huic rn̄det. ¶ Primo: ꝙ hoc eſt
falſum: q2 plus requirit q̄ tria verba: vicȝ ꝙ in toto ⁊
ex toto corde ad deū cōuertat ipm ſup oīa diligēdo.
Et oīa q̄ illicite habet ꝓ poſſe reſtituēdo: nō mortis
timore ſ3 iuſticie amore: ⁊ pctā oīa dimittat: cū ꝓpo-
ſito nunq̄ cōmittendi illa: nec alia: ⁊ ꝙ oēm remittat
offenſam: etiā poſito ꝙ de periculo euadere poſſit ſine
iſtis tria v̄ba nō ſufficiūt. Nōnulli em̄ habēt tpe mor-
tis: tria verba ⁊ plura: nō tn̄ ad ſalutē ſicut patȝ de iſto
Exem A.xij.33. Et. A.xxvij.49. Et ſic ptȝ de illo q̄ vt fertur
dicere ſolebat: ſi haberē tria verba ⁊c. ⁊ cū equus cali-
dus de venatiōe veniēs aquā nimis ꝓfunde intraret:
de equo in aquā cadēs: ſeipm diabolo trib⁹ v̄bis tra-
Exem didit. ¶ Sic etiā patet de alio: q̄ ſic ſe iactare ſolebat: ꝙ
ſi poſſet ante mortē cū ſacerdote loq: oīa picula p̄dicta
9 euaderet: hic ḡ ad mortē infirm⁹: ſacerdoti de ꝯfeſſiōe
ei loquēti: nihil aliud rn̄dit: niſi ſic: talis niger canis be-
ne currit: ⁊ ille rufus eſt optim⁹: ⁊ nunq̄ de p̄da defuit
et ſic diuerſos canes nominādo: in canū ꝯfeſſione mor-
tuus eſt: ⁊ de nullo alio tūc loqui potuit: niſi de illo qd
prius dilexerat. Siquidē canes in vita ſua multū dile-
xerat: ergo nec mirū ꝙ tūc de eis loquebat ⁊ cogitauit:
q2 mors quidā ſomn⁹ eſt de q̄ q̄tum ad malos in Pſ.
lxxv. dormierūt ſomnū ſuū: ⁊ nihil inuenerūt ⁊c. dor-
miētes vo de re illa quā vigilātes multū diligūt ⁊ co-
gitāt: ſomniāt: ⁊ cū illa credūt ſe loq ſic incipiētes mo-
ri de re illa quā pri⁹ inordinate vel ordinate dilexerūt:
ſile huic Nota. E.j.7. Iſte ḡ habuit tria v̄ba: nec tn̄
Exem ſufficiebāt. ¶ Idē ptȝ de quodā alio: q̄ vt fert: ſic ſe ia-
ctare ſolebat huic ḡ morieti ⁊ deſperato: quidā religio-
ſus: q̄ illud verbū ab ore ſuo pri⁹ audierat acceſſit: ⁊ eū
de v̄bo illo cōmemorauit: cui ille. Credit ꝙ habeā dei
miſcōiā ⁊ grām modo in burſa mea: ꝓ toto mūdo nō
poſſem modo dei miſcōiam petere. Nec mirū: q2 teſte
btō Aug. hac animaduerſiōe ſepe pcutit impius: vt
moriens obliuiſcat ſui q̄ dum viueret oblitus eſt dei.

Patet ḡ ꝙ plus requirit q̄ hec tria verba vel loq̄ cum
ſacerdote anteq̄ moriat. Videlicet ꝙ habeat ꝯditiōes
p̄dictas. No. M.ix.39. cū ſeque. Sed cogitet q̄libet i 10
corde: quō ille miſer i medio inimicorꝫ poſit⁹: q̄ videt
demones cū vncinis infernalib⁹ paratos ad rapiendū
aīam: q̄ ex alia pte videt amicos ⁊ executores: cū mani-
bus viſcoſis paratos ad aperiendū ciſtam ⁊ burſam ⁊
ad rapiendū bona exteriora: q̄ etiā tanta grauat intus
et extra infirmitate: ꝙ vix quicq̄ cogitare pōt niſi de
infirmitate: vix quicq̄ loq: vl' mēbrum aliqd mouere:
quō poſſet talis vt p̄dictū eſt: cū oībus illis ꝯditiōib⁹
ad deū ſe cōuertere? quō poſſet arbor q̄ ſe ſemp ad aliā
partē inclinauit: qn̄ ſcindit ad aliā partē: vicȝ ꝯtrā ca-
dere? Ideo pri⁹ via eſt p̄parāda: q2 aliter tūc tarde pre- Exem
parat. Ideo bene rn̄dit quidā religioſus bone memo-
rie: morti appropinquās: cū āmoneret ꝙ de deo ⁊ ſalu-
te aīe cogitaret. Rn̄dit: tot annis i. ordie vixi: ⁊ nunq̄
videbant mihi matutine nimis prolixe quancūq̄
eſſent cū nota ſollēni modo vo tedet me audire officiū
ſine nota: ſi ḡ prius nō cogitaſſem: mō tarde eſſet cogi-
tare: ante mortē ḡ ꝯfiteri: q2 a mortuo quaſi nihil perit
ꝯfeſſio ⁊c. Ecci. xvij. ¶ Iſtud etiā eſt optimū ꝯſilium
ꝙ ſanus ⁊ viuus ꝯfiteat: ⁊ vitā emēdet: ⁊ aliena reſti-
tuat: q2 ſi ad mortē expectet diabolus caute iſta impe-
dit. ¶ Quia ſicut aſtutus vſurari⁹ vel potens auarus: 11
habēs vicinū minus diſcretū et malū patrēfamilias:
cuius hereditatē cupit: vocat ad feſta: ⁊ libēter eū reci-
pit: ⁊ mutuat ei paulatiue: plus ⁊ plus: ⁊ nō ſtatim de-
bitū repetit: ſ3 id creſcere pmittit vſq̄ ſit in tali miſeria
et paupertate ꝙ illud ſoluere nō poſſit: niſi hereditatē
vēdat: ſic diabolus pctōri diuerſas mutuat delectatio-
nes: ⁊ facit ei amicabilē: vt hereditatē celeſtē eū faciat
amittere. Et ideo dum ſanus ⁊ viuus eſt nō oſtēdit ei
quō eſt ei obligat⁹: nec tūc cōputat: ſ3 expectat vſq̄ lo-
quelā qua ꝯfitēdo ſe acquietare ⁊ ſaluare poſſet: amiſe-
rit: ⁊ tūc cū eo diſtricte cōputat: oſtēdendo ei quot dele-
ctationes ⁊ aliena bona: ⁊ pctā in vita ſua ei mutuauit
Sicut patȝ. ſ. e. c. vj. Ideo cōiter tales viſiones malis
morientib⁹ nō oſtendunt: anteq̄ loquelā amiſerint: ne
loquelā habētes diabolū accuſarēt ⁊ ꝯfiterent: ⁊ alie-
na reſtituerent. ¶ Et in hoc caſu ſe habet diabolus ad 12
modū falſorꝫ aliquorꝫ hoīm: q̄bus qn̄q̄ obligat terra
vel maneriū ſub tali pacto: ꝙ niſi pecunia eis ad certū
diē ſoluat: terra cū eis ſemp remaneat. Tales vt qn̄q̄
auditū eſt: ꝓ die illo ſe abſcōdūt: ⁊ inueniri nec videri
volūt ab illo: q̄ ſoluē parat⁹ eſt: vſq̄ dies ille trāſierit:
et tūc ſe oñdūt ad alteri⁹ exheredatiōeꝫ. Sic ſunt pctō-
res obligati diabolo: ꝙ niſi ſe liberēt dū loquelā habēt
terrā viuētiū amittūt. Ipſe vo ſubterfugit ⁊ ſe abſcō-
dit: vſq̄ loquela ſit amiſſa: ⁊ tūc obligationē eis oñdit
et tūc ſicut mut⁹ corā iudice ponit ad pniam ⁊ carcerē
perpetuū: ſic tales. In cui⁹ ſignū adduci pōt: ꝙ poſtq̄
ille miſer Mat. xxij. obmutuit: adiudicat⁹ fuit ad tene-
bras ⁊ fletū ⁊ ſtridorē dētiū. ¶ Oſtenſo ḡ quō inimic⁹ 13
ſe hȝ erga malorꝫ deceptionē ad h̄ vt in deſperationē
ſpecialit i trāſitu mort' iducat: nūc oñdere reſtat: quō
ſe habeat erga deceptionē bonorꝫ: q̄s aliq̄tiēs nitit i de-
ſperationē ponē p colorē nimie iuſticie: ſic patȝ. C. xij. Exem
13. In mort' vo trāſitu p colorē nimie aſtucie. Sic ptȝ
de illo cui morieti vt fert q̄ſi ſic apparuit i ſpecie mlierl
portātis paruulū i brachijs: dicēs ſe eſſe ſctāꝫ Mariā
cū filio ſuo: cui infirm⁹ hūilit inclinās vt potuit roga-
uit: vt ꝓ eo filiū depcaret: ꝙ cū illa q̄ſi genuflectēs cū
lachrymis vt ifirmo videbat: oraret. Rn̄dit ille demō
in brachijs: nō habebit miſcōiaꝫ nec in iſto audiā te: ſ3
ibit ad infernū: moriēs in ſe recogitans bonā vitā ſuā

precedentē ⁊ diaboli aſtutiā: cum fiducia reſpōdit: nō vadā ad infernū: ſed vade tu cū matre tua: q͛ melius me viā ſcitis. Et ſic eos fugauit. ¶ Quia vo voluerit tales apparitiones fieri bonis ſiue malis morientibꝫ negare: videat quartū dialogoꝝ beati Gregorij: qui q̄ſi totus eſt de talibus apparitionibꝫ. Videat etiā vitam ſcti Martini: cui morienti cruēta aſtitit beſtia: videat etiā qđ legit̄ chriſto morienti in cruce affuit: de matre etiā eius Maria legit̄: licet in apocrifo: ꝙ orauit filiū ſuū ꝙ ab illoꝝ viſione in mortis tranſitu eā preſeruaret: quis ergo tutus ab illorum viſione erit?

Arti.ij. ¶ Ex dictis in iſto pmo articulo: ꝑ parte ptꝫ ſecundū vicꝫ deſperatiōis piculū partim vo patebit ex dicēdis.
14 Aliquotiēs eñ cadit hō in deſperationē: etiā ante infirmitatē vel mortē: nimijs pctis ⁊ melācolijs ⁊ inordinatis timoribꝫ ⁊ terroribꝫ aggrauat⁹. Et talis eſt ſicut nauis ſup mare ſine ancora ⁊ gubernaculo: q̄ deſperata oīno vēto exponit̄. Et ſicut arbor ſine radice: q̄ omī vento pſternit̄: ⁊ ſicut infirm⁹ a medicis deſperatus: cui oīa q̄ appetit dant̄: Jta deſperat⁹ omī vēto tentationis obedit. Et ſicut q̄ nō habet timorē dei pre oculis: nec celeſtis patrie amorē ad quā venire deſperat: nec iehenne fugā: nihil qđ placet dimittit: niſi vbi mūdi timor obſtat. Sicut ptꝫ de illo q̄ in duodena hoīeꝫ exheredauit: quē reſtituere nolentē papa diabolo cōmēdauit: hic cū de curia romana ſic dimiſſus rediret: dicere ſolebat quaſi ſic: comedam⁹ ⁊ bibamus: q͛ de inferno poſtq̄ꝫ de hac vita trāſierim⁹ certi ſum⁹. Ecce infirm⁹ deſperat⁹ nihil ſibi negauit: de q̄ delectabat̄. Ad lr̄am ſic vident̄ loqui tales Hiere. xviij. q̄ dixerūt deſperauimus: poſt cogitationes noſtras ibimus: ⁊ vnuſq̄ſqꝫ prauitatē cordis ſui mali faciemus. Inter omēs ḡ plagas ſpūales. Jſta eſt ipſi plagato ⁊ infirmo piculoſior q͛ ad mortē durās eſt pctm̄ in ſpm̄ſctm̄ qđ nō remittetur hic neqꝫ in futuro. Vñ Jſidorus de ſum. bo. li. ij. Perpetrare flagitiū mors eſt anime: ſed deſperare: eſt in infernum deſcendere.

Arti.iij. ¶ Huic ḡ peſſime infirmitati ſūma cū diligētia oportet remediū q̄rere. Diligēter vo queſitū dupliciter in-
15 ueniri pōt. Vno modo ꝙ moriens omīa bona q̄ fecit quantū pōt: ad memoriā reducat: q͛ ſm btm̄ Grego. xxij. moral' ſup illud Job. xxxj. Si letatus ſum ſuper multis diuitijs meis: ſicut ſanus ⁊ fortis: nō debet nimis de bonis operibꝫ cogitare ne ſupbiat: ſed de malis ſuis vt humiliet̄: Jta moriēs omīa bona cogitare debet: ne deſperet: bona eñ opera ſpem generant: ſicut patet Eſa. xxxviij. Vbi Ezechias rex de morte certificat⁹: ad refugiū fugit bonoꝝ operū dicens. Obſecro domine: memēto quomō ambulauerim coram te in veritate et corde pfecto: ⁊ qđ bonū eſt i oculis tuis: fecerim. Et ponit exemplū beatus Gregori⁹. xxij. moral' de Paulo: qui ſanus dixit: non arbitror me apprehēdiſſe. Moriens dixit: bonū certamen certaui. Et ſic pōt intelligi illud. iij. Reg. xx. Non glorietur accinctus dū bellū durat: ſed diſcinctus poſt victoriā ad mercedē appropinquans premiū recepturus. Tunc tñ ſpecialiter elemoſyna iuuat. Sicut ptꝫ. E. iij. 15. Qui eñ fecit multū ꝑ vno dño ⁊ ꝑ ſuis: cum maiori ſpe curie ſue appropinquat. Sic in ꝓpoſito. Spes aūt cor ꝯ inimici malicias firmiter tenet: ſicut ancora nauē ꝯ oēs tēpeſtates. Sic
Exem ptꝫ de ſctō Martino q̄ in deo ⁊ bonis operibꝫ ſuis ꝯfidens: diabolū ſibi apparentē fortiter fugauit. ¶ Sicut etiā patuit nup de quodā religioſo bono ⁊ deuoto nup moriēte: cui affuit ſathanas: hic ḡ cū modicū pauſans ſuſpiraret: q̄ſierūt q̄ aſtabant qđ hēt: quibꝫ ille rn̄dit. Diabolus mihi apparuit dicēs: me nō eſſe de numero ſaluandoꝝ. Cui ego rn̄di: ꝙ mentit̄: ⁊ ſic eum fugaui. Patet ḡ ꝙ opa bona pri⁹ facta in mortis piculo faciūt morientē audacē ꝯ diabolū: nec tūc ab eo vincit̄: q̄ fortiter ⁊ finalit̄ prius eū vicerat. Qđ figurat̄. j. Re. xvij. Vbi ad Dauid dictū fuit: ꝙ nō valuit pugnare cōtra Goliam. At ille i illo piculoſo bello recordabat̄ q̄liter prius fortiter leonē ⁊ vrſum vicerat: ⁊ ꝯfortabat̄ ⁊ audacter bellū illud ingreſſus eſt dicens. Dñs q̄ eripuit me de ore leonis: ⁊ de manu vrſi ipſe me liberabit. Sic in ꝓpoſito. Quātūcūqꝫ pctor dicat nō vales modo ꝯ Goliā reſiſtere: q͛ recordat̄ ſe pri⁹ leonē inferni viciſſe audax erit in bello in trāſitu mortis: ſperans in eū qui prius eū liberauit. Oēs ḡ iſti ⁊ his ſilēs dicē pñt: illud Heb. vj. Cōfugim⁹ ad tenendā ꝓpoſitā ſpem: q̄ſi ancorā. Nō. F. iiij. 32. Alio mō q̄nq̄ꝫ remediū inuenit̄ ꝑ ſapientē ꝯfeſſorē ⁊ ꝯſiliū: q͛ ſicut plaga vel infirmitas aliq̄n medico minus diſcreto eſt incurabilis: q̄ diſcretiori eſt curabilis: Jta de infirmitate iſta ſic ptꝫ de ſctō Eadmūdo. C. vj. 41. Et. M. xj. 138. Nō. T. j. 18.

Decimarū. Primo oſtēdetur cauſalitas. Scđo neceſſitas. Tertio qualitas. Quarto quātitas. Quinto vtilitas. Sexto nō dātiū ingratitudo. Septimo periculū. Octauo excuſatio cum reprobatione. Nono aliquoꝝ recipientium decimas puerſitas. D.iij.

Arti.j. ¶ Ad primū ſic ꝓcedit̄: cauſa quare decime dant̄: triplex inueſtigari pōt: vna ex pte dei: cui talia debent̄ in recognitionē vniuerſalis dominij.
1 Poſtq̄ eñ oīa fecerat de nihilo: ex ſua magna curialitate ⁊ ecclie inſtitutiōe: nouē ptes rerū creatarū nobis ꝯceſſit: ⁊ decimā ſibi retinuit: ſicut largus dñs q̄ maneriū vel terrā miniſtro vl' amico ſuo dat: annuū tñ redditū ſibi reddi vel heredibꝫ ſuis de illa terra cōſtituit. Sic in ꝓpoſito: ⁊ hoc eſt qđ dī Leuit. vlti. Oēs decime terre: ſiue de frugibꝫ: ſiue de pomis arboꝝ dñi ſūt: ⁊ illi ſanctificant̄. Huic ꝯcordat Canon. xvj. q. j. dicēs. Decime ſunt tributa. ¶ Scđa cauſa accipit̄ penes eccliaꝫ. Rōnabile eñ videt̄ ꝙ illi det̄: a q̄ quicq̄d in re vel in ſpe bonitatis habem⁹ vel hr̄e ſperam⁹: cauſaliter accipim⁹: q̄d ſum⁹ anteq̄ꝫ baptiſmū i ecclia recipim⁹: niſi dānatiōe digni: q̄d poſtea in vita: niſi alia ſacramēta: vel q̄d poſt mortē niſi ſepulturā i ea recipiam⁹? Juſtū eſt ḡ eccliam iuuare: q̄ tot modis nos iuuat. ¶ Tertia cauſa accipit̄ penes ecclie miniſtros. Rō eñ dictat: ꝙ qui inuigilāt circa ſalutē aīaꝝ ⁊ reipublice vtilitatē: ꝙ habeāt vñ viuere poſſint: ſic ptꝫ. ij. ij. q. lxxxviij. arti. j.

Arti.ij. ¶ Jſte articulus infert ſcđm. Exq̄ eñ decima eſt redditus ſeu homagiū deo debitū: ſequit̄ neceſſario ꝙ ſoluat: q͛ ſicut nō faciēs homagiū dño ſuo hereditate priuat̄: ⁊ nō reddētis redditū: aīalia imparcant̄ ⁊ attaxā- 2
tur: ſic nō dās decimā: hereditatē pdit celeſtē: ⁊ aīalib⁹ ei⁹ mortalitas imittit̄.

Arti.iij. ¶ Ex pmo eñ articulo nō ſolū neceſſitas: ſꝫ etiā decimaꝝ ſequit̄ q̄litas. Exq̄ eñ dat nob bona: iniuſtū eſt ei peiora reddi: ad modū Cayn. De melioribꝫ ḡ cū Abel: q̄tuꝫ ad bona nāe fortune et grē deo offeram⁹: aliter maledictionē incurrim⁹ Malach. j. Maledict⁹ inq̄t doloſus: q̄ habet in grege ſuo maſculū ⁊ feminā: ⁊ votū faciēs: imolat debile dño.

Arti.iiij. ¶ Quātitas vo in parte patet auctoritate pcallegata Leui. vlti. Partim vo in alijs legibꝫ eccliaſticis ⁊ ſummis. Jn quibus aperte oſtendit̄ ꝙ debēt dari de lignorum ſeu nemorum vēditione: de venatione: de piſcatione. Addit etiam lex canonica. xvj. q. j. Decime: ꝙ debent dari de militia. Gloſa. licita de negociatione. 3
Gloſa. dummodo licita ſit negociatio. Et ab illo etiā qui rem illicite acq̄ſiuit: ſm gloſaꝫ poſſunt decime reci-

pi: q̄ꝛ inuenit in poſſeſſiōe: ⁊ decima ſequit quemlibet poſſeſſorē: ſequit. De artificio. Gloſa. de oibꝫ q̄ ex lucratiua cā habent dabunt decime: vt de donatiōe ⁊ legato ⁊ doctor de collecta ſua. Et aduocatꝰ de ꝓcinio ſuo: ⁊ mercenariꝰ.i.q̄ mercede ꝓducit: de mercede ſua qꝛ ſcriptū eſt: honorabis dn̄m deū tuū de tuis iuſtis laboribꝫ: vt.j.q.j.nō eſt putāda. Sed nō q̄ iſte deducere pōt expēſas. Itē de herbis hortoꝝ: nutrimētis aīaliū: lana: lacte: lignis: feno: pēſionibꝫ: molēdinis: balneis: fullonijs: argētarijs: metallis: lapicidinis ⁊ de ceteris bonis. Etiā de tpe de ꝯfe.diſ.v.q̄dragesima. Nō de h̄ in ſumma ꝯfeſ.li.j.ti.xv.c.xix. Exēplū Gen̄.xiiij. dedit ei decimas ex oibꝫ ſupple Abraā: Melchiſedech ſacerdoti. Sic̄ ptꝫ Heb.vij. Ubi dr̄: q̄ decimas oīm diuiſit ei Abraā. Exēplo etiā Thobie: de q̄ Tho.j.dr̄: oēm decimationē dn̄o fideliter offerēs. Exemplo etiā phariſei Luce.xviij. Decimas do oīm q̄ poſſideo. Et nō ſolū predialiū: ſ etiā ꝑſonaliū: ſicut ptꝫ Nee.x.qn̄ inq̄t leuite decimas accipiēt: ex oibus ciuitatibꝫ operū nroꝝ. ¶ Si q̄ris vbi in ſacra ſcriptura decima ꝑcipit. Vide.ij.Paral.xxxj. vbi ſic dr̄: ꝑceperūt ꝑp̄lo habitātiū in hirlem: vt darent partē ſacerdotibꝫ ⁊ leuitis: vt poſſent vacare legi dei: q̄ aūt fuerit illa pars: factū ſequēs determinat: ſequit. Oīm que gignit humꝰ: decimas dederūt. Et Malach.iij. Inferte inq̄t oēm decimationē in horreū meū. Et Mat.xxiij. Et Luc.xj. hec oportet facere: illa aūt nō omittere: dixit illis qui minima decimabāt. Et Deutro.xij. Oīa que precipio offertis holocauſta: hoſtias ⁊ decimas.

Arti.v. ¶ Iſta vo decima in q̄litate ⁊ quātitate vt ꝑdictū eſt: data: plus dātibꝫ q̄ȝ deo vel ipſis q̄bꝫ dant: ꝓdeſt: tam

4 ad ꝓſperitatē ꝑſentis ſeculi.ſ.in bonis nāe: fortune et grē: q̄ȝ futuri.ſ.glorie.i.ad ſanitatē corpoꝝ: ad abūdantiā fructuū: ad remiſſionē pctoꝝ: ⁊ ad gloriā beatorū. Un̄ dn̄s Malach.iij. Inferte oēm decimā in horreū meū vt ſit cibꝰ in domo mea. Et ꝓbate me dicit dn̄s. Si nō aperuero voƀ cataractas celi: ⁊ effudero vobis bn̄dictionē vſq; ad abundātiā et increpabo ꝓ voƀ deuorantē: ⁊ nō corrūpet fructū terre vre: nec erit ſterilis vinea in agro dicit dn̄s: ⁊ beatos dicēt vos oēs gētes. Ecce vtilitas dantiū decimas. Huic cōcordat Aug. xvj.q.j.decime: dicēs. Decime ſunt tributa aīarū egentiū: q̄ ſi dederis decimā nō ſolū abūdantiā fructuū recipies: ſ et ſalutē anīe ⁊ corpis ꝯſequeris: nō igit dn̄s premiū poſtulat: ſ honorē: deꝰ eīn nr̄ q̄ dignatꝰ eſt nobis totū dare ſicut decimā retinuit: nō ſibi ſ nobis ſine dubio proffuturā: hec ille. ¶ Si ḡ ꝓpter vtilitatē ꝓpriā ſpargūt hoīes ſemina in terra ſua: q̄ raro dat vel reddit in decuplū: ⁊ denarios ſuos mittūt vltra mare: ⁊ in varijs mercatiōibꝫ: vbi denarius raro redit decuplatus: quare fideliter nō mittūt deo decimā partē bonorū: q̄ eis dat nouē partes cū bonis grē ⁊ nature ⁊ glīe. habēdo reſpectū ad oīa iſta: denarius ꝓ decima datus nō ſolū reddit decuplatus: ſ in infinitū duplicatus.

Arti.vj. ¶ Ex iſto vltimo articulo infert ſextus: vicȝ non decimantiū ingratitudo. Ex quo eīn deꝰ tam largus eſt no

5 bis in ꝑſenti: dādo nobis tā magna: multa ⁊ delectabilia bona: ⁊ largior deſiderat eſſe in futuro dādo bona: ſempitna ⁊ optīa ſi voluerimꝰ: magna ingratitudo eſt ei parua negare ⁊ nō ſolū igratitudo: ſ qd̄ peiꝰ eſt peſſimū latrociniū videt eſſe: ab eo furādo partē ſuā. Si amico dāti nouē denarios vel vlnas pāni: ille cui dat decimā ptē quā ſolā ſibi retinet furet: q̄s nō diceret eū ingratiſſimū furē: ita retinēs decias: ē fur dei. vn̄ Aug. in decreto p̄allegato. Decime inq̄t ex debito dant: ⁊ q̄ eas dare noluert: res alienas iuadūt ⁊c̄. Nō.F.iij.13.

¶ Ex iſto ſequit ſeptimꝰ articulus: qꝛ eīn ingratitudo et latrociniū ꝯ ſanctā trinitatē exerceri nō pōt ſine periculo. Ideo nō decimātes in triplex periculū vtpote qui ꝯ trinitatē peccāt: incidere iuſtū eſt: vicȝ in piculū: q̄ ad terrenā ſubſtantiā: q̄ ad ꝓpriū ſubiectū: ⁊ q̄ ad dānatio nē eternā. ¶ Primū ptꝫ ꝑ argumentū a ꝯtrario ſenſu: ſumptū ex ꝑdictis verbis Malach.j. vbi ꝓmittit abūdantiā fructuū dantibꝫ decimas: ḡ nō dātes: habebūt penuriā: hoc ꝓbat hiſtoria ⁊ ſacra ſcriptura. ¶ Primo hiſtoria de illo q̄ vt fert intrās grangiā ſuā poſt autūnū ⁊ admirās inſoliti cumuli paruitatē: vidit diabolū ſedentē ſup cumulū ⁊ intelligēs hoc eſſe ꝓpter malam decimationē: iuſſit totū iterū decimari: qd̄ cū factū fuiſſet: grangia repleta fuit de reſiduo: patȝ ḡ decimatio dat abundantiā: nō decimatio penuriā: huic cōcordat illud Malach.iij. vbi deus tales repꝫhendit dicēs. Si inquit affigit hō deuȝ: ſicut vos me ꝯfigitis: ⁊ dixiſtis in q̄ cōfiximꝰ te. Et rn̄dit deus in decimis ⁊ primicijs Ideo penā adiūgit dicēs. In penuria vos maledicti eſtis. vn̄ Hiero. ibidē in gloſa: ⁊ ponit.xvj.q.j.reuertimini in textu: qꝛ inq̄t mihi nō reddidiſtis decimas ⁊ primicias: idcirco in fame ⁊ penuria maledicti eſtis: et ꝓ decimis ⁊ primicijs q̄ parua erāt vt a vobis darent vbertatē poſſeſſionū veſtrarū ⁊ oēm frugū abundantiā ꝑdidiſtis: vt aūt ſciatis me iraſcēte hoc eſſe ꝑfectū: qꝛ fraudaſtis me: pte mea: hortor vos vt inferatis decimas in horrea mea: ⁊ ꝓ certiſſimo experimēto erit vobis: qd̄ ſequit ibi: ⁊ ponit.ſ.e.c.iiij. ¶ Ad idē Aug. in ſermone de decimis. Ideo maiores noſtri copijs oibus abundabāt: qꝛ deo decimā dabāt. Si vo nr̄i tpis homines frequēter ſpolient: ⁊ bona diuerſis modis perdant ⁊ auferent: nō mirent: quia cuilibet illoꝝ loquit Aug. ⁊ hr̄.xvj.q.j. decime. Dabis inq̄t impio militi: qd̄ nō vis dare ſacerdoti: qꝛ qd̄ nō accipit chriſtus: capit fiſcus. ¶ Scd̄o ex mala decimatiōe ſequit periculū totiꝰ ſubiecti: vicȝ corpis ⁊ aīe: qd̄ ptȝ ꝑ hoc qd̄ nuꝑ vt fertur: accidit de quodā malo decimatore: q̄ in grāgia ſua cuȝ oibꝫ bladis ſuis ſimul collectis cōbuſtus fuit. Et qꝛ de illo pctō ſpāliter notatꝰ fuit: illi pctō vindicta imputabat: vt qui in bladoꝝ decimatione peccauerat: bladis cōbureret: ⁊ ſm̄ mēſurā delicti: fieret ⁊ plagarū modus Deutro.xxv. Et ꝑ ea ꝑ que peccauerat: puniret Sapien̄.xj. A ſimili: q̄ oues vl̄ vitulos vl̄ q̄cūq; alia nō decimāt: hmōi iuſte amittēt: ſic ſi dn̄o non dꝫ redditꝰ vniꝰ agni ſibi debiti. Iuſte alios cape poteſt. ¶ Tercio ex mala decimatōe ſequit ꝑuatio pr̄ie celeſtꝪ et adeptio dānatiōis eterne: ⁊ h̄ iuſte q̄dē: qꝛ homagiū ſeu tributū ꝓ illa terra nō reddit. Sic̄ pȝ.ſ.e.c.ij. Hec aūt iuſticia oſtēſa fuit in iudicio: q̄ q̄dā talis accepit a deo: de q̄ fert: q̄ cū eſſet potēs in vita ſua ⁊ magnꝰ: qꝛ tn̄ decimas vt debuit non dedit: poſt morte a q̄buſdā fidedignis viris viſus eſt a demonibꝫ ad inferni loca portari. Nota ad idē.A.ix.7. Narratio de Auguſtino anglorꝝ epō: quō excōicatus ꝓpt̄ decimas de eccl'ia poſt morte viſus eſt exire. Huic ꝯcordat dictū Auguſtini ⁊ hr̄.xvj.q.j.decime: hec inq̄t eſt dn̄i iuſtiſſima cōſuetudo: vt ſi tu illi decimas nō dederꝭ: tu ad decimas reuoceris.i.ſm̄ gloſam: tn̄ decima remanebit tibi: qn̄ demonibꝫ ſociaberis: qui ſunt decima pars angeloꝝ. Male ḡ decimātes: ⁊ tpaliter ⁊ eternaliter dānificant: et deū hic ⁊ in futuro eis durū iudicē ⁊ parcū faciūt retributorē: ⁊ iuſte quidē talia recipiūt: qualia dant. Ex quo ſequit: q̄ qui de peioribꝫ decimat: vel elemoſynas dat parce ⁊ de peioribus: hic parce ⁊ in futuro recipiet vt q̄ parce ſeminat: parce et metet. Qd̄ pulchre oſtēſuȝ eſt in malefacto cuiuſdā viri eccleſiaſtici: cui quidā de

Right margin: Arti.vij. (beside line 1); 6 (beside "nē eternā"); Exm (beside "dantiā fructuū"); 7 Exm (beside "pit fiſcus"); 8 (beside "et adeptio dānatiōis"); 9 (beside "tributorē").

Ex.iiij suis parrochianis solito quasi sic vt ferꝛ malā obtulit monetā: de q̄ cū pluries eū notasset semel denariū malū quē obtulit seorsum vsq; ad tp̄s q̄ cū alijs ad cōionē accessit: reseruauit: ꝛ cū oculos sursū leuaret: falsū denariū i ore loco cōmuniōis posuit quē cū in ore pluries vteret: ꝛ masticare nō posset nec deglutire: nec eijcere auderet tristꝭ ad sacerdotē venit: a q̄ reqsit⁹ qd haberet? Rn̄dit: durꝝ deū mihi dedisti: cui sacerdos: mastica bn̄. Rn̄dit: se nō posse: vide inqt sacerdos: ne forte vindicta sit: quā formam videꝛ i ore tuo hr̄e: q̄ rn̄dit formā denarij. Cui ille: vide si aliq̄ mō in tali materia peccasti. Cui ille: ɔfiteor q: malos denarios de ɔsuetudine offerre ɔsueui: ꝛ restitutis oībꝫ. Illo denario a sacerdote accepto: ꝛ seorsum reposito: eū bene cōicauit. Nūc in h̄ nō laudo: q: malis medijs eū ad iusticiā reduxit. Sꝫ placet malū factū ꝑ exēplo ad ꝓpositū q̄ duri ꝛ parci durā ab eo recipiēt mercedē: ꝛ seipos ꝛ non deū fraudant. Vn̄ Aug⁹. ꝛ hr̄. xvj. q. j. decime. Cū inqt decimas dādo ꝛ terrena ꝛ celestia possis p̄mia ꝓmereri: qre ꝑ auaricia duplicē benedictionē frandas.

Ar.viij. ¶ Sꝫ ne oībꝫ istis iudicijs ꝛ penis videanꝛ succūbere: inaniꝛ se excusant qdā illoꝝ dicētes. Illi q̄ decimas recipiūt: vel sunt male vite: vel nō residēt vel nō faciunt debitū suū erga parrachianos suos paupes ꝛ ideo mi-
10 nus curamus: vel decimas eis dare: vel eas a furibꝫ ꝛ aīalibꝫ custodire vel in vsibꝫ nr̄is expendere: q: pl⁹ eis indigem⁹. Sed hec dicētes multipliciꝛ errāt. ¶ Prio: q: decime non danꝛ illis: ꝫ deo: qd̄ ꝑ h̄ apte ptꝫ: q: anteq̄ certi ministri deputati essent in dei ministeriū: qui dei. i. decimas loco dei: q̄si ei⁹ balliui reciperēt voluit: q̄ ps ei⁹ ad ei⁹ laudē cōbureretꝛ sic ptꝫ ď Abel ꝛ Cayn Sicut ḡ nō ɔsideras vtrū minister dn̄i tui q̄ curiā ei⁹ tenet vel reddit⁹ ei⁹ colligit sit bon⁹ vel mal⁹: q: nō ei sicut dn̄o tuo reddit⁹ soluis. In q̄ receptiōe ip̄e nō est nisi minister ad recipiendū ꝛ expendendū recepta ꝓm dn̄i sui volūtatē. Ita noli cōsiderare ministros eccliasticos reddit⁹ dei recipiētes ad expēdēdū ad ei⁹ honorē ꝛ volūtatē vnā ptē in vsus ꝓprios. Aliā in paupes tertiā in fabricā eccl'ie: qrtā in paupes scolares deputā-
11 do. ¶ Sed rn̄debūt forte dicētes: si sic eas expēderēt libēter eas darem⁹: ꝫ heu nō faciūt: ꝫ ali q̄ illoꝝ pessime expēdūt in vsibꝫ satꝭ illicitis. Quid h̄ ad te: si videris hereditatē vel terrā optimā quā posses cū parua pecunia emē ꝛ dn̄s illi⁹ mitteret ad te vnū q̄ ꝑ illa terra pecuniā a te recipet: qd curares qd postea de illa pecunia fieret: nisi tu haberes certitudinē in terra illa: nūqd diceres: q̄ nolo illā emere q: pecunia male expēdeꝛ? Ita in ꝓposito: qui potes pro decima tibi compare oēs illas vtilitates noīatas. s. c. c. 4. Noli dimittere ne forte

Ar.ix. male a recipiētibꝫ expēdatur.
¶ Et licet pctm̄ ppl'i detrahētꝭ p̄latis ꝛ sacerdotibꝫ su-
12 is magnū sit siue sint mali siue non: tn̄ mali ab ista magnitudine pcti, immunes nō sunt: vel q: mala eis dāt exempla: vlꝫ q: de pctis suis vt debēt nō corripiūt. De q̄bꝫ Crisostom⁹ sup illd̄ Matth. xxiij. Ve vob scribe ꝛ pharisei: ypocrite: q̄ decimatꝭ mentā ꝛ anetū ꝛ cimiinū ꝛ relinqtꝭ q̄ grauiora sunt legꝭ iudiciū ꝛ misericordiam ꝛ fidē: excolātes culicē: camelū glutiētes. Sacerdotes inqt Crisostom⁹: auaricia pleni: si quis de pp̄lo decimas nō obtulisset: ita eū corripiebāt: q̄si magnū crimē fecisset: q: decimas alicu⁹ rei vel minime non obtulisset: si q̄s aūt in populo peccabat: aut alteꝝ ledebat: aut aliqd tale quid faciebat: nemo curabat eū corripe: quasi nullā culpā fecisset: qui in deū peccabat: ꝛ de suo lucro quidē sollicite agebāt. De glīa aūt dei ꝛ salute hominū negligebāt. Ideo dicit ve vobis: q̄ decimas etiā minimaꝝ reꝝ exigitis a pp̄lo: ꝛ misericordiam ꝛ iusticiā nō facientes: populū non ammonetis: liquātes culicē: id est a modico docent pplm̄ abstinere ꝛ camelū deglutiunt. i. maiora cōmittere ꝑmittunt. Hec ille.

Dedicationi et reconcilia- D.iiij.

tioni eccl'ie. Primo sunt ponēda themata ɔuenientia: Scd̄o vni⁹ thematis qd̄ videꝛ magis ad ꝓpositū ad tēpli dedicationē fiet ꝓsecutio. Ostēdēdo triū temploꝝ dei in natura distinctionē: duoꝝ vo in violatiōe recōciliatiōe ꝛ dedicatiōe silitudinē. Tertio ostendeꝛ vtriusq; tēpli dedicatiōis efficacitas. Quarto quō vtrū q; tēplū post recōciliationē seu dedicationē venerari ornari ꝛ frequētari debeat. Quinto ostēdiꝛ q̄ violantes dedicationē seu reconciliationē sp̄ualis templi indigne occupant materiale in vita pariter ꝛ in morte ꝛ excludendi sunt a tertio. 1

Ar.j. ¶ Pro primo scribiꝛ. j. Mach. iiij. Ascēdam⁹ nūc mūdare sancta. Ibidē mūdauerūt sctā. Itē. j. Mach. xiij. Mundauerūt arcē. Agaꝛ dies dedicatiōis. j. Mach. iiij. Item sanctificauit tabernaculū suū altissim⁹ in ps̄. xlv. Itē introibo in locū tabernaculi admirabilꝭ vsq; ad domū dei. In ps̄. xlj. Item corroborauit tēplū. Ecclīastici. l. Itē sacerdotes ingressi sūt tēplū dn̄i vt sanctificarēt illud. ij. Paralip. xx. Itē fecerūt dedicationē dom⁹ dei in gaudio. j. Esdre. vj. Itē fecerūt dedicationē in leticia ꝛ gratiarūactiōe. Nee. xij. Via hec polluta est: sed hodie sanctificabiꝛ. j. Re. xxj. Nota sermonē M. xij. 3. Itē Luce. xix. Hodie sal⁹ domui huic facta est. Itē Apo. xv. Impletū est templū dei fumo a maiestate dei. In quo nota anthema: q: fum⁹ orōnem significat Apo. viij. Ascēdit fum⁹ incensoꝝ: q̄ sunt orōnes sanctoꝝ. Quia sic incēsum sup carbones frigidos nō facit fumū ascēdere: ꝫ sup ignitos. Ita nec oratio: de q̄ in ps̄. cxl. Dirigaꝛ oratio mea sicut incēsum in ɔspectu 2 de corde frigido: sed de calida ad deū ascendit. Cādela vo fumigans sub cādelo accēsa directe ad accēsam fumū mittens fumū ad eā descendere facit quo accendiꝛ sic oratio ad deū de calido emissa: dicēdo: accēde lumē cordibꝫ ꝛc. Quo igne dedicauerūt tēpluꝫ. iij. Re. viij. In quo duo relucēt: loc⁹ salutis scꝫ templuꝫ. Et actus virtutis: dedicauerūt. De primo in ps̄. xxviij. In templo ei⁹ oīes dicent glīam.

Ar.ij. ¶ Nota q̄ rōne primi est sciēdū: q̄ de triplici tēplo sacra scriptura mentionē facit scꝫ exterioris materie. Interioris gr̄e. Supioris glīe. De primo. ij. Mach. xiiij. Voluisti templū habitatiōis tue fieri inter nos. De q̄ Marci. xj. Eiecit emētes ꝛ vendētes ꝛc. Secūdū templū scꝫ gr̄e. est aīa cuiuscunq; fidelis. De quo. j. Coꝝ. iij. Templū dei sanctū est: qd̄ estꝭ vos. Tertiū est beatoꝝ: de q̄ in ps̄. x. Dn̄s in tēplo suo dn̄s in celo. De istꝭ tribꝫ silꝭ Iere. vij. Templū dn̄i: templū dn̄i: tēplū dn̄i est. ¶ In his tribꝫ diuersitas magna est in natura: sic ptꝫ: sed silitudo magna est in duobꝫ primis. In violatiōe recōciliatiōe ꝛ dedicatiōe. Quia sicut templū materiale multipliciter violaꝛ. Sicut vsus ostēdūt sequētes. Ignis adulteriū destructio mēsa remota. Mors dubiū, faciunt iterato templa sacrari: de ɔse. dis. j. Solennitates. §. de eccl'iarum. ꝛ. c. eccl'ie. Ita templū gratie scꝫ aīa: igne supbie ꝛ detractiōis. Iste eñ ignis est fumosus: qui seipm̄ ꝛ alios deturpat. Quia sic ignis fumo plen⁹ in domo vbi sunt imagines pulchre illas decolorādo deturpat: ꝛ denigrat. Ita supbus ꝛ detractor. Superbū eñ ꝛ detractorē simul pono ꝛ copulo: 3 q: cōiter supbꝫ alijs detrahit in factis in q̄bꝫ solus vel singulariter videri appetit: vel detrahētes libenter au-

Vsus.

Dit vt ſolꝰ appareat: vel ſaltē famoſioꝛ: ⁊ ꝓpter h̄ vnā
partē ſtatere deꝑmit vt ſua exaltet̄. Sic̄ mercatoꝛ alio-
rū mercedes depꝛauat: vt ſuas exaltet ⁊ cariꝰ vendat:
quo detractionis fumo imagines pulchꝛas vicꝫ aīam
ꝓpriā ꝑter intentionē ⁊ illoꝝ q̇bꝫ detrahit vel detrahē-
tes cū gudio audit: cū intentione deturpat ⁊ incendit.
Tales ḡ optime compant̄ icēdēti tēplū Dyane. De q̊
ſcribit Hieronimus in ep̄l'a ꝯ̄ heluidiū hereticū. Iſte
hereticꝰ ſpāliter impegit in virginitatē ſctē Marie: ꝯ̄
quē Hieronymꝰ ep̄l'am pulcherrimā ſcribens in fine
aſſimilat euꝫ incēdēti tēplū dyane: q̇ apud ſe cogitauit
quō potuit toto oꝛbe famoſum hr̄e nomē ⁊ nō inueni-
ens quō ꝑ fas tale nomē ꝯſeq̇ poſſet. Excogitauit tem-
pluꝫ dyane int̄ ſaracenos famoſiſſimū cōburere. De q̊
Actu. xix. Magne dyane tēpluꝫ ī nihilū reputabit̄: vt
ſic ſaltē ꝑ nephas nomē ſuū diuulgaret qd̄ excogitatū
oꝑe de nocte cōpleuit. Sed cū tanti ſceleris auctoꝛē ne-
quaq̄ īuenire poſſent: in medio ꝓſilijt aſſerēs ſe h̄ fe-
ciſſe. Et cuꝫ cām facti ⁊ oſtēſionis quererēt. Rn̄dit: vt
famoſus ſim: mala moꝛte moꝛi volo. Hieronymꝰ hy-
ſtoꝛiā ducit ad ꝓpoſitū ſuū: dicēs ip̄m incēdiſſe hereſi
ſua tēplū dn̄i: ſanctiſſimā ſcꝫ virginē Mariā. Et ꝑ hoc
nomē totū oꝛbē ſibi acq̇ſiuit. Quia inq̇t: q̇s mō de hel-
uidio loqueret̄: niſi tēplū dn̄i ſctām Mariā incēdiſſe:
id eſt quātū in eo fuit diffamaſſet. Sic tales vt famoſi
ſint: alijs detrahūt vel alijs detrahētes ⁊ ip̄os cōmen-
dātes libēter audiūt: ⁊ ſpūaliter mala moꝛte moꝛiunt̄:
q̇bꝫ dici deberet: incēdis templū dn̄i: ꝫ etiā poſſet dici
oīm̄ ſollicitāti aliū ad pctm̄: qꝛ dū circa hoc eſt: templū
dei deſtruere: ip̄mq̄ deuꝫ de tēplo eijcere nitit̄. Sicut
ḡ fugare vellēt illos q̇ domū exterioꝛē cōburere vellēt:
Ita tales ⁊c̄. Qui ḡ tales audiūt: dicere deberent illud
Matth. xxvij. Vach q̇ deſtruis tēplū dei: q̇ ſic quātū
4 in te eſt: tēplū dei deſtruis ⁊ deturpas. ¶ Scd̄o ſic̄ tem-
plū materiale adulterio .i. q̄cunq̄ luxuria violat̄. Ita
ſpūale ſcꝫ coꝛ interiꝰ tanq̄ eccl'ia ꝑ cogitationē: ⁊ coꝛpꝰ
exteriꝰ tanq̄ cimiteriū ꝑ opationē: ſic interiꝰ ⁊ exteriꝰ
polluerūt tēplū dn̄i qd̄ ſctm̄ erat ⁊c̄. ij. Eſdre. j. Sic̄ ḡ
illi q̇ grauiter peccāt q̇ de tēplo materiali faciunt lupa-
nar. Ita illi q̇ polluerūt tēplū ſctm̄ tuuꝫ. in p̄s. lxxviij.
Et ex h̄ ſequit̄ tēpli interiꝰ ſcꝫ aīe ſpūalis deſtructio ꝑ
pctm̄ ⁊ penā ſequētē: ⁊ coꝛpoꝝ occiſio ꝑ pugnas ⁊ ho-
micidia. Qd̄ figurat̄ .ij. Mach. vj. Vbi legit̄ ꝙ tēplū
erat plenū luxuria ⁊ cōmeſſatiōibꝫ ⁊ ſcoꝛtātiū cū mere-
tricibꝫ. Et cito poſt ſequit̄ ciuitat' ⁊ templi deſtructio.
Nota. M. xij. articulo. iij. de dedicatiōe. ¶ Tertio de-
ſtructiōe: tēplū vel altare totalit̄ deſtructū ⁊ iteꝝ reedi-
5 ficatū: ꝯſecrari nccē eſt. Extra de ꝯſecra. eccl'iaꝝ. Ad h̄.
Ita altare coꝛdis ⁊ tēplū coꝛpis deſtructa ꝑ pctm̄ gu-
le: qd̄ quidā non ſolū aīas ſicut alia pctā ſupbie ⁊ ire ⁊
hmōi: ꝫ etiā ſepiꝰ inter alia pctā etiā ip̄m aīe tēplū vicꝫ
coꝛpꝰ deſtruit: ſic̄ patebit infra. c. de gula. Dū em̄ gula
coꝛpꝰ deſtruit qd̄ eſt q̄ſi murꝰ aīe. Princeps cocoꝝ de-
ſtruit muros Hierl'm ⁊ tēplū. iiij. Re. xxv. Tēplū ad
ſolū dirutū. Naū. ij. ¶ Quarto ī tēplo materiali ſi mē-
ſa altaris ſit totalit̄ a loco ſuo mutata .i. lapidibꝫ q̇bus
cōpaginat̄. Iteꝝ ꝯſecrandū eſt. Sic in tēplo ſpūali in
quo coꝛ nr̄m altare eſt. Vn̄ Augꝰ. de ciui. dei li. x. c. 4.
Dei inq̇t tēpla ſumꝰ ſinguli nos: qꝛ ſingulos inhabi-
tare dignat̄: eiꝰ altare coꝛ nr̄m eſt: ei ſacrificamꝰ hoſtiā
6 hūilitatis ⁊ laudis in ara coꝛdis igne feruide charita-
tis: cumq̄ ſuauiſſime adolemꝰ incenſum cū pio amoꝛe
flagramꝰ: ſacerdos eſt chr̄s ſacrificiū virtꝰ: hec ille ſen-
tencialit̄. ¶ Huiꝰ aūt altaris lapis chr̄s eſt: quē repꝛo-
bauerūt edificātes: hic factꝰ eſt in caput. In p̄s. cxvij.
Et alibi. j. Coꝝ. x. Petra erat chr̄s. Iſto v̇o lapide ꝑ

peccatū qd̄cūq̄ a coꝛde noſtro amoto: iteꝝ illd̄ ꝯfeſſiō-
ne ꝯſecrari nccē eſt vt de eis verificet̄ illd̄. ij. Mach. x.
Purgato tēplo aliud altare fecerūt. ¶ Quinto templū 7
materiale violat̄ moꝛte vel ſanguinis effuſione: viola-
tū ſic: recōciliari debet: vt extra de con. ec. ſi eccl'ia. Sic
tēplū ſpūale ſcꝫ aīa: cōmittēs homicidū ſpūale odiū.
Iuxta illud. j. Jo. iij. Qui odit fratrem ſuū homicida
eſt. Si em̄ Dauid nō fuit dignꝰ edificare deo templū
materiale qꝛ ſanguinē humanuꝫ. j. Paralip. xxij. ⁊. ij.
Re. vij. effuderit iuſte: quō templū dei eſſe pn̄t homi-
cide coꝛpales vel ſpūales iniuſti? Et quō aſcēdere cre-
dūt effuſoꝛes ſpūales ad templū glie: qui templū h̄ dei
quātū in eis fuit violauerūt illd̄ volūtate vel facto de-
ſtruēdo. Ad templū glie nō rapient̄: niſi ꝑus deo ⁊ illi
quē odio habēt recōcilient̄: ꝫ potiꝰ ad infernū diſper-
gent̄: qꝛ quicūq̄ templū dn̄i violauerit: diſperdet illū
deꝰ. j. Coꝝ. iij. ¶ Sexto tēplū dedicādū eſt rōe dubij: 8
ſic ſpūale ꝑ ꝯfeſſionē. ſicut ptꝫ. C. vj. 48. De iſta ſpūal'
tēpli multiplici violatiōe: nota plura. B. ij. 48. ¶ Et
non ſolū in violatiōe: ꝫ etiā in recōciliatiōe ꝯſecratiōe
⁊ dedicatiōe debet eſſe ſil'itudo inter templū materiale
⁊ ſpūale. Et q̄tū ad materiā ⁊ modū: ⁊ q̄tū ad autoꝛi-
tatē. ¶ In reconciliatiōe tēpli materialis req̇rit̄ aqua
⁊ oīones. In dedicatiōe v̇o ep̄s cuꝫ cruce foꝛas ⁊ lr̄as
impꝛimit: ſic in ꝯſideratiōe pctōꝝ debet eſſe aq̄ lachꝛy-
maꝝ de coꝛde ꝯtrito: voces ⁊ clamoꝛes ꝯfeſſionis. Cō-
feſſoꝛ etiā durā penitentiā ei imponēdo: crucē peniten-
tie cineribꝫ impꝛimit coꝛpis.
¶ Scd̄o q̄tū ad autoꝛitatē qꝛ ep̄s habēs autoꝛitatem Ar. iij.
debet eccl'iam dedicare abſq̄ oīm̄ pactione. j. q. j. Sta-
tuimꝰ. Ep̄i etiā eccl'ias dedicaturi: grat' oblata recipe-
re pn̄t: nil aūt exigere. j. q. ij. placuit. Gloſa: ꝑter ꝓcura-
tiōes. Ita recōciliatoꝛes tēpli ſpūalis ꝓ ſpūali dedica-
tiōe .i. ꝯfeſſione nihil exigere debēt nec in tali lucrū in-
tendere pecuniaꝝ: ꝫ aīaꝝ: q̊ ſic dedicato: ſtatim veniet
ad tēplū ſanctū ſuū do. Mal'. iij. ¶ Et non ſolū ex vio-
latiōe ⁊ recōciliatiōe ſeu dedicatiōe tēpli material' oſtē- 9
dit̄ violatio ⁊ recōciliatio tēpli ſpūalis. Sed etiā ex ef-
ficacia ⁊ virtuoſo effectu q̇ ſequit̄ ex dedicatiōe templi
materialis oſtēdit̄ q̄lis effectus ſpūalē ꝯſequet̄ dedica-
tionē. ¶ Effectꝰ nanq̄ ꝯſecratiōis tēpli materialis eſt
fuga demonū de loco illo: ſic̄ ptꝫ ꝑ hoc qd̄ ſcribit btūs Exm̄
Gregoꝛiꝰ. iij. dialogoꝝ: qn̄ cū quedā eccl'ia infecta he-
reſi arriana dedicaret̄: vt ad vſuꝫ chꝛiſtianoꝝ aptaret̄:
⁊ cultū dei diabolus in foꝛma poꝛci inter hoīm pedes
exire viſus eſt manifeſte: oſtendēs ꝙ illo die domui illi
ſalus a deo facta fuit. Luce. xix. Et oīm rōni ꝯſonū eſt
ꝙ locꝰ dedicatꝰ: nec a diabolo nec a miniſtris eiꝰ occu- Exm̄
pet̄. ¶ Idē effectꝰ oſtendit̄ ꝑ h̄ qd̄ legit̄ ꝙ qn̄ pātheon
qd̄ erat rome templū oīm falſoꝝ deoꝝ ꝯſecrabatur in
honoꝛe beate Marie ⁊ oīm martyꝝ demones fugien-
tes pinnaculū templi ſecū poꝛtabāt ad locū vbi nūc ia-
cet ante eccl'iam ſancti Petri ap̄l'i. Et templū qd̄ pau-
lo ante timoꝛe ac tumultu erat plenū: Apparēti omni-
potēti dn̄o gaudio ⁊ leticia impletuꝫ eſt. ij. Mach. iij.
¶ In oībus his exemplis nihil aliud oſtendit̄: niſi ꝙ
exemplo demone ⁊ oꝑibꝫ eius ꝑ dedicationē ſpūalem:
domū tuā dn̄e decet ſanctitudo in p̄s. xcij. Et ſicut dia-
bolū ſic expulſum reuocant ad tēplū materiale q̇ ſan-
ctitatē domꝰ dei detractionibꝫ ⁊ vanis garrulatiōibꝫ Exm̄
ꝯfundūt. ¶ Sicut ptꝫ de ſctō de quo fert̄: ꝙ vidit dia-
bolū ſcribentē v̇ba duaꝝ mulieꝝ in eccl'ia colloquen-
tiū: ſic etiā ad templū ſpūale: nec miꝝ qꝛ ſicut oīa v̇ba
oīonis ⁊ vtilitatis in eccl'ia dicta in libꝛo vite ſcribunt̄
vt inde remunerent̄. Sic oīa v̇ba mala vana ⁊ ocioſa
in loco ſctō dicta: in libꝛo moꝛtis ſcribunt̄: vt inde pu-

niant. Et q̄ʒ poſuerūt idolū in tēplo dn̄i.iiij. Re.xxj.
Nec mirent̄ de h̄ q̄ʒ de om̄i v̄bo ocioſo etiā in loco nō
10 ſctō dicto: reddent rōnem chriſto teſte. Tāta eſt etiam
iſtiꝰ dedicatiōis efficacia ⁊ virtꝰ ꝙ nō ſoluʒ demones
vt dictū eſt fugat: verū etiā vſus ꝓphanos de loco ſctō
excludit: ꝙ ptʒ ꝑ hoc qđ ſcribit btūs Gregoriꝰ li. dya-
Exm̄ logoꝝ. Q̄ʒ cū qdā poſuiſſet ciſtaʒ cum grano in eccl'ia
q̄dā ſup̄ tumbā equicij viri dei: ſubito ſine om̄i hūano
adiutorio dei virtute deiecta eſt a deo: q̄ in h̄ ope oſten
dere voluit ꝙ loca deo dedicata in ꝓphanis vel ſecula
rib9 officijs occupari nō deberēt. Sicut nec calices nec
corꝑalia: ſic nec etiā palle altaris vela cortine: nec etiaʒ
vaſa lignea eccl'ie in vſus ſeculares expēdi debēt in co
quina vel vineis paſtinādis. Probant̄ hec oīa de con.
diſtin. j. c. ligna: ⁊ c. altaris. Multū ꝯ hoc facere vidē-
tur qui in eccl'ia merces ponūt: ⁊ braſium ſiccant: ⁊ ci-
ſtis ⁊ hmōi replent: qđ nō decet: niſi tp̄e guerre maxi-
me: quia chr̄s cōtrariū docuit facto ⁊ exemplo. Facto.
Vbi eiecit vendētes ⁊ ementes de templo. Marci. xj.
Quaſi volens locū ſibi dedicatū a ſecularib9 preſerua-
re occupationib9.
Ar.iiij. ¶ Idem docuit ibidē dicēs: domꝰ mea domꝰ orōnis
vocabit̄. ¶ Nec ſufficit ꝙ locus deo dedicet̄ vel recon
11 cilieт̄ niſi etiā poſtmoduʒ ornet̄ veneret̄ ⁊ frequentet̄.
Ornet̄ dico ornamētis ⁊ libris ⁊ luminarib9: veneret̄
⁊ frequentet̄ hoīm inibi honeſta ꝯuerſatiōe. Hoc em̄
ratio dictat ꝙ ſi in p̄ſentia regis terreni anglie vl' fran-
cie vel pape hoīes honeſte ⁊ ſilenter ſe haberēt: non lo
quētes nec oꝑantes q̄ eis diſplicere crederēt: q̄nto ma-
gis in p̄ſentia regꝭ eterni: q̄ ſub ſacramēti ſpecie vbiq̄ʒ
in eccleſijs ad nr̄am vtilitatē vult reſeruari: ⁊ ꝓpt̄ no-
ſtrā neceſſitatē p̄ſens eſſe dignat̄: ꝓpter etiā ſanctoꝝ re
liquias oīs ſanctitas ibi oſtendi debet: ⁊ non ſolū ſan-
ctitas ibi oſtēdi. Sed etiā locus frequētandus eſt. In
eccl'ia em̄ eſt domꝰ ⁊ menſa ꝓ aīe refectione ordinata.
Qui ḡ om̄i die ſemel ⁊ aliquotiens bis vel ter locū fre
quentant vbi reficit̄ corpus: ⁊ intm̄ corꝑis refectioni
q̄n famelici ſūt intēdūt: ꝙ nō vacat eis circa vana gar
rulare: vnde ⁊ dicūt non vacat mihi mō de talib9 con
ferre. Quāto fortiori rōne ſi iuſticiā dei ⁊ aīe ſalutē eſu
rirēt ⁊ ſitirēt vt deberēt: locū aīe refectiōi deputatū ſepi
us frequētarēt: nec euʒ circa imꝑtinētes locutiōes vel
effectꝰ vel oꝑatiōes occuparēt: faciendo domū dei ſpe
luncā latronū ⁊ domū negociatiōis.
Ar.v. ¶ Et q̄ʒ culpa violantiū tēplū dei ſpūale vel nō hono
rantiū materiale vt deberēt: non debet inſulta trāſire.
12 In h̄ vltimo articulo oſtendē reſtat quō oēs tales pu-
nit: ⁊ talem oſtēdit punitionē. ¶ Pena ḡ taliū ptʒ pri-
Exm̄ mo ꝑ h̄ qđ ſcribit btūs Gregoriꝰ. iiij. dyalogoꝝ: de q̄-
dā viro lubrico cui nomē erat Valerianꝰ. Hūc mor-
tuū ep̄s loci p̄cio accepto ī eccl'ia ſctī Fauſtini martyrꝭ
poſuit: martyr v̄o nocte q̄dam eccl'ie cuſtodi p̄cepit ꝙ
ep̄o diceret: ꝙ illas fetidas carnes de eccl'ia ſua eijceret
Cuſtos v̄o ep̄o nūciare timuit. Ep̄s v̄o. xxx. die inopi
nato morit̄: hic penſari pōt: q̄ʒ indigne locū ſctm̄ occu-
13 pauit: ꝓ quo etiā q̄ eū ibi poſuit: tā ſubita morte ꝑcuſ-
Exm̄ ſus eſt: nec eſt dubiū q̄n a templo gl'ie eum deꝰ expule-
rit: quē ꝓ materiali tēplo reputauit indignū. ¶ Idem
ſcribit eodē libro de quodā alio lubrico cui nomē erat
Valentinꝰ in eccl'ia ſepulto: quē cuſtos eccl'ie nocte q̄
dā vidit a duob9 teterrimis ꝑ pedes de eccl'ia extrahi:
in cuiꝰ rei teſtimoniū ꝙ viſio vana nō fuerit in craſti-
no ſepulchrū eiꝰ vacuū inuentū fuit. Ptʒ ḡ ꝙ illis tm̄
Exm̄ ꝓdeſt in locis dei ⁊ ſctōruʒ ſepeliri poſt mortē: q̄ apud
deū ⁊ ſctōs illud meruerūt dū vixerūt. ¶ Idē in eodeʒ
libro ſcribit de q̄dā alio in loco ſctō ſepulto: de cuiꝰ tū-

ba ignis viſibiliter aſcēdēs: totā ſepulchri terrā ſil' cuʒ
corꝑe combuſſit: ⁊ clamor in igne audiebat̄. Ardeo: ar
deo. Penſandū eſt inq̄t: btūs Gregoriꝰ in q̄ pena aīa
tunc erat: ex q̄ corpꝰ ſic ardebat: non debēt talia loca ꝓ
corpoꝝ ſepultura deſiderare q̄ ſic vixerunt: ꝙ dū viue
rent ea nō meruerūt: ꝙ tm̄ ſi peterēt: a fideli viro nega-
ri deberēt. ¶ Sed heu pecunia obediūt oīa. Vn̄ fabu Fabula
le hn̄t ꝙ quidā aſinū ſibi fidelit̄ ⁊ vtiliter ſeruientē in
cimiterio ſepeliuit: ⁊ a iudice eccl'iaſtico ꝓ facto citatꝰ:
dixit iudici ꝙ aſinꝰ ei tres marcas legauit q̄b9 acceptꝭ:
aſinū in loco ſctō dimiſit. Iſtud nō adduco ꝓ veritate
hyſtoriali quā nō credo verā: ſʒ ꝓ tanto valet ad ꝓpo-
ſitū: q̄ʒ multi ꝓ pecunijs acceptꝭ vel ſperatꝭ: indignio
res aſinis in loco ſctō ſepeliūt. Et tales dū latrones ⁊
vſurarios ⁊ tyrānos in eccl'ijs ſepeliunt. Ad l'ram eam 14
faciūt ſpelūcā latronū. Quō ſe excuſare poterūt: ꝙ nō
ſint corā deo magꝭ culpabiles: q̄ʒ ſi eccl'iam locarēt ꝓ
eq̄s ⁊ bob9 ſtabiliēdis: cū peior ſit ſpelūca latronū: q̄ʒ
ſtabulū equoꝝ. Saraceni vituꝑant̄ quia capta roma
eccl'iam ſctī Petri ſtabulū fecerūt equoꝝ: ꝓpter ꝯſil'em
cām vituꝑat̄ ⁊ penā ſuſtinuit Pompeiꝰ: ſic ptʒ. B. ij.
46. Chriani v̄o peſſimos pctōres ⁊ ab eccl'iaſtica ſepul
tura manifeſte interdictos: in eccl'ia ſepeliuit: q̄s dicaʒ
peiores: Illos q̄ nunq̄ʒ fidē eccl'ie nec eccl'iaſtica rece-
perūt ſacramēta: nec eccl'ie emolimēta: q̄ nec decretales
vel eccl'iaſtica legerūt ſtatuta: in q̄b9 ꝓhibent̄ loca ſan-
cta deturpare: ⁊ p̄cipiunt̄ eccl'iam honorare: vel chria-
nos q̄ oēs ꝯditiōes habēt ꝯrias: q̄ apte audierūt decre 15
talē vbi morientes vel letalit̄ in torneamētis vulnerati:
ꝓhibent̄ eccl'iaſtica ſepultura ſepeliri. Sic ptʒ extra li.
v. ti. xiij. de torneamētꝭ. c. j. Frequēter de morte tali au-
diūt. Vbi tn̄ aliq̄s tal' eccl'iaſtica caruit ſepultura īau-
ditū eſt. Saraceni nūq̄ʒ legerunt decretalē: q̄ ꝓhibuit
equos in eccl'ia ponere: ⁊ bis h̄ fecerūt. Et chriani lege
rūt q̄ tales ꝓhibet in eccl'ia poni: ⁊ frequētiꝰ faciūt con
trariuʒ: q̄s culpabiliores iudicabis. Opinio dei videt̄
eſſe: ꝙ iſti ſūt grauiꝰ puniēdi: q̄ ait Luce. xij. Q̄ʒ ſeruꝰ
q̄ ſcit voluntatē dn̄i ſui ⁊ nō fac: plagis vapulabit mul
tis. Tales ḡ q̄ ſic tēplū ſpūale. i. aīam ꝓpriā ꝯ eccl'ie ſta
tuta faciēdo ⁊ tēplū materiale vt dictū eſt deturpāt: tā
q̄ʒ ligna diſtorta ⁊ lapides falſi ꝓ tanto oꝑe ſunt a tem
plo gl'ie excludēdi: qđ arguit̄ ꝑ h̄ qđ ſcribit̄ in vitaſpa.
q̄ſi ſic de quodā rapto in extaſi cui inter multa miracu Exm̄
la oſtēſum fuit ꝙ ſacriſta domꝰ fuit in ꝑiculo amitten
di lumē in alio ſeculo: q̄ʒ lumē qđ ardere debuit de no
cte ī eccl'ia ſancti Petri: extinxit. Si iſte dehoneſtās tē-
plū materiale pctō omiſſionis: q̄ʒ non accēdit lumina
ria carere debuit lumine q̄nto magꝭ p̄dicti q̄ grauiꝰ eā
deturpāt: introibunt in ꝓgenies patrū ſuoꝝ ⁊ vſq̄ʒ in
eternū nō videbūt lumē in pſ. xlviij. Quia ad templū
honorꝭ n̄ trāſibit niſi ꝑ tēplū v̄tutꝭ. Nō. M. xj. 142.

Delectationū. Primo oſtē D.v.

dēt in bonitate ⁊ malicia diuerſitas. Scđo bo
naꝝ maioritas. Tertio congruitas. Quarto vtilitas.
Quinto malaꝝ deceptibilitas.
¶ Ad primū ſic ꝓcedit̄: hō ad eternas delitias creatꝰ: Ar.j.
ſine delicijs eſſe nō pōt: ſm̄ v̄o ꝙ eſt creatꝰ ex diuerſis
naturis: viʒ corꝑali ⁊ ſpūali: ad diuerſas inclinat̄ ⁊ de 1
ſiderat delectatiōes: cōplementū v̄o iſtoꝝ deſideriorū
eſt ex predominio: q̄ʒ illi in q̄b9 p̄dominat̄ natura ani-
malis ⁊ carnal': diuerſas nitunt̄ aſſequi delectationes
ſm̄ carnē q̄rū aliq̄ in honorib9 delectant̄ Sap̄. vj. De
lectationē incepturi. Alij in diuitijs. Alij in gula. Eſa.
lv. Delectabit̄ in craſſitudine aīa vr̄a. In q̄ v̄o dn̄at̄
natura ſpūalis: in his q̄ dei ⁊ aīe ſunt delectat̄. In pre-

ceptis in ꝯſilijs ⁊ ſcripturꝭ diuinis. Iſte ſunt eiꝰ diui-
tie: ideo ad illuꝫ q̄ in alijs diuitijs inordinate delectat̄:
dicere p̄t illḋ pſ̄. cxviij. In via teſtioniorꝝ tuorꝝ ſcꝫ dei:
delectatꝰ ſum: ſupple ſic̄ tu in oīb; diuitijs. ¶ Illi dele-
ctant̄ in taberna circa ventrē. Iſti in eccl̄ia circa mētē
reficiēdā v̄bis dei ⁊ ſacramētꝭ. In pſ̄. lxvij. Iuſti epu-
lent̄ ⁊ exultēt in cōſpectu dei: ⁊ delectent̄ in leticia ⁊ ſic
de alijs. Illi delectant̄ in ira ⁊ vindicta ⁊ hmōi. Iſti in
remittēdo. In pſ̄. xxxiiij. Aīa mea exultabit in deuꝫ: ⁊
delectabit̄ in ſalutari ſuo.
Ar. ij. ¶ Bonorꝝ v̄o delectatio eſt maior: qḋ ꝓpēdit̄ ex trib;
eius ꝯditionib;: vicꝫ ex eiꝰ natura: q̄ ſpūale in natura
2 meliꝰ eſt corꝑali. Scḋo ex eiꝰ puritate. Cū eñ deus ſit
fons oīs delectatiōis. Eccl̄iaſtici. j. Fons ſapientie
v̄bū dei in excelſis: q̄ delectant̄ in eo ſunt ſic̄ ſitibundi
ꝑegrini: q̄ delectant̄ in potu fontꝭ. Fatuꝰ eñ viator in
ueniēs riuulū deturpatū ⁊ infectū ⁊ calefactū a ſole ex
eo bibēs: infirmitatē vel qn̄qꝫ mortē incurrit. Sapiēs
v̄o riuuluꝫ ſequit̄ vſqꝫ ad fontem ꝑueniat. Eccl̄i. xxv.
Viator ſitiēs ad fontē: ſic ſtulti in ſupradictis delecta-
tionib; carnalib; q̄ſi in riuulis infectis ſe introxicāt: ⁊
corꝑaliter ⁊ ſpūalit̄: ſic̄ mulier ḋ q̄ Gen̄. iij. Vidit mu
lier ꝙ bonū eſſet lignū ad veſcendū: aſpectuqꝫ delecta-
bile: comedit: ⁊ ſequebat̄ tā mors corꝑalis ꝙ̄ ſpūalis.
¶ Bonꝰ v̄o ꝑ riuulos iſtos ad fontē aſcendit: dum ꝑ
iſtas delectatiōes q̄ malis ꝯcedunt̄ in carcere: q̄ etiaꝫ ⁊
ſi bonis in licitꝭ qn̄qꝫ ꝯcedant̄: nō eſt tamē niſi ſic̄ da-
tio reliq̄arꝝ extra portā: intelligit maiores eſſe in aula: q̄
amicis ſuis reſeruauit: eaſqꝫ diligēter q̄rit: dicēs illud.
pſ̄. ciij. Ego v̄o delectabor in dn̄o: de ceteris oīb; q̄ſi ḋ
riuulis infectiuis de q̄b; bibē vel me ſatiare nolui: re-
nuit ꝯſolari aīa mea: memor fui dei: q̄ſi fontꝭ puri: in q̄
ſecure me ſatiare potui. Iux̄ illḋ pſ̄. xvj. Satiabor cuꝫ
3 apparuerit: ⁊ delectatꝰ ſuꝫ. Nō. G. j. 2. ¶ Tertio ex ꝑ-
petuitate. Malorꝝ eñ delectatiōes nō ſunt ꝑpetue: nec
ſꝑ delectāt̄: ꝫ dū ſiūt: ⁊ poſtea cruciāt in cōſciētia: ⁊ qḋ
peius eſt: ad penā ducunt eternā: ſic̄ ptꝫ ꝑ delectationē
q̄ eſt in crapula: ſolū delectat dū eſt in oꝑe: poſtea v̄o ⁊
corpꝰ ⁊ aīam cruciat Apo. x. Erat in ore meo tāqꝫ mel
dulce. Et cū deuoraſſem eū: amaricatꝰ eſt vēter meus.
Et ſic de oīb; delitijs corꝑalib; vt cōiter anq̄ habeant̄
multū deſiderant̄: habite v̄o vel cito affligūt: vl̄ faſti-
diūt. Vn̄ btūs Gregoriꝰ in q̄daꝫ Homel̄. Corꝑales
delitie cū nō habent̄: graue deſideriū accendūt habite
v̄o in faſtidiū vertunt̄. At ꝯ ſpūales delitie cū nō ha-
bent̄: in faſtidio ſunt: Cū v̄o habent̄: in deſiderio ſūt:
in illis ḡ ſaturitas faſtidiū: in iſtis ſaturitas appetituꝫ
parit. Et ponat̄ ꝙ aliq̄ ſine faſtidio vel pena ſꝑ in tota
vita ſua in talib; delectent̄. In fine tn̄ videbūt ꝙ nihil
fuit in q̄ delectabant̄. Vn̄ Criſoſtomꝰ de reꝑatiōe la-
pſi cētū ſi placet annos demꝰ delitijs: adde ⁊ alios cen
tū ſilib;: adde ⁊ decies centū: q̄ erit in his ad eternitatē
cōpēſatio: nonne tp̄s vite huiꝰ q̄ delitijs frui videmur
⁊ indulgē libidini: q̄ſi vniꝰ noctꝭ ſomniū eſt ad eterni-
4 tatis comꝑationē? ¶ Ad idē btūs Gregoriꝰ ſuꝑ illud
Iob. xx. Laus impiorū breuis ſi inq̄t ab initio mundi
vſqꝫ ad h̄ tp̄s in q̄ ſumꝰ mētꝭ oculos ducimꝰ: oē qḋ
finiri potuit ꝙ̄ breue fuerit: videmꝰ. Ponamꝰ eñ quē
libet hoīem a p̄mo die mūdi vſqꝫ ad diē hodiernū vi-
tā ducē. Hodie tn̄ eandē vitā quā longā ducere vide-
bat̄ finit. Ecce finis adeſt: p̄terita iā nulla ſunt q̄ cun
cta trāſierūt: futurꝝ in h̄ mūdo nihil reſtat: q̄ nullū ad
vitā vel breuiſſimū reſtat momētū. Vbi ḡ eſt lōgum
tp̄s: ꝙ inter initiū fineqꝫ depheñſum ita ꝯſideratū: ac
ſi nec breue nunq̄ fuiſſet. Impij itaqꝫ vitā p̄ſentē dili-
gētes longā eſtimāt: dū aſſequunt̄: ꝫ breuē intelligūt:
dū amittūt. In fine q̄ppe eis oſtendit̄ ꝙ nil fuerit: qḋ
amauerūt: q̄rū leticia ſeu delectatio trāſit: ⁊ pena ꝑma
net. Et dū res amittit̄: cura durat: de q̄b; Sap̄. iij. Vn̄
lōge vite fuerint: in nihilū cōputabunt̄: q̄d eis mō ꝓ-
ſunt p̄terite delectatiōes vl̄ diuitie? ptꝫ. D. j. 5. Libēꝰ
eñ mō haberēt paruā penarū mitigationē: qꝫ oīa que
prius habuerūt: quid ḡ eis ꝓſunt p̄terita bona que ha
buerūt? Aut ſanctis quid nocēt p̄terita mala que ſuſti
nuerūt? Nota de iſta materia. B. iiij. 7. ⁊. M. xj. 90. ⁊
P. viij. 25. Vide autoritatē Ieronymi. ¶ Delectatio
v̄o que in deo eſt: hic incipit quaſi imꝑfecte. ⁊ in celo ꝑ-
ficit̄. ſiue ſit dilectio ſiue delectatio q̄ in deo fuit que eſt
hoīs ꝓpter deū: ḋ vtroqꝫ in pſ̄. xv. Delectatiōes in de-
xtera tua vſqꝫ in finē. Patet ḡ ꝙ oīs alia delectatio de-
ficit in veſꝑe mortis. In dn̄o v̄o ⁊ ea que dei ſunt: ve-
ſpere delectaberꝭ: in pſ̄. lxiij. i. in fine vite. Nota tn̄ cām
triplicem q̄re aliq̄ in deo non delectant̄. E. vj. 20.
¶ Ex quo ḡ delectationes ſpūales ſunt hoīs in quātū Ar. iij.
homo q̄ hō eſt aīal rōnale: ⁊ ꝑ rōnalitatē ab alijs ani-
malib; diſtinguit̄: magis ꝯgruū videt̄ ꝙ in his q̄ ſm̄
ſuā naturā ꝓpriā ꝯueniūt delectet̄: qꝫ ī alijs in q̄b; etiā
bruta delectant̄: ne ſue nature dignitatē ī brutalib; de 5
lectationib; vilipēdere videat̄: nec ꝯgruū videt̄ vt ca-
ro que eſt vilior ꝑs in cōpoſitiōe nr̄a in his gaudeat: q̄
parte nobiliori ꝯtrariant̄: nō eñ eſt grata vel bona an
cilla: q̄ cantat ⁊ tripudiat vel ludit: ꝑ quē ludū dn̄am
ſuā ad fletū ꝓuocat. Talis eñ nō eſt ludꝰ bn̄ partitꝰ:
ne ḡ delecteris in ſemitis impiorꝝ Prouer. iiij.
¶ Et nō ſolū ꝓpter ꝯgruitatē: ꝫ etiā ꝓpt̄ ꝓpriā vtilitatē Ar. iiij.
delectatio in ſpūalib; appetēda eſt: q̄ eſt falſa ⁊ ꝯdimē
tū qḋ oīa oꝑa quātūcunqꝫ grauia alleuiat. Et ignis q̄ 6
oīa ſacrificia bonorꝝ oꝑerꝝ corā deo aſcēdere facit: q̄ q̄
inuitꝰ ⁊ ſine delectatiōe oꝑat̄: opus de genere bonorū
deo odorē ſuauē incēſorꝝ ſuorꝝ aſcēdere nō facit: q̄ de
igne ſpūalis delectatiōis non accendunt̄. Sed qn̄ tali
igne inflāmant̄: ⁊ deo placent: ⁊ illḋ qḋ ab eo petit ob-
tinet. Iuxta illḋ pſ̄. xxxvj. Delectare in dn̄o: ⁊ dabit ti-
bi pe. c. t. ¶ Ignē aūt iſtū accēdere debēt illa que notā-
tur. A. xvj. 9. ⁊. A. xx. 7. Et que notabunt̄ infra de di
lectiōe. ¶ Cogitatio etiā laborꝝ chr̄i delectabiles facere
deberet labores nr̄os. Conſideratio etiā beneficiorum
dei: quaſi ligna ſicca ignē iſtū nutrire debet. Quelibet
eñ cogitatio talis eſt quaſi lignū igni appoſitū: quō ſcꝫ
de nihilo ip̄m creauit: non arborē vel lapidē vel aīal
aliud ꝑditū etiā redemit: ſacramēta dedit cū multꝭ bo
nis nature fortūe ⁊ gr̄e. Alia etiā ſpecialia cuilibet oſtē
dit: que in multis alijs nō reperiet. In amicitia ḡ illiꝰ
delectatio bona. Sap̄. viij. ¶ In his puteis plagarꝝ et 7
beneficiorꝝ dei hauſerūt aliq̄ patres aquā deuotiōis ⁊
delectatiōis in oīb; oꝑib; penitētie: ⁊ ſpūalib; ⁊ corꝑa
lib; affectionib;. Sꝫ heu puteos quos fecit Abraā: pa
leſtini humo impleuerūt Gen̄. xxvj. Dum deuotionē
plagarꝝ chr̄i ⁊ antiquorꝝ patrū deuotorꝝ: terrena ⁊ car-
nalis modernorꝝ occupatio a cordib; fideliū excludit.
Quia cū in terrenis corda occupant̄ putei implent̄: ne
delectatio in his que dei ſunt intret. Et dū vaſa cordis
corꝑalib; delectationib; replent̄: ꝓ ſpūalib; recipiēdis
inhabilia reddunt̄. Qḋ ſignificatuꝫ eſt ꝑ hoc ꝙ fert̄ ꝙ Ex. iiij
cuidā ſctō viro oſtēſum fuit beatā virginē Mariā q̄ſ-
dā religioſos in eccl̄ia matutinas dicētes circuire: ⁊ ſi-
gillatim cuilibet delectabile offerre electuariū: vno ex-
cepto cuiꝰ cauſam cū ille cui viſio oſtēdebat̄ quereret:
reſpōſum fuit: ꝯfero miniſtris meis q̄ in ſeruicio meo
delectant̄: gr̄am delectatiōis maioris: ꝫ illū ſolū ꝑtrā-
ſeo: qui alijs delectat̄. Patet ḡ ꝙ vas plenū vno liquo
re: alio impleri nō pōt niſi priꝰ ab alio euacuetur. Ita

nec coꝛ plenū delectationibꝫ inoꝛdinatis. Illis ꝟo eua
cuatis: ⁊ coꝛde ſpūalibꝫ delectatiōibꝫ impleto: maioꝛē
Exēm inueniūt delectationē: q̄ȝ pꝰs in alijs habuerunt. Sic
ptꝫ de quodā viro potēte q̄ nup dilicatā ⁊ honoꝛabilē
duxit vitā: ad tantā mutauit auſteritatē: ꝙ per plures
annos ante moꝛtē ſuā pane ⁊ aqua ꝯtentꝰ: hilarē ſatis
oſtendit vultū hoc amicis ſuis q̄rentibꝫ quō ſibi eſſet:
⁊ quō vitā tā auſterā ducere ſciret? Rn̄dit: ꝙ nūq̄ȝ me
lius ſibi fuit: ꝙ etiā maioꝛē delectationē habuit tūc in
pane ⁊ aqua: q̄ȝ nunq̄ȝ habuerat in alijs delitijs. Eſa.
lj. Ponet deſertū eiꝰ q̄ſi delitias: ⁊ ſolitudinē eiꝰ quaſi
hoꝛtū dn̄i: inueniet in ea vox laudis ⁊ grāꝝactio.

Ar. v. ¶ Tales ḡ delectatiōes ſunt appetēde: q̄ ſic aīam refici
unt: ita male ſunt fugiēde: que hoīem decipiūt: ſic cibꝫ
8 ſup hamū decipit piſcē Apo. xviij. Quantū in delitijs
fuit: tantū date ei toꝛmentū. Ex q̄ ptꝫ ꝙ ſic cibꝫ ſup ha
mū piſcē ducit ad moꝛtē. Ita delectatiōes inoꝛdinate.
In talibꝫ ḡ delectandū eſt: cū q̄bꝫ moꝛi nō timeamus:
ne tūc dolēdo dicere ꝯtingat illud Pſ. xcj. Quia dele
ctaſti me in factura tua. i. delectari ꝑmiſiſti inoꝛdinate
idcirco mō delectaſti inimicos meos ſup me ſcꝫ demo
nes: q̄ de maloꝝ ꝑditōe mō ſupple delectant. Quo cō
tra de deo dicit Thob. iij. Non eñ delectarꝛ in ꝑditio
nibꝫ nr̄is. ¶ Et nota ꝙ maioꝛ eſt deceptio delectatiōis
male: q̄ a multꝪ credat: q̄ opinant ꝙ in dilectiōe cogi
tatiōis non ſit moꝛtale pctm̄: ſi volūtas deſit ꝑficiēdi.
Contrarie ꝟo opinionis ſunt Sctūs Thomas ⁊ Pe
trus ⁊ Vlricꝰ: q̄ volūt ꝙ ꝯſenſus in delectatiōe abſq̄ȝ
h̄ ꝙ cōſentiat in actū: ſit moꝛtale. Nota sctm̄ Thomā
ad hoc p̄ma ſcda ſcde. q. lxxxiiij. articulo. viij. Vide in
ſumma ꝯfeſ. li. iij. titu. xxxiiij. q. cclxxj.

D. vj. **Etractoꝝ. pꝛimo oſtēdē**
da eſt deſcriptio. Scd̄o intētio. Tertio oſten
ditur q̄ȝ vile officium in curia diaboli teneāt. Quarto
eoꝝ crudelitas ſeu ꝑuerſitas. Quinto maligna callidi
tas. Sexto culpa. Septimo excuſatio cū reprobatione
Octauo pena. Nono ꝙ ꝓpter taliū oblocutiōes ⁊ de
tractiōes bona nō ſunt dimittēda nec diſcōtinuanda.
Decimo culpa auditoꝝ detractiōis. Vndecimo pena
oſtendit eoꝛundē. Duodecimo qualiter famā reſtitu
ent: vt penas p̄dictas euadant.

Ar. j. ¶ Qt̄ū ad pꝛimū detractoꝛes ⁊ diffamatoꝛes dicunt:
1 qui famā ꝓximoꝛuꝫ nitunt coꝛrūpere vel minuere: qd̄
ſit q̄nq̄ȝ ſignis vel nutibꝫ: verbis: ſiue planis: ſiue arti
ficioſis: ſiue cantilenis: ſiue ſcriptis que appellantur li
belli famoſi.

Ar. ij. ¶ Ad hoc ꝟo ꝙ foꝛmalit nomē ſciant detractoꝝ: requi
2 rit intentio famā denigrādi. Quia ſm̄ Anſelmū. De
tractio eſt quotiēs q̄s dicit aliquid de aliquo: cū inten
tiōe vt minꝰ amet: vel apprecietꝛ. ¶ Hoc aūt fieri pōt
ſex modis ſm̄ sctm̄ Thomā ſcda ſcde. q. lxxiij. q̄tuoꝛ
modis directe ⁊ apte. Pꝛio: falſum imponēdo. Secū
do: audita vel viſa mala cū augmento referre. Tertio
malū occultū ei qui non pōt ꝓdeſſe reuelare. Et q̄d ſi
nō ſit occultū: quia foꝛte tota patria loquit d̄ tali facto:
nunq̄d qui illd̄ narrat in viciū incidit detractiōis. Et
videt ꝙ non: q̄ȝ famā eius non denigrat cū ſit p̄us ni
gra. Reſpōſio videt ad hoc ꝯgruere ꝑ diſtinctionē q̄ȝ
aut loquit his qui p̄us ſciuerūt eū talē vicꝫ maluꝫ au
gmentādo malū cū intentiōe coꝛrupta: ⁊ tūc eſt detra
ctio: ⁊ materialiter ⁊ foꝛmalit. Aut malū ſuū non au
gmentat intentiōe tn̄ coꝛrupta narrat: ⁊ tunc detrahit
foꝛmalit. Aut loquit his q̄ illud malū p̄us neſcierūt:
q̄ȝ licet ſit cōe in tota patria: pōt tn̄ aliquos latere taꝫ in
illa patria: q̄ in alia patria: ⁊ in iſto caſu non videt du
biū quin incidat: q̄ȝ ad ꝓbandū aliquē diffamatoꝛē in
foꝛo eccl'iaſtico ſufficit ꝓbare ꝙ eū diffamauit apd̄ bo
nos ⁊ graues: apud q̄s non erat p̄us diffamatꝰ. In h̄
ḡ caſu multi delinquūt narrātes alioꝝ mala illis q̄ pꝛi
us neſcierūt. Et excuſant ſe dicētes. Oēs loquunt: cōe
eſt: nō eſt ſecretū: ⁊ tamen certū eſt ꝙ non excuſant: q̄ȝ
apud iſtos q̄ pꝛiꝰ neſcierūt: non fuit fama ſua denigra
ta: ⁊ ꝑ narrationē talē eſt mō apud eos denigrata: non
pōt ergo ſubterfugē q̄n ſit detractio: cū detractio ſit fa
me aliene denigratio apud q̄s nō fuit p̄us denigratꝰ:
nec diffamatꝰ. ¶ Quarto mō q̄n illud qd̄ eſt bonū de
ſe: dicit mala intentiōe factū. Tales ſunt ſil'es araneis
⁊ ſerpentibꝫ: q̄ oīa quātūcunq̄ȝ dulcia cōmeſta vertūt
in venenū ⁊ vaſi immūdo: qd̄ oīa immiſſa immūda fa 3
cit. Et ſic ſi nō facto ſaltē lingua iuſtū oppꝛimē volunt
dicentes. Percutiamꝰ eū lingua Iere. xviij. 23. Duobꝫ
ꝟo modis ſit minꝰ apte ⁊ indirecte. ¶ Vno mō bonū
alterius negādo. Alio mō: malicioſe reticēdo. Verbi
grā mentio ⁊ locutio ſit de aliq̄: ⁊ narrant aliq̄ mala.
Aliꝰ p̄ſens ⁊ ſciēs bona de eo taceat: vꝫ ille de q̄ loquū
tur minꝰ apprecietꝛ. Vel foꝛte narrāt aliq̄ facta de aliq̄
q̄ cū aliq̄bꝫ ꝯditionibꝫ bona ſunt. Ipi ꝟo narrātes cō
ditiōes illas tacēt ⁊ locū ⁊ tp̄s ⁊ cām ⁊ modū intentio
nē ⁊ intellectū faciētis: q̄ ſi narrarēt: apud q̄ſcūq̄ȝ audi
toꝛes: eſſent excuſati. Et ſic iſtis ſex modis alios oſten
dunt ⁊ ſeipōs malos faciūt.

¶ Cū ꝟo oēs mali ex q̄bꝫ ciuitas diaboli ſm̄ Augu Ar. iij.
ſtinū de ciui. dei li. j. ꝯſtituitur: officiū ⁊ ſeruiciū certū 4
in ciuitate ⁊ in curia diaboli obtineāt. Iſtos tā ſpāles
diaboli amicos: vicꝫ detractoꝛes deo odibiles. Ro. j.
Immunes eſſe in magno ⁊ multiplici officio in curia
illa: fas nō eſt cogitare. Pꝛo q̄ eſt ſciendū: ꝙ ſic ptꝫ. D.
iiij. 3. Detractio eſt ignis fumoſus: qui loquentē ⁊ au
dientē ⁊ illum de quo loquit: denigrat ⁊ fumo amaro
ſpūales illoꝝ oclo's: aut amarificat: aut excecat. Flabel
lū aut folles diaboli q̄bꝫ ignis iſte accendit ⁊ inflāma
tur: ſunt detractoꝛes ⁊ mali ſollicitatoꝛes. De q̄bꝫ Eſa.
liiij. Ecce ego creaui fabꝛū ſufflantē in igne pꝛunas: ⁊
interfectoꝛē ad diſperdēdū. Iob. xlj. Halitꝰ eius pꝛu
nas ardē facit: ⁊ flāma de oꝛe eius egredit cū tāta q̄nq̄ȝ
efficacia: ꝙ duo regna q̄nq̄ȝ vl' duas terras vl' cōitates
vel villas igne ire ⁊ odij inflāmat ⁊ calefacit: dū duos
magnos cōmouet: ad q̄rū cōmotionē: ſequit cōmotio
totiꝰ patrie vel ville. Ecce q̄ ꝑuus ignis detractionis
q̄ magnā ſiluā cōburit Iaco. iij. Eſa. xxx. Lingua eiꝰ 5
q̄ſi ignis deuoꝛās. Et ſic lingua tertia teſte Salomōe
multos cōmouit: Lingua pꝛīa eſt q̄ vno p̄ſente de eo
bonū loquit: ⁊ maluꝫ de aduerſario ſuo. Lingua ſcda
eſt: que alio aduerſario p̄ſente de eo bonū loquit: ⁊ ma
lū de alio. Lingua tertia: q̄ vtroq̄ȝ p̄n̄te de vtroq̄ȝ ma
lū loquit. Et tali peſte laboꝛāt: q̄ ꝓpter cōmodū oībus
placere nitunt tali infirmitate laboꝛāt aliquoꝝ cōſilia
rij ⁊ amici: q̄ ipis p̄ſentibꝫ factis ſuis applaudūt. Ipo
ꝟo abſente: aduerſarijs ſuis de illo loquētibꝫ ꝙ apud
eū vt vellent facta ſua non expediunt: vel aliq̄ȝ ꝯditio
nē malā dn̄i cōmemoꝛātibꝫ dn̄o obloquunt: ſignis vl'
ꝟbis artificioſis in ipm̄ vel aliquē aliū ꝑ quē vt dicūt
ducit totū malū retoꝛquētes: ⁊ iſta detractio ex cupidi
tate lucri vel vane glīe ꝓcedit: q̄ȝ non p̄n̄t ab oībus lu
crari: vicꝫ a dn̄o ⁊ ab aduerſario lucrari niſi vtriq̄ȝ pla
ceant: nec p̄n̄t oībꝫ placere ⁊ vanas laudes acquirere:
niſi oībus applaudant. Tales vecoꝛdes ⁊ miſeri ſunt.
Iuxta illud Prouer. xxj. Qui ꝯgregat thezauros lin
gua mendacij: vanꝰ ⁊ excoꝛs eſt. ¶ Loquēdo ḡ de de 6
tractoꝝ officio in curia diaboli: detractoꝛ eſt q̄ſi repa
toꝛ antiquoꝝ patellaꝝ. Et ſicut mūdatoꝛ latrine: q̄ȝ tal'

non q̄rit vaſa p̄cioſa ⁊ integra: ſ; fracta: ⁊ illa tractat:
vt repet vl' mūdet. Detractor vo in hoc eſt ſibi ſilis q̄z
non q̄rit opa integra ⁊ bona: licet talia in hoīe ſciat: il-
la trāſit: ⁊ circa mala negociat: addēdo d̄ x̄p̄o capite:
vbi facta nō ſufficiūt aliena. Et ſic p3 etiā quō in aliq̄
eſt diſſimilis ſibi: q̄z iſta nō q̄rit: vt repet vel mūdet: ſ;
vt peiora ⁊ turpiora faciat. ¶ Tertio detractor eſt ve-
Exm̄ nefic⁹ diaboli ſeu baſiliſc⁹ aerē inficiēs. Sicut p3. J.
vj. 7. Vñ q̄dā vt fert q̄n tales audiuit: dicere ſolebat
Recedam⁹ aer eſt corrupt⁹ Prouer. xxiiij. Abomina-
7 tio hoīm detractor Ps. xiij. Venenū aſpidū ſb labijs
eo2: imo pei⁹ venenū: q̄ cuiuſcūq3 aſpidis vl' baſiliſci
q̄z illo2 venenū corp⁹ iſto2 vero mores bonos ⁊ aīas
corrūpit. Nā corrūpūt bonos mores colloq̄a praua. j.
Cor. xv. Vñ btūs Grego. ſup Ezech. li. j. Home. ix.
Sicut inq̄t aer mal⁹ aſſiduo flatu tract⁹ inficit corp⁹.
Ita puerſa locutio aſſidue audita inficit aīm. ¶ Quar
to in curia diaboli officiū tenēt iudicu3: nō vocatos nō
ptumaces honore ⁊ fama priuātes: p̄ oēs leges: q̄z nō
vocat⁹ nō puict⁹ nō cōfeſſus abſens: dānari nō debet
8 ff. de penis. l. abſentē. i. in. ff. no. li. x. Iſti vo iudices in
curia diaboli leges habēt p̄rias q̄z ſemp p̄ abſentes: et
nunq̄ p̄ p̄ſentes: ſententiā pferunt modū in hoc ſeq̄n
tes: rana2 q̄ nullo p̄ſente clamant. Aliq̄ vo ſuperueniē-
te: ſilent. Et ſerpentiū: qui venientē fugiūt tortuoſe in
cedentes: in dormientē vo inſiliūt: ſic iſti ad modū ra-
narū de aliq̄ detrahētes: abſente: illo vel amico ſuo ſu-
ueniente: tacēt: vel ſi audiant vel pcipiant ad modū
ſerpentiū tortuoſe fugiūt dicētes nō dixim⁹ aīo detra-
hendi: nec mala volūtate: ſ; ludentes vel dolētes ⁊ cō-
patiētes ſibi: ſerpētes mōſtruoſi hñtes duas linguas:
q̄s diabol⁹ amputauit: q̄rū vna pulchre loquunt in p̄
ſentia: alia detrahūt abſenti Job. xix. Cū autē receſſiſ-
ſem ab eis detrahebāt mihi: p̄ legē ⁊ p̄ceptū dei. Leui.
xix. Non inq̄t maledices ſurdo: nec coram ceco pones
9 offendiculū. ¶ Quinto in curia diaboli locū ⁊ officiu3
tenēt canū. Jō pgrue gallice vocant le brachez audia-
ble: p̄pter m̄ltas ſilitudines q̄s habēt cū canib. ¶ Pri
mo q̄z ſicut canes libenti⁹ ad loca feda q̄3 ad flores os
mittunt: ⁊ in hoc eſt ſtrabo inferni: q̄z ſemp inter feda
ſe ponit: ſicut ⁊c. Secundo q̄z ad loca altiora ⁊ viridia
tybiā eleuāt: loca illa deturpare volentes: nec loci par-
cunt ſanctitati ⁊ ſi a loco illo: quia forte ſpinoſus eſt in
aliquo pungant: grauant. vel ſup eum latrāt: ſic iſti ſi
corrigant: ⁊ ſic ſicut canes plus ſunt infeſti ⁊ plus la-
trant ſup baculū portātes. Sic iſti ſup baculos portā-
tes ſeu virgas correctiōis detraxiſti vniuerſe correctio-
ni. Prouer. j. ¶ Tertio: q̄z ſicut canis ad latratū aſſue-
ti eq̄3 latrant ſup vir ſuum p̄priū: ſicut ſup furem: ⁊ li
cet mordere non audeāt: ſaltē latrare volūt. S3 in hac
vltima pditione peiores ſunt: q̄z canis eq̄liter ſuper bo
nos latrat ⁊ malos. Iſti vo potius ſup bonos quia ſi-
cut canis latrat ſup oēs qui nō ſunt de familia vbi nu
tritur: ⁊ nō ſup illos de familia. Ita iſti ſup oīs q̄ nō
ſunt de familia diaboli: ſc3 ſup bonos. Sicut patuit de
chriſto Joā. viij. Qui poſtq̄ negauit ſe eſſe de familia
malo2 dicens Jo. viij. Vos de deorſum eſtis ego de
ſupius ſum. Vos de hoc mūdo eſtis: ego nō ſum de h̄
mundo. Canes ſup eum ſtatim latrabant: dicētes: ſa-
maritan⁹ es tu: ⁊ demoniū habes de quib p̄phetauit
Dauid dicens ps. xxj. Circūdederūt me canes multi.
Conſiliū malignantiū obſedit me ⁊ q̄ fecerūt tūc capi
ti in viridi ligno: ⁊ mō faciūt in arido ſc3 chr̄i mēbris:
quo2 quilibet dicere pōt illud ps. xxxvij. Detrahebāt
mihi quoniā ſeq̄bar bonitatē q̄z ad lrām ſi ſequi vellet
mores malo2 cū quib puerſat: ⁊ detrahere cū detra-
hentib reputaret bonus ſoci⁹: ⁊ non ei detraheret. Si
vo noluerit: reputant ſeipōs oues ⁊ ip̄m lupū. Vnde
⁊ dicere ſolēt: lupus eſt in fabula. Oues vo ille ad oui
le ptinent. De quo in ps. xlviij. Sicut oues in inferno
poſiti ſunt: lup⁹ vo ab eis ſic eſtimat⁹ ſicut fidelis a fu
re: latro vocat: ad ouile ⁊ oues in die iudicij pertinebit
ad dexterā ponēde ſunt Matth. xxv. Nō. J. x. 9. ¶ Et
tamē qui fuit ouis ſana anteq̄3 ad talē ſocietatē veniret 10
q̄nq̄3 in lupū ⁊ ouē ſcabioſam puertit anteq̄3 ab eis re
cedat: qd aliq̄n viſum eſt: q̄ p̄ pſcientiā faciūt: ne inſo-
ciales reputent cū detrahētib detrahūt. Et ſic a mor-
bidis ouib rabiem contrahunt ⁊ a cane furioſo mor-
ſus in rabiem vertitur quando cum peruerſo peruer-
titur. Siquidem hec dicitur eſſe natura canis furioſi: Canis furioſus.
q̄ quandoq3 currūt ore aperto ⁊ ſpuma venenoſu3 de
ore emittunt ſup oēs: ſed nūc ſup ſolem: nūc ſup lunā:
nunc ſup vmbrā latrant ⁊ oēs canes quos mordēt: in
rabiem puertūt. Hoīes etiam quos mordēt: periculo
ſe vulnerāt. Sic in p̄poſito: ⁊ p3. Sicut ḡ ſocietatē ca-
nis furioſi oēs fugiunt ⁊ foras fugant. Ita ſocietatem
detractorū oēs fugiant. Et ſicut de⁹ in ſocietate in do-
mo ſua oēs fugabit dicēs illud Apo. xxij. Foris canes
⁊ venefici: Ita boni eos de ſua ſocietate expellere debe
rent: vel ſaltem ſilentiū eis imponere: vel ſicut abomi
natione eos fugere: q̄z abominatio hoīm ſupple bono
rū detractor. Prouer. xxiiij. ¶ Quia ſicut hoīes tranſe- 11
untes loca fetida ⁊ abominabilia: ſicut etiā loquēs cū
habente anhelitū fetidū: vel cū leproſo: vel naſum ob-
turat: vel faciē auertit: ne inficiat: Ita boni detractori-
bus auditū auertere vel obturare debēt: vel ſaltē abo-
minatione aīam inficientē fugare: ⁊ ſp̄ūſancti p̄ceptū
tenere Prouer. iiij. Remoue inq̄t a te os prauū: ⁊ de-
trahētia labia p̄cul ſint a te. ⁊ Eccli. xxviij. Sepi au-
res tuas ſpinis. i. duris reſpōſionib: ⁊ noli audire lin
guā nequā: Sed fac ſicut fecit Dauid qui ait detrahē-
tem ſecreto p̄ximo ſuo hūc pſequebar. Iſtud facē nos
ammonet Auguſ. de doctrina chr̄iana dicens. O mi-
les chriſti ſepi aures tuas ſpinis: vt ille q̄ importūe in
trare viſus fuerit: non ſolū repⁱmat: ſed etiā expugne
tur: repelle eū a te dicens chr̄ian⁹ ſum: ⁊ chr̄ianus es:
noli mihi iſta dicere: noli ad me accedē: hec ille. ¶ Si 12
ſic feceris: habebis ſemp lapidē tecū p̄cioſum: qui ve-
nenū a te repellet: ad modū dn̄o2um: qui timētes into-
xicari: habent vt fert ſup mēſam lapidē p̄cioſum q̄ ad
p̄ſentiam ſudat veneni. Sic lingua iuſti ſudore deuo-
tionis in effectu expulſiōis detractiōis: ſe lapidē oſten
dat eſſe p̄cioſum. Talem lapide3 habuit in menſa ſua
btūs Aug⁹. In cuius vita ſcribit q̄ ptra venenu3 de- Verſus
tractiōis hos verſus in mēſa ſcriptos habuit. Quiſq̄s
amat dictis abſentū rodere vitam. Hanc mēſam indi
gnam nouerit eſſe ſibi. Vnde q̄n oblocutionē audiuit
dicere ſolebat vel q̄ tacerent: vel illos verſus de mēſa
ſua deleret. ¶ Hui⁹ exemplo diſcant p̄lati ⁊ dn̄i ⁊ om
nes alij: detractores cōpeſcere: q̄ dicere poſſent cū pro
pheta Dauid ps. xxxiij. Erubeſcāt qui loquunt mihi
mala. Aliter eis pſentiunt: ⁊ participes fiūt detractio-
nis. Vñ btūs Gregori⁹ ſup illud Prouer. xxv. Ven-
tus aquilo diſſipat pluuias: ⁊ facies triſtis linguā de-
trahētē. Si inq̄t hilari vultu detractorē audier: tu illi
fomitē das detrahēdi: ſi vo triſti: eū diſſipas: q̄z diſcit
nō libēter dicē qd didicit n̄ libent audiri. Ad idē Hie
ro. in epl'a ad Nepocianū nō min⁹ aurib q̄3 ligua: de-
tractionē fugias. Nam detractor dū te videt non libē
ter audire: non facile pōt detrahere: nemo quippe libē-
ter inuito auditore refert. vj. q: j. ex merito. ¶ Idem ad
ruſticū monachū: ſicut ſagitta ſi mittat ptra durā ma-

teriã nonnunq̃ in mittentē reuertit̃ ⁊ vulnerat: vulne-
rare volentē seu vulnerantē. Jta detractor cū tristē fa-
ciē viderit audiētis: immo nō audiētis: ꝭ obturātē au-
res suas ne audiat sanguinē: cōtinuo mutescit: pallet
virt⁹ herēt labia saliua siccat̃. Jdeo Salomon ammo-
net dicēs. Noli esse in puiuio potator: neq̃ comedas
cū his q̄ carnes ad vescendū ꝓferūt. Jstā autoritatem
ad p̄dictū intellectū expōit btūs Gregori⁹. xiiij. mor.
13 ¶ Sexto detractores in curia diaboli sunt sicut gracu-
Graculus lus in cauea: q̄ oīm aīaliū voces fingit: ⁊ semp garrit:
⁊ ideo nunq̃ fiet de aui illa bon⁹ religiosus. Jta detra
ctor oīm voces fingit. Sicut ptꝫ supra. e. c. 5. Et in an
gulo ociosus sedens ⁊ de alieno labore plusq̃ de suo:
sicut auis in cauea ⁊ burdo in domo apū viuēs: ṽmis
maledict⁹ flores i horto dñico corrodit: oib⁹ obloquit̃:
oib⁹ detrahit de factis oīm disputat: nec miruꝫ: q̄r ꝑm
Hieronymū sup Osee. Nil tā facile: q̃ ociosum ⁊ dor
14 mientē de alior labore ⁊ vigilijs disputare. ¶ Septio
sunt cōfessores in curia diaboli aliena pctā ⁊ nō ꝓpria
cōfitentes. Sicut ptꝫ. C. vj. 66. Et in talib⁹ qui sic alie
na cōfitent̃ pctā: optime verificat̃ illō Ro. xj. Cecitas
ex pte ptingit in isrl': q̄r in pte illa in q̄ deberent ꝓprios
intueri ⁊ ꝯfiteri defect⁹: ceci sūt: ⁊ sic oīs detractor mo-
nocul⁹ est. Sicut polifem⁹: de quo hī. C. xvj. 5. Eodē
eñ puluere detractiōis quo nitunt̃ alios deturpare: se
ipsos excecāt: sic ptꝫ ex ṽbis beati Gregorij i moralib⁹
q̄ habent̃. xj. q. iij. Jnter illa ṽba. Quid inq̃t aliud de-
trahētes faciūt: nisi in puluerē sufflant: ⁊ in oculos su-
os terrā excitāt: vt vnde plus detractiōes ꝑflant: inde
magis nihil veritatis videāt. ¶ Ad hoc eñ ꝙ ꝯfessor
obtineāt in curia diaboli locū: oportet ꝙ sic ad minus
oculo dextero priuent̃: q̄r Naas ammonites. j. Re. xj.
Ministros tales nō vult: nisi sint priuati dextero ocu
15 lo: quo defectus ꝓprios videre deberēt: ꝭ bene vult ꝙ
habeāt sinistrū quo alior peccata ꝯfiteant̃: ꝭ dū sic cre
dūt alienū reuelare malū plus malū reuelant ⁊ ꝯfiten
tur ꝓpriū: q̄r sicut ex defectu in folijs arguit̃ defect⁹ in
radice ꝓpria ⁊ nō aliena. Jta ex defectu in dictis detra-
ctionib⁹: arguit̃ defect⁹ in corde loquētis: quia ex abū-
dantia cordis os loquit̃: ⁊ nō in corde illi⁹ de q̄ loquit̃.
Vnde Seneca de remedijs fortunar. Mala de te lo-
quunt̃ hoīes. Rñdet: ꝭ mali: quasi diceret: in hoc ma-
lū ꝓpriū: ⁊ non meuꝫ ostendūt: ⁊ ideo min⁹ curo. Vñ
cū aliquis de alio dicit ꝙ est malus: posset ꝯueniēter ei
respōderi. Et tu ex illis es: nā loquela tua manifestum
te facit: q̄r dum aliū temerarie iudicas: talē te esse osten
dis. Juxta illud canonicū. Criminosus cū sententiam
in alteri⁹ crimen ꝓfert: seipm ꝯdēnat. xj. q. iij. plerūq̃
Si ḡ ista officia in curia ⁊ ciuitate diaboli fugere vul-
tis. Nolite detrahere alterutrū fratres mei. Jaco. iiij.
Ar. iiij. Nota. L. v. 14.
¶ Nolite inq̃t detrahere: rōnabile p̄ceptū ⁊ nobis val
de vtile: non solū vt p̄dictā fugiam⁹ officij detractorū
vilitatē: sed vt eorundē nimis fugiam⁹ crudelitatem q̄
culpā ꝯsequit̃ detractor. Jllor eñ crudelitas oīm ar-
mor ꝑuersitatē ⁊ oīm siue volatiliū siue q̄drupedum
16 oīm q̃ latronū ⁊ homicidarū necnō demonū ⁊ iferni
Gladius Sagitta excedit crudelitatē: sicut ꝑ ordinē patebit. Primuꝫ ptꝫ
ꝙ oīm armor excedit ꝑuersitatē: q̄r cōiter gladius ma
terialis vel lancea vel sagitta nō occidit nisi vnū vno
ictu: non occidit etiā nisi corp⁹: pōt etiā de vagina sua
exire quantūcunq̃ sit acut⁹: absq̃ hoc ꝙ vaginā suaꝫ
scindat: lingue ṽo detractor de q̄b⁹ in ps. l vj. Dentes
eor arma ⁊ sagitte: ⁊ lingua eor gladi⁹ acut⁹: gladio
vel lancea maioris sunt crudelitatis: quia lingua detra
ctoris quātū i eo est: tres sil' occidit scꝫ loquētē ⁊ audiē
tem ⁊ illū de quo loquit̃. Bern. Nunq̄d non vipera
est lingua detractor? nunq̄d non lancea immo acutis-
sima: que tres sil' occidit: ⁊ non soluꝫ tres: sed multos:
vbi de multis detrahūt: vel vbi multi sunt auditores.
⁊ non solū corpa: sed q̄d ꝑciosius est: famā ⁊ aīam vul
nerant. Vnde Cassiodor⁹ sup illud ps. iij. Dētes pec-
cator ptriuisti. Dētes inq̃t dicti sunt a demēdo. Jdo Dentes
pulchre lingue detrahentiū dentes vocant̃: quia sicut
illi cibor partes demunt: Jta isti opiniones hoīm cor
rodunt. ¶ Sagitta etiā nō vulnerat ad maximā distā-
tiā: hec autē vulnerat ad mille miliaria. Recte ḡ dicit̃
Jere. ix. Extenderūt linguā suā quasi arcum ad maxi-
mā distantiā: supple sagittā detractiōis emittentē: de q̄
ibideꝫ. Sagitta vulnerās lingua eor. Jter hic gladi⁹
vel sagitta detractiōis nunq̃ de vagina vel pharetra
sua exit sine vagine destructiōe. Verbū eñ detractio-
nis anteq̃ dicat̃ est quodāmodo in corde detrahēt'. si-
cut gladius in vagina. Hanc aūt mortale pctō dū ex-
trahit̃: scindit ⁊ corrūpit. Qd pulchre ostēdit ps. xxxvj
Vbi ait: gladiū euaginauerūt pctōres: vt trucidant re
ctos corde. Nec est eñ intentio illor alijs nocere: ꝭ tñ
seipōs ꝑus occidunt. Et hoc est q̄d sequit̃. Gladi⁹ eo-
rū intret i corda ipor: ⁊ arc⁹ eor ꝯfringat̃. ¶ Secūdo 17
Cuculus etiā ptꝫ ꝙ oīm volatilium excedunt crudelitatē. Jnter
oīa eñ volatilia: cucul⁹ videt̃ esse maioris crudelita
tis quia auē vt dicit̃ q̄ eū nutriuit ⁊ fouit in fine deuo-
rat: vitā auferendo corpalem. Detractores ṽo ingrati
istos excedūt: q̄r nutrices aīarū id est p̄latos predicato
res ⁊ correctores lacerare nō cessant: famā bonā aufe-
rendo: q̄ melior est q̃ vita auicule occise. Hoc aūt faci
unt diabolo suadēte: qui semp nitit̃ facere discordiā in-
ter principes exercitus: dei ⁊ exercitū. Vnde pi⁹ papa
vj. q. j. sunt plurimi. §. verū hac. Manifestum est inq̃t
diabolū cordib⁹ fideliū suadere vt doctorib⁹ atq̃ pa-
storib⁹ suis detractiōes irrogēt. Et causa tentatiōis est
quia maximū ex hoc sequit̃ periculū. Sic pulchre ptꝫ.
B. ij. 3. Et hoc est ꝙ sequit̃ in canone allegato. Pei⁹
eñ malū fore non estimo: q̃ chrīanos suis inuidere sa
cerdotib⁹. Glosa: per inuidiam detrahere ⁊ infamare.
¶ Causa ṽo talis detractiōis ptꝫ. C. xj. 13. ⁊. 14. Quia
vicꝫ informant subditos aliq̄ dimittere que diligunt:
⁊ illa vituperāt. Jdeo in illos impingūt credentes ꝑ h̄
aliq̄liter in peccato suo excusari sicut patet ibideꝫ. xiiij.
Et sicut equ⁹ tact⁹ in loco infirmo recalcitrat. Jta isti
recalcitrāt detrahēdo. De quib⁹ Job. vj. Detraxistis
sermonib⁹ veritatis. Qui ḡ p̄dicanti ptra vicia ⁊ vo-
lenti vicia corrigere detrahit: seipm culpabilē reddit:
quia sicut lapis ꝓiectus inter multos illū solū clama-
re facit sup quē cadit. Jta verbū veritat'. Vnde Hie
ronym⁹. Sermo me⁹ neminē capit: sed q̄ irascit̃ ex ser-
mone meo: ille dicit se esse ptra quē loq̄r. Quia ille ostē
dit in clamore detractiōis: ꝙ lapis verbi dei eū tetigit:
q̄ ptra viciosos ꝓiectus fuit. Si eñ viciosus nō fuisset
sermo ptra viciosos ꝓlatus nō fuit ptra eū: nec eū teti-
git. Si ṽo eū non tetigit quare clamat? clamor ḡ osten-
dit euꝫ viciosum. Tales ḡ ⁊ crudeles sunt: ⁊ malos se
esse ostendūt. Ad vtrūq̃ ṽo vitandū: non est sacerdo-
tib⁹ qui ppl'o benedicūt detrahēdū. vj. q. j. sacerdotes.
¶ Tertio detractor q̄drupedū excedit feritatē: int̃ que 18
maioris videt̃ esse crudelitatis leo ⁊ vrsus. Jsta eñ
aīalia qñ de crudelitate vl' feritate in sacra scriptura fit
mentio: frequenti⁹ in exemplū adducunt̃. ¶ Prio ṽo
leonū excedunt feritatē: quia leones aliquib⁹ parcunt
Sicut ptꝫ. C. xvj. 18. Sicut etiā ptꝫ in Danielis libro:
Vbi daniel his legit̃ fuisse positus in lacu leonū: ⁊ ꝑp
ei pepercerunt: malos ṽo statim deuorauerunt. Jsti ṽo

ↄtrario mō nulli parcūt ⁊ poti⁹ in bonos deſeuiūt: ſicͭ
ptʒ. ſ. e. c. 9. ¶ Scd̄o: q₂ leo licet alia aīalia ꝑdet: leonē
q̄ eſt eiuſdē ſecū nature non ꝑdat: nec deuorat nec etiā
carnē leonis mortui vt dꝛ comedit. Jſti vō hoīes eiuſ
dē ſecū nature detractiōib⁹ ſuis comedūt: cū ſalſa odij
Ex. xiii ⁊ inuidie. ¶ Vn̄: q̄dā Jude⁹ req̄ſit⁹ a q̄dā xp̄iano: cū
q̄ ſalſa ipi comederūt Jacob: cū oīa ad lrāʒ intelligat:
⁊ in pſ. lxxviij. Scriptū ſit comederūt Jacob. Coueni
enter rn̄dit: cū ſalſa cū q̄ tu comedis platū tuū. Leoni
bus vō in h̄ ſil'es ſunt: ꝙ carnes comedūt crudas. Sʒ
de⁹ ↄteret dētes eoꝝ: molas leonū ↄfringet ⁊c. ¶ Scd̄o
crudelioꝛ eſt vrſo: q₂ vrſus vt dꝛ hoīem mortuū nō in
19 uadit: detractores vō: nec mortuis parcūt: ꝙ videt̄ eſſe
magna crudelitas: q₂ crudelis homicida eſt: q̄ frigidū
⁊ mortuū iteꝝ vulnerat: ⁊ magna ꝑuerſitas eſt hoī in
tā miſero ſtatu ⁊ int̄ tot aduerſarios nō cōpati: ⁊ ꝓ ipo
poti⁹ orare. Hec aūt ꝑuerſitas oſtēdit in parte ꝑ h̄ qd̄
Ex. xiii ſcribit̄ in geſt' bti Gregorij. De q̄dā ꝓpoſito monaſte
rij ſui iacēte q̄ſi mortuo. Cui fratres detrahebant: q̄ ci
to loq̄lā recuperās: eos ammonuit: ꝙ nunq̄ morienti
detraherēt: aſſerēs ſe ante tribunal dei demōes accuſa
tores: ⁊ modiū ⁊ ſextariū mēſurā atq₃ ↄſuetudinē ele
moſynaꝝ ⁊ luminū q̄ diminuit ex vna parte ↄ ſe ſtare:
vos aūt ex alia cū detractiōib⁹ vrīs: q̄ſi me accuſantes
⁊ neſciui: cui parti ꝑus rn̄dere potui. ¶ Jſti vō detra
ctores mortuos vt dictū eſt comedētes: nō ſolū ferita
tem excedūt vrſoꝝ: ſʒ apte ↄ legē dei cōmittunt. Leui.
vij. Vbi ꝓhibent̄ ſub pena mortis immūda ⁊ capta
a beſtijs comedē. Cadauer immūdū eſt cadauer mor
tuū. Capt⁹ vō a beſtijs eſt q̄ mortali pctō a demonib⁹
capit̄ hos comedē: iſt' detrahē eſt. Qui ḡ ſic iſta come
dit: ad penā mortis eterne: ibi taxatā ſe obligatū inue
nit. Vn̄ diſꝑdet dn̄s vniuerſa la. do. ⁊ linguā magni
20 loquā. ¶ Quarto detractoꝛ crudelioꝛ: ⁊ ꝑiculoſior' cō
ditionis eſt latrone ⁊ homicida: q₂ fur aufert exteriora
bona: mala aūt lingua famā ⁊ pacē cordiū int̄ amicos
⁊ vicinos aufert. Juxͣ illud Eccl'iaſtici. xxviij. Suſur
ro ⁊ bilinguis maledict⁹ erit: multos eñ turbauit pa
cem habentes: ille vnū ſpoliat vel occidit: iſte multos.
Jlle de ꝓpinq̄ ſolum: iſte de ꝓpinq̄ ⁊ longinq̄. Jlle in
carcerari pōt. Et ſic a furto ⁊ homicidio impediri: lin
gua ⁊ ſi incarceret̄: a detractiōe tn̄ impediri nō pōt: q̄n
etiā cū nunſtro detrahē ⁊ ſeminare diſcordias poſſit.
Et ſic ptʒ ꝙ linguā null⁹ hoīm domare pōt Jaco. iij.
Propt̄ iſtas ⁊ alias cauſas: q̄dā magn⁹ ꝑlatus dicē ſo
lebat ꝙ mallet duos latrones in grege ſuo hr̄e: q̄ vnū
bilinguē. His ↄcordat Canon dicēs: ꝙ deteriores ſūt
qui detrahendo alioꝝ vitā moreſq₃ corrumpūt his q̄
21 ſubſtantiā diripiunt. vj. q. j. deteriores. ¶ Quinto de
tractores peiores ⁊ crudeliores ſunt demonib⁹ ⁊ infer
no. Quia iſti peccata nō puniūt correcta: nec etiā vltra
ↄdignū: nec etiā bonū virū puniunt. Detractores vō
peccata recitāt correcta ⁊ ſic de alijs. Patet ḡ ꝙ detra
ctoꝛ peioꝛ eſt omni beſtia: ꝓpter cauſas ſupius aſſigna
tas. Et q₂ beſtia intantū ſaturari pōt ꝙ comedere ceſ
ſat: ſed iſti optimo cibo pleni: carnes crudas adhuc fa
melici deuorant: peioꝛ etiam latrone: ⁊ peioꝛ inferno ⁊
diabolo. Et ſic ↄcluditur ꝙ ſumma iniq̄tas eſt detra
here: quia oīs q̄ detrahit fratri ſuo: homicida eſt. vj. q.
j. ſumma. Et de pe. di. j. homicidioꝝ.
Ar. v. ¶ Sed ne tn̄ ſcel⁹ appareat: detractiōis maliciā ſb̄ ſpe
cie q̄nq₃ abſcondūt cōpaſſionis ⁊ cōmendatiōis. Cō
mendātes eñ primo in aliquib⁹ generalib⁹: ſupficialit̄
22 bono trāſeundo. Premiſſo vō ſic falſo ꝑambulo: qua
ſi eum de quo loquit̄ diligeret: ne quaſi inimic⁹ ei⁹ ver
ba ſequentia loqui videat̄. Ad ꝓpoſitū ſuū deſcendit:
mala narrabo ꝑ modū tamen cōpaſſionis: heu ⁊ alta
ſuſpiria mēdaciter interpōnēdo: ꝓ eo vt me diligerēt:
detrahebāt mihi. Jn pſ. cviij. De iſtis Bern̄. ſup cā.
ſermone. xxiiij. Detractores inq̄t quodā ſimulate vere
cundie furore ↄceptā oſtendūt maliciā videas a detra
ctore: alta ꝑmittit ſuſpiria: ſicq₃ cū quadā grauitate ⁊
vultu meſto demiſſis ſupcilijs ⁊ voce plāgenti male
dictionē aggredi. Et quidē tanto ꝑſuaſibilior ē: quāto
ab his qui audiūt magis ↄdolentis affectu ꝓferri eſti
mant: doleo inquit vehemēter: eo ꝙ ſatis eum diligo:
ſed nunq̄ eū de hac re corrigere potui ⁊ alias mihi q̄
dem bene compertū fuerat iſtud de eo: ſed ꝑ me nunq̄
innotuiſſet. At q̄n̄ ꝑ alteꝝ res patefacta eſt: veritatem
negare nō poſſuʒ reuera ita eſt: hec ille. ¶ Jn h̄ innuit
Bernar. ꝑter calliditatē q̄ ꝑtendūt dilectionis ⁊ cor
rectiōis vnā aliā: vicʒ longā expectationē: q̄ſi penā ei⁹
nō ſitirēt: in h̄ ꝙ diſtulerūt patefacē: ſʒ tamen expectat
diucius: vt apti⁹ expectet tp̄s nocendi. Vn̄ Hugo de
ſctō Victore ſup librum pſalmoꝝ. Cōgregat minima
paulatim: vt plus lōgū ſiletiū cūcta ſil' obiecta pl⁹ no
ceāt q̄ min⁹ opinionē lederēt: ſi ꝑ ſe ſigna ꝓlata fuiſſēt.
Jſta aūt oīa ſi poſſunt occulte faciunt: vt cui nocē vo
lūt: damnū ſentiat: ſʒ per quem: neſciat: ſicut patet. C.
xj. 26.
¶ Licet ḡ ex quotidiano vſu mult' detractio parua vi Ar. vi.
deat̄ culpa: tamen eius crudelitas: de qua eſt articulus
quart⁹: ⁊ eius mendaciū ⁊ duplicitas iſti⁹ culpe oſten 23
dunt grauitatē: nec excuſat detrahēdi ↄſuetudo: quia
ſi quis ↄſuetudinē haberet eccl'ias cōburēdi vl' hoīes
occidēdi: ꝑ hoc culpa aggrauaret̄. Sed detractoꝛ tem
plū dei incēdit: ſicut ptʒ. D. iiij. 3. Spūaliter etiā occi
dit. Juxta illō nemo putet min⁹ periculū eſſe alicui de
trahendo mentiri: q̄ ſanguinē fundere. xj. q. iij. nemo
peritoꝝ. Nota. N. iiij. 10.
¶ Cum vō pena culpe iuſte ſuccedat. huic articulo ar Ar. vij.
ticul⁹ de pena ſuccedē iuſte poſſet. Sed tn̄ ex ſupabun
dāti illoꝝ reſpōſiones ⁊ excuſatiōes ꝑus audiēde ſunt
in quib⁹ ſi deficiāt: pena illoꝝ in his ſcriptis ſtatim in
ferēda eſt. ¶ Dicunt ḡ detractores nō detraho: q₂ veꝝ 24
dico ſed deficiunt: quia verū non omī loco vel tp̄e vel
ꝑſone dicenduʒ eſt. Sed tn̄ illis qui poſſunt ꝓdeſſe et
non obeſſe ⁊ cum intentiōe bona ⁊ nō ex odio. Veruʒ
eſt forte: ꝙ ille qui ſic loquit̄ eſt in peccato. Et tamen ſi
ſit ſapiens: illud non reuelat niſi in ↄfeſſione: ⁊ vix tūc
illi qui pōt ꝓdeſſe. Si vō omē veꝝ ſit dicendū: cuʒ ita
veꝝ ſit te eſſe in peccato: ſicut illū cui detrahis: ⁊ ſi non
in eodem: quare peccatū tuū ſicut ſuū nō oſtendis? Si
vō nolles tuū reuelari: nec deberes illi⁹ peccatū reuela
re. Cū hoc ſibi facere teneris: qd̄ tibi fieri velles: conſi
derās ꝙ ſi non idē: maius tamē de teipō dici forte poſ
ſet paccatū ⁊ ſi non idē de te mō forte dicere poterit: ex
pecta pauliſper: ⁊ ex ꝑmiſſione dei ⁊ tentatiōe diaboli:
quia fratris defectui non cōpateris: ſicut membꝛū mē
bꝛo ſed magis inuidēdo: ⁊ teipſm ꝙ melioꝛ ſis extollen
do: forte idē vel grauius de te cito dicet̄. Et iuſte q̄dē: 25
vt humilieris. Hanc ↄſiderationē ſanctos pr̄es ad cō
paſſiōis meritū adduxiſſe: manifeſtū eſt ex vi. pa. Vbi
quidā ſenex vidēs aliū peccare fleuiſſe legit̄: dicēs: ipe
hodie: ego cras. Alius etiā ibidē cū quidā aliū iudica Ex. xiii
ret ſurrexit: ⁊ ſaccū plenū arena ſup ſe poſuit: ita ꝙ ma
gna ps arene fuit retro: ⁊ parua an̄: ⁊ alijs cām facti q̄
rentib⁹. Rn̄dit: ego habeo ſaccū plenū pctōꝝ ꝓprioꝝ
q̄ ignoro vel nō ↄſidero: ⁊ paruū pctm̄ iſti⁹ qd̄ an̄ me
eſt video: quō ḡ poſſum illū iudicare: cū mea ſint plu
ra? q̄ſi diceret: ſic eſt de q̄libet vr̄m q̄ habetis multa ꝓ
pria q̄ nō ↄſideratis: nec videtis trabē in oculo ꝓprio:

⁊ feſtucā in oculo alteri⁹ videtis. Mō. J.x.18. ¶ Nec potes eū ita certitudīalit̄ iudicare. ¶ Et ponat̄ ꝙ certū ſit: eū in tali eſſe pctō: certū eſt etiā ꝙ q̄ ꝓcepit illū non
26 cōmittē tale pctm̄: ꝓcepit te n̄ iudicare. Jo. vij. ¶ Alij dicūt mal⁹ eſt non poſſum⁹ de eo bona dicē: ſ; non eſt aliud: niſi q2 ipē eſt mal⁹ peccādo. Jō tu mal⁹ vis eſſe detrahēdo. Et ideo domū tuā accēdere vis: q2 ipē ſuā accēdit. ¶ Alij ſe excuſant ꝙ rōne ſocietatis detrahūt: ſ; videāt ſi hac rōne vellent leprā intrare corꝑalē. Alij vō dicūt ꝙ ludētes ſic loquunt̄: ſ; lud⁹ illoꝝ eſt ſic ludus vulpis cū lepoꝛe: ad ei⁹ interfectionē: ſic in ꝓpoſito ad alteri⁹ ē lud⁹ iſte diffamationē. ¶ Alij dicūt narram⁹ qd̄ audim⁹. Jō nō peccam⁹. Sʒ ꝙ iſta excuſatio nō valeat: ptʒ exēplo ⁊ auctē. ¶ Exēplū ad ſ; de illo q̄ domū ꝓximi igne impoſito accendit. Et de illo q̄ ignē ꝗflat: vt ampli⁹ ardeat. Et de illo q̄ hilariter ⁊ de igne applaudēs: ſeibi calefacit. Non eſt aliq̄s q̄n dicat oēs tres iſtos corā deo culpabiles. Jta q̄ ignē diffamatōis ꝑmo accēdit: ⁊ q̄ illū dilatet ad illos q̄ pri⁹ neſcierūt: vl̄ mala intētiōe ad illos q̄ ſciuerūt ſic ptʒ. ſ. e. c. 2. Et q̄ libēter talia audiūt: ſic patebit infra. c. e. arti. xj. Oēs ſunt culpabiles añ deū. Autoꝛitas eſt ad ſ; iuris ciuil̄: q̄ agi pōt ad penā capitis: tā ꝯ illū q̄ fecit libellū famoſum in rigmis cātilenis vel ſcriptis ⁊ hmōi cʒ ꝯ illū q̄ inuenit ⁊ nō coꝛrupit vel cōbuſſit: vl̄ inuētū reuelauit C. de famoſ. libel. l. vnica li. ix. Jdē ꝓbat̄ iuris canonici autoꝛitate. v. q. j. Si q̄s famoſuʒ libellū.

Ar. viij. ¶ Jn q̄ autoꝛitate ptʒ i ꝑte octauū ꝓncipale vicʒ detra-
27 ctoꝝ pena: cū em̄ illā penā incurrāt q̄ libellū famoſuʒ vt dictū eſt ꝯficiūt inueniūt vel reuelāt: ⁊ int̄ libellum famoſum ⁊ narrationē detractoꝛiā nulla ſit differētia: niſi ſic inter ſcriptū ⁊ nō ſcriptū. vl̄ int̄ ſcriptū ⁊ oꝛe ꝓlatū: cū in vtroqʒ eadē ſit ſentētia non videt̄ cauſa vel ratio q̄re etiā detractoꝛes eādē penā incurrē nō debeāt: ſic cū auctoꝛib⁹ ⁊ reuelatoꝛib⁹. Sʒ a detractoꝝ pena tāqʒ a ꝓncipalioꝛi incipiendū eſt. Talib⁹ em̄ duplicē penā imꝑcat̄. Jere. xvij. Duplici inq̄t ꝯtritiōe ꝯtere eos: ſcʒ terrena ⁊ eterna. Terrena adhuc duplici vicʒ interioꝛi q̄ pri⁹ ꝑcutiunt̄: q2 detractio oꝛtum habet ex inuidia: que nō eſt ſine pena. Detractoꝛes em̄ ſunt babilonij qui ꝑus ab igne ꝓꝑꝛio comburunt̄: ⁊ ſocij Danielis quib⁹ detrahūt euadunt. Sunt ꝓpinatoꝛes veneni: qui ꝑus ſeipos occidunt: q2 ꝑus neſciētes bibunt: qd̄ alijs ꝓpinant: ſicut ptʒ in ſecūdo dialogoꝝ btī Gregorij: de illo qui cuidā bono viro venenū miſit: qd̄ cū ipē biberet: ali⁹ qui miſit eodē momento moꝛiebat̄ ⁊ ille q̄ bibit nullū malū ſenſit. Sic inuidia ⁊ detractiōe: illi q̄ malū alijs ꝓpinant: hic vel in futuro illd̄ amare bibēt. Nota ad hoc legē ſatis cōgruā. A. xiij. 56. Et ille cui ꝓpinat̄ euadet: ſicut ptʒ ꝑ legē. J. vj. 25. cū ſequētib⁹.
28 ¶ Et exterioꝛi duplici: vicʒ infamie: ſicut ptʒ. vj. q. j. de terioꝛes: vbi ad lr̄am: detractoꝛes dicit Canon: ꝙ iuſte infames ſunt: ⁊ merito ab eccl̄ia extoꝛres. Juſte quidē q2 iuſtū videt̄ ꝙ qui alios infamare vellet: ipē īfamis ſit vt ſic conuertat̄: doloꝛ eius in caput eius Jn ps̄. vij. ¶ Excōicatione: ſicut ptʒ ex ꝯſilio Oxoniēſi in quo ſtatutū ꝑpetuū excōicat oēs illos qui gratia lucri odij vl̄ fauoꝛis vl̄ alia quacūqʒ de cauſa alicui non infamato: apud bonos ⁊ graues crimē imponunt: vt ſic eis ſaltē purgatio indicet̄: vl̄ alio mō grauet̄. Jſtā penā timeāt q̄ detractiōe vl̄ accuſatiōe vl̄ ꝓcuratione faciunt alios mō indebito citari: vl̄ attaxari eis imponētes q̄ nō fecerūt: vicʒ crimina vl̄ iniurias: ſeu debita q̄ nō ꝯtraxerūt: vl̄ q̄ alios vexāt ad ꝓbandū fidē vl̄ m̄rimoniū vl̄ ꝯtractū vl̄ hmōi: q̄ nō ꝯtraxerūt. Jn oīb⁹ talib⁹ autoꝛe vl̄ accuſatoꝛe vnum affirmante ⁊ alio negante: negans diffamat̄ ad min⁹ apud eos q̄ pl⁹ accuſatoꝛi credūt: q̄ʒ ipi: ⁊ ſi null⁹ plus ei credat: ſaltē q̄ntū in eo eſt: facit ꝙ credat̄. Et ſic diffamat: ⁊ illd̄ qd̄ eſt optimuʒ in hoīe aufert: vicʒ bonū nomē Ecci. xlj. Curam habe de bono noīe: hoc em̄ pl⁹ ꝑmanebit tibi q̄ mille theʒauri magni ⁊ ꝑcioſi. Et ideo deleant̄ ipi de libꝛo viuētiuʒ: ⁊ cū iuſtis non ſcribant̄ Jn ps̄. lxviij. ¶ Jn q̄ notat̄ ſcd̄a 29
pena detractoꝝ: vicʒ eterna: nec mix: q2 ſi q̄s furat̄ bouē vl̄ equū vl̄ aliā rem ꝑcioſam: meret̄ ſuſpēdiū: plus videt̄ illud mereri q̄ rem furat̄ ꝑcioſioꝛē: vicʒ bonū nomē qd̄ vt dictū eſt plus valet ꝑcioſo theʒauro. Et ſi talem penā hic euadant: a iuſto iudice do patibulū non euadāt inferni: qd̄ ideo plus timēdum eſt: q2 raro pena debita in tales detractoꝛes in hoc ſeculo exercetur. ¶ Lex em̄ dicit ꝙ laceratoꝛes ⁊ detractoꝛes ⁊ accuſatoꝛes famuloꝝ dei: damnant̄ in baratrū: ⁊ niſi ſe coꝛrexerint: vindicib⁹ flāmis exurunt̄. ij. q. vij. accuſatio. Jſte aūt pene eo plus apud iuſtū iudicē timēde ſunt: q̄ minus hic infligunt̄: ⁊ quia a iuſto iudice pena cōiter infligit̄: vt in parte ⁊ mō quo plus peccauit pl⁹ affligat̄. Jdeo iuſtū videtur ꝙ tales in lingua plus affligant̄: quia illā coꝛꝑis partē plus peccato aſſueſcūt: hoc pulchꝛe oſtēdebat̄ in quadā hyſtoꝛia licet apocripha: tū rationi cōſona. De quodā qui poſt moꝛtē vt fert̄ vicino Exēm
ſuo ſe oſtēdit cū lingua longa ardēte: ⁊ q̄ſi ad terrā pēdēte: quā dētibus ꝯtinue mādūcabat: ⁊ requiſit⁹ qualiter ſibi eſſet: rn̄dit ſe eſſe damnatū. Et requiſit⁹ cām: rn̄dit: hec pena cauſam oſtēdit. Jn lingua peccaui: alios comedēdo. Jdeo ſic ſemꝑ linguā cum qua alios comedi ſic mādūcabo Apo. xvj. Cōmāducauerunt linguas ſuas pꝛe doloꝛe: ⁊ blaſphemauerūt deū celi ꝑ doloꝛib⁹ ⁊ vulnerib⁹ ſuis. Et ſic q̄ alicui rei detrahit: impoſterum ſe obligat. Pꝛouer. xiij. Se obligat inq̄t ſupple ad penas eternas: vt dictū eſt: qd̄ ſignificat̄ Numeri. xiij. Vbi dicitur: detraxerūtqʒ terre: quib⁹ reſpōdit deus. Numeri. xiiij. Non videbunt terrā ꝓ qua iuraui patrib⁹ eoꝛum: nec quiſqʒ illoꝛuʒ qui detraxit mihi intuebit̄ eam: hanc duplicem detractoꝛū penam ꝯcludit deus Jn Pſal̄. cviij. dicens. Jnduātur qui detrahunt mihi: ſupple in capite: vel in membꝛis: pudoꝛe: ⁊ operiantur ſicut dyploide: id eſt duplici veſte: duplici confuſione ſua. Et ſic patet ꝙ dum flatu oꝛis detrahūt: nihil aliō faciūt: q̄ʒ ꝙ babylonij Danielis. iij. ꝓpꝛio flatu foꝛnacē inflammātes in qua poſtea comburēdi ſunt. Nota. L. v. arti. v.

¶ Ex quo etiam facto: nonus articul⁹ elicitur: quia ſicut hij tres viri in foꝛnacem miſſi a laude dei ꝓpter hoc non ceſſabant. Et ꝑ hoc ꝙ de eis dicitur Danielis. iij. Ar. ix. 30
Tunc hij tres quaſi ex vno oꝛe laudabāt ⁊ gloꝛificabant deū: ita nec boni ꝓpter malos: qui foꝛnacē inferni ſuis detractionib⁹ ſibiipſis ⁊ non alijs vt vellēt incēdūt: a boni opis inceptiōe vl̄ ab incepto ceſſare nō debēt. ¶ Sicut aquila non dimittit volatū ſuū ꝓpt̄ coꝛnices ſup eā curſitātes: nec luna curſū ſuū ꝓpt̄ latratū canū: nec ꝓb⁹ miles ō eq̄ ſuo cadit vl̄ in via ſua impedit̄ ꝓpter modicū ventū: nec turris foꝛtis ad oēm ictū lapidum vel tonitrui deijcitur licet talia loca alta ⁊ foꝛta plures cōmuniter ſuſtineāt vulgurum ⁊ lapidū innaſiones. Jta nec bon⁹ a bono ope ceſſet ꝓpter ictus vel ventū detractiōis: ſed patiēter illoꝝ v̄ba ſuſtineat cuʒ ꝓpheta: detrahebāt mihi: ego aūt oꝛabā Jn pſal. cviij. Aquila Coꝛnix
¶ Quod ſi fecerit: duplex ꝯſequet̄ auantagiū. Pꝛimū ꝙ ab ictib⁹ illis nō ledet̄ quia ſicut res mobilis ſic palea ⁊ fenū ⁊ equoꝝ fim⁹ ſup turrim planā in caſtro poſita: ipm̄ a lapidū ictib⁹ pꝛeſeruāt indemnē: omniumqʒ talium inſultum frangit impetus. Jta patiētia pꝛe 31

servat domū aīe indemnem ab ictibꝫ detractiōis ꝛ tri-
bulatiōis cuiuscūqꝫ. Et rñsio mollis frangit irā Pro-
uer. xv. ¶ Et non solū sunt detractiōes ꝛ aduersitates
patiēter sustinēde qꝛ a dāno ꝓseruāt vt dictū est: ſ etiā
qꝛ in hūilitatꝭ virtute nos stabiliores reddit: sicut ptꝫ.
A. xvj. 3. Et sicut ptꝫ etiā ex decreto. vj. q. j. oues. Ipa
inquit detractio licet sit ex vicio detrahentiū tñ ex iusto
dei iudicio nōnunqꝫ aduersus bonos excitat̃: vt quos
vel domestica ꝓsumptio vel alioꝝ fauor in altū extule
rat: detractio hūiliet. Nota. D. ix. 8. ¶ Ad idē. vj. q. j.
Sūt plurimi. Et sumit̃ istud decretū ex vbis bti Gre-
gorij. Sūt inqt plurimi q vitā bonoꝝ fortasse ampliꝰ
qꝫ debent laudāt: ꝛ ne q elatio de laude subrepat: pmit
tit ops malos in obtrectationē prūpere: vt si q culpa
ab ore laudantiū in corde nascit̃: ab ore vitupantiū suf
focet̃. ¶ Ex istis autoritatibꝫ ptꝫ qꝫ lingua detractorꝭ q
ab elatiōe mentē purgat: est qsi abstersoriū quo loca te-
lis araneaꝝ in nigredine ꝛ pulueribꝫ occupata tergū-
tur qd furnū ꝛ metꝭ cloacā mūdat: qꝛ sicut in oībꝫ istꝭ
loca illa p talia instrumēta mūdiora reddunt̃: ita p lin
32 guā detractoꝝ. de qbꝫ Ezech. xxij. Viri detractores fue
rūt in te qui supple te mundauerūt: ꝛ se sordidauerūt.
¶ Illis ḡ q tot vtilitates ꝓferūt nō est irascendū. Vn
Crisostomꝰ sup Joanē. Homelꝭ. lxxxiij. Quia inqt si
verū dicit qui ꝑuiciat̃: corrigas te: si falsum nihil ḡ cō-
tra te loquit̃: qre ḡ irasceris? quid ḡ audiētes dicere de
bemꝰ: oñdit ibidē Home. lxxxiiij. dicēs. Audiētes in
quit talia dicamꝰ: non est seruus maior dño suo q hu
iusmodi patiēter sustinuit. De illo vo qui ꝓpter hmōi
verba vel tedia in melancoliā motꝰ opus bonū dimit
tit: ꝛ seipm ira dānificat: bñ ꝓphetauit Job. xx. dicēs.
Occidet eū lingua vipere. ¶ Detractor em̄ vipera est
q matrē discerpit dū nascit̃: vt ꝺ̃ sic detractor: sic ptꝫ
Vipera e. c. 17. Et sicut vipera vel aīal venenosum non cōsilē
aīal ſ potiꝰ dissimile intoxicat: sic detractores potius
bonos qꝫ malos lacerant cōtra pceptū dñi Exo. xxij.
Dijs non detrahes.
Ar. x. ¶ Sed qꝛ digni sunt morte: non solū q pctā faciunt: ſ
q facientibꝫ ꝯsentiunt. Ro. j. Dicto de culpa ꝛ pena de-
33 tractoꝝ nunc ostēdere restat culpā ꝛ penā auditoꝝ: q
eis ꝯsentiūt dupliciter. Vno mō directe: qñ eos inducūt
ad detrahendū de factis ꝛ malis alioꝝ nimis diligenē
inquirēdo: vel alio quocūqꝫ mō: vel qꝛ ei placet pctm
detractiōis audire. Alio mō indirecte qñ scꝫ nō resistit
cū resistere posset. Et sicut nō est innocens qui fratrē a
canū laceratiōe vel latronū spoliatiōe p posse non libe
rat. Ita nec talis: tamē in primo gradu grauꝰ peccat:
quia qñ inducit aīm ad detrahendū vel peccandū: vl
qñ detractio ei placet ꝓpter odiū eius cui detrahit̃: nō
minus peccat qꝫ detrahens: ꝛ quādoqꝫ magꝭ. Unde
Bern. Detrahere aut detrahentē audire quid horum
damnabiliꝰ sit: non facile dixerim? Et sic patet qꝫ pec-
cat mortaliter. In scdo gradu: si nec verbis nec vultu
tristi ex quadā verecūdia vel timore mūdano vl negli
gētia detrahentē nō repellit qñqꝫ venialit̃ peccat: qñqꝫ
vo pōt esse mortale sic ptꝫ p sctm̄ Thomā scda scde. q.
lxxiij. arti. iiij. Videlicet qñ alicui incūbit ex officio de-
trahentē redarguere: vl ꝓpter radicē q timor mūdanꝰ
pōt esse mortale: quilibet ḡ taliū dicere pōt illd ps. xxx.
Factꝰ sum tāqꝫ vas pditū: qm̄ audiui vituperationem.
Nota de ista materia. A. xxvj. 40. Ibi em̄ docet̃ quō
aures custodiri debēt. Nota. G. ij. 25. ¶ Sꝫ qd si nō
possunt sic custodiri: qn detractiōes aliqñ audiāt: cer-
34 te audiat: sed more Moysi magꝭ. i. detractoribꝫ resistat
eorumqꝫ periculū ostendat: ꝛ deuoret virga Aaron. i.
lingua auditoꝝ virgā detractorū: id est eam reprimat
ꝛ compescat: siquidē virga Aaron deuorauit virgam
magoꝝ Exo. vij. ¶ Detractores em̄ nō immerito ma-
gis illis ꝛ incantatoribꝫ comparant̃: qꝛ sicut dicit hysto-
ria scolastica: magi oculos spectantiū p prestigiū delu
debant: sic etiā faciūt incātatores moderni tpis: q res
q in veritate serpētes non sunt: serpētes apparere faci-
unt. Ita detractores detractoribꝫ suis faciūt viros bo-
nos serpentinos apparere: ꝛ malos. Recte talis incan- Exēpl
tator fuit qdā magnꝰ ꝺ̃ familia regꝭ Heinrici q vt fert̃
eū nitebat̃ ab affectiōe cuiusdā sancte religiōis auerte-
re sua detractiōe: quasi hoc mō. Unus em̄ de illa reli-
gione regi notꝰ ꝛ familiaris cū quadā fatua apostata-
uit muliere: qꝫ cū ille magnꝰ sciret: tps optimū cōside-
rans qsi lugens venit iuxta regē ꝓpter causam tactā:
supra. e. c. 22. Cum vo rex causam qreret tristicie: fin-
xit se nolle ei indicare: ꝛ qꝫ nō esset dicēdū. Finaliter di
xit: doleo casum talis fratris: qre inquit rex? et ille: qsi
suspirās: a: dñe credidi bonū illū ordinem fuisse: ꝛ mō
videt̃ ꝯriū: qre inqt rex? cui ille: qsi dolēs totū euomu-
it: dicēs: talis de ordine illo apostatauit cū mala mlie-
re. Cui rex: h fuit qꝛ malā mulierē in ordine hre nō po
tuit: si em̄ h ei in ordine pmissum fuisset: neqꝫ exisset:
vt malā volūtatē impleret: benedictꝰ ḡ talꝭ ordo: q nō
finit malos int̃ eos diu latē: sed vel fugiūt: vl corrigū-
tur: h em̄ qd narras qsi ꝯ ordinē factū ad ordis est cō-
mendationē. Hoc em̄ factū magis ostendit qꝫ sit in se
sincerus ꝛ diligendꝰ multitudo plꝰ arguit ordinis pu
ritatē: qꝫ impuritatē: sicut ptꝫ de ordie angeloꝝ: q nūqꝫ
fuit purior: nunqꝫ tamē de aliquo tot apostatauerunt.
Nota. I. x. 15. Et sic Moyses ille. i. rex magicꝭ restitit
incātatiōibꝫ qd si facerēt detractorū auditores: adhuc
cessarēt tales facē illusiones. i. detractiōes dicētes illd
qd dixerunt magi tūc Exo. viij. Digitꝰ dei est h. Et h
facē qlibet tenet̃: nō solū ex lege diuina: vt dictū est: ſ
etiā ex lege mūdana. Dic em̄ lex qꝫ publice honestatis
interest absentes in oībꝫ defendi. ff. ꝺ̃ pcuratoribꝫ. l. ser
uum. §. publice. ¶ Ex istis exēplis ꝛ legibꝫ ꝯcludit̃: qꝫ 35
sic vnū mēbrū videlicet manꝰ ab alio mēbro ꝛ mēsa ꝛ
disco muscā fugat. Ita qlibet muscā inferni. i. detracto
rē q sic musca q sp qrit scabiosa ꝛ infirma fugare debe Musca
ret: ꝛ etiā a mēsa ꝛ societate sua. Exēplo Augustini su
pra. e. c. 12. ¶ Sꝫ heu oēs mēse replete sūt vomitu Esa.
xxviij. Quia cōiter oēs libentiꝰ abominabilia ꝛ detra
ctabilia in mēsis suis qꝫ edificatoria: ꝛ plꝰ pessimis de-
trahentibꝫ qꝫ optimis pdicantibꝫ credūt: verbi gratia.
Ponat̃ qꝫ pessimꝰ leccator ordis sui correctionē ad se-
culū fugiēs: de statu illo quē male tenuit: male narrat:
nō qꝛ statꝰ malꝰ sit: ſ qꝛ ipe in statu illo male se habuit
Plꝰ ei credit̃: plusqꝫ ei fauēt ꝛ cōpatiunt̃: qꝫ ceterꝭ i re-
ligiōe remanētibꝫ: ꝛ nō solū in h casu: ſ quasi gñaliter
in oībꝫ libentiꝰ audit̃: quia mala loquit̃ de papa: rege
vel quocūqꝫ alio: qꝫ q bona loquit̃. Et plus ei credit̃.
Cuiꝰ vna videt̃ esse causa qꝛ malꝰ faciliꝰ suspicat̃: ma
lū qꝫ bonū. Ex ꝯditiōe ꝓpria faciliꝰ credit alios ꝯditio-
nes hre ꝯsiles. Ideo luxuriosus cōiter nullū suspicat̃
castū: nec auarꝰ aliquē suspicat̃: nisi talē. Vn etiā qñ
de tali crimine arguunt̃: respōdent: oēs sumus tales.
Cū ḡ illi quibꝫ detractores mala narrāt sint mali: faci-
lius mala credūt: ꝛ etiā malis: qꝫ bona vl bonis. Et tñ
h credēdo: reddūt se ꝺ̃ malo suspectos. ¶ Alia cā est ex
trinseca: qꝛ qñqꝫ tales audiēdo plꝰ lucrant̃. Jō libētiꝰ
audiūt. Verbi gra: venit vnꝰ minister ad dñm suū ꝛ
dicet: dñe talis fecē p vob. Rñdit leuiter bñdicat̃ vl bñ
habeat. Venit aliꝰ ꝛ dicet dñe talis fecit vob talē iniu
riā: illud non pōderabit leuiter ſ ad vltimū qdrātē: ꝛ
vltra: qꝛ ibi sequit̃ lucrū: ꝛ ideo cū maiori pondere au-

diunt maleficia: ꝙ̄ beneficia ⁊ detractores ꝙ̄ oratores ꝯtra p̄ceptū dn̄i Prouer.xxiiij. Cū detractoribꝫ ne cōmiſcearis: qꝛ ruinā vtriuſqꝫ quis nouit?

Ar.xj. ¶ In q̄ notat̄ vndecimū p̄ncipale: vicꝫ auditor pena. Ruinā inq̄t vtriuſqꝫ. Ecce ſimul in ruina ponunt̄: qꝛ

36 ſil' peccauerūt. Et iuſte quidē: qꝛ vnꝰ feda cibaria ſup mēſam appoſuit: ⁊ aliꝰ hilarē vultū oſtendens: falſam miniſtrauit: vnꝰ excoriauit: ⁊ aliꝰ pedē tenuit. Unus diabolū habuit in ore: ⁊ aliꝰ in aure: vnū diabolꝰ ad infernū portabit lingua: aliū aure: ruinā vtriuſqꝫ ḡ no uit lex q̄ dicit: ꝙ ꝯſentiētes ⁊ agētes pari pena punien di ſūt.xvij.q.iiij.omnes. ¶ Sicut ḡ detractoribꝫ duplex debet̄ pena: ſicut ptꝫ ſupra.e.c.27. Ita ⁊ iſtis vicꝫ tp̄alis: qꝛ ſicut ip̄e audit alijs detrahētes. Iuſto dei iudicio alij audiāt ei detrahētes: vt mō quo peccauit pu-

Exm̄ niat̄. Eterna etiā q̄d oſtēſum eſt in q̄dā hyſtoria q̄ fert̄ ꝙ quidā poſt morte ſuā cuidā apparēs dixit ſe multū affligi fetore cuiuſdā detractoris: quē viuū frequēter audire ſolebat: ⁊ iuſte q̄dē vt qui priꝰ ei ꝯſenſit volens poſtmodū eodē affligeret̄ inuitꝰ. Ad iſtud ꝓpoſitū nota iura.ſ.e.c.26. Caueat igit̄ vnuſq̄ſqꝫ: ne linguā aut aures habeat prurientes.i.ne alijs ip̄e detrahat: aut alios detrahētes audiat.vi.q.j.ex merito.

Ar.xij. ¶ Sed ſic ex eodē ſerpēte fit venenū mortifex ⁊ tiriaca veneni ſanatiua ⁊ expulſiua. Ita ex eadē lingua de q̄ venenū ꝓpinat̄ detractiōis ⁊ diffamatiōis: debet fieri tiriaca reuocatiōis ⁊ fame ablate reſtitutiōis: ⁊ nō ſolū ad hoc tenet̄ p̄ncipalis actor ſcꝫ detractor vel diffama-

37 tor: ſed etiā ꝯſentiēs auditor: q̄ vel ꝯſentit: vel nō reſtitit qn̄ debuit: ſicut in q̄cunqꝫ reſtitutiōe alteriꝰ rei: per

Uſus modū notatū. In his vſibꝫ. Iuſſio ꝯſiliū ꝯſenſus palpo recurſus. Participās mutꝰ nō obſtās non manifeſtans. Quor expoſitio ſeu declaratio habet̄ in ſumma ꝯfeſ.li.ij.ti.v.q.lxv. Quero ḡ qn̄ ⁊ quātū. Si etiā verꝫ ſit q̄d dicit p̄ter ordinē tn̄ ⁊ locū iuſticie: tenet̄ ad fame reſtitutionē q̄ntū poſſibile eſt ſine mēdatio. In oībus etiā iſtis detractiōibꝫ ⁊ diffamatiōibꝫ nō ſolū tenet̄ ad reſtitutionē fame: ſꝫ etiā ad recōpenſationē dāni q̄d ex tali infamia ſecutū eſt ꝑ ſe vel ꝑ interpoſitā ꝑſonā: ⁊ tn̄ de bonor extrinſecor aliq̄n licet raro: de fame vo reſtitutiōe vix auditū eſt. Cū ḡ multi detrahāt ⁊ diffamēt ⁊ pauci vel nulli vt ſatis faciāt non videt̄ dubiū: quō multi ꝓpt̄ hoc pctm̄ piclitent̄: qꝛ infirmitas q̄ minꝰ curat̄: qꝛ minꝰ pcipit̄: plures occidit ⁊ ꝑdit cū illo d̄ quo dicit̄ Eſa.xiiij. In infernū detraheris. ¶ Utinā deꝰ tales ad illar ⁊ aliar exēplū ⁊ correctionē puniret: ſicut

Exm̄ puniuit quādā ꝑſonā de q̄ legit̄ in vitaſpa. q̄ vicꝫ machariū diffamauit. Et ideo parere nō potuit: donec q̄d dixerat reuocaſſet: vt vn̄ mors oriebat̄: inde vita reſurgeret: ⁊ q̄ ꝑ linguā peccabat ꝑ linguā q̄d dixerat reuocabat: ſi freq̄nter ſic punirent̄ q̄ penas nō metuūt eternas: tūc haberemꝰ mlieres pudicas non detrahētes.j. Thimo.iij. Nota.D.iiij.10.

D.vij. # Diſcretiōis. Primo oſtendēda eſt nobilitas. Secūdo neceſſitas.

Ar.j. ¶ Primū ptꝫ exēplo hyſtoria ⁊ auctē. In oībꝫ eīn no

1 bil' vocat̄: q̄ eſt de magno gn̄e q̄ntū ad naturā ⁊ locū ⁊ cū etiā eſt potēs in ope ad habēdū magnā familiā ⁊ ad ducēdū maximū exercitū. Si vo iſte ꝯditiōes faciunt nobilitatē in hoībꝫ: ptꝫ ꝙ diſcretio hꝫ maximā nobilitatē in virtutibꝫ ⁊ moribꝫ. ¶ Pr̄io qꝛ quātū ad locū et naturam: de nobiliori eīn loco non p̄ot eſſe ꝙ̄ de celo ⁊ deo: ꝙ aūt diſcretio ſit de deo: ptꝫ ꝑ h̄ ꝙ aplūs enumerans dona q̄ ex deo dant̄.j. Cor.xij. Inter alia dicit. Alij diſcretio ſpirituū. ¶ Scd̄o totam virtutū familiā nutrit ⁊ bonor morū exercitū ducit ⁊ ordinat. Unde Bern.ſup Cañ. Diſcretio inq̄t virtuti ordinē tribuit ⁊ modū. Eſt igit̄ nō tā virtꝰ: ꝙ̄ virtutū moderatrix et ordinatrix ⁊ affectuū doctrix: tolle hāc: ⁊ virtꝰ vicium erit. Ecce ſine iſta nutrice viuere nō p̄nt virtutes: nec ſine iſto p̄ncipe regi vel duci: qꝛ iſta oīm militie virtutum in pugna ꝯ vicia modū imponit: ſine quo mō in bello vincunt̄. Ideo q̄dā magnꝰ clericꝰ pariſiꝰ requiſitus a rege frācie Ludouico vt fert̄: ꝙ ſibi ſcribēt optimū verbū q̄d vnq̄ didicerat: reſcripſit ī magna pelle ſigillata vnū ſolū verbū vicꝫ modus. Rex vo cartam aperiēs ⁊ eſtimās ſe deriſum vocauit mgr̄m illū: q̄ cū verbū illud oſtēderet: quō nulla virtꝰ ſine mō valet: ſicut patet d̄ ieiunio: ſi q̄s nimis comedat: ſiue ieiunet: ſeip̄m reddit inhabilē: ⁊ ſic de alijs placauit. Si autē

Exm̄ iſte mgr̄ nobiliſſimū verbū dixit modū ⁊ modꝰ totam nobilitatē habeat a diſcretiōe: ſequit̄ ꝙ diſcretio eſt nobiliſſima: qꝛ oē ꝓpter q̄d: ⁊ illud magꝰ. Q aūt modꝰ nobilitatē habeat a diſcretiōe ptꝫ ꝑ hoc ꝙ dicit Petrꝰ rauennas in quodā ſermōe. Diſcretio inq̄t virtutibꝫ modū imponit: ſine q̄ virtutes ſunt vicia: nā ſi aſſit timor ⁊ non diſcretio: tranſit in deſperationē: ſi dolor in amaritudinē: ſi amor ī adulationē: ſi ſpes in p̄ſumptionē: ſi leticia in diſſolutionē: ſi ira: in furorē: huic eīn diſcretiōis nobilitati ꝯſonāt ⁊ ꝯcordant iura canonica: dicentia diſcretionē mr̄em eſſe oīm virtutū: ſicut expſſe ptꝫ.j.q.v.ꝯſentiū. Et ex̄ li.j.ti.xxvij.de offi.cuſto.c.j.

Ar.ij. ¶ Scd̄m ptꝫ: nā ſicut nautis nec̄ariū eſt ſup mare hꝛeacum ⁊ lapidē ip̄is etiā intrātibꝫ in obſcura nocte portū: neceſſariū eſt eis lumē. Unde in aliq̄ portu de con-

2 ſuetudine habēt ſp de nocte duo luminaria īfra vitrū incluſa ſup altas colūnas: ne naues ꝑ noctē artꝫ portū intrātes frangant̄: vel in ripas impingāt. No. M. iij.7. Sicut eīn operarius non vtiliter ſine arte laborat: nec peregrinꝰ velociter ⁊ recte ſine ductore vadit. Ita neceſſariꝫ eſt trāſeunti ꝑ mare huiꝰ mūdi diſcretio: ⁊ venienti ad portū mortis luminare maiꝰ increatum: ⁊ luminare minꝰ diſcretio ſpirituū: ſicut patet. D.ij.13. Quia labor ⁊ peregrinatio iſtius vite nō eſt vtilis ⁊ expediēs: niſi q̄tū ad illos q̄ exercitatos habēt ſenſus ad diſcretionē boni ⁊ mali. Heb.v. Un̄ Hugo li.v. didaſcalon: qui ſine ordine ⁊ diſcretione opatur: laborat quidē: ſed nō ꝓficit. Aſpice duos pariter ſiluā tranſeuntes: ⁊ hunc q̄dem ꝑ deuia laborantē: illū vo recti itinerꝰ cōpendia eligentē pari motu curſum tēdūt: ſꝫ nō eqꝫ ꝑueniūt. Sed qꝛ iſte laboris ⁊ ꝑegrinatiōis ductor a deo eſt: ſicut ptꝫ ex iſtius capituli p̄ncipio rogandus eſt ille diſcretor cogitationū. Heb.iiij. Quatinus ductricē hāc mittat exēplo Salomonis q̄ placuit deo: qꝛ petiuit ſapientiā ad diſcernendū iudiciū.iij. Re.iij.

Diſcordie. Primo oſtēdēda eſt diuiſio. Secūdo tā demonis ꝙ̄ mēbror eius cautela qua diſcordiā ſeminare nitunt̄. Tertio tā ſeminantiū ꝙ̄ diſcordantiū oſtendet̄ periculum. D.viij.

Ar.j. ¶ Ad p̄mū ſic ꝓcedit̄. Diſcordia eſt triplex. Una int̄ deū ⁊ hominē: ⁊ huiꝰ cauſa eſt peccatū: de quo dicetur

1 īfra: ⁊ h̄ eſt peſſima. ¶ Alia eſt filia iſtiꝰ diſcordia vicꝫ q̄ infra peccatoris cōſcientiā eſt: ⁊ hec de prima naſcit̄: qꝛ ex quo peccādo a deo diſcordat: fit ſibi grauis. Iob vij. Poſuiſti me ꝯtrariū tibi ⁊c̄. Et h̄ diſcordia eſt valde penalis: ſicut ptꝫ. C.vij.24. Non eſt mir ꝙ ꝯſciētia illum affligit: qui a deo diſcordat: hoc eīn iuſte agit qꝛ. C.vij.3. Dictū eſt ꝙ ꝯſcientia eſt q̄ſi iudex a deo in caſtro vel manerio anime dimiſſus ad eius cuſtodiā. Talis autē iudex ſeu balliuꝰ regꝰ iuſte punit ⁊ affligit

ſurgētes ꝯ dn̄m ſuū. Sic cōſcientia affligit peccātes ꝯ
deū: ⁊ hoc eſt qđ ait. Poſuiſti me ꝯriū tibi ⁊c̄. ¶ Ter-
tia eſt inter hoīez ⁊ hoīem: ⁊ hec ořiť ex pͥma ⁊ ſecūda:
qꝛ ex quo diſcordat a deo ſupra: nec viuit ſm rōnem in
tra: nō eſt mirabile ſi male ſe habeat ad ꝓximū ex̄. Si-
cut male ſe habens ad dn̄m: male ſe habet ad ſeruos ⁊
miniſtros impugnās ſuperiorē: impugnat ſuos infe-
riores. Sic ꝗ ꝓuocat rixas inter ip̄m ⁊ deum: ⁊ ſeip̄m:
ꝓducit dicordias ꝗ̄ʒtū ad ꝓximū Prouer. xxx.
Ar.ij. ¶ In ꝗ notať ſecūdꝰ articulꝰ: in h' ꝙ dicit: ꝓducit di-
ſcordias: ſcʒ caput maloꝝ cū mēbris ſuis: diuerſis cau
telis ⁊ excogitatis malicijs: ꝗ̄ in ꝑte patēt ꝗtidiana cō-
ſuetudine. In ꝑte vͦ hyſtoria ꝗ̄rū cōnectio eſt autori-
2 tas ſacre ſcripture. ¶ Pͥo diſcordie ſeminatio ꝑʒ fre-
quēti aliquoꝝ ꝯſuetudine ꝗ inuidētes de alicuiꝰ fami-
liaritate vel amicitia quā habet cū aliꝗ dn̄o vel de hoc
ꝙ officiū aliqđ occupat: qđ ab ip̄is vł amicꝭ ſuis occu
pari vellēt: ꝑ aliquē de eoꝝ federatiōe loquenť illi dn̄o
dicētes. Dn̄e dicet ille ꝑ quē loquunť: vellē vos đ vna
re p̄munire: ſed nollē hoc alias audire: detractiōis vͦ
curioſus auditor: iurabit ei ſicut eſt fidelis miles vel fi
delis hō ꝙ nunꝗ̄ ꝓ eo audiat: ꝗ ꝓmiſſiōe habita: nar
rabit ꝙ talis ſic de vobis loꝗ̄bať vł ſic vel ſic ꝯ vos fe
cit: ſʒ bn̄ ſcio ꝙ ſi eſſet ad rōem poſitꝰ negaret: nec poſ-
ſem iſtud ꝓbare: qꝛ teſtes deficiūt: dn̄s ille cor habebit
graue ꝯtra illū: nec aliꝗd de cordis grauamine expri-
mere poterit: ꝓpter iuſiurādum. Et ſic miſer ille ꝓuo-
cat diſcordias. Nec h' faciūt tm̄ inter dn̄m ⁊ ſubditū:
ſed etiā inter ſociū ⁊ ſociū: vicinū ⁊ vicinam. Audien-
tes em̄ aliqđ vbū de ore vniꝰ qđ poſſet eſſe ꝯ aliū illđ
3 ei narrāt forte cū augmēto. ¶ Hyſtoria eſt in geſtꝭ ad
hoc beati Gregorij inť quē ⁊ Conſtantinā imꝑatricē
ꝗ ei fauebat in veraci expugnatiōe quā habuit ꝯ Io-
annē patriarchā ꝗ ſinodo ꝯgregata in Grecia ordina
uit ſe vniuerſalē vocari: id eſt totiꝰ eccľie caput: ꝗ ergo
Exm̄ ex ꝑte iſtiꝰ erant Joannis: volentes inter btm̄ Grego
riū ⁊ ip̄am diſcordie ſeminare maliciā: ſuaſerūt imꝑa-
trici vt a btō Gregorio ꝑ nūcios miſſos caput peteret
ſancti apľi Pauli: vt ſaltē aliqđ eius membrū: qꝛ eccle-
ſiā in eius honore ꝯſtruxerat: ſcientes ꝙ in hac petitio-
ne beatꝰ Gregoriꝰ eam audire recuſaret: ⁊ ſic eā ab il-
la affectiōe quā habuit ad ſanctā romanā eccľiaʒ ⁊ bea
tum Gregoriū retraxerūt ⁊ fecerūt beatū Gregorium
virū diſcordie in vniuerſa terra grecie Jere. xv. Sic ꝰͦ
malignꝰ cuʒ mēbris ſuis meditať diſcordias: ⁊ diligit
rixas. Prouer. xvij.
Ar.iij. ¶ Et non ſine magno periculo in preſenti ⁊ in futuro.
¶ In p̄ſenti patet: quia ex diſcordia oriunť animoſita-
4 tes: lites: guerre ⁊ hmōi: que corꝑibꝫ nocēt ⁊ animabꝫ
⁊ terrā quācūqꝫ maxime deſtruit. Unde vegeciꝰ đ re-
militari li. iij. c. x. Inter hoſtes inꝗt diſcordiaꝝ ꝓcrea-
re cauſas: ſapiētꝭ eſt ducis: nulla em̄ ꝗ̄uis minima ſit
natio: pōt ab aduerſarijs deleri: niſi ꝓprijs ſimultatibꝫ
ſeip̄am ꝯſumpſerit: nā ciuili odio ad inimicoꝝ ꝑnicies
nihil eſt efficatiꝰ: qꝛ ip̄is inter ſe diſcordātibꝫ: cito ſupa
bunť. Naute ab exteriori tempeſtate meliꝰ ſe cuſtodi-
unt: ſʒ qn̄ cauſať periculū ab intra: vtputa qꝛ vna plā-
ca eſt putrida ⁊ corrūpiť: illud peiꝰ eſt. De periculo ta
lis diſcordie ⁊ maxime inter rectores ⁊ ſubditos. No-
ta. B. ij. 3. ⁊. D. vj. 17. ¶ Periculo etiā multaꝝ culpa
rū diſcordātes ſe obligāt: qꝛ ſicut aqua turbata: piſces
faciliꝰ capiunť: qꝛ pericula non vidēt. Ita turbati ira
⁊ diſcordia: faciliter ad mľta homicidia ⁊ iniuſtas tra-
cti vindictas: a diabolo capiunť: quia periculū ſuū nō
5 vident: cū om̄i iraſcenti videať ira ſua iuſta. ¶ In futu
ro etiā diſcordantiū patet periculū: quia ſi manuʒ vel
pedē filij regis amputaret: vel qđ peiꝰ eſt occideret ꝗs:
nonne digne mortē meruiſſet? quāto magis mortē me
retur in alio ſeculo: qꝛ in iſto euadūt qui corpꝰ ip̄iꝰ re-
gis eterni myſticū diuidūt ⁊ mēbratim mutilāt ꝗ̄ ma-
ior eſt crudelitas. ¶ Iteꝝ cum ex ſtatuto ꝓuinciali ſint
apud mundū excōicati qui vltimā morētis impediūt
voluntatē: quo minꝰ teſtamentū fiat: quis eos excom
municatos a deo nō iudicaret: qui teſtamentū impedi
unt chr̄i? de quibꝫ in p̄s. lxxvij. Teſtamentū eiꝰ non cu
ſtodierūt. Illđ videlicet de quo Eccľiaſtici. xlv. Sta-
tuit illi: id eſt eccľie teſtamentum pacis. ¶ Nō ſeruās 6
iſtud teſtamentū non ſolū eſt excōicatus a deo: ſʒ etiaʒ
hereditatē amittit celeſtem: quia ſm leges ſcriptas ſuc
ceſſor non ſeruās defuncti teſtamentū eſt exheredan-
dus. xj. q. j. ſilueſter. In aliquo caſu: ſic̄ patet in Glo-
ſa. Nota. E. viij. 22. Ita in ꝓpoſito. Sed cū teſtamēti
chr̄i nō ſit melior nec fidelior executor ꝗ̄ʒ ip̄emet chr̄s:
ꝗ̄re nō diſtribuit ⁊ dat ⁊ p̄ſeruat in nobis pacē quam
nobis legauit: ſed potiꝰ videť nos illo ꝑuare: guerras
⁊ diſcordias inter nos ꝑmittendo. ¶ Huic reſpondeť
ꝙ culpa noſtra hoc mereť ꝙ teſtamento illo ꝑuemur.
Exemplū ad hoc patet in legibꝫ hūanis ꝑ quas ꝗs le-
gatū amittit: ꝓpter inimicitiā ſuꝑuenientē. Uerbi gra
tia. Tytius legat Seyo centū: mortuo tytio ſeyus pe-
tit legatū. Executores excipiūt ꝯtra eum ꝙ poſt teſta-
mentū factū inimicitiā exercuit cōtra Tytium: ⁊ exce-
ptionē ꝓbant: lex iudicat eū legatū iuſte amiſiſſe. Pro
banť hec. ff. de adimēdis lega. l. ij. §. vltimo: id eſt in in-
fortiato li. x. Sic in ꝓpoſito poſt teſtamentū chriſti de
pace mortaliter peccādo frequēter ad eiꝰ inimicitiā cō
uertimur cū illis. Phił. iij. Dico inimicos crucis chri-
ſti. Et ideo legato pacis amiſſo diſcordias habemus ⁊
guerras extrinſecas: ſicut patet ex principio huiꝰ capi-
tuli: ⁊ timendū eſt etiā ꝙ in futuro teſtamēto pacꝭ eter
ne priuabimur: ſi diſcordias diligamꝰ: qꝛ in illo pater
no iure nulli ſuccedūt: niſi tm̄ pacifici: btī inꝗt paſici-
ci: quoniā filij dei vocabunť Math. v. Et ſolū tales.
De alijs vͦ diciť Jo. viij. Uos ex patre diabolo eſtꝭ:
immo patre veſtro nequitiores: qꝛ de illis legio in vno
corpore non legiť inter ſe diſcordiaʒ habuiſſe. Filij vͦ
ſui neſciunt in vna villa vel patria ſine diſcordia eſſe.
Uide aliam legē ad hoc. P. iiij. 27. ¶ Iterū demeritū 7
⁊ periculū diſcordie patet et merito ſui contrarij ſcʒ cō
cordie ⁊ pacis. Cuiꝰ magnitudo oſtēdiť in vitaſpatꝝ:
Ubi machario orāte dictū fuit: ꝙ adhuc non ꝑuenit Exm̄
ad meritū duaꝝ mulierū in ciuitate: que cū eſſent vxo-
res duoꝝ fratruʒ: quindecim annis in vna domo ſine
diſcordia habitabāt. Si tantū fuit iſtarū meritū: quan
tum eſt maloꝝ demeritū: qui neſciūt nec in vno regno
vel ciuitate vel domo vna ſine diſcordia habitare. Et
ſi iſtoꝝ demeritū ſit magnū multo maius videť eſſe de
meritū ⁊ periculū diſcordiā cauſantiū: cum om̄e ꝓpter
qđ ⁊ illud magis. Si ergo magnū ſit periculū diſcor-
dātiū maiꝰ tm̄ eſt cauſantiū ⁊ ꝓ tanto iſtiꝰ peccati ma-
gnitudo. ¶ Et quō ſuper alia peccata exceſſus innuiť.
Prouer. vj. Sex inꝗt ſunt que odit dn̄s ⁊ ſeptimū de-
teſtatur: anima eiꝰ. Oculos ſublimes: linguā menda-
cem: manus effundētes innoxiū ſanguinē. Cor machi
nans cogitatiōes peſſimas: pedes veloces ad curren-
dum in malū teſtē fallacem. Et eum qui ſeminat inter
fratres diſcordias. Tales tanꝗ̄ʒ peſſimi et deo abomi-
nabiles vltimū locum tenent: nec mirū qꝛ maxime in-
ter eos peccatores diabolum imitanť: maximeqꝫ ſunt 8
ei lucratiui. ¶ Primū patet ꝙ maxime demonū opera
imitanť qꝛ ſic̄ chr̄s venit in terris pacē facere inť deū ⁊
nos ⁊ noſip̄os etiā: In ſignū cuiꝰ angeli nocte natiui-

tatis eiꝰ cantabãt in terra pax hoībuꝰ ⁊ illã etiã in vi⸗
ta ⁊ poſt reſurrectionē etiaꝫ ſꝑ oꝛe docuit ⁊ oꝑe tenuit.
Ita diaboli ꝓꝑꝛijſſimũ officiũ eſt inť nos ⁊ deũ ⁊ etiaꝫ
inter noſipſos ſꝑ diſcoꝛdias ſeminare: ⁊ pacē varijs al⸗
legatioīb⁹ impedire: cuius ſimilimi filij ⁊ cooꝑatoꝛes
⁊ coadiutoꝛes ſunt qui illo funguntᷣ officio. Vñ Jo.
viij. Eiſdem quib⁹ dixit vos ex pr̄e diabolo eſtis. Di⸗
xit etiam vos facitis oꝑa pr̄is vr̄i. Et cito poſt ⁊ deſi⸗
deria pr̄is vr̄i vultis facere. Ille enĩ homicida erat ab
initio. Notate v̄ba duo ſil' ꝯiūxit chr̄s: q̄ iſtl' diaboli fi
lijs ſatl' ꝯueniũt: vicꝫ impletionē deſiderij pr̄is illoꝝ: ⁊
homicidiũ: qꝛ diſideriũ pr̄is illoꝝ ē mltas lucrari aīas:
vicꝫ ⁊ inactare ⁊ ꝑdē q̄ztũ ad ſeipſas ⁊ iſtd̄ lucrũ maxi⸗
9 me acq̄rit ꝑ diſcoꝛdias: qꝛ ſi hō ſit ſuꝑb⁹ vl' accidioſus
vl' guloſus: ſeipm̄ ꝑdit: ⁊ detrimētũ ſui patiť. et diabo
lꝰ vnã ſolã aīaꝫ ī h̄ lucrať. Si q̇s v̄o ī diſcoꝛdia ⁊ odio
ꝯ̄ aliũ fuerit: ñ lucrať h̄ iſtũ ſolũ: ſꝫ foꝛte mille ex duab⁹
ꝑtib⁹ qꝛ p̄ncipal' in diſcoꝛdia ꝓuocat oēs amicos ⁊ cō⸗
ſanguineos: ⁊ adherētes ꝯ̄ ꝑtē aliã. Inſidiando dam⸗
nãdo odiēdo ⁊ q̄ntũ pñt nocendo ſil' ꝯfederanť. Et eo
dē mō illi de ꝑte alia ꝯfederanť ꝯ̄ iſtã: diabolꝰ g̊ h̄ nō lu
crať vnũ vl' duos ſic̄ in alijs pctı̄s: ſꝫ oēs illos q̇ ī odio
⁊ diſcoꝛdia ſunt ex vtraqꝫ ꝑte. Ptꝫ g̊ ꝙ tales maxie de⸗
ſideriũ cōplēt diaboli. Vñ btūs Gregoꝛiꝰ. Sic̄ nihil
p̄cioſiꝰ deo v̄tute dilectiōis. Ita nihil deſiderabilius
diabolo extinctiōe charitatl'. Quiſq̇s g̊ ſeminando iur
gia delectationē ꝓrioꝝ ꝑemit diabolo familiariꝰ ſeruit
Nō. N. ij. 2. ¶ Ex q̊ deſiderio ſequiť vl' cui deſiderio
copulať vt dictuꝫ eſt homicidiũ. Quia ex talib⁹ diſco⸗
dijs nō ſolũ ſequunť miſerie guerraꝝ ⁊ infelicitatum
De q̇b⁹ notať. C. iiij. 25. 26. Sꝫ etiã mlta homicidia ⁊
aīaꝝ dãnatio qꝛ neſciť in q̊ caſu ſunt q̇ occidunť: ſi foꝛ
te ſint in moꝛtali: ⁊ aīa ſil' cũ coꝛꝑe ꝑdiť. Sicut in capi⸗
tulo de homicidio pleniꝰ patebit. Nō. P. iiij. 24.

D. ix. **Dilectionis bone. Primo**
oñdeť obiectũ. Scd̄o motiuũ. Tertio expimē
tũ. Quarto dilectiōis male oñdeť fatuitas. Quito fal⸗
ſitas. Sexto aduerſitas. ¶ Ad p̄mũ ſic ꝓcediť. Obie⸗
ctũ dilectiōis eſt triplex: ſic ptꝫ. A. xx. 3.
Ar. j. ¶ Primũ ipſe deꝰ: cuiꝰ dilectione nihil delectabiliꝰ: ni
hil vtiliꝰ: nihil iuſtiꝰ. Nihil p̄rio delectabiliꝰ: qꝛ ī omĩ
1 alia dilectiōe ſunt plures afflictiōes ⁊ doloꝛes q̄ꝫ dele⸗
ctatiōes: h̄ ptꝫ in dilectiōe diuitiaꝝ: q̄ cũ laboꝛe acqui⸗
runť: cũ timoꝛe cuſtodiunť: cũ doloꝛe amittunť: g̊ nec
in p̄ncipio nec in medio nec in fine eſt pax in eis: q̄n ſit
turbatio interiꝰ vl' exteriꝰ. Sic in carnali: ⁊ q̄cũqꝫ alia
Sꝫ ecōuerſo pax multa diligētib⁹ legē tuam dñe in pſ̄.
cxviij. Mlta eſt: q̄ licet turbeť exteriꝰ: tñ ꝯſolať interiꝰ
Cuiꝰ pacl' ⁊ ꝯſolatiōis magnitudo ptꝫ. C. viij. 4. Vel
iō mlta: qꝛ eterna d̄ q̄ diceť Infra. c. gaudio: ⁊. c. d̄ pa⸗
ce. ¶ Scd̄o nihil hac dilectiōe vtiliꝰ: qd̄ oñdiť ſic. Il⸗
la ex q̄ maiꝰ ſequiť cōmodũ: videť dilectio vtilioꝛ. Sꝫ
ex dilectiōe d̄i ſequiť cōmodũ eternũ: qꝛ q̇ eũ diligunt
ab eo diligunť Prouer. viij. Ego diligētes me diligo.
Et iſta dilectio nũq̄ꝫ ceſſat. Jere. xxxi. In charitate ꝑ⸗
ꝑetua dilexit te ad cōmodũ tuũ eternũ Jo. xiiij. Si di⸗
ligeretl' me gauderetl' ſcꝫ eternaliť. Mundaliť v̄o dili
gētes vl' mũdialia dilecta deficiũt: ⁊ nō afferũt cōmo⸗
dũ eternũ: ſic̄ pꝫ A. ij. 1. 2. Et ſic̄ patebit infra. e. c. ar. v.
Tertio nihil iuſtiꝰ: q̇d enĩ poſſet iuſtiꝰ eſſe: q̄ꝫ illũ dili⸗
gere: q̇ tot nob̄ ꝯtulit ⁊ ꝓ nob̄ fec̄ ⁊ ꝑtulit? ſic̄ ptꝫ. A. x.
ij. 7. A. xvj. 9. ⁊. A. xx. 7. ⁊. D. v. 6. Diligamꝰ g̊ deuꝫ:
q̄m ipſe p̄oꝛ dilexit nos. j. Jo. iiij. Igiť tot ſignis vere
dilectiōis p̄uenietē iuſte p̄cepit diligere ex toto coꝛde.
2 Matth. xxij. Et ꝓximũ tuũ ſic̄ teipm̄. ¶ Sꝫ queri pōt
quō poſſit ꝓximũ diligē: ſi enĩ coꝛ totaliť circa dei dile
ctionē occupať ⁊ ipſa impleť: quō circa ꝓximi dilectio⸗
nē occupari pōt? ¶ Huic rñdeť: ꝙ p̄ceptũ de dilectiōe
capitl' nō excludit dilectionē mēbroꝝ ſꝫ includit: nō enĩ
bene diligiť caput ſine coꝛꝑe: ita nec chr̄s q̇ eſt caput fi
deliũ: ſine coꝛꝑe ſuo myſtico: imo q̄nto dilectio dei dať
abundãtius: tãto generaliꝰ ⁊ oꝛdinatiꝰ ad oēs dirigiť
¶ Primo generaliꝰ ſicut patet. C. j. 17. Quia q̄nto aq̄
de altioꝛi loco deſcendit: tãto ad plura loca irriganda.
maxime ſi loco alto copioſa ſit trahi pōt: qꝛ ita copioſa
pōt ibi eſſe: ꝙ omĩa loca inferioꝛa irrigari poterit. Di⸗
lectio v̄o noſtra ſi in deo ponať: altiſſimũ optinet locũ
In pſ̄. xcj. Tu aũt altiſſimꝰ. ¶ Iteꝝ ſi non leuiter: ſed
ex tota aīa ⁊ tota virtute ⁊ quãtũ poſſumꝰ deꝰ diligať:
dilectio noſtra copioſe ibi abundat. Ex quib⁹ duob⁹ ſe
quiť ꝙ talis dilectio ad omĩes deo inferioꝛes tã ad ami
cos q̄ꝫ ad inimicos irrigãdos affectione ſꝑ ⁊ oꝑatione
in neceſſitate quãtũ poſſibile eſt trahi pōt. ¶ Scd̄o oꝛ⸗ 3
dinatiꝰ: cib⁹ enĩ p̄cioſus poſitꝰ inter multos ribaldos:
cito ſine oꝛdine lacerať a minꝰ valētib⁹ ⁊ dignioꝛib⁹ pa
rũ vel nihil ſeruať: ſed cib⁹ p̄cioſus in fine p̄ꝛãdij poſt
alia cibaria ante dñm poſitꝰ oībus cōmenſalib⁹ ſm̄ ꝑ⸗
ſonaꝝ valoꝛē: oꝛdinate diſtribuiť. Sic dilectio que ci⸗
bus aīe eſt delicatꝰ ſi inter vanos ⁊ vanitates ponať:
ſicut illoꝝ. In pſ̄. iiij. Diligitis vanitatē: ibi ſine oꝛdi⸗
ne ꝯculcať ⁊ lacerať: ⁊ dignioꝛib⁹: id eſt deo ⁊ virtutib⁹
⁊ virtuoſis nihil reſeruať: qꝛ circa vana totaliter illam
expēdunt: quos rep̄hendit ſp̄ũſſanctꝰ Prouer. j. dicēs.
Vſqꝫ quo paruuli diligitis infantiã ⁊c̄. Si v̄o totaliť
ante deũ ponať. Ipſe illã ad oēs tam amicos q̄ꝫ inimi⸗
cos oꝛdinat ſm̄ coꝝ valoꝛē exigētiam ⁊ neceſſitatē: de
qua oꝛdinatiōe gl'iatur eccl'ia dicens: oꝛdinauit in me
charitatē. Cañ. ij. Oꝛdinauit inquit ille vicꝫ qui ſolem
ſuũ oꝛiri facit ſuꝑ bonos ⁊ malos: ⁊ pluuiã ſuꝑ iuſtos
⁊ iniuſtos. Matth. v. ¶ Notate magnã generalitateꝫ 4
qui tamē oꝛdinē nō excludit: ſed includit: qꝛ pluuia de
celo vl' de fonte deſcendēs p̄us mōtes ⁊ altioꝛa loca ir
rigat: deinde ad valles deriuať. Sic ſol oꝛdine p̄ꝛioꝛita
tis mōtes irradiãdo p̄uenit. Ita dilectio qua deũ ꝑfe⸗
cte diligimꝰ ⁊ ꝓximũ que oēs quãtũ poſſibile eſt cale⸗
facit ⁊ illuminat. Et id̄o charitas ſol: ad differētiã alio
rum luminũ q̄ ſolũ ꝓpinquos calefaciũt ⁊ illuminant:
ſicut dilectiōes mũdane nō immerito vocať: quia oꝛ⸗
dine quodã p̄ꝛioꝛitatis p̄ꝛeeminētie ⁊ neceſſitatis mō⸗
tes id eſt altioꝛes in virtute ⁊ melioꝛes in vita reſpice⸗
re ⁊ potiꝰ illos affectiōe irradiare: ⁊ ſubuentiōe pariť
irrigare debet. Ita ꝙ dilectio p̄us reſpicit ꝑ ſe diuina
⁊ ſp̄ũalia: ⁊ ꝑ accidēs t̄ꝑalia: vt vicꝫ ad illa oꝛdineť: in
quo etiã reſpectu p̄us reſpiciebat cōmunia ⁊ vniuerſa
lia: q̄ꝫ ſingularia: quia bonũ vniuerſale diuiniꝰ eſt ſm̄
philoſophũ. j. ethicoꝝ. Et ideo charitas de q̄ ſcriptum
eſt ꝙ nō q̄rit q̄ ſua ſunt. Sic intelligiť ſm̄ Auguſtinũ
in ſpeculo clericoꝝ: qꝛ cōia ꝓꝑꝛijs non ꝓꝑꝛia cōib⁹ an⸗
teponit. Et ſic dilectio eſt vnguentuꝫ p̄mo in capite ſcꝫ
chr̄o qd̄ deſcēdit in barbã: id eſt ad maioꝛes: deinde in
oꝛã veſtimēti ad minoꝛes. Huic etiã ꝓceſſui in ꝑte cō⸗
coꝛdat Augꝰ. d̄ doctrina chr̄iana. Oēs in q̇t hoīes eq̄ꝫ
diligēdi ſunt: ſed cum oībus ꝓdeſſe nō poſſis: his po⸗
tiſſime ꝯſulendũ eſt: qui ꝓ locoꝝ ⁊ tempoꝝ vel quoꝛũ
libet rerum opoꝛtunitatib⁹ cōſtrictius tibi: quaſi q̄daꝫ
ſoꝛte iunguuť. ¶ Ex iſto ꝓceſſu ptꝫ ꝙ nec deꝰ ſine hoīe
nec homo ſine deo vere diligi pōt: ſm̄ Bedã. Qꝛ etiã
dilectio non valet niſi oꝛdinata. ¶ Primo ꝙ nec deus
ſine hoīe diligi pōt: ſicut nec caput ſine mēbꝛis. Hoc
eſt ꝯtra nōnullos cogitãtes ſi chꝛiſtus in perſona p̄ꝛo⸗
p̄ꝛia veniret: mltũ eũ diligeremꝰ: ⁊ libēter eũ hoſpitio

reciperem⁹ ⁊ charitatis ei obseq̄a ꝑberem⁹. Sed istos
paupes non nouim⁹. Sed multū errāt: quia posito ꝙ
chr̄s adhuc nobiscū moraret̄ nō ei placeret eū recipien
do: nisi etiam illos q̄ noīe suo petūt ꝓ possibilitate sua
in illoꝝ necessitate diligeret ⁊ reciperet sicut nec place-
ret dn̄o terreno: ꝙ caput ipi⁹ recipiēdo īfra domū alia
mēbra sua extra domū in pluuiā ⁊ frigore dimittēdo:
vel qđ peius est mēbra ei⁹ vexando verberādo vel te-
dijs afficiēdo. Nec bon⁹ dn̄s festū intrat: vbi sui ītra-
re non ꝑmittunt̄ nec diligunt̄. Ad h̄ g̃ vt ei placeam⁹
eū diligēdo: ncc̄e est ei⁹ ꝑceptū implere: q̄ dicit Jo. xv.
Hoc est ꝑceptū meū vt diligat̄ inuicē. ¶ Sȝ cū ꝓba-
tio dilectiōis est exhibitio opis ſm btm̄ Gregoriū ma
le ostēdūt se chr̄i mēbra diligē: qui paupes nudos vi-
dent: ⁊ famelicos ⁊ in vicis ⁊ in fenestris ⁊ in diuerti-
culis miserrimis in villis iacere sine hospicio: sic por-
cos vel canes: īmo pei⁹: ꝙ̄ porcos vl' canes: qꝛ canes ⁊
porcos: hospicio recipiūt: illos v̄o nec recipiūt nec iu-
6 uāt. ¶ Quid dicēt in iudicio qñ oēs qōnes de ista fiēt
dilectiōis ostēsione: q̄lit̄ rn̄debūt: q̄ ciboꝝ copijs abū-
dabāt: chr̄o dicēti. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi mandu
care Matth. xxv. Sic de potu ⁊ alijs charitatis ope-
ribꝫ: q̄lit̄ rn̄debūt: q̄ alta ⁊ lata habuerūt edificia chr̄o
dicēti: hospes erā: ⁊ nō recepistꝭ me tanꝙ̄ nun⁹ tanꝙ̄
vilissimū qđcunqꝫ aīal: volētē in vico iacere: iacere ꝑ-
misistis ⁊ canibꝫ deuorādū exposuistꝭ: q̄ frōte: q̄ auda-
cia poterūt tales in morte ⁊ iudicio clamare ad deū: ⁊
dicē: dn̄e api nob̄? ⁊ reuera q̄ntūcūqꝫ clamauerint: can
tabit̄ eis cāticū fatuaꝝ virginū: Amē dico vob: nescio
vos. Et qꝛ nō aperuistꝭ mihi non aperiā vob: qꝛ vul-
pes in domibꝫ vr̄is foueas habuerūt: dū malos hoīes
⁊ q̄scūqꝫ pctōres ⁊ malas mulieres amicitie vel lucri
grā recepistꝭ. Fili⁹ aūt hoīs ñ habuit ibi vbi caput suū
reclinaret. Obturastis aures vr̄as ad clamorē meum
ego obturabo aurē meā ad clamorē vr̄m: h̄ est qđ mi-
nat̄. Prouer. xxj. Qui inq̄t obturat aurē suam: ad cla-
morē paupis: ⁊ ipe clamabit: ⁊ nō exaudiet̄. Nō. E.
7 iij. 30. ⁊. F. viij. 11. ⁊. H. v. 12. ¶ Qui g̃ vult a chr̄o ex-
audiri in sua ncc̄itate: audiat nūc chr̄m in sua paupta-
te: ⁊ ꝓpria ꝓsperitate. Et h̄ ammonet Esa. xxj. dicens:
si queritꝭ: q̄rite. i. si q̄ritis deū in vr̄a ncc̄itate vl' vtilita
te: q̄rite eū in vr̄a ꝓspitate ⁊ sua pauptate ꝓ sua vtili-
tate. Et nō sic samaritani: qui in ꝓspitate nihil cōe h̄re
voluerūt cū iudeis: sic patuit de illa q̄ chr̄o que Judeū
dicebat petēti aquā se excusabat Jo. iiij. Judeis v̄o ꝓ-
spere agētibꝫ: dixerūt se esse fratres illoꝝ: sic i gestꝭ ptꝫ
Alexādri magni. Et sic multi dū ꝑdicat̄: vita eterna:
exultāt: dū aūt via ad illā ꝑdicat̄ tristāt̄ ⁊ renuūt. Jta
isti dū ꝑdicat̄ chr̄i gl'ia dicūt se eū diligē: ⁊ societatē suā
desiderare. Sȝ dū ostēdit̄ quō dilectionē illā opibꝫ ōn-
dere debēt: vt ad ei⁹ societatē veniāt fugiūt. Nos v̄o
nō sic. Nō em̄ diligam⁹ v̄bo neqꝫ lingua: ſȝ ope ⁊ ve-
8 ritate. j. Jo. iij. Sȝ ill' q̄bꝫ videt̄ ꝙ sic deū diligāt ⁊ mē
bra sua dū eis nō nocēt: adhuc excellētiorē ⁊ artiorem
viā ostēdere restat: vicȝ ꝙ oīa ꝑdicta ope ⁊ veritate di-
ligē nō sufficit: nisi etiā illos diligāt qui nocent ⁊ inimi
citiā exercēt: qꝛ licet totā impleāt legē. Offendāt aūt in
illo vno ꝑcepto Matth. v. Quo dꝛ diligite inimicos
vr̄os: ⁊ bn̄facite his q̄ vos oderūt: fact⁹ est oīm reus.
Jacobi. ij. ¶ Diligite g̃ inimicos. Primo: qꝛ multum
Exm̄ vobis inimicādo ꝓsunt. Sicut ptꝫ. D. vj. 31. Exēplū
ad hoc in vitaspa. vbi quidā heremita fame moriens
legit̄ osculat⁹ fuisse man⁹ latronis q̄ frequēter eius ci-
baria furabat̄ dicens: grās ago manibꝫ istis: qꝛ ipe me
mō ad regnū celoꝝ ire faciūt. Rōnabiliter eū dilexit:
eiqꝫ regratiabat̄: qꝛ dū in minimis nocuit: maxima cō
tulit: sic in ꝓposito. Diligite g̃ inimicos ⁊c̄. ¶ Secūdo
ꝓpter magnā mercedē quā ꝓ tali recipiem⁹ dilectiōe a
deo. Et hāc cām assignat chr̄s in h̄ qđ sequit̄. Si inq̄t 9
diligatis eos q̄ vos diligūt. quā mercedē habebitꝭ: nō
ne publicani hoc faciūt. Jsta ratio sufficere debet vt ꝑ
ceptū illud impleat̄: vt mercedē illā ꝯseqmur: quā nō
possumus ꝯsequi: nisi impleat̄. Verbi grā. Si in iudi
cio respōdeatꝭ: dilexi eos q̄ me dilexerūt: ⁊ bene feci di
uitibꝫ ⁊ his q̄ mihi bene fecerūt: vt bn̄ facere potuerūt.
Rn̄dit chr̄s: quā mercedē ꝓpt̄ h̄ a me petitis? nihil vo
bis ꝓ ope illo debeo: qꝛ nō ꝓ amore meo hoc fecistis:
nihil pl⁹ vobis de ope illo debeo: ꝙ̄ saracenis qꝛ nōne
h̄ publicani faciūt: imo latrones ⁊ canes ⁊ pessimi ho
mines: vt frequēter diligūt diligētes se. Si g̃ vultꝭ am
pliorē his a deo expectare mercedē: oportet in aliq̄ pū-
cto eos meli⁹ viuendo excedere. Jn puncto v̄o de dile
ctiōe amicoꝝ eos ñ excedim⁹: g̃ oportet ꝙ h̄ i pūcto de
dilectiōe inimicoꝝ: ⁊ benefaciēdo his q̄ nō habēt hic
retribuē. Aliter dicet recepisti mercedē tuā: amor tuus
venalis fuit: ꝑciū eius dū vixisti: recepisti: q̄ talē dile-
ctionē habēt venalē: vtinā eam chr̄o vēderet: qui illā
cari⁹ emeret: ꝓ vita eterna: qꝛ ſm datū suū ꝑbet illā di 10
ligētibꝫ se. Eccl'iastici. j. ¶ Jsta ꝑdicta via de dilectiōe
inimicoꝝ ⁊ de faciēdo bonū ꝓ malū: videt̄ multis val
de grauis ⁊ arta q̄bꝫ fatēdū est ꝙ ista est arta via q̄ du
cit ad vitā ꝑ quā difficillimū est multos ducē. Sed so
lū euntes ꝑ illā ad vitā ꝑueniunt: qꝛ q̄ non diligit: ma
net in morte supple hic: sic corpus manet in morte sine
aīa. Et in futuro sine gl'ia. j. Jo. iij. Quia nll'a alia via
est certa ad gl'iam nisi illa sola: qꝛ nec chr̄s vl' martyres
vel sancti q̄cunqꝫ. nec aliq̄s qui mō in celo est ꝑ aliam
viā iuit. Ad h̄ g̃ ꝙ aliq̄s cū odio inimicorū illuc veni-
ret oporteret ꝓ eo nouā viā fieri: q̄ non est: nec in ꝑpe-
tuū erit facta. Qui g̃ ad vitā desideratꝭ ꝑtingē. Ambu
late i dilectiōe q̄ ad oēs: sic chr̄s dilexit vos oēs Ephe
v. Sicut inquit christ⁹: q̄ dilectionē ope ostēdit: aīam
ꝓ amicis ⁊ inimicis ponēdo Jo. xv. Maiorē dilectio-
nem nemo habet. ¶ Sȝ heu multoꝝ dilectio erga pau
peres specialiter ⁊ inimicos est huic dissimilꝭ: qꝛ nō est
in opando sed in optādo ⁊ loquēdo: ⁊ est silis dilectiōi Exm̄
quā habuit q̄daȝ erga ꝑuignū suū. De q̄ fert̄ ꝙ dicere
solebat: ꝙ plus illū dilexit: ꝙ̄ oēs filios suos: ⁊ plus-
ꝙ̄ seipm̄: ⁊ cuidā semel quereti quō h̄ posset esse. Re-
spōdit: vellē illū mō esse in celo: me autē ⁊ filios meos
nollē adhuc ibi esse. Jta nōnulli paupibus petentibꝫ:
Respondēt: deus te adiuuet: de⁹ det tibi celū. Jnimi-
cis etiā maledicunt: dicētes: diabolus ꝯfundat corp⁹.
Jta ꝙ aīa saluet̄ bene inquiūt eos diligim⁹: quia vel-
lemus ꝙ essent in celo. Jsti deficiunt multipliciter: qꝛ
de alieno corio faciūt largias corrigas: celū qđ nō h̄nt
nec habebūt: alijs dant: ⁊ qđ facere ⁊ dare possunt: no
lunt ꝯtra sacram scripturā que dicit: de vestra substā-
tia donate. Job. vj. ¶ Quia etiam non solū aniam: nec
etiam ꝓ vita futura: sed etiā corp⁹ diligere ⁊ ꝓ vita ꝑ-
senti: eiqꝫ optare bona: ⁊ facere tenent̄: qꝛ si dederit ho
mo oēm substantiā domus sue ꝓ dilectiōe: quasi nihil
despiciet: supple respectu vite eterne: quā inde mercat̄. 11
Cañ. viij. ¶ Tertio diligite inimicos non solū qꝛ vo-
bis ꝓsunt: ⁊ ꝓpter mercedem vt dictū est: sed vt ipi ꝓ
dilectiōe ⁊ beniuolentia eis ostensa ad bonaȝ vitam ⁊
amicitiam dei ⁊ vestrā reuocentur. ⁊ occasione vestri Exm̄
non perdantur. Exemplum ad hoc in natura. Sicut
eni animalia siluestria per beneficiorū exhibitionē do
mesticant̄. Jta inimici melius ꝙ̄ ꝑ austeritatē. Hysto
ria est ad hoc in vitaspa. Vbi tres homies legunt̄ ve-
nisse ad abbatē Achillē: idē negociū ab eo postulātes.

Ex q̄bus vn⁹ q̄ſi inimicus ſuus male de eo ꝯcipiēs ꝛ
loquēs: tñ̄ negauit alijs: ꝛ illi qđ petebat ꝯceſſit: ī quo-
rū̄ receſſu diſcipul' cām querētibꝫ. Rñ̄dit ꝙ h̄ fecit ne
eū̄ ſcādalizaret: ꝛ vt ad amicitiā eū̄ reuocaret. ¶ Scri-
ptura eſt ad h̄ Ro.xij. Si inq̄t eſurierit inimic⁹ tuus:
ciba illū̄: ſi ſitit: potuꝫ da illi. Hoc eñ̄ faciēs carbones
ignis ꝯgeres ſup̄ caput ei⁹ accēdens: ſit ḡ dilectio ſine
ſimulatiōe. Ro.xij. Non ſicut falſoꝝ hoīm: q̄ ore ſuo
benedicebāt: ꝛ corde maledicebāt. In pſ̄.lxj. Sꝫ v̄a in
corde ſine ſimulatiōe erga oēs. Exēplo dei q̄ ꝓditoris
ſui pedes lauit: de quo đr Sap̄.xj. Diligis oīa q̄ ſunt:
ꝛ nihil odiſti. Nota. P.iiij.20.
Ar.ij. ¶ Materia aūt ad diligendū̄ deū̄ inueniri pōt in oībꝫ
illis allegationibꝫ q̄ notant̄ ſupra circa primū̄ capitu-
lū̄: vbi oſtendit̄ ꝙ nihil iuſti⁹: q̄ꝫ deū̄ diligere. ¶ Secū̄
12 dū̄ motiuū̄ ad h̄ eſt dilectiōis facilitas: q̄ꝛ licet ab alijs
opibus poterint ſe multi excuſare multiplicit̄. Sic̄ ptꝫ
A.xx.16. Propter loci vel t̄pis vel ſtat⁹ vel op̄is diffi-
cultatē: ſeu impedimētū̄. A dilectiōe autem nullus ſe
excuſare pōt: quin in oīm̄ loco ſiue in terra ſiue in ma-
ri: ſic in oīm̄ ſtatu ſiue infirm⁹ ſiue ſan⁹ ſit ſiue pauper
ſiue diues ſiue fortis vel debililis: ſiue pulcher ſiue tur
13 pis: diligē deū̄ poſſit: ſi velit. ¶ Tertiū̄ motiuū̄ eſt gau
diū̄ qđ p̄repauit diligentibꝫ ſe.j.ad Corinth.ij. Si eñ̄
ſerui dñ̄oꝝ tñ̄ nitunt̄ eis ſeruire: dilectionēq̄ꝫ eis oſtē-
dere a q̄bus tñ̄ male aliq̄ñ remunerant̄. Et licet bñ̄ re-
munerent̄: tñ̄ nullā̄ mercedē pñ̄t eis dare niſi t̄palem:
q̄ꝛ in morte deficiū̄t: nec poſſunt a penis p̄ſeruare: nec
p̄mia dare eterna. Multomagis deberēt niti eū̄ dilige-
re: q̄ oēs ꝯditiones habēt ꝯtrarias. Sed heu frequēter
videm⁹ ꝙ tanta velocitate amor carnalis ꝛ amor cupi
ditatis excutiunt ociū̄ ab amatoribꝫ ſuis: ꝙ vix de die
vel nocte inueniunt̄ ocioſi vix quieſcū̄t: ſemp̄ cura illđ
qđ inordinate diligunt: meditant̄ ꝛ ſollicitant̄. Raro
aūt talis ſollicitudo videt̄ in amatoribꝫ dei cū̄ tanto fa
uore: huic Canon teſtimoniuꝫ p̄hibet di.ꝙ dilectiōes
hui⁹ ſeculi fortes ſunt in his q̄ ſunt ad mundū̄: ſꝫ debi-
les in his qui ſunt ad deuꝫ di.xlviij. Oēs. ¶ Motiuū̄
v̄o ad dilectionē ꝓximi: taꝫ amici q̄ꝫ inimici ꝓpter illa
q̄ dicta ſunt: eſt legis plenitudo. Nā̄ ſic̄ multi radij in
vna luce: ꝛ multi riuuli in vno fonte: ꝛ multi rami in
vna radice: ꝛ multa mēbra ꝛ op̄a in vna vita ꝯtinent̄.
Ita oīm p̄ceptoꝝ impletio in dilectiōe cōtinet̄ ꝓximi.
Ro.xiij. Qui diligit ꝓximū̄: legē impleuit. Nam nō
adulterabis: nō occides: nō furaberis: nō falſum teſti
moniū̄ dices: nō ꝯcupiſces: ꝛ ſi qđ aliud eſt mandatū̄:
in h̄ v̄bo inſtaurat̄. Diliges ꝓximū̄ tuum ſic̄ teip̄m.
Plenitudo ḡ legis eſt dilectio.
Ar.iij. ¶ Sꝫ q̄ꝛ difficile eſt ſcire vtrū̄ de⁹ ꝛ ꝓxim⁹ digne dili-
gant̄: reſtat aliq̄ ſigna p̄ter illa q̄ oſtēſa ſunt. A.ij.13.
14 ꝛ.A.xxj.16.ꝛ.A.xxiij.8. Oſtēdere exteriora: p̄ q̄ inte-
riores affectiōes ꝛ dilectiōes coḡſci poterū̄t. ¶ Quia p̄
ſcintillas ꝛ fumū̄ exeū̄tē p̄ feneſtras de camino: conie-
ctarat̄ ignis eſſe in domo. Sic̄ etiā̄ p̄ guttas ſtillātes đ
vaſe ſcit̄ q̄lis liq̄r interi⁹ ꝯtinet̄. Ita p̄ ſcintillas ꝛ gut
tas ſignoꝝ: ꝛ op̄ationū̄ exteriorū̄ cognoſcit̄ ignis ꝛ q̄-
lis liq̄r ſit in vaſe cordis. Rōne cui⁹ eſt ſciēdū̄: ꝙ ex p̄-
cepto dei ignis dilectiōis ſp̄ eſſe debet in domo cordis
Qđ pulchre figurat̄ Leui.vj. Ignis inq̄t ſp̄ in altari
ardebit: quē nutriet ſacerdos ſubijciens mane ligna p̄
ſingulos dies. De lignis aūt q̄ iſtū̄ ignē nutrire debēt
dictū̄ eſt. D.v.6. Si aūt in cordis domo ſic nutrit⁹ fue
rit: locutiōes ꝛ op̄atōes exteriores illū̄ ī corde eſſe oſtē-
dū̄t: q̄ꝛ licet ignis ſine fumo forte eē̄ poſſit: dilectio aū̄t
ſine oſtēſione eſſe nō pōt. Vñ̄ Prouer.vj. Nū̄q̄d pōt
hō abſcōdere ignē: ſuꝑple dilectiōis in ſinu ſuo vt nō
ardeat? q̄ſi diceret nō. Quia ſicut ignis nunq̄ꝫ eſt ocio-
ſus in materia diſpoſita. Ita amor dei nunq̄ꝫ eſt ocio-
ſus: ſc̄m btm̄ Gregoriū̄ in Homel'. de ſctō ſpū̄: op̄atur
eñ̄ magna ſi eſt: ſi aūt op̄ari renuit: amor nō eſt. Et h̄
eſt qđ chr̄s vult Luce.xij. Dicēs ignē veni mittere in
terraꝫ ꝛ q̄d volo niſi vt ardeat. Nota. S.vj.7. ¶ Ad 15
ſciendū̄ ḡ ſi ignis dei in corde ardeat. Reſpice ad fene-
ſtras oīm ſenſuū̄: ꝛ ad man⁹: ſi libēter vides vtilia ad
ſalutē: ꝛ oculos declinas a vanitate ſi libēter de deo lo
quer': ꝛ audis de eo loq̄: ſi ſuos dilig' iuuas: ꝛ ꝓ amo
re ſuo recipis: ꝛ veniētes in noīe ei⁹ honoras: ꝛ in iſtis
ꝛ in oībꝫ alijs dei ſermōes ꝛ mādata ſeruas. Per iſtas
ſcintillas ſcire poter' ignē dilectiōis dei eſſe ī corde tuo
alit̄ nō. Ip̄o teſte q̄ ait Jo.xiiij. Si q̄s diligit me: ſer-
monē meū̄ ſeruabit. Sup̄ q̄ dic̄ btū̄s Gregori⁹ ī Ho-
mel'. de ſctō ſpū̄. Si inq̄t vnuſq̄ſq̄ꝫ nr̄m req̄rat̄ an dili
gat deū̄: tota fiducia ꝛ ſecura mēte: rñ̄det diligo: ſꝫ cer-
te ī iſto caſu pl⁹ op̄ibꝫ q̄ꝫ v̄bis credēdū̄ ē: q̄ꝛ q̄ dic̄: q̄ꝛ di
ligo deū̄: ꝛ mādata ei⁹ ñ̄ ſuat mēdax eſt.j.Jo.ij. De di
lectiōe ḡ cōditoris: man⁹ ꝛ op̄a req̄rant̄: q̄ꝛ ꝓbatio dile
ctōis eſt exhibitio op̄is. Si aūt viſus ſit ad vana: locu
tio de turpibꝫ ꝯ̄ honorē dei: vl' ꝓpriaꝫ ſalutē: ſeu ꝓximi
charitatē: op̄a mala: q̄ꝛ iurament' ꝛ falſitatibꝫ ꝓ lucro
vel fauore deū̄ vēdis. Iſte fum⁹ oſtēdit cor plenū̄ eſſe
igne infernali. Nā̄ fum⁹ q̄ videbat̄: declarabat qđ fa 16
ctū̄ eſt.j.Mach.iiij. ¶ Sic̄ ḡ p̄ pixidē exteri⁹ cognoſcit̄
cui⁹ ſit nū̄ci⁹. Et ſigno exteriori cui⁹ ſit ouis. Vñ̄ Au
guſ. ſup̄ illđ.j.Jo.iij. In h̄ manifeſti ſunt filij dei: ꝛ fi-
lij diaboli ꝛc̄. Dilectio inq̄t ſola diſcernit int̄ filios dei:
ꝛ filios diaboli: ſignēt ſe oēs ſigno cruc'. Reſpōdeāt
oēs amē. Cātēt oēs alleluya: oēs baptizent̄: eccl'ias in-
trent: parietes impleant baſilicaꝝ: non diſcernunt̄ fi-
lij dei a filijs diaboli niſi charitate: q̄cq̄d vis: habe h̄
ſolū̄ niſi habeas: nihil ꝓdeſt. ſicut ptꝫ. C.j.12.15. Se-
quit̄ alia ſi nō habeas h̄ habe: ꝛ legē impleſti. ¶ Huic
ꝯcordat illud qđ ip̄emet chriſt⁹ dicit Jo.xiij. In h̄ in-
quit cognoſcēt oīēs q̄ꝛ diſcipuli mei eſt': ſi dilectionē
habueritis adinuicē. ¶ Adinuicē inquit q̄ꝛ quecunq̄ꝫ 17
vni ꝛ eidē ſunt eadē: ip̄a inter ſe ſunt eadē ſc̄m Philo-
ſophū̄. Quicunq̄ꝫ ḡ deo ſunt eadē p̄ dilectionē ſic̄ ip̄e
ait: volo pater vt ſint vnū̄ nobiſcū̄: ip̄i inter ſe ſū̄t ideꝫ.
ꝛ quicunq̄ꝫ eſt vnū̄ cum deo: eſt vnū̄ cum oībus ſuis.
Sicut patet. C.j.10. Et a deſtructione ꝯſequētis que-
cunq̄ꝫ inter ſe nō ſunt idem idēptitate dilectiōis: non
ſunt idem cū̄ deo: quia nec ip̄m diligū̄t. Vñ̄.j.Jo.iiij.
Si quis nō diligit fratrē ſuū̄ quē videt: quō pōt deuꝫ
diligere: quē non videt? Vñ̄ Beda. Neq̄ꝫ deus ſine
hoīe: neq̄ꝫ homo ſine deo diligi pōt. ¶ Ergo ſola mu-
tua fraterne dilectiōis oſtēſione oſtendit̄ dei dilectio ꝛ
dei filiatio. Vnde Criſoſtom⁹ ſup̄ Matth. Homel'.
iiij. Oēs ſpecies iuſticie q̄s habēt ſerui dei in veritate:
pñ̄t hr̄e ſerui diaboli in ſimulatiōe: hꝫ eñ̄ fictos man-
ſuetos caſtos elemoſynarios ieiunos: Et oēꝫ ſp̄ēm bo-
ni quē creauit đs ad hoīm ſaluteꝫ: introduxit diabol⁹
ad hoīm ꝑditionē: vt int̄ veꝝ ꝛ ſimulatū̄ cōfuſio fiat:
ſolā̄ autē charitatē ſpū̄ſſancti non pōt immū̄d⁹ ſpirit⁹
imitari. Ideo aū̄t hāc p̄uatā ſpeciē ſibi ſoli ſpū̄ſſanct⁹
ſeruauit: vt p̄ nulli⁹ iuſticiā̄ ꝛ teſtimoniū̄ ſic cognoſcat̄
vbi ſpū̄ſſctū̄s eſt: quēadmodū̄ p̄ grām charitat'. Hec
aū̄t charitas vt ait Aug⁹. Eſt dilectio dei ꝓpter ſemet-
ip̄m: ꝛ ꝓximi ꝓpt̄ deū̄ ꝛc̄. ¶ Vt ḡ videat̄ q̄lis q̄ſq̄ꝫ po-
pul⁹ ſit: intuēda ſunt que diligit ſc̄m Auguſtinū̄ de ci-
uitate dei li.xix.ca.24. Quia tāto melior ē: q̄nto melio
ra diligit. ¶ Aliđ experimētū̄ ad idē accipit̄ ex ſilitudi 18
ne ciboꝝ corporaliū̄: quādo eñ̄ cibꝫ precioſus ꝛ delica
tus alicui qui ſcit eum talē eſſe offert̄: cui nō ſapit: pōt

ſcire ꝙ nõ eſt bene diſpoſitꝰ: vel ꝙ eſt aliis plenꝰ. Ita
qñ offert in pdicatiõe vel pfeſſiõe ſeu qcunqꝫ collatiõe
alicui cibꝰ pcioſus: qꝛ hortat vt deũ diligat: ꝛ ꝓximũ
tã amicũ q̄ȝ inimicũ: ꝙ etiaȝ ceſſet peccare: ꝛ ieiunet: ꝛ
oret ꝛ penitẽtiã agat. Et ille q audit ſcit quidẽ ꝙ bona
verba ſunt: ꝛ ꝙ bonũ eſſet ſic facere. Vñ ꝛ frequẽter di
cunt felix q ſic facere poſſet: ſicut dicũt alij hic eſt bonꝰ
cibꝰ: ſi qs comedere poſſet: nec tñ ſaporẽ inueniunt ſic
facere vt eis dicit. Vñ ſcire pñt ꝙ nõ ſunt bñ diſpoſi
ti in aĩa ꝛ ꝙ ſunt aliis malis a morbꝰ pleni. Si vo bo
nũ ſaporẽ inueniũt: ex illo cibo ſpũaliter viuũt ꝛ robo
rant: dilige g ſapientiã: ꝛ pſeruabit te Prouer. iiij. ſup
ple ad qtuor effectꝰ: ad bene opandũ: ad malũ pene ſu
ſtinendũ: ad malo culpe reſiſtendũ: ad in bono grẽ p
ſeuerandũ. De his qtuor ſil' in ps. xvij. Diligã te dñe
fortitudo mea in opando: firmamẽtũ meũ: in ſuſtinen
do: ꝛ refugium: reſiſtentibꝰ: ꝛ liberator pſeuerãtibus.
19 ¶ Tertiũ experimẽtũ: nõ ſolũ de charitate: ſ de chari
tatis gradu: vicꝫ an feruentior ꝛ maior vl' minor ſit in
corde: eſt ſicut de lumine candele: q in paruo vento ex
tinguit: vbi magnꝰ ignis: plus inflamat. Ita magna
dilectio nunq̄ȝ tedio vel aduerſitate extinguit: qꝛ omĩ
tpe diligit: qui amicꝰ eſt Prouer. xvij. Nota expimen
tũ huic ſile. C. j. 20. Nota etiam plura de iſta materia
A. xxvij. 38. ꝛ. C. xiiij. 23. ꝛ. D. ij. 2.
Ar. iiij. ¶ Non habentiũ vo pdictuȝ ſignũ nunc oꝝ ꝛ ouiũ
tiuũ: nec nõ inuenientiũ ſaporẽ in ſpũalibꝰ cibis in his
vicꝫ q dei ſunt: maxima eſt fatuitas: ꝛ piculũ mortis.
Que maior fatuitas in ſitiẽte: q̄ȝ plus diligẽ riuulũ q̄ȝ
fontẽ: plꝰ adulteꝝ q̄ȝ maritũ: plꝰ dona mariti: q̄ȝ ipm
dantẽ: plus ipam carnẽ ꝛ mundũ ſeducentẽ: ꝛ diabo
lũ ſine fine punientẽ: q̄ȝ deũ eternalit remunerantẽ: cũ
20 illis q dilexerũt magis tñbras q̄ȝ lucẽ. Joã. iij. ¶ Cuiꝰ
rei cauſa in autoritate innuit homĩes eñi in tenebris cũ
paruo lumine mixt' meliꝰ vidẽt ꝓpinqua: q̄ȝ diſtãtia.
Ita carnales cupidi ꝛ mũi ſapiẽtes: qbꝰ dici põt. Ad
huc modicũ lumẽ in vobis eſt. Jo. xij. Clare vidẽt ſen
ſibilia ꝛ carnalia: ꝛ qꝛ plꝰ appropinquãt ꝛ plꝰ delectãt
plus ea appreciant ꝛ diligũt. Spũalia vo ꝛ vitã eter
nã: ſicut domũ magnã ad magnã diſtantiã paruã iu
dicant: ꝛ paꝝ diligũt. tamẽ in morte qñ alteri ſeculo et
ſpũalibꝰ appropinquãt: vidẽtes quãtũ ea q hic dilexe
rũt ab illis eos impedierũt ꝛ retraxerũt: fatuitatẽ ſuaȝ
Fabula. ꝛ periculũ intelligẽt. Et erit de eis ſic ſm fabulas fuit
de ceruo: q videns cornua ſua in aq multũ in eoꝝ dele
ctabat pulchritudine: pedũ vo velocitatẽ ꝯtẽpſit ſ cũ
eũ venator cũ canibꝰ ſeqret ꝛ cornua int frõdes ne fu
geret ꝛ piculũ euaderet impedirẽt: ꝛ pedes iuuarẽt in
cepit eſſe alterꝰ opinionis. Ita in ꝓpoſito: qñ in morte
21 veniet venator inferni ꝛ ptꝫ. ¶ Tũc illa q fuert ei prꝰ
materia delectatiõis: erũt materia triſticie: qñ illi i qbꝰ
deꝰ p dilectionẽ ꝛ grãm habitabat: de qbꝰ Jo. xiiij. Si
qs diligit me. Et cito poſt: pr meꝰ diliget eũ ꝛ ad eũ ve
niemꝰ ꝛ mãſionẽ apud eũ faciemꝰ. Ad mãſionẽ recipi
ent eternã: ſed illi ꝓiicient in tñbras exteriores: qꝛ tene
bras vt dictũ eſt dilexerũt. Et vt ratio vtriuſqꝫ partis
clarꝰ videat: notate ordinẽ verboꝝ chri ante eñi man
ſionẽ quã ꝓmittit: duo pmittit: vicꝫ dilectionẽ: ꝛ ſmo
nũ obſeruationẽ. Ac ſi diceret: Ad h ꝙ cũ hoĩe ad tps
manſionẽ faciã: ꝛ ipe mecũ ineternũ duo hec reqrunt
nec mirꝝ de dilectiõe qꝛ non eſt aliqs nrm q libẽter ho
ſpitat vbi odio habet. Nec mirꝝ etiã de ſecũdo: qꝛ rex
in caſtro ſubditi ſui manſionẽ capiẽdo: dũ ibi morat:
officiales ꝛ ianitores ſuos in oĩbꝰ locꝭ ponit: ꝛ ſua pce
pta ab oĩbus tenent: dũ ibi habitat: ſic iuſtũ eſt vt deo
obediat: dũ in caſtro morat aĩe. Et ſicut iſta duo faci
unt deũ ſemp in caſtro aĩe manere: ꝛ ad manſionẽ du
cunt eternã. Ita his ꝯria: vicꝫ odiũ dei ꝛ ꝓximi: ꝛ fra
ctio mandatoꝝ dei: cũ de manſione aĩe fugant nec mi
rũ: qꝛ mũdus non libẽter cũ immũdo ꝛ luxurioſo: nec
pacificꝰ cũ irado ꝛ iracũdo: nec lux cuꝫ tenebris: nec
largꝰ cũ auaro: nec vigil ꝛ laborioſus cũ pigro opario
nec verꝰ cũ falſo. Ita chris cũ Belial. Defectus tamẽ
nõ eſt in eo: ſed in illis qui eũ eiiciũt de manſione aĩe ꝛ
non ſolũ eiiciunt: ſed qd peius eſt: aliq eoꝝ turpiter ꝑ
dunt ꝛ vendũt: ſicut multi q ore dicunt ſe deuꝫ diligẽ:
ſed tamẽ ꝓ minori q̄ȝ ꝓ dimidia marca eũ periuriis ꝛ
malis acqſitionibꝰ ꝛ falſis mercationibꝰ vendũt. Iſti
deo eiecto de caſtro aĩe: locum ꝛ caſtrũ illud ꝓ modico
locant dyabolo. Quis g illoꝝ crederet verbis: quibus
dicunt ſe deum diligere: cum ſcriptura dicat: opibꝰ cre
dite: ꝛ qs mirabit de h ꝙ tales eiicient de manſiõe dei
eterna cũ fardellis ꝛ furtis ſuis ad colla illoꝝ: ꝓ qbus
deũ vendiderũt: q turpiter eũ eiecerũt hic ꝛ vendide
rũt: ꝛ non dilexerũt aĩas ſuas vſqꝫ ad mortẽ Apo. xij
Quãdo g morerent tales in pſecutiõe antichriſti ꝓ fi
de: qui eũ ſic negant: vel q modicã ꝓ iuſticia ſuſtinere
nolunt pſecutionem.
¶ Non ſolũ hec mala habet dilectio ſimulata: ſ ꝛ ma Ar. v.
gnã habet falſitatem: ſicut ptꝫ. A. xxj. 7. Per totũ: hoc
etiã quotidiano ptꝫ expimẽto. Quia vix mõ diligit fi 22
lius patrẽ: vel filia matrẽ: vel ille qui amicꝰ vocat ami
cũ ſuũ: niſi ſicut muſca vas lactis vel mellis: ꝛ ſicut ca
nes os. Nota. E. viij. 19. Vñ tulliꝰ dõ amicitia. Sic in
quit mutuo ſe diligũt hoĩes ſicut hõ diligit vaccã ſuã
ſcꝫ ꝓpter cõmodũ ꝛ lucrũ ꝓpriũ: vel ſi aliqd plus in
hoĩe diligunt q̄ȝ in boue: illud plus raro ad aĩam extẽ
ditur: ſed circa corpꝰ mercat morat ꝛ negociat: qꝛ raro
inuenit: q nõ diligat ꝓpt vtile vel delectabile. Jdõ vix
inuenit q ſit amicꝰ mortuo: qꝛ aĩam non diligũt: qꝛ ſic
dilectionẽ erga corpꝰ oſtendũt ꝓpter vtile vel delecta
bile: qbus ceſſantibꝰ: paupertate vl' morte: ceſſat dilectio
Vñ dicit ꝙ paup ꝛ mortuꝰ non habet amicũ: ſ ſi ſin
cere aĩam diligerẽt q non ceſſat: nũq̄ȝ ceſſaret dilectio:
qꝛ cauſa nunq̄ ceſſat. Ope g oſtendũt: ꝙ non aĩas: ſed
corpus ꝛ corpalia diligunt. Jdõ poſt mortis morſum Vſus.
vertit dilectio dorſum. Et finita vita: finit amicus ita. 23
Nota. E. viij. 3. ¶ Sed nõne multũ diligũt: quos ſic
mortuos plangunt: quos etiã tot expenſis ꝛ põpis ad
puteũ deducũt. De multis rñderi põt: ꝙ plꝰ plãgũt ꝓ
ꝓpriũ q̄ȝ mortui incõmodũ. Vxor qꝛ nõ erit in tãto ho
nore vel reꝝ copia: filij qꝛ non habẽt ꝯſuetã ſuſtẽtatio
nẽ: ſerui qꝛ ſeruiciũ amiſerũt: amici qꝛ non habent ſoli
ta feſta ꝛ cõmoda. Et ſic de aliis: vel qꝛ ſolaciũ a viuo
habuit in re vel in ſpe. vel in vtroqꝫ nec eſt multũ mi
randũ qꝛ q non diligunt aĩas ꝓprias: quõ diligere po
terũt alienas? Qd aũt non diligũt ꝓprias ptꝫ: qꝛ q dili
git iniqtatẽ: odit aĩam ſuã. In ps. x. Nota. E. viij. 20.
¶ Ad aliud etiã qd obiicit de expẽſis circa funera ami 24
coꝝ ꝛ feſta in die ſepulture. Rñderi põt ꝙ multi in ta
libꝰ expenſis plus intendũt ꝓpriã oſtentationẽ q̄ȝ mor
tui vtilitatẽ vel redẽptionẽ. Cuiꝰ rei ſigna duo ſunt:
vnũ vicꝫ: ꝙ vbi multas marcas expendũt circa feſta ꝛ
pompas in pannis ꝛ cereis: ꝛ hmõi: vix volunt vnuȝ
ſolidũ reſtituere de debitis vl' male ablatis defuncti vl'
vix tot denarios dabũt ꝓ aĩa: quot ſolidos expendũt
in mundi pompa. Aliud etiã ſignũ eſt ꝙ de cera ꝛ eqs
ꝛ pannis ꝛ oĩbus que apud mundũ circa defunctum
oſtẽtant: minus ꝙ poſſunt ꝓ defunctis apud locuꝫ ſe
pulture vel quecunqꝫ dimittunt: ſed totũ ſi pre vere
cundia poſſent: reportarẽt: hoc g factũ oſtendit qd in
tendebant: de oĩbus iſtis g verificat illud Apoca. xij.

Non dilexerūt hoīes aīas. Predictis etiā ꝯcordat ca-
non dicens: ꝙ exequie pompatice plus ſunt ſolatia vi-
uoꝝ ꝙ̄ ſubſidia mortuoꝝ. xiij. q. j. anime.
Arti.vj. ¶ Iſtas aūt malas dilectiōes: oēs aduerſitates ſequū
25 tur: tam vite p̄ſentis ꝙ̄ future: quia nulla dominaret̄
aduerſitas: ſi nulla eſſet iniq̄tas. Sꝫ aufer fatuū amo-
rem: ꝛ nulla erit iniq̄tas: q: totius ciuitatis babiloni-
ce fundamentū eſt inordinatus amor. Sicut patꝫ per
Aug. L. iiij. 1. Cui etiā ꝯcordat ſctūs Tho. p̄ma ſcd̄e
q. xxv. arti. ij. Aſſerēs amorē eſſe primā oīm paſſionū
anime: q: quedā cōplacentia q̄ amor dicit̄: p̄cedit om̄e
deſideriū: patet ḡ ꝙ dilectio inordinata: eſt cauſa oīm
pctōꝝ. Et ꝑ cōſequēs oīm tribulationū ex p̄te noſtra.
¶ Q̄tuꝫ vo ad deū: cauſa oīm aduerſitatū eſt ſincera
et zelotipa dilectio: qua aīas noſtras ad modū viri ze-
26 lotipi vxorē ſuaꝫ diligētis diligit. Ille etem̄ vxorē ſuā
alienū diligentē: multis modis ꝛ flagellis ꝛ verbis et
verberib⁹: ꝛ neceſſarioꝝ ſubtractionib⁹ affligit: vt ad
amorē ſui eam reuocet: ꝛ ſeruū quē ſic diligit fugat: vt
tota male dilectiōis occaſio ſubtrahat̄. Sic deus de q̄
Exo. xxxiiij. Dn̄s zelotes nomē eius: videns nos alia
inordinate diligere: ꝛ in illis rebus ꝛ in alijs ꝛ tempe-
ſtatib⁹ ꝛ pluuijs ꝛ infirmitatib⁹ nos multiplr̄ affligit.
Quādo etiā ſic dilectū morte ſubtrahit: ſeruū fugat: ꝛ
totū vt amor noſter erga eum creſcat. Sicut ptꝫ. A. xx.
10. ꝛ mala dilectio eradicet̄. Sic ipſemet dicit Exo. xx.
Ego ſum inquit dn̄s deus tuus fortis: zelotes: viſitās
Extra iniquitates ſupple ad eas tribulationib⁹ extirpandas.
¶ Et reuera hoc faciēdo: ꝛ ſi nō ore: opere tū̄ ꝛ effectu
nobis loquit̄ ꝛ minat̄. Sicut legit̄ quandā mulierē al-
locutā fuiſſe virū ſuū poſt mortē ſuam: fert̄ eīn ꝙ qui-
dam rex accepit in vxorem filiam cuiuſdā potētis: qua
mortua cito aliā duxit vxorē. Cui apparēs vxor defun-
27 cta ꝛ ip̄m increpās ait. O ingrate cito oblitus es mei:
ꝫ ego te ita vexabo de nocte ꝛ pater me⁹ de die: ꝙ non
erit in te locus noui amoris. Sic de⁹ tot aduerſis nos
hic vexat ꝛ pluribꝫ minat̄ vexare in futuro: ꝙ de iure
non deberet in nobis eſſe locus fatui amoris. Et tota
iſta tribulatio tam in die p̄ſentis vite nobis exhibita:
ꝙ̄ in nocte mort' ꝓmiſſa: ne in nobis locus amoris in-
ueniat̄: q: dum iſtas aduerſitates tp̄ales nobis in pre-
ſenti īmittit: ꝛ in futuro eternas minat̄: quid aliud no-
bis loquit̄? quid aliud nos docet? niſi illud p̄ma Jo. ij.
Nolite diligere mundū neqꝫ ea q̄ in mūdo ſunt.

D.x. **Dimiſſionis. Primo oſtē-**
det modus. Secūdo cauſe. Tertio meritū di-
mittentiū. Quarto nolentiū dimittere ponēde ſunt re-
ſpōſiōes cū reprobatiōe. Quīto pena ōndet̄ eorūdē.
Arti.j. ¶ Modus aūt duo req̄rit: vicꝫ totalitatē ꝛ frequentiā
1 Totalitas aūt dimiſſionis ſic fiat: ꝙ tota offenſa: tota
ira ſeu vindicte appetitus ex corde dimittat̄: ſic vicꝫ ꝙ
de alterius aduerſitate non gaudeat: nec de ꝓſperitate
doleat: nec malū eius appetat: nec vindictā ꝑ ſe loquē-
do vel operādo: vel per aliū ꝓcurando querat: Ita ꝙ
ſemꝑ duo a deo ꝓhibent̄: vicꝫ ira cordis interi⁹: ꝛ vin
dicta manus ꝛ lingue exterius. Tertiū vo ꝙ vicꝫ iuſta
fiat emēda ſm leges dei: nō ꝓhibet̄: ſic ḡ dimitte ꝛ di-
mittemini Luc. vj. ꝙ̄tū ad delicti ſeu offenſe totalitatē.
Secūdo ꝙ̄tuꝫ ad offenſe frequentiā dimittite: quotiēs
in vobis delinquit̄: ſicut vultis ꝙ deus quotiēs ei pec
catis dimittat. Vn̄ Petrus rauēnas: ſermone. lxvij.
ſuꝑ illo Math. vj. dimitte nobis debita noſtra: ſicut ꝛ
nos di. debi. no. hic inquit ſine peccato eſſe nō potes: ſi
vis ergo ſemꝑ dimitti tibi: ſemꝑ dimitte: ꝛ q̄tiens vis
dimitti: totiens dimitte: imo qui vis totū tibi dimitti
totū dimitte: inſuꝑ ꝛ hoc faciēdo intellige: q: alteri re-
mittendo: tui veniā tu dediſti. Cauſe aūt ꝛ rōnes q̄re
ſic dimittendū eſt: p̄ter illas que tacte ſunt. D. vj. 31.
Et. D. ix. 8. ꝛ. 9. multe adduci poſſunt.
¶ Primo chriſti doctrina q̄ hoc docuit. Sicut ptꝫ. D. Arti.ij.
ix. 8. Secūdo chriſti exemplū q̄ nō ſolū hoc verbo do- 2
cuit: ꝫ opere oſtendit: in hoc ꝙ patrē orauit Luc. xxiij.
dicēs. Pater dimitte illis: q: neſciunt q̄d faciūt: nō ſic
oraſſet: ꝙ pr̄ illis dimitteret ꝙ̄tum ad deitatē: niſi ipſe
quantū in eo fuit dimiſiſſet ꝙ̄tum ad humanitatem.
¶ Exemplo diſcipuloꝝ chriſti qui etiā hoc ore docue-
runt ꝛ opere impleuerūt: nos dixerūt: dimiſim⁹ om̄ia
et ſecuti ſum⁹ te Luce. xviij. qui vo hoꝝ exemplo non
dimittūt chriſtiani vel chriſti diſcipuli ſolo noīe ſunt:
nec chriſtū vel eius diſcipulos ſequunt̄ re: ſed voce: di
centes ſe chriſtianos eſſe. Et ideo ſicut q̄ dicunt ſe pere
grinos eſſe terre ſancte: nunq̄ tū̄ vadunt: ꝛ nunq̄ ad
terrā illā ꝑuenient: Ita nec tales ad terrā viuētiū: quia
nunq̄ ad illam venient: niſi pctis illoꝝ prius dimiſſis:
ſed peccata non poſſunt eis dimitti a deo: niſi ipſi alijs
dimittant: q: ſi nō dimiſeritis hoībus: nec pr̄ noſter di
mittet nobis Math. vj. ergo niſi dimittant: terminū
peregrinationis ꝛ ſocietatē chriſti: ꝛ diſcipuloꝝ eius
nunq̄ attingent. ¶ Quarto vt damna tua fugias: vel 3
minuas: ꝛ ne malū tuū duplices: ꝛ de minori malo ma-
ius facias. Ipſe eīn quē odit: tibi vel tuis loquēdo: vel
operādo: damnū forte intulit tp̄ale ꝙ finem habebit.
Tu vo odiēdo: vel te vindicādo malū tibi infers ſpi-
rituale ꝛ eternū in mortis euentu: q: deū a te fugas: ꝛ
pacē amittis cordis: ꝛ aīam perdis: q̄ valet mille mun
dos. Et ſic quaſi auferēti denariū: infinitū ex ira proij-
cis ꝛ amittis theſaurū. Et ſic eū odiēdo vel ꝑſequēdo
vel voluntatē habēdo: vt ei noceas: plus tibi noces ꝙ̄
ei: ꝛ plus tibi noces: ꝙ̄ ipſe tibi nocere poſſet: q: ip̄e dā
nū ſp̄uale: ꝛ aīe tue ꝑditionē ꝛ penas eternas tibi infer
re nō pōt. Male ḡ ſe vindicat: q̄ tot modis dānū ꝓpriū
auget. Sic ptꝫ. T. v. 70. ¶ Quinto ne penas incurras
eternas: duro cordi debitas Ecci. iij. Cor durū male
habebit in nouiſſimo. Sic ptꝫ. L. ix. 5. ¶ Sexto vt mē- 4
daciū orando fugias: qn̄ dicis illud Math. vj. Dimit
te nobis ꝛc. ſic ꝛ nos di. debi. n̄ris. Si eīn nō dimittis
qualit̄ te a falſa ſuggeſtione deo facta: ꝛ mēdacio ſalua
bis. Sicut ḡ veracit̄: ꝛ cum corde miſericordi orādo: ꝛ
orōnē dominicā dicēdo: deū miſericordē nobis facim⁹
Ita mēdaciter ꝛ ſine miſcd̄ia ꝛ remiſſione cū duro cor
de: ꝛ immiſericordi hanc dicēdo: q̄d aliud ꝙ̄ eū immi-
ſericordē nobis facim⁹? q: eadē mēſura q̄ mēſi fueritis:
remeciet̄ vobis Math. vij. ꝛ iudiciū ſine miſcd̄ia: ei q̄
nō facit miſcd̄iā Jac. ij. No. O. v. 14. Si eīn carens
operib⁹ miſcd̄ie dānabit̄. Sic ptꝫ Math. xxv. Maxīe
carens iſto damnabit̄: q: int̄ om̄ia miſcd̄ie opera iſtud
eſt maximū. vn̄ Aug. in enchiridion: multa inq̄t ſunt
elemoſynarū genera: que cum facim⁹ adiuuamur vt
nobis pctā dimittant̄: ꝫ ea nihil eſt maius: ꝙ̄ cū ex cor
de dimittim⁹: ꝙ in nos quiſqꝫ peccauit: q: min⁹ bonū
eſt erga eū eſſe beniuolū: q̄ nihil mali tibi fecit. Illud
vo grandius et manifeſtiſſime bonitatis eſt indiciū.
Sicut ḡ qui multa dat diuitib⁹ ꝛ paupib⁹ ī mūdo iſto
reputat̄ largus ꝛ curialis. Ita qui libēter offenſas ꝓ
pter deū remittit: in curia dei larg⁹ reputat̄ ꝛ curialis.
¶ Septimo: vt diabolus cōfundat̄ qui maxime nitit̄
inter hoīes diſcordias ſeminare: ſicut ptꝫ. D. viij. 9. q:
ſicut maxime de tali diſcordia gaudet: Ita de cōcordia
cōfundit̄. ¶ Octauo: vt deus nobis dimittat: felix qui 5
in paſſu mortis: qn̄ multa pctā ei obijcient̄: ſicut patꝫ.
D. ij. v. ꝛ qn̄ oīa debita ab eo exigent̄: ſicut patꝫ ibidē:

deo dicere cum ſecura ꝯſciētia poſſet. Miſericors deꝰ
frequēter dimiſi ꝓ amore tuo peccātibꝫ in me: nūc ro-
go ꝑ miſcdia tua: dimitte mihi ꝓpter bonitatē tuā deꝰ:
⁊ ſis ei miſericors q̇ tibi ⁊ tuis ⁊ malis ꝓpter te miſeri-
cors fuit. Si ſuggeſtio eſſet vera: credo ꝙ cito audiret.
Aliter ſicut ptꝫ. D. v. 14. qꝛ ab illo petit: qui orōnē illā
formauit Math. vj. Sic orabitl ⁊c̄. dimitte nobis ⁊c̄.
et nequaq̄ hoīes ſic orare docuiſſet: niſi ſic orantes au-
dire vellet. ¶ Qui g̊ volunt tūc exaudiri quādo petent
remiſſionē multoꝝ debitoꝝ: dimittant nūc pauciora.
Fatuus eēm eſſet q̇ nollet vnū denariū ei debitū dimit-
tere: vt ei dimitterent mille: in quibꝫ ipſe obligat. Sed
iniuriā quā deo facimus peccādo: plus excedit iniuriā
nobis factā: q̄ mille denarios excedant vnū: qꝛ ibi pec
cando cōtra infinitū: infinitā iniuriā cōmittimꝰ. Et ſi
nō dimittimꝰ vnū: nō dimittunt nobis mille. Unde
Hiero. ſup illud Math. vj. Si nō dimiſeritis ⁊c̄. for-
midoloſa ſentētia: ſi parua fratribꝫ nō dimittimꝰ: ma-
gna nob̄ a deo nō dimittunt: qđ pꝫ pulcherrime Mat.
xviij. Ubi chriſtus talē rep̄hendit: qui noluit miſere-
ri cōſerui ſui: ſicut ⁊ ipſe dn̄s ſui miſertus fuit: quē tra-
didit tortoribꝫ dicens. Sic ⁊ pater meus celeſtis faciet
vobis: niſi remiſeritis vnuſquiſq̄ fratri ſuo de cordi-
6 bus veſtris. ¶ Notandū eſt diligent ꝙ dicit de cordi-
bus veſtris. Multi eēm ore iniuriā potius ad tp̄s diſ-
ſimulant: q̄ remittant ꝓpter cōgregationē ⁊ inſtantiā
bonoꝝ viroꝝ: qui ad faciendū pacem inter eos cōgre-
gant: ne eos offendant: ficte more traditoris Jude mu
tuo ſe oſculant: dicentes: pax: pax: ⁊ nō eſt pax Hiere.
vj. quia rancorē in corde retinēt ⁊ tp̄s vlciſcendi expe-
ctant: ⁊ ſemꝑ minus diligūt: ⁊ faciliter culpā preteritā
improperāt. Contra quos Bern̄. ſermo. lxxxix. Tam
inquit liberaliter dn̄s donauit iniuriā: vt iam nec dā-
net vlciſcēdo: nec ꝯfundat improperādo: nec minꝰ di-
ligat imputādo vel cogitando. Qui vo ſic ad tp̄s diſſi
mulant: vt qn̄ poſſent noceant: deū inſtruūt: qualiter
eos dānare debeat: ⁊ q̄liter ſe ad eos hr̄e debeat: vt vi-
delicet ad tp̄s iniuriā ſibi factā peccando diſſimulet: ⁊
in fine cum tp̄s acceptauerit: eos durius iudicet: qꝛ ſic
7 ante dictū eſt: quali mēſura aliꝭ mēſura. ⁊c̄. ¶ Ex oī-
bus p̄miſſis ptꝫ: ꝙ deus nō exaudiet: nec dimittet an-
te mortē vel in morte: illis q̇ ante mortē aliꝭ nō dimi-
ſerūt. Nec hoc debet cuicū q̄ videri mirabile: ſꝫ magl
mirabile debet videri quō ipſi p̄reverecūdia poſſent a
deo ⁊ miſerijs ſuis ante mortē vel in morte miſcdiā ⁊
adiutoriū petere de magnis: q̇ noluerūt ꝓ deo miſeri-
cordiā facere in paruis quō poſſent ab eo regnū pete-
re dicētes? Adueniat nobis regnū tuū: vel remiſſionē
multoꝝ debitoꝝ: qui ꝓ eius amore noluerūt paruum
debitū dimittere: hoc eēm quaſi riſu dignū recitat ſcri-
ptura dicens. Hō homini reſeruat iram: ⁊ a deo que-
rit medelā. In hoīem ſimilē ſibi: nō habet miſcdiam:
et de peccatis ſuis dep̄cat altiſſimū. Ipſe dum caro ſit
reſeruat iram: ⁊ ꝓpiciationē petit a deo q̇s exorabit ꝓ
delictis illius? Ecci. xxviij. De hoc Auguſtinꝰ de ſmo
ne dn̄i: sermōe. v. quā inquit frontē habes petendo ad
deū tuū: qui nō cognoſcis parem tuū? ¶ Nono ꝓpter
8 emendā et mercedē eternā. Qui eēm primo pacificari
vellet ꝓ regno vel ꝓ auri ⁊ argenti theſauro immenſo
pacificet ꝓ regno illo: qđ dabitur pacificis Math. v.
Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabunt: ſi aūt filij: ⁊ he-
redes. Non g̊ ꝓpter merita vel demerita inimici: ſꝫ ꝓ-
pter iſtas cauſas p̄dictas ⁊ cōmodū ꝓpriū dimittite: ⁊
dimittemini Lu. vj. Et bn̄facite his q̇ vos oderūt: vt
ſitis filij p̄ris vr̄i Mat. v. Hoc ē in remittēdo: ei ſiles
inꝝ ſignificationē noīs: q̇ filiꝰ dei dr̄ qꝛ ſit vt ille.

¶ Quātuꝫ aūt ſit meritū dimittentiū: patꝫ ex hoc ꝙ in Arti. iij.
geſtis antiquoꝝ patrū legit quaſi ſic: quidā heremita
requiſitus forte in mortis articulo vt aliqđ precipuū Exm̄
factū: qđ in vita ſua feciſſet narraret: vt poſſet remane
re in exemplū: dixit nunq̄ comedi quicq̄: ꝙ mortē pa
ciebat. Alius vo req̇ſitꝰ rn̄dit: ꝙ nunq̄ dormiuit ha- 9
bens aliq̇d in corde ſuo ꝯtra quēcū q̄: nec etiā ꝙ aliq̇s
hr̄et aliq̇d ꝯtra me: quantū mihi poſſibile fuit. Et vita
iſtius ſecūdi: plus cōmendat. Ex quo ptꝫ: ꝙ melior eſt
culparū dimiſſio: q̄ ciboꝝ abſtinētia. Idē patꝫ ꝑ h̄ qđ Exm̄
a multis narrat ⁊ ſcribit: ꝙ cū quidā inimico ſuo cuꝫ
poteſtate obuiaret: ⁊ ip̄m ſtatim occidere vellet. Alius
ad pedes eiꝰ ſe ꝓiecit miſcdiam petens ꝓ amore illius
qui ꝓ eis in cruce mortuꝰ fuit: q̇ ſtatim ꝓ illius amore
ei remiſit: oſculatuſq̄ eſt eū: hic g̊ qui remiſit poſtmo-
dum cū alijs peregrinis hierl'm veniēs: cū ante cruci-
fixi imaginē in templo veniret: imago miraculoſe bra-
chia corā oībus plicans amplexatꝰ eſt euꝫ: in ſignū ꝙ
deus ſic filios ſuos honorabit in celo: q̇ amore eius re-
mittunt. Cuilibet eēm tali dicturus eſt illud Luce. vij.
Dimittunt ei pctā multa: qm̄ dilexit multū: cui autē
minus dimittit: minus diligit. ¶ Tertiū etiā exēplū Exm̄
dimittēdi ⁊ meritū noſtrū augendi habemꝰ de quodā
alio: de q̇ legit ꝙ ter in die oīmbꝫ indulgebat mane: ꝓ-
pter miſſam: ne vicꝫ deū pacis ſine pace cordis videret:
nec eēm aliter ſe illa viſione dignū reputauit. Meridie:
ꝓpter mēſam: ſero ꝓpter dormitionē: ne vicꝫ a diabolo
ſuffocatus ꝓ ira damnaret. Hoꝝ ergo exemplo ꝓpter
meriti magnitudinē dimittite: ſi quid habetis aduer-
ſus aliquē Marci. xj.
¶ Quia vo oppoſita iuxta ſe poſita magl apparēt. Iu- Arti. iiij.
xta meritū dimittentiū: ponendū eſt demeritū non di-
mittentiū. Auditis tn̄ illoꝝ reſpōſionibꝫ in q̇bꝫ ſi defi-
ciant: pena tanti temeritati debita articulo. v. addicen
da eſt. ¶ Ad p̄dictas rōnes ⁊ allegatiōes: ꝙ nō eſt ira 10
in corde reſeruāda: nec maledictio ore ꝓferēda: nec vin
dicta ꝑ manus capiēda: ſꝫ totaliter q̊ ad iſta tria remit-
tendū. Rn̄dent aliq̇ dicētes. Poſtq̄ fecit tantū ꝯ me:
vel aliquē amicoꝝ meoꝝ. ſeu filioꝝ vel ꝯſanguineoꝝ:
obloquēdo: diffamādo: verberando vel bona auferē-
do ſeu diſcordias int me ⁊ maritū meū: ſeu amicū ſemi
nando: mēdaciter falſa mihi imponēdo: ⁊ ſpecialit vbi
nihil tale ꝯ eū demerui: ſꝫ oſtendi ei bona ꝯtra hec que
mihi reddidit: quō ei remittere poſſem? Rn̄det ꝙ ꝓpt̄
nouē rōnes articulo ſcđo notatas: nec valet ꝙ addunt
ꝙ nihil demeruerūt: ⁊ ideo remittere nō debēt. Quia
chriſtꝰ ⁊ ſancti martyres nō demeruerūt talia damna:
percuſſiōes ⁊ occaſiones: ⁊ tn̄ ipſi remiſerūt. Si g̊ ipſi
talia dāna ⁊ penas ſuſtinuerūt: q̇ eas nō meruerūt: ⁊
tn̄ patiēter remiſerūt. Juſtū eſt ⁊ rōne ꝯſonū ꝙ nos q̇
multas meruimꝰ penas peccādo: eas patiēter ſuſtinea
mus ⁊ remittamꝰ. Si ad eoꝝ ꝑtingere volumꝰ ſocieta
tē: qꝛ licet mala ſit intētio dānificātis nos ⁊ ꝑſequētis:
eſt tn̄ iuſta de cauſa ex ꝑte dei ꝑmittētis: ⁊ ex ꝑte patiē-
tis: qꝛ talia ⁊ plura peccādo meruit. Talibus g̊ nō eſt
iraſcendū ſꝫ ignoſcendū: qꝛ ſicut martyres ad celuꝫ ire
fecerūt: ⁊ ideo rōnabiliter eis remiſerūt: Ita nos ad ce
lum ire iuuāt. Sicut ptꝫ. D. vj. 31. 32. ¶ Iterū rn̄dēt 11
pluries deliq̇t ⁊ pluries dimiſi: ⁊ ſꝑ poſt pacificationē
iterū inimicitias ꝯtra me exercet: nun q̄ iterū remittā.
Huic rn̄det chriſtus: Petro q̄rēti quotiēs dimitteret
fratri ſuo Math. xviij. Cui chriſtus inq̇t: nō vſq̄ ſe-
pties: ſꝫ ſeptuageſies ſepties. i. ſꝑ ⁊ totiēs q̊tiens delin-
quit. Cuiꝰ facti ratio aſſignat. ſ. e. c. 2. ¶ Itē rn̄dent ſic
remittere ⁊ ſic inimicos diligere: durū eſt: fateor tn̄ per
hāc durā viā oportet ad vitā ꝑtingē. Sic ptꝫ. D. ix. 10.

quia regnū celoꝝ vim patiť et violenti rapient illud.
12 ¶ Iterū rn̄dent: nō poſſumꝰ inuenire in cordibꝫ nr̄is
ꝙ remittamꝰ. Nō eſt mirabile ꝙ nō inuenit grām mi
ſericordie vel remiſſiōis in corde a diabolo poſſeſſo: in
quo die ⁊ nocte habitat: imo maius mirabile videť: ꝙ
qualecūqꝫ opus bonū in tali ſtatu facere poſſet: qꝛ exq̄
ipſe burſam cordis ligauit: oſqꝫ eius manu ſua ꝯſtrin
git: qđ mirabile eſt ꝙ bonū nec illuc intrare: nec inde
exire pōt: imo mirabiliꝰ eſſet ſi ex corde a crudeli tyran
no poſſeſſo: aliq̇d miſcđie exire poſſet. Sicut ğ qui in
corde inuenit: ꝙ delinquenti ꝓ deo dimittat: cogitare
rōnabiliter pōt: ꝙ cor eiꝰ nō eſt a crudeli diabolo poſ-
ſeſſum: Ita q̇ nō pōt in corde ſuo inuenire. Experimē
to ſcire pōt: qm̄ cor ſuū crudelis dn̄s manu ſua tenet
et ſtringit. Cōſiliū ğ optimū eſt in iſto caſu ꝙ dolēdo
et cōfitēdo: manū diaboli de corde tuo ſoluas. Et tūc
voluntatē inuenies dimittēdi. Sicut em̄ aq̄ calida ca-
nis de coq̇na fugať: Ita diabolus aqua ꝯtritionis: et
lachrymarū de coquina cordis. Et ſicut aliū tenēs ma
nu: gladio manu amputata: q̇ tenebať dimittiť. Ita di
abolus gladio lingue in ꝯfeſſiōe ꝑcuſſus: cor qđ tenuit
dimittit: qꝛ manꝰ eiꝰ .i. tenēdi ptās auferť. Et ſic cru-
delis dn̄i iugo ablato: ſeruꝰ a lege eiꝰ abſoluiť: Ita ta-
le cor a lege crudelitatis abſolutū: dimittēdi ⁊ miſcđie
grāꝫ ⁊ libertatē ꝯſequeť. Et niſi ſic manꝰ diaboli eua-
ſerit: dimittere nō poterit: ꝙ pulchre ſignificať ī Exo.
vij. vbi replicať ꝙ induratū fuit cor Pharaonis: ſup-
ple ꝑ diabolū q̇ illud tenuit ⁊ iō remiſſiōis grām ī cor
de inuenire nō potuit. Et hoc eſt qđ ait Exo. v. neſcio
13 dn̄m: et Iſrľ nō dimittā. ¶ Iterū dicūt ſi ſe mihi hu-
miliare vellet: ⁊ ab inimicitia ceſſare ⁊ emendā facere:
ego ei remitterē: ſꝫ anteqꝫ hoc faciat: nunq̄ꝫ remittā: ſed
ita me habebo ad eū: ſic ipſe ſe habet ad me. Et non eſt
dictū cuiuſcūqꝫ rōnē habētis: qꝛ q̇ ſic loquiť: tm̄ dicit:
ꝙ ipſe nunq̄ꝫ vult ſe corrigere: nec ſe humiliare: ſꝫ cum
ira ſua ire ad infernū. Iō tu q̇ ſic rn̄des: rōne ſocietatꝭ
vis cū eo ire? vt cū eo quē tm̄ diligis: ī vno loco ſis in-
ferni: hoc ſequiť ex tuo dicto. Dicis em̄ qꝛ ipſe me ꝑſe-
quiť ⁊ mihi inimicať: iō volo ſibi etiā inimicari. Sed
certū eſt ꝙ ipſe tibi ꝯ̄ legē dei inimicādo ad infernū va
dit: ergo ⁊ tu eadē rōne ei ꝯ̄ legē dei inimicādo ad eun-
dē locū vadis. Ecce q̄liter amabat eū. Ioan. xj. qꝛ ipſe
nō vult eſſe bonꝰ nec ſaluari. Ideo tu nō vis: ⁊ qꝛ ipſe
ſꝑ vult eſſe malus. Iō ⁊ tu ꝯ̄ ſcripturā q̄ dicit: ne rn̄de-
as ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: ne efficiarꝭ ei ſilis Prouer.
xxvj. Melius eſt ğ ſeq̇ exēplū chriſti q̇ prior ſe hūilia-
uit ⁊ pacē prius q̄ſiuit: nō paris: ſꝫ viliſſimi ſerui ⁊ pri-
or remiſit iniuriā ſibi factā: nō ſolū v̇ba ſꝫ etiā verbera
14 Sicut pꝫ. s̄. e. c. 2. ¶ Iterū dicūt nihil peto niſi iuſticiā
quā meruit. Sed aduertāt tales: ꝙ iuſticie rigor nō ſꝑ
eſt petēdus ꝓpter duo. Primo qꝛ pax fundata ſuꝑ ni-
mia vel graui emēda vel iuſticie rigore: nō erit ſyncera
nec ſtabilis. Sic patꝫ. P. iiij. 20. ¶ Scđo qꝛ in mortis
articulo vel alia neceſſitate nō petis a deo iuſticie rigo-
rem: ſꝫ miſcđiam: ⁊ qđ vis a deo exigere alteri facias.
Sicut ptꝫ. s̄. e. c. 5. Nō. M. ix. 30. ¶ Iterū rn̄dent: nō
habemꝰ eū odio: ſatis diligimꝰ eū: ⁊ remiſimꝰ ei: quia
nollemꝰ ꝙ aīa dānareť: ſꝫ ꝙ corpꝰ ꝯfuſionē hr̄et: ſicut
meruit. Sed mēdaciū eſt dicere ꝙ diligūt eū: cuiꝰ cor-
pori ꝯ̄ rōnē ꝯfuſionē optāt: qꝛ ex dei p̄cepto teneť ꝓxi
mū diligere: ſicut ſeipſos: ſed nullus vellet corpi ꝓprio
ꝯfuſionē: ergo ſm̄ iuſticie ordinē hoc velle nō pōt ꝓxi-
mo ſuo. ¶ Iterū rn̄dēt: nollem ei malū ſꝫ peiꝰ eſt mihi
qn̄ video eū: ſꝫ ſi tale verbū diceret de imagine dei: vel
ſctē Marie in eccl'ia: reputareť mali chriſtiani. Sed
ille de q̄ ſic dicunt eſt dei imago. Ad imaginē q̄ppe dei
factus eſt homo Gen̄. j. ¶ Iterū dicūt: nolumꝰ eū le- 15
dere: ſꝫ hoc nō ſufficit: ex dei em̄ p̄cepto teneť ꝓximū
diligere: ğ non ſufficit nō ledere: qꝛ vtrūqꝫ req̇riť vicꝫ
declinare a malo ⁊ facere bonū. vn̄ Criſoſto. li. de com
punctione cordis. Si tantūmodo eū nō ledas q̇ te leſit
auertas te tm̄ ab eo: nec libēter eū vides: manet ſine du
bio vulnus in pectore. Nunq̇d tu vis tibi ita ꝓpiciuꝫ
fieri deū: vt nō te ledat: auertat ſe tm̄ a te: ⁊ pctōꝝ tuoꝝ
memoriā teneat ⁊ videre te nolit. Igiť qualē vis erga
te eſſe deū: cuꝫ delictoꝝ veniā poſcis. Talē te exhibere
debes his q̇ deliq̄runt in te: nec valet dicere: ꝙ iſte re-
ſpōſiōes ⁊ reprobatiōes locū habēt vbi odiū iuſtū eſt
qꝛ oīe odiū hoīs inquantū hō: iniuſtum eſt.
¶ Vltimo ⁊ peſſime rn̄dent dicētes: volumꝰ vindica- Arti. v.
re etiā ſi deberemus ſtatim ſuſpēdi: vel ire ad infernū.
Sed qꝛ hoc nō eſt verbū hoīs rōnē habētis: ſꝫ magis 16
frenetici: difficile eſt eos rōne vincere: tm̄ bene ſcio: ꝙ ſi
breuiſſimo tꝑe eſſent illas penas in facto experti: qui-
bus ſe verbis obligāt: etſi poſt experientiā redire poſ-
ſent: cito totū dimitterēt ⁊ loquelā mutarēt. Qđ ptꝫ ꝑ Exm̄
hoc ꝙ ſcribiť de quodā ſancto viro: q̇ voluit diſcordes
ꝯcordare. C. ix. 5. et. 6. Taliū ğ exēplo corda ſua mol-
liant: ⁊ verba ſuꝑbie in humilima ⁊ pacifica mutent.
Alias penas illas opere experienť: qn̄ nimis tarde erit
corda emollire vel mutare. Vix em̄ eſt in vita iſta ita
durum corpus ferreum: quin igne molliať. Non ſit
ergo cor noſtrū durius ferro: ſꝫ cogitatione illius pene
molleſcat: ⁊ oīa debita remittat: ne in carcerē recludať
cum illo ſeruo neq̄ꝫ Math. xviij. Donec reddat vni-
uerſum debitū. id eſt. ſemꝑ: qꝛ in inferno nunq̄ꝫ debitū
ſoluere pōt. Vbi etiā habebit ſocietatē illiꝰ: quē qꝛ ꝑſe
cutus fuit: perſequeť. Et ſic rōne ſocietatis ad infernū
vadens: illud qđ plus vitauit: vicꝫ ſocietatē illiꝰ quē
odit: ibi habebit. Nota multas cauſas quare remitte-
re debemus iniurias. I. viij. articulo. vj.

Diuitiarū. Primo oſtēde- D. xj.

tur diuiſio ſeu diſtinctio. Secūdo quō circa di
uitias tꝑales errať. Tertio ꝙ illi q̇ ſic circa eas errant:
nō ſunt diuites: nec diuitiarū dn̄i: ſed ſerui. Quarto qꝛ
ſunt infeliciores ⁊ minus ſecuri ⁊ pauperiores: ⁊ plu-
ribꝫ miſerijs ſubiecti: q̄ꝫ illi q̇ vocanť pauꝑes. Quinto
ſic ſeruientiū oſtēdeť ſtulticia. Sexto ingratitudo. Se-
ptimo deceptio. Octaua falſa excuſatio. Nono pena.
Decimo q̇d facere debeant vt a predictis culpis ⁊ pe-
nis ⁊ periculis liberenť.
¶ Qūtum ad primū. Diuitiarū tria ſunt genera. Tē- Arti. j.
porales: q̄ de neceſſitate relinquenť: niſi p̄mittať Ps̄.
xlviij. Simul inſipiēs ⁊ ſtultus peribūt: ⁊ relinquent
alienis diuitias ſuas. ¶ Spūales ſcꝫ grārum virtutū ⁊
bonoꝝ operū Eſa. xxxiij. Diuitie ſalutꝭ ſapiētia ⁊ ſciē-
tia: timor dn̄i: ipſe theſaurus eius. Et hee ex volūtate
vel amittunť vel poſſidenť. ¶ Celeſtes Ps̄. cxj. Glia
et diuitie in domo eiꝰ. Et hee ſemel habite: nunq̄ꝫ amit
tenť ⁊c̄. ¶ Prime nō ſunt cupide appetende: qꝛ pn̄t eſſe 1
occaſio pcti: ⁊ eterne dānatiōis. Sicut ğ ſapiēs nō ap-
petit eſſe diſpēſator pecunie dn̄i terreni: in caſu vbi pōt
eſſe occaſio mali: ſicut ꝙ ſit p̄poſitus vel vicecomes et
hmōi: vbi diſtrictū dabit cōpotū. Ita ſapiēs nō appe-
tit multū eſſe diſpēſator pecuniarū dei. Diues v̇o pa-
rum habet vltra pauperē: niſi ꝙ maiori ⁊ diſtrictiori
obligať cōpoto. Qn̄ ergo de diuitijs habēdis tentať. Exm̄
Rn̄dere debet ſicut rn̄dit quondā quidā valens ep̄s:
dicentibꝫ ei: ꝙ pecunia de correctiōibꝫ eleuata: quā ar-
chidiacōꝰ recepit: ad eū ꝑtinebat. Iō ei ꝑſuadebāt: ꝙ
archidiaconū in iudicio ſuꝑ hoc ꝯueniret: q̇bꝫ ille: q̇d

2 inquit de illa pecunia facere: ſi eam haberē. Cui ille in
elemoſynas tuas eā ꝯuerteres: q̄bus ille: ergo ſola di-
ſpenſatio mihi cōceſſa eſt ſicut ⁊ ei. Cum ḡ eum bonū
ſuppona diſpēſatorē: tm̄ volo ꝙ ipſe diſpēſet ſicut ego:
et ſi aliq̄d in diſpenſatione illa periculū cōtingat plus
volo me q̄ꝫ ipm̄ vitare periculū. Sic oēs cogitare de-
bent qn̄ de diuitijs congregādis temptant: ⁊ ſibiipſi
rn̄dere ꝙ diuitie pn̄t eſſe occaſio mali: q̄ꝛ q̄ volunt diui
tes fieri: incidūt in tētationē ⁊ in laqueū diaboli: ⁊ deſi
deria multa inutilia ⁊ nociua: que mergunt homines
in interitū ⁊ perditionē. j. Thimo. vj.
Arti. ij. ¶ In qua aucte notat̄ ſcdm̄ pncipale: multiplex vicꝫ
error: ⁊ periculū circa diuitias terrenas: ⁊ h̄ contingit
q̄tuor modis. Vel q̄ꝛ peccāt in male acq̄rendo: vt vil-
licus iniq̄tatis q̄ defraudauit dn̄m ſuū Luce. xvj. Et
de tali acq̄ſitione eſt totū capitulū. A. xij. ¶ Scdo pec-
cant in malo vſu: vt diues ille qui induebat̄ purpura
Luc. xvj. Tertio ī mala detētiōe: vt diues ille Lu. xij.
Aīa habes multa bona repoſita in ānos plurimos.
3 ¶ Quarto in nimia dilectione vt diues ille q̄ abijt tri-
ſtis: qn̄ chr̄s dixit ei. Vade ⁊ vende oīa ⁊c̄. Luc. xviij.
¶ Q̄tuꝫ ad pmū diuitie raro acq̄runt̄ ſine ꝑiculo fur
ti: vſure: mēdacij: doli: ꝑiurij ⁊ falſitatꝭ Prouer. xxviij.
Qui feſtinat ditari: nō erit innocēs: q̄ꝛ ſicut ſpine vix
ſine manuū colligunt̄ leſione. Ita nec diuitie ſine ꝯſcīe
leſiōe. Iō chriſtꝰ expoſuit diuitias ſpinas Math. xiij.
Quia ſicut colligēs ſpinas pungit̄. Ita ſi diues fueris
nō eris īmunis a delicto Ecci. xj. ¶ Secundū ſcꝫ ma-
lus diuitiarū vſus: ſatis ptꝫ ꝯſiderāti facta mūdialiter
viuentiū: tam eccl'iaſticoꝝ: q̄ꝫ ſecularium ꝑſonarū. Ipſi
eni dū tot expēdūt circa mūdi vanitates: ⁊ torneamen
ta haſtiludia ⁊ veſtes ⁊ ornamēta ſupflua ⁊ hmōi. Cir
ca etiā carnales voluptates: vt gulā meretriciū ⁊ hmōi
Circa etiā mundi honores: nitentes vicꝫ plus vt dili-
gant̄ ⁊ honorent̄ a magnatibꝫ q̄ꝫ a deo: ſatis oñdūt ī fa-
ctis ſuis malū diuitiaꝝ vſū: q̄ꝛ eis ad voluptatē vtunt̄
et iactātiā: de q̄bꝫ Mat. xij. Multi diuites iactabāt ml'-
4 ta. ¶ Tertiū vicꝫ mala diuitiaꝝ detentio: Ita cōe vi-
ciū eſt: ſic primū vel ſcdm̄: nō tn̄ ita apte oībꝫ apparet:
q̄ꝛ in malo vſu: diuitie vt p̄dictū eſt oſtendunt̄. In ma
la detētione abſcōdunt̄ veſtes vicꝫ in cameris: pecunie
in ciſtis: blada in grangijs: cibaria ī cellarijs: vſq̄ꝫ ad
muriū ꝯſumptionē ⁊ putrefactionē celant̄ Iac. v. Di
uitie veſtre putrefacte ſunt. Veſtimenta vr̄a a tineis
comeſta: ⁊ tota iſta detentio eſt in malū detinentiū: q̄ꝛ
ſicut qn̄q̄ꝫ q̄s diuitias detinet: ꝓpt̄ q̄s corꝑalit̄ occidit̄
ita ꝓ tali detētione aīa ſpūalit̄ occidit̄. Quia ſicut la-
tronis furtū corā iudice portatū teſtimoniū ꝑhibet eiꝰ
malis factis ꝓpter q̄ dampnat̄: Ita diuitie ſic detente ⁊
corrupte: teſtimoniū ꝑhibebūt ꝯ̄ eos ante tribunal dei
in morte ⁊ in generali iudicio. Et hoc eſt qd̄ ſequit̄ Ja
co. v. Erugo eoꝝ erit in teſtimoniū vobis. ¶ Quartū
v̄o ꝙ vicꝫ plus diuitias ⁊ alia q̄ꝫ deū diligant: poſſunt
ſcire per illa que dicta ſunt. D. ix. 15.
Arti. iij. ¶ Qui v̄o ſic circa diuitias errat: nō dn̄s ē diuitiarū:
nec eas poſſidet: ſꝫ magis ꝓprie tenet̄ ⁊ poſſidet̄. vnde
5 Seneca in quadā ep'la. Sic inq̄t diuitias habent: quō
febres hr̄e dicimur: cū illa nos habeat. Vn̄ ⁊ dicere ſo-
lemꝰ: febris illū tenet. Eodē mō dicendū eſt: diuitie il-
lū tenēt ſicut hamꝰ piſcē: ſicut optime patꝫ. A. xij. 17.
Ad idē Seneca: de beneficijs. Iſte inq̄t quē dn̄m eſti-
mas: pecunie loculus eſt: dicꝭ multū hꝫ. Cui Seneca
rn̄det. Ignoras inq̄t: an auarꝰ: an ꝓdigus ſit: ſi ꝓdigꝰ
expecta parū ⁊ nō habebit: ſi auarus nō hꝫ: iſte quē tu
felicē admiraris: ſepe dolet: ſepe ſuſpirat: multi illum
comitant̄: ſicut mel muſce: ⁊ cadauer lupi: ⁊ frumētū
formice: ſic predā ſequit̄ iſta turba non hominē.
¶ In q̄ oſtēdit̄ quartū principale: ꝙ quidā multis eli- Arti. iiij.
citur ⁊ oſtēdit̄ rōnibꝫ. ¶ Prima ratio tangit̄ a Tullio
li. tuſculanarū q̄ſtionū: q̄ꝛ vicꝫ diuites pluribꝫ indigēt
et q̄ꝛ q̄ vident̄ hr̄e ⁊ nō hn̄t: ſꝫ habent̄ ⁊ tenent̄ vt p̄di-
ctū eſt: q̄ꝛ etiā de pluribꝫ cōpotū reddent q̄ꝫ pauꝑes: q̄ꝛ
etiā multi illoꝝ ſi alienū reſtituiſſent: minus hr̄ent q̄ꝫ
mēdicus: q̄ꝛ nec veſtē hr̄ent q̄ operirent̄: q̄ꝛ licet magnos 6
equitēt eq̄s: ⁊ ſplendide ⁊ nobiliter q̄ꝫtum ad mundū
viuāt: hoc tn̄ nō eſt de bonis ſuis: ſꝫ de bonis alioꝝ: vl'
mutuatis ad terminū generalis iudicij: vel aliter ma-
le ablatis. Multo meliꝰ ḡ eſſet aīe: ꝙ ꝑ equos traherē-
tur ad mūdi furcas: q̄ꝫ ꝙ ſic eq̄tarēt ad furcas inferni.
Et meliꝰ eis eſſet peditare ad celū: q̄ꝫ eq̄tare ad īfernū.
¶ Sed dices oīa ſua ſunt: q̄ꝛ bona ſua a nemīe mutuo
accepit: nec aliquē ſpoliauit: ⁊ per ꝯſequēs: cuꝫ multis
abundet: diues eſt: q̄bꝫ rn̄det Seneca. xxviij. ep'la di-
cens: diuitē illū putas: quē aurea ſuppellex in via ſeq̄-
tur: q̄ in oībꝫ alijs arat q̄ multū ſuburbani agri poſſi-
det: cū oīa dixeris: pauꝑ eſt q̄reꝭ q̄ꝛ debet: quantū inq̄s
oīa vbi forte dubitas. Vtrū ab hoīe: an a fortuna: mu
tuū ſumpſerit: ꝙ ſi tantū deberet hoī: nō diceret̄ diues
immo potiꝰ diceret̄ ꝯ̄riū: ꝙ nō eſſet diues: q̄ꝛ oīa debet
q̄re ḡ eū diuitē dicūt: q̄ꝛ oīa debet deo. No. D. xij. 3. 4.
¶ Secūda rō accipit̄ a ſil'itudine in nā irrōnali. Auis 7
eni q̄ꝫtuꝫ ad nām ſuā dr̄ miſerior: q̄ inuiſcat̄: vel laq̄is
ligat̄: nec aliqua auis de tali gaudet miſeria: nec libera
dolet ꝙ nō inuiſcat̄: q̄ꝛ viſcus eſt ad malū eiꝰ. Sic vi-
ſcus diuitiarū Eccl's. v. diuitie ꝯſeruate in malum dn̄i
ſui. Sed licet mō viſcū ſeu laqueū nō ſentiāt: ſentiēt in
morte: ſicut auis q̄ primo laqueū ſentit: qn̄ auolare in-
cipit. Tunc eni nō aſcēdent: ſꝫ cadent. Sic q̄ cōfidit in
diuitijs: corruet Prouer. xj. Qn̄ aſcēdere deberet ī mor
te: corruet ꝓpter pōdus diuitiarū ſuꝑ collū poſitū. Si
cut ptꝫ. F. iiij. 27. ¶ Tertia rō accipit̄ a ſil'itudine ī nā
tam rōnali q̄ꝫ irrōnali. In vtraq̄ꝫ eni infelicior dr̄: ſiue
hō: ſiue beſtia: q̄ plures habet ad infirmitates diſpoſi-
tiones: ſꝫ abūdans in diuitijs ad plures diſponit̄ ſpūa
les infirmitates ergo ⁊c̄. Minor ꝓbat̄: pmo q̄ꝫtuꝫ ad
infirmitatē ſuꝑbie: de q̄ dicit Auguſ. de verbis dn̄i: ſer-
mone. v. ꝙ nihil ita ꝓprie de diuitijs naſcit̄: ſicut ſuꝑ-
bia: ibi etiā vult: ꝙ ſicut fructꝰ habēt vermē ſuū: Ita
diuitie vermē habent ſuꝑbiā. vn̄ Seneca ep'la. xxviij.
Diuitie inflāt animos: ſuꝑbiā pariūt: inuidiā parant
et eo vſq̄ꝫ mentē eleuāt: vt fame pecunie nobis etiā no
citura delectet. Inducit etiā morbū caducū vſq̄ꝫ ad in-
fernū. In ps̄. xc. Cadent a latere tuo mille. Inducunt
etiā iram: q̄ꝛ ꝯ̄ correctores plus iraſcunt̄. Inducūt etiā
gulā ⁊ luxuriā. Et ſic faciūt hoīem ſpūalit̄ totū lepro-
ſum. Et iō ꝯgrue ꝯiungunt̄ diuitie ⁊ lepra. iiij. Re. v.
Erat inq̄t diues valde: ſꝫ leproſus. ¶ Quarta rō acci- 8
pit̄ a certitudinis euidētia. Euidentia eni eſſet: ꝙ mul
tū eſſet pauꝑ indigēs: q̄ manū daret vel pedē ꝓ pecu-
nia vel diuitijs: ſic euidētia maxime indigētie eſt vbi
aīa ꝓ diuitijs dat̄: ꝙ frequēter in diuitijs ꝯtingit. De
quibꝫ dixit chriſtus Math. xiij. ꝙ a fallacia diuitiarū
ſuffocat̄. ¶ Quinta rō accipit̄ a quotidiano expimēto.
Frequēter eni ⁊ q̄ſi q̄tidie viſum ⁊ auditū eſt: ꝙ diui-
tes ad mortē veniētes: vellent ꝙ nunq̄ꝫ fuiſſent diui-
tes: dolent etiā ꝙ vnq̄ꝫ de ſeculo ſe intromiſerūt. Vn̄
in ſignū ꝙ talis ſunt volūtatis. Aliquotiēs viſum eſt
ꝙ tunc habitū petant ⁊ induant pauperū fratrū men-
dicantiū: ⁊ q̄s nunq̄ꝫ dilexerūt: ſꝫ cōtempſerūt: tunc ꝓ
ſe vel ſuos honorāt ⁊ petūt: ꝙ ꝓ ipſis orōnes ad deuꝫ 9
fundant: ꝯtrariū aūt nunq̄ꝫ viſum eſt: ꝙ vicꝫ pauꝑ de
morte certificatus habitū petat diuitū: vel etiā doleat:

q diuitijs prius nõ abundabat: vel q nõ ſm morẽ di-
uitũ vitã duxit: ſ potius tũc eſt eis ꝓ leticia maxima:
q prius paupertates: miſerias ⁊ tribulatiões ꝓ deo vel
etiã ꝓ neceſſitate: cũ patientia tñ ⁊ vita bona ſuſtinue-
rũt. Ita q in mortis articulo paupertas ⁊ miſeria pce-
dens: eſt cauſa leticie ⁊ ſpei. Abundãtia vo diuitiarũ
pcedẽs eſt cã triſticie: ſicut triſtat citatus ad compotũ
multoꝝ bonoꝝ male expẽſoꝝ reddendũ. Sicut triſtat
culpabilis: qñ ad tribunal iudicis ducit. Sicut triſtat
guloſus: qñ ꝓpter cibũ ſupflue ſumptũ: cibo ⁊ vita pri
uari debet. Sic triſtat diues ĩ morte: qñ diuitias qs de-
uorauit: euomet Job. xx. Et tũc verificabit illud Se-
nece epl'a. lx. q ſic inqt petimus tanq̃ datura leticiã: ac
10 voluntatẽ: cauſe doloꝝ ſunt. ¶ Qui quidã dolores in
morte incipiũt: ⁊ ineternũ durãt. Leticia etiã bonorũ
pauperũ q in morte incipit ineternũ perſeuerat. Pro q
eſt ſciẽdũ: q inter diuitẽ malũ ⁊ pauperẽ bonũ: in mor
tis paſſu eſt quedã obuiatio. Juxta illud Prouer. xxij.
Diues ⁊ paup obuiauerũt ſibi ſupple in paſſu mortis
In illo eñ paſſu ꝓ tanto dicunt ſibi obuiare: q ſicut
illi q ſibi mutuo obuiãt in aliq termio ſimul occurrũt:
et poſtea vterq p viã ⁊ ad locũ vadit: de q ali venit.
Ita diues ⁊ paup in mortis paſſu ſimul occurrũt: q
eque morit diues. ſicut paup Pſ. xlviij. Simul i vnũ
diues ⁊ paup de q paſſu ⁊ puncto cũ pgredi ceperint:
vterq vadit ad locũ ſeu ſtatũ ⁊ pditionẽ de q ali ve-
nit. Sz diues venit de diuitijs ⁊ delicijs ⁊ hmõi: paup
vo de miſerijs: g oportz q ab iſto pũcto mort paup va
dat ad leticiã: diuitias: delicias: honores ⁊ hmõi. Di-
ues vo ad oĩa pria Jaco. j. Diues aũt in itineribꝫ ſuis
Formica marceſcet. Eſt aũt de diuite ⁊ paupe in iſto euẽtu ſicut
de cicada ⁊ formica. Formica eñ ſibi prouidet in eſtate
11 vñ viuat ⁊ gaudeat in hyeme. Cicada ecõuerſo ĩ eſta-
Cicada te cantat: ⁊ hyeme dolet: ⁊ fame morit. Sic in ꝓpoſito:
et ptz. Paup g in gaudio rñdere poterit diuiti i penis:
ſic ſm fabulas formica rñdit cicade: ſeu locuſte in hye
me victualia petẽti: cãtaſti inqt in eſtate: tripudia i hye
me: ſic illis rñderi poterit. De qbꝫ dr Amos. vj. Cani-
tis ad vocẽ pſalterij: q cytharã ⁊ vinũ in cõuiuijs ſuis
habẽt: ⁊ opus ſuũ nõ reſpiciũt Eſa. v. Qui ducunt in
bonis dies ſuos: ⁊ in puncto ad inferna deſcẽdẽt Job
xxj. qñ cũ diuite illo Lu. xvj. Petẽt guttã aque in hye-
me inferni. Nũc eñ cantãt: ⁊ tũc frigore tripudiabũt:
q ibi erit frigus ⁊ etiã ſtridor dentiũ. Et ad lraz: ſic in
pſona paupis a q cicada illa guttaz aq petiuit. Rñdit
Abraã Luce. xvj. dicẽs. Recepiſti bona in vita tua: ⁊
Lazarus ſilr mala. Nũc vo hic pſolat: ⁊ tu cruciaris.
Ecce quõ vterq poſt mortẽ ad alteri ſtatũ mutat eſt
Et eſt de iſtis duobꝫ ſicut de falcone: q in vita delicate
nutrit: mortu vo in foueã mittit. Gallina vo ecõuer
ſo mortua ad regis mẽſam portat: ſic diues ⁊ mẽdicus
12 Luc. xvj. Et hec mutatio dextre excelſi: ⁊ iuſte qdẽ ſic
pditiões ⁊ ſtatũ illoꝝ mutat: q ad iuſtũ iudicẽ: ⁊ fide
lem remuneratorẽ nõ ptinet vnũ ſubditũ vl' operariũ
totaliter defraudare ⁊ irremuneratũ dimittere: nec aliũ
q min laborat: nimis remũerare: h eñ eſſet ineqlitas.
Sed paupes quoꝝ regnũ nõ eſt de h mũdo: ſic nec re-
gis illoꝝ chriſti: hic de operibꝫ bonis nõ remunerant
ſed a diuitibꝫ ⁊ potẽtibꝫ intantũ opprimunt: q quãtũ-
cũq paup habeat fidelẽ cauſaz p diuitẽ in mũdo iſto:
obuiat tñ ei ſicut agn lupo: ⁊ ſicut olla lutea p cream a
qua ſp frãgit: Jta paupes a diuitibꝫ. Teſte Jacobo q
ait. Nõne diuites p potẽtiã opprimũt vos ipſi trahũt
vos ad iudicia ſua iniuſta Jaco. ij. Qui vo bene viuũt
⁊ operant: ⁊ cũ ſint i mũdo iſto: tribulant. Juſtũ eſt q
in alio ſeculo a iuſto iudice remunerent: ⁊ poſt vigilia
feſtiuent. Alit eſſent defraudati iſto ſeclo et etiã futuro
Sicut g paupibꝫ dicet venite ad me oẽs q laboratis et
onerati eſtis: ⁊ ego reficiam vos. Ita diuitibꝫ dicet ve-
vobis diuitibꝫ qui habetis hic pſolationẽ veſtrã Lu-
ce. vj. Patet g q ſicut poſt cariſtiã venit abundantia: 13
et poſt abundantiã cariſtia: Ita poſt cariſtiã pauperũ
veniet eis abundantia: ⁊ poſt abundantiã diuitũ: ve-
niet eis cariſtia. ¶ Sicut ergo meli eſt ſolitarie ⁊ ſine
magno apparatu familie vl' diuitiarũ ire ad feſtũ ⁊ ad
magnã hereditatẽ poſſidendã: q̃ cũ multis diuitijs ⁊
pompis ire ad patibulũ: Ita melior eſt pauper ambu-
lans in ſimplicitate ſua ſcz ad celũ: q̃ diues in prauis
itineribꝫ ſuis Prouerb. xxviij. que ducunt ad infernũ.
¶ Ex dictis ĩ iſto articulo: ptz illud Senece epl'a. xvj.
Si vis inquit diuitẽ facere ſupple in hoc ſeculo ⁊ in fu
turo: nec pecunie adijciendũ ſed auaricie detrahenduz
eſt: q non paup eſt q minus habet: ſ qui minus cupit
diues eſt ſupple in hoc ſeculo ⁊ in futuro: q in vtroq
deo cõtentat: ⁊ talis vere dr diues: a diuo ſm Hugui
tionem: q quaſi deus nullo credit indigere. Nota de
hoc. B. j. 4. et. 5. Et. A. xxvij. 7.
¶ Sic vo vt pdictuz eſt articulo ſcdo ⁊ tertio diuitijs Arti. v.
ſeruiẽtes nõ ſolũ ſunt miſeri vt oſtẽſuz eſt articulo qr-
to: ſed etiã ſtulti ſunt: quantũcũq apud mundũ ſapiẽ
tes reputent: hor aũt ſtulticia ⁊ talis reputationis im-
probatio multis patet rõnibus. ¶ Primo ex effectu q 14
diuitias ſequit. Jn multis eñ abundantia diuitiarũ:
eſt mentis excecatio et ꝓprie ſalutis impedimentũ: q
patet ex verbis chriſti Math. xix. vbi ait: diues diffici-
le intrabit in regnũ celoꝝ. Et Marci. x. Facilius eſt ca-
melum ⁊c. ſicut ergo ſtultus diceret: q gauderet de ſue
ſalutis impedimẽto ⁊ difficultate: vel qui de corporali
gauderet excecatione vl' ſuſpenſione. A fortiori ſtulti-
or dicẽdus eſt: qui de anime gaudet excecatione. Gau-
diũ eñ talis eſt ſicut illius qui gloriat de hoc cũ maio-
ribus diuicijs vel pompa vel altius ducit ad patibu-
lum. Sicut etiã illius qui gaudet: q multarũ diuitia-
rum debitor efficit. De q btũs Grego. in moral'. Stul-
te inquit o debitor: qui gaudens mutuas accipit pecu
nias: ⁊ tps quo reddere debeat nõ attendit. ¶ Secũdo 15
ex ope q diuites faciunt. Stultus eñ diceret: q plura
facere niteret q̃ deus faceret vel facere poſſet: ſ de nec
vult nec põt defendere iniuſtũ: vl' latronẽ in iniuſticia
ſua: vel malefactorẽ ſupportare: q diuites ⁊ potentes
quotidie faciunt: q apud mundũ cõſuetum eſt: q qñ
nulla rõ: deus ⁊ omẽs virtutes ⁊ boni hoĩes ⁊ angeli
et ſancti deficiunt: q iuuare nolunt hoĩes habẽtes ma
las cauſas: ſicut latrones: homicidas: falſos decepto-
res ⁊ hmõi: ad diuites ⁊ potẽtes ⁊ ad pecunias: ꝓ au-
xilio habẽdo pfugiunt: ſicut patz de iudeis q ad pilatũ
currebant: vt ei auxilio chriſtũ crucifigerent: ſic multi
adhuc per pſonã potentẽ obtinẽt qđ iuſticia obtinere
nõ poſſunt ⁊ potẽtes: q in multitudine diuitiarũ ſua-
rũ gloriant. Jn pſ. xlviij. faciũt qđ de facere nõ põt:
q iuſticiã facere nõ põt. Et ſic põt itelligi qđ ſequit:
frater. i. chriſtus q ſm apl'm eſt pmogenit in multis
fratribꝫ: caro eñ ⁊ frater noſter eſt: non redimit a tpali
morte. i. ſuſpẽdio ⁊ hmõi: latrones ⁊ hmõi: redimet hõ
cũ diuitijs ⁊ potẽtia ſua. Tertio ex fine quẽ diuites ha 16
bebũt. Hic eñ vltra paupes qñq habẽt diuitias: de-
licias ⁊ honores: ꝓ quibꝫ poſt mortẽ: ſi male eas acqui
runt vel vtant: habebũt paupertates penas ⁊ vilitates:
nec diuitijs ab his cuſtodiri poterũt: q diuitie nõ ꝓ-
derunt in die vltionis Prouer. xi. q qñ experient: ge-
mentes dicent illud Sapieñ. v. Diuitiarũ iactãtia: qđ
cõtulit nobis? Ex q ergo diuitie multas a ſalute impe-

diū̄t: ꝛ multoꝝ maloꝝ ſunt occaſiones: ꝛ in fine nihil
iuuāt: q̇d ꝓdeſt ſtulto hr̄e diuitias? Prouer.xvij.
Arti.vj. ¶ Sic inſuꝑ vt p̄dictū eſt diuitijs ſeruiētes: non ſolū
ſunt miſeri ꝛ ſtulti q̄ꝫtuꝫ ad ſeipſos: ſ; etiā ſunt ingrati
17 deo ꝛ ꝓximis. ¶ Pꝛio eīm ingrati ſunt: qꝛ dū ſunt pau
peres: multa deo ꝓmittūt. Sic̄ ptꝫ. A.xx.18. Et tn̄ di-
tati frequēter minꝰ deo vl' ſuis dant. Cuiꝰ cā eſt: q̄nto
plus hn̄t: tāto cupidioꝛes fiūt: ſic̄ ptꝫ. A.xxvij.5. Er-
go tāto minꝰ dant: qꝛ cupiditas coꝛ claudit: ſic̄ ptꝫ. A.
xxvij.22. q̇bꝫ deꝰ impꝛoperare pōt: ſic̄ impꝛoperauit
Verſus cuidā amico ſuo ditato dicēs: vel ei ſcribēs hos v̄ſus:
Cū dare nō poſſes: olim mihi multa volebas. Nunc
dare magna potes: cur mihi parua negas. Et eſt de oī-
bus talibꝫ: ſicut de diabolo q̇ cū ꝓ ope ſuo in mola ma
nuali a patrefamilias capam accepiſſet et capuciū: bn̄
agere ceſſabat: dicēs anglice: modo habes capā ꝛ capu
ciū: ampliꝰ bonū nō faciā. ¶ Aſſimilanť etiā tales ma
lis filijs ſeu ſeruis vel miniſtris malevolūtatis: q̇ an-
teq̄ꝫ ſint a dn̄is ſuis ꝓmoti vl' certi de pte ſua humiliter
ſeruiūt tm̄. ¶ Aſſimilanť etiā falſis amicꝭ: q̇ infirmos
frequēter viſitāt: vſq; ꝑs illoꝝ ī teſtamēto ponať. Aſſi
milanť etiā canibꝫ: ſic̄ ptꝫ. A.xx.18. De q̇bꝫ oībꝫ Job
xxj. Subleuati ſunt: ꝯfoꝛtatiq; diuitijs: ꝛ nō eſt virga
dei ſuꝑ illos. Et nō ſolū ingratitudinē ꝯ̄ deū cōmittūt
ei nō ſeruiēdo: vel de ſuo nō dando: ſ; qđ peiꝰ eſt: eū de
ſuis bonis pluſq̄ꝫ pauꝑes expugnādo: ad modū fima
18 rij: q̇ quāto abundātius ſolis recipit radios ꝛ caloꝛes:
tanto plus quātuꝫ in eo eſt euꝫ ſeu eiꝰ lumina deturpat
fetoꝛibꝫ: ſic̄ ptꝫ. C.iiij.24. qꝛ foꝛtitudine deū in mēbꝛis
ſuis expugnāt: diuitijs pauꝑes oppꝛimūt: pulchꝛitudi
ne luxurianť. Et ſic de oībꝫ a deo acceptis vel ſuꝑbiēdo
vel deū in ſe expugnādo: ꝯ̄ deū expugnant: ꝛ audacter
deū ꝓuocāt: cū ipſe dederit oīa in manꝰ eoꝝ Job.xij.
Hiere.v. Magnificati ſunt ꝛ ditati: incraſſati ſunt: et
impinguati: ꝛ p̄terierūt ſmones meos peſſime. Et ta-
les ſunt terra peſſima: ſic̄ ptꝫ. B.iiij.6. Sūt etiā ingra
tiſſimi milites: q̇ cuꝫ armis a rege acceptis: ipm expu-
gnant: ꝛ ea in vſu ꝛ ope inimici ſui expēdunt: de q̇bus
Oſee.ij. Ego dedi eis frumētū ꝛ vinū ꝛ oleū: ꝛ argen
tū multiplicaui eis ꝛ aurū: q̄ fecerūt Baal. Significā
tur etiā ꝑ Salomonē. De q̄ dr̄.iij. Re.x. Qđ magnifi
catus eſt diuitijs ꝛ gloꝛia. Et cito poſt auertit ſe a deo.
19 ¶ Oēs iſti ꝛ eis ſil'es inſipiēter delinquūt: qꝛ deꝰ non
dat ſuis ſuis hic plenū ſtipēdiū: ſ; eſt de eo ſic̄ de dn̄o:
q̇ vult ꝙ miniſtri eiꝰ deuotiꝰ ꝛ libētiꝰ ei ſeruiāt. Ideo
dat eis aliq̇d dicēs: accipe h̄ mō ꝛ ſeruias ſeu facias be
ne: ꝛ alias habebis ampliꝰ: Ita deꝰ dat hic mūdialia:
ita tn̄ vt meliꝰ agētes expectēt celeſtia. ¶ Si v̄o mini-
ſter ille cui dn̄s ſic dat: īterim male ꝛ ꝓditoꝛie ei ſeruiat
nō ſolū acceptis: ſed etiaꝫ vita qn̄q; ꝛ ꝓmiſſis pꝛiuať.
Sic in ꝓpoſito faciet deꝰ: ꝛ eſt de deo ꝛ de talibꝫ ingra-
Exm̄ tis in h̄ caſu. Sic̄ fuit quondā nigromātico ꝛ diſcipl'o
ſuo: hic diſcipulus vt hiſtoꝛie habēt cū pauꝑ eſſet mul
ta magr̄o ꝓmiſit: ſi eū ditari ꝯtingeret. Illuſione ergo
mgr̄i: q̇ eiꝰ volūtatē ꝓbare voluit: factꝰ fuit q̄ſi impa-
toꝛ: cū multe terre ꝛ diuitie ad eiꝰ manū vt ei videbať:
venirēt: mgr̄o aliq̇d petēti: nihil dare voluit: ſ; eū ꝯtē-
pſit. Illuſiōe ğ ſbtracta: eū tanq̄ꝫ ingratū a ſe fugauit:
ſic multi in pauꝑtate deo ꝛ amicis ſuis ꝓmittūt: qꝛ ꝓ-
uerbiū eſt: ꝙ nō eſt ita largꝰ hō de eq̇: ſicut ille q̇ nullū
habet. Ab eo aūt exaltati: ipſo potēti paruā elemoſynā
nō dant: ſ; eū iuramētis ꝛ multis modis ꝯtēnunt. Iō
ad pauꝑtatē eos rediget: diuites dimittēs inanes Lu-
20 ce.j. Et h̄ iuſte q̇dē: ſic̄ ptꝫ. C.ij.16. ¶ Et nō ſolū ꝯ̄ deū
diuites ingrati ſunt: ſ; etiā ꝯ̄ hoīes cuiꝰ rei cām Sene-
ca li.ij. de beneficijs docēs: ꝙ bn̄ficiū nō eſt diuitibus
ꝯferendū: oſtēdit dicēs: q̇ inquit locupletes ſunt: bene
ficio obligari nolūt: īmo cū beneficiū acceperint: q̄ꝫuis
magnū aut beneficiū ſe pꝛius dediſſe arbitranť: aut ali
quid a ſe expectari ſuſpicanť. Cum v̄o inopi bono be-
nefacis: ſpectatū ſe ꝛ nō ſuā foꝛtunā putat. Cum ğ fa-
cis pꝛandiū noli vocare diuites: ſ; pauꝑes Lu.xiiij.
¶ Ex oībus p̄dictis patꝫ ꝙ male ꝛ piculoſe decipiunť: Arti.vij.
ſic diuitijs ſeruiētes: cuiꝰ deceptiōis duplex eſt cauſa:
vna mala ītellectio ſeu cogitatio alia demonis ſeductio
¶ Decipiunť eīm p̄mo cogitātes ſe eſſe diuitiarū dn̄os 21
cum nō ſint niſi ad bꝛeue tp̄s cuſtodes. Et hec cogita-
tio facit ꝙ putant ſe eſſe diuites: cum nō ſint Apo.iij.
Dicis qꝛ diues ſuꝫ: ſic̄ ptꝫ. A.xxvij.7. ¶ Huiuſmodi
aūt cogitatōis ſtulticia q̊tidiano ptꝫ experimēto. Ex q̊
eīm tot reges ꝛ potētes: q̇ ante iſta tp̄a fuerūt cito tran-
ſierūt: ꝛ in effectu oſtenderūt ꝙ potius paruā earū ha-
buerunt cuſtodiā q̄ꝫ dominiū. Stultū eſſet cogitare ꝙ
nobiſcū diu remanerēt. Et ſi nullus eoꝛū cōpotū eua-
dere potuit diſtrictū tanq̄ꝫ miſerrimꝰ p̄poſitus. Fatuū
eſt apud nos cogitare: ꝙ nos tanq̄ꝫ dn̄i abſq; compo-
to trāſibimꝰ. Sic decepti aſſimilanť ſomniātibꝫ: qꝛ ſic̄
ſomniātes eſtimāt ſe hr̄e maximas diuitias ꝛ delicias:
et hmōi: qui tn̄ excitati inueniūt ſe pauꝑes ꝛ famelicos
et ſitibundos: ꝛ nihil ſe tale hr̄e q̄le putabāt: ſ; oīa ꝯ̄ria
ſiquidē ꝓ diuitijs q̄s putabat ſe habere inuenit paup- 22
tatē pꝛo potu quē videbať videre: inuenit ſitim: ꝛ qui
plus inebꝛiať anteq̄ꝫ doꝛmiat: plus ſopoꝛatꝰ ſitit: et q̇
plus ſitit: plus ſe potare ſomniat: ergo q̇ doꝛmiēs plus
circa potū delectať: in rei veritate ſitibundioꝛ eſt: Ita
ſopoꝛati circa diuitias: eſtimāt ſe maximas hr̄e diuiti-
as. Sed quāto plus in illa cogitatiōe delectanť: in rei
veritate tanto cupidioꝛes tātoq; pauꝑioꝛes ſunt: qꝛ ſi
pauꝑes nō eſſent: ſic nō ſomniarēt: ſ; ſicut ſitiēs ꝛ ſom
nians: ſitis veritatē ſolū experiť: qn̄ excitať. Sic iſti qn̄
in moꝛte excitabunť: cū illis in Ps̄.lxxv. Doꝛmierunt
ſomnū ſuum: ꝛ nō inuenerūt ꝛc̄. ¶ Illa eīm euigilatio
oſtēdet: ꝙ quicq̇d p̄ceſſit: fuit vanitas vanitatū: ꝛ oīa
vanitas Eccl̄s.j. Criſoſtomꝰ ſuꝑ Math. homel'.xxx.
hūc verſiculū ſi ſaperēt: q̇ circa diuitias verſanť: in pa
rietibꝫ oībus ꝛ in veſtibꝫ ſcriberēt. In foꝛo: in domo: ī
ingreſſu: ꝛ ante oīa in ꝯſcientijs ſuis ſcriberēt vel cer-
nerēt: vt ſꝑ eum oculis ꝛ coꝛde ſentirēt. Patet ğ ꝙ di-
uites cogitātes totū mundū ꝓ eis creatū: vel ſic eo vtē-
tes: q̄ſi ꝓ eis ſolū creatꝰ eſſet: decipiunť: qꝛ ſi mali ſint:
nulla parte mūdi digni ſunt: nec ꝓ eis creatus eſt: ſed
bonis bona creata ſunt Eccl.xxxix. ¶ Scđa deceptōis 23
cauſa eſt demonis ſeductio: circa quā duplici vtiť cau-
tela. Pꝛimo eīm vtiť cautela falſi luſoꝛis ad taxillos: q̇
pꝛimo ꝑmittit ſociū lucrari: vt in fine ſpoliet ꝛ exhere-
det. Sic diabolus ꝑmittit p̄mo diuites lucrari diuiti-
as: delicias ꝛ honoꝛes: ſ; ſicut ille luſoꝛ a falſis taxillis
in fine decipitur: Ita iſti a fallacia diuitiarū ſuffocanť
Math.xiij. ¶ Secūdo vtiť cautela ſophiſtice ꝓponētis
duas p̄miſſas: ex q̇bꝫ intēdit reſpōſalē ducere ad incō-
ueniēs: niſi aliquā p̄miſſarū neget vel diſtinguat. Sic
diabolus ponit duas p̄miſſas. ſ. diuitias ꝛ delicias: ex
quibꝫ intēdit illos q̇bus iſta offert ducere ad dānatio-
nē: niſi maioꝛi. i. diuitijs reſpōdeať ꝑ diuiſionē elemo-
ſynas vicꝫ faciēdo. Et minoꝛi. i. delicijs ꝑ interemptio
nē. Ambas v̄o p̄miſſas cōcedentes concludunť: quia
a diuitijs ꝛ voluptatibꝫ vite ſuffocanť Luce.viij.
¶ Sed de oībꝫ circa diuitiarū erroꝛes: culpas ꝛ decepti- Arti.viij.
ones: falſis excuſatiōibꝫ ſe purgare nituť: dicētes: ꝙ 24
nō querūt diuitias ad voluptatē ꝛ vanitatē: ſ; ſolū vt
habeāt neceſſariū victū ꝛ veſtitū ꝓ ſe ꝛ ſuis: a q̇bꝫ q̄re-
dū eſt: qꝛ aut querūt victū ꝛ veſtitū ad nāe ſuſtētatōeꝫ:

aut ad ſeculi oſtentationē. Si primū detur nō oportet multas cōgregare diuitias: q2 natura paucis ɔtēta eſt. Si ſcōm det̄ inuanū multas congregat diuitias: quia nunꝙ eis ſatiabit̄: q2 ſic nunꝙ ſui cordis cupiditatez vel mūdi cōplebit vanitatē. vn̄ Seneca epl'a.xvj. Si ad naturā viuas: nunꝙ eris paup. Si ad opiniones: nunꝙ eris diues. Exiguū aūt natura deſiderat: opinio ꝟo immēſum. ¶ Cauſa aūt q̄re opinio deſiderat īmenſum: videtur eſſe cogitatio infinitoꝝ ſeu incertoꝝ defectuum. Diuitie eī̄ ordinant̄ q̄ſi remediū ꝯ̄ humanos defectus ſicut veſtis ɔtra frigus: cibus ꝯ̄ famem: ⁊ ſic de alijs: quot ğ opinant̄ defect⁹ p̄ſentes ⁊ futuros: tot

25 deſiderāt diuitias. Qui ğ nimis timidi ſūt reſpectu defectuū p̄ſentiū: nimis eos ponderātes vel de eis dolentes: ꝓphete ꝟo reſpectu futuroꝝ: multos opinātes futuros defectus in ſenectute. Impotentiā vicz ⁊ debilitatē: paupertatē: cecitatē: amicoꝝ mortē: ⁊ hmōi: quos nunꝙ experiet̄: vel q2 forte ante morieť: vl' nō ɔtinget. Opinant̄ multos poſt ſe habituros filios ⁊ heredes: vbi nullum forte habebūt. Iſte inꝗ ſic timidus ⁊ vecors de p̄ſentib2: ⁊ ꝓpheta de futuro: q2 infinitos opinat̄ defect⁹: laborare nō ceſſat: nec ſatiant̄ oculi ei⁹ diuitijs: nec recogitat dicens: cui laboro: ⁊ fraudo aīam meā bonis Eccles.iiij. ¶ Ex iſta eī̄ ɔſideratione ad tale deducunt̄ incōueniēs: ꝙ quāto ſeniores: tanto cupidiores ſunt: q2 plures experiunt̄ defectus. Et hec magna videt̄ inſania: q2 teſte Seneca: q̄ maior ſtulticia ꝙ̄ deficiēte via: augere viaticū. Sed dicent: nō augemus

26 viaticū ꝓ nobis: ſed ꝓ filijs ⁊ familia ⁊ amicis. Sicut patet. A.xxvij.52. Quib2 reſpōdendū eſt de filijs ⁊ familia: ſicut ptz. A.xxvij.52.et.53. De amicis ꝟo querendū eſt: q2 aut querūt diuitias vt honorēt ⁊ faciant ꝓ amicis veris: qui vicz ſunt amici hoīs in omī ſtatu tam aduerſitatis ꝙ̄ ꝓſperitatis: ꝓ talibus nō oportet multas cōgregare diuitias: q2 pauci ſunt: ſicut ptz.S.c. de amicitia. Et. D.ix.22. Aut ꝓ amicis fictis: q̄ vicz ſunt amici menſe ⁊ fortune ⁊ nō hoīs: et tūc errat dupliciter. Primo ꝙ ſtultū ſe oſtēdit ꝙ ꝓ ingratis tāto ſe exponit periculo: ſicut ptz. A.xxvij.52. Scđo errat: q2 nunꝙ tales ſatiabit. Et ſic inuanū laborat. Nunꝙ inquit ſatiabit: tñ ꝓpter eoꝝ cupiditatē: qua ſp ad dantē reſpiciūt: ⁊ nunꝙ ex corde dicūt ſufficit: quouſꝗ quicquid habet dederit: tñ ꝓpter eoꝝ numeroſitatē: q2 amici diuitū multi Prouer.xiiij. Nec mirū: q2 ſicut mala

Exm̄ herba creſcit in tritico: Ita ficti amici cū diuitijs. Sicut ramuſculi circa arborē. Quib2 cōiter reſpōdit quidam paup fact⁹ eps: q̄ multis ad ſe veniētib2 ⁊ dicētibus ſe eſſe ei⁹ amicos ⁊ parētes: q̄ſiuiſſe fert̄ cui⁹ etatis eſſent ⁊ ipſis veritatē ſue etatis reſpōdētib2 aiebat q̄ſi ſic: nō pōt eſſe ꝙ ſitis amici ⁊ parētes mei: ⁊ ꝙ ſitis tāte etatis: q2 heri nullū habui amicū vel parentē: qui ſe talē oſtēdit: ergo amicus me⁹ vel parens nō pōt eſſe: niſi hō vni⁹ diei. Ad minus ɔcludere potuit: ꝙ nō fuerunt amici hoīs: q2 idem hō fuit ante: qui ⁊ tunc: ſed nō habuit eandē fortunā: ğ amici fuerunt fortune. De

Arti.ix. quib2 Prouer.xix. Diuitie addūt amicos plurimos. ¶ Pena aūt oīm p̄dictoꝝ diuitū exceſſib2 congrua eſt duplex. Vna exterior: multiplex vicz vexatio: q2 ſicut

27 arbor in q̄ multi ſunt fruct⁹ multis ſubiacet iaculis et verberib2: Ita diuites multis angarijs. Suſtinēt eī̄ clamores famuloꝝ oppſſiones dn̄oꝝ: exactiōes budelloꝝ ſpoliationes ⁊ inſidias: ⁊ q̄nꝗ reuera latronū. Et ſic: vbi multe ſunt opes: multi ſunt q̄ comedūt eas: q̄d ergo ꝓdeſt poſſeſſori: niſi ꝙ cernit diuitias oculis ſuis Eccles.v. Quid inq̄t ꝓdeſt: parū videt̄ hic ei ꝓdeſſe: q2 ſi bene rei ɔſiderat ⁊ excogitat veritatē: inueniet circa diuitias ſuas ſe maiorē habere ſollicitudinē ⁊ laborem: q2 laborauit diues in cōgregatione Eccl.xxxj. Et minorē partē ꝗ̄tum ad diuitiarū vſuz: dum viuit: q2 diuitiarū ſuarū decimā partē nō cōſumit. Poſt mortē ꝟo nihil: q2 relinq̄t alienis diuitias ſuas. In pſ.xlviij.

¶ Alia eſt pena tpalis interior: vicz mentis afflictio et anxia ſollicitudo: ꝓpter quā chriſt⁹ diuitias ſpinas vocauit Math.xiij. Quia ſicut ſpine corpus: Ita ſollicitudines diuitiarū mentē lacerant: ſm̄ beatū Grego. 28

Exm̄ et quietē auferunt: ſicut ptz de paupe cui⁹ cantū ⁊ cordis leticiā: diues abſtulit per pecuniā in eius domum proiectā: q2 cantando eius ſomnū impediebat. Cū ꝟo circa pecuniā ꝓiectā nimis ſollicitaret̄ quō eam expēderet: ⁊ cordis ſolaciū amitteret: illā reieciſſe: fert̄ malens pauptatē cuz ſecuritate ⁊ leticia: ꝙ̄ pecunias cum amaritudine: nec mirū: quia melius eſt modicū iuſto: ſupple cū leticia ⁊ patiētia: ſup diuitias pctoꝝ multas: ſupple cū inq̄etudine. Sic ptz.B.j.4. ¶ Et ſi obijciat̄ ꝙ etiaz paup inquietudinē ⁊ ſollicitudinē habet circa victū acq̄rendū. Huic rn̄det Bern̄. in q̄dā ſermone dicēs. Sudat paup foris in ope ꝫ nunq̄d min⁹ anxie: diues intus ī ſua cogitatiōe laborat ⁊ apit. Iſte os inuentatione apit: iſte in victu comedēdo ⁊ bibēdo exceſſiue. Et interduz graui⁹ iſte faſtidio ⁊ ſtomachi onere cruciat̄: q2 ſatietas diuitis nō ſinit eū dormire Eccs.v. ꝙ̄ paup iedia. Et ſic ptz illud Senece in q̄dā epl'a. Is inq̄t maxime diuitijs fruit̄: q̄ minime diuitijs indiget Nemo eī̄ ſollicito bono fruit̄: adijcere aliq̄d intēdit Et dū de incremēto cogitat: oblitus eſt vſus. ¶ Circa ꝟo penā eternā malis diuitib2 debitā duo reſtant dicenda. ¶ Primo oſtēdit̄ duob2 exēplis: ꝙ iuſte celeſti 29 gaudio nō fruent̄. Scđo q2 iuſte pena eterna crucient̄ ¶ Primū exēplū ad primū ꝓpoſitū oſtēdendū accipit̄ ꝑ ſiſitudinē maloꝝ executoꝝ: q̄ bona defuncti inter ſe diuidētes: q̄libet accipit illud qđ plus diligit: dicens. Iſtud eſt mihi neceſſariū: iſtud ſi placet accipiā ꝓ pte mea: habēs ꝟo partē ſuā. Alijs partib2 priuat̄: q2 licet illas cū ſuis habere vellet: nō tñ ꝑmittit̄. Recte ſic diuidunt hoīes bona chriſti in cruce defuncti: ipſe duplices creauit diuitias: delicias ⁊ honores.ſ.tpales ⁊ eternas: quarū executores fecit diuitem ⁊ pauperē. Diues ꝟo eligit diuitias tpales tanꝙ̄ ei magis cōuenientes: paup ꝟo bonus elegit celeſtes et ieſtimabiles diuitias gr̄a chriſti Eph.iij. Diues ğ habēs partē ſuā quā elegit. Iuſte pte paupis priuat̄. Et ſic q̄n paupib2 dicet illud Math.xxv. Venite bn̄dicti ⁊c. q̄ diuites facti ſūt: longe ſtabūt Apoc.xviij. ¶ Scđo idē oſtēdit̄ ꝑ exēplū 30

Exm̄ qđ fingit̄ de duob2 filijs cuiuſdā regis: q̄ peregre ꝓficiſcens: ſeniori p̄cepit ſub pena exheredatiōis: ꝙ curā diligētē haberet de iuniore: dimittēs ſatis ꝓ vtriuſꝗ expenſis: ſenior ꝟo poſt patris receſſum iuniorē nec in domo recipere voluit: nec eſurientē ⁊ ſitientē alere: nec nudū veſtire: ſed eū ɔtempſit: q̄ſi frater ſuus nō eſſet: ⁊ de bonis ſuis ſibi a patre derelictis: patris inimicos pauit: fouit ⁊ nutriuit: eiuſꝗ ꝓditorib2 adheſit: qđ cū pater cōperiſſet: iuniorē regni heredē cōſtituit: ſeniore de regno eiecto. Sic faciet pater celeſtis diuitib2 crudelibus: q̄b2 p̄cepit de paupib2 ſuis. Curā hr̄e dicēs Luc. xiiij. Cum facis ɔuiuiū voca paupes. Et Marci.x.et Math.xix. Da paupib2 ⁊ habebis theſauros in celo: qđ ſi nō feceritis: ſed ecōuerſo famelicos nō paueritis: vagos hoſpitio nō receperitis. Et ſic de alijs aufert̄ a vobis regnū: ⁊ dabit̄ paupib2. Et verificabit̄ de vobis illud Luc.j. Eſuriētes impleuit bonis: ⁊ diuites dimiſit inanes. Et iuſte quidē: q2 tota vita diuitū eſt hic q̄ſi feſtū: ⁊ q̄ſi iuge ɔuiuiū ī ludis: venatōib2: cōmeſſatio-

nib⁹ ⁊ oibus q̄ delectāt: ḡ iustū videt: q̄ postea vigilias faciāt in ieiunijs ⁊ miserijs. Securi⁹ ḡ nūc audiret Jacobū. Et sic faceret qd̄ docet nūc: dicēs Jac. v. Agite nūc diuites: plorate. s. pctā q̄ fecistis: lachrymis ɔtritionis ⁊ ɔfessionis nūc delete. Aliter in morte nō poterit. vñ Bern̄. sup illud Marc. x. Facili⁹ est camelū ⁊c. in quodā s̄mōe. Camelū inq̄t vnū solū pōdus habet: diues duo. Vnū terrenarū possessionū. Aliud pctōꝝ. Primū in morte deponit. Aliud velit nolit in morte retinet: nisi ante mortē deponat. ¶ Scd̄o vo mali diuites pena eterna iuste punient ⁊ crucient. Quia diuites ei⁹ repleti sunt iniq̄tate Mich. vj. De q̄b⁹ hic nō puniunt. Paup vo si bona diuit furet: suspēdit. Diues rapiēdo bona pauperū: in nullo h̄ punit: cū suspēdio
31 dign⁹ esset. vñ Crisosto. sup eplā ad hebreos: s̄mo. ij. Si inq̄t possibile esset in diuites vindictā ɔcedere: videres ex eis repleri carceres vniuersos. Sed cū oibus malis hoc malū diuitie afferūt: q̄ in malignitate peccantē ab vltionib⁹ eruūt. Sicut ptz. C. xvj. 16. Ex his duob⁹ necesse est ɔcludi eoꝝ penā alibi. Quia eñ multis nocēt: ⁊ hic in p̄nti trāseūt: necesse est q̄ alibi puniātur. Aliter esset dare incōueniēs: vicz q̄ malū trāsiret a deo impunitū. Est ḡ de eis sicut de talpa: q̄ in aliorū nocumentū terrā eleuat: ⁊ cumulos cōgregat q̄ in fine dum cumulū eleuare nitit: a patrefamilias inuēta occidit: ⁊ cumuli deprimunt: ⁊ ſre cetere adequant. Sic nociui diuites in nocumentū vicinoꝝ cumulos ɔgregant diuitiarū: ex vsuris ⁊ iniq̄tate: edificia ⁊ maneria de alienis sumptib⁹ ⁊ laborib⁹ eleuāt. ¶ Sed dum sic plus terrā eleuare nitunt: a deo subito ɔcutiunt. Sic ptz Luc. xij. vbi h̄r q̄ diuitis cuiusdā ager vberes fructus ɔtulit: ⁊ cito post: destruā horrea mea: ⁊ maiora faciā. Dixit aūt illi de⁹. Stulte hac nocte aīam tuā repetent a te: supple demones. Et ecce dū cumulū horrei eleuare mente nitebat: occidit. Sequit: que aūt p̄parasti: cui⁹ erūt? supple nō tui. Quia teste deo Job. xxvij.
32 Diues cū dormierit: nihil secū afferet de oib⁹ q̄ male acq̄siuit: nihil retinuit vl' expēdit: nisi penā: q̄ i morte finē faciūt de oib⁹ q̄ pri⁹ male habuerūt: vl' q̄b⁹ abutebant. Ibi deficiet cib⁹ ori: gressus pedib⁹: tact⁹ manib⁹ lux oculis: risus ori: ⁊ sic de alijs q̄bus male vtebant. Et iuste q̄dā: sic ptz. A. vj. 3. et. D. j. 4. ¶ Et nō solū h̄ ibi deficiēt: ḡ pene ɔ̄rie eīs apprehēdent ɔ diuitijs vicz inopia: ɔ delicijs i gustu pena: ⁊ sic de alijs. Et h̄ est qd̄ sequit i Job. xxvij. Apiet oculos suos: ⁊ nihil iueniet et apphēdet eū q̄si aqua. i. abundāter: inopia. Et sic ad lr̄am talpe assilant: q̄ solū in morte oculos apire dicit. Hec ḡ est ɔditio omnis mali diuitis. Et sic est qui sibi thesaurizat: non est in deū diues Luc. xij. Hec est ibi ɔclusio christi de illa talpa: q̄ noluit horreū eleuare.
Arti. ix. ¶ Ad oia p̄dicta picula ⁊ penas euadēdū triplex est remediū. Primū respicit diuitiarū acq̄sitōez. Scd̄m mo
33 dū possidēdi. Tertiū vo vsum. ¶ Cōsiliū vo respiciēs acq̄sitōez: est q̄ nō habitas cū magno desiderio eas nō ɔcupiscat. ¶ Pri° ɔp̄t cās tactas. B. iiij. 8. ¶ Scd̄o q̄ frequēter sūt reprobatōis signū: qñ vicz illarū possessor male viuit Job. xij. Abūdant tabernacula p̄donū Hiere. xij. Bene est oib⁹ qui p̄uaricant ⁊ male agūt. Hiero. Sic optimū signū saluatiōis est: qñ bō bñ viuit: ⁊ male ei ɔtingit: Ita optimū signū dānatōis est: qñ male viuit ⁊ bene ei ɔtingit. Sicut patz. B. iiij. 10. ¶ Tertio q̄ i se viles sunt: ⁊ cor nō reficiūt. Fili⁹ eñ regis eterni nō d̄ret multū desiderare saturari cibis porcoꝝ. Sed diuitie sunt cibi porcoꝝ infernaliū. Ecce ipsi pctōres ⁊ abundantes in seculo: obti. di. In p̄s. lxxij. igit ⁊c. Noli ergo laborare vt diteris Prouerb. xxiij.

¶ Si vo affluāt ex fortuna. sine magna sollicitudine: 34
sic possideant: q̄ cor nō lacerent. Spine vo extra bladū plātate bladū ɔseruant. Infra vo bladū crescētes nocent: ⁊ bladū destruūt. Sic diuitie q̄si spine sunt: sic ptz. s. e. c. 28. si extra ɔ elemosynas plantent: cor ɔseruant: si infra ɔ nimiū amorē crescant: illud destruunt. Sic ḡ habeant: q̄ cor nō submergāt. Quia sic existēs in aqua nō submergit: dum caput extra aquam tenet. Ecōuerso vo: si totū corpus extra aquā sit: ⁊ caput infra aquā diu teneat: submergit. Ita dum cor q̄ ad inordinatū amorē ⁊ desideriū extra diuitias teneat: spiritualiter nō submergit. Si vo totus hō extra diuitias sit: q̄ paup est: ⁊ cor intra sit: q̄ multū diuitias cupit: submergit. Exemplū ad hoc de beato Gregorio q̄ habuit corpus intra: ḡ cor extra. Et heremita q̄ ecōuerso se habuit: inquantū plus dilexit cattā: q̄ btūs Gregorius mūdū. Ideo signāter dicit: diuitie si affluāt: no. c. ap. In. p̄s. lxj. Exēplū de Job. xxxj. Si inq̄t letatus sum sup diuitijs: q̄si diceret: nō sum letatus: hoc etiam ɔsulit ⁊ docet Seneca eplā. lxxj. dicēs oia inq̄t sic nob accedant: sicq̄ habeant: vt si auferant: sine vlla nostri laceratione discedant vtamur illis: nō gloriemur: vtamur pce tanq̄ depositis apd̄ nos. ¶ Consiliū vo quo 35
ad vsum est: q̄ diuitias tp̄ales tanq̄ bonus mercator cōmutet in eternas: faciendo amicos de mānona iniquitatis. Dū est in horto diuitiarū ɔijciat ad eos qui sunt extra: vt post spoliationē: in porta poma que ad socios ɔiecit: inueniat. Cuius rō patz. E. iij. 20. sic seminet: dū semē habet diuitiarū: vt cū defecerit: de illoꝝ messionib⁹ viuere possit. Et h̄ plus ɔp̄t ɔp̄ria q̄ pauperū vtilitatē. Ex quo eñ diuites multū ɔ christo pati nō p̄nt. Ieiunijs: vigilijs: ⁊ hm̄oi: q̄ alit q̄ elemosyna saluari poterūt. Iō dicit Aug. de v̄bis dñi: q̄ diues ⁊ paup inter se valde necarij sūt: ḡ paup magis necari⁹ est diuiti: q̄ ex elemosyna quā paupi dat: maior vtilitas diuiti dāti acq̄rit: q̄ vbi paup sustētationē recipit terrenā: diues sustētatōez recipit et̄nā. Et si sic bōa eis a deo ɔcessa int se diuiderēt: paup hic sat h̄ret: ⁊ diues celū iposterū. Et meli⁹ eēt diuidere ⁊ ire ad celū cū modico: q̄ ad infernū cū toto mūdo: q̄d eñ sibi valebūt qñ dānat oēs diuitie i thesauris ⁊ vestib⁹ ⁊ hm̄oi: q̄s hic derelīq̄t: dū ip̄e ɔ bonis illis punit: alij cātabunt. Sed magna cā talis crudelitat est i diuitib⁹: q̄ nō sūt pauperū miserias expti: nesciūt q̄d patit nudus: famelicus hospitio carēs: incarcerat⁹ ⁊ hm̄oi: ⁊ iō min⁹ talib⁹ cōpatiunt. Sz ve talib⁹ diuitib⁹. Sic ptz. D. ix. 6. Date ḡ deo de diuitijs v̄ris: vt det vobis s̄m diuitias glorie sue Ad Ephe. iij. Rō. e. iij. 21.

Dominoꝝ tā eccl'iasticorū D. xij.

q̄ seculariū declarāde sunt ɔditiōes. Primo ostēdēdo q̄les esse debeāt: q̄tu ad seipos. Scd̄o q̄les se exhibere debeāt q̄tū ad eccl'iaz. Tertio q̄lit regē debēt s̄bditos. Quarto in q̄ glīa eoꝝ ɔsistere debet. Quīto i q̄b⁹ gliari nō dñt. Sexto maloꝝ dñoꝝ excessus. Septio cā excessus. Octauo quō dñoꝝ excessus: vita ɔditō ⁊ finis i sacra sc̄ptura sit p̄figurat⁹. Nono taliū dñoꝝ ingr̄titudo Decio q̄ illoꝝ societas ē fugiēda. Vndecio q̄re de⁹ tales dñari ɔmittit. Duodecio sic dñantiū piclm q̄tū ad seipos. Tredecio q̄tū ad alios. Decioq̄rto pena ptēbit Arti. i.
¶ Q̄tuz ad p̄mū q̄lis eē debeat q̄ alijs dñat (eorūdē. 1
oñdit stat⁹ quē tenet. Q̄tuz eñ ad eos q̄b⁹ p̄est: locū tenet capitl: ei nāq̄ ɔgruit qd̄ Sauli dictū ē. j. Re. xv. Caput in tribub⁹ isrl' ɔstitut⁹ es. Sicut ḡ in corpe nāli bene disposito videm⁹ cōiter q̄ caput siue facies maiorem ostēdit naturalē decorē: maiorē etiā in eo exhibere

nitunť artificialē pulchꝛitudinē ⁊ honeſtatē: qꝛ hone-
ſtius loca capitis cuſtodiūt: ⁊ diligēti⁹ a facie maculas
tergūt: ne aliq̇d inhoneſtū appareat: Jta caput ī corꝑe
myſtico: maiorē oñdere debet ſpūalē decorē ⁊ honeſta-
tē in inceſſu: ſtatu ⁊ habitu: ⁊ in oībꝫ motibꝫ ſuis: nihil
oſtēdens ꝙ cuiuſcꝫ offendat aſpectū. Et ſi aliquā in eo
maculā inueniat anteqꝫ ab alijs videať diligēter eā ter
gat dicēs illud Pſ̄. cxviij. Nō dñeť mei: q̇ alijs dñari
debeo: oīs iniuſticia. Aliter nō dñs ſʒ ſeru⁹ ſuꝫ vilioꝛ qꝫ
ſeru⁹ corꝑe: q̇ ſeruit in luto: ⁊ laboꝛe: qꝛ ſeruio ſm ꝑtē
nobilioꝛē: ⁊ vilioꝛi dño. i. pctō: qꝛ q̇ facit pctm̄: ſeruus
Arti. ij. ¶ Qui g̊ dñatiōis locū tenet faciē (eſt pcti Joā. viij.
ꝯſciētie ab oī tali ſeruitute lauet: ⁊ nō ſolū faciē ſeu ca-
put qꝫtuꝫ ad exterioꝛē oſtēſionē: ſʒ etiā pedes ⁊ bꝛachia
ſeu man⁹ qꝫtū ad effectionē ſeu oꝑationē: qꝛ ſicut locū
capitis tenere dicunť qꝫtuꝫ ad excellentioꝛē honeſtatis
oſtēſionē. Jta locū pedū ⁊ manuū tenere debēt: qꝫtuꝫ
2 ad eccl'ie ſupportationē. ¶ Duo em̄ iſta dñia: duo bꝛa-
chia ſunt eccl'ie. De qbꝫ Eſa. lj. Bꝛachia mea ppl'os iu
dicabūt. ¶ Pꝛio qꝛ bꝛachia ꝓ toto corꝑe patiunť ſan-
guinis minutionē: Jta dñi ꝓ eccl'ia ſanguīs effuſionē.
Tale bꝛachiū fuit chꝛiſt⁹: q̇ fuit ī cruce minut⁹ ꝓ toto
corꝑe eccl'ie. ¶ Scd̄o: qꝛ ſicut bꝛachia onera: ita ipſi ec-
cleſiā ſupportabunt. ¶ Tertio: qꝛ ſic̄ nullus ꝑfecte agit
cū vno bꝛachio: ſʒ cuꝫ duobꝫ: quoꝝ vno ꝑcutit: alio ſe
ꝓtegit: Jta eccl'ia vno dñio nō ꝑfecte regiť: ſʒ opoꝛtet
ꝙ ſeculari dñio inimicos percutiat: ⁊ ſpūali. ſ. oꝛōne ⁊
hmōi ſe ab aduerſarijs defendat. Et niſi iſta duo bꝛa-
chia in vno corꝑe eccl'ie ꝯcurrant ⁊ ꝯcoꝛdant in bono:
monſtruoſuꝫ ⁊ ꝑiculoſuꝫ eſt corp⁹ illud: verbi grā. Si
eccl'ia vellet malos rebelles coꝛrigere: quā coꝛrectionē
ad plenū ducere nō pōt in caſu: niſi a bꝛachio ſeculari
adiuta: ſic̄ ptꝫ in captiōe hereticoꝝ ⁊ excōicatoꝝ: ſi bꝛa-
chiū iſtud ſeculare in h̄ deficiat iſtud opus coꝛrectiōis
ꝑfici nō pōt vno bꝛachio deficiēte: ꝓ cui⁹ defectu infe-
ctionis periculū corꝑi iminet. ¶ Jterū ſi reges ſeu dñi
terreni volunt ſb̄ditos taxare: vel alias iniurias infer-
re ſine ꝯſilio eccl'ie: vl' eccl'ie bꝛachio: foꝛte tūc arido nō
reſiſtēte: ⁊ bꝛachiū deeſt eccl'ie: corꝑi iminet ꝑiculū la-
cerātiōis: qꝛ diſſoluta ſunt vincula bꝛachioꝝ ⁊ manuū
3 ei⁹ Geñ. xlix. Vnū freneſi: vicꝫ ſeculare: qñ ad modū
frenetici q̊s diligere ⁊ cuſtodire deberet: lacerat. Alio
ariditate ſcꝫ eccl'iaſtico Zach. xj. Bꝛachiū ei⁹ dexterā
ariditate ſiccabiť qñ aride ⁊ tepide corp⁹ eccl'ie a tyrā-
noꝝ laceratiōe: ⁊ aīas a ꝑditiōe cuſtodit. Bꝛachia ſic
diſpoſita: diſſoluta dicunť: qꝛ a corꝑe chꝛī ſoluta: ꝙ rei
oſtēdit effect⁹: bꝛachiū em̄ corꝑi ꝯiunctū ꝓ toto corꝑe
periculo ſe exponit: corꝑi aūt nunqꝫ gratis nocet. Al-
terius bꝛachij etiā defectū ⁊ infirmitatē qꝫtuꝫ pōt ſup-
poꝛtat ⁊ ſupplet. Si pedes ceſpitādo vel lubꝛicādo de-
ficiāt: coꝛpus cadendū bꝛachia ꝯiūcta appodiāt. Vno
etiā pede ⁊ lubꝛico deficiēte. Ali⁹ ne corp⁹ cadat occur-
rit. Sic bꝛachia: ſic pedes ꝯiuncti chꝛiſto ī vtroqꝫ do-
minio. Sꝫ ſeꝑatis a corꝑe: nll'a ꝑdictaꝝ ꝯuenit ꝯditio.
Sicut ptꝫ. P. xij. 12. Quotidiano g̊ operū exꝑimento
oſtēdiť ꝙ multi in vtroqꝫ dñio ſunt a corꝑe chꝛiſti di-
uiſi ⁊ diſſoluti: qꝛ dñatoꝛes ei⁹ iniq̄ agūt: dicit dñs: ⁊
iugiter tota die nomē meū blaſphemať Eſa. lij.
Arti. iij. ¶ Et nō ſolū res eccl'ie locū tenēt bꝛachioꝝ: vt dictū ē:
ſed etiā res ſubditoꝝ: quia ſicut ꝑ ſanguinē de bꝛachio
extractū: ⁊ ꝑ pulſum in bꝛachio tactū: ſtatus ⁊ cōditio
4 cog̊ſciť corꝑis: Jta ꝑ vitā ⁊ geſtū ꝑdictoꝝ dñoꝝ mo-
res cognoſcunť ſubditoꝝ. Sic̄ patꝫ. L. xvj. 28. ſequiť:
bon⁹ em̄ dñs q̇ dñať in v̊tute ſua. Jn pſ̄. lxv. bonā hꝫ
familiā: qꝛ oculi ei⁹ ſuꝑ gētes reſpiciūt: ſicut oculi coꝛ-
poꝛis ad pedes: vt bñ ambulēt. Et ſic̄ ſol ⁊ coꝛ mēbꝛa
vt vitā: ⁊ nō moꝛtē influāt. Sic iſte q̇ dñať in virtute
ſua reſpicit ad ſibi ſubiectos: pꝛimo oculo iuſticie: ma-
los puniēdo ⁊ āmonēdo: ⁊ oībꝫ ſubditis iuſticiā faciē-
do. Exēplo ſctī Ludouici regis. De q̊ ſcribiť ꝙ ponē- Exm̄
dos in officijs diligēter examīare ſolebat: de vita ⁊ fa-
ma: ⁊ ſi ſi hꝛet vn̄ viueret. Poſt etiā diligēter examīare
ſolebat: ſi iuſte officiū exeq̄reť. Et vt meli⁹ h̄ ſcire poſ-
ſet: bis in ebdomada ſedere ſolebat in loco publico ad
audienduꝫ ꝑſonaliť q̄relas pauperū de miniſtris ſuis
vel q̇buſcūqꝫ alijs: vt oībꝫ iuſticiā faceret. Jncoꝛrigi-
biles v̊o āmouit: ſic̄ ptꝫ. C. xj. 47. Ei g̊ cōpetit: ꝙ ſeq̄-
tur in v̊ſu allegato: q̇ exaſꝑant nō exalteť: q̇ exaſꝑant
deū vel ſubditos pctīs ⁊ crudelitatibꝫ: nō exalteť in
officijs meis: vel ī curia mea. Nō. J. xiij. 8. Exemplū
ad hoc de ꝯſtātino impatoꝛe li. j. hiſtoꝛie triꝑtite. c. vij.
Qui volēs ꝓbare q̇ de familia ſua eſſent boni chꝛiani: Exm̄
et ꝓ ſua curia digni: ꝑcepit ꝙ oēs de familia ſua idolū
q̊ddā adoꝛarēt: ſimulās ſe velle obediētes ī officio reti 5
nere ⁊ honoꝛare nolētes vero punire ⁊ amouere. Fina
liter q̊s nec ꝓmiſſis vel minis adoꝛare facere potuit:
ſecū retinuit ⁊ caros habuit. Alios v̊o tanqꝫ deo infi-
deles a ſe fugauit. Et bñ qꝛ quō ei fideles eſſe poſſent:
q̇ nunqꝫ ꝓ eis tm̄ facere poſſet: quātuꝫ de⁹ fecit: q̇ deo
ſunt infideles. vn̄ Ambꝛo. iij. de officijs. Non pōt eſſe
hoī amic⁹: q̇ deo eſt ꝑfidus. Jterū ſicut ſb̄diti nō aude
rēt receptare ꝓditoꝛes ſuos: Jta nec ipſe debuit nec vo
luit ꝓditoꝛes dei: de vtroqꝫ g̊ iſtoꝝ dici pōt illud Pſ̄. x.
Juſtus dñs: ⁊ iuſticias dilexit. ¶ Scd̄o q̇ dñať in vir- 6
tute gētes ſubiectas reſpicit oculo miſcd̄ie: miſerꝭ ſb̄ue
niēdo: tribulatos defendēdo: laboꝛātes remunerādo:
et ſalariū fideliť dādo: qꝛ ſic̄ teneť fideliť ſub dño labo
rare ⁊ ſeruire: Jta teneť dñs ei fideliť mercedē refunde
re: qꝛ ſic̄ ſeru⁹: ita dñs ei⁹ Eſa. xxiiij. ¶ Sed nō ſic im-
pij nō ſic: qꝛ illi de qbꝫ ꝑdixit Eſa. iij. dicēs effeminati
dñanť eoꝝ: oēs ꝯditiōes hñt ꝯ̄ꝛias: qꝛ moꝛe coꝛdis: vi-
tā nō influunt: ſʒ moꝛe veneni: malis exēplis ſubditos
inficiūt. Plus etiā ſuꝑ miniſtros reſpiciūt vt magna
lucra repoꝛtēt: qꝫ ꝙ benigne ⁊ iuſte ſb̄ditos regāt: ſicut
ptꝫ. A. xij. 44. Et iō ſic̄ ſub ſpinis q̇eſcūt ſerpētes. Sic 7
ſm Criſo. Sub malis dñis q̇eſcūt venenoſi miniſtri
⁊ crudeles: q̇ dños ad crudelitatē exaſꝑant: in tm̄ ꝙ ſi
foꝛte vellēt in aliq̊ miti⁹ agere: ⁊ cāſ ⁊ inopias paupe-
rū audire: ⁊ de graui exactiōe: ſeu amerciatiōe vel red-
ditu: quē ꝓpť pauꝑtatē vl' infoꝛtuniū ſoluē nō pñt: eos
in aliq̊ alleuiare: ita grauanť fere: ac ſi de bonis illoꝛū
tm̄ darēt ⁊ dñm v̊bis ꝓuocant: ⁊ ad crudelitatē moꝛe
caude leonis exaſꝑant. Dr̄ em̄ ꝙ leo volens ſeipm̄ ad
crudelitatē ⁊ ꝑdā ꝓuocare: ſe cauda ꝑcutit. Cauda aūt
ꝑcuſſus ꝓuocať. Sic dñi ꝑcuſſi vl' tacti illa cauda: de q̄
A. xv. 10. Cui⁹ crudelitatꝭ in ꝑte cā eſt: vt retuli tꝑe of-
ficij illoꝝ ꝓmoueanť: vn̄ ⁊ gl'ianť dicēdo de tāto plus
repoꝛtaui: qꝫ illi q̇ fuerūt an̄ me: ſic̄ pꝫ ī rotulis de cōpo
to. Et qꝛ rotulos ſic augmētāt cōpoti. Jō diabolus in
fine multa cū eis cōputabit. Sic̄ ptꝫ. C. xj. 41. qꝛ ſic̄ ro
tulos dominoꝝ augmentant pecunijs: ita rotulos de-
monioꝝ augmentant pctīs. ¶ Scd̄am etiā ꝯditiōem 8
hñt ꝑdictis dñis ꝯ̄ꝛiā: qꝛ hoīes vt freq̄nť q̇ hñt vn̄ vl'
q̇ velint de ſuo viuē in officijs nō ponūt: ſʒ pauꝑes de
parētela ſua: vl' etiā q̇ eis diu ſuierūt: q̊s de ſuis ꝓpꝛijs
rebꝫ remūerare dn̄ent: ꝓ remūeratiōe ⁊ ꝓmotiōe dāt vl'
ꝙ pei⁹ ē: qñqꝫ vēdūt eis aliqd̄ officiū ī foꝛeſta vl' terra
vl' caſtro vl' dñio vbi nō eſt aliqd̄ certū officio ānexū de
q̊ viuē poſſint: ſʒ totū de mala queſta. Vl' ſi foꝛte aliq̇d
annexū ſit: nimis tm̄ parū ē ꝓ miſtri ſuſtētatiōe. Jſti g̊
ſic officia adepti: aſꝑere ꝑcedentis ſeruitij mercedē vel
pecunie date equalēs de ppl'o cui nō ſeruiūt: vl' cui pe

cuniā nō dederāt ſine pſcia colligūt cū augmēto. Nō M.iij.arti.iiij. ¶ Sine pſcia dico: qꝛ videt eis ꝙ licite poſcūt laboꝛis mercedē vel ꝙ dederūt: leuare. Vn̄ vidi vnū talē: q̄ cū mō p̄dicto eſſet: ianitoꝛ fact⁹ in q̄daꝫ caſtro: vbi erāt multi diuites: ꝛ nobiles incarcerati in ſtrage nobiliū: ab vxoꝛib⁹ illoꝝ: ꝛ alijs amicis intrare volētib⁹ ad eos videndū: crudelit̄ ꝛ nimis exceſſiue ab eis munera exegit. Et cū de h̄ rep̄henderet̄: r̄ndit: ſe nō h̄re de h̄ pſciam: qꝛ dn̄s ꝓ ꝓmotiōe ꝛ ſeruitij ſui mercede: dedit ei illud officiū. Et ideo ei videbat̄: ꝙ dn̄o placuit: ꝙ tn̄ ꝓmotionē ſuā colligeret: qꝛ alio mō nō potuit: niſi p tales extoꝛſiones. Sꝫ quō potuit ei dn̄s dare: ꝙ nec ip̄e dn̄s iuſte accipe poſſꝫ: ſi p̄ns adeſſet? Nō ſolū ſic in pecunijs miſeros affligūt: ſꝫ ꝙ pei⁹ eſt ī coꝛpoꝛib⁹: qꝛ tales etiā īcarceratos in ꝓfundiſſimis carcerib⁹ ponere ſolēt: vt mercede liberioꝛē carcerē redimāt De q̄b⁹ vide Criſo. P. viij.3. Et de talib⁹ mercedib⁹ laute viuūt: ꝛ vinū bibunt. De q̄b⁹ Amos.ij. Vinū dānatoꝝ biberūt. Et q̄ paupes ꝛ pedites fuerūt: in tm̄ aſpe miſeros ſb̄ditos moꝛdēt: ꝙ de peditib⁹ ꝛ paupib⁹ fiūt eq̄tes ꝛ diuites: ſic q̄tidiano ptꝫ expimēto: ꝛ nō ſine ſb̄ditoꝝ granamie officiū. qd̄ ſolebat eſſe ſuſtētatio peditis: mō eſt ſuſtētatio eq̄tis cū duob⁹ vl̄ trib⁹ ribaldis: mḡro ſuo ſi p̄nt neqoꝛib⁹: de q̄b⁹ ſil̄ Naū.iij. Cuſtodes tuos q̄ſi locuſte: ꝛ puuli tui q̄ſi locuſte locuſtarū: de q̄b⁹ infra.e.c.xxvij.

9 ¶ Dānū v̄o ex h̄ ſequit̄ tale: ꝙ vicꝫ poſtq̄ꝫ officia ſic dabant̄ vl̄ vēdebant̄ nūq̄ꝫ fuit nec erit dū erroꝛ iſte durat: iuſticia ī terra. Aliq̄n̄ em̄ ſolebāt iuſti ꝛ boni viri pduci vt talia officia facerēt: ꝛ vt eſſent regis ꝛ alioꝝ dn̄oꝝ miſtri. Et tūc fuit aliq̄ iuſticia: mō nō pducūt vt dictū ē. Jō fere oīs perit iuſticia Quō em̄ poſſet eſſe iuſticia vbi iuſti dimittunt̄: ꝛ iniuſti p̄ponunt̄? Juſt⁹ em̄ cōiter officiū nō emit: ſꝫ potius fugit. Si g̊ talia officia nō h̄nt niſi q̄ emūt: ꝛ q̄ emūt iniuſti ſunt: qꝛ h̄ faciūt lucri ꝛ nō iuſticie cā: quō iuſticiā iuſte faciēt? Et vt h̄ meli⁹ videat̄ oñdēdus eſt modus quō p tales officiales ſeu miſteriales perit. Tales em̄ ī magnis officijs poſiti: ſic iuſticiarij vicecomites ꝛ huiuſmodi p̄nt aliq̄b⁹ pcere: ne ad comitat⁹ ꝛ curias veniāt: vl̄ ne ī aſſiſis ꝛ duodenis ponant̄ ad iurādū de iuſticia ꝛ v̄itate: de q̄ agit̄. Hoīes g̊ iuſti ꝛ fideles: videntes ꝙ iudicātes latrones ꝛ veritatē iurati dicētes: pſecutionē ab his q̄ iuſte ledunt̄ patiunt̄ ꝓpt̄ maioꝝ defectū: q̄ ſic ꝓpt̄ munera vl̄ ſanguinē vl̄ fauoꝛes vl̄ timoꝛes ſuppoꝛtāt: vl̄ ſaltē ab eoꝝ leſione vt dn̄ent nō defendūt: timētes etiā ne ip̄i ab illis latronib⁹ vl̄ eoꝝ cōplicib⁹ occidant̄: vl̄ dom⁹ illoꝝ imposterū cōburant̄: illis iudicib⁹ munera dāt: ne ī talib⁹ duodenis ponant̄: falſi v̄o hoīes videtes ꝙ ī talib⁹ duodenis lucrari p̄nt munera dāt p̄dictis iudicib⁹: vt in illis ponant̄. Et ſic dū tales iudices ex oī pte tā iuſtoꝝ q̄ꝫ iniuſtoꝝ mūera accipiūt: ex oī pte pit v̄itas ꝛ iuſticia: ꝛ regnat iniuſticia: qꝛ nō q̄ iuſtius faciet: ſꝫ q̄ plura cupit ꝛ plura dat ī officijs ꝛ duodenis ponit̄: ꝛ q̄ plures latrones ꝛ homicidas poſt ſe ducere pōt: dn̄at̄. Dixit bufo cruci male-

10 dicti tot dn̄ati: tales rāno aſſilant̄. M. viij.15. ¶ Jn eternū em̄ maledicti erūt: qꝛ ad vnū obligant̄ qd̄ nūq̄ꝫ faciēt. Tales em̄ dn̄i q̄ p̄poſituras vēdūt: vel ad emēdū eas aliq̄s cōpellūt: cū gratis eas cōmittere deberēt. Erḡ nō ſunt ibi reddit⁹ ꝛ ꝓuētus iuſti q̄ vēdi p̄nt: tenent̄ ſatiſfacere ſpoliatis p tales p̄poſitos: ſic ptꝫ ī ſumma pfeſ.li.ij.ti.v.q.xl. qd̄ de illis q̄ emūt. Q̄ tn̄ ſic ſatiſfacerēt: eſtimo ꝙ nō ſit adhuc viſum. Jdeo in moꝛte q̄n̄ de talib⁹ factis: ꝛ ſic receptis munerib⁹ ꝓ officijs: et de talib⁹ miniſterialib⁹ cōputabūt: experiet̄ q̄libet illorū illō Ecc̄s.viij. Dn̄at̄ hō hoī in malū: q̄n̄ vicꝫ ꝓ malo culpe qd̄ in dn̄io cōmiſit: eternalit̄ malū ſentiet pene. Nō. F.iij.20. ¶ Jn tertia etiā pditōe q̄ deū reſpicit multū deficiūt a pſuetudine p̄dictoꝝ dn̄oꝝ: qꝛ parū curare vident̄ q̄ꝫ infideles miſtri illoꝝ ſint deo: pctīs di- 11
uerſis ſeruiēdo. Tales dn̄i ſeipos deo p̄ferūt: qꝛ nō pmitterēt miniſtros ſuos ſeipſos inhonoꝛare: p oculos vl̄ ſanguinē vl̄ alia mēbra illoꝝ iurādo: nec ꝙ vxoꝛes vel filias deturparent. Sed bn̄ pmittūt ꝙ ſic iurādo: ꝛ etiā cum dei filiab⁹ q̄s ip̄e creauit ꝛ redemit: foꝛnicādo deū inhonoꝛēt ſil̄es ſaracenis. De q̄b⁹ dicit Aug. de ci. dei.li.ij.c.xij. ꝙ legē ediderūt: ꝙ nullus hyſtrio ederet vel cātaret viles cātilenas ꝛ inhoneſtas de aliq̄ ciue: h̄ tn̄ pmiſerūt dijs ſuis fieri. ¶ Quāta aūt ſit h̄ culpa: iudicet rō cuiuſcū q̄ꝫ: q̄d diceret de miniſtro regis terreni q̄ iniurias ꝓprias acriter vindicaret: iniurias v̄o dn̄i ſui negligēter diſſimularet? q̄libet talē reputaret infidelē. Sic in ꝓpoſito in q̄ talis dn̄oꝝ infidelitas: q̄ ſeruos nō caſtigāt: nō ſolū redūdat in iīuriā dei: ſꝫ etiā in dānū ꝓpriū imposterū: qꝛ exq̄ diabolus poſuit frenū pctī in oꝛe ſeruoꝝ: faciēdo eos deo infideles ꝛ paupib⁹ eis ſubiectis: cito ducet eos ad fidelitates ꝛ pditiōes: ꝛ cōtra dn̄os ꝓprios. Quia dicit Canon ꝙ non pōt hoī eſſe fidelis: q̄ deo extitit infidelis.ij.q.vij.nō pōt. ¶ Sꝫ heu mult̄ nō ſufficit ꝙ familiā nō coꝛrigāt: ſꝫ ꝙ peius eſt: nec alios eos coꝛrigē pmittūt: ſꝫ p̄ volētes eos coꝛrigere iraſcunt̄: eiſq̄ꝫ minant̄: eoſq̄ꝫ ī via ad infernū ꝓtegūt: ſic patꝫ. C.xvj.23.
¶ Jn q̄rta etiā pditiōe p̄dictoꝝ 12
dn̄oꝝ deficiūt: qꝛ operarijs ſuis ꝛ familijs multi malā mercedē ſoluūt. Et vt h̄ ſub falſo coloꝛe licenti⁹ faciāt: q̄n̄q̄ꝫ ineniūt leues cās eos licēciādi: vt ſic ſtipēdiū illorū retineāt. Et tn̄ eſt vnū de q̄tuoꝛ pctīs: q̄ ſpālit̄ ī ſacra ſcp̄tura legunt̄ ad deū clamare. Quoꝝ pmū eſt homicidium Gen̄.iiij. Vox ſanguīs ꝛc. ¶ Scd̄m ſodomia Gen̄.xviij. ¶ Tertiū pauperū ſeu inocētū opp̄ſſio ꝛc. Exo.ij. Clamoꝛ hebreoꝝ ſupple opp̄ſſoꝝ ab egyptijs venit ad me. ¶ Quartū ē miſtroꝝ defraudatio Ja.vlt. Ecce merces opariōꝝ vroꝝ q̄ meſſuer̄t regiōes vr̄as: q̄ fraudata eſt a vob: clamat ꝛ clamoꝛ eoꝝ ī aures dn̄i ſabaoth itroiuit: de iſt̄ v̄o dn̄is q̄ p̄dict̄ q̄tuoꝛ pditōib⁹ malis dn̄ant̄: pōt ſb̄dit̄ q̄b⁹ odiū ī effectu oſtēdūt dici illud Ps.cv. Dn̄ati ſunt eoꝝ q̄ oderūt eos. ¶ Huic 13
obijcit̄: qꝛ nō odiū ſꝫ amoꝛē vident̄ ſb̄ditis oñdere in quātū eos ab alijs dn̄is defendūt: ꝓ eis etiā placitāt: ꝛ expēdūt ne ad aliū trāſeāt dn̄iū: ſꝫ in h̄ poti⁹ auātagiū ꝓpriū q̄ꝫ ſubditoꝝ attēdētes. Aſſilant̄ cani q̄ oues cuſtodit: ꝛ muſtele q̄ domū a murib⁹ cuſtodit: vt ſola lauti⁹ viuat. Hoc ptꝫ: qꝛ circa aīas vbi nullū lucrū amittūt tpale: parū curāt q̄s eas occupet. Sꝫ illā dn̄atiōeꝫ pte-
¶ Jn q̄ aūt pſiſtere dꝫ dn̄oꝝ glīa: q̄ bn̄ (nūt.ij.Pe.ij. Arti.iiij.
ſe h̄nt erga ſeipos eccliaꝫ ꝛ ſb̄ditos. Oñdit Aug. de ci. dei.l.v.c.xxv. Sub his v̄bis. Neq̄ꝫ em̄ nos chr̄ianos impatoꝛes iō felices dicim⁹: qꝛ diuti⁹ impauerūt: vl̄ qꝛ filios impatoꝛes poſt ſe dereliq̄rūt. Vel qꝛ hoſtes vl̄ ciues rebelles ſb̄iecerūt: h̄ q̄dē cultoꝛes demonū fecerūt. Et h̄ ne h̄ bona ſūma putarēt ꝛ deſiderarēt. Sꝫ felices eos dicim⁹ ſi iuſte impant: ſi int̄ liguas ſb̄limit̄ laudātiū: ꝛ hūilit̄ ſalutātiū nō extollunt̄: ſꝫ hoīes ſe eſſe meminerūt. Si ad dei cultū dilatādū ſtudēt: ſi deū timēt: 14
diligūt ꝛ colūt: ſi plus amāt illud regnū vbi nō timēt h̄re pſoꝛtes: ſi tardius vindicāt: facilius ignoſcūt: ſi illam vindictā exercent ꝓ re publica: nō pro inimicitia: ſi caſti ſunt: ſi libētius cupiditatib⁹ q̄ꝫ gentib⁹ dn̄ant̄: ſi hec oīa nō ꝓ inani gloꝛia ſꝫ ꝓpter charitatē faciunt: in his hic in re: ꝛ in futuro dn̄io gloꝛient̄ in ſpe: pluſq̄ꝫ in oī loco dn̄atiōis eoꝝ: qꝛ ſi h̄re poſſet a pncipio mūdi vſq̄ꝫ ad fiuē illud dn̄iuꝫ: de q̄ Ps.lxxj. Dn̄abit̄ a mari

vſq3 ad mare: ⁊ a flumine vſq3 ad terminos orbis ter
Exẽ rarũ: ⁊ p̄dictã nõ hr̃et nec ĩ re: nec futurã gloriã in ſpe:
nihil eſſet in fine: ſicut ptz. D.v.4. Jdõ cõgrue fert̃ qui
dã iuuenis chriſtian⁹ cuidã magno ſaraceno a q̃ capt⁹
fuit: cui oĩa maneria ⁊ terras oñdit: oĩa ei ꝑmittens: ſi
fidẽ ſuã recipe vellet: ⁊ ſaraceno ponderãte q̃ pulchra
eſſent ⁊ magna q̃ ei obtulit: rñdit: totũ iſtud nimis pa
rum eſt ei qui meliora nõ expectat cum illo qui eſt rex
regum ⁊ dñs dominantiũ Apocal'.xix.
Arti.v. ¶ Et vt oppoſita iux̃ ſe poſita clari⁹ videant̃ oſtẽdere
reſtat in q̃b⁹ nõ debet gloriari dñi mali: ⁊ ſpecialit̃ qui
15 de alienis viuũt: nõ eñ debẽt gloriari de nobilitate: q̃
licet apud mũdũ nobiles reputent̃ ⁊ curiales: q̃ forte
Exẽ cibũ libẽter dant: tñ apud deũ ⁊ totã curiã celeſtẽ ſunt
viliſſimi ruſtici. Vñ q̃buſdã militib⁹ querẽtib⁹ a ma
gno doctore noĩe Alanus: q̃ eſſet maxima curialitas.
Rñdit: abundãter ſcʒ dare. Jpſe vo ab eis q̃ſiuit que
eſſet maxima ruſticitas: ⁊ ipſis rñdere neſciẽtib⁹: rñdit
ꝑ eis: q̃ rape aliena: hoc eñ ſequit̃ p argumẽtũ a ꝯrio
ſenſu. Qui g̃ meli⁹ ditati ſunt morib⁹: ſunt eis nobilio
res. vñ Tullius in paradoxis. Dictũ eſt inq̃t ab eru
ditiſſimis viris: niſi ſapientẽ nemineʒ liberũ eſſe. An il
le liber eſt: cui mulier impat quẽ cupiditas trahit ⁊ ira
impellit: quõ inq̃t põt libero hoĩ impare? quia nõ põt
ſuas cupiditates refrenare: qui g̃ gloriat̃ in dño glorie
Arti.vj. tur.ij. Cor.x. Nõ infra.e.c.xxxiij. Jtẽ. N.iij. p totũ.
¶ Sed heu multi ſpreta hac Pauli doctrina: exẽplũ ſe
16 quunt̃ Arphaxat: q̃ gloriabat̃ q̃ſi potẽs in potẽtia ſua
Judith.j. Qui in multitudine diuitiarũ ſuarũ gloriã
tur. Jn pſ.xlviij. hi frequẽter excedũt ⁊ errãt ꝯ quĩq3.
¶ Primo ꝯtra deũ: cũ Lucifero aſcẽdẽtes: ſicut patet
A.xxv.21. ¶ Scdo ꝯ eccl'iam: p malas ꝯſuetudines ꝯ
eã bona inteſtatoꝝ occupãdo decimas de ſilua ſtidua
et hmõi nõ dãdo: allegãtes ꝓgenitores ſuos nunq̃ ali
ter feciſſe. Et q̃ aliã legẽ niſi ꝓgenitoꝝ abuſum q̃ po
tius volũtate q̃ dei lege ducebant̃: ꝑ eis nõ habẽt: in
troibũt vſq3 in ꝓgenies patrũ ſuoꝝ: ⁊ ineternũ nõ vi
debũt lumen Pſ.xlviij. Sic ptz. A.xij.8. ¶ Tertio ꝯ
ſeipſos: de nocte vigilãdo: die dormiẽdo: noctẽ in diem
vertendo: laſciuia ⁊ cõmeſſatione ſeipſos cõſumendo
¶ Quarto ꝯ amicos bona illoꝝ mutuãdo ⁊ nõ reddẽ
do: in emptionib⁹ circa verũ p̃ciũ defraudando: ⁊ niſi
mutuare vel vẽdere q̃ deſiderãt voluerint: inimicitias
ꝯtra eos exercẽdo. Quĩto ꝯ ſubditos malos p̄poſitos
eis p̄ponẽdo: ſic patʒ.ſ.e.c.8. Poteſtatẽ quã deus eis
ſup ſubditos ꝯceſſit: excedẽdo. De⁹ eñ eis ꝯceſſit vir
gã correctiõis: dicẽs: reges eos ĩ virga ferrea. Jn pſ.ij.
A brutalib⁹ morib⁹ eos p̄ſeruãdo: ſm Aug. de ci. dei.
17 li.xix.c.xv. Nõ inq̃t debet hõ hoĩ dñari p naturalẽ or
dinẽ: ſʒ irrõnalib⁹ aĩalib⁹: q̃ pʒ Geñ.j. Vbi dictũ fuit
hoĩ: dñamini piſcib⁹ marĩ ⁊ volucrib⁹ celi. Jn cõmiſ
ſione iſta nõ cõmittit̃ ei dñiũ hoĩm: q̃ adhuc nõ pecca
uerãt. Si g̃ eſt hõ inſtitut⁹ ⁊ viuẽs ſic vt hoĩ nõ dñet̃:
ſed pecori.i. pctõri: in cui⁹ ſignũ p̄ma ſeruit⁹ legit̃ hoĩ
indicta ꝓpt̃ pctñ Geñ.ix. Maledict⁹: inq̃t Noe: cha
naan: ſeru⁹ ſeruoꝝ erit fratrib⁹ ſuis. Jpſi vo dñi diſco
li hãc cõmiſſionẽ excedũt: q̃ virga nõ vtunt̃ ad culpa
rũ correctionẽ: ſʒ volũtate ⁊ ꝑtãte: ad pecuniarũ colle
ctionẽ: vñ virgã mutauerũt in gladiũ malis ꝯſuetudi
nib⁹ tõdẽdo: tallijs ⁊ taxatiõib⁹ ⁊ exactiõib⁹ excoriãdo
Jn vanitatib⁹ ⁊ ſupfluitatib⁹ comedẽdo: q̃ paſcua di
uitũ paupes Ecci.xiij. Jnſup iam virga iſta creuit in
baculũ durũ ⁊ iflexibilẽ: q̃ grauib⁹ laborib⁹ ⁊ exceſſiſſi
mis emẽdis ſubditos verberãt. Sed cito vtroq3 tã vir
gã q̃ baculo priuabunt̃: q̃ merent̃ priuilegiũ amitte
re: ſicut ptz. A.vj.3. ⁊ p abuſu punient̃: ſubditi vo ab
eis nõ purgati: ſic ptz. D.vj.31. in illa qñ in celo erũt
ſm ꝓphãm Eſa.xiiij. cũ requiẽ eis dederit dñs a labore
et a ſeruitute dura q̃ ante ſeruierũt: ſumẽt parabolam
iſtã cũ gaudio: dicẽtes. qñ ceſſauit exactor: quieuit tri
butũ: cõtriuit dñs baculũ impioꝝ: virgã dñantiũ ce
dentẽ ꝑplos in idignatiõe: ſubijciẽtẽ ĩ furore: ꝑſequen
¶ Huiuſmõi vo exceſſus duplex eſt cau (tẽ crudelit̃. Arti.vij.
ſa: vna intrinſeca: alia extrĩſeca. ¶ Jntrinſeca vo ꝓpri
cordis ꝑſumptio: ſupbia: cupiditas ⁊ elatio: q̃ nullus
fere de ſtatu ſuo ꝯtentat̃. Quia armigero non ſufficit: 18
niſi habeat vel viuat ſic miles: miles vo vult eſſe baro
baro comes: comes rex: ⁊ hec p̄ſumptio facit: q̃ q̃ non
põt iuſte niſi forte expẽdere vigiti marcas: expẽdit tri
ginta vel q̃draginta. Sic eſt in dño eccl'iaſtico cleric⁹
cupit eccleſiã nõ vt ꝓſit: ſʒ vt preſit: habẽti vo vnã nõ
ſufficit: niſi etiã p̄bendã habeat: nec p̄benda vna: niſi
plures etiã habeat ſufficit. Plures hñs nõ ſufficit nec
viuere ſcit niſi ſit eps: vel curialis in curia p̄latoꝝ vel
p̄ncipũ. De illo adhuc ſtatu anhelãt ad ſupiores: vſq3
ad ſũmũ veniãt. Cui⁹ rei exẽplũ ptz. A.xxvij.5. Cau
ſa vo hui⁹ inſatiabilitatĩ ptz. C.xiij.24. ¶ Cauſa vo 19
extrinſeca: eſt malũ vel timidũ ꝯſiliũ: ⁊ defectuũ mũdi
in experiẽtia. Jn iuuẽtute eñ ducunt̃ ad venationẽ et
haſtiludia ⁊ hmõi: ⁊ oẽs ludos ⁊ ſolacia q̃ corpus dele
ctãt q̃ q̃ nõ fiũt ſine magnis expẽſis: frequẽter fiũt idi
gẽtes: ꝑ q̃ indigẽtia releuãda: vocant̃ adulãtes ꝯſilia
rij: q̃ dicũt terra vra opulẽta eſt: hoĩes vri bñdict⁹ de⁹
diuites ſunt: poteſtis tñ de eis leuare ſine grauamine.
Et ſi ipſe dñs nõ adhuc crudelib⁹ aſſuet⁹: voluerit in
aliq̃ mitius agere ⁊ dicere: ſic meli⁹ eſt: ei reſiſtũt: ſicut
ptz.ſ.e.c.7. dicẽtes: dñe intẽdatis vos delicijs ⁊ ſola
cijs vrĩs: ⁊ ꝑmittatis magis expertos ſe itromittere de
regimine dominij vri: q̃relas etiã deponũt: ⁊ deponere
volẽtes apud dñm detrahũt ⁊ impediũt: ne forte illoꝝ
appareat nuditas ⁊ turpitudo. Dños etiã informant:
q̃ ſi q̃ tales ad eos venerint: ad miniſtros ſuos eos re
mittãt expediẽdos. Vñ ⁊ apud dños modus talis re
ſpõdẽdi ſoleuit. Eatis ad ſenaſcallũ vel balliuũ meũ.
Jta q̃ ipſi ſubditoꝝ miſerias nec ſciũt: nec ſcire volũt:
et tñ nec excuſant̃. Sic ptz. C.xj.51. cuʒ ſequẽtib⁹. Qui
vicʒ ambulãt poſt carnẽ ⁊ ꝯcupiſcẽtiã immũdicie: ve
ramq3 dñationẽ ꝯtemnũt: ſcda Pet.ij. q̃ quõ iuſte do
¶ Et q̃ teſte ſacra ſcriptu (minari dẽent ſcire nolũt. Arti.viij.
ra Eccs.j. Nihil ſub ſole nouũ. Jn iſto articulo.viij.
oñdere reſtat quõ modernoꝝ tam dñoꝝ q̃ miniſtroꝝ
exceſſus ⁊ cã: ⁊ finis ĩ ſacra ſcriptura ab olim p̄figura
bat̃ Dañ.ij. ⁊ p ſtatuã Nabuchodonoſor: q̃tuor mo
dis diſtinctã. Et p q̃tuor beſtias Dañ.vij. leenã: vrſuʒ
pardũ ⁊ apꝛ. Et p q̃tuor peſtes Johel.j. erucã locuſtã 20
brucũ ⁊ eruginẽ. Jlla eñ ſtatua habuit caput ereũ: q̃d
ad l'ram ſignificabat regnũ babiloniõꝝ ſb Nabucho
donoſor vſq3 Balthaſar: pect⁹ aũt ⁊ brachia de argẽ
to: q̃d ſignificat regnũ medoꝝ ⁊ ꝑſarũ ſb Cyro ⁊ Da
rio q̃ſi p ſilitudinẽ duoꝝ brachioꝝ. Veter aũt ⁊ femo
ra ex ere: q̃d ſignificat grecoꝝ regnũ ſb Alexãdro ma
gno q̃d fuit ſonoꝝ valde ad modũ eris: tã ꝓpt̃ grecoꝝ
eloquẽtiã: q̃ ꝓpt̃ famã Alexãdri. Tybie aũt ferree: q̃d
ſignificat regnũ romanoꝝ: q̃ ſic ferrũ cõminuit ⁊ do
mat oĩa ſm Dañ. expoſitionẽ ibi. Sic illud regnũ cõ
minuit ⁊ cõteret oĩa h̃. Cui⁹ expoſitiõis veritatẽ poſt
modũ ſub romanis p̄ncipib⁹ rei ꝓbauit euẽt⁹. ¶ Jſta
dñia cũ dñis ſuis: tũc tyrãnidem ⁊ durũ dñiũ exer
cuerũt in iudea: ſic pʒ.iiij. Reg.xxv. Et Nũeri.xxiiij.
veniẽt in trierib⁹ de italia. Et in multis alijs locis. Et
ſicut iſti tyrãnidem exercuerũt in iudea ⁊ in ꝑplo dei.
Jta figurati p iſtos crudelitatẽ in ſpũali iudea.ſ. ꝯ ec

cleſiā ⁊ in ꝑplm ſubiectū: quē more ꝓdictoꝝ vaſtant ⁊
21 deuorāt. Quoꝝ caput ſunt magni pncipes: q̄ tyrānoꝝ
vitā ducūt: q̄ ideo capiti cōparant̄ aureo: q̄ ſicut aurū
alia metalla in valore: ita illi alios excellunt poteſtate.
Leena ¶ Scḋo iſti ꝑ leenā cōgrue figurant̄. Pmo q̄ luxu-
rioſi ſunt ad modū leene. Scḋo q̄ ſicut leena quāto plu-
res nutrit leunculos: tanto fit magis famelica ⁊ rapa-
cior. Ita iſti quāto plures habēt filios ⁊ nepotes ⁊ fa-
mulos: tanto magis cupidi fiunt ⁊ iniurioſi. Sicut ḡ
oues non gaudent de multitudine leunculoꝝ: Ita nec
Exm̄ ſubditi de multitudine taliū filioꝝ. ¶ Exēplū ad h̄ de
fabula: q̄ continet: q̄ ſole aliū ſolē generāte: oīa de filio
ſolis gaudebāt: excepta terra: q̄ requiſita q̄re doluit? Re
ſpōdit: cū ſolus eſſet ſol: vix eiꝰ potui calores ſuſtinere:
ſ; intm̄ me qn̄q; torquebat: q̄ ſterilē me reddidit: nec
fructus parere ꝑmiſit. Sed ſi mō duo ſunt: totalit̄ me
incinerabūt: Ita cupidus dn̄s cū parua familia ſine fi
lijs ſubditos ſatis grauabit: quāto magis qn̄ magnā
habēt prolē ⁊ familiā: vbi oportet q̄ de ſuo vel alieno:
q̄libet habeat vn̄ viuere poſſit. Deus ḡ eos ꝓle priuā-
do: ſicut frequētiꝰ diuitibꝫ ꝯtingit miſericorditer agit
cum ꝑplo. Mō. M. iiij. 4. ¶ Sed nota q̄ iſta leena dr̄
alas habuiſſe. vt aquila: q̄ ſignificant diuitias ⁊ ꝑtātē.
Sed ſicut ꝑ alas illas nō potuit volare: q̄ corpꝰ pōde
roſum plus traheret deorſum q̄; ale ſurſum: ſic ꝑ iſtas
alas in morte aſcēdere nō pn̄t: q̄ pctā ⁊ male acq̄ſita:
deorſum trahēt: facietq; q̄ in pūcto ad inferna deſcen-
dent. Sic ptꝫ. A. xxv. 19. nec mirū q̄ ale tūc deficiēt: q̄
inuiſcate ſunt Hiere. ij. In alis tuis inuētus eſt ſan-
guis aīarū pauperū ⁊ innocentū. Et ideo tūc nō iuua
būt: ſ; capient̄ ⁊ perdent̄: ⁊ h̄ eſt qḋ ſequit̄. xxij. auulſe
ſunt ale eiꝰ. ſ. in morte: ⁊ ſublata eſt de terra. ſ. viuētiū.
22 ¶ Cōpant̄ etiā tertio eruce: q̄ eſt vermis q̄ maxime ī
Eruca oleribꝫ inuenit̄: q̄ ſicut eruca nō radicitꝰ herbas deuo-
Locuſta rat: ſ; depaſcit ⁊ reſiduū dimittit locuſte. Sic patꝫ Jo-
hel. j. vbi dr̄ q̄ reſiduū eruce: comedet locuſta: Ita do-
mino capiēte ꝓdā de ꝑplo: qḋ reſiduū eſt ⁊ manus dn̄i
euaſit: ipſi miniſtri auare colligūt poſt talē dn̄m ſequū
tur vbicūq; ipſe declinat ad viſitandū vel comedēdū
vel ad aliquē amicū videdū: vel ad officiū ſeu iudiciū
faciendū: qn̄ etiā aliq̄s ad dn̄m illoꝝ declinat: ſi ī aliq̄
dn̄i grā indigeat: quātūcunq; recipiētes dn̄m illoꝝ: vl'
eum viſitātes ſint ſatis grauati de expēſis ⁊ muneribꝫ
dn̄o exhibitis: nō videt̄ tn̄ ſatellitibꝫ ſuis: q̄ ipſi trāſire
debeāt ſine muneribꝫ. Vn̄ cū extra portā veniūt: ſtatī
inter ſe ꝯferūt dicētes: q̄d habes tu? ſi vo nihil habue-
rint: iraſcunt̄: detrahūt ⁊ obloquunt̄: q̄ niſi dederit ali
quid in ore: ſctificāt ſup eū prelīu. Mich. iij. Et ſic reſi-
duū eruce: comedit locuſta. Et ſic ptꝫ quō dn̄i ſunt ca-
23 put aureū: leena ⁊ eruca. Mō. M. viij. 18. ¶ Pectus
vo ⁊ brachia ſunt. Pmo magni ꝯſiliarij: iudices ⁊ ca
Urſus merarij ꝑ q̄s operat̄: ſicut caput ꝑ brachia. Scḋo hij
cōgrue ꝑ vrſum ſignificant̄: tū; ꝓpē patiam laboris: q̄
dn̄is placere cū multis expēſis ⁊ laboribꝫ nitunt̄: tum
q̄ qn̄q; ſunt ꝓda dn̄oꝝ: ſicut vrſi preda ſunt leonū: qn̄
em̄ nō poterūt plus ꝑ eos alios ꝓdari: tūc eos ꝓdant̄.
De q̄bꝫ Eſa. xxxiij. Ve q̄ ꝓdaris: nōne ipe ꝓdaberis?
cū ꝯſūmaueris depdatiōnē depdaberis. ¶ Sed vrſus
iſte tres ordines habuit in ore ⁊ in dentibꝫ eiꝰ. Sic iſti
reſpectu ſuperioꝝ q̄bꝫ ſeruiūt blādimēta habēt adula-
tionis reſpectu equaliū: cautelas falſitatis ⁊ deceptiōis
reſpectu inferioꝝ. Jugū ꝑuerſe dn̄atōis. Sequit̄: ⁊ ſic
dicebāt ei ſc; dn̄o ſuo: ſurge comede carnes plurimas
q̄ ꝓdicti miniſtri ⁊ ꝯſiliarij ⁊ filij ⁊ nepotes: dn̄os ad
predā acuūt: ſic ptꝫ. ſ. e. c. vij. ⁊. xix. Aliqn̄ vt dn̄is pla
24 ceant: modis ibi expſſis. Aliqn̄ vt ꝓdam ſimul capiāt:
dicūt patribꝫ ⁊ dn̄is ſuis: ſurge ſatage: iuua nos dum
potes: dū es in officio: ſp cogitās q̄ officiū nō eſt here-
ditas. ¶ Tertio iſti etiā locuſtis compant̄ ⁊c̄. Locuſta
em̄ peſſimū eſt genus muſcarū q̄ in terris calidis ⁊ orīe
talibꝫ in maxima volāt multitudine. Sic dr̄ in ꝑs. ciiij.
Venit locuſta ⁊ brucus: cuius nō erat numerꝰ. Vbi-
cūq; vo illa multitudo deſcendit ſup vineas vl' blada:
multū eis nocet: q̄ magnā ꝑtē campi ſup quē deſcen-
dunt: deuorāt. Sic ꝓdicti volāt ꝑ terrā: q̄ſi iuſticiā fa-
cturi: ſ; vbicūq; deſcēdūt aurē inclinādo ad aliquē qui
habet cū eis facē: aliq̄d ab eo aſportare nitunt̄: vl' vbi-
cūq; ad maneriū illoꝝ deſcendūt: videntes agrū vicini
ꝓpe ⁊ bene iacentē ꝑ eis: illiꝰ agri nō fructꝰ vt locuſte:
ſed locuſtis peiores: etiā ipam terrā eis appropriare et
incorpare nitunt̄: de q̄bꝫ Deut. xxxij. Deuorauit terrā
cū germine ſuo. Mō. F. j. 36. ¶ Venter ⁊ femora de ere 25
Sūt pmo inferiores miſtri: ſic ꝯſtabularij ballivi ꝓpo-
ſiti: caſtellani: ſeneſcalli: placitatores ⁊ patrie ductores:
q̄ robas portāt dn̄oꝝ: q̄s ſatis care aīabꝫ ꝓprijs emūt:
q̄ frequēter ꝑ eis illicita cōmittūt: q̄ qn̄ dn̄i volūt ali
qḋ illicitū facē: ſic hr̄e falſam duodenā in q̄cūq; caſu:
vel aliquē indictare vel occidere: vl' incarcerare vl' ver
berare vl' ſuſpēdere vl' liberare iniuſte vl' terrā acq̄rere ꝯ
deū vel alicui aꝑte vel occulte nocere: ſtatim lr̄e ad eos
vel ꝑ eis mittunt̄. Et ipſi exq̄ ſunt cū ipſis: in oībus
obediunt ꝯ deū ⁊ rōnē dicētes: dn̄s meꝰ ꝓcepit h̄ fieri:
cui citiꝰ obediūt q̄; deo: q̄ ꝓcepit ꝯtrariū: cui plus tenē
tur. ¶ Scḋo iſti cōiter pardo cōpant̄: q̄ cōiter ponū- Pardus
tur in talibꝫ officijs iuriſte ⁊ mūdi reuolutores: ⁊ pr̄ie
ductores. Talibꝫ em̄ robas ſuas dant: q̄ dū ſciētiā ⁊ le
ges q̄ de ſe bone ſunt cū falſitatibꝫ ⁊ cautelis ſuis mi-
ſcent: varietatē habent in ſcia: quēadmodū pardus in
pelle ⁊ colore. Et ꝑ tales varietates q̄s dn̄oꝝ lucra ap-
pellāt: officia ſua tenēt: ⁊ robas portāt. Quia ſic lupꝰ q̄ Lupus
ſm̄ fabulas predam fideliter diuiſit: reportauit rubeā Exm̄
coronā: vulpes vo fraudulēta: q̄ vaccā dedit leoni di-
cens. Tu rex habebis vaccā: ouē leene vxori eiꝰ: caprā 26
leunculijs filijs: aſſerēs ſe de ꝑte ſua non curare: nec ſe
talibꝫ īdigere ponit̄ loco eiꝰ. Ita fideles q̄ mūera dn̄is
et vxoribꝫ ⁊ filijs ⁊ familie nō dant: q̄ etiā iuſte agūt:
et iō paruū dn̄o lucrū reportāt: cito ab officijs remouē
tur. Illi em̄ q̄ illud officiū ꝑ ſe vl' cōplicibꝫ ſuis optāt:
dn̄m informabūt dicētes. Ille eſt nimis ſimplex ad of-
ficiū illud: ꝑpl's nō timet eū. Et non ſolū amouet̄: ſ; q̄
nō reportauit tm̄ q̄ntū infideles q̄ ante eū fuerūt: fal-
ſitas ei imponit̄: ⁊ vel in cōpoti arreragijs vel alio mō
illud ab eo recuparé volūt: qḋ alijs minꝰ reportauit: vt
portio dn̄i ꝑ fas vel ꝑ nephas: ſp ꝯtinuet̄ vl' augmētet̄
Et iō ſpoliabit̄: q̄ alios ſpoliare noluit. Et ſic q̄ receſſit
a malo ꝓde patuit Eſa. lix. Et aliꝰ loco ſuo ponit̄: qui
habuit ꝯditiōes q̄ patent. A. xij. 44. ¶ Tertio iſti etiā 27 Brucus
bruco nō immerito cōpant̄: brucus em̄ eſt fetꝰ locuſte an
teq; alas habeat: q̄ in vno loco iacens: reſiduū locuſte
radicitꝰ comedit: ſic iſti ī vno manerio vel caſtro mo-
rātes: derelicta a locuſtis. i. a ꝓdictis magnis ſatrapis:
q̄ aliq̄tiēs in anno ꝑ curijs ⁊ hmōi tenēdis ad loca illa
declināt: intm̄ radicitꝰ comedūt: q̄ q̄ntū in eis ē nihil
derelinquūt: q̄ etiā mīma nō reijciūt munuſcula. S;
anteq; oīno deficiāt etiā cyrotecarū pecuniā nō abomi
nant̄. Quō ḡ maiora oblata refutarēt ⁊ q̄ nec minima
oblata dimitterēt: nihil quātū; ī eis eſt derelinquerēt.
Et quō aliq̄d dimitterēt illi de q̄bꝫ dicit deꝰ Mich. iij.
Comederūt carnē ꝑpli mei: ⁊ pellē eoꝝ deſup excoria-
uerūt: q̄ſi dicēt: tāta eſt eoꝝ malicia ⁊ auaricia: q̄ ſi fieri
poſſet libēter h̄ facerēt. ¶ Tybie aūt ferree: ſunt primo
inferiores miniſtri: ſicut domicelli: armigeri: pedelli:

aperitores: ⁊ aliꝭ officiꝭ in aula ⁊ ſtabulo: ⁊ aliꝭ officinis intendētes: q̄ oēs diligūt munera: ſequunt̄ retributiōes Eſa.j. Oēs i ſanguīe inſidiant̄ Mich.vij.
28 ¶ Hij ſecūdo p quartā ſignificant̄ beſtiā Dan̄.vij. q̄ licet in textu nō nominet̄: tn̄ magr̄ in hiſtorijs dicit ꝙ
Aper hebreus dicit ꝙ fuit filis Apro: cui etiā gloſa ꝯcordat. Qui ḡ turpiſſima cogitant: loquunt̄ ⁊ operant̄ more porcoꝝ: q̄ ſemp libēti⁹ circa turpia verſant̄: q̄ etiā more porcoꝝ ſp comedunt: ⁊ reliquias ⁊ talia q̄ attingere pn̄t q̄ in elemoſynā ordinari d̄ent: ꝑ ꝯcubinis ⁊ inhoneſtis ꝑſonis aſportant: q̄ ⁊ grāgijs ſuis portant: plebem ſpoliāt: nōne ꝑ porcū.i. aprū ꝯuenient̄ deſignant̄? De q̄ in Ps.lxxix. vaſtauit eā.i. elemoſynā vel plebē. Aper de ſilua ⁊ ſingularis ferus depaſtus eſt eā. Fera peſſima comedit eum: beſtia deuorauit Joſeph Gen̄.
Rubigo xxxvij. ¶ Tertio iſti etiā rubigini ꝯgrue cōpant̄. Rubigo em̄ eſt peſtis q̄ ſpicas ſegetū q̄s tāgit: ⁊ flores arboꝝ in ruborē cōuertit: eaſq₃ deſtruit ⁊ decolorat. Sic iſti quē ſocietate tangūt in vita pariter ⁊ in fama: decolorāt: eū ad illicita trahētes: q̄s niſi ſeq̄ voluerit: erūt ei ſemp dictis ⁊ factis tedioſi: ⁊ tanq̄ accuſatorē: ⁊ lupū in fabulā: eū ſp ſuſpectū habebūt nec ceſſabūt vſq₃ ab eis expellat̄: vel eis rubigine male ſocietatꝭ tact⁹ cōformet̄: de q̄ ſocietate cū eis vic₃ copulat⁹ ⁊ aſſimilat⁹ fuerit ꝓphetauit Ezech.xxiiij. dicēs. Ve ciuitati ſanguinū cui⁹ rubigo in ea eſt. De p̄dictis q̄tuor ſic copulatꝭ: pōt
29 dici illud Prouer.xxx. Per tria mouet̄ terra: ⁊ quartū nō pōt ſuſtinere. ¶ Iſtud ve de eis verificat̄: qn̄ iuxta p̄dictā Danielis ꝓphetiā Dan̄.ij. lapis q̄ abſciſus eſt de mōte ſine manib⁹.i. chr̄s q̄ venit de p̄re i mūdū abſq₃ hūana opatione percutiet ſtatuā ⁊ deſtruet oīa p̄dicta regna ⁊ beſtias ⁊ pedes: dicens: illud Math.xxv. Ite maledicti ⁊c̄. q̄ deuorauerūt plebē meā ſic eſcā panis Ps.lij. Ideo gladius me⁹ deuorabit eos Eſa.j. Quā impletionē optat fieri cito Ezechiel ꝓpha: Ezech.xxj. Duplicet̄ ac triplicet̄ gladi⁹: vic₃ gladi⁹ ſnīe: de q̄ Apocal.j. De ore ei⁹ gladi⁹ ex vtraq₃ pte acutus ⁊c̄. De q̄ etiā Job.xix. Vltor iniq̄tatū eſt gladi⁹. Iſte inq̄t duplicet̄ q̄ ad penā vic₃ corpis ⁊ aīe Hiere.xvij. Duplici ꝯtritiōe ꝯtere eos. Et triplr̄. Primo dei viſione carebit. Scd̄o iocūda ſctōꝝ ſocietate carebit. Tertio ſemp int⁹ vermis ꝯſcie eū mordebit. Et ſic foris vaſtabit eū gladi⁹ ſnīe late: ⁊ int⁹ pauor ignis ⁊ ꝯſcie Deut.xxxij. Illo iudicāte male dn̄antes cū miniſtris ſuis: q̄ eſt ſu-
Arti.ix. per oēm p̄ncipatū ⁊ ptātē ⁊ v̄tutē ⁊ dn̄atiōē₃ Eph.j.
¶ Quāta vo ſit p̄dictoꝝ dn̄oꝝ ingratitudo ꝯ̄ deū: ptꝫ
30 L.xvj.15. Et nō ſolū ꝯ̄ deū: ꝫ etiā ꝯ̄ ſubditos ingratitudinis viciū exercet. Sūt em̄ erga eos ſic cuſtodes incarceratoꝝ erga incarceratos: q̄ iſti cuſtodes nō deſcēdūt ad videndū incarceratos ad eoꝝ ſolaciū: ꝫ vt eoꝝ fortius ſtringāt vincula: ⁊ vinculoꝝ claues: vel forte vt ex loq̄la cu₃ eis aliq̄d lucrent̄. Sic iſti dn̄i de q̄bus
Arti.x. Eſa.xix. Tradā egyptū in man⁹ dn̄oꝝ crudeliū.
Exm̄ ¶ Et licet abſq₃ dn̄o ſimpliciter eſſe nō ſit ſecurū eſſe: nec bonū: ſicut ptꝫ in lombardia vbi certa dn̄ia ⁊ natiua nō habēt: ⁊ iō terra ꝯtinuis vexat̄ guerris. Talis tn̄ crudelis dn̄i dn̄iū q̄ poſſet: fugere deberet. vn̄ Alfonſius in libro ſuo refert: ꝙ quidā ſapiēs docuit filiū ſuū dicēs: ne moreris in ciuitate regis vbi diſpēſa fuerit maior q̄ꝫ reddit⁹: ⁊ poſuit exēplū de duob⁹ fratrib⁹ quoꝝ vn⁹ fact⁹ eſt magn⁹ cū rege in extranea p̄ria. Alteri vo fratri ad eū venieti expoſitis diuitijs ⁊ honorib⁹: q̄s a rege illo habuit: rogauit illū ꝙ in terra illa ⁊ ſub illo rege maneret: q̄ rex etiā illū ditaret: qui rn̄dit
31 quantū habet rex in redditib⁹: q̄ ait: tantū ⁊ quātū inquit ali⁹ expēdit: tantū inq̄t ali⁹ ⁊ plus. Cui ait ali⁹: ḡ ſi ſurgat aduerſus nos bellū: vbi habebit rex expēſas? de h̄ inq̄t ali⁹ habebit ꝯſiliū. Timeo inq̄t ali⁹: ne bona mea in ꝯſilio veniāt ⁊ de terra illa ille receſſit: anteq̄ꝫ ſecutus doctrinā: q̄ q̄ iuxta tales ſunt in vita vel i morte: ab illo vel heredib⁹ ſuis frequenter ſpoliant̄ ⁊ male tractant̄. Qui etiā oīno ſine natiuo dn̄o ſunt: vt p̄dictum eſt ꝯtinuis bellis inuadunt̄ ⁊ occidunt̄. Ideo in p̄dicto libro Alfonſij d̄r: ꝙ eſt de rege ſicut de igne: cui ſi nimis ꝓpe acceſſeris cremaberis: ſi nimis remote: frigebis. Vos ḡ q̄ nec ſub duro dn̄o nec oīno ſine dn̄o eſſe poteſtis: ſubditi eſtote in om̄i timore dn̄is: non tm̄ bonis ⁊ modeſtis: ſed etiā diſcolis: prima Pe.ij.
¶ Nec ſupbiant iſti dn̄i diſcoli: ꝙ aliꝭ dn̄ant̄: ꝙq₃ ab aliꝭ timent̄: q̄ h̄ nō ꝑmittit de⁹ ꝓpter eoꝝ bonitatē vl̄ meritū q̄d oñdit Aug. de ci. dei. li.iiij.c.v. Dicēs ⁊ ſcribens: ꝙ q̄dā latrones factis ſibi ducib⁹ aliꝭ expulſis: regnauerūt. Si em̄ dominiū ꝯcederet hoīb⁹ ꝓpter eoꝝ bonitatē: maxime h̄ ꝯceſſiſſet mr̄i ei⁹: ⁊ diſcipulis q̄s i hoc mūdo dn̄ari noluit: ſicut ptꝫ Mar.x. vbi ait diſcipulis ſuis: hij q̄ vident̄ p̄ncipari gentib⁹: dn̄ant̄ eis: ⁊ ptātē habēt: nō eſt aūt ita in vobis. Quia talis dn̄atio nūq₃ nō eſt ad bonū dominātis: ꝫ vel vt hic de bonis ſuis mercedē recipiāt: ſic ptꝫ. G.iiij.19. vl̄ ꝓpt̄ ſubiectoꝝ demerita ſm̄ Aug. de ci. dei. li.j.c.xxviij. vt humilient̄ et affligent̄ ab eis q̄b⁹ male placere nitunt̄: et optimo domino ⁊ deo grato ſeruire nolūt: q̄ bene eos remunerabit: tyrānis ſeruiāt inuiti: q̄ male eos remunerabūt. Et aūt ꝓpter hmōi deus dn̄os crudeles q̄ſi leones malos dominari ꝑmittit. ptꝫ.iiij.Reg.xvij. vbi d̄r de ꝓp̄lo q̄ habitabat in regiōe ſamarie: ꝙ nō timuerūt dn̄m: ⁊ immiſit ei dn̄s leones q̄ interficiebāt eos. Sic in ꝓpoſito: regnare facit hipocritā ꝓpter pctā ꝓp̄li Job.xxxiiij. Vere ḡ dicere poſſum⁹ illud Nee.ix. Propt̄ pctā em̄ corporib⁹ nr̄is dn̄ant̄: ſic ptꝫ. R.j.37. Nō ḡ eis maledicant: nec odio habeāt: qn̄ eos affligūt: q̄ ꝓpria culpa exigit vt tales ſint. Sed humiliter ſuſtineāt cogitātes eos eſſe virgā dei: ſm̄ btm̄ Grego. in dialogo: de lupo ep̄o ⁊c̄. quā ſi patiēter ſuſtineāt ⁊ ſe emēdēt: ipſi ſaluabunt̄: ⁊ virga i ignē mittet̄ eternū: ⁊ nō dominabunt̄ eis ampli⁹ Hiere.xxx. Nō de h̄. D.vj.31. Et. B.ij. 54. Et. P.xiij.58. ¶ Iſtud etiā ꝯfirmat̄ p Aug. de ci. dei. li.iiij.c.iij. vbi dicit ꝙ ſi de⁹ bonis regnare ꝯcedat: hoc eſt. vt res hūane dirigant̄. Malis vo h̄ hic ꝑmittit ad eoꝝ ꝑnicie Ps.lxxx. Dimiſi eos ſm̄ deſideria cor- 33
dis eoꝝ: ⁊ ad ſuoꝝ ſubditoꝝ examen. Nā malus ſi regnet: ſeru⁹ eſt: bon⁹ ⁊ ſi ſeruiet: liber eſt: ſic ptꝫ. ſ.e.c.15. Ibidē Aug.c.iiij. Amone inq̄t iuſticiā: q̄d ſūt magna regna: niſi magna latrocinia? Et adducit ad h̄ exēplū de Alexādro ⁊ pirata: de q̄b⁹ dicet̄ infra. R.j.23.
¶ Iſtis qui ſic ad modū dn̄ant̄ latronū meli⁹ eſſet mediocrē ducere vitā: nō ſolū vt penas futuras: ꝫ etiā vt p̄ſens euadāt ꝑiculū. Tales em̄ i maiori ſollicitudine et timore ſunt ⁊ ꝑiculo: ſicut ptꝫ. D.xj.6. Hoc etiā oñdit Aug. de ci. dei. l.iiij.c.iij. Vbi rn̄dit infidelib⁹ improperātib⁹ chriſtianis: ꝙ fides nr̄a ſuos cultores potius ad infelicitatē q̄ꝫ ad felicitatē ducebat: q̄d oñdere nitebāt̄ p h̄ ꝙ romani adorātes deos multos. De q̄bus.j. Coꝝ.viij. dij multi ⁊ dn̄i multi: toti⁹ mūdi obtinuerūt monarchiā. Suſcipiētes vo fidē vni⁹ dei chr̄ianoꝝ: dominiū paulatiue ꝑdiderūt. In q̄ improperatio- 34
ne innuere vident̄: ⁊ ꝙ fides noſtra mala ſit que cultores ad infidelitatē adducit: ⁊ ꝙ etiā deus noſter nō ſit potēs ſuoꝝ ꝯſeruare dn̄iū: q̄b⁹ rn̄dit Aug. ꝓponēs exēplū de duob⁹ hoīb⁹: vno diuite: ⁊ altero mediocre per iſtū modū. Quoꝝ inq̄t duoꝝ hoim̄ vnū mediocrē: alium diuitē: cogitem⁹ feliciorē diuitē cupiditate flagrā-

tē: timorib⁹ anxiū: nunq̄ securū: sp inquietū: ꝑpetuis inimicitiarū ꝯtētiōib⁹ anhelātē curas amarissimas aggregātē. Mediocrē illū re familiari pua sibi sufficiētē: charissimis suis cognatꝭ atq̄ vicinis suauissima pace gaudentē: pietate religiosū: benignū mēte: sanū corpe: vita parcū: morib⁹ castū: ꝯscia securū: nescio vtrū, q̄sq̄ ita desipiat: vt audiat dubitare quē ꝓferat. Sic inq̄t in duab⁹ familijs: sic in duob⁹ regnis ⁊ ꝑplis. Quo ḡ inq̄t de⁹ curā hn̄s de suis fidelib⁹ eos ad mediocrē reduxit statū: nō ad infidelitatē: ꝫ ad felicitatē ptinet. Sic̄ patz A.xxv.32.et.M.viij.30.cū sequētib⁹. Sic in ꝓposito q̄ magna sequunt̄ ꝑicula hui⁹ mūdi diuitias ⁊ dn̄ia. De⁹ mīsericordit̄ cū multꝭ agit: qn̄ eos a talib⁹ ꝓseruat vel qn̄ eos a statu illo ad statū ducit paupꝑtatꝭ: cōplent vaticiniū Esa.x.dicētis. Mittet inq̄t dn̄ator dn̄s exercituū in pinguib⁹ ei⁹ tenuitatē. Et licet de hac amissiōe seu dei exēnio multi nō murmurēt: tū in fine ei⁹ de hoc regratiabunt̄: sicut ptz per exemplū. B.iiij.17.

Arti.xiij. ¶ Et nō solū sibijpsis vt dictū est: ꝫ etiā suis sb̄ditis ⁊ vicinis maloꝝ ꝑtās ad dn̄ū est ꝑiculosū: tā in ꝑiculis sp̄ualib⁹ q̄ corpalib⁹. Quia sic tꝑamētū ⁊ bona planetarū ⁊ corpoꝝ supioꝝ: dispositio maxie valet ꝓ terra: terrāq̄ colētib⁹: Ita distꝑamētū eoꝝudē ⁊ mala dispositio ē maxie nociua: q̄ terrā sterilē reddit. Cultoresq̄ ei⁹ paupes inani labore ⁊ fame ꝯsumit. Sic oīno ē de planetis ⁊ ꝑsonis supiorib⁹: tā in dn̄io eccl'iastico: q̄ secularī: qn̄ illi regularit̄ viuūt: ⁊ bn̄ ꝓm deū ⁊ virtutes

35 disponunt̄: sb̄diti bn̄ viuūt. Qn̄ vo sunt ī se mali: sb̄diti ꝯditionē illoꝝ facil'r sequūt̄: q̄ cui⁹ caput īfirmū ⁊c̄. sicut ptz de exercitu ⁊ duce: sic ptz de iudeis q̄rū ꝑplares christū ꝓcessiōe adorauerūt: q̄ eodē die vidētes volūtatē dn̄antiū int̄ eos: ꝯ eū clamauerūt blasphemātes ⁊ dicētes: crucifige. ¶ Si vo supiores sint brigosi ⁊ elati ad dn̄ia āhelātes: subditi nō hēbūt pacē nec extrinsecā nec intrinsecā: q̄ sic inordinat⁹ appetitus dn̄andi fecit

36 pliū Apo.xij. Factū ē pliū mag. in ce. Ex q̄ etiā secuta sunt oīa mala hic inferi⁹ ī terra: ita inordinat⁹ appetit⁹ dn̄andi: est causa fere oīm guerrarū ⁊ multoꝝ maloꝝ. ¶ Si vo supiores ī dn̄io suo sint negligētes vl' insufficiētes: nō valētes vel nō sciētes inimicis resistere: magnū etiā īminet subditꝭ ꝑiculū: q̄ sub tali dn̄io sp̄uali demones aīas captiuāt. In dn̄io vo tꝑali: aduersarij dn̄iū illud in sui ⁊ suoꝝ subditoꝝ ⁊ successoꝝ ꝑiudiciū et dānū inuadūt: auferūt vl' diminuūt: ⁊ subditos in dn̄i defectū grauāt ⁊ spoliāt. Vn̄ tales dn̄i insci⁊ ⁊ ipo

Exem tētes vl' inuolūtarij sunt sic̄ statue mortue. De q̄b⁹ histone hn̄t ⁊ ptinēt q̄ q̄dā ciuitate obsessa: bellatorib⁹ ⁊ fortib⁹ militib⁹ int⁹ mortuis q̄ in ciuitate ꝑerāt: posuerūt statuas mortuas sup muros loco militū ⁊ ī forma militū armatas extrinsece: vt illaꝝ m'ltitudine inimici terrerent̄: hostes ꝓmo terrore hn̄tes: postmodū vo vidētes bubones de nocte sup eas q̄escē: q̄d etiā nō erat ī eis mot⁹ vite vel valida defensio: ciuitatē ceperūt ⁊ destruxerūt. Sic ī ciuitate eccl'e vel q̄cūq̄ dn̄io vl' cōitate de q̄ C.iiij.21. valētib⁹: de q̄bus Esa.lxij. Sup muros tuos ꝯstitui custodes tota die ⁊ nocte imppetuū nō tacebūt: dudū mortuis. Alij loco illoꝝ ponūt solū ī foīa intrinseca eis siles: q̄ nec in vita ⁊ defensiōe vl' sp̄uali vl' corpali sunt eis siles: nil valētes: q̄ hostes iuadētes absq̄ tīore ⁊ miscdīa: vtrūq̄ dn̄iū tā aīarū q̄ rerū occupāt ⁊ iuadūt. ¶ Ex q̄ ptz illud Boecij de ꝯso. q̄ vicz plura mala eueniūt ex hoc q̄ mali dn̄ant̄ ⁊ dignitates assequunt̄: quā ex inundatione alicu⁹ diluuij: cui⁹ rō ptz ex ꝓdictꝭ: q̄ alie tēpestates bona exteriora paupeꝝ destruūt dū in cāpis sunt. Sz ex mala dn̄atiōe destruūtur bona sp̄ualia ⁊ etiā corpalia: ⁊ auferunt̄ bona plus elaborata: vicz q̄ in bursa ⁊ ī arca sunt. Et sic ptz q̄ nec in bonis sp̄ualib⁹ nec corpalib⁹: a plāta pedis vsq̄ ad verticē capitꝭ: vbi caput ē lāguidū ⁊ cor merēs Esa.j. Nō est in eo sanitas: a minimo vsq̄ ad maximū in oī loco dn̄ationis ei⁹. In ps̄.cij. Sicut patz. T.v.3.

Arti.xiiij. ¶ Predictꝭ vo maloꝝ dn̄oꝝ ⁊ ministroꝝ excessib⁹: duplex corrn̄det pena: vna tꝑalis: alia eterna. Tꝑalis vo

alia debet̄ corpib⁹: alia reb⁹ exteriorib⁹. ¶ Corpib⁹ vo 37

talis debet̄ pena: qualē alijs iniuste ponūt. Iniuste eni incarcerātes occidētes: iuste easdē in se expient̄ penas ab illo iusto iudice inflictas: q̄ loquit̄ In ps̄.xj. dicēs ꝓpter miseriā inopū ⁊ gemitū paupeꝝ: nūc ex. ⁊c̄. Ad q̄d exurgā ad alligādos reges eoꝝ in cōpedib⁹: ⁊ nobiles eoꝝ ī manicis ferreis. In ps̄.cxlix. supple sic ipsi iniuste alios alligauerūt. Et oportet q̄ de⁹ h̄ faciat: q̄ ipse mētiri nō pōt: q̄ dicit Exo.xxij. Vidue inq̄t ⁊ pupillo nō nocebitꝭ: si aūt leseritis eos: clamabūt ad me: et ꝑcutiā vos gladio: ⁊ erūt vxores vr̄e vidue: ⁊ filij vr̄i pupilli. Cui⁹ vindicte cā q̄tuz ad vxores ⁊ filios patz I.xiij.37. Clamabūt inq̄t ad me sic iniuste vexati: et

q̄ iusticiā obtinere nō pn̄t ī inferiori curia: clamāt ap= Exem

pellādo ad supiorē. Sic clamauit q̄dā abbas de q̄ scribit̄ in li. de apib⁹ q̄ cū de iniuria sibi a q̄dā dn̄o facta: ī nll'a curia iusticiā obtinere posset: ait dn̄o: cōpaream⁹ corā deo: ⁊ circa tricesimū diē sequētē abbas infirmat⁹ mortu⁹ est. Dn̄s vo ille tūc in balneo existēs: audiēsq̄ cāpanas: ⁊ itelligēs a ministris pulsatiōis cām esse: q̄ abbas talis mortu⁹ fuit. Dixit: ve mihi q̄ stati oportz me mori: vt rn̄deā āu tribunal dei de cā q̄ vertit̄ int̄ me ⁊ abbatē illū q̄d ⁊ factū est: vt de eis verificet̄ illd̄ Esa. xlj. sil'ad iudiciū ꝓpinq̄m⁹. ¶ Et certū est q̄ ibi iustuz obtinuit iudiciū: sic ⁊ q̄cūq̄ q̄ hic ꝯ mūdi potētes iusticiā obtinere nō pn̄t: ibi obtinebunt: q̄ h̄ testificabit̄ Ps̄.cxlv. dicēs. Facit iudiciū oīb⁹ īiuriā patiētib⁹. Et iudiciū hic male factū: ibi corrigit. Vn̄ Sap.j. vocat̄ corripiēs iudiciū. Nō. I.xj.8. ¶ Hoc est aūt apd̄ deū iudiciū corripe hic iniuste afflictos liberare: ⁊ affligētes ad easdē penas vt dictū est ꝯdēnare: iux̄ dictū suuz ꝓpriū Mat.vij. In q̄ inq̄t iudicio iudicaueritꝭ: iudicabimini. Q̄d pulchre ī facto fuit ōn̄sum. j. Re.xv. Vbi ꝓpha dei Samuel qn̄ ad mortē iudicauit Agag regem Amalech. Ait regi sic̄ fecit sine liberis mulieres gladi⁹ tu⁹: Ita absq̄ liberꝭ erit int̄ mulieres mr̄ tua. Et sic in frusta cōcidit eū. Ecce eodē iudicio q̄ alios iudicauit:

iudicat̄. ¶ Tales vo penas a deo inflictas sustinētes 38

seipos ad patiam armēt: cogitatiōe diuina iusticiā ad Fabula.

memoriā reducētes: q̄ hic iuste patiunt̄: Sic ꝓm fabulas q̄dā leenā ad patiam ⁊ ad mitigādū dolorē quē de morte habuit leūculoꝝ: hortabat̄ dicēs: q̄ m'ltoꝝ aīaliū fetus rapuisti: iuste tui fetus a te rapti sūt: q̄re ḡ doles q̄d iuste factū est: qn̄ alioꝝ fet⁹ rapuisti: cogitare debueras qualē mr̄ hz dolorē: qn̄ filios amittit: quē dolorē si bene cogitasses: nō de amissiōe tuoꝝ nō doleres. Sic dei iusticiā ad memoriā reuocabāt fratres Joseph Gen̄.xlij. dicētes. Merito h̄ patimur q̄ peccauim⁹ in fratrē nr̄m: vidētes āgustias aīe illi⁹ dū depcaret̄ nos et nō audiuim⁹: idcirco venit sup nos ista tribulatio. Sic etiā latro a dextris chr̄i in cruce dicens. Nos q̄dē iuste. Nā digna factꝭ recipim⁹ Lu.xxiij. Sic etiā adonibezech Judicū.j. qn̄ eisdē penis q̄b⁹ alios pri⁹ torserat: torq̄bat̄: sic ibidē pz: diuinā iusticiā recoḡscēs dixit sic feci: ita reddidit dn̄s mihi. Sic Anthioch⁹ ⁊c̄. Nō

ad idē auctē btī Grego. A.xviij.4. ¶ Scd̄o sūt puniē 39

di a deo in reb⁹ exteriorib⁹: vicz amissiōe dn̄ij ⁊ terrarū et rerū male acq̄sitarū: ꝓpter tales eni īiusticias ⁊ paupeꝝ clamātiū ad deū maledictiōes: nō sunt dn̄ia du=

rabilia: ꝫ cito ab illis heredibꝫ ſuis ad extneos trāſferūtur: ꝙ ptz pmo ꝑ illud qḋ ſcribit Ariſto. Alexādro in ſecretis ſecretoꝝ: ꝓpt̄ h̄ inqt fuit deſtructū regnū chaldeoꝝ: qꝛ regū ⁊ dn̄oꝝ expēſe reddit⁹ excedebāt: ⁊ ipſis deficiētibꝫ redditibꝫ ꝓprijs: bona acceperūt ſbditoꝝ ⁊ ipſi clamauerūt ad deū glioſuz: ꝗ exaudiuit eos: ⁊ regnū illoꝝ deſtruxit: ꝑ oīa h̄ dicta phi ꝯcordat ſacra ſcriptura Eccl. x. dicēs: regnū inqt a gēte in gentē trāſfert ꝓpt̄ iniuſticias ⁊ iniurias ⁊ ꝯtūelias ⁊ diuerſos dolos.
40 Nō mlta exēpla ad h̄. A. xij. 13. ¶ Sꝫ qꝛ i h̄ ſclo mlti illoꝝ tales penas dū viuūt euadūt; Jō certi⁹ ⁊ duri⁹ eā poſt mortē iuenient etnalr: ſic pꝫ. C. xvj. 16. ⁊. D. xj. 31. Et licet hic euadāt: ꝙ nō ꝯſilr torqant: ſic alios torſerūt: ibi illō nō euadēt iudiciū. Sic em̄ ſancti poſt mortē pmia habebūt ꝯuenietia: ſm ea ꝗ viuētes bn̄ geſſerūt: Jta mali penas ꝯuenietes expient qḋ cōgrue oſtēſum fuit i accidēti circa res cuiuſdā dn̄i ſatis noti nuꝑ
Exēm defuncti. Habuit em̄ dum vixit vnā malā ꝯditiōez: ꝙ vicz ꝗcūqꝫ titulo vl' colore potuit libent bona ꝯfiſcauit ſubditoꝝ defunctoꝝ. Habuit ⁊ aliā ꝯditionē bonā ꝙ vicz paupibꝫ blada ⁊ hmōi libent mutuauit in eoꝝ neceſſitatibꝫ. Accidit i morte ſua: ꝙ oīa bona inuēta i manu ſua vl' i manerijs fuerūt regi ꝯfiſcata: Jta ꝙ de illis executores in nullo eū iuuare potuerūt. Jn ꝗ ſatis oſ̄dit de⁹: ꝙ ſic alios ſpoliauit ⁊ grauauit: ita ⁊ ipſe ſpoliaret: bona vo ꝗ pri⁹ mutuauerat ꝗ in manibꝫ fuerūt debitoꝝ: executores poſtea collegerūt: ⁊ inde defunctū iuuerūt. Quaſi diceret: de⁹ in facto ⁊ in ꝯſuetudine: in
41 qua male egiſti punierl: in ꝗ vo bene remuneraberis. ¶ Jlli ḡ ꝗ ſic ſbditos dure ſbijciūt ſuituti: ibi ſuituti ſbijcient mille demonioꝝ. Et ſic de alijs: ſic pꝫ. D. xj. 32. ꝗbꝫ loquit de⁹ ꝑ ſacrā ſcripturā. Sap. vj. dicēs: diſcite iudices finiū terre: pbete aures vr̄as: cito apparebit iudiciū duriſſimū: qm̄ cū eſſetis miniſtri regni illi⁹ non recte iudicaſtis: neqꝫ cuſtodiſtis legē iuſticie: neqꝫ ſm dei volūtatē ambulaſtis nō ſbtrahet pſonā cuiuſcūqꝫ dn̄s oīm: nec verebit magnitudinē qm̄ puſillū ⁊ magnū ipe fecit: ⁊ eqlit eſt illi cura de oībꝫ. Fortioribꝫ aūt fortior inſtat cruciat⁹. Hec ibi. Fortioribꝫ inqt fortior inſtat cruciat⁹. Sicut videm⁹ ꝙ rex captis ꝓditoribꝫ ſuis: paupes ſtatim occidit: maiores vo tractu: ſuſpēdio exiteratiōe ⁊ corpis diuiſiōe: ⁊ mult penis affligit Sic in ꝓpoſito rex regū ⁊ dn̄s dominantiū Apoc. xix. ¶ Jtē qn̄ dn̄i ſunt infideles deo: de⁹ ꝑmittit ſeruos eis eſſe infideles. Nam qꝛ Salomon erat talis deo ꝑmiſſus eſt Jeroboam ei inſidiari. iij. Reg. xj.

E. j. Brietatis viciū fugiendū eſt. Primo ꝓpter dānū ⁊ periculū qḋ affert ipſi aīe: ipām infatuādo: ꝑdēdo ⁊ ſpoliādo. Scd̄o qꝛ multa pctā ſecū ducit Tertio qꝛ famā aufert. Quarto qꝛ penā ꝓmeret tpalit Quīto qꝛ ad penā ducit eternā. Sexto qꝛ i rebꝫ exteriorbꝫ depaupat. Septīo qꝛ corp⁹ dānificat. Octauo ponēda eſt ebrioſoꝝ excuſatio cū reprobatiōe. Nono cōtra oīa p̄dicta oſtēdere reſtat remediū: quo ebrioſi ſe
Arti. j. refrenare poterūt ne mala incurrant p̄dicta.
1 ¶ Primo eſt fugiēdū: qꝛ infatuat. Si em̄ illos fatuos vocam⁹ ꝗ a natiuitate ſenſu caruerūt: vel ꝗ ex aliq̄ infirmitate ſenſus amiſerūt: ⁊ i freneſim inciderūt iuiti: multo rōnabili⁹ iſti fatui vocant: ꝗ ex mera ſua volūtate ſenſus amittūt et linguā ⁊ pedes ⁊ man⁹ ꝗtuz ad vſuz: ꝗ poſſidere poſſent ſi vellet: ꝙ illi ꝗ inuiti ſenſus amiſerūt. Sꝫ dicēt iſti: natiui tales mlto ſtultiores ſūt: qꝛ ſp ſunt tales: ebrij nō niſi ad breue tp̄s. Quibꝫ rn̄dēdū eſt ꝙ nō: qꝛ iſti freqnt ⁊ grat ſenſus amittūt: illi ſel'

⁊ iuiti. ¶ Jterū ſic ille ſapiēs vocat: ꝗ ifirmitatē l' dānū corpi vl' aīe vl' rebꝫ iminere ſentiēs: remediū a ſapiētibꝫ qrit ſicut ꝗ p̄ infirmitates corpales pegrinat ⁊ qrit deū vl' ſctōs vl' ſapiētē medicū: vt ſenſus vl' ſanitatē recuperet: Jta ꝯgrue a ꝓrio ſenſu ſtult⁹ vocat: ꝗ ſenſus ⁊ ſanitatē bn̄s: ſalſa comedit: ⁊ bibēdi appetitū ꝓuocat: ad tabernā pegrinat ⁊ ibi offert: vt ſenſus ⁊ ſanitatē habitā amittat: ⁊ cordis ſapiā ꝓ ſimbolo tollat. Quia ebrietas ꝓ ſimbolo ſuo aufert cor Oſee. iiij. ¶ Sic vo infatuati caſtrū aīe ꝑdūt: ⁊ deū ꝗ i eo habitat ꝑdūt: ſic ebrij cuſtodes: caſtra vl' ciuitates ꝑdūt mūdiales Jux illud Aug. ad ſacras vgines: ꝗꝫ plime inqt vrbes diu obſeſſe nec capte: cuſtodibꝫ ſomno vinoqꝫ ſepult ab hoſtibꝫ patefacte: igneqꝫ cremate ſūt. Sic caſtrū ſpūale aīe: cuſtode ei⁹ atqꝫ ductore ſuo rōe ſbmerſo potu: ab hoſtibꝫ capit: ⁊ in foueā pcti cecus cadit: ductore ei⁹ deficiēte.
¶ Sic vo ifatuat⁹ capt⁹ ⁊ in puteū pcti ꝓiect⁹: vtutibꝫ 2
ſpoliat. Quia ſic vbi eſt freqūēs aqrū inūdatio: ſemen ſbmergit: ita ſemīa vbi dei ⁊ vtutū: vbi freqūēs inūdatio taberne ⁊ ebrietat Ps. cvj. Moti ſunt ſic ebri⁹ oīs ſapiā eoꝝ deuorata ē. ¶ Ex ꝗ pꝫ ꝙ ebrietas: oī latrone crudelior. Primo qꝛ auffert bona meliora. ſ. ſpūalia Scd̄o qꝛ eū quē capit: piculoſi⁹ tenet: qꝛ ſb alio latrōe poſſet ad deū clamare. Et ſi ſtatī eſſet occidēdus: poſſet a deo de pctīs ſuis veniā poſtulare: qḋ iſte nō ꝑmittit. Jn ꝗ pꝫ ꝙ iſtud eſt oī pctō piculoſi⁹: ꝓ tāto qꝛ ꝗ in ꝗcūqꝫ eēt pctō: ſentiēs mortē appropinqre: poſſet ſacerdotē ⁊ veniā petē: ꝙ ebrietate ſopit⁹ facē nō pōt. Sic ḡ aīa talis dū morit aufert ſine ꝗcunqꝫ pnīe remedio: ſic caput Holofernis: ꝗ ⁊ dormiebat nimia ebrietate ſopit⁹ Judith. xiij. Nō. G. v. 6.
¶ Scd̄o eſt fugiēdū, Arti. ij.
qꝛ ad multa alia ducit pctā. Sic em̄ auceps aues nitit ad vnū ꝯgregare locū: vt illuc illaqant ⁊ capiant. Sic 3
diabolus mltos ad tabernā ꝯgregat: vbi de vigīti vix euadit vn⁹ vl' duo: ꝗ dicē poſſint: laqūs ꝯtrit⁹ ē ⁊ nos liberati ſum⁹ Ps. cxxiij. Quia oēs illaqant. Alij pot⁹ exceſſu. Alij turpibꝫ vbis ⁊ cātilenis ⁊ ipudict aſpectibus ⁊ illicit iuramēt ⁊ ꝯcupiſcētijs ⁊ luxurioſis ⁊ vanis narratōibꝫ. Alij luxuria ⁊ inceſtu: qꝛ vbi ebrietas: ibi libido ⁊ furor dn̄at: diſ. xxxv. vēter. Et ſic pꝫ Gen. xix. vbi dixert filie Loth. Jnebriem⁹ eū vino ⁊c̄. De ꝗ dicit canō: quē ſodoma nō vicit: vina vicert: diſ. xxxv. ·§·j. ¶ Alij homicidio: ſic pꝫ de illo i vi. pa. Cui diabolus dixit. Elige ꝯſentire vnū de tribꝫ pctīs: ⁊ nūqꝫ tētabo te: ꝗ elegit poti⁹ inebriari. Et poſtea vtrūqꝫ adulteriū vicz ⁊ homicidiū adiecit: qꝛ virū cū cui⁹ vxore ebri⁹ peccauit: ſuꝑuenietē occidit. ¶ Alij tumultu ⁊ litigio: 4
et ſecretoꝝ reuelatiōe: qꝛ ꝓuerbiū ē: vinū ⁊ ꝯfeſſio oīa reuelāt. Et nullū ſecretū vbi regnat ebrietas Prouer. xxxj. ¶ Alij falſitate: facit em̄ hoīez falſuz dupl'r. Prīo: qꝛ multiplr falſitates ꝯſpiratiōes ⁊ ꝯfederatōes de furtis ⁊ falſis duodenis ⁊ hmōi tractant. Scd̄o: qꝛ mlta facit hoīez ꝓmittē dū ebri⁹ ē: ꝗ ſobri⁹ reuocat. Jō dicit Canō: ꝙ ꝓnū facit hoīez ad ꝓmittēdū: ⁊ poſtea triſtē ad ſoluēdū: ſic pꝫ de Herode ⁊ Joāne baptiſta. xxij. q. iiij. vnuſqſqꝫ. Alij feſtiuis ⁊ fatuis iudicijs ⁊ ſentētijs et iordinat ꝯſilijs. Sic illi ꝗ parlamēta ⁊ ꝯſilia ⁊ iudicia ſua tenēt: poſtꝗ ſūt vino calefacti: qꝛ vinū i eis dn̄at poſtꝗꝫ rō. De ꝗbꝫ. C. xj. 5. Et Eſa. xxviij. p̄ ebrietate errauerūt: ignorauert iudiciū: neſcierūt videtē. A ꝗbꝫ appellare poſſet: ſic appellauit mlier de ꝗ Sene. i decla.
refert. Que a Philippo rege temulēto dānata: appellauit Exēm
Ad quē inqt rex ad Philippū inqt: ꝫ ſobriū: ꝗ crapulā excuſſit ⁊ mlierē a ſnīa abſoluit. Sꝫ heu nō ſic temulēti moderni: ꝫ ſi ꝗd tūc ordiatū fuerit i ſbditoꝝ depopulatōz: mīme reuocat: qḋ vo i ſbditoꝝ ordiat ſolaciū

negligit. Alij iiuſticia: q2 ineqlit dei bona diuidūt: dū vnꝰ ſitit aliꝰ ebriꝰ ē. j. Cor. xj. q̄ ſi eqlit int ſe diuideret: neut excederet vl' idigeret. Sic de pānis: ſic de pecunijs Sic de oībꝫ alijs bonis. Et ſic ptꝫ q ebrietas eſt fames et nutrix oīm viciorū. diſ. xxxv. añ oia. Et. xv. q. j. ſane. Nec mirum: quia ſicut intrat potus exit ſenſus. Et ſic paulatiue omīs ſapientia eorū deuorata eſt.

Arti. iij. ¶ Et nō ſolū pctā adducit: ſꝫ etiā famā ledit: q2 ſic anhelitū fetere facit i mane: ſic famā ꝛ apud deū ꝛ apud bonos hoīes: q2 oīs bonꝰ hō minꝰ tales diligit: minuſq illorū appreciat miniſteriū: ꝛ ſocietatē ꝛ ab oībꝫ etiā

5 derident. vñ Ambro. li. de pnia. Ebrioſus inqt cū vinū abſorbet: a vino abſorbet: ꝛ abominat a deo: deſpicit ab angelis: deridet ab hoībꝫ: pculcat ab oībꝫ. Ideo Seneca epl'a. lxxiiij. dicit: ebrietatē volūtariā eſſe infamiā: nec mirū: q ad multa vicia ꝛ picula ducit: q2 ſicut nauis i mari cū gubernatore impotēte ad ml'ta picula impellit: ita hō qñ rō p quā gubernari dēt: fit impotens p ebrietatē: ꝛ hꝰ experiunt multi: q tūc loquunt ꝛ faciunt de qbꝫ poſtea multū erubeſcūt: ꝛ dolent ꝛ que

Arti. iiij. ¶ Viri vo eccl'iaſtici. De (nunq̄ eēnt ſobrij facturi. quibꝫ Eſa. xxviij. ſacerdos ꝛ ꝓpheta neſcierūt p̄ ebrietate abſorpti ſunt a vino errauerūt in ebrietate nō ſolū infamia ſic alij ſꝫ etiā depoſitiōe puniēdi ſunt: ſicut ptꝫ diſ. xxxv. epſ: vbi ſic dr̄ p̄ſbyter ebrioſus deponat. Inferiores clerici cōione priuent. Huic etiā ꝯcordat decretalis li. iij. ti. j. de vi. ꝛ ho. cleri. A crapula: vbi etiā prohibet potatio normānorū ad equales potus.

Arti. v. ¶ Et non ſolū tpale: ſꝫ etiā eternā inducit penā. Quia ebrietas aſſuefacta eſt mortale pctm̄. Diſ. xxv. vnū. §. alias: i fine. Diabolus ſuos iebriādo aſſimilat amico frauduleto q̄ ſimplicē vicinū inebriat: vt de hereditate ſua euꝫ decipiat. Sic diabolus mittēs. ſ. pctī fel: ꝛ inebriās Abac. ij. de q̄ felle. Aug. in q̄dā ſmōe. Ebrietas eſt dulce venenū: quā q̄ hꝫ ſeipm̄ non hꝫ. Sed ſic ebrij dū in tali ſunt ſtatu nō dolēt de hereditatl' vēditiōe vl' alio dāno: qd rebꝫ vl' corpi inferūt. Sꝫ expgefacti multū dolēt: Ita amittētes nō hereditatē celeſtē: ebrietate vl' q̄cūq alio pctō: dū i tali ſūt errore: nō dolēt: q2 ꝯſciētiā excecāt: ꝛ ſepeliūt rōnē. xv. q. j. ſane. Jō ridēt ꝛ pctm̄ more freneticorū: q infirmitatē ꝓpriā ignorāt: iactant.

6 de qbꝫ Eſa. iij. Pctm̄ ſuū ſic ſodoma p̄dicauerunt. Et repꝫhendētes deridēt: ſic frenetici nolētes iuuari. Figura de Eſau Gen. xxv. Comedit ꝛ bibit: ꝛ abijt puipēdēs q pmogenita ſua vēdidiſſet. ¶ Sed extrema iſtiꝰ gaudij luctꝰ occupabit: qñ de alio cipho bibēt: qñ ignis et ſulphur erit pars calicis eorū: qñ dicet eis illō Hiere. xlviij. Inebriate eū calice ire dei: vt ſic bibendo inordiate delectabat: Ita bibēdo puniat. Sic ptꝫ. D. xj.

Exm̄ 32. Et. D. xij. 37. ¶ Q aūt ebrij ſic ſint puniti: ptꝫ p hoc qd narrat Valeriꝰ de q̄dā ebrioſo: cui deꝰ oñdit in q̄dā viſione diabolū vnū ab penas ducentē: ꝛ magro demoniorū q̄renti vbi eū inueniſſet? Rñdit i ebrietate. Cui mgr̄: portes ḡ eū huc: vt bibat ſatis: ꝛ infundebāt in os eiꝰ picē ꝛ ſulphur: vt ei videbat dicētes: ſitiſti: bibe: Huic etiā ꝯcordat ſcptura ſancta. In pſ. x. dicēs. Ignis ſulphur ꝛc. Ille aūt cui hꝰ viſio oñdebat: impoſterū ab ebrietate ſe retraxit. ¶ Sꝫ cogitāt forte aliq: q ſi ſilis viſio eis oñderet: ſe etiā corrigerēt: qbꝫ dicēdū ē: q ſufficit q audiāt q̄d alijs ꝯſilibꝫ accidit: q2 de ſilibꝫ

7 ſile eſt iudiciū. ¶ Et p̄terea aliqñ multl' oñdit: q ꝓpter tales ebrietates aliq̄ i morte deſperāt ꝛ dānant. In vil

Exm̄ la eū ſatis nota cū q̄dā talis ad mortē infirmaret: ꝛ a bono vicario q̄ mihi hꝰ retulit viſitaret: ꝛ ad ꝯfeſſionē et cōionē amoneret: nullū aliō reſpōſuꝫ hre potuit: q̄ iſtud: bona ceruiſia: ceruiſia bona: ꝛ ſi verbū eū mutare ꝯtingeret: qñ de ſacerdote ei mentionē fecerūt dixit: portauit ne mihi ſacerdos bonā ceruiſiā vl' bonū potū Nō ſile huic. D. ij. 9. Nos ḡ exēplo expgiſcimi ebrij ꝛ flete: ꝛ vlulate oēs q̄ bibitl' vinū i dulcedine Johel. j.

¶ Et ponat q aliq̄ ita ſint illo pctō excecati: q ifamiā vel inferni penas nō timeāt: q2 forte eas nō vidēt: vel nō credūt: ſaltē timeāt rerū ꝛ bonorū diminutionē quā ex ebrietate ꝯſeq̄ optie vidēt. Jō iſtā penā poſt p̄cedētes poſui: q2 plus apud mūdiales timet: cū ḡ videāt: ꝛ q̄tidie int ſe loqūt q ebrioſi nūq ditabunt. Cui etiā dicto ꝯcordat ſacra ſcptura dicēs Ecci. xix. Seruꝰ ebrioſus nō locupletabit: ſaltē illo timore digē paulisꝑ vi ¶ Iterū ponat q ita ſtulti ſint (nū q̄ mades. j. Re. j. q penas nō timeāt eternas. Ita ꝓdigi: q rerū non timeāt diminutionē: cū carnē nemo vnq odio habuerit carnis ſaltē dilectio ebrietates refrenet q̄ multl' eā afficiūt infirmitatibꝫ: ſic paraliſi: cecitate: capitl' dolore: ꝛ multis incōueniētijs. De qbꝫ Inno. li. de vilitate cōditiōis hūane. Quid inqt turpiꝰ ebrioſo: cui fetor i ore tremor i corpe: ꝓdit occulta. Cui mens alienat: facies traſformat: lingua agitat: fecundi calices quē nō fece ¶ Qñ vo de ebrietate rephēdunt: q̄dā il (re diſertū. lorū ſe excuſant p ſocietatē ꝛ amicorū inſtantiā. Sꝫ in hꝰ defectū ꝓpriū potiꝰ oñdūt: q̄ ſe excuſent: minꝰ ſciētes i hoc facto ſe oñdūt: q̄ ſint irrōnabilia aīalia: q̄ ad nulli us rogatū vltra potū neceſſariū ſumūt. Vñ fert q q̄dā pr̄familias habuit quedā ceruū domeſticū i domo ſua: q̄ ad prādiū ceruiſiā de ciphis ſolebat bibē: ꝛ q̄daꝫ vice tm̄ bibit: q inebriatꝰ erat: ꝛ ſaliēs i curia int ligna crus ſuū grauiter leſit: nunq poſtea ceruiſiā nec aliq̄d p̄ter aquā voluit bibere. ¶ Ad idē fert q illā inſipientiā quidā cognouit. Cū ad aliorū inſtantiā plus ſolito bibēs inebriatꝰ fuiſſet. Et equū ad plus bibēdū nullis p̄cibꝫ vel amicitijs inducere poſſet: ait me ſapiētior es. Sic ḡ ad potandū rogātibꝫ ꝛ dicētibus illud Cañ. v. Inebriamī chariſſimi rñdere dēnt: ſic q̄dā tali reſpōdiſſe fertur dicēs: multū indiges ſtulto: q de tam caro amico vis ſtultū tuū facere. Audiēdus eſt ḡ ꝛ ꝑponēdus melior amicus q̄ dicit Ephe. v. Nolite inebriari. ¶ Alij ſe forte excuſari credunt: q2 potum emunt: ꝛ qd emunt: capere poſſunt: ne ſimbolū amittant: ſed male ſimbolū lucrat: quia aīam mortaliter peccādo perdit. Ei ergo q̄ nō plus ſoluit q̄ ipſe: nō inuideat ſi frequētius ꝛ plus bibat: cū ſm ſitim ꝓpriam ꝛ nō voracitatē alienā ſibi neceſſaria mēſurare debeat. ¶ Alij auide et exceſſiue ſumūt: q2 raro ſumūt: ꝛ male: q2 q̄d ꝓdeſt illa nimietas ꝯtra ſitim q̄ trāſijt: qñ iam ſatis habet: nocet que trāſijt: nec oportet q exceſſus illam faciet: quā iam ſufficiētia ſatiauit. Nec valet exceſſus ꝯtra ſitim futurā immo nocet: q2 ſitim in futuro ꝓuocat: ſicut ptꝫ. D. xj. 22. Alij ſe excuſant: quia nemini nocēt dicētes: nō nimis bibit: q̄ neminē dānificat. Iſti deficiūt: q2 ſicut ex p̄cedentibꝫ ptꝫ ſibijpſis nocēt: tam aīabus q̄ corpibꝫ: et ꝯtra deū peccāt. Sicut ptꝫ. ſ. e. c. arti. v. q2 eſt pctm̄ mortale: ꝛ ꝯtra ꝓximū indigentē: quē defraudant: ſicut ptꝫ ex auctoritate Pauli. ſ. e. c. 4. ¶ Qñ vo de male factis que in ebrietate cōmittūt rephendunt: excuſant ſe p ebrietatē dicētes: parce mihi domine: ebrietas me fecit hoc facere. Iſti nō ſe excuſant: ſed de duplici peccato ſe accuſant. Si eū iſta excuſatio eēt ſufficiēs Eſaias ꝓpheta potius illos excuſaret: de quibꝫ dicit. xxviij. c. pre ebrietate errauerūt ꝛc. Sicut ptꝫ. ſ. e. c. iiij.

¶ Ratio ergo corpus a talibus exceſſibꝫ refrenare debet freno abſtinētie: q̄ multa in ſacra ſcriptura cōmendat ꝛ pſuadet: ſicut patꝫ diſ. xxxv. ſexto die. Et de ꝯſe. diſ. v. nō dico. Et. A. iiij. p totū. Hac ḡ refrenari debet

Arti. vj. 8 · Arti. vij. 9 · Arti. viij. 10 · Exm̄ · Exm̄ · Exm̄ · 11 · Arti. ix.

q̄a ſicut equ⁹ q̄n̄qꝫ poſtq̄ȝ ſatis biberit: niſi freno refre
nef: i aquā cadit ⁊ inſidentē in piculo ponit. Sic caro
poſtq̄ȝ ſatis biberit: animā ſubmergit: niſi abſtinētia
refrenef. Cui⁹ freni: due ptes reſtringētes: q̄ retinētes
vocanf refrenare debet breuitas et penalitas. Cogita
tio de delectatiōis breuitate qua ſtatim trāſeūte oīa illa
q̄ guttur delectabāt in lutū fetidū ponunf: ⁊ freq̄nter
ad amaritudinē cōuertunf retrahere deberet. Ex alia
parte etiā oēs p̄dicte penalitates tam tpales q̄ȝ eterne
vitā noſtrā refrenare deberēt: ꝙ nō ducaf in cōmeſſa-
tionib⁹ et ebrietatib⁹. Ro. xiij. Nota contra illos qui
ſitim prouocant: vt plus bibant. T. iiij. 17

E. ij. **Electionis. Primo oſten-**
denda eſt diſcretio. Scdo q̄lis eſſe debeat elec-
tio q̄ ptinet ad bonū et vtilitatē priuatā. Tertio q̄lis
eſſe debeat electio q̄ reſpicit vtilitatē publicā: q̄ntū ad
electiōis negociū. Cū thematib⁹ ad ꝓpoſitū ptinētib⁹.
Quarto quātū ad electorū collegiū. In q̄nto vo electi
preconiū. i. cōditiōes pſone eligēde deſcribēde ſunt.
Sexto oñdef ꝙ inordiata intētiōe electionē ꝓcurātes
vl' eligētes vl' p̄ſentātes vl' ordinātes indignos: multi
plici piculo tā ſe q̄ȝ electos ſuos: ⁊ ſubditos exponūt.
Arti. j. ¶ Quātū ad p̄mū. Electio q̄dā reſpicit bonū p̄uatū.
ſic ꝙ hō eligat bonā vitā ⁊ hūilē: q̄ntū ad ſeip̄m dicēs
1 illud Pſ. lxxxiij. Elegi abiect⁹ eſſe i domo dei. Quedā
vo reſpicit bonū publicū: ſic q̄n eligunf hoīes ad bel-
lū: vel ad ꝓpoſituras: ſeu regales vel imꝑiales p̄emi-
nentias: vel ad eccl'iaſticas plationes et dignitates de
vtroqꝫ ſimul. ij. Pe. j.
Arti. ij. ¶ Certā em̄ vocationē ⁊ electionē faciatꝭ: q̄ſi diceret:
facite ꝙ illa vocatio ſeu electio: q̄ de⁹ elegit nos ante cō
ſtitutionē mūdi: vt eſſem⁹ ſcti. Ephe. j. ſit certa ⁊ expe
dita eligēdo illa media p q̄ dei electio implef: ⁊ dicēdo
illud Pſ. cxviij. q̄m mādata tua elegi. Et iterꝫ viā ve-
ritatꝭ elegi. Quia nec aliter eligit nec vocat: vt veniat
niſi p viā mādatoꝝ: vt ſciat reprobare malū ⁊ eligere
bonū. Eſa. vij. vt videlicꝫ ſciat ⁊ ope impleat ⁊ eligat
bonū in actu: q̄a aliter penā meref: q̄a talis priuilegiū
meref amittere: ſic ptꝫ A. vj. 3. id eſt liberā electionē: ⁊
in ſuitutē eternā poni: libera em̄ electio eſt priuilegiū
rōnalis creature. Cui dr̄. j. Paral'. xxj. q̄dcūqꝫ voluerꝭ
elige. Et Eccl. xv. Poſuit ante eū. i. hoīem bonū ⁊ ma
lū ⁊c. Et ideo p̄uilegiū vocari potuit: q̄a brutꝭ nō pue
2 nit: ſic ptꝫ p ſctm̄ Thomā p̄ma ſcde. q. xj. ar. ij. Et nō
eſt p̄uilegiū q̄dcūqꝫ ſic nobile. Ita fortiter etiā p̄uile-
giatos ꝓtegēs: ꝙ ſi bn̄ eo vtanf: et vt eis cōceſſum eſt
illud cuſtodiāt: tot⁹ mūd⁹ et infern⁹ ſil' cōfederati eos
nec ſupabit: nec eis nocebit q̄ ad aīam: nec ab eis illud
tollet vl' frāget: q̄a oīb⁹ fortior eſt p quā relig̃e ſm̄ elec-
tionē grē ſalue fiet. Ro. xj. Nota. N. j 2. ¶ Sꝫ heu
maior pars mūdi fatuo aſſimilaf: q̄ poti⁹ baculū ſuū
eligit: q̄ȝ celū. Et puero q̄ poti⁹ pomū q̄ȝ denariū. Et
porco: q̄ poti⁹ putrida eligit q̄ȝ aurꝝ Sic mō q̄ſi oēs pu
trida eligūt pctā diuerſa ſm̄ ꝙ i diuerſis delectanf: po
ti⁹ q̄ȝ celū poti⁹ eligūt trāſitoria: q̄ȝ eterna. Eternā pau
pertatē q̄ȝ tpalem. Eternā infirmitatē q̄ȝ breuē dietā.
Eternā penā: q̄ȝ breuē corpis macerationē. Eternā irā
et laborē ⁊ penā q̄ȝ remiſſionē ⁊ penā tpalē. De quib⁹
oīb⁹ Hiere. viij. Eligēt magis mortē q̄ȝ vitā: oēs
qui reſidui fuerint de cognatione hac peſſima.
Arti. iij ¶ Si vo oīa bn̄ ordinenf q̄ ad p̄dictā electionē ptinēt
priuatā deo ordināte: quē in p̄uata electione elegerūt.
3 Iuxta illud Deutr. xxvj. dn̄m elegiſtis hodie: ſecūda
electio meli⁹ expedief: q̄a ſic artifex ſapiēs in nemore
inter multa ligna eligit meli⁹ lignū ꝓ eccl'ie edificatōe
q̄ȝ ſtult⁹. Iuxta illud Eſa. xl. Forte lignū et imputribi-
le eligit artifex ſapiēs. Ita inter m'ltos hoīes nūq̄ȝ bn̄
eligit lignū ꝓ eccl'ie regimine q̄ eſt ſtult⁹ quātū ad deū.
vn⁹ videlicet pctōr et ſymoniac⁹ reuolutor: munerib⁹
vel carnali affectiōe corrupt⁹ et putridus: q̄ cōmodū
attēdit ꝓꝑiū. Tale em̄ lignū in ſe putridū lignū eligit
putribile. Habētes vo dei ſapiētiā lignū eligūt impu
tribile q̄b⁹ congruūt Themata q̄ ſequunf. Quecūqꝫ
elegerit de⁹ ipſe erit ſctūs. Nūeri. xvj. Quē elegero:
germiabit virga. Nūeri. xvij. ¶ Eū ꝯſtitues quē dn̄s
de⁹ tu⁹ elegerit. Deutro. xvij. Elegit Joab ex electis
Iſrael. ij. Re. x. Elegit Salomō oparios. iij. Re. v.
Eligite meliorē de filijs dn̄i nr̄i: ⁊ ponite eū ſup ſoliū
p̄ris ſui. iiij. Re. x. Elegerūt ſacerdotes ſine macula:
volūtatē habētes i lege dei. j. Mach. iiij. Elegerūt bo-
nos. Math. xiij. Eligite ex vobis virū. j. Re. xvij. In
q̄ rit⁹ deſcribif electiōis quātū ad tria. P̄rio quātū ad
electiōis negociū: Eligite. Scdo q̄ntū ad electoꝝ colle
giū. Ex vobis. Tertio q̄ntū ad electi p̄coniū: Virū.
¶ P̄rio electiōis negociū comitari debet matura velo
citas cū cōcordia: ne videlicet negligētia brigis vl' diſ-
cordijs nimis differaf: q̄a talis in electiōe mora trahit
periculū: q̄a i tali mora nō melior ꝫ maior p̄uaricator
p̄ficif: quō vo et p quā viā hoc fiat tali oñdif exēplo. Exem̄
Fabule cōtinēt ꝙ aues q̄ndā inuenerūt roſam: ⁊ tra-
ctātes inter ſe cui dāda eſſet cū ab oībus poſſideri nō
poſſet. In hoc ꝯſenſerūt ꝙ pulchriori daref aui. Ipis 4
vo diſcordātib⁹ de pulchritudinis p̄eminētia cui attri
buēda eſſet ⁊ ſniam vſqꝫ in craſtinū differētes: vt inte
rim poti⁹ maiora offerētes: q̄ ſapiētes cōſulerēt: nocte
vo illa ceterꝭ dormiētib⁹: venit auis illa q̄ de nocte me-
lius ſe ſcit iuuare. Videlicet Bubo cui⁹ tota ptās cō Bubo
ſciētia ⁊ cautela de nocte oñdif. Et roſam rapuit ꝓpter
quā falſitatē et roſe malā adeptionē: poſtmodū ſnīa la
ta fuit a rege auiū: ꝙ nūq̄ de die volaret. ¶ Roſa pul
chra eſt bn̄ficiū ſeu dignitas eccl'iaſtica vl' ſecularis p̄-
eminētia: ad quā electiōe media pueni f. Circa quā ſi
electores vel patroni diſcordēt: vel p brigas vl' a ꝓpel-
latiōes ⁊ placita impedienf ⁊ retardenf: vt interim cō
ſulāt illos quorū dextera repleta eſt munerib⁹ et cōiter
Bubo inferni ſcꝫ ſymoniac⁹ vel reuolutor: q̄ pl⁹ hꝫ
in aīa de malicia: vel i burſa de pecunia. Quoꝝ ptās
eſt circa brigarū et cupiditatū tenebras de q̄b⁹ ait ſal-
uator. Luce. xxij. hec eſt hora veſtra ⁊ ptās tenebrarū.
Roſam aſportat et amphorā. Et hec eſt cauſa q̄re plu-
res ſunt bubones i officijs ⁊ dignitatib⁹ ⁊ curijs cōſti-
tuti: q̄ȝ alaude: q̄a in q̄cūqꝫ cauſa vt cōiter q̄ vtif inter
fideles ⁊ falſos: falſi videlicꝫ ꝓpoſitū ſuū in nocte hui⁹
mūdi obtinēt: q̄a filij hui⁹ ſeculi prudētiores ſūt filijs
lucis i generatiōe ſua. Luce. xvj. ſic bubōes i tenebris
q̄ȝ aues luci et diei. Sꝫ a rege volucrū celi ſnīa ꝯtra ſic
intrātes et ſic viuētes i morte dabif: ꝙ lumē celi nūq̄ȝ
videbūt. Sꝫ introibūt vſqꝫ in ꝓfundū patrū ſuoꝝ ⁊c.
Et oēs volucres celi ſup eos ſic ſup bubones clamāt
dicētes. In terra ſctoꝝ iniq̄ geſſit: nō videbit gloriā.
Eſa. xxvj. Nota ſile huic. A. xv. 32. Contra oīa talia
pericula cito et cōcorditer eligite dicit dn̄s. Aggei. ij. Arti. iiij.
¶ Electorū vo collegiū interna ſinceritas comitari de-
bet: q̄a i facto electiōis aſſimilari debet ꝑpetue vgini 5
marie. De q̄ legif Luce. x. ꝙ optimā partē elegit: filiū
videlicet dei. In qua electiōe oīb⁹ electorib⁹ formā tra
didit eligēdi q̄a ſicut ipſa deū de ſpū ſuo: ſine integri-
tatis cōcepit et peperit corruptiōe. Ita ipſi eligēdū cō-
cipere debēt ſine carnalitatꝭ et cupiditatꝭ intētiōe. Qui
i deo eligūt: q̄a cōſanguine⁹ vel affinis eſt: de carne cō
cipiūt: ⁊ de carne pariūt corruptorē. Qui vo q̄a mūera

vel lucra dat vel pmittit: de cupiditate cōcipit ⁊ parit
cupidū. Primi carni: et ſecūdi diabolo ⁊ nō ſpūiſctō:
indiciū cōmittūt electiōis. ¶ Tales ante electionē fru
ſtra inuocāt ſpūſſancti auxiliū ⁊ cōſiliū. Cui⁹ cōſilio
vti nolūt: q̄ totū negociū anteq̃ ipm̄ inuocarēt iter ſe
fabricauerūt. In q̄ facto q̄buſdā volūtarijs aſſimilant̄
dn̄is: q̄ anteq̃ cōſiliarios ſuos cōſulāt apud ſeipſos
q̄cquid agere volūt imutabiliter ⁊ obſtinate determi-
nāt: ⁊ tūc ad factū ſuū inordinatū colorandū cōſilia-
rios cōuocāt: ſicut iſti ſpiritūſctm̄. ¶ Qui cōuincunt̄
6 tā a ſcripturl ⁊ factis paganoꝝ q̄ chriſtianoꝝ. ¶ Scri
bit eīm Iuſtin⁹ li. ij. de q̄dā Alexādro q̄ amicis querē
tib⁹ quē imperij faceret heredē. Rn̄dit digniſſimū nō
noīauit filiū. Herculē: nō fratrē Arridienſis: q̄a ne-
phas eſſet viro forti aliū q̄ virū ſuccedere fortem.
¶ Huic pcordat ſcriptū et factū ſacre ſcpture. Nūm.
xxvij. Ubi Moyſes a deo de morte ſua certificat⁹ cū
multos haberet cōſanguineos ⁊ amicos: nullū de ca-
pite ſuo pp̄lo pficere voluit: ſ̄ totū deo cōmiſit dicens.
Prouideat dn̄s de⁹ ſpirituū oīs carnis hoīem qui ſit
ſup multitudinē hāc: et poſſit exire ⁊ intrare ante eos
⁊ educere eos: vl̄ introducere: ne ſit pp̄lus dei: ſicut oues
abſq̃ paſtore. ¶ Sup q̄ dicit Origenes. Diſcat inq̄t
electorū principes: ſucceſſores ſuos nō ei⁹ q̄ cōſanguie
iūcti ſunt eligere: neq̃ hereditariū tradere eccl'ie princi
patū: ſ̄ referre ad iudiciū dei: ⁊ nō eligere illū quē hu-
man⁹ cōmēdat affect⁹: ſ̄ totū cōmittere deo. ¶ Exem̄
etiā de Samuele q̄ pp̄lo principē nō dedit anteq̃ de⁹
ei⁹ reuelaret auriculā. ſicut ptz. j. Reg. ix. vbi dei iudi-
cio Saulem elegit. et. j. Reg. xvj. vbi eiuſdem iudicio
Dauid vnxit regē ſciēſq̄ quēq̃ dn̄s elegerit ipe ſctūs
eſt. Numeri. xvj. quoniā ipſe falli nō poteſt in electio
nibus ſuis. Nota. O. vj. 47.
Arti. v. ¶ Quales vo cōditiones debet hēre eligēdus: oñdūt.
¶ Prīo q̄ a natura ordinant̄ cerui eīm volētes flumē
7 trāſire: vel ſe cōtra venatores vel canes defendere: for
tiores anteponūt: ⁊ ſup ſe cuſtodes naturali inſtinctu
pſtituūt. Aliter eīm in hoc natura deficeret: q̄a debiles
ppoſiti eſſent tā pponētib⁹ q̄ ſibijpſis cauſa ⁊ occaſio
ruine. ¶ Scdo idē oñdūt ea q̄ a rōne ordinant̄: ſicut
bella hūana iuſta: in quib⁹ maior induſtria ſapiētia ⁊
fortitudo in duce exercit⁹ requirit̄ de cōgruo q̄ in his
q̄ eū ad bellū ſequunt̄: q̄a ex vecordia ſua ſui toti⁹ exer
cit⁹ imminet ruina. ſic patet. B. ij. 14. ¶ Tertio idē
oñdūt ea q̄ quotidie agunt̄. In oīm eīm arte et opere:
vbi agit̄ de corporali vel tpali emolumēto: eligunt̄ for
tiores ſapiētiores et meliores oparij. Elegit Salomō
operarios. iij. Reg. v. et nō ocioſos. Sic vbi de lucro
aīaꝝ facere deberēt. ¶ Quarto idē oñdūt ea q̄ in ſa-
cra ſcriptura inueniunt̄. primo Numeri. xvij. Unde
Aaron pp̄lo preferendus anteq̄ pp̄lo pficeret̄: habuit
virgā germine ⁊ gēmis ⁊ florib⁹ ornatā ⁊ fructu fecū-
dam. In ſignū q̄ ille ſolus dign⁹ eſt ſup pp̄lm virgā
accipe correctiōis vl̄ pemineētie: ſoluſq̃ ad h̄ eligēdus
qui vitate vite germinat: quantū ad ſe: floret opiniōe
et fama: ⁊ fruct⁹ doctrine et opatiōis pfert omnibus
quib⁹ pōt. ¶ Scdo exem̄ habet̄ ad hoc ī ſacra ſcptura
Nee. viij. Ubi habet̄ q̄ Eſdras pp̄lm doctur⁹: ſtetit
ſup gradū altiorē ſup pp̄lm ab humero ⁊ ſurſum. Sic
ſpūaliter talis eſt eligēdus vt pp̄lm regat: q̄ eminet in
his q̄ ſupra humerū ſunt. i. circūſpectiōe diſcretiōe ſa
piētia et hmōi: quarū organa ī capite maxime vigent.
Nō aūt debet alios excellere in his q̄ ſub humerl ſūt
8 . i. delectatiōib⁹ q̄ ventrē ⁊ carnē ſequunt̄. ¶ Quartū
habet̄ Nūeri. iiij. Ubi habet̄ q̄ a triginta annis vſq̃
ad quinquageſimū eligebant̄ ad opa q̄ ad tēpli myſte
ria ptinebāt: in ſignū q̄ viri fortes et pfecti aſſumēdi
ſunt ad miniſteria eccleſie et diligēter examinati: q̄a ſi
ad officia ſecularia et bella corporalia aſſumendi ſunt
diligēter examinādi. Multo forti⁹ examinari debēt: q̄
ad platuras aſſumunt̄. Diſ. lix. ſi officia: q̄a ſic ī bello
corporali periculū ex hoc imminet q̄ mali aſſumunt̄.
Ita in ſpūali. Sicut patet. B. ij. 29. Item nota. O. vj
44. ¶ Quintū exemplū ad hoc Joan. vj. vbi habet̄
q̄ cū cognouiſſet Jeſus q̄a vēturi eſſent vt raperēt eū
et facerēt eū regē: fugit iterū in mōtem ipſe ſol⁹. In ſi-
gnū q̄ honores ſunt fugiēde ⁊ q̄ tales eligēdi ſunt q̄
illos exemplo Gregorij fugiūt: q̄ et ſi oīmo ad talia
onera ſupportāda cogant̄: cor habeāt humile: ſicut q̄
onus ſubit: caput inclinat nō ſe extollat: ſ̄ ita in omni
medio: ſicut ſol ī medio planetarū vt pſit et illuminet
nō vt p̄ſit. Et cor ī medio corpis vt vitā mēbris oīb⁹ 9
influat. Sic ſi rectorē poſuerūt te: noli extolli: ſed eſto
in medio illorū rector in honore. Eccl'iaſtici. xxxij. Et
Eccliaſtici. x. Duo dicit. Unū videlicet ex parte plati
q̄ videlicet ſit ī medio ſic ſol: q̄ inter planetas mediū
obtinet: q̄a tres ſupra ⁊ tres ſub ſe: ⁊ ſicut cor. ¶ Aliud
ex parte ſubditorū: videlicet q̄ platū vel quēcūq̃ eis
eminentē habeāt in honore. Auguſtin⁹ in ſpeculo cle
ricoꝝ: honore corā vob̄ plat⁹ ſit vobis. ¶ Predictas
g̃ habētes cōditiōes eligēdi ſunt. Unī Origenes ſup
Leuiticū. Qui ex omni pp̄lo pſtantior eſt q̄ doctior: et
in omni virtute eminētior. Ille ad ſacerdotiū eligatur
¶ Item nota plura exēpla quales de⁹ elegit p hoc eli
gēdi nob̄ formā dans. C. xviij. 6. ¶ Sz heu nō ſic eli 10
gunt̄ oēs ſed habētes cōditiōes poſitas. ſupra. e. c. iiij.
frequētius exaltant̄. De quo cōquerit̄ ſacra ſcriptura
Ecclēs. x. dicēs. Eſt malū qd̄ vidi ſub ſole quaſi per er
rorē egrediēs poſicū ſtultū ī dignitate ſublimi. Cui⁹
erroris occaſio eſſe videt̄ nimia p̄m carnalē affectū ap-
proximatio. Pro q̄ eſt ſciendū q̄ approximatio ⁊ elon-
gatio faciūt viſum q̄nq̃ errare: ſicut patet de planetis:
inter quos viſus iudicat lunā maiorē: quia ei plus ap
propinquat: ⁊ ſaturnū minorē: q̄a plus ab eo elōgat̄:
q̄ vo in celo ſunt ⁊ oīa vidēt vt ſunt: cōtrariū iudicāt.
Sic boni q̄rū puerſatio ī celis eſt: mali vo q̄rū puerſa
tio ī terris: ⁊ affectio eſt terrena: pl⁹ eis appropinq̄ntes
pſanguinitate ⁊ affinitate vl̄ familiaritate: maiores iu
dicāt ⁊ meliores ⁊ ideo mali exaltant̄ et boni depmunt̄
ſicut ait ſcriptura. Eccles. x. Uidi inq̄t ſeruos in eq̄s:
et principes ambulātes: q̄ſi ſeruos ſup terrā quia ele-
git rex de amicis. j. Mach. vij. Et q̄a elegit bachides
impios. j. Mach. ix. Nota. I. ix. ar. j.
¶ Electores vo tales eligētes et patroni tales p̄ſentan Arti. vj.
tes ſiue ad ordines apponētes ⁊ recipiētes et aduocati
⁊ fautores tales iuuātes: ſicut multiplr̄ peccāt: ſic mul
tiplici tam ſe q̄ electos q̄ etiā electoꝝ ſubditos piculo 11
⁊ pene exponūt. ¶ Primo tales cōtra deū peccāt: cui⁹
mādatū trāſgredi faciūt. Exod. xx. Nō aſcēdes inq̄t
p gradus ſcz p grad⁹ cōſanguinitatis vel affinitatl ad
altare meū. ¶ Secūdo cui⁹ amorē vel timorē poſtpo-
nūt. Quia ſi rex terren⁹ vel dn̄s vel magn⁹ amic⁹ eos
rogaret q̄ ei p aliqua arte vel ope fidelē puideret mi
niſtrū: vnde apponeret diligētiam q̄ ſibi nō mitteret
niſi diſcretū: ſic ī arte aīe bene cōſiderare deberēt cui
gregē dn̄i cōmittūt cuſtodiendū ſi bene cōſiderāt cui
maritare volūt filias pprias bene cōſiderare deberent
cui maritāda ſit ſpōſa eccleſia ſcz chriſti. Et ſi quis eos
rogaret q̄ filiā ſuā indigno maritaret: ſufficiētes inue
niret excuſatiōes. Sed heu q̄n p̄ces fiunt p indigno
ad dei ſpōſam habendā nō ſe excuſant: ſed humanū ti
morē diuino timori pponūt. ¶ Tertio cuius ſpōſam 12

venalem exponūt illis quoꝝ litteraꝝ titulus verioꝛ
eſſet pecunie q̄ȝ dei gratia. ¶ Quarto cuius exercitum
et caſtra in bello et obſidione poſita: ꝑdunt vecordes
milites in eis ponendo cuius oues lupis tradunt.
¶ Quinto cui⁹ filios infirmos moꝛti tradūt: dū ma-
lis medicis ſciēter exponūt: quis eñ filiū ſuū infirmū
traderet cure medici: quem ſciret medicinā neſcire cū
expertū habere poſſet? talis videret̄ velle a filio ſuo li-
berari: quare ḡ talib⁹ tradūt dilectos dei filios: ꝓ q̄b⁹
Chꝛiſtus moꝛtuus eſt? Sed dicunt puer eſt pōt ire ad
ſcolas et addiſcere: ſed interim infirmi moꝛient̄: inte-
rim ſubditi peccāt: et foꝛnicant̄ q̄ð pulchꝛe oñſum eſt
13 Geñ. xxxviij. vbi Judas dixit ad Thamar: expecta
donec creſcat Sela fili⁹ me⁹: q̄ interi foꝛnicata eſt. Sic
ipſi dicūt eccleſie expectet ⁊c. quare nō dicūt hoc de oui
bus ſuis? dantes paſtoꝛi ſalariū vt vadat: ⁊ artē paſcē-
di diſcat/ dicētes: expectēt oues vt addiſcat ⁊c. Quare
nō ſic loquunt̄ de filijs ſuis infirmis dātes ſalarium
medico/ dicētes: Expecta quouſq̄ȝ medicus vadat ſa-
larnā ⁊ addiſcat. ¶ Sed dicūt dimittunt vicariū vel
ſacerdotē loco ſuo: hec r̄nſio repꝛobata eſt. C. xviij. 8.
Et p̄terea q̄ tradit oues paſtoꝛi ipſe vo tradit eas pue-
ro ſuo: nōne dñs ouiū oues ſuas requiret de manu pa
ſtoꝛis potius q̄ȝ pueri? Ipſe eñ cui eas dñs tradidit:
de damno r̄ndebit ⁊ de oīb⁹ cōpotū dabit. Sic deus
qui ait Ezech. iij. ſanguinem de manu tua requirā. Et
Eze. xxxiij. ſanguinē de manu ſpeculatoꝝ requiram.
Sic Chꝛiſto Math. xxv. Rationē exegit ab his q̄b⁹
bona ſua tradidit: ⁊ nō ab alijs ſcȝ a vicarijs vel ſacer-
dotib⁹ ſuis. Dicēt: deus ſatis illis inferioꝛib⁹ curam
tradit: quia de licētia illoꝝ qui dei locū tenent/ eis tra-
dunt̄: et cū de ſuperioꝛib⁹ de nō reſidētia diſpēſat̄: q̄b⁹
breuiter r̄ndendū eſt: ꝙ nec deo placet vt frequēter ta-
lis diſpenſatio: nec a deo appꝛobat̄: ſicut optime patet
F. iij. 34. quia p p̄ces et falſas allegatiōes ⁊ p̄cia illā
obtinēt: tam in illoꝝ diſpenſantiū: q̄ȝ illoꝝ cū quib⁹
diſpēſat̄: tam etiā ſubditoꝝ graue animaꝝ diſpendiū.
quia opus cure paſtoꝛalis conſiſtit nō ſolū in ſacramē
toꝝ adminiſtratiōe: ⁊ hoꝛaꝝ canonicaꝝ dictione et
miſſaꝝ celebꝛatiōe: quas tñ opationes raro vt ꝯuenit
faciunt mercēnarij: ſȝ in veraci doctrina veritatis vite:
in vicioꝝ cū neceſſe eſt dura ⁊ imperioſa coꝛreptione:
et in rigida caſtigatiōe q̄ð ſi foꝛſitan ſciāt ꝙ raro acci-
dit: nō tñ audent mercēnarij. Cōſiſtit etiā in paſtione
eſurientiū: in coopeꝛatiōe nudoꝝ: in ſuſceptione ho-
ſpitū: in viſitatiōe infirmoꝝ ⁊ incarceratoꝝ: ⁊ maxīe
ꝓpꝛioꝝ parrochianoꝝ quas opatiōes facere non eſt
in hmōi mediatoꝝ et mercēnarioꝝ facultate: quia vix
pñt ꝓpꝛiā vitā ſuſtētare. Nota. F. iij. 30. cū ſequētib⁹.
Et. P. xiij. 54. Qua rōne ergo cōtra iuſticiā diſpenſa
tionē extoꝛquēt eadē rōne iuſte punient̄. Cui non vi-
det̄ cōtra iuſticiā eſſe: ꝙ emolumentū recipiat pſonale
et lac ⁊ lanā ꝓ oīb⁹ cuſtodiendū. Et tñ laboꝛē nō ap-
ponit pſonalem: nō eſt credendū ꝙ apud deū tanta ſit
iniuſticia vel pſonarum acceptio quin ab eo qui plus
accipit de oīb⁹: plus exiget̄ in cōputo: q̄ñ deus dicet:
redde rationē villicatiōis tue: quia ab eo cui plus cō-
mittit̄/ plus exiget̄. Cū ergo rectoꝛ plus recipiat: non
eſt dubiū quin r̄ndebit ꝓ rata ſua. ¶ Sexto cuius ec-
cleſiam maculant: quia poꝛcos. i. vitā poꝛcinam ducē-
tes in ea ponūt. De quibus nota optime. B. ij. 46.
14 ¶ Septimo quia eccleſiā dei ⁊ cadere faciūt: quia co-
lumnis marmoꝛeis amot. id eſt antiquis bonis viris
moꝛtuis: vel ab ipſis refutatis: columnas ſupponunt
putridas. De quib⁹ Hieronymus in quadam epl'a.
Et habet̄ in Decreto. viij. q. j. Moyſes: quidam non
querunt eos in eccleſia columnas erigere: quos plus
cognoſcūt eccleſie poſſe ꝓdeſſe: ſed quos vel ipſi amāt:
vel quoꝝ ſunt obſequijs deliniti: vel ꝓ quib⁹ maioꝝ
quiſpiā rogauerit: et vt deterioꝛa taceā: qui vt clerici
fierēt muneribꝰ impetrauerūt. Qui ſic cōtra deū pec-
cant: a deo moꝛte eterna digne punient̄: q̄ð oſtendit̄. j.
Paral. xiij. Vbi Oza qui archam ſup boues poſuit
laſciuiētes: a deo pcuſſus legit̄ et occiſus. Tunc verifi 15
cat̄ de illis illud Eſa. j. cū titulis et p̄cibus mittētes et
recipiētes: nō ſolum cōtra deū vt dictum eſt peccant:
ſed etiā cōtra ſeipſos quia ſeipſos in bonis ſpūalibus
defraudāt et hereditatē celeſtem amittūt. Pro quo eſt
ſciendū ꝙ pꝛomoti ad oꝛdines vel beneficia oꝛatoꝝ et
pugilū locū tenēt: qui ergo ꝓ hereditate celeſti que in
bꝛiga eſt debilem exponit pugilē derelicto foꝛti ꝙ non
faceret in cauſa hereditatis terrene nōne gratis terrā
illā amittit? Nota. M. x. 4. Qui etiā in cauſa pericu-
loſum aduocatū inſufficientē exponit: bono derelicto
nōne grat. cauſam amittit? Sic tales qui oꝛare tenent̄
indigne exponūt: vel locū oꝛatoꝛis vel oꝛatiōis ī ecclīa
tenere pmittūt. Quos repꝛehēdit beatus Gregoꝛius.
Et habet̄ in canone. j. q. j. fert̄. vbi repꝛehendit duoꝝ
Francoꝝ reges Theodoꝛicū et Theodebertum: eo ꝙ
in finibus regni ſui ſimoniā ⁊ ſimoniacos vigere per-
mittebant cū ſacerdotes eligendi ſint moꝛibus et ſcien
tia: ⁊ non pecunia. Et addit ꝙ illud eſt damnū ipſoꝝ
regum et regni: qui dū ſacerdotes intercedere debeant
ꝓ regibus et alijs in regno degentibus. Ex quo ꝓ pe-
cunia vel p̄cibus indigni ꝓmouent̄ et oꝛdinant̄: deus
eoꝝ p̄cibus non placat̄: ſed potius ad iracundiā ꝓ-
uocat̄: et eoꝝ culpa totū regnū et terra vbi tales ſunt
multotiēs affligit̄ et grauat̄: cū potius deberet eoꝛum
interceſſionib⁹ adiuuari. Quis eñ de illoꝝ oꝛationi-
bus cōfidere poſſet: quos intus vulneratos eſſe cogno
ſcit? aut quis fructus poteſt ab eis ꝓduci: quoꝝ radix
interius eſt infecta? hec ibi. ¶ Et nō ſolū ſunt ſuis ꝓ-
motoꝛibus in hijs quibus deberēt eſſe vtiles: inutiles
vt dictū eſt: ſed frequēter fiunt eis inopinate graues:
et ingrati et contrarij ⁊ infeſti: dei iudicio: vt per illos
affligant̄: quos inoꝛdinate ꝓmouerūt. Credunt enim 16
eos eis futuros vtiles et ſocios et habētes oculum ad
vtilitatē ꝓpꝛiam eos ꝓmouēt: qui aſſimilant̄ capello
ſubtili p̄ſtigiatoꝛis. De quo. A. xxvij. 61. ſub quo cū
nihil credit̄ niſi palea: inuenit̄ vt videt̄ ſerpens. Ita
quos credunt molles vt paleam futuros et ſociales:
quos etiā credunt ad libitum ſe poſſe ducere: quia ſub
ouino capello ſerpentinam abſcondebant: cū exaltati
fuerint: iuſte inueniēt eos ſerpētinos ⁊ nociuos vt de
eis verificet̄ illud Judicū. ix. de eligētibus ramnum:
de quo ignis exiens electoꝛes ſuos conſumpſit: et ipſi
eum ſic tales frequēter poſt modum mutuis bꝛigis ſe
confundunt: priuſq̄ȝ intelligerēt. i. quia intelligere no-
luerunt: ſpine ramnū id eſt ipſum eligendum ramnū
eſſe. ¶ Tertio nocent etiā et peccant cōtra ſic pꝛomo- 17
tos crudeliter: onera impoꝛtabilia eis imponēdo: ſub
quibus oppꝛimunt̄. Nocēt etiam ſubditis. Quantū
vo tales ſubditis nocent: patet in parte. D. xij. ar. xiij.
¶ Quarto contra dei p̄ceptum faciunt qui pꝛecepit 18
Deutro. xvij. ꝙ regem non faciant alienigenam. Sed
talis eſt alienigena a deo: ⁊ tali ſtatu de iure igitur ⁊c.
Et Deutro. xxiij. Non intrabit eunuchus eccleſiā dei
id eſt impotēs ad generandū filios ſpūales: nec amo-
nites: quia non occurrunt populo dei cū pane ⁊ aqua
id eſt alimētis coꝛpoꝛalibus ⁊ ſpūalib⁹. Iſti ergo co-
lumnas erigunt ſub templo: quoꝛum fragilitate et de-
fectu tam ipſi q̄ȝ columne q̄ȝ ſubiecti oppꝛimuntur et

damnū in ipſos promotores et patronos primarie re-
dundāt quia qui dat occaſionē dāni: damnū dare vi-
deť. ff. ad le. acqui. ſi obſtetrix. id eſt in Digeſto veteri
li. ix. Nec mirū: quia peccatū illoꝝ nō eſt leue: q̄ in p-
ſonarū acceptiōe: habēt fidē dñi nři Jeſu chriſti Ja. ij
Sup quo dicit Aug. Et eſt in gloſa ibidē. Quis inqt
ferat eligi diuitē ad ſedē honoris eccľie: cōtempto pau
pere inſtructiore ⁊ ſanctiore? Nota. P. iij. 16. ¶ The-
mata in electione. Numeri. xx. Tolle virgam et con-
grega populum ⁊c.

E iij ELemoſynarū. Primo po
nēda eſt diſtinctio: ⁊ ad inuicē cōparatio. Se-
cūdo exempla ſeu documēta ad elemoſynas faciēdas
inclinātia. Tertio faciēdi neceſſitas. Quarto materia
de qua faciēda eſt. Quīto modus faciēdi. Sexto opis
vtilitas. Septimo nō dantiū fatuitas. Octauo eorun-
dem ingratitudo. Nono ingratitudinis cauſa. Decio
periculū. Vndecimo excuſatio cū reprobatiōe.

Arti. j. ¶ Quantū ad primū. Elemoſynarū tria ſunt genera:
videlicet dare egēti: dimittere ledenti: corrigere delin-
quentē: ſicut patet in Decreto. diſ. xlv. tria. et. c. ſeqnti.
1 De ſecūdo patet. D. x. per totū. De tertio patet. C. xvj
p totū. Inter quas ſpūales elemoſyne potiores ſunt.
ſm ſctm̄ Thomā ſcđa ſcđe. q. xxxij. ar. iij. triplici rōne
Primo qa illud qđ exhibeť nobilius eſt. Scđo rōne
ei⁹ cui ſubueniť: quia ſpūs nobilior eſt. Tertio quātū
ad ipſos actus quibus ſubuenitur: quia ſpūales ſunt
de iſtis elemoſynis ſpūalibus. Nota. C. j. 2.

Arti. ij. ¶ Primū multis doceť exēplis. C. xij. 6. quibus ad-
dere reſtat extra. ¶ Primo in mere naturalibus. Sol
eñi et oēs planete. et oīa elemēta: et piſces ⁊ oīa anīalia
2 indigētib⁹ ſe cōmunicāt. Nota. M. ix. 5. ¶ Secūdo
hoc docet lex nature dicēs: hoc facias alteri qđ tibi vis
fieri ⁊c. Diuites ğ in mēſa abundanti ſedētes: igne et
veſtibus calefacti: et cibarijs et poculentis varijs ſa-
tiati: Audiētes paupes frigore vtpote nudos et diſcal
ciatos clamare. Cogitēt quid ipſi patianť: et quid ī cō
ſimili caſu vellent eis fieri: et idē faciāt illis. Tali co-
gitatiōe fuit motus ⁊ informatus Joannes elemoſy-
narius vt in geſtis ei⁹ ferť. Qui cum eſſet patriarcha
Exem̄ Hieroſolomitan⁹: ⁊ oīa ſua pauperib⁹ dediſſet: qdā
charitatis intuitu: bonū coopertoriū ei cōtulit p lecto
ſuo: quo cū coopertus eſſet vix de tota nocte dormire
potuit: ſed ſeipm redarguens dixit. Tu miſer: bene no
cte cenaſti: et mō hic calide iaces ſub coopertorio bono
de cuius pcio triginta vel plures paupes qui frigore
3 et fame cruciant recreari poſſent vel cooperiri: fratres
videlicet ⁊ filij Chriſti qui iacent in fimarijs vel tugu-
rijs nattis vel ſemicicijs operti: peius q̄ canes. Et die
facto: illud vēdidit vt pauperib⁹ illud daret. Ille vo
qui ei illud cōtulerat illud emit: ⁊ ei illud iterū redo-
nauit. Et ſic pluries illud vendidit: ⁊ alius redemit et
ei illud dedit. Et ille illud vendidit ⁊ diſperſit: dedit
pauperibus. Juſticia eius manet. ¶ Tertio idē docet
humane vite cōmunis viuēdi modus. Sicut eñi hu-
mana eſt ꝯſuetudo in hoc mūdo vbi viget corp⁹: opa-
rios cōducere p domo corporis edificanda: que cito
corruet: ſeruos ⁊ ancillas pro corporis ſeruicio qđ cito
putreſcet: bellatores etiā ⁊ pugiles p defenſiōe terrene
habitatiōis: ita videť iuſtū qđ faciat p aīa ⁊c. ſic patet
A. xiij. 14. ¶ Quarto idē docet aperto exēplo Augu-
ſtin⁹ in quodā ſermone. Pro quo eſt ſciendū q̄ multi
nō habētes filios: filios habere deſiderāt vel habētes
amicos: plures habere deſiderāt: maxime bonos. Ta-
les ergo alloquiť et informat: quō Chriſtum filiū ha-
bere poterūt: faciēdo volūtatē patris ſui: elemoſynas
dādo. Taliū eñi eſt filius: ipſo teſte qui ait Math. xij.
Quicūq₃ facit volūtatē pr̄is mei q̄ in celis eſt: ipē me⁹
frater et ſoror et mater eſt. Qui ſicut mater filiū. Ita
talis chriſtū in paupere nutrire neceſſe habet: ad hoc
q̄ vere fili⁹ eius nomineť vľ nūcupeť. Sicut ğ habēs
tres vel quatuor filios: de omnib⁹ eſt ſollicit⁹: et oīb⁹
partes de bonis ſuis diuidit: oēſq₃ nutrit. Ita habens
tres vel q̄tuor ſm carnē: ⁊ vnū ſm deū ſc₃ chriſtum: de
oīb⁹ ſit ſollicit⁹: oīibuſq₃ partē tribuat. Hec eſt do-
ctrina Aug. in ſermone ſcđo de vita clericoꝝ. Sic pt₃
in canone. xiij. q. ij. ſi quis iraſciť: vnū inquit habet fi-
liū: chriſtum alterū putet: duos habet: putet chriſtum
tertiū. Decē habet: vndecimū chriſtū faciat. Et ſic me-
liorē filiū id eſt chriſtū in bonoꝝ diuiſiōe obliuiōi nō
tradat: quin tantū ad minus ei tribuat in pauperib⁹
ſuis: q̄tū vni filiorū ſm carnē Optimo experimento
cognoſcere pōt ſe matrē ⁊ nō nouercā eſſe chriſti. Cau
ſam quare hoc facere debet. Nota. E. viij. Sic eñi p-
babat ſe matrē eſſe ſm ſpiritū: que mater eius erat ſm
carnē: de qua legiť q̄ bona ſua in tres diuidebat ptes:
vnā ſibi: ſecundā miniſtris tēpli: tertiā pauperib⁹ tri-
buēs. Horū ergo informat⁹ exēplo: de ſubſtantia tua
fac elemoſynā: et noli auertere faciē tuā ab illo paupe.
Ita eñi fiet: vt nec auertatur a te facies dñi. De qua in
pš. lxxix. Oſtēde nobis faciē tuā: et ſalui eri. Quō po-
tueris eſto miſericors ſi multū tibi fuerit abundanter
tribue more fontiū ⁊ planetarum: inter quos maiores
maiorē aque ⁊ luminis effundūt abundātiā ſi exiguū
fuerit: etiā idipm libenter impartiri ſtude. Thob. iiij.
Nota. M. ix. 3.

¶ Quib⁹ vo videť q̄ elemoſynas facere ſub ꝯſilio ca Arti. iij
dat: et nō ſub p̄cepto vel neceſſitate: errorē ſuū videāt:
ſcđa ſcđe. q. xxxij. ar. v. Vbi ſctūs Thomas dicit: q̄ ī 4
aliquo caſu cadūt ſub p̄cepto: cui⁹ ratio eſt: qa cū dile-
ctio primi ſub p̄cepto cadat: neceſſe eſt oīa illa ſub p̄-
cepto cadere: ſine qb⁹ dilectio primi nō cōſeruať. Ad
dilectionē aūt primi nō ſolū ptinet q̄ ei velim⁹ bonū
ſed etiā operemur. Juxta illud. j. Joan. iij. nō diliga-
mus verbo neq₃ lingua: ſed ope et veritate. Ad hoc
aūt q̄ velim⁹ et operemur bonū alicui: requiriť: q̄ ei⁹
neceſſitati ſubueniam⁹. Juxta illud. j. Joan. iij. q̄ vi-
derit fratrē ſuum neceſſitatē habere et clauſerit ⁊c. In
iſto ergo caſu cadit ſub p̄cepto. Huic etiā ad literā cō
cordat illud Deutro. xv. Nō deerūt inquit deus pau
peres in terra habitatiōis tue. Idcirco ego p̄cipio tibi
vt aperias manū tuā egeno ⁊ pauperi: q̄ tecū verſať
in terra. Huic etiā cōcordāt verba Hieronymi: et ha
benť in Decretis Diſ. xlij. in prin. §. ordinādus. Alie-
na inquit rapere cōuincunť: qui vltra ſibi neceſſaria
retinere pbanť. Huic etiā cōcordat illud Math. xxv
Eſuriui et nō dediſtis ⁊c. vbi elemoſynas omittens:
eternaliter punitur.

¶ Et quia debitus actus debitam requirit materiam. Arti. iiij.
Actus elemoſynarū debitā requirit materiā: de qua ⁊
in qua. ¶ De qua eſt duplex: vna eſt materia cōgrui- 5
tatis videlicet q̄ fiat de meliori ⁊ pulchriori: ſicut pat₃
A. xiij. 23. Siquidē granū melius ad ſeminandū eli-
giť. ¶ Alia eſt materia neceſſitatis: videlicet q̄ fiat de
pprio ⁊ nō de alieno: Juxta illud Thobie. iiij. de tua
ſubſtātia: fac elemoſynā. Et illud Eſa. lviij. frāge eſu-
riēti panē tuū: ⁊ nō alienū. Sunt eñi aliqui qui malā
vitā ducūt luxurijs et iniuſticijs rapinis pleni. Et ab
oībus his credunť paruis elemoſynis liberari: et ad
celū volare. Sed errāt: qa quid valet vnū oculū exce-
care vt alius videat ab vno aufferre cibū: vt ali⁹ ſatieť.

Petrū ſpoliare et Paulo dare: A Petro id eſt a paupe
ſubdito accipere meliora: ſic pecuniā ⁊ hmōi: ⁊ Pau-
lo dare peiora: ciborū videlicet reliquias et putrida q̄
ipſi comedere non poſſunt. Juxta illud philoſophi
cuiuſdā pauperib⁹ inquit dat panē rubigo: vinū toni
trua, veſtes tinea: bonā ſcutellā muſca. ¶ Tales aſſi-
milant̄ ſpoliatorib⁹ aliquarū partiū Jtalie quib⁹ riſo-
rie imponit̄: ꝙ filios ſuos in vias vt trāſeūtes ſpoliēt
mittūt, dicētes: aurū vel argentū vel alia nobis vtilia
portātes, ſpolietis: nihil ṽo habētes vel quos vincere
nō poteſtis: ptranſire ſinatis: ꝑ pania patris veſtri. Sic
6 iſti habētes: ſpoliāt: nō habētib⁹ ṽo parcūt: vel parū
dant ꝑ pania patris ſui. ¶ Talis elemoſyna nō eſt fa-
ciēti valida. ¶ Primo quia forte ille a quo aufert̄ pl⁹
dolet: q̄ȝ ille cui dat̄ gaudeat. ¶ Secundo q̄a forſitan
melius eſt cū deo et citius audit̄ ei⁹ maledictio: ſeu po
tius ad deū iuſtus clamor: q̄ȝ illius cui dat̄ būdictio.
¶ Tertio q̄a plures ſunt forte a quib⁹ in dominio ſuo
vel ꝑ patriā trāſeūtes auferūt tallias eius ſoluētes: q̄ȝ
ſint pauperes corā eis comedentes. Et ſic maior eſt le-
tania maledicentiū: q̄ȝ būdicētiū. De q̄b⁹ Giraldus
in itinerario ſuo. li. j. c. iij. Quid inquit dicturi ſunt: q̄
aliena rapiūt ⁊ elemoſynas fecerūt? O dn̄e in noīe tuo
miſericordias fecimus: pauperes pauim⁹: nudos in-
duimus: peregrinos hoſpitio recepim⁹: q̄b⁹ dicturus
eſt dn̄s: quod dediſtis dicitis q̄d feciſtis: ſcȝ rapinam:
7 quare nō dicitis? quos pauiſtis memoramini: et quos
necaſtis nō recordamini. Nota. F. viij. 15. ¶ Mate-
ria in qua elemoſyna debet fieri: debēt eſſe pauperes:
quia pauperib⁹ et nō diuitib⁹ eſt dāda. Heliſeus eni͂
iiij. Re. iiij. docuit mulierē ponere oleū infra vaſa va
cua: quod eni͂ in pleno ponit̄: pdit̄. Et Chriſtus Luce
xiiij. cecos et claudos introduc. Hoc etiā docet ratio:
ꝙ terra arida aſpergat̄: et nō aquoſa: ꝙ non ſeminata
ſeminet̄: et nō ſeminata. Sed heu nimiis et diuitibus
plura dant̄: et generaliter in bn̄ficijs eccleſiaſticis: min⁹
indigētib⁹ plura: et libētius cōferunt̄. Unde Petrus
in quodā ſermone: diuitie accumulant̄ diuitib⁹: et nō
eſt q̄ reſpiciat ſup egenū ⁊ pauperē: ligna in ſiluas: et
aque in maria deferunt̄. Arenti ṽo terre, aqua ſubtra
hit̄. De q̄b⁹ Jſidorus. li. iij. de ſummo bono. magnū
ſcelus eſt rem pauperū p̄ſtare diuitib⁹: ⁊ de ſumptib⁹
inopū acquirere fauores potentū: arenti terre aquam
tollere: et flumina q̄ nō indigēt irrigare. Contra illud
Eccleſiaſtici. iiij. Fili elemoſynā pauperis nō defrau-
des ſcȝ vel differēdo: vel diminuēdo: vel alijs q̄ȝ pau-
peribus dando, ſequit̄. Nec auertas oculos tuos ab
Arti. v. vllo paupere.
¶ Nec ſufficit materia debita ſine modo et ordine de-
bito: q̄a ſicut actus virtutis debitas requirit circūſtan
tias et modos: vt fiat qn̄ oportet Jn quib⁹ oportet ꝑm
8 phm in ethicis. Sic elemoſynarū act⁹ requirit vt fiat
velociter: latēter ⁊ hilariter. ¶ Primū oſtēdit̄ triplici
rōne. Prima accipit̄ penes materiā rei dāde: q̄ ſi diu-
tius cuſtodiat̄: corrumpit̄: ⁊ meritū minuit̄: ⁊ recipiēs
min⁹ regratiat̄. Seneca. Quātū more addidiſti: tantū
gratie ſubtraxiſti: da ergo cito: q̄a qui cito dat: bis dat.
Exemplo Job. xxxj. Si negaui pauperib⁹ quod vole
bant: et oculos vidue expectare feci. ¶ Secūda accipit̄
penes dātis curialitatē. Curialis eni͂ ſocius dat ſocio
comedere, dū ipſe comedit: et dn̄o ſuo anteq̄ȝ comedat
Exem cibū miniſtrat. Nō facias ergo deū minoris valoris:
q̄ȝ dn̄m vel ſaltē ſociū: ſed prius ei miniſtra. Exemplo
cuiuſdā potētis dn̄i dudū mortui in Chriſto: ⁊ cuiuſ-
dam nobilis domine que adhuc viuit: qui anteq̄ȝ co-
medere ſolebāt: pauperib⁹ manib⁹ ꝓprijs quotidie ſer

uierūt. Si aūt horū exemplum ſequi graue videt̄: deo
vt dn̄o te exhibere: ſaltē vt ſociū eū habeas: ei dādo dū
comedis: et dū teipſum veſtis: ipſum etiā induas. Et
ſic de alijs: qui eni͂ expectat vſq̄ȝ ad mortē: et hmōi cha
ritatis opera poſt mortē ſuā fieri p̄cepit: incurialiter ſe
in chriſtū habet: quia poſtq̄ȝ ipſe nō pōt pl⁹ comedere
et que etiā nō poteſt ſumere nec induere: vult cū illis
Chriſtum paſcere. Talis nec ſe habet ad chriſtū: vt ad
dn̄m vel ſociū. ¶ Tertia ratio accipit̄ penes dantis 9
vtilitatē. Eſt eni͂ vtilius faciēti ꝙ tēpeſtiue fiat: ⁊ ſpe-
cialiter ante mortē. ¶ Primo: quia ſatis facit ꝓ pctis
preteritis. Dan. iiij. Peccata tua elemoſynis redime.
Nec aūt facilius redimunt̄ cito: ſicut vulnera recētia
citius curant̄: et cū minori dolore. ¶ Secūdo quia re-
ſiſtit peccatis futuris: ſicut aqua igni: ne cōburēdo ꝓ-
cedat. Eccliaſtici. iij. ignē ardentē extinguit aqua: ⁊ ele
moſyna peccatis reſiſtit. Facilius aūt et citius et vtili⁹
reſiſtit igni in principio q̄ȝ in fine. ¶ Tertio quia im-
petrat noticiā recte vite. Et diſponit viā ad gloriā: ſic
patet de Cornelio Actuū. x. cui dicit̄ orationes tuas et
elemoſyne aſcēderūt in memoriā ⁊c̄. ¶ Quarto quia
meret̄ augmentū gratie. ¶ Quinto quia ignē purga-
torij extinguit: et ab eo facientē liberat; anteq̄ȝ illū in-
tret. Si ṽo poſt mortē fiat: de omnib⁹ iſtis vtilitatib⁹
ſolā vnā habet: ꝙ videlicet a pena liberat purgatorij:
ſed nō anteq̄ȝ illū intret: ſed dū ibi cruciat̄ paulatiue
purgat̄. Utilius eſt ergo elemoſynas facere ⁊ per eas
vitare ne in foueā cadat: ne etiā in carcerē liget̄: et ne in
ignē mittat̄. Jn vigilia etiā ꝓuidet̄ de feſto: q̄ȝ pri⁹ ca
dere et ligari et tūc ꝓuidere de feſto et ligari et cōburi:
et improuiſus ſedere: dū remedia cōtra hec tarde p̄pa-
rent̄: prius ergo date elemoſynā: ⁊ ecce oīa mūda ſunt
vobis Luce. xj. ¶ Secūdo modo debet fieri latenter: 10
ne faciens ab alio videat̄ premiū expectare q̄ȝ a deo: ꝓ
quo illam facit Math. vj. Cum facis elemoſynā: noli
tuba canere ante te: ſicut hypocrite faciūt: et cito poſt.
Te aūt faciēte elemoſynā: neſciat ſiniſtra tua q̄d faciat
dextera tua. Sed ſicut volens alicui tradere p̄cioſum
iocale ad portandū: ſi in loco publico ſit: vel inter inſi-
diatores illud ei occulte trādit: manū in ſinu alterius
mittēdo: ne amittat̄. Jta abſcōde elemoſynam in ſinu
patris: et hec pro te orabit Eccleſiaſtici. xxix. ¶ Tertio
debet fieri hilariter Prouer. xvij. melior eſt buccella pa
nis cū gaudio: q̄ȝ domus plena diuitijs cum iurgio.
Hilaritas eni͂ eſt ſalſa que cōmendat totū feſtū. Qui
ergo cū elemoſynis ſuis Chriſtum et mēbra ſua feſti-
uant: et verba amara et improperia dicūt totū feſtum
perdunt vel inſipidum faciūt ꝓ defectu ſalſe. Ad hoc 11
ꝙ feſtum tuum tibi et pauperi valeat: non exaſperas
pauperē in inopia ſua: et nō ꝓtrahas donū anguſtia-
ti Eccleſiaſtici. iiij.
Arti. vj. ¶ Habentes ṽo debitā elemoſynarū materiā: cū tri-
bus p̄dictis modis ⁊ circūſtātijs: triplices cōſequunt̄
vtilitates: Ante mortē: in morte: et poſt mortē. Jta ꝙ 12
elemoſynarij ſunt optimi mercatores: q̄ in omni loco
et in omni tpe lucrant̄. Nec mirū quia Chriſtū ⁊ eius
mēbra ipſis dormiētibus ſiue comedentib⁹: habent ꝓ
eis operātes et mercātes. Unde cōmuniter reſpondit Exem
in vi. pa. Abbas lucius: ad queſtionē quomō impleri
poſſet verbū apoſtoli: ammonentis ſine intermiſſione
orate. Ego inquit omī die de labore meo reſeruo duos
denarios: et do pauperib⁹: q̄ ꝓ me orant dū comedo ⁊
dormio. Et ſic ſine intermiſſiōe oro; quia q̄d quis per
alium facit: per ſeipſum facere videt̄. Tales per alium
orant: qui melius ſcit illorū negocia expedire: et q̄ me-
lius quid orandū: vel in quo exaudiēdi ſunt: q̄ȝ ipſimet

id eſt ꝑ Chriſtū et ſuū ſanctū qui interpellat ꝓ nobis.
Et ideo nō eſt mirū ſi ſemꝑ ꝓſperent̄. Nota. O.v.21
¶ Primo ante morte͞: nō ſolū in bonis ſpūalibꝰ ſicut
p̄dictū eſt ſupra.e.c.9. Nec etiā in bellicis rebꝰ: ſicut
patet. B.ij.42. ſed etiā qn̄qꝫ in multitudine bonorū
Exm̄ tp̄aliū extra: et in cōſolatione ſpūali intra. ¶ Primum
patet primo ꝑ illud qd̄ legit̄ in geſtis ſancti Germani
ꝙ extra Mediolanū veniēs: et ꝓ expenſis ſolum tres
haberet florenos: pauperibꝫ clamātibꝫ p̄cepit clerico:
13 ꝙ totū illis daret q̇ ſolū duos dedit. Accidit cito poſt
ꝙ quidā potēs charitatis gratia ei ducētos cōtulit ſo-
lidos anglicanos. Tunc ait clerico: ſi tres dediſſes flo
Exem̄ renos: trecētos habuiſſemꝰ ſolidos. ¶ Ad idē narrat
Petrus Damianus de eunte cū vno denario ad emē-
dum neceſſaria: pauperi v̓o obuianti denarium illum
dedit ⁊ ſine cibo rediēs obuiū habuit quendā ignotū:
Exem̄ qui ei viginti contulit ſolidos. ¶ Idem patet per hoc
quod fertur in vi.pa. de duobꝫ heremitis ſimul habi-
tantibus: quorū vnꝰ erat erga pauperes largus: alter
v̓o tenax: hic ergo videns ſociū multa dare: pauꝑtatē
timēs ab eo receſſit: ⁊ cito factus eſt egenus: cum alter
abūdaret: qd̄ cū videret cōpunctus ad ſocium rediit:
Exm̄ rogans vt cum eo ſicut prius habitare poſſet. ¶ Idē
per illud quod hyſtorie narrāt de quadā muliere: q̄ cū
oīa dederat: venit ad hoſtiū mulier puerum portās
in brachijs: petens aliq̇d. qua rn̄dēte ſe nihil habere:
ait: vade ad ciſtam diligēter quere: qd̄ cū feciſſet: oīa
promptuaria inuenit plena bonis: et ſtatim ad oſtium
Exm̄ currēs pauperculam minime repperit. ¶ Ad idem ꝑ
aliud de homine qui denariū quē ſolum habuit deo
obtulit: qui piſcem cepit in quo margaritā inuenit ma
gni precij. Patet ergo verū eſſe qd̄ dicit Auguſtinꝰ de
verbis domini. ſermone.xxv. fecūdus inquit eſt ager
Exm̄ pauperū: ⁊ cito reddit. ¶ Idem patet per hoc quod le
git̄ in vita btē Marie Magdalene de principe Mar-
ſilie ⁊ vxore eiꝰ: qui ab ea informati elemoſynas dare:
Exm̄ prolem habere meruerūt. ¶ Idem patet ꝑ hoc qd̄ in
Tuſſia accidit de filio cuiuſdam qui doliū vini pau-
peribus diuerſis vicibus dederat: ꝓ quo cum a patre
vituperaret̄: oratione facta doliū plenū inuentum eſt.
In cuiꝰ miraculi ſignū doliū ibidē cuſtodit̄ et oſ̄dit̄.
Exm̄ ¶ Totū cōfirmat̄ per illud quod narrat btūs Gre-
gorius.j.li. dyalogorū.c.ix. De quodā Bonifaciꝰ no
mine: qui oīa frumēta matris pauperibus dederat: et
14 ab eadem vituperatus oratione eidem omnia reſtituit
deus. Iſti diuidūt et ditiores fiunt Prouer.xj. Nota
M.ix.12. Et ratio. M.ix.32. ¶ Valet etiā ad conſo-
lationē intra: quia ſicut ad oꝑa mala ſequit̄ cōſcientie
punctura. Ita ad bona ſequit̄ cōſciētie delectatio: ſed
maxime ad opera miſericordie: que per oleū ſignant̄:
quia ſicut oleum lenit: ita illa remorſus cōſciētie miti-
gant: ⁊ conſcientiā leniunt. Et ſicut puer vel quiſcūqꝫ
clericus quāto plus ſcit: tanto plus in addiſcendo de-
lectat̄: ita exercēs oꝑa miſc̄dīe. Quātū ergo potes eſto
miſericors Thob.iiij. Quia elemoſyna ab omni pctō
et morte liberat: et non patiet̄ animas ire in tenebras
15 Thob.xij. ¶ In quo notat̄ vtilitas ſc̄da videlicet in
morte: in qua morientē ſpecialius inter alias virtutes
prius factas letificat et cōfortat: ⁊ a mortis periculo li-
berat: et letū et ſecurū mori facit et audacē: ſicut dona
iudici et ianitoribus et amicis iudicis large ꝓmiſſa vl'
p̄miſſa faciūt hominē ad curiā illam ſecure accedere.
¶ Pro quo eſt ſciendum ꝙ qui ieiunat vel vigilat: vl'
diſcalciatꝰ ambulat: carnē affligit et caſtigat. Qui v̓o
elemoſynā dat: iudicē et eiꝰ amicos muneribꝫ placat.
Ad qd̄ ipſemet iudex Luce.xvj. hortatur dicēs: facite

vobis amicos de māmona iniquitatis: ⁊ cū defeceritis
recipient vos in eterna tabernacula: et vos in via illa
aſſocient et hoſtes vobiſcū expugnēt: et viā demōſtrēt
et ducatū preſtent et hoſtiū celi reſerēt: et aduocati offi
ciū teneāt: et ſtipēdiariorū actus in bello illo exerceāt.
Sicut Iacob p̄miſit munera Geñ.xxxij. dicens: pla-
cabo eū muneribꝫ q̄ precedūt: et poſtea videbo eū: for-
ſitan ꝓpiciabit̄ mihi. Ergo exemplo Chriſti ſequētes
doctrinā: vendite que poſſidetis: et date elemoſynā: fa
cite vobis ſacculos Luc̄.xij. ſacculos plenos et aptos:
q̇a ſicut ſolūmodo iuuant: et gratiā in omni curia etiā
dei inuenire faciūt Eccleſiaſtici.xvij. Elemoſyna viri
quaſi ſacculus cū ipſo: et gratiā hominis quaſi pupil-
lam cōſeruabit: et poſtea conſurget ⁊ retribuet ei retri-
butionē ſcꝫ in morte qn̄ clamabit: ⁊ dn̄s exaudiet: quia
ipſe deū clamantē in mēbris ſuis pauperibꝫ prius au-
diuit. Sicut patet. V.vij.15. Et quia prius ibāt et cō
patiēdo flebant: mittētes ſemina ſua in terra pauperꝝ:
tūc veniētes cū exultatione metēt. Et tūc erit iocūdus
homo: q̇ nūc miſeret̄ et comodat. Iuſte quidem: quia
prius dei miniſtros iocūdos fecit. Beatus ergo tūc q̇
nūc intelligit ſuꝑ egenū et pauperē quia de hoc quod
modo ſeminat: tunc viuet et domū tenebit: atqꝫ fami-
liam: quia ſola miſc̄dia comes eſt defunctorū. ſm̄ Am
broſiū. Sequit̄ in die mala liberabit eum dn̄s. Teſte
Ambroſio.li. de offi. qui ait. Non memini me audiſſe
vl' vidiſſe mala morte mortuū: qui opera miſericordie
libenter exercuit. Sequit̄ dn̄s cōſeruet eū et viuificet
eū ⁊ beatū faciet eū ⁊ nō tradat eū ⁊c̄. Dn̄s opem feret
illi ſuꝑ lectū doloris eius. Ps̄.xl. Sicut patet de illo de
quo ſcribit beatus Gregoriꝰ in libro dyalogorū. Qui Exm̄
cum eſſet languidus diu et infirmus: omnia tamē que
habere potuit diſperſit: dedit pauperibꝫ: hic ī fine an-
gelorum cantilenas audiendo cum gaudio magno de
corpore exiuit. Patet ergo ꝙ in morte fiducia magna
erit corā ſummo deo elemoſyna omnibus facientibus
eam Thob.iiij. Nota. M.ix.13. et.36. ¶ Quia 16
ſacculum pecunie ſecū tulerūt: ſciētes qm̄ vacuis ma-
nibus tam ardua negocia expedire non poſſunt. Qui
v̓o illum ſacculum poſt ſe dimittit: ſtultus eſt: ⁊ cauſa
ſua periclitabit̄. ¶ Proponant̄ ergo ante mentis oculos
duo eūtes ad curiā magnā in caſu ꝑiculoſo: tā vite q̄
bonorum. Vterqꝫ ſcit ꝙ ante ſe p̄mittēdo ſua: optime
euadet. Dimittēdo v̓o ſua poſt ſe: tam ſeipſum q̄ꝫ ſua
amittet: qui ergo ſua in hoc caſu poſt ſe dimittit: quis
inſanū illum nō diceret? Sic in ꝓpoſito: largus elemo
ſynarius et miſer auarus. Omnes ad dei iudiciū pro-
perāt. Vnꝰ p̄mittit: alius dimittit: et ſe et ſua amittit.
Sed dicet ſi mea darē: pauꝑ morerer. Cui rn̄detur: ꝙ
licet omnia bona mūdi habeat: pauꝑ moriet̄. Omnes
ergo tam largus q̄ꝫ auarus: tam qui oīa ſua deo de-
dit: tam etiā qui oīa ſua inuitus in morte dimittit: pau
peres moriunt̄: ſed nō eundem conſequent̄ effectū vel
mercedē. Quia vnus pauꝑtate ſua emit regnum id eſt 17
celum: ⁊ de breui pauꝑtate vadit ad diuitias eternas.
Alius cū paupertate vadit ad penas damnatorū: et
de breuibꝫ diuitijs ad pauꝑtatē eternam. Ecce vterqꝫ
equaliter quo ad mundū pauper vadit: ſed non equa-
liter negocia in dei curia expediūt. ¶ Exemplum ad
hoc videmus in curijs mundi: vbi largus qn̄ indiget
multos habet amicos: ⁊ cito expediet̄. Auarus multa
ibi expēdet in ſimili cauſa: ⁊ nō expediet̄: licet plura ex
pēdat. Facite ergo vobis amicos de māmona ⁊c̄. Lu-
ce.xvj. De iſtis mēdicantibus: quia ſm̄ btm̄ Grego.
in mora. quos inopes nūc cernimꝰ: abundantes qn̄qꝫ
videbimus. Et qui abūdantes cōſpicimur: ſi largiri

negligimus: inopes erimus. Qui itaq tpale ſubſidiū
nūc pauperi tribuit: ab eo pōſtmodū ppetua receptu-
rus quaſi ad frugē terrā excolit: que qđ acceperit vbe-
rius reddit. Agat ergo diues pauperi tribuēdo vt ipe
in eternū paup nō ſit. Qui ergo ī mortis trāſitu: a deo
iuuari deſiderat: ipſum modo ī ſuis neceſſitatib: put
poteſt iuuet. Quia ſm Auguſtinum in li. de ſermone
dñi in mōte. li. j. Iuſtū cōſiliū eſt: vt q̄ a potētiori vult
iuuari: adiuuet ⁊ inferiorē in quo eſt ipe potentior. Et
ſemp ante mortē cogitet: q donū hominis ante mortē
datū: in morte dilatat viā eius Prouer. xviij. Et illud
ſe habere reputet: ſicut ille. A. xxvij. 57. ¶ Tertio ele
moſynarū vtilitas apparebit poſt mortē. Ex quo eñ
in deo cui elemoſyna daṫ viciū ingratitudinis locū ha
bere nō poteſt: non eſt dubiū quin recipiētes eum eiq
18 dantes in hoc ſeculo: dum in ſuis peregrinaṫ: ⁊ penu-
riā patiṫ: ibi recipiet ⁊ honorabit eū: ⁊ cū ſuis ſurgens
miniſtrabit illis. Unde Criſoſt. ſup Joan. omel. lxiij.
Vis gloria vera potiri: fac elemoſynā: tūc de⁹ et angeli
te laudabūt: theſaurus inquit infidelis eſt dom⁹: the-
ſaurus firmus inopum eſt manus. Per manus ergo
illorū theſauriſate vobis theſauros in celo ⁊c. eis tra-
dentes hic: vt recipiatis in celo: qđ hic traditis. Exem
plum accipiētes a trāſeuntib de patria ad patriā: vbi
eſſent ex theſauri pondere grauati: vel vbi ſpoliatores
timēt monetā ſuā alicui ſocietati tradunt vel alicui de
ſocietate: ab eo lrās recipiētes: vt ab eadē ſocietate ī pa
tria ad quā vadūt recipiāt. Sic trāſeūtes de hoc mūdo
verſus patriā futurā: cū in medio certi ſunt ſpoliari:
ſaltem in morte quis nō diceret eos inſaniſſimos: ſi non
tradunt monetā vni de ſocietate pauperū? Chriſto vi-
delicet: qui pauperē ſociū ſe nominat dicēs. Joan. xv.
Vos amici mei eſtis ⁊c. Et qcquid alicui de ſocietate
ſua tradiṫ. ei tradiṫ. Qđ inquit vni ex minimis meis
feciſtis: mihi feciſtis: ipſeq illud recipit Math. xxv.
ſicut patet in vita ſancti Martini vbi Chriſtus chla-
mide indutus: oſtēdit ſe in paupere chlamidem rece-
piſſe. Ipſeq oēs hortaṫ: q ſic bona ſua hic tradant ei:
dicēs date ſupple hic: ⁊ dabiṫ vobis alibi Luce. vj. nō
ſimplum vt datis ſed centuplū. Centuplū inquit acci
pietis ⁊ vitam eternā poſſi. Math. xix. Ecce lre euan-
gelij: quas Chriſtus tradit vt centuplum pro ſimplo
recipiatis in terra ad quam itis. Date ergo ad modū
trāſeuntiū de regno ad regnū: qui monetas cōmutāt
ſeu cambiūt: dimittētes ī terra de qua vadūt monetā
que ibi valet: ⁊ accipiētes ꝑ illo monetā que valet in
regno ad qđ regnū vadunt. Sic date hic pauperibus
chriſti campſorib pecuniā que in alio ſeculo nō valet:
quia totū aurū mundi ibi circa collum mortui: et ad
terrā illam p mortis vitam tranſeuntis: nō valeret ei
19 obolum vt ibi recipiatis denariū diurnum. De quo
Math. xx. id eſt gloriā. ¶ Date hic Chriſti campſo-
ribus modicū panis: vt comedatis ⁊ bibatis in regno
ei⁹ in eternum: buccella eñ panis irremunerata non
erat: vbi etiam aqua frigida remunerabitur: Chriſto
teſte Mar. ix. Si quis inquit dederit calicē aque fri-
gide in nomine meo. Amē dico vobis: non pdet mer-
cedem ſuā. Quod figuraṫ Geneſ. xxiiij. Vbi rebecca
dando ſeruo Abrahe ⁊ animalibus aquam: legiṫ co-
pulata fuiſſe Yſaac Et. xxix. Jacob adaquando gre-
ges meruit introduci in domum Laban et copulari
Racheli. Et Moyſes. Exo. ij. adaquando oues ietro
ſacerdotis introduci in domū eius: atq eius copulari
meruit filie. Sic dantes etiam minima pro noīe chriſti
ſm poſſibilitatem ſuam introduceṫ in domum dei:
atq eius copulabunṫ glorie. ¶ Cum ergo prouerbiū
ſit: bonum forum trahit denariū de burſa: quis eſt ita
ſtultus: q non ꝑperat ⁊ emat neceſſaria vt cū Joſeph
in ſeptem annis fertilibus vite iſtius ꝓuideat contra
famem future ſterilitatis: totius vite ſterilitatis: toti⁹
vite future: ſicut prouideret contra famem corporalē?
¶ Agamus ergo ſm conſuetudinem mercatorū: qui 20
quando res quas emere deſiderāt ſunt in bono foro:
eas ement et quando res quas vendere volunt ſunt
care: eas vendunt. Sed modo res quā ſumme conſi-
derare deberemus ſcilicet gloria celeſtis eſt in optimo
foro vt oſtenſum eſt: res vo quas poſſidem⁹ care ſunt
quia deus pro eis nobis offert rem infiniti precij: glo-
riam eternam. Ergo vendite que poſſidetis: et date ele
moſynam Luce. xij. Unde Auguſtinus in quadam
epiſtola. Si vis eſſe mercator optimus fenerator egre-
gius da qđ non potes retinere: vt recipias qđ nō po-
teris amittere: da modicū vt recipias centuplum: da
tpalem poſſeſſionē vt recipias eternam hereditatem.
Quia teſte Criſoſtomo ſuper illud Math. vj. Nolite
theſauriſare: ⁊ que maior ſtulticia: q̄ ibi omnia dimit
tere: a quo receſſurus es: ſcʒ īter inimicos: et illuc nihil
mittere quo iturus es? Illuc ergo ſubſtantiā tuā col-
loca: vbi patriā habes: et fac ḡ qđ doceṫ. s. e. 11. et. 35.
Et. L. j. 11. ¶ Sed heu nō obſtante iſto bono celi foro 21
ſtat et reſpicit ante menſam canis: ⁊ datur ei panis: cla
mat porcus: ⁊ daṫ ei cibus: ſtat in oſtio et clamat paup
īmo Chriſtus in paupere: et nihil vel tarde ei daṫ. Et
tamen maior ratio eſſet Chriſto dare: quia ipſe de ſuo
petit: qđ nō facit canis: quia per ꝓphetā dicit Aggei. ij
meum eſt argentum: ⁊ meū eſt aurum ⁊c. Unde Au-
guſtinus de verbis domini ſermone. xxv. Dixit inqt
tibi chriſtus: da mihi ex eo qđ dedi tibi: de meo quero:
da ⁊ reddo: habuiſti me largitorē: fac me debitorē: ha-
beam te veneratorem: tpalia mihi das: eterna tibi re-
ſtituam. Ecce non obſtante: qđ ſua ſunt: non petit de
dono ſed de mutuo: ⁊ ad tale lucrū q nō eſt vſurari⁹:
ita cupidus: quin pro minori mutuaret.
¶ Magna eſt ergo non facientium ſtulticia quia qui Arti. vij.
vicino mutuarent ſub bono pignore vel fideli fide-
iuſſore: et obligatiōe: pro aliqua ſaltem vſura nō vult
mutuare pauperi: ſub pignore celi: ⁊ fideiuſſiōe chriſti
et obligatione ſcripta in euangelio: ⁊ a chriſto dictata
pro vſura omniū diuitiarū celeſtium. ¶ Iterū ſtulti 22
ſunt: quia potius permittunt blada a murib cōſumi
q̄ ea in celi granario ponāt: et veſtes potius a tinea co
medi: q̄ eas ſuper pulcherrimā diuitum particā id eſt
ſuper dorſa pauperum: vt a tineis cuſtodianṫ ponant.
Et q̄s non diceret inſanū: qui multas haberet veſtes
omnes ſuper vnum membrū poneret: ⁊ alia nuda di-
mitteret? Sic qui pro ſeipſo ſuperfluas retinet veſtes:
pauperes nudos dimittens. Contra illud Eſa. lviij.
Cum videris nudum operi eum: ſicut Martinus: nō
dicit mimum vel ioculatorem: ſed nudum pauperē.
¶ Sed heu qđ peius eſt: nōnulli vt bene veſtitos in-
duant: nudos ſpoliant: ab vno accipientes vnum ſo-
lidum: ab alio dimidiam marcam: ⁊ ſic de alijs: quib
precioſis ornamētis ſe induūt: ſicut cornus. A. xij. 36.
De quibus Mich. iij. Audite principes qui violenter
tollitis pelles eorum deſuper eos ⁊c. Si ergo illi qui
dominos tiū cōmendant de hoc q tot dant robas:
tamq magnam habent retinentiam: ſi conſiderarent
quomodo pecuniam pro emptione illarum acquirūt:
et quā male ſoluunt: ⁊ q̄ durum iugum ſubditis ſuis
imponunt. Et quomodo pauperes tondent: vt talem
vanitatē nutriant: intelligerēt factū illud ⁊ larga dona
potius eſſe ad eorū vituperationē q̄ cōmendationē:

quia in alis tuis inuẽtus eſt ſanguis aiaꝝ pauperũ
Jere.ij. vt pluſq̃ꝫ particã in camera oſtẽderes: ⁊ mũdi
vanitatẽ acquireres. Nota de hac materia. T.v.16.
23 ¶ Iterũ ſtultiores ſunt: quia ad terrã longinquã ituri
ſunt ad quã nihil ſecũ de ſuis exterioribꝫ rebus ferre
Exẽ possunt: nec tamẽ eas p̃mittere volunt. Nota ad hoc
hyſtoriã q̃ continet quaſi ꝑ iſtum modũ. De fatuo: cui
dñs ſuus baculũ dederat: dans ſimul ⁊ licentiã: ꝙ eũ
ſtultiori quẽ inuenire poſſet: daret. Accidit ꝙ dñs ille
ad mortẽ infirmat⁹: nihil ꝓ anima dare voluit dum
vixit: ſed oĩa ſua poſuit in volũtate executoꝝ: et ami
corũ: famuli intrantes ⁊ exeũtes inter ſe loquebant̃ di
centes: ꝙ dñs illorũ eſſet deceſſurus: ſtultus ergo au-
diẽs: cucurrit vt videret: et ſi equi et hmõi ſolito para-
rent̃: vel victualia p̃mitterent̃ in curribus ⁊ hmõi: et
nihil tale videns: venit ad dñm ſuũ ⁊ aiebat: domine
recedis tu? Ita inquit: et qñ redibis? neſcio ait dñs,
cui ille: ſi poſt menſem? non inquit, ſi poſt duos: ſi poſt
annũ: finaliter dñs rñdit ꝙ nũq̃ꝫ: tibi ꝗ baculũ meum
trado: quia nõ eſt aliquis dñs qui debeat modicũ eſſe
extra: quin aliquid p̃mittat̃ ad parãdũ ꝓ aduẽtu ſuo:
hoc etiã tu obſeruare ſolebas. Ego etiã exiturus cogi-
to vbi recipi et comedere potero: vel aliquid mecũ ac-
cipio: tibi ergo tanq̃ omnibus hominibus ⁊ tibi etiã
ſtultiori baculũ meũ: ſcḋm qḋ me licẽtiaſti do. Diues vo
illo verbo tactus multa pauperibꝫ diſtribuit. Idẽ ſpi
24 rit⁹ ex ore iſti⁹ loqui potuit, q̇ loquit̃. D.j.13. ¶ Iteꝝ
ſunt ſtultiſſimi: nõ ſolũ q̇a nõ dant vel nõ p̃mittũt: vt
p̃dictũ eſt: ſed q̇a cũ bonis ſuis aduocatos cõtra ſe ſcꝫ
meretrices ⁊ hyſtriones ⁊ malas ꝑſonas: in quibꝫ me-
liora expẽdũt: cõducũt. In curia eñ iſti erũt ꝯtra eos.
Et tñ clamat paup: imo chriſtus ⁊ petit exiliora: quia
cupiũt ſaturari de micis que cadũt de mẽſa dominoꝝ:
et nemo illis dabat. Clamãt hyſtriones, adulatores,
meretrices: ⁊ dant eis meliora. Ita ꝙ nec mala ꝑſona
vel canis vl' aliud animal clamorẽ ſuũ amittit. Sicut
patet ſupra.e.c.21. niſi ſolus chriſtus in paupere. Et
ideo ſatis ꝯgrue rñdit quidã hyſtrio ad ꝓpoſitũ iſtud
Exẽ Cũ eñ ei quidã magnus in aula diceret ꝙ non potue
rũt habere pacẽ ꝓpter vnũ clamorẽ ⁊ vana v̉ba ſua:
q̇a clamoſe ſe habuit mimus ſtatim clamauit pacem
fieri. Cũ vo oẽs tacerẽt quaſi aliqḋ mirabile ab eo au
dituri. Auditus eſt in aula apud oẽs clamor pauperũ
in porta elemoſynas petentiũ quo audito ait hyſtrio.
Iſti inuanũ clamãt q̇a parũ lucrant̃ clamore ſuo: ego
vo non loquor: nec clamo inuanũ: quia verbis me et
vxorem et filios meos ſuſtineo.
Arti.viij ¶ In quo facto non ſolum ſtulticia: ſed maxima no-
tatur ingratitudo. Magna eñ ingratitudo eſt danti
25 centum: non dare vnum in inopia ſua: ⁊ tergere nolle
naſum de manica ꝓpria: et oĩa danti nihil dare. Quia
ſtabit pauper puer ⁊ orphan⁹, et clamabit bis vel ter:
ꝓ amore dei vel matris eius ſine capucio et calciamẽ-
tis: ⁊ reſpõdebũt deus te adiuuet. Sed ipſe rñdere po
Exẽ terit ſicut reſpõdit quidã qui per diuerſa hoſpitia ele-
moſynã petẽs. Cum ſic ſemꝑ rñderent: finaliter fame
deficiens: ait: male eſt ei quẽ nullus iuuat: venit vero
garcio ſuperbus cum cultello ex tranſuerſo: ⁊ capucio
ſub mento: ⁊ ſalutabit quẽpiã ex diuitibꝫ: et reciperet̃
ad meliora domus. Qui ergo venit ex parte mũdi re-
cipit̃: qui vo venit ex parte dei qui omnia dedit: repel
litur. Et magna eſt non ſolum ingratitudo ſed ruſtici-
tas ſemꝑ habere manus apertas ad recipiendũ a deo:
et clauſas ad dandũ ei. Et apertas ad dandũ eis qui ei
nõ tanta dederũt. Si ergo aliqua dant mundi diuiti-
bus et eoꝝ miniſtris vt amor in mũdo nutriatur inter
homines: quare nõ deo et ſuis miniſtris: vt amor inter 26
deũ et eos nutriatur? ¶ Iterũ magna ingratitudo eſt
danti meliora: dare peiora: et danti multa: dare pauca.
Sed heu cõmuniter ſic modo deo ſeruit̃: quia quãdo
cibus eſt putridus vel teneri vel in vſus proprios ex-
pẽdi nõ poteſt: dicũt iſtud eſt bonũ ad dandũ pro deo:
quando etiã vires amiſit: illud qḋ minus in eo valet:
ſcꝫ ſenectutẽ, et cecitatẽ, et tuſſientẽ, ⁊ immundã, ⁊ pu
tridã etatẽ, intendũt deo dare. Reliquã vo p̃cedentẽ
diabolo. Si etiã habeat filiũ vel filiam gibboſam vel
corpore deformem: dicunt iſta debet poni in religionẽ.
Ita ꝙ tam in bonis fortune q̃ꝫ nature: peiora tam etiã
in operibꝫ et locutionibꝫ pauciora: quia vix eſt decimũ
illorũ verbũ de deo vel vtilitate anime, deo offerunt:
quia reputarẽt meliora ꝑdita: ſi deo darent̃. Et ſic vi-
dent̃ eſſe de ꝓfeſſiõe Iude ꝓditoris: qui reputauit ꝑ-
ditũ vnguentũ in chriſto expenſum Mar.xiiij. vt qḋ
inquit perditio hec vnguẽti facta eſt? De vnguẽto et
alijs que Maria magdalena prius in malis vſibꝫ ex-
pẽderat nõ murmurabat: ſꝫ de h̓ ſolũ qḋ circa chriſtũ
expẽdit: recte ſic nonnulli moderni tꝑis. Verbi grã.
Si cuiuſq̃ꝫ potẽtis fili⁹ religionẽ intraret pauꝑtatis
omnes amici ⁊ parentela iraſcunt̃: ⁊ inſaniũt dicẽtes
eum eſſe perditũ: nitunt̃ etiã eũ extrahere: allegãtes ꝙ
nõ poteſt illud ſuſtinere nec ibi diu viuere: q̇a fuit deli-
cate nutritus: cũ tamẽ diutius et ſanius et quo ad cor-
pus et quo ad animã ibi viuet: q̃ꝫ in ſeculo. Si vo idẽ
fili⁹ ſe dederit oĩbꝫ mũdi vanitatibꝫ: et corporũ ꝓbabi
litatibꝫ. ſicut haſtiludijs, torneamẽtis et hmõi: in q̇bꝫ
grauia ſuſtinet verbera et labores: et qñq̃ꝫ mẽbra frã-
git vel occidit̃: de iſto oẽs amici gloriant̃: reputãtes ſe
ꝑ illũ nobilitatos. Et ꝙ circa talia expẽdũt multo me-
lius reputãt expẽſum: q̃ꝫ ſi illud circa fabricã expẽde-
rẽt eccleſie: etiam ſi equos optimos ibi amittat, de hoc
gloriant̃. Si vo vnũ illorũ deo daret: iraſcerent̃. Ecce
qui reputãt eũ ꝑditũ deo datũ et inſufficientẽ: ⁊ nimis
delicatũ ad portandũ iugũ dñi leue: ſub quo diutius
⁊ ſanius viuet: reputãt eũ lucratũ ⁊ datũ mũdo: ⁊ pec
catis ⁊ diabolo ⁊ ſatis aptũ ad portandũ iugũ mũdi
et diaboli grauiſſimũ: ſub quo neceſſario cadat. ¶ Idẽ 27
apparet defectus in alijs factis mundialiũ. Verbi grã
domicelli et dominorũ miniſtri et filij vix murmurant
de hoc ꝙ dñs illorũ eſt largus in his que pertinẽt ad
mũdi vanitatẽ: imo talẽ cõmẽdant et libẽter ſequunt̃.
Si vo libẽter expẽdat in pauperibꝫ pauperes mendi-
cantes: libẽter recipiẽdo. Ita grauant̃: vbi tamẽ nihil
expẽdunt de ꝓprio: quod graue eſt eis videre pauꝑes
ad curias dominorũ frequẽter aduentantes: intantũ
ꝙ qñq̃ꝫ verbis amaris eos exaſperant minus eñ gra-
uarent̃: ꝙ domini illorũ viginti libras expenderẽt in
mũdi vanitatẽ q̃ viginti ſolidos in aĩe vtilitate. Et
cui in omnibus his aſſimilant̃? niſi Iude: qui vt pre-
dictum eſt dixit vt quid perditio ⁊c̃. Nota de iſta ma-
teria. A.x.9. ¶ Iterum hec chriſtianorũ ingratitudo 28
apparet ex cõparatione factorũ fideliũ et infidelium.
Infideles eñ iudei qui non receperunt tot dona a deo
quot receperũt chriſtiani innitẽtes doctrine dei: Deu-
tro.xv. dicentis. Omnino indigẽs ⁊ mẽdicus nõ erit
inter vos: Nõ patiũt̃ pauꝑes ſuos inter eos oſtiatim
mẽdicare: ſed inter eos faciunt collectas ⁊ taxationes
pro pauperum ſuorum ſuſtẽtatione: chriſtiani vo no-
mine potius q̃ opere: collectas faciunt ad ſimplicium
depauperationẽ et qui viuere de ſuo poſſent et vellent
mẽdicare ſuo duro dominio cogunt. Magna differẽ-
tia eſt: Illi ſuos mẽdicare non permittũt. Iſti vo ne-
ceſſitant. Nota.F.iij.15. ¶ Non ſolum vo iudei: ſed

etiam ſaraceni plus pauperes ſuos honorant et iu=
nant: q̄ꝫ chriſtiani. Et de hoc ꝙ nos ita male habemꝰ
Exm̄ nos ad pauperes nr̄os: mirant̄ et ſcãdalizant̄. Quorũ
vnus vt fert̄ Pariſius miſſus: cũ multa chriſtianorũ
facta: diligẽter cũ admiratione cõſideraſſet: requiſitus
qđ eſſet maius mirabile in oculis ſuis de omnibꝫ que
vidiſſet? Rñdit: vnũ inter alia eſſe/ ꝙ melius veſtiti/
et qui minus indigẽt: ꝓpinquius iuxta ignẽ ſedent: et
nudi et pauperes extra oſtiũ vel intra oſtia in frigore
comedũt. ¶ Qꝫ etiã de hoc ſcãdaliſent̄: patet ex geſtis
Karoli magni in quibꝫ continet̄: ꝙ cũ circa expugna=
Exm̄ tionẽ moraret̄ ſaracenorũ: quidam magnus princeps
29 inter eos Goliandus noĩe ad eum ſub treuga venit de
pace ⁊ chriſtianitate quã recipere intẽdebat: tractaturꝰ
Iuxta regẽ ergo comedens et comedẽtiũ ⁊ miniſtroꝝ
ordinẽ diligẽter cõſiderans: ⁊ ſingulorũ cõditionem/
ſtatum/ ⁊ diuerſitatẽ/ et officiũ inquirens/ in fine que=
ſiuit/ qui eſſent illi qui in pauperrimo apparatu come
derũt ſup terrã. Rex v̾o rñdit: illos eſſe dei nr̄i ſeruos
quos ꝓ eius amore paſcimus. Princeps v̾o regi dixit:
ſerui tui ita ſplendide veſtiunt̄: et laute comedũt et bi=
bunt: ⁊ ſerui dei veſtri nudi ⁊ famelici derelinquent̄/
parũ vident̄ dñm et deũ ſuũ diligere: qui ita parum
ſeruos ſuos honorãt: nec volo de eorum eſſe ſocietate:
qui ita parũ deum ſuũ diligunt: ⁊ cũ indignatione re=
ceſſit. Patet ergo ꝙ tales ĩmiſericordes dupliciter pec
cant: primo quia infideles vt dictũ eſt ſcãdaliſant: ⁊ in
ſpũali morte detinẽt: ſcđo quia illos a quibꝫ talia ſub=
trahunt ſubſidia: corporaliter occidunt. Vnde Am=
bro. ſup pſ̄. cxviij. beati immaculati: hoc inquit eſt ho
minẽ occidere vite ei ſubſidia denegare. Caue ergo ne
30 intra loculos tuos includas ſalutẽ inopũ id eſt tanq̄ꝫ
in tumulis ſepelias vitã pauperũ. ¶ Si ergo illi qui
vitam denegãt dure iudicabunt̄: ſicut patet. D. ix. 6.
quomõ iudicabunt̄ illi. ſ̄. e. c. 5. Et ſi ille qui ſe laute
paſcit de ſuo: ⁊ pauperi negauit ſua: ſepeliet̄ in inferno
ſicut patet Luce. xvj. de diuite epulone: vbi ſepelient̄
qui laute ſe paſcunt de alienis? ¶ Et ſi primi a deo re=
prehendunt̄: ſicut patet per hoc qđ ſcribit btũs Gre=
gorius. ij. li. dyalogorũ: ꝙ deus reprehendit quendam
preſbyterũ qui ſibi delicata parauerat: ⁊ ſeruus ſuus
benedictus fame in deſerto cruciabat̄: quid eis dicet:
vel quõ in iudicio reprehendet qui aliena tollunt: et
inde nõ ſolũ ſe ſed amplã familiã ⁊ canũ multitudinẽ
et equorũ paſcunt: et particã veſtiunt? et quando deus
in laudem ⁊ in cõmẽdationẽ illorũ qui dederũt bona
data oſtendet in iudicio ſicut veſtimentũ datũ oſtẽdit
in aula corã toto mũdo/ dicẽs: nudus eram ⁊c. vide=
bit̄ cuilibet/ ꝙ nimis parũ ſi poſſibile eſſet dedit: q̇ v̾o
potuit ⁊ nihil dedit: tanq̄ꝫ ingratus videbit et verecũ=
dabit̄/ qui v̾o ea que chriſti vel ſuorũ erant abſtulit:
Arti. ix plus triſtabit̄. Nota. F. viij. 10. cum ſequentibus.
31 ¶ Totius v̾o ingratitudinis cauſa videt̄ eſſe defectꝰ
fidei. Et hoc videlicet ꝙ oculo fidei nõ reſpiciunt tria
que in elemoſynarũ petitione concurrunt. Non enim
conſiderãt quis petit: ſcilicet Chriſtus in paupere de=
bitas expẽſas ꝓ ſe et ꝓ ſuis: quas iuſte petere poteſt.
Sicut patet. A. xiij. 12. ſicut rex tributũ vel redditum
per nunciũ a ſe miſſum. Secũdo nõ ꝯſiderãt q̇d petit
quia parua et potius bona ſua q̄ illius a quo petit: q̇a
dñi eſt terra ⁊ plenitudo eiꝰ. Et magna inciuilitas eſt
comedere in menſa alicuius domini. Et dum ſecũ eſt
in mẽſa ſua: et de bonis ſuis comedit: ipſo petẽte nihil
ei dare. Sed ſic eſt in ꝓpoſito: quia mẽſa in qua come=
dit dei eſt: ⁊ bona etiã que comedit. Tertio non conſi=
derant ad quid petit: quia ad ipſius a quo petit vtili=
tatẽ: ſicut oſtẽſum eſt ſupra. D. xj. 35. qui eñ elemo=
ſynã petit: potius mutuũ q̄ꝫ donum petit ad maximã
mutuãtis vtilitatẽ: quia deo mutuat q̇ cũ vſuris illud
reddet. Iuxta illud Prouer. xix. fenerat̄ dño q̇ miſeret̄ 32
ꝓximo. ¶ Qꝫ aũt in prima cõſideratiõe deficiũt ptꝫ.
q̇a ſi rex terrenꝰ ex aliqua fortuna fuiſſet exul factus: ⁊
indigẽs: et veniret ad quẽcũqꝫ noſtrũ auxiliũ petens:
ſi haberemꝰ certã ſpem vel ſcientiã ꝙ ad ſtatũ ſuũ eſſet
in breui redıturꝰ: et cũ ſciremus eſſe valde gratũ: vlti=
mũ poſſe noſtrũ faceremꝰ ad eũ iuuandũ. Ita in ꝓpo
ſito ⁊ patet. ¶ Iterũ idẽ patet ꝙ ſi rex nobis aliquem
mitteret cũ lr̄is ſic loquẽtibꝫ: q̇cquid fecerit portitori
p̄ſentiũ comodi ⁊ honoris: reputabo mihi factũ: ſi cre=
derẽt verũ eſſe qđ in lr̄is illis cõtinet̄: multi eñ hono=
rarẽt ⁊ ſpecialiter illi q̇ haberẽt negocia in regis curia
expedire in breui. Sic in ꝓpoſito chriſtus mittit pau=
peres dicẽs. Ecce ego mitto vos: cũ lr̄is cõtinẽtibꝫ/ ꝙ
reputat ei fieri ꝙ ꝓ pauperibꝫ faciũt: dicẽs q̇ vos reci=
pit: me recipit. Et qui vos ſpernit: me ſpernit Math. 33
x. Et Luce. x. Et q̄ꝫ diu feciſtis vni de fratribꝫ iſtis mi=
nimis mihi feciſtis Math. xxv. Si g̊ fidẽ haberemus
in iſtis lr̄is: multũ paupes honoraremꝰ: et libẽter reci=
peremꝰ: q̇a oĩs ardua habemꝰ negocia in dei curia in
breui expediẽda: q̄ ſine pauperũ auxilio expediri vti=
liter nõ poterĩt: q̇a iudiciũ paupibꝫ tribuit. Iob. xxxvj.
¶ Qꝫ etiã in ſecũda cõſideratiõe deficiũt: patet: q̇a ſi
rex terrenꝰ cõceſſiſſet eis vnũ maneriũ ad libitũ ſuũ:
retinens apud eum manerij dominiũ: ⁊ eſſent certi ꝙ
poſſet et vellet illud ab eis tollere qñ ei placeret: ſi inte=
rim peteret ab eis aliqđ ſubſidiũ de illo manerio libẽ=
ter ei darẽt. Sic in ꝓpoſito et patet. ¶ In tertia etiam
deficiũt. Quia ſi rex in aliquo infortunio cõſtitutꝰ: ꝓ=
mitteret ſe daturũ ciuitatẽ dãti ſibi denariũ ſeu regnũ
danti ei panẽ: q̇ fidẽ haberet in dictis ſuis: ſtatim ei ꝙ
peteret cõferret: ſic in ꝓpoſito: q̇ v̾o ei in tali caſu panẽ
negaret qua frõte vl̾ qua audacia vl̾ verecũdia poſſet
ab eo poſtmodũ regnũ petere? Ita q̇ ei modo panem
negãt: qua frõte poſſunt ante mortẽ vel ĩ morte regnũ
ab eo petere dicẽtes. Adueniat ſupple nobis regnum
tuũ: qui vult ergo tũc ab eo habere quod deſiderat: det
mõ qđ amat. Aliter petet ⁊ nõ accipiet Ia. iiij. Quia 34
ꝓuerbiũ eſt: qui nõ dat qđ amat: nõ accipit ille quod
optat vel qđ deſiderat. Qui igit̄ panem petit ab eo di
cens: panẽ noſtrũ quotidianũ da no. panẽ ei det ⁊ tũc
qđ petet: ei dabit̄. Date inquit ⁊ dabit̄ vobis Luce. vj
Et da paupibꝫ: et habebis theſauros ĩ celo Math. xix
¶ Sed adhuc generatio incredula ſignũ querit: cogi=
tantes in cordibꝫ ꝙ ſignũ apertũ ⁊ euidẽs oſtẽdis no=
bis: ꝙ deus reputat ſibi fieri qđ ſuis fit mẽbris: ꝙ etiã
elemoſyna tm̄ vt dictũ eſt ad dantis valeat vtilitatem
Si iſta nobis certitudinaliter cõſtarẽt: libẽtius elemo
ſynas faceremꝰ. Quibꝫ dicendũ eſt: ꝙ ſi nũq̄ꝫ ſemina=
rẽt anteq̄ꝫ certitudinẽ haberẽt ꝙ ſemĩa bene creſcerẽt:
nũq̄ꝫ ſeminarẽt. Qui g̊ maiorem habẽt certitudinẽ ꝙ
Chriſtus illorũ recipit elemoſynas: q̄ꝫ ꝙ ſemẽ bene cre
ſcet: nõ plus dimittat elemoſynas facere q̄ ſeminare.
Qꝫ aũt maiorẽ habet certitudinẽ nõ ſolũ oſtendit̄ ex
verbis chriſti p̄tactis: qui vos recipit ⁊c. q̄ ad certitu=
dinẽ chriſtianoꝝ ſufficere deberẽt. Sꝫ ex multꝭ ſignis
et miraculis a deo oſtẽſis. Sicut patet ꝑ hoc primo ꝙ
tota eccl̾ia tenet ⁊ credit de chriſto qui veſtem a ſancto
Martino pauperi datã ſibi reputauit datam: dicens
nocte ſequẽti. Martinus hac me veſte cõtexit. ¶ Idẽ
oñdit̄ ꝑ hoc quod ſcribit btũs Gregoriꝰ in omel̾. Vi=
dens Ieſus ciuitatem: de quodam monacho nomine
Martinus: qui inueniens in via leproſum fame et Exm̄

miſeria vt ei videbat̃ deficientẽ: eũ ſup humeros pro-
prios ponẽs: verſus monaſteriũ portauit: in portãdo
vo mirabat̃: ꝙ tã leuis erat. In porta vo monaſterij
monachũ alloquebat̃ dicẽs: nõ erubuiſti me ſup terrã
ego nõ erubeſcã te ĩ celo: quo dicto diſparuit. Ecce qd
videbat̃ pauperi fieri: chriſto fiebat. Nota etiã de ſctõ
Criſtofero et ſctõ Juliano: ⁊ de ſctõ Gregorio: ⁊ de di
35 uerſis ſctĩs ⁊c. ¶ Signũ etiã ꝙ elemoſyna eã operãti
theſaurũ et domũ in celis edificat et multum ei valeat
haberi poteſt ꝑ hoc qd ſcribit̃ in vita ſancti Thome
Exẽm apl'i: ⁊ ab eccleſia recipit̃ et tenet̃. Huic enim Thome
vt ibi cõtinet̃ rex Indie magnũ dedit theſaurũ ꝓ pa-
latio edificãdo. cũ vo rex poſt reditũ ſuũ deprehẽderet
ꝙ oĩa pauperibꝫ dediſſet: eum in carcere poſuit: fratri
vo regis interim mortuo: magnũ in celo palaciũ oſtẽ-
dit̃: eiq; dictũ fuit ꝙ pro fratre ſuo rege edificatũ fuit.
Sed quia ipſe ſe illo indignũ reddiderat: dictũ ei fuit
ꝙ illud a rege emeret: ea q̃ Thomas expẽderat: ei red
dẽdo: quarto igit̃ die reſuſcitat⁹: cũ oĩa regi narraſſet
Thomã de carcere liberauit: mouẽs fratrẽ ꝙ ſimile ei
palaciũ faceret: quia illud ei minime vẽderet. ¶ Idem
oſtendit̃ ꝑ hoc qd ſcribit btũs Grego. ĩ.iiij. dialogoꝝ
de quodã cui multa ſecreta alteri⁹ ſeculi oſtendebant̃.
Exẽm Inter q̃ vidit vnũ edificiũ magnũ: qd ſolũ in ſabbato
edificabat̃ ab omĩ genere pauperũ: Antiq̃s iuuenibꝫ
viduis leproſis in tãta mltitudine: ꝙ ſtupuerat. Ipo
vo quereti: cui⁹ eſſet: rñdit ei angel⁹: q̃ eũ duxit: illud
eſſe cuiuſdã ſutoris vel artificis vicini ſui: q̃ quicquid
vltra victũ in hebdomada ꝯſeruare potuit: ĩ ſabbato
pauperibꝫ dedit. ¶ Quantũ aĩe ꝓficiat elemoſyna:
de⁹ q̃nq; oſtẽdit ꝑ ſigna ſenſibilia circa corp⁹. Sicut
patet ꝑ hoc qd tãgit Beda de geſtis Angloꝝ.c.ix. de
Exẽm ſctõ Oſwaldo rege: q̃ poſt multas elemoſynas datas:
cuidã cũ in mẽſa ſederet petẽti: ſcutellã dedit argẽteã:
36 quo facto ſctũs Aydanus epũs iuxta eũ ſedẽs: manũ
regis tenẽs dixit: nũq; putreſcat man⁹ iſta: quã etiam
adhuc dicũt integrã in ſignũ elemoſynarũ et virtutũ
reſeruari: ꝑ hoc volens deus oñdere: ꝙ glorias illius
enarrabit omĩs eccleſia ſctõꝝ. Eccliaſtici.xxxj. ¶ Sed
modo raro inueniunt̃ man⁹ diuitũ integre ꝓpter talia
facta: nec mirũ: quia libẽtius canibꝫ eas porrigunt ꝙ
pauperibꝫ: et abundãtius et delicatius intantũ: ꝙ vbi
Canes pauperes intantũ fameſcũt ꝙ auide comederẽt panẽ
fabarũ: canes panẽ de ſimila faſtidiũt: et eis oblatũ re-
futãt: et pedibꝫ cõculcãt: quibꝫ oportet ꝙ caro delica-
tiſſima: ⁊ de omni ferculo primogenita ⁊ ꝑcipua offe-
rant̃: q; ſi ſatiati renuunt: quaſi infirmi plangunt̃: ab
37 his qui ſup afflictos pia geſtant viſcera. Et quia deli-
catus catellus panẽ vel carnẽ nõ recipit: niſi minuta-
tim fractã ⁊ manu porrectã: eodẽ ore nõ loto quo po-
ſteriora ſocij: digitos tãgit porrigẽtis: quos nõ lotos:
ori ꝓprio imediate dirigit ſciens quia nõ lotis mani-
bus mãducare non coinquinat hominẽ Math. xv. et
Mar. vij. Sed prochdolor tarde ita delicate nutrirẽt
vel ita familiariter: Exemplo ſancti Lodouici: os tan
gerẽt leproſi vel mẽdici. ¶ Maioribꝫ vo canibꝫ poſt
prandiũ panẽ integrũ eis portatũ frangũt: et manib⁹
ꝓprijs porrigũt: vbi pauperibꝫ ꝑmittũt dari minutas
reliquias: et hoc manibꝫ alienis: cõtra illud Prouer.
vlti. Manũ ſuam aperuit inopi. Et illud Eſa. lviij.
Frãge eſurienti panẽ: non dicit cani: ſicut patet ex lr̃a ſe-
quẽti: ꝫ pauperi. ¶ Heu tñ vbi canẽ delicate fouent:
carnẽ ſuã ꝯtemnũt. Hoc eñ acta ꝓbãt. Vbi eñ mlta
hoim partim viſa: partim audita ſunt fame mortua.
Quis inq; aliquos vel pauciſſimos vidit canes fame
mortuos? Sequit̃ Egenos vagoſq; induc in domum
tuã: nõ dicit canes. Et tñ vbi paupes ad grangiã vel
horreũ nõ recipiunt̃: domũ canes recipiunt̃ ad camerã
et ad lectũ. Nota de hoc. D.ix. 6. Sequit̃ cũ videris
nudũ: operi eũ: nõ dicit ſimiã et palefredũ q̃s operiũt:
et nudũ dimittũt dei filiũ: et quaſi oĩm ꝑdictoꝝ cau-
ſam aſſignat ⁊ motiuũ in hoc qd ſequit̃. Carnẽ tuam
nõ deſpexeris: q̃a oĩs natura bene ordinata: et oĩs ratio
dictat: ꝙ plus tenemur illis q̃ eiuſdẽ ſunt nobiſcũ na-
ture: quos fortuna ⁊ non natura tam fecit deformes
macilentos nudos et decoloratos pre fame ⁊ frigore:
ꝓ quibꝫ ſuſtẽtandis: diuites diuitias ſuas a deo acce-
perũt: ſicut nutrix cibũ ꝓ puero: q̃ ſi fuiſſent eiuſdẽ cũ
diuitibꝫ fortune q̃ ad victũ et veſtitũ ⁊ hmoĩ: eſſent il-
lis pulchriores: q; beſtie: q̃a carnẽ ſuã nemo vnq; na-
turaliter et rationaliter viuẽs odio habuit Ephe. v.
¶ Predicti ergo non homines dicendi ſunt: ſed cru-
deles lamie: que lactauerũt catulos ſuos. Treñ. iiij. Arti. x.
¶ Horũ aũt et oĩm ſimiliũ nolentiũ elemoſynas fa-
cere: multipliciter ⁊ in multis locis apparet periculũ.
¶ Primo Marci. xj. Vbi chriſtus maledixit ficui: q̃ 38
ei cibũ nõ dedit. ¶ Secundo Math. xxvij. ꝑ cõpara-
tionẽ ad Judã q̃ ſeipm ſuſpẽdit: ⁊ q̃a chriſtũ vẽdidit:
et q̃a ea q̃ chriſto debebant̃ in chriſti vſu nõ expẽdit ꝫ
furabat̃. Caueãt ĝ illi q̃bus oĩa bona ideo data ſunt:
vt in vſus chriſti ⁊ pauperũ chriſti expẽdant: ſicut fra
tres in hoſpitalibꝫ infirmoꝝ. Et quidã religioſi et ꝑ-
poſiti ⁊ elemoſynarij et ſacriſte ⁊ hmoĩ: quibꝫ certi de-
putant̃ reddit⁹ officij ſuſtẽtatiõe ne in vſus ꝓprios vl'
ꝓphanos ⁊ auertẽtes inde: fortunam hic: vel alibi ſe-
quant̃. ¶ Et nõ ſolũ in his: ꝫ in alijs periculũ eſt [deo
dare nolle. Et ſpecialiter in his q̃ abundant: q̃a cõiter
plus peccãt ꝙ multi indigẽtes: ⁊ min⁹ agũt de peni-
tẽtia. Sicut patet de ieiunio: q̃ nõ tm̃ grauant̃: q̃a tem
peſtiue comedũt: q̃a tamdiu dormiũt q̃a vix forte pñt
audire vnã vl' duas miſſas aliq̃ illoꝝ anteq; comedãt
tũc vo lautius et diutius comedũt: intm̃: ꝙ plus gra
uaret eos cenare q; abſtinere: min⁹ etiã laborãt: ⁊ mi-
nus vigilãt circa licita ſicut oratiões et hmoĩ. Cũ ĝ in
multis peccẽt: ⁊ paruã vel leuẽ penitẽtiã faciãt: nõ vi-
det̃ quõ meli⁹ poterũt a periculo liberari: niſi cõſiliũ
Danielis faciẽdo. Dañ. iiij. Pctã inq̃t tua elemoſynis
redime. ¶ Niſi ſic fecerint: illoꝝ periculũ in morte ap
parebit: qñ ipſis ab inimicis obſeſſis deficient ſtipen-
diarij: ſicut ptꝫ. A. xxvij. 22. ¶ Iterũ illoꝝ periculũ ap-
parebit ĩ iudicio: qñ illis q̃ ei hic dicũt ite: dicet idẽ vt
eadẽ mẽſura qua mẽſi fuerũt: remetiet̃ eis: tã tpaliter:
q; eternal'r. Sicut patet. D. iij. 9. Et ĩ canone. xvj. q. j.
reuertimini. Vbi continet̃: ꝙ nõ ſolũ in celo: ꝫ etiã in
terra ꝓpter defectũ miſcdie negat̃ miſcdia. Quia ple-
rũq; mũdus fame ⁊ penuria ꝑmit̃: q̃a pauperibꝫ ele-
moſyna ſubtrahit̃. Qñ eñ reges ⁊ potẽtes bonã terrã
religiõis et paupertatis ſeminabãt: ipſi et mũdus abun
dabãt. Sꝫ ex quo ſeminare ceſſauerũt metere ceſſaue-
rũt abundãtiã in hoc ſeculo ⁊ ĩ futuro: tam tpaliter q;
eternal'r: ſic apparebit: qñ hereditatẽ amittẽt ꝓpter cau
ſam tactã. D. xj. 30. Quia teſte ceſario in ammonitiõe:
quãti paupes in locis vbi nos fuerim⁹ fame vel nudi
tate mortui fuerint: nouerim⁹ nos rationẽ de aĩab⁹ 39
illoꝝ in die iudicij reddituros. ¶ Iterũ iſtud periculũ
apparebit: quandocũq; ante mortem vel poſt mortem
ipſimet vel alij pro ipſis ad deum clamauerint: quia
non exaudientur: qd oſtẽditur per hoc ꝙ quedam cõ-
tinent hyſtorie: de quodam qui manſionem ſuam a
porta elongauit: quia clamorem pauperum audire Exẽm
noluit. Accidit ergo poſt mortem eius: ꝙ cum Epi-
ſcopus diceret miſſam in ſepultura eius: quoties ver-

tit ſe ad populum/dicēdo dn̄s vobiſcū: vel ſm cōſue-
tudinē ep̄alem: toties vt ei videbat̄ crucifixus cū ma-
nibus ſuis aures ſuas obturauit. De quo ep̄us admi
rans: poſt miſſam a vicinis defuncti ei⁹ diligēter in-
quiſiuit cōditiōes cui bonū phibuerūt teſtimoniū ex-
cepto ꝙ paupes nec libenter audiuit nec iuuit. Tunc
ep̄us recordat⁹ eſt ſcripture dicētis: q̄ obturat aurem
ſuā ad clamorē paupis: clamabit ipſe ⁊ non exaudiet
Prouerb. xxj. Raban⁹ ſup illud Math. xij. Extende
manū tuā: fruſtra ꝓ pctīs rogatur⁹ man⁹ ad deū ex-
40 pādit: q̄ has ad paupes nō extēdit. ¶ Et iſtud piculū
Exm̄ nō ſolū imminet illis q̄ elemoſynas non faciūt: ſꝫ illis
etiā q̄ dolēt ſe feciſſe: ſicut patet p hoc qđ ſcribit̄ i vita
Joannis elemoſynarij/ep̄i Alexādrini de troyla ep̄o:
q̄ ad inſtantiā p̄dicti Joannis triginta libras paupe-
rib⁹ dederat. De quo cū poſtmodū doleret: vidit nocte
ſequēti in celo palaciū magnū: cui⁹ titulus erat: māſio
eterne troyle ep̄o. Et ſtatim venit vnus alius et dixit:
dele hoc: ⁊ ſcribe: māſio ⁊ requies eterna Joanni ele-
moſynario triginta libris empta: troyla vo hoc vidēs
Exm̄ penituit ſe penituiſſe: ⁊ impoſterū fact⁹ eſt magn⁹ ele-
moſynari⁹. ¶ Ad idē legit̄ de quodā q̄ grauiter infir-
mat⁹ ad doctrinā ſcti viri: multa dedit pauperib⁹: hic
ſanitate adepta: doluit ſe tantū dediſſe: nec reputauit
ſe ꝓpter elemoſynas ſuas mortē euaſiſſe. Cui cū ſctūs
ille diceret: niſi dediſſes: modo mortu⁹ fuiſſes: nō inq̄t:
ſed ita ſan⁹ ſicut modo ſum. Cui ſctūs/Rogem⁹ deū:
vt pcedat mihi illarū elemoſynarū meritū: ⁊ tibi ſtatū
quē habuiſſes: ſi eas nō dediſſes: ⁊ om̄ia reddā tibi: ꝙ
cū feciſſet: ſtatim mortu⁹ eſt: qua morte manifeſte oſtē
dit de⁹/ꝙ p elemoſynas pri⁹ mortē euaſerat: ⁊ q̄m ele
moſyna a morte liberat Thob. iiij. ¶ Iterū nō facien
tes elemoſynā hereditate priuādi ſunt celeſti: ſic patet
Arti. xj. F. v. 5. Ad idem. G. iiij. 21.
¶ Sed q̄a m̄ltis friuolis excuſatiōib⁹ ſe iuſtificāt. Cō
gruū videt̄ eorū excuſationes inſerere cū earundē re-
41 probatiōe. ¶ Quidā ⁊ ſpecialr̄ religioſi ⁊ p̄poſiti q̄n
i aliquo grauant̄ vel ſpoliant̄ a tyrānis vl' malis ho-
minib⁹ elemoſynas ſuas ſbtrahūt: dicētes ſe nō poſſe
Exm̄ viuere ⁊c. mirabile eſt. Diabolus eis nocet: ⁊ de deo ſe
vindicāt: deū de porta illorū expellētes. Similes ſunt
cuidā ſacerdoti: q̄ cū ꝓpter alia infortunia viuere ne-
ſciret: totū deo imputauit: ⁊ imaginē ei⁹ de eccl'ia ſua
Exm̄ eiecit: ⁊ in cāpo poſuit/dicēs. Qui nō vult me paſcere
in eccl'ia mea nō ſtabit. ¶ Iſti q̄ ſic a deo elemoſynas
retrahētes/meli⁹ viuere credūt: pei⁹ viuūt. Qđ oſtē-
dit̄ hyſtoria de monaſterio depauperato: in q̄ ſemel de-
uot⁹ monachus in oratiōe cōſtitut⁹: deo cū quadā au-
dacia loq̄bat̄ dicēs. Dn̄e tu dixiſti. Primo q̄rite regnū
dei et iuſticiā ei⁹ et hec oīa adijcient̄ vobis. Iā regnū
tuū q̄ſiui: tibi ſeruiēdo i matutinis et horis ⁊ miſſam
dicēdo ſm poſſibilitatē meā: ⁊ tn̄ alia non adijcientur
mihi q̄a non habem⁹ q̄d comedere. Et vox ad eū: In
iſta domo fuerūt duo fratres: vn⁹ vocabat̄ date: ſuple
nō bona opa/ſꝫ elemoſynā ⁊ opa charitatis. Alius vo
cabat̄ dabit̄: ſuple a deo vobis. Et vn⁹ ſine alio in reli
giōe veſtra manere noluit. Quādiu g̊ vnū retinuiſtis:
et debite honoraſtis: ſcꝫ date tam diu vobiſcū remāſit
dabit̄. Prouer. xj. Sunt q̄ diuidūt ꝓpria ⁊ in abundā
tia ſunt. Poſtq̄ꝫ vo date expulſus fuit: dabit̄ receſſit: ⁊
ſpoliator acceſſit: q̄a date q̄ ianuā cuſtodire ſolebat re-
ceſſerat: ⁊ portā nō cuſtoditā dimiſerat. Et ideo ab eo
q̄ nō h̄z: ſuple date: et qđ habet aufert̄ ab eo Luce. xix.
42 Nota. H. v. 11. Item. J. vij. 1. Porta patēs ⁊c. Item
D. viij. 50. ¶ Alij dicūt bonū forū eſt: paupes nō in-
digēt: hoc non valet: q̄a ſi paup ſatis poſſet habere ad
victū ⁊ veſtitū ꝓ quadrāte: ⁊ illo careret: q̄d ſibi vale-
ret bonū forū? Magis ergo ſe accuſant q̄ꝫ excuſant: q̄a
cū minori eos iuuare poſſent. ¶ Alij dicūt ex q̄ deus
ſatis potēs eſt vt omnib⁹ ꝓuideat q̄re nō ꝓuidet ipſe
pauperib⁹ ſuis quare vult nos grauare et onerare de
hoc: ꝙ ipſe ſine grauamine facere pōt? huic multipli-
citer r̄ndet̄. ¶ Primo ꝙ de omnib⁹ pauperibus ſuffi-
ciēter ꝓuidit in hoc: ꝙ ſufficiēter dedit diuitib⁹ ꝓ ſe et
etiā ꝓ pauperib⁹: quātū in eo eſt ſatis dat pauperibus
eos paupez diſpēſatores ſtatuēs: ſub diſtricto p̄cepto
eos ad fidelē diſpēſationē obligās. Sicut patet ſupra
e. c. 4. Sicut g̊ mater ſatis ꝓuidet infanti in hoc ꝙ ſa-
tis dat nutrici ꝓ ſe ⁊ puero: q̄ eū nutrire tenet̄. Ita in
ꝓpoſito. ¶ Secūdo vt diuitum probaret dilectionē.
Sciebat em̄ ꝙ amicus in neceſſitate ꝓbat̄: et ideo vo-
luit indigēs eſſe: ⁊ indigētia habere mēbra: vt ꝓbaret
q̄ ei⁹ eſſent amici: ⁊ qui nō. ¶ Tertio ꝓpter paupert̄
meritū augendū: q̄a patiēter paupertatē ſuſtinendo:
multū apud deū merent̄ Thob. iiij. paupere q̄dē vitā
gerim⁹ ⁊c. ¶ Quarto ꝓpter diuitū vtilitatē. ſicut patꝫ
D. xj. 35. Ex quo patet: ꝙ ſicut cupidi gaudēt de caro
tpe: ꝙ habētes multa venalia: multa lucrari poſſunt.
Ita diuites gaudere deberēt de cariſtia: non quia alij
fame affligunt̄: ſed q̄a ipſi multa in celo gaudia lucra-
ri poſſunt. ¶ Alij ſe excuſant pauptate. Sed ſicut hō 43
vult emere hereditatē vel rem p̄cioſam quā multū de-
ſiderat: parcit ori ſuo ⁊ expēſis in alijs: vt qđ deſiderat
obtineat. Et breuiter nō eſt ita paup quin ſi poſſet tn̄
habere de panno vel cibo vel potu vel etiā alijs deſi-
deratis ꝓ obolo: q̄ꝫ diues ꝓ quadraginta ſolidis: q̄n
aliquo modo de obolo ſibi prouideret. Sed tn̄ apud
deū allocabit̄ parū qđ paup dat ſm ſuā poſſibilitatē:
quātū multū qđ diues dat: et plus ꝓ ſuo paruo dono
emit de regno celorū: qđ ſatis oſtēdit̄ Marci. xij. vbi
veritas vidue teſtimoniū perhibet dicēs: Amen dico
vobis: q̄m vidua hec paup plus om̄ib⁹ miſit. Om̄es
em̄ ex eo qđ abundabāt illis miſerūt: Hec vo de pe-
nuria ſua om̄ia q̄ habuit miſit: totum victū ſuū. Et ſi
nihil dare poſſet: ſaltē loquat̄: vt verbo iuuet q̄ opere
nō poteſt. Vn̄ btūs Gregori⁹ in quadā omel'. habēs
inq̄t loquēdi locū apud diuitē. Damnationē ꝓ retēto
talēto timeat: ſi nō apud eū ſicut valet ꝓ pauperibus
intercedat. ¶ Alij ſe excuſant p hoc ꝙ alij pauperib⁹
dant: hij aſſimilant̄ illis. R. vj. 12. ¶ Alij ſe excuſant 44
pauperū m̄ltitudine: oſtēdentes ꝙ tot ſunt: ꝙ nō p̄nt
omnib⁹ ſubuenire: ſed ſi q̄libet illorū haberet heredi-
tatē bonā quā ꝓ vili ⁊ paruo p̄cio daret: oēs inueni-
rēt q̄ eos inuitarēt ad domū ⁊ ad prādiū: vt eos deci-
perēt. Sed ꝓculdubio oēs habēt hereditatē bonam:
Teſte Chriſto Math. v. Beati inquit pauperes. Et
Luce. vj. q̄m ipſorū eſt regnū celorū ⁊c. ¶ Alij nimis
differūt vel vſq̄ poſt mortē: ſemp tempus quo faciāt
expectātes: ⁊ nūq̄ꝫ temp⁹ aptū inueniētes: ⁊ mirabile
eſt: nulla ars tn̄ expectat̄: quantū ars an̄ie. Et om̄is
ratio dictat ꝙ melius eſſet in morte domū inuenire pa
ratā: q̄ꝫ in miſeria expectare vſq̄ paret̄: ⁊ quō tunc in-
uenit: q̄ non premiſit: vel tunc metet: que prius nō ſe-
minauit: vel quis eum tunc diliget: q̄ de ſeipſo q̄n po-
tuit nō cogitauit. Ergo ſm cōſiliū apoſtoli: dū tēpus
habem⁹: operemur bonū. ¶ Alij ſe excuſant propria 45
neceſſitate ⁊ infirmitate ⁊ debilitate in poſterū imagi-
nata: ⁊ tali cogitatiōe ab elemoſynis retrahunt̄. Sicut
heremita ſeu hortulan⁹. in vi. pa. q̄ cū m̄ltas elemoſy- Exm̄
nas facere ſolebat: quas cū oēs tali cogitatiōe retraxiſ-
ſet ⁊ multa ſil' cōgregaſſet ⁊ in pede infirmo oīa poſtea
expēdiſſet: nec ei valuiſſet die aſſignata: qua cyrurgic⁹

rediret et pedē amputaret: ne ꝑ illū totū corpꝰ amitteret: nocte p̄cedēti deū lachrymis orans ꝓpriū recognouit defectū: cui angelus: vbi eſt inquit pecunia quā cōtra infirmitatem cōgregaſti? R̄ndit: totū expēdi: et nihil mihi ꝓdeſt: finaliter cū tali cupiditate abrenunciaſſet: angelus eū ſanauit dicēs: ꝙ decetero oēm ſollicitudinē in deū ꝓijceret. ¶ Alij dicūt quare nr̄a pauperibꝫ dabimus? Quibꝫ r̄ndit btūs Gregorius. iij. li. paſto. Cū inquit neceſſaria indigētibꝫ miniſtramus:
46 ſua illis reddimꝰ: nō noſtra largimꝰ. ¶ Ad idē Baſilius. omel'. j. Si fateris ea tibi diuinitꝰ ꝑuenīſſe: ſupple bona tp̄alia: an iniuſtus eſt deꝰ: res inequaliter nobis diuidēs. Cur tu abūdas: ⁊ ille mēdicat? niſi vt tu bone diſpēſatiōis merita cōſequaris. Ille vo patiētie brauijs decoret. Panis eſt famelici: quē tu tenes: nudi tunica: quā tu in cōclaui cōſeruas: diſcalciati calcius: qui penes te marceſcit. Indigētis argētū: qd̄ poſſides quo circa tot iniuriaris: quot ſubuenire poſſes: et non facis. ¶ Alij dicūt: ignoti ſunt: mali ſunt: ocioſi ſunt: fures ſunt ⁊ hmōi. Et ponat̄ ꝙ verū ſit de nūcio ⁊ balliuo regis tibi miſſo: vt regis debitū cōgreget: vel alia de cauſa: merita non diſcutis: ſed vel amore vl' timore eū recipis. Ita pauperes quantūcūqꝫ in ſe ignoti ſint habēt tn̄ fidelē fideiuſſorē deū: nec eis redditū dei das: ſed deo ꝑ illos illud mittis. Sicut patet. ſ. e. c. 32. Sic etiā patet ꝑ illud qd̄ ſcribit̄ ſi bene occurrat in vi. pa. De quodā qui Chriſti amore cuidā veſtē dederat: et poſtea intelligēs eū malū eſſe: doluit: cui Chriſtus apparēs ait: nō doleas: quia non ei: ſꝫ mihi veſtē dediſti. Ergo ſm̄ Hieronymū in quadā ep̄la: tribuamꝰ: non querētes cui: ſed quare. Nota. N. v. 10. ¶ Alij dicūt ſe nō habere vltra ꝓpriā neceſſitatē: quibꝫ dicendū eſt ꝙ neceſſitas ꝓpria in pūcto neceſſitatꝭ pauperū debet eſſe ſtricti iuris ꝙ accipiat ita ꝓprie ſicut pōt: nō cogitās nec reſeruās nec ꝓuidēs nimis in futurū ꝓ caſibꝫ imaginatis: vt p̄dictū eſt de hortulano. Hoc aūt ſatis patet per Ambro. ſcd̄o de officijs: vbi etiā ꝓ pauperū neceſſitatibꝫ docet calices et eccleſie ornamēta eſſe ven-
47 denda. vide. P. iij. 40. ¶ Alij ꝓpter vnū malū oēs de religiōe illa ab elemoſynis excludūt: qꝛ vnꝰ eos offendit. Illi docēt qualiter deꝰ illis miniſtrabit. Ipſi em̄ nec viuere poſſunt: nec mori ſine malorū ſocietate: qꝛ nūqꝫ morient̄ quin plures mali illa die moriant̄: et ſil' cū eis ad tribunal etiā in iudicio rapient̄: q̄ ergo oēs de parte ſua excludūt: qꝛ aliqui mali cū eis inuēti ſūt: docent ꝙ etiā deꝰ eos de parte ſua expellet: qꝛ mali cū eis inuēti ſunt. ſicut patet. J. x. 17. Sed dicēt non eis cōſentimꝰ: nec boni illi de religione illi malo conſenſerūt. ¶ Alij retrahunt̄ timore paupꝑtatis ī futuro: q̄bꝫ et ſi dicat̄ ꝙ chriſtus centuplū reddet: illā redditionē vellent hic potius videre ⁊ habere qꝫ in futuro ſicut
Exem cuidā: qui ob talē p̄dicationē vaccā cuidā dederat vt
48 dicit̄ ſacerdoti: q̄ vacce ſacerdotis ligata: eā ad domū p̄dicti viri duxit: q̄ neutrā reddere voluit: ne ſacerdotis p̄dicationē falſificaret: q̄ ſibi centū vaccas promiſerat: in cuiꝰ ſolutionis parte vnā interim ſe accepiſſe aſſeruit: et a deo miſſam. ¶ Potius deberet iſtā ſaluta
Exm̄ tionē a deo in alio ſeculo expectare. Cū quodam: quē quidā ep̄us inter Saracenos p̄dicans: ad fidē: vt fert̄ cōuertit: ad cuiꝰ doctrinā omnia ſua pauperibꝰ erogauit: q̄ mortuo filij eiꝰ p̄dictū ep̄m ad iudicia traxerūt dicētes ꝙ patri illorū centuplū et vitā eternā promiſiſſet quorū neutrū recepiſſet. Vnde eū cōuenerūt de cōuentiōe fracta. Ep̄o vo aſſerēte ꝙ totum in alio ſeculo recepiſſet: cū aliter dictū ſuū ꝓbare non poſſet: eos ad patris tumulū ducēs ipm̄ adiurauit de veritate dicēda ſup dicto negocio in noīe chriſti. Si videlicet bene ſolutū eſſet ſibi an nō: qui oīb̄ꝫ audiētibus reſpōdit. Centuplū accepi: et vitā eternam poſſideo: ſed mirū mortuus hoc dicit: et credit̄ ei: et veritas idē dicit: et nō credit̄ ei. ¶ Alij dicūt pauperes ſunt qui ele- 49
moſynas dare p̄dicāt: ꝓpter lucrū ꝓpriū: ſꝫ tn̄ quilibꝫ bonꝰ paup q̄ hoc p̄dicat: plus cure habet aīas dātiū ꝙ corpora recipiētiū: ⁊ plus intēdit ſalutem aīaꝝ qꝫ corporū: qꝛ fames pauperū et corporū finem habet: et poſtea nō nocet: quid nocet modo Lazaro Luce. xvj. fames quā tūc patiebat̄? Aut q̄d ꝓdeſt diuiti illa trāſacta ſatietas? Perditio vo aīarū finē non habet. Pro illis ſꝫ ſaluādis Elemoſynā dare nō deſpicias Eccleſiaſtici. vij. Nota. O. v. 8. Item. P. iij. 33. Nota penam non facientium elemoſynam. P. iij. 41.

Equitas ex diuino man- E iiij
dato tria regulare debet. Corda/ verba/ et opa. Hīs em̄ tribꝫ dupliciter errat̄: vel nimio rigore vl' remiſſiōe. Nimius em̄ rigor cordis: eſt ī iniurijs ꝓprijs exceſſiuas appetere vindictas. Nimia vo cordis remiſſio: eſt in iniurijs dei: nec iuſtas q̄dē appetere vindictas. Nimius vo oris rigor: eſt innocētes cōdem-
nare. Nimia vo remiſſio: eſt nocētes iuſtificare vl' ni- 1
mius oris exceſſus: eſt inaniter vel falſo iurare: turpia loqui ⁊ hmōi. Nimia vo remiſſio: vbi loqui deberet pctōres docēdo et rep̄hēdēdo/ tacere. In pſona quorū loquit̄ Eſa. vj. Ve mihi qꝛ tacui. Nimius vo rigor in ope: eſt ſe crudeliter vindicare: ſicut ꝓ verbo offenſiuo vel paruo delicto: verberare mutilare ⁊ hmōi: vl' ꝓ delicto vel forefacto ſex denarioꝝ: facere ꝙ ꝑdat. xij denarios: de quo dicet̄ infra. Nimia vo remiſſio: eſt nocētes nō punire: vel qd̄ peius eſt ſupportare: contra oēs iſtas in bello ſp̄uali aduerſitates: miles chriſti mediū inter duo vicia ꝑ exceſſum videlicet et defectū eligens. Sumet ſcutū inexpugnabile equitatē Sapi. v. tanꝙ veritatē q̄ inter oīa vicia mediat. Proprie tn̄ ſm̄ Hoſti. Equitas eſt media inter rigorē et diſpēſationē C. de iudi. li. iij. l. placuit. Hec aūt a Cipriano ſic deſcribit̄. Equitas eſt iuſticia dulcore miſcdie tēperata. ¶ Et ad ſcutū illud ſumendū ex dei mādato obligamur. Quia ſicut oīa mādata iuſti regis vel dn̄i reſpectu oīm miniſtroꝝ ſuorū in q̄buſcūqꝫ officijs ei ſeruiē-
tibus: ſunt equitatis ⁊ fidelitatis. Ita oīa mādata tua 2
equitas. In pſ. cxviij. Ɋtū ad oēs gētes: vt p̄dictā triplicē habeāt equitatē. ¶ Primo cordis recte credēdo: turpia nō cogitādo: proximo nō inuidēdo tūc ſaluaberis: ꝓpter iuſticiam et equitatē cordis tui Deutro. ix. ¶ Scd̄o: ore nō iurādo: nō iniqua loquēdo vel mandādo. Exēplo dei Malach. ij. lex veritatis fuit in ore eiꝰ: et iniquitas nō eſt in la. eius in pa. et equitate ambu-
lāns mecū. ¶ Tertio in ope: reddēdo q̄ ſunt dei deo: quia 3
equitatē vidit vultus eiꝰ. in Pſ. x. Et q̄ ſunt hoīs: hoīs recte puniēdo ⁊ regēdo: ad modū cithare di: qui oēs chordas tam altas ꝙ imas: tā magnas qꝫ paruas tangit: qn̄ tangēde ſunt. ſicut patet. C. iiij. 6. Et ſicut cātor debet vocē ſuā ducere ſm̄ exigentiā notarū: ⁊ oēs notas vt tāgēde ſunt tāgere: tā altas ꝙ imas qꝫ medias: ſiue in ſpacio ſint: ſiue in regula. Sic dn̄s iudicat orbē terre in equitate. In pſ. ix. ſine pſonarū acceptiōe: qꝛ virga equitatis: virga regni tui In pſ. xliiij. ¶ Sicut em̄ lapis quadratus firmius iacet: et eccleſia fundata ſup fundamentū quadrata et equalia habens latera: fortius eſt et durabilius. Ita omne ſpirituale edificiū et cōmunitas fundata ⁊ regulata equitate. De quo in Pſal'. lxiiij. Sanctū eſt templum mirabile in equitate.

¶ Item ſicut vita et ſanitas corporalis cõſiſtit in debita humorũ et elemẽtorum equalitate et ꝓportiõe: in illa enĩ corpꝰ viuificatur: ſic ĩ p̄dicta triplici eq̄tate aĩa viuificatur: quã viuificationẽ q̈libet iuſtꝰ petit. In pſ. xlij. dicẽs: viuificabis me ĩ equitate tua. Et iterũ. In eq̄tate tua
4 viuifica me Pſ. cxviij. Sic ergo rogatꝰ eã mittit vt ſit cathedra iudicũ ſceptrũ regũ et dñorum: ſtatera mercatorũ: virga p̄latorum: regula clericorum: puiſor religioſorum. Sz heu multi dei mãdata ſpernẽtes: et ſalutẽ ꝓpriã negligẽtes: eã nõ admittũt: ſ; p ianitores q̄ ſubſequuntur quos in portis ſuis ponũt: eã excludũt. Apud domũ iudicũ: munera amor/fauor/et odiũ. Apud dños: cupiditas/ꝓpria voluntas/ſupbi et mali cõſiliarij/apud mercatores: fratris dolus/vſura/et piuriũ. Apud p̄latos et clericos ignorãtia/negligẽtia/accidia/et luxuria eã excludũt. Apud religioſos v̓o aliq̈s ſolũmodo ad refectoriũ admittitur. Ab alijs v̓o officinis excluditur per noĩs vel ſtatus magnitudinẽ p amicorum multitudinẽ: p expẽſarũ inequalitatẽ: q̈ nõ bene diligitur. Vbi tñ ad refectoriũ recipitur. Iſte enĩ et cõſiles fortune obſeruare
Exm faciũt regulã Auguſtini: qua dicitur: q equal'r oĩbus Vñ cũ q̈dã p̄latꝰ ſubditũ ſuũ: vt fertur: fratrẽ vocaret. R̄ñdit. Quõcũq; ſit de fraternitate: vnũ ſcio: q tunica tua et ſcutella tua et mea nõ ſunt ſorores: q̈ſi diceret:
Exm licet equalitatẽ et equitatẽ habemꝰ in noĩe fraternitatis nõ tñ in victu et veſtitu. ¶ Vñ ad idẽ fertur: q cũ q̈dã p̄latꝰ religioſus laute ac ſplẽdide comediſſet. Ait metrice. Nil ꝓpriũ ꝓcul hoc viciũ: cõmunia queq;. Qḋ cũ audiſſet q̈dã de fratribꝫ refectorij: R̄ñdit: Sic loquimur: ſed nõ facimꝰ: nõ oĩbꝫ eque. De iſta eq̄tatis excluſiõe cõqueritur deꝰ Eſa. lix. dicẽs. Iuſticia alonge ſtetit: corruit in platea veritas: et equitas nõ potuit ingredi. Nota iſtã auctoritatẽ aliter expoſitã. A. xiiij. 37

E.v. ## Erubeſcentia eſt triplex.
Arti.j. Laudabilis: vituperabilis: et penalis.

¶ Laudabilis et ſalubris eſt: qua q̈s erubeſcit ſe peccaſſe v̓l peccare: q̈ de p̄terito pctõ erubeſcẽdo dolet: et a
1 p̄ſenti et futuro ſe retrahit et merito deberet chriſtianꝰ a tam turpi beſtia ſcz diabolo victꝰ erubeſcere. Ex quo
Exm Varro romanorum cõſul vt in hyſtorijs ptinetur Romanorum: ab Hanibale victꝰ intãtũ in tota vita ſua erubuit et ſe humiliauit: q oẽm honorẽ refutauit ſibi fieri: intãtũ: q nec ſedẽs comedere voluit. Huiꝰ ḡ exẽplo chriſtiani a diabolo victi et ad infernum ducti: erubeſcite
Arti.ij. ſup vijs veſtris. Ezechiel. xxxvj.

¶ Erubeſcẽtia v̓o mala et vituperabilis eſt qua quis erubeſcit opa q̄ ad chriſti ſeruiciũ et aĩe ſalutẽ ptinẽt ſicut cõfiteri ſi tãta ſit: q a cõfeſſiõe retrahat. De qua Nota. C. vj. 50. Sic etiã detractorẽ/iuratorẽ et hmõi reph̄ẽdere: humilẽ habitũ portare: Aliena vſq; ad mẽ
2 dicitatẽ reſtituere: ſiles villico iniq̈tatis q̄ ait Luce. xvj Mendicare erubeſco. ¶ Iſti et his ſiles. Primo ſunt ſtulti: q̈s nõ diceret ſtultũ: q̄ in tñ corporis infirmi medicinã erubeſceret: q potius illud perire pmitteret: q̈3 medicinã apponeret? Qui etiã manũ erubeſceret lauare: q̄ erubeſcit eſſe rectꝰ inter claudos: ſanꝰ inter leproſos et infirmos: ire via recta ad celũ vbi alij vadũt in infernũ: q̄ potiꝰ erubeſcit paucis diſplicere hoĩbus: et corã eis inhoneſtus apparere: q̈3 corã curia celeſti: q̈bꝫ dicitur Hiere. iij. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi: noluiſti erubeſcere: ſcz vbi erubeſcere debuiſti. Quãto enĩ illi indecẽtias nr̄as clariꝰ vident: Sicut ptz. A. xxv. 17. tãto plus ante eorum cõſpectꝰ erubeſcere deberemꝰ. Sic ptz ſcḋa ſcḋe. q. cxliiij. ar. iij. ergo erubeſcite patrẽ et matrẽ: et a p̄ſidẽte et potẽte de mẽdacio: a pncipe et iu

dice de delicto. Eccl'iaſtici. xlj. ¶ Scḋo tales nõ ſunt 3
chriſti milites. Nõ enĩ cõgrue ſub rege militat terreno: q̄ ꝓpter latratũ canũ facta dñi ſui dimittit: eiq; obedire ptemnit. Ita nec ſunt boni chriſti milites: q̄ ꝓpter deriſorũ cachinnos vel malorũ improperia et detractiones erubeſcũt facere: q̄ ad dei honorẽ et ſue et aliorum ſalutẽ ptinẽt. Qui enĩ ad regis curiã rediẽs: req̈ſitꝰ q̄re ei ĩ negocio ꝓ quo mittebatur fideliter nõ militaſſet: ſi ſe excuſaret/dicẽdo: non audebã: q̈a mali et deriſores me deridebãt. Ideo potiꝰ voluit illis aſſimilari deriſoribꝫ q̄ tuis militibꝫ: potiꝰ ſociꝰ illorum q̈3 tuꝰ et militũ tuorum: nõne tota curia illis derideret? et deridẽdus eſt: q̄ q̈a a leproſis deridetur vult potiꝰ leproſus fieri: q̈3 regis miles. Sic in ꝓpoſito: q̄ habitat ĩ celis irridebit. In pſ. ij Solus ḡ ille q̄ chriſti militia aptꝰ eſt: ab eoq; honorandus et coronãdus: q̄ ꝓpter chriſtũ malis diſplicere nõ timet: q̄ ammonitionẽ tenet Senece. Letior inq̈t eſto quotiẽs malis diſplicẽs: q̈a nõ eſt aliud laudari a turpibꝰ: q̈3 ſi lauderis ob turpia: q̄ dicere põt cũ Paulo: nõ inq̈t erubeſco euãgeliũ Ro. j. Nõ enĩ cõfundemini ĩ laude eiꝰ. Eccl. lj. ¶ Tertio tales ſunt chriſto p̄ri: 4
ſcz ingrati filij. Ingratꝰ enĩ filiꝰ eſt: q̄ patrẽ ob paupertatẽ erubeſcit: et ſpecial'r vbi pater ille q̄ paup reputatur theſaurũ hꝫ abſcõditũ. Vñ filio copioſe ꝓuidet. Talis enĩ meretur exhibitiõe p̄ris ꝓuari: ſic ille de q̄ fertur: q Exm
patrẽ cũ bona burſa ad ſe in ſcolis veniẽtẽ: comedere coegit cũ gartionibꝫ: rogãs q eũ patrẽ ſuũ nõ noĩaret ſ; patris ſui p̄poſitũ et villicũ: ſic honorẽ ſuũ deſideraret: poſt prãdiũ v̓o patrẽ ad camerã vocãs: q̈ſiuit ſi ei pecuniã portaſſet? portaui inq̈t: ſ; tibi nec illa nec alia ꝑ me in eternũ valebit: negaſti et erubuiſti me eſſe patrẽ tuũ: ego negabo et erubeſcã impoſterũ te eſſe filiũ meũ. Sic in ꝓpoſito: q̄ erubeſcũt opa et ſuiciũ paupis chriſti: ĩ effectu et ope enĩ patrẽ erubeſcẽtes: cui ĩ opibꝰ aſſimilari nolũt: a q̄ tñ ſufficiẽter ĩ bonis nature et fortune exhibentur: et q̈bꝫ maiora ꝓmittuntur: q̈a licet paup ſit in exteriori apparẽtia: eſt tñ diues ĩ deitate. Pſal. xlviij Simul in vnũ diues et paup: habẽs interiꝰ in domo celi theſauros diuitiarũ maximos: q̈a gl'ia et diuitie in domo eiꝰ In Pſal. cxj. Qui ḡ patrẽ ſic ĩ ope erubeſcit eius mãdatis obedire cõtemnẽs: atq; enĩ nõ ſolũ inter gartiões v̓l paupes pauperẽ in mẽbris ſuis comedere facit: ſ; qḋ peius eſt: eũ tã de domo ſp̄uali peccãdo q̄ de materiali paupes cõtemnẽdo eijcit. De q̈bꝫ Eſa. j. Filios enutriui et c̄. Nos chriſtus filios ſuos erubeſcet et negabit. Ipſo teſte q̄ ait Luce. ix. Qui me erubuerit et meos ſermones et c̄. Nota. A. iij. 8. Et talis iuſte tam priꝰ a p̄re datis q̈3 ꝓmiſſis: priuabitur: et nõ ſolũ bonis priuabuntur: ſ; penis ꝓ ingratitudine punientur et cruciẽtur. de q̈bꝫ p̄dixit Pſ. xxx. dicẽs. Erubeſcãt impij: et deducant in infernũ.

¶ In q̄ notatur tertiũ: de erubeſcẽtia penali. Illa enĩ eru Arti.iij.
beſcẽtia erit eis penalis qñ oĩbꝫ bonis ſpoliatis: nudi 5
corã oĩbꝫ et turpes apparebũt: ad modũ corui de q̄. A. xij. 36. qñ enĩ aliq̈s cũ diligẽtia nititur aliq̈d querere: et tãq; optimũ diligere et eligere: et in fine malũ: et ei nociuũ inuenit: v̓l oĩno nõ inuenit: cũ cordis pena erubeſcit. Ita q̄ eligũt et q̄rũt aurũ ſcz et argentũ: cãpos et hortos tanq; optima: qñ verificabitur de illis illud Pſ. lxxv. nihil inuenerũt ſupple ĩ morte: ſcz ad eorum ſolaciũ ſ; penã erubeſcũt cũ cordis dolore. De q̈bꝫ ꝓphetauit Eſa. j. dicẽs. Erubeſcetis ſup hortis: q̈s elegeratis: q̈bꝫ ad eorum pene augmẽtum tunc improperari poteſt tam in curia celeſti q̈3 infernali illud Ro. vj. quem fructũ habuiſtis in illis in quibus nunc erubeſcitis? ¶ Sed 6
heu ad talem miſeriam Chriſtiana venit religio: q

tiꝰ ſeruiciū cui ſeruire regnare eſt quaſi oēs erubeſcūt Ipſe enī dicit opa q̄ ego facio ſcꝫ humilitatis: laboris: et bonitatis feruoris: ipſe faciet Joan. xiiij. Sed tamē plus erubeſcūt boni vexillū Chriſti: q̄ꝫ mali vexillum diaboli ⁊ plus veritatē dicere et verba ptinētia ad honorem dei: q̄ꝫ ipſi falſitatē ⁊ verba allectiua ad malū. Cuius cauſam aſſignat veritas Joan. xij. Dilexerūt gloriā hominū magis: q̄ dei. Et nō ſolū ſic ei ſeruire erubeſcūt: ſed qđ peiꝰ eſt: furētes crudeliter pſequunt intimū: q̄ qui nō vult in cōſpiratiōibꝫ duodenis detractionibꝫ et plurijs eis cōformari: ſicut vulpes venant Et ſic qui receſſit a malo: prede patuit. Eſa. lix. eiq̄ꝫ inſidiat. Ita q̄ chriſtiane viuere opprobriū hoīm eſt et abiectio plebis. Sed opprobriū ⁊ blaſphemias non metuatis. Sicut enī veſtimentū: ſic comedet eos vermis ⁊c. Eſa. lj. Ergo ſicut docet prima petri. iiij. chriſtianus non erubeſcat.

E vj **Eucharistie ſacramentum** eſt ſpūale cōuiuiū in quo dat omne bonū: de quo dicit Exo. xxxiij. Oſtendā tibi omne. Circa quod primo oñdere reſtat quō deꝰ in iſto ſpūali puiuio iſto oīmi bono pauit nos mirabilr. Scđo poteter. Tertio veraciter. Quarto reuerenter. Quinto vtiliter. Sexto delectabiliter. Septimo rōnabiliter. Octauo q̄ digna pparatio huiꝰ ſuſceptionē pcedere debet. Nono nō ſe pparantiū ingratitudo. Decimo ruſticitas. Vndecio periculū. Duodecimo periculū nō ſuſcipiētiū ad minus infra annū. Tredecimo quō ſuſceptꝰ cuſtodiri debeat. Decimoquarto themata inſerēda ſunt ad materiā de q̄ agit cōueniētia.

Arti. j. ¶ Primo enī pauit nos mirabiliter: ppter multa mirabilia q̄ circa hoc cōcurrunt
1 ſacramentū: q̄ tñ quātū ſunt extranea: incredibilia vel mirabilia nō credētibꝫ tm̄ ſunt cōgrua et rationabilia recte credētibꝫ ⁊ ſacramēti rationē cōſiderātibꝫ. Primo enī infidelibꝫ mirabile videt: quō natura panis ⁊ vini pōt cōuerti in carnē ⁊ ſanguinē Chriſti p verba a ſacerdote dicta. Sed hoc eis mirabile eſſe nō deberet: ſi alia nō ſolū dei ſed etiā inferioris nature opa cōſiderarent: virtute enī ſolis et planetarū ⁊ elemētoꝝ: natura humorū q̄ eſt circa vinearū radices cōuertit in vinū: et virtute nature humane: panis ⁊ potus conuertit in naturā carnis et ſanguinis humani. Qui ergo iſta vident ⁊ cōcedūt: quare etiā a fortiori rōne nō fatent: q̄ virtute potētie ipſiꝰ dei infinite: natura panis et vini cōuerti poſſit in naturā chriſti? Ex quo enī virtutē inferiorē et finitā hāc mutationē facere poſſe cōcedūt p potentiā naturalē quā deꝰ eis dedit: neceſſario ſeq̄ videt qđ cōcedāt q̄ deus virtute infinita: naturas mutare poſſit: qui non tm̄ alijs dedit potētie quin plus ſibi reſeruauit. Illa ḡ mutatio nō fit virtute ſacerdotis: ſed virtute verboꝝ dei: qui teſte Pſ. xxxij. Dixit et facta ſunt. Qui ergo verbo ſuo oīa fecit de nihilo: pōt etiam verbo ſuo vnā mutare naturā in aliā: dicēdo, hoc eſt corpus meū Math. xxvj.
2 ¶ Secūdo mirabile videt infidelibꝫ: quō hoc ſacrm̄ ab omnibꝫ ſine ſui diminutione ſumi pōt: ⁊ ex iſta rudi ⁊ inepta cōſideratiōe decepti: intantū errāt infideles: q̄ blaſphemādo dicunt: q̄ ſi deꝰ chriſtianoꝝ fuiſſet ita magnꝰ ſicut maximus mons: diu totaliter eū comediſſent: ſed ceci ſunt: ſue infidelitatis malicia excecati: neſciētes vel intelligere potius nolētes: q̄ hoc ſacramentū deꝰ eſt. Et deus ſpūs eſt: et ſpūs eſt deꝰ Joan. iiij. Spūs aūt vel res ſpūalis nō eſt minor in ſe nec ī ſingulis participātibꝫ: q̄ a pluribus pcipit: ſicut patet de ſapiētia, ſciētia, lectione, pdicatione, odore, voce, et hmōi q̄ nō ſunt ī ſe peiores nec minores: q̄ a multis recipiunt. Hoc etiā patet ī re magis corporali: ſicut de ſole: qui ſine ſui diminutione ab oībꝫ pcipit. Et de candela: cuiꝰ lumē nō minuit ex hoc: q̄ multe candele de illa lumen recipiūt. Hoc etiā inuenimꝰ in veteri teſtamēto: q̄ ipſi iudei nobiſcū recipiūt: qđ videlicet Helias ppheta ⁊ vidua ⁊ filiꝰ eius comederūt mult̄ diebꝫ de pugillo farine ⁊ lechito olei ſine eoꝝ diminutiōe. Sicut ptꝫ. iij. Re. xvij. Idē etiā legit in nouo teſtamēto. Math. xiiij. et. xv. et Mar. vi et Luce. ix. et Joan. vj. q̄ videlicet circa quinq̄ꝫ milia hoīm comederūt de paucis panibꝫ et piſcibꝫ: ſine illoꝝ diminutiōe: quia plus fuit de reſiduo: q̄ primo appoſitū. Inſani: nōne credūt deū tāte eſſe bonitatis ⁊ virtutis et potētie modo: quāte fuit tūc? Aut q̄ deꝰ q̄ curam habet de ſuorū fideliū ſalute: nolit tm̄ oñdere miraculū p tota ſua eccl'ia: eccleſieq̄ꝫ ſacramēto ⁊ vita ſpirituali oīm bonoꝝ chriſtianoꝝ: quātā oñdit p vidua: et vita eiꝰ et eiꝰ filio in pugillo farine. Qui ḡ cōcedunt illos illis videlicet pugillo ⁊ oleo vſos fuiſſe: illaq̄ꝫ in eoꝝ mutaſſe naturā ſine illoꝝ diminutiōe: cōcedāt nobiſcū q̄ nos vti poſſumꝰ deo qui eſt potētior et copioſior illo pugillo illū nō mutādo in naturā noſtrā ſine ſui diminutiōe. Si enī cōcedūt q̄ illud cōſumit: mutat: ⁊ in aliud cōuertit ſine ſui diminutione: a fortiori rōne cōcedere deberēt q̄ iſtud ſacrm̄ qđ nō cōſumit: nec in aliud mutat: ipſo teſte Malach. iij. Ego inquit dñs et nō mutor. Et Auguſtinꝰ in li. cōfeſ. ſumentem corpꝰ Chriſti: in pſona dei alloquit, dicēs: non tu me mutabis in te ſic cibū carnis tui: ſꝫ tu mutaberis ī me.

¶ Tertio admirant quō vnū ⁊ idem ſacramentū eſſe 3
poſſet in oībus mūdi eccleſijs ⁊ altaribꝫ ſimul ⁊ ſemel quō etiā idē eſſe poſſet: q̄ a pncipio eccl'ie chriſtianoꝝ vſq̄ꝫ ad diē iſtū cōtinue ſumit. Et ex iſta infideli cogitatione intm̄ errāt: q̄ dicūt nos plures adorare deos: nō reputātes poſſibile q̄ idē totiēs ⁊ in tot locis recipi poſſit. Iſtorū vo infidelitas cōuincit tam exēplis q̄ ſcripturis: quas ipſi nobiſcū recipiūt. Iſtud enī ſacramētū deꝰ eſt: deꝰ vo eſt maioris potētie et ī pluribꝫ locis ⁊ tpibus idem: q̄ quecūq̄ꝫ creatura. Si ḡ vna et eadē creatura videlicet ſol vnꝰ et idē: ſit modo q̄ fuit a principio mūdi: ⁊ ſimul et ſemel p totū mundū in oculis receptꝰ videntiū et ſemp ad noſtrā vtilitatē cōmunicatus et datꝰ. Et vna ptās ī duobꝫ iudicibꝫ. Et vna ſentētia in duobꝫ libris. Et vna vox pconis vel pdicatoris in auribꝫ pluriū. Et vnꝰ ſonꝰ cāpane p totā ciuitatē ſub diuerſis tectis ⁊ receptaculis. Quid mirū eſt q̄ deꝰ cuiꝰ magnitudinis nō eſt finis. In pſ. cxliiij. ſit et fuerit ab eccl'ie ſue exordio: verꝰ ſol iuſticie ad ſuorū illuminationē: idē ſub diuerſis hoſtijs ī pluribꝫ locis et tpibꝫ: idem in celo ⁊ in terra in carnis ſpecie: quā de virgine ſumpſit: et in panis ſpecie in qua ſe nobis contulit vnꝰ et idē in hoſtia ⁊ calice ſub ſpecie vini. Aliter tñ: q̄a in hoſtia eſt corpꝰ Chriſti ſacramētal'r p cōuerſionē: ſanguis p cōcomitātiā: aīa p cōiūctionē: deitas p vnionē: tota trinitas p idēptitatē. Nota. M. iij. 14.

¶ Sub ſpecie vo vini eſt ſanguis ſacramētal'r p cōuerſionē: caro p cōcomitātiā. Aīa p cōiūctionē: deitas p vnionē: tota trinitas p idēptitatē. Ratio pdictoꝝ eſt q̄a nō pōt eſſe caro viua ſine ſanguīe ⁊ aīa: nec ſanguis viuꝰ ſine carne ⁊ aīa. Deitas vo carnē ⁊ ſanguinē: q̄ ſimul aſſumpſit: nūq̄ꝫ dimiſit. ¶ Sic ḡ cognitio ⁊ ſapiētia doctoris: mediāte voce ſenſibili ſit cognitio multorū auditoꝝ: nō minus tam apud magiſtrū: q̄ꝫ apud diſcipulos manēs. Ita patris ſapiētia increata: mediāte carne ſenſibili facta eſt ſapiētia multoꝝ: eadē manens apđ patrē: et ī carne ſenſibili: et ī mētibꝫ fideliū. Et ſic

verbū mētale ſcripto vel voce ſenſibili multis locis et
cordibꝫ cōicaꝫ: cibuſqꝫ multarū efficiꝫ aīaꝝ: teſtimo-
nio verbi incarnati Math. iiij. Nō inquit ī ſolo pane
viuit hō: ſꝫ in omī vbo ⁊c. Sic vbū pr̄is. de q̄ Joā. j.
In ꝑncipio erat vbū: mediāte carne ſenſibili qn̄ vbū
caro factū eſt. Joan. j. Et mediāte pane viſibili ſub q̄
q̄tidie ſumiꝫ: ſit cibꝫ mlꝉtoꝝ. Ipſo teſte Joā. vj. Caro
inquit mea vere eſt cibꝫ: totiqꝫ mūdo quantū in eo eſt
cōicaꝫ et daꝫ. Et ī omībꝫ eccleſijs idē eſt qui coliꝫ / ado
raꝫ et ſumiꝫ. Nec mirū ꝙ in omībus eſt eccleſijs: qui
vbiqꝫ eſt: ipſo teſte qui ait. Hiere. xxiij. Celū et terrā
ego impleo. Et Eſa. vlti. Celū mihi ſedes eſt: et terra
ſcabellū pedū meoꝝ. De quo etiā ꝓpheta dicit: in Pſ.
cxxxviij. Si aſcēdero in celū: tu illic es ſi deſcēdero ad
infernū ades. In infernū ḡ viuētes deſcēdāt: qui deū
ibi eſſe cōcedūt: ⁊ in ſacramēto eccl'ie eum eſſe negant.
4 ¶ Quarto mirantur quō ille de q̄ dicit Pſal. cxliiij. ꝙ
eſt magnꝰ dn̄s cuiꝰ magnitudinis nō eſt finis: poteſt
ſub parua panis cōtineri portione: quibꝫ rn̄deꝫ ꝙ ille
qui ſub hoſtia ꝯtineꝫ: ꝙtū ad ſuā deitatē ſpūs eſt: ꝙtū
vo ad ſuā humanitatē / hō glorificatꝰ eſt. In ꝙtū vo
ſpūs eſt: vbi vult ſpirat. Joan. iij. ſiue in paruo ſiue in
magno loco. In ꝙtū vo glorioſus eſt: moraꝫ ⁊ eſt ⁊ ha
bitat vbi vult: ⁊ ſicut ei placet: ſiue ſub maiore ſiue mi
nore panis ſpecie. Ille ḡ qui ſepulchro clauſo ſurrexit:
et ianuis clauſis intrauit: nō occupādo locū: ſic verbū
exit ⁊ intrat cor dicētis ⁊ audiētis: pōt etiā paruū occu
pare hoſtie locū: qꝛ in ſacramēto pacis factꝰ eſt locꝰ eiꝰ
Illa ḡ gl'ia in ſe infinita nūc apparet in hoſtia chriſtia-
nis: q̄ aliqn̄ apparuit ī nube Judeis. Apparuit inquit
gloria dn̄i ī nube. Exod. xvj. Stulti em̄ ſunt q̄ eſtimāt
eū hr̄e in nube vel in aīabꝫ ſuis īmūdis: ⁊ eundē ha
5 bitare ī hoſtijs mūdis negāt. ¶ Quinto miranꝫ: quō
poſt cōuerſionē panis in corpus Chriſti: cū nō rema-
neat ibi natura panis ſꝫ deꝰ: quō remanēt ibi ſapor et
color panis. Ex his em̄ in tm̄ decipiunꝫ: ꝙ nihil aliud
credēt ibi eſſe: niſi panē: quē color ille repſentat Quibꝫ
rn̄deꝫ ꝙ ſicut color parietis remanet in veſte: ⁊ odor
pomi et ſpeciminum in manu poſt pomi amotionē: et
abſqꝫ pariete. Ita in hoc ſacramēto remanēt ſapor et
color panis: abſqꝫ natura panis. Et ſicut aīa pulchra
qn̄qꝫ ſub turpi abſcōdiꝫ corpore. Et corpus pulchrū
ſub exili habitu: ⁊ potētia ⁊ virtus lapidis ꝑcioſi qn̄qꝫ
ſub ſimplici colore: Et aurū et lapides ꝑcioſi ſub vili
capſa: ⁊ ſanctiſſimū dei tabernaculū ſub ſagis de pilis
caprarū. Exod. xxvj. Sic in hoc ſacramēto dei virtꝰ
ſapientia ⁊ fortitudo abſcondiꝫ ſub ſpecie paneitatis.
Ibi em̄ abſcōdita eſt fortitudo eiꝰ. Abacuch. iij. quā
abſcōſionē ꝓphetauit Eſa. dicēs: vere tu es deꝰ abſcō-
ditus. Eſa. xlv. Qui ḡ nobiſcū concedūt ꝙ in tot rebꝰ
ꝑdictis nobilior ſit natura et virtꝰ cōtenta: ꝙ color cō-
tinēs ꝑtēdat; vbi nō eſt maxima de abſcōſiōe vtilitas:
quare idē nobiſcū nō cōcedūt: in hoc benedicto ac ſctō
eccl'ie ſacramēto: vbi maxima eſt abſcōſiōis vtilitas:
ſicͤ patebit infra. e. c. ar. vij. Et q̄ deū in ꝓphetis et ſcri-
pturis ſuis abſcōditū ꝑdicāt: niſi neceſſariorē et vti-
liorē modū abſcōſiōis allegare ſciuerint hūc abſcōſio-
nis modū nobiſcū cōcedāt. Intelligētes q̄ ſit diſpēſa-
tio ſacramēti abſcōditi: a ſeculis in deo. Ephe. iij. Sed
6 heu erat verbū iſtud abſcōditū ab eis: ⁊ nō intellige-
bāt. Luce. xviij. ¶ Sexto miranꝫ ſi verū ſit ꝙ ſit deꝰ
et hō glorioſus qui ſub panis ſpecie cōtineꝫ: quō fran
giꝫ cū manibꝫ: maſticaꝫ cū dētibꝫ. Quibꝫ rn̄deꝫ ꝙ ſicͤ
cōtentū ſub panis ſpecie oculis corporeis minime vi-
deꝫ. Ita nec manibꝰ aut dentibꝫ frāgiꝫ vel laceratur.
Quia ſicut viſus et tactꝰ Iſaac defecerūt in cognitiōe
Jacob. Geñ. xxvij. nō aūt auditꝰ: ꝙ patet ꝑ hoc ꝙ ait
vox quide vox Jacob ⁊c. Ita in iſto venerabili ſacra-
mēto ceteris ſenſibꝫ deficiētibꝫ: auditꝰ nō deficit. Ille
videlicet de q̄ Ro. x. Auditꝰ aūt ꝑ verbū dn̄i: fidelis
em̄ ⁊ Chriſti cognitio ex tali auditu cauſata: oñdit ꝙ
ſicut corpore humano minutim in paruas pecias fra-
cto: ⁊ a beſtijs cōſumpto et comeſto: nō partiꝫ ī pecias
aīa ī illo corpore cōtenta. Sed tota integra etiā poſt
corporis cōſumptionē manet: ita cōfracta ⁊ cōſumpta
illa hoſtia: deꝰ manet integer q̄ ſub hoſtia cōtinebaꝫ.
¶ Et ſicut fracto ſpeculo in plures partes non frāgiꝫ
faciei ſilitudo q̄ in eo relucet: ſꝫ in qualibet particula in
tegra oñdiꝫ. Sic fracta hoſtia dei filiꝰ patris ſui ſilitu
do nō frāgiꝫ: ſed integer manet ſub q̄libet panis par-
ticula: vt ſic de hac hoſtia verificeꝫ: ꝙ de huiꝰ hoſtie fi
gura ꝑceptū fuit. Exo. xij. Nec os illiꝰ confringetis.
¶ Septimo miranꝫ: cum ſit tam potēs deꝰ ꝙ poſſit ſe 7
ab inimicis ſuis cuſtodire: quare voluit qn̄qꝫ a Juda
et a iudeis capi ⁊ occidi? quare vult etiā modo ab ini-
micis ſuis pctōribꝫ ſumi? Et hoc errore decepti quidā
blaſphemātes: dixerūt eū nō eſſe deū: quidā vo eū deū
fatētes: dixerūt ꝙ ſtatim qn̄ labijs tāgitur peccatoris:
auolat Chriſtꝰ: ⁊ remanet panis. Quibꝫ rn̄deꝫ: ꝙ ſicͤ
ita verus agnꝰ eſt qui deuoraꝫ a lupo: ſicut q̄ comediꝫ
a ꝓpheta. Et ita verū aurū et argentū recipiꝫ in burſa
peſſimi vſurarij vel furis: ſicut boni chriſtiani: hec em̄
ſuas nō mutāt naturas ꝓpter recipiētiū malicias. Eſt
tm̄ in ciſta mali ad ſuū ſuſpendiū et damnationē: ſed in
arca boni ad auxiliū tpe neceſſitatis. Ita in ꝓpoſito: ita
verū ſacramentū recipit iudas: ſicut Petrus: ⁊ recipit
nūc peſſimꝰ: ſicut optimus licet ad aliū ⁊ aliū effectū:
ſicut infra patebit. Non em̄ ꝓpter malos ſuam mutat
naturā: ille apud quē nō eſt tranſmutatio. Ja. j. Nec
mirū debet eſſe ꝙ vult a malis chriſtianis ſumi q̄ vo-
luit a perfidis iudeis capi ⁊ occidi ⁊ crucifigi: ad cru-
cifigentiū vtilitatē quantū in eo fuit. Sic dn̄s a malis
ſumiꝫ: vt eos ad bonū reuocet: ad eorū quātū in eo eſt
ſumiꝫ vtilitatē. Magna em̄ rōne deberēt a dei inimi-
citia ceſſare: qn̄ cogitarēt: q̄ꝫ pius et benignꝰ eſt ꝙ non
obſtante ꝙ inimici eius ſint: ſe tm̄ eis offert. Si rex of-
ferret ſe inimico ſuo apud quē nihil demeruit: ad fa-
ciendū de eo qd̄ vellet: ⁊ ad obtinendū de eo qd̄ pete-
re vellet nihil aliud q̄ꝫ pacē: nimis eſſet incurialis: qui
inimicari nō ceſſaret. Sic in ꝓpoſito: illi quibus ſeipm̄
offert / dicens: accipite ⁊ comedite hoc eſt corpꝰ meū.
Math. xxvj. quaſi diceret nonne vos creaui: redemi:
hucuſqꝫ gubernaui mlꝉta bona nature ⁊ fortune dādo
Poſtremo etiā meipm̄ vobis do: quid amplíꝰ vobis
facere debui? Et tamē cum multa ſint iſta nihil aliud
a vobis ꝓ omnibꝫ iſtis requiro: niſi ꝙ me diligatis: et
nō peccetis: boni citius ad boni trahunꝫ augmentum
tali cogitatiōe amoris: q̄ꝫ timoris. Sed heu multi nec
trahunꝫ amore munerū cū chriſtianis: nec timore cū
iudeis: hij cū hominibꝰ nō flagellabunꝫ. in Pſ. lxxij.
Sed cū demonibꝫ in inferno. ¶ Octauo mirantur ꝙ 8
ꝓpter ꝑdictas vtilitates vult ſeipm̄ dannificare: ⁊ in-
quinare: qd̄ facit cū a malis recipiꝫ. Sicut inquiunt li
quor in vaſe īmundo receptꝰ ſordidaꝫ et damnificaꝫ.
Ita hoc ſacramentū. Quibꝫ rn̄deꝫ: ꝙ ludus iſte ſic di
uiſus eſt inter Chriſtū ſumptū et peccatorē ſumentē:
ꝙ irreuerētia fit Chriſto: manet tm̄ in faciēte: ſicut ho-
nor in honorante: tota vo ſordidatio et damnū fit ſu-
mēti et non Chriſto. Quia ſicut ſole lucente cū calore
ſuꝑ fimariū: ipm̄ fimariū plus fetet: ſꝫ ex hoc ſol nō fe-
tet nec remanet ī eo dānū aut feditas aliq̄. Infirmꝰ etiā
indiſcrete ſolis calores recipiēs: īde mortē incurrere pt

abſq3 ſolis damno. Ita iſte ſol iuſticie Chriſtus luces ſacramẽtaliter: et receptꝰ ſup fimariũ diaboli et inferni. i. ſup animã pctõꝛis ipm amplius fetet: qa magnũ addit pctm̃: ſ3 in ſe maculã nõ trahit: q2 dicit canon: q ſacra: ſicut nec ſol a loc' immũdis p que trãſit inqnat. Ita nec ipſa a ſumẽtibꝫ inquinant. Diſ. xix. ſcõm.

¶ Ipſe tñ infirmꝰ indiſcrete huiꝰ ſolis caloꝛes: ⁊ tã pciosum ⁊ delicatũ cibũ cõtra infirmitat' ſue ſtatũ recipiẽs: ſeipm interimit. Cuiꝰ periculũ figuratiue pdixit Chriſtꝰ Mar. ij. Nemo inqt / ſupple ſapiẽs mittit vinũ nouũ in vtres veteres. i. ſacra i anias vilitate pcti veteres qa vinũ effundit: qa ſacra ad hmõi ſalutẽ nõ remanebũt: et vtres peribũt. i. male recipiẽtes. Vt ptz j. Coꝛ. xj. q inqt mãducauerit panem ⁊ biberit calicẽ dñi indigne: reus erit coꝛpis et ſanguinis dñi. Gloſa id eſt ac ſi Chriſtũ occiderit: puniet: nec mirũ: qa magnũ cõmittit delictũ. Qd quidẽ ſic plãgit Bern. Heu inqt q3 temerariũ q3q3 nephariũ eſt cruẽtatis manibꝫ tractare virginis filiũ qs auditꝰ ſuſtineret auriũ? quis oculꝰ nõ ↄfunderet ad intuitũ? q mens nõ raperet in exceſſum: vbi mũdi pciũ mittit in ſterquiliniũ? nõ eſt minꝰ deteſtabile in os pollutũ: q3 in lutũ mittere vginis filiũ. Mundamini g: q fertis vaſa dñi. Eſaie. lij.

9 ¶ Nono mirant: quõ hoc ſacrm cũ i ſe ſit idẽ: quõ in recipientibꝫ tantã habeat diuerſitatẽ: q aliq inde vitã aliq moꝛtẽ recipiũt? Quibꝫ rñdet q cauſa diuerſitatis eſt ex parte recipiẽtiũ: qa ſicut cibꝫ coꝛpalis i ſe foꝛtis ⁊ bonꝰ a ſanis ſumptꝰ eos reddit foꝛtioꝛes. Idẽ vo cibꝫ ab infirmis ſumptꝰ: eos occidit. Sic iſte cibus de quo Joan. vj. Caro mea vere eſt cibꝫ: bonis ſumit ad grẽ augmẽtũ ⁊ ad vitã. Joan. vj. Si qs mãducauerit ex hoc pane: viuit ineternũ. Malis vo ad moꝛtẽ: ſic patz de Juda: q poſtq3 male hoc ſacramẽtũ ſumpſit: ſtatim nouo pctõ ⁊ maioꝛi q3 priꝰ fecerat: chriſtũ iudeis tradẽdo: et ſeipm ſuſpẽdẽdo peccauit. Quia ſicut cibꝫ foꝛtis ab infirmis acceptꝰ eos ad infirmitates grauioꝛes vel ad moꝛtẽ ducit. Vñ Criſoſt. ſup Math. omel. v. Sicut inqt coꝛpalis cibꝫ cũ ventrẽ inuenerit aduerſis humoꝛibꝫ occupatũ: magꝰ nocet: ⁊ nullũ pſtat auxiliũ Ita et iſte ſpũalis cibꝫ: ſi aliquẽ repperit malignitate pollutũ: magis eũ pdet: nõ ſua naturã: ſ3 accipiẽtis vicio. Sicut eñ in Juda diabolꝰ poſt ſacramẽti ſuſceptionẽ maioꝛẽ accepit poteſtatẽ. Ita et i iſtis: vt ad maioꝛa pctã et ad inopinatas ducat ↄfuſiões. ptz g q licet egris et ſanis ſit ſana refectio panis. S3 chriſti panis: nõ eſt ſanꝰ niſi ſanis. Pꝛobet g ſeipm hõ / ſupple an ſanus ſit vel infirmꝰ. Et ſic de pane illo edat: ⁊ de calice bibat. j. Coꝛ. xj. Nota. M. xj. 32.

Arti. ij. ¶ Et nõ ſolũ mirabil' vt dictũ eſt: ſed etiã potẽter pa

10 uit nos deꝰ: qa tãta eſt ſacramẽti iſtius ſublimitas: q angeli boni ei ſeruiũt. Tante vo potẽtie eſt: q angeli

Exem mali inuiti ei ſubijciant. Qd oñdit p h: q pdicãte ſctõ Petro martyre in partibꝫ Italie: cõtigit eũ aliqñ declinare ad domũ dñi cuiuſdã ville cuiꝰ ſubditi erãt heretica prauitate infecti: q ſemel occulte ſub ſigillo ſecreti dño ſuo aliã pſuaſerũt fidẽ: pmittẽtes q eũ ſicut tenebant: p bono ſuo pmunirẽt. Qui rñdit: q ſi aliã fidẽ melioꝛẽ ſciret: libẽter eã recipet. Cui illi: nonne crederes htẽ Marie dicẽti tibi q alia melioꝛ ſit? imo inquit. Cui illi pmiſerũt: q die craſtino ipam ſup hoc audiret. Habuert eñ diabolũ eis intm̃ familiarẽ: q i ipiꝰ ſilitudinẽ traſfoꝛmatꝰ: ſe eis oñdebat. Cũ eis g ad eccleſiã illoꝝ veniẽs: ⁊ ipm in foꝛma pdicta videns: qſi iratũ cõtra eũ vix pcibꝫ illoꝝ victꝰ eũ recepit pcipiẽs q doctrine illoꝝ obediret. Ad quẽ ſctũs Petrꝰ poſtea veniẽs: et vultũ eiꝰ mutatũ videns. Dix ab eo cauſam ſcire potuit. Cui finaliter totũ aperuit: ſperans ſanctũ Petrũ etiã ad erroꝛẽ illoꝝ ducere q pmiſit: q ſi beata virgo Maria ei aliã oñdere vellet fidẽ: eã ex coꝛde pfiteret: dñs vo pꝛomiſit: q in craſtino ipſam audiret. Qui mane ſurgẽs: duas cõſecrauit hoſtias: vnã ſecũ et i pixide honeſte reſeruãs: cũ qua cũ alijs coꝛã diabolo veniẽs: ab eo priꝰ dure repꝛehẽſus q ſuos ſuos pſecutꝰ fuiſſet. Et ideo niſi eſſet mater miſcõie: eũ minime ad miſcõiam recipet. Tũc btũs Petrꝰ pixidem extraxit dicens: ſi mater eiꝰ es: adoꝛa hic filiũ tuũ: qa inquãtũ deꝰ eſt: maioꝛ te eſt: ⁊ cũ adoꝛare tenerl': q ſtatim euanuit: fetoꝛẽ maximũ poſt ſe dimittẽs. Et ſic iſtiꝰ ſacramẽti potẽtia: diabolꝰ eſt fugatꝰ: et dñs pdictus ad verã fidẽ reuocatꝰ. ¶ Idẽ oñdit p hoc q hyſtoꝛie qdã Exem

cõtinet: quaſi de quodã heretico igni iudicato: quem

diabolus duobus diebꝫ ab incẽdio liberauit: qa qñ in 11

igne ponebat: nubẽ adduxit et ignẽ extinxit: pplus vo eũ ſctm̃ acclamauit: ⁊ inquiſitoꝛẽ q eũ cõdẽnauit: cõbuſtiõe dignũ. Inqſitoꝛ vo periculũ vidẽs fidei: die tertio miſſam mane celebrãs: vnã hoſtiã conſecratã in pixide reſeruauit: ⁊ inter diabolũ cum nube ſua ſolito veniẽtẽ ⁊ ignẽ pixidem tenuit. Diuertẽti vo vt p aliã partẽ igni appꝛopinquaret: occurrit et pixidem interponit: vſq3 miſer ille eſſet cõbuſtus. Patet ergo q ſacramentũ hoc magnum eſt. Ephe. v.

¶ Tertio pauit nos veraciter: qa cũ potentia veritatẽ Arti. iij.

nũq3 leſit. moꝛe potẽtiũ ſeculi: ſ3 aduerſarios falſitates et illuſiõ es denudauit. Valet eñ hoc ſacrm veritatis ↄtra oẽs demonũ falſas illuſiões: qd ptz p hoc q qdã Exem

hyſtoꝛie habẽt: q quidã hereticꝰ fecit diabolũ venire

in foꝛa cuiuſdã ſcti: quẽ pplus petere vellet: ad ſue er- 12

ronee doctrine cõfirmationẽ: ſemel g ſacerdos quidã coꝛpꝰ chꝛiſti ſecũ ad locũ vbi erroꝛes ſuos docuit poꝛtãs: diabolũ in foꝛma htẽ vginis apparentẽ fugauit. Exem

¶ Idẽ ptz p hoc q fert q qdã ſacerdos quandã perſequẽs p ſua coꝛrectiõe ſoꝛtilegã: vno die citat a quodã ignoto ad rñdendũ de iniuria tali facta mulieri: coꝛam rege illoꝝ in nemoꝛe ibi iuxta. Ipſe vo coꝛpe Chriſti accepto: nemꝰ intrauit: ⁊ pulcherrimã vt videbat curiã inuenit: ⁊ regẽ cũ familia ſua pꝛſidentẽ: a quo cum dure increparet: pixidem extraxit: ⁊ tota illa ſocietas euanuit: ⁊ ſeipm inter cõdenſas inuenit ſpinas. ¶ Ad Exem

idẽ de quodã alio heremita: q ad ſue doctrine cõfirmationẽ: ignẽ vel aquã vt fert intrare: ⁊ illeſus demonũ auxilio exire ſolebat: ſacerdos igit quidã coꝛpꝰ chꝛiſti ſecrete poꝛtãs: rogauit: vt furnũ intraret ardẽtẽ: q cũ feciſſet: ipſe cũ pixide ante os furni poſuit ſe: ⁊ cũ miſer flãmas ſentiret: ⁊ adiutoꝛẽ ſuũ vocaret: vox ab oĩbꝫ audiebat: nõ poſſum venire: qa foꝛtioꝛ ante furnũ me impedit ⁊ miſer cõburebat qui moꝛiẽs dicere potuit. Vere dñs eſt in loco iſto: et ego neſciebã. Gen. xxviij. ſicut illi magi qui impediti ne amplius illuderẽt: dixerunt: digitus dei eſt hic. Exod. viij.

¶ Quarto nos pauit reuerẽter: qa nõ minoꝛi cibo q3 Arti. iiij.

ſeipſo cui maxima legit reuerẽtia exhibita: nõ ſolum a 13

ſctis: ſed etiã a bꝛutis. De ſctõ eñ Lodouico quondã Exem

rege Frãcie legit: q equitãdo p villas ⁊ ciuitates iuxta eccl'ias: capellũ cũ capucio deponere ſolebat: et caput verſus eccleſiã humiliter inclinare: q cũ ſemel obmitteret: qdã ſecretariꝰ ſuꝰ extra villã qſiuit: quare bonã cõſuetudinẽ obmiſerat: qa inqt illud nõ eſt ibi pꝑter quod hoc facio: videlicet coꝛpus Chriſti. Ille vo admirãs et rei veritatẽ ſcire volẽs: ad eccleſiã redijt: et inuenit q ſacerdos tot infirmos cõmunicauerat: q nullam hoſtiã cõſecratã in eccleſia dimiſerat. ¶ Quidam Exem

etiã magnꝰ archiepus narrauit ſe vidiſſe et loco inter-

fuiſſe: vbi quidã ſacerdos ad infirmũ vocat⁹: ꝓpt viã
lutoſam incaute cuꝫ corꝑe chriſti: lignipedes aſcendit:
qui in ꝓfundiori luto toti⁹ ville cecidit. Et euchariſtia
ex caſus impetu euolauit in lutũ: miſer ſurgẽs dolens
ꝛ eiulãs: queſiuit: ꝛ non inuenit: ꝯcurrũt multi: nec in
uenerũt: poſtremo ſacerdos in lutũ ſe ꝓiecit: clamans
ꝓtenſis manibꝫ ꝛ dicẽs: O bone Jeſu: ꝓpter tuã boni
tatẽ dimitte mihi hanc iniquitatẽ: ꝛ hoc ꝓmitto: ꝙ nũ
ꝙ de luto iſto ſurgã: vſqꝫ te mihi oſtenderis: ꝛ vſqꝫ te
inuenero. Tandẽ reſpiciũt herbã pulcherrimã ꝺ luto
creſcentẽ: quãdã groſſiciẽ in ſummitate habẽtẽ ad mo-
dũ floris pulcherrimi ꝛ ſuauiſſimi: infra cuius follicu
los corp⁹ cernũt dñicũ: mũdũ ꝛ integrũ: abſqꝫ om̄i lu
ti ꝯtagio: quo miraculo oẽs in fide fuere roborati. Sic
ḡ terra cognouit dñm ſuũ. Et non ſolum terra: ꝫ etiã
Exm̄ bruta. ¶ Vnde in libro de apibꝫ ꝯtinet̃: ꝙ quidã latro
nes pixidẽ eburneã furãtes: corp⁹ chr̄i qꝺ in ea cõtine-
bat̃ ꝓiecerũt in quodã alueario apum: inter q̃s cum ſa
cerdos ꝛ ꝓpl's poſtmodũ pluries inſolitã audirent me
lodiã: ſcrutãtes quid naꝫ eſſet: inuenerũt ꝙ apes circa
corp⁹ chr̄i ꝺ cera pulcherrimã fecerãt camerã: circa qꝺ
Exm̄ cũ mirabili aſſiſtebãt reuerẽtia. ¶ Quedã etiã hyſtorie
habẽt: ꝙ q̇dã heretic⁹ cũ ſacerdote diſputãs dixit: aſi-
nus me⁹ deũ vr̄m bene comederet. Altero ṽo ꝯdicẽte:
dies aſſignat̃: in quo indiſcrete tñ ꝓbari debuit. He-
retic⁹ interim aſinũ ſuũ ad eſuꝫ aſſuefecit hoſtiaꝝ. Die
ḡ ſtatuto: aſin⁹ coraꝫ corꝑe chr̄i duct⁹: genuflexit. Sic
ḡ cognouit bos poſſeſſorẽ ſuũ ꝛ aſinus p̃ſepe dñi ſui.
Eſa. j. Popul⁹ aũt me⁹ me non cognouit.
Ar. v. ¶ Quinto pauit nos vtiliter: qꝛ hoc ſacramẽtũ digne
14 recipiẽtes ꝛ cuſtodiẽtes oẽm ſequunt̃ vtilitatẽ corpis
ꝛ aĩe. tam in p̃ſenti q̃ꝫ in futuro. ¶ Primo qꝛ a penis li
berat p̃ſentis ſeculi: qꝺ ptꝫ ꝑ hoc ꝙ ſcribit btũs Gre-
Exm̄ gorius. iiij. dyalogoꝝ: de quodã capto ꝛ apud hoſtes li
gato: qui poſt ad vxorẽ rediẽs: inuenit ꝙ om̄i die ꝛ ho
ra qua vxor ſua ꝓ eo miſſam celebrari fecit: vincula ei⁹
Exm̄ ſoluebant̃. ¶ Ad idẽ ibideꝫ de nauta epi panormitani
in Cicilia hic ep̄m ṽſus romã ducẽdo ꝑ mare: caſu in
mari cecidit: nihil p̃ter lignũ paruũ in manibꝫ habẽs:
ep̄s ṽo tertia die ad terrã veniens: ꝓ nauta quẽ mor-
tuũ putabat: miſſam dici fecit ꝛ cito poſt: non ſine ma
gna admiratõe: in portu romano nautã ſibi obuiũ ha
buit: qui ei quõ euaſiſſet enarrauit dicẽs: ꝙ cũ diebꝫ ac
noctibꝫ miſerabiliter ſuꝑ lignũ ſuꝑ illud maris vndis
ꝛ ventis iactaret̃: ꝛ vires q̃ſi penit⁹ defeciſſent fame ſil'
ꝛ labore: quidã apparuit: q̇ mihi panẽ ad refectionẽ de
tulit: quẽ mox vt comedi: vires recepi: nec longe poſt
nauis tranſiẽs affuit: q̃ me ab illo vndaꝝ ꝑiculo ſuſce
pit. Ep̄s ṽo diligẽter inquirẽs: illũ fuiſſe diẽ repperit:
Exm̄ quo ꝓ eo p̃ſbyter om̄ipotẽti dño hoſtiã ſacre oblatõis
immolauit. ¶ Ad idẽ Petr⁹ cluniacenſ. de quodã cir-
ca gracionopolim ciuitatẽ: qui fodiẽs ſub terra in qua
dã minera: ora putei terra opta ĩcluſus manebat: vxor
ṽo eius eũ mortuũ eſtimãs foſſores locũ euacuare fec̃
vt corp⁹ inueniret: ꝛ miſſaꝫ ꝓ eo quotidie celebrari fec̃
panẽ ꝛ vinũ ꝛ cãdelã iuxta patrie ꝯſuetudinẽ offerẽs:
exceptis duobꝫ vel tribꝫ diebꝫ: quibꝫ diabol⁹ in forma
pueri vxori ad eccl'iam eunti obuiauit dicens: officiuꝫ
eccl'ie finitũ: ꝛ ſacerdotes de eccl'a receſſiſſe: que vltimo
die ei minime credẽs ad eccl'iam perrexit: ꝛ ꝓ eo ſolito
obtulit: non multũ ṽo poſt: foſſores eũ inuenerunt ſa
nũ: ꝛ mirãtibꝫ: rñdit ſe bene vixiſſe: qꝛ om̄i die except̃
tribꝫ: habuit panẽ ꝛ vinũ ꝛ cãdelã: ꝛ inuenerũt ꝙ ho-
Exm̄ ra qua miſſa ꝓ eo celebrabat̃: illa recepit: ꝛ tribꝫ ill' die
bus q̇bꝫ diabol⁹ vxorẽ impediuit: illis caruit. ¶ Ideꝫ
patet ꝑ illud ꝙ multi libri habẽt de filio iudei innocẽ-
te in trãſmarinis partibꝫ: qui dũ cũ pueris chriſtiano-
rũ luderet ꝛ in die paſche chr̄ianos videret ad cõmu-
nionẽ accedere: ex ſimplicitate quaſi panẽ cũ alijs acce
ptur⁹: int̃ multitudinẽ ignot⁹ ſe poſuit: cũ ṽo ĩ reditu
p̄ri rñdiſſet: ꝙ panẽ cũ alijs ĩ chr̄iãoꝝ eccl'ia recepiſſet:
pater irat⁹ eũ in furnũ ardentẽ ꝓiecit: mater ṽo pueri
clamauit: chr̄iani ṽo currentes puerũ illeſum extrahẽ
tes: patrẽ intromiſerunt. Puer ṽo rñdit: ꝙ imago illa
ſancte Marie ip̄m clamide ab igne cuſtodiuit vñ oſtẽ
deret quantũ cuſtodiet digne recipientes: ꝛ vt alios ꝑ
hoc ad fidẽ traheret. Hec hyſtoria ſcribitur in legẽda
ſanctoꝝ: in feſto aſſumptiõis. ¶ Hoĩes ḡ intraturi bel
la iuſta. Exemplo Karoli magni: qui ſemꝑ bellũ intra
turus: cõmunicaſſe p̈us legit̃: vel etiã ꝓpter quecunqꝫ
alia pericula: corp⁹ chr̄i accipiant: vt more predictorũ
liberent̃. Illud ṽo accipiẽtes vel in infirmitate vel in
alio periculo: dicant illud. ps̄. xxij. Non timebo mala:
qm̄ tu mecũ es dñe. Et iteꝝ ps̄. cxxxvij. Si ambulaue-
ro in medio tribulatiõis: viuificabis me. Et iteꝝ pſal.
xxx. Eſto mihi in deũ ꝓtectorẽ ꝛc̃. Et illꝺ Nũeri. xiiij.
Dñs nobiſcũ eſt: nolite timere: nõ timebo inq̇t mala:
qm̄ tu mecũ ꝛc̃. Nec miꝝ: qꝛ ſicut rege hoſpitato in do
mo alicui⁹: dũ ibi morat̃: milites ſui armati diligenter
domũ illã cuſtodiũt. Ita angeli domũ aĩe: dũ ibi chr̄s
hoſpitat̃. Ip̄o teſte qui ait Matth. xxiiij. Vbicũqꝫ in
quit fuerit corp⁹ ſupple digne receptũ: ibi ꝯgregabunt̃
ꝛ aquile. i. angeli: tanq̃ꝫ milites fortiſſimi: locũ reg̃l cu
ſtodientes. ¶ Scꝺo: qꝛ a penis liberatos recreat ꝛ mu 15
nit ꝯtra alia pericula ꝛ fortius pugnare facit. Prĩo re-
creat ꝯualeſcẽtes. Sicut em̄ poſt certationẽ datur ꝯua
leſcentibꝫ leuis cibꝫ ꝛ ſanus. Ita chr̄s medic⁹ noſter il
lis qui in q̃dragesima ꝯualuerint ꝺ infirmitate ſp̄uali
dat cibũ ſaniſſimũ: qui maxime vitã confert ſp̄ualem:
ꝛ ꝯfirmat ꝛ fortificat. De quo in ps̄. ciij. Panis cor ho-
minis ꝯfirmat. Caſtrũ etiã munit victualibꝫ optimis
ꝯtra obſidionẽ: de qua. B. ij. 9. ¶ Tertio ne iteꝝ capi-
ant̃: fortius pugnare facit: dũ iſtud ſacramentũ nobis
dedit. In quo facto fecit dux Lacedemoꝝ de quo nar
rat Julius li. vj. Qꝝ ad bellũ vadẽs fecit exercitũ ioca Exm̄
lia ſua ꝛ queqꝫ p̃cioſa ſecũ accipe: vt forti⁹ pugnarent:
ne illa amitterẽt. Ita in ꝓpoſito: ꝛ ptꝫ. Sed caueãt oẽs
filij hely. j. Re. iiij. Cũ mala vita ꝛ indigni arcaꝫ teſta
menti in qua erat manna: ꝑ qꝺ iſtud ſacramẽtũ ſignat̃
ſecũ ſumentes in bello non ſaluabant̃. Sic in ꝓpoſito
de⁹ em̄ ſciuit bella duriora inſtare poſt receſſum a do-
mo in carcere diaboli: ꝛ ideo ducem dedit nõ minorem
q̃ꝫ ſeip̄m: qui ſemꝑ ꝓtegit ſi digne cuſtodiat̃. Alit̃ nõ.
Cuſtos em̄ dñi ſui: ſupple poſt bellũ illꝺ: glorificabit̃.
Prouer. xxvij. ¶ Quarto: qꝛ a penis liberat alteri⁹ ſe- 16
culi ſcꝫ purgatorij: qꝺ oſtendit̃ primo ꝑ hoc qꝺ ſcribit
btũs Gregori⁹. iiij. dyalogoꝝ: de quodaꝫ ſacerdote: q̇ Exm̄
aliquotiens venit ad balnea calida ꝓpter infirmitates
ſuas: circa que inuenit pauperẽ ſibi humiliter ſeruien
tem: qui ei ſemel panẽ ꝓ mercede oblatũ refutauit: aſſe
rens ſe talem panẽ nõ comedere: rogans ꝙ panẽ in al-
tari ꝓ eo offerret. Aſſeruit etiã ꝙ illius loci aliq̃n dñs
fuit ꝛ ꝙ ꝓ culpis ſuis ibi poſt mortẽ ſuã deputat⁹ fuit
Addidit etiã: ꝙ tunc eũ exauditũ cognoſceret: cũ illuc
ad lauandũ venerit: ꝛ eũ ibi minime inuenerit: in qui-
bus verbis diſparuit: ꝛ is qui homo eſſe videbat̃: eua
neſcẽdo innotuit ꝙ ſp̄us fuit. Presbyter ebdomada cõ
tinua ꝓ eo oſtiã obtulit: quo facto: ibi eũ minime inue
nit: qua ex re quãtũ ꝓdeſt aĩabus immolatio ſacre ob
latiõis oſtendit̃: quãdo hanc mortuoꝝ ſp̄us a viuenti
bus petunt: ꝛ ſigna indicant quibꝫ ꝑ eam abſolui vi-
deant. ¶ Ad idem ibidẽ de quodam monacho mona- Exm̄

ſterij ſui: qui de medicina ſe intromiſit: inter cuius me
dicinas tres aureos inuenerūt cū morti appropinqua
ret: quē licet ante mortē ꝺ hoc doleret: fecit poſt mortē
ad viuorū terrorē in ſterq̄linio ſcpeliri: ab oībꝫ mona-
chis ſuꝑ eū aureos iactantibꝫ ⁊ clamantibꝫ: pecunia
tua tecū ſit in ꝑditionē: ex quo viui territi: vilia ⁊ que
eos ſemꝑ habere licuerat: in mediū ꝓiecerūt. Poſt tri-
ginta vō dies ordinauit btūs Gregoriꝰ vnū q̄ per tri-
ginta dies continuos ꝓ eo celebraret: q̊ facto fratri ſuo
Germano apparuit: ⁊ ꝺ ſtatu ſuo reqſitꝰ: R̄ndit: huc
uſqꝫ male: ſꝫ mō bene: qꝛ hodie cōmunionē accepi: ex q̄
re aperte claruit: ꝙ frater q̇ defunctꝰ fuerat ꝑ ſalutarē
hoſtiā ſuppliciū euaſit. Quibuſdā vō interpoſitꝭ: Ad-
dit btūs Gregoriꝰ dicēs. Inter hec penſandū eſt ꝙ tu
tior via ſit: vt bonū ꝙ q̇ſqꝫ poſt mortē ſuā ſperat agi ꝑ
alios: ſatagat dū viuit ipſe ꝑ ſe agere. Beatꝰ q̇ppe eſt
liber exire: q̄ꝫ poſt vincula libertatē q̄rere. Et cito poſt
debemꝰ itaqꝫ quotidianas carnis ⁊ ſanguinis eiꝰ ho-
ſtias immolare. Hec nāqꝫ ſingularit̄ victima ab eter-
no interitu aīam ſaluat: q̄ illā nobis mortē vnigeniti ꝑ
myſteriū repſentat. ¶ Quinto qꝛ ad gaudia ꝑduc̄ eter
17 na: hī enī ſacr̄m digne miniſtrātes ⁊ recipiētes: in libro
vite ſcripti ſūt: vt poſt arrā plenā in celo recipiāt ſolu-
tionē: ⁊ poſt viā inueniāt vitam: qꝺ ſignificatū fuit in
vi.pa. Ubi cuidā ſctō patri oſtēſum fuit: ꝙ male cōi-
Exm̄ cantes acceperūt q̄ſi carbones: digne vō accedētiū vi-
dit angelum nomīa ſcribentem: vt qui modo illo refi-
ciuntur per gratiam: illuc illo reficiātur per gloriam:
quam refectionem ꝓmittit Apoc.ij. Vincēti inq̇t da-
bo edere de ligno vite: qꝺ eſt in ꝑadiſo dei mei. ¶ Sic
ḡ volētes ꝑ mare ad terrā ſanctā: vel ad patriā ꝓpriā
tranſire: ſecū panē bis coctū ꝓ viatico accipiūt: qꝛ illiꝰ
auxilio meliꝰ in mari ſuſtētant̄: ⁊ ad portū ꝑducunt̄:
qꝛ nō cito putreſcit. Ita volētes ꝑ mare huiꝰ ſeculi ad
patriā trāſire claritatis eterne: ſecū iſtud viaticū accipi
ant. qꝺ fuit bis coctū.i.generatū: ſemel ab eterno a pa
tre: ⁊ iterū ex t̄pe a matre: vt nos ꝑ hoc mare nutriret.
Vn̄ cōiter dei viaticū ꝑ viam ducit ad vitā. Qꝺ pul-
Exm̄ cherrime oſtēſum fuit in geſtis Hugonis de ſctō Vi
ctore: q̄ cū eſſet religioſus ⁊ tali in extremis lāgueret in
firmitate ꝙ ꝓpt̄ vomitū cōicare non potuit: ⁊ indiſcre
te fratres ſui ſatiſfacere volētes: ne eū corpꝰ chr̄i anxie
petentē offenderēt: bis hoſtiā portauerūt nō ꝯſecratā:
ꝙ ipē vtraqꝫ vice ſpūſſancti inſtinctiōe dep̄hēdit: ⁊ ve
hemēter redarguit: tertia vice verū corpꝰ chr̄i ei porta-
uerūt: ꝙ ipē q̄ſi ſic alloq̄bat̄: Scio ꝙ nō ſū dignꝰ te re
cipe: ſed ita veraciter ſicut firmiter credo: ꝙ tu es filius
dei: rogo ꝙ filiꝰ aſcēdat ad prēm: ⁊ ſpūs ad deū q̄ fecit
illū. Et hoſtia corā oībus in altū aſcēdit ipius aīam ſe-
cū ducendo. Et ſic ambulauit in fortitudine cibi illius
bis cocti ſcꝫ vſqꝫ ad mōtem dei.iij. Re.xix. Nota īfra
e.c.30. Et facta eſt anima eius q̄ſi nauis inſtitoris: de
18 longe portans panē ſuū. Prouer. vltimo. ¶ Et cōiter
bene ꝓ̇us viuentibꝫ: ⁊ ad patriā ꝑ mortis paſſum tran
ſeuntibꝫ talis dat̄ ductor: qꝛ ſicut qn̄qꝫ videmꝰ: ꝙ dn̄i
mundi iſtiꝰ diu fideliter eis ſeruiētibꝫ dant aliq̄ꝫ vuar
dā: id eſt heredē vel hereditatis magne cuſtodiā ſimul
⁊ heredū ꝑ quā ſi honorifice cuſtodit ꝓmoueri poteſt.
Sic ꝯgruū eſt ꝙ deus ei fideliter ſeruientibꝫ det in pa-
ſcate ⁊ in mortis trāſitu heredē regni celeſtis. De quo
Matth.xxj. Hic eſt heres: ꝑ quē ſi digne recipiat̄ ⁊ cu
ſtodiat̄: habet̄ hereditas ⁊ vita eterna. Ipo teſte Joā.
vj. Qui inquit mādūcat meā carnem ⁊ bibit meū ſan-
guinē habet vitā eternā. Nunc in ſpe: ⁊ poſt mortem
corporis ī re. Et hoc eſt qꝺ ſequit̄. Et ego reſuſcitabo eū
in nouiſſimo die. Et iterꝫ ibidē. Si q̇s manducauerit

ex hoc pane: viuet ineternū. ¶ Patet ḡ iſtiꝰ ſacramēti
ſingularis vtilitas: tā viuis: q̄ꝫ defunctis. Et quō dat̄
vt victualia obſeſſis: vt arra glīe: ⁊ vuarda hereditatꝭ
celeſtis: ⁊ a p̄ſentibꝫ liberat penis ⁊ futuris: ⁊ ad vitaꝫ
ꝑducit eternā. Nec mirꝫ debet eſſe ꝙ tāte ſit virtutis ⁊
q̄ꝫtū ad viuos ⁊ mortuos: qꝛ in alijs deuotionibꝫ ⁊ ob
latiōibꝫ alia. In iſto vō ſacrificio ipēmet deꝰ offert̄: in
quo qui ſe digne habēt: oīe bonū habēt. Oīa inquit
in te vno habentes. Thob.x.
¶ Sexto pauit nos delectabiliter. Naꝫ que poſſet eſſe Ar.vj
maior delectatio q̄ꝫ illuꝫ hr̄e in quo eſt oīs p̄dicta vtili- 19
tas: q̄ꝫ illū hr̄e ꝑ quē firmā habemꝰ ſpem ad celū veni-
endi: vbi habet̄ oīs delectatio? Delectare ḡ in dn̄o ⁊
dabit tibi.p.t. In p̄s.xxxvj. Exēplo cuiuſdā mulieris Exm̄
de qua ſcribit Ceſariꝰ: ꝙ frequēter cōmunicata nunq̄ꝫ
die cōicatiōis pre magna delectatiōe aliq̇d aliud come
dere potuit vel bibere: nec tamē famem patiebat̄: ꝙ ſa-
cerdos indiſcrete experiri volēs. Una vice ei hoſtiam
dedit non ꝯſecratā: q̄ cū poſtea famem ſentiret nec ſoli
tam inueniret in aīa ſua ducedinē: ad ſacerdotē cuꝫ la-
chrymis venit: clamās ꝙ aliq̇d apud deū demeruiſſet:
ꝙ eā delectatiōe ſolita ꝓ̇uaſſet: q̇ ei veritatē aperuit: ro
gans ꝙ in ſolita maneret deuotiōe. Sic enī iſta ita bo-
ni digne ipm̄ recipiētes magnā in aīa ſentiūt leticiam.
De quibꝫ.ij. Mach. vltimo. Dei p̄ſentia magnifice de
lectati. Nec mirꝫ: q̇s eſt miniſter: qui nō multū letifica
tur qn̄ dn̄s ſuus dat ſibi heredē magne hereditatꝭ? q̇s
eſt multuꝫ famelicꝰ: qui non delectat̄ in cibo p̄cioſo in
quo nō eſt niſi vnꝰ modus delectatiōis? ḡ ſpūalit̄ iſtū
cibū eſuriēs: maiorē inuenit delectationē in eo: in quo
eſt oīs modus ſpūalis delectatōis. De quo Sap̄.xvj.
Paratū panē de celo p̄ſtitiſti illis: oīe delectamentuꝫ
in ſe habētem: ⁊ oīs ſaporis ſuauitatē. Uniuſcuiuſqꝫ
enī volūtati ad qꝺ q̇s volebat: vertebat̄. ¶ Ad literaꝫ
ibi loquit̄ de manna: in quo ſm̄ iſtā lr̄am videt̄ ꝙ qui
libet inuenit in eo saporē: quem inuenire deſiderabat.
Sic in iſto ſacramento digne recipiēs inuenit effectuꝫ
⁊ auxiliū qꝺ rōnabilit̄ inuenire deſiderat: ſiue alleuia-
tionē a corꝑali infirmitate: ſiue quācunqꝫ vtilitatē in p̄
dicto articulo q̇nto exp̄ſſiꝫm iuxta autoritatē p̄allega-
tā: delectare ī dn̄o. Quia in amicitia illiꝰ delectatio bo
na Sap̄.viij. Quia dabit tibi petitōes cordis tui. No
ta de hoc. D.v.6. ¶ Cauſa aūt q̄re aliqui iſtā nō ſenti- 20
unt delectationē triplici exēplo excogitari pōt. ¶ Prio
ꝑ vite abſentiā. Si enī in os mortui mel infundas: nul
lam ſentit dulcedinē. Ita nec mortuus ſpūaliter: ſacra
mento ore vel verbis dei aure receptis nullā ſentit dele
ctationē. ¶ Scꝺo palati infectio: habēs enī os ⁊ pala-
tum ex malis humoribꝫ infectū ſicut accidit in febrici-
tantibꝫ: in optimis eſculētis non delectat̄. Ita tu q̇ ha
bes cor ꝑ carnales affectiōes ⁊ terrenas cupiditates in
fectū: talibꝫ vtiqꝫ holocauſtis nō delectaberis. In p̄s.l.
¶ Tertio alteriꝰ cibi vel potus ꝯſuetudo nutriti enī in
vna terra: cōiter non delectant̄ in mō viuendi alteriꝰ
terre. Sicut nutriti in Italia anteq̄ꝫ ſint aſſueti: nō de-
lectant̄ in potu anglicano quātūcunqꝫ ſit in ſe bonus.
Ita hoīes aſſueti ⁊ nutriti in carnis deſiderijs ad mo-
dū porcorꝫ: maiorē inueniūt saporē in vilibꝫ carnis de-
ſiderijs: q̄ꝫ in optimis dei verbis vel ſacramētis: quia
ſm̄ carnis deſideria nutriti ſūt. Et teſte Apoſtolo Ro
ma.viij. Qui ſm̄ carnē ſunt: que carnis ſunt ſapiūt: q̇
vō ſm̄ ſpm̄ q̄ ſpūs ſūt ſapiūt. Sic ḡ hoīes extra cōſue-
ta poſiti ad ꝯſueta ⁊ ſolita redire deſiderant. Ita tales
extra ſolita in q̄dragesima ⁊ paſcate: vel forte qn̄qꝫ qn̄
verbum dei audiūt: quodāmodo extra ſolita poſiti vt
porci: ad ſolita redire feſtinant: ⁊ anxie deſiderant: mo

re iudeoꝝ:de q̇bus dicit̃ in p̃s.lxxvij.Pluit illis man⸗
na ad manducandū:panē celi dedit eis: panē angeloꝝ
manducauit hō:q̇ tm̄ cibo q̄ñ extra ſolita poſiti ⁊ ſatia⸗
ti ⁊ attediati:murmurātes dixerūt.Aīa nr̄a nauſeat ſu
Exm̄ per cibo iſto leuiſſimo.Nūeri.xxj. More ruſticorū q̇⸗
rūdā:quibꝫ vt fert̃ ex p̄cepto cuiuſdā boni dn̄i q̄ꝛ ei de⸗
ſideratū faciebāt vinariū:panis dabat̃ triticeꝰ:vt me⸗
lius laborarēt: qui poſtea videns eos ſegniter labora⸗
re:⁊ cauſam ſciſcitāti reſpōderūt: q̄ꝛ non habuerūt pa
nē:⁊ ſenaſcallo vocato ⁊ acriter rep̄henſo.Finalit̃ dixe
runt:illū panē non eſſe ꝓ eis:q̄ꝛ non fuerūt tali ꝯſueti:
det̃ inquiūt nob̄ panis fabaceꝰ:⁊ fortit̃ laboremꝰ:mo⸗
re oīno p̄dictoꝝ iudeoꝝ dicentiū.Nūeri.xj.Quis da⸗
bit nobis carnes ad veſcendū?Recordamur piſcibus
quos comedebamꝰ in egypto. In mentē nobis veni⸗
unt cepe ⁊ porri ⁊ allia ⁊c̄.Ecce ſicut p̄dictū eſt:deꝰ pa
uit eos pane celi om̄e delectamentū in ſe habentē ⁊ ta⸗
mē ſolita deſiderabāt.Et ideo cū ſolita inuenirēt ciba⸗
ria:merito eis māna.i.panis celi defecit Joſue.v.Pri
uſq̃ꝫ in q̇t comederēt d̄ fructibꝫ terre:vltra cibo illo nō
ſunt vſi.Sic iſtis q̇ ad terrena redeūt deſideria: ſacr̄m
iſtud deficit:q̄ꝛ eos minime iuuat.¶ Sed heu ml̄ti ſūt
qui more p̄dictoꝝ ruſticoꝝ ⁊ iudeoꝝ quia in iſtis ſpūa
libꝫ ſaporē non inueniūt:ad ſolita venire ꝯcupiſcūt: et
q̄ꝛ ad alia ꝯſueti ſunt:in iſtis delectationē nō inueniūt:
q̄ꝛ qui diu ſ̄m carnē ⁊ diabolū ⁊ mundū vixit: nunq̄ꝫ
poterit in om̄ipotēte delectari. Job. xxvij. Soli ğ iuſti
epulent̃:⁊ exultēt in ꝯſpectu dei:⁊ delectent̃ in leticia:
p̃s.lxvij.Nota.A.xxvj.11.
Ar.vij. ¶ Septimo pauit nos rōnabilit̃: q̄ꝛ de oībꝫ q̄ iſtud ſa⸗
cramentū tangūt ꝯueniēs ratio reddi pōt q̄ ſunt rōni
21 ꝯſona.¶ Primo em̄ ſicut paſtor ſtante grege extra:po⸗
nit ſe in tugurio iuxta ad gregis cuſtodiā.Ita cōueni⸗
ens fuit q̄ ille qui dicit Jo.x.Ego ſum paſtor bonus:
ſtante hūano genere extra celū inter lupos infernales:
q̄ ad oues ꝑ natiuitatem veniret. Et in tugurio pan⸗
neitatis iuxta oues ad eaꝝ cuſtodiā ſe poneret:dicens.
Ecce ego vobiſcū ſum oībꝫ diebꝫ:vſq̄ꝫ ad ꝯſummatio⸗
nē ſeculi Matth.xxviij.¶ Obijcientibꝫ v̄o q̄ alio mō
potuit oues cuſtodiſſe. Rūdet̃ q̄ non fuit ita ꝯgruus
modꝰ ouiū ſaluti:q̄ꝛ oues q̄ in toto anno ſcabiē retinēt
peccati:qñ ad paſtorē ſacramētaliter in paſchate ſumē
dū volūt accedere:ſe ṗus ſanāt:q̄ nō facerēt niſi ad il⸗
lū accederent.Sic ğ miſit verbū ſuū:⁊ ſanat eos in p̃s.
cvj.Verbū vicꝫ illud:de quo Jo.j.Verbū caro factū
22 eſt:⁊ habitabit in nobis.¶ Sed iteꝝ obijciat̃:ex q̇ deus
potuit ordinaſſe q̄ ſic ſemel in anno fuiſſent ꝯfeſſi ⁊ cō
municati aliq̇ mō minori q̄ ſeiṗo: ſicut pane bn̄dicto
vel aliquo ſimili:quare voluit ſeip̄m ad hoc dare?Re
ſpondet̃ q̄ huiꝰ facti duplex videt̃ eſſe cauſa. Vna eſt
ex parte dei.Alia ex parte nr̄a.¶ Prima v̄o huiꝰ facti
cauſa:eſt dei maxima bonitas ⁊ charitas:quaꝫ ad nos
habuit:ex qua oſtendit̃ q̄ non ſolū decuit:ſ꜡ etiā q̄ de⸗
buit ſeip̄m in hoc ſacramēto nobis dare. Ipſe em̄ qui
mentiri nō pōt:fatet̃ ſe maximā erga nos habere chari
tatē.Jo.xv.Maiorē inquit dilectionē nemo habet ⁊c̄.
Cum v̄o ꝓbatio dilectiōis ſ̄m beatū Gregoriū ſit ex⸗
hibitio opis: maxima dilectio ſine maximi doni exhi⸗
bitiōe oſtendi non potuit.Si ğ aliq̇d citra ip̄m:videli
cet creaturā quātūcunq̄ꝫ in memoriā ſue erga nos dile
ctiōis dimiſiſſet:maximā ſe habuiſſe dilectionem non
oſtēdiſſet. Ad hoc ğ vt infinitam oſtēderet dilectionē
neceſſariū fuit infinitū.i.ſeip̄m dare donū cū hoc face
re potuit:ſine ſui detrimēto.¶ Qui em̄ infidelitate ex⸗
cecati non intelligūt q̄ ſic in hoc ſacramēto ſe dare de⸗
buit:non intelligūt qđ ſit maxima dilectio: vl̄ talē eſſe
in deo negant.Et tales ex ꝓprijs cogitatiōibꝫ vincēdi
ſunt.Cogitent ipi:⁊ ſpecialiter illi qui fatue ⁊ carnali⸗
ter amant:ſi ſine ſuoꝝ corpoꝝ grauamine vl̄ morte vl̄
leſione vel damno poſſent ſeiṗos in forma panis illis
fatue amatis totaliter dare ad comedendū:nōne aliq̇⸗
tiens hoc facerent:⁊ ſuū feruorē oſtenderēt:⁊ illoꝝ ꝓ⸗
uocarent amorē?Si ğ ſeiṗos hoc facturos in ꝓprijs co
gitatiōibꝫ fateant̃:apud quos oīs amor eſt vilis ⁊ im⸗
perfectꝰ:ſi tm̄ hoc facere poſſent.Quare hoc nō fatent̃:
deū facē velle:q̇ ꝑfectā ⁊ maximā habet charitatē? ⁊ q̇
hoc facere p̄t:⁊ qui inde nulluꝫ ſentit damnū. Sic ptꝫ
ſupra.e.c.8.⁊.P.ij.12.¶ Scđa v̄o cauſa eſt nr̄a vtili 23
tas:p̄uidit em̄ deꝰ q̄ nos nūc ad oculuꝫ videmꝰ q̄ to⸗
ta parua ſanctitas q̄ nunc in eccl̄ia ſupeſt.fere eſt ex ſui
corꝑis cōmunione.Quis em̄ pctā ꝯfiteret̃:niſi illa eēt:
ꝓ qua etiam vix ⁊ ita tarde ſicut poſſunt confitentur?
Qui ğ vix ⁊ tarde ꝓ deo ip̄m ſuſcipiendo ꝯfitent̃: ⁊ ſe
ſanctificāt:qñ ſi minꝰ deo daret̃ in cōmunione:ſeiṗos
mundarēt: qñ ſe ſanctificarēt acceſſuri ad panē benedi
ctū qui vix ⁊ negligēter ſe ſanctificant qñ p̄cipit̃ ex ore
dei:dicētis ꝑ Moyſen Exo.xix.Qui accedūt ad dn̄m:
ſanctificent̃:qui ğ amorē ſuuꝫ maximū oſtēdere:⁊ no⸗
ſtrā ſalutē efficatiꝰ oꝑari voluit: ſic ſeip̄m dare decuit:
⁊ debuit:nec tamē ſue creature:ſed ſue ꝓuidentie debi
tor eſt dicēdꝰ.¶ In forma v̄o panis potiꝰ q̄ꝫ in forma 24
hoīs:vel carnis nobiſcū morari voluit ꝓpt̃ noſtrā du
plicē vtilitatē.Primo ꝓpter nr̄am cōmunionē. Scđo
ꝓpter augmentū ⁊ meritū fidei.¶ Q̄tū ad primū pre
uidit em̄ deꝰ q̄ ſi fuiſſet in alia forma nobiſcū in qua a
nobis videri poſſit:ſ꜡ non ſumi:nō accreſceret nob̄ tā⸗
ta vtilitas:q̄ ptꝫ ꝑ hoc:q̇ om̄i die qui miſſam audiunt
eū vident:nec tñ tm̄ valet eis illa viſio:ſicut cōmunio:
q̄ꝛ ꝓpter viſionē ſe nō ſanctificāt: nec peccata ⁊ diabo⸗
lū abijciēt:qđ faciūt niſi inſani ſint ꝓ cōione ğ melius
ſe dedit ꝓ nr̄a vtilitate in illa forma ⁊ materia:q̄ cōmu
nior ⁊ ꝯueniētior eſt hūane refectiōi ⁊ ſuſtētationi. In
ſignū etiā q̄ ip̄e eſt ſpūalis aīe ſuſtētatio quē petimus
ad nr̄am ſuſtentationē nob̄ dari.Luce.xj.dicētes.Pa⸗
nem nr̄m quotidianuꝫ da nobis hodie.¶ Scđa cauſa
eſt meritū fidei qđ em̄ meritū haberet fides nr̄a: crede
re q̄ eſſet hō chr̄s ī hoc ſacramēto:ſi eū in forma vide⸗
remꝰ hūana?Cū teſte beato Gregorio in q̄dā Home.
Fides nō habeat meritū:vbi ratio hūana p̄bet experi⸗
mētū.Sicut ğ aliqñ infidelibꝫ in forma ſe oſtēdit pue⸗
ri vl̄ carnis vt eos ad fidē attrahat.Ita ꝯgruū eſt q̄ fi
delibꝫ ſuis oſtēdat in forma panis:vt fides illoꝝ maio
ris ſit meriti.¶ Primū vicꝫ q̄ infidelibꝫ ſe in tali oſtē⸗ 25
dat forma:multis oſtendit̃ exemplis.¶ Et ṗmo de Ju Exm̄
dea q̄ alijs iudeis vt fert̃ de regno in quo manebat ex⸗
pulſis ad aliā iuit illius terre partē vbi ignota fuit:⁊ ſe
finxit eſſe chr̄ianā.Finaliter ad mortē infirmata: ſacer⸗
dote ad eaꝫ cū corꝑe chr̄i veniēti: aperuit q̄ nunq̄ fuit
baptizata:nec diu ad hoc q̄ baptizaret̃ eā inducere po
tuit.Tandē occurrit ei q̄ in ṗmitiua eccl̄ia infirmi ba
ptizati ſanabant̃:ſicut patꝫ de Conſtātino imꝑatore et
alijs:⁊ d̄ dei miſcđia ꝯfidēs:ꝓmiſit ei ſi baptizari vel⸗
let:haberet etiā ſanitatē corꝑis:quo audito: baptizata
⁊ ſanata eſt: que poſt paucos dies a ſacerdote de ſtatu
ſuo requiſita:dixit ſe de baptiſmo ſuo dolere: q̄ꝛ prius
in eccl̄ia inter ſacerdotis manꝰ pulcherrimū vidē ſole
bat pueꝝ de quo magnā habuit delectationē q̄ viſiōe
modo ſuꝫ ṗuata:ſacerdote v̄o ip̄am informante q̄ me
ritū fidei noſtre nō eſt in vidēdo: ſ꜡ in credendo: ip̄am
in fide ſtabiliuit. Ecce ſicut ante ei oſtendebat̃ vna for
ma vt eā ad fidei amorē potiꝰ alliceret.Ita pſtea oſten
dit aliā: vt eiꝰ fides creſceret. ¶ Idē ptꝫ ꝑ hoc qđ ſcri⸗ Exm̄

bitur in vitas patrũ q̃ſi ꝑ iſtũ modũ de quodã beremi
ta:q̃ ex nimia ſimplicitate credidit ꝙ ibi nõ eſſet corpꝰ
chriſti:niſi in ſigno:ꝙ cuꝫ duobꝫ ſocijs ſuis oſtẽderet:
26 ipſis cõtrariũ aſſerentibꝫ. In hoc ꝯuenerũt ꝙ ſimul in
p̃ſentia in orõne ꝑſiſterent vſqꝫ deus oſtendere digna
retur quoꝝ dictũ fuit veꝝ ꝑ aliqͦd miraculũ vel etiam
ſpecialẽ oſtenſionẽ. Simul ḡ ad eccl'iam veniẽtes inter
ſacerdotꝭ manꝰ chriſtũ viderũt in forma carnis:in ho
ra v̾o fractiõis viderũt eum patri ab angelis immola
Exm̃ ri:q̃ viſione beremita ab errore reuocaẗ. ¶ Libri etiaꝫ
quidã ꝯtinent quendã Iudeũ in francia qui ad ſecre-
ta noſtra ſcrutãdũ in miſſa inter chr̃ianos ſe poſuerat
⁊ fatebaẗ ſe vidiſſe hoſtiã in forma pueri:q̃ in craſtino
Exm̃ cũ tota domo ſua ſe baptizari fecit. ¶ Item ad idem de
quodã alio Iudeo:qui cuidã mulieri totum debitũ re
miſit ea ꝯditiõe:ꝙ ei corpꝰ chr̃i portaret:qͦd etiã fecit in
ore ſuo qñ cõmunicabaẗ reſeruãs: hoſtia v̾o a Iudeo
corã ea cultello ꝑforata:ſanguinẽ vt ferẗ copioſe fudit:
mlier timore ꝑcuſſa ad balliuũ cucurrit:q̃ cũ ſacerdote
veniẽtes:iudeũ verſus q̃ndã puteũ ſanguinẽ abſcõde
ret apꝓhẽſum:combuſſerũt: ⁊ cũ reuerẽtia hoſtiã cũ
Exm̃ ſanguine collegerunt. ¶ Ad idem ex geſtis beati Gre-
gorij a quo matrona quedã romana cõmunicata cũ di
ceret corpꝰ ⁊ ſanguis chr̃i cuſtodiat te riſit:reſpõdens:
ꝙ non credit ibi corpꝰ chr̃i:q2 ipſa in domo ſua paraue
rat:a qua btũs Gregoriꝰ hoſtiã retraxit: ⁊ poſt miſſaꝫ
ipſo orante corã ea in carnẽ verſa eſt: ⁊ matrona ab er-
rore reuocaẗ. ¶ Sicut em̃.j. Mach.vj. elephãtibꝫ oſtẽ
derũt ſanguinẽ vue: ad exacuendũ eos in bello:ne in
27 eo deficerẽt ſed fortiter agerent. Et ſicut panis iuuenũ
canũ intingiẗ in ſanguinẽ: vt diciẗ p̃de vel os illorum
ſanguine eiꝰ tangiẗ vt diſcat fortiter p̄edã querere:qͦd
⁊ faciunt: ⁊ ad biuiũ veniẽtes ſagaciter attendũt odo-
re ꝑ quã viã p̃da vel beſtia iuit: ⁊ q̃ multũ diſtant:for-
tius currẽtes p̃de cito appropinquãt. Ita oĩbꝫ p̃dictꝭ
oſtẽdit deꝰ carnẽ ⁊ ſanguinẽ ad eos in fide exacuẽdũ
⁊ vt qui ꝑ infidelitatẽ ab eo multũ diſtabãt:ꝑ tales vi-
ſiones carnis vel ſanguinis ei ꝑ fidẽ fortiter appropin
quarẽt: vt de eis verificeẗ illud Ephe.ij. Qui lõge era
tis facti eſtis ꝓpe in ſanguine eiꝰ: ⁊ tamẽ non eſt ꝯgruũ
ꝙ talis ꝯuerſio vel oſtenſio que eſt paucorũ p̾uilegiũ:
trabaẗ ad legẽ cõem. Sed ꝓpter duas cauſas p̃dictas
vicꝫ ꝓpter cõionẽ ⁊ meritũ fidei. Sacramentũ regꝭ ſcꝫ
ſub panis ſil'itudine: abſcondere bonũ eſt Thob.xij.
¶ Non cuiuſcũqꝫ panis:ſed albi in quo deſignaẗ mũ
dicia tã in corꝑe chriſti vero:q̃ꝫ in myſtico: qͦd ad eũ ac
cedit. Et rotundi:in q̃ ſignificaẗ eius infinitas: ꝙ vicꝫ
magnitudinis eiꝰ non eſt finis: ⁊ gl'ia infinita:quã cor
pori ſuo myſtico digne eũ ſumenti dabit. ¶ Sanguis
v̾o in calice ſub ſpecie vini:ſanguinẽ ſignificat in cru-
ce effuſum:circa quẽ populꝰ informeẗ:ne calicẽ:ſꝫ ſan-
guinẽ adorent ꝯtentũ qͦd etiã ipſi qñ cõionẽ accipiunt:
non ſanguinẽ:ſed vinũ ad lotionẽ oris.
Ar.viij. ¶ Oẽs p̃dicti articuli Inferunt octaui articuli rõem.
Ex quo em̃ iſtud eſt ſacramentũ tam vtile tam delecta
bile ⁊c̃. Iuſtum eſt vt digna p̃paratio huiꝰ ſacramẽti
28 p̃cedat ſumptionẽ. ¶ Primo q̃tum ad fidẽ. Secundo
Exm̃ q̃ꝫtum ad mundiciã ⁊ ſanctitatẽ. ¶ Primũ patet:quia
accedentẽ credere oportet Hebre.xj. Exemplo cuiuſ-
dam ſancti de quo ſcribiẗ ꝙ tante fidei erat erga iſtud
ſacramẽtũ ꝙ dicere ſolebat: ꝙ ſi ſciret ꝙ chr̃s in forma
hũana in hora eleuatiõis corpis chr̃i trãſiret ante oſtiũ
eccl'ie:ꝙ non iret ad oſtiũ vt illum videret ⁊ oſtie viſio
Exm̃ nem dimitteret. ¶ De ſctõ etiã Eduardo rege Anglie
ſcribiẗ:ꝙ tãte fidei erat erga iſtud ſacramentũ: ꝙ cum
eo quaſi cum chriſto in hũana forma loquebaẗ. Ideo

miſſas multas intãtũ libẽter audiuit:ꝙ regi frãcie qui
libenter ſermones audiuit:q̃re non audiret ſermones?
Rñdit. Tu in ſermone audis de deo: ego in miſſa lo-
quor cũ deo. Cui ob fidei meritũ oſtendit deꝰ in eleua
tiõe huiꝰ ſacramẽti hoſtes ꝯtra eũ veniẽtes in mare ſb
merſos. Sic deus oꝑatur in vobis que crediditis.j.
Theſſa.ij. ¶ Poſt iſtos ḡ ⁊ oẽs alios ſctõs qui in fide
⁊ ꝑ fide iſtiꝰ ſacramẽti mortui ſunt ſtultiſſimũ eſt de fi
de huiꝰ dubitare. Niſi em̃ ĩ bona fide mortui fuiſſent:
deus ꝑ eis miracula minime oſtẽdiſſet. Illi em̃ q̃ circa
hoc dubij rõnem oĩm inquirũt: ⁊ ſcire volũt. Ita vel-
lent totũ ſcire:ꝙ nihil credere. Et ſic fidei meritũ eua-
cuarẽt. Vellent inſuꝑ eſſe equales deo cum lucifero:q2
dũ totũ q̃cq̃d deꝰ circa ſacramẽta ⁊ alia eius oꝑa facit
intellectũ caꝑe querũt: vellẽt ita potentes eſſe in intelli
gendo:ſicut deꝰ in operando. Nota. F.iiij.23.⁊.24.
¶ Quãti aũt periculi ſit talis curioſitas:patet ꝑ illũ de Exm̃
quo ferẗ:ꝙ ꝯfeſſori ſuo poſt mortẽ apparẽs dixit ſe eſſe
damnatũ:q2 non credidit nec credere potuit:licet de h̾
pluries ꝯfeſſus fuiſſet: verũ chr̃m in hoc ꝯtineri ſacra-
mento. Et ſic q̃ nõ credit:iã iudicatꝰ eſt Io.iij. Sic in-
diceñ oẽs qui nõ credũt veritati.ij. Theſſa.ij. ¶ Si ḡ
nõ eſſent alia huiꝰ fidei teſtimonia:niſi ꝙ chr̃s dicit:h̾
eſt corpꝰ meũ Matth.xxvj. Et ego ſuꝫ panis vite Io.
vj. Credere deberemꝰ Exẽplo auditoꝝ pictagore. De Exm̃
quo ſcribit Valeriꝰ maximꝰ li.viij. Q2 tãta ei venera
tio ab auditoribꝫ tributa eſt: vt que ab eo acceperant: in
diſputationẽ deducere nephas putarẽt:quin etiã inter
pellati ad reddendã cãm:hoc ſolũ reſpõdebãt: ipſm di
xiſſe. Ergo a multo fortiori diſcipuli veritatis h̾ reſpõ
derent. ¶ Sed heu quidã potius aſſimulari volunt iu- 29
deis q̃ꝫ ſanctis vel diſcipulis ꝓboꝝ viroꝝ:qui viden-
tes manna de celo datũ:in quo figura p̃ceſſit huius ſa
cramẽti:admirãtes potiꝰ q̃ꝫ venerãtes vel gr̃as agen-
tes:dixerũt Exo.xvj. Manhu:qͦd ſignificat q̃d eſt h̾?
ignorabant em̃ q̃d eſſet:q̃ nec credũt in q̃ ⁊ puniti ſũt.
j. Pe.ij. ¶ Quibꝫ rñderi põt: ſicut reſpõdit Moyſes:
ibidẽ iudeis. Iſte eſt panis quem dedit vobis dñs ad
veſcẽdũ. ¶ Q̃tũ ad ſecũdũ: q̃lis videlicet ſanctitas et
mũdicia in moribꝫ: vſum ⁊ ſumptionẽ iſtiꝰ ſacramẽti
p̃cedere debeat:ptꝫ tã exẽplis ſacre ſcripture q̃ꝫ in mo-
ribꝫ hoĩm ⁊ rõne. Exo. em̃.xij. Accedẽtibꝫ ad iſtud ſa-
cr̃m figuratiue p̃cipiẗ:ꝙ edant carnes iſtas aſſas igni:
q2 accedẽtes:om̃i ira ⁊ ĩuidia depoſita: ĩflãmari debẽt
charitate: ⁊ cũ azimo pane:nõ cũ fermẽto malicie ⁊ ne-
quitie ⁊c̃. Et cũ lactucis agreſtibꝫ.i. cuꝫ falſa deuotio-
nis ⁊ amaritudine de peccatꭗ p̾us commiſſis. Sequi-
tur:nõ comedetis de eo crudũ quid:detractio ꝓhibeẗ
quia detractor comedit corpꝰ chr̃i myſticũ cruduꝫ: nec
coctũ aqua. Inſtabilitas ꝓhibeẗ abſtinẽdi impoſterũ
a peccatꭗ: mollicies em̃ carniũ coctarũ inſtabilia in bo
no ꝓpoſito ſignificat corda. Tales non accedãt: renes
veſtros accingetis. In quo p̄ecipiẗ caſtitas in accedẽ
te ⁊ mũdicia. Tenẽtes baculos in manibꝫ:quaſi ad pu
gnã parati.id eſt memoriã chriſti crucis qua cõtra ini-
micos infernales pugnabimus: ⁊ qua nos ab illis de-
fendemꝰ:ſicut patet. C.xvij.19.cũ ſequẽtibꝫ. Sequiẗ.
Et comedetis feſtinanter more peregrinorum. In ſi- 30
gnũ ꝙ affectiõe debemus eſſe peregrini:q̃ feſtinãt trã-
ſire ad terrã ꝓpriam de exilio. Ita nos de hoc exilio pe
regrinatiõis noſtre in quo nõ habemꝰ manẽtem ciui-
tatẽ:debemꝰ deſiderare trãſire ad patriã nr̃am:q̃ qui-
dem trãſitus fit cũ digna iſtius agni vltima ſumptiõe
Et hoc eſt qͦd ſequiẗ:eſt em̃ phaſe.i.trãſitus dñi: q2 ad
dñm trãſire facit. Sicut ptꝫ ſupra.e.c.17. De hugone
de ſancto Victore. ¶ Ioſias etiam rex iuda.ij. Paral.

xxxv. Volēs cū populo phaſe celebrare: pri⁹ abſtulit
cunctas abominatiōes de cunctis regiōib⁹ filio⁊ iſrl':
⁊ fec oēs ſeruire deo ſuo. Sic ptz. ij. Paral'. xxxiiij. in fi
ne capituli. Cōſtituit etiā leuitas: ad quo⁊ eruditionē
oīs popul⁹ ſanctificat dño deo. Qui ḡ circa cibū cor
poralē magnā habetis ſollicitudinē: ⁊ qñq₃ magnā cir
ca eū partē expēditis diei: non ſitis peiores ꝑditōis ꝑ
dictis iudeis. Sed circa cibū iſtū ſumendū ſic habeat'
diligentiā: ſic pri⁹ more illo⁊ voſmetipōs diligēter vi
deatis: ⁊ idola peccatorū expellatis. Et ſic ſanctificati
31 immolate phaſe. ij. Paral'. xxxv. ¶ Pri⁹ ḡ operādū eſt
predicto⁊ exēplo: ⁊ laborandū circa tēpli interior' ſan
ctificationē: ⁊ poſtea accedendū eſt ad ſumptionē ⁊ cō
munionē: quē quidē ordinē docuit Gen. ij. Ubi ꝑus
poſuit Adā in ꝑadiſo: vt opare: ⁊ poſtea ait: ex omi li
gno ꝑadiſi comede: quaſi diceret: ꝑus labora: ⁊ poſtea
comede: iuxta illud ps. cxxvij. Labores manuū tuarū:
q₂ ⁊c. Ille vo Adā cum vxore ſua ꝑus mādicare vo
luit anteq₃ laboraſſe legat': ⁊ expulſus fuit de ꝑadiſo.
Hui⁹ forte Job territ⁹ exemplo dixit anteq₃ comedo:
ſuſpiro Job. iij. Et Zacha. xiij. Adā exemplū meum
ab adoleſcētia mea. Mo⁊ etiā exēplo nos pri⁹ labore
Saphir⁹ mus. Et ſi quis nō vult opari diligēter circa ꝓpriam
mūdiciā: nec mādicet. ij. Theſſa. iij. Quia aliter ei nō
ꝓdeſt illa manducatio: q₂ ſic Saphir⁹ vt dicit virtutē
opandi amittit qñ in loco ponit immūdo. Vñ vſus.
Mis qui portat eū caſtiſſim⁹ eſſe iubet. Ita chrīs q̄ la
pidi ſaphiro compat Ezech. j. Quaſi inqt aſpect⁹ lapi
dis ſaphiri: licet in ſe virtutē non amittat: tñ qñ in loco
immūdo recipit: non opat virtuoſe quo ad ſumentē:
ſed magi' ad eius iudiciū ⁊ ad ꝑadiſi expulſionē: quia
ſicut Adā comedere voluit: anteq₃ ꝓpriam purgationē
openi. De q̄b⁹ Oſee. vj. Sicut Adā trāſgreſſi ſunt pa
32 ctū meū. ¶ Et nō ſolū dei pactū: ſed etiā oēm mūdi cu
rialitatē tales trāſgrediunt. In omi enim curia bona
pri⁹ vocat ad lauādū: q₃ ad mēſam: ⁊ pri⁹ lauāt: q₃ co
medāt. Sic in curia ecclie vel dei pri⁹ vocat ad lauan
dū ꝑ ꝓphetā dicētē. Lauamini: mūdi eſtote ⁊c. Eſa. j.
Et poſtea ꝑ regē ad comedēdū. Venite inqt comedite
panē meū: ⁊ bibite vinū meum Prouer. ix. Chrīs etiā
pri⁹ pedes diſcipulo⁊ lauit: ⁊ poſtea corp⁹ ſuū eis de
dit. Quos ḡ mūdi curialitas retraheret vel corpis nu
ditas: ne ad mēſam regis accederēt: retrahat curialitas
⁊ periculū: ne ad mēſam quācūq₃ vl' quecūq₃ cibaria:
ſed ne ad dei mēſam ⁊ ad ipm dñm ſumēdu₃ immūdi
⁊ ſpūaliter nudi accedāt: q₂ ſi tanq₃ ruſticiſſimi: coram
tota dei curia ſic indigni ad mēſam iſtā accedāt: a men
ſa glie q₂ mūdis ꝓmittit: dicens Luce. xxij. Sedeatis
ſup menſam meā in regno meo: tanq₃ facie interiori ⁊
manib⁹ immūdi ⁊ nudi non habētes veſtē nuptiale₃:
expellēdi ſunt: ⁊ in tenebris exteriorib⁹ ponendi. Nec
mirū: q₂ illū qui eſt in ſe mundiſſim⁹: circa quē corpa
lia calices ⁊ omia exteriora mūda debent eſſe. In ſignū
q₂ accedētes ſint mundi: ꝓpter cuius etiā mūdiciam et
ſanctitatē Joannes baptiſta in vtero mris ſanctificat⁹
non reputauit ſe dignū ſoluere calciamento⁊ corrigiā.
nec audebat ſanctū dei tangere verticē quē cū magno
timore dū baptizabat eū vix tāgere audebat: quē quia
btūs Marcus non ſe dignū reputauit ipm in h̄ ſacra
mēto more ſacerdotū tangere: ſibi pollicē amputaſſe le
git. Ipi polluto ore ⁊ toto corpe ⁊ aīa totu₃ deuorant.
De q̄b⁹ ꝯqueritur in ps. xxvj. dicens. Appropiāt ſup me
nocentes: vt edant carnes meas. Et Gen. xxxvij. Be
ſtia deuorauit Joſeph. Tales non ſolū ſunt oīb⁹ hoī
bus incurialiores: ſed etiā iudeis peiores: de q̄b⁹ predi
ctū eſt. De quib⁹ etia₃ dicit. j. Eſdre. vj. Q₂ purificati
fuerūt ſacerdotes ⁊ leuite: ⁊ oēs q̄ſi vnus mūdi ad im
molandū paſca. Si iſti ſic ſe purificabāt ꝓpter vmbra₃
⁊ figurā: qnto magis chrīani ꝓpter veritatē: ſanctifica
mini ḡ: cras comedetis carnes Nūeri. xj. Preceptū ꝑ
cipue puritatis: ſanctificamini: priuilegiū primarie po
teſtat': cras: beneficiū immēſe largitatis: carnes. San
ctificamini ḡ ſicut ptz. A. ij. 1. ⁊. 4. ⁊. T. vj. 3. Quia ipe
ſctūs eſt quē recipe debetis: ſicut enim vas quod ꝑcio
ſum liquorē recipe debet ꝑus ꝓbat ⁊ mundat. Ita ꝓ
bet ſeipm hō. j. Co⁊. xj. Et ſic edat ⁊ bibat. Cibus eñ
cōplexioni ꝯueniens: ſumēti ꝓdeſt. Sed ipe eſt ſctūs:
ergo ſancto ꝓdeſt. Sancti ḡ eſtote: qm ego ſctūs ſum.
Leui. xix. Si aliter acceſſeris: nec tibi ꝓdeſt: nec ei pla
cet: ſicut nec placeret regi: ſi immūdas man⁹ in ſcutel
lam e⁹ poneres. Ita nec regi q̄ ait: ſanctificabor in his
qui appropinquāt mihi.

¶ Nota de iſta preparatione. A. xiij. 9. Molētium vo ſe Ar. ix.
vt dictū eſt prepare: vel etiā poſt receptionē ⁊ prepara
tionē chrīm expellētiū: maxima eſt ingratitudo. ¶ Pri 33
mū ptz: q₂ eū ipe ſit rex ⁊ dñs: ⁊ ita diligenter ſe prepa
uit: ⁊ ita rōnabiliter ad vſum ⁊ eſum nrm: vt oſtēſum
eſt ſupra articulo. vij. Et vna ingratitudo aliā reqrat:
ptz quātū delinqt: ⁊ hoc ingratitudinis vicio erret: ſer
uus ſe nō ꝑparans ad dñi ſui receptionē: q₂ ita diligē
ter ſe preparauit vt recipet ⁊ finaliter vix ꝑ vnū diē ho
ſpitabit: q̄ die paſcet ⁊ potabit ingratos: ⁊ adhuc ama
ra audient Ecci. xxix. ¶ Scōm ptz: latro ⁊ homicida
emunitate intantū gaudet eccliaſtica q₂ expelli non de
bet inuit⁹: q̄ maior iniqtas q₂ chrīm a quo oīs ecclie li
bertas hoc ꝑuari ꝑuilegio: intantū q₂ vbi latro q̄dra
ginta ꝑmittit dieb⁹ in ecclīa: ipſo ſecūdo vel tertio die
paſche magno: vic₃ die lune d tēplo aīe inuit⁹ expellit.
Illo eñ die diabol⁹ nouā inuenit artē: chrīm de hoſpi
cio ſuo fugādi: dum eñ ſuos hoīes ⁊ mulieres de lect'
ſuis trahere facit: qualiter chrīm expellere debēt infor
mat: q₂ ibi leuitates ⁊ malignitates qñq₃ fiūt ⁊ fieri in
cipiunt: ꝑ q̄s poſt expellit ⁊ diabol⁹ introducit. ¶ Ta
les eñ more mimo⁊ vno die robā gratie a chrō recipi
unt: ⁊ in craſtino eam venditioni exponūt. Et more ꝓ
dito⁊ caſtrū bene munitū in q̄drageſima bonis opib⁹
⁊ in paſchate victualib⁹ in ꝑmo iſultu ⁊ ꝑmo obſidio
nis die inimicis tradūt. Cui⁹ iniqtatis ⁊ ingratitudi
nis magna cauſa eſt ꝑteritarū delectationū recordatio
Sicut eñ filij iſrl' de egypto egreſſi ⁊ cibo de celo acce
pto dixerūt Nūeri. xj. Recordamur piſcium quos in
egypto gratis comedebam⁹. In mentē nob veniūt cu
cumeres ⁊ pepones: porri ⁊ cepe ⁊ allia: aīa nrā arida
eſt: nihil reſpiciunt oculi nri niſi manna ⁊c. Ex tali eñ
recordatiōe intm non ſolū redire deſiderabāt: ſed etiā
ex egypto exiſſe diſplicuit: intātū: q₂ dixerūt Ero. xvj.
Utinā mortui eſſem⁹ in egypto qñ ſedebam⁹ ad ollas
carniū. Ex ꝯſimili cogitatiōe nonnulli ſtatim poſt pa
ſca ad egyptū ⁊ ad ſeruitutē redeunt diaboli ꝑ ꝑua car
nis delectatiōe cibū derelinqntes more ꝑdicto⁊ iudeo
rū: in quo eſt omis delectatio. Et ex tali cauſa pctō⁊ in
grat⁹ derelinqt libertatē ſuā Ecci. xxix. Conſulti⁹ eſſet
remediū apponere: qđ notat. C. vj. 63.

¶ Et non ſolū ingratitudinē ꝯ deū ſed etiā ruſticitatē Ar. x.
apud mundū: tales cōmittere iudicarent ⁊ falſitatem.
qui curialē dñm ex bona ⁊ firma ꝯuentiōe ꝑ lōgo ter 34
mino ⁊ hoſpitio ſuo recepto ꝯ pactū expellerēt: vel in
quietarēt ſedentes ⁊ de bonis dñi comedētes: nihil ei
de ſuo dantes. Sic in ꝓpoſito. Qui ḡ deū receperunt:
eū nec expellāt: nec inquietēt. Si vo ꝯtrariū fecerint:
deo improperari pōt mō quo ei quondam impropera Ex iiij
bat quidā litigās cū quodā ſacerdote: iurāte ꝑ corpus

chr̄isti: qd̄ illo die recepat: recepisti inq̄t eū hodie? Ita
inq̄t sacerdos. Ergo inq̄t ali⁹ nō dixit pater noster san
cti Iuliani: q2 male hospitat. In seipo g̃ pacifice hospi
tet qui dictur⁹ est: hospes erā. Matth. xxv. Et in suis
mēbris largi⁹ hodie pascat qn̄ ita large nos pauit. Ti
bi eīn qui hodie fuisti hospes in mensa dn̄i dr Eccl'ia
stici. xxx. Transi hospes: ⁊ orna mensam: ⁊ que in ma
nu habes ciba ceteros.
Ar. xi. ¶ Et q2 talis ingratitudo ⁊ iniq̄tas deo facta impuni
ta trāsire nō debet. Videre restat q̄le talibꝫ immineat
periculū ⁊ pena. Vt aūt hoc clari⁹ videant: multa eis
in diuersis libris ostendunt specula. ¶ Inter gesta eīn
35 Exm̄ beati Bern. Primo vnū ei⁹ ostendit exemplū: vbi le
git quasi sic: ꝙ cū quendā peccatorē secreto ammonu
isset: ꝙ ad cōmunionē in statu in quo erat accedere mi
nime p̄sumeret: nec tn̄ obtpare vellet: cū sacramētū ac
ceptū guttur tangeret: guttur ruptū est: ⁊ sacr̄m sup al
Exm̄ tare exiliuit. ¶ Scd̄o ad idē legit de quodā q̄ frequen
ter in vita sua corp⁹ chr̄i male acceperat ⁊ ꝯsecrauerat.
Cui morieti demon cū multis hostijs in patena ardēti
apparuit dicēs: q2 frequēter male cōmunicasti: hodie
de manu mea cōmunionē meā recipies. Infirmo vo
renitenti: vnā de hostijs sup eius manū posuit: q̄ suo
calore manū statim pforauit. In signū ꝙ q̄ comederīt
corp⁹ chr̄i ⁊ biberint calicem indigne: ignis sulphur ⁊
sp̄us ꝓcellarū erit ps calicis eorꝫ: non in psalmo: sed in
inferno. Demones eīn de eis p̄ceptū ⁊ cōmissionē ha
Exm̄ bent Iere. xlviij. Inebriate inq̄t eū calice ire dei. ¶ Itē
de quodā alio legit: ꝙ in quodā die pasche ꝯ̄ ꝯscientiā
ad cōmunionē accessit: ne apud alios esset notatus: et
eadē nocte in camera ꝑuata inuēt⁹ fuit subito mortu⁹.
¶ Ad idē nota. D. j. 26. Nec mirū: q2 hoc est iudiciū a
deo datū Leui. vij. Aīa inquit polluta q̄ ederit de car
Exm̄ nibꝫ hostie pacificorꝫ: peribit de popul' suis. ¶ Ad idē
est factū ꝙ sat' tarde a fidedignis dicit accidisse de quo
dā balliuo ⁊ ꝑposito cuiusdā dn̄i. Inter quos fuit fre
quenter ira ⁊ discordia ⁊ maliciosa accusatio. Et licet
diuersis vicibꝫ essent cōcordati: ad pristinā tn̄ redierūt
discordiā: quodā g̃ die pasche balliu⁹ qui fictā pacem
cū alio fecerat: ad cōmunionē accessit cū aīo se vindicā
di: visa opportunitate: ⁊ licet graue inde haberet ꝯsciē
tiā: ⁊ ꝯfiteri in crastino cogitaret: dissimulauit: ⁊ ꝯsciē
tia ꝯsuetudine min⁹ grauāte: vsq3 circa festū ascensio
nis: quo tp̄e accidit eū in mane obuiū in horto habere
diabolū in forma nigri pueri: qui eū licet renitentem
ad luctā coegit: in qua eū dure ad terrā ꝓiecit dicens:
hoc habeas: quia sic in paschate cōmunicasti. Ipo vo
surgente: ⁊ curiā intrāte: dn̄s in ostio stans se signauit
dicens: miser vnde venis? Tu turpior es oīm leproso
ac si de inferno venires. Cui ille. Nō inq̄t de inferno
venio: ſʒ sum sicut hō qui est itur⁹ illuc. Ideo timeo ꝙ
ad infernū vadā: q2 sic egi. Et sic mihi accidit: ⁊ expo
suit sibi oīa ⁊ vix sermone cōpleto: mortu⁹ cecidit: fa
cto ostendēs ꝙ ira nō habet miscdiam. Prouer. xxvij.
Nec mirꝫ: quia si voce veritatis q̄ irascit fratri suo re
erit iudicio eterne scꝫ dānatiōis. Matth. v. Quid mirꝫ
36 Exm̄ si sic iudicant q̄ irascunt ⁊ cū hoc etiā excōicant? ¶ De
quodā etiā alio legit. ꝙ sic fictā pacē cū vicino suo fa
ciens ad cōionē in die pasche accessit: ⁊ cito post diabo
lus maiorē potestatē in eo sicut in iuda accipiens: ꝓcu
rauit ꝙ vicinū illū occidit: ⁊ suspendebat: ostēdens ꝙ
si ad tp̄s breue ꝯfusionē euadat: sic ad cōionē accedēs
Exm̄ non tn̄ diu. ¶ Ad idē legit de duabꝫ mulieribꝫ vna di
uite ⁊ alia paupe: inter q̄s diu durauit discordia: dia
bolo diuitē agitante: q2 paupcula pacē affectabat. In
die g̃ pasche: sacerdos diuitē publice a cōione repelle
bat: q2 discordia publica erat: ꝯfusione g̃ coacta: fictam
fecit pacē. Post missam g̃ paup ei in ostio ecclie occur
rens ei regratiabatur de pace facta. Cui illa supbe re
spōdit dicēs. Credis tu ꝙ tecū pacē hr̄e velim? mallē
poti⁹ ꝙ essem suspensa: q̄ statim nigerrima mortua ce
cidit: ⁊ hostia gutture fracto exiuit: ⁊ remansit in aere
vsq3 sacerdos cū patena veniens: illā honorifice vt de
cuit recipet: miserā vo illā in foueā tanq̄ canem vt de
buerūt ꝓiecerūt. ¶ Nec debēt ista p̄dicta incredibilia
esse sacrā scripturā intelligēti: q2 tā in veteri testamēto
q̄ʒ in nouo ꝯsimiles vindicte ꝓ ꝯsilibꝫ delictis vel mi
noribꝫ legunt accidisse. ¶ In veteri eīn testamento. ij.
Re. vj. Legim⁹ Ozam a deo occisum: q2 arcā dn̄i in q̄
erat manna isti⁹ sacramēti vmbra ⁊ figura: indignus 37 Exm̄
vtpote q̄ fm Hebreos illa nocte cuꝫ vxore dormierat:
tetigit. Qd̄ igit mirū est: si illi morte turpissima ⁊ subi
ta a deo ꝑcutiant: q̄ ad istud sacr̄m qd̄ oīa compatiōe
postposita in infinitū meli⁹ est: accedūt: ⁊ nocte forte p̄
cedēti cū meretricibꝫ dormierūt: ⁊ in futuro dormire in
tendūt: vel in ira ⁊ alijs sunt irretiti peccatis? Et si ille
Nabal legit a deo ꝑcussus. j. Re. xxv. q2 Dauid cibū
negauit: Et ille Achitophel. ij. Re. xvij. Laqueo se su
spendit in vindictā: q2 ꝯsiliū malū dedit ꝯ̄ Dauid: qd̄
mirū est: si illi legant mala morte mori: q̄ mai⁹ cōmit
tunt delictū ꝯ̄ chr̄m ꝑ dauid in sacra scriptura figura
tū ipmmet deuorātes: ⁊ demonibꝫ q̄ in eorꝫ aīabꝫ sunt
tradentes? Et si Azotij. j. Re. v. A deo mirabili plaga
puniti legant: q2 arcā dn̄i in q̄ erat manna in tēplo po
suerūt dagon: qd̄ mirabile si illi a deo puniti legant: q̄
ipm arce dn̄ꝫ chr̄m i tēplo ponūt diaboli? id est i seipis
sicut eīn viri sancti templū sunt sp̄ussancti. j. Cor. iij.
Templū dn̄i sanctū est ⁊c. Ita mali templū sunt sp̄us
maligni. ¶ Vt etiā meli⁹ totū dubietatis scrupulum
q̄tū ad p̄dictas hystorias de cordibꝫ suis auferant vi
deant speculū illorꝫ nouū ⁊ clarū in nouo testamēto de
Iuda: q̄ chr̄m in cena cū discipulis male accepit: ⁊ cito
post eū iudeis tradidit: ⁊ seipm suspēdit. Sꝫ dicent for
te non tantū peccāt chr̄m indigne suscipiētes: quantū
peccauit Iudas: immo mult' rōnibꝫ ostēdi pōt ꝙ pec
catū istorꝫ graui⁹ est: q̄ pctm̄ Iude vel etiā crucifigen
tiū chr̄m. Primo q2 illi in parte eū deū esse ignorabāt.
Scd̄o illi iniuriā fecerūt chr̄o mortali. Isti immortali.
Illi tradiderunt eū iudeis. Isti demonibꝫ. Illi ꝑmise
runt eū poni in sepulchro nouo ⁊ mūdo. Isti eum po
nūt in sepulchro peccatis fetidissimo: vbi demon est se
pult⁹: immo forte demoniorꝫ legio. Illi ꝑmiserūt eū in
sepulchro vsq3 in diē tertiā reqescere. Isti eū expellunt
Scd̄o illi adhuc chr̄i morte redēpti non erāt. Isti sūt.
Illi semel male tractauerūt. Isti frequēter. Iudas ci
to penituit: ⁊ qd̄ male accepat restituit: dicēs. Peccaui
tradens sanguinē innocentē. Isti vo vix ꝑ totū annū
penitent: qd̄ vo male accipiūt nunq̄ restituūt. Illi po
suerūt eū sup pulchrā crucē. Isti eū posuerūt in vilissi
mo sterq̄linio. Quis g̃ excogitare posset penam eis di
gnā? Vn̄ Apls ad Hebre. x. Irritā quis faciens legē
Moysi: sine vlla miseratiōe morit: quāto magis puta
tis deteriora mereri supplicia: qui filiū dei ꝯculcauerit:
⁊ sanguinē testamēti pollutū duxerit? i quo sanctifica
tus est ⁊ spiritui gratie ꝯtumeliā fecerit: scim⁹ eū q̄ di
xit: mihi vindictā. ⁊ ego retribuā. Sequit: horrēdum
est supple talibꝫ: incidere in man⁹ dei viuētis: nec mirꝫ
si a deo grauiter puniēdi sunt: q2 si illi peccauerūt Iu
dei ad agnū paschalē accedēdo ꝯ̄ dei p̄ceptū Exo. xij.
Oīs inq̄t alienigena nō comedet ex eo. Et Leui. xxij.
Oīs alienigena nō comedet de sctificat': q̄nto magl' q̄
accedit ad agnū dei: ⁊ ad sancta sctōrꝫ. Nō. F. j. 82.

Ar.xij. ¶ Hoc forte audiētes:omnino ab eucharistie receptiōe se cogitāt retrahere:ne in talia incidāt picula. Sz neutrū extremoꝝ:sed mediū eligendū est. Istud eñ eligē-
38 tes:in magnū incidūt periculū:sic ptz Nūeri.ix. Ubi deus pcepit dicēs. Si quis aūt est mundꝰ:ꝛ in itinere non fuerit:ꝛ tñ non fecerit phase: exterminabit aïa illa de populis suis:ḡ si mūdi non sumꝰ: illo nō obligamur pcepto. Quibꝫ respōdet: ꝙ obligant dei pcepto: eodē capitulo se mūdare:ꝛ postea illud accipe sacramētū. Uñ talibꝫ dicit ibidē a deo:faciūt inqt phase mēse secūdo. ¶ Semel eñ ad cōmunionē accedere tenetur: non soluz ex illo dei pcepto etiā ex eccl'ie statuto Extra de peni.ꝛ remis.c.oīs:vbi sic dicit. Oīs fidelis saltem semel in anno tenet postq̄ ad annos discretiōīs venerit:ↄfiteri oīa peccata sua. Et suscipe reuerenter ad minus in pascha eucharistie sacramentū:nisi forte de ↄsilio ꝓprij sacerdotis ob aliq̄z rōnabilē causaz ad tps ab eius pceptiōe duxerit abstinenduz. Alioquin:ꝛ viuēs ab ingressu eccl'ie arceat: ꝛ moriens chr̄iana careat sepultura. Uñ hoc salutare statutum debet frequēter in eccl'ijs publicari:ne quisq̄z ex ignorantie cecitate velamen excusatiōis assumat:hec ibi. ¶ Nec est mirādū ꝙ deus ꝛ eccl'ia hoc pcipiūt:qꝛ si semel in die comedūt vt vita teneat corpis:qd̄ mirabile est si precipiat ꝙ semel in anno hunc sumāt cibuz:vt vita teneat aïe? ꝛ si mortuus diceret corpe qui semel in anno cibū nō sumpsit corpis:quid mirū si mortuꝰ iudicet ab eccl'ia: qui cibū semel in anno nō capit tā necessariū:sine quo nec creati fuimꝰ:nec gubernari vel viuere possumꝰ: quia teste pho. Eisdē nutrimur vt simꝰ. Cū ḡ isto creati simus in esse:necesse est isto sacramēto in esse nutriri ꝛ ↄseruari. Nec mirꝫ ꝙ ab eccl'ia excludunt qui chr̄m excludunt: qui etiā de celo excludēdi sunt:qꝛ chr̄m excluserunt. de quibꝫ Jo.j. In ꝓpria venit:ꝛ sui eū non receperūt. Sz si ipo teste Matth.x. Tolerabiliꝰ erit terre sodomoruz ꝛ gomorre in die iudicij: q̄z illis qui suos non recipiūt discipulos:q̄ durū erit eis q̄ ipmmet nō recipiūt saltē semel in anno. Si ipi ita dure ad ignē iudicant eternū Matth.xxv. Qui suos hospitio nō receperūt:vbi putas ponēdi sunt qui ipm non recipiūt vel receptū turpiter expellunt?

Ar.xiij. ¶ Est ḡ cū digna pparatiōe recipiēdꝰ:receptus vō est reuerēter custodiēdꝰ vt semp nobiscū maneat:qd̄ quidē facimꝰ:si pacta q̄ cū eo ante receptionē fecimꝰ tenea-
39 mus. Si fideles camerarij fuerimꝰ omnes portas sensuū diligēter custodientes: ne aliquid qd̄ eū offendere possit intret:p fenestras eñ respiciēdo ad illa:que prius inordinate dilerimꝰ: vel talia loquēdo vel audiendo. Si eñ pacta cum hoībꝫ facta graue sit frāgere: ꝛ talis falsus reputet:quāto magis pacta cū deo:que fuerunt ab omni abstinere peccato:ꝛ aliena restituere? Et si ille ꝓditor reputet apud hoīes qui camerā custodire tenetur regis:ꝛ inimicos suos sup eū intrare pmittit:quāto plus ille qui demones intrare pmittit ad cameram aïe sue sup chr̄m. Et parentes qui filiū ꝓpriū ab igne ꝛ aqua ꝛ hmōi periculis non custodiūt:magna ab ecclesia puniunt pena quanto magis a deo puniēdi sunt q̄ dei filiū ab igne nō custodiūt peccati:sed eū igni exponunt infernali:gratis ad choreas ꝛ ad illicita ducendo spectacula ꝛ gula ꝛ ebrietate quantū in eis est ipm submergūt. Et si Dauid ꝓpheta illos dixit filios mort'.j. Re.xxvj. Qui non custodierūt dñm suū regē Saule: quanto magis isti filij mortis dicēdi sunt. Ergo custodi virū istū.iij.Re.xx. Sicut castrū qd̄ custodit custodientē ꝛ non custodit non custodientē. Sicut ḡ stultꝰ diceret qui castrū vel lapidē seu anulum pciosum vl' cartā hereditatis vl' literā securitat' inter inimicos nō custodiret:sed ꝓijceret:multo stultiores sunt qui chr̄stū ꝓijciunt:qui tradidit semetipm ꝓ nobis oblationē ꝛ hostiā. Ephe.v. In quo habemꝰ oīa: sicut ptz supra.e.c.18.

Ar.xiiij. ¶ Preter autoritates in diuersis huiꝰ capituli locis p̄dictas que loco thematū q̄nq̄z sumi possunt. Alie addende sunt ad ꝓpositū illud ptinentes. In vigilia pasche est ad ꝓpositū Numeri.xj. Sanctificamini cras 40
comedetis carnes. Et illud Josue.iij. Cras faciet dñs inter vos mirabilia. ¶ Die pasche ante prandiū: date eis panis modicū ꝛ pauxilluz aque: donec reuertar in pace.ij. Paral'.xviij. Illud etiā Psalmi tricesimitertij. Accedite ad euz:sicut patet. A.9. Et illud.iij. Re.xix. Surge comede. Et illud Esa.j. Bona terra comedet' Et illud Geñ.xlv. Dabo vobis oīa bona. Et illud Matth.xxvj. Manducate ex hoc omēs. Et illud Lu.xj. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Et illud. Uenite prandete. Jo.xxj. Et illud Prouer.ix. Uenite comedite panē meum:ꝛ bibite vinū meū:qualiter veniendū sit:sermo.v.est. ¶ Post prādium: venit deꝰ in castra.j.Re.iiij. Et illud Eccl'iastici.xv. Cibauit illuz pane vite ꝛ intellectus. Et illud Actuū.x. Manducanimꝰ ꝛ bibimꝰ cū illo postq̄ surrexit a mortuis. Et illud ps̄. lxxvij. Panē angeloꝝ manducauit homo. Et iterꝫ. Pluit illis manna ad manducanduz. Et illud.ij. Thimo.j. Depositū custodi per spm̄sctm̄. ¶ In die sacramenti Illud Luce.xxij. Hoc facite in meā cōmemorationē. ¶ Si querat quid sit illud sacramentū? sic Judei dicentes:manhu. Respōdet Paulꝰ.j.Thimo.iij. Magnū pietatis sacramentū. Si querat quare festum sacramēti fuit institutū? Respōdet idez ad Coll'.j. dicens. Notas facere diuitias sacramēti huius. Iterum querēti quid sit hoc sacramentū? Respondet Leuiti.vij. Hostia gratiarū q̄ immolat ꝓ pacific'. Acceptabis sacrificiū iusticie. In ps̄.l. Hebre.ix. Ad destructionē peccati p hostiā suā apparuit.

E.vij. **Exemploꝝ bonoꝝ.** Primo ostendēda est necessitas ꝛ vtilitas. Secundo maloꝝ periculuz ꝛ pena. Tertio ostendit ꝙ prima sunt sequenda. Quarto ꝙ secūda sunt fugiēda. Quinto ꝙ dubia sūt in meliorem partē interpretāda. Sexto q̄re mali potius mala sequunt exēpla:q̄z bona. Septimo sic sequentiū stulticia ꝛ periculuz. Octauo tā mala exēpla dantiū q̄z sequentiū excusatio cū reprobatiōe:

Ar.j. ¶ Q̄tum ad primū licet oībꝫ necessariū sit bona pberere exempla. Quia sicut bona ↄsciētia ꝛ vita est necessaria ꝓpter salutē ꝓpriā. Ita exempla ꝛ fama bona neces- 1
saria sunt ꝓpter salutē proximi. Q̄tū eñ ad famā ꝛ exēpla mādauit deus vnicuiq̄z de proximo suo. Eccl'iastici xvij. Maxime tñ ꝛ pncipaliter illo astringunt mandato:qui alijs in dñio seu regione spūaliter vl' corpaliter preponunt. Quia teste beato Gregorio:non pōt aliorū sordes tergere:qui lutū in manu tenet:lutuz in manu est peccatū in ope ꝛ exēplo. Sicut ḡ necesse est manus habere mūdas q̄ alioꝝ tergere debet immūdicias Alias dum tergere nitit plus maculat. Et sicut necesse est ducem exercitꝰ fortiter agere: ad hoc ꝙ exercitus fortitudinis accipiat exempla. Quia teste Seneca secūdo rhetorice: q̄s exercitꝰ bene pugnaret: vbi impator fugit de plio? Ita necesse est:ꝙ qui debet alios corrigere ꝛ mundare:sit in se mundꝰ: qꝛ ab immūdo q̄d mundabit:ꝛ a mendace q̄d verꝫ dicet? Ecci.xxxiiij. Immo plus maculat: ꝙ duz mala in alijs destruere nitit que ope exercet:murmure ꝛ detractione plꝰ se maculat:q̄s

mūdare immundis manibꝫ nitit̄. Nec videt̄ eis vere-
cundū vinci vel fugere vel agere: vbi videt̄ ꝑpoſitos
ſuos a diabolo victos: vel in bello ſpūali fugiētes: vel
illicita agētes. In q̊rū ꝑſona loquit̄ Ouidiꝰ li. ſine titu
lo dicēs qd̄ decuit reges: cur mihi turpe putem? niſi g̊
bona p̄beāt exēpla: ſunt ſubditꝰ in exēplū ſubuerſiōis
2 Deut̄. xxix. Et ſicut eſt eis nccāriū. Ita ſubditꝰ eſt vti
le ꝙ eis bona p̄beāt exēpla: nec ſufficiūt ꝟba edificato-
ria ſine exēplis: qꝛ teſte btō Grego. Exēpla plꝰ mouēt
q̄ȝ ꝟba. Citiꝰ eīn̄ vitulꝰ iugū portare diſcit a boue an-
tiq̊ qui ſecū idē iugū portat: ⁊ idē opꝰ opat̄. Pro q̊ ad-
diſcendo vitulus ſecum copulatur: q̄ȝ quocunq̄ȝ cla-
more verborum. Sic in ꝓpoſito diſſolutus ⁊ malꝰ ci-
tius iugum domini portare diſcit ab illo quem opere
videt iugum illud portare ⁊ quem videt operari quod
docet. Exēplo mgr̄i noſtri chr̄i q̊ incepit facere ⁊ doce-
re: ꝙ q̊buſcūq̄ȝ doctrinis ꝟboꝝ. Et cauſa ptȝ. V. j. 11.
Exm̄ Nota. M. viij. 41. ¶ Hoc patuit in effectu ꝑ hoc ꝙ re
fert Jacobꝫ de vitriaco: de q̊dā abbate: qui mō qui ſe-
quit̄: peſſimū hoīem ad bonā vitā duxit: rogauit eum
ꝙ aliq̊bꝫ diebꝫ in monaſterio lautā duceret vitā: q̊ pe-
tiōi qꝛ fauorabilis erat: annuit: miniſtrū ꝟo ei deputa-
uit fratrē vnū q̊ corā eo artiſſimā duxit vitā in pane ⁊
aq̄: ceteriſq̄ȝ auſteritatibꝫ: miſer ꝟo ille tātā admirans
auſteritatē: vno die ab eo q̄rere cepit q̊d feciſſet: nū q̊d
inq̊t prēm aut mr̄em occidiſti: nū q̊d adulteriū vl̄ fur-
tū vl̄ homicidiū? Nō inq̊t. Et q̄re g̊ ait ita te torques?
ꝓpt̄ inq̊t alia pctā minora: vt ꝑ iſtas penas euadē poſ-
ſim eternas ⁊ ſaluari: miſer ille cogitare cepit: ex q̊ iſte q̊
ꝑua fecit pctā tot ſuſtinet penitētias vt penas euadat
eternas ml̄ta me ſuſtinē oportebit ſi illas eternas eua-
dere debeā. Et extūc vitā in meliꝰ mutauit. Ecce a bo-
ue opante ⁊ a iugū dn̄i portāte vitulꝰ ille iugū dn̄i por
3 tare didicit. Sic inq̊t chr̄s Math. v. Videāt opa vr̄a
bona: ⁊ g. ⁊c̄. Signāter dic̄ opa potiꝰ q̄ȝ ꝟba: qꝛ tales
q̊ ſolū ſciētiā vel ꝟba habēt penitētie ⁊ p̄dicatiōis aſſi-
Bernac milat̄ aui: q̊ vocat̄ bernac: q̄ de ligno nutrit̄: vt dicūt:
⁊ naſcit̄: ⁊ ī fine ſolo roſtro ligno adheret: qua a ligno
amoto: aq̊s ſe immergit. Sic nōnulli in ligno ſcientie.
Gen̄. ij. Lignoq̄ȝ ſciētie nutriti: ſolo roſtro ligno adhe
rēt: qꝛ q̄ didicerūt: ſolo ꝟbo diſputatōis ⁊ p̄dicationis
ventilāt: q̊ roſtro ab occupatione illa amato: aq̊s oīm
voluptatū ſe immergūt. Et qd̄ in libris diſcūt: ⁊ ore p̄
dicant. Teſte btō Gregorio in paſtorali: moribꝫ impu
gnāt. Tales falſiſſimo aſſimilant̄ ſpeculo: ⁊ vocat̄ ſpe
culū ardēs. Et ſic illō ſil̄itudinē pulcherrime faciei in
ſe recipiēs illā intuētibꝫ diſtortā ⁊ turpem reddit. Ita
iſtud ſpeculū ardens igne infernali: qꝛ in ſacra ſcriptu
ra ⁊ in exēplis ſctōꝝ ⁊ meditatiōibꝫ ⁊ ſtudijs pulcher
rimas intellectu recipiūt ſil̄itudines: ⁊ tn̄ in ope ab ex̄
turpiſſimas oſtēdūt intuentibꝫ. Quoꝝ factū ſatꝰ pul-
chre deſcribit̄. Ezech. xxxiiij. Reliq̊as inq̊t paſcuaruȝ
vr̄aꝝ ꝯculcaſtꝰ pedibꝫ vr̄is: ⁊ cū puriſſimā aquā bibe-
ritꝰ: reliq̄ȝ pedibꝫ vr̄is turbaſtꝰ: ⁊ ſequit̄ ſubditoꝝ ex h̄
ꝑiculū. Et oues mee in his q̄ ꝯculcata pedibꝫ vr̄is fue
rāt: paſcebant̄: ⁊ q̄ pedes vr̄i turbauerāt: hec bibebāt.
Nota. R. ij. 3.
Ar. ij. ¶ In q̄ aucte ſcd̄m ptȝ p̄ncipale maloꝝ vicȝ exēploꝝ
ꝑiculū ⁊ pena ea dātibꝫ debita. Sic eīn̄ oculi p̄ns ſani
4 ex oculoꝝ lippoꝝ diligēti ⁊ curioſa inſpectiōe egritudi
nē ꝯbūt ꝯſil̄em. Ita in ꝓpoſito: qꝛ infirmitas ī moribꝫ
eſt morbꝫ ꝯtagioſus ad modū lepre ī hoībꝫ. Et ad mo-
dū ſcabiei in ouibꝫ. Vn̄ Grego. nazāzenꝰ in appologe
tico. Si q̊s in rectore vicioꝝ morbꝫ coḡſcit̄ facile ī eos
q̊ ad obtꝑandū ei p̄ſto ſunt: trāſfundit̄: ⁊ faciliꝰ qd̄ ma
lū eſt: ꝙ virtutꝰ. ¶ Dātes g̊ talia exēpla incendiarij ſūt
diaboli. Quia ſic hn̄s bellū cū aliq̊: nitit̄ ignē ponē in
domo vl̄ caſtro ſuo ꝑ ſuos miniſtros. Ita diabolꝰ ꝑ ma
loꝝ exēploꝝ oſtētatores nitit̄ ignē īferni ponē ī caſtrꝰ
dei. i. aīabꝫ chrīanoꝝ. ¶ Sūt etiā oues diaboli de q̊bꝫ
In pſ̄. xlviij. Sic̄ oues in inferno po. ⁊c̄. Quia ſic̄ ouis
vna in aliq̊ paſſu an̄ alias ducit̄ vt alie ſequāt̄: qd̄ ⁊ fa
ciūt. Ita diabolꝰ tales an̄ alios duc̄: ⁊ ml̄ti eos ſequūt̄
q̊ ꝑ eos capit. Vn̄ bern. ī epl̄a ad ducē aq̊tanie. Si q̊s
de ꝑpl̄o deuiat ſolꝰ perit: h̄ p̄ncipis error ml̄tos inuol-
uit: ⁊ tātis obeſt: q̄ntis p̄eſt: ptȝ g̊ ꝙ peior eſt ī familia
q̄ȝtū ad ꝑiculū q̄ȝ pctm̄ in ſe. Sic̄ ptȝ de arbore cadēte:
q̄ ml̄tas circūſtātes ſecū trahit: vl̄ de domo q̄ multos
opprimit. Maior eſt ruina de arboribꝫ fructiferꝰ ſil̄ ꝓ-
ſtratꝰ: ⁊ de hoībꝫ ſub dn̄o oppꝛ̄ſſis: q̄ȝ ſit domꝰ in ſe: vl̄
arborꝰ cadētꝰ. ¶ Iterū qn̄ plures vni arbori vl̄ domꝰ
vni colūne innitunt̄ ipis cadētibꝫ cadūt: ſic q̊ q̄ȝtuȝ ad
exēploꝝ doctrinā alijs innitunt̄. Vn̄ Sene. lib. de btā
vita in p̄ncipio. Sic̄ inq̊t in ꝑpl̄o qn̄ ſe p̄mit cadens al
terū attrahit ⁊ p̄mi exicio ſūt ſeq̄ntibꝫ: ſic ⁊ in vita acci
dit ſcȝ ꝙ cadētes in prauis moribꝫ: alios attrahūt: ⁊ ca
dere faciūt: ad q̊s mores corrigēdos debēt laborare rei
publice rectores. ¶ Idē ptȝ in li. de. xij. abuſiōibꝫ: q̊ ⁊ 5
a q̊buſdā dr̄ Augꝰ. a q̊buſdā Cipani. Paxillꝰ inq̊t ni
ſi firmitatē habeat: oē qd̄ in eo p̄dēt cito labit̄ cū one-
ribꝫ ſibi herētibꝫ. Sic p̄nceps vl̄ magnꝰ: niſi deo firmi
ter adhereat ꝑibit: ⁊ ſibi ſuo exēplo adherētes ſil̄ cadēt
cecꝰ eīn̄ cecū ducit: ⁊ ambo in foueā cadunt. Juſtū eīn̄
eſt: ꝙ ſic̄ h̄ maiores ſequunt̄ ad culpā. Iux̄ illud Clau-
diani. Mobile mutat̄ ſꝑ cū p̄ncipe vulgꝰ. Ita ibi eos
ſeq̄nt̄ ad penā. ¶ Qui g̊ ſtans alios ſupportat cadens
eos opprimit: vl̄ ſecū trahit. Sic̄ ptȝ. iij. Re. iij. De mu
liere q̄ vigilando filiū aluit ⁊ nutriuit: dormiendo op-
p̄ſſit. Sup q̊ btūs Gregoriꝰ dic̄ ꝙ mgr̄i auditores ſu-
os q̊s ꝑ p̄dicatiōis vigilias nutriūt: dū qd̄ dicūt face-
re negligūt ꝑ corpis ſomnū occidūt. Et ſic negligēdo
opprimūt quos vigilando verboꝝ lacte alere videbā-
tur. ¶ Sunt g̊ ſicut oībus p̄dictis patet: aues domeſti
ce diaboli: ⁊ eius falcones: ꝑ quos alios capit: vel eius
rhete vel glutinū: quo alios illaquecat. De quibꝫ Ozee
v. Audite hoc ſacerdotes ⁊ domꝰ iſrael ⁊ domꝰ regis
auſcultate: qꝛ vobiſcū iudiciū eſt: qm̄ laqueꝰ facti eſtꝰ
ſpeculationi. Et ſicut rhete expāſum ſup thabor: et vi-
ctimas declinaſtis in ꝓfundū: id eſt aīas in ꝓfundum
peccati: ⁊ inferni ꝑ rhetia maloꝝ exemploꝝ. ¶ Diabo- 6
lus eīn̄ plures lucrat̄ ⁊ occidit gladio mali exempli: q̄ȝ
facti: qꝛ in facto vnū forte vel duos occidit in exemplo
forte mille: ⁊ quāto maior eſt: tanto plures. Peccatū g̊
illoꝝ eſt gladiꝰ diaboli acutiſſimus: qui tot ſil̄ occidit:
tā reſpiciētes: ꝙ faciētes: Quia ſcd̄m Augu. li. de paſto-
ribꝫ. Oīs qui male viuit in cōſpectu illoꝝ quibꝫ pre-
poſitꝰ eſt: quātū in ipō eſt: occidit ⁊ forte qui imitatur:
morit̄: ⁊ qui nō imitat̄ viuit ⁊ tn̄ quātū in ipō eſt am-
bos occidit. Sicut cera diſpoſita: ſic formā imp̄mit ꝓ-
pter hec ⁊ ſil̄ia pericula. Dicit Criſoſto. ſup epl̄am ad
Hebre. Homel̄. xxxiiij. Qꝛ meliꝰ eſt ſine p̄ncipe con-
uerſari: q̄ȝ a malo regi: qꝛ principis ſiue in principatu
corpis: ſiue aīe peccatū multis inferioribꝫ nocet: quod
oſtendit̄. ij. Mach. ix. Vbi dicit̄ ꝙ fetore Antiochi ex
ercitꝰ grauabat̄. Et. ij. Re. xxxj. Vbi legit̄ ꝙ armiger
Saulis videns ꝙ dn̄s irruit ſup gladiū ſuuȝ. Irruit
⁊ etiā ipe ſup ſuū. Et q̄nto maior eſt vt dictū eſt: tanto
pluribꝫ nocet: ſicut quāto maior eſt arboris vmbra ſtā
tis in vinea vel blado: tāto plura loca ſterilia reddit: ⁊
herbas creſcere impedit. Et ſic̄ pluribꝫ nocet. Ita plꝰ
punieē: non ſolū ꝓ peccatis ꝓprijs: ſed etiā ꝓ peccatis
ſubditoꝝ: qd̄ oſtēſum fuit Numeri. xxv. Vbi deꝰ pre

repit dicens. Tolle cũctos pꝛincipes populi: ⁊ ſuſpen-
de illos ꝯtra ſolem in patibulis: ſuꝑ quo dicit Oꝛige-
nes: peccãte populo ꝓncipes puniunt: vt a ꝑp̄lo ceſſet
ira dei. Hoc ſi homĩes cogitarent: nunq̃ꝫ populi pꝛin
cipatũ ambirent. Nota legẽ. O.vj.54. Jtẽ. P.vj.6.
Jtẽ. T.j.16. Nota legẽ vel curã. Jtem nota de iſta ma
teria in ſermonibꝫ.

Ar.iij. ¶ Ex quo mala exempla ſunt tã facientibꝫ q̃ꝫ adheren
tibꝫ tã periculoſa: non iſta ſcꝫ bona ſunt ſequẽda ⁊ in-
tuenda. Juxta illud Exo.xxv. Et Hebꝛe.viij. Cũcta
facias ſꝫm exemplar qđ tibi in monte monſtratum eſt.
7 Sicut enĩ ſcriptoꝛ libẽter intuet̃ exemplar verũ: ⁊ mu-
lier curioſa ſpeculũ clarũ. Jta nos reſpicere debemus
exemplũ ſanctoꝝ qđ in monte bone vite ⁊ alte ꝯuerſa-
tionis monſtratũ eſt. Et de illis exemplaribꝫ accipien
de ſunt virtutes ⁊ ſcripture virtutũ: que in libꝛis ꝯſci
entiaꝝ veſtraꝝ ſcribẽde ſunt. Jbi enĩ exemplaria oĩm
virtutũ gratis offerunt̃. ¶ Vita enĩ cuiuſcunq̃ꝫ ſancti
quaſi exẽplar vite noſtre oſtendit̃. Ex quo g̊ neceſſitas
nobis incũbit ſcribendi in libꝛis ꝯſcientiarũ noſtrarũ
mundiciã. Quia ſine illius ſcripture tenoꝛe ⁊ pictura
⁊ coloꝛe: ⁊ illius imaginis ſupſcriptione gl'iam illam
quã ſoli mũdi obtinebũt Math.v. Obtinere nõ poſ-
ſumus. Quia nõ intrabit in illam aliquid coinquina-
tum Apoca.xxj. Recipiamꝰ g̊ exemplar virginũ ⁊ fa
ciamꝰ ſꝫm exemplar illud. Sic in patientia in tribula-
tione. Sic de omĩ alia virtute. Jp̄e enĩ deus: q̇ tot ſan-
ctos nobis ꝓpoſuit loquit̃ dicens. Jo.xiij. Exemplũ
enĩ dedi vobis. Nota. L.iiij.3. Quia in omĩ etate et
in omĩ ſtatu ⁊ in omĩ conditione ſenes ⁊ iuuenes reli-
gioſos ⁊ ſeculares: diuites ⁊ paupes: foꝛtes ⁊ debiles:
ſanctos ꝓpoſuit vt poſteꝛ dare\~ exemplũ. Thobie.ij.
Et non ſolum ſanctoꝝ nobis exemplaria oſtẽdit: ſꝫ ſe-
ip̄m etiam in exemplũ nobis cõtulit: chꝛiſtꝰ inquit. j.
Petri.ij. Paſſus eſt ꝓ nobis vobis relinquens exem-
plũ: vt ſequamur veſtigia eius. ¶ Tot g̊ de omĩ ſtatu
⁊ conditiõe exẽplaria nobis ꝓpoſuit: vt dũ in omĩ ſta-
tu etate ⁊ ſexu ⁊ conditiõe: videmꝰ aliquos ſanctã du-
xiſſe vitã: nullus cuiuſcũq̃ꝫ ſtatus vel conditiõis ex-
cuſationẽ habeat: quin bene viuere poſſet ſi vellet: ſiq̇-
dem ꝑ viã illam ꝑ quam illi tranſierũt: qui non fuerũt
maioꝛis foꝛtitudinis vel alteriꝰ conditiõis q̃ nos ſu-
mus: nos trãſire poſſumꝰ ſi volumꝰ. Dum g̊ tot exẽ-
plaria ⁊ tot vie ductoꝛes nobis ꝓponunt̃: conditionẽ
conſeq̃mur pictoꝝ: qui pulchꝛas imagines diligenter
conſiderãt: vt conſil'es faciant. Et vnã excellentẽ pul-
chꝛitudinẽ vel tractũ colligunt de vna imagine: ⁊ aliã
de alia: vt omẽs illas excellentias in vna imagine po-
nant: ⁊ pulcherrimã faciant. Sic nos ſi ab vno ſancto
Ex iij discamꝰ excellentiã que in eo fuit: videlicet humilitatẽ
Ab alio elemoſynã: ⁊ ſic de alijs: ⁊ vitã nr̃am his pin
gamꝰ coloꝛibꝫ: pulcherrimã eaꝫ faciemꝰ q̃ꝫ ſpõſus no
ſter chꝛiſtꝰ intuẽdo dicet. Tota pulchꝛa es amica mea
Cañ.iiij. Tota intentiõe oĩm virtutũ ſimul aggrega-
tione ⁊ extẽſiue in omĩ ſtatu ⁊ etatis ſucceſſiõe. Quia ꝓ
omĩ etate exẽplaria inuenit ꝓpꝛia. Si iuuẽtutẽ docẽ de
ſiderat: ibi exẽplaria habet iuuenũ. Exẽplũ inq̇t foꝛte
adoleſcẽtibꝫ relinquã.ij. Mach.vj. Et ſic đ alijs: q̊rũ q̇
libet dicere põt illđ Job.xvij. Poſuit me in exẽplũ co-
rã eis. Jlle eſt g̊ nimis negligẽs ſcolaris q̇ ad tot exem
plaria vera libꝛũ ꝯſciẽtie ſue non coꝛrigit: nimis negli-
gẽs de pulchꝛitudine aĩe: q̇ ad tot ſpecula maculas nõ
tergit pctõꝛũ: nimis rudis pictoꝛ q̇ ad tot imagines vi
ſas nihil diſcit: nimis maledicta apis: que de tot floꝛi-
bus mel colligẽ neſcit. Qui exemplari in vidẽdo ⁊ vm
bꝛe deſeruiũt in opando Hebꝛe.viij.

¶ Cũ enĩ affirmatio vniꝰ ſit negatio ſui ꝯtrarij: ex p̄ce Ar.iiij.
denti articulo ſequit̃: q̧ mala exempla ſunt fugiẽda: et
quia ea foꝛtiꝰ fugere facit timoꝛ pene: ⁊ periculi: ſic̃ vi- 8
dens medicũ ex aliqua potiõe moꝛi: ſi ſane mentis ſit:
ꝯſimilẽ fugit potationẽ. Timoꝛ aũt pene ⁊ periculi ſci
ri non põt ſine mentis cogitatiõe ⁊c̃. Mala g̊ precedẽ-
tiũ exempla cũ fine ⁊ pena ſequẽti mente ſunt tractãda
⁊ cogitãda: vt opꝫ caueant. Coꝛde g̊ meditãdũ eſt quõ
lucifer cum ſocijs de celo cecidit ꝓpter ſuperbiaꝫ vt ſit
in maledictionẽ: ⁊ exemplũ cunctoꝝ in omĩ ꝑp̄lo Nu-
meri.v. vt ſuperbiã fugiant. Quõ Adam edẽdo ꝯtra
dei p̄ceptuꝫ de ꝑadiſo eiectus eſt: vt gula videt̃ Zach.
xiij. Adam exẽplũ meũ ab adoleſcẽtia mea. Quõ pec-
cata carnalia in diluuio ⁊ in ſodomis pũnita ſũt: ſicut
patet expꝛeſſe ꝑ hoc qđ dicit Petrꝰ in canonica ſua .ij.
Pe.ij. Ciuitates inquit ſodomoꝝ ⁊ gomoꝛre in cinerẽ
redigẽs euerſione dãnauit. Exemplũ illoꝛũ qui impie
acturi ſunt: ponẽs. Quomõ vaſthi regina Heſter.j.
Propter inobedientiam de regno eſt eiecta: vt ſit cete-
ris in exemplũ cotemptꝰ ⁊ obedientie. Heſter.j. Quõ
Amam ꝓpter inuidiã ſuſpẽſus eſt. Et ſic cogitãtes fi-
nem maloꝛũ tã ex ſacra ſcriptura: q̃ ex alijs hyſtoꝛijs.
Exẽplũ accipite fratres mei exitꝰ mali. Jaco.v. ¶ Jll' 9
enĩ qui ad ſcacos vel taxillos dum p̄dicat̃ ludũt dicen
tes. Ad quid ſermonẽ audiemꝰ? quilibet habꝫ quinq̃ꝫ
ſenſus: ⁊ ſcit quando male fecit: ⁊ qñ bene. Scit enĩ q̧
qñ foꝛnicat̃ vel furat̃ vel inebꝛiatur q̧ peccat expedi-
ret foꝛte talia audire exempla: qꝛ terribilia exẽpla finis
⁊ pene maloꝝ: citiꝰ eos a peccatꝭ reuocarẽt: ⁊ ne ne im
poſterũ peccarẽt: ⁊ efficacius viã ſalutis ⁊ artẽ anime
infoꝛmarent: q̃ ſenſus ſui. Sapiens enĩ dicit Prouer.
xxiij. Exemplo inquit didici diſciplinã. ¶ Via enĩ et
modꝰ diſcẽdi ꝑ exempla bꝛeuioꝛ ⁊ efficacioꝛ eſt. Mul-
ti enĩ talia audiendo ad bonũ cõuerſi ſunt: ſicut patet
de beato Auguſtino Et. A.xxvj.30.⁊.35. Et multis
alijs locis: qui nũq̃ ſenſibꝫ ꝓpꝛijs hoc feciſſent: nec mi
rũ: vbi eſt aliquis artifex: vel aliq̇s qui deſiderat arteꝫ
addiſcere: qui dicit ſenſus meos habeo: mgr̃m audire
nolo: niſi in arte aĩe: in qua non habet omĩa exẽpla in
ꝓmptu. Ergo vtile eſſet addiſcere. Cum enĩ vox plus
ad doctrinã conferat q̃ ſenſus ꝓpꝛiꝰ. Juxta illđ Hie-
ronymi in ꝓlogo totiꝰ ſacre ſcripture. Viua vox ener
giã quandã habet. Et exempla adhuc plus ꝯferant q̃ꝫ
vox. Sicut patet ſupꝛa.e.c.2. Neceſſario cõcedere ha-
bent q̧ exempla plus eis ad aĩe doctrinã: ⁊ efficaciꝰ va
lerent: q̃ꝫ ſenſus ꝓpꝛij. Jllud enĩ qđ ip̄i tanq̃ ꝯueniẽs
concedũt apl's Ro.x. pꝛo inconuenientẽti habuit dicens.
Quõ inuocabũt in quẽ non crediderũt? Aut quõ cre-
dent: quẽ non audierũt? quomõ aũt audient ſine pꝛedi
cante? Nota. A.xxvj.26. Tales g̊ quia alioꝝ p̄ceden-
tiũ exempla audire nolunt vt diſcãt: ⁊ pericula fugiãt
Jp̄i tali fine ⁊ moꝛte moꝛient̃ q̧ poſteri exemplũ acci-
pient ab eis. Vnde Ptholomeꝰ in ꝓlogo almageſti: q̇
inquit per alios non coꝛrigit̃: alij coꝛrigent̃ per ipſuꝫ.
Sic etiam loquit̃ ⁊ minatur deus illis Judeis qui ex-
emplũ accipe noluerũt ab illis qui pꝛius terrã illaꝫ ꝓ-
miſſiõis inhabitauerũt: quomõ ꝓpter peccata ſua fue
runt eiecti: ⁊ terra Judeis data: dicens.iij. Reguꝫ.ix.
Erit Jſrael in pꝛouerbiũ ⁊ in fabulam cunctis popu-
lis: ⁊ domꝰ hec erit in exemplũ. Sic etiam loquit̃ cui-
cunq̃ꝫ tali. Ezech.xiiij. Faciam inquit eũ in exemplũ ⁊
in ꝓuerbium.

¶ Dubia v̊o potiꝰ ſunt in telioꝛẽ partẽ interp̄tãda vl' Ar.v.
totaliter diſſimulãda: q̃ imitãda: vel fugiẽda: vl' iudi-
canda quia neſcit̃ quo aĩo vel intentiõe fiant. Si ergo 10
mala dubia videant̃: bona ſuſpicent̃: vl' bona intẽtiõe

facta. Jnquantũ eñ deus talia iudicare ꝓhibet dicẽs.
Nolite iudicare. Jo. vij. Tantũ diabolꝰ talia iudicia
ꝓuocat ⁊ intãtũ in eis delectaꝛ: vt diſcipulos audacio
res ⁊ ꝓmptiores faciat ad peccandũ ꝙ ſic in ꝗbuſdam
legitur hyſtorijs de factis grecoꝝ: ꝙ ſe transfigurauit
⁊ formã oſtendit cuiuſdã ſancti heremite de patria illa
in q̃ forma peccata videbaꝛ exercere horrenda circa lu
xuriã ⁊ hmõi: ſicut poſtmodũ cõpertũ eſt ad ſctĩ viꝝ
p ſuoꝝ ora diffamandũ: ⁊ vt alios ad peccandũ eiꝰ exẽ
plo ꝓuocaret: ⁊ in pctõ foueret. Facta ḡ talia vl' q̃ ſunt
de ſe dubia: vl' q̃ forte a maligno ſpũ ad alioꝝ fieri pñt
deceptionẽ: nullꝰ cui ex ſtatu minime incũbit iudicet:
ne in ipm q̇s incidat incredulitatis exẽpluꝫ Heb. iiij.
Nota. J. x. 1.

Ar. vj. ¶ Qꝫ aũt mali potiꝰ mala ſequunꝛ exẽpla ꝗꝫ bona: ꝙ
etiã bona exẽpla vel dubia potius in malã interp̃tanꝛ
partẽ ꝗꝫ bonã: nõ debet eſſe mirabile ꝯditionẽ illoꝝ cõ
11 ſiderãti. Jpi eñ malas in ſe habẽt ꝯditiões ⁊ q̃litates
⁊ diſpoſitões. Cũ ḡ teſte pho in habẽtib9 q̃litates ſimi
limas facilior fiat tranſmutatio: ſic ptꝫ de ligno ſicco ⁊
calido: qd faciliꝰ ignẽ recipit in q̇ ſiles inueniunꝛ q̃lita
tes ꝓpt q̃s citiꝰ ꝗꝫ viride ⁊ humidũ inflãmaꝛ. Sic etiã
ptꝫ de diſpoſito ad leprã q̇ facilius a leproſi ſocietate le
pre recipit ꝯtagiũ: eo ꝙ ꝯſilis in vtroqꝫ inuenitꝛ quali
tas ſeu diſpoſitio. Quid ḡ mirabile videꝛ: ꝙ illi q̇ in ſe
ipis habẽt malarũ q̃litatũ diſpoſitionẽ vel cõplemen
tũ: faciliꝰ recipiũt maloꝝ exẽploꝝ ꝯſilem q̃litatẽ: quã
in alijs vidẽt: q̇b9 in mali augmẽtũ citiꝰ inflãmentur?
Jn vtriſqꝫ eñ ꝯſilis inuenitꝛ q̃litas ⁊ ꝯditio. Sꝫ illa in
exẽplo viſa eſt q̃ſi ignis ad ligna ſicca appoſitꝰ: vl' ſocie
tas leproſi ad diſpoſitũ ad leprã copulaꝛ p quaꝫ ligna
citiꝰ inflãmanꝛ vel lepra oſtẽditꝛ: q: malũ ad qd vl' for
te priꝰ erãt multũ diſpoſiti citiꝰ in ope oſtendũt: vel ꝙ
priꝰ timidi exercuerũt: illis exẽplis viſis audacter ope
ranꝛ: dicẽtes. Tales habẽt ꝯcubinas ſuas: vicini etiã
nr̃i. Et tales q̇ magnũ ſtatũ tenẽt: ad vſuras mutuant
⁊ ſic de alijs q̃re ḡ non poſſumus nos: imo q: alios vi
demꝰ ſic facẽ: nos etiã ꝯſilia faciemꝰ? Ecce quõ lignuꝫ
infernale ignib9 eternis diſpoſituꝫ: ab igne ifernali ſcꝫ
pctõ qd in alijs videt inflãmaꝛ: ⁊ quõ p ſocietatem le
proſi leproſus efficiꝛ ⁊ quõ diabolꝰ p vnũ falſum di
ſcipulũ: vicꝫ luxurioſum vel falſũ ductorẽ vel feſtoꝝ
fractorẽ vel iuratorẽ vel vſurariũ vel ſimoniacũ aliuꝫ
12 lucraꝛ. Cui dꝛ i ps. xlix. Si videbas furẽ: currebas cuꝫ
eo. Nõ. F. ij. 7. Et quõ alijs ad ifernũ currẽtib9. Alij
etiã hoc vidẽtes poſt eos p ſocietatẽ fortiſſime currũt:
intantũ: ꝙ aliqñ etiã illuc ꝑueniũt: ꝯ̃ dei ꝑceptũ Exo.
xxiij. Non ſeq̃ris in q̃t turbã ad faciendũ malũ: nec in
iudicio plurimoꝝ acqeſces ſententie: vt a vero deuies.
Cuius ꝯ̃riũ facit qui in duodenis ſequiꝛ vndecim fal
ſos: vel vndecim vnũ vel duos vel breuiter quecunqꝫ
ꝑs aliã: ad dicendũ falſum: ad inculpabilis liberatio
nẽ: vel nõ culpabilis ꝯdẽnationẽ. Cõtra dei ꝑceptuꝫ.
Prouer. j. Fili mi: ne ambules in q̃t cũ eis: pedes eñ il
loꝝ ad malũ currũt tã culpe ſcꝫ ꝗꝫ pene eterne. Prohi
be ḡ pedẽ tuum a ſemita eoꝝ. Nota. L. vij. 28. ¶ Se
13 cũda cauſa q̃re de ꝑdicto nõ debemꝰ errore mirari: eſt
q: mali brutis cõpanꝛ ⁊ aſſimilanꝛ. Juxͣ illd ps. xlviij.
Homo cũ in honore eſſet. Jnter bruta aũt aĩalia q̇dã
illiꝰ inueniunꝛ ꝯditiõis ꝙ bona exẽpla viſa nõ ſequũ
tur ſꝫ mala. Sicut ptꝫ de ſymijs: quaꝝ natura eſt: ꝙ li
Symie cet videãt hoĩes ieiunare vel elemoſynas dare: in tali
bus hoĩb9 non aſſimilanꝛ. Sed in cachinnis ⁊ leuita
tib9 calceos etiaꝫ ⁊ cirothecas curioſe ſi talia attingere
põt ponẽdo: veſtigia ⁊ modũ quantũ põt: ſequiꝛ. Sic
in ꝯpoſito non in bonis opib9: ſed ſi ſit aliqua nouitas
vel curioſitas viſa in alia gente vel ciuitate vl' terra in
pãnis ſciſſuri vel barbis ꝓlixis vel iuramẽtis ⁊ hmõi
Dñi etiã ⁊ miniſtri eoꝝ: ſi ſit aliqua cõſuetudo mala ⁊
grauis ſubditis: de talib9 capiũt exẽplũ eoꝝ qui impie
acturi ſunt. ij. Pe. ij. ¶ Ex iſtis duab9 cauſis patet ter
tia: quare vicꝫ mali exẽpla bona vel dubia in malã in
terp̃tanꝛ partẽ potiꝰ ꝗꝫ in bonã: q: q̃lis quiſqꝫ in ſe eſt
tales cõiter alios eſſe credit ⁊ iudicat: q: ſic moto in na
ui videnꝛ in terra ſtãtes moueri. Jta illis qui diuerſis
motib9 ⁊ tentationib9 a diabolo verſus infernum mo
uenꝛ p mare huius mũdi: videnꝛ in bona ⁊ ſolida vi
ta ſtãtes ſimili motu moueri: q: luxurioſus vix aliquẽ
credit caſtũ: falſus: vix aliquẽ credit veracẽ. Vñ ⁊ di
cunt benedicti ſint oẽs falſi: oẽs tales ſumꝰ: latro etiaꝫ
oẽs hoĩes latrones vocat. Et freneticꝰ oẽs etiam ſane
mẽtis amentes putat. Sic ſpũaliter malꝰ cũ ipe inſipi
ens ſit: oẽs ſtultos eſtimat Eccẽs. x. Propter has ḡ p̃
dictas cauſas: ſenſus ⁊ cogitatio humani cordis ꝓna
ſunt ad malũ ab adoleſcẽtia ſua. ¶ Propꝛ p̃dictas etiã 14
cauſas diabolꝰ peccatorẽ non ſtatim ſi poſſet occideret
Sicut patet. C. vj. 61. Et non ſolũ ei ꝓpter cauſas pre
tactas parcit: ſed more regis miniſtroꝝ: qui appellato
rem dũ plures p eum lucranꝛ latrones: blãde fouent:
⁊ multa mẽdaciter ꝓmittũt: cum in ſuis prauis fouẽt
deſiderijs: atqꝫ ad multoꝝ exemplũ eum taliter ꝓſpe
rari ⁊ alte exaltari ꝓcurãt: dicẽtes illd Eccl'. xix. Extol
letur in exemplũ maius.
¶ Ex hoc vltimo dicto patet ſequentiũ ſtulticia: quia Ar. vij.
ex quo mala exempla dantes ad ignem a diabolo nu
triunꝛ ⁊ ducunꝛ eternuꝫ ſtulti ſunt qui illorum ſimul
exempla ſequunꝛ ⁊ viam. Et congrue ſtulti vocatur
qui in his que vite vel cõmodo contrarianꝛ corporis:
nullius ſcienter ſequunꝛ exemplũ: quia nec ſe in aqua
ſubmergentẽ vel in igne ſe comburentẽ ſequunꝛ: imo
exemplo regis vel dñi vel epiſcopi vel ſacerdotis: vel
minimũ quod ad mũdi vel corpis pertinet cõmoduꝫ
perdere nolũt. Et eoꝝ exemplo aĩas infinitos valẽtes
mundos perdere volũt. Et qui nullum illorum in fo 15
ueam ſequereꝛ cadantẽ de qua reſurgere poſſet: ipos ſe
qui vult in infernum deſcendẽtes: de quo nulla eſt re
demptio. Et qui clauſulã in carta ſua nõ poneret pro
qua ſciuit aliũ in cõſimili caſu hereditatẽ amiſiſſe: pec
catum in carta anime ſue ponit: ꝓ quo multos audi
uit ex fide eccl'ie hereditatẽ ꝑdidiſſe celeſtem. Et cum li
brum ⁊ ſpeculũ videant ex vna parte pulchruꝫ ex alia
deformẽ: quia tã bonoꝝ operũ vident exempla ꝗꝫ ma
loꝝ: potius fedaꝫ reſpiciũt partem ꝗꝫ pulchrã. Cuius
cauſa patet ſupra. e. c. 11. ¶ Tales eñ Judeis aſſimilã
tur: qui potius ſequi voluerũt Jeroboam qui pecca
uit ⁊ ſuo exemplo peccare fecit Jſrael: ſicut ex multis
tertij ⁊ q̃rti libri Regũ patet: ꝗꝫ Dauid vl' quecunqꝫ
ꝓphetaꝝ vel bonoꝝ viroꝝ: immo ꝙ dictu turpius eſt
illi in dando ⁊ iſti in ſequẽdo beſtijs rõne carentib9 aſ
ſimilanꝛ. Jn quibus videmꝰ ꝙ canes ⁊ lupi plures
habent catulos: ꝗꝫ oues vel boues. Sic mala exempla
dantes: plures habent ſuorum exemploꝝ ſequentes 16
⁊ heredes: ꝗꝫ fructifera dantes exempla. ¶ Et non ſo
lum brutis aſſimilanꝛ: ſed omi irrationali creatura cõ Apes
ditione efficiũtur peiores. Jn quib9 videmus ꝙ apes Perdices
potius ad flores volant ꝗꝫ ad fetores. Perdices etiã ſe
mel rhete euadẽtes vbi alie capiunꝛ: vix vnꝗꝫ decipiũt
poſtea: ⁊ ideo tali intendũt ꝑde: vidẽtes ꝙ nõ pñt eas
ſimul capere diſſimulãt: ⁊ oẽs alias ꝑmittunt: ne eua
dentes ſua fuga alios iterũ puniant. Canes etiam bo
ni predam vidẽtes a prede ſequela ꝓpꝛ malos canes q̃
non vt deberẽt ſequunꝛ: deſiſtunt: ſicut ptꝫ. F. iiij. 38.

Neutra in mal' hoı̄bꝫ inuenit̄ ſagacitas: qꝛ oculo cor⸗
porali videntes plures pro cupiditatibꝫ ⁊ aliȷ̄s peccatꝭ
tempaliter mori ⁊ oculo fidei vidētes eos damnari: re
the nequaq̄ꝫ diaboli fugiūt: ꝯ quos Nota. M. xj. 112.
de legāte ſtultiori. Sed ꝓpter malos q̄ chrīm ꝑdā non
ſequunt̄: ſed aliqd̄ tpale a vera ꝑda deſiſtūt. Et nō ſo⸗
lū q̄ꝫ beſtie: ſꝫ etiā ꝙ quicūq̄ꝫ artifices vel oparij peiorꝭ
ſunt ꝯditiōis. Oēs em̄ hoīes potiꝰ bonam eligūt mo⸗
netā q̄ꝫ malā. Et cibū ⁊ veſtes ⁊ oīa q̄ ad corpꝰ ptinēt:
potiꝰ bona q̄ꝫ mala. Scriptor etiā ⁊ correctoꝛ potiꝰ exē
plar verū ꝙ falſum: ⁊ breuiter oēs oparij ⁊ laborātes
de arte vel labore ſuo viuere cupiētes potiꝰ reſpiciunt
⁊ addiſcūt a bonis oparijs ⁊ bene laborātibꝫ. Et quā⸗
tū poſſunt a diſcretioribꝫ q̄ꝫ a pigris ⁊ defectuoſis. In
omīq̄ꝫ corpis ⁊ mūdi arte conant̄ meliꝰ opantes q̄ntū
poſſunt ſequi: ſola arte aīe excepta: in q̄ peius opantes
ſequi nitunt̄: qꝛ ſi vidēt vnū feſta tenere ecclie: vel ca⸗
ſte viuere. ⁊ hmōi: huic meliꝰ faciēdo nō inuidēt. Sꝫ
ſi vident aliquē male agentē: huic inuidēt: ꝙ eos ad in
17 fernū p̄cedere debeat. ¶ Neſcit̄ g̊ quibꝫ iſti meliꝰ aſſi⸗
milari debeāt q̄ꝫ latrōibꝫ ⁊ homicidis: q̄ vidētes vnū
de ſocijs ſuſpēſum. vel mala morte occiſum: dicūt: nō
fuit cautꝰ: vel male ſe expoſuit non ſequebat̄ ſocietatē
noſtrā: nos meliꝰ ⁊ cautiꝰ facie mꝰ fortune oportet noſ⸗
metipōs exponere: non moriemur niſi ſemel. Ita pctō
excecati: audiētes alios ꝓ cupiditatibꝫ trahi ⁊ ſuſpēdi
ꝓ crudelitatibꝫ occidi: ꝓ falſitate res ſuas euaneſcere:
ꝓ luxuria tpaliter infatuari: ⁊ eternaliter ꝯdēnari: aliq̊
mō vltra illos ſeipōs in cogitatiōibꝫ iuſtificāt. Et cū
peiores ſint: ſe beatiores eſtimāt dicētes cū publicano
Luce. xviij. Nō ſum ſicut ceteri raptores adulteri ⁊c̄.
Et ſic dū alijs meliꝰ ſe facere eſtimant ab illis exempla
mortis accipe nolūt. Sed qꝛ illis peius opant̄: in fine
ſic ipī decipient̄: q̄ deceptiōe latronū more vt dictū eſt:
ſe excuſare non pn̄t: qꝛ non ſolū vna ſed duplici morte
vicꝫ tpali morient̄ ⁊ eterna Iere. xvij. Duplici ꝯtritio
ne ꝯtere eos dn̄e deꝰ. Nō. S. ij. 41. cū ſeq̄ntibꝫ. Quia
ſi latrones qn̄q̄ꝫ p cautelas vel fortitudinē vel falſam
patriā mortē vnā euadāt: vicꝫ tpalē ad breue tp̄s: in q̄
euaſiōe p̄ſumētes. Exēplū ab alijs nō accipiūt: ſꝫ pati⸗
bolū vocāt eſpout corvard. Iſti tn̄ ſic p̄ſumere nō pn̄t
qꝛ apud deū q̄ eos iudicabit nec fortitudo nec falſa pa
tria eos iuuare poterit. Ergo ⁊ ſi illa exempla alioꝝ vi
dentes nō timeāt: nec terreant̄. Iſti tn̄ timere deberēt
eū qui poteſtatē habet mittere in gehēnam Luce. xij.
18 ¶ Sed cauſa q̄re a tpaliter vel eternaliter dānatis ex⸗
empla nō capiūt: videt̄ eſſe: qꝛ plꝰ maloꝝ ⁊ etiā ſuorū
reſpiciūt ꝓſperitatē q̄ꝫ finē. Videt em̄ ꝙ via impiorū
ꝓſperat̄: ⁊ bene eſt oībꝫ q̄ male agunt Iere. xij. Et ille
oculus ſiniſter quo iſta vidēt q̄ placent ⁊ deſiderāt: ſp
eſt apertꝰ: aliū vo claudūt: ne finē taliū videāt ⁊ penā.
In quo facto ꝯ naturalē rōnem facere vident̄: qꝛ natu
ralis ratio ⁊ quotidianū dictat expimentū: ꝙ ſpeculū
de ſilice fiat: non dū virorē habet: ſed poſtꝙ incinerat̄.
Ita naturalis ratio dictare doceret ꝙ exemplū noſtrū
non accipemꝰ a viuis: quō in mūdi ꝓſperitate ⁊ cupi⸗
ditate ⁊ ſupbia ⁊ dn̄io creſcūt: ⁊ eoꝝ exēplo ſic cum eis
aſcēdere: ſed a fine illoꝝ: quō in diuerſis officijs ad in⸗
feriores male ſe habētes: verberant̄ occidunt̄ ⁊ incine⸗
rant̄: a vmibꝫ quo ad corpꝰ comedunt̄: ⁊ a demonibꝫ
quo ad aīam cruciant̄. Nota optime. T. v. 42. Ad h̄
em̄ ſpeculū nobis faciendū ſcriptura ſancta nos horta
19 tur: dicens. Eccliaſtici. xviij. Memento nouiſſimo⸗
rum: ⁊ Eccliaſtici. vij. Memorare nouiſſima. Et in il⸗
la memoria Exemplum accipite laboris ⁊ exitꝰ mali.
Iaco. v. Vt ſic vere occaſum veſtrū reſpiciēdo: domi⸗
niū celeſtis ciuitatis ꝯſequi valeatis. Exemplo illiꝰ de
quo hyſtorie referūt trogi pompei. li. xviij. Qꝛ cū vnꝰ Exm̄
eſſet illoꝝ inter quos ꝑdictū erat ꝙ q̄ primꝰ in aurora
ſolis dep̄hēderet radios. dn̄ium ciuitatis quā accepat
obtineret: ceteris verſus orientē reſpicientibꝫ ipē ſolus
verſus occidentē reſpiciebat: vbi erat mons magnus:
ſup quē priꝰ ſolis dep̄hēdit radios: ⁊ dn̄ium obtinuit
ciuitatis. Applicādo ad ꝓpoſitū: ꝓ tāto valet exemplū
ꝙ ille dn̄ium obtinet celi: q̄ ſui ⁊ alioꝝ p̄cedentiū cōſi⸗
derat occaſū: ſicut patet. H. v. 10. ⁊. M. xj. 115. Nec
aliter ad illud attingere pōt: qꝛ qui viuoꝝ male ꝓſpe⸗
rantiū exēplū tenet eoſq̄ꝫ ſequit̄: neceſſario cadit ⁊ ſub⸗
mergit̄: ⁊ ad debitū nō ptinget portū: qꝛ qui male pro⸗
ſperat̄: ſilis eſt fluctui maris: qui a vento mouet̄ ⁊ cir⸗
cumfert̄. Iaco. j. Quia ad modū maris fluctuū: nunc
fortuna ꝓſpera exaltat̄: nūc fortuna miſera deprimit̄ ⁊
demergit̄. Qui g̊ talis exempla tenet ⁊ ſequit̄: neceſſa⸗
rio talibꝫ iactat̄ vndis. Et dū ſic iactat̄ non pōt pfecte
ſtatū ſuū ſpeculari: qꝛ ſicut qui cōtinuo mouet̄: cuius
etiā ſpeculū vel liber ꝯtinuo mouet̄: nō pōt in illo ſpe
culo pfecte ſpeculari: nec in illo libro apte legere. Ita q̄
in ſe vndis huius iactat̄ maris: qui etiā ſic fluctuātes
quaſi ſpeculū reſpicit: non pōt ſtatum ſuum pfecte co⸗
gnoſcere: nec in libro ꝯſcientie vt deberet legere. Com
parabit̄ em̄ viro ꝯſideranti vultū natiuitatꝭ ſue in ſpe
culo: ſupple nō q̄eto: ꝯſiderauit em̄ ſe: ⁊ abijt circa ali⸗
as ſollicitudines ſeculi occupatꝰ. Et ideo ſtatim oblitꝰ
eſt q̄lis fuit. Iaco. j. Sicut g̊ qui vult ſtatū ſuū ſpecu 20
lari reſpicit ſpeculū qd̄ eſt in plumbo vel ligno poſitū
Ita ſpūalit̄ ſpeculū nr̄m debēt eſſe mortui: q̄ in plūbo
vel ligno: id eſt in ciſta plūbea vel lignea poſiti ſub ter
ra ꝯduntur. Illud em̄ ſpeculū modo ſup mare a ven⸗
tis non fluctuat̄: ſed eſt in portu bono vel malo: firmū
⁊ in certo poſitū apte ſpeculationi diſpoſitū: ¶ Ille er⸗
go qui oculis corporeis videt aliqd̄ tale ſpeculū male
in hoc mūdo finiri: vel oculis fidei in alio ſeculo dāna
ri: pōt dici illd̄ qd̄ ſm̄ fabulas cuidā dicebat̄ cani. In Fabula
fabulis em̄ ꝯtinet̄ de duobus canibꝫ ouium deuoratio
ni aſſuetis: quoꝝ vnus orri: ⁊ alter alriche vocabatur.
Accidit g̊ alriche capi: ⁊ excoriari. Alia vo die quidaꝫ
orri iuxta cadauer verſus predā obuiam habuit: queꝫ
ſic alloquebat̄ cum digito verſus cadauer qd̄ cū den⸗
tibus cachinabat extento orri: ve yuar hi alriche: hat
von he alſuche: multis poſſet hoc dici quorū aliqui in
duodēis et diuerſis officijs ⁊ falſitatibꝫ ſocios habue⸗
runt qui modo defuncti ⁊ oībus bonis priuati ⁊ exco
riati ⁊ damnati ſunt: nec ipī tamen a preda ꝓ qua alij
damnati ſunt ⁊ tempaliter ⁊ eternaliter deſiſtunt: qui⸗
bus improperādo dici pōt Alriche ⁊c̄. Et exemplum
accipe exitus mali. Iaco. v. Reſpiciendo ſpecula illa.
A. xij. 15. Quia felix: quem faciūt aliena pericula cau⸗
tum. Sed heu. N. iij. 17.
¶ Mala vo exempla dātes in curioſitatibꝫ ⁊ nouitati Ar. viij.
bus ſe excuſant quādoq̄ꝫ dicentes. Nonne poſſum de
21 re mea facere quod volo: ⁊ ea vti vt volo? Quibus re⸗
ſpondet̄ ꝙ non: quia ſicut non licet vti veneno quod
in domo ſua habet in alioꝝ damnū: nec etiāꝫ igne ſuo
ad alioꝝ combuſtionē. Ita nec veſtibꝰ: nec alijs capi⸗
tis ornamētis licet vti ad alioꝝ ſpiritualē intoxicatio⸗
nem vel combuſtionē: quia ſicut de corpali dāno alijs
illato ad reſtitutionē ⁊ penam obligat̄: qd̄ oſtēditur in
vitas patrum quaſi per iſtū modū. Recordatur liber Exm̄
ille de quodā qui mala alijs dederat exempla: qui in ex
tremis languēs: ī viſione raptꝰ: vidit penas ſingulis
ꝓprias iuxta peccata que cōmiſerāt milites ⁊ hmōi ra
ptores ⁊ auaros vidit torq̄ri vtēſilibꝫ argēteis ⁊ alijs

rapinis ⁊ furtis ſuis luxurioſos torqri: vidit in locis
genitalibꝫ: ⁊ ſic de aliis. Poſtmodū vo gaudia ei etiaʒ
oſtenderūt beatoꝝ: inter q̄s cū remanere deſideraret:
dictū fuit ei ꝙ doctrinā ⁊ exēpla mala que aliqñ dede-
rat: reuocare neceſſe erat: anteq̄ʒ illuc veniret. Ad ſe er-
go rediēs: hoīes ab eo pus infectos ante ſe vocari fecit
⁊ quātū potuit: verba ⁊ exēpla pus male oſtēſa per ſe-
quētia reuocauit. Huic etiā cōcordat ſacra ſcriptura.
Exo. xxij. Si inqt egreſſus ignis inuenerit ſpicas: vel
alia dāna fecerit: ſicut ibi ptʒ: reddet damnū qui ignē
ſuccēderit: ſic ſpūaliter ð igne maloꝝ exemploꝝ. No-
22 ta legē ad hoc. D. ij. 13. Itē. T. j. 16. ¶ Sicut ḡ ab in-
firmis retrahunt̄ nociua. Ita retrahere debemꝰ exem
pla nociua: ⁊ potiꝰ dāna ſuſtinere in corpe vel in rebꝫ:
ꝙ in feſtis opando: vel alia illicita cōmittēdo quecūq̄ʒ
ſcandalizare: cogitātes: ꝙ ve hoī illi p quē ſcandalum
venit: ⁊ meliꝰ ei eſſet cū mola aſinaria in maris ꝓfun-
do demergi Marci. ix. Exemplū ad hoc. ij Mach. vj.
De eleazaro q̄ cū potuiſſet quadā ſimulatione ⁊ malū
dando exēpluʒ morte euaſiſſe: elegit potiꝰ durā mortē
ſuſtinere: dicens. Exēplū forte adoleſcentibꝫ relinquā
Sicut ḡ iſte iudeis. Ita huiꝰ exēplo tu chr̄iane. Exem
plum eſto fideliū. j. Thimo. iiij. Mala etiā exempla ſe
quētes non excuſant̄: qꝛ qui eos non ſequerent̄ in cō-
buſtione domꝰ ſue vel in quocūq̄ʒ dāno corpali nō ex
cuſantur eos ſequendo in damno ſpūali. Sicut ptʒ ſu-
pra. e. c. 15. Et ꝙ talis excuſatio eis non valebit: ſcient
in fine qñ talis erit diſceptatio ⁊ diſputatio inter alios
eccl'iaſticos ⁊ alios magni ſtatꝰ exēpla mala dantes: ⁊
inter illoꝝ ſequaces: q̄lis eſt inter videntē ⁊ cecū. C. ij.
9. Noli ergo malos ſequi: exemplar accipiens a ſacer-
dotibꝫ Deut. xvij.

E. viij. **Executoruʒ et generaliter**
oīm poſt mortuos remanētiuʒ ad quoꝝ manꝰ
adminiſtratio bonoꝝ defuncti ptinet. Primo oſtēdē-
dū eſt q̄le qualiſq̄ʒ meriti ſit officium executiōe debita
obſeruata. Scđo oſtendet̄ taliū paucitas. Tertio non
debite bona defunctorū adminiſtrantiū ingratitudo.
Quarto latrociniū. Quinto pditio. Sexto crudelitas
Septimo oīm pdictoꝝ cauſa ⁊ origo. Octauo illoꝝ re
ſpōſio cū reprobatiōe. Nono pena. Decimo viuoruʒ
hec oīa videntiū ⁊ remedia non apponentiū ſtulticia.
Ar. j. ¶ Ratiōne primi eſt ſciendū ꝙ predictorū officiū eſt no-
bile vtile timorale. ¶ Primū patet: qꝛ ſi nobilitas ma-
1 gna eſt officiū habere ad ſeruiēduʒ regi corpi imediate
q̄nto nobiliꝰ videt̄ immediate ſeruire ipis aīabꝫ: q̄ no
biliorꝫ ſunt nature corpibus principū quorumcūq̄ʒ:
etiam immediate poſt ſuam liberationem per nos fa-
ctam: ciues immo reges erunt patrie: ⁊ curie celeſtis.
¶ Iterū ſi magnꝰ ſit honor paupcule mulieri in regis
filio deputari nutricē: quāto magis honorant̄ q̄ ad ce-
leſtiū ſpirituū deputant̄ nutritionē. Ipe em̄ defuncto
rū aīe licet ad tpˢ in purgatorio retardent̄: celeſtᷓ tamē
patrie ſpūs ⁊ heredes eſſe negari nō pñt: qui quidē qꝛ
ad modū infantiū ⁊ infirmoꝝ ⁊ famelicoꝝ debiles ſūt
impotētes ⁊ indigētes. Ideo ex dei ⁊ eccl'ie ordinatiōe
q̄ in nec̄ariis non deficiūt pdicti viui ad eoꝝ deputan
tur auxiliū. Quot em̄ pſalmi lectiōes vigilie miſſe vel
orōnes ſeu elemoſynaꝝ largitiōes ꝓ eis fiūt: tot nutri
tiōes infantibꝫ tot recreatiōis ⁊ medicine infirmis: tot
fercula famelicis apponunt̄: non auro vel argēto vl' ci
bis pcioſis: ſed ſolis talibꝫ ꝓ ſtatu indigētie gaudēt di
Exm̄ uitiis talibꝫ delectant̄ nutrimētis: qđ ptʒ p illū de quo
ſcribit̄: q̄ cum ad feſtū quoddā q̄ſi extraneꝰ veniſſet in
toto prādio vſq̄ʒ de profundis: triſtē oſtēdit vultū: re-
quiſitꝰ vo ð cauſa: ⁊ q̄re tūc pulchrū oſtēdiſſet colorē
⁊ vultū? rñdit ſe eſſe ſpm̄ purgatorij ignibꝫ deputatū:
qui tūc pmo gaudebat: qꝛ tūc pmo de cibo q̄ ei ꝓfice-
re potuit: ſeruiebat̄. Iſta hyſtoria ſeu exemplū nō erit
incredibilis ꝯſiderāti hyſtoriā bti Gregorij. E. vj. 16.
¶ Secūdū ptʒ: qꝛ ſi vtile ⁊ meritoriū eſt largas facē ele 2
moſynas infirmoꝝ hoſpitalibꝫ ſeu pontibꝫ vl' eccl'iis:
ſeu deuote ⁊ hūiliter leproſis ſeruire ⁊ deformibꝫ: ma-
ioris vtilitatis videt̄ illis elemoſynas dare in illo ho-
ſpitali purgatorij: eiſq̄ʒ ſeruire vbi plures ſunt nūero:
pluſq̄ʒ indigētes ⁊ afflicti: in certiori via ſalutis q̄ʒ illi
de quocūq̄ʒ huiꝰ mundi hoſpitali: quodq̄ʒ eis fit nll'o
mō amitti pōt: ⁊ cū in charitate ſint: ⁊ cito de illo carcē
ad regnū liberādi: in quo nec erūt immemores: nec in-
grati: nec impotētes. Iuuādi ſunt vt iuuēt ⁊ liberandi
ſunt: ⁊ cū ad locū in quo ipi iā ſunt venimꝰ: nos libe-
rent: facite ḡ vobis amicos de mamona iniqtat̄: ſi nō
vultis de diuitiis ꝓpriis: ſaltē hoc facite de diuitiis q̄s
apud vos dereliquerūt: vt cū defeceritis: recipiāt vos
in eterna tabernacula. Luce. xvj. Tergatis naſuʒ illo-
rū cū ꝓpria manica: ⁊ adhuc ſcient vobis grates. In h̄ Exm̄
em̄ pditiōes ſequunt̄ cuiuſdam dn̄i qui qñ balliui vel
quicunq̄ʒ miniſtri ſui ſibi miſerūt exeniū: dicere ſole-
bat: benedicat̄ qui nobis bñfecit de nr̄o: ⁊ non ſolum
iſti dn̄i: ſed qđ plus eſt in hoc dei ſequunt̄ pditionē:
qui beatuʒ Martinū ⁊ multos alios laudauit: qꝛ ſibi
fecerunt de ſuo: ſicut ptʒ. E. iij. p totū. Sic etiā in ꝓpo-
ſito honorabit illos: qui mortuis de bonis ꝓpriis fide-
les ſunt: dicens: illud Matth. xxv. Euge ſerue bone ⁊
fidelis. ¶ Tertiū ptʒ: qꝛ cuʒ timore magno illorū exe-
quendū eſt officiū: qꝛ ex quo ſunt heredū celeſtiū nutri
ces: ⁊ infirmoꝝ medici: ⁊ egentiuʒ diſpēſatores: ſi non
diligēter vt deberēt iſta ſequant̄: ſed diſſimulāt: retar-
dant: vel qđ peius eſt: bona ſubtrahunt defunctoruʒ:
ſunt egenoꝝ homicide. xiij. q. ij. clerici.
¶ Sed heu fideliū erga mortuos paucitas nō ſolū ex Ar. ij.
dictis. D. ix. 22. Nec etiā ex dicēdis infra. e. c. Et mul-
tis aliis locis oſtendit̄. Sed aptiſſimo ⁊ dolēdo quoti 3
die patet experimēto. Oēs em̄ vt cōmuniter plꝰ pro-
priū: q̄ʒ mortui querunt auantagiū. Viui vo apte vi-
dētes nunc vnū nunc aliū morte ſubtrahi: ⁊ illoꝝ bo-
na ab illis in quibꝫ ꝯfidebāt male tractari: ſibiipis nō
cauent: ſed illoꝝ plangunt infortuniū: dicentes. Euge
euge viderūt oculi noſtri: pſal. xxxiiij. quomō? Qꝛ illi
tā ſollicite ⁊ diligēter ⁊ auare collegerūt ⁊ auare tenue
runt. Alij large modo expendūt: ⁊ pro defunctoꝝ ani-
mabus de bonis illorū ebrioſam ⁊ luxurioſam ducūt
vitam: ei qui om̄ia acquiſierat dantes partē quā mini-
mam poſſunt: qđ factum oſtēdit: ⁊ non multū a veri
tate receſſit quidam trufator: de quo a fidedignis nar- Exm̄
rari ſolet: ꝙ cū quaſi ſortilegꝰ coram iudicibꝫ eſſet cita
tus eccl'iaſtic̄: eo ꝙ ſuper infirmos carmina quedā di-
ceret: quibus plures ſanare videbat̄: a quibus cū eſſet
de veritate dicenda iuramento aſtrictꝰ: ꝙ fideliter illa
verba carminis corā eis aperte ꝓnunciaret. Reſpon-
dit in iuramēto preſtito: ꝙ nulla verba dixit pter iſta.
Ita veraciter ſicut verū eſt: ꝙ nō eſt aliq̄s fidelis exe-
cutor in epiſcopatu iſto:, rogo veracē deum: ꝙ te ſanat
ab iſta febre: ⁊ forte ei videbatur: ꝙ verbo tāte verita-
tis. infirmitas nll'a reſiſtere poterit. ¶ Et cauſa quare 4
pauciores ſūt fideles adminiſtratores in bonis defun-
ctorum q̄ʒ viuorū: videt̄ eſſe: eo ꝙ mali nō timorē dei:
ſed hoīm ante oculos habeāt. Vbi ḡ plus ceſſat timor
hoīm: qꝛ q̄ viuis miniſtrant: eos timēt: ne falſi ab eis
inueniant̄: Sed iſta mortuos nō timet. Ideo falſitatē
cōmittere non metuūt. Si dicat̄ loco dn̄oꝝ viuoꝝ qui

bonis ſuis intendūt: vt fideliter miniſtrent bonis de=
functoꝝ intendunt loci ordinarij ⁊ eoꝝ miniſtri quos
timere ſicut dños viuos deberēt: quibꝫ reſpondet du=
puliciter. Primo vel ſi forte min⁹ fideles ſint illi mini=
ſtri eccl'ie qđ abſit: tūc parte bonoꝝ defuncti accepta:
timor ab adminiſtratoribꝫ fugat falſitatis. Vel qꝛ for
te fideles ſunt raro tamē inueniunt qui diligētes ſint:
ꝙ aliena bona ſicut ꝓpria fideliter adminiſtrent. Cuꝫ
ḡ fere oēs ſint mortuis ingrati niſi deus ⁊ ſancti: ſicut
ptꝫ. A.xxj.5. Jpe de⁹ in teſtamēto nullo mō obliuio=
ni tradēdus eſt. Sed iuxta ſentētiā canonis ſemꝑ in te
ſtamēto ꝓ vno filioꝝ computādus.xiij.q.ij.ſi q̇s ira=
ſcitur. Nota qua cogitatiōe ad hoc faciēdum animari
poteſt. E.iij.3.
Ar.iij. ¶ Cōtrariū v̇o faciētes: defunctū vicꝫ: ⁊ etiā chriſtū de
fraudātes. Primo ſunt ingratiſſimi: qꝛ ꝯ duo bona in
5 defuncto inuēta duplicē cōmittūt ingratitudinē. De=
funct⁹ eñ vt cōiter multū eos dilexit: multūqꝫ in eis
ꝯfidit: ꝯ que duo vicꝫ dilectionē ⁊ ſpem duplicē com=
mittūt ingratitudinē. Prio: qꝛ vl' bona defuncto debi
ta auferūt. Et ſic odiū ꝓ dilectiōe oſtendūt. Scđo vel
qꝛ nimis amicū q̇ in eis cōfidebat liberare tardāt: in q̄
re eū ſpe fruſtratū oſtēdūt: dū eū defraudāt: liberatio=
nē eius retardādo. Rōne ꝑmi mali cōmiſſi ꝯditionē
habēt latronū. Sicut patebit infra articl'o. iiij. Rōne
ſecūdi: ingrati nūcupātur: ſi q̇s patrē vel mrem vl' ma
ritū vl' vxorē: ſeu quēcunqꝫ amicū qui in eo multū cō
fidebat videret in igne ſedere: de q̇ ſine adiutorio exire
nō poſſet: ſi nō feſtinaret eū liberare: ſꝫ ipe ad eū ꝓ ad=
iutorio clamāti reſpōderet. Expecta ibi poſt annū: vel
duos annos: qñ tp̄s video: te iuuabo: q̇s talē nō dice=
ret ingratiſſimū: q̇ tantū tardat amicū iuuare de re ꝓ=
pria? Et vbi ad h̄ tenet: ⁊ ſine dāno h̄ facere pōt. Et ex
ꝓmiſſo ⁊ pacto ad h̄ obligat: ſic in ꝓpoſito. Pauci eñ
morientiū ita ꝑfecti ſunt: quin in ignē cadāt ſaltē pur=
gatorij. Juxta illud.j. Coꝝ.iij. Vniuſcuiuſqꝫ op⁹ q̄le
fuerit ignis ꝓbabit. Jn quo demerſi ꝑ ſacrā ſcripturā
⁊ ſanctā eccl'iaꝫ ad amicos ſuos apud quos bona ſua
dimiſerūt: clamāt: dicētes illud Job.xix. Miſeremini
mei: miſeremini mei ⁊c̄. Jllos ḡ q̇ ad hoc ex pacto vel
quacūqꝫ cauſa tenent: ſi eos de bonis ꝓprijs non feſti=
nāt iuuare: vel ne iuuentur impediūt quis nō diceret
ingratiſſimos? Et tamē iſta ingratitudo in quotidia=
na habet ꝯſuetudine: qꝛ cōiter viui quicūqꝫ plus reſpi
ciūt auātagiū ꝓprium: ꝙ̄ mortuoꝝ. Ex quo accidit: ꝙ
bona illa retinēt vſqꝫ ea vēdere poterūt ad ꝓpriū auā=
tagiū. Ach: quō mortui interim in igne cruciant: paꝝ
6 curāt. ¶ Si v̇o aliq̇s quibꝫ illoꝝ bonoꝝ incūbit admi
niſtratio: ita fideles eſſe cōtingat ꝙ libēter ad defuncti
feſtinarēt liberationē. Alij ſic heredes marit⁹ vl' vxor:
⁊ ꝓpinqui ⁊ bona defuncti vel occupant: vel occupare
cupiūt: illos mō triplici impediūt. ¶ Vel qꝛ rōne ꝓpin
quitatis videt eis ꝙ ad libitū bona illa occupare debe
ant. Sed mala ꝓpinquitas eſt: ſpoliare ꝓpinquū: vl' qꝛ
preciū defalcāt: verbi grā. Accidit aliquotiēs ꝙ mori=
ens multa legat pijs locis: parētibꝫ amicis ⁊ pauꝑibꝫ:
eſt etiā forte debitis obligat⁹ que etiā leuare oportet de
grano ⁊ grangia vel in terra ſeminata vel de aīalib⁹ ⁊
vtenſilibꝫ in domo ⁊ hmōi poſt cui⁹ mortē: ſi vxor vl'
amic⁹ ꝓpinquus vel heres vel dñs iſta vt dictū eſt to=
taliter occupare nō pōt: qđ tamē libēter faceret ſi poſ=
ſet: veniet ad executores: rogās ꝙ eſſe poſſit ꝓpinquior
in rerū p̄dictarū emptiōe: ꝙ etiā ita bonū foꝝ vel me=
lius habeat ꝙ̄ extrane⁹: quia his indiget ꝓ domo ſua
tenēda: ⁊ finaliter ſic negociabit: ꝙ ꝓ rebꝫ quas execu
tores vēdere poſſent ꝓ viginti ſolidis ⁊ defuncti aīam
liberare: vix dabit decē. Pro re duodecim denarioꝛuꝫ:
nō libēter dabit ſex: qui libēter nihil daret. Sūt eñ de
illis de quibꝫ Eccl'iaſtici.xxix. Solidi vix reddet dimi
diū. Et ſic totū lucrū reputat: quicq̇d pōt de patris di
minuere portione ⁊ ſibi acquirere: ⁊ tamē quilibet ſa=
ne mētis ꝑpēdere pōt: ꝙ quicq̇d dat min⁹ ꝓ rebꝫ illis
que totaliter ⁊ integraliter ꝓ defuncti aīa ſolui debe=
rent ꝙ̄ valeant: defuncto furat ⁊c̄. ¶ Tertio mō teſta=
mentū impediūt ⁊ aīe liberationē retardāt ſolutionis
querēdo dilationes: verbi gratia. Jſti predicti: ⁊ ſi bo
na occupare nequeūt vt vellēt: ſed ꝓ vili vt dictū eſt p̄=
cio ea emūt tot dilatōes querūt anteꝙ̄ illud paruū ſol=
uere velint: allegātes ꝙ nouiter venerūt ad terrā ſuaꝫ
nihil habere ſe dicūt vſqꝫ poſt talē vel talem terminū.
Et ſic ī tꝑe redditiōis poſtulabit tp̄s: ⁊ loquet v̇ba te=
dij ⁊ murmurationū: ⁊ tp̄s cauſabit Eccl'iaſtici.xxix.
¶ Et ex tali ingratitudine frequēter accidit ꝙ filius q̇ 7
a patre ⁊ matre habet corp⁹ ⁊ bona exteriora ad valo=
rem cētū librarū vix ꝓ aīabus illoꝝ in tota vita ſua fa
ciet centū denarioꝝ: quō eñ de ſuo ꝓprio faceret: qui đ
bonis illoꝝ illos iuuare nō ꝑmittit? Et qui dū patres
vel amici vixerūt: dixerūt cum Petro ſi oportuerit me
mori tecū: nō te negabo: poſt mortē qñ ab eis habent
quicq̇d habere poſſunt: ita nequiter eos negāt ⁊c̄. Et
ita ingrati eis exiſtunt. De quibꝫ Eccl'iaſtici.xxix. Do=
nec accipiāt: oſculātur manus dātis: ⁊ in ꝓmiſſionibꝫ
humiliāt vocē ſuam ſcꝫ multū regratiātes: ⁊ gratitudi
nem ꝑpetuā ꝓmittētes: quō tamē pactum teneāt: pa=
tet per illud qđ ſequit poſt: fraudabit illū pecunia ſua
⁊ cōuicia ⁊ maledicta reddet illi: ⁊ ꝓ bonore ⁊ benefi=
cio reddet ei ꝯtumeliā. De quibꝫ pater ⁊ mater ꝯque=
runt Eſa.j. Filios enutriui ⁊ exaltaui. Jp̄i aūt ſpreue=
rūt me. Et tanqꝫ filij alieni mētiti ſunt mihi. Jn pſal.
xvij. Contra pactū ⁊ oēm naturā bonā ⁊ oēm gratitu
dinē triplici modo p̄dicto me defraudādo. De quibꝫ
Eſa.lvij. Filij ſceleſti vos.
¶ Sic v̇o defunctoꝝ bona occupātes: non ſolū vt di= Ar.iiij.
ctū eſt ingrati: ſꝫ qđ pei⁹ eſt: latrones nuncupādi ſunt. 8
Cū eñ furtū ſit tractatio vel occupatio rei aliene inui=
to dño: q̇s eos fures negabit: qui bona occupāt defun
ctoꝝ: non ſolū ꝯtra eorū voluntatē: ſed ꝙ peius eſt: in
maximū illoꝝ damnū. Et ſi oēs fures ſint mali: q̇ bo=
na furant defunctorū peſſimi: ꝓpter cauſas que pate=
bunt infra.e.c.articulo.vj. Tale aūt furtū peſſimū cō=
mittunt executores illi videlicet: qui inter ſe bona diui
dunt defuncti: dicentes: illud eſt mihi vtile: dicit vn⁹:
⁊ illud eſt mihi neceſſariū: dicit alius: more illoꝝ triuꝫ
executoꝝ: quorū duo vt fertur erant clerici ⁊ terti⁹ lay
cus. Clerici v̇o habentes bona defuncti ſcꝫ pecuniam Exm̄
⁊ iocalia ⁊ hmōi coram eis. Jnter ſe illa diuidebāt: di=
centes alter ad alterū: recipe vis tu iſtud: aiebat vnus:
quo reſpōdente ita ⁊ ali⁹ ei ꝯſimiliter rñdit: layc⁹ hec
audiens man⁹ extendēdo ⁊ qđ potuit capiēdo dixit an
glice: and.y.ta. qđ eſt dictū: ⁊ ego capio. Dū ſic amica=
biliter bona illa inter ſe diuidūt: lupis ſeu luporū aſſi=
milant ſocietati. De quibꝫ fabule narrāt: ꝙ inter ſe tra
ctabant quō oues captas deuorarent. Quoꝝ vn⁹ aie= Exm̄
bat ego volo eas aſſas. Ali⁹ v̇o dixit: ꝙ voluit eas cru
das. Jta ꝙ finaliter dū quilibet ſuo mō eas deuoraret:
vero dño ouiū nullā penit⁹ onē parauerūt vl' reliq̄rūt
Nec mirū: quia neſcierūt quō ipe eas diligeret prepa=
ratas: vel cū qua ſalſa. Jta in ꝓpoſito dum q̇libet acci
pit qđ ſibi videt vtile: diuerſis tamen modis: ſicut lu=
pi p̄dicti: qꝛ vnus dicit. Ego h̄ accipio de mutuo vſqꝫ
reddē potero. Ali⁹ dicit. Ego iſtđ cuſtodiā vſqꝫ meli⁹
vendi poterit. Et ſic dū pulchris ⁊ coloratis v̇bis bo=

na eis vtilia eligũt:nihil inter illa ꝓ defuncto vtile in-
uenitũt:niſi minꝰ qꝺ poterũt ad modũ venatoꝝ q̇ pre
dam laborioſe a canibus captam auferunt minus qꝺ
poterũt canibꝫ dãtes: videlicet ſanguinẽ ⁊ hmõi. Sic
in ꝓpoſito:illis qui totũ laborauerũt:dant forte debilꝰ
lintheamẽ: in quo corpꝰ inuoluit̃. Et minꝰ qꝺ pñt ꝑ
ſeculi verecundia: ⁊ illud modicũ adhuc potiꝰ faciunt
ꝓ mundi vanitate: q̃ȝ ꝓ aĩe vtilitate. Et q̃ maior iniq-
tas: q̃ȝ illi qui parũ ante totũ habuit ⁊ totũ adhuc ha-
beret ſi viueret? Per quoꝝ etiam mortẽ totum ad illos
9 deuolutũ eſt partem negare. ¶ Patet ergo ex p̃dictꝪ ꝙ
eſt de diuite malo qñ morit̃: ſicut de quercu: q̄ ſic̃ q̇rcu
ꝓſtrata qñqȝ partes eiꝰ a diuerſis q̃runt̃: pluresqȝ int̃
ſe illas diuidũt: ⁊ diuerſis deputãt officijs: quia illi q̇
corticibꝫ indigẽt cortices querunt. Illi q̇ focalibꝫ indi
gent: ramos querũt dñs v̇o arboris qui eam ꝓ domo
ſua edificãda ꝓſtrauit: medullã occupat interiorem: ⁊
illam ſ᷑m aptitudinẽ in domo ſua in vno vl' in alio or-
dinat loco. Ita ꝙ q̇libet accipit: qꝺ ꝯditioni ſue magꝪ
ꝯgruere videtur. Sic in ꝓpoſito: vermes corticẽ.i. cor-
pus. Executores ⁊ ſupintẽdentes ⁊ amici ramos.i. bo-
na exteriora. Demones medullã.i. aĩam querũt tanq̃ȝ
dñi quibꝫ ſeruiuit: vt eam in domo ſua inferni in loco
inferiori vel ſuperiori: ꝓut dũ vixit meruit: eum tanq̃ȝ
meremiũ ponant. Et ſic dũ quilibet recipit illud quod
plus deſiderat: ſicut patet. A.xxvij.38. Mortuus ni-
hil habet de reſiduo: niſi ſic̃ nauis vel burſa. De q̇bus
A.xxvij.42.⁊.43. Sȝ oĩa in cõtrariũ mutant̃: ſicut
Exm̃ patet. D.xj.32. ¶ Predicta cauſa quidam diues forte
trufator: motꝰ ꝙ vicȝ amicos ⁊ dños remanentes mo
re crucifigentiũ chriſtũ Matth.xxvij. Vidit fortẽ mit
tere q̇d q̇s tolleret. In morte executores facẽ noluit vt
fert̃: nec aliqꝺ teſtamẽtũ facẽ niſi tale. Aĩam meã inq̇t
lego deo: corpꝰ cimiterio: bona habeat q̇ cape p̃t. Et de
cauſa requiſitꝰ: reſpõdit. Scio ꝙ ſic erit: quantũcunqȝ
aliter ordinarẽ: maioris peccati occaſionẽ p̃berẽ: malo
ergo ꝙ de volũtate mea bona illa occupẽt: q̃ȝ ꝯtra vo-
luutatẽ tanq̃ȝ fures: quia hoc certiſſime in canone de-
terminatũ eſt ꝙ debita mortuoꝝ ſuffragia non reddẽ-
tes: fures ſunt ac ſacrilegi: ⁊ tanq̃ȝ tales excõicãdi.xiij.
q.ij. qui oblatiões.xvij.q.iiij. ſacrilegium.
Ar.v ¶ Et non ſolũ fures: ſȝ qꝺ peius eſt ꝓditores vocandi
10 ſunt mortuoꝝ peſſimi: nullꝰ em̃ ita periculoſe eos ꝓde
re põt. Quia nullꝰ nec periculoſiꝰ hoiem ꝓdere põt q̃ȝ
ille in quo multũ ꝯfidit: Sed moriẽtes cõiter tales eli-
gunt executores: q̊s plus diligũt: ⁊ quos credunt eos
plus diligere: ⁊ in q̇bꝫ plus ꝯfidũt. Ergo nullus põt
eos meliꝰ ꝓdere. Quõ aũt iſtã compleãt ꝓditionem ꝑ
exemplũ videri põt de latronibꝫ in nemore qui ſocios
habẽt in villa inter q̊s ꝯſpiratio facta eſt ꝙ ſocij illi in
villa ꝑegrinos aſſociare debent: ſecurũ eis ꝓmittẽtes
ꝯductũ ꝯ̃ quos in nemore qñ ad paſſum veniũt ꝑicu-
loſum: ambo tã latrones q̃ꝫ ſocij in eos inſurgũt. Re-
cte talis cõſideratio videt̃ eſſe inter demones: ⁊ falſos
moriẽtiũ amicos ⁊ executores: q̄ ſicut latrones ſocios
vt dictũ eſt mittũt: informãtes ꝙ ſecuꝝ ꝑegrinis ꝯdu-
ctũ ꝓmittãt. Ita demones ad tales moriẽtes mittunt:
docẽtes eos interiꝰ quõ fallaciter eis ſecurũ ꝓmittant
ꝯductũ dicẽtes: nos ſoluemꝰ debita veſtra fidelit̃ poſt
mortẽ: ⁊ elemoſynis ⁊ pijs opibꝫ vos ꝓ poſſe iuuabi-
mus: nõ oportet vos ſollicitari nec timere vl' ad minꝰ
ſi iſta nõ ꝓmittunt: moriẽs tñ de eis ꝯfidit ꝙ iſta faci-
ent: de quo etiã eos onerat. Sed dũ ſic in eis cõfidit: ⁊
ꝑ eoꝝ ſocietatẽ ſecure trãſire eſtimat: ꝑ eos decipit̃: q̄
cũ ad mortis paſſuȝ venerit: ambo ad eũ ſpoliãdũ ſur-
gũt. Quia demonibꝫ inſurgentibꝫ cũ fuſcinulis infer-
nalibꝫ ad extrahendũ aĩam: ⁊ circa ſpoliationẽ interio
rem intẽdentibꝫ. Illi feſtinãt cũ vncatꝪ ⁊ viſcoſis ma-
nibꝫ bona extrahere de camera: ⁊ pecuniã de ciſta ⁊ de
burſa: ⁊ quantũ illi circa interiorẽ: tm̃ iſti circa exterio-
rem ſollicitant̃ ſpoliationem. Talis g̊ hoĩs in nouiſſi-
mo aggrauata eſt via Eſa.ix. Qui ſic ſe ex oĩ ꝑte tam
interiꝰ q̃ꝫ exterius vidẽs obſeſſum dicere põt illud pſ̃.
xvj. Meu inimici mei aĩaȝ meã circũdederũt ſcȝ demo-
nes interius. Et amici mei ⁊ ꝓximi mei aduerſum me
appropinq̃uerũt: exteriꝰ ſcȝ pſ̃.xxxvij. Et retribuer̃t mi
hi mala ꝓ bonis. pſ̃.xxxiiij. ⁊ odiũ ꝓ dilectõe mea.cviij
De iſta materia Nota. A.xxj.9.⁊.20.⁊. A.xxv.11.et
M.xj.29.
¶ In oibus em̃ iſtis latrocinijs ⁊ ꝓditionibꝫ: nõ qui- Ar.vi.
buſcũqȝ ſȝ crudeliſſimis aſſimilant̃ latronibꝫ ⁊ ꝓdito-
ribꝫ: qꝺ tali oſtendit̃ rõne. Illi qui magis indigentes 11
⁊ qui minꝰ ſe iuuare poſſunt ſpoliãt: ſunt crudeliſſimi
Sed mortui ſunt magis indigentes: ⁊ minꝰ ſe iuuare
poſſunt g̊ ⁊c̃. Maior patet, quia licet oĩs latro ſit malꝰ
⁊ crudelis: tamẽ ille crudelior eſt qui ſpoliat eũ q̇ totꝰ
eſt pauper: totũ victũ ſuũ qui ei venire deberet auferẽ
do: ⁊ q̇ etiã nocet in lecto decũbẽti: q̇ ſeipm̃ iuuare nõ
põt. Minor ꝓbat̃ q̃tũ ad ambas ꝑtes quas cõtinet.
¶ Cõtinet g̊ p̃mo: ꝙ ſunt magis indigẽtes: q̄ ſi illum
diceremꝰ multũ indigere q̇ defectũ patit̃ cibi ⁊ potꝰ ⁊
operimẽti: oportet ꝯcedere illos maxime indigere: qui
oĩs boni patiunt̃ defectũ: ⁊ ſolas penas experiunt̃:
q̇ nihil de hoc ſeculo impoſterũ habere ſperãt: niſi illꝺ
modicũ qꝺ hic dimiſerũt ꝓ eis faciendũ: ſuffragijs ex
ceptis generalibꝫ: quo ablato: totus victꝰ ⁊ ſuſtẽtatio
q̊s in mũdo iſto hr̃e ſperabãt aufert̃. ¶ Cõtinet ſcꝺo:
ꝙ minꝰ pñt ſe iuuare: ꝙ ptȝ: q̄ viuus ſpoliatꝰ: q̃rimo
nia vel artificio laborare vel mercatiõe: vl' alio q̊cũqȝ
mõ ſtatũ ſuũ recuꝑare põt: ⁊ ſeipm̃ iuuare: immo etiã
in egritudine ⁊ ꝑpetua impotẽtia decũbens: ſenſu ſuo
⁊ terris ⁊ multis alijs modis ſe iuuare põt. Mortui
v̇o peioris intãto ſunt ꝯditiõis: q̄ q̃tũ ad ꝑſonas pro-
prias nihil oꝑari: ſȝ tantummodo pati poſſunt: hic eſt
tp̃s oꝑandi: ibi patiendi. Oſtẽſo g̊ ꝙ maxime indigen
tes ⁊ minꝰ ſe iuuare potẽtes ſpoliare: maxima eſt cru-
delitas. ¶ Q̄ etiã mortui maxime ſunt indigẽtes: ⁊ ꝙ
minꝰ ſe iuuare poſſunt: ſequit̃ ꝯcluſio. Q̄ eos ſpoliã-
tes vel bona illoꝝ detinentes ⁊ victũ illoꝝ auferẽtes:
ſunt crudeliſſimi. Et corã ꝺo tales iudicabunt̃: q̄ rem
ſceleratiſſimã ꝑpetrant Deut.xvij. Et ſic ptȝ ꝙ maxi-
mi inimici hoĩs ſunt domeſtici eius. Mich.vij. Et ꝙ
meliꝰ eſſet ꝙ eſſent inimici manifeſti: q̃ȝ tales amici fi-
cti: qui more canũ qui ꝑcuſſum ꝑſequunt̃ quẽ tu deꝰ ⁊
tu mors ꝑcuſſiſti: tã crudeliter ꝑſecuti ſũt in pſ̃.lxviij.
¶ O quãtũ grauabunt̃ in caloribꝫ purgatorij cruciati 12
vidẽtes ingratitudinẽ: immo crudelitatẽ ſuoꝝ amico-
rũ ⁊ executoꝝ: quos tãtũ dilexerũt: ⁊ filioꝝ ⁊ filiarũ: ꝓ
q̇bꝫ ditãdis tantũ laborauerũt: tũc em̃ inueniẽt ꝙ ſtul
tus eſt ⁊ turpiſſime deceptꝰ: atqȝ ſicut ꝓpha dicit. Ma
ledictꝰ: q̇ ꝯfidit ĩ hoĩe. Iere.xvij. Et ponit carnẽ.i. car-
nales ⁊ ingratos ⁊ cupidos brachiũ ſuũ ad eius defen
ſionẽ: in tali neceſſitate in q̃ eũ ſic decipiũt: ꝯquerendo
em̃ dicere poſſunt cuȝ ꝓpheta Helya. Nõne videtis:
quõ more iude ꝓditoris hõ pacis mee in q̊ ſperaui: q̇
edebat panes meos magnificauit ſuꝑ me ſupplãtatio-
nẽ? Ita ꝓditorie me de bonis meis ſupplãtãdo. Et nõ
ſolũ ꝯ̃ illos grauabunt̃: ſȝ etiam ꝯ̃ ſeipos q̊s ſtultos re
putabũt: q̄ tales tñ dilexerũt. Vidẽtes amorẽ fil' ⁊ be
neficia ꝑdidiſſe: q̃ꝫ modicũ eis tenent̃ poſt ſuã ꝺ purga
torio liberationẽ. Et ſi ad vitã poſſent redire pñtem q̃ȝ
parũ eos diligerẽt quos ante multũ dilexerũt. Et q̇ aũ

in menſa in donarijs in amicitia fuerūt ꝓpe a lōge ſta-
rent. Ita em̄ facerēt eis mortui ſi redire poſſent: ſic fa-
cerent dn̄i miniſtris ⁊ cuſtodibꝫ bonoꝝ ſuoꝝ: q̄ dū in
extranea patria in carcere fuerunt: eis ingrati ⁊ crude-
les extiterunt nolētes de bonis ꝓprijs eos iuuare: nec
eis redemptionē mittere: ſꝫ tanꝗ dn̄i bona illa occupa-
bāt. Redeūtes em̄ ſi ꝯ̄ diſſipātes bona ſua irati eſſent:
⁊ dicerent: nō poteris amplius villicare Luce. xvj. A
multo fortiori ꝯ̄ bona illa occupātes: ⁊ ſe in neceſſitate
iuuare nolētes iraſcerent: ⁊ ponerēt eos in carcere do-
nec redderēt vltimū q̄drantē. Et ſi ille in carcē mittit
Math. vij. ⁊. xviij. Qui nō voluit miſereri ꝯſerui ſui:
Ille a fortiori rōne in carcerē mittendꝰ eſſet: q̄ nō vult
miſereri amici ſui: quis nō diceret eū plꝰ derelinquere:
qui nō vult amicū de bonis ꝓprijs iuuare ꝙ nolle con-
ſerui debitū ad tp̄s differre? Et ſi ipi ad vitā redeūtes:
illos vt meruerūt punire non poterūt. Deus tamē nō
eſt mortuꝰ: qui eos crudeliter iudicabit: quia crudeles
ſunt ⁊ immiſericordes Iere. l. Quia iudiciū ſine miſe-
ricordia ei q̄ non facit miſc̄diam. Jaco. ij. Hoc em̄ iu-
diciū ei promittit. Math. vij. Qui mentiri non pōt d.
Quo iudicio iudicaueritis iudicabimini. Hō. F. viij.
2. ⁊. B. xij. 26.
Ar. vij. ¶ Omniū predictoꝝ maloꝝ pōt cauſa inueniri: tā in
fraudantibꝫ ꝙ in miniſtris ecclie: fraudes nō corrigē-
13 tibꝫ: ꝙ etiā in ipis defraudatis. ¶ Primo em̄ in defrau-
dantibꝫ cauſa triplex inueſtigari ⁊ inueniri pōt. Infi-
delitas cupiditas ⁊ amor ꝓprius. Primo em̄ ſic ex mi-
nore fide ꝯtingit qd̄ reputant q̄ſi ꝑditum quicq̄d circa
corpus expendūt defuncti. Et ideo circa illud exiliora
Exm̄ ponūt ad minꝰ interiꝰ: vbi nō videt. Sicut patuit de
vxore q̄ marito vt fert ad mortē trahēte cū ancilla tra-
ctauit: vbi pannū haberet ꝓ corpe inuoluēdo: ancilla
v̄o dicēte ꝙ ſatꝭ eſſet in domo. Rn̄dit dn̄a: ꝙ ille pānꝰ
fuit nimis delicatꝰ. pannū ḡ in villa q̄ſitū d̄ groſſa ma-
teria: ꝑcepit vxor ſtricte ſcindi: ⁊ artū facere nō credēs
maritū hoc audire. Cui ille gallice dixit. Ita ꝓ deo fa-
cias illud veſtimentū curtū: ne in luto maculet: q; grā-
Exm̄ dis mihi reſtat via. Ecce qualiter amabat eum. ¶ De
alia etiā fert: ꝙ videns maritū ſuū morti ꝓpinquū: ad
rapinā feſtinans precioſum coopertoriū qd̄ ſup eum
iacuit abſtulit: ⁊ inutilimū repoſuit: quod ipe videns
ait: ponas filꝫ ⁊ cornua: ⁊ tūc ero veruex. Ab ea ḡ q̄ dor-
mit in ſinu tuo: cuſtodi ⁊c̄. Mich. vij. Sic etiā ex mi-
nori fide eis ꝯtingere videt ꝙ quicq̄d ꝓ aīabus faciūt
14 Exm̄ quaſi ꝑditū reputāt: ſicut ptꝫ de executoribꝫ. De q̄bus
ſcribit: ꝙ inter ſe tractātes de bonis defuncti dixerūt:
ꝙ mortuus ille vel fuit in celo: ⁊ tunc bonis illis nō in-
diget: vel in inferno: tūc ei non valeret vel in purgato-
Exm̄ rio: ⁊ tunc ſine illis liberaret finaliter. Ergo inquiunt
inter nos illa diuidamꝰ: q; talibꝫ indigemꝰ. Tales em̄
ſunt ſicut illi de q̄bꝫ dicit: ꝙ inter ſe cōuenerūt ꝙ dormi-
rēt: ⁊ q̄ pulchriꝰ ſomniaret: panē totū comederet: vno
ergo ſomniāte ꝙ eſſet in celo: ⁊ alio ꝙ eſſet in inferno.
Tertiꝰ interim panē comedit. Et illi q̄ dormierūt ſom-
nū ſuū nihil inuenerūt pſ̄. lxxv. Sic iſti dicētes eū eſſe
in celo vel in inferno: bona interim deuorāt. Hō. M.
xj. 125. ¶ De neceſſitate em̄ oportet ꝙ iſta defunctoꝝ
defraudatio: ex infidelitate ꝯtingat: q; ſi q̄s hr̄et amicū
in carcere regꝭ: ⁊ ſciret vl' firmiſſime crederet ꝙ deberet
a carcere liberari: ⁊ ꝙ etiā eſſet magnꝰ ⁊ gratꝰ futurus
eis qui ꝑus eū iuuerūt in miſeria ſua: oibus iſtꝭ ſup-
poſitis quilibet noſtrū eū iuuaret de bonis ꝓprijs: ve-
re ad ponēdū ſeipm̄ in periculo ꝓpt̄ ſpem adiutorij eiꝰ
⁊ redditiōis ⁊ retributiōis in poſteꝝ. Sed certū eſt ꝙ
illi qui mō ſūt in carcere regis celi ſcꝫ in purgatorio li-
berabunt: ⁊ erunt magni in curia dei: quia multi qui
mō ſunt ſancti de quibꝫ ecclia feſtinat: fuerūt aliq̄n in
purgatorio. Beatꝰ em̄ Gregoriꝰ in li. iiij. dyalogoꝝ
ſcribit d̄ quodā qui ante ſepulturā ſuā fecit miracula:
⁊ tn̄ fuit in purgatorio. Certū eſt etiā ꝙ erunt grati: ꝙ
ḡ eis grati non ſumꝰ: ⁊ ꝙ eos d̄ bonis illoꝝ in miſeria
ſua non iuuamꝰ: que pōt eſſe verior cauſa: ꝙ ꝙ oīa ꝑ-
dicta firmiter non credimꝰ? Si em̄ tales in carcere ter-
reno de bonis noſtris in caſu ꝑdicto iuuare vellemus
Multo magis iſtos de bonis illoꝝ q̄ ſine nr̄a dāpnatio-
ne retinere nō poſſumꝰ. Patet ḡ ꝙ mortuos ſic defrau-
dās: eſt generatio ꝑuerſa: ⁊ infideles filij. Deut. xxxij.
¶ Ex iſta v̄o infidelitate qd̄ videlicet minꝰ credunt ea
que de mortuis: vel penis: vel gaudijs alteriꝰ ſeculi di-
cunt. Ex hoc etiā ꝙ non credūt bona ꝓ eis vel alijs fa-
cta. Ita eis vel alijs in alio ſeculo valitura ſic ꝑdicat:
ſunt cupidi: ⁊ ſeipos amātes: ꝙtum ad vitā ꝑſentem.
De q̄bꝫ. ij. Thi. iij. Erunt hoīes ſeipos amantes: cu-
pidi elati blaſphemi parētibꝫ nō obediētes ingrati ſce-
leſti ſine affectiōe ſine pace criminatores incontinētes
immites ſine benignitate ꝓditores ꝓterui timidi ceci:
voluptatū amatores magis ꝙ dei: habētes q̄dē ſpeciē
pietatꝭ: veritatē aūt abnegātes. Nota. F. iiij. 33. ¶ Se-
cunda omniū ꝑdictoꝝ maloꝝ cauſa pōt dici illoꝝ q̄bꝫ
incūbit: negligētia. Dicit em̄ lex ecclie: ꝙ infra annū
impleri debet teſtamēti executio. Alias ꝑ ep̄m fieri de-
bet: q; pias defunctoꝝ volūtates ep̄ali decet cū ſtudio
adimpleri. Extra li. iij. d̄ teſtamētis nos q̄dē. ⁊. c. Jo-
annes. Cauſam v̄o falſitatꝭ iſtoꝝ Nota ſupra. e. c. 4.
¶ Tertia v̄o cauſa venari pt̄ ex pte defraudatoꝝ q̄ ſic
dū vixerūt defraudari meruerūt triplici mō. ¶ Primo 15
q; ſic forte diū vixerūt alios defraudauerūt: alijſq; in-
grati extiterūt. Et ſic habēt qd̄ eis deus ꝓmittit dicēs.
In qua menſura mēſi fueritis: remetiet vobis. Mar.
iiij. ¶ Scd̄o quia dū vixerunt ꝙ melius poſt mortē ꝓ
eis fieret: non meruerūt. Recto em̄ dei iudicio videtur
ꝑmitti: ꝙ qui ſeipm̄ nō vult de bonis ꝓprijs dū viuit
iuuare: nec debita ſoluē: vel aliena reſtituere: nec ignē
anꝙ intret extinguē: nec libertatē ante incarceratiōnē
ſm̄ doctrinā beati Gregorij. E. vj. 17. querere: ſꝫ tota
lit in alijs de ſua acquietatiōe ꝯfidē: q̄ plꝰ in alijs ꝙ in
ſeipo ꝯfidit qui credit ꝙ alij plus aīam ſuā diligēt: ꝙ
ipe dilexerit: qui bene vellet: ꝙ bene eſſet ita tn̄ ꝙ ipe ꝯ̄
neſciret: nec videret: decipiat: quia q̄s honorabit exho-
norantē aīaꝫ ſuā? Eccliaſtici. x. ¶ Ex q̄ ipe tarde vl' nū- 16
ꝙ de aīa ꝓpria cogitauit: cui iminet totū lucrū ſi ſal-
uet: ⁊ totū periculū ſi damnet: qd̄ mirabile eſt: ſi alij de
illa tarde vl' nunꝙ cogitēt. Sicut etiā loquunt hoīes
de tali hoīe nō dico ꝙ bene poſt mortē ſuā dicētes nū-
ꝙ voluit in vita ſua aliq̄d ꝓ ſe facere: quis ḡ ꝓ eo nūc
faciet? Sic etiā reſpōdit filius cuiuſdā talis requiſitus Exm̄
vt fert: quare nihil faceret ꝓ aīa patris ſui: q̄ ei tot bo-
na dimiſerat? quia inquit pater meus dū vixit: reputa-
batur de ſapientioribꝫ iſtius patrie: ⁊ nihil ꝓ ſeipo fa-
cere voluit: q̄re ḡ facerē ego? Si ego plꝰ ꝓ eo facerē ꝙ
ipe fecerit: ego facerē ꝙ pater meus reputaret fatuus.
quod abſit. Ex quo ipe plus dilexit bona ſua ꝙ aīam
ſuā: quare deberē ego plus aīam ſuā diligē: ꝙ eadē bo-
na? Raro enim inuenit filius: qui nō plus a parētibꝫ
diligatur ꝙ eos diligat. ¶ Quaſi ꝯſimili modo reſpō- Exm̄
dit quidā d̄ vxore ſua Berta noīe. Berta totū habuit
inquit gallice: ſi aliq̄d dedit: illud habeat: ſi nihil fecit
nihil habeat. Sicut em̄ pro illo qui potuit ꝯfiteri pec-
cata ſua ⁊ noluit dum vixit: neſcio quis ꝯfitebit pro eo
poſt mortē: vel ſibi talis quid valeret ꝯfeſſio? Sic d̄ re-
ſtitutione ⁊ de debitoꝝ ſolutione ⁊ hmōi: ad que quis

in vita ſua tenet: ⁊ q̄ pficere pōt: ſi vult. Nota talium
17 piculū. C.v.14. ¶ Tertio q2 multi bona ſua p brigas
⁊ falſitates acqrūt. Et ideo frequēter circa brigas poſt
mortē expēdunt: frequēter eñ videt: q bona defuncti
ſunt ſicut os inter canes famelicos piec tū. Et ſicu pre
da inter latrones diuidēda: q2 ſic illi p oſſe ⁊ p preda
qñq3 pugnāt: ⁊ predones ⁊ bellatores pdā ab alijs ca-
ptā ab illis auferunt: ſic qñq3 de bis ⁊ p bis q̄ pdo de-
funct9 male acqſiuit. Executores vxor filij ⁊ amici liti
gant: placitāt: ⁊ pugnāt. In qua pugna q̄ pualet: pdā
a pdone defuncto pdatā aſportat. ¶ Et nō ſolū ſicut p
brigas illa acqſierūt: ita illa amittūt. Sed etiā ſic alios
p fraudes circūuenerunt: ⁊ de bonis ſuis defraudaue
runt. Ita de eiſdē poſt mortē p cautelas defraudant.
Exm Sicut ptz de illo q̄ moriēs vxore executrice facta: bouē
p aīa ſua legauit vt fert: vxor vo bouē ⁊ gallū ſil' ad fo
rū ducēs: vtrūq3 ſil' vēdidit hac puētione: q emptor p
gallo marcā anglicanā ⁊ p boue obolū daret: qd̄ cū fa
ctū fuiſſet: obolū p aīa dedit mariti. Sic ḡ q̄ p brigas
⁊ falſitates ⁊ cautelas bona acquirūt: eiſdez modis ea
amittūt: vt finis pueniēs ſit pncipio. Et ſic ad locū vñ
flumina exeūt: reuertunt. Eccliaſtes. j. ¶ In effectu ⁊
ope apte monſtrat q2 nō habet euent9 ſordida pda bo-
nos. Iux illud Prouer. xij. Non inueniet fraudulen-
tus lucrū cui ſcz minat de9. Eſa. xxxiij. Ve q̄ pdaris:
nōne pdaberis? cū deſieris pdari ſcz in morte pdaberl.
Qui ſicut pus vulpes fuerūt vulpinas fraudes ⁊ cō-
ditiōes habētes: q̄ vt dicit qñ tps habent pinguiores
eligūt gallinas. Sic eor executores ab illis qd̄ pingue
⁊ bonū eſt tollēt: ſic ipi ab alijs q̄ruz fuerūt executores
tulerūt: ⁊ ſic q̄ in vita alijs vulpes fuerūt: ī morte par
tes vulpiū erūt. In ps. lxij.
Ar. viij. ¶ Iſtas inuectiōes diuerſis excuſatiōib9 diuerſi forte
euadē nitunt. ¶ Aliq̄ dicere poterūt q eos nō multuz
18 grauāt nec ſpoliāt: licet ad tps eis obligent q̄b9 rñdet:
q licet pei9 eſt eos ſpoliare q3 viuos ſic oſtenſuz eſt ſu-
pra. e. c. xj. Ita pei9 eſt vltra terminū debitū obligari.
Si qs in carcē p viginti ſolidis detēt9 ⁊ amic9 incarce
rati eidē in viginti ſolidis obligaret: nonne ḡuaret eū
ſi ſolutionē diu differret: ⁊ illū in duriſſimo carcē iacē
pmitteret? imo intātū grauaret: q mallet alio tpe a tā-
to ſpoliari: talis eñ dilatio: in illo caſu plus eū graua
ret: q3 in alio tpe de tāto ſpoliatio. Sic in pposito ⁊ ptz.
Ergo eis nimis diu obligati q̄ ad grauamē qd̄ eis af-
ferūt: culpā ſpoliatiōis nō euadūt: quia p eor defectu
multis forte annis in purgatorio iacēt. Ubi p eos pri-
mo liberari pñt: mallent ḡ q aliqñ eos a viginti libris
ſpoliaſſent: q3 ill' viginti ſolidis eis debitos detinerent
19 Redde ḡ tempeſtiue qd̄ debes. Matth. xviij. ¶ Alij
credūt fictam illor amicitiā palliare ⁊ excuſare: q2 mo
rientē freqnter viſitāt: ⁊ mortuos cōploſis manib9 plā
gūt: dicentes ve: ve. Sed tñ in rei veritate ad infirmū
currūt: ſic muſce ad lac: qñ olla opit. De h̄ No. D. ix.
22. Et ſic corui ⁊ milui ad cadauer mortuor vt pdā ca
piāt. Et ſic canis ad macellū vbi aīal occidit. Et ſic in-
cole ad naufragiū: vt aliqd capiāt. Sic tamē ſpoliātes
naufragos ſunt excōicati: ſic ptz. C. viij. 21. Ita ſpoliā
tes iſtos: q̄rū nauis frāgit corpis q̄ ad deuz: excōicati
ſunt: ſentētia eñ a deo lata eſt ꝯ tales Deut. xxvij. Ma
ledict9 inqt q̄ errare fac cecū. Q2 autē ad infirmū pdi-
cta veniūt intentiōe: ptz q2 pauperē morientē vix q̄s vi-
ſitat: ⁊ vix inueniri pōt: q ei9 eſſe velint executores qn
tūcūq3 ſit ppinqor ſanguine: q3 diuites. Nota etiam
20 cām qre mortuū plāgūt. D. ix. 33. Nota aliā rñſionē
de expēſis circa exeqas: cū reprobatiōe. D. ix. 24. Si ḡ
ſcire vis de illis q̄ mortuū plāgūt vide man9 ⁊ nō ocu

los: ſicut auis q̄ reſpicit ad man9 aucupis: q̄ capita ſo-
cior fregit: ⁊ nō ad oculos: q̄ ex frigore lachrymabant
⁊ ſociū: q̄ ex pietate eū lachrymari credidit. Hec ꝯſide
rare ammonuit ſaluator: opib9 inqt credite. ¶ Alij di-
cūt: nihil īuenim9: nihil habuit: m'l' debitī fuit obliga
tus ⁊ nō obſtāte q iurati ſint de fideli īuētario ⁊ cōpo
to faciēdo: Ita falſuz faciūt īuētariū: q nihil i eo oſtē-
dūt: qd̄ abſcōdi poterat: nō aur: nō argentū: niſi forte
tres obolos: vbi inuenerūt centū marcas. Ex q̄ falſita
te non ſolū defunctū: ſ3 etiā legatarios decipiunt: atq3
creditores: q2 ꝓpt inopiā: aut ſe nihil eis ſoluē poſſe di-
cūt. Aut intātū defalcationē q̄rūt ⁊ legator atq3 debi-
tor fectionē: q vbi legauit vl' debuit decē marcas: let9
erit totū remittē p q̄draginta ſolidis ille cui tñ ex debi
to debuit vel legato. Et tñ de pte illor nihil volūt de-
falcare: qñ poti9 pl9 habebunt q3 hr̄e deberēt. Patet ḡ
q qñ dicūt q nihil cū illo inuenerūt: ver eſt: ſi intelli-
gat p defuncto vel legatarijs vl' creditorib9. Qñ ḡ di-
cunt nihil inuenim9: morē ſequunt q̄rūdā q̄ qñ ꝯ aliq̄
re petita mētiunt dicētes ſe illā nō hr̄e: addūt ſecretius
apud ſe: ſubaudi p te. Ita qñ dicūt nihil inuenim9 ſb
audi pro mortuo vl' creditorib9 vel legatarijs ⁊ ambo
mētiunt. In h̄ etiā morē ſequunt agnor. Agn9 eñ in
ter centū oues mrēm ꝓpriā ⁊ nulli9 alteri9 agni mrēm
inuenire nouit. Sic iſti agni diaboli int oīa defūcti bo
na ptē ꝓpriā quā ipi tollāt ⁊ nulli9 alteri9 inuenire ſci-
unt. Tales ad agnos nō ptinēt dei: ſ3 ad oues illas de-
putabunt: De q̄b9 in ps. xlviij. Sicut oues in inferno
poſiti ſunt: mors depaſ. ⁊c. ¶ Alij rñdent: ſic ptz. A. 21
xij. 53. Alij qñ debitū vel legatū ab eis petit dicūt ſo-
cius me9 h3 pl9 de bonis defuncti: eatl ad eū. Ali9 vo
petitorē ad iſtū remittet. Ita q ſil' libēter inueniri no-
lunt. Et dū vn9 pl9 habet: ſine alio nūq̄ ſoluere vult.
Ille etiā q̄ min9 ſe hr̄e putat: nihil etiā ſoluere vult: vi
det ſibi q ex h̄ ſoci9 pl9 h3: q etiā min9 latrociniū lici-
te cōmittere poſſit: ⁊ q2 ille inimicat: ⁊ ad īfernū vadit
cū maiori ſarcina. Iſte vult etiā eū aſſociare cū minori
dū cū pūerſo pūertit. Alij bona defuncti occupātes: ſi
cut filij vel ꝓpinq̄ vl' creditores: qñ ammonent q illa
bona q̄ forte clā vel apte detinēt executorib9 reſtituant
p aīa defuncti faciēda: rñdēt executores nihil faciūt p
aīa meli9 eſt q nos iſta habeam9: ſ3 eſt tñ dictū: meli9
eſt q nos p ill' reb9 dānemur: q̄ exteriores: certū eſt q
taliū diſpēſatio ad executores ptinet: ḡ ſic illi p falſa di
ſpēſatiōe. Ita iſti p iniuſta dānādi ſunt detentiōe. In
oib9 iſt' factl: vicz q vn9 executor nō vult ſoluē ꝯ pte
ſua quā occupauit: q2 ali9 nō ſoluit: q etiā amici bona
detinē volūt q2 executores nō faciūt p aīa ſic debēt: ni
hil aliꝯ apti9 oſtēdit niſi q vno aīe: inimicāte alij etiā
inimicari volūt. Et ſic oēs amici ei9 ſpreuerūt eū inter
anguſtias: ⁊ facti ſunt ei inimici Treñ. j.
¶ Et ſi de9 iuſt9 iudex eos eternalit dānabit q2 ſua nō Ar. ix.
dāt: ſic ptz Luce. xvj. De diuite epulone: q̄ nihil ꝯ ſuo
Lazaro dedit. Et Matth. xxv. Eſuriui ⁊c. Iteruz ſi ſic 22
dānabit fures q̄ bona furant viuor ſic ptz. j. Cor. vj.
Neq3 fures: neq3 auari ⁊c. Regnuz dei poſſidebunt:
vbi ponet: qui bona furant defunctoruz: de q̄b9 ſupra
oſtēſuz eſt q ſunt latrones ⁊ pditores oībus alijs cru
deliores ⁊ peiores. Et ſi illi qui in hac parte culpabiles
ſunt minus forte culpā talem cōmittere timeant: q2 q̄ti
die vindictas talib9 debitas deū cape non vidēt. Exē-
pla tamē ⁊ vindicte que in diuerſis legunt ſcripturis
eis ſufficere deberēt ad eos a tali trahendum iniq̄tate. Exm
¶ De pena eñ talib9 debita: legit in geſtis Karoli ma
gni de quodā milite pdicti regis: q̄ moriens armigero
dixit: q equū ſuū p aīa ſua daret: qd̄ cū facē differret:

poſt trigĩta dies mortu⁹ eidẽ armigero apparẽs: rñdit
ſe male habuiſſe vſqꝫ ad illud tp̃s. Sed tu inqt falſita
te tua penas nõ euades. In craſtino vͦ demones vi-
ſibiliter eũ in aere leuãtes: eũ horribili morte necauerũt
In ſignũ ꝙ mortuos defraudãtes demonib⁹ tradenť
nõ ſolũ executores: ſʒ om̃es illi Eſa. j. Ve genti pecca-
trici ꝑplo graui iniq̃tate: ſemini neqꝫ. i. ingratis parẽti
bus filijs ſceleratis. Ve em̃ eis erit: qꝛ hereditate cele-
ſti priuabunť: qꝛ hic bona ꝛ partẽ male eligũt. Sic ptz
D. xj. 29. Nec mirũ ꝙ celeſti priuanť hereditate: quia
ẜm iura canonica ſucceſſor nõ adimplens vel nõ ſer-
uans defuncti voluntatẽ ꝛ teſtamẽtũ debet exhereda-
ri. xj. q. j. Silueſter. Et ẜm leges ciuiles om̃i ſucceſſiõe
priuať. C. li. vj. de fidei cõmiſ. l. vltia. Executores em̃
in lege ciuili vocanť fideicõmiſſarij: qꝛ fidei illoꝝ mo-
23 Exm̃ riens cõmittit om̃ia. Nota. D. A. xj. 6. Iterũ de pena
talib⁹ debita: habeť in q̃buſdã hyſtorijs: ꝙ in monaſte
rio quodã abbas cũ multis monachis vno anno mo-
riebať. Et cũ ẜm loci ꝯſuetudinẽ: q̃libet deberet annõ-
nam ſuã hr̃e ꝑ annũ ꝓ aĩa ſua diſtribuendã: de ꝯſilio
cellerarij elemoſyna illa reuocata fuit. Quadã ḡ nocte
celerarius ille ante capellã tranſiens: p̃dictũ abbatẽ cũ
oĩb⁹ fratrib⁹ illo anno mortuis vidit vt ſibi videbať: ĩ
capella collocatos: corã q̃b⁹ inuitũ adductũ ꝛ diſcipli-
natũ: abbas ſic eũ alloquiť. Stultũ inqt eſt de alteri⁹
morte emolumentũ q̃rere in ei⁹ dãnũ: cũ ſors cuiuſqꝫ
ſub eodẽ pẽdeat fato: p̃dixitqꝫ illũ citiſſime moriturũ:
ſed q̃cq̃d ꝓ eo fieret ad alioꝝ a q̃b⁹ ſubtraxerat: refun-
dendũ eſſe cõmoduʒ ꝙ etiã iret ꝛ corrigeret exẽplo: q̃s
corruperat vbo. Abijt ille: ꝛ nihil vanũ ſe vidiſſe tam
recẽtib⁹ plagis q̃ ꝓximo ſuo obitu mõſtrauit. Qua in
re penſandũ eſt ꝙ illud qd̃ ꝓ animab⁹ fit illoꝝ q̃ mor-
tuos dũ vixerũt defraudabãt: ꝛ ad defraudatoꝝ tran-
ſibit vtilitatẽ: ꝛ ipſe nihilomin⁹ defraudans ꝓ fraude
Exm̃ ſua penis alijs vapulabit multis. ¶ Ad idẽ eſt ꝙ ſcri-
biť in geſtis btĩ Gregorij: de quodã p̃poſito monaſte-
rij ſui: q̃ inopiã timẽs fratrũ: ſuſtentationẽ q̃draginta
pauperũ retraxit: que annuatim vno fieri die ſolebat.
Suſtẽtationẽ etiã duodecim pauperũ q̃s in anniuer-
ſario beati Gregorij ĩ memoriã illoꝝ quos btũs Gre-
gorius paſcere ſolebat: inter q̃s fuit inuẽtus angelus
in forma tertijdecimi: retraxit. Cui apparens p̃dictus
btũs Gregori⁹: ſibi celerẽ p̃dixit mortẽ: niſi ſe corrige-
ret: qd̃ ꝛ rei poſtmodũ ꝓbauit euẽtus. Qua in re pen-
ſandũ: quantũ mortuos offendant: q̃ debita eis ſuffra-
gia ſubtrahunt ꝓ qua offenſa etiã ipſi mortui eos tam
Exm̃ aſpere reprehendũt: tanqꝫ celerẽ eis p̃dicũt vindictam.
¶ Sicut ptz de illo de q̃ legiť q̃ſi ſic: ꝙ lectũ ꝓ aĩa ſua le
gauit q̃ poſt executori apparẽs: q̃ lectũ vt debuit nõ de-
dit. Rñdit ſibi bene eſſe hoc tantũ excepto: ꝙ lecto ca-
reret. ¶ Predicta exẽpla ꝛ ſpecula ꝛ p̃cipue illud de ge-
ſtis Karoli: reſpicere deberẽt q̃ bona occupant defun-
ctoꝝ: cuʒ quib⁹ ducũt in bonis dies ſuos. Et in pun-
cto vſqꝫ ad inferna deſcẽdunt: quoꝝ cuilibet defuncti
dicere poſſunt illud. ij. Mach. vij. Tu quidẽ celeſtiſſi-
me in p̃ſenti vita nos perdis: ſupple ꝓ quãto ſalutem
24 noſtrã retardas ſequiť: ſed patiẽter ſuſtine: ꝛ videbis
quõ ſemen tuũ torquebit. Qui vͦ iſtis exẽplis audit
Exm̃ ſe corrigere nolũt: vtinã corrigerenť ſenſibili pena: vt
penas euaderẽt eternas. ¶ Sicut ille de q̃ legiť in libro
de apibus. Qui vnus fuit de trib⁹ a q̃bus amicus mo-
riens ad ſe vocatis: ꝛ executorib⁹ ordinatis: q̃ſiuit: quã
penã in vita iſta plus timerẽt: quoꝝ vn⁹ dixit ſe plus
lepram timere. Alius ignẽ Anthonij. Tertius vͦ pau-
pertatẽ ſe plus timere dixit: quib⁹ moriẽs ait: ꝛ ego ro-
go deũ ꝙ iſta vobis ꝯtingant: niſi teſtamentũ meũ fi-
deliter compleueritis: qd̃ cuʒ nõ facerẽt: primus lepra
ſecũdus illo igne: tertius cum magno timore ꝛ lachry-
mis om̃ia bona defuncti ad que attingere potuit: pro
anima ipſius erogauit. In ſignuʒ ꝙ illis qui fideliter
vltimã voluntatẽ defuncti complent: periculũ euadẽ-
tibus. Alij nõ ſolum lepram: vel ignẽ Anthonij: ſed qd̃
pei⁹ eſt ignẽ patiẽtur eternũ. Iuxta illud Ecci. ij. Ve
duplici corde: ꝛ labijs celeſtis ꝛ manib⁹ male faciẽtib⁹
et peccatori ingrediẽti terrã duabus vijs: dũ em̃ terrã
et diuitias q̃s habẽt q̃tum ad imobilia per falſas ac-
quiſitiones: ꝛ mobilia ꝑ falſos intrant executores: ter-
ram duab⁹ ingrediunť vijs. ¶ Ad idẽ eſt hiſtoria cu- Exm̃
iuſdam ſapiẽtis in libro ſuo de ſacerdote: cui veſtis le-
gata erat vt pro anima oraret defuncti: qd̃ cũ ſufficien
ter nõ faceret: poſtea in viſione quadã ad infernũ du-
ctus: illam veſtẽ ardentẽ a demonib⁹ ei improperãtib⁹
ſup ſe ꝓiectam ſuſtinuit: ſup qua ad ſe redeunte: veſti-
gia manſerũt aduſtionis: quo facto datur intelligi q̃le
periculũ ſit mortuos nõ ſolũ de bonis: ſed etiam de de-
bit⁹ defraudare ſuffragijs. Si em̃ ſancta ꝛ ſalubris eſt
cogitatio ꝓ defunctis exorare: ꝛ ꝑ argumentũ a cõtra-
rio ſenſu iniquũ ꝛ ꝓphanũ eſt defunctos negligere: et
p̃cipue vbi eis ſpeciali obliganť beneficio vel ſtatuto.
Caueant ergo eccleſiarũ rectores ꝛ alij: q̃ ſpecialia qui-
bus rõne obliganť bñficij vel ſtatuti: negligunt ſuffra-
gia. ¶ Ad idẽ eſt qd̃ ſcribit Beda de geſtis angloꝝ li- Exm̃
bro. iij. de furſeo viro nobili: qui a corpe erut⁹ ꝛ ab an
gelis in altum leuatus: angelico p̃cepto ima intuens:
vallem vidit tenebroſam: ignib⁹ q̃tuor ſuccenſam: cui
reſpõſum fuit: ꝙ vallis mũdus: ignes vͦ peccata fue-
runt: qui ipm̃ ꝯſumunt. Quoꝝ primus eſt mẽdacij: qꝛ
nõ tenent hoĩes qd̃ in baptiſmo ꝓmiſerũt. Secũdus
eſt cupiditatꝫ: qꝛ mũdi diuitias amori p̃ponũt celeſtiũ
Tertius diſcordie ꝛ diſſentionis q̃ dei domũ dum cõ-
burit: ipm̃ longius fugat. Quartus impietatis cũ in-
firmiores ſpolianť. Viditqꝫ demones in igne volitan
tes: ꝛ bella ꝯtra ſanctos ſuſcitãtes: quoꝝ vnus ſup eũ
tunicã iactauit ignitã: quã de bonis mortui prius ſe ac
cepiſſe cognouit. Cui clamãti ait ãgelus: qd̃ incẽdiſti:
arſit in te. Anima vͦ ad corpus redeũte: ſignũ incen-
dij viſibiliter ꝓtulit in humero ꝛ maxilla. Si iſte talẽ
tanq̃ horribilẽ vidit viſionẽ: totqꝫ penarũ accepit ar-
ras ꝓ dono ſibi gratis dato: ꝓ quo vt debuit nõ ſatiſ-
fecit: q̃d ſuſtinebũt q̃ rapiũt vel iniuſte aliena ꝛ ſpeci-
aliter mortuoꝝ detinent⁹ quibus exẽplo veniet ꝓdito
Prouerb. vj.
¶ Articulus vͦ vltim⁹ iſti⁹ capituli eſt oĩb⁹ p̃cedẽtib⁹ Arti. x.
mirabilior ex hoc ꝙ nõ ſolũ ex ſcripturis: ſʒ occulta vi
deť fide: ꝛ q̃tidiano ꝓbať expimẽto: ꝙ bona defuncto 25
rũ male expẽdunť: ꝙ etiã ipſe q̃ totũ acq̃ſiuit: nihil vl'
parũ habet intĩũ em̃ iſta mala oĩb⁹ nobis nota ſunt: ꝙ
oẽs in morte diuitũ: quaſi ſic loquenť: dicẽtes: heu cũ
quãto labore ꝛ ſollicitudine de die ꝛ nocte ĩ terra ꝛ ma-
ri bona ſua acq̃ſiuit: quãtis piculis nõ ſolũ aĩe: qꝛ il-
lud min⁹ curať: ſʒ etiã corpis ſe expoſuit: quot defrau-
dauit: q̃t exheredauit ad quantã etatẽ vitã ſuã in diui-
tijs ꝛ delicijs ꝛ honorib⁹ ducẽ cogitauit: ꝛ ſubito mor-
tuus eſt ꝛ totũ amiſit: ꝛ alij de bonis ſuis terras emũt:
domos edificãt: ditanť. ſicut ptz. A. xij. 15. Comedũt ꝛ
bibunt: ꝛ ducũt in bonis dies ſuos: ꝛ ꝓ aĩa illi⁹ nihil
faciũt. Iſta nõ ſunt extranea. Sed oĩb⁹ nota: vtpote q̃
quotidie accidunt: ꝛ tñ intĩũ infatuanť ſtulta multoꝝ
corda: qꝛ nec ſcripturis nec exp̃imẽtis p̃muniri volũt
nec credere: qd̃ ita erit de bonis illoꝝ ſic vidẽt de bonis Exm̃
alioꝝ. Nõ. H. ij. 30. cũ ſequentib⁹. Tales ſunt brutis Vulpes
ſtultiores. Inter q̃ ẜm fabulas: vulpes vidẽs ꝙ leo lu et Leo

poꝛ capitis abſtulit pellem eo ꝙ p̄dā bene nō diuiſit:
melius eā diuiſit: totū dando leoni. Rn̄dēs ꝙ hanc a
ſacerdote cū rubea coꝛona didicit curialitatē atqꝫ ſapi-
entiā. Vidēs em̄ alteriꝰ ꝑiculū: cautius facere didicit
ſiquidē vexatio dedit intellectū. Sed heu hō cū in ho-
noꝛe eſſet nō potuit talibꝫ cōpari iumētis: qꝛ in pau
cis tāta inueniꝭ induſtria: ſicut ptꝫ. E.vij.17. Pauci
em̄ inueniunꝭ qui ꝑ exēpla in alijs viſa ſe cuſtodiūt: q̇
volunt dum viuūt de bonis ſuis bene oꝛdinare: vel ea
p̄mittere: nō obſtāte ꝙ videt vt cōiter ꝙ ea q̄ derelin-
quunꝭ: amittanꝭ. Et ponamꝰ ꝙ nō amittanꝭ: ſed poſt
eos mittanꝭ. Et ſi nō eſſet ad hoc exēpluꝫ naturalis il-
loꝝ rō: viſus etiā coꝛꝑis oſtēdit ꝙ melius eſſet lumen
26 ante eos q̄ꝫ poſt eos poꝛtari. Siquidē ⁊ hoc ad oculuꝫ
videmꝰ: ꝙ vnus puer debilis q̇ de nocte obſcura in via
turpi ⁊ ignota lumen habet ante eū velocius ⁊ ſecuriꝰ
vadit: ⁊ melius ſe cuſtodit: ne in foueā ⁊ in lutū cadat
q̄ꝫ foꝛtis hō ⁊ diues ⁊ potēs in eadē via: q̇ lumē habet
a tergo vel a longe: ⁊ nō videt vbi ponat pedes ſuos:
Ita ſpūaliter vnꝰ pauꝑ vel debilis vel infirmꝰ ⁊ miſer
quo ad mundū iſtū: q̇ lumē elemoſynarū ⁊ alioꝝ bo-
noꝝ operū ante ſe p̄mittit: ⁊ ante ſe habet qn̄ moꝛiēdo
per viā tranſibit ignotā plenā tenebꝛis ⁊ ꝑiculis: ve-
locius citius ⁊ ſecuriꝰ ꝑicula illa euadit: ⁊ meliꝰ ſe cu-
ſtodit: ne in abyſſum cadat penarū: q̄ꝫ rex vel quicūqꝫ
diues vel potēs: cuiꝰ lumen ⁊ reſtitutionē executoꝛes
a lōge poſt vl' nunq̄ꝫ poꝛtāt. Nō. M.xj.97. Talis em̄
anteq̄ꝫ lumen veniat in puteū ꝓfundū: ⁊ in foueā ⁊ in
lutū cadit penarū: vbi miſer in triſticia ſedens ⁊ dolēs
dicere pōt illud Ps̄. lxviij. Infixus ſum in limo ꝓfun
di: ⁊ nō eſt ſubſtātia ſuꝑple me liberans. Sed inaniter
tunc plangit poſt caſum: tutius fuiſſet: ⁊ meliꝰ ſibi ꝓ-
uidiſſet: Ita ꝙ in moꝛte ſecure oꝛaſſe potuiſſet: dicens
illud Ps̄. lxviij. Modo me demergat tempeſtas aque:
neqꝫ abſoꝛbeat me ꝓfundū: neqꝫ vꝛgeat ſuꝑ me. p. o. ſ.
qꝛ lumē meū habeo an̄ me. Et tn̄ qꝛ ad illud lumē ſine
tuo adiutoꝛio deꝰ eſt inſufficiens: libera me de luto: vt
nō infigar. In ps̄. eo. tene manū meā: ⁊ trahe me poſt
Exm̄ te. ¶ Hiſtoꝛia ſiue parabola huic hiſtoꝛie habeꝭ ſilis
de duobꝫ ſocijs: q̇ pacto ſe aſtrinxerunt vt ferꝭ: ꝙ quili
bet eſſet in nuptijs alteriꝰ. Altero g̊ moꝛtuo: alter nu-
pſit ⁊ duxit vxoꝛē: nocte v̊o eadē moꝛtuꝰ ſocio aꝑparēs
dixit veni ad pactū tenendū. Cui alius ego non tantū
oneraui te ad tenendū: q̄ſi diceret: nō fuit intentionis
mee ad onerandū te ꝙ poſt moꝛtē venires: foꝛte nō pla
cuit ei ꝓ tūc: ⁊ ꝓ ſtatu turpi: in q̊ vidit eū ſocietas ſua.
Rogatus g̊ ꝙ diſcederet: noluit niſi ſub cōditione: ꝙ
ſocius ſecū ad puteū lumen poꝛtaret: qd̄ dum faceret.
Aliqn̄ moꝛtuus lumē p̄ceſſit. Aliquando ſeq̄baꝭ. Qn̄
v̊o p̄ceſſit: aliquotiens grauiter cadere videbaꝭ: qn̄ v̊o
ſeq̄baꝭ: recte iuit: licentiā v̊o accepturus de cauſa huiꝰ
facti req̇ſitus: rn̄dit. Sic eſt de illis qui p̄mittūt bona
opera illi habētes lumē ante: recte ambulant. Ego v̊o
qui in te: ⁊ in alijs fictis amicis cōfidebam: ſicut etiam
mei ſimiles cecidi: ſi v̊o lumē ante me poꝛtaſſem: nō in
tenebꝛis nō eſſem: ſꝫ qꝛ ſic nō feci: ideo nūc in tenebꝛis
ſtraui lectulum meū Iob. xvij. Nota. R. vj. per totū.
Et ſpecialiter. 11. et. 12.

E.ix. **Excōmunicationis cauſa**
anteq̄ꝫ ſentētia ꝓferaꝭ: eſt diligēter inueſtigā-
da. Scd̄o oſn̄diꝭ ꝙ poſt ſufficientē cauſe cognitionē eſt
in caſu neceſſario ꝓferenda. Tertio ꝙ hec ſententia eſt
multū timenda. Quarto ꝙ abſolutio eſt cito petēda.
Arti.j. ¶ Primū ptꝫ: qꝛ ſi hō nō debeat leuiter ſine magna cā
1 ſiue etiā diligēti cauſe cognitiōe ad moꝛtē iudicari coꝛ-
poꝛalē: nec medicus infirmū moꝛtuum iudicat: anteq̄ꝫ
pulſum ⁊ vꝛinā diligēter ſcrutauerit: a multo foꝛtioꝛi:
bona diligētia p̄cedere debet: anteq̄ꝫ quis moꝛtuꝰ iudi
ceꝭ ſpūaliter in anima: ⁊ ſathane tradaꝭ in inferni pa-
tibulo ſuſpēdēdus. Nullus em̄ membꝛū de coꝛꝑe p̄-
ſcindit naturali: niſi cauſa ſit pꝛius bn̄ diſcuſſa: qꝛ hoc
nullus facit: vbi aliter ſanari poſſit. Sed ſi videt ꝙ ni-
ſi p̄ſcindaꝭ periculū infectiōis toto īminet coꝛꝑi: illud
p̄ſcindit non ſine omniū mēbꝛoꝝ timoꝛe ⁊ doloꝛe. Ita
in ꝓpoſito cum timoꝛe ⁊ coꝛdis cōpaſſione: mēbꝛū in-
coꝛrigibile de coꝛꝑe chꝛiſti ⁊ eccl'ie mediante excōicatio
nis gladio p̄ſcindendū eſt: qꝛ ſicut puer nimis frequē-
ter ⁊ ex leui cauſa verbaratus induraꝭ: ⁊ de verberibꝫ
minus curat. Sic in ꝓpoſito ſentētia excōmunicatiōis
nimis cōmuniter lata: nō timeꝭ. In iſto em̄ caſu ſicut
bn̄ficiū nimis cōiter datū minꝰ ap̄p̄ciaꝭ. Ita ſuꝑpliciū
minus timeꝭ. In vno em̄ rarū eſt carū. In alio rarum
eſt timendū: ablata em̄ raritate oleū eccl'ie. i. īdulgētia
vileſcit: ⁊ vinū ꝙ vulnera moꝛdet. i. excōmunicatio nō
timeꝭ. Pꝛelatus em̄ eſt ille ſamaritanus Luc. x. qui cū
diſcretionis ſtatera oleum indulgētie: ⁊ vinū dure ſen
tentie vulnerato infundere debet. Arti.ij.
¶ Ex qua chꝛiſti doctrina ptꝫ iſtius in caſu ſentētie ne
ceſſitas: qꝛ ſicut neceſſariū eſt plagis antiquis que car- 2
nes hn̄t putridas medicina moꝛdax ⁊ coꝛroſiua ⁊ cau-
teriū ⁊ nouacula carnes illas ꝯſumēs: ſic etiā neceſſa-
riū eſt mēbꝛi putridi amputatio: vbi alias ꝑiculum ⁊
dammū incipit coꝛꝑi īminere. Sicut etiā rex neceſſario
in caſu ſe defendit cōtra terre ſue inimicos gladio ma-
teriali: ⁊ paſtoꝛ ouē reducit baculo. Sic in ꝓpoſito eſt
in caſu ꝯſimili neceſſaria cenſura eccl'iaſtica: vicꝫ ſentē
tia excōicationis ⁊ interdicti ⁊ ſuſpēſionis ⁊ hmōi: qꝛ
iſta om̄ia nō oꝛdinanꝭ ad ſeparandū hoīem a deo: nec
ad vulnerandū: ſed ad ſanandū: ſequiꝭ ꝙ multi credū
tur eſſe in eccl'ia: qui ſunt extra: ⁊ ecōuerſo: qꝛ ſ̄m Se-
necam nō ſentētia: ſed cauſa facit hominē turpem. Arti.iij.
¶ Illa g̊ cauſa. i. pctm̄ que interiꝰ aīam occidit: ⁊ a deo
ſeparat: cū ſentētia exterioꝛi q̄ ⁊ ab eccl'ia ſeparat exte- 3
rius: eſt multū timēda: qꝛ ſi cā moꝛtis tꝑalis: vicꝫ infir
mitas interioꝛ: iudex etiā exteriꝰ: q̇ coꝛpus moꝛti adiu-
dicando illud a ſocietate ſeꝑat ceteroꝝ: multū timenꝭ:
ꝓpter moꝛtē quā inferunt momentaneā: multo magis
timēda ſunt p̄dicta: q̄ ad moꝛtē non ſolū coꝛpus: ſed ⁊
aīam ⁊ coꝛpus ducunt eternā. Hoc pulcherrime oſtē-
diꝭ ex doctrina chꝛiſti Luc. xij. vbi poſtq̄ꝫ docuit moꝛ
tē coꝛꝑis eſſe paruipēdēdā dicēs: ne terreamini ab his
qui occidūt coꝛpus: ⁊ poſt hoc nō habēt amplius q̇d
faciant: docuit eius eccl'ieqꝫ ſue ſentētiā q̄ hominē tam
ab eccl'ie triūphātis q̄ꝫ militātis ſeparat ſocietate: igni-
buſqꝫ deputat eternis: multū eſſe timendā dicens: oſtē
dam vobis quē timeatis: timete eū qui poſtq̄ꝫ occide-
rit habet poteſtatē mittere in gehennā. Tria facit. In-
ſinuat rei euidentiā oſtendam ⁊c̄. Pꝛecipit veſtri pꝛo-
uidentiā timete: minaꝭ duram ſententiā: in gehennā.
Primū patet in bulle ſeu ſentētie ſcripte aperta ꝓlatio-
ne. Secundū patebit in mandati executiōe. Tertiū pa
tebit in finali rebellione. Iſta tria: ſcꝫ ſentētie ꝓlatio et
rigoꝛis contra excōmunicatos executio: ⁊ pene eterne
cōtra rebelles inflictio. Triplicē excōmunicationis ti-
moꝛē incutere debēt: ꝓpter triplex qd̄ excōmunicationi
imminet periculū: quoꝝ pꝛimū imminet ipſi excōmu-
nicatio: ſecundū cōmunicantibus: tertiū toti mundo.
¶ Primo em̄ hec ſentētia eſt multū timenda ꝓpter pe- 4
riculum maximū quod pꝛouenit ex hac ſententia ipſi
excōmunicato: tam in p̄ſenti q̄ꝫ in futuro. In pꝛeſenti
em̄ vita multiplex ei imminet periculū. Primo: qꝛ ipſa

a deo animā derelictā ⁊ ſeparatā oſtendit: ⁊ a ſocietate
omniū bonoꝝ tam in celo ꝙ̄ in terra. Ex quo ſequitur
ꝙ libere a diabolo poſſidet̄ ⁊ ſpoliat̄: ſicut illi qui tem-
poꝛe guerre regis nō habēt protectionē. Et ſicut illi ꝗ
per ſententiā apoſtolicā publicant̄ quo ad perſonas et
bona: ꝓpter eccleſie rebellionem. Tales em̄ ſunt ad vo
luntatē cupientiū. Nota. T.v.45. Ex ſecūdo patz ꝙ
a nullo iuuari poteſt: quia ſicut membrū a coꝛpoꝛe ab-
ſciſum ⁊ canibus pꝛoiectū: ab alimento ab alijs mem-
bꝛis accepto nō iuuat̄: nec eoꝛum cōmunicat operibꝰ.
Ita tale membrū a cibo anime. id eſt. a bonis operibꝰ
tam illoꝝ qui ſunt in celo ꝙ̄ in terra: priuatur: quia eſt
ſicut arboꝛ de terra euulſa: que humoꝛem de terra non
trahit: que ſiccatur ⁊ ad ignem diſponitur eternū. De
quibus Jude. j. Arboꝛes autumnales infructuoſe bis
moꝛtue: ſupple ſemel in cauſa: ſecūdo in ſentētia eradi-
cate: quibus pꝛocella tenebꝛarū conſeruata eſt in eter-
num. Jam em̄ ſecuris. id eſt. ſentētia ad radicez iſtius
5 arboꝛis poſita eſt Math. iij. ¶ Secūdo hec eſt timen-
da: pꝛopter ſpiritualem quā oſtendit defoꝛmitatē. Eſt
em̄ excōmunicatus turpis coꝛam deo ⁊ curia celeſti: ſi-
cut carbo extinctꝰ ⁊ abominabilis ſicut candela extin-
cta fumigans: teſte quippe ꝓpheta: Denigrata eſt ſuꝑ
carbones facies eoꝝ Tren. iiij. ¶ Tertio eſt velut ho-
mo ab inimicis captus: omniū auxilio ⁊ ſuccurſu de-
ſtitutꝰ: multiſqꝫ vinculis ligatꝰ: qui quāto diutius ſic
infeliciter detinet̄: tāto pluribꝰ vinculis alligat̄: velut
etiā miſer azinus in foueā cadēs importabili ſub one-
re: cui ve eſt: qꝛ nec ſubleuātē inuenit. De quo Eccēs.
iiij. Vnus inquit ſi ceciderit: non habet ſubleuantē ſe.
¶ Quarto cum membrū abſciſum ſit ⁊ demonibꝰ ꝓ-
iectum: cum chꝛiſto aſcendere non poterit: quod maxi-
me eſt timendū. Vnde Auguſtinꝰ nihil timere debe-
ret chꝛiſtianꝰ: ſicut a chꝛiſti coꝛpoꝛe ſeparari. ¶ Quin-
to: quia eſt ſicut canis immūdus imo om̄i cane ⁊ om̄i
ſaraceno peioꝛ: ſicut peioꝛ eſt apoſtata a religione ꝙ̄ ꝗ
nunꝙ̄ religionē intrauit: ⁊ peioꝛ qui baptiſmi ⁊ ſacra-
mētoꝝ amiſit grām: ꝙ̄ qui nunꝙ̄ recepit. Et peioꝛ ca-
nibus: quia nec eccliam ꝓpter demerita intrare permit-
titur: nec cum ſanctis cōmunicare. Quia que cōmuni
catio ſancti ad canē Eccl. xiij. vel que cōuentio chꝛiſti
ad Belial. ij. Coꝛ. vj. ¶ Sexto: qꝛ ſicut imundū ⁊ in-
utile cani: Ita excōmunicatus traditus eſt ſathane. j.
Coꝛ. v. Eo ꝙ iudicaui huiuſmōi tradere ſathane: qui
libenter eum recipit: quia ſicut de macello pꝛiectum: ita
diabolus de ecclia eiectū auide expectat deuoꝛandū: ꝗ
6 circuit querēs quē deuoꝛet. j. Pet. v. ¶ Septimo quia
eſt extra ciuitatē tp̄e obſidionis: ſicut patz. C. iiij. 10.
Secūdo hec ſentētia eſt timēda: qꝛ multū nocet cōicā-
tibus. Sicut em̄ candela extincta olfacientibꝰ: ⁊ lepꝛo-
ſus tangētibus: ⁊ ouis ſcabioſa ſimul paſcentibꝰ. Ita
excōmunicatꝰ nocet ſibi cōmunicātibꝰ. Ille em̄ excō-
municatus intrī eſt alijs cōtagioſus. Alioꝛūqꝫ infecti
uus: tantuſqꝫ diaboli auceps ⁊ glutinū atqꝫ venatoꝛ:
Exm̄ ꝙ vix ꝑ quecūqꝫ peccatoꝛē: tot ſicut per eum lucratur
diabolus. Vnde demon vt dicit̄ ſemel in quodā de-
moniaco adiuratus: per quem modū plures in die lu
crarent̄? Reſpōdit per excōmunicatū: quia aliquādo
per vnum talem centum. imo mille in die: qui vel moꝛ
taliter: ſicut qui in diuinis vel cōtemnēdo vel veniali-
ter: ſicut alio modo participant: peccant: lucrat̄. Opti-
mus eſt ergo diaboli venatoꝛ: ille excōmunicatus: qꝛ
non eſt rex qui habeat venatoꝛē: qui tot ei in die capiat
feras quot iſte homines. Crudeliſſimus eſt etiam dei
expugnatoꝛ: qui ita potenter ab eius dominio ſubdi-
tos aufert: diaboliqꝫ dominio ſubijcit. ¶ Q aūt talit̄
participantes dei inimici: diaboliqꝫ ſint amici: patz tā
per opera illoꝛum ꝙ̄ per legē eccleſie. Per opera patet:
quia ſicut recipiēs ⁊ receptans a rege bannitū: in ope-
re quo amicabiliter ſe ad talem habet: oſtendit ꝙ non
eſt amicus regis: quia amici eadē diligunt ⁊ eadē odio
habēt ſm̄ phm̄ in Ethicis. Sic in ꝓpoſito qui amica-
biliter ſe habet ad bannitū a deo: tam ab eccleſia triū-
phante ꝙ̄ militante expellēdus eſt. Idem patz ex lege
eccleſie. In decretis: diſtinc. xciij. ſi inimicus. Vbi ad-
ducitur Petrus pꝛinceps apoſtoloꝝ populū docens
in oꝛdinatione Clementis: ⁊ infoꝛmans excōmunica-
tos fugere: quia inquit: ſi quis amicus illoꝝ eſt: vnus
ex illis qui eccleſiam exterminare volunt. Et cum coꝛ-
poꝛe vobiſcum eſſe videat̄: mente tamē ⁊ anima ⁊ ope
re contra vos: et eſt multo nequioꝛ hoſtis ꝙ̄ qui foꝛis
ſunt ⁊ aperte inimicant̄. Cuius rei cauſa eſſe poteſt: qꝛ
participātes ſunt cauſa quare tot ſunt excōmunicati: ⁊
quare minus excōmunicari timēt: ſicut ſuppoꝛtātes et
latrones ⁊ homicidas iuuantes: ſunt cauſa quare tot
ſunt latrones: ſi em̄ nullus eis cōmunicaret quoꝝ deſi
derant cōmuniones: ipſam amicoꝝ fugam: ſuamqꝫ ex
fuga confuſionē: plus timerēt ꝙ̄ ipſam timeant ſentē-
tiam vel confuſionē quā habebūt: quādo a deo ⁊ tota
curia celeſti ſeparabunt̄. ¶ Hec em̄ ratio in p̄allegato 7
allegatur decreto: dum em̄ omniū cupit amicitias ha-
bere qui eum ꝓpter peccatū fugiunt: citius recōciliari
vult ei qui om̄ibus peſt. Ex dictis quoqꝫ patz quantū
ſit participantiū periculū: quia ſi bannitū regis rece-
ptans: vel latronē receptans vel fouens: ſuſpēdio di-
gnus ſit: quo ſuſpēdio dignus iudicat̄ qui bannitū dei
recipit? Et ſi talis participatio ſeparat a pceptione ſa-
cramentoꝝ: quomō etiam nō ſeparat a perceptione ce-
li? Et ſi excōmunicati: tam in vita ꝙ̄ in moꝛte ab eccle-
ſia excludant̄ militāte: tanꝙ̄ indigni quis eos dignos
ſanctioꝛe iudicaret loco ſcꝫ eccleſia triūphāte? ¶ Q au Exm̄
tem ab eccleſia expellant̄ militante in vita: quotidiano
patet experimēto: ꝙ aūt ab eadē expellant̄ poſt moꝛtē:
patet p̄mo per exemplū ex geſtis beati Auguſtini pꝛi-
mi angloꝝ archiepi. De quo fert̄: ꝙ cum ex moꝛe miſ-
ſas celebraturus: p̄cipet ꝙ om̄es excōmunicati de eccle
ſia exirent: vidit vnū de terra vbi quondā ſepultus fue
rat ſurgere: ⁊ de ecclia exire: ⁊ ab eodē ſancto de cauſa
reqſitus: rn̄dit ſe quondā ꝓpter decimas non ſolutas
excōmunicatū fuiſſe. ¶ Ad idē eſt qđ ſcribit btūs Gre Exm̄
goꝛius ſcđo li. dialogoꝝ: de duabꝰ ancillis chꝛiſti: ꝗ qꝛ
frequēter linguas laxabant aduerſus quendā qui eis
in exterioꝛibꝰ ſeruiebat ptendentes: a btō Bñdicto ta-
le habuerūt mandatū. Niſi inqͭt coꝛrexeritis vos: ego
vos excōmunicabo: ⁊ poſt earū moꝛtē frequenter viſe
ſunt tp̄e miſſe de ecclia exire. Illis ḡ qui hmōi cēſuras
modo parū timēt: in fine ſm̄ Auguſti. grauiꝰ erit: ꝙ̄
ſi gladio ferirent̄ vel a feris deuoꝛarent̄ vel flāmis exu-
rerent̄. Tertio hec ſentētia eſt timēda: qꝛ toti nocet mū
do: qꝛ ſi ꝓpter vnū excōmunicatū vicꝫ Judam tota na
uis in qua erat ipſe cum chꝛiſti diſcipulis: iactabat̄ flu-
ctibus: ⁊ quaſi periclitabat̄. Sicut ptꝫ Math. viij. Et
Mar. iiij. Cuiꝰ cauſa fuit Judas: ſm̄ verba Ambꝛo-
ſij que habent̄ in decretis. xxiiij. q. j. nō turbat̄. Ita ꝓ-
pter excōicatos ⁊ pctōꝛes totus mūdus iactat̄ ⁊ turba
tur tempeſtatibꝰ ⁊ bellis ⁊ peſtilentijs ſicut ſatis oſtē-
ditur. B. ij.
¶ Ex quo tot pericula contingūt tam excōmunicatis: Arti. iiij.
ꝙ̄ cōmunicātibꝰ in vita pariter ⁊ in moꝛte: ⁊ etiā toti
cōmunitati: ptꝫ ꝙ abſolutiōis remediū cito eſſet que-
rendū. Sed aliqui minus de ea curant remediū quere- 8
re: qꝛ foꝛte reputāt ſe ſine cauſa eſſe excōicatos ⁊ iniuſte:

Qḋ tamē ſemꝑ timendū ſit: ſequēti oſtendit̄ exemplo. Exm̄ Fertur ꝙ quidā a tali ſententia ligatus a Ruberto lincolnienſi epiſcopo: allegauit ꝙ excōmunicari non meruerat. Cui ep̄s: quid demeruit iſte panis nouꝰ? nihil inquit. cum ep̄s eum excōmunicauit: ſtatim factus eſt putridus: quod ad iſtius ſentētie ſeueritat̄ oſtenſionē et alioꝝ terrorē factaꝫ fuiſſe intelligit̄. ¶ Alij vero tales cenſuras ideo minus timent: qꝛ quotidie tales vindictas de excōmunicatis capi non vident. In primitiua eīm eccl'ia demones publice vt dicit̄ vexabant excōmunicatos: cōmuniꝰ ꝙ modo: ſed qḋ tūc faciebāt aperte et manifeſtius: nūc faciūt occulte ꝛ periculoſius: quia minus timent̄: ꝛ diutius modo in ea iacēt inuoluti qḋ forte demonū eſt cautela. Sicut patꝫ. C.vj.61. Et. C. vij.11. cum tribus ſequētibus. Propter cauſas eīm ibi et hic etiā tactas: poſſunt demones dicere illud Apoc. vltimo: qui nocet: noceat adhuc ꝛ qui in ſordibus eſt: ſordeſcat adhuc. Nō ꝙ multi ſunt excōmunicati. F.j. 7. Nota. M.j. per totum.

F.j. **Falſitatis et veritatis.** Primo facienda eſt adinuicē comparatio: quo ad potentiā ꝛ victoriā: oſtēdendo ꝙ falſitas in hoc mūdo vt cōmuniter cōtra veritatē ꝑualet. Secūdo: oſtēdet̄ ꝙ nō eſt mirabile ꝙ preualet ꝯtra veritatē: ꝓpter multas cauſas q̄ eā vincere faciūt. Tertio: oſtēdit̄: ꝙ̄ periculoſa eſt falſoꝝ ſeruitus vel ſocietas ꝛ amicitia. Quarto falſoꝝ oſtendit̄ ſtulticia. Quinto: incorrigibilitas. Sexto: oſtendit̄ q̄ ſit radix ꝛ cauſa falſoꝝ innumerabilis multitudinis. Septimo: oſtendere reſtat: que mala ex falſitate cōtingunt. Octauo: quis ſit falſoꝝ finis.

Arti.j. ¶ Rōne primi eſt ſciendū: ꝙ talis eſt cōparatio int̄ falſitatē ꝛ veritatē: vt frequēter q̄lis eſt int̄ lupū ꝛ agnū.
1 De q̄bus habes. D.xj.12. qꝛ ſicut in om̄i ꝯflictu ꝛ ludo ꝛ facto: lupus ꝯtra agnū ꝑualet: ſicut etiā Pilatus ꝯtra chriſtū in hoc mūdo ꝑualuit: ſic in cauſis ꝛ placitis falſus ꝯtra veracē: ꝛ impiꝰ ꝑualet aduerſus iuſtū Abac.j. Et ſpecialiter vbi verax eſt pauꝑ: ꝛ falſus eſt nūmoſus. In hoc caſu pōt pauꝑ clamare iuſticiā ſuaꝫ oſtendēdo: ad iudices: dn̄os ꝛ alios: q̄ ad faciendū iuſticiā ordinant̄: vſqꝫ ad raucedinē: pōt etiā curias ſeq̄ vſqꝫ ad laſſitudinē ꝛ vite tedium: ꝛ nō exaudiet̄. Vbi falſus ſine om̄i clamore vel labore tantūmō manus illoꝝ cū nūmis tangendo: exaudit̄ ꝛ expedit̄. Mirabile videt̄: ꝙ clamās nō exaudit̄: ꝛ mutus audit̄: ꝛ cā eſt: qꝛ vnus venit in noīe nūmi ad quē habet ſemꝑ aures apertas. Aliꝰ in noīe dei. Apud tales eīm falſos aſſeſſores ꝛ hm̄ōi bene tractat̄ ꝛ libētius recipit̄: q̄ venit in noīe nūmi: ꝙ̄ dei. Nec mirū: qꝛ q̄libet libētius recipit et cū meliori vultu illū q̄ venit in noīe dn̄i ſui quē multū diligit ꝙ̄ illū q̄ venit ī noīe dn̄i quē nō diligit: quē nō reputat dn̄m ſuū. Sed taliū dn̄s maxime dilectus eſt nūmus: qḋ innuit chriſtus in euangelio: vbi docet ꝙ nemo pōt duob' dn̄is ſeruire: innuēs māmonā eſſe cupidoꝝ dn̄m. Qḋ ḡ mirū: ſi venientē in noīe eiꝰ libēter recipiāt?
2 ¶ Iterū citius audit̄ ille q̄ venit in nomie dn̄i ſui quē diligit ꝛ timet: ꝙ̄ in noīe illius dn̄i quē nec timet nec diligit. Ita iſti citius audiunt vnū venientē cū nūmis cū paucis verbis: ꝙ̄ vnū q̄ clamat ꝑ amore veritatis: ꝛ ꝑ amore dei ꝛ oīm ſanctoꝝ. ¶ Iterū ſicut ī om̄i bello: vbi deꝰ iuuat pars aduerſa vincit̄: ſicut ptꝫ B.ij. articulo. viij. Ita ī placit̄ cauſis ꝛ negocijs huiuſmōi: vbi iſte falſus deus. ſ. denariꝰ iuuat: veritas vincit̄: qꝛ ita manꝰ illoꝝ: in quoꝝ manib' iniq̄tates ſunt: fortificat in tangēdo: ꝙ eos fortiter agere ꝛ vincere facit. Et ſi nō poſſunt manus omniū duodecim tangere abundāter: tangant ſaltem manus antiquioris vel potētioris patrie ductoris: ꝛ adhuc ꝯ veritatē ꝑualebit: qꝛ ille vnus vel timore vel amore vel falſa informatione: qua factū falſiſſimū: antiqua tp̄a antiquoꝝ regum ꝛ feoſeſſationes: q̄ nunꝙ̄ fuerūt in rerū natura narrando: colore veritatis colorabit: ꝛ aliquo p̄dictoꝝ modorū alios poſt ſe ducet. Et ſic in mūdo iſto falſitas ꝑualet. Sic dn̄s ꝛ deus in dn̄io ꝛ regno ſuo. Et veritas in plano cāpo ſeu platea. In iſta lucta: ſeu haſtiludio vel bello: vbi falſi cū denarijs ſunt ex ꝑte ꝯtraria: ꝛ etiā mediatores in negocio: ſicut in duodena ꝛ hm̄ōi: ꝓſternitur. Et ſic verificat̄ illud Eſa. lix. Corruit in platea veritas. Sicut ptꝫ. A.xiiij.38. ꝛc.

¶ Sed cum veritas ſit tam fortis: ꝙ teſte ſcriptura. ij. Arti.ij. Eſdre. iij. Sup oīa vincit veritas: ꝛ eodē libro. ca. iiij. ꝙ dixerūt oēs magna eſt veritas: ꝛ ꝑualet: mirabile videt̄ dictū: ꝙ falſitas veritatē ꝓſternit. Sed hoc nō debet eſſe mirabile ꝯſideranti locū ꝛ modū: ꝛ oīa auantagia q̄ falſitas habet ꝑ parte ſua in illo bello. ¶ Habet eīm ex parte ſua om̄ia auantagia q̄ bellantes victores facere ꝯſueuerūt. Quoꝝ primū ex loco eſt in q̄ pugnant. B. nāqꝫ. ij. 2. et. A. xxv. 6. dictū eſt: ꝙ locus ꝓ bello bēne electus: multū pugnātes iuuat ꝙ etiā ſit in terra ꝛ dn̄io ꝓprio. Et habeat circa ſe homies. ſ. qui eū multū diligant: ꝛ aduerſariū odio habeant. Sed falſitas eligit ſibi locum aptiorē: vicꝫ hunc mundū int̄ ſuos qui multū eam diligūt: ꝛ alterā partē magno odio habent. id eſt. veritatē: in dominio ꝛ regno ꝓprio. Siquidē in hoc caſu ꝙ veritati negat: falſitati ꝯcedit̄. Sꝫ hic mūdus. id eſt. cōgregatio falſoꝝ: negat̄ eſſe regnuꝫ veritatis. Ipſa eīm veritas dicit regnū ſuū non eſſe de hoc mūdo. De quo etiā intelligit̄ illud Oſee. iiij. Nō eſt veritas in terra: ergo regnum falſitatis eſſe oportet iuxta ſententiā Auguſtini de ci. dei. In ciuitate inquit dei: rex eſt veritas ſcꝫ in celo ꝛ in cōgregatione fideliū: lex: charitas: dignitas: equitas: pax: felicitas: vita: eternitas. Sed in ciuitate diaboli. id eſt. in ꝯgregatiōe falſoꝝ: rex eſt falſitas: lex: cupiditas: dignitas iniquitas: lis felicitas: vita tꝑalitas. In hoc eīm regno. i. in cōgregatione falſoꝝ: habet totā altā iuſticiā: ꝛ ita potēter regnat: ꝙ alijs dat terrā hereditatē: vitā ꝛ mēbra: q̄ his oībus carere deberēt: qꝛ fortior latro vel homicida qui ducit̄ ad caſtrū: vel ad aliū carcerē ſi ſit de magno genere: vel ſit alligatus alicui magno ductori: vel ipſe vel amici eiꝰ habeāt vn̄ ꝯducere poſſint iudices: aſſeſſores et patriā liberat̄. Vn̄ nuꝑ cuidā roganti ꝑ amico quē in carcere habuit. Reſpōdiſſe fert̄ ille ductor: tace ſi in manu duos corā iudice boues furatos hēret: ego facerē eū euadere. Ecce quō vitā dat cui nō deberet. ¶ Ex alia Exm̄ parte ſi fidelis hō habeat inimicos potentes: q̄ minis vel munerib' patriā ducūt: indictat̄: incarcerat̄ ꝛ occidit̄: qn̄qꝫ ꝓ terra vel manerijs ſuis: q̄ illi potētes deſiderāt. Sicut Achas deſiderauit vineā Naboth: ꝓ q̄ habenda occiſus fuit: ſicut patꝫ. iij. Reg. xxj. Aliq̄n ꝓ odio ꝛ alijs cauſis. Patet ḡ ꝙ tantā ꝑtātē habet nunc falſitas in ciuitate diaboli: quantā habuit olim Pilatꝰ in ciuitate Hierl'em. Quia ſicut ille Barraban latronem liberauit ꝛ chriſtū occidit: Ita nūc falſitas ꝛ falſi hoīes q̄ locū tenent Pilati: qꝛ pugnāt in ꝓpria patria in qua ſunt audaciores: de q̄ etiā ꝓuerbiū eſt: ꝙ in ꝓpria patria vacca fugat bouē ſicut ꝛc. Sed ſecus erit in regno veritatis. i. in alio ſeculo. Ibi eīm veritas vincit: et falſos ponet cū Pilato: cuius locū in terra tenuerunt.
¶ Secundū: qḋ iuuat in bello ad victoriā obtinendā: 4 eſt generis ſublimitas. Talib' eīm vt cōmuniter plu-

res fauent: ⁊ plures ſecū ducere poſſunt: pluſq̨ aduer-
ſarij tales timent: taliūq̨ libentius in matrimoniū du
cunt filie. Et ſpecialiter vbi generis ſublimitatē comi-
tantꝰ multe diuitie: ⁊ largitas magna. Sed falſitas de
magno genere: vtpote que diabolū habet patrē. Ipſe
eīm mendax eſt: ⁊ pater eius Joan. viij. Et cupiditatē
matrē: quia cōmuniter cupiditas parit falſitatē: q̄ ꝓ-
pter illa ſunt falſa periuria mercatoꝝ: falſa teſtimonia
iuratoꝝ ⁊ hmōi. Nec ergo multos habet filios ⁊ fili-
as: quibꝰ dicit veritas Joan. viij. Vos ex patre diabo
lo eſtis: ⁊ multos generos ſpecialiter: quia multe falſi-
tatem ſequenꝰ diuitie: q̄ tales in hoc mūdo cito ditan
tur. Qđ mirū ergo eſt: ꝙ hec cum tot filijs ⁊ filiabus ⁊
generibus: tanta familia ⁊ exercitu: veritatē vincat: q̄
in h̄ mūdo raro inuenitꝰ? Quia diminute ſūt veritates
a filijs hoīm. In pſ. xj. ⁊ teſte ꝓpha Oſee. iiij. Nō eſt
F veritas: nō eſt miſcōia: nō eſt ſcia dei ī terra. ¶ Tertiū
quod reddit hominē victorioſum: eſt familie ⁊ exercitꝰ
numeroſa multitudo: ſed falſitas maximā habet fami
lie multitudinē: q̄ pauci ſunt quin in aliquo puncto
cōtra deum vl' hominē falſitatē cōmittant: ꝯtra deum
luxuriando: ⁊ diuerſis modis peccādo. Et quis eſt q̄
in hmōi quādo tentatꝰ vel vana videt: non peccat? ſal-
tem volūtate ⁊ habendi deſiderio: ⁊ hmōi factis: ⁊ ſpe
cialiter luxurie truſam leuiter accipiūt: ⁊ breuiter oīa
que ad fidem noſtrā vel ad dei honorē vel anime ſalu-
tem pertinent: ſub quadā tranſeūt negligētia ⁊ leuita-
te. Et ſic ꝯtra deum operādo ad familiā pertinēt falſi-
tatis nō quia deum: ſed quia ſeipſos defraudant: quo-
rum quilibet dicere poteſt illud Eccles. iiij. Fraudo ani
mā in bonis. ¶ Alij ad familiā eius ꝑtinent faciēdo ꝯ̄
proximū: in ſeruiēdo: emēdo: in vendēdo: nocētes libe
rando: ⁊ innocētes ꝯdemnādo: ⁊ damna eis inferēdo:
et hmōi ꝯtractibus: ⁊ tale falſitatis venenū: heu cōmu
nius ⁊ generalius vbiq̨: nec ſeminatꝰ: ⁊ creſcit cū ma-
la herba: quia mala herba vt vrtica: ī hortis ⁊ agris et
extra domū: hec vo ī domibꝰ creſcit. De q̄ Eſa. xxxiiij.
Orientꝰ in domibꝰ vrtice ⁊ ſpine: q̄ in domibꝰ ⁊ villis
omne comitatꝰ ſeruitiū: ⁊ omnem vendicat actionē: in
tantū: ꝙ vix ſeruit quis vel operatꝰ artifex: ſine iſta ma
la herba falſitatis: vix fit emptio vel venditio: quin cū
6 ea creſcat in intentione vel facto: emētis vel vendentis
vel vtriuſq̨: quia ſicut dicitꝰ Heſter. xvj. Callida frau
de decipiūt vel ad minus ſe decipere intendūt: intm̄ ꝙ
vix venditꝰ mēſura bladi vel potus vel panni: q̄n iſta
herba in menſura creſcat: q̄ in pāno ⁊ blado pulchꝛū
oſtendūt exterius: ⁊ abſcōdūt peius interiꝰ: vel ꝙ fal-
ſis vtuntꝰ menſuris vel ponderibꝰ: quādo etiā potum
malū vel aquā vino miſcent: nōne falſitatē cōmittūt?
Vix ſine iſta pōderantꝰ ſpecimina vel alia que pōdere
venduntꝰ: quia ibi antiqua ⁊ putrida nouis admixta:
oīa ꝓ bonis venduntꝰ. Ibi eīm hec famulatꝰ vnā ꝑtē
ſtatere tenēdo: vix ſine iſta ſoluitꝰ pecunia: q̄ falſos de-
narios bonis admiſcet. Vix emitꝰ equus vel bos: q̄n
iſta pedem teneat ⁊c. Vix venit aliq̄s ſimplex vel fide
lis de patria ad emendū aliquid in iſtis magnis villis
quin obuiet iſti herbe: anteq̄ redeat. Ita ꝙ inimicus
id eſt. diabolus ſuperſeminauit zizania. In numero. id
eſt. in pecunia: que vt predictū eſt numerat: pondere ⁊
menſura: vt dictū eſt ꝯtra dei preceptū Leui. xix. Nō
facies iniquum ⁊c. Nota. M. vj. 8. Et intm̄ habet in
creſcendo efficaciā. Juxta prouerbiū mala herba cito
creſcit: ꝙ ſicut zizania quādoq̨ bonū bladum ad ter-
ram trahit: ⁊ illud quaſi annullat. Ita hec intm̄ verita
tem annullauit: quod modo verificatꝰ illud Oſee. iiij.
Non eſt veritas ſupple in ore: quia quis nunc veritatē
loquitꝰ cui poteſt modo credi? quia Pſ. cxv. dicit: oīs
homo mendax. Non eſt miſericordia ſupple in opere: 7
quia quis nunc gratis mutuat indigēti: vel ſuperflui-
tatibus ſuis ſubtrahit: vt indigētis defectū ſuppleat?
Non eſt ſcientia dei in terra: ſed ſcientia terrena ⁊ lu-
cratiua. Sed maledictū: quia pauci videntꝰ euadere: et
ſpecialiter de potentibus quin cadant: ⁊ aliquem pun-
ctum maledictionis ſeu excōmunicationis cōtente in
iure vel in ſententijs prouinciabus: ⁊ cōtentis in nota
carta: q̄ non tenent. Furtum: quia vix eſt qui viuat de
proprio. Adulteriū: quia plus alienas q̄ proprias di-
ligunt vxores. Mendaciū: in oīi arte tam ſpeculati-
ua: que videlicet eſt lucratiua q̄ in mechanica: vt pre-
dictum eſt: inūdauerunt ſuper totam terrā: quia oīes
declinauerūt a veritate: ſupple ad falſitatem: per quos
falſitatis familia multiplicatꝰ: ꝙ pro vno queꝫ habere
ſolebat in chriſtiane religionis principio: nūc habet de-
cem quia in principio chriſtianitatis tanta erat falſorū
paucitas: ⁊ admiratio: ꝙ quando homines videbant
vnum de falſitate notatū per vicum tranſire: ſe cruce
ſignabant: digito eum quaſi admirādo oſtendētes: et
dicentes: ecce falſus homo. Sed nūc ecōuerſo tāta eſt
falſorū multitudo ⁊ verorū paucitas: ꝙ ſi haberēt vi-
ginti digitos vix ſufficerēt ad oſtendendū falſos: ſpe-
cialiter quando eſt comitatus vel patrie congregatio.
Inter quos tamē vnus digitus ſufficit ad oſtēdendū
fideles. Et adhuc forte digitus illi officio deputatus:
eſſet ocioſus pro magna diei parte: ita ꝙ ſicut quādo-
q̨ ſolebat eſſe in admirationis oſtenſione: ſicut bubo
de die. Ita nunc fidelis intantū ꝙ quādo loq̄la eſt: in-
ter aliquos de iſtis curialibꝰ vel hominibꝰ magni ſta-
tus: ⁊ de ſeneſcallis ⁊ aduocatis: ⁊ huiuſmodi. Si for-
te a caſu ori loquentiū aliquis occurrat fidelis illū cuꝫ
quodā pondere ⁊ capitis agitatione quaſi raritatē ta-
lium: ⁊ q̄ carum talem inuenire exprimūt admirātes:
triticum inter tot zizania: ⁊ auem pulchrā inter tot bu-
bones: ⁊ agnū inter lupos. Nec mirū eſt ſi admirentꝰ 8
quō fidelis tot falſoꝝ euadit inſidias: q̄ faciliꝰ poſſet
demonis effugere malicias per crucē ſuā: ⁊ aquā bene-
dictā ⁊ bonā vitā: ⁊ hmōi: ſic ptꝫ. C. xvij. 38. ꝫ p talia
falſoꝝ nō fugat verſucias: q̄ bonis plus nocet: ſic lu-
pus plus nocet oui q̄ lupo: ⁊ in nocēdo hꝫ prudentiā
ꝓpriā: ⁊ etiā demonis. Et ſic ptꝫ illđ Eſa. xxxij. Fraudu
lēti vaſa peſſima ſūt. Qꝛ ḡ mirū ſi falſitas: ⁊ falſi tanta
armati multitudine filꝰ ⁊ aſtutia: veros vincāt: ⁊ vitatē
opprimēt? Et q̄ parū ꝯ̄ veritatē ꝓficeret falſoꝝ multi-
tudo: niſi eſſent inter ſe vniti: ⁊ ꝯcordes ad nocēdū ve-
racibus: ſicut facti fuerūt ꝯcordes ⁊ ſimul amicitia col
ligati Herodes ⁊ Pilatꝰ ad ꝑſequendū chriſtuꝫ: ſicut
nec ꝓdeſt magnū hīe exercitū: niſi ꝯcors ⁊ vnitus. Jō
quartū ꝙ falſos in bello iuuat ꝯ̄ veritatē eſt falſorū ſi-
mul colligatio. Quia ſicut dr̄ Naū. j. Sicut ſpine ſein
uicem cōplectuntꝰ. Tales eīm ſpinis ⁊ tribulis cōgrue 9
cōparantꝰ: ꝓpter ſex ꝯditiones in ſpinis inuētas: cōmu
nius q̄ in arboribꝰ fructuoſis. Quarū prima eſt: ꝙ ſpi
na ſpinā ⁊ ramus ramū cōplectitꝰ: ⁊ ſic mutuo ſe tenēt
ꝙ ſi velis veprem vel ſpinā ab alijs diuidere: ab eiſdē
retineris: ⁊ nō ſolū ſic ſpinā retinēt: ꝫ extrahentē pun-
gunt ⁊ lacerāt. Nota. P. iiij. 5. Sic falſoꝝ ſocietas eſt
ita ꝯfederata ⁊ in ꝯſpirationibꝰ: ⁊ mutuis ſupportatio-
nibꝰ ſunt ita complexi: ꝙ vix aliq̄s fidelis vel etiā ipſi
maximi ⁊ veraces iuſticiarij: q̄ mittuntꝰ vt de talibꝰ cō-
ſpiratoribꝰ ⁊ alijs iniurijs inq̄rant: poſſunt aciē illorū
frangere vel ad veritatē deuenire: vel aliq̄ illoꝝ corri-
gere. Et iſta alligatio exercitus diaboli: non ſolum eſt
aſſeſſoꝝ ⁊ falſoꝝ iuratoꝝ inter ſe: ſed etiā inter iniurio-

ſos barones ⁊ dñōs patrie. Illi em̄ duodenarij: duo-
decim vicꝫ diaboli apoſtoli: cogitātes vel que nōnul-
lis nocuerūt: vel nocere intendant in futurū: ꝙ etiam
illi potētes in multis caſibꝫ eos iuuare poſſunt: nitunt̄
eis alligari: eiſqꝫ in om̄ibus malis acquiſitionibꝫ ⁊ in
iniuſticijs quas ꝑ eos fieri deſiderant: quantū poſſunt
placere: cogitantes: ſi eis placeāt: ꝙ nullus eis nocebit
Improuide tamē cogitāt: nō quomō a deo: ſed quomō
ab homine ꝓtegant̄: de quibꝫ quādo aperte iniuriant̄
et alij inter ſe altercant̄ quomō hoc facere audebāt: vl'
incipere: ſatis cōgrue reſpōdet̄: ꝙ fuit alligatus falſo: ⁊
qui hic ē miniſter falſi. In aula inferni erit ſubditꝰ di-
aboli. Illi vō mūdi potentes vidētes ꝙ in malis acq̄-
ſitionibus ⁊ exheredationibꝫ ⁊ alijs iniurijs: nō pote-
runt in curijs ⁊ comitatibꝫ ſine talibus falſis iuratori-
bus ⁊ patrie ductoribꝫ: ꝓpoſituꝫ ſuū obtinere: nec ſine
falſis miniſtris multa colligere: eis dāt: robas ⁊ feodū
et amicitia eis colligunt̄: eoſqꝫ in malis factis ſuis ſup
portant: ⁊ cōtra deum ⁊ rationē defendūt. Et ita patet
ꝙ talis eſt alligatio inter falſos de patria ⁊ dñōs: qua-
lis fuit inter iudeos ⁊ Pilatum in chriſti crucifixione.
Ipſi em̄ volentes eum crucifigere: ꝓpoſitum obtinere
nō potuerūt ſine Pilati adiutorio ⁊ poteſtate. Nec ipſe
illud facere potuit ſine ipſoꝝ falſo teſtimonio. Illi er-
go eos iuuat poteſtate: ⁊ ipſi eum falſitate. Sic in ꝓpo-
ſito: potentes falſos ſupportant potētia: ⁊ falſi poten-
tium complent voluntates ſuis falſitatibꝫ: ⁊ iſta de cau
ſa complectunt̄: ⁊ mutuo ſe tenēt ſpine iſte ⁊ vepres: vt
ſpine ſignificēt altiores dominos que cōmuniter altiꝰ
aſcendūt: vepres vō inferiores falſos miniſtros ⁊ ami
10 cos. De quibꝫ Eſa. xxxij. Sup humū populi mei ſpi-
ne ⁊ vepres aſcendent. Ipſi vō falſi inter ſe in falſitati
bus ſuis ꝯfederati ſunt. Primo vt mutuis adiutorijs
lucrent̄: ⁊ in comitatibꝫ vnus aliū lucrari faciat in his
que agenda ſunt de hundredo ſeu cōtracta ſua: vel q̄ꝫ-
tum ad innocentiū ſuppreſſionē: vel q̄tuꝫ ad nocentiū
liberationē. Et alius idem ei faciat de cōtracta ſua: ſi-
cut pꝫ. A. xiiij. 34. ⁊ 35. Et. A. xxj. 26. Secūdo vt pe-
riculū euitent: ſciunt em̄ vel veriſimiliter timent: ꝙ ſi
vnus illoꝝ coram iuſticiarijs: ⁊ hmōi eſſet de ꝯſpirati-
one vel falſitate cōuictus: ne ſimiliter ipſi patient̄: vel
ne ab illo qui ſecreta illoꝝ ſcit: qui ī tali caſu gauderet
ſocios habere in penā: accuſarent̄. Et ſic idē ꝙ latroni-
bus eis ꝯtingit: q̄ timēt ne ſocij capiant̄: nō qꝛ eos dili
gant: ſꝫ vt ipſos in latrocinijs iuuent vel ne appellato-
res ipſoꝝ fiant. Sic ḡ cū magnis ⁊ etiā inter vepres et
ſpine iſte. De q̇bus Eſa. vij. Vepres ⁊ ſpine erunt in
vniuerſa terra: fiunt cōtra veros ⁊ veritatē: ⁊ etiā ꝯtra
correctionē ꝓpriā fortes. Vñ btūs Grego. ī moral'. ſup
illud Iob. xlj. Vna vni ꝯiungit̄: ⁊ nec ſpiraculū q̇dē
incederet ꝑ eam. Reproboꝝ inq̇t vnitas bonoꝝ vitā
tanto durius ꝑ̄mit: quāto ſe ei ꝑ collectionē duriꝰ op-
ponit. Et ibidē q̇ diuiſi corrigi poterāt: iniq̇tatū ſuoꝝ
pertinacia vniti ꝑdurant: ſuntqꝫ audaciores ad reſiſtē
dum: ſicqꝫ ꝑuerſos vnitas reprobat: dum eos ꝯcordat
et nō ſolum ſic ſeip̄os defendūt: ⁊ mutuo ſe iuuant: ſed
etiā volentē ſpinam vel veprem extrahere. i. corrigere
pungunt: ſicut patꝫ. C. xvj. 44. Nota. V. viij. 42.
11 ¶ Secūda ꝯditio in ſpinis ⁊ tribulis inuenit̄ ꝙ ſerpē
tes ⁊ aīalia venenoſa cōmuniter ſub eis habitant. In
ſepibꝰ em̄ talia om̄ia cōiter inueniunt̄: Ita ſub alis et
ꝓtectione falſoꝝ hoīm: latrones: homicide: pugnato-
res ⁊ falſi ribaldi q̄n puniri deberent: habent refugiū.
De quo in Ps. ciij. dicit̄ refugiū herinacijs. Et non ſo
lum malos extraneos ſic ꝓtegūt ſpine iſte: ſed etiā cō-
muniter peſſimā habēt familiā: qꝛ ƀm iudicē populi ⁊

miniſtri eius. Ecci. x. Et ꝑnceps qui libēter audit ver
ba mēdacij. id eſt. dominus falſus: om̄es miniſtros ha
bebit iniquos Prouerb. xxix. Quia qualis dñs tales
diligit amicos talē vult familiā: ſicut ergo ſepes facta
eſt habitatio ſerpentū: ⁊ ſpelunca animaliū rapacium:
ſic domus illoꝝ facta eſt ſpelunca latronū: quibꝫ dicit̄
Mar. xj. Et Luce. xix. Vos aūt feciſtis eam ſpeluncā
latronū: in qua diutius defendunt̄ q̄ꝫ in eccleſia: ⁊ in
habitaculum draconum Hiere. x. Ibi vulpes foueas
habent Math. viij. ¶ Et ſicut ſepes talia aīalia: quan-
tum poſſunt ſepem defendunt: quia qui diſſipat ſepem
mordebit eum coluber Eccēs. x. Et quis auderet ſepē
inuadere: in qua eſſet draco magnꝰ? ſic predicti magni
tales tam extraneos: q̄ꝫ proprios venenoſos in tantuꝫ
defendunt: ꝙ ſi quis velit eos indictare vel attaxare
vel incarcerare: vel de peccatis ſuis eos corrigere: mul
tiplices eis ſi magni ſint qui hoc attemptant: fundunt
et fieri ꝓcurant preces ⁊ literas. Si vō vicini ſint mul
tiplices: cōtra eos excogitant malicias. Idem etiā ve-
nenoſi ſepem ſuam intantū defendunt: intantū qꝫ eius
volūtati ſunt parati: ꝙ canes ad vocem venatoris nō
ſunt paratiores ad predā: vel falco famelicus viſa aue
q̄ꝫ ipſi ſint ad faciēdū quicquid ille magnus defenſor
eis dixerit: ſi voluerit quempiā verberare vel predam
capere vel ſpoliare vel occidere: non reſtat niſi ꝙ dicat
ſicut dicit̄ canibus: hoc fac hoc: ⁊ facit: vel ſi ſtatim fa-
cere nō poterunt: ſicut aucupes auibus: Ita illis inſi-
diantur: vſqꝫ illud qđ iuſſum eſt impleuerūt. De qui-
bus Hiere. v. Inuenti ſunt in populo meo impij in-
ſidiantes: quaſi aucupes laqueos ponētes: ⁊ pedicas
ad capiendos viros: ſicut decipula auibus: ſic domus
eorum plene dolo. ¶ Tertia ꝯditio eſt: ꝙ ſemen bonū 12
inter ſpinas creſcere nō poteſt: ita nec ſemen verbi dei
inter tales: teſte chriſto qui dicit Luc. viij. Quia exorte
ſpine ſuffocauerūt illud. ¶ Sed tamē ſpine arborē bo-
nam inter ſe creſcere ꝑmittūt: in qua ꝑmiſſione iſti ſpi
nis peioris eſſe ꝯditiōis dinoſcunt̄: qꝛ iſti quando ali-
quā tractare intēdūt falſitatē vl' cōſpirationē: ita com-
pacte ⁊ ꝓuide ordinant exercitū ſuū: ꝙ nullū fidelem
inter eos admittūt libēter: verbi gr̄a. Si quis indiget
falſa duodena: nitit̄ quantū pōt multis ꝑ̄locutionibꝫ
et cogitationibꝫ ita ꝓcedere: ꝙ om̄es ſint falſi: q̄ mune
re vel amore vel timore velint falſitati condeſcendere.
Ecce quō ordinator exercitꝰ diaboli aſtute ordinat aci-
em ſuam. Si vō ꝓpter exceptiōes quas pars facit ad-
uerſa: illi quos ſic ad bellandū ꝯtra veritatē cōgrega-
uerunt repellant̄: vel aliquis illorū ab apoſtolatu illo
in quo om̄es ſunt Iudas ⁊ nullus Andreas excludat̄
loco cuius oportebit fidelem ⁊ prius inexcogitatū ha-
bere hominē. Alij illum nitunt̄ multis perſuaſionibꝫ:
promiſſis ⁊ minis ad ſuas falſitates inclinare: ſicut il-
li falſi nitebant̄ Micheam prophetā ad falſum incli-
nare. iij. Reg. xxij. dicētes ei ꝙ bona regi diceret: ſicut
alij falſi dixerūt. Ecce ſpine iſte nō ꝑmittūt arborē bo-
nam inter eas creſcere: quia ſi noluerit ſpinis inclina-
ri: ſicut lepus venabit̄: in om̄i curia cauſam amittet: ſta
timqꝫ dicent illud quod legunt̄ iudei dixiſſe de chriſto
Sapieñ. ij. Circūueniamus iuſtū qm̄ inutilis eſt no-
bis: ⁊ cōtrarius operibus noſtris. Et ſic talē habebūt
perſecutionē a falſis vicinis ſuis: qualem habuit quō-
dam ppl's dei a ſaracenis: qui ſicut dicitur. j. Mach. j.
Apud quēcunqꝫ inueniebant̄ libri teſtamēti domini.
Et quicūqꝫ obſeruabat legem domini: ƀm iuſſum re-
gis trucidabat̄. Sed beati qui perſecutionē patiuntur
ꝓpter iuſticiā Math. v. Beatus qui in om̄ibus talibꝫ
perſecutiōibꝫ pro veritate reſpōdit: ſicut reſpōdit pre-

dictus Micheas.iij. Regum.xxij. Viuit inquit do-
minus: quia quecunqꝫ dixerit mihi dñs: hec loquor.
13 ¶ Quarta cõditio vepriũ et ſpinarum eſt: ꝙ ouem et
agnum inter eas paſcentẽ vel cõmorantẽ vel eas tan-
gentẽ: ledunt ⁊ pungũt: ⁊ lana ſpoliant: etiã ſi ſit tota
nuda: ꝙ nõ habeat niſi vnũ manipulũ: etiam illud au
ferunt: ſi poterũt. Sic p̄dicti falſi: fidelib⁹ ⁊ ſimplicib⁹
inter eos habitantib⁹: multipliciter nocent: ⁊ nocendi
querunt occaſionẽ. Et ſi quã paruã lanam. id eſt. par-
ua bona forte habuerint: illis eos ſpoliant: quia ſi non
habuerint niſi vnam bonã acram terre prope terrã il-
lorum: illam malo cambio: vł alio modo: ſicut Achab
vineam Naboth.iij. Reg.xxj. acquirere nitunt̄: ſi nõ
habuerint niſi vnũ equũ vel aliud animal: vel ſeruũ:
vel quodcũqꝫ qđ deſiderant: illo eos defraudare nitũ-
tur. Et ſi nõ habuerint niſi vnã vaccam vel gallinam:
quãdo per patriã trãſeunt: illam capiũt ⁊ talliã ſoluũt
Nota. N.iiij.1. Ecce quomõ ſpine iſte lanam auferũt
cum bona pelle. Maledicti ouium tonſores. De quib⁹
Michee.iij. Qui violenter tollitis pellem illoꝝ deſup
14 et carnes ⁊c. Et ſic ab eo qui nõ habet: ſupple niſi mo-
dicum: ⁊ qđ habet: auferet̄ ab eo Mar.iiij. ¶ Quinta
cõditio vepriũ ⁊ ſpinarũ eſt: ꝙ fructũ multũ aptum
nõ portant: niſi pro porcis: Jta nec iſti: q꞉ per fructus
in ſacra ſcptura opera intelligunt̄. Juxta illud Math.
vij. A fructib⁹. id eſt. operib⁹ cognoſcetis eos. Cũ er-
go talium falſoꝝ mala ſint opera: ⁊ diabolo delectabi-
lia: cõgrue dicere poteſt ꝙ fructũ portãt porcis placen
tẽ infernalib⁹. Jlli eñ ficulnea ſunt maledicta Math.
xxj. in qua chriſtus fructũ nõ inuenit. Cum ergo teſte
chriſto Math.vij. Omĩs arbor que nõ facit fructũ bo
num: excidet̄: ⁊ in ignẽ mittet̄: ſequit̄ ⁊c. ¶ Sexta ve-
priũ ⁊ ſpinarũ cõditio que ex quinta ſequit̄ eſt: ꝙ vi
delicet in ignẽ eternũ mittat̄.ij. Reg.xxiij. Preuarica-
tores quaſi ſpine euellent̄ vniuerſi Eſa.xxxiij. Spine
cõgregate igne cõburent̄: vt ſuccendat̄ fornax ⁊ furn⁹
inferni. De qua Eſa.ix. Succẽſa eſt quaſi ignis impie
tas: veprem ⁊ ſpinã vorabit. Nota. F.viij.11. Sic er-
15 go quartũ qđ falſos ꝯtra v̄itatẽ iuuat: eſt illoꝝ colliga
tio. ¶ Et parũ eſſet ſimł tenere: niſi etiã modus ⁊ aſtu-
cia ⁊ cautela īteruenirẽt: q꞉ talia freqũẽter plus in bel-
lo iuuant: ꝙ̃ fortitudo. Jdeo quintũ ꝙ falſos iuuat: ⁊
falſitatẽ victorioſam facit: eſt modus illoꝝ procedendi
Pro quo eſt ſciendũ: ꝙ in modo ſuo decipiendi ſiles
ſunt antichriſto: q꞉ de antichriſto dicit̄ ꝙ decipiet popu
lum tribus modis: mirabilib⁹: munerib⁹ ⁊ terrorib⁹
Jta iſti: vt de eis verificet̄ illud.j. Joã.ij. Antichriſt⁹
venit: nã antichriſti multi facti ſunt. ¶ Qui primo po-
pulũ mirabilib⁹ decipiũt cautelis multiplicib⁹. ¶ Pri-
ma ğ cautela vtunt̄ diaboli: q꞉ ſicut diabolus blande
tentat ⁊ delectabilia offert: vt miſeros decipiat. Jta iſti
dant ſimplicib⁹ vicinis aliqua parua delectabilia: faci-
untqꝫ eis feſta: ⁊ pulchre loquunt̄: quouſqꝫ qđ cupiũt
habuerint. Eſt tñ in eis diſſimilitudo ĩ duob⁹. Primo
q꞉ iſti vident̄ cautius ꝓcedere: q꞉ vtunt̄ ingenio ꝓprio
et etiam diaboli. Scit eñ demon ꝙ in forma ꝓpria eſt
odioſus: ⁊ ideo ĩ ſuo ꝓpoſito nõ p̄ualeret: q꞉ homines
eum fugerẽt. Jdeo iſtos tanꝗ̃ ſuos mittit diſcipulos
in quib⁹ loquit̄. ¶ Secũdo quia ille hereditate celeſti:
iſti miſeros priuare nitunt̄ terrena. ¶ Secũda cautela
vtuntur Jude proditoris: ⁊ dalide Sampſonis Judi
cum.xvj. Et Joab.ij. Reg.xx. De quib⁹ in Pſ.xxvij.
Loquunt̄ pacem cum proximo: quia nulli pulchrius
loquunt̄ ꝙ̃ latrones ⁊ falſi homines: mala aũt in cor-
16 dibus eorum Hieremie.ix. Jn ore ſuo loquit̄ pacem
cũ amico ſuo ⁊ occulte ponit ei inſidias. ¶ Et iſte mo-
dus falſitatis ſpecialiter ꝯuenit prophetis Baal: qui
claudicant in duas partes.iij. Regũ.xviij. Qui vide-
licet volunt duobus dominis contrarijs ſeruire ⁊ pla-
cere. Tales enim mediatorib⁹ aſſimilant̄ in nundinis
equorũ: qui coſours vocatur: quia ipſi tam vendenti
ꝙ̃ ementi pulchre loquunt̄ ⁊ ab vtraqꝫ parte quãdoqꝫ
munera accipit ille ſcꝫ proſeneta: ⁊ tamẽ vni parti inſi-
dias ponit: quia vnam decipit: ⁊ quãdoqꝫ ambas: q꞉
illi quem iuuat in facto venditionis: iterum paratus
erat in contractu emptionis: ⁊ ſemper tamẽ amicum ſe
eſſe aſſerit: maximis iuramentis. Si v̄o pars ſentiens
ſe deceptam illum de deceptione reprehendat: quibuſ-
dam cautis verbis ſe excuſat: dicens: ꝙ ſignis vel vul-
tibus eum de defectu premonuit. Vnde de quodã tali Exem
fertur: ꝙ modo vni parti faciem vertendo ei annuere
ſolebat oculo: ⁊ caput inclinare: quaſi diceret: valet ꝓ
vobis. Alteri v̄o ſolebat idem facere. Quãdo v̄o vn⁹
ſenſit ſe deceptum: malum ſuũ ſecum plangere ſolebat:
et dicere: nõne feci tibi ſignum: ꝙ non fuit pro vobis?
illud eñ ſignum qđ feci tibi: fuit qđ nõ valuit pro vo
bis. Si v̄o vnus de mercatione ſua gaudebat: ſecum
gaudere ſolebat: aſſerens ibi feciſſe ſignum: vt ſic face-
ret ⁊c. Omĩno per modum iſtum procedunt falſi: qui
inter duos inimicos faciunt ſe occulte quaſi medium:
quia maxime iuramentis affirmabit ſe eſſe amicũ: qñ
ei loquitur: ⁊ ꝙ tantũ faceret pro eo ſicut pro parte ſuo
vel ſeipſo: et tm̃ poteſt de ſe confidere. Et idem dicit ꝑti
alteri. Et vtraqꝫ partem decipiet: quia quãdo eſt cum
vno illorum qui alteri inſidiat̄: vel obloquit̄ vł querit
quomodo ei nocere poterit vt iſti placeat: ne etiam iſte
deprehendat ꝙ eſt alteri amicus: cum eo idem inſidia-
tur. Sicut patet. A.xv.9. Et p̄monuit eum de altero:
eodem modo ſe habet ad illũ ⁊ vt iſti plus placeat: in
ſecretis ſub ſigillo confeſſionis narrat ei que ab altero
audiuit. Finaliter quando vnus inimicoꝝ alteri dam-
num intulerit: cum leſo plangit aſſerẽs ſe eũ premuni-
iſſe: ⁊ cum gaudente gaudet. De quo Prouerb.xxvi.
Sicut noxius eſt qui mittit lanceas ⁊ ſagittas in mor-
tem: ſic vir qui fraudulenter nocet amico ſuo. ¶ Ter- 17
tio tales cautelam ⁊ modũ ⁊ conditionẽ habẽt: cuiuſ-
dam canis: taxu nomine. De quo fertur: ꝙ eſſet fortis Fabula
et a domino ſuo in quodã manerio ad cuſtodiã dimit-
teret̄: ad tempus cuſtodie eius de eo minus curãte: cuꝫ
famem pateret̄: ad nemus iuit ⁊ lupo ſe aſſociauit vel
lupe: cum qua predam exercuit: circa cuius captionẽ
mutuo ſe iuuabãt: ⁊ ſocietatẽ magnã ſibi mutuo oſtẽ-
debant: domino v̄o redeunte: ⁊ quodam ſero iuxta ne-
mus ambulãte: canis cum lupo de nemore predã que-
rendo venit: qui ſtatim vt magiſtrũ ſuum vidit: ſuper
lupum ſe vertit: ipſumqꝫ occidit. Talem amicitiã tem
pore infirmitatis ⁊ famis vel neceſſitatis faciunt mul-
ti cum deo. Sicut patet. T.v.30. Sed de tribulatione
et miſeria liberati: cum domino ſuo diabolo cui prius
ſeruierunt: contra deum ſe vertunt ⁊c. ¶ Jterũ talem
amicitiã faciunt nõnulli cum terraꝝ dñis: ſicut dudũ
patuit in anglia: qui quãdo dñi illoꝝ incarcerabant̄:
vel exiliũ vel fugam de terra patiebant̄: inimicis ſuis
ſe iunxerunt: ⁊ fidelitatẽ ⁊ amicitiã firmiſſimã eis pro-
miſerũt: ꝙ neqꝫ mors neqꝫ vita eos ſepararet: cũ eiſqꝫ
predã ⁊ dñoꝝ prioꝝ ſpoliationẽ exercuerũt. Dominis
v̄o prioribus ad ꝓpria vel ad ſolita redeuntib⁹ ſup lu-
pos: quibus interim aſſociebant̄ ſe verterunt: ipſoſqꝫ
occiderũt: nõ habẽtes reſpectũ ad iuramentũ qđ fece-
runt: vel ad fidem: vel ad veritatẽ. Jn opere ſequenti
oſtendẽtes: ꝙ in toto illo medio tp̄e nulla fuit in eis fi-
delitas: ſed ſola expectatio: vt videret quis vinceret.

Sicut ille. T.v.72. Et ex qua parte magis poſſent ha
bere auantagiū ꝛ fugere damnū. De quibꝫ.ij. Thim.
iij. prophetauit Paulus dicens. Erunt homines ſe
ipſos amantes ꝓditores proterui ꝛc. Nota infra.e.c.
35. Et. A.xxi.26. Talis eſt etiā amicitia falſoꝝ homi
nū adinuicem: inter quos vnus falſus ꝓpter predam
vel lucrum ad aliqđ auantagiū lupo ſociat⁹: ſi poſtea
videt iſtum lupū potentē habere aduerſariū: a quo po
teſt maius habere auantagiū: ſi non poteſt vtriqꝫ ami
citiam ſimulare: aperte cōtra lupum ſe vertit. De qui
bus oībus dicit dñs Hieremie.vi. Oēs ſunt ambu
18 lantes fraudulēter: vniuerſi corrupti. ¶ In iſto vō fa
Canes periculoſiſſimi. cto non quibuſcūqꝫ canibus: ſed periculoſiſſimis aſſi
milant̄: q̄ mature incedunt cauda depoſita: quaſi nihil
male cogitarent: nec latrāt anteqꝫ mordeāt. ¶ Quarto
tali vtunt̄ falſi cautela quādoqꝫ cōtra fideles: vel etiā
Exemplū Lupi et canes. contra alios falſos: quali ſm̄ fabulas vtebant̄ lupi cō
tra canes. Lupi eñ ſm̄ fabulam illam volentes canes
expugnare: vidētes eoꝝ paucitatē reſpectu multitudi
nis aduerſarioꝝ: cogitauerunt ꝙ ſine cautela vincere
nō poterūt. Conſilio ergo diffinitū fuit: ꝙ aliquos de
canibus ad partē ſuam allicerent: per quoꝝ auxilium
reliquos vincerent: ꝛ finaliter etiā ipſos vincerent ad
iutores. De cōmuni ergo cōſilio talem circa hoc exer
cuerūt cautelam: alloquebant̄ canes eiuſdē cum ipſis
coloris: dicentes: vos ꝛ nos eiuſdē nature ſumus: hoc
eñ forma corpis ꝛ piloꝝ oſtendit color. Ex quo eñ ſu
mus eiuſdē nature: licet forte ad tempus inter homīes
morati ſitis: iuuate nos: ꝛ ſitis de parte nr̄a in pugna
cōtra canes iſtos: quibꝫ victis: in ſempiternū vna ami
citia ꝛ lucrū idem inter nos manebit. Talib⁹ ꝑſuaſio
nibus victi canes: eiuſdem cū lupis coloris: lupis au
xilium preſtiterūt: ꝛ ceteros canes occiderūt quibꝫ oc
ciſis: ſurrexerūt lupi ꝯtra canes illos eiuſdē coloris: et
illos etiam occiderūt. Tali cautela ꝓcedunt nōnulli
cōtra latrones vel ſibi infeſtantes: vno eñ capto mul
ta ei promittūt: vt alios oſtendat: vbi etiam ꝛ quō capi
poterūt: quibꝫ captis ipm̄ cum eis ſuſpendūt. Sic etiā
ꝓcedit diabolus cum quibuſdā peccatoribꝫ: ipſis oēm
oſtendēs amicitiā: eoſqꝫ q̄ in eis agere volunt: iuuans:
vſqꝫ per illos alios confundat. Sicut patet. C.vi.61.
Quibꝫ peccato cōfuſis: ipſos etiā cōfundētes cū ipſis
finaliter ad infernū trahēdo confundit. Sic etiam ꝓ
cedunt iniuſti dñi: cōtra illos quibus nocere: vel a q̄
bus auferre volunt ꝑ ſuos balliuos et miniſtros: per
quos cum qđ deſiderauerūt compleuerint: alios ſpo
liantes: finaliter ipſos etiam per quos hoc fecerūt: ſpo
liant in vita vel in morte. Idem etiā ad lr̄am accidit in
ianua quadā italie ciuitate ī briga inter illos de ſpino
lis ꝛ de aurea: eadem adhuc vtunt̄ cautela falſi hoīes:
ꝓcurant eñ frequēter multis ꝓmiſſis ꝛ allegationibꝫ
ꝙ homines quos in nullo diligūt: ſint ex parte ſua cō
tra alios quos ꝑſequi intendūt: quibꝫ victis: ipſos eti
am in ꝑſecutione adiutores ꝑſequunt̄. Et ſic verificat̄
in illis illud Prouerb.xxvi. Qui operit odiū ſcꝫ quantū
ad illū cum quo cōtra tertiū amicabiliter loquit̄. frau
19 dem loquet̄ ſcꝫ cōtra vtrūqꝫ. ¶ Quinto tali vtuntur
falſi cautela: quali vtunt̄ qui volunt aduerſarioꝝ vin
cere exercitū. Nitunt̄ eñ diſcordias facere illi inter ho
mines exercitus ꝛ ꝑncipes: vel ſaltem inter inferiores
homines exercit⁹: ſicut pꝫ. B.ij.3. Ita iſti videntes par
tem aduerſam eſſe fortē: nitunt̄ inter eos diſcordias ſe
minare: ꝛ vnū ab alijs ſeparare. Verbi grā: vn⁹ talis
videns aliquē ꝯtrariū eſſe cuꝫ dño terre bene: vel alio
magno: cogitat quō ꝑ accuſatōes vel q̄ſcūqꝫ malicias
illā diuidere poterit amicitiā: vt facili⁹ aduerſariū vin
cat: ꝛ eo citius tales ꝓponūt billas ꝛ accuſatiōes: quo
amplius eſtimāt dñis illis placere: q̄ ex talibꝫ accuſa
tionibꝫ ꝛ brigis tpaliter multa lucrant̄. Et ſic mutuis
brigis ſeipos ꝯfundunt ꝛ dños ditant: ſeipos dico: qꝛ
ſicut vnus nunc aliū accuſat qñ ipſe accuſans regnat:
Ita alius illū accuſabit qñ tp̄s mutabit̄: neuter vō ali
quid lucrabit̄: ſꝫ aīas ſuas perdent: ꝛ dñs lucrū habe
bit terrenū: vt de vtroqꝫ illoꝝ verificet̄ illud Prouer.
xij. Fraudulētus vō inuenit lucrū. ¶ Iterū tales falſi
reuolutores: aſſimilant̄ buboni: ſicut pꝫ.E.ij.4. ¶ Ite
rū aſſimilant̄ diaboli focarijs. Sicut patꝫ. A.xiij.36.
¶ Iterū aſſimilant̄ colubro: ſicut pꝫ. A.xxv.31. Oꝫ ḡ
mirū: ſi falſitas cū oībus his q̄nqꝫ auātagijs ꝛ cū alijs
hic quottatis: ꝛ cum tota familia ſua: veritatē cū ſua
parua familia vincat? Qui tñ melius ſe a falſitate cuꝫ
ſuis miniſtris cuſtodiet: ſi fecerint qđ hortat̄ de⁹ Hie
re.ix. vnuſqſqꝫ inqt ſe a ꝓximo ſuo cuſtodiat: ꝛ in oīm
fratre ſuo nō habeat fiduciā: qꝛ oīs frater ſupplātās
ſupplātabit. Et oīs amicus fraudulēter incedet.
¶ Ex qua aucte patet etiā ratio ꝛ cauſa ꝛ veritas tertij Arti.iij.
articuli: ꝙ vicꝫ falſoꝝ periculoſa ſit ſocietas: amicitia:
ſeruitus ꝛ dñiū. ¶ Primo qꝛ decipiūt. Pro quo eſt ſcie 20
dum: ꝙ in iſtis ſicut in alijs quibuſcūqꝫ ꝯtractibꝫ: ꝯfi
dens in eis eſt ſicut q̄ pedē ponit ſup rotā: q̄ ita ſituat̄:
ꝙ cito mouet̄ ad leuē tactū. In illa eñ qui credit ſtare
decipit̄. Et quāto fortius eam pedibꝫ premit tanto ve
locius ꝛ durius cadit. Sic in ꝓpoſito q̄ pedē ꝯfidentie
in quocunqꝫ negocio figit in falſos. De quibꝫ in Pſ.
lxxxij. Pones eos vt rotam decipiet̄: ꝛ quanto plus ꝛ
familiari⁹ in eis ꝯfidit: tāto turpius decipiet̄: qꝛ nō eſt
peior hoſtis: q̄ domeſticus inimic⁹: qꝛ ipſe meli⁹ deci
pere pōt. Cōfidēter ḡ ſe ſup illos in q̄cūqꝫ pollicita ap
podiās: eſt ſicut q̄ ſe appodiat ſup baculū arundineū.
Sicut ḡ cōfidēti dr̄.iiij. Reg.xviij. Speras in baculo
arūdineo atqꝫ ꝯfracto egypti ſup quē ſi incubuerit hō
cōminutus ingredit̄ manū: ꝛ ꝑforabit eā. ¶ Et licet ad
tp̄s falſitatē ſuā diſſimulēt: in fine tñ eā oſtēdent more
ferociū aīaliū: ſicut leonū ꝛ hmōi q̄ aliq̄ties in fine ma
giſtrū ſuū occidūt: q̄ eis mult̄ annis ſeruiuit. Sic iſti
q̄ ſunt feris peiores: qꝛ fere ſolū ſeuiēdo nocēt. Iſti nec
tam ſeuiēdo q̄ blādiēdo: excepto: ꝙ pei⁹ nocēt blādiē
do ꝛ famulādo: qꝛ ſub iſto colore ſimplices in eis cōfi
dūt: ſub q̄ ꝯfidētia tpe viſo oportuno: exheredāt: fura
tur: occidūt ꝛ prodūt quibꝫ dicere cōgruit illud Jude
Quēcūqꝫ oſculat⁹ fuero: ipſe eſt tenete eū. Pro illis ḡ
verificat̄ illud Eccles.vij. Melior eſt ira riſu. ¶ Iterū 21
nō ſolū decipiūt ad modū rote: ſed etiam ad modū fal
ſi libri: in quo bonus clericus ſubito legens decipitur.
Et ad modū falſe monete de nocte. Sicut eñ tempore
obſcuro nō bene diſcernit̄ falſa moneta que ſilitudinē
bone habet a bona: que tñ de claro die a bona diſcernit̄
et a fideli viro ꝑforat̄: vel in ignē mittit̄: Ita falſi in no
cte hui⁹ vite. De q̄ infra. M.xi.52. Quia etiā velamē
corpis habēt ſup faciē: qꝛ etiā ſub veritatis ſimilitudi
ne in verbis ꝛ ꝯuerſatione ficta falſitatē ſuā oſtendūt:
mentiētes ſe veros eſſe chriſtianos. More quorundā
qui fingūt ſe eſſe magnoꝝ nūcios: vt lucrent̄ ꝛ hono
rent̄. Sic iſti fingūt ſe bonos eſſe. Et iō ſicut falſa mo
neta ſimilitudinē bone habēs: non aūt valorem vt di
ctum eſt ab alia faciliter nō diſcernit̄: Ita nec falſi ho
mines. De q̄bus Hiere.vi. Argentū reprobū vocate
eos: ab alijs faciliter diſcerni nō poſſunt: ꝓpter p̄dicta
impedimēta ꝛ cauſas. Sed etiam in morte ꝛ in die al
terius ſeculi oībus p̄dictis velaminibꝫ malicie ſub
latis: quādo manifeſta erunt abſcondita cordiū oībꝫ
hominibꝫ ꝛ ſpiritibꝫ tunc aperte apparebit: qualis: q̄

falſaqȝ ſit moneta illa in fine quippe hominis denudatio operũ illius Ecci. xj. Tunc ſciet quilibet reſpõdere ad queſtionẽ qua querit̃ Math. xxij. que nũc eſt ſatis obſcura. Cuius vicȝ eſt imago hec: ⁊ ſupſcriptio: que videlicet in animab9 depingit̃ falſorũ? Sicut etiam falſa moneta in igne conflat̃: quia fidelis homo in theſauro ſuo eam nõ ponit. Ita illi tũc in ignẽ mittent̃ inextin-
22 guibilem Math. xxv. Et tunc apparebit qd̃ falſum eſt ꝙ cõflauit Hiere. x. Secũdo q2 inficiũt ſicut leproſus
Exiiij velo ſuis morbida: de quib9. E. viij. 11. qd̃ patet qd̃ fert̃ de duob9 talib9 falſis in vna patria: quoꝝ vno mortuo filius ei ſuccedẽs ad quandã taliũ iuit congregationẽ: ſicut ad comitatũ ⁊ hmõi: quẽ alius falſus rõne amicitie paterne ad partẽ ducens: ipm informauit de quodam falſo iuramento qd̃ iuraret illo die: ⁊ lucraret̃ dimidiã marcam anglicanã. Iuuenis vo adhuc tenerioris ꝯſcientie: reſpõdit ſe hoc facere nõ audere: ꝓpter dei offenſam ⁊ aĩe ſue periculũ. Cui inueterat9 dierũ maloꝝ: tali inquit modo pater tuus lucrat9 eſt multa: ſic etiã ego: ſic nos om̃es. Et ſic oportet te lucrari ⁊ ſic facere: ſi vis in patria iſta viuere. Ecce non ſufficit falſo falſitas ſua: niſi etiã alios tales faciat: ſic ſepius puerſus: alios puertere nititur. Et ſic ꝓphete ⁊ p̃dicatores diaboli: alios cum eis ꝓphetare faciunt. Et nox nocti indicat ſcientiã. In pſ. xviij. de qbus Hiere. xiiij. Fal-
Arti. iiij. ſum prophete vaticinant̃.

23 ¶ Nec eſt mirũ ꝙ falſi ſunt hominibus infideles: ꝓpter duo in quibus illoꝝ maxima oſtendit̃ ſtulticia. ¶ Primo: q2 ſunt deo infideles. Secũdo: q2 ſunt ſibiipſis infideles. Et q̃ ſibi neqȝ eſt: cui alij vnqȝ bon9 eſt? Ecci. xiiij. O2 em̃ mirabile: ꝙ ſint infideles homini: q̃ ſunt infideles deo: q̃ tanta fecit ꝓ eis. Sicut patȝ. A. xxvij. Antiqui em̃ ſapiẽtes hoc habuerũt tanq̃ principiũ: ⁊ infallibilẽ veritatẽ: ꝙ vicȝ falſus deo: eſſet falſus hoi.
Exiiij Sicut ptȝ de Cõſtantino imperatore. D. xij. 5. Sicut etiã ptȝ p hoc ꝙ Alexãder rñdit ſamaritanis derelictis ex decem tribub9 cum eius peterent dominiũ ⁊ ꝓtectionem ⁊ ꝓmitterent ei fidelitatẽ. Quõ inquit mihi fideles eſſe poſſetis: qui deo q̃ maiora ꝓ vobis fecit q̃ȝ ego facere poſſem: ſemꝑ infideles fuiſtis? Si mandata dei nõ cuſtodierũt quõ mandata hoĩs cuſtodirent? Et tñ in falſitate ꝯtra deũ maximã oſtẽdit ſtulticiã: q2 faciẽdo cõtra hominẽ: illius aliq̃ modo vindictã: ⁊ aſpectũ et noticiã ⁊ falſitatis cognitionẽ ſubterfugere poterũt: faciẽdo vo falſitatẽ ꝯtra deũ peccãdo: ipſius cognitionẽ ⁊ viſum ⁊ vltionẽ nullo modo ſubterfugere poterunt. Sicut ḡ quilibet diceret illũ ſtultũ q̃ furtũ committeret in p̃ſentia iuſti iudicis terreni. Ita ſtultũ dicere poteſt: qui falſitatem cõmittit in preſentia iuſti iudicis celeſtis: qui ꝯtemplat̃ bonos ⁊ malos Prouer. xv.

24 ¶ Secũdo illoꝝ oſtẽdit̃ ſtulticia in h̃ ꝙ ſunt ſibiipſis falſi: ſeipſos decipiẽtes: apud mundũ em̃ diceret̃ ſtultus mercator: qui ꝓ re vili ⁊ incerta ⁊ parui valoris: plus daret ⁊ laboraret: ⁊ ſuſtineret ⁊ expẽderet q̃ȝ ꝓ re ſibi magis neceſſaria ⁊ vtiliori et p̃cioſiori: verbi grã: q̃ plus daret ꝓ panno peſſimo ⁊ qui nõ duraret per annum: q̃ȝ ꝓ optimo qui duraret p totam vitam. Iterũ qui plus daret ꝓ vno animali vel ꝓ re mobili: q̃ȝ pro regno: vel ſi ꝓ vili veſte vel aĩali: vellet tam p̃cioſam veſtem ⁊ regnũ perdere. Sed falſi ſunt hmõi: quia frequenter a robis quas a dñis accipiunt falſitatẽ cõmittunt ⁊ etiam veſtem gratie. Iterum plura ſuſtinent et dant: et carius tam expendendo q̃ȝ ſuſtinendo emunt paruam mũdi cupiditatẽ: de qua ad diem non habent certitudinẽ: q̃ȝ regnũ celeſte: quia frequenter auditum eſt: ꝙ pro falſitate quã fecerunt: ⁊ ꝓ cupida ſua acquiſitione verbera ⁊ etiam mortem ſuſtinuerunt: ⁊ vitam ꝓpriam dederũt: vbi nunq̃ ictum ꝓ veritate ſuſtinuerunt: vel vnũ membrũ dederũt. Plures em̃ martyres habet falſitas q̃ vitas. Sic ꝑtebit. L. j. 12. M. xj. 106.

¶ Iterũ apud mundũ ſtultus diceret̃ qui totaliter in- 25
tenderet alienis negocijs ⁊ rebus. Et res ſuas om̃ino negligeret. De tali em̃ vicini dicerent: fatuus eſt q2 cito de officio illo expellet̃: ⁊ ad propria redire coget̃: vbi nihil boni inueniet. Ita põt dici iſtis qui totaliter cupiditati deſeruiunt: ⁊ falſitati: ⁊ circa illa ſollicitant̃: ⁊ de rebus proprijs, id eſt, de anima ⁊ loquela: ⁊ hmõi non cogitant vel curant: q̃ȝ falſe ⁊ male ſint: qui etiam hereditatem ſuã in alio ſeculo bonis operib9 inſtaurare nolunt. ¶ Qd̃ aũt tales ſunt falſi: tali oſtendit̃ rõne. Ille dicitur falſus: cuius verbo credi non poteſt. Sed iſti ſunt huiuſmodi ergo ⁊c̃. Probatio minoris: ſi querat̃ ab eis an diligant aliquã rem terrenaȝ pluſq̃ȝ ſeipſos? dicent ꝙ non: ⁊ tamẽ iſti dicto credi nõ poteſt: quia in opere illud oſtendũt eſſe falſum: q2 in opere videmus: ꝙ om̃es denarios volunt habere veros: ⁊ omnes res exteriores bonas. Et ſi inuenirent vnum denariũ falſum diſplicet eis: ſeipſos vo volũt habere falſos ⁊ malos: nec eis hoc diſplicet: ſed bene placet. Opus ḡ oſtẽdit ꝙ plus diligunt deum ſuũ ſcȝ denariũ ⁊ alias ſuas res: q̃ȝ ſeipſos: quia illud cui bona plura volunt: plus diligunt. Sed alijs rebus plura bona volũt: igit̃ plus eas diligũt. Maiorem mecũ cõcedent. Minor patet: q2 pecunie volunt fidelitatẽ: quã nolũt ſibiipſis. Animalibus vo ſuis volunt vitam: fortitudinẽ ⁊ hmõi: ſibiipſis hic mortẽ culpe: ⁊ poſtea mortẽȝ eterne pene. Opera em̃ illoꝝ hoc volunt. Ipſi nolunt ꝙ aĩal illoꝝ in foueã cadat. Et ipſi in foueã cadere volunt inferni: nemo ḡ eis credat: qñ dicũt: ꝙ plus ſeipſos rebus ſuis diligunt: quia alia multa appreciant̃: ſeipſos negligũt. Et ſic verificatur de illis Prouerb. x. Cor impiorum pro nihilo.

¶ Sed ſi hec maloꝝ falſitas corrigi poſſet: ſpes eſſet de Arti. v.
eoꝝ ſalute. Sed antiquatã falſitatẽ: ⁊ cõſuetudinarios 26
falſos durum eſt corrigere: ⁊ raro corrigunt̃. Ergo raro vel nunq̃ ſaluant̃: ꝙ autẽ cũ difficultate vel nunq̃ emendant̃: patet tam ex dictis. C. viij. 11. q̃ȝ ex dicendis: liber q̃ eſt totus falſus: cũ difficultate: imo nunq̃ corrigi poteſt: niſi tota litera in eo ſcripta radat̃: ⁊ noua ſcribat̃ ⁊ meli9 eſſet ꝙ nulla litera in eo ſcripta eſſet. Citharedus etiam ſenex: qui a principio male vtputa a malo informatore citharisare didicit: ⁊ diu ⁊ quaſi ꝑ totã vitam notas illas male facere conſueuit: cum difficultate corrigit̃: meli9 ⁊ citi9 in illis bene informaret̃: ſi nullã notã ſciret. Ita iſti qui ſp qñ lucrari poterũt: vel oportunitatẽ viderũt ĩ iuramẽtis: ĩ fact?: in comitatib9 et hmõi: falſe citharisabãt ⁊ male: q̃rũ liber aĩarũ ⁊ cõſcientiarũ eſt tot9 vel maior ps falſus. De illis em̃ verificat̃ illõ Ecceſ. j. Peruerſi difficile corrigunt̃. Quia ſicut in plaga male ſanata licet ad tps malũ nõ videat̃ tñ cito ſe oñdet. Et ſic gutta fluẽs: ⁊ riuulus fluẽs ad tps obturari põt: nõ tñ diu: qn ſolitã ⁊ aliã inueniet viã Ita licet illoꝝ falſitas aliq̃n timore vel amore vl' oportunitat? defectu ad tps diſſimulet̃: ne i ope illã oñdat: diu tñ latere nõ valet. vñ Criſoſto. ſup Mat. homel. xxxvij. Ois malicia ꝯfundit̃ qdẽ aliq̃ties rõne veritatis: corrigit̃ aũt nunq̃: maxime eoꝝ q̃ ꝓpoſito malo et nõ ignorãtia peccant: queadmodũ ſi aliqs claudere voluerit aque currẽtis meatũ: ſi hec excluſa fuerit vno in loco p aliquã violentiã aliunde ſibi ſemitã rumpit. Sic ⁊ eoꝝ malignitas ex vna pte ꝯfuſa: aliũ ſibi aditũ adinuenit. Sicut ḡ melius eſſet nudũ hr̃e pergamenũ:

q̃ librũ totaliter falſum: Jta melius eſſet eis: ꝙ nullã haberẽt ſcientiã vel ſapientiã: q̃ ꝙ oẽm talem haberẽt ſcientiã. De qua Hiere.iiij. Sapiẽtes ſunt vt faciant malum. Juxta illud Ecci.xix. Melioꝛ eſt homo q̃ minuitur ſapientia ⁊ deficiens ſenſu in timoꝛe dei q̃ qui

27 abundat ſenſu: ⁊ tranſgredit̃ legem altiſſimi. ¶ Et bene dicit melioꝛ eſt ⁊c̃. Sicut melioꝛ eſt vnus denarius verus: q̃ centũ falſi. Et ꝙ mirũ: ꝙ homo fidelis melioꝛ eſt nõ homine.id eſt.homine falſo: qui non eſt homo ſpũaliter loquẽdo: niſi equiuoce: ſicut homo pict⁹: quia ſolũ ſimilitudinẽ habet homĩs. Et tamẽ intrinſecus diabolus eſt. Teſte Chriſto Joã.vj. Ubi de talibus loquens ait. Unus ex vobis diabolus eſt. Quia ſicut denarius plumbens nõ eſt denari⁹: ſed plumbũ. Jta homo diabolicus ⁊ falſus: diabolus dicitur. Et nõ ſolũ ſpũaliter: ſed etiam rõnabiliter loquẽdo: talis dici põt nõ homo: q̃ differẽtia quantũcũq̃ ſpeciẽ ꝯſtituat: qð caret differẽtia: caret ſpecie. Differẽtia aũt hominis eſt ratio: ſiue rationabilitas: qua in viuendo caret: ergo ꝓ tãto humanitate caret. Sicut eñ bonus hõ melioꝛ eſt multis reb⁹ inanimatis: Jta in ꝓpoſito: melioꝛ eſt falſis: qui peius valent brutis ⁊ rebus inanimatis: q̃ bos vel aliud animal tam viuũ q̃ moꝛtuũ occiſum: multos valet ſolidos: falſus võ nec moꝛtuus nec viuus valet obulũ: q̃ coꝛpus nihil valet niſi vermib⁊ Anima nihil valet niſi demonib⁊: ergo ꝑ dñi ſentẽtiã Math.v. Ad nihilũ valet vltra: niſi vt mittat̃ foꝛas: et cõculcet̃ ad hoib⁊ ⁊ tradat̃ vermib⁊ ⁊ toꝛtoꝛib⁊.

Arti.vj. ¶ Cauſa aũt tante maloꝝ ⁊ falſoꝝ multitudinis ⁊ incoꝛrigibilitatis eſt duplex. Una habendi cupiditas. Secũda eſt negligẽtia. Pꝛima attendit̃ penes ꝓpꝛiam

28 maliciã. Secũda penes alioꝝ pigriciã. ¶ Quõ autẽ cupiditas eſt mater oĩm falſitatũ: pat; ex hoc: ꝙ quilibet vellet plus hr̃e q̃ habet: ⁊ q̃ iuſte hr̃e deberet. Et ſic ſequunt̃ in mercatiõib⁊ tot vſure ⁊ piuria. Jn ꝑquiſitionib⁊ tot deceptiões: et eſt mirabile ꝙ malunt ponere in vſura duodecim denarios: vel hr̃e in cãpis duodecim acras cũ falſitate ⁊ cũ maledictiõe dei: ⁊ mr̃is ei⁹: ⁊ oĩm ſanctoꝝ ⁊ bonoꝝ viroꝝ: ⁊ ꝓpꝛiã dãnationẽ q̃ habere medietatẽ cũ fidelitate bene lucratũ: ⁊ in tp̃e laboratũ cum bñdictione ⁊c̃. vt̃s.⁊c̃. Et tñ honeſtius eſſet ei in vita ꝙ eſſet fidelis ⁊ vtilius in moꝛte. Pꝛimũ pt;: quia honeſtius ⁊ pulchꝛius eſſet ꝙ digito eũ oſtẽderent. dicentes. Ecce fidelis homo ⁊ paup: q̃ ꝙ dicerent. Ecce falſus homo ⁊ diues. Utilius etiã; eſſet in moꝛte cum pauptate ad regnũ: q̃ cum diuitijs trãſire ad infernũ. ¶ Secũda cauſa attẽdit̃ penes alios q̃ nõ ſolũ malos et falſos fugiunt vel coꝛrigũt: ſed tanq̃ diaboli nutrices eos in peccatis ſuis nutriunt: ⁊ peccatoꝛes cõmendant ⁊ honoꝛant ⁊ ſub cõmẽdationis pallio vicia occultant. Et ſicut falſus monetarius: qð nõ eſt argentũ vel aurũ: argentũ apparere facit ſub quodã falſo coloꝛe Jta iſti vicia virtutes apparere faciũt ſub quodã falſi

29 coloꝛis pallio. ¶ Sub quo diaboli.filias.id eſt.peccata multis maritant: verbi gr̃a. A mũdialib⁊: qui ſcit veritatẽ peruertere: ⁊ coloꝛare falſitatẽ: ita ꝙ veritas appareat: cõmendat̃ ⁊ pꝛudens reputat̃. Qui võ ſcit multas inuenire malicioſas cautelas: ⁊ conſilia mala dare et dominũ ſuũ infoꝛmare quomõ multa male acquireret: ⁊ nihil reddat qð anteceſſoꝛes ſui male acquiſierũt ꝙ etiam ſpoliat naufragos: accipiẽdo vuerck: ⁊ oĩa talia faciat in quibus videt̃ aliquẽ iniquarũ legum habere coloꝛẽ. De quibus Eſa.x. Ue qui condunt leges iniquas: vocat̃ ſapiẽs in ꝯſilijs dandis. Et ſm̃ Hieronymũ li.j.contra pelagianos: qui ſcit aliũ decipere: dicit̃ aſtutus: vindicatiu⁹ homo qui ꝑ vno verbo diſplicentie ſibi dicto: vel pꝛo verbo qð nunq̃ fuit: vel ꝑ facto: qð nunq̃ fuit: qð tamẽ ei ab aliquo diaboli mẽbꝛo narrat̃: facit alium verberari ⁊ incarcerari ⁊ hmõi: qui etiam pꝛo paruo foꝛefacto altam vult habere emẽdam: reputat̃ potens ⁊ magnanim⁹. Unde in ei⁹ cõmendationẽ dicunt: potens eſt ⁊ nullam iniuria; vult pati. Et tamẽ melius eſſet iniuriam pati q̃ facere. Sic eñ ſe vindicando: docent qualiter deus ſe de eis vindicabit: quia potẽtes potenter toꝛmẽta patiunt̃. Superbia võ circa lectũ: ⁊ apparatũ curioſum circa camera; lectũ coꝛpoꝛis ⁊ equitaturã ⁊ hmõi vocat̃ mũdicia et honeſtas: luxurioſi ⁊ guloſi qui malas diligũt ſocietates ⁊ tabernas quoꝝ pedes de nocte ⁊ die ad malũ currunt vel currere parati ſunt: vocantur boni ſocij. Qui võ de vſuris ⁊ falſitatib⁊ cito ditat̃: vocat̃ felix vel foꝛtunatũs homo: q̃ foꝛtunate bona accidunt eis. Et ſm̃ beatũ Grego.qui.xxxij.moral'.tractat quõ vicia virtutes ſe eſſe ſimulãt. Diſſoluta inquit remiſſio: q̃ſi mãſuetudo ⁊ pietas habet̃ effuſio: miſcdia credit̃ ⁊ maloꝛum pertinacia: cõſtantia dicit̃ ⁊ timoꝛ incõpetens: humilitas credit̃: ⁊ vocis ſupbia: viri libertas eſtimat̃: et pigricia aliquãdo quaſi cõtinentia attendit̃. Et inquietudo: vigilans ſollicitudo nominat̃. Et ſic de alijs ibidem enumeratis. ¶ Jterũ auaricia ꝓuidentia dicit̃: et 30 ſoꝛtilega mulier ſapiens dicit̃. Jſto ergo modo diabolus ſub chlamide falſitatis oẽs filias ſuas nuptui tradit. Et intñ eas talib⁊ veſtib⁊ decoꝛat: ꝙ multi eas deſiderant. Nõnulli eñ qui nunq̃ aliqnaliter fuiſſent mali: videntes peccatoꝛes ſic vocari ⁊ honoꝛari: peccatoꝛes fiunt. Tales ſub illa chlamide diaboli filiã accipiunt. Unde eſt de diabolo in iſto caſu: ſicut de quodã Exm̃ homine: de quo habet̃ quaſi ſic: ꝙ filiã ſuã nullus accipere voluit in matrimoniũ: q̃ nomẽ turpe habebat: et male veſtita erat: qbus mutatis: multi eã petebãt: Jta in ꝓpoſito: multi filias diaboli qñ noĩbus turpibus ⁊ ꝓpꝛijs nominant̃: ſicut gula: homicidiũ: furtũ ⁊ hmõi eas intñ abhoꝛrent: ꝙ ſe cruce ſignant. Sed mutatis vt dictũ eſt nomib⁊: ⁊ falſitate veſtitas eas nõ abhoꝛrent: q̃ nec turpes eas credũt vel fatent̃: vel pulchꝛas eas eſſe defendunt. Et ſi quis eas vituperauerit vl' defoꝛmes dixerit: iraſcunt̃ tam ipſi q̃ eas habẽt: q̃ illoꝛũ amici: verbi gr̃a. Quãtũcunq̃ ſit malus tyrãnus: miles ⁊ iniurioſus dñs vel ſimoniacus ⁊ lubꝛicus rect⁹: ſi bonam menſam teneat: ⁊ magnã familia; habeat: et multos armigeros veſtiat: ⁊ donaria libenter det: tota turpitudo filiarũ diaboli ſub chlamide abſcondit̃ curialitatis: q̃ tales curiales vocant̃. Et ſi quis ꝯtra eos loquit̃: ſtatim alij chlamidẽ illam extendũt ⁊ turpitudinem abſcondũt: dicentes curialis homo eſt: iuſtum eſſet ꝙ haberet plura q̃ habet. Sic etiã vſuras: ⁊ eius turpitudinẽ abſcondunt ſub chlamide vtilitatis: dicentes: ꝙ vtile ⁊ placens eſt vtriq̃ parti: luxurie turpitudinem: ſub habitu naturalis inclinationis ⁊ fraudẽ ſub ſpecie emptionis et venditionis: dicentes: ꝙ poſſunt vendere ita care: ſicut poſſunt. Superbũ habitũ et apparatũ: tam in vanis hominibus et mulieribus: ſub chlamide cõſuetudinis: dicentes: ꝙ opoꝛtet ꝙ cõfoꝛmentur alijs de patria. Operationẽ in feſtis ſub coloꝛe obedientie: vel victus neceſſitate: dicentes: vel ꝙ opoꝛtet eos mgr̃is ſuis obedire qb⁊ ſeruiunt: vel ꝙ ſic opoꝛtet facere: q̃ aliter viuere nõ pñt. Hipocriſim ſb pictura ſctitatis: loq̃citatẽ ⁊ cachinnationẽ ⁊ deriſionẽ ſub nomĩe iocũditatis ⁊ ocietatis. Nota.V.viij.41. 31 ¶ Et recte ſic diabolus ⁊ ei⁹ miniſtri nitunt̃ filias ſuas.i.pctã vt dictũ eſt decoꝛare: vt a multis ament̃. Jta nitunt̃ filias dei.id eſt.virtutes ⁊ eius miniſtros falla-

titer vituperare: ⁊ mēdacijs ſuis deturpare: ſicut patz
per om̄es virtutes p̄dictis vicijs cōtrarias. Verax cō-
ſiliarius reputat̄ iuſtius. Unde quādo de tali fit mē-
tio: diaboli miniſtri cum ſcapularū motu dicūt: bonꝰ
fidelis homo eſt: volētes ānuere ꝙ nihil boni ſcit: Jta
ab eiſdem dn̄i qui volūt de ſuo viuere: nec volūt vltra
vires expēdere in robis ⁊ feſtis ⁊ hm̄oi: quantūcunqꝫ
ſint elemoſynarij: reputant̄ miſeri. Qui nō vult ſe vin-
dicare: ſed ex humilitate remittere: dicit̄ ab eis nō ho-
mo: vel formidoloſus. Nō curioſum: vocat inſipien-
tem: quia humiliter viuit: Jdeo inſipiēs vocat̄. No-
lens maloꝝ ſequi volūtates in om̄ibus ſocietatibꝰ illi-
citis: tanqꝫ ſingularis ferus ab om̄ibꝫ fugat̄. Qui cō-
tra dei iniurias iraſcit̄: ꝯtemnit̄ ab eis: ⁊ melancolicꝰ
vocat̄: ⁊ multis cachiminis deridet̄. Sāctꝰ ab eis hipo
crita: ⁊ hipocrita ab eis ſanctꝰ vocat̄. Sūt em̄ in talibꝫ
iudicijs ita laici: ſic̄ q̄ nunqꝫ viderūt aurū vel aurical-
cū: vel ſicut fatui: qui inter aurū et cuprum diſcernere
neſciunt. Unū aliud credentes: ⁊ ecōuerſo: Jta iſti eis
placentes: ſanctos: ⁊ diſplicentes: hipocritas vocant.
Volentes circa ea que ad dei honorē ⁊ animarū ſalu-
tem pertinent feruēter agere p̄ſumptuoſos vocāt oēs
qui feruētius agere volunt: ꝙ ipſi agere cōſueuerunt:
qui nunqꝫ feruēter egerunt: non qꝛ opus qd̄ agunt de
ſe malum ſit: ſed quia eis inſolitū eſt: ab eiſqꝫ cōſultū
nō eſt qui in preiudiciū illoꝝ totū fieri reputant: quā-
tūcunqꝫ bene fiat: om̄e qd̄ circa eos ſine eorum cōſilio
fit ⁊ aſſenſu: qui videlicet beatū dixerunt populuz cui
hec ſunt. id eſt. larga dona: illoſqꝫ vſqꝫ ad magnū exal-
tant ſtatum: quorū dextera repleta eſt muneribꝫ: non
dantibus vero pōderoſum oſtendunt vultum. Et qd̄
peius eſt teſte deo Mich. iij. Sanctificāt ſuꝑ eum pre-
lium: vel oblocutionis vel alterius ꝑſecutionis. Hoc
32 em̄ quādoqꝫ expꝛientia docet. ¶ Patet ergo ex p̄dictis:
quō diabolus cum miniſtris ſuis nititur filias ꝓprias
Exm̄ decorare ⁊ ornare: ⁊ dei filias deturpare. Et ſic aſſimi-
lant̄ in hoc facto cuidā ciuitatis p̄poſitio ⁊ caſtri cuſto
di: qui in quadā ciuitate ſatis nota nuper multos ha-
bens in carcere: cōuictus fuit ꝙ veſtē ſeu tunicā cuiuſ-
dam fidelis hominis quē in carcere habuit: poſuit ſu-
per latronē qui in eodē detinebat̄ carcere: nomēqꝫ fide-
lis hominis ei imponens ꝓ muneribꝫ ſibi datis: veſtē
vero ⁊ nomen latronis: poſuit ſuꝑ fidelem hominē. Et
ſic latronē in habitu fidelis iuſtificauit ⁊ liberauit: ⁊ fi
delem in habitu latronis cōdemnauit. Sic oīno in to-
to p̄dicto proceſſu faciunt illi. De quibus dicit̄ Eſa. v.
Ve qui dicitis bonū malū: ⁊ malum bonū: ponentes
tenebras lucem: ⁊ lucem tenebras: ponētes amaruz in
dulce: ⁊ dulce in amarū. Ve inquit eis qui organa ſpi
ritus maligni ſunt: per quorū linguas ad multorū lo-
quunt̄ deceptionē. Jlle em̄ ſciens ſe ī forma ꝓpria odio
ſum: per diſcipulos loquit̄: ⁊ multos ſeducit: dum lau
datur peccator in deſiderijs anime ſue: ⁊ iniquus bene
dicit̄: multi decipiunt̄ per illos. De quibꝫ Eſa. iij. Po-
pule meus qui beatū te dicunt: ipſi te decipiunt: ⁊ viā
greſſuum tuorū diſſipant: quia ſi om̄es tales fugarēt:
ſicut aues fugant bubonem de die: nō eſſent tot mali
et falſi. ¶ Exemplū em̄ tales fugandi: ⁊ non ſolum fu-
gandi: ſed etiam illi qui in poteſtate cōſtituti ſunt ex-
emplū habent tales puniendi. Primo in Alexandro
magno. Ex cuius geſtis habet̄ ꝙ ipſo perſequēte Da-
riū regem perſarū fugientē: duo de ſeruis ſuis volen-
tes Alexandro placere: promotionē magnā ab eo ſpe-
rantes: ipſum dominū ſuum occiderūt: ſed tamen ad
tempus occultauerūt: expectātes quid Alexander de
hoc diceret: vtrū videlicet de facto illo ⁊ factoribꝫ gra-
uaretur vel contentaret̄. Qui illoꝝ excogitans cautelā
fecit clamare ꝙ ſi tales qui inimicū ſuum occiderāt: ad
eum venire vellent: faceret eos altiores homines de to-
ta patria vel parentela ſua: quo audito ad eum veniē-
tes in altiſſimis patibulis ſuſpēdit: tam ſeruis ⁊ ſubdi
tis ꝓprijs: qꝫ alienis dans exemplū ne quis audeat do-
minū ſuū perdere. ¶ Secundū exemplū ad idem pa- 33
tuit nuper in facto cuiuſdā comitis imperij: qui bellū Exm̄
habuit contra quandā villam: quā ꝑ proditionē vniꝰ
ciuis eiuſdem ville accepit: ipſum vero ciuē nō ſolum de
villa illa: ſed etiam de toto dominio ſuo fugauit. Aſſe-
rens ipſum nunqꝫ fidelem ei fore poſſe: quin etiā ipm̄
proderet quādo tempus videret qui tam falſus extitit
contra vicinos ⁊ amicos ſuos ⁊c̄. ¶ Tertiū exempluz Exm̄
habet̄ ad hoc ex geſtis romanoꝝ. Jn quibꝫ habetur ꝙ
inter fabriciū ⁊ pirrum erat bellum: medicus vero pirri
venit ad fabriciū: ꝓmittens ſe velle pro muneribꝰ do-
minū ſuum intoxicare: quē fabricius pirro vinctū re-
miſit: ſignificans quid ei obtuliſſet. ¶ Quartū exem- Exm̄
plum ad idem in ſacra ſcriptura de Dauid. ij. Reg. j.
Qui occidit illum qui occidit dominū ſuū Saul: qui
tamen eſtimauit ſe in hoc multū Dauid placuiſſe. Ad
idē fecit de illis qui occiderūt dominū ſuū Yſboſeth.
Jn hoc credentes eidem placere. j. Reg. iiij. Sic ergo
hos proditores interfecit. ij. Mach. x. Qd̄ verbū licet
ſic ad Dauid applicet̄: tamē ad lr̄am de Juda dicitur
Machabeo: qui illos occidit: qui fratres ſuos pro mu
neribꝰ aduerſarijs tradiderūt. Et aduerſarios in qua-
dam turri obſeſſos fugere ꝑmiſerūt. Quod eſt cōtra il-
los. A. xxvij. 58. Horū ergo exempla nullus deberet 34
falſum vel proditorē honorare: ſed ſi hoc ei incumbit
punire vel agere ad hoc ꝙ puniant̄: quia ſi ſit falſus ſi-
bi vel amicis ſuis natura rei docet ꝙ eum nō honoret.
Si vero ſit falſus inimicis ſuis: om̄ia predicta exempla
docent ꝙ nō honoret̄: que quidē extra magnā inclu-
dunt rationē: viderunt illi antiqui ſapientes ⁊ dei pro-
pheta Dauid: ꝙ ſi ipſi honorarēt ⁊ promouerent pro-
ditores inimicoꝝ ſuoruz: duo ſequerent̄ pericula: vnū
videlicet: ꝙ videbat̄ eis ꝙ veriſimiliter cogitare potue
runt ꝙ nunqꝫ erunt eis fideles: nec poſſent in eis cōfi-
dere q̄ tam falſi ṕmis dn̄is ſuis extiterūt: qꝛ dicit regu
la iuris in. vj. ſel' malus: ſꝑ preſumit̄ malus ⁊c̄. Aliud
cogitare ⁊ timere potuerūt: ne ſerui illoꝝ vidētes dn̄os
falſos ⁊ ꝓditores dn̄oꝝ ſuoꝝ aduerſarioꝝ ſuoꝝ hono-
rare: magnaqꝫ eis dare: irēt ad aduerſarios illos vt ab
eis magna dona recipent ꝓ ꝓditiōe illoꝝ: hoc em̄ ve-
riſilr̄ timere potuerūt: ꝙ cupidi hoc facerēt: vidētes ſe
poſſe plus hr̄e dn̄os ꝓdēdo: qꝫ eiſdē ſeruiēdo. Si dn̄i
moderni eaſdē cās cogitarēt: ⁊ eadē iudicia de ꝓditori-
bus facerēt: pauciores eſſent tam tꝑe pacis qꝫ belli qui
hm̄oi facerēt falſitates. Et reuera materiā hn̄t et cām
eaſdē exercēdi vindictas: qꝛ eadē facta ⁊ falſitates mo-
dernis fiūt tꝑibꝫ. Satis tꝑe pacis oñdit̄ ꝙ multi ſunt 35
q̄ faciūt qd̄ egerūt illi q̄s Judas vt p̄dictū eſt occidit:
qui vicz fideles ꝑſequunt̄ ⁊ indictāt: ⁊ multis modis
dānificāt: ⁊ fures ⁊ homicidas ꝓ muneribꝫ abire per-
mittunt. Tꝑe etiā belli īminēte inter magnos de terra:
nōnulli inter ꝑtes claudicāt neutri ꝑte fideles: q̄ ſaule
et yſboſeth regnātibꝫ cum ipſis regnare volebāt. Jpis
vero deficiētibꝫ: cuz Dauid ꝯ eos inſurgūt. Et cū Abi-
melech ꝯ Gaal: ſicut ille falſus Zebul: Judi. ix. Et de
talibꝫ forſitan modernis tꝑibꝫ auditū eſt: de q̄bus no-
ta. ſ. e. c. 17. Tales hr̄e merentur qd̄ habuit Menela-
us. ij. Mach. v. de q̊ dr̄ ibidē: ꝙ eū occiderūt: qꝛ legū ⁊
patrie ꝓditor fuit. Legū: vt p̄dictuz eſt: tꝑe pacis falſi
ꝓditores ſūt: pꝛīe vero: tꝑe belli: quā penā in hꝫ ſeclo nō

ſemꝑ euadũt: in alio ṽo nunq̃. Ex dictis ergo ptʒ: ꝙ
falſos ſibi vel amicis: nullus honorare debet: ſed po-
tius puniri: q: inimici ſunt: nec falſos aduerſarios: q:
ei impoſterũ falſi inimici erũt: ⁊ ſui etiã illoꝝ exẽplo.
Sed heu nũc falſi ⁊ inimici tam animarũ: q̃ʒ corporũ
et bonoꝝ ⁊ ſubditoꝝ ⁊ aduerſarioꝝ nõ ſolum nõ pu-
niunt: ſed a principib ⁊ potẽtib diuitijs ⁊ honorib
exaltant: de quib in Pſ̃.xxxvj. Vidi impios ſuꝑexal
tatos ⁊ eleuatos ſicut cedrus.

Arti.viij. ¶ Ex quoꝝ exaltatione multa ſequunt mala ⁊ pericu-
la tam animarũ que perdunt q̃ corpoꝝ que occidunt:
36 q̃ʒ etiã poſſeſſionũ que auferunt ⁊ amittunt: terre etiã
que diffamat ⁊ turbatur: vt de eis verificet illud Pro-
uerb.xxx. Per tria mouet terra: ⁊ quartũ nõ põt ſuſti-
nere per ſeruũ cum regnauerit: vt per ſeruũ iſtum in-
telligat ſeruus peccati: iuxta illud Joã.viij. ⁊ ad Ro.
vj. Qui facit pctm̃: ſeruus eſt peccati: talis ſeruus pec-
cati ⁊ falſitatis: qñ regnat vel qñ eos q̇ regnãt vel do-
minant ducit: om̃ia p̃dicta mala cauſat. Quoꝝ primũ
eſt: ꝙ eoꝝ ducti ꝯſilio: mlta agũt furta colorata: ⁊ alia
mala facta: in aĩarũ ſuarũ ꝑditionẽ. Et vt huius dicti
veritas clarius videat: ponat exemplũ: primo in his
reb in quib dñi habẽt ꝓtectionẽ ⁊ dñiũ: ſʒ nõ ꝓprieta-
tẽ: ſicut in bonis ſubditoꝝ. Secũdo in his in q̇b nec
habẽt dñiũ: nec ꝓprietatẽ. Rõne primi eſt ſciendũ: ꝙ
lex ciuilis. C. de quadriẽ. p̃ſcrip. li.vij. l. bene a ſenone:
dicit: ꝙ om̃ia p̃ncipis eſſe intelligunt ſuper qua dicit
gloſa: q̇ ad ꝓprietatẽ vt dixit Azo: ſʒ Vulgarus cõtra:
niſi quo ad ꝓtectionẽ. Moderni ṽo falſi ꝯſiliarij vi-
dentes ꝙ ſequaces azonis honorant ⁊ ditant: ⁊ ſequa-
ces Vulgari vilipendunt ⁊ nihil lucrant: ſicut ptʒ. A.
xv.3. Azonem ſequunt: faciẽtes dñas vti rebus ſubdi
toꝝ vt ꝓprijs: ſicut ptʒ. D.xij.24. de taliũ em̃ ꝯſilio nõ
ſolũ ſunt fures mobiliũ: ſʒ qđ peius eſt raptores imo-
biliũ: ſicut ibidẽ ptʒ. Secũdo in his rebus in q̇bus nõ
habẽt dñiũ: ſunt fures falſi principes ⁊ terrarũ dñi: cũ
37 ꝯſiliarijs ſuis: ſicut ptʒ de occupantib bona naufrago
rũ: iniuſte occupãdo furtũ cõmittũt: ⁊ furti pena iudi
cant. C. de furtis. ĩ auctẽtica nauigia. li.vj.ti.ij. vbi ha-
bet de verbo ad verbũ qđ ſequit. Nauigia ſi quocũq̃ʒ
loco ꝑuenerint: a q̇ caſu ꝯtingẽte rupta fuerint: vel ali-
ter ad terrã venerint: tam nauigia q̃ʒ bona nauigãtiũ
ipſis integre ſeruent: ad q̇s ſpectãt: anteq̃ʒ nauigij peri
culũ incurriſſent: ſublata penit⁹ locoꝝ ꝯſuetudine qui
huic aduerſa eſt ſanctioni. Trãſgreſſores hui⁹ nr̃e ꝯſti
tutiõis bonoꝝ publicatiõe mulctent. Et ſi res exegerit
iuxta mãdatũ nr̃m oĩb bonis ꝯpeſcant: q̇ nec ꝓpter le
ges diuinas ⁊ canonicas q̃ hmõi dñoꝝ dãnãt abuſio
nẽ: ſicut ptʒ. C.viij.28. nec ꝓpt leges impiales vl' iſtã
iuſtinianã: illã peſſimã dimittũt ꝯſuetudinẽ: ſub nul-
la viuere volũt lege: ⁊ ideo ſine lege peribũt: ibidẽ etiã
C. de furtis. l. in eũ: tales infra annũ tenent reſtituere
in quadruplũ: poſt annũ ṽo in ſimplũ: ꝓpt actoris ne-
gligentiã: q̇ tm̃ de repetẽdo diſtulit ⁊ negligẽs fuit. C.
li.xj.ti. de naufragijs. l.j. dĩ ſic. Si qñ naufragio nauis
expulſa fuerit ad littus: ⁊ infra fiſcus ſe nõ interponat:
qđ em̃ ius habet fiſcus in aliena calamitate: vt de re tã
luctuoſa cõpẽdiũ ſectet? hec ibi. Sed dicũt falſi qñ ne-
ſcit cui⁹ ſunt bona illa: iuſte dño terre ꝯfiſcant: ergo ꝑ
ſolã ignorantiã rerũ dñium: acquirunt: qđ eſt falſum:
quia ſic res inuẽta eſſet inuẽtoris: ⁊ licitũ mihi eſſet oc-
cupare oẽm rem cuius dñm ignorarẽ. Et contra legeʒ
et rationẽ. C. vñ vi. l. cum querebat. li.viij. ti.iiij. vbi
expreſſe lex reprobat talem bonoꝝ occupationẽ. San-
cimus inquit talem poſſeſſorẽ predonẽ intelligi. Ri-
diculũ etenĩ eſt dicere vel audire: ꝙ per ignorantiã alie

nam rem aliquis quaſi propriã occupauit. Om̃is autẽ
ſcire debeat: ꝙ nõ ſuuʒ eſt: hoc ad alios modo om̃ibus
pertinere. Sequit cito poſt. Si quis alienam rem ad-
uerſus domini voluntatẽ attigerit: furti actione tenet.
Gloſa dicit ignorãtia nõ excuſat: qua ignorabat cui⁹
eſſet: quia hoc nõ tenebat ſcire: ſed ſciebat nõ eſſe ſuũ.
Jterum dicũt: res derelicta occupãti conceditur iuxta 38
regulam iuris que dicit: quod nullius in bonis eſt: oc
cupanti cõcedit. Jſtud eſt verum: quãdo eſt certum ꝙ
eſt derelicta: ⁊ ꝙ domin⁹ inde nullã vtilitatẽ querat.
Sic in propoſito ſiue dñs ſit viuus ſiue mortuus de re
bus illis ex naufragio proiectis: vtilitatẽ habere deſi-
derat: nec vnq̃ʒ eas derelinquere intẽdebat. Ex his pa
tet: ꝙ talis acquiſitio per ignorantiã cuius ſunt: per le-
ges reprobant. Sed forte dicẽt: ignorãtia ſola nõ acq̇-
ritur per dominiũ: quia alie cauſe cõcurrũt: vna ꝙ ſu-
per terram domini talis proijciunt: ⁊ ipſi eas ab alijs
defendũt raptorib⁹ ſic dicẽtes: ſunt de opinione illorũ
quoꝝ ſentẽtiã recitat in ſimili põponius ⁊c̃. ff. de rerũ
dominio acquirẽdo. l. pomponius: tractat in digeſto
nouo li.iij.ti.j. Caſus legis: porcellus meus a lupo ra-
ptus: a vicino de ore lupi eripitur: qui porcuʒ dicit eſſe
ſuum: cõſiliarij ſui cũ eo cõcordãt dicẽtes: qđ in ore lu-
pi eſt: deſinit eſſe meũ: ſicut auis quãdo de manu mea
volat: ⁊ piſcis quãdo de naſſa mea ad aquam fugit: ⁊
alia beſtia quãdo ad ſiluã euadit: ſicut etiaʒ deſinit eſſe
meũ: ꝙ auis de area: vel miluus de alio loco qđ meuʒ
prius fuerat: portat: volunt ergo iſti dicere ꝙ ſicut pi-
ſcis vel auis volans non mea: ſed capientis ſunt. Jta
porcus in caſu poſito. Sic cõſimiliter dicũt iſti de bo-
nis que ante naufragiũ mea erãt: in naufragio auola-
uerũt: ⁊ mea eſſe deſierũt. Pomponius ṽo legiſlator:
illis dupliciter obuiare videt. Primo licet verum ſit in
illis que ſunt fere nature: ſicut in auibus ⁊ huiuſmõi:
nõ tamẽ in porcis que ſunt nature domeſtice. Secũdo
quia auis auolans mea ſit: ſi a me capi poſtq̃ʒ auolauit
poſſit: ita de porco: ita etiã dic de bonis naufragoꝝ: in
quibus dominiũ in naufragio nõ amittebat: per nau-
fragiũ em̃ vel quẽcũq̃ʒ talem caſum fortuituʒ: res mea
non deſinit eſſe mea: ⁊ hoc ibidem ſequit diffinitiue in
textu. Si inquit naufragiũ qđ amiſſum ſit: nõ ſtatim
noſtrum eſſe deſinit. Aſſumit hoc tanq̃ per ſe verum:
ad probandũ intentum de beſtia in ore lupi. Et eſt iſte
exempli intellectus: ſicut rerum dñiũ ꝑ naufragiũ nõ
amittit: q̇n verus dñs iuſte eas mortu⁹ vel viuus hr̃e
debet: ſi tñ de ore lupoꝝ eripi pñt de facto: q: d iure eripi
deberẽt: Jta dñs porci ei⁹ dñium iuſte vẽdicat: ſi de ore
lupi eripi poſſit. Et q: aliq̇ forte exemplũ ſuũ negarẽt.
Jdeo ꝓbat illud dicẽs: deniq̃ʒ q̃druplo eũ teneri: q̇ ra-
puerit bona. ſ. naufragoꝝ. Sequit ꝯcluſio ibidem. Si
igit manet noſtrũ g̊ arbitror et furti cõpetere actionẽ:
ſupple ꝯtra illũ q̇ porcũ ſic liberatũ: vel bona ſic ꝓiecta
detinet: ſicut ptʒ. s̃. e. c. 37. nec valẽt ꝙ inſtant: dicẽtes 39
talia bona mortuis reſtitui nõ debere: ſic̃ dictuʒ eſt. C.
viij.30. q: nec exẽpla illoꝝ ſunt ad ꝓpoſitũ de dãnatis
et inteſtatis ⁊ baſtardis: q̊rũ bonis ſ̃m iura ciuilia dñi
ſuccedũt. Nec tñ aliq̇d de his ꝓ mortuis facere tenent
Quia ſicut primi rõne criminis vita: Jta alijs bonis
exteriorib iuſte p̃uari pñt. Alij ṽo ĩ deteſtationẽ patni
criminis his p̃uant rõnalit q̇dẽ: vt alij talib territi exẽ-
plis: ꝯſimilia fugiãt crimina. Patet g̊ ex p̃dictis: ꝙ iſte
falſoꝝ abuſus eſt ꝯ̃ iura diuia: nãlia: canonica ⁊ ciuilia
antiq̃. ſ. digeſtoꝝ: ⁊ noua. ſ. codicꝫ: ⁊ nouiſſima. ſ. auctẽ-
ticarũ: ptʒ etiã ꝙ cũ cã quã aſſumũt cũ ignorãtia nulla
eſt: ꝙ totũ occupare debeãt. Jlli tñ q̊rũ bona ſic ꝯſeruã-
tur: ſ̃uãtib tenent ad ãtidotũ. Jterũ videt ꝙ declina-

re nõ poterũt: quin ſola ignorãtia illoꝝ cauſa ſit: quare
bona ſic occupant naufragoꝝ: q: ipſi ꝯcedent ꝙ ſi ſci-
rent verũ dñm: ea ei reſtituerent: ergo ſi ſciẽtia dñi eſt
cauſa reſtitutiõis: ignorãtia eſt cauſa nõ reſtitutionis.
Si hec ſit cauſa talis effectus ꝑ ſe ſcꝫ caloris: ꝯtraria cã
eſt cauſa cõtrarij effectus ſcꝫ frigoris. Sic in ꝓpoſito: ſi
oppoſitum de oppoſito: ꝓpoſitũ de ꝓpoſito. Si vͦ hoc
cõcedũt. Incidũt i legẽ q̃ habet. ſ. e. c. 37. C. vnde vi.
40 Iterũ dicũt ꝙ nõ ſola ignorãtia: ſed defectus ꝓbatiõis
cauſa eſt q̃re talia dñis ꝯfiſcanṫ. Sed ſicut in re inuẽta
ꝙ dñs eã eſſe ſuã ꝓbet: ſufficit dicẽdo certa ſigna q̃ in
libro vel alia re ꝯtinenṫ: ſicut etiã in aĩalibꝫ amiſſis ⁊
ad domũ alicuiꝰ veniẽtibꝫ: ſi infra annũ ⁊ diem ꝓbet
eſſe ſuũ qui amiſit: illa recupat: ita ſufficere deberet ꝙ ꝑ
certa ſigna q̃ dicit eſſe in arca ſua q̃ ad terrã proijciṫ: de
dicis: ſeu tallijs: ſeu alijs rebꝫ: per certa etiã ſigna q̃ in
dolijs ſculpſit: ⁊ ꝑ hoĩes vicinos iuratos oſtẽdere bo-
na eſſe ſua. In caſu enim poſſet nauis in exitu de portu
dño nauis cũ oĩbꝫ vicinis aſpicientibꝫ cũ oĩbus dicis
in ea ꝯtentis periclitari. Itẽ caſu ꝯtingere poſſet: ꝙ na
uis oĩbus vicinis nota ad terrã veniret: oĩbus q̇ in
ea fuerũt ſubmerſi: q: tempeſtate iminente ſe in barca
ponentes vt ad terrã fugerẽt: ſubmergebanṫ. Ex quo
in oĩbus talibꝫ caſibus certiſſime ꝓbare poſſet certiꝰ
q̃ꝫ de animali: ꝙ ſuũ vt dictũ eſt infra annũ ⁊ diẽ ꝓba-
re nõ videṫ ſtatuti vel cõſuetudinis ratio q̃ ꝯtinet vbi
nullũ animal viuum euadit: bona dño terre ꝯfiſcanṫ.
Eſt ergo potiꝰ abuſus: ⁊ ꝯtra oẽm legẽ vt oſtẽſum eſt
et rõnem. Et totũ iſtud malũ accidit ꝑ falſos ſapiẽtes:
per q̊s talia fiunt ſtatuta: de q̇bus Eſa. x. Ve q̇ ꝯdunt
leges iniq̃s: ⁊ ſcribẽtes iniuſticiã ſcripſerũt. ſ. in ſtatu-
tis ⁊ ordinationibꝫ ſuis: vt ipſi ex illoꝝ qui in maxima
ſunt miſeria: ſicut in naufragio: bonis ditenṫ: ⁊ illi mi-
ſeri oĩa ſua amittẽt: vel medietatẽ dent: vt aliq̇d re-
cupent. Sequiṫ vt opprimerẽt i iudicio paupes: ⁊ vim
facerẽt cauſe humiliũ ꝑpli mei: vt eſſent vidue: quarũ
mariti ſubmerſi ſunt: p̃da eoꝝ: nuꝑ eñ talis vidua di
cas q̃ in ciſta mariti ſui ſubmerſi erãt: ꝑ quas multas
marcas marito ſuo debitas recupaſſet: a ꝯfiſcatore cui
nunq̃ꝫ dice valuerit petiuit: nec obtinere potuit: ſequiṫ.
Et pupillos ſuos ſcꝫ filios ſubmerſoꝝ diripent: bonis
paternis eos priuãdo. Ecce q̃lis ex tam iniquo ſtatuto
ſequiṫ effectus. Sed q̇d faciẽt illi q̇ talia ſtatuta ꝯdunt
vel tenẽt ꝯtra naufragos: qñ ipſi in morte naufragiũ
patiẽtur corpis? Iſtã queſtionẽ q̃rit ab eis ꝓpha in ver
bis imediate in aucte ſequentibꝫ: q̇d inquit facietis in
die viſitatiõis ⁊ calamitatis: qñ illa putrida nauis cor
poris veſtri ad mortis ſcopulũ ꝯfringeṫ: ad cuius tũc
ꝯfugietis auxiliũ: nun q̇d tũc vobis valebit inanis ſta-
tuti vel ꝯſuetudinis allegatio: vbi derelinquetis gl'iaꝫ
veſtram: vel quibꝫ certe alijs ꝯfiſcatiõibꝫ? vt ſicut vos
bona ꝯfiſcatis naufragoꝝ: ita vobis mortis patiẽtibꝫ
naufragiũ: bona veſtra ꝯfiſcenṫ: corpus. ſ. vermibus:
anima demonibꝫ: bona inimicis: vt ſic chriſti ꝓmiſſuꝫ
in eis verificeṫ: dicentis Math. vij. In q̊ iudicio indi-
41 caueritis: iudicabimini. ¶ Et nõ ſolũ de falſoꝝ ducatu
ſequiṫ periculũ animarũ: tam ipſoꝝ q̃ꝫ dñoꝝ qui eorũ
vtunṫ ꝯſilio ⁊ ſtatutis: vt dictũ eſt: ſed etiã corpoꝝ oc-
ciſio: q: tam dñi qui talia cupidorũ ſequunṫ ꝯſilia: q̃ꝫ
ipſi ꝯſiliarij aliq̃ñ occidunṫ: ⁊ terre diffamatio. Terra
eñ ꝓpter falſos: etiã apud exteras diffamaṫ nationes:
et maleficiorũ multiplicatio: ꝓpter tales enim falſos ⁊
periuros ⁊ maloꝝ ſupportatores. Mali multiplicanṫ
et mala audacter perpetrant: ſpoliãdo: mutilando: oc-
cidendo: tybias ⁊ brachia frangendo: ⁊ crudeliter ver-
berando: ⁊ totum in audacia falſorũ hominũ: vel qui
eos in malis ſuis ita potenter defendũt: ꝙ nullus eos
indictare audet: vel incarcerare. Illi ſupportatores ſta
tim eis minanṫ: dicẽtes. Si indictaueritis homines ta-
lis domini: vel aliquẽ rigorẽ exercueritis: melius eſſet
vobis dormire. Et q̇ꝺ crudelius eſt: ipſos etiam per il
los malefactores leſos: ita minis terrent: totã culpã eis
imponẽtes: ꝙ nõ audent de eis querelari vel iuſticiam
petere: ſed leti ſunt cum toto damno quod habent pa-
cem ⁊ ꝯcordiam petere: vel quia ſperãt ꝙ ſi deprehen-
dantur ratione munerũ vel parentele: ⁊ huius falſi ſuo
periurio liberabunṫ: ꝓpter hoc eñ abſq̃ꝫ timore mala
ꝑpetrant. Sequiṫ etiã bonoꝝ exterioꝝ amiſſio: q: ſicut
tam ipſis q̃ꝫ dominis per falſitates veniũt: ita recedẽt:
quia diciṫ in ꝓuerbio gallicano: ꝙ vnus denariꝰ ma-
le lucratus: oĩes alios deuorat. Ex quo tot mala falſo
rum ſequunṫ ducatũ: patet ꝙ falſi dominos ducentes
vel regentes: vel etiã veraces decipiẽtes: ſunt ſicut plã-
ca que lupum in puteũ cadere facit. Volentes lupum
capere: aliquãdo plancã deceptorie ſuper puteũ ponũt
et abſcondunt: ponentes predã aliquã ibi: tali modo:
ꝙ eam tangere nõ poſſit: niſi ſuper plancã pedẽ ponat
Sic domini qui mediante planca falſoꝝ predã acqui-
runt: ſuper eoꝝ ꝯſilium ſe fundantes: ſic in puncto ad
inferna deſcendunt Iob. xxj. Quia pedem affectionis
et ꝯfidentie ſuꝑ falſam plancã ⁊ putridã poſuerũt.
¶ Finis autẽ falſoꝝ ſimilis erit fini Iude ꝓditoris: ſi- Arti. viij.
cut et ſiles ſũt ei in vita: vñ gloſa ſuꝑ illud Mat. xxvj.
Ex inde q̃rebat oportunitatẽ vt eũ traderet. Multi in- 42
quit ſunt q̇ factuꝫ iude execranṫ: ⁊ idem faciũt q̇ꝺ ipſe
fecit. Nam ipſe chriſtũ vẽdidit: ⁊ qui ꝓ munere falſuꝫ
teſtimoniũ dicũt: deũ qui veritas eſt vendunt. Et non
ſolum illud faciũt q̇ꝺ Iudas: ſed grauius delinquũt:
ſicut multis rõnibꝫ oſtẽſum eſt. E. vj. 37. ⁊ ideo iuſte
turpiorẽ finẽ habebũt: illius animã diabolus rapuit.
Iſtoꝝ vͦ qñq̃ꝫ ⁊ corpus ſimul ⁊ animã rapuit: ita ꝙ
neutrũ in terra dimittit. Sicut nuper patuit de quodã Exm̃
tali: de quo quidã fidedignus cuiꝰ dictis fidẽ adhibẽt
qui eiꝰ vitã nouerũt: narrare ꝯſueuit: ꝙ cum falſitate
multa acquirens de mãmona iniq̇tatis: diues effectus
fuit: finis vͦ diuitiaꝝ ⁊ vite ſue talis fuit. Vno die eo
in campo exiſtente: puer rufus ⁊ ignotus ad vxorẽ ve-
nit in domo querens vbi maritus eſſet: ipſa vͦ reſpon
dente ꝙ eſſet in campis: adiecit ille diabolus in forma
pueri: dicas ei in reditu ſuo ꝙ reddat mihi debitũ meũ
nocte iſta. Cui illa neſcio ꝙ alicui obligeṫ in quocũq̃ꝫ.
Ille vͦ aſperius ⁊ amarius verbũ recitãs ait. Oĩno
nocte iſta debitũ meũ ab eo habere volo. Cuꝫ vͦ vxor
oĩa iſta marito narraſſet: ip̃e dixit: iuſte petit. Nocte
vͦ illa lectum ſuum parari precepit in quadaꝫ domo
forinſeca: in qua nunq̃ꝫ ante dormire conſueuerat: nec
aliquẽ ibi ſecũ habere voluit: ipſo vͦ domũ illam in-
trante: ⁊ cum lumine ramanente oĩbus eiectis: illi de
domo curioſius per rimas introſpiciẽtes quid faceret:
viderunt illũ in forma pueri cum homine illo fortiſſi-
me computantẽ: pluresq̃ꝫ pecunie ſacculos vt eis vide
baṫ: inṫ ſe habuerũt: mirabanṫ: q: nõ intrauit ꝑ oſtiũ:
ſed aſcẽdit aliũde: dum vͦ illi exteriꝰ expectarẽt vt vi-
derent finẽ: circa computũ diſcordare ceperũt: ⁊ groſſa
verba inter ſe hr̃e: famuli vͦ hoc videntes: oſtiũ frege
runt: vt intrantes magiſtrũ ſuũ iuuarẽt: oſtio vͦ fra-
cto: lumẽ extinctũ fuit: ſed cũ aliud lumẽ portarẽt: nec
magiſtrũ ſuũ: nec rufum illum inuenerũt: q̃ in re quid
aliud pẽſari põt? niſi ꝙ diabolus ml'ta ei mutauerat ĩ
malis lucris: diabolus tales iuuat: talibuſq̃ꝫ vel mu-
tuat: vel in aliq̊ mõ tradit ad mercãdũ: vl' dat ad expẽ-
dendũ. Iuxta illud Math. iiij. Oĩa inquit hec tibi

dabo: de quibꝰ quia nesciuit compotũ reddere: accepit
eum secũ ad ponendũ eum in carcere inferni: vsqꝫ red-
dat vltimũ quadrantẽ qđ nunqꝫ erit: falsi ergo lucra-
tores de ipso speculũ suũ faciant: ne ⁊ ipsi similia patiã-
tur: ⁊ in eodẽ carcere ꝓfundissimo ponanť. Ideo dico
ꝓfundissimo: quia sub saracenis ⁊ infidelibꝰ erunt: si-
43 cut ptʒ. D.j.18. Quia sicut homo plus irascit ꝯtra de-
nariũ falsum qui apparet bonus: quia citius per eum
decipitur: qꝫ ꝯtra manifeste plumbeũ: per quẽ nõ faci-
liter decipitur: Ita deus ꝯtra falsos christianos: qui vt
bonos decipiãt: nitunť boni apparere: tales in collatio-
ne priuata solent sanctissime loqui: et seipsos intantũ
iustificant: ꝙ p toto mũdo vt dicunt vnã nõ falsitatẽ:
nec aliquẽ de suis facere pmitteret. Et si sermo fiat de
falsis hominibus ipsos detestanť: ⁊ statum illoꝝ cum
suspirijs plangũt. Sed ita sicut bonã ⁊ veram faciunt
partẽ suam in verbis: Ita falsam eam faciunt in ope:
de quibꝰ Geñ. xxvij. Vox quidẽ vox Jacob: sed ma-
nus sunt Esau. Et in ps. xj. Corde ⁊ corde locuti sunt
quia fideli corde ⁊ ore loqui videnť: quãdo nõ habent
occasionẽ falsum cõmittẽdi. Sed alio corde ⁊ ore quã-
do pdam vident ⁊ opportunitas occurrit falsitatẽ cõ-
mittendi. Pro talibus tota orat ecclesia dicẽs: dispdat
dñs vniuersa labia dolosa. In ps. xj. Non solum illo-
rum qui faciunt: sed p quos hec faciunt: qui sunt qua-
si manus illius capitis. Sed caueant: qꝛ sicut homine
delictũ cõmittẽte: p quo manũ mittere debet: si vnam
manum habeat aridam: illam amputari debet: Ita in
ꝓposito: oculus neqꝫ erui debet: sicut patʒ. C. xj. 4. Et
manus arida amputari: ⁊ in ignem mitti. Quãdo do-
minus quicũqꝫ de aliquo ꝯfidit ꝙ in agendis suis siue
que animã tangũt siue corpus: fideliter aget quasi pro
manu illũ habet. Si aũt illũ decipiat: ⁊ qđ ei cõmissuz
est fideliter non faciat: manus arida est ⁊ abscindeť: ⁊
in ignem mittetur: quia contra dominũ est manus eo-
rum Michee. ij.

F.ij. **Fame bone cum bona vita.** Primo ostendiť decentia seu pulchritudo. Secũdo vtilitas. Tertio necessitas. Quarto male fame periculum.

Arti.j. ¶ Primũ ptʒ: qꝛ sicut flores sua pulchritudine ⁊ odo-
1 re hortũ ornãt ⁊ arbores: ita fama vitã bonã. Sed ad-
uertendũ est: ꝙ sicut aliq̃ inueniunť flores qui fructũ
significãt: ⁊ ex q̃bus fructus sequiť: sicut qñ videmus
arborẽ bene floridã: speramꝰ eã fructũ ꝓducturã. Ali-
qui vo sunt flores q̃ licet decorẽ ostẽdant exterius: nul-
lum tñ fructũ vtilẽ vel ꝓducũt vel significãt: sicut flo-
res quarundã herbarũ nociuarũ: q̃ inter frumẽta cre-
scunt: Ita spũaliter aliqui habent ⁊ famã ⁊ vitam sup
quã fama fundať: ⁊ illa pulchritudo est durabilis: qꝛ
bonũ ⁊ solidũ fundamentũ habet .s. deũ ⁊ bonã vitã:
sic fuit fundata fama Salomõis. ij. Paral. ix. Cui di-
xit regina saba: vicisti famã virtutibꝰ. Et sicut edifi-
ciũ qđ habet bonũ fundamentũ in altũ edificari põt:
et arbor bonas ⁊ sanas habẽs radices: altius crescit et
minus ventoꝝ timet impulsus. Sic fama virtuosi mi-
nus tribulatõis timet impulsus: ⁊ vsqꝫ ad deũ crescit:
de quo dici põt illud Hester. ix. Fama nõis eiꝰ cresce-
bat. Et semp durat Eccl. xlj. Bonũ nomẽ pmanebit
in euum. Mali vo q̃ sine vita bona famã habẽt: sicut
illi de q̃bꝰ diciť Geñ. vj. Potẽtes a seculo viri famosi.
Et Ezechiel. xxiij. Facte sunt famose mulieres. Tũ qꝛ
sine fundamẽto est ⁊ radicibꝰ: nec in altũ ad deũ in bo-
nũ crescere potest: nec est diu durabilis: hoc ipsimet re-
cognoscunt Sapieñ. ij. dicẽtes: transiet vita nr̃a tanqꝫ
vestigiũ nubis: ⁊ sicut nebula dissolueť que fugata est
a radijs solis: ⁊ nomẽ nostrũ obliuionẽ accipiet p tem-
pus: ⁊ nemo memoriã habebit operum nostroꝝ: quia
nomen impioꝝ delebiť Eccl. xlj. de talibus diciť. j. Re-
gũ. ij. Non est bona fama quã audiui de vobis.

¶ Nec tñ est hec bona fama solum ad pulchritudinẽ Arti.ij. 2
sed etiam ad vtilitatẽ suipsius ⁊ etiã alioꝝ. Primũ pa-
tet: quia in casu fortuito custodit hominẽ a falsitatꝭ seu
proditionis suspitione: sicut ptʒ per legẽ ciuilem. ff. de
re militari. l. nõ omẽs: in digesto nouo: li. xj. §. a barba-
ris. Casus legis sic ꝯcipiť. Exercitu imperatoris para-
to in bello ꝯtra exercitũ barbaroꝝ: miles quidã christi-
anus: q̃si volens nobiliter agere: exijt inimicis ad pu-
gnam se exponẽs: in qua capitur: postmodũ vo apud
imperatorẽ accusatus est: ꝙ ꝓpter vecordiã vel affecti-
onem vel ꝯfederationẽ quã in barbaris habuit: se capi
permisit: imperatoris sentẽtia finalis est: ꝙ si semp an-
te se bene habuit: nec aliqua falsitas vel proditio prius
in eo inuenta est: ꝙ ꝑsumendũ est ꝙ captus fuit sicut
probus miles. Si vo antea inuentus fuerit in aliqua
simili falsitate: oportet ꝙ probet se fuisse captũ inuite.
Sic ergo fama bona impinguat ⁊ fortificat ossa Pro-
uerb. xv. Qꝛ nõ ꝑsumunť capi: nisi magna vis eis in-
ferať. Et sic est ad vtilitatẽ ꝓpriam: qꝛ sicut nec in isto
casu: ita nec in quocũqꝫ alio boni viri ⁊ graues faciliť
malũ credunt de homine bone fame ab antiquo. In-
tantũ enĩ eis valet fame ꝓtectio: ꝙ si malũ de eis nar-
retur: fama quasi auctoritas narratori obuiat a dicẽti-
bus: sicut de talibꝰ dici ꝯsueuit: qđ nõ est verisimile vľ
credibile ꝙ homo q̃ semp bone extitit fame: talia dice-
re vel agere vellet. Respõdent enĩ boni talia de homi-
nibus bone fame audiẽtes: dicẽtes: nõ credimꝰ qꝛ au-
diuimus famã eius Job. xxviij. Qꝛ etiam sit ad vtili-
tatem alioꝝ patet. B. iiij. 4.

¶ Et non solũ est vtilis: sed est etiã necessaria bona fa- Arti.iij.
ma: tam ꝓpter seipm: qꝫ ꝓpter alios. Primũ patʒ: quia 3
sicut cortex est necessaria pomo vľ arbori. Arbor enĩ de-
corticata amplius nõ crescit sed marcescit: sicut ptʒ. C.
xiij. 10. Ita est fama necessaria arbori nostre: aliter enĩ
arbor hec spũaliter perdiť: si possibile sit famã emẽda-
re: ꝓpter quã ꝯseruandã: ab omĩ specie mala abstinen-
dum est. Errant ḡ qui nimis loquunť cum mulieribꝰ
vel alijs personis minus securis: vel de quibꝰ suspitio
oriri possit sinistra. Et quãdo repꝛhẽdunť. Respõdẽt
nõ est vis: nec curandũ quid homines loquanť: quia
nõ est pctm̃ inter nos: sufficit nobis bona ꝯsciẽtia ⁊ vi-
ta. Isti tantũ dicũt: ac si dicerent arbori sufficere lignũ
sine cortice. Aduertant tales ꝙ sicut Joseph cameram
mulieris solus intrans Geñ. xxxix. cum qua nec pecca-
uit: nec peccare cogitauit. Chlamidẽ tñ in camera ami-
sit: ⁊ in carcerẽ mittebať: ita ipsi licet nõ peccent: chla-
midem tñ ⁊ corticẽ bone fame amittere possunt: ⁊ car-
cerẽ tedij incurrẽ. Curã ḡ habe de bono noĩe Eccl. xlj.
Quia melius est nomẽ bonũ qꝫ diuitie multe Prouer.
xxij. Quia talẽ incurrere põt infamiã et spũalẽ plagã
quã cum multis diuitijs vel vnguẽtis curare nõ põt.
Sicut ḡ melior est sanitas sine vnguẽtis: qꝫ infirmitas
p qua vnguẽta ⁊ medicinã q̃rere oportet: ita meliꝰ est
nomẽ bonũ qꝫ vnguẽta pciosa Eccles. vij. Multũ enĩ
amittit ⁊ multũ seipm dãnificat: q̃ nomẽ bonũ amittit
et vbi gratis hoc facit credẽs sibi vitã sufficere quã bo-
nã credit: mala est: qꝛ teste Aug. in li. de cõi sermõe cle-
ricoꝝ: q̃ famã suã negligit de ꝯsciẽtia sua ꝯfidens cru-
delis est. Et habeť hec auctoritas in decreto. xij. q. j. no- 4
lo. Nõ. P.j.8. ¶ Secundũ etiã patet: vicʒ ꝙ bona fa-
ma necessaria est etiã ꝓpter alios: quia ex quo per prece-

ptum obligat̄ diuinū diligere ꝓximū ſicut ſeipm̄: ne-
ceſſario ſequi videt̄: ꝙ ſicut bona vita ⁊ etiā fama eſt
neceſſaria ſibiipſi vt dictū eſt: ad hoc vt ſeipm̄ ſaluet.
Ita neceſſaria eſt bona fama ꝓpter proximū vt ipſum
edificet ⁊ ſalutē ei9 procuret. vñ Criſoſto. ſup Math.
Qui bene viuit: ſe ſolū ſaluat: qui bonā habet opinio-
nē multos edificat. Quid aũt ꝓdeſt: ſe bonā vitā agē-
do te ſaluas: ⁊ malam famā habēdo plurimos ſcādali-
ſes? Tales rephēdit decretū. xj. q. iij. nō ſunt audiēdi:
ibi arguunt̄ illi qui contēti de ꝯſciētia ſua: nō curāt qd
de eis eſtimēt hoīes. Cum tamē famā contēnentes: oc-
cidant animas multoꝝ blaſphemantiū viam dñi. Cō-
tra dñi doctrinā: q vt in hoc nobis exemplū daret: di-
xit Petro Math. xvij. Ne forte ſcādalizemus eos: va-
de ad mare ⁊c. Et contra doctrinā apl'i Rom. xij. Si
inquit fieri pōt qd ex vobis eſt: cum oībus hoībus
pacē habētes. Teſte ḡ Auguſt. in li. de cōmuni ſermo-
ne clericoꝝ: duo tibi neceſſaria ſunt: ꝯſciētia ꝓpter te ⁊
fama ꝓpter proximū. Iſte ſunt bine ſtole: q̄s chriſtus
ſignificatus ꝑ Ioſeph qui binas ſtolas dedit fratribꝫ
ſuis Geñ. xlv. Dat diſcipulis ⁊ fratribꝫ ſuis: ꝓpter q̄s
5 diuulgabat̄ fama de eis Luc. iiij. Si aũt ꝓximi ita ꝑ-
uerſi ſint ꝙ ſicut aranea oīa bona in malū ꝑuertant:
et oīno etiā de bonis ſcandalizari volunt: ſicut iudei de
ſermonibꝫ ⁊ factis chriſti: nec eos ab h' reuocare poſſit
niſi in malis eis ꝯformet̄: exemplū ſequat̄ chriſti ⁊ di-
cat: qd ipſe reſpōdit diſcipl'is ſuis Math. xv. dicētibꝫ:
Scis q2 phariſei audito hoc verbo ſcādalizati ſunt: ſi-
nite inqt eos abire: quia ceci ſunt: ⁊ duces cecoꝝ. Tale
ſcandalū vocat̄ puſilloꝝ: qd eſt acceptū ex malicia ſcā-
dalizati: ⁊ nō datū in talibꝫ ſicut dicit decretū. xj. q. iij.
inter verba: ſufficit ꝯſciētia bona nō obſtāte taliū oblo-
cutione ⁊ ſcādalo in bono ope in laboribꝫ: in vigilijs:
in ieiunijs: in caſtitate: in ſciētia: in charitate nō ficta:
in verbo veritatis: in virtute dei ꝑ arma iuſticie a de-
xtris ⁊ a ſiniſtris: ꝑ infamiā ⁊ bonā famā ꝑſeuerandū
eſt. ij. Coꝝ. vj. per infamiā: q̄tū ad illos q ex talibus
opibus ſcandaʒant̄: ⁊ bonā famā: q̄tum ad illos qui
Arti. iiij. ex talibus edificant̄.
¶ Semꝑ tñ mala fama timenda eſt q̄ ⁊ ſibiipſi ⁊ alijs
ꝑiculoſa eſt. ¶ Primū ptʒ: q2 ſicut bona fama p̄ſeruat
6 hominē a mala ſuſpitiōe: etiā ſi verū ſit qd de eo dicit̄
ſicut dictū eſt. ſ. e. c. 2. Ita mala fama reddit hoīem ſu-
ſpectū frequēter vbi nihil mali agit vel mala intētione.
verbi grā. Notatus vl' diffamatus de furto luxuria ⁊
hmōi: vix pōt ſolus ire inter theſauros vel mulieres:
quantūcūqꝫ hoc bona faciat intētione: ſine ſuſpitione
vel malū de eo in hoc caſu ſuſpicet̄: vel min9 ei credūt
et citi9 obloquunt̄. Tali ḡ admirāti: quare in ſuſpitio-
ne ⁊ oblocutiōe habeat̄: cum nihil mali agat? Reſpō-
Exem deri poteſt: ſicut ſcḋm fabulas lupus reſpōdit ſocio ſuo.
Cum eñ videret ouē agnū ſuū lambere: nullo modo
de hoc paſtore clamāte vel obloquēte: dixit lupus ſo-
cio ſuo ſi nos illud faceremus quantūcunqꝫ bona in-
tentione ⁊ pia faceremus: oēs paſtores ſuꝑ nos cla-
marent. Cui alius reſpōdit: hoc inquit eſt ꝓpter famā:
ex qua crederēt ꝙ eos lambētes mordere vellem9. Et
q2 ſemel ouibꝫ illoꝝ nocuimus: p̄ſumerēt ꝙ iterū noce-
remus: ſi tñ appropinq̄remus: innitētes legi que dicit
ꝙ ſi miles male ſe habet ſemel ī milicia: nō eſt ampli9
ei credendū: q2 nō eſt veriſimile: ꝙ bene ſe habebit in
futuro. ff. de re militari. l. nō oēs. §. a barbaris. in dige-
ſto nouo li. xj. Itē qui calumniatus eſt in accuſatione
p̄ma: calumniari p̄ſumit̄ in ſcḋa. ff. de accuſa. l. ſi cui. §.
hijſdē in digeſto nouo. li. x. Hijs etiam ꝯcordat regu-
la iuris in ſexto: dicēs: ꝙ ſemel malus: ſemꝑ preſumit̄
malus. ¶ Secundū etiam ptʒ: ꝙ alijs etiam fama ma- 7
la eſt periculoſa: quia ſicut fetor corꝑalis corporibꝫ no-
cet. Ita ſpūalis nocet ſpiritibꝫ qd pulchre figurat̄. ij.
Mach. ix. vbi dicit̄ ꝙ fetore antiochi exercit9 graua-
bat̄. Nota ꝙ dicit exercitus: pluribꝫ nocet fetor cada-
ueris interioris. i. anīe mortue q̄ʒ fetor cadaueris exte-
rioris ſcʒ corporis: q2 fetor cadaueris exterioris ſolū ꝓ-
pinquas inficit ꝑtes: fetor v̄o infamie hoīes ad plu-
res dietas diſtātes inficit: q2 velociter portat̄. Vñ ver- Verſus
ſus. Fama bona lente volat: inuidia retrahente. Fama
plena malis: auiū deportat̄ alis. De hac ḡ fama pōt di-
ci illud Math. ix. Exijt fama hec in vniuerſam terrā.
Et illud Ruth. j. Velox apud cūctos fama ꝑcrebruit.
patʒ ḡ ꝙ mala fama peior eſt ⁊ plus nocet: q̄ʒ mala vi-
ta vel pctm̄ in ſe: qd eſt origo male fame: q2 pctm̄ vnū
occidit vel duos: fama mlt'os: ſicut. e. c. 11. ⁊. O. vj. 19.
¶ Propter talia ḡ pericula vitanda: ſemꝑ ab illicitis ⁊ 8
aliqñ a licitis abſtinendū eſt: ne etiā opus qd mihi lici-
tū eſt: in alteri9 fiat p̄iudiciū ⁊ ſcandalū: q2 dicit lex ꝙ
ſi priuilegiū a principe alicui ꝯceſſum eſt ꝙ poſſit edifi-
care in loco publico: hoc tñ facere nō debēt in alterius
p̄iudiciū: q2 nō debet p̄ſumi ꝙ p̄nceps ſic p̄uilegiū cō-
ceſſit. ff. ne quid in loco publico vel itinere fiat. l. p̄tor
ait. §. merito ⁊. §. ſi q̇s a principe in digeſto nouo li. v.
huic etiā ꝯcordat lex apl'ica. Certū eſt eñ ꝙ paulo pri- 9
uilegiū ꝯceſſum erat a ſummo p̄ncipe ꝙ carnes come-
dere potuit: hoc priuilegiū oībꝫ indultū fuit apl'is Lu-
ce. x. Vbi apl'is ait: edētes ⁊ bibētes q̄ apud illos ſunt
nec tñ iſto priuilegio vti voluit in alioꝝ p̄iudiciū vel
ſcandalū: ſicut expreſſe ptʒ ex verbis ſuis. j. Coꝝ. viij.
Si inqt eſca ſcādalizat fratrē meū: nō mādūcabo car-
nes ineternū. Nō. M. iiij. 17. ⁊ nota ad hoc aliā legē.
I. vj. 25. ⁊. 27. Itē. I. x. 21. Itē. S. xiiij. 16. Si aũt q̇ 10
hmōi oꝑa facit ab initio ignorauit alios de his ſcādali-
zari qñ eos ſcādalizari ꝑcipit: ceſſare debet ab inceptis
hoc in lege p̄allegata. §. idē ait: vbi habet̄: ꝙ ſi edificiū
meū alteri obſtet: ꝙ ī loco publico eſt edificatū: ceſſan-
dū eſt. Et ſic in ꝓpoſito: vel ſi oīno ceſſare nō pōt: ſal-
tē ſe excuſare debet: ⁊ cām exponere q̄re ieiuniū frāgit:
vel aliud qd forte illicitū alijs videt̄ facit: vtputa ꝓpt̄
infirmitatē vel debilitatē: ⁊ hmōi: quia teſte Paulo. j.
Thimo. iij. Oportet teſtimoniū bonū hr̄e ab his q̄ fo-
ris ſunt: vt nō in opprobriū incidat ⁊ in laqueū diabo-
li. Quecūqꝫ ḡ bone fame ſunt: ſi q̄ virtus: ſi q̄ laus di-
ſcipline: hec cogitate Philip. iiij. Nō ꝙ apl's inter fa-
mā ⁊ laudē: mediā ponit virtutē: q2 famā ⁊ laudes vl'
deſiderare vel acq̇rere nullus dr̄et: niſi medijs virtuo-
ſis ⁊ modis bonis: vtpote de operibꝫ ꝓprijs ⁊ de lau-
dabilibꝫ expēſis ꝓprioꝝ bonoꝝ ⁊ nō alienoꝝ: qd eſt ꝯ̄ 11
nōnullos q̇ de bonis alienis nomē ⁊ famā eis acq̇runt
cuiuſmodi ſunt ſuꝑbi ⁊ auari. Quoꝝ primi nitunt̄ ꝑ
veſtes curioſas q̄tum ad ſeipſos: ⁊ multas robas da-
tas: ⁊ ſuperba familia q̄tum ad alios: ⁊ per larga ꝯui-
uia de bonis alienis: famā acquirere. Alij v̄o ꝑ magnā
diuitiarū congregationē: ⁊ dum in officijs ſunt diuer-
ſis per multas terrarum emptiones: ⁊ manerioꝝ edi-
ficatiōes: ⁊ curioſa oꝑa de bonis alienis: ⁊ alienis ope-
ribus famam inquirūt. Contra legē mundi ⁊ cōtra le-
gem eccleſie: ⁊ contra ſacrā ſcripturā. Primū ptʒ. ff. de
operibus publicis. l. pecuniā. §. ſi quis. in digeſto no-
uo li. xij. In illa eñ lege ſenatus cenſuit: ꝙ nullus de
alieno opere nomē vel famam ſibi aſcribat: verbi grā.
aliquis opus ab alio factum adornat: vl' aliqua de ſuo
addit: feneſtram forte vel vitrū vel aliquid tale: ad lau-
dem ⁊ memoriā nominis ſui: vult nomen ſuū in oꝑe
illo imprimere: dicit lex: ꝙ in titulo illo inſcriptōis ſo-

lũ inſcribere debẽt quantã ſummã ipſi expẽdiderũt de
ſuo: ⁊ quãtũ ipſi fecerunt: ⁊ nõ totũ opus ei aſcribere
nec de alieno ope famã ⁊ gloriã acquirere: huic optime
ꝯcordat ſacra ſcriptura Gal'.vj. dicẽs. Opus ſuũ ꝓ
bet vnuſqſqꝫ: ſic in ſemetipſo tm̃ gloriã habebit: ⁊ nõ
12 in altero. Si p̃dicti ſupbi lege p̃dicta intm̃ vterent᷑: ꝙ
titulos inſcriptiõis in reb⁹ imponerẽt in q̇b⁹ gloriant᷑
illoꝝ a q̇bus ꝓducunt᷑ vel operant᷑: in veſtib⁹ titulos
aſcribere eos oporteret ouiũ: ⁊ ſic ĩ oĩb⁹ quoꝝ victu ſu
perbiũt titulos alioꝝ aĩaliũ vel hoĩm ponere oporte-
ret: titulũ v̓o ꝓpriũ nullũ forte inuenirẽt: nec opus in
quo eũ ponerẽt: ſi opus ſuũ diligẽter ꝓbarẽt ſm dictũ
apl'i: niſi forte in turpiſſimus corpis exitib⁹ ⁊ purgamẽ
tis: q̃ ſunt opa ꝓpria. Si eodẽ mõ agerẽt p̃dicti acq̇ſito
res q̇ de alienis ditant᷑: ꝯ̃ regulã iuris in ſexto.c. locu-
pletari q̃ dicit: ꝙ nullus debet cum aliena iactura locu
pletari: vix inuenirẽt in opib⁹ ⁊ edificijs ſuis ſpaciũ in
quo nomẽ ꝓpriũ inſculperẽt: ſ; ſatis larga ĩuenirẽt ſpa
cia in q̇b⁹ noĩa paupm ⁊ ſimpliciũ ⁊ etiã dñoꝝ q̇b⁹ ſer
uiũt: q̊s defraudauerũt: inſcriberẽt. Sicut g̊ in die iu-
dicij opus cuiuſcũqꝫ frõtis oſtẽdet ſupſcriptio: ita vti-
nã nunc q̃libet in ope illoꝝ particula illi⁹ oñderet ſup-
ſcriptionẽ ⁊ titulũ: cui⁹ expẽſis factũ fuit: vt de ſingu-
lis partib⁹ reſponderi poſſet ad queſtionẽ Math.xxij.
Cuius eſt imago hec ⁊ ſupſcriptio ⁊c̃.

F.iiij. **Feriarũ ſeu feſtorũ ſolen-**
niũ ponẽda eſt p̃mo diſtinctio. Scd̓o modus
quo debẽt obſeruari. Tertio obſeruatiõis rõ. Quar-
to obſeruãdi neceſſitas. Quinto nõ obſeruantiũ peri-
culũ ⁊ pena. Sexto pena ⁊ periculũ nõ faciẽtiũ obſer-
uari. Septĩo cã inueſtigabit᷑ ex pte amboꝝ tã.ſ. frãgen
tium ⁊c̃. Octauo tam non obſeruãtiũ qꝫ nõ facientiũ
obſeruari excuſatio cum reprobatione.

Arti.j. ¶ Ratione primi eſt ſciendũ: ꝙ circa feſta que in iure
1 ferie vocantur: ſicut patꝫ. C.l.3. de ferijs: ⁊ extra.e.ti.
duplex danda eſt diſtinctio: vna ex pte feſtorũ: alia ex
parte feſtiuantiũ. Ex pte feſtoꝝ diſtinguit᷑: q: quedã
ſunt tpalia: quedã eterna. Temporaliũ v̓o q̊ddam eſt
extrinſecũ: qñ vicꝫ man⁹ ceſſare debet ab opib⁹ ⁊ labo-
rib⁹ extrinſecis: ⁊ iſtud nõ eſt cõtinuũ: ſ; ſunt determi-
nati dies ad hoc ordinati in ꝯcilio Lugdunẽſi. ſic̃ ptꝫ
de ꝯſe.diſ.iij. ꝓnunciandũ: ⁊ extra de ferijs li.ij. ꝯque-
ſtus. Natiuitas dñi: Stephani: Joãnis: Innocentũ:
Silueſtri: octaua dñi: Epiphania dñi: purificatio ſctẽ
Marie: ſctm̃ paſcha cũ tota ebdomada: rogationes q̃
iñ ſm gloſam nũc nõ obſeruant᷑: aſcẽſio dñi: dies pen
thecoſtes cũ duob⁹ dieb⁹ ſequentib⁹ p decretalẽ p̃ alle-
gatã: Joã. baptiſte: duodecĩ apl'oꝝ: ſctĩ Laurẽtij: aſſũ-
ptio Marie: natiuitas eiuſdẽ: Michaelis: dedicatio ec
cleſie: oĩm ſctõꝝ: ſctĩ Martini: feſta ſctẽ crucis. Et ille
feſtiuitates q̃s epĩ cũ ppl'o ĩ ſuis ep̃atib⁹ ordinauerũt:
hoc intelligẽdũ eſt ſm Hoſti. de feſtis ſctõꝝ q̇ ſunt ca-
noniſati auc̃te eccl'ie romane: hee ſũt ferie dñi q̃s voca
bitis ſctãs Leui.xxiij. in dieb⁹ iſtis nõ debet fieri mer-
catus: nec placitũ nec hõ ad penam vel mortẽ iudicari
2 Exo.xx. Om̃e opus nõ facietis in eis. ¶ Quoddã in-
trinſecũ qd̓ tenem⁹ qñ aĩa nõ vexat᷑ opib⁹ ſeruilib⁹ pec
catoꝝ. Et iſtud debet eſſe ꝯtinuũ ⁊ diſtrictiſſime obſer-
uatũ: q: iſtud feſtũ intrinſecũ ꝯtinue obſeruatũ eſt via
et vigilia p q̃s ad feſtuꝫ ꝑuenit᷑ eternũ: p illas eñ oẽs
ſancti ꝑuenerũt ad eternũ feſtũ: tñ p diuerſas ſemitas.
Alij vicꝫ p ſemitã mũdicie ſicut virgines. Alij p ſemi-
tã penitẽtie ſicut ꝯfeſſores. Alij p ſemitã dure paſſiõis:
ſicut martyres. Alij p ſemitã pauptatꝭ: ſicut apl'i. Alij
p ſemitã iuſticie: ſicut ꝓphete. Alij p ſemitã hoſpitali-
tatis ⁊ elemoſynarũ: ſicut patriarche. Om̃es iſti ſicut 3
dicit᷑ Eſa.lxvj. fecerunt ſabbatũ de ſabbato. Quia de
ſabbato intrinſeco venerũt ad eternũ. Ipſi mũde ⁊ di-
gne tenendo vigiliã meruerũt venire ad feſtũ: ſicut pa
tet. S.ij.8. Oſtẽdẽtes: ꝙ idem alijs neceſſariũ eſt qui
feſtũ attingere cogitãt: nõ eñ niſi p vias ⁊ vigilias ta-
les ad illud ꝑuenire poſſunt ꝯuiuiũ. Nec eſſet rõnabi
le ꝙ p aliũ modũ illud attingere poſſent. Quis rõna-
biliter a deo petere poſſet vel p̃ verecundia auderet: ꝙ
meliori foro daret ei celũ qꝫ dedit maximis amicis ſuis
Ex quo illi illud ita care emerũt: vnus capite: ali⁹ pel-
le: alius diuerſis tormẽtis. Om̃es aũt mũda ⁊ iuſta vi
ta. Nec eſſet nobis rõnabile aliter illud petere: nec iu-
ſtum deo aliter illud dare. Si vis g̊ ad ſanctos ꝑueni-
re: mõ quo ſancti celebrauerũt feſtiuitates tam extrin-
ſecas qꝫ ĩtrinſecas. Celebra iuda feſtiuitates tuas Na
um.j. ¶ Sed forte cogitabũt ꝙ p viã martyrij marty-
res ſequi nõ poſſunt: q: pſecutores nõ ſunt q̇ eos mar-
tyres faciãt. Si v̓o eſſent q̇ eos ꝓ chriſto occiderẽt: pa
tienter illud ſuſtinerẽt. Sed vtrũ iſtud verũ ſit vel nõ
acta ꝓbant: in minori tedio ⁊ pſecutione oſtendũt q̇d
facerẽt in maiori: quia q̇ in minori infidelis eſt: vtiqꝫ ⁊
in maiori eſſet: ſed in minorib⁹ ſunt infideles: q: quaſi
om̃es ꝓ modica iniuria: verbo vel maledictiõe vel ꝑ-
cuſſione maledicũt: repcutiunt: ⁊ graues querũt vin-
dictas: ꝓ paruo lucro chriſtũ q̇ eſt veritas deſerũt: ꝓ-
pter paruas potentiũ minas nõ audẽt veritatẽ dicere
vel iurare. Quãdo ergo in aduẽtu antichriſti vel alte-
rius pſecutiõis verbera ſuſtinerẽt ⁊ occiſionẽ: qui nũc
verba nõ ſuſtinẽt ⁊ paruã pſecutionẽ: quando tunc ꝓ
maximis donis ⁊ munerib⁹ chriſtũ nõ negaret: q̇ mo-
do ꝓ paruis negat. Antichriſtus v̓o magna donaria
dabit vt populus eũ ſequat᷑: qñ tũc ꝯtra eius maximã
ſtarẽt potentiã cũ veritate q̇ modo nõ audẽt ꝯ̃ paruã.
Quid g̊ tũc faceretis modernis credite operib⁹? ¶ Ite 4
rum ſit ita ꝙ p viã martyrij ſequi nõ pñt: q: pſecutor
abeſt: p viã tñ mundicie ⁊ iuſticie eos ſequi poterũt: ſi
velint. Sed ſunt nõnulli q̇ libenter hn̄t feſtũ qd̓ ipſi
habẽt: ſ; nolũt facere vigiliã nec ire p viã virtutũ ſicut
ipſi iuerũt. Nota. F.iiij.37.⁊.38. Sed cũ tales morti
appropĩquãtes ad deũ clamare cepint dicẽtes: dñe dñe
da nobis gaudiũ tecũ ⁊ cũ ſanctis tuis: poterit eis rñ- Exiiij
dere ſicut rñdit quidã ſocio ſuo: de quib⁹ in parabolis
cõtinet᷑: ꝙ pacto ꝯfederati erãt ſimul in q̊dã bello para
ti ⁊ equaliter lucrari: quoꝝ vnus in ꝑiculo fugiẽs: ab
altero poſt victoriã partẽ prede petijt. Cui ali⁹ rñdit.
Nõ eſt iuſtũ ꝙ mecũ habeas partẽ lucri: q̇ mecũ par-
tẽ hr̄e noluiſti paſſionis. Sic in ꝓpoſito chriſtus ⁊ ſcti
rñdere poterũt: nõ ambulaſti p viam durã: dei p̃cepta
nobiſcũ tenẽdo: nec nobiſcũ ſuſtinuiſti: nec p viã vir-
tutis ambulaſti: idõ nec ptẽ nobiſcũ habebis. Patet g̊
ꝙ dãnoſum eſt apud deũ ⁊ ꝑiculoſuꝫ apud aĩam: chri-
ſti ⁊ ſanctoꝝ fugere ſocietatẽ in tribulatiõib⁹. Et non
ſolum apud eos eſt ꝑiculoſum: ſed etiaꝫ apud mundũ
eſt verecundũ armigero vel militi fugere: vbi dñs ei⁹
et oẽs valẽtes de exercitu expectãt. Talis inter bonos
et ꝓbos nunqꝫ honorabit᷑. Sic in ꝓpoſito. Si g̊ bellũ
videat᷑ durũ: vbi certi ſunt de victoria ſi voluerint: nõ
fugiunt: ſ; cogitent qꝫ iocundũ eſt militi inter amicos
oſtẽdere que ſuſtinuit pericula. Sic cogitẽt qꝫ iocũdũ
erit coram tota curia celeſti oſtẽdere quas pſecutionũ
et tribulationũ pauptatis ⁊ pnĩe ſuſtinuit plagas pro
chriſto: ⁊ dicere illud Ps.lxviij. Quoniã ꝓpter te ſuſti 5
nui opprobriũ. ¶ Sed heu plures ſunt ſanctorũ ⁊ bo-
norum operũ laudatores qꝫ imitatores: q̇ ad modum
heraldoꝝ ſeu mimoꝝ ore: ⁊ ad modũ aliquoꝝ qui ro-

mancias legendo ꝓbos laudant milites: factaq̄ com=
mendāt armoꝝ: que minime aſſequunt̄. Iſti in curia
dei reprobabunt̄ ꝓpt̄ defectū opis: ⁊ non vocis. Quia
ſicut in curia pape non ſufficit ꝓmouendo ꝑ gratiam
q̄ bene legat ⁊ cantet. ſed etiā q̄ bene ꝯſtruat de his tri
bus examinabit̄: ita in ꝓpoſito non ſufficit q̄ bene le=
gat ⁊ cantet: niſi bene componat in ope que legit ⁊ can
tat. Quia ſi in curia dei ab examinatoꝛib⁹ angelis p̄ſen
tetur qui bene cātat ⁊ legit: ſed male ꝯſtruit: id eſt ope=
rat̄ non ꝓmouebit̄: licet ergo ſanctoꝝ vita ⁊ viā dura
ſit ad ſequendū: cogitatio tamē finis: multū nos iuua
re deberet ad ſequendū: cogitādo vicȝ q̄ doloroſū erit
ibi in illa examinatiōe reprobari: cogitādo etiā q̄ bre=
uis eſt laboꝛ ⁊ longū p̄remiū: vbi etiam ſint mali quā=
tumcūq̄ potētes dum vixerunt fuerunt: qui in moꝛ=
tali moꝛtui ſunt peccato. de quib⁹ non eſt dubiū: quin
ſint in inferno: vbi etiā ſūt ſancti ⁊ boni viri: qui in do
mino moꝛtui ſunt. Hec cogitātes: inueniem⁹ q̄ mali
ꝑ breues delectatiōes ad penas: ⁊ de diuitijs ad paup
tates venerūt eternas. Sancti vō ecōuerſo ꝑ breuē vi
giliā venerunt ad diem feſtū: qui eſt dies victoꝛie hu
6 ius feſtiuitatis Judith. xvj. ¶ Ex pte vō feſtiuantiuȝ
alia dat̄ diſtinctio: q2 quidā feſta tenent deo quidā vē=
tri quidā diabolo. Deo: qui illis dieb⁹ oꝛonibus ⁊ ſan
ctis vacant opibus: q2 ſabbata deo ſanctificare eſt ſan=
cta opa in ſabbato facere. Ventri: qui illis dieb⁹ ebrie=
tatib⁹ vacant ⁊ cōmeſſationib⁹ qđ plus fit a multis ill'
dieb⁹: q̄z alijs ab illis q̄ꝝ de⁹ venter eſt Phil. iij. Hu=
iuſmodi in feſtis ſuis deo nō ſeruiūt: ſed ventri. Ro.
xvj. Nota. M. ij. 12. Diabolo vō peregrinatiōes ⁊ fe
ſta faciūt. Et qui hmōi deſiderāt vt liberi⁹ peccent qui
peregrinant̄ ꝓpter inoꝛdinatū ⁊ fatuū amoꝛē: vl' vt de
ſideria ſua mala in vita illa vel nocte in loco ad quem
vadunt: cōpleant: qui in via in nociuis ⁊ detractoꝛijs
occupant̄ narrationib⁹ tales dicere pn̄t illud. ij. Coꝛ.
v. ꝑegrinamur a dn̄o. Tales diabolo peregrinant̄ ei=
q̄z feſta celebrāt: qui illos dies in choꝛeis ⁊ ſpectaculis
⁊ pugnis ⁊ alijs illicitis expēdūt qui illis dieb⁹ curio=
ſe ſe oꝛnāt vt videant vane ⁊ vani⁹ videant̄: vt ꝯcupi=
ſcant ⁊ ꝯcupiſcant̄: cū teſte Auguſtino in ſpeculo cleri
coꝝ: appetere vel ab ipis appeti velle criminoſuȝ ſit ⁊c̄.
¶ Ex opibus ergo oſtendit̄ cui feſta celebrāt: ex q̄bus
diligēter patet intuēti q̄ pauci feſta deo vel ſanctis ce=
lebrāt vl' aīe ſue illis dieb⁹ ſeruiunt: niſi ſicut magiſter
vel ductoꝛ vrſi ſeruit vrſo: qui in dieb⁹ ſolennib⁹ vr=
ſum ſuū quib⁹ canibus exponit lacerandū ita q̄ quan
to melioꝛ dies: tanto vrſo peioꝛ: q2 a plurib⁹ lacerat̄ ca
nibus. Ita nōnulli aīe ſue ſeruiūt in die feſto: pluribus
eam exponētes demonib⁹: ⁊ malis opibus plus deum
offendūt illo die q̄ in tota p̄cedenti ſeptimana: in q̄ ꝓ=
pter alias occupatiōes ⁊ laboꝛes ⁊ ſollicitudines non
vacat eis multis intēdere peccatis quib⁹ in die feſto in
tendūt diligēter: ſic illo die quē ſollicite ⁊ p̄cipue expē
dere deberēt in ope dei: q2 teſte decreto: die dn̄ico nil eſt
agendū niſi deo vacandū: de cō. diſ. iij. Jeiunia. expē
dūt in ope peccati ⁊ diaboli. Et illo q̄ veniā a deo pete=
re deberet ⁊ ſe purgare de ſoꝛdib⁹ toti⁹ ſeptimane: q2 te
ſte btō Gregoꝛio i regiſtro: dn̄ico die a laboꝛe terreno
ceſſandū eſt atq̄ oīmodo oꝛoni vacandū: vt ſi q̄d ne
gligētie ꝑ ſex dies agat̄: per diē reſurrectiōis dn̄ice ex=
pietur: pl⁹ deū ⁊ ſanctos offendūt: ⁊ ſeipos maculāt ad=
dētes ſoꝛdes ſoꝛdib⁹: q2 qui ebrij ſunt illo die cōmuni=
ter ebrij ſunt illis etiaȝ dieb⁹ ⁊ ſero in vniuerſitatib⁹ ⁊
villis cōiter plura inueniunt̄ homicidia ⁊ pugne: ita
q̄ meli⁹ eſſet ꝓ ſalute taliū q̄ nullū feſtuȝ eſſet. Propt̄
hec enī mala que in feſtiuitatib⁹ nr̄is fiunt. Et q2 eas
diabolo dedicam⁹: de⁹ de illis non ꝯtentat̄: ſed potius
ipis ⁊ etiā nob iraſcit̄: ipoq̄ teſte q̄ ait Amos. v. Odi
⁊ pieci feſtiuitates vr̄as. Et nonne eſt oīni cogitationi
dolendū negociū q̄ dies deo ⁊ ſanctis ⁊ aīe ſaluti ſpe=
cialiter oꝛdinat⁹: debet p̄ deū ⁊ ſalutē aīe ſpecialiſſime
⁊ ſollicite expēdi? Ad hoc igit̄ q̄ feſta nr̄a deo ⁊ ſanctis 7
placeāt: opoꝛtet q̄ alio mō teneant̄: q2 dum p̄dicto mō
obſeruant̄: nec ipe de⁹ nos in illis exaudit: nec ipi ſan=
cti quoꝝ feſta ſic agim⁹ nobis amici erūt: nec nos in ne
ceſſitatib⁹ nr̄is ad eos clamātes exaudiēt: vl' liberabūt
qđ oſtēſum eſt ꝑ hoc qđ legit̄ de quodaȝ ſctō quaſi ſic:
diu vocat⁹ affuit: querēs q̄d tantū ad eū clamaret. Cui Exm̄
ali⁹ inter oēs ſanctos poſt deū ⁊ mr̄em ei⁹ tu es ſpecia
lioꝛ amic⁹ me⁹: ⁊ in te pl⁹ ꝯfido ideo ad te in neceſſita=
te mea clamo. Cui ſanct⁹: quō amic⁹ ero inimico dn̄i
mei? Si vis q̄ ſim amic⁹ tuus: vel q̄ te audiā: fac p̄us
q̄ tu ſis amic⁹ dei. Quis enī apud mūdū iſtū auderet
amicitias oſtēdere inimico ⁊ ꝓditoꝛi regis? Ad hoc er=
go vt i dieb⁹ feſtiuis de⁹ ⁊ ſancti tibi ꝓpicient̄: memēto
vt diē ſabbati ſctifices. Exo. xx. i. ſic teipm diſpone vt
tu ſanct⁹ ſis in ſabbato. i. in feſto: ⁊ etiā ſancta facias.
¶ Ex iſta aūt auctoꝛitate ſecūd⁹ elicit̄ articul⁹: modus Ar. ij.
ſcȝ quo feſta ſunt tenēda: q2 nō ſufficit q̄ teneant̄: niſi 8
mod⁹ in tenēdo habeat̄: ita vicȝ q̄ ſanctitatis diſpoſi=
tio p̄cedat ad h̄ q̄ digne teneat̄ feſtū. Ad h̄ enī exēpluȝ
tā in mō tenēdi feſta ecclīe: q̄z etiā in opib⁹ chrī. Tenē=
tes feſta ſeculi anq̄z illud teneāt ſi bene tenere debeant:
ncc̄aria ꝓ feſto ꝓuidēt: h̄ etiā chrī̄s obſeruare voluit ſm̄
diſcipuloꝝ opinionē: credentiū Joan. xiij. Q2 dixiſſet
eme q̄ op⁹ nobis ſunt ad diē feſtum: venientes etiā ad
hmōi feſta ſe oꝛnāt ⁊ p̄parāt ⁊ veſtiūt: in ſignuȝ q̄ ſic
coꝛp⁹ oꝛnāt exteri⁹: ita oꝛnare debet aīam interi⁹: aliter
coꝛpi ⁊ nō aīe feſta faciūt. Hoc etiā oſtēdit mod⁹ tenē
di feſta ecclīe: q2 vigilia feſtū p̄cedit: in ſignū q̄ hoīes
ꝑ ieiunia ⁊ ꝯfeſſiones ⁊ penitentias ꝓ feſto ſctoꝝ ſe di
gnos facere debēt: ſic ſancti ꝑ hmōi opa ſe dignos deo
fecerūt ꝓ feſto eterno. Et ſpes boni feſti in craſtino: fa
cit hoīes hylari⁹ ieiunare vigiliā. Sic ſpes eterni cōui
uij deberet nos hylariter facere ieiunare ⁊ laboꝛare in
breui hui⁹ mundi vigilia. Quia recte ſic pomū puero
oſtēſum fac̄ eū venire ridentē. Et ſic p̄da canib⁹ oſten
ſa: fac̄ q̄ nec ꝓpt̄ ſpinas nec tribulos vel durā viā ſeq̄
dimittūt. Sic etiā lucruȝ fac̄ mercatoꝛes oīa tā terre q̄z
maris picula ꝯtēnere. Ita in ꝓpoſito. Exēpluȝ etiā ad h̄
in ope eſt chrī: de q̄ ſcribit̄ Jo. v. Q2 erat dies feſt⁹ iu=
deoꝝ: ⁊ aſcēdit Jeſus ieroſolimā: ſcȝ ad feſtū: in ſignū
q̄ volētes feſtū facere: aſcēdere debēt ꝑ viā virtutū de
virtute in virtutē: h̄ etiam oꝛe docuit Jo. vij. Vbi ait:
vos aſcēdite ad diē feſtū: ⁊ poſſet eſſe thema in aduētu
⁊ q̄drageſima ⁊ in oīni feſto anni. Tali ḡ diſpoſitōe cō
tritionis ⁊ ꝯfeſſionis ⁊ aliaꝝ virtutū precedenti digne
dei ⁊ ſanctoꝝ feſta colunt̄.
¶ Ad q̄ digne tenēda multiplex nos obligat rō. Qua= Ar. iij.
rū p̄ma ex pte accipit̄ diuine volūtati q̄ ſic de⁹ voluit 9
tēpla ecclīas ⁊ decimas ⁊ hmōi ſibi dedicari ⁊ in eis et
ab eis honoꝛari ⁊ laudari. Ita voluit ſibi ⁊ ſuis ſanct̄
aliq̄ tpa ⁊ dies dedicare vt i eis laudaret̄ ⁊ honoꝛaret̄.
Sicut ḡ fur eſt q̄ decimas furat̄: ⁊ ſacrileg⁹ q̄ ecclīam
frāgit: ⁊ viliſſim⁹ q̄ i ecclīa cōmittit turpia. Ita fur vi
det̄: q̄ dei furat̄ dies: ⁊ ſacrileg⁹ ⁊ viliſſim⁹ q̄ dei feſta
frāgit vl' in eis turpitudinē opat̄ peccatoꝝ. De talib⁹
ꝯquerit̄ Eſa. j. dicēs. Et feſtiuitates alias nō ferā. Se=
cūda ratio a cōmuni dicit̄ iuſticia. Rōnabile: ⁊ iuſtuȝ
eſt q̄ hō qui ex duab⁹ cōponit̄ naturis: vtriq̄ nature
debitā ꝓuideat ſuſtentationē qđ fieri nō pōt niſi certa
ꝓ illa ꝓuiſione faciēda oꝛdinent̄ tpa. Sicut ergo ſunt

certi dies labori deputati: in quibꝫ mane ſurgunt ipi ⁊
ſerui illoꝝ ⁊ ancille ⁊ iumēta: ⁊ diligēter totū expēdūt
diem in his que ad corꝑis ꝑtinent ſuſtentationē ita iu
ſtū eſt ꝙ certi ſint dies in quibꝫ tā ipi q̄ʒ ſerui q̄ʒ ancil-
le a labore ceſſantes corꝑali: ſollicite ꝓuideāt q̄ ad aīa-
rū ꝑtinent gubernationē. Et eo tempeſtiuꝰ illis diebꝫ
ſurgere deberēt: ⁊ diligentiꝰ aīarū ſpūalem ꝓuidere ci
bū: quo deus ⁊ aīa quibꝫ illis ſeruiunt diebꝫ: meliores
ſunt corꝑe: cui alijs ſeruiūt diebꝫ. Si ita diligēter alijs
diebꝫ oꝑant̄ cibū qui perit corꝑi mortali: a mľto fortio
ri rōne diligētius oꝑari debent diebꝫ feſtiuis cibū qui
non perit aīe immortali. Ad qđ oēs hortat̄ ſaluator
Jo. vj. dicens oꝑamini non cibuʒ qui perit: ſupple ita
ſollicite ſicut illū qui ꝑmanet in vitā eternā: ꝑ quē im-
mortales erimꝰ. ¶ Sed heu q2 ꝯ̄rio mō res agit̄: q2 de
oībꝫ illis qui alijs diebꝫ ꝑati ſunt ⁊ fortes ⁊ ſolliciti ad
corꝑales labores pauci ſunt qui diebꝫ feſtiuis ab ope-
ribꝫ ceſſant corꝑalibꝫ: q2 aut blada colligūt: aut cumu-
lant: aut ducūt de campis: vel alijs carrucas ⁊ currꝰ il
lis diebꝫ mutuāt quibꝫ deo ⁊ nō vicinis intēdere debe
rent. Et ſi forte pauci inueniant̄ qui ab hmōi oꝑibus
magnis caſſant: adhuc pauciores inueniunt̄ qui illis
diebꝫ ad mercatꝰ ⁊ nundinas non vadāt: ⁊ qui ſeruos
⁊ iumēta onuſta illic non mittāt. Ex quoꝝ frequentia
tam vendētiū q̄ȝ ementiū iam qđ dolēdū eſt: inoleuit:
ꝙ vix eſt magnꝰ dies in anno: q̇n in aliquo loco nun-
dine inueniant̄: ꝙ etiā in mults locis ꝑ totū annū die
dñico mercatꝰ tenent̄: in quo mľto maior ꝯcurrit mul
titudo: q̄ȝ ſi alio teneret̄ die: intantū ꝙ vadens ꝑ viam
tali die pluribꝫ obuiabit ſarcinis. Cuiꝰ cauſa duplex
eſt: vna q2 credunt ꝙ bene diem feſtū teneāt ſi illo die
ab oꝑe vacent carruce vel hmōi. Jdeo credūt ꝙ licitū
ſit ad mercatū illo die currere: q̄n ad eccl'iam ire debe-
rent. Alia cauſa eſt: q2 videt̄ eis totū clarū auantagiuʒ
illo die in foro negocia ſua expedire: ne alijs diebꝫ ꝑ ne
gocia illa ab alijs oꝑibus impediant̄. Jſtis de cauſis
multi ꝯcurrūt: qui nec illis diebꝫ miſſam audiūt vľ dei
p̄cepta: ꝓpter quoꝝ etiā frequentiaʒ illi de villa in qua
mercatꝰ tenet̄: a ſeruitio intantū impediunt̄ ꝙ vix for-
11 te priuatā audiunt miſſam. ¶ Jterū pauciſſimi ſunt q̇
licet forte p̄dicta illis diebꝫ non faciāt qui feſta vt debe
rent: ſanctis oꝑibus vacando tenēt: q2 ponamꝰ ꝙ neu
trū de p̄dictis faciant: nec aliquid illis diebꝫ oꝑentur:
nec ſanctū nec ꝓphanū: adhuc ꝯ̄ feſtorū tenorē ꝑ pctm̄
cōmittūt omiſſionis: q2 tenent̄ ſancta illis diebꝫ facere.
Sed heu pauciſſimi ſūt qui ſancta vt dignū eſſet illis
diebꝫ oꝑant̄: q2 cōiter tardius ſurgūt: ⁊ tarde ad eccle-
ſiam veniūt. Et breuiter ibi eſſe vellent intantū ꝙ ali-
q̄n ſacerdoti dicunt: cito expedias nos: q2 ſocius q̇daʒ
pādorauit: ⁊ oportet nos illuc feſtinare. Si v̉o ſermo
de ſalute aīe fieri debeat: ipm̄ vľ impedire varijs excu-
ſationibus nitunt̄ dicētes: dies trāſijt ⁊ hmōi: vel ſal-
tim grauant̄. Si v̉o oīno fugere nō poſſunt q̇n bre-
ui hora in eccl'ia ſint: adhuc illud breue tp̄s expendūt
in vanis narratiōibꝫ ⁊ in inutilibꝫ garrulationibꝫ: nō
attendētes ꝙ domꝰ dei domꝰ orōnis eſt. Poſtea v̉o ad
prandiū ⁊ tabernā: ⁊ ibi non ſic feſtināt: ſed aliqui illo
rū totum reſiduū diem vſq̄ʒ ad magnā deducūt noctē
comedentes ⁊ bibētes: ⁊ quaſi feſtū celebrantes. j. Re.
12 xxx. ¶ Tertia ratio penes nr̄am accipit̄ vtilitatē: vt vi
delicet in diebꝫ ſanctoꝝ ipoꝝ vitā audientes: ipos tā-
q̄ʒ exemplaria vite noſtre reſpiciamꝰ: tanq̄ʒ ꝑ duces ad
celeſtia ducamur: vt etiā qui magna ⁊ periculoſa nego
cia in dei curia expedire habemꝰ: ad ſanctuʒ cuius diē
celebramꝰ tanq̄ʒ ad regis ſecretariū curramꝰ hortante
nos ad hoc ſacra ſcriptura q̄ dicit Job. v. Ad aliquem

ſanctoꝝ ꝯuertere: feſtum eius tenēdo: vitam q̄ʒ ſequē-
do: ⁊ ſuffragia petendo.
¶ Quos v̉o rōnes iſte ad tenēdū ſanctoꝝ feſta nō mo Ar. iiij.
uent: neceſſitas compellere deberet: qui enī̄ tenent̄ ad 13
ſeruitiū certis diebꝫ dñis terrenis: vel ad curie illoꝝ
ſequelā: neceſſariū eſt eis ꝙ ſeruiciū ⁊ ſequelā faciant:
qui q̄n fideliter ⁊ volūtarie faciunt: non obſtāte ꝙ ad
hoc neceſſitate obligant̄: a grato dño grates ⁊ remune
rationē ⁊ ꝯ̄ inimicos ſuam ꝓtectionē reportant. Non
faciens v̉o multis modis damnificat̄: ſic in ꝓpoſito ꝙ
pulchre oſtēſum eſt p̄dicatiōe ieremie. Jere. xvij. Cui
locutꝰ eſt dñs. Jn hec verba vade: ⁊ ſta in porta filioꝝ
populi mei: ꝑ quā egrediunt̄ reges Juda ⁊ ingrediun
tur: ⁊ in cunctis portis Hierl'm ⁊ dices ad eos: audite
verbuʒ dñi reges iude ⁊ iudea. Cunctiq̄ʒ habitatores
Hierl'm: hec dicit dñs: cuſtodite aīas veſtras: ⁊ noli-
te portare pondera in die ſabbati: nec inferatꝭ per por-
tas Hierl'm: ⁊ nolite eijcere onera de domo vr̄a in die
ſabbati: ⁊ oēe opus nō facietis: ſanctificate diem ſab-
bati ſicut p̄cepi patribꝫ veſtris. Si audieritis me dicit
dñs: vt non inferatis onera ꝑ portas ciuitatis huiꝰ in
die ſabbati. Et ſi ſanctificatis diē ſabbati ne faciatis in
eo oēe opus. Sic multa bona eis ꝓmittit ſicut ibi pa-
tet. Sequit̄. Si aūt nō audieritꝭ me vt ſanctificetꝭ diē
ſabbatū ſuccendā in portis eius ignē: ⁊ deuorabit do-
mos Hierl'm: ⁊ non extinguet̄ q̄n in iſtis magnis vil
lis ignis multa deſtruit edificia: timendū eſt ne p̄dicta
de cauſa dictū de eis ꝓpheticū verificetur.
¶ Jn quo ⁊ dicto ꝓphetico ⁊ dei minis: in parte quin Ar. v.
tus includit̄ articulus: magnū vitʒ feſta non tenentiū 14
periculū. Pro quo eſt ſciēdum: ꝙ tales ſpecialiter pec-
cant ꝯ̄ deū: cui ingrati ⁊ inobediētes ſunt ꝯ̄ preceptuʒ
eius. Exo. xx. Faciendo ꝙ etiaʒ deo ingrati ſunt: patet
tam exemplo qđ habet̄. D. iij. ſ. q̄ʒ exemplo ſequenti.
Si amicus quiſcūq̄ʒ ſolū ſeptem haberet denarios: vľ
vlnas panni: ⁊ tibi ſex daret: ⁊ vnū ſibi retineret: nōne
ingratiſſimꝰ latro eſſes vel hoſtis: ſi vnū illud furtiue
vel aliter ſurripes? Jn tali enī̄ caſu dator donū ſibi re-
uocare poſſet: quia ꝑ ingratitudinē donatiōes reuocā
tur ſicut patet. C. de reuocan. dona. li. viij. l. gn̄aliter.
Jta in ꝓpoſito ex quo deꝰ dedit nobis ſex dies a oꝑan-
dum ⁊ ad vtendū eis q̄ſi noſtris ad nr̄am vtilitatē: vľ
ad minꝰ maiorē partē dierum ſic nobis ꝯtulit. Et ſepti
mum vel ſaltem minorē partē ſibi reſeruauit. Si ergo
iſtos dies a deo ſubtrahimus: iuſte alios nobis datos
reuocat: talia immittēdo in eis impedimenta intempe
riei vel infirmitatis hoīm vel mortalitatis animaliū:
ꝙ in eis laborare nō poſſumꝰ. Sic qui vnū ſubtrahi-
mus multos amittimꝰ: ⁊ meliꝰ eſſet ſibi tenere paucos
⁊ oꝑari in noſtris multis cuʒ licentia ⁊ ſine peccato: q̄ȝ
oꝑari in ſuis paucis cū peccato ⁊ ceſſare in noſtrꝭ inuti-
te. Nota. G. iij. 11. Tales enī̄ non ſoluʒ in iſto ſunt nō
minꝰ deo ingrati ꝙ Judei: qui meliꝰ feſta ſua tenent:
ſed etiā in multis alijs tā principes q̄ȝ ꝓpl'i chr̄ianoꝝ
ſunt magis deo ingrati: ꝙ iudei. Qz autē in iſto facto 15
ſunt iudeis magis ingrati: patet non ſolū q2 iudei oꝑa
ſeruilia iſtis diebꝫ facere nolunt ꝙ iſti faciunt: ſed etiā
q2 chriſtū crucifigere illo die noluerūt. dicētes Math.
xxvj. Non in die feſto: qđ tamē chriſtū faciūt peccan-
do: de quibꝫ Hebre. vj. Jterū crucifigentes filium dei
in vobis. Qz etiā in alijs ſint magꝭ ingrati: patet: quia
ipi inter ſe collectaʒ faciunt ꝓ pauꝑibus ⁊ miſeris pa-
ſcendis. Nec inter eos publice mēdicare oſtiatim quē
cunq̄ʒ ꝑmittunt. Qz aūt ꝓ talibꝫ collectā faciunt tā ad
occultum inter eos cōuerſantibꝫ: patet: q̄ȝ etiā ex ſacra
oſtendit̄ ſcriptura. ij. Mach. iij. Vbi ſummꝰ ſacerdos

heliodoro quereti qui ⁊ cuiꝰ eſſent thezauri in templo? oſtēdit depoſita eſſe hec ad victualia viduarū ⁊ pupilloꝝ. Illū etiā modū principes apłoꝝ diligenter obſeruabāt: ſicut patet Actuū. xj. ⁊. j. ad Coꝛ. xvj. Ubi faciebāt collectā: vt daret vnuſqſqꝫ ꝓ modulo ſue facultatis: ⁊ mitterēt paupibꝰ qui erāt in Hierl'm: vt pmunirēt eos ꝯ famē: quā collectā miſerūt p manꝰ Barnabe ⁊ Saulis: ꝙ vo inter chꝛiānos tales fierēt collecte adhuc auditū nō eſt: cū tñ̄ neceſſarium fuiſſet audiſſe. Magna differētia illi oſtiatim mēdicare nō pmittunt ſuos: ſicut ptꝫ. E. iij. 28. Et chꝛiāni ſuos moꝛi fame pmittūt: illoꝝ principes a diuitibꝰ colligūt: diuiteſqꝫ taxant: vt paupes nutriāt: chꝛiānoꝝ vo principes econuerſo collectas ⁊ taxas faciūt a paupibꝰ: vt diuitū nutriant ſupbiam. Inter chꝛiānos nunqꝫ fere auditū eſt: ꝙ eccl'ie decime vel ꝑpl'i taxatio ꝓ paupibꝰ fame moꝛiētibꝰ peterek vel colligerek: qḋ vo ꝓ diuitibꝰ. i. ꝓ principibꝰ tā eccl'ie ꝙ̄ ꝑpl'i talis fiat taxatio: frequēter auditū eſt. Iſti ingrati in feſt' ſuis piculoſe epulank: paupibꝰ fame moꝛientibꝰ ꝯ dei pceptū Deut. xvj. Epulaberis inqt in feſtiuitate tua: tu ⁊ filiꝰ tuꝰ ⁊ ſeruꝰ tuus: ⁊ ancilla tua: leuites quoqꝫ ⁊ aduena ⁊ pupillꝰ ac vidua q̄ intra poꝛtas tuas ſunt. Nota. F. iiij. 10. ⁊. M. ix. 28.

16 ¶ Et qꝛ ab ingratis ſicut patet p legē pallegatā oīa iuſte auferunk. Iuſte deꝰ ab illis oīa aufert vt qbꝰ abutunk in illis puniank: verbi grā vos ſubtrahitis a deo dies ſuos ⁊ occupat' ſeruos ⁊ aīalia in ꝓhibitis: ⁊ deꝰ ſubtrahit a vobis dies vr̄os p pluuias ⁊ hmōi: ⁊ ſeruos p infirmitatē: ⁊ aīalia p moꝛtalitatē: diuitibꝰ vo q̄ de hmōi ſubtractiōe nō grauank: vel p hmōi nō impediunk: vel qui hmōi nō poſſunt amittere ſubtrahit ad minꝰ in moꝛte oēs diuitias ⁊ coꝛpa: ⁊ ipos incarcerat

Exiiij in inferno: ſicut ptꝫ de illo ꝺ quo narrak: ꝙ poſt moꝛtē mgr̄o ſuo damnatꝰ apparuit cū cappa de cedulis pōderoſa nimis: qꝛ fuit occupatꝰ in illis cedulis ſcribendo diebꝰ feſtiuis. Nec mirari debet quis de hac ſentētia. Cum Nūeri. xv. legak. Homo ex dei ſententia lapidatus: qꝛ in feſto Iudeoꝝ ligna collegit: ḡ moꝛtaliter peccauit: ꝓ pctō vo moꝛtali quis damnak: igik nō debet eſſe mirū ꝙ qui peioꝛa vel maioꝛa faciat in feſto: damnek. Deus hoc faciēdo modū tenet dn̄i terreni: qui ꝓ inobediētia aliquoꝝ impoꝛtat aīalia: aliquoꝝ incarcerat coꝛpa. Sic in ꝓpoſito: qꝛ inobediētes ſumꝰ do: nos in noſtris bonis qn̄qꝫ affligit vt dictū eſt: qn̄qꝫ in coꝛpoꝛibꝰ ⁊ aīalibꝰ. Et ſi neſciamꝰ ex q̄ cauſa tales accipiat vindictas: tñ̄ optime ſcire poſſumꝰ ꝙ ſine cauſa eas nō accipit. ¶ Qꝛ vo fractio feſtoꝝ magna ſit cauſa tribulationū: modꝰ oſtendit vindictarū: deꝰ in puniēdo legē tenet quā dedit. Sed legem ꝺdit Deutro. xxv. dicens: ſm menſurā peccati: erit ⁊ plagarū modꝰ. Ex effectu ḡ ⁊ mō quo nos plagat vt pdictum eſt: poſſumꝰ ſcire ꝙ in his pctū cōmiſimꝰ. Cū ḡ ꝓ vno die vel ſeruicio qḋ ei ſubtrahimꝰ ſubtrahit qn̄qꝫ. Et ꝓ vno modio bladi: vel vno denario quem credūt ſaluari die tali opando: ex alia parte decem amittunt. Patet ergo ꝙ in feſtis opantes: faciliter lucrū ſuū cōputare poſſunt: ita faciliter ſicut ille qui fregit tybiam: ⁊ inuenit acum: dicens. Ecce quid inueni? Sic dicunt iſti: frangūt dei pceptum ⁊ perdūt aīam feſtum male tenendo: vel periuria ⁊ falſitates committēdo: ⁊ multa etiam alia perdunt: ⁊ modicū lucrank vel ſaluant: dicentes. Ecce qḋ

17 lucratus ſum. ¶ Secūdo peccant ꝯtra primū quē ſcādalizant: dant enī occaſionē ruine tā fidelibꝰ qui vidētes vicinos ſuos in feſtis opari ꝯſilia faciunt dicentes Oēs vicini mei ⁊ etiā viri eccl'iaſtici ⁊ grangiarij monachoꝝ opank: quare nō poſſum ego ꝯſimiliter opari? Et cum puerſis puertunk. Infideles etiā vidētes nos apte ꝯtra legem nr̄am facere: a lege noſtra ſuſcipienda retrahunk: ⁊ ipam nullam vel nos peſſimos reputāt: quia ſi bona ſit: quis malū non dicat qui pcepta bone legis frangit? ſi nulla ſit: ḡ ſine lege viuimꝰ: ſi bona: ergo ꝯtra legē viuimꝰ. Qꝛ ḡ mirum ſi feſta noſtra derideant: ⁊ taliū fugiant ſocietatē? Audiui iudeum ꝯſilia verba nobis impꝛoperantē: vos inquit dicitis vos feſta habere in lege veſtra: ſed quō ea tenetis: nō video? Quia ita cōmuniter video currꝰ ⁊ equos cuꝫ ſarcinis ire ad nemoꝛa ⁊ mercatꝰ ⁊ hmōi in illis diebꝰ quos ſanctos vocatis: ſicut in alijs. Patet ḡ ꝙ ꝓpter mala opera noſtra verificak de ſolennitate noſtra illud Treñ. j. Viderūt eā hoſtes: ⁊ deriſerk ſabbata eiꝰ: ſic ptꝫ. F. iiij. 39. ⁊ M. ij. 6. Propt' h̄ duo mala que cōmittunt ꝯ deū ⁊ primū: duas incurrūt penas: vnā in pſenti ſicut predictū eſt. Aliā in futuro qn̄ ſentiēt penā fractoꝛibꝰ mādatoꝝ dei debitaꝫ vtrāqꝫ deꝰ eis ꝓmittit Amos. viij. In die inquit illa occidet ſol in meridie: ⁊ tenebꝛis reficiam terraꝫ in die luminis. Ecce pma pena: intemperies vicꝫ oꝛta ex obſcuris nebulis ⁊ tempeſtatibꝰ in aere. Sequik ⁊ puertā feſtiuitates vr̄as in luctū: ⁊ oīa cātica veſtra in luctū: ſup quo btūs Gregoꝛiꝰ. Tūc feſtiuitates in luctū puertunk: cum ꝓ peccatis que in ipis committūt eternaliter puniūtur.

¶ Cum vo digni ſint moꝛte non ſolū qui talia agunt: Ar. vj.
ſed qui ꝯſentiunt facientibꝰ: ſm apłm Ro. j. In h̄ articulo ſexto inueſtigare opoꝛtet q̄lis pena debita ſit hoībus in poteſtate poſitis ⁊ ꝯſtitutis: qui feſta a ſubditis 18
melius obſeruari non faciūt p penas ⁊ coactiōes. Iſti ergo qꝛ ſua negocia ſubditos ſuos duplicē penam de quibꝰ pdictum eſt incurrere pmittunt: cuꝫ eis etiā eaſdem incurrūt ⁊ merenk penas. Primo tpalem: ꝙ oſtēditur exemplo qḋ ſcribit Gerardꝰ in itinerario ſuo p ꝯualliā de rege Henrico ſecūdo: ꝙ vicꝫ cū de Ibernia rediēs in caſtro eſſet ꝺ kaerdif: in quodam mane poſt Exiiij
miſſam cum equū aſcenderet: affuit quidā macellētus cū tonſura rotunda dicēs: ſalutat te chꝛs ⁊ pia mr̄ eius Ioānes quoqꝫ baptiſta ⁊ apl's Petrꝰ: mandātes vobꝰ quatenꝰ p totas dominij veſtri terras ne mercatꝰ dn̄icis diebꝰ fiant: firmiter inhiberi faciatis: ⁊ ꝙ in illis nihil opis fiat: niſi diuinū officiū: pꝛeter cibaria ſolū que ad vſum diurnū pparenk: quod ſi feceritis: nihil vnqꝫ inchoabitis qḋ ſine bono nō compleak: vitāqꝫ feliciter cōſummabit'. Rex aūt militi cui nomē erat Philippꝰ qui frenū equi tenebat: dixit lingua gallica: q̄re a ruſtico vtrū hec ſomniauit? qui rn̄dit. Utrū hec ſomniauerim vel non: niſi hoc feceris: vitāqꝫ emēdaueris: infra annū tales rumoꝛes ⁊ tribulatiōes de re quā plus diligis audies: que etiā vſqꝫ ad vite exitū non ꝺficiēt: ⁊ h̄ dicto diſparuit. Rex aūt planxit: ꝙ ei plus locutꝰ non fuit. Quod aūt regi ꝓmiſit infra annum accidit. Filij nanqꝫ eius tres Henricꝰ eius pmenus ⁊ alij duo contra ipm ad regem francoꝝ Lodonicū diſceſſerunt: vñ tanta ei mota eſt pturbatio: quantā nūqꝫ antea habuerat: ⁊ vſqꝫ ad extremū vite fere p aliquē filioꝝ pdurauit: hec ille. Nec mirū videak cuicunqꝫ ꝙ deus pmittit filios, ⁊ ſbditos eſſe patribꝰ ⁊ dn̄is nociuos ⁊ inobedientes: poſtq̄ꝫ ipi patres ⁊ dn̄i ipos pmittunt eſſe ꝺo inobedientes ⁊ nociuos: hoc enī cōſonum eſt tam legi mundi in digeſto veteri li. ij. ti. Qꝛ quiſquis iur' in alterum ſtatuit: ipe eodem iure vtak ꝙ̄ legi dei Matth. vij. ⁊ Luce. vj. Eadem quippe menſura qua ⁊c. Secū- 19
do eternā: hoc patet taꝫ ꝯſuetudine rōnali apud dn̄os vſitata: ꝙ̄ etiam legis autoꝛitate: ipi enī dn̄i de conſuetudine valoꝛem rei quā alteri tradūt cuſtodiendū ſi cu-

ſtodis perdat̃ neglige̅tia: repetu̅t ⁊ eu̅ de damno co̅pel
lunt: ⁊ qn̄ exceſſus hoc requirit eu̅ incarcera̅t vſqꝫ red
dant vltimu̅ quadrante̅: eode̅ iure deꝰ vti vult ꝯ̄ eos:
poſtq̄ꝫ em̄ tradidit cuſtodiendos eis hoi̅es: qui in eoꝝ
defectu ſunt eternaliter da̅nati: iuſte eos ponet in car-
cere: vſqꝫ eos redda̅t: qd̕ qꝛ nunq̄ꝫ facere poteru̅t quia
eos de inferno educere non pn̄t: ſemꝑ cu̅ eis in inferni
carcere eſſe oportebit: teſte ſacra ſcriptura q̄ ha̅c dat ſen
tentia̅. iij. Re. xx. Cuſtodi inquit viru̅ iſtu̅: q̇ ſi lapſus
fuerit: erit aı̅a tua ꝓ aı̅a illiꝰ. Nec eſt hec ſente̅tia iniu-
ſta: ꝙ vicꝫ eode̅ iure quo ip̄i vtunt̃ ꝯ̄ ſubditos ſuos: ꝙ
deus vtat̃ ꝯ̄ eos: q̇ ꝯſil'em co̅mittunt cuſtodie defectu̅.
Nota. J. ix. 36. ¶ Cu̅ g̊ lex p̄cipiat cuſtodi reoꝝ. C. de
penis li. ix. l. ſi vindicari: dicens. Reos ſane accipiat
20 muniat ⁊ cuſtodiat: ⁊ excubij ſolertibꝫ vigila̅ter obſer
uet: multo diſtrictiꝰ hoc p̄cepto obligant̃ qui reos dei
cuſtodire debent: cu̅ maioꝛ ſit reatꝰ ꝯ̄ deum q̄ꝫ ꝯ̄ hoi̅es
co̅miſſus: p̄terea ſi ſeruus ſciente dn̄o damnu̅ alicui fe
cerit: dn̄s ad pena̅ obligat̃ ſcd̄m lege̅ ſcriptam in digeſto
veteri: li. ix. ti. de noxalibꝫ actiōibꝫ. l. ij. q̄ ſic dicit: ſi ſer-
uus ſcie̅te dn̄o occiderit: inſolidu̅ dn̄m obligat: ip̄e em̄
dn̄s videt̃ occidiſſe: hec ibi: hoc ꝯſuetudo obtinet: ꝙ ſi
ſubditi dn̄o ſcie̅te ⁊ no̅ ꝯ̄dice̅te cu̅ ꝓhibere poterit: de-
linqua̅t: dn̄s puniendꝰ eſt tpaliter. Ergo a fortiori ra-
tiōe ſi ſerui vel ſubditi dn̄o ſciente ꝯ̄ deu̅ facia̅t eternu̅:
eiꝰ feſta vel alia ma̅data fra̅ge̅do: vel luxurijs vita̅ fe-
da̅ duce̅do: dn̄s ille punie̅dꝰ eſt eternaliter. Sꝫ qꝛ duo
forte aduerſarij negarent veritate̅ primuꝫ vicꝫ: ꝙ dn̄s
ſuus a malis cohibere ⁊ alienos a malis defendere no̅
tenet̃: ſcd̄m ꝙ licet ad hoc forte teneat̃: non tn̄ omitten
do penam incurrit eterna̅: vtru̅qꝫ ꝓbare oportet: licet
em̄ p̄mu̅ ſufficie̅ter ꝓbatu̅ ſit in lege p̄allegata: ex abu̅-
danti tn̄ ad hoc ꝓbandu̅ decretalis adducit̃: in q̄ ꝓbat̃
ta̅ primu̅ q̄ꝫ ſcd̄m in quinto decretaliu̅ ti. de ſente̅tia ex
co̅municatiōis. c. no̅ dubiu̅: i q̄ excōicant̃ inijcie̅tes manꝰ
viole̅tas in clericos ⁊ etia̅ ꝯſentie̅tes ꝯde̅nat ſb̄ his ver
bis. Ne au̅t ſolos viole̅tie hmōi autores aliquoꝝ pre-
ſumptio eſtimet punie̅dos: facientes ⁊ ꝯſentie̅tes pari
pena plecte̅dos: catholica ꝯde̅nat autoritas: eos faue-
re delinque̅tibꝫ interp̄tans: q̇ cu̅ poſſint manifeſto faci
nori deſinunt obuiare: ſuꝑ q̄ aucte oe̅s ꝯcorda̅t: ꝙ qui
cunqꝫ pōt clericu̅ defendere ⁊ no̅ facit: peccat: ꝙ etiam
p̄lati iudices ⁊ hoi̅es i poteſtate ꝯſtituti niſi defenda̅t:
excōicant̃. Patet g̊ primu̅: ꝙ vicꝫ tenent̃ ſubditi cohi-
bere ne malu̅ infera̅t: ⁊ defendere clericos: ne malu̅ ſu-
ſtinea̅t. Scd̄m etia̅ pꝫ: ꝙ ſi excōicant̃ niſi clericu̅ defen
dant non defende̅do: peccant mortaliter qꝛ excōicatio
inferri non debet niſi ꝓ mortali: ſed ꝓ mortali pctō pe
na̅ merent̃ eterna̅: igit̃ ⁊c̄. Nota. J. xiij. 37. Et ſi ta̅ di-
ſtricte ꝑ leges obligat̃ q̇s clericoꝝ ꝓpulſare iniuria̅: et
ſuos vel ſub poteſtate ſua cohibere ne eis iniuria̅ infe-
rant. A fortiori rōne vident̃ oe̅s obligari: illiꝰ ſummi
ſacerdotis chr̄i: de q̊ in ps̄. cix. Tu es ſacerdos ineternu̅
⁊c̄. Propulſare iniuria̅: ⁊ vole̅tes ꝯ̄ p̄cepta facere: ver-
bis ammonere. Ad hoc obligat̃ ſociꝰ ſocio: ſicut patet
in decretis di. lxxxiij. error: vel factis cohibere ⁊ coerce̅
re: ad qd̕ obligat̃ in ptā̅te ꝯſtitutꝰ illi: pluſq̄ꝫ cuicunqꝫ
clerico oe̅s obligant̃: ⁊ rōne creatiōis rede̅ptiōis ⁊ gu-
bernatiōis. Et rōne mandati quo p̄cipit: ꝙ vnuſq̄ſqꝫ
alium a malo p̄ſeruet: teſte ſacra ſcriptura q̄ dicit: vni-
cuiqꝫ mandauit de ꝓximo. Eccl'iaſtici. xvij. ⁊ maxime
in poteſtate conſtitutis.
Ar. vij. ¶ Sed ex q̊ non eſt veriſil'e ꝙ nec ſubditi mandata dei
21 frangendo vel ſuꝑiores eos non emenda̅do: tot pericu
la ⁊ penas ſine magnis cauſis incurrere̅t. In hoc arti
culo ſeptimo inueſtigare oportet cauſas ta̅ ex parte fra̅
gentiu̅: q̄ꝫ ex parte non cohibentiu̅. Huius au̅t erroꝛ̃
triplex ad p̄ſens occurrit cauſa: diaboli dilige̅tia: ſb̄di
ti accidia: ⁊ dn̄i negligentia. Pro quo eſt ꝑabola cuiuſ- Exm̄
dam gr̄a exempli ꝯfitentis de quoda̅ in eccl'ia in oꝛōne
ꝑnoctante: cui plures apparueru̅t demones: quoꝝ qui
libet d̕ lucro ſuo illius diei ſe iactauit. Inter quos tres
videbant̃ ſe iactare: ꝙ feſtuꝫ illius diei impediuiſſent.
Unꝰ vicꝫ faciendo cleru̅ in choro male officiu̅ dice̅ di
ſcurre̅do. Aliꝰ facie̅do ꝑpl'm i eccl'ia garrulare. Tertiꝰ
faciendo alios extra laborare: de duobꝫ p̄mis nomina
audiens: ſeque̅tes compoſuit verſus. Fragmina pſal- ꝟſus
moꝝ: titiuillus colligit hoꝝ. Griſillus orantes laycos
facit altitona̅tes. Hij oe̅s cum complicibꝫ ſuis ad hoc
ꝯfederati vident̃: vt dei feſta modis oībus impedia̅t:
dicentes illud ps̄. lxxiij. Quieſcere faciamꝰ oe̅s dies fe-
ſtos dei a terra. Secu̅da cauſa eſt ſubditoꝝ accidia: q̇
pigri ſunt in his que ad deu̅ ꝑtinent: qui libentiꝰ obo-
lum labora̅do q̄ꝫ celum feſtiua̅do lucrant̃: qui de lucro
totius ſaptimane in feſto inebriant̃. Multu̅ em̄ feſtu̅
regis ebrietate ⁊ turpibꝫ exceſſibꝫ deturparet. Rex em̄
nobilis de tali feſto recederet iratus. Sic rex regu̅ q̇ ꝓ-
pter hmōi dicit ps̄. j. Sole̅nitates vr̄as odiuit aı̅a mea.
Tertia cauſa eſt dn̄oꝝ tam eccl'iaſticoꝝ q̄ꝫ ſeculariu̅: ta̅ 22
eorunde̅ ꝯſiliarioꝝ q̄ꝫ curatoꝝ ⁊ ſacerdotu̅ ⁊ quoꝛu̅cu̅-
qꝫ ſuperioꝝ neglige̅tia: ⁊ ha̅c reputo cauſam p̄cipua̅ ⁊
principaliore̅. Quia ſi dn̄i ſubditoꝝ ⁊ magiſtri ſeruoꝝ
tria cordi habere̅t que non habe̅t: cu̅ tame̅ de rōne ha-
bere deberet: feſta ⁊ alia dei mandata optime cuſtodi-
rent̃. Quoꝝ primu̅ reſpicit ꝑſonas ꝓprias: ſecundu̅ ꝑ-
ſonas ſubditoꝝ. Tertiu̅ curas bonoꝝ exterioꝛu̅. ¶ Ex
primo cogitare debere̅t ꝙ ſicut inferiores ſunt eis ſub-
diti. Ita ſunt ip̄i deo: ⁊ maiori rōne tam ex parte dei: q̄
eſt excellentioꝛ: plus in natura ⁊ ſtatu ꝯditione̅ illoruꝫ
excedens: q̄ꝫ ip̄i ꝯditionem exceda̅t ſubditoꝝ q̄ꝫ ex par-
te illorum qui plura a deo receperu̅t: rōne quoꝝ plus
deo tenent̃: q̄ꝫ ſubditi teneant̃ eis. Ex iſta ꝯſideratione
nunq̄ꝫ inferiores a dei ſeruitio retrahere deberent: nec
in alijs interim occupare: dum deo vacare deberent:
quia ſicut ip̄i grauarent̃ ſi vnus de ſubditis illoꝝ aliu̅
ſubditu̅ ab eoꝝ retraheret ſeruitio du̅ inte̅dere deberet:
ita cogitare deberent ꝙ deus offendit̃: qn̄ ip̄i dei ſubdi
ti alium a dei ſubtrahu̅t ſeruitio: ⁊ ad mercatu̅ vel alia
mittunt negocia. ¶ Ex ſecu̅do puncto ꝯſiderare debe-
re̅t: ꝙ ꝑſone ſubditoꝝ plus deo tenent̃: q̄ꝫ eis: ⁊ ita ob-
ligant̃ ꝓ diebꝫ dei ad dei ſeruitiuꝫ. Ratio g̊ dictat ꝙ q̇
tenent̃ in aliqua ſeruitute duobꝫ dn̄is ꝓ diuerſis diebꝫ
ꝙ vnus illoꝝ dn̄orum non habet ſeruu̅ illum a ſerui-
tute alterius dn̄i ꝓ die ſibi debito retrahere: nec ſeruus
tenet̃ ei obedire. Et maxime: vbi qui reuocat non pōt
ſeruu̅ defendere: quin ab alio dn̄o puniat̃ niſi ei ſerui-
at. In hoc caſu non ſolu̅ ratio eum retrahere debet: ſed
etiam periculu̅: ne ſeruitutem retrahat. ¶ Tertiꝰ pu̅ctꝰ 23
eſt ꝙ ſi eſſent ſolliciti ꝙ ip̄i ⁊ ſubditi ſui tantu̅ curarent
de lucro bonoꝛu̅ ſp̄ualium ſicut facit̄ de lucro bonoꝝ
corꝑalium ⁊ tpalium: nec ipſi in diebꝫ feſtiuis a lucro
ſp̄uali acquire̅do ceſſarent: nec ſubditos ceſſare ꝑmit-
terent: ſicut nec alijs diebꝫ ceſſant a lucro exteriori gra-
tis: immo circa lucra̅da ip̄i ſollicitant̃: ⁊ ip̄i ſollicite ſer
uos informant circa que ſollicitari debent. Et dn̄i vel
eccl'iaſtici vel tpales qn̄ audiunt aliqua iura eis debita
ab olim neglecta vel ꝯſuetudines malas in preiudiciu̅
dominij illoꝝ introductas: vel aliqua tpalia ab eis ſb̄
tracta: hmōi cum magnis nitunt̃ laboribꝫ ⁊ expenſis:
curias petendo: ⁊ placita̅do recuperare: ⁊ defectꝰ eme̅-
dare: ⁊ ſapientes ꝯſulere: qui circa talia ꝯſilia̅nda mul-
tos vertu̅t libros ⁊ leges dilige̅ter ſcrutant̃: allega̅tes

ꝙ oīa iſta faciūt ne iura eccľie vľ hereditatis tpe ſuo
minorent̃: ⁊ non ꝓpter quodcūqꝫ tpale auantagiū: ſed
vtrū hoc ſit veꝝ: opa requirant̃: certū eſt: ꝙ iura eccľie
plus ꝯſiſtere deberēt circa lucrū aīarū: q̃ꝫ garbarū: po
nam⁹ ḡ ex vna parte defectū ī ſubdito qui quidē defe-
ctus redūdat in ſuꝑiorem: q꞉ aliqua tpalia ſubtrahit:
⁊ ex alia parte defectuꝫ q̇ tpalia non ſubtrahit: ſicut ꝙ
nūdine in feſtis teneant̃ vbi dñi plura lucrant̃ tpalia:
q꞉ forte plures veniūt ⁊ theoloneū auget̃: vel forte ſub
ditoꝝ fornicatio. Circa primū defectū corrigēdū: mul-
tū ſollicitāt̃ ⁊ placitāt: ſcd̄m v̓o diſſimulāt: q꞉ raro vi-
ſum eſt: ꝙ circa dei iura neglecta: vľ ꝯſuetudines ꝯ̄ dei
honorē introductas: ſicut ꝙ nundine teneant̃ in feſtis
ſanctoꝝ: ſicut vbiqꝫ tenent̃: intantū ꝙ multi mercato-
res rariſſime in talibꝫ interſunt diuinis officijs: aliq̇ la
borarent vel expēderēt: vt defect⁹ corrigeret̃. Et tñ cer
tū eſt: ꝙ dñi eccľiaſtici ⁊ tpales ſiľ ꝯfederati: illas con-
ſuetudines deſtruere poſſent: ſi vellent: ⁊ ad hoc obli-
gant̃. Et eccľiaſtici p̄cipue: qui illas ſine dñis terenis
inhibere poſſent ⁊ deberent: vbi viſum eſt: ꝙ circa ta-
lia vel curias peterent: vel placitarent: vel ſapientes li
bros verterent: vbi viſum eſt: ꝙ qui ſeruis preſunt ita
diligētes ſint filios ⁊ ſeruos informare: quō deo ſerui
re debent in feſt̃. Et ꝙ ita fideles ſint deo tūc ſicut eis
24 in alijs diebꝫ: ⁊ tamē hoc rōnale eſſet ꝙ deū vobis pre
poneretis: ⁊ ꝙ qui ſeruiūt vobis ſex diebꝫ: ſeruirēt ma
iori dño vno die: qd̓ non facientes: ſeipos deo in dño
ſuo p̄ponunt: q꞉ nec deo eos ſeruire ⁊ ad eccľiam ire cō
pellunt: nec abſentes in reditu informāt de his que ibi
dicebant̃: nec ꝯ̄ abſentantes ſe a dei ſeruitio iraſcunt̃:
ſic faciunt ꝯtra abſentātes a ſeruicio illoꝝ. Ex iſtis er-
go patet ꝙ dñi tam in ſeipis q̃ꝫ in ſubditis plus lucrū
attēdūt tpale: q̃ꝫ ſpūale ⁊ dei honorē: vbi lucrū habere
poſſunt tpale: nō negligunt: ⁊ circa ea que ſua ſūt dili-
gentes: circa ea que chriſti ſunt negligētes ſunt. Iſte ḡ
tres p̄dicte cauſe verificari faciunt de eccľia ⁊ chriſtia-
nis qd̓ aliqñ dicebat̃ de ſynagoga ⁊ iudeis. ij. Mach.
vj. Neqꝫ inquit dies ſolēnes ſeruabant̃: nec ſimpľr ſe
quiſq̃ꝫ iudeū eſſe ꝯfitebat̃.

Ar.viij. ¶ Sed q꞉ articul⁹ p̄cedens multos accuſat: quos ſine
25 reſpōſione iura vetant ꝯdēnare. In hoc articulo octa-
uo locus ꝓ reſpōſione ⁊ inſtitutiōe eis dand⁹ eſt: in q̇-
bus ſi defecerint: ꝯ̄ eos ſententiabit̃: primo accuſent̃ ſb
diti ſcꝫ ſerui ⁊ oꝑarij: qui ſe tripliciter excuſant: dicen-
tes. Primo ꝙ pauꝑes ſunt: ⁊ idō pauꝑtas ⁊ neceſſitas
eos ad laborandū cōpellit. Addunt etiaꝫ dicētes. Iſti
inquiūt diuites qui ſatis habent quibꝫ deus multa
dedit feſtiuare poſſunt: nobis v̓o pauca dedit: ⁊ ideo
oportet ꝙ cum labore victū acquiram⁹. Sed ꝙ iſta ex
cuſatio non valet patet tā rōne: q̃ꝫ ſacra ſcriptura. Pri-
mo q̃ꝫtū ad hoc ꝙ dicunt ꝙ pauꝑtas eos cōpellit non
valet: q꞉ pauꝑiores erunt: q̃ꝫ illi qui feſta tenent: ſicut
patet. A.xij.20. Q̃tū ad aliud ꝙ diuites ad hoc tenē-
tur vt dicūt: non aūt ipi quibꝫ deus pauca dedit: non
valet: quia oculum vel manū vel aliud membrū eis a
deo datum non darent ꝓ regno: ḡ non parū vobis de
dit: qui talia dedit. Q̃tum ad aliud ꝙ dicunt ꝙ opor-
tet eos labore victū acquirere: cōcedendū eſt tpe ſtatu-
to: tunc em̄ ſatis haberent quia dñs terren⁹ non eſt ita
crudelis: ꝙ fame perire ꝑmittat ſeruū ſibi fideliter ſer-
uientē: inobedientē v̓o bene ꝑmittit: ita in ꝓpoſito: q̇s
inſanus diceret: ꝙ deus ſeruo diaboli potius bona ex-
hiberet. q̃ꝫ ſuo? Ex quo ḡ deus non vult: nec in diabo-
lo ꝯfidere licitū eſt: meli⁹ eſſet ꝙ talis eſſet ꝙ in deo ꝯfi
dere poſſet: ⁊ ꝙ ei exhiberet: ⁊ melius eſſet quieſcere ⁊
ſatis habere: q̃ꝫ laborare ⁊ indigere. Et mirabile eſt ꝙ
potius vult laborādo indigere ⁊ in infernū ire: q̃ꝫ qe-
ſcēdo abundare ⁊ ad celū venire. Iſtorū etiā excuſatio
reprobat̃ in facto ſimili. Numeri. xv. vbi pauꝑ ligna
colligens: lapidat̃. Item omē malū contingit hebreis
ꝓpter fractionē ſabbati: vt patet Neemie. xiij. Secun- 26
do ſe excuſant oꝑarij ⁊ ſerui dicentes ſi ego nō operor:
ad alium ibūt qui faciet: ſic ergo frequētiā ⁊ ſalarium
amittā: ſit ita. Sed nō diſpliceat eis ꝙ alij oꝑantur in
tpe interdicto: quādo ipi nolunt: ſicut non diſplicebit
eis ꝙ ipi recipiant̃ i celo qñ alij expellent̃. Tertio ſe ex-
cuſant neceſſitate coactiōis ⁊ obediētie dicētes: ſe obe-
dire oportere aliter verberabunt̃ vel de officio expellē
tur: addentes: ꝙ in hoc caſu dñorum quoꝝ eſt emolu-
mentū erit periculū. Hoc v̓o dictū tam exemplis q̃ꝫ le
gibꝫ: apoſtolorūqꝫ reprobabit̃ autoritate. Exēpluꝫ ad
hoc eſt de factis illoꝝ in alijs negocijs: in q̇bꝫ videm⁹
ꝙ ſi coram iudice allegarēt ꝙ ad preceptū dñoꝝ ſuorū
occidiſſent hoīem: iudex eos excuſatos nō haberet: ita
nec deus. Preterea rege vnum p̄cipiente ⁊ licituꝫ: ⁊ ꝓ
p̄cepti impletiōe abundāter remunerare volente: infe-
riori in illicitis ⁊ q̇ male remunerare vellet non obedi-
rent. Ita nec in ꝓpoſito: pl⁹ tenent̃ deo q̃ꝫ homini obe
dire: qd̓ niſi fecerit: puniend⁹ eſt: ſicut patet in digeſto
nouo li. xij. ti. j. ad Municipales. l. Lucius titius. Il-
la lex punit filiūfamilias: qui patre inuito nō vult ma
giſtratibꝫ obedire ciuitatis: ipi patre ꝯtradicēte volue-
runt eum inuito patre in officio ponere: q̇ tamē poti⁹
patri q̃ꝫ eis obediuit: legiſconſult⁹ eum ad ſatiſfactio-
nē de toto damno quod accidit ex hoc qd̓ officiū ſuſci
pere noluit: eum ꝯdemnat: nota infra. e. c. 34. ſi debeat
potius p̄ſidi obedire q̃ꝫ patri: a fortiori rōne deo poti⁹
obedire debet: nec p̄ri vel cuicunqꝫ dño obedire in his
que ꝯtra deum ſunt: quod ſi nō fecerit: ad penā vt deo
inobediens obligat̃: ꝙ v̓o dicunt ꝙ tunc verberarent̃
vel de officio expellendi eſſent: vel ſalariuꝫ amitterent:
potius timere deberēt ne de celo expellerent̃: ⁊ p̄terea
bonus homo plus eos diligeret: malū v̓o ſic ad bonū
ꝯuerterent: ⁊ ponat̃ ꝙ ita eſſet: felix diceret̃ qui prim⁹
in toto orbe ꝓ illa cauſa verberaret̃: vel de ſeruitio ex-
pelleret̃: multos audim⁹ ꝓpter diaboli ſeruiciū verbe
ratos ⁊ de ſeruitio expulſos: vtpote q꞉ fures mēdaces
⁊ falſi ſunt ꝓpter dei ſeruitiū adhuc de nullo auditum
eſt. Scd̄m ḡ opinionem apľorum Act̃. v. oportet ma-
gis deo obedire: q̃ꝫ hoībus. Nota ad hoc legem. I. ix.
33. Item. L. vj. 32. Item. M. viij. 25. Quod v̓o ad-
dunt: dicētes: habeant ipi periculū qui hoc nos facere 27
compellūt: vel faciūt: non pōt ita eſſe: ſed oportet ꝙ pe
riculū diuidāt: hoc oſtendit̃ tam exemplo q̃ꝫ leg̃ auto-
ritate. Primo exemplo: q꞉ mandās hoīem occidi ⁊ mā
dato obediens: non obſtāte tali excuſatione: vterqꝫ co-
ram iuſto iudice ſuſpēdit̃: qd̓ dicit lex in digeſto nouo
li. ix. ti. de iniurijs ⁊ famoſis libellis. l. non ſolum. §. ſi
mandato: tam eū qui mandauit iniuriā fieri: q̃ꝫ eum q̇
mādatum ſuſcipit iniuriarū teneri. Scd̓o excuſant ſe
dñi tpales multipliciter. Primo ꝙ non tenent̃ curare
ꝙ dei mandata q̃ꝫtum ad feſta ⁊ hmōi teneant̃: hoc em̄
dicunt ad prelatoꝝ ꝑtinere officiū: ꝙ etiam prelati gra
uarent̃ ſi illi de illoꝝ ſe intromitterēt officijs. Ita ꝙ vi
detur eis ꝙ ſufficiat ꝙ mandata ꝓpria tenere faciant: ⁊
de dei mandatis quō a ſubditis teneant̃ nihil curant.
Sed iſtud illorum dictū tam exemplis q̃ꝫ mult̃ ſacre
ſcripture ⁊ decretorū reprobatur teſtimonijs. Fidelis
ſeruus tenet̃ curare ꝙ precepta dñi ſui teneant̃ ⁊ homi
nes dño ſuo non rebellent: ⁊ ſpecialiter vbi hoc habet
in mandatis: ſed oēs de iure deberem⁹ eſſe ſerui dei: ḡ
curare ꝙ oēs ei⁹ obedirent mādatis: ꝙ etiā hoc habe-

mus in mãdatis Eccl'iaſtici.xvij.vbi vnicuiqꝫ mãda-
28 uit de ꝓximo ſuo ⁊c̃. ¶ Multa teſtimonia ⁊ exempla
ſunt ad hoc in ſacra ſcriptura. Primo de Joſaphat re-
ge iuda: qui non obſtãte ꝙ fuerunt epĩ ⁊ pontifices or
dinati ꝓ ppl'i ſpũali regimĩe diligẽter curauit ꝙ ſubdi-
ti legem dei ac mandata tenerẽt: intãtũ: ꝙ tertio anno
ſui regni ſicut hyſtoria tertij libri regũ capl'o.xxij. cõti-
net p̃cepit p̾ncipibꝫ ⁊ ſacerdotibꝫ vt ꝑagrantes ꝑ cun-
ctas ciuitates docerent ppl'm legem Moyſi: idẽ etiã le-
giť de Joſia rege.iiij.Re.xxiij.partim in textu partim
in hyſtoria ſcolaſtica: nã ip̃e ppl'm reuocauit ab idola-
tria ⁊ oꝑibus prauis: ⁊ oẽm ciuitatẽ a cultura idoloꝝ
purgauit: ſcrutabať etiã dños: ne quid latẽter remane
ret ſuſpectũ: miſit etiã in oẽm ꝓuinciam ⁊ cõgregauit
oẽm ppl'm in Hierl'm: ⁊ ſtans ſuꝑ gradũ legit ip̃emet
rex legem dei: ⁊ oĩa verba Deutronomij cũctis audiẽ
tibus: ⁊ ꝑcuſſit fedus coram dño: ⁊ cõpulit oẽs ſacr̃a
p̃ſtare vt legem Moyſi cuſtodirẽt. Idem etiã patet de
Neemia qui erat dux ſecularis: qui inuenit ppl'm cal-
cantẽ torcularia in ſabbato: ⁊ inferẽtes vinum ⁊ vuas
⁊ ficus ⁊ omẽ onus. Gentes quoqꝫ inferebant piſces
⁊ venalia ⁊ vendebant in ſabbatis: ⁊ obiurgauit opti
mates. ſicut patet Nee.xiij.dicens: cur prophanaſtis
diem ſabbati ⁊ inducitis irã dei ſuꝑ iſrl': ⁊ ſuꝑ ciuitatẽ
iſtam? ⁊ adiurauit eos de cuſtodia ſabbati. Et p̃cepit
claudi portas in ſabbato: ne intrarent negociatores: ꝫ
qꝛ extra portas manſerunt: teſtat⁹ eſt eis ꝙ ſi deinceps
venirẽt: mitteret manũ in eos: Vtinã principes chr̃ia-
noꝝ medietatẽ haberent ſeruoꝝ ꝓ lege dei: quã habuit
iſte princeps iudeoꝝ: qui cũ frangentibꝫ cũ aliter caſti
gare non potuit pugnare parat⁹ erat: p̃dictis etiã ſen-
tentia ↄcordat decretoꝝ que accipiť ex verbis Augu-
ſtini ⁊ Iſidori qui dicũt: ꝙ ad reges ⁊ principes preci-
pue ꝑtinet deũ blaſphemãtes vel ↄ̃ doctrinã eccl'ie fa-
cientes: punire: vbi ſacerdotes eos corrigẽ nõ poſſunt:
ſicut poniť exemplũ de Nabuchodonoſor: quõ ꝓpť li-
berationẽ triũ pueroꝝ ď camino ignis: ſicut ptꝫ Dañ.
iij.p̃cepit: ꝙ quicũqꝫ blaſphemaret deum ſidrach ⁊ ſo
cioꝝ eius in interitũ iret: ⁊ dom⁹ eius in diſperſionẽ: ꝓ
banť hec.xxiij.q.iiij.c.qñ vult deus ⁊c̃.⁊.c.Nõ inue-
niť: ⁊.q.v.p̾ncipes: vbi habenť verba q̃ ſequunť: p̾n-
cipes ſeculi nõnunqꝫ intra eccl'iaꝫ poteſtatꝭ adepte cul
mina tenent: vt ꝑ eãdẽ poteſtatem diſciplinã eccl'iaſti-
cam muniãt ceterũ intra eccl'iam poteſtates neceſſarij
nõ eſſent: niſi vt qδ non p̃ualent ſacerdotes efficere ꝑ
doctrine ſermonẽ: poteſtas hec imperet per diſcipline
terrorem ⁊c̃. Si nabuchodonoſor hoc p̃cepit: quia vi-
dit tres pueros de incendio liberatos: quãtomagis p̾n
29 cipes chriſtianoꝝ: qui videt ſe de incẽdio inferni ſi vo
luerint ꝑ chriſti mortẽ liberatos: ꝓ q̇bꝫ etiã chr̃s mul-
ta oꝑatus eſt: ⁊ frequẽter de periculis liberauit. Et nõ
ſolum rõne beneficioꝝ ⁊ terrarum ad hoc tenenť: ſed
etiã quia multo efficatius populũ a multis erroribꝫ re-
uocare poſſent: ꝙ p̃lati: quia ip̃i venientes ad mercat⁹
⁊ nundinas in villis ſuis mulctare poſſent ⁊ pecunia-
ria pena quã multũ timent cohibere. Nunc reges er-
go intelligite: erudimini qui iudicatꝭ terrã: ſeruite dño
in timore. Et reuera ſi ꝑ fractionẽ mãdatoꝝ dei aliq̇d
decreſceret eis in tꝑalibꝫ: facerent oĩ excuſatiõe poſt-
poſita qδ p̃dictũ eſt: ſciant quantũ decreſcit eis ꝓſperi
tas tꝑalis illa de cauſa: licet hoc ignorent. ſicut ptꝫ. B.
ij.articulo.viij: ⁊.ix.ꝑ totum. ¶ Tertio excuſant ſe pre
lati: qñ diciť eis qualiter popul⁹ peccat ꝙ neſciũt hoc.
Iſtud v̾o dictum illoꝝ põt habere duas cauſas veri-
30 ta tis: quarum neutra eos excuſat. Primo aut p̃ſentes
ſunt cũ grege: ſed morbũ non ſcrutanť: ⁊ tales non ex-
cuſanť: qꝛ ſicut paſtor ſcabiem in oue inueſtigat: ita iſti
tenenť diligenter mores tã ſubditoꝝ ꝙ familie inſtiga
re. Exemplo Joſie: de quo predictũ eſt ꝙ ſcrutabatur
domos: ſupra.e.c.28. ¶ Quo cõtra: ſicut epĩ ⁊ archie-
piſcopi ſtare volũt in vno manerio credẽtes ſufficere
ꝙ ſatiſfaciant venientibꝫ ⁊ querulantibus apud eos:
quod eſt tam ↄtra exempla p̃miſſa: qꝫ etiam cõtra legẽ
mundi li.iij.inforciati: ti.j.de tutelis.l.non eſt. Nõ eſt
inquit exigẽdũ a pupillo: vt ſibi tutorem petat: aut vt
pupill⁹ ad tutorẽ ꝓficiſcať. Gloſa: qꝛ inuito dať. Patet
ꝫ ꝙ tutor debet ire ad eum ⁊ inuitũ regere: ſic in ꝓpoſi
to. Extra etiã ↄtra dei preceptũ qui in ꝑſona taliũ Eze
chieli p̃cepit. Ezechielis.viij.dicens: fili hoĩs fode pa-
rietẽ ⁊ ingredere: ⁊ vide abominatiões peſſimas quas
iſti faciũt. Ecce ꝙ dicit ingredere ſcꝫ viſitãdo: querẽdo
⁊ non ſtando in manerio: ⁊ tũc videbis abominatiões
quas in vno loco ſtãdo non vides: ꝙ etiã ↄtra dei exẽ-
plũ: quod in oꝑe ſe ꝓmittit facturũ: talibꝫ dans exem-
plum: ſcrutabor inquit Hierl'm in lucernis viſitabo
ſuꝑ viros defixos in fecibꝫ ſuis: Aut abſentes: ⁊ extra 31
curam ſuaꝫ reſidẽtes ſunt: nec iſta cauſa apud deũ eos
excuſabit: qꝛ etiam ↄ̃ iſtos ſunt oĩa que de abſentibꝫ
p̃dicta ſunt. Contra eos etiã ſunt leges mundi ꝑ quas
non iudicať eſſe idone⁹ tutor ſurdus aut mut⁹: immo
tales ꝓhibenť tutores eſſe: ſicut patet li.ij.inforciati ti.
j.de tutelis.l.j.§.ſurdum. Quia ſurd⁹ pupillũ audire
non põt: nec mut⁹ informare: licet iſti curati qui vicem
gerunt tutoꝝ in ſe ſurdi ⁊ muti non ſint: tñ ratio legis
eos ligat: qꝛ dum abſentes ſunt ꝙtum ad ſubditos q̊s
nec audire poſſunt nec eis loq̇: ſurdi ſunt ⁊ muti ⁊ im-
munes a lege ⁊ regula veri paſtoris qui dicit Joan.x.
Oues mee vocẽ meam audiũt. ¶ Sed dicunt aliũ di-
mittim⁹ in loco noſtro: quem audire poſſunt. Et licet
hoc dictũ reprobatũ ſit. E.ij.13. Tamen adhuc ſemel
tangã illud: quia aut ille ſubſtitut⁹ facit quicq̇d ille p̾n
cipalis facere poſſet ⁊ deberet ſi eſſet p̃ſens: ⁊ vitã ꝑfe-
ctam ducit: aut non. ¶ Si Primũ ponať tanqꝫ falſum
poſſibile: qꝛ nunqꝫ in oꝑe ↄtingit: ſicut patet. E.ij.13.
Adhuc tria ſequunť incõuenientia quoꝝ p̾mũ eſt: ꝙ
ip̃e ꝙtum ad curam illam ſuꝑfluit: ⁊ ↄ̃ rõnem cure no
men ei vſurpat: qꝛ qδ põt ſufficiẽter ꝑ vnum fieri: ra-
tio vetat fieri ꝑ plures. ¶ Scdm eſt: ꝙ peccat peccato
omiſſionis: qꝛ non facit ꝑſonaliter ad qδ rõne ſtipẽdij
ꝑſonalis ꝑſonaliter teneť. ¶ Tertiũ eſt: ꝙ peccat cõtra 32
oẽm iuſticiã: iniuſtũ videť ꝙ vn⁹ accipiẽs quinqꝫ mar
cas portet totã curã ⁊ laborẽ: ⁊ alius recipiẽs in duplo
vel in centuplo plus: nulluꝫ onus portet: bona hec nõ
eſſent iuſte diuiſa cum cura ꝙ vnus haberet mai⁹ emo
lumentũ: ⁊ min⁹ de onere: hoc reprobatur tam in lege
mũdi: ſicut patet inſtituta li.j.ti.de legittima patrono-
rum tutela.§.vnico: in quo ↄtineť ꝙ vbi eſt emolumẽ
tum ibi ⁊ tutele onus eſſe debet: qꝫ a deo in generali cõ
poto: qꝛ iniuſtus nõ eſt: ꝙ tm̃ compotũ exiget de quin-
qꝫ marcis: quantũ de quadraginta. ¶ Si v̾o deť ſcdm
ꝙ vicꝫ ſubſtitut⁹ ſit imꝑfectus ⁊ inſufficiens: tũc inſti-
tuens coram deo reſpõdebit de oĩbus dãnis que ꝑ ei⁹
commiſſionẽ vel omiſſionẽ acciderũt: hoc oſtendiť tã
rõne: que dictat ꝙ ille qui oues dei de manu epĩ ſuſci-
pit cuſtodiẽdas: ſi ꝑ inſufficiẽtẽ ꝑſonã cui ille eas tradi
dit perdanť: ꝙ ip̃e ꝓ eis reſpondeat qui eas ſuſcepit: ꝙ
etiam legibus ciuilibꝫ: primo. C.li.9.ti.ď cuſtodia reo
rum.l.ad commẽtarienſes. Illa eñ lex continet: ꝙ ad
commẽtarienſem.i.ad cuſtodẽ carceris: qui habet ali-
os ſb ſe ſm gloſaꝫ receptarũ ꝑſonarũ cui⁹ tota ꝑtinet:
nec putet ſupple ille cuſtos hoĩem abiectuꝫ atqꝫ vilem
obijciendũ eſſe iudici. ſi reus mõ aliquo fuerit elapſus

Nam ipm volum⁹ hmōi pena ꝓsumi: qua obnoxius docebat fuiſſe qui fugit hec ſūt verba legis. Caſus eſt iſte: ponam⁹: tali cuſtodi carceris traditi ſunt latrones vel homicide: ille tradit eos puero ſb quo euadūt. Cuſtos ſup hoc ad iudiciū tract⁹: puerū ſuū obijcit: aſſerens ipm illoꝝ ab eo recepiſſe cuſtodiā: petens ꝙ ipe ꝺ damno rūdeat. Sed hanc exceptionē ꝛ accuſationē repellit lex dicēs: ipm volum⁹ ꝛc. que quidē lex legi cōſonat diuine. Ezechielis. iij. ꝛ. xxxiij. Sāguinē inquit eoꝝ de manu tua requirā. Idē etiā ꝓbaꝛ ꝑ legē in digeſto veteri li. ix. ti. ad legē aquiliā. l. ſi ſeru⁹ ſeruū alienū

33 §. ſi fornicari⁹. Lex illa ꝑtinet: ꝙ ſi ille qui fornacē meam calefecit: obdormiēdo villā incēdit: ego de iniuria teneoꝛ: ſi negligens in eligendo miniſtros fui. Ergo a multofortioꝛi qui eſt negligēs quales miniſtros habeat circa regimē aīarū: vel in familia ſua: qui multas iniurias cōmittūt tā ꝯ aīas ꝗ etiā ꝯ ipm deuꝫ: de dānis ꝑ eos illatis corā deo reſpōdebit ꝛ ꝓ eis ꝯdēnabiꝛ. Ad hoc ꝟo lex non ſolū ligat ꝑlatos: ſed etiā qſcūqꝫ dn̄os: qui malos ſub eis habēt miniſtros vel famulos: huic aūt ꝯcordat lex in digeſto nouo li. xij. ti. de adminiſtratione rerū ad ciuitatē ꝑtinentiū. l. filiusfa. vult lex illa ꝙ ſi filiusfa. volente patre mgratū geſſerit: pater de dāno qꝺ ꝑ eū accidit tenebiꝛ: hec lex non ſolū ꝯ habentes miniſtros vel famulos vel ſubſtitutos indignos: ſed etiā contra rogātes ꝓ talib⁹ ꝙ in officijs in eccl'ia vl' in ſeculo ponanꝛ. In oīb⁹ hijs apparet ꝙ ſicut tutoꝛ reſpondebit de dāno illato ꝑ ſeruū: quē certa res pupillares diſponēdas exponit: ita in ꝓpoſito. Huic etiam ꝯcordat lex in digeſto nouo li. x. ti. de cuſtodia ꝛ exhibitiōe reoꝝ. l. non eſt facile: que dicit: ꝙ cuſtodia reorum non eſt tradēda tironi. i. nouo militi ſm gloſam: qꝛ errat qui cuſtodiā eis tradit: nec tn̄ putent ipi etiā cui cuſtodia tradiꝛ immunes eſſe a periculo: qꝛ hec lex ꝛ alia eodē titulo que incipit: milites: etiā ipos ad penā deli-

34 cto obligat ꝯdignā: dicēt ſicut dixerūt. E. ij. 13. Qꝛ licentiā habēt abſentādi ꝛ non reſidentie: ꝛ ſubſtituēdi tales in loco ſuo: ſed hec allegatio corā ſummo preſide eis non valebit: hoc oſtendit ꝑ legē Codicis li. v. ti. ſi ex falſis allegationib⁹ excuſat⁹. l. j. Caſus legis eſt iſte: tutores pupilloꝝ vl' curatores impotentiū dati ſunt a ꝑſide: qui poſtea ꝑ falſas allegationes liberati ſunt ab onere tutele: interim pupillo damna ſūt illata: tutores corā ꝑſide de falſis allegationib⁹ ꝯuicti: ꝯdemnanꝛ ad oīa adminiſtratiōis pericula a tpe quo dati fuerūt tutores. Nota aliam legem. O. v. 14. Sic in ꝓpoſito qui multas allegant excuſatiōes nō reſidētie in viris eccleſiaſticis: allegātes ꝙ ita mali ſunt ꝙ inter eos habitare non poſſunt: ſed hoc eſt mirabile: quia quanto peiores ſunt: tanto plus medico indigent: qꝛ nō egent ſani medico: ſed qui male habent. Et maxime ex quo curā illorū ſuſcipit: vel qꝛ ad ſcolas ire volunt: potius vt ſumptib⁹ parcant: ꝗ ſcientijs ꝛ morib⁹ addant: vl' qꝛ beneficiū exile eſt ꝙ ibi viuere non poſſunt: quare hoc non allegauerūt quādo curam ſuſceperūt? Medic⁹ eñ corporis ſalariū ſibi oblatum vel renuit tanꝗ nimis modicum: vel ſuſcipit ꝛ curā agere ꝓmittit. Et vel ꝙ magnis dn̄is eos intendere oportet: q poti⁹ maximo dn̄o deo intendere deberent tam iſtis ꝗ religioſis: qui officium ex obediētia eis iniunctū falſis allegationib⁹ excutiūt: ꝗ etiā quibuſcūqꝫ ſimilib⁹ patebit in fine: ſummo ꝑſide ꝯ eos ſententiāte: ꝙ reſpondebūt de toto dāno qꝺ ꝑ eoꝝ accidit abſentiam: qꝛ excuſauerūt excuſa-

35 tiōes in peccatꝭ. Eſt ad hoc lex ſupra. e. c. 26. ꝛ. O. iiij. 17. cum ꝑcedentib⁹. ¶ Quarto excuſant ſe ꝯſiliarij aſſiſtentes ꝛ cōmenſales dn̄orum ꝛ ꝑlatorū ꝙ non ꝑtinet ad eos dn̄m inſtigare vel cōmemorare ꝙ defect⁹ cōtra deū cōmiſſos corrigant: ſed ſi illis ꝑcipiat: qꝺ ipoꝝ officio incumbit libēter exequenꝛ. Sed ꝙ iſti hec dicentes errant: patet tā exēplo ꝗ legib⁹. Exemplū eſt ad h de delictis ꝯ eos cōmiſſis: in quib⁹ dn̄m cū effectu cōmemorarēt: vt illa corrigeret: g idem facere deberēt de delictis ꝯ deum cōmiſſis. Eos etiā lex ꝯuincit. Codice li. v. ti. de periculo tutoꝝ vel curatoꝝ li. j. Caſus legis eſt iſte: pater in teſtamento duos viros prudētes ꝛ locupletes filijs ꝯtutores dedit. Et qꝛ ipi non nouerunt facultates ei⁹: adiunxit eis quaſi duos coadiutores vl' ſupintendētes: nō ideo vt adminiſtrēt: ſed vt alios in miniſtratiōe inſtruerēt: ꝛ qꝺ ab eis gererēt inſpicerēt: poſtmodū tutela neglecta vel fraudulēter adminiſtrata: tenenꝛ iſti ſicut ꝛ illi: ſi diſſimilauerūt ſiue fraudem adhibuerint vel cū illis participauerint: licet eñ non adminiſtrent: tamen debent inſpicere qualiter alij miniſtrent. Applicatio patet: quia frequenter cōtingit ꝙ dn̄i ꝛ ꝑlati ſunt iuris in multis caſib⁹ ignari: nec ſciūt qꝺ eſt negligentie periculū. Niſi g aſſeſſores ꝓfeſſores ꝛ cōmenſales eos excitauerint: ꝛ torporē ꝛ negligentiā diligēter excuſſerint: iſti maioꝛi ſbiacebūt pena. Ad teſtimoniū inuoco legem eoꝝ in digeſto veteri li. ij. ti. ꝙ quiſquis iuris ꝛc. l. hec edicto. Nō oportet caſum legis ponere: qꝛ verba plana ſunt que ſequunꝛ. Si inqt aſſeſſoris imprudētia: aliter dictū ſit ꝗ oportuerit: nō debet hoc mgratui obijcere: ſed ipi aſſeſſori: qꝛ ipe tenetur legē ſcire: ꝛ teſtimoniū Luce. xij. Seruus q ſcit voluntatem dn̄i ꝛ non facit: plagis vapulabit multis. 36

¶ Quinto excuſant ſe mercatores de nundinis ꝛ hmōi dieb⁹ feſtiuis dicentes: ꝙ de arte illa viuūt. Quib⁹ dicitꝛ: ꝙ quicunqꝫ opari⁹ de arte ſua viuūt: nec tn̄ tpibus ꝓhibitis opari licet. Audiant g reſpōſionē que habeꝛ in ſumma ꝓfeſſoꝝ. li. j. ti. xij. ꝺ ferijs. q. xij. Ubi habeꝛ ꝙ qui de cōſuetudine vel ex improba cupiditate dieb⁹ feſtiuis ad foꝝ vadunt: vel tenent: ſicut aliqui mercatores qui ꝓpter frequentandū mercata vel nundinas vix vnꝗ eccl'ias ſuas intrant: mortaliter peccant. Nec etiaꝫ excuſanꝛ inferiores ſacerdotes qui talia errata ſuperiorib⁹ diligēter ꝛ ex corde non nunciant nec vt ferūēter correctionē ꝓſequanꝛ: ſic cauſas ꝓprias ꝓſequerenꝛ. Oēs iſti ſic ſe excuſantes ſimiles ſunt inuitatis ad cenaꝫ magnā Luce. xiiij. Quia ſicut ibi vnus dixit ꝙ oportuit eum ire in villam. Alius ad videndum boues ſuos: alius ad negociationē ſuam: ita ꝙ null⁹ venire potuit ad cenam ad quā inuitatus fuit: ita in propoſito oēs ſic ſe excuſant: ꝙ pauci feſta tenent vel ad eccl'iam vt deberent conueniūt: vel dei obediunt mandatis ꝯtra ꝑdictoꝝ excuſatiōes. M. viij. articulo. vij. per totum.

Fidem chriſtianorū ſolaꝫ F. iiij

eſſe bonam. Primo operib⁹ oſtēdiꝛ ꝛ miraculis. Secundo oſtendiꝛ ꝙ hec fides formata ſine lumine gratie ꝛ charitatis haberi non poſſit. Tertio oſtenditur euidētiſſimis rationib⁹ ꝙ omniū aliarū gentiuꝫ ritus nō fides ſed infidelitas peſſima ſit. Quarto: ꝙ fides recta conſiſtit in credendo quod non videꝛ in qua oſtenditur: ꝙ naturalis ratio compellit credere que nō videnꝛ. Quinto oſtendiꝛ ꝙ virtus fidei formate maxima eſt. Sexto quas cōditiōes ſecum habere debeat ad hoc ꝙ tamfortis ꝛ vtilis ſit. Septimo: ꝙ iſtas habēs conditiōes eſt principiū ꝛ cauſa omniū bonoꝝ tā gratie ꝗ glie: ꝛ defenſio cōtra oīa mala tam culpe ꝗ pene. Octauo: ꝙ diabolus videns hmōi fidei efficaciam multū eam nitiꝛ extinguere. Nono: ꝙ ea extincta om-

nia mala tam culpe q̃ꝫ penē ſequunt̃. Decimo: q̄re de⁹
voluit ea que ad fidem ꝑtinent chriſtianā eſſe tam ob
ſcura intellectui. Et quare continuis miraculis eā nō
oſtendit: vt in primitiua eccleſia oſtendere conſueuit?
Vndecimo oſtēditur: ꝙ fideles eſſe deberemus: ⁊ de
pena fidem non tenentiū: ⁊ quo ſigno cognoſcere po-
terimus quis fidelis ſit deo vel hoībus. Duodecimo:
ꝙ fides ſine opibus nec deo valet nec ꝓximo: nec etiā
ipi eam habēti: quia ei plus obeſt: q̃ꝫ ꝓſit. Tredecimo
oſtendit̃ tam infideliū q̃ꝫ maloꝝ fideliū reſpōſio cū re-
probatione.
Ar. j. ¶ Ratione primi eſt ſciendū: ꝙ ad ignotorū cognitio-
nem per notiora deuenire oportet. Siquidē per cogni
1 tionē exterioꝝ videlicet coloris pulſus ⁊ vrine vide-
mus medicos deuenire ad cognitionem nature interio
ris. Et per cognitionē accidentiū deuenimus in cogni
tiōem ſubſtantie: quia ſm Philoſophū primo de aīa.
Accidentia magnā partem conferūt ad cognoſcendū
quidditatē rei. Cum ergo fides ſit res occulta ⁊ abſcō-
dita: quaſi ſubſtātia ſub ſibi accidētibꝫ: que oculis nō
apparet corporalibus. Teſte apoſtolo Hebre. xj. Eſt
inquit fides rerum ſperandarū ſubſtantia. Ecce ꝙ di-
cit eam eſſe ſubſtantiā: ⁊ per ꝯſequens accidentibꝫ ab-
ſconditā. Et hoc eſt quod ſequit̃: argumentū non ap-
parentiū. Sicut per acta ⁊ exteriora inquirim⁹ cogni-
tionē interioris nature ⁊ ſubſtantie: ita per miraculoꝝ
oſtēſiones inueſtigare oportet bonitatem fidei noſtre.
Exm̄ In qua quidē inueſtigatiōe modum obſeruare opor-
tet quem tenuerūt quidam inueſtigatiōe facta inter fi-
lios cuiuſdā potentis de quo extra fingūt ⁊ continent:
ꝙ ſm cōſuetudinē patrie illius hereditatē ſuam lega-
uit vni filioꝝ per hunc moduꝫ: lego inquit hereditatē
meam ei qui habet anulū meum pulchrum: in quo eſt
petra ꝓcioſiſſima contenta: que magnam habet virtu-
tem diuerſas ſanandi infirmitates: quo dicto diſceſ-
ſit: anulū illum in domo illa ſua derelinquēs. Junior
vo filius alijs ſapiētior ⁊ diligētior: tantū fecit ꝙ anu
lum verſus ſe habuit: duo vo filij ſeniores volētes pa
tris occupare hereditatē: duos alios anulos eis fabri-
cauerunt: ita ꝙ omnes tres hereditatem coram iudici-
bus petebant: quorum quilibet ꝓ parte ſua allegabat:
ꝙ anulum haberet. Judices vo dixerūt ꝙ non potue
runt oēs verū ⁊ virtuoſum habere anulū quia vnū
tm̄ talem habebat. Addiderūt etiam: ꝙ quis illum ha
beret: melius operibꝫ illum q̃ꝫ verbis oſtendere potu-
it. Ad ꝓbationem ergo per opera ꝓceſſuꝫ eſt. In qua
ꝓbatione anuli duorum ſeniorum ſuper mortuos vel
infirmos poſiti: nullū curabāt vel ibi ſuſcitabāt. Ter-
tius vo anulus per virtutē petre contente multos ſa-
nabat: quo facto aperte oſtenſum fuit quis verum ha
beret anulū: ⁊ cui paterna debebat̃ hereditas. Nullus
miretur de iſta ꝓbationis ſimilitudine: quia conſimi-
li ꝓbatione inuentū fuit: que fuit vera crux ſuꝑ quam
chriſtus pependit: ſicut patet in hyſtoria inuentionis
2 eiuſdem. Conſimili etiam examine ab olim manifeſte
oſtēſum eſt: quis de tribus populis videlicet ſaraceno
cenorū iudeorum ⁊ chriſtianorū veram habuit fidem.
Omnes iſti tres filij fuerunt dei per creationē Deut.
xxxij. Nunquid ipē eſt pater tuus qui poſſedit: fecit ⁊
creauit te. Iſte vo pater anulū vere fidei dimiſit in do-
mo eccleſie cum matre ⁊ diſcipulis ſuis: ⁊ ordinauit ꝙ
quicūq3 de tribus ꝓdictis verum quereret anulum: id
eſt fidem: que ad modum anuli circulariter a deo inci-
pit ⁊ in ipo terminat̃: in quo petra continet̃ chriſtus. j.
Coꝛ. x. Petra autē erat chriſtus qui ſanat oēs infir-
mitates. In pſal. cij. Dei patris haberet benedictionē

quia qui ex fide ſunt: benedicent̃. Gal. iij. Et celi here-
ditatem heres quidem dei Ro. viij. coheredes autem
chriſti. Junior vo filius: id eſt popul⁹ chriſtian⁹ anu-
lum iſtū occupauit. Et duo ſeniores fictos anulos eis
fabricauerūt. Saraceni videlicet falſaꝫ legem ⁊ fidem
per machometū inueniendo. Et iudei legem per chri-
ſtum finitam tenēdo quilibet tamē aſſerit ſe habere bo
nam ⁊ veram fidem ⁊ ſibi hereditatem deberi celeſtem
Et de hoc verbis frequēter diſputauerunt. Sed cum
ad miraculoꝝ ⁊ ſanationum opera ꝓceſſuꝫ eſt: duo ſe-
niores ſemper defecerūt: quia petra chriſt⁹ ſcꝫ anulo il-
lorum defuit. Terti⁹ vo petram illam ꝓcioſam in anu
lo ſuo habens: multos a morbis curauit: ⁊ a mortuis
reſuſcitauit. Petrus mediāte hoc anulo tot ſanauit: ꝙ 3
ſicut legitur in actibꝫ apl'orum: vmbra eius infirmos
curauit. Hoc etiam anulo Paulus in actibus apoſto
lorū illuminauit cecum: hoc etiam anulo alij apoſtoli
martyres: ⁊ alij ſancti multos ſanabāt ⁊ reſuſcitabant
per virtutē videlicet iſtius anuli: id eſt fidei quod pul
chre ſignificatū eſt in diuerſis locis euangelij: vbi chri
ſtus ad diuerſos ab eo ſanatos legit̃ dixiſſe. Fides tua
te ſaluū fecit: ſicut patet Matth. ix. ⁊ Mar. v. ⁊. Luce
vij. ⁊. xviij. Ecce quomō per anulū illuꝫ oēs ſaluati
ſunt ⁊ curati: non ſine iſto anulo curari potuit quis vl'
curare. In ſignū cuius chriſtus Matth. ix. Cecis ve-
nientibꝫ ad eū dixit: creditis qđ hoc poſſum facere vo-
bis? quaſi diceret: ſi habetis anulū fidei: poteſtis cura-
ri: aliter nō. Et hoc eſt qđ ſequit̃: ⁊ tetigit oculos eorū
dicens: ſm fidem vr̄am fiat vobis. ¶ Si obijcias ꝙ ꝑ 4
iſtud exemplū ſaraceni ⁊ iudei non peccauerūt fide ca
rentes: quia anulū a chriſtianis occupatū habere non
potuerūt: quia vnus anul⁹ a plurib⁹ occupari nō po-
tuit? Reſpondet̃ ꝙ ipi in culpa ſunt: quia oēs bapti
zari poſſent: ⁊ fidē accipere: q2 ſi oēs baptizati eſſent:
anulus ille ab oībus occupari poſſet: oēſq3 ſanare poſ
ſet: quia virt⁹ dei eſt in ſalutē oīm credenti. Ro. j. Ju-
deo primū ⁊ greco ſi voluerint: qđ ſi noluerint: male ⁊
contra iuſticiā hereditatē celeſtem vel ſperāt vl' petūt:
quia non verum anulū ſed fabricatū habent. Si vltra
querat̃ iſto caſu poſito qui eſſent ſeniores filij: ſi oēs
chriſtiani fierent? Reſpōdetur ꝙ ſaraceni ⁊ iudei: qui
chriſti mortē preceſſerūt: non obſtante ꝙ oēs fidem
poſtmodū recepiſſent tamen triplex popul⁹ quaſi tres
filij fuerūt in mundo: quando in cena diſpoſuit teſta-
mentū electis ſuis ⁊ in cruce ſanguine ſuo illud confir
mauit vt ꝓmiſſio ex fide daretur credentibus Gal'. iij.
Vel ꝓdicti tres anuli poſſunt ſignificare vnā peniten
tiā verā ⁊ duplicē falſam: vnā qn̄ ꝯfitet̃ cum volūtate
peccādi: ſed pctā ſua faltē circa illud tp̄s dimittit. Aliā
qn̄ ꝯfitet̃ vel penittētiā agit: nec tn̄ pctā dimittit: ſꝫ die
ieiunat vel ꝑegrinat̃ vel orat vel elemoſynā facit: ⁊ no-
cte cuꝫ mala muliere dormit vel furatur vel inebriat̃:
⁊ hmōi cōmittit neq̇tias. ¶ Ad fideliū vo ꝯſolationē
⁊ infidelium reuocationē: de⁹ fidei nr̄e virtutē non ſo-
lū antiquis: verū etiā nouis declarat opibꝫ: nuꝑ nāq3
in ciuitate Remēſi: cum diabol⁹ a puero quē vexabat
nullo mō poſſet expelli: officio cuiuſdā ſapiētis qui in- 5 Exm̄
ſtinctu ſpūſſancti hoc ꝓpter defectū baptiſmi euꝫ pati
intellexit: cū cōditionalit̃ eſſet baptizat⁹: malign⁹ ſpūs
vim baptiſmalis ſacramēti ferre non valens: diſceſſit.
¶ Alia etiam ꝑſona nec cōfeſſione nec cōmunione: nec
quocūq3 remedio a tentatione ꝓprie ſubmerſionis vel Exm̄
occiſiōis liberari potuit: niſi ſolo baptiſmo. Sed infor
mata ꝙ exq̊ nullū aliud ſacrm̄ ei ꝓdeſſe potuit ꝙ fuit
defect⁹ ianue ⁊ fundamēti. i. baptiſmi: ⁊ credēs bapti-
zata fuit: ⁊ a tentatiōe liberata: vt veritas chr̄i compro-

bet dicētis Math.xvj. Qui crediderit ⁊ baptizatꝰ fue-
rit: ſaluꝰ erit. Sed q̄ri pōt q̄re diabolꝰ nō vexat infide-
les q̄ nunq̄ baptizant: ſicut puerū illū inter chr̄ianos
nō baptizatū? R̄ńderi pōt ꝙ pueri chr̄ianoꝝ ſolo erro
re ⁊ ignorātia vel miniſtroꝝ ebrietate nō baptizant: ⁊
deꝰ vult ꝙ ꝑ talē vexationē error ille tollat: ⁊ fides ex
altet. Sz infideles parētū volūtate p̄cedēte ⁊ ꝓpria vo
lūtate ꝯſequēte ⁊ approbāte n̄ baptizant: vn̄ licet vſqꝫ
ad mortē vexarent: nec baptizarent: nec fidē nr̄am ſu-
ſciperēt: ſic ꝑ ꝯſequēs inanis eſſet vexatio q̄ non daret
intellectū: ꝑ quā nec error tolleret: nec fides extolleret:
q2 neqꝫ audiēt neqꝫ credēt Exo.iiij. Qꝫ vicꝫ ſola chr̄ia-
6 noꝝ vna ſit fides: vnū baptiſma. Ephe.iiij. Ad p̄ſens
etiā ꝓpoſitū ꝓbandū eſt hyſtoria ſatis autētica: q̄ ex de
Exiiij cimo li. eccl'iaſtice hyſtorie accipit q̄ſi ꝑ iſtū modū. Iu-
lianꝰ apoſtata factꝰ impator: ſciens ꝙ fides nr̄a multū
innitit ⁊ roborat Ex ꝓphetia Dan̄.ix. in fine capl'i: in
q̊ ꝯtinet ꝙ ꝑ breue tp̄s poſt mortē chr̄i ꝑ ducem roma
num.i. Veſpaſianū deſtrueret Hierl'm: ⁊ ꝙ deficeret
hoſtia ⁊ ſacrificiū: ⁊ in tēplo eſſet deſolatio in ſempiter
nū: tāqꝫ chr̄o ⁊ chr̄iane fidei inimicꝰ: ꝓphetiā illā mō q̄
ſequit deſtruere nitebat: vocauit ad ſe maiores iudeo-
rum ⁊ queſiuit ab eis quare antiquū non obſeruabāt
modum q̄tum ad ſacrificia ⁊ oblatiōes ⁊ holocauſta
⁊ imolatiōes phaſe ⁊ vnctiōes pontificū ⁊ hmōi q̄ in
lege p̄cepta erāt? q̄ r̄ńderūt: ꝙ hmōi facere non potue-
rūt niſi in Hierl'm: cuiꝰ dn̄ium nō habuerūt: ⁊ ī tēplo
qđ deſtructū erat. Quibꝫ ille p̄cepit tēpluꝫ edificare: ⁊
oēs antiq̄s inchoare ſolēnitates: ad oſtēdēdū ꝙ corde
ꝯ dei veritatē ꝯcepat: ꝙ vicꝫ nondū venerat chr̄s: poſt
cuiꝰ aduentū oēs in tēplo ſolēnitates ceſſarent. Iudei
v̄o de tali gaudētes mādato: de diuerſis mundi ptibꝫ
magnis cū diuitijs ad locū illū ꝓ ſolēnitate incipiēda
ꝯfluebāt: non ſine copioſo lignoꝝ et lapidū artificum
apparatu ꝑ q̊s cū oīa materialia eſſent diſpoſita ⁊ dies
eſſet aſſignata ꝓ tēpli fundamēto ponēdo. Nocte diē
illū p̄cedēte terremotu maximo facto: fundamēti foſſa
ta replebant lapides mirabilit̄ frangebant: ⁊ ligna cō
burebant. Iudei illuc ꝯgregati plures occidebant: et
in craſtino ignis viſibiliter ꝑ plateas apparēs: quos iu
deoꝝ reppit: incēdit. Et ne vindicta h̄ ſeu tēpeſtas pu-
taret a caſu vl' cauſa accidiſſe naturali: in veſtibꝫ iudeo
rū q̄ euaſerūt ſignū crucis apparuit: ꝙ nulla lotione ꝑ
plures dies deleri potuit: oſtendēs ꝙ ille q̄ in cruce ꝓ
phetias impleuit ꝯ quē pugnabant: vindictā illā exer-
cuit. Sic opa oſtendūt: ꝙ fides illoꝝ qui iam chriſtuꝫ
receperūt: eſt ſola bona ⁊ tyrannos vincit ⁊ hereticos ⁊
impatores. Hec eſt inquit victoria que vincit mūdū:
fides noſtra.j. Io.vj.
Ar.ij. ¶ Hec aūt fides eo mō quo haberi deberet: ab oībus
7 non habetur: quia non omniū fides eſt.ij. Theſſa.iij.
Sed illorum tm̄ eſt fides ad ſalutem ⁊ veritatis cogni
tionē: qui famam habēt fidei ſcꝫ charitatem: ſine qua
fides eſt ſicut corpus ſine anima: ⁊ materia ſine debita
forma. Et oīa que ſine fide illa in anima recipiūtur ⁊
intelligant: ſunt ſicut cibus receptꝰ in corpore: vbi nō
eſt calor naturalis digerēs: quia ſicut talis cibus non
prodeſt: ita ſi habuero omnē fidem: ita vt montes trāſ-
feraꝫ: charitatē autem non habuero: nihil mihi ꝓdeſt.
j. Corin.xiij. Nota. C.j.21. Secundo etiaꝫ requirit ꝙ
lumen habeant gratie: quia ſicut non vident corpa ce-
leſtia ſine lumine exteriori ⁊ mundiali ⁊ oculo corpo-
rali: cecus eīn vel lumine carens illa non videt: ita non
vident ſpūalia ⁊ credibilia ⁊ articuli fidei: niſi mediā-
te lumine ſpūali ſcilicet gratie que eſt lux vera: ⁊ viſu fi
dei: qui eſt viſus quo intellectus videt Hebre.xj. Fide

intelligimꝰ: nō quacunqꝫ fidei: ſed illa que illuſtratur
lumine gratie: quia ſicut corpora celeſtia non oſtendū-
tur quocunqꝫ lumine: ſed ſolum lumine illo qui de il-
lis corporibꝫ deſcēdit. Oēs eīn ignes vel cādele mū-
di ſimul accenſe: illa non oſtenderēt lumine ꝓprio ſub-
tracto: ſed magis viſum illorum impediūt: ſicut patet
de nocte vbi lumē alioꝝ luminū impedit ne ſtelle cla-
re videant: quando inter nos ⁊ illas interponitur: ita
nec deus ⁊ ſancti ⁊ articuli fidei quocūqꝫ manifeſtan-
tur intellectu vel argumētatione vel lumine intellectꝰ
agentis vel poſſibilis: ſed ſolū lumine gratie: quod de
deo quem videre volumꝰ deſcēdit: ſed magis illis im-
pedit: ſicut aſpectꝰ ſtellarum per aliud lumen interpo
ſitū: quia frequēter qui talibus innitunt argumenta-
tiōibꝫ ⁊ curioſis inueſtigationibꝫ q̄ꝫtum ad ea que dei
ſunt: minus habent de fide: ꝓpter quam cauſam tales
in fine dolent: ꝙ vnq̄ plura ſciuerunt q̄ mater illorū.
Ideo Ambro. li.j. de trinitate oēs hortatur: dicens.
Aufer argumenta: vbi fides queritur iam dialetica ta
ceat: piſcatoribus credit: nō dialeticis. Beatꝰ v̄o Gre
gorꝰ.iiij. dyalogoꝝ.c.j. Tales lumine gratie carentes 8
nihilqꝫ credētes niſi qđ ſenſibili vidēt expimmēto vel
qđ naturali dep̄hendūt rōne: compat puero in carcere
nato ⁊ nutrito: cui forte mr̄ que eū genuit ſolē lunā ſtel
las mōtes ⁊ cāpos volātes aues currētes eq̊s nomīet:
ille q̄ eſt in carcere natꝰ ⁊ nutritꝰ qui ſoluꝫ illa ſcit que
in carcere vidit: licet hec eſſe audiat: diffidit: q2 non vi-
dit: ita tales q̄ lumen gr̄e ⁊ ſpm̄ſctm̄ non hn̄t in carce-
re huiꝰ mūdi nati: licet ſumma q̄dā gaudia eſſe audiat
bonis ordinata. Angeloꝝ etiā ⁊ aīarū ibi eſſe multitu-
dinē: penas etiā eternas malis prepatas: q2 tm̄ iſta non
viderūt: ea eſſe nō credūt: vel ſaltē dubitāt cū tm̄ illorū
irrōnalis ſit dubitatio: q2 teſte btō Gregorio vbi ſup̄s.
ſicut puer ſtultꝰ eſt ſi mr̄em eſtimat de luce mentiri: q2
ip̄e nihil aliud q̄ꝫ tenebras carcer' agnouit: q2 licet ip̄e
alia non viderit: deberet tm̄ mr̄i credere q̄ alia vidit: ita
in ꝓpoſito: ſtultꝰ imo hereticꝰ eſt: q̄ eſtimat chr̄m mēti
ri de gaudijs bonoꝝ ⁊ penis maloꝝ q̄ illa vidit ⁊ ad h̄
in mūdū venit: vt nos in h̄ carcere de illis informaret
de q̄bꝫ etiā in euāgelio frequēter nos docuit ⁊ ſollicite
⁊ ſpm̄ſctm̄ ad h̄ miſit: quotq̊t ḡ grām ⁊ ſpm̄ſcm̄ here-
ditatis noſtre pignus accepimꝰ de vita inuiſibiliū non
dubitemꝰ: ſꝫ diligēter ad illā ꝑ fidē ambulemꝰ.ij. Co-
rin.v. ſicut ptꝫ infra.e.c.31. Et ſi q̄n viſus iſte q̊ ambu
lamꝰ: puluere pctōꝝ impediat: vel fumo alicuiꝰ leuis
cogitatōis infidelitatis pulueris ꝯfeſſione purget. Et
viſus interiꝰ cito ab illo fumo auertat. ⁊ in eo totaliter
figat: credēdo ꝙ ita eſt ſicut deꝰ dicit: ⁊ eccl'ia docet: ⁊
nō inueſtigādo quō hoc eſſe pōt: q2 ſic illā ſctām trini-
tatē ⁊ alia ad fidē ꝑtinētia nō attinget. Quia teſte Au-
gu. p̊mo de trinitate mētis hūane acies inualida: in tā
excellēti luce non figit: niſi ꝑ iuſticiā fidei mūdet. Si-
cut etiā res ꝑdita meliꝰ inueniri non pōt: q̄ꝫ in lumine
Ita nec aīa ꝑdita peccato. Attende ḡ lucernā fidei: vi-
dendo finē bonoꝝ ⁊ maloꝝ vt anīa peccato perditam
inuenias: ne particeps ſis finis maloꝝ: reportantes ſi-
nē fidei noſtre ſalutē animaꝝ veſtraꝝ.j. Pe.j.
¶ Ex quo ſine forma charitatis ⁊ lumine gratie fides Ar.iij.
haberi non pōt: patet ꝙ ritus ſeu ſecta quecunqꝫ infi- 9
deliū quia charitatē ⁊ grām non habent: non fides ſed
infidelitas dicenda eſt: ⁊ ad hoc ꝓbandū ⁊ oſtendēdū
rōnes neceſſarie ⁊ ꝓphetarum teſtimonia adducenda
ſunt. Circa cuius ꝓbationem ſic ꝓcedit. Primo oſtē-
detur ſpecialiter ꝙ iudei in fide quaꝫ de meſſia.i. chr̄o
habent: errāt: q̄tū ad hoc ꝙ dicunt eum nondum ve-
niſſe. Scđo poſito ꝙ venerit vl' vēturꝰ ſit: adhuc oſtē-

detur q̄ male intelligunt prophetarū ſcripturas: que
de ipſo ſunt. Et tertio ex his duobꝫ cōcludit̄ intentum.
Primū ꝓbat̄ tā rōne ſumpta a ſigno vel effectu: in q̄
vicȝ ꝑ effectū inueſtigabit̄ cauſa quā etiā ꝑ ꝓphetiā in
prima rōne iudeoꝝ infidelitas ex illoꝝ oſtendet̄ capti-
uitate: nunꝙ̄ captiuabant̄ niſi q꞉ errauerunt in fide vl'
in ope: q꞉ ſub conditiōe fidei ⁊ cuſtodia mandatoꝝ dei
ꝓmiſit eis Moyſes Deut. xxvj. dicēs. Faciet te excel-
lentiorē cūctis gentibꝫ q̄s creauit. Si ḡ vnꝙ̄ ab hoc dei
ꝓmiſſo defecerunt: hoc fuit q꞉ in aliquo duoꝝ p̄dicto-
rum defecerūt: hoc patet a principio totiꝰ ſacre ſcriptu
re vſꝗ ad finem: q̄ vicȝ qn̄ deum dereliquerūt dereli-
quit eos: ⁊ qn̄ recta fide ⁊ mandatoꝝ cuſtodia eū que-
ſierunt: liberauit eos: ita q̄ illa regula ſemꝑ fuit eis ge
neralis quā dedit eis deus ꝑ Azariam virū dei. ij. Pa-
ral. xv. Si inquit queſieritis eū inuenietis. Si dereli-
querint eū dereliquit eos. Cū ergo nunꝙ̄ ita diu eos
dereliquerit deus in captiuitate ⁊ miſeria ſicut in capti
uitate facta ꝑ romanoꝝ p̄ncipes. Titum ⁊ Veſpaſia-
nū: quia nulla alia captiuitas facta ſiue ꝑ philiſteos: ſi
ue ꝑ quoſcūꝗ alios durauit vſꝗ ad centū annos: lo-
quendo de illis de tribu iuda: diuturnior eīn illoꝝ ca-
ptiuitas que facta fuit a Nabuchodonoſor rege baby
lonioꝝ. iiij. Re. xxiiij. nō durauit niſi ſeptuaginta an-
nis. Nec vo a romanis facta durat vſꝗ in hodiernū
diem. Ergo oportet q̄ in aliquo p̄dictoꝝ videlicet fi-
de vel opibus grauius ſit illoꝝ nunc delictū: q̄ vnꝙ̄
antea fuerit: ꝓ quo diutius captiuant̄. Sed illoꝝ deli
cti grauitas in opibus illoꝝ inueniri non pōt. Ergo
oportet q̄ in fide illoꝝ inueſtiget̄ cauſa captiuitatis il-
loꝝ: minor patet: ⁊ q̄tum ad opa que faciūt: ⁊ q̄tum
10 penas quas frequēter ſuſtinent. Faciūt eīn opa pietatꝭ
⁊ mutue ſupportatiōis: multo meliora q̄ chriſtiani: ſic
patet. F. iij. 15. Ibi oſtēſum eſt: q̄ iuuant cadētes ⁊ de
ficientes: ſed chriſtiani non ſolū nō iuuāt cadētes ⁊ de-
ficientes ſed qd̄ peius eſt volētes inter eos creſcere: per
inuidiā ⁊ mēdacia ⁊ accuſationes ⁊ falſitates ⁊ pſecu-
tiōes nitunt̄ deprimere. Et non ſolū hoc: ſed qn̄ defice
re vel cadere incipiūt: plus cadere faciūt: verbi gratia:
ſi ꝑ ꝓpriam fatuitatē vl' ꝑ illoꝝ deceptionē ſit in tali ne
ceſſitate poſitus. q̄ oporteat eum vnā arcā terre ſue vē
dere: eū ſic circūuenire nitunt̄: q̄ vnā vēdet poſt aliā:
vſꝗ nec habeat terram vel domū: dando minꝰ qd̄ po
terunt. Cū vo ad mendicitatē venerit: eum potiꝰ deri
dent q̄ aliqd aliud ꝓ eo faciant. Si ḡ captiuitas eſſet
ꝓ defectu opeꝝ: potius deberēt chrīani captiuari q̄ iu
Exēm̄ dei. Nota ſimile argumentū. N. j. 18. Quaſi ex ſimi
li cogitatiōe legit̄ quendā iudeū fidem recepiſſe chrīa-
noꝝ quo baptizato queſitum fuit ab eo: poſtq̄ ita ma-
gnꝰ fuit inter ſuos quid eum mouit ad ſuſceptionē fi-
dei noſtre? Qui reſpōdit: cauſam ꝯuerſionis eſſe virtu
tem fidei noſtre: querentibꝫ vo quō ipſe ſciret virtutē?
ipſemet reſpōdit quaſi ſic: q꞉ inquit gens chrīana virtu
te operū tantū durare non poſſet: quia opera peſſima
ſunt. Ergo oportet q̄ ſit virtute fidei: rōnabiliter fuit
motus: q꞉ vidit q̄ iudeoꝝ opa fuerūt bona: q꞉ ſtrictiſ-
ſime mandata dei obſeruāt. Nunꝙ̄ ſtrictiꝰ ſub Salo
mone vel Dauid vel quocūꝗ rege melius dei mādata
ta obſeruabant: q̄ nūc: q꞉ tunc quaſi ſemꝑ dicit̄ q̄ im-
molabāt in excelſis: ſemꝑ etiā tunc ꝓni fuerūt ad ido-
latriam ⁊ hmōi. Nunc vo nec immolāt in excelſis nec
adorant idola: nec fratribꝫ ſuis: id eſt iudeis mutuant
ad vſuram vel ſabbata frangūt. Nota. P. viij. 11. ⁊ ta
men in miſeria ſunt. Inter nos vero vidit totū cōtra-
rium: q̄ videlicet dei mandata peſſime cuſtodimus: ⁊
tamen gens noſtra ſtat ⁊ regnat. Ex qua diuerſa for-
tuna motus fuit arguere q̄ caſus illoꝝ ⁊ miſeria non
fuit defectus operū ſed fidei: ⁊ ſtatꝰ noſter non fuit ꝓ
pter opera: ſed ꝓpter fidem illoꝝ qui opa bona nō ha-
bēt quia talis fides ſine operibꝫ mortua eſt. Ja. ij. Sed
ꝓpter fidem ⁊ opa aliquoꝝ bonoꝝ inter nos. ¶ Idem 11
obijcit̄: q꞉ per iſta videt̄ q̄ chrīani deberent potius ca
ptiuari q̄ iudei: q꞉ peiora faciūt. Iterum per iam dicta
non videt̄ quod delictū infidelitatis ſit cauſa captiui-
tatis iudeoꝝ: quia ſic ſaraceni eſſent captiui: quia fidē
non habent. Reſpondet̄ q̄ licet chriſtiani multi peio-
ra faciant iudeis: ⁊ ſic cōtra fidem illoꝝ operent̄ tamē
inter eos ſunt aliqui boni q̄ fidem habent ⁊ opera: qui
chriſtianitatē ſuſtinent ⁊ ſupportant ſicut medulla ar-
borem: q̄ totaliter non ſiccet̄: licet aliqui rami ſint ari-
di. Inter iudeos vo nullꝰ eſt q̄ fidem habeat. Et ideo
vbi nullꝰ eſt humor in arbore: tota arida eſt: ⁊ caſui et
igni diſpoſita. ¶ Ad ſecūdū reſpondet̄: q̄ ſaraceni nū-
q̄ legem bonam aut fidem dei receperūt. Nec ꝓphas
de ꝑpl'o ſuo ſicut iudei: q̄ legem bonam deo cum eis lo
quente receperūt: ⁊ q̄ ſe ei ſeruituros fideliter promiſe
rūt: dicentes Exo. xxiiij. Oīa que locutꝰ eſt dn̄s no-
bis: faciemus: ſed poſtmodū circa fidem naufragaue-
rūt. j. Thimo. j. Negantes illū qui in lege quā dedit
ꝓmiſſus erat: ⁊ peius eſt ꝓmittere ⁊ non tenere ꝓmiſ-
ſum: q̄ non ꝓmittere ⁊ non tenere: quia quādo primꝰ
facit contra ꝓmiſſum: cōmittit ⁊ inobientiā ⁊ menda-
ciū: ſcd's vo inobedientiā ſolam: primꝰ grauiꝰ: ſecūdꝰ
minus delinquit: ideo primꝰ maiorem meret̄ captiui-
tatem ⁊ miſeriam. Sic in ꝓpoſito d̄ iudeis ⁊ ſaracenis
Nota. L. xvij. 34. ⁊ M. ij. 3. Patet ergo q̄ licet ſara-
ceni infideles ſint ſicut ⁊ iudei: iudeoꝝ tamen infideli-
tas grauior eſt: ⁊ pluribꝫ penis digna. Q꞉ etiā cauſa 12
iſtius penalitatis potiꝰ in fidei q̄ in operū defectu q̄-
renda eſt: hoc oſtenſum eſt in operibꝫ que faciūt. Idē
oſtendit̄ in penis quas patiunt̄ certum eſt q̄ multi iu-
deorum frequēter duriſſimas penas ⁊ finaliter viliſſi-
mam mortem ſuſtinuerūt pro fide illoꝝ: multo videli-
cet grauiores: q̄ multi martyres pro fide chriſtianoꝝ:
q꞉ frequenter auditū eſt q̄ ꝓ zelo ⁊ furore quē habent
in fide illa ⁊ deteſtatiōe legis noſtre blaſphemauerunt
ſacramenta legis noſtre: ſuper q̄bꝫ cōiuncti: traditi fue
rūt ignibꝫ: quos euadere poterant: ſi fidem illoꝝ nega
re ⁊ noſtram accipere voluiſſent: in multis terris vbi
iudei habitant ſi fecerint aliquod factū pro quo debent
ſm terrarū conſuetudinē per pedes inter duos canes
ſuſpēdi: ſicut ipſi inter duos latrones ſuſpenderūt chri
ſtū: vel pro quo debeant comburi: ſi ante ſententiā da-
tam fidem noſtram ⁊ baptiſmū ſuſcipere vellent: vita
eis dat̄: preeligūt tamen potiꝰ illas ſuſtinere penas et
mortem: q̄ fidem ſuam negare: nec tamē vnꝙ̄ auditū
eſt q̄ deꝰ pro ſic mortuis talia oſtēderit miracula: q̄lia
pro ſanctis oſtendit occiſis in fide chriſtianoꝝ. Iſti eīn
idola deteſtando infideliū: ⁊ caput potiꝰ ponendo qd̄
breui hora amputat̄: anteq̄ fidem chriſti negarent: ſi-
cut patet de legione thebeoꝝ ⁊ ſocietate Mauricij ⁊
ſocioꝝ eius ⁊ multoꝝ aliorum: multis miraculis qui-
bus mundum repleuerunt: poſt corporis mortem cū
chriſto viuere oſtenſi ſunt. Illi vo ſacramenta deteſtā
do chriſtianoꝝ: que qdē deteſtatio eis laudabilis eſſet
ſi fides nr̄a mala eſſet: ſicut ⁊ laudāt̄ chrīani martyres
qui modū deteſtabant̄ infideliū in ſacrificijs ⁊ hmōi.
Sicut patet de Katherina: ⁊ in fide moriēdo illoꝝ: nū
q̄ viuere poſt mortem miraculis oſtendit̄: nec torto-
res illorum a demonio verant̄ vel occidunt̄: ſicut tor-
tores martyrū: vbi vnꝙ̄ auditū eſt q̄ ad ſepulcrū ta-
lis: vel ad ſepulcrū apoſtate i fide nr̄a vel ad ſepulcrū

crudelis tyranni vel cupidi vel alteriꝰ mali chꝛiani q̄ multa ſuſtinuit ⁊ moꝛtem paſſus eſt duriorē in mala vita ſua: ⁊ plures habuit tribulatiões q̄ꝫ multi martyres: cecꝰ ſit illuminatꝰ: vel infirmꝰ ſanatꝰ: vel moꝛtuꝰ reſuſcitatꝰ: ꝙ licet mirabile nō ſit in malis chꝛianis: q̄ vitam nō habent bonā: nec martyꝛij titulū vel cauſaꝫ qui ꝓ peccatis ⁊ in peccatis ſuis moꝛiunt᷑: eſſet tñ mirabile in iudeis: ſi fides illoꝝ eſſet bona: qui ꝓ feruoꝛe legis illoꝝ ⁊ in fide ſua moꝛiunt᷑. Patet ḡ ꝙ fides illoꝝ valida non ſit: ꝓ qua moꝛtui ⁊ de terris multi banniti ⁊ incarcerati: ⁊ multipliciter afflicti miracula nulla faciūt: q꞉ cū captiuitatis effectꝰ vel miraculoꝝ defectus in vita vel moꝛbꝫ ⁊ opibus que faciūt vel penis que ſuſtinēt: inueniri non poſſit: opoꝛtet ꝙ tota cauſa ſicut iā oſtēſum eſt: ſit ex parte illoꝝ infidelitatꝫ. Et nō ex hoc ꝙ aliqua adoꝛāt que adoꝛare non deberēt: quia hoc non faciūt: q꞉ ſolum deū celi quē magnum vocant adoꝛant: ſed ex hoc ꝙ nō adoꝛāt: ſed potiꝰ negāt chꝛm: quē adoꝛare deberēt: de quo in pſ. lxxj. Et adoꝛabūt eū
13 oēs reges ⁊c̄. ¶ Qꝛ enī hec cauſa ſit captiuitatis eoꝝ: q꞉ vicꝫ chꝛm negant: pulcherrime ptꝫ Dan̄. ix. vbi ſic ꝓphetatū fuit. Occidet᷑ in q̄t chꝛs: ⁊ nō erit eiꝰ populꝰ qui eū negaturꝰ eſt. Si populꝰ iudaicꝰ qui chꝛm occidit ⁊ negauit ꝓpter cuiꝰ occiſionē ⁊ negationē captiua ti fuerūt a romanis: ſicut ptꝫ ex verbis que immediate ſequunt᷑ in hunc modū. Et ciuitatē ſuā Hierl'm ⁊ ſanctuariū ſcꝫ templi diſſipabit populꝰ ſcꝫ romanꝰ cū duce venturo ſcꝫ Veſpaſiano ⁊c̄. Et ꝙ captiuitas iſta ſp durabit q̄ꝫdiu durat eoꝝ infidelitas: patet ꝑ hoc ꝙ ſequit᷑. Et finis eiꝰ vaſtitas: deficiet hoſtia ⁊ ſacrificiū: ⁊ in tēplo erit abominatio deſolatiōis: ⁊ vſqꝫ ad ꝯſūmationē ⁊ finē ꝑſeuerabit deſolatio. Patet ḡ tā rōne ſumpta a captiuitate illoꝝ q̄ꝫ ꝓphetico teſtimonio: ꝙ iudei
14 non credētes chꝛm veniſſe: circa fidē errant. Idē oſtēditur rōne ⁊ autoꝛitate ſumptis p̄mo Deut᷑. xxx. Vbi deꝰ ꝓmittit eis ꝑ Moyſen: ꝙ poſtq̄ꝫ penituerint ⁊ obedierint deo: reducet eos dñs de vniuerſis terris in quibus diſperſi ſunt ⁊ de captiuitate ſua: atqꝫ introducet in terrā quā poſſederūt patres eoꝝ: ⁊ maioꝛis numeri ipm faciet q̄ꝫ fuerūt pr̄es ſui. Sꝫ certū eſt ꝙ nūc meliꝰ deo obediunt: q̄ꝫ fecerūt patres eoꝝ. Sicut ptꝫ ſupꝛa. c. c. 10. Qꝛ ḡ non ſunt reducti: non eſt niſi q꞉ non penitent de ſua infidelitate. Scḋo ſumptis ex ablatione ſceptri illoꝝ Gen̄. xlix. Qꝛ Jacob filijs ſuis ſpū ꝓphetico ventura p̄nuncians dixit: non aufereꞇ ſceptrū ḋ iuda ⁊ dux de femoꝛe eiꝰ donec veniat qui mittendus eſt: ⁊ ipē erit expectatio gentium. i. donec veniet chꝛs cui ſceptrū debeꞇ regiū q꞉ ipē eſt rex regū: quo veniente ſceptrū illoꝛū. i. ptās regia ⁊ dñandi ablata fuit ab eis: q꞉ poſtq̄ꝫ verū regē ſcꝫ chꝛm ante pylatū negauerūt: nunq̄ꝫ regē de ꝓꝛia gente habuerūt. Ex quo ḡ Jacob p̄dixit in aduentu chꝛi ipos ſceptrū amiſſuros: qḋ innuit᷑ in hoc qḋ dicit donec: qḋ etiā rei ꝓbauit euentꝰ: nā licet ſub diuerſis capitibꝫ ꝓpter peccata ſua aliquotiens ad tempꝰ regibus ꝓꝛie gentis caruerunt: nunq̄ꝫ tñ illis finaliter priuati fuerunt ante aduentū chꝛiſti: nam etiam illo tpe Herodem regem habuerūt: qui licet gētis non eſſet iudeoꝛum oꝛigine: fuit tamen ritu. Quia ſm̄ Joſephū iudeoꝛum hyſtoꝛiographū circumciſus fuit. Mirū eſt ꝙ videtes ſignum qḋ predixerat impletum non credūt: aut ſceptrū illoꝛum oſtendāt aut chꝛi
15 ſtum nobiſcū adoꝛent. ¶ Sed hic reſpōdere ſolent: ꝙ ſceptrū illoꝛum eſt in partibꝫ oꝛientis inter montes caſpios: vbi ſunt reſidui de decem tribubꝫ incluſi tempe Alexandri. Sed hoc ſtare non pōt ꝓpter duo. Pꝛimo: quia illa ꝓmiſſio de ſceptro facta fuit tribui iuda. Illa

aūt tribus infra montes illos incluſa non fuit: ſicut patet per hyſtoꝛiā huiꝰ li. ij. Secūdo quia hoc eſſet ꝯtra illud quod p̄dixit deus Oſee. iij. dicēs. Dies multos ſedebūt filij iſrael ſine rege ⁊ ſine pꝛincipe ⁊ ſine ſacerdotio ⁊ ſine altari ⁊ ſine ephod ⁊ ſine ſeraphin. Et contra illḋ Azarias facto in ſe ſpiritu dei. ij. Paral'. xv. Trāſibunt inquit dies multi in iſrael abſqꝫ deo vero ⁊ abſqꝫ ſacerdote ⁊ abſqꝫ doctoꝛe ⁊ abſqꝫ lege. Iſtas ꝓphetias opoꝛtet tpe poſt moꝛtē chꝛi impleri: Si velint dicere ꝙ ante rege caruerūt ⁊ tēplo ⁊ ſacrificio: ⁊ huiuſmodi: hoc eſt contra hoc qḋ predixerūt: ꝙ videlicet ſp regem habuerūt infra montes caſpios. Et p̄terea qualiter ſit de alijs conditionibꝫ in autoꝛitate incluſis: lege nunq̄ꝫ caruerūt niſi poſtq̄ꝫ lex ꝑ chꝛiſtuꝫ finita fuit. Patet ergo ꝙ errant q̄ꝫtum ad hoc ꝙ dicunt chꝛiſtum adhuc non veniſſe. In ſecundo etiā errant male videlicet intelligētes ſcripturas que de chꝛiſto p̄dicte ſunt: cuius erroꝛis vna cauſa eſt: vt fugiant chꝛiſtianoꝛū argumenta: qui ꝑ ſcripturas illum oſtendūt eſſe chꝛiſtuꝫ in lege ꝓmiſſum quem ipi receperunt: ⁊ hoc ꝑ teſtimonia ꝓphetarum que in ipo impleta ſunt. Judei enī videntes ꝙ chꝛiſtiani ſic arguūt ꝯtra eos: ꝓphete talia de chꝛiſto pꝛedixerūt: videlicet ꝙ debuit naſci de virgine: ꝙ debuit eſſe deus ⁊ homo: ꝙ debuit moꝛi ꝓ populo ⁊ hoīm: que oīa in chꝛiſto noſtro impleta ſunt: ḡ ipe iam venit: ⁊ nos bene eū recepimꝰ: volētes cōcluſionē vitare: negant pꝛimū: ꝙ videlicet ꝓphete talia non p̄dixerunt de chꝛo teſtimonia. ¶ Contra quos oſtēdere 16
opoꝛtet ꝙ male negāt. Et pꝛimo q̄ꝫtū ad hoc ꝙ ipi dicūt ⁊ in tabul' illoꝝ ſcribiꞇ ꝙ meſſias in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmiſſus non erit deꝰ: ſed purꝰ homo: qḋ patet eſſe cōtra illud qḋ dixit Eſaias. ix. Paruulꝰ inquit natus eſt nobis ⁊ filius datꝰ eſt nobis: ⁊ factꝰ eſt pꝛincipatꝰ ſup humerū eius: ⁊ vocabit᷑ nomen eius admirabilis cōſiliariꝰ deus foꝛtis pater futuri ſeculi pꝛinceps pacꝫ ⁊c̄. In iſta autoꝛitate expꝛeſſe expꝛimit᷑ tā meſſie hūanitas q̄ꝫ deitas. Idem patet Dan̄. vij. Aſpiciebam inquit in viſione noctis: ⁊ ecce cū nubibꝫ celi quaſi filiꝰ hoīs veniebat: ⁊ vſqꝫ ad antiquū dierum ꝑuenit. Et cito poſt: poteſtas eiꝰ poteſtas eterna: que non auferet᷑: ⁊ regnū eius non coꝛrumpet᷑. Idē patet Mich. v. Et tu inquit bethleem effrata paruulus es. i. viculus: gloſa in milibus iuda. Ex te egrediet᷑ qui ſit dñatoꝛ ī iſrl'. regreſſus eiꝰ ab initio: a diebꝫ eternitatis. In qua autoꝛitate ⁊ locus ⁊ deitas expꝛimit᷑ naſcētis: q꞉ nihil fuit ab initio a diebꝫ eternitatis: niſi deus. Nota. M. iij. 17. Sed dicunt ꝙ oēs aīe ſunt ab eterno create ꝙ etiā ille egreſſus pōt intelligi de ꝓuiſiōe diuina: in qua fuit ab eterno ꝓuiſus ille egreſſus. Quoꝝ pꝛimū eſt hereticum: ⁊ vtrūqꝫ ꝯtra mentē ꝓphete. Si nanqꝫ oēs anime ſint ab eterno ſicut ipi dicunt. Et ſi oēs hoīes ab eterno in dei ſint ꝓuidentia ſm̄ veritatē: quare ſingulariter dixit ꝓpheta de vno: ꝙ fuit oībus cōmune? ⁊ quare vnū extollit per hoc qḋ eſt omnibꝫ generale? ſophiſticꝰ modus loquēdi eſſet quaſi aliquo magno dicto vellet populum in admiratiōe ponere ⁊ dicere egreſſus eiꝰ ⁊c̄. cum mirum non eſſet. Ad idem Eſa. xj. Egrediet᷑ vir- 17
ga de radice ieſſe: ⁊ infra. Non ſm̄ viſionem oculoꝛuꝫ iudicabit: neqꝫ ſm̄ auditum aurium redarguet. Ergo opoꝛtet ꝙ ſit deus: qui videat coꝛda: quia nullus purus hō coꝛda intuet᷑. Qui ꝟo coꝛda nō videt opoꝛtet ꝙ iudicet ſm̄ viſa vel audita. Ad idē ⁊ de aduentu eius etiā in die palmarū in Hierl'm Zach. ix. Exulta ſatis filia ſyō iubila filia Hierl'm. Ecce rex tuꝰ venit tibi: iuſtus ⁊ ſaluatoꝛ: ipē paupꝛ ⁊ aſcēdēs ſup aſinā ⁊ infra loquet᷑ pacē ī gētibꝫ: ⁊ ptās eiꝰ a mari vſqꝫ ad mare: quā

materiā exultatiōis haberet filia ſyon de rege paupere ſup aſinā: vel quō poſſet talis ſaluare: niſi eſſet deitas infra hūanitatē p quaꝫ ⁊ ſaluator ſit: ⁊ a mari vſqꝫ ad mare dn̄ium obtineat: ⁊ ꝙ opoꝛtet ꝙ eius dn̄ium ⁊ regnū ad deitatem referat: ptꝫ expreſſe in pſ. lxxj. Qui q̄ſi eadē verba de eo dicit: dn̄abit̄ inquit a mari vſqꝫ ad mare: ⁊ adoꝛabūt eū oēs reges: oēs gentes ſeruient ei. Cū vo ſolus deꝰ ſit adoꝛandꝰ adoꝛatiōe latrie: opoꝛtet ꝙ hoc intelligat̄ de deo ⁊ hoc eſt qđ ibideꝫ ſequit̄ ante
18 ſolem pmanet nomen eius. ¶ Idem ꝓbatur p cōceſſa ab ipis infidelibꝫ: ipi em̄ ꝯcedunt cḣm bonū fuiſſe ꝓphetam: ſed non deum ſicut patet in alchoꝛano lege: videlicet ſaracenoꝛum. Sed concedentes pꝛimum: videlicet ꝙ fuit bonꝰ homo vel ꝓpheta: concedere habēt ꝙ fuit deus: ꝓbatio: qꝛ ipemet dicit ſe eſſe deū Jo. viij. Ego inquit pꝛincipiū q̄ ⁊ loquoꝛ vob̄ ⁊ anteq̄ꝫ Abraā eſſet: ego ſum ꝙ aūt dixit ſe eſſe deū: ipimet ꝯcedūt dicentes Jo. x. Non de bono ope lapidamꝰ te: ſꝫ de blaſphemia: qꝛ tu homo cū ſis: teipm̄ deū facis: ⁊ ꝓpt̄ hāc cām ipm̄ occidūt Jo. xix. Nos inquiūt legeꝫ habemꝰ ⁊ ſm̄ legē nr̄am debet moꝛi: qꝛ filiū dei ſe fecit. Idē ptꝫ Mar. xiiij. vbi ſummo ſacerdoti quer̄ēti ſi eſſet cḣs filius dei benedicti. Rn̄dit ego ſum: ꝓpter quā cām adiudicatꝰ fuit moꝛti: ⁊ non ꝓpter alias accuſatiōes: qꝛ ⁊ de illis ibidē dicit̄: ꝙ non erāt ꝯueniētia illoꝝ teſtimonia. ¶ Ex iſtis ſic arguit̄: ſic dicēdo aut dixit verū: aut dixit mēdaciū. Si pꝛimū det̄ habeo ꝓpoſitū ꝙ fuit deꝰ Si ſecundū ꝯcedat̄: ḡ nec fuit bonꝰ hō: nec ꝓpheta verax: qꝛ non eſt boni viri ſꝫ peſſimi tā grāde dicere mendaciū: quo quātū in eo fuit ppl'm induxit ad idolatriā: faciēdo ipm̄ tanq̄ꝫ deū adoꝛare: qui deꝰ non erat: Et p̄terea hoc ꝯceſſo: ꝯcedē habēt ꝙ nunq̄ꝫ fecit miracula: qꝛ p mēdaces ⁊ ſupbos talia non opat̄ deꝰ: qui ḡ cōcedūt vl' ꝙ fuerit bonꝰ hō: vel ꝙ fecerit miracula: neceſſe habēt ꝯcedere ꝙ fuit deꝰ. Satis ḡ ꝓbatum videt̄ ꝙ meſſias .i. cḣs a ꝓphetis p̄dictus ſit deꝰ ⁊ hō venturꝰ adhuc q̄ꝫtum ad iudeoꝝ falſam opinionē. Et ꝙ ille ſit
19 cḣs a nobis acceptꝰ. Nota ad idē. A. xiij. 5. ¶ Scđo oſtēdere reſtat ꝙ ille meſſyas de virgine naſci voluit. Eſa. vij. vbi ꝓpheta p magno ſigno liberatiōis ppl'i dixit ad Achas regē ⁊ ad domū Dauid. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū: ⁊ vocabit̄ nomē eius emanuel. Nota. M. iij. 19. ⁊. T. iiij. 11. notate vba q̄ dicūt. Ecce virgo cōcipiet: hoc intelligi non pōt de vxoꝛe Achas vel Yſaie: qꝛ virgines nō erāt. Et ſi virgines ꝓtūc erant: tn̄ virgines nō parturiebāt. Et p̄terea ſi ꝓpheta pꝛius diceret pete tibi ſignū: ⁊ poſtmodū ſignū daret ꝙ nūc virgo poſtea coꝛrupta ꝯcipet ⁊ pareret ſicut cetere faci-
Fabula unt mulieres: deriſoꝛiū ſignū eſſet: ſicut fabule habent de quodā qui minabat̄ ſe montē vel leonē ꝓducturū: ⁊ ꝓduxit murē. Dicere em̄ ꝙ meſſias de virgine non naſcet̄: vnū de duobꝫ opoꝛtet intelligē: vl' ꝙ nō deccat eum ſic naſci: vel ꝙ non poſſit. Pꝛimū dari nō pōt: qꝛ decentiꝰ eſt de virgine naſci: q̄ꝫ de coꝛrupta: ⁊ ſpecialit̄ apud euꝫ qui ſolꝰ ⁊ ſingulariter venit: vt ſingulariter ⁊ excellētioꝛi modo ppl'm ſuū liberet q̄ꝫ quicūqꝫ aliꝰ q̄ ante eū natꝰ fuit: vel poſtea naſciturꝰ ſit: decens ⁊ congruū fuit vt ſpeciali fulgeat ꝯceptiōis ⁊ natiuitat̄ mō ⁊ p̄uilegio. ¶ Nec modus ille erat illi impoſſibilis: qꝛ oſtēſum eſt ꝙ deꝰ erat. Qui ḡ ꝯcedunt ꝙ fuit poſſibile apud deū mundū de nihilo creare. Mare rubꝛū ⁊ ioꝛdanē in trāſitu illoꝝ diuidē: virgā aridā facē floꝛere: d̄ celo ppl'm ſuū manna cibare: rubū ardentē incoꝛruptū ꝯſeruare. Quare inſenſati miſeri nō ꝯcedūt ꝙ d̄ virgine naſci potuit: quē ſic naſciturū ꝓpha gēt̄ illiꝰ p̄dixit: dicēs. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet ⁊c. nouo mō: cui nouitati Jere. xxxj. teſtimoniū p̄hibet dicēs. Creauit deꝰ nouū ſup terrā: femina circūdabit virū. Si iudeus dicat circūdabit virū maritali affectu in bꝛachijs ſuis: vl' naturali mō ꝯcipiēdo: hoc nō eſt nouū: opoꝛtet ḡ ꝙ intelligat̄ de ſupnaturali circūdatiōe vteri: facta in cōceptu virginali. ¶ Tertio oſtēdere reſtat quō ꝓphetatuꝫ 20
fuit ꝙ venderet̄ Zacha. xj. Et appēderunt inq̄t mercedē meā triginta argēteis. de q̄ne etiā paſſiōis Eſa. liij. Nā q̄ſi totū capitulū illud ita fuit de paſſiōe cḣi p̄dictū ⁊ p̄ſcriptū: ac ſi ꝓpha nō futura ſꝫ p̄terita ⁊ viſa p̄ſcripſiſſet: ibi apte oſtēdit̄ ꝙ ꝓpt̄ pctā nr̄a paſſus eſt ꝙ etiā gratis: qꝛ ipe voluit: vt nr̄m amoꝛē artius ad ſe inclinaret vt ptꝫ. E. vj. 22. Et in pſ. xxj. q̄ ait: foderūt manus meas ⁊ pedes meos: ⁊ dederunt in eſcā meā fel: ⁊ potauerūt me aceto. De negatiōe vo quō Judei negauerunt Jere. v. Negauerūt dn̄m ⁊ dixerūt nō eſt ipe. Quō aūt moꝛte ſua viuos ſanaret. Eſa. liij. Curꝰ liuoꝛe ſanati ſumꝰ. Quō poſtremo de limbo moꝛtuos educeret Zach. ix. Tu q̄ꝫ i ſanguine teſtamēti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua. Ergo q̄ꝫtuꝫ ad hoc ꝙ dicunt cḣm nudū veniſſe: ⁊ q̄ꝫtū ad ſcripturas quas de eo male intelligūt: patet ꝙ ſūt repꝛobi circa fidē. ij. Thimo. iij.

¶ Qui ḡ circa fidē modo p̄dictoꝝ infideliū errare voluerunt: ſcripturas ſane intelligant: quibꝫ innitentes: neceſſe eſt credere q̄ non videtur. Et hec eſt rōnalis neceſſitas q̄ nos cōpellere deberet: vt nō viſa crederemꝰ q̄ ꝓuenit tam ex diuina iuſticia: q̄ꝫ ex hūana ꝯſuetudine. Diuina em̄ iuſticia ad hoc nos compellit vt aīas tam bonoꝝ: q̄ꝫ maloꝛum viuē credamus poſt moꝛtem coꝛpis: quia multi peccatoꝛes ⁊ abundātes in ſeculo: totam vitā ſuam quā peſſimā habēt in delitijs ducunt inoꝛdinatis. Multi vo boni econuerſo ſe habēt: negare ḡ iſtos poſt hoc ſeculū penas recipe vel gaudia: nulliqꝫ p̄dictoꝝ retributionē ꝯcedere eſt deū iniuſtū dicere ⁊ oēm diuinā circa nos negare ꝓuidētiam: hoc vo dicere: eſſet deū negare: qui em̄ dicit ipm̄ non eſſe iuſtum nec bonū: dicit eū non eſſe. Sic em̄ dicit inſipiēs in coꝛde ſuo: non eſt deus: in pſ. xiij. Cum ḡ deus iniuſtꝰ eſſe non poſſit: opoꝛtet ꝙ retribuat vnicuiqꝫ ſm̄ opa ſua. Quis iniquū iudicē vel dn̄m terrenū iuſtū vel bonuꝫ vel ſapiētē diceret: q̄ ſuis nec ꝓuideret: nec ipos remuneraret: nec ipos affligētes puniret? Ex tali argumēto ꝓbat Damaſcenꝰ li. iiij. moꝛtuoꝝ reſurrectionē: ex dei viceꝫ bonitate ⁊ iuſticia. Si inq̄t reſurrectio non eſt: neqꝫ deus eſt: neqꝫ ꝓuidentia eſt: ſed oīa caſu ferunt̄ et agunt̄: vidimꝰ em̄ plurimos iuſtos eſurientes ⁊ iniuriam patiētes: peccatoꝛes aūt iniuſtos diuitias et voluptatē habētes. Si q̄s hoc iniquā iuſti iudicij vel ſapientis ꝓuidentie opus ſuſpicabit̄: erit ḡ reſurrectio. 22
Juſtus em̄ deus his qui ꝯfidunt in eū eſt mercedis retributoꝛ. ¶ Querendū eſt ḡ ab eis qui aīas cum coꝛpe moꝛi putant qꝛ eas viuere non videt: vtrū hec dicant de aīabus ꝓpꝛijs: vel alioꝝ maloꝛuꝫ eis ſimiliū: aut de animabꝫ bonoꝛum? Si pꝛimū vel ſecundū dicet̄: ſic intelligat̄ ꝙ moꝛiunt̄ moꝛte peſſima: id eſt pena eterna: in qua ſemp viuēt iuxta illđ pſ. xlviij. Laboꝛabit ineternū ⁊ viuet adhuc in finē: bene dicūt ⁊ eſt ꝯcedēdū. Si aūt ſic intelligit̄: ꝙ ſimpl'r moꝛiat̄: ita ꝙ poſtmodū nec ſint nec ſentiāt: hereſis eſt: ⁊ ꝯ̄ diuinā iuſticiam: vt oſtēſum eſt: habebūt ḡ vitā illā: de q̄ q̄. D. j. 8. Tertium vo dicere: eſt cōtra diuinā bonitatē ⁊ etiam iuſticiam. Patet ḡ ꝙ ratio credere neceſſitat ⁊ deitateꝫ eſſe ⁊ aīas viuere poſt moꝛtē: que tamē oculis coꝛpalibꝫ nō videtur. Et ſi nulla ad hoc ꝓbandū ꝓpheta vl' cuiuſcunq̄ꝫ doctoꝛis eſſet autoꝛitas: a foꝛtioꝛi ḡ rōne oīa alia credē

Ar. iiij. 21

da ſunt: vbi ratio ⁊ autoritas chri vel ꝓphetarū vl' apo
ſtoloꝝ vl' alioꝝ doctoꝝ ſil' ꝯcurrūt: ſicut accidit Heb.
xj. Sine fide inqt impoſſibile eſt placere deo. Credere
eñ oportet accedētem ad deū: q2 eſt: ecce autoritas: q2
neceſſe eſt credere. Ratio vo iſti⁹ neceſſitat' in reſidua
ſequit' autoritat' parte: ⁊ inquirētib⁹ remunerator exi
ſtat. Scdo ad idē neceſſitamur ex quotidiana hoim cō
ſuetudine in qua videm⁹ q cecus de via ⁊ ſole ⁊ luna
23 ⁊ alijs que nō videt: ductori credit videnti: patri etiā
⁊ matri vel ipis mortuis alijs narrantib⁹ qs nr' fuerit
pater vel mater: credim⁹ narrāti: etiā de anti qs regib⁹:
vel legentib⁹ cronicas vel romancias: ſeu geſta de Ka
rolo ⁊ Rolando ⁊ hmōi credim⁹ que tamē nunq̄ vi
dimus. Ergo a fortiori rōne nr̄o ductori chro clare vi
denti: ⁊ ſacris ſcripturis ⁊ legētib⁹ ⁊ p̄dicantib⁹ de deo
⁊ ſalute aiarū credere deberemus. Qui ḡ de via celi ⁊
gaudijs bonoꝝ ⁊ penis malorū non credit: ſtultior eſt
quocūq̄ ceco qui puero credit. Et q̄ nō credit q̄ in ſcri
pturis legunt': q2 ea non vidit: ſtultior eſt omni ocioſo
auditori p̄dictoꝝ geſtoꝝ. Sicut ḡ in alijs credim⁹ que
audim⁹: ita rōnale eſt ⁊ neceſſariū q idē faciam⁹ in his
que ad fidē ptinēt: q2 ſpecialiter cōſiſtūt in credēdo au
dita: q2 fides ex auditu Ro. x. audit⁹ aūt p verbū chri
ſti: in q̄ autoritate p̄dictus mod⁹ includit' arguēdi: q2
ſi auditū p̄ſtam⁹ ⁊ credim⁹ vbi nō audit' verbū chri:
ſicut p̄dictū eſt: ḡ a fortiori rōne vbi audit⁹ eſt p vbū
chriſti debem⁹ fidē habere. Et ſi illa nec videmus: nec
oia rōne cōprehendim⁹. Talis q̄ non credit niſi q̄ vi
det ⁊ rōne cōprehēdit: p̄ deū peccat cui adeq̄ri vult in
ſcientia cū primis parentib⁹ volētib⁹ ſcire bonū ⁊ ma
lū ſicut ptꝫ. E. vj. 28. ¶ Qui etiā in aliquo de articulis
fidei dubitat: q2 rōnem ei⁹ vel cām nō cōprehēdit oēs
24 ſctōs q̄ntū in eo eſt infatuat: ⁊ paſſiōes illorū euacuat:
ſicut patet. E. xj. 28. Talis inſup errorē ſuū quotidie
videre pōt in his q̄ nāliter cōtingūt circa eū: qrū cām
⁊ rōnem pfecte cōprehēdere nō pōt: ⁊ tñ credit q cām
habeat ⁊ rōnem: vbi grā. Si a tali q̄rat' q̄ ſit cauſa ter
remot⁹ vel rotūditatis grādinis? forte rñdebit ſe neſci
re. Si vltra q̄rat': ſi credat q cām habeat? dicet q ſic: ḡ
aliqd credit: cui⁹ cām non cōprehēdit nec rōnem: q̄re
ḡ eandē nō accōmodat credulitatē in articul' fidei: vbi
maior eſt credēdi vtilitas? vt vbi grā. Si q̄rat' ab eo ſi
bona ſit fides eccl'e credendo q baptiſm⁹ deleat pctā.
Q2 etiam chrs in ſacramēto panis ſeipm dare debuit?
Rñdebit infidelis q nō. Si vltra q̄rat': q̄re dicet q nō
eſt ꝯueniens nec rōnabile: ſi q̄rat' q̄re nō eſt rōnabile?
rñdit q2 null⁹ intellect⁹ cōprehēdere pōt taliū factorū
rōnem vel cām. Et ſi negauerit q hec nō eſt cauſa q̄re
nō eſt rōnabile? q2 intellect⁹ hoc nō cōprehēdit: pbatio
q oportet eū hoc cōcedere. Et arguo ſic: ſi ratio ſua vl'
intellect⁹ rōnem vel cām cōprehēderet oim p̄dictorū:
ille q̄ hoc intelligeret: cōcederet q oia eſſent rōnabilia.
Si ḡ cōprehēſio ſit cā: q̄re ꝑcedit oīa eſſe rōnabilia?
non cōprehēſio eſt cauſa q̄re negat illa ſacramēta ⁊ ar
ticlos fidei eſſe rōnabiles: p argumētū a p̄rio ſenſu: ſic
talis in talē incidit incōueniēs: vt ꝑcedat ⁊ credat mul
ta que rōne cōprehēdere non pōt circa iſta naturalia ⁊
exteriora negocia ⁊ nō credat ea que ad fidē ptinent q2
ea rōne cōprehēdere non pōt. Conſulti⁹ eñ eſſet: q ſi
cut in alijs reſpōdet q credit ea cām ⁊ rōnem habere:
licet illam neſciat. Ita etiam reſponderet circa articu
los fidei: ⁊ diceret cum illo Matth. ix. Credo dñe: ad
iuua incredulitatē meā: ⁊ cū diſcipulis Luc. xvij. Ad
Ar. v. auge nobis fidem.
25 ¶ Et hoc eſt multū petendū ꝓpter magnā vtilitatem
que ex fide ꝓuenit. Quia teſte chriſto Mar. ix. Omia
poſſibilia ſunt credenti. In qua autoritate oſtendit' q
maxima ſit virtus fidei ⁊ poteſtas: quā quidē poteſta
tem chriſt⁹ non ſolū verbis veritatis: ſed etiā multis
claris patefecit miraculis. Sicut patet p̄mo p hoc qd Exm̄
fidedigni narrari ſolet: de quinq̄ chriſtianis in carce
re cuiuſdā magni ſaraceni detentis: qui nec minis vel
blandicijs a fide auelli poterant. A quib⁹ ſaracen⁹ ille
illo die queſiuit: quid eos tā ſtabiles in ꝓpoſito ſuo fa
ceret? At illi reſponderūt: q tāta fuit virtus fidei ⁊ po
tentia: q ſicut magiſter chriſt⁹ teſtat' ſi quis illā habe
ret vt habere deberet: montes p illā moueret. Quib⁹ il
le: eſt vn⁹ mons hic iuxta mihi tedioſus: quē ſi de lo
co illo transferre poterit' dabo vobis oibus ad terras
veſtras redeū di libertatē. De quo negocio ꝓ fidei vir
tute oſtendēda ſe in dei adiutorio ⁊ miſcdia poſuerunt
breuiter dies aſſignabat' vt rei exitus pbaret': ipi vo in
terim peccata ſua ꝯfitentes: oronib⁹ inſiſtebant: die vo
aſſignata ipis eductis ⁊ orātib⁹ multitudine ſaraceno
rum ſup montē illum deriſorie poſita: dicente: equita
bim⁹ ſup montē iſtū qñ in altū portabit': finalit' mons
in mare portabat': omībus illis deriſorib⁹ ſubmerſis:
nec debet hoc eſſe incredibile: qd omīno ꝯſonum eſt ſa
cre ſcripture: teſte chriſto Matth. xvij. Si habueritis
fidem ſicut granū ſinapis: dicet' huic mōti trāſi hinc:
⁊ trāſibit: ⁊ nihil impoſſibile erit vobis: huic etiā con
cordat qd ſcribit btūs Gregori⁹ p̄mo li. dyalogorū de Exm̄
Nōnoſo viro dei: quō ſaxū corā ſe nociuū amouit. Et
non ſolum montes: ſed etiam bruta fidei obediunt vir
tuti: ſicut patet ibidem de quodā hortulano: qui ſerpē Exm̄
ti precepit vt ipm ſequeret': ⁊ cum feciſſet: p̄cepit in no
mine chriſti q aditū p quem fur intrare ſolebat ⁊ ole
ra ſua auferre: cuſtodiret: ptinus ſerpens ſe totū in iti
nere in tranſitū tetendit. Ad cellā monach⁹ rediit. Cū
q̄ meridiano tpe cuncti fratres quieſcerēt: more ſolito
fur aduenit: aſcēditq̄ ſepem: ⁊ dū in hortū pedē depo
neret: vidit ſubito quia tenſus ſerpens clauſiſſet viam
⁊ tremefact⁹: poſt ſemetipm concidit: eiuſq̄ pes p cal
ciamētū in ſude ſepis inheſit. Sicq̄ dum hortulan⁹ re
diret: deorſū capite pepēdit: ⁊ qd mirū ſi p fidem vin
cant beſtias: qui p fidem vicerūt regna Hebre. xj.
¶ Sed ad hoc q fides ſit tam valida tamq̄ poſſeſſori Ar. vj.
ſuo vtilis: requirit' q pmiſſa teneant' que in fidei ſuſce
ptione in baptiſmo ſcꝫ pmiſimus: ita vicꝫ q ſignifica 26
ta per opa que circa baptizandū fiūt: impleant': inun
git oleo in pectore: in ſignū q fidelis miſcdiam ⁊ amo
rem legis diuine in corde ſeruabit: ⁊ firmiter deo acq̄e
ſcet. Sapi. iij. Fideles in dilectione acquieſcent ei. Sed
heu multis pōt dici illud pſalmi. lxxvij. Cor aūt eorū
non erat rectum cum eo: nec fideles habiti ſunt in teſta
mēto eius. Vt ergo ſcias vtrum cor tuū ſit plenum fi
de aut non: videas opa tua: quia ſi fons ſit: riuul⁹ oſtē
dit: ita ſi in corde ſit fons fidei: oportet q riuulus cur
rat: ſic videlicet: q fides ⁊ amor in ore oſtendant': iuxta
illud pſal'. cxv. Credidi ꝓpter quod locutus. Ecce quō
riuulus locutionis de cordis gradietur credulitate. ij.
Coꝝ. iiij. Credimus ꝓpter quod ⁊ loquamur p̄dican
do arguendo docendo ſapientiā diuinā oſtendendo.
In ſignum cuius os baptizati ſale linitur: qd quidem 27
ſal ſapientiā ſignificat: non terrenā animalem diabo
licā: ſed illā que de celo eſt ⁊ ad celū poſſibilitatē perdu
cit: prima ſeducit: ſicut patet in oib⁹ q̄ ꝯfidunt in ſenſu
⁊ ſapiētia ſua. Aliqñ nanq̄ viſū eſt q illi q̄ apud mū
dū ſapientiſſimi reputant': turpiſſime decipiunt': ⁊ illo
rum ſapientia in magnam eis ſtultitiam vertit'. Ita q
talium ſapientia non ſolum apud deū: ſed etiam apud
mundū ſtulticia eſſe oſtendit': verbi grā tam de medio

eribus: quam de valde potentibus. Mediocres quandoque diuitias falsitatibus vel ponamus fideliter cum magna parcitate: quia parce viuendo congregant diuitias vt prosperam ducant vitam. Confiduntque in eis vt per eas ascendant ad magnum statum vel saltem vt ab infortunijs per illas preseruent. Et subito propter illas omnibus bonis spoliantur: et vita quandoque priuantur: de valde etiam potentibus visum est quod multas acquisierunt terras et dominia: fortia edificauerunt castra in quibus magnum congregauerunt thezaurum: in quibus intantum confidunt quod non curant magnam habere retinentiam vel magna roborare largitate: quia estimant se in suis necessitatibus insurgentibus in suis castris in thezauris magnam habere securitatem ad conducendum tot stipendiarios: quod nullus eis audeat rebellare. Vnde alicui tali nuper imponebatur: quod dixit se milites copiosos in suis habere scrinijs. Et tamen visum est quod tam primi quam secundi qui confidunt in virtute sua: et in multitudine diuitiarum suarum gloriantur. In ps. xlviij. Turpissime ceciderunt: et illis quibus ascendere plus crediderunt plus deprimebantur: quia inimicos per talium acquisitionem contra eos exasperant vt de illis verificetur illud Prouer. xj. Qui confidunt in diuitijs suis corruent: sicut patet. D. xj. 7.
28 Nota. M. xiij. 20. et. P. j. 22. ¶ Illis vero mortuis et in sapientia sua deficientibus: Alij in locum illorum succedentes: videntesque quod illi in vno puncto defecerunt: in hoc vicz quod fuerunt nimis cupidi in acquirendo: et in tenendo nimis tenaces: cogitant quod sapientius agere volunt: et quod contra defectum illum largitatis opponant remedium: vnde multa expendunt: magnamque ducunt familiam: in quibus non confidunt: minus alios offendere timent: pessimamque ducunt vitam: et ideo finaliter cadunt sicut et primi. Causa autem ruine omnium predictorum est: quia non confidunt in domino: nec in bona vita nec in sapientia vera: sed in sapientia propria: cui innitentes decipiuntur per falsitatem et fallaciam cause vt non causa: quia secundi reputant causam ruine primorum esse nimiam parcitatem. Primi vero estimant secundos cum ad necessitatem venerint: cum inimici contra illos insurgere ceperint: infelices: quia thezaurum non habebunt vnde et dicunt: quomodo se tunc iuuabit qui thezaurum non habebit? Sed vterque in iudicio de alieno defectu deficit: et ideo in seipso medicinam ad plagam non apponit et per consequens non sanantur: sed moriuntur. Si primi cogitarent quod defectus in secundis est: quia deum derelinquunt et peccatis seruiunt. Et ita econuerso secundi cogitarent de primis: et omnes alij tam de primis quam secundis vt per eos essent premuniti et contra illos defectus remedia excogitarent: et ad illas plagas medicinas apponerent vt fides vestra non sit in sapientia humana. j. Cor. ij. Sed in domino confiderent: dominium illorum et potestas esset durabilis: quia qui confidunt in domino sicut mons syon: non commouebitur: quia sunt sicut dicitur Hebre. xij. Aspicientes in auctorem fi-
29 dei et consummatorem Iesum. ¶ Iterum quia parum est fidem habere in corde et ore nisi etiam ostendatur opere. Tertio necesse est quod fons fidei ad manus etiam diruetur: in cuius signum baptizato candela accensa in manibus traditur: quia sicut dicitur Ecclesiastici. xxxij. Qui credunt deo: attendunt mandatis eius: vt scz opere compleantur: quia Iaco. ij. dicitur quod fides si non habeat opera mortua est. ¶ Iterum caput baptizato cum veste candida ligatur. In signum quod per sacramenti susceptionem et per promissionem de fide corde et ore et opere tenenda ad pristinam quam in primo perdidit parente restituitur innocentiam fide purificans corda: siquidem per misericordiam et fidem purgantur peccata Prouer. xv. Inungitur etiam inter scapulas: in signum humilis subiectionis iugo fidei et fortis: vsque fidei succedat beata visio in patria: in cuius perseuerantie signum quando panniculus ille albus capiti applicatur dicitur: Accipe vestem candidam et immaculatam: quam perferas ante tribunal domini nostri Iesu christi: quia fidem et innocentiam quam ibi recipit: tenetur vsque ad mortem seruare: vel saltem amissam recuperare: si vult saluari: etiam si durissimam propter illam eum sustinere oporteat passionem: quia teste apostolo Phil. j. Vobis donatum est pro christo non solum vt in eo credatis: sed etiam vt patiamini pro illo. Ad hoc etiam nos hortatur Eccl. xxij. In tempore inquit tribulationis permane illi fidelis: vt in hereditate illius coheres sis. Exemplo Abrae. j. Mach. ij. Qui in tentatione inuentus est fidelis: sic non deficiat fides tua Lu. xxij. Noli esse de numero illorum qui in fidei susceptione abrenunciauit diabolo et omnibus pompis eius. Et tamen paruuli sunt ad tempus credunt: et tempore tentationis recedunt Luce. viij. Qui sic dr. j. Thimo. v. Primam fidem irritam fecerunt: sicut patet. F. ix. 38. Sed de illorum quibus corde et ore et opere et perseuerantia vna est fides: vnum baptisma Ephe. iiij.

¶ Que cum predictis conditionibus fundamentum causa et principium est omnium bonorum operum: et totius spiritualis structure: et omnium malorum tam culpe quam pene defensio. Primum patet per Augustinum de verbis domini. Fides inquit cecos illuminat: infirmos curat: fideles iustificat: penitentes reparat: iustos augmentat: martyres coronat virgines viduas et coniugales casto pudore conseruat: clericos ordinat: sacerdotes consecrat. Idem super Ioannem sicut inquit in radice arboris nulla prorsus apparet pulchritudinis species. Et tamen quicquid est in arbore pulchritudinis vel decoris: ex illa procedit. Sic ex fidei humilitate quicquid meriti quicquid beatitudinis anima susceptura est ex fidei fundamento procedit. Secundum quoque quomodo videlicet est protectio contra omnia mala: patet ex tribus. Primo: quia in pugna nos animat et hostes terret: sicut confidentia in probitate ducis exercitus. j. Pe. v. Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens querit quem deuoret: cui resistite fortes in fide. Sic resistite diabolo: et fugiet a vobis: quia hec est victoria que vincit mundum: fides vestra. j. Io. vj. Secundo: quia ab ictibus et plagis spiritualibus nos custodit: sicut scutum militem in bello corporali. Sicut ergo bello imminente milites scuta accipiunt: ita simus nos in omnibus sumentes scutum fidei Ephe. vj. In deum fortiter credendo ¶ In quo scuto vnum cornu est potentia que appropriatur patri: quo nostra infirmitas seu fragilitas roboratur: vbi gratia. Si dicatur alicui abstine a delectationibus illicitis vel ieiuna et huiusmodi: respondebit forsitan: ita fragilis et debilis sum: quod non audeo ista promittere: sed si radix inuestigetur istius ficte fragilitatis: inuenietur quod sit defectus fidei: quia si haberet rectam et firmam fidem in dei potentia: quod si corpus in abstinentia et laboribus spiritualibus consumptum in melius reformaret: minus timeret illud in dei seruicio amittere. Sicut armiger minus timet equum perdere in seruitio domini sui qui equum sibi dabit meliorem. ¶ Secundum cornu seu angulus est sapientia que appropriatur filio qui nostra ignorantia illustratur: ante aduentum namque et illustrationem filij dei mundus sedebat in tenebris ignorantie: hic ergo venit illuminare his qui in tenebris et in vmbra mortis sedent: sic patet. A. xiij. 11. Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis: partim amore gaudia ostendendo bonorum: vt amor illorum nos attraheret sicut amor lucri laborantem partim timore ostendendo penas malorum: que videntes mala committere: timeamus sicut temptatus de furto: videns patibulum. Sic ergo hec sapientia venit illustrare lumen fidei nostram ignorantiam: sicut patet supra. e. c. 8. In quo lumine videre possumus ortum et occidentem: id est de quo sumus tam boni quam mali: et ad quod tendimus: ne per ignorantiam excusationem queramus. Credentibus ergo est nubes lucida et per hoc mundi desertum nos duces. Non credentibus vero egyptijs est nubes tenebrosa et lapis offensionis. ¶ Ter

Ar. vij. 30

31

tium cornu ſeu angulus eſt clemētia ſeu bonitas: que appropriatꝛ ſpūiſancto: quo noſtra malicia refrenatꝛ: habentes enī ſpmſctm̄: crudeles non ſunt: nec malicioſi: hoc ḡ experimēto cognoſcere pōt quis ſi ſpmſctm̄ habeat aut non. Sic ḡ tripliciter ſcuto ſcʒ fidei circūdabit te veritas eiꝰ in ps. xci. Roborādo illuſtrando refrenando. Sequitꝛ. Non timebis iſtud ſcʒ ſcutum firmiter tenens: illoqꝫ cuſtoditꝰ. Nota. A. xxiiij. 5. ¶ Tertio qꝛ poſito ꝙ in aliquo erratū ſit: fides iuuat ad reconciliationē: ſicut dn̄s videns fidelitatē ſerui ſui: facilius culpam remittit Matth. ix. Cū vidiſſet Jeſus fidem illorum ait palitico: remittuntꝛ tibi peccata: p̄dicta ḡ pericula p fidem euadentibꝰ dici pōt illud Ephe. ij. Gratia ſaluati eſtis p fidem.

Ar. viij. ¶ Hoſtis vō antiquus modū habens latronū hanc videns fidei efficaciā: eā multū extinguere nititꝛ: ſicꝫ ptʒ
32 A. xxvj. 10. Jn hoc etiā cornus ille inferni moduʒ habet cornoꝝ: qui alis moriturū inuadentes: primo oculos eruūt. Modū etiā in hoc ſequitꝛ pugilis: q̄ ſocium ſub ſe habēs: oculos eiꝰ eruere nititꝛ: quo facto licet ſtatim nō occidatꝛ ſed forte ſurgat ꝛ ſe defendere nitatꝛ: in anis erit defenſio. Sic diabolꝰ nititꝛ extinguere oculos laycoꝝ extrinſecos ſcʒ clericos: ſicut ptʒ. O. vj. 64. Cū ſequenti. Et oculos oīm intrinſecos. i. fideʒ: qbꝰ extinctis: abſqꝫ timore peccant filij hoīm: ꝛ velatis oculꝰ more illoꝝ qui ſuſpenduntꝛ ad patibulū ducuntꝛ inferni. Tales ad modū ceci equi qui in omī puteo cadit: ꝛ ad oēm lapidē ceſpitat: in omē cadūt pctm̄: donec finalitꝛ in puteū cadāt inferni. Et licet iſtā fidē ſemꝑ multū extinguere nitatꝛ. Ad hoc tn̄ in mortis articulo maxime anhelat: ne predā tunc ꝓ ſemꝑ amittat: in illo vō tentatiōis impulſu q̄ eſt ſicut arbor nō bene radicata: q̄ ad validū ventoꝝ impulſum ꝓſternitꝛ cadet: qꝛ nō eſt firmus ī radice fidei: ꝛ bonoꝝ operū: in quo vō fuerit fides: que p charitatē opatꝛ Gall. v. d pe. di. ij. §. Nec eſt fides: ſtabit ꝓ radicibꝰ firmiſſimis: habēs fidē ꝛ ꝯſcientiā bonā. j. Thimo. j. ſicut ptʒ. D. ij. 15. Tali enī dicitꝛ Ro. xj. Tu aūt fide ſtas.

Ar. ix. ¶ Hoſte vō ꝯ hoīeʒ in hoc caſu p̄ualente: oīa mala ſequuntꝛ tā culpe q̄ꝫ pene ſibi ipi: in q̄ extinguitꝛ: ꝛ pericu-
33 li etiā reſpectu alioꝝ: ſicut patet. E. viij. 14. Primū patet taʒ p dicta. A. xix. 8. ꝛ. A. xxiiij. 6. q̄ꝫ etiā p dicenda. Quis enī pctm̄ mortale cōmitteret ſi certꝰ eſſet ꝙ ſtatim poſt caput ſuum amitteret vel manū? Quis vnq̄ꝫ mortaliter peccaret ſi eſſet certꝰ in fide ꝙ peccādo animā amitteret: ꝛ deo ꝛ gaudijs priuaretꝛ eternis? ḡ defectus fidei eſt occaſio oīm pctōꝝ. Jterū ſicut ille q̄ medico credit in his que ei dicit ꝓ ſanitate recupanda: vl' tenēda: a multꝭ abſtinet eiꝰ doctrina. Qui vō ei nō credit: nō abſtinet. Rōne cuiꝰ exceſſus q̄ ex tali incredulitate ꝯtingit: infirmitates ꝛ mors ſequuntꝛ: ſic ī ꝓpoſito. Ergo ſummo medico q̄ deficere nō pōt: credēdum eſt. Vn̄ Criſo. ſup Matth. Home. liij. Si inq̄t dixero tibi abſtinere te ab hoc vel ab illo: obaudis: qꝛ credis te ſaluandū ſi ſeruaueris. Et freq̄nter qd̄ ampliꝰ amas māducare. vexaris: ꝛ vincis deſideriū ventrꝭ ꝓpt̄ deſideriū ſanitatis multo magis ieiunare poteris: ſi credideris iocunditatē illā venturaʒ ꝓ q̄ tibi dieta indicitꝛ a medico q̄ deficere non pōt: ſi credideris. Patet ḡ ꝙ ſic oīs fructꝰ ex radice ꝛ omē accidens fulcitꝛ in ſubſtātia ita omē bonū in fide: q̄ eſt ſb̄a reꝝ ſperādaꝝ: qꝛ ſi radix ſectā ꝛ rami: ita oīs defectꝰ in fructu ꝛ ramis ꝛ oīm accidētiū deſtructio ex deſtructiōe ſequitꝛ radicis ꝛ ſb̄e fidei. Quia ſic omē qd̄ eſt ī arbore nō habēte radicē: aridū eſt: ita omē qd̄ nō eſt ex fide: pctm̄ eſt. Ro. xiiij. Et ad penā in caſu ducit eternā: ſicut patet. E. vj. 28.

¶ Cū vō fidei extinctio ſit taʒ periculoſa: mirabile videtur quare deus apertiꝰ ꝛ manifeſtius ꝛ frequentiꝰ miracula non oſtendit: vt fortior ſit ꝛ faciliter extingui non poſſit. Sed huic p̄ter cauſas tactas. A. v. i. cuʒ ſequētibus reſpondetur dupliciter. ¶ Primo: quia eccleſia rationabiliter miraculoꝝ nunc oſtēſione non indiget ꝓ fide oſtēdēda: poteſt enī dici de compatiōe ſtatus ecclīe p̄mitiue ꝛ moderne: quod dicit btūs Gregoriꝰ in primo dyalogoꝝ de compatione ſctōꝝ: ibi vult q̄ ita ſancti ſunt qui non faciūt miracula: ſicut illi qui faciūt: Et ponit exemplū de petro queʒ aqua portauit: Jn qua Paulꝰ naufragiū patiebatꝛ: ita in ꝓpoſito: natura ꝛ ꝯditio fidei in ſe ita bona eſt nunc ſicut fuit in p̄mitiua eccleſia: quando deus pluribus miraculis fidem oſtendit: quando plus indigebat: ſicut herbe ſeminate in principio quando tenere ſunt: frequenti indigent irrigatiōe: et plantule ſuppoꝛtatione: que in natura ſua roborate talibus non indigent: ita nec fides iam multiplicata. Huic concordat ꝛ hoc cōfirmat illud quod dicit beatus Gregorius. xxvij. mora. ſuper illud Job ſubter omēs celos ipe conſiderat ꝛ lumētꝛ illius ſuper terminos terre. Tunc inquit ſancta eccleſia miraculoꝝ adiutorio indiguit: cū eam tribulatio perſecutiōis preſſit. Nā poſtq̄ꝫ ſupbiā infidelitatꝭ edomuit nō iā virtutū ſigna ſed ſola merita opeꝝ req̄rit. Et ponit exemplū ibidē de Paulo veniente in inſulam plenā infidelibꝰ que mitylene dicitꝛ Actuū. xxvij. Jn ipa patrē publij diſſenteria ꝛ febribꝰ vexatū: orando ſanauit: vbi vō talis cauſa nō ſubfuit: thimotheo diſciplo ſuo egrotāti p̄cepit dicens: modico vino vtere ꝓpt̄ ſtomachū. Circa primū neceſſe fuit oſtēdere miraculum vt crederet. Circa ſecūdū non: quia totꝰ intꝰ viuebat.

Ar. x. 34

¶ Scdō: quia ſtatui incarceratoꝝ nō ꝯuenit omīa clare videre: minꝰ enī deſideraret a carcere liberari. Congruū ḡ videtꝛ ꝛ de cōmuni habetꝛ cōſuetudine: ꝙ ſicut locus carceris obſcurior eſt q̄ꝫ aula. Et ſic de nocte ita clare videntꝛ omīa ſicut de die. Jta in loco iſto carcerꝭ ꝛ noctꝭ obſcura quodāmodo ſunt: que ad fidē ꝑtinet: q̄ in aula celi ꝛ in die eternitatꝭ erūt clariſſima: ſic etiaʒ non eſt mirandū de hoc ꝙ quedā res corꝑales d nocte minꝰ clare videantꝛ. Et a nōnullis cum deſiderio expectantꝛ. Jta illa que ad fidē ꝑtinet: licet obſcura ſint: nō ſunt miranda. Sed potiꝰ eſt dies eternitatis cū deſiderio expectandꝰ: in quo omīa videbuntꝛ clare. Ad iſtuʒ ꝓpoſitum ꝑtinet qd̄ legitur de geſtis beati Bernardi quaſi ſic de quodā nouicio: queʒ in monaſterio ſuo demones de die ꝛ nocte intātū vexabant: ꝙ ei requiē nō dabāt. Sanctus vō Bernardꝰ hoc vidēs: vno die eū de fide vnū examinabat: querēs ſi recte ſentiret d his q̄ ad fidem nr̄am ꝑtinent? qui reſpōdit ſe in vno dubitare: quomō videlicet vna res in ſe ſimpliciſſima: potuit eſſe tres: vicʒ patꝛ ꝛ filiꝰ ꝛ ſpūſſanctꝰ. Cui Bern. Quādo audiſti primo philoſophiā: nonne fuerūt omīa argumenta etiā minima tibi difficilia ꝛ dubia: ꝛ tibi concludēda q̄ nunc tibi ſunt clara ꝛ facilia? imo inq̄t. Cui Ber. Ergo hoc nō fuit qꝛ in ſe fuerūt dubia vl' etiā ſcienti vel intelligēti: ſed ꝓpter ſtatū tuū q̄ adhuc fuit minus ſciolꝰ: de quo ſtatu hūiliter ſtudēdo ad clariorem ſcientiaʒ ꝑueniſti. Sic illa que ad fidem ꝑtinent: q̄ nūc videntꝛ difficilia: ſicut ꝙ vnus deus in natura: ſit trinꝰ in perſonis: ꝛ huiuſmodi q̄ꝫtum ad reſpicientes in illo libro vite clara ſunt: in quo videntes de nullo dubitabimꝰ. Qꝫ vō nūc dubia videntꝛ: nō eſt defectus articuloꝝ fidei: qui in ſe clari ſunt: ſꝫ defectꝰ eſt ex ꝑte intellectꝰ noſtri: qui ſm̄ philoſophū in ſcdo metaphiſice ſe habet ad maxime intelligibilia: ſic oculꝰ noctue ad lu-

35

Exem

men ſolis. Sicut nō eſt ex parte ſolis quin clare videa
tur: ſed hoc ex hebetudine viſus accidit. Sic in ꝓpoſito
Et qꝛ hoc ſtatui carceris nr̄i ꝯgruit de quo bene ope-
rādo ⁊ credēdo ad clarā veniem⁹ oīm credibiliū ⁊ du
bioꝝ ſciētiā: in viſione eiꝰ illa que teſte chr̄o Jo.xj. fi-
dei ſuccedit. Si inquit credideris: videbis gliam dei.
Ar.xj. ¶ In qua autoritate magna ratio innuit̄ qre in deū fi-
36 deliter credere deberem⁹. Circa cui⁹ declaratiōe tria
p ordinē oſtēdent̄. Primo: exempla mouētia nos ad fi
delitatē tam deo q̄ ꝓximo obſeruandā ponent̄. Secū
do ſigna p que cognoſcit̄ vera fidelitas. Tertio: pena
debita non obſeruantiū fidelitatem oſtendet̄. Primū
patet primo p exemplū qd̄ ſcribit Aug⁹ de ciuitate dei
li.iij.c.xx. De vrbe ſaguntia ab hanibale obſeſſa per fi-
Exm delitatē quam romanis obſeruabāt: intantū inimicis
ſeruire ꝯtra fidem timuerūt: ꝙ videntes ꝙ ciuitas ca-
pi debuit: ſe ⁊ ſua incenderūt. Ad idem narrat Vege-
tius li.iiij. de Hanibale carthaginēſiū duce ꝙ ita du-
Exm re Caſſilinū obſidebat: ꝙ vnus vendidit murē ꝓ cen-
tū denarijs: ⁊ venditor fame perijt: ⁊ emptor vixit: nec
tamē romanis fidem debitā frāgere volebant: ſi ſic ſer
uabant fidē dominis infidelib⁹ quanto magis nos deo
⁊ dominis fidelib⁹ ⁊ oībus chriſtianis fidelitatē obſer
uare deberem⁹. Talibus eīm exemplis fides nr̄a ſemp
creſcat.ij. Theſſa.j. Siquidē in omī arte videntes ali-
os bene opari ab eis addiſcūt qui artem illam addiſce
re indigēt: ⁊ artis pfectio in eis creſcit: quia quāto plu
ra vident exempla ⁊ quāto diuti⁹ artem exercēt vt cō-
muniter tanto pfectiores in arte ſunt: ita deberet fides
creſcere in chriſtianis. Et ad hoc eos hortat̄ aplūs qñ
ait: fides noſtra creſcat. Sed heu fides ⁊ chr̄ianitas et
amor ⁊ charitas creſcūt ſicut luna plena: ⁊ ſicut equus
cecus. In quoꝝ confuſionē pōt dici illud Ber. Ma-
gna inquit ꝯfuſio eſt: ꝙ mali velocius currūt ad infer-
num ⁊ ad mortē: q̄ nos ad celū ⁊ ad vitam: hoc dicit
ꝓ illis qui a chr̄iano feruore ⁊ ſimplicitate fidei excide
37 runt.ij. Corinth.xj. ¶ Signa vo ꝙ homo ſit deo fide-
lis: ſunt plura. Primo: ꝯtemptus terrenorū: qui eīm ꝓ-
pter amicū vel dn̄m bona ſua exteriora negligit vl' ex-
pendit: vt dn̄s ſuus inde honoret̄ vel lucret̄: ſignū eſt
primo ꝙ eſt ei fidelis. Scd̄o ꝙ fidem habet in eo: ꝙ vi
delicet ſit grat⁹ ⁊ potens ei tantū vel plus refundere.
Ita ī ꝓpoſito ſignū eſt ꝙ tales fidem habēt in verbis
eius: qui talib⁹ loquit̄ Luce.xix. ⁊ Math.xxv. Euge
ſerue bone ⁊ fidelis: quia in pau. ⁊c. Secūdo vexatio
⁊ laborioſa corpis occupatio vſq; ad mortē: qui eīm fir
miter credit ꝙ nocte bene recipiet ⁊ valere: forti⁹ de die
laborat. Sic in ꝓpoſito qui ab illo recipi credunt q̄ ait
Apo.ij. Eſto fidelis vſq; ad mortem: ⁊ dabo tibi coro
nā vite. Tertio: tolerātia pſecutiōis ſeu tribulatiōis ꝓ
deo vel amico quocūq; Ecci.xxij. In tpe tribulatiōis
pmane ei fidelis: vt in hereditate illi⁹ coheres ſis: hoc
38 etiā iuſticia requirit: ſicut patet. A.xx.7. ¶ Quarto in
trib⁹ p̄dictis requirit̄ pſeuerātia: falcones eīm ⁊ canes
predā videntes ipam fortiſſime ſequunt̄: intantū ꝙ ca-
nes nec ſpinis nec vepib⁹ nec dura via īpediunt̄: vbi
alij qui ipam non vidēt: licet alios ad tps ſequant̄: nō
tū ita fortiter nec ita diu: ſed qñ parū laſſant̄ ſtant ⁊ fa-
ciliter impediunt̄. Signū ģ ꝙ predā vidēt: eſt curſus
pſeuerātia. Ita in ꝓpoſito illi qui deū bona fide vidēt
ſemp ipm ſequunt̄ cū illo q̄ ſic eū vidit ⁊ dixit Math.
viij. Magiſter ſequar te quocunq; ieris. Perſeueran-
tia ergo in bonis opibus ⁊ laborib⁹: eſt ſignū ſtabilis
fidei. Sic ergo per exteriora videre poſſumus: ſi pma-
nem⁹ fundati in fide Coll'.j. Nota. E.vij.16. ¶ Sine
tali exteriori ꝓbatione ⁊ oſtēſione neſcit̄ quis deo vel
homini fidelis. Sicut patet p exemplū Criſoſtomi ſu
per Matth. imperfecto. Home.lvj. Sicut inqt oīs mu
lier q̄diu non ammonet̄ a malis hoib⁹: nō bn̄ cogno-
ſcit̄ vtrū caſta ſit. Si vo ammonita ꝯſciētiā viro ſerua
uerit: tūc merito caſta laudat̄. Sic eccl'ie fides nō bene
cognoſcit̄: niſi antichr̄i venerint ad eā: vn̄ p hanc ꝓba
tionē querit dn̄s moraliter cū Salomone: mulierē for
tem q̄s inueniet? Prouer.xxxj. Sed ꝙ pauci in tali ca
ſu fideles ſunt: in parte oſtēſum eſt. F.iij.2.7.3.7.7. de
quib⁹ Criſoſto. Homel'.liiij. Qui inqt ante tentationē
fidē deo nō ſeruat: quō in ipa tētatiōe erit fidel'. ¶ Pe-
na vo non ſeruantib⁹ fidē deo vel hoib⁹ debita: patet
p hoc qd̄ dicit̄.ff. de re militari.l. deſertor.⁊.§. vlti. id eſt
in digeſto nouo.li.xj. Qui inquit p̄poſitū ſuū ꝓtegere
noluerit: vel deſeruerit: occiſo eo.i. p̄poſito: capite pu-
nietur delinquēs. Si tanta fidelitas in milite require-
bat̄ mundi: ⁊ ſi tanta punitiōe dignus ſit non ſeruans
fidelitatē impatori ſaraceno: vel alteri p̄poſito: quāto
plus iſta cum augmēto obſeruanda ſunt in milite chri
ſti erga chriſtū: ⁊ chriſtianos: qui in fide ⁊ patiētia he-
reditabit ꝓmiſſiones? Hebre.vj. In illis fides requi-
ritur: qui p dilectionē opant̄: de pe.diſ.ij.§. cū ergo. v.
hec eſt fides.
¶ Aliter fides ei nocebit: quia in damnatione peioris Ar.xij.
erunt conditiōis q̄ predicti ſaraceni. Primo: quia pl⁹
deum offendūt ſicut patet. D.j.18. Plus offendit̄ con 39
tra ſeruū vel amicum ꝓprium qui ei non credit vel p
opera ſe credere non oſtēdit: q̄ contra alienū. Secūdo
quia duri⁹ cadūt ⁊ ꝓfundius in inferno erūt: quia de
altiori cadunt loco ⁊ ſtatu. Tertio: quia plus ꝓximū
ſcandalizāt. Candela eīm prius accenſa ⁊ poſtmodum
extincta: fumo ſuo plus nocet q̄ illa que nunq̄ fuit ex
tincta: ⁊ arbor in horto plātata vt fructū faciat: quē ſi
non fecerit: ⁊ poſſeſſori nocet: cuius areā inutiliter oc-
cupat: ⁊ herbis iuxta creſcētibus quas impedit a debi
ta maturitate ⁊ pulchritudine: meli⁹ ergo eſſet ꝙ talis
arbor non eſſet. Sic in ꝓpoſito: ſicut patet. C.xiij.11.
Non ſolū quia ipe eſt in ſe malus: ſed quia mult' ſuo
nocet exēplo: ſicut patet. D.j.20. Idē etiā hyſtoria oſtē
ditur: qua fert̄ de quodā infideli fidē ſuſcipiente chri-
ſtianorū: ꝙ cum videret chriſtianoꝝ ad quos venerat Exm
falſitatē cogitaret etiam ſuoꝝ a quib⁹ venit fidelitatē:
obſtupuit ac doluit. Et cuidam querēti quare oēs ba-
ptizari nolunt infideles? Rn̄dit ꝙ vnum punctū im-
pedit: ꝙ videlicet facta veſtra cū lege ⁊ verbis veſtris
non concordāt. Audiūt verba veſtra ſancta: quibus
dicitis vos bonā habere legem ⁊ fidē: ⁊ ꝙ chriſtus ꝓ
vobis natus ſit ⁊ paſſus: ⁊ ꝙ ſola fides veſtra ſit bo-
na: ꝙ etiam vos ſoli ſaluamini: ſed vidēt facta veſtra
plena falſitate ⁊ luxuria: ⁊ ꝙ nec fidem nec legē tenet':
ſicut patet. F.iij.17. Ex quo accidit ꝙ verbis veſtris
non credunt: quia opa contradicūt: ſed potius verba
cum lege derident. Sic ergo qui fidem ſuſceperūt ⁊ nō
ſ̄m fidē opant̄: p opera mala ſubuerterūt quorūdā fi-
dem.ij. Thimo.ij.
¶ Quibus fides ꝓpria non valebit: quia alienam ſub Ar.xiij.
uerterunt: quādo penam ſimul patiētur: prius tamen
audiendi ſunt tam ſubuertētes q̄ ſubuerſi: dicunt eīm 40
ipi ſubuertētes: id eſt mali chriſtiani. nos ſaluabimur:
quia baptizati ſumus: ⁊ teſte chriſto Math.xvj. Qui
crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit ⁊c. Quibus primo reſpō
detur: ꝙ illud dictum intelligit̄ ⁊ verificatur pro his
qui fidem in bonis opibus oſtendunt: ſi ad talem per
uenerint etatem ꝙ ſint dolicapaces: ⁊ ꝓbatio ꝙ opor-
tet ꝙ de illis tm̄ intelligatur: quia ſi de omnibus intel
ligi debeat qui ſine operib⁹ credunt: ģ demones ſalua-

bunt: q2 demones credūt Jaco.ij. ¶ Et preterea ſi auctoritas deeſſet: ratio cogit ꝙ ſic intelligatur ꝛ rōnalis ꝯſuetudo qua videm⁹ ꝙ dn̄s quicūꝫ terren⁹ vel etiā populares quicūꝫ: plus reſpiciūt ꝛ pōderant opa q̄ꝫ verba: ꝛ plus ſm̄ ea iudicāt: verbi grā. Si rex vel ali⁹ dn̄s ſeruū haberet qui verbo ei⁹ recognoſcit dominiū et ꝓmittit ſe ſemꝑ ei fideliter ſeruiturū in ope tn̄ falſe ꝛ ꝓditorie ſe habet: nōne vindicat ꝛ iudicat eū ſm̄ opa? Et nō obſtante ꝙ fidē cogitauit: ꝛ etiā ꝓmiſit ei ſeruare: q2 tm̄ opa ſunt in cōtrariū: eū iuſte punit. Sic de illis qui dicūt ſe noſſe deū factis aūt negant Titū pmo. Tales ḡ illud qd̄ ad eoꝝ maiorē eſt dānationē dicunt ad eoꝝ eſſe ſalutē: q2 rōne noīs vel habitus vel patrie que freqūeter cōmunia cū ſaracenis habēt: maiorez q̄ꝫ illi nō patient̄ dānationē. Sꝫ rōne baptiſmi ꝛ chriſtianitatis: ꝛ q2 fratres chriſti facti ſunt ꝑ que gloriant̄: reſpōdet ſe a ſaracenis diſtingui ꝛ nobilitari. Sed q2 qd̄ ibi receperūt ꝛ ꝓmiſerūt: nō tenent: maius habebunt tormentū: quāto eīn plura ꝓmiſit q̄ nō tenet: ꝛ quāto ſuꝑiorē tenet dignitatē malus: tanto ꝓfundiorē locuꝫ tenebit in penis: q2 quā ꝓmiſerūt ꝛ receperūt fidem:
Exm̄ negant. j. Thim̄. v. Patet ḡ ꝙ tales duob9 aſſimilant̄
41 trufatorib9: quoꝝ prim⁹ cū fidē quā alteri ꝑ re accommodata tradiderat: vt ei ad certū redderet diem: qd̄ ei accōmodauerat: in q̄ die creditore aſſerēte ſe fidem ei⁹ hr̄e reqſitus: rn̄dit: habes fidē meā hic? habeo inquit. Cui ille: gaudeo: q2 eam tradidi tibi: q2 ſi mecū illā retinuiſſem: illā olim ꝑdidiſſem: nolo ḡ eā hr̄e ꝛ liberare et
Exm̄ mihi reducere: ne perdā eā: ſed rogo diu eaꝫ cuſtodias tecū. Alius in ꝯſimili caſu cuidā ſibi dicēti: ꝙ fidē ei⁹ hr̄et. Rn̄dit letus ſum: ꝙ ſcio vbi eſt: ꝛ ꝙ in cuſtodia boni viri habet̄: q2 prius neſciui: cuſtodias ḡ eā bene: ita illi quoꝝ fides ꝛ ſpes in alieno ope. i. in paſſiōe chriſti eſt: q̄ nō dolēt ꝙ in corde ſuo ꝛ ope fidē nō hn̄t nec
42 oſtēdunt. Sed gaudēt ꝙ eā in aliena. i. chriſti hn̄t cuſtodia: q̄ volūt ꝙ chriſtus fidē illoꝝ cuſtodiat. Sed caueant q2 chriſt⁹ vbiꝫ i euāgelio dixit: fides tua. ſ. quā in tuo corde ꝛ ope habes: te ſaluū fecit: ꝛ nō fides quā in aliena habes cuſtodia. Patet ḡ ꝙ credere in deū ad ſalutē: eſt amādo in ip̄m tendere: de pe. di. ij. §. ex ꝓmiſſis. v. in chriſtū q̄ pe. Secūdo tales dicūt: ſi ex mortu
43 is ꝛc. ſicut ptꝫ. A. xxvj. 25. ¶ Secūdo rn̄derūt forte infideles: q̄ fidē nunq̄ꝫ receperunt. Primo: ꝙ nos multa indigna ꝛ ignobilia in fide nr̄a ſentim⁹: ſicut ꝙ de⁹ fuit natus ꝛ mortu⁹: ſꝫ ad h̄ rn̄debit̄ in capitulis de natiuitate ꝛ paſſione chriſti. Quoꝝ etiam in cena ꝛ in eccl'ia in forma panis ſe dedit. Quib9 rn̄det̄. E. vj. articulo. vij. ꝑ totū. Nota. A. xiij. 16. Scd̄o ꝙ illa q̄ nos dicim⁹ miracula ꝑ que fidē nr̄am bonā eſſe oſtēdim⁹: ipſi forte illuſionē dicēt eſſe demonū ad multoꝝ factā deceptiōeꝫ
Exm̄ quā quidē illuſionē in lege eoꝝ exercere nō pn̄t: deo ꝓhibente: q2 bona eſt. A q̄bus q̄rendū eſt: cū oēs infideles de vna lege nō ſint: q̄re tales nō faciūt illuſiones in alijs legib9 malis: cū ſolū vna fides ꝛ lex bona ſit? quia de vno deo tantū vna habet̄ bona: iuxta illud Ephe. iiij. vna fides vnū baptiſma. Et ꝑterea: ſi ad chr̄ianoꝝ deceptionē demō talia oſtēdere potuit mirabilia: q̄re ad illoꝝ deceptionē q̄ per talia ad fidē chriſtianoꝝ cōuertebant̄: talia ꝑmiſſus eſt facere mirabilia? Si eīn talia ꝑmiſſus eſt facere ad chriſtianorū q̄s dicūt malos: ſubuerſionē: talia facere ꝑmitti nō debuit ad ipſoꝝ tā legis q̄ꝫ gentis deſtructionē: vel ſi lex illoꝝ bona eſt vt dicunt: quare nō oſtēdit de⁹ tot miracula infra populum illoꝝ ad illoꝝ ſollicitationē: ſicut fieri permiſit exēpla mirabilia ad ipſoꝝ deceptionē? vel quare nō vindicat deus mortē illoꝝ: tradēdo demonijs ꝛ hmōi illos qui multos illoꝝ viliſſima morte occiderūt? Sicut ptꝫ ſupra. e. c. 12. Sic vindicauit mortem martyrū: principes ꝛ tortores ipſos occidētes tradēdo demonijs: ꝛ in inſaniā cōuertēdo: ꝛ morte ſubita ꝛ turpi occidēdo: ſicut patet de egea torquēte beatū Andreā ꝛ mult' alijs. Si eīn demon talia oſtendit ꝑ martyrib9 noſtris occiſis ad vuoꝝ illuſionē quare occiſores torſit ꝛ occidit? potius eīn impugnātes illoꝝ cultū torquere debuiſſet ſi potuiſſet: q̄ꝫ defendentes. ¶ Tertio obijcere poſſunt 44
ſaraceni: ꝙ ꝑſuaſiones ſuperi⁹ facte: ꝙ videlicet fides aliarum gentiū nō oſtendit̄ eſſe bona ex miraculis: q2 deus nō oſtendit aliqua miracula ꝓ illis q̄ ſuſtinēt viliſſima pro legib9 ſuis nō ſunt cōtra illos: ſed cōtra iudeos: Contra quos exempla ponuntur: ſupra. e. c. 12. Si nanꝫ ipſi talia paſſi fuiſſent: deus ꝓ eis operatus fuiſſet. Ad hoc ſufficit reſpōſio ſancti Aug. de ci. dei. li. j. c. xv. vbi ponit exemplū cuiuſdā qui duriſſimā mortē ſuſtinuit ꝓ fidelitate. Ille inquit Marcus regulus a carcere carthaginenſiū romā remiſſus: ſub iuramēto per deos ꝑſtito ꝓ cōmutatione captiuoꝝ in ſenatu cōtraria ꝑſuaſit: qm̄ non arbitrabat̄ vtile eſſe romane rei publice mutare captiuos: ꝓpter iuramentū tn̄ ad carcerē ſponte redijt: quē horrēdis cruciatib9 necarūt. Nec tn̄ dij ſui ꝓ quoꝝ fide ſic mortu⁹ fuit: ꝓ illo miracula operati ſunt: nec tortores occiderūt: oſtendētes ꝙ tam ipſe q̄ꝫ alij ei ſimiles ſicut dicit̄. j. Thimo. j. circa fidem naufragauerūt.

F.v. **Filiatio eſt dei hominis et** demonis. Circa quas nouē oſtendēdi ſunt articuli: tres vicꝫ circa filiationē dei: ꝛ tres circa filiationē hoīm: ꝛ tres circa filiatōnē demonū. Primo oſtēdit̄ ꝙ q̄libet pōt eſſe fili⁹ dei ſi voluerit. Scd̄o: q̄ ſūt ſigna ꝑ que cognoſcit̄ q̄s ſit filius dei. Tertio q̄s ſit effectus filiationis dei. Quarto ꝙ filij hoīm ſunt a parētib9 diligēter vbis informādi. Quīto ꝙ qn̄ꝫ ſunt verberib9 caſtigādi. Sexto: ꝙ in vtroꝫ eſt parētibus humiliter obediēdū: ꝛ eis in neceſſarijs ſubueniēdū. Septimo: q̄ ſunt ꝯditiones filiorū diaboli. Octauo: quomō ſe excuſant. Nono: pena eis debita eſt infligenda.

¶ Pro primo eſt ſciendū: ꝙ ſicut deus vult hoīes ſal- Arti.j.
uos fieri ſi ipſimet hoc voluerint: ita dedit eis ꝑtātem filios dei fieri Joan. j. hijs q̄ credūt in noīe ei⁹: cū dile- 1
ctione vicꝫ ꝛ ceteris ꝯditiōib9 in capl'o īmediate ꝑcedēte poſitis: ſicut ḡ nōnulli multū affectāt eſſe de magno genere: ꝛ ſi ipſi ad h̄ attingere nō pn̄t: ſaltē volūt ꝙ filij filioꝝ ꝛ filiarū de magnis ꝓcreati nobiles reputent̄: et tales nobilitates terrenas magnis freqūēter emunt expēſis: ita a fortiori rōne plus affectare deberēt ꝙ ipſimet eſſent de genere dei. Si eīn tm̄ affectant illam quā magnā reputant. Ergo maxie dn̄t affectare maximā nobilitatē. Et ſi tm̄ affectāt nobilitatē ꝓ nepotib9 ꝛ ſequacib9 ſuis ꝛ magnis illā cōpant expenſis: quā forte nunq̄ꝫ videbūt: q2 an̄ forte morient̄ q̄ꝫ illi de nobilitate gaudeāt: vel forte ingrati erūt: a fortiori rōne affectare deberēt ſummā nobilitatē: de qua ꝛ in qua ſꝑ gaudere poterūt: ꝛ ſine expēſis cum fide vt ꝑdictū eſt acquirit̄. Om̄es inquit ap'ſ Gall. iij. filij dei eſtis ꝑ fidē. Nō per q̄ ops ad hoc attingere poſſunt. M. j. 23.

¶ Sed q2 om̄es quātūcūꝫ pctōres: q̄ nō ſunt filij dei Arti.ij.
legitimi: ſꝫ baſtardi reqſiti an filij eſſent? filios ſe eſſe dei ſperare rn̄derēt. Jō ꝑcedēti artic'lo ꝯgruū videt̄ adiūgere ſigna ꝑ q̄ agnoſci poterūt q̄ ſunt legitimi dei filij. 2
Inter hec vō ſigna eſt diſtinctio: quedā ſe tenēt ex ꝑte dei: quedaꝫ ex ꝑte ipſoꝝ filioꝝ. Ex parte dei ſunt duo: cibatio ꝛ correctio: ſicut eīn pater filiū: ita nos de⁹ alit:

et ſicut filij ad patrē in fame clamāt: ita nos ad deū: di-
centes pater nr̄. ꝛ infra: panē nr̄m ꝛc̄. Sic oculi oīm in
te ſperāt dn̄e: ꝛ tu das eſcā illoꝝ: in Ps̄. cxliiij. Das in-
quit eſcā ſupple multis ingratis: ſicut auis parua dat
cuculo q̄ educatus ꝛ ſatiatus ꝯtra matrē ſurgit: ita iſti
ſatiati de donis dei: ip̄m int⁹ in camera luxuria: ꝛ extra
crudelitatibꝫ impugnāt more peſſimoꝝ iudeoꝝ: q̄ ſede
rūt mādūcare ꝛ bibere: ꝛ ſurrexerūt ludere Exo. xxxij.
de q̄bus Eſa. j. Filios enutriui ꝛ exaltaui: ipſi aūt ſpre-
uerūt me. Nota de talibus. T. v. 30. Sc̄do correctio:
q: ſicut pater vidēs plures ad ludū inordinatū ludere:
filiū ſuū rep̄hēdit: facto oſtēdens illū ſibi ꝑtinere quē
corrigit. Sic in ꝓpoſito Prouerb. iij. Quē diligit deus
3 corripit: ꝛ quaſi pater in filio cōplacet ſibi. Ex ꝑte vͦo
ipſoꝝ filioꝝ multa ſunt ſigna: quoꝝ primū eſt natura
lis in filio ſimilitudo: ꝓpter quā filius dicit̄: ꝙ ſit vt il-
le: qn̄ enī filius pr̄i aſſimilat̄: vulgariter dicit̄ ipſe fili⁹
patris ſui: vel ꝙ pater ſu⁹ eū negare nō pōt: q: genuit
filiū ad imaginē ꝛ ſimilitudinē ſuā Gen̄. v. De iſta ſi-
militudine. Nō. A. xx. 2. ¶ Sc̄do moꝝ imitatio: q: fre
quēter accidit ꝙ ſicut filius arma patris portat: ita mo
res imitat̄ patris: ꝛ filia mores mr̄is: vn̄ vulgarit̄ qua-
lis mater: talis filia eſt: fatua mater: fatua filia Ezech.
xvj. Sicut mater: ita filia eius: filia mr̄is tue tu es que
ꝓiecit virū ſuū ꝛ filios ſuos: ſicut ḡ de filijs ꝛ filiabus
frequēter ꝯtingit ꝙ parentes in malis moribꝫ ꝛ fatuis
ſequunt̄ amoribꝫ. Ita filij dei in bonis moribꝫ ꝛ amo
ribus Ephe. v. Imitatores mei eſtote ſicut filij chariſ-
ſimi. Et ambulate in dilectiōe ſicut chriſt⁹ dilexit vos.
Nō. M. ix. 13. ¶ Tertio inimicoꝝ ꝛ repugnantiū ex-
pugnatio: filius iuſtus expugnare ſolet illos q̄ iniuri-
as patri faciunt ſaltē verbis vel factis: ꝛ nō h̄re pacem
cum illis: Ita in ꝓpoſito: filius dei verus ſine fictione
inimicos dei expugnat: ꝛ iniurias dei vindicat. j. Joā.
iij. In hoc apparuit filius dei. id eſt. hoc ſigno oſtēdit
ſe filiū dei: vt diſſoluat opa diaboli. Sed heu multi no
lunt pctōres expugnare: ne eos offendant. ¶ Quarto:
ſocietatis ꝛ paſſionis tolerātia. Talia chriſtus pacifice
tolerauit Mat. v. Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabū
4 tur. ¶ Quinto elemoſynarū largitio. i. mutatio: chriſt⁹
enī largior fuit Alexādro: qui nō ſolū oīa ſua: ſ; etiā
ſeip̄m dedit: ſic vos bn̄facite ꝛ mutuū date: nihil inde
ſperātes ꝛ erit merces vr̄a multa: ꝛ eritis filij altiſſimi
Luc. vj. ¶ Sexto: iniuriarū ꝛ odij dimiſſio Math. v.
Diligite inimicos vr̄os: vt ſitis filij pr̄is veſtri. ¶ Se-
ptimo modus ſuitij ꝛ mercedis. Serui enī vt frequē-
ter nō ſeruiūt gratis dn̄is: ſ; vel timore vel lucri amore
ꝛ pacto ꝯducti: fili⁹ vͦo bonus gratuito amore: ꝛ ſine
pacto patri ſeruit. Ideo ſeruo excluſo: filio remanet he
reditas: Ita in ꝓpoſito illis excluſis a celi hereditate q̄
ſibi quaſi ſerui ſeruiūt: q: ꝓ mercede ꝛ cōmodo tpali:
ſicut canonici ſeculares: q̄ tm̄ ad horas veniūt: qn̄ di-
ſtributio eſt danda: ſicut etiā illi q̄ ad ſacras veniunt
obſeruātias: ſeu ordines ꝛ ordinant̄ ꝓpter bn̄ficia ec-
cleſiaſtica: vel religionē intrant vt paſcant̄: illis q̄ gra-
tis hoc faciūt vel ſaltē tpalia nō req̄runt: nec intendūt
principaliter: ſ; vt ſine q̄bus eſſe nō poſſunt: dabit̄ he-
reditas: teſte chriſto Joan. viij. Seruus inquit nō ma
net in domo ineternū: filius autē manet ineternū.
Arti. iij. ¶ In q̄ notat̄ diuine filiationis effectus: q: tanq̄ he-
5 res manet ineternū. Largus dn̄s multos paſcit: ſ; filij
in hereditate alijs excluſis ſuccedūt. Sic in ꝓpoſito: il-
li de q̄ Gal̄. iiij. Quia ſi filius ꝛ heres: ꝛ Rom̄. viij.
Si aūt filij ꝛ heredes: habebūt mortem ꝛ hereditatis
ſeyſinam quaſi ſomnū. Juxta illud Ps̄. cxxvj. Cū de-
derit dilectis ſuis ſomnū: ecce hereditas dn̄i filij mer-
ces. Iſta hereditas q̄ eſt merces fidelis filij ꝛ grati nō
dabit̄ peccantib⁹ ꝛ ingratis filijs ꝛ nō dilectis. Quia
ſm̄ iura ciuilia q̄ colligunt̄ in autētica: vt cū de appella
tione cognoſcit̄. §. cauſas. Coll̄. viij. Et habent̄ etiā in
gloſa in decretalibꝫ li. ij. ti. xxiiij. de iureiuran. c. quinta-
uallis. In multis caſibꝫ filij ꝓpter ingratitudinē here-
ditate priuant̄ paterna. Sunt aūt verba legis hec cau
ſas iuſtas ingratitudinis has eſſe decernim⁹. Si quis
parentibꝫ ſuis man⁹ iniecerit: ſi grauē ꝛ inhoneſtā eis
iniuriā ingeſſerit: ſi eos in criminalibꝫ cauſis accuſaue
rit: que non ſunt aduerſus principē vel rempublicā: ſi
cum maleficis ꝯuerſat̄: ſi maleficus efficiatur: vel vite
parentū ſuoꝝ per venenū: aut alio modo inſidiari ten-
tauerit: ſi nouerce ſue aut cōcubine patris fili⁹ ſeſe mi-
ſcuerit: ſi delator cōtra parentes filius extiterit: ꝛ ꝑ ſuā
delationē grauia eos diſpendia ſuſtinere fecerit: ſi pro
perſona eius vel delicto inquantū poteſt fideiubere no
luerit: ſi eos teſtamentū facere ꝓhibuerit: ſi cōtra parē-
tum volūtatē inter arenarios ꝛ mimos ꝑſeuerauerit:
niſi forte parētes illius fuiſſent ꝓfeſſionis: ſi filia luxu-
rioſam vitam elegerit: cum parētes eam ꝓ poſſe dota-
re ꝛ maritare vellent: ſi parētibꝫ furioſis debitā curā
et ſumptus nō p̄buerit: ꝛ extraneus q̄ impendit heres
ſit: ſi parentē in captiuitate detentū nō feſtinauerit re-
dimere. Nota. M. ix. 27. ¶ In iſto vltimo caſu addit 6
lex: ꝙ nullus ex his q̄ neglexerit ſupple parētibꝫ ſubue
nire: ſi parētes ibi defuncti fuerint: ad hereditatē ꝑue-
niat: ſubſtantie vͦo taliū perſonarū ſic ſine herede de-
functarū: eccleſijs ciuitatū in q̄bus orti ſunt: applicen-
tur: ꝛ nullis alijs cauſis q̄ꝫ in captiuoꝝ redēptiōe expē
dant̄: vt vnde illi a ſuis nō ſunt redēpti: alioꝝ redem-
ptio procuret̄: ꝛ ipſoꝝ quoq; anime ex hac cauſa pijſſi-
ma ſubleuent̄: hec ibi. Hec lex videt̄ expreſſe eſſe cōtra
dn̄os cōfiſcātes bona inteſtatoꝝ ꝛ naufragoꝝ: de q̄bꝫ
dictū eſt. C. viij. 28. cū ſequētibꝫ. Et. F. j. 37. cū ſequē-
tibus: q: hec lex manifeſte vult: ꝙ illa bona ꝓ anima-
bus fiant ſic defunctoꝝ. ¶ Si in p̄dictis ingratitudi-
nis caſibus filij ſic cōtra parētes delinquētes carnales
hereditate priuant̄ terrena. A ſimili vel fortiori ratiōe
qui ꝯſimilia vel maiora cōtra deum patrē cōmittūt: he
reditate priuādi ſunt celeſti: ſed talia frequēter a nōnul
lis cōmittunt̄ cōtra chriſtū in ſuis membris ſcꝫ q̄ ma-
nus in eum inijciunt: dum grauiora cōtra ip̄m cōmit-
tunt: qui grauē ei iniuriā iurando ingerūt: q̄ in neceſſi
tate nō ſubueniūt: dum ſuis non ſubueniunt: ſicut enī
cōcedit ſibi fieri: qd̄ nūmis fit vel dat̄: ſic a cōtrario cō-
cedit ſibi negari: qd̄ ſuis negat̄. Qui vͦo ſic deo negat ꝛ
ingratus exiſtit: ꝛ ruſticitatē cōtra eum exercet de filio-
rum hereditate eſt excludēdus a deo: dicēte illud Ge-
ne. xxj. Eice ancillā ꝛ filiū ei⁹: q: teſte Paulo Gal̄. iiij.
Nō erit heres filius ancille. i. carnis ꝛ ingratitudinis:
cum filio libere qui ſcꝫ liberas in deo dando ꝛ ſeruien-
do habent conditiones.
¶ Sed q: in minore addiſcere oportet quō faciēdū eſt Arti. iiij.
in maiori: ad hoc ꝙ quis dei dign⁹ habeat̄ filius: pri⁹ 7
oportet ꝙ a parētibꝫ informet̄ in bonis operibꝫ ꝑ eos
aſſueſcat: q: ſicut tota arbor: fructus ꝛ bonitas ꝛ mali-
cia ꝛ defect⁹ ex trūco ꝛ radice ſurgit ꝛ ſuſtentat̄: ꝛ ipſis
deficiētibꝫ oīa deficiunt. Ita in ꝓpoſito: qui vult in fi-
lijs ꝛ filiabus fructū habere bonum ꝛ bona opera: fa-
ciat ꝙ aſcendat bonus humor. id eſt. informatio bona
ad ramos illos: vtrāq; naturā rigando ꝛ regendo mo
re radicum: que totam arborē ſuſtentant ꝛ nutriūt ſcꝫ
ſp̄ualem nutriēdo in ſp̄ualibus ſp̄ualia p̄cepta filijs ꝛ
familie imprimendo: more auium que grana meliora
pullis ſuis portant: per que ſp̄ualiter viuere poterūt.

Et corpalibus etiā operibꝫ eos aſſuefaciēdo: vt ocium
qđ eſt omniū vicioꝝ nutrix ⁊ vicia fugiant ⁊ vt in ne=
ceſſitate de labore ſuo ſe iuuare ſciāt. Exēplo Auguſti
ceſaris de quo ſcribit Suetonius: li.ij. de.xij.ceſaribus
ꝙ filiam ⁊ nepotes ita inſtituit: vt etiā lanificio aſſuefa
ceret. Ac nec loqui vel agere quicꝙ̄ niſi palam: nō ob=
ſtante ꝙ eos terris ditare potuit: tñ ſic eos informari
voluit: vt ſi ad extremā deuenirēt inopiā arte ſe iuua=
rent. Sic ḡ ſi filij tibi ſunt: erudi eos Ecci.vij. Nō ad
hoc. A.iij. per totum: ſequit̄ in auctoritate ⁊ curua eos
a pueritia eorum.
Arti.v. 8 ¶ In quo notat̄ quintus articulus. Ex q̇ primo dicit
erudi: ⁊ poſtmodū addit ⁊ curua: videt̄ tñ dicere: ⁊ ſi
verbis nō obtēpent ſunt verberibꝫ cohercēdi: nullo tñ
modo maledicēdi. Et rō hoc dictat: q: p maledictiōes
nō citius corrigunt̄: ſed potius deteriorant̄: q̇s dicere
poſſet quin puer a parētibꝫ maledicētibꝫ traditus dia=
bolo: peior ꝗ̄ parētes fiet: ad hoc ipſe cui tradit̄ eū cō=
Exm citabit: maledicēdo ergo ipſos q: eis nō obediunt: ma=
gis inobediētes faciūt ⁊ peiores. Et corpalibꝫ ipſos ex=
ponunt piculis: ſicut ptz: p hoc qđ ſcribit Aug.li.xxij.
Exm de ci.dei. Et legit̄ in vita ſancti Stephani de mr̄e male
dicente filijs: ex qua furioſi effecti ſunt. Ad idē de quo=
dā fert̄ vt dicebat̄ de mane a parētibꝫ ex iracūdia: ma=
ledictus qui exiēs domū in quoddā horrendū facinus
cecidit: qđ hoīes nō latebat: q̇ ſtatim captus: ⁊ poſtea
verecūdiſſima morte perijt. Sunt ḡ talia adhibēda re=
media: p q̄ citiꝰ corrigant̄ ⁊ a pctis ⁊ piculis retrahant̄:
exēplo Job.j. qui p filijs holocauſta obtulit dicēs: ne
forte peccauerit filij ⁊c. In q̇ facto magna inuenit̄ dif=
9 ferētia inter iſtū Job: ⁊ modernos parentes. Iſte eñ
cogitatiuus fuit: ⁊ diligentiā adhibuit magnā quō fi=
lios deo nutriret ⁊ a pctō retraheret: ⁊ diuites in ſpūa=
libus faceret: Modernoꝝ ꝟo parentū vt cōiter cōtra=
ria eſt diligentia: q̇ eos mūdo nutriūt: vt ſint in mūdo
glorioſi: pbi: ⁊ diuites multū ſollicitant̄. vñ Criſoſt.
homel.xvij. ſup illo verbo Math.xx. Acceſſit ad eum
mater filioꝝ Zebedei: matres q̇ corpus natoꝝ amant:
aīas ptemnūt: deſiderātes eos bñ valere in hoc ſeculo:
nō curātes q̇d paſſi fuerint in alio: alie malicias ſuis fi
lijs puident: alie honores: ⁊ nemo filijs ſuis prouidet
deū: pditionē illoꝝ cuꝫ magno pcio compant: ⁊ ſalutē
illis nec dono accipe volunt: ſi viderint illos paupes:
triſtant̄ ⁊ ſuſpirāt: ſi aūt viderint illos peccātes: nemo
10 triſtat̄ vt oſtēdant qñ corpm ſunt pentes: ⁊ nō aīarū.
Nō.D.v.8. Inſup ⁊ h̄ magis videt̄ mirabile: ꝙ hoc
nō ſoluꝫ faciūt ad ſuā magnā ſollicitudinē ⁊ laborē: ꝫ
Exm etiā ad ſuā ⁊ filiarū damnationē: ſicut ptz. A.xij.54.
Tales ḡ qui ſeipos perdūt vt filios aut vxores aut ne
potes ditent aut nobilitent: ſiles ſunt cuidā indiſcreto:
de q̇ trufando fert̄: ꝙ cuꝫ quodā loco poſuiſſet vnū do
liū vini: qđ poſt caput ſuū amputatū curreret ad ſpa=
ciū magnū: quantū forte arcus iacere pōt. Et alio que=
renti q̇d cū vino faceret? poſito ꝙ illud lucraret̄ cum
bibere nō poſſet: ⁊ ad q̇d tam care emeret qđ ei nō va=
leret? Reſpōdit: vt vxor mea ⁊ filij ⁊ amici illud bibāt
poſt mortē meā. Sic oīno eſt in ppoſito: q: ſicut iſte ca=
put amittere voluit ⁊ vitā: vt illi cum executoribꝫ bibe
11 rēt poſt mortē ſuā. Ita iſti amittūt aīam ⁊ vitā eternā.
Nō. A.xxvij.52. Iterū ſi hec ipſoꝝ pditio in ſequen=
tiū verteret̄ ſolatiū finalit̄ adhuc videret minꝰ mirabile:
ꝫ nō ſolū ſibiipſis ⁊ etiā pli perditionē acq̄runt: ipſos
onere ſpūali vel tpali vltra vires onerādo vel inordi=
nate diligēdo: ſicut faciūt parētes illi q̇ in iuuētute plē
ad artes ponūt: ⁊ ad curias nobiliū p educatiōe addi=
ſcēda mittūt: quō ꝟo artē aīe vl' educationē q̄ eā ornet
addiſcant: nō curāt: ſed qđ peius eſt: eos a tali ppoſito
reuocant p poſſe: gaudētes vident eos cū iuramentis
et curioſitatibꝫ ⁊ malis moribꝫ ⁊ diſſoluta ſocietate ad
patibulū duci inferni: ⁊ dolentes ⁊ flentes vident eos
artē addiſcere bone vite: quō vicꝫ mundū fugiāt: ⁊ cū
vita ſancta ⁊ religioſa ad celi palaciū pueniant: de q̇bꝫ
Criſoſto. ſup illo Luc.xj. Si vos cuꝫ ſitis mali noſtis
bona data dare filijs vr̄is. Si pat̄ in q̇t iniuriā patiat̄
a filio iraſcit̄: minat̄ ⁊ caſtigat: forſitan nō q: ille filius
peccauit corā deo: alioq̄n ſemp ſic iraſceret̄ ipſis peccā
tibus. Sed qñ aliter peccant in deū nō curāt. Maiorē
ergo reuerentiā volūt ſibi ipſis a filijs exhiberi: ꝙ̄ deo
Cōtra quos nota. A.xiij.18. Errant ḡ qui plus plis
diligūt corpus ꝗ̄ aīam: ⁊ q̇ plus volūt ꝙ ſint diuites
et mali: ꝗ̄ paupes ⁊ boni: q̇ eos ab igne ⁊ piculo cuſto
diūt tpalibus: ⁊ ignibus exponūt eternis: vl' curioſe
eos ornādo: vl' ad ſpectacula ducēdo: vl' male acq̇ſitis
onerādo: vel iugo dñi ordinibꝫ vicꝫ ⁊ bñficijs eos in=
digne exponēdo: vel nō corrigēdo. Et faciūt tam ptra
ſanctoꝝ exempla: ꝗ̄ etiā cōtra ppriū ſolaciū: ⁊ ptra iu=
ra tam mūdi ꝗ̄ dei. Primū patꝫ in ſancto ſanctoꝝ deo:
qui de filio ſuo teſtificat̄ Math.iij. dicens: hic eſt filiꝰ
meus dilectꝰ. Et tñ teſte Paulo: Rom.viij. Proprio 12
filio ſuo nō pepercit deꝰ: ꝫ p nobis tradidit illū. Exē=
plū dans: ꝙ quicūꝗ̄ diligant̄ ſunt ſpūalibꝫ laborꝫ ⁊
exercitijs exponēdi: exēplo matris dei q̄ filiū ſuū in tē=
plo obtulit Luc.ij. nec legit̄ eū a morte crucis reuocaſ=
ſe: vel verbis vel factis pro poſſe impediuiſſe: de ſancto
etiā Lodouico legit̄: ꝙ cum filij eius ſatis pulchri corā Exm
eo ſemel ſtarent: dixit: q̇ iſtos corā me occideret: multū
me offenderet: ⁊ tñ ſi quis eos ad mortaliter peccandū
induceret: multo plus me offenderet: In libro etiaꝫ de
apibus legit̄ quendā comitē filiū ſuū primogenitū p=
pter ſtuprū occidiſſe dicēs: nō dimittā poſt me heredē
lecatorē. In iudicio eñ corā deo: iſti pdicti q̇ filios ſu=
os coxerunt p deo caſtigationibꝫ diuerſis: cōtra illos
qui a talibus laboribꝫ filios ſuos retraxerūt: cōqueri
poſſunt ſicut mulier illa.iiij.Reg.vj. cōqueſta fuit co=
ram Iorā coximus inq̇t filiū meū: hec aūt filiū ſuum
abſcōdit. Sed dum hec faciūt vt ſolaciū de filijs ſuis
habeant terrenū: vel adiutoriū tpale: amittunt eternū
plus deſiderare deberēt eos ſemp ſecū in gaudio hr̄e: ꝗ̄
hic de eis paruo tpe gaudere. Cōtra rōnem inſup eſt:
ꝙ plus doleant parētes mortem corpis vel amiſſionē
corpalis oculi ꝗ̄ mortē anime: vel amiſſionē oculi cor
dis. Et ſi parens dr̄ homicida corpis filij q̇ alimēta ne
gat filio: ſicut ptz li.ij. infortiati ti. de agnoſcendis vel
alēdis liberis vel parētibꝫ vel patronis lege necare: in
qua dicit̄ ꝙ q̇ alimēta negat: necat. Ergo a pſimili rō=
ne q̇ alimēta negat aīe: ipam necat: qđ tanto peius vi=
det̄ homicidiū: quāto aīa melior eſt corpe: ⁊ tanto effica
cius tenet̄ prolē verbo ⁊ exēplo a vicijs ad virtutū ſtu=
dia reuocare: ſicut patꝫ in decreto di.xlvij.c. ſicut hij.§.
Neceſſe. Ad hoc etiā dei ⁊ legis diuine pcepto obligā
tur Deutro.xxj. Si inquit genuerit hō filiū cōtumacē
et proteruū: q̇ nō audiat pr̄is aut mr̄is imperiū: ⁊ co=
hercitus obedire ptēpſit apprehēdēt eū ⁊ adducent ad
ſeniores ciuitatis illius ⁊ ad portā iudicij: dicentes ad
eos: filiꝰ nr̄ iſte cōtumax ⁊ pteruus eſt: monita noſtra
audire ptēpſit: comeſſationibꝫ vacat atꝗ̄ luxurie ⁊ cō=
uiuijs ⁊ lapidibꝫ eū opprimet ppl's ciuitat'. ⁊ moriet̄.
¶ Ex hoc ꝙ tam neceſſariū eſt patri vel parētibꝫ filiū Arti.vj.
informare ⁊ caſtigare: rōnabiliter ſeq̇ videt̄ ꝙ filij pa= 13
rentibus in talibus ſint obediētes: eoſꝗ̄ habeant in re
uerentia: ſine quibꝫ correctio in eis effectum nō capit.
Ex dictis etiam ſequi videt̄: et ex lege nature ⁊ mutue

vicisſitudinis obtentu: ⁊ naturalis ſupportationis: ꝙ
ſicut parētes tenent̄ curā habere prolis: Ita etiā ꝓles
in caſu teneat̄ parentū curā gerere: tam in ſpūalibꝫ q̄ȝ
corpalibus: ad hoc enī obligant̄ p̄mo exēplo chriſti: de
quo Criſo. ſup Ioā. homel. lxxxv. Moriēs inquit cō-
mendauit matrē diſcipulo: erudiens nos vſqȝ ad mor
tem diligentiā eoꝝ habere: qui genuerūt nos. Secūdo
rōne beneficioꝝ ſuoꝝ ꝓcreationis: educationis: nutri-
tionis ⁊ eruditiōis. In q̄bus magnā circa nos dilige-
tiam habuerūt ⁊ laborē: ⁊ ſine q̄bus nec fuiſſem⁹: ⁊ ꝑ
quibꝫ multum eis tenemur: ꝓpter que ſacra ſcriptura
Eccēs. vij. nos hortat̄ dicens: honora patrē tuū ⁊ ge-
mitus matris ne obliuiſcaris: memēto ꝙ niſi per illos
nō fuiſſes: retribue illis ſicut ⁊ ipſi tibi: magnā cauſaȝ
innuit: q̄re cura eſt habēda parentū: in hoc ꝙ dicit me-
mento. Si enī ex dei p̄cepto q̄libet ꝓximo teneat̄ in ne
ceſſitate ſbuenire: ſine quo hō fuiſſet: multo magis ꝓ-
ximiori vel ꝓpinq̄ſſimis q̄bus fortiori vinculo nature
obligat̄: ſine q̄bus nec fuiſſet in rerum natura. Et illi
multū teneremur ex lege gratitudinis: qui nobis mē-
brū daret cū illud nō haberem⁹: vł reſtitueret amiſſuȝ
quilibet enī recipiēs beneficiū diceret ſe ſibi ⁊ oībus
ſuis ſemꝑ obligatū: ⁊ ꝙ nunq̄ȝ ꝯtra ſe vel ſuos aliq̄d
imposterū attemptaret: multo magis parētibꝫ obliga-
mur: ꝑ quos oīa mēbra habem⁹: ⁊ oībꝫ ſuis. id eſt
cognatis ⁊ cōſanguineis rōne patris ⁊ matris: q̄r illi
ſunt rami illarū arboꝝ: vt illis bñfaciamus. ¶ Tertio
ad h̄ obligamur p̄cepto legis ciuilis: q̄ vult ꝙ in alen-
do vterqȝ alter tenet̄: ⁊ pater proli: ⁊ ꝓles in caſu patri:
ſicut ptȝ li. ij. infortiati ti. de agnoſcēdis vel alendis li-
beris. l. ſi quis. §. ſi vel parēs: ꝙ etiā filius patri tenet̄:
adhuc ibi lex. §. ſi impubes in hec verba. Si impubes
ſit emācipatus: patrē inopem alere coget̄ iniquiſſimū
quis merito dixerit patrē egere: cum filius ſit in facul-
tatibus? ¶ Quarto p̄cepto dei ⁊ legis diuine Exo. xx.
Honora inquit patrē tuū ⁊ matrē tuā duplici hono-
re: reuerentiā vicȝ exhibēdo: ⁊ neceſſaria miniſtrando
ſ̄m magiſtrū in hiſtorijs. Sic ḡ filij obedite ⁊ ſubueni
14 te parētibꝫ Ephe. vj. Et ſi iſta p̄cepta ⁊ exēpla prolem
ligent vel obligent ad parētes viuos: qñ in neceſſitate
ſunt: multo magis videt̄ eos obligare ad mortuos: q̄r
in maiori ſūt neceſſitate. Sed heu multi neutrū faciūt
et illud ad qđ plus obligant̄: minus faciūt: ⁊ paucio-
res illud implent p̄ceptū: q̄r licet q̄ȝtum ad viuos pa-
rentes paupes: aliqui grati inueniant̄: pauci tamē: ad
mortuos v̄o pauciſſimi ⁊ incole ei⁹: ſicut patȝ. E. viij.
6. ipſi bona ꝯſciētia dicere poſſunt: ⁊ altiſſime cantare
illud Ps̄. xxx. obliuioni datus ſuȝ: tanq̄ȝ mortu⁹ a cor
de: nō dicit ſolū a manu q̄ ꝓ illis nihil facit: ſȝ ꝙ maio
ris eſt ingratitudinis: a corde: ꝙ nec de illis ad bonū
effectū cogitāt. Tales nō rōnales ⁊ grate nature: ſȝ her
barū ⁊ arboꝝ ſequunt̄ ꝯditionē: de q̄bꝫ Criſoſt. ſuꝑ il
lo Math. xix. relinq̄t hō patrem ⁊ matrē ⁊c̄. humor de
radicibꝫ aſcendit in herbā: de herba aūt nō reuertit̄ ad
radices: ſed ſurſum trāſmittit in ſemē. Sic ⁊ amor de
parentibꝫ aſcendit in filios: de filijs aūt nō reuertit̄ ad
parētes. Ideo parētes quidē filios diligūt: ſȝ nō ſic di-
ligunt̄ a filijs: q̄r nō ad parētes: ſȝ ad ꝓcreandos filios
15 tranſmittūt affectū. Sed nō ſolū iſtis ramis ſiles ſunt
q̄r humorē more illoꝝ ad radices remittūt. Sed q̄r eti-
am more ramoꝝ radices ſuas de terra eneruant: rami
quidē iuuenes ſunt: ⁊ teneri a radicibꝫ ⁊ trūco educū-
tur ⁊ nutriunt̄: facti magni ⁊ ponderoſi: truncū ſuū et
radices de terra eradicant. Sic in ꝓpoſito faciūt multi
parētibꝫ ſpūalibꝫ. i. eccl'ie ⁊ p̄lati ⁊ ꝯfeſſoribꝫ ſuis ipos
ꝑſequēdo. Alij idē faciūt parētibꝫ carnalibꝫ: ꝓpter ter-
rā ⁊ hereditatū cupiditatē illoꝝ mortem deſiderādo
quantū in eis eſt: dum illoꝝ mortē affectant: eos de ter-
ra viuentiū eradicāt: quoꝝ cuilibet dicit̄ in Ps̄. lj. Et
radicē tuā de terra viuentiū: ſupple euellas: ⁊ illas ra-
dices in terra mortuoꝝ. i. in cimiterio ꝓfundius plan-
tant: ne iterū cadāt: qđ ſi adeo cito ſicut vellent nō cra-
dicent̄. Interim eos circa diuiſionē terraꝝ ⁊ dotiū pla
citis ⁊ brigis ⁊ tedijs ⁊ amaris verbis affligūt. Ma-
ledicti rami infernales: oībus ramis naturalibꝫ peio-
res: q̄r ꝯtra radices pugnāt. Et tñ cum mortui fuerint
quaſi eos dilexerint plangūt: ⁊ occiſos vindicant: de
quibꝫ Gerardus cambreñ. in itinerario ſuo ꝑ vualliā
li. ij. parētes inquit viuos maxime ꝓpt ambitionē vſqȝ
ad mortē ꝑſequunt̄: mortuos aūt ab ipſis īteremptos
totis viribꝫ vlciſcunt̄: plus ad ꝓpriam oſtentationē: q̄ȝ
defuncti vtilitatē: ⁊ ficte plangentes: plus gaudent q̄ȝ
doleāt: plus dolerēt: ſi ſcirent eos ad vitā redituros: q̄ȝ
de hoc ꝙ tranſierūt: q̄r ex quo ipſi in īmobilibꝫ intraue
runt: ⁊ mobilia ſpoliauerūt: pauci ſunt qui vellent ꝙ
defuncti parētes redirent: īmo ſi redirēt: niſi portarent
breue regis melius ꝓ eis loquens eos ad priſtina non
admitterēt: nec aliquo modo eis oīa reſtituerēt: impo-
nerent enī eis ꝙ ipſi nō eſſent: ⁊ potius corpora illorū
membratim partirēt: ſi ſcirēt eos ad vitā redituros: ⁊
bona illoꝝ vēdicaturos: ſicut fecit ille Euilmoradac:
de q̄ recitat mgr̄ in hiſtorijs ſcolaſticis ſuꝑ Dañ. in ter
tia viſione: ꝙ cum regnare cepiſſet poſt mortē p̄ris ſui
Nabuchodonoſor: timens ne reſurgeret pater ſuus q̄
de beſtia redierat in hoīem. Cadauer patris effoſſum:
diuiſit in trecentas partes: ⁊ dedit eas trecētis vulturi-
bus. Et ait ad eū Ioachim ſocius ſuus: non reſurget
pater tuus: niſi redeant vultures in vnū. Notate ver-
ba cū regnare cepiſſet ⁊c̄. noluit enī tunc patrē redire:
ne regnare ceſſaret: plus voluit regnū q̄ȝ patris vitā.
Sic in ꝓpoſito illi q̄ parētes mortuos mēdaciter plan-
gūt. De quibꝫ Ps̄. lxj. filij hoīm: mēdaces vani q̄ȝtuȝ
ad deſideriū ꝙ habēt dñandi ⁊ de bonis paternis oc-
cupandis: ⁊ mēdaces in planctu: quē ꝓ eis defunctis
faciunt: de q̄bus Sapieñ. iij. neq̄ſſimi filij eoꝝ. ¶ Pa- 16
rentes v̄o defuncti hanc ſuoꝝ ingratitudinē experien-
tes: dolētes dicere pñt illud Treñ. vlti. hereditas nr̄a
verſa eſt ad alienos: domus noſtra ad extraneos. i. in-
gratos. ¶ Multū diſcrepāt iſti filij p̄dicti a cōditione
bonoꝝ filioꝝ: de quoꝝ numero ille erat de q̄ ſcribit Va
lerius maximus li. vij. Cū inquit Decius imperator
Deciū filiū ſuū impiali diademate ꝓponeret inſignire
renuit filius dicēs: vereor ne factus impator: deſiſtam
eſſe filius. Malo non eſſe impator ⁊ humilis filius: q̄ȝ
imperator ⁊ filius indeuotus: imperes pr̄ meo impe-
rio: donec humiliter parere ſciam impatori. Nam pa-
rentū effectū exiuit qui mole ſuppoſita filiū extinguit:
prius enī alendi ſunt pueri: ⁊ cū p̄ceſſerint quos prece
dere debēt: inuite aſcēdant. Iſte noluit dominiū cū vi-
ta patris ne patri fieret aut reputaret̄ ingrat⁹. Iſti tan
tū affectant dñiū: qđ cū illud viuēte patre hr̄e nō poſ-
ſint: mortē illoꝝ volunt: de ingratitudine nihil cogitā
tes: q̄r tñ vt cōmuniter oēs filij dū iuuenes ſunt: pa-
rētibus ſunt obediētes: eiſqȝ multū ꝓmittunt gratitu-
dinē: qñ nullam oſtēdere poſſunt in oꝑe. A qua quidē
cum illam oſtēdere deberēt: mēdaciter alienant̄: ꝯgrue
poſſunt de eis parētes dicere illud Ps̄. xvj. filij alieni
mentiti ſunt mihi. Alienos eſſe vocari poſſunt: q̄r licet
ſui ſint nā: alienos tñ ſe oñdūt in oꝑe ⁊ nō ſuos: ſȝ dia-
boli. De q̄bus Ioā. viij. Vos ex patre diabolo eſtis.
¶ In quo ſeptimus notat̄ articulus. Tales q̄ honorē 17
et amorē deo ⁊ parētibꝫ in affectu nō demonſtrant: nec

ipſos vt deberēt bonis operibus obſequunť: ſed poti⁹ more peſſimoꝝ animaliū et demonū perſequunť: eiſqȝ ingrati fiunt: nō dei vel hominū: ſed potius demonū quoꝝ mores imitanť filij dicēdi ſunt. Sed multi ſunt tales ergo ⁊c. Maioꝛ probať tripliciter. Experimēto: et lege ciuili: ⁊ lege dei: anteqȝ ad expimentū ꝓcedať: oportet vnum ſupponere et pꝛemittere: ꝙ videlicet inter parētes ⁊ pꝛolem eſt quedam vis naturalis: ſuper nature vnitatem ⁊ communicationē fundata: que eos plus adinuicem ligat ⁊ vnit in naturali affectu: qȝ remotos ſanguīe ⁊ nā hac vi ⁊ affectiōe mr̄ filij viui. iij. Reg. iij. potius petiuit ꝙ filius alteri daret: qȝ occideret: hac vi agnus inter mille oues matrē ſuam eligit ⁊ cognoſcit pluſqȝ ei qȝ alijs afficitur: ⁊ citius ei occurrit hoc ſuppoſito. Arguiť ſic: ſi filij ſint iſtoꝝ: ergo naturaliter eis afficiunť: ergo a deſtructiōe ꝯſequētis vbi nō naturaliter eis afficiunť: non ſunt filij illoꝝ quoꝝ creduntur ſed baſtardi ab alijs generati. Tali experimēto inuenti fuerūt vt quedam hiſtoꝛie habēt: duo non

Exm̄ eſſe filij eius cui⁹ putabanť. Mater tres habēs filios: marito ſuo dixit: de tribus filijs noſtris ſolus vnus eſt tuus. Noluit em̄ falſum facere heredē: ſed anteqȝ filiū verum nominaret: moꝛtua eſt: cito poſt pater moꝛiēs: amicos ammonuit ꝙ caute agerēt ad cognoſcēduȝ qs verus eſſet filius: ⁊ vt ei totam darēt hereditatē ⁊ patris bona: iudex v̄o diſcretus coꝛpus patris defuncti erexit: dicens illis tribus filijs ꝙ qui melius ⁊ pꝛopinqui⁹ ad coꝛ patris ſagittaret: haberet hereditatē. Primus pꝛope. Secūdus pꝛopinquius ⁊ pꝛofundius il-

18 lud tetigit. Tertius v̄o dixit ꝙ potius totam dimitteret hereditatē: qȝ ad patris coꝛpus ſagittaret. Illi ergo adiudicata fuit hereditas: quia naturalis hoꝛroꝛ ⁊ timoꝛ coꝛpus patris ſagittandi eum oſtēdit illius verū eſſe filium. Et hoꝛroꝛ qui in alijs nō fuit: oſtēdit ipſos nō eſſe filios iſtius. Sic in pꝛopoſito: loquēdo de illis qui putanť ⁊ dicunť filij eſſe ſummi patris dei. Si euȝ ligatū ad crucem iuramētis ſagittēt: ſicut faciūt quotidie aliqui per caput oculos ⁊ pedes iurādo. Alij plus ad coꝛ appꝛopinquātes imo coꝛ percutiētes per pꝛecioſum coꝛ dei iurātes. In hoc facto oſtēdunt ſe nō eſſe filios dei: quia nō abhoꝛrēt eum ſic deturpare: nec iſtis debeť celeſtis hereditas: ſed illis qui huiuſmodi abhoꝛrent: idem etiam patet de filijs qui putanť eſſe aliquorum patrum carnalium: ex hoc ꝙ ingrati ⁊ tedioſi eis ſunt: oſtendūt ſe ad illos nō pertinere quantū ad naturam: hec eſt legis pꝛeſumptio. C. de poſtliminio ⁊ redemptis ab hoſtib⁹ li. viij. vnuſquiſqȝ: nec em̄ inquit ſuū dicere poterit: quē pereuntē contempſerit. Totus v̄o iſte argumētandi modus confirmať per legem dei Joā. viij. vbi chꝛiſtus ſic ꝯtra iudeos arguit: ipſi dixerunt ſe eſſe filios abꝛae: chꝛiſtus v̄o contrariū oſtēdit: per hoc ꝙ opera abꝛae nō fecerūt. q. d. ex quo affectu ⁊ effectu abꝛaam nō ſequimini: ſed diabolum: non eſtis

19 abꝛae filij: ȝ diaboli: filij Belial abſqȝ iugo Judi. xix. ſic videť oſtēſa maioꝛ. Nota. M. ix. 41. Minoꝛē quotidiana oſtendūt experimēta: bꝛuta em̄ dum a parēti-

Catuli bus lac ⁊ alimentū accipiūt: eos cognoſcūt: quo ceſſante eos cōtemnūt ⁊ cum eis pugnāt. Catuli etiam in iuuentute inter ſe ⁊ cum parētib⁹ ludūt: magni v̄o effecti ac roboꝛati: pꝛo eſſe cum parētib⁹ inter ſe pugnāt. Sic pꝛochdoloꝛ filij tam nobiliū qȝ pauperū parui ſimul nutriti in curijs pꝛincipū vel parentū: inter ſe magnā habent familiaritatē ⁊ ſocietatē: ⁊ parentib⁹ magnāqȝ exhibēt reuerentiā ȝ magni facti: ita cupiditate ⁊ ſupbia excecanť: ꝙ nec ſocietatē nec ꝯſanguinitatē agnoſcūt. Sed aliquā ꝯcupiſcibili inť eos oſtēſo: nec deū timēt: nec parentē reuerenť: nec inter ſe pacē habēt. Et nō ſolum ꝑ magnis: ȝ etiā ꝑ paruis ſicut filij pauperū: contra deū ⁊ parētes ⁊ inter ſeipſos brigas habēt ⁊ ꝯtētiōes.

Quāti v̄o h̄ ſit periculi: oſtendit miraculū qđ ſcribiť li. vij. hiſtoꝛie eccleſiaſtice de duob⁹ fratrib⁹ adinuicem litigantib⁹: ꝑ piſcatione cuiuſdā ſtagni: ad quos veniens Gregoꝛius ceſarienſ cum eos repꝛehēdiſſet: ꝙ animas ꝑ piſcibus perderēt: rogauit deum ꝙ in illo loco nunqȝ piſcis vel aliq̄ aqua appareret: qđ ⁊ factum fuit vnde in eodē loco eſt campus frugum ferax: vbi antea fuit ſtangnū nauiū ferax: nō ſimus ergo de illis Can. j. filij matris mee pugnauerūt cōtra me. ¶ Iterū tales viperis aſſimilanť: qui dum pariunt: occidunť partu ſuo ⁊ ſerpētib⁹: ſicut patebit infra. c. de ingratitudine. Sequiť ergo ꝯcluſio: ꝙ tales nō dei vel hominū ȝ diaboli filij ſunt: q̄ in celo creatus: cōtra deū patrē ſuū: et cōtra fratres ſuos. i. bonos angelos: ꝓliabať: ſicut patȝ A. xxij. 2. Hanc aūt ꝯcluſionē ꝯfirmat exemplis Petrus Rauēnas in quodā ſermōe. Auelle inquit radiū a ſole ⁊ radius nō lucet: riuulū a fonte ⁊ areſcet: ramū ab arboꝛe: ⁊ exiccať: mēbꝛū a coꝛpoꝛe ⁊ putreſcit: ſepera filiū a deuotiōe paterna: ⁊ iaȝ nō eſt filius ȝ eſt collega illoꝝ de q̄bus Joā. viij. vos ex patre diabolo eſtis: et illius filias eis copulauerūt: ſicut ptȝ. F. j. 30. ¶ Ex tota iſta deductione patet: ꝙ filij parētib⁹ ingrati matres ſuas ⁊ etiā ſtatū ꝓpꝛiū male diffamāt: quia in hoc videnť oſtendere: ꝙ nō ſunt filij coꝝ quoꝝ eſſe putanť de quib⁹ cōgrue ad ꝓpoſitū diciť Ecci. iij. qȝ male fame eſt: qui relinquit patrē: illū ſcȝ putatiuū ⁊ maledict⁹ a deo: q̄ exaſperat matrē. Tu ergo fili ſuſcipe ſenectā patris tui: ⁊ ne ꝯtriſtes illū ī vita illi⁹. Et ſi defecerit ſenſu: veniā da illi: ⁊ ne ſpernas eū in tua virtute Ecci. iij.

¶ Ab iſta parentū turbatiōe nōnulli ſe excuſant: dicētes ſe in cauſis q̄ inter ipſos ⁊ parētes aguntur circa terras ⁊ dotes ⁊ hmōi ſe iuſticiā hēre: parētes v̄o iniuſticiam. Et ponať ꝙ ita ſit: tū deberet potius ad tꝑs iuri ſuo cedere: qȝ illos grauiter offendere: exēplo Joānis hircani: de quo verba recitanť Joſephi in fine hiſtoꝛie j. Mach. j. ꝙ Ptholomeū qui patrē ei⁹ Simonē occiderat ⁊ matrē ei⁹ ⁊ duos fratres tenebat in vinculis in quodā caſtro obſedit: cui cū foꝛtiter appꝛopinq̄ret matrē ei⁹ ⁊ fratres ſup muros vſqȝ ad ſanguinis effuſionē cedebat: fract⁹ v̄o pietate Joānes ab impugnatiōe ſe temperabat: mr̄e tū reclamante ne ꝑ ſe ſineret ſcelus Ptolomei inultū. Ecce iudeus ille qđ iuſte inceperat: et iuſte exequi potuiſſet: ne tū mater grauareť ⁊ fratres dimiſit. Quāto magis chꝛiſtiani: ne peioꝛis ꝯditionis ſint iudeis inſtabiles: coꝛ exercitatū auaricia habētes: maledictionis filij. ij. Pe. ij.

¶ In quo taliū innuiť pena: q: deſpiciētes parētes maxime neceſſitatis tꝑe: duplicē merenť maleditionē ⁊ penā. ſ. tꝑalē ⁊ eternā: ſic ptȝ in decreto. lxxxvj. di. c. in ſingulis. §. ceterū in fine. Et nō ſolū parētes carnales: ſed etiā ſpūales ibidē. ij. q. vij. q̄lis. Quātum v̄o ad penam tꝑalē: dupliciter puniēdi ſunt. Pꝛimo in pena ꝯſimili q: ſicut ipſi parētes exaſperāt ⁊ grauanť: ita ipſoꝝ pꝛoles miniſtrabit illis: ſicut ptȝ. A. iij. 18. Et iuſte quidē vt de eis verificeť illud in digeſto veteri li. ij. ꝙ quicq̄d iuris in alterū ſtatuit: eo ipſe vtať. Scđo in re ꝑ q̄ vel in q̄ eſt parētib⁹ ingrat⁹: ꝑ qua ſicut ſi ingratus ſit eis et durus. Et filios ꝓpꝛios quos inoꝛdinate diligit ditet: vix de illis gaudebit: quia amaritudinē de eis ſentiet. Et iuſte quidē: vtpote qui eos nō coꝛrexit: nec bonis ditauit moꝛibus ſed diuitijs ⁊c. quomodo bonos moꝛes in eis meteret: quos nō ſeminauit? quō ſe de ſacco extraheret: quod ibi nō poſuit? Talem ergo fructū

Exm̄ (margin note beside "Quāti v̄o h̄ ſit periculi")

20 (margin number beside "j. filij matris mee pugnauerūt")

Arti. viij. / 21 (margin notes beside "¶ Ab iſta parentū turbatiōe" and "ciam. Et ponať")

Arti. ix. / 22 (margin notes beside "¶ In quo taliū innuiť pena")

oportet eos in eis colligere ⁊ ab eis recipe: qualē in eis
ſeminauerūt ⁊ plantauerūt Eccl. xxx. Lacta filiū tuū
et pauentē te faciet. Ne ergo iocūderis in filijs impijs
ſi multiplicent̄: nec oblecteris ſup eos. Melior eſt vnꝰ
timens deū: q̄ꝫ mille filij impij. Et vtile mori ſine filijs
Exiiij q̄ꝫ relinquere filios impios: in qua: ſicut patet de illo de
quo fert̄: ꝙ patre ad oſtium pulſante: filio cum vxore
in menſa exiſtente: q̇ gallinā ante eos habebāt: in ciſta
abſcondit: anteq̄ꝫ pater famelicus intraret: poſt cuiꝰ re
ceſſum: cum filiꝰ ad ciſtam ipſam recepturꝰ rediret: in
ſcutella ſerpentē inuenit: qui collū eiꝰ cingens: illi mul
tis diebꝫ adheſit: manifeſtā dei oſtendens vindictā in
23 filios diffidētie Ephe. v. Tertio tales a parentibꝫ ma
numiſſi: vel a patria poteſtate exempti: iterū ad priorē
ſtatū redigēdi ſunt. Codice li. viij. ti. de ingrat. liberis
l. vnica. Quarto in vita: qꝛ tales rōnabiliter breui vi
uent tempore: ſi illi qui parētes in affectu ⁊ effectu ho
norant longam habebūt. Iuxta illud Exo. xx. Hono
ra patrē tuū ⁊ matrē tuam vt ⁊c̄. Ergo a cōtrario ſen
ſu nō honorātes: nō erūt longeui ſup terram. Et iuſte
quidē: qꝛ ſicut propter ingratitudinē alia bona fortu
ne reuocant̄: vel illis priuant̄: ſicut patꝫ. F. iij. 14. ⁊. 15.
et. E. v. 4. et ſupra. e. c. 5. Et ſicut patebit infra. G. iiij.
21. et. P. ij. articulo. viij. Ita bonis nature ⁊ vita iuſte
priuari poteſt: quia deo ⁊ parentibꝫ a quibꝫ accepit hec
ingratus exiſtit: ꝓpter hoc viri ſanguinū ⁊ doloſi non
dimidiabūt dies ſuos: in Pſ. liiij. Quātum vō ad penā
eternam vna eis ſufficiet: quando fiet de eis ſicut fit de
fructibꝫ q̇ circa arborem creſcūt: ⁊ humorem ad ſe tra
hunt: ⁊ arbori nocent ipmq̄ꝫ fructū impediūt: vſq̄ꝫ ab
hortulano in ignem mittant̄: Ita filij ingrati circa pa
rentes creſcētes qui bona illorū furant̄: ⁊ ad ſe quicq̇d
poſſunt trahūt: eiſq̄ꝫ multipliciter nocent: eoſq̄ꝫ depau
perant: malas ſocietates ſectando: ⁊ comeſſationibꝫ va
cādo: quos hortulanꝰ noſter chriſtus abſciſos in ignē
mittet Math. xxv. quia deo ⁊ parentibꝫ ingrati extite
runt: ꝓpter hoc venit ira dei ſup filios diffidētie Coll.
iij. de q̄bꝫ Amos. vij. Filij tui ⁊ filie gladio cadent.

F. vj. **FOrtitudinis. Primo oſtē**
denda eſt diſtinctio et adinuiceꝫ comparatio.
Secundo quomodo fortitudo ſpūalis: ſpūali virtutū
officio comparat̄: ⁊ quomodo illud roborat. Tertio ꝙ
duo ſpūalem ſuadent fortitudinem.

Arti. j. ¶ Quantum ad primū eſt ſciendū: ꝙ duplici hominis
1 nature congrue duplex correſpondet fortitudo: p quā
ſuum finem conſequi ⁊ aduerſa propellere poſſit. Sed
ſpiritualis potior eſt: qꝛ nature meliori cōgruit ſed am
be ſimul p̄ualent: vna vō ſcilicet corporalis: ſine alia
obeſt poſſeſſori ſuo: ⁊ potius infirmitas eſt dicenda: de
qua btūs Gregoriꝰ li. vij. moral. reproboꝝ fortitudo
eſt tranſitoria ſine ceſſatione diligere cōtra flagella cō
ditoris inſenſibiliter perdurare: ab amore rerū tempo
raliū nec ex aduerſitate quieſcere ad inanem gloriā etiā
cū vite detrimēto peruenire: malicie augmenta exq̇re
re: bonoꝝ vitam nō ſolū verbis ⁊ moribꝫ: ſed etiā gla
dijs impugnare in ſemetipſis ſpem ponere iniq̇tatem
quotidie ſine vllo deſiderij defectu ꝑpetrare. Quis nō
diceret illū debilē ⁊ infirmū: q̇ oīm ventoꝝ impulſu ca
deret? multo infirmior eſt ⁊ debilior: qui vt predictū eſt
omī tentationis tactu de vita recta ꝓpellit̄: ⁊ omi vento
portat̄ ad modū fauille Eſa. j. Fortitudo nr̄a tanq̄ꝫ fa
uilla: ponant̄ ante mentis oculos duo: quoꝝ vnus eſt
fortis ſpū: alius vō dicit̄ fortis corpe: primus cum illa
fortitudine opari poteſt q̄ habēt cauſam effectiuā: que
ſcꝫ de ſe bona ſūt: ſicut ieiunare: orare ⁊ elemoſynas fa
cere: ⁊ hmōi. Et talia multo fortius aggredit̄ q̄ꝫ illi q̇
ſunt corpe fortiſſimi: qꝛ illi nō ſunt potētes niſi in his
que habēt cauſam defectiuā: ſcꝫ in vicijs: vt patꝫ p ver
ba p̄dicta beati Grego. Hoc etiam quotidiana docet
experiētia: qua videmus ꝙ fortitudo ſpūalis facit vnā
vetulam corpe debilē promptiorē eſſe ⁊ fortiorē ad opa
ſpūalia: q̄ꝫ ſit fortior homo patrie: q̇ eſt corpe fortis et
ſpū debilis: qꝛ tales vt cōmuniter in agreſſu bonoruꝫ
operū ſunt timidi. Cum ergo fortitudo potius dicen
da ſit in his que habēt cauſam effectiuā: ꝙ in his que
habent cauſam defectiuā: cum etiā fortis potiꝰ dici va
leat: qui aduerſariū ſuū vincit q̄ꝫ qui ab eo vincit̄: patꝫ
ꝙ debilior homo patrie ſi ſit fortis contra diabolū: for
tior reputat̄ in curia dei: q̄ꝫ fortior gigas regni in fine
nulla erit inter eas compatio: qꝛ fortitudo eoꝝ diſſimi
lis Hiere. xxiij. Nota. M. xj. 44.

¶ In edificio vō ſpūali: fortitudo fidei fundamētū eſt Arti. ij.
qꝛ totū edificiū fundat ⁊ portat ⁊ fortificat cōtra tenta 2
tiones: ſicut bonū fundamentū: domū cōtra ventum
Hebre. xj. Fortes facti ſunt in fide: fundamentū aliud
nemo pōt ponere. j. Coꝝ. iij. qꝛ ſine fide impoſſibile eſt
placere deo Ad Hebre. xj. Spes edificiū erigit Eſa. xl.
Qui ſperāt in dn̄o: mutabūt fortitudinē: qꝛ de fortitu
dine iſta inferiori ⁊ tpali aſcendēt ad eternā. Spes etiā
fortiter facit opari: ſicut ſpes magni lucri terreni. Cha
ritas vō q̇ omēs recipit: edificiū illud largū facit ⁊ du
rabile: qꝛ fortis vt mors dilectio Cañ. viij. Iuſticia il
lud tam erectū ⁊ dilatatū in recto ſtatu ꝯſeruat: ſic̄ recti
tudo colūnarū domū ſupportat: ⁊ a caſu p̄ſeruat Pro
uerb. xv. domꝰ iuſti plurima fortitudo. Abſtinentia ⁊
caſtitas in iſto edificio fortiſſimi ianitores: vel fortiſſi
mi muri ſunt: qꝛ oīa īmunda ⁊ omēs immūdos: a cor
de ⁊ corpe excludūt Prouer. vlti. Accinxit fortitudine
lumbos ſuos: pſeuerātie fortitudo omīa p̄dicta cōſer
uat ⁊ ad bonū finē pducit: qꝛ illa eſt leo: de q̇ Prouer.
xxx. Leo fortiſſimꝰ beſtiarū: ad nulliꝰ pauebit occur
ſum. Illā vō fortitudinē ſpūalē ſeu illud edificiū ſpi
rituale tā fortiter edificatuꝫ: in q̇ oēs p̄dicte includunt̄
fortitudines: deſcribit btūs Grego. vij. moral. Iuſtoꝝ
inquit fortitudo eſt carnē vincere: ꝓprijs volūtatibus
cōtraire delectationē vite p̄ſentis extinguere: huiꝰ mū
di aſpera ꝓ eternis p̄mijs amare: ꝓſperitatis blandi
menta ꝯtemnere: aduerſitatis metū corde ſuperare.

¶ Hanc aūt fortitudinē duo ſuadēt. Nobilitas ꝓlis: Arti. iij.
qꝛ ſicut ex corpali fortitudine naſcunt̄ ſupbie: pugne: 3
homicidia ⁊ hmōi: ꝓles peſſima: ita ex iſta magnificē
tia: ꝯfidētia: patiētia: pſeuerātia ⁊ hmōi: ꝓles nobiliſ
ſima: ab ipō generata: q̇ dabit virtutem ⁊ fortitudinē
plebi ſue. In pſ. lxvij. Scdo: fecūditas mercedis: ſi mi
lites mūdi multa fortiter aggrediunt̄ ſpe ⁊ vane glorie
vel mercedis tpalis. A fortiori rōne milites dei deberēt
fortiter aggredi dignos fructꝰ penitētie in ſeipſis: ⁊ ꝓ
ximoꝝ coopari ſaluti: ſpe vere glie ⁊ mercedis eterne:
in q̈ ꝓ fortitudine h̄ cito exacta: ſp erit fortitudo ⁊ de
cor indumētū eiꝰ Prouer. xxxj. illa ſcꝫ de q̇ in pſ. xxvij.
dn̄s fortitudo plebis.

FRaternitatis. Primo oſtē F. vij.
denda eſt diſtinctio ⁊ adinuicē compatio. Se
cūdo: q̄ ad verā fraternitatē req̇runt̄. Tertio: quis ve
re fraternitatis effectus.

¶ Rōne pmi eſt ſciēdū: ꝙ fraternitas duplex eſt. Car Arti. j.
nalis vicꝫ int̄ illos q̇ eiuſdē ſūt originis ⁊ nature: ſicut 1
illi Geñ. xlij. fratres ſumꝰ vno p̄re geniti. Alia ſpūalis
q̄ eſt inter illos q̇ ſpūaliter ſe diligūt ⁊ mutuo ſe iuuāt:
quō chriſtus diſcipulos ſuos fratres vocauit Jo. xx.

vade inquit ad fratres meos ⁊c̄. Secūda eſt melior et
fortior ⁊ purior ꝓpter tria. Primo: q̄r fundatˀ ſup fortio-
ri ⁊ meliori fundamēto ſcʒ ſup charitate: de q̄ Ro. xij.
Charitatē fraternitatis inuicē diligētes: quāto chari-
tas melior ⁊ p̄cioſior eſt q̄ caro: tanto melior eſt frater-
nitas charitatis q̄ carnis. Scd̄o purior ⁊ melior eſt: q̄r
nullū malū ſecum patitˀ: nec malo admiſcetˀ. Carnalis
enī fraternitas quādoqʒ lites ⁊ ꝯtentiōes ſecū patitur:
q̄r quādoqʒ fratres carnales talia intˀ ſe mala habēt: ſi-
cut patuit de primis fratribꝰ Abel videlicet ⁊ Cayn: de
quibꝰ Sapien̄. x. per iram homicidij fraternitas depe-
rijt. In ſp̄uali vo nihil tale inueniūt: niſi ſolū in amo-
re fraternitatis charitatē. ij. Pet. j. Tertio: q̄r actū ha-
bet nobiliorem. Actus fraternitatis carnalis vt com-
muniter eſt plus diligere carnem: ⁊ minus ſpm̄: ſicut
patet. F. v. 9. In fraternitate vo ſp̄uali: ecōuerſo eſt: ſi
p̄cipue cōpetit illud pma Pe. ij. fraternitatē diligite.

Arti. ij. ¶ Et licet in vtraqʒ: in ſecunda tn̄ p̄cipue frater fratri
ad tria obligatˀ ⁊ tenetˀ beneficia: cōtra tres ingratitu-
2 dines que frequēter i carnali īueniuntˀ. Inter fratres
nanqʒ carnales: ⁊ inter illos qui de iure amici eſſe de-
berent: quādoqʒ triplex mala inuenitˀ conditio ⁊ ingra
titudo. Prima eſt mala: quādo nō vult bonū ꝓ bono
in ope reddere nec bene facere ſuo benefactori. ¶ Se-
cūda eſt peior: qn̄ nō vult bene facere: nec bene loqui de
illo. ¶ Tertia eſt peſſima: qn̄ nec opinatˀ nec loquitur:
nec bene de illo cogitat: ſed vel totaliter eum obliuiōi
tradit: vel malum de illo cogitat: de tali fraternitate
Mich. vij. vir fratrē ſuū venatur ad mortē. Et Hie-
re. ix. vir fratrē ſuū deridebit: ⁊ veritatē non loquetur.
Ideo in omī fratre ſuo nō habeat fiduciā. Cōtra has
vo tres ingratitudines in fraternitate ingrata: In fra
ternitate ſp̄uali tres īueniuntˀ gratitudines: vna i ope-
re: cōtra primā. Scd̄a in ore. Tertia in corde: cōtra ſe-
cundā ⁊ tertiā. Q̄tum vo ad actū vel opus vera fra-
ternitas tria req̄rit cōtra tria mala q̄ in alia inueniuntˀ
in aīa: in ope nō oſtēditˀ pax: q̄r teſte Paulo. j. Cor. vj.
frater cū fratre in iudicio cōtendit: in iſta vo vnus cū
altero pacifice viuit ſicut membꝝ cū mēbro: ſicut ergo
medicus q̄ vult q̄ patiens diu viuat: nititur inter hu
mores pacem facere: ⁊ edificator q̄ vult q̄ domus de-
bita cōpoſitione p̄ſeruetˀ a ruina ligna ⁊ lapides arti-
ficialiter cōcordare conatˀ: ita q̄libet in fraternitate ſpi-
rituali: dicēs illud Gen̄. xiij. ne queſo iurgiū ſit inter te
et me: fratres ſumus. In ficta vo fraternitate ſecūdū
malū eſt: q̄ vnus alteri nō ſubuenit: ſ; diuitē fratrē vl'
parentē honorat: ⁊ de eo gloriāter loquitˀ ⁊ audit: ſicut
mula q̄ cōputādo ⁊ narrādo de parētela ſua: ſemꝑ de-
Exm̄ xtrariū patrē ⁊ nunq̄ aſinā matrē nominauit: ſ; potiꝰ
cōtempſit: ita in ꝓpoſito auunculū vel parentē potentē
nomināt: pauperē vo patrē vel fratrē erubeſcūt ⁊ ꝯtē-
nunt Prouer. xix. fratres hoīs paupis oderūt eū: quo
ꝯtra: boni fratres mutuo ſe iuuāt in hijs in q̄bus pn̄t:
ſicut patʒ. C. xij. 9. de q̄bus ſigillatim verificatˀ illud. j.
Mach. iij. Et adiurabūt eū om̄es fratres eiꝰ. Tertiū
3 vo malum eſt in ficta ⁊ falſa amicitia ſeu fraternitate:
q̄ vnus pro alio tribulationē gratis nō ſuffert: ſ; ſocij
ꝯſolationis libēter eſſe volūt: ſ; nō tribulatiōis: vellēt
libēter eſſe fratres chriſti ex pte deitatis: q̄ ſp fruebatˀ ⁊
gaudebat: ſ; nō ex pte matris. i. carnis ſeu nature terre
ne: in q̄ dura ſuſtinuit ⁊ patiebatˀ: ſicut patʒ de fratribꝰ
Ioſeph: ſ; nō ſic in vera fraternitate: in q̄ vnus ꝓ alio
dura ſuſtinet verba ⁊ duriora qn̄q̄ verbera: nec tn̄ ce-
dit: ſ; defendit verba defenſiua ꝯ detractoria opponēs
et vim vi repellēs. Hec enī tria verā oſtēdāt fraterni-
tatē: dare ſcʒ ⁊ facere: ⁊ pati: ſicut pʒ. A. xx. 7. In ſignū
cuius qn̄ q̄s cuiuſcūqʒ fratris vel amici alioꝝ cordibꝰ
memoriā vult firmā infigere: hec tria recitat: quō ſcili-
cet multa dedit nō ſpe retributionis terrene: q̄r talibꝰ
dedit q̄ terrena retribuere nō poſſunt: ſ; ſpe retributio
nis eterne quō etiā multa fecit: negocia expediēdo: bo-
na ꝓcurādo: quō etiā multa ſuſtinuit obloquia ⁊ im-
properia: que om̄ia quadā affectionis cōſtantia quā a
iuuētute a ꝓgenitoribꝰ traxit: vicit. Et in hijs p̄ſeuerā
do verū oſtēdit fraternitatis affectū: q̄r frater in angu-
ſtijs ꝓbatˀ Prouer. xvij. ¶ Secūdo q̄tuz ad actū oris. 4
vera fraternitas tria req̄rit cōtra mala q̄ ſunt in
ficta fraternitate: in q̄ vnus alteri defectuz nō oſtēdit q̄
cōtra in vera fraternitate: ſapiēs docet ignorantē: ſicut
ſol lunā illuminat: ⁊ vigil excitat dormientē ⁊ torpen-
tem. Et nomē dei narrat neſciēti: dicēs illud Pſ̄. xxj.
narrabo nomē tuū fratribꝰ meis. Scd̄a in falſa vnus
aliū minus ſcioluz vel ſapientē vel diuitē deſpicit: de q̄
deus eos rep̄hēdit Malach. ij. dicēs. Nūquit nō vnꝰ
deus creauit vos: q̄re ģ deſpicit vnuſq̄ſqʒ fratrē ſuū: ſ;
in vera fraternitate ecōuerſo illud implent chriſti p̄ce-
ptum Luc. xxij. Et tu aliq̄n cōuerſus: cōfirma fratres
tuos. Tertio in falſa fraternitate plures alios ex odio
q̄ ex charitate corripiūt: paruū in eis defectū multum
ponderātes: trabem vo odij in corde ꝓprio nō viden-
tes: de quibꝰ Luc. vj. Quid vides feſtucā in oculo fra-
tris tui: ⁊ trabem i oculo tuo nō vides: quo ꝯ vera fra
ternitas dn̄icū implet p̄ceptū Leui. xix. ne inq̄t oderˀ
fratrē tuū in corde tuo: ſ; publice argue eū: ſupple ſine
odio: ſicut manꝰ pedē lauat ⁊ ſine odio tergit: ſic ſi pec
cauerit in te frater tuus: corrige eū Mat. xviij. ¶ Ter- 5
tio q̄tum ad actū cordis vera fraternitas tria req̄rit:
ꝯtra tria mala in falſa amicitia ſeu ficta fraternitate in-
uenta: in qua vnus alteri iniuriā nō remittit: nec ſocie
tatē eiꝰ diligit: vel p̄ſpera ei nō appetit: vel de p̄ſperita
te eius gaudet: ſed dolet: ſicut patʒ de fratribꝰ Joſeph
Gen̄. xxxvij. inuidebāt ei inquit fratres eius. Et Gen̄.
xxvij. oderat ſemꝑ Eſau: Jacob: Ezech. xxxviij. gladiꝰ
vniuſcuiuſqʒ in fratrē ſuuz dirigetˀ: quo ꝯ in vera fra-
ternitate: leſus primo iniuriā remittit: ſicut Stephanꝰ
lapidātibꝰ: dn̄icū implens p̄ceptū Math. v. Si offers
munus tuū ante altare ⁊ ibi recordatꝰ fueris q̄ frater
tuus aliq̄d habet ⁊c̄. Et h̄ quidē faciendū eſt nō ſolū
ſemel ſ; totiēs quotiēs Math. xviij. dn̄e quotiēs pec-
cabit in me frater meus ⁊c̄. ⁊ dixit ei ⁊c̄. Secūdo nō ſo
lum remittūt: ſ; diligūt: dilectionē in ope oſtendendo:
quin aliter nō diligit. j. Joā. iiij. Si quis dixerit q̄r dili
go deum ⁊ fratrē ſuū odit: mendax eſt. Tertio de alter-
na gaudēt felicitate: ſigillatim dicētes illud Ecci. xxv.
In tribus placitū eſt ſpiritui meo: q̄ ſunt ꝓbata coraʒ
deo ⁊ hoībus: cōcordia fratrū: amor ꝓximoꝝ: ⁊ vir et
mulier ſibi cōſentiētes: de hijs tribꝰ vere fraternitatis
actibus ſcʒ opis: oris ⁊ cordis ſimul. Rabanus ſup vl
timū caplm̄ Math. vera inquit fraternitas: fratrē ve-
neratˀ: deuotū corripit: diſſoluto p̄ſenti obſequitˀ: abſen
tē nō rodit: ſano applaudit: infirmū nō deſerit: placatū
nō ꝓuocat: iratum vt maiorē metuit. Illa vo fraterni
tas in quibꝰ hec tria inueniuntˀ: eſt ciuitas firma: de q̄
Prouer. xviij. frater q̄ iuuatˀ a fratre: q̄ſi ciuitas firma.
Nota. C. xij. 8. in cuiꝰ veritatis oſtenſionē: ⁊ firmita-
tis ſignū religioſi ad fraternitatē ſuā amicos recipien-
tes: vt fictionē p̄dictā excludāt opis: ⁊ fraternitatē in
actu oſtendāt. Sic eos recipiunt vt om̄ia bona opa ſi- 6
cut predicationū: vigiliarū: laboꝝ: ſuffragioꝝ cetero-
rumqʒ bonoꝝ ſicut frater pcipiet: in vita pariter ⁊ in
morte. Secundo fictionē excludunt oris: eos ad om̄ia
que ꝑ os fiunt: beneficia orando: cātando: miſſas cele-

brando recipiūt. Tertio ꝯtra fictionē cordis: vt de cor
de etiā veram oſtendāt fraternitatē eis ſpecialē ꝯcedūt
participationē omniū meditationū ⁊ bonoꝝ ſtudioꝝ:
frater qui ſic iuuat a fratre quaſi ciuitas firma. Tali
bus nanqꝫ dicitur Ephe. vj. pax fratribus ⁊ charitas
cum fide.
Arti.iij. ¶ Talis vero fraternitatis magna eſt vtilitas ⁊ effectus
7 bonus: tam ex pte recipientiū q̄ꝫ receptoꝝ. Primū ptz
q: ſicut totū genus humanū honoratū ⁊ ditatum fuit
ex hoc ꝙ deus fraternitatē nr̄am accepit primogenit⁹
in multis fratribꝰ Roꝝ. viij. Sicut etiam dom⁹ Za
charie et Elizabeth honorata fuit ex hoc ꝙ Maria il
lā intrauit: ita q̄dāmō ex patna ⁊ fratna affectiōe: quā
nobiles oſtendere ſolebāt religioſis: monaſteria illoꝝ
ditabant: ⁊ ex illoꝝ aduentu ad eos ⁊ ex bonarū pſo
narum fraternitate ſolebāt honorari: dicentes caro no
ſtra ⁊ frater nr̄ eſt Gen̄. xxxvij. ⁊ illud Deutro. xxxij.
Ipſe eſt pater tu⁹: ⁊ illud. iij. Re. iij. hec eſt mater ei⁹:
et illud Math. xx. acceſſit mater filioꝝ: ⁊ illud Luc. j.
vnde hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me? de qua
ſpūali paternitate vel maternitate poſſunt dici que p̄
8 dicta ſunt de fraternitate. Scdm̄ etiā patet: q: ſicut do
mus q̄ forte in ſe eſt debilis: p alias quibꝰ copulat ſup
portat: ſicut ptz. C. iiij. 8. ⁊ arbor appodiamētis fulcit:
ita qui bonis fraternitate ⁊ amicitia copulat: ⁊ ſi quis
potentē offenderit: vel arduā cauſam corā iudice expe
dire haberet: tales quereret ſecū adducere p quos citi⁹
recōciliari ⁊ expediri poſſet: taliū ſocietas eſſet ei vtilis
ſicut etiā homini volenti in extranea patria ad domū
ignotā declinare: vtiliter bene notū in curia illa ſecum
ducit: ita in nocte mortis ad domū dei: dicentis illud
Gen̄. xliij. Nō videbitis faciē meā: niſi fratrē veſtrū
minimū duxeritꝭ vobiſcū: ſic etiā vtile eſt in cauſa hu
goſa ſapiētibꝰ: ⁊ in ſtante bello militibꝰ bonis ꝯfedera
ri: ita in ꝓpoſito: exemplo illoꝝ qui dicūt. j. Mach. xij.
maluimus mittere ad vos renouare fraternitatē. No
ta. A. xxj. 14.

F.viij. **Furti diuitis et pauperis**
Primo faciēda eſt adinuicē comparatio. Scdo
falſa excuſatio. Tertiū periculū oſtendit vtriuſqꝫ.
Arti.j. ¶ Quantum ad primū: cum furtū ſit aliene rei illicita cō
trectatio vel vſurpatio: ſicut ptz in decreto. xxxij. q. iiij.
1 meretrices. §. oīs: ⁊. ff. de furtis. l. j. patet. j. in digeſto
no. li. ix. ꝙ tam diuites q̄ꝫ paupes rem alienā ſeu vſu
rei habētes inuito dn̄o: furtū cōmittūt: diuites tn̄ gra
uius: q: rapina peior eſt furto: ſicut patebit infra. c. de
rapina. Et piculoſius: q: hic minus puniunt paupes
timide furtū cōmittūt: in quo ſi capiant: incarcerant ⁊
puniunt: diuites vero aliena apte expendūt: nihil ꝓ eis
ſoluētes: ⁊ tn̄ inulte in hac vita tranſeunt: ⁊ tn̄ melius
eſſet ꝙ in manus hominū caderēt: q̄ꝫ in manus dei: et
ꝙ tpalem ſuſtinerēt verecundiā ⁊ penā: q̄ꝫ eternā: niſi
Exem̄ hoc melius eſſet: ſanct⁹ Patricius nō rogaſſet deū: ꝙ
ouis furata in ventre eius balatū faceret: q̄ illā a quo
dam ſubdito ſuo furtiue accepit: cū ouem ad inſtantiā
illius qui eā pdiderat quereret vt de eo ſcribit: ⁊ nullus
rn̄deret: orōne facta: ouis de ventre furis clamauit. Si
nūc oues ⁊ boues ⁊ galline ⁊ capones: ⁊ oīa anima
lia q̄ diuites comedūt ⁊ nō ſoluūt: de q̄bus dictū eſt.
B. ij. 24. ⁊. E. iij. 22. ⁊. T. v. 17. in ventribus eoꝝ ſic
clamarēt: maior forte clamor eſſet in ventribꝰ eoꝝ q̄ꝫ in
arca Noe: vbi oīa aīalia ſimul fuerūt. Sed licet hāc
in hoc mūdo ꝯfuſionē euadūt: alubi tn̄ maiorē euade
re nō poterūt: vtile ergo eis eſſet qn̄ ꝯtra eccl'ie iura vel in
p̄iudiciū ⁊ dānū viroꝝ eccleſiaſticoꝝ: aliena attēptāt:
vel loca illoꝝ ſine licentia aliq̄ occupaturi vel ablatu
ri intrāt ꝙ eis ꝯtingeret qd̄ ꝯtigit illis q̄ voluerunt ec
cleſiam frāgere ſancti Eadmūdi regis: qui ſic cū oībus
bus inſtrumētis in manibꝰ ſuis vſqꝫ in craſtinū imo
biles ſteterūt: vſqꝫ eſſent capti ⁊ ſuſpenſi. Si oīa ſic
ablata in manibꝰ tenerēt vel in collo portarēt: nō eſſet
policarius in terra melius onuſtus: q̄ illi: ⁊ q̄d ꝓdeſt
eis: ꝙ hic tale onus non portant: cum certū ſit ꝙ in die
iudicij corā toto mundo onus illud portabunt. Quia
teſte Paulo: ad Gall'. vj. vnuſquiſqꝫ onus ſuū porta
bit: qui nunc nobiliſſimi reputant: tūc viliſſimi polica
rij videbant: habētes in collo oues ⁊ boues vniuerſos
et pecora campi. Tunc ſup furem confuſio Eccl. v. q:
teſte Joā. apoc. ix. neqꝫ egerūt dum hic viuerēt: peni
tentiā ab homicidijs ſuis: neqꝫ a fornicatiōe neqꝫ a fur
tis ſuis: ideo regnū dei nō poſſidebunt. j. Coꝝ. vj. nec 2
mirū: q: in vita iſta: fideles latronū diligunt ſocietatē:
nec hij tn̄ tali cōfuſione digni ſunt qui bona auferūt
viuoꝝ: ſiue ſeculariū: ſiue eccleſiaſticoꝝ vt p̄dictū eſt.
Sed etiā illi qui bona auferūt vel detinent defunctoꝝ
hoc em̄ patꝫ tam ex natura furti qd̄ eſt crudeliſſimū: ſi
cut ptz. E. viij. articulo. vj. p totum: q̄ꝫ etiam ex vindi
cta que aliquādo ꝯtra tales legit fuiſſe oſtēſa: quaſi p Exem̄
iſtū modū de quodā volente defunctū quendā: ⁊ p̄cio
ſis ornamētis ⁊ pannis: ſicut modus eſt in aliquibus
partibꝰ ſepultū ſpoliare: quē defunctus vſqꝫ in craſti
nū tenuit: nec abire pmiſit: anteq̄ꝫ mortuoꝝ fur oībus
notus eſſet. Si deus nūc cōtra fures mortuoꝝ q̄ bona
illoꝝ ipſis inuitis detinent: tales oſtenderet vindictas
talemqꝫ mortuis daret poteſtatē: ꝙ quādo ad loca vbi
ſepeliunt declināt eos detinere poſſent: pauci ſunt qui
de eccleſijs ad prandiū ſuū redirent. Sed licet mortui
hic eos nō accuſent: vel nō oſtendant ſeu teneāt: dure
tn̄ eos accuſabūt ante chriſti tribunal: tunc ꝯfundent
ſicut fur ꝯfundit: qn̄ in furto ſuo dep̄hēdit Hiere. ij. Arti.ij.
¶ Sed tam diuites q̄ꝫ pauperes de furtis ſuis ſe excu
ſant: diuites em̄ bona ſubditoꝝ duro dominio ⁊ ma
lis miniſtris mediātibꝰ auferēdo: credunt excuſari: q:
a ſuis ⁊ nō alienis ſubditis rapiūt. Sed hoc videt pec 3
catū illoꝝ aggrauare: q: plus tenent ſubditis ꝓprijs:
eis em̄ deputant cuſtodes ſicut tutor pupillo: ⁊ q: de la
bore eoꝝ viuūt. Et q: ꝓ illoꝝ cuſtodia habēda ſtipen
diū a deo accipiūt: villas: terras ⁊ redditus rōne quo
rū ſicut ſubditi tenent illis fidelitatē ſeruare laborādo
et ſeruiēdo: ⁊ ea ad q̄ ex pacto vel rōnabili ꝯſuetudine
obligant reddēdo: ita ipſi tenent ſubditis ⁊ miniſtris
in fideli gubernatiōe ⁊ ſalarij ſolutiōe. Sicut igit dn̄i
ſuos eis infideles: q̄ vel bona illoꝝ auferūt: vel ad q̄ te
nent nō faciūt: fures iudicāt ⁊ ꝓditores: Ita ecōuerſo
iſti dn̄i corā deo iudicabunt. Quis illoꝝ malū furē nō
iudicaret paſtorē ſuū: cui ſufficiēs ſtipendiū ⁊ mercedē
ꝓ ouibus cuſtodiēdis dediſſet: ſi vltra hoc de ouibꝰ la
nā ⁊ lac ſine dn̄i ſui licētia accipet: vel ſi filiū ſuū alicui
tradidiſſet ad ducendū vel cuſtodiendū: tradidiſſetqꝫ
ei gladiū quo filium ſuū defenderet: ⁊ ſufficientē mer
cedem: ſi filiū illū in via ſpoliaret: ⁊ gladio illo ꝯtra il
lum vſus fuerit ad occidendū: vel ad verberandū: nō
ne furem illum iudicaret: ita in ꝓpoſito: dn̄s tradidit
ſubditos: dn̄is ſecularibꝰ ⁊ eccleſiaſticis: dans eis po
teſtatē qua illos defenderēt: ⁊ ſufficiēs ſtipendiū ꝓ de
fenſione ⁊ deſiderans ꝙ vltra nō capiant Luc. iij. Mi 4
lites inquit contenti eſtote ſtipendijs veſtris ⁊c. Si ergo
plebem dei ad voluntatē deuorent ⁊ ſint de illis de qui
bus in Ps̄. xiij. deuorauerunt plebem meā ſicut eſcam
panis: qui ſcilicet illos ꝓ oīni negocio taxant ⁊ talliāt:
ſicut cum oīni cibo panem ſumunt: non faciētes diffe

rentiam aliquã. Nõne coram deo latrones iudicabũ-
tur ⁊ homicide? teſte ſacra ſcꝛiptura Eccl.xxxiiij. panis
egentiũ vita pauperis qui defraudat eum: vir ſangui-
nis eſt qui aufert in ſudoꝛe panẽ: quaſi qui occidit ꝓ-
ximum ſuum ſupple gladio.id eſt. poteſtate quã acce-
pit ad eius defenſionẽ. Tales pupillũ eis traditũ per-
ſequuntur: vnde ⁊ in literis ſecularibus fertur dixiſſe
Plato: ſicut recitaꝛ in policratico: li.v.ti.vj. ꝙ cum in
ſubditos poteſtas ſentit idem eſt ac ſi tutoꝛ pupillum
perſequaꝛ: vel eum ſuo mucrone iugulet: ob cuius de-
fenſionem ab eodem traditũ ſibi gladiuꝫ accepit: rem
nanqꝫ publicã.id eſt.rem populi frui iure pupilli per-
celebꝛe eſt. Sic ergo inter magnos non obſtante excu-
ſatione falſa: homicidiũ: furtum: adulteriũ inundaue-
5 runt ſuper terram Oſee.iiij. Subditi vo ⁊ miniſtri ſe
excuſant: aſſerentes dominos ſuos eis duros: ꝙ etiam
de officio ſuo viuere nõ poſſunt: ꝙ inſuꝑ ſtipendium
eis male ſoluiꝛ: ⁊ ꝙ domini illoꝝ ſunt diuites: ⁊ ideo
Exēm non eſt vt dicũt peccatũ ab eis accipere. In quo facto
cuidam aſſimilanꝛ latroni: qui eccleſiam ſpoliando ca-
pitegium quo imago beate Marie tecta fuit cum alijs
ſpolijs accepit: ⁊ ſocio ſuo de hoc eum repꝛehendenti:
reſpondit: filius ſuus eſt ſatis diues ad dandũ ſibi no-
uum. Nota contra tales. A.xij.5.et.F.j.36. cum ſe-
quentibꝫ. Excuſant ſe iterũ diuites et paupes ſimul a
rebus mala fide poſſeſſis: vtpote quas emũt ab illis q
eas tempoꝛe guerre vel pacis rapuerunt: vel quia vas
a fatuis poſſeſſoꝛibꝫ citra iuſtum pꝛecium emunt: vel
res inuenerũt perditas: dicẽtes ꝙ niſi ipi eas emiſſent
vel accepiſſent: vel inueniſſent: alij hoc feciſſent quaſi
dicerẽt: alij voluiſſent pꝛo nobis iuiſſe ad infernũ: ſed
nos potius illuc ire ẽlegimus: de quoꝝ quolibet veri-
ficaꝛ illud Pſ.xlix. Si videbas furem currebas: vt ſe-
res illas occupares: omĩbꝫ iſtis dies domini ſicut fur
6 ita veniet.ij.Pe.iij. In quo nullus illoꝝ excuſabitur:
quia de omĩbꝫ iſtis malis denarijs.id eſt.de iſtis latro-
nibꝫ diuitibꝫ ⁊ paupibus: difficile eſſet melioꝛẽ inueni-
re: qꝛ ſicut in diuitibꝫ inueniunꝛ conditiones: que fur-
tum ab eis factũ aggrauant. Pꝛimo qꝛ ipſi ſunt caput
aliorum: dedecus aũt aut infirmitas aut doloꝛ in capi-
te: intolerabilioꝛ eſt: vnde in pollicratico li.vj. Cum
inquit in ſubditos magiſtratus deſcẽdit: eſt ac ſi caput
coꝛpoꝛis intumeſcat: ita vt a membꝛis omĩno aut ſine
moleſtia fieri nõ poſſit: hanc paſſionẽ ſine grauiſſimo
doloꝛe membꝛoꝝ tolerare vel curari eſt impoſſibile.
Si vo fuerit paſſio incurabilis: ſic viuere ꝗ̃ moꝛi mi-
ſerius eſt: miſeris nihil vtilius eſt: ꝗ̃ vt cũqꝫ finire mi-
ſeriam: mõſtruoſa res eſt caput inflatũ ⁊ nimis groſ-
ſum: ⁊ mẽbꝛa debilia ⁊ parua. Secundo: qꝛ iſti nunꝗ̃
dormiũt aut ceſſant: qꝛ ſicut de leonibꝫ dĩ: ꝙ doꝛmiẽn-
tes aptos habẽt oculos. Ita iſtis dormiẽtibꝫ ⁊ laſciuiẽ-
tibus: oculi eoꝝ quos demon in fine eruet.i.mali mini-
ſtri ad pꝛedã vigilãt. Et licet ipſi ibi nõ ſit: cauda illoꝝ
7 eſt ibi: ſicut diabolo ſuꝑ terrã exiſtente: cauda in mari
naues ſubmerſit. Tertio: qꝛ maioꝛa ⁊ melioꝛa a ſubdi-
tis accipiũt ꝗ̃ ecõuerſo: qꝛ aĩalia ⁊ hmõi. Quia etiã la-
tronibꝫ ſuſpẽſis: patria pacificaꝛ: qꝛ nõ ſtatim veniũt
alij: ſꝫ dñis malis moꝛtuis: peioꝛes eis ſuccedũt. Ideo
cõgrue legiꝛ reſpõdiſſe quedã vidua: quare tm̃ oꝛaret
ꝓ longa vita cuiuſdam mali dñi quẽ habuit: quia in-
quit pater ſuus abſtulit a me omĩa q̃ habui: pter duas
vaccas: quas iſte abſtulit: timeo ne filius ſuus cum ve-
nerit: ⁊ qd auferat nõ inueniat: oculos eruat: ꝓpt has
dñoꝝ maloꝝ crudeles cõditiones que oſtẽdunt ipſos
furibꝫ eſſe peioꝛes: cõgrue dĩ Abdie.j. Si fures intro-
iſſent ad te: nõne furati eſſent in ſufficientis: dñi vo nõ
ad ſufficientiã: ſed ad voluptatẽ omĩa auferũt: ſicut pa-
tet.F.j.36.cũ ſequenti. Ita in paupibꝫ ⁊ ſubditis tres
inueniunꝛ ꝯditiones: que malum illoꝝ ⁊ furtũ aggra-
uant. Quoꝝ pꝛimũ eſt: ꝙ nõ ſolũ furtũ: ſed etiam iura- 8
menti vel fidei cõmittũt fractionẽ: ipſi enĩ fide vel iu-
ramento dominis quibꝫ ſeruiũt obliganꝛ ꝙ dñis ſuis
damnũ nõ facient nec voluntarie fieri pmittẽt. Secũ-
do: qꝛ nõ ſolum bona exterioꝛa ſed qđ peius eſt: famã
eis furanꝛ cõmuniter eis detrahendo. Tertio: qꝛ licet
minoꝛa de facto a dñis capiant vel furenꝛ: tamẽ volũ-
tate equalia vel maioꝛa ab eis furanꝛ. Et nõ ſolũ ſunt
fures qꝛ furanꝛ: ſed qui furari vellent ꝓpter timoꝛem
tamẽ humanũ hoc dimittũt: ſicut ptꝫ in decreto de pe.
di.j.ſi ꝓpterea quia nõ furtũ: ſed mens furantis atten-
ditur: ſicut ptꝫ ibi.xiiij.q.vj.c.vultis. Et ponaꝛ ꝙ par-
ua ſint furta in pꝛincipio: que diabolus ſuadet: ad ma-
ioꝛa poſterũ ꝑ illa inducere intendit. Sicut patꝫ de
illo de quo fabule habent: ꝙ fecit pactum ⁊ ſocietatem
cum diabolo: ita ꝙ eum in furtis ſuis iuuaret.⁊ a moꝛ- Exēm
te ꝓſeruaret: ⁊ aĩam nõ caperet: qui hoc ꝓmiſit: ꝗ̃diu
gallinas ⁊ hmõi furaretur: furatas habuit gallinas ꝙ
eas poꝛtare nõ potuit vno die: ꝓpter quas poꝛtãdas cũ
equũ furareꝛ capiꝛ ⁊ ad patibulũ ducit. Cui demon ꝓ
auxilio habendo inuitatus: affuit. qđ tamen pꝛomiſiꝛ
aſſeruit ſe nõ debere tenere: equũ per os tenẽs ⁊ dicẽs:
bene per roſtrum videre potuiſti: ꝙ nõ fuit auca. Sic
iſti pulchꝛe ꝓmiſit ⁊ minoꝛa furta: pmo ſuaſit: poſtea
vo maioꝛa: vt eum cõfunderet: quia ſuggeſtione ſua
equum illum pꝛoculdubio furabaꝛ. Ita alijs minoꝛa
furta pꝛi9 ſuadet adhuc: ⁊ poſtea maioꝛa ⁊ homicidia
et hmõi: per que ad magnas ducit cõfuſiones: tam tẽ-
poꝛales ꝗ̃ eternas. Et ad iſtum finẽ cum fure in eodẽ
ꝓpoſito currit iuxta illud Pſ.xlix. Si videbis furẽ ⁊c.
¶ Et ſunt mũdus ⁊ demon: in hoc caſu eiuſdem con- 9
ditionis: quia eodem modo paulatine hominẽ ad ſe at-
trahit: ꝙ ex modo illoꝝ loquendi qui a mũdo incipiũt
decipi: patet. dicunt enĩ quãdo mũdi falſitas eis oſten-
ditur: ꝙ ad breue tẽpus opoꝛtebit eos adhuc in curijs
vel officijs mundo militare: nõ pꝛo ſe ſed pꝛo ſuis. Et
poſt annũ vl' breue tempus pꝛomittũt ſe velle a mun-
do recedere. Sed vn9 annus aliũ ad ſe trahit: ⁊ cui vi-
debaꝛ mũdus tedioſus in pꝛincipio: ex poſtfacto ad ꝓ-
pꝛia vt ad carcerẽ redit: ⁊ ſic mũdus qui ei in pꝛincipio
licentiã ꝓmiſit ꝙ cito rediret: vſqꝫ ad moꝛtẽ ꝑ minoꝛa
mala ad maioꝛa trahit: ⁊ ſemꝑ cum ſub coloꝛe boni re-
tinet ſub coloꝛe dico: qꝛ ĩ veritate fur ille nõ venit niſi
vt fureꝛ: mactet ⁊ pdat Ioã.x. Nõ de h.C.x.21. Et iõ
omĩs fur ſicut ibi ſcriptũ eſt: iudicabiꝛ Zach.v.
¶ Pꝛedictoꝝ vo periculũ in die iudicij patebit: quia Arti.iij.
quãdo chꝛiſtus alijs crudelibus ⁊ tenacibus dicet illa
verba Math.xxv. Eſuriui ⁊c. pdictis peius dicere po- 10
teſt. Eſuriui: ⁊ abſtuliſtis a me cibum meũ. Et non ſo-
lum chꝛiſtus tunc contra fures illos partem ſe faciet: ſꝫ
et omẽs electi cum eo: ſacra ſcriptura teſte Sapiẽ.v.
vbi de iudicio illo loquẽs dicit: oꝛbis terraꝝ pugnabit
cum illo contra inſenſatos. Et vt modus pugne clari-
us videatur: exemplificare opoꝛtet quomodo acies in
illa pugna oꝛdinabuntur. Stabunt omnes acies ele-
ctoꝛum a dextris: ſicut patet Math.xxv. Acies vo lu-
poꝛum ⁊ latronum a ſiniſtris: qui ideo acies in plura-
li dicuntur: quia ſicut pluribus modis hic bonos im-
pugnant: Ita ibi pꝛo ſimilitudine culpe in qua hic cõ-
uenerunt ad penam ſimul ſtabunt: ſicut duri dñi qui
grauibus emendis et amerciamentis et exactionibus
populum dei ſpoliauerunt per ſe in vna acie: mali ec-
cleſiaſtici qui pauperes de bonis chꝛiſti et pauperum

nō nutrierunt vt debuerūt:in acie ꝓ ſe vſurarij et falſi
mercatores:⁊ facti operarij: qui chriſti membra decepe
runt per ſe:fures per ſe:⁊ ſic de alijs. Omnes iſti licet
diuerſis modis furtum cōmittant quia domini aufe-
rendo: prelati detinendo: vſurarij ⁊ mercatores ⁊ alij
falſi decipiēdo:fures occulte accipiendo:oēs tamen
ſuo modo in hoc vno cōueniunt: ꝙ fures ſunt ⁊ latro
nes Joan.x. Et ſic ibi ſimul cōgregabunt ⁊ alligabū-
tur:ex dei oſtendit verbis:quibus ait Math.xiij. In tē
pore meſſis dicam meſſoribus colligite primū zizania:⁊
alligate ea in faſciculos ad comburendū. Gloſa. luxu
rioſos in vnum faſciculū:auaros in aliū:⁊ ſic de alijs.
Cui concordat illud Eſa.xxiiij.in illa die viſitabit do-
minus ſuꝑ malicia celi in excelſo: ⁊ ſuꝑ reges terre qui
ſunt ſuꝑ terram:⁊ cōgregabunt in cōgregatione vni⁹
faſcis in lacum: ⁊ claudent ibi in carcere. Cōtra iſtos
vo a dextris ſtabunt acies bonorū ſimul ordinati: ſm
ſimilitudinē vite quā exercuerūt: int quos multi erūt
qui hic a predictis malis afflicti ⁊ ſpoliati ⁊ victi fue-
runt:dū hic viuerēt:quia in hac vita boni timidi ſunt
cauſas quaſcūq͡ʒ ꝯtra malos aggredi: quia a malis fre
quenter vincunt: ſicut patet. F.j. articulo.j.ꝑ totū. Et
11 ab eis ſpoliant ſicut ouis a ſpinis: ſicut ptʒ. F.j.13. Ibi
vo teſte ſcriptura Sapieñ. v. Ecōuerſo ſtabunt iuſti
in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiarūt:
et abſtulerunt labores illoꝝ. Et audacter querimoniā
ſuam coram deo deponere poterūt:⁊ iuſticiā petere:di-
centes:cum iudice chriſto ſinguli nocumentū recitan-
tes:in quo ei ſpecialiter nocuerūt: quorū aliqui dicere
poſſunt ſicut ſubditi maloꝝ dominoꝝ. Eſuriuim⁹ ſed
dñi noſtri illi ibi ſtantes hoc fecerūt: quia labores no-
ſtros ⁊ bona nr̄a abſtulerunt. Alij eſuriuimus ⁊ fame
mortui ſumus: ⁊ illi bona nobis debita detinuerunt.
Alij: ſitiuimus ⁊ nudi fuimus: quia illi ibi ſtantes ex
aduerſo quilibet modo ſuo ita nos apodiauerūt:ꝙ po
tum vel veſtes emere nō potuimus. Alij:infirmi fui-
mus: illi hoc fecerunt qui nos verberauerūt ⁊ plagis
affecerūt. Alij:ſine hoſpitio eram⁹: ſed illi hoc fecerūt
de domo ⁊ terra noſtra nos expellendo: diues vix di-
mittit ſine cupiditate terrā pauperis iuxta ſuam poſitā
vt ſuam ampliet:vel quia nos nō receperūt in hoſpi-
tijs ſuis:ſicut ptʒ. D.ix.6. Alij:in carcere eramus: ſed
illi hoc fecerūt ꝑ falſas cauſas nos indictādo ⁊ in com
pedibus ponēdo. Alij:corpa noſtra in terra benedicta
ſepulta nō fuerūt:illi hoc fecerūt pluribus modis ⁊ va-
rijs locis nos occidēdo: vindica dñe ſanguinē noſtrū
12 qui effuſus eſt. ¶Quid aliud homines poterūt ſimul
clamare melius: ꝙ ſimul dicere: iuſte iudex fac nobis
iuſticiā de illis:quia oīa predicta mala nobis intule-
runt:⁊ labores noſtros ⁊ bona modis ſuis abſtulerūt
vt cupiditatem ſuam ſatiarent: nos fame ⁊ laboribus
affecerūt:vt ipſi delicate de laboribus noſtris ⁊ bonis vi
uerent. Nos laborauimus ⁊ duram vitam duximus:
intantū ꝙ in dimidio anno vix bonā habuimus ſatie-
tatem:niſi vix panē ⁊ pulmentū ⁊ aquā:imo qd peius
eſt fame mortui fuimus. Et illis de bonis nr̄is q̄ ſcʒ a
nobis in modo ſuo acceperūt:vel q̄ nobis in neceſſita-
te nr̄a negauerūt:de tribus vel quatuor ferculis mini-
ſtratū fuit. Eſuriuimus ⁊ ſitiuimus:⁊ frigore ⁊ nudi-
tate afflicti fuimus. Et illi latrones bona nr̄a nobis
indigētibus nō dederūt: nec illis nos pauert vel veſtie-
runt: ſed canes ſuos ⁊ equos ⁊ ſimias ⁊ diuites ⁊ po-
tentes ⁊ abundātes ⁊ guloſos ⁊ ebrioſos ⁊ meretrices
ſuas illis pauerūt ⁊ veſtierunt: ⁊ nos defectu deficere
ꝑmiſerūt:ſicut ptʒ. E.iij.22. Juſte deus: iudex fortis:
ludus non fuit bene partitus inter illos ⁊ nos. Illoꝝ
ſatietas noſtra fames fuit:illoꝝ leticia: noſtra miſeria:
illorū haſtiludia ⁊ torneamēta:noſtra fuerūt tormēta:
quia noſtris auenis ⁊ expenſis illa fecerūt: illoꝝ copie
noſtre fuerūt inopie:illorū feſta:delectationes:pompe:
vanitates ⁊ exceſſus ⁊ ſuꝑfluitates:nobis fuerūt ieiu-
nia:penalitates: defectus:calamitates ⁊ ſpoliationes:
illorum tripudiū cātilene ⁊ riſus:nobis fuit ludibriū:
gemitus ⁊ ploratus:ipſi cantabāt:modo hū:nō bene
et nos gemuimus dicētes:ve vobis:ve vobis. Sic er-
go dum ſuꝑbit impius:incendit pauper Pſ.ix. Juſte
domine:hiſtriones ⁊ turpes ꝑſone:⁊ diuites cibum ⁊
robas ab eis accipiētes:clamauerūt ad largitatē:ad lar
gitatem:⁊ nos paupes ⁊ ſubditi ⁊ creditores clamaui-
mus:ad fugam:ad fugā ⁊c. quia tales libenter vt fre-
quenter accōmodant.id eſt.mutuāt:ſed inuite reddūt.
¶ Iſtis ex vna parte clamantibus ⁊ ſuam innocentiā ⁊ 13
alioꝝ iniuſticiā allegantibus non eſt dubiū quin iuſtus
iudex faciet iuſticiā: hoc ꝓmittit Exo.xxij. Si inquit
leſeritis eos: clamabūt ad me: ſicut illi qui appellant a
falſo iudicio inferioꝝ iudicum: quibus pro tunc facit iu
dicium omnibus ſcilicet iniuriā patientibus:in Pſ. cij.
ſicut patet. D.xij.37. Quale aūt erit illud iudiciū pa-
tet ex conditione vite partis vtriuſq͡ʒ: illi a dextris hic
fecerūt vigiliā:ergo rōnabile eſt ꝙ ibi faciant feſtum:
illi vo qui tūc a ſiniſtris erūt: hic fecerūt feſtum: quia
duxerunt in bonis dies ſuos Job.xxj. Ergo rōnabile
videt ꝙ tunc faciāt vigiliam:vt ſicut ipſi ordinē ꝑuer-
terunt ⁊ bonā cōſuetudinē ita eis ꝑuertat: hoc eñi or-
do requirit nature:ꝙ motus a cōtrario fiat in cōtrariū.
Qui ergo vt dictū eſt: hic comederūt ⁊ biberūt: ⁊ va-
ne ſe veſtierūt:⁊ chriſti membra in oībus ꝑtermiſerūt:
rōnabile eſt ꝙ ibi ordo fiat contrarius: ita videlicet ꝙ
eſuriētes hic:impleant bonis ibi: ⁊ ecōuerſo. Et q̄ hic
chriſtū cum membris ſuis expellunt vel excludunt:ibi
a domo dei excludant:⁊ domū nō habebunt:niſi infer
num:quia fures domū dei non poſſederūt. Et qui hic
incarcerauerūt ⁊ vulnerauerunt:illuc imperpetuū in-
carcerabunt:⁊ ſic de alijs teſte chriſto qui dicit Math.
vij.quo iudicio iudicaueritis ⁊c. Et imperpetuū famē
patiant:⁊ ſitim dicente Eſa.xxiiij. Ceſſabit gaudiū cū
gaudio ⁊c.nō bibent vinū ⁊c. Sed nitunt ſe iuſtifica-
re:⁊ partē ſuam bonā multipliciter. Vno modo ꝑ cō 14
ditionē ſtatus quē tenent: vel ſanguinis de quo ſunt
oriundi. verbi gratia. Si aliqui eoꝝ interrogent qua-
re plus expendūt in equis ⁊ cibis ⁊ robis ⁊ pompis ſe
culi:q̄ʒ terre vel redditus illoꝝ valeant? Reſpōdebūt
ꝙ ꝓ honore ſeculi ⁊ pentele ſue:⁊ ſanguinis ſui ⁊ ſtatus
proprij oportet ꝙ talia faciant: dicūt ꝙ oportet eos li-
beralitatē oſtendere:q̄cūq͡ʒ via ad illam ꝑuenerint: ſi-
ue mutuando:ſiue dure dominādo: vel quouiſmodo
ꝑ furtū vel rapinā per phas vel nephas: per infamiā
et bonā famā:a dextris ⁊ a ſiniſtris. Quibus reſpōdet
dupliciter. Primo:ꝙ melius eſſet hic ⁊ ſanius perdere
predictum honorem: q̄ʒ iniuſte viuendo: et de alieno
hic magnū habere honorem coram paucis: ⁊ in iudi-
cio amittere honorem coram toto mundo. Secūdo re-
ſpondet: ꝙ tales expenſe non oſtendūt eos eſſe libera-
les:vel nobiles:ſed magis viliſſimos peccati ⁊ diabo-
li ſeruos:quia dicit decretum: di.lxxxvj.c.fratrem no-
ſtrum.c. non ſatis: et.c. dominus cum ſequen.ꝙ pul-
chra liberalitas eſt: que indigentibus temperate et nō
ſuperflue impenditur. Sed certe dare hiſtrionibus et
ꝓhibitis venatoribus et ꝑſonis turpibus non eſt largi- 15
tas:ſed viciū:ſicut patet ibidē.c.donare:et.c.ſe. Scdo
iuſtificāt factū ſuū:dicētes:ꝙ oportet ꝙ ꝑ talia dona ⁊
robas ⁊ largā mēſā:amicos eis acq̄rāt:q̄ eos ab infor-

tunijs cuſtodiant: ⁊ ne etiã ipſimet eis noceãt. Quibꝫ
reſpõdet Seneca de beneficijs li. iiij. Cũ inquit dãdo
egere ceperint: alienis bonis man⁹ inferre coguntur:
maioraqꝫ odia ſequunt̃ eoꝝ qbꝫ ademunt: ꝙ̃ fauores
eorum qbus dederunt. Tertio factũ ſuum iuſtificare
eſtimant per elemoſynas quas dant et multas miſſas
quas audiũt: ⁊ letanias multas ⁊ libellos quos in ca
pellis ſuis habẽt: quibus in parte reſponſum ſit. E. iij.
5. et. 6. poteſt tamẽ dici: ꝙ tales ſunt ſicut illi ꝗ ore ſuo
deũ benedicebant: ⁊ in cruce ei capita ſua inclinabant:
ſed manibꝫ ei alapas dabãt. Vna em̃ manu pect⁹ ſuũ
percutiũt: dicẽtes: deus ꝓpitius eſto mihi peccatori: et
alia manu burſam dei. id eſt. pauperũ ſcindũt: ſicut il-
le ꝗ genuflectando ⁊ cõfitendo vt fert̃: burſam ſcinde
16 bat ſacerdotis. Quarto cogitant forſitan ꝙ tunc ſe iu-
ſtificare poterũt eadẽ dicendo verba: que electi dicent.
Eſuriuimus ⁊ ſitiuim⁹ ⁊c̃. qꝛ multi qui tũc a ſiniſtris
ſtabunt: eaſdem dum hic vixerũt ſuſtinuerũt paſſiões
quibꝫ reſpondet̃ ꝙ licet aliꝗ illoꝝ eaſdem ſuſtinuerũt
paſſiones quas ſuſtinuerũt illi ꝗ a dextris erũt: non tñ
cum eiſdem circũſtantijs ⁊ modis: quia electi illas vel
ſponte pro chriſto ſuſtinuerũt: vel patiẽter pro chriſto
iniuriã remittẽtes. Reprobi vͦo vel eas nõ ſuſtinent:
vel et ſuſtinent: hoc nõ pro chriſto vel cum patientia: ſꝫ
ꝓ malefactis ſuis ⁊ inuiti patiunt̃: verbi gratia. Primo
de his ꝗ talia minime patiunt̃. Nunꝗd poterũt non-
nulli voluptuoſe viuẽtes: ⁊ carnis deſideria ſequẽtes
dicere. Eſuriuimus ⁊ ſitiuim⁹ ⁊c̃. Certe verius dicere
poterũt. Alios eſurire fecimus: ⁊ fame mori permiſi-
mus: vt noſtra voluptas pluribꝫ ferculis ⁊ diuerſis ci
barijs ⁊ potibꝫ ingurgitaret̃: vł ſi qñqꝫ eſuriem ⁊ ſitim
patiant̃: non hoc pro dei amore: ſed quia quod habere
vellẽt: nõ habẽt patiunt̃: raro pro amore dei diu hmõi
patiunt̃: ꝗ ad libitũ mane et tarde carnis deſideria ſe-
quunt̃: qꝛ raro ieiunãt: ꝗ ante prandiũ dum deberent
eſſe in miſſa: ſunt in foro: ⁊ dũ deberẽt eſſe in veſperis:
ſunt in taberna vel in alijs illicitis ſpectaculis: nec po-
17 terũt dicere nudus fui: ſicut patet. E. iij. 22. nec ſine do
mo: nec in carcere ꝓ deo: ſed ꝓ culpis ſuis: nec infirmi
ꝓpter deum: ſed ꝓpter culpam ⁊ ſupfluitatẽ: ꝓpter ta-
lia medicus ad eos frequẽter vocat̃: ſi de nocte nimis
tenent: ⁊ ſtomachus in craſtino velut ſaccus plenus
nouas ſupfluitates recipere nequeat: oportet ꝙ medi-
cus medicinã det euacuatiuã: ſed ſufficit eis ꝙ medic⁹
anime euacuationẽ peccati faciat ſemel in anno: ꝙ pec
catum non tantũ grauat conſcientiã: quãtuꝫ cibus ſto
machũ: ſtomachus illoꝝ videt̃ tenerior conſciẽtia: nec
dicere poſſunt in carcere fuim⁹: niſi ꝓ delictis ſuis: nõ
pro deo inter ſaracenos: niſi forte carcerẽ dicere velint
illum diaboli carcerẽ. id eſt. obſcurã camerã ſuam: in
qua in lectis ſuis ſeipſos includũt vſqꝫ ad tertiã vł no-
nam: talia ibidẽ operantes: de quibꝫ diabolus totũ vel
magnã vendicat partẽ: nec pro amore dei pauperibus
ſepeliendũ operam dant: ſed potius plures inſepultos
faciant: vel qꝛ eos occulte occidũt: ſicut fures ⁊ hmõi:
qui in nemoribꝫ tranſeũtes pugilant: ibi em̃ fures effo
diunt ⁊ furant̃ Math. vj. vel quia prece vł precio hu-
iuſmodi malefactores iuuant: vel nõ puniũt: ſocij fu-
rum Eſa. j. Ideo talibꝫ congrue debet̃ mors ſocij illo-
rũ proditoris talis: de quo Joan. xij. fur erat Judas: ⁊
ſepultura quo ad corp⁹ Joachim. de quo Hiere. xxij.
ſepultura azini ſepeliet̃: domin⁹ eius habet pellem: ita
mundus iſte exteriora bona ⁊c̃. Quo ad animã vͦo ſe-
pultura illius diuitis Luc. xvj. qui nõ legit̃ aliam ha-
buiſſe domũ vel ſepulturã: ꝙ̃ infernũ. Sic iudicabun-
tur tam fures ꝙ̃ ſupportatores ꝙ̃ etiã fautores: vt pre-
dicto ſcripto declaratum eſt. Quia teſte deo Zach. v.
Omnis fur ſicut ſcriptũ eſt: iudicabit̃: nec vana ſpe de-
cipiant̃: quia ſtatim deus eos nõ punit: dicẽtes miſeri
cordia dei magna eſt: qꝛ pro certo ipſe finaliter veniet
ad domũ furis Zach. v. Et hoc occulte ⁊ quando mi-
nus credunt: qꝛ dies domini ſicut fur. j. Theſſ. v. Si-
cut occulte alijs veniũt: ⁊ furtiue alios damnãt: ⁊ fur-
tiue quaſi veniũt: ita per boni iudicij equitatẽ dies do-
mini vt fur ita adueniet eis. ij. Pe. iij.

Gaudiũ eſt duplex: vnũ G. j.
temporale: aliud eternũ. Circa q̃ ſex ſunt
attendenda: duo vicꝫ circa primũ ⁊ qua-
tuor circa ſecundũ. Primo ergo oſtendit̃
gaudij tꝑalis ſiue in diuitijs: ſiue ĩ delicijs: ſiue in ho-
noribꝫ: ſiue ĩ quibuſcũqꝫ querat̃: paruitas ⁊ breuitas.
Scdo: ꝙ maxima amẽtia eſt illud vel multũ deſidera-
re vel multũ deliberare. Tertio oſtẽdit̃ multis euidẽ-
tijs celeſtis ⁊ eterni gaudij magnitudo. Quarto: ꝙ de
iuris equitate tm̃ gaudiũ magnũ requirit p̃cedẽs deſi
deriũ. Quinto: ꝑ que media illud gaudiũ adipiſci ⁊ il-
lud p̃cedẽs deſideriũ impleri poterit. Sexto: nõ feruẽ-
ter deſiderantiũ ⁊ non feſtinantiũ ad illud pertingere:
oſtenditur ſtulticia.

¶ Primũ ptꝫ exemplo: ⁊ ꝯfirmat̃ auctoritate: cõuenic- Arti. j.
ti em̃ exemplo huius mũdi oſtendit̃ gaudiũ in guſtu
habito de cipho clamatoris: in aliquibꝫ em̃ terris vo- 1
lens vinũ venale in aliqua taberna vẽditioni de nouo
expoſitũ ꝓclamare: vaſculũ vini cum cipho in manu
per ciuitatẽ portans: ⁊ valorẽ eius ⁊ locũ in quo inue-
nit̃ clamans: occurrẽtibꝫ ⁊ naturã ⁊ bonitatẽ vini ſci-
re volentibꝫ: guſtandũ prebet: vt ꝑ illud guſtatũ ſciat̃
quale ſit in taberna: ⁊ vt eius ſuauitate guſtata in quã-
titate parua: copia eius feruentius deſideret̃: dat̃ ergo
aliquid: vt per illud reſiduũ cõcupiſcat̃ ⁊ dat̃ parũ: ne
capiẽtis appetitus vt ſitis ſatiet̃ in via. Et ſic a taber-
na deſideriũ retrahat̃: qꝛ ita modice dat̃: ꝙ nec eũ ſati-
at vel feſtinat: ſed poti⁹ inflãmat ⁊ prouocat vnde ta-
lis potio breuis ⁊ parua ⁊ momentanea eſt: ſicut gau-
diũ ypocrite ad inſtar puncti Job. xx. hoc ĩ fine appro-
babit: ſicut ptꝫ ex verbis Gregorij. D. v. 4.

¶ Ex quo ſequi videt̃: ꝙ illud gaudiũ non habitũ: nõ Arti. ij.
eſt multũ deſiderãdũ: nec habitũ multũ amandũ: nec
eſt in eo ſiſtenduꝫ: quia non ſatiat: ſicut nec p̃dicta gu- 2
ſtatio: ſicut patet. A. xxvij. 5. ſed per iſtam gaudij pre-
guſtationẽ: non deberet amplius inflammari in appe-
titu conſiliũ temporaliũ: per que nõ ſatiat̃: ſed in appe-
tendo celeſtia: que ſatiant: iuxta illud: ſatiabor cum ap
paruerit gloria tua: in Pſ. xvj. Ad hoc a deo p̃guſtan-
da oſtendunt̃ vt predictũ eſt de p̃dicto clamatore: ipſo
teſte Joan. xv. ⁊ gaudiũ meũ in vobis ſit: ⁊ gaudium
veſtrũ impleat̃: in celo ſcilicet vbi eſt fons gaudij. Ad
hoc hic riuulus aliqualis gaudij defunditur: vt fons
querat̃: ſicut ptꝫ. D. v. 2. Qui em̃ in riuulo ſiſtit ⁊ gau-
det: ſtultus eſt: primo propter cauſam ibi tactam: ſecũ-
do quia in natura ſua non includit materiã gaudij: ſꝫ
doloris propter eius breuitatem: filio regi nato qui eo
dem die morit̃: plus merori patri accreſcit: ꝙ̃ gaudij.
Sic in propſito naſcit̃ mundi gaudiũ in merorem Ja
co. iiij. ſuorũ: qꝛ breui viuit tempore ſuꝑſtius: quia re
pletur multis miſerijs. ¶ Sed nõnulli iſtius vite et
gaudij breuitatis ſimulqꝫ eternitatis obliti: hic ſe diu
victuros ſperant: et ideo vitã ineternũ duraturã min⁹
curãt: ſicutes cuidã mulieri de q̃ narrator ait: ꝙ cũ hmõi Exm̃
vite breuitatẽ et alterius audiret eternitatẽ: dixit quaſi
quo ſequit̃ modo: bñ mihi eſt hic: ibi vͦo neſcio quõ eſt

adhuc nollem ibi eſſe: eadēqꝫ in craſtino mortua fuit.
In qua morte breuitatē vite quā prius nō credidit: in-
uenit ⁊ gaudia q̄ deſiderauit: amiſit: cuꝫ incertitudine
illoꝝ q̄ nō deſiderauit. Simile legit̄ iudiciū Luce. xij.
Stulte hac nocte ⁊c̄. dicat ḡ quilibet illud Thobie. v.
quale gaudiū mihi eſt: ꝓpter gaudij breuitatē: ſicut di
3 ctum eſt. ¶ Tertio ꝓpter gaudij ⁊ gaudentiū periculū
Sicut eñ fatuus eſſet: qui gaudens videret nauē in q̄
eſſet in periculo ſubmerſionis vel etiā multas naues ⁊
ſocios iuxta eū ſubmergi: ita ſtultus eſt qui in hoc mū
do in ſtatu incerto eſt: in quo facile dānari pōt: q̇ etiā
multos in fortiori naui ſcꝫ angelos ⁊ Iudam in ꝓfun
dum inferni demergi videt ⁊ gaudet. Tales reꝑhen-
dit deus Hiere. xlv. dicēs: q̊s plātaui: ego euello ⁊ vni
uerſam terrā hanc: ſicut patꝫ in diluuio. Et tu queris
tibi gaudia grandia noli q̄rere: qꝛ ecce ego adducā ma
lum ſuꝑ oēm carnē: ſupple ſic gaudētē. ¶ Quarto ꝓpt̄
ſtatus ignorantiā: ſicut cecitas cauſa eſt triſticie: dicit̄
eñ ꝙ cecus naturaliter eſt triſtis. Et ſicut ꝑegrino vie
incertitudo: ⁊ ſicut citato in cauſa mortis cauſe incerti-
tudo: cauſe ſunt triſticie: ⁊ non gaudij. Ita in ꝓpoſito:
qꝛ nemo ſcit vtrum odio vel amore dignꝰ ſit Eccē. ix.
Et hoc aggrauare deberet iſtius ignorantie periculū:
ꝙ certi ſunt vel eſſe deberēt: ꝙ multi damnant̄ ⁊ pauci
ſaluant̄ Math. xx. Multi ſunt vocati: pauci vō electi.
Si multi ſaluarent̄: magis opinabile eſſet ꝙ poſſet eſſe
de numero multoꝝ q̄ꝫ paucoꝝ: paucitas ſaluandorū:
magnā requirit ſollicitudinē in volentibꝫ ſaluari: nec
mirum: quia multi pro paruo gaudio tranſitorio mul
tum laborant. Ergo a multo fortiori: vt gaudiū ſit ple
4 num. j. Ioan. j. ¶ Quīto: ꝓpter hmōi gaudij ⁊ ſic gau
dentiū finem: finis illoꝝ eñ erit dolor: qꝛ ſicut illi qui
totū gaudiū ſuū in deo vel in ordinatis ad deū habēt:
licet frequēter exteriꝰ tribulent̄: tñ in fine a deo cogno-
ſcent̄: ⁊ mutatiōe facta triſticia illorū vertet̄ in gaudiū.
Ioan. xvj. Ita illi q̄ in rebus gaudent deordinatis: ꝓ-
priū periculū ignorātes: ſicut gaudent frenetici ⁊ inſa-
ni: videntes vincula: neſciētes cauſam: licet ad tempꝰ
gaudeant. Extrema tamē gaudij illiꝰ: luctus occupat
Prouerb. xiiij. Rident in mane: ſed flebunt in ſero: ad
veſperū demorabit̄ fletꝰ: ⁊ ad matutinū leticia: in Ps̄.
xxix. ſcꝫ mortis: qñ deus cantabit eis canticū fatuarū
virginū: neſcio vos. Talibꝫ eñ dicere poteſt in morte:
Exm̄ ſicut ſm̄ narrationē dixit quidā cuidā ꝑſone quā mul
tū dilexit: dum ei ſoli amorē ſuū ſeruauerit. Intantuꝫ
eñ ꝓ tunc illā ponat̄ gratia exempli vxorē ſuā dilexit:
ꝙ eam vocauit gaudiū ſuū: hic vō de peregrinatione
redeūdo: certificatus ꝙ medio tꝑe aliud gaudiū que-
ſiuiſſet: ad ipſam cui occurreret quaſi ad omino igno-
tam ſe habuit: cui cum ipſa admirās diceret: nō noſtis
gaudium veſtrū? Reſpondit ille: dum fuit meū: noui:
poſtq̄ꝫ vō fuit veſtrū: non noui. Quid aliud dicturus
eſt deꝰ tibi: ꝓ eo ꝙ nō ſeruieris domiō deo tuo in gau
dio cordiſqꝫ leticia Deutro. xxviij. ſꝫ in alio gaudium
queſieris: ideo nomē tuū de libro vite ⁊ de ſcientia dei
approbata delebit̄: iuxta illud Eccē. xix. Qui gaudet ī
iniquitate denotabit̄. id eſt. de nota libri vite delebitur.
5 Patet ergo ꝙ illi q̄ letant̄ cum malefecerint: ⁊ exultāt
in rebus peſſimis: de quibꝫ Prouerb. xv. ꝙ gaudiū eſt
ſtulto facere ſtulticiā: nec cōſiderant gaudij breuitatē:
nec breuitatis periculū vel finē: ſunt ſicut illi q̄ gaudē-
tes vadunt ad patibulū: ⁊ ſicut illi qui gaudēt de igne
quo comburēdi ſunt: ⁊ ſicut illi qui gaudēter fines fa-
ciunt quibus ad furcas trahunt̄: ⁊ ſicut piſcis qui cū
gaudio hamū capit: ⁊ ſicut mulier que in p̄ſentia mari
ti in his que cōtra voluntatē ipſius ſunt gaudet: ⁊ ſi-
cut fur qui cum gaudio furat̄ in p̄ſentia iuſtiſſimi iu-
dicis quis nō diceret iſtos eſſe inſanos ⁊ ſtultiſſimos:
et male deceptos? ita in propoſito tales ſunt turpiſſimi
quia voluntarie decepti: quis aliquem de predictis ri-
dentem videns: non diceret ſtultum eſſe? Sic in ꝓpoſi
to: riſum reputaui errorem: ⁊ gaudio dixi quid fruſtra
deciperis? Eccē. ij. Et bene dicit deciperꝭ: quia credis
illud gaudium eſſe quod in rei veritate eſt dolor. Quia 6
ſicut in naturalibus dicimus ꝙ motus ſpeciem ⁊ no-
men ſortitur a fine. Sicut etiā in narrationibꝫ dicimꝰ
ꝙ finis facit narrationē: ita etiaꝫ in actibus humanis
neceſſe eſt dicere ꝙ illi actus ſunt boni vel mali: qui ad
bonum vel malum ducūt finem: ⁊ ille interiores affe-
ctiones ſint bone vel male: que ad tales ducunt metas
Cum ergo gaudiū in peccato vel de peccato ſit interi-
or affectio: ⁊ motus quādoqꝫ mentis ⁊ corporis: cuius
finis eſt mors ⁊ dolor: quia finis peccati mors: oportet
ꝙ motus ille ⁊ gaudiū illoꝝ de quibꝫ Rom̄. vj. Finis
illorum mors: ⁊ Philip̄. iij. quoꝝ finis interitus: qui
tenent timpanū ⁊ cytharā ⁊ gaudēt ad ſonitū organi:
ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in puncto ad inferna de-
ſcendunt Ioan. xxj. dolor ⁊ mors ſit. Si ergo cogno-
uiſſes: et tu Luce. xix. Non gauderes ſed fleres oībus
predictis conſideratis: patet ꝙ iuuenis ille bene reſpō-
dit. D. xij. 14.
¶ Oſtenſa terreni gaudij breuitate: ⁊ gaudentiū fatui Arti. iij.
tate: oſtēdere reſtat gaudij celeſtis eternitatē: ⁊ gaudij 7
magnitudinē atqꝫ gaudentiū felicitatē: vt contraria ⁊
diſſimilia iuxta ſe poſita: clarius appareant. Huiꝰ aūt
magnitudo ⁊ felicitas multis euidentijs oſtēdi poteſt
quia multa nos inducunt ad credendū eius magnitu
dinē exempla: multeqꝫ ineuitabiles rōnes. ¶ Quarū
prima accipit̄ ex mundialiū cōceſſione: ipſi eñ quādo
in aliqua re multū delectant̄: cōcipiunt ⁊ concedūt ma-
gnum eſſe gaudiū illa re ad libitū frui: ⁊ intantū dele-
ctant̄: ꝙ oīs fere delectationis alterius obliuiſcunt̄:
ſicut ptꝫ. B. j. 7. Ex qua cōceſſione neceſſe habebunt
concedere ꝙ maius erit gaudiū in aula ſibi et amicis:
q̄ꝫ extra portā inimicis: ꝙ maiorē dabit delectationē in
aula ⁊ lōgiorē: q̄ꝫ in carcere. Si etiā gaudēt de pulchri
tudine quacūqꝫ: neceſſe habēt cōcedere ibi maiorē eſſe
pulchritudinē: quia ex quo nō facit domū ſuam ſophi-
ſticam apparentē extra: ⁊ nō exiſtentē intra: neceſſario
ſequi videtur ꝙ maior ſit pulchritudo intra q̄ꝫ extra. Exm̄
Ex tali cōſideratione veraciter reſpōdiſſe videt̄ quidā
ſapiens: de pulchritudine domus dei requiſitꝰ: eleuās
eñ oculos celumqꝫ ſtellatum reſpiciēs: dixit galllice:
quaſi diceret bene pulchra eſt pars dextra: parſqꝫ inte-
rior que pulchrior per rationē eſſe debet. Ex quo tam
pulchra eſt pars ſiniſtra ⁊ exterior. Qꝛ eñ pulchrior
ſit domus dei interius: rationari poteſt tam ex dei ſa-
pientia: qua vult ſicut quicūqꝫ ſapiens: ꝙ maior ſit in-
terior q̄ꝫ exterior pulchritudo: extra ex interioribꝫ orna
mentis: pulchriora eñ ſunt interius ornamenta ⁊ pi-
cture ⁊ imagines. Interius ornata eſt domus illa deo
et angelis ⁊ oībus ſanctis: ⁊ illuſtrata lumine glorie
Exterius vō ornata eſt planetis ⁊ ſtellis ⁊ lumine ſolis
illuſtrata: quāto ergo deus ⁊ angeli ⁊ anime ſanctorū
pulchriores ſunt ſtellis: ⁊ quāto lumē glorie maius eſt
lumine nature: tanto maiorem concedere oportet in ce
lo eſſe pulchritudinē: quia ſicut dicit̄ Sapieñ. vij. ſpe-
cioſior eſt ſole. Et Sapieñ. xiij. quāto his dominator
eorum ſpecioſior eſt. Si ergo magi gauiſi ſunt in vi-
dendo ſtellam: ſicut patet Math. ij. quāto magis gau
dium erit beatis videre illum in gloria ſua? de quo dici
tur Ioan. xx. Gauiſi ſunt diſcipuli viſo dño. ¶ Secū- 8

da accipitur ex dei ex vna parte venditione: ⁊ sanctoꝝ
ex alia parte emptione: deus care amicis suis illud gau
diũ vendidit: ⁊ ipsi illud care emerũt: sicut ptꝫ. F. iij. 2.
Ergo oportet cõcedere: vel ꝙ deus iniustus mercatoꝛ
sit in vendendo rem vltra verũ valoꝛẽ: ⁊ ꝙ ipsi fatui
fuerunt in emẽdo: vel ꝙ gaudiũ illud magni sit valo-
ris: sed primũ nõ est dare: ergo cõcedere oportet: ꝙ fa-
ctum est gaudiũ magnum in illa ciuitate Actuũ. viij.
¶ Tertia accipit̃ ex gaudij intentione seu intimietate:
illud eñ gaudiũ ita intensum itaqꝫ excellẽs est: ꝙ san-
cti martyres ꝓpter modicũ gustum reliquiarũ. ei⁹ oĩa
tormẽta vel quasi nihil senserũt: vel patiẽter sustinue-
runt: intantũ: ꝙ sup carbones ambulãtes ignitas: su-
per rosas ambulare videbant̃: soluꝫ ꝓpter spem illius
gaudij habendi. Multum ergo delectabit in re: qđ tm̃
delectabat in spe. Si tm̃ delectat arra: tantũqꝫ gaudent
ꝙ arram receperũt gratie: ꝙ teste sacra scriptura Eccl.
xxx. que de talibus loquens ait. Non est inquit oble-
ctamentũ sup cordis gaudiũ. Quanto magis delecta-
bit: quãtoqꝫ plus de plena gaudebũt solutione: dicen-
9 tes illud Joã. xvij. Gaudiũ meũ impletũ est. ¶ Quar
ta accipit̃ ex gaudij mltiplicitate seu gaudioꝝ multitu
dine que in seipso qnelibet inueniet: tanta eñ erit gau
dij generalitas: ꝙ nihil erit in corpe vel in anima: q̃n
gaudio sibi cõueniẽti replebit̃. Et nõ solum appetitus
beatoꝝ satiabit̃ q̃ztum ad gaudium qđ appetunt sibi-
ipsis ⁊ singulis coꝝ partibus: sed etiam q̃ztum ad gau
diũ qđ amicis suis desiderauerãt: illis ergo quibus est
modo senectus debilitas: ⁊ defectus multiplex tam in
corpore q̃z in anima: q̃z in amic?: si pseuerãter boni sint
habebũt ibi hijs euacuatis imꝑfectionibus oẽm pfe-
ctionem: sicut iuuentutẽ: fortitudinẽ sine senectute vel
debilitate: satietatẽ sine fastidio: libertatẽ sine ꝯuitute:
pulchritudinẽ sine deformitate: impassibilitatẽ sine pe
nalitate: pacem sine omĩ ꝑturbatione: abundantiã sine
omĩ indigentia: securitatẽ sine omĩ timore: cognitionẽ
sine omĩ ignorantia: visionẽ oĩm sine omĩ impedimen
to: sicut patet. A. xxv. 17. Sic ergo in seipsis gaudiũ ⁊
leticiã obtinebũt: ⁊ fugiet doloꝛ ab eis Esa. xxxv. No
ta. R. vij. articulo. vj. ¶ Quinta accipit̃ ex amicoꝛũ et
oĩm beatoꝛũ exaltatione ⁊ glorificatione: ⁊ ex bonis et
gaudijs que in alijs videbit. Si eñ gaudiũ multoꝛuꝫ
magnũ esset hic videndo patres vel filios vel amicos
marios in reges vel epõs exaltatos: multo magis erit
ibi vbi talem dignitatẽ amittere nõ poterũt: ibi singu
li de alioꝝ gaudio gaudebũt: dicentes: illud Phil. iiij.
Fratres mei dilectissimi ⁊ desideratissimi: gaudiũ meũ
et corona mea: si illus Pauli adhuc viatoris tantũ cha
ritate prediti gaudiũ: erat fratrũ gaudiũ. Si etiã omẽs
in charitate existẽtes: de bono alioꝝ gaudent: si pro q:
q: omẽs facere necesse est: gaudiũqꝫ illoꝝ spũale ⁊ spi-
ritualis ꝓfectus ⁊ gloria: omniũ alioꝝ est leticia: mul-
to fortiori rõne hoc verũ erit in patria: vbi nulla erit de
alioꝛũ gaudio inuidia: sed gaudiũ: intantũ eñ necesse
erit gaudere cum gaudẽtib. Roñ. xij. ꝙ gaudiũ oĩm
10 erit gaudiũ singuloꝝ: ponamus eñ ante mentis ocu-
los vnum beatũ quẽcunqꝫ volueris: istius gaudium
nõ solum accumulat̃ ⁊ augmentat̃ ex ꝯsideratiõe eua-
sionis precedentiũ periculoꝝ: nec ex meritis precedẽti-
bus: vel ex opibus vel exemplis in scripturis: in q̃bus
alij post mortẽ eius ꝓficiunt: vel ante: nec etiã in oĩb
dotibus corpis ⁊ anime: vel alijs quibuscũqꝫ bonis in
seipso inuentis de quib⁹ p̃dictũ est: sed etiã ex gaudijs
omniũ alioꝛum scꝫ angeloꝝ: ⁊ sanctoꝝ ⁊ quoꝛũcunqꝫ
electoꝛũ: ita ꝙ iste in casu positus tot habebit gaudia:
quot omẽs angeli ⁊ electi in celo. Et sicut iste tot habe-
bit gaudia quot omẽs alij: ita etiã quicũqꝫ alius beat⁹
ꝙ quantũ videt̃ mirabile tm̃ est rõnabile: q: si minoꝛ
qui est in celo nõ haberet tot gaudia quot habẽt omẽs
qui sunt in celo: hoc nõ esset nisi q: vel gaudioꝝ nume
rosam ignoraret multitudinẽ: ꝙ vicꝫ non sciret omĩa
gaudia saluandoꝝ: vel q: sciret: ⁊ tamẽ de gaudijs nõ
gauderet. Primũ nõ est dare: sicut ostẽsum est. A. xxv.
17. Secundũ võ cõcedere: nõ stat cum fide: ibi q̃libet
alijs dicere põt illud Philip. j. Socij gaudij mei vos:
quia sicut bonus socius ⁊ membrũ gaudet de bono al
terius: ita ibi quilibet de bonis ⁊ de gaudijs alterius.
Cõcludit̃ ergo ꝙ quot sunt bona in terra ⁊ in celo: q̃t
etiã iusticie dei in inferno: tot gaudia habet quilibet in
celo: de penis eñ dãnatoꝝ letant̃: iuxta illud Ps. lvij.
Letabit̃ iustus cum viderit vindictã: sic in omĩb qui
sunt in celo: implet̃ qđ petit Rom. xv. Repleat inquit
vos omĩ gaudio. Cum ergo bona ⁊ gaudia oĩm alio- 11
rum sine compatione quasi infinitũ bona ⁊ merita ex-
cedant vnius: ⁊ tm̃ gaudia q̃ de bonis ⁊ meritis ꝓprijs
resultant magna sint q̃ in seipso inuenit: sicut ptꝫ. s. e.
c. 9. necessario sequi videt̃: ꝙ gaudia de bonis in seipso
inuentis: mixta cum gaudijs in alijs visis. i. q̃ resultãt
ex his que in alijs videt: maxima ⁊ quasi infinita sint
ita ꝙ quilibet in illo gaudio dicere põt illud. ij. Cor.
vij. supabundo gaudio: habẽdo de his q̃ in me inue-
nio supabundo in his q̃ in alijs video. Sed ad h̃ forte
dicet: ꝙ illud gaudiũ qđ habebũt de bonis in alijs vi-
sis modicũ erit respectiue: ita ꝙ gaudium de ꝓprijs bo
nis ⁊ de visu dei parũ augmẽtabit. Sed isti in ista ꝯsi-
deratione ⁊ rõsione assimilant̃ illis qui in vita ista res
amãt vł de reb gaudẽt: nõ ꝼm bonitatẽ vel dignitatẽ
vel valorẽ q̃ in reb illis ꝑtinent: ꝫ ꝼm ꝙ sunt eis vti-
les vel delectabiles. Tales plus diligũt denariũ argen 12
teũ in bursa ꝓpria: q̃ aureũ in bursa aliena: nõ q: plus
valeat: ꝫ plus ad lucrũ ⁊ cõmodũ ꝓpriũ tendit. In ce-
lo võ vbi est charitas ordinata alie erũt affectiões: q:
ibi diligẽt ⁊ gaudebũt de rebus ꝓut digne sunt: ita ꝙ
plus meliora diligent: plusqꝫ de eis gaudebũt ordine
quodã: ita ꝙ de deo sup oĩa q̃libet gaudebit: ⁊ de melio
re se: q: plus diuinã participant bonitatẽ: ⁊ de equali
equaliter: ⁊ de minori minus: hoc eñ necessario seq̃ vi
det̃ ꝓpter maximã ꝯformitatem q̃ erit inter voluntatẽ
diuinã ⁊ beatoꝝ. Diuina eñ voluntas ordine p̃dicto
omĩa diligit: igit̃ oportet ꝙ illi quoꝝ voluntas in omĩ-
bus voluntati diuine conferat̃: sic omĩa diligant: sicqꝫ
de eis gaudeant. Nõ ergo parũ de alioꝝ gaudebit feli
citate: ꝫ si maioꝛ sit gaudebit magł sup eã Mat. xviij.
Hijs võ obijcit̃: q: p dicta videt̃: ꝙ tm̃ gaudiũ inten
siue habebit minim⁹ sctũs in celo: quantũ maxim⁹: q:
dictũ est ꝙ omnes fruunt̃ deo: ⁊ gaudent de rebus ꝼm
ipsarũ valorẽ: ꝫ valoꝛ illarũ in certo ⁊ vno ꝯsistit pun-
cto: ḡ omẽs erunt equaliter beati. Huic respõdet̃: pri-
mo ꝙ nõ tm̃ de deo gaudebũt quantũ valoꝛ eius est: ⁊
dignitas valet: q: infinit⁹ ⁊ imẽsus est in bonitate: nec
a q̃cunqꝫ sctõ totalr̃ cõprehẽdi põt. Jõ in illi⁹ imẽsita
te diuersi diuersitate gaudebũt: ipsoqꝫ fruunt̃ ꝼm di-
uersitatẽ operũ ⁊ meritoꝝ ⁊ virtutũ spãliter theologi-
carũ. s. fidei: spei ⁊ charitatis pcedentiũ: ꝼm eñ illarũ
intentionũ: interiora in pmia succedũt gaudia: habenti
eñ intentiorẽ fidẽ cũ ꝯditionib suis determinatis. s.
c. de fide: succedet intẽtioꝛ ⁊ clarioꝛ visio: quia visio est
gaudiũ succedẽs fidei: habẽti fortiorẽ ⁊ feruiorẽ spem
vicinioꝛ succedit ⁊ intimioꝛ adhesio: maiorẽ hñti cha-
ritatẽ: delectabilioꝛ succedet fruitio. Et est de deo q̃ qui- 13
dẽ speculũ vocat̃ voluntariũ in hoc casu: sic de speculo
naturali: in quo clarius vident qui limpidiorẽ habẽt

oculoꝝ diſpoſitionē. Ita in illo ſpeculo voluntario: in
cuius viſione ⁊ fruitiōe noſtra ꝯſiſtit beatitudo: iuxta
illud Joan. xvij. Hec eſt vita eterna: vt cogno. te. ⁊ in
Pſ. xx. Letifica me in gaudio cum vultu tuo: ſm̄ di-
uerſitatem diſpoſitionū p̄cedentiū operum ⁊ virtutū:
clarius vel minꝰ clare videbūt. Om̄es tn̄ de parte ſua
quā ſufficiētē reputabūt: letabunt̄: quia videbūt recti
et letabunt̄: in Pſ. cvj. Secūdo reſpōdet̄: ꝙ minimus
ſanctus in celo vidēdo maximū ſanctū gaudere de vi-
ſione intenſa dei: de hoc ꝙ videt eū ſic gaudere: gau-
det: nec tn̄ tātū gaudet: quātū ipſe qui intēſius videt:
14 qꝛ nō videt ita clare nec fruit̄ eo equaliter. Sicut ergo
ſimul ſtant ꝙ ego ſciam quot notas muſice alius ſcit:
et ꝙ gaudeā ꝙ tot ſcit: que tn̄ ego in arte illa ignarus
neſcio: ⁊ ideo nō tantū gaudeo quantū ipſe: qꝛ ip̄e gau
det ⁊ de numero: qꝛ ſcꝫ tot ſcit: ⁊ de ſciētia in ſe: ego tan-
tum de hoc gaudeo: qꝛ ſcio ip̄m quē diligo illa ſcire: et
nō qꝛ ſcio ita ſimul ſtare videntur: ꝙ minimus in celo
ſciat ꝙ gaudia maximus habeat: ⁊ gaudeat de hoc ꝙ
tot habet: ⁊ ꝙ tam clare deum videt: ⁊ tn̄ ꝙ nō omnia
ſciat vel ita clare videat: ſicut ipſe: ſicut ergo ſciens no-
tas ⁊ numerū de vtroqꝫ gaudet pluſq̄ꝫ ille q̇ neſcit ſciē
tiam ſed ſcit numerū: ita poſſibile eſt ꝙ magnus ſctūs
qui plus deo appꝛopinquat de duobꝫ gaudens: qꝛ vi-
delicet tantū viſioni dei appꝛopinquat: et qꝛ numerū
ſcit bonoꝝ operū de quibꝫ gaudet: plus gaudet inten-
ſiue q̄ꝫ alius q̇ nō tantū appꝛopinquat: ſcit tn̄ numerū
bonoꝝ operū ⁊ om̄ia gaudia illius magni ſancti de q̇-
bus om̄ibus tantū ſicut ipſe gaudet extenſiue: ſicut il-
le qui gaudet quia amicus tot notas ſcit: non qꝛ omnē
modū habeat in ſciendo ⁊ vidēdo vel fruēdo ⁊ adhe-
rēdo: ſed qꝛ ſcit ip̄m tot modos habere: ſicut ergo ami-
cus gaudet quia ſcit amicū habere bene: ⁊ multa bona
habere: ita in celo quilibet gaudet de h̊ ꝙ ſcit alios gau
dere. Et hoc eſt rōnabile ꝙ vicꝫ deus cui oſtendat quā-
tū ꝓ ſingulis facit: vt q̇libet de bonis alterius deo re-
gratiet̄: ſicut faceret membꝛū ꝓ bonis alteri membꝛo
datis. Sic in ꝓpoſito iuſtus laudabitur atqꝫ gaudebit
Pꝛouerb. xxix. Gaudent g̊ minimi: quot gaudijs ma-
ximi: ſed nō tantū ſed ille ſolum tantū gaudet: qui tan-
tū deo appꝛopinquat: qꝛ teſte ſacra ſcriptura Pꝛouerb.
xiiij. In gaudio eius nō miſcebit̄ extraneus: qui ſcili-
cet nō tantū deo appꝛopinquat: nec tamē de hoc grauā
tur: quia quilibet ibi habet quicquid vult: ⁊ ideo de pte
ſua contentat̄. Ex dictis ergo ptꝫ quomō intelligit̄ qđ
pꝛedictū eſt: ꝙ om̄es tantū gaudent de rebus tā increa
tis q̄ꝫ creatis quantū digne ſunt: qꝛ ſi dictum ad diuer
15 ſos referat̄ gaudentes: vel de pluribꝫ gaudētibꝫ quoꝝ
vnus altero maioꝛ eſt intelligat̄: falſum eſt: qꝛ de eodē
deo qui in ſe eque dignus eſt: vnꝰ altero plus gaudet.
Si vo̾ de eodem intelligat̄ gaudente: ⁊ de diuerſis re-
bus in quibus gaudet: ſic verū eſt: qꝛ ſic plus gaudet
de deo ⁊ deinde de his que plus a deo diligunt̄: ⁊ de q̇-
bus deus plus gaudet. Et ſm̄ hunc intellectū fuit di-
ctum: om̄es tamē ſimul gaudent: implētes illud Eſa.
lij. Gaudete ⁊ letate ſimul. Si ergo teſte exemplo nar-
ratoꝛis tanta eſt iocūditas ſocietatis ſeu melodie vniꝰ
angeli vel gaudij: ꝙ cuidā religioſo deū rogāti ꝙ vnū
Exm̃ gaudiū ei in hac vita ad eius deſideriū inflāmandum
oſtenderet: vnus angelus in foꝛma auis ei cantās ap-
paruit: ⁊ ita cum iocūditate ⁊ gaudio repleuit: ꝙ trecē
ti anni videbant̄ ei quaſi vna hoꝛa diei: tantū ꝙ in illo
ſolo gaudio delectabat̄: ꝙ nec famē nec frigus vel paſ-
ſionē quācunqꝫ ſenſit: nō obſtante ꝙ in loco vbi tales
vigent paſſiones. i. in hoꝛto quodā erat: quāto magis
delectabit̄ qui illam gloꝛioſam ciuitatē attingere pote-
rit: vbi nō ſolū de ſocietate vel melodia vniꝰ āgeli gau
debit. Sed de deo ⁊ mr̄e eius ⁊ oībꝫ angelis ⁊ ſanctis:
de loci amenitate: puritate: largitate: pulchꝛitudine et
de oībus gaudijs p̄dictis q̄ intra ſe inueniet: ⁊ de oībꝫ
que in alijs vt dictū eſt videbit ⁊ audiet: nō trecētis: ſꝫ
ſempiternis annis: ipſo hoc largiente: qui iocunditatē
atqꝫ gaudiū dabit in longitudinē dierū Eccl. j. Nota
de hoc. B. j. articulo. iiij. vſqꝫ ad finem.
¶ Tam magnū g̊ gaudiū magno acquiri debet deſide Arti. iiij.
rio. Circa qđ eſt aduertendū: ꝙ deſideriū nr̄m de illo 16
gaudio habēdo: tria augmētare ⁊ inflāmare deberent.
Pꝛimo mala q̄ hic patimur. Secūdo: bona quibꝫ hic
vtimur. ¶ Tertio: bona q̇bus illuc fruimur. Qm̄tum
ad p̄mū: ſic ſitis facit ceruū deſiderare ad fontes aq̄rū:
et fames falconē facit deſiderare p̄daꝫ: ⁊ ad manū dn̄i
ſui redire. Sicut etiā laboꝛ ⁊ pauptas ⁊ miſeria pegri-
natiōis: ſeu exilij: vel carceris deſideriū accēdit ad pa-
triā reuertendi: ſic etiā ſpine extra viā: faciūt viā q̄rere
ſicut patꝫ. A. xx. 12. Et ſicut ſeruus tedia inueniēs cuꝫ
vno dn̄o: q̄rit aliū magis quietū. Si vo̾ pꝛioꝛe cū vno
defectu vel tedio derelicto: cū ſecūdo centū inueniat q̄-
rit redire ad pꝛimū: dicēdo: ve mihi qꝛ illū dimiſi. Ita
in ꝓpoſito qui hic habēt famem: ſitim: q̇bꝫ hic mūdus
carcer et exiliū eſt: q̇ in ſeruitute carnis: mūdi ⁊ diaboli
multa inueniūt tedia ⁊ defectus: deſiderare deberēt ta-
li ſeruitio derelicto hic deo ſeruire: ⁊ illic cū eo regnare.
Et ſi in dei ſeruitio vnū vel duo inueniāt tedia: penitē
tiam. ſ. ⁊ laboꝛē: coꝛpus exercēdo vel tentatiōibꝫ reſiſtē
do: quē quidē laboꝛē qꝛ diu tolerare non vult: deo dere
licto peccādo: diaboli ſeruituti ſe ſubdit: ſub q̊ plura ⁊
grauioꝛa inuenit tedia: qꝛ illa ſunt interioꝛa in ꝯſciētia:
alia ſūt exterioꝛa q̄ minꝰ grauāt: quia habēt interioꝛē
ſpem ⁊ dulcedinē q̄ ea alleuiāt: de q̇bꝫ Ro. xij. ſpe gau
dētes: ⁊ Col. j. gaudeo in paſſionibꝫ: dicat illud Oſee
ij. vadā ad virū meū ⁊c̄. ſic pꝫ. A. xx. 12. Et cū inuene-
rint amaritudines aduerſitates in hijs in q̇bꝫ ſolacia
q̄rebāt ⁊ gaudia ip̄is derelictis: dicat illud Abacuch
vlti. Ego autē gaudebo in deo Jeſu meo. Sic eni̅ qn̄qꝫ 17
hoīes mūdi miſeriā ⁊ falſitatē pctōꝝ qꝫ expti im̄ūdici-
am ⁊ tediū ⁊ ſpecialit̄ qn̄ moꝛtē vicinā eſtimāt: pꝛioꝛeꝫ
vitā ⁊ ꝓpꝛiā ſtulticiaꝫ p̄cedentē lamētantes: dicūt heu
ꝙ a iuuētute mundū nō dereliquimꝰ: ⁊ ꝙ vitā religio
ſam nō duximꝰ modo videmꝰ q̄ꝫ male fuimꝰ a mūdo
excecati ⁊ decepti. Et qn̄qꝫ ex tali ꝯſideratiōe cōpūcti:
ad deū ꝑfecte redeūt: in deoqꝫ gaudere diſcūt: dicētes
illud Eſa. lxj. gaudēs gaudebo in dn̄o. Ad hoc ſic eos
affligi ꝑmittit: ad h̊ oīa gaudia hic tedijs eſſe mixta oꝛ-
dinauit: vt in ipſo gauderēt. Ad h̊ teſte Boetio de cō-
ſolatiōe: p̄ſens felicitas multis amaritudinibꝫ reſper-
ſa eſt: habēs ſecū ſemꝑ tā mali mixturā ſcꝫ timoꝛē ⁊ do-
loꝛē: q̄ꝫ bꝛeuitatē vt ptꝫ inductiue in oībꝫ in q̇bus mū-
di gaudia ꝯſiſtere credunt̄: vicꝫ in delicijs: diuitijs ⁊ ho
noꝛibꝫ. Qꝛ aūt diuitie has habēt miſerias ānexas: ptꝫ
tam in acq̇rēdo: q̄ꝫ in poſſidēdo ⁊ amittēdo: in acq̇ren
do. qꝛ cum magno laboꝛe ⁊ ſollicitudine: ⁊ frequenter 18
cū remoꝛſu ꝯſciētie: ⁊ cū ꝑiculo tā coꝛꝑis q̄ꝫ aīe acq̇rū-
tur: in poſſidendo etiā: qꝛ aut eas auarus poſſidet: aut
largus vel ꝓdigus: Si auarꝰ: nunq̄ꝫ ſine timoꝛe poſſi
det: qꝛ oēs ſuſpectos habet: imaginat̄ eni̅ ꝙ oēs ei inſi-
diant̄: eiuſqꝫ ſpoliatiōi ſtudēt: ſic tam fures q̄ꝫ fideles
nō ſine coꝛdis anxietate falſos eſtimat: ſic pꝫ. A. xxvij.
21. Nec ſine doloꝛe expēdit: qꝛ expēſas auari: doloꝛ p̄-
cedit ⁊ cōcomitat̄: ⁊ ſequit̄. Pꝛimū ptꝫ: qꝛ anxie excogi
tans ꝙ eū expēdere opoꝛtet: grauatuſqꝫ ꝙ tm̄ vel ex ta
li cauſa eum expendere opoꝛtet: ſollicituſqꝫ quō minꝰ
expēdere poſſit: citiꝰ coꝛ triſticia: q̄ꝫ manus burſam tā-

git: cõcomitať etiã: qꝛ idē denarius dñ burſam aperit:
coꝛ triſticia claudit: ſequitř etiā qñ poſt vini digeſtionē
et ſomni excitationē coꝛ frigeſcit: ⁊ os ſuſpirat: cogitās
vel ꝙ nimis expēdit vel ꝙ nõ ita vtiliter ſicut debuit:
vel ꝙ nimis care emit: vel ꝙ fuit deceptus: vel ꝙ circa
ingratos q̄ ei vicem nõ reddent expēdit: dñ ergo aua-
ri nõ ſolum in moꝛte quādo neceſſario om̄es amittent
diuitias: ſed etiam ante moꝛtē in acquirēdo: in poſſidē
do: in expēdēdo quaſi modis infinitis toꝛquenť: quale
gaudium eis afferunt diuitie? immo videnť poti⁹ au-
ferre: ꝙ afferre. Si vº pꝛodigus ſit licet in acquirēdo
cum auaris ſimul currat: tamē in poſſidēdo nõ tm̄ ti-
met: quia facit ſibi amicos de mãmona iniquitatis: et
tamē quantũ ille timet ne amittat vel ne expēdere eum
opoꝛteat: tantũ timet iſte ne nimis parum expēdat: vel
19 ne nõ habeat quod expēdat: vnde dicunt libēter expē-
deremus: ſi haberemus vnde. Sicut ergo auaris: ita
et iſtis accidit ꝙ videlicet doloꝛ expēſas p̄cedit: cogitā
do ſcilicet vbi expēſas habebunt ad libitũ cõcomitať:
quia videtur ꝙ nimis parum eſt qđ expēdũt. Sequi-
tur: quia tales frequēter multa cõtrahunt de vita: que
male ſoluunt pluries clamoꝛē audiũt creditoꝛ: mobi-
lia ſcilicet ⁊ immobilia vēdunt: obligant: diſtrahũt: ⁊
in paupertatē et diuerſas ꝯfuſiones cum vxoꝛibꝫ ⁊ fi-
lijs cadunt: iſti ergo cõſiderantes om̄ia iſta diuitiarũ
incõmoda tã in acquirēdo ꝙ in expēdendo: cõſideran-
tes inſup confuſionē ⁊ triſticiam que ſequitř quādo in
paupertate ſunt: ꝙ modo ſolito expēdere nõ poſſunt:
et ꝙ tunc non honoꝛanť ſicut ſolebant: cum auaris ſi-
mul veraciter dicē poſſunt illud Treñ. v. Deficit gau
20 diũ coꝛdis noſtri. Secũdo ptʒ ꝙ iſte miſerie: quaſcũꝙ
ſequunť delectatiões: ſiue in eſculētis: ſiue in ludis: ſi-
ue in quibuſcũꝙ actibus coꝛpoꝛaliũ ſenſuũ querant.
Om̄is em̄ talis delectatio vel habet miſeriã ⁊ defectũ
pꝛecedentē vel cõcomitantē vel ſubſequentē vel om̄es
tres ſimul. Hoc em̄ patʒ in om̄ibus inductiue: delecta
tionem em̄ que in cibis ⁊ potibꝫ habeť: p̄cedit miſeria
famis ⁊ ſitis in re vel in appetitu: in re: quādo realiter
fameſcit: in appetitu ſeu deſiderio: quādo famē deſide-
rat ⁊ ſitim vt cum maioꝛi delectatione comedat vel bi-
bat: cõcomitať etiam frequēter: vel qꝛ nõ in om̄ibus
placent: vel qꝛ timet ne in eis noceant: ſequitř etiam fre-
quēter pena: vel qꝛ nimis comedit: vel qꝛ ſana nõ ſum
pſit: idē etiam ptʒ in ludis ſiue taxilloꝛ ſiue toꝛneamē-
toꝛ ⁊ baſtiludioꝛ ⁊ om̄ibꝫ alijs ludis ꝓhibitis: quos
p̄cedit timoꝛ verecũdie vel amiſſionis: cõcomitať do-
loꝛ amittētis vł nocumēti patiētis: ſequitř pena vtriuſ-
ꝙ amittentis videlicet qꝛ ludũ exercuit ꝓhibitũ: ſicut
patebit infra. c. de ludis: qñ qđ credebať lucrari reſtitu
et: vel ꝓ nõ reſtitutione eternaliter punieť. Idē ptʒ in
delectationibꝫ que ſunt in actibꝫ quoꝛũcũꝙ ſenſuũ: in
quibus licet delectationes querat non tm̄ illa inuenit:
quin frequēter in vidēdo: in audiēdo: diſplicentia vel
21 placētia cũ ꝯditionibꝫ tm̄ diſplicētibꝫ doleat: q̄ auferēt
vocē gaudij Baruch. ij. Tertio ptʒ ꝙ p̄dicte miſerie:
honoꝛ etiã gaudiũ ſequunť. Nam ſi vn⁹ honoꝛat vel
adulať: ali⁹ nõ facit: ⁊ quãtũ letať de honoꝛāte: tantũ
Eſth triſtať de nõ honoꝛāte ⁊ plus: ſicut patʒ ꝑ hoc qđ legiť
Heſter. v. de Aman: q̄ cõuocatis ad ſe vxoꝛe ⁊ amicis
narrauit eis magnitudinē diuitiarũ ſuarũ ⁊ honoꝛũ:
quõ ſcʒ rex eũ ſup oēs pꝛincipes exaltaſſet: ⁊ quõ regi-
na ip̄m ſolũ cũ rege ad ꝯuiuiũ vocauerat: quibꝫ expoſi
tis adiecit: ⁊ cũ hec om̄ia habeã: nihil me hr̄e puto: ꝙ-
diu video Mardocheũ ſedentē ante foꝛes regias: cui⁹
indignatiõis cã p̄mittiť ibidē. c. iij. ſerui inquit q̄ in fo
ribus palacij verſabanť flectebãt genua ⁊ adoꝛabant
aman: ſolus Mardoche⁹ nõ flectebat genua: nec ado
rabat. Ecce plus doluit ⁊ grauabať de vno nõ hono-
rāte: ꝙ de oībꝫ honoꝛātibꝫ gaudebat. Sic gaudiũ illud
de honoꝛātibꝫ alioꝛ triſticia vni⁹ nõ honoꝛātis mixtũ
fuit. Et nõ ſolũ de nõ honoꝛāte triſtabať: ſʒ etiã ipſum
vſꝙ ad moꝛtē ꝑſequi nitebať: iſte vº Aman multos
in vtroꝙ puncto habet ſeq̄ces: qꝛ exq̄ incipiũt eſſe ma- 22
gni in oculis xp̄ris vel officijs ⁊ ptãtibꝫ ꝯſtituti ⁊ ab
aliq̄bus honoꝛanť: habētꝙ p̄mas cathedras in ſyna-
gogis: ⁊ p̄mos recubitus in cenis: ⁊ ſalutatões ī foꝛo:
et vocanť ab hoībꝫ rabi: de q̄bus inaniter gaudēt: ſi ali
quis tales eis nõ deferat honoꝛes: vel eis vt vellēt nõ
obtpauerit: triſtanť: amiciſꝙ conqueriť: ſicut Aman a
q̄bus ſicut ipſe Aman ad vindictã nõ honoꝛātis ꝓuo
canť. Ex q̄bus duobꝫ intantũ gaudiũ de alijs honoꝛi
bus miſcet ī irã exardeſcēs: ꝙ alioꝛ gaudioꝛ q̄ſi nihil
eſſent obliuiſciť: dicēs: nunꝙ ero letus: anteꝙ de illo
ero vindicatus: videnſꝙ odiũ coꝛdis ſui ꝑ eũ turbari
familiã ſocios ⁊ amicos ꝯ eũ excitat verbis: factis vel
ſignis: vt ꝓſperitatē ei⁹ impediat: vel vitã abbreuiet.
Sic ꝓuocati fuerũt q̄ ſctm̄ Thomã cãthuarienſem oc
ciderũt. Ex oībꝫ iſtis p̄dictis ptʒ illud Johelis. j. Cõ-
fuſum eſt gaudiũ a filijs hoīm: ſicut dicit illud ꝯfuſũ
qđ eſt malo admixtũ. Cauſa aũt iſtius mixtionis ptʒ
T. v. 37. Et. G. ij. 32. deus in hoc oſtēdit ſe patrē eſſe: 23
qui volens filium ſuũ a ludo taxilloꝛ nociuo retrahe-
re: aufert ab eo expēſas ⁊ lumen: ⁊ maritũ: q̄ ab vxoꝛe
inoꝛdinate alios amāte veſtes ⁊ ſolacia aufert: ⁊ penis
affligit. Magna ſiquidē dei miſc̄dia eſt: ꝙ nos aſtrin-
git ⁊ impedit ꝙ nõ impleam⁹ qđ cupim⁹: ſicut ptʒ per
dictũ cuiuſdã phi. T. iiij. 18. Et ꝙ nõ ſolũ nos vt ani-
malia pigra pungit: ſʒ etiã vt curialis dñs robam no-
ſtram dilaniat: vt ad hoſpitiũ ſuũ nos ducat: dicendo
illud Luce. xiiij. Exi ſupple tu tribulatio: anguſtia: in-
firmitas: aduerſitas gaudij queſiti cõtraria: in vias ⁊
ſepes ⁊ cõpelle intrare ⁊c. vt gaudiũ meũ in vobis ſit:
et gaudiũ veſtrũ impleať Joan. xv. Si ģ mala pꝛedi-
cta nos ꝯtriſtant: diſcam⁹ ꝑ iſta mala q̄ ſinē habent fu
gere mala q̄ ſinē nõ habēt: ⁊ ad illos ꝑtingere: vbi do
loꝛ non eſt: de q̄bus Eſa. lj. Gaudiũ ⁊ leticiã obtine-
bunt fugiet doloꝛ ⁊ gemitus ab eis. Si em̄ hic hoīes
gaudiũ haberēt perfectũ: habēdo quicq̄d habere vel-
lent: nõ videreť eis ꝙ tm̄ haberēt motiuũ alia deſiderā
di gaudia: ſʒ exq̄ om̄e gaudiũ mũdanoꝛ tot amaritu-
dinibꝫ vt p̄cedētibus ptʒ: mixtũ eſt: exq̄ hic vnus aliũ
coartat ⁊ ꝑſequiť: vnus de alteri⁹ dolet ⁊ inuidet gau-
dio. Et exquo om̄e gaudiũ hic cito finiť magnã habe-
mus cauſam: illuc nr̄a figere coꝛda vbi vera ſunt gau-
dia: vbi nullus aliũ artat: vbi vno gaudēte: ali⁹ nõ tri
ſtať: vbi nõ eſt fames vel ſitis vł defectus: vbi ſatietas
vnius nõ eſt defectus vel ſpoliatio alterius: vbi nec ſu
perbit diues: nec incendiť paup. Sed ſimul in vnũ di
ues ⁊ paup. ¶ Ad illud gaudiũ deſiderandũ ex talibꝫ
ꝯſiderationibꝫ ⁊ defectibꝫ hic inuētis: ⁊ ex nr̄is q̄tidia- 24
nis deſiderijs infoꝛmamur. Multi em̄ nõ obſtātibus
talibꝫ tedijs in rebus inuētis mũdanis: multũ laboꝛãt
circa iſta terrena gaudia. Illaꝙ cũ magna ſollicitudi-
ne licet iuxta ſint ⁊ breuia: acq̄rere nituť: ⁊ nõ eſt du-
biũ: q̄n illi q̄ ſic circa defectuoſa ⁊ cito pitura laboꝛant:
q̄n mł'tũ laboꝛarēt circa terrã emēdã: in q̄ ſine oī tedio
habēdo q̄cq̄d vellēt certitudinalr ꝑ mille ãnos viuere
poſſent: ſi talē ī vita iſta iuenire poſſent venalē. Si em̄
tm̄ laboꝛãt circa illã in q̄ nõ hn̄t certitudinē ꝑ ãnũ: nec
q̄cq̄d voluũt ꝑ vnũ diē: a multo foꝛtioꝛi rõne hoc face-
rent: vbi vtrũꝙ hr̄e poſſent mille annis: imo multũ la
boꝛarēt ⁊ de ſuo darēt: vt hic ꝑ mille ãnos cũ ſolitł mi-

ſerijs viuere poſſent. Ergo a multo foꝛtioꝛi rōne: plus
deſiderare deberent illā terrā in qua ſub figura dicit̄
Deutro. viij. Rerū omniū abundātia perfrueris: in
qua teſte Pſalmiſta. Renouabit̄ vt aquile iuuētꝰ tua
Pſ. cij. in qua teſte chꝛiſto Math. xiij. Juſti fulgebūt
ſicut ſol: in qua teſte Eſa. xxxij. ſedebit populus in pul
chꝛitudine pacis: in tabernaculis fiducie: de qua dicit
ſaluatoꝛ Joā. xvj. Videbo vos: ⁊ gaudebit coꝛ veſtrū:
nō cum incertitudine nec mixtura ſicut hic: nec ſolum
annū vel ꝑ duos annos aut ꝑ mille annos: ſed ſine fi-
ne: qꝛ gaudiū veſtrū nemo tollet a vobis: in quo ver-
bo remouet̄ om̄e qđ gaudiū pꝛeſens turbat: qꝛ ex illo
verbo patet: ꝙ nec ibi erit bꝛeuitas in poſſidēdo: nec ti-
moꝛ de nō poſſidēdo: nec doloꝛ in perdendo: qꝛ nemo
tollet a vobis: hic enī qꝛ diuitie: delicie ⁊ honoꝛes bꝛe-
ues ſunt: ⁊ multis vijs amitti poſſunt: q̇ in eis gaudēt
ſemꝑ timēt: ne aliq̄ via ea amittāt. Et quodāmodo in
domigerio omniū illoꝝ ſunt ꝑ quos illa amittere pn̄t:
ibi v̉o nō opoꝛtet ꝙ ī tali ſint domigerio: qꝛ nemo tol-
25 let a vobis. Qui g̊ illud gaudiū ſecurū attingit dicere
poteſt illud Eccī. xxiiij. Jn ciuitate ſanctificata req̇eui
et in hierl'm ptās mea: in ciuitate ſanctificata ꝯtra huiꝰ
gaudij bꝛeuitatē requieui: ꝯtra timoꝛē: qꝛ in hierl'm po
teſtas mea: cōtra doloꝛē de amiſſione vel de ablatione:
illis g̊ qui ſpꝛetis gaudijs p̄dictis malis ꝑmixtis: illa
gaudia pura ī illa ciuitate adepti ſunt: factū eſt gaudiū
magnū in illa ciuitate Act. viij. Jllis q̊ꝫ euacuato gau
dio impfecto: cum ꝯditiōibꝫ bꝛeuitatis timoꝛis ⁊ dolo
26 ris: dicit̄. ij. Coꝝ. xiij. Gaudete ꝑfecti eſtote. ¶ Secū-
do deſideriū de illo gaudio habendo augmētare debe
ret ꝯſideratio bonoꝝ q̇bus hic vtunt̄: quia ſicut p̄gu-
ſtantes ex ꝯſideratione p̄guſtationis illius plenā deſi-
derant ſatietatē: ſicut patz. ſ. c. c. 2. et. V. iij. 6. Et ſicut
accipiētes arram plenā deſiderāt ſolutionē: ſicut patet
B. j. 5. Jta q̇ hic diuitijs: delicijs ⁊ honoꝛibꝫ vtunt̄:
in talibuſqꝫ nutriunt̄: ex ꝯſideratiōe delectatōis ⁊ gau
dij q̄ in his habēt: deberent talia deſiderare vbi eterna
ſunt: ipſi enī habētes vnū diem eis multū iocundū in
cōuiuijs ⁊ ſocietatibꝫ: ⁊ q̇buſcūqꝫ delectatiōibꝫ: fatent̄
dicentes q̄ꝫ iocūda eſſet talis vita: ſi ſemꝑ duraret: q̄re
ergo nō fatent̄ illam eſſe delectabilē ⁊ deſiderabilē: que
ſemꝑ in talibus durat? Et ſi talem vitam qualē habēt
quādoqꝫ diem ſemꝑ hic deſiderarēt: quare ſempiternā
nō deſiderāt vitam: vbi ſemꝑ erit talis dies? Et ſi nō-
nulli qui in quadrageſima cibis ꝓ illo tp̄e ꝯgrue abū-
dent: nō obſtante abundantia quā tunc habēt: multū
deſiderant paſca: vt melioꝛa habeāt: ita in ꝓpoſito: nō
obſtāte ꝙ habeant̄ diuitie: delicie ⁊ honoꝛes: multū tn̄
deſiderari deberet illđ paſcha qđ ſemꝑ durat: ⁊ in quo
melioꝛa dant̄: et ſecurius ꝯſeruant̄. vn̄ Aug. de ci. dei.
li. j. c. v. Si inquit multi gauiſi ſunt ibi ſe habuiſſe di-
uitias quo hoſtis accedere pōt: quāto certius ⁊ ſecuriꝰ
gaudere poterūt: q̇ illuc migrauerūt: quo oīno accedi
nō poſſit. Jterū ſi auis in cauea vel hō in carcere quā-
27 tumcūqꝫ delicate nutriant̄: tn̄ deſiderāt eſſe extra. Vn̄
quādo auicula illa verno tp̄e alias aues audit cantare
et arboꝛes ⁊ nemoꝛa videt vireſcere: naturali quodā
impetu caput ꝑ cauee virgulas extra ponit: verſus ne
mus oculos ⁊ appetitū dirigit. Et ex hijs que ibi videt
vel audit delectabilia deſideriū eius appetendi locum
ei magis naturalē ⁊ liberioꝛē inflāmat̄ ⁊ augmentat̄:
ſicut ⁊ deſideriū incarcerati: ex hoc ipſo ꝙ in carcere vi
det aliq̇d qđ eum delectat: vel audit: qđ tamē ita clare
nec delectabiliter ibi poteſt videre vel audire ſicut poſ-
ſet ſi eſſet extra: augmentat̄ ad exitum. Sicut ergo ad
iſtoꝛum deſideriū de exitu nō impedit̄ per hoc ꝙ in ca-
uea vel in carcere vident vel audiunt delectabilia: ſed
magis ad exeundū inflāmat̄ ⁊ ꝓuocat̄: ita in ꝓpoſito
deſideriū habentiū in diuitijs: delicijs ⁊ honoꝛibus in
carcere huius mundi per iſta impediri nō debent: q̇n
deſiderent ibi eſſe: vbi iſta plenioꝛa habent̄: ſed deberēt
ex iſtis plus inflāmari vt amoꝛe auis predicte: qn̄ au-
diunt diuitias ⁊ delicias ⁊ illam iocundā ſocietatem ⁊
melodiā celi: qn̄ etiā eius vidēt vel cogitant pulchꝛitu
dinē: ex eiꝰ pulchꝛa q̄ꝫ extra oſtendit in ſtellis ⁊ plane-
tis diſpoſitione ⁊ oꝛnatū: caput cum mente ſurſū ver-
ſus hereditatē ſuā ad quā creati ſunt ſuſpirātes eleuēt
dicentes cū Paulo Rom̄. vij. O infelix hō quis me li
berabit de coꝛꝑe moꝛtis huiꝰ? ⁊ Phil'. j. Cupio diſſol-
ui ⁊ eſſe cum chꝛiſto: qꝛ q̄le mihi gaudiū eſt: q̇ in tene-
bꝛis ſedeo? Thob. v. Et eſt aduertendū: ꝙ ſicut deſide-
riū auis vel incarcerati ex auditis extra ad exeundū at-
tendit̄: ita deſideriū Pauli ex hoc ꝙ in celo audiuit ar-
chana verba: pꝛius fuit raptus in paradiſum: ⁊ audi-
uit archana verba: ſicut pꝫ. ij. Coꝝ. xij. Et poſtea dixit
verba p̄dicta: o infelix hō q̇s me liberabit de coꝛꝑe vt
plenius ⁊ clarius videā ⁊ audiā: q̄ tunc vidi ⁊ audiui?
¶ Jn quo exēplo tertiū pꝫ vicꝫ ꝙ bona fide viſa: mul 28
tū deberēt deſideriū accēdere de illo gaudio habendo.
Sicut enī guſtato p̄cioſo cibo: ille in maioꝛi abundan
tia deſiderat̄: ⁊ vilioꝛes in cōparatiōe ad illū paruipē-
dunt̄. Jta Paulus guſtato illo gaudio dixit: om̄ia ar-
bitratus ſum vt ſtercoꝛa: in cōparatione ſcꝫ illius. Sed
cū iſto Paulo ⁊ ſancto quocūqꝫ q̇ guſtauit ⁊ vidit qm̄
bona eſt negociatio eiꝰ. Et ꝯſiderauit agrū ⁊ emit eū.
Pꝛouerb. vlti. Et cū Moyſe Nūeri. xiij. Et cū Joſue
Joſue. ij. Qui exploꝛatoꝛes ad terrā ꝓmiſſiōis miſerūt
vt viſa ⁊ audita eius fertilitate: ꝓpl'i foꝛtitudinē in pu-
gnando pꝛo illa: ⁊ deſideriū in appetendo augmētaret:
opoꝛtet nos exploꝛatoꝛes fidei ⁊ ſpei illuc mittē: ⁊ nū-
cios elemoſynarū ⁊ oꝛonū p̄mittere: ⁊ cū Moyſe Deu
tero. xxxij. in montē cōtemplationis aſcēdere: vt illius
gaudij ⁊ patrie celeſtis cōtemplata felicitate cum p̄di-
ctis foꝛtiter ꝓ illa pugnemus: ipſamqꝫ magno affectu
deſideremus. Et cū Moyſe in mōte ſecuri moꝛiamur:
et cum Stephano q̇ poſtq̄ꝫ vidit celos apertos Actuū
vij. Om̄ia: etiā ipſam moꝛtē ſuſtinuit patiēter: omnia
ſuſtinere debemꝰ: vt illuc ꝑueniamus in tribulatione
multa cum gaudio ſanctiſpūs. j. Theſſa. j. Sed multi 29
de quo dolendū eſt p̄dictis diſſimiles: qꝛ cuꝫ eis explo-
ratoꝛis fidei ⁊ ſpei nō mittūt: ideo illius gaudij magni
tudinē minus credunt: quia v̉o amoꝛē ⁊ bona opera
nō pꝛemittāt: minus illā ſperant vel deſiderant: qui vi
delicet quia oculo ⁊ viſu carent fidei: ſola deſiderant ⁊
amāt ⁊ deſiderabilia iudicant: que oculis vel ſenſibus Exm̄
patent exterioꝛibus: ſimiles cuidā qui expoſita ſibi il-
lius gaudij magnitudine queſiuit: vt fert̄: ſi eſſent ibi
canes ⁊ falcones? Et alius in eodē caſu fert̄ queſiuiſſe:
ſi eſſet ibi pōtus? alias delectationes ſpūales inexꝑti ſo-
las illas delectationes eſſe credunt quas coꝛꝑaliter ex-
periunt̄: vel quas coꝛꝑaliter vident: ſimiles in hoc ca-
nibus ⁊ falconibus: qui non feſtinant capere pꝛedam
quā nō vident. Sic g̊ cū in honoꝛe eſſet per intellectū:
quo debuit ſupꝛa iumēta oculo ſpūali intelligere q̄ nō
videt coꝛꝑali: qꝛ tn̄ nō intellexit vt natura ſua requirit
compatus eſt iumētis inſipientibꝫ: de q̇bus verificat̄
ꝓuerbiū qđ gallice dicit̄: ꝙ coꝛ nō deſiderat: qđ ocu-
lus nō videt. Jtem italicis potū artificiatū inexpertis 30
aſſimilat̄: quia ſicut illi ſolum potum credunt delecta-
bilem quē ſunt experti: ita iſti qui experti ſunt iſtā pa-
triam: ⁊ nō illam celeſtem: ita iſtam patriā ⁊ illam exi-
lium reputant. Jterum quia hic reputāt ſe magnos et

honoratos:iſtoſq; honores experiunt̄:ideo illos nō de
ſiderāt:ſed de iſtis ita gl'iant̄ ac ſi eſſent eterni: dicētes
hic ſcimꝰ quō eſt ibi neſcimꝰ quō eſt: ſi poſſemꝰ h̄ diu
eſſe bonū eſſet: ⁊ licet vite breuitatē in alijs experiātur
quos quotidie mori vident:q; tamen hec in ſeipis mi
nime experiunt̄: experimentū illud ſe euadere putant
longā ſibijpis vitā hic ꝓmittētes: ⁊ aliā minꝰ deſide-
rantes. Iterū q; hic experiunt̄ diuitias ⁊ delitias: ⁊ il-
las non:ideo iſti ſe ſatiare nitunt̄: ⁊ illas nō fameſcūt:
hic tantū comedūt in mane:ꝙ cenā illā atq; refectionē
ad quā famelicos vocat ⁊ laboratores dicens. Venite
ad me oēs qui labo. ⁊c̄. Et ego reficiā vos. Non deſi-
derauit ille diues epulo Luce. xvj. tātū ſe hic repleuit:
ꝙ illā cenā non deſiderauit. Et q; non deſiderauit qñ
debuit:non obtinuit qñ petiuit. Intantū repletꝰ ꝑus
erat:ꝙ in cena guttā aque ſumere nō potuit: ita oīes
iſti qui ſe hic ſatiant vel palatū habent infectū:ſicut pa
tet. A.v.6. ꝓ nihilo habuerūt terrā deſiderabilē: ⁊ ideo
in ipā non gaudebūt:dicente deo Oſee.ij. Ceſſare fa-
ciam omne gaudiū eorum.
Ar.v. ¶ Cum in p̄cedentibꝫ oſtēſa ſit gaudij celeſtis magni-
tudo: ⁊ ꝙ tam magnū gaudium magnū requirit deſi-
31 deriū: ne gaudium illud amittat̄ ⁊ deſideriū qd̄ abſit
fruſtret̄:in p̄ſenti articulo oſtēdere reſtat q̄liter ⁊ per q̄
oꝑa vtrūq; tam vicȝ gaudiū q̄ȝ deſiderij impletio ha-
beri poterit. ¶ Pro quo eſt ſciendū:ꝙ multis modis ⁊
medijs illa attingunt̄:ſicut patet. B.j.8. Et ſicut pa-
tet in ſequentibꝫ. ¶ Primo ad illud gaudiū ꝑtingit̄ ꝑ
oꝑa bona que in ſeipō exercet:ſicut ꝑ abſtinentiā caſti-
tatem humilitatē ⁊ hmōi:que dura vident̄ in patiēdo
Et tamē ſicut dura medicina ducit ad gaudiū ſanita-
tis: ⁊ laborioſa tolerantia mercatores finaliter gaude-
re facit de lucro:ita ſufferentia taliū tentationū:q̄ in ex
ercitatiōe virtutū precedentiū experiet̄: reſpiciēs ḡ ad
finē:non meminit preſſure ꝓpt̄ gaudiū Jo.xvj. ¶ Se
cundo ꝑ paſſiones q̄s ꝓ chr̄o veritate vel iuſticia hūi-
liter ⁊ patiēter tolerat ſicut miles ſuſtinendo:ad gau-
diū ꝑuenit victorie. Ergo cū maledixerint voƀ hoīes:
⁊ exprobrauerint ⁊ eiecerint nomē vr̄am tanq̄ȝ maluȝ
ꝓpter filium hoīs:gaudete ⁊c̄. Matth. v. ⁊ Luce. vj.
Et oīe gaudiū exiſtimate fratres mei cum in tentatio
nes varias incideritis. Jaco.j. ¶ Tertio ꝑ ꝓuidentiā
quā in futurū ꝓ ſe facit:mercatores videntes ꝙ bona
ſua quādoq; in mari amittūt: volētes diuitias habere
certiores ſibi ꝓ futura ſecuritate ꝓuidentes: circa im-
mobilia pecuniā ſuā expendūt emēdo terras ⁊ hmōi:
aliter eſſent in ſenectute ⁊ in fine vite ſue paupes. Sic
ꝓuidete voƀ celū:vt gaudium vr̄m ſit plenū Jo.xvj.
¶ Quarto ꝑ virtutē fidelitatis quā exercet erga deum
⁊ ꝓximū. Nam ſicut apud regem terrenū ſeruus fide
lis dignꝰ eſt honore ⁊ gaudio:ita apud regē celeſtē qui
dicit Matth.xxv. Serue bone ſcȝ in teipō: ⁊ fidelis ſcȝ
erga deū ⁊ ꝓximū:intra in gaudiū ⁊c̄. Q; ꝑ taliū vir-
tutū vias ad gaudium ꝑuenit̄ ⁊ non aliter:patet ꝑ ra-
32 tionē ſumptā tam a natura:q̄ȝ ab autoritate. Sicut eīm
motus naturalis eſt a ꝯ̄trio in ꝯ̄triū: ſicut ab albo in ni-
grū:vel a ſurſum in deorſum ⁊ ecōtrario:ita etiā volū
tarius motꝰ hoīs neceſſario eſt abſtinentia ſeu fame et
ſiti iuſticie:in ſatietatē: a paſſionū tolerātia:ad impaſ-
ſibilitatē in qua non cadet ſuꝑ eos ſol neq; eſtus. Eſa.
xlix. A paupertate ad penitētiā ab humilitate ad diui-
tias delitias ⁊ honores:ab exilio ad patriam: ⁊ ecōuer
ſo. Ex iſta ratione neceſſario ſequitur:ꝙ ſicut illa que
in contrarijs ſunt terminis contrarijs mouceātur mo-
tibus. Sicut patet de lapide qui ſurſum mouetur mo
tu deſcēſus ⁊ de igne deorſum q̇ mouetur motu aſcen-
ſus. Cū ḡ dictū ſit ꝙ illi q̇ ſunt hic in bona paupertate
humilitate et hmōi moueant̄ motu ſurſum ad termi-
nos his ꝯ̄trios: vicȝ ad diuitias ⁊ hmōi. Oportet ꝙ illi
q̇ ſunt hic in diuitijs delitijs ⁊ hmōi: q̇bꝫ abutunt̄ in
acquirendo: vel in vtēdo:moueant̄ motu deſcēſus ad
terminos ꝯ̄trios: ad pauꝑtatem ſcȝ ⁊ miſeriā ⁊ hmōi:
qd̄ pulchre oſtēſum fuit de chr̄o:q̇ de humilitate aſcē-
dit ad gl'iam hūiliauit ſemetipm̄:factꝰ obediēs vſq; ad
mortē:ꝓpter qd̄ ⁊ deꝰ illū exaltauit. Phil'.ij. Et de luci
fero q̇ de gaudio q̊ abutebat̄:deſcēdit ad miſeriā. Idē
etiā oſtēſum fuit Luce.xvj.in diuite ⁊ pauꝑe Lazaro:
quoꝝ vnꝰ de copia deſcēdit ad inopiā: ⁊ aliꝰ ecōuerſo:
vñ diuiti dictū fuit: Recordare q; recepiſti ⁊c̄. Nota
N.vj.26. Idē etiā autoritate ꝯfirmat̄ chr̄i Joān.xvj.
Mundꝰ aūt gaudebit: vos aūt ꝯtriſtabimini:ſȝ triſti-
cia vr̄a vertet̄ in gaudium ⁊c̄. Qui eīm dicit a termino
triſticie in terminū moueri gaudij ꝑ motū aſcēſus: q̇d
aliud dicturꝰ:q̇n etiā a termino gaudij neceſſario mo-
ueat̄ ad terminū triſticie ꝑ motū deſcenſus? Teſte Ja.
iiij. Riſus in q̇t vr̄ in luctū ꝯuertat̄: ⁊ gaudiū in mero
rem. Scd̄a ratio ſumit̄ a p̄dicta autoritate:q̄ dicit̄:ſer-
ue bone ⁊c̄. Si veritas intraturi ſic dicturus eſt:opor
tet ꝙ talis ſit cui ſic dicturus eſt. Alit̄ eīm dicto ſubeſſet
falſitas. Mediātibꝫ ḡ talibꝫ virtutibꝫ oportet ꝙ gau-
diū illud intret:de q̊ Ceſariꝰ in ammonitiōe.xj. Bea-
tū inquit gaudiū nō poſſidet̄:niſi iuſticia ⁊ pax tenea-
tur:prima eīm eſt q̄ſi radix iuſticia: ſecunda pax: tertia
gaudium:ne iuſticia nanq; naſcit̄ pax:de pace vō gau
dium generat̄.
¶ Ex q̇ ad illud gaudiū nō attingit̄ niſi ꝑ viā virtutū Ar.vi.
⁊ laborē bonoꝝ operū ptȝ q̄ȝ maxima ſit inſania illorū
q̇ virtuoſe nō viuūt:nec ad illa gaudia ꝑ ꝯſequēs feſti 33
nāt vel multū attingere deſiderāt. Quoꝝ primo oſten
dit̄ inſania. Scd̄o inſanie cauſa. Primū ptȝ. Primo in
compatiōe ad mundi curialitatē: multū faceret ꝯ̄ mū-
di curialitatē q̇ ꝑ regē eſſet ad eiꝰ ꝯuiuiū feſtināter vo-
catus:ſi ſe nō ornaret vel nō feſtinaret. Sic in ꝓpoſito
ad dei ꝯuiuiū ⁊ gaudiū vocati ſumꝰ: ꝑmo ꝑ maiores
de curia ſua ſcilȝ ꝑ angelos pr̄iarchas ꝓp̄has ⁊ ap'los:
q̊s miſit dicere inuitatis vt venirēt feſtināter: q; ꝑata
ſunt oīa:poſtremo ipis tardātibꝫ ⁊ negligēter agētibꝫ:
ſciens ꝙ mora traheret ꝑiculū:ipēmet venire dignatꝰ
eſt:feſtinemꝰ ḡ ingredi in illā requiē Heb.iij. Scd̄o ꝑ
compationē ad ſeruos diaboli. Ipi eīm ab eo ad diuer
ſas inuitati delectatiōes ⁊ gaudia mala q̄ in diuitijs de
litijs gaudijs ⁊ mūdi vanitatibꝫ q̄rūt:intantū circa ta
lia obtinēda ſollicitant̄ ⁊ feſtināt: ꝙ vix quietū capiūt
cibū vel ſomnū. Si ḡ iſti tantū feſtināt ad cōuiuiū:in
cuiꝰ fine tā care ſoluūt ſymbolū: ⁊ modicū capiēt:ꝙ ꝓ
ſimbolo nō ꝯtētabit̄ oīa bona hoſpitis ſui tā mobilia
q̄ȝ imobilia capeꝛ ſȝ ipimet hoſpitē ꝓ modico qd̄ ei dat
imꝑpetuū attachiare ⁊ incarcerare vult. Primus ei pa
rētibꝫ pomū dedit: ⁊ totiꝰ mūdi incarceratonē ⁊ pluri
moꝝ exegit dānationē:diuitē etiā illū epulonem Luce
xvj. Dū in taberna ſua ſumpſit:caute recreauit:q; epu
labat̄ q̊ttidie ſplendide. Sed cū de taberna ſua eū exi-
re oportuit: tanq̄ȝ crudeliſſimꝰ tabernariꝰ oībꝫ bonis
ſpoliatꝰ ipm̄ in inferno ſepeliuit. Si ḡ miſeri ad tale cō
uiuiū tātū feſtināt tantūq; in illo deſiderāt eſſe primi ⁊
honoratiores:in q̊ tñ ꝯſultiꝰ in nouiſſimo recūberet lo
co.i.talis delectatiōis deſiderarēt finē:q̄ntū ꝯfundi de
berent q̇ ad dei vocant̄ cenā:in q̄ multū ⁊ ſemꝑ dat̄ in
quo hoſpites de ibidē receptis cōpotū non dabūt: nec
ſimbolū ſoluent: nec aliq̇d aliud habebunt facere niſi
ducere letos dies dicentes illud Apo.xix. Gaudeamꝰ
⁊ exultemꝰ ⁊ demꝰ gl'iam deo q; venerūt nuptie agni.

Tertio ꝑ cõpatione̅ ad irrõnabilia aīalia q̄ gaudia
eis ꝓꝓꝛia deſideräᷓt: ſicut patet.e.c.27. Quarto ꝑ cõpa
ratione̅ ad periculũ ⁊ penã illoꝝ: vaſti eñ regina ad re
gis ꝯuiuiũ inuitata: q̄ꝛ venire noluit: regnũ amiſit. Et
fatue virgines minꝰ feſtinãtes ad hoſpitiũ ante nocte̅
venire: hoſpitio caruerũt ⁊ gaudio: ſic ꝑdã ex eis voce̅
34 gaudij Jere.xxv. ¶ Cauſa vͦo oīm iſtoꝝ maloꝝ que ſe
qͥunt̃ ex hoc ꝙ nõ deſiderãt nec feruẽter currũt ad p̃-
mia eterna: videt̃ eſſe duplex: vel q̄ꝛ bona p̃ñtia nimis
diligũt: nimiſq̃ȝ in illis ſe ſatiant ⁊ in eis ꝯfidũt: vel q̄ꝛ
futura nõ ſperãt: nec vt deberẽt diligunt. Primũ facit
ꝙ ſunt ſicut canes ⁊ falcones ſatiati: q̇ ad p̃dã nõ feſti
nant. Siquide̅ non habẽtes fame̅ vel ſitim vel nudi-
tate̅ ſeu doloꝛe̅ non multũ appetũt remedia ꝯ̃ hec q̄ ad
libitũ habẽt: nec ſciũt q̄le deſideriũ habent q̇ his carẽt
j.Re.j. Eſtimauit eã hely temulentã eſſe: cum tñ nihil
inebꝛiatũ in q̇ ipſe abũdauit biberat. ¶ Ex quo ſequit̃:
ꝙ nec ſciũt q̄le ⁊ quãtũ eſt gaudiũ famelici veniẽtis ad
epulas: vel nudi ad veſtimẽtũ: vel pugnãtis ad victo-
riã vel in celo gaudentiũ de laboꝛe p̃terito: ad modum
venientiũ ad ꝓꝓꝛia: ⁊ gaudentiũ de laboꝛe p̃terito: ⁊ di
centiũ talia ꝑ laboꝛioſa ꝑicula lucrati ſumꝰ: guſtate g̊ ⁊
videte q̄ꝛ niſi videritis: neſcitis quantũ valet habenti.
nec quantũ dedit ꝑdenti. Sap̃.v. Tunc dicẽt intra ſe
35 penitentiã agẽtes ⁊c̃. ¶ Tales g̊ pctõꝛes ⁊ abundãtes
in ſeculo: q̇ ꝓpter p̃ſentem abundantiã paruipendunt
eternã: ingratis ⁊ peſſimis cõparant̃ oꝑarijs: q̇ in oꝑe
negligẽtes ſunt: q̄ꝛ eis nimis larga ſtipẽdia pꝛe mani-
bus ante terminũ ſoluunt̃. Et ideo luſibꝫ vacant atq̃ȝ
potationibꝫ q̇ ideo ingrati ſũt: q̄ꝛ ꝯ̃ gratitudine̅ fit: dũ
pluſq̃ȝ merent̃: eis dat̃ ingratitudine̅ cõmittũt: peius
oꝑantes ex hoc ꝙ meliꝰ operari deberẽt. Scd̃m facit
ꝙ ſunt ſicut illi q̇bꝫ aliq̇d ꝓmittit̃ ab hoĩe: cuiꝰ dictis
nõ credũt. Et ideo in ꝓmiſſis ſuis nõ ſperãt: ſ; quodã
modo indifferẽter ſe habent dicẽtes: grates qñ habue-
ro: ſed tales deũ falſitare volunt: q̇ dicit Jo.xvj. Iterũ
videbo vos: ⁊ gaudebit coꝛ vr̃m ⁊c̃.

G.ij. GLoꝛia eſt triplex vera va-
na ⁊ ꝑnicioſa: de q̄ ſepte̅ ſũt dicẽda. Pꝛĩo oſtẽ-
dit̃ in q̇bꝫ oꝑibꝫ ꝯſiſtit vera glĩa ĩ via. Secũdo in q̇bꝫ
ꝯſiſtit vera glĩa in patria. Tertio ꝙ ꝑ illa in q̇bꝫ lauda
bilit̃ glĩat̃ q̇s in via: ꝑtingit ad veram glĩaȝ in patria.
Quarto in q̇bꝫ ꝯſiſtit glĩa vana. Quinto: quãti ſit ꝑi-
culi. Sexto: finis vtriuſq̃ȝ. Septĩo remedia ꝯ̃ vtrãq̃ȝ.
Ar.j. ¶ Ad pꝛimũ ſic ꝓcedit̃ vera glĩa viatoꝛis in tribꝫ cõſi
ſtit. Pꝛĩo in bono teſtimonio ꝯſciẽtie bene examinate.
1 Scd̃o: in veritate ⁊ honeſtate ſermonis. Tertio in exe
cutiõe oꝑis. ¶ Q̃tũ ad pꝛimũ req̇rit̃ ꝙ teſtimoniũ cõ
ſciẽtie ſit de tribꝫ ad hoc ꝙ glĩet̃ in eo. ¶ Pꝛimo de fi-
de q̇ ad deũ. Si eñ phĩ ⁊ alij mundi ſapiẽtes gloꝛiant̃
multa ſcire ⁊ videre q̄ ſalte̅ nõ oꝑant̃. A multo foꝛtio-
ri in h̓ glĩet̃ q̇ glĩat̃ ſcire ⁊ noſce me Jere.ix. ꝑ fide̅ ſcȝ q̄
ſalute̅ oꝑat̃. ¶ Scd̃o d̓ ſpe: q̃tũ ad ſeip̃m: ſperãdo vicȝ
ſibĳp̃i vitã eternã ſicut filiꝰ ſperat ſe p̃ris habiturũ he
reditate̅ ⁊ glĩat̃. A multo foꝛtioꝛi filij dei: dicẽtes illud
Ro.v. Glĩamur in ſpe glĩe filioꝛũ dei: hac glĩa in vita
iſta maioꝛ haberi non põt: ſicut patet. C.vij.6. Sed ad
hoc opoꝛtet ꝙ habeat puritate̅ ⁊ alias ꝯditiones: ꝑ q̄s
dei filiꝰ eiq̃ȝ ſilĩs efficit̃: de q̇bꝫ dictũ eſt ſupꝛa.c. de filia
tiõe. ¶ Tertio de charitate: q̇ ad ꝓximũ. ſi q̇s multa ſe
minauit et multa metit in vita iſta coꝛꝑali glĩat̃. A foꝛ
tioꝛi q̇ multa h̓ ſeminat in terra pauperũ q̄ metet in ter
ra viuentiũ: materiã habet glĩe cũ illo q̇ diſperſit dedit
pauꝑibꝫ: iuſticia eiꝰ manet in ſeculũ ſeculi: coꝛnu eius
exaltabit̃ in glĩa. Jn p̃s.cxj. Quibꝫ ꝯſciẽtia de his tribꝫ
teſtimoniũ ꝑhibet: ꝯfidẽter dicere poſſunt illud ſecun-
da Coꝝ.j. Glĩa noſtra hec eſt: teſtimoniũ ꝯſciẽtie nr̃e.
¶ Q̃tũ ad ſecũdũ: req̇rit̃ etiã ꝙ ſermo tria includat: 2
ad h̓ ꝙ de ſermone glĩet̃. Pꝛĩo reuerentiã ⁊ laude̅ q̃tũ
ad deũ: p̃s.cv. Glĩent̃ in laude tua: ꝯ̃ iuratoꝛes. Secũ-
do ꝯfeſſione̅ q̃tũ ad ſalute̅ ꝓꝓꝛiã. Si ſcolaris glĩat̃ de
h̓ ꝙ ſcit rõnem reddere de lectiõe ſua ne verberet̃. Et
ſi diſpẽſatiõis ſufficiẽs redditio ⁊ cõpotꝰ facit diſpen-
ſatoꝛe̅ glĩari: ita ꝯfeſſio ꝯfitente̅ ſicut ptȝ. C.vj.41. Er-
go fili mi da glĩam deo: ⁊ cõfitere: atq̃ȝ indica mihi q̇d
feceris: ne abſcõdas. Joſue.vij. Contra iactantes ſe de
peccatis ſuis vel abſcõdentes qñ ꝯfiteri deberẽt. Ter-
tio fidelitate̅ ⁊ charitatis oſtenſione̅ q̃tũ ad ꝓximũ: ꝯ̃
mẽdaces ⁊ detractoꝛes: q̇ glĩantur in ſagittis ⁊ lãceis.
Judi.ix. ¶ Q̃tũ ad tertiũ etiã requirit̃ ꝙ executio oꝑe
ris cuilibet reddat q̄d ſuũ eſt: ad h̓ ꝙ d̓ oꝑe glĩet̃. Pꝛĩo
deo q̄ ſunt dei iura ⁊ obſequia: q̄ꝛ ſi filio bono glĩa eſt
ꝙ patri reddant̃ ⁊ exhibeant̃ q̄ ſua ſunt. A foꝛtioꝛi ra-
tiõe glĩa hoĩs ex honoꝛe patris ſui ſcȝ celeſtis. Eccl̃ia-
ſtici.iij. Contra ſubtrahẽtes decimas ⁊ obſequia in fe-
ſtis. Afferte g̊ dño glĩam ⁊ honoꝛe̅. in p̃s.xcv. Scd̃o ſi-
bĳp̃i ꝑpantiã ⁊ caſtitate̅. Si glĩat̃ mlĩer pulchꝛa ⁊ va-
na coꝛã hoĩbꝫ. A foꝛtioꝛi rõne talis glĩat̃ de pulchꝛitu
dine interioꝛi: q̄ꝛ oĩs glĩa eius filie regis ab intus. Jn
p̃s.xliiij. Tertio ꝑmittendo q̄ ſunt ꝓximi diuitis pꝛo-
ximo diuiti. Si eñ naturali cõplacẽtia gaudet mẽbꝛũ
in coꝛꝑe naturali: ex h̓ ꝙ alteri mẽbꝛo oĩa cõſeruant̃
vel dant̃ que ſibi debent̃. A foꝛtioꝛi rõe in coꝛꝑe chꝛi-
ſti ⁊ eccl̃ie ſi glĩat̃ vnũ membꝛũ ꝯgaudẽt oĩa mẽbꝛa. j.
Coꝝ.xij. Contra auferẽtes vel alioꝝ bona iniuſte de-
tinentes. Quarto: dando pauꝑi ꝓximo: q̄ꝛ ſi glĩat̃ q̇s
de oꝑe quo terras hic lucrat̃. A foꝛtioꝛi rõne: glĩa ⁊ ho
noꝛ omĩ oꝑanti bonũ: ꝑ q̄d ſcȝ opus lucrat̃ terrã viuẽ
tiũ. Ro.ij. Ad hoc g̊ ꝙ de oꝑe ſuo quis glĩet̃: opꝰ ſuũ
ꝓbet vnuſq̇ſq̃ȝ: vtrũ ſcȝ quatuoꝛ p̃dicta in oꝑe ſuo in-
ueniat: ⁊ ſic in ſeip̃o tm̃ glĩam habebit: ⁊ non in altero
Gal.vj. Si apud mundũ eſt magna glĩa ſeq̇ rege̅ ter-
renũ. A foꝛtioꝛi rõne videt̃ ꝙ eſt magna glĩa de tribus
p̃dictis modis: coꝛde oꝛe ⁊ oꝑe ſequi dñm Eccl̃iaſtici
xxiij. Sed tamen in oĩbꝫ p̃dictis ſicut inſtrumẽtũ q̄d- 3
cunq̃ȝ ꝑ q̄d artifex oꝑat̃: vel miles pugnat: vl̓ ſcriptoꝛ
ſcribit: non ſibi oꝑis laude̅: ſed illi cuius virtute oꝑat̃
aſcribere debet: ſicut etiã Joab qui virtute Dauid ob-
ſedebat rabbath. ij.Re.xij. qñ capienda erat ciuitas: ei
miſit nunciũ vt veniret vt ei glĩa ⁊ victoꝛia aſcriberet̃:
ita non nobis dñe non nobis: ſed nomini tuo da glĩaȝ.
in p̃s.cxiij. Ad h̓ eñ oẽs hoꝛtat̃ apl̓s. j.Coꝝ.x. dicens:
oĩa in glĩam dei facite. Et.ij.Coꝝ.x. dicens: qui glo
riat̃ in dño glĩet̃. Sed heu quidã ei glĩam attribuũt:
dũ cũ timoꝛe ne deficiãt oꝑantur: dicẽtes. Dñe certum
eſt ꝙ deficere ⁊ malefacere neceſſe erit: niſi tu manũ ap
ponas adiutrice̅: q̄ꝛ quicq̇d boni eſt: a te venit. Sed ta
men ex poſtfacto: occaſione a voce adulatoꝛis vel a ꝓ-
pꝛia ſuꝑbia ſumpta: ita de illo facto gloꝛiant̃: ac ſi nec
illud a deo cũ tremoꝛe petiuiſſet: nec deus illud dediſ-
ſet. Talis miſeris ⁊ parcꝫ datoꝛibꝫ aſſimilant̃: q̄ꝛ p̃mo
aliquid dant: ⁊ poſtea quaſi de dato dolẽt quod dede-
runt: reaccipiũt quaſi non confidũt de eo cui dederũt:
ꝙ volens vel gratꝰ vel potens aut curialis ſit tantũ re
fundere: errãt etenĩ. q̄ꝛ nullũ iſtoꝝ in deo ſuſpicari po-
terunt: g̊ glĩam redde deo Eccl̃iaſtici.xxxv. Alij vͦo pe
ius oꝛantes: nec in facto nec ex poſtfacto q̄ bene vident̃
oꝑari: ſ; potiꝰ q̄ mala ⁊ defectuoſa ſunt deo attribuũt:
dicẽtes: natura mea eſt fragilis: in tali ꝯſtellatione fui
natꝰ: hoc fuit mihi oꝛdinatũ. Aliã grãm nõ dedit mihi 4
deꝰ. Et bꝛeuiter non poſſum aliter facere. Si q̄ vͦo ho-

na eos facere ꝯtingit:illa ꝓpꝛie aſcribūt ꝓ̄ſumptioni: ⁊
male:q: teſte pſ̄.lxxxviij. Glia virtutis eoꝝ tu es. Et
ꝑditio tua iſrael:tantūmodo ſcꝫ ex te Oſee.xiij. Tales
maledicant̄ Malach .j. Maledict⁹ inquit qui habet
in grege ſuo maſculū ⁊ feminā: ⁊ votū faciens īmolat
deo debile:ſicut iepte Judicū.xj. Nō ſic anna.j. Re.
j.que ſexū virilē obtulit deo:ſicut ⁊ illū offerendū pri⁹
ꝓmiſit:de⁹ etiā pater ꝓ nobis filiū ⁊ non filiā obtulit
in cruce. Pꝛimi moꝛe pueroꝝ ludentiū ⁊ offerētium q̄
dū cape credunt quib⁹ offerunt̄ retrahunt deū defrau
dant. Secūdi vo deū parte ſua.i.glia totaliter ſpoliāt
de quib⁹ ꝯquerit̄ Job.xix. Spoliauit me glia mea:vi
de.P.xj.19.
Ar.ij. ¶ Non ſic tu:ſed gliam redde deo Eccliaſtici.xxxv.q:
reddentib⁹ ei gliam viatoꝝ:reddet gliam beatoꝝ. Ju
xta illud Ecci.lj. Dante mihi ſapientiā:dabo gliaꝫ ſcꝫ
beatoꝝ que coꝛreſpōdēter coꝛreſpōdebit glie viatorꝝ:
q: coꝛde in quo triplex ꝓ̄dicta inuenit̄ glia viatoꝝ:tri
plex coꝛreſpōdebit glia beatoꝝ:tres ſcꝫ dotes aīe ſcꝫ vi
ſio adheſio fruitio: ſic gliabunt̄ oēs recti coꝛde: in pſ̄.
xxxj. Jlli vo q̄ hec tria oꝛe obſeruant ꝓ̄dicta q̄ ad glo
5 riā ꝑtinent ſermonis. Jlluc dicēt repletum eſt gaudio
os noſtrū:in pſ̄.cxlvj. Sic g̊ repleat̄ os meū laude hic
ſcꝫ: vt cantē gliam tuā ibi:de qua iteꝝ in pſ̄. Cātabo ⁊
pſallā in glia. Jlli vo qui predictā gliaꝫ habēt in opē:
reddendo deo ſibiipſi ⁊ ꝓximo tā diuiti: ꝙ ſcꝫ nihil eſt
ab eo auferēdū:q̄ꝫ paupi elemoſynā dādo:ꝑ q̄ ſpecia
liter gloꝛificabit̄. Juxta illud Eſa.lviij. Glia dn̄i colli
get te: q̄druplicē habebūt gliam ſm̄ q̄tuoꝛ coꝛpis do
tes:ꝙ tā virtuoſe in dei expendūt ſeruitio:ſcꝫ agilitatē
ſubtilitatē charitatē impaſſibilitatē:de q̄b⁹ habet̄. R.
vij.ar.vj. Glia hec eſt oīb⁹ ſanctis ei⁹:vt in ea delitijs
affluatis:ab omīmoda glia eius Eſa.vlti.
Ar.iij. ¶ Qui g̊ ꝓbat⁹ ⁊ ꝑfect⁹ inuent⁹ eſt ſupple in glia via
toꝝ:erit illi glia eterna ſcꝫ beatoꝝ. Ecci.xxxj. Et bn̄ di
6 cit ꝓbat⁹: q: ſicut recipiend⁹ ad oꝛdinē ꝓfeſſoꝝ debet
ꝑ̄us ꝓbari in ſtatu nouicioꝝ. Jta recipiend⁹ ad oꝛdi
nē angeloꝝ ⁊ gliam beatoꝝ:debet pꝛius ꝓbari in ſtatu
gratie ⁊ glie viatoꝝ:q: ſicut ad curiā pape vel regꝪ nō
ꝑtingit̄ niſi via teneat̄:ſicut etiā ad templū honoꝛis ro
me de quo Augu.de ci.dei li.v.c.xij.non poterunt in
trare niſi ꝑ tēplū virtutis: ita nec ad curiā vel templū
glie:de quo in pſ̄.xxviij. Jn tēplo ei⁹ oēs dicēt gliam:
niſi ꝑ vias ꝓ̄dictas:ſicut ptꝫ. M.ix.46. Nec rōnabili
ter aliā viā vel modū intrādi q̄rere poſſum⁹: q̄ꝫ ꝑ viā
virtutū ⁊ tribulationū. Ex q̊ ſic opoꝛtuit chrm̄ pati ⁊
ſic intrare in gliam ſuā Luce.xxiiij. Et nō ſolū chrm̄:
ſed ⁊ oēs chꝛianos:ſicut ptꝫ. F.iij.2.qui oēs dicere po
terūt illud.ij. Coꝛ.xij. Gliamur in anguſtijs ꝓ chꝛo.
Et libēter gliaboꝛ in infirmitatib⁹ meis: vt inhabitet
in me virt⁹ chꝛi ibidē.q.d. Suſtineo dura in via ⁊ tpe
nouiciat⁹: vt inhabitet in me virt⁹ ne ſim expulſus ab
7 oꝛdine beatoꝝ. Sciebat em̄ iſte ſctūs ꝙ ſi humiliter et
obediēter hic ſe haberet:tenēdo doctrinā ⁊ ſuſtinendo
penitētiā: ⁊ induēdo habitū nouicioꝝ.i. grē chꝛi: de q̄
Ro.xiij. Jnduimini dn̄m Jeſum chꝛm̄:bene ⁊ hone
ſte illo habitu vtēdo:q̄ chꝛs eum induit. Eſa.lxj. Ju
duit me veſtimēto ſalutis: vt veſtimēto glie indueret̄
ab eodē qui dicit. Jnduere veſtimēto glie tue Eſa. lij.
Glia dei que eſt indumentū beatoꝝ:q: ſm̄ Criſo.ſup
eplam ad Thio. Home.ij. Sicut ſol nō indiget alijs
veſtimētꝪ q̄ꝫ lumine ꝓpꝛio:ita beati niſi lumine dei. Et
nō aliter:q: ſicut dimittens habitum nouicioꝝ dimit
tenſq̄ꝫ viā ad curiā ⁊ tēplū virtutis:a ꝓfeſſiōe ⁊ curia
⁊ tēplo honoꝝ excludit̄:ita tollat̄ impi⁹ ne videat glo
riā dei Eſa.xxvj. Nec em̄ eſt litera.lxx.interꝑ̄tū.litera
vo cōis eſt:in terra ſanctoꝝ q̄ſi ſeꝫ tpe nouiciat⁹ inique
geſſit. Jdeo nō videbit gliaꝫ dei. Ecce ꝙ apte dicit illū
q̄ male ſe habuit in ſtatu nouicioꝝ.i. grē vel glie viato
rū:eſſe expellendū ab oꝛdine ꝓfeſſoꝝ ⁊ ſtatu glie beato
rū. Et hoc valde videt̄ ꝯgruū ⁊ rōnabile:q: cōiter di
cit̄ ꝙ q̄ male ſe habuit in minoꝛi officio:non eſt maioꝛi
dign⁹. Et q̄ neſcit vti vel mūde cuſtodire robā de roſe
to:indign⁹ eſt roba de ſcarleto: ſic in ꝓpoſito de illis q̄
mutauerūt hic gliam incoꝛruptibilis dei:in ſilitudinē
q̄drupedū. Ro.j. Eſt tn̄ aduertēdū: ꝙ ſicut ſunt plu 8
res religiōes ſeu oꝛdines:ita plures hn̄t modos ꝓba
tionū ꝑticulares:q: q̄dā religiones habent oculum ꝙ
nouicij bene ꝓbent̄ in cātu ⁊ dei ſeruitio ⁊ hmōi. Que
dā vo habēt oculū ſpecialiter ꝙ bene diſponant̄ ad ſci
entiā: vterq̄ꝫ tn̄ mō ſuo bene ſe habētes:ad ꝓfeſſionem
recipiunt̄:ſicut etiā ad curiā regis multi diuerſis vijs
veniūt: ⁊ diuerſis de cauſis ibi acceptant̄ ⁊ ꝓmouent̄:
ibi nanq̄ꝫ aliqui acceptant̄ ⁊ veniūt in puericia.ſicut fi
lij nobiliū: vt regis filiū aſſocient. Alij ibi acceptant̄ et
ꝓmouent̄ ꝓpter ſpecialē affectionē quā rex ad eos ha
bet:ſicut aliq̄n ꝯtingit ꝙ ꝓpter eoꝝ pulchꝛitudinē: vel
q: foꝛte amabiles ſunt ⁊ gr̄oſi:ſpecialioꝛē gr̄am in oculꝪ
regis inueniūt. Alij ꝓpter obſequiū ſuū:qd̄ regi in mē
ſa ⁊ camera ⁊ alijs negocijs ſuis ꝓ̄ſtant. Alij ꝓpt̄ foꝛti
tudinē:q: foꝛtiter in bellis ⁊ alijs pugnāt ⁊ ſtrēnue mi
litāt. Alij ꝓpter ſapientiā ſuam. Tales em̄ reges acce
ꝓtant: vt ꝑ eos in ꝯſilijs ſuis regant̄: ⁊ iudicia ſua per
eos exerceant. Alij larga munera dando. Sic oꝛdines
angeloꝝ diuerſe ꝓ̄cedunt ꝓbatiōes. Et in curia dei ſan
cti diuerſis ex cauſis acceptant̄ ⁊ gloꝛificant̄: q̄daꝫ ꝓpt̄
innocētiā q̄ ſicut pueri ꝓ̄dicti filiū regis.i. ipi ſequunt̄
agnū q̊cunq̄ꝫ ierit. Quidā ꝓpt̄ illoꝝ pulchꝛitudinē:ſic
virgines. Quidā ꝓpt̄ illoꝝ ſeruitiū:ſicut ꝯfeſſoꝛes:qui
dā ꝓpter ſtrennuā militiā:ſicut martyꝛes:quidā ꝓpter
illoꝝ ſapientiā:ſicut ꝓphe ⁊ apli:q̄ in ſapiētia ſua fun
dauerūt eccliam ſup fundamentū aploꝝ ⁊ ꝓpharum.
Ephe.ij. Qui etiā ꝓpt̄ ſuā ſcientiā ſecū oꝛbē iudicabūt
Et ideo ſapiētes gliam poſſidebūt Prouer.iij. Quidā
ꝓpter opa pietatis ⁊ hoſpitalitatis:ſicut pr̄iarche ⁊ eo
rū ſeq̄ces:licet diuerſis ꝓbationib⁹ ⁊ cauſis: oēs tn̄ ꝓ̄
dicti compleuerūt dies ſuos in bono: ⁊ annos ſuos in
glia. Job.xxxvj.ſicut patet. F.iij.2. Et quidā ſatis cō 9
grue oēs ꝓ̄dicti cū ſequacib⁹ ſuis adepti ſunt libertatē
glie:q: om̄es ſuo mō hic deū gloꝛificauerūt. Et nōnul
li illoꝝ hic ꝓ deo foꝛtiter pugnauerūt:illius nāq̄ꝫ iniu
rias ſtrēnue vindicauerūt peccata ⁊ peccatoꝛes expū
gnādo: ⁊ legis iuſta ſanxio eſt: ꝙ ſeruus qui ſtrennuo
niſu moꝛtē dn̄i ſui vindicauerit: ꝓ ꝓ̄mio libertatē me
retur ſicut patet Codice li. vij.ti. ex quib⁹ cauſis ſerui
ꝓ ꝓ̄mio accipiūt libertatē.l.j. ita ſpūalit̄ ipſa creatura
liberabit̄ a ſeruitute coꝛruptionis in libertatē gloꝛie fi
lioꝝ dei. Ro.viij. Qui iniurias dei vindicauerit. Et ſi
hoc dicit tam lex mundi q̄ꝫ dei:de his qui dn̄i vindica
uerāt iniurias quid dicent de his qui hoc facere negli
gunt:vel ꝯtemnūt: qui volūt hoībus placere ⁊ pacem
peccatoꝛū videre: ⁊ gliam ꝓpꝛiā ⁊ hmōi potius q̄ꝫ dei
querere:de quib⁹ Joan.xij. Dilexerūt gliaꝫ hoīm ma
gis q̄ꝫ dei:ꝯtra exēplū chꝛiſti Jo.viij. Ego gliam meā
non quero:ſi ꝯfuſio bona quā incurrūt ꝓ chꝛo q̄ glo
riā chꝛiſti potius q̄ꝫ ꝓpꝛiā querūt vertet̄ in gliam. Ju
xta illud Job.xxij. Qui humiliat⁹ fuerit:erit in glia: vi
detur ꝑ rōnem a ꝯtrario ſenſu ꝙ glia illa maloꝝ quaꝫ
querūt peccatoꝛib⁹ parcēdo ꝓpt̄ cauſas tactas ab Au
guſtino. C.xvj.35.vertet̄ in ꝯfuſionē. Jux̄ illd̄ Phil.
iij. Glia in ꝯfuſionē ipoꝝ qui terrena ſapiūt. Jllā g̊ li 10
bertatē requiē ⁊ gliam deſiderātib⁹: ſicut ex ꝓ̄dicta ptꝫ

deductiõe dicere oportet ſicut dixit rex pſarū exercitui
10 ſuo. Juliꝰ ſextꝰ in libro ſuo ſcribit d̄ rege pſarū bellāte
Exm̄ ꝯ regē medoꝝ: ꝙ pͥmo die exercitū ſuū vexauit. Scd̄o
v̄o quietē ⁊ ciboꝝ copiā eis dedit: q̊ facto q̄ſiuit cuiꝰ
diei ꝯditionē potiꝰ eligerēt: q̄ dixerūt ꝙ ſcd̄i: illā inq̄t
non habebitis: niſi fortiter pugnādo medos viceritis.
Sic in ꝓpoſito: illā requiē coronā ⁊ gl'iam quā oēs pe-
titis: dicentes dn̄e da nobis gl'iam celi: nō obtinebitis
niſi ꝯ dei inimicos pctōres ⁊ pctā fortiter pugnaueritꝭ
⁊ maxime vos qb⁹ hoc ex ſtatu ⁊ officio ſpecialit' incū
bit: qꝛ in iſta pugna non coronabit': niſi q̇ legitime pu-
gnauit. Illa vicꝫ corona de quo in pſal'. viij. Gloria ⁊
honore coronaſti eum.
Ar.iiij. ¶ Ut v̄o inſpecta bonitate duplicis gl'ie bone: duplex
malicia duplicis gl'ie male aptius videat': iuxta gl'iam
11 bonā poſitā immediate poſt p̄dictas gl'ias bonas: ma-
le ponēde ſunt. Quarū pͥnia eſt vana q̄ ꝯſiſtit in trib⁹
bonis: nature fortune ⁊ gr̄e. Eſt ſiquidē malū tectum
fundatū ſup bonū fundamentū. Et mali rami de bo-
na radice: ibi videt' deficere regula apl'i: ſi radix ſancta
⁊ rami. Nec mirū: qꝛ deꝰ fundamētū ⁊ radicē poſuit:
diabolꝰ v̄o ſupedificauit ⁊ fundamēta deſtruxit: pꝛ̄fa-
milias bonū ſemē ſeminauit in agro ſuo: ſed inimicus
hō ſupſeminauit zizania in agro cordis. Semina autē
iſtiꝰ zizanie accipit ille malꝰ ſeminator: primo tā a bo-
nis nature a q̄ deſcendimꝰ: dū de ſanguinis aut pentū
nobilitate vel ꝓſperitate cor in ſupbiā ⁊ vanā gloriaꝫ
erigit: more peſſimoꝝ iudeoꝝ dicentiū Jo. viij. Nos
pr̄em habemꝰ Abraā: de qb⁹ Oſee. ix. Gl'ia eoꝝ a par-
tu ⁊ ab vtero: q̄ꝫ a bonis nature: dū de pulchritudine
fortitudine agilitate ⁊ hmōi cor inanit' gl'iari facit: mo-
re Abſalon. Tales ſunt ſicut qui gl'iat' de hoc ꝙ no-
uis ⁊ fortib⁹ ⁊ pulchris funib⁹ ad patibulū ducit': qꝛ ſi
cut Abſalon capilloꝝ de qb⁹ gl'iabat' occaſione ſuſpē-
ſus fuit. Ita iſta bona nature multis in hac vita ⁊ plu
rib⁹ in alia ſunt ruine ⁊ ꝑditionis occaſio. Sic ḡ gl'iari
expedit. ij. Coꝛ. xij. Scd̄o a bonis fortune ſcꝫ diuitijs
12 ⁊ numeroſa familie ⁊ exercitꝰ multitudine ⁊ hmōi: de
qb⁹ in ps̄. xlviij. Confidūt in virtute ſua: ⁊ in multitu-
dine diuitiaꝝ ſuarū gl'iant': ſtulte q̇dē ⁊ ꝑiculoſe: qꝛ ſi
de bene acq̇ſitꝭ gl'iet': tātū eſt ac ſi gl'iat' de hoc ꝙ eſt ma
gno onere onuſtꝰ: qd̄ nō facit iumētū: qꝛ nihil lucrat':
niſi dorſum malū: nec tales frequēter plꝰ lucrant': iux̄
ꝓuerbiū illud: q̄ꝫ equus ab onere ponderoſo: ſic̄ patet
A. xxvij. 41. Uel de hoc ꝙ eſt obligatꝰ ad magnū ⁊ di
ſtrictiſſimū cōpotuꝫ ⁊c̄. Si v̄o de male acq̇ſitꝭ ⁊ mala
gl'iat' familia: tm̄ eſt: ac ſi gl'iet' de h̄ ꝙ furtū ī collo ſuo
ponit': cū q̊ ad iudicē cū magna familia vt ſuſpēdatur
ducit'. Sic gl'iabat' ille malꝰ Arphaxat de q̊ Judi. j. ꝙ
gl'iabat' q̄ſi potens in potētia exercitꝰ ſui: ⁊ in gl'ia qua
drigarū ſuarū. Tertio a bonis gr̄e ſeu donis magꝭ ſpi
ritualib⁹: cuiꝰ ſūt ſciētia tā ſpeculatiua q̄ꝫ practica: gr̄a
ſermōis ſanctitas ⁊ hmōi q̄n ſcꝫ de his hoieꝫ ad ſeip̄m
vel mundū ⁊ nō ad deū gl'iari facit: ſicut ille phariſeꝰ
Luce. xviij. Et ſic̄ ille lucifer gl'ia taliū eſt ſic̄ gl'ia por-
tantiū lr̄as vrie. Et ſicut cādela q̄ alijs lucet: ſed ſeip̄aꝫ
cōſumit: vn̄ ſicut luciferi ⁊ phariſei: ita gl'iam illoꝝ in
13 ignominiā mutabo Oſee. iiij. Patet ḡ a fine: ꝙ oēs iſti
gl'iant' ſicut ille q̇ in ludo q̇ vocat' bototoroye gl'iant' ſe
eſſe intꝰ: quē tn̄ paruꝰ tractꝰ oſtendit eſſe extra: ⁊ ille q̇
credit' eſſe extra eſt intꝰ. Sic in ꝓpoſito: illi q̇ reputant
ſe in gl'ia p̄dictoꝝ bonoꝝ: in paruo tractu mortis inue
niēt ſe eſſe ex̄. Et illi qui credunt' hic eſſe extra gl'iaꝫ pre
dictoꝝ bonoꝝ ſic̄ veri paupes: ſtulti ⁊ ignobiles apud
mundū: de qb⁹ apl's: nos ſtulti ⁊ infirmi: vos ecōuer
ſo ⁊c̄. In illo tractu inuenient' eſſe in verꝭ diuitijs ⁊ ſa
pientia ⁊ fortitudine ⁊ nobilitate: ſic mutabūt fortitu-
dinē Eſa. xl. Cuilibet ḡ tali in illo tractu dici pōt illud
Ro. iij. vbi eſt gl'ificatio tua excluſa eſt ſcꝫ in mortꝭ tra
ctu ⁊c̄. Quid v̄o in hoc caſu facere debeāt q̄ p̄dicta bo
na habēt: oſtēdit deꝰ Jere. ix. dicēs. Nō gl'iet' ſapiens
in ſapiētia ſua: non gl'iet' fortis in fortitudine ſua: non
gl'iet' diues in diuitijs ſuis. Sꝫ in hoc gl'iet' q̇ gl'iat': ſci-
re ⁊ noſce me in oib⁹. Hoc etiā caſu cōſulit ſicut faceret 14
amicꝰ amico ꝑegrinari volēti: q̄nto plura bona vl' io-
calia ſciret ip̄m ſecū portare: tāto plus ei ꝯſuleret ꝙ la-
tronū fugeret ſocietatē: ita deꝰ in p̄dicta autoritate por
tantib⁹ ſecū bona nature fortune ⁊c̄. Cōſulit ꝙ inanis
gl'ie q̄ q̄ſi fur mercatorē ⁊ viatorē aſſociat: vt ſpoliat et
ꝑdat: ſocietatē fugiat: dicēs: nō gl'iet' ⁊c̄. Sciēs ꝙ h̄ eſt
q̄ multos ⁊ magnos a mundi pͥncipio ſpūales ſpolia
uit mercatores. Hec gl'ia celeſtꝭ ſpoliauit luciferū: hec
gr̄a ⁊ oib⁹ bonis opib⁹ illū ſpoliauit ſolitariuꝫ: de q̊ in
vitas hr̄ patrū ꝙ tn̄ ſe meritꝭ inanit' gl'iando iactaret:
a diabolo in forma mulieris deceptꝰ ad ſeculū redijt:
demonib⁹ in aere cātātib⁹ ⁊ dicētib⁹. Ecce quō deſcen-
dit ad infernū: q̄ ſe oīa bona hr̄c iactabat. h̄ petꝛ digni
tate ſpoliauit apoſtolatꝰ: ſicut ptꝫ ꝑ decretū ſumptū ex
v̄bis Ambroſij. vj. q. j. c. imitare: vbi innuit ꝙ Petrꝰ
lapſus fuit in pctm̄ negatiōis chr̄i ꝓpt̄ iactātiā q̄ dixit:
ſi oēs ſcādalizati fuerint in te ⁊c̄. ¶ Hec eſt q̄ fructꝰ bo
noꝝ operū ante maturitatē ꝓſternit ⁊ furat'. Mauult
eni plꝰ flores: q̄ꝫ fructꝰ: ⁊ ideo nō curat flores colligen
do: fructꝰ ꝑdere. ¶ Hec eſt q̄ mercatores ſcꝫ inuitos fa 15
cit: vt merces depꝛauēt alienas: ⁊ ꝓprias exaltent: h̄ eſt
q̄ ſuos intātū demētat mercatores: ꝙ p̄ciū rei vēdite a
nō emptore petāt mūdo ꝓ q̊ faciūt ⁊ cui ſeruiūt opera
ſua locant. Et tn̄ in fine vite a deo p̄ciū petiuit: qb⁹ re-
ſpōdebit': recepiſtis mercedē vr̄am. Unde Criſo. ſup
Matth. Homel'. xiij. q̇ ꝓpter hoies facit ⁊ in terra per
dit: ⁊ in celo non inueniet. Talis inq̄t eſt hō qui ꝓpter
hoies bonū facit: q̄lis mercenariꝰ malꝰ. i. mercede cō-
ductꝰ: q̇ infra tp̄s locatiōis ſue comedit oēs mercedes
Cū aūt tpe cōpleto receſſit nudꝰ egredit': ⁊ ſine oleo et
lumine manet: qꝛ oleū in aliena poſuit lampade: vnde
Bern. in ep'la ad ep̄m Senoſenſem. Lampas inquit
tua extinguit': dum oleū fauoris in aliena lampade po
nis. Hec eſt fraudulēta latroniſſa que habitis ſpoliat
⁊ habēdis priuat ad moduꝫ vulpis de qua in fabulis
Eſopi continet': ꝙ coruū ſup arborē roſtro caſeū tenē- Exm̄ Coruus
tem in multis cōmendauit ⁊ ſpecialiter in cantu: ad h̄
vt roſtri apertiōe caſeo eū priuaret. Coruus v̄o inani
ter gl'iando: roſtrū aperuit: ⁊ tā caſeū q̄ꝫ cātus laudem
amiſit. Sic multi dū adulationib⁹ extra vel vana glo-
ria intus pulſant': ⁊ cōmendant': os inaniter gloriādo
aperiūt: ⁊ fructū hūilitatis quē habēt apud deū amit-
tunt. Et ꝓ laude quā apud hoies querūt derident': qꝛ
que illis vident' laude digna: alijs vident' deridenda.
Exemplū ad hoc ponit Hugo de ſancto Uictore ſub
eo qui ſequit' tenore: fabula inquit: dicit om̄es beſtias
fetus ſui Joui ꝓbandos p̄ſentaſſe: inter q̄s ſimia de-
formem natū trahens: riſu oim caſtigari non potuit:
quin ſuum ceteris anteferret: ingenitū eſt eni omi ani-
manti amare qd̄ genuit: de corde ſenſus naſcit' ⁊ amāt
corda ſenſus ſcꝫ adeo vt ſepe animꝰ ꝑuerſus in cōſpe-
ctu ſumme veritatis tortuoſum ⁊ prauū ⁊ oim riſu di- 16
gnū ſenſum ſcꝫ cōmendare non erubeſcat. Dū ḡ in ce-
lo boni opis mercede ⁊ in terra vana quā querit laude
priuat' in facto peioris eſſe ꝯditiōis oſ̄dit': quā cū bea-
tus Gregoriꝰ verbo deſcribat. Dicit eni in paſtorali li.
iij. c. lviij. Qꝛ vanegl'ioſi ſunt mali mercatores: quia
multa dant ⁊ ſuſtinent. Et ꝑ qb⁹ poſſent emere regnū

eternū ventū emūt hūane laudis: ⁊ iudiciū curāt hūa
nū: qđ cito trāſit: ⁊ iudiciū non curāt dei: qđ ineternū
durat. Quia btūs Grego. in hoc dicto videt̄ ſuppone
re: ꝙ laudē ad minꝰ habeāt hūanā: quā care emerunt.
Qꝛ aūt hec vana glia care multis laboꝛibꝫ ⁊ expenſis
emat̄ ptꝫ ꝑ Criſo. ſuꝑ Jo. Homel. ij. Quis eſt inquit
ſeruꝰ ꝗ oīa facit ꝙ ſcit placere dn̄is ſuis? Et tn̄ hoc facit
vane glioſus: vt em̄ alios delectet: pulchꝛas veſtes in
duit: ⁊ oculos circūponit: ⁊ ſeq̄ces in foꝛo adducit. Si
queras inq̄t ab aliquo illoꝝ q̄re tot expēſas facit: q̄d ſi
bi vult tāta ꝯſumptio? nihil aliud ab eo audies: ꝙ ple
bis acceptationē: qꝛ oīa alia ꝓpter vanā gliam ꝯcupi
ſcit. Ergo inq̄t q̄s miſerioꝛ q̄ꝫ qui ita mutabileꝫ habet
dn̄m? Jſta miſerabilioꝛ eſt oībus paſſionibꝫ: qꝛ ꝗ bibit
vinū ⁊ ſequit̄ voluptates: delectationē bꝛeuē habet: h
aūt non potit̄ illo qđ deſiderat: qꝛ non pōt ab oībꝫ lau
dari. Nota. L. j. 4. Ex q̄bꝫ v̄bis ptꝫ ꝙ frequēter nec h
nec alibi remunerant̄. Sꝫ ab iſto fure inanis glie vtro
q̄ꝫ ſpoliant̄: ꝗ ad hoc hoīeꝫ aſſociat. Vn̄ btūs Grego.
in moꝝ. Dū alijs placere nitit̄: inani glia frequent̄ ex
tollit̄: cuiꝰ appetitꝰ velut fur in moꝝ itinere ſociū ſe iū
git. Et cū ad altitudinē virtutis nitit̄ aſcēdere ꝑ p̄cipi
ciū inanis glie deijcit̄ aliq̄n q̄ntoplꝰ aſcēdere nitit̄: eo
inani glia deteriꝰ cadit: vn̄ plꝰ intueri ſolem nitit̄: inde
plus excecat̄ ꝙ videre plus conat̄. Solē g̊ ſuū. i. bona
oꝑa ipē nō nimis aſpiciat: nec nimis cōmendet ne apđ
deum cecus fiat: ſed potius abſcondat ſicut abſcondi
17 tur cādela: que in vento poꝛtatur ne extinguatur: que
tn̄ cū ad hoſpitiū poꝛtata fuerit: ſecure oſtendit̄ ⁊ non
ante. Sicut parentes Moyſi eum abſconderunt: quia
elegantem ipm̄ viderunt vſqꝫ ad tempus: ita oꝑa bo
na vſqꝫ ad tempus moꝛtis in quo in ſecuro loco in ho
ſpitio celi coꝛā toto mūdo oſtēdentur: ad laudē illoꝝ
ꝗ hic laudē mercedis nō q̄ſierūt. Si g̊ qꝛ tunc remune
rabit: hic q̄rendū eſt placere. Vn̄ Criſo. ſuꝑ Jo. Ho
mel. ij. Quis inq̄t dimittit placere dn̄o cui ſeruit: ⁊ ali
os q̄rit inſpectoꝛes ꝗ nocere pn̄t ⁊ nō ꝓdeſſe? remune
ratoꝛē inſpectoꝛē q̄rere debemꝰ. Jdem ibidē Home.
xiij. in teatro habes inſpectoꝛes deū angelos ⁊ hoīes:
q̄re g̊ plus hoībꝫ q̄ꝫ đo vl' angelis placē niteris? Quis
vnq̄ꝫ regi aſſiſtēs ſibi placere dimittit ⁊ cicadaꝝ ⁊ mu
ſcarū voces attendit? p̄cedentiū etiā periculū in parte
patet. A. xxvij. 36.
Ar.v. ¶ Scđa v̊o eſt glia ꝑnicioſa: q̄ in q̄tuoꝛ ꝯſiſtit pūctis:
vel ſaltē in aliq̄bꝫ de q̄tuoꝛ. Pꝛīo ī pctōꝝ ꝑpetratiōe:
vtpote in ſubditis oppꝛimēdis: in iniurijs vitādis: in
voluptatibꝫ explēdis ⁊ hmōi: de q̄bꝫ Prouer. ij. Exul
18 tāt in rebꝫ peſſimis. Pꝛīo moꝛe bꝛutoꝝ ſcꝫ leonū: ꝗ le
tant̄ dū pꝛedā capiūt: ⁊ poꝛcoꝝ ꝗ in viliſſimis letant̄
ſoꝛdibꝫ plꝰ q̄ꝫ in pulcherrimis pꝛatꝭ. Scđo moꝛe pue
roꝝ: ꝗ habētes pr̄em vl' mr̄em moꝛtuū letant̄: ⁊ ludūt
in panno ſerico qđ ſuꝑ coꝛpꝰ iacet. Jta iſti hn̄tes aīam
moꝛtuā: in exterioꝛibꝫ malis gliant̄. Tertio moꝛe fre
neticoꝝ: ꝗ infirmati ad moꝛtē: cachinnis ſe diſſoluunt
in q̄bꝫ letitia eſt ſignū moꝛtꝭ: qꝛ q̄nto grauiꝰ infirmāt̄:
tāto ampliꝰ ridēt ⁊ clamāt. Sic in ꝓpoſito: ⁊ q̄s nō di
ceret freneticū: ꝗ gaudēter ꝓpꝛiū coꝛpus occideret. Er
go plus frenetici dicēdi ſunt: ꝗ glialiter aīam occidūt.
Quarto moꝛe dānatoꝝ: ꝗ iudiciū ſuū in ꝯſilio eſſe deli
beratū ignoꝛāt: ⁊ ideo interim in carcere in delectatio
nibꝫ ſuis gliant̄ q̄n em̄ moꝛtalit̄ peccāt: in curia ⁊ cōſi
lio dei dānant̄ licet executio finē nō ſtatim faciat: qđ de
peccato infidelitatis dicit veritas: ꝗ non credit iā iudi
catꝰ eſt: idē de alijs pctīs intellexit: qui g̊ peccātes letā
tur qꝛ ſic deſideriū ſuū cōplent: gliant̄ de facto de quo
19 eternaliter iudicant̄. Et tales non ſolū p̄dictoꝝ in glo
riādo modū vt dictū eſt tenēt: ſed excedūt: ſtultiꝰ glo
riando: qꝛ nō eſt bꝛutum ꝙ gliatur de hoc qđ capit̄: ⁊
in loco ꝯtra naturā ſuā detinet̄: ſicut patet đ aue in pe
dica: de piſce in naſſa: nec eſt puer vel freneticꝰ vel dā
natꝰ qui gaudeat ſed doleat de hoc: ꝙ manus vel pes
vel mēbꝛū aliqđ coꝛꝑis ſibi ſcindit̄ ⁊ canibꝫ dat̄: nec đ
hoc ꝙ coꝛꝑaliter dānat̄. Ergo iſti oībꝫ ſunt ſtultioꝛes
qui aīam que demōibꝫ dat̄: amittūt: ⁊ gliant̄: q̊s deus
in pſ. lj. reꝑhendit dicēs. Quid gliaris in malicia ⁊c̄.
Sed reuera eis pōt dici illud qđ ꝯſimilibꝫ dixit ſalua
toꝛ Luce. xix. Si cognouiſſes: ⁊ tu vtiq̄ꝫ fleres. Scđo
in deſiderioꝝ lōga ꝯtinuatiōe. Solēt q̄nq̄ꝫ pctōꝛes nō 20
ſolū de facto malo gliari ſed etiaꝫ de hoc ꝙ impune ⁊
ſine impedimēto in pctō ſuo ꝑſeuerant. ⁊ illam ꝓſperi
tatē ꝓ magna iactāt. Qn̄ em̄ peccāt: ſentētia iuſte dat̄:
vt p̄dictū eſt: q̄ꝫdiu v̊o in pctō ꝑſeuerāt: demoes appa
ritoꝛes viꝫ inferni ad locū quo iudiciū ſuū accipiet: cō
tinue ducūt. Cōgrue g̊ poſtq̄ꝫ queſiuit dicēs: vſq̄ꝫ quo
pctōꝛes gliabunt̄? Cito poſt reſpōdet dicens q̊adusq̄ꝫ
iuſticia ꝯuertat̄ in iudiciū. i. quouſq̄ꝫ ſentētia iuſte da
ta q̄n peccat in iudicio cōpleat̄: ſicut aīalia mactāda ꝑ
pꝛata amena gaudēter manū ſequunt̄ cibū dantis: vſ
q̄ꝫ ad locū in quo mactāda ſunt. Sic iſti gaudēter mū
dū carnē ſequunt̄ ⁊ diabolū. Et ſi illi inimicos ſic glo
riant̄ ſequant̄: qꝛ malicia excecati moꝛe illoꝝ qui vela
tis oculis ſuſpēdunt̄ periculū ſuū non vidēt. Tu qui
amicꝰ vel vicinꝰ es vel qui curā eius habes ⁊ pericu
lum eius vides: dole dicēs ſicut cōmuniter de tali di
cit̄: heu ſi ſciret ꝙ ego ſcio nō gauderet ⁊ nō zeles gliaꝫ
⁊ opes peccatoꝛis Eccl'iaſtici. ix. Tertio in peccatoꝝ p̄
teritoꝝ coꝛdis recoꝛdatiōe. Tales em̄ cuꝫ coꝛdis dele
ctatiōe ſolent p̄teritas cogitare delectationes. Sic v̊o
gliantes: ſtultioꝛes ſunt oībus hoībus: vbi inuenitur 21
mater tā fatua: que cum leticia moꝛtē excogitet. vnige
niti ſui ⁊ heredis ⁊ maxime hereditatis ꝑ quā ipa etiā
ſi vixiſſet oībus bonis abūdaſſet? Et tamē iſti cū leti
cia ⁊ augmēto p̄cedentis delicti factū recogitant: ꝑ qđ
anima heres regni celeſtis ꝑ quā etiā ipm̄ coꝛpus om
nibus bonis abūdaſſet: ſi non peccaſſet: quibꝫ diuiſim
dicitur Prouerb. xix. Gloꝛia eius eſt iniqua. Quarto
in peccatoꝝ oſtēſione quando ſcꝫ de eis faciunt narra
tiones ⁊ trufant: vel talia libēter audiunt. Tales ſunt
deo iniurioſi: ſibijpſis ꝑnicioſi: ꝓximis ſcandaloſi: ⁊
diabolo lucroſi. ¶ Pꝛimū patet: qꝛ de hoc gliant̄: ꝙ cō 22
tra deū pꝛius fecerūt: ſi ergo p̄us peccādo deo magnā
intulerūt iniuriam: cōtra mandata eius faciēdo: mul
to maioꝛē ſecundo faciunt: iterū ſe de hoc iactādo. Si
quidē ⁊ dn̄s terrenꝰ rōnabiliter plus offenderet̄ de ta
li iactātia: ꝙ de facto: quia factū aliquo mō iuſtificari
poſſet: dicendo ꝙ ex negligētia vel infirmitate vel ne
ceſſitate: vel alia de cauſa hoc feciſſet: vel quia lucrū vl'
carnalem delectationē ex facto cōſecutꝰ fuiſſet. Qꝛ v̊o
de hoc iactet ſe: om̄is talis cauſa ceſſat: ⁊ ſola malicia in
hoc caſu locū habet. Jdeo dicit Auguſtinꝰ in ep'la ad
comitē: ꝙ nulluꝫ genus peccati tam abominabile deo
eſt: ſicut p̄terita peccata reminiſcēdo gaudere de eiſq̄ꝫ
exultare. ¶ Secundū etiā patet: qꝛ quis nō diceret ſtul 23
tiſſimū ⁊ ſibijpi ꝑnicioſum: ⁊ ſuijpius homicidā: qui
de homicidio furto vel hmōi coꝛā iuſtiſſimo rege: vel
iudice ſe iactaret: vel qui iudicē duceret ad oſtendēdū
hoīem quē occidit vel qui coꝛā ſeruis iudicis vl' regis
de tali iniuria regi facta vl' homicidio narraret: vl' eos
ad plagā videndū duceret: ſi crudelis eſſe oſtendit̄ q̄n
innocentē occidit: multo crudelioꝛ ⁊ peioꝛ eſt quādo de
hoc ex poſtfacto gliatur. Cū ergo hanc infamiā fuge
rent ne coꝛā hoībus quos timent ſe de talibꝫ iactarēt:

heu quare deū nō timēt: ne corā eo de luxuria & hmōi se iactāt? Et ſi bona tpalia amiſſa cum cordis amaritudine & narrant cū dolore: quare amiſſionē dei & patrie celeſtis & anime ꝓprie ꝑ gulam & luxuriā & hmōi: cum magno narrāt riſu & letitia: ſe iactātes quātū biberūt? qualiter aliquē deceperūt: vel verberauerūt vel cū quot mulieribꝫ voluptates ſuas compleuerūt: vl̄ aliqđ male factū ꝑpetrauerūt? Et tamē cōiter de talibꝫ ſuas faciunt trufas & glīas: & multo cōmuniꝰ: q̄ de bonis operibꝫ. Nec mirū: q: facta talia ſunt cōmuniora. Et non ſolum ſunt ſibi ꝑniciofi: q: corā iuſto rege & ſeruis ſuis talia oſtendūt quibꝫ talia diſplicent: ſicut ex dicto illorū patet Heſter. xiiij. vbi dicūt noſti ꝙ oderim glīam

24 iniquoꝝ. Sed etiā q: peccata duplicāt: & pluribꝫ ſe peccatoꝝ vinculis ꝯſtringunt: qđ ptꝫ tā rōne: q̄ auctoritate. Rōne ptꝫ: ꝙ ſi peccata augmentamꝰ: & penis maioribꝫ digni ſumus: q: alios non corrigimꝰ ſicut ptꝫ. C. xvj. arti. ix. ꝑ totum. Ergo a multo fortiori rōne quia & conſentimꝰ. Et iterū ſi talia dāna tam in culpa q̄ in pena incurrimꝰ: alienis complacēdo & ꝯſentiēdo dānis & delictis: a multo fortiori complacendo ꝓprijs. Si enī ſine culpa audire vel narrare non poſſumꝰ aliena delicta vbi locus & tps & ꝑſona ad correctionē requiſita non concurrunt: q: ꝯ charitatē illius eſt de quo narraẗ: cui charitatē in qua ei obligamur: non reddimus A multo fortiori rōne: ꝓpria in cōſimili caſu narrādo delicta: cui plus ex charitate obligamur. Et ſi alio peccante & te ꝯſentiēte fiunt duo pctōres & peccata: & due ad penā obligatiōes: vna in agente: & alia in ꝯſentiēte vel complacēte: cum iuxta legē ꝯſentientes & agentes pari pena puniendi ſunt: ḡ a fortiori rōne te ipo peccante & expoſt pctō ꝯſentiente & ſi nō ſunt duo pctōres: fiunt tamē duo peccata: & due ad penā obligatōes. Cui nulla rōne maius peccatū ſit: immo peius in peccatū & damnū & damnationē ꝯſentire ꝓpriā: cui priori charitatis priuilegio obligaẗ: q̄ in alienū. Cū ḡ teſte beato Grego. paruū ſit malū velle: ſed peiꝰ de eis nō erubeſcere: patet ꝙ ſibijpi ꝑniciofius eſt: qui ſic teſte Au-

25 gu. peccatū duplicat. ¶ Tertiū etiā patet: q: tales primū damnificāt tam ſupiorem q̄ equalē & inferiorem. Primū patet vel quia ipe non corrigendo eos de peccatis ſuis de quibꝫ glīanẗ: ꝓ pctō amiſſionis ad infernū ſecum trahit: quia circa eos negligens: & in dei ſeruitio & eius iniurijs vindicādis verecundus vl̄ timidus efficiẗ: vnde tales glīari ſolent de hoc ꝙ nullꝰ audet eos corrigere: in quo glīanẗ de ſuperioꝝ verecundia: & ꝓpria miſeria: q: ſcꝫ diu a diabolo liganẗ: & vincula a nullo ſoluunẗ: vel quia cū equalibꝫ & inferioribus d eoꝝ iactantijs & iniuriam ētis & turpibus vbis rident. Sic patet tam primū q̄ ſecundū: q: cuiuſcū q̄ ſtatus ſit qui cum male gloriantibꝫ & narrantibꝫ glīat: ſi primi mortaliter peccant: peccato illoꝝ occaſionem & ꝯſenſum ꝑbendo. Aliter enī agētes & ꝯſentientes paritas non ꝯſtringeret penarum: niſi etiā paritas ipos inuolueret culpaꝝ. Cum ḡ auditor occaſionem det: ſicut patet. D. vj. 33. & ꝯſenſum in hoc ꝙ cuꝫ riſu audit: q̄s eū a paritate excuſabit culpe: apud hoīes nāq̄ ille ſeruus culpabilis diciẗ & ꝓditoribus ꝯſentiens: qui patienter audiret hoīes ſe iactātes & glīantes de ꝓditione quam dn̄o ſuo feciſſent: vel in futurū facerent: fidelis nanq̄ ſeruus in hoc caſu vel dn̄i ſui iniuriā facte vindicaret: vel verbis iniuriantē increparet: vl̄ vultū triſtiorem oſtēderet: & nequaq̄ ex corde videret: ita in ꝓpoſito: fidelis dei miniſter. Illi ḡ qui libenter & cū cōplacētia audiunt iniurias deo factas & alioꝝ mala: ad corpus chriſti & eccl̄ie: primo oſtendūt ſe non ꝑtinere:

ſicut patet. C. xij. 12. Secūdo ſe eſſe deo infideles oſtēdunt: & ꝑ talibus ipi qui talia eis narrant eos habent ꝓbatio. Si quis cogitaret narrare aliquā iniuriam factaꝫ alicui dn̄o: ſi ꝑſentem videret miniſtrū illius dn̄i: vel quemcūq̄ eius amicū: vel robas eius portantē: ſi eum fidelem dn̄o ſuo reputaret: citius parceret: & ſi inciperet aliqua narrare: ꝓpinquus narrāti diceret: tace: ibi ſedet vnus qui nullo mō vult mala audire de dn̄o ſuo. Si vo ille narrator ſciret ꝙ ille auditor eſſet magis de affectione inimici dn̄i ſui & etiam de affectione ipiꝰ narrantis: & ꝙ ideo talia libēter audiret: quia dn̄o ſuo infidelis eſſet: non ceſſaret: ſed dicenti tace: reſpōderet non tacebo ꝓpter eum: quia de parte noſtra eſt: ſic in ꝓpoſito. Et ſic patet ꝙ talia libenter audiētes ſunt de q̄bus loquiẗ ps. lxxiij. dicens. Glīati ſunt qui oderūt te. 26

¶ Quartū etiā patet: ꝙ vicꝫ ſunt diabolo lucroſi: quia non ſolum lucraẗ glīantes: ſed & audientes applaudētes: ꝯſenſum ꝑbentes: & mala exempla & audaciā male faciendi ab ipis narrantibꝫ vel narratis accipiētes. Ex quo patet ꝙ ſic iactās eſt magnū rhete: & peſſimus diaboli laqueus & venator. Nolite ḡ multiplicare loqui: ſubſtantialia glīantes. j. Re. ij. ſed recedāt vetera de ore veſtro.

¶ Nolite inquit &c. quia finis talis glīe eſt in vita iſta ꝯfuſio et dolor: in alia vo afflictio & pena: primū patet tam in his qui glīantur in carnis delitijs ex quibꝫ frequēter contingere videẗ paupertas in rebus: quia teſte Salomone qui amat vinum & pinguia: nō ditabiẗ Et cōfuſio in ꝑſona: quia frequēter auditum eſt ꝙ carnis deſideria ſequentes in luxurijs & hmōi ſine ꝓmotione & honore confuſibilem duxerūt vitam: & lamētabilem attigerunt finem: vnde ſcriptura quedam refert de quadam tali muliere que cuidam querēti quare fleret? congrue ad ꝓpoſitum reſpondit dicens. La ioye de antan: id eſt gaudium anni ꝓcedentis. Et bene quidem quia extrema talis gaudij luctus occupat. Prouer. xiiij. tam in his qui glīantur in honoribus diuitijs & hmōi q̄ in his qui glīanẗ in virtutibꝫ in quibus glīa tam vana q̄ ꝑniciofa tam ſubtilis eſt: ꝙ ꝯſcientias ſuas ſine leſione penetrat ꝙ in eis ſemꝑ iacet & non ſentiẗ: quia de illo raro vel nunq̄ confiteñẗ cū dolore vel effectu: quia eandem in ope oſtendūt poſt confeſſionem q̄ antea oſtenderunt: & tamen in opere maxima & peſſima peſtis eſt: & cauſa fere omniū que ꝑtingunt malorum: quia ex illa radice & venenoſo & minimo ſemine in viſu cōſcientie: oriunẗ guerre homicidia blaſphemie iuramenta inuidia & hmōi: q: inanis glorie cupidus modis quibꝫ pōt tam parem q̄ ſuperiorē deprimere nititur: ſciens ꝙ ſicut pulchrius gallice dicitur duo magni vnum aſinum equitare nō poſſunt: q: vnus vult eſſe ante & alius non vult eſſe retro: ſic ergo glīa iporum in confuſionē in vita iſta: qui terrena ſapiunt Phil. iij. ¶ Secundū vo in alio ſeculo experientur: quādo continget eis quod ꝯtingit quādoq̄ incarceratis: vel ligatis vel infirmis dormientibꝫ & gaudētibus de aliquibus que ſomniāt: & que in viſione fantaſtica vident: qui tamen excitati de his que ſentiūt dolent: illius conſolatorie viſiōis nihil habentes in nocte ſiquidem mortis claritas vane glīe extingueẗ: ille nāq̄ flatus oris tenuis totam illam extinguit claritatem tunc enī dicent cum fatuis virginibus: lampades noſtre extinguunẗ. Et quod magis eſt dolendum. nunq̄ iterum lucebunt: in illa nanq̄ die eternitatꝭ illud modicum lumē quod in eis fuit obſcurabiẗ quia ſicut dies aliqua que nocte videnẗ lucide nature & clare & pulchre eſſe: feda vel vilia eſſe oſtendit: ita illa q̄ apud glo

Ar. vi. 27 Exem 28

rioſos hic videntˀ eſſe glioſa ⁊ clara ⁊ nobilia: oſtendet
eſſe defomia: ⁊ non aiam neqꝫ corp⁹ ornātia: ſed defor
mātia: intantū ꝙ illos quos vana glia dicitħ eſſe mul
tis virtutibꝫ: tā intrinſecis ꝗ̄ extrinſecis bene ornatos
⁊ indutos: ⁊ diuites ⁊ potētes: ⁊ ſapiētes ⁊ omī modo
armatos: illa dies ⁊ pena quā tūc ſentiēt oſtēdet eē nu-
dos paupes ſtultos ⁊ omī mō deformatos: ita ꝙ illud
quod creditˀ hic eſſe indumentū vanitat: ibi erit ad ex
perimentū nuditatis. Et tunc patebit ꝙ vana glia ſu-
Exiiij os veſtit maritos: quemadmodū fatua mulier quon-
dā ſuū cecum veſtiuit amatorem: huius amore ſm fa-
bulas ſeu parabolas vir ille intantū excecatus ⁊ dece-
ptus erat: ꝙ in oībus ei credidit: ⁊ vt eius in omnib⁹
pareret volūtati laborabat: que ſemꝑ ꝓ vice dilectiōis
vicem repēdere ſtuduit deceptōis: quod ſtudiū finali
29 ter adimpleuit: modo qui ſequitˀ. Cum eñ ſtultus ille
domū ſuam frequēter intraret: ⁊ ab illa quereret quid
ageret? Reſpōdit tibi pulchram paro robā: crede mi-
hi qꝫ pulcherrima habebis ornamēta: quibꝫ in die ma
gne venture feſtiuitatis indutus omnibꝫ ornatior ap-
parebis. Et tempe ꝓcedente ille ſolēnis appropinqua
uit dies. Illa vō anteꝗ̄ dies clareſceret: cū adhuc tene-
bre eſſent ſuper terrā Jo.xx. Circa cecū illum cū roba
ꝑdicta veſtiendū magnā adhibuit diligentiā: faciēdo
nunc eum extēdere vnū brachiū nunc aliū: fingens ſe
modo vnā ei imponere veſtem: modo aliā: ⁊ ad omnē
veſtem firmiſſime aſſeruit eā optime ⁊ pulcherrime ei
conuenire: cum tamē quaſi ornamenta eſſent tortorꝫ.
Cui cū plene tali modo veſtitus eſſet: antiquū capellū
in capite ⁊ cōſimiles calcios in pedibꝫ impoſuit: ⁊ cin-
gulo deformi cū vilibꝫ appendicijs eū cingēs: ad feſtū
in tali forma ire fecit ꝙ plus illi ꝗ̄ ꝓprijs oculis credēs
ſic ad ecclīam ꝓceſſit: ⁊ ad feſtū omnibꝫ de tā deformi
hoſpite admirātibus a ꝗbus vtpote veſtem nō habēs
nuptialē: cuꝫ omī feſtinatiōe ⁊ ſui dilaceratiōe de feſto
30 eiect⁹ fuit: nec tamē prius ſe nudū credidit ꝗ̄ penas ꝑ
virgas ⁊ vrticas ei illatas quaſi nud⁹ ſentiret: pl⁹ eñ
illi fatue mulieri ꝗ̄ oībus alijs credidit: quā tamē pe-
na mendacē oſtendit. Ad ꝓpoſitū omīs ꝯſimilis ſocie
tas ⁊ deceptio ⁊ finis eſt inter vanā gliam ⁊ amatores
ſuos: ipi eñ ei ꝗ̄tū poſſunt multis laboribꝫ ⁊ expen-
ſis parere nituntˀ: ſicut ꝗ̄nto plus eā diligūt: ꝗ̄nto pl⁹
circa eā expendunt tāto turpi⁹ ab illa excecantˀ: ⁊ deci
piuntˀ in ꝗ deceptiōe ꝓceſſum tenet ꝑdictū: qñ eñ ho-
minē ſibi ꝺditū ponit in ſpe conſequēdi ſtatū vanum
vel dignitatē vel officiū vel nomen magnū vel diuiti-
as ⁊ honores: ⁊ quodā applauſu in moribꝫ in ꝗbus ſi-
bi arridet circa eā quodāmodo ſollicitatˀ ꝗ̄ſi robā pul-
chram ꝓmittit: quod ꝗdem ꝓmiſſuꝫ ita fideliter tenet:
ſicut tenent executores ⁊ falſi amici ꝓmiſſa facta mori
entibꝫ. Nota.l.6.4. Quādo vō iā habet quod cōcupi
uit dn̄a vana glia inter hui⁹ mūdi tenebras anteꝗ̄ di-
es alterius ſeculi illuceſcat: cum maxima eū diligentia
veſtire videtˀ ⁊ ornare: quādo eñ vana glia cor ei⁹ tā-
git titillat ⁊ pulſat: dicēs ipm aliqđ bonū habere de il-
lis in ꝗbus conſiſtit: de ꝗbus habetˀ ſupra.e.c.11. eum
vana veſte ornat: quot vō talia bona inanitˀ recollige-
re facit: tot eum veſtibꝫ ornatū eſſe oſtendit. Et ille mi-
ſer corde cecus plus ei ꝗ̄ oculis credit ꝓprijs: vel qui-
buſcunqꝫ ſuper eum. Et ſibi ſimiles admirātibꝫ ⁊ cla-
mantibꝫ cum Jo.apo.iij. quia tu es miſer ⁊ miſerabi-
lis ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nud⁹. Et quia gloriatio tua eſt
mala: nunꝗ̄ habebit bonum finem. Sꝫ iſtis credet qñ
penam ſentiet: quando nanqꝫ illuc pena oculos ape-
rit quos hic culpa clauſit: tūc veraciter ſed heu nimis
tarde experietur ꝙ quāto gloriatio mala eum hic dili-
gentius veſtiuit vel ornatum eſſe dixit: tanto illuc tur
pius eius nuditas apparebit: quādo deus oſtēdit cun
ctis gētibus nuditatem tuā. Naum.iij. ꝓpter multas
malicias in quibus gliata eſt Jere.xj. Nota exemplū
huic ꝑdicto ſimile. A.xxvij.61. ¶ Et non ſolum male 31
gloriātibus: ſed etiam quibuſcūqꝫ alijs qui peccato
quocunqꝫ excecati: vel falſis amicis ⁊ executoribꝫ de-
cepti ſunt. predictū cōuenit exemplum: dum amici vi-
uis vl' executores morietibus: multa etiam pulchra ꝓ-
mittunt: que non faciūt dum etiā circa mortuorum fu
nera multa expendūt ꝓpter mundi vanitatem: ⁊ pau-
ca ad anime vtilitatem: dum corpus pulchre veſtiunt
viuum vel mortuum: ⁊ animam nudam dimittūt dū
qꝫ multa luminaria ⁊ oblationes circa defunctū oſten
tant que ad ecclīe vel defuncti non remanent vtilitatē
dum etiam mundus caro vel demon: vel peccatū qđ-
cunqꝫ hominē excecat ⁊ multa ei ꝓmittit: diuitias vi-
delicet vel delitias vel honores que diu non ſoluunt:
ſed mentiūtur: in facto omnes ſe eſſe oſtendunt legar-
deroberet ⁊ de pume: quia ſicut illa marito ita iſtis mē
tita eſt iniquitas: habendo ergo reſpectum ad finē ſic
ornatorum: poſſet ab eis qui ſic non gliantur reſpōde-
ri: ſicut reſpondit aquila pauoni. A.xxv.32. quia talis
contra dominū gloriatus eſt Jere.xlviij. Et ideo illo- 32
rum demeritis exigētibus ⁊ predictorum falſorū ami-
corum contra mortuos fraudulentijs ſubſequentib⁹
teſte pſal.xlviij. Auxilium eorum veteraſcet in inferno
a gloria eorū: quia auxilium eorū qui ſic gloriabantˀ et
a tali gloria poſt mortē per amicos iuuari eſtimabant
ipis iam in inferno exiſtentibus ita inueteratum eſt: ꝙ
omino eos iuuare: vel a pena ꝓtegere nō poteſt: quia
reliquerunt alienis diuitias ſuas in ꝗbus gloriati fue-
runt: qui cōfidebāt in virtute ſua: ⁊ in virtute diuitia-
rum ſuarum gloriantˀ in pſal. xlviij. de ꝗbus vt falſe
opinabatur frater eum non redimit. Nec vxor vel fi-
lius: vel alius amicus debita reddēdo: vel ablata reſti
tuendo: ſed potius ſe excuſabunt dicētes: quod ſequitˀ:
redimet homo: quia quando talia ab eis petuntur: ad
executores eos mittunt: ſed nec ipi ſoluūt deum placā-
tes. Vnde ſequitur. Non dabit deo placationē ſuam
nec homini defuncto precium redēptionis anime ſue.
Ideo ſequitur ꝺ ſic decepto laborabit ineternū poſtꝗ̄
diues factus fuerit homo: ⁊ cū multiplicata fuerit glo
ria domus eius in pſal. de illa ſupple gloria quā nec ſe-
cum ſumit: nec eam ei mittunt: ſic pōt intelligi qđ ſeq̄-
tur. Cum interierit non ſumet omīa: nec deſcēdit cum
eo glia eius.
¶ Sed miſericors deus qui quantum in eo eſt nemi- Ar.vij.
nem venenoſa vult perire gloria tam contra venenuꝫ
glorie vane ꝗ̄ pernicioſe multiplicitatem tiriacam re- 33
mediumqꝫ multiplex atqꝫ efficaces ꝓuidit medicinas
quarum prima accipitur ex ipa natura ⁊ conditiōe re-
rum de quibus gloriantur: ipe enim omnes in ſe ma-
lis ꝑmixte ſunt: ſicut oſtenſuꝫ eſt. G.j.18. cum multis
ſequentibus: vt quantum bonum ad gloriam malam
trahit: malum ſecum mixtum tātum retrahat. Qꝫ au-
tem malis permixte ſint: patet ꝑmo in rebꝫ in quibus
ſumus: ſecundo in illis que accepimus: tertio in illis
que ex nobis ſunt: quarto in illis ad quas tendimus.
¶ Primum patet tam in rebus nos componentibꝫ: ꝗ̄
cauſantibꝫ: res enim nos componētes ſicut elemēta ⁊
qualitates ex ꝗbus ſumus: que diu ſine mali admix-
tione in nobis non ſunt quia frequēter ꝯtingit ꝙ vnū
illoꝝ ex ſua ſup alia nimia excellētia: nō ſolū corpales
inducit infirmitates ⁊ mortē: ſed etiā ſpūales: ꝗ ex abū
dātia coloris mentē voluptatibꝫ inclinat. Ex ꝗ ſeq̄tur

ꝙ de nulla ſanitate ſiue corꝑis vel aīe q̄ tā eſt inſtabi-
lis eſt inaniter glīanduꝫ: ⁊ ſi longa ſit ſanitas corꝑis:
vbi mens eſt infirma: glīandū non eſt: ſic nec de corꝑa
li fortitudine ⁊ pulchritudine: non ſolū qꝛ interiori ꝑ-
mixta ſunt debilitate ⁊ deformitate: ſed qꝛ iſta frequē-
ter inducunt. Oīſs eñ glīa talis eſt ſicut q̇ glīant̄ de
pomo exteriꝰ pulchro: ⁊ interiꝰ pleno vermibꝫ ⁊ putre
factiōe: ⁊ de ſacco pulchro ⁊ forti pleno fecibꝫ ⁊ fetori-
bus: de q̄.j. Mach.ij. Glīa hoīs impij ſtercꝰ ⁊ vermis
ſicut ptꝫ. P.vij.45. Idē etiaꝫ ptꝫ in rebꝫ nos noſtrūꝫ
ſtatū ⁊ cōditionē cauſantibꝫ. Cauſe nr̄e ſunt duplices
ſpūales vicꝫ ⁊ corꝑales. Cauſa eñ ſpiritualis totiꝰ eſſe
boni effectiua qꝺ in nobis inuenire eſt ipe deus. Cau-
34 ſa v̓o corporalis ſunt ipſi parentes carnales. Contra
v̓o iſtas duas cauſas q̄ in nobis bonum nature ⁊ vir
tutis ad q̄s habēdo reſpectū: habet̄ materia glīe inue-
nit̄ duplex cauſa mala q̄ in nobis cauſat malū culpe et
pene: ſpūs ſcꝫ malignꝰ ⁊ ꝑuerſa volūtas: ad q̄s haben
do reſpectū materia habet̄ hūiliatiōis. Qui g̊ ſe glori-
ficāt cogitātes ſe patrē hr̄e deū i eē bono ⁊ grē. Et parē
tes nobiles in eſſe nature: a glīa illa ſe retrahāt cogitan
tes ſe in eſſe ſuo malo prēm hr̄e diabolū Jo.viij. ſcien-
tes teſte Criſo. ſuꝑ illud Jo.viij. Nos prēm habemꝰ
Abraā: ꝙ meliꝰ eſt de cōtēptibili genere clarū fieri: ꝙ̄
de claro genere ꝯtemptibilē naſci. Qū eñ de claro ge-
nere clarꝰ naſcit̄ tota glīa clarificationis eius ipius ſo
lius eſt naſcētis. Qui aūt de contēptibili ꝯtēptibilis
turpitudo cōis eſt. Qui aūt de claro ꝯtēptibilis naſcit̄:
oīs turpitudo illiꝰ eſt. Ideo meliꝰ eſt vt in te glient̄
parētes: q̄ꝫ tu in parentibꝫ glieris: qꝛ q̇d ꝓdeſt ei queꝫ
ſordidant mores, genera clara? Aut q̇d ei nocet genera
tio vilis: quem mores adornant? Quid ꝓfuit Cam ꝙ
Noe fuit filiꝰ: ſm aīam factꝰ ſeruus: aut quid nocuit
Abraā: ꝙ prēm habuit Arā luteoꝝ deorū cultorē. Ex
quibꝫ ptꝫ ꝙ maior glīa eſt alicui ꝙ ſit filiꝰ ruſtici ⁊ ſer-
uus corꝑe: ſed nobilis ſpū: q̄ꝫ ſit filiꝰ regis: ⁊ nobil̓ ori
gine: ſed ſeruꝰ mente. Primo: qꝛ vera glīa nō attendit̄
penes originē vel principiū de quo eſt: ſed penes cōdi-
35 tionē ꝓpriam quia ſic pulices ⁊ alij vermes q̇ ab homi
ne orignem trahunt: nobiles eſſent. Sic etiam pomuꝫ
putridū quod eſt ab optima arbore. Et diabolus qui
eſt ab optimo deo. Et Cayn q̇ fuit ab optimo Adam:
⁊ furfur qꝺ eſt ab optimo grano in ſe optima eēnt. Et
p̄terea ſi prima oīm reſpiciat̄ origo: non habet vnꝰ vnū
ſuꝑ aliū ſe glorificet: aliūꝫ cōtemnat: tanq̄ꝫ viliorem:
quia oēs de eiſdem parentibꝫ ſunt primis: omneſꝫ
de eodē luto. Si eñ nobiles de auro: ⁊ ignobiles feciſ-
ſet de luto: cauſam haberēt ſuꝑbiendi: ſed ex q̊ oēs ſunt
de vna materia: in hac parte excluſa eſt gloriatio tua.
Scd̓o quia nobiles ſpū: ſūt nobiles ſm partē dignio-
rem. Cum g̊ a digniori denominādū ſit vnūquodꝫ:
iſti potius dicēdi ſunt nobiles q̄ꝫ illi. Ideo dicit Hie-
ronymꝰ in ep̄la ad marcellā: ꝙ ſola apud deū libertas
eſt: nō ſeruire peccatis ſumma apud deū nobilitas eſt
clarum eſſe virtutibꝫ. Alia aūt nobilitas ſi ſola ſit: pa-
rum valet: ꝙ patet primo ex eius origine: de qua dicit
Augu. de ciuitate dei: ꝙ regna inceperūt a primo rege
Nemroth: qui fuit venator animaliū ⁊ oppreſſor ho-
minū: ⁊ reuera ſicut a tali rege primo venit nobilitas
36 adhuc illius nobilis cōditiōes moderni tp̄is nobiles
vt plurimū ſequunt̄. Secūdo ex natura ſui: quia nobi
litas ſm Senecā nihil aliud eſt q̄ꝫ diuitie antiq̄te. Ter
tio ex eius effectu: quia ſm beatū Grego.ij. dyalogorū
c.xxiiij. Nōnullis ſolet nobilitas generis ꝑere ignobi-
litatē mentis. Sic g̊ apud mundū nobilitas ꝓlis non
ſufficienter ꝓbatur per nobilitatē patris quia dicit lex
Codice.li.iiij.ti. de ꝓbationibꝫ.l. neqꝫ natales: ꝙ ſi ꝓ-
baui me eſſe ingenuū: ⁊ ꝑ hoc volo ꝓbare filiam meaꝫ
eſſe liberam: non valet ꝓbatio: quia pōt eſſe nata ex an
cilla. Ita nec apud deum nec etiaꝫ apud rei veritatem
⁊c̄. Licet quis ſit ex nobili patre deo ⁊ rege terreno: ſic
ex parte alterius parētis magnā videat̄ habere nobili
tatem: ꝓpter tamen ignobilitatē alterius parētis: quia
ſcꝫ de illis eſt de quibꝫ Jo.viij. Vos ex patre diabolo
⁊c̄. Quem etiā parentē in ſimilitudine interiori in ani
ma ⁊ exteriori in oꝑe ſequit̄: totus debet dici ignobilis 37
Et ſi autoritas vel lex deeſſet: ratio hoc fateri cogit: qꝛ
ſi illi ignobiles ⁊ ſeruil̓ ꝯditiōis ſūt apꝺ mūdū q̇ dn̄is
in oꝑibꝫ ſeruierūt vilibꝰ q̇ maximū eis dāt redditū. A
multo fortiori rōne illi viliores ſunt ſerui: q̇ viliori ſer
uiunt dn̄o ſcꝫ diabolo ⁊ ī vilioribꝫ oꝑibꝫ pcc̄i. Et q̇ cū
maximis laboribus die noctuqꝫ eius famulātur obſe-
quio: ⁊ grauiſſimū ei dant redditum: animā videlicet
ꝓpriam: ⁊ ꝓ eius amore: domū celi ꝓ domo cōmutant
inferni. Si eñ voce hoīm ſeruus eſt dn̄i qui de iure p̄-
dicta facit oꝑa: g̊ a fortiori voce veritatis qui facit pec-
catū: ſeruꝰ eſt peccati Jo.viij. Et tāto eſt ſeruꝰ peccati
vilior q̄nto in ſe maior: qꝛ dicit Juuenalis ꝙ oīe ani
mi viciū tāto ꝯſpectiꝰ eſt in ſe: q̄nto maior eſt q̇ peccat:
hinc eſt ꝙ q̇dā ſapiens ait: ꝙ nō viuentes ſm nobilita
tē parentū bonoꝝ ⁊ dei: ſꝫ ſub vmbra illorū glīantes:
ſil̓es ſunt locis ſordidis a ſole illuminatꝭ. Ex oībꝫ iſtis
p̄dictis ꝓ finali ꝯcluſione ⁊ ſentētia cuilibet dici pōt il
lud Juuenalis. Malo inq̇t pater tibi ſit terclites: dū-
modo tu ſis eacidi ſil̓is: vulcanaqꝫ arma capeſcas: q̄ꝫ
te terclite ſil̓em ꝓducat achilles. Et illꝺ Gal̓.vj. Vnuſ
q̇ſqꝫ opus ſuū ꝓbet: ⁊ ſic in ſeip̄o tm̄ glīam habebit ⁊
non in altero ſcꝫ parente. Scd̓o idē ptꝫ in rebꝫ ⁊ bonis
q̄ accepimꝰ: ille etiā defectū habēt annexū: qꝛ bona illa
ſiue ſint nature vel fortune vel grē nō accepimꝰ ad pu
rū dn̄ium ſed ad durū compotū. Vn̄ btūs Gregoriꝰ 38
in Homel̓. exponēs illud Math.xxv. Vni dedit q̇n-
qꝫ talenda ⁊c̄. Cum inq̇t creſcūt dona: creſcūt ⁊ rōnes
donoꝝ: tāto g̊ q̇s ad ſeruiendū deo ꝓnior eſſe debet ex
munere: q̄nto obligatiorē ſe reſpicit in reddēda rōne:
⁊ q̄ntū mentē eleuant bona accepta: tātū deprimat ti-
mor redditiōis ⁊ punitiōis ꝓ malo vſu: hoīes eñ qn̄-
qꝫ de habendo rerū diſpenſatiōem tentant̄. Cogitātes
v̓o durū cōpotū: tentatiōnē mitigāt intantū: ꝙ aliq̄n
vix inuenit̄ q̇ libenter eſſe velit dn̄i terreni ī manerio
ſuo p̄poſitus. Si g̊ illi q̄ſi inuiti ⁊ cū timore rerū diſpē
ſationē dn̄orum terrenoꝝ ꝓpter compotū recipiūt: q̄s
tamē in cōpoto qn̄qꝫ fallere poſſunt: q̄re intātū cupis
diſpenſationē rerū ⁊ bonoꝝ dei: quem in compoto fal-
lere non potes? Et cur ita de eis glīaris ⁊ male expen-
dis: ac ſi compotū de eis nūq̄ꝫ exigeret? Quō ad ap̄l̓m
reſpondebit.j. Coꝝ.iiij. Quid inq̇t habes qꝺ nō acce- 39
piſti: q̄re g̊ glīaris q̄ſi non acceꝑis? Tertio idē patet in
bonis q̄ a nobis fiunt: cuiuſmodi ſunt locutiōes cogi-
tatiōes ⁊ oꝑationes bone: hec tm̄ in tāta puritate in no-
bis non inueniunt̄: quin qn̄qꝫ mixtura mali appareat.
⁊ naturā boni excedat: qꝛ ꝓ vna bona cogitatiōe vl̓ lo
cutiōe ſeu oꝑatione bona quā ad honorē dei cogitamꝰ
vel loq̇mur vel oꝑamur: qn̄qꝫ decē habemꝰ malas vl̓
ocioſas: ⁊ ꝓ vno die ieiunij ⁊ abſtinētie: plures damꝰ
voluptatibꝫ: ⁊ ꝓ vno denario ꝓ deo ⁊ ꝓximi cōpaſſio
ne expēſo: centū expendimꝰ circa ꝓprias delitias ⁊ mū
di vanitatem: ⁊ ꝓ verbo vtili: multa loq̇mur ⁊ plura
cogitamus ocioſa: vel forte ꝑnicioſa. Quantū g̊ bona
mentē ad vanitatē eleuant: tātum mala ad humilitatē
deprimant: ⁊ quantū inaniter letat̄ quādo cogitat nar
rat vel audit que fecit bona: ita triſtet̄ cogitādo vel au

diendo mala q̄ue cogitauit: loquebat̄ vel fecit: vel que
circa ſuas expendit voluptates: vl' vanitates. Sʒ heu
ſunt aliq̄ ypocrite q̄ bona q̄ fecerūt ꝓ deo libenter cogi
tāt iactāt narrāt ⁊ audiūt q̄ntū ſcʒ fecerūt ſuſtinuerunt
vel expenderūt ꝓ deo. Sed q̄ntū cogitāt vel laborant
vl' expēdūt circa delitias ꝓprias ⁊ ſuas voluptates im
plēdas: nec libēter audiūt vel narrāt vel q̄uiſmō oſtē-
dūt: licet plura in illa pte oſtēdere poſſint: tales modū
Exiiij ſequunt̄ vxoris cuiuſdā: de q̄ fert̄: q̄ marito ſuo capu-
ciū fecerat: ⁊ ſibi ipſi robā. Amicı̄ vo ⁊ alijs domū ſuā
intrantib⁹ ſp capuciū ſuū oſtēdebat: dicēs. Ecce q̄d fe
ci marito meo de roba vo nihil dixit. Sic q̄ gl'iam pro
pria querit Jo. vij. Nō ſic gl'iet̄ oīs caro coram illo. j.
40 Cor. j. Quarto idē ptʒ in reb⁹ ſeu finib⁹ ad q̄s tēdim⁹
ipe em̄ licet bonis ſint bone q̄ʒtū ad aīam q̄ʒ a carcere
hui⁹ ſeculi liberāt: habēt tñ malū pene q̄ʒtū ad corpus
annexū: ſi q̄ vo aīam non liberāt q̄n fines tā corpis q̄ʒ
aīe ſint malis pene pmixte: vel poti⁹ plene malis oīb⁹:
dubiū nō eſt: q: ipi oīa tā bona nature q̄ʒ fortune cum
dolore amittūt: ⁊ ad penā ꝓ illoꝝ abuſu trāſeūt. Quā-
tū g̊ cor ad vanitatē eleuant duʒ eis abutunt̄: tm̄ illud
ad hūilitatē deprimāt: abuſus cogitādo finē. Cogitan
do finē vicʒ oīm in quib⁹ gl'iat̄: quō vicʒ bona exterio
ra amittet vel deſeret: quō corp⁹ pulueribꝰ ⁊ vermib⁹:
⁊ aīa penis ⁊ demonib⁹ tradent̄. Talia em̄ emplaſtra
cordis inflatiōi apppoſita: omīno illā mitigarent ⁊ ſana
rent: ſicut ptʒ. T. v. 41. Quia ſicut ferꝝ cultelli ad infla
turā q̄ ex ictu in fronte ſurgit ſua frigiditate illū miti-
gat: ⁊ impedit calorē. Sicut etiaʒ infirmitas q̄ in ocul'
incipit: vel etiā ſanitas q̄ in oculis habet̄ ſanat̄ ⁊ pſer-
uat̄ loca viridia ⁊ ſpeculū reſpiciendo: ita ponēdo ſup
cordis inflationē frigiditatē corpis ſcʒ mortui: cū alijs
pditionib⁹ ⁊ putrefactionib⁹: reſpiciēdo etiā loca ⁊ ſpe
cula ſepulcroꝝ ⁊ cimiterioꝝ viridia. vbi illi q̄ nos p̄ceſ-
ſerunt ſunt ſepulti: cor ⁊ oculos ſanat infirmos: ſanos
vo in ſanitate pſeruat. Si tñ diligenter ⁊ intime ⁊ ꝓpe
ad cor ⁊ oculos cordis ponant̄ ⁊ oſtendant̄. Jn nimia
41 vo diſtātia nec corpus nec aīaʒ iuuant. ¶ Ex intimis
g̊ cordis ſollicite cogitandū eſt: ⁊ a corde ꝓprio queren
dū: vbi ſunt mali mundi amatores: qui parū ante nos
fuerunt? vbi ſunt mali mūdi principes reges comites
⁊ alij terrarū dn̄i qui cuʒ ſupbia ⁊ magno apparatu ⁊
equitatu vixerunt qui canes multos ⁊ multā ⁊ malaʒ
familiā nutriebāt: qui magna palatia ⁊ maneria mul-
ta ⁊ terras latas cū multis redditib⁹ poſſidebāt: ⁊ cor-
pora ſua in delitijs ⁊ voluptatibus gule ⁊ luxurie nu
triebant: qui ſubditos ꝓ p̄dictis nutriēdis dure ⁊ cru-
deliter regebant ⁊ excoriabāt? vbi inſup ſunt falſi mū-
di ſapiētes iudices aſſeſſores aduocati ⁊ iuratores at-
q̄ʒ periuri: patrie ad infernū ductores: qui ꝓ muneri-
bus deum ⁊ regnū celoꝝ vendebāt ⁊ infernū emebāt?
vbi iterū ſunt vſurarij qui ſciebant de obolo denariū ⁊
de vndecim duodecim facere: ⁊ de modio frumenti vl'
ei⁹ valore duos vel tres facere? ⁊ falſi mercatores: qui
hominē in facie decipere ſciebāt: dicit̄ em̄ q̄ nō eſt ma-
giſterium decipere hominē in abſentia: ſed in preſentia
Jn quo facto ipi ſe eſſe magiſtros oſtendunt: ⁊ crude-
les executores: qui ſuper dolorē mulierum mortuoꝝ
addiderunt: vbi ſunt mali viri eccl'iaſtici: qui peſſima
populis exempla p̄bebāt? vbi ſuperbi: vbi inuidi: vbi
luxurioſi ⁊ guloſi ⁊ ceteri criminoſi vl' quid omnibus
pdeſt p̄dictis in corpe vel anima ⁊ exteriori ſubſtātia:
vel fortuna? iſta oīa diligēter cogitāda ſunt: ⁊ ſollici-
te: que ſi cogitaueritis: inuenietis q̄ de diuitijs delitijs
⁊ hmōi: nihil habent. Corpus etiā vermes habent ſi-
cut videtis. Si vo de anima dubiā habueris queſtio-
nem. Reſpondet̄ Job. xxj. Ducunt in bonis dies ſu-
os ⁊c̄. Hec cogitem⁹ ⁊ ne nos ſimilia agamus inueſti
gandū eſt. Nota. M. xj. 24. ¶ Que oīa ſi diligēter 42
inueſtigent̄: inueniet̄ ⁊ oculo fidei videtur: q̄ mirabi-
lē fecerunt cōmutationē ſeu mercationē: quia iſtud ſe-
culū quod habuerūt ⁊ celū quod habere potuerunt ꝓ
breui deſiderio hic ⁊ in inferno alibi cambierūt: vbi cū
magnis palacijs ⁊ pulchris aulis ⁊ cameris ⁊ pictur̄
⁊ odoriferis balneis ⁊ mollib⁹ lectis ⁊ laſciuis amplex-
ib⁹ ⁊ magna familia ⁊ largo dn̄io q̄ hic male acq̄ſie-
runt vel quib⁹ hic ɔtra dei honorē ⁊ ꝓpriā ſalutē vte-
bant̄: habebit anima loco palacij ⁊ aule: vel camere ꝓ-
fundū inferni lacum cū his qui deſcendūt in ꝓfundū
laci. Eſa. xiiij. Corpus vo artū in terra puteū: ꝓ odori
feris balneis: habebūt ibi balneū omni balneo piceo ⁊
ſulphureo nigri⁹ ⁊ fetidi⁹. Eſa. iij. Pro ſuaui odore: fe
tor: ꝓ lecto molli: lectuʒ oīb⁹ clauis ⁊ ſpinis habebunt
amariorē ⁊ duriorē: ꝓ amplexib⁹ inordinatis amplex⁹
ibi habere poterūt titionū infernaliū. Sicut patuit de
milite cui demones poſt mortē oīa q̄ exercuit in vita
miniſtrabāt in ɔtrariū ⁊ ɔuertebāt ad penā ſcʒ ꝓ mu-
lierib⁹ buffones ⁊c̄. ꝓ magna familia ⁊ ſequentiū mul
titudine: corpus vermiū ⁊ aīa multitudinē demonuʒ
habebit: ⁊ ꝓ largo dn̄io: artus vtriſq̄ʒ ⁊ etern⁹ erit car
cer: ꝓ diuitijs paupertas: ꝓ delitijs pena: ꝓ honore mi-
ſeria ⁊ ɔtēpt⁹: ꝓ riſu fletus: ꝓ gula ⁊ ebrietate fames ⁊
ſitis ſine fine: ꝓ ludo inordinato ad taxillos ⁊ hmōi:
triſticia. Et ꝓ tormēto q̄d alijs intulerunt ad tp̄s: tor-
mentū eternū habebūt. ¶ Si aīas infirmas ſanare vl' 43
ſanas pſeruare volum⁹: illos cū mētis oculis reſpicia-
mus: ⁊ illoꝝ fortunā de quib⁹ dictū eſt ſollicite cogite-
mus quō eis peſſime accidit: qui paucis annis vl' bre-
uiſſimo tp̄e elapſo nobiſcū fuerunt: comederūt ⁊ bibe
rūt ⁊ luſerūt ⁊ riſerunt in diuitijs ⁊ voluptatib⁹ vitā
duxerūt. Et teſte deo Job. xxj. Et Baruch. iij. Ad in-
fernū deſcenderūt: Quid eis pdeſt breuis leticia: ina-
nis gl'ia: mundi pompa: magna familia: falſe diuitie:
⁊ quicquid hic finem habuit? De quib⁹ nota. D. j. 5.
Vbi nūc riſus: vbi iocus: vbi iactātia: vbi leticia: vbi
laſciuia: vbi diuitie ⁊c̄. q̄ notat̄. M. xj. 94. Reſpōdet̄
Sap̄. v. Trāſierūt oīa velut vmbra ⁊c̄. Et Eſa. xxiiij.
Rn̄det̄: q̄ ceſſauit gaudiū timpanoꝝ q̄euit ſonitus le
tātiū: cū gaudio nō bibēt vinū ampli⁹. Nec etiā alia fa
ciēt q̄ facē pſueuerūt: hec cogitās dicāt cū ps̄. vij. Gl'iaʒ
meā in puluerem deducat ſcʒ cogitatio mea gl'iam q̄p-
pe mundi huius in puluerem deducit: que ſollicite co
gitat quomō in puluere ⁊ miſeria finietur. Qui cogi-
tat q̄ ſicut predicti nullum cōmodum habent de om-
nib⁹ d̄ quib⁹ hic inaniter gl'iabant̄: ita nec ipe habebit:
non eſt aliq̄s qui n pcederet q̄ p̄dictis iā damnatis ni-
hil pſunt oīa p̄dicta in quib⁹ male gl'iabatur. Et q̄-
re g̊ in lecto ſuo a ſomno excitat⁹ non cogitat q̄ ibi alij
cogitabunt de eo q̄n de illoꝝ fuerit ſocietate ſeparat⁹:
quare iterū non cogitat quid ſibi valebunt oīa iſta:
q̄n ipe fuerit damnat⁹? q̄ etiā turpe erit corā toto mun
do in frōte oīa pctā oſtēdere. ⁊ fardelluʒ maloꝝ acq̄-
ſitorum portare. Si em̄ hoc de alijs ⁊ non de ſeipo co-
gitat: gl'iaʒ alioꝝ ⁊ nō ſuā in puluerē deducit. Tal' pōt
dicere gl'iam meā ⁊c̄. Nota. M. xj. 101. Et reuera vi-
det̄ q̄ pauci hoc dicere pn̄t: q: pauci ſunt q̄ de alijs exē 44
plū accipiūt: ſicut ptʒ. E. vij. 17. Sed deſideria ſua ſic̄
illi q̄ in inferno ſunt ſequebant̄ ſequunt̄: immo multi
illorum peiores ſunt illis quoꝝ corpora in puluerē cō-
uerſa: viuos ſi loq̄ poſſent rōnabilit̄ rep̄hēdē poſſent:
q̄n per cimiteria vbi iacent tranſeūt ⁊ dicere. O miſer
hō: quid cupiditates ⁊ voluptates tantū quer̄? quare

es tu ita malꝰ. Ecce miſer attēde me: ⁊ cognoſce te: qđ
tu es: ego fui: ⁊ qđ ego ſum: tu eris: ſicut oīa mea tran-
ſierūt: ita oīa tua cito tranſibūt: ſcito ꝙ ſi mortui ve-
raciter ſic alloꝗ poſſent: ſi loquendi facultas adeſſet ita
diceret ſanus eſt tñ ꝙ ex eoꝝ ſtatu ſimꝰ pmuniti: q̄ꝫ lin
gua: ⁊ ꝙ eos iam ſepultos vidētes: eis q̇ nobis loqui
nō poſſunt ad nr̄am vtilitatē loq̄mur: dicētes: nonne
iſti ſunt q̇ aliqñ ꝓ cupiditate currebāt ⁊ laborabant:
q̇ ſupbe vixerūt? q̇ pugnis luxurie ⁊ gule ⁊ ceteris vi-
cijs ſeruiebant: ⁊ nunc nihil eſt q̄ꝫtū ad corpꝰ: niſi pul
ueres vermes ⁊ oſſa: q̄tū ad aīam: pene. Heu nos mi
ſeri: ſi ſic vixerimꝰ: ſic erimus. Sic gliam ꝓpriā in pul
uerem deducāt. Nota de iſta materia. G.v.2.3. Sed
45 forte cimiteriū reſpiciētes: tales eis cogitationes mini-
me faciūt: q2 nullas aīas in inferno eſtimāt: quoꝝ cor
pora ibi ſepulta conſpiciunt. Sed reuera ſicut temera
riū eſſet iudiciuꝫ dicere de hoc vel de illo ꝙ in inferno
eſſet ita vbi multitudo ſepulta eſt: erroneuꝫ videt̄ dicē
ꝙ nulli illoꝝ dānati ſint. Si eñ veritas aſſerit illū di-
uitem Luce.xvj. in inferno ſepultū: ꝯtra veritatē loq̇-
tur q̇ eis ſiles vel peiores in vita ⁊ in morte in inferno
eſſe negat: ſed multi peiꝰ viuūt: q̄ euangeliū recordet̄
ipm vixiſſe: q2 non legit̄ aliena rapuiſſe: nec cū alienis
mulieribꝫ peccaſſe: ſed ſua nō dediſſe: ⁊ guloſe de ſuo
vixiſſe. Ergo multi maiorē habēt penā: q̇ pro ſpeculo
de quo mētio eſt facienda: ſufficiūt. Ex q̇ ſicut iā oſten-
ſum eſt oēs res vel bona de quibꝫ hoīes gliant̄ defe
ctū includūt: q̇ verā gliam in eis ponere impedit: ⁊ do
cet non eſſe in eis gliandū: optimū ꝯſiliū ⁊ remedium
ſm Criſo. ſup Jo. Homel.xiij. eſt iſtā gliam ſperne-
re: ⁊ aliā q̄rere: ſicut inq̇t terrenas diuitias ꝓpter maio
res: ⁊ vitā hanc ꝓpter meliorē: ita gliam hanc ꝓpt̄ eter
nā q̄ eſt ſine defectu: ⁊ mixtura mali: q̄ eſt in chr̄o Jeſu
46 cū gloria celeſti. ij. Thimo. ij. ¶ Scđa medicina ſeu re
mediū ꝯtra vanā gliam accipit̄ penes recipiētis effica-
ciam: ꝙ videlicet eam corde recipiēs cito ⁊ expedite eā
expellat: ſicut dictū eſt de cogitatiōe. C.x.2. q2 ſicut vē
tus ex vna parte intrās: ⁊ ſtatim ex alia emiſſus: domū
non ꝓſternit: ita nec vana glia ſi menſurā non excedat
de quo. ij. Coꝝ.x. nos aūt non in immēſum gliamur:
ſed ſm mēſuram. Secūda accipi pōt ex oī creatura:
oīa metalla ſeu minere quāto maioris ſunt precij: tā
to ꝓfundius abſcondunt̄: in ſignū ꝙ opa quanto me
liora: tanto plus abſcōdita ſunt: ne ad vanitatē oſten-
datur. Octauinianꝰ etiam imꝑator homo ſaracenꝰ in
Exm̄ tantū vanam gliam fugit ſicut legit̄ in paſſionario in
hyſtoria natiuitatis chriſti: ꝙ poſtq̄ꝫ a ſibilla de chr̄i na
tiuitate informatꝰ fuit: dñm ſe vocari ꝓhibuit. Ange
lus etiā in Apocalipſi nos hanc fugere docuit: quādo
a Joanne adorari noluit. Poſtremo hoc etiā docet ipe
creator: de patētela paupe naſcendo: in preſepi quieſcē-
do: qui eum facere regem voluerūt fugiendo: in omni
bus verbis ⁊ factis ſuis exemplū oſtendēdo: ⁊ dicēdo
Ego gliaꝫ meā nō q̄ro Jo. viij. Nota aliud remediū
G.iij.13.

G.iij. GRatie dei. Primo oſten-
denda eſt vtilitas in habēte. Secūdo quomō
haberi ⁊ acquiri poterit. Tertio quomō habita in ope
re oſtendi ⁊ in eſſe cōſeruari debeat. Quarto: pena nō
bene vtentium gratia eis conceſſa. Quinto oſtendit̄ ꝙ
non eſt defectus in deo: quin oēs grām habeant eā-
q̄ꝫ conſeruent: ⁊ in vſu ⁊ in ope oſtendant. Sexto oſtē
ditur in quo huiuſmodi ſint defectus. Septimo: qua
re actualiter malis offert̄ vl' futur̄ malis dat̄: q̇ ea ab-
uti vel eā amittere volūt.

¶ Q̄tum ad primū eſt ſciendū: ꝙ gratia q̄nq̄ꝫ modis Ar.j.
ſe habet ad hoīem cui aduenit: ⁊ ſm hos quinq̄ꝫ mo-
dos quinq̄ꝫ ei confert vtilitates. Primo ſe habet ꝑ mo 1
dū luminis preueniētis: vel ſuꝑuenientis homini exi-
ſtenti in loco obſcuro: quod q̇dem aerem purgat: tene
bras expellendo ſua claritate: hominē circūdat ⁊ letifi-
cat. Sic gratia hominē exiſtentem in tenebris peccati
originalis vel actualis: preuenit ſua claritate eum cir-
cūdando: ſe ipām q̄ꝫ ei offerēdo: ⁊ quātum in ea eſt pec
catorum tenebras de anima expellendo. Et ſm hoc di
citur gratia p̄ueniens nos: ſcꝫ in peccatis exiſtentes vt
iuſtificati gratia ipius heredes ſimꝰ ſm ſpem vite eter
ne. Thitū. iij. peccatorū tenebras prius expulſis. Se-
cundo ſe habet per modum ſanantis ⁊ docentis. Pri-
mū patet: quia ſanitatis contraria: pecatoꝝ vicꝫ mole-
ſtia ⁊ tenebra per preuenientē excluſa: incipit ſanitas ⁊
claritas in anima. Secundū etiam patet: ꝙ ſicut oculꝰ 2
mediante luce diſcit quid ſit intus vel in libro vl' extra
in domo: ſiue nociuū ſit vt fugiat: ſiue vtile vt appetat
Sic anima mediante luce gratie diſcit ⁊ videt quid ſit
intus in conſciētia bonū vel malum: nigrum vl' albū.
Quid etiam ſit extra in locutiōe vel opatione nociuū
⁊ fugiendū: vel vtile ⁊ proſequēdum. Et ſm hūc effe-
ctum vocari poteſt gratia initiās. Qui eñ aliuꝫ infor-
mat quomō malum fugiat ⁊ bonū eligat: bonuꝫ in eo
quodā modo initiat. Sic gratia que idem in nobis fa-
cit: ſicut patet per hoc ꝙ de illa dicit̄ ad Thit. ij. Appa-
ruit inquit gratia ſaluatoris omnibꝫ hominibꝫ: erudi-
ens nos vt abnegātes impietatem ⁊ ſecularia deſide-
ria q̄ꝫtum ad fugaꝫ nociui: ſobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamꝰ
in hoc ſeculo: q̄ꝫtum ad ꝓſecutionem vtilis. Tertio ſe 3
habet per modum confortātis: ſicut eñ tenebris de do
mo vl' infirmitate de corꝑe expulſis: ⁊ viſo quid agere
vel quid fugere debeat: contingere poteſt ꝙ ille qui eſt
ſic illuminatꝰ vel in quo ſanitas initiatur: timeat pro-
pter aliqua que ſibi dura vident̄ malum fugere: vl' bo
num ꝓſequi ⁊ ſanitatē: quod bonum videt: ⁊ quaꝫ ſa-
nitatem habere incipit. Neceſſariū ergo ⁊ conſequens
videtur: ꝙ medicus vel amicꝰ eum ad fugiēdum ma-
lum: ⁊ viriliter ad ꝓſequendum bonum: animet ⁊ cō-
fortet: ⁊ ꝓficere faciat in incepto. Sic ſpiritualit̄ mul-
ti in gratia vidētes quid fugiendū: faciēdum q̄ꝫ fuerit
ad hoc vt ſanitas perfecta haberet̄: trepidauerūt timo
re vbi non fuit timor: quos amicus vel medicꝰ noſter
mediante gratia cōfortat. ij. Thimo. ij. dicens. Tu aūt
fili mi confortare in gratia: que eſt in chriſto Jeſu. Et
q̄ꝫtum ad hunc effectum vocari pōt gratia proficiens:
quia illum cui ſic aduenit velle ⁊ efficaciter opari ⁊ ꝓ-
ficere facit. Quarto ſe habet per modum ducentis di- 4
rigentis adiuuantis: ⁊ cooperātis: quia ſicut corpora-
liter bonum initiās: in initio q̄ꝫ ad profitiendū confor-
tatus: quando q̄ꝫ indiget in via: vel peregrinatiōe vel
nauigatione quam incipit: directiōe ductore ⁊ coadiu-
tore: ad hoc ꝙ illam cōtinuet: bene q̄ꝫ in illa perſeueret:
alioquin poſtq̄ nauigationē vel peregrinationē ince-
pit rediret: bonū inceptū deſerens: fidelis ꝟo pater vl'
amicus videns filiū in tali puncto ⁊ neceſſitate redeū-
di: eum ad ꝑſeuerantiam non ſolum verbo animaret:
ſed opere dicens. Ego tecum vadam: te q̄ꝫ ducam ⁊ re
ducam: ⁊ intantū te iuuabo: quod nihil in via tibi dee-
rit: vel ſaltem aliquē ſecum mittet diſcretum ⁊ ꝓbum:
qui in oībus predictis ei aſſiſtat. Sic oīno in huiꝰ
mūdi nauigatiōe ⁊ peregrinatiōe ad nos ſe habet grā
a deo eñ patre miſſa: nolēs nos quocū q̄ꝫ mō a via ad
celū incepta redire vel ceſſare ꝓpt̄ quēcun q̄ꝫ defectum
vel impedimentū: vobis ductricē ⁊ coopatricē gratiā

ſuam mittit: om̄is impedimēti remotionē ⁊ oēm boni
ſufficientiā in ſe habentē dicens: ſufficit tibi grā mea.
5 ij. Coꝛ. xij. Ne ğ redeas: ſi v̊o redis vel ceſſas a via et
bono incepto: non eſt defectus in me: ſed in te: q̄ꝛ quā-
tū tibi facere debui: feci mittendo tibi grām: q̄ tibi ſuf-
ficit: q̄ꝛ ſi in mari ſit via tua, hec nauem coꝛdis ⁊ coꝛpo
ris tui optime ſcit dirigere: gubernare ⁊ ꝯ̄ oēs tempe-
ſtates ſecurā ⁊ ſtabilē facere. Eſt nanq̄ꝫ optima nauis
anchoꝛa naucler⁹ ⁊ gubernaculū: ⁊ quicq̇d ad nauem
ſtabiliendā vel ducendā ꝑtinet: ğ in mari huius mun
di optimū eſt gratia ſtabilire coꝛ: cōtra oēs tentatiōis
vel tribulatiōis vndas vel tempeſtates. Hebꝛe. vlti.
Quia ſ̄m Criſo. ſup Math. Homel. xxix. Sicut na-
uis fracto gubernaculo illuc ducit̄ quo tempeſtas vo
luerit: ſic ⁊ homo diuine gratie ꝑdito auxilio: ꝑ pecca-
tū ducit̄ quo diabol⁹ vult: patet ğ ꝙ optimū ⁊ neceſſa
riū eſt habere gubernaculū: iterū ſe in hac ꝑegrinatōe
ſiue in terra ſiue in mari cibo indiges ⁊ potu: h̄ eſt cibꝰ
q̄ hoīem in penitentia nutrit q̄ ſi videat̄ dura et inſipi
da: in hoc grē fonte ⁊ ſalſa fit mollis ⁊ ſapida: hic nāq̄ꝫ
eſt cib⁹ ille de celo om̄e delectamētū in ſe habēs: ⁊ om̄is
ſapoꝛis ſuauitatē Sap̄. xvj. q̄ꝫtū ad illos qui oīm nu-
triti grē tue deſeruiebāt. Sap̄. xvj. illis eīm cibꝰ iſte ſuf-
ficit: ip̄oq̄ꝫ totaliter nutriunt̄ ⁊ in eſſe ſpūali ꝯſtituunt̄
Sicut patet de paulo qui ait: grā dei ſum id qd̄ ſum. j.
Coꝛ. xv. Et ſine illo cibo vel ſalſa nullus cibꝰ quātū-
6 cūq̄ꝫ in ſe ſit ſpūalis ⁊ bon⁹: ſicut p̄dicatio vl' ſacra ſcri-
ꝑtura ⁊ verbū dei: valet ad vitā ſpūalē hic nutriēdaꝫ:
vel alibi gl'ioſam adipiſcēdā: nec ſine iſta medicina vl'
caloꝛe interioꝛi valet quecunq̄ꝫ exterioꝛ: q̄ꝛ ſicut cibꝰ vl'
medicina non op̄at̄ in coꝛꝑe om̄ino moꝛtuo ⁊ frigido:
ita ſ̄m Augu. de ci. dei li. xv. c. vj. nihil facit p̄dicatio:
niſi ꝑ grām interi⁹ op̄antē. Ex quo patet ꝙ ſicut cibus
mediante caloꝛe intrinſeco hoīem coꝛꝑaliter nutrit: ⁊
ip̄m in eſſe nature conſtituit ⁊ conſeruat: ſine q̊ nec nu
triret̄ nec eſſet: intātū ꝙ ſic nutrit⁹ veraciter dicere pōt
ſicut nutrimento coꝛꝑali coꝛꝑaliter ſum qd̄ ſum, ⁊ ſine
tali nihil fuiſſem: ita in iſto cibo grē nutriti ⁊ in eſſe ſpi
rituali ꝯſtituti dicere poſſunt cum Paulo: Gratia dei
ſum⁹ ⁊c̄. ⁊ ſine illa nihil ſum⁹. Et ſicut patet ꝙ quādo
hoīes peccant: nihil ſunt in eſſe ſpūali, q̄ꝛ illud quo eſſe
deberent amiſerunt: iterū ne de facto oꝛnamenti eū ad
tantā retrahat congregationē ꝓcedere vadat. Et ſicut
coꝛp⁹ habitu exterioꝛi: ita aīam grā oꝛnet interioꝛi: oꝛ-
namentū grē accipiēs eccl'ici. xxxij. Iterū ne loquele de
fect⁹ te retrahat ab ip̄o deo. Diffuſa eſt gratia in labijs
tuis: in pſ̄. xliiij. Q̄ꝫtū ad hunc v̊o effectū grā que hoc
facit: vocari pōt grā coop̄ans ducens gubernās cibās
7 operiēs p̄loquēs atq̄ꝫ ꝑſeuerās. ¶ Quinto ſe habet ꝑ
modū ꝑficientis ⁊ deſideriū implētis: q̄ꝛ ſicut coꝛꝑali-
ter inanis videt̄ nauigatio ⁊ peregrinatio niſi poꝛtum
deſideratū ⁊ hoſpitiū ſeu terminū aſſequat̄ quietū, ⁊ ſi
cut amic⁹ qui ad om̄ia alia nauigantē vel peregrinātē
duxiſſet: ⁊ in oībꝰ auxiliū dediſſet ſi in vltimo puncto
deficeret: totū videret̄ amiſſum: in illo ğ pater vel ami
cus nullo mō deficeret: in cui⁹ rei ſignū luminaria di-
lectis ſuis ⁊ amicis intrātibꝰ domū vel poꝛtū de nocte
ponūt: ſicut in parte oſtēſuꝫ eſt. D. vj. 2. ⁊. M. iij. 5. vt
q̊ in mari frequēter foꝛte periclitat̄: ſaltē in partu ſalue
tur. Sic pater noſter ⁊ amic⁹ deus illis q̇bꝰ p̄cedentes
ꝯcedat gratias ⁊ ꝓtectiōes: non deficiet in fine. Sed il
los tūc ſpecialiter grā ſua ſaluabit: quoꝝ q̇libet habē-
do reſpectū ad pericula ⁊ tedia q̄ in hoc mari ſeu pere-
grinatione ꝓ dei patit̄ negocijs ⁊ ad ſecurū poꝛtum ⁊
quietē hoſpitiū: qd̄ in moꝛte accipiet: dicere potuit illd̄
Eccl'iaſtici. xxxiiij. Periclitat⁹ ſum hoꝝ cauſa ⁊ libera
tus ſum grā. Et ſ̄m hunc effectuꝫ dei grā q̄ hoc ꝑficit:
vocat̄ grā ꝯſūmās. Sic ğ ptꝫ ꝙ eadem grā q̄ hoīem p̄
uenit ⁊ ab ip̄o recipiat̄: ip̄m facit bene inīciātē bene ꝓ
ficientē bene ꝑſeuerantē: bene finientē ab ip̄o data: cui
dicere pōt q̇ accipit illd̄ pſ̄. lxxij. Tenuiſti manū dexte
rā ad inīciādū ꝓficiendū ꝑſeuerādū: ⁊ cū gl'ia ſuſcepi
ſti ꝑcipientē: ſic ad ſue nobilitatis ⁊ nr̄e vtilitatis oſtē-
ſionē grām ⁊ gl'iam dabit dn̄s in pſ̄. lxxxiij. Figura et
ſacra ſcriptura totū ꝓceſſum p̄cedentē ꝯfirmās habet̄
Exo. xiij. in fi. capl'i: vbi dicit̄ de illis q̇ ꝑ mare ⁊ terrā
de Egypto peregrinabant̄ ad terrā ꝓmiſſionis: ꝙ dn̄s
p̄cedebat eos ad oſtendendā viā in columna nubis: id
eſt grā p̄ueniēte ꝓficiente ꝑſeuerāte: q̄ ideo nubi cō-
parari pōt: q̄ꝛ quodāmodo obſcura eſt reſpectu grē cō
ſūmāte: id eſt gl'ie future ꝑ diem vite ſcꝫ huius: ⁊ in co
lumna ignis: id eſt grē cōſūmate ꝑ noctem: id eſt in te
nebꝛis moꝛt' quādo grā ſaluabit te Prouer. iij. Si tm̄
conditionē tenueris q̄ ibi p̄ponit̄. Cuſtodi inq̄t legem
meā q̄̄tum ad mādata q̄ ſunt neceſſitat': ⁊ ꝯſilia mea:
q̄ꝫtum ad ea ſunt ꝑfectionis: ⁊ erit vita aīe tue ꝑ grām
p̄ueniētē ꝓficientē ⁊c̄. ⁊ gratia ſaluabit te q̄̄tum ad
conſummantē.
¶ Ex quo tāta eſt gratie vtilitas: neceſſariū videt̄ inue- Ar. ij.
ſtigare q̇bus vijs vl' modis eius poſſeſſio attingatur.
Pro quo ſciendū: ꝙ deo largiente: que quidem largi- 8
tio nunq̄ꝫ deficit: ſicut patebit infra articulo. v. Et ho-
mine ſe ad illam habilitāte ⁊ diſponente infallibiliter
gratia poſſidente: hec aūt diſpoſitio per quā gratia ac-
quirit̄: Req̇rit pꝛimo mundiciā: quo ad ſeip̄m. Secū-
do contemplationē quo ad deum. Tertio iuſticiam: q̄
ad pꝛoximū. Quarto miſericoꝛdiā: quo ad indigētem
Quinto: hūilitatem quo ad om̄es. ¶ Pꝛimū patet: q̄ꝛ
ſicut inueſtitura manuū de pulchꝛis cirotecis ex con-
gruo requirit manuū mūdiciā. Sicut etiā receptio lu-
minis in domo de neceſſitate req̇rit tenebꝛarum expul
ſionē: ita receptio grē de nc̄citate req̇rit tenebꝛaꝝ pecca
ti expulſionem: quia ſicut ſe ſimul in vno loco nō com
patiunt̄ lux ⁊ tenebꝛe coꝛꝑales: ita nec ſpūales: hec aūt
peccati expulſio eſt vite mundacio: ⁊ anime purgatio:
ergo non ſolū de congruo: ſed de neceſſitate req̇rit mū
diciā: q̄ꝛ ſicut puero a patre vel matre petente pulchꝛū
iocale vel manuū oꝛnamēta ad q̊rū receptionē lutoſas
⁊ defoꝛmatas poꝛrigeret manus: pater ei petitum ne-
garet: dicens: non potes cum illis manibus iſtud reci-
pere: opoꝛtet ꝙ pꝛius manus laues: ſi vis iſtd̄ habere.
Sicut etiā nec q̇cunq̄ꝫ ſapiens vinuꝫ poneret in vaſe
turpi ⁊ fetenti: ita nec nobis a deo petētibꝰ grām ſi aīa
in q̄ recipi deberet ſit immūda peccato: deus pater no
ſter eā nobis negat: non vult ponere tā pulchꝛū iocale
in manibꝰ deturpatis: nec tā p̄cioſum anime potuꝫ: in
vaſe tā fetēti: nec vinū nouū in vtres veteres: nec mar
garitā ante poꝛcos. Q̄ꝛ aūt aīa peccato ſubiacēs defoꝛ-
mis ſit: ptꝫ. A. xxiij. 6. Ex p̄dictis ğ ptꝫ ꝙ ſolus ille q̄
diligit coꝛdis mūdiciā: ꝓpter graꝫ labioꝝ habebit ami
cū regē. Prouer. xxij. q̄ꝛ ille ſol⁹ graꝫ īpetrat: q̇ mūdis
labijs petit: mūdamini ğ q̇ grām petitis cū coꝛdis cō-
tritiōe ⁊ confitendi ꝓpoſito: ꝓpter eminentē grām dei
in vobis recipiēdū. ij. Coꝛ. ix. ¶ Scd̄m etiā ptꝫ: quia 9
quantūcunq̄ꝫ vas ſit mundū: niſi ad receptionem plu
uie deſcendētis vel liquoꝛē infundētis erigat̄ ita ꝙ os
eius ſit ſurſum eleuatū ad receptionē aque q̄ deſurſum
deſcendet: nunq̄ꝫ implet̄: q̄ꝛ ſicut aq̄ lutoſa paruā hn̄s
quantitatem recipitur in vaſe inclinato: ita aqua cla-
ra que de alto copioſe deſcendit: recipit̄ in vaſe eleuato
ita quantumcunq̄ꝫ anima ſit mūdata peccato: niſi per
ſanctā meditationē ꝯtemplationē vel ſaltē ꝑ deſideriū

grãm habẽdi ⁊ postulãdi ad deũ eleuet̃: adult⁹ gr̃a nõ
datur: non em̃ est dignũ ꝙ tantũ donũ sine recipient⁹
desiderio det̃. Sicut ḡ dictũ est de aqua ⁊ vase: ita dice
re oportet de gr̃a ⁊ corde: q2 sicut vas ad lutosam incli
nat̃: ita q̃ haurire volũt grãm mũdi ⁊ mũdialiũ ⁊ ma
lorũ hoĩm: que in se parua est ⁊ lutosã aĩam deturpãs:
frequẽter ad multa mala declinãt. Oẽs em̃ illi teste ps.
xiij. declinauerũt sil' inutiles facti sunt: q̃ vo gr̃az quã
a deo recipe volũt: oportet ꝙ sursum corda habeãt cõ
templãtes ne quid desit gr̃e dei. Hebre. xij. Et hoc na
10 turalis ratio dictat. sicut ostẽsuz est. C. xiiij. 7. ¶ Ter
tiũ etiã patet: q2 sicut necesse est vaginã cõformari gla
dio: sicut ptz. A. xxvj. 1. Sicut etiã ad hoc ꝙ aq̃ habeat̃
oportet ꝙ vbi est querat̃: ita oportet ꝙ aĩa ꝑ iusticiã in
ope rectificet̃ ad hoc ꝙ grãm dei rectã recipiat: ꝙ etiaz
iusticiã faciẽdo inter iustos querat̃: q2 inter iustos mo
rabit̃ gr̃a Prouer. xiiij. ¶ Quartũ etiã patet: q2 sicut in
om̄i curia mũdi larga dans munera saltẽ dũ dat grãm
aliquã inuenit ꝑ dñorum ꝯtinuationẽ: grãm quã dan
do acquisiuit ꝯseruat: ita in curia dei qui bon⁹ est: hau
riret sibi grãm a dño Prouer. xij. Elemosynas scʒ dan
do: q2 bonũ est diffusiuũ ꝑ quas etiã grãm acquisitam
augmẽtat ⁊ ꝯseruat: si ꝯtinuentur: q2 elemosyna grãm
hoĩs q̃si pupillã cõseruabit Eccl. xvij. ¶ Quintũ etiã
patet: quia sicut oportet pauperẽ se hũiliare ad hoc ꝙ
elemosynã recipiat: si su͡pbe petat: ei resistit̃: ita de⁹ sup
bis resistit: hũilib⁹ aũt dat grãm Ja. iiij. Quãto ḡ ma
ior es: hũilia te in oĩbus: ⁊ corã dõ inuenies gr̃az. Ecc
iij. Sicut patet. H. vj. 17. Sic ergo grãm dei recipia
tis. ij. Corinth. vj.

Ar. iij. ¶ Sed q2 idẽ apl's. ij. Cor. vj. hortat̃ ne grãm dei in
uanũ recipiam⁹: inuacuũ aũt recipit: qui eũ nõ conser
uat vel qui ea non vtit̃: sicut patet de his q̃ ꝓpter terre
nũ commodũ poti⁹ q̃ꝫ ꝓpter deũ potestatẽ missas cele
brãdi recipiũt: qua non vtunt̃: de q̃b⁹ dicet̃ infra. c. de
ordinib⁹: ideo in hoc articulo vtile videt̃ ostẽdere: qua
liter postq̃ꝫ habet̃: ꝯseruari debeat. Ad hanc ꝯseruatio
nẽ tria requirunt̃ vsus augmentũ ⁊ hũilitas: scd'm se
quit̃ ex primo: ⁊ tertiũ vtrũqꝫ cõseruat in esse. Primũ
patet: q2 gr̃a ignis sp̃ualis est aĩam calefaciẽs ⁊ illumi
nans: ignis aũt si omnino obturet̃ ꝙ flãma eius exire
non possit: extinguit̃: sicut ḡ eius absconsio eius est ex
tinctio: ita dicere oportet ꝙ ostensio eius sit ꝯseruatio:
ita d̃ gr̃a dicere oportet quacũqꝫ enumerata ab aplo. j.
11 Cor. xij. vbi ait? Diuisiones grãr sunt: alij nãqꝫ dat̃
ꝑmo sapiẽtie: alij gr̃a sanitatũ. Alteri ꝓphetia: alij opa
tio virtutũ vel q̃cunqꝫ alia non enumerata: oportet ꝙ
om̄is talis in ore ⁊ ope q̃ntũ rei necessitas exigit: osten
dat̃ ad aliorũ vtilitatẽ: q2 gr̃a non solũ dat̃ vt ip̃m ha
bẽtẽ gratũ deo faciat: que vocat̃ gr̃a gratũ faciẽs. Sed
vt alios etiã deo gratos faciat: q̃ vocat̃ gr̃a gratis da
ta: sicut patet ꝑ sctm̃ Tho. j. ij. q. iij. articulo. iiij. ⁊. q. cx.
arti. iiij. scdo r̃nso. Nisi ḡ gr̃a gratis data que est q̃si flã
ma interioris gr̃e exteri⁹ se ostendẽs alios inflammet:
extinguitur: sicut ignis obturat⁹: quia a deo iuste sub
trabitur ⁊ reuocat̃: sicut patet per iura. A. vj. 4. cum
omnib⁹ ibidem concordãtijs: ⁊ specialiter. F. iij. 14. qđ
pulchre patet in euãgelio: vbi ab illo qui pecuniã dñi
sui abscondit: tota ablata fuit: gratia em̃ ⁊ sp̃ualis po
testas quecunqꝫ abscondit̃ quãdo ea non vtit̃ in eo ad
quod ordinat̃ ⁊ bonis operibus: cum gratia se non exer
cet ꝑm glosam sup illo obsecro vos sed ordinat̃ ad suã
⁊ aliorum vtilitatẽ. j. Cor. xij. Vnicuiqꝫ datur mani
festatio spirit⁹ ad vtilitatẽ: ergo a tali aufertur. Non
ergo sim⁹ gratie auari possessores: nec ociosi mercato
res. Sed ponam⁹ eam ad mẽsam ad sp̃uales vsuras ⁊
lucra. Exemplo Pauli qui dicit. j. Corin. xv. Gratia
eius in me vacua non fuit: sic vnusquisqꝫ sicut accepit
gratiam in alterutruz illam administrãtes: sicut boni
dispensatores multiformis gratie dei. j. Pe. iiij. ¶ Se 12
cundũ etiam patet: quia sicut ignis quãto plura attin
git ⁊ inflãmat cõbustibilia: tãto plus in calore ⁊ flam
ma augmẽtat̃: ⁊ in fortiori esse conseruat̃: ita gratia.
Iterum sicut prim⁹ ignis est ab ipo qui illũ illi impo
nit materie combustibili: que quidẽ causa est augmen
tationis ipius: si tamen plura habeat materialia cõbu
stibilia: sicut etiã prima pecunia ipi iuueni mercatori
data ab ipo est datore: augmẽtatio vo bonorũ ⁊ lucro
rum sequentiũ: licet originaliter sit ab ipo primo dato
re: consequẽter tamen partim est ab ipa prima pecunia
data: seu ex eius vsu partim vo ex sensu vtẽtis. Sic p̃
ma gratia ab ipo deo est qui in aĩa eius existens: ipam
creat: augmentatio vo eius ex eius causat̃ vsu atqꝫ ex
merito vtentis. Ex hoc em̃ ꝙ bene vtit̃ minori: maio
rem meret̃ accipere: mercatori em̃ qui vtiliter expẽdit
minus sibi traditũ: maius cõmittitur. Ita ꝙ sicut ille
q̃ minori male vtitur totũ amittit vt dictuz est: illi qui
bene vtitur: maius dat̃ quod patet in euãgelio vbi de
vtrisqꝫ dictuz est aufferte inquit ab alio mnam qui scʒ
illo vt debuit non vtebat̃ ⁊ date illi qui decẽ mnas ha
bet: id est illi qui bene talento sibi tradito vtebat̃: ideo
audire meruit: in modico fuisti fidelis: supra multa te
constituã: de quo etiam adiecit: ꝙ omni habenti dabit̃
id est om̄i habenti grãm iniciantẽ ꝑficientẽ ꝯseueran
tem dabitur ꝯsũmans: vel om̄i habenti grãm minorẽ:
ipaqꝫ bene vtenti: dabitur maior ab illo: de cuius ple
nitudine om̄es accepim⁹ grãm pro gratia. Jo. j. id est
ꝓ vsu gratie augmẽtũ ⁊ conseruationẽ gratie. ¶ Ter 13
tiũ etiam patet: ꝙ sicut qui vult ignem diu conseruare
illum sub cinerib⁹ abscondit ita gratia sub cinerib⁹ hu
militatis: item sicut ignis ollam quãdoqꝫ intantũ cale
facit ꝙ totum ꝯtentum vel magnã partem ebullire fa
cit: cui remediũ apponit qui contẽtũ saluare vult ligna
subtrahendo: vt sic calor minuat̃: quãdoqꝫ frigidũ vl'
sal imponẽdo: ita ꝙ ignis su͡pbie de gratijs habit⁹: to
tum quod in bonis operibus anima possidet inaniter ꝑ
oris iactantiã ebullire facit. Contra quod quia nosipi
quãdoqꝫ remediũ humilitatis adhibere negligimus:
deus qui vult tam gratie vsum q̃ꝫ augmẽtũ cum ꝑfi
ciente ⁊ ꝑseuerante ⁊ vase cordis per hũilitatis reme
dium conseruare: remedia ꝓuidet optima: quandoqꝫ
frigida ⁊ amara imponi sinit: sicut stimulũ carnis pau
lo: ne magnitudo reuelationũ totum ebullire faceret:
sicut tribulatiões etiam multis alijs: sicut patet. T. v.
36. vt calor mitigetur: quãdoqꝫ vo ad hoc ligna sub
trabit: subtrahendo scilicet bona de quib⁹ gliabatur:
tam nature q̃ꝫ fortune ⁊ gratie: sicut expresse per vnuz
ostendit̃ exemplũ quod scribit beatus Grego. iij. dya Exm
logorũ de quodam qui Eleuterius dicebatur: quẽ ser
uũ dei vocat: hic tantã a deo gratiam accepit: ꝙ mira
cula per eum deus operabat̃: qui ⁊ puerum quendã a
diabolo vexatũ: liberauit: ⁊ mortuũ suscitauit. Cũ vo
semel anim⁹ ei⁹ ĩmoderati⁹ leticia tactus esset: ⁊ de illo
puero sanato gaudẽs narraret: eodez momento idem
puer a diabolo coram omnib⁹ vexabatur: qui multuz
doluit ⁊ seipm amplius humiliauit: nec tamen puerũ
solus iterũ sanare potuit: sed cum alijs orando sanauit
Sic ergo patet quõ deus lignũ subtraxit: sciens ꝙ per
nimiũ calorẽ gratie fatue effundet̃. Eccl'iastici. xx. Ar. iiij.
¶ Quia audiẽtes tã ꝑiculosas esse grãrũ opatiões: cuz
q̃b⁹ inanis gl'ia crescit: q̃ q̃nqꝫ amittere fac̃: vt ĩmedia
te ante ostẽsum est. Aliqui forsitan sibijpis ꝓuide ꝯsu 14

lentes|non opabunt̃ ne illa ſimul creſcat:ideo de pena
illoꝝ qui tali timore vl' accidia vl' verecũdia vl' q̃cũqꝫ
cauſa ſe ab vſu gr̃e eis cõceſſe retrahũt: vtile videt̃ tra⸗
ctare:cũ tales non ſolũ ꝯ oĩm hoĩm ꝯſuetudinẽ faciãt:
q̇ ſeminare ⁊ metere nõ ceſſant licet ſciãt nec ſemen cre
ſcere:nec colligi ſine mala herba poſſe:ſed etiã ꝯ chriſti
doctrinã faciãt: q̇ vult ꝙ non dimittãt ꝓpt̃ hoc ſemina
re:nec etiã ꝙ ꝓpter hoc bonũ deſtruãt bladũ:ſed ſinãt
vtraqꝫ creſcere ſil' vſqꝫ ad meſſem. Cum iteruꝫ ſint ve⸗
cordes ⁊ inutiles milites q̇ armis nõ vtunt̃: de q̇bꝫ di
ctũ eſt. A.xxiiij.13. Cũ etiã infideles ſint mercatoꝝ mi
niſtri: q̇ cũ pecunia cũ q̃ poſſent emere pãnũ p̃cioſum
vel merces ditiſſimas ⁊ durabiles: ⁊ maxime vtilitatĩ
nullas vel viles emit:dũ gratia eis data nõ vtunt̃ vel
abutunt̃:ſicut illi q̇ intellectũ expendũt in ſcientijs va
15 nis ⁊ lucratiuis: ⁊ ſciẽtias aĩe negligũt: vel qd̃cũqꝫ bo
nũ corpis vl' aĩe vl' nature vel fortune vel gr̃e vel etiã
ip̃m tp̃s male expẽdũt:non ſolũ a deo puniẽdi ſunt p̈⸗
uatiõe priuilegij:ſicut dictũ eſt ſupra.e.c.11. q2 eo non
vtunt̃:ſic ſtatũ ꝓpriũ dãnificant:ſed etiã penis grauio⸗
ribꝫ puniẽdi ſunt:q2 deo iniuriã ⁊ reipublice dãnũ in⸗
ferunt: q2 talis ſm Criſo.ſup Matth.xxv. de talento
abſcõdito ſeruꝰ eſt infidelis: ⁊ reus totiꝰ dãni illati:ſi⸗
cut qui cauſa ſeminãdi ſemen a dño accipiẽs nõ ſemi⸗
nat tp̃e ſeminatiõis:damnũ facit dño ſuo:ſic q̇ ſciẽtiaꝫ
ad docendũ:vel gr̃am ad orandũ vel tp̃s ad penitẽdũ
habet ⁊ nõ opat̃:talentũ ab eo auferẗ: ſicut ptꝫ. M.ij.
13. Et nihilominꝰ ꝓ dãno penis puniet̃ grauioribꝫ: ⁊
iuſte quidẽ:q2 ſi ſm leges ciuiles q̇ in bello arma ami⸗
ſit vel aliter illicite alienauit capite punit̃:ſicut expreſſe
ptꝫ in digeſto nouo li.xj.ti.de re militari.l.deſertorẽ.§.
miles. A fortiori rõne videt̃ ille grauiꝰ puniendꝰ:qui
arma amittit vel alienat ſpũalia in bello ſpũali: deo et
ſibiip̃i ⁊ ꝓximo pditor: vel ſaltẽ inutilis miles exiſtẽs
q2 gr̃a q̃ in illo eſt:fallax gr̃a ⁊ vana eſt. Prouer.xxxj.
Ar.v. ¶ Sed q2 nonnulli totũ defectũ q̇ in illis accidit ſpũa⸗
libꝫ armis q̃ꝫtũ ad hoc videlicet ꝙ gr̃am nõ habẽt vel
16 ea non vtunt̃: vel abutunt̃:deo attribuũt:ſicut oſtẽſuꝫ
eſt. G.ij.4. Neceſſariũ videt̃ in hoc articulo illoꝝ de⸗
nudare mendaciũ:oſtendẽdo ꝙ dñs quãtum in eo eſt
oĩbꝫ gr̃am dat:ſaltẽ neceſſariã ad ſalutẽ:hoc igit̃ addit̃
neceſſariã ad ſalutẽ dicẽdo:q2 nõ oĩbꝫ dat eq̃liter:ſicut
nec oĩbꝫ ſtellis eq̃le lumen:nec oĩbꝫ mẽbris corpis eq̃lẽ
virtutẽ vel potentiã:nec oĩbꝫ angelis equalẽ gl'iam vl'
naturã. Ita non oẽs facit apl'os vel ꝓphetas:eis tantã
ꝯferẽdo gr̃am quantã apl'is ꝯtulit: ſed tñ oĩbꝫ dat vel
offert quãta eis ſufficit ad ſalutẽ ſi coopari voluerint:
nec tñ illis facit iniuriã q̇bꝫ minꝰ dat dando alijs plꝰ:
qđ decẽter oſtẽſum eſt Matth.xx. vbi oẽs quos inue⸗
nit in vineã poſuit in q̃ laborãdo oẽs vitã cũ mercede
ſaluare poſſent: ⁊ tñ plus aliquibꝫ ꝯtulit: ſm q̃ntitatẽ
laboris:de q̊ cũ alij murmurarẽt. Reſpõdit:amice nõ
facio tibi iniuriã.q.d. ex quo tantũ tibi do quãtũ habe⸗
re debes: ⁊ quãtũ tibi ſufficit: totũ gratis q̃re murmu⸗
ras? Nota. P.xj.17. ¶ Circa hunc g̊ articulũ declarã⸗
dũ. Primo multis oſtendit̃ exemplis ⁊ autoritatibꝫ ꝙ
deus oĩbus gr̃am dat vel offert: ſaltẽ neceſſariã ad ſa⸗
lutẽ:ex quo illoꝝ patebit mendaciũ: qui in deũ defectꝰ
17 ſuos retorquẽt. Primo ꝑ hoc ꝙ deus opatur in rebus
minoribꝫ vel minoris p̃cij ⁊ nobilitatis: vtpote in ope
ribꝫ nature ⁊ circa negocia corpalia oſtendendũ eſt q̇d
⁊ quõ operur in rebꝫ nobilibꝫ ⁊ maioribꝫ: vtpote ĩ ope
ribꝫ gratie circa negocia ſpũalia :iſte videtur bonꝰ mo
dus ꝓcedendi:oſtendẽdo ꝑ hoc qđ facit in minori: q̇d
faciat in maiori. Quia ſi ꝓbari poſſet ꝙ ſapiens dñs q̇
in factis ſuis nõ deficeret magnã curam haberet de re
minoris p̃cij: intantũ circa eã diligentiã ſuã exhiben⸗
do:ꝙ in neceſſarijs ei non deficeret. Ex hoc ꝓbato ſuf⸗
ficienter concludi poſſet:ꝙ tantã immo maiorem ha⸗
beret diligentiã de re maioris precij que plus ⁊ ꝓpin⸗
quius ⁊ carius ei attineret vtpote ſi magnã curam ha
beat de aĩali, ſequi videt̃ ꝙ maiorẽ habeat de filio. Sic
in ꝓpoſito ſi oſtendi põt ꝙ deus tantã curã habeat de
corpibꝫ q̃ ſũt minoris p̃cij ⁊ nature aĩalis ꝙ eis de ſuf⸗
ficienti ꝓuidet lumine ⁊ potentijs quibꝫ in eſſe conſer
uari poterint nature: ⁊ finẽ nature debitum attingere.
Neceſſario ſequi videt̃ ꝙ idẽ faciat aĩabus que quaſi
filij ad eius ſunt ſimilitudinẽ: ſicut oſtẽſum eſt. A.xx.
2. Tamen ꝓpter bonitatẽ nature cui ꝓuidet que nobi⸗
lioris eſt ꝯditiõis: ⁊ ex ꝯgruo maiorẽ requirit diligen⸗
tiã. Tũ ꝓpter cõditionẽ nature cõicate que eſt gratia q̃
maioris eſt bonitatis q̃ꝫ lumen corpale. Et quãto ma⸗
ioris eſt bonitatis natura quecunqꝫ:tanto maioris dif
fuſionis ⁊ largioris eſt cõicatiõis: ſicut patet tã exem⸗
plo de natura ſtelle:in qua maior inuenit̃ in natura bo
nitas: q̃ꝫ in candela: q2 natura eſt incorruptibilis ⁊ ma
ior etiã cõmunicatio:ſicut patet iterũ in ſole in quo ex⸗
cellentiꝰ ⁊ fontale inuenit̃ lumẽ: quod non inuenit̃ in
alijs ſtellis:ad quã excellentiã maior ſequit̃ cõmunica
tio: q2 omñes ſtelle lumen eiꝰ participãt. Qꝫ etiã rõne: 18
ex q̃ ſequit̃ ꝙ cũ bonuꝫ ſit cõicatiuũ ſui: maiꝰ bonꝰ eſt
maiꝰ cõicatiuũ ſui ꝑ regulã que habet̃: ꝙ qñ aliq̇d ſe⸗
quit̃ ad illđ eodẽ addito vtrobiqꝫ adhuc ſequit̃: ſicut
patet de aĩali qđ ſequit̃ ad hoĩem. Et ideo eodẽ addito
vtrobiqꝫ:adhuc ſequit̃: verbi gr̃a: q2 ſequit̃: hõ g̊ aĩal:
addat̃ vtrobiqꝫ idẽ: dicendo homo albꝫ: g̊ aĩal album
adhuc ſequit̃. Ita in ꝓpoſito: cum ergo lumen gratie
ſit magis bonũ q̃ꝫ lumẽ ſolis: ⁊ quantũ in eo eſt omña
illuminet corpaliter: omnibꝫ corpalibꝫ offerat̃ oculis.
A multo fortiori lumẽ gratie quantũ in eo eſt omñes il⸗
luminat aĩas cunctiſqꝫ ſpũalibus ſe offert oculis huic
rõni teſtimoniũ ꝑhibet Joan.j. Erat lux vera que illu
minat oẽm hoĩem. Et ꝙ poſtea eodẽ.c. exponẽs qđ eſt
lumen illud: dicit de plenitudine eius omñes accepimꝰ
gr̃am. Et paulus ad Thimo.ij. Apparuit gr̃a ſaluato
ris noſtri dei oĩbus hoĩbus. et Ephe.iiij. Dedit vni⸗
cuiqꝫ gr̃aꝫ ſm menſuram ⁊c̃. Et decretum: đ cõſe. diſ.
iiij.c. Nec q̃ꝫq̃ꝫ: vbi habet̃: ꝙ ſicut ſol eq̃li luce eq̃liter
ſuꝑ oẽs irradiat:ſic gr̃a dei ſine acceptiõe ꝑſonarũ eq̃⸗
liter oĩbus infundit̃. Ex hac rõnis ⁊ autoritatũ cõcor⸗ 19
dia:concedere neceſſe eſt deum omnibꝫ lumen gratie
offerre: vel multa de eo incõueniẽtia implicare: q2 hãc
in eo negare ꝓuidentiã. Primo eſt ip̃m cõcedere inſi⸗
pientẽ: p̃dictũ nanqꝫ eſt ꝙ ſapiẽs plꝰ ꝓuidet ⁊ maiorẽ
curã habet de natura meliori atqꝫ ꝓpinquiori: vtputa đ
filijs. Negare g̊ deũ q̇ illa large nature corpali ꝓuidet
ꝙ ſolem ſuũ oriri facit ſuꝑ bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſuꝑ
iuſtos ⁊ iniuſtos Matth.v. tã large vel liberaliꝰ nõ ꝓ
uidere nature ſpũali:eſt ip̃m dicere inſipiẽtẽ. Scđo ħ
dicere eſt ip̃m dicere impotẽtẽ vl' omñi natura peiorem.
q2 oĩs natura ſiue inſenſibilis ſiue ſeminũ vl' plãtarũ
ſiue ſenſibilis ſicut aĩal dans alicui ſubiecto eſſe ⁊ vitã
que ꝯditioni ſue ꝯuenit: ſi potens ſit dat ei per q̃ in eſſe
ꝯſeruari ⁊ ꝑ que finẽ ad quẽ ordinat̃ attingere põt: ſic
patet de ligno vel ſtipite a quibꝫ ſemen vel granũ non
ſolum eſſe habet:ſed etiam extra corticẽ dedit ſeip̃m in
eſſe ꝯſeruatiuã ⁊ ſui ꝯtrario defenſionẽ ⁊ intra virtutẽ
alterius ꝓductiuã. Sicut etiã in aĩalibus quorũ quod
libet aliud in eſſe ꝓducens dat illi potẽtiam nutritiuã
per cuius vſuꝫ indiuiduũ ⁊ potentiã ꝓductiuã ſeu ge⸗
neratiuã ſue ſimilis in ſpecie: ꝑ quã ſpecies in eſſe ꝯſer⸗
uat̃. dat etiã eis vngulas dẽtes cornua ⁊ hmõi arma.ꝑ

que a nociuis ſe cuſtodiant. Si vͦo aliqđ indiuiduũ in
aliq̃ tali deficiat ꝑfectiõe: ſicut faciũt hoĩes vel fetꝰ mõ
ſtruoſi: cām aſſignare opoꝛtet ex ꝑte nature ꝓducētis:
qꝛ non fuit potēs: vel aliq̊ mõ ꝑ exceſſum vel diminu⸗
tionē erroꝛ fuit ĩ natura ꝓducēte: qꝛ qñ potēs eſt ⁊ ma⸗
20 teria ꝓpoꝛtionata: ſꝑ ꝓducit qđ melius eſt. Sicut g̊ ex
parte nature ſufficiētia in ꝓducto: arguit ſufficiētiā in
ꝓducēte: ⁊ inſufficiētia in ꝓducēte inſufficiētiā in pꝛo
ducto: ⁊ ecõuerſo ſufficiētia in vno ſufficientia in alio:
ita ap̲te ꝓducētis ꝓductionis diuine ſi deficeret ꝓdu⸗
cto in his q̃ neceſſaria eſſent ad ſalutē: ⁊ ad finē ad quē
oꝛdinat̃ eternā cõſequendā. Quia ſicut arguerē ex ꝑte
nature: ſic vicꝫ: iſtud aĩal ꝓductũ nõ habet ſufficiētes
potētias vľ mēbꝛa ꝑ que in eſſe ꝯſeruari ⁊ finē ſuũ ꝯſe⸗
qui poſſet: g̊ natura ipm̃ ꝓducens fuit impotēs ⁊ defe
ctuoſa. Ita ex ꝑte dei argui põt: Si iſti homini iā nato
non dat̃ grā ꝑ quā in eſſe bono ⁊ in vita ſpũali ꝯſerua⸗
ri ⁊ finē ſuũ ſuꝑnaturalē ad quē oꝛdinat̃ cõſeq̄ poſſit.
Ergo deꝰ ipm̃ ꝓducens impotēs fuit vel om̃i natura
in ꝯditiõe hac peioꝛ: qꝛ oĩs natura ꝓductũ iuuat q̃ntũ
põt ⁊ melioꝛi mõ quo põt ꝓducit: hoc non ſolũ hereti
cũ: ſed etiā ꝯ oēm naturalē eſt dicere rõnem. Cum ſm̃
ph̃m om̃e ꝓpť qđ: ⁊ illud magis: ⁊ cũ om̃e ꝑ participa
tionē tale vtpote bonũ verũ ⁊ hm̃õi: reducant̃ ad vnũ
eſſentialiť tale: ſicut ptꝫ ex ſecũdo methaphiſice. Opoꝛ
tet ꝙ tota bonitas cauſarũ ſecundaꝝ reducat̃ ad illam
cām pꝛimā: a qua teſte Ja. j. eſt om̃e bonũ. Cũ g̊ illa cõ
ditio bonitatꝭ in cauſa ſecũda inueniat̃: ꝙ ꝓducto dat
neceſſaria vt dictũ eſt: illā ꝯditionē in deo vis naturaľ
21 rõnis ꝯcedere cogit. Qui ꝯcluſionē iſtā negat: aſſerēs
non eſſe ſiľe de natura que oꝑat̃ neceſſitate: ⁊ de deo q̇
oꝑat̃ volũtate: voluntatē in deo peioꝛis aſſerit eſſe ꝯdi
tiõis: q̃ neceſſitatem in natura bꝛutali ſeu ſenſibili. Et
querendũ eſt a tali: ſi natura intellectũ haberet ⁊ volũ
tatē: intantũ: ꝙ in eiꝰ eſſet potētia ꝓducere fetũ cũ oibꝫ
neceſſarijs ad eſſe ⁊ finē req̄ſitis: ſi ſic illũ ꝓduceret vľ
non. Si dicũt ꝙ non: irridēdi ſunt: ſi dicũt ꝙ ſic: qua⸗
re g̊ illā bonitatē deo ſubtrahũt: quā homini vľ bꝛuto
attribuũt. Sed foꝛte dicēt g̊ deꝰ neceſſitate homini in
neceſſarijs ꝓuidet. Quibꝫ rñdet̃: ꝙ ſicut materie diſpo
ſite in vtero m̃ris neceſſitate immutabilitatis ⁊ infalli
bilitatꝭ aĩam creat: ⁊ materie infundit: eidē dās eſſe na
ture. Ita eadē neceſſitate aĩe diſpoſite grām creat ⁊ in⸗
fundit aĩe dās eſſe grē: ſicut patet ꝑ ſanctũ Thomā. j.
22 ij. q. cxij. arti. iij. Tertio dicere ipm̃ ſuis in neceſſarijs
non ꝓuidere: eſt dicere ipm̃ ingratũ. Quis em̃ gratus
rex ponit hoĩes ad cuſtodiā caſtri: vel in militia duce⸗
re: ⁊ illis qñ ſine dāno ſui põt nõ miniſtrat neceſſaria?
Et ſi reges ⁊ imꝑatoꝛes terreni in h̃ caſu ſuis ꝓuident
cũ rerũ ſuarũ diminutiõe: qꝛ minꝰ habēt dũ multa ex⸗
pendũt: de q̇bꝫ aliqñ nõ lucrant̃: ſi etiā talia eis ꝓuide
ri in legibꝫ ſuis ſcribũt: ſicut ptꝫ Codice li. xij. ti. de er⸗
rogatiõe militaris annone vbi oꝛdinat imꝑatoꝛ: ꝙ mi
lites dũ in expeditiõe ſunt habeāt necc̃ria: panē vicꝫ et
vinũ ⁊ acetũ ⁊ lardũ. Cũ g̊ aĩe ſunt caſtra dei ſic oſten
ſum eſt. A. xxiij. 12. De cuiꝰ cuſtodia hoĩem quēcunqꝫ
ſub duriſſimo p̃cepto ⁊ grauiſſimo ꝑiculo onerauit ꝙ
q̊tidie obſeſſum eſt. Cuꝫ etiā ſuos milites q̊tidie bello
expoſitos videat quõ ſine maxima ingratitudine q̃ꝫ in
deo nephas eſt credere illis victualia negaret grē: q̃ ſi⸗
ne rerũ ſuarũ diminutione dare põt? Quõ em̃ ſuis ne⸗
garet filijs vel militibꝫ qđ nũq̃ꝫ parētes carnales ſuis
23 negarent? ¶ Sed adhuc foꝛte dicent ꝙ dũ milites fide
les ſunt: ⁊ filij innocētes rex et parētes eis ꝓuidēt: ſed
ipis ꝓditoꝛie agētibꝫ neq̃q̃ꝫ: ita deus ipis natis ⁊ inno
cētibꝫ grām offert ſed ipis peccantibꝫ retrahit: nec ipaꝫ
iterũ offert: qđ dictũ repꝛobat̃ tā exēplo q̃ꝫ rõne ⁊ auto
ritate. Exēplo em̃ ptꝫ: ꝙ nõ obſtāte ꝙ hõ đ die oculos
claudat ⁊ ſolis lumen qñ illud recipe deberet: ⁊ videre
excludat: ſol tñ radios ſuos non retrahit q̇n oculoꝝ ef⸗
figijs q̃ntũcũqꝫ clauſis ſe offerat: de nocte vͦo econuer
ſo intantũ ſe retrahit: ꝙ oculis ap̲tis non ſolis lumē ſꝫ
potiꝰ noctis tenebꝛe ſe oculis offerũt: ſic non obſtāte: ꝙ
hõ de die vite huiꝰ mentis claudat oculos: vľ velamē
to peccati illos coopiat ſol tñ iuſticie q̇ radioꝝ grē ⁊ mi
ſericoꝛdie non eſt auarꝰ nec parcꝰ poſſeſſoꝛ: cuiꝰ miſe⸗
ricoꝛdia plenioꝛ ē terra quā ſole coꝛꝑali mentis ſe ocuľ
offert: de nocte tñ moꝛtis vite occaſum intantũ ſe retra
hit ꝙ ap̲tis oculis non lumē gratie: ſed tenebꝛarũ reci⸗
piet penas. Non qꝛ ſol ille q̇ occaſum neſcit ei occidat:
ſed quia ipe occidit ſoli. Ratio ad hoc ſumit̃ ex dei do⸗ 24
ctrina qui docet remittere vſqꝫ ſeptuagies ſepties: id
eſt ſemꝑ qui etiā vult ꝙ dũ oēs ſunt in hac vita oibus
optemꝰ ſalutē: ⁊ aĩaꝝ licet non coꝛpoꝝ vitā recipiamꝰ
⁊ ſalutem: ſi ipemet hoc non faceret quantũ in eo ſi ex
parte illoꝝ debita adeſſet habilitas: doceret qđ non fa
ceret ⁊ contra naturā vellet riuulũ copioſioꝛē eſſe gra⸗
tia q̃ꝫ fontem: fallacemqꝫ faceret apľm qui đ eo dicit ꝙ
vult om̃es hoĩes ſaluos fieri quantũ in eo eſt. Totum
iſtũ ꝓceſſum ꝯfirmat apľs. ij. Coꝝ. ix. dicens. Potens
inquit eſt deus oēm grām abũdare facere in vobis: vt
in oibus ſemꝑ oēm ſuffitientiā habentes: abundetꝭ in
om̃e opus bonũ: in hoc ꝙ dicit potens eſt: nõ excludit
quin paratꝰ etiam ſit: ſed includit qꝛ poſſe ⁊ nolle vbi
debet notat omnē iniquitatē vel parcitatem: in hoc ꝙ
dicit ſemꝑ: confirmat̃ vltimũ dictũ ꝙ videlicet in hac
vita grām ſemꝑ offert dicens gratiaꝫ dei recipiatis. ij.
Coꝝ. vj. Ab ipo verbo incarnato: quod eſt plenũ gra⸗
tie ⁊ veritatis Jo. j. Eſt em̃ vt dictũ eſt plenũ grē nob
dum viuimꝰ ⁊ veritatis: dũ moꝛimur.
¶ Sed cum videamꝰ nõnullos grām habere vel ſm̃ Ar. vj.
grām nõ oꝑari. Ex quo iſte defectus in oꝑibus bonis
⁊ gratioſis deo attribui non põt vt oſtenſum eſt: inue⸗ 25
ſtigare opoꝛtet: cui attribuendũ ſit. Cuius quidē inue
ſtigationis veritas citius appareret ſi bonoꝝ operum et
gratiarũ receptionē ꝯditio reſpiciat̃. Gratiarũ nanqꝫ
receptio: ⁊ virtutũ oꝑatio: ꝯditionē q̊dāmodo ſequũ⸗
tur matrimonij: ⁊ ꝓductionis fructuũ tam de terra q̃ꝫ
de arboꝛibꝫ: ⁊ ſanatiõis egroti: quia ſicut ad matrimo⸗
niũ copulandũ due requirunt̃ voluntates. Ex quibꝫ
ſi vna deſit nihil efficit̃: ad fructũ etiam de terra vel ar⸗
boꝛibꝫ ꝓducēdũ due requirunt̃ cauſe. Vna videlicet
motus firmamenti ⁊ ſolis irradiatio. Alia q̈tũ ad ter⸗
ram homo qui eam oꝑetur: ⁊ ad ꝓducendũ fructũ di⸗
ſponāt. Q̈tum ad arboꝛes vͦo ſecũda cauſa eſt virtus
in radice. Ad ſanationē etiā egroti due frequēter ꝯcur
runt volũtates: vicꝫ medici docētis ⁊ infirmi cooꝑan⸗
tis. Ita in ꝓpoſito ad ſpũale matrimoniũ inter deum ⁊
hoĩem copulandũ due requirunt̃ voluntates dei ſcꝫ ⁊
hoĩs: ſicꝭ g̊ ad bona oꝑa ꝓducēda ⁊ aĩe ſaluationē obti⸗
nēdā: ⁊ ſicut in m̃rimoniali copulatiõe ſi vna deſit vo⸗
lũtas ſic etiā in fructuũ ꝓductõe ſi deſit q̇ terrā colat vľ
virtꝰ nõ aſſit radicis vľ volũtas ꝑuertat̃ infirmi ne qđ
ei a medico dicit̃ faciat: ſed volũtarie ſeipm̃ occidē vult
nec m̃rimoniũ fit: nec terra aut arboꝛes fructũ ꝓducũt
nec infirmꝰ ſanat̃. Vno g̊ ad m̃rimoniũ copulādũ vo⸗
lũtatē paratā habēte ſole vt debet terrā irradiāte ⁊ me 26
dico bene docēte: ſi nullꝰ in iſtꝭ ſequat̃ effectꝰ: cui attri
bui debet defectꝰ? non põt attribui illi cuiꝰ volũtas eſt
ꝑata nec ſoli nec medico: ſed alteri cuius volũtas non
ꝯcoꝛdat: ⁊ colono qui terrā ſuā non diſponit ⁊ radicibꝫ
arefactis ⁊ volũtarie infirmo. Sic in ꝓpoſito defectus

grē vel bone opatiōis vel moꝛs aīe ꝑ culpā nullo mō
deo:cuiꝰ volūtas ſemꝑ eſt ꝑata:q̇ ſemꝑ quātū in eo eſt
oēs irradiat vt oſtēſum eſt:⁊ q̄ntū in eo eſt:ſanat oēs
infirmitates eoꝝ teſte ps̄.cij.eſt attribuendū. Sed nob
ipis quoꝝ volūtas diuine non ꝯcoꝛdat volūtati:q̇ ter
rā nr̄am ꝯtritiōe ⁊ ꝯfeſſione non colimus nec diſponi=
mus q̊rū mens eſt arida: q̇ medicū audire nolumꝰ cū
illo qui noluit intelligere vt bene ageret:q̇ ipō lumine
grē offerēte:oculos coꝛdis aꝑire nolumꝰ. Vn̄ Anceli=
nus:hō inq̇t non habet grām non q꞉ hanc nō dat deꝰ:
ſed q꞉ hanc nō accipit hō:vtriq꞉ eni porrigit tā accipiē
ti q̄ non accipiēti:ſicut ſolis lumē porrigit tā videnti:
q̄ oculos claudēti q̄re accipit vnꝰ lumē ⁊ aliꝰ nō:niſi
q꞉ vnꝰ oculos aperit ⁊ aliꝰ non. Vnde ḡ accidit ei:qui
lumē habet vel q̇ ſanat̄ ꝙ iſta ꝯſequitur.certe a ſole ſeu
medico ⁊ ſeipō:vnde alteri accidit:ꝙ vtroq꞉ caret:cer=
te ex ſeipſo: ita oīs bona opatio a deo eſt q̇ teſte Eſa.
xxvj.Oīa opa nr̄a opat̄ in nobis ⁊ a nobis: quia teſte
Paulo.j.Coꝝ.iij.Coadiutoꝛes dei ſumus:omnis v̊o
hmōi defectꝰ a nobiſipis eſt. Nota autoꝛitates bonas
27 sermōe.lxxxiiij.6. Sicut ſi illi qui ſunt in caſtro obſeſ=
ſo:quib꞉ dn̄s victualia ſufficiētia mittit ⁊ auxilia:ſicut
etiā cui pecunia tradit̄ ad mercādum:cuꝫ q̄ ſi bene illa
vtat̄ victū ⁊ veſtitū ⁊ neceſſariā lucrari pōt ſuſtētatio=
nē ſi bene in his ſe habeat qđ bonitatis eſt in vtroq꞉ ſi=
ue in caſtri cuſtodia ſiue in lucro ab vtroq꞉ eſt tā vicꝫ a
dn̄o ſeu tradēte pecuniā quam a cuſtode ⁊ mercatoꝛe.
Si v̊o vnus ꝓditoꝛie caſtrū ꝑdat: quod ⁊ pōt ſi velit
quantūcunq꞉ ſit bene munitū ⁊ inſtauratū. Si etiam
aliꝰ pecuniā ⁊ ſuſtentationē ad taxillos ludendo ꝑdat
in ſeipis eſt defectꝰ. Nota.L.iiij.7. ¶ Ex oīb꞉ iſtis pꝫ
ꝙ illi de q̇b꞉ dicit̄ in ps̄.xx.Qm̄ declinauerūt in te ma=
la:ſicut patet. G.ij.3.queadmodū Adā qui deo q̇dā=
modo pctm̄ ſuū impoſuit:dicens.Mulier quā dediſti
mihi dedit mihi:⁊ comedi:⁊ queadmodū latro ad ſu=
ſpendiū ductꝰ:⁊ mulier cū groſſo ventre vel in alia in
foꝛtunia incidens:rn̄det:hec fuerūt nobis p̄oꝛdinata:
qui etiā dicunt ſum fragilis nō poſſum abſtinere: oēs
iſti mentiunt̄ cū oīb꞉ ſibi ſilib꞉: ⁊ ſi periculū ſit menti=
ri ſuꝑ hoīem:periculoſiꝰ videt̄ mentiri ſuꝑ deū: vide
P.xj.19. Ponamꝰ nos duos vicinos terras ſuas de ꝓ
pinquo poſſidere eq꞉ in natura ſua bonas:equale tem
pus imbꝛes ⁊ ſolis irradiationē equaliter ſed non cul=
turā equalē habētes. Iterū ponamꝰ:duos filios eiuſ=
dem patris vno habēti manꝰ lotas:alteri illotas. Ite=
rū duos eq꞉ armatos non tamē coꝛda habentes eq̄lia
duos etiā ſtantes in ſolis lumine:vno oculos clauden
ti:alteri non. Si pꝛimꝰ cuiꝰ terra non eſt culta dicat:ꝙ
nō ꝓducit fructū ꝓpter defectū ſolis vel tpis:ſi filiꝰ di
cat:qui habet manꝰ turpes:ꝙ non recipit iocale q꞉ pa
ter nō offert. Si tertiꝰ dicat ꝙ fuit in bello victꝰ vbi ſo
cius vicit: quia non fuit armatus. Si quartus dicat:
ꝙ non recipit lumen:quia ſol non lucebat:nonne om=
nes mentiunt̄?q꞉ terra pꝛimi nō ꝓducit fructū ſicut ter
ra vicini ſui quia nō erat equaliter culta:filiꝰ non reci=
pit iocale q꞉ manꝰ nō mūdauit. Alius fuit victꝰ ꝓpter
28 defectū coꝛdis. Quartꝰ lumen nō recipit:q꞉ oculos nō
aperuit:cū tamen in ſua poteſtate eſſet aperire ſi volu=
iſſet. Sic in ꝓpoſito frequēter videmꝰ duos hoīes q̇ ex
eadē ſunt natura ⁊ terra nōnūq꞉ duos v̊o fratres ger=
manos:qui terras habent ſatis vicinas quoꝝ vnus đ
terra ſua fructū ꝓducit caſtitatis ieiunij elemoſynarū
⁊ ceterarū virtutū. Aliꝰ v̊o nihil tale:ſed ſpinas ⁊ tri=
bulos ⁊ vrticas ꝓducit vicioꝝ:vnꝰ recipit iocale gra=
tie:alius nō:vnꝰ diabolū ſemꝑ vincit ⁊ carnē ⁊ mun=
dū:aliꝰ non:vnus ꝑcipit quid ſit agendū vel fugiēdū

alius nō. Si ille qui in oīb꞉ iſtis deficit deo defectum
imponit falſum dicit:quia dicit in Apo.iij.Ecce ſtat ad
oſtiū ⁊ pulſat:⁊ ꝙ ſi quis ei aperire voluerit itrabit:et
cenabit cū eo. Sed heu nō erat q̇ aperiret nec aſpiceret
ſicut patet. C.vij.27. Non grā eis deeſt ſꝫ ipi deſunt
grē. Mulier illa que vaſa habuit in quib꞉ reciꝑet oleū
recepit:patet ḡ ꝙ male dicunt vel reſpondēt qn̄ querit̄
ab eis qn̄ erunt boni vel quādo vitā emēdabūt:reſpō
dent quādo deus voluerit:eiq꞉ dicunt:da mihi vt ꝑfi
ciam qđ iubes:quia ita fragilis ⁊ debilis ſum ꝙ pꝛece
pta tua implere nō poſſum quare nō das mihi gratiaꝫ
reſiſtendi peccatis? Et ſi querat̄ quare non ꝑficiūt bo= 29
nū quod vidēt vl̓ quare non dimittūt mala ⁊ peccatā
qđ oꝛe deteſtant̄. Reſpōdent expecto grāꝫ:qn̄ habue=
ro grām libēter faciam:in iſtis nanq꞉ ⁊ in oībus dictis
ſimilib꞉ fallunt̄ quia deꝰ ⁊ gratia eos vbiq꞉ expectant
⁊ non ecōuerſo. Ille eni qui nos oēs vocauit in gra
tiam chꝛiſti. Gal.j. Venientē non fugat vel venientē
non fugit:ſed expectat:qui dicit Eſa.v. Expectaui vt
faceret vuas:⁊ fecit labꝛuſtas. Et eſt autoꝛitas ſatis ad
ꝓpoſitū:quia ſicut đ vinea ibidē recitat:qđ fecit ei q̇c=
quid debuit:vnde ⁊ ait recitatis:que ad vinee ꝑtinent
culturā quid ei qđ debui vltra fecere ⁊ non feci?inſuꝑ
⁊ ſuꝑ hec oīa expectaui eā vt faceret fructus: ⁊ nō fe
cit. Ita in ꝓpoſito in toto p̄dicto ꝓceſſu patet: ꝙ deus
vinee ſcꝫ cuilibet homini nato facit quicq̇d facere de=
bet grām offerendo:ꝙ etiā eos expectat ⁊ tamē de quo
dolendū eſt illud quod dicit̄ ibidem de vinea illa: pōt
dici de multis vineis nunc:expectaui inquit vt faceret
iudiciū:⁊ ecce iniquitas ⁊ iuſticia: ⁊ ecce clamoꝛ illoꝝ
ſcꝫ qui oēm defectū clamādo mihi imponūt: qui dicūt
ſe me expectare cū ecōuerſo ego eos expectem: qui mi=
hi clamant dicētes:da mihi vt ꝑficiā ⁊ non poꝛrigunt
vas in quo recipiant gratiā:ꝑ quam ꝑficiant. Irratio
nabiliter eni clamant:qui nec habent in quo recipiant
nec illud diſponūt:ego inquit deus multo rationabi=
liꝰ eis clamare poſſem:poꝛrige in quo recipias vel ma
nus laua ſic clamo. Eſa.j. Lauamini mūdi eſtote ⁊c̄.
Quia teſte decreto de pe.di.j.§.alij ecōtrario:nullꝰ ni=
ſi purgatus a vitijs grām dei accipe pōt: ergo dū vas
anime plenū eſt peccatis quātūcunq꞉ oꝛe clames:quia
tamen manꝰ operi non apponis:grām recipe non po=
tes:quia neq꞉ in quo haurias habes Io.iiij. Et poſi= 30
to ꝙ diſpoſiti gratiā recipiant non poſtea eaꝫ amittere
poterūt:ſi voluerint ac ſi pꝛiuilegiū a papa recepiſſent
Nōne in poteſtate illoꝝ eſſet illo vti:vel illud dimitte=
re? Si v̊o non vtunt̄ vel amittāt defectꝰ in dāte pꝛiui=
legiū non eſt:ſed in ꝑdente:ſic in ꝓpoſito. Ecce ſi inſtare
velint ⁊ dicere:ꝙ p̄dicta diſpoſitio ad grām recipien=
dā vel retētio ⁊ cuſtodia iā habite in poteſtate illoꝝ nō
eſt:q꞉ ſine grā que a deo eſt:neutrū fieri pōt. Reſpon=
det̄:ꝙ ſiue illud qđ diſpoſitionē p̄cedit vocet̄ inſpira=
tio ſiue gratia que ⁊ diſpoſitionē p̄cedit ⁊ ipm ꝙ eum
in gratia conſeruat:ſiue quodcūq꞉ aliud vocet̄ ꝙ ſe a
deo de neceſſitate habere aſſerūt ad hoc ꝙ ſe diſponāt
vel in bono ꝑſeuerant:deus in illo nunq̄ deficit:quia
⁊ de illo ꝓcedunt omnes ratiōes ⁊ exempla totius ar=
ticuli. Quando ergo dicūt:ꝙ non eſt in poteſtate illo=
rum: reſpōdetur ꝙ faciant ad hoc quicquid ipſi pote=
runt et infallibiliter bene erit. Sic ḡ ex effectu ſcire poſ=
ſunt:ꝙ male dicūt:quia ſi faciūt ad hoc q̇cquid facere
poſſunt:ergo bene eſt:antecedēs patet:quia deus iniu=
ſte ageret petendo ab homine ad hoc ꝙ bonū haberet
ſtatū pluſq̄ facere poſſet:ergo a deſtructiōe ꝯſequētis
ſi bonuꝫ ſtatum in eſſe ſpirituali non habet: non facit
quicquid facere pōt ad hoc ſm̄ diſpenſationē gratie q̄

data eſt. Ephe. iij. q2 vnicuiqʒ data eſt gr̃a ſm̃ menſurā ⁊ magis ⁊ minꝰ donatiōis chr̄i Ephe. iiij. i. ſm̃ plꝰ ⁊ minꝰ ſicut p3 ſupra. e. c. 16. Et ſicut plenꝰ patebit infra capitulo de p̄deſtinatiōe in q̄ autoritate Paulꝰ totum predictū ꝯfirmat ꝓceſſum ⁊ occaſionem dat articuli ſequētis.

Ar. vij. ¶ Et hoc vicʒ ꝙ nōnulloꝝ corda mouere pōt: q̄re vnicuiqʒ dat̄ ⁊ offert̄ gr̄a ab illo q̄ ſcit ꝙ multi illoꝝ eā recipe nolūt.

31 Multi vo ipam iā receptā amittere volūt: hoc eni mirabile videt̄ cū nullꝰ dn̄s ei caſtrū vel manerīū vel p̄cioſum iocale: vel offeret vel cuſtodiendū traderet: quē ſciret illū amiſſurū. Solutioni vo huiꝰ queſtionis q̄ habet̄. T. v. 50. hoc addendū eſt: ꝙ ſimilitudo de dn̄o tradente caſtrū nō eſt bene ad ꝓpoſitū. Sed ſimilitudo de reddēdo debitū plꝰ eſt ad ꝓpoſitū q2 deus materie diſpoſite aīam infundēdo ⁊ aīe diſpoſite gr̄aʒ largiēdo debitū ſue ꝓuidētie reddit: ſicut ⁊ de alijs factis ſuis dictū eſt: ſupra. e. c. 23. Sicut ḡ fidelis hō debitū ſuū reddit q̄ntūcūqʒ ſciat illū cui reddit̄ velle illā amittere pecuniā quā ei reddit vel abuti. Ita deꝰ aīam materie ⁊ gr̄e aīe infundit: vt notas faciat diuitias gratie bonitatis ſue Ephe. ij. Et idē de angelis bonis malꝰ hoīb9 deputatis dici pōt. Si obijciat̄ hic ꝙ deꝰ hoc faciēdo facit ꝯ philoſophiā ⁊ leges ciuiles p̄ q̄s gladius non eſt furioſo reddendꝰ: r̄ndet̄ ꝙ verū eſt dn̄i in furia ſunt corpali: ita nec deus iſtis gr̄am reddit dn̄i in furia ſunt ſp̄uali: q2 ſicut nec primꝰ dn̄s inſanit eſt ad gladiū ſuū quē apud aliū depoſuit ſuſcipiendū diſpoſitꝰ: ita nec ſecūdꝰ dn̄s peccat ad gr̄am diſponit̄ ſuſcipiēdā: nec ei deꝰ gr̄am infundit ſicut nec ſapiēs in vaſe immūdo vel pleno vel fracto vel trāſuerſo p̄cioſum liquorē infundit: nec ponit vinū nouū in vtres veteres: ita nec deꝰ cordi infirmato p̄ luxuriā vel vento ſupbie pleno: vel p̄ diſcordiā fracto vel p̄ cupiditatē ad terrena trāſuerſo gr̄am realiter infundit. Sed tn̄ offert illis: q̄ doctrinā tenēt aplī. j. ad Theſſa. iiij. c. dicētis ſciat vnuſquiſqʒ vas ſuū poſſidere in ſanctificatiōe ⁊c̄. Nō quō gr̄a facit oīa op̄a penitētie ⁊ religiōis leuia. p̄. vij. 40.

G. iiij. **Gratitudis. Primo multis exēplis oſtēdēdū eſt documentū. Scd̄o cōplementū. Tertio ꝑpetuitas. Quarto vtilitas. Quinto gratoꝝ paucitas ⁊ ingratoꝝ oſtendēda eſt multitudo. Sexto ingratoꝝ oſtēdende ſunt ꝯditiōes. Septio reſponſiones cum reprobatiōe. Octauo pena. Nono pene iuſticia.**

Ar. j. ¶ Circa primi eſt ſciendū: ꝙ licet lex ⁊ vinculū gratitudinis diuerſimode nos deo obliget ⁊ ꝓximo: q2 deo

1 equalēs ⁊ ꝯdignū reddere nō poſſumꝰ p̄ ope creatōis ⁊ recreatiōis in q̄b9 nos p̄uenit, p̄ ope gubernatiōis in q̄ nos ꝯcomitat̄ ⁊ p̄ ope glorificatiōis q̄d ſequit̄. Cuʒ eni ſm̄ ph̄m in ethicis p̄ri equiualēs reddere nō poſſumus a q̄ eſſe habemꝰ nature cui tātū dare nō poſſumꝰ A multo fortiori deo p̄ri nr̄o a q̄ eſſe nō ſolū nature ſed ⁊ gr̄e habemꝰ ⁊ glie: equiualēs reddere nō poſſumꝰ: p̄ tot beneficijs q̄ ꝓpheta cū retributiōis inſufficiētia recolligens admirādo q̄rit. ps̄. cxv. Quid retribuā dn̄o ⁊c̄. homini vo dāti tp̄alia retributio maior fieri pōt. Exēplū ad hoc de ſpeculo ardenti: ꝙ radios ſolis accipiēs ad maiores eos reflectit calores: intantū ꝙ materiam multū ſiccā cuiuſmodi eſt illa in q̄ ignis ferro ꝑcuſſus recipit̄ reflectio illa ſicut experimētū docet accēdit. Sic illi de q̄b9 Sap. vij. Speculū ſine macula donoꝝ tp̄aliū radios in ſe receptos cū tāto charitatis calore reflectere debet orādo docēdo: exēpla bona dādo ꝙ eos priꝰ nō accēſos charitate accendāt. Accenſis vo calore duplicent vt d̄ vtriſqʒ verificetur illud Eccl. xx. Eſt datū cuiꝰ retributio duplex. Tamē ad reddēdū vtriqʒ tam 2 do ꝙ ꝓximo gratitudinis debitū plura nos informāt exēpla. Quoꝝ p̄mū accipit̄ in natura inſenſibili. Terra eni bene culta ⁊ ab herbis nociuis purgata: debitāqʒ tēperiē ⁊ bonū ſemē recipiēs nō eſt hoī cultori ſuo ingrata: ſʒ reddit ſemina multiplicata: ſic vinea ſic arbores flores etiā ſicut ſolſequiū ⁊ hm̄oi ſolis ſuſcipiētes radios ſe aperiūt q̄rū exēplo hoīes dei vel hoīs recipiētes beneficia corda aperiāt diligendo ⁊ ora regratiādo illud ꝓpheticū implētes vaticiniū. Confitebit̄ tibi cū benefeceris ei ⁊c̄. ¶ Scd̄m accipit̄ in natura ſenſibili irrōnabili cuiuſmodi eſt natura brutoꝝ de q̄bus Seneca li. j. d̄ beneficijs. c. ij. B̄n̄ficia in q̄t fere oīa ſentiūt aīalia nec vllū tā immāſuetū aīal eſt ꝙ cura nō mitiget ⁊ in amorē ſuū vertat: leonū ora impune a mḡris tractant̄. Elephātis feritatē vſqʒ in ſeruile obſequium deducit cib9: adeo etiā ꝙ q̄ extra intellectū atqʒ eſtimatiōnē b̄n̄ficij poſita ſunt aſſiduitas meriti vincit: canes etiā p̄ paruo cibo eis dato tn̄ mḡros ſuos diligunt ꝙ p̄ illoꝝ defenſione morti ſe exponūt: q̄d ḡ in compatione iſtoꝝ deo r̄n̄ſuri ſunt q̄ p̄ hm̄oi b̄n̄ficia peiores fiūt? ſicut oſtēſuʒ eſt. M. ij. articl'o. iiij. Nota ꝯ iſtos. R. ij.

9. ¶ Tertiū accipit̄ in natura rōnali in factis vicʒ anti- 3 quoꝝ memorabilib9 de q̄b9 li. j. de nugis p̄hoꝝ ſcribitur ꝙ Juliꝰ ceſar cuidā veterano piclitāti in cauſa ſua aduocatū dedit. Sed cū veteranꝰ de illo nō ꝯtētatꝰ vulnera ſeu vulnerum cicatrices q̄ nō p̄ aduocatū ſʒ in ꝓprio corpe p̄ ipo ſuſtinuerat oſtēderet ipſe imparator in ꝓpria pſona deſcēdit veteranū in iuſticia ꝓtegēdo: chriſti vulnera q̄ p̄ nob in corpe ſuo ptulit nob q̄tidie oſtēdunt̄ vt cauſas ⁊ leges eiꝰ ⁊ iuſticias defendamꝰ: ſed heu nōnulli p̄ aduocatū ei ſeruire volūt: dicētes. Ora p̄ me: ieiuna p̄ me ⁊ hm̄oi. Alij vo peiꝰ faciūt: q̄ nec p̄ ſe nec p̄ aduocatū eiꝰ tenēt legē: vl' in cauſa in q̄ eos inuocat dicēs: q̄s ꝯſurget mecū: ſcʒ in bello: aut q̄s ſtabit mecū aduerſus opantes iniq̄tatē? Cōtra ꝓtores iuſticiā ſcʒ defendere volūt plꝰ ſe q̄ deū amātes: in ſʒ dei iuſticias defendere vel eius iniurias vindicare nolūt ij ipi malas grates habeāt d̄ q̄b9. ij. Thi. iij. Erūt hoīes ſeipſos amantes cupidi elati ingrati ⁊c̄. Non ſic boni chriſtiani qui p̄dictis omniū creaturarū informati exēplis grati eſtote. Coll'. iij.

Ar. ij. ¶ Nunc aūt doctrine complementū ſola virtute habet̄ gratitudinis. Ad cuius dicti intellectū eſt ſciendū: ꝙ ſicut ex dictis linconieñſis in cōmento ſuo ſup p̄mū 4 capitulū li. dionyſij: de celeſti Jerarchia in parte colligitur dona ⁊ beneficia a datore ad receptorē deſcēdentia ſunt quaſi radij ſolares a ſole ad corpa inferiora deſcendētes ꝓpter tres tales ꝓprietates in radijs ⁊ donis inuentas. Vna eni luminis deſcendētis ꝓprietas eſt: ꝙ paulatine in nr̄o creſcit emiſperio: ſicut patet in mane quādo lux primo orit̄ ab impfecta claritate paulatiue in pfectā creſcit claritatē. Sic dona dei minus pfecta nature ſcʒ ⁊ fortune ⁊ gratie p̄cedunt: ſi quib9 ⁊ bene vtat̄ lumen gratia in eo creſcit vſqʒ ad pfectiſſimā claritatē ad lumen videlicet glie. Et ſic in cuſtodiēdis illis retributio multa in ps̄. xviij. Eundē etiam modū obſeruāt hoīes ſapientes: priꝰ minora dātes: poſtmo- 5 dum vo gratis in minorib9: maiora addunt. Secūda radioꝝ ꝓprietas eſt ꝙ humores de terra eleuant et diſperſos congregāt ⁊ ſecum in altū trahunt in nubibꝰ vniunt ⁊ iterum terrā irrigare faciūt: ita ꝙ virtute radioꝝ fit aquarū quedā circulatio quia mediātib9 illis primo in altū eleuant̄: ipis vicʒ illas alleuiātib9 ⁊ trahentib9: ⁊ mediantib9 illis nubib9 iterū terrā irrigant:

Tres radiorū ſolariū ꝓprietates.

ipſis videlicet eas liquefacientibus et mediantibus illis iterũ ĩ altũ leuant: ſic dona dei ad hoc ad nos emittunt nõ ſolum que nobis dedit: ſed etiam que ꝑ nobis fecit: ſicut eſt incarnatio: pdicatio: ꝛ que pro nobis ſuſtinuit: ſic eſt paſſio: mors ꝛ hmõi: vt nos a terra .i. a terrenis affectionibꝫ eleuent et ira et inimicitia diſperſos cõcordia ꝛ pax vinculo ſimul ligent ꝛ vniunt ꝛ ſecum in altum p dilectionẽ ꝛ ꝯtemplationẽ trahant: ꝛ iterũ docendo ꝛ pdicando eos: quos in altum trahunt terram irrigare faciant: donec finaliter ad ipm primũ datorem mediante donoꝝ ſuoꝝ bono vſu in celum eleuetur: vt ſermo in eis impleat apoſtolicus quoniã ex ipo

6 ꝛ in ipſo omnia. Tertia cõditio in radijs inuenta eſt: ꝙ quãdo inueniũt corpus ſolidũ ꝛ politum: quod quidẽ ipos recte per lineas rectas recipit: ad maiorẽ reflectũt calorẽ: quãdo vo oblique recipiunt licet ad aliquẽ: ad paruũ tñ reflectunt caloris augmentũ: qñ vo corpus in ſe inſolidũ cuiuſmodi eſt aer inueniũt: nullã habent reflectionẽ ita ꝙ aer radios recipit: ſed qꝛ in ſe mollis eſt calores nõ reddit quãdo vo flores ĩueniũt eos amplius odorare faciunt. Quãdo vo fetida inueniũt loca ipſis receptis amplius fetẽt: ſic beneficioꝝ radios mali recipiẽtes peiores ſupbiendo ꝛ deũ expugnãdo fiũt: gratiã trãſferentes in luxuriã Jude .j. ſicut ptz. G. ij. Boni vo plus gratiarũactione ꝛ aliarũ virtutũ odore redolent: peccatores vo ꝛ ingrati queadmoduz aer eos recipiũt: ſed nihil refundũt. Tepidi vo qui cũ plena cordis facie dona dei nõ recipiũt nec in ipſum datorem directe reſpiciũt: ipſum feruenter diligẽdo ꝛ laudando: manũ quidẽ ad receptionẽ porrigunt: ſed faciẽ obliquant quaſi vno oculo oblique in ipm intendẽdo tales radios beneficioꝝ oblique recipiũt: ꝛ paruas ore vel ope grãs refundunt: qui vo ſolidi ſunt ꝛ boni cuz corde recto dei ꝛ hominũ dona recipiẽtes mediãte virtute gratitudinis illa ore regratiando: ꝛ opere ſm poſſibilitatẽ ſuã reddendo reflectũt ad eum pũctũ vt venerunt per lineã rectam: qꝛ eundẽ finem intendũt quem dator gratie intendit ꝛ eodẽ opere aſſequunt ad quod opus gratia ordinat: qui vo alium intendũt vel aliter aſſequit directe radium nõ reflectit. Et ſic patz ꝙ hoc qđ facit in corporibꝫ vel rebus quibuſcũqꝫ ſoliditas: h in hominibꝫ facit virtus gratitudinis: qꝛ ſicut in corporibus radij ad intenſum reflectunt calorem viceqꝫ caloris recepti ſoliditate reciproce reddunt: ſic in hoĩbus ſola gratitudinis virtute retributio fit debita beneficioꝝ: illaqꝫ ſola ſi deſit nihil vt debet reddit. Si vo ſola aſſit: debitum reddit: facitqꝫ poſſeſſores ſuos grãs

Arti.iij. agentes ſemp Ephe.v. ꝛ ad Colloſ.iij.

¶ In quo notat gratitudinis ſeu gratiarũactionis ꝑ-

7 petuitas. Si enĩ terra vl' flores ſine intermiſſione ſolis ardores recipiẽtes: cõtinue ꝛ ſine ceſſatione reflectiões et odores reddũt. A fortiori rõne nos: q ſine intermiſſione de die ꝛ nocte dei recipimꝰ beneficia ſiue ꝯſolationis ſiue tribulatiõis tam de ipſis aduerſantibꝫ gratias deo referre debemus ſicut ptz in decreto. xxj.q. vlti.c. vlti. ꝙ etiã de ipſis bñficijs. Exẽplo cuiuſdã ſancti de

Exm quo legit ꝙ cũ omĩ morſello quẽ in ore ponebat deo regratiabat. Exẽplo ꝓphete q ait ſemp laus eius in ore meo Pſ.xxxiij. doctrinã tenẽdo Criſoſtomi in tractatu de ſimbolo. Ammoneo inqt vos: vt ſemp dñm bñdicatis. Si venerint mala: bñdicite ꝛ diſſoluent: ſi euenerit ꝓſpera: benedicite: ꝛ ꝑſeuerabũt: ꝛ apłi dicẽtis .j. Theſſa.v. in omĩbꝫ inqt grãs agite: nõ ſolũ ꝓpter recepta: ſꝫ ꝓpter recipiẽda: hõ enĩ ab aliquo donũ recipiẽs: qꝫdiu ſcit aliqđ magnũ ſupeſſe qđ detur: reddit ſe gratum: ꝛ maxime qñ dans minus ponit eũ in ſpe recipiẽdi maius: dicens: eſto gratus: mouẽdo caput innuẽdo quod plus habebit: ſed deus multa dando: optimum dandũ gratis reſeruat celum pones eos in ſpe illud habendi dicẽs per Paulum Coll.iij. grati eſtote: q dedit et que dare põt diligẽter cogitãdo: qꝛ hec prima ſapiẽtum eſt cõditio. Vñ Seneca epła .lxxxij. Sapiens oĩa examinabit: a quo accepit: quantũ: qñ ꝛ vbi: itaqꝫ negamus quenqꝫ grãm referre: niſi ſapientẽ. Scđo hec cõditio eſt apłoꝝ .j. Theſſa.ij. grãs inquiũt agimꝰ deo ſine intermiſſione. Sed oĩbꝫ iſtis exẽplis ꝛ auctoritati 8

bus quidã ꝯtrariant: flores enĩ dum feruẽtiores percipiunt calores: maiores reddũt odores: hoc eſt omĩa faciunt odorifera. Sed aliq hoĩes ecõuerſo: dum multa dona a deo recipiũt: ſcꝫ iuuentutẽ: pulchritudinẽ: ſanitatem: fortitudinẽ: longam vitã ꝛ hmõi: deo grãs bene ſeruiẽdo nõ reddũt: ſꝫ expectant vſqꝫ ad ſenectutẽ ꝛ vſqꝫ nox mortis appropinquerit: ac ſi flores dicerẽt nolumus de die odorẽ dare: ſꝫ de nocte: qđ eſſet ꝯ naturã. Qtum vo iſtud eſt ꝯtra naturã tantũ facta ꝛ dicta illoꝝ ſunt ꝯtra rõnem. Tales nõnunqꝫ in ſeipſis faciũt et in alijs fieri ſuadent: qđ fecit quondaz Mauricius Exm

impator de quo in geſtis legit beati Gregorij: ꝙ ordinauit ꝙ milites ad militiã ſignati anteqꝫ eſſent de militia vel inabilitate vel debilitate ſeu ſenectute electi: ad chriſtũ nõ ꝯuerterent quos beatus Grego. rephendit ei in hũc modũ: quaſi in pſona dei ſcribens. Ego inqt de notario feci te comitẽ: de comite impatorẽ: ſubijciendo tibi milites meos: ꝛ tu a me ſubtrahis milites meos: cogita inqt quõ ad h rñdebis cũ ab eo tibi obiectũ fuerit tãte ingratitudinis viciũ? ita in ꝓpoſito qđ rñdebunt illi q ſeipos ꝛ alios a deo ſubtrahũt vſqꝫ ad ſenectutẽ vel qđ peius eſt vſqꝫ ad mortẽ incluſiue? ꝛ tunc erit nimis tarde: qꝛ ingrati ſpes tanqꝫ hyemalis glacicies ꝑtraſit Sapien.xvj. No. M.ix.ꝟ. Scut g deus in fortiori ꝛ pulchriori iuuẽtutis .ſ. tpe ꝓ nobis carnẽ ſumpſit: in q etiã ꝛ patiebat nõ expectãdo ſenectutẽ. Et breuiter tã tpe ꝓſperitatis ꝙ aduerſitatꝭ vſqꝫ ad mortẽ nobis gratus extitit: ita oportet ꝙ ꝯſimilẽ ei oñdamꝰ 9

gratitudinẽ: ad h ꝙ in morte de gratitudĩe nr̃a ſpes augeat vt ſecure ad illiꝰ curiã cui grati fuimus trãſeamꝰ

Propter hãc nãqꝫ gratitudinis ꝯditionẽ hiſtorijs ꝯti- Exm

nent: ꝙ antiq q plus picturis qꝫ ſcripturis fidẽ dederunt intimiuſqꝫ ad virtutuz exercitiũ exẽplis mouebant a phis virtutũ picturas obtinebãt int qs gratitudo pingebat in capite ſcriptũ hñs: eſtas ꝛ hyems: ꝓpe ꝛ pcul: in fimbrijs vo vita ꝛ mors in ſignũ ꝙ gratitudo vera nec ꝓſperitate: nec aduerſitate: nec ꝓpe: nec pcul: nec ĩ vita: nec ĩ morte amicũ deſerit: qꝛ oĩ tpe diligit q amicꝰ eſt: ꝛ talis in ꝓſperitate ꝛ aduerſitate in vita pariter et in morte reddit ſuauiſſimũ odorẽ Le.iij. gratiſſimi thimiamitis dño Le.iiij.

¶ Et ſi vt dictũ eſt: tam ꝓſpera qꝫ aduerſa cũ grãꝝ ꝛ Arti.iiij.

gratitudinis recipiat actione et redditiõe magnã inde ꝯſequit vtilitatẽ: in vita pariter ꝛ ĩ morte. ¶ Primũ ptz 10

pmo qꝛ eſt ſalſa ſapida: q omĩa aduerſa in vita iſta qđammodo facit leuia ꝛ delectabilia. Amico enĩ grato leue videt: qcqđ ꝓ amico ſuſtinet: nõ aũt ſic videt ingrato: ſic illis q ꝓ chriſto ſuſtinẽt durã dietã vel qđqꝫ ſile: in cuiꝰ ſignũ in vita. pa. cuidã in ſpũ viſum fuit qſdaz de fratribꝫ vilia: quoſdã vo delicata comedere: cum tñ eundẽ oẽs comederẽt cibum cui cãm diuerſitatis ſcire deſiderãti ꝛ orãti: a deo oſteſum fuit: ꝙ pmi cuz murmure ꝛ ſcđi cũ grãrũactiõe cibũ ſumpſerũt ideo pmis vilis: ſecũdis delicatꝰ videbat. ¶ Scđo qꝛ meret ꝓſperoꝝ ꝛ grãrũ augmentũ. Terra enĩ ꝛ mare ſolis recipiẽtes calores exalatiõeſqꝫ reddẽtes pluuiarũ iterũ reci-

pitunt abundātiā: dans ǧ minꝰ ſcȝ exalatiões et fumo
ſitates ⁊ merenť recipe maius: ſi v̊o nihil remitterent:
nihil recipent. Sic in ꝓpoſito q̇ donoꝝ recipitis calo-
res: reddite oꝛe ⁊ ope gratiarū̃actiões vt addať gr̄a ca-
piti tuo Prouer.j. Siquidē̃ ⁊ de quodā̃ ferť: ꝙ a deo ꝓ-
meruit gr̄e augmētū̃ ꝙ ſup aquas tribulauit: qꝛ de oī-
bus foꝛtunis deo regratiabať. Reddendū̃ eſt ǧ minus
vt recipiať maius. Si v̊o nihil reddať nihil dabiť: vñ
Bern. ſmõe.xxxv. Gr̄arū̃ inquit ceſſat decurſus: vbi
recurſus nõ fuerit: qꝛ nihil augeť ingrato: ꝫ qđ accipit
vertiť ei ĩ perniciē: fidelis aũt in modico cenſeť dignꝰ
11 munere amplioꝛi. ¶ Tertio: qꝛ in moꝛte grato dabitur
gr̄a ꝯſũmata. Nam due circulatiões retributio videli
cet donoꝝ ⁊ gratiarū̃: ⁊ dilectio q̄ a deo ⁊ homie nobis
danť vel oſtendanť que ideo circulationes ſunt: qꝛ ab
eodem incipiũt ⁊ in eodē̃ redeũt ſunt rota in medio ro
te Ezechielis.j. que currum Heliſei ⁊ cuiuſcū̃qꝫ grati
ad celū̃ ducũt: ⁊ iuſtū̃ quidē̃ eſt: ꝙ ſicut illi q̇ oꝛe ⁊ ope
deo ⁊ homini ingrati exiſtũt: ipſos iuramētis ⁊ factis
ꝓuocantes ad locum deducenť: vbi ſemp blaſphema
būt: ita illi qui hic dignas deo ⁊ homini reddunt gra-
tias ad locum deducanť: vbi ſemp laudabunt vt ſicut
malis ꝓ turpibus iuramentis ⁊ verbis ſuccedit blaſ-
phemia ꝓ vita inoꝛdinata pena: ita bonis gratie ſucce-
dat gloꝛia: ⁊ gratiarū̃actiõi vox laudis vt de tali aīa
verificeť illud Eſa. lj. inuenieť in eo gratiarū̃actio ſcȝ ĩ
p̄ſenti: ⁊ vox laudis ſcȝ in futuro: ſic Moyſes de q̇ di-
ciť Actuū̃.vij. ꝙ fuit gratus deo meruit ducatū̃ popu-
li ⁊ tpe moꝛtis videre terrā̃ ꝓmiſſionis. Beatus ergo
qui retribuet tibi retributionē̃ quaȝ retribuiſti nobis:
in Ps.cxxxvj. Sic ergo eſto gratus deo ⁊ homini ⁊ da
bit capiti tuo augmenta gratiarū̃ Prouerb.iiij. tam in
vita qꝫ in moꝛte.
Arti.v. ¶ Sed ne quis fruſtra decipiať credē̃s ſe gratū̃ deo et
homini cum nõ ſit: cogitationes: locutiões ⁊ oꝑatiões
12 ſuas ſcruteť: ⁊ ab illis an gratus vel ingratus exiſtat:
diſcat. Illis enĩ bene examinatis gratoꝝ paucitas: ⁊
ingratoꝝ apparebit multitudo. Quia pauci ſunt q̇ in-
gratitudini in aliquo gradu affinitatis ſupꝛa enume-
ratis. F.vij.2. vel in aliquo de hac enumerādis nõ at-
tineant. Quis enĩ illum gratū̃ diceret: qui dominū̃ ſuū̃
gratiſſimū̃ a quo multa accepiſſet potiꝰ offendere vel-
let qꝫ ſociū̃ ſuū̃ vel quā̃to plura ab eo accepiſſet: tanto
minus reputaret ſe ei obligatū̃ vel tardius ⁊ rariꝰ eiꝰ
voluntati in ſeruitio pareret vel q̇ eū̃ plus expugnaret
vel qui abū̃daret de bonis domini illius nec tñ illi in-
digenti vel dare vel mutuare de ſuo vellet? imo quod
peius eſt cum ipſo comedē̃s ei ponit inſidias vel ipm
verbis ſuis ingratis ꝓuocat ꝯtra eius honoꝛē̃ narran
do ⁊ loquē̃do vł qui qñ dñs eo indiget: ab illo recedit.
Nec tpe tribulatiõis ꝑmanet ei fidelis. Sic in ꝓpoſito
maioꝛ populi multitudo: libētius deū̃ a q̇ oĩa habē̃t
offendunt: qꝫ hominē̃ ſpecialiter qñ eius offenſam ti-
ment: illi etiā̃ qui plura ab eo recipiunt: ⁊ poſtqꝫ plura
receperint: minus ei ſeruire volunt: minuſqꝫ ei ſe obli-
gati credū̃t vt in ope oſtendũt: qꝛ tales minus tardius
et rarius deo ſeruiũt: miſſas celebꝛando: ieiunā̃do: oꝛā̃
do: penitētias faciē̃do: vigilā̃do ⁊ hmõi qꝫ pauperes. Et
qđ peius eſt ꝓmiſſa in pauptate facta incraſſati: impin
guati nõ tenent: ſicut oſtē̃ſum eſt. A.xx.18. In q̊ facto
ſiles ſunt cuidā̃ hobilino: cui nomē̃ erat gerardus: de
quo habeť. D.xj.17. Poſtremo qđ peſſimuȝ eſt plus
deū̃ pctis expugnā̃t: ſicut ptȝ. C.iiij.24. Nec volũt ei
de ſuo dare vel mutuare: ſicut patȝ. E.iij.21. ĩmo cum
ipſo abū̃danter comedē̃tes ⁊ bibē̃tes nõ ſolū̃ ſua ei pe-
tenti negant: ſed qđ peius eſt ipſi iniuriā̃ faciũt ipſum
iuramentis ⁊ ſcurrilibꝫ verbis ꝓuocā̃tes: qđ nõ faciť
canis: quia dum tecum comedit: ſuper te nõ latrat: qđ
faciunt tales cõtra doctrinam apli tales ammonentis
Ephe.v. Foꝛnicatio inquit ⁊ oĩs ĩmū̃dicia aut aua-
ricia: nec nomineť in vobis: ſicut decet ſctõs: aut tur-
pitudo aut ſtultiloquiū̃: aut ſcurrilitas que ad rem nõ
pertinet: ſed magis gr̄arū̃actio. Quā̃do etiam deus eis 13
indiget vel qñ ꝓ eo aliqua pati deberent: recedū̃t. vel-
lent ei fratres chꝛiſti eſſe ſm deitatē̃: ꝫ nõ ſm humani-
tatē̃: ſicut oſtē̃ſum eſt. F.vij.3. Nõ ſic Thobias: q̇ gra
tias egit deo oībus diebꝫ vite ſue Thob. ij. Sed heu
tales nõ Thobie ꝫ peſſimis iudeis aſſimilanť: q̇ in de-
ſerto a deo manna cibati: ⁊ a Moyſe ducti: ſemp cõtra
deum ⁊ Moyſen murmurabā̃t: imo ipm Moyſen la-
pidare voluerū̃t: ſicut patȝ Numeri.xvj. ⁊ Exo.xvij.
qđ ⁊ deo foꝛte feciſſent ſi ipm attigere potuiſſent: tales
nulle nature ſequunť bone ꝯditionē̃ nec irrõnalis nec
inſenſibilis: qꝛ poſtqꝫ ſemina vel beneficia receperint
debitū̃ reddenti: ſicut. ptȝ.ſ.e.c.1.et.2. qđ nõ faciũt in-
grati nec hoīm bonoꝝ: qꝛ vix habet hõ ita magnū̃ ini-
micū̃ vel ingratū̃ quin beneficijs ⁊ donis eum vincere
poſſet: ⁊ ad affectū̃ ſui trahere. vñ Seneca li.j. de bene-
ficijs.c.ij. ꝑ cõtinuatiõem inquit beneficioꝝ: ingrati ⁊
aduerſarij efficiunť grati ⁊ amici. Ingratus inq̇t ⁊ ad-
uerſus vnum beneficiū̃: aduerſus aliud nõ erit duoꝝ
oblitus eſt: tertiū̃ eoꝝ que exciderū̃t: memoꝛiā̃ reducit.
Nec etiā̃ cuiuſcū̃qꝫ rõnis ſequunť cõditionē̃: qꝛ ſi gra
titudinē̃ oſtendimus: vt beneficia impoſterū̃ recipia-
mus. A foꝛtioꝛi rõne cum iam certi ſumus de bñficijs
que ſperabamꝰ. vñ Seneca in quadā̃ epl'a. Si inquit
nõ dubitamus bona cõferre hijs q̊s ſperamus nobis
ꝓfuturos: quales eſſe debemꝰ in eos qui iam ꝓfuerū̃t
Illi v̊o qui ꝯtrario mõ ſe habē̃t oſtendū̃t ex ope ſequē̃
ti: ꝙ p̄cedens oſtē̃ſio nõ ex honeſta ꝓceſſit dilectiõe: ꝫ
potius ex amoꝛe vtili ⁊ cupiditate.
¶ Ex q̊ ergo nec nature inanimate vel animate ꝯditi- Arti.vi
ones ſequunť bonas: videndū̃ eſt: quõ oīm naturarū̃
ꝯditiões ſequunť malas. Pꝛimo in nā̃ inſenſibili ſima 14
rij ſequunť ꝯditiões: qꝛ ſicut illud recipit caloꝛes ⁊ red
dit fetoꝛes. Sic iſti bñficia ⁊ reddunt vicia: verbi gr̄a:
qñ legē̃do vel audiē̃do vel q̄cū̃qꝫ occaſiõe cogitā̃do in
coꝛde recipit: ꝙ deꝰ eſt miſericoꝛs: vnū̃ radiū̃ ſeu calo-
rē̃ veri ſolis coꝛde recipit: qñ v̊o ex illa ꝯceptiõe auda-
cioꝛ fit ad peccandū̃: fetoꝛē̃ ꝓ caloꝛe recepto reddit: ite-
rū̃ qñ cogitat ſe iuuentutē̃ vel foꝛtitudinē̃ vel lõgioꝛis
vite ſpacia: vel bonā̃ cõplexionē̃ ſe a deo recepiſſe: ex q̄
cõplexiõe ſeu iuuētutē̃ ſperat ſibi longā̃ affuturā̃ vitā̃:
⁊ ex h̄ audacioꝛ fit ad peccandū̃ tū̃c ſimariū̃ eſt inferni
⁊ diaboli in q̇ feces ſcȝ pcti ponit: ꝓ caloꝛes emittit feto
res. Et quā̃to plus recipit: tā̃to fetidius reddit: dū̃ tan
to audacioꝛ ⁊ ꝓmptioꝛ eſt ad peccandū̃. ¶ Querendū̃
enĩ eſt a tali: ⁊ ſi qui q̄rant deſint querā̃t ipſimet a coꝛ-
de ſuo: ſi in tali ſtatu ⁊ expectatione moꝛi auderē̃t in il-
la miſericoꝛdia ſperā̃tes? ſi dicā̃t: ꝙ nõ: inferendū̃ eſt q̄-
re ǧ ſic viuũt tali ꝑiculo ſe exponētes? q̇ rñdebunt ꝙ in
miſcđia dei ſperā̃t: q̇bꝫ inferendū̃ eſt: ꝙ ſic ſperauit ta-
lis vel talis: q̇ ſubita ⁊ impꝛouiſa moꝛte p̄uētus fuit: q̇
ad oĩes tales q̄ſtiones mõ quo dictū̃ eſt: ⁊ quo tu re-
ſpõdis: eodē̃ die q̊ moꝛtuus fuit req̇ſitus reſpondiſſet
Sed dicet ſpero melioꝛē̃: quā̃ ipe inuenit gr̄am inueni
re. Cui inferendū̃ eſt: ꝙ ita ſperauit ille ⁊ ita ſperaue-
runt oĩes q̇ ſunt in inferno: ergo periculo ſe exponit
qui ꝑ paſſum illum ire vult: vbi tot perierũt ĩmo plu-
res qꝫ in aliquo alio paſſu ſicut patebit infra.c. de ſpe. 15
¶ Secū̃do cõditionē̃ ſequunť ſecuris que cum manu-
bꝛio a nemoꝛe accepto: nemus ꝓſternit. ¶ Tertio vaſi

qđ iuſta vocat̃ aſſimilant̃ ꝙ ſuauiter liquorẽ recipit: ȝ
quaſi cum murmure et ſonitu reddit. Nota etiaȝ quõ
lune aſſimilant̃. L.vj.3. In natura vo ſenſibili. Pri=
mo vermibus aſſimilant̃ qui lignum ⁊ pannũ: de q̃=
Fabula bus naſcunt̃ ⁊ nutriunt̃ deſtruunt. Secũdo vulpi in
diuerſis factis que in fabulis de ea continent̃. ¶ Pri=
mo quia ſicut vulpes ad domũ gallinarũ veniẽs cum
aliter intrare nõ poſſet: dixit ſe extra famẽ ⁊ frigore mo
riturã: ⁊ illas de ſua morte grauiter coram deo reſpon
ſuras allegauit: etiam ꝙ nõ timerẽt quia debilis erat ⁊
eis nocere nõ potuit ſed poſtq̃ȝ intrauit om̃es occidit.
Sic nõnulli ingrati deo ⁊ hominibꝫ: quãdo in aliqua
ſunt afflictione ſicut quãdo ſunt infirmati ad deũ cla=
mant: ⁊ multas ei promittunt emendas: quãdo vo ab
ordinarijs a cautoria vel officijs vel beneficijs deme=
ritis ſuis exigẽtibus ſuſpendunt̃: vel priuant̃ vel pu=
niuntur ſe humiliant petentes intuitu pietatis: ꝙ ite=
rum ad ſolita admittant̃: aſſerentes ſe viuere nõ poſſe:
ſed ꝙ latrociniũ facere vel mortem ſuſtinere eos opor=
tebit. Sed poſtq̃ a deo ſanitatẽ obtinuerũt: peiores q̃ȝ
ante erant fiunt. Et poſtq̃ȝ ab ordinarijs eccleſie adi=
tus ei apertus fuerit peius q̃ȝ prius nõ gallinas ȝ ani
mas mactant: quia fur nõ venit niſi vt furet̃ ⁊ mactet
16 et perdat Joan.x. ¶ Scdo vulpi aſſimilant̃ de qua fa=
bule cõtinent: ꝙ cum leoni: qui caput ei⁹ in ore habuit
ad deuorandũ multa ꝓmitteret vt illam abire pmitte=
ret que tñ liberata ꝓmiſſum nõ tenuit: ita nec iſti q̃ in
infirmitate vel alijs anguſtijs deo vouent vel homini=
bus ꝓmittunt. ¶ Tertio quia ſicut vulpes habẽs os
extrãſuerſo in guttere ſuo qđ extrahere nõ potuit mul
ta grui ꝓmiſit ad hoc ꝙ illud extraheret: cui ſalarium
ꝓmiſſum petenti dixit ſufficiat tibi ꝙ te cum caput tu=
um in guttere meo habui viuere pmiſi: ita videt̃ aliq̃=
bus diuitibꝫ ꝙ multa faciũt ꝓ operarijs ⁊ ſ̃uis ſuis ⁊
ſubditis: ꝙ eos ꝓ toto quo eius ſeruiunt labore viue=
re pmittunt: vel ꝙ eis bonum vultũ oſtendant vel ci=
Exm bum dant: raptoribꝫ etiã ⁊ malefactoribꝫ multũ videt̃
ꝙ faciunt ꝙ nõ noceãt quantũ poſſunt. Sicut quidã
de quo fert̃ ꝙ cum ãmoneret̃: ꝙ furta reſtitueret: ⁊ oĩa
q̃ accepit iniuſte? rñdit tñ feci ꝓ eo quantũ ab eo acce=
pi: ⁊ ſic intñ mihi tenet̃ ⁊ altero q̃renti quõ ꝓ eo tñ fe
cit? rñdit q: vbi bona illa accepi: tot dimiſi q̃ accepiſſe
potuiſſem: ſi voluiſſem: ita iuſtificant ſe multi dicẽtes:
hoĩes mei eũ verberaſſent vel occidiſſent ſi voluiſſem
vel maiora ab eo accepiſſe potuiſſeȝ: vel plura mihi de=
diſſet: vt pacẽ mecũ hrẽt: vl' potui eũ occidiſſe ſi voluiſ=
ſem: q̃n fuit in tali neceſſitate ⁊ paupertate libenter mihi
plus ꝓ blado vel pecunia ſibi mutuãda dediſſet: ⁊ tũc
ſciuit mihi grates de pacto illo q̃re mõ ꝯquerit̃ mihi?
videt̃ ꝙ multuȝ feci ꝓ eo vel q̃n fuit in tali neceſſitate:
ſic eũ iuui ꝓ terra vel pecunia: quã mihi dedit: q̃re er=
go mõ ꝯquerit̃ ꝙ nimis ab eo accepi cũ plus accepiſſe
17 potuiſſem? Om̃es iſti vulpis p̃dicte hñt iuſtificationẽ ⁊
ideo partes vulpiũ erũt Ps.lxij. ¶ Tertio in nã ſenſi
bili ⁊ irrõnabili cuidã aſſimilant̃ colubro: de q̃ fabule
Exm ꝯtinẽt ꝙ cũ quidã in hyeme terrã fodiẽdo: q̃ſi frigore
mortuũ in camera ſua inueniſſet: pietate motus eũ ad
ignẽ portauit ⁊ calefecit: vel ſicut aliq̃ habẽt libri eum
in ſinu ſuo calefaciendũ poſuit: q̃ calefact⁹ calefacientẽ
momordit quẽ calefaciẽs alloquit̃ dicẽs. Cur tua cau=
da nocet carni: dum carne quieſcit? Cui rñdit ſerpens.
Sic natura docet: q̃ grates ſoluere neſcit: ſic ingrati et
patet. ¶ Quarto aſſimilant̃ auicule de q̃ habet̃. A.xxv.
30. In natura vo rõnali primo in ꝯditionibꝫ aſſimilã=
tur latroni illi de quo narrator ſcribit: ꝙ ſcidit burſam
hoĩs: q̃ pro vtilitate ſua ſecum loquebat̃: tractãs quõ
melius liberari poſſet: ſic illi q̃ manibꝫ a deo vel hoĩe
beneficia recipiunt: ⁊ lingua vel ope eis nocent. Iterũ 18
qđ de latronibꝫ dr̃ ꝙ vicȝ nunq̃ȝ diligent eos de furtis
liberantes ſp̃ de eis verificat̃. ¶ Scdo detractoribꝫ qui
bona abſcõdunt: ⁊ mala oſtẽdũt: ſic ingrati ſi hõ mul=
ta ꝓ eis faciat ⁊ in vno deficiat: illud ſemꝑ recitabunt:
de quibꝫ quidã in ꝯſimili caſu dixit: de q̃buſdã q̃ talem
ei ingratitudinẽ oſtenderũt hos verſus cõmemoraue=
runt incõmemoralia ꝑtermiſerunt cõmemorabilia.
¶ Tertio iude aſſimilant̃ ꝓditori q̃ de cibo ⁊ ſuſtẽta= 19
tione a chriſto acceptis: nõ ꝯtentabat̃: ȝ ad maiora ha
buit oculũ munera q̃ quidẽ aliter hr̃e nõ poterat ꝯtra
ip̃m agere cepit: chriſtũ a q̃ quicq̃d hr̃e meruit: habuit
et plus: ſic nõnulli auaricie ⁊ diaboli ſatellites in offi=
cijs in q̃bꝫ vicinis nocere poterũt poſiti: ſi a p̃latis vel
alijs vicinis ad prãdiũ vel alia ſolacia vocati ſemel vl'
bis venerint: ⁊ ſic plura q̃ meruerũt recipiũt: niſi etiã
eis munera dent vel filijs vel nepotibꝫ vel ſibiipſis pẽ
ſiones ad ſtolas vel quouis alio colore ꝓmittant ꝯtra
ip̃m cibantẽ cui prius bonũ fecerũt vultũ: occaſiones
querunt diſcordie: ipſumq; vel ſubditos ſuos modis
quibꝫ poſſunt affligẽtes: ingrati quidẽ ſunt q: de hĩjs
que recipiunt vltra ꝯdignũ: nõ regratiant̃: crudeles ꝓ
tanto ꝙ affligunt q: nõ tantũ accipiũt: quantũ cupiũt
Iniuſte eñ malas grates ſciunt homini ꝙ eoꝝ nõ po
teſt ſatiare auariciã: quã nec de⁹ nec diabolus nec tot⁹
mũdus inq̃ȝ ſatiare potuit: ſic pȝ. A.xxviij.4. ¶ Quar=
to ingrati Lucifero aſſimilant̃ q̃ de beneficijs a deo ac=
ceptis ꝯtra deũ ſuperbiuit. ¶ Quinto iudeo illi aſſimi=
lant̃ de quo habet̃. L.iij.15. figura de om̃ibꝫ p̃dictis in=
gratis. ij. Paralip. xxxij. de Ezechia de q̃ dicit̃ ꝙ nõ re=
tribuit deo ſm̃ beneficia ſua ſed eleuatũ eſt cor ei⁹ ecce
fetor. Et. j. Mach. xj. de demetrio rege q̃ in antiochia
obſeſſus per auxiliũ Jonathe liberatus fuit: cui mul=
ta ꝓmiſit: de q̃bus tamẽ ſicut ibi ſcribit̃ mentitus fuit
ei: nec reddidit ei ſm̃ beneficia ſua. Sed vexabat eum
valde: de q̃bus om̃ibus in ꝑſona dei ⁊ hoĩbus q̃ talibꝫ
bñfecit ꝯcludit Pſalmiſta dicẽs retribuebãt mihi ma=
la ꝓ bonis ⁊ odiũ pro dilectione mea Ps.xxxiiij.
¶ Sed forte nõnulli ſe excuſabunt dicẽtes: quõ poſſu= Arti.vij.
mus deo gratitudinẽ oſtendere nihil habemus? Sed
da ei cor ⁊ eris gratiſſima in corde eius Judith.x. Ite= 20
rum forte dicẽt: ⁊ ſpecialiter paupes nõ multũ ei tene=
mur: quia pauca nobis dedit vel ſaltem nõ tantũ ei te=
nemur ſicut diuites? Quibꝫ reſpõdet̃: ꝙ multũ ei tenẽ=
tur q̃bus dedit ꝙ nõ darent ꝓ oĩbus mũdi diuitijs: vi
tam eñ ⁊ corpus ⁊ aĩam ⁊ om̃ia mẽbra dedit de quibꝫ
vnũ nõ darent: ſaltem vitã ꝓ om̃ibus mũdi diuitijs.
Et nos ad ſimilitudinẽ ſuã: ⁊ nõ in viliori forma crea=
uit cuius rei cogitatio multũ nos ad gratitudinẽ ani=
mare deberet: vnde Helinandus ſcribit de quodã fra Exm
tre qui dixit ꝙ in om̃i creatura edificationẽ ⁊ deuotio=
nem ad deum laudandũ inuenit. Sed querenti quam
edificationẽ haberet in videndo buffonẽ? dixit magnã
pro tãto ꝙ in tot bonis nature: fortune ⁊ gratie: me ta=
li pretulit beſtie multũ ei teneor q̃ tot mihi ꝯtulit: q̃ ani
mali cuicũq; non ꝯtulit ſi ei ad perpetuã eſſes obliga=
tus gratitudinẽ: qui tibi vnã manũ vel oculum perdi=
tum reſtitueret. Ergo a fortiori: multũ es ei obligatus
qui om̃ia dedit cum nihil haberes qui etiã ⁊ ei gratus
fueris in fine vite cum celum petieris dicet illud Geñ.
xxx. gratum habeo quod petis.
¶ Ex quo culpã ſuam iuſtificare nõ poſſunt p̃ter pe= Arti.viij.
nas eis debitas. A.x.7. cum ſequenti. et. L.ij.16. hoc
addere oportet: ꝙ duplicẽ merent̃ penam: tpalem vicȝ 12
et eternã. Tpalis vo pena ingratis debita eſt duplex.

Una in corpe ꝓprio. Alia in rebus exterioribꝫ. Prima est psonalis psone qua abutit̃ iuſte debita: exquo em̄ perſona illa q̄ a tribulatione exteriori vel ab infirmita te interiori penitēdo: ꝛ ad deū clamando ab ipſo deo li berata. Iterū cōtra ipm̄ deū ſupbiendo peccat magna equitate ab ipſo deo ad priorē reducat̃ miſeriā. Exem
Exm̄ plū ad hoc in q̄buſdā parabolis fingit̃ de quodā hoīe: qui ſerpentē ſub arbore oppreſſum inueniēs clamantē et auxiliū petentē liberauit: cui poſtea nō vt ꝓmiſit be neficiū: ſ; ſm̄ nature ſue ꝯſuetudinē venenū reddidit: de quo cum a liberatore reꝑhēderet̃: r̄ndit ſe ꝑ ipm̄ nō fuiſſe liberatū: ſic q̄n ſine illo bene euaſiſſet: ad iudicē; in cauſa ꝯuentū eſt: qui iudicauit ſerpentē in pericu lo in q̄ inueniebat̃ debere reponi: ꝛ ſi ſicut aſſeruit libe rare ſeipm̄ poſſet bn̄ quidē: ſin aūt ꝓprio ſtaret ꝑiculo. Sic multi q̄ ab infirmitate: ꝛ alijs ꝑiculis dei virtute et ſancte eccleſie ꝛ bonor viror oronibꝫ ꝛ ſuffragijs li berant̃: quibꝫ poſtmodū ingrati exiſtunt nō attribuē tes eis illor liberationē: ſ; potius ꝓprie virtuti: vtpote q: iuuenes vel fortes vel bone ſunt cōplexionis: ſicut apte ex illor poſtmodū ptꝫ loquela: iuſte ad eundē re ducēdi ſunt ſtatū: in q̄ fuerūt vel fuiſſent niſi aliud ha buiſſent auxiliū q̄ ſuā cōplexionē. Exemplū ad h. E. iij. 40. lex hoc ꝯfirmat. C. iiij. 24. Et in autētica quibꝫ modis feodū amittit̃ Coll'. x. §. j. ibi eīn habet̃ ꝙ vaſal lus ꝓpter ingratitudinē amittit feodū. Nota plura ad iſtud ꝓpoſitū. F. iij. 14. et. F. v. 5. ¶ Scđo q: in rebus exterioribꝫ ingratus exiſtit eis abutēdo iuſte etiā in eis punit̃: ſicut ptꝫ. T. v. 16. cū multis ſequētibꝫ. De pena vo quā alibi patient̃ patet rō: q: nō eſt iuſtū ꝙ ingra tus hic: alibi inueniat gratitudinē: hoc em̄ eſſet ꝯ dictū chriſti: q̄ talibꝫ ꝓmittit ꝙ eadē mēſura ꝛc. ne qui parce ſeminat abunde metat. Talē g̃ retributionē qualē hic meruerūt orat pſal. eis reddi dicens: ſm̄ opa illor tri bue illis ꝛc. redde retributionē ſupbis: hoc etiā ꝓmit tit ſe deꝰ facturū Deut. xxxij. hijs inq̄t q̄ oderūt me re (tribuam.
Arti. ix. ¶ Et in tota iſta dei retributiōe ſatis cla re diuina relucet iuſticia: ſi em̄ deo diſplicuit ꝙ Ezechi
22 as rex poſt liberationē ſuam de infirmitate dignas nō reddidit gr̄as: ꝛ ideo eū iuſte puniuit: ſicut ptꝫ. ij. Pa ralip. xxxij. ibi nāq; habet̃ ꝙ humiliatus eſt poſtea: et poſt liberationē exaltatū eſt cor eius: quāto iuſtius pu niendi ꝛ humiliandi ſunt corpe: q̄ poſt liberationē et corpis ſui ſumptionē: ꝛ pcti remiſſionē ipm̄ liberantē et remittentē ꝛ cibantē peccādo expugnāt. Scđo bn̄fi cior iuſte ſunt puniēdi ſubtractiōe. Si mercator iuſte ſubtrahit manū dantē a miniſtro: q̄ male pecunia ſua vtebat̃ ergo ꝛ deus iuſtus. Iterū ſicut dn̄s terrenus: q̄ vellet ꝙ minus cui robam vel alia dat: data clamādo ad dantis laudem oſtenderet. Si vo nō oſtendit ſicut vellet: nō dat iterū: ita deus dando viris eccleſiaſticis ordines ꝛ beneficia ꝛ tonſurā que vult: ꝙ ad eius exer ceant ꝛ oſtendāt laudē ꝛ honorē. Si vo vt ingrati illa in ope nō exerceant: vel oſtēdere erubeſcant ſicut acci dit illis: qui tonſurā ꝛ ea que ad ſacerdotalē ptinēt ſta tum: erubeſcūt capillaturā ꝛ in frōte feneſtraturā mo re habētes laicor: qui pecuniā colligere ꝑ qua ordinā tur: nō erubeſcūt: ſ; ordinē oſtendere illis nō dabit ite rū in alia vita. Sed dicet: vade habuiſti: cum illis q̄ re
23 ceperūt mercedē ſuā: ſicut ptꝫ. E. v. 4. Et nō ſolū iſtos ſ; et oēs ingratos in morte tam in corporibꝫ q̄ in oībꝫ rebꝫ in q̄bꝫ ingratitudinē exercuerūt iuſte puniet: cuiꝰ facti iuſticia tali ptꝫ exēplo ſi dn̄s terrenus hominē de nihilo ſm̄ modū illor loquendi eleuaſſet: ꝛ ditaſſet: ꝛ multa grauia ꝑ eo ſuſtinuiſſet: factus finaliter ꝑ amo re ſuo paup: ꝛ in bello plagatus: poſt que omnia: ſi ad domū illius veniens: ꝑ hoſpitio vel cibo vel potu vel quocū q; auxilio habēdo vel alijs ſuo noīe repulſa; pa teret̃. Nōne ptāte poſtmodū accepta: ingratū oībꝫ pri uaret ꝛ penis alijs affligeret? Sic in ꝓpoſito inter deū ꝛ nos: ꝛ poſtmodū auxiliū a nobis petit ꝑ illos q̄s ſuo noīe q̄ ad cibū ꝛ potu; ꝛ hoſpitiū ꝛ veſtē. Iterū auxi liū petit ꝯ inimicos dicēs: q̄s ꝯſurget mecū? Ps. xciij. in primo caſu eū nō recepimus: ſ; que petit negamus: in ſcđo ei nō obedimꝰ: ſ; qđ peius eſt ꝯtra ipm̄ cū ini micis ſuis militamus: amicitiā eis ꝓbentes. Et q̄s ne garet q̄n iuſtiſſime tales receptis priuaret: ꝛ penas ad deret maiores? ¶ Si em̄ rex filiū ſuum carceri mitteret 24
ſaracenorū: vt obſtagiū illū ꝑ tua liberatiōe: illuc po neret nimis eſſes ingratus ꝛ punitione dignꝰ: ꝛ illum vel quēcunq; cū eo vel noīe ſuo ad te venientē vilipē deres vel ꝯ eū faceres. Sic in ꝓpoſito deus pater filiū ſuū nō ſolū ad huiꝰ mūdi carcerē: ſ; etiā ad crucis pati bulū: ꝑ noſtra miſit liberatiōe: noli g̃ ei vel ſuis ingra tus eſſe: ſ; redde qđ a te ꝑ oībꝫ ꝓdictis req̄rit: ſicut ptꝫ Mich. vj. Indicabo inquit tibi o hō: q̄d dn̄s requirit a te vtiq; facere iudiciū ꝛ diligere miſcđiam: ꝛ ſollicite ambulare cum deo tuo. Nota de ingratitudine ꝛ pena ingrator in pluribꝫ cauſis: ſicut ptꝫ in articulis nota tis in capitulor principijs: q̄n vo iſtos puniet illis q̄ ei hic ſunt grati: qui eū nō vendūt nō negant: illis erit gratiſſimꝰ hinnulus Prouer. v. Nō. P. ij. articlo. vj.

G. v. **Gule viciū diſſuadēt. Pri**mo ipſius vilitas. Scđo periculū qđ affert ipi anime de natura ſua ꝓpria. Tertio: q: multis peccatis viam diſponit. Quarto: q: ad penā ducit eternā. Quī to compotus. Sexto locus ꝛ tp̄s ꝛ fortuna ꝛ ſanctorū exempla. Septimo: breuitas. Octauo: ꝯſumptio rerū tpaliū. Nono corporis afflictio. Decimo totius com poti reſolutio.

¶ Ad primū ſic ꝓcedit̃ ſi vile reputet̃ ꝙ homo de tem Arti. j. 1
plo materiali faciat coquinā porcorū: ꝛ concham oīm immundiciarū corporaliū: ꝓpter hoc nanq; ꝙ ſarace ni ecclīam fecerant ſtabulū equor reputabant̃ mali et infortunati: ſicut ptꝫ. B. ij. 46. Ergo a fortiori rōne: il le vilis ꝛ turpis reputādus eſt: q̄ de tēplo dei ſpūali. i. de ſeipſo: q̄ tēplu; dei in baptiſmo efficit̃ coquinā facit diaboli: q̄ tantū delectat̃ in guloſor exceſſibꝫ quātū ipi in cibor ſumptiōibꝫ: q̄ de ſeipſo concham facit porco rū infernaliū: q: ſicut concha multa recipit: vn̄ letātur porci: Ita iſti: vn̄ letant̃ porci infernales: q̄ de tēplo dei nō ſicut ſaraceni ſtabulū equor: ſ; qđ peius ꝛ turpius eſt receptaculū faciūt demonior: q̄ nō vt antiqui ſara ceni deos aureos vel argēteos habēt in tēplo pulchro: ſ; qđ fetidius eſt deū hn̄t putridū ꝛ fetidū ventrē: q̄rū deus vēter eſt Phil'. iij. cui ſeruiūt: ꝛ cū diligentia ma gna ſeruiri faciūt: in tēplo coquine: ꝛ taberne in altari menſe appoſite cū odore incenſor. i. cū ſaporibꝫ ciborū ipſi guloſi ſacerdotes helis: q̄ inter ſeipſos ꝛ porcos ſu os nullā faciūt differentiā ꝑ tanto: q: ſicut porcos pa ſcunt: vt pingueſcāt ꝛ occidant̃: ita ſeipſos paſcūt pro quibꝫ paſcuis hic ſpūalit̃: ꝛ in futuro occident̃ eternali ter: q: incraſſati: impinguati deliquerūt deū factorē ſuū Deutro. xxxij. q̄ nō deo: ſ; ventri ſuo ſeruiūt Ro. xvj.
¶ Niſi forte in hoc differentiā ponere velis ꝙ aīalia 2
paſcūt ꝑ lardario ꝛ cibo hoīm: ſeipſos vo ꝑ lardario demonū ꝛ cibo vermiū. Iterū q̄s non diceret vile eſſe officiū tm̄ inſiſtere repletiōi vnius ſacci inmūdiſſimi? et illius vile eſſe dominiu; q̄ hoc imperat. Sed h facit guloſus gule ꝓcepto nōnunq; ꝯtra dei ꝓceptū obedi ens: ſicut illi q̄ ꝓpter cibos quietiores ꝛ delicatiores ea

dimittunt que ad dei honorē vel animarū pertinēt ſa-
lutem. cōtra illud Ro. xiiij. Noli inquit ꝓpter cibum
deſtruere opus dei: hoc eñ boni chriſtiani factū nō eſt:
qꝛ teſte Hiero. in ep̄la ad Paulinū qui chriſtū deſide-
rat in illo pane veſcit̄ nō querit magnope ꝙ de precio-
ſis cibis: ſtercus conficiat.
Arti.ij. ¶ Et non solū fugiendū eſt ꝓpter eius vtilitatē: ſed qꝛ
qđ peius eſt: ipſi anime venenoſum ⁊ mortiferum eſt:
3 ipſam illaqueādo ⁊ occidēdo: qꝛ ſicut aucupes ⁊ piſca-
tores volucres celi ⁊ piſces maris cibo capiūt: Ita dia
bolus guloſos: in qua captione ſpūaliter ꝯtra eos cau
telam exercent: qua vſus eſt corpaliter Hanibal cōtra
Affros. Julius eñ ſextus ſtrategematon li. ij. c. v. ſcri-
bit ꝙ Hanibal miſſus a Carthaginēſib9 ꝯtra Affros
rebellantes vinū intoxicauit: ac dimiſit: quā fugā ſimu
lans: vt illo hauſto Affros occideret: ſic diabolus cibū
et potū guloſoꝝ veneno miſcet pcti: dū in illis eos exce
dere facit: vt ſpūaliter occidant̄. ¶ Conſimilē etiā cau-
telam antiquoꝝ ꝯtinet hiſtoria: de Ciro rege perſarū ⁊
Exm̄ medoꝝ: qui amaſonā intrans regionē: in q̄ Thama-
ris regina regnauit: que ꝯtra eum exercitū magnū mi-
4 ſit: filio ſuo duce: quē Cyrus appropinquare audiens:
iuſſit in tētorijs menſas ponere: ⁊ cibos copioſos appo
nere: quo facto illis eſculētis ibi dimiſſis: oēs ſuos fe-
ſtinanter ad latibula ꝓxima: quaſi hoſtes timētes fu-
gere fecit. Alij vo ſupuenietes fame ⁊ ſiti laborantes:
hoſtes ſuos longius fugiſſe putātes: cibis inuētis aui
de adheſerūt: quib9 repletis ⁊ inebriatis Cyrus ſupue
niens omēs trucidauit. Recte tali intentione ꝓcurat
diabolus quantū pōt: ꝙ guloſi ⁊ ebrioſi eſculentis et
poculentis ſtudioſe ⁊ auide intendant: vt ſicut illi cor-
poraliter: ita iſti ſpūaliter occidant̄. In q̊ facto malici-
oſo aſſimilant̄ vicino: qui vicinū ideotā feſtinat ⁊ ine-
briat: vt hereditate ſua eū decipiat: ⁊ ſi tali cautela mul
ti ſunt tpaliter decepti: ⁊ exheredidati de rebus ⁊ poſſeſ-
ſionib9 mūdialib9: multoplures ſunt eternaliter: quā
exheredationē ſeu deceptionē luent: tam ipſi ꝓpinātes
et ſupplantātes ſeu decipiētes: qn̄ verificabit̄ de eis il-
lud Abac. ij. ve inquit qui potū dat amico ſuo mittēs
fel ⁊ inebrians: vt aſpiciat nuditatē eius. id eſt. vt deci
piat eū: q̄ꝫ ipſi decepti: qn̄ verificabit̄ de eis illud Eſa.
v. ve qui potētes eſtis ad bibendū vinum ⁊c̄.
Arti.iij. ¶ Tertio nō ſolū fugiendū eſt viciū gule: qꝛ in ſe peri
culoſum eſt vt ex p̄dicto ptꝫ articulo: ſꝫ qđ peius eſt: qꝛ
5 nō ſe ſolum: ſꝫ magnā ſecū ducit ſocietatē: multiſqꝫ vi-
cijs latrūculus iſte ingreſſus viā aperit: ſicut patet. E.
j. arti. ij. Et queādmodū canis ꝓ cibo cecum ad diuer
ſa loca ducit lutoſa. Et queādmodū inebriatus facilit̄
ab hoſtib9 captus corpalibus: faciliter ad oēm quo vo
lunt eū ducūt locum vel carcerē: ita caro vel gula cibi
auiditate excecatū ad multa loca ⁊ facta ducit lutoſa: ⁊
ſpūaliter turpia: ⁊ faciliter in omi cathenat̄ diaboli car
cere: ſicut patet inductiue in hijs q̄ cōiter quaſi ſpecia-
lis gule familia ipam cōcomitant̄: cuiuſmodi ſunt iu-
ramenta turpia: falſa pacta ⁊ rumores ⁊ detractiones.
vn̄ Bern̄. in apolo. de talibus dicit ꝙ nō ſoluꝫ fauces
ſumūt cibos: ſed ⁊ aures ſicut rumores: ⁊ quantū ora
dapib9: tātū lingue detractionib9 occupant̄ ludi inor-
dinati ⁊ ꝓhibiti ſic̄ taxilloꝝ ⁊ hmōi: i talib9 cōiter plus
delectant̄ pleni q̄ꝫ famelici. Juxta ꝓuerbiū quo gallice
dicit̄ Joe nepuyr ioner ne rire ſile ventre ne metire. id
eſt. nō poſſum ludere neqꝫ ridere niſi vēter plenus ſit.
Exemplū de Sampſone: Judi. xvj. Et de iudeis de q̊-
bus dr̄ Exo. xxxij. ſedit ppl's mādUcare ⁊ bibere: ⁊ ſur-
rexerūt ludere. Et nō ſolum hoc: ſed qđ maioris eſt de-
mentie: ad oēm modū ducit luxurie: qꝛ teſte Hierony
mo: cuius teſtimoniū in decreto habet̄: di. xliiij. §. cum
aūt violentus: ⁊ venter ⁊ genitalia ſibimet vicina ſunt
vt ex vicinitate membroꝝ intelligat̄ ꝯfederatio vicio-
rum. Et poſtremo ſicut diluuiū Noe omia deſtruxit 6
virentia: ita hec omēs deſtruit virtutes dum totā au-
fert fortitudinē: ⁊ ſpūalem defenſionē: ⁊ brutis q̄ rōne
carent viliores facit. Exemplū Judi. xvj. Samſon ſa-
tiatus totā deſtruxit domū cum oībus ꝯtentis: ſic hic
nec tñ ſolū ſpūaliter deſtruit: dum peccato mortali oc-
cidit: ſed curatiōis ⁊ defenſionis remediū aufert: ſicut
ptꝫ. E. j. 2. qđ pulchre oſtenſum eſt. iiij. Reg. xxv. vbi
Nabuſardan princeps cocorū: nō ſolum Hieruſalē
cepit: ſed ⁊ muros ei9 deſtruxit ne defenſionē ꝯtra ini-
micos haberet quācunqꝫ. Sicut ḡ in ciuitate obſeſſa q̊
curā habet diei muroꝝ cuſtodib9 diligēter eos admo-
net: ne gule vel ſomno dediti: ciuitatē amittant ⁊ vitā:
Ita chriſtus nos hortat̄ Luce. xxj. dicēs. Attendite au
tem vobis ne forte grauent̄ corda veſtra in crapula ⁊
ebrietate ⁊ curis hui9 vite: ⁊ ſupueniat in vos dies il-
la repētina: mortis vicꝫ improuiſe ⁊ damnationis eter
ne: ſicut ſupuenit illo guloſo epuloni Luce. xvj.
¶ In quo notat̄ quartus articulus: ⁊ vltimus gule fi Arti.iiij.
nis ⁊ merces: quā in die illa repētina mortis ſuſcipiet
gule debita: cum illo de quo ſcribit beatus Grego. iiij. 7
dialogoꝝ: ꝙ cum ieiunare cum fratrib9 ſe oſtenderet:
oculte mādUcare ꝯſueuit: circa quē morientē cum oēs
ꝯcurrerent aliqđ magnū ⁊ delectabile ab eo ſe auditu-
ros ſperātes: qꝛ bonis morib9 cernebat̄: dixit qn̄ me vo
biſcū ieiunare credebatis occulte comedebam: ⁊ nūc
ecce ad deuorandū draconi ſum datus: qui cauda ſua
mea genua pedeſqꝫ colligauit. Caput vo ſuum intra
meū os mittēs ſpm̄ meū ebibens obſtrahit: q̊b9 dictis
ſtatim defunctus eſt: in quo facto iuſticia facti oſtēdit̄:
dum eñ caput draconis os eius intrare ⁊ ſpm̄ exhau-
rire aſſerit̄: quid aliud ex pte iuſticie tradētis dei oſten-
dit̄: q̄ꝫ ꝙ peccatū ꝓ quo draconi tradebat̄ in oris fue-
rit delectatione? ⁊ ideo os eius diabolus occuparet ad
penam: qđ prius occupauerat ad culpam: ⁊ ille ſpiritū
eius ebiberet ad penā: qui eum frequenter bibere fece-
rat ad culpā: perpendant ḡ tales q̊b9 tam graue videt̄
modo ieiunare ꝑ vnū diē q̄ vitā ſuā ducunt in cōmeſ-
ſationib9 ⁊ ebrietatib9 Ro. xiij. Et ꝓ ſimbolo ſuo ani-
mā ⁊ hereditatē ponūt celeſtē: ſicut ptꝫ ꝑ exēplū de illo
quo dictū eſt. A. xxiij. 26. q̄ꝫ graue erit eis ieiuniū eter
num: cum epulone nō in pane ⁊ aqua: quia aque gut-
ta eis negatur.
¶ Perpendāt inſuꝑ guloſi quō reſpōdere nō poterūt Arti.v.
in compoto illo: de q̊ habet̄. F. viij. 16. q̄ꝫ durū etiā cō-
potū reddēt: ⁊ q̄ꝫ grauē ſolutionē ſoluēt: qn̄ pena corre 8
ſpōdebit delectatōi cuiuſcūqꝫ morſelli inordinate ſum-
pti. Si eñ ab ingreſſu tabernarū et ab ingreſſu volu-
ptatū ml'tos retrahit timor compoti: q̊ in fine fit ſum-
ptionis. Multi nāqꝫ tabernas ⁊ alia voluptatū loca
libēter intrarēt: ⁊ de ingreſſu frequēter trāſeūtes tem-
ptant̄: cui tñ tētationi reſiſtunt ipſamqꝫ annullant co-
gitātes: ꝙ de expēſis i fine grauabunt̄. A multo fortio
ri quecūqꝫ retrahere deberet grauamē expēſarū: q̄s gu
la reqrit: vbi nō pecuniā ſolā: ſed aīam expendit: ⁊ nō
obolū ſꝫ celū amittit. Talis eñ moriēs dicere pōt ſicut Exm̄
dixit q̊dā in ſero feſtū illi9 diei ꝙ magnū habuit finē:
trāſijt hec dies: neſcit̄ origo ſcdi: an labor: an requies
ſic trāſit glia mōi. In illo eñ cōpoto experient̄: q̊d eſt 9
de dn̄o diabolo ⁊ dn̄a gula: q̊b9 ſtudioſe ſeruierunt: ſic̄
de luſore vel ꝓditore vel q̊cūqꝫ: q̊ aliqn̄ fallacit̄ decipe
cogitat: q̊ in ꝑncipio illū quē decipe vult lucrari ꝑmit
tit: tyrānus etiā hoiem pauperē veniētē ad habitandū

in dño ſuo: nõ ſtatim ſpoliat: ſꝫ potius in principio ſe
ei affabilem ⁊ ſociabilē oſtēdit: ⁊ plures lenit, ꝓmiſcet:
ſic etiā ſe habent cõiter oēs tyrāni ad ſubditos ſuos in
principio: qñ dñiū ſup eos querūt: qꝛ aliter nõ recipe-
rent: ſꝫ expellerent ſicut patꝫ de Roboam. iij. Reg. xij.
ſic ſm mgr̄m in hiſtorijs ſcholaſticis Archelaus fili⁹
Herodis in ꝓncipio dñij ſui: multa iudeis ꝓmiſit: vt
eos ad dñiū ſuū alliceret: in q̄ cum eſſet ſtabilitus in q̄-
dā feſto templū dei multoꝝ miliū iudeoꝝ ſanguie ma
culauit. Sic tyrāni moderni: q̄ prius pulchre loquun-
tur: poſtmodū occaſiones querūt nocēdi: ⁊ in cõpedi-
bus eos ponēdi atqꝫ ſpoliandi ſic diabolus: ſic gula ⁊
luxuria: ⁊ quodlibet pctm̄ ſm carnē delectabiliter lu-
dit cū pctōre: ſicut ptꝫ. C. vj. 61. dicens illud Prouer.
xxiij. Comede inquit ⁊ bibe: dicet tibi: ⁊ mens eius nõ
eſt tecū: cibos quos comederas euomes ⁊ perdes pul-
chros ſermones tuos.

Arti. vj. ¶ Et nõ ſolū illa q̄ finē gule reſpiciūt: de q̄bus p̄dictū
eſt ipſam diſſuadēt: ſꝫ etiā alie circūſtantie tam extrin-
10 ſece q̄ꝫ intrinſece nos ꝯcernētes. Extrinſece eīm primo
nos ꝯcernit locus in q̄ ſumus: qui ꝓ carcere nobis de-
putatus fuit. Locus aūt carceris ex intētione incarce-
rantis magis incarcerato ordinat ad penā ⁊ abſtinen-
tiā: q̄ꝫ ad gulā ⁊ delicias. Si g̊ de penali carcere in quo
per deū poſiti ſumus p̄ter ſuā bonitatē ⁊ ꝯtra ſuū pre-
ceptū aulam volumus facere deliciarū: de aula ibim⁹
ad carcerē. Et iuſte quidē: qꝛ ipſe ordinauit ꝙ de carce-
re iremus ad regnum: ⁊ ꝙ qui hic vti vellet carcere: vt
locus reqrit: alibi carcerē nõ haberet: qui vo illo ita vti
nollent: alibi carcerē haberēt. Ergo in electione cuiuſ-
cūqꝫ eſt hic vl' alibi carcerē hr̄e: qui vo alibi illū eligūt
iuſtū eſt: ꝙ alibi illū habeāt. Scdo tp̄s in q̄ ſum⁹ quia
eſt penitētie: qd̄ nõnulli cõmutāt in tp̄s leticie p̄ dei or
dinationē dicentis Eſa. xxij. Gaudiū ⁊ leticia comede
11 re carnes: ⁊ bibere vinū. Tertio miſera mūdi fortuna
qua videmus multos fame affligi: non g̊ eſt ꝯueniēs:
ꝙ multa chriſti mēbra fame affligant ⁊ diaboli mem-
bra delicijs affluant. Apl's eīm. j. Cor. xj. pro incõue-
nienti habuit ꝙ vnus eſuriret: ⁊ ali⁹ ebri⁹ eſſet. Quar
to chriſti ⁊ oīm ſanctoꝝ exēpla qui ꝑ abſtinentiā ꝑue-
nerunt ad celi affluentiā: ⁊ de vigilia ad feſtū: ſicut ptꝫ
F. iij. 2. Et hanc doctrinā docuerūt ⁊ nos: vt ab inimi
cis obſeſſos ad vigiliā: ad ſobrietatē hortabant dicētes
illud. j. Pe. v. ſobrij eſtote ⁊ vigilate: qꝛ aduerſarius vr̄
diabolus ⁊c. Circa muros aīe noſtre iſtā viam ⁊ opi-
nionē tanq̄ꝫ meliorē elegerūt ſancti: ſtulti vo alterius
ſunt vite: ⁊ opinionis dicētes illud Eccl. ij. Meli⁹ eſt
comedere ⁊ bibere: ⁊ oſtēdere aīe ſue bona de laboribꝫ
ſuis. Sancti nāqꝫ hic minus comederūt: vt in cena dei
delicatiora ſumerēt. Stulti vo qui illaꝫ cenā nõ crede-
bant: nõ expectabāt: ⁊ ideo comederūt ⁊ ſaturati ſunt:
et impinguati ⁊c. Nee. ix. Et ideo cena illa caruerūt: q̄
ducētes in bonis dies ſuos ⁊ ī pūcto ad inferna deſcē-
derūt Job. xxj. Tūc eis improperari poterit illud Jo-
helis. j. vlulate q̄ bibitis vinū in dulcedine quoniā pe
rijt ab ore veſtro.

Arti. vij. ¶ Et nõ ſolū ipſe circūſtantie extrinſece: ſꝫ etiā ipſa gu
le cõditio intrinſeca: ipſius vicꝫ in delectatione breui-
12 tas: ipſam diſſuadet: illius nanqꝫ tanta eſt breuitas: ꝙ
frequēter nõ delectat: niſi dum in ore: ⁊ in guture eſt: q̄
pertrāſito aliquotiēs cito poſt vellent ſi poſſent: quod
ſumpſerūt emittere ⁊ plus cupiūt ſumptū emittere q̄ꝫ
prius cupierūt nõ ſumptū ſumere: qui vicꝫ illud ad ſo
lam ſumpſerūt delectationē ꝯſciētia ꝯtradicēte ꝙ poti-
us ſumptū nocebit: volūtas hoc illud emittēdi q̄ ſum-
ptionē ipam ſequit: illoꝝ inordinatā oſtendit breuiſſi-
me delectationis auiditatē: ꝓ qua tot expēſas ⁊ ſolli-
citationes ⁊ labores appoſuerūt: pro qua etiā tot fercu-
la ⁊ totiens in die parauerūt: ꝓ qua etiā frequēter ea q̄
ad honorē dei ꝑtinent: ſicut auditus verbi dei ⁊ hmōi
dereliquūt: dicētes: vel cogitātes ꝙ ad prandiū feſtina
re volunt: ne cibus pereat vel venter fameſcat ſeu do-
leat vel qꝛ in cibis vel potationibꝫ et tabernis moroſe
ſedentes ad cibū anime ire nolūt quos rep̄hēdit Eſa.
v. dicens. Cythara ⁊ lyra ⁊ timpanū ⁊ vinū ī ꝯuiuijs
veſtris: ⁊ opus dñi nõ reſpicitis: ꝯtra doctrinā chriſti
Joā. vj. operamini inquit cibū nõ qui perit: ſed qui ꝑma-
net in vitā eternā: ⁊ apl'oꝝ dicentiū Actuū. vj. Nõ eſt
inquiūt equū nos derelinq̄re verbū dei: et miniſtrare
menſis: cui⁹ ꝯtrariū faciunt: qui ꝓpter menſas vel q̄ſ-
cūqꝫ carnales delectationes verbū dei vel nõ p̄dicant
vel nõ audiūt. Oēs ergo tales: qui ꝓpter hmōi dele- 13
ctationes breuiſſimas tot cõmittūt vel omittūt vnum
in facto ſuo dant intelligere: ꝙ vicꝫ multo plura face-
rent ⁊ omitterēt: ſi delectatio illa eſſet longa ſeꝫ guttu-
ris tranſitus: de quo dicit Berū. ꝙ voluptas gutturis
que tanti hodie eſtimat vix duoꝝ latitudinē habet di-
gitoꝝ eſſet longiſſimū ⁊ latiſſimū: qd̄ ⁊ forte optarēt ſi
poſſibile eſtimarent. Sicut ille de q̄ ſcribit ꝙ de hmōi
delectatiōis breuitate dolens orauerit: ꝙ guttur ei⁹ in
longitudine collo gruis aſſimilaret: ſi guloſi ⁊ taber-
ne frequētatores tale haberent collū ab alijs cognoſci
poſſent ⁊ digito oſtēdi: dicēdo. Ecce vbi vadit bel de⁹
viuens qui deuorat oīa Dan. xiiij.

¶ Quos vo pena eterna vel vilitas vel breuitas a gu- Arti. viij.
la nõ retrahit: ſaltē ipſa rerū depaupatio ⁊ cõſumptio:
q̄s nõnulli plus timere ſolent: retrahat. Ipſa nāqꝫ dū 14
eſt in p̄parādo ⁊ ſumēdo rerū iniuſtā reqrit ꝯſumptio
nē: q̄ ideo iniuſta dr̄: qꝛ iniuſtuꝫ eſt vt de rebꝫ ꝓ oībus
creatis vn⁹ plus q̄ꝫ debeat ⁊ alius min⁹ habeat: de hoc
eīm in q̄ guloſus excedit fame moriēs ſuſtētari poſſet.
Ipſa vo ꝯſumptiõe trāſacta largiorē reqrit ꝯſumptio
nē: vt p̄ infirmitatē quā crapula intulit in electuarijs:
et medicis atqꝫ medicinis ſumptuoſis: remedia q̄rat:
ad q̄ companda qñ dolor cor tāgit morſqꝫ timet nihil
nimis reputat carū. vñ talibꝫ ſepe ꝯtigit ꝙ mult' expē
ſis infirmitatē corpis ⁊ mortē incurrūt aīe ⁊ qñqꝫ vtri
uſqꝫ. Qe etiā plus expēdūt circa cibi euacuationē: ꝙ fe
cerāt circa ei⁹ acq̄ſitionē vl' p̄parationē: ⁊ ꝙ quātū die
p̄cedēti laborauit ſtuduitqꝫ tot⁹ ꝑ vētris repletiõe: tm̄
et plus poſt repletionē die ſequēti ſtudeat medic⁹ ꝓ vē
tris euacuatiõe: cui⁹ tm̄ ſtudiū cū oībꝫ expēſis freqnter
amittit qñ exceſſus fortior eſt in deſtruēdo q̄ꝫ medic⁹ in
ſanādo: ꝙ ſepe ꝯtingit qꝛ crapula multi ꝑierunt Eccl.
xxxvij. Nota de hac materia. F. viij. 17. Arti. ix.

¶ Quos vo oīa nõ retrahūt p̄dicta ſaltē ipa quā oēs
naturaliter timent corpis retrahat afflictio: q̄ gule tri- 15
pliciter aſſociat: antecedēter: ꝯcomitāter ⁊ ſubſeq̄nter.
¶ Primū ptꝫ: qꝛ fames ⁊ ſitis nõ eſt ſine pena: ſꝫ gulo-
ſus ante prādiū vel fameſcit ⁊ ſitit cibū ⁊ potū vel ap-
petitū cibi ⁊ pot⁹: verbi gr̄a: ſtatim poſt ſumptionē in
mane deſiderat appetitū ⁊ famē prādēdi in nona: poſt
prādiū vo deſiderat famē ⁊ locū ꝓ cena recipiēda: ꝙ ſi
tm̄ ſaccū repleuit in prādio: ꝙ nõ remanet vacuitas ꝓ
cena: ſpāliter vbi ſperat bona mēſe eſſe apponēda dolet
Idē ꝓceſſus pꝫ de potatoribꝫ q̄ bonū hn̄tes potū ſitim
appetūt. Et ideo illi q̄ ſtudēt calicibꝫ epotādis vacātes
potibꝫ ⁊ dātes ſimbola Prouer. xxiij. ſalſis ⁊ porris et
hmōi: appetitū ꝓuocare ſolent: cū g̊ ante prādiū vl' po
tū ſp famē habeat vel ſitim: q̄ ſine pena nõ ſunt vel illa
ſaltē hr̄e appetat: ⁊ de nõ habitis doleat q̄ ſine triſticia
nõ ſunt: ſequit ꝙ añ prādiū vel potū in pena vl' triſti-

16 cia eſt: qui ſp de defectu cibi et potus dolet vel ſacculi.
¶ Habet etiã penã cõcomitantẽ: q2 dũ in comedendo
vel bibendo ſunt: ſi nimis parũ habẽt: dolent: q2 deeſt
cibus pro ſacci repletione: iuxta illud Pſ. lviij. Si vo
Exm nõ fuerint ſaturati murmurabũt: ſi vo plus habeant
ꝙ deuorare poterũt: dolent: q2 deeſt ſaccus: ſicut ille qñ
cibũ habuit: quẽ multũ dilexit: doluit: dicẽs heu te co=
medere nõ poſſum: q2 plenus ſum: nec te dare volo: q2
te tm̃ diligo. Cõſimiliter etiã quidã adhuc in cõſimili
caſu gemũt: dicẽtes. ꝙ bon⁹ cibus eſt iſte: ſi qs eũ co=
medere poſſet. Deſideriũ ḡ taliũ ſile eſt deſiderio demo
nũ ſeu inferni: q2 ſicut infern⁹ multos deuorãdo ꝯſu=
mit: deſideriũ tñ ſp manet inſatiabile: doletq3 ꝙ plu=
res deuorare nõ põt: ⁊ ideo vias ⁊ modos inferni mi=
niſtri excogitãt: quib⁹ plures deuorare poterũt: ita gu=
loſi: licet multa deuorẽt deſideriũ tñ nõ ſaturaṫ: qbus
diciṫ Aggei. j. Comediſtis: ⁊ nõ eſtis ſaturati ſcꝫ qñtuꝫ
ad deſideriũ q̃ dolẽt: q2 plura deuorare nõ pñt: ⁊ ideo
modos: vias ⁊ diuerſos exquirũt in cibarijs ⁊ potati=
onib⁹ colores ⁊ ſapores ⁊ ferculoꝝ diuerſitates: vt ſa=
por odoratus color ⁊ diuerſitas viſa: appetitũ ꝓuocẽt:
vt ad plura deuorandũ ꝓuocenṫ. Inde eſt ſm Bern̄.
in Apologia ꝙ grandia carniũ fercula duplicanṫ: q=
bus totaliter intẽti modũ neſciũt in edẽdo: nempe cuꝫ
priorib⁹ fuerint ſatiati: ſi ſecũdos attigerint: videbun=
tur: nec dũ guſtaſſe cibos: fitq3 vt nec prima impediũt
nouiſſima nec ſatietas minuat appetitũ: palatũ qppe
dũ nouellis ſeduciṫ cõdimentis: paulatim diſſueſcere
cognita: ⁊ ad cibos extraneos veluti adhuc ieiuniũ re=
uocaṫ in deſideria vẽter quidẽ oneraṫ: ſ3 varietas tollit
faſtidiũ. Sic inſup vt dũ gula varijs ꝓuocaṫ colorib⁹:
ſuauibuſq3 delectaṫ odorib⁹ trãſiṫ nimiũ meta neceſſi=
17 tis. ¶ Habet etiã guloſus penã ſequentẽ duplicẽ. Pri
mã inferius in ſtomacho puncturam ⁊ amaritudinẽ.
Secundã in toto corpe infirmitatẽ: de prima loquitur
Bern̄. i apolo. dicẽs infelix inqt ſtomach⁹ crebris ru=
ctibus ſe repletũ indicans: cui nec colores lucẽt: nec ſa=
pores demulcẽt: dũ oĩa ſuſcipe cogiṫ: oppſſus magis
obruiṫ ꝙ reficiṫ: tã inſup neceſſariũ apli de vtẽdo vi=
no ꝯſiliũ merito nõ negligũt: modico tñ ꝙ ipe ꝓmiſit
neſcio cur ꝑtermiſſo: ſ3 cũ bñ vino fuerint ingurgitate
toto capite palpitãtes: ſic ſurgẽti a mẽſa qd aliud libet
ꝙ dormire? cũ vo poſt primũ ſomnũ excitãdo mẽbra
extẽderint: ⁊ miſeri ſtomachi incõmodũ ſenſerint cra=
pule nõ plangũt pctm̃: ſ3 q2 timẽt: ne in craſtino mãdu
care queãt: ⁊ ſic de ſimbolo ſuo dolẽtes defraudenṫ: p=
cedentiſq3 diei cogitãtes pecuniã expẽſam ⁊ gulã com
miſſam: plus dolẽt de expẽſis pecunie: ꝙ de amiſſione
aĩe. Si aũt ad vigilias vel q̃cunq3 negocia indigeſtus
ſurgere cogiṫ: nõ cantũ: ſ3 planctũ poti⁹ extorquebis.
Q2 etiã ſcḋo infirmitatẽ adducit: q̃tidiano ꝑmo patet
18 expimẽto. Nõnulli eñ q̃tidie expiunṫ: ꝙ i multꝭ eſcis
erit infirmitas Ecci. xxxvij. vñ ⁊ dicũt ibi comedi ta=
lem vel talem cibum vel talem potũ bibi ⁊ poſtea non
ſenſi me bene diſpoſitũ: exceſſum tñ mẽdaciter negãt:
imponẽtes ciboꝝ et potuũ q̃litati vtpote dicẽtes ꝙ ſa=
nus nõ fuit: ꝙ imponere deberẽt q̃ntitati cũ nõ q̃litas
ſ3 quãtitas eos ĩfirmauerit. ¶ Scḋo idẽ ptꝫ rõne ſum=
pta p locũ a cõtrarijs. Si eñ abſtinẽtia eſt cã ſanitatis
recupande ⁊ ꝯſeruãde: ꝓcedere oportet: ꝙ gula ſit cau=
ſa infirmitatꝭ: ⁊ cã ſanitatis deſtruẽde. Sed abſtinẽtia
eſt cã ſanitatꝭ recupande: ſicut pꝫ tã ex medicoꝝ ꝯſilijs
q̃ videntes hoĩem ꝓpṫ exceſſuꝫ diſtẽperatũ: ꝑmo ei abſti
nentiã imponũt: ꝙ etiã ex verb Hieronymi i epla ad
Iouinianũ. Legim⁹ inqt q̃ſdã morbo articulari: ⁊ po
dagre humorib⁹ laborãtes ꝯſcriptiõe bonoꝝ ad ſim=
plicẽ mẽſam ⁊ paupes cibos redactos ꝯualuiſſe: carue
rũt eñ ſollicitudine diſpẽſande dom⁹: ⁊ epularũ largi
tate q̃ ⁊ corp⁹ frãgũt: ⁊ aĩam ſicut oſtẽſuꝫ eſt. D. v. 3.
¶ Tertio idẽ pꝫ p h̄ ꝙ in ſecretis legiṫ ſecretoꝝ Ariſto 19
telis ad Alexãdrũ de q̃buſdã phis a q̃dã rege cõgrega
tis: vt de ſanitatis ꝯſeruatiõe: ſaniorẽ ⁊ meliorẽ ꝓferret
ſentẽtiã. Plurib⁹ vo ſniam intellectã ꝓferẽtib⁹: vnus Exm
ſuã ꝓtulit: dicẽs. ꝙ meli⁹ ꝯſeruare nõ põt: ꝙ ꝙ dige=
ſtus comedat. Tales eñ q̃ ſeipos peiores nõ faciũt cõ=
ditiõis: ꝙ falcones vel accipitres ſuos facerẽt: qb⁹ ci=
bũ nõ darẽt: niſi digeſtis. Qui etiã ſeipos ꝙ aĩalia ſua
nõ min⁹ diligũt: ſniam ſequunṫ ſapiẽtis: q̃ dicit nõ vi
no vt comedã: ſ3 comedo vt viuã. Habẽdo igiṫ reſpe=
ctũ ad oĩa ꝑdicta: quõ etiã gula infirmitates: ⁊ penas
adducit corpales ⁊ ſpũales ⁊ quõ ſm Hiero. ⁊ habeṫ
in decreto de ꝯſe. di. v. c. ne tales: craſſus vẽter groſſum
ſenſum facit: quõ etiã diuites plus crapula antecedũt
cõcomitãter ⁊ ꝯſequẽter ꝙ paupes inedia torq̃nṫ: ſic
oſtẽſuꝫ eſt p Bern̄. D. xj. 28. quõ etiã ſm Criſo. i li. ꝙ
nullus lediṫ niſi a ſeipo in mẽſa diuitis guloſi: venter
creſcere põt: ⁊ infirmitas occurrit: ptꝫ ꝙ gula eſt fugiẽ
da: ⁊ ꝙ melior: ſecurior ⁊ ſanior eſt abſtinẽtia ⁊ buccel=
la panis cũ gaudio ⁊ ſanitate ꝙ maria ꝑuiuia cũ infir
¶ Qui vo oĩb⁹ ꝑdictꝭ (mitate: ⁊ oĩb⁹ malis ꝑdictis. Arti. x.
nõ retrahunṫ tribulatiõib⁹ ⁊ ꝑſuaſiõib⁹: ſaltẽ mortꝭ co
gitatiõe q̃les vicꝫ erunt poſt mortẽ retrahunṫ timore:
mortẽ eñ guloſi: ⁊ oẽs generaliṫ pctõres maxĩe timere 20
ſolẽt quã gula niſi euiteṫ velociṫ introducit. ¶ Hoc ei
oñdũt tã rõ ꝙ exẽpla ⁊ auctẽs. ¶ Rõni naq3 ꝯſonũ eẽ
videṫ: ꝙ illi qb⁹ ꝓ vite ſuſtẽtatiõe vict⁹ eſt ad certũ or=
dinat⁹ terminũ: ab illo deo q̃ oĩa diſponit in nũero: põ
dere ⁊ mẽſura: illũ nõ attingãt terminũ: ſi totũ victũ q̃
vſq3 ad terminũ duraret vñ diſpẽſat⁹ añ illũ terminũ
voluptuoſe viuẽtes expẽdant: verbi grã. A deo cur in
Iob. xiiij. dr̄ poſuiſti terminos ei⁹ q̃ ꝑteriri nõ poterũt
de q̃ etiã dr̄ Ecci. xvij. ꝙ creauit hoĩem: ⁊ numerũ die=
rũ ⁊ tp̄s dedit illi: vnicuiq3 viuẽti determinata ⁊ aſſi=
gnata eſt meta: ⁊ methodus ſi ſue ordinatiõi ſbdit⁹ vi=
uat illũ attinget terminũ: ſ3 vltra nõ ꝓcedet: põt tñ illũ
terminũ ꝑuenire: ⁊ mortẽ ſuã feſtinare: ſi voluerit: ſic
ptꝫ i horologio de cauilla: q̃ labiũ mobile i certo expe=
ctat loco quẽ ꝑterire nõ poterit q̃n ibi cadat ⁊ ſonitũ fa
ciat: põt tñ multis modis anteq3 cauillã illã attingat
cadere p aliquẽ q̃ illud tãgit: ⁊ cadere facit ꝑter ponẽtꝭ
intẽtionẽ: ſic i ꝓpoſito ⁊ ptꝫ. ¶ Ex q̃ deductiõe ſeq̃ vi= 21
deṫ: ꝙ ille q̃ i Pſ. cxlvj. dat eſcã oĩ carni: ⁊ q̃ dat eſcã
illoꝝ i tp̄e opportuno ꝓ ſuſtẽtatiõe ad certã metã deter=
minatã ordinauit eſcã: ſic dñs i caſtro obſeſſo: ꝓ deter=
miato tp̄e determiata ponit victualia: q̃ tñ ſi voluptuo
ſe expẽdãt victualia triũ annoꝝ in vno expẽdẽtes an=
no vſq3 ad triũ annoꝝ finẽ nec caſtrũ nec vitã ſuã i ca=
ſtro cuſtodiũt: ita in ꝓpoſito de illis qb⁹ de⁹ ordinauit
victualia ſufficientia vſq3 ad metã ſexaginta annoꝝ ſi
ſobrie expẽdanṫ. Si vo victualia illa voluptuoſe expẽ
dãt in viginti ãnis de q̃ viuẽ dẽnt ſexaginta: ꝙ mirabi
le eſt ꝙ vſq3 ad medietatẽ vite ſue a deo ordinate ipam
nõ cuſtodiãt q̃ añ medietatẽ vite ſue victualib⁹ carent
ordinatis: ⁊ horologiũ vite ꝑter dei intẽtiõeꝫ cadere fa=
ciũt. Et hac de cã teſte Pſalmiſta viri ſanguinũ ⁊ dolo
ſi nõ dimidiabũt dies ſuos Pſ. liiij. Exẽpla ſunt ad h̄ 22
plura: vita i corpe mortali cibarijs nutriṫ: queadmo=
dũ lumẽ in lãpade nutriṫ oleo: ꝙ eñ oleũ lumini h̄ nu
trimẽtũ facit corpi. Sic eñ oleũ ordinate ⁊ mõ debito
lãpadi infuſuꝫ lumẽ nutrit: impetuoſe vo ⁊ nimis abũ
dãter inordinate infuſuꝫ: lumẽ extinguit: ſic i ꝓpoſito
et ptꝫ iterũ ſic aqua i nimia q̃ntitate vino mixta: vir=

tutē eius deſtruit: ita in ꝯpoſito ⁊ patꝫ. Itē ſicut aqua vel pluuia terre moderate infuſa ipſius virtutē nutrit et ꝯfortat ipamqꝫ germinare facit: ⁊ dat ſemen ſerenti: et panem ad manducandū ꝓſtabit: in nimia vo quātitate data ipam deſtruit: ⁊ oīa ſubmergit: ſic nutrimentum facit corpi. Exceſſiue em̄ datū ſanguinē corrūpit: membra debilitat: vitaꝫ abbreuiat: ⁊ velut aliud Noe diluuiū: oīa ſubmergit. Iterū ſicut pinguedo in ꝗdaꝫ modico exiſtēs terrā fertilē ⁊ frugū ad debitā ꝓductiuam facit maturitatē: pinguedo vo exceſſiuā: fruges añ maturitatē capita terre inclinare cadere: terreqꝫ adherere ⁊ putreſcere facit: ſic i ꝯpoſito: qđ pinguedo terre hoc nutrimētū corpi: moderatū em̄ nutrimētū vitā ad debitam inducit ⁊ nutrit maturitatē. Exceſſiuū vo corpa terre adherere: ꝓſaqꝫ i terra ante debitā maturitatē putreſcere facit: qꝛ teſte Seneca epl'a. vij. multos morbos fercula multa fecerūt: maiorqꝫ pars hoīm perit. Et teſte Auicēna: plures moriūt̄ cibo ꝗ̄ gladio: in fine ḡ mortis quātū gula adducit: patebit illud Senece epl'a. lxxv. ꝙ vicꝫ ꝗ fuit ebrietas facta eſt crudeli-
23 tas. Nō de hac materia. D. iiij. 5. Et nō ſolū corporis mors: quā gula accelerat ꝫ etiā cogitatio: ꝗre illud corpus qđ ita diligēter nutrit: ⁊ impinguat poſt mortem erit: mlt'ū quecūqꝫ a carnis ſue ſeq̄la retrahere deberet qñ ille ꝗ carnis ſue inordinata ſequit̄ deſideria: guloſam ⁊ luxurioſam vitā ducēdo videt aliquē mori vel mortuū aliquē audit: vel cogitat: ꝙ ꝯſilia vtebat̄ deſideria pn̄s vidēs: ⁊ abſens cogitās: ꝗ̄ fetidū illud corpus qđ ita diligēter ⁊ delicate cibauit: emittit fetorē et tāto maiorē quāto carnē habuit pinguiorē: quāqꝫ deformē oñdit colorē: nōne ipm indicat vel ſaltē rōnalit̄ iudicare poſſet ſtultū arguēs: qui ad fetoris ⁊ putridi ſqualoris augmētū: ita ſollicite carni ſue ſeruiuit ipam ꝯtra deū ⁊ rōnē impinguādo: ⁊ delicate nutriēdo. Cogitet ḡ in corde ſuo dicēs. Nōne iſte eſt qui ita delicate comedebat ⁊ bibebat ⁊ corpus induebat quō a vermibus comedit̄? ⁊ terra induit̄ vltraqꝫ cogitationē in ſeipm reducat: dicēs ſibi ꝗꝫ eandē futurā eſſe fortunā: et ꝙ in alio ſtulte factū arguit: in ſeipſo non diligat ne ei improperari poterit qđ in alienis vidēs ⁊ in ꝓꝑijs cecus eſt: vel in alienis argus: ⁊ in ꝓꝑijs poliſemus: de
Ex m̄ quib' dictū eſt. C. xvj. 5. qđ ḡ in alio arguit: in ſe deſtruat cogitās ꝙ ſicut mō videt aliorꝝ corporꝝ mortuorū miſeriā: ipſoſqꝫ qđ charius ſequebant̄ deſideria tacita cogitatione rep̄hēdit: ita aliqñ ſpūs corpus videbit ꝓꝑiū: ſeipmqꝫ ꝙ eius ſequebat̄ deſideria rep̄hēdet ſicut oſteſum eſt. C. ij. 10. Non ergo quiſqs ſic carnē ſuā hic diligat: vt ſp odio habeat: ꝫ ſic eaꝫ hic odio habeat: in ſeruitutēqꝫ eā ſic redigat: vt ſp diligat liberāqꝫ habeat: ſciens: qꝛ ꝗ odit aīam ſuā. i. vitā carnalē hic in mūdo in vitā eternā cuſtodit eā Ioā. xij. Nota de iſta materia. S. ij. 41. cum multis ſequētibus.

H. j. Hominis ꝯditio eſt duplex. Vna nobilis: quā cogitare debet ne pctīs vileſcat. Alia fragilis quā cogitare debet ne ſupbiat. ¶ Circa quarū cōditionū declarationē. Primo oñdere reſtat ꝙ hoīs naturalis dignitas cōſiſtit in nā rōnali libera: in ꝗ ꝯditiōes oīm excedit aīaliū. Scđo oſtēdet̄: ꝙ oē peccatū ꝯ̄ naturā eſt humanā. Tertio oñdet̄: ꝗre de' fecit hoīeꝫ arbitrio liberū. Quarto: ꝗre fecit ꝗs ꝓſciuit finaliter eſſe dānandos. Quinto: ꝗre illos a dānatōnis cā nō cuſtodiuit. Sexto: ꝗre vno cadēte: ceciderūt oēs. Septimo: ꝗlis ſit hoīs ꝯditio miſera: quo ad aīe ignorantiā. Octauo: quo ad corporalē ſeruitutē. Nono: ꝗ ad totius compoſiti timorē.

Arti. j. ¶ Primū oſtendit Seneca epl'a. lxxvij. ad Lucillū dicens. Oīa inꝗt ſuo bono ꝯſtant: vitē fertilitas commēdat: ſapor vinū: velocitas cerū ꝗ̄ fortia dorſo ſūt iumēta ꝗris i cane ſagacitas. ¶ Prima eſt illud cuiqꝫ optimū eſſe debet cui naſcit̄ cui cenſet̄: in homīe quidē 1
optimū eſt rō: hac antecedit aīalia: in alijs nāqꝫ mult' aīalia ipm antecedūt: ſicut leones in fortitudine: pauones in pulchritudine: fere in motu. Cū igit̄ oīs res cū bona ſua ꝑfecerit: finē ſuū attigerit laudabilis eſt: patꝫ ꝙ rō ſola hoīs bona eſt: ip̄mqꝫ ſola ꝑficit laudabilēqꝫ reddit. Si em̄ oīa alia habeat valitudinē: pulchritudinē: diuitias: delicias ⁊ honores ⁊c. ⁊ malus ſit: improbabit illū. ſi vo alijs careat pecunia. ſ. nobilitate clientū turba ⁊ hmōi ⁊ bon' ſit: ꝓbabit illū. Cum ḡ verā hominis ꝗris eſtimationē ⁊ ſcire velis: ꝗlis ſit: nudū inſpice deponat patrimoniū: deponat honores ⁊ alia fortune mendacia: corpus etiā ipm exuat: animū intuere qualis quātuſqꝫ ſit: ſuo aūt ⁊ nō alieno magnus ſit: qꝛ que ꝯditio eſt rerū eadem hoīm eſt. Nauis nāqꝫ bona dicit̄: nō que p̄cioſis colorib' picta eſt. Nec ꝙ argēteū aut aureū roſtrū eſt: nec ꝗ opibus regijs preſſa eſt: ſed que ſtabilis ⁊ firma ⁊ iūcturis aquā excludētib' ſpiſſa: ad ferendū incurſum maris ſolida: ⁊ velox eſt: nec gladiū bonū dices cui deauratus eſt balterus: cuius vagina gēmis diſtinguit̄: ſed ꝗ ad ſecandū eſt ſubtilis: ⁊ de regula nō ꝗ̄ formoſa: ꝫ ꝗ̄ recta ſit querit̄. Sic in hoīe ꝗꝫ nihil ad rem ꝑtinet: quātū hꝫt quantū feneret a ꝗ̄ multis ſalutet̄: ꝗ̄ p̄cioſo incūbit lecto: ꝗ̄ ꝑ lucido poculo bibat: ſed ꝗ̄ bonus ſit. Bonus autē eſt: cui ratio explicita ⁊ recta eſt: ꝫ eſt honeſtū ⁊ vnicū hoīs bonū. Sicut ergo famoſa pictura eſt: cum nulla pars errat: ſic ⁊ famoſus hō in quo nulla peccati feditas eſt.

Arti. ij. ¶ Ex ꝗbus Senece verbis patet: ꝙ hoīs ſpecifica et diſtinctiua bonitas ⁊ nā: ꝑ quā ab oīb' aīalib' et reb' 2
alijs diſtinguit̄ eſt ipa rō. Ex quo ſequit̄ ꝙ oē qđ eſt ꝯ̄ rōnē: eſt ꝯ̄ naturā hoīs inquantū hō: qñ em̄ dr̄ inquātū hō: nō ſit replicatio rōne nature ſenſualitatis: quā cōem habꝫ cū brutis: ꝫ rōne nature rōnalis: ꝑ quā ab oīm alia natura ſpecie vnoca differt differētia: cui ꝯtrariū eſt eſſe qđ rōni ꝯtrariat̄. Cū ḡ pctīm mortale rōni contrariet̄ pꝫ ꝙ oē pctīm mortale ꝯ̄ naturā eſt hoīs inquātū hō: qꝛ ſicut dr̄ Eccēs. vij. de' fecit hoīem rectū. Venialia vo poti' ꝑterqꝫ ꝯtra naturā dicēda ſunt. Nō L. vij. 27. ꝓdictis ꝯcordat Auguſti. li. de libero arbitrio: ⁊ ſctūs Thomas p̄ma ſcđe. q. lxxj. arti. ij. ¶ Duobus em̄ colorib' vno vicꝫ formoſo: vtputa albedine: altero deformi: vtputa nigredine: ꝗs iſtos ꝯtrarios eſſe negaret? Illos nāqꝫ dicere nō eſſe ꝯ̄rios: oēm eſt phiaꝫ negare. Cū ḡ ſicut ex ꝓdictis ꝑꝫ Senece verbis: ꝙ rō ſit hoīs formoſitas; pctīm vo hoīs ſit deformitas: iſta dicere nō eſſe ꝯtraria oēm eſt negare rōnē: nec tū tanta ꝯtrarie deformitatis potētia: vel ꝑdominiū qđ rōnalē naturā ſupare poſſit: vel ei ꝯditionē ſeu qualitatē ſuā imprimere: ſicut calidū ex natura ꝯtraria ꝑdomināte: qualitatē ſuā imp̄mit frigido vel ecōuerſo: niſi ipſa aſſenſum p̄bente ſicut dictū eſt. E. ij. 2. qꝛ libertas arbitrij fortiſſima eſt creaturarū; intantū: ꝙ nec demones nec eorꝝ miniſtri vel creature quecūqꝫ illā mutare: ꝓhibere: cogere vel frāgere poterūt: ꝗ̄tuꝫ ad actū interiorē elicitū: ꝗ dicit̄ velle vel nolle ꝗn liber poſſit nolle et velle niſi ipſa mutationi vel ꝓhibitioni aſſentiat: licet illud velle intrinſecū operis executioni ſemꝑ demandare nō poterit: vt actum illum habeat ꝙ exercit' vocatur. ¶ Ex iſtis dictis duplex elicit̄ concluſio. Prima 3
videlicet ꝙ brutales ſequentes mores: quo ad corpo-

ris laſciuiam ⁊ hmōi mendaciter ſe excuſant: dicentes:
natura noſtra talis eſt: ꝙ aliter facere nō poſſumꝰ. In
hoc nanqꝫ dicto ſi dictum ad naturā referant huma-
nam ſpeciuocam dupliciter mentiunt̄. ¶ Primo: q: ꝙ
tales brutales cōtra rationē ſequant̄ motus non a na-
tura habent humana cui cōtrariant̄: ſed a natura ani-
mali quā ſequunt̄: de quibꝫ in Ps̄. xlviij. homo cū in
honore eſſet: nō intellexit cōparatus eſt iumentis ⁊c̄.
¶ Scd̄o ſicut ex p̄dictis ptꝫ aliter facere poſſent ſi vel-
lent: ſed heu miſeri ſuam perfidam excuſant volūtatē:
more primi parētis: ⁊ bonā quā a deo acceperūt accu-
ſant naturā. ¶ Secūda ꝯcluſio: ꝙ q̇libet pōt eſſe bonꝰ
ſi voluerit: patet: q: teſte ſacra ſcriptura Eccī. xv. deꝰ
ab initio ꝯſtituit hoīem: ⁊ reliquit eū in manu conſilij
ſui. Adiecitqꝫ ei p̄cepta: ⁊ mādata ſua: ſi volueris mā-
data cōſeruare: ꝯſeruabūt te imperpetuū: appoſuit tibi
aquā ⁊ ignem ad qd̄ volueris porrige manū tuā. An-
te hominē vita ⁊ mors: bonū ⁊ maluꝫ qd̄ placuerit ei
dabit̄ illi. Licet eñ oīa q̄ bene agēda viderit: ſemper
implere nō poterit: ſi tñ voluntatē quantū poſſibile eſt
opere ſequēti ꝑficit: a bonitate nō deficit: nec mercede
fraudabit̄ ab illo: qui voluntatē ſine opere qñ operis
deeſt facultas remunerat ⁊ ſic grā ſibi aſſiſtente: que
nunq̄ deeſt ſicut patet in caplo de grā in libertate cu-
iuſcunqꝫ eſt: ꝙ ſit bonus vel malus.
Arti. iij. ¶ Huius aūt libere voluntatis cōgrua aſſignari po-
terit cauſa: tam ex parte dei: q̄ꝫ ex pte nr̄a: q̄ꝫtuꝫ ad ipm
4 deū cōgruū fuit: vt libere ei ⁊ nō coacte: ſicut bruta cre
atura quā ꝑticipē ſue beatitudinis eſſe voluit ſeruiret.
Si eñ inter hoīes nō inueniat̄ q̇ ſeruū diligat: q̇ ei in-
uite ⁊ quaſi coacte ⁊ neceſſitate cōpulſus ſeruiat: vel q̇
ad ei ſeruiendū talē eligat vel velit ſeruū: q̄re talē ei fa-
ceret vel eligeret vel diligeret deus? ¶ Ex parte etiā nr̄a
cōgruū eſt ꝙ libere ſimus volūtatis. Primo ad deſi-
gnandū ſeu ꝯformandū nos loco in q̇ ſumus. Locus
eñ in q̇ ſumꝰ: mediꝰ eſt inter bonū ⁊ malū: inter celuꝫ
viciꝫ ⁊ infernū: cōgruū ḡ videt̄: ꝙ ſicut q̄tuꝫ ad ſtatuꝫ
mundialē: ⁊ exteriorē poſitus eſt in medio: ⁊ etiā q̄ꝫtū
ad ſtatū mentalē interiorēqꝫ hoīem in medio libertatꝭ
poneret̄ inter bonū ⁊ malū: mortē ⁊ vitā: vt inter ho-
minis ſtatū exteriorē inueniat̄ ꝯformitas. ¶ Scd̄o ad
deprimendā nr̄e prauitatis ſupbiā ⁊ ad excitandū nr̄e
fragilitatis diligentiā cōgrue in medio poſiti ſumus:
vt viſa ex vna pte nr̄e fragilitatis ad malū ꝓnitate: ad
quā cadere poſſumꝰ: humiliter ac diligēter nos habea-
mus: viſa ex alia pte nr̄e libertatis fortitudine: fortiter
reſiſtamꝰ: ⁊ oībꝫ bonis operibꝫ infirmitatē muniamꝰ
et caute agamus: ſtatus nr̄ in medio libero exiſtit: ha-
bens a pte ſiniſtra periculū vt humiliemur a pte dextra
5 lucrū: vt fortiter agamus. ¶ Tertio ad meritū noſtrū
augmētandū: ⁊ laudē verā acq̇rendā. Nō eñ meritū
de hoc q̇s vel laudē acq̇rit ꝙ neceſſitatus: ſ; qd̄ libere
agit. Talē eñ cōmēdat ſcp̄tura Eccī. xxxj. dicēs q̇ po-
tuit tranſgredi ⁊ nō eſt trāſgreſſus: ⁊ facere malum: ⁊
nō fecit: ideo ſtabilita ſunt bona illius in domīo: vide
P. xj. 12. ¶ Quarto ad deſignandū nr̄e mercedis ma-
gnitudinē. Ex hoc eñ ꝙ deus voluit nos nobiliorē ha
bere in opando modū q̄ꝫ alia animalia que neceſſitate
operantur nature: innuit nobis maiorē reſtare operis
mercedē. Sicut eñ nō videt̄ iuſtū ꝙ illa q̄ neceſſitate
opant̄ nature ſupnaturalē habeāt mercedē: nec etiā ꝙ
coacte agētibꝫ merces det̄ infinita. Siquidē nec hoīes
tales care ꝯducūt: ita cōgruū videt̄: ꝙ ꝓpter mercedē
ſupnaturalē volūtarie agētibꝫ merces det̄ ſupnatura
lis: ⁊ nō alijs: ꝓpter has nāqꝫ cauſas deus fecit hoīem
rectū: qñ in libera ⁊ recta volūtate eū creauit. Sed heu
ipſe infinitis ſe īmiſcuit queſtionibꝫ Eccī. vij. Ꝙ eñ
ſe multis īmiſcet malis: nō ex ſua bona habet creatiōe
ſed ex ꝑuerſa volūtate. vnde Berñ. in li. de libero arbi
trio poſſe: inquit peccare datū eſt homini: nō vt ꝓinde
peccaret: ſed vt glorioſior appareret ſi nō peccaret.
¶ Ꝙ licet cōgrue dictū ſit: q̄ꝫtum ad voluntatē liber- Arti. ii
tate bene vti: cōgruū nāqꝫ fuit ꝙ illi talis eſſent condi
tionis que facta illoꝝ glorioſiora redderēt: tamē ꝙ vo 6
lentes illa libertate abuti: ex quo abuſu illoꝝ finalis ſe-
quit̄ damnatio illius facti ſint cōditionis: que facta il-
lorum nō glorioſa: ſed damnabilia reddit: mirū videt̄
et non ſolum ꝙ libere facti ſint cōditionis: ſed ꝙ ſim-
pliciter in quacūqꝫ conditione facti ſunt: qui finaliter
damnandi ſunt mirabile videt̄: quā quidē admiratio
nem auget priuatio ī illis debite finis humane creatio-
nis. Cauſa nāqꝫ finalis creatiōis humani generis eſt
angelice ruine reparatio ⁊ diuine in celo bonitatis par
ticipatio: q̄ꝫtuꝫ ergo ad illos quos preſcinit deus illos
nō eſſe cōſecuturos finem ⁊ effectū ceſſare debuiſſe vi-
detur creationis effectus qui ad illos ordinat̄ fines: vt
ceſſante creationis cauſa: ceſſat ⁊ creationis operatio.
Et qui ſua ſpontanea volūtate illo fine carere voluerit
ex dei ordinatione: eſſe ſimul ⁊ voluntate caruiſſent.
¶ Ꝙ primo iſtud rationabiliter dici videat̄: exemplo
oſtendit̄: cauſa etenī ſeminatiōis frugum: eſt humane
vite ſuſtētatio: vbi ergo ſcis: ꝙ ſeminatio illo carebit fi
ne: ſeminationē ſubtrahis: nec ſeminas: vbi ſcis te ſe-
mē tuū eē amiſſurū: q̇ eñ talē ſemīare videret: q̇ ſciret
ſe ſemen ſuū ꝑdere: nōne rōnabilr ab eo queri poſſet:
q̄re ſemīaret: vl plātas vl herbas vel arbores creauit.
¶ Quibꝫ rñdet̄: ꝙ ſi q̄ſtionē dirigāt ad hoīs ꝯditionē 7
in q̄ a deo creatꝰ eſt: irrōnabilis eſt q̄ſtio: q: non habet
dubitatōis cām vel materiā: q: in optima creatꝰ eſt cō-
ditiōe: ſic̄ ex toto p̄cedēti patꝫ articulo: opa nāqꝫ illius
nulla pōt cogitatio meliorare: q̇ vidit cūcta q̄ fecerat ⁊
erāt valde bona Geñ. j. Si vͦ q̄ſtionē intelligāt ꝓut
fine ꝑ q̇ habēdo creant̄ carēt: ꝓt pctōꝝ paleas: q̄s ipi
ex ſe ꝓducūt: q̄rēdū eſt ab eis: q̄re ipſi terrā ſuā ſemine
bono ſemināt ꝑ vite hūane ſuſtētatiōe: de q̇ ſemīe ſciūt
paleas eſſe ꝓducēdas? q̄ vitā nō ſuſtētāt hūanā. Sic̄ ḡ
tu ſeminas bonū ſemen: de q̇ fructū hr̄e ſperas ad vite
hūane ſuſtētationē directe ordinatū ⁊ paleas ad grani
cuſtodiā ⁊ ad hūane vite ſuſtētatiōeꝫ indirecte ordina
tas inq̄ntū ſunt aīaliū nutrimētū: q̄ vitā iuuāt hūanā
ita deꝰ humanā ꝯdidit nām de q̄ ſciuit bonos eſſe vētu
ros: q̇ angelicā reparēt ruinā directe. Et malos q̇s licꝫ
ſciret nō eſſe āgelicā directe repleturos ruinā: ſciuit tñ
ꝙ ad illoꝝ valerēt cuſtodiā ⁊ ſalutē: q̇ angeloꝝ eēnt re-
ſtauraturi ruinā. Demōes nāqꝫ ad illoꝝ ſūt exercitiū:
et meriti augmētū inquantū illoꝝ reſiſtūt tentatiōibꝫ.
¶ Maloꝝ vͦ hoīm q̇dā ſaluādis multū ꝓfuerūt dū 8
chriſtū ad illoꝝ redēptiōeꝫ crucifixerūt. Alij vͦ ad ele-
ctorū ſunt purgatiōeꝫ ⁊ correctiōeꝫ ſic̄ tyrāni q̇ bonos
affligūt: de q̇bꝫ hī. T. v. 40. Quis Manaſſem regē ad
dei reduxiſſet recognitionē ⁊ ſui correctiōeꝫ ſic̄ ptꝫ. iiij.
Reg. xxj. ſi babilonij nō fuiſſent. ¶ Alij vͦ ad electoꝝ
ſunt examiationē ſic̄ pctōres q̇cūqꝫ: q̇ dū electꝭ peccādi
p̄bēt exēplū: eoſqꝫ factꝭ ſuis reprobis ad peccādū q̇dā-
modo inuitāt: illoꝝ vita ꝑuerſoꝝ electoꝝ eſt ꝓbatio: ⁊
examiatio ad eos examinādū vtrū dei vel illoꝝ ſeq̇ vo
luerint exēplū. Per alios vͦ ſic̄ ꝑ ſaracenos: ⁊ alios in
fideles electos ſuos ꝓbat deꝰ: an ex toto corde diligāt ꝓ
illos ⁊ alios pctōres vitā ſuā: vſqꝫ ad mortē exponēdo
Oim vͦ dānatoꝝ penas vob electis oñdit vt terror il
liꝰ eēt in vob: ⁊ nō peccaretꝭ Exo. xx. Terrore eī penaꝝ
pluſq̄ꝫ ſpe gaudioꝝ maior hominū pars peccata vitat.

Si g̃ oēs p̄dicti mali: qui vel electos vt p̄dictū eſt ad
bonū exercent corrigunt vel examinant finaliter ſalua
ti legerent̃. Si inſup nulla eſſet vel eſſe legeret̃ pctōꝝ
iuſta damnatio: nullaq; vera fieri poſſet pctōꝛibꝫ eter-
ne dānationis minatio: vbi inueniret̃ mali vitatio vel
ad bonum ꝯuerſio? Si em̄ Lucifer ꝓ ſupbia: ⁊ diues
epulo ꝓ diuitijs male retētis: ⁊ gula ⁊ alij ꝓalijs pec-
catis in diuerſis ſcripturaꝝ partibꝫ damnati minime
legerent̃. Quis nunc ſupbiā: malas diuitias: gulam ⁊
alia pctā vitaret? Et ſi chriſtus Math. xxv. pctōꝛibus
et quibuſcūq; in quibꝫ opera charitatis nō inuenient̃
duras ⁊ eternas nō minaret̃ penas: q̄s opa faceret cha
ritatis. ¶ Ex quibꝫ ptꝫ: niſi eſſent palee cōbuſtioni di-
gne: pauce vl' nulle eſſent meſſes in horreo recōdende:
ꝙ etiā ſic grana nō creſcūt ſine paleis ad vite ſuſtētati-
onem: ita ſine dānatoꝝ paleis pauci vel nulli creſcerēt
9 ad dei laudationē. Si em̄ nō obſtāte tanta damnatoꝝ
certitudine: ⁊ viuoꝝ tribuli minatiōe tam pauci inue-
niunt̃ boni et iuſti: ꝙ in magna populi cōgregatione
vix inueniat̃ vnus qn̄ ſit in via dānationis vel quin
frequēter damnationē meruit mortaliter peccādo: vel
quin malū mortale cōmitteret ſi adeſſet inulta oppor-
tunitas vbi īueniret̃ bon⁹ ſi nō eſſet dānatio vel mina-
tio? Si em̄ iſtis nō obſtātibꝫ: ꝓpheta teſte q̄ ait Mich.
vij. Rectus in hoīb⁹ nō eſt penarū terroꝛibꝫ: ⁊ mi-
narū aſperitatibꝫ ſblatis: vbi rectū in hoīb⁹ īuenires?
Si em̄ in ſeculo ꝙ mō videt̃: nō obſtante latronū fre-
quēter incarceratiōe ⁊ ſuſpēſione: nō obſtāte etiā luxu
rioſoꝝ punitiōe ⁊ alioꝝ maloꝝ: multiplici tā a deo q̄ꝫ
ab hoīb⁹ flagellatiōe: nō obſtāte etiā q̄d frequēter au-
diunt ⁊ timent penas eis īminere eternas: tanta inue-
nit̃ bonoꝝ ⁊ fideliū paucitas: ꝙ vix inuenit̃ vnus: q̄
aliena nō capiat vbi hui⁹ mūdi ꝯfuſionē euadere ſpe-
rat: q̄d ptꝫ qn̄ de mari ex naufragio aliq̄d ad terrā ꝓij-
cit̃: oēs ad illud currūt: ac ſi pctm̄ nō eſſet aliena tolle-
re: ꝙ inſup vix vn⁹ inuenit̃: q̄ nō carnis ſue deſideria
⁊ alia mala: q̄ in h̄ mūdo impune facere pōt faciat: ſi g̃
tam hic q̄ꝫ alibi īpune trāſire poſſent: q̄s a malo decli-
naret vl' bonū faceret? Patet g̃ ꝙ q̄ vellet granū purū
hr̄e ſine mala herba ⁊ paleis: nec aliter ſeminare vellet
neutrū hr̄et: q꞉ nec ſeminaret. Sic in ꝓpoſito de deo et
10 hoīb⁹. ¶ A q̄renti g̃ q̄re deus fecit q̄s ſciret eternaliter
eſſe dānandos? q̄ri pōt ſi facē debuit oēs illos q̄s ſciuit
eſſe ſaluādos? q̄bꝫ rn̄detibꝫ ꝙ ſic: īferat̃: q̄t g̃ dānādos
facere debuit: q꞉ ſicut ex p̄dictis ptꝫ: ſi nulli eſſent dam
nati pauci eēnt qui bonū facerēt ꝑ q̄d ⁊ ſine q̄ ſalutē il-
lam nō attingerēt. Ipſis g̃ ꝯcedētibꝫ: ꝙ oēs ſaluādos
facere debuit: ꝯcedere etiā eos neceſſariū eſt damnatio
nē eſſe maloꝝ: tanq̄ ſalutis illoꝝ occaſionē: p̄terea cō-
cedentibꝫ primū: ꝯcedere neceſſe eſt ſecundū: q꞉ multi
electoꝝ filij ſunt dānatoꝝ: frequēter em̄ legunt̃ patres
reprobi: filios habuiſſe ꝓbos: q̄ g̃ filiū eſſe ꝯcedit ꝓdu
cendū patrē etiā eſſe ꝯcedere neceſſe habet. ¶ Contra h̄
forte inſtabūt: dicētes: q̄re nō fecit ſolū illos: q̄s ſciuit
amore ⁊ nō dānatōis timore ei ſeruituros? Aliq̄ nāq;
filiali ei ſeruiūt amore. ¶ Iterū q̄rere pn̄t q̄re nō ordi-
nauit ſolos illos filios eſſe ꝓcreādos: q̄ a patribꝫ deſcē
derēt ꝓbis? Quibꝫ rn̄det̃: ꝙ iſte q̄ſtiones ꝯtradictionē
implicant ꝯ precōceſſa ab eiſdē. Ipſi nāq; ꝯceſſerūt: ꝙ
oēs illi eſſe debuerūt: q̄ finaliter eſſent ſaluādi. Cum g̃
de ſaluandis nōnulli ſalutis initiū et introductionē a
damnatoꝝ accipiāt exēplo: ⁊ a patribꝫ dānatis ſcꝫ eſſe
accipiāt principiū ipſis dānatis ſubtractis: iſti nō erūt
ſaluati: ponere g̃ ꝙ illos ſolos debuit ꝓduxiſſe: eſt po-
nere ꝙ multi ſaluati nunq̄ in rerum natura fuiſſent:
quotquot em̄ nunc boni ſunt ab aliquo vel aliquibꝫ a
principio mundi deſcēderūt patre vel patribꝫ damna
tis quibus ſubtractis: ipſi ab eis procreati nō fuiſſent:
et ſic fuiſſent: ſicut nec eſſe pōt effectus ſine cauſa. ¶ Si 11
iterū querūt: q̄re nō ſolos illos eſſe ordinauit q̄s ſciuit
amore vel ſaltē timore eſſe ſaluandos? de amore reſpō-
ſum eſt: de timore reſpōdet̃: ꝙ iſta queſtio ex falſo pro-
cedit intellectu. Ponere em̄ ꝙ nulli ſint dānati eſt po-
nere ꝙ nulli ſint timore vel damnatoꝝ exemplo ſalua-
ti: q꞉ ſi nō eſſet damnatio nō eſſet verus damnationis
timor: ⁊ ſic dum eccleſia q̄ falſum vetat p̄dicare talem
nō p̄dicaret timorē nulli talē vel quecūq; damnatio-
nis haberet timorē. Illi ergo q̄ timore cōuertunt̃ ⁊ ſal
ui fiūt ſublato tali timore: ſaluati nō fuiſſent. Nec dā-
nati per eos: qui volunt ꝙ nulli damnandi ſint produ
cendi: nec in celo erunt: q꞉ nec bona opera ſubtracto ti
more faciēt: ſine quibꝫ ad celum venire nō poterūt nec
in inferno ꝑ eos q̄ nec infernū pro hominibꝫ ordinatū
eſſe ponūt ⁊ ſic ex illoꝝ ſequit̃ poſitione: ꝙ nec gaudia
habebunt: q̄ nec meruerūt: nec penas quas nō timue-
rūt ⁊ ſic dum eos eſſe in gaudijs vel penis negāt illoꝝ
eſſe totaliter deſtruūt: ⁊ ſic ex illoꝝ dicto ſequitur tales
eſſe ⁊ nō eſſe ſaluādos: ⁊ nō eſſe ſaluādos. ¶ Si v° in- 12
ſiſtant q̄rentes: quare deus oīm p̄ſcius euentuū: natu-
ram tam angeloꝝ q̄ꝫ hominū aliter non ordinauit: ſic
ꝙ omēs: quos ab eterno ſue beatitudinis ⁊ bonitatis
participes eſſe voluit: ſtatim feciſſet beatos ⁊ ſine omi
tali tentatione vel tribulatiōe in gloria ꝯfirmatos? re-
ſpōdet̃: ꝙ p̄ſentis articuli intētio eſt: rōnes vel qualeſ-
cūq; euidētias reddere ꝯtra frequētes diſputatiōes: q̄
circa hanc ꝯtingunt materiā de ſtatu angeloꝝ ⁊ hoīm
q̄ꝫtuꝫ ad ꝯditionē in qua creati ſunt: quare vicꝫ ſaluan
dos fecit: ⁊ dānandos: ⁊ q̄ ſit dānationis cauſa: ⁊ que
vtilitas ex dānatis ꝓueniat oſtendēdo: ⁊ nō q̄ꝫtuꝫ ad
ꝯditionē in q̄ eos feciſſe potuiſſet q̄ non fecit q̄ ſibijpſi
ſic̄ faciēda: ⁊ nō faciēda ita ⁊ factiōis vel nō factionis
q̄ſtio determīata derelinquēda eſt: nob em̄ de hijs q̄ fa-
cta ſūt ſatis eſt diſputare licet dici poſſet: ꝙ maximū p̄-
miū ſine merito p̄cedēti dari nō dꝫet. No. L. j. 11. ⁊c. Arti. v.
¶ Sic ꝙ natura angelica ⁊ humana in cōditione libe-
ra creari debuerit: ꝙ etiā mali ſeu reprobi angeli ⁊ ho- 13
mines preter intentionē: electis multipliciter coopent̃
ad ſalutem. Tamē cum ſm̄ regulā iuris nemo debeat
de aliena locupletari iactura: mirū videt̃: ꝙ deus ele-
ctos ſuos cum illoꝝ vt predictū eſt in articulo precedē
ti ditare voluit: mirū em̄ videt̃: ꝙ deo imponi debeat:
ꝙ aliquos malos eſſe voluit: vt aliquos bonos faceret
Rationabilius em̄ videt̃: ꝙ vtroſq; a periculoſa ten-
tatione: ⁊ a malis pene ⁊ culpe ꝓuaſſet. Ex quo em̄ ſci-
uit eos caſuros ſi tēptarent̃: quare a tentatione ⁊ caſu
ſuam quā miſericorditer creaturā fecerat: miſericordi-
ter nō p̄ſeruauit? ¶ Quibꝫ primo reſpōdet̃: ꝙ ille qui
nō vult mortem peccatoris Ezech. xviij. ⁊ xxxiij. ſed q̄
vult omēs homines ſaluos fieri. j. Thimo. ij. nō vult
aliquos eſſe malos. Qꝫ em̄ mali ſunt p̄ter dei intentio-
nem: ſed non preter ꝓpriam ei⁹ voluntatē. Sed ex quo
oīno mali eſſe volūt: nō eſt malū: qn̄ deus de illoꝝ ma 14
lo bonū eliciat: electos ditando. ¶ Secūdo reſpōdet̃:
eos a tentatione ⁊ caſu pro quāto ad eum p̄ſeruatio at-
tinet: p̄ſeruat ⁊ cuſtodit. ¶ Qꝫ aūt dicunt: ꝙ deus ho-
minem a periculis preſeruare debuit poteſt intelligi:
ꝙ hoc facere debuit per modū amicabilē: aut per mo-
dum coactionis: per modum amicabilē: ſicut pater ni-
titur filium ad bonum attrahere doctrina: donis ⁊ fa-
ctis. Sic deus debuit creaturam ſuam a malo preſer-
uare et bonum conuertere: quod et fecit. Nam hoc
docuit in omnibus euangelijs: deditq; ei intellectum

quo ſcire potuit: quid eſſet bonū ⁊ malū ⁊ voluntatē: qua potuit bonū velle ⁊ malū fugere: multa etiā ꝓ illa fecit: ex quorū cogitatione pctm̄ fugere deberet: et oīa que ꝯtra deū ſunt ⁊ odio habere. Sicut patz primo in opere creationis in q̄ eſt ad imaginē dei Gen̄.j. Creauit deus ho. ⁊c. Huius beneficij cogitatio nos attrahere deberet ad vite mundiciam: et ꝯſeruare a vilitate peccati: ſicut pulchritudo vel dignitas imaginis beate virginis Marie eam ſaluat: ne in luto ab inuētore vel poſſeſſore proijciat̄. ¶ Sed heu homo cū in honore eſſet ⁊c. In pſ. xlviij. ¶ Secūda in opere recreationis in quo ei⁹ ſanguine redēpti ſumus vt ei ⁊ nō pctō ſeruiamus. Princeps nāqꝫ chriſtian⁹ militē ſuū de carcere redimit infideliū: vt ſub eo militet ⁊ nō ſaracenis ſeruiat. Sic teſte Aplo Ro. vj. vetus hō noſter ſimul crucifixus eſt: vt deſtruat corpus peccati: vt vltra non ſeruiam⁹ pctō. ¶ Sed heu nullus eſt recordatus hoīs
15 illius paupis Eccs. ix. ¶ Tertio in ope iuſtificationis quo hominē peccantē miſericorditer ⁊ frequēter redeuntem recipit ⁊ ſanat: ſicut pater filiū ⁊ medicus egrotū Pſ. cij. quō miſeret̄ pater filioꝝ: miſertus eſt dn̄s timentibus ſe ⁊c. Hoc em̄ nos ligare deberet ad charitatis feruorē: eger nāqꝫ gratus multū diligit medicū q̄ eum ab infirmitate ſanat mortali. Sic gratus hō illū filiū hominis: q̄ venit ſaluū facere qđ perierat: dicēs. Non ꝑmanebit ſpūs meus. id eſt. indignatio mea in homie Gen̄. vj. ¶ Quarto in dono qđ ꝓmittit in ope glorificationis: in qua licet inferiores ſum⁹ natura: ꝑfectiores tn̄ eſſe poſſum⁹ multis angelis: ꝓpter qđ Auguſti. li. de viſitatione infirmoꝝ dicit: ꝙ noluit mutare ſtatum ſuū pro ſtatu angeloꝝ. ¶ Huius em̄ doni promiſſi magnitudo nos in ope bono ꝑſeuerantes facere deberet: ſicut operariū perſeuerantē facit ſpes magne mercedis. Sic ꝓpter mercedē homo ſanctus permanet in ſapīa ⁊c. Eccl. xxvij. Sed heu nō obſtātib⁊ oībus iſtis doctrinis ⁊ donis ⁊ ꝓmiſſis: dimiſi oēs hoīes vnūquēqꝫ ꝯtra ꝓximū ſuū Zach. viij. oēſqꝫ declinauerūt ⁊c. in Pſ. xiij. Si aūt ſic intelligat dictū ſuum: ꝙ deus creaturā ſuā a piculis ꝯſeruare debuiſſet ꝑ modū coactionis violētie: dictū nō ſapit veritatē: qꝛ creaturā quā creando p̄ ceteris libertate dignā fecit gubernādo illa dignitate priuaret: nec deo congruit: cuius gubernatio libertatis deſtructio eſſe non debet: nec creature ꝯuenit: ꝙ laudē de bono ope nō haberet: qđ coacte faceret vel malū dimitteret: ſicut nec latro de hoc ꝙ nō furat̄ ligatus. Si em̄ angeli q̄ ceciderūt vel hoīes q̄ peccauerūt neceſſitate nature ad deū ſe cōuertiſſent ſicut ignis neceſſitate nature calefacit: quā lau-
16 dem vel mercedē meret̄ hō vltra iumēta. ¶ Patet ḡ ꝙ nō decet nec ꝓdeſt ꝙ neceſſitate agant nature vel coacte: qꝛ nō eſt dn̄s terrenus: q̄ opantes diligit ꝯ voluntatē ⁊ coacte opantes: nec tn̄ eſt ꝯ iam dicta: qđ dictū eſt. T. v. 40. ꝙ vicꝫ deus qn̄qꝫ hoīes ad ſibi ſeruiendū tribulationib⁊ artat: qꝛ talib⁊ aduerſitatib⁊: nec violentiā ſimpliciter eis infert: nec volūtatē illoꝝ coacte mutat: ſed ad modū dn̄i terreni: q̄ ſeruū habet volūtatis tepide eū verberib⁊ ⁊ penis affligit vt voluntatē ei⁹ pigrā excitet: ſicut excitat̄ aīal pigrū de luto: in quo iacet ſtimulo: ⁊ vt ipſe voluntatē ſuā malā mutet. Si vō nec doctrina: nec donis nec verberib⁊ a malo declinare et bonū facere voluerit nō deo: ſed ſibi ipſi dānationē ſuam imputet. Ipſi em̄ illoꝝ placebit iuſta dānatio: cui
Exēp nō placet iniuſta vita. Ex quo tn̄ oīno ſe in ignē ꝑcipitare volunt eternū: de⁹ de eis dicere pōt: qđ dixiſſe fert̄ vxor q̄dā de marito ſuo ebrioſo quaſi ꝑ iſtū modū: cū eū ipm̄ informaret: ⁊ frequēter de ebrietatib⁊ ⁊ erroribus repꝛehenderet: offenſus ipſam rogauit cū minis ꝙ illū in domo ſua ſue dimitteret volūtati: qđ ipſa eidem ꝓmiſit ſe velle pactū tenere. Accidit ḡ ꝙ ſemel ebrius in ignē caderet: de quo cum famuli currentes eū extrahere vellent: reſtitit vxor dicēs: ꝑmittatis eū in domo ſua voluntate ſuā hr̄e ⁊ iacere vbicūqꝫ ei placet: frequēter em̄ me repꝛehendit ꝙ eū voluntatē ſuā hr̄e nō ꝑmiſi ꝙ nunqꝫ de cetero in hoc ꝯtra eū ero. Ex quo ḡ illuc iacere vult illuc eū iacere ꝑmittite. Iſti vxori q̄ frequenter maritū ſuū repꝛehēderat de malis ſuis mala vita mariti nō placuit: nec ebrietates ⁊ hm̄oi: placuit tn̄ pena q̄ illū excitaret. Sic in ꝓpoſito mala vita nr̄a nō placet deo: nec mala volūtas. Sed ex quo oīno voluntatē noſtrā hr̄e volum⁹: nec nobis placet ꝙ de⁹ illā impediat: finaliter qn̄ in ignē ceciderimus deus dicere poterit: ſicut dixit illa: ex quo illuc iacere voluerūt: illuc iacere ꝑmittite: difficile nāqꝫ eſt illum cuſtodire: q̄ ſeipm̄ oīno vult ꝑdere: ⁊ preciū ſuū paruipēdere p̄dictum: de quo Job. xxviij. neſcit homo precium eius.

¶ Sed cum ꝓpria hoīs voluntas ipm̄ in ignē cadere faciat: ſicut ex p̄dictis patet mirabile videt̄: quare primo parēte peccāte oēs quodāmō pctō infecti ſunt: qui voluntatē qua peccarēt non habuerūt. Sed in hʼ plus ratio ⁊ ars ⁊ nā ꝯſiderāda qꝫ volūtas. Nōn̄ ꝯſonū eſt ꝙ ſicut ꝓpter crimē leſe maieſtatis filij exheredant̄ ſic ꝓpter crimen diuine maieſtatis filij exheredati ſunt de hereditate celeſti: in qua nec ipſi nec patres illoꝝ ꝑtātē hr̄ent anteqꝫ regi celeſti eſſent recōciliati. In arte etiā manifeſtatū eſt: ꝙ cadente fundamēto tectū ſup illud aſcēdere nō pōt ⁊c. ¶ In nā inſup aptū eſt: ꝙ moriēte corde a q̄ eſt oīm mēbroꝝ vitale principiū: moriunt̄ et mēbra: ſicut etiā intoxicata vel deſiccata vel deficiente ſeu cadēte radice arboris oēs rami ⁊ tota virtus ⁊ medulla q̄ infra arborē illā ꝑtinet̄ deficit: ſic ꝑ vni⁹ delictū id eſt. pctm̄ ⁊ oēs hoīes in ꝯdēnationē: ⁊ ꝑ inobediētiā vnius hominis pctōres ꝯſtituti multi Rom̄. v. Arti. vj. 17

¶ Ex q̄ miſerabili fortuna in multa cecidimus incōuenientia ſeu miſerias. Primo vicꝫ: qꝛ ex illo tpe q̄ in ꝓmo pctōre oēs pctōres ꝯſtituti ſum⁹: habet hō ignorātiam ſui ſtatus: ſui caſus: ſui obitus: ⁊ alterius cordis. ¶ Sui ſtatus: qꝛ neſcit hō vtrū amore vel odio dign⁹ ſit Eccl. ix. anteqꝫ illius ſicut talpe mors apiat oculos: hic inſtigat nos ad multiplicatiōeꝫ boni opis: ſicut hō in cauſa ſua dubia ꝯducit aduocatos: hoc em̄ q̄cunqꝫ amicus ſapiēs tali ꝯſulit: ſic ꝓpha ꝯſulit nobis Mich. vj. Indicabo tibi o hō q̄d ſit bonū ⁊ q̄d de⁹ q̄rat a te vtiqꝫ facere iudiciū cōfeſſionis de te ⁊ diligere miſericordiā. ſ. q̄ ad ꝓximū. ¶ Scđo ſui caſus vel euētus: ſicut nauigās in mari pugnās i bello Eccl. viij. multa hoīs afflictio q̄ ignorat p̄terita ⁊ futura nullo pōt ſcire nūcio: hoc em̄ ligat hoīem ad diligentē cōſiderationē ſue ꝯditionis: qꝛ ſapiēs eſt q̄ ita ſtatū ſuū diſponit: ꝙ malū ei ſpūaliter nocere nō poterit qn̄ venerint ⁊ e cōuerſo: ſtultus eſt q̄ ſtatū ſuū ignorādo alioꝝ q̄rit ſciam vel poſſeſſionē: cum nec ſeipm̄ ſciat vel habeat: tales repꝛehendit ſcriptura Eccl. vij. q̄d inquit neceſſe eſt homini maiora ſe q̄rere cum ignorat q̄d ſibi cōducat in vita ſua tps qđ velut vmbra p̄terit. ¶ Tertio ſui oblitus: ſicut em̄ auis laqueū ⁊ piſcis hamū ignorat abſcōditū ita neſcit hō finē ſuū Eccl. ix. hoc obligat nos ad mundane ꝓſperitatꝭ ꝯteptū: qꝛ neſcim⁹ qn̄ illā derelinqm⁹ in morte in q̄ qđ ꝓdeſt hoī: ſi lucret̄ vniuerſuꝫ mundū Math. xvj. ¶ Quarto cordis alteri⁹: qꝛ ſic cecus ignorantiā habet de colorib⁊: ſic etiā in alijs reb⁊ oculat⁹ q̄ ex̄ apparēt tātūmō videt: ita teſte ſcptura. j. Re. xvj. hō videt ea q̄ parēt: dn̄s aūt intuet̄ cor hʼ fugē docēt ſuffi- Arti. vij. 18 19

cientia iudicia Ro.ij.inexcuſabilis es o hō q̄ iudicas:
in quo eni̅ aliū iudicas; teipſum ꝯdemnas.
Arti.viij. ¶ Secūdo ex illo tp̄e q̊ in primo parēte deo inobediēs
factus eſt hō: om̄ia facta ſunt inobediētia: in grauēqꝫ
aīaliū incidit ſeruitutē: q̄ tn̄ facta ſunt vt ei ſeruirent.
20 ¶ Pro q̊ eſt ſciendū: ꝙ hō creat⁹ fuit: vt ſp̄ viueret ſi
vellet: ignis vel aqua vel creatura q̄cūqꝫ ſi nō peccaſ-
ſent eis minime nocuiſſent: fuitqꝫ q̊dāmō mediū īter
deū ⁊ oēm inferiorē creaturā: fuitqꝫ caro ſpūi obediēs:
habuerūtqꝫ inter ſe pacē: oīaqꝫ ei obediētia fuerūt: q̄z-
diu ipſe obediens ſuo fuit ſup̄iori: hoī nāqꝫ facto: oīm
iſtoꝝ dn̄iū dedit: dicens. dn̄amini piſcibꝫ maris ⁊ vo-
latilibꝫ celi ⁊ vniuerſis animātibꝫ: q̄ mouent̄ ſup̄ terrā
Gen̄.j. quoꝝ quidā dn̄iū tenuit hō pacifice p̄ cartā in-
nocētie: obediētie: originalis iuſticie: ⁊ ceterarū virtu-
tū: vn̄ ſigillatā ſigillo autētico. i. dei ſimilitudīe qđ qui
dē autenticū dicit̄: q̄ꝛ principis ſigillū autenticū eſt: ſi-
cut patet in decretali li.ij.ti.xxij. de fide inſtrumentoꝝ
c. cū dilectus. ¶ Iſtis eni̅ carta ⁊ ſigillo bn̄ cuſtoditis:
nunq̄ꝫ caro ſpūi vel aīalia vel creature quecūqꝫ homī
21 rebellaſſent. Sed heu lr̄is illis nūc deletis ⁊ ſigillo de-
turpato nō ſolū aīalia ⁊ creature forinſice ſꝫ etiā ip̄a ca
ro quā tm̄ diligimus: ⁊ q̄ꝫ tam delicate nutrim⁹ nobis
rebellat. ¶ Inter q̄s creaturas rebellātes hoīqꝫ aduer-
ſantes miſer hō q̊ ad laborē naſcit̄ Iob.v. torquet̄ ⁊ di
uerſis implet̄ tedijs quemadmodū bufo inter dentes
cratis. Et h̄ iuſto q̊dē dei iudicio: vt q̊ ſuo voluit rebel
lare ſup̄iori oīa īferiora ſibi habeat rebellātia: ⁊ ꝙ ille
q̊ rōne fact⁹ eſt oībꝫ ſup̄ior: pctō facto inferiori: oīa ei
eſſent ſup̄iora: hō nāqꝫ rōne oībꝫ aīalibꝫ īferior ⁊ peior
q̄ꝛ oīa aīalia aliq̊ mō id faciunt ad qđ facta ſunt: q̊dqꝫ
eis a nā incūbit: ſicut bos arare: equus portare: canis
domū cuſtodire ⁊ aīalia cap̄e: ⁊ breuiter cūcta q̄ rōne
carēt bn̄ficijs vel penis domeſticant̄: ⁊ qđ rō iubet fa-
ciūt: miſer v̊o pctōr rōnē habet: ⁊ tn̄ ſm rōnē viuē nō
vult nec illud facere ad qđ ordinat̄ tam a deo q̄ꝫ a nā
quā habet rōnabilē: in hoc g̊ inferiorē ⁊ peiorē oī aīali
ſe eſſe oñdit: q̊ g̊ oībꝫ inferior eſt ad culpā iuſte ab oībꝫ
affligit̄ ad penā. Et q̊ libertatis ⁊ dn̄ij priuilegio in q̊
fact⁹ fuit abutebat̄: iuſte hijs priuat⁹ fuit iugo ſubdi-
tus ſ̄uitutis. Sic p3 ꝙ ꝓp̄t cauſas p̄dictas hō nat⁹ de
mliere breui viuēs tp̄e replet̄ mult. miſerijs Iob.xiij.
Arti.ix. ¶ Nō ſolū q̄tuꝫ ad ignorātiā ⁊ impotētiā ⁊ ſeruitutē
vt p̄dictū eſt: ſꝫ etiā q̊ ad multiplicē ⁊ ꝯtinuū timorē:
22 hoī nāqꝫ in h̄ lachrymarū carcere ꝯſtituto: tria timorē
incutere deberent: mala vicꝫ q̊bꝫ ſp̄ circūdat̄: ⁊ mala q̄
multis impoſterū vētura ſunt: ⁊ difficultas mala iſta
Exm̄ euadēdi. ¶ Primū p3 p̄ exēplū qđ elicit̄ de libro Bar
laam q̄ſi p̄ iſtuꝫ modū de q̊dā rege potēte: q̊ req̊ſitus a
germano ſuo: q̄re cū eſſet ī delicijs diuitijs ⁊ honoribꝫ
cū alijs ridētibꝫ ⁊ gaudētibꝫ nō gaudebat? nec vultuꝫ
hylarē oñdebat anteq̄ꝫ fratri ſuo de hac rn̄deret: puteū
altū parari fecit: in cui⁹ fundo ignē copioſum accendi: ⁊
fratrē ſuū ī cathedra putrida ſup̄ puteū collocauit ha-
bentē q̄tuor lanceas ex q̄tuor ei⁹ p̄tibꝫ ita ordinatas ꝙ
ferrū illarū ex om̄i p̄te ei⁹ corp⁹ tāgebat: gladiū inſup̄
acutiſſimū minuto ⁊ fragili filo ligatū ſup̄ ei⁹ pepēdit
caput. Iſtis ſic ordinatis menſam ⁊ cibaria corā eo tre
mente ⁊ mortē expectante appoſuit: cui etiā iocos addi
dit ⁊ melodias: cuius facies triſtis om̄ia refutauit: nul
lamqꝫ recepit ꝯſolationē: cui rex: quare cum om̄ia ha-
beas delectabilia triſtem oſtendis vultū? cui ille: quo-
modo inquit vultū hylarē oſtēdere potero: qui ex om̄i
parte tot circūdatus ſum periculis ex quibꝫ naturali-
ter ī breui mortē expecto? plus cogitare libet: quō eua-
dere potero; cui rex per dictū tuū q̄ſtioni tue: quā pri-
die a me queſiuiſti reſpōdeo: q̄ꝛ ſi tu gaudere nō potes
vt aſſeris ꝓpter pericula: que corpus tuū circūdant: ex
quibꝫ ſola mors imminet corp̄is q̄ in breui finit̄ hora:
quō potero ego vel quicūqꝫ pctōr gaudere: q̊ in ꝯſimi-
libus ſum⁹ p̄iculis quo ad aīam: ex q̊bus mors immi
net eterna cum in om̄i periculo in quo tu es corp̄aliter
et tp̄aliter tu ⁊ ego ⁊ quiſcūqꝫ alius ſit ſpūaliter ⁊ eter-
naliter? Quia ſicut tu ſub te ignē habes extinguibileꝫ:
ita habet anīa peccatrix ſub ſe ignē inextinguibilē: ha-
bet etiā cathedrā putridā: corp⁹ vicꝫ: ꝙ putride diſpo-
ſitiones ⁊ intrinſeci ſqualores apoſtemata ⁊ diuerſe in
firmitates fragilius ⁊ periculoſius reddūt om̄i ligno
putrido: quia putrido ligno prouideri pōt eiuſqꝫ defe-
ctui pōt p̄ aliud lignū ſuccurri: ip̄mqꝫ bn̄ cuſtoditū ſi-
ne fractura diu ītegra ſeruari poterit: ille v̊o diſpoſiti-
ones frequēter ita occulte ſunt ꝙ nec videri nec iuuari
poterūt: ipſeqꝫ q̊ has habet quātocūqꝫ bene cuſtodit̄
morte frangit̄: habet etiā ante ſe lanceā mortis: ad quā
fortiſſime currit: habet poſt ſe lanceā remorſus cōſciē-
tie ex peccatoꝝ p̄teritoꝝ recordatione: habet a dextris
lanceā mundane ꝓſperitatis: que multos ad partē illā
nimis inclinātes perforauit et ſpūaliter ⁊ corporaliter
occidit: habet a ſiniſtris lanceā aduerſitatis ⁊ tribula-
tionis: que multos murmurādo furando ⁊ alia mala
cōmittendo occidit: habet ſupra ſe gladiū diuini iudi-
cij om̄i gladio acutiorē de quo Apoc̄.j. in ore eius gla-
diū habebat. Quē ergo dolores inferni ſic circūdede-
runt: maiorē habet materiam fletus ⁊ cogitatiōis quō
euadere poterit: ꝯfitendo ⁊ orando cū pſalmiſta dicēte
Ps̄.xxxj. Erue me a circūſtātibꝫ q̄ gaudij. ¶ Sed heu 23
pauci vident̄ de hoc in q̊ ſunt p̄iculo cogitare: illi nāqꝫ
qui letant̄ cū male fecerint: ⁊ exultant in rebꝫ peſſimis
Prouer.ij. gule ⁊ luxurie ⁊ hmōi parū cogitāt: q̄ꝫ du-
rum erit de taberna gule ⁊ camera luxurie deſcēdere in
puteū illū in q̊ ignis ⁊ ſulfur erit p̄s calicis eoꝝ: lect⁹
v̊o ſtratus cuꝫ carbonibꝫ deſolatorijs. Qui v̊o ſe alijs
onerāt bonis: nō cogitāt q̄ꝫ fragile eſt fundamentū vl̄
meremiū. i. ipſimet ſup̄ quos talia imponūt onera co-
gitare deberēt: ꝙ ſicut putrida de qua p̄dictū eſt cathe
dra oneret̄ nimio: cito cadit: ita ip̄i onere alienoꝝ onu-
ſti bonoꝝ ī puteū cadēt inferni: nec mirū: ꝙ ſic onuſti
aſcendere nō poterūt. Qui v̊o p̄ ſuperbiā ſup̄ alios in
corde loquela: vel opere ſe extollunt vel alijs inuident
vel alios odio habent de lancea nō cogitant mortis: q̄
eos quos ſup̄bia ſup̄ alios extollit alijs equabit: illos
quos ira ⁊ inuidia ab alijs diſiungit: intm̄ ꝙ nō p̄nt ī
vna domo vel villa vel patria ſimul in pace habitare:
cū illis ꝯiunget in vna eos ponēs terra vnoqꝫ vermiū
lardario atqꝫ vna penarū domo. Qui v̊o de pctīs ſuis
rep̄hēdi vel ꝯfiteri noluerint: q̄ꝛ lācea hic pctōꝝ ſuoꝝ
remorſu ⁊ cogitatōe nō feriunt̄: in mortis articulo illa
ferient̄: qn̄ grauius vulnerabit illo lanceā illā vibrāte
de q̊ habet̄. D.ij.7. Qui v̊o mūdi ꝓſperitatē ⁊ hono-
rē celi p̄ponūt ꝓſperitati q̊ poti⁹ deū q̄ꝫ amicos offen
dere eligūt ꝓ eis falſa iuramēta ⁊ teſtimonia p̄hibēdo:
qui poti⁹ celū q̄ꝫ denariū p̄dere volūt: de lancea nō co-
gitant a dextris: quō tales ꝓſperitas ſtultoꝝ p̄det eos
Prouer.j. Et iō p̄ illā ſpūalit̄ occidunt̄. Qui v̊o ꝓ vo-
litoꝝ defectu ꝯ̄ deū murmurāt ⁊ ꝯ̄ ꝓximū furant̄ de lā-
cea cogitāt a ſiniſtris: q̄ eos tp̄alr̄ depaup̄at: q̄ꝛ dū ſic ac
q̊rere nitit̄: paup̄ior erit: dūqꝫ q̄ſi īopia reſtitutiōeꝫ dif-
fert: ꝯtinue ad reſtituēdū īpotētior fiet: q̄ꝛ oīa elabunt̄
et eternalr̄ p̄dit. Illi v̊o q̊ iuramētis deū ī ſeip̄o vel fal
ſis vel detractorijs iudicijs in ſuis mēbris expugnāt:
de lācea nō vident̄ cogitare extremi iudicij: ī q̊ licet nūc
ad tp̄s p̄ualeāt tūc vincent̄. Iſta g̊ cauēdo btūs hō q̊ ſp̄

eſt pauidus Prouerb. xxviij. ꝓpter mala q̄bus circūdat.
24 ¶ Sc̄d̄o timore incutiūt mala ventura tam ante mortis aditū q̄ȝ in mortis tranſitu: q̄ȝ etiā: poſt mortis exitum. Ante em̄ mortis aditū vite habem⁹ breuitatē: in mortis tranſitu omniū rerum pauptatē poſt mortꝭ exitum: penalitatē: duo prima ſunt certiſſima. tertium vo timēdu ȝ eſt. ¶ Certitudo em̄ p̄mi ex hoc apparet q̄ vita hoīs eſt ſicut vapor ad modicū parēs: ſicut fum⁹ aſcēdendo vēto mortis deficiens: nec pōt quiſq̄ȝ ab illo ſe impulſu cuſtodire: q̄r nō eſt in hoīs ptāte ꝓhibere ſpm̄: nec habet hō ptātē in die mortis Eccl. viij. hoc ligat ad diligentē p̄meditationē de illo trāſitu ſicut nauigaturus in mare diligenter cogitat quō ⁊ vbi illud tranſire poterit: ⁊ peregrinus ſollicitat̄ in extranea patria de hoſpitio Eccles. xj. Si multis annis vixerit hō: ⁊ in hijs letatus fuerit meminiſſe debet tenebroſi tp̄is.
25 Certitudo ſcd̄i quotidiano exprimento patȝ. Quotidie em̄ videm⁹: q̄ illi q̄ diuitias ꝯgregant ſunt ſicut oues que lanā portant ad tp̄s tonſionis: nō ſibi ȝ alijs aries ſua vellera portat: ſic cum diues factus fuerit homo: et cū multiplicata fuerit gloria dom⁹ eius cū interierit nō ſumet: in Pſ. xlviij. Hoc ligat ad ſpūaliū inq̄ſitionem: q̄r ſicut mercator q̄ emit īmobilia qn̄ videt alium qui talē nō fecit ꝓuidentiā: oīa ſua in mare amittere dicit feliciter: Ita malis diuitibꝫ tūc oīa ꝑdentibus dicet̄. Beat⁹ hō qui inuenit ſapiētiā: ⁊ cui affluit prudentia: melior eſt acq̄ſitio eius negociatione auri ⁊ argenti Prouer. iij. Poſt mortis vo exitū penalis timendus eſt ſeruit⁹: hijs q̄ libertate abutunt̄. Cum em̄ ſeruitus pena ſit: vtpote ꝯtra illud qd̄ in nobis ſupremū eſt: intm̄ q̄ nō inuenit̄ q̄ libenter hoī ſubeſſe velit: niſi ꝓ cōmodo ꝓprio: quante penalitatis erit ſeruitus illa penſet in qua oīm̄bus iuſte ſubijcient̄ demonibꝫ: iuſte ꝓpter hoc addit̄ qd̄ dicit Aug. li. iij. de libero arbitrio q̄ illa eſt peccati pena iuſtiſſima: vt amittat vnuſquiſq̄ȝ illud quo bene vti noluit: vt q̄ ſciens recte nō facit: amittat ſcire q̄d ſit rectū: ⁊ qui rectū facere cum poſſet
26 noluit: amittat poſſe cū vellet. Tertiū malū qd̄ timore incutit eſt difficultas euaſionis ⁊ ꝓnitas ꝑditionis: de homine em̄ forti ⁊ audaci ⁊ volente fortiter agere in periculis nō deſperat̄: vbi de habēte ꝓditiones ꝯtrarias deſperat̄. Sic in ꝓpoſito ſi eſſemus hoīes vt eſſe debe remus: nō eſſet timendū. Sed heu graues ⁊ pōderoſi ſum⁹ ad bonū: ⁊ ad ſalutē noſtrā ꝓcurandū: ſicut oſtēſum eſt. C. ij. 8. ſicut etiam quotidiana docet experiētia: q̄r videmus q̄ hoīes libētius laborāt et expēdunt circa vana q̄ȝ vtilia: de quibus in Pſ. iiij. filij hoīm vt q̄d diligitꝭ vanitatē ⁊ ꝓni ad malū: ⁊ ad veſtrā ꝑceādā ꝑditionē: ſicut furioſus: ita ſenſus ⁊ cogitatio hoīs prona ſunt ad malū ab adoleſcentia ſua Gen̄. viij.

H. ij. **Homicidij. Primo ponēda eſt diſtinctio.** Sc̄d̄o illius oſtēdendū eſt periculū: ⁊ culpe magnitudo ex hoc q̄ eſt diabolo multū lucratiuū. Tertio ex ſatiſfaciēdi difficultate. Quarto ex pene eterne diuturnitate. Quīto ex tp̄alis vindicte certitudine. Sexto vtriuſq̄ȝ pene oſtendet̄ iuſticia. Septimo homicidarū reſpōſiones cū reprobatiōe.

Arti. j. 1 ¶ Ad p̄mū ſic ꝓcedit̄: homicidiorū aliud ſpūale: aliud corpale. ¶ Primū vo ſeptē fit modis: odiēdo: detrahēdo: mala exēpla dando: male ꝯſulendo: nocēdo: opprimendo: victū ſubtrahēdo. ¶ Primū ꝓbat̄ ſic. j. Joan. iij. vbi habet̄: q̄ oīs q̄ odit fratrē ſuum homicida eſt ſuiſcȝ ipſius principaliorē in eo partē. i. aīam occidendo: illo nanq̄ȝ ſolo odio intm̄ ſeipm̄ deſtruit: ⁊ occidit: q̄ ſi in tota vita nullū aliud cogitaret: loqueret̄ aut faceret malū: ſi inſup hoc in corde habēs malū ſua oīa pauperibus daret: ⁊ oīa alia bona faceret que facere poſſet: ſi poſtremo hoc malū in corde ſuo habens moreret̄: ⁊ pro eo poſt mortē oīa bona mūdi in elemoſyna diſtribuant̄: ⁊ oēs ſacerdotes ꝓ illo vſq̄ȝ ad finē mundi celebrent: ip̄m nō viuificabunt nec de inferno de quo nulla eſt redemptio liberabūt: ſicut ex apoſtolica patet ſentētia. j. Cor. xiij. vbi enumeratis multꝭ bonis operibꝫ addit: charitatē autē nō habeā: nihil mihi ꝓdeſt. ¶ Secundū ꝓbat̄ in decreto de pe. diſ. j. c. homicidiorū. et. iiij. c. ſequenti. in quibꝫ de tribꝫ agit homicidij ſpeciebꝫ dicēs: homicidas eſſe interfectores detractores ⁊ odiū habētes. ¶ Tertiū ꝓbat̄ per Grego. dicentē in paſtorali: q̄ tot mortibꝫ digni ſunt: q̄t mortis exempla ad ſubditos tranſmittūt. ¶ Quartū ꝓbat̄ de pe. diſ. j. homicidiorū. ¶ Quintū ⁊ ſextū ꝓbant̄. F. viij. 4. ¶ Septimū ꝓbat̄ in decreto diſ. lxxxvj. c. in ſingulis. §. paſce: ex dicto Hieronymi dicentis: paſce fame morientem ⁊c.

¶ Corpalis vo homicidij periculū: ⁊ peccati magnitudo ex hoc primo apparet: q̄d eſt diabolo cito lucratiuum: per alia nāq̄ȝ pctā licet diabolus pctōres lucret̄: Arti. ij. 2
nō ſtatim eos ad libitū: vt puniat poſſidet: ȝ expectat: per homicidiū vo ſtatim in poſſeſſione ponit̄ illorū: q̄ in pūgna moriunt̄: nam duobus vel pluribus inter ſe pugnātibꝫ ⁊ aliq̄ vel aliq̄bus inter eos occiſis: cū occiſi in mortali in quo oēs ſunt odio pugnātes moriantur: nō eſt dubiū quin illos ſtatim diabolus poſſideat occiſos: q̄ ſicut corpe q̄ ſuccūbunt: ita ſpū quo odiunt moriunt̄: patet ergo homicide ſunt promptiſſimi diaboli mercatores. Sc̄d̄o idē apparet ex hoc q̄ eſt diabolo multū lucratiuū: ſi em̄ diſcordia ſit diabolo tm̄ lucratiua ſicut oſtenſum eſt. D. viij. 9. A multo fortiori homicidio hoc ꝯuenit in quo maxima oſtendit̄ diſcordia ⁊ odium. Sicut ergo vno magno diſcordāte multi ad diſcordiam excitant̄: ita vno corpaliter verberato vel gladio occiſo multi ſpūaliter odio occidunt̄: q̄r dū parentela ⁊ amici occiſi cum nitunt̄ vindicare. Et parētela ⁊ amici homicide illū nitunt̄ defendere: dumq̄ȝ ex vtraq̄ȝ parte occaſio querit̄: ⁊ tp̄s expectat̄ nocendi toto tp̄e medio ſpūaliter mortui ſunt: eiſq̄ȝ nec abſolutio valet nec cōmunio ſic nec diſciplina nec cibus mortuo. Et ſic ꝑ vnius homicidiū: duas qn̄q̄ȝ magnas lucratur parētelas. Paueāt ergo homicidarū latronū: et alioꝝ maloꝝ factoꝝ ſupportatores ⁊ coadiutores ⁊ vēditores: in quoꝝ ſpe adiutorij tot ꝑpetrāt mala: ſciētes q̄ qn̄ vtriq̄ȝ ī ignibꝫ ponent̄ gehēnalibꝫ: nec potēs patrie ductoꝝ homicidā: nec homicida ductorem iuuare poterit qn̄ ꝑcuſſor homicidij reus erit Nūeri. xxxv. et etiā coadiutor: q̄r ꝑticeps homicidij eſt Prouer. xxviij.
¶ Hui⁹ aūt pcti grauitas: nō ſolū ex ꝑdictis: ȝ etiā ex ipſa elicit̄ ſatiſfaciēdi difficultate: cū occiſor nō ſolū deo Arti. iij.
cui⁹ imaginē deſtruxit: cui⁹ etiā p̄ceptū q̄ p̄cipit̄ Exo. 3
xx. nō occides: tranſgredit̄ ſatiſfacere teneat̄: ȝ etiā ipſi occiſo cui difficile eſt inuenire quomō ſatiſfacere poterit: quia cum occiſus quando occidit̄ in ſuperbia ſit: q̄ fugere nō vult: cum poſſet pre ſeculi verecūdia: vel in odio ⁊ mala contra occiſorē vt predictū eſt voluntate: vel quia in alijs peccatis de quibus tunc penitere nō pōt: q̄r forte dormit vel ebri⁹ eſt: vel alio mō impedit⁹ ſubitatus eſt. Nō corpus ſolū: ȝ ipſa aīa occiſoris occaſione ſine fine ꝑdit̄: quō ḡ illi ſatiſfaciet: cui nulla ꝓdeſt ſatiſfactio: cui nullā de damnato dignā recōpenſationē facere pōt: quō illi ſatiſfacere pōt: q̄ ſui occaſione irrecupabilē ꝑdit theſaurū? Et nō ſolū ipſi occiſo: ſed etiam damnificatis per mortem occiſi ad arbitriū ho-

ni viri ſatiſfacere tenetur. Iſta vo tria ſatis difficilia fa
cere poſſe oportet: vel ꝓpinquus occiſi. id eſt. chriſtus
homicidā interficiet Nume. xxxv. Interficiet inquā
hoc faciendo ei: qđ ipſe fecit proximo.
Arti.iiij. ¶ Ipſe primū occidit tpaliter: ⁊ in caſibꝰ ꝑdictis eter
naliter: hūc ḡ deus eodē iudicādo iudicio interficiet tē
4 poraliter ⁊ eternalr: oñdens qm̄ eodē iudicio q̄ iudica
uit iudicabit: ⁊ qm̄ oīs homicida nō habet vitā eternā
in ſe manentē. j. Ioā. iij. Et ſic alijs in celū introductis
de eis verificabit dictū Ioan. apoc. xxij. foris canes ⁊
venefici ⁊ impudici homicide: in cuiꝰ laudē dicere po
terūt illud Math. xxij. ꝑdidit homicidas illos. Illā ḡ
vindictā timeāt: quā nunq̄ euadent: tpalē eñ vīdictā
aliq̄tiēs euadere ſperāt: qñq̄ tñ illā mīme euadūt: illā
vo nullo mō ſubterfugere ſe eſtimēt: q̄ hic nō egerūt
penitentiā ab homicidijs ſuis Apocal. ix.
Arti.v. ¶ Sed qꝛ nōnulli penā illā quā nō vident q̄ſi incertā
nō timēt: ſaltē eos ab homicidio retrahat timor vin-
5 dicte tpalis: quā ꝑ homicidas quotidie exerceri oculis
cernūt corporeis: hec aūt vindicta frequēter vno de tri
bus oſtēdit modis. ¶ Primo q̄dē reſiſtendū efficacia
q̄ fit qñ ille q̄ aīo venit occidēdi occidit. Aliq̄tiēs nāq̄
ꝯtingit: ꝙ ſic ille q̄ intēdit verberare occidit: ita q̄ intē-
dit verberare verberaꝛ: ⁊ qui intēdit occidere occidiꝛ.
¶ Scđo ſanguinis clamore: qđ fit qñ homicida occiſo
ꝓpropinq̄t: vulgare nāq̄ dictū eſt: ⁊ ab hijs qbꝰ cre-
dulitas adhibēda eſt aſſeriꝛ: ꝙ homicida occiſo iā fri-
gido appropinquāte de vulneribꝰ eiꝰ frigidis ſanguis
q̄ſi de recētibꝰ fluit: q̄ facto q̄d aliud facit ſanguis ille:
q̄ occiſorē oñdere? tali nāq̄ ſigno qñq̄ auditū eſt ho-
micidā eſſe deꝑhenſum nec huiꝰ rei cām nālē inuenire
ſufficiēter potuerūt q̄ circa hāc laborioſe diſputauerūt
et ſtuduerūt. Si eñ cā adeſſet nālis: ita clamaret plaga
latronis quē fidelis q̄ ſeipm̄ defendēdo occidit iuſte:
ſicut plaga fidelis a latrone occiſi: qđ tñ auditū nō eſt.
Nec mireꝛ q̄s moderno tpe: qꝛ ꝯditio illa in p̄mo ſan-
guine effuſo in p̄ncipio mūdi inuēta fuit in ſanguine
vicꝫ Abel: vox inq̄t deꝰ ad Caym ſanguis fratris tui
6 clamat ad me Geñ. iiij. ¶ Tertio mirabili oraculi ſeu
miraculi ꝓpalatiōe: qđ fit qñ deꝰ ꝑ beſtiarū ſilitudines
vel alijs ſignis occiſorē occultū palā facit: ſicut patuit
de duobus quoꝝ vnus tempore hominū adhuc vi-
uentium qui certiſſimū de hoc teſtimoniū perhibent:
Exm̄ a quodam occiſus ⁊ lapide ad collum ligato in ſtagnū
profundum proiectus fuit quo facto paucis euolutis
diebus lupus vt videbaꝛ patriā illam nō ſine magna
admiratione: de claro die tranſiens: cum ab omībus
cum canibus ⁊ arcubus inſequereꝛ per villam in qua
occiſor habitauit tranſiens pedes anteriores ad oſtiū
homicide eleuauit: deinde directe ad locū in quo occi
ſus proiectus fuerat currēs in aquā contra luporū na
turam: qui potius ad nemora q̄ ad aquam fugiunt ſe
immergens: diſparuit: quē cum admirantes diligēter
cum vncis quererēt hominē occiſum ⁊ nō lupū inue-
nerunt: occiſorē vo ignorātes ex ſuſpitione lupi pedes
ante oſtium eleuantis: hominē illum acceperūt: ⁊ veri
tate inuenta ꝑ occiſi pannos: ⁊ alia ſigna ipſi quā me-
Exm̄ ruit ſuſpenſionis dignā reddiderūt mercedem. Alius
etiam in domo cuiuſdā hoſpitatus de nocte in lecto oc
ciſus: ita īmobilis factus fuit vt a fidedignis qui pre-
ſentes qñ corpus inuentū fuit extiterūt teſtificaꝛ ꝙ oī-
no de loco illo mouere: ipſe occiſor cū vxore ſua ⁊ pue
ro nō poterāt: qui licet camerā paleis ⁊ hmōi repleret
vt ſic mortuū abſcōderent: fetore tamē cadaueris occi-
ſor ⁊ vxor deꝑhenſi ⁊ ſuſpēſi fuerūt: puer vo ad diſtā-
tem fugiens patriā paucis euolutis diebus ad eandē
rediens villam: captus ⁊ ad patibulū ductus: quereti
bus quare rediret cum ſciret ꝙ rediens ſuſpenderet?
Reſpōdit ꝙ tantā redeundi habuit voluntatē: ꝙ pro
regno aliter facere nō potuiſſet: hoc deo ordināte: qui
homicidā etiam ſi vltra mare fugeret: viuere tñ nō ꝑ-
mittit: ipſe nanq̄ mentiri nō poteſt qui dicit Geñ. ix.
quicunq̄ effuderit humanū ſanguinem effundeꝛ ſan-
guis eius. Ipſe nāq̄ ſicut ꝑdictos congruis oſtendit 7
ſignis homicidas. Congruū namq̄ fuit: ꝙ ſicut ſtella
luminoſa illius oſtēdit natiuitatē: qui venit illumina-
re hijs q̄ in tenebris ſedent: ſicut etiā columba felle ca-
rens ad hoc facta: vt illum oſtēderet baptizatū in quo
fel nō erat peccati: ita etiam lupus rapax qui ſanguini
inſidiaꝛ: ad hoc factus vt ſanguis oſtenderet fuſorem
Et ſicut ſpūſſanctus Luciam immobilē reddit ne in-
nocens macularetꝛ: ita corpus illud occiſum immobile
faceret: vt nocēs caperetꝛ. Ita adhuc homicidas diuer
ſis oſtendit modis: pluribꝰ vijs vindictas eis inferre
ordinat: diuerſaq̄ eis q̄cunq̄ cartaꝝ habeat regis in-
fortunia contingere ꝑmittit: ꝑ que vel ꝓpter que mala
moriunꝛ morte: qua viſa diciꝛ hoc ei iuſte accidit: quia
talem iniuſte occidit vt ꝑdicte auctoritatis veritas co-
gnoſcaꝛ: qua diciꝛ quicūq̄ effuderit ⁊c. Et eſt ponde- 8
randū ꝙ dicit quicūq̄: nullū excipiendo quantūcūq̄
magnū ⁊ potentē. Aliquādo eñ viſum eſt: ꝙ ꝑ tales
homicidiū factum eſt: qui nullum in regno timuerūt:
nec vindictam alicuius expaucerūt: ⁊ cum ſeculo ex dei
ordinatione volente poſtmodū ab hijs quibꝰ homici-
dium placuit: homicidiū vindicatū eſt: homicidis in-
terfectis. Nonne Achab ⁊ Ieſabel nullū de ſubditis
ſuis timere videbanꝛ: qñ Naboth occiderūt: ⁊ tamen
poſtmodū deo ordināte ſubditus illoꝝ Iehu vtroſq̄
occidit in vltionē ſanguinis quē effuderāt: ſicut legēti
manifeſte apparet. iiij. Reg. x. vbi propheta ex ore dei
Iehu alloquiꝛ dicēs: percuties domū Achab dñi tui
et vlciſcar ſanguinē ſeruoꝝ meoꝝ ⁊c. Vbi notādū eſt
ꝙ nō ſolum ille percuſſus eſt: ſed ⁊ filij ſui in ſempiter-
num exheredati ſunt: regno ad alios tranſlato. Nul-
li ergo mirenꝛ: ꝙ filij homicidarū ꝑſentis tpis exhere
danꝛ cum preteritoꝝ exhibitio ſit ꝑ ſimilibꝰ factis ꝑ-
ſentium certitudo: qui ergo tam vitā q̄ hereditatē ter-
renam ſimul ⁊ celeſtem a ſe ⁊ heredibꝰ alienare nolue-
runt: nullū occidant vel occidi ꝓcurent niſi valde cla-
ram habeant iuſticiā: quia tales manus dei nunq̄ eua
dent: ſicut aperte oſtendiꝛ exemplo. ij. Mach. ix. vbi
de Antiocho rege diciꝛ ꝙ homicida ⁊ blaſphemꝰ peſ-
ſime ꝑcuſſus eſt: ⁊ vt ipſe alios tractauerat peregre in
montibus miſerabili obitu vita defunctus eſt.
¶ Ex qua auctoritate ſextus elicitur articulus: in hoc Arti.vi.
eñ ꝙ dicit: ꝙ percuſſus eſt vt alios tractauerat: ſum- 9
ma illius pene oſtendiꝛ equitas quomō vt quicq̄d iu-
ris in alterū quis ſtatuit: eodem ipſe vtatur: ⁊ legem ⁊
penam quas in alterū tulit: ipſe ſuſtineat. Qui ergo cor
poraliter alios occidunt ⁊ ſpūaliter quantū in ipſis eſt
ignibus tranſmittūt eternis vt predictū eſt ſupra. e. c.
3. Iuſtum eſt vt tēporaliter ſimul ⁊ eternaliter ſimul
occidanꝛ: quia mores ſequunꝛ ⁊ cōditiones illoꝝ ho-
micidarum: qui in ſacra ſcriptura ꝓpter hmōi facta in
hoc ſeculo multipliciter afflicti ⁊ finaliter occiſi legun-
tur: ⁊ in alio ſeculo damnati creduntꝛ. De Caym eñ le
gitur ꝙ tot ꝑ homicidio ſuſtinuerit penas. In primis
eñ dei habuit maledictionē qui ei dicit Geñ. iiij. Ma
ledictus eris ſup terram ⁊c. Secūdo terre habuit ſteri
litatē: qđ ptꝫ ꝑ hoc qđ ſequiꝛ: cū q̄ opatꝰ fueris eā nō
dabit tibi fructꝰ ſuos. Tertio fuit vagus ⁊ profugus
Ero inquit vagus ⁊ profugus ſuper terram. Quarto

habuit ſingu. viʒ hominū timorē: dicens: omnis qui inuenerit me: occidet me. Quinto cecidit in deſperatio
10 nē dicens. Maior eſt iniqtas mea q̄ʒ vt veniā merear. Sexto occiſus legit a lamech: de illo dicit Lamech ſic in hiſtorijs ptinet ſcholaſticis ſup illud Gen̄. iiij. Occidi virū in vulnus meū ⁊c. Septimo damnatus credit. ¶ Oēs iſti pditiōes modernis cōpetunt homicidis. ¶ Primo em̄ a deo ſunt maledicti teſte Pſ. q̇ ait. Maledicti q̇ declinant a mādatis tuis Pſ. cxx. in q̇bus p̄cipit nō homicidiū facies Math. xix. ¶ Scd̄o terram reddūt ſterilē: vbi em̄ eſt ſanguis inūdatio: fruges nō bene creſcūt: ʒ maledictū mendaciū: furtū homicidiū inundauerūt ſuper ⁊c. Oſee. iiij. Nō ergo mirū eſt ſi fructus nō bene creſcūt. ¶ Tertio ſunt vagi mente vel corpe vel vtroq̄ʒ: q2 dum in om̄i loco inſidias ſuſpicātur ſecuriora quaſi vagi loca querūt: que tn̄ freq̄nter longo tp̄e nō inueniūt ſecura: ꝓpter homicidia nanq̄ʒ de locis terriſq̄ʒ ſuis multi vagant: ʒ ſi aſſumpſerit p̄nas vt aquile ⁊ in extremis mari habitauerint: ibi manus dei inueniet eos. ¶ Quarto multos timent. Oēs nāq̄ʒ occiſores ſuſpectos habent amicos ꝓpter factum qd̄ fecerūt de oībus ꝓxijs min⁹ cōfidūt amicis cogitantes: q̄ deus illos ꝯ ſe ꝓ enormi qd̄ fecerūt facto ſuſcitare poterit. Ille nanq̄ʒ Lamech poſt homicidium perpetratū: vxores q̄nq̄ʒ de quib⁹ cōfidebat timuit dicens Gen̄. iiij. Audite vocē meā vxores Lamech: qm̄ occidi virum ⁊c. ſeptuplū vltio dabit de Cayn. de Lamech v̄o ſeptuagies ſepties: illas nāq̄ʒ timens illis talibus minabat verbis. ¶ Quinto tales in morte ſepi⁹ in deſperatiōeʒ cadūt: nec mirū ſi deſperet in eius curia negocia ſua bene expedire: ad quā capti inuiti trahuntur reſponſuri de hoc q̄ templū regis ⁊ dn̄i curie. i. dei pſtrauerūt qd̄ ipſe cū tanta edificauit diligētia: dicēs
11 faciamus hoīem ⁊c. Gen̄. j. ¶ Sexto a deo vel homie occidunt. Nō ſolū q̄ dei templū pſternūt hoīem occidendo: ſed q2 dei imaginē in templo. i. aīam deſtruūt ipſam quantū in eis eſt in ignē eternū ponēdo. Si em̄ lex terrena hoīem morte ⁊ pena punit capitali q̇ imagines vel ſtatuas deſtruit terreni impatoris: ſicut patʒ in digeſto nouo li. x. ti. ad legē Juliam maieſtatis. l. q̇ ſtatuas. Qui inquit ſtatuas aut imagines impatoris inconſecratas pflauerit vel aliqd̄ ſimile cōmiſerit lege iulia maieſtatis tenet: quāto magis penā illā meret: q̇ imagines celeſtis impatoris in ignib⁹ cōflauerit culpe vel pene eternalib⁹: tāto em̄ maiori rōne ei mors inferēda eſt: quāto imago quā deſtruit in nā ſua melior eſt vtpote viua ⁊ rōnalis nature: q̇ melior eſt q̄ imago lapidea: quātoq̄ʒ impator cui⁹ eſt imago dignior inuenitur. Si g̃ q̇ imaginē vt dictū eſt deſtruit mortuā: mortē meret. A fortiori rōne ille q̇ imaginē deſtruit viuā: mortē meret a deo vel hoīe q̇ q̄n eū occidūt ei dicere poterūt: q̄ tali vicʒ Agag regi amalech dixit Samuel: q̄n illū occidit. j. Reg. xv. ſicut inq̄t fecit ſine liberis mulieres gladi⁹ tu⁹. Jta abſq̄ʒ liberis erit int mulieres mr tua: ⁊ in fruſta pcidit eū. ¶ Septimo ſentētiā dānationis eterne ab eo illis inſligendū ad quē appellādo ſanguis clamat occiſi: ſic oſteſuʒ eſt. D. xij. 12. timere poterūt cū Cayn cui⁹ ſequunt pditiōes: ⁊ cū diabolo cui⁹ filij eſſe oñdunt. D. viij. 9. ⁊ de q̇ dicit veritas Joā. viij.
Arti. vij. Ille inquit homicida erat ab initio.
¶ Sed aliq̇ homicide ⁊ percuſſores ſe falſo excuſando rn̄dēt: dicēdo malus hō fuit: ⁊ multa mala in vita ſua
12 fecerat homicidia furta: adulteria Mar. vij. Jō bonū homicidiū eſt: q̄ mundū ab eo liberauit: aduertāt ⁊ q̄cūq̄ʒ potētes ⁊ cupidi occaſiōe q̄ſita vt terrā emēdent: et pax i regno fiat vt dicūt: occidūt: q̄ dictū illoꝝ i aliq̄ colore hr̄e poſſet ſi cū ipſo cupiditates ⁊ alio occideret vicia. Sed hen q̄n ipm̄ occidūt vicia ꝑ q̇b⁹ vt dicunt ipm̄ occidūt cū ipſo nō occidūt: ʒ poti⁹ in ſeipſis plantant in q̇b⁹ forti⁹ creſcūt: q̄ʒ in illis creuerāt. ¶ Et ꝑterea ſi malo mō ꝯ iuſticiā malū occidit: male malū vindicat: q̄n ꝑ vno malo vel homicida duo mali ⁊ homicide ſiūt: q̄n ꝑ tāto ⁊ aliq̇ homicida eſt: ſeipm̄ homicidā pſtituit. Alij v̄o grauit pcutiētes vl' vulnerātes cū 13
occidēdi intētiōe credūt ſe corā deo nō eſſe homicidij culpe reos: vel irregulares: errāt tn̄ q2 ſi apud leges et iudicia mūdi talis homicida iudicet: q̇ telo cū occidēdi intētiōe pcutit: vt pʒ Codice li. ix. ti. ad legē cornelīā de ſiccarijs. l. is q̇ cū telo. Si etiā hijs qui venenū necādi hoīs cā fecerit vel vēdiderit vel habuerit morte plectēdus eſt ſm leges ciuiles: ſic ptʒ in digeſto nouo li. x. ti. ad legē corneliā de ſiccarijs lege eiuſdē. ¶ Si inſup ille in eccl'ia militāte ſm Hoſti. q̇ animo inficiēdi aliquē vulnerauerit irregular' eſt: ſic pʒ i ſūma pfet. li. ij. ti. j. q. lxiij. A multo fortiori tales i iudicio dei diſtrictiſſime: ⁊ i eccl'ia triūphāti homicide iudicabunt: atq̄ʒ irregulares ſi lex ciuilis volūtatē punit ſic patʒ Codice de epīs ⁊ clericis. l. ſi q̇s nō dicā rape. A multo fortiori:
lex dei imaculata. ¶ Alij ſe excuſant q̄ ſe defendēdo oc 14
cidūt: ʒ ad h̄ q̇ iſta excuſatio valeat reqrit: q̄ cām nō dederint: q̄re inuadunt: q̄ etiā tantū quātū potuerunt fugerint: reqrāt g̃ diligēter in pſciētijs ſuis: q̇s fugā illoꝝ impedimit: murus vicʒ vl' aliqd̄ tale obſtaculū corporale ſeu ſupbia ⁊ ſeculi verecūdia q̇ retrahēte fugere noluerūt: primū excuſat: ſicut ptʒ Codice ti. pallegato is q̇ aggreſſorē: ſcd̄m nō excuſat: plus em̄ q̄tuʒ ad ſeculi verecundiā illū timere deberēt: q̇ ait Mat. xxvj. oēs qui accepint gladiū: gladio peribūt. Nō de hijs q̇ occidunt pter ꝓpoſitum: leges ſermone. C. xlj. 5.

Honeſtas ornare debet. Viiij.

Primo aīam ꝓpt intuitū dei ⁊ ſctoꝝ. Scd̄o locutiōes ⁊ opatiōes: nō ſolū ꝓpt dei ⁊ ſctoꝝ: ʒ etiā ꝓpt intuitū hoīm. Tertio oñdere reſtat ex q̇b⁹ fit atq̄ʒ pſumit iſtud honeſtatis expimentū. Quarto q̇ ſit iſti⁹ vel ſtimēti vtilitas.
¶ Ratio pmi oñdit ex rōnabili hominū pſuetudine. Si em̄ pſona nobilis: q̄n corā multi Arti. j. 1
ambulare vel a multi videri dʒ nitit a facie ab habitu et ab oīb⁹ corpis partib⁹ maclas ⁊ oē qd̄ ptra honeſtatē eſt tergere: ⁊ i oīb⁹ honeſtatē maiorē oſtēdere q̄ʒ faciat in tenebris vel q̄n ſolus eſt. Et ſpecial'r vbi ex geſtu honeſto ſperat ab illis: q̇b⁹ honeſtate placet magnū cōſeq̄ bñficiū. A fortiori rōne ab aīa q̇ eſt nā nobilis: q̇ ſp corā deo ⁊ oībus eſt ſctis: ab ipſiſq̄ʒ ſp videt vtrū feda pulchra ve ſit. Jn ipo nāq̄ʒ ſpeculo diuitat' aīe q̄litas ſp oñdit: cui⁹ q̇dā q̄litatē oēs illi vidēt: q̇ ſpeculū illud intuent ſic oñſum eſt. A. xxv. 17. debet abijci oīs macula infidelitat': feditat' ⁊ malignitat': ⁊ oē qd̄ illi⁹ deformat honeſtatē: q2 ex aniē honeſtate deo ⁊ ſctis placēte magnū ſperare poſſum⁹ bñficiū. Abijciam⁹ g̃ opa tenebrarū: ſic vt i die honeſte ambulem⁹ Ro. xiij. Et ponit cām lucrū. ſ. qd̄ ide ſperat in h̄ qd̄ ſequit: nūc em̄ ꝓpior ē nr̄a ſalus. Cleric⁹ em̄ ſpe bñficij honeſti⁹ ſe gerit.
¶ Si tāta reqrit honeſtas i aīa ꝓpt intuitū dei ⁊ ſctoꝝ Arti. ij.
et ꝓpt bñficiū qd̄ inde ſperam⁹ veturū vbi pluriū eſt intuit⁹: maiori q̇dāmō diligētia honeſtas reqrēda eſt. 2
Sed locutiōes ⁊ opatōes a plurib⁹ intuent: q2 ab illis q̇b⁹ ⁊ aīa ⁊ etiā ab hoīb⁹. ¶ Ergo pmo a locutionib⁹ abijciēda eſt oīs inhoneſtas iuratiōis: q2 diuino ꝯtriat honori. Ad magnū em̄ dn̄m hō nitit honeſte loqui. ¶ Scd̄o imūde locutiōis: que proprie cōtrariat ſaluti. homo in preſentia multoꝝ honeſtoꝝ honeſte loqui

nitur: qđ ſi nō faciat eos offendit ⁊ ꝯtra ſe ꝓuocat. Sic
nos in pñtia dei ⁊ ſanctoꝝ. ¶ Tertio detractionis et
oblocutionis q̄ ꝓximi ꝯtrariant̄ charitati. Membꝝ ũ
enĩ membro corpis nō detrahit: q̄bus abiectis honeſte
ambula ad eos q̄ foris ſunt. j. Theſſa. iiij. oſtēdētes il-
lam quã intus habetis honeſtatē in aĩa: extra nō ſolũ
vt dictũ eſt: in locutione: ſ; in opatiõe: honeſtã deo red
dendo ſeruitutē: ꝓximo equali amicitiã: ſibiipſi ⁊ infe
riori gubernationē. Sic oĩa in vobis honeſte et ſm
ordinem fiant. j. Coꝛ. xiiij. ¶ Tam in diſpoſitiõe ani-
3 me q̄ȝ ⁊ locutionis ⁊ operationis: due nanq; vltime ſi-
ne primo eſſe non poſſunt: ſicut nec fructus ſine radi-
ce: quia ſicut fructus ex radice ſeu arbore naſcitur: ipſi-
uſq; oſtendit qualitatē: ſicut etiã per habitũ qui oſten-
ditur in foro ſcitur qualē habet in camera: quia pul-
chriorē quē habet oſtēdit in foro: ita ex honeſtate ſecũ-
da ⁊ tertia oſtendit̄ prima ex ipſa q̄ naſcunt̄: q̄ȝ qui ha-
buit vel habet: dicere põt illud Eccl. xxiiij. quaſi vitis
fructificaui ſuauitatē odoris ⁊ flores mei fructus ho-
noris ⁊ honeſtatis: de illoq; dici põt illud Sapieñ. x.
honeſtũ fecit illũ in corde ſuo ore ⁊ opere.
¶ Honeſtatis vo ornamēti facti et ꝯtrarij abiectio ex
Arti. iij. multis fit virtutibꝫ anime: nec ornamētũ ipſaꝝ ornãs
que ad deũ ex lumine fit fidei: ſicut enĩ pulchritudo re
4 rũ corpaliũ lumĩe oſtēdit̄ corpali: ita honeſtas anime
lumine oſtendit̄ fidei: ipamq; ornans: quo ad vtilita-
tem ꝓpriã virtus eſt tpantie: p quã inordinatos gule ⁊
luxurie reprimit motus Eccl. xxxj. vigilia honeſtatis
tabefaciet carnē ipſius: inſup ornamentũ ipaꝝ quo ad
ꝓximũ ornãs ex virtute fit charitatis Sapieñ. vij. ho
neſtatē illius nō abſcōdo. ¶ Ornamentũ vo honeſta-
tis: qđ locutionē ornare dicit̄ ex virtute fieri debet pru
dentie: ipſa nanq; docet qualiter ad oēs ⁊ cũ oībus
ſit loquendũ dicens: cũ viro inhoneſto tracta de hone-
ſtate Eccl. xxvij. ¶ Ornamentũ vo honeſtatis exterio
ra ornans opa ex virtute fit iuſticie q̄ vnicuiq; reddit
qđ ſuũ eſt: qđ eſt optimũ: q2 q̄ hoc facit nihil omittit:
ſ; oĩa bona facit: qui ḡ hoc habet ornamētũ: dicere põt
illud Eſa. vij. venerũt mihi oĩa bona pariter cũ illa
ſc; iuſticia ⁊ innumerabilis honeſtas p manus illius.
5 ¶ Fortitudo vo ſeu pſeuerãtia oĩa iſta pſumit ⁊ adin-
uicē tenet honeſtatis ornamēta: illum enĩ q̄ hec habet
veſtimēta pſeuerantie honeſtauit in laboribꝫ: ne veſti-
menta honoꝝ operũ diſcōtinuata q̄ſi diruta nuditatē
oñderēt ⁊ cõplent labores illius Sapieñ. x. Sciēs q̄m
nō eſt honeſtum a bono inchoato deficere.
Arti. iiij. ¶ Hoꝝ aũt honeſtoꝝ veſtimentoꝝ triplex eſt vtilitas
Vna ante mortē: ſicut enĩ apud ſeculũ ꝓpt̄ corpalē pul
6 chritudinē alique pſone citius maritant̄ ⁊ ꝓmouent̄:
ita apđ deũ hec pulchritudo ſpũalis cordis: oris ⁊ ope
ris facit deũ q̄nq; ſubito honeſtate pauperē Eccl. xj.
¶ Alia in morte ſicut enĩ vbi magna eſt pſſura in por-
ta vt ad feſtũ intrēt: in q̄ preſſura nudi ⁊ turpit̄ ornati
a ianitoribus excluduntur: bene vo ornati introducũ-
tur. Sic in preſſura mortis: quando illi q̄ predictis nō
ſunt honeſtatis induti veſtimētis: vtpote q̄ veſtimētũ
nō hñt fidei: vel q̄ veſtimentũ ꝯtinētie decurtatũ hñt
nuditatē natiũ oñdētes vel q̄ veſtimētũ charitatis ni-
mis breue hñt: tm̄ amicos diligētes: ⁊ ſic de alijs exclu
dent̄. Alij q̄ iſta veſtimēta pfecta hñt itroducent̄. So-
lus ḡ ſic indut⁹ ꝯfidēter mori põt: ⁊ porte celi appropi-
q̄re dicendo illud. ij. Mach. vj. eleazari: honeſta morte
pfungar. ¶ Tertia poſt mortē: q2 q̄ñ nō hñs veſtē nu-
ptialē de dei ꝯuiuio expellet̄: habēs predicta nuptiaꝝ
veſtimēta cũ deo ſp gaudebit: ḡ in amicitia ei⁹. i. hone-
ſtatis delectatio bona ⁊ in opibꝫ manuũ illi⁹ honeſtas
ſine defectiõe in celo ſc; Sapieñ. viij. in q̄ venerũt oĩa
bona cum illa et innumerabilis honeſtas per manus
illius Sapieñ. vij.

Honor cuiuſcunq; boni. H. iiij.

Primo deo eſt reddēdus honor huius ſeculi.
Scđo a bonis nō eſt de iure appetēdus. Tertio de fa-
cto tota fere ppli multitudo plus circa ſeculi q̄ȝ dei in- Arti. j.
¶ Primũ ptz p tres rõnes: quarũ (tenta eſt honore.
Prima accipit̄ a lege gratitudinis: ſcđa a lege vtilitatis
tertia a lege iuſte equitatis. ¶ Prima rõ ex factis patet 1
antiquoꝝ: ſi enĩ romani regulã quandã ſequētes grati
tudinis liberatoribꝫ ⁊ triũphatoribꝫ ſuis tãtũ attribue
bãt honorē q̄ vel ſtatuas vel arcus erigebãt triũpha-
les ſicut adhuc rei docet euidētia: nã vſq; hodie ĩ illoꝝ
honoris memoriã roma plures tales oñdit effigies in
quibꝫ toti⁹ victorie honorē ſuis reddebãt pncipibus.
A fortiori rõne ⁊ maiori gratitudinis neceſſitate chri-
ſtiani nō ſolũ liberatori ⁊ triũphatori: ſ; etiã creatori ⁊
glorificatori ſuo chriſto ſicut ei poſt victoriã in paſcate
arcũ: in eccl'ia erigũt triũphalē. i. cereũ paſcalē: honorē
victorie ĩ materia forinſeca attribuēdo: ita ei oĩa bona
in illis opanti: iuxta illud Eſa. xxvj. Oĩa enĩ opa ope-
ratus es in nobis ⁊ diabolũ ⁊ pctã vincēti oĩm bonoꝝ
operũ ⁊ victoriarũ honorē in cordibꝫ ſuis reddēt dicē
tes ſoli deo honor ⁊ gloria. j. Thim. j. q̄ enĩ p victoria
ſua ſibi vendicat: in Pſ. xlix. dicēs. Inuoca me in die
tribulationis eruã te ⁊ honorificabis me. ¶ Scđa rõ 2
ex ſcripturꝭ ptz ſctõꝝ: in q̄bꝫ legit̄ q̄ qui deũ honorant
ab ipſo honorabunt̄: ſicut ptz pmo de recte credētibus
quoꝝ recta fides in honorē redũdat dei: ſicut fidelitas
ſerui in honorē redũdat dñi ſui. Ideo ab eo honorabũ
tur: vobis igit̄ honor credētibꝫ. j. Pe. ij. Scđo idē ptz
in hijs: q̄ mũdo ſũt corde ⁊ corpe: honeſtas ⁊ mũdicia
miniſtri in honorē redundat dñi ſui. vñ de tali dño in
eius laudē dici ſolet: q̄ȝ educatã ⁊ bonam hñt familiã.
Qui inſup imaginē alicu⁹ ſancti mundã ſeruat: ipſuȝ
honorat: q̄ vo ipam in lutũ ꝓijcit ipm inhonorat. Sic
in ꝓpoſito de hijs q̄ imaginē in aĩa habēt dei: quã q̄ in
lutũ ꝓijcit peccati deũ inhonorat: ⁊ ab ipſo exhonora-
bit̄: q̄ vo ipam mũdã ſeruat ab ipſo honorabit̄. j. Thi
mo. ij. q̄ ſe emēdauerit ab iſtis erit vas in honorē. De
vtroq; ſimul. j. Reg. ij. q̄ me honorificauerit glorifica
bo eum: qui aũt me cõtemnit erit ignobilis. ¶ Tertio
idem patet p elemoſynarũ ⁊ miſericordiarũ amatores.
Tales enĩ dum ſua ꝓpter deũ dant: ⁊ ꝓpter illũ iniuri-
as ⁊ damna remittũt: deũ honorãt: ſicut qui miniſtris
alicu⁹ dñi ꝓpt̄ illi⁹ amorē aliq̄ dãt vel remittũt: ſic ho
nora dñm de tua ſbã Prouer. iij. qđ facis ei⁹ dãdo vel
remittēdo miſtris: dñ tñ p ei⁹ facꝭ honore: q2 honorat
dñm: q̄ miſeret̄ paupis Prouer. xiiij. Sic miſericordes
deũ honorãt: ita imiſericordes deũ inhonorãt: ſic patet
E. iij. 29. ¶ Iſtis ḡ exhonoratꝭ alij honorabunt̄: ſic ptz
Mat. xxv. vbi iſtꝭ expulſis: illis dicet: venite bñdi. ⁊c.
ſciētes q2 victoriã ⁊ honorē acq̄rit: q̄ dat munera Pro
uer. xxij. victoriã ſupple celeſtē ſic Alexāder p ſuã largi
tatē victoriã obtinuit terrenã. ¶ Quarto idē ptz ĩ iuſtꝭ 3
q̄ honorãt dñm ſuũ: dũ eũ a cupiditatꝭ nota pſeruãt: q̄
vt eũ ditēt munera accipiēdo a vitatꝭ nō deuiãt trami-
te. Sic tales q̄ ſibi ⁊ alijs bñ pſunt iuſte ſe hñtes q̄ȝtuȝ
ad ſeipos ⁊ alios a deo honorabũt̄: teſte Paulo. j. Thi
mo. v. q̄ inq̄t bñ pſunt pſbri: duplici honore digni ſũt
¶ Quĩto idē ptz ĩ loquētibꝫ reuerēter: q̄ ad deũ ⁊ vtilit̄
q̄ ad ꝓximũ Eccl. v. honor ⁊ glia in ſermone ſenſati.
¶ Sexto in bñ opantibꝫ ⁊ pſeuerãtibꝫ: tales deũ hono
rant: dũ tñ in ipm ſperãt q̄ vſq; ad mortē ꝓ illo opus

bonū ꝯtinuāt:tales a đo honoꝛabunť:q̄ glīa ꝛ honoꝛ
oīu opanti bonū. Ro.ij. ¶ Septimo idē ptꝫ in bene
patiētib᷒:tales eīn honoꝛē deo reddūt:ſicut militū ꝓ-
bitas: dū ab inimicꝭ ꝓ dño ſuo multa foꝛtiter tolerāt:
tales a deo ſuo honoꝛabunť. Cōicātes igiť chꝛi paſſio
nib᷒ gaudete:q̄ ſi exꝓbꝛamini in noīe chꝛi beati eſtis:
q̄ qđ eſt honoꝛis ꝛ glie ꝛc. Sup vos requieſcet.j.Pe.
4 iiij. ¶ Tertia ratio ex lege ptꝫ neceſſitatis:ex q̄ nāq̄ in-
ter deū ꝛ nos talis facta eſt mercatiōis ſeu opis ꝛ labo
rū ſocietas q̄ ipē de oīb᷒ bonis habeat honoꝛē: ꝛ nos
lucrū ſine infidelitatis piculo:ipm ð pte ſua defrauda
re nō poſſum᷒:ex q̄ infidelitate puatio iuſte imminet
partis nr̄e:ſicut miniſtro infideli periculū imminet ꝓ-
uatiōis oīm honoꝝ:ſic in ꝓpoſito ſicut ptꝫ Actuū.xij.
de Herode agrippa:q̄ puatus eſt vita ꝛ oīb᷒ bonis:
q̄ꝛ pcuſſit eū angel᷒ eo q̄ nō dediſſet honoꝛē deo. Iſtis
ḡ trib᷒ de cauſis afferte dño glīam ꝛ honoꝛē:in ps.xcv.
Ar.ij. ¶ Et ſicut honoꝛ ver᷒ eſt deo a bonis exhibed᷒ ꝓpter
tria: ita honoꝛ falſus a bonis non eſt petendus ꝓpter
5 tria. Pꝛimo:q̄ malis vel ꝓpter mala dať. Scđo q̄ nō
eſt durabil'. Tertio:q̄ decipit ꝛ culpa excecat ꝛ ad pe-
nas ducit eternas. ¶ Pꝛimū ptꝫ:q̄ ſicut cib᷒ poꝛcoꝝ:
ita nec honoꝛ maloꝝ a bonis appetend᷒ eſt. Rō eīn di
ctat q̄ illud qđ eſt cōe ꝛ dānabile malum nō debet eſſe
appetibile bonis:ſed honoꝛ mūdi eſt malis cōmunius
q̄ malis vel ꝓpť mala cōmuni᷒ dať:q̄ꝫ bonis vel ꝓpť
bona mala. ¶ Pꝛimū vicꝫ q̄ malis cōmuni᷒ deť q̄ti-
diana docet experiētia:q̄ videm᷒ q̄ pl᷒ honoꝛis ſtatui
Erē gradui vel dignitati dať ꝛ foꝛtune atq̄ꝫ diuitijs q̄ꝫ gr̄e
bonitati hūilitati atq̄ꝫ ceteris deť virtutib᷒. Ex q̄ euen
tu ptꝫ:q̄ eſt de ſeculi honoꝛe:ſicut ð Italicoꝝ clamoꝛe:
in illa eīn terra pugne ꝛ frequētes fiūt ꝯgreſſiōes inter
magnos partiū gibilinoꝝ ꝛ guelfoꝝ ſub q̄b᷒ popula-
res habitātes clamāt:qn̄ ꝯgredi debēt:ꝓ pte q̄ dñatur
q̄ntūcunq̄ꝫ mala iniuſta ꝛ odioſa ſit:dicētes:viuat vi-
uat. In illo nāq̄ꝫ clamoꝛe oculū nō habēt:q̄ ps iuſtioꝛ
vl' melioꝛ ſit,ſed q̄ potētioꝛ.ex q̄ ſeq̄tur q̄ frequēter oꝛe
clamāt ꝓ illo:quē coꝛde vellēt eſſe ſuſpēſuꝫ:ſicut dictū
eſt.A.xvj.7. Sic in ꝓpoſito clamoꝛ ꝛ fauoꝛ mundi et
ꝓpl'i: pl᷒ reſpicit potētiā terrenā nobilitatē pecuniaruꝫ
largitatē potiuſq̄ꝫ tales honoꝛāt ꝛ ꝓmouēt q̄ntūcūq̄ꝫ
hec habētes mali ſint ꝛ iniuſti q̄ꝫ faciant vite bonitatē
ꝛ moꝝ honeſtatē:ꝛ ideo in mūdo ver᷒ honoꝛ non eſt.
Vn̄ Seneca in q̄dā ep'la. Ex q̄ pecunia in honoꝛe eſſe
cepit ver᷒ honoꝛ cecidit:nō ſolū q̄ malis dať:ſed quia
frequēter ꝓpť mala dať:ſicut ptꝫ de dominis ꝛ poten-
tib᷒ q̄ ꝯſpiratoꝛes ꝛ falſos honoꝛāt: vt falſitatē ab eis
req̄ſiti vel vt eis placeāt:cōmittāt. Adulatoꝛes etiam:
q̄ eis adulanť vt veritatē non dicāt:honoꝛāt. ¶ Iſtis
nāq̄ꝫ de cauſis mal᷒ rex Balach malū honoꝛauit pꝛo
phetā Balaā. Nūeri.xxiij. Decreuerā in q̄t honoꝛa-
re te ꝛc. ꝓ malefactis ſuis ꝛ falſitate ſicut ibidē patet.
6 ¶ Ex iſta pꝛima falſi honoꝛis ꝯditiōe ſcđa ſequitur q̄
vicꝫ durabilis eſſe non pōt: q̄ ex hoc q̄ honoꝛ mundi
ſup falſum fundať fundamētū ſup potētia vicꝫ vl' in-
oꝛdinato amoꝛe:vel lucro vel malefactis vt dictū eſt.
Iſto fundamēto deficiēte:ꝛ cadente neceſſe eſt honoꝛē
cadere ſupedificatū. Sed fundamētū tota die mutať:
q̄ ꝑtāte vel hui᷒ ſeculi ꝓſperitate nihil mutabili᷒:iđo
ꝛ honoꝛes:q̄ illas volubiles foꝛtūas ſequunť: ſicut ro
ta:in medio rote q̄tidie mutari videť:que quidē hono
ratiōis ꝛ vitupatiōis mutatio moderuuꝫ ꝓpl'm in hoc
Erē populo aſſimulať romano in q̄ ab antiq̄ diſcoꝛdia eſſe
ſolebat inter duas magnas parentelas:vicꝫ inter colū-
nenſes ex vna pte:ꝛ vrſinos ex alia pte:in quodā ergo
cōgreſſu inter iſtos ferť ꝓpl's clamaſſe ꝓ colūnenſib᷒:
quoꝝ ꝓſperitas ꝛ poteſtas maioꝛ reputabať: dicendo
viuāt colūnenſes viuant:ꝛ moꝛiant vrſini. Colūnen
ſib᷒ vo illo die victi:victoꝛes ſe duri᷒ ad ꝓpl'm habue-
runt. ¶ In alio vo ꝯgreſſu ecōuerſo clamauerūt ꝓ vr
ſinis tūc dominātib᷒:mutationē nanq̄ꝫ foꝛtune muta
tio ſequiť vocis. Vrſinis vo illo die victis:clamantes
victoꝛes erubuerūt atq̄ꝫ timuerūt. ¶ In tertio vo ꝯfli
ctu clamauerūt:viue q̄ venke:viue q̄ venke.i.viuat q̄
vincit. Nota de pena taliū.A.xv.32. Ecce illi cū pote 7
tioꝛib᷒:q̄s vicꝫ potētioꝛes viderūt vel potentioꝛes ſpe-
rabāt clamabāt ignoꝛātes:q̄ ps potentioꝛ eſſet futura:
cuiq̄ꝫ parti foꝛtuna victoꝛiā daret:de neutra parte eſſe
nolebāt:vt manifeſte oſtenderet:qm̄ ad veritatē vl' ad
iuſticiā oculū nō haberet:vel ad fidelitatē:ſꝫ ad ꝓpꝛiū
cōmodū vt quieti᷒ ſub victoꝛib᷒ viuerēt:ꝛ ad mundi
ꝓſperitatē:recte nec pl᷒ nec min᷒:ſꝫ oīno eadē in mo-
dernis nobilib᷒ inueniť ꝯditio:hec eīn q̄tidiana docet
experimēta: in q̄b᷒ videť q̄ diſcoꝛdia inter magnos in
cipiēte:ꝛ partib᷒ ꝓ retinētia ꝛ ſubditis ſuis mittētib᷒:
illi q̄ pꝛi᷒ retēti fuerūt ad feoda ꝛ robas ꝛ maximis iu
ramētis ſe aſtrinxerunt:cū dñis ſuis in moꝛte ire:ſicut
Petrus:ignoꝛātes q̄ ps p̄ualebit apte de neutra pte ſe
eſſe oſtēderūt:ſꝫ podogrā vel guttā vel infirmitatē vl'
os in pede ꝓditoꝛie fingūt vſq̄ꝫ viderint q̄ ps p̄ualere
incipiat:ꝛ tunc ad illā oēs cadūt:dicētes:viuat viuat.
Si vo illa ps iteꝝ ſuccūbat:ſtatim ad aliā mutanť ptē
dicendo viuat:in coꝛde tn̄ illoꝝ vellēt ſuſpendiū ꝛ ſic
nec ad iuramentū qđ pꝰus fecerūt nec ad fidelitatē vel
iuſticiā oculū habēt:ſed ad ꝓpꝛiū cōmodū: vt lucrenť
vel ſaltē ſeipos ſeruent indemnes:ꝛ ꝓpter hoc totiens
vocē ꝛ honoꝛē mutāt:dicētes:cū illo q̄ dicere ſolebat:
quotiēs gameleon ſuuꝫ mutat coloꝛē ſic habeť.A.xv.
25. ¶ Et mirū eſt:q̄ potētes videntes populi ꝛ ſubdi
toꝝ falſitatē:tm̄ de illoꝝ curāt honoꝛe ꝛ ſeruitio:q̄ be-
ne ſcire poterūt:q̄ eos nō honoꝛāt ꝓpter ſe: ſꝫ ꝓpť ſua:
de illis nanq̄ꝫ loquiť ſcriptura Ecci.x. dicens. Eſt hō
qui honoꝛificabiť ꝓpter ſbām. ¶ Et bene ſcire poterūt
q̄ ille honoꝛ nō erit ſtabilis ſed mutāte foꝛtuna. Moꝝ
vt honoꝛificati fuerint:ꝛ exaltati queadmodū fumus
deficient in ps.xxxvj. Et non ſolū mutante foꝛtuna ab 8
illo quē pꝛi᷒ honoꝛabāt ſe retrahūt victoꝛes: vt dictuꝫ
eſt venerātes:ſed qđ peius eſt cū victoꝛe ſup victū cla-
mant:ipmq̄ꝫ cū victoꝛe ad moꝛtē moꝛe canū ꝓſequunť
in quo facto iudeis aſſimilanť: qui chꝛo ī die palmarū
a toto populo honoꝛato: ꝛ ꝓſpere agente ipm cū alijs
honoꝛabant clamātes. Oſanna benedict᷒ ꝛc. Foꝛtuna
vo circa eum eodē die mutata maioꝛib᷒ cōtra euꝫ ſur-
gentib᷒ ipm cum illis vſq̄ꝫ ad moꝛtē ꝓſequebanť cla-
mantes:crucifige eum. ¶ In hoc iterū facto cani aſſi-
milanť:de quo habeť.F.j.17. ¶ Illi vo q̄ in talib᷒ cō-
fidunt honoꝛib᷒ ꝛ falſoꝝ fauoꝛib᷒ ꝛ mala in illoꝝ con
fidentia cōmittunt ꝛ ꝓtectione: a quib᷒ poſtmodū cō
culcanť quādo cōculcari inceperint: gemētes cum leo Leo
ne cui in hoc aſſimilanť: dicere poterūt. Ille nāq̄ꝫ fm̄ Fabula
fabulas aliq̄ infoꝛtunio: vtputa ſenectute vel cōſimili
debilitatus:ꝛ ab oībus beſtijs a quibus pꝛius hono-
rari ſolebat inuaſus ꝛ cōculcat᷒ dolens dixit:cum eſſet
mihi virtus:fuit ꝛ honoꝛ:ceſſante vo virtute: ceſſauit
ꝛ honoꝛ. Sic oīno eſt de multis quos dū in rota foꝛ
tune aſcenderūt:multi honoꝛauerunt:dum vo ex alia
parte aſcēdē inceperūt eos vacuos ꝛ ſine honoꝛe abie-
cerūt Iudith.j. de quib᷒ verificať illud Sap.iij. Sine
honoꝛe nouiſſima. ¶ Tertio fugiendū eſt non ſoluꝫ q̄ 9
nō eſt durabilis: vt dictū eſt:ſed quia in illa quam ha
bet breuitate multos excecat:ingratoſq̄ꝫ facit vel oſtē-
dit:ꝛ ad penas ꝑducit eternas. Nōnullis eīn audituꝫ

eſt ꝯtingere: ꝙ in paupꝑtate gratitudinē magnā tā deo
ꝙ̄ hoīb⁊ habere ꝓmittebāt: ⁊ ope vt poterant oſtende
bāt q̄ honorati vtriq̄ʒ ingrati extiterūt. quib⁊ deꝰ iuſte
miniſtrare pōt: ſicut miniſtrauit q̄dā nigromāticꝰ di-
ſcipulo ſuo de q̄ narrator ait: ꝙ multa mgr̄o ſuo ꝓmit
Ex.xiiij tebat cū nihil haberet: mgr̄ v̄o tantū fecit ſuis incanta
tionib⁊: ꝙ fecit ſibi videri ꝙ magnꝰ eſſet dn̄s. corā quo
veniēs ab eo tanq̄ incognitꝰ vilipēſus: medio q̄ ſic ex
altabat ſubtracto ad pauperē in q̄ illuʒ inuenit redigit
ſtatū. Sic deꝰ faciet illi: qui cū in honore eſſet nō intel-
lexit in pſ. xlviij. Medijs eīm quib⁊ honorant̄ cū vita
ſubtractis de tali honore quo abuſi ſunt ad eternū de-
ducent̄ dedecꝰ: ⁊ tūc apparebit verſuū ſequentiū veri-
tas. Magnꝰ honor ſed maius onus ſed maximꝰ hor-
ror: hiſq̄ʒ minant̄ accidit heret me: magnꝰ honor qn̄q̄ʒ
in cathedra ſpeculat̄ in alta: maiꝰ onus cū ſit abſq̄ʒ q̄e-
te labor: maximꝰ eſt horror cū diſtrictam rōnem: tā de
grege q̄ʒ ꝓ ſe reddere paſtor habet. Ex trib⁊ ḡ p̄dictis
rōnib⁊: ratio ptʒ decreti dicentis ꝙ fugiēdi ſunt hono-
res ⁊ fugientib⁊ offerēdi. viij. q. j. in ſcripturis. Et ſolꝰ
ille honor verꝰ in celo eſt appetendꝰ. Et ſm̄ Augu. de
ci. dei li. xxj. Nulli cōfert̄ indigno: nec vlli negabit̄ di-
10 gno. ¶ Si illos aut qui honores fugiūt neceſſitas ho-
noris ſtatū tenere cōpellat: exemplū nō ſequant̄ predi
cti diſcipuli: nec ſimarij: de quo dictum eſt. G. iiij. 14.
Tales ſunt q̄ ꝓ honore ⁊ beneficio reddūt ꝯtumeliā.
Ecc̄i. xxix. ¶ Sed ꝯditionē ſequant̄ Heſter: q̄ cū ho-
norata eſſet ad magnū ſtatū ꝓ ꝓp̄lo ſcʒ indigēte depre-
catura ꝑiculo ſe expoſuit: ſicut ptʒ Heſter. iiij. Exem-
plū etiam accipiāt Thobie: q̄ donaria recepta ab his a
quib⁊ honoratꝰ fuerat. Thob. j. Non poſuit in carba
nā: ſed inde elemoſynas fecit Gabelo: ⁊ alijs indigen-
tib⁊ dando ⁊ mutuādo. Et non obſtante: ꝙ in magno
eſſet honore viles paupes captiuos ⁊ incarceratos nō
ſpreuit: ſed ꝑgebat ꝑ oēs: qui erāt in captiuitate ⁊ mo-
nita ſalutis dabat eſuriētes alebat nudiſq̄ʒ veſtimēta
p̄bebat: ⁊ mortuis atq̄ʒ occiſis ſepulturā ſollicitꝰ exhi-
bebat. ¶ Sed heu nōnulli in magnoꝝ officijs vel cu-
rijs honorati: non faciūt qd̄ fecit Thobias: nec loquū
tur cū Heſter: a primo eīm cupiditate a ſcd̄o inordina-
to frequēter impediunt̄ timore q̄ timēt dn̄is diſplicere
vel a curia vel officijs amoueri: q̄bus ab illis q̄s v̄bo
vel ope iuuare poſſent ⁊ deberent nec tn̄ faciūt ꝯgrue
dici poſſet: ſicut dixit Mardocheꝰ ad Heſter: q̄ roga-
ta vt indigētes iuuaret: in principio ſe excuſauit: ⁊ quo
dāmodo difficilē reddit ſicut Heſter. iiij. ptʒ: cui ille:
ne putes ꝙ aīam tuā tm̄ liberes q: in domo regis es p̄
cunctis iudeis: ſi eīm nūc ſolueris per aliā occaſionē li-
berabunt̄ iudei: ⁊ tu ⁊ domꝰ patris tui peribitis ⁊ q̄s
nouit: vt idcirco ad regnū veneris vt in tali tp̄e parer'
hoꝝ ḡ exemplo ſint chriſtiani honore inuicē p̄uenien-
tes. Ro. xij.
Ar. iij. ¶ Non obſtāte hoc: ꝙ de iure q̄ ad honores exhiben-
dos vel fugiēdos fieri deberet ſicut p̄dictis patet exē-
11 plis ⁊ ſcriptur': de facto tn̄ quaſi totius multitudinis
intentio circa mundi verſat̄ honores qd̄ patet in trib⁊
generib⁊ hoīm. Primo in honorantib⁊. Secūdo in ho-
noratis. Tertio honorē in deſiderantib⁊ ⁊ deficientib⁊
¶ Primū patet in factis tam principū: ⁊ p̄ſidentiū in
poteſtate eccl̄iaſtica q̄ ſeculari: vterq̄ʒ ⁊ cōiter plꝰ ho-
noris exhibent viliſſimo pctōri: in diuitijs ⁊ ſtatu ma-
gno cōſtituto: ꝓpter ſeculi honorē: q̄ʒ faciāt optimo vi
ro in paupꝑtate ꝓpter amorē dei: q̄s ſub cōgruo reprę-
Ex.xiiij hendūt exemplo libri Barlaā de rege facto: q̄ volens
oñdere errorē duo ſcrinia repleri fecit: vnū de magnis
diuitijs: aliud de reb⁊ vilib⁊: p̄mum exili: ſcd̄m p̄cioſo

cooperuit indumēto ⁊ cōſiliarios ⁊ miniſtros ſuos: q̄
grauiter tulerūt: ꝙ tātū honorauit paupes vocauit di
cens: qd̄ de iſtis duob⁊ reputatis meliꝰ: vel maiori di-
gnū honore: q̄ reſpōderūt ꝙ illd̄ qd̄ optū erat p̄cioſiꝰ:
ipo vtroq̄ʒ apto oſtēdit: q̄ʒ turpiter in eoꝝ errauerunt
iudicio aſſerēs illos ſili deceptos errore in honoris ex-
hibitiōe: quē vos inq̄t illis exhibet' ꝓpter veſtes ⁊ for
tunā quā exteriꝰ videtis: ego paupib⁊ exhibeo ꝓpt̄ vir
tutes ⁊ grām quā intus intelligo: ſciēs quoniā honor
regis iudiciū diligit in pſ. xcviij. plꝰ de his q̄ intus cre
dunt̄: quaʒ de his q̄ veſtib⁊ apparēt. ¶ Scd̄m ex v̄bis 12
patet Ber. de ꝯſideratōe ad Eugeniū papā li. iiij. c. v.
Videns inq̄t oēm eccl̄iaſticū zelū feruore ſola ꝓ digni
tate tuēda: honori totū dat̄ ſanctitati nihil aut paruʒ ſi
ſocialiꝰ te hr̄e tentaueris: abſit inquit: non decet: tem-
pori nō ꝯgruit maieſtati nō ꝯuenit: q̄ʒ geras ꝑſonā at-
tendite de placito dei vltima mētio eſt ꝓ iactura ſalut'
nulla cūctatio niſi qd̄ ſublime hoc ſalutare dicamus ⁊
ꝙ gl̄iam redolet illud iuſtū: ita oīe hūile ꝓbare ducit̄
vt faciliꝰ q̄ eſſe q̄ʒ q̄ apparere humilis inuenias timor
dn̄i ſimplicitas reputat̄: nō dicam fatuitas. Hec ille.
Inter q̄ v̄ba primo ponderādū ꝙ dicit honori totum
dat̄ ſanctitati nihil: qd̄ vt clariꝰ videat̄ exemplū in me
diū adducat̄: in q̄ appareat quō eccl̄ie p̄ſidentes de ho-
nore nudo ⁊ de vanitate nulla ſanctitate vel cōmodo
ſpūali vel corꝑali veſtita inter ſe magnas nō dicā ſcā-
daloſas: habēt brigarū diſcordias: ſicut ptʒ de cruce in
aliena dioceſi nō portanda: ex cuiꝰ portatiōe nulla deo
ꝯtingeret honoratio: nulla aīarū ꝑditio: nulla prorſus
ſequeret̄ reꝝ ſeu vere iuriſdictiōis ablatio: niſi ꝙ vnꝰ
ſibi ſoli approꝗriare velle videt̄ ꝙ ſummꝰ paſtor oībꝰ
indulſit: q̄ vult inq̄t poſt me venire tollat ſuā crucē et
ſequat̄: q̄ etiā paſtor in montib⁊ ⁊ latro de regno ban-
nitꝰ libere vtunt̄ priuilegio. Vnde ḡ tāta cordiū ani-
moſitas tantaq̄ʒ inter illos: q̄ totius pacis ⁊ concordie
ſpecula eſſe deberent litigij materia: vt vnus a ciuitate
ſeu ꝯgregatiōe ſe retrahat: in qua aliꝰ pomposo eq̄tuʒ
vallatꝰ numero: ad chriſti dedecus ⁊ ſubditoꝝ ꝑnicio
ſum exemplū potiꝰ q̄ ad quātūcunq̄ʒ ſanctitatē crucē
portat. ¶ Quō ſubditorū brigas ⁊ ſeculariuʒ ſuꝑbias
cupiditate ⁊ terreno veſtitas cōmodo mitigabūt: q̄ di
ſcordias inter ſe vbi nulla ſubeſt cōmodi ratio nutriūt
Mundiales nanq̄ʒ ꝓ terris ⁊ redditib⁊. Iſti v̄o ꝓ ho
norib⁊ ⁊ miſeria placitāt vanitate: in quo facto verbi p̄
dicti quo dicit̄ ꝙ honori totuʒ ⁊c̄. apparet veritas. Si
eīm tantū haberēt cordi crucis venerationem ⁊ gregis
ſanctitatē quantū habent crucis portationē ⁊ ꝓpriam
vtilitatem non haberēt tot oues morbidas: totq̄ʒ ꝯcu-
binarios: ⁊ alios honoris dn̄i trāſgreſſores in gregibꝰ 13
eis deputatis. ¶ Sed heu audiūt vnam crucē in dio-
ceſi ſua portare: vel vnū ꝓuiſorem volentē prebendaʒ
in eccl̄ia ſua occupare: vel quēcunq̄ʒ d̄ iuribus ſuis vl̄
redditib⁊ volētem aliquid ſubtrahere: grauiter offen-
dunt̄: exquiſitiſq̄ʒ cōſilijs multiſq̄ʒ libroꝝ: ⁊ legum re
ſolutionib⁊ toto conamine nitunt̄ reſiſtere. Audiētes
v̄o vel potius audire negligētes diabolū: dioceſim in
trare ⁊ multas aīas ad infernū portare multoſq̄ʒ alio-
rū bona per vſuras ⁊ iniuſticias occupare: ⁊ alioꝝ ſa-
lutem ꝑ luxuriam ⁊ mandatorū dei tranſgreſſionē ſb-
trahere non dico quin chriſtiani cum ſint in aliq̄ offen
dant̄. Sed vnum ſcio: ꝙ vtinā nec a deo nec ab homi
ne ſcitum eſſet ꝙ nō tanto cōſilio tantoq̄ʒ niſu ⁊ cona-
mine diabolo reſiſtūt ⁊ peccatis: animarūq̄ʒ perditori
bus ⁊ honoris dei ablatorib⁊ quāto reſiſtūt p̄bendaꝝ 14
ac pecuniaruʒ petitorib⁊: ⁊ honoris ꝓprij imperitorib⁊
ſicut patet. L. iiij. 17. ¶ Ex q̄ facto in parte verbū pre-

dictū relucet Ber. q̄ dic̄ ꝓ iacture ſalut' nulla eſt cun-
ctatio. Si em̄ in ſuprema eccl'ie p̄ſidentes curia in cete-
ris aīarū curā habentib9 tantū feruerent tanq̄ʒ duras
facerent ſanxiones circa aīas ſaluādas: ſicut faciūt cir-
ca florenos ⁊ pecunias colligēdas: non eſſent tot in cle
ro ⁊ populo adulteri vſurarij fornicarij ꝑiuri concubi
narij: ⁊ hmōi mandatoꝝ dei ⁊ honoꝝ deſtructores.
¶ Sed heu niſi taxa vel reſiduū ad certū ſoluat̄ termi
num. Et niſi eccl'ia decima certo ſit tp̄e ſoluta: rigidiſſi
ma contra non ſoluentes adhibet̄ excommunicatiōis
cenſura ab his q̄ in clero ⁊ populo duriora ſcire pote-
rūt delicta: q̄bus tam breui termino tanq̄ʒ rigida non
obuiet̄ cenſura: mandatū nanq̄ʒ illorū de pecunia pre-
tergrediens ſoluenda excōicatiōis ⁊ interdicti ⁊ pene
eterne ab eis punit̄ damnatiōis: mandatū vō dei q̄ſq̄
tranſgrediēdo de clero vitam ducēdo luxurioſam: pe-
na punit̄ pecuniaria: in q̄ pleriq̄ʒ burſe impletioni ma
gis q̄ʒ culpe vident̄ intendere correctiōi. Nota. D. vj.
15 xxv. ⁊. F. iij. 15. Item. D. vj. 28. ⁊. lvij. Optime. ¶ Ex
quo vnum patet: ꝙ dicere vehemētiſſime expaueſco: ſi
lere tamen non audeo: ne in illud incidā ve Eſaie. vj.
dicent': ve mihi q2 tacui: ꝙ videlicet quales tales ⁊ le-
gum ꝯditores: bulle nanq̄ʒ ⁊ legis ſanctio ꝯditoris eſt
oſtenſio: tot nanq̄ʒ bulle pecuniares: ⁊ furū rerū tem-
poraliū excōmunicatiōes: pecuniarū oſtendūt amato
res: ⁊ tot peccatoꝝ ꝯ̄ dei mandata diſſimilatiōes aīarū
oſtendūt neglectores. ¶ Sed reſpondebūt: ꝙ aīarū cu
ram ſuis cōmiſerunt ſubditis: q̄ illas in illoꝝ periculo
ſuſceperunt cuſtodiēdas: ex qua ip̄i ſuſceptiōe exhono
rant̄: ad pecunias vō colligendas: eos ſumptuū cōpel
lit neceſſitas. Quib9 reſpōdet̄: ꝙ ſicut aīarū curam ita
pecuniarū ⁊ decimarū diſpēſationem ſubditis cōmiſe
runt. Ex quo ḡ de duob9 pecunijs colligēdis ⁊ aīabus
corrigendis curam ſubdit' commiſerūt: de quarū vna
maximā habent ſubditi in colligendo diligentiam: de
alia magnā habent in non cuſtodiēdo negligentiam:
quare ḡ in illa parte in qua diligētes ſunt eis iuuamē
offerunt: vbi iuuari noſcent ⁊ in alia p̄te vbi defectuo-
ſi ſunt ⁊ auxilio indigētes eos periculo ꝓprio derelin-
16 quunt. ¶ Quod vō dicūt ꝙ defectus eos ad hoc com-
pellit: vt tales faciant de eccl'ia ⁊ conſecrādis in curia:
⁊ de veniētib9 ad curiā ⁊ de epiſcopatib9 dat' in curia
exactiōes deus ſcit ⁊ facta oſtendūt: quō ſuꝑuacuis ex
penſis in illā incidūt neceſſitatem: ſubtract' nanq̄ʒ car
dinaliū oneroſa numeroſitate ⁊ eq̄rū ⁊ familie nimia
multitudine ⁊ parentele inordinata affectiōe ⁊ totius
apparat9 ſuꝑba vanitate tantarū neceſſitas ceſſabit col
lectarū. A quib9 ideo ceſſare deberent: ne gregem puſil
lū q̄ in chriſtū credit: eiuſq̄ʒ ſanguine redempt9 eſt ſcā
dalizarent: licet de conſecrat' in curia iuxta abuſum vl'
ꝯſuetudinem annuū eccl'ie valorem: licetq̄ʒ de eccleſijs
vacantib9 p̄mi anni fructus: licet etiam quādo eis pla
cet eccl'ie decimam ſine magno peccato reciꝑe poſſent:
tamen ꝓpter vitandū ſcandalum a talibus ſe refrena-
re deberent: ne fons vite fons efficiat̄ veneni. Si em̄ il
lius ſanctiſſime ſedis p̄ſidentes: ſcirent quō non ſoluʒ
infideles ſaraceni iudei ſciſmatici ⁊ heretici: ſed etiam
fideles de illoꝝ nō dico ſcandalizant̄: ſed obloquūtur
apparatu quem ſuꝑbum ⁊ a chriſti tramite deuiātem
iudicant: quō de illa retentiōe: quam a conſecrat' vel
dat' in curia ꝓ camera retinēt pape ppl's detrahit chri
ſtian9 dicens. Non tam bene tanti illum emit epiſco-
patum: q̄s nr̄am ſymoniā vitabit. Eſtimo ꝙ ſi dn̄i vt
deberent timerent a talib9 ceſſarent. exemplo illoꝝ. J.
17 ix. 13. ¶ Si em̄ chriſt9 ſuum dedit: ne puſillos ⁊ infir-
mos quoſlibet ⁊ ignorantes ſcandalizaret: ſicut patet

Matth. xvij. vbi ait vt aūt non ſcandalizemus eos va
de ⁊c̄. A multo fortiori illi q̄ locum chriſti tenent in ter
ris illa que alienis deputata ſunt vſibus dimittere de-
berent ne cecis offendiculum fieret: maledictionē dei ti
mentes: quā incurrunt: q̄ ceco ponunt offendiculū: et
maxime q2 illorū ſcandalū non eſt ex malicia ſicut ſcan
dalum phariſeoꝝ: q̄ de chriſti ſcandalizant̄ doctrina.
Matth. xv. ſed ex infirmitate potius ⁊ ignorātia ꝓce-
dit: qua neſciūt quali talia facitis licentia: in quo caſu
vos admonet apl's. j. Cor. viij. dicēs. Videte ne for-
te licentia veſtra offendiculū fiat infirmis ꝓpter taliū
nanq̄ʒ ſcandalum vitandū ſm doctores etiam a licit'
abſtinere deberent ſicut patet. F. ij. 7. Illam dn̄icā ſen
tentiam cū tremore excogitantes: qua dr̄ q̄ ſcandaliza-
uerit vnum de puſillis q̄ in me credūt expedit ei vt ſu-
ſpendat̄ ⁊c̄. Matth. xviij. ſi ſic punit̄: q̄ vnum ſcanda
lizat puſillū: qualiter puniet̄ q̄ multos ſcandalizāt pu
ſillos ⁊ magnos. Primo vicȝ ip̄os ꝯſecratos: quos ad
magnam pecunie ſummā obligant: anteq̄ aliq̄d de ec
cleſia ſumant ꝓ qua mutuo accipiēda eccl'ias aut pre-
bendas creditorib9 ſymoniace qn̄q̄ʒ dant vel ꝓmittūt
qn̄q̄ʒ palium vl' alia p̄cioſa obligāt: qn̄q̄ʒ nec ip̄is cau
ſidicis ſeu p̄ſtatoribus vel q̄bus ſuis crudelib9 vſura
rijs obligatiōes faciunt ⁊ fideiuſſores inueniunt et ꝓ
ſimplo forte ſe obligant ad duplum: ⁊ duplū rōne int̄
eſſe qn̄q̄ʒ creſcit in decuplū. ¶ Pro quo ſoluēdo vel ty-
rannidem in ſubditos exercent ⁊ collectā de clero faci-
unt ꝓ debito curie ſoluendo: q̄ ꝯtractū in curia factū ſe
cretum eſſe nō patit̄ vel miſerā vitā ⁊ parcā: ⁊ a mult'
notatā ex̄ dioceſim morādo ducūt: ꝓ quo nō ſoluto ſu
ſpēdunt̄ excōicant̄ tam ip̄e q̄ʒ fideiuſſores ſui ab ip̄is q̄
in fauorem vſurarum grauiſſimas exercēt cēſuras. Sȝ
ꝯ̄ ip̄os vſurarios: q̄ ſolo ad eos veniēti decem accōmo
dant: ⁊ obligationē de q̄ndecim recipiunt quē ſolum
ideo habere volunt in hoc caſu: ne cum ſocijs vſuras
ꝓbare poſſet: nunq̄ʒ inuenire ſciuerunt remedia: cū ta
men morbus quaſi vbiq̄ʒ terrarum inueniat̄. ¶ Si ḡ
p̄dictam penam incurrūt: q̄ vnum ſcandalizāt q̄d erit
de illis: quoꝝ occaſione tot mala ꝯtingunt atq̄ʒ ſcāda-
la: quoꝝ occaſione peccant ip̄i conſecrati: pecunias ad
vſuras accipiēdo in caſu in quo non eſt neceſſitas eos
in hoc excuſans: ſicut patebit infra. M. ix. 2. q2 hoc fa-
ciunt vt de dignitate gaudeant: quam poti9 fugere et
quaſi coacti ⁊ quaſi nolentes reciꝑe deberent. ¶ Quo
rum occaſione ſecūdo ip̄i vſurarij nouā incurrūt rui-
nam: quorum occaſione fideiuſſores excōicant̄ depau
perant̄ ad romā currētes vexant̄ ⁊ mult' modis ma-
le tractant̄ quoꝝ occaſione ſubditi grauant̄ talliant̄: a
q̄bus duris modis pecunia leuat̄ quoꝝ occaſione to-
tus fere mund9 obloquit̄. Si Cōſtantin9 imꝑator ſa-
racenus ꝓ vita vel ſanitate corꝑali pueroꝝ effundere
ſanguinem noluit: quare iſti chriſtiani ꝓ ſuꝑba ſuſten
tatione mundiali tot aīas ꝑdere volunt: q̄ potius eas
ſaluare deberent. Nota. V. xij. 29. Sanctius ḡ ⁊ ꝓ ſe-
ip̄is ⁊ ꝓ alijs eſſet: pauciores ⁊ de toto mundo electos
habere cardinales: vtpote qui totū mundū ſunt rectu
ri: in q̄bus eccl'ie potius q̄ ꝑſone vel parentele eſſet ꝓ-
uiſum: q̄ de terris templarioꝝ vel de aliqua certa ⁊ eis
aſſignata portione ſine ſcādalo viuerēt: muneribus ⁊ ex
actionib9 in ſempiternū excluſis: q̄ʒ ſꝑ quaſi d̄ incerto
⁊ de male acq̄ſito ⁊ cum multoꝝ viuere maledictioni-
bus non dijs: ſed peccat' detraho: nec pono os in celū
ſed in ſcenū eo mō quo Paulus Petrum reprehendit.
Gal'. ij. ſicut ptȝ. C. xvj. 30. Nec tango montē ſed mor
tem: nec patris reuelare intendo turpitudinē. Cam ti-
mens offenſam: ſed potius patris nuditati ſubueniēs:

velare int̃ pudēda: Sem ſequēs veſtigia: reddēſq; qđ
debeo: cui timorē timorē: ⁊ cui honorē honorem Ro.
xiij. Nota. D. xij. 20. ¶ Tertia ps iſti⁹ articuli ex ver
bis patet. Criſo. ſup Math. Ep̄s inq̄t ſi debitum ho
noris nō accipit a p̄ſbytero aut p̄ſbyter a diacono: aut
diaconus a lectore iraſcit̃ ⁊ turbat̃. Si aūt viderit aut
ep̄s p̄ſbyterū aut p̄ſbyter diaconum circa eccl'ie obſe
quiū non p̄manentē: aut alias peccantē neq; iraſcit̃ ei
neq; curat: quia om̄es q̄dē đ honore ſuo ſolliciti ſunt:
de honore aūt dei null⁹ iniurias etiam ꝓprias ⁊ nō dei
feruēter vindicant: cum tamē iniurias ꝓprias diſſimu
lare vituperabile ſit. ¶ Predictorū vo triū generū ho
minū: patet rep̄henſio Malach. j. vbi de eis dn̄s ꝯque
19 rit̃ dicens. Si ego dn̄s vbi eſt honor meus. ¶ Illorū
vo patebit inſania: q̄ñ ⁊ p̄ſentem quem tantū queſie
runt honorem amittent ⁊ futuro quē non queſierunt
carebūt. Tunc quippe eis oſtendet̃ q̃ ſtultū fuit poti⁹
honorem eligere traſitoriū q̃ in eternū duraturū: cu
ius honoris minima portio plus valet: q̃ totius hui⁹
ſeculi honor' magnitudo: de illo nāq; honore dici pōt
quod dixit q̄dam ciuis Pariſiēſis cuidā ciui carnotēſi
Carnotēſes nanq; ferunt Pariſiēſem ad ſe optime fe
Exm̄ ſtiuaſſe. Pariſiēſes vo Carnotēſem ad ſe venientē ſo
lūmodo ſalutauit: de quo cū rep̄hēderet̃ rn̄dit gallice.
Mieulx vault vng bñ nenāt de paris que tonte ſa feſte
de chartreez. Ita oībus honorib; mundi numin⁹ pre
ualeret honor dei cui eſt honor ⁊ gl'ia ⁊ imperiū ſempi
ternū Amen. j. Thimo. vj.

H. v. **Hoſpitalitatis.** Prio oſtē
denda eſt vtilitas. ſecūdo generalitas. Tertio
neceſſitas. Primū in ſex oſtendit̃ effectib;. Primo nā
q; hoſpitiū purgat intrinſecū. Secūdo illđ illuminat
Tertio deum ⁊ angelos recipere facit. Quarto tā ſpi
ritualiter q̃ tp̄aliter ditat. Quinto a periculis p̄ſeruat
Sexto ad hoſpitiū ducit eternum.

Ar. j. ¶ Primo hoſpitalitatē diligēs pauperēſq; in domo ſua
materiali libēter recipiens purgationē dom⁹ meret̃ in
j terioris: id eſt ipius anime. Hoc p̄mo oſtendit̃ hiſto
ria que habet̃ li. vij. hiſtorie eccl'iaſtice de quodā ſacer
Exm̄ dote Apolinis q̄ quendam catholicū ep̄m Gregoriū
noīe neceſſitatis cauſa ad eum decliuantē: hoſpitio re
cepit: poſt cuius receſſum demon p̄ cuius reſponſa ſa
cerdos vixit ſe p̄ hoſpitem ſuū eiectum aſſerēs: reſpon
ſa dare renuit ſacerdos dolens ep̄m ſecutus ab eo lite
ras obtinuit in q̄bus cōtinebat̃: q̄ p̄miſit eum ad locū
ſuum redire ⁊ facere ſicut cōſueuerat: ſacerdos vo tan
tam videns fidei virtutē poſtmodū ab eodem ep̄o ba
ptizatus: ⁊ poſt mortē eius in ep̄atu ei ſucceſſit: in quo
totius ꝯuerſionis ⁊ peccatoꝝ remiſſionis: ⁊ ſordiū ſpi
ritualium purgatōis: p̄ncipiū ⁊ occaſio ⁊ origo ſancti
viri fuit receptio. ¶ Secūdo idem in Zacheo oſtendi
tur Luce. xix. qui chriſtū recipiēdo remiſſionē etiā re
cepit: cui chriſt⁹ teſtimonium p̄hibuit: dicens. Hodie
2 huic domui ſalus facta eſt. ¶ Secūdo tenebris eiectis
p̄ hoſpitalitatē deus cordis illuminat̃ quia boni hoſpi
tes receptores ſuos de cognitiōe ⁊ amore dei ⁊ ꝓpria ſa
lute informare debent: vt ſicut ipi reficiunt̃ exterius:
ita illi interius reficiant̃: hoc dum ex vtraq; parte faci
unt: vtriq; conditionē chriſti ſequūtur ⁊ diſcipulorum
euntiū in Emaus: qui poſt q̃ chriſtū receperunt ipiq;
panem dederūt ei⁹ informatiōe in illius deuenerunt
cognitionē: de q̄bus dictū eſt cognouerūt ⁊c. Hoſpi
tio vo ſic hoſpite mūdato ⁊ illuminato deus illud cū
familia intrat angeloꝝ: hoc q̃tū ad deū: hiſtoria oſten
dit de nobili muliere q̄ pauperē vt ſibi videbat̃ infir
mum clamantē p̄mo intra portā: deinde eius videns Exm̄
debilitatē intra aulā: deinde in camera recepit in lecto
ei ad quieſcendū parato: marito vo q̄ illā de elemoſy
nis ſuis frequēter rep̄henderat reuertenti ⁊ camerā in
trare volenti: cū maximo oſtium qđ claue firmauerat
aperuit timore oſtio vo apto ambob; intrantib; in le
cto formā inuenerunt crucifixi q̄ corā eis euanuit poſt
ſe maximā derelinquēs ſuauitatem: p̄ quā non paupe
rem: ſed ſuauitatis auctorē illuc aduenirre cognouerūt
¶ Sic q̄ purū pauperē hoīez recipe ꝓ chri noīe credūt 3
ip̄m recipiūt chriſtū: q̄ hanc de illis q̄ paupes in noīe
ſuo recipiunt ſententiā ꝯfirmat dicens hoſpes eram ⁊
collegiſtis me ⁊ non deū ſolū: q: nec dignū eſt tantū re
gem ſine angeloꝝ hoſpitari familia: ſed etiā ip̄os ange
los hoſpitales merent̃ recipe hoīes qđ optime ſignifi
catur in Abraā ⁊ Loth q̄ ꝓpter hoſpitalitatis: quē ha
bebant amorē angelos ſicut ex Geneſi ptz. c. 19. Suſci
pere meruerūt q̄bus apl's teſtimoniū p̄hibet dicens p̄
hanc q̄dā placuerūt angelis hoſpitio ſuſceptis Heb.
xiij. q̄bus ſuſceptis: ſaluabunt̃ non ſuſcipientib; inter
fectis. Unde Origenes domos hoſpitales ingreſſi ſūt
angeli: domos vo hoſpitalib; clauſas ignis ⁊ ſulphur
ſuccendit. ¶ Quarto tales hoſpites domū ditant quā 4
ingrediūt̃ tam ſpūaliter q̃ tp̄aliter: vt eam habēs me
rito dicere poſſet venerunt mihi om̄ia bona cū illa: tā
ſpūalia: qđ ex vbis ptz Criſoſtomi ſup Math. x. qua
lem inq̄t mercedem habet q̄ ꝓpter deū peregrinat̃ ta
lem habet q̄ ſuſcipit peregrinātē: ⁊ fiūt ambo eq̄les:
⁊ q̄ ꝓpter deū refrigerat: ⁊ q̄ ꝓpter deū laborat: cuius
auctoritatis ratio p̄ argumentū patet a ꝯtrario ſenſu.
Si eīm qui furat̃ ⁊ qui furem recipit eandē incurrunt
penam: rōnale videtur q̄ qui bona opatur: ⁊ qui bene
opantem recipit eandē mereant̃ gl'iaz. ¶ Secūdo tam
tp̄alia q̃ naturalia: ſicut patet Ioſue. ij. vbi Raab cū
amicis ſuis exploratores recipiendo vitā ꝓmeruit na
turalem. ⁊. iiij. Re. iiij. Mulier ſunamit' helyſeum re
cipiēdo filio reſuſcitationem ꝓmeruit ad vitaz: q̃ etiā
fortuita: ſicut patet. ij. Re. vj. de Obededom cui⁹ do
mui benedixit deus opulentia magna ſ̄m Ioſephum
cum p̄us eſſet pauper: quia archam dn̄i hoſpitio ſuſce
pit. iiij. Re. iiij. Vidue que ꝓphetas dilexit cuius etiā
vir deum timuit ad preces Helyſei multiplicauit de⁹
oleum vidue etiam que Helyam hoſpitio ſuſcepit. iij.
Re. xvij. Deus vtraq; bona tam naturalia ſuſcitādo
filiū q̃ fortuita ipam cū filio paſcendo multiplicauit.
¶ Quinto a periculo preſeruat ſicut patet in Raab ⁊ 5
Loth: de quo dicit Augu. in libro ꝯ q̄nq; hereſes: q̄
tp̄ale euaſit incendiū ⁊ eternū cōſecutus eſt premium.
¶ In quo ſextū hoſpitalitat' notat̃ commodū: recipiē Exm̄
tes nanq; chriſtum eternū recipienti ꝓmiū: infra hi
ſtorias nanq; quaſdam ꝯtinet̃ de quodā qui inter ali
os paupes quos letāter ſuſcepit: quendā ſuſcepit ⁊ pa
nit pedeſq; lauit: quos dum lauando clauis pforatos
inueniret: ⁊ pterritus clamaret: paup euanuit dicens: Exm̄
quia ſuſcepiſti me in terra ſuſcipiam te in celo. ¶ In vi
ta etiam ſancte Marthe legit̃: q̄ chriſtus ei morienti ap
paruit: dicens: quia me frequēter in hoſpitio tuo rece
piſti: veni in thalamū meum: hodie a me recipienda.
Huic concordat quod ſcribit beat⁹ Gregori⁹ in Ho
mel'. de diſcipulis euntib; in Emaus in qua nos hor
tatur libenter elemoſynas dare: pauperēſq; ſuſcipere: vt
mereamur chriſtum ſuſcipere ⁊ vt ab eo ſuſcipi merea
mur: ⁊ ponit exemplū de quodam hoīe in hoſpitali q̄ Exm̄
q̄dam die chriſtū in forma paupis ſuſcepit cuius ma
nib; cum aquā infundere vellet diſparuit. Nocte vo
ſequenti eidē apparuit: dicēs q̄ eum in ſuis frequēter

receperat membris. Illo vo die in ꝓpria receperat pſo na: ⁊ nō eſt dubiū quin tam curialis dñs eū recipiētes in domibꝫ ſuis: dū in ſua eſt paupertate: ⁊ recipere velit indigentes ad ſuā domū venientes qñ in ſua eſt gloria. Ideo beat⁹ Grego. in quadā Homel. hortaꝛ dicens: ad mēſas veſtras chriſtū ſuſcipite: vt ab ipſo recipi ad eterna conuiuia valeatis. Sitis ergo hoſpitales inuicē ſine murmuratiōe. j. Pe. iiij. Predicte nancꝫ vtilitates diligenter excogitate oēm murmuratiōis materiā auferre deberent.

Ar.ij. ¶ Tanta vo que predicta eſt hoſpitalitatis vtilitas magnā requirit in hoſpitalitate generalitatem atcꝫ perſeuerātem durabilitatem. ¶ Primum reſpicit recipiē-
6 dos pro amore dei: inter quos non debet fieri diſcretio nec pſonarū examinatio. ¶ Secundū reſpicit recipientem in quo non debet fieri hoſpitalitatis ceſſatio. Primū exemplis ⁊ auctoritatibꝫ Canonū patet ⁊ ſanctoꝝ. Mercator vbicūcꝫ ⁊ quocūcꝫ modo commode poteſt lucraꝛ. Sed omnibꝫ dando omneſcꝫ recipiēdo de omnibꝫ lucrari pōt: ģ ⁊c. ¶ Iterū donū exceptū examinari non debet ſed hoſpitalitatis homo poti⁹ accipit: qꝫ dat: ģ ħ ſine examinatiōe fieri debet ⁊c. Hāc eīn cām aſſignat decretū di. xlij. c. qeſcam⁹ acceptū ex vbis Criſo. ſup eplām ad Hebreos nō inqt das: ħ accipis: ne ģ i bis examines. Si eīn Abraā ſerutator eſſet circa refugiētes ad ſe nūqꝫ angelos hoſpitio recepiſſet: fortaſſis eīn non putaſſet eos angelos: ſed cū reliqs repelleret. ¶ Sed quoniā oēs recipiebat angelos ſuſcepit: non eīn ex vita eorum: quos recipis mercedem tibi redditurus eſt deus: ſed ex voluntate ⁊ miſcdia: ex honorificentia multa ⁊ bonitate. ¶ Ad idem Augu. in li. cōtra qncꝫ hereſes: diſcite inqt chriſtiani ſine diſcretiōe exhibere hoſpitalitatē: ne forte cui domuꝫ clauſeritis cui
7 humanitatē negaueritis ipſe deus ſit. ¶ Ad idem Ambro. li. de officijs: videns inqt ꝙ Abraam deū ſuſcepit hoſpitio: dū hoſpites querit: vides ꝙ Loth angelos ſuſcepit. vnde ſcis an ⁊ tu cū ſuſcipis hoīem ſuſcipias chriſtū: cum chriſtus in hoſpite ſit: qꝛ chriſtus in paupere eſt: ſicut ipſe ait: hoſpes eram ⁊c. Ergo oēs recipiendi ſunt: ⁊ pcipue paupes: cui⁹ cauſa eſt qꝛ ſm Decretū. xvj. q. j. quoniā: quod acceptū eſt ex verbis Hieronymi. Quicqd habent clerici pauperū eſt: ⁊ domus eorum cōmunes eſſe debēt: ⁊ ſuſceptioni peregrinorū ⁊ hoſpitū diligēter inuigilare debent ſpeciali⁹ tamen viris aplicis: ſicut ex capitulo ptꝫ ibidē immediate precedēti ex verbis accepto eiuſdē Hieronymi. Aplicis inquit viris ⁊ euāgelizatoribꝫ chriſti in neceſſarijs vſibus nolle tribuere: ſeipm ꝯdēnare eſt. ¶ Exempla vo
Ex.iij hmōi in hoſpitalitate gnālitatis habem⁹ in btō Gregorio in cuius vita ſcribiꝛ: ꝙ quotidie ad mēſam peregrinos habebat: oībus etiam paupibus frumentū caſeum ⁊ hmōi dabat: tribꝫ millibꝫ ancillis dei octoginta libras auri annualiter dabat: p oēm regionem infirmis ſtipendia mittebat verecūdioribꝫ vo de mēſa ſua ſcutellā dirigebat. Item de beato Iuliano ⁊c. de beato etiam Silueſtro hiſtoria ſua continet: ꝙ circa aduenas ſic erat ſollicitus: vt chriſtū in ipſis ſe recipe gauderet. Nulla inops vidua: nullus paup: null⁹ orphan⁹ indigens in tota vrbe erat: quē non haberet in ſcriptis quot vidue erat in regiōe? quot orphani? quot clerici?
8 ſciebat ⁊ neceſſaria miniſtrabat: p debitis obligatis et detētis in vinculis interdū ſe debitꝰ obligabat. ¶ Ecce quantū antiqui romani pontifices hoſpitalitatē cordi habebant. Pro cuius exhortatiōe leges ⁊ decreta ꝯdebant: ipſamcꝫ in ope vſcꝫ ad ſui depauperationē ⁊ obligationē oſtēdebāt. Moderni vo alijs de cauſis leges condūt ⁊ pecunias colligunt: ſicut in parte dictum eſt M. iij. 15. ¶ Ex pdictis ģ exemplis ⁊ auctoritatibꝫ patet quāta requiriꝛ in hoſpitalitate generalitas: in qua petentiū p amore dei nulla faciēda eſt pſonarū examinatio: inter quos tamē euangelizatores pcipue recipiēdi ſunt. ¶ Sed heu omnino ꝯtrariū fit qꝛ duobꝫ ad portam monaſterij vel dom⁹ cuiuſcuncꝫ venientibꝫ: quū vn⁹ diabolū ſecū ducit: vtpote q raptor vſurarius et peſſim⁹ leccator: eſt tamen in poteſtate conſtitut⁹ in q tpaliter nocere pōt. Iſti portam ſtatim maior aperiet cum optimo vultu ⁊ pulchris locutionibꝫ: licet tamen peſſimo corde ⁊ puatis maledictionibꝫ recipieꝛ omnes ei erunt attendētes: ⁊ eſculētis ⁊ poculentis ⁊ lectiſternijs ⁊ oībus alijs ſupflue pcurabiꝛ cū equis ⁊ canibꝫ
9 ⁊ pterua famulantiū ſequela. ¶ Ali⁹ vo ſine eqs ⁊ canibꝫ peditādo ⁊ in forma veniens pauptatis etiam ad portam illoꝝ qui ſup hoſpitalitate faciēda p animabꝫ fundatoꝝ ſuorum fundati ſunt: ꝓpter quā largas acceperunt terras ⁊ redditus copioſos ⁊ noīe petens chriſti etiam licet chriſtū ſecum: vtpote qui in bona eſt vita: ducat. Iſte portam inuenit clauſam. Janitorē inuoluntariuꝫ: qui illū vel omnino excludet vel poſt longas diſceptatiōes ⁊ excuſatiōes ⁊ murmuratiōes tarde intrare pmittet: quo intrante vultū omniū inueniet rigidum verbum maledicum cibū parcum: hoſpitium et dormitorium frigidū lectum durum: talibus ſcribitur Sapi. xix. Bonos inquit hoſpites in ſeruitutē redigebant. De qbus etiam loquiꝛ Ber. in expoſitiōe regule ſancti Benedicti in parte tertia. c. vij. tractās illud. Prouer. xxv. Celum ſurſum ⁊ terra deorſum: oſtēdēs quomō iſtud verbum nunc puertitur: diabolus inqt honorifice recipitur: ⁊ deus cōtumelioſe repelliꝛ: vbi raptores: ⁊ vſurarij cum honore recipiunꝛ: ⁊ magnis expenſis pcuranꝛ: boni vo paupes vel repulſam patiuntur vel male pcurantur. ¶ Si vo dixerint ꝙ illos qui nocere poſſunt oportet omnino recipere: ne noceant nec ħ eſt vituperabile cū cuicꝫ ſm iura licitum ſit iniuſtam redimere vexationem: eis reſpōdeꝛ. A. xx. 9. Ita eīn illa faciant ꝙ ea que dei ſunt: non omittant: ſi dixerint: ꝙ oībꝫ facere non poſſunt. Reſpondeꝛ. E. iij. 44.
Si iterum dixerint: ꝙ in duobus pdictis ad eos declinantibꝫ: nec ſciunt deum eſſe vel diabolum: ⁊ ideo neſciunt vel in quo deum recipe vel in quo diabolū excludere debeant. Reſpondeꝛ primo ꝙ licet eſſet ſtat⁹ vtriuſcꝫ eis a deo certitudinaliter reuelatus: nō min⁹ quod pdictum eſt facerent. Et pterea licet ſtatū vl cōditionē neſciant petētis: ꝯditionem tamē illi⁹ nō ignorant: p cuius amore petit: quem recipis et cui das: qñ ei das qui in noīe ei⁹ petit: ſicut oſtēſum eſt. E. iij. 46. 10
⁊ quem excludis: qñ illum excludis. Qui vo deum excludit ⁊ diabolū icludit nō eſt mirabile ſi multa ſuſtineat aduerſa. In deo nancꝫ eſt oīe bonū: qꝛ de illo dictum eſt Exo. xxxiij. oſtendā tibi oīe bonū: q vo omne bonum excludit de domo ſua: pro quo etiam omnia bona que habet domui illi dabantur: quod mirabile eſt ſi domui illi plura non denꝛ. Sed prius data potius ſubtrahantur quia ceſſante cauſa non eſt mirabile qꝫ ceſſet effectus: cum ergo deus ⁊ charitas: que in domo tali aliqñ vigebat cauſa fuerit donatiōis terrarū ⁊ reddituū cauſis illis ſubtractis: non eſt mirabile immo rōnabile ⁊ omī nature pſonum: ꝙ tpalia minanꝛ ſicut congrue oſtenſum eſt. E. iij. 41. Quando ģ in domibꝫ religioſorum ⁊ virorum eccliaſticorum videritis domū ſupra domum cadere grangias proſterni: terras ⁊ maneria impinguari: domibuſcꝫ diſcoptis vbicꝫ pluere: ⁊ oīa diſſuta: ⁊ inordinata: qd aliō 11

cogitare reſtat? niſi ꝙ ille artifex increatus: qui omnia
illa magna ordinauit ⁊ fecit edificia: qui ſuauiter dum
morabatur diſpoſuit oīa: de loco illo receſſit: ipīs eū
excludentibꝫ ⁊ inimicum recipientibꝫ: qui oēm in quo
habitat locum diuiſum facit ⁊ deſolatū quia ſicut rui-
na maneria dn̄i tp̄alis ſignū eſt: ꝙ dn̄s a loco illo mul
tum abſentat ſe. Sicut etiam pallor mēbrorꝫ ſignū eſt
frigiditatis ⁊ indiſpoſitiōis ſtomachi: ita ruina in do-
mibus eccl'iaſticis abſentiam ſignat dei ⁊ exteriorꝫ bo-
norum infortunia: extinctionē ſignant interioris calo-
12 ris ⁊ charitatis. ¶ Ex quo patet ꝙ nōnulli errant defe
ctum in talibꝫ dicentes eſſe: qꝛ boni non ſunt patreſfa-
milias: antiqui eñ patres q̇ domos illos fundauerūt
minime fuerunt in exterioribꝫ rebꝫ ſimplicitatꝭ: ſed nō
parue charitatis ⁊ hoſpitalitatis. Primo nanqꝫ ⁊ p̄n-
cipaliter regnū dei ⁊ iuſticiā eius q̄rebant: ⁊ ideo oīa
exteriora eis adijciebant̄: dum oēm ſollicitudinē ſuā
in deū ꝓijciebant: ⁊ cogitatū ſuū in dn̄o habebant in
deum ſperātes irriguūqꝫ ſupnis habentes deuotiōis:
ipī cura erat de eis ipoſqꝫ nutriebat irriguū dando in
ferius abūdantie exterioris: ipoqꝫ deus paterfamilias
fuit ꝓ eis. Contrariū vo modernis facientibꝫ: ꝯtrari⁹
13 accidit effectus. ¶ Et non ſolū illis ſed ⁊ toti regno mi
ſericordie defect⁹ ꝯcauſa eſt oīm infortuitorꝫ ⁊ tempe-
ſtatum ⁊ vindictarū: qꝛ in terra iſta: nō ſolum in falſi-
tate ſed etiā in hoſpitalitatis defectu multas alias exce
dūt natiōes: qꝛ vix inuenit̄ terra in qua tam pauca in-
ueniant̄ hoſpitalia vel dom⁹ dei ꝓ pauperū receptiōe
in quo parua ex antiquo ſignat̄ ad paupes deuotio: in
illis adhuc paucis pauci ⁊ cum multis p̄cibꝫ ⁊ aliquā
do p̄cio intrant ipīs cuſtodibꝫ oīa deuorantibꝫ: pro-
pter quas cauſas pauperes in terra inhūaniter tractan
tur ⁊ de⁹ offēdit̄ ſic oſtēſum eſt. D.ix.5.7.6. Si ḡ iſtis
miſerijs ⁊ infortunijs ꝑ deū mitigatis in tp̄alibꝫ ⁊ ſpi-
ritualibꝫ cupitꝭ ꝓſperari hoſpitalitatē nolite obliuiſci.
Hebre.xiij. ¶ Secundā vo huius articuli particulā
hoſpitalitatis videlicet ꝑſeuerantiā factum docet eulo
Exm̄ gij in vi.pa. de quo ꝯtinet liber ille: ꝙ quendā debilem
ire nō valētem ad domū ſuam portauit: quē q̇ndecim
annis pauit: ſed ita in fine incepit eſſe tedioſus: hoſpiti
ſuo verba dicēdo amara: aſſerēdo etiam ꝙ ei grates de
beneficijs neſciuit: de ꝯſilio tamen patris Anthonij q̇
hoc ex diaboli aſſeruit euenire tentatiōe: qui hoſpitali-
tatē eius ꝑ inꝑſeuerantiā maculare nitebat̄: op⁹ chari
tatis qꝺ inceꝑat: nō dimiſit: hui⁹ ergo exēplo q̄ntum-
cunqꝫ viſus tactus ⁊ corrupt⁹ miſerabiliū ꝑſonarū in
principio ſit grauis: ꝓpter tamen leticiam quā in mor-
te reddit: ſicut patet. E.iij.15. ſcitis quātū poſſibile eſt
generaliter ⁊ perſeueranter hoſpitalitatem ſectantes.
Roma.xij.
Ar.iij. ¶ Hec aūt apl'i doctrina neceſſaria eſt: non ſolū ꝓpter
mala ⁊ infortunia fugienda terrena: de q̇bus p̄dictum
13 eſt: que ſola hoſpitalitatis carentia ſufficienter induce-
ret: ſi aliud in terra vitiū non regnaret: ſed etiam ꝓpter
rapine culpā ⁊ penā raptoribꝫ debitā a deo ⁊ alio ſecu
lo infligendā euitandā: ipī nanqꝫ hoſpitalitatē vbi il-
lam exhibere tenent̄ ſubtrahentes ꝑ decretū ſumptum
ex verbis Hieronymi di.xlij.c.j.§.ordinandus ſacer-
dos raptoribꝫ aſſociant̄. Ait nanqꝫ ꝙ aliena rape con-
uicit̄: qui vltra ſibi neceſſaria retinere ꝓbat̄ in q̊ etiam
decreto: multa alia habent̄ q̄ ad hoſpitalitatē hortātia.
¶ Si ḡ raptores iuſte a dō eternaliter punient̄. Si etiā
Dauid iuſte occidit Amon regem Amon ⁊ cōplices
ſuos inhūaniter recipiētes ⁊ turpiter miniſtros ſuos
tractātes.ij.Re.x. Si inſuꝑ filij iſrael iuſte bellauerūt
⁊ occiderūt illos de Gabaa beniamin q̇ venientes ad
ſe hoſpites recipe noluerunt: ſed poti⁹ ad illos male ſe
habuerūt: de q̇bus dicet̄ Judi.xix. ꝙ null⁹ eos hoſpi-
tio recipe volebat. Ergo de⁹ eandē iuſte recipe pōt vin
dictā de male tractantibꝫ hoſpites ſuos. ¶ Sed ab iſta 15
hoſpitalitatis impletiōe: nōnulli pauꝑtate ſe excuſant
dicentes ſe vel ꝓpter malos ⁊ caros annos vel ꝓpt̄ one
ra ⁊ exactiōes regaliū ⁊ aliorꝫ potētiū: vel alia infortu-
nia: non poſſe hoſpitalitatē exhibere: q̇bus respondet̄
ꝙ radix illius pauꝑtatis defect⁹ fuit bone voluntatis:
deus prius dedit eis poſſe: ⁊ req̇ſiuit ab eis velle: ipīs
vo retrahentibꝫ velle deus iuſte retraxit poſſe: qꝛ quā-
do ſatis habent mali hoſpites ſunt teſtamētorum dei.
Ephe.ij. Et ideo iuſte hic defectū ⁊ alibi penā patiunt̄
cum illis de q̇bus ſcribit̄ Sapi.xix. Juſte inquit patie
bant̄ ſm̄ ſuas nequicias: eteñ deteſtabiliorē in hoſpi-
talitatem inſtituerūt: alij quidā ignotos non ſuſcipie-
bant aduenas: alij aūt bonos hoſpites in ſeruitutē re-
digebant ⁊ non ſolū hoc: ſed ali⁹ quidā erat reſpectus
illorꝫ: quoniā inuiti recipiebāt extraneos hec ibi.

Humilitatis. Primo oſtē- Ar.j.
dit̄ diſtinctio. Secūdo inductio. Tertio oſten
ſio. Quarto conſeruatio. Quinto vtilitas. Sexto ne- j
ceſſitas.
¶ Qtū ad primū triplex inuenit̄ humilitatis ſpecies:
vulpina aſinina vera. ¶ Prima: primo ⁊ principaliter
in clericis non ꝓmotis vel ad maiora ꝓmoueri deſide
rantibꝫ: ⁊ etiā in oībus q̇ vel in ſtatu ſeculari vel eccle-
ſiaſtico magna in animo deſiderāt officia: vel ꝓmotio-
nes īuenire: q̄ ideo vulpina dicit̄: qꝛ ſicut de vulpe fin Exēplũ de culpe
gitur ꝙ ſeipām mortuā in via iacēs finxerit: vt in qua
driga poneret̄: vt alecia q̄ ducebat; comederet: que qui
dam comedēdo ſe viuā ⁊ non mortuā vt finxerat eſſe
oſtēdit: oꝑa eñ ſequētia duo: vicꝫ fictiuū ficticijqꝫ cau
ſam declarabāt p̄cedētia. Sic hypocrite modeſtos hu
miles morigeratos ⁊ quaſi oībus malis ⁊ pctīs mor-
tuos: maxime erga illos a q̇bꝫ iuuari adhuc ad qꝺ an
helant poterunt ſeipōs eſſe fingūt vt in officijs ponā-
tur vel ꝓmoueant̄: ⁊ hoc vt comedant ⁊ bibant ⁊ cor-
poris commodū faciāt de q̇bus Ezech.xiij. quaſi vul-
pes in deſerto: ꝓphete tui iſrael que ſicut ſe mortuam ſe
eſſe fingit extra: cum ſit vita doloſa plena intra: ita iſte
nequiter ſe humiliat ⁊ interiora eius plena ſunt dolo.
Eccl'iaſtici.xix. ¶ Quem quidā dolū verbis palliunt: 2
dū ore renitentiā quandā oſtendūt veraciter ⁊ mēda-
citer ſe ꝓ officio vel honore vl' gradu quem deſiderāt:
⁊ ad quem petunt̄ indignos nolenteſqꝫ indicāt: vera-
citer eñ hoc dicunt: quia in veritate indigni ſunt: men
daciter vero: qꝛ aliud mente concipiunt: ⁊ vt ceterorū
talium ꝯditio in vnius oſtendat̄ facto. Exemplū i me
dio compeat qꝺ de pollicraticon ſumptum eſt li.vij.c. Exm̄
xvij. de quodā ambicioſo religioſo: q̇ cū ad abbatiam
quā p̄emerat vocaret̄: ⁊ ille ī modeſtiā ſimulās: vt aui-
dius peteret̄: onus refugeret recuſaret honorē ⁊ ſe pa-
lā tāte rei indignū diceret plane inq̇t p̄nceps indign⁹
eſt: qꝛ illā tanta mihi pecunia data emiſti: ſed ꝑ me non
ſtat quo min⁹ pactio impleat̄ ſed ꝑ te: qꝛ indignū te di
cis: igit̄ ad domū redeas: ⁊ q̇ dign⁹ eſt deſtitute p̄ficia
tur eccl'ie. ¶ Ex quo facto ptꝫ quō verbis mendacibꝫ:
⁊ veracibꝫ ſe humiliant. Nota. Q.vj.32. ¶ Cōtra ta-
lem magna adhibēda eſt cautela: ſicut cōtra venenum
coloratū pulchris coloribꝫ: ⁊ ſicut ꝯ lupū in pelle oui-
na coopertū: q̇ caput inclinat vt ſb̄ ouili intret: ⁊ oues
mactet ⁊ deuoret: ſic ſi hūiliat⁹ cadat curuus obfirma
animū tuū: ⁊ cuſtodi te ab illo Ecci.xij. Obfirma inq̇t
animū tuū ne cito ei aperiat̄ vel in his que deſiderat ei

3 ꝯdeſcēdat:q̄ ſi ignot⁹ tibi ſit expecta pauliſper: ⁊ non
erit:q̄ ſic gutta d̄ vaſe agitato exiēs certo oſtēdit indi-
cio:q̄le reliquū ſit qđ int⁹ remanet:ita vboꝝ ⁊ operū
gutte de oꝛe ⁊ manib⁹ illius decurrētes:ipſius interio-
rem oſtendunt qualitatē. Non dico q̄ verba ⁊ opa h̄
oſtendūt:que rei deſiderate adeptionē vel ipſius prece
dunt agitationem:ſed que ſequuntur:q̄ vt dictū eſt: ta-
les ante rei quam cupiūt poſſeſſionem humiles ſe fin-
gunt:anteq̄ etiam verbo diſplicentie vel quacūq̄ tan
gatur: vel agitentur aduerſitate:guttam nullā ſuperbie
emittunt: vl' impatientie: ſed poſtq̄ fuerint adepti qđ
deſiderabant oſtendūt ope quales prius fuerūt volun-
tate cū etiā tacti fuerint: p guttā effluentē hoīs intrin-
ſeci oſtendūt qualitatē:ſicut nup accidit d̄ quodam in
Exm̄ quadam ꝯſtituto maioꝛitate: vt ille ceteris p̄eeſſet paſto
ribus:hic quadā die in ſocietate fratrū exiſtens ſeipm̄
vituperauit humilitate ficta ſeipm̄ ꝓ officio tali indi-
gnum aſſerens:cui cum quidā de circūſtātib⁹ teſtimo-
niū phiberet graui ꝯ illū ira exaſperat⁹ ipm̄ male dice-
re aſſeruit:addens: q̄ nunq̄ ita bonū in illo habuerūt
officio. ¶ Talium nanq̄ cōmunis eſt cōditio: q̄ quā-
tumcūq̄ ſe indignos peccatoꝛes ⁊ defectuoſos aſſerāt
hoc tn̄ ab alio audientes iraſcuntur: ⁊ tria ꝓ vno amat
ro reddunt verbo:quoꝝ melācolie ſequens oſtenſio p̄
cedentis hūilitatis:quā oꝛe oſtendebant:oſtēdit fictio
nem: ⁊ factū ſequens vel p̄cedentis verbi oſtendit fal-
ſitatem vel ſui ipſius irrationabilitatē. Si enī vt dicūt
indigni non ſunt:quare indignos ſe eſſe dicūt. Si vo
ſunt tales quales ſe aſſerunt: q̄re iraſcuntur hoc ab alijs
audientes: de quocunq̄ enī tali dici pōt illud Eccl.xx.
Eſt qui ab humilitate leuabit caput:ficte nanq̄ caput
prius humiliantes illius humiliatiōis cauſis p̄ceden-
tibus caput eleuant:oſtendētes q̄ illud prius falſiter
4 inclinabant. ¶ Aſinina vo ſeu inuita ⁊ violēta eſt hu-
militas:qua quis humiliat⁹ eſt velit nolit ſicut aſinus
onus poꝛtat: ſic hūiliati ſunt incarcerati: ⁊ dure a dn̄is
tractati:quos q̄nq̄ iuſte humiliante: ſicut Dauid qui
ꝑcuſſit Philiſteos: ⁊ humiliauit eos.ij. Re.viij.quan
doq̄ iniuſte ex parte humiliantiū ſicut patet de Tyrā
nis:qui populū dei humiliauerunt: dicentes Dan.iij.
Imminuti ſum⁹ dn̄e:ampli⁹ q̄ oēs gentes ſumuſq̄
hūiles in vniuerſa terra. ¶ Poteſt tamen ſic humilia-
tus ſiue iuſte ſiue iniuſte cum falſa patiētie ⁊ ſale ſapiē
tie ſeipm̄ ſub verberib⁹ cognoſcēdo ⁊ coꝛrigēdo vtrā-
q̄ humiliationē ad bonum ⁊ augmentū ꝯuertere vir-
tutis:conditionē ſequens ſolis:qui de aqua maris ſal-
ſa dulcem elicit: ⁊ Heliſei.iiij. Re.ij.qui aquas ama-
ras ſale in illis ꝓiecto indulcoꝛauit: quod ſi tu vis de
aquis facere tribulationē in doloꝛe ſuſtine: ⁊ in humi-
5 litate patientiam habe Eccl.ij. ¶ Vera aūt meritoꝛia-
q̄ humilitas eſt:qua quis veraciter volūtarieq̄ ſe hu
miliat coꝛde oꝛe ⁊ ope. ¶ Ad primā ſcriptura nos am-
monet:dicens:humilia valde ſpm̄ tuū Eccl.vij. Hu
ius vo hūilitatis ſigna ſunt: q̄ homo coꝛ ſuū: vt deus
p̄cipit:fidelitate mundicia ⁊ alijs virtutibus diſponat
ſic humiliem⁹ illi aīas noſtras Judith.viij. Qđ ſi fe-
cerim⁹:deus coꝛ noſtrū tanq̄ habens ſuam ſimilitu-
dinem:qui ait Math.xj. Mitis ſum: ⁊ humilis coꝛde
non deſpiciet:ſicut nec pater filium ſibi ſimilem:ita coꝛ
contritū ⁊ hūiliatū de⁹ nō deſpicies in ps.l. ¶ Secūda
vo oſtēdit in honoꝛifica loquela:quo ad deū:honeſta
quo ad ſe: vtilis quo ad ꝓximū Phil.ij. Nihil facien-
tes ꝑ ꝯtentionem vel inanē gl'iā:ſed in humilitate ſu-
perioꝛes ſe inuicē arbitrātes. ¶ Tertium vo tria oſten
dunt ꝓprij coꝛpoꝛis vt deus p̄cipit caſtigatio: rerū ex-
terioꝝ indigentib⁹ largitio: ⁊ nulli⁹ iniuſta ſpoliatio: h̄
facere debem⁹ ſciētes:quoniā melius eſt hūiliari cum
mitib⁹ q̄ diuidere ſpolia cū ſupbis Prouer.xvj. Sic ḡ
humilia te in oībus Eccl'aſtici.iij.
¶ Iſtius vo triplicis hūilitatis vere ſex ſunt cauſe in- Ar.ij.
ductiue ⁊ effectiue. Primo ꝯſideratio vite ⁊ operū chri
ſti. Secūdo exēpla ſanctoꝝ. Tertio ꝯſideratio rerum 6
naturaliū. Quarto cogitatio finis alieni. Quinto certi
tudo pꝛopꝛie miſerie. Sexto inſpectio ſacre ſcripture.
¶ Primo de⁹ in oībus factis ſuis exēpla nobis p̄buit
hūilitatis:magne nanq̄ hūilitatis iudiciū eſſe videtur q̄
ſeruū offendētē:ipē prius ad pacē req̄ſierit ſeipm̄ ei hu-
miliando:qđ eſt contra multos q̄ de inferioꝝ offenſa:
nec veniā req̄rere:nec oblatā recipe volunt: ſ3 ipos cū
magna vilipendūt indignatiōe verbis ⁊ factis ꝯtume
lias eiſdem inferēdo. ¶ Secūdo hūilitatis in eo indi-
ciū fuit: q̄ hanc nr̄am reconciliationē in natura humi-
li opari voluit noſtrā debilē potius q̄ angelicā nobilē
accipiēdo naturam. ¶ Tertio ad hoc etiā mr̄em elegit 7
pauperē: ⁊ humilē ipa teſte q̄ ait Luce.j. Reſpexit hu-
militatē ancille ſue ⁊c. Domū etiā id eſt diuerſoꝛiū hu
mile ⁊ abiectū in q̄ naſci voluit camerā ⁊ locū in pꝛeſe-
pio habuit. Hūilib⁹ inſup natiuitatē ſuā p̄mo annun
ciari voluit id eſt paſtoꝛib⁹. Hūilitatē etiā p̄dicando
docuit in ꝯuerſatiōe etiā parentib⁹ hūiliter obediens
fuit ⁊ regib⁹ reddēdo: q̄ ſunt ceſaris ceſari: ⁊ q̄ ſunt dei
deo. Hūiles etiā elegit diſcipulos paupes videlicet pi
ſcatoꝛes:hūilib⁹ inſup p̄dicauit qui ait euangelizare
paupib⁹ miſit me: paruulos etiā cōplectitur lepꝛoſos
⁊ infirmos deſpectoſq̄ tangit pedes lauit azymauit:fi
naliter hūiliauit ſeipm̄:fact⁹ obediēs vſq̄ ad moꝛtem
moꝛtem autem crucis Phil.ij. Sic in omnib⁹ operib⁹
ſuis: et in tota vita ſua vſq̄ ad moꝛtem humilia reſpi-
cit:in ps.cxij. Humilitatiſq̄ pꝛebet exemplum. ¶ Sed
quia aliq̄bus videri poſſet q̄ exemplum humilitatis
de chꝛiſti acceptum actione nimis conditionē noſtram
excedit:quia ipē cum ſit deus facere poteſt que vult.
Nos vo qui fragiles ſum⁹:in omnib⁹ ipm̄ ſequi non
poſſum⁹. Ideo ꝓpinquioꝛa querenda ſunt humilita-
tis exempla:ſanctoꝛum videlicet viroꝝ:quos eiuſdē
nature conditio nobis ꝓpinquos noſq̄ illis ſimiles fe Exm̄
cit. ¶ In illis nanq̄ magnum nobis oſtenditur: ⁊ de ꝓ-
pinquo humilitatis exemplū:ſicut patet in vi.pa.li.ij.
parte.xv.vbi inter alia multa de quodā ſcribitur Ab-
bate:mire humilitatis viro:a quo cum queſitū eſſet: a
quo tante humilitatis didicit virtutē. Reſpōdit quā-
do intraui monaſteriū dixi in animo meo tu es aſinus
vnum eſtote: vt ſicut ille verberatus non loquitur:iniu-
riam patitur: ⁊ nō reſpōdet ita nec tu facias:quod vera-
citer dicere poſſet illud pſal.lxxij. vt iumentū fact⁹ ſum Exm̄
apud te. Ibidem etiā de quodam alio continetur:qui de
domo expulſus humiliter exibat reuocatus redibat a
quo cum queſitū eſſet qualiter ſe vincebat:quidue co-
gitaret: q̄ in omnib⁹ ita ſe humiliter habebat. Reſpon
dit q̄ cogitauit ſe cani eſſe ſimilem:qui pꝛedictas ſequi
tur conditiones: q̄s ſi ipē nō teneret in hoc peioꝛ eſſet 8
cane. ¶ Sed quia quis cogitare poſſet q̄ humilitas in
iſtis non eſſet glioſa: q̄ paruū in hoc mundo tenebat
ſtatum nec magnas habuerūt occaſiones humilitatis Exm̄
impeditiuas. ¶ Ideo exemplū adducatur de beato Gre
goꝛio qui in maximo ſtatu maximā quam in coꝛde ha-
bebat humilitatē tam verbo oſtēdit: q̄ ope. ¶ Primū
patet quō videlicet verbo ſe humiliat: cū ſumm⁹ eſſet
pōtifex:per hoc q̄ de ſeipo in pꝛincipio regiſtri ſcribit
dicens. Coꝛ meum inquit dereliquit me: nolite vocare
me noemi filios enī id eſt opa ꝑ terrenas ꝑdidi curas.
Primum eram ſup altitudinē terre:ſed poſt cauſarum

fluctibꝫ ⁊ tẽpeſtatibꝫ deꝑſſus ſum. Simia eñ leo vo⸗
cari põt: fieri vͦo leo nũqꝫ põt: ita vocari poſſum ſum⸗
mus pontifex: ſed tamẽ non fieri talis. qualis eſſe debe⸗
Exẽ rem. Eandem etiã in oꝑe humilitatẽ exercuit. Cuidã
nanqꝫ heremite volenti ante eũ in via cadere vt illum
honoraret prius ante heremitã cecidiſſe ꝓhibet. Saltẽ
ḡ huiꝰ exemplo: quãto maior es humilia te in omnibꝫ
Ecci. iij. illud Bern. ſuꝑ miſſus eſt cogitans qm̃ non
magnũ eſt humilẽ eſſe in abiectiõe ſed magna ꝓrſus ⁊
rara virtꝰ hũilitas honorata. Ideo dicit Valeriꝰ eps
in quodã ſermone ꝙ hũilitas in pauꝑe grata eſt: in di⸗
9 uite vͦo glioſa. ¶ Sed quia iſta minus monent: q̄ ocu
lis non videntꝛ corꝑalibus exemplũ ad ꝓpoſitum ꝓpo⸗
nat ĩ rebus naturalibꝫ. In quibꝫ ad oculũ apparet: ꝙ
quanto ſtella altius in celo ſituatur: tanto minoris ap⸗
paret quãtitatis: ita quãto quis maior eſt in gratijs et
apud deum: tanto minoris debet apparere vanitatis ⁊
maioris humilitatis qꝛ dicit Decretũ: ꝙ ſeruus chriſti
non querit quõ alijs maior appareat: ſed quõ omnibꝫ
inferior videatꝛ. di. xl. c. multi. ⁊ di. xciij. c. diaconi ſũt:
p̃cioſus nanqꝫ lapis ima petit: ſicut ptꝫ. A. j. l. Quos
vͦo iſta non monent vel terrent: terreantꝛ ſaltem ꝑ terri
biles ſuperboꝝ fines: ⁊ ad humilitatem inclinent: hũi
lium merces cogitent vbi ſit ille ſuperbꝫ Lucifer: vbi
Octauiani poteſtas? vbi Neronis ſuperbia q̇ in rhe⸗
tibꝫ piſcabatꝛ aureis? vbi Troyanorũ diuitie ⁊ nobili⸗
tas? vbi Minine magnitudo? oĩa ſicut vmbra aut fu⸗
mus euanuerũt per ipm̃ deũ humilem: qui dicit glo⸗
rioſos terre humiliabo Eſa. xlv. ¶ Et ita ecõtra cogi⸗
tandi ſunt humiliũ fines: q̇d modo prodeſt p̃dictꝭ ſu⸗
perbia? aut in quo nocet iſtis p̃cedens hũilitas ⁊ huiꝰ
vite quam ſuſtinuerunt miſeria ⁊ deſpectio? cũ ille qui
predictos ad infernũ humiliauit: iſtos vſqꝫ ad celum
exaltauerit ⁊ ſic humiliat ⁊ exaltat circumſpector deus
10 Eccliaſtici. vij. ¶ Quos vͦo oĩa predicta exempla au
dita vel viſa ad hũilitatem non inclinãt: ſaltẽ ipa quã
in ſeip̃is ſentiũt humilitatꝭ macula: ꝓpria videlicet mi
ſeria ad humilitatem inclinet. Si eñ oĩa conſiderẽ⸗
tur que ſunt ex parte noſtre originis vꝉ ex parte vite ꝓ
ceſſus vel ex parte finis: oĩa deberent materiam mi⸗
niſtrare humilitatis. Ex parte nanqꝫ originis eſt vilis
⁊ lutoſa de qua ſumꝰ materia quam ad noſtram cogi⸗
tare deberemꝰ humiliationem: illam frequẽter ad me⸗
moriam adducẽdo terram: de qua ſumꝰ ⁊ in quam re
Exẽ dibimꝰ terram. Ad hoc videndo exemplo cuiuſdã de
quo narrator ait: ꝙ cũ in maximo eſſet honore in came
ra ſua furnũ fecit: vt ip̃o viſo recordaretur ꝙ filiꝰ fue⸗
rat furnarij ⁊ humiliaretꝛ. Sic puluerem ante oculos
tuos pone cogitando ꝙ puluis es: ⁊ in puluerẽ reuer⸗
11 teris Geñ. iij. ¶ Iſtius vͦo cõſiderationis maxima oſtẽ
ſa eſt vtilitas. E. S. vij. 19. Si vͦo vite proceſſus conſi
deretꝛ preter miſerabilem in quo eſt ſtatũ: ſicut ptꝫ. M.
j. 20. p̃ter etiam conditionem: q̇d intus in ventre late⸗
at: q̇d per foramina exeat corporis: ſatis ad humilian⸗
dũ nos ſufficere deberet: ꝙ inter oĩa animalia ſumꝰ
minꝰ nobiſip̃is ſufficientes: iſta cogitãdo inuenies: ꝙ
humiliatio tua in medio tui eſt Mich. vj. ¶ Vite vͦo
finis non ſolum humilitatem: ſed etiam maximũ incu
tere deberet timorem: de his tribus verſificator ait qua
re ſuperbit homo. Cuius generatio culpa: naſci pena:
12 vita labor: neceſſe mori. ¶ Sed heu frequenter accidit
ꝙ illi q̇ plus habent in ſeip̃is hũiliationis materiã mi
nus habent de hũilitatis natura ⁊ virtute. Que enim
maior eſt hũilitatis materia q̃ omniũ virtutũ defectꝰ
Exiſtentes vͦo in ſuꝑbia vel alijs peccatis mortalibus
oĩm meritoꝝ ⁊ omniũ virtutũ deo acceptabiliũ habẽt
defectũ: ḡ in ipſis maiorem habent humilitatis mate
riam: ⁊ tamen minus habent de hũilitatis virtute: qꝛ
inter ſuꝑbos ſemꝑ iurgia ſunt Prouer. xiij. Unde eis
ſpũaliter cõtingit habitantibꝫ in locis montanis ⁊ ne⸗
moroſis: q̇ pauperiora habent edificia: cũ tamẽ plꝰ ha
beant de meremio ⁊ edificioꝝ materia in terris in qui⸗
bus habitant. Unde ſatis cõgrue dici põt de talibꝫ in
ꝓpoſito ſicut dixit q̇dam in quadã collatiõe admirati⸗
na: habita de duobꝫ: quoꝝ vnꝰ erat monoculus: alius
gibboſus q̃re inter ſe q̃ſi continue contenderẽt: q̇ tan⸗
tam in ſe materiaꝫ hũilitatis habebant. Eſt inq̇t d̃ eis Exẽ
ſicut de valentibꝫ in quorũ terra maior q̃ñqꝫ meremij
copia inueniri ſolet: ⁊ tamẽ pauꝑiores ⁊ deformiores
habebãt domos. Sic iſti plus habẽt de hũilitatis ma
teria vtpote defectũ in natura ⁊ moribꝫ ⁊ tamẽ minus
habent de hũilitate: ⁊ plus viam humiliũ declinant.
Amos. ij. Et ſtulte qꝛ viam illã hũilitatis ſecuriorem
⁊ meliorem eſſe oſtendũt oĩes ſcripture ſancte ⁊ ſapi⸗
entes q̇ per illã ambulauerũt. Illud eñ quod ſapiẽs
chriſtꝰ ⁊ apl'i ⁊ oĩes alij elegerũt meliꝰ eſſe videtꝛ: ſed
ip̃i hanc elegerũt viam: quoꝝ q̇libet dicere põt: diſcite
a me: qꝛ mitis ſum ⁊ hũilis corde ⁊c̃. Math. xj. Simꝰ
ḡ hũilibꝫ ꝯſentientes Ro. xij.
¶ Poſtqꝫ vͦo p̃dictis medijs in cor hũilitas introdu⸗ Ar. iij
cta fuerit: per aliq̃ ſigna exterius oſtenditꝛ: aliter vana
videretꝛ introductio. Eſt primo oſtendẽdum quõ alie 13
virtuoſe oꝑationes vel paſſiones exteriores ſignificãt
⁊ oſtendũt hũilitatem in corde interiꝰ vere introductã
Secũdo quomõ econuerſo hũilitas in opere ſignũ eſt
aliarũ virtutũ in corde. ¶ Qtũ ad primũ prima vir⸗
tus hũilitatem oſtendens videtꝛ eſſe patiẽtia: ꝙ q̇s ver
ba contumelioſa ⁊ contẽptibilia patienter audiat. Ex⸗
emplo chriſti reſpondẽtis ſe demoniũ nõ hr̃e: quia ille
q̇ vere eſt hũilis: primo ⁊ principaliter in corde ſuo de
terminat ſe defectuoſum eſſe: ⁊ contẽptibilem: q̇ vͦo ſu
perbꝫ eſt econuerſo ſe habet. Sicut ergo quãdo magi⸗
ſter q̇ queſtionem determinauit in libro ſuo: ſi iſto ma⸗
giſtro poſtmodũ inter plures alios exiſtente: aliꝰ ſuꝑ⸗
ueniret ⁊ queſtionem legeret: ⁊ determinationem com
mendaret aſſerens ita oĩno eſſe: ſicut ibi determina⸗
tũ eſt: neſciens tamen q̇s illã determinauit: ille q̇ ip̃am
determinauit contra illũ non iraſcitꝛ: ſed plus ip̃m dili
git ⁊ ip̃m letanter audit ⁊ patiẽter. Ex cuiꝰ leticie oſtẽ 14
ſione coniecturare põt: ꝙ ip̃e illã ſic determinauit: ita
in ꝓpoſito q̇ apud ſeip̃m determinauit ſe contẽptibilẽ
eſſe: ip̃m contẽptibilẽ aſſerentem non odit: ſed diligit
tanq̃ꝫ determinationem ſuam commendantẽ: ip̃mqꝫ
patienter ⁊ cũ applauſu audit. Ex cuius patiẽtia ⁊ ap⸗
plauſu cognoſcitꝛ ꝙ ip̃e ſic queſtionẽ apud ſe determi⸗
nauit. Si vͦo iraſcitꝛ: patet ꝙ aliter queſtionẽ determi⸗
nauit: ⁊ ideo iraſcitꝛ contra illũ qꝛ determinationẽ ſuã
vituperauit: in hoc ꝙ determinauit ſe nobilem: ⁊ aliꝰ
determinauit ip̃m eſſe contẽptibilem per experimentũ
ergo illate cõtumelie cognoſci poteſt quis humilis ſit
vel ſuperbꝫ. Et ponit ad hoc exemplũ beatus Grego⸗ Exẽ
rius in libro. j. dialogoꝝ. c. xv. de quodam conſtantio
ad quem quia propter ſanctitatem famoſus erat inter
alios confluit ad videndum q̇dam ruſticꝰ ⁊ q̇dam ha
bitu ⁊ corpore deformem: lampademqꝫ q̃ſi contẽptibi
lem officiũ reficientem: ip̃m contẽpſit: quod Conſtan⸗
tius audiens ip̃m amplexatus eſt dicẽs ip̃m ſolum de
eo bene iudicaſſe de quo ⁊ alijs omnibꝫ quaſi experimẽ
talem concludit beatꝰ Gregorius dicens qualis q̇ſqꝫ
apud ſe lateat: illata cõtumelia probat. Nam ſicut ſu⸗
perbi honoribus: ſic humiles ſua deiectione gratulan 14
tur. Quante ergo humilitatis fuerit penſate: qui deſpi

cientem ſe amplius amauit. Sed qui glˀiaꝫ non querit
contumeliam non ſentit: non erubeſcit cõfundi apud
homines: qui ſolam glˀiam querit dei: non dolet de de
iectione q̇ non affectabat exaltationem: patet ergo ꝙ ſi
cut in igne pꝛobaꝛ argentū ⁊ aurū: ſic homĩes recepti-
15 biles in camino hũilitatis Eccliaſtici.ij. ¶ Secũdum
etiam ꝙ videlicet hũilitas exterius oſtenſa: ſignum eſt
aliarū virtutū intrinſecarū: patet: quia ſicut terra baſſa
ſignum eſt fertilitatis: ſicut eſt inclinatio ramoꝛum ar
boꝛis tempoꝛe fructuū ſignum eſt fructuum copioſita
tis: quia quanto plus eſt fructu onuſta: tanto plus ca-
put ad terram inclinat. Idem patet in ſpica: que ſi tem
poꝛe autumnali ſine vento ſue conditioni ⁊ nature de-
relicta inclineꝛ: ſignū eſt ꝙ eſt grano plena: in illa v̇o:
que recta ſuper alias eminet: talis erectio eſt ſignū va-
nitatis: vel ꝙ per aues vel infoꝛtunia grana ſua ami-
ſit. Sic ſm Ber. quando vides hominem in omnibꝫ
humilem: habeto bonum argumẽtum virtutū ⁊ gra-
tie inhabitantis: quia ſicut vbi locus baſſus: ibi aqua
vel humoꝛ: ita vbi humilitas ibi ſapientia Pꝛouerbi.
duodecimo.

Ar.iiij. ¶ Sed quia parū eſſet humilitatem habere vel oſtẽde
re: ſi ſtatim amittereꝛ. Ideo oſtẽdere reſtat: quomõ hu
16 militatem in nobis deus miſerijs que patimur: conſer
uare ſatagit ad cuius diligentiam in hoc plenius vidẽ
dã ſcire opoꝛtet ꝙ impatoꝛ celeſtis in hoc modo quod
ammodo habet impatoꝛis terreni: quia ſicut impatoꝛ
terrenis ciuitatem rebellem ab eo obſeſſam vi capiens
vel concoꝛdia quantumcūqꝫ ciues ad pacem recipiat:
tamẽ in ſignū rebellionis: ⁊ ad eoꝝ maioꝛem impoſte-
rum hũiliationẽ: murum frangit ciuitatis ⁊ quãdoqꝫ
dum viuit illū reedificari non ſinit: vt ſic illos in hũili
tate ſemper conſeruet. Sic in pꝛopoſito: habuimꝰ enĩ
in ſtatu innocentie muros cuſtodientes nos a fame et
frigoꝛe ⁊ moꝛte ⁊ omĩ miſeria gratiam videlicet ⁊ iuſti
ciam oꝛiginalem: ſed pꝛopter rebellionem contra ſum-
mū imperatoꝛem deū: muri iſti fracti fuerũt tam irre-
cuperabiliter: ꝙ quantumcūqꝫ deus nos moꝛte ſua ſi-
bi recõciliauerit: ⁊ ad pacem receperit: tamen in ſignū
rebellionis pꝛeterite: nos ad locū de quo eiecti fuimus
reſtituere noluit: id eſt ad paradiſum terreſtrem: in ſi-
gnū etiam ⁊ cauſam effectiuam hũiliationis perpetue
murū illū nunꝙ̃ circa nos dum in hoc ſeculo ſumus:
edificare voluit: ſed omĩ miſeria nos vndiqꝫ opertos
eſſe voluit: pꝛopter hoc dedi vos contẽptibiles ⁊ hu-
miles oĩbꝫ populis Malach.ij. de quibꝫ dicit pſalmi-
ſta ꝙ ꝓpꝛ iniuſticias ſuas hũiliati ſunt: pſ.cvj. ¶ His
etiã ꝯcoꝛdat decretū: dicẽs: ꝙ ideo malū pene homini
reliq̇t vt humilieꝛ: ⁊ haberet materiam exercitij: de pe.
di.j. medicina. §. ſicut pꝛimi: ſicut populo ſuo nociuos
dereliquit inimicos: vt in his erudiret Hieruſalem.
Ar.v. Iudi.iij.

¶ Huiꝰ aũt hũilitatꝭ ꝯſeruate: ſex ſũt vtilitates. Pꝛĩo
17 enĩ grãm impetrat. Secũdo pctã purgat. Tertio deo
amabilẽ fac̃. Quarto demões fugat. Quinto a multꝭ
malꝭ p̃ſeruat. Sexto ad celi gloꝛiã duc̃. ¶ Pꝛimum ptꝫ
quia ſicut a nubibꝫ aque deſcẽdẽtes inferrioꝛa petunt
loca. Ita grã ⁊ ſciẽtia q̃ edificat et virtutes tã intellectū
illuminãtem: qꝫ affectum inflãmantẽ abundantiꝰ ad
humiles deſcẽdit: ab illo qui ſuperbis reſiſtit: ⁊ humi-
libus dat gratiam. j. Pe.iiij. ¶ Pꝛimū enim pꝛimo ſen
ſibili patet experimento quo dicitur: ꝙ exiſtens in pu-
teo ꝓfundo de clara die ſtellas videre poſſet vel ad mi
nus limpidius celum videret: q̃ alius qui in tam pꝛo-
fundo non eſſet loco. Cuius ratio eſt: quia cū circa ocu
los lumẽ non ſit: in quo virtꝰ viſiua ſit diſperſa: opoꝛ-
tet ꝙ ipã in ſe foꝛtioꝛ ſit ad alta vidẽdum: qꝫ ille cuius
virtus eſt in videndo diſperſa. Sic in pꝛopoſito: qui
pꝛofundius per virtutem ⁊ gradum deſcendit humi-
litatis: limpidius celeſtia videt ⁊ in cognitione dei et
ſuijp̃ius amplius illuminatur: ab illo de quo dicitur
ꝙ abſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ pꝛudẽtibus: qui ſci-
licet habent viſum mentis per mundi ſapientiã ⁊ hu-
iuſmodi diſperſuꝫ: ⁊ reuelaſti ea paruulis id eſt humi-
libus qui viſum mentis in humilitatꝭ puteo vnitum
habent. Nota, V.iiij.12. ¶ Cuius ratio alio patet ex- 18
perimento: quo omẽs videmus: ꝙ quanto quis altio-
ra aſcendit loca: tanto plura ⁊ ad diſtantius videre po
teſt. Sic ſpiritualiter qui altius ad deum per humilita
tem ⁊ bonam vitam aſcendit: quia ſicut de duabus ſi-
tulis: vna deſcendente: alia aqua plena aſcendit: ita dū
quis coꝛpoꝛe deſcendit: ſitula anime plena ſapiẽtie: co-
ram deo aſcendit. Surge ergo illuminare Hieruſalẽ.
Noſtra enim humiliatio noſtrum coꝛam deo ſurgere:
noſtraqꝫ illuminatio eſt. ¶ Sed ſatis expꝛeſſe patet in
vi.pa. de quodam heremita: qui nec ꝓpꝛio ſtudio: nec Exm̃
oꝛationibus nec ieiunijs cum tamen pꝛopter hoc mul
tis diebus ieiunaret: intellectum cuiuſdam ſermonis
inuenire potuit. Cū ergo ſurgeret ⁊ iret verſus quen-
dam alium: vt ab eo intellectum ſermonis hũiliter pe-
teret: angelum dei ſibi obuium habuit: dicentem: quia
inquit modo humiliatus es: vt ab alio diſcas oſtendo
tibi intellectū ſermonis: ſic humilitate obtinuit: quod
oꝛatione ⁊ ieiunio obtinere non potuit. Et ſic patet ꝙ
verum eſt: quod dicit Ptholomeus in pꝛincipio Al-
mageſti qui inquit inter ſapientes humilioꝛ eſt hic ſa-
pientioꝛ. Sic patet quomõ per humilitatem intellectꝰ
illuminatur: vide. S.iij.9. ¶ Secũdo etiam affectum 19
inflammat: quia ſicut homo quanto directius ſuppo-
nitur coꝛpoꝛi ſolari tanto coꝛpoꝛaliter plus caleſcit: ita
quanto per humilitatem directius ſupponitur deo tan
to plus charitate caleſcit. Solꝰ enim humilis deo ſup-
ponitur: quia ſuperbꝫ cū lucifero equalis vꝉ ſuperioꝛ
deo eſſet vult: vel non ſubeſſe deſiderat: ne ab illo cui
ſubeſt puniaꝛ. Et non ſolū intellectū ⁊ affectū: ſed etiã
omnes anime potentias humilitas virtutibꝫ perficit:
quia ſicut foſſa in vna magna area vel terra facta om-
nes aq̃s aree ad ſe congregat ita: hic quia dum homo
hũiliter de ſe ſentit ⁊ ſine inuidia omẽs virtutes in om
nibꝫ alijs: qui in area eccleſie continenꝛ diligit cū ſitu-
la dilectionis: fructꝰ omniū virtutū: ⁊ aq̃s ſapientie:
quas in alijs diligit: ad puteū trahit ſue humilitatis: ſi
cut patet. C.j.12. Sic in omnibꝫ potentijs anime con-
firmauit: omẽs hũiles populi. j. Mach.xiiij. Nota q̃li
ter gratiam acq̇rit. S.G.iij.10. ¶ Ex iſta vtilitate ſeq̇-
tur ſecũdaqꝫ ſicut lumine coꝛꝑali aduenienti: tenebꝛas
recedere neceſſe eſt: ita lumine gratie ⁊ virtutū humili
aduenĩẽti: neceſſe eſt tenebꝛas recedere pctõꝝ. Sic in- 20
ſuꝑ cãdele extincte ⁊ fumigãti et fetẽti ꝑ lumẽ candele
accẽſe: cui directe ſupponiꝛ mediãte fumo q̇ aſcẽdit re-
accẽdiꝛ fetoꝛibꝫ illꝭ penitꝰ fugatis: ita pctõꝛ in aĩa extin-
ctꝰ directe ſb̃ deo ⁊ eiꝰ vicaria ꝑ ꝯfeſſionis hũilitatẽ po
ſitꝰ: mediãte fumo ꝯfeſſiõis deuotiõis ⁊ oꝛõnis: reaccẽ
diꝛ pctõꝛibꝫ fetoꝛibꝫ penitꝰ fugatꝭ. Sic ꝫ̊ extinctꝰ fumū
oꝛõis ad deū mittat: dicẽs: vide dñe hũilitatẽ meã: ⁊ di
mitte oĩa delicta mea: in pſ.xxiiij. vt poſtmodū illũiatꝰ
⁊ de laqueo diaboli liberatꝰ: dicere poſſet hũiliatꝰ ſuꝫ
⁊ liberauit me: in pſ.cxiiij. ¶ Ex iſtis duabꝫ ſequiꝛ ter-
tia hũilitatis vtilitas: cū enĩ nihil deo: vꝉ bonis hoĩbꝫ
hoĩem odibilẽ faciat: niſi peccatum ⁊ defectꝰ gratiarū
et virtutum: ſequitur ꝙ humilis peccatoꝝ fetoꝛibus: 21
⁊ tenebꝛis expulſis: ⁊ gratijs illuminatus: ſit tam deo

ꝗ̄ hoībꝫ amabilis: nō ſolū bonis ⁊ modeſtꝭ ſꝫ etiā diſ
ſcolis ⁊ ſupbis: humilis nanqꝫ humilem diligit: quia
in virtutibus ⁊ virtuoſis charitate informatis: ſemper
tenet regl'a. quod ſimile diligit ſibi ſimile. A ſuperbis
etiam ꝓ tanto diligitur: ꝙ quanto eis placet in hoc ꝙ
eis ſubijcit̃. Supbus vͦo a ꝯtrario ſenſu tam deo ꝗ̄ ho
minibꝫ diſplicet: humilis eñ illum non diligit: quem
ſcit a deo non diligi: nec ſupbus: quia nollet habere pa
rem vel ſuperiorem. Vellet eñ ꝙ oñes ſibi humilia-
rent̃: quod ille facere vetat: in viciosis eñ regula fallit
qua dicit̃: ꝙ ſimile diligit ſibi ſimile: cupidus nāqꝫ cu-
pidū odit inquantū ꝑ illum ſtat quo minus lucratur.
¶ Ex quo ḡ humilis: ab omnibꝫ diligitur: gloriet̃ ſem
22 per humilis Ja. j. ¶ Ex iſta vͦo tertia: quarta ſequitur
humilitatis vtilitas: ꝙ ille qui eſt deo ⁊ hoībus amabi
lis eſt diabolo abominabil'. Juxta illḋ Ecc̄i. xiij. Abo-
minatio eſt ſupbo humilis illiuſqꝫ fugit hoſpitium in
quo deum videt hoſpitatū nec in illius libenter mora-
tur ſocietate: etiam in alieno hoſpitio qḋ hiſtorijs oſtē-
ditur de vi. pā. acceptis. In illis nanqꝫ ꝯtinet̃ de quo-
Exm̄ dam humili viro: qui cum a quadā demoniaca in vna
ꝑcuteret̃ maxilla: cum ex chriſti doctrina hūiliter alte-
ram p̄beret: ſtatim diabolum fugauit qui ad tante hu-
Exm̄ militatis p̄ſentiam morari non potuit. De alio etiam
ſancto ibidem ꝯtinet̃ viro: ad quem cū diabol⁹ in for-
ma veniſſet angeli: ad ip̄m ꝓculdubio recipiendū: aſſe
rens ſe a deo angelū miſſum. Reſpondit heremita: vi
de ne forte aliūde veneris: qꝛ ego dign⁹ non ſum vt ad
me angelus dei mittat̃: quo dicto ſtatim euanuit humi
li reſponſione fugatus. Sic populū humilem ſaluum
facies: in p̄s. xvij. Non ſolū a demonū: ſed etiā a mul-
torum malorū tam culpe ꝗ̄ pene periculis in quo pa-
23 tet quinta humilitatis vtilitas. ¶ Q aūt a malis cul-
pe humilem preſeruet: patet in vi. pa. de ſancto An-
Exm̄ thonio: cui totus mund⁹ plenus oſtendebat̃ peccatoꝝ
laqueis: ⁊ ip̄o quer̄eti: quis illos euadere poſſet laque-
os: reſpōſum fuit: ꝙ ſola humilitas que quidē reſpon
ſio rationi conuenit naturali: ⁊ etiam quotidiano expe
rimēto: naturaliter eñ parui piſces rhete euadūt: vbi
magni capiunt̃. Sic humiles rhete diaboli euadūt per
loca humilia caute. j. Mach. vj. ¶ Idem etiā de malo
patet pene tam tp̄alis ꝗ̄ eterne: a q̇bus humilis ſepi⁹
ꝗ̄ ſupbi liberant̃: quotidie nanqꝫ hoc videtur de pena
tp̄ali: quia frequēter accidit ꝙ ſupbi ſuperbe ad oñia
reſpondētes ⁊ elate ſe habentes: multa audiunt verba
amara ⁊ deriſoria: multa ſuſtinēt verba grauia: ⁊ quā-
doqꝫ occidunt̃: vbi humiliter reſpōdentes ⁊ ſe haben-
tes euadere poſſent: ⁊ alij qui ſe humiliter habent eua-
24 dunt. ¶ Eſt ergo de iſtis duobus ſuperbo ſcꝫ ⁊ humi
li in hoc caſu. Prio ſicut de alta turri vel arbore ⁊ par-
ua domo. Alte nanqꝫ turres ⁊ campanilia frequenti⁹
ſuſtinent maiores tonitrui ⁊ fulguris ⁊ ventorū ictus
⁊ impetus: frequēter eñ talia loca a fulgere ⁊ terremo
tu ꝓſternūtur ⁊ deſtruuntur inhabitantes: quādo lo-
ca humilia non ledunt̃: ita humilibus liberatis ſuper
bi vſqꝫ ad infernum proſternūtur in aduentu filij dei:
cuius aduent⁹ vulgari aſſimilatur: ip̄o teſte Lu. xvij.
Sicut inquit fulgur coruſcans ita erit aduentus filij
dei ad deſtructionē ſu ꝓple ſupborum: quādo implebi-
tur quod eis promittit dicēs: gl'ioſos terre humiliabo.
Eſa. xlv. In illo enim tp̄e conſtituit domin⁹ humilia-
25 re omnem montem excelſum Baruch. v. ¶ Eſt ſecun
Querc⁹ do de iſtis duobus ſicut de magna quercu: vel alia ar-
bore in monte ſita: que multos ſuſtinet ventorum im-
pulſus: q̇bus quandoqꝫ ꝓſternit̃ vbi arundo in valle
euadit: vnde in die iudicij ſuperbis admirantibꝫ: quō
ad infernū ꝓſtrati ſunt̃: reſpondere poterūt humiles: Arundo
ſicut ſ̄m fabulas reſpondit arūdo quercui: q̄ erat ven-
to ꝓiecta ad lacū: in quo arūdines creſcebant: quas cū Fabula
alloqueret̃ admirans: querendo: quō ip̄e tam debiles
ſtabant vbi ip̄a cū tota ſua fortitudine ꝓiecta fuit. Re
ſpoderūt arundines: ſi feciſſes inquiūt quod nos feci-
mus: nūc erecta ſtares nos capita inclinauim⁹ ventoſ-
qꝫ trāſire ꝑmiſim⁹ q̇bus tranſeuntibꝫ iterū capita ere-
ximus damnūqꝫ euaſim⁹: tu vͦo dure reſtitiſti ⁊ rigide
te contra fortiorem erexiſti: ideo cecidiſti ⁊c̄. Ita in ꝓpo
ſito: ſicut eñ iſte arūdines reſponderūt: ita illi qui deo
⁊ hoībus in his que ſine peccato ſuſtinere poſſunt: ca-
pita inclinant hūiliter penitentiam: ⁊ oñia que a deo
infligunt̃: vel hoībus ſuſtinētes dicere poterūt in illa
die ſuperbis: q̇ ideo tunc cadent: qꝛ ſuperbe cōtra deū
⁊ homines erigebant̃: ip̄i vͦo humiles ideo ſaluabunt̃
⁊ tūc erigent capita: que prius inclinauerūt: eſt qui ab
humilitate leuabit caput Ecc̄i. xx. ſic populuꝫ humilē
tunc ſaluū facies: ⁊ oculos ſuperborū humiliab⁹. In
p̄s. xvij. quia ſicut ſuperboꝝ gloria precedit ⁊ humilia
tio ſequit̃: iuxta illud Prouer. xxx. ſuperbū ſequit̃ hūi-
litas: ita honorū gloriam p̄cedit humilitas Prouerb.
xv. ¶ In qua auctoritate ſexta notat̃ humilitatis vtili 26
tas. Ad cuius declarationē eſt ſciendū: ꝙ ſine humili
tate ad regnum non peruenit̃ celorum: ꝙ tali oſtendit̃
ratione: ad terminos oppoſitos: motus eſſe oportet op
poſitos: ſicut in parte oſtenſum eſt. G. S. j. 32. Sicut
patet de terminis ſurſum ⁊ deorſum: qui quia oppoſi-
ti ſunt: motus ad illos cōtrarios eſſe oportet. Sed mo-
tus ad infernū deorſum eſt mot⁹ ſuperbie: propter qḋ
primo angelo apoſtate in figura regis Babylonis di-
citur Eſa. xiiij. Detracta eſt ad inferos ſupbia tua: con
cidit cadauer tuum: nō ꝙ angelus corpus habeat ſed
quia peccando vilis effectus eſt: ⁊ fetidus in cōſpectu
dei: ad modum cadaueris. Si ergo per motū ſuperbie
deſcendit̃ ad infernum deorſum: oportet ꝙ per motū
humilitatis que ſuperbie contrariatur: ad celum mo-
ueatur ſurſum. Et quia talis humilitas per quandam
ſimilitudinem habentem illam quaſi puerum efficit:
ideo dicit ſaluator Luce. xviij. ꝙ niſi quis acceperit re
gnum dei: ſicut puer non intrabit in illud: id eſt niſi ſit
humilis obediens ſicut puer: humiliamini ergo ⁊ ex-
altabit vos Jaco. iiij. Nec aliter exaltari poteritis: qꝛ 27
ſicut rota nunꝗ̄ aſcendit a parte poſteriori: niſi prius
deſcenderit ab anteriori. Ante nanqꝫ aſcenſum poſte-
rioris partis: precedit deſcenſus anterioris. Sic auteꝗ̄
glorificetur ſuple in morte: que eſt poſterior pars: hu-
miliat̃ prius in vita: que eſt anterior ꝑs Prouer. xviij.
¶ Sicut inſuper arbor in altum nō mittit ramos: niſi
prius profundet radices. Et quanto profundius radi-
ces mittit: ⁊ fundamentum ponit: tanto altius ⁊ ſecu-
rius arbor ⁊ edificium aſcendere poteſt. Ita qui ſe ſup
ple profundius ⁊ plus humiliat: altius exaltabit̃. Lu.
xiiij. ¶ Ex iſtis ſex humilitatꝭ vtilitatibus patet ꝙ hu- Vinea
militas vinee aſſimilat̃: quia ſicut vitis inter arbores
deſpectior eſt: tamen magis eſt fructuoſa: ſic ꝯditio hu
militatis ⁊ humilium in hac vita multꝭ deſpectior ap-
paret: tamen eſt fructuoſior: qꝛ qui humiliatus fuerit:
erit in gloria Job. xxij. Nec mirū qꝛ ille eos plantat q̇
hūilē ſubleuat Ezech. xxj. Hec me ꝯſolata eſt in hūilita
te mea: in p̄s. cxviij.
¶ Ex iā dictis ratio patet ſexti articuli: iā eñ p̄dictū eſt Ar. vi.
ꝙ ſine hūilitate ad celū nō ꝑuenit̃: volentibꝫ ḡ illuc ꝑ- 28
tingere. Non ſolū neceſſe eſt hūiliari: vt illuc ꝑueniat:
ſed etiam rationalis neceſſitas eſt hūiliari. Prio ꝓpter
locū in q̄ ſum⁹. Secūdo ꝓpter ſtatū quē tenem⁹. Ter-

tio ꝓpter opera:ꝗ nobis incūbunt faciēda. Quarto
ꝓpter alias virtutes habēdas ſine quibꝫ ad celū nō ꝑ=
tingit:ꝗ ſine fundamēto hūilitatis haberi nō poſſunt
¶ Primū patet :quia locus in quo ſumꝰ carcer eſt:in=
carceratis aūt ꝯuenit:ꝙ hūiliter ſe habeant: qꝛ ſupbia
tarde vel nunq̄ꝫ liberabunt̄:hūilitate v̊o citiꝰ liberari
poſſunt:cū illo ꝗ dicit humiliatꝰ ſuꝫ ⁊ liberauit me: in
pſal̄.cxiiij. Secundū patet qꝛ in tali ſumus ſtatu:ꝙ ne
ceſſe eſt nos ab alio regi ⁊ regulari:qꝛ aliter multꝭ ma=
lis expoſiti erimꝰ tam culpe q̄ꝫ pene:ſicut illi ꝗ eximū=
tur a ꝓtectiōe regis ⁊ pape:a multis ſpoliant̄:ſicut pa
tet.E.ix.4. Qui v̊o regl̄ari vult:oportet ꝙ inferior ſit
qꝛ hoc ordo habet nature:ꝙ ſemꝑ ſuꝑiora regulant̄: ſi
cut ptꝫ de corꝑibꝫ celeſtibꝫ ⁊ inferiora regulantur:ſicut
patet de iſtis corporibꝫ inferioribꝫ ⁊ elementis ꝗ in cre
ſcēdo vel decreſcēdo a ſuꝑioribꝫ ordinē accipiūt ⁊ cau=
ſam:ſicut ptꝫ d̄ arboribꝫ herbis floribꝫ:que ſole appro=
pinquāte:creſcunt: ⁊ de mari ꝙ ꝑ lune motū fluit: ⁊ re
fluit. Sic in ꝓpoſito om̄e regimē nr̄m a deo ⁊ miniſtrꝭ
eius ꝗ reformabit corpꝰ hūilitatis noſtre. Phil̄.iij. Et
non aliud q̄ꝫ corpꝰ hūilitatis: ſicut nec fullo pannū re
29 format:ꝗ ſub pedibꝫ non ponit̄. ¶ Tertiū etiam patet
qꝛ opus qd̄ nobis incūbit eſt bellare ꝯ̄ diabolūꝫ: ꝗ v̊o
ſuꝑbus:ꝯ̄ eū non pugnat:ſed ſub eo militat:nunꝙ̄ eū
vincit. Qui v̊o hūilitate vel patiētia ꝯ̄ eū pugnāt: vin
cunt. Sic ḡ dū patiētes vincūt de ſua virtute glorian=
tes hūilias. Judith. vj. ſicut patet. A.xv.19. ¶ Quar=
tum inſuꝑ patet:qꝛ hūilitas virtutes ſine ꝗbꝫ non eſt
ſalus acꝗrit ⁊ ꝯſeruat. ¶ Primū ptꝫ:qꝛ ſicut pauper ſe
diuiti hūiliādo:elemoſynā acquirit. Sic hō virtutes
humiliādo ſe deo:ḡ humilia te deo: ⁊ expecta manus
eius Eccl̄.xiij. ſicut pauꝑ expectat manum diuitis: in
quē hūiliter clamantē:diues reſpicit. Sic deꝰ reſpexit
in orōnem humiliū ⁊ non ſpreuit ⁊c̄.in pſ̄.cj. ¶ Secū=
dū patet:p̄mo:qꝛ ſicut liliū in eccl̄ia poſitū: in luto vel
terra diu cuſtodit viriditatē ſuam. Sic homo in humi
litate virginitatem charitatē ⁊ ceteras virtutes nō ſo=
lū cuſtodit:ſed qd̄ plus eſt in eo pullulant:ꝗ in radice
hūilitatꝭ ꝑdurat:a qua ſi nimirum abſcindit̄ areſcit:qꝛ
30 viuificantē ſe humorē ſcꝫ charitatis amittit. ¶ Secun=
do idem patet per exemplū ſumptū ab edificijs corꝑa=
libus in quibꝫ videmꝰ:ꝙ magna cuſtodia totius edifi
cij ex fortitudine ⁊ cuſtodia depēdet fundamenti:quo
deficiente vel ſubtracto totū cadit edificiū. Sic ſpūali=
ter tota fortitudo edificij ſpūalis:ex fundamēto ſurgit
humilitatis:quo ſubtracto cadit. Sicut ergo in edifi=
cio corꝑali:ſignum eſt mali fundamenti: quādo opus
ad leuem cadit ventum:ita in edificio ſpirituali quan=
do illi ꝗ fortia aggrediunt̄: ⁊ virtutū edificia fortit̄ fa=
ciunt ſi forte leui verbo illius qui edificiū corrigere ni=
titur: vel alias eos rep̄hendit: vel quacunq̄ꝫ aduerſita=
te opus inceptum vel dimittere minant̄ vel om̄ino ab
illo ceſſant:ſatis oſtendūt:ꝙ ſuper humilitatꝭ funda=
mentū ſtabile ⁊ ꝓfundum non erat fundatum: quod
ad tam paruam auram proſternitur. ¶ Ex effectu nā=
q̄ꝫ oſtenditur:ꝙ ſuper fundamētum vane glorie aliq̄=
liter erat fundatum: quo ſubtracto opꝰ cadit:qꝛ eū ſi=
cut illud fundauit: vt ſingulariter in eo videret̄: ⁊ nul
lo modo in illo defectuoſus inueniret̄:ideo iſtis ceſſan
tibus:ceſſat opus:quando nanq̄ꝫ reprehendit̄: videt̄
ſibi ꝙ ſaltem in hoc nō acquirit quod credidit ⁊ quod
acquirere intendebat hominum ſcilicet laudem:tanq̄ꝫ
operis mercedem:mercede v̊o ſubtracta: quod mira=
bile:ſi operari cenſent: qꝛ humiliatū eſt in laboribꝫ cor
31 eorum:in pſal̄.cvj. ¶ Tertio idem patet per exemplūꝫ
ſumptū ab ignis ⁊ vinearum ⁊ metallorum cuſtodia:
vinitores nanq̄ꝫ flores ⁊ fructus quantū poſſunt ſub
folijs abſcondūt:ne a flumine vel alia tempeſtate ledā
tur. Minera etiam auri vel argenti vel aliorum metal
lorum ſub terra abſcondit̄. Jgnis etiā ſub cinere. G.
iij.13. Et multa alia etiā abſcōdunt̄ ne amittātur ſicut
oſtenſum eſt. A.v.7. Sic etiā om̄es virtutes ſub hūi=
litate abſcōdende ſunt:atq̄ꝫ cuſtodiēde:ne a vento ina
nis glorie aſportētur:ſicut puluis de manu nō abſcō=
dentis:aſportatur: ⁊ portātis viſum vel exerceat vl̄ de=
bilitat. Sic ſm̄ beatum Gregoriū ſententialiter:ꝗ cete
ras virtutes ſine humilitate habet quaſi puluerem in
vento portat quo excecatur.

Jeiunij. Primo oſten=
dit̄ generalitas. Secundo inductio. Ter
tio vtilitas. Quarto circūſtantie. Quin=
to neceſſitas. Sexto frāgentiū excuſatio
cum reprobatione.

¶ Quātum ad primum eius generalitas eſt oſtendēda Ar.j.
q̄ꝫtum ad duas eius partes. Primo videlicet q̄tū ad
ip̄m ieiunātem. Secundo q̄ꝫtum ad ip̄m tempus:quo j
ieiunare tenetur. Jp̄e nāq̄ꝫ ieiunans generaliter in om
nibꝫ corporis ſenſibꝫ ieiunium quidem habere debet:
cuius ratio eſt ſm̄ Bern. ſermone.xxxviij. quia nō ſo=
lum gula peccauimꝰ:ſed etiam alijs membris ⁊ ſenſi=
bus. Cum ergo ieiuniū ſit ſatiſfactio ꝓ preteritis deli=
ctis:iuſtum eſt ꝙ in omnibꝫ ſenſibꝫ ⁊ corporis partibꝫ
fiat ſatiſfactio:in ꝗbus fuit delictum. Sed in omnibꝰ
partibꝫ ſenſuū fuit delictum: ergo om̄es ſenſus q̊dam
modo ieiunare debent: vtpote oculus a curioſis aſpe=
ctibus ⁊ vanitatibꝫ. Auris a nociuo auditu: guſtꝰ ab
inordinato ⁊ nimis delectabili cibo vel potu: ⁊ ſic de
alijs: vt ꝑ ieiuniū vel ceterarū rerum abſtinentia affli=
gat aīam ſuam Numeri.xxx. ¶ Tale nanq̄ꝫ ieiunium
eſſe deberet:ꝙ ſicut ventrem vacuum replet cibis: ita
aīam repleat virtutibus. Si ergo ſemel in die comedit
⁊ illicitis ⁊ peccatis vacat:ſaccum quidē euacuat:ſꝫ nec
deum placat:nec aīam ſatiat. Talibus tanq̄ꝫ male ieiu
nantibꝫ improperat deus Eſa.lviij. dicens in die ieiu=
nij veſtri inuenit̄ voluntas veſtra:ſupple mala:ſequit̄
Nunquid hoc eſt ieiunium ꝙ elegi per diem hominē
affligere aīam ſuam: ⁊ cum hoc peccare de nouo vl̄ in
antiquis peccatis ꝑſeuerare ſeꝗtur. Nūquid iſtud vo
caui ieiuniū ⁊ diem acceptabilem dn̄o:ſupple nō. Sed
quale ſit ieiunium quid ei placet:patet ꝑ hoc quod ſe=
quitur:nonne hoc magis eſt ieiunium:quod elegi:diſ=
ſolue cogitationes impietatis: ſolue faſciculos depri=
mētes:frange eſurienti panem tuum ⁊c̄. ⁊ om̄e onus
dirumpe: id eſt omnia onera peccati a te proijce: ⁊ om=
nes ſenſus a peccatis retrahe:ſequitur. Tunc inuocab
⁊ dominꝰ exaudiet: ſi abſtuleris de medio tui catenā
ſcilicet peccati ⁊ deſieris digitū extendere ad aliena bo
na detinenda vel de nouo occupanda: ⁊ loqui pd̄ non
ꝓdeſt ſcilicet iurando detrahendo ⁊ hmōi. Tūc orieť
in tenebris lux tua ⁊c̄. ¶ Tempus v̊o ad ieiunium or= 2
dinatum preter alias vigilias:que in eccleſia ſub prece
pto cadunt:eſt tota quadrageſima exceptꝭ diebꝫ domi
nicis:ita bene ſub precepto cadit feria tertia quinta ſi=
cut ſexta: quia dicit decretum ꝙ illud ieiunium a deo
ſtricte eſt obſeruādū: vt ꝗ vnū diē fregerit bis cōmedē
do:totā quadrageſimā videt̄ violaſſe ſiue inhonoraſſe
de cō.di.iij. nō liceat: ⁊.c. nō oportet. Cuiꝰ cauſa eſt nō
ſolū qꝛ chr̄s Moyſes Helyas tot diebꝫ ieiunarūt q̊rū
ieiunio ꝯgruū eſt noſtrū ꝯformare ieiuniū:ſꝫ qꝛ illi di=
es ſunt quaſi decima dierum totius anni. Sicut ḡ alia
decimamꝰ bona:ita rōnabili videtur: ꝙ etiā dies deci

mem⁹. Et ſicut ſubtractio decimarū aliarū rerum nō
fit ſine periculo: ita nec dierum: que q̄dem ſubtractio ꝑ
fractionē fit ieiunij. Quia dicit decretum: ꝙ q̄ vnū vl'
plures dies frāgit: decimā dierum non exoluit: de cō.
3 di.v.q̄dragesima. Hora aūt his dieb⁹ comedendi.no
na eſt: vt in aliquo plus expectet q̄z alijs dieb⁹. ¶ Con
trariū aūt in his vel quo ad dies vel quo ad horam fa=
cientes ſine cauſa: que eos ſufficienter excuſet: grauiter
peccāt tanq̄ ꝑceptorum ecclie trāſgreſſores. ¶ Cauſe
vō ab hac ieiunij generalitate excuſantes ſunt infirmi
tas debilitas minor etas impregnatio īfantiū nutritio
mendicitas qn̄ ſc; tm̄ ſimul congregare non pōt: ꝙ ꝑ
vna ſufficiat refectiōe labor: q̄ ex neceſſitate incumbit
laboranti. Ex neceſſitate ideo additur: quia nec volun
tarie peregrināntes excuſant: nec illi q̄ habēt vnde ope=
rarios ꝓducant: ꝓprijs tamen laborāt manib⁹: vt ſum
ptibus parcant. Illi vō q̄ ex mala ꝯſuetudine vel alia
cauſa minus legitima ieiunare nō poſſunt: ꝑ ecclie de=
cretum elemoſynis recō penſare debent defectū quem
in ieiunio cōmittūt: ſicut patet di.xlj.nō cogitant: vbi
dicit: ꝙ vtant preciosis: ⁊ dent pauperib⁹ vilia: cōſue
tudinē infirmitatis ſue redimentes. Sic ḡ v t dictum
eſt: vitā ducam⁹ in ieiunijs multis.ij. Cor.xj.
Ar.ij. ¶ Sed quia multis difficile videt tam multiplex tene=
re ieiuniū: congruū videtur in hoc articulo oſtendere:
4 quō facile inuenire poterūt: quod difficile videt: oſtē=
dendo: tam hiſtoria: q̄z experimēto: ꝙ ieiunandi ꝯſue=
tudo ieiuniū leue reddit: cuius ratio patet. C.viij.ar.
ij. Hiſtoria etiā oſtendit: q̄ in vi.pa.habet: q̄ſi mō qui
Exm̄ ſequit de q̄dā: cui tam difficile videbat ieiuniū: ꝙ nul
lo modo ieiunare vt ſibi videbat poterat: in q̄ caſu ſe=
ip̄m vincebat: ⁊ ieiuniū ſibi leue faciebat: tali mō: pri=
mo hora matutina qn̄ comedere ſolebat ⁊ fortiter ad h̄
tentabatur: dicebat ſibijp̄i vſq; ad tertiam ieiunabo ꝑ
amore dei: quādo vō ad tertiā ventum eſt: ſic dicebat
ſibijp̄i de ſexta: ⁊ de ſexta vſq; ad nonā: ⁊ ſic paulati=
ue ad ieiuniū; aſuefactus: leue venit in vſu ⁊ opere qđ
graue timuit in cognitiōe. Sic in ꝓpoſito: illi q̄ carnis
inordinate ſequunt deſideria: ſi ad ieiunia eandē aſſue
facerēt carnē: facilius mille q̄z nūc vno ieiunarent die=
bus. ¶ Hoc eniā ꝑter experimentū poſitum. C.viij.2.
quotidiano etiam patet experimento: de pueris ⁊ pu=
ellis delicate nutritis: q̄ quādo ſatis habuerūt: ieiuna=
re bene nō poterunt: poſtq̄z vō religionē ſunt ingreſſi
vbi frequēter parū habent ad comedendū: ex q̄dā con
ſuetudine ſine magno ieiunant grauamine. A multo
fortiori hoc facere poſſent: q̄ laute ſemel in die ꝓcuran
tur. Si eandem haberent vel voluntatē vel conſuetu=
dinem: de q̄bus Ambroſius in ſermone de q̄dragesi=
ma pudet in q̄t dicere ſenes ⁊ anicule q̄dragesimā faci=
unt: diuites vō non faciūt.
Ar.iij. ¶ Sed quia hec conſuetudo ſine difficultate non obti=
netur. In hoc articulo tertio neceſſarium videtur vti=
5 litates oſtendere: que habite in mente: vel opere diffi=
cultatem illam alleuiabunt. ¶ Quarum prima eſt ſani
tas: non ſolum mentis: ſed etiam corporis: q̄ ſicut me=
dicus egrotis vel male diſpoſitis abſtinentiā imponit
vt ſanitatem conſequant corporis: ita deus ieiunium
chriſtianis: vt ſanitatem conſequant tam corporis q̄
anime. Sic ergo abſtinentia ⁊ ieiunium animab⁹ cor=
poribuſq; ſanādis ſalubriter inſtitutum eſt. Sed heu
medico creditur corporis abſtinentiā iniungēti: ⁊ me=
dico non creditur animarū ieiuniū imponenti. ¶ Se=
cūda eſt demonis ⁊ culpe expulſio: ſicut patet. A.iiij.1.
¶ Tertia: quia carnem domat. Et contra ſpiritum de=
biliorem reddit: ſic ſpiū fortificat: ſicut debilitate vna
parte exercitus fortificat alia: ꝓpter hoc cum mihi mo=
leſti eſſent: ego induebar cilicio: humiliabam in ieiunio
aiam meam: in pſ.xxxiiij. ¶ Quarta eſt mētis eleuatio.
Sicut eniā falconē nutriens cibū ſubtrahit: fameq; eū
affligit: vt altius volet ⁊ ieiunia fortius p̄dam capiat:
ita tu deus corpali ieiunio vitia comprimis mentē ele=
uas. ¶ Quinta orōnis exauditio: ſicut dñs citi⁹ audit
ſeruū ſufficienter punituz: ſic ſcitote: q̄m exaudiet dñs
preces veſtras: ſi permanentes ꝑmanſeritis in ieiunijs
⁊ orationibus Judith.iiij. ¶ Sexta eſt mortis eterna 6
euaſio: que per culpam initiatur: ⁊ per penam conſū=
matur: quod figuratur Dan̄.j.vbi Daniel ⁊ ſocij eius
abſtinendo mortem euaſerunt. Idē patet Heſter.iiij.
vbi ieiunio triduano populo indicto: populus ab oc=
ciſione liberabat. Idem oſtenditur quadam hiſtoria: Exm̄
qua dicitur ꝙ cuidam ieiunāti ſabbata ⁊ vigilias ſan=
cte Marie bibendi tamen ante prādium: in mari cum
omnib⁹ alijs ſubmerſis ſuper plantā ſedēti: ⁊ clamāti
ſancte Marie cuius vigilias ⁊ ſabbata vt dixit: ieiuna
rat: ſancta Maria apparuit: dicens. Non ieiunaſti mi
hi: niſi vnū diem: quia ſolū vna die a potu ante pran=
dium abſtinuit ⁊ pro illo inquit vno die: iſta vna vice
te liberabo. Idem patet Jone.iij.vbi habet: ꝙ Nini=
uite qui predicauerūt ieiunium: ⁊ induti ſunt ſacco: et
liberati ſunt a morte. ¶ Septima eſt ſpūalis conforta=
tio in cuius ſignum: poſt chriſti ieiunium ⁊ tentationē
Math.iiij. Acceſſerūt angeli: ⁊ miniſtrabāt ei. ¶ Octa
uo eſt celeſtis hereditatis recuperatio: ſicut eniā aliquā=
do contingit: ꝙ hereditatē quam parētes guloſe viuē=
do vendunt filij parce viuendo rediminunt. Ita heredi
tatem quam primi parētes noſtri: per gulam perdide=
rūt: per ieiuniū recuperare poſſumus. Unde Hiero.
in quadam epiſtola ad monachos. Gula nos de para
diſo eiecit: ergo oportet ꝙ eſuries nos reducat.
¶ Ad hoc enim ꝙ ieiunium tot conferat vtilitates de= Ar.iiij.
bitas requirit circūſtantias: intentionem videlicet mo
dum ⁊ elemoſynam. ¶ Primo intentio ad hoc requiri 7
tur vt ieiunium propter dei placentiā vel ꝓpriam vtili
tatem vel peccatorum compaſſionē: ſicut mater vidēs
filiū mori: ieiunat: ſic Dauid filio ſuo moriente.ij.Re.
xij. Sic etiam ieiunarunt ſuper Saul vſq; ad veſperā
quia ſcilicet ceciderat.ij.Re.j. Qui vō alia ieiunāt in=
tentiōe ſicut hypocrite cum illo phariſeo Luce.xviij.
dicente: ieiuno bis in ſabbato: quorum ꝓhibet inten=
tionem ſaluator Math.vj.dicens. Cum ieiunatis no=
lite ⁊c. Aut cū auaris qui abſtinent vt parcant: ad mo
dum canis iacentis ſuper fenū: ꝙ nec comedit: nec pe=
cora comedere permittit: ſed ſuper omnes latrat. Sic
tales oīes appropinquātes domibus illorum ſuſpe=
ctos: ne comedere veniant quod ipi comedere volunt
ideo ſuper omnes murmurant ad quos ait Eſa.lviij.
Ad lites ⁊ contentiones ieiunatis: aut cum ſuperbis:
⁊ vindicatiuis: qui vouent vel ꝓmittunt ſe velle a car
nibus vel vino vel a conſimili abſtinere: donec vindi=
cati ſunt more peſſimoꝝ iudeoꝝ Actuū.xxiij. q̄ deuo=
uerunt ſe non comeſturos: nec bibituros donec occi=
diſſent Paulum Zacharie.vij. Cum ieiunaſtis nun=
quid ieiunium ieiunaſtis mihi? quaſi diceret: non: ſed
contra me: diabolo male ieiunant. ¶ Aut vō propter
corporis ieiunant ſanitatem: plus medici q̄z chriſti ſe=
quentes regulas qui omnes in iſtis comprehendūtur
verſib⁹. Ieiunat iuſtus medic⁹ ſimulator auar⁹. Spi=
ritū carni laudi ſtudio retinēdi. Qui oēs iuſto excepto
dicē p̄nt illō Eſa.lviij. Jeiunauim⁹ ⁊ nō aſpexiſti ⁊c.
8 ¶ Secūdo ieiuniū debet habere modū in edendo con
gruū: ꝙ ille videlicet qui ieiunat non excedat: q̄ ſemel

comedit:tal'em̄ q̇ excedit tm̄ vna vice comedēdo:q̄ntū
duabꝰ vicibꝰ: q̊ comedit venter ſuꝰ: ꝓ duobꝰ obol' de⸗
nariū reddit. Nō vos ſic:ſed ſanctificate ieiuniū. Io⸗
bel.ij. Corpꝰ aliter hūiliādo: ⁊ elemoſynas qđ ſibi par
cit:dando chriſti doctrinā ſequēdo Math.vj. Tu aūt
inq̇t cum ieiunas inūge caput tuū:id eſt chriſtū in ſu⸗
is membris:oleo pietatis ſciēs quia bona eſt oratio cū
ieiunio ⁊ elemoſyna Thob.xij.
Ar.v. ¶ Predicti ṽo ieiunij cum p̄dictis circūſtantijs neceſ⸗
ſitas ex tribꝰ apparet. ¶ Primo q: eſt a deo quodāmo⸗
9 do in padiſo ordinatū:quandā nāqꝫ abſtinētiā p̄mis
impoſuit parentibꝰ:qn̄ eis p̄cepit:ne comederēt de ar⸗
bore ſcientie: ⁊ a chriſto in terra opatum: qn̄ ieiunauit
q̄draginta diebꝰ Math.iiij. Et ab eccl'ia p̄ceptū ⁊ de⸗
terminatū in decretali li.iij.ti.de obſeruatione ieiunij.
¶ Secūdo:q: deꝰ vult ꝙ ſui ieiunent ⁊ abſtineāt:par⸗
cam vitā in hac vita ducēdo:ꝙ ex hoc patet:ꝙ ſic pro⸗
phetas ⁊ apl'os nutriuit:quos potuit:ſi voluiſſet deli
cate pauiſſe. Vnde Jero.ī quadā epl'a ad monachos
alium inquit panē:quaꝫ ſubcinericiū ⁊ aliū potū quā
vas aque:potuit deꝰ dediſſe Helye.iij.Re.xix. ſi vo⸗
luiſſet: qui etiā multa milia hoīm qn̄ voluit de paruo
pane pauit ⁊ potuit ſi voluiſſet diſcipulis panē dediſ⸗
ſe:qn̄ pre fame ſpicas ꝯfricabāt. ¶ Tertio q: fractio ie⸗
iunij eſt periculoſa:ſicut patuit in p̄mis parentibꝰ:qui
abſtinentiā eis a deo impoſitā frangētes:de padiſo eie
cti fuerunt quoꝝ caſum timere poſſunt:q̇ ieiunia fran
gūt eccl'ie: ne expulſos ⁊ intrare volētes repellet: q̇ in⸗
colas expulit. Si em̄ ip̄i ieiunia frangētes in padiſo ſe
tenere non potuerūt quod facilius videt̄:quomō cōſi
milia vel maiora frangētes ⁊ facientes illuc redibunt:
quod difficilius videt̄. Ad locū ergo illum cōuertiuū
in ieiunio ⁊ fletu ⁊ planctu:id eſt in ſatiſfactiōe ꝯtritōe
⁊ ꝯfeſſione. Iobel.ij.de hoc piculo vide.G.v.7.
Ar.vj. ¶ Ab iſta aūt ieiunij neceſſitate ⁊ fractionis periculo:
aut male aut bene ſe excuſant. ¶ Male ſe excuſant qui
10 cauſas falſas allegāt vel inſufficiētes quoꝝ quidam di
cunt:ꝙ ideo ieiunare nō poſſunt q: teneris vel debilis
ſunt complexionis:vel capitis:ꝙ ſi ieiunauerint:dole
būt vel quia nobiles ſunt ⁊ delicate nutriti. ¶ Quibꝰ
reſpondet̄:ꝙ quantūcunqꝫ tales allegēt cauſas:ſi dili
gēter rei inquirerēt veritatem:inuenirēt hmōi fractio⸗
nis cauſam:plus in corde eſſe ⁊ mala voluntate: q̄ꝫ in
corporis vel capitis debilitate:q: in vigilijs malis qui
bus diabolo ſeruiūt diligēter: ⁊ exceſſiuis potatiōibꝰ
⁊ ſil'ibus diaboli opibus:que rōnaliter caput plus do
lere faciūt:pluſqꝫ corpus ꝯſumunt ⁊ deſtruūt:ſat' ſūt
fortes:tales em̄ illi aſſimilant̄ de quo dictū eſt.C.ij.8.
¶ Contra illam em̄ quā allegāt complexionis teneri⸗
tatem:que eos ieiunare nō ſinit:ad breuē horam oppo
nere deberēt ieiuniū eternum: cogitātes quomō illud
ſuſtinere poterunt:q: cogitatiōe ſe vincere deberēt:po
tius hic cum Dauid peſtilentiā trium eligentes dierū
ſcꝫ contritiōis cōfeſſionis ⁊ ſatiſfactiōis: q̄ꝫ famem ſe⸗
ptem annorū:id eſt eſuriem ⁊ penam eternā vel trium
menſium pſecutionē:id eſt purgatorij paſſionem. Il⸗
lis ṽo qui nec ſic ſe vincere volūt vt ſm̄ leges viuant
eccl'ie.loquitur Hiero.in quadā epl'a:dicens. Dic' in⸗
quit nobilis ſum: ⁊ delicate nutritus:ieiunare nō poſ⸗
ſum:ergo inquit viue lege tua: qui nō vis viuere lege
11 dei in oratiōe ⁊ ieiunio Mar.ix. ¶ Alij ṽo dicunt: ꝙ
hoc faciunt ratione ſocietatis:quorum periculū oſten
Exm̄ dit beatus Gregorius ſecūdo libro dialogoꝝ exempli
ficās đ quodā quem diabolus per ſocium talē loquēs
a propoſito reuocauit ieiunij: qui ſemper ad ſanctum
Benedictum ieiunus ꝑuenire cōſueuit: quem q̄dam
die verſus eum venientem:quidam itineris ſociꝰ bis
vel ter ad ſecum comedēdum inuitabat: cui in fine cū
locum ad hoc inuenirent aptum ꝯſenſit:quod factum
Benedictus ſtatim vt ad eum venit improperauit:ac
ſi preſens fuiſſet:aſſerens ꝙ diabolus in via per ſociū
ei locutus fuerat: ⁊ ad ieiunij fractionem illum induxe
rat frequēter nanqꝫ per malos ſocios obtinet quod ꝑ
ſe abſtinere nō valet. Caueant ergo ieiunātes cogitā⸗
tes:ꝙ ille per ſocios eis loquitur tentationem: qui per
ſeip̄m ad chriſtum acceſſit ieiunantē. Math.iiij. Be⸗
ne autem ſe excuſant: qui neceſſitates habent de q̇bus
dictum eſt ſupra.e.c.iij.quia ſm̄ Decretales q̇ in qua⸗
drageſima propter neceſſitatem vel infirmitatem ieiu
niū frangūt: etiā carnes comedendo excuſant̄. Extra
de re. iuris qđ nō eſt. ⁊ li.iij.titulo.xlvj.de obſeruatiōe
ieiunij:ꝯſiliū.§.p̄terea.

Inconſtantie. Primo po I.ij.

nēda eſt diſtinctio. Secūdo cauſe. Tertio effe⸗
ctus. Quarto ſigna. Quinto reſpōſio cū reprobatiōe.
Sexto pena.
¶ Motum ad primum inconſtātiarum quedam eſt in Ar.j.
corde ⁊ corpore:quedam in corde ſolo. ¶ Prima quo⸗
tidie ad oculum patet in om̄i exteriori ornamento ſiue I
capillorum ſiue veſtimētorum illorum videlicet đ qui⸗
bus Seneca Rhetorice ſue li.iiij. Ad noua inquit ho
mines currūt adeo: vt quicquid inſolitum eſt in turba
notabile ſit. ¶ Secūda in his abſcondit̄: qui eum car⸗
cerum clauſuris vel ꝓfeſſionibus vl' alijs reſiſtentibꝰ
impedimētis:ſoliditati quam in exteriori inuite oſten⸗
dūt homine leuitate venti quam interius preferūt ob⸗
uiare nō poſſunt:de q̇bus beatꝰ Gregoriꝰ ſup Ezech.
Homel.x.ſemetip̄m inq̇t abnegat:qui mutatꝰ ad me
liora incipit eſſe quod non erat:ſed quoſdam vidimus
habitum non animum mutaſſe: ita vt religioſam ve⸗
ſtem ſumerent:ſed ante acta vicia non calcarent ire ſti⸗
mulis fortiter agitari malicie leſione feruefcere de oſtē
ſis bonis ſuperbrie: preſentis mundi lucra inhianter
q̄re:de ſolo exterius habitu ſanctitatis fiduciam hr̄e.
¶ Vtriuſqꝫ autem inconſtantie cauſe multe ſunt:qua Ar.ij.
rum vna eſt falſitas:quia ſicut opus non eſt conſtans
quod ſuper falſum fundatur fundamētum. Tale nā⸗ 2
qꝫ opus faciliter a dextra ad leuam: ⁊ econuerſo agitur
ſicut arbor debilis in radicibꝰ. Sic vir duplex animo
inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. Iaco.j. ¶ Secū⸗
da eſt ſtulticia:quia ſicut luna ita ſtultus: vt luna mu⸗
tatur Eccl'iaſtici.xxvij. de cogitatione in cogitationē:
de deſiderio in deſiderium: de opere incepto ad nouū
incipiendum:anteq̄ꝫ primum perficiat̄:quia teſte Se⸗
neca ſtulto nihil eſt conſtās:nihilqꝫ diu placet. ¶ Ter⸗
tia cauſa ⁊ inconſtantie mater eſt impatientia: qua q̇s
impatienter ſuſtinet illa qua in propoſito vel ſtatu vel
opere aduerſantur: ex quo ſequitur: ꝙ in nullo ſtatu
propoſito vel opere ſe volūtate conſtantiam habet: q:
dum in quocunqꝫ tali aduerſa inuenit que impatiēter
fert:alia querit propoſita loca vel ſtatum in q̇bus non
eſt tediū expertꝰ:tanq̄ꝫ tedij inuenti ⁊ experti:fugam ⁊
remediū:cū in ſtatu ſuo quem inexpertꝰ lucentem vi⸗
debat ſine tedijſqꝫ eſſe credebat. Tertia impatiēs inue
nit inopinata de ſtatu ſuo nō ꝯtētat̄. Et ideo ſtatū aliū
affectat: ⁊ querit cuiꝰ pulchrā exteriꝰ videt apparentiā:
ſed interiora inexpertꝰ eſt tedia: q̄ cū expertꝰ fuerit:ita
affectꝰ fert̄ de ſecūdo in tertiū: de tertio in quartū:ſic de
inceps vſqꝫ illiꝰ incōſtātiam:mortis vicerit conſtātia:
ſic de prio ſtatu ferebat̄ in ſecūdū. ¶ Exponit ad h̄ exē⸗ 3
plū Boetiꝰ de diſciplina ſcolariū đ q̄dā quē ab effectu

Exēm filiū vocat incōſtātie q̄ſi mō q̄ ſequit̄ hic a parētib⁹ ad
ſcolā poſit⁹: de ea ad eoſdē rediens ſe de ſtatu illo plus
nolle aſſeruit: quia forſitan ibi verberabat̄. Mercatiōi
ergo ſicut elegit expoſitus: periculaq3 terre ⁊ mar' que
talib⁹ ꝯtingunt exptus: idem de illa aſſerit arte iterū
ex ꝓpria electōe militie expoſitus: videnſq3 ict⁹: q̄ ſuſti
nēt ⁊ pericula q̄ iminēt in bell' ⁊ hmōi: illā etiā vitā re-
futauit. Sic etiā ō Aſtrologia: q2 nimis vigilare opoꝛ
tuit. Sic etiā ſatiat⁹ ⁊ attediat⁹ fuit ō vxoꝛe ſua: aliā vi
dens plus placentē videnſq3 oīm arte vel ſtatu tedia:
que impatiēter ſuſtinuit: dixit ſe nolle hoīem eſſe: q2 in
oīm hoīm ſtatu tedia inuenit: vel timuit inuenire. Sic
illi q̄ impatienter tedia tolerant in vno loco vel opere
occurrētia: nunq3 in aliq̄ loco vel ope ꝯſtantes erunt:
q2 in oīm loco ⁊ ope tedia inuenient. Non ſic virtuoſi
exemplū ſequētes bonoꝝ: de q̄b⁹ cū in maximis eſſent
aduerſitatib⁹ ō2.j. Mach.ij. ꝙ mathatias ⁊ filij ei⁹ cō-
4 ſtanter ſteterūt. ¶ Quarta cauſa ⁊ cōſtantie mater eſt:
mala ⁊ inoꝛdinata voluntas: diuerſimode tamē in di-
uerſis: q2 in hoīb⁹ q̄ ſui iur' ſunt: in ſeculo remanētib⁹
totius incōſtantie cauſa in oꝛnamēt' ⁊ capillatur' ⁊c̄.
Eſt volūtas ⁊ appetitus curioſitat' ⁊ ſingularitatis ⁊
vanitat': ex qua accidit ꝙ null⁹ mod⁹ in talib⁹ eis diu
placeat: q2 exq̄ illud quod ſingulare ⁊ curioſum vtpo
te raro viſum in ꝑncipio fuit: incipit eſſe a mult' vſita-
tū ⁊ viſum: incipit eis diſplicere qn̄ ceſſat ſingularitat'
⁊ vanitatis cauſa: ⁊ hoīm admiratio: ꝓpter q̄ in princi
pio placuit: ex quo accidit ꝙ nouā excogitāt curioſita-
tem: vt de nouo hoīes ſuꝑ ſe admirari faciant. ¶ To-
tius vō inconſtātie cauſa in illis quo ad cupiditates ⁊
acq̄ſitiones: ꝙ nulle diuitie vl' ſtatus vel terra vel offi
ciū eis diu placeat: eſt illoꝝ voluntas inſatiabilis: ex q̄
ſeq̄tur: ꝙ illud acq̄ſitum in quo ſine maioꝛi cupiditate
quā anteq3 illud haberēt ꝑſeuerant ſemꝑ ſiniſtre cogi
tant: iudicātes ſe illo habito ſat' habere tanq3 nihil re-
putant ⁊ a pōri voluntate tanq3 inconſtātes recedunt
ſemꝑ maioꝛa cupiētes ſicut ptz. A.xxvij.ſ. Et hec eſt
cauſa q̄re apud eos in pctō oīa ꝯſtant Col'.j. Apud
5 quos ſolius peccati ꝯſtantia habet̄. ¶ In his vō q̄ ſui
iuris ex ꝓfeſſione eſſe nō deberēt toti⁹ incōſtātie cauſa
⁊ mater eſt ꝓpria q̄3 retinuerūt ⁊ reacceperūt volūtas:
nihil q̄ppe hoīem in ꝓpoſito vel loco vel ſtatu incōſtā-
tem facit niſi aliq̄d quod ſue voluntati ad plenum nō
ſatiſfacit vel aliq̄d quod ſue voluntati cōtrariat̄ ⁊ diſ-
plicet. ¶ Ad hoc g̃ ꝙ incōſtātia in aliquo oꝛiat̄ duo cō
currunt: volūtas videlicet ⁊ diſplicētia: q̄ totā volun-
tatem ſuam in manu poſuerūt ſuperioꝝ ⁊ volūtate il-
loꝝ nulla eis retinētes in oīm loco ⁊ ſtatu in q̄b⁹ ſemꝑ
ſuperioꝛes ponunt̄: ꝯſtantes erunt: q2 cū nullā habeāt
voluntatē: nihil fieri poterit ꝑter illoꝝ voluntatē: ⁊ ꝑ
ꝯſequens nihil eis diſplicebit: de hoc ꝙ ꝯ illoꝝ nō fit
Exēm voluntatē. Et ſic dixit q̄dam antiquus ⁊ valēs religio
ſus: ꝙ nunq3 fuit ꝯ eum oꝛdinatum aliq̄d vl' poſitum
ꝯtra eius voluntatē: q2 illum ſequebat̄: q̄ ait: pater nō
mea: ſed tua volūtas fiat. Et Job etiam q̄ ait: ſuſpen-
diu3 elegit aīa mea Job.vij. q̄ ſic res q̄ ſuſpēdit̄ facilit̄
cedit ipellēti: nullūq3 aliū habet motū: preter motū im
pellentis: ſic volūtas religioſi nullū aliū motū hīe de-
bet ꝑter motū ipellent': ⁊ tunc nunq3 impellenti reſi-
ſtet: nec ꝯtra eum murmurabit: q2 nihil quod cōtra eū
oꝛdinatum eſt ipm grauat. Sic ſancti ꝯſtanter moue-
bant̄ ad omnia opa dura: ⁊ etiam toꝛmēta ſuſtinenda
ꝑ motum ſpūſſancti: q̄ oēs in vno ammonet: dicēs:
6 ꝯſtans eſto Paule Actuū.xxiij. ¶ Illi vō q̄ ꝓpriā reti-
nent volūtatem: in oīm loco incōſtantes erunt quia in
oīm loco diſplicentiā inuenient. Quia cum voluntas
ſuperioꝛis ⁊ voluntas illoꝝ non ſit in facto omnino ea-
dem: opoꝛtet ꝙ ſit in aliquo diuerſa. Sed diuerſa vel
ꝯtraria voluntas: cauſa eſt diſplicentie. Ex hoc eīm ꝙ
videt volūtatem ſuperioꝛ': ſue volūtati aduerſari: do-
let. Cum vō hoc in oīm loco cōtingere opoꝛtebit: quia
in oīm loco diuerſe volūtates: diuerſas habēt affectio-
nes: ſequit̄ ꝙ oīs locus tali diſplicebit: ⁊ ſic ſemꝑ in-
conſtās erit: quod pulchꝛe q̄dem fingitur exemplo de Exēm
quodam q̄ inueniſſe fert̄ lapidem quadratū: in cui⁹ ſu
perioꝛi parte ſcriptum erat latus meū doleo: ideo verti
volo verte ⁊ inuenies: quem cum ad omne latus ver-
tiſſet: in oīm parte eadem inuenit ſcripta vba. Et ſic ſi
illum tam diu reuoluiſſet: q̄3diu illa verba inueniſſet:
nunq3 a reuolutiōe ceſſaſſet. Et ideo cum ex oīm parte
idem inueniſſet: non obſtāte ꝙ diceret verte: ⁊ inueni-
es: reuolutoꝛ tamē illum reuoluere ceſſauit. Sic non-
nulli inuenientes in vno quod ꝓprie: quam malam ha-
bent: contrariat̄ voluntati: ꝓcurant ⁊ ſcribūt ad illos
quoꝛum intereſt latus meum doleo: tali vel tali de cau
ſa: verti volo ad alium locum: verte ergo ⁊ iuenies ꝙ
ibi bene ⁊ pacifice me habebo. S3 ſi eum vertat amo-
ueat ⁊ reuoluat ad quemcunq3 voluerit locum ſemꝑ
eandem ab eo habebit ſcripturam ⁊ clamoꝛem cuius
cauſa eſt: q2 celum ⁊ non animū mutat. ¶ Et pro tanto
congrue reſpondiſſe legitur Socrates cuidam querē-
ti: quare peregrinationes ⁊ locoꝛum mutatiōes ei mi- Exēm
nime valerent: cū nihil per hoc proficeret: q̄d inq̄t mi- 7.
raris tibi peregrinatiōes non ꝓdeſſe? cum te ꝯferas te-
cum: pꝛemit eīm eadem cauſa que expulit: ideo terrarū
nouitas nō poteſt pꝛodeſſe. Ideo fuga te nō iuuat: q2
tecum fugis: onus animi deponendum eſt anteq3 tibi
vllus placebit locus: vadis huc: ⁊ illuc: vt pondus ex
cutias: quod iactatione fit incommodius: quia ſicut in
naui onera immota minus vrgent: mota vō ⁊ inequa-
liter deuoluta: partem in quā decumbunt immergūt:
ſic egrum motione ꝯcutiētis animū. Ideo Seneca ta-
les hoꝛtatur epiſtola.xxix. dicēs. Animum inquit nō
ʒelū mutare debes vt ait poeta: aliter ſequūtur te quo-
cunq3 ieris vicia: vbi vō vicia ſequūtur: ſtabilitas nō
erit nec quies quia ſicut vbi in pede eſt ſpinarum pun-
ctio: ibi eſt doloꝛ ⁊ inq̄etudo: ita vbi eſt ʒelus ⁊ ꝯtētio:
ibi incōſtātia Ja.iij.

¶ Ex predictis vō inconſtantie cauſis in his q̄ ſui ſūt Ar.iij.
iuris: duplex ſequitur effectus ⁊ exterioꝛ oſtenſio. In
quoꝛum vno ſimijs: in alio iudeis aſſimilant̄. ¶ Pri- 8
mum patet: quia ſicut ſimia: quod videt alios facere:
facit: ita inconſtātes aliarum terrarum gentium ſimie
quicquid illos nouitatis facere vident: facere nitūtur:
quibus cōpetit illud quod ſcribit Gerardus cambꝛen
ſis in itinerario ſuo. Gens inquit non min⁹ animo le-
uis: q̄ coꝛpoꝛe: gens in oīm quidem mobilis actione: ſ3
in malo pertinatioꝛ: nullius nempe rei: preter incōſtā-
tie ſolius conſtātiam habet nulla in eis fidei vel veri-
tatis reuerentia que non ſolum in ſerijs ⁊ neceſſarijs:
verū in ludicris oīm fere verbo dextre manus pꝛoten Arundo
ſione fidē gratis effundere conſueuerunt. Et ſicut arū
do vento vel tempeſtate ſuperueniēte ſe inclinat: ⁊ ite-
rum ſe erigit ⁊ alia tempeſtate ex alia parte veniēte: ad
aliam ſe inclinat partem. Sic illi modo vni quem do-
minari vident: vel cuius dominiū timent: capita incli
nant: eiq3 man⁹ ꝓtendentes iurant fidelitatem vſq3 ad
moꝛtem: ꝓmittētes ꝙ verius iurarēt: ſi vſq3 ad tempe
ſtatē ex alia parte ſurgētem in iuramēto includerēt: q2
ſiue hoc iurēt ſiue non: ſic tū erit. ¶ Scōm ptz: q2 q̄ō ō 9.
peſſimis Judeis ſcribit̄.ij. Machab.iiij. ꝙ videlicet
patrios honoꝛes nihil habētes: grecas gl̄ias optimas

quod de peſſimis iudeis ſcribit.ij.Macha.iiij.q videlicet patrios honores nihil hñtes grecas glias optias arbitrabant: ⁊ eorum inſtituta emulabant: ac p oĩa eis ſimiles eſſe cupiebāt: quos hoſtes ⁊ peremptores habuerant pulcherrime eis cōpetit: qꝛ ipi aliarū gētiū ſequūtur ritꝰ ⁊ nouitates: q̄ quātū poſſibile eſt illorum ſunt peremptores: ⁊ terrarū inuaſores: q̄ illos nec diligūt: nec ritus illorum recipe aut nouitates ſequunt. Illi vo q̄ ſui iuris non ſunt in effectu inconſtātie cuidā fonti aſſimilant: ad radicē montis olimpi: de q̄ ſcribit: q p ſingulas horas ſuuz mutat ſaporē ⁊ ſic in vtriſq3 incōſtātia ɔcupiſcētie tranſuertit ſenſum Sapi.iiij.i.velocit vertit. Nota.S.xiiij.8. Que q̄dā velox vertigio pmo vacuitatē mētis: ſecūdo elongationē ſignat a deo.

Ar.iiij. Arundo ¶ Primū ptz: qꝛ ſicut ɔtinua ⁊ facilis arūdinis agitatio: interiorē ſignat vacuitatē: ita velox ɔpoſite mutatio
10 virtutuz in interiori hoīe nuditatē, ⁊ cordis ſignat infirmitatē. Vñ Seneca. Ecce vagaris de loco ad locū inqetari: egri animi eſt iſta iactatio. ¶ Ad idē Auguſtinꝰ quē allegat decretū di.xlj.c.vlti.dicens. in cōpoſitio eni corpis vt Auguſtinꝰ ait qualitatē mētis indicat. Vñ hiſtoriographꝰ gloſa.i.poeta. Saluſtius. Cū eiꝰ ſcz cantilene mutabilitatē deſcriberet: cuiꝰ cōſciētia excita.i.excitata vel excecata curis mētem vaſtabat: inter cetera hoc etiā notabile indicauit inceſſus eiꝰ modo citꝰ: modo tardꝰ. Quib; btūs ɔcordat Gregoriꝰ: dicens: q̄ inq̄t ſtatū mentis pdidit p motiōes incōſtantiā fluit atq3 exteriori mobilitate indicat: q natura interior: firma radice nō ſubſiſtit. Vñ Seneca. Incōſtantis animi eſt diſcurrere ⁊ locorum varietatib; inqetari.
11 ¶ Scōm etiā ptz: qꝛ ſicut velocitas ⁊ motꝰ ſtellarū elongationē illarū a polis ſignificat: qꝛ ille q̄ plus polo immobili appropinq̄t: minorem faciunt circulū: minuſq3 mouent: ita illi q̄ in vita ⁊ morib; plus deo appropinquāt in mobili conſtātiores ſunt in bono. Illi vo qui plus ab eo diſtāt magis in interiori ⁊ exteriori hoīe ſunt mobiles. ¶ Et eſt exemplū ſenſibile de vtriſq3 in axi ⁊ rota: in q̄b; videt q ps rote: q̄ plꝰ axi vel rote appropinq̄t centro minorē habet motū: qꝛ in mouēdo minorē facit circulū: ita in ɔpoſito illi q̄ in vite pfectione plus deo q̄ eſt q̄ſi centrū totiꝰ vite: ⁊ mediū immobile: qđ vt oſtēderet in medio fuit aīaliū: diſcipulorum ⁊ latronuz: cuiꝰ duo poli ſunt deſideriū gaudij: ⁊ timor ſupplicij: circa q̄ rota ſeu circūferētia fortuna eſt vite: in q̄ rota: qui plus deo appropinq̄t: minꝰ tribulatiōib; turbat: ſicut oſtēſum eſt. C.v.56. vel vanitatib; ⁊ ɔprijs voluntatib; mouet: qꝛ deꝰ in medio eiꝰ nō commouebit: in ps.xlv. Qui vo ab iſto centro totalit p peccatū diuidunt oīni tribulatiōe tentatione ⁊ vanitate ⁊ ɔpria voluntate mouent ſicut puluis ⁊ palea a grano ſeparata: q̄ vo vanitatib; multū elongant: licet nō totalit adhuc diuidant habet tñ magnū in ſeculi anguſtijs: ⁊ terrenis cogitationib; in vita motū queadmodū rote cōferētia. Et ſic intelligi pōt illud Ecci.xxxiij. Precōcordia fatui q̄ſi rota curri ingredere q̄ in medio rotarum Ezech.x. qꝛ optimū eſt grā ſtabilire cor Heb.vlti. Contra oīa mala ⁊ incōſtātias q̄ numerant. Sapi.xiiij. Furtū fictio infidelitas turbatio tumultꝰ aīarum inq̄natio nuptiarū inconſtantia mechia ⁊c.

Ar.v. ¶ Ab iſto aūt inconſtātie vicio excuſant ſe quidaz male: quidam bene. Male ſe excuſant: qui magnā in ve-
12 ſtibus ⁊ oīni exteriori homine oſtendūt inconſtantiā. Aſſerentes ſe hoc facere: vt ſeculo ⁊ ſocij ſe conformēt. Nota contra tales. O.vij.11. Tales eni fatuo aſſimilantur: qui cum latronib; ad ſuſpendiū rōne ſocietatꝫ ɔperabat. Quādo eni mundo ſe in talib; conformant: non contra mundū pugnant: ſed a mundo pigri ſine victoria vincunt. Sicut eni a diabolo vel carne victus peccat. Ita qui mundo quādo tamen in generali indicitur bellum hominib; in predicādo: quid mundi nomine cenſet; ignorant: tamen in ſpeciali quādo mūdi vident vanitates: contra quas vel pugnāt vel ab eis vincunt in facto eius pugnas intuent: quas ſicut carpugnas vincere tenent. Si philoſophi naturali victi ratione ſeipos vincebāt: ſicut dicit policraticon.l.viij.c.vij. q demoſtenes ɔliatus eſt cum rerum natura: et victor abijt: malignitatē eius pertinaciſſimo animi robore ſupando: itaq3 alterū demoſtenem natura: alterum induſtria eſt enixa. Quanto magis etiā chriſtiani mūdum vincite: in quo debilior eſt pugna. Et nolite conformari huic ſeculo Ro.xij. Sed fugite eā que de mūdo eſt cūcupiſcētie corruptionē.ij.Pe.j. Sicut ptz. C.xiij.3. ¶ Alij vo bene ſe excuſant: ſicut illi q̄ quandoq3 13
vagi reputant: ⁊ inconſtātes: eo q ſicut Petrꝰ ad Corneliū Philippꝰ ad Eunuchū Auguſtinꝰ ad anglicos Iſraelite ad terrā ſanctā: grā pdicationis ad infideles diſcurrere ⁊ p chro ad barbaras nationes peregrinari volunt: qui eni hos notat quare oēs aplos ⁊ ſpecialiter Paulum: qui quaſi p totum mundū diſcurrebat non notant. Sed videtur q idem accidat nūc illuc ire volentib; ⁊ impedietib;: q quādoq3 iſraelitis accidit ⁊ egyptijs: qꝛ ſicut iſraelitis volentib; ire in deſertū vt ſanctificarent deo: ſicut patet Exo.v. Egyptij eos detinebāt: vt edificarēt domos ⁊ colligerēt paleas: ita iſti vt colligant brauiū ⁊ mixtionē ab his qui irritauerūt aſcendētes in mare mare rubrū: in ps.cv. Et qui veritatem dei in iniuſticia detinent. Ro.j. contra quos tamen quādoq3 in magna ſtabūt ɔſtātia Sapiē.v. Nota.P.iij.9.

¶ Pena vo inconſtantium ⁊ periculum oſtēdit in par- Ar.vj.
te Spho.j. vbi deus talibus minatur: dicens: viſitabo ſuper principes: ⁊ ſuper filios regis ⁊ ſuper omnes 14
qui induti ſunt veſte peregrina: quod verbum nō ſolum de clericis intelligi poteſt: qui veſtem induunt in colore vel forma nimis ſecularem ad quos eps diceret deberet viſitabo ⁊c. Sed etiaz de ſecularib;: qui veſtiū formas frequēter mutant: vt vanis hominib; ⁊ alijs nationib; ſe inaniter conformēt: quos deus viſitat in terra ɔpria: nimijs gladijs eos occidēdo: ⁊ in terra aliorū turpi capiēdo ⁊ captiuando timorē incutit viſionis maioris dicēs: ⁊ erit vlulatus ⁊ planctus: quando ſcilicet in infernum cadent: non ɔpter veſtem: vt vere aſſerunt: in qua non eſt peccatum: ſed ɔpter inconſtantiam ⁊ peccatum: quod interius figitur ɔpter hoc enim tunc cadet: quia ſi ille qui non eſt firmus in ſella: ſz equitando quaſi ebrius ad omnem partem mouetur: non poterit forti aduerſarij impulſui reſiſtere quin cadat. A fortiori ille qui non eſt firmus ⁊ conſtans in mente ⁊ vita: non poterit impulſu diaboli firmiſſimo in morte reſiſtere. Qui ergo nunc ſtat videat ne tunc cadat. j. Cor.x.

Infirmitatis. Prio oſten- I.iij.
ditur diſtinctio. Secundo corporalis infirmitatis cauſa. Tertio dei ipam immittentis intentio. Quarto q eſt ſignū diuine dilectionis. Quinto vtilitas. Sexto q eſt patiēter tolleranda. Septimo qualiter infirmum viſitans ſe ad ipm habebit. Octauo viſitātium ⁊ miniſtrantium vtilitas. Nono q pro infirmis eſt inſtanter orandum.

¶ Q̄tum ad primum: infirmitas: alia anime; alia cor- Ar.j.
poris: habet nanq3 aīa ſuas infirmitates ⁊ debilitates 1

ſimiles infirmitatib⁹ ⁊ debilitatib⁹ corpis: ſicut patet
primo de ſupbis: quoꝝ infirmitas freneticis aſſimilat̄
atq̄ʒ demoniacis: qui nullis ſubeſſe ꝓ poſſe volunt: vl'
vinculis teneri. Sed oīes in circuitu moleſtant ⁊ ve-
xant: de quib⁹ Eſa. xxiiij. Infirmata eſt altitudo viro-
rū̄ ⁊ terra interfecta eſt ab habitatorib⁹ ſuis. ¶ Secun-
do idem patet in cupidis quoꝝ infirmitates idropicis
aſſimilant̄: qui cōgregant potū̄ in malū̄ ſuum Eccl'ia-
ſtici. v. Eſt alia infirmitas quā̄ vidi ſub ſole: diuitie cō
gregate in malū̄ dn̄i ſui ⁊c̄. ¶ Tertio patet in his q̇ ſūt
carnalib⁹ dediti voluptatib⁹ quoꝝ infirmitas ſimilis
eſt infirmitati Litargicoꝝ ⁊ Sodomoꝝ qui in hijs le-
tant̄: que mortē̄ adducūt: quoꝝ tamē̄ letitia breuis erit
quia iuuenes ei⁹ in infirmitate cadent. Eſa. xl. Ad in-
fernū̄ videlicet: dū̄ iuuenes ſunt plus in talib⁹ letant̄.
¶ Ex iſtis v̓o ſi cito ſanati non fuerint: cito plures ſe-
quunt̄ infirmitates: ſicut ex vna corpali: plures alie ſe
quunt̄ infirmitates. Si v̓o ſanate fuerint: cuʒ maiore
tamen timore in poſterū̄ ſemꝑ viuenduʒ eſt: quia ſicut
poſt infirmitates corꝑales: quā̄tumcunq̄ʒ homo ſit in
conualeſcē̄do: tamen debilitas ⁊ quedā̄ iterum caden-
di facilitas in eo diu remanet. Ita in propoſito: ſicut li-
gnū̄ extinctū̄ minus igni reſiſtit: q̄ʒ aliud nunq̄ʒ inflā̄-
matū̄. Talis ergo etiā̄ ꝯualeſcē̄s dicere pōt illō Tren̄.
j. Infirmata eſt virtus mea. ¶ Ex hoc illis cōuenit: q̇
ꝑfecte ex toto corde nō̄ cōualuerunt: fugientes oīes p̄
cedentes illicitas ſocietates ⁊ occaſiones: ad maluʒ in-
clinantes. Eſt eñ de talib⁹ ſicut de illis quoꝝ oſſa fra-
cta: nō̄ ſunt oīno ſanata vel ſolidata: de quib⁹ verifi
catur illud Ezech. xxxiiij. Quod infirmū̄ erat nō̄ cōſo-
lidaſtis. Sic ḡ oportet fracturā̄ bene cōſolidari: ⁊ vul-
nus ex toto ſcrutari: ⁊ ſanare: ita oportet vuln⁹ cordis
oris ⁊ oꝑis cōtritione cōfeſſione ⁊ ſatiſfactiōe perfecte
ſanari: ab illo qui ꝑ cōfeſſoꝝ miniſteriū̄ ſanat oīes in
firmitates: ⁊ redimit de interitu vitā̄ in ps̄. cij.

Ar. ij. ¶ Aliter ex iſtis infirmitatib⁹ ſpūalib⁹ non ſanatis: in
firmitates ſequent̄ corꝑales: quia ſtā̄te cauſa ſequetur
2 effect⁹: ſed infirmitates ſpūales ip̄ius videlicet aīe cau
ſant infirmitates corꝑales. Ergo ip̄is non ſanatis: iſte
ſequēt̄. Qꝫ aūt infirmitates ſpūales corꝑales cauſent
infirmitates: patet taʒ rōne q̄ꝫ autoritate. ¶ Rōne eñ
ſequi videt̄: ꝙ illi qui deordinati ſunt quo ad deum in
ſe deordinatas habeant q̄litates ⁊ paſſiones: ⁊ elemē̄-
toꝝ cōpoſitiōes: preterea. G. v. 18. oſtenſum eſt: ꝙ in-
firmitates corꝑales ex gula ꝓueniunt: ſed gula eſt pec
catū̄ ergo ⁊c̄. Hoc etiaʒ dic̄ ſcriptura ꝙ in mult̄ eſcis
erit infirmitas Eccl'iaſtici. xxxvij. Ad idem autoritate
patet tam veteris teſtamē̄ti Deut̄. xxviij. Vbi inter ce
tera mala: ⁊ penas que deus per Moyſen ſua ꝓmittit
frangentib⁹ mandata: penā̄ adiungit infirmitatis: di-
cens. Percutiat te dn̄s egeſtate febri ⁊c̄. q̄ʒ etiam noui
Jo. 5. Chriſtus ſanato p̄cepit: ne amplius peccaret ne
deterius ei cōtingeret: innuens: ꝙ p̄cedē̄tis infirmita-
tis peccatū̄ cauſa fuit qō reaſſumptū̄ grauiorem cauſa
ret. Ergo ante corꝑalem cōualeſcentiā̄: neceſſarium vi
detur ꝙ peccatū̄ cōfiteat̄: ſicut oſtē̄ſum eſt. C. vj. 2. Et
ſicut neceſſariū̄ eſt: ꝙ ante cōfiteant̄: ita neceſſariū̄ poſt
conualeſcē̄tiā̄: ꝙ a peccato ſe cuſtodiat: ne dū̄ in pecca-
to cadit: infirmitatem reuocet. Qꝫ eñ mirabile: ꝙ in-
firmitas multis tam frequē̄ter redit: qui poſt adeptaʒ
ſanitatem: tā̄ ingrati ſuo medico chriſto exiſtunt: ſicut
patet. T. v. 30. cū̄ ſequentib⁹.

Ar. iij. ¶ Et ꝙ ex parte noſtra: peccatū̄ infirmitates cauſat: q̄
tamē̄ a deo ſine cauſa: non mittitur. licet ab hoīe cauſa
3 ignoret̄. vij. q̄ſtione. j. cū̄ ꝑcuſſio. Sicut ptʒ. T. v. 62.
Ideo congruū̄ videt̄ dei inueſtigare intentionē̄ infir-
mitatē̄ mittē̄tis: ſicut inueſtigari pōt cauſa in ſuo effe-
ctu. Effect⁹ aūt infirmitatis in aliquib⁹ eſt q̄druplex:
q̄r pctm̄ expellit. Scd̄o deū̄ caſtrū̄ aīe intrare fac̄. Ter-
tio hoīem in mult̄ erudit. Quarto ad deū̄ veloci⁹ cur
rere facit: ex quib⁹ ꝑpendit̄ ꝙ prima dei intē̄tio: eſt pec
catū̄ de aīa infirmi expellere: ſic̄ mater manū̄ filij adu-
ſtā̄ ad ignē̄ tenet: vt calor ignis calorē̄ expellat aduſtio
nis. Hoc ſciē̄s abbas Machari⁹ in vi. pa: quendā̄ in
ſanitate fornicatiōe deditū̄: in infirmitate ad ſe venien Exm̄
tem ſanare recuſauit: cū̄ multos ſanauit: ſciē̄s ꝙ infir-
mitas grauis ſobriā̄ facit aīam Eccl. xxxj. ¶ Scd̄a dei 4
intē̄tio eſt: vt ſibi aīe caſtrū̄ aperiat̄. Ad cuius aperitio
nē̄ agit: ſicut rex agit circa caſtrum ei rebellā̄s: in parte
debiliori ip̄m obſidet: ⁊ ex ꝑte illa illud caꝑe nitit̄: plu
reſq̄ʒ inſult⁹ ex parte illa caſtro facit: ⁊ ex illa ꝑte caſtꝝ
capit: qō ex alia parte nll'o modo caperet: ſic oīno ope-
rat̄ deus erga nos tā̄ in oꝑe ꝯuerſionis toti⁹ eccl'iaſtice
multitudinis: q̄ʒ in oꝑe cōuerſiōis vni⁹ pctōris: in to-
ta nanq̄ʒ populi multitudine vna ꝑs fuit: q̄ſi fort̄ hu
ius ſeculi: vicʒ potē̄tes nobiles diuites ſapiē̄tes prudē̄
tes ⁊ hmōi. Alia v̓o fuit q̄ſi debilis: pauꝑes vicʒ ſim-
plices ideote ⁊ illiterati. Sic eñ Paul⁹ ꝑtes iſtas ordi
nat. j. Coꝝ. iiij. dicē̄s: vos nobiles: nos aūt ignobiles:
vos fortes nos infirmi vos prudentes nos ſtulti: vo-
lens ḡ deus totā̄ multitudinē̄ ad ſe ꝯuertere omniū̄q̄ʒ
animarū̄ caſtrū̄ caꝑe: a parte incepit debiliori quā̄do in
firma mū̄di elegit deus: vt cōfundat fortia. j. Corin. j.
¶ Quia illis captis: ⁊ ad ſe cōuerſis apud mundi eſti-
mationē̄ fortes cōfundit: dum illos ad ſe etiā̄ per infir-
moꝝ miniſteriū̄: ⁊ p̄dicationē̄ ꝯuertit. ¶ Cuius etiam
oꝑis ſimilitudinē̄: quotidie in ꝯuerſione tenet peccato
ris in quo due ſunt partes: vna vicʒ ſanitatis: alia in-
firmitatis. Volens ḡ miſericors deus peccatoꝝ corda 5
ad ſe ꝯuertere: ex parte infirma eis inſultus facit: quot
nā̄q̄ʒ infirmos puncturis tangit: tot eis tela ſagittat: q̄
cum ſentiū̄t: ei miniſtriſq̄ʒ ſuis aperiū̄t: dicentes: feſti-
na: quere ſacerdotē̄: iura pete eccl'iaſtica: qui in ſanitate
ei nunq̄ʒ aperirē̄t: nec miniſtros ſuos peterent: immo
potius vellē̄t: ꝙ extra oſtiū̄: q̄ꝫ intra portam eſſent: ſed
ordinante deo: qui ſibi ſuiſq̄ʒ celeriter voluit: multipli
cate ſunt infirmitates eoꝝ poſtea accelerauerū̄t in ps̄.
xv. ¶ Tertio vt hoīem in multis erudiat librū̄q̄ʒ ꝯſciē̄
tie diu nō̄ viſum: ⁊ ideo oblitū̄ reſpicere faciat. Eſt eñ
de multis in ſanitate: ſicut de pueris in autumnis ⁊ e-
ſtiuis: quia ſicut talibus temporib⁹: nihil de libro cu-
rant vel magiſtro: ita nec iſti de deo: vel de libro ꝯſciē̄-
tie: ideo alijs diebus a magiſtro dure verberant̄ vt li-
bros reſpiciā̄t ⁊ lectionis recordent̄ quod ⁊ coacti faci-
unt. Sic deus tales infirmitate verberat: cuius verba
dum ſentiū̄t: ad librum recurrū̄t cōſcientie: quia dū̄ in
firmitas pū̄git extra: conſcientia pungit intra. Et ideo
tū̄c ad deum ⁊ librū̄ ꝯuertunt̄ pſal'. xxxj. Cōuerſus ſuʒ
in erumna mea dum cōfigitur ſpina: magiſtrumq̄ʒ pe
tū̄t: qui eos in libro illo plenius informet: cōfeſſorē̄ vi-
delicet: ⁊ ſic in illo libro: ⁊ in cognitiōe ſui ſola vexatio
dat intellectū̄ Eſa. xxviij. ¶ Quarto infirmitatē̄ mittit 6
deus: vt ille qui in ſanitate ambulare: in via dei pigre-
ſcit: quandā̄q̄ʒ in hoc debilitatem fingit: ſicut animal
pigrum fortius ⁊ potē̄tius vadat: ſicut animal ſtimu-
latum: ſicut eñ animal quod quā̄doq̄ʒ nō̄ ſtimulatuʒ
in luto iacet: vel pigre vadit: ſtimulatū̄ de luto ſurgit:
potē̄terq̄ʒ vadit ⁊ feſtinā̄ter: ita nō̄nulli qui in ſanitate
nō̄ ſtimulati: pigri ſunt ad opus bonum. in lutoq̄ʒ ia-
cent peccatoꝝ infirmitate ſtimulati: de luto ſurgū̄t: co
fitē̄do reſiſtē̄do elemoſynas dando ⁊ alia bona oꝑa fa
ciē̄do ⁊ multa ꝓmittē̄do potē̄tes fiunt: quoꝝ quilibet

poteſt dicere cum Paulo.ij.Corinth.xij.Quādo infir
mor tūc potēs ſum. Nā virtus in infirmitate perfici=
tur:ſicut de facto in illis patet. Nota plura quare deꝰ
infirmitates vel tribulationes mittit:tam bonis q̄z ma
Arti.iiij. lis.T.v.articulo.viij.per totum.
¶ Ex his oīb9 patz: ꝙ infirmitates a deo miſſe ſi=
gnum ſunt diuine circa nos ſollicitudinis: ⁊ dilectio=
7 nis magne. Maxime enī diuine miſericordie iudiciū
eſt:ꝙ ita diligent̄ nos erudit: ⁊ ſtimulas penaſq̄z quas
eternas meruimus in temporales cōmutat infirmita=
tes:q̄ztum ad illos qui ſuō illis corrigunt̄. Sicut ergo
qui ſuis deſiderijs malis in hoc mūdo impune ad tē=
pus dimittunt̄:timere poſſunt:ꝙ a deo derelinquunt̄
ſicut ptz.T.v.12. Ita illi qui infirmant̄ cogitare poſ=
Exēm ſunt:ꝙ a deo amant̄:pro quoꝝ quolibet deo dici poteſt
Ecce quē amas infirmat̄ Ioan.xj. ¶ Hac nāq̄z ꝯſide
ratione motus fuiſſe videt̄ heremita in vi.pa:qui quia
Exēm vno anno infirmitatē euaſerat:quā ſingulis annis ha
bere conſueuerat deo cōqueſtus fuit: ꝙ eum obliuioni
tradidiſſet:dixit nāq̄z:tu es magiſter ⁊ ego ſeruus tuꝰ:
non cogitas de me:quia nō caſtigas me: ⁊ miſit ei deus
bonas febres. ¶ Male ergo errāt:qui in diutinis lan=
guoribus ſeipſos quaſi a deo derelictos deſpiciunt: q̄s
hortatur ſcriptura Ecci.xxxviij.dicēs.fili in tua infir=
mitate:ne deſpicias teipſum:ſed ora dominū: ⁊ ipſe cu
rabit te: ipſe inquit curabit te qui tantam īmo maiorē
circa te curam habet: quantā mater circa filium infir=
mum: mater nāq̄z maiorē ſollicitudinē habet de vno
filio infirmo:q̄z de decem qui ſani in via currūt: ita deꝰ
de illis:qui in quacūq̄z ſunt miſeria:quā pro deo patiē=
ter ſuſtinent:teſte Pſal.xxxix.qui ait. Ego aūt mendi=
cus ſum ⁊ paup ⁊ dn̄s ſollicitus eſt mei. Unde beatꝰ
Gregorius qui nos inquit ex diſpēſatiōe durius per=
cutit:eo amplius ex pietate cuſtodit.Quando etiā hac
de cauſa: qn̄q̄z ſubtrahit membra vel membroꝝ ſani=
tatem.Eſt de deo ſicut de illo:qui non permiſit picto=
rem pingere.I.xiij.3.
Arti.v. ¶ Ut aūt diuine dilectionis ſigna:que in infirmitati=
bus oſtendunt̄ manifeſtius appareant: cōgruū videt̄
infirmitatis oſtendere vtilitates:ex quibus manifeſte
apparebit: ꝙ infirmitates diuini ſunt amoris iudiciū.
8 ¶ Primo nāq̄z peccata purgat:vel purgari facit in pec
catore:iuſtū vo amplius lucere facit: hoc vtilitas exco
Exēm gitata cōfortare debet egrotū:ſicut in vi.pa.quidā ſuū
confortauit diſcipulū infirmū:dicens:non cōtriſteris
in infirmitate tua:quia ſi ferrū es rubiginoſum: rubi=
Manus ginem amittes:ſi aurum es purior efficieris. ¶ Secū=
diaboli do anime inimicos debilitat: quia illoꝝ vnam quā in
tentando habent manum:infirmat. Habet nāq̄z dia=
bolus in tētando duas manus:vnam videlicet ſuper=
bie:qua tentatum erigere vel leuare nititur cōtra deū:
habet aliā iram videlicet vel inuidiam: qua nitit̄ ten=
tatū impellere contra proximū: habet mundus etiam
vnam manū proſperitatis: qua nititur tentatum per
cupiditatē ⁊ inanem gloriā de terrenis diuitijs eleuare
in altum vt profundius cadat:habet aliam aduerſita=
tem:qua nitit̄ peccatorē deijcere per murmurationē et
9 deſperationē:habet etiā caro in tentando vnā manum
qua peccatorē impellere nitit̄:ad accidiam:gulam:lu=
xuriam ⁊ hmōi: habet aliā qua iſta concupiſcere facit:
homine vo grauiter infirmato: omniū iſtoꝝ ſimul cū
illo: vna manus infirmat̄: q2 diaboli infirmat̄ ſuper=
bia:mūdi gloria:carnis luxuria: quibus infirmitatis
inimicus debilior: timidiorq̄z in tentādo efficit̄: q2 vi=
debit ꝙ infirmata ſit manus Deutro.xxxij. Ipſaq̄z p=
ſona tentata:cui prius tentationes euadere videbatur
impoſſibile: poſt talem inimicoꝝ debilitatem faciliter
oīa illorū euadet tentamenta: qđ pulchre in quadā
oſtendit̄ hiſtoria modo quo ſequit̄ de quadā muliere
delicate ⁊ ſuperbe nutrita: que ad confeſſionē veniens Exēm
nullo modo ad hoc induci potuit: vt a ſupbia: ⁊ a car=
nalibus ceſſaret deſiderijs: ⁊ penitentiā ageret: tandē
vnū facere acquieuit: ꝙ videlicet deū rogaret diligen=
ter ꝙ ordinaret de illa: ꝙ melius eius expediret ſaluti:
ꝙ cum pluries oraret deus primo eiꝰ bona abſtulit tē=
poralia: que eius nutriebant ſuperbiam: atq̄z carnalia
deſideria: quo facto neceſſitate laborare compulſa eſt:
que poſtmodū a cōfeſſore de ſtatu ſuo requiſita: reſpō=
dit ſe minus tentari: quia vnde ſuperbire debeam: nō
habeo: nec diu in lecto laſciuiando: carnis vt ſolebam
nutrire poſſum deſideria: q2 mane ſurgere ⁊ manib9 la
borare cogor. Iterū eidem immiſit capitis dolorē que
tunc ſe tentari minus reſpōdit; quia vix pre dolore vi=
uere licuit: vltimo eidē grauē immiſit infirmitatē: que
de ſtatu ſuo requiſita: vt prius reſpōdit: intantū doma
ta eſt caro infirmitate: ꝙ ego alium nō deſiderio: intā=
tum vo deformata ſum: ꝙ nullus me deſiderat. Caue
ant diligenter illi: in quib9 hec immittit̄ manus: ſicut
in muliere hac debilitata eſt: ne cum alia manu cōtra
illos preualeat: qui in multꝰ nō infirmat̄.ij.Coꝝ.xiij.
Refrenat̄ tamē alia manus quodāmodo ſicut equus
freno: ne ſeſſorē ad libitū in p̄cipitiū portet: oret tn̄ ſicut
p̄dicta mulier: ⁊ oratio fidei totaliter ſaluabit infirmū
Iaco.v. ¶ Tertio eſt portus huius maris: gaudēt enī 10
homines portui: ⁊ peregrini patrie: ⁊ exules domibus
appropinquātes: ita anima ī infirmitate que eſt ianua
vite: que ad ſalutem ducit eternā: hic enī nulla ſanitas
eſt durabilis: q2 ſicut aqua obturata in vno loco: fluit
per aliū: ita infirmitas vna ex pte: vel in vno tpe ſana=
ta ⁊ obturata cito alio in loco vel tpe redit. Illa vo ſa=
nitas vltima: ad quā p infirmitatē tranſit̄ ppetua erit
infirmitas ergo hec nō eſt ad mortē Ioā.xj. ſ3 ad vitā.
Predictarū vo vtilitatū ꝯſideratiōe; vident̄ fuiſſe mo=
ti. Primo ſctūs Petrus apl's: de q̄ legit̄ ꝙ ad rogatuȝ Exēm
diſcipuloꝝ: filiā ſuā infirmā ſanare noluit: cum tamē
tot alios ſanaret: quot in plateis poſuerunt infirmos
Act.v. Quia Petro ſanabunt̄: diſcipulis vo allegāti=
bus defectū ſeruiētis dum comederēt bn̄dictione data
ipam ꝓ tpe prādij ſanā reddidit: pactoq̄z miniſterio:
p̄cepit vt ad lectū infirma rediret. ¶ Scđo Paulus q̄
Thimotheū diſcipulū ſanare noluit: ſed potiꝰ docuit:
ꝙ vino modico vteret̄ ꝓpter ſtomachū: ⁊ freq̄ntes in=
firmitates.j.Thimo.v. ¶ Tertio ſctūs Thomas cā= 11
tuarienſ. de quo legit̄ ꝙ cū quidā qui ei ſpecialis fue=
rat: dum viueret: videret tot ad eius tumbam ſanari: Exēm
illuc iuit: ⁊ ſanitate recepta: cum in via eſſet redeundi
cogitauit: ꝙ forte nō bene rogauit: quantū ad aīe ſalu
tē: q2 aliqn̄ corpis infirmitas aīe proficit ſanitati: redijt
et orauit: qđ ſiue euenire ꝑmitteret ad anīe ſalutē: ſiue
infirmitas eſſet ſiue ſanitas: cui ſtatim infirmitas re=
dijt. Ille enī amicū ſuū ſicut deus pater filiū ſuū vo=
luit ꝯterere in infirmitate Eſa.liij. ¶ Quarto Ioānes Exēm
heremita in vi.pa.a quo cum quidā peteret ꝙ eū ſana
re vellet: reſpondit rem tibi neceſſariā cupis abijcere.
¶ Quinto quidā ſeruus: de quo fert̄: ꝙ cum quidā q̄ Exēm
in ſanitate oēs dei ſeruos cōtempſit: infirmatꝰ eſſet
in vno pede: ⁊ ab eo peteret: ꝙ pro pedis ſui oraret ſa=
nitate. Rn̄dit: rogo deum ꝙ tibi infirmitatē mittat in
vtroq̄z pede. ¶ Alius etiā ab infirmo rogatus: vt pro Exēm
ipſo deū rogaret: queſiuiſſe fertur: an melior ⁊ mori pa
ratior eſſet infirmus vel ſanus: q̄ dixit ꝙ infirmꝰ: cui
ille: oro ergo vt ſemp ſis infirmus. De quodā etiā alio Exēm

legit̃: ꝙ deũ rogauit: ꝙ nunqꝫ eum ſanaret. Oĩes eñ iſti cũ Paulo dicere vident̃: gaudemꝰ inquit qñ nos infirmi ſumus. ij. Coꝝ. xiij. Nec mirũ etiã: ꝙ predicti alienis gloriant̃ infirmitatibꝫ: que eoꝝ ꝓficiunt ſaluti qui ⁊ in ꝓprijs in eodẽ caſu gloriant̃: cum Paulo qui ait: libenter gloriabor in infirmitatibꝫ meis: vt inhabitet in me virtus chriſti. ij. Coꝝ. xij.

Arti. vj. ¶ In qua auctoritate: exemplariter dat̃ intelligi: ꝙ oĩs infirmitas eſt patiẽter ſuſtinẽda: nõ ſolũ ꝓpter p̃dicta:
12 q꜠ vicꝫ a deo mittit̃ ꝓpter noſtrã vtilitatẽ: vel q꜠ eſt ſignum diuine dilectionis: vel ꝓpter tres p̃dictas vtilitates: nec etiã ſolum: q꜠ a ſummo cõfeſſore: ⁊ medico iniungit̃: q̇ in penitentijs ⁊ medicinis ſuis nõ errat: ſicut ptꝫ. T. v. 63. nec q꜠ multũ meritoria eſt: ſicut pꝫ. T. v. 68. et. 69. Sed etiã: q꜠ eſt medicina impoſita a medico qui multũ diligit infirmũ: ſicut pater filium: q̇ etiã ſcit infirmũ ſanare: ⁊ vult nilqꝫ ab eo reqrit: nec in aliam ꝓijciet infirmitatẽ. Cor eñ infirmi a receptiõe medicine: tot de cauſis retrahi põt: ne recipiat patiẽter ⁊ ſecure medicinã: vel q꜠ timet: ne ſit infirmitatis ſue: ⁊ medicine ignarus vel ꝙ talis ſit infirmitas: ꝙ ab illo ſanari nõ poſſit: vel ꝙ nõ multũ medicũ diligat vel ab illo diligat̃: vel ꝙ nimis ꝓ ſalario petet: vel ne forte ſit ꝓditor ⁊ illum intoxicare vel peius valere faciat. Sed in deo ⁊ in medicina quã ipſe imponit: nihil hoꝝ ſuſpicari poterit: ſicut ptꝫ inductiue: q꜠ ſcit ⁊ poteſt ⁊ multũ diligit: ⁊ nihil dat filijs dilectis: niſi qꝺ ſcit eis fore vtile: medici nãqꝫ infirmitatꝭ gratis dat. Que ſi cuiqꝫ videat̃ grauis: ponat in cogitatiõe ſua penam eternã: quã peccãdo meruit iuxta iſtam que illaꝫ extingit ſi in bona vita ⁊ patiẽter ſuſtineat̃: ⁊ inuenient ꝙ minima erit ſic pena ignis picti: nll'a eſt reſpectu pene ignis veri: q̇ ergo murmurat de picto: vel de digito leuiſſime leſo vel de breui pena febriũ: quõ murmuraret de igne ṽo et eterna de combuſtione corꝑis ⁊ aĩe ⁊ de pena eterna. Nolite ergo murmurare ꝓpter infirmitatẽ carnis veſtre Roñ. vj. dictũ cogitãtes beati Gregorij. Si inquit deus: tam aſpere percutit vbi ꝑcutit: qꝫ aſpere ꝑcutiet: vbi non percutit.

Arti. vij. ¶ Qui aũt infirmos viſitant: aut hoc facere deberẽt: ratione cure corꝑis: ſicut medici corpoꝝ: aut ratione cure
13 anime: ſicut medici animarũ ⁊ amici quicũqꝫ. ¶ Qualiter aũt primi ad infernũ habere ſe debeant: determinat ſtatutũ cõcilij generalis Extra de penitẽtijs et remiſſionibꝫ cum infirmitas. Cum infirmitas inq̇t corporalis: nõnunqꝫ ex peccato ꝓueniat: dicente dño languido vade ⁊ noli amplꝰ peccare ne deterius tibi cõtingat: p̃ſenti decreto ſtatuimꝰ ⁊ diſtricte p̃cipimꝰ medicis corpoꝝ vt cum eos ad infirmos vocari cõtigerit ipſos ante oĩa moneant ⁊ inducant: vt medicos aduocent aĩarũ: vt poſtqꝫ fuerit infirmo de ſpirituali ſalute prouiſum: ad corꝑalis medicine remediũ ſalubriꝰ ꝓcedat̃: cum cauſa ceſſante: ceſſet effectus. Si q̇s autẽ medicoꝝ huiꝰ nr̃e ꝯſtitutiõis: poſtqꝫ ꝑ p̃latos locorũ fuerit publicata trãſgreſſor extiterit: tã diu ab ingreſſu eccl'ie arceat̃: donec ſatiſfecerit competẽter. Gloſa. Hoſti. dicit: ꝙ ex quo p̃cepimus neceſſitatẽ importat: patꝫ ꝙ trãſgreſſor peccat mortaliter: nec hoc ſtatutũ p̃ſcribi põt: nec aliq̃ ꝯſuetudine tolli cum ꝓ aĩarũ ſit introductum ſalute. Sequit̃ in decretali. Ceterũ cum aĩa ſit deo multo p̃cioſior corꝑe: ſub interminatione anathematis ꝓhibemus: ne aliquis medicoꝝ ꝓ corꝑis ſalute aliquid ergo ſuadeat: qꝺ in anime periculũ cõuertat̃.

14 ¶ Qualiter ṽo ſecũdis loquendũ eſt: in parte oſtẽſuꝫ eſt: in toto iſto capitulo in quo ptꝫ: quõ infirmũ ad patientiã hortari põt: exponendo infirmitatis vtilitates et alias circũſtantias: in parte ṽo in facto oſtẽdit̃ chriſti Joan. v. q̇ prius egrũ ſanauit: ſpũaliter: dicens: remittunt̃ tibi peccata tua: deinde corporaliter dicẽs ſurge ⁊ tolle grabatũ ⁊c̃. Cuꝫ oĩs chriſti actio: noſtra ſit inſtructio: qꝺ ipſe opere exercuit: nos docere oportet: vt prius medicinã querãt anime ꝙ prius ferrũ de vulnere. id eſt. peccatũ de aĩa extrahant: cõfitendo ꝙ medicinam a ſummo medico querãt chriſto: ⁊ tñ ei debet in membris ſuis ꝓ ſalute anime: quantũ daret ꝓ ſalute corꝑis ⁊ ꝙ ꝓ ſalute corꝑis multa ſuſtineret: ita illam patiẽter ſuſtineat infirmitatẽ pro ſalute anime. Qꝛ inſuper teſtamentũ ſuũ faciat: etiã quantũcũqꝫ mori nõ debeat: q꜠ abundans cautela nõ nocet: ſi ei non noceret: nec cuiuſcũqꝫ eſſet ſtulticie ſanus cõfiteri: a multo fortiori hoc facere nõ nocet in infirmitate: cuꝫ nec mortem acceleret ſed potius vitaꝫ prolonget: ſicut illa q̃ infirmitatis ⁊ mortis cauſas ammouent: doceat inſuper infirmũ: quomõ oĩa bona prius facta ad memoriã cõtra deſperationẽ adducat ſicut oſtenſum eſt. D. ij. 15.

¶ Quibꝫ addere põt quomõ boni viri gaudenter moriebant̃: ſicut patebit infra. c. de mortuis: q꜠ ꝯtra quatuor timores: q̇ moriẽtibus ꝯtingere poſſent: quatuor habebunt ꝯſolationes: que timores illos abſtulerunt. 15
Morti eñ appropinquãtes: ex quatuor qñqꝫ turbari ſolent. Qꝛ peccatoꝝ memoria: ex mortis amaritudine: ex ſocioꝝ carentia: q꜠ vicꝫ nullus cum eis ire vult. Et ex metu iudicis. ¶ Cõtra primũ boni viri: q̇ gaudẽter nos p̃ceſſerunt ad mortẽ: ⁊ oĩes etiã nũc bene morientes ꝯfortationẽ habuerũt: ⁊ habere deberẽt de p̃teritorũ pctõꝝ cõfeſſione ⁊ ſatiſfactione. Si ṽo nunꝙ ante bene confeſſi fuerũt: vel ſatiſfecerũt nõ tñ deſperent: q꜠ ſemen verbi dei in bona terra ſeminatũ tante virtutis eſt: ꝙ ſi adhuc illo vltimo die: terrã cordis ſui arare cõfeſſiõe voluerit: ⁊ ſatiſfacere: ſtatim in eis creſcet ad ſalutẽ: latro eñ a dexteris in cruce: vltimo die vite ſue terram ſuã arauit ⁊ ſeminauit ⁊ meſſes collegit de quibꝫ adhuc viuit. ¶ Cõtra ſecũdũ ꝯfortat morientẽ mortis excogitata breuitas ⁊ vtilitas de qua. s̃. e. c. 10. ¶ Cõtra 16
tertiũ: oĩa bona opera que hoĩem morientẽ ſequunt̃ iuxta illud Apoc̃. xiiij. opera illoꝝ ſequunt̃ illos ⁊ oẽs eccleſie: ⁊ viuoꝝ orõnes: ⁊ ſuffragia: ⁊ ſancti ad quos dum vixit deuotionẽ habuit: q̇ ei in morte occurrunt ipſumqꝫ aſſociãt ſicut patebit infra. M. xj. 48. et. 72. Nõ ergo ſolus recedet: qui tot habebit ſequẽtes: quot bona prius fecit: tot aſſociãtes: quot pro eo rogant dũ morit̃: tot occurrẽtes: quot ſanctos in deuotione prius habuit. ¶ Contra quartum cõfortare debet quia miſericordia dñi qꝫtum ad bonos plena eſt terra. Et ꝙ talium populus adiuuat infirmitatẽ Roñ. viij. Et ſic iſtis quatuor modis confortate ſunt infirmitates eorũ Hiere. v. Vltimo nota. M. xj. 38.

Arti. viij. ¶ Sed ad infirmoꝝ viſitationẽ: confortationẽ: miniſtrationẽqꝫ hoĩes magis ex corde ꝓpter deuꝫ: ⁊ ſpũale 17
lucrũ inclinent̃ ⁊ attrahant̃: cõgruũ videt̃ illoꝝ oſtendere merita: ⁊ ſpũalia q̃ ſequunt̃ lucra: qñ hoc dei amore vel ꝓximi faciunt cõpaſſiõe. Hoꝝ aũt cõmoda tria eſſe noſcunt̃. ¶ Primo nãqꝫ deũ placãt: cui opus illoꝝ eſt multũ gratũ ⁊ acceptũ ſicut gratũ eſt dño benigno qꝺ fit ꝓ ſuis miniſtris infirmis vl' indigẽtibꝫ: ergo ad cõplacendũ deo debemus compati infirmitatibꝫ Hebre. iiij. ¶ Secũdo hoĩem a pctõ p̃ſeruat: q꜠ ſicut quicũqꝫ trãſiens: vidẽs p̃cedentẽ in aliq̃ loco ꝓfundo: vel periculoſo incedere cauet. Sicut etiã videns domũ ꝓximi ſui incendi cogitat de ſua: quõ liberari vel cuſtodiri poterit. Sic vidẽtes alioꝝ corpora infirmari: ⁊ periclitari: de ſuoꝝ corpoꝝ cuſtodia ⁊ periculi ſecura co

gitant euaſione: ⁊ ſi ſapiētes ſint: talia ꝓpter que ei quē morti appropinq̄re vident pericula timēt ipſi carebūt: ſicut oſtēſum eſt. G.ij.43. Et ſic ſm Job viſitans ſpeciem tuā nō peccabis. Et ſic ptꝫ ꝙ religio mūda: eſt viſitare infirmos: viduas ⁊ pupillos Jaco. j. ¶ Tertio ſecuriores ad iudiciū veniēt: ⁊ qꝛ eum prius plantauerūt: ⁊ qꝛ chriſtos ſuos ⁊ ſeipm in ſuis prius receperūt: et qꝛ iudici querenti de viſitatione infirmoꝝ: qñ dicet. Infirmus fui ⁊c̄. Math. xxv. habent q̄d reſpondeant.

Exm̄ Propter hoc em̄ patet: ꝙ cōgrue rn̄dit q̄dam ſenex in vi. pa. cuidā quereñti de trib⁹ fratrib⁹: quoꝝ vnus ieiunabat ſex diebus: alter multū laborabat: tertius ſeruiuit infirmis: cui⁹ opus eſſet deo plus acceptū: duo inq̄t primi: tertio nullo modo cōparari poterūt. ¶ Propter hoc etiā patet: ꝙ melius eſt ire ad domū luctus: q̄
18 ad domū cōuiuij Eccles. vij. ¶ Et nō ſolum p̄dicta lucra veruentiā ſanctoꝝ exempla multū nos ad hoc ꝓuocare deberēt: vt infirmis charitatis preberem⁹ obſe
Exm̄ quia. ¶ De ſancto q̄ppe Ludouico rege quondā francie: in vita ſua legit̄: ꝙ hoſpitalia vbi infirmi erant decumbentes: viſitare ac infirmis obſeq̄ perſonaliter ſolebat: vnde ⁊ leproſum etiā deformē ꝓprijs pauit ma
Exm̄ nibus. ¶ De quodā etiā ſancto ep̄o legit̄: ꝙ leproſum oſculatus fuerit: quē etiā oſculādo in magne humilitatis ⁊ meriti ſignū a lepra ſanauit. Sanctus etiā Paulus ex magna quā ad infirmos habuit cōpaſſionē dixit: quis infirmat̄: ⁊ ego nō infirmor. ij. Cor. xj. ¶ Et nō ſolū in regibus: ſanctis: ep̄is ⁊ ap̄lis: verū etiā an
Exm̄ geloꝝ ad hoc habem⁹ exempla. In vi. nanq̄ pa. legit̄: ꝙ cuidā heremite infirmato: āgelus plurib⁹ miniſtrauit dieb⁹: vſq̄ alius q̄ ei ſeruiret ſupueniret miniſter.
19 ¶ Ex quo tot i celo ⁊ in terra nobiles infirmantiū nō dedignant̄ obſequiū: verecundū videt̄ ⁊ periculoſum miſeris vel parui ſtatus hoībus: debiliū dedignari obſequia: vbi etiā ipſe deus: ⁊ hō leproſos tangere nō de
Exm̄ dignabat̄. Sed timēt forte: ne ab eis inficiant̄ ſi eos tāgerent: ſicut ille deſcribēs Hubertus ait: ꝙ leproſo ſeruiens ei plenā faciē oſtendere noluit: ſed vnā maxillā ei dedignāter oſtendere ſolebat: qđ cum ſemel faceret: deus in alia maxilla: que a leproſo merſa fuit: illum lepra pcuſſit: alia ſalua manēte. Hmōi ḡ fugiētes ſuperbiam ⁊ periculū ⁊ predicta deſiderātes lucra ⁊ ſequētes exempla libēter ſuſcipite infirmos. j. Theſſa. v.
Arti. ix. ¶ Sed heu vnum dimiſſuꝫ eſt: qđ nōnullos ad infirmoꝝ trahit viſitationē ⁊ miniſteriū plus q̄ oīa p̄dicta donū vicꝫ ⁊ legatū: ꝓpter hoc em̄ diues: q̄ multa dare
20 et legare potuerit ab his q̄ in hui⁹ ſpem ponebant frequenter viſitari ſolet: a quacūq̄ detinebat̄ infirmitate Joan. v. Exemplū vo ꝙ ꝓ infirmis eſt ex corde orandum: ptꝫ in pueris: q̄ qñ vidēt nutricē ſuam ab eis auferri vel recedere: clamant: vt clamore ſuo receſſum ei⁹ impediāt. Sic clamauit mulier Chananea ꝓ filia ſua
21 et Regulus ꝓ filio ſuo recedente. Sic ⁊ clamauerunt iuſti: nec nō ⁊ eccleſia ꝓ nutrice ⁊ filia ſua: ⁊ dn̄s exaudiuit eos. Nota de materia infirmitatis: ⁊ quō diuerſa peccata ⁊ pctōres p diuerſas infirmitates ⁊ infirmātes deſignant̄. P. vj. 12.

J. iiij. **Inobediētie. Primo ponenda eſt cauſa. Secūdo falſa excuſatio cū reprobatione. Tertio pena.**

Arti. j. ¶ Cauſa vo inobediētie duplex inuenit̄. Vna intrin
1 ſeca: ꝓpria vicꝫ voluntas de qua dictū eſt. J. ij. 6. Alia extrinſeca inobedientiū vicꝫ ſocietas: qꝛ frequēter accidit ꝙ ſicut vna chorda mala ī cithara: totā corrumpit melodiā: ita vnus vanus ſeu detractor: murmurator: diffamator ⁊ inobediens: in vna cōgregatiōe ſp̄ualem inficit melodiā: pacē vicꝫ cordiū: dū multos ſibi efficit ſiſ'es. Tytū. i. ſunt inq̄t inobbiētes multi vaniloq̄ ⁊c̄.
¶ Sed qꝛ inobediētie nomen: multis eſt odioſum: q̄bus tñ inobediētie factū placet: ideo ab illo noīe multi Arti. ij. 2
pliciter ſe excuſant: q̄ tñ multiplicia inobediētie facta cōmittūt: quoꝝ aliq̄ ideo minus obediunt: qꝛ in cogitatione ſe illis p̄ferunt: q̄bus obedire deberēt: cogitantes: ꝙ maioris ſint nobilitatis vel meriti vel ſciētie ſeu ḡre cuiuſcū q̄: q̄ reſpōdet̄. ij. Mach. vij. Non inquit obedio p̄cepto regis: ſꝫ p̄cepto legis: potius deo em̄ q̄ homini obediunt dum eis iocum tenent obediūt. Elige ergo vitā: vt viuas ⁊ obedias volūtati dei Deutro.
xxx. ¶ Alij obedire vellent ſupiori: qui nunq̄ ꝯtra illoꝝ ordinaret voluntatē: qui obedire vellent in ꝓſperis ⁊ nō in aduerſis: ⁊ ideo ſuperiorē hr̄e vellent q̄ potius illoꝝ ſequeret̄ voluntatem q̄ ecōuerſo. Similes 3
cuidā de quo in vi. pa. ſcribit̄ ꝙ cuidā dixit: ꝙ abbatē hr̄e vellet iuxta voluntatē ſuā: ⁊ cum tali ꝓſpere viuere ⁊ mori vellet. Cui rn̄dit abbas: tu inq̄t abbatē queris nō vt illius ſequaris volūtatē: ſꝫ vt ille ſequat̄ tuā: cui illi ignoſce mihi: qꝛ gloriabar eſtimans me bñ dicere. Sic multi moderno gloriant̄ tp̄e: plures querentes ſupiores: nō obſtante ꝙ graues ⁊ pauperrime ſint int̄ illos vacationes: pauptatē ⁊ miſeriā potius ſub ꝓpria: q̄ bene eſſe ſub aliena: eligētes volūtate q̄bus nullus diu placet: qꝛ nullū ad libitū inueniūt a q̄b⁹ q̄ illi placere voluerit q̄rere oportet: ſicut queſiuit ab illo ceco Mar. x. quid inquit vis vt tibi faciam. Sup quo ait Bern̄. in ſermone: ꝙ tales ſunt multi a q̄bus magis oportet vt ſupior q̄rat: quid velint ꝙ eis fiat: q̄ ecōuerſo tales ꝯ doctrinā faciūt ap̄li Col. iij. obedite inq̄t per oīa. ¶ Iſti em̄ p̄dicti intiū ꝓpriā ſequunt̄ ⁊ diligunt voluntatē ꝙ libētius obedirēt in his q̄ nec facere ſciūt vel poſſunt: dūmodo tñ ad illoꝝ cederent honorē vel volūtatē: q̄ in his q̄ facere ſciūt ⁊ poſſunt: dūmō ꝯtra illoꝝ ſint voluntatē. ¶ In q̄ facto aſino cuidā aſſimilātur: de q̄ fabule ꝑtinent ꝙ cum videret dextrariū armatū portantē de ſarcina ꝓpria murmurabat: aſſerens ſe armatū illū debere portare: ita iſta onera eis importabilia ⁊ improportionabilia in q̄bus inanit̄ gloriari cupiunt: affectant ⁊ de onere eis debito ⁊ ꝓportionato ſp murmurāt: ⁊ ſe ab illo qñq̄ p fictā inſufficientiā excuſant: dicētes: alij ſciunt ⁊ pñt melius illud facere qñq̄ per fictā occupationē: dicētes eos neceſſario alijs intēdere vel alibi ꝓ loco ⁊ tp̄e eſſe. Qñq̄ p neceſſarioꝝ defectū: qñq̄ p p̄cedētes vel ſequētes labores: vel p̄cedētē quē tenuerūt ſtatū: ꝓpter que oīa merito vt dicūt: a talibus debēt excuſari laborib⁹ ⁊ angarijs: qñq̄ per fictam impotentiā: in qua vltimū habent refugiū q̄ꝝ omniū ficticiū vnico cōuincit̄ medio: qꝛ in his q̄ maiorem requirūt laborē: dūmodo aliqđ viderūt lucrū vel ſm carnē delectabile: eiſq̄ placitū attenderent: parata obedirent mente: licet ore gemētes cōtrariū fingerent. 4 Aſinus Fabula
¶ Vnde eſt de talibus: ⁊ ſpecialiter de illis qui in his in quib⁹ obedire deberent: impotentiā allegāt: ſicut de equis vecordib⁹: qui in luto ꝓfundo cū curru quē ducunt ſtantes: nec ꝓ verbis aut verberib⁹ aurige inde exire volunt: impotentes ſe fingentes: vſq̄ equā eis ex 5
alia pte oñderit: vl' ante eos ligauerit qua viſa potēter de fouea exeūt. Nō de Gydone. D. v. 2. Sic tales in accidie luto ſtant: nec pro verbis vl' verberib⁹ ſupioꝝ: inde exire volunt: impotentiā mentiētes: vſq̄ ꝙ aliq̄s viderint lucrū: vel delectabile vel honorabile: ꝙ vicꝫ magnus dn̄s vel dn̄a ꝓ eis mittat vel aliqđ hmōi: tūc ad modū p̄dictoꝝ equoꝝ ſūt ſatis potētes. Ad cui⁹ tñ

contrariū eos hortaꝛ Pſ.xxxj. dicens:nolite fieri ſicut
equus ⁊ mulus ⁊c̄.Sed potius ꝓ deo ⁊ animarū ſalu
te:ſtatū obedite:exēplo ſancti viri vel ꝑpl'i:de q̄ deus in
Pſ.in auditu auris obediunt mihi:vt vobis cōpetat
iſtud Romā.vj.obediſtis ex corde. ¶ Sed dicūt iſti ꝙ
illud ad qḋ illoꝝ inclinaꝛ volūtas : melius eſt q̄ꝫ illud
qḋ ſupior p̄cipit:ita ꝙ dicere volunt ꝙ qñ ſupior vult
bene ꝙ tñ ipſi melius aliter facere ſcirēt:q̄ꝫ precipiaꝛ vl'
6 qḋ melius eſſet nō factū: q̄ꝫ factū vel ſi p̄cipiat:ꝙ ali-
quid nō fiat ꝙ tñ ipſi faciendū eſſe indicāt : in talibus
eñ eis videꝛ:ꝙ obedire nō tenenꝛ: ꝫ potius ſuā q̄ꝫ ſu-
perioris ſequi volūtatē. Iſti tam legibꝫ q̄ꝫ doctoꝝ exē-
plis ⁊ ſacris cōuincunꝛ ſcripturis. ¶ Lex nāq̄ꝫ talem
capite punit in.ff.no.li.xj.ti.de re militari.lege deſerto
rem.§.in bello ſub verbis q̄ ſequunꝛ:in bello inquit q̄
rem a duce ꝓhibitā fecit aut mandatū nō ſeruauit:ca-
pite puniꝛ.Et ſi res bene geſſerit glo. magna eſt virtꝰ
Ex iiij obediētie ⁊c̄.¶ Ad idē eſt exemplū Aug.de ciui.dei.li.
v.c.xix.de torquato romanoꝝ principe q̄ filiū occidit:
q2 ꝯ patris pugnauit p̄ceptū:licet vicerit vt alios ſupe
rioꝝ obedire doceret p̄ceptis.Sic Saul credidit:vt ex
verbis ſuis videꝛ melius feciſſe aīalia ꝓ dñi ſacrificio
reſeruādo:potius q̄ꝫ occidēdo.j.Reg.xv.Et tñ a deo
factū ſuū reprobaꝛ:dicēte:ꝙ melior eſt obediētia q̄ꝫ vi-
ctime: ⁊ auſcultare magis q̄ꝫ offerre adipē arietū: ⁊ q̄ſi
ſcelus idolatrie eſt nolle acq̄eſcere. Nota argumentū
7 et ſolutionē ꝯtra iſtud.O.j.13.Alij crudelibꝫ dñoꝝ p̄-
ceptis ꝯ deū obediētes ſe alieno excuſant ſeruitio:ꝫ illi
quibꝫ ꝯ deū obediūt illos in fine a pena p̄ſeruare non
poſſunt:in fine ḡ qñ magis erit damnū qḋ habēt de h̄:
ꝙ deo fuerūt inobediētes:q̄ꝫ cōmodū qḋ habuerūt de
hoc:ꝙ fuerūt malis obediētes:inuenient ꝙ potiꝰ eſt deo
obediendū q̄ꝫ hoībus Actuū.v.Vide de iſta materia
F.iij.et.6.¶ Alij vero ſunt q̄ſi ſerui maliuoli:q2 ſicut illi
nō obediūt niſi gladio extracto:ita iſti obedire nolunt
niſi p̄cepto: ſi eñ aliq̄d eis circa p̄ceptū verbo expreſ-
ſum iniungaꝛ videꝛ eis ꝙ obedire nō teneꝛ.Et tamē
ſm ſanctū Tho.ij.ij.q.cxl.arti.j.ij.⁊.iij. in reſpōſione
principali ⁊ ad argumenta: ⁊ ſm ſummā ꝯfeſ.li.iij.ti.
xxxiij.q.ix. Volūtas ſupioris quocūq̄ꝫ mō innoteſcit:
quoddā tacitū eſt p̄ceptū:vide.R.v.65.¶ Alij extor-
ta licētia quā importune ⁊ ex falſa acq̄ſierūt ſuggeſtio
8 ne ſe excuſant:ꝙ nō faciūt ea q̄ facere deberēt:tali tamē
vtētes licentia duplicit̄ decipi pñt: q2 duo talē licentiā
illicitā reddere pñt: vnū a pte licētiātis: qñ in licentiā-
do plus libito regulaꝛ q̄ꝫ rōne: aliud a pte licētiati:qñ
illā quaſi violēter vel frandulēter extorquet.¶ Prima
ptꝫ ex verbis Bern̄.in li.de p̄cepto ⁊ diſpēſatōe:p̄lato
inquit licet diſpēſare ꝓ pſonis loco ⁊ tpe:ꝫ q̄ legit attē
dat me nō dicere ea poſſe vel ab iſtis leuiter imitari ꝓ
voluntate: ſed ex rōne fideliter diſpēſari: nec plane ad
aliud q̄ꝫ licitū vel cuſtodiā charitatꝭ diſpēſationē extē
di:nunq̄d: aut vel hic ego ſolus vel prius dico an non
et hoc ipm papa gelaſius ſenſit: qui ait: vbi neceſſitas
nō eſt: incōuertibilia maneant ſanctoꝝ patrū decreta.
Leo q̄ꝫ papa ait:vbi neceſſitas nō eſt nullo mō violen
tur ſctōꝝ patrū inſtituta.Ex neceſſitate eñ legꝭ fit mu-
tatio : eſto vt interdū regule lr̄a cedat ꝓ tpe charitati:
cum rō exegerit neceſſitatis: abſit tñ ꝙ homīs cuiuſq̄ꝫ
ſubdaꝛ volūtati:ſup fratrū ſane trāſgreſſiōis ⁊ nō ſup
patrū traditōes ꝯſtituiꝛ:q̄ abbas eligiꝛ mādatoꝝ cul-
tor ⁊ vicioꝝ vltor.Idē ī apologia cū dī ſctōs pr̄es vſq̄ꝫ
ad īfirmos regl'e tpaſſe rigorē: abſit aūt vt credā tātas
eos quātas video in pleriſq̄ꝫ monaſterijs vanitates ac
9 ſupfluitates p̄cepiſſe: vel ꝯceſſiſſe.¶ Secundū ex ver-
bis ptꝫ Anſelmi li. de ſimilibꝫ.c.xxiiij. Tres inq̄t gra

dus ſunt obediētia: ⁊ inobediētia q̄ inter ſe ꝯtraria ſūt:
inter q̄ licētia eſt quaſi mediū:que quidē multos deci-
pit : q2 multi erga ſupiores ſuos in iſta licētia petenda
ſe habēt:ſicut ancilla erga dñam ſuā: q2 ſicut illa ancil
la inq̄t:latroniſſa:volens de camera exire cauſas mul-
tiplices fingendo inuenit: ⁊ niſi licentiā obtineat peti-
tam:opus intermittit ꝯtriſtaꝛ:infirmā ſe fingit occul-
te detrahit.Sic ī ꝓpoſito de illis q̄ clauſtrū ingredi no
lūt ſicut ex verbis cuiuſdā ptꝫ Anſelmi in quadā epl'a
ad quendā religioſuꝫ.Quid inq̄t religioſus ille:de illo
ſentiendū eſt q̄ ſe vltro ad villaruꝫ offert diſpoſitionē
atq̄ꝫ vt id qḋ cupit ad effectū ꝑueniat clam ſibi adiuto
res aduocat:munera polliceꝛ gr̄am ſpōdet. Reſpōdet
Anſelmus h̄ nihil ad ꝓpoſitū eſſe monachi:quare inq̄t
alius peccat hec cupiēdo q̄ nihil ſine licētia facere ten-
tat:rñdet Anſelmus ꝙ talis licētia multos decipit: q2
qñ ijs quē obediētia ꝯſtringit: clauſtra monaſterij re-
guleq̄ꝫ diſtrictionē declinare vult:q̄ꝫuis nolit ſine licē-
tia illud p̄ſumere vt licentia qua vtiꝛ: factū ſuū defen
dere poſſet:pctm̄ tñ ex illicita habet voluntate: nec eñ
poſtq̄ꝫ mortuus mūdo:clauſtra ſubijt:ad mūdi nego-
cia nullatenꝰ vel volūtate redire debuit q̄ꝫ nōnulli mi
nus attēdentes licētia quā ꝓ explenda volūtate expe-
tunt falluntur: hec ille: vide de hac materia.F.iij.34.
¶ Patet ḡ ꝙ oēs p̄dicti obediētiā in ociū quodāmō 10
cōmutāt: nō ſolū quantū ad ſignificatū vocabuli: ſed
etiā q̄ꝫtum ad ꝓprietatē lr̄arū in hac dictione ꝯtentarū:
quibꝫ ꝑ quandā ſimilitudinē cōditionis in ope ⁊ vite
ꝓceſſu aſſimilaꝛ. In primo nāq̄ꝫ ſtatus in q̄ obediētiā
ore ꝓmittunt: vel ope ad tp̄s incipiūt: ipſius dictiōis
prime aſſimilanꝛ lr̄e q2 admodū.o.que eſt figure rotū-
de:q̄ vbicūq̄ꝫ ꝓijciꝛ moueꝛ ⁊ vadit:promptā ⁊ mobi-
lem habēt obedientiā:quibꝫ dici pōt vade: ⁊ vadit:ve
ni: ⁊ venit.¶ Poſtmodū vero obedientiā dimidiās ali-
qua faciētes:q̄ vicꝫ placent ⁊ in his q̄ diſplicēt ſe excu-
ſant:in qua cōditione figure ſequunꝛ ꝓprietatē ipſius
ſecūde lr̄e vicꝫ.c. que bñ ꝓtracta medietatē quodāmō
cōtinet ipſius.o.ita ipſi medietatē ꝯtinent obedientie.
Proceſſu vero tpis:quāto maiorē obtinēt ſtatū:ꝓprieta-
tem ſequunꝛ ipſius.i. que figurā habet oblongā ⁊ nō
de facili currentē: ſicut.o.vel.c. ꝫ vbicūq̄ꝫ poniꝛ iacet:
vſq̄ꝫ violenter inde moueaꝛ : ſic iſti ad quēcūq̄ꝫ partē
vel locum voluntatē ſuaꝫ inclinauerint vel in quouis
loco vel ope volūtate ꝓpria ſe poſuerint nō de facili ad
ſupiores nutū a ꝓpoſito illo retrahunꝛ: vel ad alia mo
uenꝛ.¶ Circa quoꝝ monitionē: ſi aliq̄d ꝯtra illoꝝ at-
tentatū fuerit voluntatē ſtatim cōditionē ſequunꝛ p̄-
ſens. u. q2 ſicut lr̄a iſta inferius q̄ſi ſup duas colūnas
ſibijnuicē copulatas: ⁊ ſe mutuo tenētes fortiter ſtat ⁊
erigiꝛ ad ſupius. In ſupiori vero parte aperturā habet:
ita illi fortiter cōtra ſuperioꝝ ſtant voluntatē: volun-
tatē ꝓpriam ⁊ voluntatē illoꝝ:quos in talibꝫ factis ha
bent cōplices ⁊ ſupportatores adinuicē ꝯfederātes ſup
quas q̄ſi ſup duas colūnas fortiter ſtant: ⁊ cōtra ſupe-
riores erigunt:cōtra illoſq̄ꝫ ſupius aperiunꝛ: dum ore
aperto eis detrahūt:malicioſaſq̄ꝫ machinatiōes cōpo-
nunt.¶ Si vero in his q̄ cōtra ſupiorē cuꝫ ſocio incepit
et cōpoſuit:timet:ne p̄ualere nō poſſit vel forte ne dep̄-
hendanꝛ:cōuincanꝛ: ⁊ ſuccumbant ad modū Anne et
Cayphe.Pilatū illoꝝ copulare nitunꝛ volūtati: vt ſic
ſup tres columnas quaſi.m. que figurā quodāmodo
habet quadrangularē:que firmiſſime ſtat:fortiſſimi in
ꝓpoſito ſuo fiant ꝑ Pilatū.id eſt.aliquē fortē ⁊ magnū
eis cōiunctū: ⁊ ſic obedientiā: quā ore ꝓmiſerūt in ociū
cōmittunt:nō ſolū ad vocabuli ſignificatū q2 ociū rea-
liter querūt. Sed etiā q̄ꝫtum ad lr̄arū ꝓprietates qua-

rum ſequunt̃ cõditiones nõ chriſti ſequẽtes ꝯditionẽ:
qui obedienitã quã incepit vſq; ad mortẽ continuauit
factus obediẽs vſq; ad mortẽ Philip.ij. Sed maloꝝ
q̃ dicere põt iſtud Mee.xiij. Nos inobedientes facie-
Arti.iij. mus om̃e pctm̃ grande. Hoc nota. R.v.67.
¶ In qua auctoritate p̃cedentiũ innuit̃ cõditio in hoc
q dicit inobediẽtes: ⁊ ſubſequẽtis articuli cõcluditur
cauſa: in hoc q dicit̃ pctm̃ grande: peccatũ nãq; gran-
de penarũ multipliciũ eſt cauſa. Cũ igit̃ inobedientie
pctm̃ ſit grande: oſtẽdere reſtat quõ multiplex pena ei
correſpõdebit. ¶ Pro q̃ eſt ſciendũ: q inobediẽtibꝫ ali-
11 que debent̃ pene de iure: alique vo aliquotiẽs ſequun-
tur de facto. De iure enĩ eis primo debetur tpalis citra
mortẽ punitio: q: ſicut metallũ durũ vel lapis: multos
ſuſtinet ictus ad hoc q ex illo pulchrũ fiat: vel imago
vel vas in honorẽ: ⁊ quãto durius eſt: tanto oportz q
fortius malleo ꝑcutiat: ita i ꝓpoſito de corde obſtinato
Si vo lapis ſb malleo ad formã debitã duci nõ poſſit
ſed durus ⁊ om̃i forme bone ꝯtrarios ſit: finalis ei9 ſe-
quit̃ fractio: ⁊ cuiuſcũq; bone forme priuatio: ⁊ a tẽpli
ope ad qd quantũ in opifice fuit ordinabat̃ excluſio: et
ipus in foueã proiectio: ſic inobedientiũ q̃ ſub malleo
diſcipline nõ corrigunt̃: nec ad formã bonam ſe diſpo-
nũt: ſ ſemp cõtrariant̃ ⁊ malleantẽ exaſperãt: q: gene-
tio praua eſt ⁊ exaſperãs Deutro.xxxij. ipſoꝝ finaliter
ſequit̃ p mortẽ fractio: ſicut Adã: q̃ inobediẽs cũ tota
poſteritate mortẽ incurrit: q: p illius inobediẽtiã pec-
catores ꝯſtituti ſunt multi Roꝫ.v. Sicut vxor Loth
Geñ.xix. Sicut Dathan ⁊ Abyron Moyſi inobediẽ-
12 tes a terra deuorati ſunt Nũeri.xvj. Sic Abdo ꝓphe-
ta qui q: inobediẽs fuit ori dñi: tradidit eũ dñs leoni:
et ꝯfregit eum ⁊ occidit.iij. Reg.xiij. Sic inobediẽtes
primo moriunt̃ ſpũaliter in aĩa: q nõ ſolũ in oĩbꝫ pre-
dictis exẽplis: ſed etiã in ipſoꝝ ſignificatũ eſt ꝯditiõe:
q: ꝯditionẽ hñt mẽbra mortua vel paralytici: q nõ mo-
uetur ad imperiũ capitis; q̃ cõditio eos oñdit eſſe mẽ-
bra mortua ſpũaliter: ⁊ ad illoꝝ etiam damnũ in breui
morituros eſſe corpaliter: ſicut p̃dictũ eſt de lapide con-
trario: ⁊ de oĩbꝫ alijs ſcripture ſacre exẽplis: q: ſic oẽs
illi ſupioribꝫ inobediẽtes occiſi ſunt: ita ⁊ vos peribit
13 ſi inobediẽtes fueritis Deutro.viij. Et nõ ſolũ tpalit̃:
ſ qd peius eſt: etiã eternalit̃ peribitis de ope tẽpli dei:
ad qd q̃ntũ in eo fuit: ordinati fuiſtis: excluſi velut an-
geli q̃ ceciderũt q̃ deo inobediẽtes de celo excludebant̃
Exm et in puteum inferni velut lapis predictus ponebant̃.
¶ Exẽplũ de Vaſthi regina: q̃ regi iobediẽs de regno
Exm excluſa fuit p exẽplo cõtẽptus ⁊ inobediẽtie Heſter.j.
¶ Sic in ꝓpoſito q non ſolũ in p̃dictis ſignificatũ eſt
exẽplis: ſ etiã ope dicit̃ fuiſſe oſtẽſum de q̃dã religioſo
qui in deſperatiõe: ⁊ ſine ꝯfeſſione moriẽs: dixit ſe de-
moni traditũ: q: ꝓpriã ſecut9 fuerit voluntatẽ. Sic qui
ſupbierit nolens obedire ſacerdotis impio morte mo-
riat̃ Deutro.xvij. in q̃ morte reſpõdebit p toto dãno:
14 qd ex ei9 accidit inobediẽtia p rõnes ⁊ leges adductas
F.iij.26.et.34. Illi q̃ vlciſci vult oẽm inobedientiã.ij.
Cor.x. Stultus g filius eſt: q̃ hereditati per deũ reſti-
tutus eſt: ſi pctm̃ nõ formidat: ꝓpter qd tot anteceſſo-
res ſuos hereditatẽ ſuã ꝑdiderũt ipſo iuſte iudicãte: a
quo om̃is p̃uaricatio ⁊ inobediẽtia iuſtã accipit merce-
dem Heb.ij. De facto vo inobediẽtes iudicant̃: et ab
illis qbꝫ obediũt ꝯtra rõnẽ minus appciat̃: qd ptz.iij.
Reg.xiij. vbi ille idẽ q̃ ꝓphetã ad comedendũ p̃ dei p̃-
ceptũ inuitauit: ipm poſtmodũ iudicauit: ſic nõnulli
q̃ alios inuitãt ad comedendũ ⁊ bibendũ vel aliud fa-
ciendũ in locis ⁊ tpibꝫ ꝓhibitis: vel ꝯtra ſtatũ ſuũ alio
quouiſmõ ab illis q̃ licet viſuz oſtẽdant hilarẽ: poſt tñ
nõ ꝯſentiẽtes pluſq ꝯſentiẽtes appciant̃: q: teſte Hie-
ro. in epl'a ad Nepotianũ ꝯtemnit̃ clericus: q̃ ſepe ad
prãdiũ inuitat̃ ⁊ nõ recuſat: ideo ꝯcludit dicẽs: nunq;
petẽtes raro vo accipiamus rogati. Nota. D.j.22.

Intentionis. Primo oſtẽ- J.v.
ditur directio. Secũdo quõ opa eiuſdẽ nature
p diuerſas intẽtiones in genere morum diſtinguunt̃.
Tertio intẽtionis bene regulate oſtendit̃ neceſſitas.
¶ Rõne primi eſt ſciendũ: q cuiuſcũq; boni opis in- Arti.j.
tentio eſt in deũ dirigẽda ꝓpter tria. Primo ꝓpter opis
claritatẽ. Secũdo ꝓpter mercedis equitatẽ. Tercio ꝓ- 1
pter laudis durabilitatẽ. ¶ Primũ ptz: q: niſi intentio
in deũ dirigat̃ quẽ ſequit̃: nõ eſt ſpũaliter corã deo cla-
rum vel pulchrũ. Cuius rõ eſt q: motus denominat̃:
et ſpeciẽ ſortit̃ a termino: ſicut motus dealbationis ab
albedine in q̃ finit̃ ⁊ ſic de alijs. Intẽtio vo ex qua to-
tũ opus ſequit̃: reſpicit finẽ vel terminũ ad quẽ totuz
opus finit̃. Et ꝓpter quẽ totũ opatũ eſt. Sicut g in na-
turalibus vbi terminus intendit̃ nigredinis in ipſoq;
finit̃ nõ põt dici dealbatiõis: ſ denigratiõis: q: ad hoc
q mot9 dicat̃ dealbatõis: oportet q albedo intẽdat̃: in
ipſaq; tanq; in termino motus terminet̃. Sic ſpũalit̃
vbi in opatiõe quacũq; intendunt̃ tpalia: ſicut hono-
res vani: delicie: vel diuitie mũdiales: vel q̃cũq; ꝓpter
ipm deũ vel ad ipm ordinata: cum finis ibi intẽtus ſit
obſcurus ⁊ tenebroſus ſicut oſtẽſuz eſt. G.ij.28. opor-
tet q tota illa opa ſpũaliter obſcura dicant̃. Quia ad
hoc q ſit luminoſa ⁊ clara: oportet q ille q̃ eſt lumino-
ſus: deus vicz ſit intentus: ⁊ hoc eſt q ipſe ſaluator ait
Mat.vj. Si oculus tu9 fuerit ſimplex ⁊c. gloſa. Ocu-
lus eſt intẽtio: vide g ne lumẽ qd i te ẽ: tenebre ſint Lu-
ce.xj. Si enĩ multa bona exterius oſtendis opa: q: va-
dis ad eccleſiã flectis genua ⁊ hmõi: multos inſup do-
ces: ecce lumẽ in te eſt: q̃ ad exteriorẽ oſtẽſionẽ: ſi tñ iſta
ſiniſtra facis intẽtione lumẽ qd in te eſſe exterius vide-
tur tenebra eſt. ¶ Secundũ etiã ptz: q om̃is equitatis 2
iuſticie ve regula: vult q oparius ad ei placẽdũ inten-
tionẽ dirigat: a q̃ debet opis recipe mercedẽ: ⁊ a q̃ in fi-
ne opis mercedẽ deſiderabit. Sed cuiuſcũq; boni ope-
ris in fine vite volum9 mercedẽ a deo deſiderare ⁊ pe-
tere: dicẽtes. Intẽde aĩe mee: ⁊ libera eã: in Pſ. lxviij.
Et iterũ deus in adiutoriũ meũ intẽde: pſ. lxix. Quid g
in ſolutiõe mercedis petere volum9: q ipſe nobis intẽ-
dat in inceptiõe ⁊ executiõe opis: ſimus in ipm intẽdẽ-
tes: vt ipi9 attẽdam9 volũtatẽ: exẽplo Stephani Act.
vij: q̃ erat intẽdẽs in celũ ⁊ iõ vidit gloriã dei: q̃ ipm in
morte ſuſcepit. ¶ Tertiũ ſilr ptz: q: opis intẽtio q̃ deũ 3
reſpicit facit opis laudẽ atq; mercedẽ durabiles: fatu9
g eſt: q̃ in q̃buſcũq; bonis opibꝫ fauores vel laudes in
intentiõe ſua anteponit hoĩm: ⁊ fauores ⁊ mercedes ⁊
laudes poſtponit dei ꝓpt̃ tria. Primo q: licet ꝯſequant̃
ab hoĩbꝫ qd querũt: tñ illud ꝯſequent̃ corã paucis re-
ſpectiue: ⁊ breuit̃: q: morit̃ laudãs vel laudatus: vl' vi-
uens ad p̃riũ ꝯuertit̃ laudãs. Et ꝓpt̃ mercedis paruita-
tẽ ꝓpter h tria: vel eſt q̃nq; ꝓpt̃ aliq̃ illoꝝ q̃ ſp ꝯtingũt.
Spes impioꝝ quaſi memoria vni9 hoſpit' p̃tereũtis
Sapiẽ.v. Et opus illoꝝ q̃ſi opus eſt aranearũ: qd cuz
magno fit labore ⁊ modico vẽto totũ amittit̃. Sic illo-
rũ opus: qui telas aranearũ texuerũt Eſa.lix. Qui vo
ꝓpt̃ deũ opant̃ ipm finalit̃ intẽdẽtes: oĩa habebũt p̃ria
q: ipſi honorabunt̃ corã toto mũdo ſp; ⁊ maximã ha-
bebũt mercedẽ: qñ manifeſtabit ꝯſilia.i. intẽtiões cor-
diũ. Et tũc laus erit vnicuiq; a deo.j. Cor.iiij. Quicũ-
q; inq̃t honorificauerit me ſupple vt dictũ eſt glorifica-
bo eũ.j. Reg.ij. Ad ipm g operũ dirigam9 intẽtionẽ.

quia ipſe operū retributoꝛ: ⁊ diſcretoꝛ cogitationū: et
intentionū coꝛdium Hebꝛe.iiij.
Arti.ij. ¶ Ex iam dictis rō in pte ptꝫ ſequentiū. Quia exq̊ in-
tentio finē intēdit: a q̊ tota denominaṫ actio: ptꝫ ꝙ di-
4 uerſitas finiū intentoꝝ diuerſitatē facit in actionibus
ad ipſos fines oꝛdinatos: licet actio in natura ſua ſpe-
cifica: nō ſit diuerſa. Ad cuius amplioꝛē declarationē
tria reſtant oñdere. ¶ Pꝛimo ꝙ ad opus qđ eſt de na-
tura ſua in q̊cunqꝫ hoīe licitū ⁊ honeſtū: intentio foꝛ-
mata facit opanti meritoꝛiū: ⁊ nō foꝛmata nō facit me-
ritoꝛiū. ¶ Secūdo: ꝙ intētio foꝛmata opus eſt de ſe du
biuꝫ: facit operāti meritoꝛiū. ¶ Tertio ꝙ opus qđ eſt
de ſe malū: nunq̄ꝫ intētio que eſt bona ſolo noīe bonuꝫ
reddit. ¶ Ad pꝛimū declarationē ſcire ꝯuenit: ꝙ opera
de natura ſua bona vt eccleſiaſticos ſuſcipere oꝛdines:
oꝛare: pꝛedicare: ieiunare: religionē intrare: elemoſynā
dare: manibꝯ etiam qñqꝫ laboꝛare: moꝛtuoꝝ eſſe execu
toꝛ ⁊ hmōi: que oīa in illo q̇ habet charitatē: ⁊ intētio-
nē foꝛmatā: ſunt vite eterne meritoꝛia. In illo ṽo qui
extra charitatē ⁊ p̄ter intentionē bonā: iſta eadē opera
operaṫ: nō ſunt vite eterne meritoꝛia: qꝛ ad eoſdē oꝛdi-
nes ⁊ ſtatus eccleſiaſticos pñt eodē die: ſꝫ nō eadē in-
tentione duo venire: vnus vt mūdius ⁊ ſecurius deo
ſeruiat: alius vt lautius tp̄aliter viuat. Pꝛimus mereṫ
5 Secūdus demereṫ. ¶ Item vnus dare pōt elemoſynā
intuitu charitatis: alius intuitu vanitatis ⁊c̄. Itē in
vno agro poſſunt duo manibꝯ laboꝛare. Vnus vt cū
fidelitate in ſtatu ſuo viuat: ⁊ reddat q̄ ſunt ceſaris ce-
ſari: ⁊ que dei deo. Alius intētione cupiditatis: vt di-
uitias multas ꝑ fas ⁊ nephas colligat ⁊ ſuꝑbiaꝫ ſuam
nutriat: pꝛimus mereṫ: alius nō. Sic in q̇buſcūqꝫ ope
ribus domeſticis: ⁊ aliꝭ ſollicitudinibꝯ: q̄ habēt circa
domū tenendā pꝛolem nutriendā ⁊ hmōi. Sic etiā de
teſtamentoꝝ executione: de qua dictum eſt. I.iij.20.
¶ In oībus g̊ que in ſtatu ſunt charitatis: ꝙ iō ad-
diṫ: dicendo charitatis: ꝓpter infideles: ⁊ q̄ in moꝛtali
ſunt peccato: q̇ quantūcūqꝫ opus bonū: bona faciant
intentione: non tñ erit illis vite eterne meritoꝛiū. Sed
q̄ꝫtum ad oēs q̇ in ſtatu ſunt charitatꝭ ſi ſcire velint:
quis opus illoꝝ poſſideat: meritū vicꝫ an demeritū: ra
dicem reſpiciāt intētionis: ſicut ad cognoſcendū cuius
ſit arboꝛ rami ⁊ fructus: ſtipes ſeu radix ꝯſideraṫ: qꝛ li
cet rami ſuꝑ alterius aream extendanṫ ⁊ fructus ibi ca
dant tñ arboꝛ illius eſt: cuiꝰ eſt terra de qua ſtipes aſcē-
dit: ⁊ fructus ſuꝑ alterius terrā cadentes infra triduū
colligere pōt: ſicut ptꝫ ꝑ legē in digeſto nouo li.v.ti. de
glande legēda: lege ait pꝛetoꝛ: verba ṽo legis hec ſunt
ait pꝛetoꝛ glandem q̄ ex illius agro in tuū cadat: q̊ mi-
nus illi tertio q̊ꝫ die: legere aut auferre liceat vim fieri
veto. Glandis noīe oēs fructꝰ ꝯtinenṫ: hec ibi. Ita
in ꝓpoſito: rami opationis q̇ de bona oꝛiunṫ ⁊ aſcen-
dunt intentione: ad inanis gloꝛie oꝛtum ſe aliqualiter
extendant: dū inaniter de illius laude gloꝛianṫ: licetqꝫ
fructus illius opationis verſus partē terre illius aliq̇-
liter cadant duꝫ mercedem operis quodāmodo in illa
parte ponit: dum ꝓ mercede illa animoſius operatur:
tamē dum operatio illa ex ſtipite ſeu radice bone aſcen
dit intētiōis: ⁊ fructus illi longo tp̄e in terra nō iacent
6 vanitatis: ſꝫ infra triduū ꝯtritionis: ꝯfeſſionis ⁊ ſatiſ-
factionis colliganṫ: nec arboꝛē: nec ramos: nec fructus
meritū amittet. Ita ecōuerſo: ſi intētio ſit mala licet ra-
mi opationis ⁊ fructus verſus bonā partē ſe extēdere
et cadere videanṫ: tamē radice intētionis veneno ma-
li infecta totū pōdus ramoꝝ intoxicaṫ: ⁊ fructus amit
titur: qꝛ teſte decreto mala intētio facit opus bonū nō
valere. xxiij.q.v. cum miniſter: cui ꝯcoꝛdat btūs Gre-
goꝛius dicēs: ſi ſemel coꝛ intentiōe coꝛrumpiṫ ſequētis
actionis medietas ⁊ terminus ab hoſte callido ſecure
poſſideṫ quoniā totā arboꝛē fere ſui fructus cōſpicit:
quā veneno in radice viciauit. ¶ Patet g̊: ꝙ ſic in ope-
ribus eſt diuerſitas meriti ⁊ demeriti ex diuerſitate in-
tentionis: ſicut in arboꝛibꝯ ⁊ fructibꝯ eſt diuerſitas ex
diuerſitate radicis: qꝛ ſicut ſequiṫ: ſi radix ſancta ⁊ ra-
mi Roṁ.xj. Ita ſequiṫ ſi radix intētionis ꝓphana: et
rami: ⁊ fructus ibi diu iacētes erunt pꝛophani. ¶ Se- 7
cūdo intētio bona dubiā in meritū cōuertit: ſicut patꝫ
in his q̇ ad infideles ꝓ chꝛiſto peregrinanṫ cum intē-
tione: vt in partibꝯ illis fructū faciant animarū: q̇bus
licet dubiū ſit vtrū fructū talem ꝑ eos deus illuc ope-
rari voluerit: bone tñ intētionis mercedē nō amittent:
dūmodo ſi fructu illo ſe illuc fraudatos īuenerint: ali-
bi illum querāt: nec hoc faciēdo inſtabilitatis arguanṫ
ſicut nec canis q̇ pꝛedaꝫ in vno loco nō inuentā: in alio
querit. ¶ Iſtis ꝯcoꝛdat decretū dicēs. Qꝛ operi indif-
ferenti intētio finem imponit: diſ.xj. quiſq̇s: ⁊.c. deli-
cie. ¶ Tertio ṽo intētio nō facit bonū: qđ eſt de ſe ma-
lum: ſicut ptꝫ de cōmittēte furtū vel vſuram q̄ ſunt de
ſe mala: vt ex furto illo elemoſynā faciat: qꝛ dicit decre-
tum ꝙ bona intētio nō excuſat malū opus. j.q.j. nō eſt
per totū capitulū: dicit etiā lex ciuilis. ff. de furtis. li.ix.
in digeſto nouo. l. q̇ ſaccū vbi dꝛ: qui ſaccū habentē pe
cuniā ſurripuit: furti etiā actiōe ſacci noīe teneṫ: q̄ꝫuis
nō ſit ei animꝰ ſacci ſurripiēdi. Sicut patꝫ in dicta. l. q̇
ſaccū. Ex q̇bus patꝫ ꝙ rōne mali qđ facit teneṫ ad oīa
dāna ꝯtingētia: licet illa nō intēdat. ¶ Ex p̄dictis patꝫ 8
ꝙ ad hoc ꝙ liber vite noſtre ſit ꝑfectus: reqriṫ ꝙ ſit ſcri
ptus intus intētione bona: ⁊ foꝛis opere licito: qꝛ liber
ſcriptus extra pulchꝛa ꝯuerſatiōe: ⁊ nō intus bona in-
tētiōe: liber eſt hypocritarū ⁊ deceptoꝝ foꝛmatꝰ ad mo
dum libꝛi antiq̇: q̇ nō eſt in vſu: vel q̇ eſt intꝰ totꝰ pu-
tridus vel lr̄is ſcriptꝰ iudeoꝝ vel grecoꝝ vel q̇buſcū-
qꝫ aliꝭ defoꝛmatis: intātuꝫ ꝙ iuuare nō pōt: q̇ tñ exte
rius pulchꝛe oꝛnaṫ ad creditoꝝ deceptiōeꝫ: q̇ dum tāti
eū extimāt pꝛeciꝭ: quāti exteriꝰ a ꝑparet in decoꝛe: mul-
tū ſuꝑ illū mutuant ipſo ꝓ pignoꝛe excepto: recte liber
iſtoꝝ interius falſi: exterius ad alioꝝ oꝛnanṫ deceptio-
nē: ⁊ ꝓpriū lucrū: ſic libꝛi hypocritarū interiꝰ ſcripti li-
teris peccatoꝝ: in puluere terrene cupiditatis: ſuꝑ fun
damentū male intētiōis: exterius pulchꝛa ꝯuerſatione
ꝓpter lucrū: vanā gloꝛiā: vł ſeculi honoꝛē oꝛnati: de q̇-
bus lr̄e qꝛ ſtabiles nō ſunt: vtpote que in puluere ſcri-
bunṫ in eternū in libꝛo viuentiū nō manebūt. Sed ad
modū libꝛoꝝ ⁊ talliarū compotiſtarū ꝑacto officio frā-
genṫ: ⁊ ad ignē ꝓiicienṫ: qñ libꝛi ſcripti intꝰ ⁊ foꝛis in
amariolo ponēdi ſunt celi: quoꝝ libꝛoꝝ licet deꝰ vtrā-
qꝫ reſpiciat: ⁊ reqrat ſcripturarū tñ teſte decreto plus
intētionē reſpicit ⁊ volūtatē q̄ꝫ actū. xv.q.xj. ſi ſacer-
dotibꝯ et.§. ſequēte in fine. xxij.q.v. q̇ peioꝛare. Nō er-
go q̇ dicit dñe dñe.i. q̇ bñ loquiṫ ⁊ bñ operaṫ niſi ter-
tiū addat dñe bone intētiōis intrabit in regnū celoꝝ:
qꝛ ſigna nō habet ſufficiētia: ideo expelleṫ ab illis: qui
dicēt ſigna nr̄a nō vidimꝰ: noſtra inq̄ noſtra: qꝛ nos
ſoli ſigna videmus volūtatis: ⁊ intentionis. Arti.iiij.
¶ Bone g̊ intētiōis neceſſitatē oñdūt tam pꝛecedētia
qꝫ ſequētia qꝛ ſicut neceſſariū eſt arboꝛi hr̄e radicem et
operi fundamentū: ⁊ ſcriptoꝛi oculū ⁊ nauigāti: ꝙ poꝛ 9
tū aliquē intēdat ⁊ recte ſagitāti: ꝙ ad metā aliquā ſa-
gittā dirigat: ita neceſſaria eſt in oīi oꝑe bono: inten-
tio recta opus dirigens ⁊ regulans: aliter opus nunq̄ꝫ
bene regulabiṫ: nec ad celū aſcēdet: nec ad bonū finem
vel poꝛtū nauis vite noſtre ꝑueniet nec liber noſter be
ne ſcribeṫ: nec anima virtutibꝯ pingeṫ. Vnde Seneca

epl'a.lxx. Scire inquit debet q̄d petat ille: qui ſagittā vult mittere: ⁊ tūc dirigere ac moderare telum manu: aliter errat. Sic errāt cōſilia noſtra: q2 nō habēt q̄ dirigant. Ignorāti quē portū petat nullus vētus ſuꝰ eſt. Debet ergo oculus intētionis p̄cedere manū operationis: q2 ſi carpētarius ex vna parte oculū dirigeret: ⁊ ex alia pcuteret faciliter ſe lederet: ⁊ nullo modo opus rectum faceret: ita nec pictor vel ſcriptor vel q̄cūq3 cōſimilis artifex ſpūaliter quādo intētionē ad lucra vel fauores humanos dirigit: q̄ mere ꝓpter deū operari videt vna ex parte oculū: ⁊ ex alia ictum dirigit. Et talis ſeipm̄ ſpūaliter ledēdo opus facit tortuoſum: ideo tali dici poteſt: ꝙ artifici a circūſtātibꝫ dr̄ ⁊c. quia hoc vtile eſt: q2 a malo te p̄ſeruat: ⁊ ad portū regni celeſtis te ducit. Intēde ergo ꝓſpere ꝓcede ⁊ regna in Pſ.xliiij. et in oībus factis tuis palpebre tue p̄cedant greſſus tuos Prouer.iiij. Nota. J.vj.xxix.

J.vj. **Inuidie. Primo oſtenditur** origo ⁊ originis diuerſitas. Secūdo inuidorꝝ oſtendent ꝯditiones ⁊ ſimilitudines. Tertio ſtulticia oſtēdit inuidorꝝ. Quarto iſtius peccati magnitudo. Quinto iſtius pctī ſpūalia ſimul ⁊ tpalia oñdunt pericula. Sexto multiplex punitio. Septimo remedia

Arti.j. ¶ Circa primū ſi ꝯſideret inuidia ꝓut habet cauſam occaſionalem ⁊ paſſiuam: ſic in generali tm̄ habet
1 vnā originē: ꝓſperitatē vic3 alienā. Quia inuidia eſt triſticia de bonis alienis: ſicut dicit ſctūs Thomas ſecūda ſecūde.q.xxxvj. articulo.j. Si vo cōſideret: ꝓut habet cauſam actiuā ex pte inuide voluntatis: ſic plures habet origines. ¶ Primo nanq3 aliquibus ex peſſima originat matre: vic3 ſuperbia: q2 ex hoc ꝙ aliquis vellet alteri preferri eius inuidet proſperitati: in his in quibꝫ preferri cupit q̄d tn̄ apl's ad Gal'.vj. fieri vetat dicēs: nō efficiamur inanis glorie cupidi: inuicem inuidētes. ¶ In aliq̄bus vo matrē habet cupiditatē: in illis vic3 q̄ alijs inuidēt: q2 alij in arte vel mercatione: vel ſeruitio ſuo lucrant: q̄bus videt ꝙ aliorū lucrum illorꝝ lucri ſit impedimentū: ſicut patet de diabolo ⁊ latrone. A.xxj.26. Et aliorꝝ donū ab eis ſit ablatū: ſicut patet in his q̄ ſocijs inuidēt: q2 a dominio q̄bus ſeruiūt plura ꝙ̄ in illis dant: vel q2 maiorem coram illo grām inueniūt: que vt minuāt illis detrahūt: ipſoſq3 perſequunt: de illorumq3 proſperitate dolent: ⁊ aduerſitate quā ſuſtinēt letant: maiorēq3 aduerſitatē eis affectāt.
2 ¶ Quorꝝ leticia in hoc ꝙ de aliena gaudēt miſeria ſeu diſcordia inter illum cui inuident: ⁊ illu3 apud quem gratiam inuenit: ſimilis eſt leticie malorū aduocatorū: qui de vicinorū gaudent diſcordijs ⁊ malis medicis: qui de multorū letant infirmitate: ⁊ factoribus pergameni: qui de ouium letant mortalitate: ⁊ malis ſacerdotibus: qui de parrochianorꝝ letant funeribꝫ. Quia ſicut oēs iſti de predictis letant miſerijs: aliena damna ſua reputantes lucra: ſic inuidi. ¶ In hoc vo ꝙ maiorem eis quibꝫ inuidēt calamitatē vel ipſam affectant mortem: vt ipſis mortuis plus honoris: fauoris: laudis: vel lucri conſequant in affectu: cuidā incarcerato
Exēm assimilant in carcere clericorū archiepiſcopi remenſis qui duos quos ſecū habebat in carcere ſocios occidit: vt ipſorū occuparet annonam: que per chordam eis in puteū deponebat: ipſis priꝰ de vita per vocē emiſſam fidem facientibus quorū voces per aliquos finxit dies Et ſic ipſis mortuis illorꝝ nomine panis illorꝝ portionem accepit: iſte ab oībus miſer iudicabat: ⁊ malus qui propter paruam prolōgationē tam miſerabilis q̄3 gerebat in carcere vitā in quo ad mortem poſitus erat duos occidit homines ipſe in breui de morte ſua: quaſi certus: quia nullus in carcere illo vltra annum viuere dicit: ⁊ tamē in rei veritate nōnulli inuidi iſto ſunt miſerabiliores peioriſq3 exiſtūt conditionis. ¶ Primo quia non ſolū vnū hominē ſed multos homines: videlicet quibꝫ inuident dum odio habent ſpūaliter occidunt: quia qui odit fratrem ſuū homicida eſt. ¶ Secundo: quia per homicidiū illud vitam propriam nec prolongant: nec tantū frequenter lucrant: ſicut miſer ille lucratꝰ fuit oēs tales fratribꝫ aſſimilant Joſeph qui ei inuidebant: tum quia a patre plus diligebatur. Iſrael inquit diligebat Joſeph ſuper oēs filios ſuos Gen̄.xxxvij. tum quia in donis preponebat: quia fecit ei tunicam polimitā: tum quia maiores habuit a deo gratias ſicut patet in oſtenſione ſomni qua maioris inuidie ⁊ odij fomitē miniſtrabat Gen̄.xxxvij.

¶ Et nō ſolum predicti incarcerati: vel etiam peruer- Arti.ij.
ſorum fratrū Joſeph: verū etiam rerum. Primo inanimatorū in defectibus. Secūdo venenoſorꝝ ſeu cru- 3
delium animaliū. Tertio peſſimorꝝ demonū ſequunt cōditiones. ¶ Primū in planetis oſtendit: ꝙ licet multas claras habeant cōditiones: vnam tamē habent tenebroſam ⁊ quodāmodo defectuoſa3: ꝙ videlicet vnꝰ aliū quādoq3 eclipſat ipm̄ inter ipm̄ planetā ſuperiorem: ⁊ illos qui in eius videndo claritatem delectant interponenda per quam interpoſitionē lumen illius obfuſcat ad tempus: ne ab alijs qui in eius luce delectantur: clare videat: ſicut patet de ſole ⁊ luna: in ecli- Luna
pſi nāq3 ſolis luna inter ſolem ⁊ nos: q̄ in lumine ſo- Eclipſis
lis delectamur: ſe interponit: ⁊ lumē eiꝰ ne nobis oſtēdat ad tempus impedit. In quo tamē facto eſt aduertendū: ꝙ videlicet nunq̄3 ſuperior ⁊ perfectior ⁊ clarior planeta: eclipſat inferiorē: ſed ecōuerſo inferior ⁊ defectuoſior eclipſat ⁊ obſcurat ſuperiorem. Sicut patet de luna: que nunq̄3 a ſole eclipſat ſed ecōuerſo ipm̄ ſolem a quo totum ſuū recipit lumē: ſua interpoſitione quodāmodo deformat ⁊ obſcurat. ¶ Recte ſic ī nōnullis 4
frequenter accidit: qui ob gratiarū claritatem planete eſſe vident eccleſie: quorꝝ ſi vnus eminenter in aliqua gratia luceat: quādo de illa eminētia fit ſeruus ab his: qui in factis illis claris delectant: eiuſq3 lucida commendant opera. Alius: qui in illa gratia eminere cupit ſingulariter ipſius opera bona deprauādo: vel diminuendo vel ſiniſtra intentione facta interpretando ipſum eclipſare nitit. In quo facto: etiam quādoq3 ad tempus preualet: ſed nō diu ſolem obſcurare poterit: quia nec deus lucernam ſuam: diu ſub modio ſinit occultari. ¶ Quādo ergo de aliquorꝝ claris operibus fit mentio que alius occultare nitit dici poſſet: nūc planeta planetam eclipſat nō tamē planeta ſuperior ⁊ perfectior cuiꝰ cōuerſatio eſt ī celo ſed inferior ⁊ maculoſus: ad modū lune: qui terrena ſapit: a q̄bus maculam trahit inuidie ſicut luna approximatiōe ad terram maculam cōtrahit nigredinis. Et ſicut luna ſolem: a quo totum ſuū habet lumē: ita quādoq3 illi: qui ab alio multa recipiūt bona ſpūalia: vel temporalia: vl' vtraq3 verbis detrahendo: ⁊ factis perſequēdo quantū in eis eſt obſcurāt: ſicut patet. G.S.iiij. articulo.vj. per totum. Sed reuera hoc faciēdo: plus ſeipſos tenebreſcūt: obſcurioreſq3 ⁊ defectuoſiores ſe eſſe oſtendūt: quia obtenebrant ſtelle caligine eius Job.iij. in quo facto innoteſcunt: ꝙ ipſi nō ſunt ſtelle mūde in cōſpectu eius. id
eſt. dei Job.xxv. ¶ Ad predictū intellectū loquit ſa- 5
piens Ecces.iiij. dicēs: oēs inquit labores hominū: atq3 induſtrias animaduerti patere inuidie proximi. ¶ Secundo inter res inanimatas vicioſas habentes

cōditiones: monti ꝯgrue aſſimilant̄ ethne: q̄ eſt mons
partiū cilicie de quo ignis eructuās ſeipm̄ cōſumit: ſi-
bi ꝙ ipſi pluſꝙ̄ alijs ignē ſpirando nocet: ſicut pꝫ. A.
xxv.22. Unde verſus. Nil aliud niſi ſe valet ardens
ethna cremare. Sic ſe non alios inuidus igne coquit:
quibꝰ cōgrue dicit̄ Eſa.xxxiij. ſpūs dei vt ignis vora-
bit vos inuidos. Inuidos eī̄ plus vorat ignis: dum
ſua inuidia ſpūaliter interius conſumant̄ illo igne vel
putredine de quo Prouerb. xiiij. putredo oſſiū eſt in-
6 uida. ¶ Tertio in rebus inanimatis vagi ſequunt̄ cō-
ditiones: ſicut oſtenſum eſt. A.xxv.et.xxiij. ¶ Secūdo
quomō conditionē crudeliū ſequunt̄ animaliū. Na-
Aſpis tura primo docet cuiuſdam ſerpētis: q̄ aſpis vocatur a
veneni aſperſione: quia aſpis quaſi aſpergēs dicit̄ ve-
nenū ſm̄ Iſidoꝝ ethicoꝝ li.xij. Inter quos ſerpentes
ſm̄ Auicēnam li. ſuo de venenis venenū cōmorantiū
in ſiluis eſt acutius ꝙ̄ habitantiū in pratis. Sic inui-
di venenū ſuū ſpargūt inuidie: inter quos tamē inui-
dia magnoꝝ viroꝝ: ⁊ potentiū plus nocet ꝙ̄ ſimpli-
cium: quia in eis cōiuncta ſunt velle ⁊ poſſe nocere: ta-
les ergo inuiderūt ꝙ̄tum ad volūtatē interius haben-
7 tes iacula ꝙ̄tum ad opus exterius Gen.xlix. ¶ Secū-
do idem natura docet reguli: q̄ alio nomine baſiliſcus
vocat̄ dictus regulus; qꝛ oēs ſerpētes vel animalia
venenoſa in malicia excedit: de quo dicit Pliniꝰ.l.viij.
Qui eſt ſerpēs ſemipedalis: tāte ꝙ̄ malicie: ꝙ in circui-
tu cauerne in qua morat̄ nihil vireſcit: qꝛ veneno ſuo
oīa inficit. Aues etiā volantes flatu ſuo vel viſu oc-
cidit. Quoꝝ quidam cōditio: licet tyrānis ⁊ cupidis:
potētibuſ ꝙ̄ vicinis applicari poſſet: dum oīa in cir-
8 cuitu cupiūt: ſicut patet. A.xxvij.5.et.17. Nihil niſi
ſuū quantū in eis eſt vireſcere ꝑmittūt vel creſcere: vo-
lenteſ ꝙ̄ ad alta cōſcēdere impediūt ⁊ ꝓſternūt. Tamē
inuidis nō incōgrue applicat̄: q̄ volētes ſoli vireſcere.
id eſt. virtuoſi apparere oēm alioꝝ virorem .i. virtuoſa
opa impedire nitunt̄: ſuo ꝙ̄ detractionis flatu. tam ſu-
periores ꝙ̄ pares inferius trahūt ⁊ decolorāt: qꝛ oīs
inuidus eſt detractor. ¶ Inuidia eī̄ mater eſt detra-
ctionis de iſtis dicit̄ Hiere. viij. mittā in q̄t eis ſerpen-
tes peſſimos: alia lr̄a dicit regulos: gloſa q̄bꝰ nō eſt in-
cantatio: qꝛ dū a vicijs abſtinēt carnalibꝰ ⁊ ſpūalia vi-
cia nō ꝑcipiūt: ſeipſos ſpūales reputāt: nec ꝑdicatores
audiūt: ſed magis deridēt de iſto ſerpēte. Nō. D. vj.
7. nec mens de illoꝝ inuidia grauent̄: q̄ circa illoꝝ ha-
bitāt cauernam: ſed patiēter expectēt qꝛ in breui eis cō-
ſolatio ꝓmittit in Pſ.xc. Sup aſpidē ⁊ baſiliſcū am-
bulabis corpaliter ſcꝫ ipſis in cimiterio ſepultis ⁊ ſpi-
ritualiter ipſis in iudicio in infernū ꝓiectis: ꝓpter in-
uidiam ⁊ cōtentiones Philip.j. ¶ Tertio idem in na-
Aranea tura oſtēdit omniū ſerpentiū ⁊ aranearū: qui quicq̄d
comedūt quantūcū ꝙ̄ dulce: in venenū tamē illud cō-
uertūt cuius cauſa eſt: qꝛ cor illoꝝ ⁊ venter ſunt quaſi
vaſa fellis ⁊ veneni: que immiſſum vel tactū intoxicāt
Sic in ꝓpoſito illi q̄ licet bona videāt: mala tamē ſuſpi
cant̄: ⁊ mala eſſe iudicāt: cuiꝰ cauſa eſt: qꝛ cor eoꝝ ple-
nū eſt veneno inuidie: ⁊ ideo tanꝙ̄ vas peſſimū oīa
cōuertit in amaritudinē ad minꝰ ſerpētis: qꝛ oē rece-
ptū eſt in recipiēte ꝑ modū recipiētis ⁊ nō rei recepte.
Cū ergo ipſi ſint inuidi ⁊ amari etiam dulcia ꝯuertūt
9 in amaritudinē ſaltem ſibiipſis. Unū btūs Grego. in
paſtorali inuidi inq̄t dum augmēta ꝓſperitatis aſpi-
ciūt apud ſemetipſos anxie affligunt̄. ¶ Quarto idem
Vrſus natura docet vrſoꝝ ꝓpter duo. Primo qꝛ ſicut vrſus in
maioribꝰ ⁊ feſtis melioribꝰ plus a canibus laceratur ⁊
torquet̄: ita inuidus quāto maiores ⁊ meliores ī alijs
videt gratias: ideo Seneca ait: vtinā inuidus in oīū-
bus ciuitatibꝰ oculos haberet: vt de omniū ꝓfectibus
torqueret̄. Secūdo ſicut vrſus ad aſpectū excecat̄ pel-
uis candētis: ita inuidus ad aſpectū operū lucidoꝝ et
charitatis calore calidoꝝ: de quo Ecc̄i.xxv. Excecauit
vultū ſuū tanꝙ̄ vrſus. Et nota ꝙ iſta nō ſunt oīno
interius in anima excecati: ſed ſicut illi q̄ in tenebris ſe
dent vel in loco tenebroſo: q̄ turpiſſimas imagines q̄
circa ſeipſos ſunt nō vident: ſed imagines claras que
in loco alio luminoſo ſunt vident. Sic inuidi imagi-
nes turpiſſimas in animabꝰ proprijs nō vidēt: ſed pul
chras in alijs vident ⁊ dolent: oculos habētes plenos
inuidia homicidio: cōtentione: dolo: malignitate ⁊c.
Rom.j. ¶ Quinto idem docet nature ſyrene: que tpe 10 Syre
ſereno dicit̄ triſtari ⁊ dolere: tempore vo tempeſtuoſo
dicit̄ gaudere: ſic inuidi quoꝝ proſperitas eſt de alioꝝ
dolere ⁊ gaudere de alioꝝ aduerſitate. ¶ Sexto idem
docet natura lupoꝝ ⁊ vulpiū: qui ouile vel domū in- Lupi et Vulpes
trantes gallinarū multas occidūt: de quibꝰ nullū ha-
bent cōmodū quia eas comedere nō poſſunt. Ita inui
di multis detrahūt multoſ ꝙ̄ ſpūaliter occidūt et accu
ſant: ⁊ in corpore ⁊ in rebus damnificari faciūt: ⁊ ſua
amittere: de q̄bus ipſi nullū habēt emolimentū: niſi
diabolicū quia de alieno gaudēt malo: ſicut diabolus.
¶ Septimo idem natura oſtendit canum: qꝛ ſicut ca- 11 Canis
nis qui propter ſatietatē panē comedere vel os rodere
nō valet vel nō poteſt: grauat̄ de hoc ꝙ alteri datur: ⁊
quod alteri prodeſt: qd ſibi prodeſſe non poteſt: vel ꝙ
alteri datur: qd dator ei cōferre nō vult: vel cuiꝰ doni
capax non eſt: vel quo vti neſcit. Sic inuidi ſe habent
quādo ꝙ̄ in his rebus: quare habent dominiū: ſicut in
libris ⁊ alijs rebus quas ipſimet vel occupare neſciūt
vel de facto nō faciūt: nolunt tamē ꝙ alij in his ꝓfici-
ant anteꝙ̄ ipſi mortui fuerint quādo eis grates neſciēt
Melius ergo eſſet ꝙ ante mortē dicere poſſent: ſine in-
uidia cōmunico ⁊ honeſtatē illius nō abſcōdo Sapi-
entie. vij. ¶ Quando ꝙ̄ in his rebus quarū dominiū
habere nō poſſunt: ſicut patet tam in rebus ſpūalibus
pro quibꝰ aliquādo alijs inuident: nec tamen ipſi illas
habere poſſunt: vel quia diſtributor deꝰ eas illis dare
nō vult: qꝛ forte nō ſunt diſpoſiti vel qꝛ forte nō placet
eis tantū dare nec tamē eis facit iniuriā: ſicut oſtenſuꝫ
eſt. G.iij.16. vel qꝛ nō laborāt vt illas gratias habeāt.
In oībus iſtis caſibꝰ ſpūalibꝰ inanis eſt: inuidia q̄
dolet ꝙ aliꝰ habet qd ipſe hr̄e nō pōt: qua dolet ꝙ aliꝰ
emolimentū habet: qd ipſe nō pōt hr̄e. Et ſtulte q̄deꝫ
q̄ ſi illas in alio diligeret: grās ipſas hr̄e: ſic oſtēſuꝫ eſt.
C.j.12. Et ſic charitas ei ꝓferret: ꝙ nec deus: nec alius
modus ei ſine charitate offerre vult: tam in corpalibꝰ 21
ſicut pꝫ in multis q̄ ex inuidia ⁊ odio dolent ꝙ religi-
oſi in ciuitatibꝰ vel locis eoꝝ locū accipiāt ⁊ inhabitēt:
quē tn̄ ipſi nec poſſident nec inhabitāt nec aliquā ex il
lo vtilitatē habēt. Ex q̄rū tn̄ mora aliquā ſaltē ſpūalē
hr̄e poſſent vtilitatē. Oēs iſti ſunt de ꝓfeſſione legis
fuſie canine. Ille eī̄ fuſius inuētor fuit illiꝰ legis cuiꝰ
exēplū ſeu caſus eſt iſte. Quidā habet fontē q̄ non pōt
ꝓpriū ortū irrigare: vel nō vult: qꝛ nō indiget nec inde
aliquā querit vtilitatē: poſſet tn̄ alteri valere ſine illiꝰ
nocumēto: ipſe tn̄ impedit ne alteri ꝓſit qd ſibi ꝓdeſſe
nō pōt ad modū canis ſicut ꝑdictū eſt a cuiꝰ cōditiōe
lex canina vocata eſt inter leges duodecim tabularū:
que qꝛ iniqua fuit: in alijs legibꝰ correcta eſt: ſicut patꝫ
inſtituti. li.j. de lege fuſia canina tollēda. §. vnico. Si
illa lex inuida de libris ablata eſt mūdialiū. A fortiori
rōne oīs lex inuidia et canina de cordibꝰ auferri de-
beret fideliū. Et maxime inuidia illa q̄ ex hoc orit̄: qd
alteri ꝓdeſt qd ei ꝓdeſſe nō pōt: illi vo de q̄bus dictū

eſt ſupra.c.c.ij. ꝓpter aliquā vtilitatē: quā querūt inui-
dent: iſtis vo dici pōt illud Iaco.iiij. ad inuidiā ſupple
13 nudam ꝯcupiſcitis. ¶ In quo facto tertia pars oſten-
dit iſtius articuli: q2 in hoc ꝯditionē ſpecialiter ſequū-
tur demonū: q2 ſicut inuidet: ꝙ homo q̄ inferioris eſt
nature celū habere deberet: qd tamē ipſe habere nō po
teſt. Et cū ei ꝓdeſſe nō poteſt: qd hoi prodeſſet nollet:
ita inuidi: qui diaboli ſunt membra ſocij et diſcipuli.
¶ Primū ptꝫ q2 ſicut membra nature ꝛ chriſti mutuo
ſe diligūt ꝛ de bonis mutuis gaudēt. Ita membra dia
boli mutuo ſibi inuident. ¶ Secundū etiam vicꝫ ꝙ ſo
cij ſunt diaboli in opere: ꝛ participes in lucro ꝛ dāno:
patet: q2 ſicut diabolus inuidet homini: q̄ ad maiora
aſcēdere vult ſcꝫ ad gaudia celeſtia ad que aſcēdere nō
14 vult: ita ipſi aſcēdentibꝫ vel maiora ꝛ rariora attētan-
tibꝫ inuidēt: nec tū ipſi talia attentare volunt. Iterum
ſicut diabolus inuidet ꝙ illi q̄ ſunt inferioris nature
ſuperiorē locū tenere debeāt: ita ipſi ſicut oſtēſum eſt.
C.xj.17. Et ſicut etiam quotidiana docet experientia
qua videt: ꝙ illi q̄ maiorē obtinēt ſtatū vel maius no-
men: inuident alijs q̄ minorē obtinēt grām. Sic inui-
dit Cayn fratri ſuo Abel. Sic Rachel inuidit ſorori
ſue Geñ.xxx. Et ſic patꝫ: ꝙ ſunt ſocij diaboli in opere.
Iterū patꝫ ꝙ ſunt ſocij in damno ꝛ lucro in gaudio et
triſticia: q2 ſi diabolus ꝑ pctm̄ vel infortuniū: vel ma-
lam mortē gaudēter illū cui inuident lucraꝛ: ipſi gau-
dent qn̄ ipſe eos triſte amittit: dolent: ipſis ſpiritualiter
proſpere agentibꝫ: ipſi etiaꝫ triſtanꝛ. Et ſicut diſcipuli
chriſti dilectiōe: ita diſcipuli diaboli inuidia cognoſcū-
tur. Sicut ergo iuſtū eſt: ꝙ membra ſint cum capite: et
ſocij cum ſocio: ꝛ diſcipuli cuꝫ magiſtro: ita iuſtū eſt ꝙ
inuidi ſint cum diabolo cuiꝰ inuidia mors introiuit in
orbem terrarum Sapieñ.ij.
Arti.iij. ¶ Non ſolū ex iam dictis: ſed etiam ex dicendis inui-
dorꝫ multiplex oſtēdit ſtulticia. ¶ Primo: q2 ꝑdit mul
15 ta: vbi multa lucrari poſſet: qs ſtultū nō diceret etiam
q̄ꝫtum ad mundū q̄ ſine labore ꝛ cum fidelitate poſſet
multa lucrari: ꝛ nollet: ſi talis apud mundū ſtultꝰ di-
cereꝛ: multo ſtultior apud deū: dicēdus eſt: q̄ abſqꝫ la-
bore: ꝛ cū fidelitate ꝛ ſine damno cuiuſcūqꝫ: poſſet bo-
na lucrari infinita: ꝛ potiꝰ eligit bona amittere infini-
ta cū labore ꝛ amaritudine ꝛ ſollicitudine: quā ꝓpter
hoc habet in perdēdo. Sed talis eſt inuidus: q2 ipſe in
libertate tali a deo poſitus eſt: ꝙ pōt eſſe ſocius in ſpi-
rituali eccleſie mercatione: vt vicꝫ more mercatorꝫ: qui
vno de ſocietate lucrante: oēs lucranꝛ particeps ꝛ ſo
cius ſit omniū timentiū deū in lucra in quorꝫ ſocietate
particeps omniū ſpiritualiū bonorꝫ fieri poteſt ſi vult:
inter quos multa lucrari poteſt: hic q̄ꝫtum ad meritū
et infinita quo ad futurum premium. Quia charitas
omniū bonorum meretur participationē. Unde Au-
guſti. ſuper Ioan. Tolle inuidiam et tuum eſt quod
habeo: tollam inuidiam: ꝛ meū eſt qd habes: ſicut pa-
tet. C.j.12. et hoc ſine labore magno ꝛ expenſis: quia
facile eſt diligere. Cum ergo talis potius eligat cum
labore ꝛ anxietate oīa iſta amittere: hū ſe ſtultū eſſe oñ-
dit. ¶ Quia ſi ille ſtultus dicit: q̄ rōne caret: inuidus po
tiſſime ſtultus dicit: quia eius dolor ꝛ cogitatio ꝛ actio
multipliciter rōne caret. ¶ Primo q2 cōtra rōnē eſt: ꝛ
16 omnē ſocietatē ꝛ humanū intellectū: ꝙ ille q̄ in ſocieta
te ꝯſtituit mercatorꝫ: cui lucrū equaliter cū lucrante: et
laborāte cōtinget de lucro illo ſcꝫ ſocij ſui: doleat. Sed
ſic eſt in ꝓpoſito q2 ponaꝛ ꝙ ille agat mercatiōes rerū
corporaliū vel ſpūaliū: ꝛ lucreꝛ in gaudēdo lucratis in
caſu plus q̄ꝫ ipſe: q2 ipſe forſitan pecuniā lucraꝛ: tu vo
gratie ꝛ charitatis lucraris augmentū ꝛ vite eterne ca
pacitatē: dolendo vo oīa perdis. ¶ Iterū ſi de dam
no ſcilicet corporali vel ſpūali gaudes: dole: quia plus
perdis: quia gratiā ꝛ charitatē ꝛ aīam ꝛ vitam eternā.
Sicut ergo ꝯtra rōnem eſt: ꝙ homo de tot dānis gau
deat: ita cōtra rōnem eſt: ꝙ de malo gaudeat proximi.
¶ Iterū tantū eſt cōtra rōnem dolor ꝛ gaudiū inuidi
quantū eſt cōtra naturā: ꝙ membrū de bono vel ſani-
tate doleat alterius membri eiuſdē corporis vel de infir-
mitate ꝛ plaga ſcꝫ gaudeat. ¶ Iterū tales quātū in eis
eſt omnē deſtruūt cōmunitatē ꝛ mundū: quia ſi oēs
alij ſpūaliter ꝛ tpaliter perderēt: ꝛ decreſcerēt: ꝛ ipſi ſo
li lucrarenꝛ ꝛ creſcerēt: mūdus ſtare nō poſſet: ſicut di-
ctum eſt. C.iiij.27. Inuidi ergo ptꝫ ſtulticia ex hoc ꝙ
lucrari refutat ꝛ perdere vult ꝛ mundū deſtruere: q2 ſi-
cut qualitates in corpe nō ꝯcordātes: corpus deſtruūt
infirmitatibꝫ: ita ipſi quantū in eis eſt totū corpus ec-
cleſie inuicem inuidētes Gal.vj. ¶ Secūdo idem ptꝫ 17
in hoc: ꝙ ſibijpſi nocet priꝰ: vt alteri noceat. Quis ſtul
tum nō diceret illum q̄ ita fortiter ſe de muſca: que ca-
put ſuū morderet: niteret vindicare ꝙ ſeipm̄ percutiē-
do excerebraret: ꝛ muſcā vel paruū vl' nihil lederet ꝛc.
¶ Iterū qs illū ſtultū nō diceret q̄ venenū biberet: vt
alio hoc propinaret: qui forſitan illud vitaret. ¶ Iterū
quis illū ſtultū nō diceret: q̄ gladio ꝓprio ſeipm̄ occi-
deret vel lancea pforaret vt ſup lanceā illā pforatus ad
aliū occidendū approximaret. ¶ Sic in ꝓpoſito primo
ſi muſca inferni: peccator eis in aliquo noceat: in tantū
ſe de illo inuidi vindicare nitunꝛ ꝙ animam ꝓpriam
perdunt ꝛ forte ipſi parū vel nihil nocent. ¶ Item ipſi
inuidie veneno potato: ſeipſos interimūt: q̄ forte alijs
nō nocent in hoc peiorꝫ exiſtētes cōditionis: q̄buſcūqꝫ 18
ſerpētibus: qui venenū in alios tranſmittūt: quo alijs
et nō ſibijpſis nocent. Unde Seneca in quadā epla:
venenū qd ſerpētes in alienā pniciem fundūt: ſine ſua
ꝑtinent: nō ita viciū inuidie ꝑtineꝛ. Nam ipm̄ primo
torquet ꝛ macerat inuidū: male ḡ ſe vindicat: q̄ bona
attenuat: iniurias vo dilatat ꝛ augmentat. Item ſup
lanceam inuidie ſemper ſeipſum occidit. j. Ioan. iij.
Qui odit fratrē ſuum: homicida eſt: de facto ſuꝑ ſpſius
et voluntate alterius: ꝛ tamen de facto frequēter alteri
nō nocet. Cōtingere quippe pōt ꝙ conatus inuidi fra-
trem nō ledat ꝙ aūt ſeipm̄ ledat fieri nō pōt: quo i fa-
cto ſignificatū eſt factū Saulis inuidi: q2 Dauidi in-
uidebat: nec audire potuit cantilenas in eius laudem
factas. j. Reg. xviij. qui in gladium propriū irruit. j.
Reg. vlti. qui etiam niſus eſt lācea percutere Dauid ꝛ
cōfigere in parietē. j. Reg. xix. quibꝫ tamē factis Da-
uidi nō nocuit: quia ſequiꝛ: lancea autē caſſo vulnere:
perlata eſt in parietē. Gladius vel lancea Saulis in-
uidia eſt que vaginam ſuam anteq̄ꝫ extrahaꝛ ſemper
ſcindit ad modum prolis vipere: que ſemp anteq̄ꝫ pa-
lam exeat matrē in pariendo occidit. Unde Auguſti.
ſuper illo Pſal. xxxvj. gladius eorum intret in corda
ipſorum: qui alteri inquit nocere deſiderat: ſimilis eſt
ei: qui ſeipm̄ gladio tranſuerberat vt alterius tunicā
ſcindat. Item Caſſiodorus ſuper illud Pſal. xxxvj.
Gladium euaginauerūt peccatores: gladius peccato-
rum quilibet dolus eſt alterius appetens leſionē. Ex
iam dictis colligiꝛ: ꝙ inuidi moderni ſtultiores ſunt: Exm̄
q̄ꝫ illi antiqꝫ: de quorū vno fertur ꝙ cū ſibi et ſocio ſuo
cupido: a domino oblatum eſſet: ꝙ ab eo pro diutino
ſeruitio: ſalariū quod vellent peterent: conditionē ad-
iungens: ꝙ quicquid eſſet a primo petitum ꝛ obtentū: 19
ſecūdo duplicareꝛ. Auarus ergo primo petere noluit:
ſed ex cupiditate ſociū expectauit: vt portio ſua dupli-
careꝛ: nec inuidus inuidia ductus: ne alteriꝰ creſceret

ēmolimentū: ipſis ſic altercātibus cogitauit inuidus
ꝙ eligeret: ꝙ eiꝰ electio alteri cōmodū nō faceret ⁊ ele-
git: vt vnus ei oculus erueret̄: vt aliꝰ duos amitteret.
Exm̄ De altero fert̄ ꝙ ad imperatorē Fridericū veniēs cuꝫ
fructibꝰ quos multū dilexit: ingreſſum habere nō po
tuit: niſi ianitori lucri ꝓmittereret medietatē. Impera
tor v̾o in fructibꝫ illis delectatus: eum coegit: vt aliq̄d
peteret: q̇ petijt vt ſibi centū ictus dari p̄ciperet: cuius
cauſam cum imperator cognouiſſet ſuos ictus leuiter:
alterius v̾o grauiter ſolui iuſſit. ¶ Iſtis v̾o moderni
inuidi ſtultiores ſunt: qꝛ iſti vniꝰ oculi amiſſionē ⁊ ictꝰ
ſuſtinuerūt: vt alij etiam ſuſtinerēt. Moderni v̾o gra-
uiora ſuſtinēt damna: ſicut patet. s̄.e.c.16. Alijs qñꝫ
nihil ſuſtinētibꝫ: qñꝫ v̾o ⁊ ſi aliq̄d ſuſtineāt: tm̄ inde
plus ꝓficiūt q̄ deficiāt: ita ꝙ īuidi ſuſtinēt: vt illi q̇bꝫ
inuidēt: ꝓficiāt: licꝫ nō intēdāt deo de illoꝝ īuidia iſtoꝝ
ordinate ꝑfectū. vn̄ Petrꝰ rauēnas Iacob q̇ in baculo
ſuo iordanē tranſierat: nō rediſſet cum duabꝫ turmis:
niſi eum inuidia Eſau agitaſſet. Ioſeph in egypto nō
imperaſſet: niſi fratrū inuidia eū vēdidiſſet. Abel q̇p-
pe eſſe non pōt: ꝙ Cayn malicia nō exercet. ¶ Omībꝫ
iſtis venenū nō nocuit ſicut nec b̄ndicto in.ij. dialogo-
rum: nec alteri ep̄o de quo beatus Grego. ſcribit in di-
cto li. qui venenū ei miſſum: ſine nocumēto bibit: q̇ ta-
men illud miſit eodē momēto fuit mortuus. Sunt em̄
de illis de q̇bus Marci vltimo. Si mortiferū q̇d bibe
rint eis non nocebit ſic̄ nec filijs iſrael: q̇ ſub egyptioꝝ
inuidia: ⁊ ꝑſecutiōe plus creſcebāt: ⁊ multiplicabātur.
Et tamē egyptij finaliter ſubmerſi ſunt: q̇ eos affl ige-
bāt illudētes eis atꝙ inuidētes Exo. j.
Arti. iiij. ¶ Cum v̾o euidētia fraterne gr̄e: vnū ſit de maximis
peccatis: apparet ꝙ inuidos nō ſolum ſtulticia apud
20 mundū: ſed etiā pcti magnitudo ſequit̄ coram deo. Si
autē de maximis ſit peccatoꝝ: ex eius ad alia pctā patꝫ
cōparatiōe. Peius nāꝫ videt̄ ira ⁊ odio: qꝛ illa ortum
habēt ex alieno malo: illius vicꝫ qui offendit: per quā
quidam offenſam iraſcētes excuſant̄ in aliquo: qꝛ om̄i
iraſcēti videt̄ ira ſua iuſta. Inuidia v̾o ex ꝓpria mali-
cia: ⁊ de dei bonitate ⁊ largitate ⁊ de diuīe gr̄e multipli
catiōe et ex hoc bono orit̄ alteriꝰ: q̄ q̇dam nullā habet
excuſationē: ſicut nec aliquē iuſticie habet colorē: quō
facta ſua iuſtificare poſſit īuidus: q̇ vellet dei infinitā
artare bonitatē: dum euꝫ ſibi largū eſſe vellet: ⁊ oībus
alijs parcū: in quo deſiderio miſeris aſſimilat̄ mēdicā-
tibus: q̇ vellēt ꝙ elemoſynarius eis largus eſſet: ⁊ oī-
bus alijs parcus: quoꝝ inſaniā rep̄hēdit chriſtus: di-
cēs: an oculus tuus nequā eſt: qꝛ ego bonꝰ ſum aut nō
licet mihi qđ volo facere Math. xx. Qđ verbū optime
inuidis ꝯuenit: qꝛ ipſi nequā habēt oculū: qꝛ ſicut ocu
lus bn̄ diceret̄ nequā q̇ libētiꝰ tenebras ⁊ feda reſpice-
ret q̄ꝫ pulchra: qñ em̄ tenebroſa petit ⁊ luminoſa fugit
ſignū eſt ꝙ oculus ille nō eſt bn̄ ſanus: qꝛ oculis egris
odioſa eſt lux: q̄ puris eſt amabilis ſm̄ Aug. in cōfeſ.
ſic nequā eſt oculus inuidi Ecci. xiiij. Qui libētiꝰ aſpi-
cit in alijs opa tenebroſa: q̄ clara ⁊ pulchra in tenebro
ſiſꝫ delectat̄: in luminoſis v̾o triſtat̄ oculus ille inui-
dum ſcandalizat: ⁊ ideo eruēdus eſt. Item peiores vi-
dentur cupidis: qꝛ illi multa habētes: q̄ care vēdere cu
piūt de dono dei. id eſt. de bono foro triſtant̄: qꝛ eſt lucri
eoꝝ impedimētū: iſti v̾o de dono dei: qđ in alijs vidēt
triſtant̄ irrōnabilius: qꝛ nō eſt lucri illoꝝ vt frequēter
impedimētū: ſed magis expedimētū ſicut virtus vniꝰ
mēbri expedit alteri. Itē peiores eſſe vident̄ guloſis: ⁊
q̇buſcūꝫ alijs q̇ ꝯtra ſeipſos vel ꝯtra ꝓximū imedia-
te peccāt: qꝛ ꝯtra deū inq̄ntuꝫ ꝯtra eius murmurant
domū q̇bus ab illis: q̇bus inuidēt cōgrue dici poſſet:

ꝙ Moyſes peſſimis dixit iudeis Exo. xvj. Nō cōtra
nos eſt murmur veſter ſed ꝯtra dn̄m. Itē peioris ſunt
cōditionis brutis ⁊ crudelibus aīalibus: qꝛ bruta de
aliarum nō letant̄ malis: ſed magis quādam afflictis
oſtendūt cōpaſſionē: ſicut patet. C. xij. 6. ¶ Lupi etiaꝫ 21
et ſerpētes nō comedūt aīalia eiuſdē nature: nec eis in-
uidēt: ſed ſocialiter ad illa ſe habēt. Feris etiā crudelio-
ribus ſm̄ Criſo. ſup Ioā. homel. xxxvij. peiores ſunt:
qꝛ ille niſi famelice vel ꝓuocate ledūt. Furibus etiā: qꝛ
illi ꝓpter inopiā furant̄: iſti v̾o de copia triſtant̄. Ho-
micidis etiā: qꝛ illi ꝓuocati: occidūt: inuidi v̾o volūta
rie occidūt: a nullo niſi a ꝓpria malicia ꝓuocati. ¶ Po-
ſtremo peiores ſunt ipſis demonibꝫ ꝓ tāto: qꝛ ipſi quo-
dāmō letant̄: ꝙ alij multas lucrant̄ aīas ⁊ in hoc mu-
tuo ſe iuuant: ſicut oſtēſum eſt. A. xiiij. 34. Iſti v̾o de
alioꝝ lucro triſtant̄ illudꝫ impediūt: q̇ ergo ſibi. id eſt
ꝓximo inuidet: nihil illo nequius Ecci. xiiij. Quō ne-
quius īuenire poſſet illo q̇ oīa p̄dicta in nequicia exce-
dit: q̇ inſup ita plenus eſt malicia: ſicut vas pōt plenū
eſſe liquore: qꝛ ſicut ſignū plenitudinis vaſis eſt: quā-
do nō agitatū a ſuperiore parte liq̄rē eructuat: ita ſignū
plenitudinis nequicie ⁊ malicie inuidie eſt: ꝙ in oībus
ſuperioribꝫ ſenſibus: in auribꝫ vicꝫ libēter alioꝝ mala
quibus inuidet audiēdo: in ore male loquēdo: in ocu- 22
lis v̾o ipſos qñ de illis bona loquunt̄ deprimēdo: q̄ſi
ſibiipſi iniuria fieret: de hoc ꝙ alij cōmēdant inuidie
venenū a nullo niſi a ꝓpria malicia agitatus eructuat.
¶ Quid ḡ dicere ꝓdeſt vel qualis erit nōnulloꝝ apud
deū iuſtificatio dicentiū: ꝙ nō ſunt fures: latrones: ho
micide: adulteri ⁊ hmōi: cum in illis potēs regnet inui-
dia. vn̄ Aug. li. j. de doctrina chriſtiana. Nō em̄ diabo
lo dr̄ vt damnet̄: adulteriū cōmiſiſti: furtū feciſti: villā
rapuiſti: ſed hoī ſtanti induiſti. Ex q̇bus patꝫ verbis
ꝙ nō eſt alia inuidi q̄ꝫ demonis excuſatio. Inuidie er-
go pctm̄ nō tm̄ ꝓpter ſui magnitudinē: verū etiā ꝓpter
multiplicia que induxit ⁊ quotidie īducit pericula fu- Arti. v.
¶ Fuit em̄ introductrix ⁊ oſtiaria mor- (giendū eſt.
tis: diabolus em̄ ex inuidia primis parētibꝫ ſuggeren-
do mortē in mūdū introduxit Sapien̄. ij. Inuidia dia
boli ⁊c. Fuit etiā ꝓditrix ſaluatoris: teſte Pilato Ma- 23
thei. xxvij. q̇ ſciebat: ꝙ per inuidiā tradidiſſent eum.
¶ Poſſeſſorē etiam ſuū ſeu hoſpitē depaupat: qꝛ chari
tas ditat vt p̄dictū eſt: qꝛ meret̄ oīm bonoꝝ participa-
tionē: ita hec oīa ꝑdit. Qui ḡ feſtinat ditari ⁊ alijs inui
det: ignorat ꝙ egeſtas ſuperueniet ei Prouerb. xxviij.
Itē eſt excecatrix rōnis ⁊ deſtruxit fratrū amoris: ꝓpt
que oīa: nec tu inuidus ſis: nec comedas cū hoīe inui-
do: nec deſideres cibos illius: comede ⁊ bibe dicet tibi:
et cor eius nō erit tecū Prouerb. xxiij. Teip̄m ḡ et etiā
aliū inuidū fuge: exēplo ſapiētis: q̇ ait Sapiē. vj. Ne-
q̄ꝫ cum inuidia tabeſcēte iter habebo: qm̄ talis homo
nō erit particeps ſapientie.
¶ Illis v̾o qui ſeipſos inuidos nō aborrent: nec emē- Arti. vj.
dant duplex imminet punitio. Vna tpalis. Alia eter-
na. Tpalis v̾o eſt duplex: vna ſpūalis: alia corporalis 24
¶ Prima ip̄m pctm̄ ſp cōcomitat̄ ⁊ aſſociat: quia ſicut
cupidus nunq̄ꝫ eſt ſine fame: nec latro ſine timore: nec
infernus ſine igne: ita nec īuidus fornax et atriū ignis
inferni: ſine pena et tedio de auditis viſis ⁊ de oībꝫ ꝓ-
ſperis ip̄e torquet̄. Ex q̊ ptꝫ: ꝙ ſi aliqđ pctm̄ poſſet dici
iuſtū h̄ marie īuidie ꝯueniret: qꝛ auctorē ſuū nūq̄ꝫ di-
mittit īpunitū. vn̄ Hugo. Inuidia nihil iuſtius eſt q̄
ſtatim actorē ſuū punit: roditꝫ: ⁊ excruciat hanc iuſtā
penā inuidis appetit Seneca ep̄la. xvij. vtinā inuidi
oculos hn̄t ī oībꝫ ciuitatibꝫ: vt de oīm felicitatibꝫ tor-
querent̄: nā quantū felicia ſūt gaudia: tāti inuidoꝝ ſūt

gemitus. Nuncꝗ ergo inuidos melius torq̄bis ꝗ̄ vir
tuti glorieqꝫ ſeruiēdo: ꝛ alios cōmendādo. Quia dicit
Proſper. li. iij. de vicijs ꝛ virtutibꝫ ꝙ tātos īuidus ha
bet iuſte pene tortores: quātos alius habet laudatores
hoc nāqꝫ facit inuido alioꝝ laudatio: qḋ facit porcario
apotece odoratio. ¶ Secūda tpalis ꝛ corpalis inuido-
rum pena ip̄m inuidie pctm̄ ſequit̄: qn̄ a deo q̇ de ip̄o
25 mirabiles qn̄qꝫ accipit vindictas: morte deijcient̄ cor-
porali: alijs q̇ in ps̄. cxviij. dicūt: me expectauerūt pec-
catores vt perderēt me: illeſis euadētibꝫ ipſis chaldeis
ſuccenſis Dan̄. iij. Et de ipſo etiam Daniele leonū ora
euadēte: ipſis inuidis accuſantibꝫ ſcꝫ a leonibus deuo
ratis Danielis. vj. ꝛ. xiiij. Sic inuidi: q̇ morte latronū
et homicidarū: tp̄s expectant ꝛ occaſiones querūt no-
cendi. Et ideo more latronū morte plectēdi ſunt a deo.
Cuius punitiōis iuſticia ex lege elicit̄ ciuili in digeſto
nouo li. v. ti. de arboribꝫ cedendis. l. ait pretor. Cuius
legis caſus talis eſt: ponamus: arbor vicini ita impen-
det ſup̱ edes vel hortū alteriꝰ: ꝙ ex illa arbore veriſimi
liter īminet ruina domibꝫ alterius: vel eiꝰ vmbra agro
vicini nocet. In p̄mo caſu: ſi ipſe cuiꝰ eſt arbor eaꝫ nō
vult adimere: lex dat auctoritatē illi cui nocet ipſam ra
dicitus adimendi: ſicut ptꝫ. §. hoc interdictū. In ſecū-
do caſu ſi poſſeſſor arboris non vult ramos p̄ſcindere:
lex auctoritatē dat illi cui nocet ipſos ſcindendi ſi vltra
quindecim pedes aſcēdāt: ſicut ptꝫ. §. ꝙ ait pretor: cuiꝰ
§. tenor eſt iſte. Quꝫ aūt pretor ꝛ lex tabularū efficē vo-
luit: vt quindecim pedes alicuiꝰ rami arboꝝ circūcidā
tur ꝛ hoc idcirco effectū eſt ne vmbra arboꝝ vicino p̄-
dio noceret. Cuiꝰ cauſa in gloſa tangit̄ qꝛ vicꝫ licet ſo-
lum vſqꝫ ad celum tuū ſit: tn̄ ne in illo arbor vel edifi-
26 ciū fiat in meū damnū: amouere potero. ¶ Applicatio
iſtoꝝ ptꝫ: qꝛ inuidus ſe habet ad modū arboꝝ veneno-
ſe ꝛ vmbroſe: de qua dictū eſt. A. xxv. 23. Quia ſic ar-
bor illa in altū aſcēdit: ꝛ vmbra ſua inferiora ꝛ ꝓpinq̄
obumbrat: ꝛ ne aſcēdant impediti: ita inuidi in altum
aſcēdere nitunt̄: ꝛ om̄es alios obumbrare ꝛ obſcurare
ſuiſqꝫ venenoſis factis: om̄ibꝰ vicinis nocere nitunt̄:
iuſte igit̄ tutor pupilloꝝ ſcꝫ chriſti: qui poteſt agere in
cauſa pupilli ſcꝫ ꝙ poſſet adultus in cauſa ꝓpria aucto
ritate legis ꝯtra inuidū cui dī in Ps̄. lj. Dilexiſti om̄ia
verba p̄cipitatōis ex q̇bus ſcꝫ damnū īminet proximo
ramis ſpoliabit: ramos nāqꝫ p̄ſcindit: ꝛ ne in altū aſcē
dant impedit: quādo gratias ꝓpter quas ſingulariter
abundant alijs inuidet: vel officia vel potentiā nocen-
di ab eo aufert: vt in eo in quo peccat puniat̄ ꝛ finaliter
in morte ip̄m radicitus extirpabit: ꝛ hoc eſt qḋ ſequit̄
in Pſal. ꝓpterea deus deſtruet te in finē euellet te ꝛc̄. q̄
eradicata in ignē mittet̄: ſicut arbor q̄ nō facit fructuꝫ
bonū Math. viij. Om̄is arbor q̄ nō facit fructū bonū
excidet̄ ꝛ in ignē mittet̄: ꝛ arbor circūſtans prius impe
dita: ipſa p̄ciſa creſcet ꝛ oſtēdet: ſicut patꝫ p̱ hiſtoriā in

Exm̄
qua ꝯtinet̄ de quodā inuido q̇ iuuenē q̇daꝫ inuidit: ꝙ
tanqꝫ habuit grāꝫ corā dn̄o: cui ambo ſeruierūt q̇ pue
rum informauit: ꝙ quādo dn̄o ſuo ciphum porrige-
ret: ab illo faciē diuerteret: q̇ anhelitū habuit fetidum.
dn̄o v̓o dixit: ꝙ ideo faciē ab eo diuertit: qꝛ dixerat dn̄i
anhelitū abomiabilē ꝓ quo dn̄o ſuaſit: ꝙ carbonarijs
in nemore nocte p̄cedēti p̄ciperet ꝙ primū in craſtino
de domo illa ad eos venientē in ignē proijcerēt: ꝛ ꝙ in
craſtino mane iuuenē illuc mitteret: ꝙ cū factū eſſet fe-
ſtinauit inuidus videre quō iuuenē occiderēt: quo tn̄
eccleſiā quandā iuxta quā tranſibat intrante vt miſſaꝫ
audiret: inuidus illum preuenit: quem licet renitentē
et reclamantē ꝛ dicentē: qꝛ ſuꝫ ego: ad ignem traxerūt:
27 dicentes feſtina obedire dn̄i noſtri mandatis. Ecce ar-
bor que dum in alterius pendebat ruinā preciſa: et in
ignē proiecta eſt more predictoꝝ babylonioꝝ in li. Da
nielis ꝛ more Aman Heſter. vij. de quolibet dicere po
teſt illud Job. v. paruulum ſcꝫ ſenſu occidit inuidia.
Quo occiſo arbor vicina: que prius impediebat̄ libera
ta eſt: iuxta illud Prouer. xj. Juſtus de anguſtia libe-
ratus eſt: ꝛ tradet̄ impius inuidus ſcꝫ pro eo ꝛ nō ſolū
liberat̄: ſed etiā in altū creſcet ſicut ptꝫ de Mardocheo
et Daniele: qꝛ inuidis mortuis facti fuerūt magni ī re-
gnis illis Aſueri: ꝛ Nabuchodonoſor ꝛ Darij: ſic eti
am inuidia quodāmō Achitofel ad mortem adduxit:
qn̄ dolens ꝙ chuſi ꝯſiliū p̄ferebat̄ ſeip̄m ſuſpendit. ij.
Reg. xvij. Qḋ v̓o p̄dictū eſt de glo. que dicit ꝙ licet ſo
lum poſſeſſoris ſit vſqꝫ ad celum: ꝛ licite in eo edificare
poſſet: nō tn̄ in alterius nocumentū: niſi ſolū ꝯtra inui
dos qui in ſolo ſuo edificare licite pn̄t edificia virtutū:
abſqꝫ hoc tamē ꝙ alijs inuideāt: verū etiam ꝯtra illos
applicari pōt de q̇bus dictū eſt. F. ij. 8. leges etiā ibi ad
ducte: ad iſtud valēt ꝓpoſitū. ¶ In oībꝰ iſtis ergo exē- 28
plis ꝛ ſcripturis oſtēdit̄ ꝙ inuidi ſunt ſicut apes: que
alios pungentes plus ſibiipſis nocēt: qꝛ amiſſo aculeo
inutiles ſunt ꝛ occidunt̄. Sic iſti declinauerūt: inuti-
les facti ſunt: ꝛ in iudicio occident̄. ¶ Et ſicut ceci qui
alijs foueas fodeunt: in q̇bus ipſi cadunt: faciliter enī
cōtingere pōt: ꝙ puteū fodiēs in ip̄m cadat: vbi vidēs
iter pariter euadit. Sic in om̄ibus p̄dictis iſtis exem-
plis: q̇bus illoꝝ lacū aperuit: ſicut ad lr̄aꝫ patet de chal
deis: q̇ Danieli lacum aperuerūt leonū: ꝛ effodit eū: ꝛ
incidit in foueā quā fecit in ps̄. vij. Et ſicut milui qui
dum pullis inſidiant̄: capiuntur ꝛ pulli ſaluant̄: ſic in
inſidijs ſuis capient̄ iniqui Prouerb. xj. recte ſcꝫ dum
alijs minant̄ ꝛ inſidiant̄: qꝛ ſubito veniet ira illius in
tempore vindicte. id eſt. dum inuidus vindictā querit
diſperdet te deus ſcꝫ Eccī. v. Et illis q̇bus tot mine fi-
unt: ꝛ inſidie liberabunt̄ ſicut populus dei: q̇bus An-
thiochus rex multa minatus fuit. j. Mach. vj. qꝛ deus
nō affliget animā iuſti ꝛ inſidias impiorum ſubuertet
Prouerb. x. ¶ Sed forte cogitabūt inuidi ꝙ illi q̇bus 29
inſidiant̄: nō ſemp̱ ſic īmunes vt dictū eſt: euadunt: qꝛ
et hoc etiam aliquādo viſum eſt: ꝙ ex inuidoꝝ inſidijs
et accuſationibꝫ nōnulli plurima patiant̄ damna: quia
ſpoliant̄: incarcerant̄: quādoqꝫ etiā per inuidos morti
tradunt̄. ¶ Quibꝫ reſpōdet̄ ꝙ frequēter accidit ꝙ illi
qui ex inuidia accuſant̄: ꝛ p̱ſecutiones ſuſtinēt inuido-
rum: nō ſunt oīno a culpa que eis imponit̄ vel ꝯſimi-
li vel forte maiori īmunes. Et ideo deus eos iuſte patī
permittit: nec tn̄ inuidi: q̇ illos inuidia perſequunt̄ in-
tentione: immunes ſunt a culpa nec penas eis debitas
euadent. Quia licet verum ſit qḋ dicunt: intentionem
tamē malā: deus puniet. Unde aliquotiēs accidit de
ſic accuſantibꝫ ꝛ accuſatis: domino vel ſuperiori cui ac- Fabula De Lupo: vulpe ꝛ paſtore.
cuſantur: ſicut fabule ferunt accidiſſe de vulpe: lupo: et
paſtore: vulpes v̓o lupo inſidiando: ipſum apud pa-
ſtorem accuſauit de animaliū occiſione: docuitqꝫ ꝙ il-
lum inuenire et capere poſſet: quo capto vulpes feſti-
na antrum intrauit lupi: eiuſqꝫ predam ſola gaudēter
comedere incepit: paſtor v̓o ab his delatoribꝰ hoc au-
diens: intelligenſqꝫ ꝙ non ꝓpter amorem quē ad eum
habuit: ſed magis ex inuidia lupum ei tradidiſſet: vul
pi in antro ſupueniēs: ip̄am q̇ꝫ accepit: ꝛ pelle ſicut lu-
pum ſpoliauit: ꝙ cū ſentiret ſic locuta fuiſſe dī: cur no-
cui: nocet etiā mihi nocuiſſe nociuo iure cado: cuiꝰ cō-
cidit arte lupus alteriꝰ dānis in ſua dāna redit. ¶ Sic
frequēter accidit de duobꝫ malis: q̇rū vnꝰ alterū apud
ſup̱iores ex odio ꝛ īuidia accuſat: ꝛ ſua amittē ꝛ incar-
cerari facit. Quo tribulato ꝛ pelle exterioris ſubſtan-

tie ſpoliato antrũ illi⁹ ſpoliati. id eſt. officiũ ⁊ balliuiã ſcꝫ domis ꝑcedentib⁹ intrat: in quo incipit quaſi ſolus patriã ducere ⁊ gaudẽter accipere munera: ⁊ diuidere ſpolia: ſed ſubito ⁊ inopinate rota fortune ſe vertente: ille ſuperior qui libẽter illius inuidas audiuit querelas: per quas lucrari potuit: ita libenter alios audiet: querulantes ꝯtra vulpẽ illam: vt etiã ab iſta iterum lucrari poſſit: ſicut prius a lupo capto lucrabat̃. Et ſic ſicut lupi prius: ita vulpes poſtmodũ tradent̃ in man⁹ gladij: partes vulpiũ erunt: in Pſ. lxij. Sequit̃ rex vo letabitur: ſcꝫ qñ predam habuit vnius ⁊ alterius ſicut exultant victores: capta preda Eſa. ix. Et tamẽ talis eſt predo per legẽ. R. j. 5. Et ſic in iſtis duob᷒ ꝑdictis verificat̃ illud Eccẽs. ix. Amor q̃ꝫtum ad illum ex amore quẽ ad ſuperiorẽ ſuũ ſe habere pretẽdit: quãdo aliũ accuſat. Et odiũ atq̃ꝫ inuidie que ſcꝫ adinuicẽ habẽt qui accuſant ⁊ accuſant̃: ſimul perierunt nec habent partẽ de preda ſua: ſcꝫ illa quã ex mutua cõmittũt inuidia et accuſatione: q² dñs habet totũ. Et nota ꝙ modus iſte
30 predictus multũ regnat in vuallia. Et nõ ſolum pena tp̃alr: vt dictũ eſt inuidos aſſociãte ⁊ cõſequente: verũ etiam pena eterna puniẽdi ſunt in inferno poſiti: q̇ locus eis debet̃ triplici ꝯueniẽtia: viſionis vicꝫ voluntatis ⁊ religionis. ¶ Primũ patꝫ ex ꝑdictis: predictũ enĩ eſt. s̃. e. c. 20. ꝙ oculi inuidi ſunt infirmi ⁊ indiſpoſiti: talibus ergo locus ꝯueniẽtior eſt tenebroſus: ⁊ ſpecialiter: q² excecati ſunt a lumine: ergo congruũ videt̃ ꝙ ad tenebras mittant̃ exteriores penarũ: q̇ tenebras habent interiores culparũ. Mittite inquit eũ in tenebras exteriores Math. xxij. Et ratio bona hoc exigit quia ſi oꝑa luminoſa ⁊ ꝓſpera infirmitatẽ cauſabãt oculorũ: inuidi nullo modo in celo ſanari poſſent vbi mai⁹ eſt lumen: ⁊ ꝓſperitas atq̃ꝫ felicitas abundãtior. Cum ergo ꝯtraria cõtrarijs curent̃: iuſtũ videt̃: ꝙ ille q̇ in lumine infirmitatẽ ꝯtraxit ibi ponat̃ vbi nullũ eſt lumẽ vel ꝓſperitas: de q̇bus infirmitatẽ ſuã augere poſſet. Sicut ergo aquila pullos de nidu eijcere dicit̃: q̇ ſolẽ in ſua rota intueri nõ pñt: ita de⁹ in iudicio de nido ſcꝫ celi: eiecit: q² nõ potuit videre lucernã donec extingueret̃. j. Reg. iij. donec eẽt ĩ miſeria vl' aliq̇ infortunio: nec eũ libẽter vidit cui inuidebat: nec de eo libẽter audiuit.
31 ¶ Secũdũ etiã ptꝫ: q² volũtas ĩuidoꝝ talis eſt diſpoſitiõis: ꝙ de alioꝝ ꝓſperitate ſine pena nõ audit. Si g̃ in celo eẽnt vbi maxia ẽ alioꝝ felicitas: maximã h̃ent penã: ſed in celo pena eſſe nõ põt: g̃ nec inuidus. ¶ Tertium inſuꝑ patet: q² cum ſint de religione ipſius Luciferi q̇ voluit nimis ſingulariter videri: ſicut ptꝫ ꝑ hoc ꝙ dicit Eſa. xiiij. Aſcendã in celũ ⁊c̃. iuſtum eſt ꝙ ibi ſint vbi ⁊ ipſe eſt: q̇ licet plures ĩ ordine ſuo habeat inuidos: tamẽ in ordine ſuo habet ꝓprietarios: ſicut chriſtus in ordinibus ſuis habet voluntarie pauꝑes nihil habẽtes ꝓpriũ: q² ſicut iſti om̃ia volunt eſſe cõmunia: ſingillatim dicẽtes ſine ĩuidia cõmunico Sapieñ. vij. ita inuidi illa in quib᷒ ſingulariter videri vellent: eis appropriare nitunt̃: ergo iuſtũ videt̃: ꝙ a chriſti religione excluſi cum Lucifero mg̃ro ſuo eternaliter in clauſtro ſuo viuant: hanc nõ meã: ꝫ apl'i credant eſſe ſentẽtiam Gal'. v. qui enumeratis operib᷒ carnis: que ſunt fornicatio: inuidia ⁊c̃. et infra inimicitie: diſſentiones: inuidie: homicidia: ebrietates ⁊ ſimilia q̃ predico vob̃ ſicut ꝑdixi: qm̃ q̇ talia agũt regnũ dei non ꝯſequent̃: ⁊ hec eſt redditio malicie illius Ecc̃i: xiiij. ſcꝫ inuidi: de q̇ ad lr̃aꝫ dĩ. ¶ Tales g̃ quoꝝ ĩuidia hic nõ ꝑmittit aliq̊s eſſe ſuꝑiores q̇ in die iudicij videbũt oẽs eſſe ſuꝑiores pulchre rep̃hẽdit Criſo. ſuꝑ Jo. homel'. xlvij. dicẽs: q̃re inq̇t nõ inuidẽt ꝙ alij ſaluant̃: ⁊ ipſi ſtant extra.

¶ Qui g̃ ſempꝑ media querũt: ⁊ remedia quõ ſuꝑiores eſſe pñt. In iſto pũcto triplex remediũ q̃rere deberent: ad hoc vt tũc ſuꝑiores eſſe poſſent: rõnalis vicꝫ cogitationis mũdi reuolutionis: ⁊ hũilis oꝑatiõis. ¶ Quantũ ad primũ triplex eſt rõnalis cogitatio ab inuidia retrahens. Vna inuidie penalitas ⁊ amaritudo: ⁊ oĩa mala q̃ ipſam vt dictũ eſt ꝯcomitant̃ ⁊ ſubſequunt̃. Alia ꝙ ſumus vel eſſe deberem⁹ mẽbra vni⁹ corꝑis myſtici chriſti ⁊ eccleſie. Tertia ꝙ in celo q̇bus gaudebit de bono alterius. Et ꝑſumptio eſt: ꝙ illi q̇ hic de bono gaudent alioꝝ: ꝙ ibi etiã gaudebũt ſicut ꝑſumptio eſt: ꝙ ille q̇ accipit arram plenã poſtmodũ accipiat ſolutiõeꝫ et ecõuerſo: ꝙ illi q̇ arrã refutant de bono nõ gaudẽtes alioꝝ: ꝑſumendũ eſt ꝙ plena carebunt ſolutiõe. Sic g̃ nũc cogita ne tũc inuidia cõtaminat⁹ erubeſcas Ecc̃i. xxxj. ¶ Secũdo ab hac retrahere debet mũdi mutabilis reuolutio: in q̃ videm⁹ ꝙ ille q̇ alteri inuidet: vl' tp̃s nocẽdi expectat: q² in aliq̇ videt̃ ſibi ꝯtrarius: vel q² ei prius nocuit ꝑ tũc reputat ſe h̃re fortunã inferiorẽ: vel nõ aptã ſeu deſideratã: aliter ꝙ animo ꝯcepit oꝑe ꝑficeret: qñ g̃ rota fortune ſe vertẽte ad fortiorẽ ꝑuenit fortunã: in q̃ ſe vindicare poterit ab illa vindicta: linguã et manũ retrahat cogitatio mũdi: fortune cogitãdo: ꝙ ſicut ipſe in fortuna debiliori tp̃s expectauit nocendi: et inuenit: ita alius: ſi ſibi nemo nocuerit vel ſupplantauerit: tp̃s expectabit nocẽdi illi: ⁊ forte inueniet: q² licꝫ vnda nũc ſit depreſſa: iterũ ſurget: ſic̃ vnda ſua aliquãdo depreſſa: iterũ eleuabat̃. Melius g̃ eſſet principijs obſtare q̃ꝫ mutuis inuidijs ſe deſtruere ꝑ verboꝝ pugnas inutiles: ex q̇b᷒ oriunt̃ inuidie cõtentiones ⁊c̃. j. ad Thio. vj. ¶ Tertiũ pꝫ ꝑ decretũ qđ dicit ꝙ inuidia curat̃ ꝑ ſuũ ꝯtrariũ ꝑ humilitatis vicꝫ exercitiũ humilioribus ſeruiẽdo: de pe. di. ij. c. j. Simus g̃ deponẽtes omnẽ maliciã: ⁊ omnẽ dolum ⁊ inuidiã ⁊ ſimulatiões et detractiones. j. Pe. ij.

Arti. vij.

32

33

34

Ypocritarũ. Primo oſtendent̃ cõditiões ⁊ ſimilitudines. Secũdo periculum. Tertio pena.

I. vij.

¶ Quantũ ad primũ in malis triũ ſequunt̃ ꝯditiones ⁊ ſimilitudines rerũ videlicet inanimatoꝝ: brutorũ ⁊ ſeductoꝝ. ¶ Quantũ ad res inanimatas: primo ꝯditionẽ hñt ⁊ ſil'itudinẽ ſtellarũ cadentiũ q̃ in libro Metheoroꝝ aſſub vocant̃: iſtis in duob᷒ aſſimilant̃. ¶ Primo q² videt̃ in celo de numero eſſe aliarũ ſtellarũ ⁊ nõ ſũt: ꝫ ſunt inferi⁹ ĩ aere ĩ ſuꝑiori ꝑte ab igne ad quẽ multũ appropinquãt inflãmãte. Ita ipocrite vident̃ hoibus adeq̃ri celeſtib᷒: ꝯuerſationẽ mẽdacit̃ in celo ſe h̃re fingũt in ipocriſi loquentiũ mẽdaciũ. j. Thio. iiij. ¶ Secũdo: q² ſic̃ lumẽ illarũ eſt breue: q² cito cadũt: ita gaudiũ ipocrite ad inſtar pũcti Job. xx. Nõ cuiuſcũq̃ꝫ pũcti: ſed pũcti q̃ ſub lr̃a ponit̃. Pro q̊ eſt aduertendũ: ꝙ pũctus ſuꝑ lr̃aꝫ poſit⁹: ip̃am ſignificare: ⁊ plus valere facit. Pũctus v̊o ſb̃ lr̃a poſit⁹ ip̃am lr̃am dãnat ⁊ deſtruit ⁊ nihil ſignificare facit. Sic gaudiũ bonorũ qđ eſt de celeſtib᷒: ⁊ ſupra nos bonoꝝ ſignificat ſalutẽ: q² gaudiũ de illis in via eſt quaſi arra de illis habẽdis in patria: ſicut dictuꝫ eſt. I. vj. 32. Gaudiũ v̊o ipocritarum: ⁊ quorũcunq̃ꝫ maloꝝ: qui de terrenis ⁊ inferioribus principaliter gaudenter eos hic a deo derelinqui facit Eſa. liiij. Ad punctũ in modico dereliqui te: et in futuro damnat: quãdo in puncto ad inferna deſcẽdũt Job. xxj. Male g̃ punctũ cõmutant de ſuperiorib᷒ ad inferiora cum lepicard. dom⁹ in qua ꝓponebat̃ tali nomine vocata fuiſſe fertur: in cuius porta ſcriptũ fuerat tp̃e ꝑdeceſſoꝝ ſuoꝝ: porta patens eſto: nulli claudaris

Arti. j.

1

Exẽ

honeſto: pũcto vo ibi poſito: dom⁹ in oib⁹ abũdauit: qꝛ ab omibus diligebaꝛ ⁊ a deo tuebaꝛ: ſicut illa. E. iij. 41. Gabardus vo punctũ mutauit: illũ ponẽdo poſt nulli: quo facto: domo ad miſerias ⁊ paupꝗtates ex dei derelictione: ⁊ multoꝝ pſecutione cadente: a ſuperiori ſuo tanq̃ indign⁹ de domo eijciebaꝛ. Sic ipocrita qui punctũ vt dictũ eſt mutat: de domo dei eijcieꝛ: ⁊ hac de
2 cauſa ſpes ipocrite peribit Job. viij. ¶ Secũdo ſimilitudinẽ ⁊ ꝯditionẽ habẽt cum tumbis mortuoꝝ ſeu cũ imaginibꝫ ſup tumbas illas in duobꝫ punctis. ¶ Primo ſicut ille q̃ facit imagines illas exterius opari incipit: illaſqꝫ ptes plus ornat ⁊ nõ dat vitã interius: nec multũ de interiori curat decore: natura vo q̃ hominẽ ꝓducit viuum ecõuerſo interius incipit a corde illiſqꝫ partibꝫ vitam influit: ⁊ ornare ⁊ ſaluare plus nititꝛ. ſic ipocrita de q̃ in pſ. xxxviij. In imagine ptranſit hõ. ſ.
Exm ipocrita imaginẽ facit artificialẽ exterius: ⁊ in apparẽtia pulchra: interis vo ⁊ in occulto putridã. Querenti ergo q̃re ſic faciũt melius vel veri⁹ reſpõdere nõ poſſent: q̄ ſicut reſpõdiſſe dicitꝛ quidã pictor: q̃ pulcherrimas fecit imagines: ⁊ turpes habuit filios: de q̃ cũ ſibi loquereꝛ: dixit nõ eſſe mirabile: qꝛ pinxit de die: ⁊ finxit de nocte. Ita iſti de die. i. in hoĩm oſtenſione imagines pulcherrime pingũt ꝯuerſationis: ꝫ in occulto cõmittũt ſpurciſſima queqꝫ. Boni vo ecõuerſo: plus nitunꝛ vitã ⁊ ornatũ ſpũalẽ interiori hoĩ dare: ꝓductionẽ nature rõnẽ ſequẽtes. Qñ ḡ iſtos tanq̃ bonos operarios: ꝓ mercede habẽda vocabit illis tanq̃ irrõnabilibꝫ: ⁊ in naturalibꝫ operarijs dicet: ve vobis phariſei ipocrite: q̃ mũdatis qͦd exteri⁹ eſt calicis ⁊ parapſidis Math. xxiij. Rationabilius eſſet q̄ calix de q̃ deo ꝓpinare deberẽt orationũ: ⁊ ceteroꝝ bonoꝝ: ⁊ operum pocula interius mũdareꝛ: aliter eñ poculũ nõ recipit:
3 ſicut ptꝫ. C. vj. 3. ¶ Secũdo qꝛ ſicut ſepulchra illa ſũt pulchra exteri⁹: interius vo plena ſqualoribꝫ ita iſti de quibꝫ ſaluator Math. xxiij. ve vobis phariſei ipocrite: qꝛ ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis. ¶ Tertio pomis aſſimilaꝛ ſodomoꝝ: q̃ exterius pulchra eſſe dicunꝛ: interius vo plena ſunt cineribꝫ: ſic congregatio ipocrite ſterilis Job. xv. ¶ Quarto cõditionẽ ſequunꝛ ſpeculi fracti in q̃ due apparẽt imagines: ſic iſti in occulto oſtẽdunt imaginẽ diſſolutã: in apto vo ſunt ſicut ipocrite triſtes Math. vj. ¶ Quinto domui aſſimilanꝛ: q̃ interius forte nullã habet crucẽ ꝫ multas ſordes: ſed exterius cruces imprimunꝛ multe: ne trãſeuntes ſup illam vrinent ꝫ ꝓpter cruces domũ illã quodãmõ in reuerẽtia habeãt. Nõ ſic tñ in omĩ tẽplo vel eccl'ia: qꝛ ibi pulchriores ſunt cruces interi⁹: vtpote deaurate q̃ exteri⁹ In q̃ ḡ domo videritis cruces: tñmõ extra: certiſſimũ eſt ſignũ q̄ nõ eſt tẽplũ dei: ita ipocrite: qꝛ nullã crucẽ penitẽtie: vel ſaltẽ minus q̃ pñt habẽt interi⁹: exteri⁹ cruces multas fingũt penitẽtie: ne ab hoĩbꝫ ꝯtemnanꝛ ſed vt ſub hoc malicie velamine: ab hoĩbꝫ honorenꝛ ⁊ qͦd affectãt acqrant: ſalutatiões vicꝫ in foro: ⁊ primos recubitus in cenis ⁊ vocari ab hoĩbꝫ rabbi Mat. xxiij. et audire rabbi mãduca Joã. iiij. Sed reuera dũ cruces ſolũ habẽt exterius certiſſime oſtendũt ſe tẽplũ nõ eſſe dei: de q̃bꝫ Math. xxiij. pleni eſtis ipocriſi: ⁊ iniq̃tate. ¶ Sexto ſunt ſtatue mortue ſup muros poſite ciuitatis obſeſſe: qñ in eccleſie ponunꝛ regimine: qꝛ ſicut ſtatuis illis poſitis: maior videꝛ: nõ eſt bellatoꝝ numerus: ita iſtis inꝛ alios poſitis: multiplicaſti gentẽ: ꝫ nõ magnificaſti leticiã Eſa. ix. ¶ Septimo auricalco aſſimilanꝛ: ⁊ patet. ¶ Octauo ſunt q̃ſi libri falſi ſicut oſtẽ-
4 ſum eſt. C. vij. 19. et. 20. et. J. v. 8. ¶ Nono cortex ſunt ſine medulla: ſic ptꝫ. C. xiij. 7. ¶ In natura vo aiata.

Primo aſini ſunt diaboli: qꝛ ſicut aſini ꝓpter vanam gloriã ⁊ laudẽ ⁊ lucrũ multũ laborãt: ⁊ faciliter paſcũtur venta vicꝫ vane glorie. Alijs tñ aſinis peioris ſunt ꝯditionis: qꝛ aſini deſpecti vel pauperẽ ducẽtes vitã: nõ multũ dolent ꝫ patiẽter q̃dãmõ ſuſtinent: ipocrite vo ſm Berñ. volũt eſſe hũiles ſine deſpectu paupes ſine defectu bñ veſtiti: ſine ſollicitudine delicate nutriri: ſine labore: alijs adulãtes alijs detrahẽtes. ¶ Secũdo ſimie diaboli: qꝛ cũ nõ ſint filij dei ad modũ ſimiarũ ſe facere fingũt in oibꝫ virtutib⁹ excepta charitate: quicq̃d filios dei facere videt: ſic ex auctoritate ptꝫ Cri-
Cignus ſoſto. q̃ hꝛ. D. ix. 17. ¶ Tertio ſunt cigni inferni: qꝛ ſic cignus plumas habet albas: ſed carnes dꝛ hr̃e nigras ita ⁊c. Et iõ ſicut cign⁹ depoſita pluma ad ignẽ ponitꝛ ita ipſi ad ignẽ inferni cũ illo de q̃ Math. xxiiij. parteqꝫ ei⁹ ponet ipocritis.
Strutio ¶ Quarto ſtrutionis hñt ꝯditionẽ: qꝛ ſic ſtrutio pẽnas habet: ꝫ nõ in altũ volat: ita tales ſilitudinẽ hñt auiũ ⁊ cõteplatiuoꝝ q̃ſi ad celũ volare vellent: ⁊ tñ nõ volabãt: qꝛ pẽne ſtrutionis ſimilis eſt Job. xxix. ſupple illoꝝ ꝯteplatiõi ⁊ ꝯuerſatiõi. ¶ Quin- 5
to lupi ſunt infernales in veſtimẽtis ouiũ: de q̃bus ſaluator veniẽt ad vos ⁊c. Berñ. crede mihi ſub habitu religionis inueniẽs cor peruerſum. Sicut ḡ lupus: qñ veſtiꝛ pelle ouina: ouis eſt mortua: ⁊ lupus viuit cui⁹ ſignũ nõ ex pelle: ꝫ ex opibꝫ hñ põt: ita in ipocritis vita ouina nulla eſt: ſed lupina: cui⁹ rei certitudinẽ nõ a verbis nec ab exterioribꝫ operibꝫ hr̃e poteritꝛ: ſic arboris naturã a folijs: ꝫ a fructibꝫ eoꝝ cognoſcetis eos: qꝛ teſte decreto licet corpaliter: vt hoĩes viuãt: tñ ſpũalitꝛ
Nocti luce ſunt mortui. xij. q. j. nolo. ¶ Sexto ſunt noctiluce: q̃ in nocte hui⁹ ſeculi lucere videꝛ: ꝫ in die alteri⁹ ſeculi turpiſſimi apparebũt: pluſqꝫ de turpitudĩe ſua erubeſcũt: maioriqꝫ opprobrio ⁊ deriſione: ⁊ oĩm admiratiõe digni ſunt ⁊ erũt: q̄ illi q̃ fuerũt aperte mali. Siquidẽ q̄ min⁹ opinaꝛ: plus viſũ admiraꝛ. Quid ḡ eis ꝓdeſt h ad breue tp̃s turpitudĩe ſuã abſcõdere ſup q̃s in die iudicij tot⁹ mũdus admirabiꝛ: ne ḡ fueris ipocrita in
ꝯſpectu hoĩm Ecci. j. ¶ Septimo beſtie aſſimilanꝛ de 6
qua hꝛ. j. Mach. vj. q̄ Eleaſar vidit beſtiã loricatã loricis regis: credidit regẽ ibi eſſe: ⁊ tñ in veritate ibi nõ erat. Sic nõnulli videntes alios veſtitos veſte clericali vel religioſa: armiſqꝫ ſummi regis hũilitatis vicꝫ ⁊ bone vite: credũt in armis illis tanq̃ in bonis viris deũ ꝑ ſapiẽtiã ⁊ virtuoſaꝫ vitã inhabitantẽ vitã inuenire. Sed ſecuri⁹ ⁊ diligẽtius vitã illoꝝ palpãtes inueniũt beſtiã. i. hoĩem beſtialitꝛ viuentẽ: vel ſtatuã vita ſpũali virtutibꝫ ⁊ ſciẽtia carentẽ. Sicut ſerui Saul credentes inuenire Dauid ĩ lecto: inuenerũt ſtatuã coopertã pellibꝫ. j. Reg. xix. Et ſicut diſcipuli chriſti credẽtes inuenire chriſtũ in ſepulchro non inuenerũt niſi ſudarium Joan. xx. id eſt. quoddã chriſti veſtimẽtũ. Et ſicut Jacob inuenit tunicã filij: ſed non filiũ Geñ. xxxvij. Ita credens ⁊ querens inuenire hoĩem ſicut apparet ſapiẽtẽ ⁊ ſanctũ ⁊ bonũ chriſtianũ in fine dicet: q̄ ſolũ inuenit ſudariũ vel pelles ad beſtiã cui cõgrue debere poterit ſic dixiſſe fertꝛ q̃dã qui aulã cuiuſdã nobilis intrãs Exm
videſqꝫ ſimiã de ſecta filioꝝ veſtitũ: qꝛ dorſuꝫ ad eũ habebat: filiũ credidit eẽ dñi: cui cũ reuerẽtia q̃ debuit loquereꝛ: inuenit eſſe ſimiã ſup eũ cachinãtẽ: cui ille maledicaris inq̃t: credidi q̄ fuiſſes iankyn fili⁹ dñi mei. Ita ĩ ꝓpoſito videns ipocritas eẽ veſtitos eiſdẽ hũilitatꝛ et religiõis veſtibꝫ: q̃bꝫ vere filij dei veſtiũt: credũt eos filios eẽ dei: ꝫ ꝓpinq̃us accedẽtes ⁊ fodiẽtes pietẽ inueniunt abominationes maiores: q̃ in ſimia cachinaſqꝫ inordinate ꝯuerſatiõis in his q̃ mutauerũt gloriã ĩcorruptibilis dei: ĩ ſilitudinẽ corpal' imaginis hoĩs: ⁊ vo-

lucrū ꝛ quadrupedū. Rom. j. de quibꝫ cōquerit deus
Hiere. ij. dicēs: pp̄ls meus mutauit gloriā ſuā in ido-
lū: de quoꝝ quolibet dici poteſt ꝙ eſt tantūmō habitu
inuētus vt hō. Quō ḡ verā chriſtianoꝝ gloriā que eſſe
deberet interiꝰ de vita bona: ꝛ ꝯſciētie teſtimonio mu-
tauerūt in ſimilitudinē quadrupedū multis oſtēſum
eſt exēplis: tā in his q̄ dicta ſunt in iſto capitulo q̄ȝ in
H. vj. 1. vbi oſtēſum eſt ꝙ vulpiū etiā habēt ſilitudi-
7 nē. Quō aūt in volucrū trāſformarēt ſilitudinē patet
A. xxv. 15. vbi oſtēſuȝ eſt ꝙ milui gerūt ſimilitudinē.
Quō vo mutauerunt gloriā illā in ſimilitudinē hoīs
corpalis. i. quō ſimilitudinē tenēt ꝛ ſeductoꝝ ſequun-
tur conditionē. ptȝ. j. Joſue. ix. In dolo gabaonitarū:
q̄ exterius ſimplicitatē q̄ multos deceperūt finxerūt: ſȝ
intus duplicē habuerūt. ¶ Secūdo furibꝫ aſſimilant:
qui de piſcibꝫ ꝛ aliis rebus mediā petiam vel interio-
ra q̄ minus apparēt furant: ita iſti cor a deo ꝛ hoibus
furant: ꝛ animam interius ſpoliant ꝛ nudā dimittūt.
¶ Tertio illius ſequunt ꝯditionē de q̄ refert Agellius
Exm li. ij. athenienſiū ꝙ cū turpis vite eſſet: habitu tm̄ phi-
loſophi vtebat: phi inquit palio vtebat in ſignū vene-
rationis. Comā nutriebat in ſignū virilis maturitat.
Anulo ꝛ virga in ſignū mgr̄alis dignitatis ꝛ regimi-
nis: ſicut dicit. iij. policraticon. c. ix. Talis ḡ habitu tm̄
phs ſm ꝑdictū Agelliū venit ad Herodē cōſularē: ꝛ
petijt ab eo denarios ſibi dari at ille interrogauit quis
eſſet: at ille vultu ſonituq̄ȝ abiurgatorio phm ſe eſſe di-
xit: mirari q̄ȝ ſe addidit cur querendū putaret cū vide-
ret: cui alius video inq̄t barbā ꝛ paliū: ſȝ phm nōdum
video. Tūc circūſtantes dixerūt illū hoiem eſſe errati-
cū: nullaq̄ȝ re dignū ꝛ niſi accipiat qd petit: cōuicio ſo-
litū rephendere. Tūc Herodes: demus ait aliq̄d eis
huic tanq̄ȝ hoīes: nō tanq̄ȝ homini: ꝛ iuſſit ei dare pre-
cium panis triginta dierū. ¶ Quarto hiſtoriā ad ꝓpo-
ſitū inuenies. H. vj. 2. ¶ Quinto ꝯditionē ſequunt il-
lius mulieris: de q̄ habet. G. S. ij. 39. ¶ Sexto ꝯditio-
nē habēt falſoꝝ nūcioꝝ: q̄ arma portāt illoꝝ: quibꝫ nō
ſeruiūt. ¶ Septimo ꝛ vltimo angeli ſunt ſathane: qui
transfigurat ſe in angelū lucis cuȝ in rei veritate ange-
lus ſit tenebrarū. ij. Cor. xj. Cōditiōes ḡ predictas in-
8 tuenti ptȝ: ꝙ omis ipocrita neq̄ Eſa. ix. Nō ſolū ſibi-
ipſi: quē peccādo deſtruit: oīm ꝑdictoꝝ ſequēdo ꝯditi-
onē: ſȝ etiā aliis quibꝫ decipiēdo nocet. Cuiuſquidā no-
Fabula cumēti modus ꝑ exemplū ptȝ de fabula: qua fingitur
vulpē de leonis curia venientē: pennatis de iunioribꝫ
querētibꝫ rūdiſſe: pacē inter illā ꝛ ipſas eſſe reformatā
in ꝑpetuū. In cuiꝰ rei ſignū capite inclinato: q̄ſi humi-
litatis ſpm̄ oſtēdebat: vt ſic a cordibꝫ illoꝝ omis ferita-
tis amoueret ſuſpitionē. Quibꝫ māſuetudinis ſignis
viſis: dū ipam ad domeſticā recipent curiā ꝛ ſocietatē
fecit ad qd venerat nō minꝰ nocēdo q̄ȝ potuit pluſq̄ȝ ꝑ
viā talē nocere potuit: q̄ȝ ſi cum apta veniſſet malicia:
qꝛ tunc illā nō ſuſcepiſſent: ſȝ fugiſſent. Sic ſe habent
ipocrite ad omnē ſtatū locū vel officiū vel ꝓmotionē:
quā occupare cupiūt: fingūt eīm ſe eſſe iuſtos: mūdos
et aptos: ꝛ optime ſe velle curā illam gerere ꝓmittunt.
Si vo priꝰ de aliq̄ facto fuerāt notati vulpino: fingūt
ſe modū illū oīno depoſuiſſe: meliuſq̄ȝ ſeu ꝙ hactenus
noſſe eſſant: paceq̄ȝ inter ipos ꝛ deū atq̄ȝ virtutes in-
terq̄ȝ omēs beſtias quibꝫ prius luxurioſe viuendo: no-
cere ꝯſueuerāt aſſerūt ꝓ ſemꝑ eſſe reformatā: q̄bꝫ audi-
tis verbis ꝛ viſis ſignis: ꝛ ad eccleſie ꝛ aīarū curas ad
ſeculiq̄ȝ officia ꝛ ad domeſticas q̄s deſiderāt: q̄ſi in nul-
lo ſuſpecti recipiunt amicitias: ꝛ ſic ſimulator ore deci-
pit amicū Prouerb. xj. factū vo ſequēs oſtēdit ꝙ fur
nō venit: niſi vt mactet ꝛ ꝑdat: ſic oſtēſuȝ eſt. C. x. 21.

¶ Qd quidē tanto licētius facit: quāto minꝰ ſuſpectꝰ 9
habet q̄n q̄ȝ pulchriorē ꝛ humiliorē extra ꝯuerſationē
oſtēdit: ſicut pomū putridū: quāto exteriꝰ apparet pul-
chrius ꝛ maturiꝰ. Et ſic moneta falſa quanto exterius
pulchriorē habet colorē: ꝛ argēto ſimiliorē. Et ſic falſū
ſigillū: quāto vo ſigillo eſt ſimiliꝰ: qꝛ ſic in oibꝫ iſti po-
mū totaliter putridū: ꝛ moneta apte falſa: ꝛ ſigillū diſ-
ſimile oino: ꝛ canis latrās q̄ȝ occulte inſidiās: ꝓ tanto
meliora eſſent: ꝓ quāto minꝰ ꝛ tardius decipent. Et ꝑ
tāto patȝ ꝙ melior eſt inimicus aptus ꝛ manifeſtus: q̄ȝ
fictus amicus: qꝛ aptos inimicos vel malos vel non
recipent vel poſt receptionē facta illoꝝ diligētiꝰ atten-
derent: cautiuſq̄ȝ illoꝝ vitandū fermentū attēderent. Fabula
¶ Qꝛ tū in fictis amicis diligētius cauere docet exem-
plū fabule: q̄ fingit murē ꝓlem ſuā docuiſſe: ꝙ potiꝰ
inſidias caueret cati: q̄ in angulo ſtando hūilitatē fin-
git: caput q̄ſi mortuū deprimēdo: q̄ȝ galli q̄ capite ver-
ſus eū venit eleuato. Sic etiā chriſtus docuit ſuos di-
ſcipulos: cauete a fermēto phariſeoꝝ Math. xvj. Et at-
tendite a fermēto phariſeoꝝ ꝙ eſt ipocriſis Luc. xij. Arti. ij.
¶ Sed cū tot exēplis oſtēſuȝ eſt ꝙ piculoſior eſt ſocie- 10
tas ipocritarū q̄ȝ apertoꝝ maloꝝ quō ſaluari poteſt ꝙ
cantor pariſiēſis dixiſſe legit: vtinā inq̄t oēs plati eēnt
ipocrite: qꝛ tūc malū aliis nō daret exēplū: cuiꝰ dictuȝ
tot de cauſis ſaluari pōt. ¶ Primo qꝛ licet ſint piculo-
ſiores in decipiēdo: pauciores tū ꝑdunt exēpla danda.
¶ Scđo licet nō ſibiipſis: ſunt tū aliis fructuoſi: mo-
dū habētes formicarū: q̄ grana extra foramina ad ſic-
candū ponere ſcribunt: q̄ ab auibꝰ aſportant. Ita duȝ
iſti extra in lumīe ſolis facta oñdunt virtuoſa: alij exē-
plū ab illis opibꝫ capiētes fructū illoꝝ aſportāt opati-
onū. ¶ In ſȝ etiā facto ꝯditionē ſequunt Simonis cy-
renē: q̄ nō ad ſuā ſȝ ad nr̄am vtilitatē chriſti crucē por-
tauit. Sic vos ipocrite: ſic vos nō vobis vellera fertis Vergiliꝰ
oues: ſic vos nō vobis mellificatis apes qꝛ ſeminatis
ſecus viā: ideo nō vos ſȝ volucres celi comedunt illud
Luc. viij. Ideo ablata eſt meſſis i die hereditatis: ꝛ do-
lebit grauiter Eſa. xvij. q̄n ſcȝ ad illos ſicut ad ficum
Marci. xj. veniet in q̄bus: qꝛ fructū in eis nō inueniet
maledicet: ſicut ille maledixit quando iterūad eos ve-
niet: ſicut venit ad arborem fici Luc. xiij. de qua dicit
ad culturē vinee. Ecce tres anni ſunt: ex q̄ venio: que-
rens fructū in ficulnea ꝛ non inuenio: ſuccidite illā vt
q̄d terrā occupat: q̄n iterū illis cū lampadibꝫ venētibꝫ
extinctis: qꝛ oleū bonoꝝ operū alij ꝛ nō ipſi collegerūt
dicet neſcio vos: qꝛ ſic nō habētes oleū i vaſis ſuis: ita
nō veniet in ꝯſpectu eiꝰ omis ipocrita Job. xiij. Arti. iij.
¶ In q̄ ipocritarū notatur pena iuſta quidē ꝛ certa: ꝛ
inexcuſabilis. ¶ Primū patȝ: qꝛ ſic monetā vel ſigillū
regis falſificans iuſte morte punit tpaliter: ita ipocrite q̄
ſub colore auri vl' argēti. i. pulchre ꝛ boneſte ꝯuerſatio-
nis: vitā ſeu aīam interiꝰ omi falſe monete materia de-
biliorē ꝛ turpiorē abſcōdūt. A q̄ extrinſeco colore pec-
catū illoꝝ nomē traxit: qꝛ cryſis grece. i. ꝙ fingēs aurū
latine. ¶ Secundū ptȝ Math. xxiij. ꝑ totū capitulū in- 11
quo ad maiorē pene illoꝝ certitudinē: vitas eis ſepties
certā ꝓmittit dānationē: ſepties eis ve replicādo: ꝙ de
aliis pctōribꝫ forte nō legit feciſſe. ¶ Tertiū ex verbis
ptȝ btī Gregorij. xvj. mor: ipocrite inq̄t ante diſtrictū
iudicē excuſationē hīe nō poterūt de ignorātia: qꝛ ante
oculos hoīm oēm modū ſctītatis oſtētant ipi ſibi ſunt
teſtimonio qꝛ bū viuere nō ignorāt: ꝓpt cauſas ḡ iſtas
propheta de futuro quaſi de pterito ꝓpter eius rei de q̄
loquit certitudinē loquens ait: poſſedit tremor ipocri-
tas Eſa. xxxiij. Nota. O. vj. 32. Nota auctoritatem
Berū. de ipocritarū pena. P. iij. 2.

J.viij. IRe. Primo oſtẽdit̃ diſtin
ctio. Secũdo iracũdoꝝ piculũ. Tertio vtili-
tas ſeu turpitudo. Quarto ꝙ iracũdi nõ ſunt ꝓuocã-
di: ʒ poti⁹ eſt eis cõpatiẽdũ. Quinto ꝓuocãtiũ piculũ
Arti.j. Sexto tã ꝑ ꝓuocãte ꝙ̃ ꝑ ꝓuocato oſtẽdent̃ remedia.
¶ Pro primo eſt qđ dicit phus in.iiij. Ethicoꝝ ꝙ vicʒ
1 quidã habent iram felleã acuti.ſ.q̇ cito iraſcunt̃: ⁊ cito
pacificant̃: ⁊ hec eſt hũana: ⁊ min⁹ mala: qꝛ ſm Aug.
in regula religioſoꝝ: melioꝛ eſt q̇ q̃uis ſepe ira tentet̃:
et ad impetrandã veniã ei cui ſe feciſſe agnoſcit iniuriã
ſepius inclinat̃: q̃ʒ q̇ tardius iraſcit̃: ⁊ ad veniã peten-
dã tardi⁹ inclinat̃. ¶ Alia eſt durabilis in corde ⁊ hec
eſt diabolica: qꝛ humanũ eſt cadere: diabolicũ pſeuera
re. Hec ſecũda licet nõnullis cõueniat: aliq̇ tñ illã mu
lierib⁹ ſpecialiter appropriãt q̊ddã allegãtes ꝓuerbiũ
gallice: qđ ſcriptura ↄfirmat Ecci. xxv. Non eſt inq̇t
ira: ſup iram mulieris. ¶ Tertia eſt crudelis in exterio
ri vltiõe: ⁊ hec eſt peioꝛ: qꝛ ſicut dĩ Ecci. xxiij. duo gene
Arti.ij. ra abũdãt in pctĩs: tertiũ adducit iram ⁊ pditionẽ.
¶ Talis vo ire piculi magnitudo ptʒ tam ex dãno qđ
infert ipſi iraſcẽti: q̃ʒ ex dãno qđ infert illis q̇b⁹ iraſcit̃.
2 Ipſi vo iraſcẽti multiplex infert dãnũ. ¶ Primo nãqʒ
ei om̃e bonũ aufert: qꝛ deũ ⁊ angelos de ipſo fugat: qꝛ
ſicut peregrin⁹ vel nobilis hoſpes nõ libẽter declinat
ad hoſpitiũ plenũ ↄtentiõe ⁊ crudelitate: imo ſi hoſpi-
tiũ ibi accepiſſet de illo recederet: qñ videt ꝙ pacem ibi
hr̃e nõ põt: ita de⁹ ⁊ angeli ſciẽtes: ꝙ meli⁹ eſt habita-
re in domo deſerta: q̃ʒ cũ muliere.i.cũ aĩa rixoſa ⁊ ira-
3 cũda Prouer.xxj. ¶ Secũdo impedit ne bonũ inibi fi-
at vbi moꝛat̃: nec cogitãdo: nec loquẽdo vel operando:
qꝛ de illo ↄ̃ quẽ iraſcit̃: nõ ſinit bñ cogitare vel loq̇ vel
bene erga eũ opari: ʒ in tot erga eũ ipm ponit ſuſpitio-
nib⁹: ⁊ amaritudinib⁹ ꝙ ſi illũ cuʒ aliquo loq̇ viderit:
ſuſpicat̃: ꝙ ↄ̃ ipm loquat̃ licet nõ plus de illo cogitet:
ꝙ̃ ille q̇ doꝛmit: nec ſcit plus q̇d ille loquit̃ q̃ʒ ſcit ille q̇
doꝛmit: q̇d g̊ loquoꝛ. Si inſup viderit aliquẽ cũ eo ſo-
cialiter loq̇: vel amicabilit̃ ſe ad illũ hr̃e: licet amicus
ſuus ſit: min⁹ illũ diligit: ⁊ ↄ̃ illũ etiã iraſcit̃: ſi ad lon-
ginquas equitet: vel ad loquendũ cũ potẽtib⁹ vl' dñis
trãſeat: ſuſpicat̃: ꝙ ↄ̃ eũ fit ad malũ ſuũ ꝓcurandũ vel
bonũ impediendũ. Si pſperet̃ vel a vicinis diligat̃:
dolet. ſi male ei ↄtingat letat̃: qm̃ iratus eſt eis: in Pſ.
xvij. Criſo. in homel'. xxx. Sicut amãti oĩa placẽt que
qui amatoꝛ facit: ita q̇ aliũ odit q̃cũqʒ agit diſplicent.
Tertio oẽ malũ infert ĩdignationẽ vicʒ ↄtumeliã: vin-
dictã: tumoꝛẽ mẽtl': rixã: qꝛ vir iracũdus ꝓuocat rixas
Prouer.xv. ¶ Quarto ad oẽ malũ ducit: qꝛ ſicut illũ
q̇ offendit diabolus ad infernũ ducit ꝓpter factũ ma-
lũ qđ fecit: ita exceſſiue iraſcentẽ ⁊ ↄ̃ rõnẽ vindictã ap-
petentẽ eadẽ ducit via ꝓpt irã: ⁊ ſic in inferno in id in-
cidit iracũdus: ꝙ maxime vetat: illi⁹ vicʒ ↄ̃ quẽ iraſcit̃
ſocietatẽ cũ ſicut ille facto: ita tu ira theſaurizas tibi irã
4 in die ire Ro. xij. ¶ Quinto viam p̃cludit picula iſta
euadẽdi. Primo qꝛ pctm̃ ſubtile eſt: ⁊ raro de illo cõfi-
tent̃. Secũdo licet de illo ↄfiteant̃: raro tñ famã vl' alia
bona que ille ↄ̃ quẽ iraſcit̃: amiſit reſtituũt. Cauſa vo
vtriuſqʒ: q̃re vicʒ nec bñ de h̄ ſunt ↄtriti ⁊ ↄfeſſi nec fa
mã leſam reſtituũt eſt: qꝛ om̃i iraſcẽti videt̃ ⁊ male ira
ſua iuſta. vñ ⁊ dicit: iuſte iraſcoꝛ ego Jone. iiij. Hoc iõ
maledicit: qꝛ quẽcũqʒ offenderunt ſp tñ ira in corde: ⁊
vindicta in lingua vel manib⁹ prohibita: licet iuſta ſit
ↄceſſa correctio ⁊ p̃dicta ſequent̃ picula in ipõ iraſcẽte:
ſi ira ſit vehemens ⁊ lõga: qꝛ ſic̃ tẽpeſtas breuis nõ oĩa
deſtruit: ſed durabilis: ita ira de q̃.j. Mach.j. Facta eſt
ira magna ſup ppl'm valde. Secũdo eſt piculoſuʒ illis
quib⁹ iraſcit̃. Primo: qꝛ ſicut vas vacuũ ſup oẽm faci- 5
lime tangentẽ ſonat: ita ſtultus iracũdus faciliter ↄ̃ vo
luntatẽ tactus ſup tangentẽ maledictiõib⁹ ⁊ impꝛope-
rijs ⁊ ſecretoꝝ reuelatiõib⁹ ſonat: qꝛ ſtultus ſtatim in-
dicat irã ſuã Prouer. xij. ¶ Secũdo qꝛ ſic̃ canis furio-
ſus in appropinquãte inſilit: ſic̃ etiã gladi⁹ acut⁹ tan-
gentẽ incaute faciliter ledit: ita in ꝓpoſito. Sicut g̊ ſo-
cietatẽ fugere deberes canis furioſi: ita noli eſſe amicus
hoĩ iracũdo Prouer. xxij. Quia ſic̃ Sathan int̃ filios
dei Job.j. Et ſic̃ ignis in ſpinis in pſ. cxviij. ita iracũdi
exardeſcet ſic̃ ignis irã in Pſ. lxxxviij. inter diſpoſitos
¶ Hui⁹ aũt pctĩ vtilitas ptʒ atqʒ ma- (ad melãcoliã. Arti.iij.
gnitudo. ¶ Primo ex h̄ ptʒ ꝙ imaginẽ dei in aĩa.ſ. vi-
liſſime mutat ⁊ deturpat: qꝛ ſic̃ imago faciei relucet cla 6
re in aqua clara ⁊ ſtãte: ſeu ĩ ſpeculo mũdo nõ in aqua
foꝛtiſſime mota vel in ſpeculo ĩmũdo: ita imago dei in
aĩa pacifica ⁊ mũda: nõ aũt ĩ illa q̃ ira foꝛtiſſime agitat̃
et deturpat̃: qꝛ iracũdia eſt animoſitatis ei⁹ ſubuerſio
Ecci.j. ¶ Secũdo ex h̄ ꝙ de hoĩe facit nõ hoĩem: qꝛ hõ
naturaliter eſt aĩal nã manſuetũ. Cũ g̊ ira iſtã deſtruat
manſuetudinẽ hoĩs: ꝑ tãto deſtruit naturã: ⁊ ꝑ tanto
de hoĩe facit nõ hoĩem. Et ſic intelligi põt qđ dic̃ Hu
go de ſctõ victo. Supbia inq̇t mihi tollit deũ: inuidia
ꝓximũ: ira meipm. Et ſi ↄ̃ hoĩm ſit naturã: maxime tñ
eſt ↄ̃ ſtatũ ⁊ naturã magnoꝝ: in q̇b⁹ maxima debet eſſe
modeſtia ⁊ min⁹ de ira: in cui⁹ rei ſignũ: rex apũ ſcribi
tur aculeo carere. Et ĩ iſta hoĩs ĩmutatiõe: nõ ĩmutat̃
p irã in nihil oĩno: ſʒ ĩ ſilitudinẽ mutat̃ rerũ inanima-
tarũ: ⁊ beſtiarũ ⁊ diaboli miniſtroꝝ. ¶ Primũ in ope
oñdit̃ molaris: qꝛ ſicut ille ferramẽta acuit: ita mola-
ris inferni: hõ iracũdus intẽdit litẽ: ⁊ vir pctõꝛ turba-
bit amicos: ⁊ in medio pacẽ habẽtiũ ĩmittet inimicitiã
Ecci. xxviij. Hmõi autẽ lapidis motoꝛes ſunt q̇ ipm 7
ad iras ꝓuocant: ⁊ vindictas: dicẽtes: ſic fecit ↄ̃ te vel
dñiuʒ tuũ vel ſic locutus eſt ↄ̃ te: cogitate ꝙ de magno
eſtis genere: ⁊ potẽs in parẽtela: ⁊ dñio: nõ patiar' ta-
lem ↄtentũ inultũ: ſi eſſem ſic̃ vos: ſic me de illo vindi-
carẽ: ꝙ multi de illo loq̃rent̃: ⁊ ſuo exẽplo cauerẽt nobi
les ↄtemnere. Sic exacuit Jeſabel Achab. iij. Re. xxj.
dicẽs: grãdis auctoꝛitat' es: et bñ regis regnũ iſrl' ⁊c̃.
¶ Secundũ in natura. Primo oſtendat̃ bufonis: qui Bufo
ꝓuocatus: veneno inflat̃: ſic ira timeſcere facit mentẽ
ꝓpter qđ vna filiarũ eius timoꝛ vocat̃ mentis. ¶ Se-
cundo idẽ in natura antiquarũ oſtendit̃ auiũ: que po-
tius moꝛiunt̃: ꝙ̃ domeſticent̃: Ira nõnulli iracũdoꝛũ
potius moꝛi volũt: tam coꝛpalr': q̃ʒ ſpũalit̃: q̃ʒ domeſti
cari: quib⁹ ſic moꝛtuis dici poteſt: ꝙ virum ſtultũ in-
terficit iracundia ſua Job.v. ¶ Ex quibus ſequit̃: ꝙ
de verbis irati non eſt multũ curandũ: quia exq̃uo re-
bus inanimatis aſſimilat̃ et beſtijs: ſicut nec cõtra ſo-
nitum molarũ iraſcitur quis ſapiens: nec contra rugi-
tum animalis: ita nec de irati verbis: quia ſicut fremi-
tus leonum: ita et regis ira Prouerb. xix. Huic cõcoꝛ-
dat decretũ dicens: ꝙ quicquid caloꝛe ire fit: nõ eſt im-
putandũ: niſi aſſit iteratio vel perſeuerantia. ij. q. iij. ſi
quis iratus. ¶ Tertiũ in illoꝛum oſtendit̃ operibus: 8
que oſtendunt eos primo venatoꝛes eſſe in curia dia-
boli: quia ſicut venatoꝛes canes vocant ad venationẽ:
ita iracundus homines ad vltionem. ¶ Secundo in-
cendiarios: tam ſuijpſius: q̃ʒ alioꝛum. Nam ſicut et
Zambri. iij. Reg. xvj. ſeipſum et domum ſuam pro-
uocatus incendit: ita iſti faciliter ira incendunt ⁊c̃.
faciliter dico: quia ſunt ſicut domus palearũ: que fa-
ciliter accenditur: et circumſtantes inflammat: ſic iſti:
et ideo iracundi galice alumaylles vocantur. id eſt. ma
teria qua alia inflammatur. Sicut ergo ſtultus dice-

retur apud hoīes qui domū ꝓpriā cōbureret: vt etiā domū vicini cōſumeret: ita apud ſapiētes ſtultiſſim⁹ reputat̄: q̄ aīam ꝓpriā: ⁊ oīa bona ꝑdicta amittit: ⁊ mala incurrit: vt vicinis ſuis noceat. Et ſic pōt ītelligi qḋ dicit Seneca li. iij. de ira: ꝙ vicȝ ira eſt miſerabilioꝛ oī vicio. Nā auaricia aliqḋ acqrit: alia vicia voluptatē
9 habent: ſed ira poſſeſſorē ſuū incendit. ¶ Si qs vō vilitatē hui⁹ pctī: q̄ꝫ vile ſcȝ in ſeipſo ſit: ſpeculū ſuū reſpiciat aliū vicȝ iratū: vt ſi exēpla ꝑdicta nō mouēt: tanq̄ꝫ minus viſa: exemplū ſaltē moueat ⁊ doceat ad qḋ videndū nos inuitat Criſo. ſup Joan. homel. iij. dicēs. Si vis inquit ſcire: quantū malū ⁊ deforme ſit iraſci: aſſiſte alijs in foro litigātibꝫ: ⁊ videbis pugnātes furētes velut inſanos igne emittūt oculi: os ſpumat: vult⁹ tumet obtenebrata ⁊ ebria mens: hoc nō videt: ſed ad domū redeūtes: maiorē habent dolorē: cogitantes ibi fuiſſe q̄ erāt p̄ſentes cogitātes amicos quos turbauit: et qui verecūdabant̄: ⁊ inimicos quos letificauit. Et ſi plaga ex ira ſecuta fuerit: maioꝛ ſequit̄ timoꝛ: qꝛ licet febris eū occidat: ipē tn̄ ꝑcuſſoꝛ timere habet. Ex quibꝫ verbis ptꝫ: ꝙ ira facit talia cōmittere de q̄bꝫ ſolet poſt
Exm̄ hoc multū dolere: ſicut ptꝫ ꝑ decretū in q̄ factū Theodoſij impatoris recitat̄: quō fecit in ira quadā multos occidi in theſſalonica: de quo poſtmodū multū dolēs: ordinauit ꝙ nll'a talis principū ſentētia effectui ab executoribꝫ demanderet̄ ante triginta dies poſt ſententiā datā: ſicut ptꝫ. xj. q. iij. cum apud theſſalonicā vt interim impleri poſſit: qḋ iubet apl's dicens: date locū ire Roī. xij. ne ſibi vel alteri iterū ꝯtingat: qḋ prius cōtigit in theſſalonica videlicet qn̄ per iram homicidij fraternitas deperijt. Sapieñ. x. Jn quo ptꝫ: ꝙ ira viri iuſticiā dei nō opat̄ Jaco. j. Nota. C. xvj. 3.
Arti. iiij. ¶ Ex q̄ exceſſiue iracūdus tot mala incurrit: ⁊ facit: vt ꝑdictū eſt: patet: ꝙ nō eſt ꝓuocādus: de illo nāqꝫ veri
10 ficari debet ꝓuerbiū: quo gallice dicit̄: ne excites canē dormientē: ſed magis eſt benigna ſupportatiōe: ⁊ compaſſione ſupportādus: ſicut corpus ſanū ⁊ membra fortia ſupportāt infirma ⁊ debilia: quantūqꝫ ſint illis nociua ⁊ nō ea plus debilitāt vel ledunt. Sic libēter ſufferꝫis inſipiētes cum ſitis ipſi ſapiētes. ij. Cor. xj. qꝛ licet in aliquo vobis nociui ſint: in alijs tn̄ vobis vtiles ſunt. Quia dum anguſtijs peccata vr̄a in aliq̄ purgāt: corā illo q̄ oīa peccata hoīm in tribulatione dimittit a multis nos malis liberant ⁊ virtute patientie animā perfectiorē faciūt: humiliter ſuſtinentiū ⁊ ſupportātiū. Cum ḡ beneficijs obligemur ad ꝯſimilia: cōuicijs vō a malis liberemur: patꝫ ꝙ meliora ſunt vulnera talis amici: q̄ꝫ fraudulenta oſcula talis odientis Prouerb. xxvij. ⁊ ꝙ melioꝛ eſt ira riſu: qꝛ ꝑ triſticiā vultus anim⁹ corrigit̄ delinquētis Eccl. vij. Et ſi ille q̄ ex ira vel melancolia tedia infert: vtilitatem nō intendat: ſuſtinētis voluntati inordinate eſt compatiendū: pluſqꝫ damno qḋ ſibi infert dolendū: qꝛ maiorē ſibi facit iīuriā: tediū vō illa tum humiliter ſupportandū eſt ꝓpter dei reuerentiā: qui ex illo patiētie elicit vtilitatē. Ne ḡ memoꝛ ſis iniurie fratrū tuoꝝ Leui. xix. Sed humiliter reſpōdeas ⁊ patiēter ſuſtineas ⁊ remittas ⁊ diligas: vt ꝑ tuā bonitatē deſtruas inimicū ⁊ vltorem. Nō eñ melioꝛi modo te de inimico tuo vindicare poteris: qꝛ aut in inimicitia ſua ꝑſeuerabit: ſic pena eius in inferno augmētabit̄ qḋ tn̄ intēdere nō debes: aut ira ſupata ad amicitiam cōuertet̄ ꝙ tali modo frequēter accipit: ꝙ verbuꝫ dulce mollificat animos: ⁊ mollis reſponſio frāgit irā et ſermo durus ſuſcitat furorē Prouer. xv. ſicut oſtenſum eſt. D. vj. 33. et. D. v. 6.
Arti. v. ¶ Quale autē ſit periculū gratis ad iram ꝓuocantiū:

exemplis ptꝫ beati Grego. iij. dialogoꝝ vbi de quadā 11
ſcribit muliere q̄ dum impudice acceſſit ad quendā heremitā nomine Martinū ipm offendit ipaqꝫ eodē die Exm̄
mortua fuit. Et primo dialogoꝝ. c. ix. de quodā ſcribit qui quendā bonū virū ad iracundiā concitando eodē die ſubito mortuus fuit: nec mirū qꝛ inquit idē beatus Grego. cum vir ſanctus ad iraſcendū trahit̄: q̄s alius ad iraſcendū niſi eius inhabitatoꝛ deus excitat: q̄ dicit ſi me ad iracundiā ꝓuocaueritis: gladi⁹ deuorabit vos Eſa. j. ¶ Licet ḡ multi pctōres iram dei incurrāt. Primo de ſupbis: q̄ ſicut ſerui poſt pactū a dn̄is recedētes eiſqꝫ ꝯtumaces fiunt: ita ſimulatores ⁊ callidi ꝓuocāt irā dei Job. xxxvj. ¶ Secūdo inuidi: ſicut diſcordātes iram incurrūt cantoris Numeri. xij. Locuta eſt Maria ⁊ Aaron ꝯ̄ Moyſen: ſupple ⁊ inuidia q̄dāmodo: ⁊ ſequit̄ iratus eſt dn̄s valde. ¶ Tertio auari ſicut fures irā iudicis Eſa. lvij. ꝓpter iniquitatē auaricie eius iratus ſum. ⁊ ꝑcuſſi eū. ¶ Quarto guloſi: ſicut ꝑmittētes aquā intrare nauē irā dn̄i nauis incurrūt Ps. lxxvij. Cū adhuc eſce eoꝝ eſſent in ore ipſoꝝ: ira dei deſcendit
ſup eos. ¶ Quinto accidioſi: ſicut terra ſterilis coloni 12
et nūcius piger irā eius q̄ miſit illū Nūeri. xj. Interea ortū eſt murmur ꝑpl'i q̄ſi dolentiū de labore ꝯ̄ dn̄m qḋ cū audiſſet irat⁹ eſt. ¶ Sexto luxurioſi: ſic adultera irā mariti: ſic patuit in effectu vindicte diluuij ⁊ ſodomorū: ſup q̄s effudit irā indignatiōis ſue Treñ. iiij. ¶ Septimo tn̄ ⁊ vltimo ſpecialiori q̄dā rōne ad irā ꝓuocātes: ⁊ irā in corde retinētes: irā dei incurrūt vt modo q̄ peccāt puniant̄. Qui ḡ ꝓuocādo irā in alijs inardeſce faciūt: vel ipam retinēdo in corde ſuo inflāmāt: iuſtū videt̄: ꝙ ira dei ad vindictā ꝯ̄ illos inardeſcat: ſicut ira regis ꝯ̄ volētes ſuos vberare: vel grauare vel occidere in ſua preſentia eos igne exteriori inflāmet: q̄s interioꝛ ignis retinendo inflāmauit Mat. xxij. Rex iratus eſt et miſſis exercitibꝫ: ꝑdidit homicidas illos.
¶ Remedia vō ꝑdicta mala tā culpe ꝙ pene rōnabiliter impeditiua ī generali ſunt tria. Cogitatio: obturatio: meditatio. ¶ Cogitatio ſui ſtatus: ſui finis: ⁊ alioꝝ 13 Arti. vj.
exēpli. Sui ſtat⁹: quē habet: ⁊ quē hr̄e pōt: irā diſſimulādo. Cogitatio eñ ſtat⁹ quē habet: irā deſtruere dꝫ̄: qꝛ cū nā hūana ſit nobilis: iras: ꝯtumelias ⁊ opprobria ꝯtemnere dꝫ̄: ⁊ ſpecialit̄ illi q̄ nobiles vocant̄: ⁊ ponit exēplū ad h̄ Seneca. iij. li. de ira. Sic inq̄t īmanis fera ad latratū canū leta reſpicit: ⁊ ſicut ſcopulus ꝯ̄ fluct⁹ ingētes incōcuſſus ſtat: ita q̄ non iraſcit īmobilis ſtat. Sed h̄ vere ꝓpriū eſt magnitudinis nō ſentire ſe ꝑcuſſum iniurijs. Cogitatio etiā ſtat⁹ quē hr̄e poſſet ꝑ meriti theſaurū quē diſſimilādo multiplicat: ⁊ de ſuis pctīs veniā īpetrat: qḋ ꝑ argumentū oñdit̄ a ꝯ̄rio ſenſu. Si ille irā dei ⁊ pctōꝝ meret̄ mltitudinē: q̄ irā reſeruat: qꝛ inanit̄ a deo pctōꝝ petit medelā: iux̄ illud Eccl. xxviij. hō hoī reſeruat irā: ⁊ a deo q̄rit medelā: ḡ a ꝯ̄rio ſenſu: et patꝫ. vide Criſo. q̄ aliā ad ꝓpoſitū aſſignat rōnē. D.
vj. 32 ¶ Secūdo cogitatio finis: ſic eñ copulatio mr̄imonij. cā eſt ꝯcordie int̄ amicos: ita dꝫ̄ eſſe cogitatio mr̄imonij: ꝙ erit int̄ oēs in morte qn̄ q̄libet alteri⁹ pa 14
rēti terre. ſ. q̄ eſt oīm q̄dāmō mr̄ maritabit̄. Memento ergo nouiſſimoꝝ: ⁊ deſine inimicari Eccl. xxviij. Nō
M. xj. 105. ¶ Tertio ꝯſideratio antiquoꝝ exemploꝝ. Exm̄
Valeri⁹ nāqꝫ ſcribit de quodā: q̄ inuenit ruſticū: ⁊ cū q̄reret̄: q̄re de illo vindictā non accepit rn̄dit: acciperē: niſi eſſem irat⁹ ſciebat ꝙ amoꝛ ⁊ ira ꝑuertūt ⁊ excedere faciūt ī iudicio. Plato etiā ſm̄ Valeriū li. iiij. diſcipulum quendā culpabilē inueniēs: alteri eum miſit corrigendum: quia ipſe iratus erat: et hoc rationabiliter: quia iuſtum videt̄: ꝙ in ira alium non corripiat: qui

deū orat dicens: dn̄e ne in furore tuo arguas me: neq̄z
15 in ira tua corripias me: in Pſ. xxxvij. ¶ Scd̄m videli=
cet quod etiā obturatio iram deſtruit: τ deſtruente poſt=
modū letificat: exemplū patz de volente candelā extin=
guere: illā obturādo: ne ſpiramē exire poſſit: extinguit.
ſi vo cōbuſtibilia inuenit plus accēdit. Sic i propoſito:
qui diſplicētia audit: ſi verba multiplicat: τ incōueniē=
tia: q: in multiloquio nō deerit pctm̄: ſi vo os obturat
et ſpiramē ire iteri⁹ itrudit: exēplo Saul q̄ iniurias ma
ledicor diſſimulabat. j. Re. x. et exēplo Dauidis: q̄ ad
iniurias τ opprobria ſemey nō r̄ndit. ij. Re. xvj. dicēs:
poſui ori meo cuſtodiā τc. Pſ. xxxviij. iras extinguit:
q: q̄ odit loquacitatē: extinguit maliciā Ecci. xix. Qui
ergo diſſimulat iniurias: callidus eſt: fatu⁹ irā ſuā ſtati
indicat Prouer. xij. gloſa. Natura ire eſt vt plata ma=
gis feruescat: occultata langueſcat. ¶ Poſt vo talē extin
ctionē: letaȓ extinguens: ſicut victor ſui ipſius: ſicut le=
taȓ victor inimici. vn̄ Criſo. ſup Jo. homel. iij. Lauda
ſti te: qn̄ irā cōtinuiſti vel qn̄ in verba prorupiſti: qn̄ vi=
ctus es: vl' qn̄ viciſti: imo τ accuſam⁹ nos in q̄t: τ vere
cundamur etiā nullo redarguēte τ multa penitētia ſu=
peruenit: τ rerū τ verbor. Sed cū nos ſupam⁹: gau=
dem⁹. Sed dicis ſi nō r̄ndeo deridebūt me: ſapiēs nō
16 inſipiētis gloriā queras. ¶ Tertio vo ad iſtā extinctio
nē multū iuuat: boni viri inter notos meditatio: quē
et ps que pacē erubeſcit p ſe petere reqrere deberet vt de
pace tractaret: q̄ ad h media adducat p̄dicta. Addens
etiā quod alior ſerui: multa ſub regib⁹ τ dn̄is ſuſtinēt:
ne ſeruitiū vel promotionē amittant: ita nos ne ſcz celū
amittamus: quod etiā ſuſtinere poterūt penas eternas
cordi duro debitas: ſicut patz. D. x. z. q̄ verbū amarū
ſuſtinē nō pōt: q etiā remittere vl' diſſimulare: nec eſt
verecūdū hoi: nec ei⁹ parētele: niſi ei cui verecundū eſt
imitator eſſe chriſti τ oīm ſctōr q̄ nobiliores fuerunt:
et tn̄ remiſerūt imo ecōuerſo: te de ſpū aliter ceco vel in=
firmo verecundū eſt vindicare: p̄dictis ergo infirma=
tus nō te ſuperaret ira tua Job. xxxvj.

J. ix. Judiciū tam eccl'iaſticor q̄ ſeculariū. Pmo oſtendeȓ electio. Scd̄o quali=
ter in iudicādo ſe h̄re debeāt. Tertio q̄liter pſonarū ac
ceptionē τ auariciā fugere debeāt. Quarto bn̄ iudicā=
tiū τ auariciā fugientiū meritū. Quinto q̄les errores
nōnullos iudices aſſociāt. Sexto illor reſpōſio cū re=
Ar. j. probatiōe. Septimo τ vltimo illor oſtēdēda eſt pena.
¶ Etiam ad primū nullus in officio iudicis vel cuiuſ=
1 cūq̄z ptātis: in q̄ ſibi alior ptinet regimē poni vel ad il=
lud eligi vel ad illud admittere deberet: niſi cū illis cō=
ditiōib⁹ oſtēſis. E. ij. articulo. v. p totū. Etiā virtutes
habeat quatuor vicz: ſcientiā ſeu prudentiā: q̄ ſciat q̄d
agere debeat: ne decipiaȓ et decipiat: ſicut oculos ſine
viſu: τ ſicut ſpeculator cecus ſup caſtrū obſeſſum: vel
cecus paſtor ſup oues inter lupos. Qr aūt in eis maior
reqraȓ prudētia τ ſcia: natura docet naturās: ipſe vicz
deus in operib⁹ ſuis quantū in opib⁹ ſuis: natura ſe=
quiȓ naturata: a q̄ ſola rōnalis deuiat natura. ¶ Pri=
mū ptz: q: ipſe deus maiorē ſcientiā poſuit in angelis
ſupmis q̄ habēt inferiores purgare: illuminare: τ pfi=
cere: τ p tanto gubernare: q̄z in inferiorib⁹ τ guberna=
tis. Maiorē inſup claritatē poſuit in planetis: q̄ habēt
alios illumiare: ſicut ptz de ſole: maiorē etiā apparētiā
et luminoſitatē τ claritatē poſuit in corpib⁹ celeſtibus
q̄ habēt inferiora ſuo motu gubernare: q̄z in iſtis infe=
riorib⁹. ¶ Hanc etiam pditionē ſequiȓ natura omniū
aīaliū q̄ viſū poſuit in capite: turpe eēt τ mōſtruoſū
et ɔtra naturā eſſet: q pedes eſſent oculati: τ caput ocu
lis τ viſu careret: ſic in propoſito. ¶ In oībus iſtis q̄ na 2
turarū pditiōib⁹ oſtēdiȓ: q maior ſciētia reqriȓ τ pru=
dentia in his q̄ q̄ad iudicia: vel q̄cūq̄z regimina ppo=
nunȓ: ipſis nāq̄z diciȓ Eſa. j. querite iudiciū. i. ſciam et
modū iudicādi ſicut Salomō. iij. Reg. iij. Et. ij. Pa=
ral'. j. Qui petiuit ſapientiā iudicādi ſubditos: in q̄ pe=
titione multū deo placuit: Ita illi q̄ alios iudicare vel
regere habēt: aliter nunq̄z bn̄ regerēt: q: licet ſapiētes
habeat iudex vel dn̄s pſiliarios: vel aſſeſſores ſi corru=
ptibiles ſint: vt pce vel p̄cio vel timore vel amore fle=
ctanȓ: q̄ quidē in eis potius q̄z in dn̄is vel iudicib⁹ ca=
dere pn̄t τ ſolēt vel ſi adulatores ſint τ veritatē nudā:
quā ipſe neſcit ſpecialiter vbi illū cū ignorantia ſua: ad
aliā plus inclinari vident partē: dicere diſſimulēt: vel
ficte dicāt: q frequēter ptingit: tam iudiciū q̄z regimen
peruertiȓ. Noli g̃ q̄rere fieri iudex niſi virtute valeas
irrūpere iniq̄tates Ecci. vij. ¶ Sed heu oīm p̄dictarū
naturarū ordinē deſtruxit natura rōnalis: q̄ oib⁹ natu
ris excellētior eſt: meliuſq̄z ſuijpſius: τ aliarū directiua
eſſe deberet. Ex cuius defectu verificaȓ iſtud Eſa. lvj.
ſpeculatores eius ceci oēs pter h lacerata eſt lex: τ nō
puenit vſq̄z ad finē iudiciū Abacuc. j. Propter p̄dicta
ergo vitanda pericula anteq̄z in q̄buſcunq̄z talib⁹ offi=
cijs ſitis poſiti: audite reges: et itelligite diſcite iudices
finiū terre: p̄bete aures vos q̄ cōtinetis multitu=
dines τc. Sapi. vj. q: iudex ſapiēs iudicabit pplm̄ ſuū
Ecci. x. Et talē ſapientiā h̄re teneȓ: ſicut ptz Mich. iij.
vbi deus talib⁹ loquiȓ dicēs: audite principes Jacob:
et duces dom⁹ iſrael: nunq̄z nō veſtrū eſt ſcire iudiciū
¶ Scd̄o h̄re deberēt potentiā ſeu fortitudinē ſicut mi= 3
les arma equos audaciā: qua ſententiā animo pceptā:
fortiter executioni demandēt. Ergo puide tibi viros
ſapiētes Exo. xviij. ſicut ptz. A. xxvij. 57. ¶ Tertio re
quiriȓ in ipſis iuſticia τ rectitudo ſicut artifici neceſſa=
ria eſt regula: q: de ſciētia τ potentia ſine iuſticia egre=
dieȓ iudiciū puerſū Aba. j. Fac g̃ q̄d p̄cipiȓ Deutro.
xvj. Judices τ mgr̃atus cōſtitues in pte tua vt iudicēt
pplm̄ iuſto iudicio τ tales τ nō alios ad hoc p̄para: τ
ante iudiciū para iuſticiā Ecci. xviij. ¶ Quarto requi
riȓ in eis maior maturitas: q̄ iudiciū quodāmodo etiā
ſi amarū ſit ſua dulcedine tempet: ſicut medicus potio
nē ſucuro tpat amarā: q: ſi impetuoſe iuſticiā facerent
ſeueritas reputareȓ. exēplū g̃ illi⁹ ſequaȓ de q̄ Sapien̄.
xij. Tu aūt dn̄ator virtutis cū trāquillitate oīa iudi=
cas. Tales prepoſuit deus pplo ſuo p Moyſen: q̄ dicit
Deutro. j. Tuli de tribub⁹ vr̄is viros ſapiētes τ nobi
les τ pſtitui eos principes tribunos τ cēturiones q̄n=
quagenos ac decanos qui docerent vos ſingula.
Ar. ij. ¶ Iſtis vo quatuor virtutib⁹ circa iudiciū vl' regimē:
ad quatuor vti debent effectus. ¶ Prima nāq̄z virtute
debent cauſam diligēter examinare. ¶ Secūda inue= 4
ſtigatam executiōi efficaciter demandare. ¶ Tertia in
vtroq̄z mediū inueſtigare. ¶ Quarta oīa tria lauda
biliter colorare. ¶ In principio exēplū Job eſt ſequē=
dum: qui ait Job. xxix. quā cauſam neſciebā: diligētiſ=
ſime inueſtigabam. ¶ Sed heu iſta inueſtigatio q̄nq̄z
impediȓ pter carnalē affectionē in illis q̄ de illis quos
carnaliter diligūt: nihil mali credere volunt vel inue=
ſtigare: eiſdem vo alios accuſantes: nimis faciliter cre=
dunt τ ad iudiciū ſine inueſtigatione procedūt: ſicut fe
cit ille putifar q̄ ad preces vxoris ſue iniuſte incarcera=
uit Joſeph anteq̄z cauſam inueſtigaret Gen̄. xxxix.
Quādoq̄z vo impediȓ per munera in his de quibus
Ecci. xx. Exenia τ dona excecant oculos iudicū. Ni
in hoc factū ſequunȓ Dauid. ij. Reg. vj. qui munera
ſuſcipiens de ſyba: ab ipſoq̄z male informatus: ex ſua

falſa ſuggeſtiõe myphiboſeth poſſeſſione ſua puauit: pte nõ vocata: nec audita: nec cauſa examinata. Tales nimis lenis ſunt cordis ꝓ actu iudiciario: qꝛ q̄ faciliter credit: lenis eſt cordis Eccl. xix. ¶ Quādoqꝫ vo impe-
5 dit timore: ſicut in his q̄ magnoꝝ timore falſa cõmit- tunt iuramēta innocēteſqꝫ ꝯdemnāt tam duodena q̄ȝ iudex: nocenteſqꝫ liberat: hi de ordine ſunt pilati: qui ti more Ceſaris cuius amicitiā timuit amittere: vel indi- gnationē incurrere quādo clamabāt: ſi hunc dimittis: non es amicus Ceſaris: cõtra cõſciētiam ſine ſufficiēti inueſtigatiõe chriſtū ꝯdemnauit. Tales ḡ nõ iudices: ſed potius Judas dicendi ſunt: qꝛ ſm Jſidoꝝ li. ix. c. iiij. Judex dr q̄ſi ius dicens: q̄ ergo iniuſte iudicat: no- men iudicis amittere meret̄ ꝛ Judas nuncupari: qꝛ ve ritatem que dicit: ego ſum via veritas ꝛc. Joan. xiiij. affectione vel munerum ſuſceptione: ſicut Judas vel timore: ſicut Pilatus vendidit: d̄ q̄bus Jo. viij. Uos ſm carnem iudicatis. ¶ Jn ſecūdo exemplū ſequendū eſt Saul: cui a deo dictū eſt. j. Re. xv. Uade ꝛ iterfice pctōres Amalech ſcꝫ potēter: nullū timendo. Hoc eñ deberet eſſe officiū iudicis potēter peccata ꝛ peccatores deſtruere. ¶ Sed heu nõnullis cõtingit ꝙ tūc Sauli ꝯtigit: q̄ rex cupiditate in parte: ꝛ ppli timore ꝛ clamo- re in parte victus: ſicut patet per hoc quod ſeq̄tur in re ſpõſione ſua ad Samuelē: q̄ eum de hoc rephendit: p̄ uaricatus in q̄t ſum ſermonē dñi: ꝛ verba tua timens populū: ꝛ obediēs voci eoꝝ: pluſqꝫ tpalia q̄ȝ eterna di ligens: pluſqꝫ hoīes q̄ȝ deum timēs de tpali regno re- probatꝰ: ꝛ eterno indignꝰ effectus eſt: ſic cõſimiles in- dicabit: q̄d dicit Eſa. liiij. Oēm linguā reſiſtentē iudica
7 bo. ¶ Jn tertio exēplū ſequendū eſt ſtatere: qꝛ ſicut ſta- tera diſcernit inter põdus ꝛ pondꝰ: q̄d ſit ponderoſiꝰ vel leuius: ita iudex habet officiū cognoſcēdi int̄ verū ꝛ falſum diſcernēdiqꝫ inter iuſtū ꝛ iniuſtū: iudicādiqꝫ vnū ab altero: oīmqꝫ cauſaꝝ ꝛ cauſantiū: põderare me rita ꝛ demerita. Et in his oībꝫ iuſte ſentētiare ſicut pa- tet p decretalē li. vj. de ſenten. ꝛ re iudica. c. cum eterni: vbi in textu exemplū ponit̄ d̄ iudice ꝛ ſtatera. Lingua ḡ ſtatere lingua eſt iudicis: qꝛ ſicut linguā ſtatere i me- dio neceſſe eſt poni: ad hoc ꝙ veritatē inter ponderan da oſtēdat: qꝛ ſi ꝓportionalit̄ in medio duoꝝ brachio- rū non ponat̄ nec ſituet̄: ſed ita format̄: ꝙ vnū brachiū longiꝰ ſit: ꝛ poſtea ponant̄ due res non eq̄lis ponderis in duobꝫ brachijs illud q̄d in pte breuiori plus lingue appropinquat: eleuat̄ licet maioris ſit ponderis. Jllud vo q̄d indiſtātiori ponit̄ pte: licet minꝰ ſit graue: depri mit̄. Jta linguā iudicis neceſſe eſt mediū tenere int̄ cau ſas ꝛ cauſas: inter pſonas ꝛ pſonas: inter ꝓpinq̄s ſeu amicos ꝛ remotos: ad hoc ꝙ veritatē iudicet. Jn cuiꝰ ſignū deus iudex iuſtꝰ: qui mediū naſcendo moriēdo: reſurgēdo tenuit ſuo p̄cepto ꝛ ordinatiõe iudicē: iudi- ciſqꝫ linguā in medio poſuit. Deut. xvj. dicēs: iudices ꝛ mgr̄os ꝯſtitues in oībus portis tuis: vt ſcꝫ ſicut me- diū quodā mõ tenent locū in porta inter intrinſecos ꝛ extrinſecos: ita ꝛ veritatē in iudicādo teneāt: ꝛ hoc eſt q̄d ſeq̄tur: vt iudicent pplm iuſto iudicio: nec in alterā partem declinent nec accipiāt pſonā: nec munera quia munera excecāt oculos ſapientū: ꝛ mutāt verba iuſto- rum. Et Deut. j. dicēs: q̄d iuſtū eſt iudicate: ſiue ciuis ſit ſiue peregrinꝰ: nulla erit diſtantia pſonarū: ita puū audietis vt magnū: nec accipietis cuiuſq̄ȝ pſonā: quia
8 dei iudiciū eſt. ¶ Si vo iſta lingua quā deus in medio poſuit: vt p̄dictis oſtenſum eſt auctoritatibꝫ: p diabolū extra locū ſuū ſcꝫ mediū moueat̄: ꝛ poſtea duo circa il- lā ſtatuant̄ hoīes de delictis corrigēdis: quoꝝ vnꝰ gra ue alius leue cõmiſit delictū: tamen ille qui graue com miſit delictum: amor munus cõſanguinitas affinitas vel falſitas ꝓpinquū facit ꝛ amicū. Aliū vo his ꝯtra- ria remotū faciunt. Primus iuſtificat̄: ꝛ liberat̄ ꝛ exal tat̄ ꝛ in magna menſa ſituat̄: ꝛ ad camerā ꝛ cõuiuium vocat̄. Secundꝰ vo deprimit̄ ꝯtemnit̄ ꝛ pculcat̄. No ta ad hoc exemplū de curia leonis. C. xvj. 36. Sic iu- dicauerūt illi: de q̄bus Dan. xiij. Conſtituti ſunt duo ſenes iudices in illo anno q̄ ſcꝫ Suſannā eis in malis placētē: iuſtificaſſent: ſi in iudicio coram eis comparu- iſſet: eis vo non conſentientē: ad mortē cõdemnauerūt Sic moderno tpe vidi ſub ſole ꝛ loco iudicij impieta- tem. Eccēs. iij. ¶ Aliud vo cõtra linguā iſtā eſt aduer 9
tendū: ꝙ vicꝫ quantūcunqꝫ lingua ſtatere q̄ȝtū ad for- mam: quā ab artifice accepit bene in medio ſituetur in optima equalitate intantū ꝙ nec ad vnā partē: quan- do brachia eius vacua ſunt declinent̄ nec ad aliā: ſi ali q̄d poſtmodū ponat̄ in ambobꝫ brachijs: vel aliq̄d in vno tm̄: hoc ei generaliter ineſt: ꝙ ad partē inclinatur ponderoſiorē. Jta quātumcūqꝫ a deo ordinante ꝛ p̄ci piente lingue nõ ſolū iudicū: ſed alioꝝ hoīm in medio vt predictū eſt: ſtatuant̄: tamen hoc oībus falſis ineſt generaliter: ꝙ illoꝝ lingue ad burſam inclinat̄ ponde- roſiorē tanq̄ȝ momētū ſtatere ꝛ tanq̄ȝ gutta roris. Sa- pi. xj. Jn qua auctoritate non ſolū lingue ſtatere cõpa rant̄ oēs p̄ncipes declinātes ambulātes fraudulent̄ Jere. vj. ꝓpter p̄dictas cauſas: qꝛ vicꝫ oēs declinaue runt in pš. xiij. ad munera ꝛ partē põderoſam: ꝛ ſequū tur retributiões Eſa. j. Sed etiā guttis compant̄ roris qꝛ ſic ros terrā irrigat ꝛ refrigerat hora matutina: q̄ñ minus indiget: in feruore vo diei q̄ñ calore quaſi com burit̄: euaneſcit: nec in aliquo terrā illā iuuat: ita iudi- ces ꝛ quicunqꝫ in curijs principū ꝛ magnoꝝ officijs ꝓ populi negocijs expediēdis conſtituti: illos q̄ minꝰ in digēt: ꝛ q̄ meliꝰ expectare poſſent: citius expediūt. Q̄d Exem
vt clariꝰ videat̄ exemplū in medio ponat̄ de duobꝫ ve nientibꝫ ad curiā magnoꝝ: ꝓ aliquo negocio expediē- do: ꝙ faciliter ſine placito terminari põt: quoꝝ vnꝰ ſit diues ꝛ alter paup: non eſt dubiū q̄n diues minꝰ indi geat citius expediri: qꝛ largiores habet expēſas: ꝛ tamē ꝓ fauoribꝫ ꝛ muneribꝫ citius expediunt̄: niſi in cauſis que placitū req̄runt: in q̄bus tales diuitꝰ in curijs ſu- is trahūt: qꝛ plura de illis lucrant̄: dicētes: ſicut patet M. viij. 41. paup vo famis ꝛ inopie conſumit̄ ardore habebit expecta reexpecta modicuꝫ ibi ꝛc. de q̄bus be ne ꝓphetizauit Oſee. vj. Miſcdia tua quaſi nubes ma tutina: ꝛ q̄ſi ros mane ꝑtranſiens: ſicut ptꝫ. M. ix. 20. quos rephēdit: ꝛ q̄bus penā eternā cõminat̄. Jn vna auctoritate Jacobꝫ apl's dicēs Ja. ij. Fratres mei noli te in pſonarū acceptiõe habere fidem dñi Jeſu chriſti ſi introierit in conuentū vrm: vir aureū anulū habēs in veſte candida introierit aūt paup i ſordido habitu: ꝛ intendatis in eum qui indutꝰ eſt veſte p̄clara dixeri- tiſqꝫ ei tu ſede huc: paupi dicatis: tu ſta illuc: nonne iu dicatis apud voſmetipos nullā cõuiſſionē: ꝛ ſi a deo habentes: ꝛ facti eſtis iudices cogitationū iniquaꝝ ſcꝫ q̄bus ſic cogitatis ſic vos facere debere ex q̄bus ad ta le iniquū ꝓceditis iudicium: ꝛ male ſicut patet p hoc quod ſeq̄tur. Audite fratres mei: nõne deꝰ elegit pau peres i hoc mūdo: vos aūt inhonoraſtis pauperē: ḡ nõ eſtis amici dei: qꝛ amicoꝝ eſt idē velle ꝛ nolle: et diligē ꝛ nõ diligere ſm phm in Ethicis. Nõne diuites p potē tiam opprimunt vos ꝛ ipi trahūt vos ad iudiciū: ꝛ ci- to poſt ꝯcludit ſententiā illoꝝ dicens. Judiciū ſine mi ſericordia illi: qui non facit miſericordiā ſupple indigē tibꝫ. ¶ Jn quarto exemplū eſt ſequendū illius ſamari- 10
tani Luce. x. Qui vulnera ſanādo oleum cū vino mi-

ſcuit. Sic iudex in iudicādo: ⁊ peccatoꝝ vulnera ſanā-
do: rigoꝛem quadā moderatione ⁊ verboꝝ maturitate
tēperare debet. ¶ Sꝫ heu q̄ oleū ⁊ vinū apponere mi-
xta deberent: illa diuidūt oleo peccatoꝛis: id eſt adula-
tionis ⁊ dulcedinis potentiū impinguēdo capita. Sꝫ
ſicut iudei chꝛiſto: ita ip̄i pauperibus: ⁊ eius membꝛis
vinū ꝓpinant myꝛrhatū: qꝛ magnū cōtra eos exercent
rigoꝛem. Unde Inno. li. ij. de vilitate conditiōis hūa
ne. Pauperū inquit cauſam cū moꝛa negligitis: diuit̄
cauſam cū inſtantia ꝓmouetis: in illis rigoꝛem oſtēdi
tis: in iſtis manſuetudinē diſpenſatis: illos cū difficul
tate reſpicitis: iſtos cum fauoꝛe tractatis: illos negligē
ter auditis: iſtos ſubtiliter auſcultatis: loquitur diues
⁊ verbum vſqꝫ ad nubes extollit̄: loquit̄ paup̱: ⁊ dicūt
quis eſt hic? Eccl. xiij. Illi ſcꝫ qui pupillo non iudicāt:
⁊ cauſa vidue non ingredit̄ ad eos Eſa. j. Tales nō vi
dent̄ cogitare: ꝙ coꝛam iudicib⁹ ſup̱ioꝛibus d̄ iudicijs
ſuis reſpondebūt vtinā ratio ad hoc cogitādū duceret
ſic̄ Joſaphat rex ad ſuoꝝ iudiciū reduxit memoꝛiā de
q̊ habet̄. ij. Paral. xix. ꝙ conſtituit iudices terre in cun
ctis ciuitatib⁹ Juda dicens eis: videte q̇d faciatis? nō
enī hoīs exercetis iudiciū: ſed dn̄i ⁊ quodcūqꝫ iudica-
ueritis: in vos redundabit: ſit timoꝛ dn̄i vobiſcum: et
cum diligentia cuncta facite: non enī eſt apud deū ini-
quitas: nec p̱ſonarū acceptio nec cupido munerū. In
qua auctoꝛitate manifeſte datur intelligi ꝙ illi qui in
iudicijs ſuis a iudicijs diſcrepare vl̄ diſcoꝛdare volūt
diuinis: neceſſe habent perſonaruꝫ deteſtari acceptio-
nem ⁊ munerū receptionem.
Ar. iij. ¶ Ad euitationem pꝛimi nos inducūt antiquoꝝ exem
pla ⁊ ſanctoꝛū auctoꝛitates. ¶ Pꝛimū in factis: pꝛimo
11 oſtendit̄ romanoꝝ: quoꝝ iudices antiquit⁹ faciē legū
tur habuiſſe velatam: vt ſolū cauſarū audirent condi-
tiones: neminē cauſantem videntes ne foꝛte ex amoꝛe
vel timoꝛe citius diuitem expedirēt: qꝫ pauperem poti
uſqꝫ pulchꝛā audirēt qꝫ turpem: ſicut nōnulli iudices
Exm̄ faciūt animarū: ſicut fecerūt illi qui abbatiſſam ſepius
venientē ad eoꝝ curiam nō expedierūt donec vno die
pulchꝛioꝛes de domo ſua ſecū duceret. Tales nec p̄di-
ctoꝝ romanoꝝ: nec etiam Moyſi moꝛe: qui velamen
poſuit ſup̱ faciem ſuā: cuꝫ loqueret̄ filijs iſrael iudicia
dei. Exo. xxxiiij. Uelatā non habent faciē in acceptiōe
perſonarū: errantes: ſc̄m faciem iudicātes ꝯtra dei pꝛe-
ceptū Jo. vij. Nolite inquit ſc̄m faciē iudicare: ſed iu-
ſtum iudiciū iudicate: aliter non eſtis iudices dei: quia
ip̄e vultū iudicū eius operit. Job. ix. Nota. J. L. xij.
l. 2. 3. ¶ Et nota ſolū ad euitandā perſonarū acceptio-
nem: que fit rōne perſonarū viſarū: habent moderni
12 iudices exemplū in antiquis. Sed etiam ad euitandū
perſonarū acceptionē que rōne fit parentele vl̄ ꝓpinq
Exm̄ tatis: ſeu conſanguinitatis in laudabili quadā ciuitate
Italie habent exemplū. In illa nāqꝫ ſemper iudex cō-
ſtituit̄ extrane⁹ quē nec ꝯſanguinei nec affines errare
faciunt cui concoꝛdat lex ciuilis. ff. de officio aſſeſſoꝛis
l. ſi in eadē in digeſto veteri li. j. q̇ in magnis non iudi-
cat: niſi ſecretius ſenioꝛib⁹ vocatis: ⁊ diſcretioꝛib⁹: qui
bus cauſam exponit ſine p̱ſonarū exp̄ſſione: querens:
q̄le iudiciū de tali debuit facto: vt ſic in ꝯſulendo: tam
ad amicū ⁊ ꝓpinquū: qꝫ ad inimicū ⁊ remotū eq̄liter
ſe habeat: p̱ quē modū Dauid iudiciū dedit ꝯ ſeip̄m.
ij. Re. xij. vbi Nathan dixit ad eū: reſpōde mihi iudi-
ciū: ⁊ bene quidē: qꝛ dicit Caſſiodoꝛ⁹ ſup̱ illud pſalmi
op̱at̄ iuſticiā ⁊c̄. ꝙ iuſticia non nouit patrē: non nouit
m̄rem: veritatē nouit: p̱ſonā non accipit: deū imitatur
13 apud quē vt p̄dictū eſt: non eſt perſonarū acceptio. Et
non ſolū p̱ſonarū acceptionē: verū etiā chꝛiſti imitato-
res fugere deberēt auariciā ⁊ muneꝝ receptionē: ⁊ ſpe
cialiter hoc in iudicib⁹ req̄rit̄ quibuſcunqꝫ: qꝛ dicit lex
ꝙ iudices non debēt eſſe cupidi: nec auari: qꝛ auaricia
radix eſt oīm maloꝝ vt in autentica vt iudices ſine quo
quo ſuffragio. §. cogitatio Coll. ij. Ad iſtud ḡ auaricie
viciuꝫ euitandum eos inducere deberent antiquoꝛum
exempla: ratio et auctoꝛitas. Antiquoꝛuꝫ v̊o exempla
ad pꝛopoſitum pꝛimo ex li. Ualerij q̇ li. iiij. ſcribit. Qꝛ Exm̄
Scipio affrican⁹ q̇ totā Affricā ſubiecerat: accuſat⁹: ꝙ
munera accepiſſet: reſpōdit ſe nihil de illa terra niſi co-
gnomen repoꝛtaſſe. Idē li. iiij. dixit: ꝙ manthenſis cu
rio reſpōdit legatis ſammitentiū ſibi munera offeren-
tib⁹: qꝛ de ligneo cathino edebat: repoꝛtate inquit ma-
lo locupletib⁹ impare: qꝫ locupletē fieri: ⁊ mementote
me: nec acie vlciſci: nec pecunia coꝛrumpi poſſe. ¶ Se-
cundo ad hoc eſt: ꝙ ſcribit Tulli⁹ de Quintio herone
cui gens etheleoꝝ attulit donaria: qꝛ viderunt ip̄m in
ligneis: ⁊ fictilib⁹ vaſis comedere: attulerunt etiā vaſa Exm̄
exquiſite facta q̇bus ait habite ꝯtinentie: q̄ſi paup̱tati
eſſe ſuccurrendū putatis: maluerunt inq̇t Tuli⁹ pau-
perē diuiti imperio: qꝫ econuerſo. ¶ Tertio ad hoc eſt
qd̄ ſcribit Augu. de ciui. dei li. v. c. xviij. ꝙ Luci⁹ vale
rius defunct⁹ in ꝯſulatu a deo paup̱ erat: ꝙ pecuniā ꝓ
eius ſepultura in populo colligebant. ¶ Quarto ad h̊ Exm̄
eſt ꝙ in vita legit̄ ſancti Silueſtri: ꝙ vicꝫ duo iudices
Saraceni in diſputatione habita inter Silueſtrū ⁊ iu-
deos in p̄ſentia Conſtātini imp̱atoꝛis: ⁊ Helene ma-
tris ſue: tales oꝛdinati erant quoꝛū vnus Crato vide-
licet ph̄s nihil terrenū habere voluit: alius v̊o Zeno-
phil⁹ ꝯſul exiſtens: nūqꝫ mun⁹ ab aliquo ſuſcepit: ꝓ-
pter que a nulla parte: cōtra eos ſuſpicio oꝛiri potuit.
¶ In comp̱atione p̄dictoꝝ ſaracenoꝛū: q̇d coꝛam deo
reſpondebunt chꝛiſtiani: quoꝝ dextera intantū reple-
ta eſt munerib⁹ ꝙ in paruo tp̱e: poſtqꝫ in poteſtate cō-
ſtituti ſunt iudiciaria vel q̇buſcunqꝫ alijs officijs: ter-
ras emunt domos ex munerib⁹ ⁊ vſuris ⁊ iniq̇tate edi
ficant pecunias multas: cum multis thezaurizant ma
ledictionib⁹: cū enī ſaluatoꝛ Math. v. Niſi abundaue
rit iuſticia veſtra: pluſqꝫ ſcribarū ⁊ phariſeoꝝ: non in-
trabitis i regnū celoꝝ: quō illuc intrabūt? quoꝝ iuſti-
cia ſine vlla comp̱atione minoꝛ eſt: non ḡ intrabunt: qꝛ
domin⁹ aufert a Hierl̄m bellatoꝛē et iudicē Eſa. iij.
Et non ſolū ſaracenoꝝ ſed etiā chꝛiſtianoꝝ ad ꝓpoſitū 14
ſunt exempla quoꝝ duo ſcribit Ber. ad Eugeniū pa-
pam de conſi. l. iiij. c. xj. ¶ Pꝛimū de Martino p̄ſbyte Exm̄
ro cardinali q̇ de legatiōe paup̱ rediens: equū ſibi ne-
ceſſariū ab ep̄o floꝛentino datū: audiens: ꝙ eū cauſam
in curia haberet remiſit: dicens: decepiſti me neſciui te
cauſam in romana habere curia: d̄ Eugenio etiā papa
dicit̄ ꝙ nūqꝫ accepit ab illo q̇ cām habuit in curia: iſte
tn̄ mod⁹ mutat⁹ videt̄ in illis: q̇ plura recipiūt ab his
q̇ in curia habēt facere: qꝫ ab alijs: aliter pauca recipe-
rent: ꝙ ⁊ ſani⁹ foꝛet: qꝛ meli⁹ eſt modicū iuſto ⁊c̄. in pſ.
xxxvj. ¶ Secundū v̊o eſt de ep̄o Carnotēſi: q̇ legatus
miſſus in aquitaniā ſecū ſanctū ducēs Ber. q̇ ibidem
de illo ſcribit. Qꝛ vidit ꝙ vicꝫ nec piſcem ſcurionē nec Exm̄
ligneas ſcutellas ab aliq̊ gratis ꝓ encenio oblata ſuſce
pere voluit. Tales enī ſuſcitauit iudices. Judi. ij. Li-
cet deus pp̄l̄o ſuo tales ꝓmiſerit iudices: dicēs Eſa. j. 15
Reſtituā iudices tuos vt fuerūt p̄us: ⁊ ꝯſiliarios tu-
os ſicut antiquit⁹: neſcit̄ tamē qn̄ veniēt: qꝛ iſtis tp̱ib⁹
pauci apparēt vel nulli: q̇ in poteſtate ꝯſtituti: ꝓ alijs
facere velint: niſi ꝓ aliq̊ dono vel tp̱ali cōmodo in re
vel in ſpe recepto. In ſpe ideo dicit̄: qꝛ frequēter viſuꝫ
eſt: ꝙ anteqꝫ aliq̇d actu recipiāt ꝓ illis libēter faciant:
q̊s imp̱oſterū daturos ſperāt. Si v̊o poſtmodū ſpera-

to defrandent ad magnā ꝯ nō dantē: ꝓuocant inimicitiā: non qꝛ iniuriā fecit: sed qꝛ sua non dedit ꝓ negocio: qḋ gratis facere debuerūt: vnde si talis corā eis iterū ꝓ negocijs suis emergentibꝫ cōpareat toruū vultū: ⁊ difficultatē vl' repulsam patiet quātumcūqꝫ iusticiā se habere asserat. Nō enī ita sensibilis ⁊ palpabilis est apud eos iusticia: sicut pecunia. Pecunia ponderosior est: ⁊ ideo ad illā partē statera inclinat. Et iusticia tanqꝫ res que non videt nec palpat vilipendit: ⁊ paup cū illa non audit: sed excludit in curijs illis: de qbus ait Helinandꝰ in Cronica sua li. xj. In domibꝫ inqt prelatoꝝ: ⁊ pncipū: oīa hodie sunt venalia: frustra ibi de testimonio ꝯsciencie de honestate moꝝ: nisi pcio interueniente cōfidis. Quia ſm Ouidiū li. fine ti. curia pauperibꝫ clausa est: dat census honores inde grauis iudex: inde seuerꝰ eques scꝫ ꝯ non dantes ꝫ audito minimo surgūt quasi principi summo dissiliunt value: nihil auditur nisi salue: qꝛ sine meritoꝝ ⁊ causarū discretione: vtinā dixerunt populū cui hec sunt: sicut ptꝫ. J. L. xiij. 13. Et tamen tales q libenter munera recipiūt: multū ꝯ rōnem faciūt siue sint in potestate ꝯstituti: siue illoꝝ amici vel ministri: qꝛ si iniustā habeāt causam
16 ꝓ qua iuuanda munera dant. Aut eis in causa illa fauent: aut non. In pmo casu sunt iniusti ⁊ irā dei merētur: sicut ptꝫ. ij. Paral'. xix. de Josaphat cui dixit deꝰ p ꝓpham: qꝛ iniq pbuisti auxiliū: idcirco irā dei merebaris. In secūdo casu ingrati iudicant: nec cū secura cōsciētia recipiūt: q facere non intendunt illud ꝓ q donū eis dat. Si vo iustā habeāt cām: aut illā expedire tenētur: ⁊ tūc qs illos a simonia excusabit: q iusticiā quam gratis facere tenent: pecunia vendūt. Vn̄ Petrꝰ rauēnas in qdā epl'a. Acceptior apud deū est iusticia qꝫ prebenda: ideo cū in vtroqꝫ possit simonia cōmitti: dānabilior tn̄ est oīs venalitas in exhibitiōe iusticie: qꝫ pbēde vel decime. Nota. M. viij. 22. Tales non reputat decretū bonos iudices: sumptū ex vbis beati Gregorij. xj. q. iij. q recte: ⁊ c. non licet. Qui in qt recte iudicat ⁊ pmiū remuneratiōis expectat fraudē i deū impetrat qꝛ iusticiā quā gratis impertire debuit: acceptiōe pecunie vendit. Secundū ģ decretū assumptū ex vbis Augu. ad Macedonianū. Nō debet iudex vendere iustū iudiciū sicut ptꝫ. xiiij. q. v. non sane. Non ideo inquit debet iudex vendere iustū iudiciū: aut testis verū testimoniū: qꝛ vendit aduocatꝰ iustū patrociniū aut iurisperitꝰ verū ꝯsiliū. Illi enī scꝫ iudices ⁊ testes int vtrāqꝫ partē ad examē exhibent: isti ex vna parte ꝯsistunt. Sed heu non obstantibꝫ oībꝫ istis exēplis rationibus ⁊ auctoritatibꝫ principes eius in muneribus iudicāt. Mich. iij. Sicut illi. j. Re. viij. Qui acceperūt munera ⁊ ꝑuerterunt iudiciū. Et ideo perit iustus in iusticia sua: ⁊ impius lōgo viuit tpe in malicia sua. Eccēs. vij. qꝛ ꝓpter hoc vix est: q derelinquere timet: qꝛ dicit Decretū sumptū ex vbis. Jsidori. xj. q. iij. paup. Paup inquit qui non habet quod offerat non solū audiri contemnit: sed etiā ꝯ veritatē opprimit cito violat auro iusticia nullāqꝫ reus ꝯtimescit culpam quā redimere minimis existimat.

Ar. iiij. ¶ Si vo in iudicādo pdictas tenuerint vt virtutes in articulo secūdo tactas: ⁊ ꝑsonarū acceptionē ⁊ cupidi
17 tatem ⁊ oīa alia: que iudicij impediūt veritatē: que in genere sunt quatuor: sicut patet. J. xiij. 28. ⁊ ex Decreto sumpto ex verbis btī Gregorij. xj. q. iij. quatuor scꝫ timor cupiditas odium amor postposuerint quantū sit illoꝝ meritū: quantūqꝫ deus illoꝝ acceptet iusticiam: in parte historie ostendit que in Cronicis qbusdam continet romanoꝝ pontificem: de quodam papa Gregorio nomine: q iniquos rome ecclias inuadētes Ex
oblationesqꝫ vi asportantes: ⁊ p vias peregrinos spoliantes: post debitū iuris ⁊ sententiarum ꝓcessum: nō correctos: p suos occidi pmisit: cui cū morti appropinquaret suaserunt cardinales ꝙ iuberet se post mortem inter alios pontifices non sepeliri: qꝛ sanguinē multū effuderat ⁊ statum ꝓ tanto ecclasticum deturpauerat Qui se primo excusauit: illorum increpans ingratitudinē: quia ipsorum hoc fecit compatiēdo paupertati: asserēs: ꝙ spoliatores vidit auro indutos: ipsosqꝫ fere nudos. Et insup hoc iuste fecit: qꝛ primo eos docuit contra illoꝝ errores pdicauit: nec ꝓficiēdo imperatori misit ꝓ auxilio habendo: qui se occasione alterꝰ belli excusauit gladium materialē in hoc casu eidem cōmittēdo. Et sic stipendiarijs conductis expediuit primo malefactores in vrbe: vidensqꝫ negocium in manibꝫ prosperari: vias extra euacuauit a latronibꝫ per Italiam. Asseruit etiā: ꝙ fines in hoc deō placuisse legit: quia tamen inquit cum hoīes simus in talibus deficere possumus rationibꝫ: corpus meū mortuū: coram ostio ecclesie sancti Petri clauso ⁊ firmato ponite sepulturam de qua loquimini totaliter diuino cōmittētes arbitrio: vt ipse signo ostendat vbi corpus meū voluerit esse sepultum ꝙ cum fecissent cum magno impetu ostium apertum fuit: nullo hominū ad illud manum ponēte: in signū: ꝙ in eccl'ia iustꝰ iudex sepeliri debuit. Quod ⁊ factum fuit: ad laudem ⁊ gl'iam eius: qui tali tanqꝫ euidenti signo ostendit: qm̄ beati q custodiūt iudiciū ⁊ faciūt iusticiam in oīm tempore.

¶ Non sic impij non sic: qui potius in potestate cōstituti rerū inanimatarū ⁊ ferarū ⁊ bestiarū atqꝫ maloꝝ hoīm qꝫ pdicti vel alioꝝ iustoꝝ iudicum mores sequunt atqꝫ conditiones. ¶ Primo inter res inanimatas instrumento musico male temperato assimilātur: quia sicut illud non cōcordat: nisi bene tangat: ita nec iudex falsus vel alij de duodena cōcordabunt cum lege vel iusticia vel eum causante vel litigāte vel etiā inter se: nisi muneribꝫ datis: bene tāgant ⁊ equaliter: aliter ille qui minꝰ tāgit: ab alijs discordabit sicut patet in illis a qbus iudex: vt moris est quesiuit si essent in vno ꝯcordati: quoꝝ vnus respondit non: quia qlibet de socijs meis accepit quadraginta solidos: ⁊ ego non recepi nisi viginti chorda illa ideo discordabat: quia non fuit ita intense tacta: sicut alie. Non qꝛ iusticiā vl' iniusticiā in causa videbat. Qui ergo ſm Petroniū faciunt leges vbi sola pecunia regnat: aut vbi pauptas vincere nulla potest nec iudiciū nihil est: nisi publica merces. ¶ Secūdo Jsidorus de summo bono li. iij. c. liiij. Nos scille compat: cuiꝰ similitudinis vnam causam ibidem tangit: dicens: hoꝝ inqt figura: vt ait quidam: tanqꝫ scilla depingit atqꝫ describit: ipsa siquidē est hūana facie: sed caninis capitibꝫ circūdata: sic in ꝓposito sicut ptꝫ. C. xj. 48. Secundo scille compari possunt: q maris vorago seu scopulꝰ esse dicit nauigātibꝫ nocet: ita isti placitantibꝫ nocent. Pro quo est aduertēdū: ꝙ scilla ⁊ caribdis: duo esse maris loca periculosa dicunt: ꝙ in tali situ posite sunt tempestates: ꝙ cū difficultate possunt nauigantes mediū tenere quin in vna parte vel alia ledant: qꝛ dū ab vna se elongare nitunt: in aliam incidūt. Recte in ꝯsimili periculo sunt. Prio generaliter oēs nauigantes mare magnū huiꝰ mundi inter scopulos ⁊ tempestates magnoꝝ: ⁊ tyrannoꝝ ⁊ falsoꝝ principū: atqꝫ ductorū patrie: qꝛ ipi cōiter int se vel rōne superbie seu cupiditatis ⁊ hmōi diuisi sunt Nam ⁊ Sathan cui seruiūt: in se diuisus est: volētes ģ inter illos vitā ad portū qetis ducere: dū nō possunt

vtriqꝫ placere ab vno frāgunť: ⁊ q̄ꝛ magus om̄es ꝑſe-
quiť: qui aduerſario adherent: vel dū ab vno falſo fu
giunt: in aliū incidūt: cū quo ꝯcordātes in malo ſpūa-
liter ſrangunť quō ſi fugiat vir a facie leonis ⁊ occur-
20 rat ei vrſus. Amos. v. ¶ Secūdo in hoc periculo ſpe-
cialiter ſunt: qui cū falſis iudicibꝫ vł alijs quibuſcūqꝫ
in poteſtate ꝯſtitutis: facere habent: q̄ꝛ ſiue fugerint iu
ſticiam ⁊ appropinquauerint in cauſis ſuis iniuſticie:
ſiue econuerſo: ſine dāno non euadent: ſiue voluerint
mali dn̄i volūtati parcere ſiue non immunes non eua
dēt: qđ pulchre oſtendiť in tertia parte ſpeculi hiſtoria
Exm̄ lis in facto Honorici regis vandaloꝝ qui tp̄e Zeno
nis imperatoris om̄es ep̄os regni ſui ꝓ extirpatiōe here
ſis Arriane ſimul ꝯgregatos ſpoliauit tanq̄ heretic⁹
⁊ tyrann⁹ peſſim⁹: quo facto iuramētum ab eis exegit
ꝙ filiū ſuū poſt illū regem facerent: ꝙ etiam ad alia lo-
ca ꝯtra illū non ſcriberent: timuit forte: ne ꝓpter here-
ſim filiū de regno excluderent: vel ne ad curiam roma
nam ꝯtra eū ſcriberent: cui exactioni aliqui ꝯſenſerūt:
aliqui diſſenſerūt. Ad ꝯſentientes vo dixit: vos cōtra
formā euangelij iuraſtis: nunq̄ ad loca veſtra redibi-
tis. Ad non iurantes vo dixit: nec vos ad loca veſtra
redibitis: quia filiū meū poſt me regnare non vultis.
Ita nunc accidit tam volentibꝫ malis in malo placere
miniſterio: quia etiā aliqua occaſione ip̄os in fine ſpo-
liauit: qꝫ nolētibꝫ quibꝫ nocet ſicut hoſtibꝫ. Idē etiam
accidit tam volentibꝫ ſc̄m euangelij viuere veritatem
⁊ fidelitatem qꝫ nolentibꝫ: qui oēs dicere poſſent cum
Suſanna Dan̄. xiij. Anguſtie mihi ſūt vndiqꝫ: ſi hoc
egero mors mihi eſt: ſi aūt non egero non effugiā ma-
nus veſtras: ⁊ vtinā eligerēt ⁊ dicerent qđ ſequiť: ſed
meli⁹ eſt mihi abſqꝫ ope incidere in man⁹ vr̄as qꝫ pec-
21 care in ꝯſpectu dei. ¶ Tertio tales currui male vncto
aſſimilanť: q̄ꝛ ſicut ille ſtridet: ita iſti dentibꝫ ⁊ verbis
amaris ſup non vngētes ſtrident: ideo in ꝓuerbio dꝛ
illis: q̇ cum eis facere habent oportet ꝙ illoꝝ inungas
Exm̄ man⁹. Quod ꝓuerbiū mulier q̄dā paupcula: q̄ coram
talibꝫ expediri non potuit: audiēs: ex ſimplicitate ferť
ad domū cucurriſſe: ⁊ vngento ſecū accepto ad iudicē
appropinquās: q̄ſi volens ſecreti⁹ ſibi loq̇: manū ip̄m
aperiri fecit: q̄ſi volens in ea pecuniā ponere: q̄ aperta
corā om̄ibꝫ: non ſine magna iudicis verecūdia: fertur
man⁹ illi⁹ vnxiſſe: q̇ ꝯfuſionem cōpulſus: ip̄am expe-
diuit. ¶ Nec ſimilis erat illi vidue Lu. xviij. q̄ venit
ad iudicē: q̇ nec deū timuit ⁊c̄: ⁊ tamē vindicauit eam:
q̄ꝛ moleſta illi erat. ¶ Quarto leges ⁊ ſtatuta ⁊ facta il-
loꝝ telis cōparanť aranearū: q̄ muſcas ⁊ nō aīalia ma
gna capiūt: ita nec iſti magnos ⁊ dantes munera: ſed
qđ peius eſt ip̄os honorant: q̄ꝛ victoriā ⁊ honorē acq̇-
runt: q̄ꝛ dant munera Prouer. xxij. ¶ Quinto illorum
compationē: vide. A. xij. 42. ¶ Sexto inanimatis pe-
iores ſunt: q̄ꝛ aqua in diluuio: ⁊ ignis in camino Da-
nielis: bonis ⁊ iuſtis pepcit: ⁊ in Sodoma ignis ⁊ ſul
22 Canes phur. ¶ Inter beſtias vo cani cōparanť non cuicūqꝫ
qui in pace ſtat ante mēſam vſqꝫ ei deť vel aliq̇d proij-
ciať: ſed illi qui rapit de mēſa: vł latrando petit: ita pn
ceps poſtulat Mich. vij. gloſa: non expectāt vt mune
ra offeranť: ſed ſubditos dare cogūt: ſequiť ⁊ iudex in
non redddendo eſt interliniaris: ſcꝫ non reddet: videť
eīn̄ eis ꝙ mutuū ab eis: nec reddi nec repeti debeat. Et
ſicut canes: immo peius q̄ canes mordent dētibꝫ ſuis
⁊ ſi q̇s non dederit in ore ip̄oꝝ q̇ppiā ſanctificāt ſuper
eū preliū. Mich. iij. Sup dantes quātūcūqꝫ ſint mali
latrones vel pctōres: non latrāt: ſed vel eos ſupportāt
vel ad min⁹ a corpali punitiōe parcūt ⁊ in penā pecu-
niariā non ſolū ꝯ oīa q̄ ſcripta ſunt. C. xvj. 38. cum ſe-
quentibꝫ: ſed etiā ꝯ legē ciuilē. q̄ habeť. C. lj. 2. de trāſ-
actiōibꝫ. l. trāſigere ſb illo q̇ ſequiť tenore trāſigere vel
paciſci de crimine capitali: excepto adulterio non eſt ꝓ-
hibitū: in alijs aūt publicis criminibꝫ q̄ ſanguinis pe-
nā non ingerūt trāſigere non licet: id eſt inter ſe cōpo-
nere: ne pena debita puniať. ¶ Et non ſolū q̇ accipit: ſꝫ
q̇ male dando occaſionē dant male accipiēdi: peccant:
ſicut ptꝫ. C. lj. 9. ad legē iuliā repetūdarū. l. ſanximus
ſub his vbis non mō aduerſus accipientē: ſed etiā ad-
uerſus dantē accuſandi cūctis cōcedim⁹ facultatē. Et 23
hoc verū eſt: qn̄ iniuſtā habet cām: vel qn̄ aliter expe-
diri poſſet. In his eīn̄ caſibꝫ tā iudicē q̄ ſeip̄os corrū-
punt: ⁊ peccāt tā Gyeſi qꝫ Simon: tā Balacc qꝫ Ba-
laam. Numeri. xxij. Sicut ergo qui vendit: ita q̇ emit
non letetur. Ezech. vij. ⁊ bene dicit non letetur: q̄ꝛ ex
tali prophana mercatione: fere omnia mala cōtingūt:
ꝙ ſic oſtendiť: vbi nō eſt timor pene: vix eſt timor pec-
cati: q̄ꝛ vbi non timeť effect⁹: vix timeť cauſa. Illi ḡ q̇
parū timent penā pecuniarū: q̄ꝛ forte diuites ſunt: pa-
rū timent peccare: ſed dū parū timent peccare: oīa ma-
la cōmittūt: igiť ⁊c̄. Ideo dicit lex in autentica vt iudi
ces ſine quoquo ſuffragio. Coll. ij. §. cogitatio vſus ſi.
Qꝛ vna eſt oīm occaſio maloꝝ: ⁊ accipe ſuffragiū a iu
dicibꝫ toti⁹ nequitie eſt principiū ⁊ termin⁹: cui cōcor-
dat apl's ibidē adductus: dicēs: ꝙ cupiditas eſt radix
oīm maloꝝ. Ideo iura remedium ꝯtra adhibuerūt: ꝙ
vnuſq̇ſqꝫ pena: quā pl⁹ timet: punieť: ſicut oſtēſuꝫ eſt.
C. xvj. 37. Sꝫ om̄ino ꝯriū eſt: q̄ꝛ oēs penas habēt vt
cōiter q̄s plus diligūt ⁊ min⁹ timēt: q̄ꝛ paup minus ti
met corpalē ⁊ illā habet ꝯ foꝝ ⁊ eccl'iam: diues minus
timet pecuniariā: ⁊ illā habet ⁊ ſic dū in defectu iudi-
cū nec paup nec diues peccare timet: ptꝫ q̄ꝛ ad vtroſqꝫ
egreſſa eſt iniq̇tas de Babylone a ſenioribꝫ iudicibꝫ: q̇
videbanť regere ppl'm Dan̄. xiij. ¶ Sicut hec vba vi-
debanť regere: ſunt perelenthica. i. apparentia ⁊ nō exi
ſtentia. Ita etiā in nōnullis moderni tp̄is: q̇ non ſolū
p̄dictoꝝ teſtiū verū etiā iudicū q̇ Suſannā ſine ſuffici 24
ente teſtiū examinatiōe ad mortē ꝯdemnauerūt ſequū
tur ꝯditiōes eandē habēt ſignificationē. In curia nāq-
qꝫ laicali: tā iudices qꝫ duodecim iurati: iudicij inq̇ſito
res ⁊ p̄paratores: ac p̄nūciatores vt frequēter p̄dictis
aſſimilanť in errore: ita vt duodecim iurati p̄dictis te-
ſtibꝫ: nā ⁊ ipi q̇dam faciūt de re de qua oneranť teſtifi-
cationē. Et iudices moderni p̄dictis iudicibꝫ cōparen
tur: q̇bꝫ ſic compatis: patet ꝙ ꝓceſſus ꝓceſſui etiā cō-
parari pōt. Quia ſicut duo ſenes ī morte Suſanne te-
ſtes: teſtificati ſunt de facto: qđ neſcierunt: ꝙ vicꝫ Su-
ſanna fuit culpabilis: ex quoꝝ teſtificatiōe ppl's: qui lo
cū tenuit iudicū: illos nō ſufficiēter examinādo: ip̄am
ad mortē iudicauerūt: ita nūc duodecim aſſertiue teſti-
ficanť hoīem eſſe dignū vita vel morte ſub iuramento
preſtito: de quo tamē nulli illoꝝ: vel pauci ſcientiā ha- 25
bent: que ad teſtificandū requiriť. Et iudex ex illoꝝ di
cto: illū vel ꝯdemnat vel liberat. Et vt defect⁹ in iſto ꝓ
ceſſu aperti⁹ denudeť totius exceſſus ⁊ ꝓceſſus: exem-
plū in medio ponať aſſiſtit quis illoꝝ tribunali de la-
trocinio vel homicidio ſuſpect⁹: duodecim vocanť iu-
rati: ad partē tractāt: vix vnus inueniť qui illi⁹ noue-
rit ꝯditiones: cui forte: ſi alius dictis illi⁹ incredulus a
ſocietate duodecim recedere velit ne periurij ⁊ homici
dij reatū incurrat vltra noticiā iurando: a iudice com-
pelliť: cū alijs cōcordare: dū om̄es repellit: ⁊ redire fa-
cit vſqꝫ ſint ꝯcordati. Iſti ḡ finaliter corā iudice: de cer
ta ſcientia deponent: aſſerentes ip̄m latronē eſſe: vbi de
hoc certā ſcientiā non habent: non ſolū in ꝑiurij peri-
culū: q̄ꝛ iuramentū verū aſſertoriū: ſciētiā excedere nō

pōt: ſine piurij periculo. Si eñ iuro papā eſſe in Aui-
nione cū hoc ignorē: licet nōnulli hoc dicant: piurij pe
riculo me expono. Nota. J. xij. 26. Sed etiā in pericu-
lo ꝯdemnatiōis iuſti: vel liberationis iniuſti. Ex quo
ſequit᷑: ꝙ iudex erit ſicut ꝑdicti iudicās iudicia iniuſta
innocētes opprimens: ⁊ dimittens noxios dicēte dño:
26 innocentē ⁊ iuſtū non interficies. Dañ. xiij. Qr aūt iſte
ꝓceſſus errone⁹ ſit tam ex parte iudicis ꝗ̄ ex parte iu-
ratoꝝ. Ex quibꝫ ſimul errantibꝫ totus ſequit᷑ ꝓceſſus
errone⁹ duabꝫ oſtendit᷑ rōnibꝫ. Quarū pꝛima factū re-
pꝛobat iudicis. Jlle nāqꝫ qui obligat hoīes vltra illo-
rū poſſibilitatē errat: quia de⁹ hoc nunꝗ̄ facit: nec ra-
tio dictat hoc eſſe faciēdū: immo oīs ratio ꝯtradicit.
Sed iudex ille iuratos onerat vltra poſſibilitatē: qñ fa
cit eos aſſerere: ꝙ eſt tal' qō ſcire eo mō: ꝙ ſcire deberēt
ſcꝫ ꝑ cauſam cognoſcere non poſſunt. Si eñ obligarē-
tur ad dicendū quantū ſcirent vel ꝙ dicerent: ꝙ veriſi
militer intelligerent ipm̄ eſſe talē poſſibilitatē illoꝝ nō
excederet talis obligatio. Sed ꝙ certitudinaliter aſſe-
rant: nō habent leges dei nec eccl'ie nec ciuiles nec alia
rū terrarū ⁊ regnoꝝ in quibꝫ maioꝛ viget iuſticie con-
27 ſuetudo. ¶ Secūdo vō teſtimoniū repꝛobat iuratoꝝ:
qua quos ſic arguit᷑: non minoꝛ certitudo ⁊ ſciētia req
ritur: vbi de moꝛte vel vita agit᷑ hoīs: ꝗ̄ vbi de alia ci
tra moꝛtē agit᷑ inquiſitiōe vel coꝛrectiōe: vel ꝗ̄uis cau-
ſa parua vl' magna: in q̄ teſtiū requirit᷑ ſciētia imo ma
ioꝛ: ſi maioꝛ haberi poſſit: qꝛ vbi nauis imminet peri-
culū: cauti⁹ eſt agendū. Sed in oīi alia teſtificatione:
teſtis officiū eſt: veritatē dicere: de his que ꝑcipit aliq̄
de quinqꝫ ſenſibꝫ ſm̄ Jnnocentiū ſup Decretalē cum
cauſam: que habet᷑ li. ij. ti. de teſtibꝫ ꝑ quoꝝ ſenſuū ꝑce
ptionē reddere debet cauſaꝫ teſtimonij ſui. Verbi grā
Si querat᷑ a teſte vtrū res de q̄ agit᷑: vtputa domus ſit
alba vel nigra: ⁊ dicat alba: cām illius ſcientie reddere
opoꝛtet: dicendo qꝛ ipam vidit: ſi ſic dicat ꝙ ſit aſpera
vel leuis: opoꝛtet ꝙ dicat ꝙ illā tetigit: ita ſi querat᷑ an
male cantet vel bene: opoꝛtet ꝙ audiuit ad hoc ꝙ bene
teſtificat: ſic de guſtu ⁊ olfactu. ¶ Addit etiam: ꝙ ſi di
cat: ego ſcio ꝙ null⁹ dubitat: vel ego ſcio ꝙ ſic omēs di
cunt nō vꝫ teſtimoniū ei⁹ qꝛ malā ⁊ inſufficientē cau
ſam reddit ſui teſtimonij: nec ſufficit ꝙ dicat: ego ſcio
ipm̄ eſſe dñm: niſi cām reddat. ar. ff. de interrogatoꝛijs
actionibꝫ: qꝛ plerumqꝫ li. xj. in digeſto veteri: hec ille.
¶ Si ḡ tanta requirit᷑ certitudo: vbi de minimis ⁊ ex-
terioꝛibꝫ agit᷑ rebꝫ: ⁊ ſine tanta certitudine teſtimoniū
non valet: nec ꝓceſſus nec ſentētia: quō ſine tanta cer-
titudine poſſet teſtimoniū valere vel ꝓceſſus vel ſentē
tia: vbi de maximo agit᷑ negocio: de vita ſcꝫ vl' de moꝛ-
te. Reuertimini ḡ ad iudiciū melioꝛē ſcꝫ ꝓceſſum ⁊ ſe-
curioꝛē ꝓ ꝯſcientijs in iudicijs veſtris inuenientes: qꝛ
ſcꝫ vſqꝫ ad diē iſtū: ſepi⁹ falſum teſtimoniū locuti ſunt
Dañ. xiij. Et iudices inſufficiēter iudicarūt qꝛ cauſaꝫ
vidue nō iudicarūt: ⁊ cām pupilli non dixerūt Jere.
v. Dum eñ ſufficientē modū in iudicijs ⁊ cauſis ſuis
nō inuenerūt: ſed inſufficientē vt oſtēſum eſt cām nō
dixerūt ſed poti⁹ diſſipauerūt ꝯ dñi ꝑceptū Leui. xix.
Ar. vj. Nolite inquit facere iniquū aliqō in iudicio.
¶ Ad oīa vō in iſto ꝑſenti ꝑcedenti articulo contra
eos abiecta: tam de munerū ⁊ ꝑſonarū acceptiōe: ꝗ̄ de
28 malo ꝓceſſu anteꝗ̄ in articulo ſequēti pene eis debite
exprimant᷑: illoꝝ audiende ſunt reſpōſiones ⁊ inſuffi-
cientes excuſatiōes. ¶ Qtū ad munerū receptiōes q̄-
dā illoꝝ coꝛde vel oꝛe reſpondēt ſicut reſpōdiſſe fertur
quidā qui rem vicini ſui furatus fuerat: cui cū dñs rei
Exm̄ impoſterū veniens: diceret: hec res mea eſt. Reſpōdit
emas ḡ illā: ⁊ habebis meli⁹ foꝝ: ita quātūcunqꝫ apud
eos alleget᷑ iuſticia: reſpōdent tacita cogitatione facias
curialitatē: ⁊ tuū ſit quod petis: de quibꝫ dum vinum
vel alia ſic acquirūt: dici pōt iſtud Jobelis. iij. puellā:
non quantūcunqꝫ: ſed pulcherrimā dñaꝫ ſcꝫ ⁊ reginā
virtutū: que etiā dña illoꝝ ſpecialiter eſſe deberet: quia
ipi illius ſpeciali⁹ deputati ſunt miniſterio vēdiderūt
ꝓ vino vt biberēt: qō quidā nephas apud antiqꝫ etiā
deteſtabile erat. Unde Pollicraticon li. v. c. x. Omne
qō ex debito officij gratuitū eſſe debet: ſi ad ꝑciū fiat: in
ſoꝛdibꝫ cōputat᷑. ¶ Sed dicūt vel dicere poſſent ſi aliq̄ 29
ſimonia ſeu turpitudo vel peccatū in talibꝫ donis ſit:
qōcunqꝫ ex parte dantis eſt: cui⁹ intētio coꝛrupta vide
tur. qui ideo dat. vt cōſequat᷑ quod nullo modo cōſe-
qui deberet vel ſaltē ꝙ ſine dono conſequi deberet: illi
vero quoꝝ intētio eſt bona purū donū ſine quacunqꝫ
ꝯditiōe vl' pacto oblatū recipe peccare non videt᷑ cū ħ
licitū ſit. Sed hoc ꝓ tāto nō valet quia ꝑ optime ſcire
poſſunt: ꝙ nō dāt ratiōe perſone ſed officij: cui incum
bit iniuſta nunꝗ̄ iuſta vō ſemper ſine muneribꝫ facere
Et licet dans vel offerēs nullam: pꝛimo poꝛrigat peti
tionē: vel addat ꝯditionē intendit tamē poſtea petere:
et ideo pꝛi⁹ dedit vt poſtmodum audaci⁹ peteret: cui⁹
petitionē ſiue iuſtā ſiue iniuſtā turpe eis negare videt᷑
muneribꝫ pꝛius ab eis receptis: beatus ergo qui excu-
tit man⁹ ſuas ab oīi munere. Eſa. xxxiij. Sꝫ dicēt ta-
les petitiōes vel receptiōes ſeq̄las ignoraui qñ recepi:
ideo factū ſequēs oſtēdit ꝙ meli⁹ fuiſſet non recepiſſe.
⁊ eſto ꝙ receptū ſit qñ tales videt ſeq̄las q̄ recepit: reſti
tuat: exēplo illius epī de q̄ ſupꝛa. c. c. 14 ¶ Jpi vō iudi-
ces dicēt ſe nō errare in hoc: ꝙ antiqꝝ regni legū ⁊ ſta
tutoꝝ ſequunt᷑ ꝯſuetudines: ⁊ ꝙ iudicant ſm̄ ꝙ iurati
eis viā ad iudicandū ꝑparant. ¶ Quibꝫ pmo reſpon- 30
det᷑: ꝙ ſi rit⁹ antique legis vel ꝯſuetudinis hominē a
peccata ſine alio additamēto excuſet: iudei ꝑ legē ⁊ cō-
ſuetudinē legis Moyſi: ⁊ Saraceni ſm̄ ꝯſuetudinem
legis Machometi vſqꝫ in diē iſtū viuētis a pctō excu
ſant᷑: qō falſum eſt. ſicut in. c. patet de fide. Opoꝛtet er-
go ad hoc ꝙ excuſet addere: ꝙ lex vel ꝯſuetudo ſit ra-
tionalis: ſicut patet. C. viij. 21. cū ſequētibꝫ. Sꝫ hec cō
ſuetudo non eſt rōnalis: qꝛ repugnat charitati iudicꝭ:
q̄ ſeipm̄ periculo exponit ⁊ etiam iuratoꝝ ſicut ptꝫ ſu-
pꝛa. c. 26. cū ſequētibꝫ. Repugnat etiā charitati pximi
illi⁹: videlicet q̄ iudicat᷑: argumētū ad hoc. C. viij. 21.
Contrariat᷑ etiā charitati: quā ad deū hr̄e debem⁹ in ħ
ꝙ ei⁹ nomē inuanū vel ſaltē periculoſe ſumi facit. Jl-
lis ḡ q̄ legē ſuarū ſequunt᷑ ꝯditiōes tot modis ꝯtra dei
mandatū: optime dicit ſaluatoꝛ. Math. xv. Jrritū feci
ſtis mandatū dei ꝓpter traditiōes vr̄as. Sicut ḡ Moy
ſes legē ꝑ quā ꝑplm̄ iuſte iudicaret: in duabꝫ accepit ta
bulis: in quarū vna erat lex que ad deū immediate ꝑ-
tinet: in alia que ad pꝛoximū: inter q̄s: quia nulla erat
diſcoꝛdia: optime ꝑ illas iudicare potuit. Jta ad hoc ꝙ
iudices iuſte ꝓcedāt eos attēdere opoꝛtet tabulā legis
diuine: ipāqꝫ recipe: ⁊ tabulā legū hūanarū quibus
acceptis ⁊ ꝯiunctꝭ: ⁊ in nullo inter ſe diſcoꝛdantibꝫ: ſed
pulcherrime ꝯcoꝛdātibꝫ iuſte iudicabūt. Alit᷑ vō nul-
lo modo: quia ſicut lapidū operari⁹ ad hoc ꝙ recte ope
ret᷑: regulā requirit: ꝑ quā opus dirigit. Jta iſtis etiam
oparijs: neceſſaria eſt regula ſapientie diuine: q̄ dicit.
Prouer. viij. Per me regnāt ⁊ legū ꝯditoꝛes iuſta decer
nunt: ꝑ me pꝛincipes imperāt: ⁊ potentes decernūt iu
ſticiā. ¶ Sine iſto vō nec regnant nec deo placēt: quia
ſicut non placet regi: qui legē ⁊ foꝛmā iudicandi in re-
gno ſuo dat generalē: ꝙ inferioꝛes leges ⁊ iudicia faci
ant contraria: ita in ꝓpoſito. ¶ Non ḡ iudices ꝯtra iu- N
dicem. Eccl'iaſtici. viij. Jn q̄ auctoꝛitate ꝓhibet᷑ omne

iudicium contra veritatē quam nouit: quod eſt cōtra multos: qui dicūt: ꝙ ſunt ibi vt pſona publica: ꝛ ideo ſicut publica perſona per iuratos teſtes informati: contra veritatem: ꝗ̄ vt pſona priuata ſciunt: iudiciū dare poſſunt: hoc ſi verum ſit: quare Pilatū de chriſti lapidant crucifixione qui teſtiū ſecutus atteſtationes: ipm̄ morti adiudicauit: cū de bono ope nullus lapidari debeat. Potius ergo ſequi debet veritatē quam nouit: ꝗ̄ falſitatē quā audiuit: quia dicit ſcriptura: q̇ quod nouit: loq̇tur iudex iuſticie eſt Prouer. xij. Sed dicent ꝑ tali loco publico ſatis nouit: ſed q̇s ita inſanire velit: ꝙ dicat vł intelligat: ꝙ quiſcunqꝫ plus in aliquo loco teneat̄ ſequi voces duodecim hoim̄ forte falſoꝝ eſto tamen ꝙ veroꝝ: ꝗ̄ deum ꝛ veritatē ꝛ ꝓpriam fidelitatē: vt contra conſcientiā ſuam agat. nec valet ꝙ dicunt: ꝙ ibi nouit vt publica pſona: q2 licet audiat: q̄d dicunt: ꝛ nouerit: ꝙ ſic dicunt: non tamē nouit ſic eſſe vt dicūt Ergo rem vocib9 ſubiectam neſcit: ꝛ deus ꝛ q̄libet dei cultor plus res ꝛ veritates ꝗ̄ voces attēdit. Nota. O. vj. 51. Et ſicut iudex veritatis nō debet iudicare inno
32 centem ꝓpter iuratorū voces: ita nec ſentētia ꝓferre cōtra partē quā ſcit veritatē habere ꝓpter aduocati vł cuiuſcunqꝫ negligentiā vel defectū: verbi gratia. Aliq̇s mouit litem: ꝓponit libellū contra alium ad ipm̄ a ꝓmotione ſua amouendū: vel ad aliq̇d q̄d nō habet obtinendū: alius in ꝓpria pſona: vel ꝑ aduocatū non facit vel facere neſcit debitas exceptiōes ꝛ reſponſiones. Judex tamen videt ꝙ ſi ſciret ſe defendere: ſicut deberent nihil obtinerent: quia in rei veritate ius nō habēt niſi ꝓpter defenſionis defectū. Jn iſto caſu ꝛ conſimilibus diſſimulare vel alium iudicē aſſignare deberent vel ſupſedere vt interim pars iuſta melius muniatur. ¶ Sed dicent: iudex ſupponit: ꝙ vtraqꝫ pars bene ꝓcedit: q̇bus reſpondet̄ ꝙ non. quādo ſcit contrariū: faciendo em̄ ꝯtra illam ſcientiam vel conſcientiam: plus erit ꝯtra eum in die iudicij: ꝗ̄ faciendo ꝯtra voces iuratorū vel inſtantias aduocatorū. Sic ego iudica nunc: ne tūc iudex tradat te exactori. Luce. xij. Jurati vo ſe. excuſant: vel ꝙ hoc faciunt q̄ſi a iudice compulſi: qui eos ad iurandū ꝛ alios inuitos adiungit ꝛ videtur fa
33 cere pro eis decretalis li. j. ti. xxix. de officio ꝛ poteſtate iudicis delegati. c. paſtoralis. §. quia vero. Regula etiā iuris in vi. que dicit: ꝙ quis mandato facit iudicis dolo facere nō videtur: cum neceſſe parere habeat: ſed tamen iſte leges non ſunt pro eis: nec pro quibuſcūqꝫ miniſtris: qui dn̄is ſuis in illicitis obediunt: quia diſtinguunt gloſe ibidem: ꝙ vbi p̄ceptum eſt aperte iniquū vel contra legem non debet inferior obedire: immo reſiſtere. ¶ Et ad hanc probandum adduci poteſt tā lex ciuilis ꝗ̄ diuina. C. de decurionib9 li. x. l. omnes: vbi habetur ꝙ decuriones eximunt̄ ab aliquib9 popularibus ſeruitijs ꝛ afflicionibus. Si ergo iudex precipiat torqueri decurionem vel aliud conſimile: contra illorum libertates non eſt obediendum iudici in hoc caſu Si ergo non debet torqueri decurio: quia lege humana cauetur: ergo a multo fortiori non debet torq̄ri chriſtianus quocunqꝫ precepto legis vel iudicis mūdi: q2 lege cauetur diuina: ꝛ etiam humana: ſicut oſtenſum eſt. ff. iij. 26. ꝛ contra exemplum ſacre ſcripture: ꝛ doctrinam Michee ꝓphete. iij. Re. xxij. Qui cum hortaretur vt bona ꝛ placita regi diceret: ſicut alij falſi dixerunt: reſpondit: viuit dominus: quia quicunqꝫ dixerit mihi dominus hec loquar: vel ꝙ hoc eos facere oportet vt maiori parti ſe ꝯformēt: ſed hoc reprobat ſcriptura. E. vij. 12. ꝛ Eccliaſtici. xj. dicens. Jn iudicio peccatium ne conſiſtas.

¶ Quos vo om̄ia predicta exempla a munerū datiōe Arti. vij.
ꝛ receptione ꝛ iudicij deuiatione non reuocant: ſaltem
ipos pena reuocet tam dantib9 ꝗ̄ recipientib9 debita. 34
Jpis em̄ dātib9 penam infligit lex ciuilis. C. li. vij. ti. de penis iudicis qui male iudicauit vel eius qui iudicem vel aduerſarium corrūpere curauit lege. j. Jn his verbis conſiſtit impator in q̄cunqꝫ cauſa: vt cuicunqꝫ data fuerit pecunia vel iudici vel aduerſario amittat actionem: is qui diffidentia iuſte ſententie in pecunie corruptelas ſpem poſuit. Jpis etiam recipientib9: pene debite ſunt tam tpales ꝗ̄ eterne. Temꝑales plurime quarū vna eſt populi odium: ꝛ infamia: iuſte em̄ ꝛ de ſuo viuentes ſubditi boni ſaltem timerēt: vt dn̄os diligerent vt patres colerent vt ſanctos ſicut fecerunt illi quibus ſcribit apl's. Gal'. iiij. Si fieri inquit poſſet oculos veſtros eruiſſetis ꝛ dediſſetis mihi: q2 eos non grauauit: collectas vel munera ab eis recipiēdo. Sed hodie econuerſo tm̄ collectis ꝛ munerib9 a ſuperiorib9 grauant̄: ꝙ potius illorum eruerūt oculos ſi poſſent: quia iudices eius quaſi lupi veſpere non relinquebāt
Soph. iij. ¶ Secunda eſt ſuſpēſio ꝛ reſtitutio: ꝛ in ca- 35
ſu irregularitas: ſicut patet li. vj. de ſententia ꝛ re iudicata. c. cum eterni tribunal vbi habet̄: ꝙ quicunqꝫ iudex eccliaſtic9: aut etiā delegatus ꝯ̄ conſcientiā ꝛ ꝯ̄ iuſticiam in grauamen alterius partis in iudicio. quicq̄ꝫ fecerit per gratiam vel ſordes executiōe officij ꝑ annū ſe nouerit ſuſpenſum: ꝛ ad extimationē litis parti quā leſerat nihilominus ꝯdemnand9. Si vo durāte ſuſpēſione diuinis ſe ingeſſerit irregularitatis laqueo ſe inuoluit: a quo non niſi per ſummū pontificem poterit liberari: hec ibi. ¶ Q̄tum vo ad hoc ꝙ dicit: ꝙ tenet̄ ad eſtimationem litis ꝛc. Nota ꝙ iudex ordinari9 vł aſſeſſor dolo vel ignorantia ſeu imprudentia ꝛ negligētia: falſam ferentes ſententiā tenent̄ ad reſtitutionē totius damni in foro conſcientie parti leſe. Codice de pena iudic. qui male iudicauit. l. vltima in parte agit ad hoc: delegatus vo non tenet̄ niſi de dolo: q2 tales ſententie ex certa ſcientia deleḡtis eſt ignarus: eius tamē aſſeſſores ꝛ cōſiliarij obligant̄ ꝛ ipe etiam ſi negligēs fuit in eligendo legiſperitos. Si vo iudex munus accipit vt bene iudicet: tenetur reſtituere ei: qui dedit. Si vult male: tenetur ei reſtituere quod accepit illi quem damnificauit pro illa acceptiōe ſi aliquem damnificauit ꝛ nihilominus ad totum intereſſe obligatur: aliter dandum eſt pauperibus: ꝛ non illi qui turpiter dedit: facit ad hoc Decretum. j. q. j. Jubemus. Et ar. xvij. q. iiij. ſi quis. ¶ Tertia eſt turpis mors corporis: quā me
retur ſpecialiter: vbi innocentem condemnat: ſicut pa- 36
tet de illis ſenibus Dan̄. xiij. qui ideo occiſi leguntur: quia innocentem condemnari fecerunt: ꝛ per legem talionis Deut. xix. vel vbi nocentem liberant qui poſtꝗ̄ eſt per falſos iudices vł iuratos: ſeu patrie ductores ꝛ malos homines liberatus furatur vel occidit. Ex q̄ em̄ traditus fuit ad puniendū ſicut meruit ꝛ per ipos punitio impeditur: audaciorqꝫ fit imposterum ad malefaciendum rationaliter de malefactis ſuis reſpondebunt ipi: per quorum iniquam liberationem: ꝛ procurationem: ꝛ ſupportationem talia committāt: committendiqꝫ ſumunt audaciam. ¶ Hoc em̄ non ſolum hi-
ſtoria oſtenditur: qua fertur viduam quandam cuiuſ- Exem
dam mali: ꝛ ſuſpendio digni: procuraſſe liberationem qui poſt nouem occidit homines quo facto vidua infirmata: ꝛ in extaſi coram iudice rapta inter alia cōtra illam opponebatur: ꝙ nouem homines occidiſſet: ipa vo hoc negante: accuſationem ſuam per hoc ꝓbabant ꝙ ille nouem occidiſſet: quem ipa liberari procurauit:

cũ dign⁹ eſſet morte quã ſi ſuſtinuiſſet nullũ poſtea oc-
cidiſſet: que ergo occaſionẽ damni dedit: dãnũ etiã de-
diſſe videbatᷣ. Sicut ergo ille q̄ talia cõmittit furti vel
homicidij crimina: dign⁹ eſt morte: ita tam iudices q̄ʒ
adiutores: occaſiõe quoꝝ talia cõmittit: ⁊ qui hmõi fa
ctoꝝ cauſa ſunt: ſicut ptʒ ꝑ iura. J. xij. 20. Sed etiã in
ſignũ: ꝙ iuſticia hoc requirit exemplũ ſeu hiſtoriã an-
tiquoꝝ in quib⁹ magna viguit iuſticia adducit. Tul-
Exm̃ lius li. vj. de cambice rege: q̄ quendã iudicẽ de falſo cõ
uicto iudicio excoriari fecit ⁊ pellem extendi ſuꝑ cathe-
drã: vbi fili⁹ q̄ ei ſucceſſit in officio ꝓ tribunali debuit
ſedere vt patris pellẽ videndo exemplũ acciperet in veri
tate ſe tenẽdi: nec malos liberandi: nec bonos ꝯdẽnan
di volũtatem haberet. Addidit etiã ſcripturã verifica
tam: dicẽs. Sede ſedẽs iſta iudex inflexibilis ſta. Sit
tibi lucerna: lux: lex: pelliſqʒ paterna. A manib⁹ reſe-
ces munus: ab aure p̄ces. Si ſic eſſet miniſtratũ falſis
hoĩb⁹ ⁊ maloꝝ ſupportatorib⁹ ⁊ adiutorib⁹ ⁊ liberato-
rib⁹ fidelẽ haberem⁹ patriã. Sed heu licet hoc in vita
iſta ꝑ tales non exerceatᷣ iudicium: qđ tñ iuſte ſuſtinere
deberent: ſicut p̄dictis patet exemplis ⁊ etiã cuiuſdam
37 ſancti auctoritate adducta. A. xij. 37. de pẽdere ⁊ pren
dere: ꝙ de capiẽtib⁹ dona ſed malos liberandũ: ſpecia-
liter verificatᷣ: ⁊ etiam legib⁹ hũanis ⁊ diuinis addu-
ctis. F. iij. ar. vj. ꝑ totũ ⁊c̄. Certiſſimũ: ꝙ in alio ſeculo
multo grauiora ſuſtinebũt iudicia: ab illo qui dicit di-
ſperdam iudicẽ. Amos. ij. In ſignũ cuius Dan. xiij.
Illis malis iudicib⁹ dixit Daniel: ecce angel⁹ dñi acce
pta ſentẽtia ſcʒ in morte ſcindet te: dando bona tua ex-
teriora: que ꝑ falſitatẽ collegiſti amicis: ⁊ forte inimici
tuis: corp⁹ vermib⁹: ⁊ aĩam demonib⁹. Audite hec iu-
dices dom⁹ iſrael q̄ abominamini iudiciũ Mich. iij. ⁊
cogitate quid tũc facietis reuoluẽtes: qđ dicit Eſaias
⁊ habetᷣ. F. j. 40. ¶ Nec recordãtes cõparetis adinui-
cem: q̄ in baptiſmo ꝓmiſiſtis ⁊ accepiſtis: ſicut ptʒ. F.
38 iiij. 26. cũ ſequentib⁹: ⁊ q̄ facitis ⁊ non inuenietis con-
cordiã inter ꝓmiſſa ⁊ facta ꝑ iſtũ modũ: ſicut in tertia
parte ſpeculi hiſtorialis legitᷣ ad ſui memoriã reduxit
Murina diaconus hyſpidoꝝ falſum ille nanqʒ diaco
Exm̃ nus lintheamina in q̄b⁹ hyſpidor⁹ in baptiſmo inuo-
lutus fuerat ſecũ cuſtodiuit de fonte nanqʒ baptiſmi:
ipm̃ leuauerat: ⁊ ꝓ tãto videbatᷣ ſibi: ꝙ fideiuſſor ei⁹
quodãmodo fuit: vnde cũ quadaʒ die ꝓ tribunali ſe-
dẽs: crudelia exerceret: fideiuſſor ille vidẽs ꝙ a ꝓmiſ-
ſione ꝓ qua ad deũ ꝓ ipo fideiuſſorẽ ſe fecerat declina
ret lintheamina illa attulit: dicens. Iſta eſt veſtis: qua
chriſt⁹ in nuptijs ſuis te induit: iſtã cuſtodiam ꝑ te in
die iudicij vbi nud⁹ apparebis. Sicut ille diacon⁹ il-
lũ ad memoriã reduxit de ꝓmiſſo facto ⁊ iudicio futu-
ro: ita reducãt ſeipos cogitãtes: ꝙ quõ ſe aſpere habe-
rent ad illũ: qui corã eis vacu⁹ apparet: ita ille ſe habe-
bit ad eos vbi munera illorũ ipſos non iuuabũt: q̄ eſt
iudex iniquoꝝ hoĩm. Sap. xij. Nota de iuramento ꝙ
iudices p̄ſtant. M. viij. 21.

J. x. IUdicij hũani. Primo fa-
cienda eſt diuiſio. Secũdo illiciti iudicij oſten
ditur cauſalitas. Tertio reprobatio. Quarto remedia:
Quinto paruipenſio.

Ar. j. ¶ Q̃tũ ad primũ: quoddã eſt iudiciũ licitũ: quoddã
illicitũ. Licitũ v̓o: aut eſt de ſeipo in confeſſione: ſicut
j eger quodãmodo ſe iudicat: dũ morbi cãm gulã vide-
licet vel aliud viciũ in quo delinquẽdo: morbũ incur-
rit: medico reuelat. Sic os iuſti meditabitᷣ ſapientiã: et
lingua eius loquetur iudiciuʒ: in p̄s. xxxvj. Sic ſi nos
ipoſmet iudicarem⁹ non iudicabimur. j. Cor. xj. Aut
de proximo in correctione ſicut iudiciũ de latronib⁹: ſic
exaltare q̄ iudicas terrã: redde retributionẽ ſuꝑbis: in
p̄s. xciij. Quia beati q̄ cuſtodiũt iudiciũ: ⁊ faciunt iuſti
ciã in omĩ tp̄e: in p̄s. ſicut ptʒ. J. ix. ar. iiij. ꝑ totũ. Illici
tũ v̓o vel eſt de omĩno occultis: que ꝑ decretũ dei iudi
cio ſunt reſeruanda. vj. q. j. ſi omĩa. Sicut ḡ in iudicio
forinſeco illicitũ eſt iudicare incognitũ: vel non ſubie-
ctũ: ita in iudicio quotidiane locutiõis. Talis ꝑ cõĩa
iura officiũ iudicis celeſtis ſibi vſurpat quẽ rep̄hendit
apl's: dicens. Tu q̄s es q̄ alienũ ſeruũ iudicas: ſuo eñ
dño ſtat aut cadit. Ro. xiiij. q̄ſi diceret: ipe dñs ſu⁹: et
non tu: ſcit vtrũ bon⁹ vel mal⁹ ſit: q̄ꝛ ex quo occultũ eſt
ipe ſtat vel cadit: id eſt ipe noticiam habet de ſtatu ſuo
vtrũ ſtet ad deũ erect⁹: an cadat ad peccatũ: ⁊ diabolũ
ꝓſtrat⁹. Vel eſt de dubijs: vbi ſcʒ dubiũ eſt: q̄ aĩo fiat
q̄ de ſui natura mala non ſunt: nec ꝓhibita ſicut come
dere bis in ſabbato: loq̄ cũ muliere: ⁊ hmõi: hoc nõ ſo-
lũ ideo illicitũ eſt: in malã partẽ iudicare: q̄ꝛ rõem quo
dãmodo habet occulti: ſicut p̄dicta: ſed quia ꝑ ſtatũ eſt
eccl'ie: ꝙ vult ꝙ in meliorẽ partẽ interp̄tetᷣ in li. v. De-
cretaliũ. de re. iur. ti. vl. eſtote. Et ꝑ doctrinã Pauli di-
cẽtis q̄ mãducat nõ mãducantẽ non iudicet. Ro. xiiij.
Et cãm reddit in hoc ꝙ ſequitᷣ: deus eñ aſſumpſit illũ
id eſt fieri põt ꝙ ſit a deo acceptũ illđ in q̄ ipm̃ iudicas
Nota de hac materia. E. vij. 10. Vel q̄ꝛ eſt de apparen 2
tib⁹ malis: quoꝝ tamẽ iudicium ad te nõ ꝑtinet. Et ſic
alicui⁹ iudicis terreni: cui vicʒ talis delicti ꝑtinet corre
ctio: tibi vſurpas: qđ eſt reprobatũ. D. vj. 24. Vel eſt
de apparentib⁹ bonis in q̄ erratᷣ: plus attribuẽdo boni
tatis q̄ʒ attribui deberet: iudicãdo diciores ⁊ meli⁹ ve-
ſtitos meliores ⁊ honorabiliores: ſicut ideote: reliq̄as
melius deauratas reputant ſanctiores. Contra q̄s eſt
exemplũ de Barlaã. M. iiij. 11. Et auctoritas Jacobi
J. ix. 9. Si introierit ⁊c̄. Et chriſti actio: de quo Eſa.
xj. Non ſm̃ viſionẽ oculoꝝ iudicabit ⁊c̄. ¶ Q̃tum ḡ
ad occulta vl' dubia: nolite ante tp̄s iudicare: q̄ aduſqʒ
veniat dñs: qui ⁊ illuminabit abſcondita tenebrarũ et
manifeſtabit ꝯſilia cordiũ. j. Cor. iiij. Quia tunc clara
ſine periculo iudicare poterũt: q̄ nunc occulta vel du-
bia: iudicari nõ poſſũt. Diuinũ ergo iudiciũ ſibi vſur-
pat: qui incerta vel dubia iudicat. ij. q. j. nomẽ p̄ſbyte-
ri q̄ꝛ ſol⁹ deus nouit corda. ij. q. v. ꝯſuluiſti. ¶ Q̃tum
v̓o ad apparentia mala vel bona nolite ſm̃ faciem iu-
dicare Jo. vij. q̄ꝛ in tali iudicio faciliꝰ erratᷣ: ſicut oſtẽ-
ſum eſt. J. ix. 9.

¶ Huiuſmodi aũt in iudicio erroris multiplex inue- Ar. ij.
nitur cauſa: ex parte iudicantis. Quarum prima ad ſi-
militudinem accipitur oculos habentis infirmos: vel 3
decutientis ſeu exiſtentis in tenebris. ¶ Primi nanqʒ
ſpeculum nouum: ⁊ oculos damnificare dicuntᷣ viſos
⁊ videntes: ſic iſti viſa peruertunt. ¶ Secundi v̓o nõ
bene iudicãt inter foedum ⁊ pulchrum: inter aurum ⁊
auricalcum: inter florenum ⁊ denarium cuprium: in-
ter canem ouium cuſtodem: ⁊ lupum ouium rapacem
ita nec iſti more febricitantium: palatum habentes in-
fectum: ⁊ more decutientiũ: quos videlicet amor: vel
odium ſeu timor vel cupiditas excecauit ſanctiſſimum
virum: qui diligentiam magnam de ouium habet cu-
ſtodia: lupum vocant: dicentes: quando illoruʒ intrat
ſocietatem: ꝙ lupus eſt in fabula: illiuſqʒ tam perſonã
q̄ʒ cauſam atqʒ verba contemnũt. Ideo dicit ſcriptu-
ra. Job. xij. ꝙ iuſtus eſt lampas contẽpta apud cogi-
tationes diuitum: quia ſicut lampas accenſa de die cla
ra contemnitur: ⁊ paruipẽditur: parumqʒ apparet in
conſpectu illorum: qui de nocte illius diligunt ⁊ affe-
ctant preſentiam. Ita iuſti interius lumen gratie accẽ-

ſi:parue vel nullius ſunt apparentie:immo paruipen-
dunꝰ ab illis:qui licet in tenebris ſint peccatorū:quaſi
dietam mundialem habent proſperitatis. Tales nan-
qꝫ die proſperitatis illorum durante:ſolent mundi lu-
minaria:de quibus ſaluator. Vos eſtis lux mundi: tā
in quotidianis locutionibus:qꝫ in extrinſecis iudicijs
in curijs malorꝫ ſi aliud qꝫ iuſticia interuenerit: cōtem
nere:quia neſcierunt videntē ignoranter iudiciū Eſa.
4 xxviij. Nota. P.vj.11. ¶ Neſcierunt inquit viden-
tem:id eſt prophetam vel quemcunqꝫ iuſtum: id eſt de
tali non curauerūt:qui de die preſentis tantū gaudent
proſperitatis:qui tamen lumine illo deficiente:mortis
nocte appropinquante lampadū preſentia: ⁊ lucem et
videntis conſiliū habere affectant ⁊ feſtinant:dicētes.
Intende iudicio meo:in ps.xxxiiij. Et ſm iudiciū tuū
viuifica me. Iterum in pſalm.cxviij. ¶ Eſt ergo tam
de talibus qꝫ de illorum iudicijs: ⁊ actuum diuerſita-
te qꝫtum ad facta:que in pſperitate faciūt ⁊ in aduerſi
tate cupiunt ſicut de lupo qui tota vita ſua oues deuo-
rauit ⁊ de vulpe:quia ſicut lupus ille qui ex venatorū
⁊ canū que imminet ſequela timens libēter inter oues
in ouili pacifice: ⁊ vulpes īter gallinas quaſi mortuā
ſe poneret: vt mortem euaderent imminentē quam cū
euaſerint ſunt ſicut ante fuerunt:ſicut ille de quo Pro-
uer.xvij. Impius accipit vt peruertat ſemitas iudicij:
qui in tota vita ſua propter munerum ⁊ perſonarum
acceptionem:quantum poſſibile eſt pro mundi vere-
cundia dei ⁊ pauperum peruertit iudicia. Exemplo fi
liorum Hely qui acceperunt munera ⁊ peruerterunt
iudicium.j.Re.viij.propter quod tam pater qꝫ ipi po
puli amiſerunt dominiū quando mortē appropinqua
re videt rogat que ad pacē ſunt teſtamentum condens
inter oues chriſti ⁊ eccleſie:quas nunqꝫ pauit: ſed qui-
bus ſepiꝰ nocuit:ſe poni ordinat:nequiterqꝫ ſe humi-
liando magnamqꝫ dilectionem mendaciter fingendo:
manus ad crucem ⁊ oculos ad deum leuādo cū ſuſpi-
rijs ⁊ gemitu dicit iſtud pſal'. Nō intres in iudicium
cum ſeruo tuo:ſed miſerere mei ſm iudicium diligen-
tium nomen tuum in pſal'.cxviij. Seruum ſe dicit:ſed
ſerotinum:quia ſero ſeruus eſſe incipit dei:diligere eti-
am ſe ſimilat: qui veratius dicere poſſet. Omnia hec
ideo facio: ⁊ loquor:quia a iudicijs tuis timui in pſal'.
5 cxviij. Nota. P.vij.arti.xx. ¶ In quibus verbis ⁊ fa
ctis non ſolum predictis beſtijs: ſed etiam proditori-
bus in caſtro obſeſſis ⁊ latronibus: ⁊ incredulis aſſi-
milātur. ¶ Primum patet:quia ſicut obſeſſi qꝫdiu for-
titer defendere ſe ſperāt:aduerſarium aduerſarijqꝫ ſer
uos ⁊ milites vilipendūt vbis ⁊ factis eis p poſſe no
cent. Sed quando amplius ſe defendere non poſſunt
pulchre loquūtur:que paucis ſunt rogantes. Sic pro-
ditores dei:deum ⁊ milites ſuos in hac vita ī iudicijs
ſuis:ideo accipiēt prolixius iudicium. Mar.xij. ¶ Se
cundum etiam patet:quia ſicut latrones ad patibulū
ducti:ſacerdotum petunt preces: ſuffragia atqꝫ conſi-
lia:quos prius in nemore vel in domibus ſpoliauerūt
Sic ille q edificat cenacl'a ſua nō in iudicio. Iere.xxij.
Sed ex furto rapina ⁊ vſuris ⁊ iniquitate. ¶ Tertium
inſuper patet:quia ſicut increduli oculos fidei haben-
tes debiles: quando vadunt mercari vel venari: vel
alio quouis modo negociari:non libenter viris obui-
ant eccleſiaſticis: ſicut nec Belial chriſto: nec latro ad
latrocinium vadens:fideli nec lippos habens oculos
lumini:nec libenter eos in ſocietate ducunt. Nonnul-
li nanqꝫ marinarij libētius ſecum in mari latrones qꝫ
bonos ducerent religioſos:quia ſicut increduli in ter-
ra euntes ad nundinas libentius latronibꝫ obuiarent
qꝫ ſacerdotibus pro quibus eſtimarent ſe peius nego-
ciari:quibus etiam ſi qua eis illo die contingerent in-
fortunia attribuerent eo ꝙ eis obuiauerūt:ita ⁊ in ma-
ri tempeſtates: ⁊ infortunia: potius bonis qꝫ malis
quos ducunt:attribuunt:illi qui nec recordabātur iu-
diciorum iuſtorū. Dan.xiij. Nota. S.x.12. ¶ In qui-
bus inuenire poſſent: ꝙ illorum proſperitas: et ſalus
potius ex illorum bonorū contingit obuiatione ⁊ ſo-
cietate:ſicut patet de zodoma ⁊c.q̄ ſubuerſionis ⁊ ſub
merſionis euaſiſſet periculum:ſi decem bonos in ſocie
tate ſua habuiſſent:quam tamē omnium malorum ſo-
cietas:nō ſaluare ſed potius perdere potuit:ita in pro-
poſito. ¶ Omnes tamen predicti:qui terra mariqꝫ ſer-
uorum dei ſocietatem:quia ipi ſerui ſunt diaboli vitāt
⁊ fugiunt in tranſitu mortis:quando ad mercationes
vadūt maioris ponderis ⁊ periculi:ad portumqꝫ pro-
perant periculoſiorem: libenter ſacerdotibus viriſqꝫ
quibuſcunqꝫ obuiarent eccleſiaſticis. Nota hic de mi- Exm
lite:qui poſuit vnum ſacerdotem in cauea:alijs omni-
bus eliminatis:poſtea ſine ſacerdote obijt: vt dignus
erat. Et mirabile eſt qui prius timuerunt peiorem ha-
bere formam:in morte ſe meliorem ſperant fortunam
eis obuiādo. Sic ſe habuit ille qui in tota vita ſua vel
maiori parte vite ſue:nec dei diligit ſocietatē nec man-
data nec ſeruitium: qui anteqꝫ patiatur contumeliam
iudicium deſerit: Prouerbiorꝫ.xvij. ¶ In quibus om-
nibus dum ſeruorum dei fugiunt obuiationem vel ſo
cietatem:ſeruos ſe eſſe oſtendūt diaboli ⁊ inimicos dei:
quando vo in mortis neceſſitate ſeruos querunt dei ſe
per illos deo recōciliari:ipiuſqꝫ ſe ſeruos fieri:licet tar-
de quodāmodo: velle oſtendunt. Sed heu tm̄ in ver-
bis ſanctis ſtabunt ad iudicium. Eccleſiaſtici. xliij.
¶ Secunda vo cauſa erroris in iudicio tam quotidia 6
ne locutionis qꝫ aliorum iudiciorum tam in curia ec-
cleſiaſtica qꝫ ſeculari accipitur ⁊ intelligitur ad ſimili-
tudinem videntis lignum rectum per inordinatū me-
dium: vtputa per aquam:que non eſt medium: ita be-
ne ad videndum diſpoſitū:ſicut aer: vel per plura me
dia:quorum vnum eſt diſpoſitum: aliud non: ad viſi
ligni rectitudinem oſtendendam:ſicut patet de aere et
aqua. In iſtis enim caſibus lignum rectum: videtur
curuum: quia medium in videndo incōgruum illud
mendaciter curuum facit iudicari. Sic in propoſito: il
li qui in iudicijs ſuis:ſolo medio vtuntur incongruo:
ſicut ira amore munere vel timore vl' qui bono medio
vtputa legis et iuſticie in aliquo de predictis medijs
cum bono coniuncto ⁊ copulato vtunꝰ in iudicijs re-
ctū curuū iudicant ⁊ ecōuerſo:ſicut patet. C.xvij.37.
¶ Qꝫ enim talia media in iudicijs in vſu habentur ex
verbis oſtenditur prophete:qui ſub verbis de preteri
to factū narrat de preſenti. Mich.iij. Principes inquit
eius in muneribꝫ iudicabant. Sacerdotes eiꝰ in merce
de docebant ⁊ pphete eius in pecunia diuinabāt: ⁊ ſu-
per dnm̄ non requieſcebant. Ex quo vſu concludi pōt:
ꝙ in vſu habēt erronee iudicare. ¶ Ido ſm iura taliū 7
teſtimoniū vel iudicium:qui medijs talibus ducūtur
eſt prohibitū:in cuius ſignū dicit Decretalis li.ij.ti.d
teſtibus.c.licet. Secūdo ꝙ in cauſa diuortij:ad teſtifi-
candum non admittiꝰ:niſi iuret ſe illa:de quibus agiꝰ
didiciſſe impedimenta ante litem motam ꝙ etiam illa
audierunt ab antiquioribꝫ ſuis ⁊ fidedignis: ⁊ non ab
infamibus:vel ſuſpectis vel leuibus perſonis:cuiꝰ ſta
tuti cauſa eſt:quia ſi aſſerat ſe tm̄ poſt litem motā cau-
ſas didiciſſe:iura pſumūt:ꝙ munere a pte accepto vel
ira vel amore vel timore ad inquirendū ⁊ teſtificandū
indicaꝰ ⁊ ſic talibꝫ innitens medijs falli faciliꝰ poſſet.

¶ Quare vo addit: q a fidedignis addiſcere eū oportuit: cauſa eſt: quia leuium ⁊ infamium pſonarū verba minus ſunt credibilia: nec ex illis ad verum ⁊ certū pcedi pōt teſtimonium vel iudicium. Sicut hec Decretalis inſufficiens reputat teſtimoniū: ſeu iudicium: quod ex talibus pcedit medijs in cauſa diuortij ⁊ con ſanguinitatꝭ: ita neceſſe eſt in alia reputare cauſa ſeu iu
8 dicio vel teſtimonio quocūqꝫ. ¶ Sed ſpecialiter in vl tima predicte decretalis parte delinquūt: qui alios iudicando malorum vl' leuium vel grauiū ſeu puerſoꝝ: adducunt teſtimonia: dicentes: q a talibꝫ audierunt: non ſolum ab vno ſed a multitudine: quod licet verū ſit: non tamen p illorum ſufficit iudicio plurimoꝝ auditus: quia ſi clamor populi: vel etiam grauium ſed puerſarum pſonarum excuſaret de alio mala narrante: vel iudicante: patet: q excuſatus eſſet: qui diceret chri ſtum voratorem vini. Et Joannem baptiſtam demonium habere: quia ⁊ alij hoc dixerunt: ſicut patet Lu. vij: vel etiam ſi quis dicat chriſtum demoniū habere: quia hoc alij dixerunt Jo. viij. vel q malus ſit: qꝛ hoc alij dixerunt Jo. vij. vel qui etiam dignum ⁊ reum eū eſſe morte clamāt cū tota multitudine: qꝛ teſte Math. xxvij. dicunt oēs crucifigat̄. Jn his omnibꝫ exemplis: magna patet ratio precepti diuini Exo. xxiij. dicē tis: non ſequaris turbam ad faciēdum malum: nec in iudicio plurimorum acquieſces ſententie: vt a vero de uies. Ex quibus omnibus oſtenditur: q pater noſter qui predicauit vox populi vox dei: neſciuit oīa: non ſolum quia contra legem fecit dei vt predictum eſt: ſed quia etiam contra legem fecit ciuilem: quam ignorare non debuit. Codice li. ix. ti. de penis. l. decurionū: vbi habetur q popul9 clamauit: q decurionū filij deberēt torqueri: ſicut alij vel beſtijs ſbijci. Jmpatores vo cō tradixerunt dicentes: q vane voces populi: non ſunt audiende: nec coꝝ voci credi oportet: qn aut noxiū criminis abſolui: aut innocentē pdemnari deſiderarunt: hec ibi: gloſa ibidem dicit q ſi Pilatus malefecit: quia Jeſum tenuit ⁊ Barrabam dimiſit. Cum ergo tā cla mor phariſeoruꝫ: qꝫ vulgi frequēter irrationabilis ſit non plus rōnis habuiſſe videt̄: p tāto pater ille cornu
Exm̄ tus qꝫ predicti iudei vel populus ille: vel etiam qꝫ ille qui ſuper vnum miſerum ad carcerem vl' patibulum ductum clamauit: ⁊ clamoris cauſam interrogat9: reſpondit: quia alij clamauerunt more canū: q̄ pcuſſum perſequunt̄. ¶ Talibus eīm medijs iudicatus: dicere poteſt iſtud Job. xxxiiij. Jn iudicando enim me men
9 dacium eſt. ¶ Tertia cauſa: quare ſepe humanum fallitur iudicium: eſt peſſima nonnulloꝝ conſuetudo: ex qua frequēter cōtingit q licet quis multas bonas ha beat conditiōes pter tamen vnam malam: oēs alie quaſi obliuioni tradunt̄ vel plus ad malum qꝫ ad bo nam in quotidiana locutione linguam ſuam applicāt. ¶ Et quia hec apud eos eſt antiqua conſuetudo ſuper oēm contra conſuetudinem illam docentem noua in
Canum natura ore latrant canum: de quibꝫ Caſſiodorus. Canum inquit natura eſt: vt nouis hoībus non acquieſcant ſed eos latratibꝫ arceant. Quia igitur chriſt9 mandatum nouū dedit nobis Jo. xiij. Nec ei nec illis q̄ noua docent acquieſcunt: ſed ferociſſimis eos circūdant latrati bus: canes impudentiſſimi. Eſa. lvj. Qui dicē poſſūt: circūdederunt me canes multi: in pſal'. qui more canū: equaliter ſuper oēs extraneos: tam ſuperiores vſqꝫ ad papam incluſiue: qꝫ cardinales latrant quia ignoti ſunt tam ipi qꝫ opa illorum: contra Decretū quod dicit: q facta pape a ſolo deo iudicant̄. ix. q. iij. facta. Et ſatis ad litterā in hoc caſu morem ſequunt̄ canum: qꝛ ſicut canes: ideo latrant: quia ignorant illos ſup quos latrant: quoꝝ ſi haberent noticiam nō latrarēt: ita iſti ſi multorum quos iudicant intentiōes: ⁊ opa ſcirēt ne quaqꝫ eos iudicarent. Cauete ergo: quia quecunqꝫ iudicaueritis in vos redundabit. ij. Paral'. xix. ¶ Quar 10
ta cauſa ⁊ vltima que in oībus pdictis eſt cauſa cauſarum: quare ſepe humanum fallitur iudiciū: ppria iudi cātis eſt falſitas: ⁊ malicia qua infecti ſūt: ſicut vas infectum ⁊ immundum: in quo oēs liquores quantūcunqꝫ precioſi: ſordidant̄: ita tales falſi in iudicio forin ſeco vel detractores in quotidiana locutione: quorum quilibet bona in mala puertens inſidiatur ⁊ in electis ſuis ponit maculam Eccl'iaſtici. xj. ¶ Cuius rei cauſa eſt: quia ipi tales ſunt: ex quo accidit: q ſicut latro om nes vocat latrones: ita mal9 omnes ſuſpicat̄ ⁊ iudicat malos. Unde Criſo. ſuper Math. difficile ſuſpicatur aliquem malū qui bonus eſt. Et econuerſo fornicator neminem ſuſpicat̄ caſtū: nec ſuperbꝫ quemqꝫ ſuſpicat̄ humilem. Sic inquit qui nō eſt ſacerdos dei: neminē ſuſpicatur ſacerdotem dei. Jmmo ſm Ber. in quodā ſermone: qui pauper es abiectum te reputant: ſi diues ambitioſum ⁊ auaꝝ: ſi affabilis diſſolutum: ſi predicator vel doctor humani honoris vel fauoris queſitorē: ſi tacens inutilem hypocritam: ſi comedens voratorē: ⁊ cauſa eſt: quia ipi mali ſunt ſicut oſtēſum eſt. E. vij. articulo. vj. ¶ Non eſt ergo de eorum iudicijs multū curandū: quia ipi mali ſunt: qui iudicant. Unde Seneca de remedijs fortuitorum: male de te opinant̄ homines: ſed mali quibus ſcilicet diabol9 ſuadet multos opinari malos vt eorum exemplo audatiores fiant ad malū perpetrandū: ſequit̄ in Seneca. Si ſcipio vel alter ſapiens hoc loqueret̄: mouerer: ſi hoc iudicio facerent: nunc vo morbo faciunt: ex quo morbo peius eis accidit: qꝫ ebrietatis laborantibꝫ morbo: quia ipi pro vna duos eſtimare dicunt̄. Jſti vo pro vno malo: totam vnam multitudinem vel religionem malā eſſe iu dicant: quia ipe talis eſt ſicut patet per Senecam. A. xxvij. 21. Oīm ergo ſic iudicanti loquit̄ apl'us Ro. ij. dicens. Jnexcuſabilis es o homo oīs qui iudicas in quo modo alterum iudicas: teipm pdemnas. Nam ⁊ loquela tua manifeſtū te facit Math. xxv. Cui ab illo audiente dici poteſt: de ore tuo te iudico ſerue nequam Luce. xix.

¶ Contra vo pdictoꝝ iudicū iudicia: ⁊ ſpecialiter p il Ar. iij.
los de qbꝫ in vltima pte pdicti articuli dictū eſt: q vi
11 delicet p vno malo: oēs tales eſtimāt vl' ſaltē eis pſenti entes: pter quos oēs abominant̄. ¶ Sūt pmo laudabilia facta: tam iudeoꝝ qꝫ ſaracenoꝝ. Secūdo natu ralis ratio ⁊ exempla. Tertio doctrina ſctōꝝ ⁊ totius creature ⁊ ſacre ſcripture pceſſus ⁊ leges ciuiles. Quar to actiōes ⁊ ſanctiōes dei: oīa eīm iudicia illoꝝ reprobāt: ⁊ puerſa eē oſtēdūt. ¶ Primū ptꝫ Judi. 20. vbi ill' de Gabaa peccātibꝫ filij iſrl' tantūmodo malefactores ad puniendū petebāt: dicētes: tradite nob flagitioſos de Gabaa vt moriant̄: nec alijs nocuiſſent: niſi ill' auxi liū pbuiſſet. Saraceni etiā Judi. xv. Solū Sāſonē pe tebāt: de ipo ſolo ⁊ nō de fratribꝫ ſuis ſe vindicarent. Jſtis g peiores ſunt quidā chriſtiani: p quos viri Ni niuite ſurgēt in iudicio Luce. xj. ¶ Secundū etiam pa tet: q p naturalē rōnem ⁊ exemplū eſt: q totus cumulus palea eſtimet̄: quia de illo palea viſa eſt exire: vl' q
Exm̄ nihil in camino vel coqna eſſe eſtimet̄: niſi fum9: qꝛ fu mū inde videt exire: vel q totū granū lolliꝫ opinent̄ quia granum lollij in eo inueniunt vel zizanie: vel q oēs denarij in ciſta vl' burſa falſi dicant̄: qꝛ vn9 falſus inter eos inuenit̄: vel q oēs cātores ſint mali: qꝛ vnus

talis int̄ eos discordat: vel ꝙ om̄es apl'i sūt Judas: q2
vnus talis inter eos inuentus fuit: vel ꝙ ipi om̄es cō-
ditiones habeāt effectuas: ꝛ viciosas: q2 vnam talem
habent conditionē vel ꝙ in eis om̄ia membra sint lesa
ꝛ infirma: quia vnū est tale: vel ꝙ fons dicat̄ calidus
vel tepidus seu insipidus vel turbulent⁹: q2 riuul⁹ de
illo veniens ꝛ multū distans talis est cōditiōis: immo
peius: econuerso dicit̄: q2 fons ille recens est ꝛ clarus:
ꝛ ꝙ insipiditatē illam a terra traxit: p quā transiuit: vł
ꝙ om̄es oues morbidas iudicēt: q2 vnam talē inueni-
unt. Sed potius ecōuerso pastor bon⁹ ouem infirmā
a sana discernit: eiqꝫ ꝛ non sane medicamēta imponit:
12 dicens: iudico inter pecus ꝛ pec⁹ Ezech. xxxiiij. ¶ Nec
etiā ipi: q om̄es de vna ꝯgregatiōe tales iudicāt: quia
vnū talem vident: ꝯcederent: ꝙ om̄es de statu suo vel
arte mali essent: quia vn⁹ inter eos talis inuenit̄. Qui
eni vxorati sunt vel vxorate non iudicāt: om̄es adulte
ros vel adulteras quia vnū est vnā talem audierunt:
nec milites: omnes milites concedūt vel iudicant esse
Exēm proditores: quia aliquando vnus vel plures de statu
illo inuenti sunt tales. Patet ergo: ꝙ congrue respon-
dit religiosus cuidam militi querenti: an omnes essent
tales q̄lis ille q tarde tale nephas cōmisit? cui ille: estis
vos om̄es ꝓditores? q̄re inquit queritis? q2 inq̄t alter:
modo tarde in tali ciuitate ꝓ ꝓditione fuit q̄dā miles
tract⁹ de ordine militie vestre: si dixeritis ꝙ nō: q̄re ḡ
aliter de alijs iudicatis q̄3 de vobisipis? Om̄ia ista exē
pla tam in factis ꝛ naturis extraneis: q̄3 etiā in dictis ꝛ
13 factis ꝓprijs ostendūt: ꝙ non recte iudicastis. Sapiē.
vj. ¶ Tertia etiā ostendit̄ ex ꝓcessu Augu. in quadam
ep'la quā specialiter ꝯ tales edidit: q om̄es de monaste-
rio abominabant̄ ꝓpter vnū qui turpe factū commisit
de domo sua: scribit tamē illā ep'lam ad Vincentiū do
natistā: sicut patet in Decreto di. xlvij. quātūlibet. Cu
ius tenor talis est quantū licet vigilet disciplina dom⁹
mee homo sum: ꝛ inter hoīes viuo: nec mihi arrogare
audeo: vt dom⁹ mea melior sit: q̄3 archa Noe: vbi ta-
men inter octo hoīes vnus reprob⁹ inuent⁹ est: aut me
lior sit: q̄3 dom⁹ Abrae: cui dictū est: eijce ancillam: ꝛ fi
liū eius: aut melior sit: q̄3 dom⁹ Isaac: cui de duob⁹ ge
minis dictum est Jacob dilexi. Esau odio habui: sim-
pliciter aūt fateor charitati vestre: corā dn̄o deo q testis
est sup aīam meā. Ex quo deo seruire cepi: sicut diffici-
le expert⁹ sum meliores: q̄3 q in monasterijs ꝓfecerunt
ita non peiores expert⁹ q̄3 q in monasterio defecerunt:
hec ille. ¶ Non solū ex ꝑdictis Augustini verbis: ve-
rū etiā ex tota creatura ꝛ scripturarū origine a ꝑncipio
mundi om̄is societas: ꝛ dom⁹ seu familia inuenit̄ mi-
xta de bonis ꝛ malis simul: ꝛ ꝙ nunq̄3 fuit iustū: ꝙ bo
boni iudicarent̄: vel vituperarent̄: vel min⁹ diligeren
tur ꝓpter maloꝝ societatē: immo pl⁹ poti⁹ sunt diligē-
di: ꝛ honorandi sicut multis exemplis ostēsum est. S.
C. xiij. 4. Adā duos filios habuit: quoꝝ vnus Cayn
pessim⁹. Abel fratrē suum occidit: q̄s non diceret insa
nire si odio haberet Abel bonum ꝓpter fratrē suū ma-
lum vel quis posset esse potētior vel virtuosior ad cu-
stodiam sue religionis: vel domus q̄3 Adam a deo in
paradiso formatus: nec tamē ipe custodire domū suā
sciuit: quin inter duos: vnus esset malus: hoc ergo fa-
ctū in illo cogitantes: quā materiā habent vituperādi
ꝑlatum qui nec est ita sapiens: nec fortis vel potens si-
cut ipe qui etiā plurimos habet sub se si vnus de illis
malus inueniat̄: aut quā materiā habent loqui ꝯ illos
q de ꝓditione sunt Abel: quia fratrem habent Cayn.
Idem dici pōt de archa Noe ꝛ de filijs eius: ꝛ de do-
mo Abrae ꝛ filijs eius: quorum vnus erat Isaac bo-
nus: alius Esau malus: ꝛ de domo Isaac: ꝛ filijs eius
quoꝝ vnus Jacob elect⁹: alter Esau reprob⁹ fuit. Et
de domo Dauid ꝛ filijs eius: inter quos fuit Salomō
sapiens: ꝛ Absolon maledict⁹: qui ꝯtra patrē ꝛ fratres
rebellauit. Et de cetu electoꝝ p sanctos ap'los: ipi nan-
qꝫ orationib⁹ ꝑmissis septē elegerunt Actuū. vj. de qui
bus tamē vnus postmodū Nicola⁹ videlicet aduena
Anthiochen⁹ pessim⁹ effectus est heretic⁹. Quib⁹ vo 14
cetera tam veteris q̄3 noui testamēti exempla nō suffi-
ciunt ad talia dimittēda iudicia: exemplū ipius accipi
ant sanctissime religionis christi. Quis eni ꝑlat⁹ chri-
sto: ꝛ que religio cetui apostoloꝝ sanctior esse posset: et
tamen ipe illos paucos: q̄s in claustro ꝛ religione sua:
ab ipoqꝫ electos habuit non ita elegit: nec ita custodi-
uit: quin illoꝝ Judas vicꝫ malus fuerit. Quis ḡ ita de
cipit̄ ꝙ illū ꝑlatū vel illos ap'los Petrū vicꝫ ꝛ Paulū
cum ceteris alijs vituperet vel odio habeat: vel min⁹ di
ligat: q2 Judā subditū habuit christ⁹ ꝛ ap'li sociū ꝛ fra
trem. Ergo nec a fortiori illū qui in eligēdo ꝛ custodiē
do minus sufficit ꝛ plures custodire habet: vel illos q
plures habent socios ꝛ fratres: de hoc ꝙ vnus illoꝝ
est Judas. Iterū quos om̄ia ꝑdicta nō reuocant a ta-
lib⁹ iudicijs exempla terrena: saltē illud reuocet celeste
exemplū: vicꝫ claustri ꝛ religionis sanctissime trinitat̄ 15
in celo empireo: in quo inuēti fuerūt angeli boni ꝛ ma
li: nec tamē boni vituperādi sunt ꝓpter malos: q2 sicut
inter angelos boni sunt optimi: ꝛ mali creaturarū pes-
simi. Ita inter viros religiosos seu eccl'iasticos. Sicut
ergo de ꝑdictis societatib⁹ vel religionib⁹ non vitupe-
ratis bonos ꝓpter malos: sicut ꝛ non despicitis in vo-
bisipis ornamēta vel bona vel carnē ipam ꝓpter pur-
gamenta: que emittit: nec vinū ꝓpter feces vł alia pur
gamenta que superi⁹ emittit: immo illud plus appre-
ciatis: quia signū boni vini est: quādo se bene purgat:
ꝛ signū corrupti: quādo se non bene purgat: ita nec or-
dinem vel statū seu religionem quācūqꝫ: scientes ꝙ il-
li qui illā sustinere nō possunt: sed sua desideria sequē-
tes exeunt vel alia scandalosa a ꝑceptis religionis siue
recedentes committūt purgamenta sunt illius status:
quib⁹ emissis: status in se mundior est ꝛ clarior ꝛ com-
mendabilior: sicut ordo apostolorum ꝛ angeloꝝ. Ju-
da ꝛ Lucifero eiectis. Et sicut granum palea eiecta: et
ceruisia ꝛ vinū purgamentis eiectis: ꝛ melodia corda
vel cantore malo amotis. Nota. R. N. v. 34. cum se-
quētibus. ¶ Patet ergo ex predictis ꝙ melior modus
arguendi vel iudicandi esset econuerso: ꝛ non sic: vt vi
delicet ordinem illum potius meliorem ꝛ sanctiorē iu-
dicarēt: qui plures habet apostatas q̄3 ego. Sic argue-
bat rex ille nobilis: de quo habet̄. D. vj. 34. ꝛ rationa-
biliter quidem: quia sicut non est verecundum immo
laudabile: in om̄i natura in qua est corruptio. ꝙ se pur
get sic ꝛc. ¶ Sicut ergo illi gloriari possunt de quibus
mali diuidunt̄: ita illi materiam non habent glorian-
di: in quibus mali impune permittunt̄: de quib⁹ non
oportet: ꝙ exeant ad malum perpetrandū: quia ꝛ in-
ter illos hoc facere possunt. Et quare ab illis apostata
rent vel illorum dimitterent habitum: inter quos apo
stasia ab obediētia ꝛ continētia ꝛ paupertate etiam sub
ipo habitu dissimulat̄. In illis ḡ vbi nullus exit plu-
res sunt. Sed in illis de q̄b⁹ multi exeūt: meliores sūt:
sicut si vnus filius alicui⁹ patrisfamilias mal⁹ moriat̄
pauciores quidē filios habet: sed non peiores. Iustū ḡ
iudiciū iudicate Jo. vij. Nō. P. iij. 19. cū duobus se- 16
quentib⁹. ¶ Quartū insup patet: tam in factis dei q̄3 in
factis ꝛ dictis de Sodoma: vbi perdere noluit iustum
cū impijs: immo iustū liberauit Loth scꝫ anteq̄3 alios

iudicaret: immo ⁊ Segoꝛ cū ciuib⁹ ſuis: ꝓpter ei⁹ mo-
ram cū illis ſaluauit. Gen̄.xix. In quo oſtēdit ꝙ mali
ꝓpter bonos ſunt tolerādi: ⁊ non boni ꝓpter malos la-
pidandi. Hanc etiā ſententiā ⁊ iudiciū dedit in Eze-
chiele: dicens: pater non poꝛtabit iniq̄tatē filij: nec ecō
uerſo: nec cōitas iniq̄tatē ꝑſone: ſed vnuſq̄ſq; in pecca
to ſuo ꝓpo moꝛiet̄: ſicut patet Ezech.iij. Et vnuſq̄ſq;
onus ſuū poꝛtabit. Ad Gal̄.vj. Et ſm̄ regulā iuris li.
vj. Delictū ꝑſone non debet in damnū eccl̄ie redūda-
re. Et ſumit̄ hec regula ex v̄bis beati Grego. in Decre
to.xvj.q.vj. Si epm̄. Sed qui vos ꝯturbat: poꝛtabit
17 iudiciū ſuū q̄cunq; eſt ille. Gal̄.v. ¶ Qui oībus predi
ctis a talib⁹ non retrahunt̄ iudicijs: quare eadem ꝓm-
ptitudine ⁊ facilitate: non iudicant oēs bonos: quia
vnū vident vel intelligūt bonū: ſicut faciūt ecōuerſo.
Eſtimo ꝙ cauſa ꝓtacta ſit: qꝛ ipſi mali ſūt. Vel ſi om̄i-
no odio habere volunt oēs ꝓpter vnū malum: q̄re nō
odit diabolū ⁊ opa ei⁹: ⁊ talia iudicia detractoꝛia: ⁊ ap
tos diaboli ſeruos: in quib⁹ oīa vel ſaltē plura ſūt ma-
la: vl' q̄re odio nō habet ſeipſos: in q̄bus aliq̄ inueniūt
mala: vel ſi plures paupes de curijs ſuis vel amic ſu-
is excludūt vel eijciūt ꝓpter factū vni⁹ vel duoꝛū: q̄re
non eijciūt totū granū de grāgia ſua? qꝛ vnū inueniūt
putridū vel totā pecuniā de ciſta: qꝛ vnū denariū inue
niūt falſum: vel totū ſanguinē de coꝛpe: qꝛ aliqua poꝛ-
tio eius eſt coꝛrupta qd̄ tn̄ non faciūt: ſed ſolum coꝛru-
ptū ꝓ poſſe eijciūt: vel q̄re oēs non excutiunt dētes
ꝓpter vnū malū: vel q̄re oēs non amputāt digitos?
qꝛ vn⁹ infirmat̄ vel q̄re de lethania ⁊ coꝛdib⁹ ſuis nō
delent Petrū: ꝓpter Iudā. Nota ꝯ tales. R. N.v.18.
¶ Sed qui occaſiones querūt faciles inueniūt q̄b⁹ cō-
uenit ꝓuerbiū: quo gallice dicit̄: q̄ vult canē ſuū occi-
dere: furiā ei imponit. Timeāt tamē oēs tales: qꝛ in
hoc ꝙ oēs ꝓpter vnū malos iudicant deū infoꝛmāt:
qn̄ ꝓ vno malo facto qd̄ in eis inuenit: totū tale repu
tabit: ⁊ ꝓ tali iudicabit: qꝛ et hoc ipſe ꝓmittit: dicēs eo-
dē iudicio quo iudicatis iudicabimini. Math. vij. ſi-
cut patet. E.iij.xlvij.
Ar.iiij. ¶ Cōtra hunc g̊ timoꝛē neceſſe eſt remediū q̄rere: tam
ex parte iudicāt: q̄ȝ ex parte iudicati. ¶ Ex parte iudi-
18 cantis: pꝛimo remediū adhibere deberet: ipm̄q; a tali-
bus retrahē iudicijs: ꝙ foꝛte ille quē iudicat apud deū
penituit: ⁊ ſe coꝛrexit: in quo caſu non eſt licitū eū iudi
care: ſicut nec Paulū vel Magdalenā de iuuētut de-
lictis ⁊c̄. ¶ Secundū remediū ad hoc non lōge q̄rat:
ſed in ſeipſo palpet. ꝙ turpe ſit illi: qui moꝛtuum habet
optimū amicū ſuū in domo ſua: ex cuius vita: tota ſua
pendebat ꝓmotio: ⁊ ex cui⁹ moꝛte ſua pendet ꝑditio: ⁊
illum moꝛtuū non plangit ſed vadit extra: vt ſup alte-
rius moꝛtē lamentatiōes faciat. Sic qui aīam plurib⁹
peccatis moꝛtuā habet: ⁊ alienā vno vel plurib⁹ pecca
tis moꝛtuā: ⁊ non ſuā lamentat̄ iudicādo: ſic facere no
19 luit ille. D.vj.25. ¶ Tertiū remediū exhibeat iudicā-
tis finis: ſeu finis cogitatio: dum eñ quis ſub diabolo
militat: non eſt ei multū credendū in his que diabol⁹
ſuadet: ⁊ deus ꝓhibet: quia cōmune dictū eſt: ꝙ quili
bet ſacerdos reliq̄as ſancti ſui cōmēdat cui ſeruit. Nō
g̊ eſt mirabile: ſi ſerui diaboli peccata ⁊ peccatoꝛes dia-
boli cui ſeruiūt: reliq̄as ⁊ ſeruos cōmendēt: nec eſt eis
in hoc credendū: qꝛ amoꝛ inoꝛdinat⁹ eos in iudicio il-
lo excecat ⁊ facit ꝙ ꝯ aſſerentē expugnāt: ſicut latro dū
in bonis eſt: omnē ei imponētem latrocinia: ⁊ mala fa-
cta: que diligit: expugnat g̊ tunc ei credēdum non eſt.
Sed qn̄ iudicat⁹ ad patibulū ducit̄ ⁊ defect⁹ ſuos mi-
ſericoꝛdiā petendo clamat: tunc ei credēdum eſt: qꝛ fre-
quēter accidit ꝙ falſam appellationē pꝛius factā: tunc
reuocat ꝯſcientia duct⁹: ⁊ veritatē tam de ſe q̄ȝ de alijs
fatet̄. Sic nonnulli diaboli ſerui: dū in bonis ſunt: ſe-
ipſos extollūt: ꝯtra dicentē expugnant: ſeruos diaboli
tanq̄ȝ dei ſui reliq̄as: ⁊ pctā cōmendāt ⁊ dei ſeruos vi-
tuperāt: ſed ad moꝛtē appꝛopinquātes om̄ia iudicia il-
la reuocant: aſſerentes ſe erraſſe: qn̄ dixerūt foꝛnicatio-
nem non eſſe peccatū: vel qn̄ dixerunt vel iudicauerūt
malum bonū: ⁊ bonum malū. Eſa.v. Illa g̊ cogitatio
nunc habita de cogitatione: quā tunc habebunt: eos a
talib⁹ reuocet iudicijs: quia ſi iudicia ſua vel cogitatio
nes ſuas referāt ad ſtatū in quo ſunt: iudicia ſua incer-
ta ſunt: ſicut latronis vt predictū eſt: dū in bonis ſunt.
Sed ſi referant ad finē certa ſunt. Beat⁹ ergo q̄ nō iu
dicat ſemetipſm̄ in eo qd̄ ꝓbat. Ro. iiij. ſed in eo qd̄ co
gitat. ¶ Quarto eos a talib⁹ retrahat iudicijs cogitatio
vehemens: illi⁹ qui iudicat̄ tentatio ⁊ etiā ꝓſumptio: 20
ꝙ talia vel maioꝛa frequēter ſi illoꝛū tenerent locū vel
gradū: quod in exemplo videre ⁊ ꝓſumere poſſunt di-
ſcipuli cuiuſdā magiſtri Pariſienſis: de q̊ fert̄: ꝙ dice-
re ſolebat magiſtro ſuo: ꝙ oēs epi Francie fuerūt ce-
ci: quia nihil mgr̄o ſuo dabant: nec ipm̄ ꝓmouebant: Exm̄
q̄ poſtmodū ad talē dignitatē ꝓmotus: mgr̄m ſuum
non ꝓmouebat. Cui mgr̄ poſtea cū luminarib⁹ in ma
nu ſua accenſis obuiā veniens ei eandē impꝛoperabat
cecitatem: quaȝ alijs impꝛoperare ſolebat: aſſerens: ꝙ
ideo ei luminaria: q̄ſi cecutienti depoꝛtaſſet: cui etiā in-
cutere potuit illud Ro.ij. Eadē eñ agis que iudicas.
¶ Ad iſtud ꝓpoſitū loquit̄ Ber. ſup can. Homel̄.xl.
dicens. Noli iudicare pꝛimū: ſed magis excuſa: quod
om̄ino diſſimulationē rei certitudo recuſat ſuade. Ni-
hilomin⁹ tibi ipſi ⁊ dicito vehemēs fuit tentatio quid d̄
me illa feciſſet ſi ſimilē in me accepiſſet poteſtatem. In-
nuit eñ Ber. qd̄ ⁊ rei frequēter ꝓbat euent⁹: ꝙ illi q̄
alios iudicāt eadē poſtmodū agūt q̄ pꝛi⁹ iudicauerūt:
vel cōſilia ſeu peioꝛa: ſicut pꝫ.iiij. Re.x. de Iehu rege
iſrl̄: q̄ Baal ⁊ ſacerdotes ei⁹ deſtruxit: iudicando: ſȝ tn̄
ipſemet a vijs Ieroboā non receſſit: vitulos ſuos aure-
os adoꝛādo: ita iſti eadē vel maioꝛa facerēt: ſi eandē ha
berent tentationē: vl' occaſionē vel oppoꝛtunitatē: quā
illi habuerūt: q̄s iudicāt. Inexcuſabilis es g̊: o hō qui 21
iudicas. Ro.ij. ¶ Ex parte v̄o iudicatoꝝ remediū ad-
hiberi debet vt occaſiōes ⁊ cauſas quātū poſſibile eſt
retrahāt eos iudicādi ꝓpt̄ ꝑicula ⁊ leges tactas. F.ij.7.
poti⁹ eñ q̄libet niti debet: ſe ſpeculū pulchꝛū oſtēdere
bene ꝯuerſando: in quo ceteri ſuas tergāt maculas: q̄ȝ
lignū fumigans: ad cuius aſpectū oculi ledant̄ intuē-
tium. Sanus nanq; eſt tam ꝓ ſe q̄ȝ ꝓ alijs ꝙ talis ſit
ꝙ merito de illo dicatur: vtinā eſſem ita ſanct⁹ ſicut il-
le eſt: q̄ȝ ꝙ dicat̄: ꝙ patria vl' villa ſeu ſocietas eſt peioꝛ
in qua habitat: iſtam nāq; temerarij iudicij fugā doce
re videt̄ chꝛiſt⁹. Math.v. dicens. Quicunq; vult tecū
in iudicio ꝯtendere: ⁊ tunicā tuam tollere: id eſt in fact
tuis que foꝛte licita ſunt apud te: ſed nō aperta: quo ad
ꝓximū te iudicare vel damnificare vel ꝑſequi: dimitte
ei ⁊ palliū: pallium eñ habit⁹ exterioꝛ eſt interioꝛa ab-
ſcondens: quod quidem dimittit̄: quādo illi qui cū iu-
dicat: vel de factis ſuis ſcandalizat̄ intentionē pꝛi⁹ ab-
ſconditā manifeſtat vt illū a talib⁹ auertat iudicijs vt
declinaret iudiciū viri Tren̄.iij.
¶ Qꝛ ſi illi iniquitat iudices intātū malicia pleni ſint: Ar.v.
ꝙ ſic phariſei de optimis opib⁹ ſcādalizari velint: nec
illoꝝ aliq̄ poſſet rōne declinare iudicia illa paruipēdat 22
nec ꝓ eis a bono deſiſtat exēplo chꝛī: q̄ d̄ talib⁹ ad lr̄am Exm̄
dixit ſinite illos ceci ſūt ⁊ duces cecoꝝ. Exēplo etiā ho-
minis cuiuſdā de q̄ in exēplis continet̄: ꝙ vt hoīm oc-
currētium ⁊ eū iudicantiū de hoc: ꝙ ipſe aſinauit ⁊ fi-

liū tenerū eū ſequi permiſit: filiū aſino impoſuit: de q̄ cū iudicaret̄: φ plus filiū q̄ agilis erat: ⁊ bene currere poterat: q̄ȝ ſeipm̄ antiquū ⁊ debilē diligeret: ambo peditauerūt: de quo cū ab alijs iudicaret̄ occurrentib⁹ φ plus aſinū ſuū q̄ȝ ſe vel filiū ſuū diligeret: pluſq̄ȝ ei q̄etem affectaret ambo aſinū aſcenderūt de quo cū iudicarent̄ φ tam paruū animal modo occiderent onere: ligatis almi pedib⁹: ipm̄ ſup lignū inter ſe portauerunt de quo cū inſani iudicarent̄: ait Primo pater filio: fili ex quo vides: φ q̄cq̄d feceris iudicaberis ſicut ex auctoritate Bern. oſteſum eſt ſupra. e. c. 10. Cōſiliū meū eſt: φ talia paruipendas iudicia: ⁊ qd̄ vtili⁹ eſſe pſpexeris facias: nec ꝓpter talia iudicia a bono ceſſes: deinde dixit aſino: va tu va baude ⁊ vin aptemēt ⁊c̄. Sic in ꝓpoſito. Vnde Hiero. in ep̄la ad Pammachiū p̄ma virt⁹ monachi eſt hoīm cōtemnere iudicia: ⁊ apoſtoli recordari dicentis: ſi adhuc hoībus placerē chriſti ſeruus non eſſem. Et ſubdit rōnem: quare de illoꝝ iudicijs non eſt curandū: in hoc φ bona opa iudicando in malū peruertāt: quia neſciunt artem bonoꝝ operum: ⁊ de iudicijs illoꝝ qui de arte neſciunt non curamus: ſed potius eos deridemus: ſic in propoſito. Et hoc eſt φ ſequitur. Fabius inquit ait felices eſſent artes: ſi de eis ſoli artifices iudicarent. Qui ergo ſic iudicantur bibant: ⁊ obliuiſcantur iudicioꝝ. Prouerbioꝝ. xxxi.

23 ¶ Quia reuera ſi ſcirent φ ꝑ talia opa regnū acquirere poſſent terrenū: ꝓpter talia iudicia ab operib⁹ nō ceſſarent: qui eni eſt in firma ſpe: ⁊ ꝓpinqua diſpoſitiōe ad lucrandū ludū in ſcako non multū curat de hoc quod ſibi dicit̄: hoc eni eum a ludo ceſſare non facit: licet forte in alio diſpliceat: φ tamen poſt ludi finem dolorem non incutit: ſed amplius gaudium: φ non obſtante: φ cautū ⁊ infeſtū contra illū habuit luſorem: vicit. Sic ꝑ decretū Cornelij pape. di. xlvij. c. qd̄ ad nos: vos non debent mouere conuicia perditoꝝ: quo citius a via recta: ⁊ a certa regula recedani⁹. Roſa eni ꝓpter ſpinarū quib⁹ circūdatur aculeos creſcere non ceſſat. In oībus ergo talib⁹ Pauli ſequat̄ exemplū ⁊ teneat ſententiam: dicēs: ꝓ minimo mihi eſt: vt a vob̄ iudicer aut ab humano die: qaia neq̄ȝ meipm̄ iudico reprehenſibilē ſupple in hoc in quo vos me iudicatis. j. Coꝛ. iiij. Quib⁹ duriora parata ſunt iudicia: quia parata ſūt deriſorib⁹ iudicia. Prouer. xix. d q̄b⁹ in capitulo patebit ſequēti.

J. xj. IVdicij diuini. Prio oſtēdetur diſtinctio ſeu diuiſio. Secundo generalis ⁊ vltimi iudicij ratio. Tertio φ illud erit bonis delectabile. Quarto φ erit malis terribile ꝓpter multa. Quinto qualia adiutoria ſeu remedia ſunt ante illud iudiciū prouidenda: vt cū venerit nō timeat̄.

Ar. j. ¶ Q̄tū ad primū diuinū iudicium eſt duplex: vnum particulare: quod ſingulariter de quocūq̄ȝ fit quando

i moꝛit̄: de quo dicetur. c. de mortuis. Aliud generale: quod in fine erit omnib⁹ ſimul congregatis: de quo. j. Re. ij. Domin⁹ iudicabit fines terre: de quo tria ſunt oſtēdēda: antecedentia ꝯcomitātia ⁊ ſequētia. ¶ Q̄tū ad antecedētia dicit Hiero. ſe inueniſſe in annalib⁹ hebreoꝝ quindecim ſigna: quindecim dieb⁹ precedētib⁹ oſtendenda. ¶ Primo nanq̄ȝ die vt ibi habet̄: mare ſe eriget quadraginta cubitis vltra montiū altitudines: in loco ſuo ſtans quaſi murus. ¶ Secūdo tantū deſcēdet: φ vix videri poterit. ¶ Tertio marine belue apparentes ſupra mare dabūt rugitos ſuos vſq̄ȝ ad celum. ¶ Quarto ardebūt mare ⁊ aque. ¶ Quinto herbe ⁊ arbores rorem dabūt ſanguineū. Sexto ruent edificia. ¶ Septimo petre ad inuicem collident̄: ¶ Octauo erit generalis terremot⁹. ¶ Nono equabit̄ terra. ¶ Decimo exibūt hoīes de cauernis ſuis ⁊ ibūt q̄ſi amentes: ⁊ non poterūt mutuo loq. ¶ Vndecimo ſurgent oſſa mortuoꝝ: ⁊ ſtabunt ſupra ſepulchra ſua. ¶ Duodecimo ſtelle cadēt. Decimotertio morient̄ hoīes: vt cū mortuis reſurgāt. Decimoq̄rto ardebūt celū ⁊ terra ⁊ aeris ſupficies. ¶ Decimoq̄nto fiet celū nouū ⁊ omnia renouabunt̄ licet ſcripture ſctē de p̄dictis ſignis mētionem nō faciāt: dū tamen ſcripture cōtraria nō ſint: rationabile videtur φ talia precedant ſigna terribilia: ante iudiciū terribile: ſicut preceſſerūt dulcia ante iudiciū miſericordie: ſicut patet. A. xiij. f. vt etiam ſm̄ beatū Gregoriū qui in cūctis delinquūt: vel cūctis predictis abutunt̄ in cūctis terreant̄ ⁊ puniant̄. Dicit etiam ſanctus Thomas ſuper. iiij. ſententiarū. di. xlvij. Q̄ iſtud iudiciū ignis precedet: iuxta illud pſ. xlix. Ignis in pſpectu eius exardeſcet: φ ſuper omēs montes aſcendet: ſicut aqua diluuij ad purgandū ⁊ deſtruendū oīa inquantū eſt inſtrumentū diuine iuſticie: ſicut aqua diluuij que vindicta: ſicut tūc in aqua facta fuit ad purgationem feditatis: que ex colore fuit introducta carnalis concupiſcētie: ita iterū in igne fiet ad purgationē peccatoꝝ que ex frigiditate contingūt: quam defectus introducit miſericordie ⁊ charitatis. In ſignū cui⁹ tota diſceptatio de operib⁹ erit charitatis ⁊ miſcōie: vt indignos illos miſcōia oſtendat: qui opa non fecerūt miſericordie: de q̄b⁹ verificat̄ illud Jaco. ij. Judiciū ſine miſericordia ⁊c̄. Concomitantia ſeu ſimul ꝯcurrentia ſunt temp⁹ ⁊ loc⁹ ⁊ vox iudicis. Temp⁹ vo chriſt⁹ diſcipulis indicare noluit: ideo non eſt mirū ſi alijs ignotū ſit. Aliqui tamen certū computāt temp⁹ vſq̄ȝ ad iudicium allegantes ꝓphetiam Dan̄. xij. q̄ dicit beat⁹ q̄ expectat ⁊ peruenit ad dies milletrecentos triginta q̄nq̄ȝ: iudeoꝝ magiſtri hanc litteram exponūt de meſſia illoꝝ per hunc modū: inter vos iudeos: qui in aduētu chriſti deſolationem habere incepiſtis magnam. Beatus qui expectat ⁊ ſuſtinet patiēter dies mille ⁊c̄. diem pro anno exponētes: iuxta illud Ezech. iiij. Diem pro anno dedi tibi poſt quos meſſias: qui eos cōſolabitur veniet. Q̄ vtrum verū ſit: ⁊ tempus illud ab incarnatione chriſti computet̄ quinquennij temporis expectatio oſtendet cum nunc ann⁹ currat milleſim⁹ trecenteſim⁹ triceſim⁹. ¶ Chriſtiani vo veritati innitentes: q̄ meſſiam: id eſt chriſtum non expectant: quem iam receperūt: dicūt φ ſi quis tunc venerit: non chriſt⁹: ſed antichriſtus erit: de quo ⁊ ꝓphetiam illam exponunt: pro tēpore eius in quo durabit grauis perſecutio: ſicut patet in hiſtoria ſcolaſtica ſuper Danielem. Daniel nāq̄ȝ vir deſiderioꝝ multū deſiderabat ſcire quantū tempo ris perſecutio antichriſti: cui angel⁹ manib⁹ eleuatis iurauit: ꝑ viuētē in ſecula ſeculoꝝ: φ ꝑ temp⁹ ⁊ tpa ⁊ dimidiū tpis. Et φ tunc finis eſſet hoꝝ mirabiliū: ita φ q̄ſi iterū idē ad maiorē recitādo certitudinē adiecit: φ poſtq̄ȝ ablatū fuerit iuge ſacrificium: hoc eſt cū ablato cultu dei: ⁊ deſolato ꝑ antichriſtū tūc erunt dies mille. cc. nonaginta: id eſt tres anni ⁊ ſemis. Et cū Daniel ſcire vellet: q̄d eſſet futurū: poſt hec rn̄dit beat⁹ q̄ expectat ⁊c̄. vt pri⁹. ¶ Ad cuius intellectū ſcire oportet: φ ſm̄ mgr̄m in hiſtorijs ſcolaſticis poſt moꝛtē antichriſti dabuntur lapſis quadraginta dies ad penitentiam qui ſi addātur predictis diebus mille ducentis nonaginta fient die mille. ccc. trigintaquinq̄ȝ. Et eſt ſenſus φ ille beatus erit: qui a tempore pſecutionis vſq̄ȝ in finē in bona vita expectat: vel qui tpe pſecutiōis errat ⁊ ꝑuenit ad penitētie dies in q̄b⁹ emēdare poterit errorē ¶ Locus vo ſm̄ ꝓphetiā Joelis erit vallis Joſaphat:

4 hoc enĩ ꝑmittit deꝰ dicẽs Johel.iij. Cõgregabo om̃es
gẽtes ⁊ deducã eas in valle Joſaphat: ⁊ diſceptabo cũ
eis ibi. Locus nãqꝫ ille ꝓpe Hierl'm eſt ⁊ montẽ oliue
ti: q̇ locus ꝓ tanto ꝯuenientioꝛ videt̃ ꝓ iudicio illo: non
ſolũ q2 eſt in medio: ſed q2 ibi fuit natus: paſſus: ibiqꝫ
p̄dicauit: de loco etiã illo reſurrexit ⁊ aſcẽdit. Cõgruũ
ḡ videt̃: ꝙ ibi iudicet: ibiqꝫ locꝰ in p̄ſentiaꝝ oſtẽdi poſ
terit in quo tanta ꝓ reprobis fecit: cõtra que ingrati ei
extiterunt. Congrue ḡ ibi arguet mũdum de peccato:
quod fecerunt de iuſticia quã non fecerũt: ⁊ de iudicio
5 ꝙ non timuerũt Jo.xvj. ¶ Q̃tum vͦ ad vocẽ iudicꝫ.
Primo querit̃: vtrũ ad om̃es loquet̃? ad quos reſpon
det btũs Grego.xxvj.moꝝ. ſup illud Job.xxxvj. Ju
dicium paupibus tribuit vbi diſtinguit quatuoꝛ oꝛdi
nes hoĩm in iudicio: duos reproboꝝ ⁊ duos electoꝝ̃.
Nam inter reprobos: q̇dam iudicant̃ ⁊ pereunt: ſicut
mali chriſtiani. Quibus dicet. Eſuriui ⁊c̃. Non iudi
cant̃: ⁊ pereunt infideles: de quoꝝ quolibet dicit̃: q̇ nõ
credit iam iudicatus eſt: non enĩ tunc cauſa eoꝝ diſcu
titur: qui ad conſpectũ diſtricti iudicis iam cum dam
natiõe ſue infidelitatis accedunt: ꝓfeſſionem vͦ fidei
retinentes: ſed ꝓfeſſionis opa non habentes: redargu
unt̃ vt pereant. ¶ In electoꝝ vͦ parte alij iudicant̃ et
regnant qui vite maculas lachrymis ⁊ elemoſynis ter
gunt: q̇bus dicet. Eſuriui ⁊c̃. Alij vͦ non iudicant̃: et
regnãt: quibus dicit: vos qui reliquiſtis om̃ia: ⁊ ſecu
ti eſtis me ſedebitis ⁊c̃. ¶ Secũdo vtrũ vocalis erit vl'
mentalis: opiniones ſunt. Petrꝰ tamen ſup.iiij. ſentẽ
tiarũ. di.xlvij. Sentit ꝙ erit vocalis: ⁊ ratio videt̃ cõ
coꝛdare ꝙ illud iudiciũ illo pꝛoferatur modo: quo põt
eſſe ad maius gaudiũ bonoꝝ ⁊ toꝛmẽtũ maloꝝ: ꝫ ma
gis toꝛquebunt̃ mali: ⁊ gaudebunt boni: vt videt̃ qñ
vocem ſenſibilem audiunt: ergo ⁊c̃: q2 tunc boni non
ſolum gaudebũt gaudio ſpũali interioꝛi: ſed etiã de vo
ce gaudioſa: quã ſenſu percipiũt auditꝰ: ⁊ ſic habebũt
tam gaudiũ intellectuale q̃ꝫ etiam ſenſibile quod plus
eſt q̃ intellectuale ſolum. Et ſic etiam a contrario ſenſu
de malis. Sic ergo intelligi poteſt quod dicitur Jere.
ij. Judicio contendã tecum: non ꝓlixius diſputando:
ſed finalem dando ſententiã: q2 ſicut diffinitiua ſentẽ
tia in eccl'ia militante: in his verbis cõſiſtit. Statuo p̄
cipio ꝯdemno abſoluo. ſicut patet li.v. Decretalium.
ti.xl. de verboꝛum ſignifica. in his. Ita deus qui hoc
p̄cipit ⁊ ſtatuit: ſtatuta ⁊ p̄cepta hic data non tenẽtes:
non abſoluet ⁊ ſic iudicium gentibus ꝓferet Eſa.xlij.
¶ De alijs vͦ ſignis que tunc concurrent. Nota. A.
xiij.4. ¶ Sequentia vͦ q̃tum ad malos ſunt toꝛmen
ta eterna: q̃ꝫtum ad bonos vͦ gaudia eterna. Q̃tum
vͦ ad celum vel mundũ ſm̃ alios ſole ſtante in oꝛiẽte:
⁊ luna in occidẽte: ſicut fit in plenilunio maioꝛ erit lux
q̃ꝫ nunc ſit nõ ad neceſſitatem: ſed ad decoꝛem om̃iſqꝫ
motus ceſſabit: tam coꝛpoꝝ celeſtium: q̃ inferioꝝ flu
xuſqꝫ ⁊ refluxus maris: amplius nõ erit a die ire ⁊ re
uelatiõis iuſti iudicij dei. Ro.xij.
Ar.ij. ¶ Iſtius aũt iudicij ratio eſt iuſticie dei oſtenſio: vt vi
delicet illuc partibus ſimul comparentibꝫ: q̃ iuſte in
6 vtriuſqꝫ remuneratiõe: vel punitione ꝓceſſerit: vl' tũc
ꝓcedat oſtendat. Pro quo eſt aduertendũ: ꝙ nonnul
li hic ſunt mali: ⁊ in futuro damnati: qui tamẽ boni re
putant̃ ⁊ ecõuerſo aliqui ſunt boni ⁊ in futuro ſaluati
qui a multis reputant̃ mali. Congruũ ergo videtur:
ꝙ om̃es ſimul ꝯgregent̃: vt illis q̇ mirari poſſent qua
re illi ſaluati eſſent: quos malos reputabant: cauſam
aperte videant ſue ſalutis: quando dicit Eſuriui ⁊c̃.
Licet enĩ illi in celo clare hm̃õi videant cauſas: tamen
damnati hoc videre nunc non poſſunt: q2 ip̄m in quo
relucent cauſe: non videt̃. Congruũ ḡ eſt vt ip̄i ad lo
cum conueniant cõem: ⁊ dei videant iuſticiã: qua viſa
plus dolebũt videntes ꝙ q̇cq̇d eſt iuſticie in deo eſt: et
q̇cq̇d iniuſticie in eis. Sic videbit inq̇t peccatoꝛ ⁊ ira
ſcetur: in pſ̃.cxj. qm̃ ꝑuenit vſqꝫ ad celũ iudiciũ eius.
Jere.lj. ¶ In quo ſm̃ Criſo. ſup Math.xxiiij. ⁊ plan
gent ſe om̃es tribꝫ terre Homel.lvj. Plangent inquit
ſe Judei videntes deũ veniẽtem: quẽ hoĩem moꝛtuũ
putabant. Plangẽt ſe gentiles: quia vanis diſputatio
nibus phoꝛũ irrationabilẽ ſtulticiã putabãt eſſe deum
coloꝛe crucifixũ: ⁊ dederunt creature gl'iam creatoꝛis.
Lugent ⁊ chriſtiani pctõꝛes: q̇ magis dilexerũt mun
dũ q̃ꝫ chriſtũ crucifixũ: cum audierint eũ hec verba ad
eos dicentẽ. Propter vos factꝰ ſum homo: ꝓpter vos
alligatꝰ illuſus ceſus: crucifixꝰ fui: vbi eſt tantarũ in
iuriarũ mearũ fructꝰ? Ecce preciũ ſanguinis ꝓ vobis
datũ: vbi eſt ſeruitꝰ veſtra quã mihi debetis ꝓ precio
ſanguinis dato? Ego ſup gl'iam meam vos habui cũ
eſſem deus factus homo: et vilioꝛem omnibus rebus
me feciſtis. Ecce quomõ videntes dei bonitatem: ⁊ ſuã
iniquitatem. Plangent ibi om̃es peccatoꝛes: celeſti iu
dicio perurgẽte. ij. Mach.ix. ¶ Q̃ꝫ quidem a iuſto iu 7
dicio non diſcoꝛdat humano: quia licet ſm̃ leges hu
manas iudex quandoqꝫ ad iudiciũ ꝓcedat vna parte
contumaciter abſente ⁊ alia preſente: quia dicit lex: ꝙ
ſi appellatus die fatali ad quem ſcilicet citatus eſt: non
compareat ſuam defenſionem oſtẽſurus. Judex de ap
pellatiõis negocio altera parte abſente cognoſcere põt
vt. C. li.vij. ti. de tpibus ⁊ repationibus appellationũ
l. vltima. Tamẽ clarioꝛ modus eſt: qđ ad minꝰ quod
cunqꝫ fiat pꝛius: vt finaliter ⁊ vltima ſententia pꝛofe
ratur partibus pꝛeſentibꝫ: quãdo partes ſimul habe
ri poſſunt: q2 hoc dicit lex in digeſto nouo lib. iiij. ti. j.
de re iudicata le. de vnoquoqꝫ ſub his verbis: de vno
quoqꝫ negocio ſententiã pꝛeſentibꝫ omnibꝫ quos cau
ſa contingit: iudicare opoꝛtet: ⁊ hoc iuſtũ eſt ⁊ ſatis cõ
gruũ. quia ad hoc pars rea ad certũ diem citatur: ⁊ ps
agẽs ad eundẽ compet diem vt ambo ſimul ſententiã
audiãt. Sed pars rea inuite: ⁊ q̃ſi citatiõe coacta com
paret: timẽs: ne contra eũ iudicet̃: pars vͦ agens gra
tis venit: q2 ad hoc in curia inferioꝛi litem mouit vel a
curia inferioꝛi in qua contra eũ iudiciũ ꝓ illo daretur
⁊ ꝙ iudicia mala inferioꝛis curie in illa coꝛrigerent̃ ſpe
rauit. Iſta vͦ ps agens: ⁊ ſi ſemp in iudicio in ꝓpꝛia
pſona p̄ſens nõ fuerit: nihilominꝰ tm̃ ꝯtra partẽ ream
ꝓcedere põt p ſufficientẽ ꝓcuratoꝛẽ p quẽ ſentẽtia con
tra reũ eq̇liter dari põt: ac ſi p̄ſens eſſet. ¶ Q̃tuꝫ ad ꝓ 8
poſitum noſtrũ: in foꝛo anime pars rea eſt que iniuriã
facit ꝓximo ſuo: in quacũqꝫ cauſa negocio vel iudicio
Pars agens ⁊ appellans: ad curiam dei ab iniurijs vl'
iudicijs iniuſtis ſibi illatis: eſt pars que iniuriam ſuſti
net in quacunqꝫ cauſa vel curia in qua quia hec iuſti
ciam habere non poteſt: ad iudicium ad minus coꝛde
vel oꝛe appellant dei: dicentes. Deus omnipotẽs nos
vindicet: deus oſtẽdat veritatem: quia ip̄e ſcit dominꝰ
iudicet veritatem: ⁊ huiuſmodi plures habent appel
pellandi modos. In foꝛo nanqꝫ anime ⁊ in curia dei
om̃es hm̃õi cogitationes ⁊ locutiões: appellatiões ſũt
pauperũ que ita bene allocabunt̃ ibi ſb̃ tali tenoꝛe ver
boꝝ̃ ſicut in exterioꝛi curia allocant̃ vͦba ad foꝛmã ap
latiõis exq̇ſita ſine q̇bꝫ nõ allocabit̃. Talis nãqꝫ appel
lãdi modꝰ in ſacra ſcriptura frequẽter legit̃ acceptus.
¶ Sic nãqꝫ appellaſſe legit̃ Dauid ꝯ Saul a pſecutõe
iniuſte ei illata: dicẽs. Judicet dñs inter me ⁊ te. j. Re.
xxiiij. ⁊ q̇ poſtea dicit̃: iudicabit ꝓ te hodie dñs. ij. Re.
xviij. ¶ Talibꝫ etiã appellatõibꝫ ſe interim cõfirmauit

in anguſtijs īiuſte ei illatꝫ Paul⁹: nō ſolū ad tribunal
hoīm appellādo: dicēs: ad tribunal ceſarꝫ ſto: ibiqꝫ me
iudicari oportet. Actuū.xxv. vex etiā ad tribunal dei:
dicens: oēs ſtabim⁹ ante tribunal iudicis. Ro.xiiij.
Et iterū dicit oēs nos manifeſtari oportet añ tribu-
nal chr̄i.ij. Coꝝ.v. ¶ Talibꝫ etiā appellatiōibꝫ ⁊ cogi-
tationibꝫ qdā vſqꝫ in diē hūc: ſe cōfortaſſe auditi ſunt:
q qñ eſt qſta: vel qcunqꝫ iurati in aliq̄ curia p̄ce vel p̄-
cio: timore vel amore ꝯtra fidelē ⁊ veritatē: vadunt di
cunt ex pte dei magna eſt q̄ſta. In tali ſpe ⁊ ꝯſolatione
ponit eos ſcriptura dicēs: dñs iudicabit cām ei⁹. Pro-
uer.xxij. ſcꝫ iniuriā patientꝫ qꝛ teſte pſ.xlv. Judiciū in-
9 iuriā patientibꝫ: ſicut ptꝫ. D.xij.37. Iſtis v̄o partibꝫ
cū appellatiōibꝫ ſuis ſic ordinatꝫ: qꝛ illi q iniuriā ſuſti-
nent: non pñt in iudicio mortꝫ cū iniuriātibꝫ ſp cōcur-
rere: qꝛ ſepe ꝯtingit ꝙ viri ſanguinū q nō dimidiāt di
es ſuos: cli⁹ moriunt̄ paupes ⁊ iniuriā patiētes: ꝓcu-
ratorē ſuū ſufficiēter inſtructū ip̄m ꝯſtituūt deū dicen
tes illud pſ.xxxiiij. Intēde iudicio meo de⁹ me⁹ ⁊ dñs
me⁹: ⁊ iterū pſ.ix. Eſto refugiū paupi: ſicut p̄dictū eſt
de forma appellatiōis: ita ⁊ de forma ꝓcuratiōis inſti-
tuēdi dicere oportet: ꝙ in curia dei talis ſufficit forma:
nec mirent̄ ꝙ idē ſit iudex partiū ⁊ ꝓcurator vni⁹ par
tis: qꝛ ip̄e dicit Jere.xxix. Ego ſum iudex ⁊ teſtis in co
v̄o non eſt mirabili⁹ ꝙ ſit iudex ⁊ ꝓcurator q̄ꝫ ꝙ ſit iu
dex ⁊ teſtis: qꝛ ꝓ vtroqꝫ ſufficit. ¶ Iſto v̄o ꝓcuratore
ſic ꝯſtituto morit̄ qs q iniuriā fecit falſe iudicando vel
quācunqꝫ iniuſticiā exercēdo: ꝓ quo ad deū in forma
p̄miſſa appellatū fuerit: ꝓcuratore paupis cām ip̄ius
agente: ſtatim iudiciū mortis eſt viro huic Jere.xxvj.
qꝛ de⁹ iudex iuſt⁹ iudicabit cōtra te cām illi⁹ ⁊c̄. Pro-
10 uer.xxiij. ¶ Sed qꝛ in iſto pticulari iudicio ambe ptes
non ſunt pſonaliter p̄ſentes: ad iuſticie ſue qdāmodo
ampliorē declarationem: ⁊ ad electoꝝ ſuoꝝ q ꝯ̄ malos
appellauerūt non ſolū vt iudiciū fieret qd̄ in morte fa-
ctū eſt: ſed vt veritas inter illos oſtenderet̄ qd̄ in iudi-
cio fit generali: veritatꝫ ⁊ iocūditatꝫ mai⁹ augmētū: qꝛ
teſte pſ.lviij. Letabit̄ iuſt⁹ cū viderit vindictā: in me-
dio generali partibꝫ p̄ſentibꝫ nō ſolū malos iudicabit
ſed etiā qdāmodo iudiciū in morte datū recitabit ⁊ cla
rificabit ſicut dꝛ Soph.iij. Judiciū ſuū dabit in luce: ⁊
non abſcondet̄. Judiciuꝫ eñ qd̄ in morte dat̄: quo ad
multos abſconditū eſt: ſed illud iudiciuꝫ generale ꝓpt̄
eius claritatē ⁊ manifeſtationē vocat ꝓ meridie: dicēs
⁊ educet quaſi lumen iuſticiā tuā: q hic in iuſticiā ſuſti
nenti ⁊ iudiciū tuū tanqꝫ meridiem: q hic male iudica
ſti q ſediſti cū potentibꝫ in occultꝫ vt interficeres pau-
perē. ¶ Cōtra qs occulte agētes ꝓmittit: dicēs: iudicia
mea q̄ſi lux egredient̄. Oſee.vj. ſicut ꝯ̄ latrōes: q occul
11 te furabant̄ ⁊ publice iudicāt̄. ¶ Ex oībꝫ iſtꝫ ptꝫ: ꝙ eſt
de oībꝫ iniuriā ferentibꝫ vel male in hoc ſeculo iudicā-
tibꝫ ⁊ ſuſtinentibꝫ ⁊ de iudicio dei: ſicut de iudice infe-
riori malo ⁊ iudicatꝫ ab eo: ⁊ iudice ſupiori iuſto. Et ſi-
cut de malo p̄lato ⁊ ſubditis ſuis ⁊ viſitatore ſup eum
miſſo. Et ſicut de Egyptijs ⁊ filijs iſrael ⁊ deo. Quia
ſicut ꝓpter defectū iudicꝫ inferiorꝫ male iudicantꝫ vel
non iudicantꝫ cauſa ad ſupiorem deuoluit̄: ⁊ nō aliter.
Ita ī ꝓpoſito: ſi noſip̄os ⁊ etiā alios iuſte iudicarem⁹
nō iudicaremur.j. Coꝝ.xj. ¶ Sicut inſup mal⁹ p̄lat⁹:
toto anno ſubditos ſuos male tractare pōt: ſupiore p̄-
lato vel viſitatore fideli ſupueniēte: totū pōdus belli ꝯ̄
p̄latū illū vertit̄: oēſqꝫ q illū accuſare volunt libere au
diunt̄. Sic in ꝓpoſito: contra iſtos ⁊ iniuriā facientes
deo ꝓ tribunali ſedente: oēs q hic pre timore os ad cō-
querendū aperire non audēt: qꝛ ſi facerent tā in bonis
q̄ꝫ in corporibꝫ male timerent tractari: ſed ibi abſqꝫ ti-
more querimonias ⁊ accuſatiōes ſuas deponent ſicut
oſtenſum eſt. F.viij.10. ¶ In hoc ḡ iudicio deus facit 12
electꝫ ſuis iniuriam p̄us patientibꝫ: ꝙ facere conſueuit
qdam rex ſubditꝫ ſuis: qñ eñ ballinos ⁊ hoīes magni Exm̄
officij de officijs ſuis amouere voluit: illos in cuſto-
dia detinere ſolebat p̄cone clamante ad illos qbus pre
fuit: vt ſi quē leſerit: vel ſi cui iniuriā in officio ſuo fece
rat veniat q leſum ſe ſentit ⁊ querimoniā ſuam libere
deponat: hanc benedictā conſuetudinē ſolebant obſer
uare reges Francie quo ad p̄poſitos Pariſieñ. p quaꝫ
qdam dictoꝝ p̄poſitoꝝ nup ſuſpenſus fuit. Nā etiaꝫ
obſeruabit chriſtus iuſticiā erga oēs in die iudicij in
quo verificat̄ iſtud de malis Sap̄.j. Non p̄teriet eos
corripiens iudiciū: in quo malos p̄mo iudicabit dñs.
Geñ.xv. Gentē cui ſeruituri ſunt ego iudicabo more
Egyptioꝝ: qbus ſeruierūt ſub tyrannico dñio filij iſrl̄
qbus ſubmerſis filij iſrael egreſſi ſunt. Sic iſtꝫ in īfer-
num ſubmerſis: electi terram ſanctā cum multa ingre
dient̄ ſb̄a: hoc eñ vtriſqꝫ ꝓmittit de⁹ Eſa.xlix. dicēs:
eos q te iudicauerūt ego iudicabo ⁊ filios tuos ego ſal-
uabo. ¶ Secūdo in hoc non euadēt iniuſti iudices qꝛ
q non fecerunt iuſticiā: iuſte iudicabunt̄ Sapien.vj.
¶ Tertio nō euadēt illi: q hic nec a ſeip̄is: nec ab alijs
iudicati fuerunt qꝛ quod hic non corrigit̄: alibi a deo
ſupplebit̄ quod ſignificatū eſt Judi.viij. vbi Gedeon
p̄cepit filio ſuo: quoſdam malos occidere ⁊ ſanguinis
iudiciū de eis facere: q hoc facere noluit: ſanguinis eñ
iudiciū facere metuebat.ij. Mach.xiiij. Nec tamē ma
li illi iudiciuꝫ hoc euaſerunt: qꝛ pater in eis ſuppleuit:
quod filius facere recuſauit: ita in ꝓpoſito. Quid ergo
valet poteſtate nobilitate vl̄ muneribꝫ vel quibuſuis
alijs vijs ⁊ modis iudiciū euadere hoīm ⁊ in dei inci-
dere man⁹: q in iudicio nō errabit. Prouer.xvj.
¶ Iſtud v̄o iudicium: licet nunc a bonis etiam timeat̄ Ar.iij.
ſicut patet per hoc quod legitur de beato Jero. ꝙ ſiue
comederet ſiue biberet ſemper ei videbat̄: ꝙ tuba illa 13
auribꝫ eius inſonaret: dicēs: ſurgite mortui: venite ad
iudiciū: tamen tūc erit delectabile: quādo ſcꝫ aīa corpo
ri iterū copulabunt̄ glorioſo: vt in vtroqꝫ premia reci-
piat: q in vtroqꝫ opa meritoria exercuit. Illud nanqꝫ
corpus quod nunc penitētia ⁊ laboribꝫ conculcat̄ ma-
cerat̄ ⁊ decolorat̄: tunc colorabit̄ ⁊ glorificabit̄: qꝛ ſicut
facies que nunc in laboribꝫ ⁊ ſolis obfuſcat̄ caloribꝫ ⁊
denigrat̄: cum venerit ad requiem ⁊ ad hoſpitiū opta
tum reformat̄ ab illo q Malachie.iij. vocat̄ quaſi her
ba fullonis qꝛ ſicut fullo permittit ꝙ pannus concul-
cetur ⁊ conterit̄ ſub pedibus: vt pulchrior ⁊ melior fi-
at. Ita deus hic ſuos conculcari ſinit vt reformentur:
⁊ tal̄ ſolūmodo reformabit corp⁹ hūilitatis nr̄e Phil̄.
iij. ⁊ non aliud. Unde Ber. qui in pellibꝫ murium ⁊
ſtercoribꝫ vermiū ſe reformāt: de⁹ cū ad iudicandū ve
nerit non reformabit: tm̄ ergo hūilibꝫ ⁊ bonis tūc iudi
cia tua iocūda in pſ.cxviij.
¶ Et ſi illud iudiciū nūc a bonis intantū timet̄: ꝙ nō- Ar.iiij.
nulli electoꝝ mallent habere certitudinem ꝙ in illo iu
dicio eſſent a dextrꝫ iudicis collocandi cū tota miſeria: 14
quam in iſta vita ſuſtinere poſſent: q̄ꝫ cū incertitudine
habere totum dñium mūdi ad libitū: a mūdi p̄ncipio
vſqꝫ ad finem: quantū iſtud timore deberent mali qui
crudelitatibꝫ: furtꝫ vſurꝫ rapinis ⁊ alijs pctīs ſcꝫ luxu-
rijs ⁊c̄. Poti⁹ ſe diſponūt vt cū lupis ⁊ aīalibꝫ īmūdis
illo die a ſiniſtrꝫ ponant̄: qbꝫ etiā ampliorē incutere de
berēt timorē illi⁹ iudicij ꝓpinqtas: malū eñ qd̄ ꝓpe eſt
pl⁹ timere ſolet: ſꝫ illd̄ ꝓpe eſt igit̄ ⁊c̄. Qꝛ aūt illd̄ ꝓpe ſit
oſtendit Criſo. ſup Jo. Nome.xxxij. p ſigna refrige-
ratiōis ſp̄ualis calorꝫ: ⁊ per mundi miſerias: ⁊ tribu-

lationes: volens ꝙ ſicut in corpe hūano infirmato re-
frigeratio nihil caloris opaꝛ in mēbris: mortꝭ iudiciū
approping̃re ſignat ⁊ ſicut ruina domꝰ: q̃ fit in lapidū
⁊ coopermēti caſu eius vicinū denūciant finē. Ita re-
frigeratio ſpūalis caloris inter mēbra chr̄i ⁊ eccl'ie ⁊ mi
ſerie: que in hoc mundo q̊tidie cadunt eius finē appro
ping̃re oſtendūt. Sūt aūt v̄ba Criſoſtomi hec: ſic cor
pus hūanū laborās: ⁊ ꝓpe finē exiſtens: mille oſtendit
malicias ⁊ defectꝰ: ⁊ de domo debēte cadere: multa añ
cadere ꝯſueuerūt a tecto ⁊ parietibꝫ: que ſignū ſunt ꝙ
eius finis approping̃t ita ⁊c̃. Nota. M. xiij. 2. Per ea-
dem ſigna: licet ſub alijs verbis eius arguit ꝓping̃ta-
tem btūs Grego. in Homel. ſup euangeliū Luce. xxj.
15 Erūt ſigna i ſole ⁊c̃. vlulate g̊ q2 ꝓpe eſt dies dñi. Eſa.
xiij. ⁊ ꝓpe facite iudiciū Eſa. xlj. Vos ip̄os hic iudican
do: qđ ſi nō feceritis ſicut iſtud iudiciū erit bonis dele
ctabile: ita a cōtrario ſenſu erit malis terribile q̇nqꝫ de
cauſis. ¶ Primo vicꝫ ꝓpter iudicij certitudinē. Scđo
ꝓpter aduerſarioꝝ multitudinē. Tertio ꝓpter iudicā-
tiū ⁊ aduerſantiū eq̃tatē. Quarto ꝓpter iudicioꝝ cōfu
ſionē. Quinto ꝓpter totiꝰ negocij euidētiā. ¶ Q̃tū ad
primū certiſſimi eſſe poterūt: ꝙ qñ ſtabunt ante tribu-
nal iuſtiſſimi iudicis cū ſarcina peccatoꝝ q̇ etiā in mor
te videbūt ſicut pꝫ ꝑ hiſtoriā. D. ij. 6. Et cū furto ma-
larū acquiſitionū: ꝙ iudicabunꝛ: aliter de deo cogita-
re: eſt ip̄m oīm barbarica gente: ip̄iuſqꝫ leges oīm gen
tiū legibꝫ iniuſtiores falſioreſqꝫ eſſe: cum nunq̃ꝫ fuerat
gens tā barbara: q̃ non puniret malos: ⁊ p̄miaret bo-
nos. Ad hoc eñ ſunt leges regū ⁊ principū decreta pō
tificū canones patrū ſtatuta ciuitatū cōſuetudines re-
gionū. Si g̊ hoc nō facit iuſtus iudex deus: q̇ iudicat
16 oēm terrā: vbi eſt deꝰ iudicij Malach. ij. ¶ Aliter eñ
quodāmodo iniuriā parti. i. oīmi creature: q̃ quodam-
modo ſe ꝯ̄ pctōres: tūc partē faciēt iuſticiāqꝫ petent: ſi-
cut oſtēſum eſt. A. x. 11. Specialiter tamē boni iuſtas
tūc allegatiōes ⁊ accuſatiōes ꝯ̄ illos adducēt ſicut oſtē
ſum eſt. F. viij. 10. Et non ſolū ꝯ̄ illos: anteq̃ꝫ iudicenꝛ
allegabūt: ſed ſup ip̄os iudicatos improperādo clama
re ſecure poterūt: ſicut qñqꝫ accidit: ꝙ illi q̇ ꝓ malo et
tyrānico vicino caput leuare non audent: ip̄o ad carce
rem vel patibulum ducto: priora facta ſecure imprope
rant: ſicut Dañ. xiij. dicēs. Nūc venerūt tibi pctā tua
que aliqñ opabaris iudicās iudicia iniuſta: ita in ꝓpo-
ſito exultabūt ſcti i glia: dicētes Eſa. xiiij. quō ceſſauit
17 exactor: q̇euit tributū: q2 teſte p̄s. lviij. Letabiꝛ iuſtꝰ cū
viderit vindictā qñ deus reddet piuris ⁊ adulterꝭ qđ
meruerūt: ⁊ non ſolū boni ⁊ etiā angeli eos accuſabūt
eiſqꝫ improperabūt: ſꝫ etiā mali ⁊ demones. De malis
nāqꝫ q̇ mutuis exēplis ⁊ exhortatiōibꝫ: ⁊ inductiōibꝫ
peccauerūt ⁊ male acq̃ſitꝭ mutuis perierūt. Quid aliđ
eſtimari poterit? q̃ꝫ ꝙ mutuis maledictiōibꝫ ⁊ accuſa-
tionibꝫ: ⁊ improperijs: ſe mutuo lacerabūt ⁊ vilipēdet
ꝓpter penā: quā ſuſtinēt: dicētes ⁊ loquentes more la-
tronū: q̇ certi de morte alios appellāt: q̇ primū ſocij re-
putabanꝛ: eiſqꝫ improperādo dicūt: ibi feciſti me com-
mittere tale latrociniū: ⁊ ibi tale factū: ⁊ breuiter nūq̃ꝫ
fuiſſem latro: niſi tu fuiſſes ⁊c̃. Ita etiā nūc: qñqꝫ pec-
catores ⁊ alij alijs improperāt qñ cōfuſionē incurrūt:
dicētes. Nunq̃ꝫ fuiſſem mulier mala đ corpe meo niſi
tu fuiſſes: maledicta hora q̃ te vidi. Sic in illo iudicio
q̇libet ad aliū ſe habebit ſicut de aliq̇bꝫ exemplificatū
eſt. A. xij. 54. ⁊. A. xxvij. 42. Ergo tunc nullos habe-
bunt amicos niſi forte illos demones: quoꝝ tm̄ dilexe
rūt opa tāq̃ꝫ obediētes dū vixerūt extiterūt q̇ tūc cū ſa
lutationibꝫ ſuis eis occurrēt: deridēdo: ⁊ cū fuſcinulis
ad infernū trahēdo de q̇bꝫ dānati tūc dicere poterunt

illud p̄s. xxxiiij. Tentauerūt me ſupple viuū ſubſanna
uerūt me ſubſannatiōe frenduerunt ſup me mortuū ⁊
dānatū dētibꝫ ſuis. ¶ Niſi forte q̇s cogitare velit: ꝙ li 18
cet oīa tūc dānatis aduerſenꝛ: tñ amicitia erit dānato-
rū ſpm̄ ⁊ carnē: ſed hec cogitatio reprobata eſt. C. E.
ij. 10. ⁊. G. S. v. 23. ¶ Ex dictis g̊ patet ꝙ magna erit
aduerſantiū malis in die iudicij multitudo. Querat g̊
pctīn nunc a corde ſuo de ſeip̄o: ſicut de q̊cūqꝫ tali q̃rit
Anſelmꝰ: dicēs. Quid faciet pctōr in die iudicij depre
hēſus: cū ſit superiꝰ iudex iratꝰ cuiꝰ ſcꝫ mādata tranſ-
greſſus eſt: ⁊ ip̄m etiā interp̄tatiue negauit vel nō eſſe
deſiderauit: q2 cū male facit: nollet aliquē eſſe: q̇ de ma-
lo facto ſuo vindictā acciperet: nec deū nec aliū quēcūqꝫ
g̊ nollet deū eſſe iuſtū. Cū g̊ deū nō eſſe iuſtū: ⁊ deū nō
eſſe ꝯuertāꝛ: vel idē valeāt: q2 ſi ſit oportet eū iuſtū eſſe
patet: ꝙ q̇ deſiderāt eū iuſtū nō eſſe deſiderant eū non
eſſe: ſeq̃tur in autoritate Anſelmi infimꝰ patēs infer-
nus: exteriꝰ ardēs mūdus: qđ intellige vt dictū eſt ſu-
pra. E. ij. interiꝰ vrēs mētis ꝯſciētia. Et ſi queris: q̇ te
accuſabit? dico ꝙ totus mūdus q2 oſtēſo creatore ſuo
mō oīs offendiꝛ creatura: quō ergo exiſtimas: q2 tu
qui tunc malꝰ inueneris: effugies iudiciū dei. Ro. ij.
Nō. M. ix. 29. Satis dat intelligere apoſtolꝰ: ꝙ nll'o 19
mō effugiet: nō ſolū ꝓpter iudicꝭ ⁊ iudicantiū ⁊ aduer
ſantiū multitudinē: ſed etiā ꝓpter eorūdē eq̃tatem: ibi
nāqꝫ boni in accuſationibꝫ: ⁊ allegatiōibus ſuis a via
eq̃tatis non errabūt: mali v̄o ⁊ ſi errare voluerint nō
audienꝛ. Iudex etiam flecti nō poterit prece vel precio
vel cuiuſcūqꝫ timore vel poteſtate: ſed eq̃liter; ſicut ad
pauperrimū malum: ita ⁊ ad potētiſſimos dicet domꝰ
regis auſcultate quia vobis iudiciū eſt Oſee. v. Quia
non ſm viſionem oculorū neqꝫ ſm auditū auriū: ſed
in veritate iudicabit Eſa. xj. ſm ꝙ in libris ꝯſciētiarū
ſinguloꝝ ſcriptū eſt: ibi nanqꝫ q̇libet damnādus lr̄as
portabit vrie: id eſt ꝓprie mortꝭ ⁊ damnatiōis: quia ſi-
cut qui ad compotū venit cum rotulis ⁊ tallijs inſuffi
cientibꝫ: literas portat amiſſionis quia ꝓpter illarū in-
ſufficientiam ſua amittet: ita in iudicio in quo ſcientia
dei erit: ſicut liber dñi vel theſaurarij: q̇ ballino vel p̄-
poſito manerij vel expendēti ⁊ neceſſaria ꝓ domo dñi
emēti pecuniā tradit. Numerum v̄o ⁊ quātitatē pecu
nie tradite: in libro vel talia ſua ſcribit recipiens etiam
ex p̄te ſua talliam vel librum facit tam de receptis q̃ꝫ de
expēſis. Ille v̄o liber q̃tum ad recepta pōt dici liber
conſcriptus: cū libro ſcꝫ tradētis: q2 eſt cū eo ſimul ſcri-
ptus: ſicut patet in factura talliarū: in q̇bus tm̄ ꝯtineꝛ
in vna ſicut in alia: ſic in libro dei totum ſcribiꝛ: quic-
quid ꝓ nob̄ fecit vel ſuſtinuit: ſeu quicq̇d nobis dedit
cōtra quem quaſi liber ꝯſcriptꝰ vel tallia cōdiuiſa erit
in die iudicij liber cōſciētiarum: in quo apte oſtēdetur
nō ſolum quātum recepit: ſed etiā quātum expendit ⁊
quō. Sicut ergo ad hoc ꝙ q̇s ſecure ad compotū acce
dat pecuniarū: oportet ꝙ liber de receptis ⁊ expēſis cō
cordet cum libro liberatoris: id eſt dñi vel thezaurarij:
q2 in concordia vel diſcordia illius libri totū pēdet iu-
diciū: vel q̃tum ad liberationē vel damnationē: quia
ſi bona oſtēditur: cōcordia liberaꝛ: ⁊ diſcordia damni-
ficaꝛ. Ita oīmino cogitare oportet de compoto aīarum
in dei iudicio: q2 totū illud iudiciū nobis erit ad libera-
tionē vel damnationē ex oſtēſione libroꝝ ⁊ cōſciētiarū
ſinguloꝝ. Et hoc eſt qđ dicit Io. apo. xx. Apti ſunt li-
bri ⁊ iudicati ſunt mortui ex his que in eis ſcripta ſunt
ſm opa ip̄orum ſiue ad liberationē ſiue ad damnatio-
nē: q2 ſi liber cōſcriptus: id eſt ꝯſciētia quo ad recepta
⁊ expēſas ꝯcordet cū libro liberatoris: ꝓ ſuoqꝫ ꝑpetuo
acq̇etantiā accipit. Si v̄o liber ille ꝯſcriptꝰ ꝯcordet in

receptis ⁊ non cōcordet in expenſis: qꝛ cōtra mandata
in illo libro mandatoꝝ dei accepta vel recepta expēdi-
dit: damnat̄: ⁊ ꝓ ſuo perpetuo incarcerat̄: vſqꝫ ſoluat
vltimū quadrantē Math. v. et Luce. xij. qᷓ nunqꝫ fie
ri pōt. Et ꝓpter hanc cōditionem iudiciū illud vocari
pōt iudiciū ꝯſcriptū. id eſt. iudiciū cōſcriptoꝝ librorū
dei ſcꝫ et ꝯſciētie. vn̄ Pſ. cxlix. vt faciat deus ſcꝫ cū illis
qui ſecū iudicabūt in eis. id eſt. in oībus in die iudicij:
iudiciū cōſcriptū vt ſcꝫ oīes iudicent ſm libros illos
cōſcriptos ſiue ad vitam ſiue ad mortem oīni appella-
tione vel dilatione poſtpoſita. ¶ Sicut ergo q̇ ſcit ꝙ li
ber ſuus cōſcriptus eſt defectiuus: qꝛ male recepta ex-
pendidit cū timore vadit ad compotū. Ita ille q̇ ſcit: ꝙ
liber ꝯſciētie nō ꝯcordat cum libro legis dei cum timo-
re vadit ad iudiciū: ſciens q̇ in lege peccauerint: per le
gem iudicabunt̄ Rom̄. xij. Qui v̄o ſcit ꝙ liber ſuꝰ cō-
cordat cum libro dei: letāter ad iudiciū ꝓperat: dicens:
memor fui iudicioꝝ tuoꝝ ⁊ ꝯſolatus ſuꝫ in Pſ. cxviij.
eo ꝙ cognoui dn̄e: qꝛ equitas iudicia tua in Pſ. cxviij.
de talibus q̇ letaliter ⁊ hilariter venerūt ad iudicium
mortis: patebit. c. de mortuis. Nota de iſto libro ꝯſciē-
20 tie. C. vij. 19. cū ſequētibus. ¶ Confuſio v̄o illoꝝ qui
in compoto illo deficiūt. ¶ Primo ex aduerſarioꝝ q̊s
inimicos hic reputauerūt: ⁊ quos odio habuerūt exal
tatione erit. Videbunt illos prius in celū vocari: ſicut
Math. xxv. vbi benedicti prius vocant̄ ad regnuꝫ vt
male vidētes quid amiſerūt: acrius doleāt: quādo eīm
ſuꝑbus qui diu ſuper aliū dominabat̄: verecūde deij-
citur: ⁊ alius q̇ prius ei ſubiectus fuit ſuꝑ illum poten
ter exaltat̄: ⁊ ille turpiſſime deijcitur multū confundit̄
deiectus: ſic in ꝓpoſito. ¶ Secundo ex modo ⁊ forma
apparitionis in iudicio ⁊ qꝫtum ad corpus turpe in q̊
apparebunt: de quo. M. xj. 85. Et qꝫtum ad illud qᷓ
portabūt: multū eīm erubeſceret nobilis homo huiꝰ ſe
culi apparere coram iudicibꝫ cum fardello furti in col-
lo. Multū ergo erubeſcet: multi q̇ nobiles hic vocant̄
in illo iudicio: quādo oues ⁊ boues vniuerſas inſuper
et pecora campi: que rapuerūt vel acceperūt ⁊ non ſol
uerūt in collo ſuo portabūt coram toto mūdo: deo for-
ſitan eis ſupponēte: q̇ cuncta q̄ fiūt adducet in iudiciū
Eccēs. xij. illis ſcꝫ portātibꝫ q̇ illas ſarcinas fecerūt: qꝛ
21 vnuſqſqꝫ onus ſuū portabit ad Gal. vj. ¶ Tertio ex
curie dei ⁊ feſti electione: ſicut eīm paſtor nō recipit ad
ouile ſuū: niſi oues que ſignū ſuum portant ſed exclu-
dit: ⁊ ſicut a numero pauperū: quos papa paſcit exclu
dunt̄ qui ſignum nō portant: ita de ouili dei excluden-
tur: qui crudelitate leonis ſequebant̄ ꝯditionem: qui
etiam dente detractionis more luporū carnes comede-
bant: qui etiam falſitate vias ſequebant̄ vulpiū: q̇ im-
mūdicia ſordes imitabant̄ porcoꝝ. Et breuiter oīes
qui ſigna nō portāt ouiū. Illa aūt ſigna ſunt obſeruā-
tie mandatoꝝ dei ⁊ voti qᷓ factū eſt in baptiſmo. de q̊
ſigno nota. F. iiij. 29. Si g̊ vis ad vitam ingredi: ſerua
mandata Math. xix. quia aliter excluſus eris a ianito-
ribus celi dicentibꝫ: ſigna veſtra nō vidimus: in Pſ.
lxxiij. Quāta aūt erit de illa expulſione oīnibus ⁊ ſpe-
cialiter hominibꝫ magni ſtatus cōfuſio ex minori euē-
tu cogitare poterūt: quia ſi nunc erubeſcerēt a cōuiuio
expelli hominū: alijs introductis vel ſi de hoc gauant̄
ꝙ in loco ꝓ ſtatu illo vt eis videt̄ in menſa ponunt̄: et
ſpecialiter ſuꝑbi qui primos in cenis amāt recubitus:
quantū erubeſcēt qui de dei ⁊ angeloꝝ ⁊ omniū electo-
rū expellent̄ cōuiuio: ⁊ ſi tantū cōtra marſcalcū iraſcū-
tur qui primū locum in menſa nō obtinēt quantū do-
lebunt qui non infra celi portam ſtare vel intrare per-
mittent̄. Tunc ergo licet oīes excluſi ꝯfuſionem pa-
tient̄: tamē ſpecialius ⁊ vehemētius ſuperbi: de quibꝫ
Zacha. x. Cōfundent̄ aſcēſores equoꝝ. Et Hiere. xx.
Confundent̄ vehemēter: qꝛ nō intellexerūt opprobriū
ſempiternū: quia Tyro ⁊ Sidoni remiſſius erit in iu-
dicio Luce. x. q̄ꝫ illis: qꝛ illud erit iudiciū diuerſiſſimū
his qui p̄ſunt Sapien̄. vj. quia ipſi maiorē vt dictum
eſt: patiētur ꝯfuſionem. ¶ Oīnia v̄o p̄dicta maloꝝ in 22
iudicio infortunia aggrauat: ꝙ omniū ibi oſtendent̄
vel fient maniſeſtiſſima euidentia et omniū generalis
aſpectus. Nunc eīm peccatores dum peccant: ex tribꝫ
inaniter ſe cōfortant. ¶ Primo licet turpiſſima ⁊ peſſi-
ma cogitent: nō tamē erubeſcūt: qꝛ eſtimāt oīes illud
latere. ¶ Secūdo licet turpia loquant̄ quos forte ami
cos reputāt quoꝝ nō timēt delationē vnde ⁊ hoc quā-
doqꝫ dicūt: ſcio inq̇t ꝙ me nō accuſabis vel in camera
et ſecretius talia operant̄: vbi a nullis niſi ab illis qui-
bus inter eſt ſe videri credunt: ⁊ ideo nō curāt: qꝫ ſpur
ciſſima qꝫ feda cōmittāt. ¶ Tertio ex hoc ꝙ licet ī pec-
cato dep̄hēdant̄ vel tales eſſe ꝑcipiant̄: tamē quādoqꝫ
ſe ꝯfortant ex hoc ꝙ in extranea patria vel inter igno-
tos capiunt̄ vel cōfundunt̄: vel ꝙ non ſunt ipſi ſoli q̇
laborant vicio illo ⁊c̄. de quibꝫ oīnibus nihil in illo iu
dicio eis valere poterit: quia ibi non ſolum oſtendent̄
voces ⁊ opera: ſed et illuminabit abſcōdita tenebrarū
et manifeſtabit ꝯſilia cordiū. j. Coꝝ. iiij. Et nō ſolum
paucis in camera: ſed toti mundo in valle Joſaphat.
Nec amicis: ſed gentibus ⁊ regnis oſtendam nudita-
tem tuā dicit dn̄s Naū. iij. quia in fine hominis denu
datio operū illius Eccī. xj. hoc eis ꝓmittit ille: cui oīne
iudiciū datū eſt Joan. v. dicēs: ꝙ inquit occulte locu-
ti eſtis in cubiculis p̄dicabit̄ in tectis Luce. xj. Et ſic
iudiciū dabit in luce: ⁊ non abſcondet̄ Sopho. iij. Et
qui nō fecerit legem dei tale iudiciū erit de eo. j. Eſdre
vij. Nota. M. xj. 13. Et. V. viij. 17.
¶ Cōtra oīes p̄dictos in dei iudicio terrores: vel pe- Arti. v.
ricula melius nō videt̄ eſſe remediū: qꝫ ꝙ iudex petat̄
delegatus: partes nanqꝫ vel vna partiū quādoqꝫ lon- 23
gam timens vexationē in curia ſuperiori: pape vicꝫ vl̄
alterius iudicis ad loca remota diſtantis: iudicē petūt
delegatū: coram quo in patria ſua iudicent̄. Sic ſpūa-
liter timentes iudicia dei: iudicem petant delegatū: cō-
feſſorem videlicet coram quo ratio mentis: cogitatio-
nes: locutiones ⁊ operationes: atqꝫ omiſſiones diſper-
ſas quaſi quadā citatione conſciētia cōuocet: morē in
hoc ſequendo ſixtij cuiuſdā: de quo ſcribit Seneca li.
iij. de ira: ꝙ cōſūmato die cum ſe ad nocturnā quieteꝫ
recepiſſet: interrogare ſolebat animū ſuū dicens: quod Exēm
hodie malum tuū ſanaſti: cui vicio obſtitiſti: qua par-
te meliores: deſinet ira ⁊ moderatio. Sic q̇ ſcit ſe quo-
tidie ad iudicem veniēdū eſſe deſinet inquit ira ⁊ oīnis
occupatiōis motus: qui animā in iſto iudicio impedit
quia ſm beatū Grego ſuper Ezech. li. j. homel. xj. Si-
cut aqua concuſſa imaginē proſpicientis nō reddet: ſꝫ
ſolum quādo eſt quieta ſic eſt de anima: ꝙ nō dep̄hen
dit ſe cum eſt inquieta. Cōuocat ergo cogitationibꝫ: et
oīnibus peccatis ſiue operationis ſiue cuiuſcūqꝫ ſint
modi ⁊ amotis oīnibus impedimētis ſicut p̄dictus in
ſero excogitauit diei. Ita in q̄dragefima vel alio quo-
uis tempore cōfitendi: vita p̄terita od memoriā reuo-
cetur a rōne dicēte ad conſcientiā illud Eſa. xliij. Re-
duc me ad memoriam: vt iudicemur ſimul. ¶ Quia
ſicut citator vel apparitor coram iudice partes cōuocā-
do cōgregat: vt iudicent̄. Sicut etiam campanella ad
capitulū ſubditos vocat coram prelato: vt errata corri
gaut̄: incorrigiles eijciant̄ inquieti ⁊ negligentes emē-
dentur. Ita officiū cōſcientie eſt cogitationes: locutio-

Signum

nes:atqꝫ operationes malas ſimul cum omiſſionibus
cõmemorãdo ⁊ ꝓuocando coram rõne et corã ꝯfeſſore
qui locũ in hoc tenet iudicis ⁊ p̃lati ꝯgregare ſicut pa-
tet. C.vij.2. Dicendo iſtud Eſa.xlvj. Preuaricatores
redite ad cor: quilibet ſic corã ſacerdote ꝯgregatis cuꝫ
lachrymis ꝯtritionis: teipſum accuſa: ⁊ vt iudiceris ⁊
ſanctificeris ⁊ iuſtificeris: ⁊ timorem vltimi iudicij dei
euadas. Ante iudiciũ: ſupple illud p̃para iuſticiã corã
iudice ſuo delegato Ecci.xviij. Sciens: q: ſi nos ipſos
iudicaremus: ſi coram iudice delegato: nequaqꝫ iudica
24 remur: in iudicio.ſ.ordinarij.j. Cor.xj. ¶ Quia ſicut
pluuia p̃cedens periculũ coruſcationis ⁊ fulguris: im
pedit ſequẽtis. Ita pluuia lachrymarũ in cõfeſſione ⁊
penitẽtia coruſcationẽ.id eſt.vocẽ iudicis terribilẽ: qua
dicet. Ite maledicti Math.xxv. ipſam p̃cedens miti-
gat. Sic enĩ vocem illam mitigare nitebant̃ illi in qbꝰ
Exm̃ ordo inceptus fuit cartuſienſiũ: de quibus ſcribit̃. Qui
cum eſſent diuites ⁊ potentes et in exequijs cuiuſdam
magni ꝯgregati: q̃ in opinione ſeculi bonꝰ habebat̃: ac
cidit ꝙ ipſis exequias cantãtibꝰ: mortuꝰ in medio po-
ſitus capite eleuato diceret: ad iudiciũ ſuꝫ vocatꝰ: poſt
paruã v̓o morã ipſis nimio timore ⁊ admiratione per-
cuſſet: iterũ capite eleuato dixit ⁊ in multis ſum accu-
ſatus: tertio v̓o capite ſimiliter eleuato adiecit: ⁊ iuſto
dei iudicio ſum ꝯdemnatus: qui etiam ſ̓m aliquos ad
didit: ⁊ ſi nõ fuiſſem de numero p̃latoꝝ nõ eſſem de nu
mero damnatoꝝ: ipſi v̓o videntes ictum tonitrui ⁊ co
ruſcationis tam ꝓpe hominẽ ꝑcutere timẽtes ne ſimi-
lia paterent̃ fugerũt ad quoddã nemus in burgundia
in quo ſe incarcerarũt: malentes potius temporaliter:
qꝫ eternaliter incarcerari: quoꝝ q̃libet dicere potuit il-
lud Ps.cxviij. A iudicijs enĩ tuis timui. Nec mirũ: ſi
iſti timuerũt: q̃ in multis ſe reos eſſe inuenerũt: cũ illũ
cõdemnatũ audirent q̃ melior illis reputabat̃. Horũ
ergo exemplo fugite a facie gladij: quoniã vltor iniqui
tatis gladius eſt: ⁊ ſcitote eſſe iudiciũ Iob.xix. ¶ Ad h̓
enĩ oĩes artare deberet: cogitatio illius iudicij: q: ſ̓m
Criſo. ſuper Ioannẽ homel. xxxix. Iudicij cogitatio
eſt ſicut frenũ equo: ⁊ ſ̓m eundem ibidem homel.xv.
Cogitatio iudicij: aut eſt frenũ a malicia retrahẽs: aut
eſt doctrina vt patiẽter ſuſtineas. Beatus ergo q̃ dice-
re põt iſtud Ps.xvij. Oĩa iudicia eiꝰ in ꝯſpectu meo
et beatus homo q̃ ſemꝑ eſt pauidus: ⁊ beati q̃ hic iudi
cium eligũt iudicis delegati: dicẽtes iſtud Iob.xxxiiij.
Iudicium eligamus nobis: ⁊ inter nos videamꝰ quid
ſit melius.

I.xij. IVramenti. Primo oſten
dit̃ diſtinctio ⁊ circũſtantie debite. Secundo
obligatio. Tertio deliberatio. Quarto ꝙ non eſt ꝑ fal
laciam iurandũ. Quinto fallaciter ſeu temerarie iurã-
tium: vel etiam periurantiũ ingratitudo. Sexto peri-
culũ. Septimo periculũ facientiuꝫ peierare vel talia
periuria admittentiũ. Octauo excuſatio eorundẽ cum
reprobatione. Nono pena. Decimo remediũ. Vnde-
cimo nolentiũ remedia adhibere peruerſitas.

Arti.j. ¶ Motuꝫ ad primũ. Iuramentũ aliquod eſt aſſertoriũ
vt cum iurat̃ de p̃ſenti ſic eſſe vel non eſſe: vel de prete
1 rito ſic fuiſſe vel non fuiſſe. Aliud eſt promiſſoriũ: vt
cum iurat ſe aliquid impoſterũ daturũ vel facturum.
¶ Circũſtantie autem debite ſeu conditiones ad hoc
requiſite: vt iuramentũ ſiue aſſertoriũ ſiue promiſſori-
um licitum ſit ſunt tres determinate per deum Hiere
mie.iiij. Iurabũt inquit viuit dominus in veritate et
iuſticia ⁊ iudicio: ſuꝑ quo dicit Hierony. ꝙ iuramen
tum tres p̃dictos habere debet comites. Sanctꝰ v̓o
Thomas ſecũda ſecũde.q.xcix.articulo.iij. predictam
exponens auctoritatẽ: dicit: ꝙ iuramentũ debet habe-
re veritatem ꝯtra falſitatem: ita videlicet ꝙ verum ſit
quod aſſerit vel ꝙ verũ faciat: qđ promittit iuſticiam:
ita videlicet ꝙ iuſtum ſit qđ ſe facturum eſſe promittit
contra iuramentũ illicitũ ⁊ iniquũ: quo iurat ſe homi-
nem contra iuſticiam occidere vel ſpoliare. Et iudiciũ
diſcretionis ita videlicet ꝙ bene examinet illud: de quo
iurat contra iuramentũ ſurreptionis ⁊ leuitatis. Ne-
ceſſitate v̓o vrgente cum tribus predictis ꝯditionibꝰ:
per nomen illius iurabis Deutro.vj. Neceſſitas v̓o
ſeu caſus: qui ad hoc requirunt̃ ꝙ licite iuretur in his
notant̃ verſibus: Pax et fama: fides: reuerẽtia: cautio
damni: defectus veri tibi dant iurare licenter.id eſt. ꝓ
pace eccleſie vel hominũ ſeruanda pro fama purgan-
da: pro fide alteri facienda quãdo eſt dubius: in hoc ꝙ
ſibi expediens ⁊ vtile ſuadet̃: nec hoc ſine iuramento
credere vult: iurare ꝯcedit̃.xxij.q.j.non eſt contra ⁊.c.
ita ergo. Pro reuerẽtia. id eſt. obediẽtia facienda ſicut
faciũt vaſalli ⁊ ſerui dominis: quando eis fidelitatem
iurant. ¶ Cautio damni. id eſt. vt res eccleſie vel tua
vel proximi indemnis ſeruet̃: vt ab illo cui debet̃: non
auferat̃: vel vt ablatum recuperet̃ in his caſibus licite
iurabis in nomine illius Deutro.x. ⁊ non in alijs: q: 2
ſicut iſti caſus faciũt iuramentũ licitum: ita alij faciũt
illicitũ: qui quidam per primas literas duarum expri-
munt̃ dictionũ: fatũ videlicet ⁊ idonea. Prima nanqꝫ
litera de fato ſcꝫ.F.falſum ſignat iuramentũ. Secũda
appetitum iurandi ad vanam gloriam: ſicut faciũt iſti
nouorũ iuramentoꝝ inuentores q̃ in talibus inaniter
gloriant̃ ⁊ nobiliores ſe taliter iurantes reputant: per
t.trupbatoriũ: per.v.viſitatũ: per.m. malicioſum ſeu
pernicioſum: per.i.irreuerẽter: per.d.doloſe: per.o.oci-
oſe: per.n.negligenter: per.a.alte ⁊ clamoroſe ad riſum
vel ſcandalũ alioꝝ. Vnde verſus. Si male iurãdi ſpe-
cies ſit cura noſcendi. Si primas fatũ per idonea noti-
ficatũ. In his caſibus docet chriſtus non iurare om-
nino Math.v.

¶ Cum primis cõditionibus iuramentũ promiſſoriũ Arti.ij.
ſemper obligat: ⁊ quo ad deũ ⁊ quo ad hominẽ niſi in
peiorem vergat exitũ: quo ad hominẽ: ideo additur: 3
quia per decretũ ſumptũ ex verbis Criſoſto. quo ad
deũ tantũ obligat ſimplex verbuꝫ quantũ iuramentũ
xxij.q.v. Iuramenti: niſi vergat in deteriorem exitũ:
ideo addit̃: q: vbi qđ iurat̃ ꝯtra dei honorem vel pro-
priam vel proximi vertit̃ ſalutem ⁊ charitatẽ ſi a prin-
cipio fuit ſcitum male fuit iuratum nec obligat: ſed de
malo iuramento penitentiã agat. Si v̓o illius noticia
poſtea qꝫ iuratũ eſt occurrat: ex tũc nõ obligat. Aliter
enĩ ſemper obligat: etiam ſi vi vel metu coactus iuret:
hoc enĩ tenet gloſa ſuper decretalẽ.li.ij.ti.xxiiij.de iure- Exm̃
iurando ſuꝑ capitulũ peruenit. Et eſt exemplũ ad hoc
de ſaraceno: q̃ potiꝰ elegit oĩa mala ſuſtinere qꝫ iura
mentũ per falſos deos factum frangere ſicut patet. F.
iiij.44. A multo fortiori chriſtianꝰ qui per deum ve-
rum iurat: vel ſuper librum eius: ꝙ ideo plus obligat
quia cum maiori fit deliberatione: et ſolennitate: ideo
eius tranſgreſſio grauior eſt: ſicut grauius peccat qui
hominem ex longa deliberatione ⁊ odio occidit: qꝫ ex
paſſione inopinata. Patet ergo ꝙ iuramentũ licitũ eſt
tenẽdũ.xxij.q.iiij. ꝙ Dauid. Nec faciliter de hoc ha-
betur remiſſio: quia ſolus papa a iuramento licito ab-
ſoluit.xv.q.xvj. Alius illicitũ v̓o iuramentũ: maius
peccatum eſt implere: qꝫ periuriũ incurrere.xxij.q.iiij.
vnuſquiſqꝫ ergo in licitis tantũ redde deo iuramenta
tua Math.v.

Arti.iij. ¶ Ex quo iuramentū tantū obligat: ⁊ ex quo eſt quaſi
4 gladius omnē amputans dubietatē a corde illius cui iuratur qui vt ambiguū amputet iuramentū petit. Ex quo iterum eſt quaſi ſtatera: que in iudicio ponderat inter mortem ⁊ vitam: inter hereditatē amittendā vel lucrandam: quia in iuramēto duodecim iuratoꝝ pendet mors ⁊ vita: hereditatis acq̄ſitio vel perditio: imo ꝙ plus iurantem mouere debet ꝙ eſt quo ad ſeipſum ſtatera ponderans: inter vitam ipſius ſpūalem ⁊ mortem inter celum ſibi lucrandū vel infernū: quia dum in ſtatera iuramenti ſui ponit̄ veritas ⁊ falſitas: hinc inde ex duabus partibꝫ: ſi veritatem iuret: vitam anime ſpūalem conſeruat: ⁊ celum lucrat̄: ſi falſuꝫ: animā perdit ⁊ infernū lucrat̄. Patet ergo ꝙ quando in tali iuramento ponitur vel onerat̄: vbi tamen de vita vel morte: de hereditate vel exheredatione agitur: vt credit alterius: bene cogitanti apparet: ꝙ plus in illo negocio de vita vel morte de lucro vel amiſſione agit̄ propria: quia quicq̄d de alienis agitur negocijs exterioreꝫ concernit hominē: tranſitoriū qꝫ eſt: quia ⁊ finem habet. Qꝛ vō de proprio agit̄ ibi negocio ad interiorem pertinet hominē lucrū qꝫ vel perditio finem nō habet. Circa hanc deliberationē iudex cautelam adhibeat ſicut patet. L. R. iij. 18. ¶ Patet ergo ꝙ nō eſt faciliter et ſine magna deliberatione iurandū: nec etiam ꝓ leui cauſa eſt quis ad iurandū prouocandus. ¶ Primū patet ex predictis: quia dum ſuo iuramento diſcernit inter acram terre: quis illam habere vel non habere debeat: q̄ꝫtum ad proximū vel etiam in quocū qꝫ alio ne-
5 gocio in quo ad iurandū obligat̄ quo ad ſeipm̄ diſcernit ſimul cum hoc inter celum ⁊ infernū quod illorū habere debeat. ¶ Secundū etiam patet: ꝙ non videt̄ rationabile: ꝙ quis ad maximū prouocari debeat negocium: vbi animā propriam ponere debet: ⁊ celum amittere in caſu niſi pro magno: ſiquidē gladius acutiſſimus inter tot vt predictū eſt: diuidens extrahi nō deberet niſi pro magnis cauſis ⁊ neceſſarijs: quia Salomon cuꝫ magna deliberatione proceſſit. iij. Reg. iij. et chriſtus Joan. viij. in caſu mulieris in adulterio deprehenſe: vbi tantūmodo de morte vel vita agebatur corporali. A fortiori ratione: deliberatio magna adhibenda eſt in caſu iuramenti: in quo tot pendunt lucra vel pericula: vt predictū eſt. Ex quo patꝫ: ꝙ ꝓ magna cauſa videt̄ iuramentū eſſe petendū: ⁊ cum magna reuerentia ⁊ deliberatione ſoluendū. ¶ Contra primum peccant: qui vxorem vel prolem vel familiam vel ſeruos quoſcū qꝫ ad iuramentū aſſertoriū: pro luxurie vl' furti vel cuiuſcū qꝫ malefacti ſuſpitione faciliter obligant: quia ſatis eis conſtare deberet: ꝙ citius periuriū cōmitterent: q̄ꝫ ſeipſos diffamare vel ſua amittere vellint: qꝛ et hoc in cōmuniter accidentibꝫ expertum eſt: ⁊ raro vel nunq̄ꝫ viſum eſt: ꝙ ſeipſos proderent: minus tamen vituperandi ſunt: q̄ a ſuis ſubditis iuramentū exigūt ꝓmiſſoriū: ne talia in futuro cōmittāt: qꝛ multi poſtꝙ talia cōmiſerūt: potius peiorabūt q̄ꝫ ſuū oſtendant delictū: q̄ tamen ſi iuramentū preceſſiſſet nihil in hoc cōmiſiſſent. Et tamē vt nūc cōmuniter iuramentū a q̄buſcunqꝫ ſubditis exigere eſt peccatū duplicare dum furto et infidelitati periuriū addit̄. ¶ Contra ſecundū peccant: q̄ talia iurant que ſciunt vel veriſimiliter ſcire poſſunt ſe nolle tenere. Scire enī deberent: ꝙ vir multū iurans replebit̄ iniquitate Ecci. xxiij.

Arti.iiij. 6 ¶ Et ſicut non eſt leuiter: ⁊ ſine deliberatione iurandū vel vouendū: ita a fortiori nec fallaciter per equiuocationes vel fallacias alias: ſeu quaſcū qꝫ ambages ſicut fecerūt duodecim periuri: de quibꝫ fertur: ꝙ cum pla-
citum eſſet inter duos dominos de dominio cuiuſdam Exm̄
terre ⁊ iudices ſedere deberent ſuper terrā de qua placitum erat: acceperūt in calceis ſuis de terra illius: qui nullum ius habuit ad terram de qua placitū erat: ⁊ iurauerūt ꝙ terra ſuper quam ſtabant illius erat q̄ nullum ius ad terram illam de quā lis fuit: habuit: de terra in calceis intelligentes. Et ſub illo colore cauteriatas conſcientias ſuas gloſabant: ſed tamen ꝙ deus cor illorum non latuit: effectus vindicte ſequentis oſtendit. Nam eodem anno omnes exceptis duobus mala morte fratrem ſortiti ſunt vite: in qua morte inuenerūt ꝙ ſicut aliū hereditate priuauerant terrena: ita ſeipſos hereditate priuauerant celeſti: nec mirum: quia ꝑ decretum ſumptum ex verbis Iſidori ſententiarū. li. ij. ſicut patet. xxij. q. v. quacū qꝫ arte: verba autem decreti ſunt hec: quacū qꝫ arte verborū quis iurat: deus tamen qui conſcientie teſtis eſt: ita hoc accipit: ſicut ille cui iurat̄ intelligit: dupliciter autem reus fit: qui ⁊ dei nomen in vanum ſumit: ⁊ proximū dolo capit. ¶ Caueant ergo qui alijs ſeruiūt iurantes dominū vel dominam vel illum qui querit̄ non eſſe hic intus claudētes manū ⁊c. vel quodcū qꝫ aliud ſophiſtice intelligen-
tes. Sicut ille q̄ quando aliquis ab eo petiuit pecuniā Exm̄
iurare ſolebat ꝙ non habuit tantū in toto mūdo: per totū mundū pixidem vnam quam habuit intelligens In quo etiam delinquūt: qui iurant ꝙ tantū conſtitit: quando emerūt in tali villa in qua nunq̄ꝫ illud emerūt vel ꝙ tantū conſtitit eis: intelligentes totum: vel duas
vlnas: vbi mentio fit niſi de parte. In oībus talibꝫ 7
et conſimilibus caſibus periuriū cōmittit̄: cuius ratio eſt: quia iuramentū fit ad faciendū certitudinem alteri et non ſibiipſi: ita ꝙ ſemper finis iuramenti alterū reſpicit. Cum ergo natura cuiuſcunqꝫ rei: a fine penſari debeat. Et finis iuramenti in hoc caſu ſit alterius deceptio qui per hoc fallitur: ſequitur: ꝙ totum illud iuramentum a fine denominari debeat falſum ſicut falſitatem iuramēto firmaſtis Joſue. vj. Nota. M. v. 3. Et. M. vj. 15.

¶ Iſtorum vō ſiue quorūcunqꝫ aliorum temerarie et Arti.v.
conſuetudinarie iurantiū: vouentiū: vel peierantium ingratitudo: ⁊ peccati magnitudo multis oſtēdit̄ eui- 8
dentijs. ¶ Primo quia deū inhonorant in membro in quo deus plus pro eis fecit: q̄ꝫ pro quacū qꝫ alia creatura. id eſt. in lingua ⁊ ore homini nanqꝫ ſoli dedit os et linguam ad loquendū. Ex quo ſequit̄ ꝙ in illa parte in qua deus illū ſpecialius et excellentiꝰ honorauit ex lege gratitudinis ⁊ mutue viciſſitudinis obtentu ſpecialius deum laudare deberet: dicens cū Pſal. xxxiij. ſemper laus eiꝰ in ore meo. ¶ Sed heu a contrario iurantes: ⁊ vouentes contra omnē gratitudinis legem et contra omnē mūdi curialitatē: plus deū in illa parte inhonorant contra omnē mūdi curialitatē: ideo additur: quia etiam apud mundū incurialis ⁊ male educatus diceret̄: q̄ in preſentia domini ſui vel alteriꝰ domini per oculos vel alia membra eius iuraret vel ipm̄ ad teſtificandū de omni vanitate vel falſitate prouocaret: nec dominus ille patienter vel inulte hoc audiret. A ſimili ratione apud deum ⁊ totam curiam celeſtem tales ingrati ⁊ inciuiles reputabunt̄: qui iurant in domino ⁊ qui auertunt̄ de poſtergum domini Soph. j.
¶ Secūdo qꝛ deum inhonorāt: in natura in qua plus 9
nos honorauit: pluſqꝫ pro nobis fecit. id eſt. in natura humana: quā pro nobis aſſumpſit: q̄ꝫ iurando membratim nominant ⁊ diuidūt: vel in facto in quo ꝓ nobis plus fecit ⁊ ſuſtinuit ſicut in morte ⁊ ſanguinis effuſione ⁊ penis ⁊ huiuſmodi: in his enī cum plus ho-

noꝛare deberent ⁊ nunq̄ꝫ de illis ſine magna reuerentia
loq̄. Sed heu ꝙ contrariū fiat quotidiana docet expe-
rientia: qua videt̄: ꝙ vix etiam pauca loquūtur verba:
nōnulli illoꝛum: quin votum addant vel iuramentū:
de quibꝫ Eccleſiaſti. xxvj. Loquela multū iurans hor-
ripilationē ſtatuet ⁊ irreuerentia ipſius obturatio au-
rium: quia boni talia audientes aures obturare debe-
rent. ¶ Tales v̄o beſtijs aſſimilant̄. Judeis v̄o vel ſa
racenis vel latronibꝫ vel Juda vel etiam ipſis demo-
nibus vel quibuſcūq̄ꝫ rebus peioꝛis ſunt conditionis
et maioꝛis ingratitudinis. ¶ Pꝛimū patet: qꝛ ſicut coꝛ-
nicule ſuper aquilam vel falconem garrūt. Ita iſti coꝛ
nicule inferni ſuper deum ⁊ ſanctos. Sed ſicut auis il-
la nobilis: ſi illas garrientes attingere poſſet: illis red-
deret q̄ꝺ meruerūt. Ita deꝰ et ſancti q̄ illos attingere
poſſunt illis reddūt tam hic diuerſis eos infirmitatibꝫ
percutientes: q̄ꝫ alibi damnantes ſicut oſtendet̄ infra
10 articulo. ix. de penis taliter iurantium. ¶ Secūdū etiā
ex factis oſtendit̄. ¶ Pꝛimo iudeoꝝ: qui ipſum chꝛiſtū
deum ignoꝛantes ⁊ moꝛtalem blaſphemauerūt ⁊ deri-
ſerūt: chꝛiſtiani v̄o ſcientes ipſum eſſe deū: glorioſo et
regnanti hoc faciūt: illi dimiſerūt coꝛpus chꝛiſti inte-
grum: iſti membꝛatim ⁊ per pecias gladio diaboli. id
eſt. lingua ſua illud diuidūt: illi ipſum duxerūt coꝛam
tribunali ⁊ iudicibꝫ ad penam: iſti eum ducūt ⁊ inuo-
cant in teſtimoniū coꝛam iudicibꝫ: et alijs ad culpam
quod plus odit: dū enim coꝛam iudicibꝫ quibuſcūq̄ꝫ
falſum iurant cum iurare ſ̄m Auguſtinū ſit deum in
teſtem inuocare: q̄d aliud facit q̄ꝫ deū ad teſtificandū
de falſo adducit. Et ſic quādo inaniter ⁊ temerarie co-
ram quibuſcūq̄ꝫ iurat vel vouet. Jn omnibꝫ enim ta-
libus quantū in eo eſt: deū falſum teſtem facit ⁊ ad cul
pam adducit. Illi minus iurant: quia vix vnq̄ꝫ iura-
mentū ab eis audit̄: niſi per legem ſuam: iſti quaſi om̄i
verbo vel iurant vel vouent vel manꝰ in pꝛotectionē
fidei: quam non habent q̄ꝺ dicūt affirmant: illi audiē-
tes blaſphemiam ſciderūt veſtimenta ſua: ſicut patet
Math. xxvj. Et obturant aures: ſicut patet Act. vij.
Continuerūt inq̄t aures ſuas. De ſocietate etiam chꝛi-
ſtianoꝛū: turpiter iurantiū recedere legunt̄: iſti v̄o ta-
lia audientes rident. Qui tamē ſi de patre vel domino
terreno contēptibilia dicerent̄: illum defenderent: pꝛo
ipſo pugnando vel ſaltem offenderent̄ vel recederent.
Caueant tam blaſphemantes. id eſt. tam turpiter iurā-
tes. Quia dicit Auguſtinus ſuper illud Math. xxvj.
blaſphemauit: ꝙ non peccant minꝰ qui blaſphemant
chꝛiſtū regnātem in celis: q̄ꝫ q̄ crucifixerūt ambulan-
tem in terris: q̄ꝫ etiam patienter audientes pꝛopter ra-
tiones ſcriptos. D. vj. 33. Tales nanq̄ꝫ latro in cruce
conuincit: qui ſociū ſuū contra deum loquentem coꝛri-
puit. Math. xxvij. Cuiꝰ exemplo dicas. Nolite iura-
11 re neq̄ꝫ per celū ⁊c̄. Jaco. v. ¶ Secūdo idem ex factis
ſaracenoꝛū oſtendit̄ ſeu infideliū. Sem nanq̄ꝫ verēda
patris abſcondit Gen̄. ix. Iſti infirma chꝛiſti membꝛa
denudant grauius q̄ꝫ Cam: quia ille hominis: iſti dei
denudant membꝛa ⁊ impꝛoperant facta ⁊ paſſiones ⁊
moꝛtem: quas pꝛo eis ſuſtinuit ad modū ingratiſſime
Exm̄ mulieris: de qua fertur: ꝙ cum factum feciſſet pꝛo quo
ſuſtinere debuit turpe iudiciū quod vulgariter pilloꝛi
nuncupat̄: maritus pꝛopter magnū quem ad illam ha
buit amoꝛem: conuenit cum iudicibꝫ: ꝙ pꝛo illa iudi-
cium illud ſuſtinere poſſet: quod cum feciſſet: illa quo-
tiens irata marite fuit: illud enim impꝛoperare ſolebat
iudiciū: coꝛam illud nominādo. Sic in pꝛopoſito nos
moꝛtem et paſſionem peccatis noſtris exigentibꝫ me-
ruimus ⁊ dei filius pꝛopter nimiam ⁊ magnam chari-
tatem qua dilexit nos: paſſinoem ⁊ moꝛtem pꝛo nobis
ſuſtinuit quam totiēs ad eiꝰ offenſam coꝛam illo reci-
tamꝰ quotiens contra eiꝰ mandatū ⁊ honoꝛem per pe
nas vel paſſiones vel moꝛtem vel alia que pꝛo nobis
ſuſtinuit iuramꝰ vel iurantibꝫ applaudimꝰ ⁊ conſenti
mus: vnde cōquerit̄ Hieremi. iij. Quemadmodū mu
lier contemnit maritū ſuū: ſic me contempſit domus
iſrael: vnde dicere poteſt: q̄ꝺ metrice fertur illum vxo-
ri dixiſſe. Eſt amoꝛ ingratꝰ cum non ſit amatoꝛ amatꝰ
Illi pena datur qui ſemper amat: nec amat̄. ¶ Non
ſolum iſta pꝛedicta muliere ſed etiā illo emſmoꝛadas
de quo habetur. F. v. 15. et illis filijs: de quibus idem
habetur quindecim peioꝛes ſunt: quia illi in patrem
hominē turpia cōmiſerunt. Iſti v̄o in patrem deum:
qui dicit in Pſal. cj. Aduerſum me iurabant. ¶ Ter-
tium: facta oſtendunt latronum: quia ipſi latrones vel
homicide homini: iſti deo iniuriant̄. Ideo dicit ſctūs
Thomas in quadā queſtione de quodlibet: ꝙ periu- 12
rium grauiꝰ eſt peccatū: q̄ꝫ homicidiū ⁊ grauiꝰ a deo
puniet̄: qui grauiꝰ ⁊ maius peccatū grauius puniet: li
cet homines homicidiū grauiꝰ puniant: qꝛ eſt eis ma-
gis nociuū: qꝛ cum periurare nomen dei ſit: quedam
diuini nominis denegatio: ſ̄m locum poſt idolatriam
periuriū tenet: ⁊ ex oꝛdine pꝛeceptoꝛum patet hec ille.
¶ Quartū factū oſtendit pꝛoditoꝛis Jude: qꝛ ipſe pꝛo 13
triginta denarijs: iſti pꝛo minoꝛi deū negant ⁊ vendūt
ſicut patet de illo q̄ dicere ſolebat: ꝙ pꝛo patre ſuo non Exm̄
cōmitteret periuriū: pꝛo minoꝛi q̄ꝫ pꝛo duobus ſolidis
Sed pꝛo tanto deum negaret cū iuramento: dicens: qꝛ
non noui hominē Math. xxvj. ¶ Quinto factū oſten-
dit demonis: quia ille adiuratꝰ per trinitatem vel per
moꝛtem ⁊ paſſionem chꝛiſti a ſanctis viris: ſicut in ali-
quibꝫ ſanctoꝝ geſtis legit̄ non audet vel non poteſt fal
ſum dicere ſed veritatem: de qua adiurat̄: fatetur. Nec
etiam vnq̄ꝫ legitur mendacia ſuo iuramento firmaſſe.
Iſti v̄o adiurati ꝑ deū ⁊ per moꝛtem ⁊ paſſionē chꝛiſti
et per libꝛum euangelioꝝ vel quemcūq̄ꝫ aliū: ſuꝑ quē
iurant: ⁊ per ipſam trinitatē vel quecūq̄ꝫ alia bona: q̄
in libꝛo illo continent̄: periuriū cōmittūt ⁊ mendaciū
ſcilicet ad alterius exheredationē: vel damnū iuramē-
to confirmant. Vltimū oſtendit verſus quo dicitur.
Cuncta deū laudant vel laudis materiam dant: quem
iſti vituperant: quibus dicatur Ezechiel. xvj. deſpexi-
ſti iuramentum.
¶ Et non ſolum peccant ⁊ ingratitudinē vt dictū eſt Arti. vi.
contra deū cōmittūt: ſed etiam ſicut ex hoc rationabili-
ter ſequi debet. Maximū ⁊ multiplex periculū incur- 14
runt tam ipſi q̄ꝫ illi: pꝛo quibꝫ falſum iurant q̄ꝫ etiā to-
ta cōmunitas in qua tales habitāt periuri: vel q̄ tales
inter eos permittūt. ¶ Pꝛimi periculū incurrūt. Pꝛi-
mo qꝛ moꝛtaliter peccant. Doctoꝛes nanq̄ꝫ theologie
ſentiūt ꝙ iuramenta iocoſa vel officioſa cū deliberati-
one pꝛolata vel ſolennitate ad confirmandū falſū: vel
ad pꝛomittendū illicitū: ſunt moꝛtalia. Multo ḡ ma-
gis hoc ſentire opoꝛtet in pernicioſis: cum decretū di.
xxv. c. vnū oꝛariū in fi. ⁊ gloſa ibidem ſentire videt̄ ꝙ
quādo in ioco iurat: non peccat moꝛtaliter: ſed non di-
cit quin ſi mendaciū iocoſum iuramento cōfirmet: q̄n
moꝛtaliter peccet. Sed gloſa ibidem magis videt̄ hoc
ſentire: ⁊ ſi iuret vel voueat ex conſuetudine que deli-
berationi equipollet. Quis illū a moꝛtali peccato excu
ſabit: cum in tali iurandi conſuetudine tam illicita q̄ꝫ
falſa: ſe frequenter immiſceant: ⁊ in caſu multū delin-
quunt: meneſtralli ⁊ truphatoꝛes: qui de conſuetudi-
ne truphas et mendacia ſuo iuramento confirmant.
¶ Secundo quia ſi de omni verbo ocioſo eſt compo-

tus reddendus: loquenti periculoſus. A fortiori rōne periculoſior erit compotus de iuramentis ocioſis vel vanis ꝛ votis que nō bene ſtant cum dei precepto: de dei nomine in vanū nō accipiēdo. ¶ Si vo ſup librū
15 ſolēniter falſum iuret: maius incurrit periculū. ¶ Primo: quia in hoc caſu: oīa bona amittit: de quibꝫ in libro fit mentio: ꝛ ad oīa mala ſe obligat ſuſtinenda. In libro nāqꝫ mentio fit de ſacramētis eccleſie ſcilicet baptiſmi ꝛ corporis ꝛ alioꝝ ſacramentoꝝ: ꝛ de ſuffragijs eccleſie ꝛ ſanctorum: ꝛ operibus bonis: que quilibet fecit vel facere deberet ꝛ de beatitudine: ꝛ gloria celeſti: ꝛ de pena damnatoꝝ ꝛc. ¶ Eſt ergo intellectus iuramenti: ꝙ quis ad librum accedens facit: ꝙ niſi verum ſit qđ iurat: abnegat auxiliū baptiſmi ꝛ miſſarū et cōmunionis corporis chriſti ꝛ ſuffragioꝝ eccleſie et orationū ſanctoꝝ ꝛ omniū bonorum operum que fecit. Quia quādo ad librū pergit: meritū perdit omniū paſſuū: quos prius iuerat ſiue ad eccleſiam vel circa eccleſiam vel peregrinādo vel ad ſermonem audiendo vel ad quecūqꝫ bona loca: vel opera meritoria. Sic cū manum ad librū mittit: oīa bona opera perdit: que manibus prius operatus eſt: ſiue elemoſynas dando: ſiue quocūqꝫ alio modo: ꝛ eodem modo quādo os aperit ad iurandū: oīa bona opera perdit: que ore prius fecerat: ſicut orando: cantādo: docendo: ꝛ huiuſmodi bona loquēdo: perdit etiam gaudiū beatoꝝ: ꝛ ſe tradit penis eternis demonioꝝ: quia quando librum oſculatur a deo ꝛ ſanctis ſuis ꝛ oībus bonis predictis et a gaudio celeſti licentiam accipit: ꝛ diaboli ſe hominem facit. Ipſemet deus omniū iſtorum dictoꝝ veritatem oſtendit Ezech. iij. vbi ſic ait. Si cōuerſus iuſtus a iuſticia ſua fecerit iniquitatē: ipſe in peccato ſuo morietᷣ:
16 et nō erunt in memoria iuſticie eius quas fecit. ¶ Secundo quia tamē manu diaboli ſe ſignat: ꝛ cibum ad os ponit: ꝛ cum ore diaboli loquitur ꝛ comedit: ꝛ cum pedibus eius ambulat: quia ex quo eius dominio: vt dictum eſt: oīa membra corporis tradidit: quando oīa bona facta per membra perdidit ꝛ eius dominio et ſeruituti membra illa ſubiecit: ſequitᷣ: ꝙ omnia que facit cum membrū illius facit: cuius dominio membra ſubiecit: quādo defixiſti apud extraneū manum tuam Prouer. vj. Quia ex q̊ ipe illa poſſidet: ſua ſunt: ꝛ ꝑ cōſequēs q̄s illis vtitᷣ diaboli mēbrū vtitᷣ: qꝛ iurauerūt in
17 his qui nō ſunt dij Miere. v. ¶ Secūdi etiā periculū incurrūt: quia propter malos compurgatores nōnulli peccata ſua cōtinuant: ꝛ propter falſorum iuramēta in curia eccleſie facta: multi cum mulieribꝫ: quaſi cum vxoribus ſemper ſtant: cū quibꝫ nunqꝫ ſtare deberent: quia quādo aliqs magnus talem in vxorem ducit: quā tamē propter impedimentū cōſanguinitatis vel affinitatis vel quodcūqꝫ aliud impedimentū nunqꝫ ducere deberet: vel quando cum tali ſtat: vel cum alia quā tamen nō duxit: ſi ab eccleſia citetur teſtes de impedimēto iurati vel requiſiti veritatē negant: ꝛ ſic eos ad infernum ire permittūt vel illos purgant: vbi ipſos ſciunt eſſe culpabiles: vel ſcire poſſent ſi vellent. Sic etiam de latronibꝫ: quos liberant. Et viceuerſa ſi ab illa quam duxit: cum qua ſemper ſtare deberet: ſeparari vult periuros ſemp inuenit qui iurabunt ꝙ cōſanguineā illius prius cognouit vel aliud ſimile ficticiū probabūt: ita ꝙ propter tales periuros in curia eccleſie: ſiue quia requiſiti vel iurati: impedimentū nō oſtendūt: ſiue quia purgant nō purgandos: ſiue quia diuidūt: nō diuidēdos: mille falſa matrimonia ꝛ luxurie vſqꝫ ad infernū impune tranſeūt propter tales: iuramentū ergo mendax ne diligatis Zacha. viij. Nota. C. xxij.

¶ Et ſi tantū ſit periurij periculū: patet: ꝙ illi qui eos ad tale crimen prece vel precio vel quacūqꝫ volūtaria occaſione inducūt: nō oīno immunes ſunt a periculo: quia ſi ſcit eum velle falſum iurare: ꝛ iuramentū ab eo exigit: ille ſm Auguſtinū de ſuo periurio ſe interimit: ſed iſte manū interficiētis impreſſit ꝛ ſic homicida eſt: tam ſuijpſius qꝫ illius quem male ad iurandū inducit. ¶ Et ꝙ tale crimen a deo multum nō tranſibit: patet per hoc ꝙ idem Auguſtinus narrat in ſermone de decollatione Joannis baptiſte de quodam q̄ in tali caſu alium ad iurandū compulit: nocte ſequenti in viſu ad iudiciū ducto: a quo iudex querebat: quare illū iurare fecit: qui reſpōdit: quia negauit mihi rem meā: cui iudex: nōne rem tuam melius perderes qꝫ animaꝫ illius: eo ergo bene verberato: intantū: ꝙ ſigna poſtea in corpore apparuerūt: dictum fuit ei: ꝙ ideo hoc ſuſtinuit: quia plus rem ſuam qꝫ proximi dilexit. Nota. J xiij. 34. Immunes aūt ab hac culpa ꝛ pena nō ſunt: q̄ iuramentū vel purgationē admittunt vbi ſciunt eos velle falſum iurare. Quia ſicut dicitᷣ Eccleſiaſtes. ix. vt piurus: ita qui verū deierat. ¶ Ex his patet: ꝙ ijs q̄ alium prouocat ad iurandū: vbi ſcit eum velle falſum iurare vel nolle iuramentū promiſſoꝝ tenere: grauiter peccat: totū iſtud confirmat decretū ex verbis Auguſtini de decollatione Joānis baptiſte ſumptū. xxij. q. v. ille qui. Ille inquit qui hominē prouocat ad iuramentū: ꝛ ſcit eum falſum iuraturū eſſe: vincit homicidam: qꝛ homicida corpus occiſurus eſt ille aīam: imo duas animas: ꝛ eius quē iurare prouocauerit: ꝛ ſuam hec ibi. Caueant ergo iudices illi: de quibꝫ. J. ix. 24. cum ſequētibꝫ. Et timeant hij domini ꝛ patres de quibus ſupra. e. c. 5. ¶ Paueant inſup oēs qui alios aliciunt: vel inducūt precibus: literis: vel muneribꝫ: vel quibuſcūqꝫ vijs: perſonā quācunqꝫ ad frangendū votum: fidem vel iuramentū. ¶ Contra primū faciunt q̄ caſtitatem: ieiuniū: peregrinationē vel quecūqꝫ bona opera vouentes: ſollicitant: vt contra votum faciant. ¶ Contra ſecundū faciūt quicūqꝫ mulieres vxoratas ad frangendū fidem vel votum: quā iuramēto ſeruare debent: ſollicitant. Contra ſecundū ꝛ tertiū ſimul: vel contra vnum illoꝝ diuiſim: faciūt quicūqꝫ illos q̄ fide vel iuramēto aſtricti ſunt ad ſeruiendū alijs vt fidem illam vel iuramentū frangant: inducūt vel quicunqꝫ illos qui iuramento obligatos ad fideliter inquirendum: taxandū: colligendū: amerciandū: puniendū cuſtodiendū: iudicandū: corrumpūt quoquo modo.
¶ Ad cuius declarationē eſt ſciendū: ꝙ aliquotiēs cōtingit: ꝙ quādo quis in officio aliquo de predictis iuratis ponitᷣ vel vt ſeruiat in domo: vl' vt maneria ſicut balliui: vel vt res alias: ſicut prepoſiti: vel vt nemora et feras: ſicut foreſtarij ꝛ hmōi cuſtodiant: de quibus T. ij. 6. vel recte populū taxent ꝛ puniāt ꝛ bona obligant ꝛ colligant: cogitāt hoc fideliter facere: fidem qꝫ ꝛ iuramentū in oībus ſeruare. ¶ Sed diabolo ſuadēte alij ab eis petunt illa que eoꝝ tradita ſunt cuſtodie: que ſine fidei vel iuramenti fractione dare nō poſſunt. Quia non ſunt ibi poſiti: vt datores: ſed vt cuſtodes: vel ab illis etiam qui taxare vel punire deberent: petēt: qđ concedere non poſſunt: ꝛ vtroſqꝫ tam cuſtodes qꝫ iſtos iudices: ſeu ſuperiores literis muneribus vel feſtis ꝛ conuiuijs datis inducunt: hoc enim apud multos inoleuit: vt tales paſcant ꝛ multum magnum eis faciant ad hoc vt dent vel faciant vel dimittant: non factū qđ non deberēt: vel facere vel dimittere: ꝛ nō eſt dubiū: quin vtriqꝫ tam inducentes qꝫ inducti: periurij culpam incurrāt: quia dicit decretū Pij pape. xxij.

Arti. vij.
18
Exiij
19
20

q.v. qui compulſus: qui compulſus a domino ſciens
periurat: vterqꝫ ſunt periuri ⁊ dominus ⁊ miles: do-
minus: qꝛ precepit: miles: qꝛ dominū pluſqꝫ animā di
lexit: hec ibi. Jſtud decretū pro tanto eſt ad propoſitū:
quia ſicut iſte eſt in culpa: qꝛ occaſione dāni dat: ⁊ per-
iurij compellendo. Jta omnes predicti qui ſuo modo
compellunt ⁊ inducūt: vel damni quouiſmodo occa-
ſione dant: qꝛ qui occaſionē damni dat: culpa interue-
niente damnū dare videt̄: ſicut expreſſe habet̄ li.v. de-
cretaliū ti.xxxvj. de iniurijs ⁊ dāno dato: capitulo vl-
timo: ⁊ om̄ia mala q̄ ex cauſa tali data ſequunt̄: ei im-
putant̄: ſicut patꝫ li.ij. de teſtibꝫ. c. ſicut nobis: vbi ha-
bet̄ ꝙ ad periurij ⁊ adulterij penitentiā obligant̄: qui
cauſam in his delictis dederūt: vbi dicit gloſa: ꝙ ſi ali-
quid imputat̄ alicui ꝙ puniat̄ de aliquo: om̄ia que ſe-
quunt̄ ex illo puniant̄: argumentū ꝙ malum p̄cedēs
aggrauat̄ per cōſequens ex illo: hec ibi. Nota exēpluꝫ
21 ad hoc. J.ix.36. ¶ Eſt etiaꝫ aliud exemplū ſenſibile ad
hoc Criſoſtomi ſuper Math. homel.xij. ꝙ tamē ab eo
ponit̄ contra tenentes libros volentibꝫ falſum iurare.
Exempli vero intellectus eſt ꝙ ſicut ille culpabilis eſt:
tam coram deo qꝫ hominibꝫ qui hominem inſtigat ad
alium occidendū ⁊ forte cutellum in manu ſua ad hoc
faciendū ponit: ⁊ rogat vt occidat vel ſpoliat vel aliud
malum faciat: ita illi qui ea rogat: que ſine voti vel fi-
dei vel iuramenti fractione fieri nō poſſunt ⁊ forte ali-
quid in manu ponit: vel ore: pro quo hoc faciat infor-
mat: etiam ꝙ ſine peccato hoc iurare poteſt: quia aſſe-
rit ſe veritatem habere. Jlli vero qui forte ad comitatū
vel curiam bona venerunt intentione: ſic informati et
ſubornati periurāt: nōne ambo tenent̄ per exempla: et
leges ⁊ rōnes p̄dictas ⁊ ꝑ leges. C.ij.6. Jlle qꝛ male
ſubordinauit ⁊ informauit: ⁊ iſte qꝛ ſubordinatus ni-
mis faciliter credit informationi: quia facta vtriuſqꝫ in
malis que faciunt cōmixta ſunt. Juxta illud Sapieñ.
xiiij. Om̄ia cōmixta ſunt infidelitas ſcꝫ informantiū ⁊
ſubordinantiū ⁊ periurū ⁊c̄. Jſtud predictū Criſoſto
mi exemplū negare non poſſunt qui forte leges predi-
ctas negarent.

Arti.viij. ¶ Quia vero in p̄dictis mentio facta eſt tam de culpa il-
lorum qui temerarie quotidiana cōmittūt iuramenta
22 vel periuria. Et de his qui cum ſolēnitate hoc faciunt
et de inducētibꝫ anteqꝫ pena eis infligat̄: om̄es ſingil-
latim audiendi ſunt. ¶ Primi dicunt primo ꝙ verum
eſt qđ iurant: ⁊ ponat̄ ꝙ ita ſit: tamen forte vanū eſt: qꝛ
iurandi nulla incumbit neceſſitas vel vtilitas. Et dei
preceptū nō ſolum prohibet iuramentū falſum vel mē
dax Exo.xx. ſed etiā vanū: dicens: nō aſſumes nomen
dei tui inuanum. ¶ Jterum dicunt ꝙ mala conſuetu-
do me iurare facit ex improuiſo: quibus dupliciter re-
ſpondet̄. ¶ Primo ꝙ ſi ſcirent: ꝙ fur cōſuetus eſſet ad
veniendū ad ciſtam illoꝝ vt inde pecunias tolleret vł
ad ſtabulū vt animalia raperet: vel breuiter quodcūqꝫ
damnū corporale de cōſuetudine eis cōtingerent: cito
et ſtudioſe illi damno emarent ciſtam melius firman-
do ⁊ cuſtodiēdo ne denariū amitterēt: ⁊ neſciūt os me-
lius claudere ne animā amittant. ¶ Secundo patet ꝙ
reſponſio illoꝝ plus eos culpabiles ⁊ damnabiles red
dit: qꝛ ſi coram iudice terreno de furto irretiti: reſpōde-
rēt ꝙ ita ad talia eſſent aſſueti ꝙ dimittere nō poſſent:
ſeipſos damnarēt: ſic in ꝓpoſito. Ergo ſub talibꝰ excu
ſationibus: iura: ioni ne aſſueſcat os tuum Ecc̄i.xxiij.
Quia plus eſt contra qꝫ pro: pluſqꝫ obeſt qꝫ profit: qꝛ
23 conſuetudo in malis: malum aggrauat. ¶ Alij ſe excu
ſant paſſione vel tedio: ſicut quidā quorū mala eſt cō-
ſuetudo in aliquibꝫ mundi partibus ꝙ quaſi pro om̄i
tedio: qđ ſentiunt deum vel matrem ſuam vel ſanctos
blaſphemant vel eis abrenunciāt: dicentes gallice Je
reney dieu ⁊c̄. Jniuſticiā deo attribuūt: qui eos grauа
ri permittit. Sed tales dum a deo manu percutiunt̄:
pede male affectionis vel vilipenſionis eū repercutiūt
ſed quia nimis alte pugnant: peiorem partem qui hu-
iuſmodi eſt in fine habebit: quia addidit ſuper omnia
p̄ccata ſua blaſphemiā Job.xxxiiij. ¶ Jllorum vero q̄ 24
ad librum ponunt̄ pro iuramento faciendo: vel qui fi-
de interpoſita fidelitatē in ſeruiendo vel cuſtodiendo
vel iudicando ꝓmittunt. ¶ Alij vero ſe excuſant: ꝙ illi
quibus ſic aſtricti ſunt eis ſtipendiū nō ſoluūt: ⁊ ideo
bona illorum furant̄: hoc nō eſt aliud niſi malum pro
malo reddere. Et ſicut ipſi domini infidelitate: ita iſti
ſerui furto ⁊ fideifractione ad infernū vadunt. ¶ Alij
dicunt ꝙ oportet eos pro amicis facere. Quibꝫ reſpon
detur: primo ꝙ maior amicitia eſt veritas: ⁊ ꝙ optimꝰ
amicus eſt deus: cui in hoc inimicant̄: cuius tamē ami
citia illoꝝ amicitijs deficientibus durabit ſi prius cō-
paret̄. ¶ Secūdo ꝙ male ſit alteri amicus: qui ſibiipſi
ſit inimicus: quia q̄ ſibi nequā eſt: cui bonꝰ erit. ¶ Alij
vero pro muneribus hoc faciunt: ⁊ turpiter deficiunt in
hoc ꝙ ſunt contra illum qui plus dat ⁊ ꝓmittit plus:
ſicut patet. V.j.15. ¶ Alij dicunt ꝙ non audent iura-
ti verum dicere: vel iuramentū tenere: quia forte potē
tes offenderent: vel quia vicini ſui ſuper hoc bona ſua
amitterent. Reſpondet̄ ꝙ plus potentior ⁊ plus timē-
dus eſt deus: qui poteſt mittere in gehennā: quando
illi potentes pro quibus periurarūt: eos iuuare nō po
terunt: ⁊ ꝙ melius eſt ꝙ vicinus amittat bona exterio
ra: qꝫ ipſi ſuperiora ⁊ interiora. Sicut ergo potius eli-
geret quis offendere dominuꝫ vel vicinum cuius do-
miniū vel vicinitatē non eſſet habiturus: niſi per vnū
diem vel breuiſſimū momentum: qꝫ illos quorū do-
minium ⁊ vicinitatem cogitaret ⁊ affectaret pro ſuo ha
bere perpetuo: potiuſqꝫ iſtis ſecūdis placere niteret̄: ⁊
ſpecialiter: ſi iſti eſſent in veritate ⁊ alij in falſitate: ⁊ cū
iſtis eſſet lucrum maximū benefacientibꝫ ⁊ placentibꝫ
et pena maxima nō placentibus: ⁊ cum alijs neutrum
vel ſaltem breuiſſimū. Jlli ergo qui plus iſtos timue-
rūt trepidauerūt timore: vbi nō erat timor in Ps̄.xiij.
Nota cōtra tales. V.j.9. ¶ Alij dicūt nō poſſumꝰ iu- 25
ramenta ſeruare: officium enī noſtrū tale eſt: ꝙ nullus
in eo fidem ſeruare poteſt. Reſpondet̄ ꝙ hoc cogitare
debuiſſent anteqꝫ iuraſſent: vel ſaltem: quādo hoc expe
riunt̄ officiū illud dimittant. ¶ Alij dicunt ꝙ falſum
iurare ꝓ vita vel fama hominis ꝯſeruanda nō eſt pec-
catum: qꝛ melius eſt proximi vitam ⁊ famā ⁊ bona ſal-
uare qꝫ damnare. Et quia ille homicida vel latro vel
luxurioſus pro quo periurant pōt ſe emēdare ⁊ eſſe bo
nus homo. Reſpondet̄ ꝙ non eſt ſic iurandū propter
quatuor rationes. ¶ Primo quia dubium eſt vtrū fu-
turus ſit bonus vel malus: quia ſicut ipſi dicūt: ꝙ po
terit eſſe bonus: ita reſpōderi pōt ꝙ poterit eſſe malus
et hoc ſepius viſum eſt: ⁊ ideo magis p̄ſumendū eſt: qꝛ
iuxta regulā iuris in vj. ſemel malus ſemꝑ preſumit̄
malus. ¶ Secūdo quia certum eſt ꝙ falſum iurantes
animā ſuam ⁊ om̄ia bona de quibꝫ dictū eſt ſupra. e.c.
15. amittūt. Et tale certū ꝓpter predictū dubiū ꝑtrāſi-
re non deberent: imo ſi predictū dubiū nō eſſet dubiū:
ſed certū eſſet: adhuc plus animā ꝓpriam qꝫ vitam vel
famam proximi diligere deberent: ⁊ ſpecialiter in caſu
in quo ſm̄ deū ⁊ rationē ⁊ iura vtraqꝫ vel vna illaruꝫ
priuari deberet: qꝛ vna anima melior eſt qꝫ om̄ia cor-
pora mūdi. ¶ Tertio qꝛ malos liberando cōmunitati
et toti quādoqꝫ patrie nocet, in qua liberati latrocinia

et turpia cōmittūt. ¶ Quarto: quia ſic falſum iurātes
et malos liberātes erūt participes omniū maloꝝ que
26 poſtmodū facient: ſicut ptꝫ ꝑ hiſtoriā. J.ix.33. ¶ Alij
dicunt neſciuimus: ꝙ falſum fuit qđ iurauimus: ſed
poſtea bene perpēdimus ꝙ falſuꝫ fuit: reſpōdeť ꝙ for
te noluit intelligere vt bene ageret: nec veritatē inqui-
rere nec audire: ſed potiꝰ gaudebat ſe ignorare: ⁊ ideo
auditū veritatꝭ fugiebat: ne veritate cognita: ɔſcientiā
haberet vel ſe retrahēdo illum ꝓ quo iurare debet: of-
fenderet. Sic ignorās ignorabiť. j. Cor. xiij. In nego-
cio enī ꝓ quo certi eſſent: ꝙ niſi verū iurarent: vitam
perderēt tpalē: ⁊ oīa q̄ habēt mobilia ⁊ īmobilia in-
uite ad iuramentū accederēt: ⁊ ſi oīno accedere oporte-
ret: diligētiſſime veritatē anteq̄ꝫ accederēt īueſtigarēt.
Qui ergo nō tantā abhibēt diligentiā de veritate inue-
ſtiganda ⁊ dicenda: vbi de perditiōe agiť anime: ſicut
faceret vbi perditio timeť corporis: nō excuſať. Quia
minus q̄ꝫ deberet deū ⁊ aīam diligere comprobať: nec
ſufficit ꝙ neſciant eſſe falſum: qđ iurāt: qꝛ iuramentū
nunq̄ꝫ ſciētiā excedere debet: ſicut oſtēſuꝫ eſt. J.ix.24.
¶ Et ſi obijciať: ꝙ qn̄q̄ꝫ iurant aliq̄d de quo ſcientiaꝫ
nō habēt: ſicut cōpurgatores: q̄ iurant ꝙ credunt com
purgatorē verū iuraſſe: nō eſt cōtra: qꝛ ſciūt ſe hoc opi-
27 nari. ¶ Alij dicūt talis rogauit me: cui bene negare nō
potui: dixit etiā mihi talis: ꝙ verum fuit qđ iurare de-
bui: ⁊ oīe periculū ſuꝑ ſe accepit: ⁊ ad oēm penā: ⁊ pe
nitentiā proinde venturā ſe obligauit. Reſpondeť ꝙ
tibi periuro penitētia ⁊ pena hic a ſacerdote: vel in in-
ferno a diabolo imponeť. Tu ergo ſic oneratus: exone
ra te ſi potes. Et ſm pactū illum oneres: ⁊ ſi murmu-
ret: cōmemores eum de pacto: ⁊ roga eū: ꝙ pactū tene-
at: ⁊ ꝓ te penitentiā hic: vel penā in inferno ꝓ te portet
et ſuſtineat: ſicut tu ꝓ illo periurium vel fidei vel voti
fractionē vel aliud quodcūq̄ꝫ turpe cōmiſiſti vicē er-
go vicino rependat. Et ſi cogitatio dictat tibi q̄ꝫ iſta ꝓ
te ſuſtinere noluerit vel nō poterit nec tu talia pro illo
cōmittas: qꝛ nunq̄ꝫ videbať ꝙ aliquos talia ꝓ aliquo
ſuſtinere vellet. Et ſi vellet: ſaltē in alio ſeculo nō poſ-
ſet: in quo vnuſquiſq̄ꝫ onus ſuū portabit: ad Gal. vj.
Quando ſicut vnus ꝓ inductione vel occaſione: ſic ⁊
alius pro periurio vel fidei fractione: ſeu alio delicto
damnabitur. ¶ Alij qn̄ fidem vel iuramentū preſtare
deberent. vel renuunt remiſſionē petētes: ne vicꝫ ad li-
brum ponanť: tamen animū ſic habent diſpoſitū ꝙ ſi
accedant: periurabūt: vel forte parati ſunt periurare.
Sed alius videns eos velle falſum iurare iuramentū
illoꝝ accipe nō vult: oēs iſtos reputat decretū periu
ros. xxij. q. v. c. qui perierare ſub his verbis q̄ peierare
paratus eſt: anteq̄ꝫ periuret: periurus videť: qꝛ deꝰ nō
ex operibꝰ iudicat: ſed ex cogitationibꝰ ⁊ corde: hec ibi.
Nota. V. x. articulo. iiij. Patꝫ ḡ: ꝙ q̄ cū talibꝰ coloribꝰ
Arti.ix. ad iuramētū acceſſit periurās diſceſſit. ij. Eſdre. j.
¶ Tam multipliciter v̄o delinquētibꝰ ⁊ in reſpōſione
deficiētibus multiplex debeť pena: que tn̄ eſt in gene-
28 rali ſub tpali comp̄hendiť ⁊ eterna. ¶ Temporalis eſt
duplex. Vna corporalis. Alia ſpūalis. Corporalis q̄
Exm̄ ſcilicet periuri in corpore per dei vindictā percutiunť:
et membris. ¶ Sicut legiť de Pancracio: qui rome ve
neratur qui intantū periurij vltor eſt: ꝙ quicūq̄ꝫ eccle
ſiam ſuā intrat: anteq̄ꝫ ad cancellos veniat ſuꝑ paui-
mentū cadit vn̄ multi illuc cum iurātibꝰ pergūt vt iu-
Exm̄ ramenti veritatē vel falſitatē diſcant. De ſancto etiam
Andomaro legiť: ꝙ qui ſuper eius tumbam periurat
ſtatim diuina vindicta percutiť. Vnde quidā ibidem
periurus ſtatim cecus factus fuit: ⁊ tertia die mortuꝰ.
Si tales ſancti requieſcerēt in terra iſta: pauci ſunt de
iſtis iuratoribus: qui ad loca illoꝝ accedere auderent.
¶ In qua licet tales ſancti nō ſint: ꝓ quibꝰ deꝰ ſtatim
vindictā in periuros capiat: certitudinaliter tn̄ vel ta-
les vindictas hic vel in futuro penas expectent grauio
res: qꝛ iuſtum eſt ꝙ qui oīa membra dei inaniter no-
minādo ⁊ iurādo quantū in eo eſt: deformat in oībꝰ
membris ſuis penis deformeť vel hic licet forte nō ſta-
tim. Sicut patet de illo q̄ cum audiret talia p̄dicare: re Exm̄
ſpondit in corde ſuo vel ore dicens: nō eſt brevior ma-
nus illa q̄ꝫ frequenter ad iurandū extendi: q̄ꝫ alia: que
ſtatim vltione diuina combuſta fuiſſe diciť vel ſaltem
in morte. ¶ Spūalis v̄o eſt duplex. Vna q̄ ante mor- 29
tem puniunť: de qua dicit decretū ſic: ſi quis per capil-
lum dei: vel caput iurauerit: vł alio modo blaſphemia
cōtra deū vſus fuerit: ſi in eccleſiaſtico ordine eſt: depo
nať: ſi laicus anathematizať. xxij. q. j. ſi quis. ¶ Alia in
morte: qua in deſperationē cadit. Sicut ptꝫ de illo de q̄ Exm̄
fertur: ꝙ poſtq̄ꝫ multis iuramētis eſſet aſſuetus: cū in
extremis langueret: vidit vt ſibi videbať dominā pul
cherrimā ad ſe intrantē: ⁊ paruulū puerū in oībus
membris laceratū: ⁊ plagatū in brachijs ſuis portantē
que ab illo queſiuit: quale ꝓmeruerit iudiciū: qui tam
tenerū infantulū ita enormiter ⁊ crudeliter vulnerave
rat: qui reſpondit: ꝙ turpiſſima morte dignus fuit: qꝛ
infans viuere nō potuit: poſt ruinā: illa rn̄dit: iudiciū
tuū dediſti. Nam ego mater ſuꝫ chriſti: hic filius meꝰ
eſt: quē tu iuramētis tuis quantū in te eſt tam turpiter
tractaſti: q̄ deſperās ſtatim mortuꝰ fuit. Iuſte enī hic
vel in morte male tractantur qui ita deum deturpant.
Vnde patet: ꝙ gētilis quidā bene reſpōdit quibuſdā Exm̄
loquētibꝰ ⁊ admirātibꝰ q̄re plures eſſent male tractari
vtpote ceci: claudi: gibboſi: impotētes ⁊ mēdicātes in-
ter chriſtianos: q̄ꝫ inter iudeos vel ſaracenos: qꝛ in q̄t
ipſi peius tractant deū ſuū iuramētis: ⁊ alijs peccatis
contra votū qđ in baptiſmo fecerūt ipm̄ inhonorātes
quos percutiēdo ꝓphetiā implet: qua diciť: ero teſtis
velox ⁊ maleficis et adulteris et periuris Malach. iij.
Nota. S. xiij. 12. ¶ Qꝛ v̄o pena eterna ſit eis debita: 30
duo oſtēdunt ſcripta ⁊ dicta. Scripta vicꝫ exempla in
quibꝰ contineť: ꝙ diabolus talē iuratorē ⁊ ad taxillos
luſorē. Cum ſecū ꝑ noctē in forma hoīs luſiſſet: ad in- Exm̄
fernū viuū portauit: nec debet hoc eſſe cuiq̄ꝫ mirabile:
qꝛ beatus Grego. in. iiij. li. dialogoꝝ ſcribit de quodā
puero: de ſinu patris a demonibꝰ: ꝓpter iuratiōis con- Exm̄
ſuetudinē ad infernū portato. ¶ Dicta etiā ab eis ideꝫ
oſtēdūt. Nam cū loquela oſtēdat de qua terra q̄s ſit.
Illi qui loquelā habēt inferni: de inferno ſe eſſe oñdūt
licet ad breue tp̄s hic extra patriā ſuā peregrinenť: ſed
quid eum in verbis ſuis turpibus: ⁊ iuramētis inho-
norant: loquelā inferni modūq̄ꝫ in loquēdo ſequunť
dānatoꝝ: de quibꝰ Apoca. xvj. Blaſphemauerūt deū
pre doloribꝰ ſuis. Et antichriſti q̄ aperuit os ſuum in
blaſphemia contra deū Apoc. xiij. Qui ḡ ſic deū inho
norāt: oſtēdūt. Qm̄ de illoꝝ ordine ſunt. Nam ⁊ loq̄-
la illoꝝ eos manifeſtos facit: nec mirandū eſt ꝙ deus
eos grauiter puniet. Quia ex quo in lege ciuili: tales pe
na digni iudicenť. Nam lex dicit ſicut patet in auten-
tica: vt nō luxurienť ɔtra naturā Coll. vj. circa mediū
Qꝛ ſi blaſphemie facte cōtra hoīes impune nō relin-
quunť. Multomagis qui ipm̄ deū blaſphemat punie-
tur: ex quo et in lege Moyſi. Blaſphemus iuſſus ſit
lapidari: ſicut patet Leuit. xxiiij. Ex quo etiam filius
patrem ſagittans hereditate priuať paterna: ſicut oſtē-
ſum eſt. F. v. 17. ꝙ mirabile ſi deuꝫ iuramētis ſuis cō-
temnentes ⁊ ſagittantes. Sicut ptꝫ de illo iuxta quem Exm̄
ſagitta ſanguinolēta cecidiſſe ferť: dū turpiter iuraret

in ſignū: q quantū in eo fuit ſic ſanguinolentā in deo
illam fecerat et a deo puniant᷑ et hereditate celeſti pri
uent᷑: qui eis hoc promittit Zacharie. v. dicēs. Omīs
iurans ſimiliter iudicabit᷑ Gloſa. id eſt. damnabit᷑. Et
veniet ad domū furis: ⁊ ad domū iurantis in nomine
31 meo: gloſa: ſcilicet vindicta. ¶ Sed dicēt q iſtam vin
dictam incurrent: niſi ſe emendauerint q etiam oīa
bona ſuperius nominata. e. c. xv. amittētes: vſq ſe cor
rexerint: rogo illos qui hoc cogitant q ſimul cum hoc
cogitent q̃ difficile erit periurij viciū in multis caſibꝰ
emendare propter malum effectum inde ſequentem.
Per falſa nāq iuramēta: quādoq vnus terra vel he
reditate vel iurepatronatus priuat᷑ ⁊ alius illam iniu
ſte lucrat᷑: vnus ante legitimā etatem eccleſiaſticū obti
net beneficiū vel ordinem quia iurant q eſt etatis legi
time. ¶ Alius ſimoniace obtinet beneficium: ſicut ac
cidit quando aliquis de ſimonia ſuſpectus: q videlicet
aliquid dederit ꝓ beneficio ad quod preſentat᷑: pro fa
ma purganda coram epiſcopo citatus: cum cōpurga
toribus ſuis iurat: q nec dedit nec ſciuit aliquē ꝓ ipſo
dediſſe. ¶ Alius qd ſibi de iure debitum eſt amittit: ſi
cut verbi gratia: quādo coram iudice iurati ⁊ onerati
de veritate dicenda de aliquo: vtrum fur ſit vel homi
cida vel non: cōtra conſcientiā dicunt illum eſſe fidelē
hominē de quo ſi veritatem dicerent: dominus iuſte
oīa bona illiꝰ occuparet: de quibꝰ per illoꝝ periuriū
priuat᷑. ¶ Alij ꝓ tales contra deum ⁊ rationē matrimo
nialiter copulant᷑: quia quando impedimentū contra
eos obijcitur ne ſimul contrahant: ipſi iurant ⁊ ꝓbant
per teſtes periuros: q nullum eſt inter eos impedimē
tum. ¶ Alij legitime copulati: ⁊ qui ſimul ſtare debe
rent per tales teſtes periuros: qui probant per ꝯtractū
cum alia vel precognitionē ſeu carnalem copulā cum
aliqua de ꝯſanguineis vxoris ſue: a qua vult ſeparari:
diuidunt᷑. ¶ Alij per tales periuros in furtis vł homi
cidijs ſuis ſupportant᷑: ⁊ per illos liberant: multa im
poſterū mala cōmittunt: ⁊ propter tales ad mala per
petranda audaciores fiunt: de quibus oībus ipſi re
ſpondebunt: ſicut patet per iura ſupra. e. c. 28. ¶ Cogi
tent ergo quomō predicta mala reformabūt ⁊ inueni
re poterunt: quomō periurij periculum euadent: qd ſi
difficile eis videt᷑: primū difficile cogitēt: ſecundū diffi
cile nāq erit: vel forte impoſſibile eos inducere: vt re
ſtituant terram vel poſſeſſionē per eos amiſſam: et ab
alio ad eius damnationē occupatam. Nec cogitent q
ille ſolus qui illam poſſidet ad reſtitutionē oblige᷑: q
niſi ipſe reſtituat: ipſi ad reſtitutionē obligant᷑: tam vi
delicet periuri q̃ inducētes ⁊ ſbordinātes. ¶ Sic iterū
cogitēt q̃ difficile erit q indicat᷑ vł eccłiaſticū bñficiū
per eos male poſſidet: dimittat: circa qd omnē adhibe
re deberent diligentiā quam poſſunt. Et ſic de oībꝰ
alijs malis: que per illos ꝯtingunt: cogitantes inueni
ent: q periurij plaga cum difficultate ſanat᷑ ⁊ per cōſe
quens: q cum difficilitate periurij euadent penas: vin
dictas ⁊ pericula: ⁊ cum maxima difficultate aſcendet
in montē domini cum illo qui nō accepit in vano ani
mā ſuam: nec iurauit in dolo ꝓximo ſuo: in pſ. xxiij.
Arti. x. ¶ Contra oīa periuria ſuper librum melius vel effi
catius non reputo remediū reuocatiuū q̃ predictoꝝ
32 periculorū cogitatio contra alia quotidiana ⁊ inſolita
vel horribilia iuramenta: ⁊ vota remedia afferre duo
deberent: proprij videlicet ſtatus cogitatio ⁊ ſuperioꝝ
diſciplina ⁊ caſtigatio. ¶ Primū patet in his qui nobi
les ſe reputant vel ſuperbi ſunt: hi ſicut nouitates di
ligunt ⁊ inueniūt in toto exteriori apparatu. Ita etiam
in votis ⁊ iuramentis. Qui iterū quādo vident noui
tates ſcilicet a ribaldis ⁊ vilibus perſonis in vſu habe
ri: illas tanq̃ nimis cōmunes: ⁊ ideo nullius admira
tionis cōtemnunt: ſicut patet de cingulis tibiarum et
huiuſmodi: ita etiam faciunt de votis et iuramentis.
Vota enī ⁊ iuramenta extranea: ab ipſis inuenta: iam
ita cōmunia ſunt: q in ore cuiuſcunq ribaldi ⁊ latro
nis quotidie inueniunt᷑. Nunc ergo tanq̃ nullius p̄
cij vel raritatis ab eis deſeri deberet. Et modus nouꝰ
rarus et admiratiuus ab eis inueniri deberet: q̇ in ore
nullius male perſone inuenit᷑ loqui: videlicet ſine iura
mentis vel votis. De tali nouo modo loquendi nobi
les gaudere deberēt a chriſto docti Oſee. iiij. Neq iu
raueritis: viuit dominus. ¶ Exemplum vo ſecūdi re
medij habet᷑. Primo in facto Nabuchodonoſor q̇ tur 33
pitur cōtra deum loquētes caſtigari precepit Dan. iij.
dicens: quicūq dixerit blaſphemiā contra deū diſpe
reat ⁊c. Secūdo in facto ſancti Ludouici quondā re Exem
gis francoꝝ: qui tales iuſſit ferro ignito in facie ſigna
re ad perpetuā rei memoriā: poſtmodū vo ordinauit
q tales in quodā ligno alto in loco publico ponerent᷑:
q lingua eorum ſcala vocat᷑: in qua ſimilis eſt forma ⁊
paſſio ei qui in regno anglie ſcindētibꝰ burſas imponi
tur: in regno etiā Cicilie talium lingue ſcindi iubent᷑.
Si principes ⁊ dñi moderni: talia nunc vbiq terrarū
contra turpiter iurantes: ordinarent citius ipſi q̃ pre
dicatores corrigerent: quia citius metu penarū ſenſibi
lium: q̃ metu penarū eternaliū: quā predicatores eis
minant᷑: talia dimitterent. Si vo dicere velint: q taliū
criminū correctio vel punitio ad viros eccleſiaſticos:
et non ad eos pertinet: hanc reſponſionē reprobatā vi
deant. ff. iij. 28. Et in decretali li. v. ti. vj. de iudeis. c. in
nōnullis: vbi ſcribit᷑ q iudei chriſtum blaſphemātes
per principes grauiter ſunt puniendi: de quo in cle. c.
vnico. e. ti. ¶ Ex quo ſequit᷑: q potius vt videt᷑ a ſuis
culparum maculas abſtergere debeat quibus plus te
netur: qui audierit vocem iurantis Leuit᷑. v. Nolen
tium vo talia corrigere: nec contra talia crimina reme
dia adhibere opportuna quāta ſit peruerſitas multis
oſtenditur exemplis. Arti. xi.
¶ Si enī peruerſus reputat᷑ ſeruus: qui iniurias non
vindicat domini ſui: peior videt᷑ qui iniurias nō vin
dicat dei ſui: ⁊ ſi ꝯ iniurias ꝓprias remedia ſciūt adhi 34
bere: quare talia non adhibent ꝯtra iniurias deo illa
tas. ¶ Tali conſideratione motus quidā miles fertur Exem
magnum ciuē percuſſiſſe pariſienſem turpiter iurantē
de quo cum apud regem eſſet accuſatus ⁊ citatus: re
ſpondit q ideo hoc fecit: quia vilificauit deum ſuum.
Tu inquit domine mi rex: nō reputaſſes miniſtrū tibi
fidelem qui non vindicaſſet grauem iniuriā vobis fa
ctam: imo ꝯtra talem iratus eſſes: vindicantē vo plus
diligeres: quare ergo contra me iraſceris: quia dei vin
dicaui iniuriā non vultis q deo honor adhibeat᷑: quē
vobis adhiberi velletis a miniſtro veſtro. Item ſi fili
os ⁊ filias ⁊ familiā curialitatē docent qualiter videli
cet ſe reuerēter ad oīes habebunt homines ad quos
ſi incurialiter ſe habuerint: illos acriter reprehendunt
et corrigunt: que peruerſitas eſt illos non informare:
quomō curialiter ⁊ reuerenter ſe habebunt in his que
ad deum ⁊ ſanctos ſuos pertinent illorum nomina ir
reuerenter nominādo vel quare non puniunt contra
rium facientes. ¶ Item ſi filij magnā irreuerentiā pa
tri illatam nō grauiter ferant: vel nō corrigant ꝓ poſſe
ſed de tali cōtumelia rideant peruerſi iudicant᷑: immo
potius dicerent᷑ nō eſſe filij: ita in propoſito. ¶ Item 35
ſi pater iraſcit᷑ contra inhonorantē vel honorantē filiū
ſicut patet per hiſtoriā que habetur in tertia parte ſpe

tuli hiſtorialis de Amphilochio epiſcopo Iconie: qui
Exm̄ imperatorē Theodoſiū reprehendit de hoc ꝙ permi-
ſit arrianos hereticos in terris ſuis: quo correctionem
diſſimulante: accidit ſemel predictū epiſcopū ad curiā
venire imperatoris: et patrem Theodoſium videlicet
imperatorē et filium ſuum Archadiū ſimul inuenire.
Epiſcopo vo patrē ſalutāte ꝛ nō filium: queſiuit im-
perator quare filiū ſuū non reueret. Cui epiſcopus re-
uerētia que tibi exhibet fit ꝛ filio tuo. Cui imperator:
ſic reuerentia que filio meo fit: mihi fit. Cui epiſcopus
quare nō iraſceris contra non honorantes filium dei:
ſicut iraſceris contra nō honorantes filium tuū. Im-
perator tali victus rōne arrianos de imperio ꝛ regno
et dominio ſuo expulit: tale moderni chriſtiani princi-
pes deberent iudiciū inferre blaſphemie Iude.j.

I.xiij. **Juſticie. Primo oſtendit** deſcriptio. Secūdo diuiſio. Tertio differentia inter iuſticiā diuinā ꝛ mundanā ſeu interveram ꝛ apparentē. Quarto qualiter vera iuſticia haberi debeat. Quinto talis poſſeſſionis oſtendit vtilitas. Sexto raritas. Septimo iuſticie oſtendent impedimēta. Octauo iniuſticie periculū. Nono oſtendet ꝙ iuſticia que malos punit: charitatē non excludit. Decimo ꝙ magnum meritum includit.

Arti.j. ¶ Quātum ad primū iuſticie deſcriptio dupliciter attēditur: vel quātum ad picturam: vel quātum ad ſcripturā.

1 ¶ Quātum ad picturā dicitur: ꝙ antiqui qui virtutū imagines ſibi deſcribi ꝛ pingi voluerunt: vt efficacius eis imprimerent: tam viſe quā audite iuſticiam formare ſolebant: ad modū imaginis hominis monoculi: vel aliqualiter oculum claudentis ꝛ manci. Ratio autem huius formationis hec erat: viderunt ex vna parte: ꝙ actus iuſticie eſt diſtorta rectificare viderūt: ex alia parte ꝙ qui vult tortuoſiorē in re deprehēdere ꝛ illā rectificare: vnum oculum ſiniſtrum videlicet claudit: ſicut patet de volente rectificare ſagittam: ꝛ virtus viſiua: magis vnita conditionē rei viſe certius oſtendat: qua viſa ſi defectum in illa inuenerit: manu illum rectificat: iſta de cauſa iuſticie clauſerūt oculum: vt tota intētio iuſticie ꝛ iuſticie locum tenentis: ſic ad negociū de quo agitur: applicetur: vt excluſis ab oculis eius quibuſcūq; iuſticie impedimentis: ſolam equitatē rei de q̄ agitur videat: vt de illo verificet illud Pſ.x. Juſtus dominus iuſticias dilexit: equitatē vidit vultus eius. Non dicit pecuniā vidit vultus eius: vel amicitiā vel quodcūq; tale: ſed ſolam equitatē. Hoc enī iuſto conuenit iudici: ꝛ his qui iudicem informant.
2 Si vo aliquid viderit in re illa contra equitatē: cū manu. id eſt. effectu illam rectificet gibboſitatem: ꝛ ad equitatē deducet. Et ſicut videns maculā in facie propria illā tergit: ita in anima aliena: ne videat plus faciē quā animā proximi diligere ꝯtra ordinem charitatis. Ad hoc enī iuſticie locum obtinent: qd eſt contra multos: qui multa in viſitationib; ꝛ alijs querelis audire ꝛ videre volunt: ſed oīa differunt ꝛ diſſimulant vbi lucrum nō imminet pecuniarū. Mācani vo ideo iuſticiā deſcripſerunt: quia intellexerunt ꝙ multi qui iuſticiā facere tenentur vna manu eleuata: ꝛ lingua minant: ꝙ contra omnes malos iuſte ꝛ rigide procedere volunt: ſed poſtmodū cum eadem manu vel alia munera recipiūt et iuſticiā peruertunt: ſicut patet de duobus filijs Samuelis.j.Reg.viij. de quibus dicit: ꝙ acceperūt munera: ꝛ peruerterūt iudicium. Sic illi in quoꝝ manib;
3 iniquitates ſunt dextera eorum repleta eſt muneribus. Antiqui ergo ſapientes: volentes ꝙ iudices vna manu leuata iurarent vel ꝓmitterēt ſe iuſticiā facturos: ꝛ alia manu munera nō reciperent vt iuſticiā euerterent ab imagine iuſticie vnam amputauerunt manū: illam videlicet qua munera recipere ſolent: qui iuſticie iam mortue ſunt executores: ꝛ aliam ſolam ei dederūt manum: cum qua iuſticiā facerent de q̄ in Pſ.xlviij. Juſticia plena eſt dextera tua. ¶ De tali iuſticie executore vl' 3
procuratore qui oculū habet clauſum: ne diſcernat inter potentē ꝛ pauperem: inter pulchrū ꝛ deformem: q̄ manum nō habet: qua munera recipiat qui ingredit ſine macula: ꝛ operat iuſticiā in Pſ.xiiij. dici poteſt illud Eſa.xj. Non ſm viſionē oculoꝝ iudicabit: neq; ſm auditū auriū arguet: ſed iudicabit in iuſticia pauperes. Et hac de cauſa quidā ꝓhibuit pictorem de quo Exm̄
fertur: ꝙ videns hanc imaginē pulcherrimā hoc excepto: ꝙ nō habuit manū ꝛ oculum cum eſſet pictor cautus: voluit ei dediſſe manū ꝛ oculum: neſciens cauſam quare ſic facta eſſet. Nō facies inquit alius: quia ſi manū ei dederis: latro: ſi oculū: adulter erit. Vnde vſus. Si manus affuerit predo: ſi lumina ſcortū. Fiet ſi neutrū: virgo perennis erit. Et ſicut dixit chriſtꝰ Math. xviij. bonum eſt ad vitam intrare cum vno oculo: quā duos oculos habētem mitti in gehennā ignis. ¶ Sed heu aliud omnino eſt iudicium de iuſticia in pariete: aliud de iuſticia in opere: qr in pariete eſt ceca ꝛ manca quātum ad ea que equitatem et iudicium peruertere poſſent. Et tantūmodo videns ꝛ potēs ad ea que vel corrigenda ſunt: vel que equitatis ſunt ꝛ rationis. In opere vo oīno ecōuerſo: quia oculos ad terrena lucra habent apertos: ꝛ dextera eorum repleta eſt muneribus. Quātum vo ad ea que dei ſunt vel eq̄tatis: oculos habētes clauſos veraciter dicere poſſunt iſtud Sapien.v. Juſticie lumen nō luxit nobis: quia oculos ad illud aperire noluerūt. Nota de hac materia. I.ix.11.

¶ Quātum vo ad ſcripturam iuſticie deſcriptio habetur: tam in lege ciuili: quā in lege diuina. In lege nāq; ciuili habet inſtituta de iuſticia et iure li.j.§.j. circa principium in his verbis. Juſticia eſt conſtans ꝛ perpetua voluntas ius ſuū vnicuiq; tribuens. Cuius tria ſunt precepta: honeſte viuere: alterum nō ledere: ius ſuum vnicuiq; tribuere. ¶ In lege vo diuina deſcriptio eiꝰ habetur Sapien.j. vbi dicitur ꝙ iuſticia eſt perpetua eſt et immortalis.

Arti.ij. ¶ Ex quib; deſcriptionib; ſimul cōparatis: patꝫ ꝙ in verbis ad iuſticiā pertinētib;: ſatis ꝯcordant lex mundi: ꝛ dei: ſꝫ in operib; magna inter illas oſtendit differentia in articulo.iij. ¶ Juſticie vo diuiſio partim colligi pōt ex verbis beati Aug.xiij. de trinitate.c.xxviij. vbi ait: ꝙ duo pertinēt ad iudiciariā poteſtatē: potētia ſcꝫ et iuſticia inter q̄ talis ordo eſſe debet: ꝙ potētia ſeq debet iuſticiā: nō perire partim ex vbis Ariſtotelis.v. ethicoꝝ. vbi iuſticiā diuidit cōmutatiuā ꝛ diſtributiuā. Noꝝ ꝗ ſentētiā in breuib; ꝯſtringēdo: ptꝫ iuſticiā eſſe triplicē: iudicatiuā: cōmutatiuā ꝛ diſtributiuā. ¶ Prima ꝯſiſtit i iudicijs faciēdis. ¶ Secūda ꝯſiſtit i emptionib; ꝛ vēditiōib;: in mutatiōib; ꝛ ſatiſfactiōib;: in penitētijs ꝛ remiſſiōib; ꝛ ceterꝭ emēdis faciēdis ꝛ ꝯtractibus: vbi dat certū ꝓ certo: tantū ꝓ tāto: denariatꝰ boni ꝓ denariato: certa emēda ꝓ certa culpa ꝛ ſic de alijs. ¶ Tertia ꝯſiſtit in honoꝝ exhibitiōe: in amoꝝ acceptationib;: ꝛ donoꝝ largitiōib;. ¶ Prima equalitatē ſolūmodo reſpicit cauſarū. Secūda valorē reſpicit rerum. Tertia proportionē attendit perſonarū. ¶ Prima cingulo comparat: quia ſicut cingulū corporis medium tenet locum inter partem corporis ſuperiorē ꝛ inferiorē: equaliterq; diuidit: ita iuſticia iudicis: de q̄ Eſa.xj.

Erit iusticia cingulum. Equaliter em̄ diuidere ⁊ iudi-
care deberet inter superiorē et inferiorem: inter diuitē
et pauperē: sine personarū acceptione. Sed heu non-
nullorū iudiciaria potestas in ista proprietate cinguli
non sequit̄ conditionē: sed in vna alia que in cingulo
inuenitur: ꝙ videlicet ad ponderosiorē inclinat̄ partē.
Quia sicut videmus: ꝙ cingulum plus inclinat̄ ⁊ in-
curuatur ad illam partem: in qua bursa pendet ponde
rosa: quia bursa cum denarioꝝ pōdere illud ad se tra-
hit. Ita potestas inquirendi vel iudicandi iusticiā ad-
uocatorū iudicium ⁊ iuratorū ⁊ omniū similiū: vt cō-
muniter plus inclinat̄ ad bursam ponderosiorē: intm̄
ꝙ si iusticia nulla clare ex parte illa videat̄: clientem ta
men confortant: bonum ei promittētes cause exitum:
plus in defectu testium ⁊ probationis vel alijs defecti
bus alterius partis: ꝙ̄ in iusticia proprie partis de bo-
no. id est. optato exitu confidentiā habentes: qui veri-
tatem dei in iusticia detinent Rom. j. dum per suas iu-
sticias veritatem partis aduerse impediunt. Nota. A.
6 xiij. 4. ¶ Secūda vo. id est. cōmutatiua mensure cui-
cunqꝫ comparatur: quia sicut mensura equalitatem ⁊
medium facit et ostendit inter partes mensuratas: ita
hec iusticia equalitatem facere et ostendere debet inter
partes ementes ⁊ vendentes: inter delinquentes et re-
media opponentes: ⁊ quouismodo contrahētes: ita ꝙ
in omnibus talibus cōditio respiciatur rerum ⁊ culpa-
rum: quia sicut in rebus mensurandis necesse est regu
la ⁊ preceptum a deo datum Leuit. xix. Statera inquit
iusta ⁊ equa sint pondera: ita in punitionibꝫ ⁊ medici-
nis anime: sicut etiā patet in medicinis corporis: quia
sicut statera dolosa: abominatio est apud deū Prouer.
xj. ita qui iustificat impiū: et qui condemnat iustum:
vterqꝫ abominabilis est apud deum Prouerb. xvij.
¶ Tertia vo iusticia. id est. distributiua: centro compa
ratur ⁊ assimilatur: quia in medio circuli continetur.
7 ¶ Quia sicut a centro ad circūferentiā maiorem maior
et longior protendit̄ linea. Ad minorem vo minor: ita
a iusticia distributiua: que est quasi centrum medium
tenen[s]: quia virtus est habitus electius īmediate con-
sistens: prout sapiēs determinabit ꝟm Philosophū. iij.
ethicoꝝ. Amoris vel largitionis ⁊ donatiōis linea ꝓ-
ducta ad illum qui in virtutibꝫ ⁊ bonitate maioris est
ambitus: ceteris paribus maior esse debet. Quia cum
honor sit premiū virtutis ꝟm phm virtuosiori maior
debet̄ honor. ¶ Et sicut a centro ad omnē circūferen-
tie partē linea ꝓduci potest: ita ⁊ iusticia ad om̄ia iusti-
cie p̄cepta vel exhibitiones extendi debet: quia hec p̄-
cipit honeste viuere: neminē ledere: ius suum vnicuiqꝫ
tribuere: instituta de iusticia: propter qđ dicit philoso-
phus. v. ethicoꝝ. Qꝫ iusticia est preclarissima virtutū:
et vna de quatuor cardinalibꝫ: que primo precipit ho-
neste viuere: quo ad seipm̄. Et hoc p̄ceptū primo extē-
ditur ad iusticie procuratores. id est. qui ad faciendam
iusticiam locum tenent. Secūdo ad om̄es. Ad primos
extendit̄ vt qđ alijs iuste faciendū imponūt: ipsi opere
compleant: hoc em̄ honestū videt̄: quia teste Vrbano
Turpe est doctori ꝙ culpa redarguit ipsuꝫ: ⁊ teste euā
gelista. Cepit Jesus facere ⁊ docere. ¶ Exēplū ad hoc
Exm̄ scribit Tullius li. vj. de carindio tirro: qui ꝓpter sedi-
tionum pericula ordinationē fecerat: ꝙ qui contioneꝫ
intrans: ferrum secū portaret eodē perimeret. Ipse vo
postmodū de longinquo veniēs: ⁊ subito contionem
intrans cum ferro cuꝫ de hoc cōmemoratus esset in se
ipso tenuit ꝙ alijs tenenduꝫ ordinauerat. Sic diligite
iusticiā qui iudicatis terram Sapiē. j. sic patere legem
8 quam ipse tuleris Seneca. Nota. L. iij. 7. ¶ Et nō so-
lum ipsi leges et iusticias quas in extraneis obseruari
volunt: obseruent: sed etiaꝫ suos ꝓpinquissimos ⁊ cha Exm̄
rissimos illas seruare faciant: Exemplo Traiani impe
ratoris de quo scribit̄: ꝙ tantā in suis iusticiā exercuit:
ꝙ filium ꝓprium ad seruiendū cuidam vidue tradidit
quia filius suus indiscrete equitando: vidue filiū im- Exm̄
potentē ꝓ matris seruitio fecerat. ¶ Et nō solum sic in
seipsis: vel suis familiaribꝫ: leges suas obseruare debe-
rent: sed qn̄qꝫ ꝓpter suoꝝ ministroꝝ defectum: vel pro-
pter causas ⁊ querelas diuersis de causis deuolutas:
ipsiqꝫ qn̄qꝫ inter alios iudicare deberēt: pauperū qꝫ co-
gnoscere causas. Exemplū ad hoc in factis sancti Lu-
douici. D. xij. 4. et ī gestis Traiani imperatoris. ¶ In
quibꝫ continet̄ ꝙ ad bellum cum exercitu pergens: vi- Exm̄
duam quandā obuiam habuit qui eum ꝓ iusticia sua
in causa facienda interpellauit. Cui ille ꝓmisit: ꝙ in re
ditu ei iusticiā faceret. Cui illa: quid si nō redieris: tūc
inquit successor meꝰ tibi iusticiā faciet. Cui illa: tu nūc
mihi debitor es: ⁊ nō successor tuꝰ: si ergo iusticiā mihi
nō feceris fraudē mihi facis ⁊ peccas: de quo factū suc
cessoris tui te nō liberabit: qꝛ facta tua tibi valebūt: vel
nocebunt: ⁊ facta sua ei nocebunt vel valebūt: ⁊ nō ti-
bi: qꝛ iusticia iusti sup eum erit: ⁊ impietas impij sup
eum erit Ezech. xviij. Qui sic cōclusus ei iusticiā fecit:
ꝓpter hec ⁊ alia iusticie opera: beatus Grego. postmo-
dum ꝓ illo orasse legitur ad salutē: qui se nunc propter
talia iusticie opera in celis coronatū videns dicere pōt
illud. ij. Thimo. iiij. Reposita est mihi corona iusticie.
Nota de iudice cuius caput Londonijs in fundamē-
tum ecclesie sancti Pauli inuentū fuit ⁊c. Nota. L. iij.
8. et. P. x. 2. Noꝝ ergo exemplo si vere vtiqꝫ iusticiaꝫ
loquimini: recte iudicate in Ps. lvij. ¶ Sed heu non- 9
nulli moderni iusticie aduocati: ⁊ iudices vt dicunt: de
iusticia loquunt̄ legesqꝫ cōdūt: quas nec in seipsis nec
in ꝓximis nec in extraneis aliqđ eis dantibꝫ obseruāt:
quoꝝ periculū patet Ezech. v. Cōtempsit inquit iudi-
cia vt plus esset impia ꝙ̄ gentes ⁊ p̄cepta mea vltra ꝙ̄
terre que in circuitu eius sunt: ⁊ iuxta iudicia gentiuꝫ
nō estis operati: sicut ꝑ dicta patet exempla. Ideo hec
dicit dn̄s: patres comedent filios: ⁊ filij patres: tertia
pars peste ⁊ fame: ⁊ tertia pars gladio moriet̄. Nota
de hac materia. T. v. 4. ꝙ vicꝫ tales vindicte ꝓpter pec
cata cōtingunt. ¶ Secūdo hoc iuris preceptū honeste
videlicet viuere: quo ad se ⁊ ad om̄es extēdit̄: vt vide-
licet gulose ⁊ luxuriose viuēdo brutoꝝ nō sequant̄ cō-
ditiones: ne fiant sicut equus ⁊ mulus qbꝫ nō est intel
lectus ⁊c. in Ps. xxxj. Qui em̄ sic viuit istud iusticie p̄-
ceptū trāsgredit̄: qđ sic ostēdit̄: ille q brutalit̄ ⁊ sibiipsi
dānose viuit: nec honeste: nec iuste viuit. Nō honeste:
patet: qꝛ compatꝰ est iumētis: nec iuste: qꝛ sibi damnū
infert. Sed gulose ⁊ luxuriose viuētes brutaliter ⁊ si-
biipsis dānose viuūt: qꝛ dānificāt ⁊ corpus ⁊ aīaꝫ: hoc
em̄ ꝙ̄tum ad gulā ostēsum est. G. v. 3. 20. Qꝫtum vo
ad luxuriā idē ostēdet̄ infra loco suo ꝗ ⁊c. Hoc ꝗ iusti
cie p̄ceptū iplēdo sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamꝰ Titū. ij.
¶ Secūdo p̄cipit alterū nō ledere: ꝙ̄tuꝫ ad ꝓximū in 10
quo ꝓhibet̄ ne ꝓximꝰ in bonis ledat̄ exterioribꝫ: ꝑ ra-
pinā: furtū: vsurā: vel ꝯsimili modo: nec in corpe ipm̄
verberādo vel occidēdo vel in fama ipsi detrahēdo vł
obloquēdo: vel in aīa ipm̄ ad pctm̄ ducendo. Sed sic
inter oēs sta ī iusticia ⁊ timore Ecci. ij. vt dicere possis 11
cū Paulo ꝟm iusticiā q̄ est ex lege ꝯuersatꝰ suꝫ sine q̄re
la Phil. iij. ¶ Tertio p̄cipit ius suū cuiqꝫ tribuē supio
ribꝫ obediētiā ⁊ reuerētiā: paribꝫ amicitiā: inferioribꝫ
gubernationē: indigētibꝫ elemosynā: mortuis orōnē.
¶ Primū vo licet om̄ibus supioribꝫ sit debitū: p̄cipue

et excellēter deo: vt ſcʒ ei exhibeat̄ credulitas in corde: reuerentia in ore: obedientia in opere: ſit dn̄o deo nr̄o iuſticia Bar. j. Sic ſeruiam⁹ illi in ſanctitate ⁊ iuſticia coram ipſo om̄ibus diebus noſtris Luc. j. ¶ Quō aūt ſecundū eſt iuſticie debitū: natura ipa docet. Quid em̄ in natura iuſtius q̄ ꝙ membrū iuuet membrū eiuſdē corporis: ita quid iuſtius eſſe pōt: q̄ʒ ꝙ viuū membrū chriſti ⁊ eccleſie adiuuet conſilium dando: quo indiget mutuādo: inimicū diligēdo: q2 niſi abūdauerit veſtra iuſticia pluſq̄ʒ ſcribarum ⁊c̄. Math. v. Et iniurias remittēdo oſtēdant mēbra veſtra arma iuſticie dn̄o Ro ma. vj. Quō aūt tertiū iuſticie debitū ſit: natura docet corpoꝝ celeſtiū que ſuo motu inferiora mouet ⁊ gubernat. Niſi ergo hoc faciat rōnalis creatura. id eſt. homo multū vituperādus eſt: q2 cū iuſticiā dei cognouiſſent nō ſicut deū glorificauerūt Rom̄. j. ¶ Ad quartū vo allicit merces viri iuſti: ſic allicit mercatorē ſpes lucri ſic nos ſpes de qua in Ps̄. cxj. Diſperſit dedit pauperibus: iuſticia eius manet in ſeculū ſeculi. ¶ Quintuʒ vo docet̄ Niere. xxij. facite inq̄t iudiciū ⁊ iuſticiā libe rate vi oppreſſum. Sic enim decet nos implere omnē iuſticiam Math. iij.

Arti. iij. ¶ Omnē iuſticiā dico: q̄ natura ⁊ nomine iuſticia eſt. Pro quo eſt aduertendū: ꝙ magna eſt differētia inter

12 veram iuſticiā ⁊ falſam: q̄ in vſu a multis habet̄: ⁊ ſolo nomine iuſticia nuncupat̄. ¶ Prima vo inter has differētia eſt: ꝙ vera dei iuſticia ſolū delinquentē eternaliter punit: dicens: ꝙ filius nō portabit iniq̄tatē patris: nec ecōuerſo: ſed vnuſquiſq̄ʒ in iniuſticia quā operat⁹ eſt: morieť Ezech. xviij. falſa vo iuſticia: qn̄q̄ʒ vbi nullū eſt delictū: ꝓ facto: ꝙ in ſe delictū nō eſt: ʒ iuſtū illud nō facientē punit. Qn̄q̄ʒ vo ꝓ delicto vnius: ali⁹ punit̄: q̄ circa h̄ nihil delinquit: verbi gr̄a. Iudex ⁊ plātus eccleſiaſticus: vel dn̄s tp̄alis: qn̄q̄ʒ iuſte aliū vexādo vel eius homines iuſte puniēdo: ip̄m offendit: de q̄ tn̄ offendi nō deberet. Sic ergo a malicia ꝓpria: poti⁹ q̄ alieno facto ꝓuocatus: vel precipit ſcʒ: dicens: fecit ipſe iſtud cōtra me: vel non vult illud facere ꝓ me qd̄ peto: precipio vobis: ꝙ nullus de ſuis hominibꝫ vel beſtijs intret dominiū noſtrū: quin male tractent̄ vel areſtentur vel ſi tale non habeat dominiū: in quo non poſſet talia facere: alioꝝ dominoꝝ ꝓcurat balliuos: vt ipſi talia ꝯtra ip̄m cōmittāt: ip̄mq̄ʒ quantū pn̄t vexēt. Poſtmodū vo paupes ⁊ pauperū animalia vſq̄ʒ forte ad mortē incarcerati: ꝓ facto ꝙ dn̄s illoꝝ iuſte ⁊ diſcrete: vel ponamus iniuſte ⁊ indiſcrete fecit: ⁊ qn̄ de emēda ⁊ cōcordia tractat̄: nullā de damno eis illato reportāt emendā: q2 nihil eis iniuriā patiētibꝫ tribuit̄. Sed ſi aliqua emenda fieri debeat: totum ſit dn̄is: qui nihil amiſerūt: ⁊ ſic patet: ꝙ quicq̄d delirant reges plectunt̄ achiui: q2 iniurias vl' a dn̄is vel ꝓ dn̄is ſemp ſuſtinēt: et cuʒ illis lucra nō participāt: q̄ ideo potius vindicta q̄ iuſticia nuncupat̄: vel q2 iniuſte ſit: vel q2 eis ſit: q̄bus fieri nō deberet. Si em̄ dn̄i mutuo ſe expugnātes et odiū inter ſe habētes mutuo ſeipos excoriarēt: min⁹ curandū eſſet: ʒ ꝙ ſubditi ſic affligunt̄: dolendum eſt. Sed heu perit iuſtus ⁊ nō eſt qui recogitet Eſa. lvij.

13 ¶ Secunda differētia eſt: q2 vera iuſticia dat̄: ⁊ ſit ſine remunerādo: ſine puniēdo ꝓ meritis: q2 teſte Ps̄. lxj. reddit vnicuiq̄ʒ iuxta opa ſua: ille ſcʒ q̄ dicit. Ego iuſticias iudicabo: in Ps̄. lxxiiij. Malos ſcʒ opprimendo: ⁊ iuſtos exaltādo. ¶ Sed apud falſos falſorūq̄ʒ curias: oīs iuſticia ⁊ iniuſticia ſit ꝓ muneribꝫ vel alijs cauſis illicitis. In curijs nāq̄ʒ illis: nullus pōt aliq̄d expedire niſi cātauerit: cui⁹ cauſa eſt: q2 videnť in domibꝫ vel cordibꝫ ſuis clauſam ⁊ ſeratā hr̄e iuſticiā: ad cui⁹ aperitionē alia clauis non eſt niſi pecunia: ⁊ niſi illa afferat̄ clauis iuſticiā relinq̄tis in terris Amos. v. Si vo iſta clauis aſſiſtit ⁊ cantauerit potius large q̄ʒ alte: ⁊ caute poti⁹ q̄ʒ caſte dedero: q̄ nullo tp̄e de curijs illoꝝ excludit̄: value ei aperiunt̄: ſicut patʒ. J. ix. 15. cantaturq̄ʒ ei nō bn̄dictus q̄ venit in noīe dn̄i: ſicut antiq̄tus ſpecialiter in curijs viroꝝ ⁊ plātoꝝ eccleſiaſticoꝝ cantari ſolebat: ſed bn̄dictus q̄ venit in noīe nūmi. Et quicquid fecerit ſiue bonū ſiue malū qualeſcūq̄ʒ inſup cōditiones habeat malas reputatuʒ eſt ei ad iuſticiā Jaco. ij. ſicut ptʒ. M. xiiij. 11. ¶ Contra iuſtū vo q̄ nō venit in nomine nummi: dicūt corde: vel ore: vel vtroq̄ʒ illud Sapiē. ij. Venite opprimamus iuſtū: qm̄ cōtrari⁹ eſt operibꝫ nr̄is. ¶ Mūdi nāq̄ʒ potentes ⁊ patrie ducto- 14 res q̄ falſos ſupportant ⁊ iuſtū opprimūt: omnē hominē eis cōtrariū reputāt q̄ eis in malis ſuis nō ꝯdeſcendit: vel q̄ eis nihil dat vel eis ſubijci ab eiſq̄ʒ duci non vult. Et cōtra tales multas cogitant cogitatiōes ⁊ malicias quō illos opprimere poſſint. ¶ Itaq̄ʒ ex p̄dictis patet: ꝙ illud ꝙ aliqua patria facit aperte morti addictos: vendendo: precium manifeſte accipiēdo hoc falſi homines faciūt occulte p̄ciū dignoꝝ morti occulte recipiendo: niſi ꝙ iſti peius faciūt: q2 illi dignos morti: precio aperte recepto liberant ſine periurio. Iſti vo nō ſolum mortis reos periurio liberant: ſed etiā iuſtos vendūt ⁊ opprimūt ⁊ vite dignos morti adiudicāt: ⁊ tanq̄ʒ iniuſtos iudicāt dicētes malū bonū ⁊ bonū malū: qui iuſticiā iuſti aufertis ab eo Eſa. v. Nota. M. xiiij. 16. Item nota penam eis debitā. P. ij. 34. et. P. iiij. 25.

¶ Aufertis inquit vel aperte ⁊ cum fortitudine: ſicut hi q̄ in parentū vel diuitiarū vel naturaliū viriū vel maloꝝ hominū auxilio: pluſq̄ʒ in iuſticia cōfidentes: q̄cq̄d eis nō placet ꝯ eos iuſtū putāt: illudq̄ʒ ꝓterue et 15 potēter vindicāt: dicētes ⁊ obijciētes ꝯ factū illoꝝ rn̄dētes illud Sapiē. ij. ſit aūt fortitudo lex iuſticie: vl' occulte eis inſidiando: qn̄ vicʒ aperte eis nocere nō pn̄t: nūc amicos ⁊ alios quos credūt eis nocere poſſe ꝯtra illos ꝓuocāt vt ꝙ p ſeipſos facere nō pn̄t: p alios fiat et male luctantiū qd̄ nō pn̄t facere vno modo: vel ſaltē alio mō ꝓſternat̄. Et iuſticia iuſti nō liberabit eum ſcʒ de manibꝫ eoꝝ Ezech. xxxiij. ¶ Tertia differētia eſt 16 in h̄ ꝙ vera iuſticia eſt recta: iuxta illud Ps̄. xviij. Juſticie dn̄i recte vieq̄ʒ iuſtoꝝ recte ſunt. Juxta illud Sapien̄. x. Juſtū deduxit dn̄s p vias rectas: ⁊ clare: ſicut ptʒ. A. xix. 1. ¶ Sed falſa iuſticia eſt curua ⁊ inclinata vieq̄ʒ illoꝝ tenebre ⁊ lubricū i Ps̄. xxxiiij. vtriuſq̄ʒ cauſas in exēplis videri pn̄t: in q̄bꝫ videm⁹ ꝙ illa q̄ regulant̄ ⁊ informant̄ ad petrā oīno planā vel ad regulam rectā applicant̄: om̄i gibboſitate vel cauitate amota rectitudinē tenēt: quā a regula illa acceperūt ⁊ oſtendūt Sed iuſticie vere ad petrā chriſtū planiſſimā applicantur: de q̄. j. Cor. x. petra aūt erat chriſtus: ab ip̄o originant̄ ⁊ formant̄: iō neceſſe eſt ꝙ iuſticie dn̄i ſint recte: nō habētes gibboſitatē: q2 nō puniūt hoīes vel remunerāt vltra id qd̄ iuſtū eſt ex merito vel ex gr̄a largitoris: ſicut ptʒ Mat. xx. vbi tm̄ ex gr̄a donātis: datū fuit veniēti ad opus ſero: ſicut veniēti mane: nec cauitas: q2 nec puniūt vel remunerāt citra dignū: nec imputāt nō imputandū: nec remittūt nō remittendū: vel declināt a dextris vel a ſiniſtris: ʒ i medio ſtāt ethimologiā ſui noīs tenētes. Dicit̄ em̄ iuſticia q̄ſi iuris ſtat⁹: ꝙ ei tūc cōpetit: qn̄ nō declinat ad vnā p̄tē: vl' aliā: ʒ oīa facit vel ſuffert que in lege precipiunt̄: ꝓ iuſticia agonizās et vſq̄ʒ ad mortem pro iuſticia certans Ecc̄i. iiij. ꝓ iuſticia inq̄t agonizare: pro anima tua ⁊ vſq̄ʒ ad mortē certa ꝓ iuſticia ⁊ deus expugnabit ⁊c̄. ¶ Iterū ſicut vide- 17

mus ⁊ iam oſtēſum eſt: ꝙ illa que regulant̄ naturāq; ⁊
conditionē illarū rerū: poſt quas formant̄ tenēt ⁊ oſtē
dunt in rectitudine: ita a cōtrario ſenſu neceſſe erit cō-
cedere: ꝙ illa que formant̄: applicant̄ vel protrahunt̄
poſt formas curuas vel nonrectas: ſed tortuoſas vel
circulares: nō ſint recta: imo ſi eſſet aliqd in ſe rectum:
tm̄ pōt ad vnā partē trahi: ⁊ ad curuū trahi: ⁊ applica
ri ꝙ rectitudinē ſuā amitteret. Ita falſe mundi iuſticie
que noīe ſolo iuſticie vocant̄ vl' in ſe curue ſūt: ⁊ male:
q: poti⁹ vindicte ſūt q̄ȝ iuſticie: vel in ſe qdē bone ſunt
et iuſte: ſicˉ leges ⁊ iuſticie eccl'iaſtice ⁊ iuſtiniane: q̄ no-
mē ſequētes actoris: ⁊ noīe ⁊ re iuſte ſunt: ⁊ recte. Sed
q: eas nōnulli ad pecunias ⁊ ad lucra terrena colligē-
da totaliter applicāt: ſicut ptȝ. A. xij. 38. Et ad denari-
os lucrādos eas incuruare ſtudent: quantūcūq; in ſe
iuſte ſint: ⁊ recte: ex tam antiqua cōſuetudine ad vnū
partē incuruate: ⁊ ad denariū colligendū: q nō habet
formā rectam: ſed circularē applicate rectitudinē ſuam
in vſu ab olim perdiderūt. Ipſis malis formatoribus
et legū ⁊ iuſticiarū peſſimis ꝯflatoribꝫ hoc agentibꝫ et
rectā formā in curuā mutantibꝫ: de qbus predictū vi-
detur Eſa. ij. Conflabūt inqt gladios ſuos in vome-
res: ⁊ lanceas ſuas in falces. Et Mich. iiij. Concident
gladios ſuos in vomeres et haſtas ſuas in ligones.
18 ¶ Quid aliud per gladiū: niſi iudiciū rectū nulli par-
cens amico vel inimico intelligere poſſum⁹: ſicut opti
me patet Apocal'. j. vbi iudiciū per tale: ideo intellige-
re ⁊ exprimere voluit: dicens: ex ore eius egrediebatur
gladius verſatilis ſcindens ſupple ex vtraq; parte tam
amicos q̄ȝ inimicos: tam potētes q̄ȝ pauperes delin-
quētes nec ill' amore: nec alijs timore parcēs. ¶ Quid
vo per lanceā ſeu haſtam rectā melius q̄ȝ iuſticia recta
accipit̄: quia iuſticie domini vt predictū eſt recte ſunt.
¶ Quid vo ꝑ vomeres ⁊ ligones que ſunt inſtrumen
ta terrenis ⁊ infimis vſibus applicata ⁊ ordinata: niſi
terrenā intentionē lucri ſcȝ et cōmodi terreni intelligi-
mus. ¶ Qd vo per falces que ſunt inſtrumēta curua
metentiū q manu tenent̄ dextera: ſed ad qd reuera vt
impleat̄: manus ſiniſtra manipulis. Quid aliud q̄ȝ le
ges vel poteſtatē vel ſcientiam lucratiuā vel quacunq;
iuſticie vicē: ſtatū: vel officiū in manu intelligere poſſu
mus falſoꝝ hominū cuiuſcūq; ſint ſtatus: q: realiter ⁊
ad l'ram: quādo in talibꝫ ponunt̄ officijs ſeu poteſtati-
bus: vel qñ eis de iuſticia faciēda ſermo fit: vel qñ eis
in aliqua cauſa ſuggerit̄: lucrūq; eis promittit̄ quaſi
meſſor qui manū ad meſſem quā maturā videt eleuat
et falcem ad meſſem applicat manus eleuātes: ⁊ falces
id eſt. leges multas ⁊ rōnes imaginatas ad ꝓpoſitū ap
plicare imo violēter trahere nitunt̄: dicētes: ſperamus
ꝙ bene erit ꝓpter tales ⁊ tales cauſas: imo quādoq; qñ
in talibus ponunt̄ officijs: manū eleuāt iurātes ꝙ iu-
ſte faciēt: ſed ad qd manus iſtas eleuant ⁊ falces appli-
cant: certe ad meſſes eis datas vel promiſſas. id eſt. ad
lucra terrena: in ſignū cui⁹ ſicut meſſores falces nō pa
rant anteq̄ȝ meſſes videant vel in proximo ſperant vē-
turas. Ita ipſi nunq̄ȝ vel raro ſtudent: niſi vbi lucra
vidēt vel ſperant terrena. Sed qñ lucra magna: ſȝ iuſti
ciam paruā vident: noctes ducūt: quaſi inſomnes: li-
bros aperiūt: folia multa vertūt: leges reuoluūt: ⁊ cuȝ
ſocijs ꝯferūt ⁊ totū vt falces ſuas ad meſſes parēt: qui
bus: q: oīa ſtudia ſua ⁊ iuſticie ⁊ legū iuſtarū vſum
potius ad lucrū malū ⁊ ad meſſes cōuertūt alienas: in
quas falces immittere nō deberent: q̄ȝ ad id qd iuſtū:
qd ſanctū: qd ſalubre eſt: cōgrue dicit̄ Amos. vj. Cō-
uertiſtis in amaritudinē iudicium ⁊ fructū iuſticie in
abſinthiū. In quoꝝ manibꝫ iuſticia eſt: ſicut in illorū
qui acceperunt munera ⁊ peruerterūt iudiciū. j. Reg.
viij. Et iſtis ꝓprie cōuenit auctoritas predicta Amos
iuſticiā inquit in terram reliquitis.
¶ Habita vo differētia inter iuſticiā veram ⁊ falſam: Arti. iiij.
iuſticia falſa ſpreta ⁊ vera electa in hoc articulo oſtēde
re reſtat quomō hec haberi ⁊ oſtendi debeat. Pro quo 19
eſt ſciendū: ꝙ hec haberi debet tripliciter: intētione: lo
cutione ⁊ operatione. ¶ Primo in cordis intētione ad
tria. Primo ad placendū deo qui cor videt: ⁊ intentio-
nem: ſicut vxor bona affectat pulchrū ornatū: vt place-
at marito Thob. xiij. facite iuſticiā coram deo: non vt
placeat adultero Math. vj. Attēdite ne iuſticiā veſtrā
faciatis coram hominibꝫ. ¶ Secūdo ad recte poſtmo-
dum iudicandū: ſicut iudex vel quicūq; artifex anteq̄ȝ
operet̄: quomō operari oportet meditat̄ ⁊ ſic ſolū bea-
tus in opere ſuo erit: ſic beatus vir q in ſapiētia mora-
bitur: ⁊ in iuſticia meditabit̄: ⁊ in ſenſu cogitabit circū
ſpectionem dei Eccleſiaſtici. xiiij. ¶ Tertio ad diligen-
dum: ſicut ſcholaris diligit lectionē per quā multa lu-
crari ſperat. Et quicūq; artifex talem diligit artem: ſic
ſanctus iuſticiā Ps. xliiij. dilexiſti iuſticiā ⁊ odiſti ini-
quitatem ⁊c. ¶ Sed heu opera iſta oſtendūt ꝙ pauci
ad hanc iuſticiam quam petunt faciendā intentionem
habēt: quia ſi pauperes: famelicos et nudos ⁊ mendi-
cantes de ſanguine ſuo habeāt: nullū vel paruū reme-
dium apponere curant. Si vo aliqua iniuria alicui de
ſanguine ſuo fiat: cuius occaſione videt ſibi lucrū vel
emendam: vel predam quācunq; ſibi cōtingere poſſe:
maxima furia: ⁊ nimijs minarū iactantijs: cōtra iniu-
riantes inſurgūt. Et quaſi propter parentū amorem:
quē fallaciter pretendūt: dicētes: ꝙ ſanguinē ſuū con-
tempſit toto malignitatis ſpiritu debachare incipiūt:
plus affectantes: ꝙ emenda eis q̄ȝ leſo fiat: quibus in
clanculo fiet ⁊ leſus nihil inde ꝑcipiet: ſic acta probāt:
ꝙ plus lucri ꝓprij intētione q̄ȝ parentū amore iuſticiā
illam deſiderauerūt quibꝫ totus clamor ⁊ ſtrepitus de
iuſticia faciēda tantūmō eis augebit incremēta frugū
iuſticie. ij. Coꝝ. ix. ¶ Eandē etiā intentionē oſtēdunt
oꝑa ſequētia in oībꝫ q officia deſiderāt vel dignitates
vel quaſcūq; iudiciarias poteſtates vel facta in quibꝫ
iuſticia aliquo modo exerceri debet ad malefactoꝝ pu-
nitionē: q oēs plus burſe repletioni q̄ȝ culpe inten-
dunt correctiōi. Et ideo illis q corā deo vt p̄dictū eſt:
iuſta intētiōe ſe ornare deberent a deo q cōtrariū videt
dicit̄ Eſa. lxiiij. quaſi pānus mēſtruate vniuerſe iuſti-
cie veſtre. ¶ In ore etiā haberi debet ad tria. Primo ad 20
predicandū in eccleſia ſicut aduocatus fidelis vel nū-
cius ſeu mediator audax: aperte ꝓnūciat iuſticiā clien-
tis vel dñi ſui. Sic annūciaui iuſticiā tuā in eccl'ia ma-
gna in Ps. xxxix. Secūdo ad oſtendendū in quacūq;
ſocietate: vel in priuata locutiōe vel inqſitiōe vbi iuſti
cia lingue requirit officiū: nō ſolum in predicatiōe: ſed
in omī alia collatione: ſicut ſeminator vel bonus pa-
terfamilias in multis terris ⁊ locis ſeminat vt ſaltē in
aliquo loco creſcat: vnde ⁊ hoc dicit ſi ſemē defecerit in
terris humidis ⁊ baſſis: ꝓpter aquarū abundantiā ſal
tem in altis ⁊ ſiccis aliquē fructū habebim⁹ ⁊ ecōuer-
ſo. Sic ſeminare vobis in veritate iuſticiam Oſee. x.
¶ Quia in multis locis: ſeminati iuſticiā ſaltē ꝓ aliq
loco erit merces fidelis Prouerb. xj. ¶ Tertio ad pu-
gnandū verbis ſaltē ꝓ iuſticia: vt nō ſolū iuſticia p̄di-
cet̄ in eccl'ia nec doceat̄ in priuata locutiōe ſȝ vt defen-
dat̄ euidētiſſima rōne omī offenſa poſtpoſita: q: ſicut
milites ꝓ dñi ſui iuſticia fortit̄ ⁊ ꝑſeuerāter dimicātes
a dño illo ꝓmoueri merent̄: ita beati: q ꝑſecutionē pa-
tiunt̄ ꝓpt̄ iuſticiā: qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ Math. v.

¶ Sed heu maymūdi ſunt om̄es qui dum iuſticiā in terra delinquunt. id eſt. terrena lucra vel potentiū querunt affectiōes: iuſticia a longe ſtetit ⁊ veritas corruit
21 in plateis ⁊ eq̄tas non potuit ingredi Eſa. lix. ¶ Tertio in ope etiā haberi debet ad tria. ¶ Primo q̄ ad deū om̄ib⁹ mandatis ſuis humiliter obediēdo: q: iuſtū eſt ſubditū eſſe deo. ij. Mach. ix. ¶ Secūdo q̄ ad ſeipm̄ ꝑ penitentiā ſeipm̄ emēdando: ſicut eī iuſte emendā petit ab illo q̄ in eū deliquit: ita iuſte emendet ipſe qd̄ cōtra deum deliquit dicēdo iſtud Ps. cxviij. feci iudiciū ꝑm confeſſionē ⁊ iuſticiā ſcʒ in ſatiſfactione: nō tradas me calūniantib⁹ me ſcilicet in punitiōe. ¶ Tertio q̄ ad proximū in beniuolentia ⁊ beneficioꝝ et elemoſynarū largitione: q: ſicut tempore guerre multos cōducētes fideles ſtipēdiarios liberant ſe a corpis periculo: ſic tales iuſticia ſua liberant animas ſuas Ezech. xiiij.

Arti. v. ¶ Huius aūt iuſticie obſeruātia: ſi corde: ore ⁊ ope: vt predictū eſt: teneat̄: magna eſt vtilitas tam in via q̄ʒ in
22 patria. ¶ In via nanqʒ eſt lorica: in patria gloria. In via igit̄ lorica dicit̄: q: ſicut lorica quoddā genus armoꝝ eſt corpis in q̄ om̄es anuli concatenant̄ ⁊ mutuo ſe tenēt ⁊ tenent̄. Ita iuſticia quoddā gen⁹ armoꝝ eſt anime: in q̄ om̄es virtutes concatenate ſunt ⁊ continētur. Quia ꝑm Hieronymū ad demetriadē om̄es virtutū ſpecies vno iuſticie nomine cōtinent̄: cui⁹ auctoritatis ratio patʒ ſupra. c. c. 7. ¶ Et ſic ex fractura vni⁹ anuli homini inuaſo periculū imminet toti corpori: ſic ex defectu vni⁹ virtutis vel ex cōſciētia nimis lata periculū imminet anime: ſicut ptʒ. A. xxiiij. 5. Neceſſe eſt ergo: q̄ volētes ꝑicula euadere oēs neceſſarias habeāt virtutes induti lorica iuſticie Ephe. vj. Et in iſto caſu conditio interioris hominis quo ad armaturā animā conditionē ſequit̄ non ſolum exterioris hominis: q̄ ad armaturā corpis ſed etiam conditionē totius humane policie ⁊ ſocietatis. Quia ſicut in exterioris hoīs armatura eſt mutua ꝯcatenatio: ſic etiā in hominū vniuerſali ſocietate eſt neceſſaria mutua ſupportatio: ⁊ cōmunio: ita videlicet q̄ dites: ſapiēs: fortis: pauperē: inſipientē: debilem iuuant: dando: informando: defendendo: ⁊ ipſi etiam quodāmodo anuli inſerti: ipſos etiam reciproce modis ſuis iuuent: laborādo: orando ⁊ obediendo: ⁊ modis licitis ſeruiēdo. Et ideo de⁹ mundū ſic ordinauit: vt q̄libet altero indigeret: ⁊ ꝑ mutuū adiutoriū mutuo ſe iuuarent: ſupportarēt ⁊ defenderēt: vt per mutuā ſupportationē in exteriori policia mutuam facerēt amicitiā in anima: vt vidētes quō ad exteriorē hominē etiā policiā ſe iuuant ⁊ arment homines mūdi: videāt quō ſe interi⁹ aſinabūt milites chriſti: ⁊ homines militie chriſtiane: ſicut dei miniſtros: per arma iuſticie virtutis dei. ij. Cor. vj. ſic induti pro thorace
23 iuſticiā Sapien. v. ſicut oſtenſuʒ eſt. A. xxiiij. 6. ¶ Secūdo ideo eſt patria gloria dei q: gloriā illam ꝑ iuſticiā quis meret̄ in qua erit primo om̄is beata vita ſine morte Ezech. xviij. Si cuſtodierit iuſticiam: ⁊ fecerit iudiciū ⁊c. vita viuet ⁊ non moriet̄. Iuſtū eī eſt q̄ q̄ ſine morte culpe finaliter vixit: ⁊ mortu⁹ eſt ſine morte pene eternaliter viuat. ¶ Secūdo om̄is gloria ⁊ volūtas ſine tedio ⁊ ꝯfuſione vel anxio deſiderio. In hoc nāqʒ ſeculo quantūcūqʒ hoīes abundēt diuitijs: delicijs: in cibis ⁊ potib⁹ ⁊ hm̄oi: ſemp tū eſt aliq̄ anxietas: vel de fame vel de ſatietate. Sed regnū dei nō eſt eſca ⁊ pot⁹: ꝟ iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudiū in ſpū Rom. xiiij. ¶ Tertio om̄is ſatietas ſine defectu Ps. xvj. Ego aūt in iuſticia apparebo ꝯſpectui tuo: ſatiabor cū apparuerit glia tua. ¶ Quarto veniēdi ſecuritas ⁊ remanēdi ꝑpetuitas ps. xiiij. Dn̄e q̄s hītabit i tabernacl'o tuo: aut q̄s reqeſcet i monte ſctō tuo q̄ ingredit̄ ſine macula: ⁊ opat̄ iuſticiā. Primū ḡ querite regnū dei ⁊ iuſticiā ei⁹ ⁊c. Mat. vj.

¶ Sed heu hui⁹ virtutis ſemen cōditionē ſequit̄ terre Arti. vj.
in qua ſeminat̄. In terra nāqʒ frigida qualis eſt iſta. ſ. anglia: ſemina precioſa ⁊ cara fructuū ſumptuoſoꝝ et 24
ſpecimimū caroꝝ raro vel nunq̄ʒ creſcūt ſicut ad oculum patet: quantūcūqʒ ſemen illoꝝ ibi diligenter ſeminetur: cuius ratio eſt: quia terrā nō habēt aptam. Sic quantūcūqʒ ſemē iſtius ꝑcioſiſſimi fructus iuſticie in terris aliq̄bus qui corda habēt frigida in ꝑdicationibus ⁊ exhortationib⁹ diligētiſſime ſeminet: raro tamē creſcit calore charitatis deficiente quib⁹ lumē nō luxit iuſticie Sapien. v. ¶ Et forſitan ſicut iſta cōditio minorem ſequit̄ mundū. id eſt. hominē: q̄ videlicet vbi minus calor abundat charitatis minus creſcit iuſticie fructus: ita maiorē ſequit̄ mundū vt ibi minor vigeat actus iuſticie: ibi minor eſt calor ſolis ⁊ vigor planetarū. Et hoc in parte didicerūt q̄ mundi ⁊ terrarū et diuerſarū regionū ꝯditiones experti ſunt. In illis nāqʒ partibus: quia armis predictis iuſticie vicʒ nō armantur hoſtibus: quādoqʒ debilib⁹ vincunt̄. Quia vō terra illorum charitatis calore deficiente frigida ⁊ inepta eſt: ſemen frumenti cōuertunt in ſpeltam ⁊ fructū iuſticie in abſcinthium Amos. vj.

¶ Nec mirū videat̄ q̄ iuſticie ſemen non creſcit: quia Arti. vij.
multa habet impedimēta. ¶ Primū nanqʒ ⁊ principa-
lius iuſticie impedimentū eſt tpaliū diuitiarū cupidi- 25
tas. Nam ſicut teſte chriſto ſemen verbi dei inter ſpinas creſcere nō potuit: q: ſpine ſuffocauerūt illud: ita nec iuſticia bene creſcere vel fieri videt̄ vbi regnat cupido ⁊ munerū acceptio: que quidā recipiūt per ſe: quidam per ſuas vxores amicos ⁊ famulos erubeſcūt manibus proprijs talia recipere ne cupidi ⁊ iniuſti reputent̄: ſed nō erubeſcūt ꝑ manus talia recipere: ⁊ cupidi et iniuſti eſſe. ¶ Nec ꝑ hoc ſe excuſari putent q̄ per ſe nō recipiūt. ¶ Primo q: qui per aliū facit per ſeipſum facere videt̄. Iterū q: ſi nō haberent recipiēdi voluntatē: poſſent eis ꝓhibere: ne talia ꝓ vſibus proprijs vel pro vſibus illoꝝ reciperēt. ¶ Tertio q: plus vident̄: ⁊ cōtra partē a qua accipiūt: ⁊ cōtra iuſticiā delinquere: per alios q̄ʒ ꝑ ſeipſos recipiēdo: contra quā plus grauant: quia raro aliquid tali per mediatorē mittit̄: quin aliquid etiam detur mediatori vt ipſe gratioſe nunciū faciat: ⁊ bonū qd̄ poterit procuret ⁊ loquat̄ cōtra iuſticiam quā efficatius opprimūt per mediatorē rogati: dicentē: dn̄e multū fecit ꝓ vobis: ꝑ cuius vocem ⁊ ꝓcurationē iniuſtus conſecutus eſt eſſe iuſtus: teſtimoniū perhibente muneribus ei⁹ tali procuratore Hebre. xi.

¶ Secundū iuſticie impedimentū eſt timor quādoqʒ 26
mundanus: quo ſcilicet quis timet dicendo veritatē: vel faciēdo iuſticiā: bona ſua amittere: quādoqʒ timor humanus: quo timet in corpe ledi. Taliū eī timoꝝ euidentias habent: vel quia potentes ⁊ malicioſi ſunt contra quos veritatē dicere vel iuſticiam facere deberent vel quia magni ⁊ potentes pro eis ſcribunt vel rogant: vt contra iuſticiā faciant: ſicut Ieſabel ſcripſit literas ad maiores natu. iij. Reg. xxj. vt iniquū facerēt iudicium: Naboth occidendo ⁊ exheredando. Sicut ergo illa Ieſabel lr̄as prouocauit et obtinuit regis ad maiores natu pro falſo iudicio faciendo. Ita frequenter contingit q̄ volentes iuſticiā obtinere literas procurant vt obtineāt magnoꝝ ⁊ maiores natu. id eſt. patrie ductores ⁊ duodenarios ꝑ quos aliqui quandoqʒ ad mortē iniuſte iudicant̄: aliq̄ exheredant̄: alij īdictātur: alij incarcerant̄: ꝑ lr̄as vicʒ cancellarioꝝ diaboli. Alij ꝓpter tales lr̄as ⁊ timores peccāt luxuriādo: adul-

terando: verberando: furando: occidendo: ⁊ nõ corri-
gunt̃ nec citant̃ cũ magis ſint culpabiles: q̃ paupes.
Sed ꝓpter timore: quẽ de eis: ⁊ eoꝝ cõplicibꝫ ⁊ mali-
cijs habent: q̃ citare vel iuſtas correctiões de eis facere
27 deberent eos libere ad infernũ ne ꝑmittũt. ¶ Sed oẽs
iſti trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor: illoꝝq; ve-
cordiã mulier oſtẽdit Suſanna Dañ. xiij. que potius
elegit in man⁹ incidere hominũ: q̃ derelinquere legẽ
dei. id eſt. mori q̃ peccare. Et ideo ab vtroq; eam deus
ꝓſeruauit. Si vo aliud elegiſſet a neutro finaliter ꝓſer-
uata fuiſſet: ita deus eligẽtes poti⁹ hoĩes offendere q̃
deũ ab vtroq; eos freq̃ter ꝓſeruat: q: ſepe ꝯtingit ꝙ
illi quos offendere veritatẽ dicẽdo: vel iuſticiã faciẽdo
timent eos poſtmodũ: ꝓpter veritatẽ ⁊ manſuetudinẽ
et iuſticiã in Pſ. xliiij. plus diligũt ipſo hoc ordinante
deo: q̃ nõ deſeruit ſperãtes in ſe: q̃ ecõuerſo in hoĩbus
ꝯfidentes: q̃ potius deũ q̃ hoĩes offendere eligũt intm̃
deſerit ꝙ ſimul cũ hoc: ꝙ peccãdo deũ offendũt: ſimul
etiã hoĩm offenſas incurrũt: intm̃ ꝙ ex vna pte vl' alia
qñq; ꝓ falſitatibꝫ ſuis verberant̃: vel occidunt̃ vl' gra-
ues ſuſtinẽt iniurias vel ſuſtinere timẽt: q: tales ſemꝑ
ſunt in timore a quibꝫ eos de⁹ ꝓſeruaret: ſi veritatis et
iuſticie legẽ tenerẽt. Jn q̃ iuſticia ſimplicis diriget viã
eius ⁊ in pietate ſua corruet impius Prouer. xj. Juſti-
cia inq̃t ſimplicis diriget viam ei⁹ ⁊c. ſaluãs eũ tam in
periculo ſpũali q̃ corpali: q: iuſticia cuſtodit inocẽtis
viam Prouer. xiij. vbi impius vtrũq; incurrit: hoc em̃
quotidie videt̃ ꝙ vix vbi decem occiſi audiunt̃ ꝓ in-
iuſticijs ⁊ falſitatibꝫ ⁊ exheredationibꝫ ſuis: ſicut falſi
perq̃ſitores: q̃ ꝓpter tales acq̃ſitiones freq̃ter marty-
res fiunt diaboli: vix audit̃ vnus occiſus vel verbera-
tus ꝓ iuſticia vel facto iuſto vt martyr btũs efficiatur:
q: vix ꝓ iuſto q̃s morit̃ Rom̃. v. Quia ſicut hoĩs fide-
litas iniuſta curia eũ a periculis liberat: ita iuſticia re-
ctoꝝ liberabit eos. Et ſic aues ꝑdales dñ pullis ⁊ ꝑde
inſidiant̃: capiũt: ita in inſidijs ſuis capiunt̃ iniq̃ Pro-
28 uerb. xj. ¶ Jn inſidijs inq̃t ſuis q̃bꝫ bonis vel q̃bꝫ in-
ter ſe mali ſibijpſis inſidiant̃: vt mutuo ſe decipiant ca-
piunt̃: vel hic dũ viuũt a ſeipſis vel dũ moriunt̃ a dia-
bolo: vel ab vtriſq;. ¶ Quõ vo ꝑ inſidias ꝓprias ⁊ re-
Fabula De Vulpe ⁊ gallo ciprocas qñq; capiunt̃ ⁊ decipiunt̃: fabule exẽplũ oſtẽ-
dit de vulpe ⁊ gallo. Vulpes em̃ volẽs gallũ decipe: ⁊
ipm̃ cape q̃ſi ſic allocuta fert̃ fuiſſe: ſi inq̃t dum cantas
oculos clauderes m̃lto meli⁹ cãtares: eſſeſq; auis gra-
tioſiſſima: ꝙ cũ faceret a vulpe capt⁹ fuit: q̃ ⁊ ideo ocu-
los claudere docuit: vt dũ ipm̃ appropinquantẽ nõ vi-
deret ſecrete in illũ inſiliret. Alijs vo ſup vulpẽ clamã-
tib⁹ eo ꝙ gallũ portaret alienũ: docuit illã gallus: ꝙ
rñderet eis ꝙ gallus ſuus eſſet: ⁊ iõ a clamore iniuſto
ceſſarent: ipſa vo os aperiẽte ⁊ dicente gallus me⁹ eſt:
gallus ſup domũ volauit de ore ſuo: q̃ ideo illã loq̃ do-
cuit vt fugeret: dũ os aperiret: finaliter de inſidijs ad
litigiũ ventũ eſt in q̃ ſibi mutuo maledicebãt. Gallus
em̃ dixit vel dixiſſe potuit ſi ſenſum ⁊ loquelã habuiſ-
ſet: maledict⁹ q̃ ſuadet alteri oculos claudere: qñ peri-
cula iminẽtia videre deberet: vulpes ecõuerſo dicẽ po-
tuit. Maledict⁹ q̃ ſuadet alicui loq̃ qñ tacere deberet.
Sic mali mutuo ſe decipiũt: m̃ltaq; loq̃ ⁊ fieri ſuadẽt:
et rogant: q̃ ad aiarũ pertinẽt deceptionẽ: dũ em̃ falſus
hõ falſa ſuggeſtione vel malicioſa defenſione: vt qñ ſe
veritate defendere nõ põt ad malicias ꝯuertit̃: vl' quo-
cũq; alio velamẽto in his verſibꝫ ꝯtento. Timor: odiũ
dilectio: cenſus. Sepe ſolẽt hoĩm rectos ꝯuertere ſen-
ſus: de q̃bꝫ dictũ eſt. J. ix. 17. Mitit̃ oculos velare. id
eſt. ſenſum ꝯuertere alicui⁹ potẽtis vel cuiuſcũq; alte-
rius ne veritatẽ videat: ⁊ iuſticiã faciat vel iudicet vul-
pes gallũ claudere facit oculos. Qñ vo q̃s cecitatẽ ha-
bẽs cordis alicui petẽti ſuadet: ꝙ ꝓ ipſo loquat̃ vl' ſcri-
bat aduocato: vt ꝓ ipſo aduocet vel iuratis vel teſtibꝫ
vt falſum teſtificent̃: vt falſum iurẽt vel iudicibꝫ vt fal-
ſum iudicẽt ⁊ correctionẽ nõ faciãt vt ipẽ q̃ peccãdo a
vulpe captus eſt inferni ſine punitione vel correctiõe
debita: quã cordis claudẽdo oculos ꝓmeruit: impuni-
tus euadat. Gallus vulpi loq̃ ſuadet qñ ⁊ que loq̃ nõ
deberet: ſed qñ ambo in inſidijs ſuis a diabolo capien-
tur mutuo vt ꝑdictũ eſt ſibijpſis reciproce maledicent.
ſicut ptz. A. xxvij. 42. quãdo ſcꝫ iniuſti diſperibũt ⁊ ſi-
mul reliquie ipſoꝝ impioꝝ interibũt: in Pſ. xxxvj. ꝓ-
pter iniuſticias ⁊ iniurias ⁊ ꝯtumelias: ⁊ diuerſos do-
los Eccl. x. Et q: peccauerũt dño iuſticie decori Hie-
29 rem̃. l. ¶ Tertiũ iuſticie impedimẽtũ eſt iniqua lachry-
mantiũ ⁊ pauperũ miſeratio ⁊ compaſſio. Sicut ver-
bi grã: qñq; cõtingit ꝙ iurati de veritate dicenda: vel
onerati de iuſticia faciẽda: vident ꝙ ſi veritatẽ dicerẽt
paup q̃ deliquit amerciaret̃ vel mulctaret̃: ⁊ citi⁹ piu-
riũ eligunt plus pecunie in illo q̃ animarũ in ſeipſis
perditioni compatiẽtes ꝯtra dei ꝑceptũ Exo. xxiij. pau-
peris in iudicio non miſereberis ⁊c. ¶ Qñq; vo ſuoꝝ
charoꝝ victi lachrymis pluriũ ⁊ alias cõmittũt iniu-
ſticias: ſub falſa miſcdie ſpecie. Talem nãq; miſcdiam
Ambroſius in li. de officijs iniuſtã vocat: ſicut ptz per
decretũ. xxiij. q. iiij. eſt iniuſta miſcdia. Et adducit̃ in
teſtimoniũ decretũ illud legis diuine Deutro. xiij. vbi
preceptũ eſt de illo q̃ inuitat aliũ ad idolatriã quiſcũq;
fuerit filius vel amicus vel frater vel vxor: nõ audias
eum: nec parcat ei oculos tuus: nec miſerearis: nec oc-
cultes eum ſed ſtatim interficies ſit primo manus tua
ſup eum. Huic etiã ꝯcordat lex ciuilis: dicẽs: ꝙ iudex 30
lachrymis nõ debet moueri quorũcũq;. ff. de officio ꝓ-
ſidis. l. obſeruãdũ: in digeſto vete. li. j. Non g̃ miſerea-
ris oĩbus q̃ operant̃ iniq̃tatẽ: in Pſ. lviij. Sed dilige
iuſticiã iudiciũ ⁊ equitatẽ Prouerb. j. ¶ Quartũ vo ⁊
generaliſſimũ iuſticie impedimentũ eſt oĩm iudicũ ec-
cleſiaſticoꝝ in his q̃ ad dñi honorẽ ⁊ aiarũ pertinẽt ſa-
lutẽ: negligẽtia q̃ eſt nouerca iuſticie: ſicut patebit in-
fra. c. de negligẽtia: ⁊ ſubditoꝝ oppreſſor: q: ſicut colũ-
na putrida vel debilis vel de malo meremio vel incli-
nata ⁊ nõ recta ſub magno onere opus ſuppoſitũ deci-
pit ⁊ cadere ⁊ ſubditos opprimere facit: ⁊ quãto plus
onerat̃: vel plures ſub ſe ꝯtinet: tanto pericloſius ibi
ponit̃ ⁊ ſtat ⁊ cadit. Jta ĩ ꝓpoſito: qñ ille q̃ in quocũq;
loco vel officio ꝓ onere iuſticie ſupportãdo q̃ſi colũna
ponit̃: eſt vel negligẽs quaſi de malo. id eſt. molli ⁊ nõ
rigido nec duro meremio vel eſt in ſe putridus pecca-
to: vel debilis in ſciẽtia ⁊ ſufficiẽtia: vel inclinatus ad
cupiditatẽ totũ onus ſuppoſitũ ruit ⁊ ſubditi vel cor-
rectiõis defectu vel ſcãdali exemplo ſub impotenti vel
ſcandaloſa cadunt columna ⁊ ſic tam ſibijpſis q̃ alijs
quibꝫ iniuſte preeſſe volũt: iniuſticia mortis eſt acqui-
ſitio Sapieñ. j. quia illi qui non cuſtodierũt iuſticiam
propter aliquod ſcꝫ de ꝑdictis impedimẽtis recte iudi-
cabunt̃ Sapieñ. vj. Ab illo qui arguet mundũ de pec-
cato ⁊ de iuſticia ⁊ de iudicio Joan. xvj.
¶ Jn quo examine iniuſticie apparebit periculũ: que Arti. viij. 31
duobꝫ modis cõmittit̃ ꝑ exceſſuz vl' defectũ. ¶ Per ex-
ceſſuz qñ q̃s ſibi vl' alijs eſt nimis rigidus: hñs ꝯſciaz
nimis ſtrictã: ⁊ ſtricti iuris. Tales em̃ iuſticiã ĩ crudeli-
tatẽ ⁊ fructũ iuſticie de q̃ in ꝯſciẽtijs gaudere dẽnt cõ-
uertũt ĩ ꝯſciarũ amaritudinẽ q̃ oẽs talis exiſtẽtes ꝯdi- Exem
tiõis cuidã aſſiſtant̃ fatuo: q̃ audiẽs vt fert̃ dñm ſuũ ſer-
uis ⁊ miniſtris ſuis ꝑcipe: ꝙ ĩ correctõibꝫ iudicijs ⁊ alijs
factĩ nõ declinarẽt ad dexterã vel ſiniſtrã: ꝫ directũ te-

nenti iter voluit vltra domos ⁊ rupes ⁊ mõtes ⁊ oĩa que directe ante ſe inuenit tranſire: ne videret illius p̄cepti tranſgreſſor: non hui⁹ exemplū: ſed ſapientis doctrina tenenda eſt: que dicit noli eſſe multū iuſtus: ne obſtupeſcas Eccleſ. vij. Nota de conſimili ſtulto. L.
32 vij.14. ¶ Juſticiam vero defectuoſam per diminutionē ſeu defectū citra rectū iuſticie punctū voco iuſticiā illā que ita larga eſt: q per munera vl' alias cauſas effecta: que ſecū manifeſtam patit̃ iniuſticiā: ⁊ hec eſt periculoſa. Primo ipſis facientib⁹. Secūdo ipſis procurantib⁹. Tertio ipſoꝝ ſubditis. Quarto ipſoꝝ vxorib⁹ ⁊ liberis ſeu heredib⁹. Quinto toti cōmunitati. ¶ Primū patet quia ſicut periculū iuſte imminet proditori q̄ a rege et domino ſuo ſtipendio accepto: ⁊ cū illo ad bellū vadat in campo quādo cū aduerſarijs congredi deberet: domini partē dimittit: ⁊ aduerſarij partē vadit illam adiuuando ⁊ cōtra dominū ſuū pugnando: dño eni illo ſuper illū poteſtate accepta: tali imminet periculū proditori: ſicut patz. iij. Reg. xx. de Achab q̄ dimiſit Benadab virū dignū morte q̄ quantūcūq; regale haberet dominiū: ſicut illi in vuallia: tamen ei dictū fuit: q̄ dimiſiſti virū dignū morte erit anima tua pro anima illius. Sic illi a deo vitam ⁊ linguam ⁊ ſcientiā ⁊ bona nature: fortune ⁊ gratie accipiūt vt partem dei defendendo pro iuſticia vſq; ad mortem pugnēt: ipſo deo eos ad hoc hortāte q̄ ait: pro iuſticia agro ⁊c. Eccli. iiij. Et vſq; ad mortē certa pro iuſticia: q̄ ſi vitam iſtam miſerā pro iuſticia amittis: ego feliciorē tibi dabo. Si ḡ ſic a deo ſubordinati ⁊ informati: poſtq; ad locū veniūt vbi de iuſticia tractabit̃: ſi prece vel precio vel q̄cūq; de cā: iuſticie partē dimittētes: iniuſticie parti ſe dederint: q̄s eos proditionis culpā ⁊ periculū incurriſſe nō iudicabit: ſicut patet ſupra. c. xxxij. ¶ Sed dicent mallem⁹ eſſe cū iuſticia tm̄ daret ſtipendiū: quantū dat iniuſticia: vel ſi forte aliq̄d min⁹ daret: dū tamē aliq̄d daret. Quia ⁊ ſic reſpondit q̄dam cū de tali materia fieret mentio: quomō
Exẽm
vicz aliq̄ de profanis ⁊ falſis hominib⁹ accipiūt: q̄nq; a falſa parte: q̄nq; ab vtroq; vt ſtatera equaliter liberet. Mallem inq̄t ſex accipere denarios vt eſſem cum iuſta parte: q̄ duodecim vt eſſem cū falſa: cui alius ad
33 minus preciū ponis veritatē q̄ Judas q̄ ipſe ad triginta: tu ad ſex eam ponis denarios. Et ſicut in facto Jude aſſimilat̃: ita ⁊ in periculo ⁊ pena: q̄ ſicut ipſe accipiendo pecuniā laqueū ſimul accepit: q̄ ⁊ ad lr̃am illa accepta: cito laqueo ſe ſuſpendit. Jta iſti accipiendo munera laqueū accipiūt: quo ligati ad furcas deducātur ⁊ ſuſpendunt̃ inferni: figura Judi. iij. vbi Eglon munera ſimul ⁊ mortē accepit ab Aioth: de ipſis ergo talia recipiētib⁹ munera: dici poſſet qđ dicit̃ de homīe: q̄n periculoſum recipit officiū: q ſtatum vel vires vel ſcientiā ei⁹ excedit: ſicut ꝯtingit de illis q̄ fiūt magnoꝝ camerarij vel ꝯſiliarij regū: quib⁹ multi inuidēt ⁊ inſidias parant: de quib⁹ q̄nq; dicit̃: hodie accipit mortē
Exẽm
ſuam. Sic nāq; de quodā nuper dicebat̃: cui⁹ dicti veritatem poſtmodū rei probauit euētus: ita in propoſito: tales nō ſolū tpalem ſed ⁊ mortē q̄nq; recipiūt eternā. Et hoc iuſtū videt̃ vt impij q̄ in circuitu poſt pecuniā ambulant lucrandū: ſicut: ſ. e. c. 17. oſtēſum eſt ad eorū ſalutē: nō reſurgāt in iudicio. Non inq̄t reſurgunt impij in iudicio. Et q illi q̄ iuſticiā ſcz pro ſola mercede
34 faciebāt tpali mercede: priuent̃ eterna: q̄ nec mercedē ſperauerūt iuſticie Sapiē. ij. ¶ Secūdo ſi tantū periculum ſit iniuſtoꝝ ⁊ munera libēter recipiētiū ſeq̄ videt̃: q oīno ſine periculo nō ſunt q̄ talia eis dant vl' rogant vt iniuſticiā faciāt ſicut in parte oſtenſum eſt. J. xij. 18. Talib⁹ nanq; ſpūaliter ꝯtingit: qđ q̄nq; cuidā

latroni corpaliter ꝯtigiſſe dicit̃ quaſi modo qui ſequit̃
Exẽm
ipſe obligaſſe cuidā ſe dicit̃ diabolo ea cōditione q ſp ipm̄ i ſuis neceſſitatib⁹ iuuaret ⁊ a piculis ⁊ ſuſpēdijs liberaret. Jllo ḡ poſtmodū capto: ⁊ ad tribunal iudicis rapto: diabolus ab illo inuitatus: vt pactū teneret: ſtatim affuit ne tanq; falſus i pact' ſuis ⁊ ſeruoꝝ ſuoꝝ ſeductor reputaret̃ ⁊ diffamaret̃. Cū vero a latrone de nimia mora ⁊ piculo ex mora īminēte reph̄ēderet̃ blāde eū ꝯfortās: bonā auri maſſam i manu ſua vt latroni videbat̃ poſuit: dicens: hec trade iudici: ⁊ dicas ei ſecretius: q tibi faciat ſm̄ q iſti⁹ rei ꝯditio req̄rit: ⁊ ſtatim eris expeditus: hic ḡ ſecretius corā iudice ductus inſtāter petiuit: q pro magno reipublice auantagio iudicē ſecretius alloqui poſſet. Cui cum iudex aurē inclinaret: illud qđ diabolus ei tradiderat in manu iudicis clanculo ponens rogauit: q de illo cogitaret ⁊ ipm̄ expediret ſm̄ q res illa requirebat̃: iudex vero reſpiciēs in manu ſua aptā inuenit chordā pro latronis ſuſpēſione: qua viſa reſpōdit q petitioni ſue libēter annueret: ⁊ cū eadem chorda eū ſuſpēdi iuſſit. ¶ Sic ſpūaliter munera dantes iudici: ne ipſe iuſte iudicet: ſed vt eis parcat et ꝯtra illoꝝ negocia iniuſte procedat vbi credūt diutius in iniuſticias ſuas viuere ⁊ pericula euadere: furcas emūt inferni: q̄ cū illis ⁊ pro illis eternaliter punient̃: q̄ dat ꝓpter violenta iudicia et vt ſubuerti faciat iuſticiaz in prouincia Eccleſ. v. Sub talibus nāq; donis latēt pericula: ſicut patet. A. v. 9. Eſt ḡ datum qđ nō eſt vtile Eccli. xx. nec recipiēti: nec danti. Talia ḡ offerētib⁹ ꝯuenienter reſpōderi poſſet ab illis quib⁹ offerunt̃: ſicut re 35
ſpondit Petrus Simoni mago male pecuniā offerēti: pecunia inq̄t tua ſit tecū in ꝑditionē. ¶ Et ſicut reſpō
Exẽm Canis
diſſe legit̃ canis latroni q̄ ei panē obtulit: ne ſup ipm̄ latraret: dum domū pro cuius cuſtodia nutriebat̃ ſpoliaret. Cur me priuare cibo cogitat iſte cib⁹: nō rapiet nox vna mihi bona mille dierū. Sic reſpōdere deberet offerēti ſibi munera: ſciens: q̄m melius eſt parū cū iuſticia q̄ multi fructus cum iniq̄tate Prouer. xvj. Secundū ptz. J. xij. 12. et. J. L. ix. 36. ¶ Tertio periculoſi ſunt poteſtati illoꝝ ſubiectis ⁊ maxime pauperib⁹ ⁊ ſimplicib⁹: q̄ ex quo ipſe eſt in ſe cupidus: ⁊ iniuſtus ⁊ dominū etiā talē habet: oportet q p multas iniuſticias colligat que dominū ſuū ⁊ ſeipm̄ ſatiēt. Quia vero ipſi 36
vt frequēter timidi ſunt inimicoꝝ quos offendūt timētes accuſationes ⁊ potentū vindictas: oportet q illa a ſimplicib⁹: quos nō timent colligant. Et ſic eis accidit
Coruus Fabula
q in facto ſimiles ſunt cuidam coruo de q̄ quaſi hmōi fabula ꝯtinet̃: q vicz ad ouem debilē ⁊ morientē venit volens illā comedere: q̄ aiebat macillenta ſum ⁊ miſerabilis: nullū bonū in me reperies morſum. Vade ḡ ad oues cuiuſdā potētis: q̄s in tali reperies loco pinguiſſimas ⁊ ibi famem tuā ſatia: q̄ rn̄dit fortes ſunt et eas inuadere nec audeo nec ſuperare potero: ſed q̄ tu reſiſtere nō potes: ideo ſuperare te tentabo: ⁊ de iterū me ſatiare queram. Sic illi q̄ in officijs diuerſis poſiti dū cupidi ſunt ⁊ timidi ⁊ cito ditati videant̃: cuz illas diuitias a potētib⁹: q̄s inuadere vel ꝯ q̄s iniuriari nō audēt: nō colligāt: oportet q ꝯ oues debiles iniuſticias ſuas exerceāt: q̄s ſpoliare audēt: dūq; diuitias cito colligere vident̃: nihil aliud meli⁹ cogitare poterint: q̄ q oues debiles inuaſerūt: q̄ raro i eis ſimul ſtāt illa duo Prouerb. viij. Opes ſuperbe ⁊ iuſticia. ¶ Quarto talis 37
iniuſticia eſt piculoſa vxorib⁹: liberis: amicis ⁊ familie ſic in pte patz. A. xij. liiij. Jniuſtoꝝ nāq; filij ⁊ vxores atq; heredes nō ſolū eternalit̃: ſ; etiā tpalit̃ male proſperari freq̄nter vident̃: hereditaſq; ⁊ bona ſic lucrata ad extraneos ſepi⁹ trāſire vident̃. Nec mirū ſi illi pro patri

bus vel anteceſſoribꝫ puniant: quia in duobus vel in vno illorum delinquūt. ¶ Primo vel quia participes ſunt in crimine vel cōſentiēdo: vel in factis illoꝝ complacendo vel cooperādo: ſicut ille qui tenet pedem cooperat excoriari vel receptando qđ illi male lucrantur. In quibꝫ caſibus facientes ⁊ cōſentiētes par pena cōſtringet: qꝛ participātes in crimine eandē merent ⁊ incurrūt ſententiam: ſicut patet in decretali li.v.ti. de ſententia excōicatiōis. Nuper. Sunt etiam ad hoc leges ff.iij.20. lex etiam diuina q̄ dicit Rom.j. ꝙ digni ſunt morte: nō ſolum qui faciūt ſed qui cōſentiūt facientibꝫ nec hoc mirandū eſt ꝙ videlicet participātes in crimine in legibus puniant. Cum etiam ipſa volūtas quādoqꝫ pro facto puniat: ſicut patet Codice de epiſcopis et clericis lege ſi quis nō dicam li.j. Quomō ergo coram deo acſe cuſabunt: q̄ voluntatē habent ꝙ alij periurium vel malam acquiſitionē vel quācunqꝫ iniuſticiā faciāt. Cum etiam ab ipſa lege humana volūtas ſine factio ſine intentio puniat. Nota etiam ad hoc decretum.xvij.q.iiij.omnes. ¶ Secundo quia tales nunq̄ vel raro reſtituūt: cum tamē ad rerū et damnorū obligentur reſtitutionē: ſicut patet per verſus illos: q̄ alibi planius exponunt. Juſſio: conſiliū: conſenſus: palpo: recurſus. Participans: mutus: nō obſtans: nō manifeſtans. Propter hec em̄ duo: vel propter vnū illorum ſepe ⁊ temporaliter eis contingere videt: qđ eis deus promittit Miere.vj. dicens. Tranſibūt domus illorū ad alteros agri ⁊ vxores pariter et quaſi cauſam huiꝰ vindicte aſſignat in verbis cito ſequentibꝰ: dicens. A minore quippe vſqꝫ ad maiorem omēs auaricie ſtudēt et quaſi idem replicans Miere.viij. dicit dabo mulieres eorum exteris: ⁊ agros eorū heredibꝫ alienis: quia a minimo vſqꝫ ad maximū om̄es auariciam ſequunt: a propheta vſqꝫ ad ſacerdotem cūcti faciūt mendaciū. Et hoc iuſte quidem per argumentū a contrario ſenſu: quia teſte ſcriptura iuſticia firmatur ſolium Prouerb.xvj. Et firmabit iuſticia thronus Prouerb.xxv. Ergo per iniuſticiam delebit hereditatis ſoliū: ⁊ thronus. Et eternaliter eis cōtingere creditur: qđ deus eis promittit per prophetam in Pſal.xxxvj. dicens: iniuſti punient: ⁊ ſemen impiorū peribit: ⁊ iterum: iniuſti autem diſperibūt: ſimul reliquie impiorū interibunt. Et ſic q̄tum ad punitionē temporalē regnū a gente in gentem transfert: propter iniuſticiā ⁊ iniurias: et do-
38 los Eccleſiaſtici.x. ¶ Q̄tum vo ad punitionē eternā: ve qui edificat domū ſcilicet iniuſticia ſequit amicum ſuum opprimet ⁊c. Hieremī.xxij. ¶ Quinto iniuſticia cuilibet maxime nocet cōmunitati: ſicut ſatis oſtēſum eſt.C.iiij.3.cum ſequentibꝫ. Cuius cauſa eſt: quia latrones ⁊ homicide multiplicant: ⁊ boni deprimunt: ⁊ iuſticia habitauit in ea: nūc autem homicide Eſaie.j. Ab illis q̄ cum iudeis clamant: nō hunc ſed Barrabam q̄ iuſtificant impiū pro muneribꝫ: ⁊ iuſticiā iuſti auferūt ab eo Eſa.v. Hec cauſa eſt: quare perit iuſtus in iuſticia ſua: ⁊ impius longo viuit tempore in malicia ſua Ecces.vij. in om̄i arte de qua cōmunitas viuere deberet: que ideo bene: vt deberet: viuere non poteſt quia illi quibꝫ iuſticiam facere incūbit: munera accipiunt: ⁊ latrones ⁊ homicidas vel etiam in artibꝰ ſuis vel pondere ⁊ menſura et in rerum venaliū qualitate deficiētes nō puniūt: quos ſi punirēt ipſi preſidentes eſſent paupes ⁊ cōmunitas diues ⁊ pacifica. In ſignū cuius dici poteſt: ꝙ ſimul copulant iuſticia ⁊ abūdantia: in Pſal.lxxj. ⁊ iterū iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt in Pſal.lxxxiiij. Sed heu ecōuerſo eſt: ⁊ ſic patet ꝙ in bonis iuſtoꝝ exultabit ciuitas ⁊ in benedictione iuſtorū exaltabit ciuitas. Et in ore impioꝝ ſubuertet Prouerb.xj. Et nota ꝙ non dicit in opere impioꝝ; ſed in ore ad denotandū forte: ꝙ grauius peccant: ⁊ plus ciuitatem et cōmunitatē deſtruūt: qui ore.id eſt. periurijs ⁊ procurationibꝫ malos ſupportant q̄ ipſi mali: quādo mala illa prius operabant: quia ipſi ſic operando occulte: et paucis furant. Ipſi vo ſic loquēdo apertos ⁊ multos malefactores faciunt. Dum ergo iniuſti tantū ſibijpſis nocent ſpūaliter: ⁊ ſubditis ⁊ cōmunitati temporaliter: faciēdo vicꝫ ſeipſos miſeros ſpūaliter ⁊ ſubditos tpaliter ipſos depauperādo: quos ecōuerſo iuſticia bonoꝝ preſidentiū exaltaret: patet ꝙ iuſticia eleuat gentem miſeros aūt faciat populos peccatū Prouerb.xxiiij. Et tpaliter ⁊ ſpūaliter.

¶ Ex p̄dictis euidēter elicit ꝙ reos mortis in iudicio Arti.ij.
ad mortē cōdemnare ⁊ morti tradere: ⁊ alios etiā q̄ſ-
cūqꝫ delinquētes ſm demerita punire: dilectionē ⁊ proxi- 39
mi charitatē nō excludit: ſed includit: qꝛ p̄dictis oſtendit exēplis: ⁊ auctoritatibꝫ ꝙ mali ⁊ iniuſti ſunt cōmunitati periculoſi: ſicut g̊ charitati corporis naturalis nō repugnat ꝙ ſanguis corruptꝰ minuat ⁊ ꝙ mēbrū putridū: ex cuiꝰ putrefactione periculū īminet toti corpori abſcindat quātūcūqꝫ ille ſit nobilis vel diues vel amicus in q̄ ſanguis ille vel membrum illud inuenit: īmo quāto nobilior vel ſanguine vel amicitia magis cōiunctus eſt: tanto citius hoc ꝯtra illū opari: eiqꝫ in hoc cooperari deberet: vt corrupta ⁊ putrida portiōe abiecta pars reſidua ſalua fieret: ſi etiaꝫ amicū hn̄s freneticū; nō repugnaret dilectiōi: īmo ſignū eſſet dilectionis ꝙ eum ligares: ſignū vo odij eſſet ſi nullū illū ligare permitteres: ſed vagari ⁊ ſeipſas ſubmergere: ⁊ diuerſis periculis ſe exponere ſineres. vñ Aug. Si frat tuꝰ ⁊c. ita in ꝓpoſito quātūcūqꝫ quis de nobili genere ⁊ ſanguine vl' amicitia vel ꝯſanguinitate ꝓpinquus: dūmō ipſe ſit de illo genere q̄ſi ſanguis corruptꝰ vel mēbruꝫ putridū: ex cuiꝰ luxurijs ⁊ latrocinijs ⁊ malefactis periculū īminet cōitati: nō eſt ꝯ genꝰ illud ꝙ ille corruptꝰ ſanguis capitis abſciſiōe vel ſuſpēſione minuat ⁊ mēbrū illud corruptū abſcindat et freneticus ille liget et incarceret qđ eſt ꝯ multos q̄ dicūt de genere ⁊ ſanguine nr̄o eſt: vel amici eiꝰ ſunt amicis nr̄is ꝯiūcti ⁊ affines: placet: cū tn̄ ſanguis corruptꝰ ſit: nō eſt ꝯ ſanguinē reſiduū ꝙ expellat: īmo ſicut eſt ꝓ ſanguinis ⁊ totiꝰ corporis ſanitate: ꝙ ſanguis corruptꝰ extrahat ita ꝓ totiꝰ generis puritate ⁊ honore: ꝙ malefactores ⁊ latrones de illo purgent: qꝛ ſicut etiā cōiter dr̄: ipſe maculat totā parentelā: eiqꝫ verecūdiā facit: nec eſt ꝯ amicitiā ꝙ talis liget ⁊ incarceret: cū ſit ſpūaliter freneticus. Sed h̄
faciēdo ⁊ coopando amicitiā ad eū oſtēdis. ¶ Et mirū 40
eſt: ꝙ in teipō iudicas eſſe ſanū ⁊ bonū vel infirmū et malū ⁊ nullo mō ꝓmittendū: q̄re h̄ nō iudicas in genere tuo. Cū g̊ in teipō iudices ſanū eſſe: ⁊ cū hoc etiā ꝙ ipm̄ male diligas pmitt' vulnera dure ſcrutari: etiā cū ferro ignito: ſi neceſſe ſit: ⁊ de teipſo pmittis ſanguinē extrahi ⁊ digitū infirmū pūgi ⁊ putridū amputari vbi piculū imminet corpi: ⁊ h̄ ſanū eſſe dicis ⁊ nō facē crudele ⁊ malū reputares: qꝛ in h̄ nō digitū: ſꝫ venenū te odio hr̄e oſtēdis: quē niſi amputares ꝯ totū corpus crudelitatē cōmitteres. Sic in ꝓpoſito parcere ꝓpt ſanguinis nobilitatē vel quācūqꝫ cauſaꝫ pctōꝝ ī multorū diſcrimīe crudelitas eſt: ſic ptꝫ p decretū qđ hr̄.L.v.8. vbi ponit exemplū: quō ſicut ouis morbida gregē: ita pctōꝝ ppl'm inficit. Sicut g̊ nō ſanare ouē morbidā malum eſt toti gregi: ita nō punire peccatorē eſt dānoſuꝫ toti cōmunitati: ⁊ ipſis etiā nō corrigētibꝫ: qꝛ teſte Auguſti. in ſpeculo clericoꝝ Magꝰ inocētes ⁊c. Quia q̄

gladiū vindicte reprimit: nō solū cōsentit: ſ; occasionē tribuit delinquendi. xxiij. q. iiij. est iniusta. Auferte ergo malū ex vobis ipsis. j. Cor. v. Exemplo dei qui nulli parcit: quia iusticia illius in filios. in ps. cij.

Arti. x. ¶ Si aūt iusticia ꝓpter causas lucratiuas vel quascūq; alias hic nō fiat. Criso. pbat: q mūdus peior est infer
41 no: quia in inferno iusticia fit: in mūdo vero iniusticia. Nec tamē illi: qui in mundo hic iusticiā: et quantū ad alios et quantū ad se impediūt illam ibi impedire poterūt: ne ab illo fiat qui dicit. Cū accepero tempus: ego iusticias iudicabo: in ps. lxxiiij. Si vero iusticia fiat vt fieri deberet: magnū est facientiū meritū: quia iusti in perpetuū viuēt. Sapień. v. Si ergo pugil vel gigas ad pugnandū in duello vel miles in bello etiam vbi mortis imminet periculū: mercede tpali et p certa pecunie summa inclinari pōt: quāto magis nos p mercede eterna: et p regno quod nobis pmittit Math. v beati qui psecutionē patiunt ꝓpter iusticiā qm ipsorū est regnū celorū: qm scilicet si pseueranter hic sustineāt et patiunt ipsorū est regnū celorū: si ipsum cōtinue sequant qui iustū deduxit per vias rectas: et ostēdit illi regnū dei Sapień. x. In qua ostēsiōe qd aliud dicere intendit: q q si fortiter agas seruans semitas iusticie Prouer. ij. viriliter dimicādo cōtra inimicos iusticie: sicut dñi tpales exercitū cōgregant: et pugnāt p hereditate tpali: gloriam illius ostēsi regni habebis: aliter nō: quia teste sacra scriptura si sequaris iusticiā apprehendes illā Eccl'iastici. xxvij. Sed si dicāt: vel timeāt: ne forte multa in his iusticie semitis patiant aduersa: audiāt cōtra hoc deū qui iusticiā suadet eos cōfortātē. Esa. lxiij. Ego inquit qui loquor iusticiā: et ꝓpugnator sum ad saluandū. Sed heu statim post sequit torcular calcaui solus: et de gētibus nō est vir mecū: nec in iusticie labore nec leticie erit. Et iuste quidē vt sicut in via sprenerūt iusticiā tuā: ita tu in gloria spreuisti omnes discedentes a iusticijs. in psal. cxviij.

Laborantium. Primo ostendet differētia. Secūdo quales cōditiones requirat labor meritorius. Tertio sic laborantiū meritū oñdet et premiū Quarto male operātiū seu laborantium ostendent cōditiōes. Quinto stulticia. Sexto pena et periculū. Septimo pdictorū duorū ostendet adinuicē cōparatio: quo ad laborē maiorē vel minorē: et quo ad

Arti. j. felicitatem et infelicitatē.

¶ Quantū ad primū laborāt quidā bene: qdā male.
1 ¶ Bene laborāt primo cōsciētias suas diligēter scrutantes et de peccatis suis dolētes. ps. vj. Laboraui in gemitu meo etc. ¶ Secūdo cōfitētes sic laborant: qui domū vel locū volūt mūdare sordidū. Ps. xxiiij. vide humilitatē meā et laborē meū et dimitte vniuersa delicta mea. ¶ Tertio satisfactionē ieiunando, orando, elemosynas dando. Ps. cxxvij. labores manuū tuarū māducabis: spūaliter sicut laborat agricola vt māducet corporaliter. ¶ Quarto in vtilibus studēdis ad hūc laborē nos scriptura accedere hortat: dicens. Ecci. vj. Fili a iuuētute tua excipe doctrinā: et vsq; ad canos inuenies sapientiā quasi qui arat et qui seminat: accede ad illam et suscipe bonos fructus illius in opere ipsius exiguū laborabis et cito edes de generationibus illius. ¶ Quinto vtilia cōpilantes et scribētes: qui more artificū alijs edificant. Ecci. xxiiij. videte q nō mihi soli laboraui: sed omnibus exquirētibus disciplinā. ¶ Sexto docētes et pdicātes qui more speculatorum clamant Ps. lxviij. Laboraui clamās. ij. Thimo. vlti. Tu vero vigila in omnibus labora: opus fac euangeliste etc.

2 ¶ Septimo quicūq; artifex qui in licitis laborare nō cessat. Ecces. iiij. Male laborant. ¶ Primo superbus sicut buffo qui seipsum inflando vsq; creperit boui in magnitudine assimilari voluit: quid ergo pdest q laborāt in ventū Ecci. v. ¶ Secūdo iracūdi sicut frenetici Ecces. x. Labor stultorum affliget eos. ¶ Tertio inuidi sicut gigantes: qui laborabant Iouem de domo sua eijcere: sicut patet. A. xxv. 24. Iere. ix. vt agerent inique laborauerūt. ¶ Quarto auari qui conceperūt laborē et pepererūt iniquitatē Esa. lix. Primo nāq; anno in banco regis vel alijs scolis consimilibus laborem concipiūt: quomō sc; alios vexādo: laborare faciāt. Secūdo anno vel cito post iniquitatem periūt: multis nocētes: et multa acquirētes. Tertio anno vel cito post moriunt: de his tribus simul in ps. vij. Cōcepit dolorē: et peperit iniquitatē: lacū aperuit scilicet in inferno etc. sub lingua eius labor et dolor in Ps. v. ¶ Quinto luxuriosi p totā noctē laborantes Luce. v. ¶ Sexto gulosi qui plus laborāt circa oris repletionē et corporis inpinguationē: q; aīe saluationē. Ecces. vj Omnis labor hoīs sc; gulosi in ore eius id est circa repletionē oris illius. ¶ Septimo detractores et iuratores Ps. ix. sub lingua eius labor et dolor. ¶ Octauo accidiosi: et generaliter oēs peccatores q teste ps. lxxij. in labore hominū non sunt sed demonū: ideo cum hominibus nō flagellabunt sed cū demonibus. Et excepta pena et labore eterno. de quo in ps. xlviij. laborabit in eternū sicut egressus eius nudus de vtero matris sue sic reuertet et nihil aufert secū de labore suo. Ecces. v.

¶ Ex pdictis ergo patet: q sunt septem genera hoīm bene laborantes: et septem male: quorum cōditiones diuerse sunt sicut et labores. Arti. ij.
3 Nā bene laborātiū tres necessarie sunt cōditiones. Bona videlicet intentio diligens executio et finalis pseuerantia. De prima conditione satis ostensum est. I. v. 5. Secundā vero conditionem et tertiam docent quotidianū experimentum et auctoritas sacre scripture: et ordinatio diuia. ¶ Primū patet q sicut oportet incipientē bonā dietā ipsam diligēter exequi: et pseuerare ad hoc q bonū finem sue imponat peregrinationi. Sicut etiam oportet incipiētem cum armis pugnare: arma et vires diligenter exponere et bene perseuerare: ad hoc q victoriam cōtra potētes obtineat inimicos: nec potest in hoc casu equo vel armis parcere: quin illa ictibus exponat vt corpus seruet illesum quātūcūq; pulchra illa habeat et chara: ita spūaliter qui a bona intentione vel a natiuitate in qua homo ad laborē nascit Iob. v. Tanq; a mane bonam operationē vel vite sue incipit peregrinationē et inimicorū aggredit expugnationē si vult facere bonā dietā: mane exibit homo ad opus suum et ad opationē suā vsq; ad vesperā sc; pseuerāter in ps. ciij. Exēplo illius: qui vsq; ad occasum solis laborabat Dañ. vj. Nec pōt in isto labore vel pugna spūali corpori parcere quātūcūq; charū illud habeat vel pulchrū: quin illud laboribus: et morti si necesse sit exponat p vera acquirēda gloria. Sicut ergo miles equū suū morti exponit p vana acquirenda gloria. Sicut ergo miles in casu lucri vel vane glorie: equo nō parcit: sed eum calcaribus vrget et perditiōi exponit et specialiter quādo sub largo dño militat: a quo sperat equum habere meliorē ita etc. Sicut ergo mediū inter peregrinationis vel pugne principiū et finē est laboriosum: ita necesse est q mediū vite humane sit vtilibus laboribus plenū vt mediū principio cōformet et fini vt sicut in angustijs nascimur et in penis morimur: ita in laboribus viuamus:

vt de vita ⁊ ſtatu cuiuſcūq; verificet illud. pſ. liiij. La
bor in medio eius inter introitū vicȝ in mūdū ⁊ exitū.
Et hec laborandi diligētia: pſeuerantia atq; neceſſitas
ex dei ꝓcedit ordinatiōe qui ſm Criſo. voluit oīe ma
lū poſſe latere ſb colore boni. Et oīe bonū voluit eſſe
ſub caligine obſcuritatis vt nec bonū ſine labore inue
nias. nec malū ſine labore euites. Negligens autē nec
bona inueniat nec mala euitet: ⁊ q̄re ſic oīa poſuit in
labore: certe vt in oīi re mercedem pſtaret.
Ar.iij. ¶ Cuius auctoritatis finis meritū tangit: ⁊ premiū re
cte laborantiū. Et ſic tertiū introducit articulū in quo
4 meritū primo oſtendet̄ vtiliter laborantiū ex hiſtoria
accepta de collationibꝰ patrum li. vij. Col. ij. que con
tinet ꝙ Demon q̄dam qui ꝓpter orōnem ⁊ preceptum
Exm̄ Joannis abbatis de corpe obſeſſo exire noluit adueni
ente quodā fideli ⁊ laborioſo laico exiuit: de q̄ facto ad
mirantes vitā ⁊ actus eius diligēter ſcrutātes: inuene
runt ꝙ fidelem ⁊ diuturnū laborem orōne ⁊ dei laude
inciperet ⁊ finiret mane ⁊ veſpe in eccl'ia gr̄as agens:
ꝙ etiā decimas fideliter dedit: animalia ſub alieno cu
ſtodiuit damno: cū vxore quaſi cum ſorore vixit. Talē
etiam nunc: qui cum p̄dictis conditionibꝰ feſta ⁊ om
nia mandata dei fideliter laborando cuſtodiret q̄s du
bitaret quin demones expellere ⁊ alia miracula facere
poſſet ſi neceſſitas adeſſet. Sed timendū eſt ne fere tan
ta ſit: ſic laborantiū quanta miracula facientiū pauci
tas: q̄ꝛ ꝓpter illoꝝ falſitatem ⁊ mandatoꝝ dei fractionē
labores populoꝝ ad nihilū Jere. ij. due alie hiſtorie ad
Exm̄ iſtud ꝓpoſitū ex vi. patrū accipiunt̄. Quarū prima eſt
de heremita q̄ dū ꝓpter laborem quem habuit in que
rendo ſibi aquā cogitaret ꝙ domū ſuam iuxta fontem
collocaret: vidit angelū in forma humana ipm ſequen
tem ⁊ oēs paſſus eiꝰ numerantē vt ꝓ ſingulis mer
cedē a deo recipet: quo facto ꝯfortatus cogitauit ꝙ po
5 tius domū ab aq̄ plus elongaret q̄ꝫ ꝓximaret. ¶ Hec
hiſtoria oīe dubiū remouet: ꝙ quis habere poſſet de
opibus indifferentibꝰ: que ſunt circa corpus ꝓpriū alē
dum: ⁊ ꝓlem nutriendā: ⁊ curam rei familiaris diſpo
nēdam: vtrū vicȝ in illis q̄s mereri poſſet vel non. In
iſt' eñ forſitā q̄s cogitaret ꝙ nullā in alio ſeculo mer
cedem recipet: q̄ꝛ nec ea ꝓ mercede in alio ſeculo videt̄
facere: q̄ꝛ in hoc ab alijs opibus differre vident̄: quia
alia opa tam charitatis ſpūalis: ꝙ corpalis ꝓ mercede
fiunt alteriꝰ ſeculi: hec vō ideo fieri vident̄: vt in h̄ ſe
culo viuat̄. Sed hoc remouet: non ſolū predicta hiſto
ria: q̄ illū heremitam a deo remunerādum oſtendit ꝓ
laboribꝰ circa naturalis huiꝰ vite ſuſtentationē exhibi
tis. Sed etiā lex. X. j. 16. Et ratio dictat ꝙ actus delibe
rati: ⁊ circūſtātijs debitis veſtiti ⁊ indiuiduati ⁊ ad fi
nē aliquē intentū ordinati ſint meritorij: vel demerito
rij ſpecialit̄ in habente charitatē vt vicȝ meritorij ſint
q̄ circūſtātias ⁊ fines intēdūt ꝯuenietes ⁊ demeritorij
q̄ hmōi habēt incōuenietes: ḡ actꝰ p̄dicti facti vt opor
tet: qū oportet: in q̄bꝰ oqortet circūſtātias habēt debi
tas intēdētes dei implere ordinationē: q̄ ordināt iſtam
ad dei honorē ⁊ ſuā ſalutē ducere vitā: finē intendunt
debitū ḡ ſūt actꝰ meritorij: letet̄ ḡ de labore ſuo Ecceſ
6 v. ¶ Scd̄a in q̄ d̄ fideli labore viuētis oſtēdit̄. Primū
eſt de Pafuncio abbate: q̄ ſupplicauit a deo: vt i vi. pa
Exm̄ trū legit̄: vt ei oſtēderet cui ſilis eſſet: vel cū q̄ mercedē
ſperaret: ad quē vox veniēs dixit: ꝙ ſilis ī merito eſſet
vni ciuiū nomē eiꝰ exp̄mēdo: cuiꝰ vitā cū abbas ſcru
tari feciſſet: inuenit ꝙ nullū pauperē ꝓ poſſe refutauit
vel ꝓtepſit ꝯ iuſtā pſonā nō accepit alieni fructꝰ domū
eiꝰ nō intrauerūt: litigantes pacificauit greges ſui alie
nos nō leſerūt q̄bꝰ cohibere potuit: nō ꝑmiſit potētio-
rē inferiorē dep̄mere ſtuduit inſup vt neminē cōtriſta
ret: huiꝰ aīam in morte ip̄iꝰ vidit p̄dictꝰ abbas in celū
ab angel' deportari ad ipm q̄ illū de laboribꝰ ad requiē
vocauit: dicēs: venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati
eſtis ⁊ ego remunerabo vos. Math. x. Et ſolū vos ſic
illi ſoli in ſecūda menſa int̄ religioſos: ⁊ etiā int̄ ſecula
res reficiunt̄: q̄ in p̄ma mēſa alijs comedentibꝰ labora
bāt: ſicut etiā mr̄ filio de labore redeūti: neceſſaria p̄pa
rat: ipm cū tp̄s adeſt prādēdi reficit: filio vagabūdo ⁊
famulis ocioſis cū ribaldis tabernas exercētibꝰ ſine p̄
paratiōe vel refectiōe cū aſpis vbis eiectis. Ita deꝰ q̄
maternū in h̄ gerit affectū: reddet mercedē laboꝝ ſctō
rū ſuoꝝ Sap. x. A q̄ vnuſq̄ſq; ꝓpriā mercedē recipiet
ſm ꝓpriū laborē. j. Cor. iij. Ergo ibi laboribꝰ ⁊ labo
rātibꝰ etiā non ocioſis debet̄ merces: ⁊ vexatis q̄es: q̄ꝛ
ammō dicit ſpūs vt req̄eſcāt a laboribꝰ ſuis Apo. xiiij.
Qua q̄ete habita dicē pōt q̄ illā adipiſcit̄ illō Ecci. lj.
Modicū laboraui ⁊ inueni mihi multā requiē. Nota
M. iij. 29. ¶ Per tales labores ſiue ſpirituales ſint ſi 7
ue corpales ad illā requiē ꝑuenīūt tā Martha q̄ꝫ Ma
ria: ꝙ etiā Paulꝰ cuiꝰ manꝰ laborādo ei neceſſaria mi
niſtrabat: de q̄ dicit Decretū. j. q. ij. ſacerdos in fine: ꝙ
nolebat in p̄nti laboris ſui fructū ſꝫ in futuro recipe: p̄
dictis etiā ꝯcordat Decretū. j. q. ij. clerici: dicēs. ꝙ ſtipē
dia ſctīe laboribꝰ debita ſm ſeruitij ſui meritū clerici a
ſacerdotibꝰ ꝯſequant̄: ḡ ſm auctoritatē apl'i p̄miſſam:
q̄ dicit vnuſq̄ſq; ꝓpriā mercedē recipiet ſm ꝓpriū labo
rē: ⁊ iſtā auctoritatē canonū: ⁊ ſctōꝝ patruꝫ ex cōſilio
Agathēſi: q̄ d' ſm Seruitij ſui meritū: ptꝫ ꝙ non tm̄
coronat̄ a dō labor cū fructu: ſꝫ etiā qñq; labor ſine fru
ctu: q̄ꝛ qñ nō ſtat in laborāte vel p̄dicante: q̄n tm̄ ꝯſeq
tur fructū ſicut aliꝰ: q̄ꝛ tm̄ laborat: tāq̄ꝫ ſicut alius dili
gentiā ⁊ oīa q̄ req̄runt̄ adhibet: ita ꝙ nihil obſtat niſi
auditoꝝ vel ſubditoꝝ malicia tm̄ meritū ꝯſequit̄ ⁊ p̄
miū ſicut aliꝰ q̄ materiā inuenit aptiorē: ſicut patet ex
preſſe ꝑ Decretalē li. j. ti. ix. de renūciatiōe. c. niſi cū pri
dem. §. q̄ꝑe ſub his vbis. Quia licet nō ſequat̄ ſp la
borē effectꝰ: nihilominꝰ tm̄ ipe eſt labor meritoriꝰ apō
deū: iuxta qd̄ legit̄ reddet deꝰ mercedē laboꝝ ſuoꝝ: hec
ibi. Et hortat̄ illa Decretalis quendā archiepm ꝙ ſub
ditos ſuos doceat: ipiſq; p̄dicet: q̄ꝛ nō licet oibꝰ ꝓfit tm̄
labor' fructū nō amittet. Maloꝝ vō operarioꝝ p̄dict'
ꝯtrarie ſunt ꝯditiōis ⁊ q̄tū ad intētionē ⁊ q̄tū ad exe
cutionē vel ꝑſeuerantiam. Ar.iiij.
¶ Prīa q̄ꝛ illoꝝ deordinata eſt intētio. Nā ipi laboribꝰ
ſuis q̄bꝰ ſe exponūt vel intendūt vanā gl'iam ⁊ ſeculi 8
honorē: ſicut ſupbi: q̄ ꝓpt̄ hmōi mult' ſe exponūt labo
ribꝰ ⁊ picul' in torneamēt' haſtiludijs ⁊ hmōi vl' inten
dunt diuitias ſicut cupidi: q̄ terra mariq; die noctuq;
mult' ſe exponūt laboribꝰ ⁊ piculis: ꝓpt̄ diuitias ꝯgre
gādi terrenas vel intēdūt delectatiōes carnales ſicut gu
loſi ⁊ luxurioſi: q̄ multis expēſis ⁊ laboribꝰ ſe exponūt
vt ſuū malū faciāt appetitū. In oibꝰ iſtis ptꝫ ꝙ inimi
cus ꝑcuſſit p̄nicias oīs laboris eoꝝ: in pſ. lxxvij. Exe
cutiōe etiā deficiāt ⁊ pſeuerātia q̄ꝛ non curāt q̄ꝫ breuis
ſit dies: vel ꝙ puū ſit opꝰ: niſi ꝙ magnū habeant ſala
riū: nec q̄ꝫ negligētes in opibꝰ ſint alienis ⁊ pigri dūmō
in ꝓprijs ſint diligētes: nec q̄ꝫ ocioſi ſint: qū nō vident̄
ita tm̄ ꝙ operoſi videant̄ nec quātum inobedietes ſint
deo p̄cepta eiꝰ de feſt' ⁊ alijs frāgēdo ⁊ vana: ⁊ ſupba
opando: ita tm̄ ꝙ hoibꝰ placeāt ⁊ tu ex illis es q̄ fingis
laborē ſupple talē eſſe licitū in p̄cepto illiꝰ q̄ ſcȝ h̄ facere
p̄cipit ꝯ deū. Iterū nō curāt q̄ꝫ turpia ⁊ detractoria ꝯ
deū ⁊ ꝓximū ⁊ ſalutē ꝓpriā loquant̄: ita ꝙ dies trāſe
at ⁊ ſocij loquant̄ ⁊ rideāt: ſꝫ qū finalit̄ in inferno ſepe
lient̄: labor labioꝝ ipoꝝ operiet eos: in pſ. cxxxix. Et de

labore tpali male tranſeũt ad laborem eternum: qr am
pliꝰ eorũ labor ⁊ dolor in pſ. xc.
Ar. v. ¶ Nor̃ vo ſtulticiã in parte exẽpla oſtendunt pdicta.
F. j. 24. In parte reſidua exempla oſtendẽt ſequentia.
9 Que eñ maior eſſe põt ſtulcicia: qꝫ ꝙ hõ totalit̃ appo-
nat laborẽ diligentiã ⁊ ſeruitiũ ſuũ ad placẽdum illis
quibꝫ finaliter placere nõ poterit: ſed q̃ finaliter ei ini-
mici erũt vel ad implendũ ⁊ ſatiandũ illud qđ ſatiari
non põt vel ad colendũ agrũ alienũ: ſuo dãnoſe dereli
cto. Sed ſic faciunt pdicti tã ſuperbi qꝫ auari atqꝫ deli
cioſi: qr primi mũdo placere nitunt̃: ⁊ mundialibꝫ qui
finalit̃ ei inimicabunt̃: qñ ſcꝫ ĩ morte ipm ſpoliabũt: q̃
ipm ad hoc ſequebant̃: ſicut diabolꝰ ſequit̃ vt aĩam ca
piat. Qui g̃ de tali fine talis laboris cõmemoraret ei cõ
grue dicere poſſet illud Exo. xviij. Stulto labore ꝯſu
meris: ſicut ille q̃ laborat vt vmbrã ſuã apprehẽdat: q̃
teſte ſcriptura. Eccẽs. viij. quãto plꝰ laborauerit: tãto
minꝰ inueniet: finalit̃ qñ inueniet ꝙ de illo honore cir-
ca quẽ tantũ laborabat: minus habebit qñ incipiet cũ
robore nouiſſimũ locuꝫ in inferno tenere: vbi q̃ hic in
labore hoĩm nõ ſunt cũ hoĩbꝫ nõ flagellabunt̃: ꝫ cũ de
monibꝫ. ¶ Auarus vo appetitũ ſuũ diuitijs ⁊ delitio-
ſus delitijs ſaturare cupiũt inſatiabilẽ ⁊ tñ labore non
ceſſant: nec ſatiant̃ oculi eiꝰ. Eccẽs. iiij. Quos vitupat
ſcriptura Eſa. lv. dicẽs. Quare appenditis argẽtũ nõ
in panibꝫ: et laborẽ veſtrũ nõ in ſaturitate: quaſi dice-
ret: quare tam ſtulti eſtis ꝙ tãtũ expẽditis et laboratis
circa mũdi vanitatẽ et appetitũ diuitiarũ: et delitiarũ
ſaturãdum: qui ſatiari nõ pñt. Et nõ expẽditis nec la-
boratis circa panẽ ſpiritualẽ: qui animã reficit et in fu
turo ad eternã ducit ſatietatẽ. In qua ſatiebar cũ ap-
10 paruerit gloria tua pſal. xvj. ¶ Omes iſti dũ cũ tot ex
penſis et laboribꝫ agrũ colũt alienũ vel extrinſecũ qui
alienꝰ fuit et erit et colẽti vtilis nõ erit qñ plus illo in-
digebãt ſuo ꝓprio et intrinſeco et intrinſecũ ſcꝫ corde
ſeu aĩe q̃ eis a dõ ad colendũ tradit̃. j. Cor. iij. dei inq̃t
agricultura eſtis: qui ꝓduceret bñ cultꝰ fructꝰ in eter-
nũ duraturos: et omni neceſſitati vel ituros dãnoſiſſi-
me deſerũt de quibꝫ Prouer. xxiiij. Per agrum hoĩs pi
gri et per vineã viri ſtulti trãſiui. Et ecce totũ repleue-
rũt vrtice. Talis dicere põt admiratiue querẽdo illud
Eccle. iiij. Cui laboro tñ ſcꝫ ĩ exterioribꝫ ⁊ fraudo aĩaꝫ
meã bonis ſcꝫ interioribꝫ. ¶ Talis in fine cũ rerũ ve-
ritatẽ et exitũ inuenerit: dicet illud Eccẽs. ij. Deteſtatꝰ
ſum omnẽ induſtriã meam. Et que ſub ſole ſtudioſiſ-
ſime laboraui. Notate vba illa deteſtabit̃: q̃ ſb ſole la-
borauit quor̃ nec opa ipa nec finis intentꝰ ſupra ſolẽ
ſunt qr inueniet ſe eſſe de illo qui dicũt Luce. v. p totã
noctẽ laborantes nihil cepimus.
Ar. vj. ¶ Et non ſolum talibꝫ periculis ⁊ vindictis feriunt̃ in
morte: ſed etiã alijs puniunt̃ vel puniẽdi eſſent in vita
11 iſta tam in rebꝫ qꝫ in corpore. ¶ In rebꝫ eñ puniendi
eſſent vt reſtituerent q̃ male lucrant̃ ſicut qñ nõ fide-
liter ꝓ mercede laborãt accepta vel in elemoſynas da-
rent q̃ p vanitatẽ ⁊ ludũ lucrant̃ inhibitũ ⁊ laborẽ ſi-
cut in torneamẽtꝭ. ¶ In corpe vo puniẽdi eſſent vt nõ
comederẽt q̃ vtiliter non laborãt: qr nõ valent panem
quẽ comedũt: quẽ ſi comedant in illis amittit̃. Vñ illi
q̃ nõ laboribꝫ ſpeculatiuis vl' practicis laborãt: ⁊ de la-
boribꝫ ſuis occiſos vel nõ vtilit̃ laborãtes: paſcunt: ſic
apes bridones nutriũt inutiles: dicere pñt ſicut reſpõ-
diſſe fert̃ q̃dã q̃rẽti: q̃d tantũ laborabãt: qr omi die eũ
q̃nqꝫ panes lucrari oportebat: q̃rũ vnum comedebat:
aliũ dabat tertiũ reddebat q̃rtũ mutabat q̃ntũ ꝓijcie
bat ſeu amittebat: ⁊ q̃rẽti q̃d hoc eſſet: dictu rñdit vnã
ad lrãm comedo: aliũ paupibꝫ do: tertiũ parẽtibꝫ meis
debilibꝫ ⁊ ſenibꝫ: reddo: q̃rtũ filijs meis mutuo: q̃ntũ
vxori mee tedioſe ⁊ non laborãti ꝓijcio ⁊ illũ ꝑdo. Ita
panis ꝑdit̃ quẽ tales mãducãt: ſi q̃s g̃ non vult opari
nõ manducet. ij. Theſſa. iij. ¶ In rebꝫ ſil' ⁊ aĩa ⁊ corpe
puniunt̃: qr vt frequẽter oparij ⁊ artifices ſemel ſaltẽ
in ſeptimana. i. ĩ die feſto inebriant̃: in q̊ facto ⁊ res di-
minuunt̃. Ex q̊ ſequit̃: ꝙ oĩs oparíꝰ ebrioſus nõ locu
pletabit̃. Eccĩ. xix. ⁊ aĩa peccat ⁊ dãnificat̃ ⁊ corpꝰ af-
fligit̃: in quo oñdit̃ quomõ labor ſtultor̃ affliget eos:
Eccleſiaſtici. x.
¶ Qrtũ ergo ad periculũ ſpũale: nõ eſt dubiũ q̃n mali Ar. vij.
oparij in maiori ſint periculo qꝫ boni: quãtũ etiã ad la
borẽ corpalẽ male laborãtes ꝓ mũdo carne vel diabo- 12
lo: ſicut illi q̃ ad diaboli ſuggeſtionẽ: ⁊ ira vel inuidia
furta cõmittũt vel homicidia: plꝰ laborãt: pluraqꝫ ſu
ſtinẽt ꝓ mũdo carne vel diabolo q̃bꝫ ſeruiũt pluresqꝫ
in illo ſeruitio martyres fiũt: ſicut ptꝫ. F. j. 24. qꝫ ipiqꝫ
laborẽt vel laborare vel ſuſtinere vellẽt: qꝫ etiã multi
boni ꝓ deo laborẽt vel ſuſtineãt: ſicut partim oſtẽſum
eſt. A. xxvij. 38. ⁊. C. j. 14. ⁊. T. v. 68. partim vo hoc
quotidiana docet experiẽtia in q̃ vix videt̃ q̃ tantũ la-
boret ꝓ eternis diuitijs delicijs ⁊ honoribꝫ: vel etiã tã
ta ſuſtineat ꝓ lucro aĩe ⁊ vere gl'ie: quãta ſuſtinet ꝓ lu
cro pecunie ⁊ gl'ie trãſitorie. Et vt hoc exẽplo manife-
ſtius appareat vide oẽs oparios iniq̃tatis vbi ſuſtinẽt
milites chriſti tot ictꝰ ⁊ pericula in chriſti militia ꝓ ve
ra gl'ia vel q̃ tot ardua ꝓ aĩe ſalute aggrediũt̃: ſicut ſu
ſtinẽt ⁊ aggrediunt̃ ꝓ vana gl'ia in mũdi militia in tor
neamẽtis ⁊ haſtiludijs ꝓ aĩe ꝑditiõe. Vbi iterũ inue-
niunt̃ q̃ cautũ cogitãt laborãt vel ſolicitant̃ circa diui-
tis eternas: ſicut auari circa diuitias tpales vbi appa-
rent: q̃ tantũ laborãt circa victũ ⁊ veſtitũ eternũ: ſicut
oparij laborãt ꝓ victu ⁊ veſtitu corpali vbi ſunt q̃ tã-
tũ laborãt ⁊ ꝯcupiſcũt cibos aĩe in eternũ duraturos:
q̃ aĩam ſine fine nutriũt ⁊ letificãt: ſicut guloſi cupiũt
eſculẽta ⁊ poculẽta delectabilia q̊rũ delectatio eſt mo-
mentanea: qr ſolũ durat dũ p os ⁊ guttur tranſit ⁊ fre-
quẽter ſtatim poſt: ⁊ diu poſt corpus ⁊ ſtomachũ tor-
quet. Vbi iter̃ inueniunt̃ q̃ ita pectꝰ nudarẽt ⁊ pedes
in ſtrictiſſimis calcijs artarẽt: ⁊ corpꝰ ita diligẽter orna
rent ꝓ amore dei: ſicut faciũt ſupbi vt ſuas ⁊ alior̃ per
dant aĩas: vel vbi ſunt q̃ tãdiu ſeipos in locis obſcurꝭ
ꝓ amore dei incarcerarẽt: ſicut faciũt ocioſi ĩ lectꝭ ſuis
oĩ die ꝓ carne ſua male nutriẽda: vel vbi ſuſtineret q̃s
tot penas ⁊ anxietates ⁊ pericula ꝓ amore dei ⁊ aĩe ſa-
lute: ſicut faciũt inuidi ⁊ iracũdi ꝓpter malã ſuã volũ-
tatẽ ⁊ vt ſeipos vindicẽt. ¶ Poſtremo vbi viſi ſunt: q̃
tot expenderũt vel ſuſtinuerũt vel cogitarũt de amore
dei ſicut faciũt luxurioſi de amore carnali. Nota. M.
xj. 106. Immo ſi illa q̃ pdicti oparij iniq̃tatis pdictis 13
ſuſtinẽt de cauſis in ꝯfeſſione a papa vel q̊cũqꝫ ꝯfeſſo-
re in remiſſionẽ eis iniũgerent̃ pctõrũ oẽs ſil' ſe excuſa-
rent. Primi minimũ ictũ quẽ ſuſtinẽt ꝓ vanitatibꝫ: nõ
ſuſtinerẽt ꝓ deo ⁊ in pctõrũ remiſſionẽ: immo nec tot
ictꝰ ſuſtinerẽt ꝓ aĩa cũ virga: q̊t ibi ſuſtinẽt cũ gladijs
⁊ fuſtibꝫ: ſed potiꝰ ꝯfeſſorẽ eos ſic verberantẽ: repcute-
rent. Nec auaror̃ q̃s ſuſcipet penitẽtiã vel etiã agrico
lamũ: qr vbi ipi frequẽter loca frequẽtãt trãſmarina et
multũ diſtãtia ꝓ lucro terreno vbi etiã agricole in pa-
ne ⁊ aq̃ cũ exili pulmẽto duriſſimã ducũt vitã: vix in-
uenit̃ q̃ cũ pmis papã vel epm penitẽtiariũ ad locũ di
ſtantẽ vel etiã ꝓpinquũ q̃rere velit vt de pctĩs ſuis ab
illo abſouat̃: de q̃bꝫ circa abſolui non põt: ĩmo ſi caput
intraret ꝙ volũtarie tñ pegrinaret̃ vel plꝰ nõ videret̃
ei graue: qđ iniũctũ videt̃ grauiſſimũ: vl' q̃ cũ ſecũdis
in abſtinentia vel labore pauciſſimos agere velit dies

ꝓ lucro eterno: nec guloſoꝝ ſequunť appetitū in cibo
aīe: qꝛ vbi ipi ad longinq̄s vadunt ptes ad villas vicȝ
vel ciuitates: qñqȝ ad plura miliaria diſtātia vt inebri
entur vix inuenit q̇ tot miliaria vadant vt verbū dei
audiant. ¶ A ſupboꝝ etiā penitētia ſe excuſarent: dicē
tes ꝙ ꝓ frigore non poſſent ſic pect⁹ nudare vel pre te-
neritudine pedes artare: vel pre ſollicitatiōe tā diligen
ter ſe ornare: vł cum pigris in lectis tam diu laſciuire.
¶ Ab iracundoꝝ ⁊ inuidioꝝ ⁊ laſciuoꝝ vigilijs quas
primi ⁊ ſecūdi habēt ꝓpter cordiū ſuoꝝ amaritudines
⁊ tertij circa voluptates ſuas implēdas ſi eis iniunge
renť vt tātū in orationibꝫ vigilarent: ſe per capitis ex-
cuſarent debilitatē: intātū ꝙ vbi circa furta homicidia
⁊ voluptates ſuas noctes ducunt inſomnes ſine mur-
mure ⁊ quiete ⁊ quaſi grauamen vix inueniť: qui cir-
ca orationes per parum noctis ſpacium vigilare velit
q̇ ad nocturnas matutinas ſine murmure cum tanta
agilitate promptitudine ⁊ leticia ſurgant ⁊ dō ſeruiant
Ex iii ſicut ipi ſeruiūt diabolo. ¶ Et hanc quidē miſeriā la-
mentať quidā ſanctus pater in vitaſpatrū qui videns
quandā mulierē cum magno niſi tripudiātem vt ho-
minibꝫ placeret fleuiſſe legiť dicens: heu nunꝙ tātum
niſus ſum placere deo. Eandem lamentatiōis cauſam
14 multi in ſeipis inuenire poſſent qui non ita feruenter
nituntť bonis operibꝫ deo placere quantū predicti ma
lis opibus ⁊ laboribꝫ nituntť mūdo vel dñis terrenis:
⁊ ſpecialiter: quia in hoc multū faciūt ꝯtra rōem. Ra-
tio nanqȝ dictat ꝙ oparius fortiter laboret ꝓpter tria:
ꝓpter ꝯductoris p̄ſentiam: ⁊ mercedis magnitudinē:
⁊ penarū multiplicitatē ⁊ diuturnitatē ſi deficiat que
oīa concurrūt in operibus dei: labora ğ ſicut bonus
chriſti miles. ij. Thimo. ij. ¶ Ad quē q̇dē laborē ⁊ mi-
litiā excita teipm ꝑ cogitationē ⁊ compationē p̄dictoꝝ
maloꝝ opārioꝝ cū Auguſtino dicēte. O inq̇t ſi poſſe-
m⁹ hoīes excitare ⁊ cū eis excitari: vt tales eſſem⁹ ama
tores vite ꝑmanentis: quales ſunt ipſi vite fugientis.
Cui dictū eſt nauiga ne moriaris ⁊ diſtulit: vel cui vn-
quā dictū eſt labora ne moriaris: ⁊ piger fuit. Sed le-
uia iubet deus: ne in eternū moriamur: ſed vt in eternū
15 viuam⁹ ⁊ negligim⁹. Ideo tales laborabūt in eternū:
in pſal. xlviij. ¶ Et ponať ꝙ non ſit timor pene eterne
p̄dictis malis oparijs vel ſpes mercedis eterne bonis
adhuc quo ad vitam iſtā non occupati in vtilibꝫ labo
ribꝫ ſpūalibꝫ vł corꝑalibꝫ infelicíorē ⁊ miſerabiliorem
ducūt vitā in multis ꝙ̄ occupati. Primo qꝛ illi viliori
bus ⁊ crudelioribꝫ ſeruiūt dñis: ⁊ in vilioribꝫ ſeruitijs
ſicut oſtēſum eſt. S. ij. 37. ¶ Secūdo: quia ſicut p̄di-
ctū eſt plus laborāt cui dicta ratio ꝯſonat: q̄ vult: ꝙ il-
li plus laborēt in itinere: qui arcuatā vel circularem ſe-
quunť lineā vel viam: ꝙ̄ qui rectā ſequunť. Sed im-
pij in circuitu ambulant ab extremis: quia ſcȝ poſt cu-
piditates ⁊ vanitates ſuas exenit ⁊ ad peccata diuer-
ſa incuruanť. Ideo nō eſt mirū ſi cōtritio ⁊ infelicitas
ſit in vijs eoꝝ: ⁊ labor ⁊ afflictio ſpūs Eccēs. j. ¶ Ter-
tio quia nō occupati ad plura a diabolo ⁊ carne ⁊ mū
do ducunť peccata ⁊ infortunia ⁊ ſic habent aīam infe
liciorem. ¶ Quarto: quia etiam q̄ȝtum ad corp⁹ vt fre-
quenter min⁹ ſunt ſani: quia cum q̄ſi in continuis ſint
delitijs ⁊ comeſſationibus ſine delectatiōe ⁊ indigeſti
comedunt: ſic etiā q̄ȝtum ad corpus miſerabilioris ſūt
conditiōis. ¶ Quinto: quia vt frequēter de alienis vi-
uunt vbi laborioſi ⁊ ſimplices viuunt de ſuo: ſic ſunt
infeliciores q̄ȝtum ad exteriorem ſubſtātiam: quia etiā
finis illorum eſt pena ⁊ labor etern⁹. Et ſic patet ꝙ in
omnibus vijs ſuis ſunt in miſerijs ⁊ in laboribꝫ plu-
rimis. ij. Coꝛ. xj.

Laudať deus iuſt⁹ et pec- L. j.
cator. Laudať primo de⁹ tripliciter ꝓpter tria
⁊ a tribꝫ generibꝫ hoīm. ¶ Laudatur eñ a iuſto corde
ore ⁊ ope. Propter opa creatōis redēptionis guberna
tionis a ſecularibꝫ a clericł ⁊ a religioſis: ꝓpter hoc eñ
laudate nomen dñi: ſicut laudať ſapiens artifex medi
cus ⁊ largus.
¶ Hec eñ triplex laus a tribꝫ p̄dictis generibꝫ hoīm Ar. j.
ſignificata videť in leuitico: vbi tria eliciunť fuiſſe ſa-
crificioꝝ genera: hoſtia ſcȝ pacificoꝝ: oblatio ꝓ peccato j
⁊ holocauſtū. ¶ Prima ſicut patet ꝑ magiſtrū in hiſto
rijs diuidebať in tres partes: vnā accipiebat offerens:
aliam ſacerdos: tertiā in laudem dei cremebať. ¶ Se-
cunda diuidebať in duas partes quarū vna erat ſacer-
dotis: alia comburebať in honorem dñi. ¶ Tertio to-
taliter in laudē dei immolabať: quia holocaſtū eoꝝ in-
cendiū diciť: quia totū in laudē dei incendebať. ¶ Et
ſignificant tres p̄dictos ſtatus in eccl'ia dei qui tripli-
citer ⁊ ſub triplici differentia deū laudat: non in bobꝫ
ouibꝫ ⁊ auibꝫ: ſicut illi in veteri teſtamēto: ſed in corde
ore ⁊ ope. In his eñ tribꝫ immola deo ſacrificium lau
dis: in ps. xlix. Quia ipe dicit ſacrificiū laudis honorifi
cabit me: in ps. xlix. ¶ Primū eñ ſacrificium ſignificat
ſtatum bonoꝝ laycoꝝ ⁊ operarioꝝ fideliter de labore
ſuo viuentiū: q̇ licet deum laudent: tamen qꝛ ſunt ad
multa diuiſi ⁊ circa multa ſolliciti laudi dei minus in
tendere poſſunt. ¶ Secūdum ſtatū ſignificat bonorū
clericoꝝ q̇ magis a ſeculi occupationibꝫ remoti ⁊ ma-
gis diuine laudi intenti: quoꝝ quilibet dicere pōt. Se-
pties in die laudē dixi tibi: in ps. cxviij. ¶ Tertiū ſtatū
ſignificat ꝑfectoꝝ religioſoꝝ: qui totaliter ⁊ ꝑſeueran-
ter vſqȝ ad mortē in diuina laude occupanť totaliť: qꝛ
quilibet illoꝝ de oñi corde ſuo laudant dñm: ⁊ dilexit
deum qui fecit illū Eccī. xlvij. ꝑſeuerāter: qꝛ laudabit
vſqȝ ad mortē anima mea dñm. Eccī. lj. Nota. D. xj. 2
5. ⁊ rōnabiliter: qꝛ dicit Decretū ꝙ laus eſt deo ꝓ ſuis
beneficijs impendenda. xvj. q. j. Reuertimini: circa fi.
Ex quo ğ totaliter quicq̇d habem⁹ dei eſt beneficiū et
quotidie ei⁹ ſemꝑ recipim⁹ beneficia. Iuſtū eſt ꝙ tota
liter ⁊ ꝯtinue ei laus reddať: dicendo: ſemꝑ laus ei⁹ in
ore meo: in ps. xxxiij. A prima ꝯditione deficiūt cor ha-
bentes inquinatū turpibꝫ cogitationibꝫ vel ira ⁊ inui-
dia excecatū: vel qui man⁹ habent ſanguine plenas vł
os pollutū: qꝛ ſicut non decet os porci pulchrū pomū:
vel p̄cioſum iocale: nec etiā eſt dulcis cant⁹ in ore aſini
ita non ſpecioſa laus in ore pctōꝝ Eccī. xv. Item non
mortui laudabūt te dñe: in ps. cxiij. Tales reprehēdit
ſanctuſſpūs: dicēs: quare tu enarras iuſticias meas: in
ps. xlix. ¶ A ſecunda deficiūt: qui primo anno quo or-
dinanť vel religionē intrāt vel in q̄dragesima ſunt an
geli. Secūdo hoīes. Tertio demones qui more iudeo-
rū primo deū laudabant: de quibꝫ diciť Luce. xix. Ce-
perunt oñes turbe deſcendentium laudare dñm voce
magna quem cito poſtea crucifixerūt. In talibꝫ verifi
cať illō Iob. xx. Laus impij breuis: ſic ptȝ. P. vij. 45.
¶ Secundo laudať iuſt⁹ ⁊ ſanct⁹ a iuſtis ⁊ hoc ſpecia- Ar. ij.
liter poſt mortē ſicut dux poſt victoriā. Sed quia ante
mortē deficere pōt: ſicut ſemen in terra ⁊ arbor in flore 3
⁊ puer anteꝙ̄ ſeneſcat ante mortē non laudes hominē
Eccī. xj. Sed poſt mortē laudem⁹ viros gl'ioſos Eccī
xliiij. ¶ Primo qꝛ ſeminauerūt ſemina doctrinarum ⁊
ſcripturarū ⁊ bonoꝝ exemploꝝ: ſicut laudamus large
ſeminantes vel dantes corꝑalia. ¶ Secundo quia car
nem mundū ⁊ diabolū vicerunt: ſicut laudam⁹ potē-
tes victores ⁊ triumphatores. ¶ Tertio qꝛ deo in glīa

⁊ amicitia magna pinneti ꝓ nobis orant: ſicut lauda-
mus qui in curijs magnoꝝ principū magnū locū no-
bis tenēt: ꝓpter hoc enī memoria iuſti cū laudib9. Pro
uer. x. Et laus ei9 in eccl'ia ſanctoꝝ: in pſal'. cxlix. Et ſi-
gnāter dicit in eccl'ia. i. ꝯgregatione ſanctoꝝ ⁊ non ma
loꝝ ſeu ꝓphanoꝝ: qꝛ ꝓphani iuſtū dū viuit non liben-
ter laudant ſed poti9 eis laudant ſil'es. Laudant mag'
mortuos q̄ȝ viuentes. Eccl'es. iiij. Poſt mortem vō ⁊ ſi
laudent laus illoꝝ ſancto non placet. ¶ Primū ex ver
bis ptz Senece in quadā ep'la ſectator inquit ep'larum
non de bene viuente: ſed de bene paſcente laudabilē ꝓ
fert ſententiā: nec hoc bene viuenti diſpliceat: ſȝ poti9
illoꝝ laudes ei diſpliceāt. Vnde Seneca ibidē. Sit ti-
bi tam triſte laudari a turpib9 q̄ȝ ſi lauderis ob turpia.
Letior ḡ eſto quotiens diſplices malis: ⁊ maloꝝ de te
eſtimatōes malas: verā tibi laudationē aſſcribe. ¶ Se
cūdū ptz. E. vij. z. Nō mortui laudabūt te: in ps. cxiij.
Ar. iij. ¶ Tertio laudaꝛ pctōr in deſiderijs aīe ſue: in pſal'. ix.
Et hoc male ꝓpter tria damna que ex tali ꝯtingūt lau-
3 datione. ¶ Primo nanqȝ ex hoc damnū cōtingit ipis
laudatis tripliciter vel aliquo triū modoꝝ ſm q de tri
bus vel de aliquib9 triū laudanꝛ: quia aut laudanꝛ de
bonis que forte int' alia mala pauca fecerunt: ⁊ tūc de-
cipiunꝛ: ſicut coruus a vulpe. G. ij. 15. vl' laudaꝛ de in
differentib9 que bona intentione ⁊ mala fieri poſſunt:
ſicut patet de domoꝝ edificijs ⁊ opibus magnificis ⁊
tunc ad inanem gl'iam inardeſcūt ad talia faciēda pro
pter hoīm laudes: etiā vijs malis: etiam vbi bone nō
ſufficiūt anhelāt. Vnde Criſo. ſup Math. in hoc caſu
quaſi mentē illoꝝ ⁊ verba recitans: ait. dicebant inqt ſi
bene fecerim9 cum pauperib9 vel mediocrib9: q̄s illud
videt: ⁊ ſi viderint nō multi vident: ⁊ ſi multi vident
ꝓ tpe. Meli9 eſt ḡ edificia facere: q̄ aſpiciāt oēs non in
hoc tpe ſolū: ſed imposterū. O inſipiēs inqt q̄d tibi ꝓ-
deſt iſta mora: ſi vbi es torq̄ris: ⁊ vbi nō es laudaris:
aut laudanꝛ vl' eis ſaltē arrideꝛ in turpib9 verbis ⁊ iu
ramētis ⁊ malis opibus ⁊ tunc ꝓmptiores ⁊ audacio
res fiūt ad ſil'ia ꝑpetrāda: qꝛ ex q̄ vident q alij de eoꝝ
rident nequicijs q qꝛ apud illos maiorē inueniūt gra-
tiā fiūt q̄ſi mimi ad oīa talia nepharia pati ſtudētqȝ
quō plures neq̄cias loq̄ ⁊ facere poterūt ⁊ ſic talis fit:
oſtendiꝛ ⁊ ꝓbatur homo ore laudātis. Prouer. xxvij.
¶ Secūdo nocēt alijs q̄ audaciores fiunt ad faciendū
mala: ad iurandū ⁊ deridendū videntes ⁊ audientes
q laudabunꝛ oēs qui iurant in eo: in ps. lxij. ¶ Tertio
nocent ſibijpis: qꝛ dū malos laudāt occaſio ſunt malo
rū: q̄ faciūt ⁊ legē dei derelinquūt ⁊ ſeipos malos eſſe
oſtendūt: de illis vicȝ de quib9 Prouer. xxviij. Qui de
relinquūt legē laudant impiū: ipi ſcȝ impij laudāt im
piū: q̄ ſi bene illoꝝ laudes cōſideraret: non pl9 ex illis
Exēm honoraꝛ: q̄ȝ ille vſurari9 de q̄ hiſtorie q̄dā cōtinent: q
cum in quadā patria mortu9 eſſet in q̄ defuncti ſm pa
trie conſuetudinē extra domū ad ſepeliēdū deferri nō
debuerūt anteq̄ȝ eoꝝ laudes recitarenꝛ ⁊ more q̄rūdā
nationū q̄ ſup mortuos cantilenas faciunt lamētabi-
les in quib9 defuncti opa recitanꝛ ⁊ laudes cantarenꝛ
Cū ḡ de illo peſſimo vſurario nullū bonum dicere ſci
rēt qui affuerūt: ⁊ ſic ſepultura ei9 ꝓ tanto impedireꝛ
affuit vn9 qui barbā eius radere ſolebat: dicēs: q nū-
q̄ȝ inuenit barbā ad radendū faciliorē ⁊ tali laude con
tent9: ſed non multū honorat9 ſepult9 eſt: ⁊ talis in ꝯ-
ditiōe impioꝝ ſine honore erit laudatio. Prouerb. xj.
Nota de hac materia. R. N. v. arti. ix.

L. iiij. **REgū. Primo oſtendetur**
differentia. Secūdo noue legis efficatia. Ter-
tio obſeruantia. Quarto infectio. Quinto infectionis
cauſa.
¶ Qtū ad pmū adaperiat dñs cor veſtrū in lege ſua Ar. j.
ij. Mach. j. Pro quo eſt aduertendū: q licet de oīni le-
ge tā nature q̄ȝ Moyſi q̄ȝ Chriſti q̄ȝ etiā gr̄e ſeu mūdi
poſſet intelligi illud. Ro. vij. Lex q̄dē ſancta eſt: ⁊ mā
datū ſanctū. Et iterū ibidē lex q̄dē ſpūalis eſt. Et iterꝝ
j. Thimo. j. Lex q̄dē bona eſt: ſi q̄s ea legitime vtatur
Non tū ſancta eſt ei q̄ ea nō bene vtiꝛ. Ea aūt bū non
vtiꝛ q̄ vba accipit cuiuſcūqȝ legis ⁊ nō ſenſuȝ. Sicut
Iudei legis Moyſi ⁊ heretici legis Chriſti. Et nōnul
li legiſte legis mūdi ſeu Graciani ⁊ Iuſtiniani: q̄ nuc'
maſticāt teſtā ⁊ nō nucleum: ꝓpter q̄d lacerata eſt lex.
Abacuck. j. ¶ Licet inq̄ȝ oēs p̄dicte in hoc ꝯueniāt ge
neraliter q in ſe bone ſint ⁊ etiam in vſu licet in abuſu
q̄nqȝ ꝯuertanꝛ tū in ꝯditionib9 ſpecialib9 magna eſt il
loꝝ differētia: ⁊ mutatio ſeu variatio. ¶ Nec enī diffe-
rentia ptz in lege Moyſi: ⁊ chriſti int' q̄s talis fuit diffe
rentia: q̄lis fuit differētia inter lucem pmo die creatā
Geñ. j. ⁊ ſolē q̄rto die creatū: q̄lis etiā fuit int' baculū
Helyſei a gieſi ad filiū mortuū deportatū. iiij. Re. iiij.
Et ipius Helyſei p̄ſentiā: qꝛ ſicut lux illa in ſolis crea
tiōe finita fuit atqȝ cōpleta q̄rta die. Ita lex Moyſi le-
ge gr̄e q̄rta die data: vt prim9 dies ꝓ tpe accipiaꝛ eter-
nitatis. Secūd9 ꝓ tpe legis nature. Terti9 ꝓ tpe leg'
Moyſi. Quart9 ꝓ tpe legis gr̄e in cui9 dei aurora or-
tus eſt ſol iuſticie chriſt9 de9 noſter. Ad quē finita ⁊ cō
pleta eſt lex Moyſi: ſicut vmbra adueniente veritate:
vmbrā enī habēs lex futuroꝝ bonoꝝ. Heb. x. Et hoc
eſt q̄d ait Math. v. Nō veni legē ſoluere: ſed adimple
re. Sicut etiā bacul9 ille a gieſi portat9 filium mortuū
ad vitā p̄ſtinā ⁊ ad ſtatū ꝑditū anteq̄ȝ ipemet veniret
Helyſe9 non reuocauit: ita per legē Moyſi: quā iudei
portabāt: fili9 dei gen9 hūanū vitā ⁊ ſtatū ſalut' amiſ-
ſum nō recupauit anteq̄ȝ chriſt9 p̄ſentiā ſuā exhiberet
qꝛ ex opib9 legis non iuſtificaꝛ oīs caro corā illo. Ro.
iij. Quia etiā lex neminē ad pfectionē ducebat. Heb.
vij. Nec ꝑ legē facta eſt ꝓmiſſio Abrae: ⁊ ſemini eius.
Ro. iiij. ¶ Rōnem vō q̄re de9 legē nature ⁊ Moyſi p̄ 2
cedere voluit legē gr̄e in plurib9 videre poſſum9 exem
plis. ¶ Primo nāqȝ videm9: q infirmi minori vtunꝛ
lumine: pueri etiā ⁊ oīno indocti groſſiori etiā ⁊ cō-
muniori pri9 informanꝛ doctrina ⁊ anteq̄ȝ ad altas et
ſubtiles ponanꝛ ſciētias ſub pedagogo ſunt: ſub q̄ per
rudiora ⁊ ſubtiliora intellectū abilitāt imbecillē. Sic
in ꝓpoſito igiꝛ lex pedagog9 noſter fuit. Gal'. iij. ¶ Ite-
rū videm9: q inimicitia inter duos exiſtēte: ille q̄ pacē
q̄rit ⁊ ꝯcordiā q̄nqȝ nūcios ⁊ mediatores alteri mittit:
ſine literis: q̄nqȝ cū literis vt pacē amicitiāqȝ reformēt
q̄b9 reformatis ſibi mutuo occurrentes oſculanꝛ. Sic
inimicitia exiſtente inter deū ⁊ hoīem: de9 qui noluit
mortē peccatoris nūcios homini miſit ꝑ antiq̄s p̄res ſi
ne literis ante legē Moyſi: ſicut Noe ⁊ alios iuſtos: q̄
licet ſine lr̄is veniret: qꝛ legem nō dabant in ſcriptis:
tū archā fabricādo ⁊ picula futura aſcēdēdo: pctōres
ad dei amicitiam hortabanꝛ. ¶ Poſtea vō alios miſit
ambaſiatores Moyſen vicȝ ⁊ Aarō cū ceter' illoꝝ ad-
iutorib9 cū lr̄is legis ſcripte: ꝑ q̄s illi ſaltē ꝓp'o eq̄liter
recōciliatus homini in vtero virginis gl'oſe occurrit:
ipmqȝ deoſculans: pacē cōpleuit ⁊ ſua p̄ſentia ꝯfirma
uit q̄ſtū ad illos de q̄b9 in ps. cxviij. Pax multa dilige-
tib9 legē tuā. ¶ Et rōnaliter q̄dē pacē tenebit cū diligē 3
tib9 legē ſuā: ⁊ nō alijs: qꝛ dū de pacis tractareꝛ refor-
matiōe: illa ꝯditio appoſita fuit: hoc nāqȝ recordaꝛ ꝓ-
pheta ⁊ in ſcriptis ſub manu publica redegit: dicens:
viuā: qꝛ lex tua meditatio mea eſt: in ps. cxviij. q̄ſi di.

Sub hoc pacto vitã ⁊ pacē habebo: ſi vicȝ legē tuam meditauero ⁊ dilexero ⁊ nõ aliter. Et hoc eſt ꝙ idē notari⁹ publicus teſtificat̃ in pſona dei loquens. Si in qt dereliquerint filij eius legē meã ⁊ in iudicijs meis nõ ambulauerint: viſitabo in virga iniqtates eoꝝ: pſal. lxxxviij. ⁊c. Nec talis legũ mutatio: mutationē arguit in legiſlatore deo: qꝛ ſm Decretũ di. lxiij. qꝛ ſancta romana. §. verũ. Legũ abrogatio ⁊ pcedentiũ cõſtitutionũ reuocatio ⁊ nouarũ ordinatio occaſione maloꝝ fit emergentiũ. Et ponit̃ ibi exēplũ de ſerpēte Eneo: quē Moyſes iubente dñõ fecit ne ſerpētina morte ppl's interiret: quē cũ poſtea ppl's colere ⁊ venerari inciperet. Ezechias rex volente dñõ deſtruxit. Sicut ḡ in iſto exemplo non dei mutabilitas ſed ppli non ſolũ oſtendit̃ mutabilitas: ſed etiã vtilitas dñi ꝓpter illoꝝ mutabilitatē ⁊ vtilitatē dei ordinationē mutauit ſerpētis: ita in ꝓpoſito de legibꝫ antedictis.

Ar. ij. ¶ Predictis nanqꝫ cauſis emergētibꝫ neceſſe eſt vt legis tranſlatio fiat. Hebre. vij. ¶ Sed cũ legũ trãſlatio
4 vel mutatio a ſapiētiſſimo legiſlatore deo: de quo Job xxxvj. Null⁹ ſilis ei in legiſlatoribꝫ nunqȝ fiat niſi in meliorē ⁊ honorabiliorē ſequit̃ ꝙ lex gratie ĩ quã alie tranſlate ſunt: ſic efficacior melior ⁊ honorabilior atqȝ virtuoſior. ¶ Pro quo eſt ſciendũ: ꝙ fuit de alijs legibus ante legē grē: ſicut de carta magne hereditatis alicui ꝑmiſſe ſcripta ⁊ non cõfirmata ꝑ teſtes ⁊ ſigillũ ſicut etiã de teſtamēto in q̃ multa alicui legant̃: q̃ tñ obtinere non põt ante mortē teſtatoris. Quia ſicut ille per cartã illam licet hereditatē vendicet: non tñ acq̃rit: nec etiã legatari⁹ legatũ ante carte ꝯfirmationē ⁊ mortē teſtatoris: tñ qñ cartã ſcribit vel ſcriptã habet ſigillationē petit ⁊ ſperat teſtamenti valorē expectat legatari⁹ ⁊ vtroqȝ optato vel expectato potiri poterit ſi ꝯditiones in carta ⁊ teſtamēto appoſitas teneat: ſi cũ fideli tractet hoīe. Si aũt non teneat fidelis ille pactũ de hereditate vel legato ei tenere nõ vult: nec tenet̃. Sic in ꝓpoſito lege nature ſcripta in cordibꝫ ⁊ Moyſi ſcripta in libris carta fuerũt non ſigillata ⁊ teſtamentũ non ꝯfirmatũ: qꝛ in carta illa ſub tipo terre ſancta hereditas ꝑmittebat̃ celeſtis de illa etiã loquēs: dicit: diſpoſui teſtamentũ electis meis: in pſ. lxxxviij. Tamē ꝑ cartã illã vel teſtamentũ nec celeſtē hereditatē eis in carta ꝑmiſſam ⁊ in teſtamento legatã acq̃rebãt: non obſtãte: ꝙ illa ſcribentes vel ſcriptis vtētes: ſpem haberēt de ſigillatiõe ⁊ ꝯfirmatiõe idqȝ peterēt Dañ. vj. dicētes. Confirma ſententiã ⁊ ſcribe decretũ anteqȝ chriſt⁹ veniret ⁊ cartã ⁊ ſententiã veteris legis teſtibꝫ illis adhibitis: de quibus Actuũ. j. Eritis mihi teſtes in iſrl' ⁊ in omni iudea ⁊c. Et ſigillo rubee cere. i. carnis ſue benedicte in cruce appoſite confirmaret nouas leges ⁊ Decreta addēdo: de qbꝫ pdicit̃: ſcribe Decretũ ⁊c. q̃ſi. d. Cõfirma ſententiã antique legis ⁊ ſcribe Decretũ noue: vt teſtamētũ mediante morte ſua legatario validũ fieret: qꝛ teſte Paulo. Hebre. ix. Ubi teſtamentũ eſt: mors neceſſe eſt: intercedat teſtatoꝝ: in cui⁹ ſignũ morēs dixit: ꝯſummatũ eſt ſcȝ tã ꝯtentũ in carta qȝ teſtamēto. ¶ Per cartã ḡ
5 ⁊ teſtamentũ hereditatē celeſtē acq̃rere pñt: q̃ ꝯditiões in carta oppoſitas tenēt: ille aũt ꝯditiões ſunt mãdatorũ dei cuſtodia. Deut. xix. Cũ dederit tibi cunctã terrã quã pollicit⁹ eſt ſi tñ cuſtodieris mãdata: ⁊ feceris q̃ hodie pcipio tibi vt diligas dñm deũ tuũ ⁊c. Et q̃ cõditiões etiã in teſtamēto appoſitas obſeruant: in pſal. lxxxviij. Sic uſtodierint filij ei⁹ legē meã ⁊c. Et iterũ pſ. cxxxj. Si cuſtodierint filij tui teſtamentũ meũ ⁊ teſtimonia mea hec q̃ docebo eos: ⁊ filij eoꝝ vſqȝ in ſeculũ ſedebũt ſup ſedē tuã ⁊c. Teſtatoriqȝ iterum grati exiſtãt: alit̃ nõ ſicut ptȝ. D. viij. 6. Ne dimittas ḡ legē matris tue. Prouer. j. Sȝ diligēter tene ꝯditiões q̃ in ea ſcripte ſunt ⁊ nõ dimittet te donec hereditate poſſideaaris ſanctuariũ dei. Si aũt illã dimiſeris dimittet te: immo qñ in morte libri aperient̃ legis: q̃ mõ ſunt q̃ſi ꝑ indēpturã diuiſi: ita ꝙ vnã pte de⁹ ꝑſus ſe reſeruat: qꝛ in dextera ei⁹ ignea lex. Deut. xxxiij. Aliã vo cõdiuiſam tradidit nobis in cuſtodiã: dicēs: dabo legē meã in viſceribꝫ vrĩs. Jere. xxxj. Et viſum fuerit q̃d lex iubet? ⁊ q̃d feciſtis? ⁊ q̃d ꝑmiſit? ſicut ptȝ. J. iiij. 2. Si nõ ſeruaſtis pacta q̃ in libris illis cõtinent̃: nõ ſeruabit ꝑmiſſa bona ĩ illis ꝯtēta: ſi aũt ſeruaſtis ſeruabit: ſicut ptȝ. X. j. 14. Ergo habēdo reſpectũ ad illud tps: q̃ cuſtodit legē beat⁹ eſt Prouerb. xxix. qꝛ ps indēpture quã habet ex pte ſua: ꝯcordat cũ pte dei: hoc nanqȝ neceſſariũ eſt: ꝙ vel ꝯtineat̃ anteqȝ in iudicio oſtendat̃ videas q̃d in pte dei ꝯtineat̃. Math. 5. Bti paupes ⁊c. ⁊. xxv. Eſuriui ⁊c. Et Exo. xxx. pcepta. Nõ. C. vij. 17. ¶ Ex oībꝫ iſtis ſic deductis ptȝ: ꝙ eſt q̃dãmodo de lege dei: ſic de ꝓfeſſione religioſoꝝ: de q̃bꝫ nãqȝ religioſis dꝛ ꝙ ꝓfeſſionē manu ꝓpria ſcriptã ⁊ reſeruatã ſup eos: qñ ſepeliunt̃: ꝓijciũt viui: q̃ſi. d. ſi pactũ nõ tenuiſtis: nec promiſſuȝ in iſta cedula: ſit hec cedula ꝯ te corã dõ. Si vo tenuiſti ſit ꝓ te: vt ꝑ illã hereditatē acq̃ras celeſtē. Sic in morte hereditatē obtinebitis eternã: ſi tñ legē pfeciſtis regalē. Jaco. ij. Nota. C. vij. 4. ¶ Qui vo ꝯ indēpturã ⁊ legē fecerũt ꝑmiſſis priuabunt̃: qꝛ q̃cũqȝ in legē peccauerũt ꝑ legē iudicabunt̃. Ro. ij. Tãto graui⁹ quãto legē trãſgreſſi ſunt meliorē: ſicut ptȝ. D. j. 21.

¶ Nõ ſolũ ḡ legis noue excellētia ⁊ efficacia: ȝ etiã nõ obſeruãtiũ pena ⁊ obſeruãtiũ gaudia: nos ad illi⁹ obſeruãtiã arti⁹ aſtringere deberēt: vt vicȝ primo habeat̃ in corde: ꝑ iugē meditationē ⁊ dilectionē: ſic lux in domo ꝯ oēs infidelitat' vel maloꝝ cogitationũ tenebras exēplo illi⁹ in pſ. xxxvj. Lex dei ei⁹ ĩ corde ipi⁹. Et iterũ: Quõ dilexi legē tuam dñe: tota die meditatio mea ē ⁊c. Et iterũ: Legē tuã in medio cordis mei. Cõtra negligētes legē dei q̃ vix minimã ptē cordis cũ illa vl' circa illã occupãt: de q̃bꝫ Ezech. xxij. Sacerdotes ꝯtēpſerũt legē meã ⁊c. ¶ Secũdo in volũtate ſicut regula in agēdis ⁊ mēſura in mēſurãdis: exēplo ſancti viri de q̃ in pſ. j. Jn lege dñi fuit volũtas ei⁹: ⁊ in lege ei⁹ meditabit̃ die ac nocte. ¶ Tertio in ore ſicut doctrina mgr̃i ad docendũ diſcipulũ ad illũ effectũ ſtude tu ⁊ labora: vt lex ei⁹ ſemp ſit in ore tuo. Exo. xiij. ⁊ non ad vanas diſputatiões. ¶ Quarto in ope: pmo vt ipam in teipo teneas atqȝ ope impleas. Secũdo vt ab alijs illã cuſtodiri facias. ¶ Ad pmũ nos artari deberēt tã gētiliũ exēpla qȝ etiam ratio ⁊ ſacre ſcripture auctoritas. Primũ ptȝ. J. xiij. 7. Ratio etiã h̃ dictat: qꝛ ex q̃ ipi gētiles tã ſtricte in ſeipis obſeruare voluerũt legē: q̃ corpa tñ regebat vt alijs obſeruãdi darēt exēplũ. A fortiori rõne: chriſtiani legē obſeruare deberēt quã dãt vel docet vl' pcipiũt q̃ aĩas regit ⁊ ad vitã ducit eternã: ⁊ etiã corpa ⁊ aĩas vt alijs darēt exēplũ eas tenendi. ¶ Sacra ſcriptura ad h̃ exēplũ ducit ⁊ auctoritatē. ij. Paral'. xvij. Docebãt inq̃t pplm habētes libr legis dñi in manibꝫ librũ legis in manibꝫ habēt: q̃ qd ore docēt manibꝫ implent. Exēplũ ad h̃ de ꝓpha: q̃ dicit ſcrutabor legē tuã ⁊ cuſtodiã illã in toto corde meo: in pſ. cxviij. ¶ Secũdo illã ab alijs obſeruari faciãt. Quia q̃d valet legem condere: niſi executiõi ⁊ obſeruatiõi demãdet̃. Non ḡ ꝓprijs parcat laboribꝫ vel diſpēdijs q̃n leges tã a chariſſimis ⁊ ꝓximis: qȝ etiã ab alijs oībꝫ ſubiectis obſeruari faciat. Exēplũ vniũ ad hoc habet̃ de Traiano. J. xiij. 8. ¶ Aliud exēplũ ad idē ſcribit Trog⁹ põponi⁹

Ar. iij. 6 7 8 Exē

li.iiij. de ligurgo: q̄ cū leges in ciuitate ſtatuiſſet: q̄ dure videbant obligauit ciuitatē: ꝙ illas ſaltē tenerēt vſqꝫ ad ciuitatē: de q̄ tūc erat exiturꝰ: rediret qđ cū ꝑmitterent exulauit nec vnq̄ꝫ redire voluit. Oſſa vo ſua ꝑcepit in mare ꝓijci poſt mortē ſuā: ne illis reducti ab obligatiōe viderent abſoluti. In q̄ facto oſtēdit: ꝙ q̄ legē neſciuit Chriſti vel Pauli: plꝰ tñ cōmunē dilexit vtilitatē: q̄ꝫ ꝓpriā: ⁊ q̄ Auguſtini nō viderat regulā: cōmunia ꝓprijs ⁊ non ꝓpria cōibꝫ anteponit. ¶ Tertiū exēplū ad h̄ ſcribit Valeriꝰ li. vj. de Saleuco: qui vrbem Hurretiū ſaluberrimis legibꝫ muniuit: int̄ q̄s fuit ꝙ

Exm̄ deꝓhenſus in adulterio vtroqꝫ oculo priuaret. Cū filio in crimine illo deꝓhenſo facere vellet ad maximā ciuiū inſtantiā vnū oculū filio ꝑceſſit: ⁊ ne lex frāgeret ſibiipſi alterū eruit oculū: iſte nec ſibiipſi nec filio chariſſimo in legis pepcit violatiōe. ¶ Sed heu in oibꝫ p̄dictis punctis: nōnulli modernoꝝ diſſipauerunt legē tuam: in pſal. cxviij.

Ar.iiij. ¶ Cōtra primū nāqꝫ exēplū poſitū. J. xiiij. 7. legē diſſipāt q̄ in his q̄ fauoris ⁊ cōmodi ſunt: q̄ꝫtū ad ſeipſos

9 leges tenere faciūt ⁊ non q̄tū ad alios. In his vo q̄ rigoris ſunt neq̄q̄ꝫ: ſicut p̄tꝫ in dn̄is vel eoꝝ miniſtris: q̄ ſtatuta faciūt de certo p̄cio rerū venaliū in dn̄io ſuo: ſicut de aīalibꝫ de vino ⁊ hmōi qđ ſtatutū vulgari noīe aſſiſā vocāt. Poſt cuiꝰ ordinationē ipſimet tñ dabūt ⁊ nō plꝰ q̄n aliqđ emere voluerint: ita ꝙ in emptiōibꝫ ꝓprijs in oibꝫ aſſiſā tenebūt: q2 eis fauorabil' eſt: ꝟ muneribꝫ vel negligētia interuenietibꝫ: nō cōpulerūt ſuos ſubditos: ꝙ alijs ſic vendāt: ⁊ maxime extraneis ꝟ ꝑmittūt ꝙ carius vendāt peregrinis ⁊ aduenis q̄ꝫ indigenis. Quodqꝫ ipi duriꝰ tractent: in ipis legis exercēt rigorē: in alijs fauorē ꝯ dei p̄ceptū. Exo. xij. Eadē in q̄t lex erit indigene ⁊ colono. ¶ Cōtra illud iterū faciunt: q̄ actoꝝ ⁊ ordinationū ⁊ ſtatutoꝝ ⁊ legū: ſubditis onera imponunt importabilia: nec minimo digito ea ſupportāt: q2 nō digitū: ſed linguā ſolā ad onꝰ ponūt: ⁊ q̄ p̄dicāt nō furari furant. Timeant tales maledictionē dei. Deut. xxvij. Maledictꝰ inq̄t q̄ nō ꝑmanet in ſer

10 monibꝫ legis huiꝰ: nec eos ope ꝑficit. ¶ Cōtra aliđ exēplū de Ligurgo faciūt q̄ in legibꝫ ⁊ ſtatutis ſuis plus cōmodū reſpiciūt ꝓpriū q̄ꝫ ſubditoꝝ: ſicut illi q̄ hmōi ſemꝑ ꝑdūt ⁊ teneri faciūt circa lucra terrena. Et iſta eſt cōis infirmitas nōnulloꝝ dn̄oꝝ tā ſeculariū q̄ eccl'iaſticoꝝ: q̄ leges dei vel eccl'ie: ſicut Decreta vel Decretalis vel etiā leges ciuiles: q̄ ad eas nō ꝑtinēt lucratiuas nō negligūt ſed ad deuotionē vel ꝯſcientiā ⁊ aīam regendā negligūt: nec circa illas ſtudent ⁊ negligi ꝑmittunt. Cōtra illos etiā q̄ ſtatuta faciūt ꝓuincialia ⁊ ſynodalia: ⁊ ea in ſynodis ſuis ore ꝓnūciāt: nec tñ impoſterū ea debite ⁊ diligēti demādāt executiōi. Et ſpecialiter q2 ad dei ꝑtinent honorē ⁊ aīarū ſalutē q̄rū tranſgreſſio ad dei ꝑtinet inhonorationē ⁊ aīarū ꝑditionē: ⁊ nō ad pecuniarū acq̄ſitionē de q̄bꝫ idē deꝰ ꝯquerit: dicēs. Jere. ij. Tenētes inq̄t legē neſcierunt me. q̄ſi. d. In alijs legē tenēt ſed nō in his q̄ me tangūt: vide. S.

11 iiij. 2. ¶ Cōtra tertiū exēplū de Saleuco faciūt q̄ i alijs extraneis fornicatiōes ⁊ alia corrigūt pctā: ꝟ nō in familia ꝓpria: ⁊ hic error tāq̄ꝫ lex cuſtoditꝰ eſt Sap. xiiij. Cōtra q̄s eſt lex p̄allegata. Exo. xij. Eadem erit lex ad uene ⁊ colono. ¶ Sed heu aduerſus hmōi non eſt lex. Gal'. v. i. aduerſus familiares potētes ⁊ munera dantes: ⁊ carnales affectiōes. In his em̄ nulla lex obſeruatur: nec q̄ꝫtū ad illos: leges ſuas extēdūt: niſi legē illam de q̄. ij. Re. vij. Nec eſt lex inq̄t Adā hoīs dn̄e deꝰ: q̄ vicꝫ potiꝰ deū offendere: ipiuſqꝫ trāſgredi voluit mandatū: q̄ꝫ vxori ſue diſplicere: vel ꝯ eiꝰ facere volūtatē.

Sic in ꝓpoſito ⁊ p̄tꝫ: vñ ill': vel dicūt: vel dicē p̄nt illđ qđ dixit rex Aſſuerꝰ Heſter vxori ſue. Nō em̄ ꝓ te: ꝟ ꝓ oibꝫ lex hec ꝯſtituta eſt. Heſter. xv. Sꝫ hec ſapiētia carnis mors eſt: legi em̄ dei non eſt ſubiecta. Ro. viij. Nec etiam ipi deo. ¶ Tales ꝟ obſeruatores ⁊ executores nō ſunt de regula legis dei: ꝟ Pilati: q2 qđcūq̄ꝫ p̄dicti ab eis petierint: vel quecūqꝫ etiā ꝯ legē puniri vl' affligi petunt: ꝓcedunt: dicētes cum Pilato: ꝓm legem veſtrā iudicate eum Jo. xviij.

¶ Ex iſtis vltimo dictis in ꝑte p̄tꝫ: ꝙ bonarū legū infectiōis triplex eſt cauſa. ¶ Primo obſeruatoꝝ auaricia ⁊ negligētia ⁊ carnalis affectio: ſicut ex dictis in p̄cedēti articulo p̄tꝫ. ¶ Secūdo maloꝝ inſtātia: ſicut p̄tꝫ de iudeis: q̄ ita importune inſtabāt erga Pilatū: dicētes. Nos legē habemꝰ: ⁊ ꝓm legem n̄ram debet mori. Jo. xix. ꝙ eū ad p̄uaricationē leg' qđammodo cōpulerūt. ¶ Tertio falſoꝝ cautela ſeu malicia ꝑ quā leges trahūtur ad libitū: ſicut p̄tꝫ. A. xij. 38. Per os em̄ tres: ⁊ illorū cōſiliū auxiliū ⁊ fauorē facit diabolꝰ eccl'ie et totius chriſtianitat' cōitati ꝙ fecerūt Greci Troye ꝑ auxiliū Hercul': de q̄ narrat Virgiliꝰ i Eneydos. Q̄ i troya erat imago Minerue: q̄ apud illos dea dicebat ſapientie. Nec ꝓm fabulas illas: q̄diu in Troya maneret: troyanos nullꝰ vincere potuit: hāc ꝟ Greci q̄ Troyā obſedebāt ꝑ Vlixē furabant: q̄ furata ciuitas capta ⁊ deſtructa fuit. Spūalit' lex q̄cūqꝫ de q̄ in pſ. xviij. Lex dn̄i immaculata imago q̄dā ⁊ exēplar eſt ſapiētie icreate. Sap. vij. Cādor eſt luc' eterne ⁊ ſplēdor ſine macula: ⁊ imago q̄dā bonitat' illiꝰ hec q̄ꝫdiu in eccl'ia ⁊ chriſtianoꝝ manebat ſocietate vel q̄cūqꝫ regno vel ciuitate ſeu loco: locꝰ ille manebat inuincibilis. Qđ videtes demones q̄ eccl'iam obſiderunt ꝑ p̄dictos fecerunt qđ Greci fecerūt ꝑ Herculē. Vñ ſicut Jeremias lamentat deſtructionē Hierl'm: ita mō poſſet lamentari deſtructionē eccl'ie: dicēdo: nō eſt lex Treñ. ij. Et ꝓphete non viderūt viſionē. Iſtā tñ legū p̄uaricationē ſpecia

13 lius ꝓcurāt demones ꝑ falſos legiſperitos: de quibꝫ Luce. vij. Legiſperiti ꝯſilium dei ſpreuerunt. Spreto em̄ ꝯſilio dei ꝑ ꝯſiliū ꝓpriū ⁊ diaboli oēm cām extra rectā viā ducē ſit legē mādatoꝝ decret' euacuās. Ephe. ij. ſicut p̄tꝫ. C. viij. 26. Et ipam peiorē facere ⁊ plōgare ſciūt: vt plura lucrent: dū hoīes diutiꝰ in illoꝝ tenēt domigerio. In q̄ facto illi medico aſſimilant: de q̄ habet i Digeſto nouo li. xj. ti. đ varijs ⁊ extraordinarijs cognitionibꝫ lege medicꝰ: ſub eo q̄ ſequit tenore. Medicꝰ cui curādos oculos: q̄ eis laborabat cōmiſerat periculū amittēdoꝝ eoꝝ aduerſa medicamēta inferendo ꝯtulit vt ei poſſeſſiōes ſuas ꝯ bonā fidē venderet. Sic illi q̄ viuūt ꝓm legē mandati carnalis Heb. vij. Cauſas multis annis in curijs ſuis trahētes in partiū grauamē ⁊ depaupationē. ¶ In q̄ facto ſtipēdiarijs aſſi

14 milant Italie in duobꝫ. ¶ Prīo q2 ſicut illoꝝ italicorū guerre ſine ſtipendiarijs: nec eſſent patrie ⁊ vicinis tā nociue nec tā ꝓlixe: q2 ſine ill' nec tot caſtra ⁊ villas deſtruerēt nec tot ſpoliarent: ideo cū ill' loquunt q̄n h̄ cōmittē cogitāt: ſic in ꝓpoſito. ¶ Secūdo: q2 ſicut ipi ſtipēdiarij ibidē ꝓpt̄ cōmodū ꝓpriū guerras nutriūt ⁊ in lōgū trahūt: ita in ꝓpoſito in curia laycali ꝑ vna terra ꝙ nullam ſentētiā mutat breue deponendo: ⁊ in curia eccl'iaſtica mirabiles exceptiōes inueniēdo ⁊ ꝓhibitiones đ curia ſupiori ad inferiorē mittēdo: nō ſolū i grauamē alteriꝰ part': ꝟ etiā freq̄nter in dānū ⁊ expēſarū grauamē client' ꝓprij; dn̄mō tñ lucrū ſibiipſi euenire ſperet ampliꝰ: in q̄ facto iudeo illi aſſimilant: de q̄ ſcribit Alfonſus in li. ſuo ꝙ ꝑ hūc modū peditāte gentili q̄dā eq̄tāte ⁊ iudeo ꝑ viā ꝯfabulantibꝫ ⁊ de legibꝫ ſuis Exm̄

conferentibꝫ: dixit iudeꝰ legē ſuā eſſe ꝑſequi oēs q̄ non
15 eſſent de lege ſua. Gētilis vo dixit legē ſuā eſſe ꝟ alteri
facere: qđ ſibi vellet fieri. Cui iudeꝰ: leges nr̄as in ope
oſtēdamꝰ: qꝛ nō auditores legis iuſti ſunt apud deū ſ̄
factores legis iuſtificabunt. Ro. ij. Quō inqt gentilis
illas oſtēdere debemꝰ: cui iudeꝰ: deſcēde de eq̄: ⁊ mihi
laſſo fac qđ tibi in ſili caſu fieri velles: equū tuū mihi
mutuādo: qđ cū feceris ſtatim poſt legē meā tibi oſten
dā in ope. Equū ḡ eius aſcēdēdo dixit. Tu oſtēdis in
ope legē tuā ſicut dixiſti: mihi feciſti qđ velles tibi fie-
ri. Nūc aūt tibi oſtēdā in ope qđ tibi dixi: tibi nāqꝫ di
xi ꝙ lex mea vult ꝙ ſim inimicꝰ ⁊ ſpoliator illoꝝ q̄ nō
ſunt de lege mea. Ex q̄ ḡ tu non es de lege mea erga te
ꝟ in ope oſtendā: equū tuū auferēdo a te: ⁊ ſic cū equo
ſuo fugiēs abceſſit malū ꝓ bono: ⁊ odium ꝓ dilectiōe
reddēdo. Licet hoc exēplū ꝯ oēs deo vl' homini ingra
tos de qbꝫ habet. G. iiij. ar. v. vſqꝫ in finē capituli ad-
duci poſſet: qꝛ cū a deo vel ab hoīe de peditibꝫ ⁊ eqtes
facti ſint ꝯ deū ⁊ hoīez illū frequēter militāt: vl' qbuſ-
uis modis faciūt: tū ſpecialiter eſt ꝯ ṗdictos: qui illos
ſpoliāt ⁊ decipiūt q̄ in eis ꝯfidūt: qꝛ ipi peiores ſunt ṗ
dicto iudeo: qꝛ gētilis in eo nō multū ꝯfidebat: qꝛ etiā
ipe gētilē: iſti chriſtianos ſimplices: q̄ licet leges neſci-
ant ſcriptas ſicut ipi: tū legē dei in corde habēt ⁊ ope:
de qbꝫ Ro. ij. Cū inqt gētes q̄ legē nō habēt natura-
liter ea q̄ legis ſunt faciāt eiuſmodi legem nō habētes
ipi ſibi ſunt lex: q̄ oſtēdūt opꝰ legis ſcriptū in cordibꝫ
ſuis: ſup q̄s licet maloꝝ ⁊ mūdi ſapiētū ꝯtēptꝰ veniat
⁊ maledictio: dei tū venit bn̄dictio. ſicut ſup illos. Jo.
vij. Nūqđ inquiūt aliqs ḋ ṗncipibꝫ aut phariſeis cre
didit in eū: ſ̄ turba hec q̄ nō nouit legē maledicti ſūt.
16 ¶ Sed dicēt illi falſi legū reuolutores ꝙ ſi q̄ fraus vl'
falſitas in ꝓceſſibꝫ illoꝝ cōmittit totū clientibꝫ illoꝝ:
⁊ nō illis imputādū eſt. Quia vt dicūt: oportet in omi
curia ꝙ legiſperitꝰ ita credat cliēti: in his q̄ ei dicit: ſic
oportet ꝯfeſſorē credere ꝯfitenti: cū tamē non ſit ſimile
qꝛ de factis ꝯfitentis vlteriorē inquiſitionē facere non
pōt: ideo ei credit tā ꝓ ſe: q̄ꝫ ꝯ ſe: qꝛ ſiue bene ꝯfiteat ſi-
ue male: ꝯfeſſio in bonū vel malū ꝯuertit ꝯfitēti: ⁊ nū
q̄ꝫ in periculū ꝯfeſſoris: ſaltē de hoc ꝙ veritatē zelat q̄
ipm latet ꝯfeſſorē. Si aūt rei veritatē aliūde ſciat: ⁊ cre
dere nō tenet: nec eū ſub illa forma in qua ꝯfitet abſol
uere debet: qđ ſi fecerit abſolutio nō in ꝯfitentis ſolū:
ſed etiā in periculū vertit confeſſoris. ¶ In factis vo
que cliētes eis oſtendūt vlteriorem inquirere poſſunt
veritatem: ⁊ ideo non tenent eis ſtatim credere: quod
ſi fecerint vbi cōtrariū ſciunt vel ſcire poſſent ſi vellēt
⁊ ſcire tenent. Sicut patet de appellationibꝫ li. vj. c. ro
mana: in q̄ patet: ꝙ iudex ſuperior ad ſuggeſtionē par
tis non debet iudicis inferioris ꝓceſſum impedire nec
ꝓhibere anteq̄ꝫ per teſtes iuratos de veritate partis in
formet: quē modū curia romana dicit obſeruare. Si
ergo curia cantuarie ſecus fecerit in periculū vtriuſqꝫ
vertit partis. ¶ Sicut ergo vni veniēti ad eos: ⁊ dicē-
ti ꝙ eſſet optimꝰ ouiū vel manerij illoꝝ cuſtos vel me
dicus: non ſtatim ei ouiū vel manerij vel corporis pro-
prij curā traderent: ei in his credentes vel in qbuſcū qꝫ
alijs vbi corpis vl' rerum immineret periculū. ¶ Qui
ergo vitā ⁊ mortē corpis ⁊ rerū amiſſionē: in ore vniꝰ
non poneret: ipi ſtatim credēdo quare vitā ⁊ mortem
anime in ore clientis ponit: ipi ſtatim credendo: quia ſi
male in cauſa ꝓcedat: de qua ſtatim credūt: mors pro-
culdubio imminet anime: quia ſi totam legē impleue-
rit: offenderit: aut in vno: ꝙ videlicet cupiditate pluſ-
q̄ꝫ veritate ductꝰ de pleniori veritate inqrere noluerit
vl' ſtatim a cauſa ceſſare cum veritatē contra clientem
inuenerit factꝰ eſt omniū reus. Jaco. ij. ¶ Sicut ḡ iu- 17
dex diſcretꝰ iuramentū in aliquo caſu non ſtatim acci-
pit: ſed illos onerat: vt interim ad certum diem verita
tem rei de qua iurāt: inquirat: ſicut vbi gratia. Alicui
viro eccl'iaſtico vel ſeculari: concedit purgatio de cri-
mine ſibi obiecto: quo facto veniet ad illos q̄ de facto
neſciunt ⁊ rogabit eos ꝙ ſecū iurent: qui iuramēto ab
eo accepto: ꝙ licite iurare poterunt: venient corā iudi-
ce nullam aliā habentes euidentiā quare illū purgare
volunt: niſi ꝙ eis iurauit reus. Judex vo diſcretus ꝟ
ab eis diligenter examinatis audiēs eis diem ꝓfigit in
ter quam ad villā vbi morat vadent ⁊ veritatē diligē
tius inquirāt: quo facto experimēto compertū eſt: ꝙ il
lū purgare noluerunt: quia illū reum de crimine im-
poſito inuenerūt. Sic illi diē ꝓfigant clienti: citra quē
de veritate diligēter inqrant ⁊ inuenient ꝙ multiplex
ſit lex eius. Job. xj. quia nec legē nec certitudinē in di-
ctis eius inuenient. ¶ Sed dicent quicqđ circa cauſam 18
placitamꝰ inquiſitio eſt veritatis quia nos nihil aliud
facimꝰ q̄ veritatē inquirere ⁊ oſtendere: quia nec cau
ſa vel res de qua agit per nos amittit vel lucrat: quia
non damus ſententiā: ſed predictū iuratoꝝ: qđ vulga
riter vocat verdit ſepius ꝑ antifraſim ⁊ per iudiciū iu
dicis: qui in lege altiſſimi incredulꝰ fuit. Ecci. xxxij. Et
ideo ſi qđ iuſtū fuerit vel acciderit eis: ⁊ nō nobis im-
putetur. Quibꝫ reſpōdet ꝙ conſentiētes ⁊ agentes ꝑ-
ſtantes inſup cōſiliū auxiliū vel fauorem par pena cō
ſtringit. Satis ergo ꝯſenſerūt: qui cū ſciret clientē ſuū
magnū eſſe patrie ductorē ſcire cū hoc potuerūt ꝙ du-
cere cauſam ad patriā eius equipolleret determinatiōi
⁊ ꝙ etiā lōge fiet lex in die illa. Mich. vij. ¶ Si vo di-
cant ꝙ niſi illi eſſent: plura mala fierent: ⁊ ideo ſtatus
illorum eſt bonus: non concludunt: ſed ſequitur ꝙ
minus malus eſt: q̄ꝫ eſſet ſtatus mundi: ſi ipſi non eſ-
ſent ⁊c.

Librorū ſpiritualiū. L. iiij.

Primo oſtendit diuiſio. Secūdo quid ſit liber vi
te: ⁊ per quam rationem ⁊ ſimilitudinē dei ſcientia di-
citur liber. Tertio quomō in illo libro diuerſi diuerſi-
mode ſcribunt. Quarto ꝙ ex illa ſciētia nullus neceſſi
tat ad faciendū male vel bene vel non faciendū. Quin
to quā vtilitatē cōſequunt boni de hoc ꝙ in libro vite
ſcribuntur.

¶ Quātum ad primū librorū quidam ſunt mortis qui- Ar. i.
dam vite: quidam indifferētes ad vtrūqꝫ. ¶ Libri vo
mortis vel ſunt culpe vel pene: quorū primus ſe tenet i
ex parte delinquētis: ſecundꝰ ex pte iudicantis. ¶ Pri
mus eſt anima peccatoris: in quo ſcribunt ⁊ legunt le
ges ⁊ lectiones ſuas: illi tres qui libros legis dei com-
buſſerūt. j. Mach. j. ¶ Quoꝝ primus diabolꝰ tres ſcri
bit ⁊ legit lectiōes eius appropriatas informationi: ſu-
perbiā videlicet iram ⁊ inuidiam. Secundꝰ mundus
videlicet lectiones in ṗdicto libro ſcribit ⁊ legit cupidi
tatis falſitat' ⁊ peruerſe acquiſitionis: ꝑ rapinam: per
falſa iuramenta: per furta ⁊ circūuentiones ⁊ fraudes
plurimas. ¶ Tertius videlicet caro leges ſcribit ⁊ le-
ctiones legit accidie in ſcola lecti: gula in ſcola aule: lu-
xurie in ſchola camare: de iſtis libris ſe deleri petant et
efficaciter ad hoc operent: qui ſe ſcriptos timent: dicen
tes cum Moyſe: dele me de libro. Exo. xxxij. ¶ Secū- 2
dus eſt ſententia iudicātis que ſolū liber ſeu ſcriptura
dici pōt. Quia ſicut iudex excōicatiōis ſentētiā in ſcri-
ptis ꝓferre debet: ſicut ptꝫ in Decretali li. vj. de ſentē-
tia excōicatiōis. c. cū medicinalis. §. quiſqs igit. Jta iu
dex oīm chriſtꝰ cui oīe iudiciū datū eſt: dānatiōis ſen

tentiã ꝓfert ſcriptam Math.xxv. Eſuriui ⁊ nõ dedi-
ſtis ⁊c̃. Jdõ ite maledicti in ignẽ eternũ: q̃ pat⁹ eſt dia
bolo ⁊ angelis eius. Et ſic iudicati ſunt mortui ex his
que ſcripta erant in libris. Apo.xx. Tam ſcꝫ delinquẽ
tis q̃ꝫ iudicantis: q̄ inter vtroſqꝫ ꝓportio eſſe debet: vt
vicꝫ liber iudicãtꝰ ꝓportioneꝫ libro delinquẽtis in pu-
niendo: q̄ ſentẽtia iudicis ſm mẽſurã culpe delinquẽ
tis ꝓferri debet: ⁊ de iſtis põt intelligi illud Actuum.
xix. Contulerũt libros delinquẽtis ſcꝫ de quo Jere.lj.
librũ iſtũ ligabit ad eũ ⁊ iudicãtis de quo Apo.v. Vi
di in dextera ſedẽtis in throno librũ ſcriptũ: quibꝫ ad-
inuicẽ compatꝰ iudicabunꝫ ſm ea q̃ in librũ ſcripta ſũt
ſicut ptꝫ. C.vij.3.⁊.L.iij.5. Sententiã vͦ illã q̃s eua
dere põt ꝑ libellũ appellatiõis q̃ fit in cõfeſſione ⁊ ſe de
vtroqꝫ libro delere põt dũ viuit ꝑ aquas lachrymarũ
q̄ talis penitẽs ſcribit in libro ſcꝫ appellatiõis in cõfeſ-
3 ſione iſta maledicta ſcꝫ ab eo cõmiſſa. Et delebit ea aq̃s
amariſſimis Numeri.v. Libri etiã vite vl' ſunt meriti
vel p̄mij: quoꝝ primus ſe tenet ex parte virtuoſe opan
tis in via. Secund⁹ ſe tenet ex parte gl'ioſe remuneran
tis in patria. Prim⁹ eſt aĩa ſeu ꝯſcientia viri iuſti: de q̃
cũ in eo dei mandata ſcribanꝫ diliganꝫ ⁊ ope impleanꝫ
dici põt illud Baruch.iij. Hic eſt liber mãdatoꝝ dei.
¶ Ad cuius libri ꝑfectionẽ ⁊ conſeruationẽ duo requi
runꝫ: correctio ⁊ aptio. ¶ Primũ patet q̄ ſicut de no-
uo null⁹ ſcribiꝫ liber: quin aliquẽ habeat defectum: et
ſic correctiõe indigeat. Sic nullus de nouo naſciꝫ hõ
qui illã generalẽ euadat ſententiã: qua diciꝫ in pſ.cxv.
Oĩs homo mẽdax.i. in aliquo defectuoſus: q̄ nemo
ſine crimine.i. ſine aliquo defectu viuit: g̃ neceſſariũ eſt
ꝙ quiſcũqꝫ librũ ſcꝫ vite corrigat ad exẽplar qð ſibi in
monte: id eſt in chriſto monſtratũ eſt. Sicut ptꝫ. E.vij.
7. radendo falſum qð in eo eſt ad exemplar libri: de q̃
P.ij.30. Anteq̃ꝫ in mortis iudicio oĩbus oſtẽdaꝫ ⁊ pu
bliceꝫ. Et hoc tanto diligenti⁹ eſt faciendũ: quanto li-
ber tunc pluribꝫ oſtendeꝫ: quantoqꝫ maior ꝯfuſio erit
ei qui librũ ſuũ male ſcripſit nec correxit ⁊ maior gloria
⁊ vtilitas ei qui bene ſcripſit ⁊ diligẽter ornauit ⁊ cor-
rexit. Jn illo nanqꝫ libro tunc correcto vel nõ correcto
ſalus quorũcunqꝫ pendebit ⁊ ꝑditio: q̄ dum cũ exem-
plari cõcordauerit ad liberariã celi recipieꝫ. Si vͦ fal-
ſus fuerit ⁊ diſcordauerit expelleꝫ: videat g̃ quilibet di
cta ⁊ facta ſua vt diligẽter correcta exarenꝫ in libro ſti-
lo ferreo. Job.xix. vie huius libri ſunt ſenſus. S.vj.3.
¶ Secundũ ptꝫ: q̄ ſicut liber non põt corrigi niſi ape
riaꝫ in ꝯfeſſione. Sic nec liber ꝯſcientiarũ: niſi aperiaꝫ
in ꝯfeſſione immo ſicut liber corrumpiꝫ: niſi aliquãdo
aperiaꝫ: ſic ꝯſciẽtia que a confeſſiõe receſſit: ſicut aper-
te liber inuolut⁹. Apo.vj. Neceſſe eſt g̊ aperire librũ ⁊
ſoluere ſignacula eius. Apo.v. ¶ Secund⁹ eſt gl'ia re-
munerantis: que eſt ipẽmet deus: q̇ ideo liber dici põt
quia ſicut in libro veritates rerũ ſcriptarũ clare appa-
rent: ita in libro illo increato qui liber generatiõis Je-
ſu chriſti. Math.j. Veritates rerũ creatarũ clare vidẽ
tur ſicut oſtẽſum eſt. A.xxv.17. Hic ergo eſt liber vi-
te ⁊ teſtamẽtũ altiſſimi: ⁊ agnitio veritatꝰ. Ecc̃i.xxiiij.
Nota. P.ij.3.⁊.X.j.8.⁊.C.vij.17. cum ſequentibus.
4 ¶ Libri vͦ indifferẽtes ad mortẽ vel vitã in arbitrio
legentis ſunt res tꝑales a deo create: que libri dici pñt:
ꝓpter tres ſimilitudines ⁊ ratiões quas cõmunes ha-
bent cum libris ſcriptis. ¶ Primo quia ſicut ex inſpe-
ctione librorũ deuenitur in cognitionẽ rei dubie q̃ que
ritur ita ex conſideratiõe creaturarum deueniꝫ: in co-
gnitionem dei ⁊ rerũ non viſarum: iuxta illud Ro.j.
Jnuiſibilia inquit ipĩus a creatura mundi: per ea que
facta ſunt intellecta conſpiciũt ſempiterna quoqꝫ vir-
tus ⁊c̃. ¶ Cum eñ oĩs creatura effectus ſit: neceſſa-
rio dicit ⁊ docet ſe cauſam habere. Et ſic pueris his de
dit deus ſcientiã ⁊ diſciplinã in oĩ libro: id eſt creatu
ra. Dañ.j. ¶ Secũdo quia ſicut in libro materiali: qui
ſolũ reſpiciunt literas groſſas ⁊ capitales ad ludũ ⁊ cu
rioſitatem nunq̃ꝫ erũt boni clerici: nec ſic dei vel ſui co
gnitionẽ acquirẽt: ita qui creaturis vtunꝫ ad volupta
tem ⁊ curioſitatẽ potius q̃ꝫ ad vtilitatẽ: qui ſolũ reſpi-
ciunt illud qð pulchrũ ⁊ delectabile eſt oculis: nec eas
ordinant vel eis vtunꝫ ad dei cognitionẽ ⁊ amorẽ: nũ
q̃ꝫ per eas ad dei ꝑfectam ducenꝫ viſionem. Jllis eñ
qui ſic libro iſto vtunꝫ eſt in ore illoꝝ dulcis: ſed poſt-
modũ amaricabit ventrem eoꝝ d̃ quo Apo.x. Accipe
librum ⁊ deuora illum: ⁊ amaricare faciet ventrẽ tuũ:
⁊ in ore tuo erit dulce tanq̃ꝫ mel. ¶ Tertio quia ſicut 5
frequenter accidit qui plus in libris abundant maio-
remqꝫ librorũ habẽt copiam minus ſunt ſtudioſi: mi-
nuſqꝫ ſciunt: pluſqꝫ ſunt negligentes vt aliqua ꝑfecte
ſciant ⁊ cordetenus: quia cogitãt ſemper ad libros ſu-
os habere recurſum: quãdo indigebũt quod corrige-
re nõ poſſunt: qui librum ad temp⁹ ex accõmodato ac-
cipiunt: ⁊ ideo diligenti⁹ in eo ſtudentes: quãdo p̄ni
amiſſis vel abſentibꝫ libris ignorantiã ſuam dolentes
erubeſcunt: alij de ſcientia ſua conſolanꝫ. Sic ſpiritua
liter illi quibus maior eſt diuitiarũ ⁊ creaturarum co-
pia qua mente excecanꝫ minus ſunt vt frequẽter dili-
gentes vt eas ad dei ordinent cognitionẽ vel amorem
minoremqꝫ dei ⁊ omniũ que ad ſalutẽ illorum ꝑtinẽt
habent cognitionẽ. Ex quo patet: ꝙ ſicut melius eſſet
habere vnum paruũ robanũ vel librum quemcunqꝫ
pauperem in ipõqꝫ vtilia querere: ⁊ ad eius doctrinã
ſaluti proprie ⁊ ꝓximi cooperari: q̃ꝫ currũ plenum ha-
bere libris ⁊ totum ignorare vel in illis querere vana:
ita melius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorũ
multas: quia in morte quãdo illi amiſſis libris diuitia
rum ſuarũ in quibꝫ quia ſemꝑ ſperabãt ſicut ille in pſ.
lj. Qui ſperant in multitudine diuitiarũ ſuarũ: ſicut
predicti in libris ſuis de dei cognitiõe vel amore vl' vti
lium factione min⁹ curabant: cogitantes ꝙ cum diui-
tijs ſemꝑ ſe cuſtodirent quantumcũqꝫ eſſent mali ⁊ di
uites ⁊ dicẽtes ꝙ cum pecunia etiam zelum emere pñt
⁊ ꝙ in omnibꝫ neceſſitatibꝫ: ſicut predicti ad libros: ita
ipĩ ad diuitias habere valunt recurſum in infernum:
vbi nec eſt ratio nec ſcientia ignorãtes deſcendẽt iſti cũ
pauꝑtate ſua iuſta in celũ aſcendẽt habẽtes ſolatio ſan
ctos libros.j. Macha.xij. quoꝝ ſcꝫ nomĩa ſcripta ſunt
in libro vite. Phil.iiij.
¶ Pro quo eſt ſciendũ: ꝙ liber vite vicꝫ digniori: diciꝫ Ar.ij.
ꝯſcriptio aliquoꝝ ordinatoꝝ ad vitã eternã in noticia
dei que noticia per quãdã ſimilitudinẽ liber vocaꝫ: q̄ 6
ſicut olim noĩa ſub imꝑatore romano militantium vl'
ei in magno ſtatu aſſiſtẽtiũ in quodã libro ſcripto erãt
ſicut ptꝫ ꝑ leges ciuiles primo in inforciato li.xxix.ti.de
teſtamẽto militari: lege ex eo tꝑe: in q̃ lege caueꝫ: ne mi
lites militũ gaudeãt p̄uilegijs a lege eis cõceſſis: ſic̃ de
teſtamẽto ſanguĩe ꝓpo rutilãte ſcribẽdo ⁊ hmõi: d̃ q̇bꝫ
habeꝫ. O.iiij.14. Añq̃ꝫ ĩ libro inſerti eſſent ⁊ inſcripti
q̃ntũcunqꝫ eſſent ad h̊ electi vl' noĩati. Nota. M.vij.
8. ¶ Secũdo idẽ ptꝫ de ill' q̇ imꝑatori in magnis pare-
bãt ſtatibꝫ ĩ Digeſto nouo li.xij.ti.d̃ albo ſcribẽdo le-
ge decuriões vbi ꝯtineꝫ ꝙ decuriões ĩ albo ita ſcriptos
eſſe oportet vt lege municipali p̄cipiꝫ: vt ſcribãꝫ eo or-
dine q̃ q̇s eoꝝ maxime honore in municipio funct⁹ eſt
Jta militãtes ſb̃ celi imꝑatore in magniſqꝫ ei famulã-
tes meritꝰ in ſua ſignati ſũt noticia vt eoꝝ q̇ſqꝫ ꝓ me-
ritis honorẽ habeat. Si eñ iudex ⁊ imꝑator hoĩm ĩ li-

bꝛo ſuo noĩa militũ ⁊ miniſtroꝝ ſuoꝝ ex bona eq̃tate
ſcripta habere debuit: quãto magꝭ ille impatoꝛ ⁊ iudex
celeſtꝭ in q̊ eſt oĩs eq̃tas noĩa militũ ſuoꝝ ad remune-
randũ ⁊ honorandũ in libꝛo noticie ſue ſcripta hr̃e de-
bet vt ſpecialit̃ librũ ſcribat ip̃e q̃ iudicat: ⁊ oẽs ꝓ me-
ritis remunerat. Job. xxxj. Propt̃ h̃ nãq꞉ ꝓpha ꝯgrue
ſe vidiſſe atramẽtũ ſcriptoꝛis ad renes eiꝰ Ezech. ix.
Ar. iij. ¶ Et nõ ſolũ p̃dicti milites: ⁊ finalit̃ ꝑſeuerãtes in dei
ſcripti ſunt noticia: ſ꞉ etiam deficiẽtes vt liber ille tam
7 bonos includat q̃ malos vt de illo verificet̃ illud: ps̃.
xxxviij. Impfectũ meũ viderũt oculi mei. Et cãm ſub
dit: dicẽs: ĩ libro tuo oẽs ſcribent̃. S꞉ tñ diuerſimode
⁊ ad diuerſos fines ⁊ effectꝰ: q꞉ boni ibi ſcribunt̃ ſcien
tia approbatiõis: vt ille q̃ facta illoꝝ approbat ⁊ remu-
nerat. Mali vo ibi ſciunt̃ ſciẽtia ſimplicꝭ noticie vt pu
niant̃. Iterũ boni ĩ illo libꝛo diuerſimode ſcribunt̃: q꞉
q̇dã ſcribunt̃ ⁊ p̃deſtinant̃: vt habeãt vitã eternã im-
mutabilit̃: ſicut mater dei: q̇dã vt habeant vitã eternã
infinitã: ſc꞉ in vſu gr̃e ⁊ oſtẽſione ⁊ ꝑſeuerãtia bonoꝝ
operũ: ita vic꞉ ꝙ ſi iſta finalit̃ ſeruãt: ſeruent̃ ⁊ ſaluent̃
ſi ꝑdãt: ꝑdant̃. In q̊ caſu ꝯditionẽ illoꝝ tenẽt mercato
rũ de q̇bꝫ dictũ eſt. S. iij. 28. Et ſic q̃tũ ad talẽ p̃ſentẽ
iuſticiã ⁊ grãm in q̇bꝫ ſaluari potuiſſet: ſi cooꝑari vo-
luiſſet fuit p̃deſtinatꝰ ⁊ q̊dãmodo in libꝛo iuſtoꝝ ſcri-
ptus. Judas ꝓditoꝛ ⁊ oẽs q̇ qñq꞉ boni fuerũt in libꝛo
belloꝝ dñi. Nũeri. xxj. q̇ tñ q꞉ in malicia ⁊ ĩ bello dñi
foꝛtit̃ nõ ꝯſtiterũt nec finalit̃ vicerunt: in eis verificatũ
eſt qđ de eis ſcriptũ eſt ꝑ ꝓpham dicentẽ: deleant̃ de li-
bꝛo viuentiũ ⁊ cũ iuſtis nõ ſcribant̃ in ps̃. lxviij. q꞉ re-
cedẽtes a te in terra ſcribent̃. Jere. xvij. i. infra terrã in
inferno in libꝛo diaboli ⁊ in ſcriptura domꝰ iſrl̃ nõ ſcri
8 bent̃ Ezech. xiij. ¶ Quo p̄ de illo q̇ vicit in p̃dicto bel-
lo dñi ⁊ diaboli: dicit̃ Apoc̃. iij. Qui vicerit: ſic veſtiet̃
veſtibꝫ albis ⁊ nõ delebo nomẽ eiꝰ de libꝛo vite. ¶ Pa
tet g̊ ꝙ liber iſte ĩ aliq̊ aſſimilat̃ libꝛo ſeu regiſtro ep̃oꝝ
⁊ rotulis viſitatoꝝ: q꞉ ſicut in regiſtris ep̃oꝝ ſcribunt̃
⁊ intitulant̃ noĩa oꝛdinandoꝝ ſeu oꝛdinatoꝝ: ⁊ ad q̊s
titulos ſunt oꝛdinati: ⁊ noĩa ꝓmotoꝝ ⁊ ad q̃ beneficia
ꝓmoti ſunt: ſcribunt̃ etiã priuãdi ⁊ degradãdi: ſeu pri
uati ⁊ degradati: ⁊ ob quã cãm ſic puniunt̃. In rotu-
lis etiã viſitatoꝝ ⁊ ſpecialit̃ inter q̊ſdã religioſos noĩa
ſcribunt̃ aliq̊rũ q̇ ꝓ ſcientie ⁊ moꝝ meritis ad maioꝛa
ſunt exponẽdi noĩa etiã alioꝝ q̇ ꝓ demeritꝭ ſunt puni
endi vel puniti. Ita in libꝛo vite: q̇ eſt dei immutabilꝭ
ſciẽtia q̃ ſcit q̇ boni q̇ ve mali ſunt: vel q̇ ſaluãdi vel q̊
dãnandi ſunt in q̊ oẽs ſcribunt̃: boni ſcribunt̃ ob q̃lia
merita: ⁊ ad q̊s gradꝰ in celo ꝓmouẽdi ſũt: ⁊ mali ꝓpt̃
q̃ pctã ſunt puniẽdi: dicit̃ tñ liber vite a digniori: ſicut
liber Auguſtini in quo tractat̃ tã de ciuitate dei: q̃ dia
boli: vocat̃ tñ a digniori liber de ciuitate dei: ita liber
iſte de quo Apoc̃. xx. ⁊ aliꝰ liber apertus eſt liber vite.
9 ¶ Circa quẽ vnũ eſt aduertendũ: ꝙ vic꞉ licet diuerſi
in eo diuerſimode vt p̃dictũ eſt: ſcribant̃: ⁊ alij muta-
biliter ⁊ alij immutabilit̃: tñ in illo nec eſt diuerſitas:
nec mutatio aut viciſſitudinis obumbꝛatio. ¶ Pro q̊
eſt ſciendũ: ꝙ liber p̃dictꝰ q̊dãmodo duas habet pagi
nas: vel duo folia quoꝝ vnũ eſt om̃ino immutabile.
¶ Primũ ſe tenet ex parte dei: qđ nihil aliud eſt q̃ eiꝰ
eſſentia: ꝓut in illa om̃ia relucent ⁊ clare oſtẽdunt̃: in
hoc libꝛo ſeu folio nihil de nouo ſcribit̃ vl̓ delet̃: quia
ſcriptura ibi nihil aliud eſt q̃ rerũ idea ſeu rep̃ſentatio
que nõ eſt aliud ab eius eſſentia. ¶ Alia ſe tenet ex p̃te
noſtra que pagina quantũ ad fundamẽtũ in quo ſcri-
ptura fundat̃: eſt liber aĩe: de quo Ezech. ij. Ecce manꝰ
miſſa ad me in qua erat inuolutꝰ liber ⁊ ſcripte erant in
eo lamentatiões q̃tũ ad penitentes: ⁊ carnẽ q̃tum ad
beatos in quibꝫ ſemꝑ eſt carmẽ laudis: ⁊ ve q̃tum ad
dãnatos. ¶ Sola vo pagella q̃ in aĩabꝫ ſcribit̃ penitẽ-
tium ſeu peregrinantiũ ⁊ viatoꝝ eſt mutabilis: q꞉ ipſi
de gratia in peccatũ ⁊ econuerſo freq̃ẽter mutant̃: q꞉
licet om̃is ſcriptura gratiarũ ⁊ virtutũ que in aĩabus
ſcribunt̃ iuſtoꝝ exemplata ſit ab exemplari diuino qđ
eſt immutabile: tamen ſicut videmꝰ in libꝛis materia-
libus: ꝙ exemplari non mutato: exẽplatũ deleri ⁊ mu-
tari põt: ita in ꝓpoſito libꝛi iſti de quibꝫ Danielis. vij.
Judicium ſedit: ⁊ libꝛi aperti ſunt: quibꝫ aptis inuen-
tũ eſt ꝙ exemplari libꝛo: qui in deo eſt nõ mutatio ex-
emplatus liber in animabꝫ mutatus eſt de virtutibus
ad vitia.
¶ Sed cũ liber ille exemplar: id eſt dei ſcientia ſit tã in Arti. iiij.
uariabilis ⁊ immutabilis ꝙ a nullo mutari poſſit: vi-
detur ſequi: ꝙ quicquid ſit de neceſſitate eueniet: pona 10
mus ergo ꝙ ſcit aliquẽ damnandũ eſſe: ille de neceſſi-
tate damnabit̃: quia ſciẽtia dei mutari non põt: ⁊ ſic vi
det̃ ꝙ damnatõis cauſa ſciẽtie dei potius q̃ voluntati
peccatoꝛis attribui debeat: ſic eñ arguũt ip̃i dicentes:
quare ieiunabimꝰ vel alia opa penitentie faciemꝰ cum
om̃ia euenient ſicut deus ſcit: ꝙ vult illa eſſe ventura:
fruſtra inquit conamur: quia ſi deꝰ ſcit ⁊ vult ꝙ bene
faciamus ⁊ ſaluemur: ſaluabimur ⁊ econuerſo. Licet
iſtis obiectionibꝫ doctoꝛes Theologie hactenus ſubti
liter ⁊ veraciter reſpõdiſſe inueniant̃: quia tamẽ layci
⁊ parũ literati iſta cõmuniter obijciũt: qui ſubtiles nõ
intelligunt nec approbãt reſpõſiones melius eis rudi-
bus ⁊ ſenſibilibꝫ ſatis ſit exemplis. ¶ Querendũ eſt g̊
ab illis quare tantũ laboꝛant circa diuitias acq̇rẽdas:
vel circa ſeculi honoꝛes ⁊ ſcientias lucratiuas ⁊ carnis
delicias ⁊ circa equos ⁊ alia neceſſaria eligẽda vl̓ emẽ-
da vel circa vitã ꝓlongandã per medicine ⁊ medicoꝝ
artem: per dicta eñ ꝓpria in his omnibꝫ fruſtra labo-
rant: ⁊ in vanũ conant̃: quia deꝰ ab eterno ſciuit: ſi de-
buerũt eſſe diuites vel non ſi magnũ honoꝛem ſeculi:
vel delicias carnis: vel ſcientiã magnam vel equũ vel
alia neceſſaria ⁊ longeuitatem eſſent habituri vel non.
¶ Si ergo ſciuit iſta eſſe futura eis: quare tãtũ circa il-
la ſollicitant̃ que de neceſſitate eis euenient. Si vo his
contraria ſciuit eis euenient: quieſcãt ergo ⁊ doꝛmiant
⁊ non cogitant: quõ diuitias ⁊ honoꝛes ꝯſequant̃: nec
comedant: aut medicinã adhibeant coꝛpoꝛi vt diutius
viuant: quia ſi deus ſciuit illos diu victuros ſine cibo
diu viuent: ⁊ ſi contrariũ ſciuit ſi ſaniſſima ⁊ delicatiſ-
ſima comedãt nõ viuẽt nec dicãt puero ꝙ equũ ad eq̃
tãdũ paret: q꞉ ſi ſciuit eos eq̇taturos de neceſſitate eq̃-
tabũt. Ceſariꝰ ſcribit: ꝙ ꝑ iſtũ modũ rñderũt q̇dã me
dici cuidã egroto q̃ artẽ illoꝝ talibꝫ expugnabat vbis:
ſi inquiũt deꝰ ſciuit te in iſta infirmitate moꝛiturũ: d̓ ne Exiij
ceſſitate moꝛierꝭ: q̃re g̊ a nob̃ q̊s ſanꝰ ꝯtẽnere ſolebas:
infirmꝰ ꝯſilia petis: q̊rũ ꝯſilia ⁊ adiutoꝛia vacua eſſe af
firmare ſolebas. ¶ S꞉ dicẽt ꝙ ſic laboꝛãt ⁊ ſollicitant̃
ꝓ ſuſtẽtatiõe ſua ⁊ ſuoꝝ: ⁊ ꝙ deꝰ vult ꝙ h̃ faciãt q̃ntũ 11
cũq꞉ h̊ ſciat ⁊ ab eterno ſciuerit: q꞉ cũ h̃ ꝙ ſciuit talẽ fi-
nẽ vl̓ effectũ eſſe vẽtuꝝ: ſciuit etiã media ꝑ q̃ eſſet vẽtu
ra: vel ꝑ que ab illo fine deficeret: ⁊ ꝑ q̃ media talẽ ter-
minũ attingeret vel non attingeret: illa aũt media fate
ri volunt eſſe laboꝛes ⁊ ſollicitudines ſcilicet ⁊ opera: q̃
ſue ꝓprie derelinquunt̃ voluntati ad faciendũ ⁊ attin
gendum finem illũ: vel ad non faciendũ: ⁊ non attin-
gendũ. Si iſta conceſſerint circa victũ ⁊ veſtitũ coꝛꝑis
ꝙ vic꞉ cum ſcientia ⁊ volũtate dei ſtet ꝙ ip̃i cooperent̃
ꝓ coꝛꝑali ſuſtẽtatiõe ⁊ tꝑali vita ⁊ ꝙ ſciẽtia dei q̃ntũ-
cũq꞉ ſit ĩmutabilꝭ: nõ ſufficit ad h̃ ꝙ iſta acq̇rãt ſine il-
loꝝ cooꝑatiõe ⁊ ſollicitudine. A foꝛtioꝛi rõne eos hoc

cõcedere oportebit: ꝙ de⁹ velit etiã ꝙ per opa penitẽtie ꝛ charitatꝭ laborẽt ꝛ ſollicitent̃ vt ſuſtẽtationẽ acq̃rãt eternã ꝛ vitã glͦioſam: ꝛ ꝓ tãto velit ꝙ efficaci⁹ circa illã operent̃ ille q̃ omẽ rõnabile vult de⁹: quãto illa melior: maioriſq3 eſt valoris: Si em̃ ſciẽtia dei ſola ĩ alijs q̃ ad corp⁹ ptinẽt nõ ſufficit: ḡ nec in his q̃ ad aĩam ptinẽt. Cũ ad hoc nat⁹ ſit hõ vt ſpecialiter laboret vt finẽ ſuũ ad quẽ ordinat̃ attingat: hec em̃ oĩa hñt naturalia eis indita: ꝙ in his q̃ ad finẽ ſuũ inclinant naturalẽ efficaci⁹ ꝛ forti⁹ opent̃ ꝛ conent̃. Sicut ptz in motu lapidũ deorſum: cũ em̃ finis ꝛ naturalis eius q̃es ſit eſſe deorſum: ſp ad h conat̃ vbicq3 poſit⁹ fuerit. Cũ ḡ hoĩs finis a deo ordinat⁹ ſit vita beata: maxime ad illã adipiſcendã conari deberet: aliter nõ ſolũ ꝯ rõnem ꝛ natu-
12 rã ꝓpriã: ß ꝯ oĩm rerũ facit ꝯditionẽ ꝛ naturã. Sicut ḡ nõ obſtãte ꝙ de⁹ oĩb⁹ reb⁹ certos indidit ꝛ ordinauit fines ꝛ eoꝝ p̃ſciuit fines ꝛ fortunas: ip̃e tñ vt fines illos aſſequat̃ motib⁹ conat̃ naturalib⁹. Sic nõ obſtãte ꝙ de⁹ hoĩem ordinauit vel p̃deſtinauit ad finẽ ſupnaturalẽ: ip̃e tñ ad illũ adipiſcendũ ꝓprijs coopari debet laborib⁹: ſicut ptz. P. xj. 4. Quia ſm beatũ Gregoriuz in li. dialogoꝝ. Et allegat̃ ĩ Decreto. xxiij. q̃ſtione. iiij. Obtineri: pennis regnis p̃deſtinatio ita eſt ab om̃ipotẽti deo diſpoſita vt ad hoc electi ex labore ꝑueniant q̃rũ poſtulãdo mereant̃ accipe qd eis op̃s ante ſecula diſpoſuit donare ſicut plen⁹ patebit infra. c. de p̃deſtinatiõe. ¶ Iſtis p̃libatis: reſpõdet̃ ad argumẽtũ illoꝝ q̃ dicũt de⁹ h ſcit infallibilit̃: ḡ infallibilit̃ euenit: negat̃ cõſequẽtia: q2 oppoſitũ ꝯſequẽtis ſtat cũ antecedẽte: q2 h ꝙ aliqd nõ infallibilit̃ vel neceſſario ſed ꝯtingẽter eueniet: ſtat cũ h ꝙ de⁹ immutabilit̃ ꝛ infallibilit̃ illd ſcit: q2 infallibilit̃ ꝛ immutabilit̃ in antecedẽte ꝛ ꝯſequẽte nõ referunt̃ ad idẽ: q2 in antecedẽte refert̃ ad intuitũ diuine p̃ſentie: in ꝯſequẽte refert̃ ad rerũ euentũ:
13 ſic ptz ex Decreto ſumpto ex vbis Auguſt. xxiij. q. iiij. Nabuchodonoſor. §. nõ ḡ neceſſitatẽ: referẽdo em̃ ſciẽtiã dei ad rerũ euentũ: ita res illas ſcit: vt euenient ß euenirũt ꝯtingẽter: ḡ ꝛc. Nõ. P. xj. 11. ¶ Ex qb⁹ ptz ꝙ immutabilꝭ dei ſciẽtia nõ eſt maloꝝ cauſa: q2 hec immutabilitas nõ ad res malas cauſandas refert̃: ß ad dei noticiã: quẽ nihil latere põt. Hoc etiã in apto ꝛ ſenſibili: ptz exẽplo de ſciẽtia hũana: hõ vidẽs vnũ aliũ hoĩem occidẽ: ꝛ occiſorẽ ad ſuſpẽdiũ duci: infallibilit̃ iſta ſcit: vidẽs etiã ꝛ ſciẽs multa mala eſſe in mũdo: ꝛ hec imutabilit̃ ita eſſe intelligẽs: iſtoꝝ cauſa non eſt: ß homicidij cauſa fuit occiſoris mala volũtas. Sic in ꝓpoſito: ſicut ille videt homicidiũ corã oculꝭ ſuis fieri: nec tñ illi⁹ eſt cauſa: ß occiſoris volũtas ꝛ ꝑuerſitas: ita de⁹ p̃ſentialit̃ ab eterno vidit oĩa mala q̃ fuerũt ſunt vel erunt:
14 nec tñ illoꝝ eſt cauſa: ß maloꝝ hoĩm ꝑuerſa voluntas. Vñ Augu. li. iij. de libero arbitrio. Sicut inq̃t tu memoria tua: nõ cogꝭ facta eſſe q̃ p̃terierũt: ſic de⁹ p̃ſentia ſua nõ cogit faciẽda eſſe q̃ futura ſunt. ¶ Si obijciat̃ ꝙ aliter ſic de ſciẽtia dei atq3 alit̃ de humana: reſpõdet̃: ꝙ in aliq̃ eſt aliter: in aliq̃ idẽ. In h em̃ alit̃ eſt: q2 ſciẽtia ſua: ſc3 approbatiua q̃ dixit: ꝛ facta ſunt eſt oĩm bonoꝝ cauſa: q̃ nr̃a ſciẽtia cauſare nõ põt. In h vo idẽ eſt ꝙ ſicut volũtas vel ſciẽtia hũana hñ ordinata licet mala culpe videat: nõ tñ ei placet: q2 vellet oẽs hoĩes bonos eſſe: nec culpã in eis cauſat: malũ tñ pene boni iudices ꝛ ſciunt ꝛ volũt ꝛ cauſant: q2 non placet eis nec cauſant ꝙ vn⁹ aliũ occidat licet h videant. Sed placet eis ꝛ cauſant: ꝙ occiſor ſuſpẽdat̃: Sic de ſciẽtia ꝛ volũtate diuina q̃ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri inq̃ntũ hoĩes ſunt et vult eos dãnari inq̃ntũ pctõres: ſcit ꝙ malũ faciũt culpe: ꝛ nõ placet ei: nec illud in eis cauſat: ſcit ꝙ dãnant̃ ꝛ puniunt̃ ꝛ placet ei ꝛ cauſat illd. ¶ Patet ḡ ꝙ alia eſt cauſa furti vel homicidij: alia ſuſpẽdij: q2 p̃mũ cauſat fur: ſm index: nec in h in deo dicẽda eſt diuerſa voluntas: q2 tota diuerſitas rerũ reſpicit euẽtũ. Nõ obſtãte ḡ dei ſciẽtia: ſi vis in libro vite ſcribi: ſume tibi librum grandẽ ꝛ ſcribe. Eſa. viij. i. fortiẽ ꝛ diligẽter age: vt ibi ſcribarꝭ ꝛ ſalueris: q2 nõ intrabit in illã aliqd coinq̃natũ ꝛ faciẽs abominationẽ ꝛ mendaciũ niſi q̃ ſcripti ſũt in libro vite agni. Apo. xxj.

¶ Quanta aũt ſit hui⁹ ſcripture tam in vita q̃3 in mor- Ar.v.
te vtilitas in parte exemplis oſtendit̃ ꝛ auctoritatibus
¶ Exemplis hoc oſtendit̃ per rotulos magiſtroꝝ vni- 15
uerſitatũ in quib⁹ ſcolariũ nomina ſcribunt̃: ob quam ſcripturã in multis defendunt̃ ꝛ vniuerſitatis gaudẽt priuilegijs qd non faciunt alij quoꝝ nomĩa inſerta nõ ſunt. Sic ſpecialiter quorũ noĩa ſũt in libro vite a deo. ꝛ ab angelis in vita a multis tentationib⁹ ꝛ aduerſitatibus ſp̃ualibus cuſtodiunt̃ ſicut patet Apo. xiij. vbi dicit̃ ꝙ adorabũt beſtiã oẽs qui habitant terrã quorum noĩa non ſunt ſcripta in libro vite agni. ¶ Sicut ergo tempe guerre tranſeũtes per terrã alicui⁹ dñi: nitunt̃ aliquã habere dñi illius ꝓtectoriã ſcripturã: ita tpe belli ſp̃ualis nitamur habere ſcripturam libri vite. ¶ Huius etiã vtilitas in morte patet tam per p̃dictũ exemplũ de rotulo vniuerſitatis: quia ſicut ad illũ honorandũ: ꝛ ꝓ ip̃o orandũ ꝛ ad terram ꝛ eccl'iam deportandũ: cuius nomẽ in rotulo alicui⁹ magiſtri inuenit̃ oẽs concurrũt magiſtri: ita deus ꝛ angeli ad talem ꝛ non ad alios: quia tũc qui nõ eſt ſcriptus in libro vite miſſus eſt in ſtagnũ ignis. Apo. xxj. q̃3 per ſimilitudinẽ libri hoſpitalioꝝ ſancti Ioãnis: quia ſicut illi quo- 16
rum noĩa in illoꝝ ſcribunt̃ regulis vel regiſtris que ꝑ eccl'ias portant̃: hanc conſequunt̃ corpalem vtilitatẽ: ꝙ licet de meritis ſuis exigentib⁹ ſuſpendant̃: tamẽ corpore illoꝝ ad terrã portant benedictã: ita iſti ſp̃ualem conſequunt̃ vtilitatẽ talem videlicet ꝙ quecunq3 morte mortui fuerint in refrigerio erunt: ad terrã etiã portabunt̃ viuentiũ ꝛ ſalutis eterne: quia in tpe illo ſaluabit pp̃ls tu⁹ qui inuent⁹ fuerit in libro vite ꝛc. Dañ. xij. Nota quõ chriſt⁹ eſt liber. P. ij. 20.

Locutionis et linguaruz. L.v.

Primo oſtendit̃ differẽtia. Secundo experiẽtia. Tertio tam male locutiõis: q̃3 lete audientie ingratitudo. Quarto periculũ. Quinto pena. Sexto remedia. Septimo bone locutiõis premium.

¶ Dictum ad primũ loquunt̃ quidem bene: quidẽ ma- Ar.i.
le. Bene loquit̃ quis de tribus: de deo: de ſeip̃o de proximo. ¶ De deo: tria: ꝓpter tria cõmoda. Primo ꝓpter
beneficia clemẽtie: vt diligatur: ſicut beneficiat⁹ loqui- 1
tur amicis: ſc3 de beneficijs ſibi factis: vt benefactores illos diligant: eiſq3 regratient̃. Sic debet p̃dicator in p̃dicatione publica: ꝛ quilibet bon⁹ in ſocietate priuata de dei loqui beneficijs: creatiõis: redẽptiõis: gubernationis: glorificatiõis. Exemplo paſtorũ: qui de chriſti natiuitate loquebant̃ adinuicem. Luce. ij. Et exemplo illius de quo dicit̃ Numeri. vij. Solutũ eſt vinculũ lingue eius: ꝛ loquebat̃ recte. ¶ Secũdo opera miraculoꝝ: de quib⁹ habet̃ capitulo de fide: ꝛ documẽta ſapientie: vt cogn̄ſcat̃: ꝛ fides recta habeat̃: ꝛ ei in oĩb⁹ obediatur: q2 ſicut ſcholaris de magiſtri ſui loquit̃ doctrina ꝛ factꝭ vt plures eius diligant doctrinã: ꝓpter quã famam bonã plures ad eum confluãt. Sic bon⁹ tam publice q̃3 priuate: miracula: ꝛ magnalia: ꝛ doctrinã ꝛ ſapientiã dei. Exemplo pſalmiſte dicẽtis: pſ. cxviij. Loquar de teſtimonijs tuis in ꝯſpectu regũ ꝛc. Et pauli

dicētis:ſapiētiā loquimur īꝑfectos.j.Coꝝ.ij.¶ Sʒ
quia nōnulli:nec eū diligunt:vel ei ſeruire volūt: vel
credere rōne beneficioꝝ:vel miraculoꝝ:ſed poti⁹ rōne
verberū:ſicut aſin⁹ piger:⁊ ſeru⁹ maliuol⁹.¶ Tertio
loquēdū eſt de eius potētia quō ei rebelles:hic tꝑaliter
⁊ alibi eternaliter affligit.Exēplo apl'oꝝ.q̄ loquebant̄
magnalia dei.Actuū.ij.Sed q̄s loquet̄ potētias dn̄i:
in pſ̄.cv.¶ De ſeip̄o loq̄ etiā debet tria:ꝓpter tria auā=
2 tagia.¶ Primo:q2 ſicut eger loquit̄ medico de ſua īfir
mitate:ita pctō primo loq̄ debet:ſuū pctm̄ in ꝯfeſſione
vt abſoluat̄ dicēs:loquar in amaritudine anime mee.
Job.x.Nihil zelando:exemplo Job dicētis.Nō par=
cam ori meo loq̄r in tribulatiōe ⁊c̄.Job.vij.¶ Secun
do:ſicut indigens loquit̄ diuiti de ſua pauꝑtate:ita lo=
quendū eſt deo in orōne.Exemplo Anne q̄ ꝓ ꝓle petē
da loquebat̄ in corde.j.Re.j.Sic Dauid ꝓpheta ꝓ fi
ne ſuo ſciendo:ne vicʒ finē haberet malum:⁊ improui
ſum:dicēs.Locut⁹ ſum in lingua mea: notā fac mihi
dn̄e finem meū:in pſ̄.xxxviij.Quanto ğ pauperiores
ſim⁹:⁊ in multis deficiētes:⁊ de fine incertiores:tanto
inſtanti⁹ orare debem⁹:q2 cum obſecrationibꝫ loquit̄
pauꝑ.Prouer.xviij.¶ Tertio ſicut negociator libēter
loquit̄:⁊ audit loqui de lucro ſuo captādo:⁊ periculo
ſuo vitando:ita bon⁹:q̄ dicere pōt illud Eccl'.vlti.De
dit mihi dn̄s linguā mercedē meā:ꝑ quā ſcʒ loquar de
mercede eterna:loquens de regno dei.Actuū.j.Et au=
res per q̄s audiaʒ q̄d loquat̄ in me dn̄s: in pſ̄.lxxxiiij.
Vel aliter loq̄ debet de ſeip̄o tripliciter.¶ Primo deo
in corde ꝑ contritionē ſicut eger de infirmitate gemit:
pſ̄.xl.Ego dixi dn̄e miſerere mei:ſana aīam meā: quia
peccaui tibi.¶ Secūdo ore ꝯfitendo:ſicut eger medico
infirmitatē oſtēdit:pſ̄.lxv.Locutū eſt os meū in tribu
latiōe mea.¶ Tertio ſatiſfactionē cū gratiarūactiōe ac
ceꝑtādo.Exemplo illi⁹ de quo dicit̄ Luce.xj.Cū eie=
ciſſet demoniū locut⁹ eſt mut⁹.Sed heu os habent et
non loquent̄:in pſ̄.cxiij.Non ſit iuſt⁹:de quo dici pōt
illud.iij.Re.viij.Ore locut⁹ es:⁊ manibꝫ ꝑfeciſti: ſic
3 om̄is lingua ꝯfiteat̄.Ro.xiiij.¶ De primo etiā tria lo
quēda ſunt:ꝓpter tres primi vtilitates.¶ Primo nā=
qʒ ſicut bon⁹ religioſus ſecrete admonēdo vel palam
accuſando:alteri loquit̄ religioſo delinquēti.Ita exē=
plo aſine:que falſo ꝓphe loquebat̄.Nūeri.xxij.Pecca
toris loquimini plagas.Prouer.xvj.¶ Secūdo ſicut
meneſtralli loquunt̄:⁊ recitāt corā militibꝫ facta ꝓbo=
rū militū.Et eccl'ia facta legit ſanctoꝝ:ad excitandum
alios ad ſil'ia:ita iuſti exempla bonoꝝ ad imitandū:ad
eloquiū veſtrū corda eoꝝ erigite.¶ Tertio ſicut mater
nunc ꝓmittit dona filio:nūc minat̄ penas: ita iuſti lo
quant̄ primo:p̄mia beatoꝝ eis illa ꝓmittētes ⁊ penas
maloꝝ eis minātes.Exemplo dei:q̄ dicit loq̄r iudicia
4 mea cū eis.Jere.iiij.¶ Malarū v̊o linguaꝝ:tria ſunt
genera:q2 quedā ſunt ocioſe: q̄dā vane: q̄dā ꝑnicioſe.
¶ Ocioſe ſunt q̄ nō loquunt̄ qn̄ deberēt:docēdo:incre
pādo:p̄dicādo:de q̄bꝫ in pſ̄.xxxviij.Silui a bonis.Et
Job.iij.Nōne ſilui?Nōne q̄eui?⁊ venit ſuꝑ me indi
gnatio tua dn̄e.Non ſic Ezeichiel ꝓpha:q̄ ait.Aperto
ore meo non ſilui ampli⁹.Eccl'.xxxiij.¶ Vane ſunt.q̄
circa inutilia occupant̄:de q̄bꝫ in pſ̄.xj.Diminute ſūt
veritates a filijs:vana locuti ſunt vnuſq̄ſqʒ ad primū
Supbia ſuū.¶ Pernicioſe v̊o ſunt lingue ⁊ locutiōes ſuꝑboꝝ:
in q̄bꝫ ſunt labia tumentia cum corde peſſimo ſociata.
Prouer.xxvj.Ex hac oriunt̄ ſuꝑba iuramēta:ꝫ diſper
dat dn̄s vniuerſa labia doloſa:⁊ linguā magniloquā:
Ira in pſ̄.xj.¶ Secūdo ſunt iracundoꝝ.Lingua ei⁹ quaſi
ignis deuorās Eſa.xxx.Et in labijs ei⁹:q̄ſi ignis Pro
Inuidia uer.xvj.¶ Tertio ſunt inuidoꝝ ſicut iudeoꝝ ꝯ chriſtū
dicētiū:ꝑcutiam⁹ eū lingua.Jere.xviij.Et hec eſt ve=
nenoſa lingua:de q̄ oriunt̄ detractiōes:venenū aſpidū
ſb labijs eoꝝ:in pſ̄.cxxxix.¶ Quarto eſt auari:q̄ ꝯgre= Auaricia
gat thezauros lingua mendacij.Prouerb.xxj.Ex hac
v̊ba doloſa:ꝑiuria: ⁊ iuramēta oriūt̄: ꝓhibe ğ linguā
tuā a malo:⁊ labia tua ne loquant̄ dolū: in pſ̄.lxxxiij.
¶ Quinto eſt pigroꝝ:q̄ ſunt ſicut canes muti:nō valē Pigricia
tes latrare.Eſa.lvj.Tales in his q̄ ad dei ꝑtinēt hono
rē:vel ꝓpriā ſalutē dicere pn̄t illō.Exo.iiij.Impeditio
ris ⁊ tardioris lingue:ego ſuʒ.Et ex hac oriunt̄ garru=
latōes ⁊ iudicia ꝑuerſa.¶ Sexto eſt luxurioſoꝝ:a qua Luxuria
oriunt̄ v̊ba turpia:⁊ ad malū mouētia.Et hec lingua
eſt gladi⁹ diaboli:q̄ multos ſpūaliter occidit.Prouer.
xviij.Os ſtulti ꝯtritio ei⁹:⁊ labia ei⁹ ruina aīe.¶ Se= Gula
ptimo eſt guloſoꝝ: q̄ diſpergent̄ ad manducādum: ſi
v̊o non fuerint ſaturati murmurabūt:q̄bꝫ illoꝝ eſt ſi=
cut vrbs patens:q̄ nō pōt cohibere ſpm̄ ſuū loquēdo.
Prouer.xxv.⁊ hoc ſi fuerint ſaturati vel inebriati.In
ter has v̊o duarū locutionū ꝯditiōes.Primo tāta eſt 5
differētia:quāta eſt inter optimū ⁊ peſſimū.Secundo
talis eſt differētia:ꝙ nec prima placet ſecūdis:nec ecō=
uerſo.¶ Primū ptʒ ꝑ exemplū de coco: de quo fert̄: ꝙ
ad deū ſui p̄ceptū:de optimo bolo quē ſciuit ei paran=
do:⁊ peſſimo:in vtroqʒ p̄cepto:obediēs:linguā para=
tā dn̄o ſuo portauit:de quo requiſitus:quō vicʒ: illud Exm̄
poſſet eſſe optimū ⁊ peſſimū?Reſpōdit:ꝙ ſicut nō eſt
aliq̄d meli⁹ bona lingua:in ſignū cuius ſpūſſanct⁹ in
linguarū forte apparuit figura:ita non eſt aliq̄d peius
mala.Quia ſicut bona eſt calam⁹ ſpūſſancti:iuxta illō
pſ̄.xliiij.Lingua mea calam⁹ ſcribe.i.dei: ſicut patet ex
preſſe ꝑ hoc:ꝙ dicit apl's.An inquit experimentū eius
queritis:q̄ in me loquit̄ chriſt⁹.ij.Coꝝ.xiij.Ita mala
eſt calam⁹ ſpūs maligni:q2 iniquitatē in excelſo locuti
ſunt:in pſ̄.lxxij.id eſt in excelſo ſtatu:q̄ʒtū ad ꝑuilegiū:
ꝙ vltra alia habent aīalia in loquēdo vl' in excelſo ſta=
tu chriſtianitatis:ꝯ honorē illius q̄ eos ad ſtatū illū ex
altauit:de quo ꝯquerit̄:in pſ̄.cviij.dicēs.Locuti ſunt 6
aduerſum me lingua doloſa: ⁊ ſermonibus odij ⁊c̄.
¶ Secundū v̊o patet ꝑ exēplū fabule:q̄ fingit̄ ꝙ ſtra= Exm̄
bones ab apibꝫ ad ꝯuiuiū inuitati:⁊ melle ⁊ floribꝫ co
rā eis appoſitis:cū murmure:⁊ indignatiōe receſſerūt
dicentes:illa fetida ⁊ inſolita:⁊ eis diſplicentia.Apes
v̊o alia die a ſtrabonibꝫ inuitati: ⁊ fetidis rebꝫ ī quibꝫ
ſtrabones nutriunt̄:⁊ delectant̄ eis appoſit' ſil'r mō fe=
torem ferre non valētes:ſocietatē illā derelinquētes fe
tidā receſſerūt:ita ꝙ neutꝝ feſtū partibꝫ placuit amba
bus.Ita in ꝓpoſito:ſi illi qui aſſueti ſūt ad turpia ver=
ba ⁊ oꝑa:⁊ aliq̄n declinēt ad hoīes ſctōs ⁊ honeſtos:⁊ ī
p̄dicatiōe publica vel collatiōe priuata v̊ba ſancta: et
peccati illoꝝ reprehēſiua eis apponant̄: ⁊ oſtendantur
illa indignantes:aperte ſpernūt:vel ſaltem eis non ſa=
piunt.Nec de tali materia diuti⁹ loqui volunt:ſed ad
aliā ſe vertunt.Loquendi materiā:oſtendētes qm̄ qui
de terra eſt de terra loquit̄.Joan.iij.Et tales loquētē
ꝑfecte abominati ſunt.Amos.v.loquētes q̄ fas nō eſt
ij.Mach.xij.¶ Si ğ malis nō placēt:loquele bonoꝝ:
ita nec placeāt v̊ba maloꝝ bonis:nec ea patiēter audi=
ant.Sed vel recedāt more apū p̄dictarū:vel loquētes
increpent:exemplo chriſti:de quo dicit̄ Lu.iiij.Increpans
pans nō ſinebat ea loqui: q2 corrūpūt bonos mores:
colloquia praua.Sicut ğ increparēt: ⁊ corruptores fu
garent corpis:atqʒ fures deteſtarent̄: moꝝ ⁊ virtutū:
atqʒ hoīes fugiant infernales.
¶ Qō v̊o ꝑnicioſa loq̄ntes īfernales ſint loq̄le:coğſcit̄ Ar.ij.
expimēto ipi⁹ nāqʒ loq̄le:⁊ audit⁹ expimēto cognoſcit̄
Primo de q̄ ſit terra q̄ loquit̄.Secūdo ad quā vadit. 7.

Tertio cuiꝰ dñi ſit. Quarto q̃liter interius ſit: q̃tū ad
ſpūalem nobilitatē: ⁊ ignobilitatē. Quinto ad ſpūalē
fertilitatē ⁊ ſterilitatē. Sexto q̃tum ad ſobrietatem vl'
ebrietatē. Septimo q̃tum ad ſapientiā vel ſtulticiam.
Octauo q̃tū ad veritatē vl' falſitatē. Nono etiā oſten
dēt quō etiā per auditū q̃litas cognoſcit audiētis. De
cimo vniꝰ p loquelā: ⁊ alteriꝰ per auditū cognoſcitur
ars. Undecimo q̃tū ad ſanitatē vel infirmitatē. Duo
decimo q̃tū ad diuitias vel pauptatem. ¶ Primū ptz
Nā ſicut cōiter cognoſcit q̃s gallicꝰ: q̃s teutonicꝰ ſit:
vel anglicus ex loquela. ita quis de terra ſcolaq; ſit dei
vel diaboli ex loquela cognoſcit. Tali eni experimēto
cognitū fuit: de qua terra ſeu patria fuit Petrꝰ: cui di
cit Math. xxvj. Galileꝰ es: nā ⁊ loquela tua te mani
8 feſtū facit. ¶ Secūdū ex pte patet. A. xxvj. 19. et. J. xij.
30. Eſt eni in hoc caſu de nobis: ſicut de duobꝫ: quoꝝ
vnus eſt ſine ſpe redeūdi a terra ſua bannitꝰ: alter vo
eſt extra terrā ſuā peregrinꝰ: q; ſicut primꝰ non libēter
loquit: vel diligit: vel audit ꝓſpera: de terra illa vl' ho
minibꝫ terre illiꝰ: ad quā non habet ſpem remeandi: ſ;
potiꝰ mala: cuiꝰ ratio eſt: q; loquēdo vel audiēdo ma
la de terra illa: exiliū ſuū conſolat: leuiuſq; illud fert et
ſuſtinet: q; ſi multa ꝓſpere loqueret: vel audiret plꝰ de
exilio ſuo triſtaret dicendo: heu me q tam felicē terrā
ꝑdidi habitationē. ¶ Peregrinꝰ vo qui repatriare in
tendit: libēter bonū loquit vel audit de terra ſua. Sic
illi qui de meritis ſuis exigentibꝫ de terra banniti ſunt
viuentiū: nunc in culpa ⁊ cauſa de qua poſtmodū ban
niti erūt in pena: non libēter loquant vel audiūt de ter
ra illa loqui bona. Nec de via illa loquunt vel inqui
runt que ad illā ducit: peregrinꝰ vo qui dicere pōt illō
ps. xxxviij. Aduena ſum apud te ⁊ peregrinꝰ ſic omes
p. m. libenter loquit vel audit deū loquentē: ſicut locu
tus eſt ad patres nr̃os Abrahā ⁊ ſemini eius in ſecula.
9 Luce. j. ¶ Tertiū etiam exemplo patet canū: qui ſup
dn̄m ſuū non latrant: ſed ſup extraneos: dn̄iq; voci et
vocationi obediūt: ⁊ non extraneoꝝ dn̄oq; ſuo ap
plaudunt: ⁊ non extraneo: ſicut g̃ tali experimento cō
iecturat: cuius ſit canis: ita etiā cuius ſit qui loquit: vl'
audit chriſti ſui vel diaboli: q; ſicut dictū eſt de cane: q
non latrat ſup dn̄m ſuū: ita nec ſeruus chriſti ei vl' ſuis
obloquit vel verbis ſeu iuramētis irritat: ſed diabolo
⁊ ſeruis eiꝰ chriſtoq; obedit: ⁊ ſeruis eius eiſq; applau
dit. Canes vo venatici diaboli: qui ei predā capiunt:
dū alios prauis colloquijs inficiūt ſuper deū ⁊ ſeruos
eiꝰ: iuramētis: iꝓperijs: detractionibꝫ: ⁊ irritationibꝫ
latrāt: diabolū vo ⁊ miniſtros eiꝰ libēter audiunt: de
opibus eius libenter loquunt: eiſq; applaudūt: de qui
bus: nemo q bonū eſt loquit. Jere. viij. ¶ Quartū in
10 ſup exemplo patet tā volucrū q̃ canū. Nā ſicut aues
nobiles minꝰ garriūt q̃ ignobiles: ſicut ptz de falconi
bus ⁊ hmōi: magniq; minꝰ q̃ parui clamant. Canes
etiā qui nobiles vocant ſicut leporarij: q̃ maioris ſunt
fortitudinis ⁊ virtutis minus latrant q̃ rurales vl' de
biles: de quibus Seneca in Prouerbijs. Canibus in
quit imbecillibus mos eſt: quāto plus defecerint viri
bus tanto magis latratibus indulgere duodecim etiā
magni lucij: minorem ſtrepitum faciunt in ſtagno: q̃
due rane: ille nanq; rane clamant: ſed lucij tacent. Sic
miſeri ſemper murmurant vel turpia ⁊ detractabilia
loquunt vbi bonus loquitur verbū tempe ſuo. Pro
11 uer. xxv. ¶ Quintū etiam patet per exemplū vinearū
⁊ aliarum arborum: quia ſicut in illis folioꝝ ariditas:
⁊ nimis tempeſtiua decoloratio que a fulgoribꝫ ⁊ ven
tis vrētibꝫ: oriri ſolet: ſignū eſt ſterilitatis anno illo in
vineis ⁊ arboribꝫ: ⁊ etiā frugibꝫ quibuſcunq;: vbi vo
folia que ad fructuū a frigore ⁊ eſtu ordinant cuſtodiā
ſunt virida ⁊ beneꝓordinata: ſignum eſt fertilitatꝭ. Sic
vbi verba ſunt inordinata a fulgure tentatiōis diabo
lice percuſſa: ſignū eſt q non eſt ibi fructus virtutum
nec fructus ille benedictꝰ: de quo ad Mariam dei ma
trem dicit: benedictꝰ fructus ventrꝭ tui. Sed ſterilitas
q; fraudis labia eoꝝ loquunt. Prouerb. xxiij. vbi vo
verba ſunt bene ordinata: ſignū eſt q talis eſt tanq̃ li
gnū quod plantatū eſt ſecus decurſus aquarū q fru
ctū ſuum dabit in tpe ſuo. Et q hmōi fructꝰ ſignū ad
dit dicens: folium eius non defluet ⁊c. de lingua ſic lo
quēte dicit Prouer. xv. Lingua placabilis lignū vite:
quia lingua eius loquet iudiciū: in ps. xxxv. Que q̃dē
loquela ipm ſignat eſſe lignū vite q fructū ſuum ſicut
nec oſtendit: ita nec ꝓducit mortem de quo Job. xxvj.
donec ſupeſt alitus in me nō loquent labia mea iniq
tatem. ¶ Sextum etiā exemplo oſtendit fluuioꝝ: ma 12
gnus nanq; fluuij ſonitus: ſignū eſt eius inundatōis:
ſic magnꝰ ſonitus inutiliū ⁊ turpium verboꝝ: vel eſt
ſignum inebriatiōis potus materialis vel peccati: vbi
nanq; talis eſt ebrietas: ibi verboſitas inhoneſta: qd ptz
in taberna: vbi decimū verboꝝ non eſt vtile nec hone
ſtum. Et ſicut vbi frequens eſt aquarū inūdatio: inu
tiliter ſeminat illa terra: quia ſemen ibi ſubmergitur ⁊
non creſcit: ita nec ſemen verbi dei vbi frequens inun
datio taberne ⁊ ebrietatis. Tales nanq; vel ſemē ver
bi dei non ſuſcipiunt: ſed potius in taberna eſſe eligunt
dum illud ſuſcipe deberent: vel ſi ſuſcipiant ab ebrieta
tibus ⁊ voluptatibꝫ: ſuffocant verbum: ⁊ cito illud ob
liuioni tradunt. Cum ſtulto ergo ne multū loquaris.
Eccl. xxij. Et in auribꝫ inſipientiū ne loquarꝭ. Prouer.
xxiij. ¶ Septimū quotidiano ptz experimento q̃ vide 13
mus q ſapiētes minꝰ loquunt: immo etiā ſi ſapientes
non ſint: ⁊ parū loquant ſapiētes eſtimant: quā quidē
eſtimationē loquēdo mutat. Sicut ſcholaris ille Pa Exm
riſius de quo fertur: q a ſocijs ſuis ſciolus reputabat:
q; ſemp ſiluit. Cū vo poſtea in ſcolis male reſpōdiſſet
vnꝰ de ſocijs ab alio poſtmodū: qui pſens tūc nō erat
interrogatꝰ: quō reſpōdiſſet: dixit: ipe ꝑdidit pulchꝝ
ſilentiū. Aliꝰ vo ſimili modo requiſitꝰ dixit q optime
determinauit queſtionē dubiā: meliꝰ q̃ oēs de vniuer
ſitate vel ſocietate feciſſet: quō inquit alius pōt hoc eſſe
quia totū ꝯtrarium audiui q videlicet male reſpōdit:
cui alius noſti qd dubiū fuit de eius literatura: ⁊ plu
res opinionem habebant q erat bene literatus: alij q
non: iſtam queſtionem ſeu opinionem dubiā: clariſſi
me determinat: oſtendēs q parum vel nihil ſcit: huic
illud cōmune ꝓuerbium dici potuit. Si tacuiſſes phs
fuiſſes: ſed loquendo phm ſe non eſſe oſtendit. Et reue
ra frequenter accidit: q tales minꝰ ſilere poſſunt q̃ ſa
pientes. Unde Valeriꝰ maximꝰ li. vij. refert q cum Exm
Solon alijs loquentibꝫ taceret interrogatꝰ: vtrū ꝓ
pter verborum inopiam: aut quia ſtultus eſſet taceret:
reſpondit: nemo ſtultus tacere poteſt. Ideo dicit Am
bro. de offic. li. j. q tacere noſce eſt difficilius q̃ loqui.
Si ergo vidiſti hominē velocem ad loquendū: ſtulti
cia magis ſperanda eſt: q̃ eius correctio. Prouer. xxix.
¶ Octauū per exemplum oſtenditur predicamentoꝝ 14
Ariſtotelis: inter que: ſicut relatio minꝰ habet de enti
tate: ita relatores frequēter minus habent de veritate:
quia non eſt veritas in ore ipoꝝ: in pſal. v. quia docue
runt linguā ſuam loqui mendaciū Jere. ix. ¶ Nonū
p exēplū oſtendit diligētis: q̃ libēter audit loq de re di
lecta dicens illud. Canti. ij. En dilectus meus loquit
mihi. Sicut g̃ libēs: de aliqua re auditus: ſignū eſt q
interius eſt: q̃litas dilectiōis: ita libens maloꝝ auditꝰ:

ſignũ eſt ꝙ mala diligit: ⁊ aliqua mali q̃litas interius
lateat ꝑ quã ſimile diligit. Ex qua etiã tãqꝫ ex fonte ri⸗
uulus oꝛit̃ male loquele: cũ de cordis abundãtia os lo
quat̃: vbi ḡ os libentiꝰ ⁊ ſepiꝰ loquit̃ tã malũ q̃ bonũ
⁊ aures tale audiunt: ⁊ coꝛ citiꝰ credit: ſicut ptꝫ. D. vj.
35. oſtendit̃ ꝙ coꝛ plꝰ mala abũdat q̃litate: q̃ꝫ bona et
ſpecialiter: vbi malũ loquunt̃ audiũt: vel credũt ꝺ bo
nis in bono ꝑſeuerãtibꝫ: qꝛ ꝙ de bonis deficiẽtibꝫ mul
ta: ⁊ admiratiue loquant̃ ex raritate q̃ admirationẽ in
ducit ꝯtingere põt: qꝛ ſicut plus loquerent̃: ⁊ admira⸗
rent̃ de ſpiſſis tenebꝛis in meridie: q̃ circa mediam no
ctẽ: ita de vno facto tenebꝛoſo: in illo q̃ ſemꝑ fuit clarꝰ
vel qui inter claros ſemꝑ vixit: q̃ꝫ de multis factis ma
lis illiꝰ: qui ſemꝑ fuit malus: vel inter malos cõuerſa⸗
bat̃. Qꝛ autẽ de illis qui in ſe boni ſunt: ⁊ inter bonos
viuũt mala loquant̃: potioꝛẽ neſcio cauſam: niſi facti
illoꝝ plenitudinẽ: de quo ſicut nec de vaſe pleno põt
aliud exire vel extrahi: q̃ꝫ ꝙ ibi poſitũ fuit. Et ſic: ſicut
cognoſcit̃ ꝙ quis diſpoſitionẽ habet infirmitatis inte
rius: ex hoc qꝺ dulcia que ſumit dicit eſſe amara: ⁊ ecõ
uerſo. Ita ſpũaliter plenꝰ malo: ⁊ infirmꝰ oſtendit̃ ex
hoc ꝙ malos vel mala cõmendat ⁊ bona dicit: ⁊ econ⸗
uerſo: de quo Eccl'. xj. bona in mala ꝯuertens inſidiat̃
⁊ in electis ſuis ponit maculam. ¶ Ex iſtis cognoſce⸗
re põt quis quã vel qualẽ habeat interiꝰ diſpoſitionẽ:
vel qualẽ colat vel diligat deũ: qꝛ videãt oĩes de qua
re plus cogitãt: loquunt̃: ⁊ libentiꝰ audiũt: ardentiuſ⸗
qꝫ diligũt: ⁊ illiꝰ rei qualitatẽ: ⁊ ſimilitudinẽ habẽt in
anima: ſicut patet. A. xx. 2. Illãqꝫ rẽ ꝓ deo colũt. Ca⸗
ueant ḡ guloſi qui quaſi ſemꝑ loquunt̃ de cibo vl' po⸗
tu: quoꝝ ideo venter deus eſt. Et luxurioſi qui libẽter
loquunt̃ de immundicia. Et auari qui libentiꝰ loquũ
tur de lucro pluſqꝫ illud q̃ꝫ deũ: quẽ ꝓpter illud negãt
diligũt qui etiã luxurioſis ⁊ malis fauent ⁊ caſtos ꝑſe
quunt̃: vel eis obloquunt̃: ⁊ ſic de alijs vitijs vel vir⸗
tutibꝫ. Cõtra quos nota auctoꝛitatem Senece. D. vj.
15 15. Et Hieronymi ibidẽ. xvij. ¶ Decimũ ꝑ exẽplũ pa
tet omniũ artificũ: qui ſicut de illa arte libẽter loquunt̃
⁊ audiũt in qua ꝓficere intendũt: vel quas ſciũt ⁊ dili
gũt: ita in arte anime de qua dictũ eſt. I. xij. 30. Dicat
ergo artifex anĩe: laudationẽ dñi loquet̃ os meũ: in pſ.
clxiiij. ¶ Vndecimũ patet ꝑ exemplũ de vrina: pulſu:
anhelitu: ⁊ coloꝛe ramoꝝ arboꝛuꝫ. Quia ſicut vrina ⁊
pulſus interioꝛẽ iudicant ſanitatẽ vel infirmitatẽ: ita
moꝛs ⁊ vita in manu lingue. Prouerb. xviij. ¶ Sicut
etiã anhelitꝰ fetidꝰ ſignũ eſt interioꝛis indiſpoſitiõis.
Et coloꝛ hoĩs exterioꝛis: interioꝛis hoĩs indicat diſpo⸗
ſitionẽ. Et rami ⁊ folia arboꝛis oſtendũt cõditionẽ: qꝛ
ſi tꝑe quo virentia eſſe deberent ſint arentia: ſignũ eſt
interioꝛis ariditatis: ſi virentia ſignũ eſt interioꝛis vi⸗
te ⁊ ſanitatis. Sic verba interioꝛis ſignũ ſunt deuotio
nis: vel ariditatis interioꝛis ſanitatis vel infirmitatis
quia lingua ſapientũ ſanitas Prouer. xij. Vñ Caſſio⸗
doꝛus. Vis ſcire quale coꝛ frater tuus habeat: attende
bene: libẽter ⁊ frequẽter loquit̃: quia ex abũdantia coꝛ
dis os loquit̃ ⁊c̃. Sicut olla bulliens oſtẽdit: quid ſit
in fundo: ⁊ ſic ꝯdemnabit te os tuũ. Iob. xv. ¶ Duo⸗
decimũ ꝑ exemplum patet de grangia: quia ſicut vẽti
plus abundant in grangia vacua q̃ꝫ plena: hoc enĩ do
cet tã experimẽtũ q̃ꝫ ꝓuerbiũ: quo dicit̃ grainge voy⸗
de venteuſe. Ita ventus verboꝝ in illo qui eſt vacuꝰ:
⁊ pauꝑ: ⁊ ab oĩbus virtutibꝫ denudatꝰ: quia vbi ver⸗
ba plurima: ibi frequẽter egeſtas. Prouer. xiiij. Et in
multiloquio nõ deerit pctm̃. Prouer. x. Nolite ḡ mul
tũ loqui: ſicut Ethnici faciũt. Math. vj. Qui male lo⸗
cuti ſunt de deo: in pſ. lxxvij.

¶ Ad q̊rũ ingratitudinis oſtẽſionẽ cũ auditoꝝ ſuoꝝ Ar. iij.
ingratitudine: non ſufficiũt exẽpla oſtenſa. D. vj. 33.
⁊. C. xij. 12. ⁊. G. ij. 25. In q̃bꝫ ingratitudo oſtẽdit̃ au 16
ditoꝝ. Et. I. xij. 8. ⁊. xxx. vbi ingratitudo oſtendit̃: ſcꝫ
loquentiũ. Sed etiã aues celi in teſtimoniũ adducẽde
ſunt ꝯ eos: que linguas q̃s a deo acceperũt: nunq̃ꝫ cõ⸗
tra deũ laxant: ſed quantũ natura eis dedit deũ cũ illis
laudant: q̃rũ tamen linguis nõ tantã ꝯtulit virtutem:
quãtũ linguis cõtulit hũanis. ¶ Sed dicẽt ꝙ ille aues
nec deũ tantũ honoꝛãt cũ linguis ſuis: quãtũ ipi qñqꝫ
faciũt. Quibꝫ reſpondet̃ ꝙ magnũ videt̃ ꝓcedere incõ
ueniens: qꝛ ſicut ꝯ naturã eſt ꝙ de eodem fonte emanet
aqua dulcis ⁊ amara: ita ꝯ rõnem eſt ꝙ de eodẽ oꝛe dei
ꝓcedat laudatio: ⁊ inhonoꝛatio: oꝛatio ꝓ ſalute ꝓpꝛia
⁊ iactatio de peccatis ſuis ꝯ ſalutẽ ꝓpꝛiã ꝓximi infoꝛ⸗
matio ⁊ detractio. Et ꝙ de calamo ſuo: ſcꝫ calamum fa
ciat ſpũs maligni: ꝙ de oꝛe dei os faciat diaboli. Os Os iuſti
quippe iuſti: os dei dicit̃ ꝑ qꝺ deꝰ loquit̃: qꝛ dñs locu⸗
tus eſt in ſancto ſuo: in pſ. lix. An experimentũ queritꝭ
eius q̃ in me loquit̃ chꝛiſtꝰ. ij. Coꝝ. xiij. Et veritas in
euãgelio. Non vos eſtis q̃ loq̇mini ⁊c̃. Math. x. Os
dñi locutũ eſt. Eſa. j. ⁊. lviij. Et ſi ſeparauerꝭ p̃cioſum
a vili: quaſi os meum eris. Iere. xv. Sic os pctõꝛis os
eſt diaboli: vnde pſ. cviij. Os pctõꝛis os doloſi. i. dia⸗
boli ſuꝑ me apertũ eſt: ꝙ poſtremo de lingua q̃ clauis
celi ĩ tãtũ facta eſt: ꝙ celũ ꝓ eis ⁊ alijs ipa aperire poſ⸗
ſunt: ſi voluerint clauẽ ꝓ ſe ⁊ alijs quos tentant: vel q̃
eoꝝ libẽter audiũt iuramẽta: vel detractiões faciãt in⸗
ferni: ⁊ chꝛiſti euacuẽt redẽptionẽ: ꝯ ipſam ingrati exi⸗
ſtẽtes: de q̊ ꝯqueritur dicens. Ego redemi eos: ⁊ ipi lo
cuti ſunt ꝯ me mẽdacia. Oſee. vij. Talis lingua eſt tã
ſibi q̃ꝫ alijs valde periculoſa.
¶ Primo quia qui in oꝛe ſuo diſcretiõis nõ apponit cu Arti. iiij.
ſtodiam: eſt ſicut ciuitas abſqꝫ muro: cui imminet peri 17
culum tꝑe guerre: ſic ille de quo Prouerb. xxv. Sicut
vꝛbs patens ⁊ abſqꝫ muroꝛum ambitu. Ita vir qui in
loquendo non poteſt cohibere ſpiritũ ſuũ. ¶ Secũdo
quia eſt ſicut equus ſine freno. Nauis ſine gubernacu
lo: domus ſine oſtio: molendinũ ſine excluſa. Pro quo
eſt ſciendũ ꝙ ſicut excluſa oĩno a molendino amota
molendinũ inutile efficit̃: quia tota aqua effundit̃: ita
vbi nulla eſt oꝛis cuſtodia: oĩa verba effundunt̃ ad
ſuũ ⁊ alioꝝ malũ: quia qui dimittit aquã caput eſt iur
gioꝛum. Prouer. xvij. Quãdo v̊o excluſa ſemꝑ appo⸗
nitur: nocet: quando v̊o pro temꝑe apponit̃: ⁊ ꝓ tem⸗
poꝛe amouetur: aqua molẽdino pꝛodeſt: ⁊ excluſa debi
te ſuum complet officium. Et ideo aque ſubmittit̃: vt
aquam quando currere non debet: retineat: ex tꝑe quo
eius curſus valere poteſt amoueatur: ⁊ aquam curre⸗
re ꝑmittat. Sic de oꝛis cuſtodia ⁊ ſilẽtio: ſi ſemꝑ ſileat:
nocet. Opoꝛtet ergo ꝙ tempꝰ captet loquendi: ⁊ tem⸗
pus tacendi: ⁊ ꝙ vtrũqꝫ tempꝰ ſuũ aptum habeat: qꝛ
tempꝰ tacendi: ⁊ tempꝰ loquendi Eccl'iaſtes. iij. ¶ Sꝫ 18
notãdũ ꝙ ſicut aqua diu retẽta ⁊ obturata: ⁊ poſtmo⸗
dum dimiſſa: vehemẽtiꝰ ⁊ impetuoſiꝰ currit in tantũ
ꝙ qñqꝫ ripas ſuas: vel frãgit vel exit: ⁊ terre circũiacẽ⸗
ti nocet ⁊ bladis: itaqꝫ illi qñqꝫ qui diu ſilẽt: vel patien
ter: vt videt̃: irã diſſimulãt: qñ loq̇ vel iraſci incipiũt:
nimis loquunt̃: ⁊ impetuoſe iraſcunt̃ ſicut ignis in ſpi
nis ⁊ aq̃ de rupi ꝑ toꝛrentẽ currẽs ⁊ oẽs in circuitu mo
leſtãt ⁊ turbãt: oẽm talẽ admonet ſcriptura Eccl'. xxv.
dicẽs. Nõ des aque tue exitũ: qꝺ quomõ ſpũaliter in⸗
telligi debeat accipe. Ia. j. Tardꝰ inq̇t ad loquendũ: ⁊
tardꝰ ad irã. ¶ Tertio qꝛ eſt ſicut nauis nõ bene ꝯſoli⸗
data: nec pice linita: in qua foꝛamina dimittunt̃ apta
per que aque intrant: ⁊ nauigãtes ſubmergit: ſic q̃ ſen

ſus corpis ⁊ ſpecialiter os habet nimis apertū:ꝗ dice-
re pōt illud.ps.lxviij. Intrauerunt aque vſqꝫ ad aīam
meā:ꝑ os ſuū vel alios ſenſus:ip̄am ſubmergentē.Et
nūc ſcio ꝙ os lubricū operatꝛ ruinas. Prouer.xxvj.Et
ꝙ eſt odibilis qui ꝓcax eſt ad loquēdū.Ecci.xx. Et ꝙ
qui inconſideratꝰ eſt ap loquendū:ſentiet mala. Pro-
uer.xiij. Nota.S.vj.ꝑ totū.Qui ḡ cuſtodit os ſuum:
19 cuſtodit aīam ſuā. Prouer.xiij. ¶ Et non ſolū ꝑ os vl'
alios ſenſus aptos intrat aqua peccati ad ſubmerſio-
nē ꝓpriam:ſed etiā per foramina illa exit fetor ad alioꝝ
infectionem:⁊ ſpiritualē occiſionem:quia dum ad mo
dum tumbarū que corpa recipiūt fetentia:de quibꝫ nō
bene clauſis exit fetor aerem ⁊ circumſtātes vel cōmo-
rantes inficiens:⁊ alioꝝ fetores interius:mentē recol-
ligunt:⁊ eis incorporāt vel non fetores ibi tanqꝫ vas
immundū inficiūt ⁊ fetere faciunt quos non bene reti
nent:quia os non bene clauditꝛ:ſed os:aures:⁊ oēs ſen
ſus:monumenta aperta ſunt. Math.xxvij. Et ſepul-
chrū patēs eſt guttur eoꝝ:linguis ſuis doloſe agebāt:
detrahendo:murmurādo:iurando:turpia loquendo.
Et multis modis fetores ſuos ad alioꝝ depꝛauationē
⁊ infectionē emittendo.Et ſemina peſſima tanqꝫ ſemi
natores diaboli in cordibꝫ audiētiū:ꝑ eloquia turpia
ſeminādo. Ex quibꝫ ſeminibꝫ in poſterū mala creſcūt
opa.Quia ex talibus cogitationibꝫ illis:ex talibꝫ v̄bis
20 impreſſis ꝓceduut opationes. ¶ Sed dicunt talia lo-
quenda:nullum malū cogitamꝰ:ſed ꝓ ſolacio talia lo-
quimur:vnde tam mimi ꝙ alij trufatores: quādo vi-
dent alios de turpibꝫ verbis ſuis:⁊ iuramentis:riſum
accipe:⁊ ſolacia maxime ad talia dicenda nitunꝛ:vnde
Exm eſt de illis ſicut de leone:qui ſꝫm fabulas voluit vilibꝰ
animalibꝫ placere eis de vilibꝫ cibis:quibꝫ libenter ve-
ſcunꝛ miniſtrauit ⁊ totū conuiuiū nobiliū animalium
maculauit:illorumqꝫ ſocietatē turbauit. Sic illi dū ni
tunꝛ aliquibꝫ leuibꝫ vel turpibꝫ pſonis:talibꝫ placere
narrationibꝫ bonos ⁊ honeſtos turbant:⁊ totū conui
uiū maculāt.Ergo ne temere quid loquarꝭ:Ecceſ.v.
Quia ſi feceris tibi ⁊ alijs vt oſtenſum eſt:noces ⁊ dia
Exm bolo places. Vnde ſcribit Gerardus in itinerario ſuo
de quodam:qui tantā familiaritatē habuit cum mali-
gnis ſpiritibꝫ:ꝙ eos videre ⁊ alloqui potuit:quotiens
aūt falſum corā eo dicebaꝛ:illud agnouit: videbat em̄
diabolū ſuꝑ linguā mentientis:quaſi ſalientem ⁊ exul
tantē. Nec mirū ſi ille in talibus delecteꝛ:qui cū loqui
tur mendaciū:ex ꝓprijs loquitꝛ. Joh.viij.
Ar.v. ¶ Tot vō ingratitudines ⁊ pericula: neceſſe eſt penā
ſequi duplicem:tempalem ſcilicet ⁊ eternam. ¶ Tem-
21 poralem vō triplicem:quia penā ante mortem ſuſtinet
deriſionis:in morte vō membri in quo peccauit priua-
Exm tionis:poſt mortem ſenſibilis combuſtiōis. Has em̄
penas qui loquitur iniqua non effugiet. Sap.j. ¶ Qꝛ
non effugiet primā: patet per hiſtoriam qua fertur in-
firmū reſpondiſſe medico dicenti:ꝙ comederet de par
te piſciū caude ꝓpinquiori:quia ſanior erat pars: quia
plus mouebaꝛ:ergo inqt infirmꝰ: lingua vxoris mee
ſaniſſima eſt:quia continue mouetur:quia nō ſunt lo-
quele:neqꝫ ſermones:quoꝝ ibi non audianꝛ voces eo
Exm rum. Qꝛ non effugiet ſecundā patet ꝑ illud qḋ ſcribit
in libro de apibꝫ de quodā aſueto ad turpia: ⁊ pnicio-
ſa loquendū qui anteqꝫ moreretꝛ:linguā ꝓpriam come
dit:⁊ poſt mortem tantꝰ fetor de eius exiuit gutture ꝙ
ſtupor erat. Et iuſte q̄dam linguam ſuā comedit: pro-
pter rationes ⁊ auctoritates oſtenſas. D.vj.29. Juſte
etiam de eo fetor exiuit proter rōnem oſtenſam ſupra
Exm c.c.19. Ergo indiſciplinoſe loquele nō aſueſcat os ſuū
Eccl'aſtici.xxiij. ¶ Qꝛ inſuper non effugiet tertiā pa-
tet per hoc quod ſcribit beatꝰ Gregoriꝰ.iiij.de anima-
rū de quadā muliere:licet caſta:non tamen linguā ſuā
caſtigauit:poſt cuius mortē cuſtos ecclie eā q̄dā nocte
de fouea ſua extrahi vidit:⁊ ꝑ mediū ſecari:⁊ ſic ꝑ me-
diū comburi:parte ſub cingulo integra remanente: in
ſignum caſtitatꝭ:pars ſuperior ibidem totaliter crema
batur in ſignū male lingue: in cuius viſionis ⁊ cōbu-
ſtionis certitudinē in craſtino combuſtionis:ſigna ſu
per pauimentū oſtenſa fuerunt. Nec mirum quia ſu-
pra.E.C.xvij. dictum eſt ꝙ talis eſt ſicut ciuitas abſ-
qꝫ muro:talis aūt ciuitas tpe guerre comburitꝛ. Sic di
ſperdat dominꝰ vniuerſa labia doloſa:⁊ linguā man
gniloquā.in pſal'.xj. Quia ſagitta vulnerās eſt lingua
eius:dolum locuta eſt. Jere.ix. ¶ Secundo quia penā 22
non effugiet eternam:patet primo:quia iuſtum videtꝛ:
ꝙ illi qui regnū celeſte:nec ſocietatē illā diligūt:illo pri
uanꝛ:ſed iſti ſūt hmōi:ſicut ptꝫ ſupra. e.c.8. Ergo nec
illā intrabūt terrā figura ⁊ auctoritas de iudeis: q̄ nō
intrauerūt terrā ꝓmiſſionis:cui detraxerūt ſicut patet
D.vj.29. ¶ Et licet oēs pniciosa loquētes: p̄dictas ti-
mere debeant penas:maxime tū iurans ⁊ detractor:de
q̄ dicit beatꝰ Grego.in moral'.ſuꝑ.j. Job.xix. Carnibꝫ
meis ſaturamini. Lingue inqt frena relaxat audacius
vt nulli deferat nūc in blaſphemiā pditoꝝ: nūc in ptu
meliā ꝓximi rapitꝛ:vnde ps.lxxij. Poſuerūt in celū os
ſuū ⁊ lingua eoꝝ tranſiuit in terra:idō ⁊ diues in igne
poſitꝰ:ſtillari ſibi aquā i lingua poſtulabat:qꝛ vbi am
pliꝰ peccauerat:ibi atrociꝰ ardebat. ¶ Qn̄ ḡ alij d̄ omi 23
v̄bo ocioſo reddēt rōnem. Et ſꝫm beatū Grego.in pa-
ſtoralibꝫ in illo.c. Aliter admonēdi ſunt taciturni at-
qꝫ aliter loqces: v̄bū ocioſum fit:ꝙ aut rōne iuſte neceſ-
ſitatis:aut intentiōe pie vtilitatꝭ caret:q̄lē rōem reddet
q̄ diuinū ſꝰtrahit honorē iurādo:⁊ ꝓximi furatꝰ eſt fa
ma detrahēdo. Et ſi oīs fur vt ſcriptū eſt iudicabitur.
Zach.v. Et ſi fures rerū corpaliū:regnū dei nō poſſi-
debūt. Cor.vj. Quō illud obtinebūt q̄ furanꝛ famā
q̄ omē bonū exteriꝰ excellit:qꝛ meliꝰ eſt nomē bonū:ꝙ
diuitie multe. Prouer.xxij. Qō q̄dē nomē ipi furanꝛ:
nō in anibꝫ ſicut alij fures q̄ furanꝛ ꝓpter paupratē: ſꝫ
lingua ꝓpt vanitatē:qꝛ cōiter alijs obloquētibꝫ ſūt va-
ni:⁊ ideo alioꝝ facta in q̄bꝫ ipi videri vellēt:detractio-
nibꝫ deprimūt:vt illa in ſe glioſiora videanꝛ. Et bene
vn̄ alios depmūt ſeipos inanitꝛ extollūt:⁊ qḋ de alijs
lingua furanꝛ:ſibiipis quātū pnt ꝑ fas vel nephas at
tribuāt:ſic miſeris aſſimulanꝛ in facto illo latronibꝫ: q̄
de alioꝝ veſtibꝫ paruas furanꝛ pecias. Vn̄ eis clami-
dem faciūt ribaldoꝝ:ſub qua ſicut nullus honoraꝛ:ita
nec ipi a deo vel bonis hoībus honorabunꝛ in orna-
mento illo ꝙ alijs obloquēdo texere credūt: q̄ loquū-
tur pacē cū ꝓximo ſuo ma.aūt in cor:in ps.xxvij. Et q̄
loquitꝛ pacem cū ꝓximo ſuo:⁊ in occulto ponit ei inſi-
dias. Jere.ix.
¶ Ad euitādū tot illicite locutōis picula:⁊ penas mł- Arti.vj.
tiplicia excogitare:neceſſe eſt remedia. ¶ Quorū reme-
dioꝝ p̄mū adhibuit:⁊ oſtēdit deꝰ in rōnabili natura i 24
q̄ videmꝰ ꝙ dedit homini in gutture duas cānas ſeu
meatꝰ:⁊ vnū os in ſignū ꝙ minꝰ loqueꝛ qꝫ eius ori de Os
corpe ꝑ meatꝰ illos aſcēderit: dedit inſuꝑ homini du-
as aures:⁊ vnū os in ſignū ꝙ minꝰ loquaꝛ qꝫ audiet:
habēdo reſpectū ad primū:ferūt Tulliū reſpōdiſſe re- Exm
quiſitū:cur parū loqueretur? homo inqt habet duas
cānas:⁊ vnū os:in ſignū ꝙ non loqueꝛ q̄cqḋ venerit
ſibi ad os:habēdo reſpectū ad ſecūdū:ferunt etiā hiſto Exm
rie aliū phm ad ſimilē q̄ſtionē ꝑ ſecūdā reſpōdiſſe cām
memini inqt me duas accepiſſe aures: ⁊ vnum os vt
plꝰ audirē qꝫ loquerer. ¶ Videmꝰ inſuꝑ ꝙ in natura

humana magnum fecit ſpacium inter cor ꝛ os in ſignū
ꝙ in illo medio ſpacio debet ratio occurrere loq̄le: an
teq̄ꝫ ꝑ os publicet ꝛ examinare illam vtrum publican
da ſit an non. Sic ḡ inter duas partes ponit iudex vel
arbiter medius: qui partes ꝛ cauſas partiū examinet:
ita inter cogitationem ꝛ locutionem: vel inter auditū
ꝛ loquelam: debet poni ratio: que partes examinet an
teq̄ꝫ in palam ſentētia cordis publicet vt plus vel mi
25 nus loquat Numeri. xxij. ¶ Secundū remediū oſten
dit in natura ſerpentina: ꝛ irrationabili: de qua dicunt
naturales: ꝙ lingua cuiuſdā ſerpētis mortui: valet cō
tra aliorum ſerpentiū venena: quia ſuper menſam po
ſita dicit ſudore ſuo venena ꝓpalare: in ſignū ꝙ ſicut
hec ſerpentis mortui lingua: alia impedit venena poſi
ta in menſa. Ita lingua detractoris ſeu adulatoris ſeu
iuratorum vel illiciti locutoris mortui: alioꝝ conſimi
lia loquentium impedire deberet venenoſas loquelas
in corde rememorata: quia ꝙ in lingua ſerpentis ope
ratur virtꝰ naturalis ei indita: in iſta operari deberet pe
na excogitata: de qua habet. D. vj. arti. viij. ꝑ totū. Sꝫ
quia talis lingua plus viſa: ꝙ excogitata: corda mone
ret loquentium: vtinā talem linguā cum tota quā ſu
ſtinet pena in menſa ꝛ alijs locis ſecum haberent: ꝛ vi
derent: vt ꝑ illam linguam ſuā compeſcerēt: quia illa
viſa efficacius illos compeſceret: ꝙ verſus Auguſtini:
de quibꝫ habet D. vj. 12. Quia efficaciꝰ defunctus lo
quit Heb. xj. ¶ Tertiū remediū addere deberet hūa
na ratio que dictat: ꝙ ſi vas in quo cibꝰ reponit corpo
ralis: eſt cooperiendū: ne a muſcis inquinet a fortiori
rōne: vas cordis in quo cibꝰ reponit anime: vel repo
ni deberet: eſt cooperiendū ꝑ oris ꝛ alioꝝ ſenſuū cuſto
diā: ne muſce intrent inferni: ꝛ illud maculēt: ꝛ immū
dū facient: vas nanq̄ꝫ qđ coopculo caruit: lex immun
26 dū iudicauit. Nūeri. xix. Ratio inſup dictat ꝙ ſi q̄s
oſtium clauderet: ne aīal quodcūq̄ꝫ ꝑderet: ꝛ maxime
vbi ſciret aīalibꝰ periculū imminere ꝓpter latronū in
ſidias: niſi oſtium clauderet: ꝙ a fortiori rōne os ꝛ ſen
ſus claudere deberet: ne aīam amitteret: cuiꝰ amiſſioni
cauſſiſſimi inſidiant latrōes ꝯ quos neceſſe eſt ſenſus
claudere: ꝛ clauē tanti theſauri in rōnis reponere cu
ſtodia: que anteq̄ꝫ aperiat: ꝯſideret q̄d dicas: ꝛ vbi de
quo: cur: quō: quādo. Clauē enī celi ꝛ tanti theſauri:
etiā in via: nullꝰ negligenter reponere deberet. ¶ Sed
heu quō iuuabit clauis: vbi nullū eſt oſtiū: ſed vbi lo
Exm̄ quacitas abundat: nullū eſt oſtiū. Vn̄ in vita pa. Cū
q̄dā ſenex ad quendā veniret ſenem Anthoniū noīe:
duos ſecū ducens ſocios bonos: ꝫ loq̄ces Anthonio
dicenti ꝙ bonos in via habuit ſocios. Reſpōdit ſenex
Boni quidā ſunt inq̄t: ſed domꝰ illoꝝ nō habet por
tam quicūq̄ꝫ vult intrat: ꝛ aſinū furat: qꝛ loq̄bant de
27 oībꝰ q̄ acciderant Luce. xxxiiij. ¶ Iterū ratio dictat et
informat ꝙ ſicut foramē eſt obturandū: ꝑ quod ignis
amarꝰ erit: ꝛ intrat: ꝛ fumoſus: ne alijs noceat: ꝙ etiā
ignis ille eſt extinguendꝰ ꝛ obſtruendꝰ: ita foramē oris
ꝑ qđ erit ignis ille: de quo Ja. iij. Lingua ignis eſt. Et
in pſ. xxxviij. Cōcaluit cor meū intra me: ꝛ ī meditatio
ne mea exardeſcet ignis: eſt obturandū: qđ ſi gratis il
lud obturare noluerit: penis inuitꝰ illud obturare de
bent: vel de illis verificet illđ pſ. lxij. Obſtructū eſt os
Exm̄ loquentiū iniq̄. ¶ Quartū remediū afferre deberet ſa
pientū doctrina: de qua fert ꝙ quidā phs requiſitꝰ a
quodā: quō oībꝰ ī bono placere poſſet: reſpōdit: fac be
ne ꝛ parū loq̄re. ¶ Quintū afferre deberet timor male
ſocietatis. Pro quo eſt ſciendū ꝙ ſm beatū Grego. in
Homel. de diſcipulis euntibꝰ in Emaus. Sicut diſci
pulis tunc de chriſto loquentibꝰ: chriſtꝰ inter eos affuit

eoſq̄ꝫ aſſociauit. Ita ꝛ nūc ſicut etiā angelꝰ bonꝰ bene
loquētes aſſociat: ſicut patet. A. xxij. 9. Ita ꝑ argumen
tū a ꝯrio ſenſu male loquētibꝰ deeſt Jeſus: affuit q̄ꝫ in
ter illos ꝛ Sathan: qꝛ ꝛ rōnabile videt: ꝙ ſicut chriſtꝰ
ꝛ angeli boni ſunt: vbi loquunt de his q̄ ad eos perti
nent: vt eos iuuent: linguaſq̄ꝫ illoꝝ moueant: ſicut ipe
met chriſtꝰ ꝓmiſit: dicens: dabit vobis in illa hora q̄d
loq̄mini. Math. x. Quia nō vos eſtis qui loq̄mini ꝛc. 28
Ita demones ſunt ꝑſentes: ꝛ adiuuātes ꝛ linguā mo
uentes: vbi loquunt de his: q̄ ad eos ptinent: ſic etiam
de illis verificat: non vos eſtis ꝛc. ¶ Sed dicūt nō co
gitamꝰ malū: ſed ludentes ſic loq̄mur. Ctū ad ꝑmū
quō poſſent male loqui: niſi male cogitarent: cū cogita
tio loquelā ꝑcedat: niſi forte dormiētes loquant. Et ꝑ
terea ſi ipi malū non cogitent: alijs tamē malarū vene
nū ꝓpināt cogitationū. ꝛ ſine culpa nō eſt: q̄ culpe dat
occaſionē. ¶ Ctū ad ſecundū nō deberet eſſe bonꝰ lu
dus vel ſocietas: vbi malignꝰ ſpūs eſſet ſocius ꝛ parti
ceps: qꝛ ſi ſociū illū videre poſſent: cito a ludo fugerēt:
nec ludendi haberēt appetitū: quē ḡ oculis non vides
corpalibꝰ: fide vidēs obmuteſcas: nec vltra addas loq̄
Job. xl. ¶ Vt aūt remedia ꝑdicta efficaciꝰ adhibeātur
meritū ꝛ ꝑmiū: oſtēdere reſtat bene ac diſcrete ꝛ vtili
ter loquētium.

¶ Voꝝ primo meritū ꝛ gratia ex ſimilitudine oſten Ar. vij.
ditur: quam cū Maria matre Jeſu habent: que parū
ꝛ ſolum cum quatuor honeſtis perſonis: ꝛ de vtilibꝰ 29
in ſacra ſcriptura legit fuiſſe locuta: cum angelo videli
cet qui eam ſalutauit: cum filio ſuo: quādo dixit: vinū
non habent: vbi negociū ꝓcurauit pauperū. Cum mi
niſtris illis in nuptijs: quādo dixit: quodcūq̄ꝫ dixerit
vobis facite: vbi diuinis obedire docuit mādatis. Et
quādo ſalutauit Elizabeth vbi magnā docuit humili
tatem. Caueant ergo qui eius habere credūt deuotio
nem: ꝛ ſpecialiter mulieres: nec multū loquātur: ſed ſi
quis loquit quaſi ſermones dei. j. Pe. iiij. ¶ Secundo
magnitudo premij ꝛ meriti: ex difficultate attenditur
operis. Difficultas vō operis que in lingue habet cu
ſtodia: ad hoc ꝙ ſileant: quando debeant: ꝛ loquātur
quando loquendū eſt: vt nō delinquant in lingua ſua
Ex narratione oſtendit que legit li. ix. hiſtorie triptite.
Ibi nāq̄ꝫ legitur ꝙ abbas pambo: cum eſſet illiteratꝰ Exm̄
acceſſit ad quendam vt doceretur: a quo cum audiſſet
primū verſum illius pſal. xxxviij. Dixi cuſtodiam ꝛc.
ſecundū verſum: non eſt paſſus audire dicens: ſi pote
ro hoc implere: hic verſus ſolus mihi ſufficiet. Cumq̄ꝫ
doctor eius ipm poſtmodū culparet ꝙ per ſex menſes
ad eum non veniſſet: reſpondit: verſum illum adhuc
opere non impleui: poſtea vō a quodam requiſitꝰ: an
verſum ſuum didiciſſet ꝛ compleuiſſet: reſpondit. xlix.
annis inquit vix illum implere potui: ſic ſitis loquen
tes vobiſmetipis in primis. Eph. v. ¶ Tertio idē pa 30
tet exemplo cuiuſdam fabule qua fert ꝙ rex quidē he Exm̄
redem ſuum inſtituere voluit: vnum de tribus filijs q̄
ſapientius ad interrogata reſpōderet. Illis ergo tribꝰ
coram eo congregatis: interrogauit ſeniorem: ſi eligere
poſſet ꝛ deberet vt vnius auis haberet naturam ꝛ con
ditionem: qualis auis eſſe vellet: qui dixit ꝙ aquila: qꝛ
altius volat ꝛ alijs dominat auibus. Secundꝰ reſpō
dit ꝙ falco eſſe voluit: quia delicata comedit: ꝛ delica
te nutritur. Tertius reſpondit ꝙ cignus cū longo col
lo eſſe voluit: vt de omī verbo deliberare poſſet: anteq̄ꝫ
ad os de corde per longū collum tranſiret: ſi dicēdum
eſſet: vel non: pater vō hec audiens: dixit: ſenior heres
nō erit: qꝛ ſtatū affectat ſuperbū: nec ſecūdꝰ: qꝛ vitā af
fectat guloſam. Sꝫ tertiꝰ qꝛ deſiderat in loq̄la eſſe cir

cumſpectus: iſti itaq3 tertio locutus eſt dicens: tibi do hereditatē meā. Sic deus ſuperbis ⁊ guloſis ⁊ alijs vicioſis de hereditate eiectis celeſti: illos qui ſpūſancto inſpirati locuti ſūt heredes inſtituet. ij. Pe. j. Quia ſic nouiſſime locutus eſt nobis in filio quem cōſtituet heredem Hebre. j.

L.vj. **Ludorum. Primo oſten**ditur diſtinctio. Secūdo ludoꝝ noxioꝝ ꝓhibitio. Tertio inequalitas. Quarto deceptio. Quinto periculum. Sexto ludentiū reſponſio cum reprobatione. Septimo pena.

Arti.j. ¶ Quātum ad primū ludoꝝ: quidē ſunt liciti: quidē illiciti. ¶ Ludus licitus eſt quicūq3 ludus ſocialis hone-
1 ſtatis inuētus ⁊ vſitatus ad leuamē laboris et humane vite licitam recreationē. Talib⁹ eñ ludis ſapientes luſiſſe legunt: ſicut ponit exemplū Caſſian⁹ li. vij. collatione patrū de Joāne euāgeliſta q̄ cū aui in manu lu
Exm̄ ſiſſe legit: in. vi. etiā. pa. Abbas Anthoni⁹ cuidā obloquēti: heremite cuidā de quodā ludo honeſto rn̄dit dicens: trahas arcum tuū ſemp extentū: cui ille nō faciā: q2 ſic cito deſtrueret: niſi qn̄q3 laxaret. Sic inq̄t ille caro infirma: nō pōt in eodē feruore ſemp durare. Et ponit exemplū ad hoc Seneca. li. de tranq̄llitate animi de agris fertilib⁹: q̄s cito exhauriret: nunq̄3 intermiſſa fecūditas: ſic hoīem exhauriret: ⁊ nimis fatigaret labor aſſiduus: ideo ſꝫm ſapientis doctrinā. Interpone tuis interdū gaudia curis. Sic dicendū: ⁊ oñis iſrael ludebant coram dño. ij. Reg. vj. ¶ Ludus aūt illicitus eſt ille q̄ inuētus vel vſitatus eſt ad cupiditatē vel voluptatem ⁊ vanitatē ⁊ alterius partis damnū: ſicut torneamentoꝝ: haſtiludioꝝ: alearū: ita q2 ſub nomine alearum cōprehendat oñis ludus: q̄ virib⁹ nitit fortune qui fit in pecunia: vt ptꝫ in glo. Bern̄. Omīs talis ludus ꝓhibet ꝓpter cupiditatē: ⁊ tpis amiſſionē: ⁊ fraudem ⁊ mendacia ⁊ iuramēta: q2 ſicut ſcribit policratitio. li. j. Mendacioꝝ ⁊ periurioꝝ mater eſt alea. Sic ḡ ludentes mores ſequunt perfidoꝝ iudeoꝝ: de quibus dicitur Exo. xxxij. ſedit populus comedere ⁊ bibere: ⁊ ſurrexit ludere.

Arti.ij. ¶ Hoꝝ vō ludorū abuſus ꝓpter mala predicta a patrū canonib⁹ eſt prohibitus: ſicut patet primo de ludo
2 alee: q̄ oñib⁹ tam clericis q̄3 laicis ꝓhibetur ſub pena damni: ⁊ priuatōis cōmunionis: diſ. xxxv. ep̄s. ¶ Itē prohibet ſpecialiter clericis: tam alee ludus q̄3 ludi inſpectio. Extra li. iij. ti. j. de vita ⁊ ho. cle. c. clerici officia. Ibidem etiā dicit glo. q2 q̄ in ludo illo acquirunt ſunt pauperib⁹ erogādo: huic etiā ꝯcordat decretal'. li. iij. ti. vlti. c. j. Ne clerici vel monachi ſecu. nego. ſe. immiſ. c. j. Nota q2 ſꝫm aliquos p̄dicta decretalis de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ caplo Clerici. illū ludum ⁊ inſpectiōeꝫ et participationē ꝓhibet ſub precepto: his ꝯcordant leges ciuiles. ff. de aleatorib⁹ p totū. i. in digeſto. ve. li. xj. In autētica de ſanctiſſimis ⁊ reueren. cle. ⁊ mo. §. interdicimus. Coll'. ix. ¶ Ludus vō torneamentoꝝ ꝓhibetur in decretali li. v. ti. xiij. de torneamentis. c. j. Cauſa aūt ꝓhibitiōis: ſꝫm Hoſti. fuit ꝓpter mortes hominū et animarū pericula q̄ inde ſepe ꝓuenerūt q̄s etiā cauſas p̄dictas allegat decretalis de q̄ dicit glo. Guilhelmi: q2 cum torneamenta ꝓhibeant a canonib⁹: cōſtat q2 mortaliter peccāt torneamētores cū faciūt ꝯ ꝓhibitionē. Nec mirū ſi p̄dict⁹ alee ludus: inter chriſtianos ſit ꝓhibitus: cū int̄ ipſos ſaracenos illicitus ⁊ ꝓhibit⁹ fuerat: ſicut oſtenſum eſt. C. iiij. 11. Tales ḡ ludi fugiēdi ſunt: exēplo Thobie dicētis: nunq̄ cū ludētib⁹ miſcui me Thob. iij.

¶ Et ſi nulla de predictis ludis eſſet lex vel ꝓhibitio: Arti.iij.
homo ⁊ lex naturalis oīb⁹ indita dictaret illos eſſe fugiendos: ꝓpter maximā que illos ſequit inequalitatē. 3
Nō eñ eſt rōni cōformis ludus in quo vnus letatur et alius triſtat: in q̄ vnus torquet aio ⁊ pdit: ⁊ alius nihil lucrat: q2 qd lucrū eſſe credit: ſibi retinere nō poteſt: in q̄ diues cū canib⁹ ⁊ auib⁹ venat: ⁊ lepore vl' auē capit: ⁊ paupis ꝓſternit blada: q̄ de p̄da illa nō participat: in q̄ diuitū torneamentū: eſt pauperū tormentū: q2 dum circa illos ludos multa expendunt: vel ſubditos talijs ⁊ exactionib⁹ torquent: vel vbi trāſeūt nihil ſoluūt niſi forte monetā ligneā. Et ſimul cū hoc multos malefactores ſecū ducūt: q̄ oēs ſicut dn̄i ſui fenum et auenā panē ⁊ potū habere volunt de auātagio: duꝫ in tali ſunt viagio. Qui comedūt panē impietatis: ⁊ vinū iniq̄tatis bibūt Prouer. iiij. Nō eſt ḡ mirū q2 libēter tales ludos exercēt in q̄bus exercēdis multa videntur hře ſine ſolutiōe ꝓ q̄b⁹ ſoluerēt: vel ſub vſuris mutuo accipent: ſi in vno loco reſiderent: qui in aurib⁹ celi ludunt Baruth. iij.

¶ Quoꝝ deceptio ⁊ excecatio maior eſt: q̄3 illi⁹ fatui: Arti.iiij.
de q̄ dictū eſt. G. ij. 29. q2 ille pmiſit ſe vanitate veſtiri:
iſti vō maximis expēſis ⁊ grauib⁹ ictib⁹: ⁊ duris paſſi- 4
onib⁹ ⁊ vulnerib⁹: vanitatis emunt amictū: in ludis armoꝝ: maximis dico expēſis: equoꝝ: armoꝝ ⁊ donorū: q̄ heraldis ⁊ meneſtrallis copioſius dant: ꝓ laude hūana: ⁊ breui clamore vanoꝝ hoīm mercede: q2 Martinus dederit ꝓ laude vera: ⁊ mercede eterna: quia ille chlamydis medietatē: iſti integrā dāt robam: cum oībus paramētl: q̄ nunq̄3 tm̄ ſimul dederūt ꝓ amore dei. et aīab⁹ ꝓprijs vl' paretū ſuoꝝ: ⁊ ſic pfectiores ſūt ꝓfeſſores mūdi ⁊ vanitatis in dādo: q̄3 Martin⁹ fuerit dei
et charitatis. ¶ Iterū in amittēdo cōditionē ſequunt 5
Iob: q2 ſicut ipſe oīa ſua amiſit: ita aleatores qn̄q3 ad nudā carnē qn̄q3 ad terre ⁊ hereditatis venditionē in quo Iob excedūt: q2 ipſe in tota miſeria ſua nō legitur hereditatē ſuā vendidiſſe. ¶ In torneamētis vō cum Iob equos perdūt vel arma. In amiſſionis vō cauſa multū ſunt Iob diſſimiles: q2 ille deo diſponente ſua amiſit ad ſui ꝓbationē ⁊ perfectionē. Iſti vō diabolo ordinante: ſua amittūt ad ſuā tpalē depauperationē: ⁊ eternā dānationē: dum ꝯ dei leges: ⁊ ꝓhibitiōes amittunt: q̄ pro dei legib⁹ ⁊ aīab⁹ ſuoꝝ parentū: vel ꝓprijs nō darent. Quę eñ talia q̄ ibi amittēt ꝓ aīabus parentū: vel ꝓprijs nō darēt: acta ꝓbant: vbi eñ viſum eſt q2 aleator tm̄ eccleſie offerret vel pauperib⁹ ſimul daret: q̄tum ad taxillos amittet. Aliqn̄ eñ auditū eſt q2 multas argenti libras vna nocte perdūt ad aleas: imo frequētius viſum eſt q2 tot vel plura ab eccleſijs ⁊ pauperib⁹ acceperūt: ⁊ q2 anteceſſores illoꝝ eccleſijs ⁊ pauperib⁹ dederūt ipſi auferūt vel auferre vellent: vt in alea et luxuria illud expenderent. ¶ Vel vbi viſum eſt vel auditū q2 torneatores tot equos eccl'ie vel pauperibus darēt: quot in torneamētis amittunt: imo vbi multos amittūt: raro auditū eſt q2 vnū ꝓ deo darent: imo frequētius auditū eſt: q2 eccleſiā de equis q̄s hře deberet ꝓ aīab⁹ parentū vel amicoꝝ ſuoꝝ circūuenirēt ⁊ defraudarēt: ſicut ptꝫ de equis: q̄s ante mortuos ſuos ad ſeculi oſtētationē ad eccleſiā mittūt: quos q2 eccl'ia de iure habere deberet: vel aliquib⁹ fictis pactionib⁹ p̄cedentib⁹: vel equis extra cepta eccleſie detentis: eos ad domū ſecū ducūt: qn̄ redeūt: q̄s poſtmodū vel in torneamētis perdūt vel perdere malunt: q̄3 q2 eccleſie pro parentū: ⁊ ſuarū aīarū ſalute remaneāt: heredib⁹ ⁊ exe
cutorib⁹ ſuis: dantes exemplū: q2 ſimiliter in cōſimili 6
caſu eis miniſtrent. ¶ Iterum in ſuſtinēdo Iob exce-

dunt ſufferentiã ⁊ patiẽtiã: quia ille nõ legitur noctes duxiſſe inſomnes: ſicut faciunt aleatores: nec ictus et vulnera ſuſtinuiſſe: ſicut faciunt torneatores: quorum minimũ nõ ſuſtinerẽt ꝓ anima: ſicut oſtenſuꝫ eſt. L.j.13. Job etiam in ſufferentia mortuus non fuit: iſti vero in ſufferentia frequẽter occiduntur: martyreſqꝫ diaboli efficiuntur: ⁊ vanitatis: vt ſint apud mundũ famoſi: in quo ſimiles ſunt illi qui incendit templum diane. D.iiij.3. Sic ad mortẽ ꝓpriam luſit Samſon de quo dicit Judi.xvj. ꝙ expectabant ludentem Samſon.

Arti.v. ¶ Et nõ ſolum predictis inuoluuntur corporalibus deceptionibus ⁊ fatuitatibus: ſed etiaꝫ multa incurrũt dãna
7 et pericula ſpũalia occaſione taliũ ludorũ: tam ipſimet ludentes: quam inſpiciẽtes ſicut rapina eſt: ⁊ furtũ: immiſericordia: deceptio ꝓximi: animi afflictio: chriſti ⁊ ſanctorũ blaſphemia: legũ ⁊ eccl'ie ↄtẽptus: bonorum omiſſio homicidiũ: ira: fraus: feſti violatio: conuicia litigium: ⁊ proprij ſtatus paruipẽſio: quia cũ pueri nõ ſint quaſi pueri ludunt: de quibus ſaluator Math.xj. Et Lu.vij. Cui aſſimilabo generationẽ iſtam: ſimiles ſunt pueris ludẽtibus in foro. Et multa alia incurrũt dãna ⁊ peccata: de quibus dictũ eſt. A.xxvj.35. Et dei ⁊ parentũ incurrunt maledictionẽ: a quibus cuꝫ fuerint deprehẽſi
8 nõ ſufficiet dicere: ludẽs feci Prouer.xxvj. ¶ Inferũt etiam ſic ludẽtes alijs pericula ⁊ damna: quia circũſtantes peccant: heredes pauperiores fiunt: vel oĩno exheredantur: vſurarios plures faciunt: ⁊ multis mala dant exempla: ⁊ ſic ludendi pernicioſam nõnullis ꝑbent audaciã: ⁊ liberos ſuos ⁊ heredes ad cõſimilia facienda prouocant. Juxta illud antiquũ dictum. Si damnoſa ſenem iuuat alea: ludit ⁊ heres. Quia vt ait Satiricus Citius nos corrũpunt vicioſorum exempla: magnorum cũ ſubeunt aĩos auctorum. Et ideo ꝑclare fertur dixiſſe Themeſtides. Magiſtratus a ludis ⁊ quibuſcũqꝫ leuioribus eſſe arcendos: ne reſpublica ludere videatur: defectũqꝫ ſui relicta grauitate: ꝓnunciet alijs qui eſtimauerunt luſum eſſe vitam noſtram Sapieñ.xv.

Arti.vj. ¶ Sed ad hoc reſpõdent dicẽtes: quõ ſciemus eccleſiã et regnũ ab inimicis defendere: niſi diſcamus vſum ha-
9 bere armorum. Addunt inſup: ꝙ ꝓpter tales effectus: talia faciunt torneamẽta ⁊ haſtiludia. Aleatores vero dicunt. Et quo pecunia nr̃a eſt: ⁊ placet partibus ſic ludere: ⁊ ſic perdere: cui iniuriã faciamus: vel quare peccamus. ¶ Primis vero reſpõdetur: ꝙ forte tale armorum exercitiũ ꝓpter tales fuit inuentũ cauſas. Sed quia tali exercitio abuſi ſunt: ludos ſuos vertentes in animarũ pericula: ſicut patꝫ. A.xxiij.1. Eccleſia que ſub deo aĩas habet gubernare: tales ludos prohibuit. Quibus ꝓhibitis melius eſt in illius confidere adiutorio: quam tum ad eccl'ie ⁊ terrarũ defenſionẽ: quia nec ĩ fortitudine equi voluntatẽ habebit. Nec in tibijs viri beneplacitũ erit ei: qui nõ deſerit ſperãtes in ſe: ſed ſibi eccleſieqꝫ ſue obedientes protegit: quam cõfidere in virtute ⁊ potẽtia: ⁊ ſciẽtia ꝓpria cõtra dei ⁊ eccleſie ꝑcepta: vſum diſcendo armorũ: ⁊ ludũ exercẽdo a deo ꝓhibitũ: in quo cõfidentes ab eo nõ iuuantur. ¶ Secũdis reſpondetur: ꝙ in his que ꝓhibita ſunt nõ ſufficit partiũ cõcordia ſicut patꝫ de cõcordia in actu luxurie quod pulchre ſignificatũ eſt.ij. Regũ.ij. vbi de ↄcordia partiũ.xij. ludebant ↄ.xij. de quibus ibidẽ dicitur. Surgant pueri: ⁊ ludant coraꝫ nobis qui tñ ſicut illi oẽs in ludo illo occiſi fuerũt corporaliter: ita iſti ſpũaliter: de quibus dicit Hiere.xxx. Auferetur laus de eis: voxqꝫ ludentium.

Arti.vij. ¶ In quo ſic ludentiũ notatur pena. Pro quo eſt ſciendũ: ꝙ ꝑter illã penã: quã gratis ſuſtinẽt ante mortẽ: de qua predictũ eſt.ſ.eo.c.6. Et. L.j.14. Et ꝑter illaꝫ etiã quã in
10 morte ſuſtinere deberet: confuſionẽ de ſepultura eiecti eccleſiaſtica: ſicut patꝫ ꝑ decretalẽ allegatã. D.iiij.14. Aliã ſuſtinebũt penã eternã poſt mortẽ: pctõ mortali dignã ⁊ debitã: quando alijs quieſcẽtibus ⁊ vocatis: ⁊ remuneratis ꝓ laboribus ſuis: ipſi ꝓ laboribus ſuis punientur: ⁊ laborabũt in eternũ: ꝙ pulchre ſignificatur ꝑ hiſtoriã libri de apibus de quodã milite ꝓbo in armis: de quo cui- Exẽ
dem ſcẽte pſone talis poſt mortẽ eius oſtenſa fuiſſe dicitur viſio: videbat ſiquidẽ quoſdaꝫ terribiles eidẽ galeam imponẽtes non ſalutis: ſed penalitatis: quia erant in illa claui totũ corpus vſqꝫ ad pedes penetrãtes: ⁊ ſingula alia arma ↄſimilibus clauis ei affixerũt: ne impreſſura illa arma cito amitteret: vel faciliter: quo facto eũ in horribili balneo ſulfuris: ⁊ picis bullientis poſuerunt: ac poſtea in lecto ardenti dicẽtes ꝙ ſicut poſt facta armorum ſolebat balneari: ⁊ lecto poni luxurie: ita nunc in balneo iſto ⁊ lecto ardenti cuꝫ buffone: quẽ oſculabatur poni debet. Iſtam penã tanta certius timere potuerũt quanto rarius vel nunquam de culpa ↄfitentur: quod frequẽter eſſet eis ꝑdicando: ⁊ publicãda ne ignorãtes ignorent cũ illis quorũ infantes exultãt luſibus Job.xxj. Nõ.M.xv.

Luxurie. Primo oſtenditur L.vij.

deſcriptio. Secũdo ſpecierũ ⁊ modorum diſtinctio. Tertio oſtẽditur ꝙ oẽs ſpecies eius ſunt mortales. Quarto fiet ſpecierũ eius adinuicẽ compatio ſcḋm maiorem grauitatẽ vel minorẽ. Quinto oſtenditur quale officiũ generaliter oẽs luxurioſi ⁊ luxurie mediatores habeant in curia diaboli. Sexto horum omniũ oſtẽditur periculum. Septimo reſponſio cum reprobatiõe. Octauo pena. Nono remedium.

¶ Quantum ad primũ: luxuria eſt oĩs ĩmũdicia: pertinens ad libidinoſam ⁊ illicitã delectationẽ: quocunqꝫ Arti.j.
modo fiat: ſiue cordis cogitatiõe: ſiue oculorum defectiõe 1 Luxuria
ſiue oris locutione: ſicut in turpiloquio ⁊ huiuſmodi: ſiue in quibuſcũqꝫ alijs motibus ſic in oſculis: tactibus ⁊ amplexibus: ⁊ alijs quibuſcũqꝫ ad delectationẽ malã ꝑtinẽtibus. Sic eñ accipit ⁊ loquitur. Apl's de luxuria Ephe.v. Vbi ait. Fornicatio aũt ⁊ oĩs ĩmũdicia ⁊c. Et parũ infra hoc eñ ſcitote: ⁊ intelligẽtes: ꝙ oĩs fornicator aut ĩmũdus ⁊c. glo. ĩmũdicia.i. incõtinẽtia ꝑtinẽs ad libidinẽ: quocunqꝫ mõ fiat. Aut turpitudo. glo. vt ĩ oſculis ⁊ amplexibus. Sic etiã loquitur Beda de luxuria. ſup illo Math.v. Qui viderit mulierẽ ad cõcupiſcẽdã eã: iam mechatus eſt eam in corde ſuo: dicẽs: ꝙ viſus ibi accipitur ꝓ oĩ motu ad delectationem.

¶ Hec aũt luxurie generalis deſcriptio: plures in ſpeciali includit ſpẽs nephariaſ ⁊ modos ĩmũdos: ſpũs Arti.ij.
naqꝫ ĩmũdus ſeptẽ dedit ei ſpecies ⁊ filias: ↄ ſeptẽ do- 2
na ſpũs mũdi: vicꝫ fornicationẽ: que cõmittitur inter ſolutũ ⁊ ſolutã. ¶ Secũdo ſtuprũ: ꝙ cõmittitur cuꝫ virgine. ¶ Tertio adulteriũ: ꝙ cõmittitur a marito vel cũ maritata.i. quando vna pars que peccat eſt vinculo mr̃imonij alligata: vel vtraqꝫ. ¶ Quarto raptũ: que cõmittitur: quando mulier vi abducitur vt corrũpatur vel in mr̃imoniũ ducatur: vel quando violẽtia opprimitur. ¶ Quinto ſacrilegiũ: ꝙ cõmittitur quando vna pars que peccat eſt deo cõſecrata: ꝑ ſacri ordinis ſuſceptionẽ: ſicut quando quis in ſacris ordinibus: vel in voto ſolẽni ↄſtitutus: peccat cũ muliere: vel quando peccatur cum muliere: que ſacrũ ordinẽ eſt ꝓfeſſa: vel votũ ſolẽne emiſit: vel quando vtraqꝫ pars eſt deo ſiſi modo alligata: ⁊ ↄſecrata. ¶ Sexto inceſtũ: que cõmittitur inter ↄſanguineos ⁊
ↄſanguineas vel inter affines. ¶ Septimo viciũ ↄ na- 3
turã: ꝙ multis modis abominabiliter cõmittitur iſtos ſeptẽ ſpũs nequiores ſe: aſſumit ſpũs ille ĩmũdus Luc.xj. Habẽtes ſeptẽ plagas nouiſſimas Apoc.v. Dicẽs eis

effundite ſeptē phialas ire dei in terrā Apoc. xvj. Cū illis: q̄ mediāte luxuria: in cuiꝰ corde ſeptē p̄dicte ſunt nequicie. Septē inquit nequicie ſunt in corde eiꝰ Prouerb. xxvj. In tū ꝯtra agnū illū: de q̄ Apoc. v. Vidi agnū ſtantē tanq̄ occiſum: habentē cornua ſeptē que ſunt ſeptē ſp̄us dei: miſſi in oēm terrā pugnauit ⁊ preualuit: q deſtruxit ſeptē colūnas ecclie: q̄s ſapiētia excidit Prouer. ix. Et ſeptē ſtellas quas Joan. vidit Apocal. ij. Et ſeptē lampades ardētes: q̄s vidit ante thronū Apoc. iiij. extinxit: q2 p illas ſeptē nequicias illa ſeptem dona ſp̄uſſcti Eſa. xj. Enumerata q̄ſi p totū mūdum diminuit: ⁊ ānullauit: ſicut patebit infra arti. xj.

4 ¶ Oēs vo p̄dicte luxurie ſpēs: p ſepte ſpecies: vt p̄dictū eſt: diſtincte: ſecundā accipiūt diſtinctionē: p modos diuerſos: q2 quelibet p̄dictarum ſpecierū: cōmitti pōt corde: ore: ope ⁊ ſigno. ¶ Corde nāq3 cōmittit fornicatio qn̄ ſolutus vl' ſoluta cor in cogitatiōe fornicationis balneat: vl' qn̄ fornicari appetit chriſto teſte: qui ait iam mechatꝰ eſt eam in corde ſuo Math. v. Et ſic de oībꝰ alijs ſpeciebꝰ: q̄ ſili modo i corde cōmitti pn̄t. ¶ Ore ſimiliter fornicatio cōmittit qn̄ ſolutus ſolutā: vel econuerſo: ad fornicationē ore ſollicitat: vel de illa delectabiliter loquit: ⁊ ſic de oīni alia ſpecie ⁊ īmundicia in turpiloquio: q̄ Apl's precipit. Nec nominari in vobis Eph. v. Facto inſup ſeu ope cōmittit: qn̄ cogitationes ⁊ locutiōes: nō refrenant: q2 ſicut dicit decretū ſumptū ex vbis beati Gregorij in paſtorali. dū in cogitatione voluptas nō reprimit: etiā in actione dn̄at. q. n. cutis pruriginē. Paulus curabat extingere: cū dicebat. ad Corinthios. Tentatio vos nō apprehendat: niſi humana. Atſi aperte diceret: humanū eſt in corde tentationē perpeti: diabolicū vo eſt in tentationis certamine: etiā oportune ſuperari: phent hec: diſ. xlix. c.

5 ſollicite: ⁊. c. ſe. §. iugem vo ſcabiem. ¶ Signis vo p̄dicte ſpecies cōmittunt ⁊ oſtendunt: qn̄ pſona aliqua in aliq̄: de p̄dictis ſtatibus ſigno aliquo dato: ſicut capitis: ⁊ alioꝝ membroꝝ motibꝰ: ⁊ oculoꝝ nutibꝰ: vel curioſis ornamētis: vel datis muneribꝰ: aliū ad peccandū in aliqua p̄dictarū ſpecierū puocat: vel qn̄ talibus ſignis ſeipſam finalem: ⁊ tanq̄ rogari volentē oſtēdit. ¶ Quantūcūq3 eīn dicant ſe nihil cogitare mali: dum talia oſtēdūt ſigna: appetere vel appeti velle pſumunt: q2 ſicut tabernarius ſigna vini venalis extra tabernā oſtendendo: vel arras a trāſeuntibꝰ ⁊ ſitibundis accipiendo: quos preſumere pōt: ideo ei arras vel pecuniā dare ei: vt poſtea bibant quantūcūq3 ore hoc minime dicāt: ſeipm eoꝝ exponit interpellatiōi: q2 quantūcūq3 dicat ſe vinū nō hr̄e venale: dū tn̄ talia ſigna oſtendit: pecuniaſq3 illoꝝ recipit: pſumūt ipm in negando trufare vel ficte negare. Nec ei credūt niſi ſigna deponat pecuniaſq3 illoꝝ refutet. Sic dum ſigna exteriꝰ oſtendunt laſciuie: muneraq3 a laſciuis accipiunt: q̄bus nitunt peti pparare viā: licet apte h nō dicāt quātūcūq3 dicant ſe eſſe caſtos vel caſtas: ſemp ſe intuentiū exponunt pſumptioni: ⁊ interpellatiōi: nec caſta eſſe credit: q̄ libent laſciuoꝝ venat aſpectus: vel q̄ rogari gloriat vel donaria ⁊ munuſcula: q̄ teſte Hieronymo in plogo totius ſacre ſcpture. Sanctꝰ amor nō habet: libēter ab amatoribꝰ accipit: q2 ex corde negare qd petit turpe nō credit: anteq̄ ſigna etiā illa deponat venalia: de q̄bus. C. xv. 2. Munuſculaq3 cōtemnat: q2 ſicut īmundicie domꝰ. i. lupanar ſignū eſt tam libidinis puocatiuum q̄ etiā oſtenſiuū: ita quodāmodo ornatus: ⁊ alia ſigna: pter talē nāq3 habitū Judas Thamar ſuſpicatus eſt eſſe meretricē Gen. xxxviij.

Arti. iij. ¶ Qr aūt in oībꝰ p̄dictis ſpeciebꝰ ⁊ modis pctm̄ ꝯſiſtat mortale: oſtendet pmo in ſpeciebꝰ: ⁊ poſtea in modis ꝯtra illos q̄ aliq̄s de p̄dictis ſpeciebꝰ vel modis leues 6
reputāt: ꝯ q̄s nō opinādo: ſ3 veritatē oñdendo arguit p locū ab inferiori: ⁊ minori ad ſupius: ⁊ ad maius: oſtēdēdo vic3 q illa ſpecies q̄ minor ⁊ lenior ab eis reputat fornicatio vic3 ſimplex pctm̄ ſit mortale: q̄ oſtenſo neceſſe erit illud de grauioribꝰ ⁊ maioribꝰ ſpeciebus pcedere. Circa cuiꝰ pbationē ⁊ oſtenſionē ſic pcedet. ¶ Primo oſtēdet intentū. Secūdo arguet ꝯ dictā veritatē p argumēta q̄ magis apparēt: vel q̄ ipſi ad ꝓpoſitū adducere ſolent: q̄ fornicatiōis ⁊ diaboli partē defendunt. Tertio rn̄debit ad obiecta. ¶ Intentū pmo tali oſtēdit cōſequētia. Sacra ſcptura cōmemorat fornicatores licite p fornicatiōe occiſos: ⁊ a regno celeſti excluſos: ⁊ inferno deputatos: g̃ fornicatio eſt mortale peccatū: ꝯſequētia nō videt pbatiōe indigere: q2 oībꝰ orthodoxis notū eſſe videt q nullus p̄dicta incurrit mala: poſtq̄ vſu3 attigerit rōnis ꝯiūctim vel diuiſim: niſi p delicto mortali: antecedēs pt3 q̄ ad oēs eiꝰ ptes. Ptū eīn ad primā eiꝰ partē: vic3 q fornicatores licite occidūtur: pt3 pmo Nūeri. xxv. vbi cōmēdat finees: q2 occidit ſimul fornicātes: ⁊ nō ſolū ibi: ſ3 etiā in pſ. cv. Stetit inq̄t finees: ⁊ placauit ⁊ quaſſatio ceſſauit. Et nonnullis alijs ſacre ſcripture locis de facto illo cōmēdat: ꝓpter fornicationē etiā Thamar morte ſuſtinuiſſe debuit: de q̄ dixerūt. Fornicata eſt Thamar Gen. xxxviij Et ſequit pducite eā: vt cōburat Deut. xxij. Nec q̄ ſequit ſentētia eſt dei: ꝯ mulierē q̄ fornicata fuit i domo pr̄is ſui. Ejiciēt inq̄t eā extra fores domos pr̄is ſui: ⁊ lapidibꝰ obruēt viri ciuitatis illiꝰ: ⁊ moriet: qm̄ fecit nephas in iſrl': vt fornicat i domo pr̄is ſui. Paulus etiā j. Cor. x. cōmemorat multos ꝓpter fornicationē iuſte occiſos: dicēs. Neq3 fornicemur ſicut q̄dē ex illis fornicati ſūt: ⁊ ſic ceciderūt vna die. xxiiij. millia: ſic pt3 Numeri. xxv. S3 q2 poſſet aliq̄s dicere q nō ceciderūt ſolū ꝓpt fornicationē: ſ3 etiā ꝓpt idolatriā. Paulus innuens q ſic alij ꝓpt idolatriā: ita iſti ꝓpt fornicationē ceciderūt: ponit caſu3 idolatrie a caſu fornicatōis diſtinctū: dicēs: neq3 idolatre efficiamini: ſic q̄dā ⁊c. ¶ Se- 7
cūda ps p̄dicti antecedētis: q vic3 fornicatores a regno celeſti excludunt: pt3 Eph. v. Vbi pmo fornicatores nominās dicit. Oīs fornicator aut īmūdus ⁊c. Et poſtea infert ſniā3 illoꝝ dicēs: de q̄libet illoꝝ q nō habet hereditatē in regno chriſti ⁊ dei: idē pt3. j. Cor. vj. Nolite inq̄t errare: neq3 fornicarij: neq3 idolis ſeruientes: neq3 molles: neq3 maſculoꝝ concubitores: neq3 auari: neq3 ebrioſi: neq3 maledici: neq3 rapaces: regnum dei poſſidebūt. ¶ Tertia inſup pars p̄dicti antecedētis oñdit: p illud Apoc. xxj. Tīmidis aūt inq̄t ⁊ incredulis: et execratis ⁊ homicidis et fornicatoribꝰ ⁊ veneficis et idolatris: ⁊ oībꝰ mēdacibꝰ: pars illoꝝ erit in ſtagno ardenti igne ⁊ ſulfure: q eſt mors ſecūda. Ex q̄ aucte lucide pt3 q fornicatores inferni: deputant penis: cui cōcordat pſ. lxxij. dicēs. Perdes oēs q̄ fornicant: pt3 g̃ fornicationē pctm̄ eſſe mortale. ¶ Secūdo idē pt3 ⁊ oñdit 8
p argumentū ſumptū a rōnis pſumptiōe. Oīs eīn rō pſumit q illi q̄ ab aplo int criminoſos noīant: ⁊ deteſtant tanq̄ criminoſi q ſunt criminoſi. Qd etiā illi q̄ ab aplo dicunt a deo int crimīoſos eſſe iudicādi q ſint criminoſi: q tertio illi q̄ a canone int crimīoſos penitētiant ſic criminoſi: ſint crimīoſi. Sed apl's. j. Thi. j. Multos enumerās crimīoſos: ſic homicidas: piuros et hmōi: int eos etiā fornicarios tanq̄ criminoſos nominat ⁊ deteſtat. Idē etiā oſtēdit. j. Cor. v. vbi apl's prohibet ne chriſtiani cū fornicatoribꝰ cōicent dicens: Scripſi inq̄t vobis i epl'a ne cōmiſceamini fornicarijs

et parũ infra. Si inq̃t qui frater nominaẽ inter vos eſt
fornicator: aut auarus: aut idolis ſeruiẽs: aut maledi=
cus: aut ebrioſus: aut rapax: cũ hmõi: nec cibũ ſumere
¶ Secũdo idẽ apl's fornicarios inter criminoſos dicit
eſſe a deo iudicãdos: dicens: fornicatores ꝛ adulteros
iudicabit deus Heb. xiij. ¶ Tertio fornicatores ſicut
criminoſos punit: ſicut ptʒ. xxij. q. j. p̃dicandũ. Noſſe
inq̃t debet talẽ de piurio penitẽtiã imponi debere: q̃lẽ
tuã de adulterio: de fornicatiõe ꝛ de homicidio ſponte
cõmiſſo: ꝛ de ceteris criminalib vicijs: ptʒ g̃ q forni=
9 catio eſt viciũ criminale ꝛ mortale. ¶ Tertio idẽ oſten=
dit p p̃cepta dei in q̃b fornicatio ꝓhibeẽ: ſic Exo. xx.
Et Deutro. v. vbi inter decẽ p̃cepta vnũ ꝯtineẽ: q̃ di:
nõ mechaberis: qd ꝯtractans decretũ ſumptũ ex ver=
bis Iſidori ſup Exo. dicit non mechaberis. i. nec q̃ſq̃
p̃ter matrimonij federa alijs feminis admiſceat: ad ex=
plendã libidinẽ. xxxij. q. v. Nõ mechaberis: qd etiam
detractãs decretũ ex verbis Auguſtini ſumptũ in q̃=
ſtionib de Deutronomio dicit q ſicut furti noĩe intel
ligiẽ oĩs illicita vſurpatio rei aliene: nõ eñ rapinã per=
miſit: q̃ furtũ ꝓhibuit: ſʒ vtiq̃ aperte totũ intelligere
voluit: quicq̃d illicite rerũ ꝓximi auferẽ. Sic profecto
nomine mechie: oĩs illicitus concubitus: atq̃ illorũ
membrorũ nõ legitim vſus ꝓhibitus: debet intelligi
xxxij. q. iiij. Meretrices. glo. in decalogo ſm interp̃ta=
tionẽ Auguſtini: ꝓhibita fuit oĩs fornicatio: idẽ etiaʒ
ꝓhibitũ videẽ Deutro. xxiij. Nõ erit inq̃t meretrix de
10 filiab iſrl': neq̃ fornicator de filijs iſrl'. ¶ Quarto idẽ
oſtẽdit p decretũ ſumptũ ex v̾bis Hieronymi in q̃ fa
ciẽdo diſtinctione inẽ illos q̃ fornicanẽ inẽ chriſtianos
et illos q̃ fornicanẽ inẽ infideles: dicit q fornicator inẽ
chriſtianos maioris eſt criminis: q mẽbra chriſti mẽ=
bra facit meretricis: glo. meretricis. i. diaboli: infidelis
v̾o membrũ ſuũ membrũ facit meretricis. xxxij. q. iiij.
in eo. Si g̃ in vno maioris eſt criminis: ĩ vtroq̃ crimi=
noſum eſt: ꝛ mortale. Cuius ꝯtrariũ aſſerere pertinaci
ter: hereticũ tenet eccl'ia: q̃ nup marchiones ferrarieſes
hereticos adiudicauit: ꝛ ꝯ eos crucẽ p̃dicauit vna de=
cauſa: q eis imponebaẽ q debuerũt dixiſſe fornicatio=
nem nõ eſſe pctm̃ mortale. Idẽ ptʒ in cle. ti. de heretic.
c. ad nr̃m. §. vij. vbi inter hereticos numeranẽ q̃ dixe=
runt q actus carnalis cum ad hoc inclinet natura: pec
catũ nõ eſt maxime cum exercẽs tentaẽ: ꝛ cauſa eſt ſm
glo: q dicũt ꝯ preceptũ dei Exo. xx. Nõ mechaberis.
id eſt. nõ ibis ad aliquã p̃ter vxorẽ: vt legiẽ. xxxij. q. v.
Nõ mechaberis. Et ſi feceris peccabis mortaliter: to=
tum iſtud ꝯfirmaẽ p ſententiã ſacre ſcripture Ecci. xix.
Putredo inq̃t ꝛ vermes hereditabunt fornicatorũ: et
11 tolleẽ de numero aĩa illius. Veritate v̾o ſic oſtenſa: p̃=
ter illas excuſationes ꝛ argumẽta: q̃bus luxurie aduo
cati nituẽ defendere q luxuriari nõ eſt pctm̃: ꝛ h̃ di=
cunt de quib dictis recitãdis ꝛ ꝓbandis erit totus ſe=
ptimus articulus. Hic recitãda ꝛ ꝓbanda ſunt dicta
illorũ: quib ſpecialiter ꝓbare nituẽ q fornicatio ſim
plex nõ eſt pctm̃ mortale. Primo nãq̃ ad hoc q̃ddam
adducũt decretũ male intellectũ: diſ. xxxiiij. Si q̃s nõ
habet: ꝛ. c. ſequẽti. Illis nãq̃ capitulis cauteriatas illo
rũ gloſant ꝯſciẽtias dicẽtes: nõ habẽtes vxorẽ licitũ eſt
habere cõcubinã: quorũ mẽtita eſt iniq̃tas: q in rei ve=
ritate hr̃e ꝯcubinã: ſemp fuit pctm̃: ſicut expſſe dic̃ glo.
xxxij. q. iiij. ſup. c. meretrices. Et reſpondet ad decretũ
illud: vel alias ſcripturas: q̃ videnẽ cõcubinatũ ꝑmit=
tere dicẽs: q cõparatiua permiſſio fuit: q̃ permittiẽ mi
nus malũ: vt euiteẽ maius malũ. Nec tñ talis cõpara
tiua ꝑmiſſio a pctõ excuſat: ſicut ptʒ in glo. xxxiij. q. ij.
ſi qd verius: vbi potius ꝑmittiẽ: q hõ vxorẽ adulterã
dimittat: q̃ʒ occidat. Sicut etiã poti ꝑmittiẽ q ſortib
credat: q̃ʒ q demones ꝯſulat. xxvj. q. iij. hi qui. Ita p
mittiẽ eis ꝯcubinat tanq̃ʒ minus malũ: q̃ʒ ſodomia ꝛ
hmõi: q forte cõmitterent: licet vtrũq̃ʒ ſit mortale. glo.
v̾o ordinaria ſuper capitulũ p̃dictũ: diſ. xxxiij. dicit q
ꝯcubinã ibi notat: nõ ſolẽniter ductã: ſʒ tñ mutu aſſen
ſus interuenit: q aliã ꝯcubinatu nõ licet hr̃e. Capitu=
lum v̾o imediate p̃cedens ꝯcubinã notat illã: q̃ vnita
eſt: ꝛ cõiugali affectu aſſiſtiẽ. Ex q̃ ptʒ q in rei veritate
vxor eſt per ꝯſenſum mutuũ interuenientẽ: q̃ mr̃imo=
nium facit. Ad cuius forte ꝯtractũ: tũc tpis nõ erãt le=
ges: ꝛ decretales edite: de bãnis ꝛ alijs ſolẽnitatib: ſi=
ne quib matrimoniũ ſine pctõ ꝯtrahi nunc nõ poteſt
qd forte tunc potuit: q̃ñ nõ ſolẽniter ductã vxorẽ habe
re licuit: quã lex cõcubinã vocauit. ¶ Viri g̃ eccleſiaſti 12
ci: q̃ nec vxorẽ habẽt nec hr̃e poterũt. Et q̃cunq̃ alij q̃
nullã habẽt vxorẽ: vel q̃ habẽt ꝛ cũ alijs peccãt inanit
et periculoſe: illud capitulũ pro eis allegãt periculoſe:
ideo dico: qd nõ tãtũ ſeipſos: ſʒ etiã alios q̃ʒplurimos
talib verbis: ꝛ allegationib ſeducũt: ꝛ ad damnatio=
nẽ ſimul cũ eis ducunt eternã. Oẽs vicʒ illos q̃ aplica
admonitiõe ꝯ tales ſpecialiter hortanẽ: q̃ tales audiũt
fornicationis aduocatos dicẽs Eph. v. Nemo vos ſe=
ducat inanib verbis: ſumpta: ipſos ſequnẽ: eiſdem
credũt. Quia ad lr̃aʒ poſtq̃ʒ apl's dixit fornicatorẽ eſſe
a dei hereditate excludendũ: ꝛ ſciuit aliq̃s ꝯtrariũ dice
re ꝛ docere: addidit de illis dicẽs. Nemo vos ꝛc. hoc
ſciens ꝓcerto q ꝓpter fornicationẽ ꝛ alia p̃dicta vicia
venit ira dei in filios diffidentie: patet g̃ fornicationeʒ
mortale eſſe pctm̃: ꝛ p ꝯſequẽs oẽs ſpecies ei grauio=
res ꝛ maiores eſſe mortales. Idẽ etiaʒ intelligendũ eſt
de turpiloquio ꝛ ſcurrilitate: ꝛ oĩbus alijs modis: qui
ſunt mortales: ꝓut eos apl's inter p̃dicta vicia Ephe.
v. cõnumerat. Et vt ad finẽ malũ: ꝛ delectationẽ inor=
dinatã tendunt: vel in illa cõſiſtunt. Ex p̃dictis cõclu
diẽ: q nullus ſaluari põt: niſi in vno de trib ſtatibus
ſiue vijs: vicʒ virginitatis: vel mũdi mr̃imonij: vel vi
duitatis. Status eñ penitẽtie eſt ſtatus ſp̃ualis vidui
tatis. Iſtud nanq̃ʒ qd de p̃dictis ſtatib diciẽ: pulchre
ſignificatũ videẽ Ezech. xiiij. Si inq̃t fuerint tres viri
iſti in medio eius ꝛc. Noe q̃ ſignificat vxoratos. Da=
niel p quẽ virgines. Iob per quẽ viduati ſignificanẽ:
ipſi liberabũt aĩas ſuas. ¶ Volenti g̃ ad vitã ingredi
ambulandũ eſt poſt aliquẽ triũ p̃dictorũ ſtatuũ. Et nõ
poſt illos q̃ ambulauerũt in luxurijs ſuis. j. Pe. iiij. Arti. iiij.
¶ In quib diſtinctio eſt infirmitatũ ſp̃ualiũ: ſicut in
infirmitate corpaliter eſt diſtinctio infirmitatũ corpo=
raliũ. Quia ſicut vna febris: vel queq̃ʒ alia infirmi= 13
tas grauior ꝛ periculoſior eſt ĩ vno q̃ʒ in alio ſm diuer
ſitatẽ cõplexionũ qualitatũ: temporũ: regionũ: etatum
et ſimiliũ circũſtantiũ. Sic infirmitas luxurie pericu=
loſior ꝛ grauior eſt in vno q̃ʒ in alio: ſm diuerſitatẽ ſta
tuũ peccantiũ: ꝛ temporũ ꝛ modorũ ꝛ ſpecierũ: que qui
dem comparatio vel põt fieri in ſpecieb vel in modis
cõparatis ad ſpecies. Si v̾o fiat ſpecieruʒ adinuicẽ ſic
computando a fornicatione tanq̃ʒ a minori ſpecie vſ=
q̃ʒ ad viciũ ꝯ naturã primũ locũ poſt fornicationẽ te=
net ſtuprũ: qd ideo eſt grauius q̃ʒ fornicatio: q cũ hoc
qd peccaẽ mortaliter: ſicut in fornicatione irrecupabi=
le inſup bonũ amittiẽ qd nõ fit in fornicatione. ¶ Se=
cundũ locũ poſt ſtuprũ tenet adulteriũ: qd ideo graui=
us eſt q̃ʒ ſtuprũ. Primo q maior eſt iniuria q̃ fit in mu
liere alteri poteſtati ſubiecte: q̃ʒtũ ad cuſtodiã ꝛ vſum
generatiõis q̃ʒ illa q̃ fit mulieri alteri poteſtati ſubie=
cte: q̃ʒtuʒ ad cuſtodiã ſolã. Secũdo q ex adulterio fal=
ſorũ heredũ: homicidiorũ ꝛ aliorũ malorũ: frequentia ꝛ

periculoſiora occurrũt pericula. ¶ Proximũ vᵒ locũ
poſt adulteriũ tenet raptus: q2 omĩa ꝓdicta aggrauat
per violentiã: ideo grauior eſt raptus mulieris ſolute:
ꝙ̃ fornicatio: ⁊ virginũ ꝙ̃ ſtuprũ: ⁊ vxorꝝ ꝙ̃ adulteriũ.
¶ Poſt raptũ vᵒ vxorꝝ: proximũ locũ tenet ſacrilegiũ:
qđ multis euidentijs grauius eſſe adulterio diffinit̃.
14 ¶ Primo q2 ſacrilegus auferẽs ſacrũ a ſacro.i. ſeipm̃
vel aliã perſonã que voto ſolenni vel ordinis ſuſcepti=
one que votum ſolenne cõtinentie habet annexũ: deo
conſecratũ: a deo auferẽs vel ſeipm̃ vel aliã vel vtrũqꝫ
in ſimili forma meretricio: ⁊ diabolo dans: non vxore
vel ſponſa abutit̃ hominis ſed dei: quia ipſa vel alia in
ordinis ſuſceptione vel voti emiſſione: ſponſa dei ſpe=
cialiter efficiebat̃. Quãto ergo matrimoniũ inter deuꝫ
et hominẽ: altioris ⁊ dignioris eſt nature ⁊ cõditiõis:
ꝙ̃ matrimoniũ inter hominẽ ⁊ mulierẽ: tanto caſus ⁊
fractio eius grauior eſt ⁊ periculoſior: ꝓbatur ſm̃ ſan=
ctum Thomã in quadã queſtione de quolibet periu=
rium grauius peccatũ eſt: ꝙ̃ homicidiũ: quia illud cõ=
tra deum: iſtud cõtra proximũ cõmittit̃: ⁊ peccata gra
uitatem ſortiunt̃ ab obiectis. Q2 vᵒ homines homici
das grauius puniũt ꝙ̃ periuros nõ eſt: quia peccatuꝫ
in ſe grauius ſit: ſed q2 hominibꝫ videt̃ magis nociuũ
In alio loco vult ꝙ fractio voti ſolẽnis ſit grauius: ꝙ̃
fractio iuramenti. Sed ſm̃ oẽs doctores votũ ſolẽni=
ʒatur per ſacri ordinis ſuſceptionẽ. Cum ergo talis cũ
muliere peccat: frangit votum ſolẽne: ⁊ per cõſequens
15 grauius peccat ꝙ̃ homicida vel periurus. ¶ Ex quo
ſequit̃ ꝙ grauius etiã peccat: ꝙ̃ adulter: quia pctm̃ ho
micidij maius eſt ꝙ̃ pctm̃ adulterij. Sicut ptꝫ ꝑ decre=
tũ ſumptũ ex verbis Auguſtini li.ij. de adulteris con=
iugijs. xxxiij. q.ij. Si qđ verius. Qđ ergo excedit pec=
catũ qđ grauiᵘ eſt: excedit illud qđ minᵘ graue eſt: ſed
ſacrilegiũ excedit homicidiũ vt ex dictis ptꝫ. ergo exce=
dit adulteriũ: qđ minᵘ eſt homicidio. ¶ Probat̃. Ca=
ſtitas cõiugalis: vel votũ ſeu fidei datio: q̃ in mr̃imo=
nio homini ſit: eſt tꝑalis: q2 mortuo illo marito: a vo=
to illo abſoluit̃: ⁊ alteri nubere põt. Votũ vᵒ qđ in or=
dinis ſuſceptiõe de cõtinẽtia ſeruãda includit̃ eternũ:
et ſemꝑ hominẽ obligat. Cum ͦg omne votũ perpetuũ
ſolẽnius ⁊ magis obligatiuũ ſit: ſm̃ beatũ Thomã ſe=
cũda ſecũde: vbi de religioſis tractans: ſpecialiter que=
ſtionẽ tangẽs: vtrũ votũ religionis potius ſit ꝙ̃ terre
ſancte: ⁊ determinat ꝙ ſic: q2 eſt perpetuũ: ⁊ ad perpe=
tuã obſeruantiã bonã obligat. Sicut ͦg tale melius eſt
votũ: ita eiᵘ trãſgreſſio peior. Cum ͦg in voto ſolẽni cõ=
tinentie qđ perpetuũ eſt: maior ſit ꝓcioſitas in tenẽdo:
maius eſt periculũ in frangẽdo: ͦg grauiᵘ peccat̃ in ſa=
crilegio ꝙ̃ adulterio. ¶ Probat̃. Decreta grauiorẽ pe=
nitentiã imponũt ſacerdotibꝫ incõtinentibꝫ: ꝙ̃ adulte
ris: ſicͥ pꝫ in p̃mo canone penitẽtiali: q̃ habet̃ diſ.lxxxij.
c. p̃ſbyter: ſi fornicationẽ fecerit: predictã vᵒ veritatem
ideo rõnibꝫ roborare neceſſariũ videt̃: q2 multi in tꝑe
delinquẽtes ꝯtrariũ aſſerere ſolent: adulteriũ grauius
eſſe aſſerẽtes ſacrilegio: vt talibꝫ pernicioſis mẽdacijs
mulieres citius ad illorꝝ malas inclinẽt voluntates: ꝯ̃
16 quos vide. P.xiij.8. ¶ Ad ſophiſticũ vᵒ argumentũ
ꝙ ꝓ eis int̃ cõuiuantes ⁊ potãtes et inter mulierculas
philoſophantes faciũt: ꝙ vicꝫ caſtitas cõiugalis: ⁊ ſa=
cramentũ matrimonij: primũ inter oĩa ſacramẽta fuit
inſtitutũ in paradiſo vicꝫ ⁊ a digniori: q2 a deo. Cõti=
nentia vᵒ clericalis ab hoĩbꝫ: ⁊ ideo aſſerũt fractionẽ
primi magis eſſe periculoſam. Nõ videt̃ difficilis eſſe
reſponſio. Primo q2 ſi tꝑis prioritas: vel loci dignitas
faceret votũ magis obligatoriũ: ⁊ fractionẽ peiorẽ: me
lius eſſet votũ abſtinẽtie vniᵘ diei: ⁊ in loco ſacroſan=
cto.ſ. in eccleſia factũ: ꝙ̃ votũ terre ſancte vl̃ cuiuſcũqꝫ
religionis: poſtea ⁊ in mõtibꝫ vel campis factũ: ⁊ fra=
ctio eius peior eſſet: qđ eſt falſum. ¶ Secundo q2 ſicut
illud fuit a deo cõſtitutũ: ita oẽ bonũ votũ cũ oẽ bonũ
a p̃re ſit luminũ. Jac.j. Et ille idẽ q̃ obligauit vxoratos
ad tenendũ fidẽ adinuicẽ obligauit ꝯtinentiã vouẽtes
ad tenendũ quod vouerũt: dicens. Vouete ⁊ reddite.
¶ Quorꝝ voti trãſgreſſio: nõ ſolũ in ꝓꝓriũ: ſꝫ etiã ĩ ma= 17
ximũ illarũ mulierũ cũ quibꝫ peccãt redũdat periculũ
quarũ quidẽ periculũ: nõ ſolũ ꝓdictis rõnibꝫ: ſꝫ etiã ſe=
quentibꝫ oñdet̃ hiſtorijs. Quarũ prima ꝯtinet: de q̃dã Exm̃
eccl̃iaſtici viri amaſia mortua: quã oẽs viri de villa for
tiſſimi leuare nõ potuerũt tanto eã pondere fixit ſpũs
immũdus: donec ꝯſilio cuiuſdã ꝓuidi: forte dicẽtis: ꝙ
cõſuetudo illius ciuitatis erat: ꝙ oẽs ad terrã portant̃
ꝑ hoĩes artis ſue. Cũ alie tales ad eã portandã addu=
cte eſſent: facilime eã portauerũt. ¶ De alia tali etiã fer= Exm̃
tur: ꝙ demones viſibiliter corã vigilãtibꝫ: circa corpᵘ
eius: frenũ in eius ore ponẽtes: ipſam ad modũ iumẽti
ad infernũ equitauerũt. ¶ Itẽ de duabꝫ talibus fertur
ꝙ ꝑ viã trãſeũtes currũqꝫ iuxta viã vidẽtes: loq̃bant̃:
ꝙ hic vel in inferno eas currũ trahere oportuit: q2 au=
dierant ꝙ tali officio in inferno fungerent̃: de cõmuni
ergo ꝯſilio ſe ſub curru poſuerũt inaniter eſtimãtes: ꝙ
ꝑ h̃ alibi officiũ illud euaderẽt: q̃ ſtatim ictu fulminis
occidebant̃: ⁊ ad infernũ ꝓ officio ſuo faciendo mitte=
bant̃. ¶ Ad idẽ vᵒ fert̃ de quodã necromãtico ꝯiurã= Exm̃
te diuerſos demones: vt quendã diabolũ expellerent:
qui vnũ hoĩem vexauit: de q̃bꝫ cum duo vel tres illũ
expellere nõ poſſent: aſſerẽtes illũ eſſe potentiorẽ eis.
In fine venit vnus terribilis: q̃ nolẽti exire minatᵘ eſt
ꝙ niſi ſtatim exiret mitteret eũ ad balneãdũ in balneo:
vbi concubine ſacerdotũ balneant̃: q̊ audito ſtatim de
corꝑe fugit obſeſſo. Nõ exẽplũ de cõcubina ſacerdotꝭ Exm̃
in Ceſaria: quã miles q̃dã defendere volens: liganſqꝫ
crines mulieris ad brachiũ ſuum portauit crines ⁊c̃.
¶ Ad idẽ a fide digno narrari ſolet: ꝙ in villa ſatis no 18
ta. Cũ quidã ſacerdos in crepuſculo rediret de focaria
ſua: ⁊ audiret quandã vocẽ lamentabilẽ in q̃dã domo
diruta: ⁊ ꝓpinquius accederet ⁊ quereret: q̃s eſſet qui
ibi clamaret q̃ſiuit: vox illa: q̃s ille eſſet q̃ quereret: q̃
reſpõdit. Ego ſum ſacerdos q̃daꝫ. Et vox cũ maxima
admiratiõe altiſſime clamauit: nomẽ ſacerdotis admi=
rando: bis vel ter replicãdo: quo q̃rente: q̃re ſic admi=
rando clamaret: rñdit vox: in tãta multitudine ad nos
in infernũ deſcẽdũt: ꝙ credidi ꝙ nullus ſacerdos ĩ ter
ra remãſiſſet. Et ego admirãdo clamaui audiens vnũ
in terra eſſe: eſtimãs oẽs ad infernũ deſcẽdiſſe. Nec mi=
rũ: q2 nõ ſolũ dãnabunt̃ ꝓ pctĩs ꝓꝓrijs: ſꝫ ꝓ alijs q̃ eorꝝ
luxuriant̃ exẽplo: q2 teſte ſacra ſcriptura multi ſequen
tur eorꝝ luxurias: ꝑ q̃s via veritatis blaſphemabit̃. ij.
Pe.ij. ¶ Modi vᵒ luxurie de q̃bꝫ dictũ eſt. ſ.e.c.4. ad 19
ſpecies cõparate: maioris ſunt ꝑiculi: licet nõ maioris
criminis. Maioris ͦg ꝑiculi ſũt: nõ in natura: ſꝫ in euẽ=
tu: q2 minus ſenſibiles: ⁊ raro de eis pura ſit cõfeſſio.
Sicut ͦg illa infirmitas corꝑalis eſt periculoſior q̃ mi=
nus ꝑcipit̃: ⁊ planta putrida: vel foramẽ qđ neſcit̃: q2
qñ ꝯtra aꝑtos defectᵘ vel manifeſtas tẽtationes reme=
dia adhibent̃: ⁊ euadunt̃: ab illis occultis ꝓ defectu re=
medij: perdunt̃ q̃s ignorat q̃ ſacrã legit ſcripturã: q̃n
luxuria corde cõmittat̃ ſicut ptꝫ de illis q̃bꝫ loquit̃ Ja=
cobus dicẽs: in luxurijs enutriſtis corda vr̃a Jaco.v.
¶ Quis inſuꝑ ignoret: q̃n oculis vanis cõmittat̃: per
illos vicꝫ q̃ teſte ꝓpheta: oculos eorꝝ fornicãtes Ezech.
vj. Et fornicatio mulieris ĩ extollẽtia oculorꝝ ⁊c̃. Eccli.
xxvj. Sic de ornatu: quia mulier occurrit eis in ornatu

meretricio Prouerb. vij. Sic in loquela: ſic in tactu: ſic
in oībꝫ ſenſibꝫ corꝑis pctm̄ ⁊ ſpecialiter cõmittiť luxu-
ria. Et tñ vix inueniť q̄ de luxuria illa vel ſuperbia ſeu
pctõ qđ in ſpeciali ꝑ tales motꝰ cõmittiť in ſpeciali cõ-
fiteať: niſi forte in generali dicẽdo: ꝑ oris loquelã: ꝑ vi-
ſum oculoꝝ ⁊c̄. Que confeſſio generalis: vbi pctm̄ eſt
ſpeciale: nõ ſufficit: ꝓpť qđ videť periculũ iſtiꝰ grauiꝰ:
q̇ talibꝫ comeſſatiõibꝫ vacat atqꝫ luxurie Deuť. xxj.

Arti. v. ¶ Cuius officiũ cũ ceteris talibꝫ luxurioſis atqꝫ luxu-
rie ſigno: vel verbo pro ſeipſis: vel alijs mediatoribꝫ ⁊
20 immũdiciã ſuadẽtibꝫ in natura diaboli eſt multiplex
et magnũ. ¶ Primo nãqꝫ ſunt domꝰ accẽſe: ꝑ q̄s alie
accenduntˀ: q̇ eñ vult villam vel maneriũ vel curiam
quãcũqꝫ cõburere: nõ ponit primo ignẽ in oẽs domos
ſed in vna: ⁊ ꝑ illã alias cõburit. Sic diabolus volẽs
plures igne infernali. i. luxurie vel cuiuſcũqꝫ pctī mor-
talis inflãmare: primo illũ ignẽ ponit in corde vnius:
q̄ꝫtũ ad ꝯcupiſcentiã malã vł in corpe: q̄ꝫtuꝫ ad ſupbũ
ornatũ: ꝙ eſt ſignũ illiꝰ ignis iterioris. Et ſic multos ꝑ
vnũ accẽdit: qꝛ priꝰ ꝑ oris flatũ ignẽ quẽ in corde ha-
bet in alio accẽdit: dũ ad peccandũ illũ verbis attrahit
ꝑ oculos in ignẽ inſpirat: ⁊ ſcintillare facit: duꝫ impu-
dice oculos dirigit. ¶ Secũdo v̇o eſt carbo totꝰ ignitꝰ
immouerius magnus ignis inferius: multos ignitos
habẽs carbones: in muliere nãqꝫ impudice ornata ad
capiẽdas aīas ſertũ in capite eſt: quaſi vnus carbo vel
titio inferni ꝓ igne illo accẽdẽdo: ſic cornua alteriꝰ: ſic
collũ nudatũ: ſic firmaculũ in pectore: ſic de oībꝫ curio
ſitatibꝫ totius corꝑis: q̇d aliud videť: vel dici poterit:
q̄ꝫ ꝙ q̇libet illoꝝ ſcintilla ſit: ignẽ ſpirãs infernalẽ: quẽ
ita ſpirat effectuoſe: illa miſera diaboli incẽdiaria: in q̄
a planta pedis: vſqꝫ ad verticẽ capitis nõ eſt ſanitas:
ꝙ vno die chorizando vel ꝑ villã trãſeũdo forſitan. xx.
de aſpiciẽtibꝫ: q̊s deꝰ creauit: ⁊ tam care redemit: vt ſal
uarenť: igne ꝯcupiſcẽtie inflãmat: ⁊ anīas dãnat. Sic
diabolus eas ad hoc ornat: ⁊ ꝑ villã tanq̄ꝫ apłos ſuos
mittit repletos oīni iniq̇tate: malicia: fornicatione ⁊c̄.
21 Roñ. j. Nota. C. xv. 5. ¶ Secũdo ſunt retia diabo-
li ꝑ que piſcať in viuario dei: trãſmittere piſces ad ſta-
gnũ inferni: de q̊ Apoc̄. xxj. Pars illoꝝ ī ſtagno ignis
et fulfuris: ⁊ loquiť ibi de fornicatoribꝫ ⁊ adulterł vnã
perſonã talẽ trahit ꝑ villã vel ad domũ mittit: vbi ſcit
piſces eſſe capiẽdos: ⁊ multos plures capit q̄ꝫ piſcator
aīarũ: ad deũ ore ſuggerẽdo vel ornatu ꝓuocando: qꝛ
vnus piſcator. i. p̄dicator dei etiã vnus de piſcatoribꝫ
illis: q̇bꝫ veritas dixit: venite poſt me: faciã vos piſca-
tores hoīm. i. vnus apłus: ſi p̄ſens eſſet: poſſet tota die
p̄dicare: ⁊ frangẽdo caput ſuũ: clamare: ⁊ vix vnũ ad
deũ cõuerteret. ¶ De vno nãqꝫ apło ſcribiť ꝙ circũeũ-
do multa terrarũ ſpacia: ſolũ vnũ ꝯuertit diſcipulum.
Sed vna ꝑſona in qua aduerſarius nr̄ circuit: querẽs
quẽ deuoret: ꝑ quã multis loquiť: ſicut Eue loquebať
per ſerpentẽ: q̇ in ip̄m ꝓpria forma nõ audirent ꝑ vnã
perſuaſionẽ: ⁊ ꝑ vnũ circũitũ per villã: vel per vnũ fa-
tuum aſpectũ ꝑ feneſtrã: multos ꝯuertit ad diabolum.
Ex q̊ ptꝫ ꝙ ſeruitus illoꝝ maxime demonibꝫ placet: qꝛ
nullum ſacrificiũ: vel opus maioris gr̄e eſt: vel magis
deo placet: ſicut ptꝫ ꝑ auctoritatẽ beati Grego. in ꝓlo.
iſtius tractatus in fi. q̄ꝫ ſalus animarũ: ita nullũ ſacri-
ficiũ vel pctm̄ plus inimico placet: q̄ꝫ perditio aīarũ.
Quid eñ grauius eſſe poſſet q̄ꝫ de filijs dei filios face-
re diaboli? Tam eñ graue illud habẽti rõnẽ videri de-
beret: ꝙ ſi nõ perderet: niſi vnã ſolam: ꝑ totã vitã ſuã
dolere deberet: quãtomagis q̇ multas perdis: ſi plures
hr̄e vitas: quõ ſufficiẽter dolere: vel ſatiſfacere poſſet:
ꝓ re infiniti precij: q̄ reſtitui vel de inferno redimi nõ
poteſt. i. ꝓ aīa illius: q̇ diſſipauit ſubſtantiã ſuã. i. vitã
ſuã ante mortẽ: ⁊ aīam ſuã in morte ꝑdidit: ꝓ meretri-
cibus: ⁊ cum meretricibꝫ viuendo luxurioſe Luc̄. xv.
¶ Tertio q̇ verbo vel ſigno alios ad luxuriãdũ cũ eis: 22
vel cũ alijs inducũt: ſimiles ſunt falſis mercatoribꝫ: et
falſis hoībꝫ: ⁊ quacũqꝫ arte vel negocio: qꝛ ſicut tales
cõiter pulchrius loquunť q̄ꝫ veraces: ⁊ decorẽ quẽ in
rei veritate: in re de qua agiť: interiꝰ nõ habent ore vel
ſigno exterius mentiunť: ita iſti q̇ ad modũ falſoꝝ pel-
liparioꝝ: antiquas vel turpes: q̄s habẽt pelles: ⁊ tur-
pia opera ornatu verboꝝ: ⁊ veſtimẽtoꝝ albãt ⁊ ornãt:
vt appareãt noua: ⁊ alios decipiãt: more amicoꝝ defun-
cti: q̇ funus illud mortuũ diligẽtius ornãt mortuũ: q̄ꝫ
ornatũ ſit corpus mulieris portate de ciuitate viuum.
Et more aucupis: ibi plures laqueos. i. verba ⁊ ſigna
luxurie oſtendũt: vbi plures aues: quas capere inten-
dunt: venire intelligũt. Et more ſepelientiũ mortuos:
diligentius corpus mortuũ ſepulchro claudunt forti:
et operiunt: ſeu ornãt picto: dũ quicq̇d rugoſum ⁊ feti
dum eſt: quantũ poſſibile eſt albiſſimis capitegijs te-
gunt: ⁊ pulchris coloribꝫ pingũt: vt nihil p̄ter oculos
quos pulchros reputant appareãt: vt ſic totũ exterius
ornamentũ ⁊ oculoꝝ: ⁊ quicq̇d exteriꝰ patet oſtẽſionis
quaſi lapis eſt ſuꝑ defuncti corpus poſitus: qꝛ ſicut la
pis ille exteriꝰ politus: pulcher ⁊ pictus: interiꝰ plenꝰ
eſt fetoribꝫ: ita luxurioſoꝝ verba ⁊ ornamẽta: ⁊ partes
corꝑis: q̄ exterius oſtenduntˀ: interius plena ſunt dolo-
ribus: peccatis: miſerijs ⁊ ſpũalibꝫ fetiditatibꝫ: ⁊ ma-
lis cogitatiõibꝫ: ⁊ deſiderijs ⁊ voluntatibꝫ corã deo: ⁊
tota curia celeſti abominabilibꝫ. Et ſicut pictores vo-
lentes picturarũ addiſcere experientiã aliorũ reſpiciũt
picturas. Ita iſti dum quilibet ab alio in arte diaboli
experto modũ deceptibilius loquẽdi: ⁊ laſciuius ſe di-
ſcet ornãdi. Qui more inſuꝑ luſoꝝ: q̇ oĩa amiſerunt:
et taxillos ſuos alijs mutuãt. Et more ſacerdotũ: qui
feſtis ſuis ceſſantibꝫ: ornamenta ſua vicinis ſuis mu-
tuant feſtiuantibus. Dũ pulchritudine ⁊ alijs luxurie
occaſionibꝫ pre ſenectute: ⁊ infortunio deficientibꝫ: iu-
nioribus ornamenta ſua accõmodat vel eos ornant: ⁊
nundinis diaboli: venales exponunt: illis qui in do-
mo meretricis luxuriabanť Hiere. v.
¶ Quoꝝ periculũ: ⁊ ſtulticia multis oſtẽdiť euidẽtijs Arti. vi.
¶ Primo qꝛ ſtatus ꝓprij tantã habet obliuionẽ: ⁊ incõ
ſiderationẽ: ꝙ aīam ſuã ꝓ nihilo dat: ſicut oſtẽſum eſt. 23
A. xxiij. 22. Et nõ ſolũ aīam ſed deũ ⁊ regnũ celoꝝ: et
oĩa bona ⁊ ꝓ eodẽ precio oībus penis ſe obligant q̇
ꝓ nihilo habuerũt terrã deſiderabilẽ: in Ps̄. cv. Qui
ideo ſtulti dicẽdi ſunt: qꝛ chriſtũ dei ſapiẽtiã: ſtultũ re-
putant. De q̊bꝫ ait Aug. in quodã ſmõe. Qui inquit
dat ꝓ modica delectatiõe: illud ꝓ quo chriſtus ſe tra-
didit: chriſtũ ſtultũ reputat. In hoc ḡ facto ſpũs imũ-
dus fugat ſpm̄ ſapiẽtie. ¶ Secũdo illoꝝ oñdiť ſtulti-
cia: ⁊ periculuꝫ: ꝙ maximo inimico ſuo. i. diabolo illo
pctõ multũ placent: ⁊ ſpecialius illo q̄ alijs: vt ex dua
bus apparet euidẽtijs. ¶ Primo qꝛ plus ꝓcurat: ꝙ hõ
dormiẽdo huiꝰ pctī habeat imagines et delectatiões:
de alijs nãqꝫ pctis tentat vigilãtes. Iſto v̇o tã vigilã-
tes q̄ꝫ dormiẽtes: plus q̄ꝫ alijs tentat pctis. ¶ Secũdo
quia alia pctã p̄nt ab vno ſolo cõmitti: iſtud v̇o vt fre
quentius cõmittiť a duobꝫ: ⁊ ſic diabolus duos ſimul
lucrať: ⁊ ſic ſpũs imũdus ſpm̄ fugat intellectꝰ. ¶ Ter- 24
tio idẽ oñdiť: qꝛ plus alijs pctis rõnẽ abſorbet: pluſqꝫ
ꝑ iſtud amor induciť: ⁊ delectatio p̄ſentis ſecłi: ⁊ negli-
gentia futuri. Et in tñ hoīem excecat: ꝙ turpiſſima: ⁊
q̄ maxime nõ excecatꝰ execrabať ⁊ deteſtabať: excecatꝰ
operať. Sicut patet de Salomone: q̇ rõne vtens: deo

templū cōſtruxerat: ſed luxuria excecatus: templa ido-
lis fabricauit. Et ſic ſpūs immūdus: ſpm̄ fugat ꝯſilij.
quia ſic infatuatus nullius niſi ꝓpriū vult ſeq̄ cōſiliū
¶ Quarto promptiſſimos ad opera ſpūalia tepidos ꝛ
quaſi inhabiles ꝛ impotētes facit ad opera ſpūalia: et
ſic ſpūs immūdus fortes vincit: ſicut patet de Samſo
ne: ꝛ ſic ſpiritū: ꝛ donū fugat fortitudinis. ¶ Quinto
in tantū hominē excecat: ꝛ totaliter imutat: ꝛ q̄dāmo-
do alterat: in tātū ꝙ parcos ꝛ duros fac̄ largos: ocio-
ſos ꝛ delicatos facit laborioſos: ꝛ in tribulatione pati-
entes: vt ea q̄ voluptatis ſunt aſſequant̄: ꝛ ſic dum ſpi
ritus imundus facit ꝙ hō nec expenſis: nec corpi pro-
prio parcit: donū ꝛ ſpiritū ſciētie excludit: q2 ſupceci-
dit ignis luxurie: ꝛ nō viderūt mala: q̄ patiunt̄. No-
25 ta. D. iiij. 3. ¶ Sexto facit famam negligere: in tantū
ꝙ illi qui prius multū de bono curabant noīe: iſto vi-
cio excecati: famā totaliter negligunt. Sicut patuit de
illo rectore: quē famoſiſſim⁹ magiſter in theologia vni
uerſitati p̄dicans retulit p mulierē deceptū: modo ſe-
Exm̄ quēti Vicina quedā excogitās: quomō ab illo rectore
neceſſaria habere poſſet: quodā die cōſiderans: ꝙ tota
familia eſſet extra in diuerſis negocijs occupata: filiaʒ
ſuam ornauit: ꝛ ad domū illius miſit: dicēs: ꝙ veſtes
peteret ad lauandū: ipſa ergo quaſi miniſtra querens
ingreſſa: obuiū in aula habuit rectorē illuʒ: qui vidēs
opportunitatē eam amplexans: oſculatus fuit: qd̄ cuʒ
matri narraſſet: dixit mater totū lucratū eſt. Alia vice
ſimilem vidēs opportunitatē iterū miſit cum qua pec-
cauit: ꝛ ille qui ſemp ante bone fuit fame: in tātū famā
ſuam poſtmodū neglexit: ꝙ nec ꝑ citationibꝫ: vel cen-
ſurijs eccleſiaſticis quibuſcūqʒ illam dimittere voluit:
ſed vſqʒ ad mortē tenuit: licet delictū ꝓprium frequen-
ter gemeret dicens. Eua decepit primū hominē: nō eſt
mirū ꝙ ſeduxit me: ſic em̄ vocabat̄ illa maledicta quā
tenuit. Sic ſpūs immūdus ꝛ impius ſpiritum abijcit
pietatis: dum facit ꝙ nec de ſe ipſo. i. aīa vel corpore vl̄
fama ꝓpria pietatē habeat: priorē pietatē crudelitate cō
maculās Heſter. xvj. ¶ Et nō ſoluʒ a ſeipſis: ꝫ a filijs
quos alere tenent̄. Sicut ptʒ per legē illam. C. li. viij.
ti. de patria poteſtate. l. nec filiū. Pietatē ꝛ curam abij-
cere facit: dum ſpūs ille immundus multos generare
facit filios extra matrimoniū: de quibꝫ nuſq̄ʒ curā ha-
bent: ex quo mendici: vel fures deueniūt: ꝛ homicide.
26 ¶ Septimo hui⁹ vicij periculū: ꝛ ſtulticia in hoc appa
ret ꝙ facit hominē fidem ꝛ doctrinā ꝯtemnere eccleſie
Eccleſie em̄ fides eſt ꝛ doctrina: ꝙ peccatū luxurie ma-
gnum ſit ꝛ mortale: ſicut ptʒ. s̈. arti. iij. per totū. Cuius
contrariū multi iſto vicio excecati: vident̄ credere. Et
aliqn̄ hoc aperte dicunt: vel ſaltem illud leue reputāt.
Cuius reputationis vna: ꝛ maxima eſt cauſa: hui⁹ vi
cij cōmunitas: ꝛ peccantiū multitudo. Si em̄ rarum
eſſet abominabile videret̄: ſicut patet de comeſtiōe car-
nis in q̄drageſima. Grauius nanqʒ videt̄ iſto vicio in
q̄cūqʒ ſpecie peccare: q̄ʒ carnes in q̄drageſima comede
re: tum q2 eſt cōtra deū ꝛ ſeipm̄: ꝛ illā cū qua peccat: ꝛ
prolem: qd̄ in comeſtione carniū ſecretius facta: nō cō
tingeret. Sed tn̄: q2 illud vicium cōiter nō fit: hoīes il
lud grauiſſimū reputarēt: iſtud v̇o: q2 cōiter ſit leuiſſi-
mū reputāt: ꝛ ſine timore illud cōmittūt. Et ex tali cō-
ſuetudine ꝛ peccantiū multitudine ſpūs iſte imūdus:
ſpm̄ abijcit timoris: dicēs: nō ſit pratū qd̄ nō ptrāſeat
luxuria noſtra Sapieñ. ij. Nota ꝙ luxuria pacem tur
bat. P. iiij. 14. ¶ Ab iſtis v̇o periculis ꝛ peccatis: mul
Arti. vij. tipliciter ꝛ mendaciter ſe excuſant.
¶ Primo nāqʒ dicūt: ꝙ licētia ꝛ cōmiſſione vtunt̄ dei
dicētis Geñ. j. Creſcite ꝛ multiplicamī ꝛc̄. ꝫ hoc ꝑ eis
nō agit: q2 illud dictū fuit matrimonialiter ꝯiunctis ꝛ 27
nō alijs. ¶ Alij dicūt naturale eſt: quare ḡ inquiūt: vo
luit deus talē facere naturā: ſi illud qd̄ natura requirit
pctm̄ ſit. Quibꝫ rñdet̄: ꝙ ſicut actus ille naturalis eſt
ad ꝯſeruationē ſpeciei. Ita etiā cōmeſtio eſt naturalis
ad ꝯſeruationē indiuidui. Naturaqʒ plus req̄rit cibū
q̄ʒ actū illū q2 ſine illo eſſe pōt: nō aūt ſine cibo. Et tn̄
comedere cibū: qui ꝑ q̄litate vel tpe eſt ꝓhibit⁹ ab ec-
cleſia ad voluptatē ſuā implendā peccat. Sicut ptʒ de
comedēte carnes in. xl. ꝛ tn̄ iſtud grauius eſt. Sicut in-
ſuper comedēs cibū venenoſum mortē incurrit corpo-
ris: ita in actu illo ꝓhibito: ꝛ venenoſo peccat: ꝛ mor-
tē incurrit aīe. Nō ſolū q̄ faciūt: ꝫ dn̄s ꝛ dn̄a: ꝛ q̄ reſi-
ſtere deberēt: cū illud in ſubditis ſuis regnare ſciunt:
et nō faciunt: deſcēdant in infernū viuētes: qm̄ neq̄cie
in habitaculis eoꝝ: in Ps̄. liiij. Quia nō ſolū digni ſūt
morte q̄ faciūt: ꝫ qui ꝯſentiūt faciētibꝫ Rom̄. j. Cōſen
tiunt aūt: q̄ nō reſiſtūt cū poſſent: ſicut ptʒ. C. xvj. 46.
¶ Et ſi in tali piculo ſunt: q̄ in domibꝫ vel familia ſua
talia pctā diſſimulāt: in q̄li periculo dicendi ſunt: q̄ ex
ꝓpoſito talibꝫ ꝑſonis in villis vel ciuitatibꝫ vl̄ ſubur-
bijs domos locāt q̄ de illa imūdiſſima viuūt arte. Qui
in domibꝫ ſuis regl̄ nō auderēt receptare ꝓditores do-
mos ſuas dei ꝓditoribꝫ locant. Si ḡ primi in infernū
deſcēdēt: vbi putas locādos ꝛ ponēdos iſtos ſecūdos?
¶ Ad iſtā v̇o ſecūdā excuſationē de naturalitate: vide
pleniorē rñſionē. H. j. arti. ij. p totū. Per dicta nanqʒ
ibi patʒ ꝙ naturale eſt int̄ vxoratos: q̄ rōnabilē int̄ ſe
hn̄t ſocietatē: nō aūt int̄ alios: niſi nā accipiat̄ ꝓut hʒ
ſentire cū brutis. ¶ Alij dicūt: oēs ſic faciūt: q̄bꝫ pmo 28
ſic rñdet̄ ꝙ mētiunt̄. ¶ Secūdo ſic: ꝙ mlti ꝭ faciāt illa
eſt mirabilis audacia ꝛ ꝯſolatio ꝙ ꝯſolant̄ de ꝭ ꝙ mul
tos hn̄t ſocios: ꝛ habebunt ī inferno. Ex q̊ nāqʒ multi
hoc faciūt: ſequit̄ ꝙ infernus erit repletior: ꝛ ſic maior
erit oīm p̄ſſura ꝛ miſeria. Ex q̄ ptʒ ꝙ mirabilis eſt ꝯſo
latio dicere: mlti hoc faciūt: ꝛ ſp fecerūt: ꝛ oportet nos
facere: ſicut alij faciūt: q2 nō poſſum⁹ oēs eſſe religioſi
Verū eſt ꝙ nō pn̄t oēs eſſe religioſi: ꝫ oēs pn̄t caſte vi
uere: q̄ volūt: ꝛ maloꝝ fugere ſocietatē: quātūcūqʒ ſint
in magna multitudine: q2 talis multitudinis ſequela
ꝓhibet̄. E. vij. 12. ¶ Alij dicūt ꝛ ſpecialiter qn̄ rep̄hē-
dunt̄: q̄re illā quā male tenēt mr̄imonialit̄: nō ducant.
Rn̄dēt alij: ꝙ ſunt paupes: ꝛ iō vxorē hr̄e nō poſſunt
¶ Alij v̇o dicūt ꝙ ſi amici illi⁹: vellēt bona cū illa da-
re: vel ſi haberē domū ad quā illā ducē poſſem: ꝛ bona
cū q̄bꝫ illā ſuſtētare poſſeʒ libēter illā ducerē in vxorē.
Quibꝫ rñdet̄ ꝙ meli⁹ eſt illā mr̄imonialit̄ hr̄e cū celo
et ſine exterioribꝫ ꝛ tpalibꝫ bonis: q̄ʒ ex mr̄imoniū cuʒ
inferno. Et meli⁹ eſt illā hr̄e ꝭ: ſine domo ꝛ cū paupta-
te ī illa forma in q̄ poſt mortē illā ducē poſſit ad domū
celi: ꝛ ad bona ſine fine ī terra viuētiū: q̄ʒ in illa forma
in q̄ poſt mortē illā ducet ad domū inferni: ꝛ ad penas
ſine fine. ¶ Alie v̇o ſe excuſant ꝙ ſi pctm̄ illud dimitte 29
rēt: nō hr̄ent vn̄ viuerēt: cū ꝓle ſua: q2 ſi hoīes illos: q̄
eas ꝓpt̄ illud exhibēt: vel munera eis dāt: derelinq̄rēt
pauptate deficerēt. Quibꝫ rñdet̄ ꝙ infidelitas maxia
eſt credere deū eſſe impotentē: vel malū impotentē: q2
nō ſufficit ſeruis ſuis ī neceſſarijs ſb́uenire: ſic̄ diabol⁹
pōt ſeruis ſuis malū: q2 vicʒ poſſet ſuis ſuis vel ancil-
lis caſte viuētibꝫ ſb́uenire: ꝫ nollet eis ita abūdanter
ſubuenire: ſic̄ diabolus ſeruis ſuis. Tales em̄ multū
decipiunt̄: q2 deus teſte ſacra ſcptura: nunq̄ deſerit ſpe
rātes ī ſe. Et diabolus deſeruit ſp ſperātes ī ſe ꝛ ī factl̄
ſuis. Et poſito ꝙ viciū ſibi quieti⁹ ꝛ delectabili⁹ ſic lu-
crent̄ diabolo ſeruiēdo q̄ʒ facerēt ſeruiēdo deo ꝛ mūdi-
cie: cogitare deberēt ꝯtra hoc q̄t amittūt bona: ꝛ quot

penas incurrūt: ſicut patebit: arti. immediate ſequēti.
¶ Alie dicūt ꝙ vi opprimunt̄: quarū dictū: quātā cō-
Exm̄ tineat aliq̄tiens falſitatē hiſtoria oſtēdit: q̄ fert̄ ꝙ cum
quedā hmōi corā iudice allegaret: ⁊ iudici querēti: q̄re
nō clamaſſet: rn̄dit: ꝙ nō potuit: iudex p̄cepit cuidā ꝙ
de pecunia quā ſecū habebat: illā ī eodē loco forte ſpo-
liaret: qḋ cū facere attētaret: tātū clamauit ꝙ mltos ad
locum currere fecit. Cui iudex: ſi ita alte clamaſſes pro
30 amiſſione ꝯtinētie ſic ꝓ amiſſiōe pecunie: caſtitatē nō
amiſiſſes. ¶ Alij dicūt ꝙ nō pn̄t caſte viuē: ꝓpt̄ nature
ſue cōplexionē ⁊ q̄litatē. Sed iſtud reprobāt tā exēpla
q̄ȝ auctes: ⁊ ratio. ¶ Primo: qꝛ quātūcūq̄ȝ cōplexio: ⁊
appetit⁹ eēt diſpoſit⁹ ad comedēdū aliquē cibū: ſi ſciret
ꝙ corꝑaliter morerer̄: ſi illū comederet: voluntatē ſuā
retraheret: nec impotentiā allegaret: q̄n illā retrahere
poſſet: q̄re g̊ impotētiā allegat: ꝙ nō pōt appetitū ſuū
retrahere: vbi mors poſt imminet aīe: ⁊ poſtea corꝑis
et aīe eterna dānatio. Probat̄ q̄ pro pedis vel alterius
mēbri amiſſione ſe retrahere poſſet: q̄re ꝓ aīe amiſſiōe
retrahere ſe nō pōt? Impotētia eſſe nō pōt: qꝛ ſi poſſet
ne amitteret min⁹: poſſet ne amitteret maius. Si tamē
illud magis reputaret: vel illud plus diligeret: tota g̊
cauſa eſt: qꝛ nec aīam reputat meliorē: q̄ȝ pedē: nec tan-
tū eius timet amiſſionē: qꝛ minus illā diligit. Si nāq̄ȝ
hō aliq̄d dimittere poſſet: ne amitteret quinq̄ȝ ſolidos:
ergo illud dimittere poſſet: ne amitteret centū. Ita in
ꝓpoſito: ſi reputaret aīam tantū in p̄cioſitate excedere
membrū corꝑis: quantū centū ſolidi excedūt quinq̄ȝ.
¶ Preterea quantūcūq̄ȝ eſſet tētatus: tn̄ ꝓpter verecun
diā iſtorū hoīm intuentiū: ſe retrahere poſſet ſemꝑ: ſi
ſemꝑ eſſet in ꝯſpectu vni⁹ magne ⁊ honeſte multitudi
nis: ergo ſꝑ viuere caſte poſſet ſi vellet: q̄ ſemꝑ eſt ī cō-
ſpectu toti⁹ multitudinis celeſtis: ſicut pȝ. A. xxv. 17.
¶ Preterea: ꝓ maximo lucro terreno: te refrenare poſ-
ſes: qꝛ ſi ſcires te lucraturū ciuitatē: quotiēs reſiſteres
tali tentationi vel bonā prebendā: vel mille marchas:
ſemꝑ reſiſteres. Ergo reſiſtere poſſet: ſi vellet ꝓ regno
celeſti lucrādo. ¶ Probat̄ ſi reſiſtere poſſet ꝑ diem vel
ebdomadā: vel mēſem: vel ſemel: poſſet ſꝑ reſiſtere: ſi
vellet: qꝛ cū in oīm reſiſtētia augeat̄ ei grā maiorē gra-
tiā habet poſtq̄ȝ ſemel reſtitit vel ꝑ diē: vel ꝑ mēſem q̄ȝ
habuit in p̄ma reſiſtētia illius diei vl' ebdomade. Qui
ergo cū minori grā reſiſtere potuit: cuȝ maiori reſiſtere
poſſet: ſi vellet. ¶ Probat̄ tales magnū vituperiū di-
cunt de ſeipſis: qꝛ fatent̄ ſeipſos debilioris eſſe nature:
et ſtultioris brutis: q̄ rōne carēt. Piſces em̄ a cibo quē
appetunt: ſe retrahere poſſunt: q̄n hamū ſub eſca deꝑ-
hendūt. Et aues q̄n laqueū ꝯſiderant. Et iſti vidētes
laqueū peccati: ⁊ lacum latere inferni ſub tali delecta-
tione: ⁊ dicunt ꝙ ſe retrahere nō poſſunt: mentiētes ꝯ
Paulū: dicentē: ꝙ fidelis deus nō ſinit vos tentari vl-
tra q̄ȝ poteſtis. j. Cor. x. Et ꝯtra Hieronymū qui dicit
Maledictus: q̄ dicit deū aliquid p̄cepiſſe impoſſibile.
Probat̄ dicere ꝙ nō pōt reſiſtere: eſt dicere ꝙ non pōt
ſaluari: qꝛ ſi nō potes modo anteq̄ȝ delectationē diuti⁹
duxeris in conſuetudinē: ⁊ anteq̄ȝ pluribꝫ pctōꝝ vin-
culis fueris alligatus: pluſq̄ȝ delictoꝝ pōdere graua-
tus: ⁊ diaboli domigerio ſubiectus: quomō illud face-
re poſſes: poſtea cū facilius ſit ſeruitutē: ⁊ carcerē fuge
re cū liber ſit: vel etiam minora frangere vincula: q̄ȝ de
carcere fugere vel frangere plura vincula ⁊ ſpecialiter
vinculum cōſuetudinis: qḋ maximū et fortiſſimū eſt.
Cōcedere ergo ꝙ ante delectatiōis vſum vel cōſuetu-
dinē reſiſtere nō poſſunt: eſt cōcedere ꝙ neceſſario dā-
31 nabunt̄. ¶ Alij excuſant ſe prole dicentes: non eſt pec-
catum vbi puer generat̄ ad honorē dei: ⁊ bona anima
producitur: ⁊ bonus homo qui multa bona facere po
tuit: ⁊ multos iuuare. ¶ Qūtum ad illos reſpondetur:
primo quaſi ita excuſant̄ iſti a malo opere precedenti:
per bonū effectum ſequentē: ſicut excuſabant̄ iudei et
Pilatus a crucifixione chriſti: ex qua magnū ſequebat̄
bonum: redemptio videlicet noſtra: quos ſi excuſatos
a precedenti peccato: ꝓpter talem vtilitatē ſequentē nō
habent: nec ſeipſos in conſimili caſu excuſatos habeāt
ab opere cōtra dei factū preceptū. Quia nec ſicut redē-
ptio bona crucifixores: ita nec proles bona fornicato-
res excuſat a delicto. ¶ Secūdo reſpondet̄ ꝙ forte fre-
quentius producūt prolem ad diaboli q̄ ad dei ſerui-
tium: ad damnationē q̄ȝ ad ſaluationē. Frequenter em̄
contingit ꝙ ſunt imitatores paterni criminis. Et hoc
etiam iura p̄ſumunt: que ideo eos prohibent ordinari
Sepe etiam cōtingit ꝙ tales fures ſunt ⁊ latrones: qꝛ
ex parentū prouidētia cōmuniter nō habent: vnde vi-
uere poſſint: ſicut filij legitimi. Nō debet ergo factum
cōmittere: de quo certū eſt qḋ eſt a deo prohibitū ⁊ ma
lum: vbi vtilitas eſt dubia: qꝛ nec ibi cōmittere deberet
vbi vtilitas eſſet certa: quia non debent fieri mala: vt
eueniant bona. ¶ Sed querent forte ex quo actus ille 32
placet partibus quare eſt malus ⁊ a deo ꝓhibitus: ſed
iſta queſtio eſt nimis diabolica ⁊ fatua. Quia nulli du
bium eſſe debet: quin deus tam ſincero amore: oēs ho-
mines ⁊ mulieres diligat: in oīmbuſq̄ȝ tantā iuſticiam
iuſte vēdicet: dum bonā ducant vitā: quantā rex in fi-
lijs ⁊ filiabꝫ ſuis: qꝛ ſi rex illos diligit regimenq̄ȝ in eis
vendicet ⁊ dominiū: quia carnem prolis ſue ad eſſe ꝓ-
ducit: per viam generationis. A fortiori rōne deus in
eis dominiū vendicat ⁊ regimē: quia animā que plus
valet in eſſe producit per viam creationis. Si g̊ ſtultiſ-
ſimus reputaret̄: qui ad regem veniens quereret qua-
re ꝓhiberet ne filij vel filie fornicarent̄: cum partibus
placeret: īmo ſi hoc a minore homine quereret: ſtultuȝ
illum reputaret. A fortiori rōne ſtultior dicendus eſt:
qui hoc querit de rege celi ⁊ filijs ⁊ filiabꝫ ſuis. ¶ Alij
et fere oēs ſe excuſant: ſpe: venie: cogitātes ⁊ dicētes:
ꝙ Magdalena peccatrix fuit: nec tn̄ perijt. Sed iſta
eſt doctrina illius diaboli: q̄ eadē doctrina primos de-
cepit parētes: dicēs: nequaq̄ȝ moriemini: q̄ eadē doctri
na nūc fere totū decipit mūdū. Quia cōtra vnā pſonā
que exemplo Magdalene: de malo ad bonum cōuerti-
tur ſtatum multe exemplo Holofernis luxurioſi: mo-
riunt̄ in pctīs ſuis: grām trāſferētes ī luxuriā Jude. j. Arti. viij.
¶ Quoꝝ pena ⁊ ꝯfuſio eſt ante mortē: in morte ⁊ poſt
mortē. ¶ Primū pȝ tam in grārū amiſſionibꝫ: q̄ȝ in bo
noꝝ exterioꝝ depauꝑationibꝫ: q̄ȝ etiā in publicis ⁊ ge- 33
neralibꝫ flagellationibꝫ. ¶ Qꝛ vͦo ꝓpter pctm̄ luxurie
fiat grārū ſeu bonorū ſpūaliū amiſſio: patet ꝑ hoc qḋ
ſcribit btūs Grego. in li. dialo. li. iij. c. xxxij. de q̄buſdā Exm̄
epīs p̄dicātibꝫ ꝯ arrianos: q̄ ab eiſdē arrianis capti: et
linguis radicitus abſciſis clariſſime loquebant̄: ⁊ p̄di
cabant ſine linguis. Quoꝝ vn⁹ in luxuriā lapſus: mi-
raculi amiſit virtutē: ſpūs nāq̄ȝ imūdus ſpm̄ ſctm̄ q̄ in
ore eius loq̄bat̄ fugauerat. ¶ Secūdo idē pȝ ꝑ hoc ꝙ Exm̄
legit̄ in vita patrū de quodā patre ſaba noīe: q̄ cuidam
diſcipulo ſolitario in ſolatiū leonē miniſtrū dedit: qui
ſerui more aīalia ei⁹ cuſtodiebat ad paſcua ducendo: et
domi reducēdo: q̊ in luxurie viciū cadēte ⁊ ſolatiū ma
lum q̄rente ſolitū aīalis abceſſit ſolatiū. Nam leo ab
eo totaliter receſſit: nec ei vlterius obedire voluit ex q̊
ipſe deo obedire cōtempſit. ¶ Nota etiā quō amittere
facit grām: virtutē ⁊ fortitudinē corꝑalē. B. ij. 39.
¶ Secūdo ꝙ etiā ꝓpter luxurie viciū fiunt bonoꝝ exte
rioꝝ depauperationes: quotidiana docet fortuna: in q̄

videmus ꝙ aliqui beneficijs ꝓpter hmōi delictū pri-
uanť: ⁊ plures ꝑuari deberēt. Quia ꝑ ꝯſtitutionē octo
34 boni legati in anglia clerici: ⁊ maxime in ſacris ordini
bus ꝯſtituti: q̇ in domib⁹ ſuis vel alienis: publice con-
cubinas tenēt: vltra mēſem ab officio ⁊ beneficio ſunt:
ſuſpenſi ⁊ vſquequoqꝫ ſuꝑ hoc cōdigne ſatiſfecerint:
de beneficijs eccleſiaſticis: nullatenus ſe intromittant.
Qḋ ſi fecerint: ſunt ipſo iure bn̄ficijs priuati. Ecce cō-
ſtitutio generalis: de qua nō eſt dubiū: qn̄ multos ip̄o
iure liget: q̇ de facto non liganť. i. multos ſuſpendat ⁊
priuet: qui de facto non ſunt ſuſpenſi nec priuati. Ex q̈
ſequiť ꝙ licet nōnulli de facto ⁊ cum maximo peccato
et periculo ſint beneficiati: vel diuites: ⁊ de officio a q̊
ſuſpenduntur viuentes: tamē in rei veritate ꝓpter illud
peccatū ſunt pauperes et miſeri. Quib⁹ ſpecialiter lo-
quiť Joan. Apoc. iij. Tu inquit dicis diues ſum ⁊ lo-
cupletatus: ⁊ nullius egeo ⁊ neſcis: quia tu es miſer: ⁊
35 miſerabilis ⁊ pauper et cecus et nudus. ¶ Alij bonis
cōſumptis: tanqꝫ miſeri ⁊ fatui: etiam ab illis: circa q̄s
Exm̄ illa expēderūt cōtemnunť: ſicut patet de fatuo: qui cuꝫ
potius eligeret eccleſiam: quā vnā talem dimittere mi-
ſeram: dimiſſa eccleſia ipſa eum dimiſit dicens: te nolo
Exm̄ ex quo nihil habes. ¶ Idem oſtendiť per factum alte-
rius: qui om̄ia ſua in tali fatua ꝯſumpſiſſe fertur: quē
de ciuitate pre verecundia fugientē: miſera illa lachry-
mando ſecuta fuit: quā cum mater cōſolareť ditiorem
ei promittens: reſpōdit: nō fleo receſſuꝫ ſed ꝙ collobiū
quo indutus recedit: cum om̄ibus alijs cōſumptis nō
cōſumpſi. ¶ Tales ergo fatuas amantes: ſicut ex iſtis
patet hiſtorijs depauperanť: nō ſoluꝫ in fama: ſed etiā
in rebus. Quorum depauperationis cauſa eſt duplex.
¶ Vna: quia fatuo amore excecati: nō curant quantū
expendant. ¶ Alia eſt: quia fatue dilecta qḋ etiā quan-
doqꝫ fatuis cōtingit vxoribus nō curat: quantū ama-
ſius vel marit⁹: in illius expēdat vanitate: vel quantū
depaupereť niſi ꝙ delicate nutriať: ⁊ ſuꝑbia ei⁹ in or-
namētis ſuſtenteť. Et quicq̇d expendūt niſi paruū ei
videť comparatū ad penas q̄s ꝓ eis alibi eternaliter
Exm̄ ſuſtinebūt. ¶ Vn̄ cuidā tali fatue murmurāti de exhi-
bitiōis exilitate i robis ⁊ ornamētis: rn̄diſſe ferť: fatu⁹
ille dicens: nō ſic te exhibeo: ⁊ tot ⁊ talia tibi prebeo or-
namēta? Cui illa nimis pauca ſunt hec: ad ſuſtinendū
ꝓ te: ⁊ ꝓ his penā inferni. Ex cuius dicto ptꝫ ꝙ aliq̄lē
habent colorē parū curare qualiter amaſij bona ſua in
eis exhauriāt: que ꝓ amaſijs tam duras ⁊ eternas pe-
36 nas ſuſtinebūt. ¶ Tertio ꝙ ꝓpter hmōi luxurie viciū:
deus publicas ⁊ generales accipiat vindictas etiā tem-
porib⁹ modernis: ſicut famis: mortalitatꝰ: belloꝝ ⁊ pe-
ſtilentiarū: veriſimile ⁊ rōnabile videť ex his q̄ ſacra
ſcriptura hacten⁹ facta cōmemorat: cauſam nāqꝫ dilu-
uij tpe Noe ſacra ſcriptura Gen̄. vj. pctm̄ carnis eſſe
cōmemorat dicēs. Vidētes filij dei. i. filij Seth. q. mi-
nus irreligioſi filias hoīm. i. de ſtirpe Cayn ꝙ eſſent
pulchre: acceperūt eas ⁊c̄. Propter iſtud etiā pctm̄ fuit
ſubuerſio ſodome ⁊ gomorre Gen̄. xix. ¶ Propť iſtḋ
etiā pctm̄ occiſi ſunt. xxiiij. millia Numeri. xxv. Propť
hoc etiā tota trib⁹ Beniamin: exceptis ſexcētis hoīb⁹
deſtructa ⁊ occiſa: legiť Judic̄. xx. Et iſrael cū templo
deſtructa. Nā tēplū luxuria ⁊ comeſſationib⁹ erat ple
nū. ij. Machab. vj. Cū ergo teſte btō Grego. p̄terito-
rū exhibitio: ſit futuroꝝ certitudo: nō videť dubiū qn̄
ſil'es vindicte: q̄ iſtis accidūt tpib⁹: tā in aquarū nimia
abundātia: ſic̄ in diluuio Noe: tā in ciuitatū cōbuſtio
ne ⁊ deſtructiōe: ſicut i Sodoma ⁊ hierl'm: qꝫ in occiſo
rū in bello: ⁊ extra bellū multitudine: ſicut in iudicū ⁊
numeroꝝ: li. maxima ex parte: ex tali accidant cauſa.

Ipſo deo teſte: q̇ nūc implet: qḋ olim minabať: dicēs:
Diſperdā habitatorē de campo idoli. i. cupiditatis: et
tenentē ſceptrū de domo voluptatꝰ ⁊ luxurie Amos. j. 37
Secūdo luxurioſoꝝ pena ⁊ cōfuſio: quā in morte ſuſti
nent. Primo ex hiſtoria oſtēdiť: q̈ narrari ſolet: ꝙ tali Exm̄
cum fatua muliere: ſimul in lecto mortuis quos cū fa-
milia in craſtino diu expectaret: ⁊ nullū motū in came
ra clauſa admirātes deꝑhenderēt baliuis accerſitis et
oſtio camere fracto: eos ſimul amplexatos inuenerunt
mortuos: nigerrimos ⁊ fetidiſſimos. ¶ Secūdo idem Exm̄
oſtēdiť per illud ꝙ de quodā luxurioſo: magno apud
ſeculū: circa cuius vt ſcribiť camerā: tot tonitrua audi
ta fuerunt vna nocte: ꝙ patria tremens mirabať: intra
quā quatuor intrātes: ⁊ eū de lecto leuantes: cuꝫ eo lu- Exm̄
ſerunt: ip̄m in altum ꝓijciētes: quoꝝ vnus veniēs ad
camerariū: qui in angulo iacens: om̄ia iſta vidit: ma-
nu ita latus eius tetigit: ꝙ om̄ia interiora ei⁹ patuerūt
dicens: dormis tu: qui cum in craſtino ſuꝑuixit: om̄ia
iſta narrans. Ad cuius narratiōis confirmationē: do-
minus in craſtino: q̄ſi titio de incēdio raptus inuētus
fuit mortuus. ¶ Tertio eorundē pena ⁊ confuſio poſt 38
mortē oſtendiť. ¶ Primo ꝑ illud ꝙ ferť: de quodā lu-
brico infirmato: ⁊ de cōfeſſione admonito: reſpōdēte: Exm̄
quid inq̇t mihi valebit ꝯfeſſio: q̄r cum vires habuero
faciā qḋ ſolebā? Cum ġ fuiſſet mortu⁹: inuētus eſt ſub
cingulo: q̄ſi igne infernali aduſtus: vt ī ea pte in q̄ pec
cauit: punitus oſtendereť. ¶ Secūdo idē oñdiť ꝑ exē- Exm̄
plū: qḋ in q̇buſdā legiť hiſtorijs de quodā ſctō viro: q̇
in orōne poſitus: vidit in aere: q̄ſi duos dracones igni
tos: inter ſe pugnātes: ⁊ mutuo ſe torquētes: cui deſide
ranti: quid vel q̇ eſſent: ꝑ deū oſtēſuꝫ fuit: ꝙ fuerūt vir
et mulier: qui inordinate ⁊ luxurioſe ſe in vita iſta di-
lexerūt. Et ideo ſicut hic mutuas ⁊ illicitas inter ſe ha
buerunt delectationes: ita ibi ſe mutuo torquēt. Et ſi-
cut inter eos ad tempus mala fuit dilectio: ita iuſtū fu-
it ꝙ inter eos magnū eſſet odiū. Quod quidā odium
ex cogitatione precedentiū oritur delectationū ⁊ cauſa-
rū. Sicut de incarceratis: quia ſicut incarcerat⁹ plus
odit eum: qui eum in carcerē poni fecit: qꝫ carceris cu-
ſtodem. Ita quis in carcere poſitus inferni: cogitans
ꝙ ꝓpter talem mulierē cum qua peccauit: eſt ibi poſi-
tus: et ipſa cogitans ꝙ ꝓpter illum eſt ibi poſita: quia
quilibet ibi ſciet quare eſt damnat⁹: maius odiū inter
ſe q̄ ad demones eorum cuſtodes habebunt: quia illi
male et iniuſtis ꝑſuaſionib⁹: et mutuis ſunt ibi poſiti:
demones v̊o iuſtam ſententiā a deo determinatā: exe-
cutioni demandant. Ex q̇b⁹ hiſtoria vicꝫ ⁊ exēplo pa-
tet: ꝙ breuis amor in eternū mutať odium: et breuis
delectatio: in eternā penam. Et breuis riſus: in eternū
luctum ⁊ ſuſpiriū: q̄r teſte Auguſtino. Momentaneū
eſt qḋ delectat: eternū quod cruciat. Et teſte apoſtolo
Gal'. v. Manifeſta ſūt opera carnis: q̄ ſunt fornicatio:
inuidia: luxuria ⁊c̄. que p̄dico vobis ſicut p̄dixi: qm̄ q̇
talia agūt: regnū dei nō ꝯſequenť. ¶ Et ſi tāta pena di-
gni ſūt: q̇ tale cōmittūt crimē: nō eſt dubiū qn̄ magna
pena digni ſūt: q̇ tales corꝑaliť nō puniūt: ⁊ efficaciter
nō reſiſtūt: q̄r dei filios ſe eſſe nō oñdūt: q̇ dei iniurias
ꝓ poſſe nō vindicāt in accuſatiōe luxurie: ad Titū. j.
¶ Ad euadendum v̊o tam multiplices penas multi- Arti. ix.
formia adhibenda ſunt remedia: quorum primū vide-
tur fugere ſigna attractionis: ⁊ loca que ad laſciuiam 39
inclinant: ne videlicet occaſione talis exterioris oſten-
ſionis: homines ad peccatū: ⁊ ad predictas ducanť pe-
nas. Exemplū ad hoc ferť de quadā puella Alexādra Exm̄
noīe: que q̄r ſciuit quendā per aſpectū in illā defixum
in anima ledi: incluſit ſe in anguſtā cellam: per totam

vitam ſuã. Et cum ab ea quereret: que cauſa eſſet tan-
te afflictiõis: malo inquit ſic affligi: ꝙ͂ ꝙ homo ad dei
factus imaginem: in me occaſionẽ accipiat peccandi.
¶ Conſimilis etiã fuiſſe fertur: in ciuitate Remenſi:
Exm̃ que quia depꝛehendit: ꝙ homines illam pulchꝛã repu-
tarent: ⁊ ideo libenter illam reſpicerent: rogauit deum
ꝙ grauem ei mitteret infirmitatẽ: que ipſam deforma-
ret: ⁊ eam turpiorẽ redderet: ne alij eius occaſione pec-
carent: qđ ⁊ a deo obtinuit. Ob nõ ſic viri vel mulie-
res moderni tẽporis: q̇ ideo ſe lauant: ornant: ⁊ ornati
diſcurrũt vt videant̃; vel ꝯcupiſcant̃: hoc nãq; ipſimet
vel diabolus; q̇ eos ad h̅ inſtigat intendũt. Si primũ
detur: ꝙ videlicet ipſi ſe ad hoc ornãt: vt cõcupiſcant̃:
licet ipſi peccare nollent: moꝛtaliter peccãt: iuxta illud
Auguſtini in regula religioſoꝝ. Appetere inquit vel
ab ipſis appeti velle: criminoſuꝫ eſt. ¶ Si ſecundũ det̃
ꝙ videlicet ipſi nihil mali intendant: diabolus tamen
cuius in hoc ſunt inſtrumentũ: ſicut gladius eſt inſtru
mentũ homicide: alioꝝ ſpiritualẽ intendit occiſionẽ.
Et in iſto caſu ſententiã veritatis timere habent: qua
dicit̃. Ve per quẽ ſcandalũ venit: expedit ei ⁊c̃. Nota
40 O.vij.10. ¶ Si vero perſone curioſe p̄dictum remediũ
adhibere noluerint: vt a talibus ceſſent attractionibꝫ:
et allectionibꝫ: ſed oĩno venenũ ꝓpinare voluerint:
ſcđm remediũ adhibendũ eſt ex parte illoꝝ: quoꝝ in-
tereſt: ne videlicet illas aſpiciãt: vel de illis incaute co-
gitent. Primo eñ incaute intueri nõ deberent: qđ vix
ſine peccato videt̃. Si eñ impudicus aſpectus im̃u-
Exm̃ nis eſſet a culpa nequaq̃ quidã ſenex in vi.pa. diſcipu
lum ſuũ a ſe fugaſſet: q2 mulierem cui in via obuiauit
curioſe reſpexit: ꝙ magiſter ex hoc depꝛehẽdit: quia ipſo
aſſerente: ꝙ ſolum vnũ habuit oculũ: diſcipulus ecõ-
trario aſſeruit ipſam duos habere oculos. Nec etiam
demetricus ſibi eruiſſet oculos: q2 mulieres ſine cõcu-
Exm̃ piſcentia videre non poterat. ¶ Et nõ ſolum oculi ab
aſpectibꝫ: ſed ⁊ coꝛda a cogitationibꝫ repꝛimenda ſunt
et refrenanda: quia ſicut fruſtra apponit̃ exterius me-
dicina plage: dum ferrũ intus latet in vulnere: ita fru-
ſtra oĩa exterioꝛa refrenant̃: medicinaq; oꝛõnis pꝛo-
pꝛie vel aliene inaniter apponitur: dum interius virus
malarũ delectationũ abſcõditur. Or pulchꝛe oſtẽſum
Exm̃ fuit in vi.pa. vbi quidã iuuenis legitur rogaſſe ſenem
quendã: ꝙ ꝓ ipſo oraret ꝙ deus ipm̃ a tentationibus
liberaret luxurie: ſene vero orãte: iuuenis ei dixit: ꝙ nul-
lum ꝑ orõnes ſuas ſenſit remediũ. Sene vero orante: vt
deus ei cauſam oſtẽderet: quare orãdo nihil ꝓficeret.
Oſtẽſum fuit ꝙ in cogitationibꝫ luxurie delectaret̃: ⁊
ideo ꝓ illius nõ audiebat̃ ſalute: q̇ ad ſalutẽ ꝓpꝛiã co-
41 operari noluit: turpes auferẽdo cogitatiões. Sicut ergo
homini ad lepꝛã diſpoſito optimũ remediũ eſt: ꝙ ſocie
tatẽ fugiat lepꝛoſoꝝ: ne vicꝫ illos tangat: vel libenter
alloquat̃: vel videat vel foꝛtes de eis habet imaginati-
ones: q2 oĩa iſta ad hoc iuuãt: vt citiꝰ inficiat̃: ita di-
ſpoſito ad laſciuiã: neceſſe eſt ꝙ ſe cuſtodiat a tactibus
et oſculis ⁊ alloquijs ⁊ aſpectibꝫ ⁊ imaginationibꝫ mu
lierũ: q2 ſicut tangẽs picem calidã: manꝰ inquinat: ita
tangens illas aliquo p̄dictoꝝ modoꝝ aĩam inq̇nat: q2
ſicut qui tetigerit picem inq̇nabit̃ ab ea Ecc̃i. xiij. Ita
nõ erit mũdus: cũ tetigerit eã Prouer. vj. ¶ Patet ergo ꝙ
phs ꝯgrue docuit optimũ modũ pugnãdi ꝯ mulieres:
eſſe fugiendũ: ad hoc vt victoꝛia obtineat̃: q2 ſicut qui
luctat̃ cum lutoſo quantũcũq; a lutoſo nõ ꝓſternat̃:
manꝰ tñ repoꝛtat lutoſas. Ita q̇ circa eas inſiſtit: licet
intantũ repugnet: ꝙ pctĩ cõplexione nõ vincat̃: tñ lu-
toſam repoꝛtat mentẽ. Quia etiã duriſſima ⁊ perfecta
coꝛda: aut emolliunt: aut inclinant. Et ideo ille Iob q̇
innumerabiles vicit tentationes ⁊ tribulationes: ne a
mulieribꝫ poſt tot victoꝛias vinceret̃: pepegit fedus cũ
oculis ſuis: ne cogitaret de virgine Iob. xxxj. Cuius
exemplo doctrinã tene pulcherrimi verſificatoꝛis di-
centis. Emineas cum femineas diſcernis ideas. Ne
ſedeas: ſed eas: ne pereas ꝑ eas. id eſt. quãdo tales oc-
currunt cogitationes: vel tentationes de luxuria: ⁊ de
feditate eiuſdẽ Emineas. i. cogita eminentẽ nature tue
rationalẽ nobilitatẽ in qua ad dei factus es ſimilitudi
nem. Et noli tam eminentẽ naturã: tam vili deturpa-
re peccato. Tali eñ cogitatõe quidã nobilis cum eſſet Exm̃
multis alijs deditus peccatis ab illo peccato: ſemꝑ ſe
cuſtodiſſe fertur. Ne ſedeas. i. ne moꝛeris in talibꝫ co-
gitationibus: ſed eas. id eſt. ſtatim ad alias mentẽ trãſ-
feras: cogitationeſq; illas expellas: ſicut oſtenſum eſt.
C.x.2. Nota. O.vij.17. Et. P.vij.arti.ix. et. R.ij.ar
ticulo.v. ¶ Quia ſi cogitatio talis: vel mulieris ſocie- 42
tas tecum diu moꝛet̃: erit de te ſicut de pariete vel pan-
no albo: quia ſicut candela parietem maculat: ita illa
mentẽ tuam quantũcunq; fuerit pꝛius munda ⁊ alba.
¶ Et ſi iſta fuga ſit neceſſaria habentibꝫ mentẽ albã. i.
innocentibus qui carnẽ ſuam nunq̃ maculauerunt: a
foꝛtioꝛi ratione illi qui aliquãdo igne luxurie fuerunt
inflãmati: maxima indigent ab oĩbus occaſionibus
et oppoꝛtunitatibꝫ elongatione. Et ſpecialiter vt ſe elõ-
gent ab illis: cum quibꝫ pꝛius peccauerunt: quia ſicut
ticio citiꝰ ⁊ facilius accendit̃: q̃ lignũ viride. Sic qui
pꝛius fuit ticio inferni peccãdo qui nõ eſt adhuc bene
extinctus: ſed adhuc fumigat per illicitos aſpectus: et
inoꝛdinata verba: ⁊ ideo facilius accendit̃: ſicut cande
la fumigãs: ſicut etiã duo ticiões vel carbones de igne
extracti: nõ tamẽ loco diuiſi ſimul poſiti: iterum ſimul
ardere incipiunt. Sic qui volũtate ſe diuidunt: vel ꝓ-
miſſione: ſicut faciũt quãdo in.xl. vel in infirmitate cõ-
fitent̃: niſi loco ⁊ domo etiã ſe longius diuidant: iterũ
peccato ſimul inflãmant̃. Qui ergo igne cõcupiſcentie
accendi nõ vult: ab igne ſe longius retrahat ⁊ fumum
viſus alloquij: ⁊ cõtactus extinguat: ⁊ caſte viuere po
terit. Sicut patꝫ ꝑ reſpõſum perpetue virginis Marie: Exm̃
que cuidã ꝑſone: q̇ votũ emiſerat caſtitatis: ob amoꝛẽ
matris dei: q̇ poſtea ad illam in orõne clamauit adiuto
rium requirẽs: aſſerens ꝙ libenter votum teneret: ſed
non ꝑmitteret tentatio: niſi ſpecialius illam iuuaret.
Cui mater dei per viſum reſpondiſſe fertur: dicens.
Cuſtodi viſum: auditũ ⁊ tactum ⁊ votum tenere po-
teris. Si vero iſta non cuſtodis: nõ eſt ſignum ꝙ coꝛ eſt
caſte cuſtoditũ interius: quia ſicut infirmitas coꝛpoꝛa
lis in oculo ouis apparens ſignũ eſt interioꝛis infirmi
tatis: ita infirmitas ſpiritualis. id eſt diſſolutio in ſen-
ſibus: ſignuꝫ eſt infirmitatis in anima ſeu coꝛde: quia
impudicus oculus: impudici coꝛdis eſt nuncius: ſm̃
Auguſti. in regula. ¶ Sed foꝛte ſunt aliqui qui tantũ 43
de virtute ⁊ foꝛtitudine ꝓpꝛia pꝛeſumunt: ꝙ credunt
ſe cum mulieribꝫ poſſe ſemꝑ ſine periculo conuerſari:
contra quos eſt legum pꝛeſumptio: ſicut patꝫ. C. li. ix.
ti. de cuſtodia reoꝝ. l. qm̃ vnum: vbi lex pꝛohibet vi-
ros et mulieres in vno carcere incarcerari: pꝛopter pec
cati pꝛeſumptionẽ. ¶ Si ergo lex pꝛeſumit malum lu-
xurie poſſe contingere inter miſerrimas perſonas: que
nec ex ciboꝝ copia vel ex loci amenitate: vel quacũq;
libertate oppoꝛtunitatẽ habent peccandi: quare lex vel
perſona nõ pꝛeſumeret peccatum inter illos: qui libe-
re cum multis oppoꝛtunitatibꝫ peccare poſſunt? Si-
cut patet de viris eccleſiaſticis: qui ancillas ſub titulo
familiaritatis in domibꝫ ſuis cõtinue tenent: in quibꝫ
ipſimet dominant̃: ⁊ peccãdi liberas habẽt habenas.

Nec in hoc casu confidere possunt de victoria quā cir
cā hoc ꝑ plures annos forte obtinuerūt: qȝ papilio for
te in primo vel tertio volatu circa candelam vel lampa
dem forte non comburit. Nec castrū obsessum primo
ictu capitur: sed tamdiu volat ꝙ finaliter comburitur
Sic in ꝓposito: diabolus caute castrū obsidet anime: ⁊
44 paulatim illud capit. ¶ Sicut ergo castro obsesso: illi
quibus castri incumbit custodia: omnē materiā: ⁊ viā
obsidentibus: quib9 possibile est subtrahūt: per quas
citius faciliusqȝ capi possit: ⁊ obsidentib9 proijciūt sa
gittas. Ita castro tuo proprio per tentationes inconti
nentie intrinsecas obsesso: subtrahe quietem ocium et
delicias. Nam per ista capi potest. ¶ Sicut ergo do
mus tua te inuito nō comburit: si tu gratis focalia q̄
bus comburat ministras: vel ignem cum possis non
extinguis. Ita nec aīa tua: te inuito igne luxurie inflā
matur: quantūcūqȝ dicas: ꝙ aliter facere non potest: si
ocium delicias ⁊ longas pigritationes ⁊ calefactiones
in mane ei ministras: si malas societates ⁊ opportunita
tes nō fugis: si malarū cogitationū ignem statim non
extinguis. Castro vō tuo per sollicitationes extrinse
cas obsesso: sagittas dure respōsionis eis dirigere de
Exm̄ beres. Exemplo cuiusdā mulieris: que eam sollicitāti
ad peccatū ⁊ dicenti: ꝙ tm̄ illam diligeret: ꝙ quicquid
vellet pro amore eius faceret ⁊ sustineret: respondisse
fertur. Ergo pro amore meo permittas manum tuam
breui tempore esse in igne isto. Respondit se nolle hoc
facere: quia manū suam amitteret: cui illa: quare ergo
hoc peccatū ꝑ amore tuo facerem: ꝓ quo nō solum ma
num vel pedem in igne ad tempus sustinerem tempo
rali. Nec manū tm̄ ad tempus amitterē: sed totū cor
pus cum anima in igne sustinerē eterno: totūqȝ simul
45 amitterem. Si vō castri tui obsidio tam violenta sit: ꝑ
predictos obsessores intrinsecos: ⁊ extrinsecos: ꝙ per
ditionem times: fac quod facit custos castri in ꝯsimili
casu: statim em̄ ad principalem dominū castri nunciū
mittit ꝓ succursu. Sic mitte nunciū orōnis ad deum:
quia sicut custodi castri captio: ⁊ perditio castri impu
tatur: nisi ad dn̄m in tali casu mittat: cum possit: sic in
ꝓposito. ¶ Sed heu in tali casu plures cogitant: quō
tentationes suas implere poterunt et hostibus castrū
aperire: q̄ȝ ad deum pro liberatione ex corde clament.
¶ Et sicut castro tuo ꝓprio obsesso amouere debes me
dia: per q̄ capi posset. Ita etiā quodāmodo castro tuo
custodie deputato: obsesso: te habere debes: vt superflua
et vana subtrahas ornamēta: ⁊ alias peccandi occasio
nes: a filijs ⁊ filiab9: ⁊ subditis: ꝙ sicut cattus adustus
vel aliter deturpatus min9 euagari dicit: ita tales: nō
46 des ergo fornicarijs honorē Ecci. ix. ¶ Tertiū reme
dium afferre deberet cogitatio quō tota curia celestis
Exm̄ peccātes intuet: sicut ptȝ. A. xxv. 17. Et tali cogitatōe
et doctrina: legit abbas effrem in vi. pa. quandā cōmu
nē ꝯuertisse mulierē: ducens illā ad forū publicū dicēs
ꝙ ibi se maculare ꝑmitteret: q̄ rn̄dit: ꝙ ibi non potuit
pre verecundia: cui ille: quare ḡ nō verecūdaris illud
Exm̄ cōmittere coram tota curia celesti: vbi sunt q̄si infinita
millia ꝯtra vnū: qui te hic intuet. ¶ Idem etiā legit: de
quodā alio sancto patre: qui aliā quasi simili mō ꝯuer
tit: finxit em̄ se quasi vellet cum illa peccare: rogans ꝙ
illum ad secretū duceret locū: qui cum ad duo vel tria
loca duceret ⁊ nullus ei placeret: in fine ait mulier: hic
est locus secretissim9: hic nemo nos videre potest: nisi
deus. Et illo verbo ex ore eius accepto: incepit ei ꝑdi
care ⁊ ꝑsuasiones facere: quō non solum deus sed tota
illa societas clare vidēt q̄ fiunt: sic eam cōuertit. Hor
ergo exemplo erubescētia illa om̄es ab illo peccato re
trahere deberet. Vn̄ Bern̄. Si me vidente rubes: cur
deo spectante non rubes. ¶ Quarto remedium afferre 47
deberet non solum: qualis misera caro quā tm̄ diligit:
erit post mortē: de qua dictū est. C. v. 42. Et. C. ij. 10.
Et. M. xj. 91. ¶ Sed etiā cogitatio pene: q̄ ex illo pctō
eternaliter sequit: om̄es ab illius amore retrahere debe
ret. Tali nanqȝ cogitatione legit: quidā in vi. pa. tenta Exm̄
tionē suam mitigasse: hic cum multū a spū fornicatio
nis tentaret: cogitauit: si illud pctm̄ fecero: ⁊ in illo de
prehensus fuero: morte ꝑuentus ero in igne infernali:
sine fine. Ergo anteqȝ illud attentauero: volo per mi
nus ꝓbare: si sustinere potero illud maius: digitum ḡ
posuit in igne: q̄ iuxta eum erat. Et cum nō posset illū
ignē in digito ꝑ vnā horam sustinere: cogitauit ꝙ ma
le sustinere posset ignē calidiorē in toto corpe eternalit̄
et sic ignis in manu cum cogitatiōe ignis inferni: ignē
carnalis ꝯcupiscētie de corde suo expulit. Sic facit de
cordib9 illoꝝ q̄ cum pōdere idem cogitant: qȝ teste Se
neca: li. de morib9 libidinis initiū ꝯtinebis si exitū cogi
taueris. Qr vō eius exitus: q̄ cogitari deberet: pena sit
eterna: sicut vbis ptȝ Hieronymi: q̄ de luxuria loquēs
ait. O ignis inextinguibilis luxuria: cuius materia gu
la: cuius flāma supbia: cui9 scintille praua colloquia:
cuius fumus infamia: cui9 finis gehēna. Nota simile 48
M. xj. 102. et. T. j. 26. ¶ Sed heu nō obstante ꝙ istaȝ
penam pctō illo debitā: ⁊ credant ⁊ fateant: ⁊ ꝑ reuela
tionē aliqn̄ videant illud tamē cōmittunt. ¶ Hoc pri Exm̄
mo videri pōt exemplo cuiusdā sacerdotis: de quo fer
tur: ꝙ cum ab eo quereret quare tam turpem haberet
focariā: respōdit tm̄ volo ad diabolum turpe encenīū
mittere: sicut pulchrū. Et peccati sui penam: ⁊ fatebat
et recognouit: nec tm̄ se correxit. ¶ Secūdo idem osten
ditur per exemplū cuiusdā mulieris: de qua fidedigne Exm̄
narrat: ꝙ de nocte aliqua de causa extra domū vadēs:
obuiauit cuidā mulieri equitanti diabolum in forma
equi: que a viua interrogata: que esset. Respondit: ego
fui concubina talis sacerdotis: ⁊ nunc defuncta: ad in
fernum ducor: ista tm̄ ostensione nō obstante: viua illa
eodē anno a sacerdote illo impregnata fuit. In q̄ patet
ꝙ nec pene ostensio misero a pctō illo retrahere potest.
Cuius forte vna causa est: ꝙ fatui leccatores ⁊ specia 49
liter sacerdotes: illas infatuant dicentes: illud peccatū
minus esse q̄ȝ sit: ⁊ se nō esse sacerdotes: nisi qn̄ sunt in
missa. ¶ Sicut patuit de quodā: a quo cum cōcubina
sua recedere vellet ꝓpter penas: que eis in predicatiōe
futuras audierat: dixit ꝙ verū fuit: qō dixit de cōcubi
nis sacerdotū: sed ego inquit nō sum sacerdos: nisi dū
missa sum. ¶ Alio vō tpe capellanus sumet sic illa la Exm̄
chrymas de oculis: ⁊ fardellum rerum suarū de dorso
deponēs fert remansisse. ¶ Ex quo tot isto delicto sunt
culpabiles: ⁊ pauci ꝑ quacūqȝ persuasione: vel ꝑdica
tione vel confessione vel ostensione illud dimittunt:
dum illud exercere possunt: vires habentes naturales
vel licentiam: vel mundi impunitatē: videtur ꝙ ma
gna pars mūdi ꝓpter istud vicium damnet. ¶ Quos
vō predicte pene nō mouent: quia non vident saltem
moueant pene quas in ꝯscientijs sustinent ⁊ infamia:
et exterior angustia: multiplex ⁊ tribulatio: vt de illis
verificet illud Ecci. xj. Malicia vnius hore: obliuisci
facit luxurie magne. Nota contra locantes eis domū.
P. viij. 23.

¶ Explicit Prima pars
summe Predicantium.

M.j. **Maledicitur. Primo ho**
mo ab homine. Secūdo hō a deo. Ter-
tio oſndeť ꝙ nō eſt faciliter maledicendū.
Arti.j. ¶ Quātum ad primū maledicit̄ homo ab
homine dupliciter: iuſte vꝫ: ⁊ iniuſte. In primo caſu
1 maledictio ſup maledictū deſcendit. In ſecūdo ad ma
ledicentē redit. ¶ Primū exēplo ptꝫ ſagittantiū: q̄ to-
tiēs ad metā ſagittāt: ꝙ aliqn̄ ipſam ꝑcutiūt ⁊ ꝑforāt.
Sic maledicētes: licet in maledicēdo errēt: qꝛ iniuriā-
tibus maledicere nō deberēt exēplo chriſti: q̄ cum ma-
lediceret nō maledicebat. j. Pe. ij. Non tn̄ eſt ſic cōtra
aliquos faciendū ꝙ ad maledicendū ꝓuocent: qꝛ licet
maledictio ex parte maledicentis: qui potius remitte-
re ⁊ orare deberet q̄ maledicere: minus iuſte ꝓcedat:
tn̄ deus illam iuſte cadere ꝑmittit ſup ipſos q̄ maledi-
cunt ipſoꝝ demeritis hoc exigētibꝫ: decipiunt ergo q̄
Exm̄ maledictiones quas merent cōtemnunt. Sicut patuit
de quodā nobili nuꝑ ſatis potenti: cui cum cōmunem
paſturā imparcare vellet: dictū fuit: ꝙ multoꝝ paupe
rū animalia ibi paſcerent: qui oēs ei maledicerēt: qd
cum ipſe cōtemneret: quia frequēter tales euaſiſſet ma
ledictiones fatebať. Cui alius adiecit: dicens. Inter
multos ſagittantes: ⁊ a meta deficiētes aliquādo ſagit
ta vnius metam percutit: ipſiqꝫ adheret. Sic inquit de
maledictionibꝫ qd rei poſtmodū ꝓbauit euētus. Nā
poſtea idem nobilis tractus ⁊ ſuſpenſus fuit: ⁊ ſic vitā
finiuit: quia dilexit maledictionē: ⁊ venit ei in. ij. Ps.
2 cviij. ¶ In ſecūdo caſu ad maledicentē redit. Et eſt in
hoc caſu cum ille cui maledicit̄: maledici nō meruit: de
maledictione ſicut de aui ponente ſe ſup arborē nauis:
que ad magnā diſtātiā a terra diſtat: hec a marinarijs
qui illā capere nitunť de loco ſuo fugata: dum circūuo
lando nō inuenit vbi requieſcat pes eius ꝓpter aquas:
redit ad locū. i. ad nauē de q̄ exiuit: qꝛ locū diſpoſitū ꝓ
ſua receptiōe nō inuenit. Sic maledictio vbi locū di-
ſpoſitū in illo cōtra quē mittit̄: nō inuenit: qꝛ ipſe male
dici nō meruit: ſic nec locū ꝓ eiꝰ ſuſceptōe diſpoſuit: ad
maledicentē redit. Hoc pmo ꝯfirmať ꝑ decretū ſum-
ptū ex vbis Auguſtini: qd dicit ꝙ maledictio frequē-
ter ī maledicētē reuertit̄. xj. q. iij. illud. Et ponit Aug.
in decreto illo exēplū de aui ad locū a q̄ exiuit redeunti.
¶ Eſt ſecūdo ad hoc etiā decretū. xxiiij. q. iij. q̄ negli-
gunt: ſumptū ex verbis Hieronymi ſup Leuiticū: qd
dicit ꝙ qui nō corde: ſed ore maledicūt: labioꝝ immū-
diciā cōtrahūt. ¶ Eſt tertio ad ꝓpoſitū dictū Criſoſto
mi ſup eplam ad Thim̄. homel. vj. Qui inqt benedi-
cit inimicū ſeipm̄ benedicit. Et qui maledicit: ſeipſum
maledicit. Et q̄ orat ꝓ inimico ꝓ ſeipſo orat. Benedi-
cite ergo maledicētibꝫ vobis Luc. vj. Et oibus alijs:
qꝛ neſcitis qui merent maledici: ⁊ q̄ nō: ⁊ ideo pericu-
lum eſt alicui maledicere: ne maledicentes incidant in
illud Ps. xxxvj. Maledicētes aūt ei diſperibūt. Sed
qꝛ deo merita omniū nuda ſunt ⁊ demerita: ipſe ſecu-
re ⁊ iuſte maledicit ſeptem generibus hominū.
Arti.ij. ¶ Primo ſuperbis tanqꝫ ei rebellātibꝫ cum Lucifero
de cuius ſuperbia ⁊ maledictiōe ſibi ⁊ ſequentibꝫ ſuis
3 debita dicit̄ Ecci. x. Initiū oīs pcti ſupbia: q̄ tenne-
rit eam replebit̄ maledictiōe: in Ps. cxviij. Increpaſti
ſupbos: maledicti q̄ de ⁊c̄. ¶ Secūdo iuidis cū Cayn:
cui cum ſuis ſimilibꝫ dr̄ Gen̄. iiij. Maledictꝰ eris ſup
terrā. ¶ Tertio auaris cum illis qui tpe famis abſcon
dunt frumēta: qꝛ qui abſcondit frumēta maledicet in
pplis Prouer. xj. Sic oēs cupidi in adqrēdo iniuſte:
et auari: ⁊ tenaces in tenendo: qbus dicet Eſuriui ⁊c̄.
Diſcedite a me maledicti in ignē eternū Math. xxv.
¶ Quarto iracūdis cum Leui ⁊ Simeone: ⁊ ſequaci-
bus eoꝝ: de quibus dicit̄ Gen̄. xlix. Maledictꝰ furor
eoꝝ: qꝛ pertinax eſt. Sic maledictus eſt a deo: q̄ exaſpe-
rat matrē ſuā Ecci. iij. ſicut illi exaſperauerūt patrem.
¶ Quinto accidioſis: ſicut ficui fatue cum ſuis ſimili-
bus: de q̄ Marci. xj. Rabbi ecce ficus cui maledixiſti:
ad literā: qꝛ fructus in ea nō inuenit: que in hoc opti-
me ocioſos ſignificat: ⁊ negligētes in his q̄ dei ſunt: q̄
ſimili modo a deo maledicunť: quia maledictus: q̄ fa-
cit opus dei negligenter Hiere. xlviij. ¶ Sexto luxu-
rioſis: cum illis quibꝫ dicit̄ Deutro. xxvij. Maledictꝰ
qui dormit cuꝫ vxore patris ſui: quā maledictionē oēs
merent luxurioſi: quia ſi ille meruit talem maledictio-
nem qui dormiuit cum vxore patris terreni: eandē im-
mo potius maiorem meruit: qui dormiuit cum vxore
chriſti: ſibi in baptiſmo per fidē copulata: a quo ſi de-
clinauerit: maledicet Numeri. v. Si aūt declinaue-
ris: a viro tuo maledictionibꝫ ſubiacebis. ¶ Septimo
guloſis cum Adam: cui ꝓpter gule vicium dictum eſt
Gen̄. iij. Maledicta terra in opere tuo. Cuiꝰ cauſa eſt
qꝛ ſicut terra illa a cultore maledicit̄: q̄ multas recipit
emendationes ⁊ impinguationes: multaſqꝫ conſumit
expēſas: ⁊ nihil reddit niſi ſpinas vel herbas nociuas
Sic terra guloſorū q̄ multa recipit ⁊ conſumit: ⁊ nihil
reddit niſi immūdicias ꝑ oēs corpis exitus. De quo
rū terra dicit̄ Heb. vj. Terra ſepe venientē ſup ſe bi-
bens imbrē: ꝓferens ſpinas ⁊ tribulos: reproba eſt: et
maledicto ꝓxima. Cuiꝰ cōſūmatio erit in cōbuſtionē.
¶ Cum vo maledictio ſpecialiter quo ad eius ꝓbatio- Arti.iij.
nem deo reſeruet: cuiꝰ cauſam aſſignat decretū. xxiiij.
q. iij. deus quādo: ſumptū ex verbis Auguſtini ſuper 4
librū numeroꝝ dicens: ꝙ deus qn̄ maledicit meritum
eius deſignat: cui maledicit̄: ⁊ ſententiā ꝓmittit: vtpo-
te quē non fallit: neqꝫ qualitas peccati: neqꝫ peccantis
affectio. Hō vo q̄ hoc ſcire maxime quo ad peccantis
mētē ⁊ affectū nō pōt a maledicēdo ſe refrenet. Exēplo
Zenophōtis: q̄ cuidā maledicēti rn̄diſſe fert̄: tu didi- Exm̄
ciſti maledicere: ⁊ ego maledicta ꝯtēnere. Si aūt excōi-
catio vel maledictio delictis ſubditoꝝ exigētibꝫ ꝓferri
debeat: hoc nō leuiter fieri debet: ſꝫ cū cauſe cognitiōe:
et ab illo cui incūbit ex officio maledicere. Sic ptꝫ. E.
ix. i. Et hꝫ nō ex voto vltionis: ſꝫ ex celo iuſticie: qꝛ dicit
decretū. xxiiij. q. iij. cum ſancti: ſumptū ex verbis beati
Gregorij moral. li. iij. Qꝛ cū ſancti viri: maledictionis
ſententiā ꝓferūt: nō in hāc ex vltionis voto: ſex ex iuſti
cie examine ꝓrūpunt: intus ſubtile iudiciū ꝓſpiciūt: ⁊
mala exterius ſurgētia: qua maledictiōe ferire debent:
cognoſcūt: ⁊ eo maledicēdo: non peccant: quo ab inter
no iudice non diſcordant. Nota. O. v. 18. legem ꝙ nō
eſt maledicendum.

Mandatorum dei. Primo M.ij.
oſtendet obſeruātie neceſſitas. Secūdo rōna-
bilitas. Tertio vtilitas. Quarto facilitas. Quinto fra-
ctionis periculum. Sexto ꝙ magna in cuſtodiēdo dei
mandata eſt adhibenda diligētia. Septimo nō obſer-
uantiū oſtendet multitudo ⁊ cōmunitas.
¶ Exemplū primi patet ꝑ volentes habitare in regno Arti.j.
vel ciuitate aliqua: q̄ ſi ꝓtectionē ⁊ honorē ab illo dn̄o
conſequi voluerint: neceſſe habēt mandata illius dn̄i: 1
et leges illius regni vel ciuitatis tenere. Aliter nō ho-
norē: ſed penam merent. Ita illi qui hic volunt eſſe de
ciuitate ⁊ ſocietate eccleſie ⁊ ſanctoꝝ: qui etiam inten-
dunt a deo ⁊ regno ſuo honorari: in illudqꝫ eternaliter
mānſuri intrare: neceſſe eſt ꝙ dei ⁊ regni teneāt mādata.
Ergo ſi vis ad vitā ingredi ſerua mādata Math. xix.

Serua inquit mãdata: eo modo q̃ a deo determinat̃ ⁊
precipit̃ Leuit.xxv. Facite inq̃t p̃cepta mea ⁊ cuſtodi-
te: ⁊ implete ea. Facite inq̃t ex ope. ſ. illa oſtẽdẽtes. Cu-
ſtodite. ſ. ex corde ea diligẽtes: vt nõ q̃ſi coacti: ſ; volũ-
tarie ea faciatis. Implete ex charitate: vt ſint in intelli-
gentia ꝑ meditationẽ: in memoria ꝑ retentionẽ: in vo-
luntate per deuotionẽ: in manibꝫ ꝑ operationẽ. Sic g̊
obſerua vt cuſtodias mandata dñi. iij. Reg. ij.
Arti.ij. ¶ Huius aũt obſeruantie rõnẽ q̇libet recolligere põt
ex ꝯſideratione ꝓprie voluntatis: cogitando vic; quõ
2 vellet ꝙ mãdatis ſuis ſubditi obedirẽt: ſi ſubditos ha
beret. Si em̃ cogitatio ſecreta cuilibet dictat ꝙ vellet ꝙ
mãdata ſua cuſtodirent̃ ſi eſſet in magno ſtatu poſitꝰ:
cogitet ꝙ a fortiori rõne mãdata dei ſunt tenẽda. Hoc
ergo faciat in tenẽdo: ⁊ obediẽdo mãdatis dei: qδ vel-
Exm̄ let ſibi fieri q̃tum ad mãdata ſua a ſibi ſubditis. Sic
em̃ reſpondiſſe legit̃ quidã in vita patrũ. Cuidã que-
renti quõ deo placeret. Cogita inquit te eſſe deũ: ⁊ qδ
velles tibi fieri: in illo ſtatu: fac ei. Et qδ nolles tibi fie
ri: ne facias ei. Si velles ꝙ mãdat̃ tuis hilariter ꝓm-
pte ⁊ reuerẽter parerẽt om̃es: atq; tibi obedirẽt: ⁊ nul-
lam tibi irreuerentiã facerẽt: vade ⁊ tu fac ſimilit̃ Lu-
ce.x. vt ſerues mandatũ ſine macula. j. Thim̃. vj.
Arti.iij. ¶ Saltẽ ꝓpter triplicẽ vtilitatẽ tibi ꝓuenientẽ. ſ. ante
mortẽ: in morte ⁊ poſt mortẽ. Primũ pat;: q: qδ dictũ
3 eſt de corpore chriſti. E.vj.39. de mandatis dei etiam
poteſt dici: ꝙ ſicut ſe habet corpꝰ chriſti: vel caſtrũ ad
cuſtodem ſuũ: qδ vic; cuſtodit cuſtodem ſuum: dum
obſidet̃. Et nõ cuſtodientẽ nõ cuſtodit. Ita ſi volueri
mandata dei ſeruare: cõſeruabũt te ⁊c̃. Ecci.xv. ¶ Se-
cũdo in morte etiã cuſtodit a nimio timore: minus em̃
timet ire ad curiã: qñ citat̃ regis: qui mãdatis eiꝰ ſemp
obediens fuit: q: talis literas meret̃ ꝓtectionis ꝙ nihil
mali ei in via fiat. Sic in via ad mortẽ: qui cuſtodit p̃-
ceptũ: nõ experiet̃ quicq̃; mali Ecc̃es. viij. Beatus g̊
qui in morte dicere põt illud Ps̃.cxviij. Vide quoniã
mãdata tua dilexi domine: in miſcδia tua viuifica me.
Quia veritas ei ꝓmittit dicens Ioã. viij. Si quis ſer
monẽ meũ ſeruauerit: mortẽ nõ guſtabit: ad eius ſup-
ple damnũ. ¶ Tertio poſt mortẽ celum aperit. Quia
obſeruantia mandatoꝝ dei: clauis eſt celi: ⁊ cauſaliter
vita eterna: iuxta illud Ioã. xij. Mandatũ tuum vita
eterna eſt: ergo cuſtodi p̃cepta eius: atq; mandata: que
ego p̃cipio tibi: vt bene ſit tibi. ſ. ante mortem: in morte
et poſt mortem Deutro. iiij.
Arti.iiij. ¶ Quantũcũq; v̊o obſeruãtia mandatoꝝ dei eſſet vti
lis: ſi tñ multũ eſſet difficilis: poſſent hoĩes aliquẽ hr̃e
4 colorẽ: de illoꝝ nõ obſeruãtia. Sed q: facilima eſt: nul
lus ab illoꝝ excuſat̃ obſeruãtia. Teſte em̃ Ioãne: mã-
data eius grauia nõ ſunt. j. Ioã. v. In qua aucte duo
oſtẽdit: obediẽdi neceſſitatẽ: q: mãdata eius: de quo di
cit̃ in Ps̃. cxviij. Tu mãdaſti: mãdata tua cuſtodiri ni
mis. Et ꝑficiẽdi facilitatẽ: q: grauia nõ ſunt: q: nihil
dulcius q̃; reſpicere in mãdatis dñi Ecc̃i. xxiij. Quid
em̃ dulciꝰ hoĩ nobili ⁊ curiali: q̃; facere opera nobilia
et curialia: ⁊ declinare a ſuis cõtrarijs? Sed tenere dei
mãdata: ad maximã ꝑtinet curialitatẽ: nõ ſolum apud
deũ ſ; etiã apud hoĩes. Curiale eſt diligere dñm dili-
gentẽ eũ: atq; ip̃m in reuerẽtia hr̃e: eiq; ſeruire: ꝙ toma
gis eſt curiale deo credere: q: hoc eſt mãdatũ eiꝰ vt cre
damus ei. j. Ioã. iij. Eiuſq; nomẽ in reuerẽtia habere:
atq; ei ſeruire: diebꝫ ſpecialiter ei deputat̃. Curiale eſt
etiã honorare parẽtes: nõ occidere: nõ mechari: nõ fu-
rari: ⁊ ſic de alijs. Om̃ia v̊o mãdat̃ ꝯtraria: ad magnã
pertinẽt ruſticitatẽ: ⁊ inciuilitatẽ: ſicut pat; inductiue
intuẽti: q: inhonoratio dei ⁊ parẽtũ: furtũ: homicidiũ:

et om̃ia hmõi ad inciuilitatẽ ꝑtinẽt: q̃ om̃ia ꝯtemnit ⁊
dimittit: q̇ mãdatoꝝ dei reſpicit curialitatẽ. Exemplo
Ps̃. cxviij. q̇ ait. A mãdatis tuis ĩtellexi: ꝓpterea odiui
oẽm viã iniq̃tatis. Sed ſicut ſunt facilia hoĩ habenti 5
ſpũaliter: ⁊ curialiter nobilẽ animũ. Ita ſunt difficilia
nõ habenti: ſicut ⁊ alia opa mũdialia: q: ſicut difficile
eſt ruſtico natura: ⁊ educatiõe alia q̃; ruralia tractare.
Tractãt nãq; fabrilia fabri: ita etiã ruſtico in moribꝫ:
q̃tum ad deũ. Talis em̃ mãdatis reluctat̃: ⁊ nõ dele-
ctat̃: q: nõ habet vſum vel educationẽ mãdatorũ dei.
Ideo ſicut primi prompte agũt ⁊ faciliter: tanq̃ habẽ-
tes vſum ⁊ educationẽ: ita iſti difficiliter agunt. Iſtis
ergo duobꝫ cõparant̃ mãdata dei: ſicut chorda q̃ aĩa-
lia ducunt̃: q: ſicut aĩal qδ reluctat̃: ⁊ trahit ꝯ chordã
ip̃m trahentẽ ledet̃: qδ v̊o trahentem ꝓmpte ſequit̃:
ſe a leſione cuſtodit: ſic ⁊ de oĩbus funibꝫ mãdatoꝝ dei
Mãdata nãq; dei funes ſunt: q̇ hoĩes ad deũ trahun-
tur: quibꝫ q̇ reluctat̃ ſtrangulat̃: qui v̊o ꝓmpte ⁊ obe-
diẽter ſcḋm mãdata incedit: aĩam ſuã a leſione cuſtodit.
Et ſic q̇ cuſtodit mandatũ: cuſtodit aĩam ſuã Prouer.
xix. Mandatũ dicit in ſingulari: q: q̇ vnũ cuſtodit: de
dilectiõe vic; dei: vt deberet: om̃ia cuſtodit.
¶ Qui v̊o nec cõmodo vtilitatis: nec amore curialita- Arti.v.
tis vel facilitatis ad mãdatoꝝ dei inclinant̃ obſeruan-
tiam: ſaltem periculi ad hanc trahant̃ timore. Pericu- 6
la v̊o q̃ timorẽ incutere deberẽt: nõ tenẽtibus mãdata
dei: ſunt tria: vnum ante mortẽ: aliud in morte: tertiũ
poſt mortẽ. Pericula v̊o q̃ ante mortẽ cõtingunt tacta
ſunt in ꝑte. T.v.16. cũ ſequẽtibꝫ: q̃ ſum̃atim perſtrin-
git ſacra ſcriptura Thob. iij. dicẽs. Quia nõ obediui-
mus p̃ceptis tuis: traditi ſumus in direptionẽ: quo ad
perditionẽ rerũ: ⁊ in captiuitatẽ: q̊ ad corpora: ⁊ ĩ mor-
tem: q̊ ad aĩas: ⁊ in fabulã q̊ ad perditionẽ fame: ⁊ im-
ꝓperiũ oĩbꝫ natiõibꝫ: q̊ ad blaſphemiã fidei ⁊ leg̃ nr̃e.
Nam alie infideles natiões: ꝓpter noſtrã prauitatẽ: et
mandatoꝝ dei trãſgreſſionẽ: fidẽ noſtrã perfidiã: ⁊ le-
gem noſtrã nullam reputant: ſicut patet. F.iij.17. In
morte etiam tranſgreſſores mandatoꝝ dei inuenient ſe
incidiſſe in illam ſententiã: qua dicitur in Ps̃. cxviij.
Maledicti qui declinant a mandatis tuis. Et quia ma
ledicti in morte: regnũ dei nõ poſſidebunt poſt mortẽ.
Tertium periculũ habebũt poſt mortẽ: quãdo eis di-
cetur. Ite maledicti in ignẽ eternũ Math. xxv. Cuius
rei ratio ⁊ iuſticia per exemplũ patet recipiendorũ vel Exm̄
expellendoꝝ inter religioſos: inter q̊s ſicut modus eſt 7
ꝙ recipiẽdis vł expellẽdis annus det̃ ꝓbationis: in q̊
nouicij ꝓbent̃: ſi velint mãdata: regulas: ⁊ ꝯſuetudi-
nes tenere religionis vł nõ: q̃ oĩa ſi humilit̃ tenuerint:
ad perpetuã fratrũ recipiunt̃ ſocietatẽ: ſi v̊o hec obſer
uare noluerint: de religione eijciunt̃. Sic ſpũaliter: dũ
hic viuimus: habemus quaſi annum probationis: in
quo examinamur et probamur: an ad eternã dei ⁊ an-
gelorum: et ſanctorũ recipi debeamus religionem: vel
ſocietatem: vel non: que quidam probatio per manda-
torum dei fit obſeruantiã: quia ſi illa humiliter cõple-
uerimꝰ: ſine dubio ad illã religionẽ recipiemur. Na;
in cuſtodiẽdis illis: retributio multa: ab illo q̇ retribu
tionẽ magnã ꝓmittit dicẽs. Serua mãdata mea: ⁊ vi-
ues Prouer. vij. Qui v̊o illa nõ tenuerit: tanq̃ malus
nouicius ad religionẽ inhabilis: de religiõe expellet̃ ĩ
tenebras exteriores illi ꝓmiſſas: ⁊ ſic trãſgrediẽs man
datũ dñi incidet in ꝓmiſſionẽ nequã Ecc̃i. xxix.
¶ Ex quibꝫ patet ꝙ multum neceſſitamur magnã in Arti.vj.
cuſtodiendis diuinis mandatis: adhibere diligentiã.
Non ſolum ad pericula euitãda p̃dicta: ſed etia; plu-
ribus alijs exemplis illius diligentie neceſſitas per-

8 pendi poteſt. ¶ Quoꝝ primū a iudicis vel domini ter
Exiij reni accipit̃ p̄ſentia. Si em̄ iudicis vel prelati manda-
ta diligenter cuſtodiunt̃: dum p̄ſens eſt: eadē ratione
dei mandata: ſemꝑ ſunt diligēter tenenda: quia ſemꝑ
preſens eſt. Iſta de cauſa docuit heremita malā mulie
rem dei obſeruare mādata: ſicut oſtēſuꝫ eſt. L. vij. 46.
Sic etiam loquit̃ Pſ. cxviij. dicens. Seruaui manda
ta tua: ⁊ teſtimonia tua: qꝛ om̄es vie mee in conſpectu
tuo. ¶ Secundū exemplū iſtius diligētis neceſſitatis:
accipit̃ penes cōmodū: vel damnū tēporale: vbi nāqꝫ
iſta imminere ſolent: homines diligētiores reddere ſe
ſolebant: vt cōmodū haberēt: ⁊ damnū fugerent. In
cuius ſignū deus volens populū ſuū quondā diligen-
tem reddere in eius mandatoꝝ cuſtodia: cum terram
intrarent ꝓmiſſionis: p̄dixit eis Deutro. xj. ꝙ nō erat
terra ſicut terra que fluminis beneficio fecundat̃: vbi
per hortos aque deriuant̃ irrigue: ſed erat montuoſa ⁊
campeſtris de celo pluuiā expectans: ⁊ ideo ibi eis ma-
xima neceſſitas colere deum: atqꝫ mādata eius tenere:
vt daret eis pluuias temporibꝫ ſuis: temperaneā. ſ. in
autūno ⁊ hyeme in iactis ſeminibꝫ nutriendis: ⁊ alen-
dis: ⁊ ſerotinā in vere ad creſcendū: ⁊ ad incrementuꝫ
9 dandū. ¶ Iſtam cauſam motiuā obſeruantie manda-
toꝝ dei: recitat deus Deutro. xxviij. dicens. Si cuſto-
dieris mandata domini dei tui: ⁊ ambulaueris in vijs
eius: videbūt om̄es terrarū populi: ꝙ nomen domini
inuocatū ſit ſuꝑ te: ⁊ timebūt te. Abūdare te faciet do-
minus om̄ibus bonis: fructu vteri tui: ⁊ fructu iumen
torum tuoꝝ: ⁊ fructu terre tue. Aperiet dominꝰ theſau
rum ſuum optimū celum: vt tribuat pluuiā terre tue
in tempore ſuo: benedicetqꝫ cunctis operibꝫ manuum
tuarū: benedictus eris in ciuitate: in agro: ⁊ benedicta
horrea tua. Et benedictus eris ingrediens ⁊ egrediēs:
dabit tibi dn̄s inimicos: qui cōſurgunt aduerſum te: ꝑ
vnam viam venient contra te: ⁊ per ſeptē fugient a te.
Quod ſi audire nolueris vocē dei: vt cuſtodias om̄ia
mandata eius: ⁊ cerimonias venient ſuꝑ te: om̄es iſte
maledictiōes. Maledictus eris in ciuitate: in agro: in
horreis: in fructu vteri: ⁊ terre tue: ⁊ iumentoꝝ ⁊ ouiū
tuarum. Mittet ſuꝑ te dn̄s famem ⁊ peſtilentiā: donec
perdat: ⁊ cōſumat te: percutiat te dominus egeſtate fe-
bri ⁊ frigore. Celum ſuper te erit eneum: ⁊ terra ferrea
imber terre tue erit puluis: per viam vnam egredieris
contra hoſtes tuos: ⁊ per ſeptem fugies: donec diſper-
garis per om̄ia regna terre: vxorē accipies: ⁊ alius dor
miet cum ea: ſementem multam iacies in terram ⁊ mo
dicum cōgregabis: vineam plantabis ⁊ fodies: ⁊ vinū
non bibes: quoniā vaſtabit̃ vermibus: oliuas habe-
bis in om̄ibus terris tuis ⁊ nō vngeris oleo: qꝛ deflu-
ent ⁊ peribunt. Sequit̃ ibidē. Venient ſuper te om̄es
maledictiones iſte: quia nō audiſti voceꝫ domini: nec
ſeruaſti mandata eius. ¶ Iſta eadē neceſſitas: qua deꝰ
eos ꝓmiſſis ⁊ minis artare voluit: ad diligentē man-
datoꝝ dei cuſtodiā. Nos etiā ad idem compellere de-
beret: quia ꝙ eis ꝓmiſit in nobis etiā complet: in qui-
bus om̄ia p̄dicta mala: ⁊ vindictas implet ꝓpter man-
datoꝝ dei fractionē: ſicut ptꝫ. T. v. arti. j. qꝛ receſſimus
et declinauimꝰ a mandatis tuis. Et cito poſt: om̄e ma
lum hoc venit ſuꝑ nos Danielis. ix. Sicut expreſſe ite-
rum ptꝫ per deū dicentē Eſa. xlviij. Vtinā attendiſſes
mādata mea facta fuiſſet quaſi flumē pax tua. ¶ Ter-
tium exemplū ad hoc habemus ex factis phariſeoꝝ et
rechabitarū: quoꝝ primi ſm mgr̄m in hiſtoria ſchola-
ſtica ſuꝑ euangelia: pictatia cartarū in fronte gerebant
et in ſiniſtro brachio circūligata: quibus dei mandata
inſcripta erāt: ꝓpter hoc qd̄ dixit dn̄s Deutro. xj. Po-
nite hec verba in cordibꝫ veſtris: ⁊ ſuſpendite illa pro
ſigno in manibꝫ vr̄is: ⁊ inter oculos collocate. ¶ Se- 10
cundi nec ad dictū Hiere. ꝓphe vinū bibere voluerūt
ſicut patꝫ Hiere. xxxv. Reſpōdētes: nō bibemꝰ: quia
Ionadab filius Rechab: pater nr̄ p̄cepit nobis dicēs
Nō bibetis vinū vos: ⁊ vxores vr̄e: ⁊ filij veſtri vſqꝫ
in ſempiternū: q̊s ex p̄cepto dei adduxit Hieremias i
exemplū ꝯ habitatores hirl̓m dicēs. Ex ore dei nunqd
nō accipietis diſciplinā: vt obediatis mihi ſic Recha-
bite obediūt patri ſuo: ꝓpterea inducā ſuꝑ vos mala:
que locutꝰ ſum. ¶ Exēpla iſtoꝝ magnā ꝯfuſionē infer
re deberet chriſtianis: q magnā nō habēt in cuſtodien
dis dei mādatis diligentiā: qꝛ ex quo p̄mi tantā habue
runt diligentiā de mādatis: ſecūdi de mādatis patris
ſui: nos magnā hr̄e debemꝰ diligentiā: de obſeruatiōe
mandatoꝝ dei: ⁊ patris nr̄i. Aliter nō ſolum erunt cō-
tra nos exēpla: ⁊ vita oīm p̄dictoꝝ. Sed etiā generali-
ter oīm iudeorū: inter q̊s vix ita ſimplex vel laicus in-
uenit̃: qn cordetenꝰ ſciat dei mandata cōputare: q̄ etiā
ad lr̄am ſtrictiſſime tenēt: ſicut ptꝫ. F. iiij. 10. Inter nos
vͦo pauci inueniunt̃ de laicis: q cordetenꝰ illa ſciant re-
citare: ſꝫ multo pauciores tam inter clericos: qꝫ laicos:
qui illa oꝑe oſtendant: ⁊ ſic nec illa habemꝰ inter ocu-
los meditatione: nec in manibꝫ oꝑatione: nec alijs mo
dis a deo determinatis. A. xxvj. 9. quibꝫ loquit̃ chri-
ſtus Math. xv. dicens: irritum feciſtis mandatū dei.
¶ Quartū exemplū ad ꝓpoſitū oſtendendū: accipit̃ a 11
ſimilitudine potētie: ⁊ duricie punientl̓: qꝛ ſi hoīes mul
tū nitunt̃ mādata principū ſeruare: ne amittāt corpa:
vel cadalla: a fortiori rōne dei mādata ſunt diligenter
cuſtodiēda: ne amittant̃ aīa: ⁊ corpus bona tꝑalia ⁊
eterna. Ergo audi iſrl̓ mādata vite: ⁊ auribꝫ percipe di
ligēter: vt ſcias ⁊ facias Baruth. iij. ¶ Quintū exem-
plū ad h̄: eſt timor pene: q̄ alios videmꝰ puniri tꝑalit̃
et eternaliter: q dei mādata nō cuſtodiūt. Videant er-
go ſuꝑbi caſum Luciferi: Inuidi ⁊ duri dn̄i ſubmer-
ſionē Pharaonis: ⁊ exercitus ſui. Auari damnationē
diuitis. Iracūdi reprobationē ſerui nequā nolentl̓ mi
ſereri. Accidioſi: cōdemnationē ſerui pigri: q abſcon-
dit pecuniā dn̄i ſui. Luxurioſi: inundationē diluuij:
et incendiū ſodomorū. Guloſi: incendiū ppl̓i iudaici:
petentis carnes. Qui om̄es ſimul dicere poſſunt: illud
Thob. iij. Magna iudicia tua: qꝛ nō egimus ſm p̄ce-
ptum tuū. ¶ Sextū eſt amor lucri: ſi em̄ hō hominis
obedit mandato: ꝓpter lucrū tꝑale: multo magis deo
eſt obediendū ꝓpter lucrum eternū: ad qd̄ nō perueni-
tur ſine obſeruantia mandatorū dei: quia illa eſt carta:
et ſigillum et ſignum: quo hereditas celeſtis vendicet̃
et adipiſcit̃: ⁊ clauis ſine qua celum nō aperitur: ⁊ cuꝫ
qua aperitur. Si inquit chriſtus Math. xix. vis ad vi
tam ingredi: ſerua mandata: hec ergo ſunt diligenter
ſeruanda. Filij ergo ne obliuiſcaris legem meam: ⁊ p̄-
cepta mea Prouerb. iij. Propter precipientis reueren-
tiam ⁊ dilectionē: ꝓpter etiam lucrum temporale ⁊ eter
num: ⁊ propter timorē damni temporis ⁊ eterni. Om̄e
mandatū: quod ego precipio tibi hodie: caue diligēter.
vt facias Deutro. viij.
¶ Et deum time: ⁊ mādata eius obſerua: hoc eſt om̄is Arti. viij.
homo Eccl̄es vlti. ¶ Sed heu iſti generali mādata ge-
neraliter q̄ſi ab oībꝫ chriſtianis cōtradicit̃: quaſi om̄es 12
declinauerūt ⁊c̄. in Pſ. xiij. Sicut ptꝫ inductiue q̄ſi in
oibus mādatis dei. ¶ Quia ꝯ primū mandatū de deo
vno habēdo: tot eis deos faciunt: q̊t res q̄ſcū qꝫ pluſqꝫ
deū diligūt: ſic ptꝫ. A. xxvij. 38. ¶ Secundū vͦo nō ſo-
lum frangunt iurando in vanum: ſed fractionem ag-
grauant: quaſi ad omne verbū vouendo. Iterū etiam

illud aggrauãt: quia nõ ſolum inaniter: ſed qḋ peius
eſt: frequẽter mendaciter iurant: ⁊ ſolẽniter ſup librũ:
et fidẽ: vel male dant vel nõ tenent bene datã. ¶ Ter-
tiũ vo quo ꝓhibent̃ opa: que ſunt de ſua natura bona
ſi debito tpe fiant: ſicut arare: ⁊ hmõi fieri in diebꝫ fe-
ſtis: non ſolum frãgunt hoc faciendo: ſed peius illud
deſtruunt: opera que ſp mala ſunt: illis diebus pluſq̃
alijs faciendo: ſicut ptz. F. iij. 6. ¶ Quartũ vo de ho-
noratione parentũ in quo nõ ſolum intelligit̃ pater et
mater ſed etiã alij parẽtes: nõ ſolum frãgunt nõ hono
rando: ſed penis illud cõtemnunt multis tedijs ⁊ ver
bis ⁊ factis ipſos perſequẽdo. ¶ Quintũ vo multipli
citer tranſgrediunt̃: tam occidendo actiue: q̃ permiſſi-
ue permittẽdo videlicet multos fame mori: q̃ etiã de-
trahendo odiendo ⁊c. ¶ Sextũ vo nõ ſolum trãſgre-
diunt̃ fornicãdo: vel adulterando: ſed multa turpiora
cõmittendo. ¶ Septimo vo de furto nõ faciendo: per
apertas aggrauãt rapinas. ¶ Octauũ vo nõ ſolũ frã-
gunt: falſum teſtimoniũ dicendo: ſed aggrauãt falſuꝫ
teſtimoniũ falſo iuramẽto cõfirmando: ⁊ alios ad fal
ſum teſtificandũ ⁊ iurandũ: prece vel p̃cio: care condu
cendo: ⁊ nimis ⁊ fraudulentijs inducẽdo. ¶ Duo vo
reſidua de nõ cõcupiſcendo rem mobilẽ vel immobi-
lem proximi: aggrauant furando: ⁊ vi auferẽdo: ⁊ vſu
ras exercendo: ⁊ accõmodatũ non ſoluendo: ⁊ multis
alijs modis. Et ſic loquẽdo de quouis mãdato: de eo
verificat̃ illud Rom̃. vij. Inuẽtũ eſt mãdatũ: qḋ erat
ad vitam: hoc eſſe ad mortẽ: qꝛ a falſis chriſtianis non
tenet̃. Quibus competit dicere deo: illud Eſa. xxviij.
Manda remanda: manda remãda: expecta reexpecta:
expecta reexpecta: modicũ ibi: modicũ ibi: quia quan-
13 tũcunq3 deus multa mandet pauca faciunt. ¶ Haben
do ergo reſpectũ ad ea: que facimus: mandata dei trãſ-
grediendo: nõ eſt mirabile: ꝙ mala ſuſtinemus. ſ. e. c.
enumerata: vel ꝙ deus pmiſit ſaracenos de multl ter-
ris: quas olim occupauimus: nos eijcere: ſicut de ter-
ra ſancta ⁊ de alijs: de quib9 nõnulli mirant̃: ꝙ etiam
permiſit illos infideles in multis partibus chriſtianis
dominari: ⁊ de eis ĩ bello victorias obtinere: nec de mor
talitate animaliũ ſicut boum ⁊ huiuſmodi: nec de ſte-
rilitate agrorũ: quia ſicut deus in omnibus talibus ꝓ-
ſperitatem conceſſit: ſicut patet Deutro. xxviij. ſub cõ-
ditione: ita videlicet ꝙ mandata eius ſeruarem9: quia
ſicut ſub illa cõditione quõdã dixit: ⁊ promiſit iudeis
dicens. Omĩs locus quẽ calcauerit pes veſter: veſter
erit Deutro. xj. Et iterũ Deutro. xxviij. Faciet te domi
nus excelſiorem cunctis gentib9: que verſant̃ in terra
et eris in capite: ⁊ nõ in cauda. Quibus tñ dei manda
ta nõ tenentibus: totũ contrariũ accidit. Ita ſub eadẽ
cõditiõe dedit chriſtianis dominiũ terre ſancte: ⁊ mul
tarum terrarũ: quas infideles occupant. Et eadẽ con-
ditione ſtante credibile eſt ꝙ ante iſtum diem eis totũ
dediſſet mundũ: qꝛ non eſt veriſimile: ꝙ minorem vel
ſtrictiorem eis dediſſet cõmiſſionẽ: ſm̃ euangelij veri-
tatem ambulantib9: q̃ olim dedit iudeis ambulantib9
in vmbra et figura futurorũ bonorum quibus dixit.
Omĩs locus quẽ calcauerit pes veſter ⁊c. ¶ Sicut er-
go illis contrariũ accidit: quia a cõditione reſilierunt.
Ita nõ eſt mirabile ꝙ dominiũ terrarũ illarũ ablatuꝫ
eſt a nobis: qꝛ pactũ nõ tenuimus. Hoc eñ omĩ ratio-
ni cõſonũ eſt: ⁊ a lege ciuili deciſum: ⁊ diffinitũ: ꝙ qñ
aliquid datur ſub cõditione: ita vicꝫ ꝙ conditione illa
ſtante: ex parte illi9 cui datur: gaudeat ille de dato. Cõ-
ditione vo illa ex parte illius deficiente: datori compe-
tit repetitio. Sicut verbi gratia: do tibi decem: vt ma-
numittas ſeruũ vnum: te nõ manumittente: mihi cõ-
petit repetio de decem: ſicut patet in digeſto veteri. li.
xij. ti. de cõditione cauſa: data cauſa nõ ſecuta. l. j. ⁊ per
totum. Nota. M. ix. 15. ¶ Cum ergo vt p̃dictum eſt
dominiũ illarũ terrarũ ⁊ gentium ⁊ proſperitas in oĩ-
bus agendis noſtris: ſub cõditione obſeruantie man
datorꝫ dei cõceſſa: ⁊ data fuerint: non eſt mirũ ꝙ con-
ditione illa ex parte noſtra deficiẽte: reuocata ſit dona-
tio: imo plus mirandũ eſt: ꝙ in quacũq3 mundi parte
quantũcunq3 miſerrime habitare vel dominari per-
miſſi ſumus: ⁊ ꝙ non abſtulit dominiũ a chriſtianis
vbiq3 terrarũ: gentibus ⁊ infidelib9 illud dando: non
propter illorũ merita: ſed ꝓpter noſtra demerita: ſicut
regnare facit hypocritam ꝓpter pctã ppli Iob. xxxiiij.
Et ſicut permiſit genus humanũ in primis parentib9
et quotidie permittit cadere in ſeruituteꝫ diaboli: non
propter diaboli merita: ſed propter noſtra peccata. Et
quia infideles minus mali ſunt ſicut oſtenſum eſt. C.
xvij. 33. Et. F. iiij. 11. Et ideo iuſtum eſt: ꝙ ſicut nos in
malis. id eſt. mandatorꝫ dei creſcimus trãſgreſſionib9:
ꝙ noſtrũ dominiũ: ⁊ omĩs exterior proſperitas decre-
ſcat: et vindicte ⁊ mala: que toleramus creſcant: qꝛ pec-
catum propter mandatũ operatũ eſt Rom̃. vij. id eſt.
cõtra mandatũ. ¶ Cuius tranſgreſſionis cauſa eſt: ex 14
magna parte ſolũ noĩe regentiũ negligẽtia et auaricia
p quos fere omĩs lex decretũ decretalis conſtitutio eſt
abrogata: niſi lucratiua pecuniarũ. Et quia in multis
caſibus diligentia de obſeruatione mandatorũ dei: nõ
eſt lucratiua: ſi ea obſeruare facerent: per penas corpo-
rales: ſicut deberent: ideo de illorum obſeruatione mi
nus curant vel quarũcunq3 legum non lucratiuarum
verbi gratia. Eſt cõceſſum epiſcopis ꝙ in dedicationi-
bus eccleſiarũ poſſunt ꝓcurationes ſuas accipere: vbi
vnq̃ viſum eſt: ꝙ legem illam negligerẽt: imo ſi illud
diſſimularent: reputarẽt iura eccleſie ſue deperire. Ex
alia parte eſt decretalis: que pietatẽ ⁊ charitatẽ: ⁊ cura
continet animarũ: ꝙ videlicet in omĩ cathedrali eccle-
ſia: ⁊ alia etiam cuius ſufficere poterũt facultates: ordi
netur magiſter: qui ſcholares in grãmatica informẽt:
cui de eccleſia prouideat̃: ꝙ etiã in omĩ metropolitana
eccleſia theologus legat: ⁊ ſacerdotes ⁊ alios ĩ ſacra pa
gina doceat: cui a capitulo vnius p̃bende prouentus
aſſignent̃. Probant̃ hec omĩa in decretali. li. v. ti: de ma
giſtris. c. quia nõnullis. ¶ Sed de pena que eſt pecu-
niaria: magnam habent diligentiã: eamq3 executioni
ſemper demandant: de ſecũda vo qualem habeant di-
ligentiam: vel qualiter executioni demandet̃: clarius
experientia: q̃ ſcriptura oſtendit̃. Et ſicut de his dua-
bus legibus: que gratia exempli adducunt̃: dictuꝫ eſt:
ita de omĩbus alijs que inter librorũ principia ⁊ fines
continent̃ fere dici poteſt: quia quãdo cõmittitur con-
tra decretum vel decretalem vel legem vel ſtatutũ vel
conſuetudinẽ: ex quo cõmiſſo: ille cui correctio incum
bit: et punitio: ſiue regimen habeat eccleſiaſticũ ſiue ſe-
culare: videt ꝙ lucrum eminere poteſt pecuniarũ: dili
genter leges: que in illo propoſito valere poſſunt ſcru-
tatur: ⁊ eas operi demandat: vt patet. C. xvj. 47. Et
M. iiij. 14. Et intantũ tales cordi habent ꝙ vix eſt ſa-
cerdos quin ſciat allegare decretalem: de canonica por-
tione habenda. Leges vo que ſacrilegiũ: ⁊ concubina
tum prohibẽt: negligit: ſicut ⁊ alij qui mandatũ illud
Eccleſiaſtici. xvij. vnicuiq3 mandauit de proximo ſuo
quod ſpecialius eis cõuenit: quia mãdatũ hoc ad vos
o ſacerdotes Malach. ij. in cauſa pecuniarũ: ⁊ nõ ani-
marũ intelligere vident̃: qui ſine cauſa colunt me: do-
centes doctrinã: ⁊ mandata hominũ Math. xv. Quo-
rum periculum in parte patet. F. iij. 20.

M.iij. MAriе. Primo oſtendetur nominis moralis expoſitio: quo ad om̄es literas: in nomine eius contentas. ¶ Secūdo ipſius vite oſtendet̄ prerogatiua ſingularis. Tertio ipſius ad diuerſas creaturas fiet comparatio. Quarto themata ad eius feſta oſtendent̄ pertinentia. Quinto computatio fiet graduum cōſanguinitatis inter ipſam ⁊ Joſeph: et inter ipſam ⁊ Elizabeth.

Arti.j. ¶ Ratiōe primi eſt ſciendū: ꝙ quinqꝫ lr̄e eius nomē:
1 de quo Luc.j. Nomē virginis Maria: componētes: pulcherrime eiuſdē non ſolum videnť ſignificare: ſed etiam oſtēdere ꝓprietates ⁊ cōditiones. ¶ Quid nāqꝫ videť litera prima huius benedicti nominis: Maria vicꝫ cōgruentius ſignificare: ꝗ̄ mediatricē: ⁊ matrem miſericordie: ⁊ miſeroꝝ. Ipſa nanqꝫ medium ⁊ mediatrix fuit inter antiquū teſtamentū ⁊ nouum: inter deū et hominē: ⁊ inter peccatorē ⁊ veniā: ⁊ quies media inter motus cōtrarios: culpe ſcꝫ ⁊ gratie: que vicꝫ motuꝫ
Exm̄ terminat priorē: ⁊ ſequentē inciat. Hanc nanqꝫ quietis medie conditionē ei cōuenire oſtendit miraculum: quod factū fertur: circa quandā religioſam mulierem: que ex cōſuetudine genu flectendo coram imagine beate virginis: anglice dicere ſolebat: dn̄a pro tuis qnqꝫ gaudijs: duc me per viam recte vite: hec poſtmodū de exitu tentata: cum duabus noctibꝫ: anteꝗ̄ ad portam veniret: hoc diceret: ad portam veniens: nec portā: nec aperturā: ſed murū integrum inuenire potuit. Tertia ergo nocte de cōſilio illius ad quē ire voluit: cum ſalutationē illam dimitteret: portā aperiens imaginē illam vt ſibi videbať loquentē audiuit: ⁊ dicentem: per mea quinqꝫ gaudia hec nō eſt recta via vite: que cōpuncta rediens malū motū illum: ⁊ viam ꝓ ſuo ꝓpoſito dereliquit: ⁊ bonam perſeuerāter inicìauit: ⁊ hoc ꝑ mediationē illius: que eſt ordinata per angelos in manu mediatoris Gal'. iij. Que mediatorē peperit dei et hominū.j. Thim. ij. Hec illam peccatricē media charitate
2 conſtrauit Cant. iij. ¶ Secūdo lr̄a hec. M. videlicet matrē monſtrat miſericordie ⁊ miſeroꝝ. Miſericordie mater ꝓ tanto dici pōt: ⁊ chorda: qꝛ ipſum concepit et peperit: q̄ eſt pater miſericordiarū: ipām quaſi mediātem quadā chorda: lampas illa de celo ad terrā trahebatur: illumīare his: q̄ in tenebris ⁊ in vmbra mortis ſedent. Mater inſuꝑ miſeroꝝ ꝓ tanto dici poteſt: quia miſeros de bonis ſuis pauit: ad modū matris. Sicut. E.iij.Z. Et chorda: quia ſicut infirmi ⁊ impotētes: q̄ viribus ꝓprijs de ſtratu miſerie in quo iacent aſſurgere nō poſſunt: quādoqꝫ chorde adiutorio dependētis: quā manu tenēt erigunť. Sic miſeri in hac lachrymarū valle: q̄bus vires ſurſum aſcēdendi defuerūt hanc chordā fide ⁊ amore tenētes: vſqꝫ ad celos eleuantur. Vel ideo mater ⁊ factrix chorde dici pōt miſeroꝝ: qꝛ chordā illam chriſtū formauit: per quā ab hac miſeria oēs ſaluādi ſurſum ad celos trahunť: ipſo h̄ ꝓmittēte: vbi ait. Om̄ia trahā ad meipſum Joh. xij. ¶ Ergo voca nomē eius accelera Eſa. viij. qꝛ ipſa ſalutē noſtrā acceleranit. ¶ Per ſecundā vō lr̄am hui⁹ benedicti noīs
3 per. A. vicꝫ aduocatā ⁊ adiutricē ſeu auxiliatricē intelli-
Exm̄ gere poſſum⁹. Sicut patꝫ primo ꝑ miraculū: qđ de ea legiť: quō iuuit Baſiliū ep̄m Ceſarienſem: ⁊ ciuitatē ⁊ ꝑp̄lm ſibi ſubiectū: ꝯ Julianū apoſtatā imꝑatorē: q̄ ad bellū ꝯ regnū Perſarū: ꝑ Ceſareā trāſiēs: qꝛ a chriſtianis vtpote apoſtata chriſtianitatis: nō honorifice: vt voluit recept⁹ fuerat: minabať ſe velle ciuitatē illā in reditu ſuo fundit⁹ deſtruere. Ep̄o ğ ⁊ ꝑp̄lo beatā virginē cū ieiunijs ⁊ elemoſynis orātibꝫ: apparuit hec vna nocte: ep̄o in eccl'ia orāti: ⁊ militē quendā mercurium noīe: in eadē eccl'ia prius ſepultū reſuſcitauit. ⁊ diligēter armatū ⁊ dextrario impoſitū: iuſſit vt ꝑp̄lm ſuū et ſeruos ſuos a Juliano defenderet: q̄ ip̄m exercitu ſuo vallatū lancea ꝑforauit: dicentē: viciſti galilee: ſic eīn chriſtū deriſorie vocare cōſueuerat. Mercurio igiť ad quietē ſuā in eccl'ia ſtatim redeūte. Ep̄s ꝑp̄lo viſionē ⁊ rem geſtā oſtēdit: q̄ laudes bt̄e Marie reddiderūt ad-
Exm̄ iutrici. ¶ Secūdo idē oſtēdiť: ꝑ aliud miraculū: qđ de ea legiť: quō vicꝫ quendā fidelē ad terrā a q̄dā latrone q̄ eū occidere voluit ꝓſtratū ad ip̄am cōtinue clamātē iuuit. Cū eīn latro ille q̄ſi de eo ſecur⁹: ei⁹ clamorē audiens diceret ſcito nimis tarde veniet: ſtatim btā virgo in forma corꝑali apparuit: fidelē erexit: latrone ſub eo
Exm̄ ꝓſtrato. ¶ Tertio idē oſtendiť: ꝑ aliud miraculū ꝙ de ea legiť: quō vicꝫ clericū quendā a iudeis occiſum reſuſcitauit. Hic nāqꝫ clericus in villa quadā morā traxiſſe diciť: in q̄ multi habitabāt iudei: in quoꝝ infidelitat' teſtimoniū cū ꝑ vicū in q̄ morabant̄ trāſiret: ſepi⁹ aliquā cātilenā de btā virgine cātare ſolebat: de q̄ iudei offenſi: tp̄s aptū expectātes ip̄m vno die occulte acceptū occiderūt ⁊ in cloacam ꝓiecerūt. Cito poſt: cū ſacerdos ad eccl'iam veniret: ⁊ clericū nō inuentū quereret: audiuit ip̄m de cloaco cātilenā bt̄e virginis alte clamantē: qui chriſtianos ſecū adducēs: ip̄m de loco illo eduxerūt: narrantē quō ꝑ beatā virginē vite reſuſcitatus fuerat. Et ſic de illa cōgrue dici pōt illud Sap. x. Hec venditū iuſtū nō dereliq̄t: ꝫ a pctōꝛibꝫ liberauit eū: deſcēditqꝫ cū illo in foueā: ⁊ in vinculis nō dereliquit eū. Ergo in quacūqꝫ neceſſitate fuerim⁹: tantū in te recordabimur noīs tui Eſa. xxvj. ¶ Per tertiā inſu- 4
per lr̄am. R. vicꝫ intelligere poſſum⁹ ꝓprietatē refugij et recōciliationis: quā in ipſa ſpecialiter eſſe miracula oſtendūt: de ea ſcripta. In ipſa nanqꝫ ꝯſolationis eſſe refugiū: ꝗ̄tum ad meſtos ⁊ morte timētes. Oſtendit Exm̄
primo miraculū de ea lectū in legenda ſanctoꝝ in feſto aſſumptiōis: de quodā qui eā ſepius ꝑ qnqꝫ ſalutationes ꝯſolari ſolebat: ꝯ quinqꝫ dolores q̄s habuit de quinqꝫ vulneribꝫ filij ſui: huic ğ morēti ⁊ trepidanti: apparuit hec dicēs. Cur fili tm̄ times q̄ mihi gaudia totiens nūciaſti: gaude ⁊ tu: ⁊ vt eternalit̄ gaudeas mecū
venias. ¶ Secūdo idē oſtēdiť ꝑ aliud miraculū de q̄dā Exm̄
puella: q̄ ip̄am ſepi⁹ deuote ſalutaſſe ferť: nō obſtante: quacūqꝫ occupatiōe: huic ğ morēti ⁊ trepidāti: de hoc ꝙ domū plenā vidit demonibꝫ: hec apparuit ⁊ oēs fugauit: hoc aūt magna cū deuotiōe dicendū eſt frequēter. Tu nos ab hoſte ꝓtege: ⁊ in hora mort' ſuſcipe: qꝛ hec: hos q̄ ſe obſ̄uāt a dolorībꝫ liberabit Sap. x. No Exm̄
ad h̄. M. xj. 39. ¶ Quō eſt etiā lapſoꝝ recōciliatrix: ptꝫ ꝑ miraculū: de Theophilo qđ hr̄ in legēda ſctōꝝ: in feſto natiuitat' virginis glorioſe. Que eū nō dereliq̄t: donec recōciliareť i graꝫ: ij. Eſdre. iiij. Jō oleū effuſuꝫ nomen tuū Cant. j. ¶ Per quartā etiā lr̄am. J. vicꝫ intel- 5
ligere poſſum⁹ illuminatricē illā clariſſimā: q̄ in h̄ tp̄e tenebroſo ad modū ſtelle maris lumē ꝑbet oībꝫ nauigātibꝫ: ꝑ mare hui⁹ mūdi: qꝛ ſic illa maris ſtella: q̄ polus arctic⁹ vocať: q̄ occaſuꝫ ſicut alie ſtelle neſcit: ꝫ ſp̄ in altū ſe tenet: ⁊ quantū in ea eſt: oīm nauigātiū: vł' alit̄ indigentiū: aſpectibꝫ ſe oñdit: omniūqꝫ viā mōſtrat: eoſqꝫ ad portū dirigit ⁊ ducit optatū: niſi nebula interpoſita: ei⁹ impediat ducatū. Sic hec q̄ occaſum dū vixit neſciuit delicti: q̄ in die aſſumptiōis eiuſdē in altiſſimo celoꝝ loco ſituata fuit: vt ſciant om̄es ꝑp̄li terre nomen tuum. ij. Paralip. vj. Et vt in eternū occaſuꝫ neſciat eam mentis oculis intueri: ab eaqꝫ duci ad portū ſalutis volētibꝫ: ſed ſemꝑ eos ducat: ⁊ dirigat ꝑ viam

ſalutis:eiſq; ſemꝑ lucis ſue: ⁊ miſcḋie ſue radios oſten
dat:niſi hoc nebula impediat peccatoꝝ. ¶ Recte ḡ po
lus arcticꝰ hāc ſignificat virginē: cuius gr̄a ⁊ miſcḋia
oīb ſunt ꝓmptiſſima. Polꝰ v̄o antarcticꝰ q̄ ab huiꝰ
mūdi habitatoribꝫ:minime videt̄ iuſticiā ſeu iudiciū
ſignificat iudicātis:qḋ dū hic viuit̄ nō apparet:int̄ q̄s
mediū eſt tenendū vt nō nimis de miſcḋia p̄ſumamꝰ:
ſicut faciunt qui peccāt in ſpe venie:nec iudiciū nimis
timeamꝰ:vt in deſperationē cadamꝰ ſ; inter caribdim
⁊ ſcillā:mediū teneamꝰ:q̄ ⁊ ad h̄:ꝙ a ꝑiculis iſtl̄ caue
remus:luminaria iſta:ſcꝫ ſolē iuſticie: ⁊ lunā ſeu ſtellā
miſcḋie nob̄ in h̄ mūdo tenebroſo nauigantibꝫ oñdit.
De q̄ ſtella gr̄e: ⁊ ſole:ſeu virga iuſticie q̄ ḋ ea orta fuit
pulchre ꝓphetatū legit̄. Nūeri.xxiiij. Orietur inq̄t ſtella
ex Jacob: ⁊ ꝯſurget virga ḋ iſrl̄: ⁊ ꝑcutiet duces Mo-
ab ⁊c̄. Sic ḡ ſicut dr̄.j. Regū.xviij. Celebre factuꝫ eſt
nomē eiꝰ. Nota de talibꝫ luminibꝫ nauigātibꝫ neceſ-
6 ſarijs. D.vij.2. ⁊ G.iij.7. Per q̄ntā ⁊ vltimā huius
nōis lr̄aꝫ. A. videlicet q̄d aliḋ meliꝰ intelligē poſſumꝰ
q̄ꝫ amabilitatl̄ ꝯditionē. Jlla nāq; fuit tota amabilis:
Exm̄ pulchra: ⁊ decora. Quod p̄mo oſtēdit̄ ꝑ miraculū:qḋ
de ea legit̄:de q̄dā ei deuoto: ⁊ multū eā videre deſide-
rāti:cui diabolꝰ inuidēs: magnā ei cuiuſdā mulieris:
q̄ ei pulchra ſ̄m faciē videbat̄:tētationē immiſit. Cui
virgo gl'ioſa cōpatiēs:nolēſq; ſui dilectoris caſum vi-
dere deteſtabilē:ei ſeip̄am in corꝑali forma ſemel oſten
dit pulcherrimā:quā cū rogaret: vt diutiꝰ illā videre
poſſet:rn̄dit. Nō poteris mō: ſ; iterū apparebo tibi in
morte: ⁊ ducā te vbi ſꝑ me videb̄. Si tn̄ viſum tuuꝫ a
vanitate: ⁊ teip̄m a pctīs interim cuſtodiert̄: ⁊ extunc
intm̄ illa p̄cedens extincta fuit tentatio:ꝙ oīs pulchri-
tudo ad illā compata: videbat̄ turpitudo. Nec mirū:
q̄ de ea legit̄:ꝙ ḋ nulla alia dici pōt. Tota pulchra es
7 amica mea: ⁊ macula nō eſt in te. Canti.iiij. ¶ Secūdo
Exm̄ idē oſtendit̄ ꝑ aliud miraculū:de q̄dā q̄ cū frequenter
oraret ꝙ illā videre mereret̄. Reſpōſum ab angelo ha
buiſſe legit̄:ꝙ nō eſſet dignꝰ poſt tātā viſionē:cū eiſdē
oculis aliquā videre vanitatem. Vn̄ ⁊ q̄ſiuit ſi libēter
viſum amittē vellet illa cōditiōe: ꝙ illā videre poſſet.
Qui rn̄dit:ꝙ libēter. Aſſignato ḡ die q̄ illā videre de-
buit:cogitauit īterim:ꝙ vnū clauderet oculū:q̄ victū:
alio amiſſo lucraret̄:ꝙ cū feciſſet tantā delectationē ha
buit in vidēdo ip̄am cū vno oculo ꝙ q̄ſi incōſolabilit̄
doluit:ꝙ cū vtroq; eā nō reſpexit oculo: ⁊ vtrūq; ami
ſiſſet: ꝓpt maiorē quā habuiſſet delectationē:ſi cū vtro
q; illā vidiſſet. Jp̄o ḡ iterū rogāte ꝙ iterū cū alio ocu-
lo ip̄am videre poſſet:quē libēter ſicut aliū illa ꝯditōe
amitteret. Jteꝝ ei apparuit:nec eū oculo quē habuit p̄-
uauit:ſ; illū quē ꝓpt defectū fidei ⁊ amoris amittē me
ruit:in hoc ꝙ ꝑatus nō erat ꝓ eiꝰ amore: ⁊ viſiōe vtro
q; carere oculo:reſtituit oculū credēti: ⁊ vtroq; carere
ꝑato. Patet ḡ ꝙ erat formoſa valde: ⁊ incredibili pul-
chritudine oīm ocul' gratioſa: ⁊ amabil' videbat̄ He-
ſter.ij. ¶ Or etiā erat amabil' valde ſuꝑ amorē mulie-
rū.ij. Regū.j. Et ſic nomē eiꝰ amabile dn̄o.ij. Regū
xij. Et ſic ptꝫ quō ⁊ q̄re ꝯgrue ſcribit̄ Math.xiij. Mat
eiꝰ dr̄ Maria:q̄ ſicut dr̄ Jere.xxxiij. Erit mihi in no-
mē ⁊ gaudium. De q̄ pſ̄. liiij. Cōfitebor nomini tuo:
qm̄ bonū eſt ⁊c̄. Nec mirū:quia eſt ſicut ſcribit̄ Apo.
iij. Nomē ciuitatis dei.
Ar.ij. ¶ Sꝫ q̄ nomē tā preeminētis ſignificatiōis: nō eſt eſti
mādū:ſine vite eſſe ⁊ virtutū p̄rogatiua ſingulari: in-
8 ueſtigata eiꝰ nōis ſignificatiōe:inueſtigare oportet eiꝰ
vite ⁊ virtutū excellētiā ſingularē:quā excellētiā: q̄ ad
duodecim eiꝰ p̄uilegia: q̄ nunq; in alio puro hoīe vel
muliere inueniebant̄ exp̄mere: ⁊ oſtēdere videt̄ Joā.

Apocal'.xij.dicēs. Mulier amicta ſole: ⁊ luna ſub pe-
dibꝫ eius: ⁊ in capite eiꝰ corona ſtellarū duodecim: ⁊ in
vtero habēs ⁊c̄. Mulier hec benedicta:ideo p̄mo ami
cta ſole dici pōt:q̄ ſicut ip̄a ſolē iuſticie deū habitu in-
duit carnis hūane: qn̄ habitū illū de q̄ ad Phil'.ij. dic̄
apl's:ꝙ habitu inuentꝰ fuit vt hō:ab ea in ſua benedi-
cta incarnatiōe ſuſcepit. Jta deꝰ ip̄am hic induit ami-
ctu gratie: ⁊ in celo ornamēto gl'ie:ita ꝙ deꝰ fuit de ro-
bis matris eiꝰ: ⁊ mater de robis filij. Et luna ſub pedi
bus eiꝰ:q̄ mundꝰ: qui ꝑ lunā ſignificat̄: q̄ ad modū
lune in fortunis ſuis creſcit ⁊ decreſcit: ſub pedibꝫ af-
fectiōis eiꝰ fuit. ¶ Coronā inſuꝑ in capite ſuo ſtellarū 9 Corona Marie
habuit duodecim: q̄ duodecim dona ſingularia ha-
buit gratiarū. ¶ Quoꝝ primū erat ꝙ ante oēs alias
mulieres: ꝓ habitaculo filij dei tanq; ſola digna:electa
fuit:ab illo q̄ in ſuis non errat electionibꝫ. Qui nec eā
elegit ꝓpter mūdiales diuitias: vel pulchritudinē: vel
aliā corꝑalē gr̄am:ſicut hoīes faciūt mūdiales:ſed ꝓpt
ſolā bonitatē: ⁊ aīe virtutes: ſcꝫ ꝓpter fidē:mundiciā:
charitatē: ⁊ ſpecialit̄ ꝓpter hūilitatē. Sicut ip̄amet fa-
tet̄:dicens. Luce.j. Quia reſpexit hūilitatē ancille ſue:
ecce em̄ ex h̄ beatā me dicent ⁊c̄. ¶ Cum ḡ quēcūq; ele
gerit dn̄s:ip̄e ſanctꝰ ſit. Numeri.xvj. Non eſt dubiū
iſtam eſſe ſanctiſſimā: ſic a deo pre omnibꝫ electā: in q̄
electione magnā nobis dedit humilitatis ⁊ aliarū vir
tutū exemplū: quia ex quo ille cuiꝰ oīs actio: noſtra
eſt inſtructio:matrē elegit humilem: ⁊ pauperculā: in
paruaq; villa natus fuit ⁊ adoratus: ⁊ magnā ſuſtine-
re voluit ꝯfuſionem ⁊ mortē: exemplū in his nob̄ da-
re voluit ſuperbiā: ⁊ mundi cupiditatē ꝯtemnendi: et
maloꝝ confuſionē: vel deriſionem: ⁊ mortis paſſionē
ꝓpter iuſticiā etiam corā multis:non timēdi. Sic ergo
fuit electa vt ſol. Cant̄.vj.id eſt ſingularit̄ ſicut ſol ſo-
lus eſt ⁊ ſingularis. Jn quo ſole filiꝰ dei poſuit taber-
naculū ſuuꝫ:in pſ̄.xviij. ¶ Secundā in corona habuit
ſtellā:ſeu florem eleuatū: ad modū corone regalis: in 10
hoc ꝙ fuit ceteris eminentiꝰ ⁊ ſpecialius ſanctificata.
De alijs em̄ bene legit̄:ꝙ fuerunt in vtero ſanctificati
ſicut de Jeremia ⁊ Joanne baptiſta. Non tn̄ ilico ita
fuerūt ſanctificati:qn potuerūt venialit̄ peccare. Jpſa
v̄o tam eminēter ſanctificata fuit: ꝙ nec mortalit̄: nec
venialiter peccauit ſicut ptꝫ ꝑ ſanctū Thomā in tertia
ꝑte de chriſto.q.xxxvij.arti.vj. Jn eadē etiā queſtione
arti.ij. ponit eiꝰ ſanctificatiōis excellentiā:q̄ꝫ tū ad tem
poris prioritatē:in hoc ꝙ ſanctificata fuit ī ſua anima
tiōe.i.in ꝯiunctōe anime cū corꝑe in vtero matris ſue:
⁊ non ante:q̄ ſanctificatio ⁊ mundatio fit ꝑ gr̄am:cu-
ius ſubiectū eſt anima. Nihil em̄ eſt capax gratie: niſi
anima rōnalis. Sic ḡ ſanctificauit tabernaculū ſuū al-
tiſſimꝰ:in pſ̄.xlv. Jn quo nobis magnū dat̄ ſanctifica
tiōis exemplū. Quia ſicut nec ip̄a ip̄m ꝯcepiſſe: ip̄iuſ-
q; mater:q ſanctiſſimꝰ eſt fuiſſe:potuiſſet corꝑalit̄:niſi
fuiſſet ſancta:q̄ nec ei alit̄ placuiſſet. Jta nec nos ip̄m
ꝯcipe vel ip̄ius mater eſſe poſſumꝰ ſp̄ūaliter: vl' ei pla-
cere:niſi dei patris faciēdo voluntatem: ſancti ſimus.
Quia ip̄i ſoli dei fieri merent̄ matres:ip̄o teſte:qui ait.
Math.xij. Quicunq; fecerit voluntatē patris mei:q̄
in celis eſt:ip̄e meus frater. ⁊ ſoror: ⁊ mater eſt. Ad hec
ergo vt ſp̄ūaliter priuilegiū mereant̄ maternitatl̄ ip̄iꝰ:
neceſſe eſt obedire p̄cepto:q̄ ait. Sancti eſtōte: qm̄ ego
ſanctꝰ ſum dicit dn̄s Leuit̄.xix. ¶ Tertiā ī corona ha- 11
buit ſtellā:in quātū fuit ceteris ſingulariꝰ: ⁊ affectuo-
ſius: ⁊ nobiliꝰ: ⁊ diligentius ab angelo ſalutata: ⁊ de fi
lio quē conciperet: ⁊ pareret: ⁊ de concipiēdi: ⁊ pariendi
modo:diligentiꝰ inſtructa. Quia licet angeli legantur
alios ḋ prole pariēda p̄muniuiſſe:ſicut ptꝫ Gen̄.xviij.

vbi ꝑmunierūt Abraā de Iſaac naſcituro. Et Iudic.
xiij. vbi angelꝰ ꝑdixit Manue ⁊ vxori eiꝰ de Samſo-
ne naſcituro. Et Luce. j. ꝑdixit Zacharie de Ioāne ba
ptiſta naſcituro: licet inſuꝑ legant alios ſpecialiter ſa-
lutaſſe: ſicut patet Iudic. vj. vbi angelꝰ ſalutauit Ge-
deonē: dicēs. Dn̄s tecū viroꝝ fortiſſime: nunq̄ȝ tamen
legunt alicui ꝑdixiſſe: ꝙ deū eſſet paritura: ſicut predi
xit Marie. Luce. j. dicēs. Filiꝰ altiſſimi vocabit. Nec
legunt aliquē: ita ſpecialit ſalutaſſe dicēdo: ꝙ eſſet ple-
nus grā: ſic ſalutauit Mariā. Luce. j. dicens. Aue ⁊c̄.
¶ Tante nāq̄ȝ fortitudinis ⁊ virtutis: nunq̄ alteri ꝑ-
ſone ꝓtulerūt ſalutationē. Quia hec ſalutatio tāte vir
tutis eſt ⁊ fortitudinis: ꝙ mūde viuentes: ⁊ in illa ſpe
Exēm rantes: primo a periculis liberat diaboli. Sicut ptȝ ꝑ
miraculū: ꝙ de ea legit in legenda ſanctorum: in feſto
aſſumptiōis de milite depauperato: cui diabolꝰ mul-
tas ꝓmiſit diuitias: illo pacto: ꝙ deū negaret: ⁊ ꝙ cer-
to die vxorē etiā ſuā ad certū locū duceret: vt ipa etiā
deū negaret: que dū in eccl'ia: iuxta quā iter illoꝝ erat:
ante imaginē beate virginis oraret. Beata virgo for
mā eius induēs ad locū deſtinatū ꝓperabat: quam dia
bolꝰ videns: fugit: ſicq̄ȝ miles ad penitentiā ducitur ⁊
vxor a peccato mediantibꝫ ſalutatiōibꝫ: q̄s in eccl'ia di
xit: cuſtodita fuit. Sic ſanctificatꝰ eſt vir infidelis: per
12 mulierē fidelē. j. Coꝛ. vij. ¶ Secūdo hec ſalutatio de-
Exēm mones fugat. Sic patet ꝑ miraculū oſtēſum circa quā
dā recluſaȝ: cui diabolꝰ in forma boni angeli aliq̄tiēs
apparēs fert in doctrina ſua mala bonis copulaſſe: i q̊
a ſua antiqua nō receſſit ꝯſuetudine: q̄ cū cōfeſſori ſuo
oſtendiſſet. Ille dixit: periculū q̄n̄q̄ȝ in talibꝫ ꝯtingere
apparitionibꝫ. Et ꝙ forte in illa apparitiōe ei oſtēſa: ali
qua fuit demonis deceptio. Quod cū illa ꝺ difficili cre
deret: rogauit ꝙ in aduentu illiꝰ q̄ſi illū examinatura
alte in honorē beate virginis ſalutationē diceret ange-
licā. Quod cū factū fuiſſet angelꝰ ille euaneſcēs: fetore
derelicto: angelū fetidū ſe eſſe oſtendit. ¶ Tertio ꝓpter
hanc ſalutationē ſepiꝰ repetitā: deꝰ q̄n̄q̄ȝ circa mortu-
Exēm os miracula oſtēdit. Sicut ptȝ in legēda de feſto annū
ciatiōis: de milite facto monacho: de cuiꝰ tumba poſt
mortē ſuā: liliū pulcherrimū aſcēdere viſum eſt. In fo
lijs ſuis ſalutationē illā ſcriptā habēs: in ſignū frequē
tis ſalutatiōis. Et ſic oſtēdit: qualis eſſet iſta ſalutatio
13 Luce. j. ¶ Quartā in corona habuit ſtellā: in ꝗ ꝙ poſt
chriſtū verbū dei patris: de quo dicit Io. j. Plenū grē
⁊ veritatis: fuit grā plenior tā corꝑali q̄ȝ ſpūali. ¶ Cor
porali: q꞉ cū pulchra fuiſſe legat ⁊ decora: tantā in cor-
porali eiꝰ aſpectu q̇libet inueniſſe legit grām: ꝙ ipam
vidēdo caſtior reddebat. Nunq̄ȝ ꝙ aliquis ipam vi-
dēdo: quātūcunq̄ȝ laſciuus eſſet: ad laſciuiā: ſed potiꝰ
ad ꝯtinentiā mouebat: tam ꝓpter grām diuinitꝰ ei col-
latā: q̄ etiam ꝓpter geſtꝰ ⁊ habitus maturitatē. ¶ Spi
rituali inſuꝑ grā intātū plena erat ꝙ peccator ad eam
deuotꝰ accedens: ꝑ illius auxiliū veniā inuenit: iuſtus
in illa exemplū inuenit: ꝙ iuſtior fiat: angeli de illa glo
riā: filiꝰ dei carnē: ⁊ tota trinitas gaudiū accipiunt. Et
ſic de plenitudine eius: omnes accipimꝰ grām pro grā
Ioan. j. Nec mirū: q꞉ ipm intra ſe habuit: in quo ha-
14 bitat oīs plenitudo diuinitatis. Col'. ij. ¶ Quintam
in corona habuit ſtellā. i. ꝑrogatiuā ſingularē: ſine ma
cula ⁊ corruptiōe filiū dei ⁊ ſuū ꝯcipiēdo. Cuiꝰ rei poſ-
ſibilitas: primo exēplo ptȝ verbi humani: q꞉ ſicut ver-
bū hūanū: ab hoīe ꝓlatū: cor intrat auditoris: ſine au
ditoris corruptiōe: ⁊ q̄ȝcunq̄ȝ locū clauſum: ſine aperi
tione. Sic verbū dei patris increatū: de quo Ioan. j.
In principio erat verbū: cor ⁊ corpus ⁊ aīaȝ: intrauit
ſue genitricꝭ: ⁊ ſine ſui corruptiōe. Abſurdū nāq̄ȝ eſſe
videt ꝙ verbū hoīs intrare poſſet corpus auditoris ſi
ne ſui corruptiōe: ⁊ verbū dei intrare non poſſet corpꝰ
virginis: ⁊ ibi manere ſine virginitatꝭ amiſſiōe. Hoc
enī ſentire non eſt aliud q̄ maiorem potentiā ⁊ ſimpli-
citatē attribuere verbo hoīs: q̄ȝ verbo ⁊ filio dei: qui ſi-
mul ⁊ ſemel fuit cū patre in celo ⁊ cū matre in terra: ſi-
cut verbū ab hoīe prolatū: ſimul ⁊ ſemel eſt in mēte di
centis: ⁊ audiētis. Nota ad hoc plura exempla. E. vj.
3. ¶ Secundū exemplū ad oſtendendū iſtiꝰ ꝯceptōis
poſſibilitatē: ab alijs chriſti accipit operibꝫ. Si enī ia-
nuis clauſis: cum corꝑe intrauit hūano ad ſuos diſci-
pulos: quid mirū: ſi ſine corꝑe humano ad mrēm in-
trauit virginē? ¶ Tertio idem ꝑ exemplū patet de ſpe-
culo: quod quidē imago intrat magni hoīs: cum ſit in
ſe clauſum ⁊ paruū: ſine ſui corruptiōe. Sicut etiā mō
ſecreto lumen intrat vitrū: ſic lumē increatū vitrū cor-
poris virginalis. Cui dicere ꝯgruit illꝺ Iob. xxx. Se-
creto erat mecum dn̄s in tabernaculo meo. ¶ Sextam 15
in corona habuit ſtellam: id eſt doni ſingularis excel-
lentiam: in hoc ꝙ nō ſolum ipm deum: vt dictum eſt:
ſine corruptione ꝯcepit: cū eſſet deus ⁊ non homo: ſed
quod maioris videt eſſe admiratōis: ipm peperit ſine
pena ⁊ labore: ⁊ ſine virginitatis amiſſione: cū eſſet deꝰ
⁊ homo. Huius aūt facti poſſibilitas: multꝭ oſtendit
exemplis ⁊ rationibꝫ. ¶ Primo nanq̄ȝ hoc patet exem-
plo verbi humani: quia ſicut illud ab vno ꝓlatum: in
alio ꝯcipitur ⁊ recipit: ⁊ ab illo a quo recipit: voci ſen
ſibili ꝯiungit ⁊ de corde ⁊ corꝑe ꝓducitur: ⁊ oſtendit
ſine corruptione. Sic virgo hoc verbū a deo patre ꝓ-
latum recepit: ⁊ carni ſenſibili copulatum ſine ſui ma-
cula mundo edidit ſaluatorē. ¶ Et ſicut mentis conce
ptio vox efficit ſenſibilis: ſine corruptione: ſic chriſti cō
ceptio: caro facta eſt ſine violatione. Et iſto mō. Ver-
bum caro factum eſt: ⁊ habitauit in nobis ⁊c̄. Ioan. j.
¶ Secundo idē oſtendit per exemplū de apibꝫ: ⁊ ope- Apes
ribꝫ illarum. Qui enī ꝯcedit ꝙ ille duas in flore colli-
gunt naturas ⁊ ſubſtātias: ceram vicȝ ⁊ mel: ſine florꝭ
leſione. Quō negabit quin deus qui apibꝫ potētior eſt
poſſit in virgine matre duas accipe naturas: corpꝰ vi-
delicet ⁊ aīam: ſine ſui leſione. ¶ Tertio idem oſtendit 16
ꝑ exemplū de floribꝫ: ⁊ naturalibꝫ operibus illorum:
quia ſicut ſine ſui labore: dant dulcem odorem: ⁊ ſi-
ne ſui diminutiōe. Sic virgo Maria ⁊ mater peperit
ſaluatorem. Bern̄. Si queris quō virgo genuit ſalua
torem: quō flos vitis dedit odorē. Si inuiolatū inue-
nis florem eo ꝙ dedit odorem: violatū non crede pu-
dorem: eo ꝙ genuit ſaluatorē. Ei ergo ſingulariter di-
cere conuenit illud. Eccl'. xxiiij. Quaſi vitis fructifica-
ui ſuauitatem odoris. ¶ Quarto idem oſtendit ꝑ exē-
plum arboꝝ vel fructuū earū. Si fructus arboꝝ tan-
tam habeat potentiā ꝙ naſci de arbore poterit: ſine ma
cula materne integritatis: quāto fortiori rōne fructus
ille benedictꝰ potentiſſimus: de matre ſua naſci potuit
abſq̄ȝ macula materne puritatis: vel abſq̄ȝ diminutio
ne eius mūdiſſime integritatis. ¶ Quinto idem oſten
ditur ꝑ exemplū aliorum operū chriſti. Ille nāq̄ȝ qui
potēs fuit exire de ſepulchro tumba clauſa: potēs fuit
naſci de Matre virgine. ¶ Sexto idem oſtendit ꝑ exē 17
plum luminis: quia ſicut radius ſeu lumen ſolis: per
vitrum tranſiens: non ſolū lumen: ⁊ claritatem ꝑ vi-
trum mittit: ſed etiam ſpecies coloruȝ ſenſibiles vitro
per quod trāſit: ſimiles ſecum portat: ⁊ oculis oſtēdit
intuentium ſine vitri corruptione. Sic lumen illud in
creatum quod dicit. Lux ſum mūdi Ioan. viij. quod
potentius eſt in opatione ſua q̄ȝ lumen creatum: ꝑ cor
pus virgineū tranſiēs: non ſolū diuinitatis claritatē:

verumetiam ſenſibilem humanitatem: per vitrū mi-
ſit virginei corpis: ſine ſue virginitatis diminutione.
Congrue ergo reſpōdit chriſtianꝰ: iudeo dicenti. Nū
q̄ꝫ natura ſic mutauit ſua iura: vt virgo pareret: poſt
partum virgo maneret. Cui chriſtianus. Lumine ſo-
lari neſcit vitrum violari. Nec vitrum ſole: nec virgo
puerpera ꝓle. Talis etiam luminis iſtius natiuitas ſa
cre ꝯſonat ſcripture: in qua per iſtū modum naſciturꝰ
ꝓphetatus legitur. Eſa. lxij. Egrediat̄ inquit vt ſplen
dor iuſtus eius ⁊ ſaluator vt lampas accendat̄. Egre-
diatur inquit ille: qui ab eterno egreſſus fuit a patre: ſi
cut oſtenſum eſt. F. iiij. 16. Ex tempe a matre virgine:
vt ſplēdor per vitrū. Et ſaluator: id eſt chriſtus: ſic de
virgine natus: vt lampas accendat̄: quia ſicut in lam-
pade accēſa eſt natura vitri olei ⁊ luminis ad aliorum
illuminationē. Ita in illo natura fuit corpis ⁊ anime
⁊ lux diuinitatis: ad oīm quātum in eo eſt illuminatio
nem: quia erat lux vera: que illuminat oēm hominem
Joan. j. Que quidē lux chriſtus eſt: ſicut patet ipſomet
aſſerente. Joan. xij. Ego inquit lux in mundū veni: vt
18 oīs qui credit in me: in tenebris non maneat. ¶ An-
te nanqꝫ illuſtrationē iſtius luminis: oēs in tenebrꝭ
manſerūt: tam culpe originalis ante mortē: q̄ꝫ pene dā
ni poſt mortem. Nec mirū: quia lumine illo caruerūt:
quia mediū iſtius luminis delatiuū. De quo Eſa. vij.
Ecce virgo cōcipiet: ⁊ pariet ⁊c̄. ſicut patet. F. iiij. 10.
nondū habebat natura humana: quo lumen illud ad
eos deſcenderet: ⁊ ideo illuminari non potuerūt: quia
ſicut vult phs: ꝙ ſi eſſet vacuū inter celum ⁊ terrā: ſol
non illuminaret habitantes in terra: eo ꝙ nō eſſet me-
dium luminis delatiuum. Sic in propoſito: totum ge
nus humanū corruptū fuit: et ſpūaliter gratia vacuū
Geñ. j. Terra erat inanis et vacua. ſ. ante ꝓductionē
beate marie. Et q̄ſi ꝓ defectu medij: non illuminabat̄
ſed tenebre erāt ſuꝑ faciē abyſſi: ſꝫ a gabriele iſto bene-
dicto medio in nazareth inuēto: ipſo mediāte habitāti-
bus in regione vmbre mortis: lux orta eſt eis. Eſa. ix.
Quia lux illa increata ꝑ mediū illud deſcendit: illumi-
19 nare his q̇ in tn̄bris: et in vmbra mortis ſedēt ad diri-
gēdos pedes nr̄os ī viā pacꝭ. Luce. j. ¶ Septimo poſ-
ſibilitas ⁊ rationabilitas iſtiꝰ opis redēptiōis ⁊ recrea
tiōis ꝑ exēplū oñdit̄ opis creatōis. Cōueniēs nāqꝫ vi
det̄: ꝙ ſil'itudo ſit inter opa creatōis ⁊ recreationis: vl'
potiꝰ inter opa formatiōis ⁊ reformatiōis. Sic ḡ iudei
et omnes alij ſcripturas veterꝭ teſtamēti recipiētes cō
cedūt Euā: ſiue materiā de qua Eua fuit facta: coſtā
videlicet de latere Ade extractam per potētiam diuinā
ſine eius dolore vel leſione ⁊ labore. Quare non conce
dunt chriſtum filiū dei ꝑ eandem potentiā poſſe ꝓdu-
ci de corpe matrꝭ ſue: ſine labore: dolore ⁊ corruptiōe?
¶ Ex quo nāqꝫ eadem potētia in deo manet: per quā
miraculū tale circa matris ſue corpus oſtēdere potuit:
quale circa corpꝰ Ade ⁊ formationē Eue oſtendit. Et
maior aſſit ratio: quare circa corpus matris filij ſui: et
circa filij ſui formationē miraculū tale oſtendere debe-
at: ſine cauſa vnum ꝯcedunt: ⁊ aliud negant. Cꝫ autē
in filij dei natiuitate maior inſit ratio ⁊ ꝯgruitas: qua-
re miraculum tale oſtendere debeat. patet nō ſolū pro-
pter naſcentis excellentiā: qui quāto dignior fuit Eua
tanto digniorem modū requirebat ꝓducendi: ſed etiā
ꝓpter illius formationis: ⁊ iſtius natiuitatis effectum.
Quāto nanqꝫ effectus iſtius natiuitatis eſt vtilior: tā-
to decet ꝙ cauſa ⁊ via ad talē effectum veniēdi ſit me-
lior ⁊ purior vt ſit conformitas inter cauſam ⁊ effectū
ſed effectus natiuitatis chriſti fuit multo vtilior: q̄ꝫ ex-
tractum de Adam: quia illud fuit cauſa damnationis
totius generis hūani. Ex Maria vō tractum fuit cau
ſa ſaluationis omniū credentium ⁊ bene operantium
Illa Eua poſt eductionem ſuam: rapuit fructum d̄ ar
bore: ⁊ in ventre ſuo poſuit totum mundum damnan
do. ¶ Maria econuerſo fructum de ventre ſuo eduxit 20
ſuper arborem crucis ponendum: ⁊ diris clauis affi-
gendum ne iterum iſta faciliter raperetur de ligno mū
dum ſaluando. Ergo decuit ⁊ rōni cōſonat: ꝙ iſte fru
ctus nobiliori modo de matre ſua educeretur q̄ꝫ illa d̄
viro ſuo: qd̄ verum non eſſet ſi cum matris ſue dolore
vel labore natus fuiſſet. ¶ Rationabile ḡ ⁊ iuſtum fu
it: ꝙ ſicut Eua educta fuit de corpe illiꝰ qui dum am-
pliare voluit gratias ſuas: ferrum perdidit innocētie:
ſicut filij ꝓphetarum ꝑdiderunt ferrū: dum ampliare
voluerūt domos ſuas. iiij. Regū. vj. ſine dolore vl' pe-
na. Sic filius dei qui ad modum Heliſei ſupernata-
re fecit illud innocentie ferrū ſuꝑ oēs humanas cor-
ruptiones: ⁊ illud in Maria virgine cū manubrio hu
manitatis: de quo prius ceciderat cōiunxit ſine dolore
⁊ pena: vt illud impleret quod angelus Gabriel ma-
tri eius p̄dixit Luce. j. dicens. Ecce ꝯcipies in vtero et
paries filiū ⁊c̄. Et illud Eſa. vij. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊
pariet filium ⁊c̄. ¶ Septimam in corona habuit ſtellā 21
ſeu coruellū eleuatum: id eſt donū dei ſingulare in hoc
ꝙ fuit virgo ſimul ⁊ mater omniū mulierū. tam vete-
ris q̄ꝫ noui teſtamenti: in ſe ꝑfectiſſimas complectens
ꝯditiones. ¶ In veteri nanqꝫ lege mulieris ꝑfecta cō-
ditio reputabatur fecunditas. In nouo vō reputatur
virginitas. Cum vō virgo ⁊ mater hec vtramqꝫ in ſe
habeat conditionē: patet ꝙ perfectionem in ſe cōtinet
tam veteris q̄ꝫ noui teſtamenti. Et iſta de cauſa primo
luna plena vocari pōt: quia ſicut in luna plena cōiun-
guntur: copulant̄ ⁊ complent̄: quodammodo cornua
noue lune ⁊ antique. Ita in iſta exceēllria noue legis ⁊
antique. ¶ Secūdo ideo lune aſſimilari pōt: quia ſicut
luna creſcit vſqꝫ ad. xiiij. diē ⁊ tunc eſt plena. Ita Ma
ria. xiiij. anno vel prope creditur plena fuiſſe filio dei
¶ Tertio quia ſicut in luna plena apparet imago qua-
ſi hominis onus portātis ſpinarū. Sic in ſancta Ma-
ria apparuit ille qui ſpinas peccatoꝝ noſtrorum pertu
lit in corpe ſuo: ſuꝑ lignum qui etiā crucis onus in ſca
pulis ⁊ ſpinee corone ſarcinam in capite ſuo pro nobis
portauit. ¶ Et ſic patet ꝙ quaſi luna plena in dieb' ſu
is lucet. Eccī. l. ¶ Octauam in corona habuit ſtellā: in 22
hoc ꝙ filius eius ſimul fuit deus ⁊ homo. Cuiꝰ rei ne
ceſſitas ⁊ vtilitas prima fuit: vt pacem inter deū ⁊ ho-
minem peccatorem faceret ꝓ homine deo ſatiſfaciēdo:
⁊ pacem ad modum arbitris componendo. Sicut pa-
tet. A. xiij. 31. Neceſſarium nanqꝫ fuit inter partes di-
ſcordantes deum vicꝫ ⁊ hoīem purum qui tot damna
de diſcordia ſuſtinuit arbitrum habere pacis quē non
decuit deum eſſe tm̄: vel hoīem tm̄: quia partes erant:
ſed mediū qd̄ naturam vtriuſqꝫ extremi participaret:
dei vicꝫ ⁊ hominis: vt inter deum ⁊ hoīem pacem re-
formaret. Nota. N. j. 5. ¶ Secūda vō vtilitas ⁊ iſtiꝰ
copulatiōis nature diuine cum humana cauſa fuit no
ſtra perfectio. Sicut nanqꝫ ex creatione ⁊ formatiōe re
rum creatarum Geñ. j. oſtendit̄: homo vltimū locum
tenuit: ⁊ inter creaturas rōnales infimū ⁊ ꝑfectiſſimū
quem deus volens perficere: illum ſuo copulauit pn-
cipio: ex qua copulatione ſuam adeptus eſt ꝑfectionē
quia ſm phm: tunc eſt vnumquodqꝫ perfectum cū cō
iungit̄ ſuo pncipio. Et hac de cauſa vocatur chriſtus.
Apocal'. j. ⁊. 22. Alpha ⁊ o: quia ſm Decretum ſum-
ptum ex verbis Hieronymi ⁊ eiꝰ Glo. diſ. xxxv. Ab
exordio chriſtus veniens in finem temporum: reuocat

o.que eſt Grecorum vltima littera:ad.a.q̄ eſt latinoꝝ
prima:dū primū ſtatū hoīs renouādo:extremitatē ad
ſuū retraxit principiū. Cū v̄o circulatio iſta q̄ fit ꝑ re-
ductionē finis ad ſuū principiū facta fuit in beata vir-
gine:ptꝫ ꝙ ip̄a fuit cōplexꝰ:⁊ q̄ſi nodus ↄnectēs circu
lū priꝰ diuiſum: ⁊ q̄ſi lapis angularis parietē nature
diuine cū hūane nature ↄiūgens pariete:⁊ mediū in q̊
recōciliant̄ ima ſummis:deꝰ ſcꝫ ⁊ angeli hoībꝫ:qꝛ ꝑ eā
ſuſcepit iſrl' puerū ſuū Luce.j.deū ſcꝫ ⁊ hoīem ip̄m nā
qꝫ hoīem eſſe:iudei ⁊ oēs infideles ↄfitent̄: ip̄m etiā
deū eſſe nō ſolū oſtēdit̄.A.xiij.5.⁊.F.iiij.16.cū ſequē
tibꝫ:ſed etiā ꝑ hoc qđ de ea quaſi ab eadē dictū legitur
Eccl'.xxiiij.Qui inq̄t creauit me:reqͤuit in tabernacu
lo meo.Nota de p̄dicta ꝑfectiōis ⁊ circulatiōis mate-
23 ria. A.xxv.9. ¶ Nonā in corona habuit ſtellā:in hoc
ꝙ in ip̄a ſola q̄ſi in lucerna lumē fidei totiꝰ eccl'ie:in il-
lo triduo mortis chriſti ſeruabat̄ in q̊ lune ↄuenienter
ſequit̄ ↄditionē.Quia ſicut ſole declinante ad occaſuꝫ:
luna plena:lumen ſolis occidētis apud ſe retinet ⁊ cu-
ſtodit lumen vti volētibꝫ illud cōmunicat.Sic hec ſo
le iuſticie ꝑ mortē occidēte:⁊ lumine fidei in cordibus
hoīm vacillante:qꝛ teſte Joan.xx.Nondū ſciebāt ſcri
pturas:qꝛ oportebat eū a morte reſurgē.Et teſte Mar
co diſcipuli oēs fugerūt Marci.xiiij. Mater eius ↄſer
uabat oīa v̄ba h̄:ↄferens in corde ſuo Luce.ij.Jn q̊ fa
cto typū tenet montis Armenie:ſuꝑ quē ſolū arca ec-
cleſie reqͤuit in diluuio ꝑſecutiōis.Et ſic de mōte iſto
verificatū eſt illud Abdie.c.j.Jn mōte ſyon erit ſalua
tio.Et illud Eſa.xxv.Requieſcet manꝰ dn̄i in monte
24 iſto.¶ Decimā in corona habuit ſtellā in hoc ꝙ in cor-
pore ⁊ anima ceteris altiꝰ aſſumpta credit̄.Quod autē
in corꝑe aſſumpta ſit ⁊ anima hiſtoria ⁊ ſanctoꝝ oſten
Exm̄ dit̄ ratiōibꝫ.Hiſtoria ad hoc eſt de quodā religioſo de
quo fert̄ ꝙ diu illā aſſumptā in corꝑe credidit ⁊ anima
Sed cū verba Hieronymi legeret q̇ de hoc dubitare
videt̄:vel ꝓ non determinato derelinquere:incepit de
hoc dubitare:de cuius corde beata virgo volēs dubie
tatis amputare vulnus:corpus ſuū palpabile ⁊ viſibi
le oſtendit:querens q̇d ſentiret vel videret?cui ille:cor-
pus inquit carneū ex oſſibꝫ ⁊ carnibꝫ ſolidū. Cui illa
ſi tantū oſtēdiſſem Hieronymo: nunq̄ꝫ de corꝑis mei
aſſumptione dubitaſſet:⁊ ſic illū in eius aſſumptionis
fide ſtabiliuit.Cuiꝰ exemplo nos idem qđ ip̄e ocul' vi-
dit corꝑis:oculis vidētes fidei illud firmiter credamꝰ
Quia etiā ad hoc credendū efficaces ſanctoꝝ inueniū-
tur rōnes.Quaꝝ prima accipit̄ per locum a diuiſione.
Jllius nāqꝫ corpꝰ benedictū quilibet chriſtianꝰ conce
det in celo eſſe aſſumptū vel in terra dimiſſum:ſed cō-
cedere ſḿ ꝙ vicꝫ in terra ſit dimiſſum:videt̄ incōueni
ens ⁊ irrationabile.¶ Primo qꝛ ad corꝑa vel oſſa ſan-
ctoꝝ in terra dimiſſa fiūt peregrinatiōes ⁊ miraculorū
oſtenſiōes:⁊ ſanitatū adeptiōes: q̄ om̄ia ad corpꝰ vel
oſſa vel reliquias maxime fierent ſanctiſſime virginis
Marie corꝑis:in quo ip̄emet deus:nouē menſibꝫ ha-
bitauit corꝑaliter:ſi illud vel aliquid de illo eſſet dere-
lictū in terra:circa qđ cū nihil tale oſtendat̄:non videt̄
in terra remanſiſſe.¶ Secūdo qꝛ hoc ↄceſſo:nō videt̄
ille q̇ p̄ceptū dedit de honoratiōe parētū: q̇ venit legē
adimplere ⁊ nō ſoluere:p̄ceptū illud ſufficiēter implē-
uiſſe:ſi matris corpꝰ in terra putreſcere ſineret.¶ Ter-
tio qꝛ hoc ↄceſſo ↄcedere hoc oportebit: ꝙ plꝰ honora-
uit alia corꝑa q̄ꝫ ꝓprie m̄ris:qꝛ aliq̇ doctores ſentiūt ꝙ
illi q̇ ſurrexerūt cū chriſto:ip̄o chriſto aſcēdēte in corꝑe
⁊ aīa:cū ip̄o aſcēderūt.¶ Quarto qꝛ ip̄a fuit mundata
ab originali pctō: qđ fuit incineratiōis ⁊ putrefactio-
nis cauſa. Ceſſante ergo cauſa ceſſare debuit effectus.

¶ Quinto qꝛ ſanctꝰ Thōas ſuꝑ.iiij.ſentētiarū diſ.xij.
q.j.ar.iij.aſſertiue dicit eā aſſumptā eſſe cū corꝑe ⁊ aīa.
¶ Sexto qꝛ aliq̇ tantū demeruerūt ꝙ in infernū deſcē
derūt ſicut Dathan ⁊ Abyron Nūeri.xvj.Ergo ali-
quis potuit tātū mereri ꝙ in celū in corꝑe ⁊ aīa aſcēde
re poſſet:cū deꝰ ꝓmior ſit ad miſcđiam q̄ꝫ ad vindictā:
ꝫ hoc maxime videt̄ m̄ri dei ↄuenire:g̊ ⁊c̄. Predict' ḡ
hiſtoria ⁊ rōnibꝫ oſtēſum eſt quō Maria in diebꝫ illis
abijt in mōtana Luce.j.¶ Undecimam in corona ha 25
buit ſtellā qm̄ in eminentiori loco in celo collocata fuit
ſuꝑ oēs angelos ⁊ ſctōs:qm̄ de illa verificatū fuit:qđ d̄
Matre quondā dicebat̄ Salomonis.iij.Regum.ij.
Poſitus eſt thronꝰ m̄ris eiꝰ:q̄ ſedebat ad dexterā eiꝰ.
Que q̇dē auctoritas ſicut figuratiue de m̄re dei dicta
fuit.Jta hodie.i.in die aſſumptiōis de illa ip̄letū fuit:
qm̄ in throno iuxta regē filiū ſuū collocata fuit:⁊ in tā-
tū gl'ia dotata fuit ꝙ etiā ip̄i angeli q̄ſi de eiꝰ gl'ia mirā
tes legunt̄ dixiſſe illud Canti.vj.Que eſt iſta q̄ ꝓgre-
dit̄ quaſi aurora cōſurgens pulchra vt luna:electa vt
ſol:terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata.Et illđ Canti.
viij.Que eſt iſta que aſcēdit de deſerto delitijs affluēs
⁊ innixa ſuꝑ dilectū ſuū.i.ſuꝑ filiū ſuū ꝑ cuiꝰ potentiā
⁊ ad cuius gl'iam dū aſcendit ei innixa đr.¶ Duodeci 26
mā in corona habuit ſtellā qm̄ regia ſeu imperiali data
ei poteſtate fuit facta regina ⁊ impatrix ad ordinandū:
⁊ p̄cipiendū ⁊ ſuā voluntatē in oībꝫ habendā tā in ce-
lo q̄ꝫ in terra. Et etiā q̄ꝫtū ad malignos ſpūs:qui etiā
eius obediūt imperio ꝓ tanto ꝙ ip̄a illoꝝ reſiſtit mali-
cie:ne ſeruis ſuis tantū noceant q̄ꝫtum vellent nocere.
Sicut ptꝫ ꝑ miraculū qđ de ea legit̄ de quodā pictore: Exm̄
qui pingere ſolebat diabolū ī forma turpiſſima:⁊ ſan-
ctā Mariā in forma pulcherrima.Cui diabolꝰ de hoc
offenſus ſemel ſibi apparēs dixit:ꝙ niſi de hoc ceſſaret
ei faceret vnā verecundiā ſeu dānū.Jp̄o g̊ minas eius
non timente:cū vna die in altū aſcēderet ad artē ſuam
exercēdā diabolꝰ aſſerē cui innitebat̄ deiecit:vt de al-
to cadens collū frāgeret.Qui cū ꝑ quādā ſctām Ma-
rie caderet imaginē:miraculoſe imago manū ſuam ex
tendit ⁊ eū tenuit ⁊ a ruina ſaluauit.Ex quo facto ap-
paret ꝙ poteſtatem habet reſiſtendi inimicis ⁊ ſaluan
di amicos mater Jeſu maria. Math.j. Jeſu inquit:q̇
coronauit te in miſcđia:in pſ̄.cij. Qui te in die aſſum-
ptionis vocauit dicens:veni coronaberis. Canti.iiij.
Jn quo die data eſt corona Apoc̄.vj. Jn q̄ modis p̄di
ctis in ꝑpetuū coronata triūphat Sap̄.iiij. Hec ergo
Maria illa ciuitas eſt Apoc̄.xxj.p̄dict' duodecim fun
damentis fundata ⁊ p̄dictis duodecim margarit' ſeu
lapidibꝫ p̄cioſis ornata habens portas duodecim q̄rū
alique reſpiciūt ad orientē:alique ad occidentē:alique
ad auſtrū:alique ad aquilonē:qꝛ ad oīm hoīm natōes
eiꝰ miſcđia apta eſt oībuſqꝫ q̄ntū in ea eſt: grām ſuam
dirigit:⁊ nomina.xij.tribuū filioꝝ iſrael ſcripta ſunt
in portis:qꝛ omniū nationū memoriā habet ad iuuan
dum:quia hec mulier illa ſapiens eſt de thecua que in
die aſſumptiōis ingreſſa eſt ad regem Dauid:ad inter-
pellandū eū ꝓ Abſalon filio ſuo.ij. Regū.xiiij. id eſt
ꝓ peccatoribꝫ.Propter hoc eiū venit ad domū Marie
Actuū.xij.id eſt ad celū.
¶ Ex hac vltima eius ↄditiōe tertius elicit̄ articulꝰ qꝛ Ar.iij.
ex hoc ꝙ oleum miſcđie in ea copioſe ꝓ oībus diſpoſi-
tis inuenit̄:vocat̄ oliua ſpecioſa in campis Eccl'.xxiiij. 27
Quia ſicut ꝑ fructū oliue.i.oleū:reges ⁊ ſacerdotes et
baptizandi inūgunt̄:vt fiant apti ad regnandū: ⁊ deo
miniſtrādū.Jta ꝑ opa miſcđie:q̄ copioſe in ſctā Ma-
ria inueniunt̄:diſponunt̄ hoīes ad regnandū cū deo.
Math.v.Beati miſericordes:qm̄ ip̄i miſcđiam con-

ſequent̄. Miſericordes ḡ bene per oleũ figurant̄: qꝛ ſi
cut oleũ aque mixtũ ſupnatat: ⁊ ſup aqua ſtatim aſcen
dit: ſic miſericordes in morte ſup oim̄ tribulationũ vl'
penarũ aquas vſqꝫ ad celũ aſcendũt. Si tm̃ chriſtũ ſe-
quant̄ aſcendẽdo ꝑ crucem penitẽtie in montẽ oliueti:
ſicut chriſtꝰ aſcẽdit ⁊ matrẽ eius ꝑ viã mundicie ⁊ mi-
ſericordie illam vicꝫ oliuã vberem pulchrã fructiferã:
ſicut patet. E.iij.3.⁊.M.ix.14. Spõſam vocauit dñs
nomen eius ad vocẽ loquele grandis. i. ad ſalutationẽ
angelicã exarſit in ea ignis Jere.xj. ¶ Secũdo ex hoc
odorẽ in ſe habuit: nõ ſolũ miſcdie ꝫ ⁊ oim̄ aliarũ ṽtu
tũ ꝯ̃ fetorẽ ⁊ corruptionẽ totiꝰ mundi: in quo oĩs caro
corruperat viã ſuã: in pſ̃. Jn q̊ corrupti ⁊ abominabi-
les facti ſunt ⁊c̃. Dicit̄ Eccl'.xxiiij. Quaſi plãtatio roſe
in Hiericho: id eſt in hoc mundo corrupto. ¶ Tertio
ex hoc ꝙ ſolem iuſticie ſeu diuinitatis ⁊ lunã hũanita
tis ⁊ ſtellas virtutũ in ſe continet: vocat̄ firmamentũ
ſeu celum: de quo Eſa. vlti. Celũ mihi ſedes eſt. No-
ta virtutẽ eiꝰ in loquendo. Luce.v.29.
Ar.iiij. ¶ Et ex talibꝫ diuerſis compationibꝫ ⁊ rerũ q̇bꝫ cõpa-
28 rat̄ ꝓprietatibꝫ diuerſa ad eius cõmendationẽ poſſunt
accipi themata ⁊ p̃dicatiõis materie: qꝛ ex hoc ꝙ in an
nunciatiõe ſeu incarnatiõe in ea quaſi in celo de nouo
inhabitare incepit. i. nouo modo nr̃am naturã in ea ſu
mendo: põt de ea dici illud Apoca.xxj. Vidi celũ no-
uum ⁊ terrã nouã. Non illã terrã q̃ maledicta fuit. i.
naturã corruptã q̃ ſpinas ꝓduxit ⁊ tribulos vitiorũ.
Sed terrã illã bñdictã de q̃ ꝓphetatũ fuit in pſ̃.lxxxiiij
Terra nr̃a dabit fructũ ſuũ: panẽ ſcꝫ illũ benedictũ. i.
carnẽ ⁊ ſanguinẽ q̃ in altari ſumunt̄. ¶ Eadẽ de cauſa
põt dici ciuitas noua de q̃ Apoc̃.xxj. Ciuitatẽ nouam
ſctãm Hierl'm vidi. Et illud Math.ix. Venit in ſan
ctã ciuitatẽ. Qđ etiã de eiꝰ aſſumptiõe dici põt. Eccl'.
xxiiij. Jn ciuitate ſanctificata req̇eui. Vide materiam
C.iiij. ꝑ totũ ⁊ ſpecialit̄. G.j.25. ¶ Jtẽ in annũciatiõe
eiꝰ illud .ij. Paral'.vj. Elegi hierl'm vt ſit nomẽ meum
in ea. Et Deut̄.vj. Elegit dñs vt habitet nomẽ eiꝰ ibi.
Et illud Actuũ.xij. Venit ad domũ Marie. Et illud
pſ̃.cxxxj. Hec req̇es mea in ſeculum ſeculi hic habita-
bo ⁊c̃. Hec nãqꝫ auctoritas ꝓ tanto de deo incarnato
dici põt: qꝛ fuit de eo q̊dãmodo in h̔ caſu ſicut de artifi
ce vel mercẽnario q̃ terrã nõ habẽs mãſionẽ ſibi q̃rit:
terrã vel ciuitatẽ vel villã vel ſocietatẽ vbi cõmodius
habitare poterit ⁊ diu q̃rẽs ⁊ fortunã nõ ĩueniẽs opta
tã ſi finalit̄ inuenerit qđ q̃ſiuit cũ gaudio dicit: hec re-
29 quies mea ⁊c̃. Sic filiꝰ dei volẽs in aliq̊ loco ⁊ de aliq̃
muliere naturã nr̃am aſſumẽ ⁊ nobiſcũ morari: a prin
cipio mũdi nullã inuenit ꝓ hoſpitio dignã: qꝛ oẽs pec
cato originali vel actuali vel vtroqꝫ infecte erãt. Et tã-
dẽ ṽo in fine mũdi hãc mũdiſſimã inueniẽs virginẽ:
in q̃ nullũ erat pctm̃: vel originale vel actuale tãqꝫ gau
dẽs de fortuna optata inuẽta dicere potuit: hec req̇es
mea ⁊c̃. Qui etiam eadẽ de cauſa dicere potuit illud.
Eccl'.xxiiij. Jn omnibꝫ requiem queſiui ſcꝫ in lege na-
ture: in lege Moyſi in oĩbꝫ ſacrificijs ⁊ oblatiõibꝫ ve-
teris legis ⁊ non inueni quẽ diligit aĩa mea Cant̄. iij.
Tandẽ in fine: hãc glioſam inueniẽs puellã dicere po
tuit qđ ſequit̄. Jn hereditate dñi morabor. i. in hac vir
gine ꝑ quã hereditas dñi priꝰ ꝑdita recupata fuit ⁊ nõ
in alia qꝛ nec de alia ſed đ illa ſola p̃dictũ fuit ꝑ ꝓpham
ꝙ in illa req̇eſceret Eſa.xxv. Req̇eſcet manꝰ dñi ĩ mõ
te iſto. Et eadẽ p̃dicta ṽba q̃ deꝰ dicere potuit in ſua
hũanatiõe mr̃ eiꝰ dicere potuit: in ſua aſſumptiõe dicẽ
do. Hec req̇es ⁊c̃. Et in oĩbꝫ requiẽ q̃ſiui. i. qꝛ ipa ꝯdi
tionẽ in hoc habuit ꝑegrini: q̃ q̃ntũcũqꝫ ꝑ pulchras
trãſeat regiões vel ciuitates: nunq̃ꝫ tũ reputat ſe q̇etũ;
donec ad patriã redeat: ꝫ ſꝑ feſtinat vſqꝫ illuc veniat
quo cũ ꝑuenerit dicere poterit. Hec req̇es ⁊c̃. Sic er-
go Maria: cui chorꝰ angelorũ eã in die aſſumptõis ad
patriã ſuã deducẽdo: dicere potuit illđ Jere.xxxj. Re-
uertere virgo iſrl' ad ciuitates tuas. Jn q̇bꝫ iuenies re-
quiẽ. Eccl'.vj. dicẽs. Jnueni requiẽ mihi. Eccl'.xj. Et
ſic ciuitatẽ fortiũ aſcendit. Prouer.xxj. De q̃ nota. C.
iiij.22. Sic aſſumptum eſt in gl'ia. j. ad Thimo.iij. Et
merito requiẽ inuenire debuit: qꝛ cũ Martha ⁊ Ma-
ria priꝰ corpalit̄ laborabat ⁊ ſpũalit̄: immo vtriſqꝫ plꝰ
circa illũ ſollicitabat̄: tã ipi miniſtrãdo ⁊ hoſpitãdo q̃ꝫ 30
etiã ipm̃ audiẽdo. Plus nãqꝫ Maria mr̃ chriſti circa
ipm̃ laborauerat: q̃ꝫ Martha. Et plꝰ circa eiꝰ frequen
tabat̄ miniſteriũ: ⁊ ſepiꝰ illũ hoſpitio recepat: qꝛ Mar
tha ipm̃ hoſpitio recepit p̃dicantẽ: ⁊ tũc ei aliq̃n mini-
ſtrabat q̃n in Hierl'm vel alijs locis vicinis p̃dicaue-
rat. Cuius q̇dẽ hoſpitalitas vel miniſtratio q̃drienniũ
tp̃s ñ attigit: qꝛ nec tãto p̃dicauit tp̃e. ¶ Maria ṽo mr̃
eiꝰ: ipm̃ non ſolũ in corpis ſui recepit hoſpitio: in quo
Marthe exceſſit hoſpitalitatẽ: qꝛ familiariꝰ ⁊ ꝓpinquiꝰ
fuit hoſpitiũ corpis: q̃ꝫ domꝰ exterioris. Sed etiã ipm̃
hoſpitio recepit infantẽ: ⁊ ſm̃ cõditionẽ nature hũane
impotentẽ: eiqꝫ tũc ꝯtinue miniſtrabat: q̃n ſm̃ hũani-
tatis fragilitatẽ ſeipm̃ iuuare nõ poterat. Et non ſolũ
triennio vel q̃driennio: circa ipiꝰ frequẽtabat̄ miniſte
riũ: ꝫ toto tp̃e iuuẽtutis ſue: etiã poſt annũ etatꝫ ſue du
odecimũ: qꝛ ⁊ poſt etatẽ illã đ illo đr Luce.ij. Deſcẽdit
cũ eis in Nazareth: ⁊ erat ſubditꝰ ill'. ¶ Hec etiã Ma 31
ria mr̃ eius ſepius ipm̃ audiuerat q̃ꝫ maria Magdale
na. ¶ Si ḡ tibi Marthe hoſpite chriſti dedit chriſtꝰ ho
ſpitiũ celi: ⁊ requiẽ poſt labores tuos. Ergo a fortiori
rõne. O Maria hoſpita chriſti ⁊ chriſtianorũ: requiẽ
dedit tibi dñs a labore tuo. Eſa.xiiij. Quia diutiꝰ ⁊ plꝰ
laborabas. Et ſi Dauid ꝑ quẽ chriſtꝰ in ſacra ſcriptu-
ra intelligit̄: cũ omĩ iſrl' deducebat arcã teſtamẽti in ci-
uitatẽ ⁊ domũ ſuã cũ leticia magna ſicut ptꝫ .ij. Regũ
vj. Dauid inq̇t ⁊ oĩs iſrl' deducebant arcã teſtamenti
dñi in iubilo: qꝛ in ea fuerũt hoſpitata virga Aaron: ⁊
manna: ⁊ Deuteronomij liber q̃nto magis illa aucto-
ritas đ Dauid nr̃o. i. chriſto ⁊ angelis ſuis deducẽtibꝫ
arcã ſuã ꝓpriã in die aſſumptiõis dici potuit: in q̃ ipe-
met deꝰ hoſpitatꝰ fuit. Merito ḡ in illiꝰ ꝑſona loquẽs
pſ̃.lxxij. Cũ gl'ia ſuſcepiſti me. ¶ Et ſi de maria Ma-
gdalena dictũ fuit. Maria optimã elegit ꝑtẽ Luce.x.
qꝛ ipa eũ audiebat: a fortiori rõne: hoc de Maria mr̃e
eius dici põt: que ipm̃ ſepiꝰ audiebat: que optimã ꝑtẽ
elegit: que non aufert̄ ab ea: in annũciatiõe: ⁊ informa
tione angelica: q̃n dixit. Ecce ancilla dñi: fiat mihi ſm̃
ṽbũ tuũ. Que iterũ optimã partẽ elegit: q̃n puero in
obſequijs inſeꝑabiliter adheſit: qꝛ inuenerũt puerũ cũ
Maria mr̃e eius. Math.ij. Et etiã in paſſione vſqꝫ ad
eiꝰ mortẽ: qꝛ ſtabat iuxta crucẽ Jeſu mater eiꝰ. Joan.
xix. Poſt etiã mortẽ filij eiꝰ adhuc in terra poſita: opti
mã partẽ elegit: in hoc ꝙ in oratiõibꝫ ſuis ⁊ ſanctꝫ ope
ribꝫ vſqꝫ ad aſſumptionẽ eiꝰ cũ diſcipulis fortiter ꝑſe-
uerabat: qꝛ erãt: ſcꝫ diſcipuli in orõne cum mulieribꝫ: ⁊
Maria mr̃ Jeſu. Actuũ.j. ¶ Que ḡ totiẽs ĩmo ſꝑ an- 32
te tranſitũ ſuũ: de hoc mũdo optimã elegerat ꝑtẽ: meri
to in illo ſuo de hoc mũdo trãſitu: optimã eligẽ debuit
ꝑtẽ. i. gl'iam q̃ nunq̃ꝫ auferet̄ ab ea. Non ḡ immerito:
⁊ ſine cauſa euangeliũ de Martha ⁊ Maria in aſſum
ptiõe legit̄ Marie: qꝛ ſicut ex dictis ptꝫ tã bona opera
ꝓpter q̃ Martha ⁊ Maria in illo euãgelio cõmendat̄
q̃ꝫ etiã illorũ operũ eterna merces: q̃ in die aſſumptõis
ei dabat̄: multo excellentiꝰ ⁊ nobiliori rõe: iſti Marie
mr̃i dei: q̃ꝫ ill' ꝯueniebat. Et ſic q̃ đ Martha ⁊ Maria

dicunt̄ ad lr̄az: ꝺ mr̄e dei dicū̄t q̄ʒtū ad itellectū ſpūalē.
Nec mirū ꝙ de eiꝰ aſſumptiōe ſpecialem non faciunt
euangeliſte mentionē q̄ꝛ ante eius aſſumptionē euan-
gelia ſcripſerūt. ¶ Nota de p̄dicta materia.i.ꝑ q̄bus
opibꝫ habebit̄ requies ⁊ aſſumptio ad gl̄iaʒ poſt mor-
tem L.j.6. ¶ Huiꝰ ḡ virginis ⁊ p̄dictarū Marthe et
Marie ſequētes exēpla ⁊ oꝑa feſtinemꝰ ingredi in illā
requiē. Hebꝛe.iiij. ¶ De eius v̄o ꝯceptiōe ⁊ natiuita-
te dici pōt illꝺ Eſa.v. Vinea fctā eſt dilecto: illi vicʒ ꝺ
quo Math.iij. Hic eſt filiꝰ meꝰ dilectꝰ. Nota ab hoc
capl'm de dilectiōe. ¶ Ad idē Gen̄.ij. Faciamꝰ ei adiu
toꝛiū. Et in p̄s.cxxxj. Paraui lucernaʒ chꝛiſto meo. Et
33 Eſa.xxv. Requieſcet manꝰ dn̄i in mōte iſto. ¶ De eiꝰ
v̄o ꝯceptiōe: annunciatiōe ⁊ natiuitate dici pōt illud.
Apoc̄.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoībꝫ. Vide ad h̄
capl'm de hoībꝫ. H.j. ¶ In die nanqꝫ ꝯceptiōis ⁊ ſan-
ctificationis eius: q̄ ſtatim facta fuit vinea dilecto: ⁊ ta
bernaculū dei factū: ⁊ ſāctificatū fuit: q̄ꝛ illo die ſancti-
ficauit tabernaculū ſuum altiſſimus. Ad hoc nota ca
pitulū dedicatiōis ⁊ ſanctificatiōis ⁊ mūdatiōis. q̄ꝛ fe
ſtū illꝺ potiꝰ ſanctificatiōis q̄ꝫ cōceptiōis dici debet: q̄ꝛ
ſolēnitas ad punctū ſanctificatiōis: ⁊ non ꝯceptionis
q̄ꝛ cōcepta fuit in oꝛiginali peccato referri debet. ¶ In
annūciatiōe v̄o eiꝰ dici pōt illud.j. Regū.xvij. Miſit
manū ſuā in perā. Per manū eñi dei vel eccl'ie frequē-
ter in ſacra ſcriptura intelligit̄ dei filiꝰ Jeſus chꝛiſtus
Sicut in vno p̄tʒ exēplo ꝑ auctoꝛitatē Eſa.xxv. Requie
ſcet manꝰ dn̄i in monte iſto. Cuiꝰ vna cauſa eſt: q̄ꝛ ſi-
cut manꝰ ſpecialiꝰ oꝑat̄ oꝑa totiꝰ coꝛpis q̄ꝫ aliud mē-
bꝛū. Ita oīa oꝑa dei ⁊ ſalutis totiꝰ eccl'ie: ſpecialioꝛi q̄-
dā p̄rogatiua: ⁊ appꝛopꝛiatiōe filio dei attribuunt̄: qui
oꝑatus eſt ſalutē in medio terre: p̄s.lx. ¶ Sicut ḡ Da-
uid vadens ꝯ̄ Goliā ꝓ defenſione ppl'i manuʒ miſit in
perā: de q̄ pera extracta: ⁊ in funda poſita Goliā deie-
cit ⁊ ppl'm liberauit. Sic deꝰ volens bellare ꝯ̄ diabolū
populūqꝫ ſuū de eiꝰ liberare ſeruitute. Manū ſuā.i. fi
liū ſuū in incarnatiōe miſit in perā virginis Marie: q̄
inde extractꝰ ⁊ in funda crucis poſitꝰ. Goliā.i. diabo-
lū deiecit ⁊ ppl'm ſuū liberauit. Vel pōt q̄ voluerit fun
dā in quā lapidem miſit: vterū accipe beate virginis.
34 ¶ De eadē etiā annūciatiōe dici pōt illud Luce.x. In-
trauit Jeſus in q̄ddā caſtellū cuiꝰ coꝛnelli patēt ſupꝛa
e.c.arti.ij. Nota de hac materia. A.xxiij.12.⁊. N.j.1.
¶ In aſſumptiōe. Vocata: igreſſa eſt ad eū.iiij. Regū
iiij. Itē venit ad eū. Joan.vj. ¶ In natiuitate v̄o ip̄iꝰ
in purgatiōe: ⁊ aſſumptione pōt dici illud. Canti.vj.
Aurora Que eſt iſta q̄ ꝓgredit̄ q̄ſi auroꝛa ꝯſurgēs. Huiꝰ aūt
natiuitas idꝺ auroꝛa dici pōt: q̄ꝛ ſicut auroꝛe oſtenſio:
parū ſolis p̄cedit oſtenſionē: ita huiꝰ natiuitas parum
reſpectiue chꝛiſti p̄ceſſit natiuitatē. ¶ Secūdo q̄ꝛ ſicut
auroꝛa finis eſt: in q̄ nox finit̄ p̄cedēs ⁊ p̄ncipiū in quo
dies incipit ſequēs. Ita in hac finis fuit vmbꝛe leg̃ iu
daice ⁊ initiū diei gr̄e: ꝓ tāto ꝙ ip̄m in ſe habebat q̄ eſt
alpha ⁊.o. Apoc̄.xxj. finis vicʒ vniꝰ legis ⁊ p̄ncipiū al
teriꝰ. ¶ Itē de natiuitate eiꝰ Nūeri.xxiiij. Oꝛiet̄ ſtella
ex Jacob. ¶ In feſto etiā purificationis q̄ſi auroꝛa ad
tēplū ꝓceſſit: q̄ꝛ ſicut deſolatis de nocte ꝓlixitate vl' diē
multū deſiderantibꝫ: vel infirmis q̄ cōiter ꝺ die meliꝰ
habēt q̄ꝫ de nocte vel etiā ꝑ deuiū ambulantibꝫ ⁊ volu
cribꝫ celi auroꝛa eſt leticie nunciꝰ. Ita aduentꝰ eiꝰ ad tē
plū ſe habuit ad ſymeonē: ⁊ Annā ⁊ alios iuſtos: q̄ ex-
pectabāt redēptionē iſrl'. In feſto etiā aſſumptiōis: q̄ſi
auroꝛa ſurrexit q̄ꝛ noctē p̄ſentis ſeculi finiuit: ⁊ diē in-
cepit habere eternitatis. ¶ De oībꝫ v̄o iſtis tribꝫ feſtis
ſil' dici pōt: q̄ꝛ ſicut in oſtēſione auroꝛe volucrū celi in-
cipit iocunditas: ip̄i nanqꝫ ſtatim cātare incipiūt: ⁊ ex

tūc etiā boni oꝑarij: q̄ lumē affectant vt oꝑent̄ ad oꝑa-
tionē ſuā ſe diſponūt ⁊ ꝓgrediunt̄: vulpes v̄o ⁊ lupi
⁊ alie male beſtie: ⁊ oēs oꝑarij iniq̄tatis ſicut latrones
⁊ hmōi: q̄ lumē in oꝑibꝫ ſuis fugiūt: latibula ſua tunc
querūt ⁊ de luminis aduentu triſtant̄. Sic boni q̄ ad
modū auiū celeſtiū: audita iſtiꝰ virginis ꝯceptiōe vel
natiuitate vel annunciatiōe vel q̄cunqꝫ eiꝰ gr̄a vel ſo-
lennitate letificant̄ ⁊ deo in eiꝰ ſolēnitate laudes refe-
runt ⁊ ad occupationē ſpūaliū ꝓcedunt oꝑerū: ſic̄ p̄tʒ
de Symone q̄ viſa ac auroꝛa in laudē ꝓrupit ſaluato-
ris dicēs. Nūc dimittis ſeruū tuū ⁊c̄. Et de oīm alio
iuſto de quo dicit p̄s.xcvj. Lux oꝛta eſt iuſto ⁊ rect' coꝛ
de leticia. Perfidi v̄o iudei ⁊ ſaraceni ⁊ heretici lumen
iſtud fugiētes infidelitat' ſue latebꝛas querētes de iſtiꝰ
luminis aſpectu vel auditu triſtant̄: q̄ꝛ oculis egr' ⁊c̄.
¶ In purificatiōe v̄o ip̄ius dici pōt. Tolle filiū tuum
quē diligis ⁊ offeres eū. Gen̄.xxij. ¶ In annunciatiōe
Ad vocem loquele grādis exarſit in ea ignis. Jere.xj.
¶ Aſſumptiōis in feſto dici pōt. Aſcendit de deſerto.
Canti.viij. ¶ In oībꝫ feſtis eiꝰ. Inueni quē diligit aīa 35
mea. Canti.iij. In feſto nanqꝫ ſanctificatiōis qꝺ vul-
gariter feſtū vocat̄ ꝯceptiōis. Maria inuenit deū ip̄aʒ
in mr̄is vtero ſanctificantē. Inuenit deū in annuncia
tiōe de ip̄a carnē aſſumentē. In aſſumptione Inuenit
deū: ip̄am gloꝛificantē. In natiuitate v̄o ip̄ius. Mun
dus inuenit ſolē ip̄m clarificantē. In purificatiōe v̄o
Symeon inuenit puerū ip̄m letificantē. Dicat ḡ Ma-
ria: dicat mundꝰ: dicat Symeon. Inueni quē diligit
aīa mea. In quo tria relucent. Gl'ioſe dedicatiōis ſeu
benedictiōis: vel incarnatiōis: vel aſſumptiōis: vel il
luminatiōis: vel letificatiōis exp̄ſſio ſeu oſtenſio inue-
ni. Gratioſe oꝑatiōis impletio diligit. Virtuoſe natu
re ꝯditio: aīa. Dicat̄ igit̄. Inueni tripliciter coꝛde cre-
dulitate: ſenſuū ꝑceptiōe: viſu: vel auditu oꝑis ſeu mi-
raculoꝝ vel ſcripturarū oſtēſione quē diligit: q̄ꝛ nihil
delectabiliꝰ vel vtiliꝰ: nihil iuſtiꝰ: aīa mea donis natu
ralibꝫ potēter dotata: a pc̄tis oībꝫ mūdata: gratijs ⁊
virtutibꝫ excellēter oꝛnata. Dicat non ſolū Maria: vel
Symeon: ſed q̄ſcūqꝫ iuſtꝰ q̄ p̄dicto mō aīam habet di
ſpoſitā q̄ inuenit puerū cū Maria mr̄e eiꝰ. Et inuene
runt inq̄t puerū cū Maria mr̄e eiꝰ Math.ij. Inueni
inq̄t: quē diligit aīa mea. Aīa inq̄t mea potēter donis
naturalibꝫ dotata: inuenit coꝛde credulitate: quē dili-
gere nihil delectabiliꝰ. ¶ Secūdo aīa mea a pc̄tis dili-
genter mūdata: inuenit ſenſuū ꝑceptiōe quē diligē ni-
hil vtiliꝰ. ¶ Tertio aīa mea gratijs naturalibꝫ excellen
ter oꝛnata: inuenit oꝑerū oſtēſione: quē diligere nihil
iuſtius.
¶ Q̄tum v̄o ad quintū articulū vt ſciat̄ quō cōputa- Ar.v.
tio genealogie Joſeph ad cōputationē ꝑtinet genealo 36
gie Marie. Quō etiaʒ Elizabeth cognata eſt Marie.
Eſt aduertendū ꝙ ſicut ex ſcriptura natiuitat' ſancte
Marie colligit̄ Maria ⁊ Joſeph fuerūt in tertio ⁊ q̄r
to ꝯſanguinitatis gradu: q̄ꝛ Melchi ⁊ Pāter fuerunt
frēs: de Melchi v̄o venit Jacob: de q̄ venit Joſeph:
de Panter v̄o venit Parpāter: de q̄ venit Joachim:
de q̄ venit Maria. ¶ Maria v̄o ⁊ Elizabeth fuerūt in
ſecūdo ꝯſanguinitatis gradu q̄ꝛ Anna ⁊ Iſmaria fue
rūt ſoꝛoꝛes: ⁊ de Anna nata eſt Maria mr̄ dn̄i: de Iſ-
maria nata eſt Elizabeth: mr̄ Joānis baptiſte. Anna
tres habuit viros Joachim: ⁊ ex iſto habuit Mariam
deſponſatam Joſeph matrem dei. Cleopham ⁊ ex iſto
habuit Mariā deſponſatā Alpheo de q̄ peperit Sy-
monē ⁊ Judā: ⁊ Jacobū minoꝛē fratrē dn̄i: ⁊ Joſeph
iuſtū. Salome: ⁊ ex iuſto habuit Mariā deſponſataʒ
Zebedeo: de q̄ pꝑit Joannē euangeliſtā ⁊ Jacobū.

M.iiij. Matrimonij: primo oſtēdi
tur dignitatis excellētia. Secūdo q̃lē reqrit fi
delitatis dilectionē. Tertio oſtēdet̄ ꝙ licet mr̄imonij
ſacramētū in ſe dignū ⁊ magnū ſit: tñ mundicia virgi
nalis ⁊ ꝯtinētia ei ꝓferunt̄. Quarto illoꝝ ꝗ mala intē
tione vel ꝯtra iura matrimonialiter copulantur: pena
oſtendet̄ ⁊ periculum.
Ar.j. ¶ Qr̄tū ad primū dignitas iſti⁹ ſacramēti: ex hoc oſtē
dit̄: ꝙ inter oīa ſacramēta fuit pri⁹ ⁊ in ſolēniori loco. ſ.
j in paradiſo a deo inſtitutū. Ex q̊ pt3 ꝙ vltra alia ſacra
mēta loci ⁊ ꝑoritatis habet p̄eminētiā: q̄ duo ꝓculdu
bio ip̄m deū multū charū reddūt: qn̄ recta intētiōe cō
trahit̄ ⁊ mūde cuſtodit̄. ¶ Recta intētio eſſe debet: ꝙ
ꝯtrahat̄ cū intētiōe ꝓlis ꝓcreāde: ad dei ſeruitiū: ī ter
ra augmētādū: ⁊ angelicā ruinā in celo reſtaurādum.
Mūde cuſtodit̄ qn̄ ſic vtunt̄ mr̄imonio: q2 oīs refre
nat̄ libido. Et ſicut cū iſtis ꝯditiōib3 mr̄imonij legem
cuſtodiētes: ſunt deo chari: ita ſine his offendit̄: his ꝗ
in mr̄imonio iuncti ſunt. j. Coꝝ. vij.
Ar.ij. ¶ Preter v̄o p̄dictas ꝯditiōes ad hoc ꝙ ſit deo charū:
2 magna in mr̄imonio reqrit̄ fidelitas ⁊ dilectio: ad q̄ in
mr̄imonio p̄cipue habēda chriſtianoꝝ: eos mouere de
bent infideliū exēpla. Quoniā vt ait Hugo. li. ij. de ſa
cramēt. pte. xj. c. vij. Quātū vituperādi ſunt chriſtia
ni int̄ ſe in mr̄imonio ſuo infideles: ꝑ facta oſtēdit̄ in
Exm̄ fideliū: de q̊b3 narrat Solin⁹. li. x. c. vj. Et Tulli⁹ li.
v. tuſculanarū q̄ſtionū. Mulieres in India in certa
mine eueniunt: q̄ cū marito ſepeliri debeat (plures em̄
vni eſſe ſolent) ⁊ quā plurimū ille dilexerat: leta vt vi
ctrix a ꝓſequētib3 ſuis: vna cū viro in rogū imponit̄:
alia v̄o meſta diſcedit. Ecce qualit̄ amabat eū vſq3 ad
mortē incluſiue. Et ſi tāta eſt fidelitas ⁊ dilectio int̄ in
fideles: q̄rū dilectio cū iſta vita finit̄ maior eſſe deberet
int̄ fideles: q̊rū dilectio hic incipit ⁊ in celo augmētat̄.
Ergo illi maxime oīa p̄dicta habere deberēt: intētionē
vic3 mūdiciā ⁊ fidelitatē. Exēplo Thobie: de q̊ habet̄
Thob. viij. ꝙ vxori copulat⁹ cū p̄ma nocte ad camerā
veniſſet: vxorē docuit dicens. Sara exurge: ⁊ oremus
dn̄m hodie: ⁊ cras: ⁊ ſecūdo cras: q2 iſtis trib3 noctib3
iūgemur deo: filij em̄ ſctōꝝ ſum⁹ ⁊ nō poſſum⁹ ita cō
iūgi ſicut ⁊ gētes q̄ ignorāt deū. Et ad deū in orōne ſer
monē dirigēs adiecit dicēs. Tu ſcis q2 nō luxurie cau
ſa accipio ſororē meā: ſed ſola poſteritatis dilectiōe: in
qua benedicat̄ nomē tuū in ſecula ſeculoꝝ.
Ar.iij. ¶ Licet in ſtatu mr̄imonij p̄dictas ꝯditiōes habentes
3 copulati: ſaluari poſſunt: q2 ſm̄ beatū Greg. ſta t⁹ mr̄i
monij ꝑ ciuitatē illā ſegor. Gen̄. xix. ſignificat̄: q2 ſic il
la media q̊dāmodo fuit int̄ Sodomā de q̄ Loth dei p̄
cepto exire debuit: ⁊ montē ad quē aſcēdere vt dicebat
nō valuit. Ita ſtatus mr̄imonij mediū eſt inter deſide
ria carnalia inordinata: d̄ q̊b3 fugere tenent̄ oēs: ⁊ mō
tē ꝯtinētie: ſeu caſtitatis ad quē q̄ aſcēdere ex vecordia
nō p̄ōt: ſaluet ſe in ſegor. i. in mr̄imonio. Et hoc eſt qd̄
ait apl's. j. Coꝝ. vij. Si nō ꝯtinēt: nubāt. Meli⁹ eſt em̄
nubere q̄3 vri ⁊c̄. ¶ Licet inſuꝑ mr̄imonij ſacramentū
magni ſit meriti in vita: ⁊ mercedis in patria: vtpote
cui triceſim⁹ debet̄ fruct⁹. Caſtitas tñ vidualis cui fru
ct⁹ debet̄ ſexageſim⁹. Et ꝯtinētia virginal' cui fructus
debet̄ cēteſim⁹: maioris ſunt meriti ⁊ mercedis: maio
rēq3 corꝑis ꝯtinēt q̄etē ⁊ cordis libertatē. ¶ Qd̄ vt me
li⁹ appareat: oſtēdēda ſunt incōmoda ⁊ ſeruitutes que
aliq̊tiēs mr̄imoniū ꝯſequunt̄ a q̊b3 ꝯtinētes abſoluūt̄
¶ Hec aūt incōmoda ⁊ tedia qn̄q3 ꝯtingūt ꝓpt̄ fortu
nas ꝯtingētes: ex pte viri qn̄q3 ꝓpt̄ fortunas ꝯtingētes
ex ꝑte mulieris. ¶ Ex ꝑte viri vnā de duab3 ꝯtingere
neceſſe eſt fortunā bonā: ſc3 vl' malā. Bonā vtpote: q2
diues eſt ⁊ fortis ⁊ gratioſus: ⁊ in oīb3 vxori ſue pla
cēs. Malā vtpote in oīb3 ꝯditiōes habēs ꝯ̄rias quarū
vtraq3 ab vxore mētis afert q̄etē. ¶ Pria q2 ei duplicē
incutit timorē. Vnū de infortunio: q2 qn̄cūq3 abſens
eſt: timet vxor ne infortuniū ei accidat: ⁊ de ei⁹ reditu
ꝓſpero magnā corde habet ſollicitudinē. Aliū de mor
te: q2 tal' vxor timet: ne marit⁹ ꝑ mortē ab ea ſubtrahat̄
¶ Propt̄ p̄dictas cauſas fert̄ q̄ndā nobilē viduā oēs Exm̄
eā ad mr̄imoniū ſollicitātes repuliſſe dicēs: nullū iteꝝ
volo maritū: q2 ſi bonū habuero ſicut ali⁹ fuit: timebo
ne illū amittā ſicut aliū amiſi: ſi mal⁹ fuerit: tedioſum
erit mihi cū eo viuere. Et ꝑ hoc mota ꝯſiliū ſecuta fuit
Pauli dicētis: dico aūt nō nuptis ⁊ viduis: bonū eſſe
ill': ſi ſic ꝑmaneāt ſicut ⁊ ego. j. Coꝝ. vij. ¶ Ex ꝑte vxo 4
ris tedia ꝯtingere pn̄t: nō ſolū ꝓpt̄ cauſas p̄dictas d̄ vi
ro q̄ etiā de vxori dici poſſent ſ3 etiā ꝓpt̄ euentū: q̄ qn̄q3
ꝯtingit in natura: qn̄q3 ī exteriori fortuna: qn̄q3 in inte
riori volūtate ⁊ ꝑuerſis morib3. ¶ Prim⁹ euent⁹ ꝯdi
tionē reſpicit corꝑis: vt cōiter q̄3tū ad aliquā de q̄tuor
ꝯditōib3 q2 vl' fecūda ē vl' ſterilis: pulchra vl' turpis q̄rū
q̄libet vt frequēter mr̄imoniū reddit onoroſum: vl' pe
riculoſum: q2 ſi pauꝑ ſit ⁊ vxorē habeat magnā ꝓlē pa
rientē: nō habet vnde eos nutriat: ⁊ ſm̄ antiquū ꝓuer
biū tedioſum eſt magnā habere ꝓlem ⁊ modicū panē.
Si v̄o diues ſit: magnā de ꝓle ditāda vel ꝓmouēda
habet ſollicitudinē: ex q̄ ſollicitudine frequēter auari
⁊ tyranni fiūt: ⁊ ꝓpriarū aīarū ꝑditores. ¶ Si v̄o ſteri
lē habeat vxorē: triſtat̄ eo ꝙ heredē poſt ſe nō derelin
quet: tñ iſta ſecūda fortuna de ſterilitate min⁹ ꝑiculoſa
eſt: q̄tū ad aīam ꝓpriā: ⁊ tolerabilior q̄3tū ad ſubditos
ſicut patet ꝑ exēplū. D. xij. 21. ¶ Si v̄o pulchra ſit: vt 5
frequenter vana eſt: ⁊ ſumptuoſa in ornatu ⁊ clamo
roſa ⁊ tedioſa: niſi ſumpt⁹ habeat ꝓ ornatu optato: ⁊
aliquotiēs luxurioſa: tū q2 a multis deſiderat̄: tū q2 cu
pida eſt: ⁊ libēter munera a leccatorib3 oblata recipit:
cū q̊b3 ornamēta emat: ꝓ q̊b3 emēdis ſumpt⁹ nō ſuffi
ciunt: a marito dati: talē ḡ difficile erit cuſtodire. ¶ Si
v̄o deformis ſit: eius ſocietas grauis erit. Propt̄ iſtas Exm̄
cauſas rn̄dit Theofraſt⁹ ph̄s vel Aureol⁹ ſm̄ aliq̄s: ſi
cut recitat Hieronym⁹ in ep̄la ꝯ̄ Iouinianū dicens.
Nec pulchrā inq̄t volo: nec turpē. Nō pulchrā: quia
difficile erit cuſtodire qd̄ amāt. Nō turpē: q2 moleſtū
eſt poſſidere qd̄ nemo dignat̄ hr̄e. ¶ Secund⁹ euent⁹
ꝯditionē reſpicit diuitiarū vl' pauꝑtatū: q̄rū vtraq3 cō
ditionē vxoris reddit oneroſam: ſicut pt3 ex auctorita
te Theofraſti ph̄i dicētis. Pauperē inq̄t vxorem alere
eſt difficile: diuitē v̄o ferre eſt tormētum. Tales nanq3
elationes eſſe ſolebāt marit': q2 ſibi diuitias q̄s ꝑ illas
habēt improperari atq3 ſub hoc p̄textu eis dn̄ari ſolēt.
¶ Terti⁹ euent⁹ ꝯditionem morum reſpicit ⁊ volūta 6
tū: in q̊b3 ſm̄ ꝯſuetudinē mulierū q̄ cōditionē nature
torte ⁊ ꝯ̄rie. i. coſte de q̄ facte ſunt ſequunt̄: frequēter in
uenit̄ ꝯ̄rietas: quā q̊dē ꝯ̄rietatē q̊dā in vxore ſua exꝑ
tus fert̄ ip̄am ſubmerſam: ꝯtra aque curſum q̄ſiuiſſe.
¶ Ali⁹ v̄o idē in ſua vxore exꝑtus: fert̄ ip̄am decepiſſe Exm̄
ſua ꝓpria ꝯ̄rietate q̄ ſꝑ ei⁹ p̄ceptis ꝯ̄riari ſolebat: vn̄ de
uillās nihil aliud ei p̄cepiſſe fert̄: niſi ꝙ particā quādā
in camera putridam non aſcenderet qd̄ ideo ei p̄cepit:
quia ſciuit ip̄am contrarium eſſe facturam: quia ſcie
bat ip̄am de illoꝝ eſſe ꝯditiōe: q̄ ſemꝑ ꝯ̄riū faciūt. in il
lo qd̄ p̄cipit̄. Marito ḡ deuillāte: ip̄am particā aſcen
dēs cū Symone mago fract' tybijs cecidit. ¶ Ex predi
ctis veritas pt3 v̄bi diſcipuloꝝ dicētiū. Si iſta eſt cau
ſa hoīs cū vxore ſua nō expedit nubere. Math. xix. Et
v̄bi apl'i dicētis. Solut⁹ es ab vxore: noli q̄rere vxo

rem.j.Cor.vij.Quia qui ſine vxore eſt:cogitat q̄ ſunt dñi:quō placeat dño.Qui aūt cum vxore eſt:cogitat q̄ ſūt mundi:quō placeat vxori.j.Cor.vij.

Ar.iiij. ¶ Illor vo qui ↄ intentionē tactā in primo articulo:
7 vel ↄ iura ↄtrahūt eccl'iaſtica:pter excōicatiōis penam de qua dictū eſt.A.vij.14.⁊ pter penā:quā in alio paſtient ſeculo:multiplex eſt eis pena debita tpalis. Pro quo eſt ſciendū q iuſte cor portabūt penas:quot in copulatiōis affectu:vel piugij abuſu pctā cōmittūt:⁊ delicta:vt ſm mēſurā delicti ſit ⁊ plagarū mod⁹.Deut.xxv.In copulatiōis vo affectu primo errat ex hoc:q ad mřimoniū copulandū affect⁹ pl⁹ trahit cauſa mali deſiderij:ſeu libidinis ſue explēde.¶ Secūdo errat eo q ad hoc trahit poti⁹ ↄpt diuitias ↄgregādas q̄ ↄpt plem ad dei honorē ↄcreandū.Et q vterq error frequēter ↄtingat:ex vbis ptz Hugonis de ſctō Victore ſcribētis ad quendā nobilē nubere volentē.Ducūt inqt hodie vxores nō cauſa fornicatiōis vitāde:ꝫ cauſe luxurie explēde:nō cauſa ↄlis ſed pecunie.Et habēdo reſpectū ad iſtā ſecūdā cauſam ſapiēter reſpondit:ſm pdictū Hugonē.Martia filia Catbonis minoris q a cū q̄reret:cur poſt amiſſum virū nō nuberet:reſpōdit ſe nō inuenire:q̄ ſe magis vellet q̄ ſua.¶ Tertio in vſu piugij delinquūt q̄ mřimōio vtunt more illor de quib⁹ dicit angel⁹ Thobi.vj.Hi inquit qui cōiugiū ita ſuſcipiūt vt deū a ſe ſuaq mente excludāt:et ſue libidini ita vacāt:ſicut equus ⁊ mul⁹ in qb⁹ nō eſt
8 intellect⁹ habet poteſtatē ſup eos demoniū. ¶ Ex iſta triplici culpa triplicē merent penam:ↄpter oēs nanq tres culpas acceptas piunctim:vbi ſimul ↄcurrūt:vel ↄpter vnā illarū diuiſim acceptā:priuationē merētur plis:ↄpter ſecūdā vo priuationē merent bonor:tam tpaliū q̄ eternor:ↄpter tres vo ſimul:vel ↄpter vnam illarū:quietē ⁊ pacem merent amittere cordiū:⁊ dānū ſeu mortē incurrere corpor.¶ Ad declarationē prie pene eſt aduertēdū q nōnulli mirant ⁊ plures grauant:q multi matrimonialiter copulati ↄle carent:vl'ſi ↄlem habeant:de ea non gaudēt:q cito morit:vel quia nec morigerata nec bene fortunata viuit.Nec admiratio iſta rōne caret:q ex quo iſtud eſt ſacramentū a deo ordinatū ad finē ↄlis ↄcreande ſicut ptz ex hoc q primus piugib⁹ in illor copulatiōe dixit.Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊c.Et de⁹ potēs ſit oīa ab eo ordinata ad debitū deducere finē:non irrationabiliter mouent q̄ mirant q deus matrimoniū ab eo ordinatum ad debitum non deducit finē ↄlem dādo bonā ad dei honorē
9 ordinatā.¶ Quib⁹ reſpondet q ſicut illor admiratio eſt rationabilis:habēdo reſpectū ad matrimonij ſacramentū:inquātū eſt a deo ordinatū:ita eſt irrationabil' habēdo reſpectū ad contrahentiū intentionē:qui aliū intendunt finē:q̄ de⁹ intendat:quia ſi vnū intēderet cum deo opus ⁊ opis finem:mirabile eſſet ſi opis fruſtrarent mercede:ſicut mirabile eſſet q fidelis opari⁹:qui op⁹ exequeret ſm modū ⁊ finē:put a fideli cōductore determinatū eſt:ſi mercede caret opis:immo hoc mirabili⁹ eſſet in deo.Tū quia teſte aplo Ro.xiij.que ſunt a deo:ordinata ſunt.Ordinata aūt non eſſent:ſi ſine debito ⁊ mercede carerent. Tū quia Deut.xxviij. Benedicunt fructu ventris ſui:qui in fideli mřimonio dei mādata cuſtodiūt.Tū quia non ſolū Thobie ꝫ illi ſimilib⁹:angel⁹ ex parte ↄmiſit Thob.vj.dicēs. Tertia aūt nocte tranſacta:accipies virginē cū timore dei amore filior magl':q̄ libidinis duct⁹:vt in ſemine
10 Abrae benedictionē in filijs ↄſequeris.¶ Ex qb⁹ oib⁹ ptz q ſi coniuges eundē:quem de⁹ intendit intenderent finem:⁊ mō ab ipo ordinato hoc ſacramēto reuerēter vterētur:mirabile:immo quaſi irrationabile:⁊ q̄ſi impoſſibile videret:q ſine debito ⁊ ↄlis fruſtrarent mercede.Sed habendo reſpectū ⁊ vertēdo intellectū ad finem libidinis:vel diuitiarū quē intendūt:quē de⁹ nec intendit nec ordinat:habendo etiā reſpectū ad operis abuſum:quē in matrimonio exercent:qui deo diſplicet non eſt mirabile q ſine debito ⁊ ↄlis fruſtrant mercede. Sicut nō eſt mirabile q oparius mercede caret:q̄ nec finē intendit nec opus exercet ad ↄductoris voluntatē. Immo ſicut mirabili⁹ eſſet ſi ↄductor tali opario mercedē ſolueret:⁊ niſi ei penas ↄ demerit' infligeret:maxime ſi ſubditus ſuus eſſet:cui penas poſitiuas imponere poſſet.Ita mirabili⁹ eſſet ſi deus talib⁹ ↄlē daret fortunatā q̄s penis multis/non ſolū priuatiuis ſed etiā poſitiuis affligere pōt.Sicut illos qui mlta mala eis illata plangūt.j.Eſdre.ix.q irrita fecerūt mandadū:⁊ matrimonia:recordātes etiā quātā mercedis ſalutē eis dediſſet ſi mandata ⁊ mřimonia tenuiſſent:dicūt.Dediſti inquit nobis ſalutē:ſic eſt hodie vt nō cōuerteremur ⁊ irrita facerem⁹ mādata tua neq mřimonia. ¶ Pro ſecunde pene iuſta oſtēſione ſufficere videt 11
q ille qui poti⁹ accipit filiā vnius tyrāni vel vſurarij:vel cuiuſcūq alterius mali ↄquiſitoris:cū mult' poſſeſſionib⁹ vel denarijs male acq̄ſitis q̄ filiā fidelis hominis cū paucis denarijs:vel ille qui filiā vel mulierē ſibi quoniſmodo attinentē:potius vni tali dat q̄ fideli.Diuitijs illis non gaudeat ille qui vxorē accipit:vel illa que maritū ↄpter talem accipit conditionē:quia ſicut nec ipſe qui diuitias illas male poſſedit:ill' diu hic ⁊ nuſq̄ in futuro gaudere poterat:ita nec illa q̄ ei ↄpt diuitias illas ſociat:q ſicut ſocij in culpa erūt ſocij in pena.Ita participātes diuitias male acquiſitas:participabunt penas eis debitas. Et ſicut equus gibboſus vel morboſus in mřimonio datus:trāſit cum morbo ſuo ad generū.Ita poſſeſſio vel pecunia male acquiſita tāſit cū vitio ſuo.Errāt ergo qui vxores accipiunt:cū malis diuitijs:vel qui vxores potius dant malis diuitib⁹ q̄ bonis fidelib⁹:qui poti⁹ in viro malignā eligunt pecuniā q̄ ſolidā bonitatē vel ſapientiam.Ideo Themiſtocles phs ſic recitat valeri⁹ li.vij.c.ij.⁊ Tullius de officijs ↄſuluit cuidā quereti ab eo ↄſiliū:vtrū filiā ſuā nubilē poti⁹ daret diuiti inſenſato vel paupe ri ſapiēti:cū vterq illā peteret:dicēs.Malo inqt dare filiā meā viro indigēti pecunia:q̄ pecunie indigēti viro.Sicut ille plus voluit ↄ filia ſua virū ſine pecunia q̄ pecuniā ſine viro.Ita deberet quilibet chriſtianus plus velle ↄ filia ſua vel eū vxore ſua parū cū iuſticia ⁊ fidelitate q̄ diuitias peccator mltas:ps.xxxvj. Qui ḡ nubere volunt regulā tenent apl'i dicentis.Cui vult nubat:tm̄ in dño.j.Cor.vij.¶ Ad declarationem vo 12
tertie pene male nubentib⁹ vel matrimonio male vtentibus debite:quotidiana videtur ſufficere experientia in qua videt q illi qui ↄpter pulchritudinē vel voluptatē vel diuitias nubent:cito pacem amittūt cordiū ⁊ quietē corpor ⁊ ad maxima odia ⁊ diſcordias ⁊ verbera ⁊ adulteria ↄuertunt.Cuius cauſa eſt:quia quādo ↄpter diuitias contrahit non fuit verus amor:nec fortis in principio ↄtractus niſi forte parua ſcintilla:q̄ faciliter extinguit qua extincta ad apertas ↄuertūtur inimicitias:⁊ ipe vl'ipa qui ↄpter diuitias accepit quē diligere non potuit:aliū querit quē diligere pōt:relinquens virū ⁊ ſtatuēs heredem ex alieno matrimonio. Eccl'.xxiij.Et idem effectus ↄceſſu temporis in his ſequitur qui ratiōe nubēt pulchritudinis:quia cauſa illa infirmitate vel infortunio vel ſenectute ceſſante ceſſat dilectio ⁊ creſcit inimicitia:vel ſaltem illi qui ſic car

naliter afficiunt̃ pulchriori viſa ſuã contemnũt ⁊ pul-
chriorem concupiſcũt contra p̃ceptum Pauli. Eph. v.
Vnuſquiſq̃ inquit vxorem ſuã diligat: ſicut ſeip̃m:
13 vxor aũt timeat virum ſuũ. Exemplũ ṽo pene corpo-
ralis male nubentiũ vel matrimonio abutentiũ: habe
mus tam in maritis q̃ in vxoribꝰ ⁊ prole. In maritis
Thob. vj. vbi Demon legitur ſeptẽ viros occidiſſe: q̄
carnali affectu cum Sara contraxerũt ⁊ libidinoſe ad
eam ingreſſi ſunt. In vxoribꝰ ⁊ ꝓle: in legenda ſancti
Andree: vbi legitur de vxore q̄dã que multũ in pariẽ-
do laborabat: ad cuiꝰ domũ ꝓ auxilio habendo ductꝰ
Andreas dixit. Merito hec pateris: q̄r male nupſiſti.
Ip̃a ṽo penitente liberata fuit ſed aborſum pepit. Ex
quo patet q̄ matrimoniũ male contractũ tã in mariti:
q̃ vxoris: q̄ etiã ꝓlis redundat penam ⁊ miſeriam.
Ergo qui habent vxores tanq̃ non habentes ſint. j.
Cor. vij. Nota. A. xvij. ꝑ totum.

M.v. MEndaciorũ. Primo oſten-
detur diſtinctio. Secundo turpitudo: pena et
periculum.

Ar. j. j ¶ Quantum ad primũ: videt̃ q̄ mendaciũ q̄tuor modis
fieri poſſit: vicȝ malignitate: iocoſitate: benignitate: ⁊
indifferentia. ¶ De tribꝰ primis mendacioꝝ generibꝰ
ꝓſequit̃ glo. ſup Decretũ. xxij. q. ij. Ne quis arbitret̃:
ſub eo qui ſequit̃ tenore. Notãdum inquit glo. illa q̄
eſt triplex genus mendacij. Malignitatis: q̄d fit cauſa
decipiendi ⁊ illud oĩbus eſt peccatũ mortale. Iocoſita
tis vbi nemo leditur: ⁊ illud nulli eſt mortale peccatũ.
Benignitatis ſiue pietatis que fit pro ſalute alicuius
⁊ de illo dicit̃ q̄ ſit mortale perfectis: veniale impfect̄.
¶ Sed quare non eſt mortale potius illud mendaciũ
quod fit ioco: ⁊ q̄ nulli ꝓdeſt q̃ illud q̄d ꝓdeſt alicui?
Respondet̃: quia illud non fit ex animo ſicut iſtud: et
per iſtud intendit decipe ⁊ per illud nõ. Et intelligas
hic pfectũ ſolũ illum qui ex toto renũciauit oĩbꝰ pom-
pis ſecularibꝰ: qui ſi decederet ſtatim ſaluaret̃: hec ibi.
Ad cuius gloſe declarationẽ eſt aduertendũ q̄ mẽda-
cium malignitatis vocat mendaciũ pniciosum: q̄d cõ
trariat̃ charitati dei vel ſuip̃ius vel ꝓximi. Dei ſicut
quando mentit̃ de articulis fidei: ⁊ hmõi que fidẽ dei
⁊ eccl̃ie reſpiciũt doctrinã. Suip̃ius quando de ſeip̃o
mentit̃. Proximi quãdo ſuo mendacio ꝓximus iniu-
ſte leditur. Et in his tribus caſibꝰ: os q̄d mentitur oc-
cidit aĩam. Sap̃. j. Et pdes oĩes qui loquunt̃ mẽda-
2 ciũ: in pſ. v. Duo ṽo alia mẽdacia: ſcȝ iocoſum ⁊ ocio-
ſum ſm aliquos doctores in oĩ pſona ſunt venialia
niſi ꝓpter ſcandalũ vel aliud damnũ conſequens: vt ſi
quis non vult dimittere mentiri: vbi veriſimiliter ad-
uertit aliquẽ de hoc ſcandalizari vel niſi iuramento cũ
deliberatiõe vel de cõſuetudine que deliberatiõi equi-
pollet confirmet̃. Eſt tamen ab omnibꝰ abſtinendum
⁊ ſpecialiter a viris eccl̃iaſtic̄: quia mores hominum
mendacium ſine honore. Eccl̄. xx. ¶ Quartũ ṽo men-
dacij genus mendaciũ videlicet indifferentie dici põt
illud quo quis reſpondet mendaciter ad queſtionẽ in
differentem ſcilicet quãdo non refert vtrũ querẽs ſciat
vel non ſciens illud quod querit: quia querit de rebus
vel circũſtantijs ad eum non pertinẽtibꝰ: vt ſi querat:
quot Cornelli ſunt in turri? vel quotiens bibit in men
ſa: ſi ad tales queſtiones aliter reſpõdeat: q̃ veritas ſe
habeat dũmodo nullꝰ inde ledat̃: nec alicui nocere in-
tendat nõ põt dici pniciosum dũ etiã ludere nec inten-
dat nec inde ludꝰ ſequit̃ nõ põt dici iocoſuȝ: dũ inſup
nulli ꝓdeſt nõ põt dici ocioſum: q̄r ocioſum eſt q̄ ali-
cui ꝓdeſt: ſicut ſi malefactores q̄rãt hoĩem ad occiden
dũ vel ſpoliãdũ: ⁊ ille a quo hoc q̄rit̃ eũ negat eſſe vbi
eſt. ¶ Ex quo q̊ iſtud genꝰ cũ nullo de p̄dictis coinci-
dit videt̃ ꝑ ſe q̄rtũ facere genus ſi tamen q̄d querit̃ ad
querẽtis vel q̄ſiti ptineat vtilitatẽ: ſicut qñ q̄rit̃ de aliq̄
vtrũ ſit in domo vel hmõi: quã q̄ſtionẽ q̄rens dirigit:
vt aliq̄ ex illa ſeq̄tur ei: vel illi quẽ q̄rit: vel vtriſq̃ vti-
litas: ⁊ ille in hoc caſu de q̊ q̄rit veritatẽ negat: ſi tanta
ſit q̄rẽtis neceſſitas vel q̄ſtionis vtilitas q̄ veritat̄ ne
gatio charitati dei vel hoĩs ꝯtrariet̃: vel ſi cũ iuramen
to vel ſcandalo in hoc caſu neget mortaliter peccat: et
talis teſtis mẽdax peribit. Prouer. xxj. q̄r q̄ loq̄tur mẽ
daciũ non effugiet. Prouer. xix.
¶ Iſtiꝰ aũt peccati turpitudo pena ⁊ piculũ ex hoc ap Ar. ij.
paret q̄ turpius os ⁊ aĩam mẽtiẽtis maculat ⁊ maiori 3
periculo exponit q̃ q̄cunq̃ ſordes corpales: q̄r muſce
vel q̄cunq̃ ſordes in ore: nec aĩam pdunt nec hominẽ
reddũt male fame: nec filiũ faciũt diaboli: nec a regno
dei excludũt q̄ oĩa facit mendaciũ in ore. ¶ Aĩam nã
q̃ occidit Zach. xiij. Nõ viues q̄r mẽdaciũ locutꝰ es
ſicut patet de Anania ⁊ Saphira vxore eiꝰ. Actuũ. v.
cui dixit Petrꝰ. Non es hoĩbꝰ mentitus: ſed deo: ideo
ſtatim vterq̃ occiſus fuit a deo. ¶ Secũdo famã ledit
q̄r nõ põt diu mẽtiri q̄n aliq̄n ꝯuincat̃: ⁊ q̄n hoc ꝯtin-
git ꝯfundit̃ ⁊ fama ledit̃. Cõfuſus eſt oĩs ꝯflator q̄r mẽ
dax ꝯflatio eiꝰ. Iere. lj. ¶ Tertio diaboli filiũ facit: q̄r
ip̃e mẽdax eſt ⁊ pater eiꝰ: ⁊ cũ loq̄tur mendaciũ ex pro
prijs loq̄tur. Ioã. viij. Immo nõ ſolũ ip̃iꝰ filij nõ im-
pares vl̄ minores dicẽdi ſũt: q̄r nõnulli mẽtiẽtiũ tãq̃
patres vel mgr̄i diaboli peiores ⁊ horribiliores ⁊ fre-
q̄ntiores mẽtiores q̃ ip̃e inuenti ſunt maiores: q̄r ipſe
non legit̃ mendacia ſua iuramẽtis vel votis affirmaſ-
ſe q̄d iſti de ꝯſuetudine faciunt ſicut ptȝ. I. xij. 7. Nec
legit̃ mẽdacia in tãta habere ꝯſuetudine: quia ⁊ aliq̄n
etiã veritatẽ dicit ſed lingua aliquoꝝ mentientiũ tota
die vaſtitatẽ ⁊ mẽdacium multiplicat. Oſee. xij. Et in 4
tantũ aliqui illorum illud in conſuetudinẽ ducũt: q̄d
eſt in eis q̄ſi vitiũ incorrigibile. Vnde de q̄dã magno Exẽ
fert̃ prelato q̄ dicere ſolebat: ſe malle nepotem habere
luxurioſum q̄ mẽdacem: quia illud in ſenectute decre
ſcit: iſtud ṽo ecõtrario in ſenectute creſcit. Et ſi tã pec-
catũ ip̃m in ſe q̃ ⁊ peccati conſuetudo in oĩbus ſit vi-
tuperabilis ⁊ piculoſa maxime tñ in diuitibꝰ: quia alij
aliq̄n ãdo ꝓpter pauptatẽ mentiunt̃: ſicut ptȝ de adula
tore. A. xv. 3. Et licet tales in aliquo colorem habeant:
quia ſuauis eſt homini panis mendacij. Prouerb. xx.
quia etiã mendacio ſuo lucrant̃ ꝓpter q̄ mentiẽtes: di
cere poſſunt illud. Eſa. xxviij. Poſuimꝰ mendacium
ſpem noſtrã ⁊ mendacio protecti ſumus: tamẽ male lu
crant̃: quia hic famã ⁊ in futuro bona pdũt eterna. Ex
quo patet q̄ q̄ congregat thezaurũ lingua mẽdacij va
nus ⁊ excors eſt. Prouer. xxj. Et ſi talis quãtumcũq̃
paup ſit: vanus ſit ⁊ excors: a multo fortiori diues qui
nullũ mentiẽdi habet colorẽ. Ideo ſacra ſcriptura in ꝑ 5
ſona dei loquens Eccl̄. xxv. dicit. Tres ſpecies odiuit
aĩa mea ⁊ aggrauor valde aĩe illoꝝ: pauperẽ ſupbum:
diuitem mendacem: ⁊ ſenem fatuum ⁊ inſenſatuȝ ⁊c̄.
¶ Quarto excludit a gloria beatorum: quia non intra-
bit in illam aliq̄d coinq̄natũ faciens abominationẽ et
mendacium. Apoca. xxj. Foris aũt canes ⁊ venefici: ⁊
oĩs q̄ amat ⁊ facit mendaciũ. Apocal̄. xxij. ¶ Ex pri
mo ergo iſtorũ articuloꝝ precedentium patet quatuor
eſſe mendaciorum genera. Ex ſecundo patet q̄tuor eſſe
mẽdacioꝝ dãna ⁊ pericula. Ergo nõ mẽtiemini: neq̃
decipiat vnuſq̄ſq̃ ꝓximũ ſuũ. Leuiti. xix. Et q̄r iſtud
vitium freq̄nẽter mercatiõibꝰ ſe immiſcet: cõgrue poſt
iſtud capitulũ ſequit̃ capitulũ de mercatiõibꝰ.

M.vj. Ercationis. pꝛimo oſten
det᷑ diſtinctio ⁊ differētia. Secūdo ī qbꝫ caſibꝫ
regula ⁊ reſpōſiones fallūt mercatoꝝ. Tertio ſic fallē/
tiū pena oſtendet᷑ ⁊ periculū.

Ar.j. ¶ Qntum ad pꝛimū mercatoꝝ ⁊ mercationum triplex
j inuenit᷑ genus ⁊ differētia: quia quidam ſunt dei: qdā
diaboli: quidam mundi. ¶ Pꝛimi mercant᷑ circa vitā
eternam: quia bona nature fortune ⁊ gratie eis a deo:
qui illis loquit᷑. Luce. xix. dicēs. Negociamini dū ve/
nio: data ī bonis expēdūt vſibꝫ ⁊ opibꝫ ad modū fide/
lis ſeruiētis qui pecuniam ei traditam: fideliter ad vti
litatem domini ſui adminiſtrat. ¶ Secundi mercātur
circa penas eternas: quia bona pdicta eis a deo ꝯceſſa
⁊ mala a diabolo accepta in malos couertūt vſus. Iſti
ergo duo mercatores quandoqꝫ in mercationibꝫ ſuis
habent diuerſitates. Quarum pꝛima eſt in hoc ꝙ mer
cator dei dum hic mercat᷑ exterius tedium habet ⁊ tri/
bulationem atqꝫ laborem: quia mlta habet in vita iſta
ſuſtinere: tam a diabolo ꝙ̄ a miniſtris eius: ſicut patet
de Job. Thobia: ⁊ omnibꝫ martyribꝫ: qui oēs teſte
pſ. cxxv. Euntes ibant ⁊ flebant mittētes ſemina ſua.
Sed in receptiōe ſolutiōis que in fine mercatiōis ſue:
eis debet᷑: letant᷑. Et hoc eſt quod in pdicto ſequit᷑ pſal
mo. Veniētes inquit venient cum exultatiōe: poꝛtan/
tes manipulos ſuos: quādo complebit᷑ in eis: illō Je/
re. xxxj. Conuertā luctum eoꝝ in gaudiū. ¶ Sed mer
catores diaboli: id eſt peccatores dum mercant᷑ letant᷑:
quia letant᷑ cum malefecerint ⁊ exultant in rebus peſſi
mis. Prouer. ij. Et ad modū frenetici: qui in ſuo maxi
me letat᷑ ⁊ ridet periculo. Et ad modū ſtulti qui dū pe/
cunia durat ꝓ qua hereditatē vendidit cum leticia co/
medit ⁊ bibit. Et ad modū ſitibundi q̄ hilariter potū
bibit dulcē ſub quo latet venenū: quod affert moꝛtem.
Sed quādo recipient quod emerūt: dolebūt: teſte Ja/
cobo qui ait. Riſus veſter in luctum cōuertet᷑. Jaco.
iiij. Et hoc eſt ꝙ ipe ſaluatoꝛ de pꝛimis expꝛimit: ⁊ de
ſecundis dat intelligere: dicēs: plorabitis ⁊ flebitꝭ vos
2 Joan. xvj. ¶ Secunda differētia in hoc oſtenditur: ꝙ
mercatores dei dant minus: ⁊ accipiūt ampliꝰ. Dant
nanqꝫ elemoſynā: ieiuniū: oꝛōnem ⁊ breuem laboꝛem:
⁊ paupertatē, ⁊ accipiunt regnū eternum ⁊ eternam ſa
tietatem ⁊ laudem ⁊ requiem ⁊ diuitias eternas: quia
bonum habent ꝓcuratorem ⁊ largum: de quo Eſa. lxj.
Miſit me vt mederer contritis coꝛde. Et infra. Vt da
rem eis coꝛonam ꝓ cinere: oleum gaudij ꝓ luctu: pal/
lium laudis ꝓ ſpiritu meroꝛis. Sꝫ mercatores diabo/
li econuerſo: ꝓ minoꝛi dant maius: quia ſuperbi ꝓ va/
na glīa ⁊ honoꝛibus tranſitoꝛijs: dant glīam ⁊ hono/
rem eternum: inuidi ⁊ iracundi animas ſuas ⁊ omnia
bona eterna ꝓ modica vendunt vindicta. Sicut patet
de fratribus Joſeph q̄ ſic vendiderunt Joſeph. Geñ.
xxxvij. qntum in eis fuit: licet ꝓuidentia diuina eam
non deſeruerit: quia hec venditum iuſtū non derelīqt
Sap. x. ¶ Cupidus paruo lucro vel re tranſitoꝛia: im
mo ꝓ terra que eſt fex elementoꝝ immo ꝓ minima ter
re poꝛtione: ſicut vſurarius ꝓ modio frumenti: aduo/
catus ꝓ ſalario: meretrix ꝓ parua mercede vendūt ani
mas ſuas ⁊ bona alterius ſeculi infinita. Nihil ḡ neq;/
us ꝙ̄ amare pecunias: hic enī aīam ſuam venalem ha
bet. Eccľ. x. Guloſi ꝓ paruo cibo ⁊ potu: ſicut Eſau
ꝓmogenita ſua Geñ. xxv. Luxurioſi ꝓ parua ⁊ breui
delectatiōe. Hi oēs venundati ſunt vt facerēt malum
Machab. j. Sed quia vltra medietatem iuſti precij de
fraudant᷑ poſſunt dum viuunt contractū per peniten/
tiā reuocare. Qd pulchre figurat᷑ Leuit. xxv. Qui in/
quit vendiderit domum ſuam infra muros vꝛbis: id
eſt infra ambitum ecclīe ⁊ chꝛiſtianitatis habebit licē/
tiam redimendi. ¶ Tertia differentia inter eos in hoc 3
attendit᷑ ꝙ mercatores dei non cum tanto laboꝛe niſi ⁊
ſollicitudine vigilijs ⁊ ceteris operibus nitunt᷑ bona
domini ſui augmētare: ſicut mercatores diaboli: ſicut
oſtenſum eſt. L. j. ar. vij. per totum. ¶ Quarta differē/
tia in hoc attendit᷑: ꝙ mercatores dei ſapiētes ſunt: alij
vo ſtultiſſimi ſunt. Que enī maioꝛ ſtulticia qꝫ ꝙ quis
ad nundinas vadat vbi nūqꝫ aliquis lucrabat᷑: nec lu
crat᷑ nec in eternum lucrabit᷑: ſed oēs perdiderunt ꝑ
dunt ⁊ ꝑdent. In quibus ſupbia ſtatiōnē eleuat: aua/
ricia foꝛum tenet ⁊ contractum facit emptionis ⁊ ven/
ditiōis ⁊ precium ſoluit ⁊ recipit vbi guloſitas coqui/
nam ⁊ tabernam adminiſtrat: ⁊ luxuria cameram ſter
nit. Que iterum maioꝛ eſſe poſſet ꝙ̄ illud quod faciūt
in mercatu illo: quia dum emere poſſet regnum celoꝝ
emit ſpinas quibus comburat᷑: ⁊ laqueos quibus ſu/
ſpendat᷑: quid nanqꝫ ſunt peccata: niſi laquei eterni ſu/
ſpendij? ¶ Quinta ⁊ vltima differentia penes vltimā 4
quam habebunt attendit᷑ ſolutionem ⁊ mercedē: quia
in moꝛte mercatoꝛ dei videbit: ꝙ bona eſt negocia/
tio eius. Prouer. xxxj. Et ꝙ melioꝛ eſt acquiſitio eius:
negociatione auri. Prouer. iij. Sed tunc negociatores
terre flebunt ⁊ lugebunt: quoniā merces eoꝛum nemo
emet amplius. Apoca. xviij. ¶ Tertij vo circa victum
⁊ veſtitum ⁊ diuitias: mercant᷑ mundi. Et iſti quodā
modo medium inter extrema tenent precedentia. Et
ſicut medium tenent: ita extremoꝛum participant na/
turam ⁊ conditionem: ſm plus tamen ⁊ minus: quia
licet omnes in mercationibus ſuis: aliqua committāt
bona: ⁊ aliqua mala: tamē aliqui fideliter in ſtatu ſuo
laboꝛantes ⁊ negociantes: plus ad conditionē appꝛo/
pinquant bonoꝛum mercatoꝛum vite celeſtis cum eiſ/
qꝫ remunerabuntur: ſicut patet. L. j. ar. iij. per totum.
¶ Alij vo artem ſuam ⁊ negociationes infideliter ex/
ercentes: ad conditionem plus appꝛopinquant merca
toꝛū penarum: cum eiſqꝫ ſolutionem accipient ſui la/
boꝛis.

¶ Sed iſti ſecundi de fraudibus ab eis cōmiſſis in cō/ Ar.ij.
feſſione vel pꝛedicatione: vel alia locutione ammoniti: 5
multipliciter ſe excuſant: multas pꝛo eis reſponſiones ⁊
regulas quas ipi veras reputāt allegantes: que tamē
quia vere non ſunt: oſtendere opoꝛtet quomodo per
eas ⁊ decipiunt᷑ ⁊ decipiunt. ¶ Regula vo quam pꝛo
eis allegant ⁊ multis reſponſionibus ⁊ excuſationibꝫ
vanis ⁊ perículoſis defendunt: hec eſt ꝙ poſſunt eme/
re ita bonum foꝛum ⁊ vendere ita care ſicut poſſunt vt
verbis illoꝛum vtar. Et tūtum valet res quantū ven/
di poteſt. Sed hec regula deficit ⁊ ea vtentes in multꝭ
caſibus decipit: tā ementes ꝙ̄ vendentes diuiſim: quā
doqꝫ etiam vtroſqꝫ coniunctim. ¶ Emētes pꝛimo ſpe/
cialiter decipit: ⁊ alios a quibus emūt coꝛpoꝛaliter de/
cipere facit in quatuoꝛ caſibus. ¶ Pꝛimo pꝛopter ven/
dentis neceſſitatem: ſcilicet quando venditoꝛ eſt in tan
ta neceſſitate: ⁊ tā vꝛgenti ꝙ opoꝛtet eum omnino rem
ſuam vendere immobilem vel mobilem: ſicut accidit
de illis qui in chariſtia famis neceſſitate ad rerū ſuarū
venditionē vel alio tpe alio infoꝛtunio compelluntur:
circa quā venditionem ita velociter vꝛgent᷑: ꝙ empto/
rum copiā expectare non poterunt nec mercatꝰ diē in
quo caſu artant᷑ rem ſuā immobilē ſicut terrā vľ do
mū alicui vendere ꝑquiſitoꝛi illis vicinioꝛi ⁊ res mobi
les alicui ꝓpinqoꝛi q̄ eiꝰ videtes tā vꝛgetē neceſſitatē:
notabiliter de vero ſubtrahunt ꝑcio ⁊ valoꝛe minꝰ qd
poſſunt pꝛo re ſua dātes non bene emunt: quia homo

posset tantũ habere famis defectum: q̃ ꝓ vno pane re
gnũ vel hereditatẽ daret mille librarũ. Nec tñ est ali-
qs rõne vtẽs q̃ diceret q̃ emptor ille hereditatẽ sic em
ptã bene possideret: q2 nec eq̃litatẽ: nec iusticiã in em-
ptione sua seruat. Nec valet q̃ dicũt q̃ vicz placuit ei
sic vendere: q2 in ꝯtractu emptiõis ⁊ venditiõis poti9
debet rerũ venaliũ ⁊ ꝓcij attẽdi eq̃litas: q̃z vendentis
ꝯditionata volũtas: q̃ qs qñq3 cogit̃ res suas in mari
6 ꝓijcere ne cũ reb9 suis pereat. ¶ Secũdo hec regula de
ficit ex parte ementiũ ⁊ decipit ꝓpter vendẽtis ignorã-
tiã: qñ sc3 vẽditor ignorat valorẽ rei venalis ⁊ nõ em-
ptor. sicut p3 in exẽplo Augu. de trini. li. xiij. Qð qui-
dẽ exemplũ sic ꝯcipi põt. Quidã laic9 inter alia bona
sibi a patre legata inuenit librũ quẽ vẽdere necessitate
vrgẽte cogit̃ sed ꝓciũ ⁊ valorẽ ignorat: hũc ĝ si cleric9
habere posset ꝓ dimidia marcha moneta anglicane cũ
valeret. xx. solidos eiusdẽ monete: nõ esset emptor bo-
nefidei: nec fidelis hõ hoc faceret. Sicut p3 per hoc q̃
Exẽm Augustin9 ibidẽ adducit dictũ cuiusdã mimi: q̃ in q̃-
busdã nũdinis altũ locũ ascendẽs: clamauit q̃ volũ-
tates oĩm diceret illuc ꝯgregatorũ ⁊ cogitatiões. qð cũ
admirãdo ascultarẽt: dixit. Oẽs velletis chare vẽdere
Exẽm ⁊ ꝓ paruo ꝓcio emere. Quod reprobat Augusti. ponẽs
exemplũ de quodã fideli q̃ librũ quẽ a laico q̃ ei9 ꝓciũ
ignorauit chari9 emit: pl9 ꝓ illo dando q̃z ille peteret.
7 ¶ Tertia hec regula deficit ex ꝑte ementiũ ꝓpt emẽtis
falsitatẽ: qñ suis fallacib9 blanditijs ⁊ falsis ꝓmissio-
nib9 vel deceptorijs munuscul' ⁊ festis: aliquẽ simpli-
cem ⁊ minus prudentem inducit vt hereditatem ven
dat pro minori precio q̃z valeat. Isto nanq3 casu errat
emptor si verũ debet valorem: ꝓpter dolũ qui dat cãm
cõtractui: quem errorem aggrauat in hoc q̃ min9 dat
q̃ deberet. ¶ Quarto hec regula deficit ex parte emen
tium ꝓpter ementiũ crudelitatẽ: qñ sc3 min9 vel terro-
rib9 vel magnorũ ꝓcibus que minis equipollẽt vl' cru-
deli circumuentiõe aliquem inducũt ad vendendum:
quã circũuentionem multis exercent cautelis: q2 qñq3
ipm sic ꝓsequunt̃ indictant: incarcerãt: atachiant: lites
diuersas contra eum placitando mouent: vel mouere
faciunt ꝓ q̃b9 obligatus ⁊ depauperatus dare vel vẽ
dere eis cogitur quod desiderant vt saltem cũ vita eua
det. ¶ In omnibus predictis casib9 qui emit nõ letet̃:
quia aĩam suã ⁊ regnũ celorũ ꝓ̃mũ suum defraudan
do vendunt. Et qui vendit non lugeat ⁊c. Ezech. vij.
vel q2 non peccat: vel q2 min9 peccat: vel ꝓpter hoc qð
sequit̃: quia qui vendit ad id quod vendidit nõ reuer-
tet: ergo frustra lugeret. ¶ Ex parte võ vendentiũ pre
8 dicta deficit ⁊ decipit regula ꝓpter tria. ¶ Primo pro-
pter vendẽtis fraudẽ ⁊ falsitatẽ: quã circa rem opatur
venalẽ quo ad quantitatis eius falsam ostensionẽ bla
dorum: magnũ etiam interius vacuũ in grãgia facien
do cumulũ vt plus appareat q̃z sit: ⁊ vendat̃ carius q̃z
valeat. ¶ Secundo ꝓpter quãtitatis diminutionẽ: qñ
sc3 cuiuscũq3 rei venalis pondere numero vel mensu-
ra min9 apponũt q̃z deberẽt: vel qñ in aliquo ꝓdictorũ
triũ fraudem cõmittunt vt de quãtitate ⁊ valore dimi
nuant in pondere: qñ sc3 stateram habent dolosam: cõ
tra dei ꝓceptũ Leui. xix. Statera iusta ⁊ equa sint pon
dera ⁊c: q2 statera dolosa abominatio est apud deum.
Prouer. xj. vl' qñ quadã cautela sic staterã manutenẽt
⁊ onerãt q̃ eã sine bono ⁊ vero pondere deprimũt. De
quib9 in ps. lxj. Filij hoim mẽdaces in stateris: vt deci-
piãt: vel qñ põderãdis reb9 mala vel extranea subtilit̃
admiscẽt. Sicut illi q̃ cũ lana sabulũ miscẽt vel lanam
madefaciunt vt plus ponderet vel cum speciminibus
nouis bonis antiqua ⁊ mala componunt ex integro ⁊
corrupto pond9 sufficiens ostendẽtes. ¶ Vel q2 falsa
habẽt pondera ꝯtra dei ꝓceptũ. Leuiti. xix. Equa sint
pondera: iustus modius equusq3 sextarius ⁊c. q2 abo
minatio est apud deũ pond9: ⁊ pondus: mẽsura ⁊ mẽ
sura. Prouerb. xx. ¶ In numero quando scilicet in nu 9
mero saltũ faciũt: vel quãdo in rebus numerãdis ma
la cum bonis gratis cõponũt: sicut illi qui falsos dena-
rios cum bonis vel q̃ putrida aleca cum alijs ꝯiũgũt:
numerant ⁊ exponunt. ¶ In mensura quando scilicet
mensurã habent vel mutuo accipiunt minorẽ q̃z debe
rent ꝓ solidis vel liquidis vendẽdis cõtra dei ꝓceptũ
Leui. xix. Iustus modius equusq3 sit sextari9. ¶ Cõ-
tra qð preceptũ multũ delinquũt qui mensurã habẽt
minorẽ: quãdo vẽdũt. Et maiorem quãdo emunt: vn
de ⁊ amicis suis volentib9 mutuari dicere solent: emi-
stis vel vẽdidistis. Et tã habentes q̃z mutuo accipien-
tes minori vtunt̃ in vendẽdo ⁊ maiori in emendo. Et
ideo nunq̃z ꝓsperant̃ spũaliter: nec diu tpaliter. Nec
mirũ q2 facta illorũ reprobant̃: ⁊ pene taxant̃: tam in iu
re ciuili: in. ff. nouo. li. ix. ti. de extraordinarijs crimini-
bus. l. annonã. in fi. legis: vbi sic dicit̃. S3 diu9 Adria
nus eũ q̃ falsas habuit mẽsuras in insulam relegauit.
Et in eodẽ. ff. li. x. ti. ad legẽ Cor. de falsis le. penul. §. si
vẽditor habetur quod sequitur. Si vẽditor mensuras
publicas ꝓbatas frumẽti vini vl' cuiuslibet rei aut em
ptor corrupuerit: dolo vel malo fraudẽ fecerit q̃nti ea
res est ei9 dupli ꝯdãnet̃: Decretoq3 diui Adriani ꝓce-
ptũ est in insulam eos relegari q̃ põdera falsassent: aut
mẽsuras: hec ibi. ¶ Si istã exilij relegationẽ eis a iure
ciuili impositã hic euadãt alibi nõ euadẽt quin in isu-
lã deportabunt̃ inferni: nisi restituãt ⁊ peniteãt. ¶ Et
in iure canonico: q2 Decretal'. li. iij. ti. de emptiõe ⁊ vẽ-
ditiõe. c. vt mẽsure. dic̃: q̃ si qs iustas mẽsuras aut põ
dera lucri causa mutare ꝓ̃sumpserit ꝓ triginta dies in
pane ⁊ aq̃ ieiunet. ¶ Et etiã ꝯ iura ⁊ legẽ dei ⁊ ꝓpheta
rum Michee. vj. Mẽsura inq̃t minor ire plena. Vel
quia mẽsuram quidẽ bonam habẽt: sed illã nõ replẽt.
Vel quia replẽt: sed cum malis admixtis: quia loliũ
vel vilia cum frumẽto: vel alio blado componunt: di-
cẽtes illud Amos. viij. Quisquilias frumẽti venũda-
bimus. ¶ De omnibus istis ꝓ̃dixit propheta quasi in
persona illorum loquẽs ⁊ dicẽs Amos. viij. Venun-
dabim9 merces in charo scilicet tpe quod ipi ꝓ suo lu
cro ⁊ aliorum desiderant miseria ⁊ inopia: ⁊ sabbatũ:
quia nec a mercationib9 in festis cessant: in tãtũ q̃ vix
missam audiũt priuatã. Aperiem9 frumẽtũ: sc3 i cha-
ro tpe: ⁊ minuamus mẽsuram ⁊ augeamus siclum: ⁊
supponamus stateras dolosas: ⁊ possideamus in argẽ
to egenos ⁊ paupes pro calciamẽtis. glo. id est pro vili
bus: ⁊ sic patet quomodo delinquunt in pondere: nu-
mero: ⁊ mẽsura. ¶ Tertio ex parte vendẽtium ꝓ̃dicta 10
deficit ⁊ decipit regula propt̃ defectum occultationem
quando scilicet vẽditor defectum scit in re venali quem
emptor ignorat: quia nec ei apparet: ⁊ tamẽ ꝓ re bona
⁊ sana illã vẽdit: equos sc3 malos ⁊ defectuosos ꝓ bo-
nis: ⁊ oues squalidas pro sanis ⁊ auricalcum pro au-
ro. Et vestes veteres ⁊ politas pro nouis: monetã fal-
sam pro bona. ¶ Oẽs ꝓ̃dicti ⁊ his similes peccãt ꝓ tã-
to q̃ defectũ rei venalis emptori non ostẽdunt: contra
rationes ⁊ leges in. ff. veteri. li. xix. ti. j. de actionib9 em-
pti. ⁊ vẽditi. l. j. §. vẽditor: vbi habet̃: q̃ si venditor scit
seruitutẽ deberi a ꝓ̃dio vẽdito: emptore hoc ignorante,
tenetur emptori ad interesse. id est ad oĩa damna q̃ ex
tali incurrit celatiõe. ¶ Et in eodẽ. ff. li. xxj. ti. ij. de edili
tio edicto. l. j. §. aiũt: ⁊. §. si intelligit̃: q̃ mancipia vẽdit
debet certiorare emptores: de morbus ⁊ vitijs. ¶ Ad

idem eſt lex in eodē ti.l. qđ ſi venditor: vbi habetꝫ q ſi venditor excipit de aliquo vitio dicēs rem venalē talē habere defectū: emptor nō habet actionē ꝯ eum: ſi vo defectū aliquē tacet habet actionē de dolo ꝯ eū. Vide aliā.l.huic ꝯcordantē. Q.ij.9. ¶ Ex quo patet q non valet q dicūt reſpōdētes ⁊ ſe de dolo excuſantes ꝑ hoc q emptori dixerūt: ematis eū ꝓ tali qualis ipſe eſt: nolo eū vuarātizare: nec teneri de defectib⁹: tu vides qualis eſt ſi vis emere: emas: quia in ſola defect⁹ celatione dolū facit ⁊ iura ꝑdicta offendit. Debet ḡ defectum rei venalis emptori oſtēdere: ſicut patet expreſſe in.ff. ve-
11 teri.li.xix.ti.j.de actionib⁹ empti.⁊ vendi.l.qro. ¶ Sꝫ tamē de hoc nec defectū reuelāt: q inſup ſimplices decipiūt chari⁹ eis vendētes q̄ꝫ alijs qui ſciunt cū eis tractare. ¶ Primo ſe excuſant dicētes: q emptores habēt ſenſum ⁊ intellectū ſuū ſicut ipſi ſuuꝫ: qn̄ ḡ rem coram eis vident venalem emant vel dimittant. ¶ Sed iſtud eſt irrationabiliter dictū. ¶ Primo quia non habet tātam cognitionē de re illa: quātā tu habes: ⁊ de illo qđ tu habes plus nō debes ꝓximū tuum decipe ſed iuuare. ¶ Secundo: quia ſi iſta reſponſio ſit bona: reſpōſio latronū eſt bona ⁊ rationabilis qua dicere poterunt: poſtq̄ꝫ hoīes in nemore ſpoliauerūt: ipſi habuerūt ſenſus ⁊ fortitudinē ⁊ arma quare non defenderunt ſe. ¶ Tertio: q2 ſicut patet ex ꝑdictis legib⁹: tenēt defectū reuelare: quia multi ſunt defectus in equis ⁊ hmōi: q̄ exterioribus ſenſib⁹: ⁊ maxime ſimplicium nō apparent. ¶ Secundo ſe excuſant dicentes. Nos enim⁹ equū illum ꝓ bono vel recepim⁹ illā falſam monetā ꝓ bona: ⁊ ſic de alijs: quare ergo non poſſum⁹ illa alijs expone-
12 re: ſicut ad nos venerūt. ¶ Sed in hoc etiā irrationabiliter dicūt. ¶ Primo: q2 ſile eſt: ac ſi diceret: vn⁹ furat⁹ eſt equū meū vel pecuniā vel rē aliquā: ideo furari volo equū vl' rem alterius. Eadem eū ratio eſt vtrobiqꝫ dicere: q2 vnus decepit me ⁊ ego volo aliū decipe qui me non decepit ⁊ dicere: q2 alius eſt furat⁹ rem meam: vel mihi nocuit vel me ꝑcuſſit: ideo ego volo alteri nocere: vel aliū ꝑcutere q̄ me non ꝑcuſſit. ¶ Ex quo ergo vtrobiqꝫ eadem vel ſilis eſt culpa: ſilis vtrobiqꝫ erit ⁊ pena. Sicut ḡ ille qui furat: quia alius ab eo furabat captus ſuſpendit: ſicut ille captus ſuſpendit qui ab eo furabat. Ita qui decipit: q2 decipit: eque cū p̄mo decipiente dānabit. ¶ Secundo: q2 ſoluētes falſam monetam etiā apud mundi iudicia non liberant q̄n adhuc maneāt obligati: ſicut patet expreſſe in.ff. veteri li. xiij. ti. de pignoraticia actione.l.elegāter: vbi ſic dicit: q q̄ reprobos nūmos ſoluit creditori: ꝯſtat neqꝫ eū liberari poſſe: q2 reproba pecunia non liberat ſoluentē: multo ergo min⁹ talis libere euadet in iudicio diuino: q nul-
13 lā fraudē dimittit impunitā. ¶ Tertio ſe excuſant dicētes: q non peccāt mutuo ſe decipiētes in contractu emptiōis ⁊ venditiōis: q2 lex dicit vt dicūt q licitū eſt cōtrahētib⁹ ſeī uicē decipe ⁊ allegat ad h' lex. C.li.iiij.ti. de reſcindēda venditiōe.l.j. Ex illa eū lege arguūt q non tenent ad reſtitutionē: niſi fuerit decep⁹ emptor vel venditor vltra medietatē iuſti ꝑcij. Verba aūt legis quib⁹ innitunt: hec ſunt. Minus aūt ꝑciū eſſe videt ſi nec dimidia ps fuerit iuſti ꝑcij ſoluta. ¶ Sed ſanū hui⁹ legis intellectū declarat: primo glo. in Decretali.li.iij.ti. de emptiōe ⁊ venditiōe ſup caplm: cū dilecti: dicēs: q lex illa locū habet vbi nec dol⁹ dat cām cō tractui nec incidit in ipm ꝯtractū. ¶ Dat cām ꝯtractui qn̄ dolo inducit quis ad vendendū. Et ponit Hoſtienſis exemplū ad hoc tale. Tu vis q ego vendā tibi Decretales meas. Rn̄deo me nolle hoc facere: q2 nō ſum venditur⁹ eas. Tu replicas dicēs: ſi ſcires aliā compilationē eſſe venturam: ſicut ego ſcio: libēter venderes: ego credens hoc verū vendo tibi: non tenet contract⁹: ſed eſt reſcindend⁹ ⁊ eſt reſtituend⁹ mihi liber: ⁊ tibi ꝑciū: vt.ff. de dolo malo.l.elegāter.i.digeſto ve.li.iiij. Si vo dolus incidit in ꝯtractū: quia erā venditur⁹ librū meū ſed ꝑ dolū ⁊ circūuentionē induxiſti me q minus vendidi: vel ꝑ dolū meū pl⁹ emiſti: tenet quidē cōtractus: ſed agitur ad ſupplementū reſidui. Si vo nec dolus dat cauſam contractui: nec incidit in cōtractum nec deceptus vltra dimidium iuſti precij: locum obtinet lex predicta. Vnde expreſſe dicit glo. illa q lex ꝑdicta locū habet in contractib⁹ bone fidei: quādo ſcꝫ nec venditor ſcit q emptor decipitur: nec econuerſo: quia vterqꝫ defectum rei ignorauit: tunc neuter poteſt agere contra alium ad rem recuperandā vl' ad ſupplendum reſiduum: niſi ſit deceptus vltra medietatem iuſti precij: vbi vo decipiens eſt deceptionis cōſcius: lex illa locum non obtinet: quia tunc ꝯtractus ille eſt reſcindendus vel precium ſupplendū ſicut predictū eſt. Patet ḡ q lex illa nullum predictoꝝ ementiū vel vendentium iuuat: quia oēs fraudem ſciunt quam committunt: ⁊ ſic peccant: nec ſic licet ꝯtrahentes ſe inuicem decipe: ſed ad reſtitutionem tenent ſicut patebit infra arti. iij.
¶ Secundo ſanctus Thomas in ſecunda ſecunde. q. 14
lxxvij.ar.j. predictam legem ⁊ legis cauſam declarat: ⁊ oſtendit dicens: q inquit lex humana hanc inequalitatem totaliter non ꝓhibet: huius cauſa eſt: quia non datur ſolum virtuoſis: ſꝫ populo in quo ſunt multi deficientes a virtute: vnde prohibet tm̄ ea que deſtruūt humanum ꝯuictum: alia autē permittit: id eſt non punit. Vnde tm̄ punit cum eſt magnus exceſſus: puta ſi quis ſit deceptus vltra dimidium iuſti precij: tunc eū cogit ad reſtitutionem. Lex autē diuina nihil impunitum relinquit: quod ſit virtuti cōtrarium. Vnde ſm̄ diuinam legem: illicitum reputat ſi in emptiōe ⁊ venditiōe nō ſit eq̄litas iuſticie obſeruata: ⁊ tenet ille q̄ pl⁹ habet recōpēſare ei q̄ dānificat ſi ſit notabile dānū qđ ideo dico: quia iuſtū ꝑciū rerū quādoqꝫ non eſt punctualiter determinatum: ſed magis in quadam eſtimatiōe ꝯſiſtit: ita q modica additio vel diminutio nō videt tollere eq̄litatē iuſticie. hec ibi. ¶ Ex his ptꝫ q tam regula ꝑdicta q̄ etiā illud qđ cōmuniter dicunt: q tātū valet res q̄ntū vēdi pōt falſa ſunt: q2 ſic bos q̄ q̄nqꝫ ꝓ.xxx.ſolidis vendit plus valeret q̄ꝫ chriſtus q̄ vendebatur pro denarijs.xxx. ¶ Et ſi tam magnū cōmit- 15
tunt pctm̄ qui vitiū rei venalis nō reuelāt nec oſtēdūt ſed ſtant in pace dicentes: emas in periculo ꝓprio ſi volueris: ptꝫ q̄ꝫ maximū ſit peccatū illoꝝ qui alios falſe ⁊ fraudulēter factis vel locis vel verbis ſophiſticis vel cauteloſis ⁊ falſis iuramētis alios decipiūt: vel q̄ tps qđ de⁹ venale eſſe noluit: vendūt. ¶ Primo de factis Exm̄
nephādis exēplū poni pōt de quodā q̄ nup volēs qđdā vendere maneriū: dimiſit vt dicebat in grāgia blāda triū annoꝝ dās emptori intelligē q vni⁹ eſſent anni. Emptor ḡ magnā illi⁹ terre credēs fertilitatē maneriū illud emit: quo facto terre ſterilitas inuēta ipm deceptū oñdit. ¶ De locis vo exemplū poni pōt de illis qui ꝓ pānis ſuis vel q̄buſcūqꝫ reb⁹ loca q̄rūt obſcura vt res pulchrior ⁊ melior appareat: vero ei⁹ colore q̄dāmodo abſcōdito ⁊ q̄dā alio ꝑ excogitata media ⁊ quadā luminis ꝑ aliū colorē tranſparētia oſtenſio: ⁊ plus ꝓ panno illo recipiant: q̄ꝫ valeat in q̄ facto bene ſe oſtēdunt eſſe filios tenebrarū ⁊ de numero illorum de q̄b⁹ ait ſaluator. Joan.iij. Qui male agit odit lucem: ⁊ qui facit veritatem venit ad lucem: vt manifeſtētur opera ei⁹. Et oīs talis qui in negocijs ſuis: ſic tūbras diligit

veriſimiliter timere pōt ſententiā ſaluatoris dicentis. Math.xxij. Mittite eū in tenebras exteriores: vbi luce carebitur eterna: quia carere noluit a negocio pambulante in tenebris: in ps.xc. ¶ De verbis vo illorum duplicem habentibꝫ ſignificationem: difficile eſſet tot inuenire exempla quot committūt fraudes per vnum tamen qui dicit vel iurat ꝙ plus ꝯſtitit ſibi intelligēs hoc non de portione quā ille nominat: ſed de toto reſiduo oēs intelligere poſſunt ꝙ qui ſophiſtice loquitur odibilis eſt Eccl'.xxxvij. ¶ De falſis vo illorū iuramētis in parte exemplificatū eſt. J.xij.7.⁊. M.v.3. Ergo nullus ſupgrediat neqꝫ circūueniat in negocio fratrem ſuum: quoniā vindex eſt dñs de his omnibus.j.
16 Theſſal'.iiij. ¶ De his vo qui temp⁹ vendūt: dicet.c. de vſuris. ¶ Ex parte vo tam emētium ꝙ̄ vendentiū predicta regula deficit: ⁊ contractū illicitū reddit propter duo. ¶ Primo quia res que de facto venditur ſb precio cadere non pōt cuius eſt res ſpūalis: ⁊ ſic male vendunt ⁊ emūt ſymoniaci. ¶ Secūdo quia vterqꝫ eſt particeps fraudis: ſicut accidit quādo quis emit rem que vendentis non eſt: ſicut rem inuentā ſeu raptā vel in guerra illicita: ſeu ab hoibus qui de guerra nō ſunt occupatā: talia eī venditioni expoſita nōnulli libēti⁹ emunt: quia melius forum habent: ſed tamē ſi ſit particeps fraudis ⁊ emptor malefidei: non plus iuſticie habet emptor ꝙ̄ habuit raptor: quia etiam ſm iura Ciuilia: quādo emptor eſt particeps fraudis nō bene poſſidet. Et ponit lex exemplum in.ff.nouo li.iiij.ti.ď his que in fraudem creditorꝫ fiunt.l.ait pretor.ij.§. Jta demū de illo qui emit oīa bona alicuius debitoris obligati: ſi ſciuit ipm eſſe obligatum: particeps eſt fraudis ⁊ reuocabitur contractus. Si vo neſciuit ipm eſſe obligatum: dicunt iuriſte ꝙ non reuocabit contract⁹: nec habebunt creditores remediū quia inanis eſt actio quā inopia excludit debitorē. ¶ Si vo emptor fuit bone fidei in emendo ⁊ poſtea deſinit eſſe poſſeſſor bone fidei: tenetur rem reddere ſi illā habet: nec pōt pciū qđ dedit ab illo qui rem ſuā vendicat petere: ſed ab illo qui rem ſuā vendidit ei. Si aūt eam nō habet: tenet ꝓ tāto ꝓ quāto locupletior fact⁹ eſt: qꝛ non tenet ď cōſumptis: vt dicit glo.in.ff.veteri:li.v.ti.de petitiōe hereditatis.l.ſi poſſeſſor.§.reſtituere: ⁊.l.ſi in rē: ⁊.l.vtrū.
17 ¶ Sed dicūt tales emptores male fidei: vel qui emunt a non dñis: vel qui emūt a dñis fatuis quos decipiūt: vl' qui emūt in tempe vl' loco interdicto: id eſt in diebꝫ feſtiuis vel locis ſacris qđ prohibet expreſſe: ne videlicet mercatio rerū fiat in eccl'ijs vel cemiterijs i.vj.Decretaliū:ti.de immunitate eccl'iarū.c.decet domū: vel in aliquo de caſibꝫ pdictis.e.c.5.emūt: ſi nos non emerem⁹ alij emerent. Quibꝫ ꝓ reſpōſione ſufficere deberet qđ melius eſſe deberet ꝙ alij irent ad infernū ꝙ̄ ipi ¶ Dicūt etiā nos emem⁹ rem talem quid ad nos bene conueniat venditori nos titulū emptiōis habem⁹ pro nobis. Jta dicere poterūt ⁊ in parte dixerūt iudei qui chriſtū emerant a iuda: ſicut patet. A.xij.39. Quid ad nos? tu videris: quaſi diceret: ſi culpa aliqua ſit ſup te ſit: qꝛ tu vendidiſti: ⁊ non ſup nos: qꝛ nos emim⁹. Sꝫ tñ qꝛ vtrobiqꝫ culpā cōmittūt: qꝛ negociatores tui ab adoleſcentia ſua vnuſqꝫqꝫ in via ſua errauerunt. Eſa. xlvij. vtrobiqꝫ penā portabūt.
Ar.iij. ¶ Et ſicut culpa introducit penā: ita finis articuli pcedētis principiū introducit ſequētē. ¶ Pro quo eſt ſciē-
18 dū ꝙ falſorꝫ mercatorꝫ ſeu negociatorꝫ duplex eſt pena ⁊ periculū: vna tpalis alia eterna. ¶ Jterum tpalis eſt duplex: quia quedā redundat in capita ꝓpria ex hoc ꝙ de alienis mercatōibꝫ non ꝓſperant: ſed multipliciter in terra ⁊ mari pericula: ⁊ rerū incurrūt amiſſiones: ⁊ depauperatiōes. Argumentū ad hoc. A.xij.21. ⁊ plures incurrerent ⁊ maiores pauptates ſi oīa reſtituerent que reſtituere tenent: etiam ſm leges mundi: non ſolum prius allegatas: in diuerſis locis iſtius capituli ſed etiam per legē. C.li.iiij.ti. de reſcindenda venditione.l.j. que continet ꝙ in electiōe illius qui decipit: erit ꝙ res ei reſtituat: vel quod preciū min⁹ datū ſuppleat Et certū eſt ꝙ ſi oēs defraudati ſic elegiſſent ⁊ eſſet electioni illorꝫ ſatiſfactū: pauperes eſſent omnes negociatores terre ⁊ theman. Baruch.iij. Et babyloniij mercatores qui de virtute delitiarū eius diuites facti ſunt Apoc.xviij. eſſent ſicut coruus ille. A.xij.36. ¶ Quedam vo in miſeriā redundat: ⁊ pauptatem filiorum: ⁊ ſpecialiter heredū: ſicut oſtenſum eſt. A.xij.13. ¶ Qui 19
vo tot modis committūt contra dei preceptū ⁊ ꝓximi charitatem: ſicut predictū eſt ſupra.e.c.arti.ij.p totum ⁊.F.j.6. non ſolum tempali: ſed etiā eterna ſunt pena digni. Qꝛ vo hec pena ſit eis debita qui mltos defraudant: ⁊ non reſtituūt duobꝫ oſtēdit exemplis. ¶ Quo- Exiiij
rum vnū cuiuſdam valde veracis ⁊ ſancti viri relatione didici: qui aſſeruit ſe vidiſſe factū: quod narrauit de duobꝫ mercatoribꝫ in quadā villa qui in mercatiōibꝫ ſuis erant ſocij. Quorꝫ vna nocte ſan⁹ ad lectū vadēs ſubito ſubtract⁹ fuit: alter vo parū ſupuiuēs cū in die paſche cōicat⁹ eſſet ⁊ circa qndecim dies poſtmodum ſemp triſtem vultū oſtendiſſet finaliter grauiter infirmari cepit: ⁊ cū de ſacramentorū admoneret receptiōe renuit: dicens. Hoſtiā quam in die paſche accepat adhuc in gutture ſuo eſſe qđ guttur ſi cultellum haberet ſcinderet vt inde hoſtiā illā extraheret. Et cum de miſericordia dei eū hortarent cogitare: ſe dānatū eſſe aſſeruit: fuiſſeqꝫ in inferno ⁊ ibi ſociū ſuū prius mortuū ⁊ locum ſuum iuxta eū vidiſſe teſtat⁹ eſt. Qui cū de cauſa tante dānatiōis requiſit⁹ eſſet: rñdit: qꝛ cū multorū deceptione ⁊ ſpecialiter in mercatiōe lane ditati fuim⁹ vicini vo eius eum inſanire eſtimantes: portauerūt eū in eccleſiam ponentes eū ante imaginem crucifixi hortantes ꝙ imaginem illam reſpicere dignaret: qui nullo modo caput ad videndū crucifixum leuare voluit: ſed ⁊ ſi faciem eius ad crucifixū videndū eleuarēt: manu vel caputio oculos velabat: ⁊ ſic miſer deſperatus obijt. Conſimilibꝫ dans exemplū qui dicūt Jaco.iiij. Mercabimur ⁊ lucrū faciemus qui ignorant quid ſit in craſtinū: quid eſt enim vita noſtra? vapor eſt: ad modicū parēs: ⁊ deinceps exterminabit. Aliud exemplū Exiiij
fidedignū ad idē narrari ſolet de quodā tali mortuo ⁊ 20
inter religioſos ſepulto: quos ď nocte terribiliter vexauit: vel ſaltem diabol⁹ in forma ei⁹: quem cum qdam coniuraret: quare ſic iret? reſpondit: qꝛ emi per maius: ⁊ vendidi per min⁹. Per iſtorꝫ ergo oſtendit exempla ꝙ eis ſimiles non erit mercator: vltra in domo domini Zacha.xiiij. Sic ğ cū negociatore de traiectiōe ⁊ cum emptore de emptiōe tracta. Eccl'.xxxvij.

Militie primo oſtendit diſtinctio. Secūdo quales milites mundi eſſe deberent. Tertio ex his que ad ſtatū pertinēt militū mūdi: oſtendet qles eſſe deberent ſpūales chriſti milites. Quarto ōſtendet qles vterqꝫ de facto ſunt. M.vij.
¶ Qtū ad pmū: militia eſt duplex ſicut ex vbis elicit Ar.j.
Vrbani pape. diſ.lix.ſi officia. ¶ Vna mūdial' vicꝫ ar- j
mis corpalibꝫ armata ob iniuriā ꝓpulſendā vel ppt vindictā inferēdā inſtituta: ſic ptꝫ in Decreto.xxiij.q. j.ꝙ militare. ¶ Alia ſpūal' armis ſpūalibꝫ ornata ad reſiſtēdū militie mūdi carnis ⁊ diaboli ⁊ deſiderijs carna

libus que militant aduerſus animam.j.Pe.ij.Inſtituti de prima militia fuerunt illi.iiij.Regū.xj.Milites introduxit ad ſe in tēplū dñi.De ſecunda Luce.ij.Facta eſt cum angelo multitudo militie celeſt.¶Primorum ordo ſtatus et act⁹ ſunt laudabiles ſi regulā ordinis illorū teneant:quia non act⁹ vel ſtat⁹ illorum culpat ſed abuſus:ſicut patet in Decreto.xxiij.q.j.militare.

¶Regulam vo ordinis illorū quam neceſſe eſt tenere dedit eis Joannes baptiſta Luce.iij. vbi dicitur. Interrogabant aūt et illū milites dicentes:quid faciem⁹ et nos? Et ait illis. Neminem ꝯcutiatis neqꝫ calūniam faciatis:ſꝫ contenti eſtote ſtipendijs veſtris.¶Hec regula tres habet partes:quarū prima precipit ne quem ledant in ꝑſona verberando vel occidēdo:ſeu iniurioſe incarcerādo vel detinendo in hoc ꝙ dicit. Neminē concutiatis.¶Secūda precipit ne aliquē ledant in fama. In hoc quod dicit:neqꝫ calumniā faciatis.Calūniari eñ:vt.ij.q.iij.§.notandū:et ibi glo. eſt alicui falſa crimina imponere. Idem dicitur in.ff. nouo li.x.ti. de abolitionib⁹ criminū.l.j.et.C.de calūniatorib⁹.l.ij. Nulli ergo crimen imponere deberent:nec etiam ab alijs impoſitū faciliter credere.Sicut faciūt quidā qui occaſiones querūt vt aliorum poſſeſſiones vl' pecunias extorqueant.¶Tertia precipit ꝙ neminem ledant in bonis exteriorib⁹ ipſa auferendo:vel multa mutuando et emendo et nihil vel tarde ſoluendo:dicens. ꝯtenti eſtote etc.Et de ꝓprio et nō alieno viuite. Et nota ſꝫm glo. xxiij.q.j.ſup.c.militare. In quo verbo recitant Auguſtini in li.de verbis dñi:tractatu.xix. In qbus ṗdictā adducit regulam. Hec regula nō tm̄ dici debet de armata militia:ſed de omnib⁹ qui aliqua officia exercent ſub aliquib⁹ vel ſuper aliquos de ṗdictis tribus regule partib⁹ ſimul.Leui.xix. Ne facias calūniam ꝓximo tuo q̄ztū ad ſecūdā partem:nec vi opprimes eum in ꝑſona vel bonis q̄ztum ad primā et tertiam eius partes Sed milites in illis militiam bonā:habens fidē et bonam ꝯſcientiā.j.Thi.j.

Ar.ij. ¶Qualiter vo predictam Joannis regulam et vltimā apl'i auctoritatem et ṗceptū in ope et militia et vite puri-
2 tate ſemp oſtendere deberent: oſtendūt tam illa que in ordinis ſui ſuſceptione ꝑmittūt vel faciūt:et oīa que circa illos tūc agunt q̄z ſacre hiſtorie auctoritas.¶Septem nanqꝫ que circa eos in ordinis ſuſceptiōe fiūt ad quem finē arma ſuſcipiūt euidenter oſtendūt.¶Quorū primū eſt ꝙ circa noctis principiū que diem ṗcedit in quo arma ſuſcipiūt balneant in ſignū interioris lotionis et mūdicie quam ſp ſeruabūt ad hoc vt in vtraqꝫ militia tam corpali q̄z ſpūali fortes exiſtant.Qr aūt talem p mundiciā ſemp obtinebūt fortitudinem oſtenſum eſt.B.ij.39.¶Econtrario immūdicia molles facit milites et in bello debiles,ꝓpter qd antiqui ſapiētes ſaraceni oīa exercitū mollientes vel ſordidātes amouerūt ſicut oſtēſum eſt.B.xj.18. Et ſi ſaraceni hoc fecerunt a fortiori rōne nos chriſtiani hoc facere deberemus. Nam teſte Paulo:arma militie noſtre non ſunt
3 carnalia:ſed ſpūalia.ij.Cor.x.¶Sic vo aqua loti nouis et pulchris induunt veſtib⁹:in ſignū ꝙ poſt ſpūalem lotionē quā illa nocte recipe deberent pctā ſua mūde ꝯfitendo:nouo induendi ſunt habitu virtutū: hūilitatis vicꝫ et charitatis et pietatis et aliarum virtutum que in vtraqꝫ militia hoīes fortes reddunt:ſicut patet B.ij.39.et.42.Ergo induite nouū hoīem Eph.iiij.et induite armaturā dei Eph.vj.Et induite vos ſicut electi dei Col.iij.Qui vicerit ſic.i.ſeipm̄:de qua victoria habet.B.ij.31. Veſtiet veſtiment' albis:et non delebo nomē ei⁹ de libro vite Apoc.iij.¶Sic vo loti et induti in matutinarū et ṗdicationū auditionib⁹ et ſanct' meditationib⁹ noctē ducūt inſomnē in ſignū ꝙ ſemp ſpūaliter vigilabūt a pctōrū ſomnis ſe retrahēdo. In quo exēplū ſequunt illius optimi militis chriſti: q̄ nocte illa q̄ diē ṗceſſit in q̄ in cruce optimā et fortiſſimā ꝯ diabolū exercuit militiā:ppl'm ſuū de manu ei⁹ liberādo vigilaſſe:et milites ſuos ad vigilandū hortaſſe legit dicēs: vigilate et orate vt non intretis in tentationem Math.xxvj.Talis aūt vigilia q̄ a pctīs hoīem cuſtodit:multū iuuat in vtraqꝫ militia. Qr vo vigilia corporalis in corpali militia multū iuuet et neceſſario req̄ritur ſicut in talib⁹ armis expti.Et ſicut vigilia corpal' eſt neceſſaria in militia corporali:ita ſpūalis in vtraqꝫ. Propē qd ſpeculator Petr⁹ clamat dicēs.Sobrij eſtote et vigilate:qr aduerſari⁹ veſter diabol⁹ tanq̄z leo rugiens circuit.j.Pe.v. Vigilate ergo ſpū: carnem non ſequentes: militū chriſti ſequētes exempla qui dicūt in carne viuentes:non ſꝫm carnem militam⁹.ij.Cor.x.
¶Poſt hoc vo in craſtino eis iponunt calcaria: et ict⁹ 4
in collo dat:que penitentiam ſignificant:qr ſicut calcaria et verbera equū pungūt:ipm̄qꝫ in via ſua citius ire faciūt. Ita penitētia corp⁹ pūgit et carnē cū ſeſſore: ſcꝫ anima in via dei feſtinare fecit dicentem: pene militāt in me Job.x.¶Talis vo penitentia eſt militib⁹ valde neceſſaria:quia pulcherrimā victoriam eos habere facit:illam ſcꝫ de qua habet.B.ij.31.¶Gladio inſuper accingunt quem ſꝫm alicui⁹ regionis conſuetudinē de altari accipit:vt ſe eſſe eccl'ie filios ꝓfiteant:in hoc ꝙ d' eccl'ia gladium accipiunt ad eccl'e defenſionem:quia teſte Petro:non ſine cauſa gladium portat:ad vindictā malorum:ad laudem vo bonorum.j.Pe.ij. ¶In pran- 5
dio cum ſobrietate ſedēt et ſilentio: in ſignū ꝙ hec duo multum in vtraqꝫ valent militia. Qr vo ſobrietas milites victorioſos faciat:per argumentū oſtendit a' contrario ſenſu:ſumptū ex hiſtoria q̄ habet.G.v.4. Qr etiam ſilentiū a nociuis magnam in militia cōferat fortitudinem:patet p illud Eſa.xxx. In ſilentio et ſpe erit fortitudo veſtra.¶Aliqui etiā gladiū ſup altare offerūt:et hoc ideo ſicut d' Policraticon:li.vj.c.viij.qr militie eſt ordinate tueri eccl'iam ꝑfidiā impugnare:ſacerdotiū venerari:pauperū ꝓpulſare iniurias:pacificare ꝓuinciā.Et ſi opus eſt ꝓ fratrib⁹ aīam ponere:in qua poſitiōe ſicut nūc offert gladiū: ſic tūc offeret deo ſpiritū quā oblationē ſemper expectare debet dicens. Cunctis dieb⁹ quibus nūc milito expecto donec veniat immutatio mea. Job.xiiij.¶Et non ſolū ex his que circa
eos agunt:ſed etiā ex antiquorum ꝓbatiſſimorum militum 6
et ſacrarū hiſtoriarū patet exemplo quales milites eſſe debent. Jude nanqꝫ machabei et fratruꝫ eius intentio et operis executio fuit pugnare pro legum dei et iuſticie terrene ſeu patrie defenſione:et in iſta defenſione et intētione vſqꝫ ad mortē ꝓſperati decertarūt. Primū ergo ꝙ poſt victorias ſuas in corde ſuo habuit et in ope exercuit ſiue mūdare ſiue reedificare tēplū dei: ſicut patet j.Machab.iiij. Hec militia oēs ꝑfectiōes et ꝯditiōes ṗcedentes comṗhendens:eſt vita hoīs ſup terrā Job
vij.¶Et non quecūqꝫ vita ꝑplaris ſed vita duplicis 7
ꝑfectiōis:qr in hoc ꝙ vitā interius et q̄ ad deū habent ſcām:ꝑfectionē habēt monaſticā:ſiue ethicā:q̄ ſeipos bene regūt:in hoc vo ꝙ rempublicā defendūt,et eccl'ie ꝯſeruāt libertates:ꝑfectionē habēt politicā.¶Et qr tā excellētibus vite ꝑfectionib⁹:magne correſpōdēt in celo remunerationes:non eſt dubium quin tales in celo magni ſint meriti q̄ ṗdictas in oīb⁹ obſeruāt ꝑfectōes De illis ergo in celo colligendis verificari poteſt illud quod dicitur per os ꝓphete Zacharie.ix. Circūdabo

domum meam ex his qui militant mihi.
Ar.iij. ¶ Cũ ergo om̃is ꝑfectio in milite ſeu militia inuẽta re-
gis terreni: de congruo ꝑfectiori mõ inueniri deceat in
8 militia ſeu milite reg. eterni ꝓ q̃nto ꝑfectior eſt cui im-
mediate militare tenet: nõ ſolũ ad p̃dicta ſeptẽ q̃ circa
milites mũdi fiũt: ſpecialiori ⁊ ꝑfectiori mõ obligant;
ſed etiam in alijs ſeptem que ſm iura in militib9 mun
di neceſſe eſt inuenire: intueri poſſunt milites ſpũales
quales eſſe debeãt. ¶ De quibus ſeptem ꝯditionibus
que in militib9 mundi requirunt: ſex habent in.ff. ve-
teri li.iiij.ti.vj. quib9 ex cauſis maiores.l. vltima. In
glo. ordinaria ſuper verbo: pericl'o. ¶ Sex inquit glo.
illa ſunt neceſſaria in milite. ¶ Primũ ꝙ non ſit nego-
ciator: vt. C. negociatores ne militent.li.ij.l. prima.
¶ Secundũ ꝙ examinetur: vt. C. de his qui militare
poſſunt vel non.l.j. ¶ Tertium ꝙ p̃ſtet iuramentũ ꝙ
nõ euitabit mortem ꝓ republica: vt.ff. quib9 ex cauſis
ma.l. penultima: ⁊.ff. de his que notant infamia.l.ij.
¶ Quartũ ꝙ enſe cingatur: vt.ff. de teſtamento milita
ri.l. filiuſfamilias.i. in fortiato.li.v. ¶ Quintum ꝙ ſti
gma: id eſt nota publica brachijs eius inſcribat: id eſt
quoddã ſignum diſtinctiuũ per qđ miles ab alio hoĩe
cognoſci poterit: ſicut nunc cognoſcit per calciamẽta:
vel calcaria: vt. C. de fabricenſibus.l.iij.li.xj. ¶ Se-
xtum ꝙ in numero aliorum ponatur ⁊ ſcribatur: vt.ff.
de teſtamento militari: lege ex eo tempe. Et talis habet
priuilegia militib9 ꝯceſſa. Unde verſus. Talib9 orna
tus eſt miles iure vocatus. Cingat mucro lat9: ſit no-
bilis: atq3 ꝓbatus. Scriptus iuratus: ſit ſtigmate no-
bilitatus. ¶ Septimum quod in eis requirit eſt circa
militiam ſuam mẽtis ⁊ corporis promptitudo. In cu
ius rei ſignum lex in digeſto nouo li.xj. đ re militari.l.
milites: ꝓhibet ne agrum comparent in prouincia in
qua bellica opera peragũt: ne ſtudio culture a militia
9 reuocentur. ¶ Si iſte ꝯditiones in militibus mũdi re-
quiruntur: quãto magis in militibus ſpiritualibus id
eſt in omnib9 chriſtianis: tam in illis militibus: q̃3 in
alijs: vt deo excellentius ⁊ deuotius ⁊ feruentius mili
tent: per vitam ꝯtemplatiuam: q̃3 mundo ꝑ actiuam:
q̃3 etiam in omnibus chriſtianis: ſpecialiter tamen in
clericis ⁊ viris eccl'iaſticis: qui diuine militie ſpecialit
applicantur: quia ſicut Decretum diſ.lix. ſi officia: re-
putat erroneum ꝙ dux eſſe deſideret: cum Tyro: id eſt
nouellus miles ante non fuerit. Sic ꝙ prius velit do-
cere anteq̃3 addiſcat. ¶ Om̃es ergo ⁊ ſpecialiter eccl'ia-
ſtici q̃tum ad primas ſeptem ꝯditiones ſeu operatio-
nes que circa eos fiunt: debent eſſe ꝯfeſſione loti: veſti-
bus virtutum induti: vigiles: ⁊ ſic de alijs. ¶ Q̃tum
v̉o ad alias ſeptem que in eis requirunt: debẽt eſſe ſpi-
ritualiter nobiles: filij vic3 dei: non ſolum creatiõe ſed
actus imitatione ⁊ ſimilitudinis participatione: ſicut
oſtẽſum eſt. F.v.3. ¶ Secundo ꝙ om̃es in ſciẽtia ſint
bene examinati: ⁊ ſpecialiter eccl'iaſtici: non ſolum in
ꝯſcientia: ſed in alijs que ad ſtatum illoꝝ requirũtur:
de quib9 dicet infra.c. de ordinib9. ¶ Tertio ꝙ om̃es
ꝓ fide tot ſuſtineant ⁊ moriant ſi neceſſe ſit: ⁊ paſtor ꝓ
grege ſuo: quot milites ſuſtinere deberent ꝓ republi-
ca: ꝓ qua ſi tot ſuſtinerẽt vel ip̃i milites: vel alij: quot
ſuſtinent pro vanitate ⁊ cupiditate: ſupra magnos ſan
ctos eſſent in celo collocandi: ſicut patet. L.j. arti.vij. ꝑ
totum. ¶ Quarto om̃es enſe cingant penitentie: ſicut
dictũ eſt: ſupra.c.c.4. ¶ Quinto om̃es chriſti milites
talem gerant habitũ ꝙ in eius forma cognoſcant chri-
ſto ⁊ non ſuꝑbie ⁊ diabolo militare. Clerici v̉o ſpecia-
liter talem deferãt habitũ ꝙ clerici eſſe cognoſcantur:
chriſti militie ſpecialiter aſcripti. ¶ Sexto om̃es nitan
tur in libro ſcribi vite: vt de numero ſint illorum mili-
tum quorum nomina ſunt in libro vite: quia alit nec
digne deo militare poterunt: nec in celo militũ dei gau
debũt priuilegijs: ſicut ꝓbatum eſt. L.iiij.6. ¶ Septi-
mo om̃es cupiditatem ⁊ terrenam fugiant occupatio-
nem: ⁊ ſpecialiter chriſti milites clerici: vt feruentius ei
militent: cui ad hoc deputantur ſciẽtes ꝙ nemo mili-
tans deo implicat ſe negocijs ſecularib9.ij. Thi.ij.
¶ Sed heu timendũ eſt ne plures qui mundi ⁊ chri- Ar.iiij.
ſti milites nuncupant inueniant qui predict.xiiij. cõ 10
ditionibus ꝯtraria faciant: q̃3 illas ſpiritualiter teneãt
Quia hodie ſicut ait Petrus bleſenſis in quadam epi
ſtola: militaris diſciplina quã Vegetius venatus eſt
⁊ alij plurimi docuerunt prorſus euanuit. Olim eñi
ſe iuramenti vinculo milites obligabant ꝙ ſtarent ꝓ
rei publice ſtatu: ꝙ in acie non fugerent: ⁊ ꝙ vite pro-
prie vtilitatem publicam p̃ferrent. Sed ⁊ hodie enſes
recipiunt de altari: vt profiteant ſe filios eſſe eccl'ie: atq3
ad honorem ſacerdotij ad tuitionem pauperũ: ad vin-
dictam malefactorum ⁊ patrie liberationem: ſe gladi-
os accepiſſe. Porro in ꝯtrarium res verſa eſt. Nam ex
quo hodie militari cingulo decorantur: ſtatim inſur-
gunt in chriſtos dñi: ⁊ deſeuiunt in patrimonium cru
cifixi: ſpoliant ⁊ predant pauperes ſibi ſubiectos: ⁊ mi
ſerabiliter atq3 immiſericorditer affligunt miſeros: vt
in doloribus alienis illicitos appetitus: ⁊ extraordina
rias impleant voluntates ⁊ voluptates. Clypeos defe
runt optime deauratos: predam potius hoſtiũ: q̃3 cer-
tamen bella ⁊ ꝯflictus depingi faciunt ⁊ legi: vt ſe qua
dam imaginaria probitate delectant: in pugnis quas
actualiter ingredi aut videre nõ audent: ab expeditio-
ne ſine vulnere ⁊ cicatrice cum integris armis per dei
gratiam reuertuntur. Curritur ad videndũ: exhauſta
canunt prelia: illuc eacides: illuc tendebat vlixes. Hi
ſunt in pretorijs leones. In prelijs lepores. In pacem
predam inter arma fugas. Inter victores victorias ſe
ctantur. Porro ordo militum nunc eſt ordinem nõ te-
nere. Nam cuius os maiore verborum ſpurcitia pol-
luitur: qui deteſtabilius iurat: qui minus deum timet
qui miniſtros dei vilificat: qui eccl'iam non veret: iſte
hodie in cetu militum fortior ⁊ nominatior reputatur
Et ſic patet ꝙ in eis completa eſt ꝓphetia. Eſa.xxxiiij.
Tabeſcet om̃is militia eorum: ⁊ om̃is militia eorũ de-
fluet in bello: videlicet ſicut defluit foliũ de vinea: qm̃
inebriatus eſt in celo gladius meus. Nota. B.ij.50.
¶ Hi om̃es de regula ordine ⁊ profeſſione eſſe viden- 11
tur militum crucifigentiũ chriſtum: in quorũ actu ſi-
cut quatuor inueniebãtur articuli ſuper quos ordo il-
lorum fundebatur. ¶ Quia primo illudebant ei: ⁊ mi-
lites acetum offerẽtes. Luce.xxiij. Coronam ſpineam
plectentes. Ioan.xix. ¶ Secundo ip̃m ſpoliauerunt.
Ioan.xix. Milites cum crucifixiſſent eum acceperunt
veſtimenta eius ⁊ fecerũt quatuor partes vnicuiq3 mi
liti partem. Tertio occiderunt. Nam ⁊ milites quidẽ
hec fecerunt Ioan.xix. ¶ Quarto ad ſepulchrum per
diderũt: ⁊ nunq̃3 poſtea inuenerũt: quo ꝑdito Math.
xxviij. Pecuniam copioſam dederunt militibus dicẽ-
tes. Dicite quia diſcipuli eius venerunt nocte ⁊ furati
ſunt eum nobis dormientib9: at illi accepta pecunia fe-
cerunt ſicut fuerunt edocti: ⁊ diuulgatum eſt inter iu-
deos v̉bũ iſtud vſq3 in hodiernũ. ¶ Ita p̃dictoꝝ mili 12
tũ ⁊ oĩm tyrannoꝝ ⁊ falſorũ chriſtianoꝝ ⁊ ſpecialit in
poteſtate poſitoꝝ vita ꝓ magna parte in q̃tuor p̃dict.
ꝯpẽdet ꝯditionib9. Nã p̃mo chriſto peccãdo ⁊ mẽbra
ſua ad amaritudinẽ ꝓuocando mult. modis illudũt.
¶ Secũdo ip̃m in mẽbris ſuis eis ſbiect. ſpoliãt: ꝓ q̃

nomē ⁊ penam merenť ꝑdonis. Quia ſm iura: predo vno mō dicit᷑: qui vltra ſtipēdiū ſibi taxatū q̄rit. xxiiij. q. j. militare. Job. xxiiij. Dim fecerūt deꝑdātes pupillos ⁊ vulgū pauperē ſpoliauerūt. ¶ Tertio iuramentis ſuis ⁊ alijs pctis chꝛiſtū q̄ntū in eis eſt: iterū crucifigūt ⁊ occidūt: q2 cām iterant moꝛtis eius: ſcʒ peccata ⁊ ſic xp̄ʒ in eis eſt etiā effectū iterū inferūt crucifigētes filiū dei. Heb. vj. ¶ Quarto ip̄m ita in terra ꝑdūt ꝙ nūq̄ ip̄m in celo inueniēt: q2 q̄n de bonis militib9 mūdi vel chꝛiſti. i. quibuſcūqʒ chꝛiſtianis bonis q̄ coꝛpaliter ⁊ ſpūaliter vel ſaltē ſpūaliter ꝑdictā regulaʒ. Luce iij. a Joanne baptiſta datā ⁊. xiiij. ꝯditiões ꝑtactas tenuerūt: ⁊ ꝯtra mundū carnē ⁊ diabolū foꝛtiter militauerūt: ⁊ ad capiēdā gl̄iam ⁊ patriā beatā armis virtutum ꝑſeuerāter ⁊ foꝛtiter pꝛeliauerūt: verificabit᷑ illud Eſa. xxix. Militauerūt ⁊ obſiderūt ⁊ ꝑliauerūt aduerſus eā. ¶ Tunc de malis q̄ de regula ⁊ vita ⁊ actu ſūt pꝛedictoꝝ militū crucifigentiū chꝛiſtū qui oīm ꝑdictarū. xiiij. ꝯditionū faciūt cōtrariū: ſicut inductiue patet intuenti qui hic a carne: mundo: ⁊ diabolo ducunť captiui ad culpā ⁊ illic captiui ducenť ad penā verificabit᷑ illud Naum. ij. Miles captiuus adduct9 eſt. Nota. X. j. 17. ⁊. N. iij. 15.

M.viij. **Miniſtrationū pꝛimo oſtē**dent᷑ diuiſiões. Nā diuiſiones miniſtrationū ſunt. j. Coꝛ. xij. Secūdo oſtendet᷑ q̄lis eſſe deberet intentio: tā miniſtrū inſtituentis: q̄ʒ ip̄ius inſtituti. Tertio qualis eſſe debeat miniſtri executio in miniſtrādo. Quarto q̄le ſit bene miniſtrātiū cōmodum tp̄ale: vel p̄miū eternū. Quinto oſtendet᷑ q̄lē de facto ſe oſtēdūt hꝛe intentionē: ⁊ op̄is executionē: tā inſtituētes q̄ʒ miniſtrātes. Sexto q̄ʒ magnū ſit male inſtituentiū vl' miniſtrantiū delictū. Septimo tam inſtituentiū: q̄ miniſtrantiū: q̄ʒ etiā ſub ip̄is ex afflictiōe dolentiū: audiende ſūt reſpōſiones. Octauo tā male inſtituētib9 q̄ʒ ma-

Ar. j. le miniſtrantib9 inferēda eſt pena.

j ¶ Rōne pꝛimi eſt aduertēdum ꝙ miniſtratio q̄dā eſt ſpūalis: ꝑtinens ad aīam: q̄dā eſt coꝛpalis: ad coꝛpoꝝ ⁊ rerū exterioꝝ: ſeu operū q̄ exteri9 apparēt ꝑtinēs gubernationē: p̄ma eſt ſpeculatiua: ſecūda actiua: vtraqʒ tn̄ ſi rite faciāt q̄d ad eos ꝑtinēt miniſtri chꝛiſti ſunt. ij. Coꝛ. xj. Sed q2 miniſtri diſtincte ſuas exercere nō p̄nt opatiōes: niſi diſtinctas ⁊ oꝛdinatas habeāt officinas in q̄b9 miniſtrēt: p̄mo opoꝛtet vtriſqʒ miniſtr' loca deputare oꝛdinata: ⁊ ſm locoꝝ ⁊ occupationū exigētias: opoꝛtet miniſtros deputare eiſdē. ¶ Loc9 ḡ interioꝛis ſeu ſpūalis miniſterij ip̄a eſt aīa cū officinis cameris ⁊ diuerticulis oīm virtutū: de q̄ loco ſeu habitatiōe digne p̄parata ⁊ mūde cuſtodita dicere potuit q̄ habitationē talē habuit: illud Eccle. xxiiij. In habitatiōe ſctā

2 coꝛā ip̄o miniſtraui. ¶ In habitatiōe inq̄t ſctā quā fides in ſolo aīo fundat in q̄ fundamentū aliud bonū ⁊ durabile nemo pōt ponere: virtutes edificāt: ⁊ exaltāt ⁊ ꝑ diuerſas māſiones diſtinguūt. Alia nanqʒ māſio ſeu camera q̄dāmodo eſt iuſticia: alia hūilitas: ⁊ ſic de alijs: q̄s vidēdo: ⁊ in q̄b9 habitādo: ⁊ q̄ſi ſolaciādo delectant᷑ de9 angeli ſcti: ⁊ ꝓpꝛie meditatiōes: q2 ibūt de virtute in virtutē: ſicut de camera in camerā. Scietia gūbernat: abſtinētia mūdat: ne ſit ibi fetidū vl' putridū aliq̄d ꝑ gulā vel luxuriā. Patiētia q̄etat ne a vēto agitet᷑ vel ꝓſternat᷑. Pietas ditat. Amoꝛ delectat. Charitas opit ⁊ oꝛnat: q2 charitas opit multitudinē. Tā felicē ⁊ beatā curiā: hoꝛtat᷑ Petr9 nos in aīab9 nr̄is: p̄mo oīm edificare: dicēs. ij. Pe. j. Vos aūt curā ſubinferētes miniſtrate in fide vr̄a virtutē. In virtute aūt ſcientiā. In ſciētia aūt abſtinētiā. In abſtinētia patiētiam. In patiētia pietatē. In pietate fraternitatis amoꝛem. In amoꝛe aūt fraternitatis charitatē. ¶ Et q2 edificiū 3 ſic foꝛmatū ⁊ diſtinctū: vel deſtrui poſſet ꝑ poꝛtas ſenſuū: vl' alias inſidias: vel ſaltem inutile eſſet niſi miniſtros haberet diſtinctos ⁊ oꝛdinatos ip̄m cuſtodiētes ⁊ digne in eo miniſtrātes: ad modū diuerſitatis miniſtroꝝ i curijs magnoꝝ: eſt diuerſitas miſtroꝝ oꝛdināda in iſta curia dei. Sic ḡ in curia mūdi ſunt ianitoꝛes arcētes indignos ab ingreſſu: ⁊ dignos introducētes. Ita in curia dei locū iſtoꝝ tenēt viri mūdi ⁊ deū timētes: q̄ diligētes obſeruāt ne moꝛs intret ꝑ ſenſuū feneſtras: q̄ oīa illicita ab aīa ⁊ domo dei q̄ntū p̄nt excludūt: ⁊ q̄ domū oꝛnāt vel mūdāt introducūt. De tali digno miniſtro loquit᷑ de9: in ps. c. dicēs. Ambulās ī via immaculata hic mihi miniſtrabit. ¶ Secūdo in curia 4 mūdialiū ſunt diſpēſatoꝛes bona dn̄i ſub claue cuſtodiētes: ⁊ loco ⁊ tp̄e ea diſtribuētes. Hoꝝ locū in curia dei tenē deberēt viri eccliaſtici: ⁊ ſpecialit᷑ ꝑlati q̄ ſacramēta ⁊ cetera bona: tā ſpūalia: q̄ʒ coꝛpalia diſtribuere tenēt᷑ idigētib9. j. Coꝛ. iiij. Sic nos exiſtimet hō vt miniſtros chꝛiſti: ⁊ diſpenſatoꝛes multifoꝛmis gratie dei. ¶ Sed iā q̄rit᷑ int᷑ diſpēſatoꝛes vt fidelis q̄s inueniat᷑. Ibidē ⁊ raro inuenit᷑. Et tn̄ ſicut boni ⁊ fideles miniſtri ſunt angeli: de q̄b9 in ps. c. Benedicite dn̄o oēs angeli ei9: miniſtri ei9 q̄ facit' volūtatē ei9. Ita mali ſunt demones. ¶ Iterū in caſtr' nobiliū ſunt ſpeculatoꝛes 5 q̄rū officiū ſeu miniſteriū eſt alijs doꝛmiētib9 vigilare noct' hoꝛas p̄conizare: ſomnolētes die aduenięte excitare: ad pꝛandiū familiā vocare. Hoꝝ vices gerūt pꝛedicatoꝛes in curia dei: de q̄rū nūero extitit Paul9: q̄ cū oīb9 ſeq̄cib9 ſuis exēplo paſtoꝝ. Luce. ij. habet ſup gregē dn̄i vigilare: ne ip̄is doꝛmiētib9. i. ſcandaloſe vl' negligēter agētib9: inimic9 hō ſuperſeminet zizaniā in medio tritici. ij. Thi. iiij. Tu vo vigila: in oīb9 laboꝛa: op9 fac euāgeliſte: miniſteriū tuū imple: noct' hoꝛas. i. hui9 vite bꝛeuitatē: in q̄ntū dies alteri9 ſeculi appꝛopinquat oīb9 annūciare: ⁊ doꝛmiētes in pctis excitare: dicēdo. Hoꝛa eſt iā nos de ſomno ſurgē: nox p̄ceſſit: dies aūt appꝛopinq̄bit. Exurge ḡ a moꝛtuis q̄ doꝛmis: ⁊ oēs de dei familia ad agni cenā clamoꝛe oꝛōnis: ⁊ tuba p̄dicatiōis aploꝝ q̄ illo officio ſpecialit᷑ fungebāt᷑ ſeq̄ntes exēplo dicētes. Nos vo oꝛōni ⁊ miniſterio vbi inſtātes erim9. Act'. vj. Tales multū ſunt deo accepti: ſic miniſter grat9 q̄ dānū ꝓpꝛiū negligit vl' patiēter ſuffert: ⁊ totū intellectū applicat vt dn̄i ſui faciat volūtatē ſicut tal' miniſter accept9 eſt dn̄o terreno. Ita accept9 eſt regi ſuo celeſti miniſter intelligēs. Pꝛouerbio. xiiij. ¶ Iterū nobilib9 ſūt aliq̄ deputati vt eis ſollicite ⁊ ho- 6 neſte ⁊ ſine macula ⁊ offenſione ⁊ mēſis ſeruiāt. Hoꝝ ſtatū ī curia dei. i. eccl̄ia tenēt clerici ⁊ ſacerdotes: tā religioſi q̄ʒ ſeculares ad miniſtrādū ſacr' altarib9 ſpecialit᷑ deputati: de q̄b9 Ezech. xliiij. Sacerdotes ⁊ leuite accedāt ad mēſam meā ⁊ miniſtrabūt mihi. ¶ Iteꝝ in curijs potētiū ſunt elemoſynarij. Hoꝝ locū tenent viri miſcdie: curā pauperū gerētes: ſicut Paul9 q̄ dicit Ro. xv. Nūc igit᷑ ꝓficiſcar hierl'm miniſtrare. Quod ⁊ alios ſimilit᷑ facē hoꝛtat᷑: dicēs. De miniſterio q̄d fit in ſctōs ex abundāti eſt mihi ſcribere. ¶ Sunt inſuper cubicularij: ſeu camerarij quoꝝ typum tenent pacifici in ſecreto coꝛdis: deo cubiculū p̄parātes: ⁊ varijs virtutib9 oꝛnantes. j. Paral'. vj. Cōſtituit ante arcam dn̄i de leuit'. vt miniſtrarent: ⁊ recoꝛdarent᷑ operū eius: et gloꝛificarent deū. Sic ḡ habem9 in domo dei ſpūalem edificationē cū diuiſiōib9 ſ uis: et ſpūales miniſtros in ſingulis officijs, de quib9 duob9 ſimul. Eccl'. xxiiij. In

7 habitatiõe ſancta corã ipſo miniſtraui. ¶ Miniſtri vo
ꝗ ad miſtratione͂ rerũ deputant̃ mũdialiũ: ſub diuer-
ſis dñis p tot loca ⁊ officia ſeu miniſteria: ꝗt mundus
vel mũdiales habent adminiſtratiões vel rerũ curas
ad eos ptine͂tes: ꝗ tñ oẽs ad ei⁹ cui ſeruiũt ptinere fami
liã dinoſcunt̃: qꝛ dicit lex in.ff.veteri: li.xxj.ti.j.de edi-
licio edicto.l.ediles. ꝙ familie applicatiõe oẽs ꝗ in ſer-
uitio ſunt ptinent̃: etiã liberi qui ei bona fide ſeruiunt.
¶ Miniſtrãtib⁹ vo pdicto mõ ꝗſi p ſilitudine͂ Mar-
the ⁊ marie diuiſis: hoc eſt aduertedũ: ꝙ ſicut vtraqꝫ
ſoror pdictarũ tã Maria ꝗ ſedebat ad pedes Jeſu: ꝗ̃
Martha ꝗ ſatagebat circa freque͂s miſteriũ Luc.x.ab
eccl'ia cõme͂dant̃. Jta tã pmi ꝙ ſecũdi miſtri: ſi fideles
inueniant̃: eoꝝ miniſteriũ in miſtrando Ro.xij.a deo
cõme͂dabit̃: ⁊ mercede͂ miniſterij ſui ab eo recipiet: qꝛ
oẽs iuuãt ad pſummatione͂ ſctõꝝ: in opus miſterij: in
edificatione͂ corpis chriſti: donec occurramus omnes
Eph.iiij. ¶ Jlle tñ cui⁹ miniſteriũ ſpecialiter p aĩab⁹
ordinat̃ ſaluãdis: meli⁹ eſt ſortitus miniſteriũ: quanto
et melioris teſtamẽti mediator eſt: qḋ in melioribus re-
Arti.ij. promiſſionibus ſancitum eſt. Hebre.viij.
¶ Et tñ miniſteriũ exterius cũ Martha eſt tã miſtrã-
ti: ꝗ̃ miſtrũ inſtituẽti: vtile ⁊ meritoriũ: ſic oſteſuz eſt.
8 A.j.5.⁊ deo cõme͂dabile ſi rectã habeat ex pte vtriuſqꝫ
inte͂tione͂ ⁊ debitã executione͂. Jnte͂tio vo tã inſtituẽti:
ꝗ̃ inſtituti eſſe d3et: pncipalit̃: vt reſpublica recte gu-
bernet̃ ⁊ ſaluet̃: ⁊ ſubditi reddãt ꝗ ſunt ceſaris: ceſari:
et ꝗ ſunt dei deo. ¶ Ad h̃ nos informat exe͂plũ hiſtorie
et auctoritas. ¶ Exe͂plũ em̃ in natura oñdit: ꝙ ſicut ni-
ſus oĩm me͂broꝝ te͂dit ad hoc: vt vita cõſeruet̃ corpis.
Jta niſus ⁊ inte͂tio oĩm dñoꝝ ⁊ miniſtroꝝ eſſe deberet
pſeruare re͂publicã ⁊ corpus chriſti myſticũ.i.fideles ĩ
vna pace ⁊ iuſticia. Et ſic me͂bra poti⁹ vitã: ſalute͂ ⁊ bo
nũ ſtatũ inte͂dũt totius corpis ꝗ̃ ſalute͂ ꝓpriã: ſic ptꝫ
de manu: ꝗ ꝗſi ſalutis ꝓprie oblita ſe p ſalute toti⁹ cor-
poris exponit: ictum in ſe recipiens ꝗ corpi veniebat.
Sic pdicti bonũ ſtatum cõmunitatis potius inte͂dere
deberent ꝗ̃ miniſtroꝝ pmotione͂: qꝛ bonũ vniuerſale
Exm̃ diuinius eſt ſm phm pmo ethicoꝝ. ¶ Exe͂plũ ad hoc
recitat̃ in hiſtoria ſcholaſtica: ſup actus aploꝝ: de Ti-
berio ceſare: de quo dicit Joſephus: ꝙ in oĩbus nego-
cijs ſuis moroſus erat: vñ cum ſtatuerat pcuratores ĩ
9 puincijs vix aut nunꝗ̃ eos mutabat: qḋ cum ſepius
queſitũ eſſet ab eo: quare eos nõ mutaret: reſpõdit ſe in
hoc parcere plebicule: ſcie͂tes em̃ pcuratores ſe ad mo-
dicam habituros pcuratione͂ emungunt vſqꝫ ad ſan-
guinem: ⁊ tãto dominant̃ grauius: quãto breuius. Et
Exm̃ qui recentes ſupueniũt: diſſipãt quicqḋ inueniũt. Qḋ
exemplo oſtendit cuiuſdã vulnerati: qui cum iaceret in
via: ⁊ non amoueret multitudine͂ muſcarũ a vulnere:
ſupueniens alter putabat ꝙ hoc omitteret ex imbecil-
litate: ⁊ abegit muſcas que operuerant vuln⁹ eius. Ad
que͂ ille. Male feciſti mihi: quia muſce quas amouiſti:
iam plene erant ſanguine ⁊ partius me moleſtabant:
que aũt ſupuenient rece͂tes: acrius me pungent. Sic ⁊
pcuratores vel officiales ⁊ miniſtri qnicunqꝫ recenter
10 ſubſtituti acrius in ſubditos deſeuiũt. ¶ Non g̃ ſunt
audie͂di qui dños pcurant vt miniſtros ſuos frequen
ter amoueant: ⁊ nouos ibi ponant: vt ex officio illo cũ
multis falſitatib⁹ ⁊ maledictionib⁹ promoueant̃ ⁊ di-
tentur. Nec etiã ſunt ipſi miniſtri in hoc audie͂di: qui
per ſeipſos ⁊ alios talia pcurant officia: quia ſi bonus
et oĩno fidelis eſſet: hoc raro pcuraret: qꝛ raro inuenit̃
officiũ in quo oĩno fidelis magnũ reportet cõmodum
Exm̃ Si vo paup ſit vel cupidus vel malus ⁊ falſus: ⁊ ſi h̃
pcuret: nõ eſt audiendus. ¶ Exe͂pluz ad hoc de Sci-
pione de quo referũt hiſtorie: ꝙ cum quedã regio ro-
manis rebellaret: ⁊ duo electi eſſent: vt irent pacem re-
formare. Cuz pſilium quereret a Scipione emiliano:
qui ꝓpter ſenectute͂ ad pſilium ire nõ potuit: ſi illi duo
eſſent mittendi vel nõ: reſpõdit neutrũ eſſe mittendũ:
quia vni oĩa deſunt: alteri nulla ſufficiũt: vnũ nota-
uit de nimia paupertate: aliũ de nimia cupiditate: ꝓpter
quas vterqꝫ munera reciperet ⁊ populũ grauaret: ⁊ a
vero deuiaret: ⁊ ꝓpria cõmunib⁹ anteponeret. ¶ Huic
Scipionis pſilio: auctoritas pcordat Bern̄.de pſidera
tione: li.iiij.ad Eugeniũ papam. Tales inquit quere͂-
di ſunt miniſtri ꝗ marſupia nõ exhauriãt: ſed corda re͂
ficiãt ⁊ crimina corrigãt. ¶ Et auctoritas Tullij de of-
ficijs li.iij.c.v. Vnũ inqt in oĩb⁹ debet eſſe ꝓpoſitũ
vt eadem ſit vtilitas vniuſcuiuſqꝫ ⁊ vniuerſoꝝ: quã ſi
ad ſe quiſqꝫ rapiat: oĩs humana ſocietas diſſoluitur
Sicut patet. D.xij.9. Talis g̃ ꝓprij cõmodi vel ſuorũ
pmotio longe debet eſſe a chriſtianis: ꝗs hortat̃ apl's
dicens. Jn oĩbus exhibeamus noſmeipſos: ſicut dei
miniſtros.ij. Cor.vj.
¶ Que auctoritas tertiũ introduxit articulũ: qꝛ ad hoc Arti.iij.
ꝙ in oĩb⁹ ſimus dei miniſtri: nõ ſufficit ꝙ illã inte͂-
tione͂ habeam⁹ bonã: de ꝗ in pcedenti dictũ eſt articu- 11
lo: ſed requirit̃ ꝙ executio debita fiat toti⁹ miniſterij.
Hec aũt executio tũc bene fit quãdo dñi vel eoꝝ mini-
ſtri cum humilitate ⁊ pietate ſubditos ꝗſcũqꝫ tractãt.
Ad qḋ eos monere deberent quatuor. ¶ Prima cauſa
ſeu ratio dominationis ſeu poteſtatis quã in miniſtrã
do ſup eos accipiũt. ¶ Cauſa em̃ quare hõ homini du
minat̃: ortũ habet a peccato: qꝛ ſi nunꝗ̃ fuiſſet peccatũ
nunꝗ̃ hõ hominis ſeruus fuiſſet. vñ Aug.xix.li.de ci-
uitate dei.c.xv. Nunꝗ̃ inqt in ſcripturis legim⁹ ſer-
uum anteꝗ̃ hoc vocabulo Noe iuſtus peccatum filij
indicaret Gen̄.ix.dicens. Maledict⁹ Chanaan: ſeru⁹
fratrũ ſuoꝝ erit. Hoc oſte͂dit ibide͂ Auguſtin⁹ ex cõſi-
deratione humane creatiõis: in qua homini dictũ fuit
Preſit piſcib⁹ maris: ⁊ ſit terror veſter: ac tremor ſuper
cũcta aĩmãtia. Jn ꝗ oſtendit nõ hoie͂m homi: ad dei
imagine͂ facto: ſed pecori debere dominari. Jnde pmi
patres iuſti: paſtores pecoꝝ: magis ꝗ̃ reges hominuꝫ
pſtituti ſunt Gen̄.xlvij. vt ſic inſinuaret deus: ꝗd or-
do poſtulet creaturarũ. Cũ ergo dominiũ illoꝝ: ⁊ mi-
niſteriũ regendi ortũ habeat a peccato: qḋ excogitatũ
eos hũiliare deberet ⁊ nõ eleuare: ptꝫ g̃ ꝙ de ſuperioritate
illoꝝ ſup eos ſupbe eleuari nõ deberet: exe͂plũ reſpicie͂
tes ſummi dñi ⁊ miſtri: ꝗ ait. Jn medio vrm ſum: ſic
ꝗ miſtrat Luc.xxij. ¶ Secũdo naturalis pditiõis eq̃li- 12
tas: de ꝗ Job.xxxj. Nunqḋ nõ in vtero fecit me: ꝗ ⁊ il
lũ.ſ.ſeruũ: iugiter mediata faciet nõ impare ex ſupbiã
et cupiditate: ſꝫ poti⁹ cõſule͂di ⁊ puide͂di miſeriã. Vñ
btũs Grego.moral.xxj. ſup dicta auct̃e: potẽtib⁹ inqt
viril: magna eſt hũilitat' eã oſte͂ſa: eq̃litas pſiderata cõ
ditiõis. ¶ Et ſi iſtã eq̃litate͂ pditiõis ꝗ̃tuz ad ꝓpinquã
illoꝝ pditione͂ negare voluerint: put corpis reſpiciũt
nobilitate͂: in ꝗ de ꝓpinꝗ: licet nõ a pncipio maiore͂ ꝗ̃-
dã hr̃e vident̃ nobilitat' excelle͂tiã: tñ reſpicie͂do aĩarũ
nobilitate͂: in ꝗ oẽs ad dei ſũt ſilitudine͂: ⁊ vt deo ſerui-
at: eſt ei⁹ aĩa: ⁊ ineq̃li nature dignitate creata. Si g̃ ad
inferioris pte͂ptũ eũ puocat cogitatio nobilitat' corpis
quã fortuna de ꝓpinꝗ cauſauit: eũ reuocet cõſideratio
eq̃lis nobilitatis aĩe: quã ab initio de⁹ ordinauit. Et ſi
ſeruũ ſuũ pte͂mnere vl' dure tractare voluerit: qꝛ ſeru⁹
ſuus eſt: ſeruũ ⁊ ſubditũ dei in reuere͂tia habeat: ⁊ cuꝫ
timore regat: qꝛ dei. Ergo in oĩ virtute tua dilige eũ
ꝗ te fecit: ⁊ miſtros ei⁹ ne derelinꝗs Ecci.vij. ¶ Tertio 13
fortune mutabilitas: qui em̃ nũc ſuperior eſt: cogitare

deberet mūdū maris habere ꝯſuetudinē: in quo vnda nunc ſuperior: cito erit inferior: ꝛ ecōuerſo. Ita erit de illis: vel hic vel in futuro. Ex hac ꝯſideratione Seneca quecūqꝫ ſuperiorē hortaꝭ dicēs: ep'la.xlvij. Neſcis qua etate ecuba ſeruire ceperit q̄ creſus qua Darij mater: viue ḡ cū ſeruo clemēter. ¶ Quarto ſeruitutis maioritas: quā in ſeipſis inuenire poſſunt. Vn̄ Seneca ep'la.xlvij. Seruus eſt: ꝫ forſitan liber aīo: hic ſi ſeru⁹ ſit: illi nō nocebit: oſtēde q̄s ſeru⁹ nō ſit. Alius libidini ſeruit: alius auaricie: alius ambitioni: oēs timori: nulla ſeruitus turpior q̄ voluntaria. ¶ Sed heu non obſtantibꝫ oībus iſtis motiuis: miniſtri eoꝝ depſſerūt pplm̄ Neemie.v. Nec a dn̄is de illa depſſione vel oppreſſione iuſticiā obtinere poterūt. Sed ſi eos cōqueri cōtingit: a dn̄is nihil niſi leue reſpōſuꝫ, q̄ ad ſeneſcallū mittunꝭ habent: a miniſtris vo͂ maius damnū reportant: q: ipſi audiētes q̄ de eis cōqueſti ſunt offendunꝭ et iurāt q̄ peius valebāt: q̄libet talis peccati miniſter eſt Gal'.ij. ¶ Illoꝝ vo͂ qui p̄dictis acqeſcūt motiuis: pie miniſteriū ꝛ ſuperioritatē ſuam ꝓſequēdo: magn⁹ eſt honor: ꝛ cōmodū tam in terra q̄ꝫ in celo.

Arti.iiij. ¶ Primo nāqꝫ in terra. Sicut honor eſt ſeruo: nobilē ſeq̄ dn̄m. Ita honor eſt miniſtro ſeq̄ chriſtū: eiqꝫ aſſi-

14 milari: q̄ dicit. Quicūqꝫ voluerit inꝭ vos maior fieri: erit vr̄ miniſter: fili⁹ hoīs nō venit miſtrari: ꝫ miſtrare: ꝛ dare aīam ſuā Math.xx. Si q̄s ḡ mihi miniſtrat: me ſequaꝭ Joan.xij. ¶ Secūdo in terra dat fiduciā de celo habēdo: q: ſicut q̄ arat: arat in ſpe. Ita q̄ bene miniſtrauerit: bonū ſibi gradū acq̄rit: ꝛ multā fiduciam glorie.j. Thim̄.iij. In celo vo͂ triplicē ꝯſequiꝭ honorē et vtilitatē. ¶ Primo q̄ ad locū: honoraꝭ em̄ miniſter: q̄n ad camerā vocaꝭ regis Joan.xij. Vbi ego ero: illic et miniſter me⁹ erit. ¶ Secūdo q̄ꝫtum ad cibū qui erit ipſimet deus Numeri.xviij. Preciū eſt ꝓ miniſterio q̄ ſeruitiꝭ ī tabernaculo: ꝛ nō peccabitis: egregia ꝛ pīguia reſeruātes. ¶ Tertio q̄ꝫtum ad ſeruitorē: honorat em̄ ſeruū rex q̄ ei ꝑſonaliter miſtrat. Sed ipſe de⁹ trāſiēs miniſtrabit illis Luc.xij. Sic ḡ: ſi q̄s mihi miniſtrauerit: honorificabit eū pater me⁹ Joā.xij. Sed heu non obſtantibꝫ meritis et p̄mijs cū eſſet miniſtri regni illi⁹ nō recte iudicaſtis: neqꝫ cuſtodiſtis legē iuſticie: neqꝫ ſꝫm voluntatē dei ambulaſtis Sapieñ.vj.

Arti.v. ¶ In q̄ aucte daꝭ intelligi illud qd̄ oſtēſum eſt. D.xij. 8. cū ſequētibꝫ. Et illud qd̄ q̄tidiana docet experiētia:

15 q̄ vicꝫ mala intētione miniſtros inſtituūt: plus ꝓpriā q̄ꝫ cōem intēdētes vtilitatē: q: ꝛ tales inſtituūt q̄ plus reportent: nō q̄ iuſtius regāt. Et ipſi ſic inſtituti ſcientes q̄ oportebit eos ſi ī officio remanere voluerint multa reportare: plus nitunꝭ pecunias colligere: q̄ꝫ culpas corrigere: promptioreſqꝫ ad vindictā: q̄ꝫ ad iuſticiā ſe exhibent: plus em̄ nitunꝭ cupido dn̄o ſuo q̄ꝫ deo placere: vt in oībꝫ ſe dn̄o ſuo ꝯforment: ꝛ ſic de eis verificetur illud Prouer.xxix. Princeps q̄ libēter audit verba mendacij: oēs miſtros habebit impios: q: tales habebit q̄ multa narrabūt ei: multos falſo accuſantes: ꝛ dominū ad predā ꝓuocātes: ꝛ ꝟ vt ei placeāt: quē ſciunt talia diligere. Tales ḡ in accedēdo ad miniſteriū. Primo ſimiles ſunt ſacerdotibꝫ Belis Dañ.xiiij. Qui intrabant ꝓpriū intēdentes cōmodū. ¶ Secūdo ſimiles

Exm̄ de Vulpe ſunt vulpi frandulēte q̄ ſe mortuā fabuloſe finxiſſe dr̄: vt ſup bigā piſcereꝭ: vt q̄ in biga erāt comedēt ꝛ aſportaret. Sic illi vt in officijs vel beneficijs ponanꝭ eccleſiaſticis: fictā pretēdunt humilitatē: ſe mūdo mortuos mēdaciter ſimulātes: vt vo͂ in alijs ponanꝭ mūdi miniſterijs: vulpinas exq̄runt cautelas: ꝓmittētes ſe ꝓ dn̄is vtiliter eſſe facturos: ꝫ totū vt comedant: ꝛ diuites fiant: ꝛ q̄ poterūt aſportēt. ¶ Tertio rhāno aſſimilanꝭ: q: ſicut alijs arboribꝫ fructuoſis: gubernationis lignoꝝ miniſteriū fugiētibꝫ Judic.ix. Rhānus illud gratāter admiſit: de q̄ poſtmodū ignis exiens arbores combuſſit. Ita fidelibꝫ officiarijs fugiētibꝫ ꝓpꝭ cauſas tactas. D.xij.9. Ipſi nō ſolū ſuſcipiūt: ſed ꝓcurant et emūt: vt ſint in diuerſis officijs: tam eccl'iaſticis q̄ꝫ mūdialibꝫ: qd̄ preciū datū: poſtmodū ꝓ mercedibꝫ ſoluāt meretricū ꝛ latronū: q̄s ꝓ muneribꝫ peccare pmittūt: et ſic ignis de eis exiēs: ſubditos ſpūaliter cōburit: dū eos nō corrigūt: ꝛ tpaliter dūꝫ exteriora auferūt bona: vt licētius peccent. De ſic ḡ accedentibꝫ: pōt dici illud Nūeri.iij. Qui adminiſtrādū acceſſerit morieꝭ. ¶ In 16

miniſtrādo vo͂ tales ſunt ſimiles muſtele: de q̄ dictuꝫ eſt. A.xij.50. ¶ Secūdo cani ꝓpꝭ tres ei⁹ cōditiōes: q: primo cū magno latratu venit verſus latronē: q̄ſi euꝫ deuorare vellet: q̄ pane in ore ꝓiecto tacet. Qui ſecūdo ſup oēm ignotū latrat: ip̄mqꝫ ꝓſequiꝭ. Qui tertio ad macellū vbi inuenit bonos bolos: aſſuetus: nō facilē a loco illo remoueꝭ. Sic iſti p̄mo multa minanꝭ: pecunia data: mine ceſſant. Secūdo ignotū volentē in villis: vel alijs locis inꝭ illos habitare ꝛ ꝓſpere agere: ex inuidia ꝛ auaricia pluris modis vexāt: occaſiones cōtra eū querētes. Tertio ad officia ꝛ curias aſſueti: non faciliter reuocanꝭ: quantūcūqꝫ aliūde ſatis habeāt vn̄ copioſe ꝛ quiete viuere poſſent. De q̄ nōnulli frequenter miranꝭ: dicētes. Mirū eſt q̄ talis q̄ habet ſatis vn̄ viuere de eccl'ia: vel p̄benda ſua: vel de terris: vel redditibꝫ ſuis: q̄ quietā in domo ꝓpria vitā ducere poſſet: vult ſe tali onerare officio: in q̄ tota die ꝛ nocte tot ſuſtinebit labores: anxietates ꝛ ſollicitudines: ꝛ picula corporalia ꝛ ſpūalia: ꝛ tot hoīm īcurrit odia ꝛ inimicitias quia ſiue faciant iuſticiam: ſiue non: ex alia parte inimicitias acq̄rent iniuſtoꝝ: circa quos iuſticiā exercēt. Si vo͂ iniuſticiā fecerint: maledictionē acq̄rūt dei ꝛ odiū et inimicitias ꝛ maledictiones iuſtoꝝ: quibus nocent.

¶ Sed viſo p̄dicto exemplo de cane aſſueto ad macellum: oīs iſta ceſſat admiratio: q: in tm̄ ꝑ lucra q̄ in officijs ſuis acq̄rūt: ꝛ ꝑ bonos bolos q̄s ī curijs comedūt et q: bonis ꝓprijs dum ibi ſunt parcāt. Et q: ſperāt ſe poſſe ibi amicis ſuis: maiorē locū tenere: ꝛ q: ibi in maiori ſunt honore ꝛ timore: q: alij dn̄ cum magnis ſunt eis nocere nō audent: ꝛ ꝓpter cauſas tactas. A.xv.20. ad curias: ꝛ officia alliciunꝭ: imo in illis tantū mēte ligantur: q̄ videꝭ eis q̄ q̄ſi mors eſſet recedere. Et ſi illa derelinquāt vl' amoueanꝭ: vias multiplices excogitāt redeundi. Qd̄ exēplo pꝫ illi⁹: de q̄ a fidedigno q̄ locū et ꝑſonā ſignare ſolebat: narrari ꝯſueuit: q̄ cū ꝯſciētia ductus baliuiā ſuā dimiſiſſet: ꝛ poſtmodū ſibi ꝛ vxori ſue: ſolita nō venirēt dona ꝛ exenia: ſtatū ſuū q̄ ad aīaꝫ melioratū ꝛ alleuiatū: grauiter portare ceperūt: inter ſe de iſta fortuna ꝯquerētes ꝛ finaliter cōcludētes: q̄ melius eſſet ad ſolita redire officia: qd̄ cum factuꝫ fuiſſet: vna de ipſo equitāte: horribilia ceperūt coruſcare fulgura: ſonare tonitrua: ꝛ tēpeſtates terribiles oriri: inter quas diabolus in forma ſimie: ſup equi collū ſe poſuit et ſup eū deriſorie cachinnans anglice dixit: vuelcome to vuike. vuelcome to vuike: qd̄ ſonat in patria illa: bene veneris ad baliuiā tuā: cū duplici replicatiōe: q̄ nimio terrore correptus voto facto: q̄ nunq̄ illud vl' aliud ſil'e exerceret officiū: ꝑ dei grām a beſtia illa liberabaꝭ: vtinā ſic terrerenꝭ oēs miniſtri iniquitatis vt nō vituperēꝭ miniſteriū veſtrū.ij.Cor.vj. ¶ Tertio ī mi- 18

niſtrando tales apibus inutilibꝫ: que anglice dronis: gallice bordones vocanꝭ: aſſimilanꝭ. Quia ſic apes ille amiſſis aculeis amplius vtiliter nō ſeruiūt: ſed aliarū

Exm̄ 17

ꝯſumunt labores: ſic illi amiſſo aculeo diuini ti-
moris: et penarū infernaliū. ¶ Quarto marine belue
aſſiīlanꝫ: de qua. A.xij.44. ¶ Quinto dn̄i mali cū mi-
niſtris ſuis: aīalibus cadauer mortuū circūdantibus
aſſimilanꝫ: qꝛ ſicut aīalia magna: ſicut leones: vrſi: vel
canes: primo ad cadauer illud veniētia: magna diſcer-
punt fruſta: q̇bus recedētibꝫ minora accedunt aīalia:
vt canes minores ⁊ alie beſtie: qui ꝓpter maiora prius
tangere nō audebant cadauer: poſtremo accedūt cor-
ui: miluī ⁊ alie aues: partē ſuā accipiētes: qua accepta
nihil dimittūt: nec carnē: nec neruos ſuꝑ oſſa. Ita mi-
nutus ꝓplˀs primo deuoratꝫ a magnis prelatis ⁊ dn̄is q̇
exceſſiuas ⁊ magnas petunt ⁊ leuant exactiones ⁊ tal-
liationes: ꝓ filiarū maritagio: ꝓ filioꝝ militia: ꝓ ſuꝑ-
fluis expenſis in torneamētis ⁊ hmōi: ꝓ infortunijs ⁊
equis amiſſis in bellis: ⁊ ꝓ redemptionibꝫ incarcera-
toꝝ in terris inimicoꝝ: ⁊ multꝭ alijs de cauſis. Poſtea
veniunt ſeneſcalli ⁊ baliui ⁊ grauibus ⁊ iniuſtis emē-
dis: ⁊ amerciationibꝫ eos ad opus dn̄i ⁊ muneribꝰ et
exenijs: ad opus ꝓprium vexant. Vltimo veniunt in-
feriores de familia: q̇ oīes ad munera reſpiciūt: ſicut
patet. D.xij.22. ¶ Et ſicut in terris guerrarū. Prima
turma equitū homini occurrēs: eum ſpoliat de pecu-
nia ⁊ iocalibꝫ ⁊ hmōi. Secūda nō inueniens pecuniā
aufert meliores veſtes. Tertia vͦ peditū nihil dimit-
tit: niſi vix forte vitā. Sic p̄dicti q̇ illis aſſimilanꝫ: de
quibꝫ dicitꝫ Joan. vij. Miſerunt principes ⁊ phariſei
miniſtros: vt cōprehenderēt Jeſum. Sic mittunt ad-
huc vt cōprehēdant mēbra eiꝰ. Nō de talibꝫ. A.xij.5.
19 ¶ Sexto ſtraboni aſſiīlanꝫ: qꝛ ſicut ſtrabo in fecibꝫ nu-
tritus: qn̄ in veſpere volare incipit: magnū faciēs ſo-
num: nec chriſto: nec apl'is parceret: ſi eis obuiaret: q̇n
in fronte eos percuteret. Sic nōnulli taliū miniſtroꝝ
in paupertate nati ⁊ nutriti qn̄ volare incipiūt: groſſa
reboant verba: ⁊ q̄ꝫtuꝫ ad dn̄m: cui ſe habēt ad modū
echo reſonātis: de q̊ Sapieñ.xvij. Aut reſonans de al-
tiſſimis montibꝫ echo: quicq̇d minarum vel iniuriarū
dixerit cum augmento reflectētes: qꝛ ſi ipſe dixerit vel
preceperit quēpiā eſſe excoriandū vel verberandū: ipi
iurabūt ipm̄ eſſe occidendū. Ecce echo groſſiorē faciēs
ſonū q̄ꝫ fecerit vox primo emiſſa: ⁊ q̄tum ad ſubditos
quoꝝ nulli parcūt: niſi crucē deferat agenteā: qꝛ aſpe-
rius nihil eſt humili: cū ſurgit in altū. Et talia ꝯ̄ cōſci-
entiā emittūt verba: ⁊ faciūt oꝑa: vt dn̄is placeāt: ⁊ ne
ab officijs amoueatꝫ: de q̇bus Criſoſto. in dialogo ſuo
li.iij. Qui metuunt: ne de poteſtate deponantꝫ: amarā
ſuſtinēt ſeruitutē: q̄ malis redundat īnumeris: atq̄ꝫ tā
deū q̄ꝫ hoīes frequēter coguntꝫ offendere.
Arti.vj. ¶ Que auc̄tas ſextū introducit articulū: qꝛ dn̄i dū me
tuunt ne aliquid de dn̄io ſuo amittāt: brigoſos hoīes:
20 et ſine ꝯſciētia in officijs ſuis ponūt: ꝑ q̇s a latere innu
mera fiūt mala: dū vͦ ipſi timēt ne dn̄o cupido diſpli-
ceant: ⁊ ſic officiū amittant: innumera mala cōmittūt:
vt dn̄is ſuis placeant ⁊ officiū nō amittant. ¶ Prima
ꝯſideratio cauſa eſt: quare dn̄i vento aſſimilanꝫ. Quia
ſicut ventus plumas ⁊ paleas exaltat ⁊ puluerē: q̄ cuꝫ
parū exaltauerit: cito in lutū ⁊ puteū ꝓpinquū cadunt
Ita illi ſepius malos exaltāt q̇ fiūt tanq̄ꝫ puluis an̄ fa-
ciē venti: qꝛ ad breue tp̄s exaltanꝫ ⁊ cito in lutū peccati
et in puteū cadent inferni. ¶ Secūda. i. miniſtroꝝ ꝯſi-
deratio: facit ꝙ parati ſunt ad obediendū dn̄is ſuis ꝯ̄
deū: qꝛ ſi q̇s p̄latus: clericus vel laicus noluerit tyran-
noꝝ audire p̄ces: q̄s ſcribūt ꝓ clericis ſuis ꝓmouēdis
vel ꝓ q̇buſcūq̄ꝫ alijs negocijs: q̄ cordi habēt: ſtatī ſcri-
bunt miniſtris ſuis vel amicis: vt illis noceant oībus
quibꝫ poſſunt modis. Nec hoc eſt nouū: qꝛ ſic ſcripſit
Jeſabel iudicibꝫ iſrael ꝯ̄ Naboth. iij. Reg. xxj. ſicut
ptꝫ. A.xij.45. Illi vͦ ad modū illoꝝ iudicū de iſrael:
quicq̇d iniuſte imꝑatū eſt exequuntꝫ: imo videntes do
minos ſuos ad talia inclinatos eſſe: eis dant cupidita-
tis ⁊ crudelitatꝭ ꝯſilia: vt ꝑ talia ꝯſilia prudētiores ap-
pareāt: ⁊ dn̄is acceptiores ⁊ corā deo dānabiliores fiāt
In quo multū errāt: qꝛ dn̄o ⁊ remuneratori īmortali 21
diſplicēt: vt breui ⁊ mortali remuneratori placeāt. Et
vt parū lucrenꝫ: regnū celoꝝ ⁊ vitā eternā: ⁊ aīam pro-
priā periurijs ⁊ falſitatibꝫ perdūt: q̄ plurimi illoꝝ cō-
mittūt: qꝛ vt cōiter a maioribꝫ iudicibꝫ ⁊ miſtris vſq̄ꝫ
ad minimos iurāt ſe fideliter eſſe facturos. Vn̄ ⁊ de iu-
ramēto regū imperatoꝝ ⁊ pōtificū: eſt certa iurādi for-
ma in libris ordinationū illoꝝ ordinata: de quoꝝ etiā
iudicibꝫ ⁊ iuſticiarijs certus iurādi modus emittitꝫ: in
quo inter alia ꝯtinetꝫ: ꝙ faciāt oībus tā diuitibꝫ q̄ꝫ pau
peribꝫ: qđ iuſticia req̇rit. Et ꝙ hoc nō dimittēt: amore
munere: odio vel fauore. Ne pour bon gray ne pour
malgrey: ne pour dons: ne pour ꝓmeſſes: iuſticiā īpe-
dient: vel repiterūt. i. different ꝯ̄ rōnē ⁊ leges terre. Oꝝ
etiā de nullo accipiēt ſine licentia regis niſi cibū ⁊ po-
tū ꝓ die. Vicecomites etiaꝫ ⁊ alij miniſtri regis iurati
ſunt. Quō vͦ iuramentū iſtud tenēt ſcient poſtea: qn̄
nulla erit redēptio. ¶ Ex ꝑte vͦ vtriuſq̄ꝫ tam dn̄i q̄ꝫ 22
ſerui frequēter delictū cōmittitꝫ ſimoniace: ſicut ptꝫ tā
ex his q̄ dicta ſunt. J. ix.16. q̄ꝫ ex his q̄ dicit Hoſtieñ
li.v.rub.iiij. Ne p̄lati vices ſuas ⁊c̄. Itē eſt ſecūda et
habetꝫ in ſūma cōfeſſoꝝ. ti. de ſimonia. q. vlti. ꝙ vicꝫ q̇
dat pecuniā vt in imperatorē ꝓmoueatꝫ: vel in aliquā
poteſtatē vel rectorē alicuiꝰ ciuitatis: ſimoniā cōmit-
tit: qꝛ poteſtas ſp̄ualis eſt: talis ergo tam ex ꝑte dn̄i: q̄ꝫ
ex parte ſerui ſeu miniſtri: eſt miniſtratio mortꝭ literis
deformata. ij. Coꝝ. iij.
¶ Tamē anteq̄ꝫ ad mortis illoꝝ ꝓcedatꝫ ſniām: audiē Arti.vij.
di ſunt: nō ſolū dn̄i ⁊ miniſtri iniuſti: ſꝫ etiā ꝑ eos affli-
cti: vt ex illoꝝ irrōnabili: ⁊ iſtoꝝ rōnabili reſpōſione: 23
illoꝝ iniuſticia ⁊ iſtoꝝ iuſticia clarius pateat vexatio.
Dn̄i vͦ p̄mo rn̄dent dicētes: ꝙ bona intētiōe miſtros
inſtituūt: q̇bus ⁊ p̄cipiūt ⁊ iurare faciūt: ꝙ iuſticiā in
oībus teneāt: ſꝫ tn̄ in rei veritate h̄ precipiēdo nōnulli
illoꝝ ſiles ſunt cuidā hoī duro: de q̊ dī ꝙ miniſtrū ha- Exm̄
buit nomīe fauel: cui frequēter p̄cepit ꝙ cibū vel potū
portaret ampliorē: qđ tn̄ ipe ſꝑ facere diſſimulabat: cū
ſemꝑ rn̄deret ſe libenter h̄ facere. Cui cū quidā diceret
ꝙ fauel malus eſſet miniſter: qꝛ nō fecit qđ ei dixit: re-
ſpōdit: bn̄dictus ſit fauel: qꝛ licet nō faciat qđ dico: fa-
cit tn̄ qđ volo. Itā nōnulli dn̄oꝝ miſtros inſtituētes:
p̄cipiūt ꝙ iuſte faciāt qđ ⁊ ꝓmittūt ſe eſſe facturos: qđ
tn̄ ſi nō fecerint: faciunt qđ volunt: ſꝫ nō qđ dicūt: ſicut
manifeſte oſtēſum eſt. A.xij.44. ¶ Et h̄ nō ſolū in vo Exm̄
luntate retinēt: ſꝫ etiā qn̄q̄ꝫ vͦbis manifeſtāt: ſicut ptꝫ ꝑ
exēplū illiꝰ q̇ quendā reꝑhēdit ꝯſtabulariū: quē ſb̄ eo
habebat de h̄ ꝙ nimis benigne quendā tractabat īcar-
ceratū: cui ille: debuiſſe eū ꝑmiſiſſe mori. Cui ille galli
ce rn̄dit. home de loy. de ꝯſcienꝫ ⁊ coneſtable de piete:
nunq̄ꝫ faciēt bonū factū: q̊ verbo volūtatē ſuā oſtēdit
quales ſine ꝯſcientia ⁊ pietate hr̄e cupiebat miniſtros.
¶ Secn̄do ſe excuſant dicentes: q̄ꝫ multos inſtituūt ⁊ 24
ordināt: tam in officijs eccl'iaſticis q̄ꝫ ſecul'aribꝫ: aliorū
et maioꝝ ad h̄ inducti p̄cibꝫ: q̇bꝫ licet ꝓ īdignis reſiſte
re nō audēt vel nō decet: q̇ tn̄ circa tales p̄ces: potiꝰ dei
honorē ⁊ ꝓpli vtilitatē ⁊ aīarū ſalutē reſpicere deberēt
q̄ꝫ rogantiū volūtatē. Et rn̄dere ſicut rn̄diſſe dī q̇dam Exm̄
ep̄s: cuidā ꝓ leui ꝑſona petenti ꝙ in eccl'ia ſua ꝓmoue
ret eū. Si inq̇t a te peterem ꝙ feſtucā in caſtro tuo ꝓ
colūna poneres in h̄ me nō audires. Cum ḡ eccl'ia ſit

caſtrũ dei: nõ debeo in eo feſtucã vel calamũ fragilem ponere ſpũaliter: q2 magis cauẽda eſt ⁊ plangẽda ruina eccl'ie ꝗ̃ caſtri materialis: quã tñ deſtruũt: q̃ indignos in illa: vl' in q̃cũq3 alia collocãt cõmunitate. In quoꝝ collatiõe verificat̃ illud Eſa. xlix. Venerũt ſtructores tui deſtruẽtes te. Cuius deſtructiõis fact⁹ ſum ego miniſter Eph. iij. põt dicere ille ꝑ quẽ talis in mi-
25 niſterio ꝓfert̃ vel ordinat̃. ¶ Miniſtri v̓o ſe excuſant primo dicẽtes: ꝙ mãdata dñoꝝ ſuoꝝ exequunt̃: ⁊ illis eos parere oportet: vñ ⁊ dicunt habeo cõmiſſionẽ dñi: ad h̓ faciẽdũ: facias partẽ tuã erga dñm: ⁊ ego ceſſabo Sed reuera ſi iſta ſufficiat excuſatio: latrones obedientes ꝓpoſito illoꝝ: ⁊ ſpiculator de mãdato Herodis amputans caput Joãnis baptiſte: ⁊ aſſantes ſctm̃ Laurentiũ de mãdato Decij imꝑatoris: ⁊ torquẽtes quoſcũq3 martyres: poſtremo etiã ipſi principũ miniſtri: et phariſeoꝝ: q̃s miſerunt Joan. vij. vt compꝛehenderent Jeſum excuſant̃: ſi iſti ꝓdicti ſint imunes a culpa: mãdatis ſupioꝝ: obediẽdo crudelib9. Et iſti moderni miniſtri tyrãnoꝝ: q̃ illoꝝ ꝯ deũ ⁊ eccl'ie libertates obediunt ꝓceptis: attachiãdo icarcerãdo aĩalia eccl'ie: ⁊ pauperũ: et eccl'ie ſubditoꝝ ⁊ viroꝝ eccl'iaſticoꝝ arreſtãdo et verberãdo: ⁊ bona pauperũ capiẽdo: ſub emptiõis titulo: ⁊ nihil ſoluẽdo: ⁊ multa alia crudelia exercẽdo: ſunt etiã immunes a culpa: q2 talia habẽt in mãdatis. Sed videãt: ſi ꝓdictos tortores excuſare ſufficiẽter nõ poterũt: nec etiã ſeipſos ꝑ cõſequẽs a pctõ excuſare nõ poterũt corã deo: q2 nec h̓ rõnabiliter pñt corã mũdo.
26 ¶ Sed dicẽt: nullus de modernis hoĩb9: ꝓdictis ſctis compari põt: ⁊ ideo nec iniuſte affligẽtes: etiã ſi ꝯcedatur ꝙ iniuſte affligant̃: in culpa tortorib9 illis equari põt. Et ꝓterea illi manifeſte ⁊ aperte: malũ opati ſunt: nos v̓o credim⁹: nos iuſte facere: q2 nõ habemus dñi nr̃i diſcutere ꝯſiliũ: ſ3 debem⁹ ſupponere ꝙ ex q̃ de ꝯſilio dñi ſit ⁊ ꝓceptũ eſt: ꝙ iuſtũ eſt. ¶ Qtuz ad pmũ: licet culpã negent eſſe equalẽ: nõ tñ negare poterũt: q̃n vtraq3 ſit magna. Et q̃d valet ꝙ illi graui⁹: ⁊ iſti leui⁹ peccauerũt: dũmodo oẽs mortaliter peccẽt: ſufficiat eis ꝙ vadant ad infernũ: ⁊ ꝓterea licet in h̓ culpa primoꝝ tortoꝝ ſit aggrauata ꝙ illi afflicti ab eis: erãt ſanctiores. Iſtoꝝ tñ multa alia aggrauãt delictũ. ¶ Primo q2 iſti ſunt chꝛiſtiani: illi fuerunt ſaraceni vel iudei et delictũ chꝛiſtiani ꝯ chꝛiſtianũ: grauius eſt. ¶ Secũdo q2 nũc ſunt plures excõmunicatiõis ſentẽtie late: ꝯ tales: ꝙ̃ tunc: in quas incidũt iſti. ¶ Tertio q2 iſti ſurgunt ꝯtra matrẽ ſuã eccl'iam: cuius filij facti fuerũt in baptiſmo: q̃d ipſi nõ fecerũt: q2 nõ fuerũt filij eccleſie. ¶ Qtuz ad ſecũdũ: ꝙ dicũt: q̃d illi apertũ fecerũt malum: rñdet̃: ꝙ iſtud ꝙ ipſi fecerũt: nõ videbat̃ illis malum eſſe q̃d fecerũt: ſicut nec videt̃ iſtis: imo ipſi crediderũt bene facere: q2 tp̃s illud aduenerat: de q̃ predixit ſaluator Joan. xvj. Oĩs q̃ interficit vos: arbitret̃ ſe obſequiũ ꝓſtare deo. Et ſicut iſti dicũt: ꝙ diſcutere dñi ꝯſiliũ nõ ꝓtinet ad eos: ita dicere potuerũt illi. Sicut g̃ illi per malã eſtimationẽ ſuã: non excuſant̃: ita nec iſti.
27 ¶ In hoc caſu eſſet faciẽdũ: ſicut fecit quidã q̃ de iuſſu
Exm̃ cuiuſdã regis q̃ lr̃as ei direxit: vt viſis lr̃is caput cuiuſdã nobilis quẽ in carcere habebat amputaret: q̃ anteꝙ̃ obedire vellet: regẽ adijt. Rex v̓o aliter informat⁹ ſententiã reuocauit. Et miniſter inobediẽs: plurimũ in h̓ ei placuit: ꝙ iuſſum ſuum feſtinatũ non impleuerat. ¶ Ad ꝓpoſitũ eſt etiã q̃d recitat̃ in hiſtoria ſcholaſtica
Exm̃ ſup act⁹ apl'oꝝ: quõ Gaius imꝑator mãdauit Petronio ꝓſidi ſyrie: ꝙ ſtatuã ſuã poneret in tẽplo in hierl'm: et iudeos cogeret: vt ſtatuã illã adoraret: quã fere oẽs gentiles q̃ videtes: ꝙ grauem ꝑ hoc icurreret Gaius iacturã: quia iudei potius morerent̃: ⁊ terrã incultam dimitterẽt: ⁊ ſic tributa ceſſarẽt: miſit epl'am Gaio per viros honoratos vt deſiſteret ab hoc mandato. ¶ Ita moderni facere deberent miniſtri: q2 dñi ſui in multis errare pñt: vl' nimis ꝓcipitãter mãdare: ⁊ maxime vbi mãdat̃ ad patriã diſtantẽ: ꝓpter quã diſtantiã de illo q̃d mandat̃ min⁹ plene informant̃. Miniſtri g̃ qui in patria illa morant̃: ⁊ plenius de ſpũali ⁊ corꝑali informant̃ periculo ⁊ v̓itate: anteꝙ̃ in talib9 obedirẽt: dñm et ꝯſiliũ ſuũ pleni⁹ informare deberẽt. Et ſi ſic informati a malo ꝓpoſito deſiſtere nollent: deberẽt ab eis recedere: ⁊ potius deo ꝙ̃ hoĩb9 obedire: vt de eis veracit̃ impleret̃ illud. j. Cor. iiij. Sic nos exiſtimet hõ vt mi-
niſtros chꝛiſti. ¶ Secũdo excuſant ſe miniſtri dicẽtes. 28
Si ego nõ eſſem: alius eſſet q̃ officiũ illud faceret. Quibus rñdet̃: ꝙ ſint in illis officijs cũ fidelitate dñi celeſtis ⁊ terreni: cũ benedictiõe dei ⁊ nõ aliter. Sed dicũt nõ poſſum⁹: vel q2 nõ eſt certũ annexũ: de quo viuere poſſim⁹: ⁊ ꝓpter potẽtes: ⁊ quãdoq3 amore: qñq3 timore: qñq3 cupiditate: a fidelitate nos deuiare oportet. Ergo officiũ dimittant ⁊ alij illud occupent: q2 meli⁹ eſt illis ꝙ alij ſint fures ⁊ periuri ⁊ dãnati: ꝙ̃ illi. Nec valet corã deo dicere: ſi ego nõ fuiſſem furat⁹ rem illã: alius hoc feciſſet. Judex eñ terrenus in hoc eũ excuſa-
tũ nõ h̓ret. ¶ Sed aliud cogitant: licet hoc ore nõ dicãt 29
ꝙ vic3 nullus ita fideliter: nec ita bene illud faceret: ſic ipſi faciũt: ⁊ talis cogitatio multoꝝ inaniter eleuat corda: tam ꝓlatoꝝ ꝙ̃ clericoꝝ: ⁊ quorũcũq3 viroꝝ in officijs vel artibus: ſciẽtijs ſue: q2 videt̃ eis ꝙ nullus ita bene faceret vel faciat ipſis amotis: ſicut ipſi faciũt: q̃rũ3 cogitatio ſil'is eſt imaginationi cuiuſdã frenetici. De q̃
hiſtorie referũt: ꝙ ſub diuo ſtans: man⁹ ſuas cõtinue Exm̃
verſus celum tenuit erectas: aſſerẽs ſe celũ ſupportare manib9. Nec voluit ad horã manus deponere vel deprimere: ſaltẽ vt comederet affirmãs ꝙ ſi parũ manus deprimeret: celũ ſtatim caderet: ⁊ mundus deſtrueret̃: q2 nullus alius aptus eſſet: illud iterũ ſupportare. Illi v̓o q̃ curã eius gerebant facta columna ibi: ipm informauerũt ꝙ ipſa iterũ illud ſupportaret: ⁊ ſic ipo abductu: celũ nõ minus ſtetit ꝙ̃ prius. Sic nõnulli credũt ſe in tñ aptos eſſe in his in q̃b9 poſiti ſunt officijs vel actibus ꝙ totũ opus ⁊ vtilitas in eis depẽdeat: ⁊ ſine illis nihil valeat: q2 nullos ꝓ talib9 ita ſufficiẽtes eſtimant: ſicut ipſi ſunt: ſed ipſis amotis ꝑ illos quib9 intereſt: vel vi ſubtractis vl' mortuis: ⁊ alia colũna. i. vtili pſona loco illoꝝ poſita: nõ plus caderet domus vel opus ꝙ̃ ante: imo melius forte ſtaret: q2 loco talis elati: ſubſtitutus eſt Tychicus chariſſim⁹ frater meus: et fidelis miniſter Eph. vj. ¶ Nota ſimile exemplũ. C. xij. 5. De excuſationib9 ⁊ reſpõſionib9 nõ valentibus et ꝯſimilibus caſibus: tam dñoꝝ ꝙ̃ miniſtroꝝ. Nota F. iij. arti. viij. ꝑ totũ. Et. J. ix. 33. Et. J. xij. 24. Contra excuſationẽ dñoꝝ. Nota. C. xj. arti. vlti. per totũ.
Et cõtra allegationẽ miniſtroꝝ. D. xij. 8. ¶ Tertio au- 30
diende ſunt ſimpliciũ: ⁊ a ꝓdictis dñis ⁊ miniſtris afflictoꝝ reſpõſiones: quõ ꝯſciẽtia bona ⁊ ſecura verbis illoꝝ elatis reſpõdere poterũt. Pro quo eſt aduertendũ ꝙ nõnulli diuitijs vel officijs exaltati: ceteros inferiores verbis ⁊ factis: quib9 poſſunt ꝯtemnũt: de ſtatu Exm̃
ſuo nimis gloriantes ⁊ inaniter iactãtes. Vnde eſt de illis ꝯtemptoribus ⁊ iſtis vilipenſis: ſicut ſm̃ fabulas Eſopi: fuit quondã de muſca ⁊ formica: inter q̃s ſcribit quandã fuiſſe diſputationẽ: in qua muſca formicã cõtempſit: dicens. Tu miſer torpes in imis: ego volo in altũ ſicut nobilis auis: dat tibi foſſa domũ: nobilis aula mihi: delicie tue grana ⁊ aqua: mihi regia mẽſa:

et meruin bibo de auro: tu ſugis lignū: premis terrā:
ego regia certa ede: cibo potu thalamis cum regibus
vtor. Reſpōdit formica. Sunt mihi pauca ſatis: ſunt
tibi multa parum: pax ⁊ leticia me mellit: te triſticia ⁊
timor toxicat: plus mihi grana placent: ꝗꝫ tibi regis
opes. Ego de labore: tu de furto viuis. Mundo farre
fruor: tu fedas om̄ia tactu. Cuꝫ nulli noceam: cuilibet
vel vna ipſa noces. Eſt mea parcendi ſpeculū: tua vita
nocendi. Sunt mea que carpo: non tua: ſed rapta vo⸗
ras. Vt comedas viuis: comedo ne viuere ceſſem. Fre
quenter flabello percuteris: ſi cetera euadis: non tibi
parcit hyems. Recte ſicut iſta formica rationabiliter
ſcribiť reſpondiſſe illi muſce. Ita per om̄ia reſpondere
poſſent ſimplices: qui de paruo ⁊ fideli ſtatu ſuo ꝯten⸗
tanť: illis qui ꝓpter dominiū vel officium: quibus ma
le vtunť: vel ꝓpter maliciam honoranť ⁊ magnum te⸗
nent locum: in quo fideles cōtemnūt: qꝛ eadem ſubeſt
31 materie veritas: ſicut inductiue in omnibus punctis:
patet intuenti. ¶ Iterū eis reſpōdere poterint: ſicut in
Exm̄ eiſdē fabulis legiť murem Siluestrē reſpōdiſſe: muri
villano ſorori ſue. Villanus nāqꝫ fingitur viſitaſſe ⁊
queſiuiſſe a campeſtri: quid comederet ⁊ biberet: ⁊ vbi
cubaret: qui r̄ndit: ꝙ fabe ⁊ hmōi dura: eius erant ci⸗
bus: ⁊ aqua potus: ⁊ foſſa ſeu foramen terre lectus: ⁊
hec om̄ia ei oſtendit: Alius vͦ dixit: cibū ſuū eſſe panē
albiſſimū ⁊ optima queqꝫ: q̄ in cellario vel lardario re
gis ⁊ dñoꝝ: inueniebanť ꝓ cibo ſuo ⁊ potu parata eſſe
aſſerebat: dñoꝝ etiā lectis ad libitum vtebať: qua nobi
litate expoſita campeſtrē cōtempſit quaſi inſciū: ꝙ ad
cōſimilia habenda ad villam nō veniret: vnde ipſum
inuitabat: vt ſecum veniens eius experireť delicias et
nobilitates. Simul ergo cellariū cuiuſdā diuitis intrā
tibus: ⁊ delicata ibi inuenta comedētibꝰ: vtputa caſeū
et hmōi: cōtigit diſpēſatorē ſepius intrare: ad cuiꝰ in⸗
troitū timore magno ꝑterriti foramina petebant: cibo
derelicto: ⁊ nō ſolum tali terrebanť aduentu: ſed etiam
inſtrumenta ad mures capiēdos forte ex om̄i parte pa
rabanť: vt ſe de illis vindicaret qui cibum ſuū ꝯſum⸗
pſerant. Campeſtris ergo tantā videns inq̄etationē:
ꝙ pacifice comedere non poterant: ex om̄i inſuꝑ parte
timores perpendens inſidiarū ⁊ culparū periculū: qꝛ
de alienis vixit: alteri valefaciens dixit. Rodere malo
fabam ꝗꝫ culpe perpete rodi. Fellitūqꝫ metu non puto
dulce bonū. Malo fabam rodere liber ⁊ letari: ꝗ̄ deli⸗
tijs affluere ſeruus ⁊ triſtari. Sic om̄o qñ fideles ſim⸗
plices vident pctōres ⁊ abundātes in ſeculo obtinere:
et iactare diuitias ⁊ victus ⁊ veſtitus: delitias ⁊ domo
rum ⁊ equoꝝ nobilitatē: q̄ om̄ia vel ex magna parte ex
mala habēt acquiſitiōe cū aīarū periculo ⁊ ꝯſcientiarū
timore: quibꝰ melius eſſet fabam comedere ⁊ aquā bi⸗
bere cum cōſciētie leticia ⁊ ſecuritate: dicant in cordibꝰ
cum mure campeſtri: malo meā ruralē paupꝑtatē: cum
ſecuritate ⁊ leticia: ꝗꝫ ſplendidas epulas illas: ⁊ veſtes
cum remorſu cōſcientie: ⁊ cum tot hominū ⁊ demonū
inſidijs: ⁊ penarū infernaliū timore: ſciens: qm̄ melior
eſt buccella panis cuꝫ gaudio: ꝗꝫ domꝰ plena diuitijs
cum iurgio. ſ. ꝯſciētie Prouer. xvij. Qñ etiā fideles ho
mines ad officia vel facta: in quibꝰ lucra eis ꝓmittunť
que cum ſecuritate cōſciētie lucrari nō poſſunt p̄dicto
32 Exm̄ de Lupo et Cane modo īuitātibꝰ reſpōdere deberēt. ¶ Tertio eis reſpō
dere poterūt: ſicut ſm̄ fabulas: lupus macilētus ⁊ fa⸗
melicus reſpōdit cani pingui. Fingiť nanqꝫ: ꝙ lupus
talis cani p̄dicto obuians: q̄ſiuit: vbi ⁊ quō tm̄ habe⸗
ret cibum: de quo tam pinguis eſſet. Cui ille: ſeruio ho
mini qui mihi ſatis dat. Cui lupus: ergo vadā ego te⸗
cum: vt ei etiam ſeruiam: ⁊ cōſimilibus fruar delitijs.

Cum vͦ ſimul in tali erant propoſito: cōtigit lupum
canis collum reſpicere depilatū: qui cauſam illius for⸗
tune queſiuit. Cui canis: de die cathena ligatus ſuꝫ: q̄
collum meū modo quo vides: male ſtringit ⁊ tractat.
Cui lupus valefaciens: ⁊ ad nemus rediens: aiebat.
malo eſſe macer cum libertate: ꝗꝫ pinguis cum ſeruitu
te. Reddit lupus verba: non eſt mihi copia tanti. Qꝛ
fieri ſeruus ventris amore velim. Ditior eſt liber men
dicus: diuite ſeruo. Ita potius eligere debet quis: vt li
beram ⁊ nudam habeat cōſcientiā cum paupꝑtate ⁊ fa⸗
me ⁊ ſiti ⁊ nuditate: ꝗꝫ om̄ibus diuitijs: delitijs ⁊ ho⸗
noribus abundare: cum ſeruitute peccati ⁊ diaboli. Et
ad iſtū intellectū pōt intelligi illud Eccꝭ. vij. Melius
eſt ire ad domuꝫ luctus: ꝗꝫ ad domū cōuiuij. Domus
nāqꝫ paupertatis eſt: quaſi domus luctus: ad quā ta⸗
men libentius vadit: qui videt mūdialiter ꝯuerſantes
in anime virtutibus denudatos: ſicut p̄dictus canis:
fingiť in collo fuiſſe nudatꝰ. Nota materias his ſiľes.
A. xxv. 33. et. D. xij. 34. ¶ Quarto ipſis ſic exaltatis: 33
de exaltatione ſua gloriantibꝰ ⁊ alijs minantibꝰ vel eo⸗
rum amicis felicitatē illoꝝ narrantibꝰ: quomō videli⸗
cet tam diuites facti ſunt quō etiam cum potentibus
et nobilibus: tantā inuenerūt grām: ꝙ ad coꝝ quoti⸗
die vocanť conſilia: ꝙ etiā ſunt optime cum eis: ⁊ mul
tū honorati: ⁊ in magnis officijs poſiti: ⁊ magnis mu⸗
neribus dotati. Reſpōdere poterūt qui audiunt: ſicut
reſpōdiſſe fingitur quidā: cuidam admiranti ſingula⸗ Exm̄
rem cuiuſdā canis ꝓrogatiuā ⁊ nobilitatē ſingularem
quia ipſum ſolum in tota villa vidit nolam ad collum
portare. Cui alius qui cauſam ſciuit quare nola collo
eius appendebať: reſpōdit dicens: non ꝓpter eius bo⸗
nitatem: ſed ꝓpter eius maliciā: illam obtinet excellen
tiam. Fingiť nāqꝫ fuiſſe ita malicioſus: ꝙ ſuꝑ hoīes ſi⸗
lenter inſiliens: ipſos ledere ſolebat: cui nolam appen⸗
debant: vt homines audiētes nole ſonitū: ſe ab illo cu⸗
ſtodirent. Pro tāto ergo exemplū eſt ad ꝓpoſitū: quia
ſicut ipſe illam vltra alios canes obtinuit excellentiaꝫ
ꝓpter ſuam potius maliciā ꝗꝫ bonitatē. Ita p̄dicti oīa
pretacta dona ⁊ grās ⁊ officia ⁊ dñoꝝ amicitias: vt fre
quenter potius ꝓpter falſitatē obtinent: quia videlicet
ſciunt ipſos reuolutores eſſe: ⁊ barecatores ⁊ per fas ⁊
nephas lucratiuos: qua ꝓpter fidelitatē ⁊ ſolidam ve⸗
ritatem. De quibꝰ dum a dñis ſuis: iuſti eſſe aſſerunť:
et ipſi etiam verbis iuſticie: om̄ia falſa facta ſua colant
pulcherrime p̄dixit apoſtolus dicens. Transfigurenť
miniſtri eius: ſicut miniſtri iuſticie. ij. Coꝝ. xj.
¶ Ex quibus tm̄: qꝛ iuſti nō ſunt vt apparent magnuꝫ Arti. viij.
ex eorū iniuſticia cōſequunť damnū: tam ipſi domini
qui tales diligunt ⁊ inſtituūt ⁊ nō corrigunt: nec ad⸗ 34
monent: ꝗꝫ etiam ipſi miniſtri: nec nō ⁊ qui ꝓ eis ro⸗
gant vel eos ſupportant: ꝗ̄ etiā eoꝝ officijs ſeu miniſte
rijs ſubiecti. ¶ Primo nāqꝫ domini ex taliū miniſtro⸗
rum falſitate damna incurrūt tꝑalia ⁊ eterna. De tem
porali patet: tum quia cupidi cum ſint ⁊ falſi: a domi⸗
nis capiūt quicq̇d capere poſſunt. Ab inimicis vͦ do
mini quicq̇d clam capere poſſunt. A ſubditis vͦ dñi:
quicquid extorquere poſſunt: dumqꝫ iſtarū ſint condi
tionum: inimicos domini vel cōtra eum delinquētes:
euadere permittūt impunitos: ⁊ iuſtas emendas eos
amittere faciūt: dicūt nāqꝫ eis delinquētes: ſis bonus
ſocius ⁊ nō loquaris amplius: ⁊ habeas iſtud: de cuiꝰ
receptione: ſi credat ſe poſſe latere: illud recipit: et iu⸗
ſticiā facere diſſimulant: ⁊ ſic munera recipiūt in dam
nū dñi: nō dātes vͦ in ſpūale dñi damnū ⁊ etiā tꝑale:
dum ſubditos ſuos depauperāt: ⁊ vltra iuſticie debi⸗
tum puniēt: ⁊ dñm inſuꝑ vtroqꝫ modo damnificant:

dum eum male cõtra aliquē quē ex odio: vel cupidita-
te accuſant ꝓuocant dicentes: talis fecit ſic cõtra dn̄m
tuū: vel ſic te ↄtempſit: vel ſic dixit de te p̄tendētes: q̄ſi
totū faciāt: vt honoꝛ vel dominiū domini cuſtodiaṫ: ⁊
tamē in rei veritate totū dicunt ⁊ faciunt: vt per dn̄m
de illo vindicenṫ. ¶ Talibus ergo miniſtris vl' patrie
reuolutoꝛibꝫ: nõ eſt faciliter credendū: q2 ſi eis faciliter
credatur: dn̄m ſuum ponūt in vno toyl ⁊ placito: vbi
expendet .xl. libꝛas: ⁊ nõ lucrabiṫ .x. denarios: vbi ipſe
ſemꝑ perdet ⁊ ipſi lucrabunṫ: vbi dn̄s erit ſemꝑ in eo-
rum domigerio: quaſi eis ſemꝑ indigens. Iſtas nāq̄
videntes foꝛtunas: ad domini vocati conſiliū: ⁊ quid
in tali caſu facere debeant: requiſiti dicunt: cuſtodi do-
minū tuum ⁊ honoꝛē tuū: ⁊ ſic agas cõtra eum: vident
eñ ꝙ ex tali bꝛiga illoꝝ ſurgunt ex vtraq̄ parte lucra
quia dn̄i videntes ſe illoꝝ indigere conſilio ⁊ auxilio:
amplioꝛa dant feuda ⁊ munera ⁊ feſta. Et ꝙ hāc q̄tū
Exm̄ ad dominū habeant intentionē: vno patet exemplo: de
quodā qui dixit: nuper de quodā dn̄o a quo robas ac-
cepit: niſi dn̄s noſter habeat facere non cognoſcet vici-
35 nos ſuos. ¶ Ex parte etiā alia illis accreſcūt munera:
vt clanculo aduerſarioꝝ gerant negocia: ⁊ ideo dn̄os
ſuos in tribulatione ⁊ placito tenent ⁊ placitare faciūt:
vt ipſi habeant lucrū et dn̄s damnū. Sed heu in hoc
caſu de q̄ dolendū eſt: nõ eſt damnū dominoꝛū nimis
faciliter credentiū: vel malis miniſtris adherentiū: ſi-
cut eſſe deberet: ſed perditio erit pauperum tenentiū:
quia tentenes in alioꝛum venientes dominiū: ſtatim
atachiabunṫ ⁊ ſpoliabunṫ: dn̄i v̄o nõ minus comedēt
36 vel doꝛmiēt. ¶ Dn̄s g̊ pꝛudens tales nõ habebit mi-
niſtros: nec alicui officium vendet: q2 cõmuniter nulli
emunt niſi mali. Sicut ex reſpõſione ſancti Thome de
aquino: ptꝫ in quadā ep̄la ad ducīſſam Lothoꝛingie:
a quo requiſitus erat: ſi baliuis ⁊ officiarijs poſſit offi-
cia vendere: cui reſpõdit dicēs: talis venditio expediēs
eſſe nõ videṫ. Pꝛimo q2 frequēter ↄtingit ꝙ illi q̄ eſſent
magis idonei ad hm̄oi officia exercenda: ſunt pauꝑes:
vt officiū emere nõ poſſunt. Si etiā diuites ſint illi qui
melioꝛes ſunt: hm̄oi officiū nõ ambiūt nec inhiant ad
lucra ex officio adquirēda. Si g̊ officia veſtra vēditis
vt plurimū: illi officia veſtra ſuſcipiēt: q̄ ſunt peioꝛes:
ambicioſi: ⁊ pecunie amatoꝛes ⁊ ſubditos veſtros op-
pꝛimentes: veſtra cõmoda etiā ita fideliter nõ ꝓcurāt:
Unde magis expediens videṫ: vt bonos hoīes ⁊ ido-
neos: ad officia veſtra eligatis: quos etiā inuitos: ſi ne-
ceſſe fuerit ad ſuſcipiēda: veſtra officia compellatis: q2
per eoꝝ bonitatē ⁊ induſtriā: magis accreſcet vobis: ⁊
ſubditis veſtris cõmodum: q̄ꝫ de p̄dicta officioꝝ ven-
ditione adquirere valeatis. Et hoc ↄſiliū dedit Moyſi
Jetro: ſicut patꝫ. A. xxvij. 58. Pꝛouide inquit tibi vi-
ros ⁊c̄. Si v̄o pꝛincipijs non obſteṫ quin malos ſaltē
habeat miniſtros ⁊ bꝛigoſos: nõ eis faciliter adq̄eſcat:
vt placitare ↄtra quemq̄ incipiant: ſed parte amicabi-
liter vocata ⁊ audita: ſi ſe iuſtificare poterit de impoſi-
tis: bene quidē: ſi v̄o ſe iuſtificare nõ poterit: amicabi-
liter citius ⁊ meliꝰ: ⁊ cū minoꝛi damno coꝛpoꝝ et rerū
facient finē: q̄ꝫ cum placito ⁊ rigoꝛe: ⁊ cū maioꝛi quiete
coꝛpoꝝ ⁊ amoꝛe coꝛdiū: nec eſt ſubito ↄtra aliquē ꝓce-
dendū. Et iuſte quidē modis p̄dictis dn̄i ꝑ malos dā-
nificanṫ miniſtros: qui gladiū fatuis tradunt. Et quia
ſicut p̄dictū eſt ad modū venti puluerē in altū eleuāt:
puluis v̄o in altū eleuatus: qn̄q̄ ad oculos reflectitur
eleuātis. Sic ⁊c̄. Nec etiā de malis factis excuſanṫ mi
niſtroꝝ: quin de eis coꝛā deo reſpõdere teneanṫ. Et ſic
etiā damnū in alio ſeculo repoꝛtent ſp̄uale: ſicut patet
Exm̄ A. xij. 44. ¶ Idem etiā exemplo patet de cane ducēte

cecum in lutū: ꝓ pane ſibi in luto ꝓiecto. Sic iſti ꝓ lu-
cro ſuo: dn̄m ſuū ad lutū ducūt peccati: ⁊ pene typū et
vitam ſequētes Jude: qui ꝓ lucro ſuo dn̄m ſuū vendi
dit. Ita q̄libet p̄dictoꝝ: q̄ ſoꝛtitus eſt ſoꝛtem miniſterij
huius Act. j. Nota de hoc. F. iij. 33. ¶ Ipſis etiā mi- 37
niſtris damnū imminet: tam tꝑale q̄ꝫ eternū. ¶ Tꝑale
frequēter experimēto: patet quo doceṫ: ꝙ miniſtri ma-
loꝝ dn̄oꝝ ſunt ſicut cochlear panis: ⁊ ſicut beſtie rapa
ces: que leonē ſequunṫ ad p̄dam: ⁊ ſicut aues q̄ aquilā
ſequunṫ dum aues venaṫ. Pꝛimū patꝫ in facto viroꝝ
ſimpliciū: qui qn̄q̄ pulmentū ſuū: fabas videlicet vel
piſa comedūt ⁊ oꝛi cum cochleari applicant paneo: q̄-
bus comeſtis: vltimo etiā ipſuꝫ deuoꝛat cochlear. Ita
p̄dicti dn̄i cū tali miniſtro bona colligūt ſubditoꝝ: in
fine etiā hila ſuꝑ factis ſuis accepta: ⁊ plurimoꝝ quere
lis auditis ipſius etiā colligūt bona. Ut de illo verifi-
cetur illud Eſa. xxxiij. Ue q̄ pꝛedaris: nõne ⁊ ipe p̄da-
beris? Unde de quodā cõſimili ferṫ miniſtro q̄ cum a Exm̄
dn̄o ſuo ſpoliareṫ: dixit: dn̄s meus fecit de me cochlear
panis. ¶ Diciṫ etiā ꝙ leonē ⁊ aquilā ad pꝛedā ꝓperāti- 38
bus: beſtie ⁊ aues ſequunṫ rapaces: vt partē pꝛede quā Exm̄
ipſi ſatiati derelinquūt capiant. Sed aliq̄n quando a
pꝛeda deficiunt queſita: pꝛimū capiūt ſequentē. Ita
miniſtri dn̄os ꝓpter lucrū ꝓpꝛiū ſequunṫ: ſed frequen
ter accidit: ꝙ loco alterius pꝛede: qn̄ aliā nõ capiūt ad
ſufficientiā: ſuꝑ illos redeūt miniſtros: hilas ⁊ quere-
las de ipſis libēter audiūt et oībus querulātibus iuſti
ciā: de illis ſe facturos ꝓmittunt. Sed quid ſequitur.
Reuera ſi inuenerint illos mala multa ⁊ iniuſticias cõ-
miſiſſe ⁊ multoꝝ bona abſtuliſſe ⁊ multis damna in-
tuliſſe: illos quidē miniſtros: quandoq̄ incarcerāt vel
atachiant vſq̄ magnā dederit redemptionē: vel qn̄q̄
ſuſpendi vel occidi faciant: ⁊ oīa ſua auferūt. Quot
eñ vidimꝰ a diuitibꝫ exaltatos ⁊ honoꝛatos: ⁊ in ma-
gnis officijs poſitos: ⁊ ab eiſdem diuitibꝫ vel heredibꝫ
ſuis turpiter deiectos ⁊ depauꝑatos: ⁊ aliq̄n tractos ⁊
ſuſpēſos. Sed raro viſum eſt ꝙ de bonis que ab illis
auferunt damnificatis ſatiſfacerent: bona quidē q̄ ipſi
ab alijs male abſtulerūt ab eis auferūt: ſed nõ reddūt
ea eis a quibꝫ ablata fuerunt. Ad qd̄ tn̄ teneṅt ꝑ leg. c̄.
R. vj. 3. vbi patet ꝙ domini tales accipiunt ſpinā de
pede miniſtroꝝ ſuoꝛum: ⁊ ponunt in pede ꝓpꝛioꝝ ⁊ nõ
vbi poni deberet. Sed qn̄q̄ viſuꝫ eſt ꝙ ipſi miniſtris
ſic ſpoliatis: eos in eiſdem reponerēt officijs: vt plura
cõgregent: de quibꝫ ſpoliari poſſent: qualis ergo iuſti-
cia ſit damnificato per talē miniſtrū: vl' quid repoꝛtat
ille de querela vel hila ſua: ex quo bona ſua dn̄o confi-
ſcantur ⁊ ſpoliatis vl' damnificatis minime reddunṫ?
nõ poteſt aliud in cauſa iſta dici veriꝰ: niſi ꝙ miniſtris
ſpoliātibꝫ ⁊ miniſtris ſpoliatis: ſemꝑ domini lucrenṫ:
et ſubditi luūt ⁊ lachꝛymanṫ ⁊c̄. ¶ Secundo ꝙ eternū 39
talibꝫ miniſtris immineat damnū: ex hoc cõiecturari
pōt: ꝙ hic: nõ reſtituūt que auferūt: nec vt deberēt pu-
niunṫ. Cum eñ nõ dimittaṫ pctm̄: niſi reſtituaṫ abla-
tū: ⁊ ablatū hic nunq̄ reſtituāt. Cum inſuꝑ plura au-
ferāt q̄ꝫ latrones qui hic ſuſpēdunṫ. Sicut falco dome-
ſticus plura mala facit auibꝫ: q̄ ſilueſtris: q2 ſilueſtris
ꝓ ſua neceſſitate aues capit: fame v̄o extincta capeꝛe pꝛe-
dam ceſſat: domeſticus v̄o nõ ſolū ꝓ ſe pꝛedā capit: ſꝫ
ꝓ dn̄o ⁊ dn̄a: ⁊ filijs ⁊ filia. Sic latro in nemoꝛe ꝓ ſua
furaṫ neceſſitate. Miniſtri v̄o iniuſti ꝓ ſua: ⁊ dn̄i ⁊ do
mine et familie: ideo opoꝛtet ꝙ plura capiat q̄ latro.
Ubi ergo iniuſti ſunt: magis latrones reſpectu alioꝝ Exm̄
dici poſſunt. Ideo refert Ualerius maximus li. vij. ꝙ
ſocrates videns tales miniſtros quendā latronem ad
ſuſpendiū ducere riſit: ⁊ interrogatus de cauſa: rn̄dit:

quia video magnos latrones ducere paruū ad ſuſpen
diū. Cum inqʒ vt patet: magni ſint latrones: ⁊ hic nō
ſuſpendunt: rōnabiliter eſtimari poteſt: ꝙ alibi ſuſpē
dent cum illis: de quibus dictū eſt. A.xij.8. Et iuſte
quidē a deo in alio ſeculo punient: quia ſupra.e.e.18.
dictum eſt: ꝙ tales ſunt ſicut bordones inter apes. Si
cut ergo paterfamilias tales inter apes inueniens occi
40 dit. Ita deus tales finaliter occidet. Hec cogitantes:
vlulate miniſtri Johel.j. ¶ Tertio ex delicto male mi
niſtrantiū in quocūqʒ officio eccleſiaſtico: ſeu ſeculari:
imminet damnū ſpirituale: illis qui ꝓ eis rogauerūt:
ꝙ ordinarent vel ꝓmouerent vel ad tale officiū ſuſci
perent: quia ſm legē in.ff. nouo.li.xij.ti.j.ad munici
pales.l.impator. Si is q̄ nominat deficiat: nominās
de damno per eum poſtmodū facto tenet: ac ſi fideiuſ
41 ſor eius eſſet. ¶ Quarto ex culpa maloꝝ dominoꝝ: et
miniſtroꝝ: damnū incurrit tota cōmunitas ſubiecta
eiſdē. Quia ſicut reſpublica ꝓſperitate bellica defrau
datur: ex h̄ ꝙ non fortes: ſʒ miſeri ad hoc eligunt: q̄ lo
cum fortium militū tenent: ⁊ ſtipendia taliū accipiūt:
et tales non ſunt: ſicut patet. B.ij.29. Ita nunc com
munitas tam eccleſiaſtica q̄ʒ terrarū: regnoꝝ: ciuitatū
et villarū: pace ⁊ iuſticia ⁊ abundantia: ⁊ bono carent
gubernatore: quia fideles cōmunia ſubterfugiūt officia
et falſi ⁊ indigni ea emūt. Ex hoc nāqʒ ſequit: ꝙ aſſiſa
panis: ⁊ aliarū rerum victualium muneribꝫ acceptis:
frangi: ꝙ etiam malefactores ⁊ peccatores ſm volun
tatem ſuam viuere permittūt: ꝙ etiam partes que co
ram eis agere habēt prolongant ⁊ grauant: vt alij in
terim accipiāt: maliciā ſuam ſub quodā colore palliā
tes verboꝝ dicentes: expecta non eſt modo tempus: fa
ciā libēter qn̄ potero: qn̄ videro tp̄s ⁊ locū: ⁊ hmōi: q̄
quidē verba quidā recolligēs dixit. Expecta nō eſt tē
pus: faciāqʒ libenter. Hec imꝑfecta pariūt mihi dāna
frequēter. Oīa iſta ⁊ peiora faciūt: vt qd̄ dederūt: cū
lucro eleuent. Ergo q̄ emit nō letat Ezech.vij. Nota
42 J.ix.9. ¶ Nec mirū videat: ꝙ tales ſūt cauſa ruine ci
uitatꝭ vl̄ cōmunitatꝭ eis ſubiecte: imo mirabile eſſet ſi
cōmunitas: vel quiſcūqʒ ſtatus eccl'iaſticus: vel ſecula
ris: ſtabilis ⁊ bonus eſſe poſſet q̄ malis regit guberna
toribus: q2 dū caput egrotat ⁊c. Quia ſicut mirū eſſet:
quō colūna putrida: vel ad vnā partē q̄ſi cadēdo in
clinata poſſet magnū opus ſtabiliter ſupportare. Ita
mirabilius eſſet: quō talis poſſet ſpūaliter vel corpalit
alios ſupportare: q2 ſi eos mūdare nitit: nōne mirū vi
det: quō ab imūdo aliq̄d mūdabit? Si de iuſticia fiat
ſermo: nōne mirū videt: quō q̄ nō eſt iuſtus alios iu
ſtificabit? quō nō rectus nec ad deū eleuatus: ſʒ ad ter
rena ⁊ carnalia inclinatꝰ: alios rectificabit: vel ad deū
eleuabit? quō nō pacificus alios pacificabit: cum plus
exēpla ſequant: q̄ verba: ſicut oſtēſum eſt. E.xij.2. Er
go ꝓbent primū: ⁊ ſic miniſtrent.j. Thim.iij. De iſtis
damnis ſimul nota. C.xj.48.

M.ix. Miſericordie. Primo oſtē
det diſtinctio. Secundo quō ab oībus rebus
oſtendit ⁊ docet. Tertio ꝙ ab oībus eſt habenda: ꝓpt
bona q̄ cōfert. Quarto ꝙ ab omībus eſt: ꝓſeruant cu
ſtodiēda: q2 in bello ſpūali multū iuuat: ⁊ a multꝭ ma
lis ꝓſeruat. Quinto oſtendet habendi ⁊ ꝓſeruandi ne
ceſſitas: pro tanto: ꝙ ſine illa ad celum nō peruenitur.
Sexto eadē oſtendet neceſſitas ꝓ tanto: ꝙ ſine illa: pe
nas multiplices incurrimus. Septimo oſtendet non
habentiū miſericordiā: nec in opere illam oſtendentiū
reſponſio. Octauo experimentū oſtendet quos q̄s eſti
mare poſſit ſe miſericordiā habere: vel nō habere. No

nō oſtēdit ꝙ nō eſt de dei miſcd'ia nimis p̄ſumendū.
¶ Circa primū duplex legit eſſe miſericordia: vna Arti.j.
diuina: alia humana. ¶ Diuina vo eſt duplex: q2 vna 1
eſt p̄cedens: q̄ nos creauit: redemit: ⁊ bona nature: for
tune ⁊ gratie dedit. Alia eſt ſubſeq̄ns qua bonos i ce
lo remunerabit. ¶ Humana etiā eſt duplex: quedam
ſpūalis: ſic ptʒ. C.j.3. que ſm decretū primo eſt offen
ſas ⁊ iniurias remittere: diſ.xlv. tria.et.c. que ſunt ele
moſyne. Et diſ.l. cōſiderandū. Secūdo delinquentes
corrigere: a qua q̄ parcit: crudelis eſt. diſ.xlv. ſed illud.
Itē bona docere ⁊ iuſta conſulere: diſ.xlv. diſciplina.
¶ Alia eſt corpalis que in duobus ꝯſiſtit: in dando ſcʒ
et mutuādo. ¶ Primū patʒ ⁊ oſtendit in ſeptē operibꝫ
miſcd'ie: que ꝓ parte enumerant in decreto. lxxxj. diſ.
nō ſatis: que oēs enumerant. C.j.4. Illa vo q̄ oēs
iſtas ſimul cōphēdit: maior eſt oībus holocauſto
matibus. diſ.l. ꝓderet. in fi. Illa vo que ꝯſiſtit in mu
tuando: duas habere debet ꝯditiones: vnā ꝙ fiat ꝓ in
digentia: alia ꝙ fiat ſine ſpe retributionis in hac vita:
iuxta illud Luc.vj. Date mutuū: nihil inde ſperātes.
Prima cōditio requirit ex parte illius cui mutuat. Se 2
cūda ex parte mutuātis. Cōtra iſtas reg'las faciūt nō
nulli: q2 libētius mutuāt diuitibꝫ q̄ʒ pauperibꝫ: q̄ mu
tuo accepto: potius vtunt q̄ſi ſupbi q̄ʒ indigētes. ¶ Et
ſi obijciat. Ipſi indigēt: ḡ eis mutuandū eſt: r̄ndet ꝙ
aliq̄ indigēt ex fortuna ſeculi: qui nō poſſunt nō indi
gere: ſicut neceſſario paupes vel indigētes: ⁊ illis mu
tuare: eſt regnū celoꝝ compare. Alij vo indigēt ex ꝓ
pria fatuitate nimis prodige ⁊ voluptuoſe viuendo: q̄
per mutuū neceſſitatē in q̄ ſunt: nō ſubleuabūt: vt in
poſterū parce viuant: ſed potius voluptates ſuas nu
trient: ⁊ illis mutuare: nihil aliud eſt q̄ʒ voluptates ſu
as nutrire: ⁊ mutuata frequēter amittere: ⁊ qn̄ petunt
debitoꝝ iram incurrere. Vn̄ in hoc caſu eſt de debito
re nobili: ⁊ creditore mediocri: ſicut fabuloſe fingit fu Exem
iſſe de leone: ⁊ alijs beſtijs ſecū venantibꝫ: q̄ multū ſe
nobilitatas eſtimabāt: de hoc ꝙ cū leone tantā habue
runt amicitiā: ex qua inſup amicitia eſtimabāt ſe mul
ta lucrari poſſe. Vn̄ leoni cū labore gratāter tn̄ in ſpe
predā duxerūt: de q̄ cū partē ſuā vendicarēt: ait leo: q̄
cūqʒ partē quācūqʒ de p̄da iſta petierit: nō erit amicus
meꝰ: imo caueat q̄libet: q2 tn̄ ꝓ pte ſua inſtare poterit
ꝙ dānū reportabit. Sic mercatores ⁊ nūmoſi: reputāt
ſe nobilitatos: ⁊ multa lucraturos: de h̄ ꝙ cū nobilibꝫ
vident hr̄e amicitiā: ⁊ ꝙ eoꝝ robas portare pn̄t: ⁊ ad
eoꝝ vocant ꝯuiuia: ⁊ ꝙ cū eis ire pn̄t venatū: ſʒ finis
oīm iſtoꝝ eſt: vt p̄daʒ quā ipſi cū magno acq̄ſierint la
bore. i. pecuniā eis portent ⁊ mutuēt: quā cū iterū pe
tierint: nō erunt amplius amici: imo frequēter viſum
eſt ꝙ totū amittūt ⁊ laborē magnū: ⁊ alia dāna ⁊ mi
nas niſi ceſſent incurrūt. ¶ Secūdo ꝯ illas regulas fa 3
ciūt vſurarij: de q̄bꝫ dicet infra loco ſuo. ¶ Iſtis ḡ cō
ditiōibꝫ malis amotis: in oībꝫ p̄dictꝭ miſericordijs hu
manis: eſtote inuicē benigni: miſericordes: donātes in
uicem: ſicut ⁊ deus in chriſto donauit nobis Eph.iiij.
Sicut inq̄t deꝰ donauit nobis: q̄ſi diceret: ſic fons eſt
copioſus: ita ſit riuulus modo ſuo copioſus. Ad cuꝰ
declarationē eſt ſciendū ꝙ miſcd'ia hūana int duas p̄
dictas dei miſcd'ias. i. int p̄cedentē ⁊ ꝯſequentē: ſe hʒ ſic
riuulus fluens a fonte: ⁊ intrās viuariū: q2 ſicut vbi
fons eſt copioſus: riuulus abundanter fluit ⁊ viuariū
aquis abūdat: niſi trāſeat ꝑ terrā nimis ſiccā: ⁊ nimis
calidā: ⁊ male diſpoſitā. Ita vbi miſcd'ia dei abūdāter
dat bona nāe: fortune ⁊ grē: abūdant danda ⁊ i dei ſer
uitio ſunt expendēda: vbi vo deus minus dat: minꝰ
det. Et h̄ eſt ꝙ Thobias docuit filiū ſuū Thob.iiij.

Quō inquit potueris eſto miſericors: ſi multū tibi fue-
rit: abundāter tribue: ſi exiguū fuerit: etiā exiguū libē-
ter ſtude impertire. Hoc eſt etiā qḋ chriſtus docuit di-
ſcipulos ſuos Luc. vj. Eſtote inqt miſericordes: ſicut
pater veſter celeſtis miſericors eſt. q. d. ſicut ipſe miſe-
ricordiā oſtendit vobis. Ita vos illā oſtēdatis vobis:
et alijs in ope ꝛ virtute: ita ſemꝑ ꝙ ſicut miſcḋiam cor
poralē: ſemꝑ a vobiſipſis incipiat copioſius: voſipſos
cibando ꝛ potando et veſtiēdo ꝛc̄. Ita etiā incipiatis
et impleat copioſius opa miſcḋie ſpūalis ī vobiſipſis
conſulendo: caſtigādo ꝛc̄. vt riuulus copioſius irriget
terrā ꝓpinquiorē: ꝛ qḋ corpi ſuo: vel corpi chari amici
facient: qꝫtum ad opa miſcḋie corpalis: ipm cibādo et
incarcerato cōpatiendo: ꝛ cōdolendo ꝛ redimēdo: hoc
faciat aīe ſue qꝫtum ad opa miſcḋie ſpūalis: ipſam cibā
do: verbis de ore dei ꝓcedētib. Ipſi etiā cōpatiēdo et
cōdolendo: ꝙ regna amiſit celeſtia: ꝛ adquiſiuit infer-
nalia: ꝛ ipſam a carcere diaboli liberando: iuxta illud
4 Eccī. xxx. Miſerere aīe tue placēs deo. Deinde poſtqꝫ
riuulus ille miſcḋie ſic irrigauerit terrā ꝓpinquiorē. i.
ꝓpriā: copioſe etiā fluat ꝑ opera vtriuſqꝫ miſcḋie ad ter
ram: quantū poſſibile eſt oīm indigentiū: qḋ ſi fecerit:
aqua miſcḋie: copiōſe ꝛ abundanter inueniet in vina-
rio celi. i. in eterna retributiōe in miſcḋia: de q̄ pſ̄. xxij.
Miſcḋia tua ſubſequet me: vt ſcꝫ q̇ in ſuo eterno miſe
ricors fuit: in dei miſcḋiam inueniat dicens: miſcḋias
dn̄i in eternū cantabo: in Pſ̄. lxxxviij. ¶ Et de h̄ ſit ſe-
curus: qꝛ teſte Leone papa: in q̇dā ſermōe qui incipit:
obſeruationē. Et legit ī multꝭ eccleſijs dn̄ica prima. xl.
Nunqꝫ miſerēdi efficacia deſerit: in q̇ miſcḋia ipſa nō
deficit. Si vo fons q̇ in ſe copioſus eſt: primo ad terrā
tranſeat ſiccam arenoſam vel corruptā: vł totaliter ſic-
cat: vel minuit: vel corrumpit: ꝛ nihil ad ciſternā pro
ſtagno tranſit. Sic qn̄ fons ille diuine miſcḋie q̇ in ſe
copioſus eſt: qꝛ apud dn̄m miſcḋia ꝛ copioſa ꝛc̄. in pſ̄.
cxxix. cōicat ad auaros: q̇ vulgariter ſicci vocant vel
ad q̇ſcūqꝫ pctōres: dando eis bona nature: fortune vel
grē: ſicut ſcientie ꝛ hmōi: in eis abſcondit: minuit: vel
ꝓpter malā vitā: corruptū ꝛ fetidū videt. Ex q̇ ſequit
ꝙ nulla miſcḋia ꝓ eis in poſterū in theſauro dei reſer-
uat: ꝛ de hoc ſint ſecuri: quia teſte Jaco. ij. Judicium
ſine miſericordia ei qui non facit miſcḋiam. Nota de
hac materia. E. iij. 3.
Arti. ij. ¶ Sed ne riuulus iſte in nobis deficiat vel corrumpat
ſed quantū poſſibile eſt: nob̄ ꝛ alijs: vt p̄dictū eſt abū-
5 danter deriuet: multis informamur exēplis: tam natu
ralib: q̄ rōnalib: qꝫ etiā ſupnaturalib. Primo nāqꝫ
naturalib ad hoc faciendū informamur exemplis: tā
in illis rebus q̄ ſunt ſupra nos: qꝫ in illis q̄ ſunt infra
nos: q̄ etiā in illis q̄ ſunt iuxta nos. ¶ In illis em̄ que
ſunt ſupra nos: videm⁹ ꝙ celū ꝛ oēs planete ꝛ ſtelle:
miſcḋiam ꝓ tāto nobis p̄dicāt: noſqꝫ miſericordes in
hoc eſſe p̄cipiūt: ꝙ miſerijs nr̄is occurrere nō ceſſant.
Nam lumē nobis oſtēdūt: ꝛ tenebras expellūt: vt lu-
minis adiutorio operemur: ꝛ agamus ꝓ miſerijs nr̄is
ſubleuādis: q̄ ſine lumine agere nō poſſum⁹. Iterū de
nocte ſe retrahūt ꝛ tenebras inducūt: vt quietius dor-
miam⁹. Sic t̄ra: aqua: ignis: volucres celi ꝛ piſces ma
ris: vniuerſa inſuꝑ ꝛ pecora campi: dū defectib nr̄is
occurrere nō ceſſant: quid aliud ab illorū creatore: vel
etiā ab ipſis docet: q̄ ꝙ nos mutuis nr̄is miſerijs ſub-
ueniamus. ¶ Nec hoc ſolū docet in natura inſenſibili
vel irrōnabili q̄ ſupra nos eſt: ſed ſecūdo hoc docet na
tura corpis rōnalis: que infra nos eſt: qua videmus ꝙ
vnū membrū in corpe ſano defectui alterius mēbri oc-
currit: qꝛ ſi ſpes deficiat: ꝛ corpus ſit in cadēdo: man⁹
nitit pedis ſupplere defectū inter terrā ꝛ corpus ſe po-
nendo: ne ad terrā totaliter vel violēter cadat: hoc etiā
mutuū adiutoriū: in ceterꝭ videt mēbris. Nec h̄ mirū
videri debet: qꝛ ad h̄ mēbrū: potentiā ꝛ virtutē habet:
nō tm̄ vt ſeip̄m iuuet. Nō em̄ dedit deus oculis potē-
tiā viſiuā ꝓpter ſeip̄os tm̄: ſꝫ vt oīa corpis mēbra duce
rent ꝛ dirigerēt: ſic de potētia pedū: tibiarū: manuū: ꝛ
ceteroꝝ mēbroꝝ: ſicut patet. C. xij. 7. Si vo corpus ſit
mortuū vel valde infirmū: iſta mutua ſupportatio defi
cit: ſicut ptꝫ. C. xij. 12. ¶ Ita oīno eſt inter mēbra chri- 6
ſti ꝛ eccl'ie: inter q̄ vnū eſt q̄ſi oculus: q̇ vicꝫ ampliorē
recepit a deo ſapientiā: ad alioꝝ directionē. ¶ Alij ſunt
quaſi manus: q̇ vicꝫ tenent terrā a latronib ꝛ malefa-
ctorib defendere: eoſqꝫ punire ꝛ iuſticiā facere. ¶ Alij
vo ſunt q̄ſi pedes: illi vicꝫ q̇ labore ſuo fideli: mundū ꝛ
eccl'iam ſupportāt. Sicut g̊ nec oculus habet viſum ꝓ
ſe tm̄: ita nec ſapiens ſapientiā ꝓ ſe tm̄: ꝛ ſic de ceteris.
Sed ſic vt alios ꝑ virtutē a deo acceptā iuuēt: ſicut mē
brū aliud iuuat mēbrū: qḋ et faciūt ſi mēbra viua ſint.
Si vo nō iuuāt: mortua ſunt. Si vo vnum membrū
virtute a deo accepta aliud dilacerat: ꝛ membra ſe mu
tuo expugnant illa frenetica ſunt membra. Quia ſi-
cut ſignū eſt ꝙ illa mēbra ſunt frenetica q̄ ſe mutuo de-
ſtruūt. Ita ſignū eſt ꝙ ille q̇ ſapiētia ſua aliū decipe ni
titur. Et ille q̇ ꝓpter diuitias ſuas aliū cōtemnit: ꝛ ille
qui fortitudine ſua aliū verberat: ꝛ ſic de alijs: ſunt mē
bra innaturalia ꝛ frenetica: q̇ in hoīem ſibi ſimilē non
habet miſcḋiaꝫ Eccī. xxviij. ¶ Sed dicēt ꝙ p̄dicta exē- 7
pla adducta: ꝙ nr̄a miſericorditer cōicare debem⁹: vel
ſunt de illis reb: q̄ circa illa q̄ cōicant: nihil laborant:
ſicut planete ꝛ hmōi: vel ſunt de illis rebus q̄ naturali
motu hoc faciūt: nec aliter facere poſſunt: ſicut mēbra
corpis: nos vo in adq̇rendo illa q̄ cōicare deberemus
multū laboram⁹: ꝛ his etiam multū indigem⁹: ꝛ ideo
nō poſſum⁹ ita libere nr̄a dare: ſicut illa poſſunt larꝫ
cōicare. Nec ita naturale eſt nobis alios iuuare: ſicꝫ eſt
mēbrū iuuare. ¶ Qꝫtuꝫ ad primū in hoc ꝙ talia cum
maiori faciunt labore ad illoꝝ maius pertinet p̄mium
¶ Qꝫtuꝫ vo ad ſecundū: fortius deberet eſſe vinculū
charitatis inter mēbra chriſti: qꝫ vinculū nature inter
mēbra corpis: in illis q̇ fuerūt viri miſcḋie: quoꝝ pie-
tates nō defuerūt Eccī. xliiij. ¶ Tertio idē docet ī his 8
que iuxta nos ſunt: in quib videm⁹: ꝙ deus ſic totuꝫ
ordinauit mūdū: regna: terras ꝛ ciuitates: ꝙ vnaq̄qꝫ
alteri⁹ īdigeret auxilio: vt q̄libet regio vel patria: in ali
quo bono: ſuꝑ aliā abundaret: ſicut vna ī vino: alia in
lana: alia in frumēto: alia in aīalib: alia in ſerico: ꝛ ſic
de alijs. Et vnāquāqꝫ regionē ī illo in q̇ abūdauit illā
iuuare noluit: alteriuſqꝫ ſupplere defectū: ꝓpt̄ vtriuſqꝫ
auantagiū. Sic ſpūaliter voluit vnūquēqꝫ ꝑ illud in
quo abūdat alteri⁹ ſupplere miſeriā: ꝛ h̄ ꝓpt̄ vtriuſqꝫ
cōmodū. Qḋ em̄ miſericorditer dat: ſicut eſt ad cōmo
dū corpale accipiētꝭ: ita ꝛ ampli⁹ eſt ad cōmodū ſpūale
dantis: qꝛ fenerat dn̄o q̇ miſeret paupis Prouer. xix.
Nota de hac materia. C. j. 8. Et. E. iij. 2. ¶ Et nō ſolū 9
p̄dictis ad miſcḋiam naturalib ꝓuocamur exēplis: ſꝫ
etiā ſecūdo loco ratio hoc dictat. Rōnabile nāqꝫ videt
ꝙ illi q̇ oīn̄i die a deo regnū petūt: dicētes. Adueniat
regnū tuū: paruā panis ei dent petenti portionē: vel q̄
ſecuritate ab eo petere poterūt maxīa: q̇ nec ei dare vo-
lūt minima. Iterū ratio dictat ꝙ ſi mali malos iuuāt
ꝓpter terrenā retributionē ꝙ boni bonis bn̄faciāt: ꝓpt̄
retributiōeꝫ eternā: ergo miſereamur impio Eſa. xxvi.
¶ Qꝫtuꝫ ad miſcḋiam ſpūalē. Et eſto pupillis miſeri-
cors Eccī. iij. qꝫtuꝫ ad miſcḋiam corpalē. ¶ Nec ſolū 10
ad miſcḋiam amandā informamur rebus naturalib

et rationabilib⁹: vt dictū eſt: ſʒ etiā ſupnaturalib⁹. Na
oīa dei opa creatiōis nr̄e: ⁊ oīm rerū etiā ipſoꝝ ange
loꝝ: ⁊ redēptiōis ⁊ gubernatiōis nō ſolum ſic fecit vt
nr̄am ſignificaret ſpūalē vnitatē: ſic dictū eſt. T. j. 7.
Sed etiā vt nos informaret ad mutuā miſeriā ſubleuā
dam in omī dei ope magiſtra ⁊ doctrice: miſcdia: qꝛ mi
ſericordia dn̄i plena eſt terra: in Ps. cxviij. et. xxxij. qꝛ
terra plena eſt opib⁹ ei⁹. Et miſcdia ei⁹ ſup oīa opa:
in Ps. cxliij. Ergo miſcdia ei⁹ plena eſt terra: ⁊ nō ſo
lum terra plena eſt hac doctrina miſcdie: ſʒ etiā magni
ficata eſt vſqʒ ad celos miſcdia tua: in Ps. lvj. qꝛ nō ſo
lū terrena: ſed celeſtia ad noſtrū creauit adiutoriū: nos
docens mutuū hr̄e adiutoriū. Et nō ſolū vſqʒ ad celos
ſed etiā in celo miſcdia tua: in Ps. xxxv. qꝛ illud etiam
fecit ꝓ nr̄a miſeria ſubleuāda: ⁊ oratores in eo poſuit
qui ꝓ nr̄is miſerijs interpellarēt: ſi inter nos miſericor
des fuerim⁹. Predictis ḡ informati exēplis: eſtote vna
nimes in orōne miſericordes modeſti. j. Pe. iij.
Arti. iij. ¶ Quos vo ad miſcdiam amandā ⁊ in ope exercēdā:
exempla nō mouēt: ſaltem vtilitas inde ꝓueniens: mo
11 ueat vt miſericordes ſint. Vtilitas aūt eius ex bonis ⁊
auantagijs que eā habēti rōne ipſius ꝓueniūt attēdit.
Rōne cuius ſciendū eſt: ꝙ p virtutē miſcdie ad bona
nature pmo qs reſtituit. Secūdo in bonis nature cō
ſeruat. Tertio vt bonis fortune ꝓſperat et iocundat.
Quarto in bonit gr̄e augmētat. Quinto ad bonū glo
rie pducit. ¶ Primū ptꝫ p filiū vidue p Heliā reſuſci
tatū. iij. Reg. xvij. Et p filiū ſunamitis reſuſcitatū p
Heliſeū ꝓpham. iiij. Reg. iiij. ¶ Et p thabitam que in
eccl'ia erat plena opib⁹ bonis ⁊ elemoſynis: quā reſuſci
tauit Petrus Act. ix. ¶ Secūdū etiā ptꝫ primo p iſtud
ꝙ ſcribit Valerius libro ſecūdo de ſymonide: qſi per
Exem iſtū modū. Hic cū ad portū quedā applicuiſſet: ⁊ mor
tuū inueniſſet ⁊ ſepeliſſet: vox ad eū ait. Nō intres ite
rū naue iſtā cū alijs: q̄ in terra remanente: alij in mari
ſubmergebant. Iterū cū in vna domo cū alijs ſederet
venerūt duo ad portā: ipm̄ petētes: ad quos cū exiret:
nihil inuenit: ſʒ ipſo ibi circūquaqʒ reſpiciēte: dom⁹ de
qua vocat⁹ exiuit: oēs oppreſſit. Et ſic patuit ꝙ ꝓ mi
ſericordia bis in hoc ſeculo a morte liberabat: ⁊ vitam
inuenit: pter illud qd̄ in alio ſeculo inueniet. Et h̄ eſt
qd̄ ei ⁊ ſibi ſilib⁹ ꝓmittit Prouer. xxj. Qui inqt ſequit
miſcdiam ⁊ iuſticiā: inueniet vitā: ⁊ iuſticiā: et gloriā.
12 ¶ Iſta auctas deſperationē excludit et pſumptionē.
Et dum p miſcdiam aufert deſperationē: ⁊ p iuſticiaꝫ
excludit pſumptionē: oēs hortat mediū tenere: ⁊ tam
ſcillā qꝫ caribdim pcauere. ¶ Tertiū qꝫtuz ad bonā tē
poraliū fortunā ptꝫ: tā ex his q̄ dicta ſunt. E. iij. 13. cū
ſequētib⁹: qꝫ etiā ex h̄ qd̄ ſcribit pmo li. hiſtorie tripar
tite de ſpiridone epo: ꝙ vicꝫ ei⁹ mos erat ex fructibus:
Exem alios erogare paupib⁹: alios ⁊ mutuare idigētib⁹: nec
tū p ſe dabat vel mutuabat: nec recipiebat: ſʒ petētibus
dicebat: ꝙ quantū opus hr̄ent tollerēt: ⁊ denuo redeū
tib⁹ dicebat: vt tm̄ reponerēt quantū ſe recepiſſe noue
rant: qdā vo nō repoſuit qd̄ reportauit: ſʒ plura aſpor
tauit: credēs h̄ epm̄ latere: q̄ iterato venit: petens mu
tuū: quē eps more ſolito ad horreū miſit: qd̄ ille vacuū
inuenit. Et cum epo h̄ renūciaret: ait: mirū eſt quō tibi
ſoli vacuū viſum eſt: ſʒ vide ne qd̄ alias mutuatus es:
nō ſoluiſti: ⁊ ſic captus veritatē faſſus eſt. Ex q̄ facto
epi oſtendit charitas que indigētib⁹ horreū aperiebat:
et ſibi ⁊ alijs abundare faciebat: ⁊ non reddentis: imo
rapiētis puerſitas q̄ ipm̄ egere faciebat. Et ſic de iſtis
duobus: ⁊ eis ſilibus: verificat illud Prouer. xj. Alij
diuidunt ꝓpria ⁊ ditiores ſunt: alij rapiūt nō ſua et ſp
in egeſtate ſunt. Nec mirū ꝙ miſericordes etiā in reb⁹
tpalibus diuites ſunt: qꝛ Prouerb. xxij. dicit. Qui pro
nus eſt ad miſcdiam benedicet: ſupple ab illo quo dici
tur Prouer. x. Benedictio dn̄i diuites facit. ¶ Qrtuz 13
vo ad iocunditatē melius oſtenderet in effectu qꝫ ſcri
ptura: quia in effectu iocundam haberemus vitam: et
nullus multū indigeret ſi quilibet aliū ꝓ poſſe iuua
ret. Si diues daret: ſapiēs cōſuleret: fortis defenderet:
paup pro omnibus oraret: tunc eſſet eccleſia ⁊ ſocietas
chriſti ⁊ noꝝ: quaſi ciuitas firma. Quia frater qui iuua
tur a fratre: quaſi ciuitas firma ⁊ iocunda: nō ſolū an
te mortē: ſed etiā in morte: in qua iocūdus homo q̄ mi
ſeretur ⁊ cōmodat ⁊c. in Ps. cxj. ſicut patet. E. iij. 15.
¶ Quarto in bonis gr̄e augmentat: quia p miſcdiam
primo anima virtutib⁹ ⁊ gratia ornat. Secūdo ſimilis
deo efficit. Tertio gener dei eſſe cōprobat: ⁊ multū deo
charus. Quarto per illam in omībus iſtis conſeruat.
¶ Primo grām dat: qd̄ patet per prologū Hierony 14
mi in abdiam prophetā: de quo ibidē dicit: ꝙ qꝛ pro
phetarū cetū pauerat: accepit grām ꝓphetalē: ⁊ de du
ce exercitus fit dux eccl'ie: tunc in ſamaria paruū gregē
pauerat: nūc in toto orbe chriſti paſcit eccl'iam. ¶ Se
cundo ſimilē chriſto efficit: ipſe nāqꝫ naturaliter miſeri
cors fuit: tam ex parte patris: quia pater eius fuit: ⁊ eſt
pater miſericordiarū: et deus totius conſolationis. ij.
Cor. j. qꝫ etiā ex parte matris: quia ipſa fuit: ⁊ eſt ma
ter miſcdie: ſicut oſtenſum eſt. M. iij. 27. Et talem ſe
in ope oſtendit. E. iij. 3. ¶ Illi ergo cui tam ꝓpriū fuit
miſereri: a natura multū aſſimilant miſericordes: qui
vtrāqꝫ oſtendūt miſcdiam. videlicet ſpūalem ⁊ corpo
ralem. Et tales ⁊ nō alij filij dei ſunt: quia ſicut filius
aſſimilatur patri. Ita ipſi deo: qui ſcilicet conditiones
habent tactas. F. v. 3. Et ſicut illi ſunt deo ſimiles: ita
immiſericordes ſunt deo diſſimiles: qꝛ ſicut ipſe oīa
fecit: vt eſſet qd̄ donaret: et cui donaret: voluit etiam
oēs perdonare. Ita ecōuerſo illi: nec volunt donare
nec perdonare. Iſti ergo non ſunt dei filij. Si ergo fi
lij dei eſſe cupitis: eſtote miſericordes: ſicut pater veſter
Luce. vj. ¶ Tertio facit hominē dei generum: et non 15
quemcūqꝫ: ſed multū deo charum: ſicut patet. A. xiij.
24. Plures namqꝫ miſericordie: plures ſunt dei filie:
qui eſt pater miſericordiarū: per acceptionē ergo miſe
ricordie in vxorem: efficit quis gener dei: et pater pau
perum: quos mediante matre pauperū. id eſt. miſeri
cordie: fouet ⁊ nutrit ad modū patris. ¶ Sed heu nō
nulli miſericordiam quā ab epiſcopo vel alio: quaſi in
vxorem accipiunt: dum ſtatum vel promotionem: vel
officiū admittūt: ad quos pauperū pertinet educatio ⁊
hoſpitalitas: cito repudiāt: ⁊ pauperū filioꝝ efficiunt
vitrici: qꝛ opera miſcdie nō faciūt: que facere deberent:
terras vo ⁊ tenementa: ⁊ dotem: que intuitu vxoris ac
cipiūt: quādo ab epiſcopo intuitu charitatis beneficiū
capiunt: libenter accipiūt ⁊ tenent: ſed ipſam ſponſam
diligere: vel filios alere refugiūt: imo qd̄ pei⁹ eſt: ipm̄
matrimoniū ſine iuris ꝓceſſu diuorciant. Nec dotem
quā cum illa accipiunt: reſtituūt: contra legem: nō ſo
lum dei: ſed etiam mundi. In infortiato. li. j. ti. ſoluto
matrimonio. l. ſecūda: vbi habet ꝙ ſoluto mr̄imonio:
dos quā cum muliere accepit eidem reſtituat. Contra
hanc legem ꝓpriam: multū faciunt: qui ſoluto matri
monio. ſ. inter eos ⁊ miſericordiā: beneficiū qd̄ intuitu
charitatis et miſericordie receperūt: retinēt. Nota aliā
legem cōtra tales. M. ij. 13. Et. O. iiij. 15. cū ſeqn̄tib⁹
Et. O. vj. 50. Et. P. xiij. 43. Et. R. v. 60. ¶ Quarto
miſcdia oīa pdicta bona in hoīe pſeruat: qꝛ ſicut lignū
multū virtuoſum ſemp tenet virorē. Ita miſericordes
qm̄ ipſi miſcdiam conſequentur Math. v. ¶ In quo 16

notaṫ quintū bonū glorie: ad qḋ miſcḋia perducit: et
tanq̄ʒ celi hoſtiaria ſponſo ⁊ dilectori ſuo celum aperit
et in loco ſuo ip̄m collocat: q̄ꝛ miſcḋia faciet vnicuiq̄ʒ
locum ſm̄ meritū operū ſuorum Eccl.xvj. ¶ In qua
auctoritate patet differētia inter diuiſionē rerū terrena
rum in hoc mundo: ⁊ rerum diuinarū in celo: q̄ꝛ inter
mundiales: ⁊ etiā inter nōnullos: qui in vna viuunt
domo ⁊ ſocietate: non qui plus laborat vel operaṫ: ſed
qui plus habet ꝓprium vel appropriatū: primū obtinet
locū: etiā plus habēt de ſolatio recreatiōe ⁊ miſericor-
dia: licet frequenter minus operenṫ. Sed in celo econ-
uerſo miſcḋia faciet vnicuiq̄ʒ locū ſuum ſm̄ operū me
17 ritum ſuoꝝ. ¶ Et hoc ſex vijs ⁊ iuribus. ſ. iure ꝯſuetu-
dinis: cōditionis: mercationis: laboris: mutuatiōis et
rationis. ¶ Primū patet per aliquoꝝ religioſoꝝ ꝯſue-
tudinē: inter quos attenuati ⁊ vexati laboribꝫ ⁊ infir-
mitatibus ad miſcḋia mittunṫ. Sic vexati hic bonis
operibus ad miſcḋiam illam mittendi ſunt: de qua in
Ps.xxxv. Dn̄e in celo miſcḋia tua. ¶ Secundū patet
per iudiciū dei in quo ponet oues. id eſt. illos q̇ de cō-
ditione ſunt ouiū a dextris ⁊ dicet: venite ⁊c̄. Sed mi-
ſericordes ſunt de cōditione ouiū que veſtiūt ⁊ paſcūt:
igiṫ ⁊c̄. Ergo a cōtrario ſenſu lupoꝝ habētibꝫ cōditio-
nes dicet. Ite ⁊c̄. ¶ Tertio iure mercatiōis. Eſt eñ mi
ſericordia mercatrix ſapientiſſima: q̄ꝛ lutū cōmutat in
aurū: dū ꝓ tēpalibꝫ accipit eterna Prouer.xiiij. Qui fa-
cit miſcḋiaʒ btūs erit. ¶ Quarto iure laboratiōis. Eſt
eñ laboratrix mirabilis: nā in agris q̇ videnṫ aridi et
ſteriles ſeminat ⁊ ſeminare p̄cipit Luc.xiiij. Cuʒ facis
prandiū voca paupes ⁊ debiles ⁊ claudos: ⁊ btūs eris
Retribueṫ eñ tibi in retributione iuſtorū. ¶ Quinto
via ⁊ iure mutuatiōis Eccl. nāq̄ʒ.xxix. diciṫ: q̇ facit mi
ſericordiā feneraṫ proximo ſuo. Cuius feneratiōis te-
ſtis eſt chriſtus lr̄as ſuas apponens patētes Math.v.
Beati miſericordes. Vbi ergo illi quibꝫ mutuaṫ ſunt
impotentes ad reddendū: iuſtū eſt ꝙ fideiuſſor reddat
pro eis vitam eternā: quia ſuper illam mutuauit: vt ſi
non reddaṫ hic qḋ mutuaṫ: reddatur ibi vita eterna: ⁊
regnum celoꝝ: ⁊ tamen deus reddit hic ⁊ ibi. ¶ Sexto
via rationis. Omī nāq̄ʒ rationi conſonū eſt: ꝙ q̇ alios
id eſt. chriſti membra a miſerijs ſuis liberant in terra ⁊
dominio ſuo: ꝙ chriſtus eos liberet a miſerijs in terra
ſua. Et ꝙ illis qui ei dederunt quod habuerūt hic: det
qḋ habet ibi: ⁊ ſic patet ꝙ miſericordia ⁊ veritas p̄pa-
rant bona Prouer. xiiij. Nota quomō ſola miſericor-
dia mortuū ſequiṫ. A.xxvij.57.

Arti. iiij. ¶ Et vt ſecurius ⁊ ſine impedimēto ad illa bona glo-
rie perueniaṫ: miſericordia in ſp̄uali bello iuuat: ⁊ ab
18 om̄ibus impedimētis liberat. Iuuaṫ nāq̄ʒ dupliciter:
fortificādo: ſicut vnctio pugilem ⁊ inimicos multitu-
dine terrēdo: ſicut princeps multitudine exercitus ſui
terret ⁊ vincit aduerſarios ſuos Prouerb.xx. Miſeri-
cordia ⁊ veritas cuſtodiūt regē: ⁊ roborabiṫ clementia
thronus eiꝰ: ſicut patet. B.ij.42. ¶ Impedimenta v̇o
glorie ſunt duo malum culpe ⁊ pene. ¶ A prima libe-
rat hoīem duplici remedio. Primo dando: quia ſicut
muneribus placaṫ offenſus: ita deus miſcḋia offenſas
peccati remittēdo Prouer. xv. Per fidem ⁊ miſcḋiam
purganṫ pctā. Secūdo remittēdo Math.xviij. Non-
ne oportuit te miſereri conſerui tui: ſicut ⁊ ego tui mi-
ſertus ſum. Sic ergo peccata tua elemoſynis redime:
et iniquitates tuas miſericordia Dan.iiij. ¶ A secun-
do liberaṫ: primo quia miſcḋia: ſicut latro a ſuſpendio
muneribꝫ Prouerb.xvj. Miſericordia ⁊ veritate redi
miṫ iniq̄tas. Secūdo ſicut quādoq̄ʒ q̇s: antiqua libe-
ratur amicitia. Habēs eñ in memoria beneficia que

prius pro eo fecit: ⁊ antiquā inter eos amicitiā pronior
eſt ad miſcḋiam: ne grauiter puniaṫ. Sic deus ſe habet
in beneficio ſuo: ergo da miſericordi. ⁊ ne ſuſcipias pec
catorem Eccl.xij. ¶ Predicto modo dupliciter iuuat:
et ab impedimētis liberat duo genera hoīm. Peniten-
tes: ſicut leo parcit proſtratis: ſic altiſſimꝰ odio habet
peccatores: ⁊ miſertus eſt penitētibus Eccl.xij. Exem-
plū de filio prodigo. Et diligētes: ſicut pater parcit fi-
lijs: ſic deus qui dicit Deutro.v. Faciens miſericordiā
in multa milia diligentibus me.

¶ Quos v̇o ad miſericordiā amandā ⁊ ſequendā: nec Arti.v.
monēt bona que confert: nec mala que fugat: ſaltē ip̄a
moueat neceſſitas: ꝙ aliter q̄ʒ per viā miſericordie ſal- 19
uari nō poterūt. Licet eñ vie domini ſint due: iuxta il
lud Ps. xxiiij. Vniuerſe vie dn̄i miſericordia ⁊ veri-
tas: quarū prima reſpicit ſaluādos ⁊ vniuerſaliter in
corpe vinētes. Secūda reſpicit iudicādos ⁊ corpe exu-
tos: tamē per primā oportet membra caput ſequi: ſi in
ſecūda cū capite gaudere voluerint. Caput eñ noſtrū
chriſtus per viā illam naſcēdo: laborando: p̄dicando:
moriendo: reſurgēdo: aſcendēdo. id eſt. per viſcera mi-
ſericordie dei noſtri in q̇bus viſitauit nos oriens ex al-
to Luc.j. ¶ Per hanc etiā ſuper miſeros motus fuit:
ipſoſq̄ʒ iuuat: ſicut patʒ Luc.vij. de vidua cuius filius
mortuus fuerat: quā cum vidiſſet Ieſus: miſcḋia mo-
tus ſup eam dixit. Adoleſcēs tibi dico ſurge ⁊c̄. ¶ Per
hanc etiā famelicos pauit dicens. Miſereor ſuper tur
bam Marc. viij. In om̄ibꝫ his rōnabile nobis relin-
quens exemplū: ꝙ ſi ad vitā ingredi volumꝰ per viā
miſcḋie: neceſſe eſt ꝙ membra caput ſequanṫ: q̄ꝛ ſi aliā
tenēt viam: mēbra diuiſa ſunt: ⁊ caput nō ſequunṫ ad
gaudia. Oportet ergo ad hoc ꝙ ip̄m ſeq̄mur ad gau-
dia: ꝙ viſcera miſcḋie aperta habeamus ad miſeros:
ipſos iuuando ⁊ famelicos paſcēdo: aliter chriſtū nō
ſequimur. ¶ Paueant ḡ qui diuites cibant: potant: ve 20
ſtiunt: recipiūt: viſitant: ſepeliunt: ⁊ pauperes fameli-
cos: imo fame moriētes: nudos ⁊ miſeros derelinquūt
qui aquā in mari ꝓijciunt: ⁊ terrā aridā dimittunt: q̇
dn̄is ⁊ principibꝫ talliā vel taxationē petētibꝫ ꝯcedūt.
Illi ſcʒ q̇ maiores ſunt ⁊ patrie ductores: vt principū
captent beniuolentiā: per quos etiā minores q̇ ita libe
ri ſunt ſicut illi cōtra rationē taxanṫ: de cōceſſione req̇-
ſiti: magna differētia eſt inter taxationes taliū chriſtia-
noꝝ ⁊ iudeoꝝ: q̄ꝛ chriſtiani taxatiōes: ⁊ pecuniarū col-
lectiones ꝯcedunt ⁊ faciūt regibꝫ ⁊ principibus: ipſas
petentibus: ⁊ ꝓ pauperibꝫ petentibꝫ ⁊ fame morietibꝫ
inauditū eſt: ꝙ aliqua collecta modernis temporibus
fieret in populo chriſtianoꝝ. Ideo diciṫ: q̄ꝛ in actibus
apoſtoloꝝ apl̄i leguṅṫ collectas feciſſe ꝓ pauperibus.
Iudei v̇o annuatim collectas faciunt ꝓ pauperibus
modo quo dictū eſt. F.iij.15. Ex quibus patet ꝙ pul-
cherrime prophetauit de miſericordia chriſtianorum
Oſee.vj. Miſericordia veſtra quaſi nubes matutina:
et quaſi ros mane tranſiens: quia nō obumbrat pere-
grinos in meridie cōtra ſolis calorē: quādo indigent:
ſed in mane eos refrigerat q̇ nō indigent: ſicut oſtēſuʒ
eſt in alijs chriſtianoꝝ iudicū negocijs. I.ix.9. ¶ Pa- 21
ueāt inſup q̇ miſericordes tm̄ ſūt ſm̄ oc̄: ⁊ nō ope. Chri-
ſtus eñ tetigit leproſos ⁊ male hn̄tes. Iſti v̇o ecōtra-
rio pauperū plāgūt miſerias: ſʒ ope nō tāgūt nec iuuāt.
Iſti ī via miſcḋie claudicāt: q̄ꝛ vno pede recte eūtes. i.
loq̄la: alio pede. i. ope deficiūt. Chriſtꝰ plus opa q̄ v̇ba
reſpicit: potiuſq̄ʒ opa remunerabit. Nō eñ dicit. Bti
qui miſericorditer loquunṫ: ſʒ miſericordes: deſignās
opꝰ: nō q̇dcūq̄ʒ opꝰ: q̄ꝛ nō ſufficit multū diuiti paruā
dare elemoſynā: ſed ſi multum tibi fuerit abundanter

22 da Thob. iiij. ¶ Et ſi iſti periculoſe claudicant: qui
collectas pro ſuperbijs ſuis nutriendis petunt: et qui
talia concedūt pauperibus dimiſſis: qui etiam ſua nō
dant: ſed tm̄ miſericorditer loquunt̄: qui inſuꝑ minꝰ
dant: ꝙ̄ de abundātijs ſuis dare deberent: quomodo
in vie miſericordie periculoſe claudicant; ꝗ ſe chriſtia-
nos ſigna profitent̄: ⁊ manibus aliena per iniuſticias:
rapinas: furta: vſuras ⁊ fraudes tollunt: qui oppreſſo
non ſubueniunt: ſed plus opprimūt: qui contra oīa
opera miſericordie: crudelitatis opera faciūt: quantū-
cūꝗ tales ore ſe chriſtianos in mortis articulo profite-
antur: ⁊ culpam plangant mortis timore: vel in qua-
cunꝗ cōfeſſione: dum tamē non reſtituant: nec offen-
ſam de cordibus ſuis miſericorditer relaxant: vno pe-
de claudicāt. ¶ Quādo ergo de talibꝫ: vel quibuſcūꝗ
bene loquētibus: ⁊ aliena detinētibus: vel male agen-
tibus dicit̄: ꝙ̄ deuote orat matutinas: ⁊ horas dicit: et
miſſas audit ⁊ confitet̄: miſericorditer loquit̄: ⁊ hmōi:
Exm̄ optime rn̄deri poſſit: ſic̄ in fabulis rn̄diſſe legit̄ auis de
aucupe ꝗ lachrymoſos forte ex frigore hn̄s oculos dū
aues capiebat lachrymabat̄ ⁊ forte orabat: de ꝗ cū auis
hoc videns aui diceret. Ecce qualiter lachrymādo no-
ſtre compatit̄ miſerie. Cui alia. Non ſolum reſpicias
oculos vel linguā: ſed manus in quibꝫ aues detinet: et
capita earum frangit. Sic de illis dici pōt ſicut dixit
Iſaac de filio ſuo: vox quidē vox Iacob eſt: ſed manꝰ:
manus ſunt Eſau. Sic etiam in morte quādo pro tali-
bus mortuis eccleſia orat dicēdo. Nō intres ī iudiciū
cum ſeruo tuo Pſ̄. cxlij. Sed fac cum ſeruo tuo miſeri
cordiā: in pſ̄. cxviij. Quia te ore non negauit: deus em̄
plus opa ſua ꝙ̄ alioꝝ pro ipſo attēdet verba. ¶ Si em̄
illum ſeruū nequā Math. xviij. iuſſit tradi tortoribus
quia dimittere noluit debitū centum denarioꝝ cōſer-
uo ſuo: quibꝫ demonibꝫ tradet illos qui ad valorē cen
tum ſolidoꝝ iniuſte capiūt vel detinent: cum peius vi
deatur etiā parua aliena capere: ꝙ̄ ſua petenti nō dare:
vel nō dimittere. Sicut em̄ ꝓ miſericordibꝫ: tota orat
eccleſia: vt miſericordiā conſequant̄: dicens. Oſtende
nobis dn̄e miſcdiam tuā ⁊c̄. in pſ̄. lxxxiiij. Ita ꝓ tali-
bus ſine ſatiſfactione morietibus orat dicens. Nō mi
ſerearis oīibus qui operant̄ iniquitatē. Quoꝝ oratio
nem ꝓmittit ſe deus velle audire: dicens. Non parcet
oculus meus ⁊ nō miſerebor Ezech. vij. Et iterū Hie
rem̄. xiij. Non parcā: ⁊ nō cōcedam: neꝗ miſerebor:
Arti. vj. vt nō perdam eos. Vide. V. vij. 14.
23 ¶ Nō parcam inquit ꝗn eos qn̄ꝗ puniam ante mor
tem: ſemper ṽo in morte ⁊ poſt mortē. ¶ Primū patet
Exm̄ primo: per illud ꝙ in ſpeculo legit̄ hiſtoriali de quodā
pauꝑe ꝗ tꝑe Foce imꝑatoris elemoſynā petiuit: ⁊ ipſis
rn̄dētibꝫ: ꝗd petis? nihil habemꝰ h̄ niſi lapides: ſtatim
panes illoꝝ ī lapides ꝯuerſi ſūt. Et iuſte ꝗdē: vt ꝗ priꝰ
elemoſynā feciſſe potuiſſent: ⁊ panē ꝓ ſe ⁊ paupere ha-
buiſſe: poſtea ꝓpter immiſericordiā ſuā nec ꝓ ſe: nec ꝙ
pauꝑi darēt hrent. ¶ Secūdo idē oñdit̄ ꝑ hoc qđ legit̄
Exm̄ in vita ſancti Baſilij: ꝙ acceſſit ad eum quedā mulier
tanꝙ ad multa potentē apud principē regionis: poſtu
lans ꝙ principi pro ea ſcriberet vt miſericordiā de illa
dignaretur habere: qui ei ſcripſit dicēs: hec mulier di-
cit me apud te poſſe: ſi ergo poſſum oſtēde. Qui reſcri-
pſit dicens: pater ſctē volui miſereri illi: ſed nō potui:
ꝓ eo ꝙ tributis iacet. Cui Baſilius reſcripſit dicens:
ſiquidē volens nō potuiſti: bene vtcūꝗ res ſe habet:
ſi potēs noluiſti: ducat te chriſtus ad indigentiū choꝝ
vt quādo volueris nō poſſis: ⁊ ſic factū eſt. Nā poſtea
captus fuit: ⁊ interceſſiōe ſancti Baſilij liberatꝰ: poſt-
modū timēs ne iterū in talē caderet ſtatū: in quo miſe-
reri nō poſſet: mulieri duplicatū reſtituit qđ abſtulit.
Or p̄dictis accidit: frequēter cōtingit: ꝙ vicꝫ illi ꝗ dux 24
poſſunt reſtituere vel miſcdiam facere: vel de corde re-
mittere: ꝗ nec de ſeipſis vitam emēdando: nec de alijs
miſcdiam habere volunt: in talem etiā ante mortē ca-
dunt paupertatē ⁊ miſeriā: ꝙ nec reſtituere: nec miſeri-
cordiā facere poterūt. In morte ṽo ſemꝑ in talē cadūt
miſeriā: ꝙ nec hoc facere: nec de ſeipſis miſcdiam habe
re poterūt: niſi ante mortē illam habuerint. Et iuſte ꝗ-
dem poteſtate priuat̄ miſerēdi: ꝗ miſereri noluit dum
potuit. Talis nāꝗ meret̄ priuilegiū amittere: qđ ei in
Pſ̄. cj. cōceſſum eſt: vbi dicit̄. Tempus miſerēdi eius:
q̄ꝛ venit tp̄s. Nota. A. vj. 4. ¶ Secūdo tales ſemꝑ pu 25
niunt̄ in morte: qn̄ vitā cū ceteris ꝗ dilexerūt amittūt:
quā quidē penā qn̄ꝗ mortis hora appropinquāte deꝰ
ſignis viſibilibꝫ oſtendere dignat̄: vt viuos illoꝝ pre-
muniat exemplo. Sicut ptꝫ primo per illū de quo fert̄ Exm̄.
modo quo ſequit̄: ꝙ videlicet in chariſtia: ꝗ nuꝑ mo-
dernis p̄ceſſit tꝑibus: cum multa hr̄et blada: ⁊ oībus
bladis in alijs grangijs illius ville deficiētibꝫ: mures
in maxima multitudine ad eiꝰ ꝯfluerūt grangiā: bali-
uus ſuus ad eū venit dicens: melius eſt vt frumenta
tua vendas: ꝓpter tria. Primo q̄ꝛ iam valde charūꝫ eſt
ſumma eiū vendit̄ ꝓ. xx. ſolidis. Secundo q̄ꝛ pauꝑes
vicini fame moriunt̄: ⁊ poſſumꝰ vēdere ⁊ mutuare ſb̄
pignore vt viuant. Tertio quia comedunt̄ a muribꝫ.
Cui ille: ꝑmittas mures ea deuorare: modo quo vis:
et des eis cū hoc aquā ad bibendū: q̄ꝛ ꝓ certo ea nō vē
dam: nec mutuabo anteꝙ̄ hr̄e potero. xxx. ſolidos: pro
ſumma. Cito poſtea accidit ꝙ p̄dictus dn̄s ī lecto ſuo
iacens: horribilit̄ clamaret: ⁊ camerario currēti: ⁊ que-
renti ꝗd haberet: rn̄dit: cito queras lumen: q̄ꝛ videtur
mihi ꝙ ſint mures multi in lecto meo: ⁊ me male mor-
dent. Ad quē cum camerarius cū lumine veniret: inue
nit maximā multitudinē demonū in forma glirīū: ꝗs
ab eo nullo modo fugare poterat: anteꝙ̄ eū occidiſſent
et laceraſſent. Et ꝗdem ſatis iuſtū dei iudiciū videt̄: ꝙ
ille ꝗ maluit frumētis ſuis glires paſcere: ꝙ̄ pauꝑes:
glires carne ꝓpria paſceret: qn̄ pauꝑes paſcere nō poſ-
ſet. ¶ De quodā etiā alio diuite: ⁊ duro: ꝗ illis vixit tē- 26
poribꝫ narrat̄ ꝙ fame moriebat̄: q̄ſi modo quo ſequit̄. Exm̄
Habuit em̄ ex dei vindicta: maximū in gutture dolo-
rem: qui ita guttur ſuum artum fecit: ꝙ cibum nulꝰū
ſumere potuit: non obſtante ꝙ multum de fame ⁊ ſto-
macho conquereret̄: ⁊ ſic miſer: quaſi fame moriebat̄:
dum cibum capere nō potuit: quē deſiderauit: vt per
illum deus oſtenderet: ꝙ illi qui alios fame affligi per-
mittunt: nec iuuant: hic vel alibi: vel tam hic ꝙ̄ alibi:
eandem ſuſtinebunt penam vt iuſto dei iudicio eadē
menſura eis menſuretur: qua ipſi alijs mēſurauerunt:
et eadem ſuſtineant: que alios ſuſtinere gaudebant: ſi-
cut patet. A. xxvij. 25. Et ideo apprehendit eum dolor
durus viſcerū: ſcꝫ fames in quo orabat ſceleſtus dn̄m:
a quo nō eſſet miſcdiam cōſecuturus. ij. Machab. ix.
quia nec ip̄e alijs clamantibꝫ viſcera aperuit miſcdie.
¶ Et cogitet quilibet in corde ſuo qua conſciētia a deo 27
in mortis hora: petere poſſet miſericordiam: dicendo.
Mercij: qui de alijs prius miſericordiā non habuit:
qua fiducia: ad eum tūc clamare vel reſpicere poterūt:
qui eum prius negauerūt: quia ſm̄ decretū: qui negāt
miſericordiā facere: ipſum chriſtū negāt. vij. q. j. oīs.
Si em̄ aliquis veſtrā haberet aliquē amicum diuitē:
qui pro amore ſuo pauper deueniret: in qua pauper-
tate: ſi ſibi vel ſuis neceſſaria denegaret: cum ſuccurre-
re poſſet: ſi ille iterū diues fieret: quō pre verecūdia ei
appropinquare poſſet: et ab eo cibū vel potū vel veſtē

vel hoſpitiū vel q̄dcūq̄ ſile petere: cui pri⁹ oīa talia ne gauit? Ita erit ꝑ oīa de deo ⁊ de imiſericordib⁹: in morte deo appropinquātib⁹ ⁊ clamantib⁹: ſi tn̄ pre verecūdia clamare ad deū poterūt: ꝙ ſi poterūt nō exaudient: q꞉ q̄ obturat aures ſuas ad clamorē paupis ⁊ ipſe clama
28 bit ⁊ nō exaudiet. Prouer.xxj. ¶ Tertio imiſericordes ſemꝑ puniunt poſt mortē: q꞉ hereditate priuabunt celeſti: ſicut filij ingrati: de quib⁹ dictū eſt. F.v.5. Et iuſtum ſatis videt ꝙ ꝓpter ingratitudinē ad participatiōnē ⁊ ſocietatē: non recipiant ꝓſperitatis: qui ſocij et coadiutores eſſe noluerūt paupertatis. Quid ergo facient tales in iudicio: quib⁹ oculis chriſtū reſpicere audebunt ꝓ eis natū: paſſum ⁊ crucifixū: q̄ etiā eos creauit ⁊ pauit: ⁊ oīa q̄ iuſte habuerūt dedit eis: qui ei ꝓ eis eſurienti: panē negauerūt? Ex vna parte nō eſt dubium: quin magnam patient verecundiā: ſicut ille cui magna exprobat ingratitudo: multū erubeſcit qn̄ corā multis ei iꝓperat: nec excuſationē habet de obiectis vt ſi aliq̄s ꝓ aliq̄ multa feciſſet ei dando: ⁊ multa ꝓ eo ſuſtinendo: ⁊ poſtea ꝓ eius amore inopiā ſuſtinendo: vt ipm̄ ditaret ſi ei ī inopia ſua parua negaret ⁊ poſtea ab eodē exaltato: illa ingratitudo corā multis ipſo p̄ſente recitaret. Nōne multū erubeſceret? Sic imiſericordes in iudicio qn̄ ipſis p̄ſentib⁹ corā toto mūdo recitabit: q̄d ꝓ eis ſuſtinuit: ⁊ quā ingratitudinē ei reddiderūt dicens. Eſuriui ⁊c̄. Math.xxv. Tūc eīm erubeſcant impij ⁊ deducantur in infernum: in Ps̄.xxx.
29 ¶ Ex alia parte magnā ſuſtinebūt penā: q꞉ nullū habebunt refugiū vel adiutoriū: peius nāq̄ eis tunc cōtinget q̄ꝫ ꝯtigit illi: de quo legit in legenda ſanctoꝝ: in
Exm̄ geſtis beati Dn̄ici in fine. Cui cum videret in ſomnis ꝙ eſſet in quodā campo: maximis ex oīm parte vallatus: tempeſtatib⁹: fulguris ⁊ tonitrui ⁊ hmōi: videbat ei inſuꝑ ꝙ vidit quedā habitacula ꝓpe: ad quoꝝ vnū fugit introitū petens. Cui inhabitator: q̄s es tu inq̄t? Cui ille rn̄dit: ſe talem eſſe nomē ſuū exprimēs: cui ille et ego q̄ habito: ſum iuſticia in meo habitaculo: nec ꝑ me ſaluari poteris: q꞉ potius a me damnari meruiſti et iudicari. In alio habitaculo reſpōſum habuit: ꝙ ibi fuit veritas quā nō dilexit: ⁊ ideo ꝑ eam ſaluari nō poterat. Tertio venit ad domum pacis: in qua ſimile habuit reſpōſum. Conſuluit tamē ꝙ ad domū iret miſericordie: vt in ea ſaluaret: q̄d etiā fecit. Nam habitū ⁊ vitam ſuſcepit p̄dicatoꝝ. Iſte ergo miſcōiam inuenit: quia eā tp̄e debito queſiuit. Sed p̄dicti vſq̄ poſt mortem expectātes: vidētes ſe tempeſtatib⁹ ⁊ periculis circumuallari: de q̄bus eſt auctoritas Anſelmi. I.xj.18. Ad iuſticiā ſeu veritatē vel pacem clamare nō poterūt et ſi clamauerint nō ſaluabunt per illas: nec ꝓtectionē habebūt: quia illas nunq̄ dilexerūt: nec ope exercuerunt: nec tunc in celo miſericordiā inuenient: quia non eſt miſericordia dei in terra Oſee.iiij. Nota legem ad hoc. A.vj.8.
Arti.vij. ¶ Sed nōnulli tales imiſericordiū audiētes penas illas falſis excuſatiōib⁹ quib⁹ ab vtraq̄ miſcōia ſe excu-
30 ſantenadere: inanit eſtimant. A ſpūali nāq̄ miſcōia: q̄ ſpecialiter in iniuriarū cōſiſtit dimiſſione ſe excuſant: ſicut in parte tactū eſt. D.x.14. dicētes: nihil petimus niſi iuſticiā. Tales deū docent q̄liter eos iudicare debeat. Ipſe nāq̄ ait Luc.vj. Eadē mēſura q̄ mēſi fueritis ⁊c̄. Si g̃ menſura iuſticie: alijs mēſurare voluerint deū docent ꝙ menſura iuſticie eis menſurabit: q̄d ⁊ faciet: q꞉ hoc eis ibidē ꝓmittit: ⁊ ad maiorē mēſuratiōis illius certitudinē: exēplū ad hoc adducit Mat. xviij. de ſeruo qui noluit dimittere conſeruo ſuo. Tales eīm qn̄ in tribulatiōis: vel mortis ſunt periculo: nunq̄ꝫ ad deū clamāt dicentes: mercij: nec miſcōiam petant: quā nō fecerūt alijs: ſꝫ iuſticiā: petent ergo iuſticiā qua certum eſt ꝙ damnabunt: ⁊ ſi miſcōiam petant: illam nō habebūt: q꞉ tunc dictū veritatis falſum eſſet: quo dicit Eadē menſura ⁊c̄. Si ergo durū eis videt ꝙ de⁹ tunc ſit ita durus cōtra illos nō ſint ipſi ita duri nūc: vt ad vnguem oīa puniant ad iuſticiā vel vltra iuſticiā: q̄ cōtra eos cōmittunt. Et ſi vident: imo q꞉ quotidie vident ⁊ indigent: ꝙ deus eos patiēter expectat peccantes: q꞉ ſi iuſticie rigorē cōtra eos exercere voluerit: ſtatim qn̄ mortaliter peccant: eos iuſte damnare poſſet: ⁊ ipſi ſimiliter patiēter expectent: ⁊ humiliter emendam accipiant: ne in iſtud incidant incōueniēs: de q̄ Eccl. xxviij. Qui vindicari vult: a deo inueniet vindictam: et peccata illius ſeruans: ſeruabit. Relinq̄ ꝓximo tuo nocēti te: ⁊ tūc dep̄canti tibi peccata ſoluent: hō homini reſeruat iram: ⁊ a deo querit medelā: in hominē ſibi ſimilē: non habet miſcōiam: ⁊ de pctīs ſuis dep̄cat altiſſimū: q̄s exorabit ꝓ delictis illius? memēto nouiſſimoꝝ ⁊ deſine inimicari. ¶ A miſcōia etiā corporali ſe 31
excuſant dicētes: ꝙ nō tenent dare niſi ſupflua: ⁊ allegant ꝓ eis vnā gloſaꝫ ſup illo verbo. Si duas habes tunicas: da vnam nō habēti: hoc verbū dicūt gloſam intelligere de ſuperfluis: que.ſ. q̄s habet vltra neceſſaria ſibi ⁊ ſuis. Sed licet iſta gloſa bona ſit in ſe bene intellecta: tn̄ male itelligētib⁹ pōt eſſe ruine occaſio: illis vicꝫ q̄ nunq̄ꝫ dicūt ſufficit. Auarus eīm teſte ſcriptura Eccſ.v. nō implebit pecunia: qui g̃ nunq̄ꝫ impletur: nunq̄ꝫ credit ſe ſatis habere: g̃ nunq̄ꝫ credit ſe h̄re ſupflua: ⁊ ſic ſi totū h̄ret mundū: nunq̄ꝫ reputaret ſe obligatū ad aliq̄d dandū indigenti: ⁊ ſic talib⁹ excuſatiōibus vel gloſis innitētes: nunq̄ opera facient miſcōie. Gloſa g̃ illa de ſupfluo nō intelligit qn̄ paupes ſunt ī vltima neceſſitate: tunc eīm de his q̄ tibi neceſſaria reputas: ſubtrahe: ⁊ eſto pupillis miſericors Eccl. iiij.
¶ Sed dicent: ſi oīa dederim⁹ iſto anno: q̄d habebimus anno ſequenti: ſed hec eſt illa nimia ſollicitudo q̄ ꝓhibet a chriſto Math.vj. Nolite inq̄t ſolliciti eſſe dicentes: quid mādūcabim⁹: aut quid bibem⁹: aut quo operiemur? hec eīm oīa gentes inq̄runt. Scit eīm pater veſter: quia oīb⁹ his indigetis: querite autē regnum dei ⁊ iuſticiā eius: ⁊ hec oīa adijcient vobis. Nolite ergo ſolliciti eſſe in craſtinū: craſtin⁹ eīm dies ſollicitus erit ſibijpſi: ſufficit eīm diei malicia ſua: hec ibi. ¶ Qui eīm prohibet ſollicitari de craſtino: a multo fortiori prohibet ſollicitari de anno futuro. Talis ergo prouidētia nullum ab operib⁹ miſericordie retrahere deberet: quia potius cogitare deberet ſicut cogitat qui ſeminat: ꝙ ex ſemine ſeminato: melius anno ſequenti viuet: q̄ꝫ ſi illud in grangia ſua reſeruaret. Sic in propoſito: ſicut multis oſtenſum eſt exēplis. E.iij.12. cum ſequentibus. Vbi ergo pauperes in extrema ſunt neceſſitate: ſicut in caris ꝯtinget annis: oīs talis prouidentia poſtponenda eſt: quia qui habuerit ſubſtantiā huius mundi: ⁊ viderit filios dei ⁊ fratres chriſti ⁊ ſuos fame mori: et clauſerit viſcera ſua ab eis: quomodo charitas dei eſt in illo? Sed cogitāt forte: ꝙ multa alia bona faciunt opera: ſicut ieiunare: orare: peregrinari: ⁊ huiuſmodi: per que ſaluabunt. Sed hoc inuanū cogitant: quia ſi oīa opera bona ſiue ieiunia habeant: hypocrite ſunt: homines apparentes ⁊ non exiſtentes: quib⁹ deus dicturus eſt in fine: illud Math.xxiij. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei: hypocrite: qui decimatis mentam ⁊ anetū ⁊ ciminū: ⁊ relinquitis que grauiora ſunt legis iudiciū ⁊ miſcōiam ⁊ fidem.
Arti.viij ¶ Cum g̃ tāta vt p̄dictū eſt: ſit miſericordie vtilitas: et

immiſericordie periculū: neceſſariū videt̄ φ ꝗlibet dili genter in ſeipſo experiat̄: an miſericors fuerit: vel non:
33 anteq̄ȝ ad chriſti compareat tribunal: in quo ſolus miſericordiā inueniet: ꝗ prius miſericordiā queſiuit: eo ſcȝ modo quo veritas eam querere docet: dicēs: petite miſericordiā corde compatiēdo: ⁊ iniurias remittēdo: et accipietis: ꝗrite ore ꝯſulendo: corrigendo ⁊c̄. ⁊ inuenietis: pulſate ope miſericordiā indigētibus: in opere exhibendo: ne tm̄ miſericordiā habeatis in ore: que ſic nō prodeſt: ſicut nec bon⁹ cibus ⁊ dabit̄ vobis ſcȝ miſericordia. Ergo: cum ſis in menſa primo de paupere penſa. Nam ſi paſcis eum: paſcis amore deū: qui non erit tibi ingratus: quin tibi miſericordiā reddet: ⁊ cuicunq̄ȝ ꝗ fecit miſcōiam in illū Luc̄. x. ¶ Ex qua hiſtoria diligēter excogitata: ꝗlibet experimentū capere poteſt: ſi in illo miſericordia vigeat: qꝛ ſicut ſacerdos ⁊ leuita ibidē vulneratū videntes: ſed nō ope iuuantes: a chriſto miſericordes nō reputant̄: ſed ſolū ſamaritan⁹ qui videns eū: miſcōia motus ⁊ ope iuuit: eius prim⁹ atq̄ȝ miſericors reputat̄. Sic in ꝓpoſito: non qui miſerias ore plangunt aut oculis vident miſeroꝝ ſed ꝗ corde ſup eos mouent̄: atq̄ȝ manus porrigunt adiutrices miſericordes reputant̄. Qui inſup in ſeipſis maiorem inueniūt pronitatē ad remittendū: ⁊ ad miſeros ſubleuandū: q̄ȝ ad vindicandū: vel bona pauperū colligendum: certiſſimo ſe cognoſcere poſſunt experimēto miſericordiā habere: ⁊ miſcōiaȝ imposterū poſſe inuenire
34 ¶ Nec de hoc dedignent̄ experimēto: tanq̄ȝ illud indignū reputātes: qꝛ magis honorificū eſt miſeris ſubuenire: q̄ȝ rebelles ſubiugare: qꝛ illud ad amorē nature: iſtud ad gloriā victorie pertinet: ſicut pȝ ex verbis Valerij. B. ij. 37. ¶ Ad qd̄ etiā ꝓpoſitū oſtendendū
Exm̄ ponit exemplū ibidē Valerius li. v. de Gaio imperatore: ꝗ capto rege Armenie: ſibi rebellante: cum ante eū ductus caderet ⁊ coronā ꝓijceret: miſcōiam petendo: eum eleuauit ⁊ coronā capiti ſuo repoſuit: dicens. Ita honorificū reputo regē facere: ſic regē deſtruere. Nec mirū: ſi ille meliorē reputauit miſcōiaȝ: q̄ȝ victoriā bellicam: cum ſaluator noſter ꝗ in ſuis reputationib̄ falli nō pōt: meliorē reputauerit miſcōiam q̄ȝ ſacrificiū: dicens Math. xij. Volo miſcōiam ⁊ nō ſacrificiū.
Arti. ix. ¶ Ex ꝗ aucte: ⁊ alijs ſibi ſilib̄ in ꝗb̄ in ſacra ſcptura: multū miſericors ꝓdicat̄: miſericors ⁊ miſerator dn̄s:
35 in Pſ. lxxxv. Nōnulli de dei miſcōia nimis ꝓſumentes: audaciā ſumūt delinquēdi. Rōne quoꝝ pmo oſtēdetur: ꝗd ſit de dei miſcōia nimis ꝓſumere vel in ea periculoſe ꝯfidere. Secūdo oſtēdit̄ ꝗb̄ rebus aſſimilant̄ et ꝗ mala pericula penas ⁊ dāna: ex tali incurrūt preſumptiōe. Tertio que ſit tante illoꝝ deceptiōis cauſa. ¶ Q̄tum ad primū illi nimis in dei ꝯfidunt miſcōia: qui de dei miſcōia ingrati exiſtentes pctā peccatis addunt: dicētes illud Eccī. v. Peccaui ⁊ ꝗd accidit mihi triſte: miſeratio dei magna eſt: multitudinis peccatoꝝ meorū miſerebit̄. De ꝗlibet ꝟo tali videt̄ tota trinitas loqui Eſa. xxvj. Miſereamur impio freq̄nter: peccata cōdonādo: ⁊ nō diſcet facere iuſticiā de pctō ſe corrigēdo: ꝫ potius ipſa augmētādo: in terra ſanctoꝝ iniqua geſſit: peccata peccatis accumulādo: nō videbit gloriā dei. In qua aucte ſecunda pars relucet iſtius articuli. Rōne cuius eſt ſciendū φ tales primo fimario aſſimilant̄: qꝛ cōtra miſcōie radios fetores emittūt peccatorū ſicut pȝ. G. iiij. 8. Quis eī̄ tales ingratiſſimos nō iudicaret: qui quādo audiūt ꝓdicari penas quas de⁹ peccatorib̄ infligit: qn̄ etiā perſuaſiones quaſcūq̄ȝ audiūt quomō iuſtus iudex delinquētes punit: cogitant: vel ore aperto dicunt: deus eſt melius ⁊ magis in expectādo vel non ſtatim puniendo miſericors: q̄ȝ quiſcunq̄ȝ pater vel iudex vel homo quicūq̄ȝ ⁊ facilius pacificari poteſt. Et ex tali dei patiētia: deum audacter peccando expugnāt: ⁊ malū ꝯtra bonū reddūt. Cum oīs homo etiā ſaracenus ⁊ canis ⁊ beſtia; cōiter quecūq̄ȝ diligat: ⁊ ꝓ poſſe benefaciat benefactori ſuo: ipſi contra omniū animaliū naturā miſericordē benefactorē ſuū expugnant: ⁊ quāto maiorē eis oſtēdit bonitatē: tāto magis ipm̄ perſequunt̄: ipſiq̄ȝ magis inobediētes fiunt: cum quaſi oīa aīalia ꝓpter beneficioꝝ aſſuefactionem homini obediāt: ipſi ꝓpter beneficioꝝ dei aſſuefactionē deo inobediētes fiunt: ipſiq̄ȝ peiores exiſtunt. Dicere nāq̄ȝ vel cogitare: qꝛ deus bonus ⁊ miſericors eſt: iō adhuc inulte ⁊ ſine vindicta peccare poſſum vel in peccatꝭ meis iacere: ⁊ qn̄ videro tp̄s ⁊ habuero gratiam: vitam meā emendabo: non eſt aliud cogitare vel dicere: niſi qꝛ ipſe bonus eſt ⁊ patiēs erga me: ⁊ nō me ſtatim damnauit cum iuſte potuit: ideo ego malus et ingratus adhuc volo eſſe erga eū. ¶ Potius ecōuerſo dicere deberent: qꝛ ipſe erga me: benign⁹ ⁊ miſericors eſt: patiens ⁊ multe miſcōie ⁊ preſtabilis ſup malicia Iohel. ij. ¶ Ideo ego grat⁹ ei exiſtam: hec eī̄ ꝯſequētia: ⁊ cogitādi ⁊ loquēdi modus eſſet rōnabilior ⁊ etiā ſecurior. ¶ Pro tanto eī̄ rōnabilior eſſet: qꝛ ingratitudinē excluderet ⁊ ꝓ tanto ſecurior: qꝛ mortis incertitudinem nō timeret. Ille nāq̄ȝ qui in prima ſtat cogitatione oēm horā ſuſpectā: ⁊ omnē mortē timidam habet. 36
Nec mirū: qꝛ nō eſt certus φ ille qui tot eū expectauit annis per ſuam miſcōiam: vt vitam ſuam emendaret: quot in peccatis vixit: et ꝗt ſunt ex ꝗ peccare incepit: forte. xl. vel. l. expectabit eū per diem. Cōgrue ergo tales āmonet ſcriptura Eccī. v. dicēs. Nō tardes puerti ad dn̄m: ⁊ ne differas de die in diem: ſubito eī̄ veniet ira illius: ⁊ in tp̄e vindicte diſperdet te. Et iuſte tales diſperdet: qui in ſpe penitendi peccant; quia ſi nō eſſet timor mortis: nunq̄ȝ ceſſarent peccare: ſicut oſtenſum eſt. C. v. 14. Nota de talibus. P. vj. 10. ¶ Secūdo tales ꝗ miſericordie tp̄e abutunt̄: cogitātes φ freq̄nter peccauerūt ⁊ euaſerūt: ⁊ ideo iterū peccare volūt: ⁊ iterum penitere ⁊ euadere: peſſimi ſunt apothecarij: vel medici qui de tyriaca miſericordie venenū ꝯficiūt ſue mortis ⁊ damnationis. Et peſſimi coci: qui de pcioſiſſimo cibo diuine pietatis ⁊ bonitatis: cibum conficiunt venenoſum: quo aīa intoxicat̄. Et peſſimi artifices ꝗ dum tempus habēt in quo ſe liberare poſſent: cathenā eis faciunt peccatorū: qua ad infernū ducant̄: ſicut patet. A. iij. 14. Et breuiter longa vita ⁊ oīa bona naturalia fortuita ⁊ gratuita eis conceſſa ad ſalutē: ad aliorum cōuertunt penas: ꝓpter rationes ⁊ cauſas tactas D. j. 26. Vnde beatus Grego. moral. vj. Vita pueri in longū trahitur: vt a factis puerilibus corrigat̄: ſed ſi a peccati perpetratione: nec temporis longinquitatē compeſcit: hec ipſa longinquitas quā per miſericordiā accepit: ei ad cumulū maledictionis creſcit. Vnde neceſſe eſt vt cum nos diutius expectari ꝯſpicimus: ipſa prerogate pietatis tempora quaſi damnationis argumenta timeamus: ⁊ vnde quiſq̄ȝ a morte eripi poterat inde grauius ad mortē tendat. ¶ Dum ergo tales qui longā ⁊ malā ducūt vitā: vel illoꝝ amici illud magnū reputant bonuȝ: ſi fortunā futurā ſollicite cogitarent: nō ſolum melius eſſet eis pmo die: quo naſcunt̄ mori: ſed etiā min⁹ malū eſſet eis: pmo die ꝗ mortalit̄ peccat cū pctō ſuo mori: qꝛ ꝗtidie pctā ſua: ⁊ penaꝭ augmētāt ꝗ ſi ſp̄ viuerēt: ſp̄ mali eſſent. Propt̄ ꝙ ⁊ his ſilia: recitat Auguſ. de ciui. dei. li. ix. c. x. Plotinū platonicū dixiſſe: φ ad magnā miſcōiam pertinet φ pater nr̄ miſericors 37 38

mortalia nobis corpa dedit. Cuius dicti cauſam cum
cauſis pretactis tangit Boetius li. de cõſolatione phi-
loſophie: dicens: ꝙ vita malorum quanto prolixior:
tanto infelicior: qꝛ plures ſibi penas aggregat: ⁊ q̇ de
malefactis ſuis: hic nõ punit̃: ⁊ q̇ facit iniuriã: ꝙ qui
patit̃: infelicior eſt. Vñ talis lingua anglicana: cõgrue
39 felix homo dicit̃. ¶ Tertio tales q̇ credũt ꝙ deus pec-
catũ illoꝝ nõ videat: vel nõ ponderet: qui deũ ignarũ
reputant vel iniuſtũ: dicẽtes cũ illis perfidis infidelibꝰ
in ps̃. xciij. Qui viduã ⁊ aduenã interfecerũt ⁊ pupil-
los occiderũt ⁊ dixerũt: nõ videbit dñs: nec intelliget
deus Jacob: ſm Anſelmũ ſunt ſicut latrones: q̇ mul-
tis annis furant̃: ⁊ ſp ſperãt latere ⁊ euadere: cogitan-
tes: nemo videt nos: ⁊ quãto diutius ⁊ frequẽtiꝰ eua-
dunt: tãto audacius furta perpetrãt ⁊ homicidia: q̇bꝰ
frequẽter cõtingit: ꝙ qñ minꝰ ſuſpicant̃ capiunt̃: ⁊ ad
eccleſiã ad quã confugere ſperabant: multis impedi-
mentis fugere nõ p̄mittunt̃. Sic in ꝓpoſito. Et ſicut la-
trones quantũcũqꝫ ſint obſeſſi: ſemp ſaltẽ ad eccleſiam
euadere ſperant: qꝫuis totaliter euadere nõ poterunt.
Ita p̄dicti cogitãt: ꝙ quantũcunqꝫ in poſterũ fuerint
inimicis: vel morte ſubita: vel infirmitatibꝰ obſeſſi: ꝙ
mortẽ oĩno euadere nõ poterũt: ſaltẽ miſc̃diaꝫ inueni-
re p̄ſumunt. Sed ſicut videmus ꝙ multi fures in hoc
decipiunt̃: nec ad eccleſiã ſicut ſperabãt fugere poſſunt
Ita nõ eſt dubiũ q̇n multi de p̄dictis decipiant̃: ⁊ mi-
ſericordiã nõ inueniãt: qꝛ ita ſunt ĩuoluti ⁊ in tãtũ exce
cati pctĩs ſuis p̄cedẽtibꝰ: ⁊ tm̃ illa que prius dilexerãt
inordinate cordibꝰ ſuis infixa ſunt ꝙ ſeipſos. i. ſaluteꝫ
ꝓpriam obliuioni tradũt: ſicut ptꝫ. P. vij. 61. Et illud
in qđ ſpecialit̃ prius ſperabãt: tũc nec noĩare poterũt:
prius nãqꝫ ſperant maxime tũc petere miſc̃diam: dicẽ-
do: mercij. Et in tãtũ in h̓ ꝯfidũt ꝙ iactãt ſe dicẽtes: ſi
40 poterimꝰ hr̃e tria ṽba ante mortẽ ſaluabimur. ¶ Sed
ab hac p̄ſumptiõe ſp deficiũt: ſicut ptꝫ de vſurario: cui
Exm̄ cum ſacerdos morienti: corpus chriſti portaret: ⁊ ſm
ꝯſuetudinẽ patrie ãmonuit vt diceret. Dñe nõ ſuꝫ di-
gnus vt intres ſub tecto meo: ſꝫ tm̃ dic verbo: ⁊ ſalua-
bit̃ puer meus. Cum primũ vicꝫ: ꝙ nõ fuit dignꝰ fre-
quẽter recitaret: ſecũdũ nullo modo dicere potuit: vicꝫ
dic ṽbo ⁊c̃. ¶ Ad iſtud ꝓpoſitũ nota plura exempla ⁊
auctes. A. xij. 33. Itẽ. A. xxvij. 49. Itẽ. D. ij. 3. 8. et. 9.
Exm̄ Itẽ. E. j. 7. ¶ Itẽ illud qđ fert̃ de quodã diuite q̇ nup
cum ſenex ⁊ debilis ad mortẽ traheret: et p duos dies
loquelã amiſerat: q̇ circa eũ erãt: eũ vel mortuũ vel q̄ſi
mortuũ eſtimãtes: clauibꝰ acceptis voluerũt ciſtã ape-
rire: in q̄ nũmi erãt: qđ vt vidit dixit: adhuc viuo: ad-
huc viuo: magnũ miraculũ apertio ciſte: os aperuit mu-
ti: ⁊ q̇ p duos dies nõ loquebat̃: ꝯfitẽdo vel miſc̃diam
petẽdo: q̇ inſup tam debilis erat: ꝙ nec ꝓ deo vel ſalute
et lucro aĩe: quã ſp habuiſſe potuiſſet: os apire potuit:
ꝓ pecunia quã illa nocte erat amiſſurus loqui potuit.
Quia ſicut oblitꝰ eſt ſui: ⁊ alioꝝ miſereri dum potuit.
Ita teſte ſacra ſcriptura: obliuiſcat̃ illius miſericordia
Job. xxiiij. Nec mirũ: qꝛ tales in fine miſc̃dia carẽt: qꝛ
vident̃ tacite ſuo renũciaſſe p̄uilegio: qꝛ ſic̃ ſm decreta
lẽ li. v. ti. xxxiiij. de p̄uilegijs. c. accedẽtibꝰ: q̇ p. xl. ãnos
nõ fuit priuilegio ſuo vſus: videt̃ tacite iuri ſuo renũ-
ciaſſe. Ita q̇ p totã vitã ſuã miſc̃die vſuꝫ nõ habuerũt:
nec aĩarũ ꝓpriarũ: nec miſeroꝝ miſereri voluerũt: cum
ex priuilegio eis a deo indulto potuerũt: vident̃ tacite
ꝓtectiõi dñi miſc̃die ⁊ p̄uilegio renũciaſſe. Vñ nõ eſt
mirũ ſi illo in fine nõ gaudeat p̄uilegio. Nota legẽ ad
41 hoc. A. vj. 6. ¶ Nec ꝓpter nõ vſum tm̃: merent̃ in fine
illud priuilegiũ amittere miſc̃die: ſꝫ etiã ꝓpt̃ delictũ: ſic̃
ptꝫ. A. vj. 3. ¶ Ex q̊ oñdit̃ ꝙ eis in fine p ſe vel p alios

miſc̃diaꝫ petẽtibꝰ rñderi põt: ſicut ſm fabulas reſpon
diſſe fert̃ mater milui petenti ꝙ deos pro ipſo rogaret Exm̄
infirmato: mater ṽo ꝯſiderans ꝙ frequẽter deoꝝ ſacri
ficia: circa ea qñ in mõtibꝰ more gentiliũ offerebant̃:
volitando deturpauerat: ⁊ partes quas potuit abſtule
rat: qđ etiã dij ꝯſiderarẽt: ꝙ nõ amor: ſꝫ timor eũ ad ve
niã petendã artabat: ꝓpter quas cauſas nolẽs petitio-
nẽ quã impetrare nõ ſperabat dijs ꝓponere: reſpõdit.
Nate cũ ſacra turbares: pena timẽda fuit. Te cogit ti
mor eſſe piũ: te pena fidelẽ. Ita talibꝰ rñdere poterũt:
mater illoꝝ Maria ⁊ alij ſancti qñ mortẽ timentes di-
cent: ſancta Maria ora ꝓ me: ſctẽ Petre ⁊c̃. Qui reſpõ
dere poterũt: q̄re de iſto fine ⁊ de miſc̃dia petẽda nõ co
gitaſtis: qñ que ad honorẽ diuinũ p̄tinẽt peccãdo de-
turpaſtis: ⁊ que ad deũ ⁊ ꝓximũ p̄tinebãt ſubtraxiſtis
et om̃es ſctõs ⁊ eccl̃iam: ⁊ eccl̃ie filios expugnaſtis: de
quibꝰ cõquerunt̃: dicẽtes Cañ. j. Filij matris mee pu-
gnauerũt ꝯ me: de q̇bꝰ. F. v. 17. ꝓpter q̄ ſancti q̇ ex vna
parte videt: ꝙ timore ⁊ nõ amore: eos inuocant. Et ex
alia parte dei ab eis voluntatem auerſam videntes: ꝓ
eis orare nolũt: ſciẽtes: qꝛ nõ miſerebit̃ eiꝰ qui fecit eũ
Eſa. xxvij. ¶ Quarto tales q̇ miſc̃dia ſeu tp̄e miſc̃die 42
que eis duꝫ ſani vel iuuenes ⁊ fortes ſunt ꝯcedit̃: abu-
tunt̃: ⁊ aliã qñ de mũdo egredient̃ paratã inuenire opi
nant̃: ſil'es ſunt ebrijs: q̇ credũt ſe duas videre cande-
las: vbi nõ eſt niſi vna. Et dum vnã extinguũt: credẽ
tes aliã ſufficere: in tenebris remanẽt: qꝛ nulla alia can-
dela ſupeſt: ſicut fatue putabãt ⁊ admirãtes ⁊ dicẽtes:
vbi eſt alia candeda. Ita in ꝓpoſito: diuitijs: delicijs ⁊
honoribꝰ vel quibuſcũqꝫ peccatis inebriati: nõ ſolum
duas: ſed multas eſſe paratas luces. i. miſericordias:
dicẽtes illud. ij. Reg. xxiiij. Multas eñ miſc̃die eius:
om̃es alias miſc̃dias eis a deo conceſſas in natiuitate
chriſti ⁊ paſſione: ⁊ in bonis nature: fortune: gr̃e ⁊ lõge
vite: de q̇bus Threñ. iij. Miſc̃die dñi multe: ꝙ nõ ſu-
mus ꝯſumpti: extinguũt eiſqꝫ abutunt̃ male viuẽdo:
eſtimantes miſericordias in pũcto mortis ſup eos pa-
ratas: ſed in fine erit de eis: ſicut de nonnullis: qui ita
diu trufando garrulãdo ⁊ potãdo: lumẽ ſuũ ꝯſumũt:
ꝙ in tenebris cubant: ſicut illi dicẽtes illud Job. xvij.
In tenebris ſtraui lectulũ meũ. i. in tenebris illis exte-
rioribꝰ. i. penarũ gehennaliũ: de q̇bus ſaluator ait: li-
gatꝭ pedibꝰ ⁊ manibꝰ mittite eũ in tenebras exteriores
Math. xxij. Tũc admirãtes querere poſſunt: ſicut p̄-
dicti ebrij: vbi ſunt miſc̃die tue antiq̄: in Ps̃. lxxxviij.
id eſt. ille miſc̃die quas ſupeſſe credebamꝰ nobis anti-
quatis ⁊ moriẽtibꝰ paratas: ſꝫ noluit ꝯſolari: qꝛ nõ ſunt
¶ Ex qua fortuna oſtẽdit̃: ꝙ eſt de celo: ſicut de caſtro 43
vel alio loco: ad quẽ nõ intrat̃: niſi per pontem qui de
nocte eleuat̃: quia ſicut venientes nimis tarde ad ciui-
tatem italie: cuius porta de nocte clauditur: nec ꝓpter
guerras inuenit̃ domus extra portam: vel ſicut veniẽ-
tes poſt pontis eleuationẽ locum illum intrare nõ po-
terunt. Ita in propoſito. Ratione cuius eſt ſciendũ: ꝙ
magna differẽtia eſt inter portã inferni ⁊ celi: quia por
ta inferni ianitores habet ita curiales: ꝙ ſemper de die
et nocte: mane et tarde: eam apertam dimittũt: nec ve-
nientes quoſcũqꝫ excludunt. Sed locus celi non adit̃:
niſi per põtem miſericordie que de nocte mortis claudi
tur eis: qui de die in lumine vite nõ ambulauerũt: nec
ad eum peruenerũt. Ideo chriſtus docet ⁊ precipit am
bulandũ eſſe de luce. Et ps̃. xcj. hortatur ad loquendũ
eſſe de miſericordia ante mortis occaſum: dicens. Ad
annũciandũ mane miſericordiã tuam ⁊ veritatẽ tuam
per noctẽ: quaſi de mane: dũ vita durat: eſt loquendũ
de miſericordia: et de nocte mortis de veritate. Quia

hic deus ordinauit: ꝙ miſericordia, id eſt, tps miſericor-
die: dum homo viuit pcederet: ⁊ tps iuſticie dū morit
ſequeret. In cuius rei ſignū in diuerſis ſacre ſcripture
locis: vbi miſcdia ⁊ veritas: vel iudiciū ſimul copulā-
tur: miſcdia pcedit: ⁊ veritas ſeu iudiciū ſequit: ſicut
patet in pſ. lxxxviij. vbi dr. Miſcdia ⁊ veritas pcedēt
faciē tuā. Et iterū. Miſcdiā ⁊ iudiciū cātabo tibi dñe
44 Et Iac. ij. Superexaltat aūt miſcdia iudiciū. ¶ Ad cui⁹
auctis intellectū eſt aduertendū: ꝙ de iudicio poſſum⁹
loq dupliciter: vel put qñqʒ ſumit p ipſa re iudicata: vl'
put ſtat p ipſa iudicis ſnia. In cui⁹ ſignū decretalis:
hec duo ſimul copulat: li. ij. ti. xxvj. de ſnia ⁊ re iudica-
ta. in rubro. Si ḡ iudiciū in pdicta auctē Iac. accipiat
in pmo intellectu p ipſis iudicādis: manifeſtū eſt: ꝙ
ſicut in machina de q̄ lapis in altū leuat: ⁊ etiā in ſtate
ra pars in q̄ multa ponunt: alia exaltat: aliter nō. Ita
imaginādo ⁊ cogitādo miſcdiā ⁊ iudiciū tanq̄ duas
machine vel ſtatere partes: ſi in pte miſcdie multa po-
nant. i. multa prius opa miſcdie: fiant in morte qñ ca-
uilla de machina extrahit: ⁊ lingua ſtatere de manu te-
nentis dimittit: miſcdia in q̄ vel in cui⁹ pte multa po-
nebant: aliā partē. i. iudiciū: ⁊ iudicādos in altū celoꝝ
45 eleuat: ⁊ ſic miſcdia ſuperexaltat iudiciū. Iac. ij. ¶ Quin
to tales q tpe abutunt miſcdie dū viuūt: ⁊ tps miſcdie
expectant dū moriunt: ſunt ſicut mali miniſtri vl' ope
rarij: qbꝫ dñs aliqd dat p manibꝫ plenā ſolutionē p-
mittēs poſt opis ꝯſumationē: ſi tñ fidelit opent: ⁊ cō-
ditionē in conuētione factā ſeruent: ſi vo ꝯtrariū fecerint
plena ſolutione careāt. Sic in ꝓpoſito de⁹ cōducens: ⁊
ponēs operarios in vinea ſua Mat. xx. aliqd dat de ſala
rio p manibꝫ. i. aliq̄ miſcdie dona: bona. ſ. nature: fortu
ne ⁊ grē: pmittēs plenā miſcdiā poſt opis ꝯſūmatio-
nē ⁊ cōpletionē. Si tñ pdicta eis tradita ad laborādū
et expēdēdū fidelit diſpēſent ⁊ ꝯditiōes appoſitā Mat.
v. vbi dr. Btī miſericordes: ſeruēt plenā miſcdiā ꝯſe-
quent. Et h̄ eſt qd ſequit ipſi miſcdiā ꝯſequent: qſi di
ceret: ſi miſericordes fuerint: miſcdiā ꝯſequent: ſi aūt
miſericordes nō fuerint: ſed pdictis eis traditis abuſi
fuerint: ⁊ illa male expēderint: miſericordiā poſtea nō
inuenient. Nec mirū: imo mirabile eſſet ſi i theſauro aīe
miſcdiā inuenirent: quā ibi nunq̄ repoſuit: cū nec in
ſacco inueniri vel extrahi poterit: qd in illo poſitū nō
fuit. Et h̄ eſt qd de vtriſqʒ hil' veritas dicit Math. xiij.
Qui eñ hʒ. i. miſcdiā humanā in vita ſua: dabit ei mi
ſericordia diuia in morte ſua ⁊ abundabit: q̄ aūt nō hʒ
ſcʒ miſcdiā hūanā: ⁊ h̄ qd hʒ auferet ab eo. i. miſcdia
et miſcdie tps ei cōceſſum auferet ab eo: ⁊ etiā miſcdia
quā in eternū ꝯſeq potuiſſet ſi voluiſſet. Et ſic pʒ: ꝙ oī
46 tali exiguo ꝯcedit miſericordia Sap. vj. Ois eñ miſe-
ricordia exigua eſt: q̄ eterna nō eſt. ¶ Ex q̄ deductione
apte oñdit ꝙ illi q malā ducūt vitā de q̄ rephēſi rñdēt
Ita hñ veniā ad celū ſicut tu: magna eſt miſcdia dei.
Celū nō fuit ꝓpter tales q̄lis tu es tñ factū. Errāt: qꝛ
vellēt hre miſcdiā diuinā i celo: abſqʒ h̄ ꝙ hñt hūa-
nā in terra: de ſeipſis: ⁊ de alijs vellēt hre miſcdiā ⁊ ſo
cietatē in celo cū ſctis: abſqʒ h̄ ꝙ hñt miſcdiā ſctoꝝ i
ope: in terra: qd eſſe nō pōt. Sicut pʒ tā ex dicto ⁊ do-
trina Aug. S. ij. 6. Et etiā p exēpluʒ qd dicit Boeti⁹
de ꝯſolatiōe. li. ij. pſa. ij. de dicto poetarū: dicentiū in li
mine iouis duo fuiſſe dolia: vnū de potu amaro: ⁊ alt-
ud de potu dulci ⁊ volēti ⁊ deſiderāti bibere de ſecūdo
neceſſe fuit prius bibere de pmo. Sic in limine. i. in in-
troitu celi vel q̄tum ad intrādos ad celū: iſta ſunt duo
dolia: vnū de miſcdia hūana: quā erga ſeipm et alios
prius exercere debet: q̄ dū qñqʒ dura videt: qꝛ dura vi
det nōnullis ſua dare: q̄ſi potus videt amar⁹: quā tñ
amaritudinē Paulus iubet: qñcūqʒ quantū pōt dul
cedine tpare dicēs: q miſeret in hilaritate Ro. xij. quo
temperato de illo pus guſtet: ſi de illa dulci potatione
iterū guſtare voluerit: de q̄ in pſ. xxxv. Dñe i celo miſe
ricordia tua. Sed heu ſicut inter ſtāna duo cadit anus
humo. Ita inter iſtas duas multi cadūt in infernum.
¶ Sexto tales ſil'es ſunt clericis deordinatis ⁊ ſecula- 47
ribꝫ negocijs ⁊ crudelibꝫ ⁊ furtis applicatis: q in tota
vita ſua clericos et eccleſiaʒ et bonos viros pſequunt
ſpoliāt ⁊ male tractāt: nec aliqd qd ad ordinē ptinet cle
ricalē obſeruāt: ⁊ i fine capti: timorē habētes ſuſpēdij:
ſub clericali appetūt ⁊ clamāt ſaluari puilegio: dicētes
ꝙ ſunt clerici: ideo puilegiū peto clericoꝝ: ⁊ in ſpe ta-
lis euaſionis: prius audacius mala ppetrabāt: q̄ tñ tali
ſpe frequēter fruſtrant ⁊ puilegio illo priuant vt cum
ſeua exercēt ⁊ ordini ꝯtrariū: ſicut officiū occidēdi ꝯdē
nandos: vel torquēdi reos: vel mutilandi: vel aduocā
di in cauſis criminalibꝫ: tūc ipſo facto puilegio nudat
clericali: ſicut pʒ p decretū illud. lxxxiij. diſ. c. quiſqs.
Vel qñ ſeculariter viuit negociādo: tabernā tenēdo: vel
tonſurā dimittēdo: tunc nullo gaudebit puilegio: niſi
illo de ſnia excōis: ſi quis ſuadēte: q̄ gaudebit: ſicut pʒ
p Innocētiū: ex. li. v. ti. de apoſtat. c. pterea: quouſqʒ
ter moneat ab epo: poſt quā amonitionē ſi ſe nō corre
xerit: illo ⁊ oī alio puat: ⁊ libere p malefactis ſuis: ad
mortē quā meruerit iudicat. Sic illi q in totā vita ſua
nunq̄ miſcdie opa dilexerūt: ſed odio habuerūt: timo
rem habētes mortis: ⁊ eterni ſuſpēdij: miſcdie inuocāt
auxiliū dicētes. Miſerere mei deus: ſcḋm magnā miſeri
cordiā tuā: in Pſ. l. ¶ Sed qꝛ in ſpe talis miſcdie: pus
multa mala miſcdie ꝯtria exercuerūt: ⁊ nō ſolū ter: ſed
frequētiſſime a deo p ſe in ſacra ſcriptura: ⁊ p ſuos nū-
cios ⁊ pdicatores: amoniti ſe minime correxerūt: puī
legio illo nō gaudebūt. Sed iudex deus ad mortē quā
meruerūt eternā eos ꝯdēnabit: nec flectet vlla miſcdia
Deutro. xxv. ¶ Quātum vo ad tertiā partē hui⁹ vltimi 48
articuli eſt ſciendū: ꝙ cauſa deceptiōis oīm pdictoꝝ: ⁊
cauſa dānatiōis fere oīm falſoꝝ chriſtianoꝝ: eſt vna in
generali demonis tentatio ⁊ ſeductio: q̄ alioꝝ peccata
grauiora eſſe oſtēdit: ⁊ longiora vite tpa ꝓmittit: ⁊ deū
miſericordē pdicat: in q̄ tentatione ſe hʒ ad infirmū ſpi
ritualiter: ſicut medicus quodāmodo ad infirmū cor-
poralit. Quia ſicut medicus tribꝫ digitis brachiū ſeu
pulſum tangit infirmi: ita tribꝫ pdictis digitis ſeu mo-
dis pulſum tāgit: ſeu cor tāgit pctōris. ¶ Primo nāqʒ
indice alioꝝ peccata grauiora oſtendit. Et ſicut medi-
cus infirmū cōfortat dicēs. Infirmitas tua nō eſt ma-
gna bene euades: ſis boni cordis. Ita ipſa fere oēs cō-
fortat dicēs. Viri eccleſiaſtici ⁊ clerici: ⁊ magni ſtatus
hoīes: nō caſte viuūt: ⁊ talia ſcʒ vſuras ⁊ iniuſticias fa
ciunt: quare ḡ tu nō faceres talia: ne timeas: qꝛ talia in
te parua ſunt: reſpectu peccati eoꝝ. Tu nō es homici-
da vel latro: ſicut multi alij ſunt. Sed quid valebit ꝙ
illi p maioribꝫ delictis ſint in inferno: ⁊ tu cum mino-
ribus: cum vtrobiqʒ pena ſit: licet in aliquo forte ſit ti-
bi tolerabilior: erit tñ eterna: ſicut ⁊ illis. Et qd valet
ꝙ magna pars ciuitatꝭ obſeſſe ſit bñ cuſtodita: dū per
poſticū hoſtibus pateat ingreſſus. Nota. M. xj. 131.
¶ Secūdo cum longo digito: eoꝝ tangit cor: dum di- 49
cit: longa erit tibi vita naturaliter. Nam bone cōple-
xionis es: ⁊ parētes tui longā duxerūt vitam: ⁊ ſic eos
in tali ſpe ad peccandū hortat: ſicut patet. A. xxj. 8. et
C. vj. 52. Et ꝯfortat dicēs. Iuuenis es multos vidiſti
in iuuentute peccare: ⁊ in ſenectute vitā bonā ducere.
Quibꝫ rñdet pmo. C. vj. 61. Secūdo: ꝙ ſicut viderūt
multos in ſenectute vitā emēdare: ita multos viderūt

qui ſe nunq̄ȝ emendauerūt: ſed in pctīs ſuis mortui ꝛ
50 damnati ſunt. ¶ Tertio digito deū miſericordē p̄dicat
dicēs: pecces audacter: q2 quātūcunq̄ȝ magna ſint pec
cata tua: maior eſt miſc̄dia ſua. Et in iſto tertio puncto
plures: imo q̄ſi totū mundū decipit: ꝛ iō plus ꝯ̄ iſtam
demonis deceptionē: ꝛ paruū vel nihil eſt de dei miſe=
ricordia p̄dicandū: q2 ꝯ̄ centū q̇ in p̄dicatiōe ſunt: ꝛ ni
mis peccāt miſc̄die p̄ſumptiōe: nō eſt vnꝰ q̇ peccet de=
ſperatione. Eis g̊ feruēter oſtēdendū eſt: quō poteſtas
dei eſt: ꝛ tibi dn̄e miſc̄dia: q2 tu reddis vnicuiq̄ȝ iuxta
opa ſua: in Pſ̄. lxj. glo. ſic poteſtas timeat̄: vt miſc̄dia
dei amet̄: nec poteſtas ꝓ miſc̄dia cōdemnat̄: nec ꝓ po=
teſtate miſc̄dia deſperet̄. Ne g̊ adijcias pctm̄ ſup pctm̄
et dicas: miſeratio dei magna eſt: q2 miſc̄dia ꝛ ira ab il=
lo cito ꝓximāt: ꝛ in pctōres reſpicit ira illius Eccī. v.
Miſc̄dia q̄ȝtum ad iſtos q̇ tpe miſc̄die nō abutunt̄: et
ira q̄ȝtum ad illos q̇ de miſc̄dia dei nimis p̄ſumūt. Et
ſi deus aliter ſe hr̄et ad illos: iuſte ꝯ̄ iura faceret q̄ no=
tant̄. D. vij. 19. cū ſeq̄ntibꝫ. Et illud q̊ volūt ꝙ ſi mā=
ſionarius inteſtatus decederet: in loco vbi māſionē ele
git: ſepeliat̄. Cum g̊ finaliter pctōr ſubditus ꝛ māſio=
narius ſit diaboli: iuſte in loco ſuo ſepeliet̄ cū illo diui=
te Luc̄. xvj. Qui eſt ſepultꝰ in inferno: vbi prius ſe le=
gauerat: ꝛ teſtamentū ꝯfeſſionis ꝛ ſatiſfactiōis fecerit.
Et ſicut ꝑiculū eſt aliqͦd teſtamentū rerū differre vſq̄ȝ
ad infirmitatē vel mortē. Ita periculoſius eſt differre
teſtamentū aīe: q2 qualē te inueniet: talem te iudicabit:
de pe. diſ. j. nunq̇d Cayn. Nō. M. xj. 138. Nō ꝯ̄ illos
qui nimis in dei ꝯfidunt miſc̄dia. P. ij. 36.

M. x. MIſſarū. Primo oſtendit̄
differentia. Secūdo dignitas. Tertio vtilitas.
Quarto neceſſitas.

Arti. j. ¶ Q̄ȝtuȝ ad primū: ſi loq̄mur de miſſa: q̄ȝtuȝ ad illud
qͦd eſt eſſentiale ī ea: corpꝰ ſcȝ chriſti: ſic in miſſa oīs eſt
1 identitas. Si v̊o loq̄mur de miſſarū effectu: ſic duplex
inuenit̄ in eis diuerſitas: quarū primā ꝯtrahit ex meri
to vel demerito: deuotiōe vel indeuotiōe miniſtrātiū.
Secundā v̊o cōtrahit ex ſpeciali applicatiōe vel nō ap=
plicatiōe celebrantiū. ¶ Prima differēta videri pōt in
exēplo duorū portantiū alicui dn̄o Enceniū: multū ei
charū ꝛ dilectū: quoꝝ primꝰ eſt ei multū acceptꝰ ꝛ di=
lectus: alter v̊o eſt ei odioſus: quoꝝ intētio eſt poſt en=
ceniū ſeu donū datū: aliq̄s petitōes gratioſe ab illo re=
quirere. Dn̄s v̊o ille nobilis p̓mi nūcij acceptat ꝛ gra
tificat: tam perſonā q̄ȝ donū: q̄ȝ etiā iuſtas: q̄s porrigit
preces: ac petitiones. Secundi v̊o nuncij: nec acceptat
pſonā: nec donū: nec p̄ces exaudit: nec placat̄: ſȝ iraſcit̄.
In ꝓpoſito v̊o in aliquo eſt ſimile: ī aliq̊ diſſimile. In
hoc v̊o eſt ſimile: ꝙ duobꝫ ſacerdotibꝫ: quoꝝ vnus eſt
bene cum deo: alter male: miſſas pro viuis vel defun=
ctis celebrantibꝫ: ꝛ filiū deo patri offerētibꝫ: primi nun=
cij acceptat deus: tam perſonā q̄ȝ filiū oblatū: ꝛ preces
2 inſup exaudit: q̄s in miſſa porrigit. ¶ Diſſimile v̊o eſt
ꝓ tāto: q2 ſecūdi nūcij. i. mali ſacerdotis munꝰ oblatū
recipit. Nec mirū: ſiquidē ille q̇ filiū recepit: ꝑ manꝰ
iudeoꝝ in cruce oblatū: eundē filiū recipit ꝑ immūdas
manus peſſimoꝝ ſacerdotū cōſecratū. Propter illorū
nanq̄ȝ malicīā miniſtroꝝ: filiū ꝓpriū dilectiſſimū: ne=
gare nō poterit vel refutare: perſonas tm̄ nō acceptat:
nec illoꝝ acceſſu placat̄: ſed potius ꝓuocat̄. Quia ſm̄
beatū Grego. Cum is qui diſplicet ad intercedendū
mittit̄: irati animus ad deteriora ꝓuocat̄. Nec oīones
illoꝝ inquantū a tali perſona porrigunt̄ exaudit: quia
ſcimus q̄m̄ peccatores nō exaudit deus Joan. ix. Sed
ſi quis cultor fuerit. Nota. Q. v. 2. Et. Q. vj. 21. Et

S. j. 4. ¶ Ex quibꝫ cauſis motus quidā valens ſacre 3
theologie profeſſor: in cathedra ſua legēs dixit: ꝙ ma=
luit vnum bonū ſacerdotē ꝓ ipſo celebrantē: q̄ȝ mille Exm̄
malos: quia ipſe ꝛ ſi ſolus fuerit auditur: illi ꝛ ſi mille
fuerint non exaudiunt̄. Qͦd pulcherrime oſtenſum eſt
in facto Helie: ꝛ ſacerdotū regꝪ Achab. iij. Re. xviij.
Ipſe nanq̄ȝ ſolus erat ex vna parte orans: ꝛ ipſi erant
octingenti quinquaginta: orantes a mane vſq̄ȝ ad me=
ridiem: ꝛ nō exaudiebant̄. Helias v̊o ſolus clamauit
dicens: domine deus patrū noſtroꝝ exaudi me hodie:
qui ſtatim exaudiebat̄: naȝ deus ſtatim ignem miſit: ꝛ
holocauſtū ab eo oblatū inflāmauit. Patet ergo ꝙ ſi=
cut de illo: ita de quolibet ſacerdote bone vite tm̄ veri=
ficat̄ illud Jaco. v. Multū valet dep̄catio iuſti aſſidua
De q̊libet v̊o malo verificat̄ illud Prouerb. xxj. Cla=
mabit: ꝛ nō exaudiam. ¶ Patet ergo ꝙ multū decipi= 4
untur ꝛ decipiūt: qui ſacerdotes male vite tenent vel
conducūt: vt ꝓ ipſis vel amicis viuis orent: vel defun=
ctis. Qͦd quandoq̄ȝ fit ꝓpter cauſam tactam. C. v. 19.
Seipſos nāq̄ȝ vel ipſos ꝓ quibꝫ orant defraudant: ꝓ=
pter cauſas p̄tactas: q2 illoꝝ oratio nō eſt ita effectuoſa
ſicut bonoꝝ viroꝝ. Et in iſto ope nō deberēt tm̄ atten
dere efficaciā: ꝓuenientē ex ope opato. i. ſacramēto: ſed
etiam ꝓuenientē ex ope operante. i. ex deuotione ꝛ me
rito celebrantis. ¶ Celebrantes etiā decipiūt: q2 occa=
ſionem eis p̄bent ruine. Si nullus nāq̄ȝ malos ſacer=
dotes cōduceret vel ꝓmoueret: de facto ſaltem ad be=
ne viuēdū attraherent̄ ꝛ artarent̄: ꝛ fames eos ad deū
reduceret: ſicut reduxit filiū prodigum. Sed q2 vident
ꝙ ita bene conducunt̄ ꝛ ꝓmouent̄ mali: ſicut boni: mi
nus bene viuere curant. ¶ Illi ergo q̇ eos tenent vel
cōducunt: nō ſolū ſeipſos bono defraudant ſpirituali
ſicut oſtēſum eſt. E. ij. 15. Sed etiā peccant: dum occa
ſionē eis p̄bent delinquēdi. Tali g̊ oboluȝ nō darem:
vt ꝓ anima mea: vel patris mei ꝑ annū celebraret: ſci=
ens: q2 amicus ſtultoꝝ ſilis efficit̄ Prouer. xiij. Et qui
dat occaſionē dāni: damnū dare videt̄. ff. ad legē aqui=
lam: ſi obſtetrix. id eſt. in. ff. veteri: li. ix. ¶ Secūdā aūt 5
differētiā videre poſſumꝰ in redēptiōe data ꝓ incarce
ratis. Ad cuiꝰ intellectū eſt aduertendū: ꝙ q̇dā dicere
volebant ꝙ miſſa vel quecunq̄ȝ ſuffragia facta ꝓ aliq̊
ſpecialiter in purgatorio tm̄ valent illis: q̇ equalē ha=
bent charitatē cū eo quantū illi: ꝛ illis q̇ maiorē habēt
charitatē plus: ꝛ illis q̇ minorē minus valent: q̄tū ad
liberationē ꝛ vtilitatē: ſȝ nō q̄tum ad honorē. Et poni
tur exemplū de lectione: que ꝓpter vnū legit̄: quā tamē
plures p̄ſentes audiūt: de q̄ plus honorat̄ ille ꝓ quo
legit̄. Sed tamē maiorē inde reportat vtilitatē: q̇ ma=
iorem in intelligendo habet capacitatē: ꝛ equalem qui
equalem: ꝛ minorem qui minorē. ¶ Aliud etiam exem
plum ponitur ad idem de candela poſita in menſa ob
alicuius diuitis reuerentiā: que equaliter facit ad ſoci=
orum menſe ſolatium ꝛ vtilitatē: ſed magis eſt ad diui
tis honorē. ¶ Verius tamē ꝛ rationi magis conſonū 6
videt̄: ꝙ ſuffragiū plus valeat ei: pro quo ex intentiōe
faciētis deriuat̄ q̄ȝtum ad liberationē a pena: q2 ſuffra
gia eccleſie: magis ſe vident̄ habere ꝑ modū ſatiſfactio
nis ꝛ redemptionis: q̄ȝ lectionis vel luminis. Detinē=
tur nāq̄ȝ in purgatorio ad certū tempus: vt ꝓ delictis
ſuis interim ſatiſfaciāt: penas debitas ſuſtinendo: niſi
aliūde eis ſuccurrat̄: redemptione ꝓ illis data: ad mo=
dum incarceratoꝝ. Inter quos ſicut videmꝰ: ꝙ redē=
ptio certa ꝓ vno data plus ad eius q̄ alioꝝ valet libe=
rationē. Sic in ꝓpoſito inter quos ſicut iterū videmꝰ:
ꝙ om̄es qui in charitate ſunt: ꝛ eum qui de illoꝝ libe=
rat̄ carcere: ꝛ ſocietate diligunt: ꝛ eius liberationi cō=

gratulant̄: atq; de eius vtilitate letant̄: ⁊ ſic qd̄ pro illo
factū fuit: oīb⁹ pfuit: ⁊ qui maiorem erga eum ha-
buerunt charitatē: maiorē habuerunt vtilitatē ⁊ leticiā
et qui equalem: equalem: ⁊ qui minorē: minorē. Sic in
ꝓpoſito: cum oēs in purgatorio ſint in charitate: q̄li-
bet de bono ⁊ liberatione gaudet alterius: ⁊ qui plus
habet charitatis: plus habet ſolatij: ⁊ qui minus: mi-
nus ⁊c. Et ſic intelligi poteſt verbū Hieronymi: qd̄
habet̄ in decreto de conſe. diſ. v. c. nō mediocriter: vbi
dicit. Cū pro centū aīab⁹ pſalmus ſpecialiter vel miſſa
dicit̄ nihil minus: ꝙ ſi pro quolibet illoꝝ diceret̄: acci-
pit̄. Nota. M. xj. 61.

Arti. ij. ¶ Huius vo miſſe dignitas: ex tribus perpendi pōt.
Primo ex ſacramēti: qd̄ in illa tractat̄ inſtitutione: de
7 qua habet̄. E. vj. 1. Secūdo ex ipſius executione: de q̄
habet̄ in chronicis pontificū: de tpibus Octauiani: ꝙ
ſanctus Petrus apl's: dicendo Pater noſter: cum ver-
bis ſacramentalib⁹: primā miſſam dixit. Tertio ex an-
geloꝝ frequentatione: de qua btūs Gregorius. iiij. li.
dialogoꝝ: verſus finem libri. Quis inquit fideliū ha-
bere dubium poſſit: in ipſa īmolationis hora ad ſacer-
dotis vocem: celos aperiri: in illo Jeſu chriſti miniſte-
rio: angeloꝝ choros adeſſe: ſummis ima ſociari: terrā
celeſtibus iungi: vnum idemq; ex viſibilib⁹ atq; inui-
ſibilibus fieri.

Arti. iij. ¶ Quia vo tanta miſſe dignitas: ſine vtilitate magna
in digne celebrante: eſſe nō pōt: aduertendū eſt: ꝙ eius
8 vtilitas q̄tum ad pſens: relucet in quatuor operatio-
nibus. ¶ Primo nāq; ſpiritū cōfortat ⁊ roborat: quia
ſicut capite ſumēte cibū vtilē: oīa mēbra fortificant̄:
et cōfortant̄: q̄ capiti piūcta ſunt. Sic ſacerdote: qui in
ſpūalibus locū tenet capitis: celebrante ⁊ corpus chri-
ſti ſumente: oēs audiētes miſſam: qui locum tenent
membroꝝ: ſi ei cuius locū caput ibi tenet. id eſt. chriſto
qui eſt ſacerdos in eternū: charitate cōiuncti ſint ⁊ co-
pulati: ſpūaliter confortant̄ ⁊ corroborant̄: q: ſicut ipſe
ſacerdos corpus chriſti ſumit ſacramētaliter: ita ipſi ſu-
9 munt ſpūaliter. ¶ Secūdo in terrenis negocijs expedi-
Exm̄ tiores facit. Sicut patet p exemplū: qd̄ ſcribit̄ in li. de
apibus: de quodā ſacerdote Dacie apud hieruſalem:
cum alijs peregrinante: qui in redeundo quodā die ſo-
lus remanſit: miſſam auditurus: ſocijs in itinere feſti-
nantib⁹: cui ſoli in via poſt miſſam ambulanti: eques
quidā ſocium ſe dedit: a quo cum cauſam: quare ſolus
iret interrogaſſet: equū ſuū poſt eū: illuz aſcēdere fecit:
quo facto: ſubito ſe inuenit in terra ſua: quia cognita:
eques euanuit. ¶ Tertio a morte liberat: ſicut patz. J.
vj. 26. ¶ Quarto ad celum mittit: ⁊ ideo miſſa dicitur
nō ſolū: q: ille ibi offert̄: qui a celo mittit̄: ſed q: digne
celebrantes ⁊ audientes: ad celū mittit. De his ⁊ alijs
vtilitatibus huius ſacramenti: quod in miſſa tractat̄.
Nota. E. vj. per totum.

Arti. iiij. ¶ Magna vo miſſarū neceſſitas: indicta eſt tam cele-
10 bratorib⁹ q̄ auditorib⁹. De celebratorib⁹ patet primo
p̄cepto diuino. Sacerdotib⁹ nāq; p̄ceptū eſt: hoc faci-
te in meā cōmemorationē. Secūdo ſtatuto eccleſiaſti-
co: in q̄ reputat̄ incōueniēs: ꝙ ſacerdos vix quater in
anno miſſarū celebret ſolennia: ſicut ptz in decretali. li.
iij. ti. xlj. de celebratiōe miſſarū. c. dolētes referim⁹. Er-
go multo magl' incōueniēs reputaſſet: ſi ſciuiſſet aliqs
ordinatos: q̄ de toto āno: nec ſemel celebraſſent. Tertio
rōne ⁊ auctē. Teſte eīn btō Grego. cū creſcūt dona: ra-
tiones creſcūt donoꝝ. Cuz igit̄ ſacerdoti ſit data ptas
nobiliſſima: reus negligētie erit: niſi illa vtat̄ ad hono
rē dei ⁊ ſalutē ſuā ⁊ alioꝝ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: ſm̄ illud
i. Pe. iiij. Vnuſqſq; ſicut accepit graz in alterutrū illā

adminiſtrātes ⁊c. Dicit inſup ſctūs Thomas in vlti-
ma pte ſūme. q. lxxxij. arti. x. ꝙ quantūcunq; pplm nō
habeat ſubiectū: in p̄cipuis feſtl' celebrare tenet̄: ⁊ ma-
xime in illis diebus: in qb⁹ fideles cōicari cōſueuerūt.
¶ Sed dicēt aliq: ꝙ ſūt tātū in alijs negocijs occupa- 11
ti: ꝙ eis celebrare nō pmittit̄. Sed hec excuſatio: coraz
deo nō allocabit̄: q: poſſent alias occupatōes dimitte-
re vel diminuere: vt illius intenderent miniſterio cui
ſeruire neceſſe eſt. Alij dicēt: ꝙ non ſunt diſpoſiti. Ta-
les ſub in diſpoſitiōis excuſatione in maximū incidūt
incōueniēs: ꝙ ſp vicz indiſpoſiti pmanēt: vbi ſe diſpo-
nere poſſent: ⁊ vellent ſi ſepi⁹ celebrarēt. ¶ Ex pte vo 12
audientiū hec neceſſitas oñdit̄: in decreto de pſe. diſ. j. c.
miſſas: vbi p̄cipit̄ oīb⁹ ſecularib⁹: ſub noīe ſeculariū cō-
prehēdens illos: q̄ nec beneficia habēt eccl'iaſtica: nec
infra ſacros ſunt: vt in die dñica: miſſam ex integro au-
diant. glo. Nō audiēs miſſam in die dñica p̄ter articu-
lum neceſſitatl': traſgreſſor eſt p̄cepti. Et tñ multi ſunt
qui vel nō audiūt vel nō ex integro audiūt. Sicut illi
quib⁹ videt̄ ſufficere: ꝙ illo die officiū diei vl' euāgeliū
corā eis dicat̄: ⁊ panis bñdictus detur: ⁊ illi q̄ in cemi-
terijs circa alia occupant̄: ⁊ intrāt eccl'iam: dum corp⁹
chriſti eleuat̄: vl' aqua benedicta aſpergit̄: vel ſaltē illā
nō audiūt: quā audire tenent̄ ⁊ deberēt. Nō eīn ſuffi-
cit audire miſſam quācūq;: ſ; debet audire miſſam de
die: ſicut ptz in decretali pall'. de celebratiōe miſſarū. c.
quidā laicoꝝ: vbi prohibent̄ miſſe peculiares: puta de
beata v̄gine: de angelis: dieb⁹ nō ſuis. glo. Nō q: ma-
lum ſit iſtas audire: ſed ne malum ſequat̄: vt miſſa de
die omittatur ⁊c.

Mortis. Primo oſtendet̄ M. xj.
diuiſio. Secūdo mortis nature: ⁊ culpe ſiſitu-
do. Tertio mortis nature generalitas: ⁊ turpis mortis
admiratio ⁊ cauſalitas. Quarto certitudo. Quinto di-
ſtricta morientiū examinatio. Sexto ꝙ mors tam bo-
noꝝ q̄ maloꝝ ſomno cōparat̄ ſ; diuerſa tñ rōne. Se-
ptimo ꝙ mors eſt bene viuētib⁹ vtilis: ⁊ male viuētib⁹
inutilis. Octauo ꝙ cogitatio mortis debet eſſe bene vi-
uentibus delectabilis: ⁊ male viuētib⁹ terribilis. No-
no oſtēdit̄ pdicte vtilitatis ⁊ delectatiōis ratio: q: vicz
eſt liberatio a carcere: ⁊ ab oīn mūdi āguſtia. Decimo
q: p illā dant̄ remedia ꝯ oēs mūdi miſerias. Vndeci-
mo ꝙ nō eſt de morte bonoꝝ dolendū: īmo poti⁹ gau-
dendū. Duodecimo ꝙ nō eſt de morte iuuenū dolen-
lendū. Tertiodecimo ꝙ de morte maloꝝ eſt multū do-
lendū. Decimoq̄rto: ſi dolor de moriētib⁹ oīno de ami-
coꝝ cordib⁹ excuti nō pōt: eſt de bene ⁊ male moriētib⁹
diuerſimode habēdus. Quītodecimo oñdent̄ pditio-
nes: q̄ mortē p̄cedere deberēt: ad hoc ꝙ ſecure expecta-
ret̄. Sextodecimo oſtēdet̄ q̄liter mors docet: ⁊ nos ad-
monet tales hr̄e pditiones. Decimoſeptimo ꝙ mortis
memoria eſt iugit̄ habēda. Decimooctauo q̄ ſalubris
eſt cogitatio defunctoꝝ. Decimonono defunctoꝝ oſtē-
det̄ gemit⁹ ⁊ q̄rela. Viceſimo q̄liter dei ⁊ viuoꝝ petūt
ſuffragia. Viceſimopmo q̄liter viuoꝝ ſuffragijs mul-
tum iuuant̄. Viceſimoſecūdo ꝙ ſuis adiutorib⁹ grati
exiſtūt. Viceſimotertio ꝙ bonis tm̄ pdeſt in loco ſctō
ſepeliri. Viceſimoq̄rto: q̄liter p mortē oſtēdit̄ mūdus
cū malignitate ſua eē vanitas vanitatū: ⁊ oīa vanitas.

¶ Mortuz ad primū: mors eſt triplex: culpe: nature: ge- Arti. j.
hēne. i. ſpūalis: corpalis ⁊ gehēnalis: ſicut ptz ī decreto
de pe. diſ. vlti. in fi. Per primā vo puenit̄ ad ſecūdā et 1
tertiā. ¶ Prima tantā habet multitudinē ⁊ diuerſitatē
quantā habet diuerſitatē pctm̄ mortale: q: de quolibet
mortali verificat̄ illud Eccl. xxviij. Mors illius: mors

neq̇ſſima: ⁊ vtilis potius infernus q̄ȝ illa: quia melius
eſſet ī loco eſſe inferni: ſine mortali peccato: q̄ȝ extra cuȝ
mortali. ¶ Secūda v̍o idēꝑtitatē habet q̄ȝtuȝ ad ip̄am
mortē in ſe: ȝ habet diuerſitatē. Primo q̄ȝtum ad mo-
riendi modū. Secūdo q̄ȝtuȝ ad mortis tolerātiā. Ter-
tio q̄ȝtuȝ ad mortis terminū. Primo nāq̄ȝ mortis idē-
ꝑtitas: ⁊ modi diuerſitas oſtendit̃. ij. Reg. xiiij. Oēs
inq̇t morimur: ⁊ q̄ſi ⁊c̄. Et Apoc̄. xx. Vidi inq̇t mor-
tuos puſillos ⁊ magnos: in q̇bꝫ oſtēdit̃ mortis vnitas
et equitas: q̄ꝛ nec paruo: nec magno: nec iuueni: nec ſe-
ni: nec pauꝑi parcit: aut diuiti. Eiuſdē v̍o q̇ ad modū
diuerſitas oſtendit̃ in hoc: ꝙ in p̄allegata ſequit̃ auc̄te
et q̄ſi aque dilabimur in terrā: q̄ꝛ ſicut aque ſuꝑ terraȝ
expāſe: ꝑ diuerſas trāſeūt vias. Ita nos ꝑ diuerſe mor-
tis vias ⁊ modos: ⁊ diuerſis de hoc mūdo trāſimꝰ eta-
2 tibus. ¶ Rōne cuiꝰ eſt aduertēdū: ꝙ deus q̇ nos crea-
uit in tali ꝯditione ꝙ vitā ſine moriendi neceſſitate ha
buiſſemꝰ: ſi ei obediētes fuiſſemꝰ: ex q̇ ei rebellare pec-
cando cepimus: mortis exercitū ad nos humiliandū:
cōquerendū ⁊ ſubiugandū ꝯ nos ordinauit: q̇ multis
modis ⁊ inſidijs diuerſis: cōtra nos gladiū ſuū vibra-
bit: arcū ſuū tetendit ⁊ parauit illū: ⁊ in eo parauit va-
ſa mortꝭ: ſagittas ſuas ardētibꝫ effecit: in Ps̄. vij. Qua
ſi gladio ſuo ſenes: ⁊ q̄ſi ſagittis iuuenes occidit: quia
ſicut q̇ occidit̃ gladio: de ꝓpinq̇ occidit̃: q̄ꝛ oportet ꝙ
ſit q̄ſi iuxta occiſorē. Sagittis v̍o occidit̃ q̇s: q̇ multū
diſtat ab occiſore. Sic ſenes de ꝓpinq̇ occidunt: q̄ꝛ etiā
ſ̄m hominū cōmunē opinionē: multū ad mortē appro
pinquant: anteq̄ȝ ipſa ꝑcutiant̃. Iuuenes v̍o q̄ſi de lō
ginq̇ percutiunt̃: q̄ꝛ ſ̄m cōem hominū opinionē: vidē
tur multū a morte diſtare: ad q̇s tñ nunc ſagittā ardē-
tem. i. acutā nūc febrē: nūc hydropiſim: nūc apoſtema
ta dirigit ⁊ occidit: de quibus in ps̄. xliiij. Sagitte tue
3 acute: ꝓp̄li ſub te cadēt. De h̄ vario euētu p̄lij loquēs
Seneca in libello ad marciā dicit: ꝙ ſumꝰ ſil̄es nitēti-
bus aſcēdere murū caſtri vel ciuitatis obſeſſe: de q̇ cu-
ſtodes ſuꝑ aſcēdētes tela iaciūt vl̄ ſaxa: de quo ſic̄ aliq̇
vulnerant̃ deijciunt̃: ⁊ cadunt de ſūmitate: aliq̇ de me
dio: aliq̇ de fundamētis: alij inſuꝑ telis: alij lapidibꝫ.
Sic nobis in mūdo iſto ad altū ſtatū diuitiarū vel ho
noꝝ aſcēdere nitētibꝫ: aliq̇ morte deijciunt̃ de ſūmo ſta
tu honoris vel diuitiarū: de q̇bꝫ ps̄. xxxvj. Vidi impiū
ſuꝑexaltatū ⁊ eleuatū ſicut cedros: tranſiui ⁊ ecce non
erat: q̇ morte ſubtractꝰ fuerat ⁊ fecerat: tu aūt altiſſimꝰ
Alij de ſtatu mediocri: alij de ſūma pauꝑtate deijciunt̃
alij inſuper in ſumma ſenectute: alij in iuuētute: alij in
infantia deijciunt̃. Ideo vt ait Hugo. Apud gētiles
dicebat̃ Pluto deꝰ inferni vel mortis hr̄e tergā: q̄ꝛ oēs
capit in tribꝫ etatibꝫ. ſ. pueritia iuuētute vel ſenectute.
¶ Om̄es tñ q̇s in p̄dictis ſtatibus vel etatibꝫ diuerſis
capit: in terra equales facit. Ex qua ꝯſideratione ſupe-
riores admonet: ne ſuꝑbiēdo vel ꝯtemnēdo: animo ſu
periores vel ſuꝑbiores ſint: ſed equales: q̇ tam cito in
terra corꝑe futuri ſunt equales. vñ Seneca li. iij. de na
turalibꝫ queſtionibꝫ in fi. Quid clientuli tuo iraſceris
ſuſtine paululū: venit ecce mors: q̄ vos pares faciet.
4 ¶ Circa predictā v̍o mortis fortunā eſt aduertendū ꝙ
mors curialius venit ad ſenes: q̄ȝ ad q̇ſcūq̄ȝ alios: quia
eos p̄muniēdo: ne eos nō paratos inueniat. Multos
eñ certiſſimos nūcios p̄mittit: ſicut tiſim: tuſſim: faciē
rugoſaȝ: caniciem capitis: que ſ̄m libros medicoꝝ eſt
vexillū mortis. Naſum ⁊ vngulas liuidas: oculoꝝ ca
liginē: dorſi inclinationē: ⁊ totiꝰ corꝑis cū mēbris ſuis
debilitationē. ¶ Alios v̍o iuniores ⁊ fortiores: licet ali
quos qñq̄ȝ p̄mittat nūcios: ſic̄ febres ⁊ diuerſas infir-
mitates: nō tñ ſunt ita certi nūcij: ſic̄ p̄dicti: q̇ ad ſenes
mittunt̃. Et ideo ꝑiculoſius ad iſtos venit q̄ȝ ad illos:
q̄ꝛ qñq̄ȝ ſubito: qñq̄ȝ ex inſperato: ⁊ ideo eos improui-
ſos inuenit. ¶ Ad om̄es v̍o p̄dictos ſiue ſenes: ſiue iu
uenes: ideo nuncios mortis mittit deus: vt ei noſmet-
ipſos voluntarie in bello iſto reddamꝰ: teſtamentū fa-
ciendo: aliena reſtituēdo: ⁊ vitā noſtrā bene ordinādo:
anteq̄ȝ vi capiamur. Quia ſicut videmꝰ: ꝙ reges mitiꝰ
agunt: cum his inimicis: q̇ ſponte ſe illoꝝ ſubmittunt
gratie: q̄ȝ cum his q̇ vi capiunt̃. Ita deus mitius aget
cum illis: qui ante mortē ſe ei reddunt: q̄ȝ cū malis: qui
carnē ſuam delicate nutriēdo: ⁊ diuitias cōgregando:
tantū ſe cōtra mortis exercitū: ⁊ nūcios ordinant: q̄ȝtū
poſſunt: ⁊ ſe ad rebellandū inſtaurāt. Sicut ille ſtultꝰ
Luc̄. xij. qui dixit aīe ſue: ꝙ habuit multa bona in an-
nos plurimos: quibꝫ ⁊ dicet̃ in fine: ſicut dicebat̃ illi:
ſtulte hac nocte a te animā tuā repetent. ¶ Qui et ſi de 5
morte eos in fine ſic inuadente: ꝙ vlterius ſpaciū con-
cedere noluerit viuēdi: ⁊ de diabolo animas illoꝝ rape
re volente: cōqueri voluerint: a morte ⁊ diabolo: eis re
ſpōderi poterit: ſicut hactenus reſpondiſſe ꝯſilibus le-
gunt̃. ¶ Primo nāq̄ȝ exemplū quoddā cōtinet: ꝙ qui- Exm̄
dam pepigit cum morte fedus: cū illis qui dicūt: per-
cuſſimus fedus cum morte Eſa. xxviij. ꝙ nullo modo
eum tolleret: niſi priꝰ tres vel q̄tuor nūcios ei mitteret
Accidit poſtmodū ſociū illū infirmari: cui medicꝰ ve
niēs eū p̄muniuit: ꝙ aīaȝ ſuā diſponeret: q̄ꝛ ſignū mor
tis inuenit in pulſu: ⁊ vrina: ipſe etiaȝ dixit ſe ꝑdidiſſe
appetitū comedēdi: ⁊ nihil ſe poſſe retinere. Ad quē ci-
to poſt mors intrās: illū vocauit. Cui ille. Adhuc non
veniā: q̄ꝛ nuncios nō miſiſti ſicut dixiſti. Cui illa: imo
oēs miſi: ſic̄ ꝓmiſi. Vnū nāq̄ȝ nūciū miſi: qñ febris te
agitauit. Alio etiā nūcio te p̄muniui qñ medicus dixit
mala ſigna eſſe in pulſu ⁊ vrina. Tertio te p̄muniui ꝑ
appetitus ꝑditionē: iniuſte ḡ cōqueris: ſurge igit̃ ⁊ ve-
ni. Sic dicet p̄dictis q̇s ad lr̄am ꝑ tales nūcios: mors
eos ſalutat. ¶ Iterū aliud ꝯtinet exēplū: q̄ſi ſic de q̇dā 6
qui ꝓ lucro terreno diabolo homagiū fecit: tali tñ cō- Exm̄
ditione: ꝙ eū p̄muniret tribꝫ annis ante mortē: dicēs.
qui p̄mo anno de illis tribꝫ: ei in forma hūana obuiās
dixit. Caneſcis: q̇ [illegible] ei maledixit: q̄ſi volēs eū ꝑcu-
tere. Secūdo āno dixit: multū inclinaris. Tertio mul
tū debilitaris: q̇ dicto eū rapuit. Cui rñdere potuit: ꝙ
eum ſicut ꝓmiſit p̄muniuit: ⁊ ideo iuſte cōqueri nō po
tuit. Ita nec aliq̇s talis mō: q̇ ꝓpter nll̄a ſigna: vl̄ alio
rū exēpla p̄muniri vult: nec paratꝰ eſſe: nec mortē ꝓ-
pinquā eſtimare: de q̇ Eccl̄i. xj. Eſt q̇ locupletat̃ parce
agendo: ⁊ neſcit: ꝙ mors appropinq̇t ⁊ dimittat om̄ia
alijs ⁊ moriat̃. ¶ Et ſi p̄dicta ſtulticia in oībꝫ ſit admi- 7
rāda: maxie tñ in ſenibꝫ: q̇ nullā diu euadendi hr̄e pn̄t
p̄ſumptionē: q̇bꝫ vt p̄dictū eſt: certiſſimi mittunt̃ mor
tis nūcij. vñ Ciprianꝰ de. xij. abuſiuis. Quid ſuꝑeſt:
niſi dū huiꝰ vite defectꝰ appropiat: vite terminꝰ inſtat.
Senibus v̍o cūctis maturior ex hac vita receſſus eſt.
Duo ḡ eis ꝑicula cauēda ſunt: q̄ nō veteraſcūt ad pec
candū. Cor vicȝ ⁊ lingua. Nā antiq̄ indurati malicia
vel mala cogitāt vel loquunt̃: q̄ volentes oꝑari nō pn̄t
De talibꝫ loquit̃ Hugo in li. de clauſtro anīe: ſecūdo
dicens. Inter abuſiōes huiꝰ ſeculi: ſola maior eſt obſti
natio ſenis: q̇ morti ꝓximꝰ: mortis nō abhorret aduē-
tū: q̇ quaſi ad oſtiū mundi huiꝰ poſitꝰ: foris nō reſpi-
cit: nec vite pn̄tis attēdit aggreſſuȝ: audit nūcios mor- 8
tis: ⁊ cedere vel credere nō vult. ¶ Secūda differētia
in mortis nature attēdit̃ penes tolerantiā faciliorē vel
difficiliorē: ⁊ penes mortis timorē: maiorē vel minorē.
Circa quā duo oſtendere reſtat. Primo eñ oſtēdet̃: q̇
ſunt illi: q̇ morte appropinq̄nte plus timent. Secūdo

oſtendeꝛ ꝙ boni etiã qꝛ homines ſunt: nec certã ſciẽtiã
habere poſſunt: ꝙ opa illoꝝ deo placuerunt: qꝛ nemo
ſcit vtrũ amoꝛe: vel odio dignus ſit: moꝛte appꝛopin=
quante tantũ timẽt: quantũ ad ſalutis certitudine defi
ciunt. ¶ Quãtum ad pꝛimũ: facilius ꝯtemniꝛ ⁊ minus
timeꝛ moꝛs a bonis q̃ꝫ a malis: a pauperibꝫ q̃ꝫ diuiti=
bus: a ſenibus q̃ꝫ iuuenibꝫ: ab illis quibꝰ nec ipſe mũ=
dus placet: nec ipſi mũdo q̃ꝫ a mũdi habẽtibꝫ ꝓſperi=
tatẽ. Pꝛimũ patet: qꝛ boni vitã p̃ſentẽ magnã nõ repu
tant: ſed melioꝛẽ expectant dicentes. Nõ habemꝰ hic
manentẽ ciuitatẽ: ſed futurã inq̃rimꝰ Heb. xiij. Ma=
li vͦo ecõuerſo. Et ideo de illis dicit ſcriptura Ecc̃i. xlj.
O moꝛs q̃ꝫ amara eſt memoꝛia tua homini iniuſto: et
pacem habenti in ſubſtantijs ſuis: viro quieto: ⁊ cuiꝰ
vie directe ſunt in oĩbꝫ: ⁊ adhuc valenti cibũ accipere.
Nec mirũ: qꝛ tunc oĩa q̃ diligũt amittũt. Vñ Tul=
lius li. de paradoxis. Moꝛs inq̃t his: quoꝝ cum vita
extigũnꝛ oĩa: terribilis eſt: qꝛ oĩa tũc amittũt que
diligũt. Secundũ etiã ptꝫ: qꝛ paupes quãto minꝰ ha=
bent in hoc mũdo qđ diligũt: tanto minꝰ in moꝛte mo
leſtanꝛ: iuxta illud Ecc̃i. xlj. O moꝛs bonũ eſt iudiciũ
tuũ homini indigenti: ⁊ q̃ minoꝛaꝛ viribꝫ defecto eta=
te ⁊c̃. Diuites vͦo ecõuerſo: quãto plus habent qđ di=
ligunt: tanto plus in ſepatiõe a dilectis moleſtanꝛ. Et
ꝓ tãto dicit Secũdus phus: ꝙ moꝛs eſt pauoꝛ diuitũ:
deſideriũ pauperũ. ¶ Tertiũ inſuper patet: quia ſicut
poma matura faciliter de arboꝛibꝫ cadũt vbi cruda vi
auellunꝛ. Sic vita a ſenibꝫ: q̃ſi ſine magna pena ſepa=
raꝛ ⁊ timoꝛe: q̃ a iuuenibꝫ cũ magno timoꝛe ⁊ vi auelli
tur. Ideo in p̃allegata auc̃te dicit: ꝙ iudiciũ moꝛtis eſt
bonũ illi qui minoꝛaꝛ viribꝫ et defecto etate. ¶ Quartũ
currit cũ pꝛimo. Sed nota ꝙ in oĩbus iſtis quatuoꝛ
caſibus hoc intelligere opoꝛtet: ꝙ illud qđ dictũ eſt de
his qui volũtarie vel inuite moꝛiunꝛ: intelligaꝛ ſi ĩ tali
ſtatu boni fuerint vel iuſti. Nã ſi boni fuerint in oĩ
etate vl' ſtatu: minus timẽt. Si vͦo mali fuerint: in oĩ
ſtatu ⁊ etate timẽt. Quia teſte Ambꝛo. li. de bono moꝛ
tis. Moꝛs iuſtis: quietꝰ eſt poꝛtus: naufragiũ vͦo pu=
9 taꝛ nocẽtibꝫ. ¶ Quãtũ vͦo ad ſecũdã partẽ ꝙ boni vicꝫ
vt p̃dictũ eſt: in moꝛte timeãt: ptꝫ ꝑ exẽplũ qđ habeꝛ in
Exm̃ vi. pa. li. ij. pte. iij. de abbate Helia q̃ dixit: ꝙ tres res
timuit: quarũ vna eſt egreſſio anime de coꝛpe. Alia de
occurſu anime deo. Tertia de ſentẽtia q̃ de eo ꝓferẽda
fuit. Et ibidẽ parte. xj. ſcribiꝛ ꝙ abbas agathon moꝛi=
turus ꝑ tres dies manſit ĩmobilis: apertos tenẽs ocu=
los: ad quẽ dixerũt fratres: pater vbi es: qui reſpõdit
in cõſpectu diuini iudicij aſſiſto. At illi: tu times: qui=
bus ille: laboꝛaui vͦtute: qua potui in cuſtodiẽdis mã=
datis dei: ſed ⁊ homo ſum ⁊ neſcio ſi placuerũt opera
mea coꝛam deo: quia aliter ſunt iudicia hominũ: aliter
iudicia dei: nec p̃ſumo anteq̃ꝫ venero ante deũ. Et cũ
vellent eum amplius interrogare ait. Nolite multum
loqui: qꝛ occupatꝰ ſuꝫ: quo dicto moꝛtuꝰ eſt in gaudio.
10 ¶ Iterũ idẽ oſtẽdiꝛ ꝑ exẽplũ de abbate Arſenio in vi.
pa. li. ij. parte. xv. qui cum eſſet traditurꝰ ſpm̃: viderũt
eum diſcipuli flentẽ: qui dixerunt ei: ⁊ tu times moꝛtẽ
pater? Quibꝫ ille: in veritate timeo: ⁊ timoꝛ qui in hac
hoꝛa eſt mihi: ſemꝑ fuit in me: ex quo fui factꝰ mona=
chus: ⁊ ſic in pace doꝛmiuit. Huiꝰ exẽplo btũs hõ: q̃
ſꝑ eſt pauidus. Quia ſicut dꝛ in vi. pa. li. ij. pte. xj. me=
moꝛ ſemꝑ eſto exitus tui: ⁊ ne obliuiſcaris eterni iudi=
cij: ⁊ nõ erit delictũ in anima tua. ¶ De tali vͦo electo=
rũ in moꝛte timoꝛe: dicit btũs Grego. ĩ moꝛal'. li. xxiiij.
Qꝛ cum ſemꝑ diuina iudicia pertimeſcant: tunc cũ hic
vehemẽter metuũt: cum ad ſoluendũ humane ꝯditio=
nis debitũ veniẽtes: diſtricto iudicio ꝓpinquare ſe cer=
nunt: ⁊ ſit tãto timoꝛ acrioꝛ: quãto ⁊ retributio eterna
vicinioꝛ. Et ſaluatoꝛ noſter ſolutioni carnis appꝛopin
quans: ⁊ membꝛoꝝ ſuoꝝ ſpeciẽ ſeruans: factus in ago
nia: cepit ꝓlixius oꝛare: nõ ꝓ ſe: ſed noſtre mentis in ſe
certamen: moꝛte appꝛopinquãte expꝛeſſit. Quid ḡ ſm
eundẽ beatũ Grego. moꝛal'. li. x. faciẽt tabule ſi tremũt
colũne: aut quõ virgulta tunc immutabilia ſtabunt: ſi
huius pauoꝛis turbine: etiam cedri quatiunꝛ. Soluti=
oni eñ carnis appꝛopinquãs: nõnunq̃ꝫ terroꝛe vindi=
cte etiã iuſti anima turbaꝛ. ¶ Tertia differẽtia in moꝛ= 11
te nature attendiꝛ: penes moꝛtis terminũ. Nõ eñ ad
eundẽ tranſeunt terminũ: oĩes qui ꝑ viam tranſeunt
moꝛtis: qꝛ ſicut in mũdo iſto habẽt magni domini pa=
laciũ ⁊ aulam ꝓ amicis: camerã ſeu hoſpitale ꝓ infir=
mis: carcerẽ ꝓ inimicis. Ita deus in alio ſeculo ꝓ di=
uerſis: diuerſa habet loca. Habet nãqꝫ palaciũ celi ꝓ
amicis ſanis: camerã purgatoꝛij ꝓ infirmis: carcerem
inferni ꝓ inimicis. In q̃ dicere poſſunt illud pſ̃. xvij.
Circũdederũt me doloꝛes moꝛtis: ⁊ ꝑicula inferni in=
uenerũt me. ¶ Ex quo vͦo melius eſt: ꝑ durã viam ire
ad cõuiuiũ aule: q̃ꝫ per pulchꝛã viã ire ad foueã carce=
ris: plus attẽdendus eſt locus ad quẽ itur: q̃ꝫ moꝛs ꝑ
quã tranſitur: qꝛ melioꝛ q̃ꝫtum ad locũ ad quẽ ꝑ moꝛtẽ
itur: fuit moꝛs Lazari in ſterquilinio: canibꝫ ⁊ vlceribꝫ
circũdato: q̃ꝫ moꝛs diuitis in triclinio circũdati parie=
tibus pictis: ⁊ pannis ſericis ⁊ famuloꝝ multitudine
copioſa. Illius inſuꝑ Lazari: vt eſtimo locũ poſt moꝛ
tem: q̃libet potius eligeret: ſi poſſet. Sed q̃ vellet locũ
hꝛe: deberet vitã eligere: q̃ ad locũ illũ adducit: qꝛ ſine
via ⁊ vita: vie terminũ attingere nõ poſſũt. Sicut nec
Balaã: q̃ dixit Nũeri. xxiij. Moꝛiaꝛ anima mea moꝛ=
te iuſtoꝝ: ⁊ fiant nouiſſima mea hoꝝ ſimilia. ¶ Tertia 12
vͦo moꝛs in iſtius articuli cõtenta diuiſione. id eſt. ge=
hennalis: magnã habet acerbitatẽ ⁊ diuerſitatẽ: ſicut
ptꝫ. D. j. ʒ. cum ſequẽtibꝫ. Que pꝛimo ꝯſurgit ex pena
rũ multitudine ⁊ diuerſitate: ſecũdo ex amicoꝝ ingra=
titudine: ⁊ ex illoꝝ p̃cedenti ſtoliditate. Nonne graue
erit eis cogitare: ꝙ illi ꝓ q̃bus ipſi peccauerunt: vt eis
placerent: ſicut mali miniſtri dñis: vel ſocij ſocijs: vel
ſb̃diti ſuꝑioꝛibꝫ: vl' leccatoꝛes leccatoꝛibꝫ: ꝓ q̃bꝫ ⁊ illas
ſuſtinẽt penas eternaliꝛ: q̃ nec ꝓ toto mũdo illas ſuſti=
nerẽt ꝑ vnũ diẽ: nec eis cõpatiunꝛ vel iuuare nitunꝛ: ſꝫ
eos totaliter obliuioni tradiderũt? De q̃ cõquerendo
dicere poſſunt: illud pſ̃. xxx. Obliuioni traditꝰ ſum ſi=
cut moꝛtuus: nõ ſolũ ab oꝛe: vel opis adiutoꝛio: ſꝫ etiã
a coꝛdis cogitatõe. Tertio ex diuini iudicij terribili au
ditione: de qua Ioã. v. Moꝛtui audient vocẽ filij dei.
¶ Pꝛo q̃ eſt aduertendũ: ꝙ tria genera vocũ chꝛiſti ĩ ſa 13
cra ſcriptura inueniunꝛ. ¶ Pꝛima oſtẽdiꝛ viuẽtibꝫ ad Vox chꝛi
eos attrahendũ ad bonũ. i. ad dei ⁊ ꝓximi dilectionẽ: q̃ triplex
oẽs vocat dicẽs. Venite poſt me: venite inq̃t pctõꝛes
pctã derelinquẽdo: venite iuſti ꝑſeuerando: ⁊ in bono
ꝓficiendo: ⁊ ego reficiã vos. Secũda erit ꝑſeuerãtibꝫ:
qñ dicet illud Math. xxv. Venite benedicti pr̃is mei
percipite regnũ. Tertia erit deficiẽtibꝫ: q̃bꝫ dicet illud
Math. xxv. Ite maledicti ⁊c̃. De p̃dictis vocibꝫ: nota
A. x. I. cũ ſequentibꝫ. Pꝛima voce vocat ⁊ vt vocanti
obediamꝰ dat dona nature: foꝛtune ⁊ gr̃e: dicẽs. Ecce
oĩa iſta tibi do: vt me diligas: ⁊ mãdata mea cuſto=
dias. Secũda maioꝛa ꝓmittit: vel potius dat. Sed qꝛ
multi ad pꝛimã vocationẽ ſunt ſurdi: qꝛ licet deũ audi
ant dicentẽ: accipe: nõ tñ audiũt: redde: ſed in hoc ſur= Audire
di ſunt. ¶ Ad ſecundã vͦo. i. ad ꝓmittentẽ: ſunt negli=
gentes: ideo tertiã audiẽt timẽtes: qñ aures ſurdoꝝ pa
tebũt ad audiendã vocẽ dicentẽ. Ite maledicti ⁊c̃. Et
ſi moꝛs pctõꝝ erit terribilis ⁊ penalis ex coꝛpis ⁊ anie

ſeparatione: ⁊ ex demonū argumētatiōe: de q̄. D.ij.7.
Ex approximatione ad deū: quē nunq̄ dilexerūt: quia
nec fratrē ſuū quem viderūt dilexerūt: ⁊ ex vinorum in-
grata oſtēſione: peſſima erit tpe iſtius vocis auditiōis.
Et tūc de eis verificabit illud Ps.xxxiij. Mors pecca
torum peſſima. Mala enī eſt in omniū rerū tpaliū amiſſi
one: peior in corpis ⁊ aīe ſepatiōe: peſſima in vtriuſq̄
finali dānatione: qn̄ audient. Ite maledicti ⁊c.
Arti.ij. ¶ Viſa pdicta inter mortē corpalem ⁊ ſpūalem diui-
ſione ⁊ differentia: ne oīno in eis credat diſſimilitudo
14 ſeu diuerſitas: eſt aduertendū ꝙ multiplex inuenit in
eis ſimilitudinis idemptitas. Ad cuius ſimilitudinis
declarationē. Primo oſtendit quāta eſt in eis ſimilitu
do ad malū. Secūdo quāta deberet eſſe in eis ſimilitu-
do ad bonū. Primo nanq̄ in hoc eſt ſimilitudo inter
mortē corpis ⁊ aīe: qr ſicut corpus infirmitate moriēs:
primo diſtemperat. Secūdo infirmat. Tertio morit:
et ſeparat carū a caro: anima a corpe: ⁊ vita recedente
remanet corpus mortuū. Quarto oīa perdit: tam bo
na nature: ſcz pulchritudinē: fortitudinē: ⁊ efficit defor
me: ꝙ bona fortune: ⁊ efficit paup. Quinto effert. Se-
xto in terra ponit. Septimo terra vel lapide cooperit:
et a parētibꝰ ⁊ amicis ſeparat. Sic anima. Primo in-
cauta cogitatione diſtemperat ⁊ langueſcit. Secundo
delectatione infirmat. Tertio cōſenſu in delectationē
ſeu actū illicitū morit: ⁊ deus ab anima ſeparat: ⁊ ipaz
mortuā derelinquit. Quarto oīa bona amittit. Pri-
mo ſcilicet ſpūalem fortitudinē: in tantū ꝙ illa q̄ poſt
deū facta eſt creaturarū fortiſſima: quā nec oēs crea-
ture vincere poterūt: niſi ipſa velit: facta eſt tā debilis:
ꝙ demones eam in vita iſta ducūt: de peccato in pecca
tū: ſicut equū cecū de luto in lutū: ⁊ de fouea in foueā:
et in futuro ad omnē penam: qr in nullo eis tūc reſiſte
re poterit: quin ducat ad penam: que hic reſiſtere non
vult: quin ducat ad culpam. Spiritualē decorem ſecū
do amittit in tantū: ꝙ ipſa que ad dei fuit ſimilitudinē
ad diaboli efficit ſimilitudinē: imo multis demonibꝰ
efficitur turpior: ſicut oſtenſum eſt. A.xxiij.6. Quinto
operis euidētia: ⁊ peruerſo exemplo: foras portat. Se-
xto cōſuetudine in terra ponit. Septimo obduratiōe
ſepelit: ⁊ ibi iubet Plato quieſcere: qr difficile eſt tales
ad rectā vitā iterū reuocaret. Dicat g̊ ſic ſpūaliter mor
tuus: illud Ps.lxxxvij. Factus ſuz ſicut homo ſine ad-
15 iutorio inter mortuos. ¶ Similitudo vo ad bonū in-
ter mortem culpe ⁊ pene: eſſe deberet pro tanto: ꝙ ſicut
mors pene.i.corpis vel gehēnalis: non eſt ſine pena et
dolore illius qui morit: ⁊ amicorum ſuorum. Ita mors cul-
pe nunq̄ eſſe deberet ſine dolore tam peccātis q̄ ami-
corum eiꝰ: quā dolorē ⁊ leſionē: ſi nūc ſentirent: p cordis
cōtritionē: ⁊ mortē culpe vincerent per oris cōfeſſionē
et ſatiſfactionē nō lederent: nec vincerent iterū a mor-
te penalitatis: ſiue corpalis: ſiue gehēnalis: iuxta illud
Apocal.ij. Qui vicerit: nō ledet a morte ſecūda: nō ꝙ
per hoc mortē corpis euadere poſſit: ſed quia: ſi mortē
vinceret culpe: mors corpis: ad eiꝰ nō erit nocumētū.
Arti.iij. ¶ Poſt primorum nāq̄ parentū delictū: mortem corpis
nullus quantūcūq̄ ſctūs euadere poterit. Illud nāq̄
16 dei iudiciū Gen̄.ij. Quacūq̄ die comederis ex eo: mor
te morieris: de oībus datū fuit: ſicut ptz Eccī.xlj. vbi
ſacra ſcriptura de hoc mortis iudicio loquēs dicit: hoc
iudiciū a domino oīi carni. Et iuſte quidē: qr genera-
li delicto: generale debet iudiciū. Et ſm menſurā deli-
cti: ſit ⁊ plagarū modus Deutro.xxv. ſed delictū fuit
generale oīi carni humane: quia oīs caro corrupe-
rat viam ſuā Gen̄.vj. Ergo iuſte hoc iudiciū eſt a do-
mino oīi carni. In quo tria relucent: auſteritas: quia
iudiciū: de quo Amos.vij. Vocabit iudiciū ad ignem
in q̊ auſtere arguet mundū de peccatis: de iudicio ⁊c.
Job.xvj. Secūdo generalitas oīi: de q̄ generalitate
ij.Reg.xiiij. Oēs morimur ⁊c. Tertio fragilitas car-
nis Math.xxvj. Caro aūt infirma. ¶ Q̄tum ad pri- 17
mū: iudiciū mortis eſt bonis delectabile: malis terribi
le: oībus mirabile. De primo ⁊ ſecūdo dicet infra ar
ti.viij. ¶ Circa tertiū vo quō iudiciū mortis: ⁊ ſpecia
liter q̄tuz ad mortē: que apud mundū reputat turpis
duo dicenda ſunt. Primo enī oſtēdere reſtat: ꝙ videli
cet tale mortis iudiciuz eſt mirabile in primo aſpectu.
Secūdo oſtendit: ꝙ eſt valde rōnabile cauſam diligē-
ter ſcrutanti. Cauſa vo admiratiōis in hoc cōſiſtit: ꝙ
illi qui erga deū ⁊ mundū boni reputant: qn̄q̄ turpē
q̄tum ad mundū et hominū iudicia habent mortem:
qr a malis hominibꝰ vel beſtijs vel tonitruis vel ful-
goribus occidunt vel ſubmergunt vel ſuſpēdunt vel
fame moriunt ⁊c. Et ecōuerſo illi qui mali reputant:
quādoq̄ q̄tum ad mundū pulcherrimā habent mor-
tem ⁊ ſepulturā. Propter quā diuerſitatē: pōt dici de
tali dei iudicio: illud ps.xxxv. Judicia tua abyſſus mul
ta. Et illud Rom̄.xj. Q̄ incōprehenſibilia ſunt iudi- 18
cia eius: apud rōnem ⁊ cogitationē infirmitatis huma
ne: q̄ tamē rōnabilia ſint: diuinā cōſideranti diſpēſa-
tionē ⁊ ordinationē: patet tam hiſtoriarū exemplis: q̄
rōne ⁊ auctē. ¶ Primo nāq̄ huiꝰ euētus ratio: hiſto-
ria oſtēdit q̄ habet. B.iiij.5. ¶ Secūdo idem oſtēdit
quadā hiſtoria: q̄ ſi bene occurrat q̊dāmodo in vitaſ- Exm̄
patrū cōtinet: de quodā puero ſeruiēte cuidā heremite
q̄ cū ad villā proximā iuiſſet: inuenit vnū peſſimū homi
nē: quē vſura cū multis vicijs: apud ſeculū notatū fe-
cerat: mortuū cū epō ciuitatis: ⁊ oīi plebe ad ſepultu-
rā portare: qd̄ cū vidiſſet incepit eſſe melancolicus: ꝙ
deus permiſit tam malū hominē: tam pulchrū habere
finē. Expedito vo negocio: pro quo ad villam venerat:
cum ad deſertū rediret: inuenit magrm ſuū a leone de-
uoratū: qui ergo pus erat melancolicus de dei pmiſſi-
one: ſeu iudicio: tūc erat q̄ſi totus inſanus: dicēs in cor
de ſuo: ꝙ ille malus: q̄ poſtq̄ ſciuit peccare: nunq̄ deo
placuit: pulchrum habuit finē: ⁊ magrm meū: q̄ poſtq̄
ſciuit peccare: nunq̄ pro poſſe ſuo diſplicuit: ſed tot an-
nis forte q̄nquaginta vel ampliꝰ deo deuote ſeruierit:
tam turpē habuit finē: ergo inq̇t: mirabilis eſt dn̄s deꝰ
Cui angelus a deo miſſus: p rōnem oſtēdit: ꝙ de pdi-
cto dei iudicio mirari nō debuit: qr erga vtrūq̄ iuſticiā
et iuſtū exercuit iudiciū. Ratio nanq̄ exigit: ꝙ a iuſto
iudice: nullū bonū ſit irremuneratū vel malū impuni-
tū. Cum ergo pdictus inq̇t malus: nō ita malus fuit:
quin aliq̄ bona qn̄q̄ fecerit: ſicut nec quicūq̄ aliꝰ ma-
lus.ſ. orando vel ieiunando vel elemoſynas dando: q̄
tamē bona tam parua ſunt reſpectu malorum q̄ faciūt: ꝙ
in vita eterna nō ſunt remuneratiōe digna: oportet ꝙ
deꝰ tales remuneret in vita iſta. Et hac rōne deo ordi-
nante: pdictus malus vitam habuit apud mundū pro-
ſperā ⁊ finem ac ſepulturā honorificā. Hac inſup rō-
ne via impiorum pſperat: bene eſt oībꝰ: q̇ preuaricant
et inique agunt Hiere.xij. Quibꝰ iterū in morte pro bo-
nis operibꝰ mercedē petētibꝰ reſpōdebit. Amen dico
vobis: quia recepiſtis mercedem veſtram Math.vj.
Magiſter inq̇t tuꝰ: aliq̄ peccata cōmiſit venialia: pro
quibꝰ purgandis: deo miſericorditer pro eo iudicante:
hic duram peregit vitam: et turpem ſuſtinuit mortem:
ſicut Abdo pphcta.iij.Reg.xiij. ne malum eſſet impu
nitū: vel in alio ſeculo grauius punitū. Et hac ratione
adhuc teſte beato Grego. bonos hic per afflictionē iu-
dicat: ⁊ illic p miſerationē remūerat: ſicut ptz. T.v.29.

Ille videlicet iuſtus iudex qui omnia peccata homi-
19 num in tribulatione dimittit. ¶ Tertio idem oſten-
ditur quadam hiſtoria contenta: quaſi per iſtum mo-
Exm̄ dum in chronicis imperatorum de Mauricio impera
tore: qui imperauit tempore Gregorij pape: qui eius
filium de fonte baptiſmi leuauerat. Huic vna nocte
per viſionem videbatur ꝙ coram deo ducebatur rece-
pturus iudicium prout meruerat. Hic ergo cum in
multis accuſaret̃ a demonibus: quibꝫ ſufficienter re-
ſpondere neſciuit: deus vt ei videbatur ab eo queſiuit:
vtrum mallet in hoc ſeculo pro peccatis ſuis puniri: ⁊
purgari: aut in alio ſeculo futuro: qui miſericorditer pe
tiuit: ꝙ hic puniri poſſet: qđ cū elegiſſet: deus loquens
apparitoribꝫ qui eum adduxerant ait. Tradatis eum
et conſtantiam vxorem eius: et filios eius foce militi.
Qui euigilans queſiuit a principe militū: ſi nouit ali-
quem militem: qui tali nomine vocaret̃: qui dixit ꝙ ſic
pauperem: ſed ſtrenuū in armis. Accidit poſtq̄ miles
ille fuit ſtipendiarius in quodam bello: contra predi-
ctum imperatorē: in quo victo imperatore: ipm̄ in tan
tum perſequebat̃: ꝙ illum cum vxore ⁊ liberis occidit
Ex quo per propriam electionē: et diuinam ordinatio-
nem fuit ei traditus ad purgandū: et ipſe nihil aliud
circa eum egerit: niſi ꝙ turpi morte ⁊ dura eū occidit.
Patet ergo ꝙ turpis mors quādoq̄ eſt ad morientiū
20 purgationē. ¶ Quarto idem oſtendit̃ per hoc ꝙ iudei
dicunt: ꝙ in tabulis ⁊ memorialibꝫ eorum ſcribitur: ꝙ
hac de cauſa Dauid moriturus iuſſit ꝙ Salomon oc-
cideret Joab: filiū ſororis ſue: ⁊ principem militie ſue.
iij. Reg. ij. quia cum ꝓpheta eſſet: ⁊ Joab quem dile-
xit culpabilem sciret: maluit ꝙ hic turpi morte: q̄ alibi
longa pena puniret̃. Ex predictis patet: ꝙ ad dei perti
net iuſticiam: ꝙ mali hic proſperitatē ⁊ pulchram ha-
beant ſepulturā: ⁊ ꝙ boni quandoq̄ vtroq̄ careant:
quia teſte chriſto Luce. xvj. Diues receperat bona in
vita ſua: et Lazarꝰ ſimiliter mala. Sed in alia vita ecō-
uerſo accidit. Et teſte decreto: qui hic puniuntur: alibi
non punient̃. xxiij. q. v. quid ergo. per totū. Item dei
iudicio aduerſa bonis eueniūt: vt humilient̃ ⁊ purgē-
tur et mereant̃. vj. q. j. Oues. §. ipſa. Et ecōuerſo mali
hic premiant̃: ſicut ſeruꝰ qui omni die accipit laboris
ſtipendiū: cui in fine anni nulla mercedis ſpes ſuper-
21 eſt. ¶ Ex quibꝫ omnibus ante mentis oculos deductis:
manifeſte apparet: ꝙ tam ſuſtinentes: q̄ illorū amici
infortunia huius mūdi: ⁊ turpem mortem eis indictā
patienter ſuſtinere deberent: ſiue eam ex cauſis eis im-
poſitis meruerint: ſiue non: dicentes illud Pſal. cviij.
Judicia tua adiuuabūt me: quia ſi eam meruerūt: ad
magnam illorū eſt purgationē: vt patienter penam to-
lerent pro culpa nequiter perpetrata: pro qua neceſſe
eſt eos hic vel alibi pati: cum quibꝫ deꝰ miſericorditer
agit: quando eos de magno ſtatu honoris ⁊ diuitiarū:
ad magnā miſeriam deducit carceris ⁊ paupertatis et
vilem mortem: nō ſolum: quia his purgant̃: ſed quia
impotentes facti: ad reſtituendū aliena: que prius in-
iuſte occupauerūt: facilius habebūt velle reſtituere ſi
poſſent: in quo velle ſaluari poterūt: quā reſtitutionis
factum: ſi reſtituere poſſent: quia non ita cordi adheret
bona non habita: ſicut adherent poſſeſſa. Qui ergo ꝑ
velle in paupertate ſaluat̃: pro nolle in diuitijs dam-
naretur. Ex quo patet ꝙ deus miſericorditer cum tali
agit: auferendo ei poſſe: ⁊ dando velle. Si vo culpam
impoſitam: pro qua et morti iudicat̃: non fecerat: mor-
22 tem tamen patienter toleret: quia et alijs de cauſis for-
te talem meruit mortem: ſicut patet. D. j. 2. ¶ Si vo
nec illam turpem mortē: nec in ſpeciali nec in generali
meruit: ſicut nec chriſtus ⁊ alij martyres: qui pro ve-
ritate moriebantur: patienter toleranda eſt: non ſolum
predictorū: ſed etiam ſocratis exemplo. De quo hiſto- Exm̄
rie continent: ꝙ veneno interijt: quia dixit: ꝙ libētius
adoraret canem q̄ plures deos: quia ſunt idola vana:
et factura hominū: quo moriente: cum vxorem fleret
conſpiceret: cauſam fletus ſui queſiuit: que reſpondit:
quia innocens ſine cauſa morti adiudicaris. Cui ille:
hoc non eſt fletus cauſa: ſed ſi mortem meruiſſem can-
ſa flendi ſubeſſet. Voluit enim dicere: ꝙ non turpis
mors que ad vitam ducit: ſed turpis mortis cauſa flen
da ſit: quia quantūcunq̄ mors ſit turpis: quā vita bo
na preceſſit: parum eſt curandū: quia teſte ſacra ſcriptu
ra: iuſtus ſi ꝓoccupatus fuerit morte: in refrigerio erit
Sapien. iiij. Cuius cauſa et ratio patet: infra. e. c. 89.
Et teſte beato Auguſtino de ciuitate dei. li. j. c. vj. Nō
eſt curandū qua morte moriat̃: ſed quo poſt mortem
ire cogatur: quia non poteſt male mori: qui bene vixit.
Et ponit exemplum de pluribus bonis: qui mirabili
morte moriebant̃. In omībus ergo predictis patet: ꝙ
rectum iudiciū tuū: in Pſ. cxviij. Et omīa iudicia tua
iuſta ſunt Thob. iij. Nota ſupra. e. c. 11.
¶ Precedentis vo articuli principiū: docet nos eſſe de Arti. iiij.
morte certos: finis vo nos āmonet ad illum ſuſcipien-
dū: ſemper eſſe paratos: quia modum: locum ⁊ tempꝰ 23
eius ignoramus: et ſic parati cum venerit: ſuſtineamꝰ
illam patienter: ⁊ quaſi ſemper illam expectantes: hoc
ſcientes: ꝙ nō paratis licet certa ſit: ſicut paratis: tamē
ſemper timenda eſt: quia perículoſa ꝓpter cauſam ta-
ctam. M. x. 36. Paratis vo: ⁊ ſi certa ſit: iuxta illud
Pſal. lxxxviij. Quis eſt homo: qui viuit ⁊ non videbit
mortē: non tamē eſt periculoſa. Primi vo. id eſt. illi q̄
de ea certi ſunt: non tamen ſicut de illa certi viuunt: q̄
nec plus ſe ad mortem parant: q̄ ſi nunq̄ eſſent mori-
turi: in maxima detinent̃ ſtulticia: quia de certiſſima re
gula ⁊ menſura: quaſi incerti ⁊ increduli vident̃. Pro
quo eſt aduertendū: ꝙ ſicut in rebus dubijs: que pon-
derant̃: numerant̃ ⁊ menſurant̃: per aliqđ certū pon-
dus: numerū vel menſurā certificamꝰ. Ita in omībus
rebus: que finē habent: ⁊ incertitudinē per mortē que
eſt certiſſima in ſe certificamur. ¶ Sicut iterū illi: q̄ per
certam menſurā de re prius incerta: ad oculū certifica-
ti: ſtulti ſunt ſi ſenſu negauerint certitudinē quā vi-
dent: incertitudinē reputantes. Ita in ꝓpoſito. Circa
qđ oſtendendū primo oſtendere reſtat: quomō mors
de omībus terrenis nos certificat. Secūdo quomodo
ſtultiſſimi ſunt: q̄ certitudinē illam moribꝫ peruerſis:
et vita mala negāt. ¶ Ratione primi eſt ſciendū: ꝙ re- 24
gula ⁊ menſurandi ratio cōgrue morti attribuit̃: quia
regula ⁊ menſura debēt eſſe certiores rebꝫ regulandis
vel menſurandis: q̄ certitudinē in alijs facere debēt: ⁊
omē ꝓpter qđ ⁊ illud magis. Ita mors inter omīa no-
bis in futuro contingentia eſt certiſſima: ⁊ omībꝫ alijs
certior: quia ſi dicat̃ de aliquo nūc nato: longeuus erit
diues erit: honoratus: vel fortis vel pulcher vel delica
tus vel bonus clericus vel miles vel ſapiens vel ſtul-
tus erit: vel q̄dcunq̄ ſimile: dubiū eſt ⁊ incertū. Si vo
dicat̃ mortuus erit: certiſſimū eſt. Ergo ratio menſure
ei maxime cōuenit: cum qua omīa bona nature ⁊ for-
tune: que in ſe incerta ſunt: mēſuranda ſunt: ad hoc ꝙ
ſciatur quid qualia vel quāta ſint. Ad hoc ergo ꝙ ſcia-
mus predictoꝝ bonorū certitudinē ⁊ conditionē: acci-
piamus regulam ⁊ menſurā mortis probatā et exper-
tam: non noſtre mortis: que adhuc in opere probata et
experta non eſt: et ideo de modo: loco ⁊ tempore ⁊ ſe-
quela: ſeu euētu poſt mortē magnā habet incertitudi-

nem: ſed mortis alioꝝ: que iam probata ⁊ opere oſtenſa eſt: ⁊ de om̄ibus predictis habet certitudinē: in qua menſura: ſi ponanť: vel ad quā regulam: ſi applicenť: om̄ia bona nature vel fortune: ⁊ om̄es ille perſone: que enumeranť. G.ij.41. cum diuitijs: delicijs ⁊ honoribꝰ ſuis: que male acquiſierūt vel expenderūt: ⁊ illa menſurentur: inuenietur ꝙ nihil vel peius ꝙ̄ nihil ſunt: exceptis his que meruerūt vel demeruerūt: pro quibꝰ
25 eis gloria de reſiduo ſupereſt vel pena. ¶ Ideo autem hec menſura ea oſtendit nihil eſſe: qꝛ dormierūt ſomnū ſuū ſcilicet mortis ⁊ nihil inuenerūt: in Pſal. lxxv. Et hoc ad oculū quilibet videre poteſt: ſi diligenter in corde ſcrutetur: ⁊ querat illud Job. xiiij. Homo inquit: cū mortuꝰ fuerit ⁊ nudatus atqꝫ conſumptus: vbi q̄ſo eſt: q̄tum ad bona nature ſcilicet fortitudinē: pulchritudinē ⁊ huiuſmodi: vel bona fortune: diuitias. Reſpicite illos: q̄ hac menſura menſurati ſunt. id eſt. mortuos ⁊ videte: ſi aliquid amplius de predictis habet diues a paupere: delicatus a non delicato: ſenex a puero: et certiſſime inuenietis: ꝙ nihil: quod per hoc patet: de quo dicitur Luc. xvj. Mortuus eſt diues: ⁊ ſepultus in inferno: nihil de om̄ibus predictis bonis inuenit: qui nec guttam aque de om̄ibꝰ bonis ſuis habere potuit. Ideo vero dicunť peius eſſe ꝙ̄ nihil: quia effectus peior eſt: quia dicunť peius eſſe ꝙ̄ nihil: quia qđ ſimpliciter nihil eſt: non ducit ad penam: qđ ipſa faciūt: qꝛ in malicia ſua expelliť impiꝰ: ſperat aūt iuſtus in morte ſua
26 Prouerb. xiiij. ¶ Circa vero oſtēſionem ſecundi. id eſt. quomodo ſtultiſſimi ſunt: qui de om̄ibus predictis bonis tam corporis: ꝙ̄ rerum corporaliū per menſuram et regulam mortis certificati: illaꝫ certitudinē male viuendo negant: aduertere oportet: ꝙ illi qui ſic viuūt: ac ſi de morte certificati non eſſent: ſed ſemper euadere poſſent: ſunt ſimiles ligato ad arborem: cui vel circa quem cautiſſimus ſagittarius: multas iaceret ſagittas multos circa eum et prope eum occidendo: aliquos ſupra ipſum: aliquos iuxta: aliquos ſub ipſo: ⁊ ille miſer ſic ligatus ꝙ euadere non poteſt: comedit ⁊ bibit: ⁊ ducit letos ⁊ malos dies: quaſi nulla ſagitta: illum ferire poſſet: quis talem non diceret inſanū: quia ſi ſapiens eſſet: cogitaret quomodo euadere poſſet: vel ſi euadere non poſſet: ⁊ ſe pararet quomodo mortē ſecuriꝰ expectare poſſet: ⁊ ad deum iugiter clamaret. Sic illi amentes dicendi ſunt: qui vident cautiſſimū ſagittariū deū: qui arcum ſuū tetendit ⁊ parauit illum: et in eo parauit vaſa mortis: in Pſ. vij. De arcu nūc ſagittam mortis mittit ad illos: qui ſupra nos ſunt. id eſt. ad patres: matres ⁊ ſeniores. Nūc aliam mittit ad illos: q̄ iuxta nos ſunt: qui ſcilicet equalis nobis ſunt etatis. Nunc vero valde ꝓpe nos ſagittā mittit: quando fratres nr̄os: vel proximos occidit parentes. Nūc a dextris amicos nūc a ſiniſtris inimicos. Nūc ſubtus iuniores occidēdo. Si ergo inter tot mortis ſagittas: talem vitam malam duxerimus: ac ſi ſemper euadere poſſemus: quis nos non diceret: ſimiles freneticis: quia ſi ſapiētes eſſemus: ſemper certi ⁊ parati vnā de ſagittis illis expectaremus: dicentes. Jam letus moriar Gen. xlvj.

Arti. vj. ¶ Ad hoc vero: ꝙ contra mortis ſagittas: ſemper parati ſimus: nos inducere deberet: diſtricta morientiū exa-
27 minatio: quā bene parati euadūt: ſicut ſcholaris: q̄ bene ſcit lectionē ſuam: ⁊ in qua non bene parati deficiūt et male tractanť. ¶ Pro q̄ eſt ſciendū ꝙ ſicut latrones inſidianť tranſeūtibus in paſſu maxime periculoſo: et contra eos ibi inſurgūt: ipſoſqꝫ ⁊ om̄ia q̄ portant ſcrutanť. Sicut etiā princeps ⁊ cautus bellator: in paſſu arto per quem eos: quos capere vult: neceſſe eſt tranſire: armatos ponit: et illis in paſſu illo cum tota potentia occurrit: ſciens ꝙ ſi paſſum illum euaſerint: eos capere non poterit: ideo ibi mactat ⁊ capit quos capere vel occidere poteſt. Sic demones primo more latronū: morientes in periculoſiſſimo. id eſt. in mortis inuadunt paſſu: om̄ia que circa eos ſunt diligēter ſcrutantes: dicentes illud Gen. xvj. vnde venis: aut quo vadis: et cuius ſunt hec: que ſequeris. Vnde venis: de eccleſia dei: vel eccleſia malignantiū: de chriſti ſeruitio: aut diaboli: ſcrutabimur vt inde ſciamꝰ: quo vadas: ad celū: vt ſtipendiū recipias a deo: cui ſeruiſti: aut ad infernū vt mercedem recipias a diabolo: cui ſeruiſti: dum potuiſti. Et cuius ſunt hec: que ſequeris. id eſt. opera tua que prius operabaris dei aut noſtra. Et bene dicit ſequeris: quia tūc ſequiť homo opera: que prius premiſit: licet enim opera illorum quandoqꝫ ſequantur illos Apocal. xiiij. quia poſt illoꝝ obitum: ab amicis illorū pro eis fiunt: tamen melius eſt in bonis: ꝙ ipſe moriēs ſequatur opera bona: ꝙ̄ econuerſo. De tali conſimili queſtione habeť. j. Reg. xxx. Quis es tu. et vnde: ⁊ q̄ 28
pergis? que quidē interrogatio ad bonos angelos ad morientes miſſos: vel ad malos ad eos venientes: referri poteſt. Quia ſicut guerra exiſtente inter duos dominos: in paſſu medio: inter illorū dominia: ponunť exploratores: ad explorandū ⁊ ſcrutandū tranſeuntes: qui ſint ⁊ vnde ſint ⁊ quo vadant ⁊ quid portant: literas videlicet amicoꝝ vel inimicoꝝ: ad amicos vel inimicos. Ita in mortis tranſitu veniūt tam angeli boni ꝙ̄ mali ad ſcrutandū tranſeuntes: quis ſit: p̄latus vel mercēnarius. Rex vel tyrannꝰ ſacerdos dei vel belis: miles vel raptor: ⁊ ſic de alijs: q̄lis. i. cuiꝰ ſit in aīa imago: ⁊ ſuperſcriptio dei: an ceſaris: an pecunie: cupiditatis: luxurie: ſeu ceterarū virtutū vel vicioꝝ: qꝛ q̄ tardiꝰ vult dominū terrenū: ꝙ̄ deū offendere: imaginē portat ceſaris: q̄ pro creatura vel vicio quocūqꝫ deū operibus negat: plus aliud pro quo contra dei facit mandatū: ꝙ̄ deū diligendo: ipſius portat q̄ſi literas ſeu pixidem. id eſt. imaginē ⁊ ſimilitudinē: ſicut patꝫ. A. xx. 2. Si ergo de terra ⁊ ſocietate ⁊ ſeruitute venerit diaboli et eius portauerit literas: ⁊ ſimilitudinē: nō eſt dubiū quin in carcerē inferni: vt cū ipſo cui ſeruierūt: viuant mittendi ſint: quos tūc paratus expectat: qꝛ ſm̄ beatū Gregoriū: hoſtis antiquꝰ ad rapiēdas peccatoꝝ animas tempore mortis expectat. Et q̄s viuentes blandicijs decipit: moriētes ſeuiendo rapit: ⁊ ad hoc circa morientem congreganť: ſicut corui circa cadauer. Et princeps ille diabolus: de quo dicere poteſt moriens illud
Joan. xiiij. Venit in me princeps huiꝰ mūdi: q̄ prius 29
ſine impedimento blande ⁊ pacifice: peccatoꝝ q̄s in fine capere vult dominū ſuū per q̄ſcūqꝫ delictoꝝ vias intrare permittit: cogitans: ꝙ ſciet quomō in fine exibunt per artū paſſum: q̄ cum toto ſuo exercitu obuiabit: ſicut oſtenſum eſt. E. viij. 10. In q̄ paſſu multos ꝑ deſperationē perdet: ſicut patet de illo de q̄ ſcribiť in li. Etiā
de apibꝰ. Cui diabolus in mortis paſſu apparens: ei librū oſtendit: in q̄ ſcriptū erat: mortificabas aīas: q̄ nō moriunť: ⁊ viuificabas animas q̄ nō viuūt: qđ cū videret ⁊ viſum dimittere vellet: ne plus videret dixit: ꝙ etiam gloſam legeret: q̄ talis erat: quomō reduces animas de inferno: q̄ ibi ꝓpter tuū malū exemplū torquētur? quo audito et viſo deſperatus: obijt. Nec mirū: quia. iij. Reg. xx. erit aīa tua: pro anima illius. Qđ vero dicit viuificabas aīas q̄ nō viuūt: poteſt intelligi de his: qui poteſtate vel ꝓcuratione: vel iuramēto ⁊ purgatione liberant et iuſtificant iniuſtos. Nota de alijs in iſto mortis paſſu: per eandem illius bellatoris: qui

circuit querēs q̄ deuoret: cautelā deceptos. D. ij. p totū
Habēdo ergo reſpectū ad hoc ꝙ eos blande per viā:
quam diligūt vicioꝝ: dominū ſuum ingredi ſinit: vt
eos in mortis paſſu capiat. De via illoꝝ poteſt dici il-
lud Prouerb. xiiij. Eſt via que videt̄ homini recta: no
uiſſima aūt illius ducūt ad mortem. Boni vo tūc con
tra iſtum demonū inſultū: habebunt remedia que no-
tant̄. D. ij. 15. Per que remedia mors: que erit malis
ad laborem: erit bonis ad quietem: ꝓpter quā quietem
in ſacra ſcriptura: mors bonorum ſomno comparatur:
ſeu dormitioni: ſicut ptz. iij. Reg. ij. vbi de Dauid di-
Arti. vj. cit̄: ꝙ dormiuit cum patribꝫ ſuis.
¶ Ad cuius auctoritatis declarationē aduertendū eſt:
30 Mors ſomno cōparat̄ ꝙ mors tam bonoꝝ ꝙ̄ malorum ſomno comparat̄: ſeu
dormitioni: diuerſa tamē ratione. Maloꝝ nāqꝫ mors
ſomno comparat̄ pro tanto: quia ſicut dormientes: vt
cōmunius in locis dormiūt obſcuris et tempoꝛibꝫ te-
nebroſis: ſicut de nocte: iuxta illud. j. Theſſal. v. Qui
dormiūt: nocte dormiūt: ꝛ q̄ ebrij ſunt: nocte ebrij ſunt
Ita peccatores in tenebris moriuntur culpe: ꝛ ad tene
bras tendūt in morte penarū: quādo per mortē a ſom-
no excitant̄ peccatoꝝ. Pro quo eſt ſciendū: ꝙ ſicut dor
miens ponit quandoqꝫ veſtē inter caput ꝛ lapidem: ꝛ
ſuperueniēs talis qui nō curat illū offendere: ꝛ videns
eū ꝓfunde dormiētē: ꝛ ꝙ nō faciliter excitat̄: volenſqꝫ
eum feſtināter excitare: extrahit veſtem ꝛ permittit ca-
put cadere ad lapidē ꝛ ledi. Ita peccatores in volupta
tibus ſuis dormiētes: ꝛ bonis nature ꝛ fortune ſe ap-
podiātes: a morte que bona illa ſubtrahit: excitant̄ di-
cēte: vſqꝫquo piger dormis: qū ꝓſurges e ſomno tuo?
Prouerb. vj. Et anima miſera cadēs ledit̄: qꝛ in pun-
cto ad inferū deſcendit Job. xxj. In qua euigilatione
inueniet: ꝙ prius nimis ꝓfunde: ꝛ nimis diu dormi-
uit. Et ꝙ tota vita ſua precedens fuit: quaſi viſio ſom-
niantis: quia ſm beatū Grego. ſepe in noctis viſione:
nōnulli paupes ſe factos diuites eſtimant: deferri ſibi
honores aſpiciūt ſed repente cum vigilant: inueniunt
falſum fuiſſe de quo gaudebāt: quia dormierunt ſom-
num ſuum ꝛ nihil inuenerūt. Et tūc inuenient ꝙ fuit
de eis: ſicut de pueris ludētibus: q̄ nō ſentiūt ſe laſſos
anteꝙ̄ de ſomno excitati fuerint: ſed tūc primo ſentiūt
membra dolentia. Sic iſti poſtꝙ̄ in morte excitati fue-
rint: ſentiētes dolores inferni intelligent ſe prius male
fatigatos: dicētes illud Sapieñ. v. Laſſati ſumꝰ in via
iniq̄tatis ꝛ perditiōis: ſed nimis tarde: quia in eternū
ſuſtinebūt illud ve. Ecci. xlj. Ve vobis viri impij: q̄
dereliquiſtis legē dn̄i altiſſimi: ꝛ ſi nati fueritis: in ma-
ledictiōe naſcemini. Et ſi mortui fueritis: in maledicti-
one erit pars veſtra. Nota ꝛ vide de hac materia. P.
31 Dormire vj. 2. cū ſequenti. ¶ Mors vo bonoꝝ: de qua pōt dici
illud Joā. xj. Amicus noſter dormit. Et illud Cant. v.
Ego dormio: ꝛ cor meū vigilat. Et illud pſ. iiij. Dor-
miā ꝛ requieſcā. Et illud Joan. xj. Si dormit: ſaluus
erit. Et illud. ij. Machab. xij. Qui cū pietate dormitio
nē acceperāt: optimā haberēt repoſitā grām. Et illud
Math. ix. Nō eſt mortua puella: ſed dormit: dormiti-
oni comparat̄: ꝓpter tres rationes. Primo qꝛ ſicut dor
miens tripliciter excitat̄: videlicet ꝓpria natura: tactu
vel clamore. Sic mortuus liberat̄ ꝓprijs meritis p̄ce-
dentibꝫ ꝛ viuoꝝ elemoſynis: qui cum manū porrigūt
ad elemoſynas dandū quaſi eum tangūt ꝛ trahunt ad
excitandū ꝛ liberandū ꝛ clamore orationis: de ſic ergo
dormientibꝫ dicant amici: illud Joan. xj. Eamus: et a
ſomno excitemus eum. ¶ Secūdo qꝛ euntes ad lectū
ad dormiendū: veſtes deponūt: quas poſt ſomnū agi-
liores: ꝛ melius diſpoſiti reinduūt. Sic morientes cor-
pora deponūt: q̄ in reſurrectione melius diſpoſiti: cum
dotibꝫ agilitatis: claritatis: ſubtilitatis ꝛ impaſſibili-
tatis reaſſumet: q̄ vo ſic dormit: ſaluus erit. ¶ Tertio
qꝛ ſicut cōiter: q̄ plus laborauit: melius poſtmodū dor
mit: iuxta illud Eccs. v. Dulcis eſt ſomnꝰ operāti: ſiue
multū ſiue parū comedat. Sic q̄ plus laborauerint in
his: q̄ ad dei honorē ꝛ aiarū pertinēt ſalutē: meliꝰ mo-
rient̄ ꝛ meliꝰ poſt laborē quieſcūt: cū ad mortis quie-
tem venerint: qꝛ āmodo iam dicit ſpūs: vt requieſcant
a laboribꝫ ſuis Apoc. xiiij. de q̄rū q̄libet dici pōt: illud
Act. vij. Obdormiuit ī dn̄o: ꝛ illud Job. xj. Defoſſus
ſecurus dormies: ꝛ nō erit q̄ te exterreat. ¶ De p̄dictis
vo tam bonis q̄ʒ malis in morte: vt p̄dictū eſt dormiē
tibꝫ: pōt dici illud Dañ. xij. Multi de his. i. oēs q̄ dor
mierūt in puluere terre euigilabūt: alij in vitā eternā:
alij in opprobrium ꝛc.
¶ Ex q̄ auc̄te ptz ꝙ mors: mortiſqꝫ euigilatio: erit vti- Arti. vij.
lis bonis ꝛ inutilis malis: cuiꝰ rei cauſa eſt: qꝛ mors ta
lis erit morientibꝫ: q̄les inuenit moriētes: ꝛ ſic mors ſe 32
habet ad moriētes: ſic cibus corpalis vl' etiā ſpūalis. i.
corpꝰ chriſti ad ſumētes p rōnē oſtenſaꝫ. E. vj. 9. qꝛ ſic
cibus ſanus eſt vtilis ſanis. Ita p̄cioſa in ꝯſpectu dn̄i
mors ſctōꝝ eiꝰ: in pſ. cxv. ſ. ſctis ꝛ p̄cioſis. In q̄ facto
oſtēdit̄. Primo ꝙ mors eſt iuſtiſſima iuſticiaria: p quā
iuſtiſſime remunerant̄ boni: ꝛ puniunt̄ mali. ¶ Secū-
do oñdit̄ ꝙ eſt diſtrictiſſima ordinatrix. In mūdo nāqꝫ
iſto: nōnulli ſunt deordināti: qꝛ ipſi pctōres ꝛ abū-
dantes in ſeculo: aliq̄ p potētiā: aliq̄ p falſitatē: aliq̄ p
cautelas p̄ponunt̄: ꝛ vnꝰ aliū vel alteriꝰ locū capit et
occupat: ſicut familia in ſcaçario ꝛ rapax ꝛ potens ſeu
pctōr exaltat̄: ſicut falco ſup particā: ꝛ ſimplex ſeu fide
lis eijcit̄ ſic canis: ſicut pꝫ de diuite ꝛ Lazaro Luc. xvj.
Sed p mortis ordinationē: oēs ordinant̄: ꝛ ī locis po-
nunt̄ ſuis. Et ſic ptz ꝙ illō qd̄ Aug. de ciui. dei. li. xix.
c. xiij. dicit de ordine: ꝙ vicꝫ ordo eſt rerū pariū diſpa-
riūqꝫ ſua cuiqꝫ loca tribuens diſpoſitio: optime morti
ꝯuenit. ¶ Tertio oñdit̄ ꝙ eſt diſtrictiſſima purgatrix:
hic nāqꝫ in mūdi capo: granū cū palea ꝑmixtū eſt: qd̄
quidē p mortē a paleis purgat̄: ꝛ granū in horreo celi
reponit̄: ꝛ palea in ignē inferni mittit̄. Ergo o mors q̄
bonū eſt iudiciū tuū Ecci. xlj. ¶ Quarto ptz ꝙ eſt ſa-
piētiſſima doctrix ꝛ magiſtra. In mūdo nāqꝫ iſto di-
minute ſunt vitates a filijs hoim: tā in ope q̄ʒ in appa-
rentia. In ope: qꝛ multi ſunt falſi in apparētia: qꝛ fre-
quēter vitas nos latet: nec ſcimꝰ q̄ ſunt veraces: q̄ falſi
qꝛ multi falſi: ſicut poma interiꝰ putrida: exteriꝰ colorē
habēt chriſtianitꝰ ꝛ veritatꝰ: ſꝫ mors cū venerit: docebit
nos oēm veritatē: ſic ſpūſſctūs: qꝛ ipa oſtēdet q̄lis q̄ſqꝫ
ſit: tā interiꝰ q̄ʒ exteriꝰ: ergo bonū eſt iudiciū mortis.
¶ Quīto vtilitas eiꝰ in h̄ apparet: ꝙ eſt largiſſima ele-
moſynaria: qꝛ multa p̄us auare collecta ꝛ retēta: large
dare facit: ſicut ptz. j. Macha. j. de Alexādro cui viuēti
nō ſufficiebat mūdus: regnū ſuum moriēs diuidebat.
¶ Sexto idē apparet in h̄ ꝙ eſt diligentiſſima ſtimula- 33
trix tepidoꝝ: qꝛ ſic nox appropinquās a viatoribꝫ acci-
diā fugat. Ita mors velocius deū: ꝛ ea q̄ ad aīe ꝑtinēt
ſalutē: q̄rere facit: qꝛ multiplicate ſūt infirmitates coꝝ:
poſtea accelerauerūt: in pſ. xv. Illi vicꝫ q̄ iugiter hn̄t ī
memoria illud Ecci. xiiij. Memor eſto: qm̄ mors non
tardabit. Alij aūt q̄ illiꝰ nō diligūt mēoriā: ſunt ſicut
pueri q̄ in luſibꝫ feruēt: q̄ nollēt mortē appropinq̄re: ꝛ
ideo de eiꝰ approximatiōe turbant̄: ſic illi dicētes illud
pſ. liiij. Timor mortis ꝯturbat me. ¶ Septimo ꝛ vlti-
mo quō eſt vtilis bonis ꝛ inutilis malis: oſtēdit in h̄:
ꝙ ſicut eſt porta inferni malis: ita eſt ianua celi bonis.
Vnde Ciprianus. Mors eſt ianua vite: victoria belli:

poꝛtus maris. Malis v̓o ecõuerſo accidit. De vtriſq;
v̓o moꝛiẽtibus: poteſt dici illud Pſal̓. cvj. Appꝛopin-
34 quauerunt vſq; ad poꝛtas moꝛtis. ¶ Sed diuerſimo-
de: quia bene viuentes letanter appꝛopinquãt: ſicut fa
melici ad poꝛtam vbi magnum pꝛeparat̃ conuiuium:
pauperes ad poꝛtam: vbi datur larga elemoſynarum
diſtributio: peregrini ad poꝛtam domus ꝓpꝛie: ſicut pa
ter filius vel amicus: ad poꝛtam palacij: in quo ſcit fi-
lium vel patrem vel amicum: potẽter ⁊ glorioſe regna-
re. Sic boni appꝛopinquauerũt vſq; ad poꝛtas moꝛ-
tis: in Pſal̓. per quã itur ad palacium: in quo chꝛiſtus
pater noſter: ⁊ parentes ⁊ amici noſtri cum eo regnãt:
qui eis moꝛe curialium: qui amicis ad eos venientibꝫ
occurrũt: in poꝛta moꝛtis occurrent: ſicut patebit arti-
culo immediate ſequenti. Et ſi quis illoꝛum in poꝛta
pꝛeſſuram ſenſerit infirmitatis: ſicut quãdoq; ad ma-
magna intrantes feſta: ſentiunt pꝛeſſurã vel anteq̃ ad
menſam regis acceſſerit: dure in purgatoꝛio manus ſu
as lauerit ⁊ ſe totum purgauerit: vel penam ſaltem in
ſpe alleuiat vel non meminit pꝛeſſure ꝓpter gaudium.
¶ Qui v̓o male vixerant: aliter appꝛopinquãt ad poꝛ-
tas moꝛtis: quia nec ſani: nec infirmi: cauſam habent
ſperandi: ad magnũ in moꝛtis poꝛta intrare conuiuiũ:
quia no ſunt veſte induti nuptiali: nec ibi elemoſyna-
rum accipere largitiones: multũ ſperant vel affectãt:
qui plus in terrenis delectant̃: pluſq; carnalia q̃ ſpiri
tualia deſiderant ⁊ diligunt. Nec illic de exilio vel pe-
regrinatione ꝓperant qui hic patriam habent: nec ad
patrem chꝛiſtum: fidenter clamare poterunt: qui ipſũ
operibus peruerſis: frequenter patrẽ eſſe negauerũt:
ideo eis nihil magis congrue q̃tum ad vitam: quam
ducunt: dicere vel ſperare conuenit: q̃ illud Eſa. xxij.
Comedamus et bibamus: cras enim moꝛiemur: qua-
ſi dicerent: accipiemus hic ſolaciũ: qḋ poſſumꝰ: quia
aliud poſt moꝛtẽ non ſperamus.
Arti. viij. ¶ Ex iam dicto articulo: ratio patet articuli ſequentis:
quia ex quo moꝛs eſt tam vtilis bene viuentibus ⁊ in-
35 utilis malis: patet ꝙ cogitatio moꝛtis: eſt bonis dele-
ctabilis ⁊ malis terribilis: vel ſaltẽ rationabiliter eſſe
deberet. Qḋ vt manifeſtius appareat: vtranq; partẽ
oſtendere reſtat exemplis: hiſtoꝛijs et auctoꝛitatibus.
¶ Oꝛ nanq; iudiciũ moꝛtis: deberet eſſe bonis iocun-
dum et delectabile. Pꝛimo oſtẽditur ratione ſpei: quã
tunc habebunt de bonis operibus. Qui enim multa
fecit: ⁊ ſuſtinuit ꝓ potenti domino ⁊ grato ſperat mer
cedem ⁊ auxilium in neceſſitate. Secũdo ratione viſio
nis dei vel ſanctoꝛũ angeloꝝ. Sicut legitur de ſancto
Exm̄ Nicolao: ꝙ moꝛiens: vidit ſanctos angelos ei venien
tes: vel aliquoꝝ ſanctoꝝ: quos dilexit. Tertio ratione
iudicij in ſe. Et hoc diuerſis oſtenditur exẽplis. Quo-
rum pꝛimũ eſt de his: qui ſine culpa ꝓpꝛia incarcerant̃
vtpote: quia falſe indictati vł appellati ſunt: quia ſicut
videmus: ꝙ quãdo tales ſperant habere fidelem iudi-
cem ⁊ patriam: libenter audiũt loqui de die liberatio-
nis: ⁊ letantur die illo appꝛopinquãte: quia ſperant de
ſeruitute carceris: ⁊ de penis: quas ibi ſuſtinent libera-
ri: ⁊ libere ire: quo voluerint: quia ſe reos moꝛtis: non
ſentiunt. Ita illa qui diligenter ſcrutantes conſciẽtias
ſuas: non inueniunt ſe eſſe culpabiles aliquo delicto
moꝛtali: nec reos moꝛtis eterne: gaudere deberẽt de ap-
pꝛopinquatione diei liberationis. id eſt. moꝛtis: ſperã-
tes ꝙ cum ibi fidelis ſit iudex: et patria: ꝙ liberabunt̃
de miſeria carceris huius mundi: in libertatem gloꝛie
filioꝛum dei. Et ideo quilibet illoꝛum dicere poteſt: il-
lud Pſal̓. cxviij. Memoꝛ fui iudicioꝝ tuoꝛum: ⁊ con-
36 ſolatus ſum. ¶ Secundum exemplum ad idem eſt de
illo: qui habet laceratas veſtes ⁊ debiles exterius: ſed
interius pulchꝛas et bonas: quia ſicut talis non timet:
nec erubeſcit deponere veſtem exterioꝛem et interioꝛẽ
oſtendere: etiam coꝛã multis: ita qui coꝛpus reputant:
veſtimentũ fragile et debile: habentes interius nouũ
hominem: qui ſ̓m deum creatus eſt. id eſt. animã pul-
cherrime oꝛnatam: non timent coꝛpus deponere: nec
erubeſcunt animã coꝛam deo: ⁊ tota curia celeſti oſten-
dere: imo cuilibet tali: iuxta illud Pſal̓. cxviij. iudicia
tua iocunda. Tertio idem oſtenditur hiſtoꝛia: de illo
de quo fertur: ꝙ per totam vitam ſuam habuit vultũ
ponderoſum: et parum vel nihil riſit: hic de moꝛte cer- Exm̄
tificatus: vultum exhilarauit: ⁊ ridere incepit: ⁊ iocun
de loqui: de quo cum circũſtantes mirarentur: maxi-
me: quia talia ſanus minime oſtendit: et ab eo cauſam
quererẽt: tante leticie: reſpõdit: cum ſanus eſſem: pꝛo-
pter miſeriam carceris huius mundi: in quo me eſſe vi
debam: a patria mea celeſti multũ elongatum: non ſa-
piebat mihi riſus. Nunc antẽ ideo rideo: quia me cer-
no patrie mee appꝛopinquare. De iſto v̓o: et de omni
ei ſimili pulcherrime pꝛophetatuꝫ videtur Pꝛouerb.
vltimo. Ridebit inquit: in die nouiſſimo. ¶ Et aduer 37
tite ꝙ bene viuentes multas habent rationes: quare
non multũ timebunt: ſed potius gaudebũt moꝛtis ap
pꝛopinquãte termino: quarũ vna oſtenſa eſt. A. xxvij.
48. Et. B. ij. 19. quia videlicet multa huius mũdi nõ
habent: vel ſi habeant: non multum ea dilexerunt: nec
coꝛ appoſuerunt. ¶ Secunda v̓o tangitur. C. vij. 19.
quia videlicet habent chartã bene loquentem. ¶ Ter-
tia tangit̃. D. ij. 15. que eſt memoꝛia pꝛecedentiũ ope-
rum. ¶ Quarta patet per exemplũ illius: qui ſcit bene
dare compotũ ſuũ: ⁊ ideo non timet: quando ad com-
potum vocatur. ¶ Quinta cauſa ſeu ratio accipitur ex
confidentia: quã habent in illum deum: cui pꝛius ſer- Exm̄
uierunt: ſicut patet in vi. pa. de ſancto Hilarione: qui
quãdo debuit moꝛi: dixit anime ſue: egredere audacter
quare times egredi: egredere. nõne. lxx. annis ſeruiſti
deo? quare ergo times ire ad eum: ſi tot annis ſeruiſſes
regi moꝛtali: non timeres ire ad eum? Beatus qui ſic
dicere poterit moꝛiturus: ⁊ confoꝛtare animã ſuam: et
dicere: noli metuere iudiciuꝫ moꝛtis Eccleſiaſtici. xlj.
¶ Sexta ratio accipitur ex ſanctoꝝ viſione: qui bonis 38
moꝛientibus occurrunt ad ipſos viſitandũ: confoꝛtan
dum et ad illos recipiendũ. Circa qḋ duo ſunt oſten-
denda. Pꝛimo cũ oſtenditur q; ſancti bonis moꝛienti
bus apparent. ¶ Secũdo quare ſani circũſtantes illos
non vident: ſicut moꝛientes. ¶ Pꝛimũ oſtendit beatꝰ
Gꝛego. iiij. dialogoꝝ multis exemplis. Quoꝝ vnum Exm̄
oſtendit: ipſum chꝛiſtum cuidam moꝛienti appar[ui]ſſe.
Scribit nanq; de tarſilia amita ſua muliere religioſa ⁊
bona: ꝙ moꝛiens circũſtantibꝫ dixit: recedite: recedite:
chꝛiſtus venit: quo dicto: ſpirituꝫ reddidit: poſt cuius
tranſitũ maxima odoꝛis ſuauitas remanens: oſtendit
auctoꝛem ſuauitatis: illuc aduenisse. ¶ Aliud v̓o exẽ- 39
plum in eodẽ li. oſtendit: matrem dei quandoq; moꝛi- Exm̄
entibus occurrere. Scribit nanq; ꝙ cuidã virgini no
mine muſa moꝛienti: beata dei genitrix cũ pulchꝛa ap-
parens virginũ ſocietate: ⁊ ab ea querens: ſi libẽter de
illa eſſe vellet ſocietate: ipſa reſpondente ꝙ ſic: adiecit:
nihil leue geſſeris: ſic vt a riſu ⁊ iocis abſtineas: ⁊ trice
ſima die veniam: vt te ad ſocietatẽ noſtrã accipiã: que
viceſimaquinta die febꝛe coꝛrepta: ⁊ triceſima moꝛiẽs: Exm̄
eandẽ vidit ſocietatẽ: poſt ſe venire. ¶ Ad idem eſt ꝙ
inter alia perpetue virginis Marie miracula fertur: ꝙ
quedã mulier: que ad ipſaꝫ habuit ſpecialẽ deuotionẽ:
moꝛiens: vultũ multũ triſtẽ oſtendit per aliqḋ ſpaciũ:

poſt qđ exclamauit: dicēs: benedicta tu inter mulieres.
Et requiſita de huiuſmodi triſticie et clamoris cauſa:
reſpōdit: ꝙ vidit multitudinē demonū domū illā im-
plentē: de q̄ cū nimis timeret: beata virgo Maria ap-
parēs cū chlamyde: oēs fugauit. Nota ad idē. M.
40 iij.4. ¶ Et non ſolū chriſtus: ⁊ mater eius: ſed angeli ⁊
Exm̄ alij ſancti morientibus ſe oſtendūt. Sicut patet primo
per hoc: qđ ſcribitur in vi. pa. de quodā ſancto patre:
qui moriēs ⁊ ſubito hilaris factus eſt: querentib⁹ vo
tante leticie cauſam reſpondit. Nōne videtis ſanctos
patriarchas domū iſtam intrare? Et modico interual-
lo facto: idem dixit de ꝓphetis: poſt paruā vo pauſam
idem dixit de aplīs. Iterū idem de angelis: poſtremo
idem dicens de chriſto: expirauit. ¶ Secūdo idem ptꝫ
per hoc qđ ſcribit beatus Grego. ſuper euangelia. li. j.
homel. xv. de ſancta muliere Romula nomīe: ad quā
morientē: venerunt duo chori pſallentes. ¶ Idem ad
idē ſcribit. iiij. dialogoꝝ de paupere paralytico: qui ſer-
Exm̄ uulus dicebaṫ: qui pauperib⁹ quicquid habere pote-
rat erogauit: ⁊ in dolore agebat gratias: ⁊ laudib⁹ di-
uinis ⁊ lectionib⁹ vacabat: hic moriens: aſſiſtentibus:
ait. Nunqđ non auditis: quante laudes reſonāt in ce-
lo: illis vo laudib⁹ intentus: ſpiritū tradidit. Circum-
ſtantes vo: mira fragrantia vſqꝫ poſt ſepulturā eiuſdē
Exm̄ repleti fuerant. ¶ Ad idē eſt ꝙ idem ſcribit in eodē li.
de quodā qui vrſinus dicebaṫ: qui moriēs vidit aplos
ad ſe venire: ⁊ ſepius replicauit: bene venerint benedi-
Exm̄ cti domini mei: gratias ago. ¶ Idē ad idē ſcribit ibidē
de probo ſeruo dei: qui moriēs vidit iuuenalē ⁊ eleute-
rium martyres ad ſe venire. Ibidē etiam quidē alius
moriens: vidit Ezechielem et Danielem ad ſe venire.
41 ¶ Ex quibus patet ꝙ licet oēs ſancti ſint diligendi:
ſpecialis tamen et quaſi ſingularis deuotio ad aliquē
habenda eſt: iuxta illud Iob. v. Ad aliquē ſanctoruꝫ
conuertere: quia illi ſpecialiter ad morientes veniunt.
Exm̄ Sicut patet per hoc ꝙ legiṫ in vita beati Marci euan
geliſte: de quodaꝫ fratre p̄dicatore moriente in papia:
qui vultu ⁊ manib⁹ magnā oſtendens leticiam. Cir-
cūſtantibus cauſam eſſe reſpondit: quia vidit beatum
Marcum: ad quē ſpecialem habuerat deuotionem ad
ipſum intrare. ¶ Sancti ergo nunc faciendi ſunt ami-
ci: quia durum ⁊ timidū eſt patriā ignotā intrare: vbi
nullum inueniet amicū. Nota plura morientē confor
tantia. I. iij. 15. Omnes vo iſte hiſtorie: cum hiſtoria
cōcordant ſacre ſcripture de ſancto Stephano: q̄ mor-
ti appropinquans: ſicut habeṫ Act. vij. vidit gloriam
dei: et ait. Ecce video ⁊c. Ex iam dictis patet: ꝙ qui ſe
prius bene viuendo diſponit: ꝓpter oēs rationes p̄-
dictas: ſperat iuſtus in morte ſua Prouerb. xiiij. Ideo
Seneca in extrema parte eplarū ſuarū: epla. xij. horta-
tur dicēs. Formemus inquit animū tanq̄ ad extremū
ventū ſit: quia nemo venientē hilarem mortē recipit:
42 niſi qui ſe diu ad illam compoſuit. ¶ Quare vo moriē
tes: ſpiritus videant bonos vel malos: quos ſani vide
re videre non poſſunt: ex ſententia poteſt colligi beati
Gregorij. iiij. dialogoꝝ. Ad cui⁹ mentē plenius intelli
gendam: oportet cogitare mortē eſſe medium punctū:
inter hoc ſeculum ⁊ futurū: ⁊ quodāmodo finē huius
ſeculi: ⁊ principiū futuri: ſicut diluculum vel tempus
quodcūqꝫ ſignatū: inter noctē precedentē ⁊ diē ſequē-
tem: quādo dies in aliquo incipit clareſcere: eſt mediū
inter diem et noctem: ⁊ finis noctis: et principiuꝫ diei.
In quo quis conſtitutus: plura videre poteſt: q̄ꝫ pote
rat prius in obſcura nocte conſtitutus: vel q̄ꝫ alius in
nigr nocte adhuc qui detinetur. Ita appropinquans
morti: et quaſi diem alterius ſeculi videri incipiens.

Et ideo dies reſpectu huius ſeculi nox diciṫ: q̄ ſicut de
die clare oſtenduntṫ: que de nocte abſconduntṫ: ſic tunc
manifeſta erunt abſcondita cordium: que nunc latent
multas res illius ſeculi: et ſpirituū apparitiones ⁊ vi-
ſiones videre incipit: que prius in obſcura nocte, id eſt.
multum elongatus a die illo: videre non poterat: ſicut
nec alij: qui eum circūſtant videre poſſunt: quia a die
illo adhuc elongati ſunt: qui illi incipit clareſcere mo-
rienti: ⁊ ſic dies diei eructat verbum: in Pſal. xviij. id
eſt. dies alterius ſeculi oſtendit ſcientiā diei morientis:
de quo dic habeṫ Eccles. vij. ꝙ melior eſt dies mortis:
die natiuitatis. Nota. P. iij. 20. ¶ Nec mirū: quia ſi- 43
cut nauta reputat meliorē diem: quo portū capit opta-
tum: q̄ꝫ quo nauigare incipit. Et dux diem quo victo-
riā accipit. Et agricola diem quo fructus colligit vbe-
res. Ita ſacra ſcriptura meliorē bonis reputat diē mor-
tis. In quo letantur quaſi capta preda. In quo letanṫ
quaſi meſſores in meſſe. In quo veniētes venient cum
exultatione: portātes manipulos ſuos. In cui⁹ ſignū Exm̄
refert Solinus ꝙ in quadam patria gentilium: quan-
do infans naſcitur: amici lachrymanṫ: ⁊ quando mori-
tur letantur: ⁊ feſta faciunt. A multo fortiori talis eſſe
deberet chriſtianus: q̄ trāſiet de morte ad vitā Io. v.
Si tn̄ pedes habet: amoris erga deū et ꝓximū. Amor
nāqꝫ ꝓ tāto pedib⁹ cōparaṫ: et pōderibus in arborib⁹
q̄ ſicut pedes ad certū locū q̄ corpus ire afficiṫ: portāt:
et pondus ad partē cui inclinat: arborē trahit cadentē.
Ita amor ad partē ſeu locū quē diligit: et dilexit: por-
tat et trahit morientē: et in illo ipm̄ reponit: iuxta illud
Eccl. xj. Si ceciderit lignū ad auſtrum: q̄ꝫtum ad ſal-
uandos: ſm̄ glo. aut ad aquilonē: quo ad damnandos
in quocūqꝫ loco ceciderit: ibi erit. Argue contra hoc ꝑ
legem. B. vij. 20. et reſponde. Patet ergo ꝙ illi qui de
morte tranſeunt ad vitam: congrue tranſitus cauſam
aſſignant dicentes. Tranſlati ſumus de morte ad vi-
tam: quoniā diligimus fratres Ioan. in canonica ſua
in epiſtola. j. c. iij. Et ꝙ ſine hoc non eſt tranſitus de
morte ad vitam: patet per hoc quod ſequitur: qui non
diligit manet in morte. ¶ Sed heu referendo dictum
ad predictum verbum Solini: non inueni tantam fi-
dem in iſrael: quantā videlicet in talibus gentilibus:
vel etiam quantā in Alexādro magno. De quo refert Exm̄
Trogus: Pompeius: ꝙ poſt bella feſtis ſe dans in ba
bylone a ſuis intoxicaṫ: et per quatuor dies an̄ morteꝫ
fletu militū ſuoꝝ: ſe moriturū p̄ſentiēs: in vultu in nul
lo triſtior: ꝫ quaſi hilarior eos ꝯſolabaṫ: ⁊ manu oſcu-
lando tradidit ſpiritū. Et ſicut nec ab hoſte: ita nec a
morte vinci potuit: q̄tuꝫ ſcꝫ ad animū. Quāto magis
chriſtianus animū in morte inuincibilē hr̄e debet. Cui
mors vltra nō dn̄abiṫ Ro. vj. ¶ Oſtēſa p̄ma pte hui⁹ 44
articuli ꝙ vicꝫ mortis cogitatio: vel approximatio dr̄et
eſſe viuētib⁹ delectabilis: on̄dere reſtat ſecundā ptē: ꝙ
vicꝫ eadē cogitatio vel approximatio eſt male viuētib⁹
terribilis. Circa cui⁹ oſtēſionē ꝓcedeṫ: ſicut circa oſtē-
ſionē prime ptis. Exēplis hiſtorijs et auctatib⁹. ¶ Pri-
mo nāqꝫ ſic incarcerati ꝓ furto: homicidio: ⁊ hmōi: qn̄
ſciūt ꝙ fidelē habebūt patriā ⁊ iudicē: et multos et for
tes aduerſarios triſtanṫ: qn̄ cogitant ꝙ dies liberatio-
nis appropinq̄t: quia timēt ire de carcere ad mortē. Et
mallēt in carcere miſerabiliter viuere: q̄ꝫ extra turpiter
mori. Ita q̄ ſentiūt ſe magna feciſſe pctā: rapinas: fur-
ta: adulteria: vſuras: fornicatōes ⁊ hmōi: de q̄b⁹ nō ſa-
tis fecerunt: habēt tam mortis cogitationē q̄ꝫ approxi-
mationem timendā: quia ſciunt ꝙ habebunt iudicem
inflexibilem: quem latere nihil poteſt: et patriā fide-
lem: que errare nō poterit: ſicut oſtēſuꝫ eſt. I. xj. xix. et

aduerſarios multos ⁊ fortes: ſicut ptz. J. xj. 16. ¶ Ex q̄
ſcire pōt q̄libet talis: q̄ de carcere hui⁹ ſeculi: vadit ad
mortem interminabilē: ⁊ q̄ ille dies: qui eſt bonis ad
ſalutem ⁊ vitam: eſt iſtis ad mortem ⁊ damnationem:
quia teſte Pſ. cviij. Cum iudicat: exeat cōdemnatus:
45 ſicut patet. D. ij. 7. ¶ Secundo idē oſtendit̄ exemplo.
Qui habet exteriorē ornatū: pulchrū ⁊ interiorē turpē:
qui etiam habet faciem laruatā: ne in furto ſuo cogno-
ſcatur: prius erubeſcit veſtem ſuā exteriorē: coram mul
tis deponere: ⁊ ſecūdo laruam ſuam. Jta peccatores: q̄
totaliter corpis intendunt honorib⁹ et delitijs: ipſum
ornantes ⁊ paſcētes: ⁊ animā atq̄ eius ornamentū in-
terius turpiſſimū habentes: quib⁹ corpus eſt quaſi lar
ua. Quia ſicut larua abſcondit faciem latronis: ita cor-
pus abſcondit animā peccatoris: erubeſcūt ⁊ timēt in
morte coram deo ⁊ tota curia celeſti ⁊ etiam demonib⁹
veſtem deponere corpis: ſcientes q̄ larua illa depoſita
anima latroniſſa ⁊ peccatrix oſtendet̄ oīb⁹ gentib⁹:
quia ille deus mētiri nō pōt: qui hoc ei pmittit dicēs.
Oſtendam gentibus nuditatē tuā Naum. iij. ¶ Ter-
tio idē oſtendit̄ exēplo illi⁹: qui multa bona ab aliquo
accepit ad expendendū: in vtilitatib⁹ ſ̄m voluntatem
domini tradentis: ſi oīa vel maiorē partē male expē-
dat: timet venire ad compotū. Sic ⁊c. Qui ergo mul-
ta in iſto caſu daret: p longatiōe computi ad terminū
vite ſue: q̄re nō multa dat: vel reſtituit p plongatione
compoti dei: ne in illo deficiat: ſ̄ vitam habeat eternā
46 et compotus dānoſus ei nunq̄ indicet̄. ¶ Quarto idē
patet hiſtoria de quodā: de quo fert̄ q̄ morti appropin
Exēm quans timuit: quē cum amici confortarēt dicentes: q̄
gaudere debuit: quia appropinquauit deo ⁊ patrie ſue:
de exilio ⁊ peregrinatiōe ⁊ carcere: ⁊ q̄ eſſet in fine mi-
ſerie ſue: ⁊ in pncipio gaudij ſui reſpōdit. Si bene vi-
xiſſem bene diceretis: quia tunc bene gaudere deberē:
ppter cauſas quas dicitis. Nunc aūt: quia male vixi:
timeo: iuſto iudici appropinquare: timeo etiam q̄ gau
diū finio ⁊ penas incipio: ⁊ q̄ vado de patria ad carce
rem. Jdeo timor mortis cōturbat me: in pſ. De q̄ timo-
re Criſoſto. dicit homel. xliiij. Quid eſt inquit timor
mortis: non dolor exeundi de corpe: ſed deſperatio vite
poſt mortē. Qui ergo non putat ſe viuere poſt mortē:
ille timet: oīa eñ que ſunt ante mortē: grauiora ſunt
ipſa morte: qui ergo non timet qđ grauius eſt: quō qđ
leuius eſt timeret? ¶ Quinto idem apparet q̄ vicz ma-
li in morte timent: quia oīa que dilexerūt amittunt:
ſicut patet. A. xxvij. 48. cum ſequēti. Jdem etiā oſten-
Exēm ditur exemplo cuiuſdā regis: de quo ſcribit̄: q̄ cuz per
medicos eſſet certificat⁹ de morte: incepit gemere ⁊ di-
cere heu me miſerū: q̄z pulcherrima caſtra ⁊ palatia ci-
uitateſq̄z: ac cetera q̄ multū dilexi: dimittā: ⁊ ad patriā
ignotā vadam: vbi neſcio: quis in tugurio miſero me
recipiet. O mors q̄z amara eſt memoria tua Ecci. xli.
47 ¶ Sexto timet ex demonū occurſu ⁊ viſione: q̄r ſicut
boni vt dictū eſt: videbunt ſanctos ipſos confortātes.
Jta mali videbūt demones ipſos irridētes ⁊ in deſpe-
rationē ponētes: quos licet ſancti aliquādo morientes
videant: ſicut patet de chriſto: de quo dicit beat⁹ Gre-
go. ſuper illo verbo euāgelij Joā. xiiij. Venit pnceps
huius mundi: ⁊ in me nō habet quicq̄z: q̄ ipſi etiā mo
rienti in cruce appropinquauit: vt videret ſi aliquid in
eo inuenire poſſet: qđ rephenſibile eſſet. Licet etiā ſan-
cti aliquando ante mortē dum ſani ſunt: hanc aliqua-
liter timeāt viſionē: ſicut patet per hoc qđ legit̄ de ma-
tre dei: licet in hiſtoria apocripha: q̄ in tota vita ſua fi-
lium ſuum rogauit: q̄ ipſam in mortis puncto ab illa
demonū viſione dignaret̄ cuſtodire. Tamen ipſis ap-
propinquantibus: ſanctis morientib⁹ eis audacter re-
ſpondent: atq̄z eos longius fugant: ſicut ptz de ſancto Exēm
Martino: de quo in geſtis ſuis legit̄: q̄ moriens vidit
demonē verſus eum venientē vel iuxta aſſiſtentē: quē
ſecura conſcientia cōfutauit dicēs: quid hic ſtas cruen-
ta beſtia ⁊c. Talis eñ non timebit: cum loquet̄ inimi-
cis ſuis in porta: in Pſ. cxxvj. Jn vita etiā bti Bern. Exēm
legitur: q̄ cum extremū traheret ſpiritū: affuit ſathan:
improbis eum accuſationib⁹ pulſans: quem humilita
te fugauit dicens. Fateor inquit: non ſum dignus pro-
prijs meritis regnum obtinere celoꝝ: ſed chriſti paſſio
ne: quo dicto receſſit. Et ſic patet q̄ ſerpēs ille antiqu⁹
inſidiatur: etiam tam calcaneo iuſtoꝝ q̄z iniuſtoꝝ: de
quo Gen. iij. Et tu inſidiaberis calcaneo. id eſt. morti
eius: ſed tamen vtrobiq̄z non ſuccumbunt: licet cōtra
vtroſq̄z placitet. Placita nanq̄z contra bonos tunc ſpe
cialiter: vt hereditatem celeſtem eos amittere faciat.
Sed ipſi ſicut habentes bonam chartam ⁊ fidelem pa-
triam eoꝝ placitum non timent. Mali vo in charta
conſcientie deficiētes timent ⁊ ſuccūbunt ⁊ hereditatē
amittunt: quia ad viſa et audita que morientes vidēt
et audiūt: deſperant: ſicut patet pmo de illo. A. xxxvj.
37. ¶ Jdem ſecundo patet per hoc qđ ſcribit beatus 48
Grego. iiij. dialogoꝝ: de quodam malo moriente: qui Exēm
Criſaurius vocabat̄: lubricus ⁊ cupidus: qui vt vidit
demones circa eum venientes: vocauit filium ⁊ fami-
liam: petendo ab eis auxiliū: qui cum eum iuuare non
poſſent: vertebat ſe ad parietem: illorum volens aſpe-
ctum fugere: ⁊ eos etiam ibi inueniens: anxius ⁊ tre-
mens ſe hincinde vertendo: ab illis demonibus indu-
cias petebat: ſaltem vſq̄z mane: nec obtinuit: quia ſta-
tim miſer obijt. Nec mirū: q̄ non obtinuit: quia indu-
cias a iuuētute ei a deo conceſſas accipere noluit: vt in
eis penitentiā ageret ⁊ bene viueret: quare ergo illas Exēm
demon ei daret: q̄ a deo oblatas accipere noluit. ¶ Ad
idem eſt qđ ſcribit̄ in vitaſpa. de ſancto patre: qui vidit
vt ibi ſcribit̄: demones cuidā malo morienti appropin-
quare: a quibus moriens: petiuit miſericordiā. Cui illi Exēm
reſponderunt: nimis tarde clamas: quia iam tibi ſol
obſcuratus eſt. Jtem in eodē libro habet̄: q̄ deus cui-
dam ſancto patri oſtendit finem tam boni hominis q̄z
mali. Bonum vo vt mori vidit: affuit circa euz: vt vi-
debatur Dauid cum cithara ſua: ⁊ diuerſi ſancti cum
diuerſis muſicorum generibus: ⁊ anima illa cum ma-
gna dulcedine egreſſa eſt. Ad malum vo morientem:
vidit demones venientes cum vncinis ferreis: eius ani
mam cuz magno dolore extrahere. Cui dixit angelus:
qui ei oſtendebat: ſic magno cum dolore moriunt̄ ma-
li: qui cum vita oīa amittunt que diligūt. ¶ Septi- 49
mo mali morientes timendi habent cauſam: quia quā-
doq̄z anteq̄z anima exeat: vidēt penas ad quas vadūt
et ſocios quos in penis habebunt. Sicut patet per hi-
ſtoriam beati Grego. iiij. dialogoꝝ: de duobus ſimul
in roma morientibus: quoꝝ vnus Eumorpheus: al-
ter Stephanus vocabatur: quoꝝ vterq̄z parum ante
mortem: puerum ſuum alteri miſit dicens: q̄ paratus
eſſet venire: quia nauis parata erat ire in Ciciliā. Qui
ideo verſus Ciciliam ſe ituros dicebant: quia in illis
partibus ignis pluſq̄z in alijs mundi partibus infer-
nalis ſe oſtēdit: oſtendentes ſe per hoc verſus infernū
ſimul operare debere: vt qui ſimiles fuerant in culpa:
ſimiles etiam ⁊ ſimul eſſent in pena. Et qui ſimul mor
tem ſuſtinuerunt corpalem ⁊ temporalem: ſimul ſuſti-
nerēt eternā. De qua Joan. in canonica ſua epla pma 50
c. vltimo. Eſt peccatum ad mortem: non pro illo dico:
vt roget quis. Ergo mali morientes timoris habent

materiam: quia inter om̄es predictos demonum exercitus: ꝛ viſiones terribiles ſoli exibunt: ꝛ ad regionem ignotam ſine ductore noto vel defenſore contra inimicos: vel aduocato. Si enim hec ſecum habere poſſent forte minus timerent: ſed quia non habent: non eſt mi-
Exm̄ rabile: ſi multū timeant. Sicut patet de quodam rege: de quo ſcribit ꝙ de die mortis certificatus dixit: heu quot preceſſores et precurſores habere ſolebam ad parandum mihi hoſpitiū et omnia neceſſaria anteq̄ ad illud venirem: hodie recedo ſolus ad patriam ignotā: et nullū inuenio qui velit me precedere vel mecum ire De hoc timore Bern̄. loquens: ait. O anima mea: q̄s erit ille pauor: cū ſola ſine cuiuſcūq̄ ſocietate egredieris in regionem incognitam: cum tibi occurrentia cateruatim illa teterrima monſtra videbis: ad cuius fugies auxiliū: quando eris ab om̄ibus bonis dimiſſa? hec ille. Quando omnia ꝛ om̄es amittes: que dilexiſti. Non erit tecum vxor vel adulator more ſolito te confortans. Nec aduocatus cauſam tuam iniuſtā defendens: nec procurator pro te comparens ꝛ reſpondens. Quia dicit lex canonica: ꝙ in pena criminali: non per procuratorē: ſed per ſe debet quis reſpondere: ſicut patet in decretali. li. j. ti. xxviij. de procuratoribus. c. tue fraternitati. Dicit etiam lex ciuilis: ꝙ in publicis iudicijs fruſtra interuenit procurator: vt. ff. de publi. iudi. l. accuſatore. §. ad crimē. i. in. ff. nouo. li. x. ti. j. Quis ergo miſerū ſic morientem tuebit: quis occurreret: quis conſolabit: nullum aliud ei tunc reſtabit ſolaciū: nullum aliud canticū: q̄ illud Pſal. xvij. Circūdederunt me dolores mortis: ꝛ torrentes iniquitatis conturbauerūt me: dolores inferni circūdederūt me: preoccupa-
51 uerunt me laquei mortis. ¶ Nono male morientes timendi habent cauſam: quando morti appropinquant ex hoc ꝙ poſt puſillū inuenient: quod nunq̄ mutabūt. Si enim malū et penam: quam cito inuenient: mutare poſſent: ꝛ iterū redire ꝛ vitam corrigere: ꝛ mala illa ſemel inuēta vitare: tolerabile eſſet. Sed quia nō poſſunt: valde videtur terribile: illud cogitare. De quo timore beatus Gregorius moral. li. ix. ſuper illo verbo Job. x. Si impius fuero ve mihi eſt: et ſi iuſtus: nō leuabo caput: ſaturatus afflictione et miſeria. Cum inquit morituri: de om̄ibus ſemp̄ diſtricta iudicia pertimeſcant: tunc tamen vehementer metuūt: cum ad ſoluendum humane conditionis debitū veniētes: diſtricto iudicio appropinquare ſe cernūt. Et fit tanto timor acrior: quanto ꝛ retributio eterna vicinior. Ante oculos aūt cordis nihil tūc inane tranſuolat: de fantaſmate cogitationis: quia ſubductis e medio omnibus: ſe ꝛ illum tantūmodo conſiderant: cui appropinquant. Neq̄ enī tūc cuiuſlibet anima immerito timet: quando poſt puſillum inueniet ꝙ in eternum mutari non poſſit. Quis noſtrū precedentiū patrum vitam vel ſuperare poſſit: vel aſſequi: ꝛ tamen Dauid dicit. Non intres in iudiciū cum ſeruo tuo domine: quia non iuſtificabit in conſpectu tuo omnis viuens. Et iterum A iudicijs enim tuis timui. Et Paulus cum diceret. Nihil mihi conſcius ſum: adiecit: ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Jacobus dicit. iij. c. Nolite plures magiſtri fieri fratres mei: ſcientes quoniā maius iudicium ſumitis: multis enī offendimus omnes. Jdeo dicit. j. Joan. j. ſi dixerimus: quia peccatū nō habemus: ipſi nos ſeducim⁹ ꝛ veritas in nobis non eſt. Sed ſi confiteamur peccata noſtra: fidelis eſt ꝛ iuſtus vt remittat nobis peccata noſtra ꝛc̄. Quid ergo facient tabule: ſi tremūt columne: aut quomodo virgulta immutabilia ſtabunt: ſi huius pauoris turbine etiam cedri quatiūtur? Solutioni enim carnis appropinquās nōnunq̄
terrore vindicte: etiam iuſti anima turbat. ¶ Jſte vo 52
timor de vindicta ſeu pena ſequenti: vel de ſalutis incertitudine in chriſto vel alijs perfectiſſimis viris: quibus certa de ſalute reuelatio facta eſt: fuiſſe non eſt credendus. Sed timor ꝛ horror ille: quē chriſtus de morte habuit: quando dixit. Pater ſi poſſibile eſt: tranſeat a me calix iſte. Et triſtis eſt anima mea vſq̄ ad mortē. Math. xxvj. ad naturam ſenſibilitatis: et non ad naturam rationalitatis referendus eſt. Ex natura nanq̄ rationali illam mortē ſuſtinere voluit: ꝛ horam ꝛ modum moriendi elegit: ſed ex natura fragilitatis abhorruit. ¶ Cuius horroris cauſa eſt: non ſolum in chriſto ſed in omni homine: nature humane contrarietas: in morte inuenta. Pro quo eſt aduertendū: ꝙ omnis natura de mūdo abhorret: et ſuum fugit contrarium: ex quodam naturali inſtinctu: ſicut agnus lupum: ꝛ gallus vulpem. Cum ergo mors contra naturam noſtrā ſit: que immortalis in ſua creatione facta fuit: pro tanto ꝙ viuere potuiſſet ſi voluiſſet: non eſt mirabile: ꝙ naturali inſtinctu mortem timet: tanq̄ ſuum contrarium et deſtructiuum. Sicut etiam naturaliter plus timet homo eſſe ſolus in tenebris q̄ lumine: quia etiam tenebre cōtra naturam noſtram in ſua creatione ſunt: quia homo fact⁹ fuit: vt ſemper in lumine vixiſſet corporaliter: corporalibuſq̄ tenebris caruiſſet: ſi ſe a tenebris ſpiritualibus cuſtodiſſet. ¶ Sicut ergo deus hominem: qui om̄ino mori voluit: ſpiritualiter contra naturam rationalē: ſeipſum ſpiritualiter occidendo: permiſit miſerabiliter mori: quo ad corpus in natura corporali mortem inuite ſuſtinendo. Sic illi qui voluntarie lumen interius extinxit gratie: exterius addidit luminis carentiā. Et ob hanc cauſam quiſcūq̄ naturali inſtinctu: ſicut in tenebris eſſe abhorret. Jta mortē timet ꝛ abhorret: quantūcunq̄ tam perfectus ſit in vita ꝙ dicere poſſit cum Paulo: mihi viuere chriſtus eſt: ꝛ mori lucrum Philip. j.

¶ Nec mirum: ꝙ de ſeipſo vel de quocunq̄ alio iuſto Arti. ix.
dixit: ꝙ fuit lucrum mori: atq̄ delectabile: quia mors
illos de carcere huius mūdi: de quo liberari petunt: in 53
in Pſ. cxlj. dicentes. Educ de cuſtodia vel de carcere ſm̄ aliam literam animā meam: liberat et educit: et de om̄i anguſtia et tribulatione: de quibus iterum in pſ. cxix. et. cxiij. petunt liberari dicentes. Domine libera animā meā a labijs iniquis: ꝛ a lingua doloſa: in tantum ſaluat ꝛ liberat: ꝙ de om̄i tali mortuo: poteſt dici illud Prouerb. xj. Juſtus de anguſtia liberatus eſt: et tradet impius pro eo. Jn qua auctoritate tria de om̄i iuſto moriente: oſtendunt. Primo virtus per quā meruit iuſtus ſcilicet a iuſticia. Secūdo locus a quo exijt de anguſtia. Tertio eſt certus de ſtatu ad quē tranſijt: quia liberatus eſt. ¶ Q̄tum ad primū eſt aduertendū ꝙ tam predicta auctoritas: q̄ eiuſdē diuiſio: congruū in verbis et ſententia obſeruat ordinem: que prius virtutem ponit: per quā vitam rexit: ꝛ ſecūdo mortē: qualiter ſcilicet de mūdo perrexit. Quia ſicut in canonizatione ſanctorū: ſcd̄m iura: primum debet fieri inquiſitio de vita: ꝛ poſtea de morte ꝛ de miraculis: q̄liter videlicet ꝛ ob quā cauſam mortuus ſit: vt ſicut per antecedens cognoſcit conſequens: ſicut patet in decretalibus. li. ij. ti. xx. c. de teſtibus. c. venerabili. Jta per ſtatum vite cognoſcat: ꝛ concludat de mortis ꝛ miraculorum veritate. Quia ſi eſt antecedēs: neceſſe eſt ꝯſequēs eſſe: q̄ vnū aliud includit. Jta ſi vita ſit bona: neceſſe eſt mortem eſſe bonā: q̄ vnū aliud neceſſario inducit. Ad hoc ergo ꝙ certi ſciam⁹ ꝙ mors cuiuſcūq̄ ſit bo-

na: vtpote eiuſdem de miſeria liberatio: premittit vitã illius eſſe bonam ꝛ virtuoſam dicens. Juſtus per virtutem ſue iuſticie: de qua dictum eſt. J.xiij.per totum.
54 ¶ Ratione ſecũdi eſt aduertendũ ꝙ anime mediocriter bonoꝝ: q̃ nõ ſunt ita pfecte purgati vel ſanctificati ꝙ ſtatim in morte ad celũ volãt: vel ita male ꝙ ſtatim ad inferna deſcẽdãt: habẽt triplicẽ carcerẽ.ſ. mũdialis: falſitatis: corporalis: corruptibilitatis ꝛ purgatorie penalitatis: quoꝝ duo ſunt ante mortẽ: ꝛ tertius eſt poſt mortẽ: quib⁹ anima miſera vallata dicere poteſt illud Dañ.xiij. Anguſtie mihi ſũt vndiqꝫ: ꝛ illud pſ.cxviij. Tribulatio ꝛ anguſtia inuenerunt me. De iſtis nota.
¶ Primo quomodo mundus carcer ſit: et per quam rationem: patet per exemplum oſtenſum. G.j.27. Quia ſicut auis cauta de cauea: ꝛ incarceratus ad patriam ſuam ire deſiderat: ita iuſtus de cauea ꝛ carcere huius mũdi. ¶ Secũdo ꝙ corpus anime iuſte carcer ſit: patet pro tanto: quia ſicut incarceratus ligatᷓ ꝛ impeditᷓ per carcerem: in quo eſt a multis operationib⁹: ꝛ motibus congruis conuenientib⁹ et deſideratis: quia videlicet: nec poteſt facere quod vellet: nec eſſe vbi eſſe vellet. Jta anima per corp⁹ a multis operationib⁹ ſibi ſibi cõuenientib⁹ et deſideratis: ſicut ſtudij orationis: vigiliarũ: mundicie diuine cõtẽplationis ꝛ huiuſmodi: impeditᷓ ꝛ retrahitur: quia corpus quod corrumpitur aggrauat animã Sapieñ.ix. Dum propter ipſum corpus et eius opera: que ſunt comedere: dormire: ludere: et huiuſmodi: anima ſua opera cõtinuare nõ po-
55 teſt. ¶ Tertio ꝙ ignis purgatorius non carcer anime: quiſcũqꝫ ſit: ſed duriſſimus: oſtenditᷓ exemplo ꝛ aucto-
Exm̃ ritate. ¶ Exemplũ ad hoc eſt de illo languido ꝛ infirmo: et mori deſideranti. Cui vt fertur: angelus a deo miſſus dixit: ꝙ eligeret vtrum mallet in languore illo per duos annos viuere q̃ȝ mori: ꝛ eſſe in purgatorio ꝑ duos dies: qui elegit ſecundũ. Cui mortuo: in purgatorio idem angelus apparens: ab ipo quaſi mẽtitor reprehenditᷓ. Ait enim promiſiſti mihi: ꝙ non eſſem hic niſi per duos dies: ꝛ iam videtᷓ mihi: ꝙ ego fui hic per centum annos. Ad quem angelus: adhuc nõ tranſijt vnus dies: ex quo hic fuiſti: adhuc corpus tuum eſt in domo tua: adhuc tibi datur optio: vtrũ redire velis: et languorẽ ſuſtinere duorum annorũ: an hic remanere: et penam complere duorũ dierum. Cui ille. Malo inquit redire: et languorẽ vſqꝫ ad diẽ ſuſtinere iudicij: q̃ȝ die alio in hoc loco remanere tormentorũ. De quo loco ſeu igne ꝛ tormento decretũ ſumptũ ex verbis Auguſtini in ſermõe de igne purgatorij dicit: ꝙ ille ignis et ſi eternus non ſit: miro tamen modo grauius eſt: ſuperat enim omnẽ penam quam homo vnq̃ȝ paſſus eſt in hac vita: vel pati poſſet: ſicut patet diſ.xxv.c.qualis
56 hic ignis. Vide. P.viij.1. ¶ Nec eſt ſolum huius carceris aduertenda pene acerbitas: ſed inſuper multum timenda eſt eiuſdem carceris ineuitabilitas: quia pauci pure ad celum auolant: quin in ipſo prius non pur-
Exm̃ gantur. Sicut patet tam hiſtoria q̃ȝ auctoritate. ¶ Hiſtoria hoc oſtenditur contenta: vt dicitur in vita ſancti Thome cantuarienſ. Jn qua habetᷓ ꝙ die quo ſanct⁹ predictus moriebatᷓ: in toto mũdo moriebantᷓ tria millia triginta ꝛ tres: de quib⁹ tria millia iuerunt ad infernum: triginta ad purgatoriũ: tres ad celũ: ſcilicet ſanctus Thomas martyr predictus: et duo alij: quorum vnus charo ſancto ſuo reuelauit iſtud. Huic in parte concordat auctoritas ſancti Pauli dicẽtis. Vniuſcuiuſqꝫ opus quale fuerit ignis probabit. Sed forte dicunt aliqui vel cogitant: vbicũqꝫ erimus: ſocietatẽ inuenimus. Quibus reſpondet decretum.ij.q.j. Multi: in fine dicens: ꝙ nullus debet gaudere de magna ſocietate peccantiũ: quia non minus ardebit: qui cum multis ardebit. Nõ obſtante: ꝙ predictus triplex carcer ſit triplex funiculus: q̃ difficile rumpitᷓ Eccles.iiij. Triplici tamen modo: de predicto triplici carcere anime iuſtorum liberantᷓ. De primo nanqꝫ liberantᷓ voluntate ſpontanea vel artata. De ſecũdo liberantᷓ: naturali morte ab om̃ibus expectata. De tertio liberantᷓ: amicorum gratitudine a deo approbata. ¶ Primũ pa- 57
tet: quia non obſtante: ꝙ carcer mũdi iſtius multa cõtinet vincula: ꝛ laqueos peccatorum. Sicut patet per hoc ꝙ quidam ſanctus pater: in vitaſpatrũ: vidit mũdum plenũ laqueis: ꝛ per hoc ꝙ dicitur Oſee.iiij. Nõ eſt veritas: non eſt miſericordia: non eſt ſcientia dei in terra: ſed maledictũ et mendaciũ ꝛc. tamen aliqui ſpõtanea voluntate ſe a carcere ꝛ vinculis iſtis: q̃tum ad animũ ſe liberant: ſicut illi qui mundũ cum concupiſcentijs ſuis: ꝛ falſitatibus contemnũt: ꝛ vitam eligũt contemplatiuã dicentes: illud Luc.j. Sine timore inimicorum noſtroꝝ liberati: ſeruiamus illi: in ſanctitate et iuſticia coram ipo om̃ibus diebus noſtris. ¶ Alij 58
vo quaſi voluntate coacta. id eſt. per penas ꝛ infirmitates ad hoc fugantᷓ: vt carcerem predictũ animo fugiant. Sicut illi elati: ſuperbi: potentes in armis ad malefaciendum: ꝛ luxurioſi: qui totaliter dum ſani ſunt: mundi appreciantᷓ honores et diuitias ꝛ delicias: ſed dum infirmitatibus et aduerſitatib⁹ percutiuntᷓ: pri⁹ amata deteſtantᷓ: et celeſtia que nunq̃ȝ vt debuerũt dilexerunt: amare ꝛ deſiderare incipiunt: plangentes ꝙ ita tarde inceperũt et dicẽtes: heu ꝙ ſic decepti fuim⁹: quia ita dileximus vana et pernicioſa: que cum hoc ꝙ ea neceſſario amittimus: nobis etiam timorem incutere deberẽt penarũ. Que quidem cogitatio: licet vtilior eſſet prius dum ſani ſunt: quia melius eſſet ꝙ tales eis facerent vitam et cogitationes: dum ſani ſunt ſponte: quales habere vellent in morte: quaſi coacti: tamen ꝑ ignem iuſti liberabuntᷓ et imperpetuũ viuent Sap.v.
¶ Sed quia nõnulli credunt ſe corde ab hoc carcere li- 95
beratos: vtile videtur ſignũ oſtendere: per qđ cognoſcere poterunt: ſi adhuc in illo corde ꝛ corpore detenti ſint: vel corpore tantũ. Cuius rei euidẽtia per victualium prouidentiam perpendi poteſt: ſi plus circa prouidentiam ꝓ mora corporis in carcere q̃ȝ deberent ſollicitantur: ſignum eſt ꝙ nec corde nec corpore de carcere liberantᷓ. Plus autem q̃ȝ deberent ſollicitantᷓ: quando om̃ia que ſine peccato tenere non poſſunt: non reſtituunt: quando ad locum alterius ſeculi in quo manentem habebunt ciuitatem: om̃ia que poſſunt non mittunt: vel potius premittunt: quando ad locum illum ex toto corde non deſiderant ire: quod ex dicto precedenti frequenter dependet: quia ex hoc ꝙ ad locum illum multa non premiſerunt: nec illum inſtaurauerũt: nec edificauerunt: ad locũ illum minus ire deſiderant. Quia eſt de eis in hoc caſu: ſicut de hominib⁹: qui habent duo maneria loca vel caſalia: quorum vnũ multum diligunt: ꝛ in eo pulchra habent edificia: multaqꝫ mobilia et immobilia: magnamqꝫ omniũ rerum abũdantiam: que om̃ia diu ita edificauerũt ꝛ collegerunt: cum intentione ibi diu manendi. Aliud vo non diligunt: nec in illo edificauerunt: nec neceſſaria premiſerunt: nunq̃ȝ ad iſtud ſecundũ ire deſiderant ad manẽdum: quia ibi nihil ſperant inuenire optatum: nec inuenient: ſicut patet. Q.j.3. Sic in propoſito: de mundi amatorib⁹: quoꝝ tota ꝓuidẽtia eſt circa terrena: nunq̃ȝ cupiũt diſſolui: ꝛ eſſe cũ chriſto. Quoꝝ ſtulticia oſtẽſa eſt. A.xxiij.28.et.C.ij.4.Et.G.j.32.64.cũ ſequentib⁹.

Tales de carcere huius mundi: ad illorum ſalutem
nõ liberabunt: qꝛ ſi iuſtus vix ſaluat.j.Petri.iiij. iſti
quo deueniẽt. Sapiẽs võ qui ꝓuidentiã premittit: ad
locum illum ſequi deſiderat: anime ſue loquens: ⁊ di-
cens illud Pſ.cxiiij. Cõuertere anima mea in requiẽ
tuam. Et ideo talis de carcere huiꝰ mũdi animã ſuam
liberat: cuiꝰ illud Eccles.ix. Vir ſapiẽs liberauit eam.
10 ¶ Liberauit inquit eam: non ſolum de primo mundi
carcere: ſed etiam de ſecũdo carcere corporis: de quo bo
ni et iuſti liberari cupiunt: ſicut auis de cauea: de qua
Extñ G.j.27. Et ſicut ſenex: qui vt ſcribitur dicere ſolebat:
plus volo hodie mori ꝙ̃ cras: ſciens: quia non perdes
iuſtum cũ impio. Et ſm Ciprianũ: ſicut nauta de nau-
fragio vel de periculis: et ſicut peregrinus de exilio:
et ſicut habitator de domo ruinoſa. Sic anima de cor-
pore libenter exit: et cum magno deſiderio: dicit cum
Paulo. O infelix homo: quis me liberabit de corpore
mortis huiꝰ Rom.vij. Et illud Philip.j. Cupio diſ-
ſolui: ⁊ eſſe cum chriſto. Et moram in carcere iſto plan-
gũt: dicẽtes cũ Pſ.cxix. Heu mihi: qꝛ incolatus meꝰ
prolongatus eſt. De carcere võ corporis liberati: iterũ
gaudentes: cantant cum Pſ.cxxiij. dicẽtes. Laqueus
contritꝰ eſt: ⁊ nos liberati ſumꝰ: qua libertate chriſtꝰ
nos liberauit Gal.iiij. ſicut patꝫ ꝑ legem. X.ſ.11. Si-
cut promiſit per prophetam ſuũ dicens: de manu mor-
61 tis liberabo eos Oſee.xiij. ¶ Qꝫtum ad liberationẽ de
tertio carcere purgatorij ſunt tria oſtendenda. ¶ Pri-
mo naꝙ oſtendit: ꝙ iuuari poſſunt. Secũdo quomo-
do iuuari vel liberari poterũt. Tertio ꝙ melius eſſet ꝙ
ſeipſos liberarent ante mortẽ. ¶ Ratione primi eſt ad-
uertendũ ꝙ talis eſt differentia inter incarceratos in
inferno: ⁊ incarceratos ĩ purgatorio: q̃lis eſt int̃ incar-
ceratos ꝓ homicidio et alijs crudelitatibꝰ: ⁊ int̃ incar-
ceratos ſeu detentos pro debitis ſeu paruis delictis: qꝛ
ſicut incarcerati pro homicidio volũtario ſm dei legẽ
nec redimi: nec liberari poterũt. Alij võ ſoluto debito:
vel cum ſatiſfecerũt leſo liberari poterũt. Sic in propo
ſito in inferno: nulla eſt redemptio: ſed de purgatorio:
ita ꝙ ſunt quaſi pro debito detenti: ſicut oſtenſum eſt.
M.x.6. multis modis per amicorũ ſuffragia liberari
poterũt: quibus cũ liberati fuerint regratiando dicere
poterunt: illud Pſ.xliij. Liberaſti nos ex affligentibꝰ
62 nos. Qꝫtum ad ſecũduꝫ: modi ⁊ via quibꝰ liberari po-
terũt: ſunt quinqꝫ: quos videre poſſumus in exemplo
alicuiꝰ impotentis. Quia ſicut videmꝰ: ꝙ homo impo
tens ad ambulandũ: ad aliquem locum ſine auxilio:
quinqꝫ modis iuuari põt: vt citiꝰ illuc veniat. ¶ Pri-
mo nanqꝫ in aliquo vehiculo trahi poteſt: ſicut in cur
ru ⁊ huiuſmodi: per animalia vel homines: qui currũ
precedũt. ¶ Si võ tali vehiculo careat: in lecto portari
poterit. Tertio iuuari poterit per ducatũ a dextris: ꝙ
videlicet aliq̃s a dextris vadat: ſuper quẽ ſe appodiat.
Quarto mõ ſimiliter iuuari poterit a ſiniſtris. Quin-
to modo iuuari poterit: per pulſum ⁊ ſupportationẽ: ⁊
manutenentiã a tergo porrigendo: videlicet manũ ad
eum: hi qui ipſum ſequunt: ne cadat a tergo. Ita illi q̃
in purgatorio ſunt ad tranſeundũ ad celum: ⁊ paſſum
purgatorij periculoſuꝫ euadere: per quinqꝫ iuuari po-
terũt. ¶ Primo per tractũ ſanctorũ precedentiũ ad ce-
lum: ad quos ſpecialẽ dum vixerũt habuerũt deuotio
nem: quibꝰ ⁊ dicere poterũt: illud Canti.j. Trahe me
poſt te: qui et libenter hoc facient: quia ſicut ſupra.e.c.
38. cum ſequentibꝰ: oſtenſum eſt: ꝙ veniũt ad iuuan-
dũ morientes. Ita veriſimile: ⁊ credibile eſt: ꝙ libẽter
liberant afflictos in purgatorio: ſi tamen hoc merue-
rint apud eos dum viuerent. Qđ pulchre oſtenſuꝫ eſt
.j.Reg.xiiij. vbi dicit: ꝙ liberauit in die illa populus
Jonathã: ne moreret: orando ſcilicet regem Saulem:
et hoc quia prius hoc a populo meruerat: eis beneficia
preſtando. Sic illi: qui nũc merent apud ſanctos ipſo
rum ſequendo mores: ⁊ ipſos diligendo ⁊ honorando
qui pro amore ſanctorũ nũc pauperes liberant a fame
et miſeria: eis pro poſſe dando: tũc per ſanctos libera-
bunt: beatus ergo qui intelligit ſuper egenũ et paupe-
rem: in die mala liberabit eum: in Pſ.xl. ¶ Secundo 63
portantur a duobus ſcilicet a paſſione et redemptione
chriſti ex vna parte: ⁊ ab operibꝰ proprijs: que prius
fecerũt orando: ieiunando: elemoſynas dando. Sicut
nanqꝫ due ale auem in altum portant. Ita iſte due ale
ad celum portant: ſi tamẽ prius portabant: quia ſicut
penne non portant auem a terra: niſi prius portarent
ab ante in terra. Ita nec tunc bona opera portabũt: que
prius non fiebant. Qui ergo tũc in altũ portari voluc-
rit: faciat ꝙ ala bonoꝝ operũ: non ſit nimis curta: hoc
ſciens ꝙ ala ex parte dei: eſt ſatis longa: non tamen in
altũ portabit ſine alia: qꝛ coadiutores dei ſumꝰ: et ipſi
duo ꝯſtituti a periculo liberati ſunt Eccleſiaſtici.xlvj.
¶ Tertio iuuant per ducatũ a dextris.id eſt.per indul
gentias eccleſie: quas videlicet acquiſiuit: dum vixit:
opera pia faciendo ⁊ orando: vel que dant poſt mortẽ
ipſorũ: ad excitandũ alios ad orandũ pro ipſis: qđ eſt
magne pietatis opus: quia ſicut dicit decretalis: li.iij.
ti.xlj. de cebratione miſſarũ.c.cum Marthe.in fine: ꝙ
orationes pro mortuis ſemper vtiles ſunt: quia ꝓ val-
de bonis ſunt gratiarũactiones: pro valde malis con-
ſolationes viuoꝝ ſunt: pro mediocriter bonis expiati-
ones ſunt: vt etiam habet.xiij.q.ij. tempus: et ibi per
totũ. Quarto per ducatũ a ſiniſtris.id eſt.per oratiões
bonoꝝ virorum: ꝓpter quas deus illos liberabit: ſicut
liberauit Loth. de quo Gen.xix. Recordatus eſt do-
minus Abrae et liberauit Loth de ſubuerſione ſodo-
me. ¶ Quinto iuuant per amicos: q̃ poſt illos rema- 64
net: quibꝰ incũbit quaſi eos quodãmodo ad celũ pelle
re: quoꝝ aliqui ad hoc obligant ex debito iuſticie: ſicut
executores: ⁊ alij cum quibꝰ bona ſua diuiſerũt: vt eos
cum illis liberarẽt: qđ ſi non faciũt: crudeliſſimi fures
ſunt: ſicut oſtenſum eſt.E.viij.11. Alij ad hoc tenent
per legem gratitudinis: illi videlicet quibꝰ illi dum vi
uerent oſtenderant amicitiam: et illi qui eis dum vixe-
runt oſtenderũt amicitiam: nunc eis oſtendant illam:
qꝛ nũc apparebit: quis ſit verus amicus: ⁊ q̃s fictus:
in morte nanqꝫ de hoc experimentũ haberi poteſt: qui
quidem amicitia ideo eis citius oſtendenda eſt: quia
forte cito liberabunt: ⁊ tũc erunt magni in curia dei: et
vicem gratitudinis rependere poterũt ⁊ facient: quia
nihil eos latebit: qđ pro eis fit: ſicut patet.A.xxxv.17.
nec ingrati ibi eſſe poſſunt: ergo oportet: ꝙ ſint grati
gratis. Quibꝰ ſi nũc grati fuerimus: quinqꝫ predictis
modis: creatura liberabit a corruptione Rom.viij.
Quia in bonis iuſtorũ liberabit ciuitas illa: videlicet
purgatorij Prouerb.xj. ¶ Tertio tamen melius ⁊ ſe- 65
curius eſt: ꝙ q̃libet dum viuit nitat ſeipſum de purga
torio liberare ſatiſfactione: reſtitutione ⁊ pura cõfeſſio-
ne: quia ꝯfitendo: os iuſtoꝝ liberabit eos Prouer.xij.
Sanius enim eſt: ꝙ ignem extingat: anteꝙ̃ intrat: ꝙ̃
ꝙ in eo ſedeat expectando: vſqꝫ alij tarde illum extin-
guant. Et ꝙ prouiſionẽ ante illum ad locum quo itu-
rus eſt premittat: ne defectum habeat anteꝙ̃ ingrati
poſt eum remanentes ei mittant. Sicut ergo mare ſine
reditu tranſiturus: nõ dimitteret pro vxore: ⁊ filijs vel
amicis quibuſcunqꝫ: quin bonam partem de bonis
ſuis portaret ſecũ: vel ante eum premitteret. Ita mo-

riturus:fac qđ dico fili:et teipſum libera Prouerb.vj.
Et nō ſis viuentib⁹ ita largus quin ſis tibiipſi iuſtus:
faciēdo partem tuā meliorē: q3 talis iuſticia a morte li
berabit Prouerb.x.
Arti.x. ¶ Nec mors tantū ꝓpter hoc eſt bonis vtilis ꝛ dele
ctabilis:quia eos de predictis liberat carceribus:mun
66 di ꝛ carnis:ſed etiam quia per illam contra oēs miſe
rias:tam ſpūales ꝙ corporales:ꝛ contra oēs defect⁹
et etiam contra ſeipſam certiſſima et eterna dantur re
media. Per illam nāq3 triſticia veſtra vertetur in gau
dium Joan.xvj. Et ꝑ illam tranſeuntes dicūt. Cōuer
tiſti ꝑ lanctum meū in gaudiū mihi:in Ps.xxix. quia
dirupiſti vincula mea:in ps.cxv. ¶ Pro quo eſt aduer
tendum : ꝙ homo per peccatū poſtq3 inuidia diaboli:
mors introiuit in orbē terrarū. Sapien.ij. Primo ma
gnam habuit triſticie materiam: ex malis tam interio
Triſticia ribus q3 exteriorib⁹:que ſuſtinuit ꝛ ſuſtinet. Ex malis
interiorib⁹:tam corporalib⁹:cuiuſmodi ſunt infirmita
tes:debilitates:ſenectutes: fames:ſitis: ꝛ huiuſmodi:
q3 ſpūalibus:cuiuſmodi ſunt peccata quotidiana:que
vitare nō poſſumus:ꝛ remorſus conſciētie:qui illa ſe
quitur. Ex malis ꝛ miſerijs exteriorib⁹ tam que ſuſti
net:cuiuſmodi ſunt frigiditates:caliditates ꝛ tēpeſta
tes ꝛ mali rumores : de his que nos vel amicos nr̄os
affligunt:vel eis contingunt:ex quibus tedia interio
ra generant̄:q3 que in futuro ſuſtinere expectat: tā cir
ca mortem q3 etiam in ipſa morte q3 etiam poſt mortē:
propter que oīa ꝛ ſpecialiter ꝓpter illa que circa mor
tem:ꝛ mortis incertitudinē cōtingūt. Si quis ſentiret
quo tendit ꝛ vnde veniret:nunq3 gauderet:ſed in oī
tempore fleret:dicēs. Sunt tria ve.que meſtificāt me.
Hoc eſt ꝙ trāſibo:ꝙ neſcio quādo: quo ibo. Et illud
Pauli Rom.ix. Triſticia mihi magna eſt:ꝛ dolor con
tinuus:quia iugum graue ſuper oēs filios Adam a
die exitus de ventre matris eoꝝ vſq3 in diem ſepultu
re in matrē omniū. Cogitationes eoꝝ : ꝛ timor cordis
adinuentio expectationis ꝛ dies finitionis a reſidente
ſup ſedē glorioſam vſq3 ad humiliatū in terra ꝛ cinerē:
ab eo qui vtitur hyacintho: ꝛ portat coronam vſq3 ad
eum:qui operitur lino crudo:furor: zelus: tumultus:
fluctuatio ꝛ timor mortis: iracūdia perſeuerans ꝛ cō
67 tētio ꝛc. Ecci.xl. ¶ Secūdo magnā habet triſticie ma
teriam:ex bonis a quibus per carcerē huius mundi:ꝛ
carnis:ꝛ corporalib⁹ vinculis impedit̄. In tantū nāq3
corpus qđ corrūpit̄ aggrauat animā Sapien.ix. ꝙ ſi
cut oculus extra locum ſuū poſitus nō videt : nec lin
gua extra os loquit̄:nec membrū aliquod capiti:ꝛ cor
pori nō cōiunctū:ſuam habet operationē vel perfecti
onem. Ita nec nos per vincula ꝑdicta: quaſi extra lo
cum noſtrū detenti: ꝛ a capite noſtro deo: in gloria q̄ſi
ſeparati ꝛ multū elongati:nec perfectā habem⁹ dei vi
ſionem:nec fruitionē:nec ꝑfecte intelligimus: nec vo
lumus:nec operamur ea que dei ſunt: vel ad animarū
pertinent ſalutē ꝓpter que tota die contriſtatus ingre
diebar̄: in ps.xxxvij. Sicut peregrin⁹ in extranea pa
tria:plena guerris ꝛ latronib⁹ contriſtatus ingredit̄:ꝛ
ſollicite cogitat quomō ſecurius per ductores vel ſtipē
diarios conductos tranſire poterit. Ita nos neceſſe eſt
eadem de periculis:ꝛ periculi euaſione: per ſtipendia
rios pauperum cogitare: ꝛ de eiſdem eſſe quaſi triſtes:
68 ſemper autē gaudentes.ij. Cor.vj. ¶ Semper enī q̄ſi
triſtes eſſe debemus ꝓpter mala ꝑdicta que ſuſtinem⁹
et expectam⁹: ꝛ quia a bonis ad que ordinamur: retar
damur. Et ſemper gaudentes pro tanto ꝙ mors illam
triſticiam cōuertet in gaudiū: ꝛ dirumpet vincula: ꝑ
que a bonis ad que creati ſum⁹ retardamur:patre mi
ſericordiarū hoc ordinante. Qui ad modū optimi me
dici de mortis veneno fecit tiriacam contra mortis ve
nenum:dum illud crudele iudiciū : qđ in peccati vin
dictam indictum fuit Gen.ij. Quacunq3 die comede
ris ex eo:morte morieris:in ſanationē conuertit pecca
ti. Et non ſolum peccati : ſed etiam omniū predictorū
malorum ꝛ miſeriarū:que ex peccato incurrimus:ꝛ in
deſtructionē ſuiipſius. Quia ipſa: bonis de oīb⁹ ꝑ
dictis:ſicut patet inductiue:finem facit: ꝛ eſt ſuiipſius
et timoris : qui ex illa accidit ſententia: quia per ipſam
ſemel habitam habemus ꝙ amplius ipſam nō tenea
mus: patet ergo ꝙ mors que olim ab oībus timeba
tur: poſtq3 vita in ligno mortua fuit.id eſt. chriſtus q̄
mortem conuertit in gaudium ꝛ remediū: contra om
nia mala:quia humiliauit ſemetipſum factus obediēs
vſq3 ad mortem: mortē autem crucis a nullo bono: et
bene viuente: timeri deberet. Nolite metuere iudiciū
mortis Ecci.xlj. quia timenti deum: bene erit in extre
mis:in die defunctionis ſue benedicet̄ Ecci.j. Arti.xi.
¶ Ex qua auctoritate datur intelligi ratio vndecimi
articuli:quia ſicut bene viuēs:nō debet mortē metue
re. Ita nec amici bene morientis deberent de morte ſua 69
dolere: ſed potius gaudere: propter multas rationes.
¶ Primo ꝓpter rationē incluſam ꝛ intellectam in illa
auctoritate: que de oī ſic moriēte dici poteſt.ij. Reg.
iij. Princeps ꝛ maximus hodie cecidit in iſrael: q̄tum
ſc3 ad corpus tantū: ꝛ ideo nō eſt de caſu dolendū:ſed
de probitate gaudendū: quia equus in bello cecidit: et
inimicos cū ꝓbitate euaſit ꝛ vicit: ꝛ de hoſtibus ſuis
nobiliter triūphauit. Hoc nāq3 in factis videm⁹ belli
cis:ꝙ turpe ꝛ vituperabile eſt:ꝙ miles de equo ſuo ca
dat:equo ſtante: ſed ꝙ equus ſub eo occidat̄ ꝛ cadat:ſi
ipſe vincat et euadit:non eſt ei nec amicis eius verecū
dum:ſed aliquādo iocundū: quia quandoq3 ei accidit
ex ſua magna ꝓbitate ꝛ audacia ; qua hoſtes potenter
inuadit ꝛ vincit. Sic ꝙ anima que deberet corpus re
gere:ſicut miles equum:peccando cadat:verecundū ꝛ
dolendū eſt:ſicut patebit infra arti.xiiij.ſed ꝙ caro mo
riatur ꝛ ſub anima cadat : et anima inimicis: qui ei in
paſſu mortis inſidiant̄:potenter victis euadat:non eſt
verecundū: nec damnoſum: ſed laudabile eſt: ꝛ ad ei⁹
probitatē magnā pertinet: ꝙ equo ſub eo cadente:ipſe
potenter vicit: ꝛ cum triumpho ad patriā ſuam rediit:
et viuit in patria ſua cum chriſto:qui dicit. Qui credit
in me:etiam ſi mortuus fuerit viuet Joan.xj. ¶ Illud
ergo ſolatium qđ chriſtus moriturus diſcipulis dere
liquit:dicens. Gauderetis vtiq3 : quia vado ad patrē:
deberet cuilibet ſufficere chriſtiano de trāſitu chari ſui:
quia iuit ad patrem. ¶ Secundo quia multa pericula 70
euaſit:quia nobis in iſto mundi bello quotidie attedia
tis ꝛ vulneratis:bene mortuus ſedet in alto: ꝛ certamē
noſtrū ſecurus reſpicit: ꝛ orando locum preparat: vin
centibus charis: ꝛ gratis confortationē derelinquens:
quā chriſtus dereliquit diſcipulis ſuis:dicens. Vado
vobis parare locum. Multū ergo videtur eſſe contra
rationem bone conſcientie ꝛ amicitie: ꝙ aliquis doleat
de hoc ꝙ amicus ſuus multa euaſit pericula et miſeri
as:et de exilio rediit ad patriam: ꝛ de incertitudine ad
certitudinem:imo potius dolendum eſſet: ſi huc redi
re deberet. Quia et illa de cauſa ſm̄ Hieronymum in
epiſtola ad Tiraſiū:chriſtus doluit et lachrymat⁹ fuit
in reſuſcitatione Lazari: quia quodāmodo amicabili
ter coactus fuit dolore ſororum: ipſum de loco certo et
refugio ad locū hui⁹ mūdi incertū ꝛ miſerū reducere. 71
¶ Tertio videt̄ multū eſſe cōtra fidē ꝛ ſpem: ꝙ q̄s de
bn̄ moriēte multū doleat. Quia ſi rex tolleret filiū ve

filiam de domo tua: vel etiam charum amicum: ⁊ po-
neret eum in domo ſua in magno officio: in quo multa
pro amicis ſuis facere poſſet: ſi firmã haberes fidem:
ꝙ rex eſſet amicus ſuus: ⁊ ꝙ ipſe eſſet potẽs cum rege:
et multum honoratus et ditatus: non doleres de hoc
ꝙ aſſumptus eſſet ad curiam illam: ſed gauderes: nec
deſiderares ꝙ ad te rediret: ſed potius ꝙ ibi remaneret
et maxime ſi in breui eſſes ad illam curiam pro arduis
negocijs expediendis venturus: ⁊ ſperares te illum ibi
viſurũ: ⁊ illũ tibi illic multũ ꝓficuum. In hoc nanqꝫ
caſu tecum cogitares ⁊ diceres: inueniã amicũ meũ in
curia illa: qui me in negocijs meis multũ bene iuuabit
bene mecum egit deus: quãdo illum de domo mea ad
illam curiã trãſtulit. Recte ſi bonã ⁊ firmã haberem⁹
fidem ⁊ ſpem: ſic cogitare deberem⁹ de bene mortuis:
quia quãdo morit̃ in ſtatu penitẽtie: vere videlicet cõ-
tritionis: confeſſionis ⁊ ſatiſfactionis: firmiſſime cre-
dendum eſt ꝙ eſt vel cito erit magn⁹ ⁊ potens in curia
regis eterni. Et certũ eſt ꝙ nos in breui ꝓ periculoſis
negocijs: verſus illam curiam recepturi: qđ meruim⁹
venturi ſumus: ⁊ ꝙ magnum locum ibi nobis tenere
poſſunt: ⁊ ꝙ eos ibi ſi boni fuerimus videbimus: ⁊ de
ſocietate illoꝝ in eternũ gaudebimus: ſinceriuſqꝫ eos
ibi diligemus ⁊ ab illis diligemur: ꝗꝫ hic fieri poſſet.
Quare ergo dolemus: ſi eñ de p̃dictis firmã habere-
mus fidem ⁊ ſpem: nõ deſideraremus illoꝝ vel nobiſ-
cum moram: vel ad nos reditum: ſed potius de hoc ꝙ
ipſi in bono loco ſunt gauderemus. Et de hoc ꝙ nos
tñ poſt illos hic remanem⁹: dolorẽ haberemus. Vñ
Hieronymus ad Theodoꝝ. In breui es mortuũ tuũ
viſurus: quare ergo plãgis non eſt mortua puella: ſed
72 dormit. ¶ Quarto talis dolor videt̃ eſſe multũ contra
ordinationẽ dei. Tales nãqꝫ de dei dolent ordinatiõe
et voluntate: licet eñ aliqui terminũ ſuum p̃ueniant:
male moriẽdo: ꝙ deus nõ ordinauit: qui nõ vult mor-
tem peccatoris: ſed permiſit dicẽs. In peccato ſuo mo-
rietur Ezech. iij. Tamen de multis: ⁊ maxime de bene
morientib⁹: dei ordinatio ⁊ ꝓuidentia impletur: de qua
nullus dolere deberet. Contrariũ vo facientes repre-
hendit Hieronymus in epl'a ad Tiraſiũ dicens. Fina-
liter ſi ſolam dei cõſiderares voluntatẽ ⁊ reſurrectionẽ
nõ ſperares: tibi ſufficere deberet: ꝙ ille q̃ dedit: ſuum
auferat. Conſidera ſeculi inimicitias: ⁊ gaudebis mor-
tuũ ſubtractũ: chriſtus fleuit Lazarũ: nõ morientẽ: ꝟ
ad iſtam vitã reſurgentẽ: tu vo ecõuerſo. ¶ Nota hic
miraculũ de muliere que fleuit puerũ ſuũ iuxta Mel-
chebron: ⁊ habet̃ in paruo folio in ꝑncipio libri. ¶ Itẽ
ſic etiam confortat Seneca amicos ſuos: in libello de
cõtemptu mortis: recitando ſeculi inimicitias: ſeu mi-
ſerias ⁊ mortis breuitatẽ: ⁊ cõmoda dicens. Dolor in-
quit mortis breuis eſt: timẽdus erat: ſi tecũ eſſe poſſet:
ſed neceſſe eſt: aut nõ perueniat: aut cito pertrãſeat. Et
adiungit mortis cõmoda dicens. Deſinam egrotare
poſſe: deſinã alligari poſſe: deſinã mori poſſe. ¶ Idem
etiã libro de ſenectute: hoĩes de tranſitu mortis ꝯfortat
per hoc ꝙ ad mũdũ tanꝗꝫ hoſpites: cũ neceſſitate cito
exeundi venerũt dicens. Ex vita iſta diſcedo tanꝗꝫ ex
hoſpitio: nõ tanꝗꝫ de domo: cõmorandi natura diuer-
73 ſorũ nobis dedit: nõ locũ habitãdi. ¶ Chriſtiani ergo
p̃dictis exẽplis informati ⁊ auctoritatib⁹: nõ deberẽt de
bene morientib⁹ multũ dolere. In cui⁹ ſignũ chriſtus:
cuius omĩs actio nr̃a eſt inſtructio: in euãgelio de mor-
tua puella: legit̃ eieciſſe tibicines: quoddã vicꝫ genus
hoĩm: q̃ doloroſis ⁊ lachrymoſis richmis ⁊ cantilenis
ſup mortuos ppl'm ad fletum ꝓuocabãt: quẽadmodũ
adhuc faciũt infideles: q̃ ſpem vt hic deberent: nõ ha-
bent reſurrectõis: vos aũt chriſtiani nõ ꝯtriſtemini: ſic
ceteri q̃ ſpem nõ habẽt. Si eñ credim⁹ ꝙ Jeſus mor-
tuus eſt: ⁊ reſurrexit. Ita ⁊ deus eos q̃ dormierũt ad-
ducet cum eo. j. Teſſal. iiij. Vñ Ambroſius. Doleant
inquit perfidi: quib⁹ reſurrectiõis ſpes nõ eſt: ſed nos
non: quia in breui viſuri ſum⁹: quos abſentes dolem⁹
quia mors bonoꝝ ꝑm apl'm: nõ mors: ſed ſomnus ap-
pellat̃. ¶ De eodẽ tñ Ambroſio: ſcribit̃ ꝙ aliqñ mortu- Exem
os flebat: ⁊ diſcipulis ſuis cauſam querẽtibus: cũ hoc
alijs non p̃dicaret: reſpõdit: nõ fleo: q: deceſſerũt: ſed
quia me p̃ceſſerunt. Tantũ eñ deſideriũ habuit illuc
eundi q̃ ipſi p̃ceſſerũt ꝙ doluit ꝙ nõ fuit de primis il-
luc euntibus. Nec mirũ ſi tantus doctor: tam magnũ
habuit alterius ſeculi deſideriũ: cum ſicut recitat Au-
guſtin⁹ de ciuitate dei. li. j. c. xxij. q̃dã diſcipulus Pla-
tonis cum coram eo legeret̃ liber de imortalitate aĩe:
de muro ſe p̃cipitem dedit: deſiderio aliã vitã accelerã-
di. ¶ Nox ergo patet exemplis: ꝙ ſicut dicit Seneca
de remedijs fortuitoꝝ: ſtultus eſt qui mortẽ mortaliũ
defleat: nihil eñ hoc nouũ aut mirũ eſt. Idẽ in epiſto-
lari ſuo ad luciliũ epiſtola. lxxv. Non affligit̃ ſapiens
liberoꝝ amiſſione: nõ amicoꝝ: eodẽ eñ aĩo fert illorũ
mortem quo ſuam expectat.

¶ Ex p̃dictis elicit̃: ⁊ ex ſequẽtib⁹ oſtẽdit̃ ꝙ de morte Arti. xij.
nullius pueri innocẽtis eſt multũ dolendũ: q: raptus
eſt: ne malicia mutaret intellectũ eius: aut ne fictio de- 74
ciperet animã illius Sapieñ. iiij. Raptus eſt inquit a
deo per mortẽ temporalẽ: vel aliã. ſ. naturalẽ: ne viuẽ-
do peior fieret. Sicut patꝫ de illo puero de quo ſcribit̃ Exem
in vita Joan. elemoſynarij. cuius pater p̃dictũ Joan-
nem p̃cibus ⁊ elemoſynis induxit: vt ꝓ ſe ⁊ ſuis oraret
qui cum cito poſt in mari ſubmerſus fuit: ⁊ patre de hꝫ
melancolico: contra predictũ Joannẽ reuelatũ fuit ꝙ
ꝓpter orões Joannis ſubtractus fuit: anteꝗꝫ mala fa-
ceret: que factur⁹ eſſet ſi diu vixiſſet: vnde ⁊ ei p̃ceptuꝫ
fuit: ne Joannem infeſtaret: ſed gratias ei ageret ⁊c.
¶ Circa cuius raptum vel tranſitũ tria oſtendere re-
ſtabit. Primo eñ oſtendet̃ ꝙ deus miſericorditer agit
cum ſic moriente. Secundo ꝙ miſericorditer agit cum
amicis ſic morientis. Tertio ꝙ non eſt de morte ſub-
tracti multum dolendum: ſed potius gaudendum.
¶ Primum patet per exemplum de incipientibus vel
volentib⁹ de nocte ludere ad taxillos ad lumen cande-
le: in quo ludo pecunia amittit̃: ⁊ de amico illorũ: hoc
vidente: ⁊ eos impediente: et lumen illoꝝ extinguente.
Talis enim amicus videns illos: vel vnum illoꝝ vel-
le multa: vel omĩa amittere: ſi lumen ad libitum habe-
ret: gratioſe cum eis agit lumen illorũ extinguendo.
Recte ſic agit amicus noſter deus: quãdoqꝫ cum illis
quos vidit diſpoſitos: ad male ludendũ cum mundo:
et cum his que in mundo ſunt: vel ꝙ in futuro decipi
poſſent: lumẽ vite illoꝝ cito extinguendo: anteꝗꝫ non-
nulla damna incurrant corporalia ⁊ ſp̃ualia: ⁊ finali-
ter animã amittant. Inimici vo lumen non extinguit
Sic nec deus. Et hec eſt cauſa: quare mali ſunt longe-
ui. Et quare vita impiorum proſperat̃ Hieremi. xij.
Et quare impius multo viuit tempore ⁊c. Eccles. vij.
¶ In hac vo ſubtractione: moriens magnũ dei donũ
aſſequitur et beneficiũ: ꝙ de preſentis vite periculis et
miſerijs: in qualicũqꝫ ſalutis ſtatu euocatur. Vnde de
quibuſdam pueris: qui cum parentibus morte preuẽ-
ti ſunt: a beato Auguſtino diffinit̃: ꝙ in hoc eis diui-
na clementia prouidit: ne diu viuentes malorum pa-
trũ veſtigia ſequerent̃. Joſie etiã regi Juda ꝓ magno
munere a deo ꝓmiſſuꝫ eſt: ꝙ ipm citi⁹ ad p̃res ſuos in
pace colligeret: anteꝗꝫ videret mala ſup terrã ventura

ſicut ptʒ.iiij.Reg.xxij.i fine capli.Jſta ḡ de cauſa flos
egreditur ⁊ ꝯterit̄: ⁊ fugit velut vmbra Job.xiiij.Jſte
75 flos ſcʒ mūdicie ⁊c.¶ Secūdū etiā vicʒ ꝙ miſericordit̄
agit cum amicis ſic morientis: patet: vel qꝛ eos tpaliter
punit ad modū domini terreni: qui delinquētes cōtra
legem ſuā: qn̄qꝫ in corporibꝰ: qn̄qꝫ in rebus ſuis punit
vel qꝛ eos admonet: vt ſemꝑ ſint ad mortē parati: vel
qꝛ amorē illoꝝ ⁊ delectatōes ad diuerſa diuiſas: ad ſe
colligere nitit̄: ⁊ in altum aſcēdere facit: ⁊ ideo filioꝝ ⁊
amicoꝝ ꝓſcindit ramuſculos: ſicut oſtēſum eſt. A.xx.
10.Et ꝓphetatū Eſa.xviij.ꝓſcindent̄ ramuſculi ⁊c.et
obturat aquā ibidē: ⁊ ſepit viam: ibidē.xij. Et ſubtra-
hit inordinate dilectionē: ſicut.D.ix.26. vt ipſe totalit̄
diligat̄: ſicut ptʒ ꝑ ꝓfeſſionē nobilis mulieris romane.
Exm Melania noīe: de q̄ ſcribit Hieronymꝰ: ꝙ mortuo ma
rito: anteq̄ʒ ſepeliret̄: mors vtriuſqꝫ filij eidē nūciabat̄.
Jlla v̄o q̄ſi fortis in bello ait: ſcio chriſte qd q̄ris: totū
ſcʒ amorē meū: magnā enī partē dedi marito: ⁊ magnā
filijs: ſed ex q̄ vis totū habere: iuſtū eſt vt totū habeas
Vn̄ Aug.li.iiij.ꝯfeſſionū: de hac materia loquēs: oc-
caſiōe cuiuſdā iuuenis dilecti ab eo: ꝑ mortē ſubtracti
dicit. Deus vltionum ⁊ fons miſcōiarū: miris modis
nos ad te ꝯuertis: dilectū enī per mortē attrahēdo: q̄ſi
vnā ouem ꝑ mortis paſſum ad celum ducit: vt alioꝝ
76 affectus illic ſequat̄.¶ Ex his duobꝰ elicit̄ tertiū: quia
ex quo deus innocētes ſubtrahēdo: tam miſericorditer
agit cum morientibus: ⁊ cum amicis illoꝝ: patet ꝙ de
morte illoꝝ nō eſt multū dolendū: ſed potius gauden-
dum. Hoc inſuꝑ oſtendit̄: tam exemplis q̄ȝ auctibus.
¶ Primo enī exēplis oſtēdit̄: ꝙ tales irrōnabiliter do-
Exm lent: qd quidē viri ſic dolenti cōgruo oſtēdit exemplo.
Fert̄ nanqꝫ ad ſic dolentē de morte filij vel nepotis ve-
niſſe: ⁊ pulchrū iocale cuſtodiendū tradidiſſe: vſqꝫ il-
lud repeteret: qui annuit: poſt paucos v̄o dies illud re-
petijt ⁊ alius ſine dolore vel murmure ſeu triſticia re-
tradidit. Cui alius: miror inq̄t multū de vno: de quo
inquit alius: de h̄ inquit qd dicā: deus ⁊ ego apud te: q̄
ad aliq̄d: eiuſdē ſumꝰ cōditionis: in hoc vicʒ ꝙ vterqꝫ
tibi tradidit pulchrū iocale cuſtodiendū: ꝑ tradentis
voluntate: ipſe vicʒ gratioſum puerū: ⁊ ego cappā. Et
deo depoſitū ſuum petente murmuras: ⁊ me depoſitū
meū petente: nō murmuras: in quo facto tu plus ꝯtra
rationē agis: ⁊ ego ꝑ tanto plus miror ꝑ quāto deus
cum maiori rōne oīa agit tradendo: ⁊ depoſitū reuo
cando: q̄ȝ nos agere ſciamus vel poterimus. Qui ſm̄
Hieronymū i ep̄la ꝯſolatoria ad Tiraſiū: nihil abſtu
lit tuū qui recipe dignatꝰ eſt ſuū. Nota etiā hic de mu-
liere iuxta Melchebron.ſ.e.c.72. Creditū ſuū recipe
decuit creatorē ⁊ creditorē: ⁊ nihil aliud agere decet q̄ȝ
grās agere creatori mutuāti: ⁊ dicere cum Job. Dn̄s
dedit: dn̄s abſtulit: ſicut dn̄o placuit: ita factum eſt: ſit
77 nomē dn̄i benedictū Job.j.¶ Si q̄s enī murmuraret
cōtra aliquē de hoc: ꝙ de grege ꝓprio: ouē acciperet: nō
haberet ꝓ bono. Nec deus habet ꝓ bono: ꝙ murmu-
rat̄ ꝯ eū de h̄: ꝙ ipſe q̄ſi ouē ꝓpriā accipit: ḡ nō eſt mur
murandū: ſed cū Job dicendū: ſit nomē dn̄i ⁊c.¶ Jte-
rū irrōnabiliter doleret: q̄ de hoc doleret: ꝙ charus ſuꝰ
cito ad portū veniret. Sic i ꝓpoſito. Vn̄ Seneca ep̄la
lxxj. Si q̄s in mortē ante p̄mos annos delatus eſt: nō
magis cōqueri debet: q̄ȝ qui cito nauigauit. Exempla
ad ꝓpoſitum in ſacra cōtinent̄ ſcriptura. Et primo de
Abraā Gen̄.xxij. q̄ nō ſolū videre filiū ſuuʒ mori ſine
dolore voluit: ad dei p̄ceptū ⁊ ordinationē: ſʒ ipm̄ quē
ſumme diligebat: ꝓprijs manibꝰ occidere paratus erat
q̄ tn̄ ſtatim ad gaudia nō iuiſſet: ſicut nūc inocēs mor-
tuus in hmōi Abrae exēplo: q̄ filiū ſuū ad dei volūta-
te: ꝓprijs manibꝰ occidiſſet: niſi aries ꝓ eo imolatus:
ipm̄ a mortis ſaluaſſet periculo. Quid dicturꝰ eſt chri-
ſtianus q̄ filiū ſuū ad celū euntē plangit? potius dor-
mientē ⁊ requieſcentē q̄ȝ morientē: quia ille myſticus
aries: qui habuit cornua omnipotentie: ⁊ ſumme ſa-
pientie: tanq̄ȝ ouis ad occiſionē pro eo ductus eſt: ha-
bens cornua crucis in manibus: vbi abſcōdita eſt for-
titudo eiꝰ Abacbuc vlti. inter vepres peccatoꝝ ſuſpē-
ſus ꝓ Jſaac. id eſt. ꝓ nobis mortē noſtrā ſuſtinuit: ⁊
in tm̄ nos ſua morte a mortis ſaluauit ꝑiculo: qd ipſe
de ſeipſo perhibet teſtimoniū dicens. Oīs qui viuit
et credit i me: nō morier̄ in eternū Joā.xj.¶ Aliud exē
plum habet̄ ad idem.ij.Reg.xij.de Dauid: q̄ mortuo
filio: quē multū diligebat: nō lugebat: ſed petiuit poni
panē ⁊ comedit: reſpōdens ſeruis ſuis ⁊ dicens. Nūc
aūt quia mortuus eſt: quare ieiuno. Nunquid potero
eum reuocare amplius: ego vadaʒ magis ad eum: ille
v̄o nō reuertet̄ ad me.
¶ Ex hac vltima auctoritate elicit̄ ratio articuli ſequē Arti.xiij.
tis: ꝙ vicʒ nec de morte bonoꝝ: nec maloꝝ: eſt multuʒ
dolendū: in hoc ꝙ dicit: ille nō reuertet̄ ad me: inanis 78
enī videtur dolor: qui dolenti nocet: morientē v̄o nec
reuocat: nec ei prodeſt.¶ Pro quo eſt ſciendū: ꝙ ꝓpter
quinqꝫ: que cōtrariū oſtēdūt de morte nulloꝝ eſt mul
tum dolendū. Primo ꝓpter morientiū vtilitatē: quā ex
morte ꝯſequunt̄. Secūdo ꝓpter illoꝝ irreuocabilitatē.
Tertio ꝓpter dei voluntatē. Quarto ꝓpter proborum
viroꝝ exemplaritatē. Quinto ꝓpter chriſti ꝓmittētis
veritatē.¶ Primū patet ex verbis Criſoſtomi ſuꝑ Jo
an.homel.lxij. Non inquit debemus peccatorē mor-
tuum multū lugere: quia abſciſſa eſt eius malicia. Nec
iuſtum: qꝛ erutus eſt de incertitudine. Nec iuuenē: qꝛ
cito liberat̄. Nec ſenem: quia ſatiatꝰ liberat̄. Ergo ſm̄
eundē ibidem homel.lxiij. Nolite plorare mortuū: ſʒ
plorate raptorē: auarū: ⁊ huiuſmodi.¶ Secundū patʒ Exm
per exemplū de li.barlaam: in quo oſtendit̄ illoꝝ ſtul-
ticia: q̄ de re irrecuperabili dolent: per exemplū de illo
qui habuit auem: q̄ eum docuit tres ſapientias: illa cō-
ditione: ꝙ illā auolare ꝑmitteret. Quarū prima videt̄
ꝙ nō credat rem incredibilē: qn̄ vicʒ cōtrariū videt ad
oculū: licet totus mūdus diceret ꝯtrariū. Contra quā
faciūt: qui credūt mūdi gaudiū eſſe bonū: longū ⁊ de-
lectabile: nec verū: quia quotidie vident ꝯtrariū: ꝙ vi
delicet illi q̄ plus ꝯfidunt in mundi: diuitijs: delitijs ⁊
honoribꝰ: turpius decipiunt̄. Ex quo ad oculum patʒ
ꝙ nō eſt verū: nec durabile: ſed ſophiſticū ⁊ fallibile.
¶ Secunda videt̄: ꝙ non nitatur nimis apprehēdere
quod apprehenſum teneri nō poterit: quod eſt contra
illos qui mundi diuitias: delitias vel honores: nimis
apprehendere nitunt̄: quia vel non apprehendunt: vel
non diu retinent.¶ Tertia videtur ꝙ de re irrecupe- 79
rabili nō doleat: qd eſt contra illos qui de rebus perdi
tis: quas recuperare nō poſſunt dolent: vel de charis
mortuis quos reducere nō poſſunt: multū dolent: qui
bus improperari poteſt: illud Pſ.lxxxvij. Nunquid
mortuis facies mirabilia: cum lachrymis tuis: aut me-
dici ſuſcitabūt ⁊c.¶ Tertio nō eſt multū plangendū:
ne videamur facere contra dei voluntatē: que eſt ꝙ nō
multū plangamus mortuos: ſicut patet Ezech.xxiiij.
vbi loquitur ꝓphete: ⁊ oībus etiam in nomine pro-
phete dicens. Fili hominis ecce ego tollo a te deſidera-
bile oculoꝝ tuoꝝ: ⁊ nō planges: nec mortuoꝝ luctum
facies. Et locutus ſum ad populū mane: ⁊ mortua eſt
vxor mea veſpere. Nolite ergo lugere mortuos: quia
ſm̄ decretū: immoderatus fletus plus accidit ex deſpe
ratiōis puſillanimitate: q̄ȝ ex pietate.xiij.q.ij. vbicūqꝫ

80 ⁊.§.sequenti. ¶ Quarto ꝓborũ virorũ exempla osten-
Exm̃ dunt: mortuos non esse lugendos. Valeriꝰ nãq3 li.v.
refert ꝙ Anaxagoras audita morte filij respõdit. Ni-
hil inexpectatũ aut nouũ nuncias ego em̃ ex me sciebã
eum esse mortalē: sciebã em̃ ex ipa rerum natura accipi
endi spm̃ ⁊ reddendi legem dari: atq3 vt neminē mori
qui nõ vixerit: ita nec viuere aliquem quidē posse: qui
Exm̃ non sit moriturus. ¶ Item Zenophon audita morte
filij maioris coronam de capite deposuit: sed audiens
ipm̃ fortiter pliantē tanq3 ꝓbum militem: iterũ coro-
nam quã deposuerat reposuit: contestans se maiorem
ex virtute filij voluptatem q3 ex mortuo tristiciam ha
bere. A multo fortiori christiani de morte nulliꝰ debe-
rent dolere cũ Anaxagora: vel saltem de morte ꝓborũ
cum Zenophonte: nam vtrũq3 sup bona rõne funda
tur. ¶ Qz em̃ cũ primo de morte nullius sit lugēdum
sup rõnem fundat accõmodati. Non em̃ est plangen-
dũ ꝙ accõmodans accõmodatũ repetit. Qz nec cũ se-
cundo de morte ꝓborum militũ christi non est plãgen
dum sup rõnem fundatur naturalis gratitudinis. Si
cut nanq3 nullus de hoc lugere debet: ꝙ amicus suus
equũ suum peiorē pdat: vel robam laceret in seruitio
grati ⁊ potentis dñi qui ei dabit multo meliorē: nec il-
le qui sic equũ pdidit vel robam lacerauit: debet cũ tri
sticia vel dolore ad talem dñm appropinquare: vt aliã
robam petat sed audacter ⁊ ꝯfidenter accedere debet:
quia primũ esset contra naturalem gratitudinē in ami
co: ꝙ vic3 doleret ꝙ amicus equũ peiorem mutaret ꝓ
81 meliori. ¶ Secũdam ṽo ingratitudinē supponeret in
dño ꝓpter quã cum timore ad illũ accederet. Sic in ꝓ-
posito: nullus lugere debet de hoc ꝙ carus suus robã
corpis sui: id est totã fortitudinē suam ⁊ sensus ⁊ ipam
carnē in seruiendo deo ieiunijs ⁊ vigilijs ⁊ laboriosis
occupationibꝫ laceret: ꝙ etiã postremo in eius militia
moriēdo equũ corpis mortalis ꝓ equo mutet immor-
tali. Nec talis cũ timore ad deum moriendo accedere
debet: vt hoc petat: quia in eo nec impotētia est ad dan
dum meliorē: quia a mortuis suscitare potēs est Heb.
xj. Nec ingratitudo: quia reddet vnicuiq3 iuxta ope-
ra sua: in ps. Nec falsitas: ꝙ velit facere ꝯtra hoc quod
per apostolũ suum ꝓmittit: dicens. Mortui q̃ in chri-
82 sto sunt resurgēt. j. Thessal.iiij. In qua autoritate ad
literã tangit quinta causa luctũ ꝓ mortuis dissuadēs:
quia contra viuorũ tristiciam: quã de morte habēt: ꝓ-
pria vel amicoꝝ consolationē ⁊ ꝓmissionem de melio
ri corpore ⁊ loco ⁊ vita iterũ recipiēdis apposuit. dicēs.
Resurgent. In qua autoritate ostendit nostre fragili-
tatis conditionē in mortuoꝝ expressione ⁊ ꝓmissionē
immortalitatꝭ in mortuoꝝ resurrectione quasi diceret:
q̃ntũcũq3 conditio vestra vel amicoꝝ vestroꝝ sit fra-
gilis ⁊ misera quorũ conceptio culpa: nasci pena: vita
labor: necesse mori ⁊c. Tamen nolite cõtristari: q: tam
corpa vestra q3 illorũ surgent: que ꝓmissio tristiciã de
conditione vincere deberet sicut patet p exemplum an
te positum: de equo peiori mutando pro meliori: ⁊ de
terra seu luto mutando pro auro: ⁊ parua terra pro re-
gno et beneficio exili pro magno ⁊ paruis diuitijs de-
litijs: honoribꝫ pro magnis ⁊ peritura pro duraturis.
¶ Sed est aduertendum ꝙ predicta auctoritas: non
omnes viuos de resurrectiõe oĩm confortat mortuo-
rũ: sed solũ de resurrectiõe ⁊ ꝓmissione illoꝝ qui mor-
tui sunt in christo: quia alioꝝ resurrectio nulli erit ad
consolationē: quia non resurgunt impij in iudicio sup
ple ad gl'iam. Et ideo signãter dicit: mortui qui in chri
sto sunt resurgent: id est oēs bene morientes. de quibꝫ
83 Col.iij. Mortui estis ⁊ vita vestra abscõdita est cum

christo in deo. ¶ Ad cuius aplici dicti intelligentiam:
est aduertendũ: ꝙ aliqui moriunt contra christũ: aliq
ꝓ christo: aliqui cũ christo: seu in christo: pmi pessime:
secundi optime: tertio medio modo. ¶ Contra christũ
morit: q̃ spũaliter moritur: mortaliter peccando: qui d
exercitu est diaboli: contra christũ: de quo ps.ij. Astite
runt reges terre ⁊ principes ꝯuenerunt in vnũ aduer-
sus dñm: ⁊ aduersus christũ eius: de quo Apocal.iij.
Nomen habes ꝙ viuas ⁊ mortuus es. De talibꝫ nõ
loquitur apls: quia licet ad iudiciũ cũ alijs sint ventu
ri. Iuxta illud Ro.xiiij. Oēs stabimus ante tribunal
iudicis: non tamen resurgēt ad vitam. ¶ Pro dño seu
Christo moriunt martyres quibꝫ dicit ꝓ iusticia ago-
nizare ꝓ aĩa tua: ⁊ vsq3 mortē certa ꝓ iusticia. Eccl.iiij
de quoꝝ morte dicit in psalmo. Preciosa in conspectu
dñi mors ⁊c. ¶ In dño seu christo moriunt: q̃ in fide
christi ⁊ eccl'ie moriunt. Sicut innocentes vel penitē-
tes de q̃bus dicere possumꝰ: ꝙ moriunt in dño ꝓ tan-
to: quia sicut dicimꝰ ꝙ aliq̃s moritur in alio quia mo-
rit inter brachia illiꝰ. Ita dicere possumus ꝙ ipi mori
unt in dño quia moriunt inter brachia ipius: id est in-
ter baptismũ ⁊ penitentiã ab ipis brachijs tenti ⁊ ad-
iuti sicut tenet ⁊ iuuat a brachijs alterius q̃ infra bra-
chia illius moritur. De istis dicit Apocal.xiiij. Beati
mortui q̃ in dño moriunt. Et de istis morientibꝫ vlti-
mis duobꝫ modis dicit Apls. Mortui qui in christo
sunt resurgent. ¶ Ex q̃nq3 ergo causis p̃dictis ptz ra-
tio Decreti quod dicit: ꝙ fletus immoderatꝰ nõ debet
fieri ꝓ morte amicoꝝ: quia ipos p mortē nõ amittimꝰ
sed p̃mittimꝰ. xiij.q.ij.q3 p̃posterũ.
¶ Si ṽo nec p̃dictis causis ratio sensualitatē vincere Ar.xliij. 84
possit: q̃n in aliq̃ de morte doleat caroꝝ: alit est de mor-
te corpali atq3 aliter de morte spũali ⁊ gehēnali dolen-
dũ. Quia de morte naturali si oĩno dolor excuti non
possit q̃n sensualitati in aliq̃ satisfaciat est parũ dolēdũ
De spũali ṽo ⁊ gehēnali est multũ dolendũ ⁊ cõpatiē
dũ. Qđ pulchre docet Eccl.xxij. Sup fatuũ inq̃t plo
ra: deficit em̃ sensu. Modicũ plora sup mortuũ: quia
requieuit. Luctus mortui septē dies: fatui aũt ⁊ impij
oēs dies vite illoꝝ. ¶ Primũ vic3: ꝙ dolor d morte na
turali si oĩno tollendꝰ vel mitigandꝰ est: ptz ꝑ totũ ar-
ticulũ p̃cedentē. ¶ Secũdũ ꝙ vic3 de morte spũali est
dolendũ: tã ipi mortuo q3 eius amicis: patet ꝓpt tria.
¶ Primo quia amittit totũ lucrũ suũ spirituale: quod
a natiuitate sua adq̃siuit ⁊ hereditatē celestē. Si ami-
cus tuꝰ tot bona tpalia fieri si posset amisisset ꝓprio de
fectu ꝓ parua delectatiõe vel lucro malo: magna cau-
sa inesset tã tibi q3 ipi lugendi. ¶ Secũdo quia non so-
lũ sibijpis vt dictũ est nocent: sed quia totã dãnificant
cõmunitatē. Peccator nanq3 peccando oĩa creata ⁊ to-
tũ mundũ q̃ntũ in ipo est destruit ⁊ mortē christi eua-
cuat ⁊ sacramentoꝝ eccl'ie effectũ annullat: quia oĩa
erant creata ꝓpter bonos. Et mors christi ⁊ sacramen-
ta bonis ꝓsunt ⁊ ipis existentibꝫ stant: ⁊ effectũ habēt:
⁊ ipis deficientibꝫ deficiunt: sicut patet de Sodoma: q̃
stetisset si decē bonos habuisset. Ergo sicut peccatores
tunc Sodomã: ita nunc q̃ntũ in eis est: destruũt mun
dũ. ¶ Tertio quia peccando: non solũ terrestribꝫ vt di
ctũ est: sed etiã quodãmodo celestibꝫ nocent: inquantũ
impediũt impletionē ruine angeloꝝ ⁊ nũerũ electorũ.
¶ Sic ergo morientes lugendi sunt vt lugentes bene-
dictionē consequant. Math.v. Beati q̃ lugent. Sed
heu ꝓ spũali morte vel amissione pauci dolent: vel de
spũali ꝓfectu amicoꝝ parũ sollicitant. De parentibꝰ
nanq3 inquirũt ⁊ amicis si sint corpe sani: si habeant
victũ ⁊ vestitũ: si diuitias: honores ⁊ ꝓmotiones: gre-

ges:equos:aurū:argentū:terras:potentū grã ⁊ ami-
citiã:pacem tpalē:⁊ de alijs que ad corpus ꝑtinent: tã
circa ſeipos:q̃ȝ amicos ſolliciti ſunt:⁊ nihil q̃rere omit
tunt:vel quō ꝓſperaṫ: vel quō infortuniū paſſus eſt.
De his v̾o que ad dei ꝑtinent honorē ⁊ aĩarū ſalutem
vel perditionem ſollicitationem nullam vel paruam
gerunt:nec de his queſtiones faciunt:in quo aperte ſe
oſtendunt amicos eſſe corporum: et non animarum.
¶ Tertio ꝙ de morte gehennali eſt dolendum tam ip
ſis q̃ȝ amicis:patet primo tam ex his que tacta ſūt ſu-
pra.e.c.xij. q̃ ex his que in capitulo de penis dicenda
85 ſunt. ¶ Secundo idem patet ex eius penalitate ⁊ aﬄi-
ctione que q̃ȝtum ad p̃ſens conſurgit ex trib⁹. Ex loci
artitudine ⁊ obturatiōe. Cū em̃ ibi multos eſſe dubiū
non ſit ⁊ locus ſit artus ⁊ ignis ⁊ fumus magn⁹: om-
nino imaginari oportet:ibi penã eſſe magnam. ¶ Se-
cundo ex nociuoꝝ multitudine. Om̃ia nanq̧ que q̇s
imaginaṫ hic ei eſſe nociua ibi cogitet illa poſt diem iu
dicij inuenire ei mag̃ nociua. ¶ Tertio ex odij magni
tudine quod viȝ aĩa habebit ad illud corpus turpiſſi-
mū:de quo C.ij.10. quia quãto hic maiori amore illō
dilexit inordinato:tanto maiori odio illud ibi habebit
Et ſi multū triſtaṫ a corpe illo recedens eius vidēs fe-
ditatem:multo magis dolebit:quando ꝓ ſuo ꝑpetuo
ei copulabiṫ:⁊ in illo turpiſſimo corã toto mūdo in iu-
dicio apparebit veſtimento:quis ergo dolorē excogita
re poterit:quem aĩa miſera habebit:quãdo illi corpo-
ri turpiſſimo ꝓ cuius deſiderijs ſequendis ip̃a dam-
naṫ:magno cū dolore inuita ligari debet:quando tam
turpe vas intrabit: vt in perpetuū infelicē ⁊ penalem
ſimul habeãt ſocietatē. De iſto ergo morte verificatur
illud:pſal.xxxiij. Mors peccatoꝝ peſſima. De ſecūda
ergo ⁊ de iſta tertia ⁊ nō de prima multū dolendū ⁊ lu
gendū eſt:quia ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. In cui⁹
rei ſignū dicit Ambroſi⁹:ꝙ Dauid mortē Abſalonis
lachrymatus eſt:ſicut patet.ij. Regū.xviij.vbi dicitur
ꝙ audita morte eius: fleuit:dicens. Fili mi Abſolon:
Abſalon fili mi. Quis mihi tribuat vt ego moriar pro
te. Non aūt filij innocētis:quia ſciuit vnum peccato-
rem:⁊ aliū innocētem mortuum.

Ar.xv. ¶ Ad hoc v̾o ꝙ moriens non doleat:nec amici dolorĩ
86 habeant cauſam vel occaſionem: tres conditiōes ante
mortē habite morientē iuuant:cognitio viȝ cū effectu
ſuijpius ꝓximi ⁊ dei. Ideo dico cū effectu vt ſic viuat:
quod opus exteri⁹ oſtendat ꝙ cognoſcit ſe moriturū.
Om̃es nanq̧ ſcim⁹ quia moriemur quia veriſſimū ꝓ
uerbiū eſt:ꝙ eſt noſtre ſortis tranſire per oſtia mortis.
Eſt graue tranſire ſit tranſitus abſq̧ redire. Sed non
om̃es ſic viuim⁹:ac ſi ſciremus nos mortales. De quo
quidã ph̃i leguṅt congruo reprehendiſſe Alexandrū
Exim̃ magnū. De quo legiṫ ꝙ tranſiens per mundū ⁊ audi
ens loqui de quibuſdã ph̃is:eos ad ſe accerſiri fecit: a
quib⁹ cū diuerſas queſiuiſſet q̃ſtiones ⁊ reſponſiones
eoꝝ eidē placuiſſēt: dixit eis ꝙ peterēt ab eo qd̄ vellēt.
At illi petierūt immortalitatē:q̇bus ip̃e reſpondit:pri
us reputaui vos ſapiētes:nūc v̾o vos iſipiētes. Qua-
re inquiūt? quia inq̇t:quō poſſem ego vobis immorta
litatē dare? quã mihiip̃i conſeruare non poſſum. Qui
bus illi:ergo mortalis es tu. Sum inq̇t. Cui illi: qua-
re ergo ita cupide ⁊ male viuis:ac ſi eſſes immortalis.
Ex iſta hiſtoria patet ꝙ licet ſe cognouerit eſſe mortalē
non tamen vixit ac ſi ſciuiſſet ſe mortalē. Sicut nec fa-
ciunt nōnulli modernoꝝ q̇ vtinã ſaperent ⁊ intellige-
rent ac nouiſſima ꝓuiderent. Deuṫ.xxxij. vt de quoli-
bet illorū poſſet in morte dici illud.ij. Machab.j. Co-
gnouit:quia moreretṫ:⁊ illud pſal.ciij. Cognouit occa
ſum ſuū. Que q̇dē auctoritas duo bene morienti inclu
dit neceſſaria:actum virtutis cognouit ⁊ tranſitum ſa
lutis moreretur occaſum ſuum faciens. ¶ Q̃tum ad 87
primum cognouit tria: et in quolibet trium cognouit Cogno-
tria. Primo nanq̧ cognouit ſeipſum in quo cogno- ſcere.
uit ⁊ inuenit tria. Primo nanq̧ in ſeip̃o cognouit pro
priam iniquitatē cordis: oris:operis ⁊ omiſſionis in
conſcientia:ſicut cognoſciṫ macula in ſpeculo ⁊ doluit
confitendo ⁊ penitentiã agendo:dicens deo: ⁊ locum
dei tenenti confeſſori:illud pſal.l. A peccato meo mun
da me:quoniã iniquitatē meã ego cognoſco. Et auxi-
liū petendo vt ſanetur:ſicut eger qui cognoſcit morbū
medici implorat auxiliū. Sic iſte a deo:⁊ exaudit⁹ fuit
iij. Regū.viij. Si quis cognouerit plagã cordis ſui:et
expanderit manus ſuas in domo hac:tu exaudies ⁊c.
Poſtq̃ȝ v̾o ſic fuerat mundatus: ſecundo cognouit in
ſeip̃o propriã fragilitatē ⁊ precauebat: ſicut timens ne
capiatur in paſſu periculoſo precauet in futurū ſciens
quia ſapientia callidi eſt intelligere viã ſuã. Prouerb.
xiiij. Quo contra aliquoꝝ ſtulticiam qui futura nō p̃-
cauent pericula:chriſtus plangens dicit Luce.xix. Si
cognouiſſes ⁊ tu:ſubaudi:fleres. ¶ Tertio cognouit
in ſe mortis certitudinē: ⁊ ideo om̃ia peritura faciliter
contēpſit:quia teſte Hieronymo. Facile om̃ia cōtem-
nit qui ſemper ſe cogitat moriturū. Et ſicut homo cer-
tus de ſententia ⁊ de amiſſione ſeu confiſcatiōe omniū
bonorū ſuorū ante diem illū prouidentiã facit:⁊ bona
ſua ad loca mittit in quibus a confiſcatorib⁹ non inue-
niuntur. Ita ⁊ iſte ſano vſus conſilio ſibi prouidit an-
te ſuam captionem vel ſententie lationem regratians
⁊ letus ꝙ deus diem illum ⁊ viã illam ſibi notificauit
⁊ dicēs. Notas mihi feciſti vias vite:in pſ̃.xv. Et qua
ſi adiūgēs bonū effectū q̇ ex illa noticia ſequiṫ dic̃. Ad
implebit me leticia ⁊c. Sed d̾ auaro ⁊ q̇cunq̧ ſtulto:q̇
ante tempus ſibi nō prouidet:diciṫ Eccl̃.xj. Neſcit ꝙ
tempus preteream illum ⁊ mors appropinquat ⁊ relin-
quet om̃ia. ¶ Cuilibet tali ꝓmittit ſaluator Luce.xij.
dicens. Stulte hac nocte repetent a te animã tuam: et 88
que congregaſti cuius erunt. ¶ Secundo in proximo
cognouit tria. Primo ignorantiã vt doceret:ſicut ocu-
lus aliquis videt ⁊ ſol lucet:ſic ip̃leuit illud. Prouer.
xxvij. Diligenter agnoſce vultū pecoris tui. Secūdo
vitam malorū vt corrigeret:bonorum vt promoueret
ſicut medicus tangit ⁊ cognoſcit pulſum:ſciens: quia
arbor a fructibus cognoſcitur. Matth.xij. Et a fructi
bus eorum cognoſcetis eos. Matthi vij. Et ex ſtudijs
ſuis cognoſciṫ vir. Prouer.xx. Tertio eius indigētiã:
vt ſuppleret. Sicut vnū membrū alterius ⁊ paſtor oui
um cognoſcit: vt ſuppleat defectus Joan.x. Ego ſum
paſtor bonus ⁊ cognoſcūt ⁊c. Sic Joſeph cognoſcēs
fratres ſuos:dedit eis alimenta. Geñ.xlij. ¶ Tertio in
deo cognouit tria:iudicia diſtricta ⁊ ip̃m timuit: ⁊ of-
fenſam vitauit:quia cognoui quia equitas iudicia tua
in pſal.cxviij. Sic cognoſcetur dñs iudicia faciens:in
pſal.ix. ¶ Secūdo charitatem ⁊ ip̃m dilexit: ſicut gra-
tus diligit benefactorem ⁊ dilectorū ſuum.j. Joan.iij.
In hoc cognouim⁹ charitatem dei :q̇m̃ ip̃e pro nobis
animã ſuam poſuit. Diligamus ergo deū:q̇m̃ ip̃e po-
dilexit nos. ¶ Tertio voluntatem qua precipit ꝙ pre-
cepta ſua teneanṫ:⁊ ea opere impleuit: ſicut obediens
mandato regis. Joan.vij. Si quis voluerit volunta-
tem eius facere:cognoſcet doctrinam eius:quia ex deo
eſt. Sed heu cognouit bos poſſeſſorem ſuū: ⁊ aſin⁹ p̃-
ſepe ⁊c. Populus aūt me⁹ non cognouit. Eſa.j. Quia
vir non cognoſcet ⁊ ſtult⁹ non intelliget hec:in pſ̃.xcj.
¶ Sanctus v̾o vel ſapiēs qui vt predictū eſt cū bona 89

decesserit cognitione: econuerso dicere potest illud. ps.
Omīs consummatiōis vidi finem: ⁊ ꝓpter hoc a mor
te non ledebatur: vbi alij qui mortis casum non ꝓuī
debant pessime damnificant̄ ⁊ ledunt̄. Quia sicut vi
demus ꝙ magna differentia est inter cecum ex impro
uiso in lutum: vel puteum cadentē: ⁊ inter vidētem et
ꝓuisum: quia primus magis periculose cadit: ⁊ plus
deturpatur: quia nullū habet manuū auxilium q̄ ino
pinate cadit: videns vo ⁊ si eum cadere oportet: minꝰ
leditur ⁊ deturpat̄: quia auxiliū habet ⁊ manuū ⁊ ocu
loꝝ. Et ſm antiquū ꝓuerbium. Jacula preuisa minꝰ
ledunt. Sic peccator cecus: qui non est ꝓuisus seu pa
ratus mori: morte subita vl' alia ꝑoccupatꝰ male cadit
⁊ ledit̄ ⁊ multū obstupescit: dicēs illō Ezech. vij. Ve
nit finis: finis venit oīm: scʒ que dilexi. Aliꝰ vo nō ob
stupescit: q2 nihil nouū: aut non expectatum ei accidit:
etiam si subita morte ꝑoccupatꝰ fuerit in refrigerio erit
sicut patet supra. e. c. 18. cum sequētibus. Et nō curat
qua hora ad lectionem vel ad potum reddēdum vo
cetur vel ad mortem: dicēs. Vidi finem: quasi diceret:
ꝓuisus fui: sed quia iste finis certiori experimēto vide
tur in alijs morientibꝫ q̄ȝ cogitetur in viuentibꝫ: patet
ꝙ melius est ire ad domū luctꝰ q̄ȝ ad domū ꝯuiuij. In
illa finis cunctoꝝ admonet̄ hoīm: ⁊ viuens cogitat:
Ar. xvj. ¶ Ex qua auctoritate ptʒ ar (q̄d futurū sit Eccs. vij.
ticulus. xvj. ꝙ vicʒ mors cūctos admonet ⁊ hortat̄ bo
nā hr̄e vitā ⁊ malā vitare. Pro quo est aduertendū: ꝙ
mors cū nuncijs suis docet specialiter vitare quatuor
in quibꝫ maior ps hoīm errat: scʒ cupiditatē: luxuriā:
superbiā: ⁊ ꝑsumptionē longe vite. ¶ Rōnes vo qua
re ista vitanda sunt mors ostendit ⁊ ꝑponit in auctori
tate: que de mortuis legit̄ Job. xiiij. Homo natus de
muliere breui viuens tpe: replet̄ multꝭ miserijs: q̄ q̄si
flos egredit̄ ⁊ pterit̄ ⁊ fugit velut vmbra. Hec nanqȝ
auctoritas q̄tuor habet partes que quatuor predictos
dissuadent errores. Quatuor vo eius partes sunt: bre
uitas: miseria: ptritio: ⁊ velox fuga. Prima cupiditatē
Secūda lasciuiā. Tertia supbiā. Quarta ꝑsumptionē
90 dissuadet vite lōgioris. ¶ Qr vo breuitas sit remediū
cōtra cupiditatem: patet: quia si homo haberet de com
muni humane vite cursu: vel ex priuilegio speciali: vl'
quacunqȝ certitudine vel ꝑsumptōe ꝙ posset viuere p
decem millia annoꝝ: vel saltem p mille vel ducentos
annos haberet aliquod motiuū vel cupiditatis colorē
vt sibi ꝓ tam longa vita in futurū ꝓuideret. Nūc vo
quia de illis qui nascunt̄ decimꝰ non ꝑuenit ad octoge
simū annū: qui vo illā attingūt etatem: ampliꝰ eorum
labor ⁊ dolor: extūc nanqȝ ⁊ ante incedūt curui: tussiē
tes ⁊ pleni miserijs: quia senectꝰ multa secū affert incō
moda. Illi vo quibꝫ videt̄ ꝙ tps vite qō de cōmuni
cursu ptranseunt vel ptransire sperant: longum sit: et
ideo cupide viuendum esse putant: sicut ille Luce. xij.
Anima habes bona multa in annos plurimos vnum
aduertant ⁊ intelligāt: ꝙ si viuere possent centū anno
rum millibꝫ a principio mūdi vsqȝ ad finem: vita illo
rum breuissima esset respectu tpis futuri: id est eterni
tatis. Nec ad illud tps comparatū vniꝰ pūcti: immo
uerius nullā haberet compatiōem quia finiti ad infi
nitum nulla est compatio: quia in fine totū illud tem
pus esset tanq̄ȝ dies hesterna que p̄terijt: cuiꝰ nulla ps
remanet. Ita ⁊ iste de illo tpe p̄terito nihil haberet ni
si penam: sicut patet in auctoritate beati Gregorij. D.
v. 4. ¶ Nunc vo quia vita illoꝝ tam breuis est: nō so
lum in compatiōe ad eternitatē in q̄ penā sustinebūt:
⁊ vitā amittent eternā sed etiā quia eiꝰ breuitas ad ocu
lū quotidie ostendit̄: maximū videt̄ mirabile quare tā
cupide viuunt: qui nullū habent cupiditatis colorem
vel rōnem tā multū sollicitari de tā breui vita ⁊ de fu
tura que in eternū durabit parū cogitare. Quis eñ ne
sciat aīam meliorē ⁊ longeuiorē esse corpe: ⁊ vitā futu
ram meliorē esse p̄senti ⁊ longiorē? ¶ Quis ergo illum
nesciat stultū: qui non plus ꝓuidet ꝓ aīa in vita illa in
eternū victura: de auro: argento: frumento: vestimen
tis ⁊ hmōi: q̄ȝ ꝓ corpe cito morituro? Et si ille stultꝰ sit
multo stultior videt̄ qui aīam ꝓ corpe ⁊ vitā illā ꝓ vi
ta ista pdit: ⁊ de tam breui vita ad eternā transit mortē
⁊ de breui lucro: luce: leticia: ⁊ consolatiōe potentia: di
uitijs delitijs ⁊ honoribꝫ ad eternas migrat pditiones
tenebras tristicias impotētias paupertates penas et mi
serias. Et tamen nōnulli illoꝝ in tantū demētati ⁊ ex
cecati sunt ꝙ etiā si scirent ꝙ non supuiuerent per an
nū nec offensas emendarēt nec aliena restituerent: ne
filios vel alios post se paupes derelinquerēt. Vtilius
est mori sine filijs ⁊c. Eccl'. xvj. Ergo non estimatio lō
gioris vite sed potius ipa mera insania causa est illoꝝ
cupiditatis. Et aduertite q̄ȝ rationabiliter deꝰ vite bre
uitatem ordinauit ꝯtra mundi cupiditatē ⁊ q̄ȝ cōgrue
crescēte cupiditate vitam abbreuiauit cupidorum. In
mūdi nanqȝ principio cum terra seu terrena possessio
esset habitatoribꝫ amplior: q2 habitatores habuit pau
ciores ⁊ minꝰ cupidos ⁊ minus mutuis brigis ⁊ mali
cijs se expugnātes quia nec oportuit quia terra ita am
pla erat: ꝙ plus erat sufficiens pro paucis tunc: q̄ȝ pro
multis nūc: nec sciuerūt quia adhuc inuente nō erant
malicie que de die in diem crescūt: homines habuit lō
geuiores q̄ nongētos annos ⁊ vltra attigerūt. ¶ Mo
derno vo tpe cū sicut terrarū termini ⁊ possessiōes ar
tant̄: pnia possessores ⁊ habitatores multiplicant̄ qui
bus terra vix sufficit. Ita ⁊ cupiditas auaricia ⁊ mali
cia crescūt intantū ꝙ quilibet fere aliū brigis placitis:
vel bellis expugnat. Ita insup ⁊ dies vite decrescūt: ⁊
etates hoīm abbreuiant̄ vt per hoc oībꝫ misericors deꝰ
patefaceret: ꝙ ideo dies abbreuiat ⁊ etates destruat cu
piditates. Ad modū medici q̄ crescēte morbo augmē
tat medicinas ostendens cupido ꝙ cum habuerit: qō
cupierat possidere non poterit. Job. xx. Predictꝰ vo ꝓ
cessus quo ostēsum videt̄: ꝙ ꝓpter auariciā abbreuia
ti sunt dies nostri: confirmat̄ per argumentū transum
ptū a contrario sensu. Si eñ odiū auaricie prolongat
dies: ergo amor auaricie abbreuiat dies ⁊ festinat mor
tem. Sed q̄ odit auariciā longi fiēt dies eius. Prouer.
xxviij. Ergo q̄ amat auariciam breues dies hominis.
Job. xiiij. Et sic patet prima pars huius articuli: quo
modo scilicet vite breuitas docet vitare cupiditatem:
quia subito morient̄ i media nocte turbabunt̄ populi:
⁊ pertransibūt. Job. xxxiiij. ¶ Qr vo secūda pars p̄di 91
cte auctoritatis scilicet miseriarū copia remedium sit:
⁊ in remediū a deo prouisum sit cōtra carnis inordina
tas delicias: patet: quia si corpus ante mortē vel in ipa
morte vel post mortem felix esset ⁊ bene conditionatū:
non esset mirū ꝙ anima ipius sequeret̄ desideria: quia
⁊ aliquem haberet colorem. Nunc vo quia tot replet̄
miserijs ante mortem in morte ⁊ post mortem in omni
scilicet conditiōe et statu dissuadet anime ne ipius seq
tur voluptates. Ante mortem nanqȝ sanū non est sine
periculis ⁊ grauaminibꝫ ⁊ infirmitatū timoribus. Qr
non sit sine periculis: patet quia licet actu non infirme
tur raro tamē est sine infirmitatū materia ⁊ dispositio
ne. Qr nō sine grauaminibꝫ sit: patet quia licet nec po
test minꝰ de cibo vel potu vel plus sine grauamine ha
bere: ⁊ difficile est mediū tenere. Qr nō sit sine infirmi
tatū timoribꝫ: patet: quia vix pōt in cena vel prandio

excedere: vel frigidū: vel calidū: vel laborē: vel ↄtrariā
fortunā ſuſtinere quin timeat infirmari. Infirmus vo
ꝛ mortuū non eſt ſine dolorib: poſt mortē vo non eſt
ſine fetorib: ꝛ horrorib. Unde Bern. Quid horribi
lius hoīe mortuo: cui⁹ erat in vita gratiſſim⁹ amplex⁹
fit in morte horribilis aſpectus: qui ſedebat potens et
diues in throno: iacet paup in tumulo qui delitijs ve
ſcebat: modo a vermib comeditur qui aſtabat glorio
ſus in aula: iacet ignobilis ī tumba. Quid ergo ꝓſunt
diuitie? que non liberant a morte: quid delitie? que nō
cuſtodiunt a verme: quid honores qui nō ꝓſeruant a
fetore? dū vo miſericors deus: cū tot miſerabilib con
ditionib carnē condidit: quid aliud docere voluit? ꝙ
ꝙ tam nobilis creatura ſicut eſt anima tā miſere crea
ture ſicut eſt caro non ſequeret deſideria. Immo ipam
ꝛ caro ſi rōnem ſecū haberet ꝛ loqui poſſet: rationabi
liter anime conſulere deberet: dicendo: noli te creaturā
tam nobilem ꝛ immortalem ad dei factam ſimilitudi
nem ꝛ meipam etiā ꝓpter meas momentaneas perde
re delitias. Nolite ḡ ſꝫm carnē viuere quia ſi ſꝫm carnē
vixeritis: moriemini: ſi autē ſpū facta carnis mortifica
ueritis: viuetis. Ro. viij. Nota de hac materia. C. ij.
92 10. ꝛ. G. ij. 41. cū ſequentib: ꝛ. G. v. 23. ¶ Tertiū vo
quod in predicta auctoritate. Iob: tangit in hoc ꝙ di
cit conterit: admonitione ſua nos retrahere deberet a
ſupbia. Nā ſi bene conſiderare velimus: ꝗ̄cito poſiti
erimus ſub pedibus: non ſolū hominū tā amicorū ꝗ̄
inimicoꝝ: ſed etiā canū ꝛ beſtiarū: vbi qui nunc eleuat
ꝛ poſſidet magna palacia habebit aulā cuius ſummi
tas naſum ſuū tanget: qui nunc neſcit quo vult indui:
tunc habebit veſtimentū de terra ꝛ vermib qui nunc
ꝓ verbo offenſus cū hominib pugnat: tunc ſi gladiū
haberet in manib a miſerrimis beſtijs ꝛ vmib ſe cu
ſtodire non poſſet: paruū elatiōis inuenirem⁹ motiuū
quia omia conterit tꝑs moriēdi. Eccs. iij. Et poſt mor
93 tem non erit tale nomen noſtꝝ. Eccl. xlviij. ¶ Quartū
vo qd in pdicta tangit auctoritate in hoc ꝙ dicit fugit
velut vmbra: nos retrahere deberet a longioris vite p
ſumptiōe. Nā paruū motiuū haberem⁹: vel de longa
vita confidere ſi conſiderarem⁹ ꝙ ſicut exiſtens in na
ui mota: ſiue comedat: ſiue dormiat: ſiue gaudeat: ſiue
doleat verſus portū mouet: qd tamen non ꝑcipit: niſi
portus vel ripa videat. Ita nos verſus mortē etiam ſi
corpe quieſcam⁹ ad mortē tamen mouemur: ſicut por
tatus in naui ſicut etiā vmbra mouet ad motū alteri⁹
ita nos ad mortē mouemur motu tꝑis velociſſimo In
cuius velocitatis cōparatiōe omis mundi glia in diui
tijs delitijs ꝛ honorib cōſiſtēs: flāme aſſimilat de ſtu
pa aſcendēti. In cuius ſignū quando papa eccleſiā in
trat miſſam ſolenniter celebratur⁹ ſtupa accendit: vno
clamante: ſic tranſit glia mundi: quia ſicut illa flāma
dū in altū aſcendit ſtatim extinguit: ſic deiecisti eos dū
Exm alleuarent: in pſal. lxxij. Ex iſta vite noſtre breuitatis
conſideratiōe: quidā fleuiſſe legit: vidēs exercitū Per
ſis regis medorū: quē cū alius flentē videret ꝛ eſtima
ret ꝙ timore ei hoc accideret: ꝛ ipm contra timorē talē
cōfortaret: aſſerēs partē illoꝝ potentiorē eſſe parte ini
micoꝝ reſpondiſſe dicit: non mihi hunc incutit hono
rem timor in bello ſuccūbendi: ſed de hoc fleo: ꝙ cogi
to ꝙ tā pulchra gens ꝛ tā fortis erit tā cito ita turpis ꝛ
debilis infra centū annos nullus illoꝝ de hoc cogitat.
¶ Ex conſili conſideratiōe fleuiſſe legit chriſt⁹. Luce
xix. Videns ciuitatē hieroſolymoꝝ cū ciuib ſuis de
ſtructioni ꝛ mori appropinquare: de qua dictū eſt per
Ieremiā ꝓphetā dicentē. Quicunqꝫ in ciuitate hac mā
ſerit: moriet gladio. Iere. xxxviij.

¶ Sacra ſcriptura pdictā vite noſtre conſiderās breui Ar. xvij.
tatē: ad illi⁹ breuitatis ↄſiderationē nos hortat: dicēs. 94
Memor eſto: qm mors nō tardabit. Eccl. xiiij. Vidēs
inſup pdicte ↄſideratiōis vtilitatē iterū nos hortatur:
dicens. Memorare nouiſſima tua: ꝛ in eternū nō pec
cabis. Eccl. vij. Circa quā memoriā ꝛ eius vtilitatem
ſunt decē puncta oſtendēda. Pmo vāqꝫ oſtendet quō
ſancti viri nos mortis memoriā habere docuerūt. Se
cundo quō mortui ſuo modo hanc nobis cōmendaue
runt ꝛ pdicauerunt. Tertio quō effectualiter excogita
ta cuſtodit a cupiditate cogitantē. Quarto quō a ſup
bia. Quinto quō a luxuria. Sexto quō ab appetitu ter
reni honorꝫ. Septīo quō ab oīb peccatꝫ. Octauo quō
totū mundū cū cōtentis cōtēnere facit. Nono quā di
ligentiā adhibere debemus: vt nouiſſima noſtra cum
operis oſtenſione cogitem⁹. Decimo que ſunt memo
rie predicte impedimenta. ¶ Pmo eni nos ſancti mor 94
tis memoriā habere docuerūt: ſicut patet primo per Au
gu. in quodā ſermone. Rogo inquit vos fratres reſpi
cite ad ſepulchra diuitū: ꝛ quotiēs iuxta illos tranſitis
attēdite vbi ſunt illoꝝ diuitie: vbi ornamēta: vbi anu
li: vbi diademata pcioſa: vbi vanitates: luxurie: ꝛ vo
luptates? tranſierunt omia velut vmbra: quia nihil in
eis remanſit niſi ſoli cineres ꝛ fetidi vermes. Hoc ḡo
homo diligenter attende: tuipē tecū loquere: dicens.
O miſer: aliquando dū iſte vixit in hoc ſeculo pro cupi
ditate currebat: multas viduas fecit ꝛ orphanos adul
teria: homicidia: incendia vſqꝫ in finē facere non ceſſa
uit: quantos captiuauit: quātos miſeros fecit: quātos
expoliauit? ꝛ ſub vna hora expirauit ꝛ diuitias reliqt:
quas de malo congregauit ꝛ inuenit penas quas non
ſperauit. Ideo quantū poſſum⁹ feſtinemus: vt aliorū
vulnera nobis conferant ſalutē ꝛ dū inſtabilis eſt ca
ro: aīa bonis operib ordinata in celū ab angelis eleue
tur. ¶ Secundo idē patet ex hiſtorijs romanoꝝ cōtinē
tib ꝙ quondā poſt coronationē imperatoꝝ anteꝙ ali
quid imperarent: intrabant ad eos ſepulchroꝝ edifica
tores: ferentes in manib quatuor genera marmoꝝ di
uerſoꝝ ꝛ corā cunctis principib imperatori dicebant:
de quo genere marmoris tuū iubes fieri monumentū.
In quo facto inſinuabant eidē: vt videlicet mortē ob
liuioni non traderet: ꝛ imperiū cū clementia guberna
ret. Ne de illo verificet: illud Prouerb. xx. In nouiſſi
mis bñdictione carebit. ¶ Tertio idē apparet p hoc ꝙ 95
legit ꝙ Ioānes elemoſynari⁹ patriarcha ſepulchrū di
mittens imꝑfectū ꝛ ordinauit ꝙ in ſolennitatib qn in
honore eſſet pōtificali: vnus ei diceret: dñe iube ſepul
chrū tuū pfici: q2 neſcꝫ qn fur ventur⁹ eſt. Quarto idē Exm
oſtendit p hoc qd legit: ꝙ quidā ↄfeſſor cuiuſdā peſſi
mi viri: audiēs ↄfeſſionē ei in remiſſionē iniūxit pecca
toꝝ: ꝙ iuuaret mortuos ſepelire: qd cū frequēter face
ret: cōpunct⁹ ꝛ ↄuerſus fuit. ¶ Quinto idem patet per Exm
Hugonē de aīa. li. j. Dic mihi inquit: vbi ſunt mūdi
amatores? qui ante pauca tꝑa nobiſcum erant: nihil ex
eis remanſit: niſi cineres ꝛ vermes. O homo attende
quid ſunt ꝛ quid fuerunt: homines fuerunt ſicut tu:
comederunt biberunt ꝛ riſerunt: ꝛ duxerunt in bonis
dies ſuos ꝛ in puncto ad inferna deſcēderūt. Iob. xxi.
Quid ſunt: hic caro illoꝝ vermib. ꝛ illuc anima illoꝝ
ignibus deputat: donec rurſus infelici collegio colliga
ti ſempiternis ſimul inuoluant incendijs ꝛ q ſocij fue
runt in vicijs: ſocij erunt in penis: vna nanqꝫ pena im
plicat: quos vnus amor in crimine ligat. Quid illis ꝓ
fuit inanis glia: breuis leticia: mundi potentia: carnis
voluptas: falſe diuitie: magna familia: ꝛ mala cōcupi
ſcentia: vbi nunc riſus: vbi iocus: vbi iactātia: vbi ar

rogantia: de tanta leticia quāta triſticia: poſt tantā vo-
luptatē tam grauis miſeria de illa exaltatōe ceciderūt
in magnā ruinā ⁊ magna tormenta quicquid illis ac-
cidit tibi accedere pōt: quia homo es homo de humo:
limus de limo: de terra es ⁊ de terra venis ⁊ in terram
reuerteris quādo venit dies vltima ais: ſubito veniet
⁊ forſitan hodie erit: certū eſt ꝙ morieris ſed incertum
quādo aut quō? Et qm̄ mors vbiqꝫ te expectat: tu q̊qꝫ
ſi ſapiens fueris vbiqꝫ eum expectabis: hec ille. Cuiꝰ
vſus auctoritati ſequentes concordāt verſus. Morte cadit
ſubita: mala mors ⁊ ſic mala vita. Hanc vitam vita-
96 ne moriaris ita. ¶ Sexto idem oſtendit̄ per aliā aucto
ritatem: qua dicit̄. O homo inquit vnde venis? de ter
ra plorans: vbi es in vita miſerabili: incertū vtrū dam
nari debeas vel an ſaluari: quo iturꝰ es ad durū iudi-
cium vbi redditurꝰ es rōnem de omnibꝫ cogitatiōibꝫ
dictis ⁊ factis ⁊ horis ⁊c̄. ꝑ quam viā ibis: ꝑ artā mor-
tis portam: vbi claudent̄ oculi? ⁊ amittet̄ mūdi ame-
nitas ⁊ ꝓximoꝝ ſocietas: inuadent inſuꝑ te in illa por
ta vndiqꝫ latrones: qui tecū comedebāt ⁊ bibebant: et
in peccatis tecū voluebant: a te ꝓcul fugient: ita vt di
cere poteris illud pſ̄. xxx. Qui videbant me foras fuge
runt a me: obliuioni datꝰ ſum tanqꝫ mortuus a corde.
Notate verba. Nō dicit obliuioni datus ab ore: quia
nec orant ꝓ me: vel ope: quia nihil faciūt ꝓ me: ſꝫ a cor
de: quia nec cogitant de me qđ facilimū eſſet: tarde er-
go alia facerēt grauiora: qui nec illud pro mortuis faci
97 unt facilimū. Nec mirū ꝙ alios ſiue amicos ſiue ꝓpin
quos ſiue quoſcunqꝫ alios obliuioni tradūt mortuos
quia ⁊ ſeipſos obliuioni tradūt viuos ⁊ morituros: q̄
nec cogitant quales ſunt viui nec qualiter morientur.
Qui ergo ſeipſos obliuioni tradunt: quos quotidie vi
dent qđ mirabile eſt ꝙ mortuos obliuioni tradūt: q̊s
non vident. Quod inſuꝑ mirabile eſt ꝙ ſe non cuſto-
diunt a deceptiōe falſoꝝ hoīm poſt mortē videntes de
ceptiōes ⁊ fraudes que alijs fiunt qui nec ꝑmuniunt̄:
Exm̄ vidētes falſitates in tali pūcto ſibijpſis fieri. Sicut pa-
tet primo ꝑ hoc ꝙ de patriarcha aquilegie in libro fert̄
de apibus: ꝙ vicꝫ in quodā mortis tractu: cū ſui eum
mortuū vel quaſi mortuū putarent ⁊ illū ſpoliarēt: cū
poſtmodū ſuꝑuiueret ⁊ hoc illū non lateret: non illos
Exm̄ a ſe eiecit: nec minus dilexit. ¶ Secundo idem patet: ꝑ
hoc ꝙ relatione audiui fidedigna de rege Sicilie: q̄ an
te paucos annos cum ad mortē traheret loq̄la amiſſa:
quilibet de illis qui circa illum erant aliquid accepit ꝓ
parte ſua: intantū ꝙ quando de extaſi redijt ⁊ potum
petijt: nō inueniebat̄ ciphus circa eum in quo biberet:
niſi aliquis illorum ciphū de ſinu ſuo in quo illum ab
ſconderat extrahere vellet: nec tamē ꝑmunitꝰ eſſe vo-
luit. Sicut nec ſunt aliqui nunc qui in minori experiū-
tur ſuorum infidelitatē: quando quotidie ad oculū vi-
dent ꝙ ipſis viuentibꝫ ⁊ de domibꝫ ſuis abſentibꝫ pau
ci ſunt eis fideles in ope vel labore vel rerum cuſtodia
quin in reditu oīa inuenient diſſuta: ⁊ vt vellet non
facta: ⁊ ſuum emolimentū ſeu auantagiū non queſitū
etiam ſi fratrem ꝓpriū vl' ꝓpinquū cuſtodem dimittat
⁊ ſui locum tenentē: quia vt cōmuniter quilibet diligē
tius ⁊ intentiꝰ circa rem ꝓpriā ⁊ auantagiū ſollicitat̄:
quia ſm aplm ad Phil'. ij. Oēs que ſua ſunt querūt
⁊ tamen in maioribus negocijs de eis confidūt ꝙ fide
liter facient ſcꝫ ꝙ poſt mortem eos efficaciter de penis
liberabunt ſua fideliter ꝓ eis diſtribuendo. Et hec eſt
mirabilis cōfidentia: quia quomō poterunt de eis cō-
fidere ꝙ fideliter faciēt poſt mortem quādo nullū am-
plius illorum ſperant: vl' timent reditum nec ab eis ꝓ
fidelitate expectant mercedem: vel ꝓ falſitate ⁊ in gra-
titudine penam: nec illoꝝ amplius timent offenſam: q̄
nec prius fideles eis extiterunt: quādo oīa ꝑdicta ti-
mebant ⁊ ſperabant: viuens ergo diſpone domui tue
quia morieris tu ⁊ non viues. Eſa. xxxviij. ¶ Secun- 98
dus punctus iſtius articuli eſt oſtendere quomō mor
tui ſuo modo nos hortant̄ mortis habere memoriam:
vt ſaltem viris ſanctis viuis: vel etiam illis que circa
nos agūtur: credere nolumus de mortis memoria ⁊ ꝓ
uidentia habenda ſaltē mortuis tanqꝫ magiſtris cre-
damus expertis dicentibus. Memor eſto iudicij mei:
ſic em̄ erit ⁊ tuum: mihi heri ⁊ tibi hodie ⁊c̄. Eccl'iaſti.
xxxviij. Pro quo eſt aduertendū miſericordiarū pater
ſciens vitam noſtram eſſe: ſicut furis ducti ad ſuſpen-
dium in extranea patria: qui nec locum nec horam ſcit
mortis: quia neſcit vtrum ad locum mortis magna ſit
via vel parua: ⁊ ideo volens nos in oīi loco ⁊ tpe ſꝑ
eſſe morti paratos: non ſolū ꝑdicauit ⁊ ꝑmuniuit nos
per ſemetipſm neqꝫ per angelos de celo neqꝫ per apoſto
los ⁊ oēs electos ⁊ predicatores a mūdi principio de
terra: ſed etiam per mortuos ſub terra nos hortat̄ mor
tis habere memoriam: dicens. Memor eſto ⁊c̄. Que q̄
dem auctoritas primo ammonitionē cōtinet ſalutarē:
dicens. Memor eſto ⁊c̄. ¶ Secundo examinationē ge
neralem in iudicio. Tertio ꝓmiſſionem infallibilem:
qm̄ ſic erit ⁊c̄. ¶ Ad primū forte reſpōdebunt viui: ꝙ 99
ſi mortui in propria perſona venirent ⁊ eos ammone-
rent: dicentes. Memor eſto ⁊c̄. Illorum forte am mo-
nitionibꝫ crederent: quoꝝ dictum rōne reprobatū eſt.
A. xxvj. 25. Et quotidiano etiam reprobat̄ exemplo.
Quotidie nanqꝫ mortui inter nos miſſi ſunt q̄ ſuo ex-
emplo docent bona nature ⁊ fortune vana eſſe ⁊ dece-
ptibilia ⁊ ſuis amatoribus inutilia ⁊ damnabilia: ⁊ ta
men non credimus. Sed dicent iſti: mortui nobis nō
loquunt̄ nec indicant quomō cum eis eſt vel nobiſcū
erit: que ſi facerent eis crederemus. Quibꝫ reſpondet̄:
ꝙ cū ſm beatū Grego. exēpla plus moueāt qꝫ verba:
qui ꝑdictis non mouent̄ exemplis: quomō mouerent̄
verbis: ſicut patet per illū de quo in libro fertur de api
bus ꝙ ſocius ſuus mortuus in miſerabili forma appa- Exm̄
rens: ſe damnatū eſſe aſſeruit: nec tamen viuens ſe cor-
rexit: ſed alius malus hoc ab alio audiens: ꝑfecte ſe cor
rexit: oſtendens qm̄ fides plus eſt ex auditu qꝫ viſu: et
ꝙ qui auditu ſe non corrigunt nec viſu facerent: quia
ſi Moyſen ⁊ Prophetas non audiunt: neqꝫ ſi quis ex
mortuis ierit ad eos credent. Luce. xvj. ¶ Circum ad
ſecundū: duplex eſt iudicium humanū: de quo Sap. j.
Diligite iuſticiā: qui iudicatꝭ terram. Et diuinum: de
quo Joan. v. Oē iudicium dedit filio. Et in pſ̄. lxxj.
Deus iudiciū tuum regi da. Primū eſt duplex: licitum
⁊ virtuoſum: de quo in pſal. Beati qui cuſtodiūt iudi-
ciū ⁊c̄. de quo. J. ix. 10. ꝑ totum. Et illicitum ⁊ pericu
loſum: de q̄ Joan. vij. Nolite iudicare ⁊c̄. Et. j. Cor.
iiij. Nolite ante tempꝰ iudicare: de quo. J. xj. 1. cum ſe-
quentibꝫ. Judicium etiā diuinum eſt duplex: vnū par
ticulare: in morte: de quo Apoca. xx. Aperti ſunt libri:
⁊ iudicati ſunt mortui ex his que ſunt. De hoc iudicio
nota ſupra: arti. iij. Aliud generale. j. Regū. ij. Domi-
nus iudicabit fines terre: de quo. J. xj. ꝑ totū. ¶ Circū
ad tertiū: id eſt de mortꝭ certitudine. Nota ſupra. c. ar-
ti. iiij. per totū. ¶ Tertius vo punctꝰ iſtius articuli: ꝙ 100
vicꝫ mors diligēter excogitata: oēm fugare deberet cu-
piditatē: quia ſicut ſi quis eſſet certus ꝙ in via quā in-
cipit facere verſus Londunas deberet ſpoliari: pauca
ſecum acciperet: niſi ſolum portans expenſas ⁊ omnia
alia in ſecuro reponeret loco. Ita per rōnem ille qui co
gitat ꝙ in via quā facit verſus celeſtē Hierl'm infalli-

biliter in moꝛte ſpoliabiť: pauca ſecū accipet: ⁊ oīa alia
in ſecuro. i. in celo vbi fures nō effodiūt: neq̄ furātur
reponeret. Iterū ſicut ille: q̄ eſt in feſto aliquo: vbi plu
ra apponunť vaſa aurea ⁊ argētea: ſi eſt certꝰ ꝙ in poꝛ
ta diligēter ſcrutabiť: quātūcunq̄ ſit tentatꝰ illa vaſa
furari: ex illa tamē cogitatiōe tentationē vincit cupidi
tatis ⁊ furti. Sic in ꝓpoſito. Et iterū ſi intātū cōtra eū
tentatio ꝑualuiſſet: ꝙ vaſa illa accepiſſet: ⁊ in ſinu ſuo
abſcōdiſſet ex predicta cogitatiōe illa caute deponeret
⁊ reſtitueret anteq̄ ad poꝛtā veniret: ſciens qm̄ ſi cum
illis in poꝛta captꝰ eſſet ſuſpenderet. Et ſi nihil ſecū in
uenirent: ſcrutatoꝛes bene euaderet. Sic ratio dictat:
ꝙ ille qui eſt certus ꝙ in moꝛtis poꝛta vel furtiuū vel
male lucratiuū ſecum ferre non pōt: oīa deponat: ⁊
reſtituat: anteq̄ ad poꝛtā illā veniat: ſciens ꝓ certo: ꝙ
ſi in illa poꝛta cū alienis rebꝫ eū capi contigerit: ad fur
cas inferni: eū neceſſe erit ſuſpendi: ſi aūt illa reſtituat:
ridebit in die nouiſſimo. Pꝛouerb. vlti. q̄ laudēt eam
101 in poꝛtis opa eius. Ibidem. ¶ Quartꝰ vō punctꝰ iſtiꝰ
articuli: ꝙ vicʒ moꝛs ⁊ viſus moꝛtuoꝝ ꝑ rōnem oēm
fugare deberet ſupbiā: patet: quia ille qui aliquoꝝ bo
noꝝ habet cuſtodiā que ſcit ꝓ certo: ꝙ in maxima eiꝰ
neceſſitate: ⁊ q̄ndo maioꝛē patieť defectū: ⁊ qn̄ plꝰ bo
nis indigebit: ab eo auferenť: non habet ſi bene finem
cogitet materiā de his ſupbiendi: ſed potius timendi:
⁊ dolendi. Sed nonnulli habēt cuſtodiā ad bꝛeue tp̄s
bonoꝝ: tam nature q̄ foꝛtune: ⁊ gratie: que quidem: ſi
male eis vſi fuerint: ab eis in vltima neceſſitate: id eſt
in moꝛte: vel quando ante moꝛtē ab eis auferenť: quia
bona nature amittunť: bona vō foꝛtune aufert mūdꝰ:
ab eis in ſua maxima paupꝑtate: id eſt in moꝛte. Ergo
non videť ꝙ de iſtis ſupbire debeat ſi finē cogitaret: q̄
finis oſtendit ꝙ aliena ſunt: ⁊ de alienis non eſt ſuper
biendū. Q̄ aūt finis oſtendit ꝙ aliena ſint: patet. Nā
terra ⁊ vermes carnē vendicant tanq̄ rem ꝓpꝛiā: in q̄
magnā ſe reputant habere iuſticiā: ⁊ cū tanta potētia
⁊ iuſticia illā petunt: ꝙ nullus poteſt eis debitum il
lud negare: nec papa: vel rex: quin quilibet in fine de
bitū recognoſcens dicere poſſit verſus ſequētes. Ver
mibꝫ hic donoꝛ: ⁊ ſic oſtendere conoꝛ. Q̄ ſicut hic po
noꝛ: poniť oīs honoꝛ. Hoc verbū optime congruit
illis: qui in auibꝫ celi ludunt. Baruch. iij. Quoꝝ reci
tata ⁊ oſtenſa pꝛiꝰ nobilitate cōcludere poſſunt: dicen
tes. Vermibꝫ hic donoꝛ ⁊c. Poſt qδ donū reciteť illo
rū miſeria: ſicut recitať. G. ij. 41. qua oſtēſa rōnabiliť
nos repꝛehendere poſſent: ⁊ dicere. Memoꝛ eſto iudicij
102 mei: ⁊ in die bonoꝝ: ne immemoꝛ ſis maloꝝ. ¶ Quin
tus vō punctꝰ iſtius articuli: ꝙ vicʒ moꝛtis cogitatio:
⁊ moꝛtuoꝝ viſio a luxuria retrabit: patet exēplo ⁊ au
Exm̄ ctoꝛitate. Exemplū ad hoc ferť de quadā muliere bo
na: que requiſita de illo peccato a quodā: qui dixit ſe il
lam multū diligere: cui illa reſpondit: ergo fac vnū ꝓ
amoꝛe meo: quo annuente: ait. vade ꝑ aliquos dies: et
inquire diligēter vbi hoīes in ciuitate iſta moꝛti appꝛo
pinquāt: ⁊ oīm die vſq̄ ad certū tempꝰ videas aliquē
moꝛi: ſi poteris. Quod cū feciſſet ꝑ aliqδ tp̄s rediit ad
mulierē: dicēs ſe feciſſe qδ ei dixerat: ⁊ iā ſecure poterꝭ
facere voluntatē meā: quia voluntas mea eſt: ꝙ ambo
caſte viuamꝰ: iſtā nanq̄ lectionē didici ⁊ ꝯſideraui in
libꝛo moꝛtuoꝝ ad quos me miſiſti. Ibi nanq̄ didici
⁊ ꝯſideraui: ꝙ nihil eis remanſit de bꝛeuibꝫ delectatio
nibꝫ ſuis: niſi pene ſempiterne. Coꝛrectio iſtiꝰ veritatē
oſtendit dicti beati Gregoꝛij dicentis: ꝙ non pōt me
lius domari caro viua: q̄ cogitādo qualis erit moꝛtua
Quia ſm̄ Senecā. libꝛo de moꝛibꝫ. Libidinis initium
103 ꝯtinebis: ſi exitū cogitaueris. ¶ Sextꝰ punctꝰ iſtiꝰ arti
culi: ꝙ ſcʒ memoꝛia moꝛtis hoīem retrahit ab appetitu
terreni honoꝛis: patet ꝑ hoc qδ ſcribiť in vitis fratrū Exm̄
de quodā ſcholari Bononie elato ⁊ delicato ⁊ ad mū
di honoꝛes anhelante. Cui cū quidā religioſus de pa
tria ſua accederet: eū amicabiliť accepit: illo pacto: ꝙ
ei non p̄dicaret ad retrahendū ip̄m de vita ſua quā du
cebat ⁊ diligebat: quē cū ad camerā duxiſſet ⁊ oſtēdiſ
ſet ei libꝛos ⁊ lectū nobiliter p̄paratū: religioſus rece
dens dixit: rogo quādo iacueris in iſto nobili lecto: co
gita de lecto: quē tibi ꝓmittit deus ꝑ Eſaiā ꝓphetā di
centē. Subter te ſterneť tinea ⁊ operimentū tuū erunt
vermes ⁊c. Eſa. xiiij. quā cogitationē cū de coꝛde auer
tere non poſſet: ⁊ ſingulis noctibꝫ illud mēte reuolue
ret: ad vitā religioſam ⁊ bonā ſe conuertit. ¶ Septimꝰ 104
vō punctꝰ iſtiꝰ articuli ꝙ vicʒ moꝛtꝭ memoꝛia ab om
nibꝫ cuſtodit peccatis: patet per hoc qδ docuit abbas Exm̄
Amon in vitas patrū petenti nanq̄ bonum verbum
quomō videlicet deo placere ⁊ peccata fugere poſſet?
reſpondit: talem fac cogitationē tuam: qualem faciunt
incarcerati. Illi nāq̄ interrogāt hoīes: vbi eſt iudex?
quando veniet? quid fecerint cogitāt? ⁊ qualiter reſpō
debunt: ⁊ ip̄a expectatiōe penarum ſuarū ploꝛant cau
ſas. Ita quilibet ſemꝑ debet eſſe ſuſpectus: ⁊ animam
ſuam obiurgare dicendo: ve mihi: quomō habeo aſta
re ante tribunal chꝛiſti: ⁊ q̄modo habeo actionū mea
rum ibi reddere rationē. Si vō ſic cogitaueris: ſaluus
eſſe poteris. Sicut patet de illo de quo ſcribitur: ꝙ cū Exm̄
audiſſet in Geneſi legi de factis hominū lōgiſſime eta
tis: ⁊ ſemper in fine ſequebať: vixit tot annis: ⁊ moꝛtu
us eſt: illa cogitatione ſe optime cōuertit. Sic memoꝛa
re nouiſſima tua ⁊ in eternum nō peccabis. Eccľ. vij.
¶ Octauo totum mundū contemnere facit ſicut patet
de illo in vita fratrum qui nocte ſequenti magnū con Exm̄
uiuiū: cogitans vbi eſſet totum feſtum ⁊ gaudiū quod
illo die tenuerat: ⁊ cogitans ſic oīa alia eſſe tranſitu
ra oꝛdinem intrauit predicatoꝛū. Sicut ergo iſte cogi
tauit in nocte: vbi erant gaudia diei p̄cedētꝭ: ⁊ ꝙ foꝛte
nō ita bene eſſet ſibi craſtino: coꝛde refriguit ⁊ doluit.
Sic mundiales in nocte huius vite: id eſt in moꝛte: di
centes illud. Sap̄. v. Tranſierunt oīa: ⁊ nos inter
moꝛtuos cōputati ſumꝰ: ſic habe memoꝛiā moꝛtis: et
exemplū virtutis. ij. Machab. vj. ¶ Noni vō puncti 105
ratio ex predictis eliciť: quia ex quo ex memoꝛia moꝛtꝭ
tot vt predictū eſt: ſpūalia ſequunť cōmoda: memēto
nouiſſimoꝝ: ⁊ deſine inimicari. Eccľ. xxviij. Cuiꝰ ra
tio patet. I. viij. 14. Memēto inquit diligēter ⁊ ex coꝛ
de nouiſſimoꝛū ſeu finis: iuxta illud Eccľ. xxxvj. Me
mento finis: ſcʒ trium: mūdi gloꝛie: bone vite: ⁊ male.
Pꝛimi vt fugias. Secundi vt cupias. Tertij vt caue
as. Q̄tum ad pꝛimū: ſi mundi gloꝛie: que conſiſtit in
bonis nature: ⁊ foꝛtune diligēter cogitenť nouiſſima:
eſt potius fugienda q̄ appꝛecianda. Sicut patet ꝑ exē Exm̄
plū de volente emere equū: vel qδcunq̄ animal: quā
tumcunq̄ ſit q̄tum ad viſum ex omni parte pulchꝛū:
ſi in pꝛobatiōe ſit in poſterioꝛi parte impotens: vel tur
piſſimum vel irremediabiliter claudicans ⁊ deficiens
nō multum equū illum appꝛeciatur: nec care illū emit:
niſi ſit fatuus. Sic de mundo ⁊ de omnibꝫ que in mū
do ſunt: que pulchꝛa exterius videnť ⁊ delectabilia: ſi
poſterioꝛem illoꝛum partem conſideraueris: inuenies
ea turpitudine claudicare: ⁊ eſſe adiuuandū impoten
tia. Diuitie nāq̄ que quaſi duas partes vel pedes ha
bere debent: vt ſcʒ iuuarent ⁊ ſuppoꝛtarent tam in pꝛin
cipio q̄ in fine: in vita pariter ⁊ in moꝛte: in vna parte
claudicant: id eſt in vltima. quia finiunť in paupꝑtate:
quia doꝛmierūt ſomnū ſuum: ⁊ nihil inuenerūt: in pꝛo.

xxv. Sic in ſapientia hui⁹ mundi: q̄ finit in ſtulticia: ſic de fortitudine ꝛ pulchritudine ꝛc̄. quantū fuerit in delitijs: ꝛ quantū glorificauit ſe: tantū date ei tormētū ꝛ luctū. Sic de honore huius mundi ꝛ altitudine que finitur in vtilitate: ꝛ terre ꝓfunditate: q꞉ frequēter accidit: ꝙ qui altiorē in hoc mundo locū tenent: dū viuūt: ꝓfundiorē in terra foueā habent poſt mortē: quia diligentiores ꝛ fortiores habet terre foſſores ꝙ̄ paupes: vt de illis verificet̄ veritatis ꝓmiſſio. Marci. ix. Qui voluerit inter vos prim⁹ eſſe: erit oīm nouiſſim⁹. Et non ſolum q̄tū ad aīam in inferno: ſed etiā q̄tū ad corpus in terra: ſic patebit. M. xiij. 7. vbi oñdet̄: ꝙ ſic i familia ſcacarij q̄nq̄ accidit: ꝙ q̄ maiorē i ludo: et priorē obtinuit locū: poſt ludū in ſacculo inferiorē obtinuat locū. Sic erūt primi nouiſſimi: ꝛ nouiſſimi p̄mi Marci

106 x. ¶ Ex fine ḡ patet: ꝙ eſt de oībus mundialibꝫ inordinate dilectis: ſicut de dulci ꝛ venenoſo potu: q̄ ingreditur blande: ꝛ in nouiſſimo mordebit q̄ſi coluber. Prouer. xxiij. Et ſic de via amena: que p pulchra prata ducit ad patibulū: de qua Prouerb. xiiij. Via que videt̄ homini iuſta ꝛ nouiſſima eius deducūt ad mortē. In qua finit̄ totū ius qd̄ mund⁹ vel caro in rebꝫ ſuis facere pōt: q꞉ nec vlteriorē terminū amatoribꝫ: vel emptoribus ſuis facere poſſet. Sic ḡ ſtult⁹ reputaret̄ apud mūdū: qui terrā carius emeret: quā venditor varantizare nō poſſet vltra annū: q̄ȝ terrā maioris valoris: q̄ȝ venditor varātizare poſſet imperpetuū. Ita q̄ cari⁹ emūt terrena: que mund⁹ nō pōt varātizare: vl' de quibꝫ nō pōt certitudinē facere de termino vni⁹ diei: q̄ȝ celeſtia: de q̄bꝫ de⁹ certitudinē faciet eternā. ¶ Sed reuera nullus tm̄ excecat̄ in venditioībꝫ ꝛ emptionibꝫ: quin diligenter cōſideret: q̄ rem emere deberet immobilē: ſicut terrā vel maneriū: quale ius venditor in re illa habeat vtrū vicȝ illā vendere poſſet ad vitā vendētis tm̄: vel imppetuū: ꝛ ſi ſolū illam vēdere poſſit ad vitā vendētis tm̄ vl' imppetuū. Et ſi ſolū illā vēdere poſſit ad terminū vite ſue: emptor ſapiens nō tātū dat quantū daret: ſi ſimpliciter illam vendere poſſet ꝓ ppetuo. Sed heu loquendo de emptiōe ſeu acquiſitiōe ſp̄ualiū: iſtā non habent ſapientiā: q꞉ cari⁹ emunt terrena: ſicut patet. F. j. 24. 7. L. j. 12. Hoc etiā quotidie ptȝ ad oculū: ꝙ vicȝ vbi robis forratis mundi emunt vanitatē: vix exili garnimento: paupi dato: emere volunt celū: pluraq̄ tpa ꝛ pecunias ad alearū expendūt ludū: q̄bꝫ penas emunt inferni: q̄ȝ circa fabricā eccliarū: quibꝫ celū emant gl'iam vel largitiōes elemoſynarū. Et cū oīa terrena ꝛ carnalia vendunt̄ ꝛ emunt̄ ꝛ ꝯcedunt̄ ad vitā tm̄: regnū ꝟo celoꝝ iure durat hereditario. Et tm̄ q̄ſi oēs p̄ferunt mundi honorē allegātes ꝙ ideo furant̄ ꝛ aliena non reſtituūt ꝛ falſam ꝛ luxurioſam vitā ducunt: vt ſ̄m carnē delectabiliter: ꝛ q̄tū ad mundū honorifice viuāt qd̄ non poſſent ſi aliena reſtituerēt: ꝛ tamen pena ꝛ dedec⁹ que ſequunt̄ ſempiterna erūt: ꝛ honor ille breuis: q꞉ ſine honore nouiſſima ſenect⁹ Sap. iij. Et ſicut plus verecundat̄ q̄ plus fuit honorat⁹ qñ de ſtatu ꝛ loco ꝛ honore ſuo deijcit̄: vt vilipenditur: q̄ȝ alius q̄ ꝯtemnit̄: q̄ nec pri⁹ fuit honorat⁹. Ita in morte plus erubeſcet mal⁹ qui hic locū pri⁹ tenuit honoris de quo verificat̄ illud Luce. xiiij. Tūc incipies cū rubore nouiſſimum locum tenere ꝛc̄. Nota de hoc. D. j. 5.

107 ¶ Secūdo nouiſſima honoꝝ virorū: ſeu bone vite ſūt memoranda vt ꝯſimilia deſiderent̄ ꝛ cogitātes illa ſequant̄: ad hoc em̄ vita illoꝝ ꝛ premiū qd̄ in celo obtinent nobis p modū ſpeculi oſtēdit̄: ſicut patet. E. vij. 7. vt illos ſequēdo ad ip̄os pueniam⁹: p viā mūdicie iuſticie ꝛ aliarū virtutū in domū illaȝ nouiſſimā: de q̄ Aggei. ij. Magna erit gl'ia dom⁹ iſti⁹ nouiſſime: in q̄ electi quoꝝ quilibet illuc venit mūde viuēdo vel in fine penitēdo cū illo qui in nouiſſimo ſuo poſuit portas eius. ij. Regū. xvj. Nūc ſunt in aīa qui poſt diē iudicij erunt in corpe ꝛ aīa: ip̄o hoc ꝓmittēte cuius veritas eſt ineffabilis: qui ait. Ego reſuſcitabo illū in nouiſſimo die. Joan. vj. Cui⁹ potentia ꝛ virtute quilibet reſurget in reſurrectiōe in nouiſſimo die. Joan. xj. Videant tm̄ qui nouiſſima illa deſiderāt p exemplū: ſup'a. e. c. 59. Ex illo nanq̄ exēplo ptȝ: ꝙ ſi tu reputaueris te alibi manentē habere ciuitatē: ꝛ hoc ope oſtendēs faciendo qd̄ tales faciūt: qui in alio loco manere cogitāt: oīa p̄mittēdo ꝛ habebis requiē in nouiſſimo. Eccl'. vj. Et ſignanter: ꝛ bene dicit: in nouiſſimo: quia ſicut p̄mittētes oīa: q̄ habēt de manerio in quo ſunt: in q̄ tm̄ diu manere nō intendūt: ꝛ ideo ad aliū locū in quo diu morari intendūt: oīa p̄mittāt in loco illo in quo ſunt frequēter multis neceſſarijs carēt: q꞉ illa p̄miſerūt: vn̄ ꝛ alijs in vltimo tpe dū ſunt in recedendo ſupuenientibꝫ ſe excuſant: dicentes: talia ꝛ talia hic nō habem⁹: q꞉ illa p̄miſim⁹ ad locū: quo ituri ſum⁹ in quo in fine oīa inueniēt. Sic qui hic pie viuere volūt cū chriſto: ꝛ que habere poſſunt p miſcd'ie opa p̄mittūt quo venturi ſunt hic frequēter defectū patiunt̄ tpaliū. Nec tamen murmurant ſed patienter ſuſtinent: cogitantes ꝛ improperantibus hominibꝫ vel cogitationibꝫ reſpondentes: ꝙ alibi: quo venturi ſunt ſua p̄miſerunt: in quo loco benedictionē dei abundāter inueniēt: ſicut patet de Job: de quo dicitur: ꝙ benedixit deus nouiſſimis Job. xlij. Sed heu quia fere de omnibꝫ dici pōt illud Eſa. xlvij. Nō poſuiſti ſuper cor: nec es recordata nouiſſimi. Et ideo nouiſſima eius benedictiōe carebunt. Prouer. xx.
De qua auctoritate elicitur tertiū: ꝙ videlicet nouiſſi- 108
ma taliū ſunt conſideranda: vt caueas. Memorare ergo nouiſſima illorum. Et in nouiſſimis illoꝝ tanq̄ȝ in ſpeculo memorare nouiſſima tua: q̄tum ad tria: ſcilicet q̄tum ad corpus: ꝛ q̄tū ad animā: ꝛ q̄tum ad bona exteriora. Quia ſi iſta diligēter conſideraueris magnā in eis inuenies vtilitatem. In prima nanq̄ conſideratiōe inuenies ꝙ corpales delicie ꝛ peccata corporalia finaliter nihil valent. Hoc em̄ oſtendit corp⁹ mortuum in quo de omnibꝫ precedentibꝫ delicijs nihil inuenies: niſi miſeriā precedentibꝫ bonis contrariā quia contra precedentē pulchritudinē inuenies turpitudinem: ſic de fortitudine ꝛ de omnibꝫ alijs que prius bona videbātur que ſingula conſiderata oſtēdūt: ꝙ ſunt nouiſſima hominis illius peiora prioribꝫ. Math. xij. Quilibet ergo corporis reſiſtat tentationibꝫ ꝛ illud penitētia maceret: vt illo deficiente quo ad animā letetur in nouiſſimo. Eccl'. xxx. Omni nāq̄ tali dicitur Jere. 109
xxxj. Eſt merces operi tuo ſpes in nouiſſimis tuis. In ſecūda ꝟo memoria ſeu conſideratiōe inuenies: ꝙ peccata ſp̄ualia cuiuſmodi ſunt ſuperbia: ira: inuidia: odium: ꝛ hmōi nihil valebūt: quia in fine inuenies ꝙ ille ſuperbꝫ demō qui ſuperbiā: iram: vindictam: ꝛ hmōi ſuggeſſit: quaſi amicus ꝯſulens ꝙ nobiliter ꝛ potēter te haberes: erit in tm̄ ad inimicitiā cōuerſus: ꝙ q̄tum prius ſuaſit talia fieri cum ſpe euadēdi: tm̄ ſuadebit deſperationē: cum veniet deſperatiōe: ſicut patet. D. ij. 7. Ingredit̄ blande: ꝛ in nouiſſimo mordebit quaſi coluber. Prouer. xxiij. Et tunc patebit: quia cor ſuperbum contra deum vel proximū: ꝛ cor durū male habebit in nouiſſimo Eccl'. iij. In tertia ꝟo memoria inuenies: ꝙ cupiditas p quā prius bona exteriora congregauit: et ꝓ longa vita thezaurū conſeruauit nihil valebit: quia ſicut cū multoꝝ maledictiōibꝫ ꝛ culpis illa congrega-

nit. Jta in multis paupꝫtatibꝫ ⁊ penis illam amittent:
quibus dicitur Jaco. v. Thezaurizatis vobis iram: in
nouiſſimis diebus. Talibus nanqꝫ vnum in fine con
tinget: ꝙ videlicet ſicut amici mundiales ſunt parati
ad rapiendū ⁊ colligendum bona que prius cōgrega-
uit. Jta demones ſunt parati ad rapiēdum animam.
Et ſic dum ex omi parte eſt inimicis obſeſſus: quorū
quilibet partem ſuam: ⁊ damnū expectat morientis: pa
tet ꝙ in nouiſſimo aggrauata eſt via. Eſa. ix. Sicut pa
tet. E. viij. 10. Sed heu nonnulli potius exemplū acci-
piunt a viuis ꝗ̄ a mortuis contra naturam: ſicut patet
E. vij. 18. ⁊. T. v. 42. Et ideo errant: ⁊ in fine inueni-
ent ſe erraſſe cum virginibus illis: de quibus Math.
xxv. Nouiſſime veniūt ⁊ relique virgines ⁊c. Tales
nanqꝫ qui male viuunt ⁊ in nouiſſimo bona optant:
ita fatui reputabūtur apud deum: ſicut reputātur apō
mundum: qui animal in nundinis querunt: quod to-
tum corpus habeat aſininum ⁊ caudam auream. Si-
cut ille Balaam: qui male viuēs dixit. Moriatur ani-
ma mea morte iuſtorum: ⁊ fiāt nouiſſima mea horum
110 ſimilia Numeri. xxiij. Q̄tum ṽo ad decimum pun-
ctum iſtius articuli eſt aduertēdum ꝙ triplex occurrit
impedimētum trahens multorum mentes: ne mortis
vt deberent habeant memoriam. Quorū vnum eſt cō
ſcientie pōderoſitas ⁊ remorſio. Sicut nanqꝫ latro nō
libēter intuetur furcas: quia eſtimat illas ad penas ta-
lium qualis ipē eſt eſſe ordinatas. Et ꝙ ſine pena ⁊ cō
fuſione illas nunqꝫ aſcēdet: ⁊ ideo graue eſt ei illas vi-
dere ⁊ ſpecialiter quādo iudicatus ad illas ducitur de
euaſione deſperans. Jta illi qui inueniunt ſe eſſe la-
trones dei in conſcientijs ſuis multa ſentientes pecca-
ta non libenter cogitant de morte: quia eſtimant talibꝫ
quales ipī ſunt damnoſam: ⁊ ꝙ ſine pena ⁊ cōfuſione
illam non euadent. Unde eſt de eis ſicut de ſcholaribꝫ
in quibus videmus ꝙ hi qui bene repetierūt lectiōes
ſuas ⁊ hmōi: ſine timore magiſtri cogitant ⁊ expectāt
aduentū. Jlli ṽo qui per totum diem vacabant luſibꝫ
⁊ occupationibus inutilibus: ⁊ impertinentibꝫ: nec li-
benter: nec letanter magiſtri cogitant ingreſſum ṽl ex-
pectant: nec libenter ſed inuite ei approximant: quia ti-
ment verberari. Jta in ꝓpoſito de illis qui ore ⁊ opere
repetierunt lectionem mandatorū dei ⁊ de alijs qui no
ciuis vacabant ⁊ lectionem illam negligebant. Et ob
hanc cauſam de illis dici poteſt illud Sap. ix. Cogita-
111 tiones mortaliū timide. ¶ Secundū impedimētū eſt:
ſpes longioris vite: ex qua cōtingit: ꝙ licet videamus
alios quotidie mori: mortem ipām leuiter cogitamus:
ſicut gallus ſaltat ſuper carbones ignitos: qui ſentiēs
calorem auolat. Jta nos videntes mortuos in primo
occurſu: horrorem ſentientes: auolamus de illis: dicen
tes: permittas illos tranſire: ⁊ nobiſipis in corde lōgā
vitam promittentes: ex qua promiſſione decepti: etiam
de nocte circa mortuorū funera vigilātes ⁊ mortuum
ante oculos habentes ſpeculum multiplicia commit-
tūt peccata: ⁊ cum ſit mortalis mortuum fingit. Sap.
xv. Contra iſtam preſumptionem nota ſupra. e. c. 93.
¶ Tertia cauſa eſt defectus experientie. Si enī ſemel
eſſemꝰ mortem experti: ⁊ ſciremꝰ certitudinaliter qua-
les cogitationes morientes habēt: ⁊ de rebus terrenis
quales habent conſiderationes: quomodo ſcilicet om
nia illa vana reputant ⁊ deceptibilia quales inſup vi-
ſiōes habent ⁊ occurſus: ⁊ qualiter iudicātur diſtricte
de omnibꝫ cogitationibꝫ: locutionibꝫ: ⁊ omiſſionibus
Et poſtqꝫ eſſemus ſic mortꝪ iudicia experti: ſi poſſemꝰ
redire: ⁊ ſecūdam incipere vitam iterum morituri: ve-
riſimile ⁊ credibile eſt: ꝙ ſecundā faceremꝰ ſanctā: vſ-
qꝫ abſorbeatur quod mortale eſt a vita. ij. Cor. v. Jlli 112
ṽo qui predictis vel alijs cauſis intantū excecati ſunt:
ꝙ per mortem ⁊ finem quā in alijs vident: de ſua ſe ꝓ-
munire nolunt ſunt oībꝫ hominibꝫ ſtultiores. Et hoc
tali videre poſſunt exemplo. Exempla nanqꝫ referunt Exm̄
quendam poſt vitā fatuam morti appropinquātem:
amicos ⁊ executores ad ſe vocaſſe coram quibꝫ cum te
ſtamētum ſuū faceret: vnam magnā ſummā pecunie
legauit ſtultiori q̇ in tota illa terra inuenire poſſet: cau
ſam aſſignans ꝙ ipſe ſtultiſſimꝰ fuerat talem qualis
ipē fuerat in teſtamēto ſuo reſpicere voluit. Et quia ti-
muit ne forte executores in hoc voluntatē ſuam cōple
re nollent: illos ad hoc faciendū iuramento cōſtrinxit:
quo mortuo illi ꝓpter iuramentū ſtultiorem per diuer
ſas villas ⁊ ciuitates querere ceperūt. Et cum plures
inuenirent: plures queſierūt ꝓpter hoc dicentes: ꝙ ad-
huc vlteriꝰ ſtultiores inuenirēt. Dum ṽo ſic circuirēt
contigit eos cuidā appropinquare ciuitati: de qua mul
titudinem populi obuiā habuerunt: qui inter eos quē
dam denudatū ⁊ manibꝫ ligatum verſus patibulū du
xerunt quibꝫ queſierunt quis fuerat ⁊ quid fecerat: ꝙ
ſic ducebāt: qui rñderūt ꝙ mgr̄ ⁊ dñs illiꝰ ciuitatꝪ fue
rat ꝑ annū ⁊ ad libitū in oībꝫ voluntatē ſuā habuerat
nūc ṽo illū oībꝫ bonis ſpoliatū ad mortē vt videtis:
ducimꝰ qꝛ ⁊ tali eū recepimꝰ ꝯditiōe ⁊ oēs alios q̇ añ
illū in noſtra dominabant ciuitate ⁊ ſb tali pacto: oēs
in poſterū recipiemꝰ. Quibꝫ rñderūt executores dicen
tes ꝙ mirabile fuit ꝙ aliquē īuenire poſſent q̇ int eos
dominiū vel officium habere voluit ex quo ſic in fine
anni eis miniſtrabāt. Quibꝫ illi: nō oportet ꝙ eos q̄ra-
mꝰ ſed ipī p̄ce ⁊ p̄cio querūt: vt illis ſuccedere poſſunt:
quibꝫ ſic miniſtramꝰ. Executoribꝫ ṽo ciuitatē illā in-
greſſis inuenerūt vnū q̇ p̄ce ⁊ p̄cio obtinuerat ꝙ locū
illiꝰ q̇ añ eū ad mortē ducebāt tenere poterat q̇ poſt an
nū ſil'e ſuſtineret iudiciū quē ciues in alto loco colloca
uerāt ⁊ ipm laudabāt ⁊ munera ei mittebāt. Et ille mi
ſer ita gl'ioſus ibi ſedebat: ac ſi locū illū ⁊ ſtatū ſemper
habere potuiſſet nec conſiderauit qualiter oēs mortui
fuerāt qui ante illū ibi fuerunt nec q̄liter eodē die p̄de-
ceſſor ſuꝰ ad mortē ducebāt: nec qꝫcito ipē per eandem
viam ſequeret ſed oīa hec negligebat ⁊ ad ſolam pre
ſentem gl'iam reſpiciebat. Quod executores p̄dicti vi-
dentes licentiā petebāt: vt cū eo colloqui poſſent: q̄ ha
bita: recitato teſtamēto p̄dicto ⁊ teſtamēti cauſa ei pecu
niā illā tradiderūt dicētes ꝙ nūqꝫ inuenerūt nec repu-
tabāt in futuro inuenire poſſe aliquē ſtultiorē. Cui pe-
cuniam tradendo iuramentum ſuum tenere poſſent:
quia tu inquiunt nec reſpicis ad illos qui ante te fue-
runt nec ad illum quem hodie mori vidiſti: nec cogi-
tas breue tempus tuum vnde te reputamus ſtultio-
rem ⁊ ſtultiſſimum. Qualiter ṽo ad hoc fuerit vtrum
videlicet aliquando in opere ſic contigit vel non: non
eſt multum curandum quia ſaltem exemplum eſſe po
teſt: ꝙ licet predictum ciuitatis magiſtrum oſtenderit
ſtultum cum multorum modernorum hominum fa-
cta eos multo ſtultiores oñdūt. Quia licet in aliqbꝫ cō
ditōibꝫ ſint ei ſil'es tñ in alijs poſitꝪ ſūt peiorꝪ ⁊ ſtultio
ris ꝯditōis. Primo nāqꝫ ſunt ei ſil'es ꝓ tāto qꝛ ſic ciuitas
illa nūc vnū nūc aliū q̇ prius ī ea nobil' fuit nudū ⁊ pau
perē ad mortē duxit ⁊ aliū eiꝰ loco exaltauit: cito ſil'r de-
primēdū. Jta mūdꝰ nūc papā: nūc impatorē: nūc regē
⁊ quēcunqꝫ potentē ad mortē ⁊ terrā pauperē mittit ⁊
ſucceſſorē vel heredē loco eiꝰ ſubſtituit: ſil'r cito ſpoliā
dū ⁊ iudicandū. ¶ Secūdo ſunt ei ſimiles ꝓ tāto: quia 113
ſic ille p̄ce ⁊ p̄cio ſtatū illū obtinuit: ita nūc q̄ſi oīa ob-
tinēt officia ⁊ loca tā ſecl'aria ꝗ̄ eccl'iaſtica. ¶ Tertio qꝛ

ſic ille videbat p̄deceſſorē ſuū ad mortē corā eo adduci
nec tamen per periculū: qđ in eo videbat periculū ꝓ-
priū cōſiderauit: nec cauebat: ſed tm̄ in preſenti gloria
quā habebat delectabat᷑. Ita moderni vidētes ꝓgeni
tores ſuos: vel alios potētes: ad turpiſſimā duci mor-
tē: vtpote qa trahunt᷑: ⁊ ꝓ cupiditatibꝫ ⁊ ꝓditiōibꝫ ſu
is: ⁊ malefactis ſuſpendunt᷑: vel decapitant᷑: vel incar
cerant᷑: et ſpoliant᷑: vel verberantur: qa male in officijs
ſuis ſe habuerūt: nec tm̄ ꝑ periculū illoꝝ periculū pro-
priū ꝯſiderant: nec cauent: ſed eis ſuccedētes eadē vel
peiora faciūt: q̄ʒ ipſi fecerūt. Sed tm̄ circa preſentē glo
riā ⁊ cupiditatē delectant᷑: ac ſi eis eſſet ꝑpetua: nec iſta
infirmitas eſt tm̄ potētibꝫ cōis: ſed etiā oībꝫ popula
ribꝫ fere adheret: q̄ꝛ oēs videmꝰ hoīes quotidie ad ter
ram nudos ⁊ mortuos mitti: ⁊ qñ hoc videmꝰ tali ob
uiamus: quali predicte executores obuiauerūt: nec tm̄
in ꝑiculo illoꝝ: caſum nr̄m vt deberemꝰ ꝯſideramus.
114 ¶ Peioris vͦ ꝯditionis illo ſunt. Primo qa ille de cō
ſuetudine ciuitat᷑: ſic nobiliter viuere potuit ꝑ annū ⁊
voluntatē ſuā in oībꝰ hr̄e. Nos vͦ certitudinē nō
habemꝰ vniꝰ diei: qa nec mūdus certitudinē talē face-
re pōt ¶ Scđo qa male ſe habētes in ciuitate illa ſpo-
liabant᷑ ⁊ damnabant᷑ a ciuibꝫ: q̄ʒtū ad corpꝰ tantū: q̄ꝛ
plus ei facere nō poterunt. Nos vͦ male nos haben
tes in mūdo iſto: dānabimur ī corꝑe et aīa eternaliter.
¶ Tertio qa ille vidit oculis corꝑalibꝫ p̄deceſſores ad
mortē duci corporalē. Nos vͦ videmus oculis fidei:
male habētes ī hoc mūdo duci ad mortē: ⁊ penas eter
nas: nec cauemus: exemplū ab eis accipiētes. Ideo in
vna die veniēt mors ⁊ plage ⁊c̄. Apoc̄. viij. ſicut vene
115 rūt illis. Et nō ſolū p̄dicto ciuitat᷑ magiſtro ⁊ dn̄o: ve
rū etiā aīalibꝫ irratiōalibꝫ in aliquo ſunt ſil'es: in aliq̄
peioris ꝯditiōis: q̄ mortē ſuā nō premuniūt: mortē vi
dētes alioꝝ. Primo nāqꝫ: ꝙ ſunt ſil'es ptʒ. q̄ꝛ ſicut por
ci vidētes porcū a canibꝫ male tractari: vel a carnifice
occidi: ⁊ clamare: ſimul clamāt: ſed ſtatim poſt redeūt
ad paſcua: ⁊ oꝑa ſolita. Ita tales ī infirmitate vl' mor-
te amicoꝝ clamāt ⁊ lachrymāt᷑: ſed ſtatim poſt ad pec-
cata redeūt ſolita: nec ſaluti mortui cooꝑant᷑: nec ꝓprie
nec trahūt mortē: vl' mortuos in eoꝝ ſalutē in exēplū:
ſed viuos ⁊ pctōres ad ipoꝝ dānationē: dicēdo. tales
⁊ tales cōmittūt tales cōtractus: q̄s tu vocas vſurari
os: ⁊ alij oꝑant᷑ ī feſtis: et mulieres extra matrimoniū
tenent: ⁊ hmōi: quare nō poſſumꝰ nos. Hec ē irratio-
nabilis queſtio: q̄ꝛ ſi ſicut de ſilice viuo: ⁊ creſcēte: non
fit ſpeculū: ſed de pulueriʒato. Nec nos vͦ debemus
ſpeculū nobis facere: nec exemplū accipe de viuis cre-
ſcentibꝫ: ⁊ male agentibꝫ: dicēdo. ipe facit ſic ⁊ ſic ⁊c̄. ſʒ
de mortuis ⁊ pulueriʒat᷑: reſpiciēdo capita ⁊ oſſa mor-
tuoꝝ: cogitādo ꝙ ꝑ os qđ qñqꝫ ita delectabile erat ad
oſculandū: ⁊ ita delicate comedit ⁊ bibit: ⁊ per oculos
tam pulchros parū ante ad reſpiciēdū: nūc intrant: et
exeunt vermes: ꝙ ita ſuꝑbe veſtiebat᷑: ⁊ in oībꝫ que
corpus vel caput veſtiebāt: ſuperbiā oſtendebāt: nunc
nullū operimentū habet: niſi terrā: nullā ſtratus mol-
liciē: nullā familiā quo ad corpꝰ: niſi vermes: quo ad
aīam ſi male vixit: niſi demones. Ad tale ſpeculū faci-
endū: nos hortat᷑ Iacobꝫ dicēs. Exemplū accipite fra
tres exitus mali. Iaco. vlti. Et ī exemplo illo facite qđ
faciūt euntes ad feſtū vel ad magnā ꝓpl'i ꝯgregationē
Tales nanqꝫ reſpicere qñqꝫ ſolēt in ſpec'lo: ⁊ ſe parare
Sic nos eūtes ad eternū dei ꝯuiuiū: ⁊ corā totiꝰ mūdi
multitudine: faciamꝰ nobis ſpeculū de mortuis: in q̄
nos paremꝰ. ſicut ſcriptū eſt Ezech. xxxiij. vbi dicit᷑. ꝙ
tulit ꝓpl'us vnū de nouiſſimis ſuis: ⁊ ꝯſtituit ſpec'lato
rem. Secundū ſimiliter: ꝙ videlicet ſunt brut᷑ ſtultio
res ptʒ. qa licet cū brutis hoc habeāt: ꝙ tm̄ de corporis
cogitāt delitijs: tamen in hoc brutis melius ꝯtinget: ꝙ
illa ꝓ delitijs illis: nūq̄ʒ cū iſtis inſenſatis poſt mortē
punient᷑. Qui vult ergo p̄dicta vitare incōuenientia: de
defunctis cogitet: ⁊ ī illis ſtatū ſuū ſpeculet᷑: qa ſancta
⁊ ſalubris eſt cogitatio pro defunctis. ij. Macha. xij.
¶ Ad cuiꝰ auctoritatis ⁊ ſequentis articuli declaratio Ar. xviij.
116 nē: aduertēdū eſt: ꝙ cogitatio ꝓ defunctis eſt vtilis ad
mortuoꝝ auxiliū. Cogitatio vͦ de defunctis eſt ſalu-
bris ⁊ vtilis ad viuorū exemplū. ¶ Circa primū duo
ſunt oſtendēda. Primo enī oſtendet᷑ pricipaliter inten
tū: ꝙ videlicet cogitatio ꝓ defunctis eſt vtilis: ⁊ ſalu-
bris ad illoꝝ liberationē. Scđo oſtendit᷑: ꝙ rationabi-
liter debemus de eis cogitare: ⁊ ꝓ eis orare. ¶ Primū Exm̄.
oſtendet᷑ ꝑ hiſtoriā: q̄ a ſenioribꝫ narrari ſolet: ⁊ vera-
citer ꝯtingere potuit: de duobꝫ viris magne religionis
mutuo ſe in dei amore diligētibꝫ: quoꝝ vnꝰ aliū mor-
ti appropinquāte rogauit: ꝙ ei ſtatū ſuū poſt mortem
oſtenderet: ſi a deo licentiā habere poſſet: qđ ⁊ promi-
ſit ſe facturū. Quadā ergo nocte viuo exiſtente in eccle
ſia poſt matutinas ⁊ orante: apparuit ei: vt videbatur
quedam vmbra ſqualida: que viuū trementem: et ni-
mio timore pauentem: alloquebatur: ipſum confortā-
do: aſſerens ſe eſſe ſociū ſuū mortuū: ꝓmiſſum ſuū im
plentē: a quo cū quereret: q̄re ſic appareret: ⁊ quā pate
ret᷑ penā. rn̄dit. ſe facturū eſſe quīdecim annos in pur-
gatorio: niſi meliꝰ haberet adiutoriū: quo diſparente:
alius vſqꝫ ad diē in oratiōibꝫ lachrymoſis ꝑſeuerans:
ſummo diluculo priorē adijt: rogans ꝙ defunctū fra-
trē obnixius fratribꝫ recōmendaret: qđ cū feciſſet: in-
iungens: ꝙ oēs ꝓ eo ſpecialiter celebrarēt die illo: ipſe
ſocios oēs: quos potuit iuuit in miſſis ſuis cū ma-
gna deuotione. Et vltimo celebrās cū ad cōmunionē
veniret: ⁊ deū in manibꝫ teneret: ſic eū allocutus fuit.
Dn̄e Ieſu chriſte vix eſt Soldanus vel rex quicunqꝫ
terrenus: cui ſi miles aliquis fideliter ⁊ in multis bel-
lis periculoſis a iuuentute ſeruiuiſſet: et nihil aliud ꝓ
toto ſeruitio ſuo in ſenectute ſua peteret: niſi liberatio-
nem vnius pauperis incarcerati: qui nō meruit mor-
tem: ſed qui detinetur ꝓ paruo debito: vel vſqꝫ ſolua
tur ꝓ eo parua redemptio: qui eū nō liberaret: petenti
eū dando. Sed tu es gratioſior ⁊ maioris gratitudīs:
tibi ꝓ poſſe meo a iuuentute mea ſeruiui: nunq̄ʒ ex cer
ta ſcientia cōtra voluntatē tuam faciens: ⁊ ꝓ toto ſer-
uitio meo: nihil aliud peto: niſi liberationem illiꝰ pau
peris incarcerati: ⁊ quicq̇d boni feci a iuuentute mea:
quantū poſſum ſibi do ꝓ redemptione ſua: et rogo ꝙ
totum cedat ad ſuam vtilitatem. Nocte ergo ſequen-
ti: eidē in eccleſia apparuit clarus: ⁊ cū magno lumine
regratiando eidē de ſua liberatione. Alteri vͦ de tam
ſubita liberatione admiranti dixit: ꝙ deus ꝓpter cha-
ritatē tuā illo tꝑe qñ mihi oīa tua dabas: me liberauit.
Mortuo vͦ a viuo petente quā mercedē ipſe in mor-
te ſua a deo ſperaret: qui totū ei dederat: ⁊ nihil ſibi re-
ſeruauerat. Reſpōdit totaliter ponā me in gratia dei.
Cui mortuꝰ: nō timeas: q̄ꝛ nihil eſt tibi ꝑ hoc diminu-
tū: ſʒ ꝓpter charitatē tuā merita tua ſunt tibi potiꝰ du-
plicata: q̄ꝛ ꝓpter opꝰ charitat᷑: nūq̄ hō minꝰ habebit ſʒ
plus. Et in antiq̊ ꝓuerbio dicit᷑: ꝙ q̇ ꝓ alio orat: ꝓ ſe
laborat: ſic ᵹ obtulit ꝓ ſalute viri hoſtiā. ij. Machab.
iij. ¶ Scđo ꝙ videlicet debemꝰ ꝓ defunct᷑ cogitare ⁊ 117
facere: ꝓpter tria ptʒ. Primo q̄ꝛ maxie indigēt: ⁊ ſic ma
xima elemoſyna eſt ꝓ eis facere: ⁊ eos iuuare: ⁊ veriſſi
ma dilectionis ꝓbatio. Dū quis nāqꝫ viuit: vix ꝓba-
re poteſt amicū: q̄ꝛ q̄ntūcūqꝫ ſit in tribulatiōe pauꝑta
te et miſeria ſꝑ tm̄ ille q̇ q̄ſi amicū ſe oñdit aliquā ſpem

habere potest: vel habet de mutatiōe fortune: ⁊ de retri
butiōe habēda: ab illo cui se amicū ostendit: ⁊ cui bn̄fi
cia exhibet: ⁊ quantū tale sperat retributionē: tantū a
vera recedit amicitia. sed qui ꝓ mortuo facit: nullā ab
eo sperare pōt retributionē: in vita ista. ⁊ ideo ille se ve
re diligere ostēdit: cuiꝰ dilectio: nec sup vtili vel delecta
bili ſm carnē: ſꝫ sup honesta fundat̄ necessitate. In cō
muni naꝗꝫ viuentiū modo habet̄: ꝙ plures diligunt
ꝓpter vtile vel delectabile: q̄ꝫ ꝓpter honestatē vel vir=
tutē: ⁊ ꝓpter causas his ꝯtrarias: in morte dolēt amico
rū: quot naꝗꝫ in vita occasiōes habuerūt delectatiōis:
tot in morte vite ꝯtraria: occasiōes habēt doloris: ſꝫ illi
nō dolēt: q̄a virtꝰ cessauit vel honestas: sed q̄a ipi vti=
118 le amiserūt vl' delectabile. ¶ Quoꝝ quidē dilectio: mo
do tali ⁊ experimēto ꝓbari pōt. Certū naꝗꝫ est: ꝙ dū
amicus illoꝝ: de cuiꝰ morte dolēt vixisset: multa ei pro
misissent ⁊ dedissent: ⁊ ꝓ salute seu sanitate eiꝰ corꝑali
si egrotasset habēda multa expēdissent: si ipm in futu=
rū potentē ⁊ gratū sperassent: hoc em̄ ad oculū quoti=
die videmꝰ ⁊ audimus: ꝙ vicꝫ dū quis in magna deti
net̄ infirmitate: vel quacūꝗꝫ tribulatōe: amici ipm cō
fortātes: dicūt ꝙ tm̄ ꝓ sua darēt sanitate vel liberatōe
vnꝰ vicꝫ ꝙ centū daret solidos. aliꝰ ꝙ vsqꝫ ad Romā
iret. aliꝰ ꝙ ꝑpetuā dū viueret sustineret penitētiā: ⁊ sic
de alijs. Quoꝝ quidē dictoꝝ: ⁊ amicoꝝ veritas in hoc
apparebit: si tot ⁊ tanta faciant ꝓ ipsis mortuis: ⁊ plus
indigētibꝫ: q̄ viui indigere possent: q̄nta dicūt se velle
facere ꝓ ipsis viuis: ⁊ indigētibꝫ: q̄ si nō faciūt: osten=
dūt: ꝙ nec ꝓ viuoꝝ talia fecissent vtilitate sed ꝓ terre=
na remuneratiōe. Qꝫ vō pauci sint qui nō post mortē
Exm̄. indigeāt: ꝑtꝫ ꝑ hoc: ꝙ spiritu sancto dictāte: scribit san
ctus Grego. in. iiij. dialogoꝝ. de quodā cardinali: qui
ita sanctꝰ fuit ꝙ ante sepulturā suā: deꝰ per eū miracl'a
ostendit. Quidā naꝗꝫ vestē eius: q̄ operiebat̄ funꝰ tan
gens sanabat̄. Et tm̄ post cuidā sancto ⁊ fidedigno ap
paruit: asserēs se in purgatorio esse: q̄a ī quadā electio=
ne vni obstināte ꝯtra alioꝝ vota adhesit. Ex quo ꝑ tm̄
indigent: ⁊ pauci sunt q̄ illā euadūt indigentiā. ꝑtꝫ ꝙ
sctā ⁊ salubris est ⁊c̄. Et ratiōabile: ꝙ idē faciamꝰ pro
119 mortuis ⁊ ampliꝰ qd̄ in necessitate fecissemꝰ viuis. Se
cūdo q̄a ad hoc p̄cepto obligamur naturali: quo tene=
mur hoc facere alijs: qd̄ vellemꝰ nobis fieri: ⁊ qd̄ vo=
lumꝰ nobis post mortē fieri. Certissimū em̄ est: ꝙ cito
de numero erimꝰ mortuoꝝ. Et deo teste. mēsura q̄ alijs
Exm̄. mēsuramꝰ remecieꝫ nobis. Sicut ꝑtꝫ de illo monacho
q̄ valde negligēs fuit ad soluendū debitū ꝓ mortuis:
post cuiꝰ mortē: cū multa ꝓ eo fierent: nihil sibi cessit:
ad mitigationē pene: ⁊ q̄ntū alios defraudauit: tantū
sibi abstractū fuit: ⁊ nō sensit adiutoriū: quousqꝫ alijs
primū satisfactū fuit ⁊c̄. Beatꝰ ergo tūc: q̄ nūc intelli=
git sup egenū ⁊ pauperē: in die mala liberabit eū dn̄s:
q: ipe primū paupes in purgatorio liberauit. In quo
notat̄ tertia causa: quare debemꝰ mortuos iuuare: scꝫ
ꝓpter cōmodū ꝓpriū: quicq̄d em̄ eis fecerimꝰ: nr̄m est
⁊ nr̄m erit: ⁊ tamdiu nr̄m erit ad gl'iam qd̄ eis damus
q̄ꝫdiu erit illoꝝ ad cōmodū. Sicut videmꝰ: ꝙ roba vl'
iocale datū amico: vl' paupi: tādiu est ad gl'iam dant̄
q̄ꝫdiu est ad vsum portāt̄. Sed bona mortuis q̄ sunt
in via salut̄. i. pauperibꝫ ꝓ illis vel in noīe illoꝝ data
erūt illis ꝑpetua: q̄a ꝑpetuū inde sequūt̄ cōmodū. Et
q̄a sicut nō possunt iterū mori: ⁊ vitā quā habēt amit=
tere: cū in eis cōpleta sit illa resurrectio prima. i. aiarū.
de q̄ Apoc. xx. Beatꝰ ⁊ sctūs: q̄ habet partē in resurre
ctione prima: in his scd̄a mors nō habet potestatē: sed
erūt sacerdotes dei. Sicut inquā nō possunt iterū vitā
amittere: ⁊ beatitudinē. ō q̄ sunt certi: de q̄ bona eis da
ta: vl' semel acq̄sita: iterū amittere nō poterūt: ꝑ oportꝫ
ꝙ sint eis sempiterna. Et sic erūt ill' sempiterna. Ita ꝑ
rōnē p̄dictā erūt: ⁊ dātibꝫ sempiterna: q̄a ad sempiter
nā illoꝝ erūt gloriā. Qui ꝑ libent̄ haberet̄ vestes cibū
et potū diuitias ⁊ talia necessaria sempiterna: date illa
ꝓcuratoribꝰ mortuoꝝ. i. paupibꝫ: ꝓ illa facite vobis
amicos de mamona iniq̄tat̄: vt cū defecerit̄: supple in
morte: recipiāt vos in eterna tabernacl'a. Luc. xvj. Et
vobis mors vltra nō erit. Apoc. xxj. Nec esurient vel
sitient ampliꝰ. ¶ Scd̄a pars huiꝰ articuli: ꝙ videlicet 120
cogitatio de defunctis est vtilis ⁊ ratiōabilis ad viuo
rū exemplū: ꝑtꝫ ex tribꝫ. Primo ex rerū naturaliū exē=
plo. Scd̄o ex viroꝝ expertoꝝ opere seu facto. Tertio
ex ꝓboꝝ viroꝝ documēto. Primū ꝑtꝫ q̄a sicut in natu
ra vtile est oculis indispositꝫ: respicere speculū de cine
ribꝫ factū filicis. Ita vtile est quantū ad aīam respice=
re speculū de cineribꝫ factū mortuoꝝ. In q̄ speculo vi
dere possumꝰ: ⁊ occasionē habere oēs nr̄os tergēdi de
fectꝰ. Ibi naꝗꝫ ostendit̄ q̄nti defectꝰ sit cupiditas: q̄a
ex q̄ ille: q̄ paup nascit̄: pauperior morit̄: q̄a mūdū in=
trantibꝰ: nūꝗꝫ pannus dat̄ nouus. i. chrismale serico
aliq̄n ornatus: quibꝫ exeuntibꝫ dat̄ ciliciū: vl' antiquū
lintheamen: q̄d valet cupiditas: vel diuitiaꝝ cumulꝰ:
quasi mediū a duobus extremis tm̄ discordās. Mon
struosus nanꝗꝫ videret̄ appetitus: ꝙ homo appeteret
in corpore mediū: qd̄ nō esset de natura extremoꝝ: vt=
pote ꝙ mediū esset aureū ⁊ extrema. scꝫ caput: ⁊ pedes
essent terrei: quare ergo nō iudicāt mōstruosum appe=
titū: mediū statū illoꝝ aureū. i. ditissimū ⁊ multū appe
tere: cū extrema illoꝝ sint terrea. i. miserrima ⁊ pauper
rima. Est insup predictū speculū mortuoꝝ vtile cōtra
superbiā: irā: inuidiā: ⁊ hmōi vicia sp̄ualia: q̄a ex q̄
vident illos: q̄ in magna vixerūt superbia: q̄ magnas
inter se habuerūt iras ⁊ discordias: ab vno post mortē
ꝯtineri cemiterio vel terra: q̄ntū ad corpa: ⁊ ab vno ce=
lo vel inferno: quātū ad aīas: in quoꝝ etiā speculo: idē
vident sibijpsis in breui venturū iudiciū: rationabile
videt̄: ꝙ vnus ꝯtra aliū nō supbiat: nec irascat̄ vel in=
uideat: sed sint vnū et simul in vna vita. villa. domo.
vel patria. ⁊ specialiter in vno amore: ⁊ ꝯcordia: q̄ tan
tā loci vnitatē: ⁊ simultatē habebūt post mortē: q: ⁊ in
morte nō sunt diuisi. j. Reg. j. Mortuis ergo illa cō=
petit admonitio. Joan. xvij. Vnū sint sicut nos vnū
sumus. ¶ Secundo opus ⁊ exemplū viroꝝ expertoꝝ 121
mortuoꝝ: ⁊ morientiū miseria nos docet: qualiter ⁊ q̄
vtiliter de defunctis cogitare debemus. Ipsi nanꝗꝫ in
mortuoꝝ libro ⁊ speculo respicientes: nos suo exēplo
docuerunt: qualiter in illo respicere deberemꝰ. Sicut
ꝑtꝫ primo ꝑ historiā que scribit̄ in libro de dono timo=
ris: de filio cuiusdam comitis: qui volēs patrē suum Exm̄.
mortuum de loco sepulture prioris transferre: vel aliū
eidem superponere lapidem: priori lapide amoto: in=
uenit bufones horribiles in puteo: seu tumba: cū pa=
tris corpore: qui magno percussus horrore: ⁊ timore:
cum hereditate paterna: omnes vanitates mundi cō=
temnens: in habitu paupert̄: romani ignotus adijt: ⁊
a quodā cardinali ꝓ dei amore pascebat̄: in cuius mor
te omēs campane vrbis romane sine humano auxilio
pulsasse dicunt̄. Cuius opere ⁊ exemplo informamur
ita de mortuorum corporibus: ⁊ de nostris cito mortē
tibꝰ cogitare: vt carnis accidiam. iram. gulam. ⁊ lasci=
uiam fugiamꝰ. Si em̄ illi q̄ accidiose in lect̄ suis lasci
uiunt turpia agentes: ⁊ turpius cogitātes de lecto pre
dicti comitis: ⁊ de lecto suo quē post mortē cum turpi
bus habebunt vermibus: magnam haberent causam
motiuā: a talibus se retrahendi lasciuijs: q: ⁊ aliq̄ndo

conſimilis cogitatio: malū hoīem ad bonā cōuertit vi
tam: ſicut patet. C.x.15. Propter qđ tertio ꝓbi viri ta
les cogitatiōes hoībus eis cōfeſſis in partē penitētie:
⁊ peccatoꝝ remiſſionē impoſuerūt: ſicut legiꝉ de papa
Exiij. Alexandro: ꝙ cuidā ſibi cōfeſſo: quē ad bonā vitā fa
ciliter ducere non potuit: quendā tradidit anulum: ro
gās: ꝙ illum in digito portaret: ⁊ ꝙ in remiſſionē pec
catoꝝ quando illū videret cogitaret ꝙ moreret: qđ cū
frequēter faceret optime ſe correxerit. Sic dixit quidā
Roberto Burnel: ꝙ cogitaret de Joanne Mancel.
vt ſic in fine ſuo: finē propriū cogitaret: quia felix quē
Exiiij. faciūt aliena pericula cautū. Sic etiā quidā ſapiens cō
memoraſſe legitur Alexandrū magnū de fine ſuo co
gitaſſe: per lapidē ei miſſum: cuius natura fuiſſe legiꝉ:
ꝙ in vna parte ſtatere poſitus ponderabat quicqđ in
alia parte ſtatere poni potuit: ſed terra coopertus non
plus ponderabat: q̄ȝ quiſcūqȝ alius lapis eiuſdē quā
titatis: aſſerens ipſum illi lapidi ſimilē: quia viuus cō
tra totū mundū poſitus: ex vna parte totū mundum
ponderabat: quia totū ipſo minorē: ⁊ ſibi ſufficientem
nō reputabat: quia ⁊ plus: ſi plus fuiſſet: deſideraſſet:
quia ⁊ poſt huius mundi conqueſtū aliū mundū eſſe
audiens: ipſius deſideraſſe legiꝉ dominiū: iſtius mun
di dominiū parum reputans: ſed mortuus: ⁊ terra co
opertus: nō plus ponderabat: vel de mundo iſto ſeu
terre ſpacio occupabat: q̄ȝ quiſcunqȝ: vel pauperrimꝰ
qui equalis cū illo eſt quātitatis. ¶ Reuera quod pre
dictus ſapiens dixit de Alexandro: poteſt dici de non
nullis moderni temporis: quia ipſis viuētibus nihil
quod habent ſufficit: quia de eis nullus inuenitur q̄n
plura cupiat q̄ȝ habeat. Et ſicut nihil eis ſufficit: qđ
habent: ita nihil ſufficeret: quod habere poſſent quin
illo habito plura cuperent. Et ſic qui totū mundū ha
berent: aliū cuperent: ſi aliū eſſe audirent: ſed terra co
operti nō plus de terra habebūt: q̄ȝ quicūqȝ alius eiuſ
dē ſtature. Sed heu nō eſt in morte: qui memor ſit tui.
123 in pſal. vj. Et ſi memor ſit: ſic memor eſt: ꝙ nec aliena
Exiiij. reſtituere vult: nec vitā perfecte emendare: ſicut Sol
danus ille: qui ſicut narrat Iſidorus: moriēs fecit ve
xillariū ſuū per ciuitatē. i. per Damaſcū ſuper lanceā
panniculū portare: ⁊ clamare dicendo: hec dicit domi
nus noſter Soldanus: nō plus portabo mecū de om̄i
bus bonis meis. Qui legitur ſic mundi diuitias: ⁊ va
nitates inuitus cōtempſiſſe: non tamen legitur vitam
emendaſſe: nec aliena reſtituiſſe. Conſimili modo nūc
in infirmitate vel tribulatione conſtituti: mundū qua
ſi malū ⁊ mortiferū cōtemnunt. dicendo: mors in olla
vir dei. iiij. Regꝰ. 4. Sed nec aliena reſtituunt: nec vi
tam perfecte emendant: ideo nec a deo miſericordiā cō
ſequūtur. In quo ſimiles ſunt malo regi Anthiocho
ij. Machab. ix. qui propriā miſeriā ſentiens: atqȝ gra
ui infirmitate punitꝰ. dixit: Iuſtū eſt ſubditū eſſe deo:
⁊ mortalē nō paria deo ſentire: q̄r tū ore tm̄: ⁊ nō corde
⁊ opere penituit: de illo ſequiꝉ. Miſerabili vita obitu
defunctus eſt.
Art. xix. ¶ Quia vͦ in prima precedētis articuli parte perſua
ſiones facte ſunt: viuos ad mortuorū inclinātes auxi
liū. In iſto articulo ſequēti: vt viui efficacius cooperē
tur ſaluti mortuorū: congruū videntur oſtēdere: qua
liter mortui apud viuos ꝑ ſacrā ſcripturā: que ſpecia
liter de eis legitur: ⁊ intelligitur: vt eos ad compaſſio
nē ⁊ cooperationē inclinent: gemitū deponunt: ⁊ que
relā: dicentes: Miſeremini mei: miſeremini mei: ſaltē
vos amici mei: quia manus dn̄i tetigit me. Job. xix.
Cuius quidē auctoritatis: Primo declaranda eſt pri
ma pars: vbi dicit: miſeremini ⁊c̄. Secūdo ſcđa pars:
que incipit ibi. manus dn̄i ⁊c̄. Prima pars duo expri
mit. Primo defunctoꝝ exprimit indigentiā in miſerie
ſupportatione. Secundo viuorū excitat diligentiā in
cauſe oſtenſione: quia videlicet amici ſunt: vel ſaltem
eſſe deberent. Primo ergo illoꝝ oſtendit defectū. Se
cundo adiungit cauſam: quare illos iuuare deberent:
quia videlicet amici ſunt: ⁊ ſm̄ antiquū prouerbium:
amicus in neceſſitate probatur. Sed non eſt homo in
mundo: in maiori neceſſitate: q̄ȝ illi in purgatorio: er
go amicitia maxime erga eos ſi vera eſſet oſtendi debe
ret. Ratiōe primi eſt ſciendū: ꝙ mortui in purgatorio
multū viuorū indigent auxilio. Et hoc quidē oſtendi
poteſt exemplo triplicis ſtatus: modi vel conditionis
hoīm: quos videmus auxilio multū indigere. Vide
mus nanqȝ ꝙ incarcerati debitis obligati: ⁊ impoten
tes ſeu infirmi: multū amicoꝝ indigent auxilio: ſed de
functi in purgatorio ſunt incarcerati: ⁊ debitis obliga
ti ⁊ impotentes: ergo ⁊c̄. ¶ Primū patet ex principio 124
noni articuli. Eſt tm̄ aduertendū: ꝙ ſicut ibidē innuiꝉ
duplex circa incarceratos inueniꝉ differentia. Quarū
prima attendiꝉ penes illoꝝ liberationē: vel nō libera
tionē. Scđa vͦ attendiꝉ penes illoꝝ velociorē vel tar
diorē liberationē. Quantū ad primā differentiā eſt ad
uertendū: ꝙ ſicut videmꝰ: ꝙ aliqui ſine ſpe euadendi
ꝓ ſuo incarceranꝉ ꝑprio: ſicut illi qui corā iudicibꝫ ob
muteſcūt: ⁊ ad penitentiā vſqȝ ad mortē ponūtur: ⁊ ta
les precio nō liberanꝉ: vel amicoꝝ prece. Alij vͦ in li
beriori ſunt carcere: ⁊ illi poſſunt aliqū iuſte liberari:
vel quia ſunt ibi ꝓ debitis: quibꝫ ſolutis liberanꝉ: vl
q̇a ſunt ibi ꝓ delicto: citra feloniā: vtpote: q̇a aliquē le
ſerūt: cui cū ſatiſfecerint liberari poterūt. Nō ſic de dā
natis in inferno: q̇a nō ſuſcipiet ꝓ redemptione illoꝝ
dona plurima. Prouer. vj. Et nō miſercaris om̄ibꝫ: q̇
operantur iniquitatē. in pſal. lviij. Et de illis qui ſunt in
carcere diaboli: ꝑ peccatū dū viuūt: vel in carcere pur
gatorij mortui: de quibꝫ apud dn̄m eſt miſericordia: et
copioſa: apud eū redemptio. in ps. cxxix. ¶ Quātū vͦ 125
ad ſcđam differentiā aliter eſt de captis ⁊ incarceratis
inter inimicos in alio regno: vel terra vel dominio: q̇
habent amicos bonos ⁊ volūtarios: atqȝ aliter de his
qui non habent amicos: vel ſi forte habent: non tamē
habent potentes: vel non gratos ⁊ inuoluntarios ha
bent: quia primi citius liberantur: quia quilibet ami
corum eos pro rata ⁊ poſſibilitate ſua iuuat: ſed ſecun
di diutius in carcere expectāt. Sed nō eſt dubiū: quin
talis diu in carcere iacens: ⁊ amicoꝝ nominetenus vi
dens ingratitudinē: quin cū liberatꝰ fuerit: malas gra
tes ſciet vxori: ⁊ filijs ⁊ amicꝭ ſuis: q̇ ita negligētes cir
ca eiꝰ extiterūt liberationē: ⁊ minus ꝓ eis facere teneꝉ:
quādo ipſi indigebunt. Sic ſpiritualiter aliqui defun
ctorū bonos habent amicos ⁊ gratos: ⁊ illi citius libe
rantur. Aliqui vͦ ingratos habent amicos: ⁊ potius
deriſores: q̄ȝ adiutores dicētes: vel eſt ſaluatus: vl' dā
natus: vel in certo loco: quid de eo agetur. ſicut patet
E. viij. 14. O ſi ſic dixiſſet vxor: vel amicus cuiuſcūqȝ
incarcerati in ſcocia ⁊c̄. q̄ȝ malo oclͦ illū in reditu ſuo
reſpexiſſet: quando dictum tale ei conſtitiſſet: parū re
putaſſet ſe ei in poſterū obligatū. Ita illi de purgato
rio liberati: minus tenebuntur orando ingratos iuua
re amicos. Errant ergo dicentes: eſt ſaluatus vl' dam
natus: quia addere deberent: vel incarceratus: de quo
carcere poteſt per noſtrum auxilium citius liberari.
Pro quo auxilio habendo ad nos clamant: dicentes.
Miſeremini ⁊c̄. Et illud. iiij. Regꝰ. j. Obſecro vt mi
ſerearis anime mee. ¶ Scđo indigent auxilio: q̄r ſunt 126
debitis obligati. Pro quo eſt ſciendū: ꝙ nonnulli eoꝝ

pro duplici detinentur debito: pro corporali et ſpiri-
tuali. Pro corporali: quia forte nō reddiderūt om̄ibus
debita quibꝰ tenebant̄. Pro ſpirituali: q̇a nō plene ꝓ
peccatꝭ ſuis ſatiſfecerūt: ⁊ ideo duo auxilia ſunt eis mu
tuanda: corꝑalia videlicet: q̄ tūc eis mutuant̄: qn̄ ami-
ci ꝓ eis debita reddūt: vel elemoſynas dant: ⁊ ſpūalia
que eis mutuant̄: dū amici ꝓ eis orant: vigilant: ieiu-
nant: vel hm̄ōi fieri ꝓ eis faciūt. Hec ideo eis ꝓ mu-
tuant̄: q̇a fenerat̄ dn̄o qui miseret̄ pauperis. Prouer.
xix. A quo maximā ꝓ mutuo ſuo reportabit mercedē
ſicut ſequēti ꝓbat̄ ꝯſequētia. Si eīn miſcdia facta mi-
ſeris faciēs: miſcdiam apud deū inueniet. iuxta illud
Mat. v. Beati miſericordes ⁊c̄. Ergo ꝓ maxima mi
ſericordia facta: maximā apud deū inueniet miſcdiam
ꝯſequētia ptȝ ꝑ regulā q̄ dicit. ꝙ qn̄ aliquid ſequit̄ ad
aliud eodē addito vtrobiqȝ ad hec ſequit̄. ſed miſcdia
facta illis in purgatorio eſt maxima: q̇a illi ī maximis
ſunt miſerijs ⁊ penis: q̇a dicit decretū: ꝙ licet pena illa
purgatorij eterna nō ſit: excedit tn̄ oēm penā preſentē.
diſ. xxv. q̇ in aliud. Et de pe. diſ. vlti. §. ꝫ qm̄. circa fi.
ꝓpter q̄s miſerias dicere poſſunt illō. j. Cor. 25. Mi-
ſerabiliores ſumꝰ om̄ibꝫ hoībꝫ. Miſeremini ergo ⁊c̄.
127 ¶ Tertio viuoꝝ indigent auxilio: q̇a intantū ſunt im
potētes: ⁊ q̄ſi infirmi: ꝙ ex nulla ꝑte ſe mouere poſſūt
ad laborandū: vel ſeipſos iuuandū: nec dare poſſūt ele
moſynā: q̇a nihil cū eis remāſit: nec miſſas ꝓ ſeipſis ce
lebrare poterūt: nec cōmunionē accipe ſacramētaliter
licet ſpiritualit̄ poſſint. Sicut ḡ volentes infantes ve-
ſtros: q̇ cibū groſſiorē capere nō poſſunt: nutrire: ⁊ ad
perfectionē deducere: facitis nutrices ꝓ eis groſſiorē
⁊ ſubſtātialē accipere cibū ⁊ potū: vt ipſo cibo a nutri
ce ſumpto infans nutriat̄: ⁊ viuat. Sic facite ꝓ eis ſa-
cerdotes celebrare: ⁊ cōionem accipere: ⁊ pauꝑes cibū
⁊ potū ꝓ eis ſumere: q̇ pro ſe talia facere et ſumere nō
poſſunt: vt ex illis a ſacerdotibꝫ ⁊ pauperibꝫ ſumptis:
illi nutriant̄ ⁊ viuant: preceptū implētes dn̄icū. Oſee
xiiij. Eiꝰ qui in te eſt miſereberis pupilli: ⁊ ſpecialiter.
q̇a hoc petūt dicētes: Miſeremini ⁊c̄. Si quis eīn cū
amico ſuo multa dimiſiſſet iocalia: vel bona quecūqȝ
que ipſe peregrinādo ſecū ferre nō poſſet: ſi ꝓ illis po-
ſtea in ſua maxima mitteret neceſſitate: nimis ingratꝰ
eſſet: ſi morā faceret in mittēdo: Sic in ꝓpoſito. Talē
ergo cōmittētes ingratitudinē: illā dominicā poſſunt
timere ſententiā: atqȝ iudiciū: qd̄ ſpecialiter ꝯtra tales
profert̄. Mat. xviij. Nōne oportuit ⁊ te miſereri ꝯſer
ui tui ⁊c̄? patet ergo ꝙ libēter deberemꝰ miſereri affli
ctoꝝ in purgatorio: q̇a nō pōt eſſe aliq̄ ratio ab illa mi
ſericordia retrahēs. Tres nāqȝ cauſe eſſe poſſunt: qua-
128 re alteri mutuare vel miſereri retrahimur. ¶ Primo
quia nō indiget. Scd̄o: q̇a mutuū nō reddet. Tertio:
quia deſperat̄ de eius profectu: q̇a mutuū amittet: vel
male expendet ⁊ ad ſuū bonū nō ꝯuertet: q̇a ex hoc cō
iecturari poteſt: q̄ frequēter iuuat̄ ⁊ ſemꝑ deficit. Sed
nulla de predictis cauſis nos retrahere poteſt: quin il-
lis mutuemus: q̇ in purgatorio detinent̄. Nō prima:
quia ipſi maxime indigēt: ſicut ex precedētibꝫ ptȝ. Nec
ſcd̄a: q̇a nō ſolū reddet̄ ſimplū: ſed centuplū: q̇a plus
eſt ꝓ deo dare: q̄ bona ſua dimittere: ſed q̇ dimittit do
mū: agrū: vel quodcūqȝ aliud ꝓpter chriſtū: ipſo teſte
cētuplū accipiet. ergo ⁊c̄. Nec tertia cauſa: q̇a ſi ſemel
nūc iuuent̄: nunq̄ deficient. Sed ſi nūc ſemel de neceſ-
ſitate: ⁊ miſeria in quibus ſunt liberent̄: ſtatim erūt in
tali loco: ꝙ nos eis indigebimus: et ipſi nō indigebūt
nobis. Et certū eſt: ꝙ ipſi erunt gratis grati: quoꝝ gra
titudinē licet nūc ſenſibiliter nō videamꝰ: in morte ta-
men videbimꝰ: qn̄ in morte nobis occurrēt: ſicut oſtē-
ſum eſt ſupra. arti. viij. Tūc iocūdus homo: q̇ nūc mi
ſeret̄ ⁊ cōmodat. in pſal. cj. Grati ergo eſtote. Col. iij.
eis mutuando: ⁊ debita illoꝝ reddēdo: ⁊ legata ſoluē-
do: ⁊ q̄ rapuit: vel iniuſte occupauit reſtituēdo: q̇a ali-
ter nunqȝ ſpem de eiꝰ: vel nr̄a liberatiōe habere poteri
tis. Hoc ideo citiꝰ facite: q̇a ad vos clamāt: dicentes.
Miſeremini ⁊c̄. q̇a manꝰ dn̄i tetigit me. Job. xix. In 129
quo oſtendit̄ defunctoꝝ gemitꝰ: quātū ad ſcd̄am par-
tem predicte auctoritatis ⁊ articuli. Pro q̇ eſt ſciendū: Duplex
ꝙ de duplici genere manuū legit̄ in ſacra ſcriptura: de genꝰ ma
manu videlicet dei. de q̄ Ezech. j. Facta eſt ſuꝑ eū ma- nuum
nus dn̄i. Et diaboli: de q̄ intelligi pōt illud Tren. j.
Manū ſuā miſit hoſtis ad oīa deſiderabilia eiꝰ. Ma-
nus v̇o dei eſt duplex. iuxta illud Luce. xxiiij. Vide-
te manus meas. Vna q̄ tangit bonos. Alia qua tāgit
malos. Prima eſt ad ſaluandū. de q̄ in pſ̄. cxviij. Fiat
manus tua vt ſaluet me. Scd̄a eſt ad iudicandū. de q̄
Job. xiij. Manū tuā longe fac a me ⁊ formido tua nō
me terreat. De prima pōt ille q̇ eſt in via ſaluandoꝝ di
cere: Manus domini tetigit me.
¶ Pro quo eſt ſciēdum: ꝙ vtraqȝ manus dei: tam mi
ſericordie q̄ȝ iuſticie: quinqȝ habet digitos. ¶ Primo
habet pollicē a pollicendo: q̇a ſemꝑ in hac vita miſeri
cordiā hoībꝫ pollicet̄: ſi eā recipere velint dicēs: Nolo
mortē pctōris ⁊c̄. Ezech. xviij. Et hic habȝ duas iūctu
ras ſeu articulos: q̄ primo ſicut ep̄s pollice pueros in
fronte ꝯfirmat oleo. Ita deꝰ electos ſuos hic cōfirmat
gr̄a: ⁊ in futuro tenet in gl̄ia: qn̄ iuſtoꝝ aīe ī manu dei
ſunt: ⁊ nō tāget illos tormētū malicie. Sap̄. iij. ¶ Se-
cūdo habet indicē: q̇ pctōres vocat: vt ad ſe redeāt. Et
hic habȝ tres articl'os: q̄ vocat inſpirādo: bn̄ficia dan
do: ⁊ flagellādo. ſic ī cruce tota die expādi manū meā
ad pp'lm incredulū. Eſa. lxv. Sed heu. Prouer. j. Vo
caui ad pacificandū: ⁊ renuiſtis: extēdi manū meā ad
recipiendū: ⁊ non erat q̇ aſpiceret. ¶ Tertius digitꝰ q̇
eſt medius: ⁊ lōgior: longā dei ſignificat miſcdiā: qua
pctōres diu expectat: q̇a ſicut ille vltra oēs ſe extendit.
Ita miſcdia dn̄i ſuꝑ oīa oꝑa eiꝰ. Et hic habet tres iun
cturas: quibꝫ pctōres ad penitētiā. primo recipit. ſcd̄o
iuſtos ducit in via: ⁊ in tertio: miſcdia illa ꝑfecta. de q̄
in pſ̄. xxxv. Dn̄e ī celo miſcdia tua. vtroſqȝ glorificat:
ſic glorifica manum et brachium dextrū. Eccl'. xxxvj.
¶ Quartꝰ digitꝰ q̇ medicus appellat̄: dei ſignificat effi
ciētiam ſanatiuā: q̄ primo ſanat nos a culpa. i. a lepra
pctī: ſicut ſanauit leproſū: de q̇ dicit̄ Mat. viij. Exten
dens inquit manū ſuā: tetigit eū ſcȝ leproſum dicens.
Volo mūdare. q̄ ſcd̄o eis auxiliat̄: ne infirmet̄: dicēs.
Manus mea auxiliabit̄ ei: q̄ tertio eū a mortuis ſuſci-
tat: ſicut filiā illā Mat. ix. Filia mea modo defuncta ē:
ſed veni ⁊ impone manū illi ⁊ viuet. Et ſequit̄. Tenu
it manū eiꝰ ⁊ ſurrexit. ſic digitus iſte tres habet iūctu-
ras. ¶ Quintꝰ digitus: q̇ auricularis dicit̄: q̇ ⁊ breui-
or eſt inter oēs: breuē ſignificat penitentiā ſeu penam
in quā deus eternam cōmutat: quando peccatores ad
penitentiam recipit. Et hic habet tres iuncturas. qua-
rum vna amicitie coniungit dei affligens nos ad mo
dum patris in bonis nature: per infirmitates. Secun
da nos affligit in bonis fortune: affligēdo nos ꝑ pau-
pertates. Tertio a malis culpe: que breuiter durant.
nos defendit: vt a malo pene in eternū nos protegat.
Sic in vmbra manus ſue protexit me. Eſa. lj. Et ſic te
nuiſti manum dexteram meam ⁊ in voluntate tua de
duxiſti me ⁊c̄. in Pſal. lxxij. Et nota ꝙ ſignanter dicit
propheta. Tenuiſti dexteram manum meam: quia de
us vel prelatus vel quicunqȝ: qui dei tenet locum: te-
net manum ſubditi: et in voluntate ſua ducit eum

quo ipē vult:glīa illū ſuſcipit ſubditū. Qñ vo ecōuer
ſo ſubdit⁹ in manu ſua tenet manū ſupioꝛis:ꝛ illū ſibi
obedire facit:ꝛ ipm̄ ducit a q̄ duci deberet tūc manus
in manu nō erit innocens man⁹. Prouer.xj. Sed tñ fi
naliter talē manū man⁹ dei apprebēdet iuſticie q̄ eſt q̄ſi
man⁹ ei⁹ ſiniſtra:cū q̄ in die iudicij in aīa ꝛ coꝛpe:ꝛ
pꝛius in aīa tanget illos: qui a ſiniſtrꝭ eius erunt. In
q̄ manu pollicis locū tenet pollicitatio ſeu ꝓmiſſio:q̄
130 malis ꝓmittit penā eternā: dicēs. Ibunt hi in ſuppli
ciū eternū. Math.xxv. Et hic habet duas iūcturas: q̄
rū vna foꝛtiter ſtringit coꝛpaliter moꝛientē:in tantū ꝙ
nulla ſecū q̄ pꝛ⁹ inoꝛdinate dilexit poꝛtare permittit.
Alia vo eternaliter dānatū in ignē depꝛimit eternū:et
ſic extēdit manū ſuā in retribuēdo:in ps̄.liiij. Locū vo
indicis dei apta tenet manifeſtatio:q̄ oīa pctā toti mū
do manifeſtabit pditoꝝ. Iuxta illud Nañ.iij. Oſtēdā
cunctis gentib⁹ nuditatē tuā ꝛc̄. Et hic tres habet arti
culos ſeu iūcturas ſm̄ ꝙ tria genera manifeſtabit pec
catoꝝ:cogitatiōis locutiōis ꝛ opatiōis:qd̄.ij. Mach.
vltimo ſignificari pōt p illud qd̄ oſtēderūt caput Ni
canoꝛis ꝛ manū nephariā:ꝛ tunc apparebit qñ hoꝛri
bile eſt incidere in man⁹ dei viuētis. Heb.x. Locū aūt
medici.i. q̄rti digiti dei:tenebit repꝛobatio ꝛ recitatio
medicine quā nobs ꝯtulit q̄ abuſi fūt impij. E hic tres
habet articulos q: recitabit ꝛ repꝛobabit opa creatōis
recreatiōis ꝛ gubernatiōis ꝯtra ingratos de his bene
ficijs ꝛ medicinis de quoꝝ q̄libet dicit̄ Prouer.xxvj.
Abſcondit piger manū ſuā ſub aſcella. Et Math.xij.
Ecce homo habēs manū aridā ſine ſua virtute. Idcir
co nō liberabunt aīam ſuā de manu flāme. Eſa.xlvij.
Locū vo quinti digiti q̄ eſt oīb⁹ bꝛeuioꝛ tenebit:poſt
oſtenſionē ꝛ expꝛobꝛationē bꝛeuis ſentētia q̄ bꝛeuit̄ di
cet̄. Ite ꝛc̄. vl' Diſcedite a me ꝛc̄. Et hic tres habet iū
cturas ſm̄ ꝙ fulminatio illa tres includet vel cauſabit
penas ſeu doloꝛes. Vnū aurib⁹ in audiēdo. Aliū ocu
lis in videndo iudicē iratū ꝛ penas q̄s intrabit. Ter
tiū toti coꝛpi ꝛ aīe in ſentiēdo. Et q: finalis ſentētia ex
cōicatiōis ſm̄ iura in ſcriptis dari debet cōgrue de illa
ſentētia qñ illi excōicati a cōione ſepabunt̄ electoꝝ: d:
Dañ.v. De manu dei ſententiā illā ſcribente:apparue
runt digiti q̄ſi man⁹ hoīs ſcribētis. Et Ioan.viij. Di
gito ſcribebat. Locū vo tertij digiti q̄ eſt inter oēs lon
gioꝛ:eterna illa tenet pena quam repꝛobi ſine fine poſt
ſententiā latā patient̄ q̄rū q̄libet:q: manū ſuā egeno ꝛ
paupi nō poꝛrigebat Ezech.xvj. Idcirco oēs ſil' tradē
tur in man⁹ gladij ptes vulpiū erūt:in ps̄.lxij. In ma
131 nus inq̄t gladij.i.diaboli: de q̄ Iob.j. Ecce vniuerſa q̄
habet:in manu tua ſunt. Ad lrām diabolo h̄ d:. Cui⁹
man⁹ pollicis locū tenet:pollicitatio ſeu ꝓmiſſio quā
peccatoꝛib⁹ fallaciter ꝓmittit. Et hic duas habet iun
cturas ſm̄ qd̄ pctōꝛib⁹ duo fallaciter ꝓmittit:ſicut pt;
M.ix.48. Et ſicut pꝛimos parentes manu iſta dece
pit:ita fere oēs illoꝝ ſequaces:ita ꝙ cōgrue de illa ma
nu dici pōt illud Geñ.xvj. Man⁹ eius ꝯtra oēs. Hāc
manū p̄ſcindere pōt qui voluerit gladio verbi dei: id
eſt doctrina illa q̄ habet̄. C.vj.61. Locū vo indicis te
net oſtenſio alioꝝ peccatoꝝ quam tentatis oſtendit:vt
eos audacioꝛes faciat ad peccādū:ſicut pt;. M.ix.48.
Et hic tres habet iūcturas ſm̄ ꝙ tria genera hoīm:id
eſt maioꝛes equales ꝛ inferioꝛes eodē delicto reos eſſe
oſtendit:ꝛ ſic in manib⁹ ſuis abſcōdit lucē:id eſt veri
tatē. Iob.xxxvj. Has man⁹ p̄ſcindere deberet doctri
na:que habet̄. M.ix.48. Oꝛando ꝛ dicēdo. Erue me
a framea de⁹ aīam meā:ꝛ de manu canis vnicā meā.
Tertio vo digito.i.lōgioꝛi ad longā ꝯſuetudinē pctō
res trahit peccandi. Et hic cū trib⁹ iuncturis.i.cū ꝯcu
piſcentia carnis:concupiſcentia oculoꝝ:ꝛ ſuperbia vi
te:dicendo:manus noſtra excelſa. Deut̄.xxxij. Hanc
manū ſcindit gladi⁹ verbi dei. Luce.xij. dicens. Stul
te ac nocte repetent a te ꝛc̄. De hac manu: p hunc gla
diū euadet innocens manib⁹ ꝛ mūdo coꝛde ꝛc̄. Quar
to digito.i.medico ad modū medici quaſi ſana nature
ꝛ rationi debita pſuadet:ipſa delectabilia carni pſua
det eſſe ſana ꝛ vtilia. Et hic tres habet iuncturas: gu
lam:accidiam:ꝛ luxuriam quib⁹ peccatoꝛes ad peccan
dum allicit. De his dicere pōt illud quod ſcribit̄ Iob
xxxj. Manibus meis adheſit macula:quia illa peccata
ſpecialiter maculoſa ſunt:etiam quo ad coꝛpus. He er
go man⁹ ſunt Eſau. Geñ.xxvij. cū quib⁹ adhuc mul
ti decipiunt̄ cum Iſaac qui cognouit quia manus pi
loſe eum deceperūt. Geñ.xxvij. He man⁹ ſunt p̄ſcin
dende rationib⁹ allegatis in remedijs contra accidiā:
gulam ꝛ luxuriā in capitulis ſuis quas pꝛeſcindit ille:
qui veraciter dicere poteſt illud:ps̄. Anīa mea in mani
bus meis ſemp. Vltimus digitus eſt vltima demonis
tentatio ſcilicet deſperatio. Qui tres habent iuncturas
ſcilicet peccati quantitatem ſeu magnitudinem ꝛ qua
litatem quia ſcilicet tam vile eſt ꝙ illud oſtendere non
poteſt:quia diabolus illud oſtendere diſſuadet:ꝛ diu
turnitatem:ꝙ ideo illud dimittere diſſuadet quia tam
diu exercuit ꝛ his tribus manib⁹ eius reddent ei:id eſt
peccatoꝛi doloꝛem ſuum ſcilicet deſperatiōis. Iob.xx.
Hos digitos amputare deberent remedia oſtēſa in ca
pitulo deſperationis:ſc;. D.ij. Gladio lingue:de quo
in pſal.lviij. Gladius in labijs eoꝛum. Et opere ſatiſ
factionis:ſicut ille qui dicit:docet manus meas ad p̄
132
lium. Et poſuiſti vt arcum ereum bꝛachia mea. ¶ Ne
vo diabolus qui eſt mōſtruoſus videatur in coꝛpoꝛe
ſuo ꝛ membꝛis pfectus ꝛ bene foꝛmatus:ſextus tanq̄
homini monſtruoſo ꝛ defoꝛmi dabit̄ digitus vt ſit ſi
milis illi. de quo.ij. Regum.xxj. Habens ſenos digi
to ſiu manibus. Hic digitus vocat̄ penitentie retra
ctio:quia illo peccatoꝛes a penitentia retrahit. Et hic
tres habet iūcturas:amoꝛem:timoꝛem:pudoꝛem:qui
bus multos a digna ꝛ ſufficienti retrahit penitentia.
Amoꝛe nanq̄ inoꝛdinato:ſpecialiter duo genera retra
hit hoīm illos vic; q̄ in pctīs ſuis magnū habēt lucrū
ſicut vſurarios vel alios cōſil'es:ꝛ illos q̄ in pctīs ſuis
magnas habēt delectatōes ſicut guloſos ꝛ luxurioſos
ꝛ hmōi p talia nāq; lucra vl' delectabilia nimis amata:
ita foꝛtit̄ eos tenet ꝛ retrahit:ꝙ nec ſinit quēcūq; eos d̄
manu ſua extrahē:nec volēti extrahere acq̄eſcere ſinit:
ſ; eos ꝯ eū manu ſua foꝛtit̄ agitat ꝛ pꝛouocat. Qd̄ pul
chꝛe oſtendit̄ Actuū.xix. de Paulo p̄dicante in Ephe Extrā
ſo contra templū Diane:vbi multi eū libenter audie
bāt:ꝛ ei⁹ doctrina conuertebant̄ ſ; demetri⁹ argētari⁹:
ꝛ alij q̄ faciebāt imagines in tēplo d̄ q̄b⁹ magnū lucrū
repoꝛtabāt nimis grauabant̄:vñ dict⁹ demetri⁹ ꝯgre
gatꝭ ill' q̄ fuerūt talis artis ꝛ recitato corā eis lucro:qd̄
repoꝛtabāt:ꝛ quomō Paulus pꝛedicabat illos nō eſſe
veros deos ſed manufactos:quomō etiam ſi doctrina
ſua pꝛeualeret:ipī nihil lucrarent̄:currentes p ciuitatē
clamauerūt. Tēplū magne diane ꝛ ꝯcitauerūt mltos
ꝯ eos. Ecce q̄liter inoꝛdinato cupiditatꝭ amoꝛe illos re
traxit ne p̄dicatōi pauli crederēt cū nullā aliā rōem vl'
cauſam haberēt: q̄re credere nō deberēt:niſi mali lucri
amiſſionē ꝛ nō ſolū retraxit:ſed contra extrahentē con
citauit. Sic moderno tpe nonnullos retrahit ꝛ mouet
in q̄ꝝ manib⁹ iniq̄tates ſūt:dextera eoꝝ repleta eſt mu
nerib⁹:in ps̄.xxv. Nota ſimile. A.xxvj.22.ꝛ. C.vj.ar
ti.xij.ꝛ. P.vij.arti.xiij.per totū. Q: ſimili mō retrahit
et man⁹ agitat:contra volentes extrahere amantes de

lectatiões carnis: patet Luce.iij. de Herode: q̄ cū corriperet̄ de Herodiade vxore fratris sui: occidit Joanē Sic adhuc tales occidūt spūaliter odientes vel corpaliter sanguinem effundentes de quibꝰ Esa.j. Manus vestre sanguine plene sunt. Caueant tamē q̄ alioꝝ peccata reprimere deberēt ⁊ peccatores: ne sicut ipi nolūt audire ne lucrū amittāt vel delectationes: ita illi nolūt veritates dicere ne lucrū amittant vel delectatiões. Et fiat sicut populꝰ: ita sacerdos. Sed sint sicut illi q̄ vna manu faciebant opꝰ ⁊ alio gladios tenebant. Neemie
133 iiij. Sic iūcturā amputent predictam. ¶ Secūda iūnctura: id est pudore nonnullos a penitentia retrahit: ⁊ restitutione. Primo nanqꝫ ꝯtra volentes ieiunare: pudorem opponit quando talis est in aliq̄ societate: q̄ nō reputabit bonꝰ sociꝰ: nisi fecerit sicut alij faciūt. Secūdo contra volentes confiteri: pudorem opponit de vtilitate peccati: in q̄ oppositione in tantū preualet: q̄ vix est aliq̄s qui peccatū aperte nominet vel confiteat̄: dicit nanqꝫ ei diabolꝰ: verecūdū est tibi reputari ita malus: ⁊ etiam si aperte illud dixeris maiorem dabit tibi penitentiam. Tertio contra volentes vel debentes restituere: pudorem opponit paupertatis sui ⁊ suoꝝ hāc q̄libet amputare deberet gladio verbi dei dicentis: qui me erubuerit ⁊c̄. dicens: manꝰ peccatoris non mouet me ⁊c̄. in psal.xxxv. ¶ Tertia iūctura: id est timore inordinato tripliciter nōnullos retrahit: q̄ timorem eis immittit de aggrediendo: de tolerando: de perseuerando. His tribꝰ multos terret: sicut laruati terrent pueros. Et sicut incantatores q̄ faciūt festucam apparere serpentem: dū famem: sitim: vigilias ⁊ opera penitentie ⁊ charitatis: q̄si eis mortifera apparere facit: ⁊ iugū domini graue predicat ⁊ laboriosum dicens. Illud nō aggrediaris. Sed hāc manū prescindit christꝰ dicens. Venite ad me oīēs q̄ laboratis ⁊c̄. Secūdo dicit: talia tolerare non potes. Hanc v̄o amputat beatꝰ Gregoriꝰ dicens. Si precedentiū facti consideremꝰ nō erit graue qd̄ toleramꝰ. Tertio dicit in talibꝰ perseuerare non potes. Sed hanc manū ⁊ linguam diaboli amputa verbo beati Bern̄. dicentis. Deuotꝰ miles sua non sentit dū benigni ducis vulnera intuet̄. Predicta manu pharao: id est diabolus m̄ltos detinet ne vadāt sacrificare deo suo via triū dierū: de q̄ bene mortuū eduxit dominꝰ: de quo dici potest illud. Exo.xiij. In manu forti eduxit te dn̄s de Egypto qd̄ omnibꝰ bonis ꝑmittit: dicēs. De manu mortꝭ liberabo eos. Osee.xiij.
Ar.xx. ¶ Quam liberationem a deo per viuorū auxiliū fieri
134 petūt in sacra scriptura q̄ de eis legit̄: dicentes. Libera me domine ⁊ pone me iuxta te. Job.xvij. Et deꝰ in adiutoriū meū ⁊c̄. in psal.lxix. Ad q̄rū auctoritatū declarationem tria sunt ostendenda. Primo nanqꝫ ostendetur q̄ ratione predicta vox deberet esse oratio mortaliū omniū. Secūdo morientiū. Tertio mortuorū. Primo nanqꝫ q̄ omnes mortales sic indigent clamare: patet: q̄ sicut videns domū proximi ardere: vel ruiturā si ex cuius igne vel ruina periculū imminet domui sue: clamat adiutoriū: q̄ domū suam securam nō habet: ⁊ nō solū clamat sed fortiter cooperat̄ ad liberationē domꝰ ⁊ rerū suarū. Sic omnes mortales videntes tot quotidie iuuenes ⁊ senes mori tam spūaliter ⁊ sic domū anime igne incendi peccati: ex quo igne vicinis ⁊ socijs frequenter imminet scandali ⁊ periculi ruina q̄ꝫ corporaliter non habent domū suam securam ideo habent clamare ⁊ dicere. Domine libera ⁊c̄. Et ad hoc fortiꝰ cooperari deberēt ne sint similes illi d̄ quo. A.viij.10. Tu non sic: sed da operā liberari ab illo. Luce.xij. Vt hoc
135 facto a morte liberaret̄. ij. Macha.vj. ¶ Et ideo fortiꝰ est clamandū ⁊ cooperandū: q̄ domꝰ illorū est de paleis: ⁊ q̄si de feno quia sicut fenum calore marcescit: ita nos paruo calore febrili: dicentes. Percussus sum vt fenū ⁊c̄. in psal.cj. Et sicut domꝰ de paleis est in periculo tempore guerre ⁊ ignis. Ita nos quorū corpora sūt fragiliora omni vase vitreo quia vas tale custoditū ab exteriori violentia diutiꝰ durat q̄ꝫ nos: quorum ventꝰ est vita: q̄d aliō clamare debemꝰ q̄ꝫ dicere. Libera ⁊c̄. Qui liberas israel ab omni malo. ij. Machab.j. Sed heu ingratꝰ sensu derelinquit liberātem se. Eccl̄.xxix.
¶ Secūdo potest esse clamor ⁊ petitio propter insidias 136
inimicoꝝ spiritualiū ⁊ inuisibiliū q̄ morienti insidiant̄ sicut patet. E.viij.10. Contra q̄s pro auxilio habēdo clamare habet ⁊ dicere. Domine libera. et Dn̄e ad adiuuandū ⁊c̄. In q̄ clamore exaudiet̄ q̄ prius se dignū fecit ex auditione ⁊ liberatiōe q̄ maxime fit elemosyna sicut patet. E.iij.15. q̄ elemosyna ab omni peccato ⁊ a morte liberat. Thobi.iiij. Tertio pōt esse clamor mortuorū pre magnitudine ⁊ multitudine penarū clamātiū. Ibi nanqꝫ pro venialibꝰ ⁊ q̄ parū apud nos ponderant̄ multū grauiter puniunt̄. Sicut patet primo ꝑ Exm
hoc quod scribit̄ in libro de purgatorio patricij de quodam religioso ducto ⁊ reducto ad purgatoriū q̄ semꝑ post austeram vitam duxit: ⁊ q̄si tristē ostendit vultū. A q̄ cū causa quereret̄: respondit: si sciretis quomō venialia ibi punirent̄: non ita faciliter ea committeretis.
¶ De alio etiam religioso scribit̄: q̄ post mortem viuo 137 Exm
socio suo apparēs dixit multos in purgatorio esse propter risus: iocos ⁊ ociositatem. Ex quarū penarū consideratione patet primo q̄ q̄dam iuuenis congrue respondit: patri suo volenti illū de ordine quem intrauerat extrahere: dicens: delicatꝰ es non potes ordinis sustinere austeritates. Cui filiꝰ: q̄ delicatꝰ sum ista patienter sustinebo: sciens me penas in futuro seculo non posse bene sustinere. Tales nanqꝫ q̄ hic sustinent alijs alibi sustinentibꝰ cantabūt. Laqueꝰ contritꝰ est ⁊ nos liberati sumꝰ: in psal.cxxiij. Secundo in consideratiōe predictarū penarum ⁊ falsoꝝ amicoꝝ viuorum: patet q̄ mortui indigent non solū dei: sed etiam sanctorū petere auxiliū non inconuenieter ponūt simul festū oīm sanctoꝝ ⁊ cōmemoratio mortuoꝝ: vt sint i vnū diues ⁊ paup: in psal.xlviij. iuxta illd̄. Diues ⁊ paup obuiauerūt sibi. Prouer.xxij. sic patet. D.xj.10. Vt sicut diuitibꝰ ꝯgregatis ad festū ꝯgregant̄ ⁊ paupes vt petāt elemosynam. Ita eccl̄ia paupes illos congregauit: vt parati essent statim post festū oīm sanctorum vt misericordiam ab eis recipiāt sciens q̄m fratres in adiutoriū in t̄pe tribulationis ⁊ sup eos misēdia liberabit. Eccl̄.xl. Ex q̄ patet auctoritate: q̄ mortui multū sanctorum et viuoꝝ iuuant̄ suffragijs: q̄ frater q̄ iuuat̄ a fratre q̄si ciuitas firma. Prouer.xviij.
¶ Ad cuiꝰ intellectū tria ōndere restat. Primo nanqꝫ Ar.xxi.
ostendetur quomodo morientes quandoqꝫ a sanis iuuant̄ ⁊ iuuari poterūt. Secūdo quomodo mortui viuorū suffragijs multū iuuant̄. Tertio ostendet̄: q̄ est mirabile q̄ viui ita negligētes sunt circa mortuorū exhibenda commoda ⁊ q̄ ita parū pro eis faciūt. ¶ Pri- 138 Exm
mū patet per exemplū de q̄dā religiose visitāto vt fert̄ infirmū quendā desperatū quē cū nullo mō ad spem misēdie ducē potuit: dedit ei oīa merita sua ⁊ q̄ntū potuit fecit cābiū inter vitā suā ⁊ vitā illiꝰ ⁊ sic pfortatus mortuꝰ est: religiosus etiā cito post de h̄ seclō trāsiēs socio suo apparēs post mortē dixit se ⁊ illū priꝰ despatū fil de purgatorio esse liberatos. Sic ḡ ⁊ tu aliqū ꝯuersus ꝯfirma fr̄es tuos. Luce.xxij. Sꝫ heu infirmati sūt: nec fuit qui adiuuaret: in ps̄.cvj. Nota sil̄e huic. E.vj.41.

Exm̄ ¶ Secūdū ptꝫ ꝑ exemplū qꝺ ferꝰ de q̊dā ſacerdote: q̊
ſominiaſſe ſcribiꝰ: ꝙ q̊dam puer in q̊dam cemiterio pi-
ſcabaꝰ: ⁊ q̄ndā ꝑſonā ſurſuꝫ traxit cū hamo aureo: ⁊ li-
nea argentea: qui in craſtino inuenit illū puerū ſuꝑ tū
bam matris orantē. A quo requiſitus quid oraret: re-
ſpondit Pater noſter ⁊ Miſerere. Sic miſericordiā ⁊
Adiu- miſeratiões facite: vnuſq̇ſq; cū fratre ſuo. Zach. vij.
uare Deū pro mortuis poſtulātes ⁊ dicētes: adiuua nūc ſi-
cut ⁊c̄. ij. Machab. xiij. Et tūc adiuuabit eā. i. aīam ꝺs
in pſ̄. xlv. q: adiuuabāt eū oēs frēs ſui. j. Machab. iij.
Sꝫ heu pauci inueniunꝰ fideles mortuoꝝ adiutores.
Plures nāq; ꝟmibꝫ potiꝰ q̄ꝫ fidelibꝫ amicī ſīles ſunt:
quia ſicut vermes comedūt corꝑa: ita illi colligunt bo
na: ⁊ nec illi nec iſti aīabꝫ ꝓſunt illoꝝ: quibꝫ tribulatio
eſt ⁊ non eſt qui adiuuet: in pſ̄. xxj. Qui videntes ſe ab
oībus oblitos: nihil aliꝺ dicere poſſunt niſi deū inuo-
re dicētes. Adiuua nos deus ſalutaris noſter: in pſal.
lxxviij. quia niſi dn̄s adiuuit me: paulominꝰ habitaſ-
139 ſet in inferno aīa mea ¶ Tertiū ꝙ videlicet mirabile
eſt ꝙ ſunt ita ingrati mortuis: patet ꝓpter duo. Primo
ꝓpter mortuorū ⁊ in purgatorio afflictoꝝ multitudi-
nem ⁊ indigentiam. Videmꝰ eñ ꝙ nūcij veniūt per
eccleſias de diuerſis hoſpitalibꝫ: ⁊ predicāt ſe multos
habere infirmos ⁊ impotētes ⁊ largos oſtendūt indul
gentias ⁊ multa eis danꝰ ⁊ bene quidē: ſed non eſt ita
largū ⁊ magnū hoſpitale in toto mūdo nec vbi tot ſūt
impotentes nec tantū indigentes ſicut in purgatorio:
ſi om̄es hoſpitales domꝰ eſſent in vnum congregate.
Habent etiā ſatis largas indulgentias: q: multi ſunt
ibi pro quibꝫ ſi dicaꝰ Pater noſter: orans magnas con
ſequereꝰ indulgentias a deo ⁊ papa ⁊ epiſcopis cōceſ-
ſas. Et tamen pauci ſunt qui tm̄ eis dant vel tm̄ ꝓ eis
faciūt quantū pro infirmis in hoſpitalibꝫ faciūt decū-
bentibꝫ: ſi tamen illis infirmis pro ip̄is mortuis faciūt
tam ip̄os infirmos q̄ꝫ etiam in purgatorio paſcunt af-
flictos: ⁊ ip̄am aīam de corꝑe exeuntē ⁊ clamantē: ad-
iuua me ſolitariā. Heſter. xiiij. Secundo ꝓpter ꝑfectꝰ
certitudinē. Videmꝰ eñ ꝙ circa filios ⁊ alios charos
amicos viuos in anno multas expēdūt marchas: cir-
ca illoꝝ neceſſariā ſuſtentationē: vł forte circa illoꝝ va
nitatem in armis ⁊ equis ⁊ robis: ⁊ hmōi ſuſtinenda:
quas expēſas frequēter amittūt: q: illi circa q̊s expen-
dūt deficiūt potius q̄ꝫ proficiūt: ⁊ in malis vſibꝫ expē-
ſas illas conſumūt: mirabile eſt ergo: q̄re circa illorum
vtilitatē: ⁊ de purgatorio liberationē tot denarios ex-
pendere nolūt: q̊s nullo modo amittere poſſunt: quot
marchas circa viuos expendūt quas frequenter amit
tūt. Iꝺo nanq; nullo modo eas expenſas pro mortuo
ſcilicet factas amittere poſſunt: quia ſi mortuo illo pro
quo fiunt non proſint: quia in celo forte eſt vł in infer-
no: alijs tamen mortuis in purgatorio exiſtentibus: ⁊
ip̄is etiam facientibꝫ infallibiliter proficiūt. Nec hoc
ſolū eſt mirabile ꝙ pro eis non faciūt ſed maiori admi
ratiōe dignū eſt: ꝙ illi q̇ viuū iuuabāt: mortuū ſpoli-
ant ⁊ perſequunꝰ ⁊ vir fratrem ſuū venaꝰ ad mortem
Michee. vij. Miſericordiam ⁊ auxiliū petentem ⁊ di-
centem. Iuuetis me in orōnibꝫ. Ro. xv.
Ar. xxij. ¶ In q̄ petitiōe exaudiendi ſunt ꝓpter bonū aſſequen
dū ⁊ propter malū fugiendum. ¶ Primo nanq; grati
⁊ benefici mortuis magnum bonū ex hoc aſſequūtur:
140 quia ip̄i grati eis exiſtunt de penis liberati. ¶ Secūdo
eis ingrati malū incurrūt: quia non merenꝰ ab eis iu-
uari: quando ip̄i in purgatorio vel in alijs fuerint mū
di afflictionibus: ⁊ ip̄i de penis liberati magni fuerint
in celo. Primū oſtenditur tam hiſtoria q̄ꝫ auctoritati-
Exm̄ bus. Scribiꝰ nanq; de quodaꝫ grato mortuis: quem

inimicos ſuos fugientem per cemiteriū: mortui vł an-
geli eoꝝ in mortuoꝝ ſimilitudine reſurgentes fugien-
tem defenderūt: ⁊ ab inimicis eius cuſtodierūt. De q̊- Exm̄
dam etiam religioſo ſcribiꝰ: qui de conſuetudine ſole-
bat cemiteriū circūire ad orandū: ſpecialiter ꝓ mortu-
is ibi ſepultis. Illo ergo poſtmodū infirmato: abbas
in quodam ſero in camera ſua ſtās: ⁊ verſus domum
in qua infirmus iacebat reſpiciens: vidit pulchram ꝓ
ceſſionem: in albis cū ceroferarijs precedentibus ver-
ſus domū illam accedere: qui vno illoꝝ vocato roga-
uit: ꝙ diceret qui eſſent. Qui ait. Nos ſumꝰ anime q̊-
rū corpora in iſto iacent cemiterio: adiutorio illius in-
firmi de purgatorio liberate ꝓpter quod ei nūc occur-
rimus vt grati ei exiſtimamꝰ qui gratus nobis extitit.
Sic nobis occurrent ſi eis grati fuerimus ⁊ bene mor
tui: vt cū illis viuamꝰ: iuxta illud. ij. Thi. ij. Et ſi com
mortui fuerimꝰ ⁊ conuiuemꝰ ſi ſuſtinemꝰ ⁊ congrega
bimꝰ. Si negauerimꝰ deū: vel quemcūq; mortuū: ⁊ il
le negabit nos. ¶ In quo patet ſecūdū: ꝙ videlicet in- 141
gratis offendunꝰ. Nec mirū: q: ſi q̇s eſſet in igne liga-
tus ⁊ filiꝰ vel vxor: vel amicꝰ poſſet vincula illiꝰ ſolue
re ⁊ ip̄m de igne liberare: ſi non faceret: bene haberet
materiam offenſe ⁊ grauaminis. Sed illi in purgato-
rio ſic in igne detinenꝰ: vt vincula illoꝝ per viuos rū-
pi poſſunt. Qꝺ patet exemplo qꝺ habeꝰ. E. vj. 14. Te
ergo q̇ amicꝰ es defuncti ſuperſtitem reliq̄t: vt diceres
his q̇ vincti ſunt exite. Eſa. xlix. Qꝺ ſi non feceris: iu-
ſte apud deū conqueri poſſunt: dicentes. Domine bo-
na noſtra ⁊ iocalia dimiſimꝰ cū vxoribꝫ: filijs: executo
ribꝫ: ⁊ amicis noſtris vt ip̄i nos bonis illis iuuarent:
⁊ nobis in magna miſeria ꝓ defectu bonorū illoꝝ exi-
ſtentibꝫ: ip̄i ea in riſu ⁊ delicijs ⁊ voluptatibꝫ expen-
dūt: ⁊ nobis nō ſuccurrūt: nec nos liberant: q: q̇ vide-
bant me foras fugerunt obliuioni datus ſum tanq̄ꝫ
mortuus.
¶ Qui communiter eſt datꝰ obliuioni q̊ ad om̄ia ope- Ar. xxiij.
ra: q̄ ei valere deberent: ſicut elemoſynas: ⁊ huiuſmo- 142
di: ſed non q̄tū ad viſum: q: ad hoc illū in loco ſctō ad
quē frequēter declinant: ſepeliūt: vt ip̄ius tumbam vi
deant cui tm̄ ꝓdeſt in loco ſancto ſepeliri: ſi ip̄e ſanctꝰ
ſit q̇ ſepeliꝰ: aliter nequaq̄ꝫ: ſicut oſtēſum eſt. D. iiij. 12.
vſq; ad finem capituli. Et eſt de ſepulture loco in hoc
caſu: ſicut de habitu religiōis ꝓpter duo. Primo quia
ſicut habitꝰ ille monachū non ſanctificat: ſed potiꝰ ho
mo habitū: ita ſanctꝰ locus cadauer peſſimum nō ſan-
ctificat. Secūdo quia ſicut religioſi cum tali habitu ſe-
peliunꝰ cum quali viuūt. Ita mortui cum tali habitu
virtutū ſepeliunꝰ: vel viciorū cū q̄li vixerūt. Sicut in
ſuper habitꝰ religioſus in morte illū iuuat: q̇ priꝰ reli-
gioſe vixit ⁊ non aliuꝫ. Ita ſepultura illū q̇ bene vixit
iuuat. Tales ſunt in locis ſanctis ſepeliendi q̇ organū
ante mortem extiterūt ſpiritusſancti q̇ ⁊ in reſurrectiōe
glorioſe apparebūt quando complebiꝰ in eis illꝺ Eſa.
xxvj. Viuent mortui tui. Alijs autem ſufficere debe-
ret cū ſocrate ſepeliri: de quo in Tuſculanis ferꝰ q̄ſtio
nibꝫ ꝙ cū infirmareꝰ. Catoni diſcipulo ſuo q̄renti: vbi Exm̄
eum poſt mortem ſepelire deberet: reſpondit ſe non cu
rare: q: inq̇t: vbiq; via eſt ad infernū. Cui diſcipulus.
vbi ergo corpꝰ tuū ponemꝰ? Cui ille ꝓijcite illꝺ in cā-
pū. Cui diſcipulꝰ: ibi beſtie et volucres carnes tuas de
uorabūt. Cui magiſter: ergo ponas baculū in manu mea
vt me cuſtodiā. Cui diſcipulꝰ: nō videbis: nec q̇cq̄ꝫ ſen
tias. Cui magiſter: ⁊ ſi nihil ſentiam q̇d mihi nocebit?
ꝙ a beſtijs deuorabor. Om̄i nāq; tali ſufficit ſepultura
illa. Iere. xij. ſepultura inq̇t aſini ſepelieꝰ. Sed heu cō
trariū quotidie accidit. Nam illi qui peiorē ducūt vi-

tam:in magis honorabili poſt mortē frequēter ſepeliē
tur loco. Quod male plāgit ſacra ſcriptura: dicēs. Vi
di impios ſepultos q̄ etiā cum adhuc viuerent in loco
ſancto erant: ⁊ laudabanť in ciuitate quaſi iuſtoꝝ ope
rū ſed ⁊ hoc vanitas eſt. Eccs. viij.
Ar.xxiiij. ¶ Ex q̄ auctoritate vltimꝰ iſtiꝰ capituli eliciť articulꝰ:
quia non ſolū eſt vanitas ꝙ tales in loco ſancto ſepeli
unť: ſed mors inſuꝑ oſtendit: ꝙ cuncta que ad eos pri
us ꝑtinebant vel in quibꝫ delectabanť ⁊ ꝯfidebāt: ſūt
143 vanitas vanitatuꝫ ⁊ oīa vanitas. Eccs. j. ¶ Pro q̄ eſt
ſciendū ꝙ non obſtante ꝙ dicať: ꝙ ratio ꝯculcatiōis ꝑ
dictoꝝ verborū ſit vanitatū nimietas quam ſacra ſcri
ptura ⁊ ſancti hoīes: ſpūſancto inſpirati videntes non
niſi tali verboꝝ ꝯculcatiōe ꝯceptū ſuū exprimere pote
runt. Pōt nihilominꝰ non incōuenienter dici ꝙ ſacra
ſcriptura ideo in ꝑdicta auctoritate ter vanitatē repli
cat: q: mors malorū tria q̄ an̄ mortē habent: vana eſſe
oſtendit: ſcilꝫ bona nature: fortune ⁊ gratie. Quando
nāqꝫ aliq̄s qui ꝑdicta habuit bona quibꝫ abuteť ſicut
iudas qui oīa ꝑdicta habuit. Nā bona gratie habuit
in hoc ꝙ de nūero fuit aplorū: moriť ita ꝙ certitudina
liter verificať de illo: illud ps̄. xxj. In puluerē mortis
deduxiſti me: tūc infallibiliter ſciēt ꝙ oīa ꝑdicta ei va
na fuerūt: quia fine debito caruerunt. Cū finis illorū
nihil ſit qui confidunt in nihili ⁊ loquunť vanitates.
Eſa. lix. Hoc nanqꝫ ptꝫ inductiue. Primo oīm finem
ꝑdictoꝝ bonoꝝ ſigillatim tractādo. Secūdo ſimul cō
144 iunctim in vno exemplo idē oſtendēdo. Primo nanqꝫ
patet: ꝙ finis bonoꝝ naturaliū: cuius modi ſunt forti
tudo: pulchritudo: ſapientia hūana ſeu mūdialis: que
partim eſt a natura: partim ab arte: vanꝰ eſt in malis
hoībus non ſolū in morte ſed etiā ante mortē quādoqꝫ
Hoc eīm ꝑmo oſtendiť in fortitudine cuiꝰ finis qn̄qꝫ
ante mortē talis eſt: ꝙ ille qui fuit fortis q̄ſi pugil q̄ ſo
lebat pugnare: ꝑcutere: ſaltare: manꝰ in choreis leuare
⁊ cantilenas de inordinato amore fortiter cantare: ante
mortē vix pōt pedes mouere ad exquiſita ⁊ ſecreta na
ture facienda: vel manꝰ leuare vt cibū vel potū in ore
ponat: vel vt muſcas de ore abigat: nec fortitudinē ha
bet vt ſe in lecto ſuo de latere in latꝰ vertat. Qui inſuꝑ
linguā fortē ⁊ potentē habere ſolebat atqꝫ velocem ad
placitandū: ad iurandū: ⁊ ad mentiendū ⁊ detrahēdū:
atqꝫ ſuꝑiactandū: tūc non pōt illā mouere: vel ad con
fitendū vel orandū, ſed nec ad reſpondendū ſacerdoti:
vel alijs de his que ad ſalutē ſuā ꝑtinēt. Vtinā qn̄ ſic
de fortitudine ſua ſuꝑbiūt ⁊ audaciores fiunt ad male
faciendū: ſaperent ⁊ intelligerēt quō ⁊ q̄ꝫcito fortitudo
illa in talē finiet miſeriā: debilitatē ⁊ vanitatē ꝑ alios
quoꝝ fortitudinē ſic finire viderūt: d̄ q̄bꝫ in ps̄. lxxviij.
Defecerūt in vanitate dies eiꝰ: ⁊ anni eiꝰ cū feſtinatio
145 ne ⁊c̄. Secūdo idē oſtendiť in pulchritudine quā etiaꝫ
nō ſolū finis ⁊ turpitudo ante mortē que quotidie pa
tent experimento: ſꝫ etiā hiſtoria ⁊ auctoritas vana eſſe
oſtendūt. Hoc nanqꝫ oſtendit hiſtoria aſſumpta de li
Exm̄ bro de dono timoris: de Iſabella filia ſancti Ludoui
ci regis Francie: quondā regina Nauarre: que graui
infirmitate percuſſa: ⁊ turpis effecta: ad ſe familiā con
uocauit ⁊ q̄ꝫ turpis fuit: eis oſtendit dicēs. Ecce q̄ꝫ tur
pis ſum ⁊ deformis quā pulchrā vocare ſolebāt: vide
te ergo in me q̄ꝫ fallax gratia ⁊ vana eſt pulchritudo.
Prouer. xxj. Vtinā hec ſaperent ⁊ intelligerent q̄ nūc
de pulchritudine inaniter gl'iať: ⁊ que ſe pingūt ⁊ ſu
perbe ornant vt pulchriores appareāt q̄ꝫ ſint: cogitare
deberēt tales quō erit pro criſpanti crine caluitium ⁊c̄.
que eis minať ⁊ ꝓmittit deus. Eſa. iij. in fine capituli.
Talis nanqꝫ cogitatio: tam illos qui de pulchritudine
gloriať: q̄ꝫ illos etiā qui ꝓpter vanam pulchritudinē
carnaliter diligunt retraheret: quia ſm̄ beatū Grego
rium. moral. libro. xvj. Quid ſit carnis ſubſtantia: vel
pulchritudo? teſtantur pulchra: nilqꝫ ſic ad eius deſi
derium edomandum valet: q̄ꝫ vt quiſqꝫ quod diligit
viuum quale ſit mortuum penſet. Corriget ergo quili
bet illud Bern. in meditatiōibus: quomodo poſt ho
minem puluis: poſt puluerem fetor ⁊ horror: ſic in nō
hominem vertitur omnis homo: vt quid ergo diligi
tis vanitatem? in pſal. iiij. ¶ Tertio idem oſtēditur in 146
mundiali ſapientia que in tanta etiam quandoqꝫ ante
mortem finitur ignorantia ꝙ vix cognoſcit vxorem: fi
lios vel amicos: immo aliquādo ſenſum totaliter amit
tit ⁊ in freneſim conuertitur ⁊ nec cōfiteri nec dei inuo
care ſcit miſericordiā. Et hoc vaniſſimū iudico. Eccs.
viij. Qꝛ videlicet quis de tali ſapientia ſuperbiat: vel
in tali confidat prudentia vel tali abutatur vt decipiāt
ip̄i de vanitate in idip̄m: in pſal. lxj. que in tali finitur
miſeria ⁊ periculoſa ignorantia que quidem oſtēdit ꝙ
leges populorum vane ſunt. Iere. x. Et quoniā vani
ſunt omnes homines in quibus non eſt ſciētia dei. Et
de his que videntur bona non potuerūt intelligere eū
qui eſt. Sap̄. xiij. Vtinam ergo prius ſaperent ⁊ intel
ligerent quomodo omnia illa in quibus ſapientia ſeu
carnis conſiſtit prudentia finiunť: ⁊ ex ip̄is finibꝫ va
na eſſe conſiderarent que ad fines illos ordinanť. Cō
ſiſtit nanqꝫ carnis prudentia: ſapientia ⁊ prouidentia.
in tribus: in honoribus: in delectatiōibus: in diuitijs:
ſed mors iſta ſtultiſſima eſſe oſtendit: atqꝫ vaniſſima.
Primum nanqꝫ ſtulticia eſſe oſtenditur quādo ſub ter
ra ponitur vbi canes ⁊ iumenta ſuper eum cadunt: et
vermes ſocij in lecto ſunt. Secundū quādo ille qui pri
us fuit pinguis ⁊ delicatus qui ob nullum aliam finē
videbatur carnem ſuam impinguare: niſi vel vt ver
mes lautius paſceret: vel vt ignem inferni ſua pingue
dine feruentius inflammaret que a vermibus comedi
tur. Tertium quando ab omnibus rebus denudatur
quando dereliquit equos in ſtabulo: pecuniam in ci
ſta: frumenta in grangia: veſtes in partica. Et de omi
bus rebus ſuis: nihil ei datur niſi miſerum lintheamē
peius forte de toto domo: vl' cilicium. Omnia v̄o alia
homo extraneus vorabit: ⁊ hoc vanitas ⁊ magna mi
ſeria eſt. Eccs. vj. quem forte non natura ſed ingratitu
do extraneum facit. ¶ Ex predicta v̄o auctoritate elici 147
tur ſecunda pars iſtius articuli: ꝙ videlicet mors oſtē
dit bona fortūe vana eſſe. Pro q̄ eſt ſciēdū: ꝙ bona for
tune non ſolū cōſiſtūt in diuitijs congregatis: ſed etiā
in amicis grat. Ad bonam nanqꝫ fortunam pertinet
fideles habere amicos. Sed quia pauci tales inueniū
tur. Primo oſtenditur ꝙ ſpes que in amicis ponitur:
communiter in morte vana eſſe oſtenditur. Secundo:
ꝙ ſpes que in diuitijs ponitur: vana eſſe in morte oſtē
ditur. Primum oſtenſum eſt multis exemplis ⁊ expe
rimētis. A. xij. 53. ⁊. A. xxj. 5. 6. ⁊ ſupra. e. c. 97. ⁊. 98.
Ex quibus patet primo: ꝙ amici diuitū ſunt ſicut ami
ci peregrinantiū: quia ſicut illi peregrinantes ab aliq̄
bus amicis conducunť diſtantiꝰ: quando de domo re
cedūt vel propinquiꝰ. Ita mortui ab aliquibꝫ ꝯducū
tur qui ibi forte offerūt ⁊ recedunt: ab aliquibus ad fo
ueam: quibꝫ loquiť deus Abdie. j. Vſqꝫ ad terminos
emiſerūt te omnes viri federis tui illuſerūt tibi. Bene
dicit illuſerūt: quia poſt mortem cū de bonis ludūt de
functi: illudūt defuncto. Ex quibꝫ ſecūdo veritas oſtē
diť reſponſionis cuiuſdam qui querēti de ſtatu cuiuſ
dam nobilis: reſpondit mortuꝰ eſt ⁊ ſepultꝰ: ⁊ obliuio
ni traditꝰ in tribꝫ diebꝫ. Quod quidem ſatis veraciter

de aliis q̄ plurimis dici poſſet qui ſpem habuerunt et
cõfidentiã in fictis amicis: qui ſunt vana ſpes. ⁊ men-
daciũ in ſenſato viro. Eccl. xxxiiij. Utinã ergo ſape-
rent. ⁊ intelligerent. ⁊ nouiſſima prouiderẽt. nõ ponẽ
tes ſpem in vana amicoꝝ prouidẽtia: quia vana ſal⁹
148 hoĩs. in. pſ. lix. ¶ Q2 ſcd̃o ſpes: que ponit̃ in diuitiis
nõ premiſſis: ſed poſt mortẽ: remanẽtib⁹ vana ſit. pa-
tet primo per antiquã hiſtoriã: in qua continet̃ de tri-
bus circulis inuẽtis in foſſa: vel tumba cuiuſdã defũ-
cti. In quoꝝ primo ſcriptũ erat: expendi: donaui: ſer-
uaui: negaui: In ſecundo v̄o ſcriptum erat: habui: ha
beo: perdidi: crucior. In tertia v̄o ſcriptum erat: quaſi
ſcripturarũ precedẽtiũ expoſitio: in hũc modũ. qd̃ ex-
pendi: habui. qd̃ donaui: habeo. qd̃ ſeruaui: perdidi.
qd̃ negaui: crucior. Ex qua hiſtoria ptz: q̄ illud qd̃ de-
dit pro amore dei mortu⁹ inuenit: de hoc vero qd̃ ne-
gauit: qñ dare debuit ꝓ amore dei: cruciabit̃ mortu⁹.
hoc v̄o qd̃ poſt ſe derelinquit: amittit mortuus: quia
male illud dilexit: vt de illo verificetur: illud Eccs. v.
Qui amat diuitias: fructũ nõ capiet ex eis. ⁊ hoc ẽ va
nitas. ¶ Scd̃o idem oſtendit̃ ꝑ hiſtoriã tꝑis moder-
noris: in qua continet̃: q̄ quidã ditiſſimus ⁊ noĩatiſſi
mus in regno dũ viueret: poſt mortẽ ſuã cuidã perſo
ne de charis ſuis apparuit: quaſi nudus ⁊ dilacerat⁹:
a qua cũ quereret̃: quare ita male eſſet indut⁹: q̃ mul-
tos induere ſolebat. Reſpõdit. Tu yt fuſt aut e. puz
fu men ore eſt autruy e. ieo. nay rien. Iſti ergo et qui-
buſcunq̄ ei ſimiles: qui circa diuitias congregandas
multũ ſollicitant̃: elegãter cõuenit. illud Eccs. ij. Cũ
alius laboret in ſapientia ⁊ doctrina ⁊ ſollicitudine: ⁊
homini ocioſo queſita dimittit. Et hoc ergo vanitas:
⁊ magnũ malũ. Utinã ergo ſaperẽt ⁊c. ⁊ facerẽt ſicut
faciũt contra defectũ vel famẽ corporis quã venturã
timent: ꝯtra illã eñ magnas faciũt prouidẽtias. ſicut
ptz Geñ. xlj. Ioſeph contra famẽ egypti: magnã fecit
prouidentiã. Sic nos contra famẽ anime eternã ꝓui-
dentiã facere deberemus: in qua deberemus plus cõ
fidere q̄ in diuitiis: quas poſſidem⁹. vel vſq̄ ad mor
tem retinem⁹: ne improperãdo nobis dicat̃. illud pſ.
lj. quãdo morimur. Ecce homo qui nõ poſuit deũ ad
iutorẽ ſuũ: ſed ſperauit in multitudine diuitiaꝝ ſuarũ
⁊ preualuit in vanitate ſua. ¶ Tertio mors oſtendit:
q̄ bona gratie cuiuſcũq̄ vana ſunt: quãdo male expẽ
dunt̃. ſicut ptz ꝑ auctoritatem beati Grego. G. ij. 38.
Et nõ ſolũ in morte: ſed ante mortẽ: tales qui gratioſi
in ſcientiis diuerſis reputant̃: magnã habent vanita-
tem admixtã: quia in eis verba ſunt plurima: multã
149 in diſputando vanitatẽ habentia. Eccs. vj. ¶ Oſten-
ſo ſingillatim: quomodo oĩa dicta in morte vana
eſſe oſtendunt̃: vnico exemplo primo: et experimento
ſecundo: oĩa ſimul vana eſſe oſtendunt̃. Primo oĩa
predicta bona prout in Alexandro magno fuerũt: fi-
naliter vana eſſe oſtenderũt philoſophi: prout refert
Exiiii Alphonſus: circa ipſius tumbã cõgregati. Quoꝝ pri
mus: eius vanã deſcribens ⁊ oſtendẽs fortunã: dixit.
Heu heri ex auro fecit thezaurũ: hodie aurũ ex eo fa-
cit thezaurũ. Alius: Heri nõ ſufficiebat ei totus mũ-
dus: hodie ei ſufficiũt. x. vlne. Alius. Heri poplis im
perauit: hodie popli imperãt ei. Alius. Heri multos
potuit a morte liberare: hodie nõ poteſt mortis iacula
euadere. Alius. Heri duxit exercitũ: hodie ecõuerſo
ab exercitu ducit̃. Alius. Heri terrã premebat: hodie
econuerſo. Alius. Heri eum gentes timebant: hodie
ab eis vilis reputatur. Alius. Heri erat amicus ami
cis: ⁊ inimicus inimicis: hodie omnibus eſt equalis.
Et ſic patet q̄ cuncta ſubiacent vanitati. Eccs. iij. De
qua nota plura s. e. cij. Utinã ergo ſaperent ⁊c. Deu
tro. xxxij. ¶ Secundo idẽ quotidiano patet experimẽ
to: in quo videmus: q̄ in morte cuiuſcunq̄: qui predi
cta q̄ erant: ⁊ poſt mortẽ tranſierunt omnia: tanq̄ la-
nugo: vel fumus: tunc vanitatis arguẽtur preterita.
Eccs. xj. Utinã ergo ſaperent: ⁊ intelligerẽt: quomo-
do ⁊ q̄ malũ eſt verſus infernum facere dietas: quia
ſi iſta ex toto corde cogitarẽt eẽnt ſicut boni nauis gu-
bernatores: qui ſtantes in vltima nauis parte: nauem
ad bonum dirigunt portum. Sic iſti. ſi vltima conſi-
derarent: quomodo in morte creatura vanitati ſubie-
cta eſt. Rom. viij. Si v̄o dicere velint: q̄ predicte va-
nitates non tantũ contingunt: nec etiam in morte ſolũ
oſtendũtur malorum: ſed etiam conſimiliter bonis cõ
tingunt: ſicut patet per illud Eccs. ij. Moritur doct⁹:
ſimiliter vt indoctus: idcirco teduit me vite mee: vide
re mala eſſe vniuerſa que ſub ſole ſunt: ⁊ cuncta vani-
tatem: ⁊ afflictionẽ ſpiritus. ¶ Et ſi auctoritas deeſſet 150
hoc quotidie videre poterimus: q̄ videlicet ſicut ma-
lus ante mortem: vel in morte bona amittit nature: et
fortune: ita bonus: ſic etiam corpus mortuũ efficit̃ ab-
ominabile: ⁊ fetidum: ⁊ ſub terra ponitur: ⁊ conculca
tur: ⁊ a vermibus comeditur: ⁊ peius frequenter ante
mortem tribulatur: pluraq̄ ſuſtinet infortunia: ſicut
patet Eccs. viij. Sunt inquit iuſti quibus multa pro
ueniunt: quaſi opera egerint impioꝝ. Et ſunt impii:
qui ita ſecuri ſunt: quaſi iuſtorum facta habeãt: ſed et
hoc vaniſſimũ iudico. Reſpondetur. q̄ licet in predi-
ctis talem habeant fortunã boni: qualem habeant ma
li: vel peiorem: tamen reſpiciendo ad vltimũ finem: et
ad omnes circumſtantias vtroſq̄ contingẽtes: multo
peius contingit malis: q̄ bonis. Quia oĩes predicte
miſerie accidunt malis: ⁊ quantũ ad corpus: et quãtũ
ad animã. q̄a ipi in vtroq̄ abominabiles ſunt in mor
te: ⁊ fetidi: ⁊ ſimul amittunt honores: atq̄ delectatio-
nes: ⁊ diuitias: tam corporis q̄ anime: quia dum cor-
pus ſub terra ponitur: anima a demonibus torquet̃:
⁊ breuiter ſimul ⁊ ſemel omnia terrena perdunt: ⁊ ce-
leſtia: tam que dilexerunt q̄ que ſperare debuerũt: di-
centes. Uanitate ſeducti ſumus. Neemie. j. Ita q̄ de
eis per omnia verificatur illud. Uanitas vanitatum
⁊ oĩa vanitas: tam que ad corpus pertinent: q̄ que
ad animã: tam que habuerunt: q̄ que ſperare debue-
runt poſt mortem. ¶ Boni v̄o econuerſo licet in cor-
pore ſint fetidi: ⁊ abomĩabiles: ⁊ ſub terra poſiti: amit-
tantq̄ corporales diuitias: delitias: ⁊ honores: ac cete
ra terrena: que nunq̄ plus q̄ deum dilexerunt: tamẽ
in anima ſunt precioſi: quia dum corpus oĩa perdit
anima eternas lucratur diuitias: delitias: et honores:
quia dũ corpus ſub terra ponitur: ⁊ a vermib⁹ come-
ditur: anima in celum ab angelis portatur. Et hoc eſt
quod ſacra ſcriptura poſtq̄ dixit. Moritur doctus ſi
militer: vt indoctus. ſ. quãtum ad corpus: adduxit di-
cens. Eccs. vj. Quid habet amplius ſapiens a ſtulto:
⁊ quid pauper niſi vt pergat illuc vbi eſt vita. Cuius 151
ratio eſt: quia ante mortem vanitatem dereliquerunt.
Uidentes nanq̄ vanorum vanitatem: illam non ſe-
quebantur: ſed deteſtabantur: quia finem illorum cõ-
templabantur. In quorũ perſona loquitur ſacra ſcri-
ptura. Iob. v. dicens. Uidi ſtultũ firma radice: ⁊ ma-
ledixi pulchritudini eius ſtatim. Quod exponit beat⁹
Grego. dicens. Firma radice quaſi per amena prata:
ſtultus ad carcerem peruenit: dum per proſpera vite
preſentis ad interitũ tendit. Nonnulli v̄o cnm illorũ
gloriã cernũt: magnũ aliqd eſtimãt: ſed cũ eos morie-
tes aſpiciũt: q̄ humana gloria nihil ſit: cũ gemitu fa-

tenet: ⁊ dicūt. Ecce q̄ꝫ nihil ē hō. q̄ h̄ veraciꝰ diceret cū ſi i glīa hoīem cerneret: tūc etiā eiꝰ interitū cogitātes: trāſeūtē: ſil'eiuſq̄ꝫ potētiā: nihil eſſe ſentiret. Vn̄ itaq̄ꝫ nō de electo dicit: ſꝫ de ſtulto. Maledixi pulchritudini eiꝰ ſtatim. ac ſi diceret. Cōtra ſtulti pulchritudinē moram in maledicēdo nō habui: q̄a cū hāc cernerē ſimul ⁊ penā ſequentē vidi: eiuſq̄ꝫ potentiā reprobaui: q̄a cogitaui ⁊ cōſideraui ꝙ ambulauerūt poſt vanitatē. Et vani facti ſunt. Jere. ij. Thema in ſepultura prelati: Eduxit de mortuis paſtorē magnū. Heb. xiij. Jn ſepultura mulieris. Nouiſſima oim̄ mortua eſt mulier. Luc. xx. ⁊ Mar. xij. vide ſ. e. cv. Jtem in ſepultura cuiuſcūq̄ꝫ: quē natura vl' opa prius patrē eſſe oſtēderūt. Pater nr̄ mortuꝰ eſt. Nume. xxvij. Jtē i ſepultura cuiuſcūq̄ꝫ nobilis: vel in anniuerſario eiuſdem. Nobilis abijt in regionē longinquā. Luc. xix. Nota ad hoc totū capl'm de nobilitate. Thema ꝺ quocūq̄ꝫ. Liberauit eū dn̄s. ij. Regū. 22. ꝓſecutio. ſ. e. c. liiij. Jtem Ex egypto vocaui filiū meū. Mat. ij. ⁊ Oſee. xj. Jtē Judicati ſunt mortui ex hiis q̄ ſcripta erāt in lib. Apoc. xx. Jtē Relinq̄ mundū. Joan. xvj. Jtē in ſepultura vel anniuerſario cuiuſcunq̄ꝫ Eccs. viij. Hoc ſolū ſecū auferet de labore ſuo. Jtē in ſepultura cuiuſcūq̄ꝫ. Solutū eſt vinculū. Mar. vij. Jtē Mortuꝰ eſt. Ro. xiiij. Nō eſt mortua. Mar. v. Vocauit illū dn̄s. Math. xviij. Jtē in ſepultura mulier'. Vocata ingreſſa ē ad eū. iiij. Regū. 4. Jtē Salua facta eſt. Math. ix. Jtē in ſepultura cuiuſcūq̄ꝫ hoīs vl' mulier'. Venit ad eū. Joā. vij. Jtē Venit finis. Jere. lj. ⁊ Ezech. vij. Nota ſ. arti. xvij. Jtem Beatus qui intelligit ſuper egenū et pauperē. in pſal. xl. valet etiam in anniuerſario.

M. xij. **Mundicie. primo oſtenditur** diuiſio. Scd̄o dignitas. Tertio qualit' templum dei. i. aīa mūdari debeat. Quarto qualit' in mūdicia ꝯſeruat'. Quīto mūdicie ꝯſeruate oſtendet' vtilitas. Sexto nō ꝯſeruantiū oñdet' damnū. Septīo quō amittit'. Octauo ꝙ ſeruātes mūdiciā multū deo tenet'.

Art. j. 1 ¶ Quantū ad primū. mūdicia: virginitas: vl' caſtitas eſt duplex: ment' vicꝫ ⁊ corpis: q̄a illa mūdicia vl' virginitas eſt deo hoſtia gratiſſima: cuiꝰ mentē cogitatio: nec carnē maculat libido. Jn ſignū cuiꝰ deo duo offerebant' turtures: ſicut ptꝫ. L. iij. j. Jnter has vo talis eſt natura ⁊ conditio. ꝙ ſenſu ſine pena nō ſaluat: nec deo placet: q̄a eſt ſicut ſpica ſine grano: ſicut pomū exteriꝰ pulchrū: interiꝰ vo putridū. Et ſicut lampas ſine oleo q̄ corā curia celeſti nō ardet. Tales ergo virgines: de numero illa⁊ ꝯditiōe ſunt: de q̄bꝫ Mat. xxv. Quinq̄ꝫ erāt fatue: q̄a nō habuerūt oleū in lampadibꝫ. De quibus dicit decretū ſumptū ex verbis Chryſoſtomi ſup Mat. xxxij. q. v. Sicut eñ multi inq̄t corpe quidē caſtitati ſtudēt: adulteriū quidē volūtate cōmittūt: cum dn̄s dicat: qui viderit mulierē ad ꝯcupiſcendū eā: iam mechatꝰ eſt eā in corde ſuo. Jlla ergo eſt glorioſa ꝯtinētia: nō quam tranſgredi non pōt neceſſitas debilitatis corpis: ſed quā cōplectit' volūtas ſancti ꝓpoſiti. Ex q̄bus patet: ꝙ tantū ille: qui diligit cordis mundiciam: habebit amicum regem. Prouer. xxij.

Ar. ij. 2 ¶ Talis aūt mūdicie: ⁊ maxīe virginalis: quāta ſit dignitas: ptꝫ cū preferat' tam pudicitie ꝯiugali: q̄ꝫ ꝯtinētie viduali. ſcd̄m Aug'. de ſancta viduitate. tanq̄ꝫ virtꝰ cui centeſimꝰ debet' fructus: cū pudicitie ꝯiugali nō debeat' niſi triceſimus: ꝯtinētie viduali ſexageſimꝰ. Obijcieti vo filiā iepthe: q̄ morte adiudicata: ꝙ virgo mori debuit: fleuiſſe legit' Judic'. xj. Reſpōdet': ꝙ tūc tēporis in lege Moyſi fuit maledicta ſterilis. Deut. vij.

Cuiꝰ rei cauſa fuit: q̄a tūc fuit tēpus plantādi nemus ⁊ multiplicādi arbores in horto dei. i. augmētandi populū dei q̄ erat q̄ſi paruus ꝯtra mūdi huiꝰ multitudinē: q̄ ei aduerſabat'. Nūc vo beate ſteriles q̄ nō genuerūt. Luc. xxiij. q̄a nūc eſt tempus arbores ſcindēdi: q̄r iam ſecur' ad radicē arboris poſita eſt. Mat. iij. ⁊ Luce. iij. Nec tñ caſte viuētes oīno ſteriles ſunt: q̄r licet ſteriles ſint: q̄ꝫtū ad filios carnales: nō tñ q̄ꝫtū ad filios ſpūales: ⁊ ad prolē ſpūalem: quos oratiōe: atq̄ꝫ exēplo generāt ⁊ predicatiōe: dicētes ⁊ operātes cū Paulo dicēte: Gal'. iiij. Filioli mei: q̄s iterū parturio: donec formet' in vobis chriſtus. Et ſic ſterilis peperit plurimos. j. Reg'. ij. q̄a ſic multi filij deſerte magis q̄ꝫ eius q̄ habet virū. Eſa. liiij. Ex iſtis auctoritatibꝫ eiꝰ nobilitas manifeſte apparet: ⁊ oſtendit': q̄ꝫtū ad duo: q̄ꝫtū ſcꝫ ad prolis dignitatē: ⁊ etiā multitudinē. Jn hoc nanq̄ꝫ q̄ꝺ Paulus dicit: parturio donec formet' chriſtus i vobis: prolis q̄ in mūdicia generat' denotat vltra carnalē prolē: dignitatē. Ex hoc nāq̄ꝫ ptꝫ. ꝙ q̄ꝫto chriſtus: q̄ eſt proles ſpūalis a caſtis ⁊ mūdis ꝯceptus: et in alijs verbo: ⁊ exēplo formatꝰ: excellentior ⁊ melior eſt: quocūq̄ꝫ hoīe: inter hoīes generato: ⁊ nato: tanto eſt mūdicia virginalis preſtātior: ⁊ melior fecūditate nuptiali. Quia teſte decreto ſumpto ex verbis Ambroſij. xxxij. q. j. nuptie terram implent: virginitas paradiſum. Et ſic patet ꝙ virginitas attingit vbiq̄ꝫ: idest: de terra ad celum: propter ſuam mundiciam. Sap. vij.

¶ Talis ergo mūdicia digniſſima in quolibet nobiliſſimo requirit' templo dei. i. in aīa cuiuſcūq̄ꝫ chriſtiani: q̄ eſt ſpūale dei templū: q̄n mūda eſt. iuxta illud. j. Corin. 3. Templū dei ſanctū eſt: q̄ꝺ eſtis vos. Si vo mūdum nō ſit: neceſſariū videt' illud mūdare ad exēplar Joſie regis Juda: q̄ mūdauit Judā et Hieruſalē. ij. Paral'. 34. Que quidē tria verba tria oſtendūt ad propoſitū pertinētia: actū ſcꝫ ſanctificatiōis mūdauit: populū acquiſitiōis Judā: locū oratiōis hieruſalē. Hec aūt tria facta circa Hieruſalē quondā Judeorū: tria oſtēdunt facīēda: i dedicatiōe ſeu ſanctificatiōe vl' mūdatiōe templi chriſtianorū. Que quidē tria facta in tēplo materiali: tria ſignificāt facīēda in tēplo ſpūali: q̄ ad tria ꝑ tria ⁊ ad tria. ¶ Primo q̄ ad tria: q̄a ſicut videmus: ꝙ eps̄ primū ſctificatiōis ſeu mūdatiōis actū templi materialis: oſtēdit extra eccleſiā: circūeundo cū letanijs: ⁊ oratiōibꝫ. Sic primo ſanctificāda: ⁊ mūdāda ſunt opa exteriora: ita ꝙ nihil immundū luxurie: auaricie: vſure: ⁊ hmōi in eis inueniat'. Quia licet chriſtianū q̄s ore ſe dicat: ⁊ habitu oſtēdat: niſi opere hoc oſtendat: corā deo allegatio ei nō valebit. Nec etiā ꝙ fidē ſuſcepit ⁊ ſacramēta: q̄a niſi opa habeat: ⁊ fidē ſuam opibus oſtendat: allegatio plus erit ꝯtra eū q̄ꝫ pro eo: patet ergo: ꝙ ibi tm̄ cognoſcitur vir ſi munda ⁊ recta ſunt opera eius. Prouer. xx. ¶ Secūdo opera mūdationis: oſtendit epiſcopus circa oſtiū: ſeu templi materialis introitum. Sic nos circa quinq̄ꝫ ſenſuum cuſtodiam: ⁊ ſpecialiter circa cuſtodiam oris: quia illud eſt vas: de quo deo offertur ſacrificium quod non placet ſi cor vl' os ſit immundum: Mundamini ergo qui fertis vaſa domini. Eſa. lij. ¶ Tertio mundat templū materiale interius: quia nihil valet ꝙ exterius mūdetur: niſi etiam interius ſanctificetur. Sic nos debemꝰ cor mundare a cogitationibus: quia parum valet: ſicut ex principio patet iſtiꝰ capituli: opera exteriora mūda habere: niſi cor etiam mundum habeatur. Jn cuiꝰ ſignum Tobias in perſona cuiuſcūq̄ꝫ electi dicit. Animā meam ſemper conſeruaui mundam. Tob. iij. Et ſicut eccleſia vel templum materiale: per ſe ſic mundas

ri non poteſt ſine epiſcopo:ita nec templũ ſpirituale ſi
ne confeſſore. Sicut ergo veniunt ad epm̃ pro mũda
tione templi materialis. Ita veniãt ad confeſſorẽ: pro
templi mundatiõe ſpũalis: dicẽtes. Cor mundũ crea
5 in me.in pſal.l. ❡ Secũdo iſta mundatio facienda eſt
per tria:quia ſicut mũdatio templi materialis facta eſt
per auxiliũ triũ:ſcʒ aque.ignis.ꝛ literarum. Primo nanqʒ
ſicut multũ iuuat aqua ab epõ benedicta:ita ad ſancti
Aqua lachrymarum ficationẽ templi ſpũalis multũ iuuat aqua lachryma
rũ:ꝛ ɔtritiõis ꝓ peccatis effuſa. Eph.v. Mundãs eã
ideſt aĩam per lauacrũ aque cõtritionis: in verbo vite
ɔfeſſionis. Que quidẽ mundatio diu differri nõ debet
quia ſi eccleſia ſcḋm iura eſt inepta pro dei ſeruitio:ſi in
fra bienniũ non fuerit dedicata: quõ erit illud templũ
ſpirituale ꝓ dei ſeruitio habile: qḋ quaſi ſemꝑ eſt im
mundũ? Sicut ergo cito ſpeculũ vel ad nitorẽ querit
ꝑ quẽ maculã tergat in facie. Et ſicut cito aquã querit
cuius domus eſt inflãmata:ita cito cõfeſſorẽ querat:ꝑ
quẽ maculã tergat in anima: et ignem extinguat pcti.
In cuius perſona dicit deus ꝑ ꝓphetam. Effundã ſu
per vos aquã mundã.i.abſolutionis ꝛ confeſſionis:ꝛ
mũdabimini ab oĩbꝫ inquinamẽtis veſtris. Ezech.
xxxvj. Secũdo ſicut ad dedicationẽ templi materialis
auxiliaꝛ ignis:in candelis videlicet in parietibꝫ accen
ſus. Ita ad dedicationẽ tẽpli ſpũalis:iuuat ignis cha
ritatis:quia ſicut ignis ferrũ mundificat:rubiginẽ au
ferendo. Ita date elemoſynã ꝛ oĩa munda ſunt vo
bis. Luc.xj. Tertio ſicut ad dedicationẽ templi mate
rialis iuuat ꝛ ɔtinent litere ſcripte in ʒabulo:ſic ad ſan
ctificationẽ anime pertinet ſermo dei ſcriptus in cordi
bus:quia ſicut pluuia loca in quibꝫ cadit mundificat.
Ita ſermo dei:iuxta teſtimoniũ veritatꝭ dicentꝭ. Jam
vos mundi eſtis:ꝓpter ſermonẽ quẽ locutus ſum vo
6 bis. Joan.xv. ❡ Tertio ſicut templũ materiale mun
datur:ꝛ reconciliaꝛ vel dedicatur:ad tria ſeu ad tres fi
nes. Ita templũ ſpũale. Primo nanqʒ:ſicut illud mũ
datur:vt miſſarũ ſolẽnitas ꝛ ſacramentũ corꝑis Chri
ꝛ ſanguinis ibi digne miniſtreꝛ:ꝛ honeſte in eo cõſer
uetur. Sic templũ ſpũale mundari debet:vt illud di
gne recipiat qui celebrat:vel cõicatur ſacramentaliter:
ꝛ qui miſſam audit ſpũaliter:quia illa receptione ꝛ re
tentiõe tantũmodo mũdus dignus eſt. Nume.xviij.
Qui mũdus eſt veſcetur ex eo. Secundo ꝓpter oratio
num exauditionẽ. Eccleſia nanqʒ dedicata aptior effi
citur ꝑ precibus porrigendis:et deus eſt fauorabilior
ꝑ eiſdẽ exaudiẽdis. In ſignũ cuius poſtq̃ Salomon
dedicauerat templũ:dixit.ij. Paral.6. Si fuerint deꝓ
cati in loco iſto:tu exaudies ꝛc̃. Sic homo mundatus
Pſ.viij. Mundabor a delicto maximo:ꝛ erũt vt com
placeant eloquia mea. Tertio ꝓpter miſſarũ auditio
nem:ꝛ dei in ſacramento altaris viſionẽ: cõuenientiꝰ
nanqʒ miſſa auditur:ꝛ deus colitur:ꝛ videtur in eccle
ſia dedicata:vel in aliquo loco ſancto:quia talis locus
ex ſua cõditione aptus eſt ꝑ dei cultura ꝛ viſione. Sic
Arti.iiij. beati mundo corde:qñ ipſi deũ videbunt. Math.v.
❡ Sed quia habẽdo reſpectũ ad vltimũ hoĩm finem:
parum valet mũdari:niſi mundicia habita in eſſe cõ
ſeruetur:neceſſariũ videtur in hoc articulo quarto in
ueſtigare: quõ mundicia templi ſpũalis ſemel acquiſi
7 ta in eſſe cõſeruari poterit. ❡ Pro quo eſt aduertendũ
ꝙ mundicia ſemel poſſeſſa ſub quadruplici cuſtodiꝛ
cautela:per penitẽtie aſperitatẽ.per humilitatẽ.per fu
gam.ꝛ per vtilem occupationẽ. Primũ patet tam exẽ
Roſa plis q̃ auctoritatibus.primo per exemplũ de roſa ꝛ de
tabernaculo dei. ❡ Primo licet roſarum decor diutiꝰ:
ꝛ melius cuſtoditur inter ſpinas: inter quas creſcit: et
nutritur:q̃ in capitibus.ꝛ ſertis.ꝛ feſtis.ꝛ ſpectaculis
portatus:quia ibi infra vnũ diẽ amittit ſue pulchritu
dinis excellentiam. Sic mũdicia inter ſpinas abſtinẽ
tie:ꝛ aſperitatis penitentie:melius cuſtoditur: q̃ in fe
ſtis:delitijs vel ſpectaculis:quia ibi cito amittitur: ſi
cut de dina filia Jacob.patet Gen̄.xxxiiij. Secundo ſi
cut tabernaculũ federis.i.tabernaculũ dei: ſuã totam
pulchritudinẽ quã habuit in auro ꝛ argẽto ꝛ diuitijs
cuſtodiebat:ſub ſagis cilicinis.ſicut patꝫ Exod.xxvj.
ꝛ.36. Ita ſpirituale dei tabernaculũ: ſuam mundiciã
cuſtodire debet:ſub veſtium aſperitate:ꝛ ciborũ parci
tate. Nec aliter illam cuſtodire poteſt:ſicut pater ꝑ de
cretum ſumptũ ex verbis Hieronymi in epl̃a ad Eu
ſtochiũ virginẽ.xxxij.q.v.ſi paulus. Si inquit Pau
lus vas electionis:ꝛ preparatus in euangelio Chriſti
ob carnis aculeos:ꝛ incentiua viciorum reprimit cor
pus ſuũ:ꝛ in ſeruitutem ſubijcit ne predicãs alijs ipſe
reprobus inueniatur. Et cum vidit aliam legẽ in mẽ
bris ſuis repugnantẽ legi mentis ſue: et captiuantẽ ſe
in legem peccati:ſi poſt nuditatem ieiunia:ꝛ fames: et
carceres:ꝛ flagella ſupplicia in ſemet reuerſus. Gloſa
interlinearis:fragilitatem ꝓpriam ɔſiderãs exclamat.
Infelix homo q̃s me liberabit de corpore mortꝭ huiꝰ
tu te putas ſecuram eſſe debere.interlinearis.quaſi di
ceret:fallis te. Sequitur cito poſt:qualiter ſe cuſtodire
debeat. Deſcende inquit ſede in terra. glo.ideſt in pau
pertate:ꝛ in cinere:ꝛ cilicio: virgo filia babylõis. Sic
lauabit ea que pura ſunt ſecundo:ꝛ munda erunt. Le
uitꝭ.xiij. ❡ Secundo cuſtoditur ſub humilitate:quia 8
ſicut in tempeſtate pulchrũ ornamentũ a deturpatiõe
ſub vili cuſtoditur veſte. Sic mundicia ſub abiectiõe
ꝛ humilitate: que in corde habetur:ꝛ in geſtu:ꝛ in ap
paratu exterius oſtenditur: in tentatione cuſtoditur a
violatione ꝛ a tentationis occaſione: quia non multũ
de peccato laſciuie requiritur: que ſe exterius abiectã
oſtendit. Quã quidẽ abiectionẽ oſtẽdere foris nõ eru
beſcit:que interius vera humilitate ſe deijcit ꝛ totã mũ
di vanitatẽ:ꝛ inanem contẽnit apparentiam. Ideo di
cit Bern̄.ꝙ eſt pulchra cõiunctio humilitatis ꝛ virgi
nitatis:nec mediocriter deo placet virginitas:quã cõ
mendat humilitas:quã ornat virginitas:religio mun
da ꝛ immaculata hec eſt. Jaco.j. ❡ Tertio vo cuſtodi 9
tur per fugam illicite ſocietatis. Circa cuius declara
tionẽ duo ponenda ſunt exempla. Quorũ primũ oſten
dit:ꝙ ɔſeruaꝛ ſub humilitate:ꝛ fuga ɔiunctim. Secũ
dum ꝙ ɔſeruaꝛ ſub fuga diuiſim. Primũ patꝫ ꝑ exem Lilium
plum de lilio:quia ſicut qui vult liliũ:qḋ eſt flos pul
cherrimus in eccleſia corã imagine dei: vel matris eiꝰ
Marie diu in pulchritudine ſua cuſtodire:ponit ſtipi
tem in terra lutoſa:vel humida:ꝛ parcit a cõtactu:q̃a
ſi manu nimis tangaꝛ:decoloratur:quia ſcḋm Iſidor.
Liliũ eſt flos albiſſimus:ſed facilime ꝑ ɔtactum lediꝛ
eius color. Sic qui vult mundiciã ſuã:quã corã deo ꝛ
matre eius vouendo:vel ſaltem bene viuendo poſuit:
diu conſeruare:vel ſi non vis pulchritudinẽ illã amit
tere:pone cor tuũ ꝛ cogitationẽ in humilitate interiori
ꝛ abiectiõe exteriori:ꝛ ſede in puluere vgo. Eſa.xlvij.
cogitando terre vilitatẽ:de qua ſumus:ꝛ pulueris mi
ſeriã:ꝛ putredinẽ in quã tendimus:quia nõ poteſt me
lius domari caro viua:q̃ cogitare qualis erit mortua:
ſcḋm beatũ Grego. Et fuge ſocietatẽ leuẽ ꝛ mulierẽ cõ
tactũ:quia manus in manu nõ erit innocens manus.
Prouer.xj. Et ſecreta et angularia illarum colloquia
ꝛ ſocietates:exemplo pſal.liiij.qui dicit. Elongaui fu
giens:ꝛ manſi in ſolitudine. Et exemplo perpetue vir
ginis Marie:que tam per humilitatẽ:q̃ per fugã ſuã

conſeruauit mundiciā. Oꝫ ꝑ humilitatē. ptꝫ ꝑ hoc ꝙ ipſa dicit Luce.j. Reſpexit humilitatē ⁊c̃. Oꝫ ꝑ fugā ptꝫ Luc.j.ꝑ hoc ꝙ angelus illā nō inuenit in foro: vl' vico: vel ſpectaculis: ſed ſolā in domo: et tūc veraciter dicere poteris illud. Cant'.ij. Ego flos campi: ⁊ liliū ꝯualliū: ⁊ tūc mereberis eſſe ſponſa chriſti: qꝛ tales et nō alios Paulus Chriſto ꝯiunxit dicens. Deſpōdi em̄ vos vni viro: ṽginē caſtā exhibere Chriſto.ij. Corin.11. Quā deſponſationē merent̄ oēs: ſi mūdi ſūt

10 pueri: ⁊ maxime a mulieribꝫ.j. Reg'.21. ¶ Oꝫ ſecundo ꝯſeruat̄ ſub fuga diuiſim. patet: qa ſicut aues ſilueſtres pulchriores habēt plumas: ⁊ decenti⁹ ordinatas q̄ꝫ domeſtice: ⁊ aīalia ſilueſtria nitidiorē: ⁊ ſplendidiorem pellem: nec faciliter ad manū veniunt: ſed omniū hoīm ſpernūt ſocietatē ⁊ ideo talē ꝯſeruāt decorē. Sic illi clariores habēt aīas ⁊ ꝯſcientias: q̄ ſocietates fugiunt leues: et bonas et honeſtas querūt: ſciētes ꝙ oē agens ſimilē qualē habet inducit formā: in ꝯiunctum ⁊ diſpoſitū: in qđ agit: ⁊ ꝙ cū ſancto ſanctus eris: ⁊ cū ꝑuerſo ꝑuerſus. ſicut patet de ꝑdicta Dina: que ſi malam fugiſſet ſocietatē: ⁊ vitā ſolitariā ⁊ fugam amaſſet nō fuiſſet tantoꝝ maloꝝ occaſio: nec ſue mundicie ꝑditio. Ideo dicit Aug⁹.lib. ad ſacras virgines: ꝙ dominica virgo primitus vitare debet publicos conſpectus: ⁊ platearū frequentiā deuitare: atqꝫ in domo poſita. operi lanifico inſiſtere: vel lectiōi diuine. ¶ In cu-

11 ius auctoritatis vltima parte tangit̄ quartū mūdicie ꝯſeruatiuū: vtilis videlicꝫ occupatio: q̄ inter oēs rationes vel cauſas mundiciā ꝯſeruantes videt̄ potior: quia ſicut muſce nō libenter ſedent: nec multū appropinquāt ad ollam bullientē: ⁊ calore feruentē. Sicut etiam aque continue mote: ⁊ currentes ſuā cōſeruant puritatē. Ita nec demones vel tentatores alij libenter appropinquāt ad aīam charitate bullientē: vel labore feruentē: ſed ad ocia turpentē dicentes: quid ſtatis hic tota die ocioſi: quia ſicut muſca ad locū talē appropinquans: caloribus fugat̄. Ita miniſter demonis ad talem appropinquās: ipſumqꝫ ſollicitans: duris reſponſionibꝫ fugat̄: quia licet exterius ſollicitet: tamen interius in corde figere nō valet ſuas tentatiōes: ꝓpter alias occupatiōes: circa q̄s cor verſat̄: ꝓpter quas nō eſt tentationi locus in diuerſorio illo: tentat⁹ in illis nō delectat̄: qa cor eius nō tangit: ⁊ ideo faciliter tentantem ſpernit. Cui improperādo dici pōt illud.iiij. Reg.19. Spreuit te: ſubſannauit te: virgo filia ſyon. Et talis ſicut aqua currēs ſuā ꝯſeruat puritatē: dicēs. cū Tobia Mūdā ſeruaui aīam meā. Tob.iij. Ad literā em̄ ipſe fuit ī operibꝫ charitat' occupat⁹: vt ptꝫ Tob.ij. Alijs ṽo nō habentibꝫ cor occupatū: tentatio placet: qꝛ inuenit locū in corde: ⁊ tales nūq̄ꝫ tentatori dure reſpōdēt: ſed molliter ⁊ ficte: dicētes. Timeo ꝙ ero ꝯfuſa: ⁊ forte amici mei ꝑcipient: ⁊ derelinquēt me: ſicut Eua mat̄ illaruꝫ dixit. Ne forte moriamur. Talibꝫ dicit̄ Eſa.j. Lauamini mundi eſtote. auferte malū cogitationū de medio veſtri: quia beati mundo corde ⁊c̃. Math.v.

Arti.v. ¶ In q̄ auctoritate maxima ptꝫ mūdicie vtilitas: q̄ vi-

12 delꝫ eſt triplex. quaꝝ due prime reſpiciunt viatorē. tertia premiat et remunerat cōprehenſorē. Prima nanqꝫ hoīem ꝓ omnibꝫ virtutibꝫ habilitat. Scđa dignū dei hoſpitē facit. Tertia ad regna celeſtia ducit et excellēt remunerari facit. Primū ptꝫ: qꝛ ſicut in arte pictoꝝ: color alb⁹ eſt quaſi fundamētū et habilitatio oīm alioꝝ coloꝝ ⁊ picturaꝝ: ſic mūdicia in arte virtutū. Et ſicut tabula albo colore diſpoſita: facili⁹ et citi⁹ recipit alios colores: ⁊ diuti⁹ retinet. Ita aīa mūdicia: ⁊ innocentia diſpoſita: facili⁹ doctrinas recipit: atqꝫ virtutes ⁊ gratias: q̄ꝫ aīa immūda in qua faciliter nō introibit ſapiētia. Unde eſt de his duabꝫ aīabꝫ: ſicut de diuerſis ſcripture ſubiectis: in quibꝫ videm⁹: ꝙ ſicut facili⁹ ſcribit̄ in pergameno diſpoſito: q̄ꝫ litere in lapide ſculpant̄: qꝛ impreſſio literaꝝ ī pergameno nō requirit niſi vnū laborē: ſue vicꝫ ꝑfectiōis additionē. impreſſio ṽo literarū in lapide: duplicē requirit laborē: ſui videlꝫ ꝯtrarij ablationē: ⁊ literaꝝ impreſſionē. primo nāqꝫ requirit̄: ꝙ aliqđ a lapide auferat̄. Ita in ꝓpoſito oportet: ꝙ de aīabꝫ pctōꝝ multa auferant̄ pctā: ⁊ male ꝯſuetudines anteq̄ꝫ virtutes ⁊ grē imprimant̄. Sed aīabꝫ mundis ſtatim grē infundunt̄: ⁊ virtutes: q̄s optime tenēt: qa fundate ſunt ſuper ſtabiliſſimū fundamentū. Jere.ij. Nunqđ obliuiſcit̄ virgo ornamēti ſui ⁊c̃. Cyprian⁹ lib. de virginitate. Uirginitas inq̄t eſt ſoror angeloꝝ: victoria libidinū: regina virtutū: poſſeſſio oīm bonorū: et ſic mūdis manib⁹ addet fortitudinē. Job.xvij.

¶ Scđm vicꝫ ꝙ de⁹ mūdos ⁊ innocētes inhabitat: hiſtoria oſtendit̄: q̄ de ſancto legit̄ Bernardo: ꝙ videlꝫ cū magna reuerētia: et capit' inclinatiōe ſalutare ſolebat innocētes: q̄s adhuc mundos eſſe credebat. De q̄ cū ſemel requiſit⁹ eſſet reſpōdit: qꝛ intelligo deū eos inhabitare: q̄ reponi voluit in tumba noua: ⁊ ſyndone mūda. iuxta illud Math.xxvij. Inuoluit eū in ſyndone mūda. Tertiū inſuꝑ ptꝫ: qꝛ a natiuitate mūdi hereditatē celeſtē quodāmodo iure vēdicant hereditario: 13 Exm̄.

¶ Pro q̄ eſt ſciendū: ꝙ ſicut videm⁹: ꝙ aliqui in vita iſta ad terrā perueniūt ꝑ acquiſitionē vel paternā ſucceſſionē: iure vicꝫ hereditario. Ita ad terrā viuentiū: de q̄ in pſal.xxvj. Credo videre bona dn̄i ⁊c̃. Aliq̄ ꝑueniūt ꝑ acquiſitionē: penitētes nāqꝫ q̄bꝫ dicit̄. Agite penitentiam appropinquabit regnū celoꝝ: illud habēt de ꝑquiſito. Alij ṽo: qui poſtq̄ꝫ in baptiſmo facti ſūt filij dei adeptiꝰ: ⁊ fratres chriſti; ⁊ ſi filij ⁊ fratres ⁊ heredes ꝑ chriſtū: ius illud nō amittūt peccādo: q̄ſi iure hereditario ad illā ꝑtingūt terrā: qa hereditas illa int̄ fratres diuidi debet. Et hoc ē qđ ait pſal.xxxvj. Nouit inquit dn̄s vias īmaculatoꝝ: ⁊ hereditas illorū in eternū erit. Sic ergo ad terrā illā admiſſus dicere pōt: illud pſ.xl. Me aūt ꝓpter innocētiā ſuſcepiſti. Et iſto iure ⁊ titl'o adducent̄ regi virgines. in pſ.lxxj. De⁹ iudiciū tuū regi da: vt ab illo aureolo coronētur: hi q̄ cū mulieribꝫ nō ſunt coinq̄nati: ſed virgines ſūt: ⁊ ſequūtur agnū. Apoc.xiiij. Et ſic ſaluabit̄ innocēs in mundicia manuum ſuarum. Job.xxij. 14.

¶ Nō ſeruantiū mundiciā: ⁊ innocentiā: damnū ptꝫ ex verbo Hieronymi. ſuꝑ illud Math.xviij. Amē dico vobis: niſi ꝯuerſi fueritis: ⁊ efficiamini ſicut paruuli: nō intrabitis in regnū celoꝝ. Sicut inquit paruul⁹ nō ꝑſeuerat in iracūdia: leſus nō meminit: vidēs pulchrā mulierē nō delectat̄: non aliud cogitat: ⁊ aliud loquit̄. Sic ⁊ nos niſi talē habuerim⁹ innocentiā: ⁊ animi puritatē: regnū celoꝝ ītrare nō poterim⁹: nec aſpectui eius in loco mūdo in celo preſentari; de quo dicit̄ Abachuc.j. Mūdi ſunt ocli tui: ne videāt malū: ꝗ mūdem⁹ nos ab oī inq̄namēto carnis ⁊ ſpūs. ij. Cor.7. Art.vi. 15 Paruulus

¶ Diabolus ṽo vidēs mūdicie vtilitatē ⁊ damnum volēs noſtrā impedire vtilitatē: ⁊ damnū inferre. ſciens inſuꝑ qđ eſt de mūdicia ſeu virginitate ⁊ innocētia: ſicut de floribus arborum: quia ſicut flores in mane: dum tempus tranquillum eſt: pulchri ſunt: nec in terram cadunt: nec deturpantur: in magna ṽo die vl' in ſero orta tempeſtate: in terram cadunt ⁊ putreſcunt ⁊ deturpantur: multum nititur iſtam mundiciam impedire: ⁊ facere ꝙ ille virgines ⁊ mundi: qui in mane iuuētut' mūdicia florēt: ṽ quoꝝ quolibꝫ in pſ.lxxxx. Ar.vij. 16

Mane floreat:in maiori etate orta tentatione cadat: et verificat de eis illud:qd̄ ſequit̄. Tranſeat veſpere deci dat. Mane nāq3 mūdicia floret: poſt trāſit cū mala ſocietate: ⁊ cadit: ⁊ deturpat̄. Amos.v. Virgo iſrael ꝓiecta eſt in terrā: ⁊ poſt putreſcit: q2 oīes virgines eis ſqualide. Treñ.j. Tales vo ciuitatē illā nō intrabūt. de q̄ Apoc.xxj. Ipſa vo ciuitas aurū mūdū ſimile vitro mūdo ⁊c. qa nō intrabit in eā aliqd coinquinatū: ⁊ faciens abominationes. Apoc.xxj. Ipſi vo cū mulieribus coinquinati ſunt. Et coinquinatis: ⁊ infidelibus nihil eſt mundum. Titum.j.

Art.viij. 17 ¶ Ergo multū deo tenent̄: qui mūdiciā ſuā deo cuſtode: ⁊ adiutore ꝯſeruāt: vſq3 ad mortē. Hoc nāq3 patet tam ex p̄dict̄ q3 etiā ex auctoritate Aug̃.lib. de ſancta virginitate. Noli inq̄t deū modicū diligere: ꝓpter illa a quib3 cuſtodit: ne cōmittant̄ mala: quaſi modicū dimiſſum ſit. Si eñ diligit: cui donatū eſt vt redderet: quāto magis debet diligere cui donatū eſt vt haberet. Nam ⁊ quiſq̄s ab initio pudicus ꝑmanet: ab illo regit̄: ⁊ quiſq̄s ab impudico: pudicus factus eſt: ⁊ ab illo corrigit̄. Ex q̄ ptz auctoritate: q̄ ſi Magdalena vel peccator quiſcūq3 tenet̄ multū deo diligere: q̄n ei pctā dimittit: plus tenet̄ diligere quē a peccat̄ ſemp preſeruat: cū ceteris parib3 meli9 ſit ſemp mūdus eſſe: ⁊ ī bonis perſeuerare: q3 aliquo tempore immundus eſſe: et mala facere opera. Multū ergo deo tenetur quiſcūq3: ſi a iuuētute mūda: ⁊ recta ſunt opa eius. Prouer.xx.

M.xiij. MUndi. Primo oſtendetur deſcriptio: ⁊ ꝯditio. Scd̄o fortuna. Tertio fallacia. Quarto quō ſcacario cōparat̄. Quinto periculū ⁊ pena. Sexto mūdialiū oſtendet̄ ſtulticia. Septimo: ꝯtra p̄dicta oſtendet̄ remedia. Octauo oſtendet̄ experiētia: quo cognoſcere q̄s poterit: vtrū de mūdo corde ⁊ corpe ſit an nō. Quātū ad primū diuerſi diuerſimode mūdū deſcripſerūt: diuerſaſq3 ei ꝯditiōes attribuebāt.

Arti.j. 1 (Mūdus ſb forma pauonis.) ¶ Primo nāq3 antiq̄ ſicut refert Fulgencius lib.ij. mi cologiarū in tutamine Junonis q̄ eſt dea regnorū: mūdū deſcripſerūt ſub forma pauonis cū cauda recurua ta: faciē ornantē: ⁊ poſteriora turpiter nudātem. Cui9 cauſa fuit: qa viderūt q̄ hoiem in principio ornat: ditat: ⁊ honorat: ⁊ in fine ſpoliat: ⁊ denudat. Ex quo euētu ptz: q̄ mūdus eſt palliū de q̄ dicit̄ Eſa.xxviij. Palliū breue vtrūq3 opire nō pōt: vitā ſcʒ ⁊ mortē: ingreſſum ⁊ egreſſum: qa teſtamentū hui9 mundi morte mo rit̄. Eccl̄.xiij.

2 Exm̄. ¶ Item cuidā militi mundū multū apꝓciantē: ⁊ ei9 gloriā affectantē: deſcriptio mūdi fert̄: oſtenſa fuiſſe in ſomnis in forma eq̄ pulcherrimi: quē cū vidēdo delectaret̄: oſtēſa fuit ei poſterior pars clauda: ⁊ putrida: ⁊ dictū fuit ei: q̄ talis fuit mund9. Et cōmuniter talē extimare poſſumus mūdi formam. Nō ſolū: qa quecūq3 eū diligentē in morte turpiſſime deceptū fuiſſe oſtendit: q̄n poſterior eius pars eſt ei miſerabilis: ſed etiā: qa in duratiōe ſua ꝯſideratus: poſterior eius pars: peior ē priore: qa tpe moderno: nec terra vl̄ arbores: vel aque tante ſunt fertilitatis: ſicut eſſe ſolebant. Nec hoīes in quos fines ſeculorū deuenerunt.j. Cor.10. tante ſunt lōgeuitat̄: nec fidelitat̄: vel bonitatis. Ita q̄ ſicut nō creſcētib3 vel decreſcētib3 ⁊ deficiētib3 frumētis: ⁊ bonis ſeminib3: creſcūt ⁊ multiplicant̄ male herbe. Ita deficiētib3 virtutib3: ⁊ mūdi bonitatib3: creſcūt ⁊ multiplicātur vicia ⁊ malicie. Et ſicut minorē mundū.i. hoiem ſeneſcentē: ⁊ fini appropiquantē: multa aggrauāt incōmoda ipſi9: que poſteriorem partē miſerabiliorē eſſe oſtendūt: ſicut ptz. J.xj. 14. Quia etſi in potētatib3 octoginta anni: et amplius eorū labor ⁊ dolor. in pſal.lxxxix. Ita maiorē mūdum fini eius appropinquātem plures cōcomitant̄ miſerie ⁊ defectus. Et ꝓ tanto cōgrue dicit̄: ſtatus mundi ſeu chriſtianitatis vel eccleſie: cuidā fuiſſe oſtenſus in viſione: in ſimilitudine pulcherrime dn̄e: quā cū ipſam crederet eſſe matrē dei: ſe vertit: ⁊ oſtendit poſteriorem eius partē eſſe turpiſſimā dicens: hec forma eſt eccleſie chriſtianitatis: vel mundi. Ex iſtis patet veritas dicti apoſtolici. Preterit in q̄t figura mūdi hui9.j. Cor.7. Exm̄.

Arti.ij. 3 ¶ Et ſicut mūdus iſte mirabilis ⁊ miſerabilis eſt ī forma ⁊ figura: ita eſt miſerabilis variabilis et periculoſus in fortuna. Eius nanq3 fortuna eſt miſerabilis: qa vt cōmuniter eſt hoī cōtraria. Et in hoc caſu aſſimilatur mulieri. de qua dictū eſt M.xiij.6. Quia ſicut mulier talis in oīb3 viri ſui cōtrariat̄ voluntati. Ita fortuna mūdi: que ad literā q̄ndoq3 in parietib3 depingitur in forma mulier̄: rotam manib3 voluentē: quā quidē rotam: vt plurimū cōtra voluntatē monet illi9 qui in illa vl̄ ſup illam mouet̄: quia illi qui ex languore ⁊ tedio quid ſuſtinēt: cupiūt mori cū Paulo: qui dixit. Cupio diſſolui: ⁊ eſſe cū Chriſto. Phil̄.j. diu quādoq3 viuūt. d̄ quib3 Apoc.ix. Deſiderabūt hoīes mori: ⁊ mors fugiet ab eis. Alius vo qui eſt ſanus: diues cui hic mūdus placet: vellet ſemp hic viuere ſi poſſet: ⁊ ille cito moritur. Cuius quidē miſeriā: qui ſcire velit: quantū ad corporis initiū durabilitatē ⁊ qualitatē atq3 finē: audiat Job.xiiij. dicentē. Homo natus de muliere.i. de materia fragili: quātū ad eius initiū. breui viuēs tēpore: quantū ad eius durabilitatē: replet9 multis miſerijs: quantū ad eius qualitatē ſeu felicitatem: vel infelicitatē. Et fugit velut vmbra: q̄ntū ad finis velocitatē: Quantū etiā ad aīam eius miſerā: patz fortuna. Eccs.ix. vbi dicitur: q̄ neſcit vtrū amore vel odio. ſupple dei dignus ſit. Sic ⁊ quo ad corpora: ⁊ q̄ ad aīas: rota iſta eſt miſerabilis. de q̄ dici poteſt illud Jere.xviij. Faciebat opus ſup rotam.

¶ Oīes nāq3 in hoc mūdo viuētes: habēt vitam ſuā: ⁊ habēt opus ſuū quaſi ſup rotā ꝯtinue ⁊ velociter motā: ꝓpter tres ratiōes ⁊ ſimilitudines. 4 Primo qa illi9 operis vel hominis: nulla pars ī eodem ſtatu permanet. Job.xiiij. Secūdo qa ſicut q̄ in rota illa vellet in imo in pace ſtare: ne aſcenderet: rota aſcendēte aſcendit. Et qui vellet in alto in quiete ſtare: ne deſcenderet: rota deſcendēte deſcendit. Ita in mundi fortuna: q̄ vellet in ſtatu ſuo fideliter agere: ⁊ viuere: ad mundi curas ſepe renitēs: leuatur. Et qui vellet in officio ⁊ in magno ſtatu ſemper ſe tenere: inuitus ſepe deprimitur. Et ſic mundus frequenter tenet regulam euāgelicam: qua dicit̄. Qui ſe humiliat exaltabitur: ⁊ ecōuerſo: quia volentes vel rariſſime nolentes de pauperrimo ſtatu ad altitudinē tranſitorie glorie ⁊ honoris aſcendere facit. Et ſepiſſime nolentes de altiſſimo ſtatu deijcit: per mortem vel aliam malam fortunam. Et ſicut: qui in rota tali fortius ⁊ confidentius figit pedem: perículoſius cadit: qa rota vehementius mota: illum periculoſius proijcit. Ita illi qui in mundi gloria: honore: vel quacūq3 fortuna ſecurius ⁊ glorioſius confidūt: vel in morte: vel ante mortem: periculoſius in profundū: proijcientur: quando iuxta illud Eccl̄.xij. Confringatur rota ſup eis.

5 ¶ Tertio quia ſicut rota vehementer mota ledit incautos nimis appropinquantes: ſicut patet de rota ſancte Catherine in geſtis ſuis. Ita mundi fortuna ledit incautos nimis ei appropinquātes: ⁊ nimis in ea confidentes. Propter quam proprietatem. ſicut refert Boetius de conſolatiōe philoſophie. Antiquit9 mūdi fortuna depingebatur ad imaginem: ⁊ ſimilitudinē

hominis ceci: qui in incertum hinc: ⁊ inde percutiēdo
vadit: ⁊ circūſtantes ledit: ⁊ excecat. Sic mūdi ꝓſpera
fortuna ꝓpter iſtas tres mūdi rotas vel rotarū ſimili-
tudines ⁊ ꝓprietates: vlulabūt habitatores terre: a mł
titudine rotarū eius. Jere. xlvij. Experiētes qm̄ mun
dus totus in maligno poſitus eſt. Joan. v. Et licet bo
ni cū malis in aliquibus punctis: quantū ad predicta
de mūdi fortuna cōueniāt: ſicut patz ꝑ hoc: qꝺ predi-
ctum eſt: ꝙ om̄es ſumus in quadā incertitudine: tamē
in hoc boni ſuꝑ alios conſolationē habēt: ꝙ de mundi
variabilitate: nō tm̄ timent: nec dolent: nec ledunt: nō
mouētur: ſicut patet ꝑ exēpla. J. ij. 11. ⁊. T. v. 56. Ta-
les nanqꝫ nec de preſenti mutabilitate tm̄ dolent: qa il
lum nō tm̄ dilexerunt: nec de futura tm̄ timēt: inniten
tes doctrine Senece: qui om̄es hortatur dicēs: in qua
dam epła ad Luciliū. Noli inquit ante tempꝰ miſer
eſſe: quot em̄ audiuimus mala cū timore expectare: q̄
nūq̄ acciderūt: quot nō expectare: que acciderūt. No
li ergo dolori occurrere: ſatis cito nocebit: cū venerit.
Et quantūcunqꝫ om̄ibus forte fortuna nociua noceat
quādo tangit: minus tamē nocet illis: qui nūqꝫ apud
mundū multū fuerūt fortunati: quia minꝰ ſe reputāt
de amatis vel poſſeſſis amittere. Vnde Seneca in ꝓ-
uerbijs. Animos circa mediū letiores relinquit: quos
nunqꝫ fortuna reſperit: qꝫ quos deſeruit: quibꝫ dignꝰ
nō erat mūdus. Heb. ix. Nota. P. iij. 25.

Art.iij. ¶ Cuius fallacia in hoc deprehendit: ꝙ blande frau-
6 dulēter ⁊ ꝓditorie decipit. ſicut patz. F. viij. 9. Et quā-
to ꝓſperior: tanto fallacior ⁊ deceptibilior ⁊ periculo-
ſior: in fine eſſe oſtendit. Sicut patz per illud qꝺ refert
Valerius lib. vj. c. vlti. de quodā cuius om̄es conatꝰ
placito exhibebātur itinere: cui velle aut poſſe in equo
Exm̃. poſitū erat. Anulū em̄ de induſtria in ꝓfundū proie-
cit: ne om̄is incōmodi expers eſſet: quē tamē ꝯtinuo re
cuperauit: capto piſce: qui eū deuorauerat. Sed hunc
cuius felicitas plenis velis ſemꝑ proſperū curſum te-
nuit Orontes darij regis prefectus in excellentiſſimo
montis vertice cruci affixit: ibiqꝫ putruit. Ergo nolite
diligere mundū. Joan. ij. quia fallit ⁊ decipit tripliciter.
ter. Primo ad modū vmbre que ſeq̄ntē fugit: ⁊ fugiē-
tem ſequit. Per hoc oſtendit ꝙ frequēter videt ꝙ illi
qui plus ſe mūdo dant: plus in negocijs ſecularibus
implicari: ⁊ occupari nitūtur: finaliter confuſionē re-
portant: ⁊ malas grates. Ecce quō ſequentē fugit. Et
econuerſo: illi qui negocia fugiūt ſecularia: ⁊ officia: q
de ſuo fideliter viuere vellent: licet tales pauci inueni-
ant: quādoqꝫ in officijs ⁊ occupatiōibus: quaſi inuiti
Exm̃. ponūtur: ⁊ fugientes ſequit: Jdeo cōgrue fert: quēdā
dixiſſe qui cū de heremo ad epatum eſſet electꝰ: ait. O
mūde immūde: q̄ diu te ſecutꝰ ſum: ⁊ fugiſti: ſed nunc
fugientē ſequeris. vide. R. v. 38. Secundo ad modū
callidi tabernarij: qui om̄ia deſiderata tribuit: ⁊ nihil
petit anteq̄ recedāt. Et tunc ſi plus expendiderūt: qꝫ
ſoluere poſſunt: eos veſtibꝫ ſpoliat. Jta mūdus. Ter-
tio ad modū nebularie: que videt hoſtias ſuas gratis
dare: ſed tm̄ chariſſime eas vendere intendit. Jta mun
dus videt honores ⁊ hm̄ōi gratł dare: tamē in fine in
uenient: ꝙ chariſſime illa emerūt: quādo inueniūt: ꝙ
ꝓ illis aīas ſuas dederūt: in penis inferni cruciādas.
Propter hec ⁊ his ſimilia Chriſtus teſtimoniū perhi
bet de mūdo: ꝙ oꝑa illius mala ſunt: dicēs. Joan. vij.
Non poteſt mūdus odiſſe vos: me aūt odit: qa ego te
ſtimoniū ꝑhibeo de illo: qa opera eius mala ſunt. Pro
pter hm̄ōi deceptiōes: mūdus ſatis cōgrue ſcacario: et
homīes mundialiter viuētes. i. ſm̄ mores mundi per-
uerſos ſcacarij comparantur familie.

¶ Mundus ideo ſcacario comꝑari poteſt. Quia ſicut Ar.iiij.
in ſcacario ſunt diuerſa pūcta: in quibꝫ vna pars que 7
videlicet plus ſcit de deceptiōe: ⁊ cautelis: que in illo
ludo exercent aliā decipit. Jta ī mūdo iſto diuerſa ſūt
peccata: ⁊ pericula in quibꝰ diabolus: qui multū ſcit
de deceptiōe: peccatores decipit: ⁊ capit. Mūdo inſuꝑ
in malis cōditionibꝫ ſe cōformātes: ideo ſcacarij fami
lie cōparant: quia ſicut illa familia de vno ſacculo tra
hitur: ⁊ in diuerſis locis: ⁊ pūctis collocat: diuerſa ha
bens noīa: ⁊ diuerſa officia: ad hoc tamē ordinata vt q
libet ſeipm̄ cuſtodiat ⁊ aliū capiat. Et poſtqꝫ ludū cō-
pleuerint: ſicut de vno ſacculo exierunt: ita in eundem
iterū reponunt. Jn quo nō eſt differentia inter regem
⁊ pedinū: niſi forte ꝙ aliquādo accidit. ꝙ rex vel ille q
in ludo maior fuit raptor: ⁊ maiorē locum occupauit:
poſtqꝫ in ſacculo detrudunt inferiorē obtinet locum.
Jta ſpiritualiter hoīes huius mūdi om̄es de vna ter-
ra fiunt ⁊ exeunt: ⁊ habent diuerſa noīa ⁊ collocant in
diuerſis locis ⁊ officijs: ſed illa officia vt cōiter recipi
unt: vt ſeipſos ditent: ⁊ vtilitatē potius ꝓpriam: qꝫ cō
munē faciant. Circa quā dū cupide procedūt: alios de
cipiūt: ipſoſqꝫ atqꝫ ipſoꝝ bona diuerſis modis ⁊ ꝯtra-
ctibꝫ ⁊ cautelis capiunt. Sed in fine ludi: ſcꝫ in morte:
ſicut de vna terra exierunt: ita in vnā redeunt terram
vt impleat. illud Eccł. xl. Om̄ia que de terra ſunt: in
terrā cōuertent. Jn quo terre ſacculo intruſi: frequen
ter accidit: quantū ad corpus: ꝙ maiores reuolutores
inferiorē obtinent locū. ſicut patet. M. xj. 106. Et quā
tum etiā ad animā: ꝙ inferiorē obtineāt locū in infer-
no: vt iuxta dictum veritatis: om̄is qui ſe exaltat hu-
miliabit. ¶ Et vt iſta cōparatio inter mundiales ⁊ fa 8
miliā ſcacarij: in ſpeciali manifeſtiꝰ appareat: vidēda
eſt ſimilitudo: in ſpeciali: cōparando ſingulos ſingu-
lis: in qua cōparatione: ⁊ ſimilitudine quādoqꝫ inue-
niri poteſt: ꝙ ſicut ille: qui vocat rex in ſcacario vadit
directe ⁊ oblique: ⁊ capit vndiqꝫ ad tres videlicet par
tes: ante: ⁊ retro: ⁊ a latere: qꝺ quidē latus in duas ſub-
diuiditur partes: dextrā videlicet ⁊ ſiniſtrā. Ex q̊ pa-
tet: ꝙ ad omnē partē capit: in qua capere poteſt: nihil
dimittens de cōtingentibꝫ. Sic illi mali ⁊ cupidi: q ha
bent alios regere: accipiunt contra deū ⁊ iuſticiā: quic
qd pn̄t ex om̄i parte: nihil dimittētes qꝺ capere pn̄t.
Quia tamē modi ⁊ media per que capiunt ad tres re-
ducūtur cauſas. Quarū prima eſt intrinſeca ꝓprij vi-
delicet cordis cupiditas: due vō alie ſūt extrinſece: pla
cidi videlicꝫ conſiliarij: ⁊ cupidi: atqꝫ iniuſti miniſtri.
Modi ⁊ vie per quas iniuſte capiunt: congrue ſigni-
ficant ꝑ fuſcinulā illam tridentē: per quā rectores po-
puli Offni ⁊ finees carnes capiebāt imolantiū. j. Re-
gū. 2. Jbi nāqꝫ habetur: ꝙ om̄e qꝺ leuabat fuſcinula
tollebat ſacerdos. Quia ſicut illi cū inſtrumēto illo tri
dentato bona aliorū rapiebant. Jta iſti: quaſi per tres
dentes. i. mediantibus tribus cauſis predictis: aliorū
bona ex om̄i parte capiunt. Dentis ſcꝫ aculei: locū te-
net ꝓprij cordis cupiditas: que ſatiari nō poteſt: quia
ſi habeat vnā terre carucā: cupit aliam: ⁊ ſic tertiam ⁊
quartā: habens etiā feudū militis: cupit baroniā: ⁊ ſic
vſqꝫ ad ſummū aſcendendo: habens etiā vnā preben
dam: aliam cupit vſqꝫ ad papatū incluſiue. Cuiꝰ cau-
ſam quere. A. xxvij. 5. ⁊. C. xiiij. 24. Nota alit de iſta
fuſcinula ſermone. cxliiij. 3. Nō dico: ꝙ habere diuiti
as: vel predictos ſtatꝰ ſit peccatū: ſed ꝙ in magna cu-
piditate: ⁊ intenſo habendi deſiderio: ⁊ in magna acq
ſitione ⁊ diuitiarū accumulatione: ⁊ ſtatuum ⁊ hono-
rum augmentatione: vix vel nunq̄ eſſe poteſt: qn ſit
aliquis punctus male tractus: pro quo ipſi perdunt

animã: ſicut Picardus pro vno puncto perdit oculũ.
9 ¶ Secũdi. dentis locũ tenet infidele ↄſiliũ: cui⁹ os maledictiõe plenũ eſt: ⁊ amaritudĩe ⁊ dolo: ⁊ ſub lingua eius labor ⁊ dolor: ſedet cũ diuitib⁹ in occult̾: vt interficiat innocentẽ. in pſal. ix. Qđ quidẽ gallo ſup campanile cõparat̾: q̃a ſicut gallus ille vertit os ſuũ ad oẽm ventũ venientẽ. Jta ipſi ſe vertũt: ⁊ os ⁊ verbũ ſuum vel ſilentiũ ↄformãt oĩm verbor̃ vento: de ore dñi: vł dñe ſue venientis: vt illis ſe ↄformẽt: vel loquẽdo ⁊ malum ↄſiliũ dando: q̇ illos ſciũt diligere: dicẽtes. Quicq̇d principi placet: legis habet vigorẽ. ⁊ multa ↄſimilia: verba adulatoria: ⁊ deceptibilia: vel tacẽdo: ne videlicet veritate dñm offendant. Raro eñi inueniũtur ↄſiliarij: quin in aliquo predictor̃ punctor̃: quãdoq̃ decipiant. Cui⁹ cauſam vide. A. xv. 19. cũ ſequẽti. Et decipiant̾. ſicut patꝫ p illũ cũ rubeo capello. A. vij. 20. Si nũc oẽs tales hmõi haberẽt capellos: eſſent multi mirabiles Cardinales. Tertij dentis locũ tenent: tã deo q̃ hoib⁹ infideles: ⁊ crudeles miniſtri: quor̃ malicie cauſa eſt: tam in dominis q̃ in ſeipſis. ſicut oſtẽſuꝫ eſt. M. viij. arti. v. p totũ. Cũ igit̾ dñi quib⁹ ſeruiunt ⁊ hmõi mũdi ſcacario ſint quaſi ludẽtes principales: quib⁹ melius cõparari poſſunt predicti ↄſiliarij: ⁊ miniſtri: q̇ ludentiũ aſſeſſorib⁹ ⁊ inſpectorib⁹. Quia ſicut illi inſpectores aliquotiens ⁊ melius ⁊ clarius vident vbi trahere vel capere poſſent: q̇ ipſi ludentes: quo viſo parte cui afficiũtur: ⁊ quaſi in ludo illo deſeruiunt: vel ſigno: vel verbo ipſi loquẽtes: vel ipra pungẽtes premuniunt: vbi aduerſario eius nocere poteſt hoies eius capiendo. Jta iſti ↄſiliarij: ⁊ miniſtri: qui in ludo depredationis dominis ſuis aſſiſtunt: ⁊ deſeruiunt: p mũdi ſapientiã in qua excellẽtes apparere nitunt̾: multas cautelas ⁊ tractus vident: ⁊ inueniũt: quib⁹ alior̃ bona dñi capere poterũt: de qua inſup captione eoſdẽ nõ negligunt informare. Sed hec ſapiẽtia hui⁹ mũdi:
10 ſtulticia eſt apđ deũ. j. Cor. iij. ¶ Scđo ſicut in ludo ſcacarij: regina ſemp capit oblique. Jta crudelis dña. Ad cui⁹ intellectũ aduertendũ eſt: q̇ ſicut nõ inuenit̾ quis maioris miſcđie: ⁊ cõpaſſiõis: q̃ mulier bona et plena miſcđia: quia talis ſemp afflictis cõpatit̾: ⁊ animũ mariti ſui: ⁊ miniſtror̃ ad pietatẽ flectere nititur. de qua aplus loquens. j. Cor. 7. ait. Sanctificatus ẽ eñi vir infidelis: p mulierẽ fidelẽ. Jta nõ eſt beſtia crudelior ipſa mala: q̃ ſicut inter latrones: ipſis dicit̾ eſſe crudelior: ipſos ad crudelitatẽ ⁊ homicidia excitando vbi ſine ipſa tñ ſpoliarẽt. Jta etiã talis dñm ſuũ ⁊ familiã ad crudelitatẽ excitat maiorẽ perſuadẽdo ⁊ peiora ꝓcurãdo: q̃a ſi dñs vult exteriora rapere: ipſa vult vitam auferre. ſicut patet. iij. Reg. 21. de Achab. ⁊ Jezabel vxore ſua. Jpſe Achab voluit vineã: ⁊ ipſa ꝓcurauit mortẽ Naboth. Et illud idẽ vidi tẽporib⁹ meis fieri. Jtem ſi dñs dicit verberet̾ vł incarceret̾: ipſa dicit occidat̾. ſicut patet Luc. iij. vbi Herodias procurauit mortẽ Joannis baptiſte: quẽ Herodes ſolũ incarcerauerat. Nec ſi tñ tractus obliquos habẽt: ſed etiã oblique ⁊ iniurioſe munera: ꝓ ſuperbia ſua nutriẽda capiunt: ⁊ tallias ſeu collectas ſuas graues leuant: q̃a ſi dñs de patria capiat graues emendas: illa reſiduũ capiendo nudos dimittit: quia ipſi auferenti pallium ipſa aufert tunicã. Quod in hoc oſtendit̾: q̇ q̃ndo domini emenda ſatis alte taxat̾: ſm deũ ⁊ rationẽ: ⁊ forte vltra rationẽ: oportet q̇ dña aliquid habeat pro auro ſuo: p libra videlicet quã dñs accipit: oportet q̇ illa habeat ſolidũ. Sed quia illud oblique ⁊ ↄtra rationem capit: quãdo iterũ reponet̾ in ſacculo terre: illud aurũ eius nõ valebit. de quib⁹ verificabit̾ illđ Treñ. iiij. Amicti auro pmo: reputati ſũt i vaſa teſtea. Quia ſicut vaſa teſtea fracta ad ignẽ portandũ deputantur. Jta timendũ eſt: q̇ tales deputabunt̾ ad ignẽ eternũ ſuſtinendũ: q̃a in corde ſuo dicit: ſedeo regina ⁊ vidua nõ ſum: ⁊ luctũ non videbo. Jdeo in vna die venient plage eius. mors. ⁊ luctus. ⁊ fames. ⁊ igni cõburetur: quia fortis eſt deus: qui iudicabit illã. Apocal̾. xviij.
¶ Milites vo in illo ludo duo puncta ↄtranſeunt di- 11
recte: ⁊ tertiũ punctũ obliquãt: in ſignum q̇ milites ⁊ dñi terreni: ⁊ eccleſiaſtici poſſunt iuſte accipere redditus eis debitos: ⁊ iuſtas emẽdas a ſubditis delinquẽtib⁹: ſm exigentiã loci. temporis. ꝑſone. ⁊ delicti. Sed in tertio puncto deficiũt ⁊ obliquãt: cũ videlicet tallagia ⁊ iniuſtas exactiones: ⁊ ↄſuetudines abuſiuas: et nimis graues emendas a ſubditis extorquẽt: ⁊ malos amore odio: vł munere ſupportãt: ⁊ bonos deprimũt. Et quãdo plura ꝓcupiſcũt: vel quocũq̃ modo vel titulo capiũt: q̇ capere deberẽt: excedẽtes regulã eis da-
tam. Luc. iij. de qua habet̾. M. vij. j. ¶ Alfini vo cor- 12
nuti: epos ſignificãt: ⁊ alios inferiores prelatos: qui ſi boni ſint: ⁊ cornuti ſpiritualiter ex ſtudio ſacre ſcripture ⁊ colloquio cũ deo in oratiõib⁹: ſicut Moyſes. Exo. xxxiiij. tũc eor̃ cornua ſignificãt ipſos habere: qđ habere deberẽt: ⁊ qđ de facto habẽt: ita q̇ in eis eſt ſignũ ⁊ ſignatũ: ſciẽtia videlicet noui ⁊ veteris teſtamenti: ⁊ q̇ illis cornib⁹ expugnabũt errãtes: ⁊ deſtruũt errores ↄtra illa duo teſtamẽta inſurgẽtes. Si vo mali fuerit: ſymoniace vel indigne ꝓmoti: prece videlicet vel precio vel regio imperio: vel magnor̃ minis vł liter̾ ſeu carnali fauore: nõ ſunt cornuti ex diuino eloquio orationis vel lectiõis: ſed potius illor̃ cornua ſignificare poſſunt duo: que ad literã in eis inueniũtur: q̃a videlicet nec ſcientiã habẽt teſtamentor̃: nec bonitatẽ morũ: q̇ inſup nec lupos expugnãt: vel a gregib⁹ arcent: ſed potius defendũt ⁊ canes. i. pdicatores expugnãt: artant: ⁊ expellũt: ne gregem cuſtodiãt: vel ſignificare poſſunt poteſtatẽ ſeu aſtutiã ꝓpriam ⁊ ſecularẽ: per q̃s indigne ꝓmoti ſunt: ⁊ deũ in morib⁹ peruerſis ⁊ mẽbris ſuis expugnãt. Et tales Alfini tria pũcta obliq̃ndo ↄtranſeunt: quia illor̃ opa triplex malũ peruertit: amor videlicet odiũ: ⁊ cupiditas: q̃a ſi quẽ ꝓmouent: hoc potius amore faciũt carnali: q̃ ſpũali. Si quẽ vo aſpere corrigũt ⁊ puniũt hoc potius faciũt ꝓpter odiũ ꝑſone: q̇ peccati: ex quo accidit frequẽter: q̇ nõ puniẽdos puniũt: vel puniẽdos vltra ↄdignũ puniũt: ⁊ puniẽdos impunitos dimittũt. Si quẽ inſup in corpore punire deberent: munerũ cupiditate ſeducti: in burſa puniũt: ex quo accidit: q̇ peccata ſub annuo cenſu ad firmã tradũt: vt pecuniã nõ habitam acquirãt: vel q̇ quaſi mercẽnarij lupũ corrigendũ fugiãt ne bona poſſeſſa amittãt. Et ſic dũ ꝓprie ſtudent ditationi pecunias colligendo: diabolũ etiã ditãt: aĩas perdẽdo. Et q̇ ex officio deberẽt eſſe diaboli: ⁊ vicior̃ expugnatores: iam p cupiditatẽ fiunt diaboli ꝓcuratores: ⁊ vicior̃ promotores. Nec cogitet quiſq̃ ad inciuilitatẽ pertinere: q̇ predicti viri eccleſiaſtici in iſto ſcacario locũ poſt milites obtinent poſteriorẽ: q̃a nõ eſt locutũ: niſi de malis: qui peiores ſunt laicis malis: q̃a ſeruus ſciens voluntatẽ dñi ſui: ⁊ nõ faciẽs: plagis vapulabit multis.
Luc. xij. Rocus vo totũ pambulãs ſcacariũ linea re- 13
cta: iuſticiarium vel conſiliarium ſeu ſeneſcallum predictorum ſignificat dominorũ: qui ideo poſt alios ponitur: quia non eſt ſeruus maior domino ſuo. Joan. xv. qui in nullo obliq̃ri deberet a dextris: vel ſiniſtris propter munera: vel quãcunq̃ aliam cauſam: ſed altam ⁊ rectam viam tenere veritatis. Sed heu ecõuer-

ſo nunc de multis verificatur illud Amos. vj. Con-
uertiſti in amaritudinem iudicium: quia ſub colore iu
ſticie multos amaricant: ꝛ dolere faciunt: ꝛ cũ multis
ſe intromittent ꝛ inuoluant: ꝛ excludant quos volue-
rint: ſicut in ludo in fine vite: neſciunt facere vnũ bo-
num argumentum: ꝙ ſaluabuntur. Nota ↄtra tales
T.xvj.42. Pedinus vo qui vnũ tm̃ pertranſit pun-
ctum: eſt ſimplicianus vel pauper: qui in hoc mundo
ſolam querit vite ſuſtentationẽ. Iſte ſemp directe va-
dit: niſi quando capit: quia dũ permanet in ſimplicita
te ꝛ veritate: directe: ꝛ ſecure viuit: quia qui ambulat
ſimpliciter: ambulat ↄfidenter. Prouer.x. Sed quan-
do inordinate aliquod querunt temporale lucrum vi
delicet vel honore: periurijs adulationibus vl' furtis
obliquant. Sed aliquando pedinus ad ſummũ ſcaca
rij gradum peruenit: ꝛ tũc de pedino fit regina: et tria
pertranſit puncta: ſi voluerit obliquãdo. Ita nõnulli
parui ſtatus: dũ ad loca aſcendunt alta: mali oſtendũ-
tur: ꝛ crudeles: qui in paruo ſtatu boni videbantur:
quia aſperius nihil eſt humili: cũ ſurgit in altũ: tunc
tria pertranſit puncta: fidem ac doctrinam deferens:
14 ꝛ ſaltans trinitatis. In fine vo iſtius ludi predictꝰ in
malo ꝑſeuerãtibꝰ: dicet diabolus Eſchebeke maat: qñ-
do in morte inſultando: ꝛ improperando ponet eos in
inferno. Frequẽter eñ peccatores eſchebekiat quotiens
videlicʒ illos: ad aliquod peccatũ mortale ducit. Sed
prudẽs ꝛ ↄſideratus luſor deberet citius dicere liueret
ad ↄfeſſionẽ vel ad penitentiariũ currẽdo: ꝛ nõ recidi
uare: nec illud vltimũ eſchebeke expectare: poſt qd nõ ẽ
liueret: qa in inferno nulla eſt redemptio: vbi nec cre-
dat: ꝙ aliquo precio redimẽdus ſit. Job.xv. Iſto vo
ludo ſic finito: ſimul in vno terre ſacculo corpa repo-
nũtur: vbi nõ eſt diſtinctio Iudei ꝛ Greci: diuitis et
pauperis: quia ſiml' in vnũ diues ꝛ paup. in pſ.xlviij.
quantũ ſcʒ ad corpa. Sed tamẽ quo ad aĩas magna ẽ
locoꝝ differentia: quia diuites mali in inferno ſepeliũ
tur: pauperes boni in ſinũ Abrae eleuanẽ: ꝛ illi q fue-
runt ſuperbia altiores: erũt in pena ꝓfundiores: ꝛ ſic
humiliabiẽ altitudo viroꝝ. Eſa.ij. Et qui voluerit in
ter vos primus eſſe: erit oĩm nouiſſimus. Marci.ix.
Arti.v. quãdo ſcʒ princeps huius mũdi: eijcit foras. Ioã.xij.
15 ¶ Ex qua auctoritate huius mundi oſtendit finale pe
riculũ ꝛ pena. Pro quo eſt aduertendũ ꝙ huius mũ-
di pericl'a ex tribꝰ ↄtingũt: ꝛ nocumentũ ingerunt: ſeu
nocendi occaſionẽ accipiũt: ex diaboli ſuggeſtione: ex
mũdi cõditione: ꝛ ex mundaliũ inconſideratione. Ad
oſtenſionẽ primi eſt ↄſiderandũ: ꝙ eſt de deo: ꝛ de dia
bolo in hoc caſu: ſicut de impotente bellante: cõtra po
tentẽ: qui quidẽ potens duo habet loca vel caſtra: vel
ciuitates: quoꝝ vnũ eſt fortiſſimũ: ꝛ aliud debile. im-
potens vo videns ꝙ locũ fortiſſimũ inuadere nõ po-
teſt: debilem ſpoliare nititur: ac igne impoſito ↄcrema
re. Sic diabolus de ciuitate illa ſuperna eiectus: ſe vin
dicare deſiderans: bellũ cõtra deũ ꝛ ſuos mouit. Sed
quia deo cõparatus impotens inueniẽ: nec poteſt lo-
cũ illũ celi directe expugnare: locũ huius mũdi: quaſi
debiliorẽ igne peccati impoſito: expugnare ꝛ inflam-
mare nititur: ꝛ intantũ per proditorũ dei adiutoriũ: in
hoc preualuit: ꝙ fere totũ inflãmauit mũdũ: ſicut ptʒ
ex dicto Joannis apli dicentis. Om̃e qd eſt in mũdo
ↄcupiſcentia carnis eſt: ꝛ ↄcupiſcentia oculoꝝ: ꝛ ſuper
bia vite. j. Joan.2. Ecce triplex ignis: qui totũ incen-
dit: vel decolorauit mundũ. Primus ignis infernalis
eſt: quaſi ignis ſulphureus: luxuria videlicet corã to-
ta curia celeſti: ad modũ ignis ſulphurei fetẽs. Sicut
Exiiij. patet de angelo: cũ heremita ambulante: ꝛ tenente na-
ſum cum occurreret luxurioſo: et nõ propter cadauer
mortuũ. In ſignũ cuiꝰ ſimilitudinis ꝛ fetoris: cõgrue
ſuper huiuſmodi populũ pluit dñs ſulphurẽ ꝛ ignẽ.
Geñ.xix. Hoc etiã ideo congrue factũ eſt in ſignũ: ꝙ
in inferno pluet ſuper pctõres laqueos ignis: ſulphur
ſpiritus procellarũ: pars calicis eoꝝ. in pſal.x. Secun
dus ignis eſt: quaſi ignis cui imponiẽ pinguedo: ſeu
ſagimen: de quo quanto plus imponis: tanto fortius
accenditur. Ita ignis cupiditatꝭ. ſicut patet. A.xxvij.
F. Et ideo illũ non extinguerent: om̃ia regna mundi.
Math.iiij. ſicut patet de Alexãdro. ¶ Tertius ignis 16
eſt quaſi ignis in ſtupa: qui cito in altũ aſcendit: ꝛ cito
extinguiẽ: tam velociter mũdus tranſibit: ꝛ ↄcupiſcẽ-
tia eius. j. Joan.2. Ad declarationẽ ſecundi: videlicet
ꝙ mundi ↄditio eſt periculoſa. Eſt aduertendũ ꝙ mũ
di fortuna. Primo taxillis cõparaẽ: in quibꝰ frequen-
ter viſum eſt: ꝙ ad tempus totaliter currunt pro vna
parte: ꝛ poſtea quãdo illa pars incipit perdere: totaliẽ
contra illã: ꝛ ꝑ alia currunt: ꝛ primã plus perdere fa-
ciunt: ꝗ prius lucrabaẽ. Sic in ꝓpoſito: frequenter vi
ſum eſt: ꝙ mundi fortuna: pro aliquo ad tempus for-
titer currit: in qua multa male lucratur: ſicut ille luſor
cum taxillis: ꝛ cito poſt: tantũ incipit ↄtra illũ currere:
ꝛ tunc plus perdit ꝗ prius in proſpera fortuna: iniu-
ſte lucrabatur. quia quãdoqʒ corpus: ꝛ aĩam: ꝛ quic-
qd habet. Sicut ergo periculoſum eſt ↄfidere in taxil-
lis: ita in mũdi fortuna. Scdo mũdi fortuna ſeu glia
vel ꝓſperitas: tpi cõparaẽ nebuloſo: qꝛ ſicut in tpe ne
buloſo ambulãtes vident lumẽ: ꝛ claritatẽ qñdã ꝓpe
eos: ſʒ ſi reſpiciãt hũ ante vel retro: totũ videt tenebro
ſum. Ita dum quis eſt in mũdi proſperitate: iuxta eũ
nihil videt niſi proſpera: ꝛ placentia: ſed ſi reſpiciat re
tro ad illos: q ante eũ fuerunt in maiori honore: ꝛ glo
ria: ꝛ diuitijs: ꝗ ipe ſit: ꝛ mortui ſunt in mala vita: ibi
inueniet totũ tenebroſum: ꝛ quo ad corpus: quod eſt
in tenebroſa fouea: ꝛ quo ad animã: que eſt in tenebris
exterioribus. Math.xxij. Baruch.iij. Vbi ſunt prin-
cipes ꝛc. ſicut patet. G.ij.41. Si inſuper reſpiciat an-
te ad mortẽ: que illũ expectat: ibi ſunt tenebre: ꝛ obſcu-
ritas: ꝛ via dubia: ꝛ multi latrones: tam corporales: ꝗ
ſpirituales ad ſpoliandum. Eccl'.xxiiij. Nebula texit
omnẽ carnẽ: ſm ſeculũ mundi huius. Eph.ij. Ex iſta
ſimilitudine duo eliciuntur: vnum principaliter intẽ-
tum: ꝙ videlicet ſicut periculoſum eſt: portantibꝰ the-
ſaurum magnum incaute: in tempore progredi nebu-
loſo: quia multe in eo latent inſidie. Ita periculoſum
eſt: in mundi progredi vel confidere fortuna: vel glo-
ria. Secundũ elicitur: ꝙ videlicʒ nihil facit mũdũ vel
mundi gloriã amabilẽ vel deſiderabilem: niſi ꝙ non
clare videtur: quo ad om̃es eiꝰ partes: qualis eſt. Dũ
eñ ſolũmodo appropinquãtes eius intuenẽ partes: ꝛ
conditiones: in quibꝰ floret: nihil glorioſius: vel meli
us reputãt. verbi gratia. Dum miles proſperatur cir
ca mũdi vanitates: cupidus: diues: aduocatꝰ: ꝛ hmõi
circa pecunias colligẽdas: ꝛ res augmentãdas: volu-
ptuoſus: ꝛ delicatus circa delitias: ꝛ ſic de alijs: quid
hoc crediẽ iocundius: ſed ſi extremas reſpicerent par-
tes: videre poſſent: ꝙ turpiẽ decipiunẽ. Tũc eñ eſt q̃-
ſi vna oĩm cantilena: quã dicunt: heu ꝙ tam diu dedi
me mũdo: qꝛ nũc iudiciũ eſt mũdi: nũc princeps huius
mũdi eijciet foras. Joã.xij. Ecce forte cogitat: ꝙ meliꝰ
eſt tũc de hoc dolore: qd nũꝗ verũ eſt: ſed meliꝰ ꝛ ſecu-
rius fuiſſet: priꝰ doluiſſe: ꝛ mundũ cognouiſſe: ꝛ dereli
quiſſe: qꝛ timendũ eſt: ꝙ tũc nõ doleant: qꝛ ſe mũdo ni
mis dederũt: vel peccata q̃ in mũdo ſunt: nimis dilexe
rũt: ſed qa non poſſunt ſe mundo plus dare: nec in eo

amplius remanere. Damnem⁹ ergo mundū pūs:dū sani sum⁹:vt nō cū hoc mundo damnemur.j.Cor.xj.

17 ¶ Tertia occasio:ex qua mūdi contingūt pericula? est mundialium consideratio:qui p̄sentia ⁊ mūdialia diligenter custodiūt:de spiritualib⁹ vō ⁊ futuris ꝯtingētibus parum curant. Unde Hugo de vanitate mundi. Primo imaginaṫ:quod est de eis:sicut de mercatoribus:qui cū equis ⁊ mulis ex omni genere diuitiarum transeūt oneratis:qui quidem multū laborant:spe tamen lucri gaudent:hi postq̄ʒ sua in nūdinis vendiderunt ⁊ denarios computauerūt multos:delicata comedunt ⁊ bibūt:⁊ non considerāt quomō latrones eis insidiant:qui ipos subito inuadunt:quoꝝ aliquos occidūt:aliquos ligant. Ita isti qui circa vanitates:vel diuitias:vel delicias ⁊ honores multū laborant: q̄b⁹ habitis in eis:quasi leti ⁊ securi gaudent: ⁊ nō ꝯsiderant quomō latrones illi infernales eis insidiant. De q̄b⁹ dictū est. E.viij.10. quoꝝ aliquos in inferno occidūt: aliquos in purgatorio ligant:quib⁹ in penis existentibus:dici pōt illud. Joā.xv. Si de mūdo fuissettis supple adhuc mund⁹ quod suū erat diligeret:quia vō de mūdo non estis:odit vos mund⁹. Secūdo idem Hugo imaginaṫ ⁊ exemplificat de hominib⁹ hui⁹ mundi ostendēs:q̄ est de eis sicut de nauigantib⁹:qui in tranquillo tēpe comedunt ⁊ bibūt:⁊ quādoq̄ʒ nimis secure dormiūt:⁊ pisces inṫ eos q̄si eis applaudantes ludūt:ʒ cito post trāsit illō tp̄s: ⁊ venit aliō ī q̄ vēti ascēdunt contrarij. Et qui pūs videbanṫ felicē vitā ducē: clamāt ī dolorib⁹:⁊ q̄nq̄ʒ sūmergūṫ. Et illi pisces q̄ videbanṫ eis applaudere:forsitan eos deceperūt:quā fortunam si pūs considerassent illam porem nō tam felicem reputassent. Ita in ꝓposito nonnulli dum prosperū habent temp⁹:comedūt ⁊ bibūt:⁊ quasi securam ⁊ felicem vt estimant ducunt vitam multiq̄ʒ eis:q̄si amici applaudunt:de quib⁹ simul Joan.xvj. Mund⁹ autem gaudebit. Sed ventis contrarijs in mari hui⁹ mūdi insurgentib⁹:in quo tot sunt tempestates: scopuli: voragines ⁊ venti cōtrarij:quot sunt tentatiōes mundi carnis vel diaboli. Quarū multitudinē ⁊ periculū ꝓbat transeūtiū ad portum quietis raritas: ⁊ pereuntium multitudo:inclusa in auctoritate beati Bern̄.dicentis. In mari inquit Marsilie de quatuor nauibus non perit vna:in mari huius mūdi de quatuor animabus vix euadit vna. In mortis doloribus clamant: ⁊ quandoq̄ʒ in infernū demergunṫ. Et illi hostes tā corporales q̄ʒ spirituales qui pūs eis applaudere videbātur quasi amici eos spoliant atq̄ʒ deuorāt:corporales corporalia:⁊ spūales spiritū. Si hoc pūs cōsiderassent non tam felicem mūdi gloriam reputarent: nec in tale caderent periculū q̄ mali essent marinarij si in tot tempestatib⁹ velum non deponerent superbie:⁊ nauē non exonerarent a cupiditate si saperent ac nouissima prouiderent. Nunc vō tanq̄ʒ pessimi marinarij qui in altum non ascendunt:vt pericula ingruentia considerēt ⁊ caueant:velū ad summū eleuant:per superbiam nauem nimis onerant:per cupiditatem gule ⁊ luxurie ⁊ alijs vicijs intēti:nauē suam.i.anime gubernationem negligunt:⁊ in multa cadunt pericula:non considerātes:q̄ nihil ꝓdest homini si mūdū vniuersum lucreṫ: ⁊ anime sue detrimentū patiatur. Math.xvj.

Ar.vj. 18 ¶ Que auctoritas multiplicē mūdialiū ostendit stulticiam. Primo in hoc q̄ parua mobilia ad breue temp⁹ tenenda:hereditatē paruam ⁊ vilē quā habēt ex parte matris:id est terre ꝓ qua maxime seruituti sunt astricti. Et mūdi amicitiā maxime appreciant q̄ʒ hereditatē maximam ex parte patris:id est dei:pro qua ⁊ in q̄ maximā habebūt nobilitatem ⁊ dominiū:⁊ q̄ʒ amicitiam dei:intantū q̄ ꝓ istis transitorijs hereditatē illā totaliter negligūt:totaliter circa ista solliciti. Et ꝓ mūdi amicitia:dei amicitiam in ope ꝯtemnūt illū sequētes Cayn de quo dicit Aug⁹.xv.de ciuitate dei. Qr Cayn q̄ huius mūdi gl'iam prim⁹ quesiuit: p̄mus dei amicitiam perdidit: ciuitatem eñi in terra ista p̄mus construxit. Geñ.iiij. Unde beat⁹ Gregori⁹. Prim⁹ Cayn ciuitatem construxisse describiṫ:vt aperte monstreṫ:q̄ ille p̄mus in terra fundamentum posuit:qui a soliditate celestis patrie alienus fuit. Et ille qui primus celestia neglexit circa terrena totaliter sollicitabaṫ. Sicut patet ꝑ hoc q̄ dicit Joseph⁹:q̄ Cayn primus simplicitatem: ⁊ vite hominū mensurarū ⁊ ponderum inuentione:⁊ calliditate permutauit. Et primus terminos terre posuit:⁊ ciuitatem murauit:q̄ multos timuit:significās q̄ illi q̄ totaliṫ circa ista occupanṫ inferiora: ab illis cū Cayn sunt vacui superiorib⁹: ꝓ quib⁹ ⁊ illa superiora cū Cayn dereliquerunt: ⁊ q̄ q̄ circa ista multū sollicitanṫ:multos cū Cayn timēt:vel q̄ multos in iusticijs offendūt:vl' q̄ ista inordinate diligūt: ⁊ ideo excessiuū ⁊ inordinatū habēt timorē ne illa amittāt nō intelligētes:illō.j.ad Thi.vj. Nihil inq̄t intulim⁹ in hūc mūdū:haud dubiū q̄ nec auferre q̄d possum⁹.

¶ Ex q̄ auctoritate ptʒ q̄ secūdo in stulticia siles sunt canib⁹ q̄ to 19 Canes
ta die circa p̄dā laborāt ō q̄ in nocte mun⁹ hn̄t: q̄ alijs inde laute comedētib⁹ ipi canes in vili tugurio recludunṫ. Ita isti ī morte pei⁹ q̄ʒ canes illi q̄b⁹ saltē panis daṫ ⁊ aq̄ q̄ isti nō dabūṫ q̄b⁹ aq̄ sola negaṫ. Luce.xvj. Tertio amato es mōi in hac stulticia siles sunt eq̄s tota die thezaurū portātib⁹ a q̄ ī nocte spoliāṫ ⁊ pāno vili coopti in domo fetida recludūṫ. (Equi) Sic isti de q̄b⁹ nota A.xxvij.42. (Exm) Quarto cuidā assimulāṫ in stulticia trufatori ex nimio potu ⁊ ebrietate infirmato:cui cū medic⁹ dixit:hen ciph⁹ te occidit:ille ferṫ r̄ndisse:si h̄ sciuissem bibissem ō disco ꝑtinēs videbaṫ displicē ʒ ꝯtētū placuit:vñ ⁊ illō hr̄e voluit q̄uis mō siue in cipho siue ī scutella. Ita nōnulli q̄n audiūt mūdi infortunia ⁊ falsitates ipm̄ cū alijs deprauāt dicētes:ipm̄ nihil valē:ʒ m̄ oīa q̄ in mūdo ꝑtinenṫ:diuitie scʒ delicie ⁊ honores eis placent illaq̄ʒ modis:q̄b⁹ pn̄t asseq̄ nitunṫ ꝯ sacre scripture doctrinā q̄ dic. Nolite diligē mūdū neq̄ʒ ea q̄ in mūdo sunt.j.Joā.ij.

¶ Quinto illoꝝ stulticia ex opeꝝ 20
illoꝝ oñdiṫ ꝯsideratiōe. Considerātī eñi opa coꝝ ⁊ studia ⁊ cogitatiōes mūdi sapiētū inueniet q̄ oēs in vno pūcto deficiūt:q̄ q̄dē pūct⁹ solide sapiētie maxie p̄riaṫ. Quia sic in pte oñsum est.F.iiij.27.cū seq̄nti: oēs cautelas excogitāt q̄b⁹ secure viuere poterūt:vno excepto q̄ vicʒ deū pre ocul' nō hn̄t:nec cogitare videnṫ:q̄ ipe de⁹ ꝯ quē peccādo viuūt:plures cautelas ⁊ vias inuenire sciat ad eos destruēdū:sic scriptū est:pdā sapiētiā sapiētū:⁊ prudētiā prudentiū reprobabo:vbi est sapiens? vbi est scriba:vbi inq̄sitor huius seculi.j.Cor.j. quā cogitare sciāt ad euadēdū. Ipsis vō in hoc pūcto deficientib⁹:non sapientes:sed stultissimi dicendi sunt quia ꝑm Ph̄m in Ethicis. Ille non est dicendus virtuosus: qui virtuti in potissimo suo esse ⁊ statu ⁊ natura contrariaṫ:contrarium illi virtuti agendo. Ita a simili:ille non est dicend⁹ sapiēs: q̄ sapientie ꝓpriissime dicte contrariaṫ:sapientia aūt proprijssime dicta:est sapiētia diuina:quā ipi non cognoscūt:q̄ in dei sapientia non cognouit mūd⁹.j.Cor.j. Et tūcunq̄ʒ ĝ tales a ꝯsilib⁹ mūdialib⁹ sapiētes reputenṫ dū viuūt:q̄n tū in sapiētia ⁊ diuitijs suis inutiliṫ ꝯfidētes turpiṫ ⁊ male ⁊ iprouisa morte moriunṫ experiētes:q̄m sapiā carnis mors ē Ro.viij. stulti reputāṫ a dicētib⁹ Ecce hō q̄ nō

posuit deū adiutorē suū: in ps. lj. Ecce in quo pūcto de
ficit: in hoc vicz: q illū non posuit adiutorē suū: nec in
illius confidebat sapientia: quia stultā fecit sapientiā
huius mundi. j. Cor. j. Ex pdictis ptz: q apud deū sa
pientiores sunt qui minꝰ mundū appreciant: minusqz
in illius ꝯfidunt sapientia. Vñ Ptholomeꝰ in ꝓlogo
almagesti. Ille inter hoīes altior existit q̄ minꝰ curat
Exēm in cuius manu mūdꝰ sit. Ex quo sequit: q religiosus
ille congrue respondit cuidā regi: de quo fert: q cum
alijs esset electꝰ 7 regi ꝑsentatus: vt rex in illū sentiret
quē habere vellet abbatem: ait rex iste nō erit: qr nihil
scit de mundo: videbat eñ regi q erat simplicicianus
Cui ille: plus scio de mūdo: 7 melius eū noui qz vos:
quia vos creditis eū multū valere 7 estis decepti: ego
scio q nihil valet: 7 hec est finis a quo vnūqdqz deno
minandū est: ostendit. Iste ḡ 7 ei siles apud deū sapiē
tiores: ideo dicēdi sunt: quia illiꝰ sapientie increate se
quunt sapientiā que dānauit mundū. Heb. xj. Sicut
patet Joan. vij. vbi de mundo loquens ait. Ego testi
moniū ꝑhibeo de illo: qr opa eiꝰ mala sunt.

Ar. vij. ¶ Contra tam multas mūdi infatuatiōes 7 penas et
21 pericula tria sunt remedia seu documenta que docent
mundi ꝯtenta esse fugiēda: ne ab eis infatuet: 7 penas
quis incurrat 7 pericula? Quoꝝ primū est in interiori
ꝯtemplatiōe. Secundū in exteriori custodia seu refre
natiōe. Tertiū in fuga 7 elongatiōe. ¶ Q̄tū ad ꝑmū
efficax remediū esse deberet ad paruipēdendū mūdi di
uitias: delicias 7 honores: itime cogitare celi diuitias:
delicias: 7 honores: quia sicut visa clarissima solis lu
ce intranti domū imediate post: totū quicqd in domo
est luminis: vel alteriꝰ rei videt obscurū. Et sicut exi
stenti in altissimo aeris loco: maxima hic inferiꝰ viden
tur parua. Ita ꝯtemplāti illā gl'iam increatā: 7 existen
ti in celo ꝑ conuersatiōnē: oīa ista inferiora vident ob
scura 7 parui valoris. Sic ptz de illis Joan. xv. Vos
de mundo nō estis. Q̄tū ad secundū: q̄ se sic custodi
re nesciunt a parentibꝰ 7 alijs amicis a mūdi periculo
sis honoribꝰ custodiri 7 refrenari deberēt. Sed heu q̄
custodirēt puerū vel debilē amicū 7 īpotentē: ne equū
ascenderet capitatū ne de illo cadens lederet: ipm nitū
tur in alto statu mundi vel eccl'ie ponere: de quo cadēs
dānabit: ostendit q mundꝰ qd suum erat diligeret.
Joan. xv. Q̄tum ad tertiū ostendēdū est primo: qua
re mūdus fugiēdꝰ est. Secundo quomō fugiendus.
22 Q̄tum ad primū mundus non solum fugiēdus est:
ꝓpter pericula spūalia vel pericula futura que in mor
te timetur: sed etiam propter aduersitates tribulatōes
7 angustias quas presentes sentimus 7 propter sancto
rum exempla. Si eñ illa pericula non mouēt: que fu
tura sunt: quia non sentiūtur: saltem illa moueāt: que
presentia sunt: quia sentiūtur. Et sicut filij israel vidē
tes plagas 7 angustias in Egypto que notant in his
vsus versibus. Sanguis cum rana: cinifes: musce: pecorum
mors. Vlcus grando: brucus: tenebre: cum morte po
ris. De Egypto fugierunt filij eccl'ie videntes easdem
tribulationes in mundo: ipm corde fugiant. Q̄ autē
easdem videre 7 sentire possunt patet inductiue ꝑ hoc:
In hoc nanqz mundo est sanguis bellorum iniustoꝝ
7 sine causa occisorum. Sunt etiam rane gulosorum: 7
ebriosorum: que in foueis cantāt tabernarum. 7 coope
riunt totam terrā Egypti. Et cinifes subtiles sed acu
te conscientiarū puncture 7 anxie cogitationes 7 solli
citudines que sunt in amore carnali 7 cupi itate. Et
musce grossiores: raptores vicz 7 latrones: 7 spoliato
res hominum potius de preda q̄ de suo viuentes: qui
sicut musce mel: ita ipi ꝑdam sequunt. Et pecoꝝ mors
id est animaliū mortalitas: de qua nota. T. v. 19. Et vl
cus: id est corporum infirmitas. Et grando aeris tem
pestates. Et brucus bladorum destructio: brucus nan
qz talibus nocet: sicut patet. D. xij. 22. Et tenebre igno
rantiarū 7 ꝑplexitatum quid agēdum vel fugiendum
sit? Et mors hominū cuiuscunqz etatis status 7 condi
tionis: inter quas in mundo pressurā habebitis. Joā.
xvj. Si ḡ mundꝰ paucis blādicijs 7 ꝓsperitatibꝰ nos
attrahit ad eius amorem 7 peccatum. Ergo a cōtrario
sensu sine oñi alio doctore nos tot aduersitatibꝰ tot cō
scientiarū remorsionibus quos sicut alios inimicos et
latrones fugere non possumus tot confusionibꝰ: tam
hic qz etiam quādo a iustis peccatores sepabunt: nos
ab eiꝰ amore retrahere 7 auolare facere deberēt. ¶ Ex 23
isto nanqz timore multi sancti in celo mundū derelin
quentes ab ipo auolare ceperūt: quoꝝ volatus 7 fuga
nostra deberet esse hortatio 7 doctrina 7 exēpluz quot
ꝑfidie in mundo latent 7 pericula: si Pauli cōsulis ro
manoꝝ sequi vellemus vt deberemꝰ exemplū: de quo
refert Juliꝰ sextꝰ li. j. q in planicie quadā dimissurus Exēm
exercitū ꝯtemplatꝰ: ꝓcul vidit auiū multitudinem: fe
stino volatu ex silua consurgere 7 statim intellexit ali
quid insidiarū ibi latere: eo q turbate aues simul auo
lauere: missis igit exploratoribꝰ comperit ibi hostes la
tere ad romanū exercitū clam inuadendū. Et sic auiū
volatu 7 ascensu sibi 7 exercitui suo cauit. Sic nos vi
dentes christū sanctū sanctoꝝ qui dicit Joan. xvj. Re
linquo mundū 7 vado ad patrem: cū omnibꝰ sanctis
membris suis de quibꝰ dicit: mūdus eos odio habuit
quia non sunt de mūdo: sicut ego non sum de mundo
Joan. xvij. A mundo auolare illoꝝ exemplo insidias
mūdi latentes suspectas habere debemꝰ 7 timere 7 ca
uere vt ō nobis verificet illud Osee. xj. Formidabunt
filij maris 7 auolabūt quasi auis ex Egypto. Ecce quō
sanctoꝝ exēplo de Egypto huiꝰ mūdi auolādū est cor
de 7 amore ꝓpter tribulationes: miserias: 7 insidias in
eo latētes. Sed heu ꝓ maiori parte adultere assimilan
tur: qr sicut adultera a leccatore vberata: ab eo non re
cedit: verberata vo a marito ab eo recedit. Sic mundi
amatores mūdi expientes 7 sentiētes picula: vexatio
nes vbera: labores: insidias: tā corpales qz spūales nō
recedunt: nec corde nec ope fugiunt sed ꝓ modica spe
diuitiarū: deliciarū 7 honoꝝ: oīa patiēter tolerant. Sz
illi idem vel alij etiam qui christi iugū portare professi
sunt: si modicū ꝓ christo: vel a christi vicarijs imposi
tū tolerēt: murmurant 7 recalcitrāt. Cuiꝰ causa est: qr
amor inordinatꝰ vt frequēter feruētior est. Et qr ꝓnio
res sumꝰ ad malū qz ad bonū. Cuiꝰ signū est: q amor
leccatoꝝ frequēter post nuptias frigescit. Nec mirz: qr
a ꝑncipio nō fuit amor charitatiuꝰ: sed semē inimici. i.
diaboli q̄ supseminat zizaniā in agro christianitatis: de
quo Math. xiij. Ager ille mundꝰ. ¶ Q̄tū vo ad secū 24
dū punctū tertie ptis istiꝰ articuli: quō scz mūdꝰ fugiē
dus est: est aduertēdum q ille qui pfecte illum fugere
vult: oportet q omnino ab illo cordis faciē auertat: ita
q nec diligat: nec recipiatur: nec salutetur occurrens
vel oblatꝰ: nec prosequat fugiens: ita q q̄ntūcūqz mū
dus ipm sequat ipe mūdo se habeat sicut ille q̄ crucifi
xus est cruci: cui figit dorsum vertēdo 7 hoc est necessa
riū illi cui mundꝰ applaudit 7 quē sequit: q q̄ntūcūqz
mundꝰ ei faciē vertat: ipe tñ mūdo dorsum vertat 7 ei
crucifigat: ita vicz q sit ei quasi mortuꝰ. Si vo mūdꝰ
ipm fugiat 7 ei dorsum vertat: 7 sic ei quasi crucifixus
7 mortuꝰ: ipe etiam simili modo se habeat ad mundū.
Exemplo Pauli: q̄ ꝓ se 7 suis filibꝰ ait. Mihi mundꝰ
crucifixꝰ est: 7 ego mūdo. Gal. vj.

Ar.viij. ¶ Ex iſtis elici pōt: ꝙ mundꝰ eſt aliquibꝫ: quaſi mor-
25 tuus ⁊ crucifixus: ſed non ipſi mundo: aliquibꝫ ecōuer
ſo: aliquibꝫ vo quibꝫ quietiꝰ ꝯtingit: ⁊ mundꝰ crucifi
xus eſt: ⁊ ipſi mundo. Sic in cōmuni legēda de quoli-
bet legit̄ ꝓfeſſore: ꝙ nec ipſe mundo nec mundꝰ ei pla-
cuit. Quia vo vbi multa immineāt pericula ⁊ emergūt
dubia: vtile eſt ⁊ bone vite: ⁊ vie habere certitudinē in
fine iſtiꝰ capituli vtile videt̄ experimentū ponere: quo
quis primo ꝯiecturare poſſit: vtrū corde: affectione: et
conuerſatiōe de hoc mūdo ſit an de alio. Secūdo vtrū
mundꝰ preſens bonus ſit an malus. ¶ Quātū ad pmū
quilibet faciliter aliqliter cognoſcere pōt vnde ſit: ⁊ an
ſit de hoc mūdo: vt heres vel vt habens hic manentē
ciuitatē: ⁊ bonoꝝ operū mercedē: an vt peregrinꝰ ⁊ ali
bi mercedē expectās laborꝝ: q2 naturale eſt ꝙ hō plus
diligat ⁊ cōmendet ⁊ libentiꝰ bona loquat̄ de patria ꝓ
pria q̄ȝ aliena. Ergo ꝑ affectionē. dilectionē: locutionē:
⁊ hmōi: euidentia accipi pōt vnde ſint. Sic in ꝓpoſito
qui plus diligūt iſtū mūdū: libētius vellent hic ſemꝑ
eſſe: dicētes. Hic vellē ſemꝑ eſſe cū iuuentute optata ⁊
proſperitate: quia hic ſcio quō eſt: alibi neſcio quō eſt:
oſtendūt certiſſima euidētia: quia de hoc mundo ſunt
iuxta illud. j. Joan. iiij. Ipſi de hͦ mūdo ſunt: ⁊ ideo de
26 mūdo loquunt̄: ⁊ mūdus eos audit. ¶ Quātum vo ad
ſecundū. i. ad queſtionē illā de mūdo dubiam: in qua
ſemꝑ fuit diſputatio inter bonos ⁊ malos: bonis com
mendantibꝫ ſeculū futurū: ⁊ malis commendantibꝫ ⁊
diligentibꝫ ⁊ ꝓ̄ferentibꝫ ſeculum ꝓ̄ſens: ipſo hoc ꝑmit-
tente qui mundū tradidit diſputationi. Eccl. iij. Stā-
dum ⁊ credendū eſt determinationi: illiꝰ magiſtri ve-
ritatis chriſti qui vtriuſq3 mundi noticiā habuit. Ipſe
namq3 ſm diuinitatē fuit de celo ⁊ ſic habuit noticiam
illius patrie: ⁊ ſm carnem fuit de hoc mundo ⁊ ſic ha-
buit noticiā de hoc mundo: ⁊ ille teſtimoniū ꝓhibet de
mundo: ꝙ opa eius mala ſunt. Joan. vij. Ergo corde
⁊ ore: eius determinationē teneamꝰ: ipſūq3 ſequamur
mundū: corde ⁊ ope ꝯtemnentes cū ipſo dicentes. Re-
gnū meū non eſt de hoc mūdo. Joan. xviij. Nota qua
re mundꝰ eſt ꝯtemnendꝰ. M. v. 11.

M.xiiij. **Munerū inordinati. et cu-**
pidi receptores: libēter recipiunt ⁊ reſpiciūt il-
los quoꝝ dextra repleta eſt muneribꝫ: in ps. Quorum
primo oſtēditur culpa ⁊ ſimilitudo. Secundo oſtēdet̄
ꝙ culpa quādoq3 eſt ex parte recipientis tm̄ quādoq3
tam ex parte recipientis q̄ȝ etiam ex pte dantis. Tertio
oſtendet̄ que mala taliū ſequunt̄ munerum dationes
Quarto ꝙ chriſtiani nullo mō talia munera recipe de-
berent. Quinto quādo recipientes ⁊ etiam dantes: ad
reſtitutionē tenent̄. Sexto pena oſtendetur nō reſtitu
entium.
Art. j. 1 Quātum ad pmum quia culpa illorum tunc manifeſti-
us apparebit quādo videtur cuibus beſtiarum ⁊ ma-
lorum hominū compantur facti ⁊ aſſimilant̄. Primo
oſtēdetur quibus iumētis ſeu beſtijs compantur inſi
Hydra pientibus: ⁊ ſecundo quibus hominibꝫ male facienti-
bus. Quātum ad primū hydre ſerpenti aſſimilant̄: qui
eſt ſerpens multorum capitum ſm Hieronymū: epl'a
lix. Cuius ſi vnum caput abſcindat̄ creſcunt alia. Sic
ſi credat ſe quis cuſtodiri ab vno ſerpentis capite: vel
duobus: munera eis danda: vel robas vel feudum. vl'
penſionem: eorum voracitatē ſatiando: alij quaſi fame
lici ex hoc effecti: ⁊ quaſi noua ſerpentium creſcētia ca-
pita: ad ſerpentinas ⁊ capitales conſurgunt inimiciti-
as: nouas nocendi exquirendiq3 malicias cogitantes:
⁊ quandoq3 apte dicētes: ſiue ſint curiales ſiue magni
in patria: quare non dat mihi ſicut illi vel illi: ita bene
poſſem ego ei valere: ⁊ locum in agendis tenere: ⁊ tātū
ſi vellem damnū inferre: ⁊ tātū forte apud eum merui
ita ꝙ ex hoc ꝙ vni datur alij acrius petunt: vel deſide
rant ⁊ amplius nocent ſi dona nō aſſequant̄: ita ꝙ nō
eſtimo facile ſcire vtrum nulli vel alicui dandum ſit:
qui oībꝫ non pōt: ⁊ vni vix ꝓdeſt: quia omnes dili-
gunt munera. Eſa. j. ¶ Ex quo ſecundo patet ꝙ tales 2
porcis aſſimilātur ⁊ canibus: quia vno porco vocato: Porci ⁊
vel aliquid ei dato: oēs currunt ⁊ clamant aliqd pe- Canes
tentes. Ita vno ad feſtum vocato vl' aliqd ei dato ⁊c.
Et quando vni os vel aliquid tendit̄ oēs carnes re- Canes
ſpiciunt ad offerentem: quando vo vni illorum ꝓijci-
tur oēs in reſpicientem reſiliunt: ipſūq3 mordent de
hoc grauati quod ipſe accipit ⁊ ipſi non accipiunt. Iſta
iſti: in dantem vni: oēs reſpiciunt: ⁊ contra recipien
tem oēs inuidia agitētur ⁊ detractionū ⁊ accuſatio-
num: illum morſibꝫ lacerant: ⁊ ſtatum ſuū damnifica-
re vel deprauare vl' diminuere nitunt̄. Vnde ſic leſus
ad interrogantem quis eum ſic leſit: reſpondere poſſet
lingua canum: in pſal. lxvij. quia q̄ȝtum ad eos ceſſatū
eſt a muneribus ⁊c. Exo. xxvj. Ex quo patet ꝙ qdā Exem
magnus clericus congrue reſpōdit cuidā ianitori pa-
pe: ingreſſum ei ad papam ꝓhibenti. Tu es inquit ſi-
cut magnus canis: cuſtodiens oſtium cui ſi aliquid in-
os ꝓieciſſem me itrare ꝑmiſiſſes. In talibꝫ nāq3 munꝰ
abſconditū extinguit iram. Prouer. xxj. ad tempꝰ dum
vicꝫ munera continuant̄ q2 qū ſemel incepta diſconti-
nuant̄ vel retrahunt̄ plus qnq3 iraſcunt̄ q̄ȝ ſi nūqȝ ali
quid datū fuiſſet: ita ꝙ ſemꝑ dum das charꝰ eris: dare
deſine: deſpicieris ab his qui in muneribus iudicant.
Michee. iij. ¶ Tertio tales lupis in aliquo ſunt ſiles: 3
in aliquibꝫ vo ꝯditiōibꝫ ſunt crudeliores. Primū ptꝫ Lupi cōn
pmo: q2 ſicut lupꝰ ſi ꝓus viderit hoīem eripit ei vocē: ditiones
vt ait Ambroſiꝰ Homel. vj. Sic tales ſi ꝓus viderint
hoīes q̄ habent cū eis facere: anteq̄ȝ vicꝫ ab eis mune-
ribꝫ ꝓueniant̄: ſic eis voces eripiūt ⁊ verba impediūt:
ꝙ in his que ab eis petūt: vel corā eis allegant iuſticiā
petentes verba ſua amittent inutiliter loquentes: ⁊ ſi-
ne fructu. Secundo: quia ſicut lupi habentes multos
filios peiores ſunt ſm Phm. vj. de animalibꝫ. Ita ta-
les quanto plures habent filios: tanto rapaciores ſunt
⁊ dona ⁊ munera plus cupiunt ⁊ reſpiciūt: ꝙ etiam fi-
lijs detur ſicut ⁊ illis: quia ſi quis nō dederit filio eun-
ti ad ſcholas eccl'iam: vel eunti ad bancum regis pēſio
nem erit ei inimicus. Tertia cauſa: quare lupis aſſimi-
lantur: patet. A. xxvij. 28. Lupis vo crudeliores pro
tanto ſunt: quia ſicut in hiſtorijs cōtinetur romanorū
lupa romulum infantem ei expoſitum nutriuit. Pre-
dicti vo in quibuſcunq3 officijs: pupillos infantes: vi-
duas orphanos ⁊ ſimplices illoruȝ in aliquo cuſtodie
expoſitos non nutriunt ſed ſpoliant ⁊ depauperāt: vl'
ſaltē pauperiores facere cupiunt: parū curātes vel pō-
derantes quam inediā ipſi ſuſtineāt: ita ꝙ ipſi aliquid
habeant: q̄ tm̄ munera deferētes adorabūt. Thob. xiij.
¶ Quarto tales caſtori aſſimilantur: de quo ait Soli- 4
nus libro. iij. c. xxxv. ꝙ cum hominem comprehende- Caſtor
rit non prius dentes relaxat q̄ oſſa que inter dētes te-
net frangātur parte ſi poteſt in ore remanente. Ita ta-
les habentes aliquos inter dentes. id eſt in domigerio
ſuo non prius eum laxant: q̄ȝ grauetur aliquid eius cū
eis remanente qui oſſa eorum confregerunt. Michee
tertio. ¶ Quinto ſunt crudeliores lincibus: de quibꝫ Linx
ait Hieronymus epiſtola. lxxv. ꝙ tam diu memoriā
non habent rapiendi: q̄ diu venter eorū nō eſt vacuꝰ.
Iſti vo ſꝑ oculos ⁊ manꝰ aptas habēt ad accipiendū:

5 tā pleni q̄ vacui mun⁹ q̄dcūq̄. Math.xv. ¶ Q̄tū ad
ſecundā partē iſtius articuli inter malos hoīes: primo
Exm aſſimilant̄ Gyezi.iiij. Regū.v. q̄b⁹ ipius ſpecialit̄ ad-
heret lepra. Secūdo cuidā andree necromātico d̄ quo
fert̄: q̄ ad villā quandā veniēs: cū ei nihil dare vellent
hoīes illi⁹ loci: quoſdā circa eū cōgregatos arte demo
niaca nudos ire fecit ꝛ tripudiare ꝛ cātare. Hic fuit
Andreas ꝛ nihil ei dedi ꝛ ideo ſic vado: alijs vo vici-
nis admirantib⁹ ꝛ eis cōpatientib⁹: cū ad eos currerēt
ꝛ quererēt quare ſic irēt. Reſpōderūt ſicut p̄dictū eſt.
Poſt quorū reſpōſum illi ſupuenientes ſibi illuſione: et
tripudio: ꝛ cantu eis iniungebantur: ſicut Saul inter
pphas.j.Regū.x. Ita iſti illudūt ꝛ vexant ꝛ denudāt
nō dātes ꝛ eoꝝ amicos ꝛ fautores ꝛ amatores. Unde
nunc ſic vexati cantare poſſunt: hic fuit talis ꝛ nihil ei
dedit: ido ſic vado. Tertio Jude aſſimilant̄ pditori: ſi-
cut patet. G.iiij.19. ꝛ ideo illi⁹ habent maledictionem
Deut.xxvij. Maledict⁹ inquit qui acceperit munera
vt pcutiat aīam ſanguinis innocentis.

Ar.ij. ¶ Iſtā vo benedictionē qñq̄ totā accipit dona recipi-
6 ens. Qñ q̄ vicȝ licitū eſt dare: ſed non recipe ſicut acci
dit quādo quis iniuſtā redimere vult vexationē: tunc
non eſt culpa dare vel apte vel occulte. Apte ſicut qñ
datur dño nocenti. Occulte ſicut qñ dat̄ miniſtris: et
balliuis: p quos dñs alicui pōt nocere qui q2 nō audet
apte recipe munera: vel robas aduerſarij dñi illoꝝ pro
pter bilas ꝛ dilationes ſi vult eos mitigare: oportet q̄
aliquid eis occulte conferat: ſciens qm̄ mun⁹ abſcōdi-
tum extinguit iras: ꝛ donū in ſinu indignationem ma
ximā Prouer.xxj. In hoc vel conſili caſu dare non eſt
peccatū ſed ſanū ꝯſiliū. Seneca li. de conſtātia ſapien-
tis. Nunqd inquit ſapiens accedet ad fores: q̄s dur⁹
ianitor obſidet ꝛ rñdet dando conſiliū q̄d facere debe
at: tanq̄ in q̄t canē acrē obiecto cibo leniet: nec indiget̄
aliqd impēdere vt limen tranſeat: cogitet q̄ in pontib⁹
quibuſdā aliq̄d dare oportet vt trāſeat. Sed peccāt re
cipientes. Primo q2 aut pmittere aliquē in pace: vel ſi-
nere aliquid facere: vel in agendis expedire deberēt: tā
q̄ iuſte ꝛ bene faciētes ꝛ tunc gratis hoc facere vel per
mittere deberēt aliter q̄d mihi iuſte debet̄ ſine pcio: p
pcio mihi vendūt: ꝛ ſic meum mihi vendūt: vel ſi ſine
peccato nō poſſunt talia diſſimulare vel pmittere vel
facere: tunc nullo pcio dato illud facere vel diſſimula-
re deberent: ne peccatū ſub pcio ponere videant̄ vēdi-
7 tiōis. Q2 tales ſunt ſymoniaci ptȝ p plures leges. Se-
cundo q2 officio vel dño cui pficit̄: aliqua nō ſunt de
quib⁹ ſine munerib⁹ ꝛ exactionib⁹ viuat ꝛ tūc illud di
mittat. Aut ſunt: ꝛ tūc de illis viuat ꝛ audiat. Ambro
ſiū loquentē primo de officijs. Diues inquit eras qua
cauſa aliena rapiebas egeſtas non cōpulit: ideo te feci
diuitem vt excuſationē non haberes. Cur non affuiſti
iniuriā patientib⁹: ido te feci potentē vt non inferres ꝫ
violentiā repelleres. Eripite inquit egenum ꝛ paupe-
rem de manu peccatoris: ſequit̄. Dum augere opes
occupare terras cupim⁹: iuſticie formam exiuimus: be
neficentiā oēm amiſimus vere eñ vbi lucrum in arca
damnū in cōſciētia ꝛ damnū ꝛ peccatū non quodcū-
q̄ ſed inexcuſabile. Quam eñ coram deo excuſationē
habere poſſent qui ab illis munera extorquent: vel li-
benter recipiunt vt diuitias ſuas augeant: ꝛ volupta-
tes ſuas nutriant: ab illis qui multis forte dieb⁹ ſacie-
tatem non habēt: panes hordeacij vel fabacij: vnū eñ
illos cogitare oportet: q̄ vicȝ deus ſurd⁹ ſit vel cecus:
q̄ talia non audiat vel videat: vel q̄ de eis grauem ac
cipiet vindictam. Tertio vo tales ſiles ſunt latronib⁹:
ſicut oſtenſum eſt. A.xiiij.12. Ex his trib⁹ patet: q̄ reci
pientes ſunt defectuoſi. Hoc etiam ipi eis dona offerē
tes ſupponunt ꝛ oſtendūt: quia eo q̄ eis offerunt medi
cinam ſupponunt eos habere cor falſum ꝛ infirmum.
Hoc etiam ipſimet dona recipientes ſe habere oſten-
dūt: quia ſi offeretur eis medicina pro capite ſcabioſo:
ꝛ caput tale non haberent multum indignarent̄: ꝛ of-
ferentem cum indignatione fugarent. Ergo a contra-
rio ſenſu medicinam illam recipientes ꝛ diligēter que
rentes ꝛ deſiderantes oſtendūt ſe infirmitatem habe-
re cupiditatis ꝛ falſitatis ꝛc. de quibus Ezech.xx. Pol
luimos: id eſt pollutos eſſe oſtendi in munerib⁹. Q̄tū 8
ad ſecundam partem iſtius articuli eſt aduertendum:
q̄ tunc maledictio culpe ſupradicta male recipiētium
dona ab vtriſq̄ tam dantibus q̄ recipientib⁹ partici-
patur quando dans intendit recipientem corrūpere. ꝛ
ipe recipiens corrumpit̄. Sicut patet. A.xxvij.78. ſi-
cut etiam in quotidiano patet abuſu in quo videmus:
q̄ q̄diu mali eſſe volunt: nonnulli de ſuo dant vt libe
re ad infernum ire permittatur. Sicut nuper patuit: d̄ Exm
quodam qui annuatim.xx. ſolidos cuidā magno pre-
lato dediſſe fertur: ſic toto anno ſine hominū timore ſe-
curus cū concubina ſtetit. Accidit poſtea q̄ focariam
illam dimiſit ꝛ plato per nunciū redditum annuū pe-
tente: reſpondit: redditū quem petit non mittam: iam
eñ dimiſi feudum, p quo annuū cenſum ſolui habeat
ipſe feudum ꝛ gaudeat: quia ego de cetero ab illo tale
feudum non tenebo. Dum eñ a talibus munera acci-
piunt ſm Ambroſium ſuper eplam primā ad Cor.
libertatem amittunt arguendi ꝛ peccat qui ab eo acci-
pit: ꝛ qui ideo dat: ne corrigatur. Ex quibus patet: q̄
non eſt in iſto contractu ſicut in alijs contractibus em
ptionis ꝛ venditiōis: in quibus res venditiōe alienat̄
ꝛ ad emptorem totaliter tranſit ꝛ venditorem derelin-
quit: quando vo iniuſti vel cauſam iniuſtam haben-
tes: illam iuſtam eſſe dicunt: ꝛ aſſeſſorib⁹ vel alijs quo
rum intereſt aliqua dant vt iuſticia fiat: que in rei veri
tate iniuſticia eſt: iuſticia hec a venditore tranſit: quia
cum illo non fuit: nec ad emptorem venit: q2 filij Tyri
in munerib⁹ vultū tuū o iuſticia depcabunt̄: que nul-
lo pcio comparari potes vbi nō es: in ps̄.xliiij.

¶ Ex tam multiplici tam dantis q̄ recipientis culpa Ar.iij.
multiplex ſequitur damnū. Primo ipi recipienti dam 9
num inferunt pro tanto q̄ eius mentem excecant ꝛ ra-
tionem peruertūt. Sicut patet p hiſtoriam qua fertur: Exm
q̄ quidam placitauit p quodam manerio: ꝛ venit ad
quendam magiſtrū rogans eum q̄ eſſet pro parte ſua
multa ei promittens. Ille vo ſemper reſpōdit: q̄ non
audebat: quia non vidit eum aliquam habere iuſticiā
Alius cuppam pulchram de auro tradidit eius came-
rario: rogans q̄ eam dño ſuo offerret: quam cum in ca
mera ſua poſitam reſpiceret: multa excogitauit: ꝛ inue
nit argumenta q̄ ille iuſticiam habuit: nec aliud cogi-
tare potuit dum ciphum reſpiceret. Ille vo videns ſe
ciphi cupiditate excecatum: camerario vocato ei prece
pit q̄ ciphum magiſtro ſuo: ꝛ poſſeſſori ſuo redderet:
ne totaliter ipm excecaret experiens ꝛ intelligens: qm̄
munera excecant oculos ſapientū ꝛ mutant verba iu-
ſtorum Deut.xvj. Secundo quia dona ipm recipien- 10
tē ingratū faciunt: q2 qñ q̄s habet facere cum alio cui
aliq̄ offert ſine oīm pactiōe ſub curialitat̄ vel cuiuſcū
q̄ alteri⁹ cauſe noīe: ſp intētio ſua eſt vt illd̄ p eo faciat
q̄d ab illo fieri poſtulat vl̄ in poſterū poſtulabit ꝛ ꝫ il-
le cui offert̄ aduertē poſſet ſi cor ſuū cupiditate nō eſſet
excecatū bñ eñ ſcire poſſet q̄ ſi nihil cū eo facē hēt ni-
hil ei daret. Sic g̃ accipiēs ꝛ poſtea quod petit̄ non fa-
ciens: ingratus apud dantē ꝛ mundū reputat̄: ꝛ forſi-

tan ad reſtitutionē in bono iudicio teneret. Sicut ille qui pacto interueniēte aliq̄d accipit ꝓ aliquo opere qđ non facit: q̄ñ vicꝫ iuſtū eſt: ꝙ dator poſtulat: q̄ñ vo iniuſtū poſtulat: in impios vſus datū: eſſet refundendū. ¶ Tertio ipm̄ iniuſtū faciūt vl' q2 faciūt ꝙ ab vno pecuniā accipiūt cui gratis iuſticiā facere deberent: q2 iuſtā habet petiōnē: vel q2 a nō dante iuſticiā auferre facit: ⁊ eos q̄ iuſticiā non habēt iuſtificāt: de q̄bꝫ Eſa. v. Ve q̄ iuſtificat̄ impiū ꝓ muneribꝫ: ⁊ iuſticiā iuſti aufertis ab eo. ¶ Quarto deū ⁊ ſeipm̄ negare faciūt. Vñ Criſoſto. in tractatu de ſymbolo. Quis non erubeſcat dicere: q̄d mihi dabis: vt tibi iuſticiā faciā. Nōne ſile eſt ac ſi dicat: q̄d mihi vult' dare? ⁊ meipm̄ abnegem: officiū ꝓdā: ⁊ dn̄m vendā. Ergo q̄ mun⁹ accipit liber
11 abire neq̄t. ¶ Quinto dānū infert ſpūale ipis dātibꝫ: ⁊ etiā frequēter corpale: ſicut ptꝫ. A. xxv. 29. q2 frequēter indigne victoriā ⁊ honorē acquirit q̄ dat munera. Prouer. xxij. Munera nāqꝫ indignos honorant: ⁊ dignos muner' defect⁹ poſtponit: in tātū ꝙ tā in clero: q̄ꝫ in religiōe mun⁹ ſeu nummus ſcientiarū ⁊ eccl'iarū dn̄s eſt: vbiqꝫ inſup terrarū portas aperit palacior̄: ⁊ oſtia camerarū: ſicut ptꝫ. J. xiij. 13. Et in oībꝫ terris mortificat ⁊ viuificat: deducit ad inferos ⁊ reducit: carceres apit ⁊ claudit: mortificat aīas: q̄ non moriunt̄: ⁊ viuificat aīas q̄ nō viuūt: ſubleuat de puluere egenū: ⁊ de ſtercore eleuat pauperē: vt ſedeat cū p̄ncipibꝫ: ⁊ ſoliū glie teneat. j. Regū. ij. Claudit ⁊ nemo apit: apit ⁊ nemo claudit. Et breuiter ſi fortitudo q̄rit̄: fortiſſimus eſt: ſi melodia vel iocūditas iocūdiſſim⁹ eſt. Vñ Alanus de ꝯqueſtione nature. Si in aurē vel aduocati ſuſurret pecunia: horphei lyra: carmē amphionis: muſa virgilij: voce pecunie ſuffocant̄: q̄d plura vbi nūmus loquit̄ Tulliani eloquij tuba ranceſcit vbi nūm⁹ militat: hectoree militie fulgura cōpeſcunt̄. Nūm⁹ vincit: nūm⁹ regnat: nūm⁹ imperat vniuerſis: ⁊ nunq̄ꝫ derit multiplex ꝯuent⁹ falſor̄: ſi tm̄ p̄ntia fuerit nmumor̄. Cū ḡ tāta muner' ſit ptās ⁊ iocūditas ꝙ ſine ill' nihil fiat: nihilqꝫ aures delectet: ptꝫ ꝙ ſicut infirm⁹ inaniter magna a medico petit medicinalia: niſi aliq̄d det q̄ntūcūqꝫ ſit cura dign⁹ vtpote in ſe bon⁹ ⁊ ad curā diſpoſit⁹. Sic q̄ntūcūqꝫ q̄s ſit aliq̄ ſtatu vl' dignitate vl' honore dign⁹ niſi aliq̄d det: inanit̄ circa h̄ habendū vba fundunt̄. Et h̄ eſt qđ ait Criſo. in tractatu đ ſymbolo. Vtrobiqꝫ inq̄t ⁊ apđ curiales ⁊ apđ medicos obtinet ꝙ ꝓ ſolis v̄bis mōtanis vtimur herb̄ ꝓ car' rebꝫ pi-
12 gmēt' ⁊ ſpeciebꝫ. Sexto mūerū cupiditas dānū infert ipis nō dātibꝫ vl' nō tm̄ dātibꝫ vni q̄ntū alteri. Primū ptꝫ: q2 ī pabola tpis p̄ntis iux̄ quā mūera ⁊ hoſtie offerūt̄ ⁊c̄. Heb. ix. int̄ oīa q̄ ꝯtingūt mala: vnū eſt abſurdiſſimū ⁊ tā deo q̄ꝫ ab hoībꝫ abominabiliſſimū: ꝙ vicꝫ nō videt̄ his q̄ ambulāt in magnis ⁊ in mirabilibꝫ: et eor̄ miſtris ſufficē q2 nō faciāt ꝓ his q̄ eis dare nolūt h̄ qđ diabolicū eſt eis nocere q̄rūt: q̄ robas nō dāt: vel pecunias. Et cū baliui p̄poſiti ſint vel cōſtabularij diuerſa īferūt nocumēta vt in poſterū habeāt ⁊ vt ſe vindicēt: q2 pri⁹ nō habuerūt colorātes factū ſuū ſub colore iuſticie ⁊ fidelitatis in q̄ dn̄is ſuis tenent̄. Sꝫ de⁹ q̄ ꝑ ꝓpham ſuū dicit. Si q̄s nō dederit q̄ppiā in ore illor̄ ſanctificāt ſup illū pliū. Michee. iij. nouit q̄ intētione faciūt: q̄ ⁊ mercedē ill' reddet teſtimoniū phibente muneribꝫ ei⁹ q̄ ſcꝫ accipe cupit deo. Heb. xj. Scđm etiam ptꝫ: q2 q̄ñ. xij. apl'i falſitatis ⁊ antichriſti debēt ire Lōdonijs vel ad aliū locū ꝓ veritate dicēda de aliq̄ re: q̄ vſqꝫ ad patriā placitata eſt: nitunt̄ p̄mo die accipe ab vna pte: iurātes ⁊ fingētes ꝙ ꝓ illa pte dicēt: accepto h̄ q̄cq̄d illo die accipe poterunt: vel habere ab vna pte illū die aliq̄ conſpiratiōe ⁊ falſitate amittere volūt: facientes ꝙ aliqui illo die corā iuſticiarijs nō cōparebūt vel aliq̄ ſile. Alio die accipiūt ab alia pte ⁊ q̄ ꝗs pl⁹ dederit. xij. illos iuros ꝓ pte ſua habebit ſi tm̄ eq̄liter dederit: hoc ideo addit̄: q2 diligēter inquirūt ſi vn⁹ alio plus acceperit. Et ſi inuenit ꝙ ſic: ille qui min⁹ accipit iraſcit̄ ⁊ de parte illa non erit. Si vo maiorē ſe putet et inuenerit ꝙ ali⁹ plus accepit vel ꝙ oēs eq̄liter grauat̄ quia videt̄ ſibi ꝙ ex quo alijs maior eſt patrie ductor: ꝙ plus recipere deberet: ita ꝙ ille qui minor reputat̄: ſi minus recipit grauat̄: ⁊ ille qui maior eſt: ſi plus nō recipit: inſanit. De quibꝫ Innocenti⁹ li. ij. de vilitate cōditionis hūane. Non inquit attēditis merita cauſarū ſed pſonarū: non iura ſed munera: non qđ ratio dictet: ſed quod volūtas affectet: non qđ liceat ſed qđ libeat. De talibꝫ ſpecialiter verificabit̄ illud Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eor̄: qui libēter munera accipi-
unt. ¶ Septimo munerū receptio damnū facit dn̄is: 13
quibꝫ receptores illi deſeruiunt: vel in fama: vel in bonis alijs. Primū patet: quia ſicut dolor pedis vel alterius mēbri nocet capiti. Ita infamia cupiditat' ⁊ aliorū vicior̄ in miniſtris nocet ⁊ famā capitis decolorat Cuius quidē nocumenti ipi ſupiores occaſionē dant: ſcꝫ miniſtros vt deberent de ſuis non exhibent ſed tali eos exponūt neceſſitati ꝙ de muneribꝫ inhoneſt' ⁊ turpibꝫ lucris eos viuere oportebit. Si vo eos debito modo exhibent: eis certū dando vel ordinādo vnde viuere debent. Sicut faciunt epi ſuis officialibꝫ ⁊ alijs clericis. Et reges ⁊ principes ſuis iudicibꝫ: totū nocumentū a ꝓpria habet ortū cupiditate. Secundū patet: quia quādo quis offert dona alicui exiſtenti in aliquo officio ſub aliquo dn̄o cōmuniter illđ ei offert: vt aliquod ei faciat auantagiū. Quod quidē auantagiū facere tenet̄ de iure ⁊ pōt ſine damno dn̄i ſui aut non. In p̄mo caſu ſupponit illū cui offert iniuſtū ⁊ cupidū: vel ſaltē illū talē facere nitit̄. In ſecūdo caſu: vl' facit eū falſum dn̄o ſuo: vl' nititur eum falſum facere. Et ſi falſitatem dn̄o ſuo facit iſtius p̄cibus vel donis non eſt dubium
quin vterqꝫ ad reſtitutionē teneatur. ¶ Octauo dam- 14
nū facit ſubditis quia dn̄i vel miniſtri vel quicūqꝫ alios regere habent: qui libenter munera recipiunt: raro vel nunq̄ꝫ ſubditos habebūt bonos: quia ex quo ſciūt eos cupidos ⁊ poſſe eos donis placari: quaſi ſine magno peccant timore: cogitantes ꝙ ſi in aliquo ꝯtra eos loqui incipiant: eorū ora muneribꝫ obſtruēt: quibꝫ obſtructis ipi ſine labore in abyſſum demergunt̄. Et ſic ſpūaliter eis contingit quod corpaliter ouibꝫ illis con
tigit: de quibꝫ refert Alexāder modo ſequenti. Iuxta Exm̄
inquit paſcua maritima erat quedā auis que quotidie certis indicijs fluxū ⁊ refluxū maris p̄dicere ſolebat. Cūqꝫ clamorē eius: oues iuxta litus paſcētes agnoſcerent: ad locū eminentē fugere ꝯſueuerūt. Sed cū auis oſtreū apertum reperiſſet: eo veſci deſiderans: roſtro capitur: cunqꝫ clamare nō poſſet: mare aduenies oues ſubmerſit. Sic cum os cui correctio incūbit: lucro obſtruitur tempali: talis in fine dicet illud Eſaie. vj. Ve mihi: quia tacui. Dicat ergo ⁊ opere impleat ante finē illud Jere. iiij. Non tacebo: q̄m vocem buccine audiuit anima mea. Nota cōtra non corrigētes diuites ꝓ
muneribꝫ vel alijs cauſis. A. xvij. 11. ¶ Nono dānū 15
facit in bonis fortune tam ipius recipiētis q̄ꝫ etiā amicor̄ ei⁹. Primū patet q2 frequēter ꝯtingit ꝙ illi q̄ extorquēt dona ab his q̄ ſūt in aliq̄ miſeria vl' infortunio vt eos iuuēt ꝓ q̄ adiutorio videtes eos ī magna nccītate plus exigunt: q̄ꝫ exigere deberent: iterū deo ordinante cadant ⁊ capiant̄: ⁊ miſerias ⁊ infortunias ſuſtineant:

⁊ tunc ſicut pri⁹ acceperūt: ita dāt ⁊ ſic vadūt ſicut ve-
nerunt. Secundū etiā acta frequēter oſtendūt: in qui-
bus videt̄ ꝙ p̄lati ⁊ eoꝝ miniſtri munera recipiant: ꝑ
p̄cio forti. i. ꝓ redēptiōe peccatoꝝ: ⁊ ſpecialit̄ a religio-
ſis ⁊ eccl'iaſticis pſonis: qui bona eccl'ie circa hmōi ex-
pendere non deberent: cū quib⁹ munerib⁹ cū alijs mi-
xtis ſuos iuuare ⁊ ditare nitunt̄ nepotes: qui cito hoc
in taberna ⁊ luxurioſe viuēdo: cū alijs que aliūde poſ-
ſident expendūt: ⁊ ſic de bonis illis verificat̄ ꝓphetia.
Michee. j. Que inquit de mercede meretricis ꝯgrega-
16 ta ſunt: vſqꝫ ad mercedē meretricis reuertunt̄. ¶ Deci
mo damnū facit toti cōmunitati: ſicut patet. A. xij. 23.
Itē. E. iiij. 4. q: latrones ⁊ homicidas ⁊ alios malefa-
ctores quos aliq̄ patria vendit poſt mortis ſentētiā da
tam: ſicut patet in ꝛvallia: ſicut oſtēſum eſt. J. xiij. 14.
Ipſi munerū receptores in om̄i patria vendūt occulte.
Et ꝙ dn̄i terrarū in ꝛvallia latrones vendētes accipi-
unt poſt mortis ſententiā datā. Illi falſi accipiūt ante:
vt non det̄: ita ꝙ tā in vna patria ꝙ̄ in alia ad totius
dānū cōitatis malefactores qui aliquid habent liberā
tur: ⁊ vix ſuſpendit̄ qui aliq̄d habet: quia vel vitā ſuā
emit ante iudiciū vel poſt: in tantū ꝙ ſi in vna latronū
ſocietate ſint capti diuites ⁊ paupes: ſoli paupes ſuſpē
dunt̄ ⁊ alij liberant̄: vitā ſuā bono foro redimētes: q:
ante forte furat⁹ fuit ad valorē cētum ſolidorū: ⁊ forte
non dat niſi viginti ſolidos: quos tam ante ꝙ̄ eodē an
no ſequenti triplicatos recepit ⁊ recipiet. Sed non eſt
mirū ꝙ de alieno bonū foꝝ faciunt: de alijs em̄ ⁊ non
de illis furabat̄. Cōparando vo iſtos duos liberandi
modos ad inuicē: ille mod⁹ quo ante iudiciū vendun-
tur perículoſior ꝓ tanto videt̄: ꝙ illi qui tanqꝫ latrōes
iudicant̄ ⁊ poſtmodū vendunt̄ plus habent̄ ſuſpecti
⁊ pro tanto quis ſe ab illis melius cuſtodire pōt ꝙ̄ ab
alijs qui iuſtificant̄: ⁊ ideo tanqꝫ min⁹ ſuſpecti pl⁹ dā-
nificare poſſunt. ¶ Undecimo ſp̄ualiter occidunt reci
pientē: ideo nanqꝫ Aioth portauit Eglon munera: et
mortē. Iudic. iij. De iſto dāno ꝑ munerū receptiones
regnis ⁊ terris illato. Nota. B. ij. 8. ⁊. 29. De iſta etiā
materia quō vicꝫ multis nocet. Nota. J. xiij. 32. cū ſe-
quentib⁹. Ex quo tot dāna munerū ſequunt̄ receptio-
nē: beat⁹ qui excutit man⁹ ſuas ab om̄i munere. Eſa.
xxxiij. qui in fine officij ſui vel vite ſue dicere pōt cum
Samuele. j. Regū. xij. Loq̄mini inq̄t de me corā dn̄o
⁊ corā chriſto ei⁹: vtrū bouē cuiuſcūqꝫ tulerim: an aſi-
nū ſi quēpiā calūniat⁹ ſum: ſi oppreſſi aliquē: ſi de ma-
nu cuiuſqꝫ mun⁹ accepi.
Ar. iiij. ¶ Sic quilibet vir bon⁹ ⁊ chriſtian⁹ excutere deberet
17 manus ab omni munere. Vn̄ Seneca ad Lucil'. ep'la
lxxvij. Quis inquit ſit vir bon⁹ dicā? Vir bon⁹ quod
honeſte ſe putauerit facturū faciat ſine pecunia: quod
turpe erit: non faciet: etiā ſi pecunias afferat vel volu-
ptatem vel potentiā: ab honeſtate nulla re detenebitur
ad turpia nulla ſpe inuitabit̄. Ergo nec recipere debe-
rent per ſe nec per alios: ſicut patet. J. xiij. 25. ꝓpter ra
tiones tactas. J. ix. 13. cum ſequentib⁹. ⁊. 28. ⁊. C. xvj.
40. cum ſequentib⁹. Nec ꝓpter ſe: quia meli⁹ eſt ad vi-
tam ingredi paup. Nec ꝓpter alios ſcꝫ parentes ⁊ hu
Exm̄ iuſmodi. Reſpōſionē cuiuſdā pape recolligentes: qui
ſuadenti ꝙ ſuos ꝓmoueret. Reſpōdit. Si mei nō fue
rint dn̄ati: tunc immaculat⁹ ero. Illius ergo exemplo
non ꝑmittas eos in tantū tibi dn̄ari: ꝙ pro illis ꝓmo-
uendis vel exaltandis: teip̄m ſub peccato deprimas: ⁊
ſeruus fias cupiditatis: ⁊ ip̄os etiā perdas: onera eis
imponens importabilia: ⁊ munerib⁹ prauis illos co-
ram deo onerādo. Illis ergo noli offerre munera pra-
ua. Eccl'. xxxv.

¶ Alit̄ vo ꝯ deū ⁊ rōem dātes ⁊ recipiētes ad reſtitu- Ar. v.
tionē tenent̄. De dātib⁹ ptꝫ in ſumma cōfeſſoꝝ li. ij. ti. 18
v. q. xiiij. q̇d de p̄latis ⁊c̄. vbi habet̄ ꝙ p̄lati ⁊ clerici q̄
bona eccl'iaſtica paupib⁹ debita ꝯſumūt: in vſus illici-
tos vicꝫ in meretricib⁹: hiſtriōib⁹: ꝯſanguineis: vt eos
faciāt diuites de patrimonio chriſti. In potētib⁹ ⁊ di-
uitib⁹: ꝓpt̄ pompā ſeculi vel aliā illicitā cām: raptores
ſunt: ⁊ ꝑ cōſequēs ad reſtitutionē tenent̄. Qūtū vo ad
recipiētes vel recipiūt a p̄dictis viris eccl'iaſticis: vel a
q̇buſcūqꝫ alijs. In p̄mo caſu rn̄det̄ in ſumma ꝯfeſſoꝝ
li. ij. ti. v. q. xviij. quō illi ⁊c̄. dicēdo ſm̄ vnā opinionē:
ꝙ focarie ⁊ hmōi turpes pſone tenent̄ reſtituere ſi poſ-
ſint: niſi forte fuerit eis datū cauſa elemoſyne cū eſſent
in ſumma neceſſitate. Diuites etiā ⁊ potētes tenēt ſilr̄
ad reſtitutionē ſi ꝑ fraudē vel minas vel īportunitatē
etiā indebitā: vel aliter ſine iuſta cauſa aliq̄d de bonis
eccl'ie receperint: ita ꝙ ſi turpib⁹ pſonis det̄: reſtituat̄
eccl'ie. i. ſucceſſori vel ſuꝑiori illi⁹: q̇ dedit in vtilitatem
eccl'ie ꝯuertēdū. Vel ſm̄ Hoſtien. eiuſdē loci ꝑaupe-
rib⁹ diſtribuendū. Nullo vo mō illi reſtituat̄ q̇ turpi
ter dedit: niſi qd̄ ꝑ aliq̄s iniurias ab eo extortū vl' rece
ptū fuerit. Alia vo opinio ſentit ꝙ turpes pſone que
hmōi recipiūt a vir' eccl'iaſticis ad reſtitutionē non te
nent̄: niſi hmōi vir eccl'iaſtic⁹ ꝑ hmōi donationē fact⁹
ſit nō ſoluēdo: ſic̄ eſt in eo q̇ accepit ab vſurario. In ſe
cūdo caſu ſm̄ ſummā ꝯfeſſoꝝ li. ij. ti. v. lxxxiij. q. q̇d d̄
ill' q̇ emūt ⁊c̄. Oēs q̇ recipiūt ꝓpt̄ grām vni pti facien 19
dā in p̄iudiciū alteri⁹: aut ſi minis aut terrorib⁹ aliq̇d
extorqueāt: aut ſi q̇ſdā grauāt vt alij timētes eis ſuiāt
ne talia patiant̄ peccāt mortalit̄ ⁊ ad reſtitutionē tenēt̄
oīm ſic receptoꝝ. Dn̄i inſuꝑ tales p̄poſituras vidētes
vbi nō ſunt reddit⁹ certi: ſꝫ ſole exactiōes ⁊ munera ad
intereſſe tenent̄. Ex his ptꝫ ꝙ̄ graue ⁊ ꝑiculoſuꝫ ſit nō
ſua dare vl' reciꝑe vbi nō eſt certa receptiōis cā illi q̇ re
cipit licita q̇ frequēter ꝑplexi ſūt in ꝯſciētia ⁊ remorſuꝫ
patiunt̄ neſciētes q̄ reſtituē debēt ⁊ q̄ nō. Qꝫ etiā ꝑicu
loſum ſit officia exilia vēdē: ill' q̇ munerib⁹ vultū tuū
dep̄cabunt̄: ī pſ̄. xliiij. Et ideo ꝑiculoſi⁹ eſt q̇ rari⁹ ⁊ dif
ficili⁹ h̄ faciūt eſtimantes titulū hr̄e donatiōis vel em-
ptiōis ⁊ vēditiōis. Sꝫ tn̄ dātes ita rn̄debūt corā deo:
ſic̄ baliui dātes bona dn̄oꝝ ſuoꝝ recipiētes: ſic̄ ꝑticipā
tes in furto exigētes ſic̄ latrōes q̇b⁹ multa ꝓmittunt̄ ⁊
dant̄ ne noceāt. Sic fidel' hō filijs ꝯcubinarū largitus
eſt mūera Geñ. xxv. Quoꝝ loc⁹ penal' iuſte eſt ī iferno
¶ Prio q: viuētes d̄ mūerib⁹ ⁊ exactōib⁹ ñ hn̄t aliquē Ar. vi.
certū ſtatū vl' victū vl' ordinē cū totū ſit ī alioꝝ volūta 20
te vl' neceſſitate: ḡ iuſte ibūt vbi null⁹ ſit ordo. Iob. x.
Scdo q: ſic̄ dn̄s grat' remūerabit illos q̇ ꝓ miſtr' ſu-
is grat' fecerūt qn̄ miſtri ſui clamāt dicētes. Dn̄e iſte
in terra ſua ml'ta ꝓ nob̄ fec̄ ꝓ amore vr̄o: ⁊ nihil a nob̄
reciꝑe voluit. Ita non remunerabit illos de q̇b⁹ in die
iudicij dicē poterūt. Dn̄e nihil iſt' tenemini q: oīa ni-
mis care nob̄ vēdiderūt. Et de⁹ eis rn̄debit. Amen di
co vob̄: receperūt mercedē ſuā Math. vj. Ptꝫ ḡ ꝙ bo-
nus dn̄s vl' iudex oēm hoīeꝫ ꝯ cor hr̄e deberet: q̇ ei mu
nera offert tāqꝫ volētē eū ad talē obligare penā: ⁊ cum
ſuā ſuſpectā hr̄e deberet eſtimans ꝙ falſitatē denarijs
ſupplere velit. Qui vo credit vl' dic̄ ꝙ alia cā dedit: ex-
pectet vſqꝫ ſn̄ia ſit data: ⁊ videat: tūc q̇d dare velint: ⁊
inueniet: ꝙ illi q̇ pri⁹ ei pulchra obtulerūt: q̄ tn̄ reſpue
rūt ſb̄ q̇buſdā curialib⁹ vbis dicētes. Si habuer' ſen-
tentiā ꝓ te: ſcias mihi grates: oſtēdētes ꝑ hoc ꝙ poſtea
libēter recipiēt: nihil ei poſt ſn̄iam dabūt oſtēdētes ꝙ
nō amore pſone ei munera p̄us obtulerūt: ſꝫ rōne offi-
cij munera mittebāt. Luce. xxj. Nō. V. viij. 38. Nō
penā recipiētis munera ꝑ exēplū d̄ machabeo. F. j. 33.

Natiuitatis chriſti. Pri
mo oſtēdet diſtinctio. Scđo poſſibilitas.
Tertio ꝯgruitas. Quarto ex pte dei cau-
ſalitas: ⁊ ex parte hoīs oſtendit vtilitas.
Quinto: q̄re ita tarde facta fuit illa benedicta natiui-
tas. Sexto recipiendꝰ: cuſtodiendꝰ: ⁊ honorandꝰ eſt:
qui ꝓ nobis naſcebatur.
Ar. j. ¶ Q̄tū ad primū chriſti tp̄alis natiuitas eſt duplex.
j Vna que facta fuit in incarnatiōe. Alia in parturitio
ne. Vñ Criſo. ſup illud Math. ij. Quod eīn in ea na-
tū eſt: de ſpū ſācto eſt: querit qualiter tūc natus dicitur
cū ſtatim ſequat: paries quidē filiū: ⁊ vocabis nomen
eius Jeſum. Et reſpōdit ꝙ in conceptiōe fuit natꝰ in
ea: pſ. lxxxvj. Homo natꝰ eſt in ea. In vtraqꝫ ꝟo nati
uitate ſtatim fuit perfectꝰ deꝰ ⁊ hō: a primo vicꝫ Ma-
rie ꝯſenſu quādo dixit. Ecce ancilla ⁊c̄.
Ar. ij. ¶ Prime ꝟo natiuitatis: conceptiōis ⁊ ꝑfectiōis poſſi
ij bilitas: ꝑ exemplū notificat de lumine ſolari: qđ corpe
vel natura ſolari p̄ſente: ſtatim ꝑfecte naſcit: ⁊ in mate
ria ꝓpinqua diſpoſita: in qua nō inuenit contrariū: ſi-
cut in aere diſpoſito: ſtatim ſe perfecte multiplicat eiqꝫ
clariſſime atqꝫ perfectiſſime coniungit atqꝫ copulatur
Ita natura diuina ſeu ip̄a bñdicta trinitas: que eſt ſol
iuſticie: que opata eſt ſalutē noſtrā in medio terre. i. in
medio corpis virginis g̃loſe: in vtero virginis bene-
dicte p̄ſente: ip̄aqꝫ per ꝯſenſum diſpoſita ⁊ dicēte. Fiat
mihi ſm verbū tuum: lumen illud de quo in ſimbolo
apoſtoloꝝ: lumē de lumine: id eſt filiꝰ de patre ad mo-
dū ſplendoris: de quo Eſa. lxij. Egrediat vt ſplendor
iuſtꝰ eius ⁊ ſaluator eiꝰ vt lampas accendat: ꝑfecte in
materia illa: id eſt in natura noſtra diſpoſita: in q̄ nul-
lius obſtaculi inuenit ꝯtrarietatē natū fuit: ⁊ materie
illi perfecte copulatū atqꝫ ꝯiunctū: ⁊ ſic verbū caro fa-
ctum eſt: ⁊ ſic homo natus eſt in ea ⁊ ip̄e fundauit eam
in pſal. xcvj. Et ſic in ſua benedicta incarnatiōe intra-
uit Jeſus in quoddā caſtellū. Luce. x. id eſt corpꝰ bea-
te virginis: cuius caſtri fundamentū fuit humilitas:
pulchritudo: virginitas: turris: ſpes ⁊ fides: quibꝫ cō-
ſeruabat oīa conferēs in corde ſuo: murus cingens
oīa: charitas qua oēs amplexata eſt: cuiꝰ Cornelli
patent. M. iij. arti. ij. Nota de iſto caſtro. A. xxiij. 12.
⁊. M. iij. 34. Quō aūt potuit ab eterno naſci de patre
⁊ in tpe in matre ⁊ de matre: ⁊ cū vtroqꝫ manere. No-
ta. E. vj. 3. Quomō ꝟo poſſibile fuit: ꝙ in ea: ⁊ de ea
3 naſceretur ſine matris ſue corruptione: oſtenſum eſt.
M. iij. 14. ⁊. xv. ⁊. 15. ⁊. xx. Q: etiam iudei qui conce-
dunt: ꝙ virga Aaron floruit: ⁊ fructus ꝓtulit ſine hu
more. Numeri. xvij. Q: etiam rubꝫ Moyſi igne non
cōburebat. Exo. iij. Nobiſcū ꝯcedere deberent: ꝙ vicꝫ
virga hec de radice ieſſe: eadem dei virtute concipere:
⁊ fructū portare poſſet: ſine hūane ſocietate: ⁊ igne di-
uinitatis inflāmari ⁊ repleri poſſet ſine ſui corruptio-
ne: vel integritatis diminutiōe: vel ſine ſui mutatione.
Si nanqꝫ denarius ſine ſui mutatione de non arra fit
arra ⁊ alicuius rei ſolutio ⁊ redemptio: quod mirabile
eſt: ꝙ deus ſine ſui mutatiōe pōt fieri arra: ⁊ redēptio
generis humani. De quo Luce. ij. Euangelizo vobis
gaudium magnū: quia natus eſt nobis. Glo. eīn expo
nit nobis: id eſt non vobis: nobis ad glie augmētum:
⁊ vobis ad redēptionē: ſaluator mundi: de quo predi-
4 xit. Eſa. Paruulus inquit natꝰ eſt nob. Eſa. ix. ⁊ filius
datus eſt nobis. ¶ Et nota ꝙ ſignanter dicit: filiū da-
tum ⁊ natū: ⁊ nō patrem vel ſpiritūſanctū. Sup quo
dicto nonnulli admirati ſunt: ⁊ q̄ſtiones difficiles mo-
uebant: quomō vna perſona ſine alia carnem ſumere.
vel naſci potuit: cum in eis maxima ſit identitas. Qui
bus reſpōdet primo per exemplū đ re relatiua: plures
habente relationes: verbi gratia. Aliq̇d pōt eſſe in aīa
ſeu mēte ſub triplici rōne vel relatione: ſub rōne vide-
licet relationis memorati: intellecti: ⁊ amati: quod qui-
dem licet in ſe ſit vnum ⁊ idem: plures habens relatio
nes que ſunt inter memorantē ⁊ memoratū: inter intel
ligentem ⁊ intellectū: ⁊ inter amantē ⁊ amatum: inter
patrem ⁊ filium: quia poſſibile eſt ꝙ ille tot habens re
lationes: ſit filius illius cui tot modis refert: tamen po
teſt ſub vna rōne relationis coniūgi voci ſenſibili a pa
tre dicente. Filius meus es tu: vel amo te: abſqꝫ hoc ꝙ
eidem voci coniungat ſub natura: vel relatione intelle
cti vel memorati. Verbi gratia. Nōne pōt aliquis di
cere: amo illud: in quo dicto: illud coniungit voci ſen-
ſibili ſub ratione ⁊ relatiōe amati: abſqꝫ hoc ꝙ dicat: in
telligo illud. Coniungēdo eīn vnum cum ꝓprietate et
relatione vna voci ſenſibili: non eſt neceſſe coniungere
illud idem ſub alia ꝓprietate voci ſenſibili. Ita coniun
gendo ⁊ copulando deum cum vna ꝓprietate ⁊ relatio
ne filiatiōis. carni ſenſibili: quādo verbū patrł tīn iun
gebat carni: non fuit neceſſe ꝙ idem deus carni ſenſi-
bili copularet ſub alia ꝓprietate ⁊ relatione: paternita-
tis vel ſpirationis ſeu ꝓceſſionis. Cum eīn hoc verbū
ſuum ſub vna ꝓlatione ⁊ ꝓprietate cōiūgere poſſit vo
ci ſenſibili: quis auferre p̄ſumit hanc potētiā a deo pa
tre: ꝙ non poſſet copulare verbū ſuum: de quo Joā. j.
Verbum caro factuꝫ eſt: abſqꝫ hoc ꝙ copularet ſeip̄m
vel ſpiritūſanctum. Et ideo ſignanter dicitur Luce. j.
Ideoqꝫ ⁊ quod naſcet ex te ſanctū vocabitur filiꝰ dei.
Secūdū exemplū ad hoc eſt Auguſtinꝰ libro de incar
natione cōtra iudeos: de melodia cythare: ad quā tria
concurrūt: ars: manus chorda. Ars dictat: manꝰ tan-
git: chorda reſonat: tria pariter operant: ⁊ tamen vnꝰ
ſonꝰ audit. Ita pater ⁊ filius ⁊ ſpūſanctꝰ incarnatio-
nem operabant: ⁊ tamen ſolus filiꝰ in carne videbat:
⁊ audiebatur: in tribꝫ nanqꝫ predictis cōſtat operatio.
Sed quomō ad ſolaꝫ chòrdam ꝑtinet ſoni redditio: ſic
ad ſolū chriſtū carnis hūane pertinet ſuſceptio ⁊ vocis
predicatio ⁊ oſtēſio: cū natus eſſet in Bethleē Math.
ij. In iſto ergo articulo tria ſunt oſtēſa. Primo interio
ris natiuitatis poſſibilitas ⁊ ꝑfectio. Secūdo vtriuſqꝫ
natiuitatł poſſibilitas ⁊ incorruptio. Tertio quō vni-
us ꝑſone ſine alia fuit poſſibilis incarnatio.
¶ Nec fuit hec benedicta natiuitas tantūmodo poſſi- Ar. iiij.
bilis: ſed etiā congrue ⁊ rōnabilis valde: quo ad oīa 5
ip̄am ꝯtingentia. Prio q̄ꝫ ad ip̄m naſcētē. Secūdo q̄n
tū ad ip̄am matrē portantē ⁊ angelū ſalutātē. Tertio
q̄ꝫtum ad locū ⁊ tempꝰ. Quarto q̄ꝫtū ad modū ⁊ cau-
ſam. Primū patet: quia ſicut inter diſcordes eligit vnꝰ
arbiter: qui pacē faciat: qui non ſit totaliter de vna pte
vel affectiōe: ſꝫ q̇ ſit amicꝰ ⁊ de ſanguine vtriuſqꝫ ptł: ⁊
q̄ſi media ꝑſona. Sic ꝯgruū fuit ꝙ inter nos ⁊ deū me
dia ꝑſona ī diuinis q̇ naſcēs fuit ī medio aīaliū: docēs
in medio doctoꝝ: moriēs in medio latronū: reſurgēs ī
medio diſciplłoꝝ mediator fieret dei ⁊ hoīm q̇ dic̄ Joā.
xviij. Ego ad h̄ natꝰ ſum ⁊c̄. Nō. A. xiij. 31. ⁊. M. iij.
22. Secūdū etiā ptꝫ: ꝙ ſic̄ ꝑ angelū ſeducētē: ⁊ mulie-
rē errātē: nr̄a facta fuit ꝑditio Ita ꝯgruū valde fuit vt
ꝑ angelū ſalutātē ⁊ mulierē credentē nr̄a fieret reꝑatio
Tertiū etiā ptꝫ: ⁊ magnā habet cōgruitatē. Prio q̄tū
ad locū: vt ſicut cor vnde fluit vita nr̄a naturał in me-
dio naſcit corpis. Ita ille de quo fluit vita ſpiritualis
ī medio naſcat terre. Secūdo q̄ꝫtū ad tp̄s: vt ille q̇ ve-
nit frigiditatē charitatł refrigerādo expellē: in hyeme
naſceret. Quarto in mō ⁊ cauſa: magna ptꝫ ꝯueniētia.

Nulli eñi dubiū eſt: quin noſtra perditio facta fuit ꝑ
fructū de arbore raptū: poſt cuius raptū: ita arbor to-
tius generis humani infecta fuit: ⁊ mala effecta: ꝙ fru
ctum bonū ad ſalutē proficientē facere nequiuit: con-
gruū ergo fuit: ꝙ ille celeſtis hortulanꝰ: de quo Mag
dalena exiſtimabat: ꝙ hortulanus eſſet. Joan. xx. ad
modū faceret boni hortulani: qui quādo videt arborē
bonā nō facere fructū: illius ramis abſciſis nouū inſe
rit ramuſculū bone nature trunco illi: per quē de radi
ce illa bonus aſſurgit fructꝰ. Sic deus abſciſis iudeis
⁊ gentibus: nō credentibus: ramuſculū bone nature:
ramū videlicet illū oliue virentē ſignū clemētie. Geñ.
viij. trunco noſtre nature in ſua benedicta incarnatio
ne inſeruit: quā beata illa columba virgo perpetua vi
delicet Maria: in die natiuitatis Chriſti ad arcam de
tulit eccleſie: per quē fructū vite eterne facere ⁊ ꝑcipe-
re poterimus. Sic ergo illo die arbor prius ſterilis flo
ruit: ⁊ fructum attulit: ⁊ terra dedit fructū ſuū. in Pſ̄
lxxxiiij. Illū ſcȝ q̇ natus eſt rex iudeoꝝ. Mat. ij. Hoc
eſt aurū optimū: qđ naſcit̄ in terra euilath. Geñ. ij. de
quo. j. Joan. 5. Qđ natū eſt ex deo vincit mundum.
Ar. iiij. ¶ In qua auctoritate ex iſta benedicta natiuitate nr̄a
6 oſtendit̄ vtilitas. Ipſe nanq̄ȝ ex ſpe victorie ſue: ponit
nos in ſpem vincendi dicēs. In mūdo preſſurā habe
bitis: ſed cōfidite: q̇a ego vici mundū. Joan. xvj. Fuit
ergo vna naſcētis vtilitas: ⁊ cauſalitas: qđ nos in bel
lo ſpirituali roborauit: ⁊ fortiores fecit ad vincendum
hoſtes aīe: que quidem virtus fortiſſima pulchro mo
do cōpleta ⁊ ꝑfecta fuit. Nam deꝰ in hoc egit ad mo-
dū illius: qui plantulā debilē: ne a tempeſtatibꝫ deij-
ciat̄: palo forti ei ligato atq̄ȝ copulato fortificat. Natu
ra nanq̄ȝ noſtra carnea nimis erat debilis. Nam caro
infirma. Math. xxvj. Verbū ꝟo ī diuinis fortiſſimū
eſt. iuxta illud Heb. j. Verbo virtutis ſue portās oīa
ne ergo natura noſtra debilis: tentatiōibꝫ deijceretur:
iſtū palū fortiſſimū. de quo Eccľ. xxvij. Palus figit̄:
nature noſtre copulauit: ⁊ per identitatē ꝑſonalē quo
dāmodo ligauit: fortē debili cōiungēs. Et iſta de cau-
7 ſa: natus eſt tibi puer maſculus. Jere. xx. ¶ Secūda
naſcentis vtilitas fuit: ⁊ cauſa: ⁊ clare videremus: q̇d
in nobis tergendū: faciendū: et fugiendū eſſet. Pro q̇
eſt ſciendū: ꝙ oēs ante Chriſti aduentū habuerunt
noctē longā ⁊ tenebroſam culpe: ⁊ ignorantie: ⁊ ſpūa-
lis cecitatis: de qua miſerabiliter conquerebant̄. Eſa.
lix. dicētes. Palpauimꝰ quaſi ceci parietē. Nec mirū:
quia ocľi fidei: intantū erant debilitati: ꝙ parū reſpi-
ciebant: vel credebāt ꝓphetarū dictis: vltra ſenſibilia
que oculis corporeis videre poterāt: ⁊ ideo idola ſen-
ſibilia adorabant: vero deo quē ſic videre nō poterāt
derelicto. Qđ vidēs deus iſtud lumē veritatis: ⁊ diui
nitatis: primo oculis eoꝝ improportionatū: poſuit in
lucerna virginis glorioſe: de q̇bꝫ in pſ̄. cxviij. Lucer-
na pedibꝫ meis verbū tuū. i. iſta duo: verbū ſcȝ tuū et
virgo Maria: faciūt lucernā pedibꝫ intellectus ⁊ affe
ctus mētis. Et ſic fecit ad modū illius qui vitrū in ſe
clarū: ⁊ viſui quodāmodo improportionatū: ꝯiungit
ligno: vel plumbo: vel alteri corpori opaco: vt cōgruē
tius in vultu intuentis decorē oſtendat: vel deformita
tē. Sic deꝰ pater filiū: candorē lucis eterne. Sap̄. vij.
cū ſit ſplendor ⁊ figura ſubſtātie eius. Heb. j. corpori
ꝯiunxit ſolido. i. noſtre: in virgine glorioſa: in qua ver
bū caro factū eſt. Que quidā auctoritas tria oſtendit.
Primo nanq̄ȝ oſtendit quō cōpaginat̄ opaco lux pu-
ra: verbū ſicut vitrū ligno: ergo in māſuetudine ſuſci
pite inſitū verbū. Jaco. j. Sicut ſpeculū in manibꝫ: et
8 videamus hoc verbū: qđ factū eſt. Luc̄. ij. In q̊ tanq̄ȝ
in ſpecľo mūdicie videat̄: ⁊ tergat̄ macula luxurie. Se
cūdo in iſto ſpeculo hūilitatꝪ: videat̄ ⁊ tergat̄ macula
ſupbie. Tertio ī iſto ſpeculo paupꝫtatꝪ videat̄ ⁊ tergat̄
macula cupiditatꝪ: ⁊ ſic de alijs: ꝟbo virtutis ſue pur
gationē peccatoꝝ faciens. Heb. j. Tanq̄ȝ ſpeculo cla-
ro ſic videbit oīs caro ſalutare dei. Eſa. xl. ⁊. 52. Se
cundo oſtendit: quō ſanat̄ noſtra natura caro. Pro q̊
eſt aduertendū: ꝙ homo peccādo: ⁊ a ſtatu rationis ⁊
hoīs cadendo: intantū comparatꝰ eſt iumentis inſipi
entibus: ꝙ oēm eſcam rationalis creature angeloꝝ vi
delicet ⁊ hoīm: eſcam dn̄i videlicet abominata eſt aīa
eoꝝ: appropinquauerūt vſq̄ȝ ad portas mortis: in pſ̄
cvj. Et ido ſpiritualiter infirmati ſunt: nec fuit qui ad
iuuaret: deus ꝟo ad miſerabilē clamorem ꝓphetarū ⁊
patriarcharū: ⁊ paucorū bonorū virorū qui tūc erāt:
quodāmodo ad compaſſionē miſeroꝝ excitatus ne mi
ſerū iumentū ſuū finaliter fame perire permitteret: vt
congruētius iumentū paſceret ſignificatiue: ad ſtabu-
lum ſeu iumentorū locū venit: ⁊ inter iumenta natus
ponebatur: rationaliū animaliū factꝰ fenū et pabulū:
quia oīs caro fenū. Eſa. xl. Tertio oſtendit: quō in-
cipiebatur noſtra cura factū eſt: ſcȝ ꝑ lucē: de q̄ Geñ.
j. Facta eſt lux. Et Eſa. ix. Habitantibꝫ in regiōe vm-
bre mortis: lux orta eſt eis. Habitantibꝫ primo ſub tri
plici vmbra: de qua. j. Joan. 2. quicq̇d eſt in mūdo eſt
cōcupiſcentia carnis ⁊c̄. Triplex lux orta eſt: nam con
tra vmbrā carnalitatis orta eſt lux caſtitatꝪ: ſic de alijs.
Et ꝯgruū fuit vt ſicut incepit opa creationis per lucē:
Ita etiā opera recreatiōis ꝑ lucē inciperet: nō ſolū per
lucē illā incarnatā: de qua in pſ̄. xcvj. Lux orta eſt iu-
ſto: ſed etiā ꝑ lucē creatā. i. ꝑ abundantiā gratiaꝝ: quā
in natiuitate ſua: ⁊ poſt natiuitatē ſuā copioſiꝰ effudit:
his qui ex deo nati ſunt. Joā. j. In cuiꝰ ſignū ipſo na-
to claritas dei circūfulſit: paſtores vigilātes nō dormi 9
entes. Luc̄. ij. Exemplū ad hoc habet̄ in rebꝰ naturali
bus: de quibꝰ dicit Albumaſar: ꝙ fluxus maris ē for
tiſſimus: in ꝯiunctiōe ſolis cū luna. Hoc etiā ad ocu-
lū videmꝰ: ꝙ videlicet mare aquis abundat: fluxūq̄ȝ
habet altiorē: ⁊ maiorē ī nouilunio: q̇a tūc ſol cū luna
directiꝰ ⁊ ꝓpinquiꝰ ꝯiungit̄: ex cuiꝰ ꝓpinq̇tate lune for
titudo augmētat̄: q̄ abundātiꝰ ei virtutē īfluit: ex cu-
ius influxu luna mare fortiꝰ mouet. Si inſuꝑ cū noui
lunio occurrat ꝯiūctio alicuiꝰ planete: q̇ ad ſiľem agat
effectū: tūc maxima maris erit inundatio. Sic q̇a ī in-
carnatiōe ꝯiunctꝰ fuit ſol iuſticie cū luna nr̄e nature: ⁊
in die natiuitatꝪ q̄ſi in nouilunio ſe ſimľ oſtēdebāt cō
currēte ad ſiľem effectū ſtella maris: de q̄ Nume. 24.
Orief ſtella ex Jacob: in q̄ ⁊ cū q̄ fuerūt ꝯiuncta ſol di
uinitatꝪ: ⁊ luna nature nr̄e: marie tūc: et etiā vſq̄ȝ nūc
fluebat mare et abundabāt aque gr̄aꝝ vſq̄ȝ nūc: ideo
additur: quia ſtante ſemꝑ illa cōiunctiōe tanq̄ȝ cauſa:
ſtabit fluxus gratiaꝝ in diſpoſito: cui dicitur: tunc vi-
debis ⁊ afflues: ⁊ mirabitur: ⁊ dilatabitur cor tuum:
quādo conuerſa fuerit ad te multitudo marꝪ. Eſa. lx.
¶ In cuiꝰ ſignū legit̄ in chronicꝪ: ꝙ nocte illa natiuita
tis fons olei copioſe emanauit: ⁊ fluxit: in ſignū ꝙ cū
abundātia miſcdiaꝝ ⁊ gr̄aꝝ habuit: natiuitatꝪ initiū. 10
Sap̄. vij. ¶ Tertia vtilitas fuit: amiſſoꝝ recuperatio
Hō eñi peccādo q̄tuor amiſerat. Primo fortitudinē: ī
tantū ꝙ oēs in infernū cadebāt. Scđo ſapiām: ſeu dei
⁊ ſuijpſiꝰ cognitionē: intantū: ꝙ idola adorabāt. Ter
tio dei ſiľitudinē: ⁊ diaboli cuiꝰ opa dilexit in aīam in-
troduxerat ſiľitudinē. Quarto patrie celeſtis heredita
tē ꝑdidit: heres factꝰ inferni: fuit ḡ factꝰ debilis: ſtultꝰ
turpis: ⁊ pauꝑ: hoꝝ oppoſita ꝯcupiſcēdo: q̄ñ ſicut deꝰ
eſſe volebat. Volēs ḡ pat̄ miſcdiaꝝ reſtaurare oīa q̄n

tum in eo fuit: cõtra primũ defectũ: nõ aurũ vel argen tũ: nec angelũ vel archangelũ: ſed propriũ filiũ: q̃ infir mũ ⁊ debilẽ hoĩem vicꝫ q̃ tunc q̃ſi de graui incepit ſur gere infirmitate: crucis ſuffulſit baculo: ⁊ virga direxit diſcipline: de quibꝫ ei regratiatᷣ dicẽs. Virga tua et ba culus tuus ⁊c. in ps. xxij. Sic ꝑ q̃tum ad primũ miſit verbũ ſuũ ⁊ ſanauit eos: in ps. Cõtra ſecũdũ defectũ: ſapientiã nobis miſit increatã: filiũ vicꝫ ſuum dilectũ: quẽ apl's. j. Cor. j. dicit dei virtutẽ ⁊ dei ſapientiã: in q̃ ſunt oẽs theſauri ſapiẽtie ⁊ ſciẽtie abſcõditi Col'. ij. vt per illũ informaret nos q̃ idola nõ ſunt adoranda: vt etiã in illa ſapiẽtie luce videatᷣ tota hũana ſapiẽtia: ſtul ticia quedã eſſe: ſicut noctiluce: q̃ nocte clara apparent in lumine diei nullius oſtẽditᷣ eſſe valoris. Sic ſtultaꝫ
11 fecit deus ſapientiã huius mundi. j. Cor. j. ¶ Contra tertiũ defectũ ⁊ miſeriã deꝰ pater formã ſuã nobis mi ſit ⁊ figura: filiũ ſuuꝫ vicꝫ q̃ eſt ſplendor ⁊ figura ſub ſtantie eiꝰ Heb. j. vt impſſionẽ eius in naturã noſtrã tanq̃ impſſionẽ ſigilli: in ceraꝫ in nobis ſilitudinẽ ſuã prius amiſſam reformaret. Ad cuiꝰ reformatiõis rece ptionem oportet nos preparari: ſicut preparatᷣ cera ad ignẽ ad ſigillũ ſuſcipiendũ ⁊ impreſſionẽ: illam nãq̃ cerã oportet eſſet nec nimis durã nec mollẽ: ſed in me dio temperatã. Sic nec nimis duri: ⁊ ad obediendum deo inflexibiles et pctõ indurati: vel nimis molles: q̃ ad moduꝫ aque impreſſionẽ ſtatim amittent doctrinã chriſti: ⁊ ꝓmiſſa in pfeſſione cito dimittũt: ſunt apti ꝑ ſigillo. i. filio dei recipiẽdo. Sed tẽperati ad modũ cere aqua ptritionis calida ⁊ mollificati miſcdia ⁊ calefacti charitate: ſunt apti ꝑ forma iſta recipienda: que venit mũdare ſancta ⁊ renouare. j. Machab. iiij. per quã is qui intus eſt renouatᷣ. ij. Cor. iiij. Illo ꝑ ſigillo reno uamini ſpũ mẽtis vr̃e Eph. iiij. Induẽtes nouũ hoĩeꝫ qui renouatᷣ in agnitione dei Col'. iij. Contra quartũ defectũ heredẽ nobis miſit: et proximũ vt heres cohe redes nos faceret: ⁊ primus hereditatẽ venditã redi meret: iuxta legem dei Leuit. xxv. Si inq̃t attenuatꝰ frater tuus vendiderit poſſeſſionẽ ſuã: ꝓpinquus põt redimere. Ne ꝑ pigriterl hereditatẽ redemptã occupa re: ꝫ cum magno deſiderio ⁊ conatu reuertere in terrã natiuitatis tue: dixit dñs ad Abraã. Et in eo ad quẽ
12 cunq̃ noſtrũ Gen. xxxij. Nota. F. v. l. quõ eſſe poſſu mus filij ⁊ heredes dei. Quarta vtilitas fuit hoĩs pdi ti inuẽtio ⁊ reductio. Fuit eñ de deo ſicut de hoĩe: qui aliq̃d pcioſum iocale in aliq̃ via amiſit: q: ſicut talis ꝑ eandẽ viã: in q̃ iocale amiſſum fuit redit: vt illud inue niat. Sic deus q̃. x. dragmas habuit: q̃ſi. x. pcioſa ioca lia. ix. vicꝫ angeloꝝ ordines ⁊ genꝰ humanũ: q̃d amiſ ſum fuit in via: q̃ aſcenderet a limo terre ad deitatẽ: q̃ñ eſſe voluit ſicut deus Gen. iij. per eandẽ ergo viã: eadẽ quippe via eſt a diuinitate ad limũ terre: q: ecõuerſo ve nit filiꝰ hoĩs q̃rere ⁊ ſaluũ facere: q̃d perierat Luc. xix. deſcẽdẽdo ad limũ terre: in q̃ deſcẽſu inuenit eũ in t'ra deſerta: i loco horroris ⁊ vaſte ſolitudinis Deut. xxxij.
13 ¶ Quinta cauſalitas ex parte dei: ipm mouens: vt hõ fieret: ⁊ vtilitas ex pte nr̃a fuit: vt nobis viuẽdi ⁊ vtili ter operãdi: ⁊ humiliter nos habendi exemplũ daret: atq̃ regulã: et vt nos illã viuendi regulã: ꝑ hoc q̃ ipſe talia egit: accipemus: vidit nãq̃ q̃ vtile erat nobis vir tuoſe viuere: vidit inſup q̃ cum difficultate ſic viuimꝰ per illa q̃ audimꝰ: q: ergo citius exempla ⁊ opera mo net q̃ verba: poſtq̃ ergo diu nos ꝑ ꝓphetas ⁊ patriar chas docuerat: nec multũ pfecerat: ipſemet deꝰ factus homo ad laborẽ naſcitᷣ Job. v. In qua quidẽ natiui tate facto exẽplũ docuit hũilitatis: de humili ancilla: ⁊ i humili loco natꝰ: et paupibꝫ ⁊ hũilibꝫ. i. paſtoribꝫ an nunciatᷣ. Magni eñ terrarũ principes: talibꝫ quales ipſi ſunt: ſolebant filioꝝ ſuoꝝ annũciare natiuitatem. Sic iſte celoꝝ princeps: talibꝫ qualis ipſe erat. i. humi libus ⁊ pauperibꝫ tanq̃ coeq̃libꝫ ſuis: natiuitatẽ ſuẽ an gelũ nunciũ miſit Luc. ij. dicentẽ. Euãgelizo vobꝫ gau dium ⁊c. Eandẽ inſup humilitatẽ: quã in ſua nũciauit natiuitate: in tota ptinuauit puerſatione: q: ſicut pau peribꝫ natiuitatẽ ſuã ꝑ angelũ: ita poſtmoduꝫ ꝑ ſeipm pauperibꝫ euãgelizauit: q̃ ait. Euãgelizare pauperibꝫ miſit me Eſa. lxj. vt mederet ptritos corde: q̃ carnaleꝫ vel mundialẽ nõ habent cõſolationẽ. In oĩbus his chriſti exẽplis merito exemplũ accipe deberemꝰ: in iu uẽtute: humilẽ aſperã: mũdã atq̃ laborioſam initiare vitam: ipſamq̃ vſq̃ ad mortẽ cõtinuare. Sicut nãq̃ miniſtri regis terreni videntes ipſum manũ ad opus aliq̃d apponere: vel ſe ad bellũ armare: currũt feſtinan ter eidẽ operi manus apponẽtes. Cõſimiliter etiã ſe ar mantes: ⁊ in bello cum eo ſi fideles ſint perſeuerãtes. Ita in ꝓpoſito fideles chriſtiani videtes regem omniũ regnoꝝ: manũ in iuuẽtute: ad opus humilitatis mun dicie ⁊ ceterarũ virtutũ apponẽ: videtes inſup ipm ar mis carnis nr̃e: ſe armare: nõ vt verbera ⁊ plagas vita ret: vt alij milites: ſed in q̃bus dura vſq̃ ad mortẽ ſu ſtineret: pſimilibꝫ armis induti: pſilia cum pſili pſeue rantia ſuſtineant: q: nõ ſolum vecordia: verũ etiã ꝓdi tio eſt: rege in bello pſeuerante fugere: q̃d faciũt q̃ pe nitentiã: mundiciã: ⁊ hmõi vſq̃ ad mortẽ nõ cõtinuãt q: ipſo vſq̃ ad mortẽ in bello expectãte: ⁊ ipſis circa fu giẽtibꝫ: q̃s nõ diceret illos: regẽ in bello derelinquere? Sed heu multi q̃tum ad initiationeꝫ: ſed pauciſſimi q̃tum ad ptinuationẽ chriſti ſequuntᷣ exemplũ. Nõ nulli nãq̃ pauperes naſcuntᷣ: de paupibus ⁊ in paupe ri loco: ſed illam pauptatẽ ⁊ humilitatẽ nõ ptinuãt: ꝫ ad citius q̃ poterũt: illã diuitijs male acq̃ſitis abijciũt: ſicut vſurarij ⁊ quicũq̃ iniuſti acq̃ſitores. Sunt etiam nõnulli: q̃ in iuuẽtute mundã ⁊ in q̃drageſima ſanctã incipiũt vitã: ſed pauci pſeuerãt: ꝫ caueãt: q: nõ reſpi ciẽtes retro: ꝫ illi ſunt apti: ꝑ regno celoꝝ: qui vſq̃ ad mortẽ fecerũt fructũ natiuitatis: in ps. cvj. ¶ Sexta ex 14
parte dei cauſalitas: ⁊ ex pte nr̃a vtilitas: fuit pacis intᷣ deũ ⁊ nos reformatio. Sicut eñ q̃nq̃ ꝑ pace reformã da inter duos magnos: filius vniꝰ filiã accipit alteriꝰ. Sic diuina ordinauit ꝓuidentia: q̃ ꝑ pace reformãda inter deũ ⁊ nos: filius dei noſtrã accipet naturã: ſicut pace: ſic ꝑ matrimoniũ inter aliquos reformata: a bel lo ex vtraq̃ pte ceſſatᷣ: iniuſte occupata ⁊ detenta reſti tuuntᷣ: ciuitates ⁊ caſtra vniꝰ alteri aperiuntᷣ: ⁊ breuitᷣ nulla pars alterã expugnat vel moleſtat vel eiꝰ poſſeſ ſiones vel bona alia detinet: q: tũc dicere poſſent: pax: pax: ⁊ nõ eſſet pax: pacta eñ firma inter ptes fiũt. Sic oportet oĩno q̃ fiat ex pte iſta. Ad hᷣ nãq̃ q̃ pax inter deũ ⁊ nos: q̃ in ſua hñdicta incarnatiõe ⁊ natiuitate fa cta fuit: ſit ſtabilis: oportet nos a dei ceſſare expugnati one. i. ab opibꝫ malis: in q̃bꝫ eũ expugnamꝰ: ꝑ quibꝫ totũ bellũ prius intᷣ ipm ⁊ nos fuit. Oportet inſup q̃ aliena reſtituamꝰ: tam illa que ſua ſunt: q̃ etiã illa que ſuoꝝ ſunt. Oportet etiaꝫ q̃ ſenſus ⁊ corda noſtra ei in his que ad eius honorẽ pertinẽt aperiamꝰ: ⁊ eius ini micis. i. diabolo ⁊ peccatis claudamus: q̃ oĩa ſi fece rimus pax erit firma: ⁊ eterna inter deum ⁊ nos. De q̃ quidẽ pace vt nos certos faceret: ne apte ſua frãgeretᷣ: niſi ex pte nr̃a cauſa daretᷣ: plura oñdit ſigna: ⁊ adiecit pacta ⁊ euidẽtias. ¶ Hoc nãq̃ q̃d Noe q̃ndã ſignifi 15
catiue ꝓmiſit ſignũ ⁊ pactũ ꝑ pace inter ipm ⁊ terram ſeruandã: ne iterũ illam aquis diluuij deleret: dicens. Arcus federis
Arcum meũ ponã in nubibꝫ: ⁊ erit ſignũ federis inter

me: ꝛ inter terram Gen̄.ix. In benedicta incarnatione
natiuitate ꝛ paſſione: filij ſui deus pater in ope cōple-
uit ꝛ veritate. Sicut nāqꝫ tunc arcū illum ex nube cla-
ra ꝛ candida: ꝛ ſolis irradiatione cōpaginatū: ꝛ forma
tū in alto: in ſignū pacis inter ip̄m ꝛ Noe: ꝛ totā terrā
poſuit: ne iterū bellū ipſos deſtruēdo moueret. Ita in
incarnatiōe filij ſui arcū cōpoſuit ex nube clara.i.ex pu
riſſima humana natura: benedicte mr̄is ſue: que ſicut
vmbra peregrinos a ſolis ꝓſeruat ardore. Ita hec nos
peregrinos a veri ſolis furore: ꝓpter qḋ angelus mr̄i
eius p̄dixit Luc̄.j. dicēs. Sp̄ūſſanctus obūbrabit tibi
id eſt. faciet naturā ſumptā in te: ꝛ ex te vmbram inter
deū ꝛ hoīes: in hac lachrymarū valle peregrinātes: et
in irradiatione ſolis.i.ſp̄ūſſancti: ꝓpter qḋ in ſymbolo
apl'oꝝ cōceptus dicit̄ de ſp̄ūſancto. In ſua v̄o natiui-
tate arcū hunc oſtēdit. Illo ḡ die implet̄ illud Gen̄.ix.
Apparebit arcus meus: de qua apparitione Exo.xvj.
gloria dn̄i.i.filius dei apparuit in nube nr̄e nature. Et
j. Joan.j. Annūciam⁹ vobis vitā eternā: q̄ erat apud
patrē: ꝛ apparuit nobis: in die v̄o paſſionis ꝛ mortis
ſue poſuit eum in alto. Illo ḡ die verificatū fuit: illud
Gen̄.ix. Erit arcus meus in nubibus ꝛ videbo illū: ꝛ
recordabor federis ſempiterni: qḋ pactū eſt inter deuꝫ
16 et omnē aīam. ¶ Hoc inſuꝑ: qḋ quondā Ezechie regi
infirmato dedit ſignū: ꝛ pactū ſue ſanitatis: in ſua be-
nedicta incarnatiōe: natiuitate ꝛ morte nobis ſignū: et
pactū dedit eterne ſalutis. Ezechias nāqꝫ.iiij. Reg.xx.
egrotans ſignū ſue curationis habēs: ꝛ pactū: ꝙ ſol ꝑ
decē lineas.i.horas reuertebat̄: genus deſignat huma
nū: cuius ſignū ꝛ pactū eterne curationis eſt: ꝙ verus
ſol iuſticie in ſua incarnatiōe regreſſus.ix. lineis: dum
minor q̄tuꝫ ad naturā humanā factus eſt.ix. ordinib⁹
angeloꝝ: iuxta illud pſ̄. Minuiſti eum paulomin⁹ ab
angelis. Decimā inſuꝑ lineā ſeu horā ꝑtranſijt: dū ſua
natiuitas ꝛ tota vita ꝛ ꝯuerſatio voluntaria pauꝑtate
facta eſt oībus hoīb⁹ pauꝑior ꝛ humilior: ꝛ ſua mors
penalior. Et ſicut effectus curationis Ezechie fuit: ꝙ
tertia die in templū aſcēdit. Ita nos ꝑ predictā curati-
onem tertia die: ita ꝙ prima dies tp̄s ſit legis nature.
Secundus tp̄s legis Moyſi. Tertius tp̄s legis gr̄e: ꝑ
predictā curationē in templū aſcēdere poſſum⁹ glorie.
Et de oīb⁹ p̄dictis ſignis atqꝫ pactis ſum⁹ certi: ꝙ de⁹
illa quantū in eo eſt illa tenebit: ꝛ pacē ſemꝑ ꝯtinuabit
niſi nos illā prius fregerim⁹. Om̄ia predicta pacta de⁹
pater in incarnatōe filij ſui ſigillo ꝯfirmauit auctētico
qn̄ ſil'itudinē ſuā cere imp̄ſſit virginee: nature vicꝫ vir
ginis glioſe. Quā quidē cerā cum ſigillo in natiuitate
filij ſui: vita ꝛ morte multis oſtēdit: volens pacti ſigil-
lationē ꝛ ꝯfirmationē oīb⁹ notā eſſe nationib⁹: qꝛ vide
runt oēs termini t̄re ſalutare dei nr̄i: in pſ̄.xc. Et Eſa.
lij. Vt oēs pacti p̄dicti teſtes exiſtāt pacti ꝛ facti inter
deū ꝛ hoīem: iuxta illud Act̄.j. Eritis mihi teſtes ꝛc̄.
ſcꝫ vos oēs fines terre.i. oēs creature q̄ modo v̄io vi-
diſtis ſalutare dei ꝛ teſtimoniū ꝑhibuiſtis. Oēs nāqꝫ
fines terre: ꝛ oēs creature ī tres ꝑtes diuidunt̄: in crea
turā q̄ nō viuit: ꝛ in creaturā q̄ viuit: ꝛ nō habet rōnē
17 et in creaturā q̄ viuit ꝛ habet rōnē. ¶ Prima creatura
bn̄dicte natiuitati teſtimoniū ꝑhibuit: illa vicꝫ q̄ mo-
do ſuo cognouit ꝛ venerabat̄. Primo in fortuna tēpli
pacis rome: qḋ hac nocte cecidit. Secūdo ī fonte olei:
que illo die rome emanauit: ſic̄ dicit chronica. Tertio
in ſtella que ſ̄m euangeliū Math.ij. magis apparuit.
Quarto in idoloꝝ deſtructione ꝛ caſu: q̄ ſ̄m chronicā
chriſto egyptū intrāte facta eſt. Sic creatura ſecūda: ſic̄
ptꝫ in boue ꝛ aſino: inter q̊s chriſtus natus ponebat̄:
qui ſ̄m aliq̊s genuflexerūt: iuxta illud Eſa.j. Cogno-
uit bos poſſeſſorē ſuū: ꝛ aſinus p̄ſepe dn̄i ſui. Sic crea
tura tertia: ſicut ptꝫ primo in paſtorib⁹. Sicut etiā patꝫ
ſecūdo in Octauiano imꝑatore: q̇ ſicut in chronica cō
tinet̄: illo natiuitatꝭ die vidit celū aꝑtū: ꝛ puellā in ma
nib⁹ infantē tenentē: ꝛ audiuit vocē dicentē. Hec ara
filij dei eſt. in quo loco.i. in palatio imꝑatoris: in quo
hec vidit: eccleſia ꝯſtructa vocat̄ ara celi. Tertio idem
patet in teſtimonio angeli: q̇ mentiri nō pōt: q̇ dicit: na
tus eſt nobis hodie ſaluator Luc̄.ij. Quarto idē ptꝫ in
teſtimonio Simeonis ꝛ Anne Luc̄.ij. Quinto idē pꝫ
in certiſſimo teſtimonio mr̄is dei: q̄ veriſſime de oībus
circūſtantijs deponere potuit: ꝛ hoc teſtimoniū perhi
bet dicēs. Suſcepit iſrl' puerū ſuū Luc̄.j. Nō. O. viij. 18
2. Et iſtoꝝ teſtimoniū: vicꝫ angeli paſtoꝝ Simeonis:
Anne et Elizabeth Luc̄.j. et mr̄is dei: ab oībus tanq̄
examinatū ꝛ veriſſimū approbari debet: qꝛ eſt ſub ma-
nu publica.i.ſub manu euāgeliſte Luc̄.j.et.ij. redactū
Ratio etiā dictat p̄dictā cōpletā eſſe natiuitatē a capti
uitate ſumpta iudeoꝝ: quia ſicut. ff.iiij.9. oſtēſum eſt:
nunq̄ captiuitati fuerūt: niſi qꝛ falſos deos adorauert̄:
ſicut ex libris ptꝫ iudicū ꝛ regū: vel qꝛ verū deū nō re-
ceperūt: ſicut pꝫ ex geſtis Titi ꝛ Veſpaſiani. Sed nūc
falſos nō adorant deos: ergo oportet ꝙ cauſa longiſſi-
me illoꝝ captiuitatis ſit: veri dei nō receptio. Vtinā er
go illis: q̇ oībus p̄dictis nō obſtātib⁹ teſtimonijs: deū Extm
iam natū nō credūt miniſtratū eſſet: ſicut quondā cui-
dā hac de cauſa miniſtratū fuit iudeo: de quo fertur: ꝙ
chriſtiano q̄renti: an crederet deū in vtero fuiſſe Ma-
rie mr̄is ſue: rn̄dit ꝙ nō. Cui chriſtian⁹: credis ꝙ de⁹
ſit vbiqꝫ. Cui ille rn̄dit: credo: qꝛ ſcriptura dicit: celū et
terrā ego impleo. Et alibi. Celum mihi ſedes eſt: terra
autē ſcabellū pedū meoꝝ. Ergo inq̇t chriſtian⁹ te cōce
dere oportet: ꝙ ſit in luto iſto: ꝯcedo inq̇t. Cui chriſtia-
nus: maledicat̄ talis fatuus: q̇ cōcedit deū eſſe in vili
luto: ꝛ negat eū eſſe in ſanctiſſimo loco Marie: ꝛ acci-
piens eū per ſcapulas ꝓiecit eū in lutū dicens. Vade
queras deū in luto: q̇ cuꝫ negas eſſe in Maria. Si tali
vituperio digni ſunt oēs iudei ꝛ alij infideles: q̇ deum
incarnatū eſſe negant: quorū ꝑfidam cecitatē maximā
eſſe oſtendūt om̄ia predicta: ꝛ q̄ plurima alia: in ſacra
ſcriptura teſtimonia: nō eſt dubiū: q̇n maiori vituꝑio:
immo q̇n ipſa eterna dānatione digni ſunt: q̇ illā fide
receperūt: ꝛ facto cōtradicūt: q̇ oīa p̄dicta ꝛ alia q̄ fre-
quēter cum deo pacis fregerūt ꝛ frangūt pacta: qui nō
obſtantib⁹ oībus ꝯuentiōib⁹: q̄s ipſe de⁹ cum eis ꝛ ip̄i
deo faciūt: ip̄m ꝯtinue pctīs ſuis expugnāt ꝛ ꝓuocant
et ſua ꝛ ſuoꝝ bona nō reſtituūt: q̇ in hoc peiores ſunt
iudeis ꝛ alijs infidelib⁹: q̇ chriſtū deū eſſe nō cognoue
runt: ꝛ ideo aliquā excuſationē habēt: de hoc: ꝙ māda
tis ei⁹ nō obediūt. Iſti aūt teſte apl'o Rom̄.j. inexcuſa
biles ſunt: qꝛ cum cognouiſſent deū: nō ſicut deū glori
ficauerūt: aut gr̄as egerunt: ꝓpterea fiant nati eius in
interitum: in Pſ̄.cviij.
¶ Sed cum tanta tanq̄ multiplex ſit iſtius benedicte Arti. v.
natiuitatis vtilitas: mirabile videt̄: quare pater miſe- 19
ricordiarū illam tantū diſtulerit: ꝛ in ſubueniēdo miſ-
ſeris tantū tardauerit. Cui q̄ſtioni per exēplū reſpōde
tur de patre ſapiente: habente filiū diſcolū ꝛ male mo-
rigeratū: hūc primo pater informat verbis: iterūꝫ v̄o
delinquentē caſtigat verberibus: ꝛ de domo ſua quā-
doqꝫ eiectum in nuditate ꝛ fame: ꝛ miſeria illū viuere
ſinit: vſqꝫ bene humiliatus ſeipſuꝫ cognoſcat: ꝛ ad pa-
trem clamet: miſericordiā petens: pater v̄o eius vidēs
miſeriā: eiuſqꝫ compatiēs afflictionib⁹ eum recōciliat:
ſub tamē certis legibus ꝛ pactis: que ſi fregerit iterum
illum derelictū diu: quaſi deſperatū deſerit: quia tamē

pater eſt: ⁊ viſcera paterna filium finaliter perire non
ſinunt: ei ne finaliter pereat: quãdo in maxima eſt miſe
ria: q̃ꝫ clariſſime coram patre cognoſcens: aſſerit ſe ſine
illius adiutorio viuere nõ poſſe: ꝙ etiã niſi ipſe ſpecia=
liter eum iuuet: neceſſario peribit: manũ porrigit adiu
tricẽ. Filius vero ille ꝑ maximã quã in ſe ſentit miſeriã:
et defectum: maximã patris recognoſcit miſericordiã:
et beneficiũ: ſempq̃ꝫ imposterũ ſue precedẽtis maxime
paupertatis ⁊ afflictionis: ⁊ paterne ꝑcipue pietatis ⁊
miſerationis memoria: in ſe humilitatẽ: ⁊ erga patrem
oſtendere faciet charitatẽ. Sic in ꝓpoſito deus in para
diſo noſtrã naturã quaſi filium condidit: quẽ quia vi
dit ad malũ pronũ: verbis informauit docẽs: quid fa=
cere: ⁊ quid fugere debuit: quãdo docuit: ꝙ de omĩ li=
gno ꝑadiſi comederet: excepto ligno ſciẽtie boni ⁊ ma=
li: ſicut ptꝫ Geñ. ij. quã doctrinã: quia nõ tenuit: eum
de domo paradiſi eiecit: ⁊ aquis diluuij ⁊ multis alijs
modis verberauit: ⁊ diu in miſeria viuere ſinebat. Poſt=
modum vero ꝓpria etate ⁊ aliquoꝝ iuſtoꝝ clamoribꝫ et
humilitate excitatus: noſtrã naturã aliqualiter ſibi re=
conciliauit: ſub certis tamẽ cauſis pactis ⁊ cõditioni=
bus legis moſaice: que omĩa fregit: quia nec legeꝫ: nec
mandata eius data tenebãt: ꝓpter qđ eos diu deſeruit:
et tempus humiliatiõis eoꝝ expectauit. Hoc enĩ dixit
et ꝑdicauit eis Eſaias dicẽs: expectat dñs vt miſereat̃
Eſa. xxx. Poſtea vero in fine ſeculoꝝ: quãdo in tãta erãt
miſeria: ꝙ finaliter ſine fine periſſent: niſi deus eoꝝ mi
ſerie ſuccurriſſet: quã miſeriã apte cognouerũt dicẽtes
Ex nihilo nati ſumus: ⁊ poſt hoc erimus tanq̃ꝫ ſi non
fuerimus Sapieñ. ij. Sequit̃. Vmbre enĩ tranſit⁹ eſt
tempus noſtrũ: ⁊ nõ eſt reuerſio finis noſtri: quia oẽs
ad aliquas partes inferni deſcẽdebant. Et Eſa. lix. ce=
citatem ꝓpriam cognoſcẽtes dicunt. Palpauim⁹ quaſi
ceci ⁊c̃. Et quia illam miſeriã in eis experimẽto longo
cognoſcebant: humiliter ⁊ cum magno deſiderio dei
adiutoriũ atq̃ꝫ eius petebant humanationẽ: dicentes.
Vtinã dirumperes celos: ⁊ deſcẽderes ⁊c̃. Eſa. lxiiij.
ſicut patet. A. xiij. f. Et Eſa. xxxiij. dixerunt. Domine
miſerere noſtri: te enĩ expectamus. Quãdo ſic miſeriã
ꝓpriam cognouerũt: ⁊ miſericordiã humiliter petebãt
ne finaliter filium amitteret: quẽ creauerat: pater miſe
ricordiarũ filium miſit: quẽ genuerat: nec ante eũ mit=
tere decuit: nec debuit: ne prius videretur ductorẽ ceco
miſiſſe: vel baculum debili ſuperbo: vel doctorẽ igno=
ranti ꝑſumptuoſo: vel medicũ infirmo occulte: qui in=
firmitatẽ ſuam neſcit: q̃ꝛ primus cecitatẽ: ſecũdus debi
litatem: tertius ignorantiã: ⁊ quartus infirmitatẽ ſuã
cognouiſſent: ex q̃ miſſione mittentẽ poti⁹ deriſiſſent:
q̃ꝫ grãs egiſſent. Tunc ergo illũ mittere debuit: ⁊ decuit: ⁊
non ante q̃ñ in maxima fuerũt miſeria: q̃ꝛ maxima mi=
ſeratio: nõ niſi debet̃ maxime miſerie. Quãdo inſuper
ex recordatione ſue penurie ⁊ miſerie: ſemꝑ haberet in
ſe materiã humiliationis: ⁊ ex recordatione diuine grẽ
et miſcđie: ſemꝑ deo gratiarũ reddere actiones: vt de
ſpirituali gaudio: quod homines per eius natiuitatẽ
de miſeria liberati: habere debẽt: verificet̃ illud Luc̃. j.
Arti. vj. Multi in natiuitate eius gaudebunt.
¶ Ex qua auctoritate patet: ꝙ eſt primo cum gaudio
ſpirituali recipiẽdus: quia venit vt hereditatẽ noſtrã
20 in primis parentibꝫ amiſſam nobis reſtitueret. Secũ=
do quia venit ſol vel lux: iuxta illud Pſal. xcvj. Lux
orta eſt iuſto: vt illuminaret his: q̃ in tenebris ⁊c̃. Lu=
ce. j. Sicut ergo in ortu ſolis: flores incipiunt ſe erige=
re et aperire: qui ante clauſi erant: ſicut patet de ſolſe=
quijs. Ita corda noſtra ad dei ⁊ ꝓximi amorem: ⁊ ora
ad dei laudationẽ: ⁊ aures ad diuini verbi auditionẽ:
et ſic ceteri ſenſus ad dei obſequiũ aperiant̃: qui antea
pluſq̃ꝫ deberent claudebant̃. Attollite ergo principes
portas veſtras: et introibit rex glorie. ¶ Ex qua aucto=
ritate patet ſecũdo: qualiter eſt cuſtodiẽdus ⁊ honorã=
dus: quia nãq̃ꝫ rex eſt: camera in qua recipit̃: poſtq̃ꝫ in
ea recipitur eſt diligenter cuſtodienda: ⁊ que ante rece=
ptionem diligenter mũdabat̃: poſt receptionẽ cum di=
ligentia: neceſſe eſt cuſtodire: ne porte eius qui ei diſpli
cent: aperiant̃. Quia inſuꝑ iuuenis: ⁊ quia infans rex
recipit̃: duo neceſſe eſt ei impẽdere: q̃ꝛ in hoc ꝙ infans
eſt: neceſſe eſt eum alere. Ipſe nanq̃ꝫ aliter: quando ſui
elemoſynis alũtur: qui ait: quod vni ex minimis meis
feciſtis. ⁊c̃. Math. xxv. Huius vero nutritionis indi=
gne ſunt nutrices: que ſibi vel alijs alendis nimis cu=
pide intendunt: domina enĩ filium ſuũ alendum: non
tradit nutrici habẽti alium lactentẽ. In hoc vero: ꝙ rex
eſt: neceſſe eſt ei homagiũ facere: quãdo nouiter ad ter=
ram ſuam venit. Quia inſuꝑ pauper rex: ⁊ domin⁹ na=
ſcitur: neceſſe eſt ei munera ⁊ veſtes: ⁊ alia encenia mit=
tere. Homagio vero ipſum honorant: qui in munda et
ſancta vita ei ſeruiunt. Veſtes ei dant: qui nudũ veſti=
unt. Et ſi in feſtis regnũ vel alioꝝ dominoꝝ magnoꝝ
illi qui illorũ acquirere volunt beniuolentiã: qui ⁊ do=
minũ illum excellenter honorare volũt: robas pro do=
mini dant honore meneſtrallis: quãto magis vos ho=
die: in veſto regis eterni: antiquas veſtes cum nouas
habeatis: dare debetis pauperibus: ad dei honorẽ: vos
qui ipſum tanq̃ꝫ deum ⁊ dominũ: ⁊ regẽ veſtrũ recipi=
tis: qui ex deo natus eſt. j. Ioan. iij. ¶ Sed heu in ꝓpria 21
venit: ⁊ ſui eum nõ receperũt Ioan. j. Illi enĩ eum nõ
recipiunt: qui in domibꝫ animarũ: lumẽ non habẽt fi=
dei: quia non vult in domo habitare obſcura. Nec illi
qui animas habẽt immũdas: quia in ara nõ vult ha=
bitare porcorũ. Nec illi qui domũ animarũ igne odij
ire vel inuidie habẽt inflãmatã. Quilibet nãq̃ꝫ diſcre=
tus de domo fugit accẽſa. Nec illi: qui eum iuramẽtis
contẽnũt: nullus enĩ in tali domo hoſpitat̃: vbi hoſpi
ta ipſum vel ſuos turpibus: ⁊ aſperis verbis contem=
nunt. Ita nec deus vbi ipſe iuramẽtis: vel ſui detracti=
onibus vilipẽduntur. Nec illi: qui domũ ſuam plenã
diuitijs vſuris rapina: ⁊ alijs malis modis acquiſitis.
Si quidẽ nullus fidelis homo libẽter hoſpitat̃ in do=
mo latronis. Ita nec deus in domibus vſurarioꝝ: vel
vbi ſunt alia munera male acquiſita. Sed dicẽt ꝙ ipſi
nõ ſunt latrones: nec fures: quia furtũ eſt occupatio:
vel detẽtio rei aliene: inuito domino: ſed ipſi talia non
acquirũt inuitis dñis: quia vſura ⁊ alia munera talia
placẽt partibus. Quibus reſpõdet̃: ꝙ placẽt: nõ volũ
tate abſoluta: ſꝫ cõditionata: ſicut placet nauiganti ꝓ=
pter periculum: ⁊ neceſſitatẽ imminentẽ proijcere mer
ces in mari. Et ſicut placet qui incidit in latrones: eis
aliquid dare: ne plura amittat: mallent enĩ ꝙ nihil eis
darẽt ſi aliter neceſſitatẽ ſuam ſubleuare poſſent: ſicut
illi mallẽt nihil dare latronibus: ſi aliter periculũ eua=
dere poſſent. Domus enĩ aĩarũ omniũ predictoꝝ ſimi
les ſunt domibus bethleemitarũ: quia ſicut in domibꝫ
illoꝝ chriſto nato: nõ erat diuerſoriũ: nec locus in quo
recipi potuit: ita nec in domibꝫ ꝑdictis. Similes inſuꝑ 22
ſunt omẽs ꝑdicti iudeis: quia ſicut ipſi chriſtũ paupe=
rem nõ receperũt viuentẽ: ſed antichriſtũ venientẽ cũ
pompa ⁊ diuitijs honorifice recipiẽt. Ita predicti nec
chriſtum pauperẽ in animabus ſuis: nec chriſti mem=
bra: pauꝑes vicꝫ in domibus ⁊ feſtis ſuis recipiũt: vel
honorãt vel vocant: ſed diuites ⁊ potẽtes ⁊ abundan=
tes: qui ſatis haberẽt in domibꝫ ꝓprijs ad feſta ſua vo=
cant: ⁊ in domibꝫ ſuis recipiũt ⁊ paſcunt ⁊ honorant.

Qui nō deo nato: ſed mūdo vano: nec dei natiuitati: ſʒ mūdi vanitati: feſta faciunt: nec ſpiritui ſeruiunt: ſed ventri. Sed qui ei nūc nō ſeruiūt in mūdicia: nec eum recipiūt humilē venientē: ⁊ mitem: tanq̄ʒ ſocium: nec ſuis feſta faciūt: in ſecūdo aduētu videbūt eum rigide venientē tanq̄ʒ iudicē ſeuerum: nec eos tunc recipiet: nec paſcet: qui eum in primo aduētu ſuo nō receperūt nec pauerūt: ſed illos tunc recipiet: qui eum prius receperunt. Recipiamus ⁊ paſcamꝰ ergo eum nūc: vt ipſe nos recipiat ⁊ reficiat tunc. Si eñ ille diues Luc. xvj. illum libenter recepiſſet: cibaſſet ⁊ potaſſet: non fuiſſet poſt mortē in inferno receptus: nec gutta aque ei negata fuiſſet. Si inſup illum in carcere viſitaſſet: nō fuiſſet in inferni carcere religatus. Similit̄ nec alij ibi incarcerabunt̄: qui illum nūc in carcere viſitant ⁊ iuuant: ꝗ ſi in carcere eum viſitauerimus: tam de iſtius ſeculi: q̄ʒ de inferni carcere nos liberabit. Si manſionē ei preparauerimus: ipſe manſionē nobis preparabit. Si cibauerimus vel induerimꝰ: ⁊ ſic de ceteris operibus pietatis: ipſe cibabit ⁊ induet nos. Probant̄ hec Mat. xxv. Eſuriui: ⁊ dediſtis mihi ⁊c. Nec mirū: quia tales fratres chriſti ſunt ex eodem deo: quo ipſe nati. Nā omīs qui diligit fratrē ſuum: ex deo natus eſt. j. Joā. iiij. Et talis eſt de magno genere: de quo nota. F. v. 1. ¶ Themata. Venit deus in caſtra. j. Reg. iiij. Venit in ciuitatem ſuam Math. ix. Venit in mundū Joā. xvj. Qualiter ergo ⁊ quare venit: patet. A. xiij. arti. iiij. Et qualiter nos debemus venire ad ipſum: patʒ. S. v. Videamus hoc verbū Luc. ij. Vidimus gloriā eius Joā. j. Certitudinis experimentū vidimus beatitudinis cōplementū gloriam: vel aliter euidentia veritatis: quia vidimus abundantia hilaritatis gloriam. Oſtēdit eis filium regis. iiij. Reg. xj. ſcʒ ſocietas angeloꝝ paſtoribus. Pro ꝓſecutione. Nota. O. viij. ꝑ totum. Itē nota thema liber generatiōis Jeſu chriſti. P. ij. 20. Nota quomodo naturam noſtram legitimauit. S. xiij. 7. Natus eſt rex Math. ij.

N. ij. **Negligentie. Primo oſtendetur origo. Secūdo periculū. Tertio excuſatio: cum reprobatione.**

Arti. j. ¶ Quantum ad primū eſt aduertendū: ꝙ negligentia ex triplici cauſat̄ origine: ex facilitate: ex cōmunitate ⁊ ex
1 ſecuritate. Primū ex verbis patʒ Joan. Caſſiodori in collationibꝰ patrū. Quodāmodo inquit cuſtodiri negligētius ſolet: quicq̄d creditur facile recupari vel reparari. Et ex iſta conſideratione multi animarū negligunt ſalutē: cogitātes ꝙ ex miſericordia dei ruinā aīe perdite: faciliter recuperabant. Contra quos eſt totus vltimus articulus. M. ix. Cōtra quos etiam loquit̄ Seneca in epiſtolis dicens. In hoc fallimur: ꝙ mortē nō ꝓſpicimus: magna iam pars vite ꝑterijt: quicq̄d etatis retro eſt: mors tenet. Illam ergo: quomō fugiemꝰ ſi tantā neglexerimus ſalutē Heb. ij. Ex iam dicta origine: patʒ ꝙ illi qui multa negligūt: ꝗ eſtimant ꝙ faciliter illa recupare poterunt: neceſſario cōcedere habēt tp̄is amiſſi magnā eſſe iacturā ⁊ negligentiā: ꝗ ſi denarium vel equū perdat: forſitan illum recupare poterit: ſed tēpus ſemel amiſſum irrecupabilis eſt theſaurus: quia licet hoc alio die facere poterunt: qđ illo die omiſit: illum tamē diē perdidit: vel aliū ei equiualentē: ꝗ in alio die: in q̄ opus in primo die omiſſum recupat̄: aliud opus feciſſe potuit: qđ omittit. Et ſic in infinitū: vſqʒ ad diē mortis concludi poteſt: quantūcunqʒ dies ſequens opus compleat diei p̄cedētis: quia in vltimo die huius vite: verū erit dicere: opus vnius diei omiſſum eſt: qđ die ſequenti implere non poterit. Ideo dicit Seneca in epl'is: ꝙ turpiſſima iactura eſt: que ꝑ negligentiam fit temporis. Quid mihi dabis: q̄ aliquod precium tēpori ponat: qui diem eſtimet: qui intelligat ſe quotidie mori. Quātūcūqʒ hoc Seneca verū de ſarracenis ſcʒ dixerit: vos chriſtiani: ⁊ ſpecialiter viri eccleſiaſtici ⁊ religioſi: nolite negligere grāʒ que data eſt vobis. j. Thimo. iiij. Secundū ex verbis patʒ Senece in prouerbijs: dicētis. Naturale eſt negligi: qđ cōmune eſt. Tertiū inſup patʒ: in Ozia rege iuda. ij. Paral'. xxvj. de quo dicit̄: ꝙ cum roboratus eſſet: eleuatum eſt cor eius in interitū ſuum: ⁊ neglexit dominū deum ſuū Vnde Berñ. Securitas parit negligētiā: negligētia inobedientiā: inobedientia vo contemptum.

¶ Ex qua auctoritate negligētie patʒ periculum. Tri- Arti. ij.
plex nanqʒ periculū animabus in quibus habitat adducit. Primo nāqʒ bonis operibꝰ prius factis nouer- 2
catur: ⁊ ea deſerit: ⁊ deſeri facit. Vnde Boetius de diſciplina ſcholariū. Sicut in vnoquoqʒ opere mater eſt diligentia. Ita vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt negligentia. ¶ Secūdo bonis operibus nō habitis non factis: ſed que fieri deberēt: obſtat ⁊ reſiſtit. Sicut nō cultura agri: meſſibus obſtat producēdis. Et ſicut terra diu inculta ſpinis ⁊ vepribꝰ plena: de difficili colitur. Ita difficile exuitur negligens a negligentia ſua Ecci. xxvj. ¶ Tertio ⁊ vltimo ipſam animā perdit: ⁊ hoc dupliciter: directe vitʒ ⁊ indirecte. Directe per peccatum mortale: de quo dicit ſanctus Thomas ſecūda ſecūde. q. liiij. arti. iij. ꝙ dupliciter contingere poteſt ꝙ negligentia peccatuʒ ſit mortale. Vno modo ex parte eius: qđ pretermittitur per negligentiā: qđ quidē ſi ſit de neceſſitate ſalutis: ſiue ſit actus: ſiue circūſtātia: peccatum mortale erit. Alio modo ex parte cauſe. Si eñ voluntas in tm̄ ſit remiſſa: circa ea: que dei ſunt: vt totaliter a dei charitate deficiat: talis negligentia eſt mortale peccatū. Et hoc p̄cipue contingit: quādo negligētia ſequit̄ ex cōtemptu. Indirecte ꝑ peccata venialia: quia ſicut nauis paruis guttis paulatiue intrantibus
et neglectis perditur. Ita aīa paruis peccatis neglect'. 3
Vnde beatus Grego. in mor. Si curare parua negligimus: inſenſibiliter ſeducti: etiam magna perpetrabimus: quia q̄ ſpernit modica paulatim decidit Eccl'. xix. Sic q̄ negligit vitam ſuam mortificabit̄ Prouer. xix. Et ſic ptʒ ꝙ ſicut Judas vel alius peccator damnat̄ ꝑ peccato: quod facit. Ita negligēs damnat̄: quia bona opera ad que tenetur non facit. Non eñ ſufficit alicui ꝙ ipſe peccatum actu non cōmittat: niſi etiam bonum ad qđ tenet̄ faciat: q̄ʒtum ad ſeipſum: ⁊ niſi proximū a malo reuocet ⁊ impediat: ⁊ in bono promoueat: quia vnicuiqʒ mādauit deus de proximo ſuo Ecci. xvij. Sicut ergo cui maneriū: vel alia res cuſtodiēda traditur. culpabilis eſt: licet bona illa non auferat: ſi impedire poſſet: ne auferent̄ ⁊ non facit. Sic in ꝓpoſito. De hoc negligētie ꝑiculo nota. A. viij. 15. et. J. xiij. 30. Nolite ergo negligere: vos elegit dominus: vt ſtetis coram eo. ij. Paral'. xxx.

Arti. iij. ¶ Sed nōnulli ab iſto negligentie periculo ignorātis
excuſari eſtimant dicētes: ſe ignoraſſe ꝙ negligētia: vel 4
omiſſio tanti erat periculi: non tamē excuſant̄ in his q̄ ſcire deberēt ⁊ poſſent. Quia dicit lex: ꝙ leges ſacratiſſimas q̄libet ſcire tenet̄. C. li. j. ti. de legibus ⁊ cōſtitutionibus. l. leges ſacratiſſime. Et maxime hoc verū eſt in delictis: quia delinquēs nō iudicabit̄ ſm ſcietiam: quā habuit: ſed ſm illam: quā habere potuit prudentiores conſulendo. Sicut patet in inforciato. li. xxiij. ti. de bonorum poſſeſſionibꝰ. l. in bonorū. Huic etiam cōcor-

dat: alia lex: que dicit: ꝙ ſi quis copiam habere potuit iuriſperitoꝝ: ignorantia eum nõ excuſat: vt. ff. de iuris et facti ignorantia. l. j. Ad cuiꝰ tituli expoſitionẽ eſt aduertendum: ꝙ ignorantia iuris importat ſcientie priuationem: dum ſcʒ alicui deeſt ſcientia eoꝝ que aptus natus eſt ſcire: ꝛ que ſcire tenet: ſine quoꝝ ſcientia non poteſt debitũ actuʒ recte exercere. Unde oẽs tenent cõmuniter ſcire: ea que ſunt fidei: ꝛ legis diuiẽ pcepta: quia ſi dicat lex: ꝙ principũ cõſtitutiones nullus debet ignorare: vel diſſimulare: vt. C. de iur. ꝛ facti ignorantia. li. j. l. cõſtitutiones: hoc maxime eſt verũ: ꝛ eſſe deberet in legibus ꝛ cõſtitutionibꝫ dei ꝛ eccleſie. Tenentur inſup ſinguli ſcire: ea que ad ſtatum illoꝝ vel officium ſpectãt: ꝛ in talibus ignorantia nõ excuſat. Unde ſi aliquis dicat: ignoraui ꝙ auferre rem alienã: vel ad mulierẽ accedere nõ ſuam: vel percutere clericum: fuit peccatũ: ꝛ ideo ignorãs hoc feci: nõ excuſat. Ignorantia vo facti: quando adhibet debita diligentia: que requiritur excuſat: vt ſi neſciat hãc rem: quã tollit eſſe alienam: vel neſcit hanc mulierẽ ſuam nõ eſſe: ſicut patet de Jacob: q̃ accepit Lyam: credens illã eſſe Rachelem Geñ. xxix. hec excuſat: quãdo ignorantia eſt cauſa facti: quia hoc ſcʒ facere nollet: niſi ignorans eſſet: cuiꝰ ignorantie euidentiã habere poteſt: ſi volet: quãdo intelligit qđ facit. Tales ſi p negligentiã quicq̃ trãſgreſſi fuerint: pctm̃ ſuũ ꝯfitebunt Numeri. v. No. J. xij. 26.

N. iij. Nobilitatis et ſeruitutis.

Primo oſtẽdet diſtinctio: ꝛ ad inuicẽ comparatio. Secũdo oſtendet q̃bus virtutibus nobiles precellere deberẽt. Tertio oſtendet ꝙ deberẽt eſſe aliis curialiores ꝛ minus rapaces. Quarto oſtendet lignũ vere nobilitatis demonſtratiuũ. Quinto nobiliũ ſm carnem non nobiliter viuentium ſm ſpiritum: pena oſtẽdetur et periculum.

Arti. j. ¶ Quantum ad primũ nobilitas eſt duplex: vna q̃tum
ad deũ ꝛ animã. Alia q̃tum ad mundũ ꝛ carnẽ. Una
1 vera ꝛ exiſtẽs ꝛ approbata in curia dei. Alia falſa apparens ꝛ nõ exiſtens: in curia quidẽ mundi approbata: ſʒ in curia dei reprobata ꝛ damnata: ꝛ peioꝛ quacũq̃ corporali ſeruitute. Unde Aug. de ciuitate dei. li. iiij. c. iij. Bonus ſi ſeruiat liber eſt: ſupple in curia ꝛ reputatiõe dei. Malus ꝛ ſi regnet: ſeruus eſt: nõ vnius hominis ſed qđ grauius eſt tot dominoꝝ: quot vicioꝝ: qꝛ a quo quis ſupatus eſt: huius ꝛ ſeruus eſt. ij. Pet. ij. Ad idẽ Seneca epla. xlvij. quaſi verbũ nobiliũ recitando dicit. Seruus eſt: ſed fortaſſe liber animo: ſeruus eſt oſtẽde q̃s nõ ſit. Alius libidini: alius auaricie: alius ambitioni: oẽs timori ſeruiũt: ꝛ nulla ſeruitus turpioꝛ eſt: q̃ voluntaria. Idem libro de moribus. Pleriq̃ hoim ſtulti ſunt: q̃ ſeruiles cibos: ꝛ ſeruilem fugiunt veſtẽ: ſed ſeruiles nõ fugiunt mores. Tales nãq̃ rõnabilr ſtultos vocat: qꝛ dum nobiles appetunt eſſe: ꝛ reputari: veram nobilitatẽ que in bonis moribꝰ conſiſtit: nõ appetunt: nec ad illam habendã elaborãt. Sicut ergo ſtultus eſſe diceret: qui appeteret albus eſſe ſine albedine: vel pulcher ſine pulchritudine. Ita i ꝓpoſito: illos qui credunt ſe eſſe nobiles: ꝛ tales appetunt videri ſine vera nobilitate: ſine q̃ nulla libertas vel nobilitas eſſe poteſt. Sicut patʒ ex verbis Tullij. D. xij. 15. Sine q̃ nulla nobilitas eſt illius: qui tanq̃ nobilis de nobilitate gloriat: ſed alioꝝ. Unde Seneca. Si generoſus es: lauda parentes: diues lauda fortunã: pulcher expecta paululiſper ꝛ nõ eris: bene moꝛigeratꝰ es: tũc primo lau
2 daſti hominẽ. ¶ Ex huius auctoritatis principio: patet ꝙ ille q̃ eſt in ſe vicioſus in nobilitate ꝓpria gloriari nõ poteſt: ſed in nobilitate tantũ parẽtũ: ſi tamẽ ipſi veri nobiles ſint. i. morigerati et boni. Nec tñ parua eſt gloriatio: quia dicit phs quidã: ꝙ nobilitas in illo perit: cuius laus eſt in origine ſola. Si vo illi etiã mali ſint: vel fuerunt: nec etiã in ipſis gloriandũ eſt. Qualem nãq̃ leticiã de titione inferni habere poterit: de parẽtela videlicet: quã melius eſſet pauperẽ habere in celo: q̃ diuitẽ in inferno. Tales ſentẽtialiter rephendit Berñ. dicẽs. Quid gloriaris de parẽtela: vbi chriſtus nõ inuenit. Si chriſtus cuʒ parẽtibus ſuis iuſtiſſimis in hieruſalẽ nõ inueniebat: quãdo Maria ꝛ Joſeph eum requirebant Luc. ij. quomõ tu cum parẽtibꝫ tuis vſurariis vel raptoribꝫ illum inuenies? De qua parẽtela poteſt dici illud Ezech. xxij. Sordida nobilis: grãdis interitu. Sordida quo ad animã. Nobilis quo ad mundũ. Ex cuius fine ex grandi vicʒ interitu eterno: patet ꝙ melius eſſet ecõuerſo eſſe: ꝛ nõ ſic: ꝙ vicʒ quis ignobilis eſſet: quo ad mundũ: ꝛ nobilis q̃tum ad deũ et animã. Animarũ nãq̃ nobilitatẽ nõ ſolũ finis: ſed oĩs ratio oſtendit eſſe melioꝛẽ. Primo: quia eſt in nobiliori ſubſtantia ſeu natura. Secũdo quia in ſe ſpiritualioꝛ ꝛ ſimplicioꝛ. Tertio: qꝛ deo ſimilẽ facit. Quarto: qꝛ eſt durabilioꝛ. Prima cauſa ꝛ ratio reſpicit materiam ſeu ſubiectum: in quo nobilitas inuenit. Secunda ipſam nobilitatis formã in ſe. Tertia effectũ. Quarta finem. Patet ergo ꝙ comparando nobilitatẽ parentalem: ꝛ nobilitatẽ ꝓpriam carnalẽ: ad nobilitatẽ anie ſpũalem: iſta vltima eſt int tres nobilioꝛ. ij. Re. xxiij. Nota de hoc nobilitate. G. ij. arti. vij. p totum.

¶ Ad hanc autẽ nobilitatẽ excellentẽ habendã multe Arti. ij.
requirunt virtutes: in q̃bus vere nobilis alios eminẽ
ter excellere debet. Primo nãq̃ in illis: qui vtrãq̃ ha 3
bent nobilitatẽ: carnis ſcʒ ꝛ ſpũs: excellens requirit ſapientia: ꝛ maxime in illis q̃ multos ſubiectos habent regere: vel ſaltem ſapientie ſtudium: ꝛ diligentia circa quam habendã: ſi ex corde elaborarẽt: vt eis ſubiectos cõgrue q̃tum ad deũ: ꝛ mundũ regere poſſent. Quantũ deo placerẽt: per exemplũ oſtendit Salomonis. iij. Reg. iij. Cui a deo dictũ fuit: quia poſtulaſti hoc verbũ: ꝛ nõ petiſti tibi dies multos: nec diuitias: aut animas inimicoꝝ tuorum: ſed poſtulaſti tibi ſapientiã ad diſcernendũ iudicium: dedi tibi coꝛ ſapiens ꝛ intelligens ꝛc. Ecce iſte ſapientiã queſiuit: ꝛ deo placuit. Et qđ queſiuit obtinuit: nobilibꝫ moderni tpis dans exẽplum: ꝙ ſi ſapientiã haberẽt: nõ eſt dubium: quin ſapientes eſſent ad ſuas ꝛ alioꝝ ſaluandas animas: ꝛ ad gubernandũ corpora ſua: ſi tantũ circa hmõi ſtuderẽt: quantũ ſtudent circa diuitias ꝛ honores acquirendos Et ſicut diligẽter intendunt ſcacis ꝛ aleis: ſic eẽ circa dei ſtudentes mandata eſſe poſſent: nobiliſſimi princi
pes multitudinis Numeri. j. ¶ Secundo requirit: ꝙ 4
tam deo q̃ hominibꝫ maximã exhibeant fidelitatem. Ratio eẽ omnis dictat: ꝙ ipſi ſubditi dei: eiq̃ in baptiſmo voto: ꝛ in cõfeſſione ꝓmiſſo obligati: tantã deo exhibeant fidelitatẽ: quantã ipſi volunt: ꝙ ſubditi illorum iuramento fide vel ꝓmiſſione: vel quouis modo eis obligati: eis exhibeant: nõ eẽ deberet velle ꝙ ipſi deo minus exhiberẽt ſeruitutis ꝛ fidelitatis: q̃ vellent ꝙ eis a ſuis exhiberet: qꝛ ſi vellẽt: ꝙ ſubditi illoꝝ magnam eis exhiberent fidelitatẽ ꝛ ſeruitutem: ꝛ ipſi deo tantã exhibere nollent: ipſi ſe deo ꝓponerent: ꝛ digniores ſeruitute ꝛ fidelitate ſe oſtenderẽt. Et quicũq̃ talẽ ſe exhibuerit i hoc caſu: tumultuabit ignobilis homo cõtra nobilem deum Eſa. iij. Contra tales nota. F. iij.
28. ¶ Tertio maxima ab eis deo exhibenda eſt obedi 5
entia: ꝛ humilitas. Oĩs nãq̃ ratio dictat ꝙ ipſi hoc

deo exhibeant: ⁊ humilitatē oſtendant: ergo ⁊ ipſi hoc
deo faciant: quia ſm̄ decretū: qui ſibi vult ab alijs obe-
diri: ⁊ ipſe ſuis ſuperioribꝫ obediat. ij. q. vj. qui ſe ſcit.
Hoc em̄ rationi cōſonum eſt: quia om̄is ratio ⁊ cauſa
que in eis inuenit̄: quare alij eis obediunt: atqꝫ humi-
liant: in deo excellentius inuenit̄. Alij nanqꝫ ſe eis hu-
miliant ꝓpter maioritatē vel ꝓpter vtilitatem: vel pro-
pter pene euitabilitatē. Primū patet: in his qui nobili
bus ⁊ potentibus: quādo iuxta eos tranſeūt: vel quā-
do cum eis facere habent: ſe humiliant: quia maioris
dignitatis: ſtatus ⁊ conditionis: illos eſtimant: q̄ȝ ipſi
ſint. Secundū patet in his qui ideo maioribus obedi-
unt ⁊ ſeruiunt: quia vtilitatē recipiunt vel recipe ſpe-
rant. Tertiū patet in his: qui timore illis obediunt: et
ſe humiliant: ne damnū eis inferant. Et ſi triplex cau-
ſa aliquos ad obediendū hominibus mouet: maxime
om̄es ⁊ ſpecialiter nobiles: et potentes ad obediendū
et humiliandū deo mouere deberēt. Primo nanqꝫ hoc
patet in ratione maioritatis ⁊ ſuperioritatis: quia ipſe
illos nobiles in maioritate: dignitate: natura: nobilita
te: ⁊ om̄i cōditione bona: plus excedit: ⁊ ſuꝑ illos excel
lit: q̄ȝ ipſi ſuos excedāt inferiores: qđ ipſi ergo volunt
eis ratione maioritatis ſue differri: ipſi illi deferant: in
quo ratio hec potius inuenit̄. Secundo idem patet in
ratione vtilitatis: nullus em̄ poteſt tantā obedienti da
re mercedem: ⁊ ſeruitutis ſalarium: quantā deus. Vi-
deat ergo ſi aliquis tantā ei dare poſſit: vt cōtra deum
ſint: quantū eis dabit deus vt cum eo ſint: ⁊ ſi inuene-
rint: audacter ſint cōtra deum. Si vō non inuenerint
cum deo ſint: nec ipſum peioris cōditionis faciant: q̄ȝ
quoſcūqꝫ operariorꝝ ꝓductores: inter quos ceteris pa-
ribus: ipſuȝ ſequunt̄: qui ſine comparatione plus da-
bit. ¶ Tertio idem patet in ratione timoris: quia ipſe
plus timendus eſt: qui habet poteſtatē mittere in ge-
hennā: quare circa ſeipſos ⁊ filios nobilitandos: ⁊ ma
lis vijs oblito dei timore ditādos: tantū ſollicitant̄: cū
in loco illo teſte Job. Siue nobiles fuerint filij eius:
6 ſiue ignobiles: non intelliget Job. xiiij. ¶ Quarto in
ipſis excellere deberet: diuitiarū delitiarū ⁊ honorꝝ: ac
nobilitatꝭ eterne deſideriū. Ex cogitatiōe nāqꝫ p̄ſentiū
et ex p̄guſtatione breuiū cogitare deberēt: q̄ȝ iocundū
eſſet talibꝰ: ſemꝑ eternaliter perfrui: ſicut ptȝ. G. j. 26.
Et a cōtrario ſenſu: ſicut exiſtens in laboribus: ⁊ pau-
pertate: cogitat q̄ȝ iocundū eſſet venire ad requiē ⁊ di-
uitias. Et famelicus nudus ⁊ incarceratus cogitat: q̄ȝ
iocundū eſſet venire ad epulas veſtimēta et libertatē.
Ita cogitent nobiles: qui hic delitijs: diuitijs: veſtibꝫ
et libertatibus abundantia a cōtraria fortuna: q̄ȝ dolo
roſum ſit ad horꝝ venire eterna cōtraria: de quibꝫ certi
eſſe poterunt: ſi p̄dictis bonis hic habitis: finaliter ma
le vtant̄: in quorꝝ abuſus ſine experient̄: ꝙ meliꝰ fuiſ-
ſet ignobilē: cecum: nudum: claudū: pauperē: abiectū
et vilē: ꝑ vias duras ad nobilitatē: ⁊ om̄ia bona duci
eterna: q̄ȝ per horū cōtraria ad patibulū duci inferni:
7 in quo nobiles eius in manicis ferreis: in pſ̄. ¶ Quin-
to excellere deberent in omni virtute: quia ſicut caput
om̄ibus dotat̄ ſenſibus: et maiori ſtudio om̄i decorat̄
pulchritudine: quia illud plus ab om̄ibus aſpicitur.
Ita decet nobiles: q̇ ſunt aliorꝝ caput: ⁊ multorum pa-
rent aſpectibus: om̄i decorari virtute. Ob quā cōſide-
Exm̄ ratione. Conſtantinus imperator matri ſue Helene:
ſcripſiſſe legit̄: dicēs: quāto excellentiorē locū inter ho-
mines tenemus: tāto hominū plus paremus aſpecti-
bus: omniūqꝫ mortaliū oculi: omniū iudicia: omniuȝ
vota: noſtrum velle: ⁊ noſtrū nolle ꝯſiderant. Et ideo
non ſolum irreprehenſibile: ſed etiam laudabile debet
eſſe: qđ volumus. Quia ſm̄ Bern̄. li. de cōſideratiōe
ad Eugeniū papam. Mōſtruoſa eſt res: gradus ſum-
mus: ⁊ animus infimus: ſedes prima: ⁊ vita ima: lin-
gua magniloqua: ⁊ manꝰ ocioſa: ſermo multus ⁊ fru-
ctus nullus. Talis nāqꝫ defectꝰ in eis eſt: ſicut ſcabies
in facie: in q̄bus defectibꝫ ad celum nō veniēt. Arti. iij.
¶ Sed referendo ſermonē ad locum celi: de eis verifi-
cabitur illud Eſa. xxxiiij. Nobiles eius nō erunt ibi:
niſi faciant ea: que ſtatus ⁊ conditio illorum requirit. 8
Hec autē ſunt duo. Primo nāqꝫ ſtatus illorum requi
rit: ꝙ ſint alijs in moribus curialiores: ⁊ in rebus lar-
giores. Secūdo ꝙ ſint alijs minus rapaces: imo ꝙ ra-
pina om̄ino in eis nō inueniatur. Primū oſtendit exē-
plum: nature diuine: et cuiuſcūqꝫ nobilis nature: ſiue
corporalis ſiue ſpiritualis ſupra hominem: in quibus
videmus: ꝙ quāto ſunt in natura nobiliores: ⁊ in ſitu
ſuperiores: tanto ſunt in curialitate: et in virtutibus
abundantiores: et in cōmunicatione largiores. Hoc
nāqꝫ in deo planum eſt per om̄es etiam deſcendendo
angelorū ordines: hoc nullus negabit chriſtianꝰ. In-
ter corpora celeſtia etiā illa que ſunt nobiliora: largius
ſua lumina cōmunicant. Horum ergo exemplo inter
homines: qui nobiliores ſunt natura: altiores ſtatu: la-
tiores dominio: virtuoſiores mente: curialiores mori-
bus: largiores rebus eſſe tenentur. Sed heu nō multi
nobiles. j. Corꝝ. j. Secundū plura oſtendūt exempla.
Quorum primū a naturis accipitur predictis. In qui
bus videmus: ꝙ curialiter ſua tribuūt: nec tamē alie-
na rapiunt: qđ raro in hominibus inuenitur: quia cō-
muniter illi qui prodige expendunt parū curant: quo-
modo expenſe habeantur. Secundū a cōditione acci-
pitur manuū in corpore naturali: quorum officium et
opus eſt: totū corpus defendere: infirma corporis mē-
bra ligare ⁊ ſanare: ⁊ nullum membrū ſuo debito ſpo-
liare. Sic nobiles ⁊ potentes: qui manus ſunt totius
corporis eccleſie ⁊ congregationis fidelium: ⁊ ſpiritua
lis corporis chriſti: ad defenſionem omniū membro-
rum honorꝝ: ad punitionē malorum: quod officium ſi
nō fecerint: iſte manus ſunt ſimiles manibus freneti-
corum: que oculos eruunt: veſtes laniant et lacerant:
corpus denudant: tibias ⁊ pedes mouendo imprudē-
ter: et contra rationem frangūt et debilitant. Sic in ꝓ-
poſito: et patet. ¶ Tertiū a cōditione accipitur auium
nobilium et etiam canum. In quibꝫ videmus: ꝙ aues
et canes nobiles ad hoc ordinantur: ꝙ aues ⁊ feras ca
piant ſilueſtres: de domeſticis vō de quibꝫ ſuſtentatio
nem capere debent: ſm̄ diſtributionē gubernatoris:
predam capere nō debent. Sic in propoſito: illi de qui-
bus deus dicere poteſt Deutro. j. Tuli de tribubꝫ ve-
ſtris viros ⁊ nobiles: ⁊ cōſtitui eos pricipes: tribunos
et centuriones: ⁊ quinquagenarios ⁊ decanos: qui do-
cerēt vos ſingula. Quibus ⁊ precepit dicens: qđ iuſtū
eſt iudicate. Hoc autē iudicium eſſe debet: ꝙ feras ⁊
aues ſilueſtres. id eſt latrones homicidas ⁊ alios capi-
ant ⁊ puniāt malefactores: de domeſticis vō. i. de ſub-
ditis ⁊ alijs: de quibꝫ certos redditꝰ ꝓ ſua habent ſu-
ſtentatiōe: ſm̄ diſtributionē ſummi gubernatoris dei:
predam capere nō debent. Cōtrariū vō facientes: nō
aues nobiles: ſed milui vocandi ſunt: quia nō auium
nobilium vel canum nobiliū: ſed miluorꝝ: vulpiū ⁊ lu-
porꝝ ſequunt̄ cōditiōes: quia nō hoſtes regni: vt mili-
tes ꝓbi: nec latrones vt dn̄i iuſti: ſed ruſticos ⁊ ſimpli
ces: vt vecordes ⁊ effeminati inuadunt: de eiſqꝫ predā
capiunt: atqꝫ eis dure dominant̄. In quibꝫ completū
eſt qđ dictum eſt per ꝓphetam dicentē. Effeminati do-
minabunt̄ eis Eſa. iij. Dure ⁊ crudeliter: quorꝝ quidē

iniquitas quāta ſit: quāq͂ damnabilis: ⁊ quāte dam-
nationis digna: cuilibet ex hoc apparet rationē haben-
ti: ꝙ illi qui in magnis reſident palacijs et delitijs af-
fluunt: vt voluptatibus plus abundent: a villis iniu-
ſte capiūt: qui in ruinoſis ſedent tugurijs: qui om̄i pe-
nuria ⁊ pauꝑtate in tantū pleni ſunt: ꝙ vix panis pau
perrimi: ⁊ aque frigide habent ſatietatē: qui ſicut aues
nobiles: quarū nomen: licet nō conditionē habent in
partica ponendi ſunt patibuli: quādo boni nobiles: q̄
a iuuentute ſua vtranq͂: tam corporis q͂ anime oſten-
dunt nobilitatem: in loco ponendi ſunt celi: ab illo deo
vocati ⁊ dotati: qui vocat ⁊ vocauit ad ſe pueros ſuos
nobiles qui ſecum erant nutriti a iuuentute ſua. Et di-
uiſit illis regnū ſuū. j. Machab.. j.
Arti.iiij. ¶ Sed quia teſte apoſtolo. j. Cor. j. Nō multi nobi-
les: ea ſcꝫ nobilitate: qua regnū dei conſequi poterunt:
10 vtile videt̄ ad ꝓpoſitum ſignum oſtendere: per quod
equaliter cognoſcere poterunt: qui de illa cōfidere po-
terunt nobilitate. Pro quo eſt ſcienduꝫ: ꝙ huiuſmodi
nobilitatis: triplex eſt ſignū: libertas: bonitas: magna-
nimitas. Primū in anima. Secundū in moribꝫ ⁊ ge-
ſtis ⁊ iudicijs. Tertium in gratiarūactionibꝫ ⁊ benefi
cijs. Qui ergo de nobilitate gloriat̄: reſpiciat interiorē
hominē: ⁊ querat diligenter: ſi in illo primū inuenerit
ſignū: ꝙ videlicet in aīa a diaboli: ⁊ cuiuſcūq͂ mor-
talis peccati ſeruitute habeat libertatē: ⁊ ſi illud inue-
nerit: in hac glorietur nobilitate: ⁊ nō in alia: quia cuꝫ
a digniori parte ſit vnūquodq͂ denominanduꝫ: ille q̄
digniori parte eſt ſeruus: ⁊ ſeruilis ꝯditionis. id eſt. in
in anima in qua diabolo ſeruit ⁊ peccato: iuxta teſtimo
nium veritatis dicentis. Om̄is qui facit peccatū: ſer-
uus eſt peccati Joan. viij. nullo modo liber vel nobi-
lis ſed ſeruus ignobilis denominari ⁊ vocari debet: et
per conſequēs nec tanq͂ nobilis gloriari debet: qui no
bilis nō eſt. Cōſimiliter a cōtrario arguit̄ ſenſu: de illo
qui eſt nobilis a digniori parte: ⁊ natura. id eſt. in ani-
ma: licet corꝑe ſeruꝰ ſit: tn̄ a digniori natura veracit̄ no
bilis nūcupat̄. Et hec ratio eſt auctoritatis Aug. ſ̄. in
principio huius capituli: in qua dicit̄. Bonus: ⁊ ſi ſer
uiat liber eſt: quia nobilis in portis vir eius. id eſt. inte
rior homo: in quo ſunt virtutes Prouerb. xxxj. Jſtud
aūt nobilitatis ſignū in illo ſene inueniebat̄: qui elegit
nobiliter mori: potius q͂ ſubditus fieri peccatoribus.
11 ij. Machab. xiiij. Jterū querat ſi ſcd̄m inueniat ſignū
in exterioribꝫ actionibꝫ gubernationibꝫ ⁊ iudicijs qui-
buſcūq͂: om̄i amota ſeruitute ⁊ crudelitate: bonitatem
manſuetudinē: benignitatē: ⁊ ſi hoc ſignū inuenerit:
ſe nobilem eſſe cognoſcat. Sicut nāq͂ ſignum regis in
apibus: eſt nō habere aculeū. Siquidē dicit̄ ꝙ nobi-
lior apis que alijs a natura anteponit̄: ⁊ prefert̄ aculeū
nō habet. Natura nāq͂ ab illo aculeum abſtuliſſe cre-
ditur: nobilibꝫ ⁊ alijs ꝑfectis dans exemplū nō habē-
di crudelitatē. Ab alijs aūt apibus q̄ burdones vocā-
tur: nō natura: ſed malicia aculeū abſtulit: quia dū ho
mines mordent aculeū amittūt. Sicut ergo eſt magna
differētia inter apes nobiles ⁊ ignobiles: ꝙ vicꝫ nobi-
les nō mordent: ſed regūt: et in regimine māſuetudinē
oſtendūt: nulli nocētes. Jgnobiles ṽo qn̄ hoīeꝫ attin-
gunt: in parte nuda vbi eum ledere poſſunt: mordent
et nocent ad damnū ꝓprium: quia aculeum amittūt: ⁊
pro ope eis debito inutiles efficiunt̄: ⁊ ſpecialiter quā-
do in aliquo ꝓuocantur. Volens cognoſcere nobiles
apes ⁊ ignobiles: ꝑdicto ſigno differentiā cognoſcere
poterit. Sic in ꝓpoſito ⁊ patet. Sicut inſuꝑ magna in-
uenit̄ differētia inter nobiles apes ⁊ burdones: ꝓ tāto
ꝙ ꝑmis natura: ſecūdis violētia māſuetudinē tribuit.
Jta veri nobiles a ratiōe ⁊ volūtate bonitatē habēt: ⁊
māſuetudinē: ignobiles ṽo a nō faciēdi facultate. Nā
ſi facultatē ⁊ poteſtatē haberēt nocēdi ⁊ hoīem in nu-
da parte tāgendi: libēter nocerēt. Et hoc in oꝑe oſten-
dunt ſequēti: qn̄ in eis manifeſte oſtendit̄: ꝙ aſperius
nihil eſt humili: cum ſurgit in altum. Tali ergo ſigno
cognoſcit̄ nobilis ⁊ ignobilis. Et tali cognoſcit̄ quili-
bet bonus rex ⁊ princeps: qui potuit trāſgredi: ⁊ nō eſt
trāſgreſſus ⁊ facere malū et nō fecit Eccl. xxxj. Et oēs
alij in quocūq͂ regimīe vel poteſtate cōſtituti: a princi
pio mūdi: quibꝫ dici poteſt illud. j. Cor. iiij. vos nobi-
les. Nota. N. iiij. viij. ¶ Tertio inquirat diligēter: ſi 12
tertium inuenerit ſignū: erga deum vicꝫ gratiarū iugi
ter actiones: ⁊ erga ſuas magnificas largitiōes. Nobi
lis nāq͂ cordis ac magnifici ⁊ curialis: eſt bn̄ficia rece-
pta recogitare ⁊ recognoſcere: ⁊ reddere ſingula ſingu
lis. id eſt. gratiarūactiōes his quibꝫ alia nō debentur:
retributiōes ⁊ donatiōes his quibꝫ talia debētur: ⁊ q̄
talibus indigent. Cum ergo deū donis ſuis ſciant nō
indigere: ei debitas reddāt gratiarūactiones ⁊ ſeruitu
tes de nobilitate: ⁊ alijs donis: quibꝫ alios excellunt di
cētes: bonoꝝ meoꝝ nō indiges: in te ſperaui. Quia ṽo
ſcit ſuos indigere: liberalis eis ſe oſtendat: qꝛ bonitas
illam req̄rit: ⁊ ex ſua claritate ⁊ curialitate. Nō ſolum
honoret honorantē ſe: nec ſolū det danti ſibi: ſed etiam
ſeruis et amicis honorātibꝫ debet in ſuis neceſſitatibꝫ
gratus exiſtere. Hoc ſigno om̄es elemoſynarij a prin-
cipio mūdi cognoſcebant̄: ⁊ circa mortuoꝝ ſepulturas
ſolliciti. Sic̄ Joſeph ab arimathia nobilis Marc̄. xv.
Sed hi tam in primo ſigno q͂ etiā in iſto tertio ſimpli
ces hoīes ⁊ mediocres: ſ͂m ꝓportionē facultatū ſuarū:
maiorē oſtēdūt nobilitatē: ꝙ nobiliſſimi pricipes mul
¶ Quibꝫ mltiplex pena īminet (titudinis Mūeri. j. Arti.v.
et periculū: qꝛ cum nobiles eſſent noīe ⁊ carne: ignobi
liter q͂tum ad deom vixerūt ⁊ ſpm̄. Ex taliū nāq͂ vita
ſepe pena ꝯtingit: tam tꝑalis q͂ eterna. Tꝑalis ṽo pe-
na ſeu damnū ex talium nobiliū abuſu cōtingens: eſt
triplex: depauperatio: exheredatio ⁊ cōitatis turbatio.
Primū damnū reſpicit ⁊ redūdat in poſſeſſionē. Secū
dū in naturā. Tertiū in totam terram. Primū attendi
tur inter debitorē ⁊ creditorē. Secūdū inter patrē ⁊ ꝓ-
lem. Tertiū inter tyrānū ⁊ ſpoliatū. Primū ptꝫ: qꝛ fre- 13
quēter ī talibꝫ nobilibꝫ verificat̄ ⁊ cōplet̄: illud pſ̄. xix.
Hi in curribꝫ ⁊ hi in equis. Jpſi obligati ſunt ⁊c̄. taꝫ
ad ipſoꝝ: q͂ etiā ad mercatoꝝ ⁊ alioꝝ creditoꝝ depau-
perationē. Cuiꝰ q̇dē depauꝑatiōis ⁊ obligatiōis cauſa
eſt ſūptuoſa: ⁊ vana illoꝝ ad oculū patēs ſuꝑfluitas.
Jdeo ſuꝑfluitas qꝛ cū in mēſa cuiuſdē ꝑlati q̄ſtio mo- Exē̃
ta fuiſſet: qd̄ mēbroꝝ corꝑis magis ſūptuoſuꝫ fuiſſet:
et q̄ſi oēs rn̄diſſent: ꝙ vēter q̇dā ſapiēs int̄ eos: q̇d ipſe
de hoc ſentiebat: req̄ſitus dixit: ꝙ oculus fuit magis
ſumptuoſuꝫ mēbrū. Et req̄ſitus de cauſa rn̄dit: qꝛ illi
q̇ nobiles ⁊ potētes ſunt iſtius ſeculi: vt frequēter ī ſex
ſunt ſumptuoſi: vicꝫ in veſtiū curioſitate ⁊ equoꝝ pul-
chritudine: in domoꝝ formoſitate: in vaſoꝝ aureoꝝ et
argēteoꝝ ſumptuoſitate: in famuloꝝ multitudine ⁊ in
ciboꝝ varietate: quoꝝ ſumptuoſitatū quinq͂ ad oſtē-
ſionē ꝑtinēt oculoꝝ: qꝛ ꝓpt̄ oculos ſuos: ⁊ alienos pa-
ſcendos: ⁊ vt ab oculis ſuis ⁊ alienis glorioſi videant̄:
qui hmōi habēt. Sexta ṽo ſumptuoſitas vētrē paſcit
illoꝝ: qui ꝓpter ſuā ſuꝑfluitatē alios famelicos faciūt.
Jn cuiꝰ culpe penā in carcere huiꝰ ſeculi: vel alterius
aliquādo de eis verificat̄ qd̄ ꝑdictū eſt ꝑ ꝓphetā. No-
biles eius interierūt fame Eſa. v. Vt in eo quo pecca-
uerunt: puniantur Sap̄. xj. ¶ Secundū etiam vicꝫ ꝙ 14
nobiles noīe ⁊ nō re: frequēter in ꝓle puniunt̄: patꝫ qꝛ

frequētius vel prolem habēt malam: vel oīno ſine ꝓle
ſunt q̄ ſimplices: qđ ideo eis iuſto dei iudicio euenire
credit̄: vt q̄ dei filijs frequēter tediū faciūt: ipſi quoqꝫ
de ſtultis filijs ſuis tediū habeāt: ⁊ de bona cōgruita-
te: qui multos bellis illicitis ⁊ homicidijs: filijs priuāt
ipſoꝝ filij moriant̄. Et q̄ alios exheredant: ipſi ſine he-
redibus de corꝑe ſuo ſint: vel quia eis nō naſcunt̄: vel
quia cito moriunt̄: vel mala morte occidunt̄. Sicut di-
Exm̄ cit magiſter hiſtorie ſcholaſtice: in hiſtoria euāgelica de
herode aſcalonita: qui oēs illos occidit: ꝓpter chriſtuꝫ
innocentes: vt chriſtū in eis occideret. Factū eſt inquit
vt qm̄ Herodes multos orbauerat filijs: et ipſe ſuis
miſerabiliter orbaret̄. Quā quidē vindictā ſentientes
dicere poſſunt cū adonibezech Iudic̄. j. Sicut feci ita
et reddidit mihi dn̄s. Nec alia eis debet̄ cōſolatio: q̄
laene quam cum amiſiſſet catulos: ⁊ fleret: reprehēdit
Exm̄ quidā dicēs. Nōne ſic ſeruiſti alijs: q̄ habuerūt parē-
tes: q̄ſi diceret. Ergo iuſtū eſt: ꝙ tibi ſic ſeruiat̄: ⁊ de iu-
ſto nō debes dolere iudicio. Predicta de cauſa: q2 vicꝫ
Zedechias rex dei filios Hieremiā ⁊ Baruch afflixe-
rat: cum alijs etiā cauſis ꝯcurrētibꝫ: occidit rex baby-
lonis filios Zedechie in reblatha in oculis eius: ⁊ oēs
nobiles Iuda occidit: rex babylonis Hierem̄. xxxix.
15 ¶ Tertiū vicꝫ: ꝙ vbi nobiles ſicut tyrāni ꝯtra ꝓximū:
et ſicut mali chriſtiani. cōtra deum viuūt: per guerras
brigas ⁊ diſcordias: ī t̄ris ſuis pac̄ habeāt turbatōes
mirū nō eſt: imo mirū eſſet: ſi pacē haberēt: q̄ cōtinue
deū peccādo: ⁊ mēbra ſua tyrānice viuēdo expugnāt.
Mirabile inſuper foret: ſi in patrie ⁊ regni defenſione
eſſent validi. q̄ ſuꝑ eq̄os equitāt male acq̄ſitos: vl' de
bonis pauperū: ⁊ eccleſie nutritos: qui illud de paupe-
ribꝫ: ⁊ viris eccl'iaſticis iniuſte capiūt: vnde arma ſua
emunt ⁊ deaurāt: ⁊ ſuꝑflue ſe ornāt: ⁊ vn̄ equos emūt
et nutriūt: ⁊ milites ⁊ ſtipendiarios cōducant. Mira-
bile iterū foret: ſi tales tyrāni: ⁊ ſpoliatores ab alijs ty-
rannis ⁊ ſpoliatoribꝫ nō eſſent in vita vel in morte ſpo-
liati: vt ſicut acquiſierūt ita perdāt. Et ſicut ad vanita-
tem arma ſua fecerunt ⁊ deaurauerūt. Ita de vanitate
nuda: ⁊ nō de ꝓbitate gaudeāt ⁊ laudent̄ ab his: a q̄-
bus laudatur peccator: in deſiderijs ſuis: pſ̄. ix. Nōne
multi ſic laudant̄ nobiles moderni tꝑis: quis aliqueꝫ
illoꝝ laudare audiuit vel laudare potuit: de ſtrennua
inimicoꝝ expugnatiōe: ⁊ patrie ⁊ eccleſie defenſiōe: ſic̄
cōmēdant̄ et laudant̄ Karolus magnus Rolādus et
Oliuerus: et alij antiq̄ milites: ſ3 de h̄ ꝙ galeā habent
deauratā p̄cij. xl. librarū ⁊ alas: ⁊ alia inſignia exteriora
eiuſdē forme ⁊ maioris precij. Et ꝙ in haſtiludio groſ-
ſam ⁊ quadratā portauit lanceā: qualem nullus alius
portauit vel portare potuit: ⁊ ꝙ equū ⁊ aſcenſorē ꝓie-
cit in terrā. Et ꝙ ita bene equitauit: ⁊ lanceā illam ita
agiliter mouit: ac ſi leuiſſiſſima fuiſſet. Et ꝙ cū tot eq̄s
venit ad perliamentū vel torneamentū. Et qualis eſt
iſta laus: niſi laus impioꝝ ⁊ miſeroꝝ ⁊ timidoꝝ: de q̄
Iob. xx. Laus impij breuis. Breuis nāqꝫ eſt: q2 tantū
ad loca ⁊ tꝑa pacis: ⁊ nō belli ſe extēdūt: ⁊ ſolū ad ami-
cos ⁊ nō ad hoſtes. Quid valent arma: tūc deaurata:
que hoſtes audaciores faciūt: ſicut ptꝫ. A. xxiiij. 2. Et
que fugiēdo hoſtibꝫ leti ꝓijciunt vt velocius fugiant:
ſicut nuꝑ accidit. Que laus eſt cōtra hoīem pacis for-
tiſſimā portare lanceā: ⁊ equū ⁊ aſcenſorem ad terram
deijcere: ⁊ hoſtem nec cum quacūqꝫ tangere lancea: q2
nec ei tantū appropinquare voluit: ꝙ cum longiſſima
illū tāgere potuiſſent. Vel que laus eſt: ꝙ bene equita-
uit: ⁊ faciliter lanceā mouit ⁊ agiliter ſe habuit ꝯ ami-
cum ⁊ vicinū: ⁊ agiliter fugit inimicū regni? Vel que
laus eſt: ꝙ in factis armoꝝ prohibitis: ſicut in tornea-
mētis ⁊ hmōi: de q̄bꝫ dictū eſt. L. vj. 2. et. X. j. xviij. ſint
glorioſi ⁊ appetant laudari: ⁊ in factis virtuoſis: ſicut
in bellis iuſtis ⁊ in defenſione patrie: ſint formidoloſi
et vecordes ⁊ fugitiui: ⁊ hoſtes ſinant terram vaſtare
ſpoliare ⁊ predam auferre ⁊ villas comburere ⁊ caſtra
deſtruere ⁊ captiuos abducere? In oībꝫ oſtēdētes: qm̄
ve terre cui⁹ rex puer eſt: ⁊ cui⁹ maiores q̄ terrā defen-
dere ⁊ regere haberēt: pueriliter viuūt. Et cui⁹ princi-
pes mane comedūt anteq̄ veniāt ad ꝯſiliū vel ad per-
liamentū: vt pranſi ⁊ potati minus intelligāt q̄d ꝯſu-
lendū ſit. Et qm̄ a cōtrario ſenſu: beata terra: cuius rex
nobilis eſt: ⁊ cui⁹ principes veſcunt̄ tꝑe ſuo: ſcꝫ ad refi-
ciendū: ⁊ nō ad luxuriā Eccl̄s. x. ¶ Qꝛ etiā ſm̄ penam 16
et damnū eternū vicꝫ talibꝫ dignū timere veriſimiliter
poterūt: facta illoꝝ oſtendūt: in quantū nō ſolū male-
dictiones merent̄ ſimpliciū: quoꝝ blada cū auibꝫ ⁊ ca-
nibus equitādo deſtruūt: ſed ꝓ quibꝫ etiā excōicationē
timere poterunt maiorem: in noua charta latam. In
qua cōtinent̄: ꝙ vuardam cuꝫ diſperagio maritare nō
debent: ꝙ tutelam eis cōmiſſam fideliter adminiſtra-
būt: ꝙ res pupilloꝝ perire nō ꝑmittāt: ſ3 in domibꝫ et
alijs ī eodē ſtatu in q̄ illa receperūt cū ad etatē venerit
eis integre reſtituere teneant̄. Que quia nō tenuerūt:
et ꝓpter alia facta ſua: q̄ cōtra deū ⁊ rōnē fecerūt: nobi-
les eius q̄ iam mortui ſunt: in terram corruerūt: ſcꝫ no-
uiſſimā Ezech. xxvj. Qđ elegāter ſignificatū eſt Hie-
rem̄. xxxix. vbi Nabuſardan ꝑnceps militie regis ba-
bylonis: legitur tranſtuliſſe omēs nobiles de terra ſua:
de terra vicꝫ ſancta in babylonem: de pauperibꝫ vo-
qui nihil penit⁹ habebāt: dimiſit ī terra illa ⁊ dedit eis
vineas ⁊ ciſternas. Sic ⁊c̄. ¶ Sed in his oībꝫ mai⁹ vi- 17
det̄ mirabile: ꝙ illi nobiles: q̄ alijs ī babylonē. i. in in-
fernū tranſlatis ſuꝑueniūt: caſum illoꝝ formidare no-
lunt: ſimilia faciētes: ꝓ quibꝫ ipſi dānificati: ⁊ de terra
ſua trāſlati ſunt. Vtinā caſuꝫ ⁊ penā illoꝝ: ⁊ finē illo-
rū cogitātes: in cordibꝫ ſuis ſcriberēt ꝑ iugem medita-
tionē: ſicut ſcriptū fuit ſuꝑ oſtiū camere dn̄i Petri de
de la flote: pierre regna et pierre regne: pierre pendi et
pierre pēdera. Fuerat eñ q̄dā magn⁹ in regno frācie:
ante eū Petr⁹ vocat⁹ de labroſe: q̄ finalit̄ ſuſpēdebat̄:
voluit g̊ illū ſm̄ Petrū: q̄ magn⁹ fuerat in regno poſt
illū cōmemorare: ꝙ caſum p̄deceſſoris ſui formidaret.
Si illi q̄ nūc magni ſunt: ſic ſe cōmēorarēt ⁊ cogitarēt
p̄cedentiū infortunia ⁊ fines malos: tā tꝑales q̄ eter-
nos: nimis eēnt excecati: ſi ſeſe nō emēdarēt. Sed heu
vix inuenit̄ vbi q̄s ſibi cauet: vel ſe cuſtodit ꝓpt̄ pericu-
lū: qđ alteri accidit. Quotidie nanqꝫ nobiles mulieres
vidēt alias: ꝓpter delicta: q̄ ante mr̄imoniū cōmittūt:
mr̄imonio ⁊ ꝓmotiōe carere: ⁊ ꝓpt̄ delicta: q̄ poſt ma-
trimoniū cōmittūt a maritis ſuis male tractari ⁊ repu-
diari: ⁊ multa alia mala ꝯtingere. Simpliciores etiam
mulieres vidēt alias cū infantibꝫ in collo mēdicare: q̄
ſi caſte vixiſſent: quietā vitā duxiſſent: nec tn̄ caſuꝫ illo-
rū formidāt: vt deberēt: q2 eiſdē vicijs irretite ſunt mu-
lieres nobiles nō pauce Act̄. xviij. Nec ſolū hic error
in mulieribꝫ: ſ3 in hoībꝫ regnat: q̄ intelligētes per fidē:
ꝙ Alexander magn⁹ cum toto exercitu ſuo nō potuit
celū intrare ꝑ potentiā: pauꝑe piſcatore cui claues da-
te ſunt celi: ei reſiſtente: ꝙ etiā nō potuit in celo: ſicut in
terra dominari: nolunt hoc ad illoꝝ vtilitatē cōuerte-
re: ſed ita ſe gerunt: ac ſi nullus auderet eis celū negare
ac ſi ſic in celo ꝑ potentiā ⁊ familiā: ⁊ retinētiā magnā:
ſicut in terra dominari poſſent: ⁊ nō cogitāt quō quili-
bet: qui ante eos potētior fuerat q̄ male vixit: ⁊ male fi-
niuit: abijt in infernū: de q̄ dici poterit illud Luc̄. xix.
Homo quidā nobilis abijt in regionē longinquā.

N.iiij. **Nociuorũ ſeu nocentium**

Primo oſtendet̃ pronitas: quã nõnulli illorũ habẽt ad nocendũ. Secũdo illoꝝ oſtendit̃ puerſitas. Tertio ꝙ prius ⁊ plus ſibiipſis nocent. Quarto ipſorũ audiende ſunt reſponſiones cum reprobatione.

Arti. j. ¶ Quantum ad primũ duo ſunt oſtẽdenda. Primo nãqꝫ oſtẽdet̃ pnitatis ad nocendũ cauſa. Secũdo effectus.
1 Cauſa in nõnullis eſt lucrãdi cupiditas: verbi gratia. Malicioſi hoĩes in officijs ⁊ poteſtatibꝫ pſtituti videt̃ ꝙ illis q̃ ſciũt vicinis ſuis nocere: dant̃ munera: occaſiones q̃runt nocẽdi: vt munera accipiãt. Quoꝝ nocẽdi modus ⁊ malicia p exemplũ põt videri de accipitre
Exẽm vel alia aui rapaci ⁊ philomena. Fabule nãqꝫ ptinent: ꝙ auis rapax nidũ inueniẽs philomene: pullos ſuos deuorare voluit: philomena vo hoc videns: pacẽ cum illa nitebat̃ facere: pmittẽs ei ꝙ dulciter ei cãtaret: ſub illo pacto: ꝙ pullis ſuis parceret: qua cõditione cũ canere inciperet: ⁊ diu cõtinuaret: auis illa cantũ eius ſp deprauauit dicẽdo: ꝙ pactũ nõ tenuit: qꝛ nõ bene cantauit: ⁊ p talem falſum modũ: occaſionẽ q̃ſiuit: vt ipſa pactũ frãgeret: qḋ et fecit: ⁊ ſic vtrũqꝫ habuit: tam cantum: qꝫ pullos: ⁊ alia tam cantũ qꝫ pullos amiſit: ⁊ ex vtraqꝫ parte damnũ ſuſtinuit. Ita pdicti: qñ incipiũt alicui nocere: ſi alius iniuſtam vexationẽ redimens pacem cuꝫ eis faciat: eis vltra bonã poſſibilitatẽ munera dando: quibꝫ acceptis: amicitie pacta inter eos faciunt quibꝫ factis: ſi munera nõ ptinuet frequẽter paſcendo et dando: ſed nimis diu vt eis videt̃: dare differat: cogitant ꝙ dare obliuioni tradidit: ⁊ iterũ occaſiones querunt nocẽdi: vt iterũ ipm dare cõmemorent: eidẽ amicitie fractionẽ falſo imponẽtes: vt ipſi ab amicitia recedant: ⁊ ſic tam bona prius data amittet: ꝙ etiã damnũ ſuſtinebit. Et ſic finis ⁊ effectus eſt taliuꝫ ex omĩ parte nocere: de q̃bus dicit Criſoſto. ſuper illud Math. vij. Nunqḋ colligũt de ſpinis vuas. Queadmodũ inquit ſpina ex quacũqꝫ parte illã cõſpexeris: habet aculeos. Sic ⁊ ſerui diaboli: ex quacũqꝫ parte eos pſiderauerĩs: iniq̃tatibus pleni ſunt. Si loquunt̃ dolo loquunt̃: ſi tacẽt: male cogitãt: ſi iraſcunt̃ inſaniũt: ſi patiẽter agũt: tps expectãt nocẽdi: ſi male agũt: nõ erubeſcũt: ſi bene faciũt ad vanã gloriã hominũ faciũt. Nempe quõ poteſt bonũ fructũ facere mala arbor: cuius radix eſt diabolus. Habẽdo ġ reſpectũ ad hoc qḋ Criſoſto. vt pdictũ eſt dicit: ꝙ tẽpus expectãt nocẽdi: ⁊ in fine quaſi cauda nocent: elegãter illoꝝ exprimit̃ pditio Apoc. ix. Caude inquit eorum ſimiles erãt ſerpentibꝫ: ⁊ in his nocebant.

Arti. ij. ¶ Quoꝝ peruerſitas primo p exemplũ videri poteſt
2 Fraxinꝰ de fraxino: ſub qua vt dicit̃: nõ bene creſcit arbor alia: que ſit fraxino inferior: quia ſua amaritudine arboribus: ⁊ herbis ſubiectis nocet. Sic iſti de quibꝫ: ſicut de rhãno ⁊ de abimelech in poteſtate cõſtituto Iudic. ix. exit ignis. i. nocẽdi malitia: ⁊ cõburit ſubiectos ⁊ vicinos vſqꝫ ad reges. i. q̃ alios regere deberent: hec noxa peruenit. j. Eſdre. iiij. id eſt. talis nocẽdi modus. Secũdo idẽ p exemplũ oſtẽdit̃ de nube: qꝛ ſicut de nube: que habet ignẽ incluſum: exeunt tonitrua ⁊ fulgura: q̃ multis nocent. Ita de tali: qui ad modũ nubis: implebit ardoribꝫ ſtomachũ ſuũ Job. xv. Et illos malicie ardores: ibi diu pgregabit: q̃ in fine ſubito: ⁊ ex improuiſo ad modũ fulguris exeũt: ⁊ nocẽt. Quos ſic ardores cõgregãtes ⁊ nocendi tps: ⁊ modũ excogitãtes reprehendit ſcriptura dicens. Vſqꝫquo morabunt̃ in te cogitationes noxie Hiere. iiij. Tertio idem oſtendit per
Iuppiter exemplũ de ioue: de quo refert Seneca li. vij. de naturalibus queſtionibꝫ: ꝙ poete dixerunt: ꝙ cum fulmen emittere: deberet ad nocendum: hoc de cõſilio facit. xij. deorum. Ita iſti de conſilio. xij. falſorum ⁊ duodena: ⁊ conſilio miniſtroꝝ ſuoꝝ. Inter quos illi quibꝫ nocere volunt frangunt̃: ſicut grana inter duos lapides molares. Quia ſicut int̃ lapidẽ ſuperiorẽ: ⁊ inferiorẽ grana frangunt̃. Ita inter dños ⁊ falſos homines: ⁊ miniſtros laboribꝫ exactionibꝫ: ⁊ iniurijs frãgunt̃. Qui vo: quia nõ ſatiant̃: ⁊ quia nõ puocat: nocet: peiores ſunt feris. Quia inſup per eos tanqꝫ p miniſtros ſuos diabolus iuſtis nocet: qui p ſe facere frequẽter nõ põt demoniũ exiuit ab illo: nihilqꝫ ei nocuit Luc. iiij. Peiores ſunt demonibꝫ: quia vo hoc faciunt: ⁊ nocent ad modũ lapidũ: neceſſe eſt: ꝙ ad modũ lapidũ illoꝝ aliquos frangendo ſeipſos etiã pſumunt vſqꝫ ab angelo in infernũ mittant̃: qui ſuſtulit quaſi lapidẽ molarem magnũ: ⁊ miſit eum in mare dicens: hoc modo mittet̃ babylon ⁊ vltra nõ inuenit̃ Apoc. xviij. quia fraudulenter nocet amico ſuo Prouerb. xxvj.

¶ Nec tñ ſic amicis nocent: qn plus ⁊ plus ſibiipſis noceant. Hoc primo oſtendet̃ de ipſis: qui principaliter alijs nocent. Secũdo de eoꝝ cõſiliarijs. Primũ patet: qꝫ vicꝫ ſibiipſis nocent: quia ſicut volens cum manibus ſuis nudis: ſup alium ignem vel lutum projcere: prius manus ſuas comburit ⁊ deturpat: ⁊ forte alteri nõ nocet. Sic iſti in nuda voluntate ignem ponũt malicie: vt alijs noceant: qui ſemp ſibiipſis nocẽt: nõ tamẽ ſemp alijs: quia deus nõ reliquit hominẽ nocere eis: in pš. ciiij. ſicut ptꝫ expreſſe Luc. x. vbi chriſtus ait diſcipulis ſuis. Ecce dedi vobis poteſtatẽ calcandi ſupra ſerpẽtes: ⁊ ſcorpiones: ⁊ ſupra omnẽ virtutem inimici: ⁊ nihil vobis nocebunt. Et ſi forte in aliquo terreat: nõ tamẽ nocebit. Sicut tonitruus: q̃ multos frequenter terret: quibus aliud nõ infert nocumentũ: nubem tamen ppriam ſemper rumpit. Sic in pposito: qḋ eleganter ſignificatũ eſt. j. Machab. ix. vbi aliqui iudeorum bachidẽ ad deſtructionẽ vocauerũt Jonathe qui veniẽs: nõ Jonatham: ſed ipſos: qui Jonathe nocuiſſe voluerunt occidit. Ita iſti qui detractionibus ⁊ accuſationibus: ⁊ falſis ſuggeſtionibus: ⁊ mendacijs alijs: aliquos contra abſentes prouocant: veritate ab homine hoc comperta: vel a deo in morte oſtenſa: ipſi damnum reportabunt: et alij euadent: quibus impietas impij non nocebit Ezech. xxxiij. ſed reuertitur ad ipſum impium: ⁊ ipſum ledit. Sicut patet per plura exempla et auctoritates. A. xviij. 9. Et Prouerb. xxvj. qui inquit fodit foueam incidet in eam. Et qui voluit lapidem ad locum non proportionatũ: ſed nimis propinquum et durum ⁊c. ſupra caput ſuum reuertet̃ ad eum. Arti. iij. 3

4 ¶ Quod etiam ſibiipſis nocent: patet: quia nociui triplici ſe exponunt nocumento: et damno. Primo ad conſimile malũ ſuſtinendũ. Secundo ad maius damnum timendũ. Tertio ad dei vindictam expectandã. Primum aliquãdo. Secundũ rarius. Tertiuꝫ nunqꝫ euadit. Primũ patet: quia quando alicui nocet: ad ſimile damnum ſe obligat: et ſimile damnũ frequenter ſuſtinet: ſicut patet tam exemplo: qꝫ ſacra ſcriptura. M. iij. 14. qꝫ antiquo prouerbio quo dicitur. Ruſticus iudicium dedit: quod idem poſtmodum ſuſtinuit. Hoc etiam quotidiano videtur experimẽto: quia vix eſt ita miſer: qui iniuriam patitur: qui non querat ſe vindicare. Et ad hoc quandoqꝫ inopinate: ⁊ cum omni admiratione pertingit. Et eſt de ipſo: et de alio: qui nunqꝫ ab eo aliquid ſe pati poſſe eſtimauit. Sicut accidiſſe fertur ſcḋm fabulas de aquila et vulpe. Aquila quedã vulpeculas: ſcilicet intrepide rapuit. Et quia Exẽm de Aquila ⁊ Vulpe

in alto nidum ſuum habuit: in nullo vulpis pertime- bat vindictam: que tamẽ poſtmodũ arborem cũ nido aquile: et pullis eius ſuccendit. Ita qui alium ledit rem quãcunqꝫ auferendo: quaſi potentior vel verberã do vel accuſando: vel famã ledendo qualiſcũqꝫ alius ſit: frequenter viſum eſt: ꝙ ille vindictã iniuſte infert: quã alius iuſte ſuffert: quã ⁊ ideo patienter ſufferre de- bet: cogitãs legem eſſe: ꝙ quiſqꝫ iuris in alterũ ſtatuit: eodem iure ipſe vti debet: in. ff. veteri. li. ij. titulo predi- cto per totũ. Cui etiã cõcordat lex eccleſie in decretali. li. j. ti. ij. de cõſtitutiõibꝫ. c. cum om̃es. §. cum igit̃: in q̃ cõtinet̃: ꝙ quiſ aliquid impetrauit cõtra aliquẽ: in ca- ſu ꝯtra ſeipſum eſſe põt ⁊ ſibi p̃iudiciale: quia ipſe idẽ ſuſtinere debet qđ cõtra aliũ procurauit: vt verbi grã. Cõſuetudo forte eſt in aliqua eccleſia: ꝙ canonici tam tam p̃ſentes q̃ꝫ abſentes equalem recipiãt diſtributio- nem. Aliquis qui ſperat ſe ſemp eſſe p̃ſentẽ: ꝓcurat ꝓ ſuo auãtagio: ꝙ ſolum p̃ſentes diſtributiões magnas percipiãt: poſtmodũ cõtingit illum eſſe abſentẽ: qđ ꝓ ſe ꝓcurauit: cõtra eum militat. Cui a ſeneca dicit̃. Pa- tere legẽ: quã ipſe tuleris. Sic malũ cõtra aliquos ꝓcu rantes: vel vt famã ſuam ꝓmoueant: alioꝝ damnũ in fama ꝓcurantes: frequẽter cõtra eos militant: que cõ- tra alios ꝓcurarũt: ⁊ idem amittũt: qđ alios amittere fecerũt: vel facere voluerũt. Quibus lex cõcordat dei: lex videlicet tallionis Deutro. xix. Dentem pro dente: oculũ pro oculo ⁊c̃. quia cum deus illum: qui iniuriã patit̃ in cauſa ſua iudicẽ non fecit: dum alius ei iniuſte nocuit ⁊ ipſe ſibi: vterqꝫ alteri iniuſte nocet: alter vtrũ- q̃ꝫ depauperant ſuis mutuis accuſationibꝫ et multis: quibꝫ poſſunt nocumẽtis. Quos reprehẽdit ſacra ſcri-

5 ptura dicens. Quid nocetis alterutrũ Act. vij. ¶ Et ſi ſimile nocumentũ aliquotiẽs euadat: timorẽ tamen ſuſtinendi raro euadit: quia ex hoc: ꝙ alijs nocet: fre- quenter cõtingit ꝙ om̃es illos timet: quibꝫ nocuit: qꝛ aliquãdo ꝯtingit ꝙ totum regnũ ⁊ totus populus cõ- tra talem ſurgit tyrannũ: vel om̃es ſubditi ꝯtra talem baliuũ: ipſum maledicẽtes: ⁊ de eo cõquerentes. Ex q̃ accidit: ꝙ tot timent quot nocuerũt. Unde Seneca in epiſtola. xvj. Securitatẽ magna portio eſt nihil inique facere. Confuſam vitam ⁊ perturbatã potentes agũt: qui tantũ metuũt q̃tum nocent. Idem in prouerbijs. Rex vͦ qui a multis timet̃: multos timet. Et ideo re- gibus peius eſt q̃ꝫ ſeruiẽtibꝫ: quia iſti ſingulos illi vni uerſos timent. Singularis em̃ perſona vnũ dominũ vel baliuum forte timet: ſed tyrãnus om̃es de domino

Exm̃ ſuo ⁊ de familia ſua. Sicut patet de hoc qđ refert Tul lius. ij. de officijs. c. vij. de dionyſio tyranno: qui nõ au debat aliquem permittere barbam radere. Etiam quã doqꝫ illos de alio regno ⁊ dominio timent: quia om̃es contra illum ſurgũt. Nõne ergo in maiori miſeria: et timore eſt rex: vel magnus tyrãnus qui multa milia ti met qui vitam ei auferre nitunt̃. Ideo dicit beatꝰ Gre gorius. xij. mor. ꝙ nihil ſimplici corde felicius: quia ex quo innocentiã erga alios exhibet: nihil ab alijs pa- ti formidat: habet em̃ quaſi turrim quandam: ſimplici tatem ſuam: nec ſuſpectus eſt pati qđ ſe feciſſe non me- minit. At cõtra ſemper mens praua in laboribus eſt: quia molit̃ mala que inferat: aut timet: ne hoc ſibi ab alijs inferatur: ſic talem ſequunt̃ deſideria multa inu-

6 tilia nociua. j. Thim̃. vj. Et ſi nec ſimile ſuſtineant dã- num ab homine illatũ cum primis: nec ſuſtinere time- ant cum ſecũdis. Nunqꝫ tamẽ vindictam ⁊ damnum quod deus eis ſuſtinendũ imponit euadent. Q̃tum- cunqꝫ em̃ damnũ occulte inferant ⁊ ſic nec ab homine puniant̃: nec puniri timeant: ille tamẽ iuſtus iudex: q̃

talia damna fieri prohibet totum videt: ⁊ in fine: quot lachrymas: quot ſuſpiria: quot dolores ꝓ iniurijs ſibi illatis habuerint vel oſtenderũt: tot teſtes cõtra iniu- riantes adducet: ⁊ eos pro vltimo quadrante: vel pro minimo damno: qđ alijs intulerũt: iuſte cõdemnabit. Ad hoc eſt hiſtoria Petri damiani de quodã in mor- tis tranſitu rapto ad iudicium: qui iuſſus fuit vt redi- ret: ⁊ narrauit: ꝙ tot ictus ſuſtineret: quot vidua paſ- ſus fecerat: pro ſex denarijs habendis vel lucrãdis q̃s ei debebat. Facit ergo deus in hoc caſu: ſicut paterfa- milias: qui in toto anno conſiderat quot defectus fa- muli faciunt ⁊ diſſimulat: vſqꝫ veniat ad compotum. Sed in compoto aliquos ſm̃ debita incarcerat: alios ad multa damna reſtauranda ⁊ emendanda condem- nat. Non timeant ergo ſimplices a potẽtibus: multa ſuſtinẽtes nocumẽta: quia cum ipſi multas terras ani- malia: ⁊ larga habeant dominia: tamen ab his q̃ pau- ca habent auferũt: illeſi euadere ſperãtes: ſed ille deus qui vidit Dauid vxorem Urie accipientẽ: et Uriam quaſi occultiſſime occidentẽ: ⁊ totũ diſſimulauit vſqꝫ ex ore proprio: per ſimilitudinẽ de homĩe habẽte oues plurimas: rapiẽte ouem vicini ſui vnicam: ſimilem et reum ſe mortis iudicaſſet. ij. Reg. xij. Ita in ꝓpoſito: licet nunc deus talia videat̃ diſſimulare: in fine tamen nocentes peribũt: q̃ te vexauerũt Baruch. iiij. ¶ Se- 7

cũda etiã huius articuli pars: ꝙ vicꝫ nocentiũ cõſilia- rij: plus ſibijpſis nocent: patet per exemplũ de quodaꝫ

de quo fert̃ in q̃buſdã chronicis: ꝙ ſciens: ꝙ dñs ſuus Exm̃

in hominũ exquiſito delectabat̃ cruciatu: volẽs ei pla- cere: quoddã genꝰ noui inuenit tormẽti: ꝙ vicꝫ homo occidẽdus ĩ thauro poneret̃ eneo: et igne ſuppoſito ibi torqueret̃: aſſerens ꝙ ꝑ os bouis enei: quaſi mugiẽdo delectabilẽ ei faceret melodiã: dñs vͦ ille ſtatim in cõ- ſilio illo experiebat̃: ſi bene illud genꝰ inuenerat an nõ ipm̃ primo in illo torquẽdo ⁊ occidendo. Et iuſte qui- dem: qꝛ nõ eſt lex equior illa: q̃ꝫ necis auctorẽ arte perire ſua. Et hoc frequẽter accidit: ꝙ idẽ damnũ qđ dñi de cõſilio taliũ alijs faciũt: idẽ poſtmodũ ipſis faciant cõ- ſiliarijs. Nec hoc alicui mirũ eſſe debet: qꝛ tota eccl'ia ꝓ om̃i tali orat: ꝙ ita ei ꝯtingat dicens. Cõuertet̃ do- lor eiꝰ in caput eiꝰ: ⁊ in verticẽ ipſius iniq̃tas eiꝰ deſcẽ- det: in pš. vij. Ap'ls etiã ad philemonẽ: q̃ſi in pſona ta- lis orat dicens. Si aliq̃d nocuit aut debet. ſ. dñe talis: hoc mihi imputa: ad Phile. c. vnico. Nota de iſta ma- teria. i. de pena ꝯſiliarioꝝ maloꝝ. C. xj. arti. ix. ꝑ totũ.

¶ Sed ſicut p̃dicti tripliciť nocẽt: tripliciť ſe excuſant. Arti. iiij.

Cõiter nãqꝫ: q̃ alijs nocẽt: aut nocẽt rebus: aut pſone: aut fame: res auferẽdo: pſonã ledẽdo vel occidẽdo: fa- mã denigrãdo. ¶ Primi vͦ inferẽtes nocumẽtũ vt fre- 8

quẽter: vel ſunt dñi iniuſti vel eoꝝ miniſtri. Primi in vno morãtes loco ſe excuſant de dãnis ꝑ miniſtros ſu- os illatis: qꝛ h̃ ignorãt. Secũdi ſe excuſant dñoꝝ ſuoꝝ p̃ceptis. Sed iſti molares inferni: ita ĩmunes ſunt ve- racit̃ a nocumentis talibꝫ: ⁊ pauperũ fractionibꝫ: ſicut ſunt molares a fractiõe grani: ⁊ nõ plus: qꝛ ſicut vnꝰ de lapidibꝫ illis: in pace iacẽs: ⁊ aliꝰ currẽs grana mi- nuũt. Ita in ꝓpoſito: iſti q̃bus loquit̃ deꝰ Eſa. iij. Ra pina paupis in domo vr̃a: q̃re atteritis pp'lm meũ: ⁊ fa- ciẽ pauperũ cõmolitis? Quibꝫ dr̃ Eſa. xxxiij. Ve q̃ pre daris: nõne ⁊ ipẽ p̃daberis? Ex q̃ fine ⁊ effectu patꝫ: ꝙ ſtulti ea q̃ ſibi ſunt noxia cupiũt Prouer. j. Nõ. V. x. 13. Cupiũt inq̃t ſibi noxia. i. alioꝝ bona: q̃ in fine erũt eis noxia et nociua. Et cum ꝓpter taliũ cupiditatẽ: mi- niſtris lupinis ſubditos ſuos tradũt regẽdos: quõ er- go apud dominũ omniũ. id eſt. apud deũ excuſabunt̃ vel tradentes vel deuorantes: de quibus oues apud

deum lamentabiliter conqueruntur dicentes. Dediſti
nos tanq̄ oues eſcarum: et in gentibus diſperſiſti nos
in Pſal. xliij. Habendo inſuper reſpectum ad hoc: qḋ
frequenter faciunt tradentes illis qui diu illis ſeruie-
rūt talia officia: et populi regimen: vbi non ſunt certa
bona annexa: ſicut patz. D. xij. 8. Poteſt tali domino
vel domine dici illud qḋ ſequitur. Vendidiſti populū
tuū ſine ꝑcio: ſcz auri vel argenti. Cuius pena in lege
determinat̄ dei Exo. xxj. Qui furatus fuerit hoīem et
9 vendiderit: ꝯuictus noxe morte moriat̄. ¶ Secūdi vō
id eſt. inſidiātes ad aliquē verberandū vel occidendū
multis annis ad ꝯfeſſionē ⁊ cōmunionē vadūt: neſcio
qua ꝯſciētia: a quibꝰ ſi requirat̄: ſi aliquē odio habeāt:
dicent ꝙ nō: ⁊ tñ diu expectant ⁊ tp̄s requirūt nocēdi:
vel ſi hoc nō querāt: ſaltē qñ caſus inopinate occurrit:
qui eis prius nocuit: videntes poteſtatē illoꝝ maiorē:
tanq̄ȝ latrones de cauernis ſuis in illū inſiliūt: ⁊ crude
liter ſe vindicant: qḋ quidē opus ſequēs oſtendit: qua-
lem prius habuerūt charitatem: quō eñ ita cito ignis
odij ⁊ vindicte de ſinu ſuo exiſſet: niſi prius ibi abſcon
ditus fuiſſet. Ille g̊ ignis tam ſubito exiēs: ⁊ alteri no-
cens oſtendit: ꝙ prius in aīa ſua fuit ignis: ſibiipſi no-
cens: qui fecit: ꝙ nec abſolutus fuit: ⁊ ꝙ ad damnatio
nē ꝓpriam ad cōmunionē acceſſit. De tali g̊ pōt dici il-
lud Apoc. xxij. Qui nocet ꝑus: ſcz ſibiipſi ꝑ ignē odij:
noceat adhuc. i. nocebit adhuc proximo qñ tp̄s capta-
10 uerit oportunū. ¶ Tertij nociui nocētes in fama: qui
licet aliquē in peccato cōprehēdere nitunt̄ ei inſidian-
tes: quē dep̄henſum: niſi aliq̄s eis dederit diffamāt: di
centes: ꝙ nos nō diffamamꝰ illū: ſȝ opa ſua: q̄ ſi aliq̄d
recipiant: ne diffamēt: tam iuſte illud accipiūt: ſicut la-
tro aliq̄d accipit: vt ſinat aliquē viuere. Si vō nihil
accipiāt: ⁊ ideo pctm̄ publicant dicentes: ꝙ opera ſua
ipſuȝ diffamāt: verū dicūt: tantū ꝓ illis: q̄ opus illud
viderūt: ⁊ nō ꝓ alijs: q̄bus ipſi detrahētes ip̄m diffa-
mant: quoꝝ pena ꝑ comparationē patz ad fures ⁊ ho-
micidas: q̄ꝛ qḋ ꝑcioſius eſt furant̄: ſicut patet. D. vj.
27. in fine: ergo ne noceas Gen̄. xxj.

O.j. OBediētie. Primo oſtē-
det̄ diſtinctio. Secūdo virtꝰ. Tertio mo
dus. Quarto ratio. Quinto vtilitas.
Arti. j. ¶ Quātum ad primū: obediūt quidā ma-
le: ⁊ quidaȝ bene. Male obediunt primo
1 auari: qui ad damnationē ꝓpriam fenerando: rapiēdo
pecunie obediūt oīa. i. in oībus malis Eccl̄s. x. Ma-
le nāq̄ȝ tali obediunt dño: cuius obedientia eſt fames:
premiū ſeu ſtipendiū: pena eſt inferni. Secūdo carna-
les: qui in gula: accidia: luxuria ⁊ hmōi ſuis obediūt
ꝯcupiſcentijs. Tales male obediūt prelato: ⁊ maledi-
cto imperanti: cuius obedientia eſt pctm̄: ⁊ deſtructio
tam corꝑis q̄ȝ aīe. Propter q̄ mala apl's nos hortat̄: di
cens. Non regnet pctm̄ in vr̄o mortali corꝑe: vt obedi
atis cōcupiſcētijs vr̄is Rom̄. vj. Tertio q̄buſcūq̄ȝ tē-
tationibꝰ ⁊ mēdacibus ꝓmiſſis diaboli: vel miniſtro-
rū eiꝰ: de q̄bus habet̄. M. ix. xlviij. obedit. Tales eñ
maledicto prelato obediūt: q̄ꝛ viliſſima imperat: ſicut
magna iuramenta. Et q̄ maior vtilitas vel inciuilitas
q̄ꝫ vilipēdere deū ſuū? Et etiā laborioſa ⁊ tedioſa: ſicut
iram: odiū ⁊ hmōi. Et ꝑiculoſa: ſicut periuria ⁊ hmōi:
et tamē multi eis in talibus odediunt: de quorū quoli-
bet Prouerb. xvij. Malus obedit lingue inique: ⁊ fal
lax obedit labijs mēdacibus. Oēs ꝑdicti malo obe-
diunt ductori: quē ſequendo in infernū ſubmergent̄:
ſicut egyptij ſequentes pharaonē: vbi Moyſi obediē-
tes illeſi euaſerunt. Si vō dicere voluerint: ꝙ peccan-
do diabolo: ⁊ predictis malis nō obediunt: ⁊ ſi ſit obe-
dientiā quā opere oſtendūt: ore negauerint: eos cōuin
cit apl's dicens. Neſcitis cui exhibetis vos ſeruos ad
obediendū ſerui eſtis eius Rom̄. vj. ¶ Bene obediūt 2
Primo generaliter oēs deo: qui eius cuſtodiūt man
data: ſcientes quia obedire oportet deo magis: q̄ȝ ho-
minibus Act. v. Secūdo oēs humiliter qui eiꝰ obe-
diunt miniſtris: ſicut diſcipuli magiſtris: ⁊ filij patri-
bus: ammonitioni acquieſcētes apoſtoli: qui dicit. Fi-
lij obedite parētibus in domino Eph. vj. Et licet pri-
ma oībus ſit neceſſaria ad ſalutem: maxime tamen:
qui alijs preſunt: aliorumq̄ȝ obedientiā requirūt: illa
indigent: vt ſuo exemplo ſubditi ad obediendū eis ꝓ-
uocent̄: ex hoc ꝙ tam humiliter illos deo vident obe-
dire: vel ſi in tantū ad malum ſint indurati: ꝙ ſuo exē-
plo ad obediendū ꝓuocari noluerint: ſaltem ſine ſcru-
pulo macule: ⁊ ſine obediētie ꝓprie remorſu: vel impro
perio inobedientiā poſſit ſubditorum vindicare: ⁊ eos
diſcipline ſtimulis ad obedientiā inclinare. Sic nanq̄ȝ
informat eos apoſtolus: dicens. In captiuitatē redigē
tes omnē intellectū: in obſequio chriſti: et in promptu
habentes vlciſci omnē inobedientiam: cum completa
fuerit veſtra obedientia. ij. Cor. ix. Hoc tamen aduer
tant: qui iſta vti voluerint apoſtolica doctrina ⁊ caute
la: ꝙ homines ad bonū diſpoſitos: melius vultu pla-
cido: ⁊ quaſi ex charitate rogando: ⁊ ſanctitatē ⁊ obe-
dientiam deo oſtendendo: ⁊ in his que ratio dictat eis
condeſcendēdo ad obediendū eis inclinabunt: q̄ȝ ex ti
more iubendo: ⁊ auctoritatē ſuam oſtēdendo. Subdi-
tis ergo aliquid rationabiliter petentibus debet prela-
tus eis quodāmodo obedire: vt ſua obedientia ipſi ad
obediendum ei in alijs prouocent̄. Sic eñ ſeniores et
ſaniores docuerūt Roboam ſubditos ſuos ad obediē
dum ei inclinare dicentes. Si hodie obedieris populo
huic ⁊ ſeruieris: ⁊ petitioni eorū ceſſeris: locutuſq̄ȝ fue
ris ad eos verba lenia: erunt tibi ſerui cunctis diebus
iij. Reg. xij. Qḋ quia facere noluit: nec populus obe-
diuit ei. ¶ Secūda vō illis eſt neceſſaria: qui aliorū re- 3
gimini ſubduntur: ⁊ ſpecialiter in regimine animarū:
quia ſi ſubditi miniſtris regis: qui ſolam habent cu-
ſtodiam corpoꝝ et rerum: eis obediunt: qui a rege mit-
tuntur: in his que ad regimen pertinent corporum vel
rerum: non ſolum morigeratis: et bene viuentibus et
bonis: ſed etiam ſm̄ Petri apoſtoli doctrinā: diſcolis.
j. Petri. ij. maxime hoc facere debent ſubditi quicunq̄ȝ
his qui regimen habēt animarū: quod regimen: quia
nobilius et dignius eſt ꝓmptiorē requirit: ⁊ humilio-
rem obedientiam: vt nō ſolum illis obediatur qui deo
obediunt: ⁊ quod imperant implent: ⁊ qḋ docent ope-
rantur: ſed etiā alijs. Hoc nāq̄ȝ docuit chriſtus Mat.
xxiij. dicēs. Super cathedram Moyſi ſederunt ſcribe
et phariſei: oīa q̄ dixerint vobis facite: ſcḋm vō ope-
ra illorum: nolite facere. Et eſt doctrina nimis apertaȝ
habēs rationem: quia ſicut mancus bene poteſt loqui
et docere: ⁊ tranſeuntibus rectam oſtendere viam: ita
non operans viam celi. Et pictor turpis pulchram fa-
cere imaginem: ⁊ alterum docere quomodo pulchram
faciat imaginē: nec peregrinus doctrinam de via rectā
contemnit: quia a manco vel impotenti ad ambulan-
dum docetur: nec diſcipulus pulchram contemnit do-
ctrinam fedi pictoris. Ita nec nos contēnere debemus
viam celi: quia a non ambulantibus per eam docetur:
nec negligere pulchras in aīa virtutū depingere imagi
nes: que a turpi docentur pictore. ¶ Licet ergo penale 4
ſit: ⁊ quodāmodo contra voluntatis inclinationē: me-
lancolicis: et mordacibus obedire ſuperioribus: eiſq̄ȝ

ſubeſſe. Quia ſicut eſt graue ⁊ penale radi a raſore ma-
lo: ⁊ cum nouacula obtuſa: vel dendata: vel vbi nõ p̃-
cedit debita madefactio. Ita vbi eſt superior malus ha
bens correctiones mordaces ⁊ contẽtioſas: quas non
lenit benignitatis ⁊ compaſſiõis: ⁊ dulcedinis made-
factio: tamẽ om̃ibus eſt obediendũ in his: que rationa
biliter imperant. Et reuera quandoqꝫ obedientia ſub
diſcolis eſt patiẽtius toleranda: q̃ꝫ ſub modeſtis ⁊ vir-
tuoſis: quia qui raditur ſub om̃i raſore: patiẽter ſuſti-
net: tamẽ patiẽtius ⁊ quietius ſub manu mali raſoris:
quia ipſe citius ledere poſſet. Ita in ꝓpoſito: volunta-
rius ⁊ feſtinus: ⁊ melancolicus ſuperior: citius faciet
vnam verecundiã ſubdito: non ſtatim obediẽti: q̃ꝫ be-
ne ordinatus. Eſt ergo om̃ibus obediendũ ad vitan-
dum damnũ proprium: quia ſicut ſub om̃i raſore plus
patitur: qui pilos habet rigidos: ⁊ quaſi nouacule cõ-
trarios. Ita ſub om̃i p̃lato vel ſuperiori plus patitur:
qui voluntatẽ habet duram: ⁊ correctioni cõtrariam:
qua culpam defendit: ⁊ corripientem contemnit: quia
qui dura ceruice corripientẽ cõtemnit: repente ſuper-
ueniet ei interitus: et eum ſanitas non ſequetur Pro-
uerb. xxix. Ergo obedias voci eiꝰ: ⁊ illi adhereas Deu
tro. xxx.

Arti. ij. ¶ Qd̓ ſi feceris: tanta erit obedientie tue virtus ⁊ po-
teſtas: ꝙ primo animã tuam om̃ibus virtutibꝫ reple-
5 bit. Secũdo om̃ia tibi obedientia faciet. Primũ patet:
quia ſicut inobediẽtia fundamentũ eſt: ⁊ radix cui oĩa
innitunt̃: ⁊ de qua om̃ia pullulãt vicia: ſicut ptꝫ Gen̄.
iij. vbi Adam vxori ſue obediens: ⁊ deo inobediẽs: cui
a deo dictũ fuit: quia obediſti voci vxoris tue ⁊c̃. Ra-
dix incepit eſſe omniũ peccatoꝝ vſqꝫ in p̃ſentem diem
Rom̃. v. Per inobedientiã vnius hominis: peccato-
res conſtituti ſunt multi. Sic eius cõtrarium: ſcꝫ obe-
dientia radix eſt: ⁊ fundamentũ omniũ virtutũ: quas
ſecum ducit: ⁊ mentibus ſanctis inſerit: inſertaſqꝫ cu-
ſtodit. Vnde beatus Grego. xxxv. moꝝ. allegãs illud
Prouerb. xxj. Obediens loquetur victoriam: dicit: ꝙ
obedientia virtus eſt: que virtutes menti inſerit: inſer-
taſqꝫ cuſtodit. Qui ergo mentẽ vel voluntatẽ aridam
et rigidam ⁊ infructuoſam vireſcere: ⁊ fructificare de-
ſiderat facere: modũ teneat boni hortulani: q̇ ramuſcu
lum arboris nobilis: arbori inſerit agreſti: ex quo que
fructũ agreſtem vl̓ nullũ portare ſolebat: nobilem por
tat ⁊ vberem. Ita talis ramuſculum menti ſue inſerat
Exm̃ obedientie: ⁊ incipiet fructum facere copioſum. Quod
eleganter in vitis ſignificatũ eſt patrũ: in quibus con-
tinetur: ꝙ arbor totaliter deſiccata: poſtq̃ꝫ quidam di-
ſcipulus ad magiſtri ſui p̃ceptum per tres annos om̃i
die de longinquo aqua portata: irrigata fuiſſet: vt tali
labore ocium a diſcipulo fugaret ⁊ obedientiã proba-
ret: arbor refloruit ⁊ fructum attulit: quẽ magiſter per
cellas fratrũ portans: eis fructũ oſtendit obediẽtie. Ex
cuius quidẽ miraculi euidentia aperte datur intelligi:
ꝙ ſicut arborẽ exterius. Ita aĩam interius virtutibus
obedientis vires reflorere facit: ⁊ fructificare. Propter
qd̓ Petrus omnes hortatur dicens. Animas veſtras
caſtificãtes: in obediẽtia charitatis: ⁊ fraternitatꝪ amo
re ⁊c̃. j. Pe. j. Qd̓ ſi feceritis: om̃ia erunt vobis obediẽ-
6 tia: q̃ꝫtuꝫ ad ſecundã huius articuli particulã. ¶ Cuiꝰ
particule veritas. Primo ptꝫ in natura rõnali: tam in
angelis bonis: q̃ꝫ q̇ in hoibus deo obediẽtibꝫ humilit̃
cuſtodiẽdo: ⁊ ſeruiendo obediũt: ſicut patet. A. xxij. ſ.
q̃ꝫ etiã in angelis malis: ꝑ hoc ꝙ diſcipuli deo obediẽ-
tes dixerũt. Demonia nobis ſubijciunt̃ in nomĩe tuo
Luc. x. Secũdo idẽ ptꝫ in natura irrõnali: ꝑ exemplũ
qd̓ in vi. pa. legit̃: de quodã patre: q̇ abbas Paulus di
cebat̃: q̇ volens diſcipulo ſuo Joanni virtutẽ oſtende Exm̃
re obediẽtie: p̃cepit ꝙ ad nemus iret: ⁊ fimũ boum ſibi
portaret: ĩ talibꝫ em̃ vilibꝫ experiri voluit: an prompte
obedire vellet: q̇ cum ſe excuſaret: ⁊ nõ audebat: qꝛ lee-
na in loco illo morabat̃: p̃cepit: ꝙ illã etiam adduceret
ad quã cũ diſcipulus: tanq̃ ꝑfecte vſqꝫ ad mortẽ obe-
diens veniret: ⁊ ex parte magiſtri ſui p̃ciperet: ꝙ ſecuꝫ
veniret: ſtatim ad modũ canis ipm̄ q̊ voluit ſequebat̃.
Ex quo ptꝫ: ꝙ maiorẽ obtinuit diſcipulus ille victoriã
mediãte virtute obediẽtie: q̃ꝫ fortiſſimꝰ pugil feciſſet:
mediante fortitudine ſua: cum q̄ leenã aggredi auſus
nõ fuiſſet: nec ſuperaſſet vel ei obedire feciſſet. Ex quo
palam oſtendit̃ miraculo: ꝙ in diſcipulo illo verifica-
tũ fuit: qd̓ p̃dictũ fuit ꝑ Salomonẽ. Vir obediens lo-
quet̃ victoriã Prouer. xxj. Que quidẽ auctoritas: licet
de illo: qui carnẽ ſeu voluntatẽ vincit ꝓpriam intelligi
poſſit: ꝑ expoſitionẽ beati Grego. xxxv. moꝝ. dicẽtis.
Vir inq̇t obediens loquet̃ victoriã: qꝛ dum alieni vo
luntati humiliter ſubdimur: noſmetipſos in corde ſu-
peramus: ⁊ deo ⁊ ſuperioribꝫ obediẽter ⁊ laborioſe ſer-
uiendo: noſipſos quodãmodo mactamus. Propt̃ quã
mactationẽ dicit̃: ꝙ melior eſt obediẽtia: q̃ꝫ victime. j.
Reg. xv. Per beatũ Grego. ibidẽ. iure inq̇t obediẽtia:
victimis preponit̃: qꝛ ꝑ victimas aliena caro: ꝑ obediẽ
tiam ꝓpria caro mactat̃. Poteſt tñ nõ incõgrue de pre-
dicto dici diſcipulo: q̇ magnã loq̇ potuit victoriã: quã
de leena obediẽdo obtinuit: vt de illo merito dicat̃: vir
obediẽs ⁊c̃. ¶ Tertio idẽ ptꝫ in natura inſenſibili. Pri 7
mo in aqua: ꝑ hoc qd̓ ſcribit btũs Grego. ij. dialogoꝝ
c. vij. de mauro beati Benedicti diſcipulo: q̇ ad patris
p̃ceptũ frequẽter currẽs: cũ plus intẽderet patris im-
plere p̃ceptũ: ⁊ minus pedis vel corpis aduerteret pe-
ricula: ſuꝑ aquã ambulauit: aqua illi obediens: ipſum
portauit: ſicut ⁊ Petrũ: q̇ magiſtro ſuo obediẽs de na-
ui exiẽs ſuꝑ aquas ambulauit Math. xiiij. ¶ Secũdo
per hoc qd̓ in collatiõibꝫ ſcribit̃ patrũ: de diſcipulo ab- Exm̃
batis. Colũbani: q̇ cũ de dolio potũ traheret: ab abba-
te vocatꝰ: tm̃ feſtinauit obedire: ꝙ clepſedram in ma-
nu ſua portauit: nec tñ gutta exiuit de dolio. Tertio ꝙ
ſol obediuit voci Ezechie regis. iiij. Reg. xx. Et etiam
ſcribit̃ de Joſue. Joſue. x. Nec mirũ: ſi oĩa inſenſibilia
deo obediẽtibꝫ obediũt: qꝛ hanc poteſtatẽ eis dedit deus
Luc. xvij. vbi talibꝫ ait. Si habueritis fidẽ: vt granũ
ſinapis: diceretis huic arbori moro eradicare: ⁊ trãſplan
tare in mare: ⁊ obediet vobis. Nec putandũ eſt: ꝙ ꝓ-
pter illos tm̃: q̇ hmõi obediẽtie viderũt miracl̓a: tales
tãqꝫ magnas obediẽtie euidẽtias: in om̃i natura: ⁊ crea
tura oſtendere dignatus eſt deus: ſꝫ etiã ꝓpter nos: vt
ſicut legimꝰ ꝙ oĩs creatura eis obediẽs fuit: nec ptãtẽ
habuit eis nocendi: dũ ipſi obediẽtes fuerũt deo: atqꝫ
eiꝰ miniſtris. Ita credamꝰ ꝑ exẽpla de obediẽtia rõna
lis creature: ꝙ nec demones nobis nocere poſſent: ad
noſtrũ damnũ finale: ſi deo eccl̓ie: ⁊ eoꝝ miniſtris obe-
dientes fuerimus. Ex ſecũdo v̓o de exẽplis ſcꝫ natura
irrõnali. de leena dat̃ ĩtelligi: ꝙ nec beſtie nec fere: quã-
tũcunqꝫ nocine nobis nocẽdi haberẽt ptãtem: ſi boni
emulatores fuerimꝰ. Ex tertio: ſcꝫ ex creaturis inſenſi-
bilibꝫ dat̃ intelligi: ꝙ nec aque nec pluuie vl̓ ſiccitates:
vel q̄cunqꝫ tẽpeſtates nobis nocerẽt: ſꝫ potiꝰ obedirẽt:
ſi deo obediẽtes fuerimꝰ: cui ventus ⁊ mare obediunt
Math. viij. qꝛ oĩa p̃dicta voci. i. orõni obedirẽt hoĩs.
Nec mirũ: qꝛ ipſe oĩm p̃dictorũ auctor voci obediuit
hoĩs obediẽtis: ſicut ꝑ hoc: qd̓ de illo ſcribit̃ Joſue. x.
Non fuit inquit ante nec poſtea: tam longa dies obe-
diente deo voci hominis

¶ Quia v̓o ipſa virtutis circũſtantia eſt modus: ſicut Arti. iij.

8 oſtēſum eſt. D.vij.1. In hoc articulo vtile videt̃ tante
virtutis modū oſtendere: vt om̄es equaliter tam deo
q̄ eccleſie: atq3 eoꝝ obediēdū eſt miniſtris. Circa que
duo ſunt dicēda: quia primo ponendi ſunt obedientie
modi ſeu gradus ſm Bern̄. Secūdo eis alij addendi
ſunt modi. Quātum ad primū ſm Bern̄. in ſermone de
via vite: ſeptē ſunt obediētie gradus: vt ſc3 obediat̃ li-
benter: ſimpliciter: hilariter: velociter: viriliter: humili
ter: indeſinēter ſeu pſeueranter. ¶ Primo libēter: quātū
ad affectionē voluntatis: cōtra murmurantes: ſimiles
demonibꝫ Marc̃. j. Spūs immūdus exclamans voce
magna exiuit. Et Marc̃. ix. Exclamās: ⁊ multū diſcer
pens eum exijt. Iſti demones obedierūt p̄cipiēti: ſed
nō libenter: ſed cum clamore ⁊ improperijs exierūt de
habitaculis ſuis. Sic nōnulli obediunt tā deo: q̄3 ſuis
ſupioribus: ſc3 cum murmure: ⁊ de om̄ibus ſuis ad la-
borandū ⁊ fructificandū cum clamoribus ⁊ ſuperioꝝ
ſuoꝝ diſcerptionibꝫ ⁊ detractionibꝫ exeūt: ſicut demo-
nes p̄dicti: qui nō obediūt euāgelio. ij. Theſſal̃. j. ſup-
9 ple libenter. ¶ Secūdo ſimplicit̃ ſeu generaliter ⁊ vni-
uerſaliter: vt obediētia nulla interueniente exceptione
ſimpliciter quo ad om̄e tēpus: et om̄ia opa ſit parata.
Ad om̄e tēpus quidē: quia ſic religioſi pfitent̃ dicētes
Ero obediēs tibi tuiſq3 ſucceſſoribꝫ vſq3 ad mortem.
Ad om̄ia vō opera ſe extēdit in tm̄: q ſm regulā beati
benedicti: ſi p̄latus aliq̄d impoſſibile p̄cipiat ſubdit9
obtemperabit: ſi poterit adimplere. Et licet obediētia
ſic generaliter ad om̄ia ſe extēderit: nō tamē ad pecca-
tum: nec ita q obediendū ſit alicui cōtra deum: ⁊ dei le-
gem. In tali em̄ caſu: quilibet exemplū capere deberet
illius probi adoleſcētis. ij. Machab. vij. q̄ dixit. Non
obedio p̄cepto regis: ſed p̄cepto legis: que data eſt no-
bis. Qui enim nō generaliter: ſed in bn̄placitis: ⁊ non
aduerſis obediūt: nō querūt a dn̄o. Domine quid me
vis facere: ſicut Paulus: ſed volunt vt dominus que-
rat: quid vis vt faciam tibi: ſicut guido. R. v. 2. Con-
tra p̄ceptum apl̃i: q̄ dicit. Serui p om̄ia obedite domi-
10 nis veſtris Col̃. iij. ¶ Tertio hilariter. Pro q̄ eſt ſcien-
dum: q hec circūſtantia ſupra duas addit p̄cedentes:
quia nōnulli vident̃ implere obedientiā libēter: quia
nō cōtradicūt: ⁊ ſimpliciter: quia nihil dimittūt: nō ta
mē faciunt hilariter: q2 obedientiam grauiter in corde
portant: quibꝫ cōtingit ſic ſe ſub iugo habere obediētie
ſicut boues: aut alia aīalia q̄cūq3 ſub onere ſibi impo-
ſito: q̄ libēter ire vident̃: quia ſtimulis nō audēt reſiſte
re: ⁊ ſimpliciter: quia de onere impoſito: nihil dimitte-
re poſſunt: nō tamē hilariter: q2 onus obediētie graui-
ter portant: ⁊ libēter deonerati eſſent. Sic in pp̄oſito de
illis: q̄ onus obediētie grauiter portāt: q̄ ad hoc q iu-
gum dn̄i hilariter ⁊ faciliter portarent: cautela ſeu arte
vti deberēt: qua vtunt̃: qui onus graue ducere volunt
faciliter. Tales nāq3 onere tali ponderoſo: duo corpo-
ra ſupponūt rotūda: ſicut duas rotas in curru: vel vo-
lutabilia artificioſe facta: q̄bus ſuppoſitis faciliter du-
citur: qđ graue ad ducendū videbat̃. Sic predicti: qui
graues ſe ſentiūt ⁊ pōderoſos ad pōderandū: ⁊ portā-
dum onus obediētie ſub cogitationibꝫ ſuis: ſeu onere
illo: duo ponant rotunda: ſicut penam infinitā ad mo
dum corporis circularis: q̄ inobediētibus debet̃: ⁊ glo
riam infinitā: q̄ obediētibus debet̃: ⁊ facilit̃ ⁊ hilariter
onus portabūt obediētie: dicētes. Om̄ia q̄ locutus eſt
11 dn̄s faciem9: erimuſq3 obediētes Exo. xxiiij. ¶ Quar-
to velociter: ſeu feſtinanter: quātum ad promptitudinē
executionis. Exēplū ad hoc in vi. pa. de monacho. qui
incepta hac lr̃a. o. in ſcribēdo: cu3 eum abbas vocaret:
reliq̄t lr̃am incohoatā imp̄fectā: q̄ ad librū rediēs: lr̃am

auro pfectam fertur inueniſſe. Huius ergo exēplo cū
maxima obediendū eſt voluntate: q2 ſm Bern̄. in ſer
mone de via vite: fidelis obediēs neſcit moras: craſti-
num fugit: p̄cipientē preripit: parat oculos viſui: au-
res auditui: linguam voci: manus operi: pedes itineri
et totum ſe colligit: vt voluntatē impleat imperantis:
more nautarū: ſeu marinarioꝝ: q̄ in his q̄ ad nauis pti
nent gubernationē: p̄cepto naucleri cum maxima obe
diunt celeritate. Ergo a fortiori rōne: ei faciendū eſt: q̄
nauem eccleſie habet gubernare. Talis ergo ſubditus
eſſe deberet: q ſupior de eius gubernationis obediētia
veraciter dicere poſſet: illud pſ̄. xvij. In auditu auris
obediuit mihi. Cōtra quē obediētie modū prochdolor
nōnulli faciūt: quātum ad deum: qui vic3 vite ſue con-
uerſionē differunt. Et quātum ad dei miniſtrū: q̄ ne ei9
mandato pareant: multas querunt occaſiones: cauſas
fictas excogitantes: fingētes ⁊ allegantes: ſicut pt3. I.
iiij. arti. ij. p totū. Et finalit̃ impotentiā: ad modū equi
habentis leſpaninū: q̄ quādo de ſtabulo egredi debet:
pp̄ter tibie claudicat rigiditatē. Sic illi: quando ad ali
quid qđ eſt contra eoꝝ voluntatē egredi vel aggredi
debēt: ſeu claudos diſcalciatos fingunt: vel impotētes
pp̄ter anime rigiditatē. Tales reuera imaginibus aſſi
milant̃ q̄ gallice garrule vocant̃: que in iſtis magnis
edificijs os: quaſi flendo aperiūt: ⁊ vultū triſtē: quaſi 12
onus impoſitū ferre nō poſſent: ſe oſtendūt: quibꝫ ta-
mē nihil minus ſupponit̃: q̄ ſi os nō aperiēt. Ita iſti
os aperiunt cauſas allegantes: q onus impoſitū por-
tare nō poſſunt: vocē emittunt miluinam: quaſi plan-
gentes adouidē. Sed tamē nihil eis minus imponas:
ſed plus: q2 duplici cōtritione contere eos dn̄e Hiere.
xvij. Primo dure eis loquēdo: ⁊ duriora eis in pane et
aqua imponēdo: ⁊ nihilominus poſtea faciant: qđ fa-
ciendū eſt pro ſalute: vt ſic in pceſſu ſuo illi aſſimilent̃ Exm̄
ruſtico qui potius elegiſſe legitur: quīquaginta cepas
q̄3 ſuſtinere quinquaginta ictus: vel magnā: quā domi
nus poſtulauerat dare pecuniam. Sed cum tot cepas
comediſſet e⁊ tot ictus ſuſtinuiſſet: q plures nec come-
re: nec ſuſtinere poterat: pecuniam ſoluit primo requi-
ſitam. Tu prelate vade fac ſimilit̃ cum eo: qui ſupbie-
rit nolēs obedire ſacerdotis impio Deutro. xvij. Quī-
to viriliť: vt viribꝫ nō parcant: qui largo ſeruiūt remu
neratori. Sexto humilit̃ vt iuxta doctrinam veritatis.
Luc̃. xvij. Cum feceritis om̄ia q̄ precepta ſunt vobis:
dicite: ſerui inutiles ſumus: qđ debuimus facere: feci-
mus. Septimo pſeueranter: quātum ad obediētie conti
nuationē vſq3 ad mortē. Exemplo chriſti: qui fact9 eſt
obediens vſq3 ad mortē Phil̃. ij. Scientes q q̄ offen-
derit in vno: fact9 eſt oīm reus. ¶ His ſeptē obediētie 13
modis tres addendi ſunt: vt tot inueniant̃ modi deo
et miniſtris ei9 obediēdi: p mandatoꝝ dei expletionē:
q̄t iueniunt̃ inobediētie modi: p decē p̄ceptoꝝ dei trāſ-
greſſionē. Ad hoc ḡ q decē oſtēdant̃ obediētie gradus
et modi: neceſſe eſt: vt cū ſeptē p̄mis obediat̃ fideliter:
ſapienter ⁊ amabiliter. Fideliter quātum ad rectitudinē
intētiōis duplicis: tam vic3 p̄cipiētis hoīs: q̄3 etiā p̄ci-
piētis dei. Precipiētis hoīs: vt intētio ſubditi poti9 ſit
ſupioris ſui mentē: q̄3 verba implere: q2 dicit regula iu
ris in ſexto: q certū eſt: q is cōmittit in legē qui legis
verba complectēs: 9̄ legis nitit̃ volūtatē. Glo. dignū
ponit exēplū in his v̄bis. Et inq̄t p̄hibitū: ne p̄ſides
puinciarū: vel alij q̄ puincias regūt: accipiant a ſubdi
tis munera: ſi pmiſſu3 eſt: q accipiāt eſculēta ⁊ poculē-
ta: q̄ ſi ad munerū trahant q̄litatē: vident̃ legis verba
amplectere: ſ3 offendere volūtatē: vn̄ faciūt fraudē legi
Sic qui menti nō paret precipiētis quādo veriſimili-

ter ꝯiecturat: ꝙ nõ ſic obedit ſicut p̄cipiẽs ipſum ad
obediendũ obligare intẽdebat: nõ fideliter obedit: ⁊ ſi
faciat: qđ verbis expreſſum fuit. Ubi ergo lex vel iu=
dex quicunq; aliquid precipit in generali: ſub quo vel
infra qđ preceptuʒ multi caſus contingere poſſunt: vt
magna rerum ⁊ euentuũ varietas accidit: que om̃ia in
particulari in legis datione: nec preuidebant: ⁊ ꝑ con=
ſequens: nec de eis declaratio legis: vel p̄cepti fieri po=
tuit. Sicut verbi gratia. Lex data eſt in aliqua ciuita=
te ꝙ nullus peregrinus murũ aſcendat ciuitatis: pro=
pter timorẽ proditionis. Cõtingit poſtea: ꝙ peregrini
infra murũ ciuitatis obſeſſe vident inimicos ad murũ
aſcẽdere vt ciuitatẽ capiãt: nec aliquos vidẽt ad defen=
ſionem ciuitatis paratos: ipſi peregrini aſcendunt: et
ipſis inimicis deiectis ciuitatem defendũt: nũquid iſti
peregrini reputari debeant legi inobedientes: videt ꝙ
nõ: quia legis ⁊ iudicis obediũt menti: ⁊ ſi nõ verbis:
ipſe enĩ precipiẽs vel legem illam ſtatuẽs: ſi caſum illũ
preuidiſſet in ſingulari: vel p̄ſens fuiſſet: factũ appro=
baſſet. Uide leges cõcordantes. P.ij.29. In om̃ibus
ergo talibus legibus: ⁊ preceptis ⁊ circũſtantijs ꝯtin=
gentibꝰ: ſcḋm philoſophũ. v. ethicoꝝ. Et ſcḋm ſctm̃ Tho
mã ſecunda ſecũde. q. cxx. arti. j. virtus ſubdito ſeruire
debet: que greco vocabulo epikeia vocat: que ordinat
nos circa ſingularia in quibꝫ non poſſumus verba le=
gis ſequi que datur in generali ad hoc qđ cõueniẽs ſe=
quatur effectus. Et dicit ibidem arti. ij. ꝙ hec virtus:
pars eſt iuſticie: ⁊ regula omniũ humanoꝝ actuũ: qui
fiunt vel fieri debẽt in ſingulari: ſub lege generali. Et
ponit predictus doctor vbi ſupra: exemplũ ad hoc de
deponẽte gladiũ ſuum: apud aliquẽ: lex depoſiti vult:
ꝙ depoſitũ reddatur deponẽti: quando illud petierit.
Ponamus ꝙ poſtq̃ depoſuit: furioſus efficit: ⁊ in fu=
ria gladium ſuũ non tenetur reddere: nec ꝓpter hoc fit
legi de depoſito reddẽdo: inobediẽs. Nec eſt cõtra il=
lud quod dicitur. J.iiij.6. licet in primo aſpectu videa
tur iſti ſentẽtie multũ contrariũ: quia ibi ponunt ino=
bediẽtes mãdato in ſpeciali: tam ſcilicet mẽti mãdatis
q̃ʒ etiam verbis. Hic aũt laudant inobediẽtes: verbis
legis in generali: ⁊ obedientes menti illius in ſpeciali.
Ibi enĩ dux ille ⁊ princeps preuiderũt effectum bonũ:
qui forte cõtingere potuit: ⁊ tamẽ: quia nõ fuerũt certi
de illo effectu: ꝓpter periculũ vitandũ: etiam in ſpeciali
talem prohibuerũt cõgreſſionẽ: ⁊ ne etiam huiuſmodi
factũ a ſequẽtibꝫ traheret in exemplũ: ab alijs preſum=
ptiuoſis militibus: qui quotidie hm̃oĩ facere poſſent
Exm̃ inſultus: ſed nõ quotidie p̄ualere. Predicta vͦo lex de
peregrinis nõ aſcẽdentibus murum: nõ fuit in ſpecia=
li data: ne aliquis inimicos murum aſcẽdentes inua=
deret ⁊ ꝓpelleret: ſicut fuit illa de torquati filio ne ini=
micos inuaderet. Illis enĩ preceptũ fuit in ſpeciali: ne
inimicos inuaderẽt. Iſtis autẽ murum aſcẽdentibus
in ſpeciali preceptũ nõ fuit: ne inimicos ciuitatis pro=
pellerẽt: ſed in generali: ⁊ in ſuo antecedẽte tantũ. Nec
iſtud freqnẽter in exemplũ alijs cõtingere poteſt. Ille
enĩ inuaſit: iſti vͦo ꝓpulſauerũt inimicos. Primũ fuit
preſumptiõis. Secundũ defenſionis. Primũ volũta=
tis. Secũduʒ neceſſitatis. Et per hoc reſpõderi põt ad
accuſatores illius. de quo dicit Seneca. v. declamatio=
num: ꝙ bello orto in quadã ciuitate: de ſepulchro viri
fortis: arma ſuſcepit ⁊ hoſtes deiecit: poſtea accuſatur
ſepulchri violati: allegatur pro eo: ꝙ hic neceſſitas fuit
que nauia iactu exonerat: ⁊ que ruinis incendia oppri
mit: ⁊ ꝙ neceſſitas eſt lex tp̄is: quãdo aliquid nõ fuit le
gitime cum legibus: hoc eſt: quando aliqua neceſſitate
ſuperueniẽte lex ad verba teneri nõ poteſt. Sicut ergo
lex in generali data: de depoſito reddẽdo: nõ artat legꝭ
ſubditũ ad reddendũ gladium furioſo in ſpeciali: quia
malum cum illo facere poſſet: et furia magnã dat pre=
ſumptionẽ ꝙ faceret. Ita nec lex ĩ generali data: ne ali
quis murũ aſcẽdat peregrinus: nõ ꝓhibet in ſpeciali
ne peregrinus ciuitatẽ defendat. Lex vͦo de hoſtibꝫ nõ
inuadẽdis ſpecialis eſt. Sic g̊ ex om̃ibus ptʒ predictis
ꝙ ſubditus intẽtionẽ cordis ſui inobediẽdo inclinare
debet ad intẽtionẽ precipiẽtis. Et ad hoc informamur
et hortamur Joſue vlti. Inclinate inq̇t corda vr̃a ad
dñm deum iſrael. Dixit autẽ pp̄ls: dño deo noſtro ſer=
uiemus ⁊ obediẽtes erimus p̄ceptis eius. Item etiã ꝙ
fideliter obediat recte ordinãs intentionẽ ſuã: q̃ʒtuʒ ad
intentionẽ precipiẽtis dei: lucrum vel fauorẽ nõ inten
dens mũdi: ſicut hypocrite faciũt: ſed ex corde q̃ʒtuʒ ad
deum: ⁊ ꝓpter deũ: qui om̃ia intuet: faciat ⁊ obediat in
om̃ibus: in quibꝫ obediendũ eſt: vt de oĩbus talibꝰ di
ci poſſit: illud Rom̃. vj. Obediſtis ex corde in eam for
mam doctrine in qua traditi eſtis. ¶ Nono ſapienter:
q̃ʒtum ad diſcretionẽ rõnis: vt ſciat cui: ⁊ in q̇bus obe
diendũ ſit: exẽplo illius q̇ dixit. ij. Machab. vij. Non
obedio p̄cepto regis: ſed p̄cepto legis. ¶ Decimo ami 14
cabiliter: q̃ʒtum ad affectionẽ: vt nõ obediat ex timore:
ſicut ſeruus maliuolus magr̃o ſuo murmurãdo: ⁊ q̃ſi
inuite ꝓpter timorẽ: qꝛ ſcḋm Bernũ. in ſermone quodã: q̇
prelatũ ſuuʒ iudicat: ⁊ de iuſſis eius murmurat: q̃uis
impleat qđ iubet: nõ eſt hec virtꝰ obediẽtie: ſʒ velamẽ
neq̇cie. Sed ex charitate ⁊ filiali amore: ſicut benignꝰ
filius obedit patri. Et hoc eſt qđ dicit Aug. in regula.
Prepoſito tanq̃ʒ patri obediat. Et apl's Eph. vj. Filij
obedite parẽtibꝫ veſtris: nõ tm̃ carnalibꝫ: ſed etiã ſpi=
ritualibꝫ. Quia vͦo iſtam filialẽ obedientiã: duos ne=
ceſſe eſt habere comites: dicit Petrus in canonica ſua.
j. Pe. j. Succincti lumbos mentis vr̃e: ſobrij ⁊ ꝑfecti:
q̃ʒtum ad primũ comitem ſcʒ caſtitatẽ: ſperate in eam q̃
vobis offert gr̃am: in reuelationẽ Jeſu chriſti q̃ſi filij
obediẽtie: q̃ʒtum ad ip̄am obedientiã filialẽ: nõ ꝯfigu=
rati prioribꝫ ignorãtie vr̃e deſiderijs: ſʒ ꝯtemnendo ſe=
cularia ⁊ terrenarũ deſideria: per ſcḋm comitẽ volun=
tariã ſcʒ pauꝑtatẽ. De illis vͦo: q̇ ſic obedientiã implẽt
cuʒ dilectiõe põt dici illud Eccľ. iij. Filij ſapiẽtie eccľia
iuſtoꝝ: ⁊ natio illoruʒ obedientia ⁊ dilectio. Qꝛ vͦo ſic
obediendũ ſit: ad hoc vt ad regnũ ꝑueniat eternum.
Primo exẽpla mouẽt. Secũdo ratio artat. Tertio au=
ctoritas ligat.
¶ Q̃ʒtuʒ ad primũ tria occurrũt exẽpla: quoꝝ primuʒ Arti.iiij.
oñdit: ꝙ eſt obediendũ in humilibꝫ. Secũdũ vͦo oſtẽ=
dit: ꝙ in tali obediẽtia eſt fortiter ꝑſeuerandũ. Tertiũ 15
ꝙ talis obediẽtia obedientẽ in via gr̃a: patria ⁊ gľia or
nabit. Primũ ptʒ ꝑ exemplũ de corpe rotundo: qđ cuʒ
difficultate ad loca aſcẽdit alta: ⁊ faciliter cũ paruo ta=
ctu: ad loca deſcẽdit: ⁊ inclinat humilima. Sic cor reli
gioſi cuʒ difficultate mouere ſe dr̃et: ⁊ obedire in his: q̃
honoris ſunt ⁊ gľie mũdane: vel dignitatis terrene: ſʒ
faciliter cũ leui lingue tactu: ſe mouere ⁊ obedire dr̃et:
in his q̃ hũilitatis ⁊ vtilitatꝭ ſunt ⁊ laboris: glorificã= 16
tes deũ in obediẽtia ꝯfeſſionis. ij. Coꝝ. ix. ¶ Secundũ
oſtẽdit ꝑ exẽplũ de formatiõe vaſis de q̇cũq; metallo:
in q̊ videmꝰ: ꝙ ſic artifex nõ põt formare vas pulchꝝ
ad ponẽdũ in theſauro: ⁊ mẽſa regꝭ de metallo inflexi
bili: qđ artificis arte nõ obedit: ſʒ de metallo qđ ſꝫ arti
ficis arte flectit: ⁊ malleo: et non frangit ad libitum q̃ʒ
ducitur artificis: eiuſq; obedit atq; ſubditur volũtati:
de tali nanq; precioſum poteſt formari vas in regio re=
ponendum theſauro. Et quanto magis fuerit ducti=
bile: tanto pulchrius et ſubtilius vas ex illo forma=

ri poterit. Sic in ꝓpoſito: illa anima que nõ eſt ductibi-
lis: nec ſupiori obediens: nõ põt eſſe vas precioſum ad
recipiendũ hic deũ per grãm: ⁊ in futuro ꝑ gloriam: ſʒ
illa que hic fuerit obedientior: illic ĩ theſauro regis eter-
no erit p̃cioſior ⁊ formoſior: velut filius altiſſimi obe-
17 diens. Eccl'. iiij. ¶ Tertiũ ꝑ exemplũ oſtendit᷑ de ligno
vel arbore: cuius ramos hortulanus intendit ad eius
et totius aree decorẽ dilatare: ⁊ in latũ ex om̃i parte du
cere: qui quidẽ ſi duri fuerint: rigidi vel putridi ⁊ im-
plicabiles: lapide vel aliquo ponderoſo eis impoſito:
vt modo p̃dicto ducant᷑: nec onus ſuſtinẽt: nec regunt᷑
ad hortulani volũtatẽ: ſed frangunt᷑: in ignẽ mittunt᷑:
quia ad nihilũ valent vltra. Si v̾o hortulani obediãt
voluntati ad totius arboris ⁊ aree vertunt᷑ et creſcunt
decorẽ. Sic de illis: q̇ ſub onere obedientie impatiẽtia
frangunt᷑: ⁊ de alijs quos deus ⁊ eius miniſtri: ad to-
tius pſone et eccleſie dilatare vellent decorẽ: onere eis
obedientie impoſito: ſub quo onere: ſi obediẽter ſe in-
clinauerint: ⁊ ſe ab hortulani volũtatẽ duci ꝑmiſerint
hic gr̃e: ⁊ in futuro glorie ramis decorabit᷑: cum om̃ib᷒
18 credẽtib᷒ ⁊ obedientib᷒ ſibi Act᷑. v. ¶ Quãtum ad ſecũ-
dũ ratio nos triplex artat. Quarũ prima ab argumen
to accipit᷑ beati Auguſtini. Secũda a bannis terreno-
rum regũ. Tertia a ſimilitudine populi infidelis. Ad
primũ ſic ꝓcedit᷑: inobediẽtia ſicut Auguſtin⁹ arguit
in fide deducendo ad hoc incõueniẽs: ꝙ qui obediunt
ſine charitate ⁊ dilectione ſimiles ſunt demonib᷒: q̇ v̾o
ſimpliciter nõ obediunt peiores ſunt demonib᷒. Ar-
guit eñ ſic Auguſtin⁹. Fides chriſtianoꝝ eſt fides cuʒ
charitate: fides demonũ eſt ſine charitate: qui igit᷑ nõ
credunt demonib᷒: ſunt peiores: q2 demones ſaltẽ vnũ
bonũ habent: ſcʒ fidẽ: licet ſine charitate: demones eñ
credunt ⁊ ꝯtremiſcũt: vt dicit apl's Iac. ij. Qui v̾o cre
dunt ſine charitate demonib᷒ ſunt ſimiles. Conſimilit᷑
arguit᷑ de obediẽtia: q2 obediẽtia ſanctoꝝ eſt cum cha-
ritate: obedientia v̾o demonũ ⁊ maloꝝ hominũ eſt ſi-
ne charitate. Nam et demones qñq; obediũt: ſicut
patet. s̃. e. c. 6. Qui igit᷑ obediunt cuʒ charitate: obediẽ-
tiam habent ſanctoꝝ: qui ſine charitate: obedientiã ha
bent demonũ: qui v̾o ſimpliciter nõ obediũt: ſunt de-
monib᷒ peiores. Ratio v̾o ſecũda manifeſta eſt. Nam
ſi bannis obedit᷑ principũ: rõnabile videt᷑ ꝙ chriſtia-
nus q̇ in dei regno cogitat manere dei obediat imꝑio.
19 ¶ Tertia inſuꝑ ratio ex libro accipit᷑ machabeoꝝ: vbi
de ppl'o romano tunc infideli dicit᷑: ꝙ om̃es obediunt
vni: ⁊ nõ eſt inuidia neq; zelus inter eos. j. Machab.
viij. Vtinã om̃es q̇ ſub vna viuũt poteſtate vel p̃lato
tam pfectã haberent obedientiã: qualem illi habuerũt
idolatre: quã ſi talem haberẽt: talem cum hoc haberẽt
effectum: de q̇bus ibidem habet᷑: ꝙ quos volebant re-
gnare regnabãt: ⁊ quos voluerũt deprimere deprime-
bant. Per qδ patet: ꝙ dũ ipſi vni obediebant: mũdus
totus non potuit eis preualere. Ita nec nobis ſi deo ⁊
ei⁹ miniſtris: ⁊ eccleſie mãdatis fuerim⁹ obediẽtes.
Arti. v. ¶ Quãtuʒ ad tertiũ auctoritas te ligat: vt eius obedias
imperio Deutro. xvij. Et vt obedias voci ei⁹: ⁊ illi ad-
20 hereas Deutro. xxx. ¶ Cui obediendũ ⁊ adherenduʒ
eſt. Primo: q2 ei obediẽtes a tentationib᷒ ne ſub eis ca
dant: preſeruant᷑. Secũdo: quia ſpũaliter confortant᷑.
Tertio: q2 ad celum ducunt᷑. Quarto: q2 illic excellen-
ter remunerant᷑. Quinto: q2 inobediẽtes multipliciter
puniunt᷑. ¶ Primũ patet: q2 obediẽs illi adheret: q̇ fa-
ctus fuit obediẽs vſq; ad mortẽ Phil᷑. ij. Ex qua ſequi
tur adheſione: ꝙ ſicut plantula in ſe debilior forti ad-
herens arbori illeſa ſtat: vbi fortiores alijs nõ adherẽ-
tes ventoꝝ turbine ꝓſternunt᷑. Ita deo adherẽtes per
obedientiã ⁊ humilitatẽ ſtant contra tentationes illeſi:
vbi preſumptuoſi cadũt. Sane ergo docet p̃dicta au-
ctoritas Deutro. xxx. Obedias voci ei⁹ ⁊ illi adhereas
¶ Secundũ per exemplũ oſtẽdit᷑: de quodã religioſo:
de quo fert᷑: ꝙ dum libenter ⁊ obediẽter ſtetit vbicũq;
aſſignabat᷑: nec aliquid cõtra voluntatẽ ſuperioꝝ pro-
curauit: in om̃i miſſa ſua: admirabili angeloꝝ delecta-
bat᷑ viſione: ſed ipſo amotionẽ ad aliũ locum ꝓcurãte:
viſionis amiſit priuilegiũ. Nec nouũ eſt miraculũ: ꝙ
obediens viſione cõfortetur angeloꝝ. Nam ⁊ ille an-
tiquus Iacob: matri ſue obediens: ad matriſq; vadẽs
imperiũ: viſionẽ in via habuit angelorũ Geñ. xxviij.
Sic religioni et ſuis obediens ſuperiorib᷒: quaſi alter
Iacob: de quo dicit᷑ Geñ. xxviij. Obediens Iacob pa
rentibus ⁊c̃. ¶ Tertiũ ex iſto elicit᷑ p̃cedenti: quia ſicut 21
Iacob obediẽs ſcalam vidit: cuius ſummitas celũ tã-
gebat. Ita obediẽtib᷒ ſcala preparat᷑: ipſimet nãq; obe-
diendo illam ſperant ⁊ portant. Quia ſicut per obediẽ
tiam ⁊ humilitatẽ deſcendere vident᷑ corporaliter. Ita
aſcendunt ſpiritualiter: ſicut patʒ de capite noſtro: qui
quia factus eſt obediens: ideo deus illũ exaltauit Phi-
lip̃. ij. Et dedit ei nomẽ ⁊c̃. Ipſa nãq; obediẽtia ſcala:
et aſcenſio eſt illi: qui huiuſmodi aſcenſiones in corde
ſuo diſpoſuit: quia eſt de corpore ⁊ anima in hoc caſu:
ſicut de duab᷒ ſitulis: quarũ vna deſcendẽte: alia aſcẽ-
dit. Hanc v̾o ſcalam in morte inueniet celum tangen-
tem: ſi tamen ipſam vſq; ad mortem portauerit. Sicut
nanq; ſcalam ad locum: quo aſcendentẽ portabit: por
tari neceſſe eſt. Ita ⁊ obedientiã vſq; ad mortẽ: nam et
ſic ille: cuius om̃is actio noſtra eſt inſtructio illam por-
tauit: fact⁹ obediens vſq; ad mortẽ Philip̃. ij. ¶ Quã- Exm̃
tum hiſtoria oſtendit: que ex collationibus elicitur pa-
trum: in qua continet᷑ quendã heremitam tria genera
hominũ in celo nobiliter vidiſſe: remuneratos: hoſpi-
tales: ſolitarios ⁊ obediẽtes. Sed iſtos vltimos vidit
excellentius: quaſi auro veſtitos: quia illi: qδ in eis li-
berius: nobilius ⁊ excellentius videbat᷑: ꝓpriam vide-
licet voluntatẽ dei pro amore dimiſerant: ideo iuſtum
videtur: ꝙ excellẽtiori gloria dotent᷑. Si enim illi ſan-
cti martyres: magna in celo digni eſſe iudicent᷑ gloria:
quia vna hora capitis abſciſionẽ ſuſtinuerũt: quanto
maiori ratione magna gloria digni cenſendi ſunt obe-
dientes: qui qδ capitale eſt ⁊ ſupremũ in eis: propriaʒ
ſuam libertatẽ per totam vitam ſuam pro dei amore:
quaſi amputare ⁊ ab eis tollere permiſerunt. Et ſi do-
mini terreni: ſicut prelati ⁊ alij domini ſeculares: nõ ſo
lum chriſtiani: ſed etiam gentiles ſciunt eis obedienter
ſeruientes digne remunerare. Sicut patet per hoc qδ
ſcribit᷑ Heſter vlti. Cognoſcant inquit om̃es gentes:
qui fideliter perſis obediunt: dignã pro fide mercedẽ
recipere ⁊c̃. Ergo a fortiori ratione ſummus bonus: ⁊
gratus deus excellẽter remunerabit obediẽter ſibi ſer-
uientes. Dicam⁹ ergo illud Hierm̃. xlij. Voci domi-
ni dei noſtri obediemus: vt bene ſit nobis. ¶ Quintũ 22
patet: tam ꝑ predicta. I. iiij. arti. iij. per totum: q̃ʒ etiã
per figuram et ſignificationẽ regis Saulis: qui quia
domino nõ obediuit de regno eiectus eſt. Ei nanq; di-
citur. j. Reg. xxviij. Scindet dominus regnũ de ma-
nu tua: et dabit illud proximo tuo: quia non obediſti
voci domini. In ſignũ: ꝙ deo inobedientes de regno
ſuo eijciendi ſunt eterno: ⁊ quantũ inobediẽtes ſe exal-
tauerint: tantum a deo deprimendi ſunt in vita iſta: et
morte eterna plectendi in alia. Primũ patet per hoc ꝙ
populus deo inobediẽs dixit Thob. iij. Qm̃ nõ obe-
diuim⁹ p̃ceptis ei⁹: traditi ſum⁹ in direptionẽ ⁊ capti-
uitatẽ: ⁊ in mortẽ ⁊ in fabulã ⁊ in improperiũ om̃ibus

nationibus. Secundū patet per dei iudiciū. Numeri.
xiiij. qui inq̄r: tentauerūt me: nec obedierūt voci mee:
non videbunt terram: ꝓ qua iuraui patribus eoꝝ.
Per qđ patet ꝙ tales terram non videbunt viuentiū:
ergo morte eterna ſunt plectēdi. Et hoc eſt qđ dicitur
Deutro. xvij. Qui aūt ſuperbierit nolens obedire ſa-
cerdotis imperio: morieť homo ille. Habendo ĝ cōſide-
ratione ad finē obedientiū vitam ſcꝫ eternā: ⁊ finē ino-
bedientiū mortē ſcꝫ eternā: clare videri poteſt: ꝙ deus
vtriſq̄ꝫ ope implet: qđ olim eis ꝓpoſuit dicēs. Propo-
no in conſpectu tuo hodie benedictionē ⁊ maledictio-
nem: benedictionē: ſi obedientes fueritis ⁊c̄. Deutro.
xxx. ⁊c̄. De iſta materia vide. R. v. 17.

O.ij. **Ociositas. Primo multo-**
rum maloꝝ eſt occaſio ⁊ cauſa. Secūdo: ocio-
ſis miſeris ⁊ fatuis hoīb9 comparaŧ: ⁊ eorundē oſtēdeť
pena ſimul ⁊ periculū. Tertio: remedia.

Arti.i. ¶ Quātū ad p̄mū in pte oñſuꝫ eſt. A. viij. 5. quō ocioſi
tas cauſa eſt mltoꝝ maloꝝ. Sicut nāq̄ꝫ ī aliq̄b9 mōi par
1 tib9 inueniuntŧ hoīes mane ī vico publico: ꝓ diuerſis
opib9: ꝓ oīni conducēte parati. Ita diabolus ocioſos
inuenit in lectis ſuis: quoꝝ aliq̄s circa luxurias: alios
circa cogitationes: quō in craſtino gulaꝫ ſuam imple-
re poterunt. Aliquos circa cōpaſſiamentū falſitatis ⁊
mali lucri occupat. Et recte ſicut milites anteq̄ꝫ ad bel
lum vadāt in camera ſua armanŧ. Ita iſti milites dia-
boli in ocio iacentes: in lectis ſuis diuerſis cogitationi
bus ſe armāt: vt mala que ibi cōcipiūt adimplere pote
runt: ꝓpter qđ Decretal'. de renūc'. c. cuꝫ pridē. §. verū
dicit: ꝙ ocioſitas ⁊ voluptas arma ſunt hoſtis antiqui
ad miſeras aīas captiuādas: peſſima ſunt arma iſta ꝑ
que ipſi prius deſtruunŧ q̄ armanŧ: ſicut ptꝫ. C. iiij. 9.
Ex quo effectu patet ꝙ multam maliciā docuit ocioſi-
tas Eccleſiaſtici. xxxiij.

Arti.ij. ¶ Et nō ſolum maliciā: ſed ⁊ fatuitatē. Nam ocioſi fa
tui ſunt: ⁊ in oībus operarijs ſtulticiores: p̄mo: q2 ope-
2 rarij ceteri parib9 ꝯductorē ſequunŧ: q̄ plus eis dabit.
Iſti ṽo ecōuerſo ip̄m ſequunŧ: q̄ minus dat. Nā dia-
bolus ꝓ labore ⁊ pro vicio ſuo nihil eis offert: niſi hic
paruā delectationē: ⁊ poſtmodū penam eternā. Deus
ṽo inueniēs eos ocioſos immittit eis cogitationes bo-
nas: q̄ facta bona ſunt facienda: ꝙ talis vita ocioſa eſt
valde fugienda dicens: quid hic ſtatis tota die ocioſi
Math. xx. Ite ⁊ vos in vineā meā. i. ſurgite ⁊ vos vti-
liter occupate: ⁊ excutite a vobis ociū: ⁊ plus dabo vo
bo vobis: q2 denariū diurnū. i. gaudiū eternū. Et tñ
plures ꝑ ociū ⁊ carnalia deſideria ip̄m ſequunŧ diabo
lum: q̄ꝫ deū ꝑ vtilia opa: de q̄ cōqueriŧ Luc. x. dicens.
Operarij aūt pauci. Ex q̄ ptꝫ: ꝙ q̄ ſectaŧ ociū ſtultiſſi-
mus eſt Prouerb. xij. q̄s illū ſtultū nō diceret: q̄ ſenti-
ret adeſſe latrones q̄ domū eius frangerēt: ⁊ ſua aſpor
tarent: vel homicidas ad ip̄m occidendū: vel ignē ſub
lecto ſuo ad ip̄m cōburendū: ⁊ de lecto nō ſtatim ſur-
geret: nec ſe defenderet. Multo ſtultiores ſūt: q̄ latrū-
culos adeſſe ſentiunt aīe. i. malas cogitatiōes: q̄ veſti-
menta ſpoliant aīe. i. innocentiā ⁊ mundiciā ⁊ ip̄am
occidant: ⁊ igne infernali. i. peccato ipſam inflāmant:
ipſamq̄ꝫ ſub terrenis affectionib9 ſepeliant: iuxta illud
Senece epl'a. lxxxvij. Ociū ſine lr̄is mors eſt: ⁊ viui ho
minis ſepultura. Nec tñ ſurgūt ⁊ ſe defendūt nec ad-
uertūt: ꝙ fides ſine operib9 mortua eſt: ⁊ ocioſa eſt Ja-
3 co. ij. Quid eñi valet ſeq̄ deū credendo ⁊ diabolū ope-
rando ad locū illū: vbi nō credentes: ſꝫ opantes remu-
nerabunŧ. Non eñi dicet voca credentes: ⁊ redde illis
mercedē. Nā demones credūt ⁊ ꝯtremiſcūt: ſed voca

operarios Math. xx. Tales ĝ ocioſi q̄ ſunt q̄ſi mollis
culcitra in q̄ diabolus q̄eſcit: ⁊ diaboli ſedile ſuꝑ q̄ ſe-
det: in lecto calido: ſicut hoīes ſuꝑ tale lignū vel lapidē
ad ſolē in eſtate: q̄ tarde ſurgūt: in tm̄ ꝙ q̄ñq̄ꝫ ſacerdos
et miſſa: imo ip̄e deus in miſſa oblatus eos vltra horā
debitā cū toti9 parochie detētione ⁊ offenſiōe expecta-
būt: q̄ſi ipſi nihil tenerēt de deo ⁊ eccleſia. Sed ecōuer-
ſo: q̄ nihil aut parū facere aut pati volūt: qđ deſiderijs
eoꝝ ꝯtrariaŧ: ſꝫ ſunt q̄ſi hoīes niuei: q̄ ad modū niuis
ad ignē tribulatiōis: laboris: penitentie: vel cuiuſcūq̄ꝫ
aduerſitatis ⁊ tentationis moleſcūt: ⁊ opus vel penitē
tiā quā tepide īceperūt dimittūt. In fine qñ operarijs
et nō ocioſis dabiŧ merces: inuenieŧ ſe deceptos: q2 tūc
dici poterit eis: ⁊ erit etiā de eis ſicut de fatuis virgini-
bus: q̄ clamātes dñe: dñe aperi nobis: nō audiebanŧ.
Ita nec talis: q2 ꝓpter frigus piger arare noluit: men-
dicabit ĝ in eſtate ⁊ nō dabiŧ ei Prouer. xx. Ergo extūc
oīnis piger: ſemꝑ in egeſtate Prouer. xxi. quantūcūq̄ꝫ
ergo nunc habētes: q2 forte diuites ſunt: cū tñ ad mor-
tē venerint: inuenieŧ: ꝙ qui ſectaŧ ociū replebiŧ egeſta-
te Prouer. xxviij. Nec cogitare poterūt hoc audiētes: 4
ꝙ vicꝫ tales nō cum eo: nec ab illo mercedē tanq̄ꝫ ope-
rarij expectare poterūt: ꝙ hoc dñi iudiciū ſit irrationa-
bile: vel a rōne illoꝝ extraneū: ſꝫ oīni rōnē habenti cō-
ſonū: q2 nō eſt aliq̄s viꝝ q̄ diligeret hoīeꝫ ad opandū
cōductū ocioſam vitā ducentē: nec ei finale ſtipendiū
ſolueret. Ad voſipſos intus redite ⁊ cogitate diligēter:
cui viꝝ placeret: īmo cui nō multū diſpliceret ſeruus
chare ad operandū ꝯductus: q̄ regulā ⁊ vitam tenere
vellet hroplingoꝝ: q̄ in hyeme viuunt ſicut catti iuxta
ignē in q̄dragesima: ſicut puer bis vel ter comedēdo.
In eſtate ſicut bubones: q̄ de nocte vigilāt ⁊ de die dor
miunt: q̄ noctē verterūt in diem: q̄ in labore hoīm nō
ſunt: ſi rōnabiliŧ eſſetis irati ꝯ tales: nec eis magnā ſol
ueretis mercedē: quib9 licet aliq̄d p̄ manib9 dediſſetis
nunq̄ꝫ tñ totale ⁊ finale daretis ſalariū: cogitate: ꝙ ea-
dē iuſticia ⁊ rōne deus iraſciŧ ꝯ vos: q2 ⁊ multo carius
vos ꝯduxit: vt opa faceretis ad dei honorē ⁊ viam ſa-
lutē ꝑtinētia. Cōduxit nāq̄ꝫ multo carius: ⁊ q̄ꝫtum ad
preciū iam datū: ⁊ q̄ꝫtum ad mercedē ꝓmiſſam: dedit
nāq̄ꝫ pre manib9 ante opus ſuū precioſuꝫ in cruce ſan-
guinē: ꝓmiſit inſuꝑ vitā eternā. Ita ꝙ pars mercedis
operū noſtroꝝ eſt modo ſoluta: ꝑs ṽo remanet ſoluē-
da. Si ĝ ocio vacauerim9: ⁊ opa nobis ꝓ mercede illa
impoſita nō fecerim9: ꝑte reſidua priuabimur. Nec in
hoc iniuſticiā facit: ille in q̄ maior eſt iuſticia q̄ꝫ in nobis
vel etiā quā fuerat inter iudeos: inter q̄s fuiſſe dicunŧ
gignopiſte: q̄ ſic dicti fuerant a gignos: ꝙ eſt ſtudiū ⁊ Exm
ſophia. i. ſapiētia: q̄ ſi nihil in die ꝓfecerāt: nec de aliq̄
nouo ꝓfectu rōnē dare ſcirēt: de illa ſocietate expelle-
banŧ: nec cum ꝓficibilib9 ⁊ laborātib9 ad prandiū reci
piebanŧ. Ita nec ocioſi ad ꝯuiuiū angeloꝝ: in quo qui
nō laborat: nō mādūcabit: ſed de illo tanq̄ꝫ indignus
expellenŧ: ⁊ cōtra delitias ocij penas expienŧ in quib9
ociari nō poterūt. Sicut ptꝫ de Sodoma q̄ ꝓpter idem
ocij viciū igne cremabaŧ: ſicut ptꝫ ꝑ cauſaꝫ deſtructōis
quā aſſignat deus ꝑ Ezechielē ꝓphetā dicentē: hec fuit
iniq̄tas ſororis tue ſodome: ſuꝑbia ſaturitas panis et
abūdantia ⁊ ociū: ⁊ manū egeno ⁊ pauperi nō porrige
bāt Ezech. xvj. penā ĝ ſodomitis tp̄aliŧ illatā: illi q̄ eis
ſil'es ſunt eternaliŧ ſentiēt: qñ de oī verbo ocioſo qđ lo-
cuti fuerint reddent rōnem Math. xij.

¶ Cōtra oīnia hec ocij mala ⁊ ꝑicula: primū remediū Arti. iij.
eſt labor: ⁊ feruēs ⁊ vtilis occupatio: hoc nāq̄ꝫ antiq̄rū
oñdiŧ exēplo. Antiq̄ nāq̄ꝫ ſapiētes vt ocij fugerēt peri 5
cula: plurib9 modis ſe occupare nitebanŧ. In vi. nāq̄ꝫ

Exem. pa.legitur de quodā heremita:qui hac de causa cophi
nos fecit ⁊ destruxit: hac iterū de causa sapiētiores Ro
Exem. manorꝝ leguntᷣ consuluisse ꝙ carthaginē captā nullo
modo destruerent. Ne plus ocio ꝗ̄ȝ bello destruerentᷣ
quod etiā accidit:sicut ostensum est. C.iiij.9. Hac de
Exem. causa Anthonius abbas in vi.pa.orans: quō saluari
posset.responsum habuisse legitᷣ:ꝙ laborando ⁊ oran
do. Sciuerūt eñ oēs isti predicti:tanꝗ̄ȝ heremita:ꝗ̄ȝ
etiā sapientes Romani. Et angelus ꝗ Anthonio re
spondit: ꝙ sicut musce nō sedent: nec libēter descēdūt
sup ollam bullientē:sicut faciūt sup tepidā:ꝙ etiam la
trones nō intrant ita libēter ad spoliandū diligenter
vigilantes:sicut somnolētos. Ita nec demones descē
dunt sup aīam feruentē charitate:nec spoliāt vtilitᷣ oc
cupatū:ꝓpter qd̄ Hieronym⁹.quēlibet hortatᷣ ad mo
nachū dicens:semꝑ aliqd boni operꝫ facito:vt diabo
lus te īueniat occupatū:⁊ habetᷣ hec auctoritas ī De
creto.de ꝯse.dis.v.c.nunꝗ̄ȝ.⁊ in glo.sup decretalē.pal
legatā.s̄.eo.c.j.predicta insuꝑ de causa mulier illa lau
de digna:panē ociosa nō comedit. Prouer.xxxj. Quia
difficile est ocioso: sine laborib⁹ a tentatiōib⁹ se custodi
re:q̄a nec laborare volūt: ad hoc eos excitare deberet ti
6 Exem. mor gehēne. Si eñ illū claudū de quo fertur:ꝙ se de
portari fecit vbi dicebatᷣ: ꝙ demon de nocte ambula
bat in cemiterio timore illius latronis: ꝗ portantē so
ciū estimabat:cū oue ī collo venientē:a quo ⁊ quesiuit
si pinguis esset:ita fuit ꝑterritus: ꝙ deiectus citius ad
domū venit ꝗ̄ȝ baiulus su⁹. Si insuꝑ demon cuicūꝗ̄ȝ
pigro in lecto lasciuiēti apparēs se ostenderet in forma
terribili eū cito de lecto surgere faceret. Quāto potius
ad hoc artari deberēt:illi⁹ eterne pene: ⁊ visiōis demo
nū cogitatiōe:hoc ergo cogitās dicat. illō Prouer.vj.
vsꝗ̄ȝ piger dormis: surge et festina venire ad patriā
illā:vbi quies nō erit occasio peccati.de q̄.j.Paral'.22.
pacē ⁊ ociū dabo in Hierusalē cunctis dieb⁹. Et si ali
quod dictū videatᷣ repugnare: noli dicere sicut ille.de
quo habetur Prouer.xxij.dicit piger.leo est in via:q̄a
desideria occidunt pigrum. Prouer.xxj. Et timor deie
cit pigrum. Prouer.xviij. Nota.A.xxiij.17.

O.iij. **Odij.primo ostenditᷣ fuga**
⁊ detestatio. Scdō odiētū rñsio ⁊ reprobatio.
Arti.j. ¶ Ad primū sic ꝓceditᷣ:duo ostendūt odiū esse fugien
dū:⁊ ꝙ nullus sit odio habendus: meritū ⁊ suppliciū
Meritum qd̄ desideramus: ⁊ suppliciū qd̄ vitamus.
1 ¶ Primo:ꝙ meritū qd̄ expectam⁹:odiū excludere de
beret.ptꝫ:q̄a illud meritū nō debetᷣ illis qui sunt bru
tis similes: nec homicidis ⁊ iudeis: sed odiū habētes
Canes ad inimicos sunt hmōi:ergo ⁊c̄. Minor ptꝫ:q̄a canes
diligūt amicos: ⁊ odio habēt inimicos: et homicidi ꝗ
ideo occidūt:q̄ȝ odio habēt ⁊ iudei.sicut ptꝫ Math.v.
ꝑ illud qd̄ illis quondā dictū fuit. diliges amicū tuū:
⁊ odio habebis inimicū tuū. Sic ergo talib⁹ nō debetᷣ
premiū illud eternū. Nec eis similib⁹:oportet ergo ad
hoc qd̄ nobis detur: ꝙ sim⁹ eis dissimiles hoc aūt esse
nō possumus:nisi diligēdo ⁊ nō odiēdo inimicū:ergo
⁊c̄. Et hoc est ꝙ saluator nr̄ ibidē adiecit dicēs.ego au
tē dico vobis diligite inimicos vestros ⁊c̄. ⁊ de quoli
bet vestrū verificetᷣ.illud psal.cxix. Cū his ꝗ oderunt
pacē:erā pacificus.. Scdō timor supplicij nos ab odio
trahere deberet:qd̄ odiētib⁹ debetᷣ.sicut ptꝫ. D.iiij.7.
qd̄ quidē vtinā oēs sic essent experti:sicut illud expe
riebatᷣ. C.ix.6. Sed heu nōnulli nimis tarde experiū
tur illud:sicut patꝫ per exemplū de illo. C.ix.5. Ergo
tam ꝓpter meritū assequendū: ꝗ̄ȝ etiā ꝓpter suppliciū
fugiendū:fac qd̄ precipitᷣ. Exo.xxiij. Si occurreris bo

ni inquit inimici aut asino erranti reduc eū. Si vide
ris asinū odiētis te iacere sub onere:nō ꝑtransibis sed
sub euabis cum eo. Et bene facite his qui vos oderūt
vt sitis filij patrꝫ vestri qui solem suum oriri facit suꝑ
bonos ⁊ malos: ⁊ pluit suꝑ iustos ⁊ īiustos. Matt.v.
¶ Sed q̄a oīm tam irascēti ꝗ̄ȝ odiēti videtᷣ odiū suum Arti.ij.
iustū:⁊ tamē in rei veritate iustū nō est:audiantᷣ pmo 2
respōsiones illorꝝ ⁊ reprobatiōes:vt ex rationib⁹ vide
ant odium suū īniustū.dicūt eñ malus est ꝓ tanto:ꝙ
mihi videtᷣ nihil demerui vel meis nocuit: vel in hoc
ꝙ sic vel sic fecit. quib⁹ respondetᷣ ꝙ ⁊ ipsi mali etiam
sunt ipm̄ odiēdo ꝯtra dei preceptū:ergo odiēdo malos
multiplicāt ⁊ mala.sicut ptꝫ. D.x.13.hoc insuꝑ faciē
do incidis in illud:ꝙ quilibet odiens multum vitat ⁊
odit.i.societatē illius quē odit:q̄ȝ dū alius ad infernū
vadit nocēdo:⁊ tamē eū odis tu etiā ad infernū euntē
associas odiēdo:dū insuꝑ ipse erit in inferno nocēdo:
tu illic eū associabis odiendo:q̄a duob⁹ isti simul mo
rientib⁹:quorꝝ vnus fecit iniuriā:⁊ alius odit: ita cito
descendit vnus ad infernū ꝓ odio:⁊ maledictiōib⁹ su
is:sicut ali⁹ ꝓ iniuria sua: ⁊ quō in vita sua dilexerūt
se boni ⁊ equalis fuerūt meriti. Ita post mortē in infer
no impij nō separabuntᷣ. Sic ꝗ equales fuerūt in cul
pa:vnus nocēdo:⁊ alius odiendo:post mortē nō sepa
rabuntᷣ in inferno.iuxta illud Eccs.ix. odiū ⁊ inuidie
simul perierūt. Sanius ergo ꝯsiliū esset:ꝙ tu diligen
do ires ad celū: ⁊ societatē euntis ad infernū fugeres.
¶ Iterū dicūt:fecit cōtra me sic: ita parū respectiue no 3
cuit tibi:q̄a forte nō fecit damnū nec nocumentū cen
tū marcarū:⁊ tu odiēdo te spūaliter occidis:⁊ facis ti
bi mai⁹ damnū ꝗ̄ȝ si totū mundū amitteres: ergo nō
est maior sapiētia in te hoc faciendo:ꝗ̄ȝ ī alio qui seipm̄
occidit: q̄a inimicus se occidit: q̄a qui odit fratrē suū
homicida est.j. Joan.iij.saltē suipsius. Iterū dicunt
offendit me:sed forte nō intendēs offendere:sed docen
do:vel arguendo: vl' increpādo intendit tuā vtilitatē
⁊ ista de causa:qui offenduntᷣ sunt sicut scabiosus:qui
odit pectinē et diligit mitrā: sic illi diligūt adulatores
⁊ odio habēt veraces.de quib⁹ Amos.v. Odio habu
erūt in porta corripientem ⁊c̄. Et tales sunt insipiētes
q̄a qui odit increpatiōes insipiens est. Prouer.xij. Et
hoc ostendūt in hoc ꝙ offenduntᷣ:q̄a sicut perpenditᷣ:
ꝙ quis morbū vel malū habeat interius sub pannis:
ex hoc ꝙ tactus clamat: vel cachinans offenditᷣ ⁊ se re
trahit. Sic spūalis īfirmitas illorꝝ ꝗ corripientē odio
habēt:ꝗ etiā ꝯtra eū per odiū suscitat rixas. Prouer.x.
Talis ergo ꝓ bonitate sua:talia sustinēs dicere potest
illud ps.cviij. Posuerūt aduersum me mala ꝓ bonis
⁊ odiū ꝓ dilectiōe mea. Oēs tales similes sunt bu
boni ꝗ odit ⁊ fugit lucē:signū nanꝗ̄ȝ est ꝙ oculos mē
tis habeat infirmos:⁊ ꝙ malā habeāt vitā: q̄a oculis
egris odiosa est lux:⁊ oīs ꝗ male agit:odit lucē ⁊ nō
venit ad lucē:vt nō arguantᷣ opa ei⁹. Jo.iij. ¶ Iterū 4
dicūt nocuit mihi.forte pl⁹ ꝓfuit: sicut nāꝗ̄ȝ ostensū ē
T.v.48.cū sequētib⁹.de⁹ permittit nōnullos malorꝝ
sustinere ꝑsecutiōes:ad illorꝝ vtilitatē:ꝗ ergo sic cōtra
flagellātes ꝑsequētes vel nocētes irascitᷣ:similis est illi
ꝗ irascitᷣ ꝯtra illū ꝗ ei ꝑciosam fabricat coronā:patientᷣ
ergo sustineat dicēs.illud psal.cxxviij. Supra dorsum
meū fabricauerūt pctōres.mihi coroōā:⁊ eis penā: ha
bendo nāꝗ̄ȝ respectū ad talē vtilitatē ⁊ finē ptꝫ:ꝙ me
liora sunt vulnera diligētꝫ ꝗ̄ȝ frauduléta odiētis oscu
la. Prouer:xxvij. Iterū dicūt nō habem⁹ odio ꝑsonā
vel hoīem:ȝ culpā seu viciū: ⁊ hoc nō est malū: sicut
nō est malū vel pctm̄ odio hr̄e malas herbas in cāpo
meo:vel vicini mei:vel infirmitatē in aīalib⁹:ȝ hoc est

perfectũ odiũ qđ ꝓpheta habuit dicens. iniquos odio habui. Et iterũ pfecto odio oderã illos: ſup quo dicit Aug⁹. hoc eſt perfecto odio odiſſe: vt vicia non hoĩes oderis: nec vicia ꝓpter hoĩes diligas. Si vo odiũ illorũ tale ſit: ꝙ de iniquitate maloꝝ doleant: eoꝛũqꝫ correctionẽ ſine aliqua ſiniſtra intentiõe ſitiãt fatendũ eſt illoꝝ odiũ eſſe pfectũ. Sed tu dñe: q̃ habes ſanctã ſciẽtiã. ij. Machab. 6. ſcis quõ iſtud illoꝝ dictũ: cũ veritate ꝯcordat: ⁊ quõ a veritate exorbitat. Cui⁹ etiã rei veritatẽ ſi ipſimet ſcire voluerint: non verbis ſuis ſed ſignis credãt: que tam ipſis q̃ alijs oſtendunt veritatẽ. hec aũt ſigna ſunt duo: quoꝝ primũ accipit̃ in cõparatiõe que fieri põt inter amicũ ⁊ inimicũ. ſecũdũ accipitur in cõparatiõe que fit inter duos inimicos. Vt aũt primũ ſignũ clarius veritatẽ oſtendat: ponat̃ ꝙ ille q̃ pdicto modo ſe excuſat ꝙ aliquẽ odit ⁊ perſequit̃: qui malus eſt amicũ habeat ⁊ inimicũ. Amicũ potentẽ: q̃ magna fecit ꝓ eo vel ſperat ꝙ in poſterum faciet: ⁊ ꝙ vterqꝫ laboret eodẽ vicio. Iſto poſito: ꝯſideret in corde ſuo ſi tm̃ habeat ꝯtra cor: tantũqꝫ malũ optet cõtra primũ: quantũ ꝯtra ſecundũ: ⁊ ſi tm̃ illũ perſequat̃: vt corrigat̃. Si eñ tm̃ vicia perſequeret̃: ⁊ ſalutẽ optaret plus illa in amico pſequi: et potius ei⁹ optare deberet ſalutẽ: ⁊ ſi hoc in corde ſuo nõ inuenerit: ſi ꝓ quia: q̃a raro inueniri poteſt: ſcire poteſt ꝙ nõ vicia odit ⁊ pſequit̃. Sed dicet in amico diligo: ⁊ naturã ⁊ beneficia: in inimico naturã ſolã: ⁊ idõ nõ ita amicabilẽ exhibeo me inimico nocenti: ſicut amico benefaciẽti. Cui cõcedendũ eſt: ꝙ plus diligat amicũ: hoc nãqꝫ lex nature requirit: ⁊ gratitudinis: ſed nõ eſt ꝯcedendũ ꝙ maiori odio habeat inimicũ: qꝛ nulla lex ꝑmittit: ꝙ inimicus maiori odio habeat̃: q̃a nec rãtiõi hoc ꝯſonũ eſt: q̃a cũ in amico ⁊ inimico ſit natura ⁊ culpa: ⁊ ĩ vtroqꝫ ſit natura diligenda: ⁊ culpa odienda: ſi nõ ſit maioꝛ in culpa in illo quẽ inimicũ reputas q̃ ĩ amico: nõ eſt maior ratio q̃re odio maiori vnũ habes q̃ aliũ. Et ſi habueris: radix illi⁹ odij nõ in vicio ſed in aliquo alio ẽ ſcrutanda. Si dicant: ꝙ inimicus plus deliquit q̃a nocuit vbi amicus nõ nocuit: ⁊ ideo maiori odio eũ habeo cui⁹ odij radix ⁊ ratio eſt vindicta: q̃ poti⁹ de tibi nocẽtibꝫ: q̃ de deũ offendentibꝫ requiris: qui iniuriã cõtra deũ maiorẽ factã diſſimulares in amico: vbi minorẽ cõtra te factã vindicare querꝭ ĩ illo: quẽ nõ reputas amicum: vt inueniatur iniquitas ei⁹ ad odiũ. in pſ. xxxv.

6 ¶ Secundũ inſup ſignũ clare apparet in ꝯſideratione duoꝝ inimicoꝝ: quoꝝ vnus eſt homo quẽ odit: ali⁹ ẽ diabolus ⁊ eius miniſtri: quos in ope ſe diligere oſtẽdit. Si primũ odit vt dicit: q̃a inimicus eſt: ⁊ q̃a nocet in exterioribꝫ ⁊ corpore ſuo vel corꝑali ſubſtantia: quare ſecũdos nõ odit ⁊ opera illoꝝ: imo qđ plus eſt quare opera illoꝝ tm̃ diligunt: ⁊ ſocietatẽ tantũqꝫ eis placere nitunt̃. Ex quo facto ꝑꝫ: ꝙ veritatẽ nõ dicũt dicẽtes: ꝙ inimicũ odio habẽt: qꝛ malus eſt: qꝛ tunc maximo odio haberet diabolũ ⁊ opa eius: ⁊ oẽs illos q̃s deus odit tãq̃ malos. primo ſuperbos quos de⁹ odit tanq̃ ſui expugnatores: ipſi nãqꝫ in celo ꝯtra ipm̃ q̃ntũ in eis fuit bellũ mouebant: ꝓpter qđ odibilis deo ⁊ hoĩbꝫ ſuperbia. Eccl. x. hoĩbus. ſ. bonis. Secundo iuratores: quos de⁹ odit tanq̃ ſui vituperatores: de quorũ quolibet. Jere. xij. Dedit cõtra me vocẽ ideo odiui eam. Sed iſtos odio nõ habent: q̃a ipſi tales ſunt: vel eis applaudũt: ⁊ iurantibꝫ arrident. Tertio ſortilegas quos deus odit quia vanitates obſeruant. in pſ. xxx. Odiſti obſeruãtes vanitates. quas potius ſe diligere oſtendunt q̃ odio habere: qui totiẽs illas frequẽtant. Quarto. quare nõ habent odio luxurioſos: quos de⁹ odit: quia vadunt per vias iniquas: que ducũt ad infernũ: qui dicit oẽm viam iniquã odio habui. in pſal. cxviij. quos odio nõ oſtenditis vos habere: vel quia talem vitã in vobiſipſis diligitis: vel quia nõ vt deberetis pſequimini. Quinto. quare nõ habent odio vſurarios: ⁊ alios auaros: ⁊ falſos mercatores: qui ĩ vnũ cõueniũt vt vltra valorẽ vendant: ⁊ ſimplices decipiant: quos oẽs odit. qui dicit. odiui eccleſiã malignantium. in pſal. xxv. Sexto. quare nõ habẽt odio ſeipos tanq̃ deo odioſos: quia ipſimet mali ⁊ peccatores fratres ſuos odientes: quos ideo deus odit: q̃a altiſſim⁹ odio habet peccatores. Eccl. xij. Septimo. quare vniuerſaliter odio nõ habẽt oẽs peccatores quoſcunqꝫ tãq̃ leproſoꝝ ꝯſortiũ: hoc eñ facere deberẽt: ſi malum odio haberẽt ⁊ deũ diligerẽt: ſicut deberent: q̃a adhortatur eos pſ: dicẽs. pſal. xcvj. qui diligitis dñm odite malũ: quia aliter eũ nõ diligit: quantũcunqꝫ hoc ore dicatis. ¶ Quõ eñ credere poſſet: ꝙ ipẽ deũ diligeret 7
ſi ipſemet eſſet iurator vel detractor: vel ſi tales libenter audiret vel diligeret: de quibus deus conqueritur dicens: ſermonibus odij circũdederũt me: ⁊ expugnauerunt me gratis. in pſal. cviij. vel ſi ipſemet de peccatis ſuis gloriaretur: ⁊ ſe iactaret: vel ſi tales letãter audiret. de quibus in pſal. lxxiij. gloriati ſunt qui te oderunt: vel ſi ipſemet eſſet peccator: q̃a talis nec ſeipſum diligit: quia qui diligit iniquitatẽ odit animã ſuam in pſal. x. Et quõ poſſet deũ vel quẽcunqꝫ aliũ vere diligere: qui ſeipm̃ nõ diligit. Et quõ poſſet quẽcunqꝫ bonum virum diligere: qui deũ nõ diligit: qui eñ corp⁹ vel caput nõ diligit: nec mẽbꝛũ diligit: ⁊ q̃ caput odit mẽbꝛũ odit: de hoc eñ ideo docuit nos non mirari dicens. Nolite mirari ſi odit vos mund⁹. j. Joan. 3. Et chriſtus. Joan. xv. Si odit vos mund⁹ ſcitote q̃m prius me odio habuit. Et reuera tale odiũ ẽ mirabile: q̃a odio habent illos per quos ineſſe conſiſtunt. ¶ Sine 8
eñ bonis mũdus hic ſtare nõ poſſet: nec per ꝯſequẽs ſine illis mali viuere poſſunt: ſed deſtruerẽtur ſicut in diluuio Noe: ⁊ in infernũ demergerentur: ſicut ciuitates Sodomoꝝ. Talium odium odio aſſimilatur diaboli qui deũ odit ⁊ dei mẽbꝛa: ſic iſti: ſicut ex vbis ꝑꝫ Chryſo. ſup Mat. xxij. ſicut inq̃t rex ĩ imagine honorat̃: ſic de⁹ in hoĩe diligit̃: ⁊ odit̃. Nõ põt hoĩem odire qui deũ amat: nec põt deũ amare qui hoĩem odit ⁊c.

Operationũ ſeu operariorum. O.iiij.

Primo oſtendetur diuerſitas ſeu diuiſio Nam ⁊ diuiſiones operationũ ſunt. j. Coꝛ. 12. Secũdo bonorum operũ ⁊ operarioꝝ oſtendentur modi ⁊ neceſſarie conditiones. Tertio malorum operarioꝝ oſtendere reſtabit mores ⁊ affectiones. Quarto oſtendentur motiua: quare maloꝝ mores ſunt fugendi: et bonorum conditiones ſunt ſequende.

¶ Quãtum ad primũ talis eſt diuerſitas. In his q̃ operantur opera ad dei honorem et animarum ſalutẽ pertinentia qualis eſt inter operarios conductos ad quãtitatem temporis: ⁊ alios conductos ad quãtitatẽ operis: quia ſicut frequenter videtur: ꝙ primi ſegnius et pigrius agũt ⁊ operãt̃: ⁊ ſpecialit̃ vbi nõ ſunt oĩno fideles. Scđi vo ſciẽtes ꝙ vnuſquiſqꝫ ſuã mercedẽ recipiet ſm̃ ꝓpriũ laborẽ diligẽtius operant̃. Sic in ꝓpoſito: in ieiunijs: vigilijs: pdicatiõibꝫ: orationibꝫ: ⁊ quibuſcũqꝫ alijs laboribꝫ vtilibꝫ ſiue corꝑalibꝫ ſiue ſpũalibus multi primus aſſimilant̃: ⁊ ſpecialit̃ illi quibꝫ videt̃: ꝙ ſint ꝯducti ad quãtitatẽ tꝑis. i. ad terminũ vite: hoc eſt illi q̃ cogitant ſe diuites eſſe ⁊ ſatꝭ habere vſqꝫ ad quantitatẽ temporis vite illoꝝ. Illi cõmuniter in Arti. j. 1

predictꝝ operibꝫ tepidius opantur: imo ꝙ peiꝰ eſt: qui
dū paupes erāt ⁊ quaſi ſtipendiū ⁊ ſalariū nullū a deo
acceperāt: ꝑdicta opa operabanť feruēter. Sed ꝓmo-
tione a deo accepta deū expugnāt predictꝭ opibꝫ ꝯtra-
ria faciētes: quos notat apl's dicēs. videte malos opa
rios ⁊c̄. Phil'. iij. Et eſt de iſtis ſicut de oparijs: qui to
tam mercedē operꝝ pre manibꝫ ante opus inceptū vel
finitū accipiūt: ꝗ quia nullā aliā mercedē in fine expe-
ctant operꝝ: minꝰ curāt qn̄ finiať. Cōſimilē cogitatio-
nē iſti habere videnť: qa ſi aliā poſt vitā iſtā ſperarent
operꝝ mercedē: virilius oparenť: ⁊ fortius durarent ⁊
pſeuerarēt ad opus ſuū: ⁊ ad opationē ſuā vſqꝫ ad ve
2 ſperā. pſal. ciij. ¶ Secūdis vͦo pauci aſſimilanť: ꝺ quo
ꝯquerit ſaluator noſter dicēs. Operarij aūt pauci. Lu
ce. x. Cuiꝰ auctoritatꝭ veritas quotidie ad oculū oſten-
dit: qa cōiter oēs operarij aīe duas habēt ꝯditiōes:
q̄s nl'i boni operarij in corꝑalibꝫ opibꝫ hn̄t. Vnā: q̄
opus inceptū anteqꝫ ad finē bonū ducať. In ꝗ merce-
dem ꝓ ope recipere deberēt dimittūt: ſicut illi ꝗ bene
incipiūt in iuuētute: vel ī quadrageſima: vel in aliqua
infirmitate: ⁊ poſtea opa bona tūc ꝓmiſſa vel incepta
dimittūt. Aliā. qa nimis tarde ad opus veniūt: veſpe
rā ad hoc expectātes: ſicut illi ꝗ opa iuuētutꝭ ⁊ fortitu
dinis in ſeruitio expendūt carnis: mundi ⁊ diaboli: ⁊
preſumūt: ꝙ in fine vite deo ſeruiēt: quādo nox mortꝭ
ipſos ad hoc impotētes faciet. Cuiꝰ ꝯtrariū Chriſtus
docuit ſuo exemplo: qui ait. me oportꝫ opari opa eius
qui miſit me: donec dies eſt. Joan. ix. Expectantiū vͦo
periculū ſubiungit dicēs: venit nox quādo nemo pōt
opari. Et Paulus vͦo dicēs. Dū tempus habemꝰ ope
3 remur bonum ad oēs. Gal'. vj. ¶ Et eſt circa hmōi
opationes ⁊ oparios miſerabilis ⁊ mirabilis fortuna:
quia Chriſtꝰ ⁊ apl'i ſui opari docent tēpeſtiue ⁊ vtilia:
⁊ inimici aīe docent ꝯtrariū. Et plures acquieſcūt iſtis
ſecūdis. Et ꝙ hoc ſit mirabile: quilibet in corde ſuo iu
dicet. Quis eñ veſtrū mirabile nō iudicaret: ꝙ aliq̄s
libentius opareť cū illo: qui paruā ⁊ miſerā daret mer
cedē dū opareť: ⁊ poſt finē operꝝ tot tormēta quot ad
certū tempus ſuſtinere poſſet: q̄ꝫ cū illo qui dū opus
durat meliorē ⁊ maiorē dat mercedē: ⁊ poſt finē operꝝ
regnū: vel hereditatē magnā: ⁊ ꝓmotionē maximā: ꝑ
totū tempus vite ſue duraturā: quis veſtrū talē ſtul-
tiſſimū nō iudicaret? Et ſi vitā veſtrā diligēter ꝯſide-
raueritis cōtra voſipſos neceſſario iudiciū dabitis: ꝙ
eſtis maiori ſtulticia excecati: qa inimici aīe nituntur
vos ponere in ope ſuo. et deus etiā in ope ſuo dicens.
Vade opare in vineā meā. Math. xxj. In ſanctā ec-
cleſiā ruinā mali oparij in paradiſo poſiti emendādo.
deus nāqꝫ primū parentē poſuit in paradiſo vt opare
tur: ⁊ cuſtodiret illū. Geñ. ij. Sed qa male opabatur
⁊ totū opus violauit: deus ad modū diſcreti patriſfa-
milias: qui vidēs in ope ſuo malos oparios illos amo
net ⁊ punit: ⁊ alios eligit ſapientes: qui opus meliꝰ fa-
ciant ⁊ defectū aliorū corrigāt. Illo de paradiſo electo
⁊ ꝑmutato alios ſapiētes oparios elegit: qui defectū ꝑ
eum factū emendarēt oēs. ſ. ſanctos ⁊ electos a prin
cipio mundi. de quibꝫ. iij. Reg. 5. Elegit rex Salomō
oparios de omī iſrael. i. rex noſter Chriſtus rex pacifi-
4 cus: vt templū glorie in celo ꝑficiať ⁊ impleať. Inimi
ci vͦo breuē ⁊ paruā offerūt mercedē: tm̄ dū opus du-
rat: qa mūdus cupidis oparijs ſuis: ſicut raptoribus
latronibꝫ. vſurarijs. ⁊ hmōi: paruas ꝓ mercede ⁊ bre
ues dat diuitias. Caro oparijs ſuis guloſis: accidio-
ſis ⁊ luxurioſis: paruas ⁊ breues: quia dū opus durat
offert delitias. Diabolus etiā oparijs ſuis. i. ſuperbis
paruā dat vanā gloriā. Inuidis ⁊ odientibꝫ paruā le-
ticiam: quā habent de malo ⁊ damno alterius: vel q̄n
do de inimicis ſuis ſe vindicāt. Sed opibꝫ iſtis finitis
pena oparijs dať eterna. qa teſte euangeliſta ſic eis lo-
queť Chriſtus in iudicio. Diſcedite a me oēs oparij
iniquitatꝭ. Luce. xiij. Deus vͦo qui deſiderat vos po-
nere in bonis opibꝫ: ⁊ meliora vobis dat dum in vita
opamini: qa bona nature ⁊ fortune: que iuſte habetis
⁊ gratie: qa idem deus qui opatur oīa in oībus. j.
Cor. 12. ⁊ poſt finē opis vitā eternā: quādo teſte euā-
geliſta dicet. Voca operarios: ⁊ redde eis mercedem.
Math. xx. Primi ꝯductores oparios ad hoc cōducūt
⁊ in ope ſuo ponūt vt infernū impleāt: deus vͦo vt ce-
lum impleant: ad hoc eñ exijt ꝯducere oparios in vi-
neam ſuā. Math. xx. Et tamē de quo dolendū eſt plu
res primos ſequūtur ꝯductores: qui ideo ſtultiores ſe-
ipſos iudicare neceſſe eſt: illo de quo primus caſus po
ſitus eſt: quia ille paruā mercedē in ope recepit: ⁊ poſt
opus ad certū tempus: puta ꝑ diē vel menſem incarce
rabať et torquebať. Iſti vͦo cū hoc: ꝙ paruā ſicut illi
recipiūt dū opanť mercedē: poſt opus ſemꝑ incarcerā
tur ⁊ torquenť: vbi erit his ſempiternꝰ pauor: qui ope
ranť malū. Prouer. x. Si vͦo corde vel ore negare vo-
lueritis ꝙ predictos inimicos nō ſequimini in opibꝰ
ſuis. Et ſi corde vl' ore hoc negaueritꝭ ſi opa veſtra cō
ſideraueritis: hoc negare nō poteſtis. Et vt hoc clariꝰ
videatis opa veſtra ꝯſiderate: Chriſtus vellet ꝙ ope-
ramini in diebꝫ ſanctis ſancta opa in vinea ſua. i. in ec
cleſia. Cupiditas veſtra vel magiſtri veſtri: quibꝰ in
hoc caſu nō deberetꝭ obedire: ſicut nec ſi vobis dicerēt
ꝙ hoīem occideretꝭ: qa ꝑ preceptū illorꝝ iudex nō ha-
beret vos de homicidio excuſatos: volūt ꝙ ſitis ī alijs
occupatiōibꝫ: vtputa in foro vel alibi illis diebꝫ: ꝑ ope
ra ergo veſtra poteſtis videre cū quo ꝯductore rema-
netis ꝓ illis diebꝫ: ⁊ hoc etiā per paucitatē in eccleſia:
⁊ multitudinē in foro oībꝫ apparet. Iterū Chriſtus
vellet ꝙ oībꝫ diebꝫ oīa opa veſtra eſſent mūda et
caſta: caro vult ꝙ ſint īmunda: quia immūdicie ſpecia
liter ſunt opa carnis. teſte apl'o Gal'. v. Manifeſta in-
quit ſunt opa carnis: que ſunt fornicatio: immūdicia:
impudicitia: luxuria ⁊c̄. Tot ergo fornicatores ⁊ adul
teri: de quibꝫ mūdus nūc eſt plenus: ⁊ infernꝰ poſtea
replebiť: oſtendūt ꝙ pauci cū deo in ope ſuo remanēt.
Iterū deꝰ docet ꝙ opemur fideliť: ⁊ erga ip̄m ⁊ proxi-
mū: ꝙ nulla ſit in opibꝫ nr̄is infidelitas: ſed fides que
charitatē opatur. Gal'. v. Alij aūt alia docent opa infi
delitatꝭ. Quot cū iſtis ſecūdis diaboli miniſtris ī ope
remāſerūt: docet carminatricū ⁊ ſortilegarꝝ frequētia?
Iterū deꝰ vellet ꝙ oēs iuſte ⁊ de ſuo viuerēt: qa qui
operať iuſticiā acceptꝰ eſt illi. Actꝭ. x. Diabolus vͦo et
cupiditas volūt ꝯtrariū: quot vͦo cū iſtis ſecūdis opa
rij remanſerunt: docet iniuſtorꝝ numeroſa multitudo.
Item deꝰ docet oparios ſuos nō iurare oīno. Mat.
v. diabolus vͦo docet ꝯtrariū: quō plures remanſerūt
quotidie dolentes: audire poterimꝰ. Iterū deus opa-
rios ſuos ducit per viā pacis ⁊ ſalutis: diabolus opa-
rios ſuos ꝑ viā odij ⁊ inuidie: cū ꝗ ꝗ̄ remāſiſtꝭ ſcrutate
corda vr̄a. ſic ꝺ oībꝰ alijs opibꝫ virtuoſis ⁊ vicioſis
pōt vobis dici id qꝺ Chriſtus dixit iudeis. Joan. x.
Si mihi nō vultis credere: operibus credite. Et ſaltē
ꝓpter opera ipſa credite. Joan. xiiij. Et ex operibꝫ ſci-
tote cuius oparij ⁊ filij ſitis: ⁊ a quo debeatis opis ex-
pectare mercedē. Sic eñ Chriſtus docuit nos expimē
tum quādo Joan. viij. dixit quibuſdā qui ſe dixerūt
eſſe filios Abrae Si inq̄t filij Abrae eſtis: opa Abrae
facite. quaſi diceret. nō ex verbis ſed ex ſil'itudine ope-
rū cognoſcite cuius filij ſitis. Et adiecit dicēs: vos fa-

ctis opa patris veſtri: ſupple diaboli. Ex quibꝫ vbis
eis cõcludebat dicẽs: vos ex patre diabolo eſtis: et ab
eo operis mercedẽ ꝑ cõſequẽs expectabit. Cui⁹ mer-
cedis qualitatẽ taxat: et oſtendit aplus Ro. ij. dicens.
Ira ꝛ indignatio tribulatio et anguſtia in omnẽ ani-
mã hoīs operãtis malũ. Operarioꝝ inſup dei merce-
dem adiungit dicens: gloria autẽ et honor et pax om̃i
operanti bonum.

Arti. ij. ¶ Ad hoc aũt ꝙ hec merces opibꝫ nr̃is reddat mul-
6 tas requirũt cõditiões: quarũ prima eſt ꝙ in omnibꝫ
operibꝫ nr̃is attẽdam⁹ ꝙ ſint deo placẽtia ſicut opera-
rius quicũqꝫ nitit ꝙ opa ſua illi placeãt: a q̃ mercedẽ
operũ expectat. Vñ Chryſo. ſup Matth. primo debe-
mus aſpicere q̃ ad gloriã dei ptinet: deinde q̃ ad noſtrã
ſalutẽ ꝛ vtilitatẽ. Et ſicut mercẽnari⁹ totã diem circa
opus dñi expẽdit: vnã aũt horã circa cibũ ſuũ. Sic et
nos omne tpus vite nr̃e debem⁹ impẽdere circa glo-
riã dei: modicã aũt partẽ circa vſus nr̃os terrenos. Et
ſicut mercẽnarius qua die op⁹ nõ fecerit erubeſcit in-
trare in domũ ꝛ panẽ petere: quõ tu nõ cõfunderis in
trare in eccleſiã ꝛ ſtare in cõſpectu dei: qñ in cõſpectu
dei nihil boni feciſti: hec ille. Sicut ğ cũ verecũdia et
timore deberetis coram dño apparere ꝛ de deo cogita-
re: cui⁹ opa deo nõ placẽt. Et ſicut ecõuerſo ſeru⁹ corã
dño ſuo apparẽs letat qñ opa ſua ei placẽt. Ita tu va-
de ꝛ comede cũ leticia panẽ tuũ: et bibe cũ gaudio vi-
7 num tuũ qa deo placẽt opa tua. Eccl's. ix. ¶ Secũdo
requirit ꝙ ſint ꝓximo patẽtia ad edificationẽ: hoc eñ
in omnibꝫ opibꝫ nr̃is attẽdere deberem⁹: qa et hoc p̃-
cipit ille q̃ mercedẽ ꝓ operibꝫ reddet dicens: ſic luceat
lux vr̃a ꝛc. Matth. v. Sic ğ oparius non ſolũ nitit ꝙ
opus ſuũ edificet ꝛ placeat illi cui opus fit ꝛ q̃ ſtipen-
dium reddet: ꝫ etiã illis quibꝫ ipe vult ꝙ opus ſuum
oſtẽdatur ꝛ ad videndũ eos ducit vel mittit. Ita nec
nos ſolũ attẽdere debem⁹ ꝙ opa nr̃a tñ deo placeãt:
ſed etiã ꝙ ꝓximũ edificẽt: quos de⁹ mittit ad videndũ
opa nr̃a: Sicut volẽs filiũ ſuũ artẽ addiſcere pingẽdi
ipm mittit ad pictores: vt ab eis pingere diſcat. Pro-
pter illos ğ prepara foris opus tuũ. Prouerb. xxiiij.
Exẽplo illius ſctẽ mulieris vel anime de qua dicitur
Prouerb. xxxj. Laudent eam in portis opera eius.
8 ¶ Tertio requirit ꝙ ſint operãti ꝓficiẽtia: hoc eñ at-
tẽdere debet operãs vt admodũ formice q̃ operatur in
eſtate vnde viuat in hyeme, operet. In vita iſta opera
ptinẽtia tam ad vitã actiuã: ſicut paſcere famelicos: et
ſua in pauperibꝫ expẽdere. Exẽplo Magdalene q̃ de
hoc cõmendat a Chriſto dicẽte: bonũ opus opata eſt
in me. Matth. xxvj. q̃ etiã ad vitã contemplatiuã: ſic
orare, docere, pdicare, et hmõi: exẽplo illi⁹ de q̃ dicit
Abijt: qui qnqꝫ talẽta acceperat: ꝛ operat⁹ eſt i eis ꝛc.
Matth. xxv. Illa eñ opa licet qñqꝫ ſint leuiora et fa-
ciliora: q̃ arare et alia opa ſeruilia: nõ tñ minoris me-
riti ſed maioris: qa illi q̃ ſic docẽt. q. magr̃i opis ſunt.
Sicut ğ magiſter opis qui virgã in manu portat: et
alios docet quõ operari debeãt: min⁹ corpore grauat
vel laborat: et tñ plus honorat: et ampli⁹ remunerat:
ſic in ꝓpoſito i ope ipſi⁹ exiguũ laborabis: ꝛ cito edes
de generatiõibꝫ illius. Eccl. vj. ¶ Quarto requirit ꝙ
ſint tẽpeſtiua: ſicut eger ante mortẽ dat operã medici-
ne: et homo ante lationẽ ſentẽtie nitit ſe defendere: ſic
ante obitũ opare iuſticiã. Eccl. xiiij. Et quodcũqꝫ põt
man⁹ tua inſtanter opare: quia nec opus nec ratio ꝛc.
Eccl's. ix. ¶ Quinto requirit ꝙ fiãt humiliter: qa ſic
oparius corã principe flectit genua: ita cũ timore ꝛ tre
more ſalutẽ veſtrã operamini. Phil. ij.

Arti. iij ¶ Poſitis bonorũ operarioꝝ cõditionibꝫ quoꝝ mer
9 ces a deo expectat: vt cõtraria iuxta ſe poſita clari⁹ ap-
pareãt. Nunc oſtendere reſtat maloꝝ operarioꝝ. i.
pueſorũ hoĩm: quoꝝ merces a diabolo expectat con
ditiones. ¶ Inter quos magnũ et quaſi primũ locũ Cupidi
occupãt et tenẽt cupidi: q̃ ideo mali dicunt operarij:
qa ſicut ille eſt malus ꝛ infidelis opari⁹: q̃ fideli dño
et bene ſoluẽti ſeruit: et tñ plus accipit ꝙ deberet: ꝛ cõ
tra volũtatẽ dñi ſui. Sic operant cupidi ſub deo alie-
na cõtra dei volũtatẽ occupãtes: et hoc opus iniquita
tis in manibꝫ eoꝝ. Eſa. lix. ¶ Secũdus locus eſt acci Accidia
dioſorũ: qui ideo mali dicunt operarij: qa ſicut illi in
opibꝫ corporalibꝫ mali dicunt: qui qđ poſſent facere
vno die vix faciunt in duobꝫ: nõ curãtes q̃ tepide et
parũ opis faciãt niſi ꝙ ſalariũ habeant optatũ. Ita et
in opib⁹ ſpũalibꝫ accidioſi: ꝓpter qđ ſcriptura docet
tales excitare ꝑ hoc qđ docet tractare cũ ſeruo pigro de
multa opatiõe. Eccl. xxxvij. ¶ Tertiũ locũ tenent ſu- Supbia.
perbi: quia ſicut ſunt mali oparij in opibꝫ corpalibus
qui ꝓpter curioſitates ꝛ oſtentatiões dimittunt opa q̃
facere deberẽt ꝓ auxilio corporũ. Ita iſti q̃ curioſe in-
duti ad ſpectacula ꝛ alia loca diſcurrũt: vt videant: et
opa dimittũt q̃ in eccleſijs et alijs locis facere deberẽt
ꝓ auxilio animarũ. De quoꝝ q̃libet dr̃ Prouer. xviij
ꝙ qui diſſolut⁹ eſt in ope ſuo: frater eſt ſua opa diſſi-
pãtis. ¶ Quartũ locũ tenẽt inuidi: qꝛ ſicut in opera- Inuidia.
tionibꝫ illi ſunt mali operarij q̃ ſocijs in ope iuuãtibꝫ
inuidẽt: ſic in ſpũalibꝫ illi de q̃bꝫ in pſ. lviij. In corde
iniquitates opamini. ¶ Quintũ locũ tenẽt luxurioſi Luxuria
q̃a ſicut ille eſt malus oparius qui ꝓ aliquo opere cõ-
ducit: vel in aliquo ope ponit: vt opus ad finẽ dedu-
cat quã cõducẽs intẽdit ſi cõtrariũ operet. Ita illi q̃s
de⁹ in ope poſuit vinee eccleſiaſtice: vt ruinã reſtaurẽt
angelicã: ſi viuẽdo luxurioſe cõtrariũ agãt: anĩas per-
dẽdo. Nõne tales adducet dñs cũ operãtibꝫ iniqui- 10
tatẽ: in pſ. cxxiiij. ¶ Sextũ locũ tenẽt guloſi: qã ſic ma Gula.
lus operari⁹ diceret q̃ plus occupat circa cibũ ꝓxiũ
ꝙ circa opus in quo dñs ſu⁹ eũ poſuit: vel q̃ totũ qđ
in ſeptimana lucrat in die feſto voluptuoſe expendit.
Sic guloſi qui plus circa cibũ et potũ quid in domo
quid in camera occupant: vel in taberna corporis q̃
in ope dei vel circa cibationẽ anime: ꝛ teſte propheta
opa illorũ inutilia. Eſa. lix. ¶ Septimũ locũ tenẽt iu- Iurare
rantes et turpia loquẽtes: qa ſicut ille eſt malus ope-
rarius qui gratis inhonorat dñm ſuũ. Ita iſti quib⁹
nõ ſufficit antiqua iuramẽta iurare: ſed vota ꝛ noua
aduenijt iuramẽta: ꝓ quibꝫ orat pſ. xxvij. et tota ec-
cleſia dicẽs. Da illis ſm opa illoꝝ et ſm nequiciã ad- Frangentes feſta
inuentionũ ipſorũ tribue illis. ¶ Octauũ locũ tenent
feſta frangẽtes: quia ſicut malus operari⁹ eſt q̃ opari
nõ ceſſat. qñ ſapiẽs dñs eius eũ ceſſare p̃cipit. Ita ille
cui p̃cipit de⁹. Exod. xx. dicẽs: Sex dieb⁹ opaberis: ꝛ
facies oĩa opa tua: ſeptimo aũt die nõ facies om̃e op⁹
tu ꝛ filius tu⁹ et filia tua et ſeru⁹ tuus ꝛ ancilla tua: ꝛ
iumentũ tuũ. ¶ In nono loco cõputari poſſunt gene- Peccatores
raliter et ſpecialiter quicũqꝫ pctõres: q̃ primo genera-
liter malis operarijs ſunt ſimiles: ſecũdo quibuſcũqꝫ 11
corpalibꝫ oparijs malis ſunt audaciores ꝛc. ¶ Primũ
patet qa ſicut i opibꝫ corpalibꝫ illi ſunt mali operarij:
q̃ exẽplũ operãdi accipiũt a peioribꝫ oparijs: vel q̃ ne-
ceſſaria ꝛ ſalaria ſpecialia ab vno recipiunt dño: vt ei
ſeruiãt ꝛ ei⁹ ſeruiũt inimico. Sic in ſpũalibꝫ illi quos
de⁹ deſtruet illuſtratiõe aduẽtus ſui ſm operationes ſa-
thane. ij. Theſſal. ij. Scðm etiã patet ꝙ quãtũcunqꝫ
oparij mũdialiũ dñoꝝ intantũ mali ſint ꝙ velint ab-
ſente dño ſegniter opari: ipo tñ pſente forti⁹ operant:
quã quidẽ cõſiderationẽ operarij dei. i. chriſtiani ge-

neraliter nō habēt. Ita male operātes ac ſi deꝰ p̄ſens
nō eſſet: in qua cōſideratiōe vel oſtendūt ſe eſſe infide-
les: deū p̄ſentē minime credētes: vel ſunt quibuſcūqꝫ
dñoꝝ ſeruis et operarijs audaciores ⁊ inuerecūdiores
reuerentiā diuine nō exhibētes preſentie per fidē ope-
rationis dei. Col. ij.
Arti. iiij. 12 ¶ Ad aūt p̄dictorum bonoꝝ operariorū cōditiones
ſunt ſequēde: et maloꝝ fugiēde: due ſūt cauſe motiue:
vtilitas ⁊ penalitas: vtilitas appetēda: et penalitas fu
giēda. Vtilitas vͦo appetēda eſt duplex. vna ī via: alia
in patria. In via vͦo bonoꝝ operū triplex eſt vtilitas.
Prima nāqꝫ dei vindictas quas ꝓ pctīs nr̄is merui-
mus: aliqualr̄ mitigat: impedit vl' retardat. Sicut. n.
memoria bonoꝝ fructuū: quos paterfamilias de agro
ſuo aliqñ habuit eiꝰ mitigāt irā de hoc ꝙ qñqꝫ deficit.
Sic in ꝓpoſito: ꝙ elegāter oſtēdit̃ ꝑ hoc qd̄ propheta
dixit ad Ioſaphat regē Iuda. ij. Paral. xix. Irā dñi
merebaris ſꝫ bona opa inuēta ſunt in te. ⁊c̄. Secundo
anīe mortue ꝑ peccatū citius viuificationē impetrāt:
ſicut encenia vel dona vel opa prius facta ꝓ aliq̊ dño:
offendentē citius reconciliāt: qd̄ pulchre oſten ſum eſt
Act. ix. vbi legit̃ ꝙ Tabita plena operibꝫ bonis reſuſ-
citata fuit. Tertio de p̄deſtinatiōe aliqualē certitudinē
dant: qꝛ ſicut motꝰ hoīs certitudinē facit de vita natu
rali: ſic aliqualr̄ motus bonorū operū de vita ſpūali:
ꝓpter qd̄ Petrus oēs hortat̃ dicens: Fratres ſatagite:
vt ꝑ bona opa certā veſtrā vocationē ⁊ electionē facia
tis. ij. Pe. j. In patria etiā bonoꝝ operū triplex eſt vti
13 litas. ¶ Primo nāqꝫ bonis oparijs in patria dabitur
requies ab oīni miſeria ⁊ labore: qꝛ ſic̄ qd̄ mouet̃ ad lo
cū naturalē: adepto termīo quieſcit. Ita beati mortui
q̇ in dño moriunt̃: amodo dicit ſpūs vt requieſcant a
laboribꝫ ſuis: opa eñ illoꝝ ſequunt̃ illos. Apo. xiiij.
¶ Secūdo eis dabit̃ refectio in cella glīe: qꝛ ſicut bene
operās apud terrenū dñm dignꝰ eſt refectōe. Ita apd̄
deū dignꝰ eſt mercēnariꝰ mercede: ⁊ dignꝰ eſt mercē-
narius cibo ſuo. Matth. x. Ergo opamini nō cibū q̇
perit: ſꝫ q̇ ꝑmanet in vitā eternā. Io. vj. ¶ Tertio per-
petua leticia: qꝛ ſic̄ opariꝰ multū letat̃: et. q. nihil repu
tat oēs labores p̄teritos qñ magnū habet lucrū: ita in
ꝓpoſito. Et ſicut operariū dolenter ⁊ triſte operantem
amicꝰ ex ſpe mercedis cōfortat: Ita deꝰ nos ꝑ ꝓphetā
dicentē: Quieſcat vox tua a ploratu tuo: et oculi tui a
lachrymis: qꝛ eſt merces operi tuo. Hiere. xxxj. Pena
etiā maloꝝ opar ioꝝ eſt duplex. vna tpalis: alia eterna
14 ¶ Tpalis infligit̃ a deo ad modū dñi: q̇ ab operario
malo ſubtrahit victualia: et aliqñ penis alijs affligit:
vt poſtmodū meliꝰ operet̃: vl' ne ī miſeria torpeſcat ſic̄
fecit ī abūdātia. ſic deꝰ. Cui dicit ſcptura Eccl. xxxiij.
Seruo maliuolo tortura et cōpedes: mitte illū in ope-
rationē: ne vacet. Eterna vͦo eis debita ſatis oñdit̃ in
primo parēte: q̇ fuit poſitꝰ in paradiſo vt operaretur.
Gen. ij. de quo qꝛ male opabat̃: fuit electꝰ in ſignū ꝙ
mali oparij illuc nō attingēt. Si. n. male operās electꝰ
fuit: cū difficiliꝰ videat̃ illic ꝑuenire cū extra ſimus q̄ȝ
fuerit illis illic ſtare: nō videt̃ ꝙ male operantes illuc
ꝑuenire poterūt. Ergo ſic̄ ille male opando hereditatē
ꝑdidit. Ita oportet nos bene viuendo lucrari: aliter
ille q̇ primū de paradiſo deiecit parentē nobis dicturꝰ
eſt illud pſ. vj. Diſcedite a me oēs q̇ opamini iniq̄ta-
15 tem. Nec ſufficit declinare a malo: niſi etiā fiat bonū:
q̇a ſicut ſm̄ leges ciuiles: ſi alicui datū ſit priuilegiū
ꝓpter certa opa: de quo priuilegio multū gaudere in
caſu poterit: ſi opa illa exerceat opibꝫ illis ceſſantibus:
ille licētia ⁊ priuilegio illo carebit: ſicut patet. C. li. vj.
ti. de teſtamēto militis. l. milites. §. ꝓuide. vbi cōcedit̃
militibꝫ priuilegiū ꝙ dū in p̄lio ſunt: teſtamētū facere
poſſunt ſub verbis q̄ ſequunt̃. ꝓuide ſic̄ iuris rōnibꝫ
licuit ac ſemꝑ licebit: ſi q̇ in vagina aut in clypeo lr̄is
ſuo ſanguine rutilātibꝫ adnotauerint: aut in puluere
inſcripſerint gladio ſub ipſo tpe quo in p̄lio iure ſortē
.i. vitā derelinquerint hmōi volūtatē ſtabilē eſſe opor
tet. alij vͦo q̇ cū illis in partibꝫ illis ſunt: ſꝫ tñ cum illis
nō militāt: hmōi priuilegio carebūt. Sicut ptꝫ ex lege
immediate ſeq̄nti: q̄ incipit ſcriniarios. Sic ī ꝓpoſito
illi q̇bꝫ cōceſſum eſt priuilegiū de celo poſt mortē ha-
bēdo: ſub cōditiōe tñ bonoꝝ operū: ſicut patet in pſ.
xiiij. vbi habet̃ ꝙ ille habitabit ī tabernaculo dei: qui
opat̃ iuſticiā. Ezechiel. iij. et. xxxiij. vbi habet̃ ꝙ in iu-
ſticia quā operatꝰ eſt viuet. Et Matth. xv. vbi ille qui
opatꝰ eſt alia q̇nqꝫ cōſtitutꝰ eſt ſuꝑ bona multa cōdi-
tione illa ſtāte: ⁊ eueniēte illo gaudebūt ꝑuilegio: ⁊ nō
eueniēte illo carebūt ꝑuilegio. Sic̄ ptꝫ exp̄ſſe ī p̄dictꝭ
allegatiōibꝫ ⁊ ſpecialr̄ Ezech. xxxiij. qꝛ textꝰ multū p̄-
dicte cōcordat legi: qꝛ ſic̄ ex lege illa ptꝫ ad h̄ ꝙ priuile
giū illud militātibꝫ datū ſortiat̃ effectum: oportet ꝙ in
p̄lio ſortē. i. vitā derelinquat. Sic cui conceſſum eſt: ꝙ
ī bonis opibꝫ militādo aīe ſue teſtamētū facere poſſit
regni celeſtis: oportet ad h̄ ꝙ teſtamentū illud debitū
ſortiat̃ effectū ꝑ priuilegiū ei in p̄dicto textu cōceſſum
oportet ꝙ in vicioꝝ expugnatiōe ⁊ bonoꝝ operū mi-
litia moriat̃. Et vt h̄ manifeſtiꝰ appareat vͦba textꝰ in
mediū deducant̃. Si inq̇t deꝰ dixero iuſto ꝙ vita vi-
uat: ecce pulchra licētia ſeu ꝑuilegiū vel cōceſſio: ⁊ cō-
fidēs ī iuſticia ſua fecerit iniquitatē: oēs iuſticie ſue ob
liuioni tradent̃ in iniq̄tate ſua quā opatꝰ eſt ī ipa mo
riet̃. Ezech. xxxiij. ecce amiſſio ꝑuilegij: qꝛ vſqꝫ ad mor
tem in opibꝫ nō ꝑſeuerauit q̄ fuerūt ꝑncipalis cauſa
et finalis: q̄re ꝑuilegiū illud ei conceſſum fuit. Huic
ſentētie multe ꝯcordāt leges: ſic̄ ptꝫ. j. C. li. iiij. ti. de cō 16
ditiōe ob cauſam data: ꝑ totū. Ex toto nāqꝫ illo titulo
patet: ꝙ qñ aliq̇d dat̃ vel ꝓmittit̃ alicui ob certā cau-
ſam ⁊ cōditionē cōditiōe illa ſtāte: ſtabit ꝓmiſſio vel
datio: nō ſtāte reuocat̃. verbi grā: ꝓmitto vel do tibi
x. marcas vt manumittas filiū meū: te nō manumit-
tēte mihi cōpetit repetitio: ibidē. l. ſi liber. Ad idem eſt
lex in digeſto nouo. li. j. ti. de donatiōibꝫ. l. ſi cui. §. ticio
q̄ cōtinet ꝙ qñ aliq̇d dat̃ finalr̄ ꝓpter aliquā cauſam:
nec eſſet aliter daturꝰ tūc cauſa illa ſtāte ⁊c̄. ſecus aliter
ſi eſſet daturꝰ: vt vͦbi grā. Si dicat quis: do tibi. x. vt
emas tibi librū ſi aliter eſſet daturꝰ: ⁊ ſi inde librū non
emas ſibi nō ꝯpetit repetitio. vͦba aūt illiꝰ. §. hec ſunt
que ſequunt̃. Ticio. x. donaui ea cōditiōe vt inde ſibi
ſtichū emeret. q̄ro cū hō anteq̄ emeret̃ mortuꝰ ſit: an
aliq̄ cōditiōe. x. recipiā. Rñdet dicēs: ſi. x. ticio in hoc
dedi vt ſtichū emeret aliter nō daturꝰ mortuo ſticho
conditione repetā: hic auc̄tes cōcordant legis diuine.
O. viij. 4. Nota plures leges. R. v. 60. Et nota ꝙ 17
oēs p̄dicte allegatōes multū eſſe vident̃ cōtra illos cū
q̇bꝫ epī diſpēſant: ꝙ cauſa eruditionis ſcolas exercere
poterūt ꝑ ſeptēniū vel aliū terminū infra ſeptēniū cō
tentū: poſtq̄ȝ ad eccleſias curā aīaꝝ habētes ꝓmoti
fuerint anteq̄ ad ſacerdotiū ꝓmoueant̃. Sicut ptꝫ li.
vj. decre. ti. de elec. c. cū ex eo. niſi in ſcolis viriliter ad-
diſcāt: qꝛ illa eſt finalis cauſa: q̄re eis licētia ⁊ ꝑuilegiū
de nō reſidēdo ⁊ ad ordines nō ꝓmouēdo datum eſt:
ſicut expreſſe patet ex illiꝰ capl'i tenore in q̊ priꝰ oſtēdit
quō eccl'ia viris indiget lr̄atis: ⁊ ꝙ magnū damnū ex
taliū patit̃ defectu. Deinde dat epīs auctoritatē: ꝙ cū
volētibꝫ ī ſcīa ꝓficere diſpēſare poterūt: vt fructuū in
dei eccl'ia ſuo tpe afferre valeāt oportunū. Ex q̊ ptꝫ ꝙ
ꝓfectꝰ in ſcolis cauſa eſt: q̄re papa cū eis diſpēſare vo

lnit de nõ reſidẽtia. Nec aliter eis talẽ dedit licẽtiã. Illa ḡ cã ceſſaute corã deo iudicant ſine licẽtia: nõ reſidere ⁊ nõ ordinari: malo titulo iudicant bñficia ſua poſſidere: p Decretalẽ in. vj. de elec. c. licet. In q̃ priuant oẽs nõ ordinati ad ordinẽ ſacerdotalẽ infra annũ. licz ḡ nõ ordinati corã mũdo titulo diſpẽſatiõis excuſent: ſi tñ viriliter nõ ſtuduerint: corã deo excuſati nõ ſunt. Nota ad h̃ legẽ. F. iij. 34. Et. M. ix. 15. Sed heu cũ amor dñi: vł timor vel p̃miũ faciũt: opa corpalia viriliter fieri: nihil iſtoꝝ locũ hꝫ in opibꝫ aĩe: ⁊ ideo coram deo culpabiles erũt: qꝛ teſte Cryſo. opari⁹ ſi neglexerit nõ ſolũ mercedẽ pdet: ſꝫ etiã dãnũ deſerte vinee exiget

O v

ORationis primo oſtẽdit necessitas. Secũdo effect⁹ et vtilitas. Tertio ad h̃ ꝙ oratio ſit vtilis: oſtẽdende ſunt cõditiões: que ipſam p̃cedere debẽt. Quarto cõcomitãtes. Quinto declarãde ſunt cõditiões ſequẽtes. Sexto q̃re de⁹ orãtes ꝑ ſtatu ꝓprio nõ exaudit. Septio quare orãtes ꝑ ſtatu nõ exaudit alieno. Octauo ꝙ tñ ꝑ oĩbꝫ eſt orãdũ

Arti. j.
1
¶ Qñtũ ad p̃mũ ꝙ neceſſitas nobis indicta ſit orãdi: nõnullis oñdit exẽplis. Primo nãqꝫ hec ĩ natura docet neceſſitas: tã rõnabili q̃ȝ irrõnabili. In quib⁹ videm⁹ ꝙ infantibꝫ ſeu pullis vł fetibꝫ nõ dat alimẽtũ niſi ora aperiãt q̃ȝtũcũqꝫ fameſcũt. Sicut ḡ ad h̃ ꝙ infans a nutrice vel fet⁹ a matre nutrimẽtũ recipiat: neceſſe eſt vt os aperiat. Si ad h̃ ꝙ chriſtian⁹ a deo nutrice ⁊ matre qd̃ petit ad nutrimentũ corpis vel aĩe recipiat: neceſſe eſt ꝙ cor et os vel ſaltẽ vnũ illorũ orãdo aperiat: ſicut ſcp̃tũ eſt: Aperiet os ſuũ in oratione. Eccł. xxxix. Secũdo idẽ docẽt a via deuiãtes q̇ orãt vt de via inſtruant. Et infirmi orãt vt ſanent. Et pugnãtes q̇ orãt ꝑ victoria habẽda. Et incarcerati q̇ orãt ꝑ liberatiõe ⁊ afflicti ꝑ patiẽtia: ⁊ operãtes ꝑ fine intento: ꝓficiẽtes ꝑ perſeuerãtia: exules ꝑ reditu. Horũ ḡ exemplo ſitis in om̃i tpe orãtes: vt digni habeamini. Luc. xxj. ¶ Semp em̃ ⁊ om̃i tpe neceſſe eſt orare: vel

Exm̃
laudare. Exẽplo cuiuſdã ſcti viri: de q̇ fert ꝙ moriens iugiter dicebat: merci: grãmerci: q̇ de cauſa requiſitus dixit: de tota vita mea nõ habeo niſi bona vel mala q̃ pri⁹ feci: de bonis v̇o deũ laudo dicẽdo: grammerci: de malis oro vt parcat: dicẽdo: merci. Hui⁹ ḡ exẽplo de bonis nob datis vel factł ſemp deũ laudem⁹: exẽplo p̃s. xxxiij. q̇ ait: Semp laus ei⁹ in ore meo. Et de malis ſine intermiſſiõe orate. Theſſa. v. Quõ aũt h̃ fieri potuerit. Nota. E. iij. 12. Nota etiã plura exẽpla: in q̇bꝫ orare informamur. L. v. 2. De tali orationis neceſſitate nota. T. j. 29.

Arti. ij.
2
¶ Talis v̇o oratiõis cõtinuate de bono corde emiſſe multiplex eſt vtilitas: de bono corde emiſſe ideo addit q̇a valor oratiõis multũ ſe tenet ex parte orantis: ſicut oſtẽſum eſt. M. x. 1. Hoc etiã ptꝫ p exẽplũ de gladio vel ſagitta: q̃ licet ĩ ſe bona ſint: qñ in manu ſunt debilis ⁊ fortis: nõ tñ eundẽ habẽt effectũ de manu vni⁹ et alteri⁹ emiſſa: ſic̃ ḡ magna eſt armoꝝ vtilitas: qñ fortes ſunt milites ⁊ validi: q̇ cũ illis hoſtes inuadunt. Ita om̃ino de armis ſentiendũ eſt oratiõis. Per ip̃am nãqꝫ p̃mo diabol⁹ impedit ⁊ fugat: qꝛ ſic̃ ad clamorẽ paſtoris ⁊ cuſtodis pecorũ lupus fugat ⁊ impedit: ne oues deuoret: Sic ad clamorẽ oratiõis ille lup⁹ inferni q̇ circũit q̃rẽs quẽ deuoret. j. Petri. v. fugat ⁊ impedit: ne tm̃ q̃ntũ vellet malicias ſuas exerceat. Sic̃ ptꝫ p hoc qd̃ in geſtis legit Iuliani apoſtate ⁊ necromantici: a q̇ demõ ꝑ feſtinato negocio: ⁊ nunci⁹ ad partes

Exm̃
miſſus diſtãtes: ⁊ vltra terminũ ſibi p̃fixũ p decẽ dies rediẽs: rñdit quendã monachũ ip̃m orationibꝫ ſuis p tantũ tp̃us impediuiſſe. Diabol⁹ v̇o vidẽs ſe tm̃ orationibꝫ expugnari orantibꝫ inuidet multũ: et eos q̃ȝtũ põt ab oratiõibꝫ nitit impedire: ſicut ptꝫ p hoc qd̃ ſcribit btũs Gregori⁹. li. ij. Dialo. de btõ Bñdicto q̇ vidit diabolũ in forma pueri nigri tpe oratiõis monachũ de eccłia extrahere. Hec ḡ audiẽtes reſiſtite fortes in fide ⁊ cõſtãtes in oratiõe ⁊ ieiunio: ſciẽtes ꝙ h̃ gen⁹ nõ eijcietur niſi in ieiunio ⁊ oratione. Matth. xvij. et Marci. ix. Sicut ḡ volẽtes latronẽ q̇ oſtiũ vel murũ frãgere nitit: ⁊ intrare ⁊ ſpoliare: fugare clamãt: et clamore ſuo ip̃m fugãt. Ita diabolũ volentẽ p portam cuiuſcũqꝫ ſenſus vel cogitatiõis vel tentatiõis ad animã intrare ⁊ ipſam ſpoliare: clamandũ eſt in oratiõe. Exẽplo ipſoꝝ: q̇ exclamauerũt ĩ oratõe. j. Machab. v poſt quẽ clamorẽ inimicos ſuos vicerũt. Nota. L. vij 45. Secundo p ipſam hoſtes ſemel fugati timidi efficiunt: ipſos ꝑ quibꝫ orat iterũ inuadere: qꝛ ſic̃ multiplicato auxilio: exercit⁹ timẽt hoſtes eũ inuadere. Sic multiplicatł adiutoribꝫ p orationẽ timent tentatores aĩe: ſicut ḡ illi q̇ hoſtiũ timẽt inſultũ: adiutoriũ armatorũ ſibi ꝓuidẽt ſtipẽdarioꝝ. Ita q̇ tentatiõis ſentiũt vel timẽt inſult⁹: orãtes ꝓpulſare deberẽt: vt ipſi orationibꝫ ſuis eos defenderẽt. Talis nãqꝫ ſpũalis cuſtodie cautela elegãter docta fuit. j. Machab. iiij. vbi Iudas timẽs ne hoſtes q̇ in arce erãt: illos impedirẽt: q̇ circa tẽpli erãt ſanctificationẽ: ordinauit armatos qui illos hoſtes expugnarẽt et eis reſiſterẽt: ne alios ĩ mũdatiõe ⁊ ſctificatiõe tẽpli occupatos impedirẽt: exẽplũ derelinquẽs cuicũqꝫ p̃lato vł ſupiori ordinãdi aliq̇s oratores: q̇ oratiõibꝫ ſuis hoſtes expugnẽt: eoſqꝫ impediãt: ne eos q̇ extra circa ſctificationẽ inſiſtũt tẽplorũ ſpũaliũ vel quocũqꝫ fideles ⁊ ſpecialiter amicos: qui eos ad orandũ excitauerũt impediãt ĩ opibꝫ in quibꝫ vtiliter occupant: dicẽdo illud Hiere. xxxix. Querite pacẽ ciuitatł ⁊ orate ꝑ ea ad dñm. Tertio p ip̃am oĩa 4
acquirunt bona: tam p̃ſenti vite neceſſaria q̃ȝ future. Preſenti nãqꝫ vite p ipſam acquirunt tã bona ſpiritualia q̃ corpalia. De ſpũalibꝫ ptꝫ: qꝛ ſicut v̇bũ dulce multiplicat amicos ⁊ amorẽ acq̇rit hoĩm: ſic oratio deuota amorẽ acq̇rit dei ⁊ ſanctoꝝ: inq̃tũ q̇s ſctificat p verbũ dei ⁊ orationẽ. j. Thimo. iiij. De corporalibus etiã ptꝫ: ⁊ q̃ȝtũ ad bona nature q̃ per ipſam largiunt: tam ipſi orãti: ſicut ſanitas. Eccł. xxxviij. Ora dñm et curabit te: q̃ȝ etiã ipſi ꝑ q̇ orat: qꝛ oratio fidei ſanabit infirmũ. Iaco. v. Et q̃ȝtũ ad bona fortune: ſicut pluuia tpe ſiccitatis: ſicut ptꝫ Numeri. xx. vbi Moyſes orauit dicẽs: Dñe de⁹ audi clamorẽ populi huius: et aperi ei theſaurũ tuũ fontẽ aque viue: vt ſatiati ceſſet murmuratio eoꝝ. Sic ſiccitas tpe pluuie: qꝛ ſicut p exclusam aque emittunt et includunt. Ita per linguam orãtis. ſicut ptꝫ Ia. v. vbi dicit de Helia ꝙ oratione orauit vt nõ plueret ⁊c̃. Et iterũ Orauit et celũ dedit pluuiam ⁊c̃.

¶ Q̃tum v̇o ad futurã vitam: ſicut paup orãdo vite Arti. iij
corpali acquirit neceſſaria tpalia. Ita humilis orãdo 5
ſalutẽ acquirit eternã. Propter qd̃ Iacobus oẽs hortat dicẽs: Orate ꝑ inuicẽ vt ſaluemini. Iaco. vlti. Ad hoc v̇o ꝙ oratio tante ſit efficacie: et vtilitatis multas requirit ꝯditiões ip̃am p̃cedẽtes. Et hoc ſatis innuit Eccleſiaſ. xviij. vbi ſacra ſcriptura volentẽ orare hortat et admonet dicẽs: Ante orationem p̃para animã tuã: quia ſ̃m etiã iura ciuilia: nõ licet cuilibet ſalutare principẽ ſed tm̃ digno: ſicut patet. C. li. xij. ti. de deſertoribus. l. cũ introiſſent. Ergo a multo fortiori anteq̃ȝ quis principẽ ſalutet: de quo oſtẽdit Phus. diſcuſſis premiſſis per demonſtrationem dicens. Vnus ergo

princeps debet ſe p̄parare ⁊ dignificare. primo p̱ inte-
riorē anime mundiciam. ſicut patet. C. vj. 2. et. 3. Or
enim talis p̄paratio p̄cedere debeat omni rationi con-
cordat: quia nullū encenium principi factū terreno pla-
ceret: ſi in vaſe offerret̄ ſordido: vel ſi in ſe eſſet plenū:
vel mixtū muſcis et venenoſis vermibus. Ita nec vi-
detur ꝙ oratiōis ſacrificiū deo placere debeat: qđ de
corde offert̄ turpiſſimo: qđ etiā nec in ſe dū offertur a
muſcis malarū cuſtodit̄ cogitationū. Qui ergo orare
voluerit iure mundabit̄: vt de illo verificetur illud
Leuitic̄. xiiij. Orabit ꝓ domo: et iure mūdabit̄. ſupple
prius: et tūc exaudiet̄. Ipſo teſte qui ait. ij. Paral̄. vij.
Si clauſero celum ne pluat: et mandauero locuſte: vt
deuoret terrā: cōuerſus aūt populus egerit penitētiā:
exaudiā de celo: et ſanabo terrā eorū. Congruū nanqꝫ
videt̄: ꝙ ſicut ille qui regem offendit anteq̄ꝫ magnum
ab eo munus petat: offenſam amoueat et regē neceſſe
eſt vt prius pacificet: aliter nō impetrat qđ petit. Sic
in ꝓpoſito: anteq̄ꝫ magnū munus glorie vel gratie a
deo petamus ⁊ accipiamꝰ: neceſſe eſt offerre peti offen
ſam: et puras ad deum leuare manus. j. Thimo. ij.
Viros volo orare in omni loco leuantes puras manꝰ.
Aliter qđ petūt nō impetrāt. Ipſo teſte qui ait. Cum
multiplicaueritis orationē nō exaudiā: manus enim
veſtre ſanguine plene ſunt. Eſa. j. Nec mirum: quia
nec dn̄o terreno placeret cibus in talibus oblatꝰ ma-
6 nibus. Secūdo p̱ mādatoꝝ dei obſeruantiā. ¶ Ra-
tionale eñ videt̄ ꝙ deus illum in morte ⁊ alijs neceſſi
tatibꝰ audiat clamantē: qui prius ipſum audiuit man
dantē. Ex tali eñ p̄ſumptione Joannes exaudiri ſpe-
rabat dicens: In hoc fiduciam habemus ad deum: ꝙ
quicquid petierimus accipiemus ab eo: qm̄ mandata
eius cuſtodimꝰ. Et nō aliter: quia ſtultū videt̄ ab eo
aliquid petere: ꝓ quo nihil volumus facere: imo qđ
peius eſt cōtra quem quotidie facimus. Quō ſperare
poteſt ꝙ ipſius exaudiat verba cuius verba iuratoria
ꝓ magna parte cōtra dei ꝓferunt̄ honorē et mādata:
vel cuiꝰ opa p̄ceptoꝝ dei ſunt trāſgreſſiōes fedā vitā
ducēdo ⁊ mala lucra captādo. Cū teſte ſacra ſcptura
qui declinat aurē ſuā: ne audiat legē: oratio eiꝰ erit exe
crabilis. Prouerb. xxviij. Et teſte decreto deū ꝓuocās
ꝓprijs peccatis nō pōt bene intercedere pro alienis. j.
q. j. c. fertur. §. vulnerato: qui vult ergo orās exaudiri
dignū et habilē prius ſe faciat p̱ mandatorū dei obſer
uantiā: q2 q̇ cōſeruat legē ſecure multiplicat orationē.
Eccl. xxxv. tam ꝓ ſe q̄ꝫ ꝓ alijs. Qui v̇o legē nō obſer-
uat nec ſecure orat ꝓ ſe: nec ꝓ alijs: imo ꝙ peius eſt eiꝰ
ſocietas alios impedit orātes: quia ſicut ſi multi veni-
rēt ad dn̄m terrenū aliquid petētes: et eſſent inter eos
aliqui vel aliquis quos cōtra cor haberet: vtpote qui
cōtra eū aliquid feciſſent: rn̄deret ⁊ peius expedietis:
imo nō expedietis negocia veſtra dum tales in veſtro
habetis cōſortio: Ita in ꝓpoſito: quia que deus cū dif
ficultate vel om̄ino nō cōcedit ꝓpter maloꝝ hominū
ſocietatē: faciliter ⁊ ſtatim cōcederet: ſi oēs eſſent boni.
Unde ſm̄ gloſam ſup̱ illud euāgelij: ſi q̇s haberet fi-
dem ſicut granū ſinapis diceret mōti ꝙ transferret ſe
in mare ⁊ ſe trāſferret niſi pctā hominū obſiſterēt: au-
ferte ergo malum de medio veſtri: et petite in fide et
dabit̄ vobis: querite in ieiunio et inuenietis: querite
inquit ieiunio. Falco enim vel canis famelicus dili-
gentius querit: et inſequitur ⁊ citius predam appre-
7 hendit: ſic ieiunans. ¶ In quo exemplo tertia oſten-
ditur conditio et p̄paratio q̄ orationē p̄cedere debet:
videlicet ieiuniū. Si enim Heſter volens ſalutē po-
puli ſui petere corporalem: tribus diebus ieiunauit
et totum populum ieiunare fecit dicens: Orate ꝓ me.
Heſter. iiij. maior ratio ⁊ neceſſitas videtur: ꝙ illi qui
ſalutē petere volunt eternam: ieiunent. Et ſi Heſter
cum populo ſuo ideo ieiunabat et orabat: vt ab hoſti-
bus cuſtodirent̄: qui corpora occidere volebant: a for
tiori rōne chriſtiani orare ⁊ ieiunare deberēt: vt ab ho
ſtibus et tentationibꝫ cuſtodiant̄: qui corpus ⁊ aīam
deſtruere ⁊ eternaliter perdere nitunt̄: tali cautela ad
ſui defenſionē contra eos ſe aſſerūt vſum fuiſſe ꝓphe-
tam. qui ait: ego autē cū mihi moleſti eſſent induebā
me cilicio: humiliabā in ieiunio animā meā: et oratio
mea in ſinu meo ⁊c̄. Nec cautela iſta in hoc caſu ſola
ſufficit: quia ſicut obſeſſo ab hoſtibus non ſolū ſuffi-
cit ꝙ ſe ſobrium ⁊ vigilem cuſtodiat ne inimici caſtrū
dum comedit vel dormit intrent: ſed requirit̄ etiam ꝙ
ſtipēdiarios vel alios ad ſui defenſionē cōducat. Ita
in ꝓpoſito nō ſufficit: ꝙ volentes ſe ab hoſtibus cuſto
dire animarū: faciāt qđ docet̄ Matth. xxvj. Vigilate
inquit Chriſtus et orate: ne intretis ⁊c̄. Sed etiā per
opera miſcđie ſtipēdiarios cōducere: ⁊ amicos ad ſui
caſtri defenſionē multiplicare debent: ſcientes quoniā
bona eſt oratio cū ieiunio: et elemoſyna magis q̄ꝫ the-
ſauros auri recondere: quoniā elemoſyna a morte libe
rat: ⁊ ipſa eſt que purgat peccata: ⁊ facit inuenire vitā
eternā. Thob. xij. ¶ In quibꝫ exēplo ⁊ auctē: quarta 8
oſtendit̄ preparatio: que p̄cedēs orationē exaudiri fa-
cit elemoſynarū: videlicet largitio et ſpecialiter: qn̄ cū
ieiunio copulat̄: talis nāqꝫ oratio eſt. q. auis q̄ in altū
duabꝫ portat̄ alis: et ſicut nūcius p̄miſſus cū duobus
ad p̄parādū hoſpitiū: pedibꝰ fortiter currēs: q2 oratio
teſte btō Grego. ſi bene occurrat eſt. q. nūciꝰ p̄parās
hoſpitiū dn̄i ſui: q̇ cū audacia pergit: et. q. ad dn̄m in-
trat quo caro neq̄t p̱uenire. In cuius ſignū fieri pōt
ꝙ ante aſcenſionē chriſti ieiunamꝰ: et letaniā dicēdo
oramus: vt oratiōis nūciū ad chriſtū dn̄m noſtrū tūc
mittamꝰ: qn̄ duo habemꝰ q̄ pauperes conſiderāt qn̄
ad aliquē locū rogaturi accedūt: cōſiderant nāqꝫ dn̄i
largitatē et locū ꝙ videlicet in ſe ſit curialis et ꝙ in lo-
co illo preſens inueniri poſſit. Sic nos tūc ſpecialiter
orationē cū ieiunio ⁊ elemoſyna mittere decet: quando
Chriſtus pauperibꝫ largus eſſe credit̄: vtpote. q. feſtū
magnū tenēs multis hoſpitibꝫ: quos in aſcēſione ſecū
duxit ad domū ſuā. Et circa illud tp̄us in q̇ ad domū
ſuā rediēs qn̄ p̄ſens: q̇ nūq̄ defuit inueniri poterit: q̇
q̇dā oratiōis nūciꝰ ideo iuſtis elemoſynarū donis ho
norari debet: q2 iuſtū eſt ⁊ omni cōſonū ratiōi: ꝙ nos
q̇ multa a deo petimus in nr̄is neceſſitatibꝫ: ꝙ aliqua
ſibi ⁊ ſuis in illoꝝ petētibꝫ neceſſitatibꝫ tribuamꝰ: nec
aliter ſine verecūdia quicq̄ꝫ a deo petere deberemꝰ et ſi
aliter petierimꝰ nō eſt iuſtū: ꝙ petitū recipiamꝰ: quia
habet̄ in gloſa. ſup̱ illud. Matth. xij. Extēde manum
fruſtra inq̄t ꝓ pctīs rogaturꝰ ad deū manꝰ eleuat: qui
has ad paup̱es ꝓ poſſe ſuo nō extēdit. Nec h̄ audiē-
do quiſq̄ꝫ grauet̄ vel admiret̄: q2 ſi ad curias mundi
aliq̇d petituri accedētes: dona aliquotiēs p̄mittūt: vt
citiꝰ qđ petūt obtineāt. In q̇bꝫ ſepiꝰ plus expēdūt q̄
lucrent̄. Nō grauent̄ ꝙ ad curiā dei accedentes: aliq̇d
eos dare oporteat: vbi nūq̄ minꝰ q̄ꝫ dederūt ſꝫ cētuplū
plꝰ recipiēt: qn̄ ꝓ dato vel remiſſo tp̱ali eternū poſſi-
debūt. Qui ḡ donū ⁊ manꝰ maximū a deo petūt eter-
nū: nō grauent̄ dare tp̱ale. Et q̇ miſcđiam ⁊ remiſſio-
nē pctōꝝ: ⁊ cibationē: ⁊ liberationē a carcere: et veſtes
et quecūqꝫ alias miſcđias a deo petūt eternas: nō gra-
uent̄ ſibi: et ſuis conſimiles exhibere tp̱ales: hoc ſcien
tes: ꝙ ſi p̄dicta miſcđie opa: ei exhibuerint tp̱aliter ab
eo exaudient̄ cōſilia petētes et̄na: nec mirꝫ q2 dū hmōi

miſcdie exercēt opa: angelū habēt: q̄ eoꝝ offert corā
deo de cōſimilibꝫ oratiōes: qđ eleganter oſtenſum eſt
Thobie.xij. qn̄ inquit angelꝰ orabas cū lachrymis: ⁊
ſepeliebas mortuos: ego obtuli orationē tuam dn̄o.
9 ¶ Quinta p̄paratio ⁊ cōditio q̄ orōnē p̄cedere debet:
eſt mētis attētio ⁊ applicatio ad illud qđ orātes loqui
debemꝰ. Pro q̄ eſt aduertendū: ꝙ pfecta orō duplicē
mētis reqrit attētionē ⁊ applicationē: vnā q̄ orationē
p̄cedere: ⁊ aliā cōcomitari deberet. De p̄cedenti planū
eſt: qꝛ cū hō ſit creatura rōnalis agēs ex ꝓpoſito: ⁊ de-
liberatiōe: rōnabile videt̄ ꝙ de h̄ qđ orare deberet mē
tem applicet anteq̄ꝫ oret: ne ad opꝰ ſuū tāq̄ꝫ brutū ſu-
bito et.q. ex inſtinctu ꝓcedat nature: nō deliberātis.
De cōcomitāti etiā cōgruitas ſubeſt. Cōgruū nāq̄ꝫ
videt̄ ꝙ orātes ad oīa q̄ dicūt mētē applicēt: vt ex his
q̄ dicit deuotio orātis creſcat: dum ad ea q̄ in ſe deuota
ſunt: mentē ⁊ intellectū applicat: ⁊ deſideriū de haben-
do qđ petit̄ augeat̄. Sʒ qꝛ iſta applicatio orationē aſſo
ciās eſt valde difficilis ⁊ cū multo vix habet̄ labore:
ſic̄ patet p illud qđ fert̄ ſctm̄ Bernhardū reſpōdiſſe
Exm̄ cuidā laico improperāti ſibi: ꝙ viri eccl'iaſtici nō labo
rāt orādo ⁊ cātando. Cui ille: bn̄ orare ⁊ hmōi facere
habēdo et q̄dāmodo ligādo mentē in his q̄ orāt ⁊ cā-
tant eſt multū laborioſum: qꝛ cogitatio q̄ eſt de ſe libe-
ra ⁊ euagādo delectat̄: quodāmodo tūc incarcerat̄: li-
gat̄: ⁊ intra clauſtra corpis includit̄: q̄a. q. de illo tpe
orōnis loquēs pſ̄. ait. Orō mea in ſinu meo cōuertet̄.
Cui aliꝰ nec ſic inq̄t cor ligare ad illud qđ petit̄ alijs
cogitatiōibꝫ euacuatū eſt difficile vel laborioſum: ſed
leue. cui Ber. dabo tibi equū meū: ſi ita dixeris vnū
pr̄ nr̄. finalr̄ g̊ recognouit ꝙ nec ſic pr̄ nr̄ dixerat: licet
cōtrariū priꝰ affirmauerat: qꝛ ⁊ aſſeruit ꝙ dū pr̄ nr̄ di
xit cogitauit: ſi ſellā cū equo eſſet habiturꝰ. Eccl'ia ad
ꝯditionē tā difficilē ⁊ q̄ſi impoſſibilē obligare noluit
de neceſſitate. voluit tn̄ ꝙ nō gratis nec ex ꝓpoſito dū
orat̄: alias recipet cogitatiōes vl' occupatiōes ipſum
diſtrahētes: ʒ q̄ꝫtū poſſibile ſit tales diſtractiōes eui-
Exm̄ tet ⁊ occaſiōes. Exēplo cuiuſdā antiq̄ pr̄is: de q̊ fert̄ ꝙ
cū oīa ſua ꝓpter deū dimiſiſſet ⁊ dediſſet: vt nudꝰ nudū
p̄dicaret chriſtū: excepto aſino q̊ ad p̄dicādū veheret̄:
quē tn̄ poſt breue ideo dimiſit q̄ꝫtūcūq̄ꝫ eſſet ſibi vti-
lis: qꝛ dū circa orōnes ⁊ p̄dicationes debuit cogitare:
ſollicitudo de aſini paſtu ⁊ potu: ⁊ ne furaret̄ mētē ſuā
diſtraxit. Primā tn̄ cōditionē q̄ eſt facilis et poſſibilis
ſemp orātes habere deberemꝰ: vt v̊tute illiꝰ prime ap-
plicatiōis ⁊ ſpūalis tactꝰ tota ſequēs ad deū aſcendat
orō. Sic̄ ſagitta v̊tute p̊mi tactꝰ chorde ⁊ digitorū in
altū aſcēdit: licet manꝰ vel chorda ipſam aſcēdentē cō
tinue nō tāgat: ſi tn̄ ipſam in principio nō tāgeret: ne-
quaq̄ꝫ aſcēderet. Ita orō v̊tute prime intētiōis ī altū
aſcendit corā deo. Et ſi ſemp mens ⁊ cogitatio ipſam
nō tāgat: ſi tn̄ ipſam in p̊ncipio nō tāgeret: nō videt̄
ratio q̄re aſcēdere deberet. Sicut g̊ volēs dn̄o terreno
de pluribꝫ rebꝫ: ⁊ aīalibꝫ encenīū facere. qn̄ aīalia illa
in loco ponit: in q̊ dn̄s trāſiturꝰ illa videbit: ita illa or-
dinat: vt illa q̄ ſunt diſtincte nature ⁊ cōditionis: di-
ſtinctū et q̄ſi p ſe ſepatū habeāt locū: vt dn̄m trāſeūtē
de ſingulis informet: vt ſingula vidēs plꝰ ſibi placeāt
Ita volēs deo encenīū facere diuerſarū horarū quāli-
bet p ſe deo deuote oſtēdat. Et ſic aduocatꝰ corā iudice
de cauſis diuerſis et arduis locuturꝰ de oībꝫ delibērat
anteq̄ꝫ loquat̄. Et ſicut portās ad dn̄m ſuū redditus
multos ⁊ diuerſos: vl' faciēs homagiū ꝓ diuerſis ter-
ris: dicit accipe redditū meū vel homagiū ꝓ tali terra
Ita reddēs redditū horarū dicat deo: in p̊ncipio cu-
iuſq̄ꝫ hore ī corde ſuo: recipe redditū meū in q̊ tibi te-
neor: q̄ꝫtū ad talē horā ⁊c̄. Hac nāq̄ꝫ cā moti q̄dā de
laudabili ꝯſuetudine in p̊ncipio cuiuſcūq̄ꝫ hore dicere
ſolebāt. Rex chriſte clemētiſſime tu corda nr̄a poſſide
vt tibi laudes debitas reddamꝰ oīni tpe. Sic etiā ora-
uit ꝓpheta dicēs. Auribꝫ pcipe orōnē meā. ī pſ̄. xvj. Et
iterꝝ. Intret ī cōſpectu tuo orō mea. pſ̄. lxxxvij. Hoꝝ
exemplo ante orationē prepara aīam tuā. Eccl. xviij. 10
¶ Sexta p̄paratio orōnē p̄cedēs debʒ eſſe iuſticia q̊ ad
ꝓximū ꝙ neminē ledat ī fama: corpe vl' rebꝫ: qꝛ ſi ꝓxi
mū in aliq̊ p̄dictoꝝ leſerit: nō eſt iuſtū ꝙ a deo orās ex
audiat̄: q̄a et ꝯ rōnem videt̄ a pr̄e magnū munꝰ petē
dū filio iniuriat̄ dilecto: et ſi petierit nō obtinebit. Sic
patʒ. ij. Machab. ix. vbi de antiocho rege q̄ filijs tunc
dei inſidiabat̄ dilectꝭ: orabat dn̄m a q̊ nō erat miſcdiaʒ
cōſecuturꝰ. Qui v̊o in oībꝫ p̄dictꝭ ꝓxīo iuſticiā tenet:
audiet̄: ſic̄ audit̄ a pr̄e: q̄ filio benignū ⁊ iuſtū ſe exhibʒ
Prouer. xv. Lōge eſt dn̄s ab impijs q̄ꝫtū ad p̊mos: et
orōnes iuſtoꝝ exaudiet: q̄ꝫtū ad ſecūdos. ¶ Septima 11
p̄paratio debʒ eſſe hūilitatꝭ. Ita ꝙ q̄ꝫtūcūq̄ꝫ oēs p̄di-
ctas ī ſe inuenerit p̄paratiōes et ꝯditiōes: ſemp tn̄ ad
h̄ ꝙ poſtulatū impetret: neceſſe eſt vt hūiliter de ſe ſen
tiat: ⁊ indigētiā ⁊ defectū ſuū corā deo hūiliter oſtēdat:
ad modū petētis elemoſynā: q̄ quicq̄d ī eo miſerie eſt
oñdit: vt hoīes ad miſcdiam moueat. Sic q̄ deum ad
miſcdiam orādo flectere nitit̄: dicat et faciat qđ dr̄ in
pſ̄. cxlj. Effundo in conſpectu eius orationē meā ⁊ tri
bulationē meā ante ipſum ꝓnuncio: quia aliter non
impetrabit. Sed ſic qui orat impetrabit et obtinebit:
ſicut patet q̄ꝫtū ad vtrūq̄ꝫ. Lu. xxviij. de publicano et
phariſeo. et Lu. xxiij. de bono latrōe ⁊ malo. Et Eccl.
xxxv. vbi dicit̄ ꝙ oratio humiliātis ſe nubes penetra-
bit. Et q̄ꝫto plus humiliauerit ſe tāto altius aſcendet:
ſicut patet p exemplū de ſagitta: q̄ qn̄ de arcu in altum
emittit̄ tāto altius aſcēdit: quāto chorda de q̄ emittit̄
ꝓfundius v̊ſus terrā fuerit: ſic in ꝓpoſito: quāto aīa
de qua oratio emittit̄ plus humiliat̄ altius aſcēdet: ſic
oratio humiliantis ſe nubes penetrat. Arti. iiij.
¶ Nec ſufficit orationi ꝙ cōditiones iam deſcriptas 12
habeat p̄cedētes: niſi etiā bonas cōditiōes habeat cō-
comitātes: quia ſicut nec in aliquo ope ſufficit ꝙ bene
initiet̄: niſi etiā bene cōtinuet̄. Ita etiā de orōne ſentiē-
dū eſt: ad h̄ g̊ ꝙ oratio ſit bona in ſe: ⁊ exauditione di-
gna. Primo in ipſa requirit̄ congruitas: ꝙ videlicet
illud qđ petitur ſit congruū ⁊ rationabile: quia nulle
niſi rationabiles ſunt imperatori p̄ces offerende: ſicut
elicit̄ ex lege ciuili. C. li. j. ti. de precibus imperatori of-
ferendis: et de quibus rebus ſupplicari licet an nō. l.
nec damnoſa. Hec autem congruitas ⁊ ratio in ora-
tione requiſita: maxime inuenitur in oratione dn̄ica:
triplici de cauſa ſeu ratione. Primo nāq̄ꝫ eſt magis cō
grua ratione auctoritatis. Alie enim orationes alios
habent auctores: hec v̊o Chriſtum deū habet qui ſic
orare docuit dicens: cum oratis dicite pater noſter ⁊c̄
Lu. xj. Secūdo ratiōe breuitatis. Nam alie oratiōes
ſunt pſalmi et huiuſmodi: que frequenter maiorē ha-
bent prolixitatem: hec autem eſt breuis oratio que ce-
los penetrat. Tertio ratione vtilitatis: hec nāq̄ꝫ ma-
iorem continet vtilitatē: quia quicquid poteſt et debet
homo iuſte velle deſiderare vel petere: in hac cōtinet̄
oratione. Nam omne bonū qđ petere vel deſiderare
debemus: vel eſt bonum pertinens ad creatorem vel
creaturam ad deū: videlicet vel ad nos. Et ſcđm hoc
in iſta oratione ſeptem ſunt petitiones. Quarum pri-
ma honorem petit dei ibi. ſanctificetur nomen tuum.
In hac nanq̄ꝫ petitione petimus ꝙ omnes deo ſer-
uiant nomēq̄ꝫ eius honorēt: contra quod faciunt iu-

ratores. Alias vo ſex ad nr̄am ordinauit vtilitatē: in
q̄bꝫ ſex om̄e bonū cōtinet̄: qꝺ nr̄am includit vtilitatē
Om̄is nāq̄ꝫ vtilitas nr̄a q̄ peti pōt: vel eſt de bono habē
do: vel de malo fugiēdo ſeu remouēdo. Om̄e nāq̄ꝫ bo-
nū petēdū: vel eſt bonū gl'ie vel gr̄e vel nature: q̄ q̄dē
tria bona ī tribꝫ ꝓmis petūt̄ petitiōibꝫ ſeu rogatiōbꝫ:
ad nos ꝑtinentibꝫ: bonū nāq̄ꝫ gl'ie petit̄ cū dicit̄: adue-
niat regnū tibi. i. nobis ⁊ nos illi. Bonū vo gr̄e petit̄
cū dicit̄: fiat voluntas tua: ſicut in celo ⁊ in terra. q. d.
da nobis gr̄am tuā faciēdi volūtatē: ſicut illi q̄ nūc in
celo ſunt fecerunt. Bonū vo nature petit̄ cū dicit̄: pa
nē nr̄m q̄tidianū da nobis hodie. i. nr̄am corꝑalē ſuſtē
tationē da nobis hodie. Om̄e vo malū fugiēdū: vl' eſt
malū culpe vel pene. Malū vo culpe eſt duplex: vnū
qꝺ antea cōmiſimꝰ: aliud qꝺ in poſterū cōmittere tre-
pidi formidamꝰ. Iſtoꝝ igit̄ triū maloꝝ amotio ⁊ libe
ratio in tribꝫ vltimis rogant̄ petitiōibꝫ. Primo nanq̄ꝫ
mali qꝺ cōmiſimꝰ indulgentia petit̄: ⁊ remiſſio cū di-
13 cit̄: dimitte nobis debita nr̄a. ¶ Hec em̄ petitio neceſ-
ſario ꝑcedere debet ad hoc: ꝙ in ſequentibꝫ audiat̄: q2
dum in vno detinet̄ peccato nec rōnabiliter petit ne in
alio cadat: dicēs. Et ne nos ⁊c̄. Nec ꝙ a malo liberet̄
pene: q2 vnū peccatū ſuo pondere ad aliud trahit ⁊ iam
ho malū inducūt pene. Prius ḡ agat ad ſui peccati di-
miſſionē: ad hoc ꝙ ꝯueniēs fiat deꝑcator ⁊ exauditiōe
dignꝰ: qꝺ aliter non fit: q2 ſ̄m iura ciuilia ſi ſeruilis ſit
ꝯditiōis incongruꝰ reputet̄ ⁊ indignꝰ: vt ꝑces ꝓncipi
porrigat: ſicut patet. C. li. j. ti. de ꝑcibꝫ imꝑatori offerē-
dis. l. licet ſeruilis ꝯditio. Ergo a fortiori rōne ille q̄ eſt
ſeruꝰ diaboli ⁊ peccati indignꝰ eſt: vt deo ſummo ꝓn-
cipi ꝑces offerat: q2 illa ſeruitꝰ vilior eſt: ſicut oſtēſum
eſt. H. iij. ar. j. Or ſi in tali ſeruitute ꝑces omnino offer-
re voluerit non exaudiet̄: q2 ſcimꝰ ꝙ pctōres non exau
dit deꝰ. Ioā. ix. Sed periculoſa ꝯditio eſt q̄ ſubiungit̄
niſi ſuggeſtio ꝯtineat veritatē qū dicit̄. Sicut ⁊ nos di
14 mittimꝰ debitoribꝫ nr̄is. ¶ Quia ſ̄m leges ciuiles qꝺ
ex falſa petit̄ allegatiōe vel ſuggeſtione ꝯcedi nō debet
vel ſi ꝯceſſum fuerit nulliꝰ erit momenti: ſicut ptꝫ ꝑ le
gē allegatā. ff. iij. 34. ⁊ ꝑ legē. C. li. j. ti. de diuerſis re-
ſcript. l. vniuerſa. In qua cōtinent̄ verba q̄ ſequūt̄.
Vniuerſa reſcripta: ſiue ī ꝑſonā precantiū ſiue ad quē
libet iudicē mandauerint: ſub ea conditiōe ꝓferri preci
pimꝰ. Si ꝑces veritati nitant̄: nec aliquē fructū preca-
tor: gloſa interlinearis: mendax: ſequit̄: oraculi ꝑcipiat
cui etiā legi ꝯcordat lex ⁊ auctoritas chriſti qui imme-
diate poſt orōnem dn̄icam adiūgit: dicens. Si dimiſe-
ritis hominibꝫ peccata eoꝝ: ſ̄m ſuꝑple ꝙ in ſuggeſtiōe
ꝑtenditis dicētes: dimitte nobis ⁊c̄. dimittet vob pr̄
vr̄ celeſtis pctā vr̄a. Nō. D. x. 4. Mali vo ꝙ in poſte
rū cōmittere formidamꝰ: cuſtodiā petimꝰ ⁊ ꝑſeruatio
nē cū dicimꝰ. Et ne nos inducas in tentationē. i. nō ꝑ-
mittas cadere nos: vel ꝯſentire tentatiōi. Mali vo pe-
ne liberatio: ⁊ miſericors petit̄ liberatio ⁊ ꝑſeruatio: cū
ſubdit̄. Sed libera nos a malo. Sic ergo vos orabitis
Math. vj. Sed cū orans ſit q̄ſi nunciꝰ negociū ſuum
vel alienū apud Ieſum ⁊ mr̄em eiꝰ glioſam exponēs.
Et nuncij modus ſit approbatus: ꝙ illos ad quos ali-
quid petituri accedūt ſalutatiōe ꝑueniunt: deinde lr̄as
credentie oſtendunt: tertio petitionē formāt: ꝯueniens
videt̄ ꝙ orantes Ieſum ⁊ mr̄em eius: ſalutatione pre
ueniant angelica: ⁊ litera oſtendant credentie ſymboli
apoſtoloꝝ ⁊ petitionē forment dn̄icam orōnem inſtan
15 tes. Ro. xij. ¶ Secūda ꝯditio in orōne requiſita eſt hu
milis ⁊ deuota reuerentia: q̄ꝫ ad illum cui orat̄: habere
docēt exempla ⁊ legis ſanctio. Exēplo nāq̄ꝫ videmꝰ: ꝙ
qui habent ardua facere: vl' magna a principibus ſeu
iudicibus huius mūdi petere cū magna loquunt̄ reue
rentia: non ſolū illis ſed ⁊ illoꝝ etiam magiſtris aſſiſtē
tibꝫ ⁊ filijs ⁊ amic. Leg etiā ſanctio vult: ꝙ liberti. i.
manumiſſi ꝺ ſeruis: vicꝫ liberi facti: ī magna teneāt̄ re-
uerētia: ſuis nō ſolū patronis ſeu manumiſſoribꝫ: ſꝫ il
loꝝ heredibꝫ: ſic ptꝫ. C. ꝺ in ius vocādo li. ij. ⁊ C. li. vj.
ti. de libert ⁊ eoꝝ liber. l. liberti: q̄bꝫ ſi fuerint īgrati ī
ꝓſtinā redigēdi ſūt ſeruitutē ibidē. l. libertine. Ergo a
fortiori nos qui ſumꝰ liberti dei: qua libertate chriſtus
nos liberauit. Gal'. iiij. Non ſolū chriſto quādo cū eo
orantes loquimur: teſte Ambroſio qui ait primo de of-
ficijs: quādo oras: cum deo loqueris: quādo legis ipm
audis. Cui concordat Auguſtinꝰ ſuꝑ pſ. lxxv. nō ver
bis: ſed ſentētia. Quando inquit legis deꝰ tibi loquit̄:
quādo oras cū deo loqueris: maximaq̄ꝫ ab eo petimꝰ:
⁊ magna ab eo recipimus: magnam non ſolum ei ſed
etiam erga illos: quos ſeruos vel filios ſuos eſtimamꝰ
vel eſtimare deberemꝰ: exhibere deberemꝰ reuerentiā
tam orando q̄ꝫ operādo: quod ſi fecerimꝰ orō vna par
ua ⁊ breuis citius audiret̄: q̄ꝫ multe magne ⁊ ꝓlixe cū
ſyncopatiōe ⁊ feſtinatiōe ſine reuerentia ⁊ deuotiōe di
cte: ſicut patet per hiſtoriā que de perpetua virgine dei
narratur genitrice: ꝙ cuidam ſibi deuote apparēs ait.
Mallem quinq̄ꝫ ſalutatiōes tractim ⁊ cū reuerētia di- Exm̄
ctas: q̄ꝫ totū pſalteriū cum feſtinatione ⁊ ſine reueren-
tia ⁊ attentione. Cui concordat Decretum ſumptū ex
verbis Hiero. dicens: ꝙ melior eſt ſeptem pſalmorū
decantatio: cū cordis puritate ac ſerenitate ⁊ ſpūali hy-
laritate: q̄ꝫ totiꝰ pſalterij modulatio cum anxietate cor
dis atq̄ꝫ triſticia: de ꝯſe. di. v. Nō mediocriter: q̄ vo h
nō fecerit: redigēdꝰ eſt in ſeruitutē: ⁊ orō eiꝰ fiat ei ī pec
catū. pſ. cvj. q2 nō ſine ingratitudinis culpa irreuerent
ad tm̄ loquit̄ ꝓncipē ⁊ patronū: a q̄ totū habet q̄cq̄d
hr̄e dignoſcit̄: ⁊ ſic ꝓpt̄ irreuerētiā ⁊ pctm̄ cōmittit. Et
q2 nō audit nec aduertit qꝺ orat: nec ille cui orat illud
aduertet. vnde Augꝰ. Illam orōnem non exaudit deꝰ
cui ille qui orat non intendit: tuam orōnem nō audis:
⁊ deus eam qualiter exaudiet? quid valet ſtrepitꝰ oris:
vbi mutū eſt cor: quia ſi mutū ſit cor: etiam ſi altiſſime
arido tamen corde cantet vel cantū ſuū plus gl'iam ho
minū querat: q̄ꝫ dei: factꝰ eſt velut es ſonās: ⁊ cimbalū
tinniēs q̄ꝫtū ad deū. Cuiꝰ aures citiꝰ deuote audiūt orā
tem: q̄ꝫ alte ⁊ curioſe clamātē: q2 nō clamor ſꝫ amor pul
ſat in aure dei: ſicut ptꝫ ꝑ illud ꝙ quibuſdā alte cātan-
tibꝫ: voce celitꝰ emiſſa reſpōſum dicit̄ fuiſſe quandam
vetulam illuc in quodā angulo orantē meliꝰ cantare.
¶ Ad idem fert̄ de quodā ſancto patre: qui ad quādā Exm̄
eccl'iam declinauit cauſa orandi: ⁊ clericis feſtine ⁊ alte Exm̄
diuerſis notis cātātibꝫ: vidit predictꝰ ſanctꝰ demonem
ſuꝑ choꝝ habētē magnū ſaccū in manibꝫ: ⁊ ꝓijciebat
q̄ſi literas ad ſaccū finito officio: ſaccū plenū deporta-
uit. Ad quē cum quidē veniſſet ⁊ interrogaſſet ſic: nū-
quid pater ſancte bene cātauimꝰ? cui rn̄dit ita: q2 ſaccū
plenū cātaſtis: denotās ꝙ plꝰ placet ꝺo hūilis cantꝰ cū
deuotione: q̄ꝫ ſolennis ſine attentiōe ⁊ mentis vanita
te. Ideo ſuo exēplo nos docet Apl's qualiter orare de-
bemꝰ ⁊ cātare dicēs. Orabo ſpū orabo ⁊ mente: pſallā
ſpiritu: pſallā ⁊ mente. j. Coꝝ. xiiij. quia non clamor ſꝫ
amor: non vox ſed votum reſonat in aure dei. Alij em̄
orant ſicut ſymia: cuius labia tm̄ mouētur: ⁊ non cor:
qui licet bona orātes vel cantantes dicant: nō tamē be
ne vel bona intētiōe. Sed ſunt ſicut quidā q̄ rogatꝰ ꝙ
aliquod bonū verbū ꝓ quibuſdam diceret religioſis:
pro magna quā habuerunt cauſa in q̄ ipe iuuare pote
rat clamauit gallice magis ad deriſionē q̄ꝫ ad vtilitatē
bonū verbū ꝓ fratribꝫ: bonū verbū ꝓ fratribꝫ. Nō ſic

docuit chriſt⁹ orare:ꝫ poti⁹ interi⁹ ex corde dicēs. In-
tra cubiculū tuū: ⁊ ora patrē tuū in abſcōdito. Math.
Exm̃ vj.i.interi⁹ in corde ⁊ ex corde. Exēplo Sare que ora-
tura prerit in cubiculū: ⁊ in orōnib⁹ pſiſtēs dn̄m deꝑ-
cabat̄. Thob.iij. Illi v̇o q̇ tales tm̄ ad lr̄am intelligūt
auctoritates: ꝙ horas ⁊ hmōi ī cubiculo dicere volūt
corpali:ſicut ille quē demon trāſiēs fert̄ deriſiſſe dicēs:
Exm̃ calidas volo:calidas volo:nō ſpm̄ q̇ viuificat:ꝫ lr̄am
q̄ occidit. morē ſequunt̄ iudeorum. Cōtra doctrinam
Iude apl̄i qui hos informat dicens: ſpū ſancto orātes
16 vos in dilectiōe dei ſeruate. Iude.j. ¶ Tertia conditio
orōni neceſſaria eſt orātis charitas:q̄ ſicut ardor incēſi
de carbonib⁹ calidis ⁊ nō frigidis aſcēdit:ita orō: de q̄
in ps̄.cxl. Dirigat̄ orō mea: ſicut incēſum in conſpectu
tuo. ¶ Quarta ꝯditio eſt diſcretio vt diſcrete petat̄ qd̄
petendum eſt:ita ꝙ vtile ꝓ aīa inſtanter petat̄. ¶ Alia
v̇o ſicut honores:diuitie:delitie: ⁊ hmōi nō ſūt in ora-
tiōe petēda ꝓpter cauſas tactas. C.xvij.15.ſed q̊ ad ta
lia hō debet ſe totaliter diuine ſubijcere ꝓuidētie ⁊ grē:
ſicut ſeruus q̇ a largo dn̄o nō petit aliqd̄ certū:ꝫ tota-
liter ſe ei⁹ ſubmittit curialitati. Iſtā curialitatē docuit
chriſt⁹ Paulū orantē hīc:cui cū aliud petijt q̄ꝫ debuit:
vtputa ſtimuli amotionē dictū fuit:ſufficit tibi gratia
mea. Nōnullli em̄ indiſcrete petētes paſſi ſunt in his
que petūt repulſam:licet qn̄qꝫ meli⁹ obtineant. Sicut
patet de predicto Paulo: ⁊ de matre filiorū Zebedei:
cui dictū fuit:neſcitis quid petatis. Nec tm̄ omino re-
pulſam patiunt̄:quib⁹ meli⁹ ꝓuidet̄ q̄ꝫ petant:q̄ ſi pe
tenti ab amico denariū:centū dent̄ libre: repulſam nō
patit̄. Non g̊ mirent̄:ſi qd̄ petāt non obtineāt: ex quo
ꝑdict⁹ apl̄s nō obtinuit qd̄ petiuit:quib⁹ forte melius
ꝓuidet̄. Qui inſuꝑ ſi peterēt qd̄ deberēt: ⁊ modo q̊ de
berent audacter petere poſſent: ⁊ petētes citi⁹ audirent̄
Aug⁹ em̄ dicit. Cū ea que deus laudat ⁊ ꝑcipit petitꝫ
ſecuri petite. illa em̄ ꝓpitio deo ꝓcedunt̄. Quando aūt
petitis tp̄alia:cū modo petite: ⁊ cū timore illi totū com
17 mittite: vt ſi ꝓſit det:ſi ſcit obeſſe nō det. ¶ Quinta cō-
ditio orōni multū cōueniens eſt ꝙ mane oret̄: diuites
em̄ qui aliquid dare volunt libētius primis dant pau-
perib⁹:eis occurrentib⁹. Sic de⁹ qui Prouer.viij.ait:q̇
mane vigilauerint ad me:inuenīēt me: teſte Iob.viij.
Si diluculo ſurrexeris ad deū ⁊ omipotentē fueris de
precat⁹:ſtatim euigilabit ad te ⁊ pacatū reddet habita-
culū tuū. In cui⁹ ſignū dici pōt:ꝙ filij iſrl̄ mane colle
gerūt manna. Exo.xvj. Qua etiā de cauſa motus for-
te dicebat.ps̄. Mane aſtabo tibi. Et iterū. Mane ora-
tio mea ꝑueniet te:ps̄.lxxxvij. ¶ Sexta conditio eſt orā
tiū bona concordia:quo ad tria ſeu in trib⁹:in affectiōe
charitatiua:in re petita ⁊ in multitudine concurrente.
Sicut em̄ monachis ad abbatem ſuum: vel ciuib⁹ ad
dn̄m ſuum:cum iſtis tribus conditionib⁹ concurren-
tibus: ⁊ aliquid rationaliter petentib⁹:facilius cōcedit
quod petit̄:ita deus. Sed ſi abbas vel dn̄s videat in-
ter eos animoꝝ diſcordiam:iram:odium: ⁊ non vnita
tem: voluntas eius non multū eis inclinatur ad conce
dēdū quod petunt. Ita nec voluntas dei vbi talia vi-
det in cordibus petētium vel ꝓceſſionem faciētium:q̄
dicit Decretum Ciprìani pape.xxiij.q.j.alien⁹: ꝙ nō
multitudinem:ſed vnitatem attendit deus deprecātiū.
Et adducit ad hoc teſtimoniū chriſti dicentis. Math.
xviij. Si duo ex vobis conſenſerint ſuꝑ terram de om
ni re:quācunqꝫ petieritis: cōtinget vobis a patre meo
qui in celis eſt. Vbicunqꝫ duo vel tres cōgregati fue-
rint in nomine meo:in medio illorum ſum:qd̄ em̄ mi-
18 rabile eſt ſi eos audiat:ex quo cum eis eſt. ¶ Si iterum
prelatus vel dn̄s videat ꝙ in re petita non concordāt:
ſed vnus petit vnum: ⁊ alius aliud: ⁊ tertius contrari
um:quia cum neutro cōcordat non inclinatur ad con-
cedendum. Ita nec deus ꝙ vnus petit diuitias:ali⁹ de
litias:tertius honores: vel quando pulchrum temp⁹
⁊ ꝓſperitatem petunt: ⁊ pacem vt cupiditati ſtudeant
vt delitijs inordinatꝫ quietius vacent: vel quādo vn⁹
orat pro ſalute ſua ⁊ proximi: ⁊ alius proximo in corde
vel ore maledicit:tales ꝑces non ſunt principi offeren
de:que in alterius deꝑcantur damnū vel preiudicium
C.li.j.ti.de preci.impe.offe.l.nec damnoſa: ⁊ ſi offeren
tur non exaudiētur. Iaco.iiij. Petitis ⁊ non accipitis:
eo ꝙ male petatis. Si ergo vno die orātes vel ꝓceſſio-
nem pro pace vel alia de cauſa facientes nō ſunt exau-
diti:ſatis coniecturare poterint:ꝙ ſint immūdi diſcor
des vel mala intentione petētes. Tales ergo qui ſic ſe
ſentiunt innodatos vel ante craſtinum ſe corrigant: vl̄
domi remaneant ne alios impediant: ⁊ reſidui erūt ex-
auditi:quia ⁊ illis dicit:quodcunqꝫ volueritis petetis
⁊ fiet vobis. Ioā.xv. Sed forte licet nōnulli in aliqui-
bus de ꝑdictis reos ſe eſſe ſentiant in immūdicia:vide
licet fornicatiōis:adulterij:cupiditatis: ⁊ vſure: ⁊ hu-
iuſmodi. ¶ In hoc etiam ꝙ ſūt ab alijs diſcordes:cor
de quos non diligunt: ⁊ ore quos maledicūt: forte ta-
men cōcedere nolunt ꝙ mala intētione petant que pe-
tunt vel ꝙ alia petāt ſicut diuitias:delitias: ⁊ honores:
q̄ꝫ petere deberent:quia forte cogitant:ꝙ hmōi nunq̄ꝫ
orantes petierunt. ¶ Sed ſicut certe oratio bene ordi- 19
nata eſt pius affectus mētis tēdēs in deum. Ita q̄tum
ad deum:oratio deordinata eſt ſtudium totum ⁊ deſide
riū de aliq̄ habēdo:qd̄ habere non deberēt: vel alio mo
do habere deberēt:licet ergo alia ore non petant:dū ta-
mē alia orant vel faciunt:hoc corde cogitant vel deſide
rant:q̄tum ad cordis deſideria faciunt: ⁊ accidit eis ꝙ
q̄ꝫtum ad oris loquelam ſm̄ fabulas cōtigit auaro lu- Exm̃
po: ⁊ vulpi filꝫ:ad ſcholas poſitis quoꝝ prior cū Pater De lupo
nr̄ ſillabicaſſet ⁊ ſillabas adinuicē cōponere deberet:di et vulpe
xit argētū:ſecūd⁹ in eodē caſu dixit oues:terti⁹ aucas.
Sic accidit in ꝓpoſito de q̇buſcūqꝫ petōrib⁹: q̇ licet in
eccl̄ia vl̄ ꝓceſſiōe poſiti ſint ad orādū ⁊ Pr̄ nr̄ ore dicāt
tm̄ corde cogitatiōes ⁊ affectōes circa alia cōponūt: ſic
cupid⁹ circa cupiditates: voluptuoſus:circa volupta
tes: ⁊ ſic de alijs. Et ideo ſicut ꝑdicti in ſchola ꝓficere
nō potuerūt. Ita nec iſti in orōne. Ad h̄ g̊ ꝙ petita ob-
tineāt:oportet ꝙ vnā petāt.i.bonā vitā:iuxta illud ps̄.
xxvj. vnā petij a dn̄o: ⁊ oīa alia vt ad illā ordinant̄: ⁊
tūc exaudient̄ Math.vj. q̄rite regnū dei ⁊c̄.i.ꝙ vos ſi
tis digni regno dei: ⁊ oīa hec q̄ petitꝫ adijcient̄ vob̄:ſic
chriſti orabāt diſcipuli:de q̇b⁹ dr̄ Actuū.j.ꝙ erant ꝑſe
uerātes vnanimit̄ q̄ꝫtum.l.ad corda: ⁊ petita in orōne.
¶ Si tertio ꝑlat⁹ vel dn̄s videat ꝙ tota nō petat mul- 20
titudo:ꝫ forte vn⁹ vl̄ pauci nō ita facilit̄ inclinat̄ ad cō
cedēdū ſic̄ qn̄ tota petit multitudo:q̄ ꝑſumē pn̄t ꝙ to
ta multitudo in petitiōib⁹ ſuis nō ita facilit̄ erret:ſic̄ ꝓ
uata ꝑſona:hec em̄ ꝑſumptio legꝫ ē:ſic̄ ptꝫ. C.li.j.ti.de
diuerſis reſcriptꝫ.l.vniuerſa:in fine ꝓpt̄ quā in aliq̊ ca
ſu nō vult ſinguloꝝ ꝑces audiri. Sꝫ ſi inq̇t corp⁹: aut
ſchola aut officiū vl̄ curia vl̄ ciuitas vl̄ ꝓuincia vel q̄-
dā vniuerſitas hoīs ob cām publicā fuderit ꝑces ma-
nare decreuim⁹:hec ibi. Qui ergo exaudiri volunt cō-
ueniant omēs vno corde ⁊ vna charitate ⁊ mundicia:
tota multitudo oret: vt de eis verificet̄ quod dicit̄ Lu-
ce.j. Omīs multitudo populi erat orans: qd̄ ſi facerēt
a deo audirent̄:qui q̄ndoqꝫ in hoc caſu facit ſicut larg⁹
dn̄s vl̄ elemoſynari⁹ q̇ nō dat vni ad portā petēti ꝫ ex
pectat q̊uſqꝫ mul̄ti fuerint ſil̄ ꝯgregati: qd̄ ſciens Pau-
lus alios ad ſimul orandū cū eo inuitabat dicēs:adiu

netis me in orationib9 ad deū: vt me liberet. Ro.xv.
21 ¶ Septima ɔditio debet eſſe orantiū pſeuerātia: exem
plo mulierl chananee ⁊ exēplo pauperū: q̄ ꝓpter p̄mā
repulſam petere non ceſſant. Ita nec vos: ſꝫ ſine inter
miſſiōe orate. j. Theſſa. v. ſicut ptꝫ. E. iij. 12. Ex illo nā
qꝫ exēplo ſeu hiſtoria patet: ꝙ eſt de oīb9 eccl'ie mēbris
⁊ bonoꝝ ſocietate ſicut de ſocietate mercatoꝝ: int̄ quos
dū vnus dormit: alij ꝓ ipſo lucrant̄. Et ſicut de dn̄o q̄
plures habet ei deſeruiētes: qui ei9 negocia expediunt
dū ip̄e dormit. Sic in charitate ɔiūcti mēbris eccl'ie et
participes facti oīm timentiū deū. ſemꝑ orāt: q2 dum
ip̄e dormit alij ꝓ ipſo orant ⁊ lucrant̄: ⁊ negocia coram
deo expediunt: q2 nunqꝫ eſt hora q̄n aliqui electi orēt:
ſic oportet ſemꝑ orare ⁊ non deficere. Luce. xviij. Sciē
tes ꝙ ille de9 qui ſm Auguſt. differt dare: vt tu diſcas
orare: quidiſſimulat ſe audire orantē: vt inſtruat in pe
titiōe eſſe pſeuerantē: ad modū pie matris: licet in pri
mo clamore filiū non audiat: diu tn̄ clamare ⁊ lachry
mari n̄ patit̄: q2 ip̄m ſm Hiero. oīo lenit: ſꝫ lachryma
pungit: ⁊ q̄dāmodo excitat dicens: exurge: q̄re obdor
mis: exurge: ne repellas: i fine ps. xliij. His ḡ informa
ti exēplis: nunqꝫ ab oīone ceſſent: exēplo chriſti: q̄ erat
ꝑnoctans in oīone dei. Luce. vj. Et aploꝝ q̄ dicūt ora
mus ſemꝑ ꝓ vobis: ſciendū q̄m̄ lapis nō vna gutta ſꝫ
frequenti cauat̄ vt dignet̄ nos vocare vocatiōe ſua. ij.
Theſſa. j. Nota plures oratiōis ɔditiōes. T. v. xxiiij.
cum ſequentib9.
Ar.v. ¶ Nec ſufficit: ꝙ oīo habeat ɔditiones p̄cedētes ⁊ cō
comitātes: niſi etiā bonas habeat ɔditiōes vſqꝫ ad orā
22 tis finē pſequētes. Inter q̄s prima eſt: ꝙ pactū qd̄ orā
do cū deo fecit teneat. Orantes eñ vel ꝓmittūt vl' deo
ꝓmittere deberēt: anteqꝫ ab illo qd̄ petūt obtineāt: qd̄
ɔtra eū in poſterū nō ſunt facturi: ſi v̄o contrariū fece
rint veriſimiliter formidare poterūt vindictā q̄ Nini
uitis contigit de q̄b9 dicit Hiero. in ꝓlogo Nau̾ ꝓphe:
ꝙ cū habitatores Niniue iona interitū ciuitatis predi
cante. Ne diuina ira denunciatū interitum ſuſtinerēt:
peccatoꝝ ⁊ impietatis penitentiā egiſſent. Accepta dei
miſcdia: grauiorib9 ſe criminib9 implicauerūt: hec ille.
Ex quoꝝ occaſione vt veriſimiliter credi pōt: poſtmo
dū totius ciuitatis ſecuta eſt euerſio. Silem vindictā
timere poterūt ɔſimilia: qui cōmittunt crimina q̄ ſcꝫ in
q̄ddrageſima: vel in infirmitate vel q̄cunqꝫ tribulatiōe
clamant ad deū ɔfitentes ⁊ orantes: vt a periculis illis
liberent̄ dicentes: domine ſalua nos perim9: qui libe
rati: poſtmodū grauiora cōmittūt crimina. Grauiora
eñ ſunt: licet nō ſint alteri9 ſpeciei vel ɔditiōis: qꝫ illa
q̄ pri9 cōmiſerūt ⁊ grauiori pena puniēda ꝓp̄t ingrati
tudinis peccatū: qd̄ in recidiuo cōmittit̄. ¶ Et ꝙ h̄ iu
ſtū ſit tā legib9 oſtēdit̄ qꝫ etiā exēplis. Lex eñ in dige
ſto nouo ti. de re militari. li. xj. ti. ſ o. nō oēs. §. deſertor:
duri9 punit denuo deſertorē. i. illū q̄ militiā ſine licen
tia deſerit ⁊ de exercitu fugit: dicēs: deſertor ſi in vrbe
inueniat̄ capite puniri ſolet. Alibi apprehēſus ex p̄ma
deſertiōe reſtitui pōt iterū deſerēdo capite puniēd9 eſt:
hec ibi. Sic iterū militiā deſerentes dei: q̄ ad modū ca
nū dū in tribulatiōe fameſcūt: ⁊ affligunt̄ mḡrm ſuū
deū in facie reſpiciūt. Sed accepto qd̄ deſiderāt: nō vt
canes ei tn̄ dorſum v̄tunt: ſꝫ qd̄ pei9 eſt nepharie pec
cādo inuadūt ⁊ inimicis ſuis ſe ɔuertūt: ꝓp̄t qd̄ deus
graui9 ɔ̄ eos offendit̄: ſicut q̄cūqꝫ dn̄s terren9 ɔ̄ illos
q̄s in ſuis neceſſitatib9 iuuat: ⁊ liberat ꝓ certo pacto ꝙ
in poſterū erūt ei fideles ⁊ obediētes: ſi poſt pactū illō
ad inimicitias cōuertunt̄ ⁊ grauiores de talib9 accipit
vindictas: ſicut ptꝫ de romanis ⁊ de viennitis: q̄ in q̄
drageſima ad dei militiā ɔuerſi: quā pri9 deſeruerant:
poſt paſcha iterū militiā illam deſerētes: grauiſſimas
adeo ſuſtinuerunt vindictas: ꝓp̄t q̄s ſedēdas letanias
maior in Roma cito poſt paſcha: ⁊ minor in Vienna
ordinata fuit. Nota de hac materia. T. v. 27. ⁊ arti. ij.
ꝑ totū. Vt ḡ ɔſil'es euadas vindictas: non iteres v̄bū
in tua oīone Eccl'. vij. i. non cōmittas talia ꝓ quibus
oporteat iterum oratiōes ⁊ ꝓceſſiones fieri. Oratiōes
v̄o que oēs predictas tam antecedētes: qꝫ cōcomitā
tes ⁊ ſequentes habent conditiōes: multū deo placēt:
⁊ orantē iuuant: q2 corā deo aſcendūt: vt negocia orā
tiū expediant. Actuū. x. Oratiōes tue: ⁊ elemoſyne tue
aſcenderūt in memoriā in conſpectu dn̄i: de tali oratio
ne Auguſtinus loquens ait. Oratio eſt oranti ſubſidi
um: diabolo ſuppliciū: angelo gaudium: ⁊ deo gratum
ſacrificium.
¶ Et ſi oīones noſtre p̄dictas haberent conditiōes ci Ar.vj.
to eſſemus exauditi: ꝙ v̄o non exaudimur cauſa eſt: q2
ɔtrarias habem9 conditiōes. Inter quas prima cau 23
ſa eſt ⁊ conditio orationē impediens: quia non veracit̄
oramus. Ille eñ veraciter orat qui talem in aīa habet
ſanctitatē: qualē in ore orādo oſtendit: quādo vicꝫ opa
precib9 ɔformant̄: vt ſint opa ſancta ſicut ⁊ preces ſan
cte ſunt. Contrariū v̄o ſtatum habentes non audiun
tur. nec mirū: quia ſil'es ſunt chriſti crucifixorib9 q̄ ca
pita inclinātes ip̄m ſalutabant linguis dicentes. Aue
rabbi: vel Aue rex iudeoꝝ. ſꝫ manib9 ei alapas dabāt
ip̄m cruci affixerūt. Sic iſti de quib9 in ps. lxj. Ore ſuo
benedicebant: ⁊ corde ſuo maledicebant: de quib9 ip̄a
veritas dicit. Math. xv. ⁊ Marci. vij. ⁊. Eſa. xxix. po
pul9 hic labijs me honorat: cor aūt illoꝝ lōge eſt a me.
Tales ḡ a deo nō audiunt̄: q2 teſte ꝓpheta. Iniquita
tem ſi aſpexi in corde meo nō exaudiet dn̄s: in ps. lxv.
Nec mirū: q2 ſi q̄s filiū regis occidiſſet ⁊ cū cultello cū
quo illū occidiſſet ⁊ cū manib9 ſanguinē filij ſui cruen
tatis: vel ſi occaſionē malā dediſſet q̄re occiſus fuiſſet:
vel hoc feciſſet pro quo alias fili9 regis occiſus fuiſſet:
⁊ manifeſta ſigna tal' mortl vel occaſiōis corā rege ali
q̄d petitur9 veniret nō eēt mirabile ſi rex illū nō audi
ret. Sic i ꝓpoſito nō eſt mirū ꝙ de9 illos nō audit q̄ fi
liū dei adoptiuū. i. aīam ad dei filitudinē: ſic fili9 eſt ad
filitudinē p̄ris: peccādo occidunt: vel q̄ q̄ntū in eis eſt
occaſionē dāt ꝙ fili9 dei natural' iterū moriat̄: q2 illa fa
ciūt ꝓ q̄b9 aliq̄n occiſus fuit ſcꝫ pctā. Et teſte lege ciui
li in digeſto veteri. li. ix. ti. ad legē aq̄leā. l. q̄ occidi. §. in
hac q̄ occaſionē p̄ſtat dānū feciſſe videt̄. Et cū h̄ arma
ſecū portāt. i. pctā cū q̄b9 dei filiū occiderūt adoptiuū
⁊ ꝑ q̄ filio dei naturali iterū occaſionē dederūt moriēdi
Talib9 igit̄ dic Eſa. j. Cū m'tiplicaueritl oīonē v̄ram
nō exaudiā: man9 eñ v̄re ſanguine plene ſunt. i. opa ⁊
aīa pctō: ꝓp̄t qd̄ dei fili9 fact9 fuit ſāguine plen9. ¶ Se 24
cūda cauſa q̄re orātes nō exaudiunt̄: nec eis qd̄ petūt
de9 ɔcedit q̄ntūcūqꝫ p̄cet̄. Et ſi curial' ⁊ larg9 eſt ꝓp̄t in
gratitudinē p̄cedētē ⁊ ꝓp̄t abuſum rei petite ſequentē:
domin9 eñ terren9 qui aliquando aliquem in neceſſi
tate ad eum clamantē iuuit ⁊ liberauit: ⁊ poſtea vidit
illum ſibi ingratum immo gratis inimicum ſi iterum
in conſimili cadat neceſſitate non libēter illum iuuat:
quia nec ingratitudo ſua meruit adiuuari. Si iterum
ſciat ꝙ fili9 dono ſibi dato: vel turpiſſime abuti: vtpo
te gladio ſibi dato ſeip̄m vel alium occidere: nunqꝫ ei
gladium vel hmōi arma dabit. Sicut nec depoſitari9
in hoc caſu gladiū redderet nec amic9 daret furioſo: ſic
i ꝓpoſito de9 vidēs aliq̄rū ingratitudinē d̄ b̄ñficijs p̄te
ritl: q2 aliq̄n in tribulatiōe fame īfirmitate ⁊ ꝑiculo ad
eū clamauerūt ⁊ liberauit eos q̄ poſtmodū liberati ei i
ḡti imo inimici exiſtūt peccādo: ⁊ alti9 i diaboli ſuiuio

ei clamãdo:ſicut in choreis ⁊ hmõi:q̃ ꝑus afflicti deo
clamauerũt:ſciens inſuꝑ ꝙ illo pace:ſanitate:⁊ aerꝭ ſe
renitate: ⁊ rerũ ⁊ frugũ ⁊ fructuũ abũdãtia abuterent
eis qđ petunt:nec etiã ꝓ alijs qui ꝓ eis petunt tribuit
deſideriũ:Treñ.iij.Te ad iracũdiã ꝓuocauimꝰ idcir-
25 co inexorabilis es.¶ Tertia cauſa eſt quare deus pacẽ
⁊ hmõi q̃ petimꝰ non dat:q꞉ non habemꝰ pacẽ ſ; guer
rã cũ deo ⁊ cũ ſuis ip̃os iniurioſe tractãdo:de ip̃is di-
co q̇ loquunt pacẽ cũ ꝓximo ſuo: mala aũt in cordibꝰ
eoꝝ:in ps̃.xxvij.qui dicũt pax pax ⁊ non eſt pax. Jere.
vj.Si eñ placuerint dño vie hoĩs daret ei pacẽ: nunc
aũt q꞉ non placent:non eſt pax impijs dicit dñs. Eſa.
xlviij.Nec etiã alijs pacẽ vel alia petentibꝰ ꝯcedit cau-
ſa ſocietatis impioꝝ.Nec hoc debet cuilibet vr̃m mi-
rabile videri:q꞉ ſi paupes religioſi venirẽt ad quẽcun
q̃ vr̃am aliq̇d ab eo petituri:ſi eſſet vnus vel in domo
illoꝝ qui feciſſet vobis malũ tractũ:reſpõderetꝭ q̃ diu
talis eſt inter vos non bene faciã vobis: ſic in ꝓpoſito.
Multũ ǵ deberent oẽs niti:ꝙ pctõres inter illos corri
gerent:⁊ dicere ſicut dixit Helias ad Achab.iij.Re-
gũ.xviij.Tu es qui ꝯturbas iſrl̕: ⁊ ſicut Paulꝰ Gal.
v. Utinã abſcindant q̇ vos ꝯturbant: peccatores eñ
totũ mũdũ ꝯturbãt q꞉ ſi ip̃i nõ eſſent optimũ tp̃s eſſet
⁊ orãtes eſſent exauditi.Sed nũc cogitãt aliquid: ꝙ ſi
ip̃i eſſent abſciſi vel domi remanerẽt pauci eſſent oran
tes vel ad ꝓceſſionẽ veniẽtes:placet: q꞉ citius audiret
deꝰ p̃ces vniꝰ boni viri q̃ decẽ miliũ maloꝝ: qđ pul-
cherrime oſtẽdit.iij.Regũ.xviij.vbi citiꝰ audiuit He
lyã ſolũ q̃ ꝓphas Baal q̃dringẽtos: ⁊ ꝓphas lucoꝝ
trecẽtos cũ innumerabili ꝑplo q̇ erat ex ꝑte illoꝝ: mul
tis ǵ talibꝰ ad orandũ ꝯgregatis:põt dici illud Eſa.ix.
Multiplicaſti gentẽ:non magnificaſti letitiã per tales
eñ non magna leticia:ſed potiꝰ auget dolor:q꞉ qđ bo-
ni nitunt orãdo:facere ⁊ impetrare ip̃i impediũt. Sic
ergo boni edificatores nõ letificant de hoc ꝙ alij impe
diũt vel deſtruũt qđ ip̃i edificãt ſed dolent:q꞉ vno edi
ficante ⁊ alio deſtruente:q̇d ꝓdeſt eis niſi labor.Eccl.
26 xxxiiij.Et ſicut militibꝰ fideliter bellantibꝰ nõ augetur
leticia:ſed dolor:de hoc ꝙ multos inter ſe habent ꝓdi-
tores.Jta in ꝓpoſito:licet ſint aliq̇ boni edificatores q̇
nitunt orãdo ⁊ operãdo angelicã reportare ruinam ⁊
impetrare auxilia:tam corpi q̃ anime: vtilia tñ tot ſũt
deſtructores ⁊ impeditores tã deſiderio q̃ etiã loque-
la ⁊ opere ꝙ bonis non auget leticia ſed dolor: q꞉ non
obtinent quod petunt.¶ Qꝫ eñ multi ſint p̃dictis tri-
bus modis impeditores patet:primo q̃tum ad deſide
rium:quia ſi ſint aliqui qui vellent pacem interiorem
⁊ exteriorem:ſunt aliqui qui neutrum volunt interio-
rem nolunt iracundi:inuidi:⁊ hmõi: de quibꝰ tãta eſt
multitudo ꝙ pauci inueniũtur qui mutuo ſe amãt vt
deberent.Exteriorem nolunt diſcoli:latrones:homici
de:raptores:⁊ hmõi:quorum poteſtas ⁊ lucrum ſunt
tenebrarũ ⁊ guerrarũ.¶ Si iterũ ſint aliqui qui tp̃s de
ſiderant pulchrũ ⁊ bonũ foꝝ rerũ venaliũ ſicut illi qui
de pecunia ſua viuunt:ſunt aliqui qui vellent cariſtiã
ſicut auari:qui multa ꝯgregauerũt blada ⁊ piſtores et
hmõi:vt cariꝰ ſua venderẽt.Qꝫtũ ad loquelã idẽ ptꝫ:
q꞉ ꝯtra vnũ qui in ꝓceſſione ⁊ eccl̕ia deuote orat: ſunt
multi q̇ ocioſe ⁊ nociue garrulãt. Cõtra vnũ q̇ deuo-
te cantat rogat ⁊ benedicit:multi derident detrahũt et
maledicũt.¶ Qꝫtũ ad opus idẽ ptꝫ:q꞉ ꝯtra vnũ q̇ mũ
de humiliter ⁊ ordinate venit:⁊ vadit ad eccl̕iam vel
ꝓceſſionem:multi ſunt ſordidi interiꝰ:⁊ ſuꝑbi exteriꝰ
in veſtibus ⁊ omnibꝰ plus ſuꝑbiam oſtentãtes q̃ hu-
militatẽ:modũ nõ habẽtes mẽdicãtiũ q̇ hũiliora oſtẽ-
dunt:vt qđ petunt obtineãt: qui potius leuium homi
num q̃ dei in ſe ꝓuocare nitunt aſpectum appetentes
vl̕ ab ip̃is appeti velint. ¶ Jterum ꝯtra vnum qui ele
moſyna data meretur obtinere quod petit.Sed multi
qui vſura rapina ⁊ hmõi quod petitur impedientes.
Sic patet ꝙ vno edificante ⁊ multis deſtruentibꝰ non
reſtat niſi labor:⁊ aliquibꝰ bene ⁊ fideliter cõtra inimi
cos ſp̃uales ⁊ tempeſtates ⁊ vindictas bellãtibꝰ dum
tot impediunt ꝓditoribus:ꝙ mirum eſt:ꝙ non opta-
tam obtineant victoriam. ¶ An non ꝓditores ſunt q̇
ꝓprium dñm deũ de caſtro ſuo anime quod eis cuſto-
diendum tradidit eijciunt.Et inimicum eius diabolũ
peccando introducũt. Sicut ergo ꝓditores in campo
armatam impediunt militiam:ita iſti chriſtianã impe-
diũt militiam ſicut oſtẽſum eſt.B.ij.12. Jllis ergo de
ſtructoribus impeditoribꝰ ⁊ ꝓditoribus mortuis ⁊ oc
ciſis vel interfectis vel correctis ſtatim daretur qđ ora
tur:quod eleganter oſtẽſum eſt.iij.Regum.xviij. vbi
p̃dictis falſis ꝓphetis occiſis pluuia abundãter daba-
tur:que diu ante:id eſt per tres annos ⁊ dimidiũ non
deſcenderat.¶ Sicut ergo tunc occidebant peccatores
⁊ deus dedit quod optabant. Jta nunc occidite inter
vos ⁊ deſtruite peccata.Et ſicut ad vnam cõuenietis
eccl̕iam ⁊ ꝓceſſionẽ: ⁊ vnũ p̃tẽditis chriſtianitatis no
men ⁊ habitũ:ita ſitis vnanimes in bona vita ⁊ aĩoꝝ
ꝯcordia ⁊ nomẽ ⁊ habitũ in oꝑe oſtẽdite chriſtianitatꝭ
mãdata dei tenẽdo ⁊ ꝯfidẽter petite:q꞉ infallibilit da-
bit deꝰ qđ petitis.Oĩs eñ q̇ ſic petit accipit:⁊ q̇ q̃rit in
uenit.Math.vij.Uñ Jſido.li.iij.de ſummo bono.Si
eñ illud qđ deꝰ p̃cipit facimꝰ:id qđ petimꝰ ſine dubio
obtinemꝰ.¶ Quarta cauſa q̃re deꝰ orãtes nõ exaudit 27
qñ in tribulatiõe clamãt eſt: q꞉ ip̃m in ꝓſperitate nec
audierũt nec audire vellẽt liberati.Juſtũ eñ videt ꝙ
deꝰ eis vertat ſurdã aurẽ q̇ ſibi ⁊ ſuis clamãtibꝰ ſurdã
p̃buerũt aurẽ:ꝙ eñ deꝰ eis ſurdã v̇tat aurẽ ptꝫ:q꞉ mlꝭ
ti petũt diuitias ⁊ ſunt paupes:ſanitatẽ ⁊ ſunt infirmi
leticiã ⁊ ꝓſperitatẽ ⁊ aeris ſerenitatẽ ⁊ abũdãtiã:⁊ ha-
bent oĩa ꝯria.Sꝫ cauſa eſt duplex vna q̇ ſibi ⁊ ſuis p̈-
us ſurdã p̃buerunt aurẽ ſicut ip̃emet dicit. Jere.xxij.
Locutꝰ ſum in q̇t ad te in abũdãtia tua ⁊ dixiſti nõ au-
diã.Multis eñ loquit ꝑ ſe in ſcripturis ſacris ⁊ ꝑ ſu-
os dũ ſunt in ꝓſperitate ⁊ ſanitate ⁊ mãdata ſua audi-
re ꝯtẽnũt:q̇bꝰ accidit ſicut gallinis de q̇bꝰ dicit in pro
uerbio ꝙ ſunt ſurde in autũno:hoc eñ cotidiano oſtẽ-
dit exꝑimẽto.Nã cotidie clamat deꝰ ꝑ ſuos ꝙ mãda-
ta ſua cuſtodiant:clamat ꝑ ſuos elemoſynã petendo:⁊
ꝙ pauperũ negocia in curijs magnorum citiꝰ expediã
tur ⁊ non auditur.Deus v̇o iſtam illorum cõſiderãs
ſurditatem:eos ad talem deducit ſtatũ ꝙ ad ip̃m cla-
mare habebunt neceſſe nec tamen tũc eos audit. Nec
hoc eſt mirabile:quia teſte beato Grego.x.moꝝ.Sepe
eius preces in tribulatiõe deſerit deus:qui p̃cepta illiꝰ
in tranq̇llitate ꝯtemnit:dignũ q̇ppe eſt:vt ab eiꝰ bene-
ficijs ſit q̇ſq̇s extraneꝰ cuiꝰ iuſſionibꝰ nõ vult eſſe ſub-
iectꝰ q̃ iuſticia ei ſubueniret in neceſſitate q̇ ei non obe
dit in ꝓſperitate: vel q̃ eq̇tate ei in mortꝭ pũcto daret
regnũ petẽti:q̇ in ſua abũdãtia noluit dare petẽti dena
riũ immo q̃ rõne ab eo tũc ſtipẽdiũ petere poterit:q̇ in
tota ſanitate ⁊ fortitudine ꝯ eũ militauit q̇ ſuos ſpolia
uit ⁊ vſuris ⁊ rapinis depaupauit ⁊ iniurijs vexauit.
Nec hec ſola eſt cauſa: q꞉ ſcꝫ eũ priꝰ nõ audierũt: ſ; q꞉ 28
etiã ſcit ꝙ liberati ip̃m iterum audire nollent.Scit eñ
deus ꝙ illa deuotio quam infirmi quando feſtinãt ſa-
cerdotem habere ⁊ afflicti ⁊ incarcerati oſtẽdũt: nõ eſt
niſi quaſi collobiũ pluuiale qđ ſolũ induũt dum plu-
uia vel malũ qđ ſuſtinent durat: q̇ ceſſante illud abij-
ciũt ⁊ ad ſolita vel peiora redeunt: de quibꝰ in Ps̃.cj.

Sicut operimētū mutabit eos. Nota. O.vj.33. ¶ Et
congrue ſicut talis operimēti eſt mutatio illoꝝ: quia ſi
cut qui illud induūt interiora veſtimēta non abijciūt:
nec deponūt: ſed cooperiūt. Ita iſti interiorē iniq̄tatē
⁊ mala aīe veſtimēta radicitꝰ de corde non abijciūt ſed
cooperiūt ⁊ abſcondūt ⁊ in ope non oſtēdunt: nō quia
nollent: ſed q: nō poſſunt. Multi eñ in pauptate debi
litate ⁊ impotētia ita malā habent voluntatē ſe vindi-
candi delitias ⁊ voluptates ſuas explendas ⁊ alia ma
la faciendi: ſicut alij qui hmōi faciunt q̄ dicere poſſunt
velle mihi adiacet ſed pficere nō inuenio: cū q̄bꝫ deus
miſericorditer agit eis optata non tribuēdo: q: minus
eſt malū velle tm̄: q̄ velle ⁊ pficere. Si ḡ volumꝰ a dō
exaudiri audiamꝰ ipm̄ mandantē ⁊ elemoſynas peten
tem potiꝰ q̄ʒ argentū vel quācunq̄ʒ aliā cām q: qui fa-
ciunt vel negocia potiꝰ ꝓ amore pecunie expediunt q̄ʒ
dei. Oīm̄ibꝫ talibꝫ iuuare nō valentibꝫ quātūcunq̄ʒ in
morte ad illa clamauerint: deus ipm̄ pus audiētes tūc
audiet: vnde Joānes de talibꝫ loquēs dicit: audit nos
q̄cq̄d petierimꝰ. Joā. v. qđ pulcherrimū oſtēſum eſt
iiij. Regū. xx. vbi Ezechie regi in neceſſitate ⁊ mortis
periculo orāti ⁊ deū cōmemorāti quō ipm̄ pus audie
rat: ⁊ q̄ mandata eius tenuerat ⁊ qđ placitū erat ante
eū fecerat. Reſpōdit deus p ꝓphā Eſaiā: audiui ora-
tionē tuā ⁊ vidi lachrymā tuā ⁊ ecce ſanaui te.

Ar.vij. ¶ Et licet in p̄cedenti articulo in aliq̄ tactū ſit q̄re deus
non audit ꝓ ſtatu orātes alieno: tñ q: iſte articulꝰ ſpe-
cialiter ad hoc ordinat̄ in hoc iſtiꝰ negocij diligentius
oportet inueſtigare cauſas impediētes. ¶ Huius vō
impedimēti pma cauſa: videt̄ eſſe defectꝰ fidei in ill' ꝓ
quibꝫ orat̄: q: non credūt q̄ orōnes viroꝝ eccl'iaſtico-
rū eis valere poterūt: nec ipos orātes vel illoꝝ appreci-
ant̄ orōnes: ⁊ ideo orōnis effectu ⁊ ſpūalis ſanationis
ſunt indigni: chriſtꝰ eñ ad hoc q̄ infirmos ſanaret vl'
mortuos ſuſcitaret: voluit q̄ ipi q̄ rogabāt vel ſanari
debuerūt fidē haberent in ſanatiōe ſua: q̄ vicʒ ipos ſa
nare poſſet: nec aliter eos ſanauit: ſicut ex diuerſis ptʒ
euangelij locis: q̄ voluit tūc: vult adhuc: q: voluntas
in eo non mutat̄ apud quē non eſt trāſmutatio nec vi-
ciſſitudinis obūbratio. Sicut ḡ tūc voluit q̄ in illis in
quibꝫ fuit ſanatiōis ⁊ poſſibilitatis miraculi fides: ſa-
narent̄: ⁊ fieri eis ſicut fides illorū poſcebat: ita etiam
vult q̄ talibꝫ ꝓſit orō: ſicut ptʒ p hoc quod de quodam
Exm̄ rege legit̄ chriſtiano: q̄ cū vna nocte ī mari magno ver
ſus terrā ſuā maxima q̄tteret̄ tēpeſtate: oībꝫ timētibꝫ q̄-
ſiuit quota hora eſſet noctis? ⁊ alijs reſpōdētibꝫ q̄ fuit
circa mediā noctē: ſeipm̄ ⁊ alios ꝯfortabat dicēs: nolite
timere iā boni viri de regno meo: ⁊ alijs mūdi partibꝫ
ſurgūt: ⁊ ꝓ nobis orāt: quoꝝ orationibꝫ liberabimur.
Et ſicut credidit: ita contigit ei. Nec mirū: q: oīa poſſi
bilia ſunt credēti. Marci. ix. Poſtulet ḡ in fide non ſo
lū ꝓpria: ſed etiā illiꝰ ꝓ quo poſtulat̄ nihil heſitans ⁊c̄.
Jaco. j. ¶ Signū aūt qđ fidē in orōnibꝫ bonoꝝ nō ha
bent eſt: q: nōnulli illorum qui orōne indigēt ⁊ ſuffra-
gijs: quia mali ſunt ⁊ peccatores: q̄ſi continue bonos
derident: vilipēdūt: perſequunt̄ ⁊ ſocietatē illoꝝ intā-
tum odio habent: q̄ eos de ciuitatibꝫ ſuis eijcere nitū-
Exm̄ tur: vel ſaltē vellent q̄ lōgius abeſſent. Sicut patet de
dño qui oēs ſacerdotes fugauit: p̄ter vnum quē in
fine eccl'ie in cophino ſuſpendit. Ideo aliquando deo
non placet: q̄ boni ꝓ talibꝫ orent: ſicut patet per hoc q̄
dicit ad Jere. Tu ergo noli orare ꝓ populo: hoc Jere.
30 vij. ⁊. xj. ⁊. xiiij. ¶ Secūda cauſa videt̄ eſſe defectus co-
gnitionis ꝓprie. Ignorare eñ videntur ſtatum ⁊ peri-
Exm̄ culum proprium: ⁊ ideo orationibus ſe indigere neſci-
unt: et ideo orātes ꝯtemnunt cum orōnibꝫ ſuis. Et in
hoc caſu cuidā aſſimilant̄ frenetico: de quo fert̄ q̄ cum
a parētibꝫ ⁊ amicis ante imaginē ppetue virginis po-
neret̄ Marie: ſcʒ matris dei: ipiſq̄ʒ pro ſtatu ⁊ ſanitate
ſua orantibꝫ clamabat dicens: dña Maria ne credas
eis: quia mentiunt̄: quia mihi amentiā imponūt: cū ſa
nus ⁊ mentis ⁊ capitis compos ſim ⁊ ſapiēs cum ipſi
amentes ſint. ¶ Sic nonnulli ſtatū ꝓprium peſſimum
ignorantes: ⁊ peccatoꝝ freneſim non ſentiētes q̄ dicūt
ſicut p̄dictus freneticus. Et ſicut ille Apoc. iij. Diues
ſum ⁊ locupletatꝰ: ⁊ nullius egeo: qui inſup periculū
in quo ſunt ⁊ cuiꝰ cauſa ipi ſunt: alijs bonis imponūt
orātibꝫ dum dicūt: q̄ nunq̄ʒ ita mala tempora: nec tot
fuerūt tempeſtates: ſicut poſtq̄ viri religioſi ⁊ orātes
tm̄ ꝓ mundo p mūdum multiplicabātur. Cuius pe-
riculi cauſa non ſunt ipſi boni viri vt eis imponunt:
ſed ipimet qui cum hoc quod melius ⁊ frequētius de
dei voluntate ⁊ predicationibꝫ informātur: in malo ta
men culpe ſemp creſcunt. Et ſicut ipi creſcūt in culpa
⁊ in freneſi quā alijs imponunt ⁊ in ſeipis recognoſce
re nolūt. Quibus reſpondet̄ Apoca. iij. Et neſcis: q:
tu es miſer ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. Ita iuſtum eſt
q̄ damna creſcāt pene ⁊ vindicte: quia ſeruus qui ſcit
voluntatem dñi ſui ⁊ non facit: plagis vapulabit mul
tis. Luce. xij. Nec tamen ceſſandū eſt ꝓ hmōi freneti-
cis ⁊ orantium pſecutoribus orare. Exemplo ꝓphe di-
centis. Detrahebant mihi ego aūt orabam: in p̄s. cviij.
Et chriſti exemplo: qui etiam ꝓ ſuis orauit crucifixori
bus. Eſa. liij. Pro tranſgreſſoribꝫ orauit vt nō perirēt
hoc etiā facere docuit dicens. Orate ꝓ calūniantibꝫ et
pſequentibꝫ vos. Luce. vj. ¶ Tertia cauſa eſt obſiſten 31
tium multitudo. Quādo eñ ꝓ tyrannis ⁊ alijs orant
malefactoribꝫ: frequēter ꝯtingit q̄ orantes nō audian
tur. Sicut patet de heremita qui pro dño ſuo orauit ⁊ Exm̄
non ꝓfecit: tandem querentē dñm quare non ſentiret
q̄ orauit tam diu pro eo: rogauit vt cuʒ ſeruis ſuis ve-
niret ſibi in adiutorium ad portandū lignum quoddā
in nemore qui apprehēdentes lignum truſerūt verſus
cellam ſuam: ſed quādo ipi truſerūt verſus cellam he
remita reſiſtendo impediuit q̄ non multū ꝓficiebat:
tandem dño querenti quare ſic faceret? Reſpondit: ſic
eſt tecū: ego ſemper oro pro te ſed tuis malefactis ⁊ pec
catis mihi reſiſtis: q̄ orōnes mee nō audiunt̄. Nec mi
rum: qui plures ſunt eis maledicentes: q̄ʒ ꝓ eis orātes
Et ſi digni ſint audiri qui orant: tamē ſuſpiria gemitꝰ
⁊ lachryme viduarū pupilloꝝ ⁊ pauperū ipos impe-
diunt. Nec mirum: quia peccātes contra iſtos contra
deum peccant: ipo teſte qui ait: q̄ vni ex minimis me-
is ⁊c̄. Et qui vos ſpernit me ſpernit. Si aūt peccauerit
in deū vir: quis orabit ꝓ eo. j. Regū. ij. ¶ Quarta cau
ſa eſt: quia ipi pro quibus oratur non iuuant orantes.
Sicut patet per exemplum de heremita ⁊ latrone. T. Exm̄
v.33. Et tales ſūt ſicut ille qui noluit ad currum pro-
priū manū apponere. A. viij. 10.

¶ Nulla tñ dictarū cauſarū vel cuiuſcūq̄ʒ alteriꝰ cau Ar.viij.
ſe occaſione eſt ab orōne ceſſandū. Primo ꝓpt̄ effectum 32
qui qñq̄ʒ ꝯtingit: maloꝝ vicʒ correctio: nūq̄ʒ eñ eſt de
eis deſperādū q̄ʒdiu in hac vita ſunt mortali. Ergo ſp
eſt ꝓ eis orandū. Exēplo apl'oꝝ dicentiū. Nō ceſſamꝰ
ꝓ vobis orātes: vt impleamini agnitione voluntatis
eius. Col'. j. ¶ Secundo ꝓpter effectum qui ſemper cō
tingit q̄ eſt orātis vtilitas. In antiq̄ eñ dicit̄ ꝓuerbio
q̄ q̄ ꝓ alio orat ꝓ ſe laborat: q: ipe nunq̄ʒ meritū pdit
orationis: quia licet in illo pro quo orat̄ effectū non ha
beat ī ipo tñ q̄ orat effectu nūq̄ʒ caret: q: dū in ipo ꝓ q̄
orat̄ repulſā patit̄ ad ipm̄ orantē q̄dāmō reuertit̄. Sic
eſt de oratiōe ſicut de pace qua chriſtꝰ p̄cepit viris apo

ſtolicis dare habitātib⁹ in domib⁹ ad q̄s declinabant Math.x. Primū inq̄t dicite. Pax huic domui: ⁊ ſiqui dē fuerit dom⁹ illa digna: veniet pax vr̄a ſup eā: ſi aūt nō fuerit digna ad vos reuertet̄. Sic oratio mea in ſinu meo ꝯuertet̄: in pſ̄.xxxiij.

O.vj. ORdinū primo oſtēdet̄ diſtinctio. Secūdo ꝓſequēda ſūt quedā themata ꝑ modū collationū ad ordinandos ⁊ ordinatos ſpecialiter ꝑtinentiū. Tertio oſtendet̄ q̄les ſunt eligendi ⁊ ad ordines admittēdi clericales. Quarto q̄lē ordinādi habere debeāt intētionē. Quinto q̄lē habere debeāt titulū ante ordinis ſuſceptionē. Sexto q̄les habere deberēt ꝯditiōes quo ad ordinis ſuſcepti executionē ⁊ adminiſtrationē. Septimo aliquorū tonſuratoꝝ oſtēdit̄ periculū q̄ztū ad ſeipſos q̄ztū ad ſubditos ⁊ q̄ztū ad totā eccl'iaz. Octauo male ordinatoꝝ: vel ordinē exequētiū periculū. Nono pena oſtendit̄ male ordinantiū.

Art.j. ¶ Q̄ztū ad primū eſt aduertendū ꝙ poſſum⁹ loqui de
1 ordine tripliciter. Primo q̄ztū ad ſanctificationē ſacramentalē. Secūdo q̄ztū ad gubernationē magiſtralem. Tertio q̄ztū ad ſubiectionē filialē. In oīb⁹ nanqz iſtis trib⁹ ordo eſt neceſſari⁹: tā vicz in ſacramētis q̄z etiā in ſupiorib⁹ ⁊ inferiorib⁹. ¶ Prim⁹ nāqz ordo.i. ſacramētalis licet ſeptē infra ſe ꝯtineat ordines ſpeciales: q̄tuor vicz minores ſicut oſtioratū: lectoratū: exorciſtatum: acolitatū. Et tres maiores ſcz ſubdiaconatū: diaconatū: pſ̄byteratū: q̄ q̄dā ꝑ lapides deſignant̄ ꝓcioſos: de pe.di.ij.§.qd̄ ḡ. In ſignū forte ꝙ digne ordinati ſeptē recipiūt dona ſpūſſancti: tn̄ eſt vnū ſacramētū vnitate ꝑfectiōis ⁊ vni⁹ finis ad quē ordinant̄: ad ſacramētū vicz corpis ⁊ ſanguinis chriſti digne tractandū: qd̄ ſicut eſt finis ⁊ oīm ſacramentoꝝ ꝑfectio. Ita ordo ſacerdotalis: eſt p̄cedentiū ordinū finis ⁊ ꝑfectio: q̄r ⁊ omēs alij ad illū ordinant̄ ordinē: de quo in pſ̄.cix. Tu es ſa
2 cerdos in eternū: ſm ordinē Melchiſedech. ¶ Secundus vo ordo.i. ſupiorū ad inferiores p̄lati: vel dn̄i ad ſubditos ⁊ cleri ad populū: vel litteratoꝝ ad laicos de
Sol bet prim⁹ eſſe: ſicut ordo ſolis ad ceteras ſtellas: quia ſicut ad ordinē ſolis pertinet ceteras ſtellas illuſtrare: ita ⁊c̄. Et ſicut ſole in ſe eclipſato ⁊ tenebroſo luna ꝯſequēter tenebroſa efficit̄: ⁊ ſtelle que lumē ſolis non recipiunt a ſue claritatis cadunt effectu. Quando vo ecōuerſo ſol ad ceteras ſtellas ordinē obſeruat clarū ⁊ conſuetum: illas ſicut dignitate conditiōis: ita ⁊ excellentia luminis p̄cedendo ⁊ illuſtrando: tūc ſtelle in ſe claritatē oſtendunt ⁊ noctis tenebras quodāmodo expugnant ⁊ expellunt. Sic quandoqz de ſpirituali impletur illud Iohelis.ij. Sol conuertet̄ in tenebras culpe: ſcz deformantis: luna: id eſt eccl'ia ſeu congregatio fidelium mixta: ſcz cum macula maloꝝ cōuertetur in ſanguinem vilipēſionis: quia ꝓpter illorum delicta etiam infideles eccl'iam vilipēdunt. Et ſtelle: id eſt ſubditi cadent a ſtatu ꝑfectionis: ſcz ad ſimilia delicta. Sed quādo ſol ſpiritualis ordinē ſuum clarū obſeruabat vt debuit. Et ſicut dignitate ſtat⁹ ita claritate p̄cedebat boni exempli ⁊ honeſte conuerſationis: tunc eccl'ie nomē erat clarum. Et ſtelle.i. ſubditi manētes in curſu ⁊ ordine ſuo pugnauerunt contra Siſaram. Iudic.v. id eſt ꝯ diabolū ⁊ eius opera peccati tenebras declinādo.
3 ¶ Secundo ordo illorum eſſe debet ſicut ordo manuū ad opus: ⁊ ſicut ordo oris ⁊ ſtomachi ⁊ viſionis oculorum ad cetera membra: quia ſicut ad naturalē ordi-
Manus nem ꝑtinet manuum: ꝙ ad opus ⁊ labores ceteris pre-
Os ponātur membris. Et oris ⁊ ſtomachi ꝙ p̄us cibum
Stomachus ⁊ potum guſtēt ⁊ ſumant: ac deinde ceteris mēbris gu-
ſtata adminiſtrent. Et viſionis oculoꝝ vt vtilia preuideant ⁊ illa ꝓ ceteris membris prouideant ⁊ ſua viſione totum corpus a nociuis cuſtodiri faciant vt etiā ſordida membra videndo viſitet vt mundētur: ⁊ honeſta vt inhoneſta conſeruētur: ⁊ infirma ſanētur ſana in ſanitate conſeruētur ⁊ cuſtodiant̄. Quando vo iſta mēbra vt dictum eſt ordinē ſuum naturalē ſane ⁊ vtiliter obſeruant: totum corpus bene regitur paſcitur ⁊ cuſtoditur: q̄n vo econuerſo contrarium contingit. ¶ Sic in ꝓpoſito ad ſuperiores ꝑtinet vt ſint primi ad oīa opa bono ⁊ honeſta que ſtatum illorum decēt vt dicere poſſint quod dixit Gedeon dux populi dei. Iudic. vij. Quod me facere videritis: hoc facite. ¶ Vt etiam ad modum oris prius guſtent opa mundicie: penitentie: ceterarum qz virtutum: que alijs guſtanda ⁊ faciēda docēt predicant: ⁊ imponūt. Ne eis improperetur quod veritas dixit de ſcribis ⁊ phariſeis. Dicunt inq̄t ⁊ non faciunt ⁊ īponunt hominib⁹ onera grauia ⁊ importabilia: nec minimo digito ea ſupportāt. Tales eni nunq̄z ſubditos bene operibus penitentie onerabunt: nec infirmis vinum compūctionis ⁊ penitentie bene temperabūt. Quia ſicut volens animal vel hominem equaliter onerare: prius manib⁹ onus eleuat: q̄ſi tentans ⁊ pōderans ſi animal illud portare poſſit. Et volēs vinum ꝓ infirmis limphare ⁊ tēperare: p̄us illud guſtat vt eius cognita fortitudine ⁊ conditiōe ſciat q̄ntū aque imponere poſſit. Sic q̄ volunt equaliter ſbditos bonis opib⁹ onerare: ita ꝙ ipi ea portare ſine murmure poterunt: ipa prius portent ⁊ ponderēt. Et qui vult eis ſpūaliter infirmis vinum ꝓpinare penitentie: de quo in pſ̄.lix. Potaſti nos vino compūctiōis: ⁊ ſpiritualiter vulnerato vinū infundere ⁊ oleū p̄us: vinū illud guſtet: vt ſciat qualiter illis temperandū ⁊ miniſtrandū ſit: vt de tali rege ⁊ rectore ſubdit⁹ dicere poſſet illud Canti.ij. Introduxit me rex: me ſcz p̄cedendo in cellam vinariā.i. in ſtatum penitētie. Ordinauit in me charitatē: ⁊ ceteras virtutes: que in charitate includunt̄. Vt etiā ad modū ſtomachi: cuius ordo eſt naturalis vt cibū ſumat ⁊ membris illū adminiſtret. Cibū ſumant ſpūalem ⁊ illū inferiorib⁹ communicent: illos paſcēdo: vt de eis verificet̄ illud ꝓphete dicentis. Paſcētur agni iuxta ordinē ſuum. Eſa.v. ¶ Ad modū viſionis: fratres tuos viſitabis: ſi recte agant: ⁊ cum quibus ordinati ſunt diſce.j. Regū.xvij. Vbi vo iſta mēbra ſuperiora ⁊ principalia ſic ſe habet: totum corp⁹ eſt bene ordinatum ⁊ ſanum. Vbi vo econuerſo ibi inordinatio mechie ⁊ impudicitie: totum corpus corrūpit.
Sap.xiiij. ¶ Tertio ordo illoꝝ aſſimilari deberet ordi- 4 Aquila
ni quem tenet Aquila erga pullos ſuos: ⁊ ordini q̄ in Gruib⁹ obſeruat̄: ⁊ ordini quem rex habere deberet ad regnum ſuum: quia ſicut aquila ꝓuocans ad volādū pullos ſuos ⁊ ſuper eos volitans Deut.xxxij. Et ſicut
in gruibus ordo habet̄ vt dicit̄ nature: ꝙ ceteris q̄eſcē- Grues
tib⁹ vna quaſi aliarū faciens excubias vigilat: ⁊ ipſis volantib⁹ vna quaſi ductrix alias p̄cedat: que ad hoc ſpecialiter ordinat̄: quaſi ceteris potior: ⁊ in regno rex ſapiēti ſaltē conſilio ceteros p̄excellere debet ⁊ regere. ¶ Sic in ꝓpoſito vt oēs ꝓprietatē ⁊ ſilitudinē oīm triū p̄dictoꝝ in eo videntes: bona fide dicere poſſint illud.j. Paral'.ix. Sit dn̄s deus tuus benedictus: q̄ voluit te ordinare ſup thronū ſuum regē. ¶ Quarto ordo illoꝝ ſimilis eſſe deberet nature: ⁊ ꝯditioni: ⁊ ordini lapidis
ſaphiri: cui⁹ nature eſſe dicit̄: ꝙ grām hoīs ad hoiem Saphirus
cuſtodit: cuius color celeſtis eſſe cernit̄. Sic illi gratiā: amorem: ⁊ dilectionē ad omnes habere: ⁊ q̄ztum poſſibile eſſet inter oēs ꝯſeruare deberēt: ⁊ celeſtis coloris.i.

ꝯuerſatiōis eſſe deberent: cū illo q̇ ait. Noſtra ꝯuerſa-
tio in celis eſt. Phil. iiij. vt de eis verificatū oſtenderet̃
qđ p̄dixiſſe videt̃ deꝰ eccl'ie ſue: ſcʒ Eſa. liiij. Sternā ꝑ
ordinē lapides tuos: vt ſcʒ maiores tui: q̄ſi lapides an
gulares ambas ꝑtes amore ſimul copulēt: ⁊ fundabo
te in ſaphyris. i. in hoīb: quoꝝ ꝯuerſatio celeſt' erit co
loris ⁊ apparentie exterioris ⁊ interioris. Quilibet v̇o
ꝯtrariū faciens rep̄hēdit̃ Job. xxxviij. Nunq̇d noſti
ordinē celi: ⁊ rōnem eiꝰ in terra pones? Iſtud enī om̄i
5 tali rationabiliter improperari pōt. ¶ Tertiꝰ inſuꝑ or
do. i. inferiorē ad ſuꝑiores. i. ad deū ⁊ locū ſuū tā in ſpi
ritualib q̄ʒ in tp̄alib tenētib eſſe debet. Primo vt eis
in om̄ib rationabilib obediat̃ volūtate ꝓpria abiecta:
⁊ om̄i terrena intentiōe longiꝰ ſemota: aliter enī ordo
iſte ꝑuertit̃. Quia ſicut ordo nature ꝑuertit̃ q̄n inferiꝰ
ſuperius ſituatur: vt ſi pes exaltaret̃ ⁊ caput deprime-
retur. Ita ordo gratie quando inferior ſubijci nō vult
ſed exaltari: ꝓpriam ſequens voluntatē: ꝯtra apl'i pre-
ceptū qui ait. Om̄is anima poteſtatib ſublimioribus
ſubdita ſit. Non enī eſt poteſtas: niſi a deo: que autem
ſunt: a deo ordinata ſunt. Ro. xiij. ¶ Iſte g̊ in hoc caſu
eſt debitꝰ ordo: vt ſicut dicit̃ Math. xv. Marci. viij.
Luce. ix. Qui vult venire poſt me abneget ſeip̄m: ⁊ ſe
quat̃ me: q: qui reſiſtit poteſtati: dei ordinationi reſiſtit:
qui aūt reſiſtit ſibi ip̄i: damnationē acquirit. Ro. xiij.
6 ¶ Secundo vt om̄is carnis voluptas ⁊ oculoꝝ cupi-
ditas ꝓcul pellat̃: ⁊ om̄is volūtas in delitijs eternis:
⁊ bonis ꝑmanſuris figatur. Ille enī eſt debitus ordo
a deo ordinatꝰ: vt homo de inferiorib tantūmodo vi-
uat: quia dn̄s ordinauit his qui euangelium annunci-
ant: de euangelio viuere. j. Coꝛ. ix. ⁊ celeſtia toto niſu
⁊ deſiderio p̄ponat ⁊ concupiſcat: qui quidē ordo per
uertitur: quando in voluptatib plus delectatur terre
nis: vel quando plus tp̄alia q̄ʒ eterna cōcupiſcit. Mu
lierem ergo fugiat Egyptiam cū Joſeph. Geū. xxxix.
Et ab anathemate Hiericho: ⁊ a pena caueat Achor.
Joſue. vij. qui ordinem iſtum vult tenere: ne reſurgat
in ordine voluptuoſorum vel cupidoꝝ: quādo vnuſ-
quiſq; in ordine ſuo reſurget. j. Coꝛ. xv. Tertio vt di
7 uinorum contemplatio habeatur. Hoc enī ordo indi-
cat nature in corpore humano: vt vicʒ ſicut homo for-
mam corporis habeat erectam: ex naturali ꝓpagatiōe.
Ita mētem ad ſuperiora eleuatam habeat ex gratuita
contemplatiōe. Hoc enī ordo depoſcit gratie: vt quē-
admodum Heſter de qua dicit̃ Heſter. xv. ꝙ ingreſ-
ſa cuncta per ordinē oſtia: ſtetit contra regem. Ita chri
ſtianus ⁊ ſpecialiter ordinatus ingreſſus cunctis ſen-
ſuum ⁊ imaginationum ⁊ cogitationum oſtijs: regem
contempletur: non Aſſuerum mortalem: ſed eternum
⁊ immortalem: ibiq; in contemplatiōe illa delectabit̃:
⁊ admirabitur quaſi altera regina Saba: que admira
ta eſt de domo quā edificauerat Salomon: ⁊ de cibis
menſe eius: ⁊ de ordinib miniſtrantiū. iij. Regū. x.
Ar. ij. ¶ De illis v̇o in quibus triplex predictus inuenit̃ or-
8 do per quem ad illum ordinantur: illiuſq; templum fi
Templū unt: quem per gratiam recipiunt: verificatur illud qđ
predictum erat. Jere. xxx. Templum iuxta ordinē ſuū
fundabitur: ſicut patet. V. viij. 47. Et de talibus di-
ci pōt illud. ij. Coꝛ. iij. Tēplū dn̄i ſanctū eſt: qđ eſtis
vos. ¶ Expedito antecedēte qđ habet̃. D. iiij. 2. Pro-
ſecutio fiat de triplici tēplo: materiali vicʒ ⁊ gl'ie ſic ha-
bet̃. D. iiij. 2. Et gratie: de q̊ eſt auctoritas pro themate
aſſumpta. In quo tria oſtendūtur: preſagium prima-
rie poteſtat'. Templum. ij. Machab. xiiij. Templum
habitationis ⁊c̄. Preconium ꝑpetue puritatis. San-
ctum: pſ̄. lxiiij. Sanctum eſt templum tuū. Sanctua-
rium precipue pietatis. Eſtis vos. ij. Eſdre. viij. Vos
eſtis viri ſancti: ⁊ vaſa ſancta. ¶ Ratione primi eſt ad
uertendum ꝙ templum materiale multipliciter viola
tur: que quidem violatio in verſibus ꝯtinet̃ qui habē-
tur. D. iiij. 2. Ad cuius ſimilitudinē etiam templū ſpi
rituale: id eſt anima ſpiritualiter violat̃: ⁊ violatū eſſe
multipliciter oſtendit̃: immundicia vicʒ carnalitatis:
igne cupiditatis: homicidio crudelitat'. Quod fit du-
pliciter: vel victus ſubtractione: quia vos habētes di-
ſpenſationem patrimonij chriſti ⁊ bonorum pauperū:
quot mori vidiſtis ⁊ non pauiſtis tot occidiſtis. Vel
exemplorum malorum datione de quo beatꝰ Grego-
rius in paſtorali. Tot mortibus digni ſunt: quot mor-
tis exempla ad ſubditos tranſmittunt. ¶ De p̄ma v̇o
violatione que fit immūdicia carnalitatis cōqueritur
ꝓpha in pſ̄. lxxviij. dicens. Deus venerunt gentes ⁊c̄.
Venerunt inquit non gētes ille antique eccl'ie: de q̇b
j. Pe. ij. Regale ſacerdotiū: gens ſancta: populꝰ acq̇ſi
tionis: quia nō modo eſt regale ſacerdotiū: quia coro-
nam que coꝝ ſpiritualem ſignat regalitatē: que tam ꝑ
Decretum q̄ʒ etiā per conſtitutionē octaui Bonifacij
in qua habetur quod ſequit̃. Statuimꝰ ⁊ diſtricte pre
cipimꝰ vt clerici vniuerſi veſtes gerant non breuitate
nimia notandas: ſed ſaltem vltra tybiarū mediū attin
gentes: aures quoq; patentes: crinib non opertas: et
coronas habeant: approbanda latitudine decentes: in
quib p̄cipue regalis ſacerdotij dignitas deſignat̃: in-
debita ⁊ determinata forma portare erubeſcunt: ſicut
quotidiana docet experientia. Erubeſcunt enī ſe eſſe re
ges ſub illo cui ſeruire regnare eſt: ⁊ arma portare re-
gis eterni. Sed dura eſt cōtra eos ſententia qua dicit̃.
Qui me erubuerit: hunc filius hoīs erubeſcet. Lu. ix.
Eſt g̊ potius venale ſacerdotiū: quia dicit Helinandꝰ
in chronica ſua. li. xj. Hodie in curijs p̄ncipū ⁊ p̄latoꝝ
om̄ia ſunt venalia: gens ꝓphana: populꝰ ꝑditiōis. De
quib Deut̃. xxxij. Noui recenteſq; venerunt in here-
ditatē tuam. i. in ſanctā eccl'iam. Sed ꝑ quā portā: vel
ad quem finem: certe per aliquā de portis nominatis
in his verſib. Quatuor eccl'ias his portis itur ad oēs.
Simonis ⁊ ceſaris: demonis: atq; dei. ¶ Per portam
demonis intrant: qui per cautelas illicitas: vel falſos
titulos: vel falſas ſuggeſtiones ⁊ mendaces allegatio-
nes: ad eccl'iaſticum veniunt ordinem vel beneficium.
Nota. S. j. 2. ¶ Per portam Ceſaris intrant: qui per 9
preces potentū armatas: quādo plus habet̃ reſpectus
ad preces q̄ʒ ad perſone valorem: ad eccl'iaſticum veni
unt ordinem vel beneficium. ¶ Per portā Simonis
intrāt: qui per munus a manu vel a lingua: vl' ab ob-
ſequio ad eccl'iaſticum veniunt ordinem vel beneficiū
¶ Et ex quo certum eſt: ꝙ multi ſic intrant: certū eſt ꝙ
multi ſunt in eccl'ia qui ſanctoꝝ prelatoꝝ ⁊ ſacerdotū:
immo qui dei locū vident̃ tenere qui in rei veritate fu-
res ſunt ⁊ latrones. Et tales coram deo in diſtricto exa
mine iudicabunt̃: quia qui nō intrat ꝑ oſtiū: ideſt chri
ſtum: ſed aſcendit aliunde per aliquam dictarū porta-
rum: ille fur eſt ⁊ latro. Joan. x. Illi v̇o ꝑ quos ſic in-
trāt: ſunt ſocij furū. De quib Eſa. j. Principes tui ſo-
cij furū. Et q̄ſi ad ſpeciē deſcendēs ſymonie cām exp̄-
mit quare fures ſunt dicens. Quia oēs diligūt mune-
ra. Ex q̄ dilectiōe ꝓ magna ꝑte patrōis ꝯtingit vl' cor-
de cogitare vl' ſꝑare vel verbo apto vel palliato dicere
de chriſti p̄imonio: ꝙ Judas ꝓditor mgr̄ illorū dixit
de chriſto Math. xxvj. Quid vult' mihi dare ⁊ ego eū
vob tradā? Qual' g̊ mercatio fuit q̇ndā int̃ Judā chri-
ſtū vendentē? ⁊ Cayphā emētem: talis eſt nunc inter
cupidū patronū ⁊ ſymoniacū clericū: excepto ꝙ iſtorū

ꝓ tanto peior est: q2 Judas pecuniã restituit: ⁊ põtifices eã expendere noluerũt in ꝓprijs vsib9: sed in vsib9 pauperũ: q2 emerũt inde agrũ in sepulturã peregrinorum. Jsti vo patroni nec pecuniã sic acceptã restituũt Nec clerici symoniaci beneficiũ resignãt: sed ambo ad vsus ꝓprios qḋ accipiunt conuertũt. Sic ḡ venerunt gentes ↄtra christi voluntatẽ: qui eas de templo eiecit
10 Marci. xj. Eiecit de templo vendẽtes ⁊ emẽtes. ¶ Sz ad quẽ finem venerunt reuera potius vt seipsos: q̃z vt dei gregem pascerẽt. Ad hoc testes inuoco conscientias vestras quas si bene in secreta cogitatiõe examinaueritis: pauci sunt q̃ non inuenient in cordib9 suis: ꝙ principali9 fecerunt se ⁊ faciunt ordinari ⁊ ꝓmoueri: non vt mundi9 ⁊ digni9 deo ministrent: sed vt lautius viuant ⁊ quieti9 quo ad corp9 q̃z facerent si nõ essent ordinati vel ꝓmoti: q2 si illud beneficiũ qḋ ꝓmoti vel salariũ quod sacerdotes cum ordine vel sacerdotio recipiunt possent sine ordine recipe ⁊ sacerdotio ⁊ missarũ celebratiõe: vix centesim9 illoꝝ ordinaret. Quod ꝑ hoc patet ꝙ quãdo sunt paupes frequẽter: ꝓmoti vo vix semel vel nunq̃ in anno celebrant. Ex quo ptz ꝙ pri9 non ex magna celebrauerũt deuotiõe: sed ꝓ corporis potius sustentatiõe: quia si ex deuotione ꝓcederet: cum ad deũ deuotio ex dei donis crescere deberet: crescentib9 donis: deuotio: ⁊ gratiarũ actio simul crescere deberet. Sed cum deuotiõis ⁊ celebratiõis ostensio ex paupertatis ꝓcedit necessitate: cessante necessitate: simul cessat ⁊ deuotõis ostẽsio. Et ꝙ in hac causa sit illoꝝ ordinatiõis ⁊ deuotiõis ostensio: primo ex verbis illoꝝ palam qñq3 ostendit̃: quib9 dicunt: ꝙ nolunt pro tam exili ordinari beneficio. Ex quo dicto sequi videt̃: ꝙ ꝓ magno vellent. Et ex regula phi. Om̃e ꝓpter qḋ ⁊ illḋ magis: ḡ magis ordinant̃ ꝓpter magnũ beneficiũ vel salariũ: q̃z ꝓpter deũ: quia cum paruo beneficio si bene
11 viuere vellent deo seruire possent. ¶ Cũ hoc: etiã secũdũ certissimũ accipias signum: ꝓ cuius amore ordinaris: vel beneficium desideras: si vi3 hoc amore facias dei: vel mãmone: de quo certissimũ signũ accipe poteris anteq̃ ordineris ex ꝓpria cogitatiõe: cogitãdo vtrũ ordinem vel beneficium accipis: ꝓpter ꝓdesse ꝓ posse: non reputando te dignũ: sed tm̃ in dei adiutorio te speras posse ꝓdesse: vel ꝓpter commodũ vtile vel delectabile. Post ordinatiõis vo vel beneficij susceptionẽ: de hoc tertiũ accipias signum ⁊ experimẽtum: cogitãdo vtrũ te ordinari facias ad maiores ordines q̃s in susceptione beneficij non habuisti: non timore ne beneficiũ ꝑdas: sed vt deo seruias: ita ꝙ posito ꝙ illud non ordinat9 non amitteres: non min9 esses ordinat9. ¶ Quartum ad hoc signũ accedat ⁊ experimẽtum qḋ apud se quisq3 ꝓmotus cogitet: vtrũ vi3 frequentius celebraret: si non celebrando beneficiũ amitteret. Et si hoc in corde suo inuenerit: cogitare põt ꝙ frequenti9 amore nũmi q̃z dei missas celebrat. ¶ Ex quib9 signis euidenter apparet ⁊ cognoscere põt quilibet talis ꝙ nõ sequit̃ verum pastorẽ: qui dicit. Ego sum pastor bon9: ⁊ veni vt vitam habeant: ⁊ abundanti9 habeant. Jo. x. quia ipe sicut ex istis verbis ostendit̃: venit ꝓpter commodum gregis. Jsti vo ecõuerso dicere poterũt. Ego veni vt vitã habeã: ⁊ abũdanti9 habeã q̃ habuissem aliter viuendo: ⁊ non ꝓpter gregis vtilitatẽ. Sicut patet P. xuj. 31. ¶ Ex quo patet primo: ꝙ isti poti9 exemplũ sequunt̃ sacerdotũ Helis: qui templũ intrabãt vt comederẽt ⁊ biberent cũ vxorib9 ⁊ filijs suis. Dañ. xiiij. q̃z christi. ¶ Secundo ex intentiõe ⁊ facto illoꝝ patet: ꝙ isti sichimitis assimilant̃: quia sicut ipi circumcidebant̃ ꝓpter Dinã circa quã voluptates explere voluerunt carnales. Gen. xxxiiij. Jta isti radũtur ⁊ capillis circũcidunt̃ ꝓpter diuitias delitias: ⁊ hmõi habẽda: ḡ ipi occidebant corpaliter: ⁊ isti occident̃ spũaliter. Tertio sunt Herodiani: q2 sicut Herodes circũcidebatur ꝓpter Mariennẽ: sicut dicit mgr̃ i historia scholastica sup euangelia: quã carnaliter dilexit. Jta isti ꝓpterea q̃ carnaliter poti9 q̃z spũaliter diligunt. ¶ Quarto discipuli videnť esse Jude ⁊ seq̃ces qui loculos habebat. Joã. xij. ⁊. xiij. christũ seq̃bat̃ vt illos impleret: sic isti. Jmmo predicti fuerũt istis iustiores: q2 illi sacerdotes Helis ⁊ Judas de pr̃imonio tẽpli vxores ꝓprias ⁊ filios pascebant legitimos. Jsti vo de pr̃imonio christi vxores nutriũt ⁊ vesciũt alioꝝ adulteras ⁊ focarias: ⁊ filios sustentãt spurios: futuros latrones ⁊ paterni criminis imitatores. Jn seculo eñi remanẽtes ꝑ paupertate vxores ꝓprias ⁊ legitimas nõ possent sustẽtare: ideo se ordinari faciũt: vt de bonis christi sustentẽt alienas ⁊ seipsos. Om̃ia ista ꝓbant̃ in Decreto di. lxxvij. monachus. Vbi innuit̃: ꝙ multi faciunt se ordinari non ꝓpter deuotionẽ: sed ꝓpter penuriã supplendã. Si eñi ꝓpter deuotionẽ hoc facerent non min9 ordinarent̃: si haberẽt mille libratas terre: q̃z si nullũ haberẽt pedem
¶ Taliter vo ordinatoꝝ sententia diffinitiua data est. 12
Ezech. xxxiiij. Ve in q̃t de9 pastorib9: q̃ pascunt semetipos. Nonne greges a pastorib9 pascunt̃: vos aũt lac comedebat̃: ⁊ lanis induebamini: qḋ crassum erat occidebatis: gregẽ aũt meã non pascebatis. Ve eñi in sacra scriptura ostensiuũ est eterne dãnationis. Qḋ q̃dẽ ve duplici de causa eis debet̃: ¶ Primo q2 hic mercedẽ ꝓ qua deo seruiũt recipiũt: ⁊ iḋo mercede carebũt eterna. Si eñi deo seruirẽt ad modũ filij: q̃ patri seruit: vt ei placeat: ⁊ ei9 impleat p̃ceptũ: ⁊ ne illum offendat ei obedit: ad modũ filij in p̃ris succederent hereditatẽ qñ eis diceret illud Math. xxv. Possidete paratũ vob regnũ. Nũc aũt q2 seruiũt sicut seruus vel operarius pro certa mercede ꝑduct9 cui stipendiũ ꝓ quo cõuenit soluit̃: cui ideo hereditas negaret̃: etiã si illã peteret. Jdeo qñ dicẽt: dñe dñe aperi nobis: rñdebit eis sicut ↄsilib9 rñdit. Math. vj. Amẽ dico vobis receperũt mercedẽ suã. Jta ⁊ istis rñdebit addẽs: ꝙ non estis secuti me: q2 vidistis signa vl' ꝓpter aliquã sanctitatem: sed vt de mẽsa mea comederetis. ¶ Secũdo: q2 rñdere non pote 13
runt ad q̃tuor q̃stiones q̃ in morte ab eis q̃rent̃: videlicet quõ intrastis? quõ vixistis? quõ rexistis? quõ bona ecclie expẽdistis? ¶ Prima q̃rit de ordinis vl' beneficij introitu: ꝑ modũ quo christ9 q̃rit in euangelio dicẽs. Math. xxij. Amice quõ huc intrasti? vtrũ vi3 per aliquã de vijs vel portis noiatis: supra. eo. c. ix. an ꝑ viã ⁊ modũ pastoris? vel lupi: q̃ fm̃ Jsido. humiliter ⁊ natu Lupi
re cauda ⁊ capite demissis: ouile intrat ouiũ: ⁊ ꝑ vẽtũ ne odor ei9 depꝑhendat̃: sed fur non venit nisi vt furet̃ ⁊ mactet ⁊ ꝑdat. Joan. x. Sic nonnulli ad ordinẽ vel beneficium anhelantes eccl'iasticu3: in modo: in gestu: in vestimẽtis veniunt ouium: sed intrinsecus sunt lupi rapaces. Primo ḡ quilibet diligenter excogitet quõ intrauit: q̃s illum in ordinem vel beneficium introduxit: amor dei vel nummi: lucrum bursarum vl' animarum: vt sciant rñdere quomõ intrauerunt ꝑ falsos titulos vl' veros: ꝑ cautelas falsorum aduocatorum vel verorum. Secunda q̃rit de vite ꝓgressu: quomõ vixisti an sicut pastor? vel pecus an sicut christi vicari9 ad edificationẽ christianitatis: an sicut porcus in luto vilitatis ⁊ carnalitatis: vl' sicut salamandra in igne cupiditat̃. ¶ Tertia q̃rit de regimine quomõ rexisti? an fue 14
ris correctoꝛ culparum vel collector pecuniarũ: an rector vel formido: an pastor viuus ⁊ diligens vigilans

ſuper gregē tuū: an idolū quaſi mortuū vel mercēna=
rius timidus: qui lupo venienti oues dimittit: vel ali=
ter ꝙ paſtor ad gregem ſe habuit: qd̄ fit primo quādo
timore damni vſurarios cōcubinarios vel alios iniu=
ſte viuentes dimittunt incorrectos: qd̄ fit ſecūdo: quā=
do animas diabolo locant p modū quo dictū eſt ſuper=
rius. M. xiij. 12. Et tunc dicunt mercēnarij a merca=
tione: vel tertio dicunt mercēnarij a mercede: quā acci
piunt ne peccatores corpaliter puniant: ſicut patet. C.
xvj. 38. cum ſequētibus. ¶ Quarto vo dicunt mercē=
narij: qꝛ honores ꝛ tpalia: ꝛ que ſua ſunt querūt: ꝛ nō
que ſunt Jeſu chriſti. Sicut patet per decretū ſumptū
ex verbis Auguſtini. viij. q. j. ſunt in eccleſia: vbi dicit
Aug. ꝙ ſunt in eccleſia quidā prelati qui ſeruiunt deo:
nō ꝑpter deū: ſed ꝑpter tpalia cōmoda: q̄ magis ſunt
dicēdi mercēnarij ꝙ̄ prelati: de quibꝰ cōcludit iudiciū
dicens. Quiſquis talis eſt mercēnarius: inter filios dei
nō ſe cōputet: vide. P. xiij. 11. De iſta ḡ tertia queſtiōe
eſt diligēter prouidendū: de reſponſione cōpetenti: ne
obſtupeſcas qn̄ querer a te qd̄ ſcriptū eſt Hiere. xiij.
vbi eſt grex: qui datus eſt tibi: pecus inclytū tuū. Se=
quit: quid dices: cum viſitauerit te. Timendū eſt re=
ſponſū qd̄ ipſemet iudex deus ad iſtam queſtionē re=
ſpondet Hiere. l. dicens. Grex perditus factus eſt po
polus meus: paſtores eoꝝ ſeduxerūt eos. Seduxerūt
inquit vel mala exempla dando vel tacendo: ꝛ errori=
bus eoꝝ nō reſiſtendo: ſed peccato cōſentiendo: qꝛ ſm
Ambro. ſuper illo Romā. j. Non ſolū ſunt digni mor=
te. ſ. qui faciunt: ſed qui cōſentiunt facientibꝰ. Tacere
eſt cōſentire cum poſſis arguere. Et beatus Gregoriꝰ.
15 Error cui nō reſiſtit approbat. ¶ Quarta queſtio que=
rit compotū de expenſis: quō vicꝫ bona chriſti ꝛ pau=
perum expendiſti: an ſm regulā ꝓprie voluntatis vel
ſm regulam eccleſie: que vult ſicut patet in decreto. xij.
q. ij. c. ꝯceſſio: et. c. quatuor: ꝙ epiſcopi tenent: in quoꝝ
nominatione etiam inferiores p̄latos comprehendere
videtur: quia eadē eſt vtrobiqꝫ ratio: decimas ꝛ obla=
tiones ꝛ redditus: in quatuor partes diuidere: quarū
vnam ſibiipſi retineant: alteram clericis pro officiorū
ſuoꝝ ſedulitate diſtribuāt: fabrice tertiam: quartā pau
peribus ꝛ peregrinis habeāt fideliter erogandā: qua=
rum rationem diuino redditurus eſt examini: hec ibi.
¶ Si vo magnus ſit exceſſus in defectu iſtius diſpen=
ſationis nō excuſant a peccato mortali: ſicut dicit ſan=
ctus Tho. ſecūde ſecūde. q. c. lxxxv. arti. vij. Qui etiā
in quadā queſtiōe de quolibet: dicit: idem eſſe iudiciū
de bonis alioꝝ clericoꝝ. Sed quantūcunqꝫ ſit: de iure
Lupus facere deberēt: de facto tamē ita diuidunt bona chriſti:
eccleſie ꝛ pauperū: ſicut lupus diuidit p̄dam: de quo di
cit Iſido. ꝙ partē prede: quā comedere non poteſt vel
non vult: ſub terra abſcondit. Ita iſti predictoꝝ bono
rum partem: quā in vſus ꝓprios nō ꝯſumūt: in ciſtis:
ſcrinijs ꝛ theſauris ſuis: qn̄qꝫ ſub terra abſcōdunt: qd̄
pauperibꝰ ꝛ clericis ꝛ eccleſie fabrice eſſet diſtribuēdū.
Et pro tanto de eis verificat illud Ezech. xxij. Princi
pes in medio tui quaſi lupi. ¶ Sed in morte habebūt
ꝓhibitionem de plus accipiēdo: qd̄ elegāter oſtenſum
fuit. iiij. Reg. xij. vbi legit: ꝙ ſacerdotes ꝓhibiti fue=
runt: pecuniā accipere ampliorē: eo ꝙ eam circa tēpli
ſartatecta minime expenderūt. Sic in ꝓpoſito iſtis di=
cetur tpe mortis: ſicut illi ſeruo nequā Math. xxv. qui
fodit in terrā ꝛ abſcōdit pecuniā dn̄i ſui: tolle ab eo ta=
16 lentū ꝛc̄. qꝛ amplius iam nō poteris villicare Luc. xvj.
¶ Ergo anteꝙ̄ ad loca ꝛ tpa illa veniat: diligēter de re=
ſponſione ad quatuor p̄dictas q̄ſtiones: ꝛ cū magno
ſtudio ſibi ꝓuideant: ne tā fortibus ꝛ inopinatis ꝛ im=
prouiſis queſtiōibꝰ ſubitati reſpōdere neſciētes: obmu
teſcant. Sicut ille a quo tm̄ vna de p̄dictis queſtioni=
bus q̄rebat Math. xxij. Amice quō huc intraſti: non
habens veſtem nuptialem: at ille obmutuit: iuſſus eſt
ligatis manibꝰ ꝛ pedibꝰ proijci in tenebras exteriores.
¶ Hec eſt viris eccleſiaſticis ꝛ maxime p̄latis formi=
doloſa ſentētia: qꝛ ſicut ex ſentētia patet beati Grego.
in moral. ſi vnicuiqꝫ cogitanti ſatis durum videtur in
diſtricto iudicio: p vna aīa rationē reddere: q̄d faciet
qui tot animas habet: quot eius ſubijciunt cuſtodie:
p quibꝰ oībus quaſi p vna ſola aliꝰ rationē reddet.
De p̄dictis vo ꝯditionibꝰ ꝛ queſtionibꝰ: tres perſone
ſatis elegant ſignificari vident Iudic. xviij. vbi explo
ratores ꝑpli dei a quodā q̄ſierūt ſacerdote. Quis te huc
adduxit: ꝙ̄tum ad primā. Aut q̄d hic agis: ꝙ̄tum ad
ſecundā. Aut ob quā cauſam huc veniſti: ſupple vt re=
geres vt paſtor: vel lac ꝛ lanam caperes: ſicut mercēna
rius. Sic exploratores dei ꝛ curie celeſtis angeli: quoꝝ
ſingulis tanꝙ̄ exploratoribꝰ vel ſcrutatoribus vel vi=
ſitatoribus morientiū videt preceptū dirigi Eſa. xxij.
Uade inquit deus ꝛ ingredere ad eum q̄ habitat in ta
bernaculo ad ſobnā ꝓpoſitū templi. i. ad ſacerdotē vel
prelatū vel virum ordinatū vel religioſum: ꝛ dices ei:
quid tu hic: aut q̄ſi q̄s hic. Quibꝰ vt de male intranti= 17
bus vel viuētibus loquar: ad eoꝝ vite ꝛ vicij oſtenſio=
nē ꝛ recognitionē: cōgruit reſpōſio predicti ſacerdotis
Iudic. xviij. Hec inquit ꝛ hec p̄ſtitit mihi michas et
mercede me cōduxit: vt eſſem ei ſacerdos. Nam vt pre
dictum eſt: nōnulli illoꝝ plus ad mercedē: ꝙ̄ ad meri=
tum reſpicirit ſacerdotij. De quibꝰ Michee. iij. Sacer
dotes eius in mercede docebant. De quo ſic cōquerit
deus Malach. j. dicens. Quis ex vobis eſt qui clau=
dat oſtia ꝛ incendat altare meū gratuito. A multo for=
tiori de ſacerdotibꝰ noſtri tpis maiori ratione cōqueri
poteſt: qꝛ nō ſufficit eis vna cōduci mercede: ſicut illis
de quibus predictū eſt: ꝙ in mercede docebāt: ſed ſub
principali mercede quā ad ſeruiendū parochie vel ad
celebrandū pro anima recipiant: ſiue merces illoꝝ ꝛ ſti
pendium ſit in beneficio ſicut rectorū ꝛ vicarioꝝ: ſiue
in ſalario ſicut alioꝝ ſacerdotū: aliū recipiūt: ſic trecēna
lia ꝛ denarios. ſ. ſ. et etiā alios denarios ad celebrandū
pro defunctis: cū nullus operarius poſſet fideliter lo=
care labores ſuos: pro vna die et eodem tpe diuerſis.
Sed forte cogitāt: ꝙ miſſa eq̄liter ſingulis valeat: ſiue
p vno ſiue p multis dicat: ſꝫ h̄ eſt reprobatū Mat. x. 5.
¶ Quia ḡ hec reſpōſio in dei iudicio eis nō allocabit: 18
ſicut nec q̄cūqꝫ alia: quā ad predictā q̄ſtionē. Eſa. xxij.
dare poterūt: qꝛ qn̄ dicit: q̄d tu hic in eſſentia: vicꝫ vel
ſpūali quidditate viuēs: ſicut aīal rōnale: an ſicut bru=
tale: aut q̄s tu hic i ſpūali pſonalitate: q̄d nāqꝫ querit
de eſſentia: q̄s de pſona: ſi bn̄ ſcrutent inuenient ꝙ nihil
aliud r̄ndere poterūt: ꝙ̄ denarius plumbeus: ſi loqui
poſſet: a q̄ ſi quereret r̄ndere poſſet: ego ſum denarius
plumbeus int argenteos. Sicut ḡ fidelis hō talē inter
alios inueniēs: primo querit: deinde illū pforatū qn̄qꝫ
ad ignē ꝓijcit. Ita i ꝓpoſito. Et hoc eſt qd̄ ſequit. Ibi
morieris. Aut q̄ſi q̄s tu hic: ſicut nāqꝫ imagines in pa
riete nō ſunt hoīes: nec idola ſunt viui hoīes q̄s repre=
ſentant: ſꝫ q̄ſi. Ita ordinatus vel bn̄ficiatꝰ malus: de q̄
Zach. xj. O paſtor ꝛ idolū gregē derelinquēs. ¶ Et re=
uera vt veritas oñdat: de q̄ offendi nō deberēt: nō tan
tā ſilitudinē tenēt cū antiq̄s ordinatis ꝛ bn̄ficiatis: quā
tā tenet imago illiꝰ cuius eſt imago: qꝛ illi ſaltē in exte=
riori aſſimilant apparētia. Iſti vo nec iteriori vita nec
exteriori ꝯuerſatōe antiq̄s ſctis aſſilant patribꝰ: ꝛ ideo
malos male perdet: quia nec ſigna ſui vel ſuoꝝ in eis

inueniet. Et hoc eſt qđ ſequit. Expellã te ſicut ouē nō habentē ſignū meū de ſtatiōe tua: ⁊ de miniſterio tuo: et deponā te ſicut ſeruū inutilē: ⁊ ſicut illū nō habentē veſtē nuptialē Math. xxij. Et ſicut ille obmutuit: ita et illi. ¶ Primo q꞉ cōfidentiā rñdendi a bonis operibꝫ prius factis accipe nō poſſunt: ſicut alij boni plati. vñ btūs Grego. ſup euangelia Homel. xvij. In iudicio veniēt cuncti paſtores cū gregibꝫ ſuis: ibi Petrus cū iudea puerſa. Paul⁹ cū gētibꝫ. Andreas poſt ſe achaiam ducet. Joānes: aſiam. Thomas: indiā: qđ ibi nos dicturi ſumus: q̄ nomē paſtoris habem⁹: ⁊ greges nō ducimus. Nōnulli nāq꞉ illoꝝ libētius ducūt canes ⁊ falcones ad venationē: q̄ꝫ chriſtianos ad deuotionē. Et qđ peius eſt plures greges ducūt ad diabolū prauis moribus ⁊ exēplis coꝝ corrūpēdo: q̄ꝫ ad deū pdicādo: vel ſancte viuēdo. ¶ Secūdo: q꞉ licet nūc ad predictas q̄ſtiones multas falſas habeāt reſpōſiones ⁊ excuſatiōes in pctis: tūc oīm tali falſo colore amoto: nullus habebūt reſpōdēdi colorē. vñ btūs Grego. in homel. de obmuteſcēte: q̄ intrauerit ſine veſte nuptiali. Tunc inqt obmuteſcem⁹ q̄ nūc multas mali opis excuſationes ptendim⁹. Nec erit locus audiētie: vbi ꝑprie excuſabūt pſciētie: ⁊ q̄ foris increpat: intus pſciētie teſtis aiam accuſat Hiere. xxix. Ego teſtis ⁊ iudex dicit dñs ¶ Et pueniēs pena erit q̄ tūc obmuteſcant ad penā ſic nūc obmuteſcūt a dei laude: ⁊ ſubditoꝝ correctiōe ad culpā. ¶ Sic ḡ tūc muti de tēplo glorie in tenebras eijciendi ſunt exteriores: q꞉ nūc ad tēpla materialia indigne venerūt ⁊ male occupauerūt: ⁊ templū gře multi-

19 pliciter polluerūt. Et hō eſt qđ ſequit. Polluerūt ſctm̄ tēplū tuū: ita turpius ⁊ peius q̄ꝫ alij populares Hiere. vj. Uadā ad optimates: ⁊ ipſi pei⁹ fregerūt iugū: ruperūt vincula. Ex q̄ veriſimiliter timendū eſt q̄ cōparando numerū cleri ad tm̄ numerū pp̄li: q̄ in nulla arte vel tanta multitudine pp̄li inueniat tam putrida portio: totq꞉ damnādi de q̄cūq꞉ ſtatu: q̄t ſunt de clero dānandi. Cui⁹ dānationis euidētia eſt: q꞉ ipſoꝝ pctm̄ nō tantū ſeipſos: ſ eſt cauſa dānationis alijs: q꞉ ſi nūc arguant q̄cūq꞉ de pp̄lo de luxuria: vſura: ebrietate: vel quocūq꞉ vicio: ſtatim ſcutū opponit ſue excuſationis: aliquē de clero. Ex q̄ videt ſequi: q̄ infamia plus nocet q̄ pctm̄: q꞉ pctō ſolus perit: q̄ peccat: infamia multi. vñ Bern. in epl'a ad ducē Aquitanie. Cū q̄s de populo peccat ſolus perit: principis aūt error multos inuoluit: ⁊ tot obeſt q̄t preeſt. ¶ Et btūs Grego. in paſtorali: ⁊ habet in decreto di. lxxxiij. Nemo. Nullus q̄ppe amplius i ecclia nocet q̄ꝫ q̄ puerſe agēs nomē vel ordinē ſanctitatis habet. Illū q̄ppe redarguere nemo pſumit: ⁊ culpa vehemēter in exēplū trahit: qū ꝓ reuerētia ordinis pctor honorat. Idē in eodē. Sepe cōtingit vt dū paſtor p abrupta gradit ad pcipitiū grex ſequat. Qđ pulchre oſtēdit p illā hiſtoriā q̄ habet in hiſtoria eccliaſtica: ſeu tripartita cōpoſita ab Euſebio ce-

Exm̄ ſarienſi. In q̄ cōtinet: q̄ ciuitate ſancta hierlm a ſaracenis capta: ſaraceni pmiſerūt chriſtianos ad locū illū et ad locū ſepulchri ſuas facere oblatiōes: ⁊ peregrinationes ꝓpter cōmodū ꝓpriū: qđ ex tributo ⁊ trāſeuntiū habuerūt frequētia. Uolentes tñ chriſtianos deridere eiſq꞉ illudere amota imagine crucifixi de loco ſepulchri in q̄ ſtare pſueuit: ⁊ in eodē loco idolū veneris ſtatuerūt: vt chriſtiani in loco illo adorātes venerē adorare viderent. Qđ vidētes chriſtiani a veneratiōibꝫ ⁊ oblationibꝫ: q̄s ibi facere ſolebant ſe retraxerūt: ne venerē venerari viderent. Sicut ḡ in odium veneris a ſolitis ceſſatū eſt oblationibꝫ ⁊ deuotionibꝫ: ſic p oīa pſimilis in ecclia ꝓceſſus inueniet. In q̄ dū imago inuēta fuerat chriſti: mūdus vir ⁊ bon⁹ rector: vicarius ⁊ ſacerdos: pp̄ls cum deuotiōe iura ptulit eccliaſtica: ⁊ chriſti eccleſiā ⁊ locū frequētādo: ⁊ ſancte viuēdo venerabat Sed illa imagine mortua ⁊ amota: ⁊ idolo veneris moderno tpe: de quo dolendū eſt: in loco eccleſie in nōnullis partibꝫ exaltato. Quid nāq꞉ eſt perſona eccleſiaſtica polluta: niſi idolū ⁊ imago veneris: dum venereas exercet operatiōes: ceſſat pp̄li oblatio ⁊ deuotio ⁊ decimatio. Et creſcit pditio: detractio ⁊ damnatio. ¶ Hoc eīm quādoq꞉ aperte ex verbis populi oſtendit: quibꝫ a momentibꝫ ⁊ pſciētiā facientibꝫ de decimis ⁊ oblationibus dandis: ⁊ eccleſijs frequentandis ⁊ amandis: ⁊ caſtitate ⁊ ceteris virtutibꝫ habēdis. Reſpōdent: q̄re decimas darem rectori cōcubinā tenenti: ⁊ quare eccleſiam iuuarē in qua oēs miniſtri ſunt polluti: vl' quō mundā ducā vitam: cum tot mala habeā exemplaria. Quis iſta excuſatio ſit excuſandū excuſatiōes in peccatis: ſicut oſtenſum eſt. D. iij. II. tm̄ occaſionē talem a clero accipit populus: qui cleri exēplo deteriorat. Et ſicut quondā populus ꝓpter peccatū ſacerdotū ofni ⁊ finees. j. Regū. iiij. corporaliter: ita nunc ſpūaliter cadit peccādo. Ideo dicit Criſoſto. ſup epiſtolā ad hebreos Homel. xxxiiij. q̄ meli⁹ eſſet ſine principe eſſe: q̄ꝫ a malo regi. Nec mirū: q꞉ ſicut melius eſſet ouibus ſine cuſtodia eſſe q̄ꝫ a lupis cuſtodiri. Ita melius eſſet q̄ eccleſia nullū haberet miniſtrū q̄ꝫ talē qui gregē corrūpit: et ecclie ſtatū corrūpit: ⁊ chriſtianitatē violat: ⁊ cōmunitatē peccatis ⁊ vindictis deſolatā reddit. Sicut a pte patet per querelam dei Ezech. xxv. Euge inquit euge ſup ſanctuariū meū: q꞉ pollutū eſt: ex qua pollutione ſequit terre deſolatio. Sicut patet ſup hoc qđ ſequit.

Et ſup terrā iſrael q꞉ deſolata eſt. ¶ Ex quibꝫ patet q̄ 20

querēti q̄re chriſtianitas nō eſt ita bona nec populi deuotio tanta: nec in virtutibꝫ ita probata fortis pſtans:

ſicut fuit in primitiua ecclia. Reſpōderi poſſet ſicut re- Exm̄

ſpōdiſſe legit quendā mimū regi fracoꝝ q̄rēti: q̄re nō eſſent ita pbi milites nūc: ſicut fuerūt i tpe karoli magni: ſicut Rolandus ⁊ Oliuerus. Cui meneſtrallus: da mihi talē regē q̄lis fuit karolus magn⁹: ⁊ ego dabo tibi tales milites: q̄les nūc nominaſti. Uoluit eīm innuere ⁊ intelligere: q̄ pbitas ⁊ improbitas militū ⁊ toti⁹ exercit⁹ multū depēdet a pbitate ⁊ improbitate regis vl' ducis. Cui etiā pcordat ſentētia Senece muſice ſue. li. ij. dicētis: q̄ nunq̄ exercit⁹ fortit ſtetit ⁊ pugnauit vbi dux fugit. Ita in propoſito: q̄ oē caput languidū ⁊c. Eſa. j. ¶ Status ḡ moderne ecclie: ⁊ chriſtianitatis hn̄ oñdit in q̄dā hiſtoria q̄ ptinet: q̄ cuidā cogitanti ⁊ admirāti de ſtatu chriſtianitatis: de nocte que-

dā apparuit imago: q̄ſi cuiuſdā pulcherrime dñe: ⁊ ipo Exm̄

admirāte q̄ eſſet: vox ad eū facta fuiſſe legit: que q̄ſiuit cui⁹ illā imaginē eſſe eſtimaret. Cui ille. beatiſſime inquit virginis Marie: q̄ dicto imago dorſū verſus eū vertit: in q̄ erat tota putrida: qđ inqt vox tibi mō videtur: nō eſt inqt virgo Maria: q꞉ de ea ſcribit: q̄ eſt tota pulchra. Ipſo ḡ deſiderāti ſcire: q̄ eſſet: vox dixit: illam ſimilitudinē eſſe chriſtianitatis: q̄ in pncipio fuit pulcherrima: ſ in poſteriori pte. i. nūc: turpiſſima: ⁊ q̄ſi deſtru- 21

cta eſt. ¶ Et q̄ iſti⁹ deſtructiōis cā ex magna pte ſit peccatū: ⁊ negligētia cleri: elegāter ſignificatū ⁊ oſtēſū eſt ij. Machab. vj. q꞉ ſicut ibi innuit q̄ cauſa deſtructōis et deſolationis hierlm: ⁊ ſcti tēpli fuit pctm̄ illoꝝ: q̄ ad tēpli miniſteriū deputabant: pontificū vir ſacerdotū et leuitarū. Dicit eīm text⁹ ſic. Tēplū plenū erat luxuria: ⁊ comeſſatiōibꝫ: ⁊ ſcortantiū cū meretricibꝫ. Altare etiā plenū erat illicitis: q̄ legibꝫ phibebant: ⁊ ſacratis edibus mulieres ſe vltro ingerebāt inferētes: q̄

võ licebant. Sic nunc nõne modo eſt templū eccleſie
luxuria ⁊ comeſſatione plenū: cum hi his vicijs pleni
ſunt: q̄ templo deſeruiūt eccleſie: quoꝝ pctm̄ eſt pecca-
tū ſodome: ſaturitas panis ⁊ ocium Ezech. xvj. Plus
eni̅ eſculentis ⁊ poculentis: q̄ꝫ cõiter populares abun-
dant: ⁊ plus ocio vacant: q2 nec in corꝑalibꝫ nec in ſpi-
ritualibꝫ ſe ſciunt vtiliter occupare. Ex quibꝫ predicta
ſequunt̄ vicia. Altare etiā nunc plenū eſt illicitis. No-
ne os ⁊ labia ⁊ manus ſacerdotis mali: q̄ in altari tenet
cum quibꝫ et corpus chriſti indigne tangit illicita dici
poterunt ⁊ im̄unda? ¶ Et non ſolū hoc errore ſeipſos
ſed etiā alios decipiūt ꝓ quibꝫ celebrant: ſicut patet per
rationem oſtenſam. M. x. 2. ¶ Sequit̄. Socratis edi-
bus ⁊c̄. Que eni̅ ſacre niſi domus viroꝝ eccleſiaſticoꝝ
quas nõ ſolū mulieres: ſed que viorꝝ: vtpote ſpecia-
liori noīe meretrices nuncupant̄: nõ ſolū ingrediunt̄:
ſed ibi diebꝫ ⁊ noctibus morant̄. Iſtis ḡ viſis ⁊ ꝯſide-
ratis: nõ eſt mirū ſi templi eccleſie ⁊ totius chriſtiani-
tatis ſpiritualis ſequat̄ ruina: q̄ꝫtum ad malam vitā:
et qn̄qꝫ q̄ꝫtum ad exteriores vindictas: quas freq̄ēter
ſentimus ⁊ audimus: ⁊ plures timemus: q2 ſicut ex ta-
libus peccatis templū et regnū nunc deſtructū cernit̄
iudeoꝝ: per que eccleſia ⁊ terra ſignificat̄ chriſtianoꝝ.
Ita timendū eſt ne chriſtianis idem cõtingat. Cuius
cõtingentie magna nunc cernitur euidentia: de hoc ꝙ
magna mundi pars q̄ olim fuit chriſtianorū: nūc a ſa-
racenis occupata eſt: q2 ſacerdotes eiꝰ polluerūt ſanctū
Soph. iij. Ideo etiā ſubditi polluerūt ſanctificationē
Ezech. xxviij. ¶ Q̄ꝫtum eni̅ ad ſpiritualē ſubditoꝝ cor-
ruptionē: hanc cauſam aſſignat decretū dicens: ꝙ qui
deberent gregē ſanctificare: gregem polluūt. Quia ſi-
cut grex ex vna morbida oue polluit̄. Ita ex p̄lato im-
mūdo ples inficit̄. di. xlv. Sed illud ī fi. ¶ Q̄ꝫtum etiā
ad vindictas ſequētes hanc cauſam aſſignat deꝰ Hie-
remi. x. quia inquit: ſtulte egerunt paſtores: ⁊ dn̄m non
queſierūt: ꝓpterea nõ intellexerūt: ⁊ om̄is grex diſper-
ſus eſt. Cuilibet igit̄ tali congrue ⁊ veraciter dici poſ-
ſet illud Math. xxvij. Vah qui deſtruis templū dei.

22 ¶ Sequit̄. Poſuerunt hierl'm in pomoꝝ cuſtodiā: q2
eccleſiam cuſtodiūt ad moduꝫ pomerij vel pomoꝝ: in
quo dum poma ſunt diligenter cuſtodit̄: et hoc ꝓpter
poma. Sic dum ſunt garbe in agro tp̄e autūnali: cuſto-
des in domibꝫ multiplicant̄ eccleſie: ⁊ cuſtodiūt gar-
bas vt ſciunt: ſuis miniſtris precipientes: qḋ precepit
Pilatus iudeis. Ite cuſtodite ſicut ſcitis Math. xxvij.
Sed vtinā de eodē iſtis hoc p̄ciperēt. Sed heu ille de
chriſto. Iſti qḋ peiꝰ eſt de garbarū cuſtodia diligētiā
habēt p̄cipiēdi. ¶ De qua quia freq̄ēter in ſuis fidu-
duciam nõ habent: ipſimet ꝑſonaliter curant intereſſe:
ſi poterūt: quoq̄ modo: vt fructus melius colligant̄ et
cuſtodiant̄. Sed in quadrageſima ⁊ alijs temporibus
quādo autūnus eſt animarū: illuc minime inuenit̄: ſꝫ
eſt in curijs vel ſcholis vel alibi reſidet: vt ſumptibus
parcat. De quo cõquerēdo loquit̄ deꝰ Eſa. j. Derelin-
quet̄ inquit filia ſyon: vt vmbraculū in vinea: et ſicut
tuguriū in cucumerario. Dum eni̅ ſunt fructus in vi-
nea: eſt ibi obumbraculū: in q̄ vinee cuſtos moratur: et
dum ſūt cucumeres in cucumerario eſt ibi tuguriū in
quo illoꝝ cuſtos requieſcit: ſꝫ alio tp̄e illuc nõ reperit̄.
Sic in ꝓpoſito de cuſtode eccleſie: de quo q̄ꝫtuꝫ ad alia
tp̄a verificat̄ illud Prouer. vij. Non eſt vir in domo
eius: abijt longiſſima via: ſacculū pecunie ſecuꝫ tulit:
reuerſurus in die plene lune. ¶ Quomõ vo iſta aucto-
ritas de eis verificat̄: quotidiana docet experiētia: q2 ſi
alio tp̄e veniat pauper vel peregrinus: ad domū talis
elemoſynā petiturus. Reſpõdebit firmarius vel ba-
liuus dicens: dn̄s meus nõ eſt in domo. Ecce non eſt
vir in domo eiꝰ. Cui paup: ⁊ vbi eſt dn̄s tuꝰ? Cui ille.
In curia regis vel alterius principis vel p̄lati vel oxo-
nie vel pariſius vel bononie. Ecce via abijt lõginqua.
Cui paup eſt ne aliquis: q̄ nos de elemoſyna iuuari po-
terit ꝓ amore dei. Cui aliꝰ: ipſe oīa vēdidit: ⁊ pecuniā
ſecū portauit. Ecce quomodo ſacculū pecunie ſecū tu-
lit. Cui paup: qn̄ inuenietur in domo. Cui alius: in au-
tūno eius ſperamꝰ aduentū. Ecce quõ reuerſurus eſt
in die lune plene. ¶ Tales cuidā aſſimilant̄ ſtelle: que 23
nunq̄ꝫ apparere dicit̄: niſi in menſe auguſti: ⁊ qn̄ appa- Stella
ret vrit ſegetes: ⁊ cõſumit vt vult Boetiꝰ de ꝯſolatio-
ne phie: emittit tm̄ de ſe radios vt clara appareat. Sic
iſti qui tm̄ illo apparēt tp̄e ⁊ veſtibꝰ ſplēdent curioſis:
et ad modū ſtelle comate cum longa barba ⁊ capillatu-
ra: ⁊ oībus alijs curioſitatibꝫ: excepta veſte ſtragulatā
huic ſeculo nequā ſe ꝯformāt: ⁊ tunc apparent vt fru-
ctus colligant ⁊ ꝯſumant. Quoꝝ periculū beatus oſtē-
dit Grego. ſuꝑ illo Job. xxxj. Si fructꝰ terre comedi
abſq̄ꝫ pecunia. Fructus eni̅ terre abſq̄ꝫ pecunia come-
dere eſt ex eccl'ia ſumptus accipe: ſed eidē eccl'ie predi-
cationis preciū nõ prebere. Quid ad hoc paſtores dicē-
mus: qui aduentū diſtricti iudicis p̄currētes officium
quidē preconis ſuſcipimꝰ: ſꝫ alimēta eccleſiaſtica multi
mādicamus. Exigimus qḋ noſtro debet̄ corpori: ſed
nõ impēdimus qḋ ſubditoꝝ debet̄ cordi. Cum igitur
his qui ſubeſt ſeruit ad obſequiū: reſtat ꝓcul dubio vt
his qui p̄eſt ſeruiat ad verbū. Sed nõ ſic impij: nõ ſic.
De qua impietate conquerit̄ deus Hiere. xij. dicens:
Multi paſtores demoliti ſunt vineā meā: ꝯculcauerūt
partem meā: dederūt portionē meam deſiderabilē: in
deſertū ſolitudinis. ¶ Ecce ꝙ ſignāter dicit. Cõculca- 24
uerūt partē meā. i. ſacramēta mea: mādata mea ⁊ ſerui-
tia mea: ⁊ animas ꝓprias ⁊ aīas ſubditoꝝ. ¶ Primū
de ſacramētis patet: per hoc qḋ faciūt circa ſacramen-
tum ſacramentoꝝ omniū cauſam ⁊ virtutē ⁊ finē: cir-
ca vicꝫ ſacramentū corporis ⁊ ſanguinis chriſti in miſſa:
in qua v̄bis ſacramētalibꝫ q̄ſi ad ꝯuiuiū inuitat̄ deus
et illuc cum multitudine venire dignat̄ angeloꝝ. Si-
cut patet per auctoritatē beati Grego. M. x. 7. quibꝫ
more iudeoꝝ acetū ꝓpinant felle mixtū pctõꝝ: q2 de vi-
no acetoſo ſacramentū ſuū: imo potius ſeipſum confi-
cere nitunt̄. ¶ Circa quorū factum vnū ſumme timē-
dum eſtimo: ꝙ vicꝫ mille miſſe annuatim in regno cū
aceto. id eſt. cum vino in acetum: dicant̄ totaliter mu-
tato. In quo caſu ſciant ſe ſacramentū non ꝯficere: ſed
idolatriā cõmittere: q2 adorant ⁊ adorandū oſtendūt:
qḋ adorari minime deberet. ¶ O admirandū negociū
ipſimet tale vinū acetoſum nõ biberēt: q̄ clarius ⁊ me-
lius bibunt: qḋ inuenire poſſunt: ⁊ deo q̄ oīa dat peio-
ra p̄bent Malach. j. Si offeras panē pollutū ſuꝑ alta-
re meū offer illud duci tuo ⁊c̄. quaſi diceret: vide ſi ille
contentabit̄ de tali pane ⁊ vino: qualem mihi offertis.
¶ O magna ruſticitas ⁊ maxima inequalitas: ne q̄ſſi-
maq̄ꝫ honoꝝ diuiſio deo ⁊ angelis eiꝰ: quartā vel pin-
ctam nõ dant in quindena: q̄ botellū vel lagenam bi-
bunt in die. O deteſtanda negligentia: q2 nec circa illā
paruā vel minimā quā deo dant partē: diligentē non
adhibēt cuſtodiā: in locis illā ponēdo baſſis ⁊ frigidis
vt diutius ī ſapore pariter ⁊ colore ꝯſeruet̄. Quis rex
terrenꝰ de talibus ꝯtentaret̄ miniſtris vel ſeruitio: nec
deus ꝯtentat̄: q̄ dicit. Ne offeratis vltra ſacrificiū fru-
ſtra Eſa. j. Et paucis interpoſitis cauſam adiūgit di-
cens. Iniq̄ ſunt cetus veſtri. ¶ Secundū etiā deman- 25
datoꝝ dei ꝯculcatione patet: q2 frequenter viſum eſt et
auditum: ꝙ querimonias apud pontifices ⁊ eorū cle-

ricos ⁊ officiales depoſuerūt: ⁊ lr̄as iuſticie citatiōis vl̕
excōicatiōis impetrauerūt ꝓ lacte vel vitulo vel hmōi
nō bene decimatis. Sed raro vel nunq̄ʒ auditū eſt: ꝙ
hmōi q̄rimonias depoſuerūt vel lr̄as impetrauerūt: ꝙ
dei mādata artius cuſtodirent: vbi nullū ex cauſa illa
eis cōmodū accreſcit tp̄ale. ¶ Sed dicent ꝙ tales que-
rimonias deponūt: ⁊ cenſuras exercēt: ꝓ iuribus eccle
ſie defendēdis: placet: ſed nunq̇d ad iura pertineat ec-
cleſiaſtica ab alioꝝ mādatoꝝ homines cuſtodire trāſ-
greſſionibus: ⁊ animas ab eternis perditionibꝫ: qḋ ſi
concedant: quare nō tm̄ ſollicitant circa impetrationē
literarū: vt nundine ⁊ mercatus in diebus dominicis
et feſtiuis: p̄cipuis ex quibus mandati dei de ſabbato
obſeruando tranſgreſſio ⁊ animarū per cōſequens ſe-
quit perditio: quare non tm̄ circa fornicatoꝝ vſurario
rum ⁊ alioꝝ peccatoꝝ: ſicut circa male decimantiū ſol-
licitant correctionē. Quoꝝ ꝑuerſitatē auctoritas oſten-
dit Criſoſto. D.iij.12. Q̄tumcūq̄ʒ g̊ dicāt ſe talia ſuſti
nere: taliterq̄ʒ ꝓ iuribus laborare eccleſie: tamen in rei
veritate ſic laborant illi ſicut muſtela. D.xij.13. Nota
26 N.iiij.14. Tertiū etiam de ꝯculcatione diuini ſerui-
tij quotidie oſtendit per ꝯſuetudinē quā habēt officiū
dicendo diuinū: contra eccleſie ⁊ pape preceptū: in de-
cretali li.iij.ti.xlj. de celebratione miſſarū.c. dolentes:
vbi primo recitat quō aliqui viri eccleſiaſtici circa offi
cium peccant diuinū: illud dicētes ſincopādo trāſcur-
rendo: ⁊ raro.i. vix quater in anno celebrādo: imo ali-
qui illoꝝ qḋ peius eſt: nuſq̄ʒ in decem annis celebrant
quibus recitatis nolens talia a quocūq̄ʒ imposterum
cōmitti: ꝓhibitionē ⁊ penā adiungit dicens: quapro-
pter hec ⁊ his ſimilia diſtricte ꝓhibemus ſub pena ſu-
ſpēſionis in virtute ſancte obediētie p̄cipiēdo mādan-
tes: quatenus totū officiū nocturnū diurnūq̄ʒ quantū
deus eis dederit: ſtudioſe ſimul celebrent ⁊ deuote. Et
ſm̄ gloſam: ꝯtrariū faciēs pōt ſuſpēdi: vel alijs penis
grauioribꝫ puniri: vel beneficioꝝ priuatione: q̄ꝛ inobe
dientiā incurrūt. ¶ Ex iſtis culpa oſtendit ⁊ periculū
illoꝝ qui in verſibus ꝯtinent ſequētibus. Eccleſie tres
ſunt: qui ſeruitiū male ſoluunt. Forchipers momelers
verlepers nō bene pſallūt. ¶ Taliū etiā officiū deo nō
videt placere: q̄ꝛ potius videt officiū eſſe furū ⁊ latro-
num q̄ʒ clericorū. Quia ſicut latro in coquina volens
de piſce aliq̇d furari: cōmuniter mediā furat peciam ⁊
nō caudā vel caput: q̄ꝛ ſi abeſſent citiꝰ ꝑciperet. Illa g̊
pecia in medio ſublata: caput ⁊ caudam ſimul ꝯiūgit.
Ita iſti principiū verſus ⁊ finem ſimul ꝯiungūt: ⁊ me
dium ita feſtinādo ſaltant ꝙ neſcio ſi deus illud intelli
gat vel homo. Qui quidē error qn̄q̄ʒ ex ebrietate acci-
dit: que linguā reddit impotentē ad dicendū veſperas
vel completoriū in ſero: ⁊ os fetidū ⁊ caput pondero-
ſum: ⁊ animā ſordidā ad dicendū matutinas ⁊ miſſaʒ
in mane. ¶ Quādoq̄ʒ v̊o ex mala ꝯtingit ꝯſuetudine
quā intm̄ habēt feſtinātēr ⁊ maledicēdi: ꝙ cū difficili-
tate aliter ſcirent dicere. ¶ Et tm̄ valde neceſſariū eſſet
ꝙ ad melius dicendū ſe aſſuefacerēt: q̄ꝛ qḋ ſic dicit: vi-
det potiꝰ a Tintinillo colligi ⁊ acceptari q̄ʒ a deo. Ille
nāq̄ʒ dicit demon eſſe ad hoc deputatus cuʒ miniſtris
ſuis vt collegat ſincopationes ⁊ q̄ male dicunt in offi-
Et tm̄ cio diuino. De q̊ fert ꝙ cuidā bono viro oranti appa-
ruit q̄ſi gigas ſacco pleno onuſtus et ſancto q̄renti de
noīe ⁊ ſarcina: rn̄dit Tintinullus vocor onuſtus v̊o ⁊
oneratus ſum ſyllabis: ⁊ dictiōibꝫ maledictꝭ. Vir v̊o
ille de illo verſus fecit dicēs. Fragmina pſalmoꝝ Tin-
tinillus colligit hoꝝ. In die mille vicibꝫ ſe ſarcinat ille.
¶ Periculoſuʒ eſt g̊ tm̄ feſtinare in officio diuino intm̄
ꝙ nec cogitāt quid dicunt: nec curant niſi ꝙ a citius q̊

poterunt ſe expediant. Contra q̊s eſt auctoritas Au-
guſtini. O.v.15. ¶ Et etiā eſt irrōnabile. Primo quia
rōne illius ſeruitij eximunt ab om̄i labore ⁊ opere ma
nuali vt illi deuotius vacēt. ¶ Secūdo q̄ꝛ rōne illius
officij oēs ſuos habēt honores ⁊ cōmoda. ¶ Tertio: q̄ꝛ
ſi ſm̄ Tulliū.li.j. de officꝭ.c.j. ꝓpriū eſt oratoris diſtin-
cte: apte ⁊ ornate dicere. Quātomagis iſtas cōditiōes
obſeruare debent oratores dei: qḋ ſi nō fecerint Tinti-
nillus cū eis in cōpoto mortis cōputabit. Ergo om̄ia
honeſte ⁊ ſm̄ ordinē fiant.j. Coꝛ. xiiij. ¶ Quartū in- 27
ſuper de ꝯculcatione aīarū ꝓpriarū oſtendit: q̄ꝛ ipſas
ſpūaliter infirmas vel mortuas curationi vel reſuſci-
tationi debite nō ſubmittūt: dum cōfitent nō habenti
iuriſdictionē: nec poteſtatē eos abſoluendi. Bene em̄
ſcire deberet ſacerdos q̇ ſuo pari confitet: ꝙ par in pa-
rem nō habet imperiū. Vel ſi ſuperiori q̊ ad gradū vl̕
dignitatē ꝯfiteat: nō tm̄ ſuo ſuperiori: ſed in aliena pa-
rochia: ꝙ caput in membrū nō ſibi ſubditū virtutē in-
fluere nō pōt. ¶ Quintū etiā ꝙ vicʒ aīas ꝯculcant vel
paruipendūt ſubditoꝝ: ⁊ ſic ꝑ ꝯſequēs partē dei ʒ nō
partē ſui.i. garbas ⁊ alias decimas ⁊ oblationes. Et h̕
oſtendit ꝑ tria ſigna: primo vicʒ ꝑ receptionē: ſecūdo ꝑ
interrogationē: tertio ꝑ litigationē. ¶ Prima euidētia
patet ꝑ hoc ꝙ curā habētes aīarū miniſtros ſuos ve-
nientes ad eos cum muneribꝫ ad placitandū coraʒ eis
de temporalibꝫ: vel ad ꝓcurandū lr̄as vel ꝓtectiones
vel circa negocia lucratiua vel ad informandū eos in
hmōi: gratāter recipiūt: venientes circa negocia aīarū
ſicut pauperes mendicātes: quantūcunq̄ʒ in bona ve-
niant intentiōe: cum toruo vultu reſpiciūt. ¶ Secūda
euidentia ptʒ ꝑ hoc qḋ q̊tidie audit: ꝙ miniſtros ſuos
ad ſe veniētes: diligenter examināt interrogātes quot
oues: agnos: garbas habeant: ⁊ ſi tot habeant illo an-
no q̊t anno p̄cedenti: ⁊ q̊t marchas portet: ⁊ q̊t leuare
poterit: ⁊ quō oīa meliꝰ ⁊ carius vēdere poterūt. Sed
raro vel nunq̄ʒ auditū eſt: ꝙ quererēt q̊t aīas valeant
ſubditoꝝ: vtrū ille virtuoſe ſint vel vicioſe: vel ꝙ dili-
genter cum miniſtris tractent vel ſacerdotibus ſuis:
quomodo vicioſi melius curari poterūt. Sicut em̄ fre
quenter eis ſcribūt vel cū eis tractant quomodo pars
illoꝝ tractari debeat: quare nō tm̄ eis ſcribūt vel cū eis
tractēt: quō pars dei cuſtodiri debeat: quō vicʒ pecca-
tores citare vel facere citari ⁊ corrigi deberēt. ¶ Tertia 28
inſuꝑ euidētia ſeu ſignū ꝑ hoc oſtendit. ¶ Primo ꝙ ſi
aīal vel res alia: miſtroꝝ ſuoꝝ deputata cuſtodie pere-
at: cuʒ miniſtris ſuis litigant: eoſq̄ʒ turpiſſime vitupe-
rant vel amouent de officijs ſuis: eorūq̄ʒ defectui qn̄q̄ʒ
imponētes: qḋ eis imponendū nō eſſet. Si v̊o pereūt
aīe vix ſacerdotes de hoc vel leuiter rep̄hendūt. ¶ Se-
cūdo etiā ꝑ hoc ꝙ nō ſolū ſic cū familia litigant: ʒ etiā
cū extraneis impotētibꝫ litigant: placitant: curias di-
uerſas: etiā ipſam Romanā cū multis laboribꝫ ⁊ expē
ſis adeunt ꝓ beneficijs ⁊ p̄bendis ⁊ cōmodo terreno.
Sed vbi viſum eſt ꝙ ſic litigauerunt vel placitauerūt
vel tot expenſas ꝓ aīabus cuſtodiēdis appoſuerūt: vl̕
curiā Romanā ſuꝑ hoc ita diligēter ꝯſuluerūt: cuʒ tm̄
ad h̕ faciēdū imineat neceſſitas. Sed de q̊ dolendū eſt:
q̄ꝛ ex dicto ꝑiculo tm̄ perditio iminet aīarū: paruipēdi
tur negligit et diſſimulat. Et in oībꝫ talibus impleta
eſt figura que p̄ceſſit in Abraā ⁊ Loth: qui rixabāt de
paſcuis ⁊ nō de pecoribus Geñ. xiij. Et illud Ezech.
xxxiiij. Qḋ ꝑierat nō q̄ſiſtis. Et iterū ibidē. Nō que-
ſierunt paſtores gregē meū. Et illud Zach.xj. Diſꝑſa
nō q̄ret. Ex q̇bꝫ ptʒ ꝙ oēs q̄ ſua ſunt querūt ⁊ nō que
Ieſu chriſti. Non ſic Paulus fecit qui ait.ij. Cor.xij.
Nō quero vr̄a ʒ vos. Et Phil̕.iiij. Nō q̄ro datū: ſed

requiro fructū. Nec ſic docuit ꝗ ait .j. Coꝝ.x. Nemo
qđ ſuum eſt querat. ¶ Sed heu teſte Bern. ꝙ̄ dabis
mihi de ſacerdotibꝫ ꝗ nō plus inuigilet ſubditoꝝ eua-
cuandis marſupijs: ꝙ̄ extirpandis vicijs: ꝗ nō lac et
lanā de ouibus chriſti q̄s nō paſcit q̄rat: ⁊ de paupꝑtate
et miſeria ꝑ patrimoniū chriſti nō querat ad magnas
aſcēdere diuitias ⁊ delitias: ⁊ tales templū dei p̄dictis
modis violant. Et ꝗ ſic tēplū dei violauerit: diſperdet
illū deus .j. Coꝝ.iij. Tm̄ de p̄mo .ſ. de tēpli violatione.
29 ¶ De ſecūdo aūt vicȝ de p̄conio perpetue puritatꝭ: qđ
notat̃ in hoc ꝙ dicit̃. Sanctū: breuiter eſt tranſeundū
vt ſermo de ſanctitate tpi ꝯgruat: in q̊ breuis eſt om̄is
ſanctitas ⁊ deuotio: ſed tn̄ in q̄ ſanctitatis prerogatiua
excellere deberēt ꝗ chriſtū ſumūt: patet ꝑ hoc ꝙ Joan
nes baptiſta in vtero matris ſanctificatꝰ non audebat
ſanctū dei tangere verticē: imo indignū ſe reputabat
ad ſoluendā corrigiā calciamentoꝝ eiꝰ. Cum g̊ magis
ſit ip̄m ſumere ꝙ̄ tangere: magna ſanctitas in ip̄is ne-
ceſſaria eſt qui ip̄m ſumūt ⁊ ad hoc ordinat̃ vt ſumant
et dent ceteris. Ergo ſancti eſtote qm̄ ego ſanctus ſum
Leuitꝭ. xix. q; ſctificabor in his ꝗ appropinquāt mihi
Leuit̃.x. Et reuera aliter melius eſſet ꝙ in loco ⁊ ſtatu
tali nō eſſent. Sicut ptȝ ꝑ auc̄tē Criſoſto. C.xiij.ij. Et
per hiſtoriā de illo ꝗ fuit ad iudiciū vocatus: ꝓpt̃ quē
fundatꝰ fuiſſe dicit̃ ordo cartuſienſiū: de ꝗ dictū eſt. J.
xj.23. de q̊ Eſa.xxvj. Jn terra ſctōꝝ iniqua geſſit: ⁊ nō
videbit gloriā dei. Et ſi nō eſſet timor pene: valde ra-
tionabile videret̃: ꝙ illi ꝗ debēt alios mūdare ſint mū
di: q; ſi vos ꝗ debetis alios mūdare ſitis imūdi: cū ſa-
cra ſcp̄tura dicat: ab imūdo q̊s mūdabit̃? Ecc̄i.xxxiiij.
Vel quō poſſet caput mortuū vel cor mortuū vitā in-
fundere mēbris? Vnde eīm irrōnabile videt̃: ꝙ vos ꝗ
ſpecialiter ad h̄ eſtis ordinati: vt miniſtri ſitis dei: ſitis
equaliter vel plus alijs miniſtri diaboli. Jllum g̊ attē
30 dite: ꝗ dicit. Viri ſancti eritis mihi Exod.xxij. ¶ Et ſi
prius fuiſtis ſancti: nūc ſitis ſanctiores: ſi prius nō fu-
iſtis: nūc oīno neceſſe eſt vt ſitis: q; nūc quēlibet ordi-
Mutare nandū ſacra alloquit̃ ſcriptura dicēs: mutaberis in vi
rū aliū .j. Reg.x. Que v̇ba licet dicta fuerūt de Saule
ad lr̄am in regē iſrl̄ electo: poſſunt tn̄ nō incōueniēter
de quocūq; dici ordinando: q; ſicut ille: ita iſte in aliq̊
Planta ponit̃ gradu ꝓ regimine ꝑpl̄i altiori. Ex q̊ ſeq̇ debet: ꝙ
ſicut in iſtis rebꝫ videmus naturalibꝫ ꝙ planta muta-
ta de loco ad locū: ſimul cū loco effectū mutat. Muta-
ta eīm vel trāſlata de loco vmbroſo ⁊ frigido ad locū lu
minoſum ⁊ calidū: fit in effectu fructuoſior ⁊ aſpectu
venuſtior. Sic ordinādus mutatus de loco vel ſtatu
vmbroſo et frigido mūdialis ꝯuerſatiōis ꝗ lumie gr̄e
et calore caret charitatis: ad locū ⁊ ſtatū eccleſie ꝑ ſacri
ordinis ſuſceptionē lumine fidei et doctrine: lumino-
ſum: ⁊ charitate calidum: debet eſſe in fructu bonorum
operum copioſior: ⁊ in aſpectu pulchre cōuerſationis
honeſtior: vt de mutatiōe ſua poſſet dici illud pſ̄.lxxvj.
Hec mutatio dextre excelſi. Gloſa .i. fauoris ⁊ ꝓmo-
tionis: q̄ſi diceret: non eſt hec mutatio aut miſc̄dia ad
iram: ſȝ ab ira ad miſc̄diā: eo ꝙ de ſeruis mutamur in
filios. hec gloſa. Ad hanc mutationē inſinuandā quē-
cūq; ordinādū vel religionē intrantē vl̄ viſitandū vel
ad altiorē ſtatū aſſumendū: ſacra ſcriptura alloquit̃ di
cens: mutaberis ⁊c̄. Jn qua auc̄te tria relucēt: gratioſe
trāſlatiōis inſinuatio: mutaberꝭ: virtuoſe ꝓbitatis cō-
ditio virum: ſponſe ꝯuerſatiōis aſſumptio: aliū. ¶ De
primo ſcribit̃ .j. Reg.xxviij. de Saule: ꝙ mutauit ha-
bitū ſuū ⁊ indutꝰ eſt alijs veſtimentis. Exemplū nos
de iſta mutatione informans: ⁊ ad illū nos exhortans
31 habemꝰ in naturalibꝫ ⁊ ſacra ſcriptura. ¶ Jn natura-
libus exemplū habemꝰ in accipitre: qui ſcḋm Jſido. qn̄ Accipiter
vult fortius ⁊ altius volare: expandit alas ſuas ad au-
ſtrū in ſolis calore: cuius virtute poris apꝑtis antiquas
deponit plumas: ⁊ nouas reaſſumit ꝑ temporū incre-
menta. Sic ſpūaliter ordinādi vel viſitaturi vel ꝓmo-
uendi vel ad religionē aſſumendi: q; ſcḋm illud Eſa.xl.
Mutabūt fortitudinē aſſumēt pēnas ⁊c̄. expādere de-
berent alas intellectus et voluntatis ad verū ſolem ꝗ
neſcit occaſum: ⁊ ad eiꝰ miniſtrū: ꝯfeſſorē vicȝ vel viſi-
tatorē: vt ꝑ radios gr̄e diuine ⁊ ꝑ ꝯſiliū: auxiliū ⁊ fauo
rē: eiꝰ miniſtri poſſitis ſi ſitis boni meliores eſſe: in me
liuſq; mutari. Si v̇o ſitis mali: poſſitis antiq̄s pctōꝝ
deponere pēnas: ⁊ renouari ſpū mētis vr̄e: ⁊ induere
nouū hoīem ꝗ ſcḋm deū creatus eſt Eph.iiij. ¶ Sed heu
nōnulli ad lumē gr̄e: qđ in hm̄ōi ordinibꝫ viſitatiōibꝫ
et hm̄ōi eis offert̃: alas ſuas nō aperiūt: ſȝ potiꝰ pctīs
et peſſimis ꝯfederatiōibꝫ ſe claudūt: ⁊ ad modū hericij
viſitantē ⁊ corripiētē pungūt: ⁊ ad modū pardi diuer
ſas cautelas excogitāt: ⁊ diuerſos p̄tendūt colores ne
cōuincant̃ vel corrigant̃: ſub quibꝫ ad modū ethiopis
in ſpūali nigredine imutabiles exiſtūt. De quibꝫ Hie
rem̄.xiij. Si pōt ethiops mutare pellē ſuā: aut pardus
varietates ſuas: ⁊ vos poteritis bene facere cū didice-
ritis malū. ¶ Jn volūtarijs ⁊ virtuoſis operibꝫ exem- 32
plū habemꝰ in his ꝗ religionē ingrediunt̃: q; ſicut iſti
habitū deponūt ſecularē ⁊ extrinſecū. Jta neceſſe eſt ꝙ
ordinādi viſitādi ad religionē aſſumēdi habitū depo-
nant interiorē ipſius aīe: ſi quē prius habuerūt vicio-
ſum. Si v̇o nullū prius habitū habuit vicioſū: ſaltē
mutet̃ de virtute minori in maiorē. Cōgruū eīm videt̃
ꝙ ſicut habitū mutāt exteriorē: vel ſic̄ gradū accipiūt
altiorē: aliter eīm nō mutant̃: q; mutatio eſt motus in
ſubſtātia: ſcḋm phm̄ .v. phicoꝝ. Si g̊ nulla fiat inouatio
circa h̄bam iteriorē: nō mutant̃: ſȝ alterant̃: ⁊ colorant̃
exteriꝰ motu exterioris coloris ſeu q̄litatis: q̄ eſt hypo-
criſis. Ad moduȝ gabonitarū Joſue.ix. Qui exteriorē
habitū tm̄ mutauerant ⁊ apparatū: qn̄ ad Joſue ⁊ ad
dei ꝑpl̄m venire debuerunt: ſȝ eandē in cordibꝫ quā in
patria ꝓpria ⁊ habitu ⁊ ꝯſuetudine habuerūt maliciā
Jllo tn̄ exteriori habitu ⁊ apparatu ꝑpl̄m dei deceperūt
Sic iſti ad eccleſiā ordinem ⁊ religionē vel viſitationē
quaſi de mūdiali ꝯuerſatōe ſeu priſtinis vicijs: habitū
tm̄ exteriorē vicioꝝ verbotenꝰ qn̄ ad ordines vel viſi-
tatores veniūt deponunt: ⁊ tm̄ circa exteriorē alterant̃
apparatū: caput maioribꝫ inclināt anteq̄ miſtrēt: mor
tuos ſe mūdo ⁊ vicijs mentiunt̃: ſic̄ ptȝ. H.vj.j. q; in-
teriꝰ priſtinū retinēt habitū: veterē hoīeȝ cū actibꝫ ſuis
induūt. Et iō licet int̃ gabonitas cōputent̃: hereditatē
tn̄ vel libertatē cū filijs iſrl̄ nō ꝯſequent̃ eternā. Ad h̄
ergo ꝙ illā ꝯſequant̃: neceſſe eſt ꝙ obediāt voci Jacob
q̄ familiā ſuā docet dicēs. Mūdami .ſ. in iteriori hoīe:
ac mutate veſtimēta vr̄a Gen̄.xxxv. Jlle eīm eſt debitꝰ
ordo vt ſicut vita nālis incipit in interiori hoīe .i. ī cor-
de: ⁊ a corde exteriꝰ deriuat̃ ⁊ oñdit̃. Jta etiā vita inci-
piat ſpūalis: p̄mo interiꝰ ⁊ deinde exteriꝰ oñdat̃. Et h̄
eſt qđ hortat̃ apl̄s dicēs. Renouamini ſpū mētis vr̄e:
ſupple interiꝰ: ⁊ induite nouū hoīeȝ exteriꝰ Ephe.iiij.
¶ Jn ſacra ſcriptura documētū ⁊ exēplū ad h̄ habemꝰ
de Joſeph: ꝗ de carcere egypti deducēdus: vt regi aſ-
ſiſteret ⁊ ſeruiret tōdebat̃: ⁊ habitū mutauit carceris:
ſic nāq; dī de eo Gen̄.xlj. Joſeph totonderūt ac veſte
mutata obtulerūt regi. Sic educēdi de carcere mundi
diaboli vel pctī: vt regi mūdiꝰ ſeruiāt celi: interiꝰ circū
cidant̃ cordibꝫ: ⁊ veſte mutata exteriꝰ in religiōe vl̄ or-
dine ſuo deo ſeruiāt: vt de quolibet tali verificet̃ illud
Abachuc.j. Mutabit̃ ſpūs eiꝰ. ¶ Sȝ heu nōnulli iſtū 33

habitū interiorē mutāt: ad modū quo diuites habitū
ſuū mutāt exteriorē: q꞉ ſicut illi tpe ſereno ꝓcioſis ⁊ pul-
chris ſe induūt veſtimētis: ſꝫ orta ꝓcella tēpeſtatis: il-
las q̄s baiulus ſequēs portat antiq̄s reinduūt veſtes.
Sic illi q̄ dū ſunt in quiete nullā ſentiētes impatiētie:
vel pcti occaſionē vel tētationē. Duꝫ etiā nouiter ſunt
ordinati vel ad religionē aſſumpti: habitū oñdūt vir-
tutis: quo etiā ad tp̄s induunt: qui ꝑmo anno ſunt an
geli: ſecūdo hoīes: tertio demones. Sed orta tentatio-
ne vel impatiētie occaſiōe: ad antiq̄ redeūt pctā ⁊ ma-
loꝝ verboꝝ et operū ꝯſuetudines q̄ tpe tentatiōis re-
deunt: ⁊ velut amictū mutabis eos Heb.j. Qui tam
cito ad paruā tentationis tēpeſtatē ad modū amictus
ſeu operimēti pluuialis: de q̄. O.v.28. mutauerūt glo
riā incorruptibilis dei in ſilitudinē imaginis corrupti
Exm̄ bilis hoīs Ro.ij. Tales eñ lupo aſſilant q̄ ſm fabu-
las vt ad oues ingredi poſſet i ouili: pelle ſe induit oui-
na: paſtor vo ad ouile veniēs quē rōne pellis ouē eſti-
mabat: baculo tangens lupū eſſe deprehendit: volens
nanqꝫ oues ſuas nūerare in oſtio ſtans ſingulas ꝑ eū
trāſeūtes baculo tangēs illas cōputabat: ouibꝫ vo pa
tiēter tactū ⁊ ictū ſuſtinētibꝫ paſtoris: lupus tact⁹ mur
murādo cachinnādo ⁊ dētes oſtēdēdo ſe lupū eſſe oſtē
debat. Sic in ꝓpoſito: nōnulli vt ouile chriſti. i. eccl'iaꝫ
et eccleſiaſtica bñficia ꝑ ordinis ſuſceptionē vel religi-
onē ingredi poſſint: pellem. i. ꝯuerſationē fingūt: ⁊ ad
tp̄s induūt ouinā. i. ſimplicē ⁊ honeſtā: ſed cū baculo
tangunt correctiōis: viſitatiōis vel cuiuſcūqꝫ aduerſi
tatis: vel etiā tētatiōis morſibꝫ detractionū ⁊ cachinis
oblocutionū ⁊ ꝑſecutionū ⁊ ꝯſenſu pctōꝝ ſe lupos eſſe
oñdūt: q꞉ ad modū lupi frēduerūt ſup me dētibꝫ ſuis:
in p̄s. xxxiiij. mutās labiū veraciū ⁊ doctrinā ſenū au-
ferens Job. xij. Et eſt de talibꝫ ſicut de vaſe pleno. R.
34 v.18. ¶ Cauſa vo q̄re tam cito a bona vita vel ſaltē ab
apparenti bona ad malā mutant: q꞉ nō innitunt nec li
gant nec fundant ſuꝑ aliqd fundamētū ſtabile firmū
vel īmobile. Dom⁹ eñ ſuꝑ arenā ⁊ falſuꝫ fundamētū
fundata vētis ⁊ exterioribꝫ tēpeſtatibꝫ etiā qñqꝫ ſine oī
exteriori tēpeſtate ꝑ ſe cadit. Et nauis i mari q̄ āchora
nō firmat nec ligat etiā ſi in portu ſit oī vēto circūfert
et cito frāgit: q꞉ nullū mobile pōt firmit ſtare: ⁊ i ſtatu
ſuo pōt firmiter cuſtodiri niſi innitat ⁊ firmet ꝑ aliqd
qd eſt in ſe ſtabile. Sed dom⁹ firmit fundata ⁊ nauis
in portu fortiſſima anchora firmata ⁊ ligata ventū nō
timēt. Sic ordinati vel ad religionē vel ꝓmotionē aſ-
ſumpti q̄ intētionē ſuā fundāt ſuꝑ falſum fundamētū
id eſt. ſuꝑ cōmoda trena q̄ nauē cordis ſui ad chriſtuꝫ
nō ligāt ei⁹ gloriā ꝑncipalit intēdentes: inſtabiles ſunt
et oī tētatiōis vēto circūferunt ⁊ frāgunt: vt de q̄libet
tali verificet illud Treñ. j. Pctm̄ peccauit hierl'm: in h
ſcꝫ ꝙ itētionē ſuā poti⁹ ſuꝑ lucrū q̄ chrm̄ fundauerūt
in ordinis: religiōis vl' bñficij ſuſceptiōe: iō inſtabilis
facta eſt: in executiōe: q꞉ debile ꝑncipiū totū fallit op⁹.
Sed intētio ⁊ fundamētū dom⁹ ſpūalis ſuꝑ chrm̄ pe-
trā. ſ. fundata ad ip̄mqꝫ tanq̄ ad illū q̄ eſt āchora cor-
dis nr̄i ſm aplm Heb. vj. nauis cordis nr̄i firmiter li
gata vētoꝝ ⁊ tētationū nō auellet impulſibꝫ: q꞉ ad mo
dū cuiuſdā piſcis i mari de q̄ dī ꝙ ꝯ oēs mari tēpeſta
tes ⁊ fruct⁹ lapidi adherēs firmit ſe tenet. Sic q̄ fortiſ-
ſime ⁊ fiducialit petre adherēt chrō: in tantū ꝙ q̄libet
talis dicere poterit cū Paulo Ro. viij. Cert⁹ ſuꝫ inq̄t:
ꝙ neqꝫ mors neqꝫ vita neqꝫ angeli neqꝫ ꝑncipat⁹ neqꝫ
ꝑtātes ⁊c. poterūt nos ſeꝑare a charitate dei: de⁹ eñ in
medio ei⁹: ideo nō cōmouebit: in p̄s. xlv. Sic ḡ gentes
mutēt fortitudinē Eſa. xlj. in virū aliū fortiorē ⁊ virili-
orē ⁊ virtuoſiorē q̄ꝫ prius fuerat. ¶ Q̄tuꝫ ad ſecūdū:
ꝓ quo eſt aduertēdū: ꝙ auis mutatis plumis ſicut p̄-
dictū eſt maioris eſſe incipit virtutis ⁊ fortitudinis: vñ
altius ⁊ velocius vt dicit volare pōt. Ita mutatus de 35
ſtatu ſeculari ad religioſum: vel de hoīe non ordinato
vel nō viſitato ad ordinatū vel viſitatū: ⁊ de mūdiali
ad eccl'iaſticū: nō ſufficit ꝙ vitā habeat cōem qualem
prius habuit: vel quā hoīes in ſtatu minori viuētes li-
cite ducere pñt: ſꝫ oportet ꝙ in ſpūalibꝫ operibꝫ maiorē
habeat fortitudinē: aliter ſibi ⁊ alijs īminet ruina. Si-
cut ptꝫ ꝑ exēplū de ceruis ⁊ de duce exercitus. E.ij.7.
Nota etiā ad h idem. B.ij.14. Ergo viri ſancti eritis
Exo. xxij. Iſta verba exhortationē ꝑtinēt ordinandoꝝ
vel religioſoꝝ: q̄ ad triplicē obligant ſanctitatē: ꝑmo
eñ obligant ad ſanctitatē in cordis intētiōe: ſecūdo in
ordinis ſuſceptiōe: tertio in totius opis executiōe. Sic
qui aſcendūt ad dñm ſanctificent Exo. xix. vt de quo-
libet illoꝝ ꝓpter triplicē quā habēt ſanctitatē poſſit ve-
raciter dici illud Eſa. vj. Et Apoc. iiij. Sanct⁹ ſanct⁹
ſctūs ⁊c. ¶ Primo eñ ſanctitatē hr̄e debet intētiōis ſic
ſtatū ſuū ordinādo ꝙ intētio ſua ſit ſancta ⁊ bene regu
lata: q꞉ ſi oculus fuerit ſimplex: totū corp⁹ lucidū erit. 36
Et ſi radix ſancta ⁊ rami: ⁊ ſi delibatio ſancta ⁊ maſſa
Ro. xj. Vt aūt clarius videat q̄d ad iſtā requirat ſan-
ctitatē: duo ordinādi ꝓmouendi vel ad religionē aſſu-
mendi: ante mētis oculos ſtatuant: quorū vn⁹ modo
ſequēti intētionē ſuā format. Cogitat eñ: ꝙ ſeculū eſt
periculoſum: ⁊ ꝙ natura ſua eſt fragilis: ꝙ inſuꝑ in ſe
culo multe ſunt occaſiones hoīem a dei ſeruitio retra-
hendi: ⁊ ad pctm̄ trahēdi. Videt ex alia ꝑte ꝙ clerici ī
ſacris ordinibꝫ conſtituti ⁊ viri religioſi plus a malis
elongant ⁊ forti⁹ ꝙ ꝑ votū cōtinētie ligant: qd emit-
tūt qñ ordinant. Iſte vt mala oīa ⁊ pctōꝝ occaſiones
fugiat: ⁊ deo mūdi⁹ ſeruiat ꝑncipaliter ordinat vel re-
ligionē itrat: vel bñficiū accipit oblatū: nō ꝓpt ꝑeſſe: ſꝫ
ꝓpt ꝓdeſſe. Iſte bñ ordinat vel religionē intrat q̄ nō fa
cit ſe ordinare ne bñficiū amittat: ſꝫ vt deo ſeruiat: q꞉ ſi
ordinat ne bñficiū amittat vel religionē intret: vel or-
dinet vt corp⁹ ſuſtētet: bñficiū vel lucrū tꝑale: dat cām
cōtractui ⁊ actui: ⁊ eſt ꝓpt qd ⁊ illud magis: ⁊ ꝑ cōſe-
quēs a deo mercedē expectare nō poterit. Nō. ſ. eo. c.
x. cū ſequētibꝫ. ¶ Alius vo videt ꝙ populares hoīes 37
de q̄bꝫ forte ip̄e eſt cū magno labore victū acq̄rūt ⁊ ve-
ſtitū: ꝙ etiā multos patiunt defectus q̄s ip̄m forſitan
erit neceſſe pati in ſeculo remanentē. Videt ex alia ꝑte
ꝙ clerici quieti⁹ ⁊ abūdāti⁹ viuūt: facit ſe ordinari ꝑn
cipalit vt p̄dictos fugiat labores ⁊ defectus ⁊ corꝑalia
aſſequat cōmoda. Iſte habet oculū nequā ⁊ totū cor-
pus ſuū tenebroſuꝫ erit. Et iō ſicut de⁹ iuſte nō pōt ho
minē ꝓ vno delicto bis punire: ita nec tales ꝓ ſeruitio
bis remunerare. Tales ḡ aut nō ordinent: aut intētio-
nē ſuā mutēt ⁊ meli⁹ ordinēt: q꞉ nō pñt digne ad ordi-
nes vel religionē vel beneficiū accedere: niſi ſint vaſa
pueroꝝ ſctā. j. Reg. xxj. Quilibet ḡ ordinādus ad re-
ligionē vel bñficiū aſſumēdus: ꝯſciētiā ſuā diligenti⁹
ſcrutet: de cui⁹ p̄dictoꝝ duoꝝ ſit ꝯditione cogitet cum
bona deliberatiōe ꝙ dat cām ꝯtractui ⁊ actui. ſ. ſpūale
vel tꝑale. Illud eñ dat cām ꝯtractui ⁊ ꝑncipale repu
tat tanq̄ finis opis intēt⁹: ſine q̄ nō eſſet alias factur⁹
et ſi oēs ꝯſciētias ſuas bñ inueſtigauerit: ꝙ pauci ſint
eſtimo: de q̄ dolēdū eſt: q̄ nō inueniēt ꝙ trāſitoriū dat
cām cōtractui ⁊ actui: q꞉ q̄s mō ordinaret ſi idē lucrū
vel bñficiū ſine ordinibꝫ haberi poſſet. Nō ſic vos ſed
dñm Jeſuꝫ ſctificate i cordibꝫ vr̄is. j. Pe. iij. ¶ Scdo
obligant ad ſctitatē ordinis ſuſceptionē: q̄ debet eē du
plex: vna interior q̄ꝫtum ad deū: ꝙ ſitis bñ ⁊ diligēter
cōfeſſi: ita ꝙ nullo mō ad ordines accedatis in peccato

mortali: qꝛ ſi feceritis: iterū peccat̃ mortaliter: nec gra=
tiam q̃ eſt meli⁹ qđ in oꝛdine datur: recipitis nec ſpm̄
ſanctū: ſed ſpm̄ malignū: ⁊ ſic euacuatis illa vba. Ac=
38 cipite ſpm̄ ſanctū: quia nec effectū habēt in vobis. Ad
oēm ḡ ſecuritatē habendā: etiā ſi pus fueritis cōfeſſi et
ſancti: nūc ſitis noua cōfeſſione ſanctioꝛes Apoc. xxij.
Qui in ſoꝛdib⁹ eſt: ſoꝛdeſcat adhuc: ⁊ q̃ ſanct⁹ eſt: ſan=
tificet̃ adhuc. Qui ſi ī ſoꝛdib⁹ oꝛdinet̃: ſoꝛdeſcet plus:
et qui ſanct⁹ oꝛdinat̃: plus ſanctificat̃. ¶ Secūda exte=
rioꝛ quo ad eccleſiā: ꝙ pmo nō intretis ꝑ falſas alle=
gationes allegādo vel iurādo: vel alios dicere vel iu=
rare faciatis vel ꝓmittēdo ꝙ ſitis legitime etatis cum
nō ſitis. Legitima aūt etas ſm̄ nouā cōſtitutionē: in
Cle. ti. de etate ⁊ q̃litate oꝛdinandoꝝ. c. generalē: eſt ꝙ
libere oꝛdinē ſubdiaconat⁹ in. xviij. diaconatus in. xx.
preſbyteratus in. xxv. anno recipe poſſunt. Gloſa Jo=
an. andree ſup hoc dicit: ꝙ ſi pus qs oꝛdinet̃: ſuſpēdi=
tur oꝛdinans a collatiōe oꝛdinū: ⁊ oꝛdinatus ab execu
tiōe oꝛdinis vſqꝫ ad legitimā etatē. Extra de tempo. oꝛ
di. vel nō eſt. Et ꝑ decretalē eo ti. dilectus. Non puto
epm̄ ꝯtra etatē hanc poſſe diſpenſare: hec ille. Nota ꝙ
predictū capitulū videt̃ etiā religioſos q̃ſcunqꝫ cōpꝛe=
hendere: qꝛ nec in textu nec in gloſa excipiunt̃. Et iſta
decretalis videt̃ eſſe illi⁹ decreti declaratiua. di. lxxvij.
ſi qs. Jn q̃ religioſi excipiunt̃: q̃ quidē exceptio in iſto
nouo iure videt̃ reuocata. ¶ Oꝛ ſecūdo nō intretis ꝑ
falſos titulos: qui multipliciter falſi ſunt ⁊ periculoſi.
Pꝛimo qn̄ ſigillū vel lrām fingit vel cerā ſigillatā ſup
aliud ponit ſigillū. Secūdo qn̄ eſt pactio inter dantē ⁊
recipientē: de nō recipiēdo qđ in titulo ꝑtinet̃. Tales
eīn ſunt ſuſpenſi ab oꝛdine ſic ſuſcepto vſqꝫ per papā
fuerit cum eis diſpēſatū. Extra de ſimonia: per tuas.
39 Tertio qn̄ dans ⁊ recipiēs vel alter illoꝝ talem habēt
intentionē ꝙ nō ꝓponit dare vel petere: qꝛ ſicut pꝛioꝛ
iudicat̃ falſus titulus q̃ ad eccl'iā: ita videt̃ ꝙ iſte q̃ ad
deū qui coꝛda intuet̃. Extra de ſimo. tua nos. Et habe
tur. S. viij. ix. Magr̃ Joā. de monumuta epꝯ lauda=
nenſis habuit reſpōſum de curia Romana ꝑ ſuū Ar=
chidiaconū q̃ adhuc viuit ⁊ hec mihi retulit: talē etiā
titulū eſſe falſum: ⁊ illos q̃ ſic oꝛdinant̃ indigere curie
diſpenſatione. ¶ Quarto qn̄ dans titulum intendit ei
ſubuenire in neceſſitate: ſed ipm̄ in poſſeſſiōe tituli ſui
nō ponit: talis titulus eſt ſcrupuloſus ⁊ periculoſus ⁊
nimis cōis. Talium periculū patet in decreto di. lxx. c.
neminē: ⁊. c. ſequēti. Jn q̃ ſic dr̄. Sine titulo facta oꝛdi
natio irrita habeat̃. Gloſa. q̃ ad executionē Sequit̃: in
qua eccl'ia q̃libet intitulat⁹ eſt in ea ꝑpetuo ꝑſeueret oī=
no. ¶ Sed dicent ſe ſine titulo nō oꝛdinari: qꝛ ſaltē ali=
quē habent. Quib⁹ reſpōdet lex que ad paria iudicat
nō fieri ⁊ male fieri. Sicut ptꝫ expſſe. in. ff. veteri. li. ij.
ti. qui ſatiſdare cogunt̃. l. q̃tiens. Verba vo legis ſunt
hec. Quotiēs vicioſe cautū eſt vel ſatiſdatū: nō videt̃
cautū nec ſatiſdatū. verbi grā. Aliqs vocat̃ in iudiciū
vt exhibeat fideiuſſoꝛē qui ſeruum adducit qui ſm̄ le=
ges fideiuſſoꝛ eſſe nō pōt: poſtea ḡ de tecto ꝙ ſeruū ex=
hibuit tantū eſt ac ſi nullū exhibuiſſet. Sic in ꝓpoſito:
qui deberet oꝛdinari ad titulū verū ⁊ bonū ⁊ exiſtentē
de quo gaudere poterit qn̄ placuerit: ⁊ oꝛdinat̃ ad co=
loꝛatū ⁊ vicioſuꝫ ad nullū oꝛdinari tam a deo q̄ʒ ab ho
mine iudicabit̃. De iſta materia plura dicent̃ infra eo.
c. arti. v. Cauete ḡ: qꝛ q̃ nō intrant ꝑ poꝛtā veroꝝ titu=
loꝝ: fures ſunt ⁊ latrones. Sic ḡ intrare debemus vt
ſeruiam⁹ ei in ſanctitate ⁊ iuſticia corā ipſo oīb⁹ dieb⁹
40 noſtris Luc. j. ¶ Tertio obligant̃ ad ſanctitatē in toti=
us opis executione. Que quidē tripliciter fieri debet:
ſcienter: reuerēter exemplariter. Scienter: ꝙ inoꝛdina
tus iuriſdictionē nō exerceat ī abſoluēdo anteq̄ʒ ſciat
quos abſoluere debet ꝙ vicꝫ ſint ei ſubditi: ⁊ nō ſacer=
dos ſacerdotē vicinū ⁊ anteq̄ʒ ſciat canones penitētia=
les. Nam canones penitentiales tenet̃ ſcire ſacerdos:
aliter vix in eo nomē cōſtabit ſacerdotis. di. xxxviij. q̃
ipſis. Et ꝙ preceptū eſt ꝙ ſacerdotes ſciant diſcernere
inter lepꝛam ⁊ lepꝛā: ⁊ inter ſanctū ⁊ ꝓphanū. ¶ Secū
do ꝙ ſciat ⁊ cōſideret ꝙ materialia. ſ. panis ⁊ vinū ſint
pura non coꝛrupta nec acetoſa. ¶ Tertio ꝙ intelligat
verba que ſpecialiter ad miſſam ꝑtinent: ſicut verba ſe
creta ⁊ ſacramētalia: ⁊ ꝙ non eleuet calicem in tm̄ ꝙ a
populo videri poſſit anteq̄ʒ verba ꝯſecrationis q̃ fini=
unt ibi: effundet̃ in remiſſionē peccatoꝝ: ſint ex itegro
dicta. Sic ḡ intelligat quecūqꝫ ſūt ſancta: quecūqꝫ ſūt
bona Phil. iiij. ¶ Secūdo reuerēter ꝙ nō dicāt officiū
diuinū trāſcurrēdo nec feſtinando. Talib⁹ eīn videtur
iugū dn̄i graue q̃ ſincopando verſus mediū furant̃ a
deo: ⁊ ꝑcurrendo finē verſus ſocij a ſeipo: ⁊ pꝛincipiū
verſus ſui a ſocio furat̃. De talib⁹ dictū eſt. ſ. eo. c. 26.
Sed heu defecit ſanctus in pſ. xj. ¶ Tertio exemplari 41
ter: oībus oſtēdentes ſanctā cōuerſationē vr̄am. j. Pe.
iij. qꝛ vos eſtis ſpeculū populi qđ in ſe toꝛtuoſuꝫ ⁊ vi=
cioſum: toꝛtuoſam faciē oſtendit intuentis. Et oculus
qui plus inter oēs ſenſus ⁊ citius deficit. Sic vos: qui
etiā in ſe infirmus: oculos inficit intuentiū. Et ſtoma=
chus q̃ ſe infirm⁹: infirma reddit mēbꝛa. Et columna
qua ſtante domus ſtat: qua cadente cadit. Et reges ad
quoꝝ exemplū ſubditi ſe ſpūalit̃ occidūt. Sicut armi=
ger regis Saulis videns regē irruere in gladiū ſuum
vt ſeipm̄ occideret: irruit ⁊ ipſe ſuper gladiū ſuum ſe=
ipm̄ exemplo regis occidēdo. j. Reg. xxxj. Et matres:
qꝛ vigilāter agendo filios dei nutritis: ſꝫ doꝛmiēs q̃p=
pe oppꝛeſſit eum. iij. Reg. iij. ¶ Oppꝛimūt q̃ꝑpe ſubdi=
tos ſi mali ſint ſicut rete oppꝛimit aues: quia ſicut non
eſt melius rete dei q̄ʒ eccleſiaſticus bonus et feruens:
qꝛ talis verbo oꝛōnis: ꝑdicatiōis: reꝑhēſionis: exēplo
et vita: aīas lucrat̃. Jta non eſt pei⁹ rete diaboli q̄ʒ ec=
cleſiaſtic⁹ malus ꝓpter rōnes ꝯtrarias. Ad iſtos nāqꝫ
ſpecialiter ꝑtinet illud Hiere. xxxiiij. Ficus bonas: bo
nas valde: ⁊ ficus malas: malas valde. Sitis ḡ tales
ꝙ veracit̃ dicere poſſit quiſqꝫ veſtrū: illud Leuit̃. xix.
Sācti eſtote qꝛ ego ſctūs ſum. ¶ Sed heu perijt ſanct⁹
de terra Mich. vij. Cuius cauſa eſt: qꝛ ſacerdotes eius
polluerūt templū ſanctū Soph. iij. ¶ Sed foꝛte dicent 42
ꝙ pauci eſſent in eccleſia miniſtri ⁊ ſacerdotes ſi pꝛedi=
cta in oīb⁹ obſeruarent̃: qꝛ nec tūc inueniret̃ q̃ oꝛdina=
ri poſſet. Quibus reſpōdet decretū di. xxiij. c. tales: di=
cens. Tales ad miniſteriū eligant̃ clerici q̃ digne poſ=
ſint dn̄ica ſacramēta tractare. Melius eſt eīn dn̄i ſacer
dotiū paucos hr̄e miniſtros q̃ poſſint digne opus dei
exercere: q̄ʒ multos inutiles q̃ on⁹ graue oꝛdinatoꝛi in=
ducant. ¶ Melius eīn eſſet paucos hr̄e q̃ cū tali titulo
oꝛdine intrarēt eccl'iaſticoꝝ: cū ſigillo auctētico triū an
guloꝝ. i. cū coꝛdis: oꝛis ⁊ operis ſanctitate: q̄ʒ multos
qui cum falſis titulis ⁊ mala intentione ⁊ vita: oꝛdinē
intrent demonioꝝ. ¶ Oꝛ aūt opoꝛteat eos facere ⁊ hr̄e
ea q̃ ad ſtatū ſuū ꝑtinent ad hoc ꝙ oꝛdinē intrēt ange=
loꝝ oſtendit̃ tam lege q̄ʒ exēplo. ¶ Pꝛimo eīn lex illud
oſtēdit. ī. ff. nouo. li. xij. ti. de iure immunitatis. l. ſemp. §.
quibuſdā. Jn q̃ ꝑtinet̃ ꝙ pꝛiuilegiū datū alicui arti vł
collegio: vtpote nauicularijs ſeu marinarijs: qꝛ rei pu=
blice deſeruiūt: illis nō valebit q̃ nō habēt oīa q̃ ſtatui
ſuo cōgruūt. Sic in ꝓpoſito licet oꝛdinatis datū ſit pꝛi=
uilegiū in oꝛdinib⁹. ſ. grā ⁊ character ꝑ que vitā cōſeq̃
poſſunt eternā: nō tn̄ illo gaudebūt niſi q̃ habēt oīa
que ſtatui ſuo congruūt ⁊ cōueniūt. ¶ Secūdo idē in 43

Vinea natura oſtendit̃ vinearũ ⁊ arboꝝ:fructuũ:in quib⁹ vi
demus ꝙ magna circa eas ſaluandas ⁊ nutriẽdas ad=
hibet̃ diligentia. Cui⁹ cauſa eſt:qꝛ oĩbus arboꝛibus
ſunt vtilioꝛes qñ debite fructificant. Si vͦo arboꝛ alia
inter vineas vel in hoꝛto inueniat̃ q̃ fructifera non eſt
hac caret diligẽtia. Si etiã ipſa vitis vel arboꝛ de na=
tura ſua fructifera ⁊ vtilis:in euẽtu infructuoſa:inue=
niat̃: ſcindit̃ ⁊ in ignẽ mittit̃: qꝛ ſicut nõ eſt illa melioꝛ
quãdo fructificat nec maioꝛi cuſtodia digna. Ita non
eſt peioꝛ illa quãdo nõ fructificat. Quia licet de alijs
arboꝛib⁹ fruct⁹ nõ naſcat̃ copioſus nec multũ neceſſa=
rius:tamẽ valent ad alia:vtpote ad domoꝝ edificatio
nem ⁊ hmõi. Ita licet mundiales in artibus ſuis non
ſint multũ fructuoſi in operibus ſpũalibus : tamẽ ad
aliqua valent: qꝛ ſuis arboꝛib⁹ ⁊ laboꝛib⁹ rempublicã
ſuſtentant. Eccleſiaſtici qui fodere nõ valent:nec alijs
ſunt laboꝛib⁹ vtiles:ſi in operibus ſpũalib⁹ inuenian=
tur inutiles ⁊ infructuoſi:ſententia illoꝝ a iudice chꝛi=
ſto data eſt:q̃ dicit. Omĩs arboꝛ q̃ nõ facit fructũ bo=
nũ excidet̃ ⁊ in ignẽ mittet̃ : ad modũ vitis infructuo=
ſe. Et h̃ eſt iterũ ſentẽtia dei Ezech.xv. Quid inq̃t fiet
ligno vitis ex oĩb⁹ lignis nemoꝛũ q̃ ſunt inter ligna
ſiluarũ:nunq̃d tollet̃ de ea lignum vt fiat opus aut fa
bꝛicabit̃ de ea paxillus vt dependeat in eo quodcunqꝫ
vas:q̃ſi diceret nõ. Ideo ſequit̃. Ecce igni datũ eſt in
eſcã. Sic qui in terra ſanctoꝝ iniqua geſſit nõ videbit
gloꝛiã dei Eſa.xxvj. Nota.v.viij.55. ¶ Huius exẽ=
plo timeatis ⁊ deo diligenter miniſtretis:qꝛ vos elegit
dñs vt ſtetis coꝛam eo ⁊ miniſtretis ei.ij. Paral'.xxix.
Nõ in ſanguine ⁊ ſacrificio hircoꝝ ⁊ vituloꝝ:de quo
ipſi miniſtrabãt. Sed ĩ ſacramẽto coꝛpis ⁊ ſanguinis
filij dei:ad qđ ſpecialius vos elegit dñs ⁊c̃. ¶ In qui=
bus tria circa illos tẽpli miniſtros et ſacerdotes facta:
et in auctoꝛitate p̃dicta notata:tria ſignificant circa ec=
cleſie miniſtros eſſe obſeruãda. Pꝛimo nãqꝫ ĩ illis exa=
minatio p̃ceſſit:notata in electiõe cum dicit̃:elegit. Se
cundo mentis eleuatio ſucceſſit : notata in ſtatione cuꝫ
dicit̃:vt ſtetis. Tertio executio vtrũqꝫ perfecit:notata
44 in miniſtratiõe:cum ſubdit̃:miniſtretis. ¶ Quantum ad
pꝛimũ. Si mittendi ad bellũ coꝛpale in veteri lege dili
genter examinabant̃:ſicut oſtẽſum eſt. E.ij.8. ⁊ etiã in
noua lege tales arma ſua oſtẽdere debẽt anteq̃ ſtipen=
dium eis det̃. A foꝛtioꝛi rõne mittendi ad bellũ ſpũale
in quo nõ ſolum q̇s miles ſub duce: ſ; etiã qđ plus eſt
dux ꝑpli cõſtituit̃ diligẽter ſunt examinãdi; qꝛ in duce
maioꝛ requirit̃ ꝓbitas ⁊ melioꝛ ſiue diligẽtioꝛ ſpũalis
armatura doctrinarũ vicꝫ ⁊ virtutũ. Et ſi mittendi ad
bellũ coꝛꝑale pꝛius arma oſtẽdũt : vt ſciat̃ quõ hoſtes
expugnabũt : ⁊ iuſticias terrarũ defendent anteq̃ ſti=
pendiũ eis det̃. A foꝛtioꝛi rõne oꝛdinãdi ad beneficiuꝫ
eccleſiaſticũ:ad curam etiã animarũ aſſumẽdi diligen
ter examinandi ſunt qualia arma habeant ſciẽtie ⁊ vir
tutum:ꝑ que hoſtes expugnare poterũt ſpũales:⁊ ani
mas eis traditas defendere anteq̃ ad oꝛdinẽ ex quo ſti
pendium ſequit̃ vel ad beneficiũ vel curam aſſinuant̃
animarũ:aliter chꝛiſtianus periclitabit̃ exercitus:ſicut
patet. B.ij.29. Talis ergo ad oꝛdinẽ vel beneficiũ eli
gat̃ qui ſciat repꝛobare malũ ⁊ eligere bonũ Eſa. vij.
Exemplo Salomõis q̇ elegit operarios. O.iiij.3. Sic
in ꝓpoſito eligendi ſunt tales qui ſtent mente ad deum
45 erecta. ¶ Quantum ad ſecundũ:ꝓ quo eſt aduertendũ:ꝙ
oꝛdinatus vel beneficiatus columna in dei templo ef=
ficit̃. De quolibet nãqꝫ tali põt p̃latus ipm ꝓmouẽs
vel oꝛdinans dicere illud Apoc.iij. Faciam illum co=
Colũna lumnã in templo dei mei. Columna aũt ad hoc ꝙ on⁹
impoſitũ bene poꝛtet: opoꝛtet eſſe erectã ⁊ directe ſtan=
tem:quia ad terrã inclinata opus decipit ⁊ ſubſedẽtes
oppꝛimit. Sic in ꝓpoſito:tales ergo q̇ ad terrenas incli
nant̃ cupiditates vel delectationes:nec ſunt aperte co=
lumne in domo:nec ꝓbi milites in expugnatiõe vicio=
rũ. Exemplo qđ pulchꝛe ſignificatũ eſt Iudic̃.vij. vbi
Gedeon tñ trecentes q̇ nõ flexo poplice.i. genu bibe=
runt:ſecũ ad bellũ aſſumpſit ꝯtra dei inimicos:qui ſm
beatũ Grego. apoſtolos ⁊ eoꝝ ſucceſſoꝛes.ſ.rectoꝛes ⁊
eccleſie doctoꝛes ſignificant : qui bene aquã non flexo
poplice bibunt:qꝛ dum ſcripturarũ ſcientiã hauriunt
ſtatum ſuũ rectitudinis ad ima nõ deflectunt. Iniqui
nãqꝫ dum aquã bibũt genu flectũt: qꝛ ſcripturas ſcru
tant̃:ſ; ad terrenoꝝ cupiditates turpit̃ incuruant̃. Illi
vͦo trecenti ſtantes manu oꝛi impoſuerũt: in ſignuꝫ ꝙ
doctrina fidei ⁊ aliarũ virtutũ oꝛe ⁊ opere eſt tractan=
da. Omnẽ ergo oꝛdinandũ cõgrue hoꝛtat̃ ⁊ docet ſa=
cra ſcriptura Eccl'.ij. dicens. Fili accedens ad ſeruitu=
tem dei ſta in iuſticia ⁊ timoꝛe. Et.xvij. Sta in ſoꝛte ꝓ=
poſitionis ⁊ oꝛonis altiſſimi dei:ſta inq̃t perſeuerãter.
¶ Quantum ad tertium. Et miniſtretis fideliter vſqꝫ ad 46
moꝛtẽ: qꝛ nullo modo a cõſpectu illius cui miniſtrare
debetis: vos elongare vel abſcõdere poteſtis. Vtinã
ergo ita ſollicíti eſſent miniſtri dei circa partẽ ſuã ⁊ mi
niſteria ſua vt ei placerẽt:ſicut ſunt miniſtri regũ circa
poꝛtiones ⁊ miniſteria eos tangentia:⁊ ſpecialiter quã
do p̃ſentes ſunt. Sed heu de illis q̇ bene in dei mini=
ſterio incipiũt pauci ſunt qui bonitatẽ illam cõtinuant
Et ſic aſſimilant̃ arboꝛib⁹ illis:de quib⁹ dicit phs.ij. de Arboꝛes
vegetabilib⁹:ꝙ pꝛimo poꝛtant poma dulcia. Secundo
poncia.i.acida. Tercio amara. Sic iſti qui in hoꝛto ec
cleſie vel religionis in pꝛincipio ſue cõuerſatiõis ſunt
dulces ⁊ tractabiles:⁊ tam deo q̃ hominib⁹ amabiles
ſed ⁊c̃. De quib⁹ Sapieñ.iij. Fructus eoꝝ acerbi ⁊ in=
utiles ad manducandũ ⁊ ad nihilũ apti. ¶ Boni vͦo
viri ecõuerſo ad modũ motus naturalis in cõtinuati=
one motus in bono intẽtius agunt ⁊ augmẽtant̃ ⁊ ꝓfi
ciunt : ad modũ illoꝝ quos ꝯſtituit Salomon in offi=
cijs ſacerdotũ ⁊ miniſterijs ſuis: ⁊ leuitas ĩ oꝛdine ſuo
vt laudarent ⁊ miniſtrarẽt.ij. Paral'.viij. ¶ Nõ the=
ma:ad ꝓpoſitũ.ij. Coꝝ. vj. Hoꝛtamur vos ne in va=
cuũ gr̃am dei recipiatis. Nota collationẽ ad hoc. V.
viij.47. Itẽ aliud thema. V.viij.55.
¶ Tales ad oꝛdines ⁊ bñficia ⁊ dignitates eligendi ⁊ Arti. iij.
aſſumẽdi ſunt q̃les in p̃dictis collationib⁹ deſcribunt̃
et nõ ꝓpter ꝯſanguinitatẽ vel amicitiã p̃ces vel mune= 47
ra ; qꝛ tales rephẽdit decretũ ſumptũ ex v̇bis Hiero.
viij.q.j. Moyſes: ꝯtra eos exemplũ adducẽs Moyſi:
qui filios ſuos potuit inſtituere heredes in pꝛincipatu
ſed noluit:imo extraneũ ⁊ de alia tribu elegit.ſ. Joſue:
qui et Jeſus naue dictus eſt : vt ſciremus pꝛincipatũ
in populis nõ ſanguini deferendũ eſſe ſed vite. Nota
de hoc ſpecialiter. E.ij.6.et.14. Nec eſt ꝓ alijs q̃ pꝛo
dignis ſcribendũ vel rogandũ. Sicut patet. F.iij.33.
Nec alij ſunt cõducendi. Sicut patꝫ. L.v.19. Et ſi ta=
les eligerent̃ quales pꝛetacti ſunt cum cõditionib⁹ etiã
que notant̃. M.vij. arti. iij. quos vicꝫ ſpũſſanct⁹ ele=
ctoꝛibus inſpiraret:ſicut ptꝫ de ſancto Nicolao. Nũc
etiam ſicut tunc ſpũſanctus per eos miracula opa ret̃.
Vnde quidã ſapiens in hoc caſu rõnabiliter reſpon= Exem
diſſe fertur cuidã regi querenti q̃re deus nunc nõ oſtẽ=
dit tot ſigna ⁊ miracula ꝓ pꝛelatis:ſicut ſolebat in pꝛi=
mitiua eccleſia: quia inquit tunc oꝛdinabant̃ et ꝓmo=
uebant̃ ⁊ eligebant̃ per ſpm̃ ſanctũ ⁊ per ſanctas oꝛo=
nes. Ad ſpiritũ ſanctũ ꝑtinebat oſtẽdere electionẽ ſuã
eſſe bonam per ſigna ⁊ miracula ſequentia vt veritas
ꝓbaret̃ ſcripture: que dicit. Quecũqꝫ elegerit dñs ipſe

ſanctus eſt Numeri. xvj. ¶ Sed nunc ordinant̄: eli-
gunt̄: promouent̄: per preces ⁊ lr̄as veſtras: ⁊ domine
regine ⁊ alioꝝ magnoꝝ de terra. Et ideo nunc ad vos
pertinet electiones veſtras oſtēdere et ꝓmotiones eſſe
dignas ⁊ ſanctas ꝑ ſigna ⁊ miracula ſequētia: ⁊ nō ad
dominū deuz: q2 nō hos elegit dn̄s Baruch. iij. Nec
per domini ducatū ad eccleſiaſticos ordines currunt:
quia ſm̄ Bern̄. in quadaz epiſtola. Curritur in clero
paſſim ab om̄i etate ⁊ ordine a doctis parit̄ ⁊ indoctis:
ad eccleſiaſticas curritur curas tanq̄ ſine curis quiſq3
victurus ſit cum ad curas ꝑuenerit. Et ꝓpter hoc ꝯdi-
tiones habent notatas. M. vij. arti. iiij. ¶ Amici etiaz
illoꝝ qui illos ad ordines vel religiones ſeu beneficia
exponunt vt neceſſaria habeant ſm̄ carnem ſunt ſicut
qui ponunt infantes ſuos ante oſtium hoſpitalis vel
eccleſie: vt de hoſpitali nutriant̄ quos ipſi nutrire no-
lunt. Et ſicut qui ponunt porcos vt impinguant̄. Ita
nullam differentiā vident̄ facere inter filios ⁊ filias et
nepotes ex vna parte ⁊ porcos ex alia: niſi q ſicut po-
nunt porcos in nemore ad glandes: ita ponūt illos in
eccleſia ⁊ religione nō vt fructificent ſed vt fructus col
ligant temporales ⁊ ditent̄ ⁊ incraſſent̄. Quādo ergo
illi qui olim in eccleſia ⁊ religione ponebant̄ vt penitē
tiam agerent ⁊ fructificarent pro bono fructu quem in
horto dominico ꝓtulerunt: vtpote a bono hortulano
plantati. id eſt. chriſto ⁊ parentibꝫ qui olim pro talibus
filios ſuos ⁊ cōſanguineos in religione ponebāt in re-
gno remunerabunt̄: iſti eradicabunt̄ ⁊ expellent̄: quia
om̄is plantatio quā non plātauit pater meus celeſtis
eradicabitur Math. xv.

Arti. iiij. ¶ Requirit̄ ergo intentio munda: tam in promotis ⁊
ordinatis q3 etiā in ꝓmotoribus ⁊ ordinantibus: de q̄
49 licet in parte tactū ſit. ſ̄. eo. c. 36. Illud tamē antiquuz
nō incōgrue videt̄ addendū exemplū qđ habet̄ Exo.
xxx. de labio eneo. id eſt. lauatorio in quo lauabant ſa-
cerdotes manus ſuas ⁊ pedes accepturi veſtes ſacras
vt ſacrificarent. In quo potiſſimū habet̄ documentū
de pedibus affectionis mūdandis per intentionē ſan-
ctam ⁊ manibus operationū lauandis per confeſſionē
in illis qui ingredi intendunt in eccleſiam: vel templū
eccleſie per ordinis ſuſceptionē: ⁊ veſtes induere ſan-
ctas per ordinis executionē. Quia ſicut reſpiciebāt in
quibuſdā ſpeculis que erant appenſa circa labiū illud:
ſicut recitat magiſter in hiſtorijs vt dicere poſſint ſi ali
quam in facie vel veſte haberēt maculam. Ita iſti dili-
genter ſpeculū reſpiciant cōſcientie: ſi aliqua ſit macu-
la in intentiōe vel vita. Et ſi quā inuenerint in vita il-
lam cōfeſſione lauent: ſi quā vo intentionē illam mu-
tent. Ad talem em̄ intentionis cuſtodiā ⁊ directionem
ſacra nos hortatur ſcriptura dicēs. Cuſtodi pedē tuū
ingrediens in domū domini Eccl'ſ. iiij. ¶ Ad talē etiā
eos hortari ſolebat intētionē quidā epiſcopus ſanctiſ-
ſimus magiſter Joānes de Monumuta quondā lau
danenſis qui accedentes ad ordines diſtrictiſſime ꝓhi
bere ſolebat: ne q̇s ad ordines accederet principalit̄ in
intentione habēs alicuius rei tēporalis emolimentū.
50 Hoc inſuper om̄is ratio dictat q vicz ſpūalia in intē-
tione ꝓponant̄ tanq̄ digniora ⁊ durabiliora: q etiam
quādo ordines recipit intentionē habeat ordinis actū
exequēdi: aliter em̄ ordo ille vanus eſt: qui debito actu
et debito caret fine. Or etiā quādo beneficiū recipit ec-
cleſiaſticū intentionē habeat ad idem beneficiū ordina
ri: aliter em̄ beneficiū ⁊ om̄es fruct9 male recipit: ſicut
ptz per decretalē li. vj. ti. de electione. c. cōmiſſa: ſuꝑ qđ
c. dicit gloſa Joan. andree: q licet quando beneficium
ſuſcepit intētionē: habuerit ordinari ad illud: ſi poſtea
intentionē mutet: extūc incipit eſſe poſſeſſor malefidei
et tenet̄ ad reſtitutionē omniū fructuū extūc percepto
rum. Nota. M. ix. 15. ¶ Sed heu nō obſtantibꝫ tali-
bus exemplis p̄ceptis ⁊ cenſuris multi beneficia ⁊ fru
ctus beneficioꝝ per annū occupant: non ordinati: nec
intentionē habentes ordinari ad illoꝝ damnationem.
Plures etiā ea que ad ſtatum ſuū vel ordinē pertinent
exequunt̄ ad moduz pauperū q̇ ad eccleſias mane ve-
niunt: vt elemoſynas petant ⁊ lucrū requirāt de introe
untibus ⁊ nō ꝓpter dei amorē. Sic p̄bendati q̇ ad ma
tutinas miſſas vel alias horas veniunt non ꝓpter dei
amorē vel deuotionē: ſed ne diſtributiones amittant
qui illis tm̄ debent̄ qui horis talibus ꝑſonaliter inter-
ſunt. ¶ Plurimi ad ordines ⁊ beneficia veniunt eccle- Exm̄
ſiaſtica ad modū quo aſin9 legit̄ in fabulis veniſſe ad Aſinus
dominū ſuum. Fingitur em̄ q aſinus videns canem:
ꝓpter ludum ⁊ adulationes ſuas quas domino ſuo fe
cit ei applaudēdo ⁊ pedes ſuper eum ponendo: hono-
ratū et bene paſtum et in camera domini bene cibatū.
Cogitauit q idem faceret ad hoc q idem cōmodū re-
portare poſſet: domino ergo ſuo ſemel intranti: aſinus
occurrit ⁊ ad modū canis os cum ſordidiſſimis pedi-
bus eleuans ſuꝑ dominū poſuit: ipſum turpiter fedā-
do. Ad ille aſinū inſanire eſtimans clamauit: ipſumq3
tm̄ verberari fecit q pellis nō valuit obolum. Ita nō
nulli rudes ⁊ illr̄ati ſicut aſini videntes ordinatos be-
neficiatos atq3 aliquos religioſos a deo originalit̄ ho-
noratos: ditatos: laute cibatos ⁊ bene indutos: cogitāt
q volunt ordinari ⁊ beneficia ⁊ religionē habere vt ſi-
milia conſequant̄ cōmoda ad predicti aſini modū: ore
polluto in miſſa ⁊ pedibꝫ ſordidis in ordinis ſuſceptio
ne: deum tangunt: ⁊ quantū in eis eſt maculant. Suꝑ
quos ideo deus clamat Joan. vj. dicens. Amen amen
dico vobis: queritis me: nō quia vidiſtis ſigna: ſed q2
manducaſtis ex panibꝫ ⁊ ſaturati eſtis: operamini nō
cibū qui perit ſ3 qui ꝑmanet in vitaz eternā. Suꝑ qua
auctoritate dicit Grego. Per coꝝ inquit perſonā deus
illos intra eccleſiam deteſtatur: qui per ſacros ordines
ad deum appropinquantes nō eiſdē ordinibus virtu-
tum merita: ſed ſubſidia vite p̄ſentis exquirūt. Nec co
gitant in viuēdo q̇d imitari debeāt: ſed que ſtipendia
percipiēdo aſſequant̄. Ita timēdū eſt q illo aſino pei9
flagellabunt̄: qui teſte pſ̄. lxxij. In labore hominū nō
ſunt: ideo cum hominibꝫ nō flagellabunt̄: ſed cū demo
nibus. Nota. P. xiij. 31. Et. R. v. 5.

¶ Patet ergo q niſi bonā habeant intentionē pericu- Arti. v.
loſe ordinant̄: poſito inſuper de neceſſitate eſſe q bonā
et ſinceram habeant intentionē: nō ſufficit niſi etiā bo-
num ⁊ certū habeant titulum: quia ſicut deus intētio-
nē: ita eccl'ia ⁊ eccl'ie leges requirūt titulum. Sicut pa-
tet tam ex decretis iam allegatis. ſ̄. eo. c. xxxix. q3 etiā ex
decretali. li. iij. ti. de p̄bēdis ⁊ dignitatibꝫ. c. nō liceat:
vbi de q̇libet ep̄o ſic d̄r. Duoꝝ alterū eligat vel nō fa-
ciat clericos vel ſi fecerit det illis vn̄ viuē poſſint. Ex q̄ 51
patet q niſi habeāt vnde viuere poſſint de ſuo: ſic̄ ptz
ibidē. c. ep̄s: ordināſ tenet̄ eis in neceſſarijs ſicut apte
ex illo oſtendit̄ capitulo. Cum g̊ primū capl'm ordinet
q habeāt vn̄ viuē: ⁊ ſecūduz idē velit in effectu: ptz q
illi male ordināt ⁊ ordinant̄ qn̄ ordinat9 coloratū ha-
bet titulū: apparentē vicz ⁊ nō exiſtentē: q̇ quidē ordi-
nantē ⁊ clericos ſuos nō latet: nec in forma nec in ꝯceſ-
ſionis ſeu donatiōis mō: vel effectu: q2 fama ⁊ rei euē-
tus taliū tituloꝝ oſtēdit veritatē. In quo caſu licet or-
dinātes q̊ ad mundū ſint exonerati: q2 in regiſtro redi-
gunt ad cuius titulū quiſq3 ordinat̄: q̊ ad deū tm̄ excu-
ſati nō vident̄: q2 iura volūt ſicut ex allegato patet ca-

pitulo. Nõ liceat: ꝙ de titulis ſuis viuere poſſint: qñ
ergo titulũ habent de quo nunq̃ denariũ vel vniꝰ an=
ni ſuſtentationẽ recipere poſſunt: nõne talis titulus in
fraudẽ daẗ et recipiẗ iuriũ eccleſiaſticoꝝ? Sed epi vel
eoꝝ clerici ad tales recipientes vel ordinantes clericos
reſpõdent ſe excuſantes: ꝙ in examinatiõe illa: tituloꝝ
et ordinandoꝝ ſunt vt publica pſona: ⁊ teneñẗ credere
ſigillo autẽtico alicuius monaſterij vl' prioratꝰ ad quẽ
quis ꝑ lr̃as ſigillo munitas intitulaẗ: vel etiã teſtibus
qui ꝓ aliquo deponũt iurati ꝙ titulus ſuus eſt ſuffici=
ens: licet cõtrariũ ſciant vt priuata pſona. Et ponunt
exemplũ de iudice qui debet iudicare ſm allegata: nõ
obſtante ꝙ cõtrariũ ſciat eſſe verũ. Et ad dictũ illorũ
roborandũ decretalẽ adducũt li. j. ti. xxxj. de officio or=
dinarij. c. ſi ſacerdos: q̃ cõtinet ꝙ chriſtus ſciuit vt deꝰ
ꝙ Judas fuit malus: tñ noluit eũ a cõione publice re=
pellere. His võ in generali reſpõſio ſufficiat: que ha=
habeẗ. J. ix. 31. ¶ Jn ſpeciali inſuꝑ de ordinandis lo=
quendo non videẗ ꝙ reſpõſio illoꝝ ſufficiat. ¶ Primo
q꜡ licet de quolibet debeãt pſumere ꝙ ſit bonꝰ: niſi ſit
cõtrariũ probatũ per regulã iuris in. vj. Non tñ hoc
pſumere habeo: qñ cum illo habeo aliquid agere. Nõ
em̃ ex tali pſumptione eſt ei filia tua danda: ſed debes
ſcire ꝙ ſit habilis anteq̃ in officio ponaẗ: ꝙ habilem
requirit perſonã ⁊ habilitatẽ eiꝰ diligẽter inueſtigare:
et maxime vbi tituli ſunt ſuſpecti: vtputa: q꜡ aliqua do=
mus religioſoꝝ vel laicus dñs: vel quiſcũq̃ alius ta=
les dat titulos de q̇bus intitulati nunq̃ gaudebũt: q꜡
etiã qñq̃ tot dant ꝙ plus aſcendit valor tituloꝝ q̃ pa
trimoniũ qd̃ habent. Qꝛ autẽ peccant recipientes ⁊ ad
tales titulos ordinãtes: patet ex lege ciuili in. ff. veteri.
li. xxij. ti. de teſtibꝫ. l. teſtiũ fides. §. tu magis ſcire potes
Vbi impator cuidã querẽti q̃lis requiraẗ fides ĩ teſti=
bus: reſpõdit dicẽs. Tu magis ſcire potes ⁊ ex ſignis
et nutibꝰ ⁊ verbis potes in eis duplicitatẽ ⁊ variatio=
nẽ depħẽdere: quã ſi depħenderis eis fides adhibẽda
nõ eſt. Jta in ꝓpoſito: ſi velint cõditiones teſtiũ littera
rũ ⁊ tituloꝝ inueſtigare: inuenirẽt ꝙ totũ fraudulẽtũ:
q꜡ requiriẗ ad hoc ꝙ titulus ſit bonꝰ ꝙ ſint in poſſeſſi=
one tituli. Jta ꝙ nõ ſolũ habeant actionẽ ad titulũ: ſed
ꝙ iam habeat tituli ſui poſſeſſionẽ. Hoc em̃ pmo pro=
baẗ q꜡ lite pẽdente de aliqua eccleſia nõ debet q̇s ad ti
tulũ talis eccleſie ordinari: licet actionẽ ad illã habeat:
q꜡ nõ eſt in poſſeſſione. Secũdo q꜡ ꝑ prouiſionẽ pape
quã quis habet in aliquã eccleſiã ad primã vacaturã
nõ debet quis ordinari quantũcũq̃ prouiſio bene cõ=
cipiaẗ: q꜡ nõ eſt in poſſeſſione illius eccl'ie: ſꝫ ſolũ expe=
ctat ⁊ actionẽ pendentẽ habet. ¶ Tertio q꜡ ad heredi=
tatẽ paternã quantũcũq̃ pater te certũ faciat ꝑ feudũ
talliatũ: vel q̊uis modo: nõ poteris ordinari anteq̃ in
poſſeſſione fueris illius hereditatꝭ. Ratio in oibꝫ iſtis
eſt: q꜡ ordinatus debet ſtatim hr̃e vñ viuere poſſit: ſicut
pꝫ ex illa decretali. in li. iij. ti. de prebẽ. c. epũs: vbi ſic di
ciẗ. Epũs ſi aliquẽ ſine certo titulo de q̃ neceſſaria vite
percipiat ordinauerit: tã diu ei neceſſaria ſubminiſtret
donec in aliq̃ eccl'ia cõueniẽtia ſtipẽdia militie clericali
aſſignat. Niſi talis ordinatꝰ de ſua vel paterna heredi
tate ſubſidiũ vite poſſit hr̃e. Nec videẗ contra hoc qd̃
diciẗ in decretali. li. iij. ti. xxxviij. de iure patronatus. c.
poſtulaſti. Jn q̊ querit vtrũ ſacerdos ad titulũ ſue ec=
cleſie poſſit aliquẽ preſentare irreq̇ſito pronõ. Et ſi ex
tali pſentatione aliqd̃ prono pıudiciũ fiat quo minus
poſt mortẽ illius ſacerdotis aliũ ad aliud pſentare po=
terit. Et ſi reſpõdet ꝙ ſi ſine aſſenſu patroni pſentauit
nullũ patrono pıudiciũ generaẗ: nõ dicit tñ ꝙ talis p=
ſentatio eſt bona: q꜡ nec de pſentatiõe ſeu titulo tali ſit
queſtio: ſed ſolũ de pıudicio. ¶ Ex pdictis g̊ ſeq̇ videẗ
ꝙ nullus ordinari debeat niſi ſit in pacifica poſſeſſiõe
illius rei ad quã ordinaẗ. Ad decretalẽ võ illoꝝ reſpõ
deẗ: ꝙ chriſtus noluit Judã diffamare: nec ſacerdos
debet talem de quo ſcit vt deus ꝑ cõfeſſionẽ: ſed caſus
de titulis nõ eſt ſimilis: q꜡ nõ ſolũ mihi: ſꝫ ⁊ oibus cõ=
ſiderare volentibus cõſtat tales titulos eſſe vanos ex
cõiter accidẽtibus: que vehemẽtes inducũt euidẽtias
et pſumptiões: imo qd̃ plus eſt oibꝫ ex certa cõſtat ſciẽ
tia: ꝙ maior pars ordinatoꝝ nõ eſt ĩ pacifica poſſeſſio
ne illiꝰ rei ad quã ordinaẗ. Et ideo qñ a diuinis ꝓpter
illoꝝ mala facta ſuſpenduntur: oportet eos latrocinia
vt dicunt exercere.

¶ Viſo quales cõditiones requiruñẗ in ordinãdo q̃= Arti. vj.
tum ad interiorẽ intentionẽ: ⁊ etiã ordinis ingreſſum:
in hoc articulo oſtẽdere reſtat: quales in eo requiruñẗ 52
cõditiones q̃tum ad ordinis executionẽ. ¶ He aũt in
generali ſũt due: quarũ prima eſt neceſſaria ꝓpẽ ſeipm
ſecũda ꝓpter ꝓximũ. ¶ Propter ſalutẽ võ ꝓpriã in ſpe
ciali duo in eo requiruñẗ: vicꝫ mũdicia ⁊ ſpũalis forti=
tudo. Propter ꝓximũ etiã duo in illo ſunt neceſſaria:
honeſta cõuerſatio ⁊ doctrina. Primũ oñdiẗ pmo per
exemplũ de miniſtris alioꝝ dñoꝝ: in q̇bus videmꝰ ꝙ
multis exiſtentibꝫ alicuiꝰ dñi miniſtris: quoꝝ aliq̇ ſũt
in campo ad rura: aliq̇ in ſtabulo: aliq̇ in coq̇na: ⁊ ſic
de alijs. Jnter q̊s requirunt maximã dñi honeſtatẽ ⁊
exteriorẽ mundiciã in his q̇ eis ſeruiũt in mẽſa ⁊ in ca=
mera. Sic multis exiſtentibꝫ dei miniſtris in diuerſis
artibꝫ mechanicis ei fideliter ſeruiẽtibꝫ: maiorẽ req̇rit
mundiciã interiorẽ in his q̇ ei ſeruiũt in mẽſa altaris:
et in camera eccl'ie in ſtatu alicuiꝰ ordinis. Jdõ ſignanẗ
dr̃. ij. Paralip. xxx. ꝙ ſacerdotes atq̃ leuite ſanctificati
ſteterũt ĩ ordine ſuo ⁊c̃. Et h̃ rõnabile videẗ: q꜡ q̇ debẽt
alios mũdare ⁊ ornare: ſint in ſe priꝰ mũdati ⁊ ornati:
vt de eis poſſet veraciter dici illud Neemie. xij. Mũ=
dati ſunt ſacerdotes ⁊ leuite: ⁊ mũdauerũt ꝓplm ⁊ por
tas ⁊ murũ. Hoc em̃ antecedẽter requiriẗ: q꜡ ab ĩmũ=
do q̇s mũdabiẗ? Eccĩ. xxxiiij. ¶ Aliter em̃ nõ ordinate
alios mũdãt: ſicut nec ſordidas habẽs manꝰ: ſꝫ ſeipos
cõſumũt ⁊ alios corrũpunt. ¶ Primũ pꝫ: q꜡ ſicut can
dela dũ alios illumiat ſeipam ↄſumit. Dũ etiã a tergo
lumẽ tm̃ portaẗ: tm̃ ſequẽtibꝫ ⁊ nõ ꝓdeſt portãti: q꜡ ipe
in foueã cadit: ſꝫ alios a caſu ↄſili liberat. Jta talis pſo
na eccl'iaſtica q̇ alijs lucẽs ĩ ſe ĩmũdus exiſtit: alijs bo=
na ↄuerſatiõe lucẽdo ducatũ pſtat: ⁊ ipe ĩmũde viuen
do in foueã cadit inferni. ¶ Secũdũ etiã patꝫ: q꜡ ſicut 53
oculus ĩmũdus ⁊ ſpeculũ infectũ diligẽter viſa: oclos
corrũpunt intuentiũ ⁊ vultũ diſtortũ apparere faciũt.
Jta ordinati qui ideo oculi dicuñẗ: q꜡ alijs viam ⁊ du
catum oſtẽdere debent. Et q꜡ ſicut macula citius appa
ret in oculo q̃ in pede. Jta ⁊c̃. ¶ Et ſicut ibi macula ci
tius apparet. Jta leſio citius ⁊ grauius nocet in ſubie=
cto ꝓprio. ¶ Quia ſicut grauiter peccat q̇ calicẽ deo cõ=
ſecratũ deiq̃ miniſterio ordinatũ in lutũ ꝓijcit. Gra=
uius võ qui illum in lutum primo ꝓijcit: ⁊ poſtea cũ
illo lutoſo ⁊ deturpato celebrat. Jta laici grauiter pec=
cant q̇ corda ſua in lutũ ꝓijciũt pcti: ipamq̃ ſpũaliter
immũdã faciũt: verificãtes illud Oſee. viij. Factus eſt
iſrael in nationibꝫ q̃ſi vas immũdũ. Grauius tñ viri
peccant eccleſiaſtici q̇ corda ſua in lutũ proijciunt pec=
cati: ⁊ poſtea illa ĩmunda vaſa dei offerũt miniſterijs.
Nota ad hoc auctoritatẽ. E. vj. 27. ¶ Secundo idem Saphirꝰ
oſtenditur per exemplum de Saphyro: cuius virtus
nullius dicitur eſſe valoris niſi munde cuſtodiatur.
Jta nec ordo ſacerdotalis ſeu clericalis: quia ſm bea=
tum Gregoriũ: ſicut aqua baptiſmalis ad celum mit=

tit baptiſatū ipſa in cloacā deſcēdente. Itē malos ſacer
dos alios baptiſando ꝛ abſoluēdo ꝛ docendo: ꝛ hmōi
circa alioꝝ vtilitatē ſctā opa exercēdo. ¶ Secūdū etiā
oſtēdit exēplo pugilis: q̄ ſicut pugnaturꝰ iūgit vt for-
tius pugnet. Ita ſacerdotes in ſignū ſpūalis fortitudi
nis ꝛ pugne inungunt: vt fortiter in illis ſe habeāt: illi
de quibꝫ dicit Eſa. xl. Mutabūt fortitudinē: q̄ muta-
ta manētes in ordine ſuo pugnabūt: ſic patꝫ Iudic. v.
54 ¶ Tertiū inſup de ꝯuerſatione q̄ ad alios ptꝫ: q2 ſicut
nō ſufficit ſoli q in ſe ſit corpus clarū: niſi etiā ſit lumi-
noſum ab extra. Ita in ꝓpoſito. Et ſicut monſtruoſū
et ꝯtra naturā eſſet q celū ꝛ corpa celeſtia inferiora nō
illuſtraret: ſed potiꝰ obſcuraret. Ita in ꝓpoſito de cleri
cis q̄ vocant lux mūdi: q niſi illuſtrēt bonis exēplis:
cōtra rōnalē naturā facientes peccant. Si vō ipm qd
peius eſt malis exēplis obſcurēt ꝛ igne peccati quē in
ſe ꝛ in alijs accendūt: cōburunt: de damno corā deo re-
ſpondebūt. Sicut ptꝫ p legē ciuilē in. ff. veteri. li. ix. ti.
ad. l. aquiliā. l. q̄ occidit. §. in hac. In q̄ ptinet: q ſi qs
tpe ventoſo ignē in ſtipula ꝓpria ponit: ſicut moris eſt
in aliquibꝫ partibꝫ: vbi poſt meſſiones ſtatim ſtipulā
cōburūt: ꝛ ille ignis vineas: nemora domos: vel que-
cunqꝫ alia vicini ſui combuſſerit: q̄ ignē in ſtipula ſua
poſuit: de dāno illato rñdebit: q2 ibi in textu habet: q
qui dat occaſionē dāni: damnū dare videt. Huic legi
cōcordat lex dei Exo. xxij. dicēs. Si egreſſus ignis in-
uenerit ſpicas ꝛ cōbuſſerit aceruos frugū: ſiue ſtantes
ſegetes in agro: reddet dānū qui ignē ſuccēdit. Sic in
ꝓpoſito: q̄ igne peccati quē in ſe ꝛ ī alios accēdit: ꝛ ma
lo exēplo ꝛ ꝯuerſatiōe alios cōburit: de dāno rñdebit.
Et penā nō ſolum ꝓ peccato: ſed etiā ꝓ ꝑuerſo ſuſtine
bit exemplo. Nota de hac materia. E. vij. 6. ¶ Cum ḡ
iuris ꝓhibitio ſit ne in aliqua aqua que a ꝑplo portari
debet: aliqd feditatis ponat: qd guſtū vel viſum cor-
poreū inficere poſſit: ſic ptꝫ. C. li. xij. ti. de re militari. l.
cum ſupra: vbi cōtinet qd ſequit. Cum ſupra virētes
fluminū ripas oīs legionū m'titudo ꝯſiſtat: ꝓuida
auctoritate decernimꝰ: vt nullus oīno immūdo fimo
cōe poculū polluat: vel ꝓprios publicos oculos nuda
tus inceſtet. i. nec ad balneandū: vel alia de cauſa corā
alijs nudus incedat: ne alios ad libidinē ꝓuocet intuē
tes. ¶ Huic etiā legi q̄tum ad primā eius partē: put
ad p̄ſens ptinet ꝓpoſitū: lex ꝓhibet in. ff. nouo. li. v. ti.
de fluminibꝫ: ꝛ ne qd in flumine publico ripa ve eius
fiat q̄ minꝰ nauiget p totū. Nota plures leges ad hoc
T. j. 16. ¶ Si eīn corpoꝝ cuſtodes cū tanta curarūt di
ligentia: ne quecūqꝫ infectio eſſet in aqua qua corpora
potant ꝛ abluant. Ne etiā nudus ſua inhoneſta ꝯuer
ſatiōe ꝛ exēplo alijs occaſionē p̄beret peccādi. Ne etiā
quibuſcūqꝫ impedimētis nauigātes q̄ minꝰ ad portū
peruenire poſſent optatū impedirent. Quāto magis
cuſtodes aīarū diligēter obſeruare deberēt: ne ipſi vel
alij aquas inficerēt: que ordinant ꝓ aīabꝫ potandis ꝛ
abluendis: q̄ ſunt exēpla verba ꝛ ſancta ꝯuerſatio: q̄s
tunc inficiūt ꝛ infici ꝑmittūt qn̄ male viuūt: vel alios
male viuere ꝑmittunt: q̄bus aīa reficit qn̄ bona ſunt:
et inficit ꝛ corrūpit qn̄ mala ſunt. Oꝫ etiā nec ipſi nec
alij inordinate vel laſciue ambulātes intuētes ad libi-
dinē: vel ad quācūqꝫ ꝓuocēt diſſolutionē: ꝛ nauigan-
55 tes impediāt a portu ſalutis. Quia ſi hoc fecerint veri-
ſimilit formidare illā poterūt ſententiā Ezech. xxxiiij.
De paſtoribꝫ. Et infra. Cū puriſſimā aquā. i. vba dei
et ſanctoꝝ exēplo in eccleſijs audiēdo: ꝛ in libris legen
do biberitis: reliqꝫ. i. quicqd fuit ī ope de reſiduo poſt
auditū vel lectionē pedibꝫ vrīs. i. malis affectiōibꝫ q̄s
ſeq̄bamini turbaſtis male viuēdo ꝛ mala exēpla dau-
do. Et oues mee in his q̄ ꝯculcata pedibꝫ vrīs fuerant
paſcebant: ꝛ q̄ pedes vrī turbauerūt hec bibebāt: q̄bꝫ
ſpūaliter intoxicabant: q2 mala exēpla vrā ſequēdo ad
interitū ducebant. Et ſic ptꝫ illud beati Grego. in paſ-
torali. q dū paſtor per abrupta gradit ſepe ꝯtingit q
ad p̄cipitiū grex ſequat. ¶ Eſt ḡ in hoc caſu de cuſtode Exm̄
aīarū ꝛ ſubditis: ſicut de cācere ꝛ ꝓle ſua. Fabule nāqꝫ Cancer
continent q cancer cuiꝰ natura eſſe dicit: q de loco ad
locū trāſit retrocedēdo: filiū ſuū docuit dicēs. Noli fi-
li ambulādo retrocedere: ſed potiꝰ vade directe ſic alia
aīalia gradiunt: cui filiꝰ: quare nō vadis tu ſicut me
ire doces: ſicut video te ire ita vadā: teqꝫ quo preteris
et in pergendi modo ſequar: q2 plus exēpla tua me mo
uent q̄ꝫ verba. Sic in ꝓpoſito: licet paſtor bene doceat
quō oēs ad celū via directa tendere debeāt: ſi ipſe a ter
mino illo retrocedēdo ſe elonget: ipm frequēter ad p̄ci
pitiū grex ſequit: quia teſte beato Grego. exēpla plus
mouēt q̄ꝫ vba. Et hoc aperte oſtendunt dicētes. Et q̄
viri tales literati talia faciūt: quare nō poſſumꝰ nos?
Ecce q2 cancer ſic vadit: ipſi ſic illū ſeq̄ volūt: p̄ doctri-
nā aplī dicētis. Cuſtodite vos a omī fratre ambulāte
inordinate. ij. Theſſal. iij. ¶ Quarta ꝯditio iſtius arti- 56
culi eſt: q recte doceāt: q2 ſm Criſoſto. niſi omnē veri-
tatē manifeſtauerint in ꝑplo: dabūt rōnē in die iudicij
nō pōt eis eſſe excuſatio veritatis ꝛ doctrine ignorātia
quibꝫ fuit inueniēdi facultas ſi fuiſſet querēdi volun-
tas. Oꝫ aūt in eis querēdi ſit facultas ī nōnullis oſtē-
dit ciuitatibꝫ ꝛ villis: in q̄bꝫ theologia et iura legunt
canonica. Oꝫ inſup in eis deſit querēdi voluntas: ptꝫ
q2 pauci vel nulli illoꝝ q̄ in ſacris ꝯſtituti ſunt ordini-
bus ad ſcholas veniūt: q2 ex q̄ paſſum trāſierunt ordi
nis ſacerdotalis nec amplius examinari timēt: haben
tes capā ꝛ capitiū: ſcientiā dei apte repellūt: illā neſci-
unt: qua rōne nō timētes examinationē: in q̄ eis deus
dicturus eſt: illud Oſee. iiij. q2 tu ſcientiā repuliſti: ego
repellā te ne ſacerdotio fungaris mihi: ꝛ q2 oblita es le
gis dei tui: obliuiſcar filioꝝ tuoꝝ. i. operū tuoꝝ ꝛ ego:
qn̄ dabis rōnē diſtrictiſſimā: nō ſolū de factis ꝛ pecca-
tis ꝓprijs: ſꝫ etiā ſubditoꝝ ꝛ alioꝝ q̄ tuo peccauerūt exē
plo. ¶ Quā ſentētiā tūc aggrauabit: q nō ſolū ſciētiā 57
a ſeipſis repulerūt ſe inſufficiētes ꝓ alioꝝ informatiōe
reddētes: ſꝫ etiā illos repulerūt q̄ ſubditos ſuos infor-
mare ſciuerūt ꝛ voluerūt: dum volenti vicꝫ p̄dicare et
ꝯfeſſare ꝓ viribꝫ reſtiterūt. Quoꝝ factū ſequēti oſten- Exm̄
dit parabola: qua fingit duos habitaſſe ī vna ciuitate
vicinos ſub vna domo ꝛ vno tecto: inter q̄s ſolius pa
rietis erat diuiſio: ita tū q parietis ſūmitas ad tectum
domꝰ oīno nō aſcēdit. Vnꝰ ḡ illoꝝ in domo ſua ſupra
parietis altitudinē aues in q̄buſdā caueis habebat al-
tiſſime cantātes. Aliꝰ vō dormitōes ſuas ꝛ accidioſas
in mane voluptates ꝛ turpes cogitatiōes in lecto ſuo
diligēs: auibꝫ illis inq̄etabat: vn̄ ad quendā ꝯfugit ſa
pientē: q̄ ei catū tradidit in cauea: docēs: q ipm iuxta
aues ex pte ſua ſuſpēderet: vt catū timētes a cātu ꝛ in-
quietatiōe ceſſarēt: qd cū factū fuiſſet nō ita libere ſicut
ante cātauerūt: cātabāt: nec ipm inq̄etabāt. Moralit.
In domo eccleſie multi habitant parietibus diuerſoꝝ
ordinum ꝛ ſtatuum diſtincti. In vna vō parte poſite
fuerant aues a deo: illi videlicet qui ordinati fuerunt
ad predicandum et ad confeſſandū. In alia vō parte
fuerunt multi in peccatis ſuis dormitantes et laſciui-
entes: qui cantu illorum grauabant: cum vō neſcirent
quomodo ſilentium eis imponere poſſent: ſupremam
chriſtianitatis adierunt curiam: et conſuluerunt preſi-
dentes: qui eis catum in cauea. id eſt. capitulū in carta
tradiderunt: capitulum videlicet ſeu conſtitutionem

que in ſexto incipit:ſuꝑ cathedrā. In ſeptimo ỽo vbi
tatus ad tp̄s depoſitus iterū ſuſpēdit̄ in alto. Incipit
dudū: q̄ oſtenſo volucres celi a cantu arceant ne eos ⁊
ſubditos ſuos in peccatis ſuis dormientes inquietent:
nec diabolū de lecto ſuo ſurgere faciāt. Ex q̄ ſecutū eſt:
ꝙ nec ita libere ip̄m poſtea de locis ſuis.i. aīabus pec-
catoꝝ:in quibꝫ ad modū ſuū quieſcit fugare poſſunt:
ꝓpter diuerſa impedimēta in p̄dictis cap̄lis contenta:
quorū vnū vt alia taceā eſt ep̄is facienda p̄ſentatio: ex
cuius p̄ſentationis defectu multi in peccatis ſuis diu-
tius dormiūt:q̄ de ipſis prius aſſurgerēt: ſi ip̄os audi
re poſſent quibꝫ deuotionē ſciunt ꝯfitendi. Eſt g̊ ordo
retrogradus: ſꝫ nō neceſſario cōmutatus ꝙ ſciētibꝫ et
potentibus ⁊ volentibꝫ licentia detur loquēdi ⁊ audi-
endi:hec em̄ eſt vmbra mortis ⁊ nullus ordo:ſed ſem-
piternus horror Job.x. Nota ꝯ̄ tales. P. xij.8. Item
58 C.iiij.16. ¶ Nec hec ſola in eis inuenit̄ peruerſitas:ꝙ
ſufficiētiores artant̄ ⁊ inſufficiētiores tolerant ⁊ expo-
nunt. Sed etiā cum inſufficiētioribꝫ ſufficientiores vt
predictū eſt ꝑſequunt̄. Qui in hoc caſu cuidā militi aſ-
ſimilant̄ Normānie:de quo fert̄: ꝙ cum rex anglie in
normānia venatiōi inſiſteret:ſurrexit quidā lupus co-
ram canibus:quē in captionis periculo miles ꝯ̄ canes
iuuit ⁊ liberauit. Regi ỽo admirāti ⁊ cauſam querēti.
rn̄dit:ꝙ plus dilexit lupos Normānie: q̄ȝ canes An-
glie. Ita iſti in ꝓpoſito ⁊ patꝫ: q̄ quantū ad hoc canes
eſſe deberēt ꝙ oues cuſtodire tenent̄:tm̄ ad modū canū
qui in aula ⁊ curijs delicate nutriunt̄:potius:oues le-
dunt ⁊ ſp̄ūaliter occidūt q̄ȝ cuſtodiāt: ⁊ eccleſie ⁊ ouibꝫ
ingrati exiſtentes:de ipſis quicq̄d habēt accipiūt: nec
circa illarū cuſtodiā diligentiā apponūt quā deberent.
Vn̄ Bern̄.ſuꝑ Cantica:ſermone.lxxviij. Vn̄ inquit
clericis exuberare eſtimas rerū affluentiā: veſtiū ſplē-
dorē:menſarū luxuriā:cōgeriē vaſoꝝ argenteoꝝ ⁊ au-
reoꝝ:niſi de bonis eccleſie. Inde eſt ꝙ illa pauꝑ inops
et nuda relinquit̄ facie miſerāda:inculta hoſpita ꝓp̄t q̄d
nō eſt eccl'iam ornare ſed ſpoliare:nō eſt cuſtodire: ſed
perdere:nō eſt defendere ⁊ inſtruere:ſꝫ ꝓſtituere:nō eſt
paſcere gregē:ſꝫ mactare ⁊ deuorare:dicēte de illis dn̄o
Deuorāt plebē meā ſicut eſcā panis:in pſ̄.xiij. ¶ Hac
eccleſie miſeriā ⁊ illoꝝ q̄ eccleſiā defendere deberēt in-
gratitudinē ⁊ crudelitatē plangit Bern̄.ſuꝑ Cantica
ſermone.xxxiij.dicēs. Olim p̄dictū eſt ⁊ nunc tp̄s im-
pletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea ama-
riſſima:amara prius in nece martyrū:amarior poſt in
conflictu hereticoꝝ: amariſſima nūc in moribꝫ dome-
ſticoꝝ:nō fugare nec fugere eos pōt: ita inualuerūt et
multiplicati ſunt ſuꝑ numerū. Et inſanabilis eſt pla-
ga eccleſie: ⁊ ideo in pace amaritudo eius amariſſima.
Sed in qua pace: ⁊ pax eſt: ⁊ pax nō eſt:pax a paganis
pax ab hereticis:ſed nō ꝓfecto a filijs. Vox plangen-
tis eccleſie in tp̄e iſto:filios enutriui ⁊ exaltaui:ipſi aūt
ſpreuerūt me: ⁊ maculauerūt me a turpi queſtu: ſicut
patꝫ. H.iiij.16.ſequit̄:a turpi cōmertio:a negocio de-
niq̄ȝ ꝑambulante in tenebris: ſuꝑeſt vt iam fiat demo
nium de medio meridianum.
Arti.vij. ¶ Ex talibus ỽo clericis ſeu eccl'ie cuſtodibꝫ magnum
imminet periculū: tam ſibijpſis q̄ȝ ſubditis q̄ȝ etiā to-
59 ti eccleſie. ¶ Primū patet: q̄r in bello ſp̄ūali a diabolo
vincunt̄: ipſe em̄ ſpecialiter ipſos impugnat: ſicut ptꝫ
F.iiij.32. Idem etiā patꝫ per hoc q̄d dicit Auguſti.li.
de ſingularitate clericoꝝ. Acrius inquit tam pauperi-
bus q̄ȝ diuitibus inuidet̄: ⁊ nō inopes ſed locupletes
infeſtant latrones: ⁊ principes pluſq̄ȝ milites ab hoſti-
bus appetunt̄ in pugna: ⁊ violentius ꝓpulſant̄ vētis
et turbinibꝫ culmina quecūq̄ȝ ſunt altiora: ſic quanto
malignatus eſt inimicus in ſancto:malignatus eſt in-
quit ⁊ apud nōnullos in multꝭ malignātibꝫ ſuis pre-
ualuit. ¶ Primo em̄ in hoc cōtra eos p̄ualet ꝙ ſp̄ūali-
bus minus curant q̄ȝ deberēt:negocijs ſecularibꝫ:eos
ſe immiſcere facit:cōtra exempla naturalia: leges ciui-
les: ⁊ ſanctoꝝ auctoritates. ¶ Primū patet:q̄r cum deꝰ
a principio feciſſet duo luminaria luminare maiꝰ Ge-
ne.j. vt p̄eſſet diei.id eſt.ſtatū eccleſiaſticū vt preſit ſpi-
ritualibꝫ: ⁊ luminare minus.id eſt. ſtatuꝫ ſecularium vt
preſit tp̄alibꝫ. Sicut cōtra naturā eſſet ꝙ ſol ſuas exer-
ceret operationes et claras oſtenderet illuminationes
tp̄e nocturno:q̄d natura lune tribuit adminiſtrationi
et illuſtrationi. Ita ꝯtra rōnem ⁊ exemplū eſt natura-
le ꝙ ſtatus vel ordo eccleſiaſticꝰ ad tp̄aliū rerū ſe trāſſe
rat adminiſtrationē ſp̄ūalibꝫ curis neglectis:de quoꝝ
numero ſunt clerici q̄ de crucifixi promoti hereditate:
curijs ⁊ cauſis ſeruiunt ſecularibꝫ:de quibꝫ dicitur.ij.
Machab.iiij. Sacerdotes inquit iam nō circa altaris
officia dediti erant: ſed cōtempto templo et ſacrificijs
neglectis feſtinabāt fieri principes paleſtre.i.illius lu-
di qui fit in lucta a luctando. ¶ Talium em̄ periculū.
Primo oſtendit̄ in magis q̄ in curia amiſſerūt ſtellam
dum vicꝫ in curia fuerunt Herodis regis. Sic illi ſtel
lam ortā de Jacob chriſtū. ¶ Secūdo in Petro qui in
domo principis chriſtū negauit:quē priꝰ dilexit. Si g̊
velint cum magis ſtellam inuenire: ⁊ cum Petro chri-
ſto recōciliari:curias exeant cum magis: ⁊ cum Petro
preterita forefacta lachrymenr̄: ⁊ cū magis in eccleſijs
ſuis deo offerant aurū mūde vite:thus orōnis: ⁊ myr-
rham penitētie ⁊ ſatiſfactionis. ¶ Quia ꝙ in curijs et 60
in alijs locis ſint occupati: ⁊ ꝙ in eccleſijs de quibꝫ ſti-
pendia recipiūt nō militēt nec reſideāt:ꝯtra rōnē vide
tur etiā legū ciuiliū:q̄ volūt ꝙ milites q̄ de re publica
alunt̄ ī publicis vtilitatibꝫ tm̄ occupent̄: ſicut ptꝫ. C.
li.xij.ti. de re militari.l.milites. Qui de re publica ar-
mant̄ ⁊ alunt̄: ſolis deberēt publicis vtilitatibꝫ occu-
pari:nec agroꝝ debēt cuſtodie: nec aīaliū vel mercimo
nioꝝ queſtui:ſꝫ ꝓprie inſudare militie. ¶ Cōtra ỽo di-
ſpenſantes cū eis de nō reſidētia: eſt illud q̄d impator
iudici magnanimo ſub eo ꝯſequēter ī eadē lege ſcribit:
dicens. Nullū p̄terea inq̄t ex militibꝫ poſt hāc p̄dijs
obſequijs vacare magnitudo tua patiat̄:ſꝫ frequēter eē
in numero ſuo iubeat: vt armoꝝ q̄tidiano exercitio ad
bella ſe p̄pararēt. Huic etiā lex ꝯcordat q̄ ibidē imme
diate ſequit̄ ſub his ỽbis. Militares viros ciuiles cu-
ras arripe ꝓhibemꝰ. Aut ſi aliquā hmōi ſollicitudinē
forte ſuſceperit: ⁊ militia ſtatī ⁊ ꝑuilegijs oībꝫ denuda-
ri p̄cipimꝰ. ¶ Si ad tā diſtrictā ⁊ ꝯtinuā reſidētiā ⁊ ad
tantū armoꝝ milites exercitiū tenebant̄ q̄ ad militiaꝫ
deputabant̄ corꝑalē: quāto magis h̄ obſeruare dn̄ent
hi q̄ ad militiā deputant̄ ſp̄ūalē. Quia ſicut mōſtruo-
ſum eſſet ꝙ celū vel oculi ſuū locū mutarēt ⁊ ī alio po-
nerent̄. Ita in ꝓpoſito. Jō Hiero. oēs ad ordinē ꝑti-
nētes ad militiāq̄ȝ ſp̄ūalē hortat̄ in ep̄l'a.xxxiiij. dicēs.
Ne lucra ſeculi cū chriſti militia q̄ras. Sequit̄: ꝓcu-
ratores ⁊ diſpenſatores domoꝝ alienarū quō p̄nt eſſe
clerici: q̄ ꝓprias iubent̄ ꝯtēnere facultates. Amico ra-
pere furtū eſt:eccl'iam fraudare ſacrilegiū eſt:accepiſſe
pauꝑibꝫ erogādū aꝑtiſſimi ſcelerꝭ eſt. Aliq̄d ỽo inde
ſubtrahere oīm p̄donū crudelitatē ſuꝑat. Huic etiam
ꝯcordat decretū.xvj.q.j.c.vlt̄.ſūptū ex ỽbis Hiero.q̄
ad Damaſuꝫ papā ſcribit dicēs. Qui bonis parentū ⁊
oꝑibꝫ ſuſtētari p̄nt:ſi q̄d pauperū ē accipiūt:ſacrilegiū
ꝓfecto incurrūt ⁊ cōmittūt: ⁊ ꝑ abuſionē taliū iudiciū
ſibi māducāt ⁊ bibūt. ¶ Ex qua ſequit̄ aucte ꝙ multi 61
iudicium ſibi manducant ⁊ bibunt. Nō ſoluꝫ illi qui

ſufficiēter ſine bonis eccleſie viuere poſſent et illa recipiunt: ſed etiā illi qui peius faciunt: qui videlicet tm̄ a diabolo excecantur ⁊ decipiunt᷑: ꝙ poſtq̄ ꝓ vita honeſta ſufficienter de patrimonio habēt chriſti: reliqua nō in vſus pauperū: ſed in vanitatibꝫ expendunt ⁊ voluptatibꝫ. Quos p̄mo repꝛehēdit Bern̄. ſup Cant. ſermone. xxxiij. dicēs. Miniſtri chriſti ſūt ⁊ ſeruiūt antichriſto: ornati incedūt: de bonis dn̄i: ⁊ dn̄o honorē nō deferunt. Vn̄ his quē q̄tidie vides meretricius nitor: hiſtrionicus habit⁹: regius apparat⁹: plus fulgēt calcaria q̄ꝫ altaria: inde mēſe ſplendide ciphis ⁊ cibis: inde comeſſationes ⁊ ebrietates: inde cithara ⁊ lyra: inde redundantia torcularia ⁊ ꝓmptuaria plena: ꝓ hmōi volunt eſſe ⁊ fiunt eccleſiarū ꝑpoſiti: decani: archidiaconi epi ⁊ archiepi: q̄ facto citius inueniū᷑ in ſtabulo q̄ꝫ in tēplo. Currūt velocius ad coquinā q̄ꝫ ad miſſam: plus reſpiciūt piſcē aſſum q̄ꝫ chriſtū paſſum: plus agnū elixum q̄ꝫ chriſtū crucifixū plus ſtudēt in ſalmone q̄ꝫ in Salomone. Et ſequit᷑. Quicq̄d p̄ter victū neceſſariū ⁊

62 veſtem ſimplicē de altario retines: non tuū eſt: rapina eſt: ſacrilegiū eſt. ¶ Secūdo idē Bern̄. tales reprehēdit ad epm̄ ſcribens Senonēſem de ſuperfluo ornatu epoꝝ. Nō quiſpiā eccleſiaſticū ſed illud tm̄ gentilium ingerat quis. Dicite: pōtifices in freno q̄d facit aurū: q̄ꝫ tolerabili⁹ cernit᷑ in ſancto q̄ꝫ in freno: hec me tacēte et ſi nō curia regū tm̄ penuria pauperū clamat. Sileat licet fama: nō tamen fames: fama quidem ſilet. Nam quō mundus pctm̄ arguet a q̄ potius laudat᷑ pctō: in deſiderijs aīe ſue ⁊ iniquus benedicit᷑. Clamāt tm̄ nudi Clamāt famelici ⁊ dicūt. Dicite pōtifices in freno q̄d facit aurū vel argentū. Nunq̄d hec in freno frigus repellunt vel eſuriem nobis fame ⁊ frigore miſerabiliter laborātibus: quid ꝓferunt tot mutatoria vel extēta in particis vel plicata in manticis: noſtrū eſt qd̄ vſurpatis: a nobis crudelit᷑ ſubtrahitis qd̄ inaniter expēditis Nō em̄ fratres vr̄i ⁊ plaſmatio dei et chriſti ſanguine redempti ſum⁹. Videte quale ſit de noſtra portiōe oculos vr̄os paſcere: noſtris detrahitis neceſſitatibꝫ quicquid vr̄is accedit vanitatibꝫ. Duo deniqꝫ mala de vna prodeūt radice cupiditatis: dum ⁊ vos vanitādo peritis: ⁊ nos ſpoliādo perimitis. Hinc accedat ꝙ hec oīa nec negociatiōis ſtudio: nec ꝓpria manu: nec exercitio vobis elaboraſtis: ſed nec iure hereditario poſſidetis. Niſi forte in cordibꝫ vr̄is dixeritis. Hereditate poſſideamus ſanctuariū dei. Et hoc paupes modo quidē corā deo tm̄ loquunt᷑: nō audent aperte cauſari ꝯ vos: qui interim neceſſe habent ꝓ ſua vita ſupplicare. Sed in futuro ſtabunt in magna cōſtantia aduerſus eos q̄ ſe anguuſtiauerūt ſtante ꝓ eis patre orphanoꝝ ⁊ indice viduarū. Oēs q̄ predictarū ſunt cōditionū mon-

63 ſtruoſa ſunt aīalia. ¶ Primo q: oculū dextrū ad ſpūalia habēt paruū: ⁊ ſiniſtrū ad vana ⁊ mūdialia habent magnū. ¶ Secūdo q: q̄nqꝫ aliqui illoꝝ oculum intellectus habēt magnū: ꝫ effect⁹ ad bonū paruū. In quo caſu ſunt q̄ſi paralitici vnū latus habentes mortuū: ⁊ quaſi alijs mēbris ꝯtracti: qui ſolā linguā habēt ad loquendū. Sūt etiā deo ingrati: ſic ptꝫ ꝑ dicta. G. iiij. 12. ¶ Et in oībꝫ p̄dictis clericis malis illoꝝ periculū maxime aggrauāt. Illoꝝ in malo obſtinatio: ⁊ incorrigibilitas: de q̄ Criſoſto. ſup Math. Omel. xxix. Secularis inq̄t hō poſt pctm̄ cito ⁊ facile ad penitentiā venit. Nā occupatus negligētia ſeculari: dum ſcripturis nō attendit in quibꝫ ſemꝑ ſunt noua: dū audierit aliq̄d de gloria beatoꝝ: aut de pena maloꝝ: q̄ſi nouū aliq̄d audiens expaueſcit: aut dū bona ꝯcupiſcit: aut mala timet: cōpunct⁹ ad penitentiā cito currit. Sed clerici oīa que

in ſcripturis ſunt ꝓpter quotidianā meditationē ante oculos inueterata ⁊ vilia eſtimant᷑. Nā q̄cq̄d ſit illud ibi terribile vſu viluit. Et fiūt ſicut catuli leonū q̄ ad rugitū eius nō terrent᷑: ꝓpterea clericus q̄ ſꝑ meditat᷑ ſcpturas. Aut eas oīno ſeruatur⁹ eſt ⁊ erit ꝑfect⁹. Aut ſi ſemel cepit eas ꝯtemnere: nunq̄ excitat᷑ in illis vt timeat. Quis aliq̄n vidit clericū cito penitentiā agentē. Et ſi deꝑhēſus humiliauerit ſe: nō ideo dolet: q: peccauit: ꝫ ꝯfundit᷑: q: ꝑdidit gloriā ſuā. Huic ꝯcordat decretū dicēs: ꝙ clerici peius agūt penitentiā q̄ laici. de

pe. di. i. menſurā. ¶ Secūdo ꝯ eos ꝑualet vincit ⁊ decipit: dum eos facit in leuitatibꝫ ⁊ diſſolutionibꝫ occupari ⁊ pacta nō ſeruare q̄ deo fecerunt: de q̄bꝫ Seneca epl̄a. l. Quid mihi luſoria iſta cōponis: nō eſt iocandi locus: ad miſeros vocat⁹ es: opente laturū naufragis captis egris egentibꝫ pollicitus es: q̄d ḡ agis hic: cū q̄ ludis tibimet ſuccurre: oēs vtiqꝫ ad te manus tendūt perdite vite pariterqꝫ aliqd̄ auxiliū implorant. Tales etiā repꝛehendit Bern̄. de ꝯſideratione ad Eugeniū papam li. ij. c. xj. Inter ſeculares inq̄t nuge ſūt nuge. In ore v̓o ſacerdotis nuge ſunt blaſphemie. Conſecraſti os tuū euangelio talibꝫ iā aperire illicitū eſt: aſſueſcere ſacrilegiū: labia em̄ ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā ⁊ le- 64

gē ⁊c. ¶ Tertio a diabolo decipiunt᷑ ſicut ſimia a vulpe: de quibꝫ fingit᷑ ꝙ de diuiſione prede ꝯtendētes: ſimia a vulpe edocta oculos clauſit: quibꝫ clauſis vulpes totā aſportauit predā. Ita diabolus claudit oculos mentales viroꝝ eccleſiaſticoꝝ diuerſis delectationibꝫ ⁊ cupiditatibꝫ ⁊ alijs pctīs: vt ipſis negligētibꝫ ⁊ exempla mala dātibꝫ: predā de ſubditis faciat: dū in clericis eſt inordinatio mechie ⁊ cupiditat. Sap. xiiij. ¶ In q̄ exēplo ptꝫ ſecūda ps hui⁹ articuli: ꝙ vicꝫ tales ſunt periculoſi ſubditis. ¶ Primo q: ſicut p̄tactū eſt: ſicut ſimia cladente oculos: vulpes predā aſportauit. Ita in ꝓpoſito. Vn̄ legit᷑ ꝙ ꝑlatis ⁊ clericis negligētibꝫ in quodā regno ſil' cōgregatis: demones eos ſalutauerūt dicētes Princeps tenebrarū pricipibꝫ eccleſiarū ſalutē. Quas igit᷑ grās vobis referim⁹: q: q̄t vobis cōmiſſi: tot ſunt nobis miſſi. Nō. F. iiij. 32. ¶ Secūdo: q: ſunt mali medici: ⁊ h̓ q: ignari ſunt vel q: potionē ſm̄ artē nō dant ¶ Tertio vel q: ſunt ductores ceci: vel q: licet doceāt viā bonā: nō tm̄ ducūt: ⁊ h̓ nō ſufficit: q: ſicut nō ſufficit eis ardere niſi etiā luceant per bona exēpla. Ita nō ſufficit eis docere niſi etiā ducāt. Aliter em̄ medicātibus cecis ⁊ ꝯtractis in portis ſedētibꝫ ciuitatū aſſimilatur: qui viam docent tranſeuntibꝫ quam nō vadunt. Aſſimilant᷑ etiam manu in biuio fixe cruci. Et vtinā illoꝝ in oībus ſimilitudinē tenerent: ita ꝙ peius nō facerent. Sed heu peiorē habent ꝯditionem: quia illi per viam quā docent nō precedunt. Iſti v̓o a via quā docent retrocedunt: ⁊ via vadunt ꝯtraria: et ideo populus eis nō credit. Nec mirum: quia ſi quis diceret ſe ſcire viam ad aliquā ciuitatem: addat etiam dicendo ſe velle illic ꝓficiſci: vel ſe verſus illam viam tenere: et petenti viam: vnam dicat ore et aliam pedibus vadat viam: quis verbis eius crederet: imo v̓ba illa deriſorie vel luſorie potius dicta crederet: ⁊ pedes in hoc caſu potius ſequeretur q̄ꝫ verba. Sic in ꝓpoſito: illi qui teſte beato Gregorio in paſtorali. ſpūalia precepta perſcrutant᷑: ſed que intelligendo penetrant: viuendo conculcant: repente docent: que nō opere ſed meditatione didicerant; ⁊ qd̄ verbis predicant moribus impugnant. Et reuera tales non ſolum ſunt vituperabiles ⁊ culpabiles de h̓ ꝙ ꝑpl'i ducatū ⁊ nauicule gubernationē ꝓ q̄bꝫ chare ꝯducunt᷑: nō faciūt ad terrā ſctāꝫ: terrā q̄ꝫ viuentiū in celo; ꝫ quod peius eſt ipſos quos

Exem̄ de Simia et Vulpe

65

ducere deberēt pducūt: ad inimicos inferni ipſos ſuis
exēplis peruerſis ducēdo. Et ſic eadē illoꝝ erit pena ꝛ
culpa apud deū: qualē apud imperatorē vel iudicem
terrenū meretur qui peregrinos ꝓ quorum cōductu
conducit: ducit gratis ad ſpoliatores: ꝛ nauem quam
ducere deberet ad terraꝫ ſanctā: ducit ad ſaracenos in
66 ferni: ad illoꝝ perpetuā captiuitatē. ¶ Quarto qꝛ ſunt
ſicut ſtomachus indiſpoſitꝰ: ꝛ cor vulneratū: ꝛ radix
infecta. Ex quibꝫ ſequit̄ totius corpis mors: ꝛ totius
arboris ariditas ꝛ infructuoſitas. ¶ Hoc eñ natura
habet ꝙ ex ſtomacho cibus ad oīa deriuet̄ membra:
et ex corde vita: ꝛ ex radice humor ꝛ viror ad oēs ra
mos: dum ſtomachus: cor ꝛ radix bene diſponunt̄: ſe
quit̄ bonus effectus. Cōtraria vo diſpoſitiōe in illis
accidente: contra in mēbris accidit diſpoſitio. His de
cauſis Criſoſto. ſup Math. operis ipfecti comparat
viros eccleſiaſticos ſtomacho: qꝛ ipſis infirmātibꝫ: to
tus populus infirmat̄. Et arboꝝ radicibꝫ: qꝛ ipſis de
ficientibꝫ: tota arbor deficit. Vñ ſi videris defectuꝫ in
ramis: cōiter arguis defectū in radice. Ita ꝛc. Et pro
tanto inſup cōueniens videt̄ comparatio: qꝛ ſicut ſto
machus ꝛ radix ꝓ toto corpe ꝛ arbore nutrimentū ac
cipiunt. Ita viri eccleſiaſtici nutrimentū corpale ꝓ in
digentibꝫ accipiunt: ꝛ ſpūale ꝓ oībus accipe deberēt
¶ Quinto qꝛ ſunt ſic fleubotomatores ceci: qꝛ nec ve
nam feriunt quā ferire deberēt: nec ſanguinē emittūt
putridū. i. peccatū: ſed potiꝰ venā ſcindūt ꝛ ſanguinē
putridū augmētant vnde mors ſequit̄. Ex quibꝫ patꝫ
ꝙ viri eccleſiaſtici mali: ſūt ſicut ceci duces cecoꝝ ꝛ ſi
cut ſol eclipſatꝰ: qui vt dicit̄ ſm naturales nunꝙ̄ ecli
pſatur ſine dāno terre ꝛ fructuū. Et ſicut fumus can
dele extincte: cuius fumus aſtantibus nocet: et quāto
maior fuerit tanto maiorē emittit fumū: ꝛ tanto plus
nocet. Et ſicut lignū ſciētie in paradiſo a quo primi pa
rentes mortis acceperūt occaſionem. Quia ſicut illi in
ligno ſciētie. Ita nunc pp̄ls ab illis q̄ lignū eſſe debe
rent ſciētie: maloꝝ exēploꝝ occaſione mortē incurrūt.
Et ſicut filij Heli: qꝛ ſicut ꝓpter peccata filioꝝ Heli
populus a dei ſeruitio retrahebat̄: ſicut patꝫ p decretū
ſumptū ex vbis Rabani: cuidā ſcribētis archiepiſco
po di. l. c. de his. Sic prauis exemplis eoꝝ q̄ ſacros or
dines ſuſceperūt: populus a dei ſuitio retrahit̄: ꝛ peior
quotidie efficit̄. Et ſicut filijs Heli peccātibꝫ pp̄ls cor
ruit: ſicut ptꝫ p decretū ſumptū: ex vbis beati Grego.
j. q. iij. eccleſia. Sic plebs peccata luit clericorū. Totū
iſtud ꝯfirmat̄ Treñ. iiij. vbi ꝓpheta plangendo recitat
miſerā populi captiuitatē: ꝛ cauſam tangēs adiungit
Propt̄ pctā ꝓphetarū eiꝰ ꝛ iniq̄tates ſacerdotū eiꝰ ꝛc.
¶ Et nō ſolū ſubditis: ſꝫ etiā toti eccleſie ex malo clero
67 imminet periculū paupertas ꝛ vilipēſio. ¶ Hoc nanqꝫ
ad oculū q̄tidiana et dolēda docet experiētia. In q̄ rei
oſtēdit euidētia: ꝙ infideles quoꝝ ꝯuerſio totā quōdā
honorabat eccleſiā. Nūc chriſtianitatis ꝛ legis dei ſpe
cialiter in his q̄ pp̄lm regere deberēt vidētes ſcandalo
ſas trāſgreſſiones: ſcādalizant̄: ꝛ fidē ꝯtemnūt catholi
cam. Alij etiā chriſtiani pncipes ꝛ dñi eccleſiaſtici ſta
tus miſerabilē vidētes diſſolutionē ꝛ apertiſſimā rui
nā atqꝫ infamiā in tantū ſtatū vilipendūt eccleſiaſticū
ꝙ illi quorū ꝓgenitores eccleſiā magnifice dotabāt ꝓ
eminēti quā in ecclia videbāt deuotiōe: ad tyrānidem
cōuerſi: eccliam ſatagūt ꝓ viribꝫ ſpoliare. Ita ꝙ dum
ecclia habuit viles parietes: ꝛ viros virtuoſos ꝛ orna
tos: viri miſericordiarū viles ecclie parietes nobilita
bāt ꝛ muneribꝫ dotabāt. Quēadmodū illa regina Sa
ba. iij. Reg. x. que vidēs ordinē miniſtrantiū in domo
Salomonis dedit ei munera magnifica. Nunc vidē

tes viros mutatos: affectū mutant ꝛ parietes q̄s pare
tes deuotiōis cauſa ſtruxerūt: diſſolutionis cauſa ni
tunt̄ deſtruere: oñdentes ꝙ ꝯtrariarū cauſarū cōtrarij
erūt effectꝰ. Et ꝙ ideo ecclia calcat̄: ptꝫ: ſicut in ſequēti
bus ptinet̄ verſibꝫ. Virtus: ecclia: clerus: demon: ſi
monia. Ceſſat: calcat̄: errat: regnat: dominat̄. Et in his 68
oībus licet nō obuiet ꝛ ꝯtradicat: ꝙ vicꝫ ꝓpter pſonarū
delictū ecclia q̄ ꝓpter deū dotata eſt: ſpoliari vel graua
ri nō debeat: qꝛ dicit regula iuris in. vj. ꝙ delictū pſo
ne in dannū ecclie nō redundabit: tñ minꝰ videt̄ mi
rabile ꝙ potētes a ſeculo viri famoſi q̄ ſunt vel ſaltem
eſſe deberent manꝰ ecclie ad nutritionē ꝛ tuitionē eccle
ſiam vt deberēt nō cuſtodiūt: ſed a ſuis miniſtris gra
uari pmittūt: qꝛ manus iſte ab illis q̄ eccleſie oculi eſſe
deberēt nō dirigunt̄. Sicut nāqꝫ in corpe videt̄ natu
rali ꝙ manꝰ ꝓ capite: oculis: ꝛ toto corpore ſe exponit:
ictum in ſe ſuſtinēdo: vt illa a dāno pſeruēt: q̄diu ad
hoc faciendū ab oculis q̄ pericula imminentia vident
docent̄ ꝛ dirigunt̄. Sed oculis excecatis: ꝛ manus nō
docētibus nec dirigētibꝰ: manuū ceſſat magna ex pte
adiutoriū: quia viſu amiſſo ordinate nec caput nec ocu
los poterūt cuſtodire. Ita in ꝓpoſito: et patet: qꝛ ſicut
magna vtilitas toti prouenit corpori ex oculis claris ꝛ
bonis: ita magnū ꝓuenit periculū ꝛ damnū ex cecis.
Quia ſi oculus tuus fuerit ſimplex. i. clerus bonus: q̄
lis eſſe deberet: totū corpus eccleſie lucidū erit. Si aūt
nequā fuerit: etiā corpus tuū tenebroſum erit. ¶ Et ꝙ
in hoc infortunio maxime eſt dolendū: veriſimiliter ti
met̄: ꝙ in hoc eccleſie plaga incurabilis efficiat̄. Quia
ſm Berñ. ſup Cantica ſermone. xxxiij. Si inſurgeret
apertus hereticus: mitteret̄ foras ꝛ areſceret: ſi violen
tus inimicꝰ forſitan abſcōderet ſe ab eo. Nūc vo quē
ecclia eijciet: aut q̄ ſe abſcōdet: qꝛ oēs amici ꝛ tñ inimici
oēs neceſſarij: ꝛ oēs aduerſarij. Oēs domeſtici ꝛ nulli
pacifici. Oēs q̄ ſua ſūt querūt: ꝛ nō q̄ Jeſu chriſti. Et
inimici hoīs domeſtici eiꝰ Michee. vij. Nō ſic faciāt
vel tales ſint q̄ nunc ordinandi ſunt: ſed quēadmodū
veri filij iſrl̄ p loca ꝛ ordies ſuos ꝓficiſcant̄ Nūeri. ij.
¶ Si vo aliter ordinent̄: vl̄ ordinibꝫ acceptis abutant̄ Arti. viij
maxima pena: taꝫ tpali q̄ꝫ eterna digni ſunt. ¶ Primo:
qꝛ deformiſſime culpe debet̄ pena fortiſſima: ſed culpa 69
eſt in eis deformiſſima: ſicut macula in oculo: igit̄ ꝛc.
¶ Secūdo qꝛ rem pcioſiſſimā. i. eccleſiaꝫ: quā chriſtus
cariſſime emit eoꝝ traditam cuſtodie non cuſtodiunt:
quorū quilibet dicere pōt illud Cant. j. Poſuerūt me
cuſtodem in vineis: vineā meā nō cuſtodiui. ¶ Ter
tio quia ab altiſſimo loca cadunt. Tunc arguat̄ ſic: q̄
altiſſimū locū aſcēdunt: ſi de illo vel in illo cadunt: pe
riculoſiſſime cadunt: ſed illi quando ordines accipiūt
ſacros: altiſſimū eccleſie aſcēdunt locum: quia imme
diate ad deū videlicet in altari aſcendunt: ipſumqꝫ ma
nibus tractant: vel tractātibus ꝛ tangētibus aſſiſtunt
et verbis ab eis prolatis deum conſecrant: ad quē ſta
tum nunqꝫ angeli aſcenderūt. Si ergo in illo ſtatu ca
dunt: periculoſiſſime cadunt ad mortē ꝛ perditionem
ſuam et aliorum: ad modum ſaulis: qui ad perditionē
ſuam ꝛ filiorum ſuorū ꝛ totius exercitus diſperſionē:
in montē gelboe aſcendit male pugnaturus: ꝛ ad mo
dum illius pueri qui ad mortem ſuam caſu venit in
montem gelboe. ij. Reg. j. propter quem caſum poſt
modum a Dauid occidebat̄. Sic iſti quorū aliqui in
montem aſcēdunt eccleſie: caſu nominatiuo: qꝛ ad hoc
magnū ſciētie magiſterij vel alicuius alterius officij
habere nitunt̄: ꝛ per hoc montē aſcendunt eccleſie: qđ
et frequenter faciunt. Alij vo in montem aſcendunt
datiuo: qui. ſ. muneribus datis vel ꝓmiſſis ordinant̄

vel ꝓmouent: vel ad religionem recipiunt. ¶ Alij in
montē ecclesie ascēdunt casu accusatiuo: qui suis accu
sationib⁹ ⁊ cautelis alios impediunt q̄ ascendere vel
lent vt ipsi loco illoꝝ ascēdant: vel q̄ talib⁹ alios deij-
ciunt de ꝓmotionib⁹ vel palacijs suis: vt ipsi loca illa
occupent montuosa. ¶ Alij casu ascēdunt vocatiuo: q̄
q: impotentes sunt vt in montē ascendant ordinis vel
promotionis p scalam meritoꝝ de virtute in virtutē:
illic ascendūt auxilio diuitū inuocato: ad modū edere:
de qua dictū est. A.xxv.27. que licet in se sit arbor de-
bilis sterilis ⁊ infructuosa: citius tamē per murū ascē-
dit vsq; ad tectū ecclesie q̄ arbor fructifera: sed nō vir-
tute ꝓpria: sicut in.c. ostendit allegato. A.xxv.27. Ita
frequēter ꝯtingit in ꝓposito. ¶ Alij casu ascēdunt ab-
latiuo: q: ipsis ꝓcurantibus vel ipsoꝝ saltē occasione
bona ecclesiastica a dignis auferunt: ⁊ eis conferunt:
oēs tales pueri sensu: predicti pueri spūaliter timere
habent fortunā: q: sicut ipse ad mortē ⁊ perditionē cor
poralē in mōtē ascēdit gelboe. Ita isti ad mortē ⁊ penā
spūalē in montē ascēdūt ecclesie: qd vult lex ordinata
per angelos Gal.iij. q̄ tales in ecclesia militante multi-
pliciter punit: ⁊ de ecclesia triumphante illos excludit.
71 ¶ Qūtum ad primū vt de ceteris legib⁹ ecclesiasticis
taceā: q̄ in diuersis locis decretoꝝ ⁊ decretaliū male or-
dinatos: ⁊ in ordinib⁹ male viuētes puniūt: vnā legē
que specialr̄ sacerdotes punit fornicarios: legere q̄ vo
luerit videat illud decretū gangrēsis ꝯcilij: di.lxxxij.c.
presbyter. Si fornicationē fecerit: decē annis peniteat
Si vo decreta nō habuerit: videat idem decretū in sū-
ma ꝯfessoꝝ.li.iij.ti.xxxiiij.q.cxxv. Et ibi inueniet q̄ pe-
nitentiā tam horribilē eum facere oportet: q̄ trib⁹ pri-
mis mensibus de decem annis in quib⁹ penitere debet
ꝯtinue pane ⁊ aqua ieiunās vtat: exceptis dn̄icis die-
bus ⁊ festis pcipuis: qd quidē ieiuniū in pane ⁊ aqua
post illos tres menses tenere debet oīni septimana vsq;
ad finē septimi anni: tribus diebus.s.in ebdomada: et
vsq; ad finē septimi anni a missarū celebratione absti-
neat. ¶ Sed heu tam hec q̄ alie ecclesie leges pecunia-
rum nō lucratiue p negligētes legū executores fere de
quo nimis dolendū est pereūt q̄tum ad executionem.
Comparās ergo antiquoꝝ patrū decreta ⁊ sanctiones
ad modernas q̄ nō fiunt executiōes: ꝯgrue dici pōt de
his: qd dixit antiquus mus muri de parlamento mu-
Exm̄ rinum redeunti. De his nāq; fabule cōtinent q̄ mures
parlamento ꝯgregato: hoc principaliter tractauerunt
quō se a cattis custodire possent: in quo de totius par-
lamenti ꝯsensu diffinitū fuit: q̄ cuilibet catto nola po-
neret ad collū vt mures coꝝ aduentū nolarum sonitu
precauētes ad sua possent fugere foramina. Hoc igit
ꝯsilio inito ⁊ diffinito: murib⁹ ad loca sua secure ⁊ gau
denter redeūtibus: ꝯtigit quendā redeuntē obuiā ha-
bere glirem antiquū: qui pre senectute ad ꝯsiliū venire
nō potuit: qui primo redeūti per impotentiā de nō cō-
parendo se excusans: ⁊ rumores exquirens letanter au
diuit: cattoꝝ coertionē: qua audita quesiuit: quis tāti
ꝯsilij tāq; sancti ⁊ vtilis statuti executor nolas illas ad
cattoꝝ colla deberet suspendere: q̄ respōdit: nihil de h̄
ibi fuisse locutū ꝯsiliatū vl' diffinitū. Cui ille: ergo par
lamentū vestrū nihil valet: quia licet statutū illud ad
perpetuā rei memoriā in se rōnabile et nobis vtile sit:
ꝓpter tn̄ executionis peribit defectū. Sic in ꝓposito: et
patet: ꝑ quāto est ad ꝓpositū: licet nō applicādo singu-
la singulis: nec mirū: q: nec ille parabolarū modus vt
singula applicent singulis: nec in euāgelio: nec in qui-
buscūq; alijs scripturarū locis poterit obseruari. ¶ Si
vo instare velint q̄ nō est simile ꝑ tāto: q: in predicta
parabola non ꝑtinet quis statuti executor esse deberet.
In oīnibus vo ecclesie ⁊ terrarum legibus executores
ordinant eorundē: respōdet: per fabulā fictam de par-
lamento pastoꝝ ⁊ ouiū: in quo tractatū fuisse fingitur Exm̄
quō se a lupis custodiret. In hoc sententia omniū pcor-
dabat q̄ quilibet pastor armatus cum ouibus ꝑ exer-
citu sibi assistentib⁹ lupos infra fines ⁊ terminos suos
inuentos: vel ita acriter puniret: q̄ essent ceteris in exē-
plum: vel q̄ eos incarceraret vel de finibus suis fuga-
rent: accipiētes singuli cōmissiōes auctoritatis cōmisse
expressiuas: ad sua loca redierūt. Sed heu modico ꝓ-
cedēte tpe: inter scamna duo cecidit anus humo: quia
inter pastoꝝ desideria ⁊ ouiū impotentiā lupi vt pri⁹
libere rapuerūt. Sic in ꝓposito: q: ⁊ leges ad lupoꝝ co-
ertionē: incarcerationē ⁊ oīmimodā punitionē sanctis-
sime ordinate sunt: tam ad regimē corpoꝝ q̄ etiam ad
animarū regimen ꝑtinētes: ⁊ rōnabiliter est de sacris
sanctionib⁹ ⁊ illarū executionib⁹ vtrobiq; ordinatū: h̄
tamē inter potentiū inuoluntatē ⁊ volentiū impoten-
tiam: lupi infernales solito debachant. Cui⁹ causa est
q: decretoꝝ: decretaliū: synodaliū ⁊ quarūcūq; legum
vel statutoꝝ: que quidē rōnabiliter copiose ⁊ diligent
dictant: scribunt ⁊ ꝓmulgant: executores ⁊ defensores
sunt tepidi: pigri ⁊ dormitātes: fere tn̄ curātes que sua
sunt ⁊ nō q̄ Jesu christi: sicut ex verbis innuit Berū.
de cōsideratiōe ad Eugeniū papā.li.iij.c.vlti. vbi pa-
pam Berū. de tali negligētia reprehendit dicēs. Jam
q̄tuor anni sunt q̄ statuistis q̄ clerici in habitu ⁊ alijs
essent honesti: ⁊ q̄ tonsurā haberēt ordinatā: q̄ etiam
nō obtēperātes post quadraginta dies ab epis priua-
rent. Episcopi vo negligētes suspēderent. Et neminē
adhuc priuatū vel suspēsum luxim⁹ ac luctu amarissi-
mo dignū qd secutū est. Nota de hac materia. C.xj.F.
¶ Cum g̃ sicut ex hui⁹ articuli pncipio ptz: duplex eis 72
sit pena debita: q̄rū secūdā aliq̄ forsitan modo euadere
possent in curia dei: q̄ nō punit bis in idipsū: si primā
patiēter: ⁊ vt iura volunt: q̄ ad priuationes ⁊ alias pu
nitiones sustineret: q̄s tn̄ q: ex ꝓprio subterfugio ⁊ ma
licia ⁊ superioꝝ negligētia deuitāt: eo certius in futuro
formidare ⁊ expectare poterūt in curia dei: in q̄ nullū
malū impunitū: in q̄ oīne qd hic punitū nō fuerit: in-
fallibilr̄ puniet: in q̄ nec subterfugiū: nec iudicē inue-
niēt negligentē. Qui g̃ hic curiā seu aulam dei.i.eccl'iaz
militantē vel eccl'iasticū ordinē vel bn̄ficiū male intra-
uerit: vel in illo impunite vel finalr̄ male se hūent: illic
de curia dei ⁊ aula beatoꝝ.i.eccl'ia triūphāte ad quam
tn̄ boni recipiunt eijcient. Primo q: sicut certa signa 73
secū nō portāt q̄ reqrunt ad h̄ q̄ recipiunt: ꝑ q̄ clari⁹
vidēdo ponit exēplū imaginatū de q̄dā rege. Qui fe-
cit cenā magnā ⁊ vocauit multos: p̄cepit insup ianito-
rib⁹ q̄ nullos intrare sinerēt nisi portaret certa sue ar- Exm̄
tis signa vt hoīes eiusdē artis simul in mensa ponerē-
tur ⁊ collocarent: accesserūt multi q̄ vitā vestes ⁊ alia
artis sue signa nō erubuerūt ostendere ⁊ recipiebant.
Accesserūt q̄ vitā vestes ⁊ alia artis sue signa erubue-
rūt ostēdere ⁊ repulsam patiebant. Oēs eiū dixerunt.
Dn̄e dn̄e aperi nobis: h̄ nō oēs oleū in vasis: nec stat⁹
sui signa portauerūt: ⁊ ideo alijs receptis expellebant.
Idē exēplū poni pōt de fideli pastore q̄ oues q̄ signa
sua portāt ad ouile suū recipit: lupis q̄ licet pelles in-
duant ouinas eiectis. Sic erit in ꝯsumatione seculi de
hoīe illo q̄ fecit cenā magnā: ⁊ vocauit m'ltos Lu.xiiij.
Et de vocatl ⁊ venientib⁹ ad portā suā: oīb⁹ nāq; simul
clamantibus. Domine: domine: aperi nobis. Illi tn̄
recipient qui signa alicuius status sicut virginitatis:
matrimonij vel viduitatis seu penitētie: vel cuiuscūq;

artis: in qua fideliter vixerũt ſecum poꝛtabunt: quibꝫ
credentes ſignati eſtis Eph.j. Qui fideliter dicere poſ-
ſunt. Signatũ eſt ſuper nos lumẽ vultꝰ tui: in pſ. iiij.
oĩbus alijs qui ſigna ouium dei nõ poꝛtant eiectis.
Ipſe nanqꝫ ad ouile ſuũ quãdo erit vnũ ouile ⁊ vnus
paſtoꝛ: tm̃ oues ⁊ non lupos recipiet: ſiquidẽ nec ouile
pro lupoꝝ fit cuſtodia vl̕ receptiõe: nec paſtoꝛẽ habẽt.
¶ Certũ ergo ſignum ſtatus vel artis ſue eſt ſignum
thau: de quo dicit̃ Ezech.ix. Signa thau ſuper frõtes
viroꝝ. Et infra. Omnẽ autẽ ſuper quẽ videritis ſignũ
thau ne occidatis. ¶ De non habẽtibus vo ibidẽ ſine
miſcõia datur ſentẽtia a dicente deo. Non parcat ocu
lus veſter neqꝫ miſereamini ſenem: adoleſcẽtulũ: ⁊ vir
ginem paruulum: ⁊ mulieres interficite vſqꝫ ad inter-
nitionem. Et a ſanctuario meo incipite.i. ab illis q̇ oꝛ-
dinem habẽt clericalem. Cuius oꝛdinis vitam: veſtes
actus ⁊ ſigna: vltra alios cuiuſcũqꝫ artis hoĩes eru-
buerunt: neglexerũt ⁊ cõtempſerũt: ideo ab illos ꝑmo
incipite. Oĩbus ergo ad iudiciũ veniẽtibus: ⁊ oĩ-
bus chꝛiſti militibus oſtẽdentibꝫ: ⁊ arma ⁊ actus mili-
tie ſue: ⁊ ſigna ſtatus ſue artis: in quibꝫ ſine verecũdia
ſub rege celi militauerũt: ⁊ fideliter vixerunt oſtendẽ-
tibus. Quid dicturi vel oſtenſuri vel exhibituri ſunt
ingratiſſimi ⁊ vecoꝛdiſſimi milites qui oꝛdinẽ habent
clericalem: ꝓ quibus deus plus fecit: qꝫ ꝓ quibuſcũqꝫ
hominibꝫ partẽ ſuã: ⁊ ſpecialiter iure vniuerſalis do-
minij ei debitam.i. decimã: ⁊ iura eccleſiaſtica ipſis in-
gratiſſimis conferendo. Ideo ingratiſſimis: quia cum
nullus miles erubeſcat arma pꝛobiſſimi regis ſui poꝛ
tare: cum nullus artifex artem de qua viuit: ſiue ſit ve-
ſtes ſiue calcios ſuendo negligat: vel illam in publico
in habitu pꝛo arte illa cõuenienti exercere et oſtendere
erubeſcat: vñ ⁊ tales artifices cõiter in locis publicis:
et quotidie ſue artis actus exercent. ¶ Iſti vt dictũ eſt
ſupꝛa omnes hoĩes honoꝛati: exaltati ⁊ a deo ꝓmoti ⁊
quietati: ⁊ de patrimonio chꝛiſti impinguati: incraſſati
et dilatati: dereliquerũt deũ factoꝛẽ Deutro.xxxij. De
quibꝫ ſpecialiter Eſa.j. cõquerit̃ dicẽs. Filios enutriui
et exaltaui: ipĩ aũt ſpꝛeuerũt me. Cognouit bos poſſeſ-
ſoꝛẽ ſuũ: ⁊ aſinus p̄ſepe dñi ſui: qꝛ ſimplices ⁊ rudes:
qui fideliter in ſtatu ſuo ⁊ arte vixerũt me cognouerũt
Et cognoſco oues meas: ⁊ cognoſcũt me mee Joan.x.
Popolus aũt meꝰ.i. clerus cultui meo ſpecialiꝰ depu-
tatꝰ me nõ cognouit: ĩmo ſpꝛeuit: ⁊ arma mea ⁊ ſigna
artis ſue in tm̃ poꝛtare ⁊ oñdere erubeſcũt: ꝙ ſicut pꝛe-
dictũ eſt: vbi alij artifices quotidie actus ſue artis ⁊ in
publico ⁊ in decenti habitu exercẽt: iſti actus oꝛdinuꝫ
ſuoꝝ: cuiuſmodi ſunt epl̕as ⁊ euãgelia legere ⁊ miſſas
dicere: nec quotidie nec in publico exercẽt: nec in pꝛiua
to: niſi foꝛte tales paupes ſint q̇ ſine taliũ actuũ exerci-
tio viuere nõ poſſent: nec vitã mundã ⁊ ſanctã diligũt
clericalẽ: nec habitũ ſtatui clericali decentẽ poꝛtãt. ĩmo
qꝛ talem poꝛtare erubeſcũt: ita ſecularibꝫ ⁊ curioſis ſic
poſſunt ſeculo ſe ꝯfoꝛmant: ſigna etiã dei ⁊ ſalutis ſue:
in tm̃ erubeſcũt: ꝙ vltra clericoꝝ regulã coꝛonã minu-
unt: capillos capitis ꝓlongant: comã nutriũt. ¶ Cele-
ſtis g̊ curie ianitoꝛibꝫ q̄rẽtibꝫ: cuiꝰ eſt imago hec ⁊ ſub-
ſcriptio: q̇d miſeri reſpõſuri ſunt: ĩmo ipſis reſpõſum
nõ habẽtibꝫ: ianitoꝛes: ĩmo ipſe deus ⁊ angeli moꝛien-
tiũ ſcrutatoꝛes reſpondebũt dicentes: illud pſ. lxxvij.
Signa noſtra nõ vidimꝰ: iam nõ eſt ꝓpheta.i. clericus
vel ſacerdos: qꝛ nec vitã nec veſtes: nec actus: nec que-
cñqꝫ ſigna talis ꝓphete oſtẽdit nec ſecũ poꝛtat. Ideo de
cõuiuio illoꝝ qd̕ in dei conſiſtit cognitione: iuxta illud
Joan. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te ſolum
verũ deũ expellent̃. Et iuſte quidẽ iuxta teſtimoniũ ve-
ritatis: vt qui erubuerit filij dei ſigna ⁊ militiã ⁊ mini-
ſteria: hunc filius hoĩs erubeſcat. Et q̇ vt debuit non
cognouit in eccleſia militante ad laboꝛẽ: nõ cognoſcat
in eccleſia triũphãte ad gloꝛiã. Et hoc eſt qd̕ ſequitur.
Nos nõ cognoſcet amplius. ¶ Quãdo ergo eis cãta- 74
bit̃ canticũ virginũ fatuarũ. Amen dico vobis: neſcio
vos Math.xxv. melius eis fuiſſet ꝙ care emiſſent ve-
ſtem nuptialem.i. clericalem ⁊ tonſuram. ¶ Sed heu
tunc nimis tarde erit hoc cogitare: cum ad iudiciũ ve-
nerint: de quo Bernͣ: ad Eugeniũ papam: de ꝯſidera-
tione. li. iij. c. vltimo. ſcribens ait. In rõne reddẽda de
tribus aget̃ contra clericos: de veſtitu: queſtu et actu.
Veſtitu ſunt milites. Queſtu.i. in redituũ acquiſiti-
one clerici. Actu neuter. Nõ pugnãt vt milites: nec la
boꝛant vt ruſtici vel mercatoꝛes nec euãgelizant vt cle
rici. Qui ergo in nullo oꝛdine ſunt ſed dũ vtriuſqꝫ eſſe
cupiunt: vtrũqꝫ deſerũt ⁊ ꝯfundunt: quãdo teſte apo-
ſtolo.j. Coꝝ.xv. vnuſquiſqꝫ in oꝛdine ſuo reſurget: in
quo oꝛdine vel cum quibꝫ vel vbi expectabũt iſti locũ
ſuum? certe vbi nullus oꝛdo: ſed ſempiternꝰ hoꝛroꝛ in-
habitat Job.x. quia hic nec in oꝛdine nec in laboꝛe ho-
minũ fuerũt ⁊c̃. Vñ Bernͣ. ſup illud Pſ. lxxij. In la
boꝛe hominũ nõ ſunt. Cum inquit cũcti ſtatus homi-
num habeãt aliquid laboꝛis ⁊ aliquid volnptatis: cle-
rici nouo quodã artificio inter hec diſcernẽtes: totuꝫ
qd̕ delectat elegerunt: ⁊ totũ qd̕ moleſtat reſpuerũt. A
militibus acceperũt ſupbie faſtum amplam familiam
equoꝝ falleras ⁊ nobiles apparatus. A mulieribꝰ de-
pendẽtes collo pelles rubꝛicatas: vinũ molliciem: bal-
neum ⁊ gloꝛiã. A ruſticis fructus agroꝝ ⁊ hoꝛrea ple-
na: ſꝫ bene cauẽt militaris loꝛice pondus: muliebꝛẽ de-
clinant verecundiã: oĩes ruſtici ⁊ agricole victũ ſibi
laboꝛe acquirunt hi delitijs affluunt: ⁊ tm̃ adueniente
fructuũ tꝑe: ꝓmptuaria eoꝝ plena tritico: ⁊ vinũ vue
bibunt meraciſſimũ: ⁊ inde incraſſant̃ ⁊ impinguant̃
dilatant̃. Cum g̊ reſurgere hoĩes ceperint: q̇libet in oꝛ-
dine ſuo: iſti cum quibꝫ reſurgẽt? Si diuertere volue-
rint ad milites: ipĩos exufflabũt: ſicqꝫ cuncti hoĩes eos
a ſuis finibꝫ fugabunt. Et iſti q̇ in nullo fuerũt oꝛdine
vbi putas collocabunt̃? Reſtat g̊ vt illũ locũ ſoꝛtiant̃
vbi nullus eſt oꝛdo: ſꝫ ſempiternꝰ hoꝛroꝛ inhabitat: et
ſint ĩ laboꝛibꝫ demonũ: q̇ in laboꝛe nõ fuerũt hoĩm ⁊c̃.
¶ Sed foꝛte p̄dictis rñdebũt dicẽtes: ꝙ ꝓ defectu ve- 75
ſtiũ ⁊ alioꝝ ſignoꝝ de eterno dei ꝯuiuio nõ expellent̃:
qꝛ in moꝛte q̇ inter illos ſacerdotio fungunt̃: qñqꝫ ra-
dunt̃: ⁊ veſtibꝫ ſacris ⁊ ſtatui ſuo decẽtibꝫ induunt̃: cũ
quibꝫ ad agni nuptias ꝓperabũt: veſte induti nuptiali
et ſic induti teſte Eſa. lviij. appꝛopinq̄re deo volunt.
His quidẽ curie dei ianitoꝛes reſpõdere poterũt: pꝛi-
mo ꝑ breue de tarde venit: qꝛ tales ſunt ſicut citati ad
curiã laicalẽ vel eccl̕iaſticã ꝓ ſentẽtia audiẽda: ſi allega
re neſciãt q̄re ſentẽtia dare nõ debeat: ⁊ munimẽta ſua
domi dimittũt: duꝫ in ſtatu ⁊ pũcto moꝛtis ad iudiciũ
rapiunt̃: anteqꝫ indumẽtis illis induant̃ ſacris. Et ꝑ
hoc erit de illis ſicut de illis quinqꝫ fatuis virginibus
Math.xxv. q̄ ad poꝛtã venerũt ſine oleo: ⁊ dũ redierũt
vt oleũ q̄rerẽt: clauſa fuit ianua. ¶ Secũdo habẽdo re-
ſpectũ ad coꝛpꝰ illud qd̕ talibꝫ armat̃ et induit̃ armis
ſacris ⁊ veſtibꝫ: rñdere poterũt ſic reſpõſũ fuit de iudeo
de q̄ ſcribit btũs Grego. in li. dial̕. q̇ timẽs ſe ſigno cru- Etiã
cis ſignauit: quẽ demõ inueniẽs dixit: vas vacuũ ſed
ſignatũ. Ita in ꝓpoſito: qꝛ ibi eſt vas vacuũ: ſꝫ ſignatũ
et ſignum ſanctũ ſine ſignato. In quo Ariſto. deficere
videntur pꝛedicamenta: de coꝛrelatiuis: que poſita ſe
ponunt: hoc autẽ ſignuꝫ eſt poſitum ſed non ſignatũ:
qꝛ ſi ſignati: ſcilicet coꝛꝑis ſacerdotalibꝰ induti veſti-

mētis ꝯditōes ſignādas q̇s diligēter reqrat: inueniet
ꝙ alia ornamētoꝝ ꝓpinquius cōditiōes et ꝓprietates
et affectiōes quas viuēs habuit ſignificarēt. Si nāqꝫ
loco albe camiſia inuolueret̃ male mulierꝪ: ⁊ loco vm
bralis caputiū haberet ſub mento dependens: ⁊ loco
manipuli chirotecas ꝺpēdētes: ⁊ loco ſtole et caſule
cornu et veſtem viridē venatoris: ⁊ loco corone ſertū
de floribꝫ: et loco eccl'ie in qua ponit̃: ⁊ calicꝪ q̇ ſup eū
ponit̃ tabernā ⁊ ciphū plenū: ⁊ loco ꝓceſſiōis tripu-
diantiū ſpectacula: ⁊ loco orantiū ⁊ cātantiū canes la-
trātes: q̄ oīa viuēs plus dilexit: tūc Ariſto. p̄dicamē-
ta ī illo nō fruſtrarent̃: qꝛ veraciter eſſet corpꝰ illud ꝓ-
prijs et cōuenietībꝫ ſignis ſignatū. Nūc vͦo qꝛ cōtra-
riū accidit: ⁊ ornamētis induit̃ nō priꝰ amatꝪ: nec ſibi
cōuenietībꝫ: q̇d aliud de illo dicere poterūt celi iani-
tores ⁊ mortuoꝝ ſcrutatores: qꝫ ꝙ ſit beſtia loricata lo
ricis regis. j. Machab. vj. E ꝙ ſic Achab malꝰ in ar-
mis alienis. iij. Reg. xxij. Et lupꝰ timore ad ouile fu-
giēs ouiū pelle indutꝰ ouina: qꝛ tm̄ habitu inuētꝰ eſt
76 vt bō. Phil'. ij. Nota. S. j. 5. ¶ Quo deprehēſo non
plus ſaluabūt eū veſtimēta ⁊ ornamēta ſctā a damna-
tione: qꝫ iudeos terra ſctā a corruptiōe: vel qꝫ ſacerdo-
tes illorū Nadab et Abiu. LeuitꝪ. x. veſtes ſctē a cō-
buſtione. In iudeoꝝ nāqꝫ talmuth ſcribit̃: et ab eiſdē
credit̃: ꝙ corpꝰ mortuū ⁊ aliqua portiūcula terre ſctē
de terra ſctā portata aſpſum nō putreſcet. LeuitꝪ. etiā
x. habet̃: ꝙ p̄dicti ſacerdotes: qꝛ ignē impoſuerūt alie-
nū in altare dei: cōtra dei p̄ceptū: nō obſtantibꝫ orna-
mētis ſctis q̇bꝫ induebant̃: igne diuine vltiōis cōbu-
rebant̃. Sic p̄dicti q̇a loco ignis diuini. i. charitatis:
deuotiōis ⁊ diuini amoris: q̇ in altari cordis ſemꝑ ar-
dere deberet: ⁊ oīa opa ⁊ ſacrificia deo offerēda inflā-
mare: ignē imponūt alienū: ſcꝫ cupiditatis: carnalita-
tis et hmōi ignē pctōꝝ infernalē: de q̊ in pſ̄. lvij. Su-
perceciđit ignis et nō viderūt ſolem: nō obſtantibus
illis ſanctis ornamētis ab igne infernali cōburentur.
Et quidē ſatis iuſte: ſicut ptꝫ ꝑ auctem apl'i Heb. x. q̄
77 habet̃. E. vj. 37. ¶ Secūdo de dei cōuiuio expellent̃
⁊ regnū dei amittēt: quia vaſa ſctā deo ordinata et cō-
ſecrata ad ꝓphanos et illicitos transferūt vſus: quod
ſignificatū eſt Dan̄. v. vbi Balthaſar rex babylonis
legit̃ interfectꝰ et de regno eiectus: vna de cauſa: quia
vaſa quondā diuino cultui in tēplo ordinata ad vſus
tranſtulit ꝓphanos. Sic illi q̇ vaſa cordiū ſeu animaꝝ
ſemel deo ordinata ⁊ dedicata in baptiſmo: ⁊ iterū deo
ſtrictius cōſecrata ⁊ applicata: in ordinis clericalis ſeu
religiōis ſuſceptiōe ⁊ ꝓfeſſiōe: de regno dei ſunt expel
lendi: ſi illa trāſferāt ad opa peccati ⁊ ſeruitia diaboli.
Ergo ſanctificamini q̇ fertis vaſa dñi. Et ſciat vnuſ-
quiſqꝫ veſtrū vas ſuū poſſidere ī ſanctificationē ⁊ ho-
norē. j. Theſſal'. iiij. Quia ſi magna culpa ſit calicem
dñi ꝯſecratū nō honorifice cuſtodire: ſꝫ lutoſa ⁊ fetida
in eo ponere: a fortiori rōne maior culpa eſt animas
chriſti ſanguine redēptas ⁊ cōſecratas: mala vita de-
turpare: que eſt omni luto vilior. iuxta illud Sap̄. xv.
78 Luto vilior vita ipſius. ¶ Tertio qꝛ fures ſunt et la-
trones bona eccl'ie diuidēda: ſic̄ ptꝫ ſupra eo. capl'o. v.
eis appropriātes et quaſi furātes. Et ideo ſicut fures ⁊
Exīn latrones regnū dei nō poſſidebūt: ſicut patet per illū
quondā cācellariſi Pariſieñ. de quo fert̃ ꝙ poſt mortē
ſuā cuidā apparēs ſe damnatū aſſeruit inter alias cau
ſas ꝙ theſauros eccl'ie nō diſtribuit vt debuit paupe-
ribꝫ. De talibꝫ eccleſie infidelibꝫ diſpēſatoribꝫ: Ber-
nardus ſcribēs ad Eugeniū papam: de cōſideratione
li. iij. c. vlti. ait: O miſerāda ſpōſa talibꝫ credita para-
nimphis: q̇ aſſignata cultui eiꝰ ꝓprio retinere queſtui
nō verent̃: nō amici ꝓfecto ſponſi: ſed emuli ſunt. In
omnibꝫ iſtis malis q̄ ex malo ſequunt̃ clero tolerabi-
lius malū eſſet ſi ſoli dānarent̃. Sed heu ſic̄ Samſon
moriēs. IudicꝪ. xvj. multos ſecū occidit. Sic iſti pec-
cantes et ſpūaliter morietes domū eccl'ie deſtruunt: et
multos ſecū ad damnationē trahunt: illos videlicet q̇
dicūt tales q̇ in libris ſuis ſciūt q̇d ſit bonū: ⁊ malū fa
ciūt: ſic ꝰ nos poſſumꝰ: quibꝫ rñdet̃ ꝙ lucifer et ange-
li ſibi cōſentiētes: et primi parētes in paradiſo: et Sa-
lomon ⁊ multi alij maiorē iſtis habuerūt ſcientiā: ⁊ tm̄
errauerūt: ⁊ multi illorū dānati ſunt: quia licet pedē
habuerūt intellectꝰ: pede tm̄ caruerūt affectus: ⁊ ideo
nō recte ambulāt ſꝫ claudicauerūt a ſemitis. in pſ̄. xvij
Ergo nolite illos ſequi ſciētes qm̄ claudus nō immo-
labit̃ nec offeret̃ in tēplo dei in eternū. LeuitꝪ. xxj. Et
qm̄ ſciētia foris ſtat vbi amor intrat: ſꝫ illos ſequimini
de q̇bꝫ dicit̃ Eſdre. iij. Steterunt ſacerdotes in ordine
ſuo. Qꝛ predicta malorū clericorū damnatio iuſta ſit:
vide. C. xviij. 5. et. D. j. 39. et. G. iiij. 12. Qꝛ vͦo tam
raro vel nūqꝫ miſſas celebrāt nec deo appropinquant
ipm̄ tangēdo et ſocietatis cōmuniōis eiꝰ participādo
priuilegiū amittēt quo deo appropinquare ipmqꝫ tan
gere potuerūt. Nota. A. vj. 4. et. A. xxiiij. 13.
¶ Ex quo vͦo culpa et pena male ordinatorū ſunt tam Arti. ix
publice ⁊ aperte vix poſſunt ordināntes omnem culpe 79
ſcrupulū vel pene euadere periculū: qꝛ ſcḋm Chryſo. de
dignitate ſacerdotali. li. iij. q̇ ordināt indignos: eiſdē
ſubiacēt penis: quibꝫ illi q̄ indigne ſunt ordinati: nec
excuſant̃ dicētes ſe eorū vitia ignoraſſe: imo ex hꝫ gra-
uius crimē efficit̃: qm̄ ꝓmouerūt eū quē ignorabant:
atqꝫ ideo ꝙ putabat̃ eſſe excuſatio fiet accuſatio. Horꝝ
inſup pene debite ⁊ culpe grauitas ex hiſtoria oñdit̃:
q̄ in geſtis ſancti Leonis pape: cuiꝰ feſtū eſt ī vigilia Exīn
apl'oꝝ Petri et Pauli legit̃: q̄ cōtinet ꝙ quadraginta
diebꝰ beatū Petrū rogauerit ieiunijs et abſtinentijs
plus ſolito inſiſtēs quatenꝰ veniā pctōꝝ ſuorū a deo
impetrare dignaret̃: a quo finaliter reſpōſum habuit
ꝙ oīa pctā ſua a deo dimiſſa fuerūt: manū dūtaxat
impoſitiōe excepta: de qua impoſterū rationē eſſet red
diturus vtrum bene vel male illas impoſuiſſet. Nec
mirū iterūqꝫ videat̃ ꝙ grauior ſit culpa ⁊ magna pe-
na digna: cū minori cura et diligētia vel inquiſitione
hoīes ad ordines recipere: ad quoꝝ receptionē cura ⁊
cuſtodia ſequit̃ animarū quā reciperēt ad cuſtodiam
ouiū ſuarū vel rerū domeſticarū. ¶ Legāt eñ Ozam 80
occiſum q̇ poſuit arcā dei ſup boues recalcitrātes ⁊ la
ſciuiētes. ij. Reg. vj. Et timeāt ⁊ timēdo caueāt ne la-
ſciuos vel indignos ordinēt ſup quos eccl'ie onꝰ ſup-
poſitū ad ruinā declinet. Beatus eñ Paulus hec te-
merarie ordinantiū vidēs pericula: Timotheū ab eo
epm̄ ordinatū: quē ſcḋm Hiero. in ꝓlogo epl'e eidē di-
recte inſtruit et docet de ordinatiōe epātus et diaconi ⁊
oīs eccl'iaſtice diſcipline: inter cetera ſalutis documē
ta hortat̃ dicēs: Manꝰ cito nemini impoſueris: neqꝫ
cōicaueris peccatis alienis. j. Timoth. v. quaſi diceret
ipſi peccāt indigne accedēdo: quorū etiā pctīs tu cō-
municas nimis cito manꝰ eiſdē imponēdo. Nota de
hac materia. E. ij. 11. circa ordinādos. Exemplo Petri
qui exponebat illis ordinem rei. Act̃. xj.

ORnatus nimis curioſus O vij

Primo deū offendit. Scḋo ſubiectū ſuū ſtul-
tū oñdit. Tertio ꝓximū incēdit. Quarto ſic ordinatꝰ
diabolo in multis officijs intēdit. Quinto male ſe ex-
cuſat. Sexto cōdemnat̃. Septimo vna quā bonā ha-
bet oñdit̃ cōditio. Octauo remedia adhibent̃. Nono

ab omnibus et ſpecialiter a clero procul fugatur.
Arti. j. ¶ Pꝛimū:p tria oñdit̄ exēpla. Pꝛimo p hoc ꝙ ſuper-
1 pingit. Secundo p hoc ꝙ ſigna inimici ſup caſtrū dei
ponit. Tertio: quia in pñſentia ſponſi dona poꝛtat adul
teri. ¶ Quātum ad pꝛimū illi q̇ tam curioſe et laſciue ſe
oꝛnāt: quid alind dicere vel cogitare: vel ſaltē ſuppo-
nere vident̄: niſi ꝙ deus nō fecit coꝛpus illud vel mē-
bꝛum ita bene nec ita pulchꝛe ⁊ oꝛnate ſicut debuit: et
ideo ipſi illud ſuperpingere volūt in iniuriā dei: quia
ſicut pictoꝛ nō pōt ſuppingere ſup picturā alteri⁹ ſine
ipſius pñiudicio et opis depꝛauatiōe ⁊ offenſa. Nec q̇-
cūq3 artifex opus alterius ſine ipſius grauamine coꝛ-
rigere mutare vel emēdare: quia in hoc aliū oſtendit
inſufficientē ꝙ opus ſuū delet: et ꝓpꝛiū quaſi pfectius
inducit: ſic in ꝓpoſito. Unde Ambꝛo. in Hexameron
li. vj. Deles picturā dei o mulier ſi vultū tuum mate-
teriali cādoꝛe oblinias ſi acquiſito ruboꝛe perfundas:
Jlla pictura fallit ⁊ decipit: vt nec illi placeat: cui pla-
cere deſideras: qui intelligit non tuū ſed alienū eſſe q̇
placeas: et tui auctoꝛi diſpliceas: qui in te videt opus
ſuū eſſe deletū. Nam ſi supꝛa artificē aliquē inducas
alterū q̇ opus ſuū nouis opib⁹ obducat. Nōne indi-
gnabit̄ ille: qui opus ſuū adulteratū eſſe cognouerit?
Noli ergo tollere picturā dei: ⁊ picturam meretricis
aſſumere: qḋ eſt op⁹ dei adulterare. Graue igit̄ crimē
eſt vt putes ꝙ melius te homo q̄3 de⁹ pingat. Graue
eſt vt ipſe deus de te dicat. Nō agnoſco coloꝛes meos
in imagine mea: vultū meū quē ipſe foꝛmaui: reijcio
ergo: q̄a meū nō eſt: illū quere qui te pinxit. Hec ille.
Jdeo apoſtolus. j. Timoth. ij. ſcribit dicēs: Sint mu-
lieres ī habitu oꝛnato nō meretricio cū verecūdia ⁊ ſo
2 bꝛietate ſe oꝛnātes. ¶ Quātum ad ſcḋm et tertiū: ſicut
regi diſplicet: q̇ vexilla ⁊ arma inimici ſup caſtrū ſue
deputato cuſtodie ponit ⁊ ſigna regis abijcit. Et ſpō-
ſa etiā ſuo diſplicet marito: qñ dona adulteri ſeu oꝛna
mēta de bonis ſponſi empta ſup ſe poꝛtat: vt inimicis
ſpōſi placeat: qua fronte auderet vel cuſtos caſtri vel
ſpōſa talis ad dñm vel maritū oculos leuare aliquid
ab eis petēdo? Sic in ꝓpoſito de illis: de quibus dicit
Hiero. in epl'a ad alethā. Oꝛnat⁹ inquit iſte nō dñi: ſ3
velamē antichꝛiſti eſt qua fiducia ad celū vult⁹ erigit
quos cōditoꝛ nō agnoſcit: fruſtra ergo videt̄ ad deum
oꝛando oculos leuare: que ei mulier occurrit oꝛnatu
meretricio. Pꝛouerb. vij.
Arti. ij. ¶ Qui quidē oꝛnatus nō ſolū deū offendit: ſed etiam
3 poꝛtantē multipliciter ſtultū oſtēdit. Pꝛimo nāq3 ta-
lis ſtultus oſtendit̄ ꝓ tāto ꝙ domū putridā ⁊ ruinoſ-
ſam coꝛpoꝛis diligētius et pulchꝛioꝛib⁹ nitit̄ adoꝛna-
re coloꝛib⁹: q̄ꝫ domū anime: in eternū duraturā nitat̄
pingere virtutib⁹. Jlla nāq3 deberet pꝛimo eſſe dom⁹
ſeu templū oꝛnatū lumine fidei: columnis foꝛtitudi-
nis: mūdicia temperātie: argēto fidei: auro charitatis.
Sic eīm oꝛnauerūt faciē templi. j. Machab. iiij. Scḋo
caſtrū bellatoꝛū: quia ſicut caſtrū tale armis decoꝛat̄:
Jta anima virtutib⁹: quib⁹ vicia expugnat et aduerſa
rios vincit. Felix q̇ vincit mūdi cupiditatē donatiuū
erogādo diaboli puerſitatē: tentatiōib⁹ reſiſtēdo: car-
nis voluptatē: pctm̄ fugiēdo. De tali nāq3 dici poteſt
illud. j. Machab. ij. Pꝛinceps et clariſſim⁹ et magnus
es in hac ciuitate ⁊ oꝛnat⁹: quia viri bellatoꝛes tui. i.
virtutes clypeū et galeam ſuſpendunt in te ꝓ oꝛnatu
tuo. Ezech. xxvij. Tertio quaſi vas ſpecialiter ad dei
ſeruitiū deputatū: de quo Eccl'. l. Quaſi vas auri ſo-
lidū oꝛnatū omni lapide pcioſo. Quarto quaſi oꝛtus
in quo deberet eſſe viola ſimplicitatis: roſa patientie:
ſolſequiū ſancte ſocietatis: lignum domificatiuū pro
domo faciēda. i. pauperib⁹ recipiēdis: ⁊ lignū fructi-
ferū ꝓ ipſis cibandis ⁊ lignū vitis ꝓ ipſis potandis.
Ad talē oꝛnatū ſcptura nos hoꝛtat̄. Eccl'. xxix. dicēs.
Tranſi hoſpes oꝛna mēſam. Jlle vo qui talem habet
menſam: feliciter dicere pōt illud Ezech. xxiij. Menſa
oꝛnata eſt coꝛā me ⁊ lignū pcioſum ad redimēdū cap-
tiuos ⁊ linū ad cooperiendū nudos: et herbe virtuoſe
et medicinales ad viſitandū et cōfoꝛtandū infirmos.
Et myrrha ad condiendū moꝛtuos: ⁊ lignū ſcientie ⁊
pꝛudētie ad pdicandū pctōꝛib⁹: quia ſicut pꝛima opa
ſunt oꝛnamentū actiuoꝛū: ita doctrina eſt oꝛnamentū
ſpeculatiuoꝛū. de quo Eccl'. xxj. Oꝛnamentū aureum
pꝛudēti doctrina. Anima vo ſic oꝛnata ſpūaliter ſpō-
ſa efficit̄ dei. de qua Apoc̄. xxj. Vidi ciuitatē ſanctam
hieruſalem. Et infra. Tanq̄ ſpōſam oꝛnatā viro ſuo:
et de habitu nouitioꝛū. i. de oꝛnamento grē ad habitū
ꝓfeſſoꝛū in celo. i. ad oꝛnamentū gloꝛie transferret̄. di-
cens illud Eſa. lxj. Gaudēs gaudebo in dño et exulta
bit anima mea in deo meo: quia induit me veſtimētis
ſalutis: ⁊ indumēto iuſticie circūdedit me: quaſi ſpon
ſam decoꝛatā coꝛona: et quaſi ſpōſam oꝛnatā monili-
bus ſuis. Quā ergo ſtulti ⁊ infelices ſunt qui oīa iſta
animarū oꝛnamēta ī pñſenti dimittūt: ⁊ in futuro amit
tent ꝓpter oꝛnamentū vilis parietis coꝛpoꝛis: qui eſt
ſicut oꝛnat⁹ arenoſus in pariete. Eccl'. xxij. Secūdo q̇ 4
melius et diligētius induit ancillā. i. carnē q̄3 dominā
. i. animā: et vas exterius q̄3 interius. Et bꝛeuiter oīa q̄
habet exteri⁹: oꝛnat in omni parte: in qua hoīm oſten-
ditur oculis: ſicut in veſtibus domib⁹ in hoꝛtis bene
cultis: et quibuſcūq3 alijs rebus: et ſeipm nudū ⁊ tur-
pem dimittit: in illa parte in qua dei ⁊ angeloꝛū ⁊ oīm
ſanctoꝛū oſtendit̄ aſpectib⁹. Quis iſtam maximā non
diceret ſtulticiā: ſi quis eīm diceret ſe fuiſſe in patria in
qua tam ſtultā vidit gentē ꝙ melius oꝛnabant̄ ancil-
le q̄3 domine: et ꝙ plus oꝛnabāt ⁊ plus honoꝛis defe-
rebant imagini cuiuſcūq3 ſancti q̄ꝫ dei. Et ꝙ populus
melius ſe oꝛnabat ex parte illa: in qua debuit a paucis
videri ⁊ a miſeris pſonis q̄ꝫ ex parte illa in qua debuit
a multis et a nobilib⁹ videri. Jn qua etiā hoīes oīa
oꝛnabāt ⁊ appꝛeciabant̄ niſi ſeipſos. Et ꝙ in omnib⁹
rebus ſuis ſeipſos minoꝛis reputabāt valoꝛis quis ei
crederet. Et tñ hāc fatuitatē de hominib⁹ hui⁹ ſeculi
credi opoꝛtet vbicūq3 fuerit narrata. ¶ Quod ergo de Exm̄
quodā pho de deo et curia ſua in hoc caſu dici pōt: q̇
ſicut ille faciē regis cū quo comedebat cōtempſiſſe le-
git̄ in ipſam ſpuēdo: ꝓ quo cū familia ipſum male tra
ctare voluiſſet: ſinite inquit rex: quia phus cū ſit nō eſt
pñſumendū ꝙ hoc magna ſine cauſa fecerit. De cauſa
ergo requiſit⁹ rñdit: quia cū oīa circa eū eſſent pul-
cherrime oꝛnata: et facies ſua ſola turpis eſſet: ⁊ ſputū
et oīa coꝛpis purgamēta ſint potius in turpi q̄3 in pul
chꝛo loco ꝓijcienda: vbi locus talis poterit inueniri:
nō inueniēs: faciē ſuā reputaui tāq̄ locū turpioꝛē con
ſpuendā. Sic deus et angeli videntes animā omnib⁹
rebus viliorē ⁊ min⁹ oꝛnatā ipſam potius reputabūt
⁊ iudicabūt eſſe cōtemnendā ⁊ cōdemnandā: qñ ꝯtra
eos pferet̄ ſentētia que ſpecialiter in ſcriptis cōtra eos
redacta eſt. Matth. xxiij. Ve inq̄t vobis ſcribe ⁊ pha
riſei qui mūdatis qḋ paret hominib⁹: interius autem
eſtis pleni omni ſpurcitia. Tūc enim pcipitabunt̄ in
abyſſum inferni: ſicut illa pcipitata fuit deoꝛſum: de
qua ſcribit̄. iiij. Reg. ix. Jeſabel depinxit oculos ſuos
ſtibio: ⁊ oꝛnauit caput ſuum: de qua ſequit̄ pꝛincipis
Jehu ſentētia dicētis. Pꝛecipite eam deoꝛſum: ⁊ pꝛeci-
pitauerūt eam. Sed heu rex niniue ⁊ ꝓpl'us ſu⁹ audiē-
tes dei vindictas futuras: induerūt ſe ſaccis: Sic nāq3

dicit̃ de eis Jone.iij. Crediderũt viri niniue in dñm:
et p̃dicauer̃t ieiuniũ ⁊ veſtiti ſunt ſaccis a maioꝛe vſq̃
ad minoꝛẽ. Populus vero chꝛiſtian⁹ multas in ſe vin-
dictas expertus: multoq̃ maioꝛes audiens futuras in-
duit̃ ſupfluis et curioſis: ideo viri niniuite ſurgent in
iudicio cõtra generationẽ iſtam ⁊ cõdemnabũt eam.
Matth.xij. Et Lu.xj. Tertio q2 gaudẽt de veſtib⁹ et
oꝛnamẽtis: ꝑ que ⁊ ꝓpter q̃ ad patibulũ ducunt̃ infer-
ni: ⁊ de capillatura ĩ capite ꝑ quã ad modũ abſalonis
illuc ſuſpẽdent̃: quã cõtra moꝛẽ oĩm pugilũ ad ſuã cõ-
fuſionẽ ⁊ interemptionẽ nutriũt et ꝓlongant. Ceteri
nãq̃ pugiles cũ aduerſarijs cõflicturi: capillaturã au-
ferũt ne illa teneant̃ et vincant̃. Chꝛiſtiani vero ſolo no-
mine milites ⁊ militiſſe cõtra aduerſarios potentiſſi-
mos: mundũ: carnẽ et diabolũ cõflicturi ſue ſalutis ⁊
victoꝛie ĩmemoꝛes: capillaturã q̃ztũ poſſunt ꝓlongãt
ne aliquo mõ euadant. Et qñ de ꝓpꝛio illã groſſam et
longã ſic optãt habere nõ poſſunt: vt ex illis coꝛnua
faciãt: in quib⁹ niti vident̃ vt diabolo aſſimilent̃: qui
cũ coꝛnib⁹ depingit̃: ab alijs viuis vel moꝛtuis crines
Exm̃ mutuo accipiũt. Sicut accidit Pariſi⁹ cuidã vetule q̃
p̃ſcindẽs foꝛmoſos crines cuiuſdã iuuẽcule moꝛtue q̃
ſic ipſa moꝛtuã ſpoliauit: in medio ciuitat̃ tpe ꝓceſſio-
nis ꝑ ſimiã ſpoliata fuit: q̊s quidẽ crines ad ſuperbã
poꝛtãt oſtentationẽ: et ꝓ amoꝛe diaboli: q̃ tales moꝛ-
tuoꝝ crines poꝛtare nõ auderẽt ad penitẽtiã et ꝓ dei
amoꝛe ſi eis in penitẽtiã iunctũ fuerit: q̃ oꝛnamẽta mo-
niliũ ſuoꝝ in ſupbiã poſuerũt. Ezech.vij.
Arti.iij. 6 ¶ Nec hec ſola ĩ eis eſt iniq̃tas: ſ3 etiã ꝓximũ ĩmo tẽ-
plũ dei in ꝓximo incẽdũt: q2 ſicut ꝑ materialẽ ignẽ: tẽ-
pla incendunt̃ materialia: Jta ꝑ ſpũalem ignẽ ſupbi
apparat⁹ tẽpla incẽdunt̃ ſpũalia: ꝓpter qd̃ Hiero. in
li. de viduitate ſeruãda: de tali oꝛnatu loquẽs dicit: ꝙ
eſt ignis iuuenũ: fomentũ libidinũ: impudice mentis
indiciũ. Sicut g̊ ignẽ accẽdentes ꝑ quẽ dãna ſequunt̃
coꝛpalia: de dãnis oĩb⁹ reſpõdebũt: ſic pʒ ꝑ legẽ alle-
gatã. O.vj.54: ita ĩ ꝓpoſito. Et ſicut dñs vel dña bo-
uis coꝛnute: ſicut patet tã ꝑ legẽ ciuilẽ q̃z etiã ꝑ legẽ dei
reſpõdebit de dãno ꝑ coꝛnua bouis ſui illato. Per le-
gem aũt ciuilẽ h̊ patʒ in.ff. veteri.li.ix.ti.j. ſi q̃drupes
pauperiẽ feciſſe dicat̃.l.j.§. cũ arietes. Nota plures le-
ges ad hoc. C.j.16. De lege etiã diuina hoc planũ eſt.
Exo.xxj. vbi ſic dicit̃. Si bos coꝛnu ꝑcuſſerit virum
aut mulierẽ ⁊ moꝛtui fuerint. Et cito poſt: ſi bos coꝛ-
nupeta fuerat ad heri et nudiuſterti⁹: et cõteſtati ſunt
dñm ei⁹: nec recluſerit eũ: occideritq̃ virũ aut mlierẽ
et bos lapidib⁹ obruet̃ et dñm illi⁹ occidẽt. Jta aĩa q̃
in muliere coꝛnuta dominiũ habet q̃ſi bouis coꝛnu-
pete: poſtq̃z ratio vl' cõſciẽtia ſeu p̃dicatoꝛ ꝯteſtati fue-
rint eã: ꝙ illa coꝛnua ſunt alijs dãnoſa ꝓ quocũq̃ per
illã occiſo: ſpũaliter occidit̃ et moꝛti eterne obligat̃: q2
coꝛnu illud faciebat bellum aduerſus ſctõs. Dañ.vij.
Jn q̃ moꝛte teſte deo. Eſa.iij. Decaluabit dñs verticẽ
filiarũ ſion: ⁊ crinẽ earũ denudabit. Sicut patʒ ſupꝛa
in exẽplo de vetula Pariſienſi in ſcd̃a regula. Jn die
illa auferet dñs oꝛnamentũ calciamẽtoꝝ et lunulas:
et toꝛques: ⁊ monilia: et gẽmas in frõte ⁊ mutatoꝛia: ⁊
pallia: ⁊ lintheamĩa ⁊ acus: et ſpecula. Et erit ꝓ ſuaui
odoꝛe fetoꝛ: et pꝛo zona funiculus: et ꝓ criſpanti crine
caluiciũ: et ꝓ faſcia pectoꝛali ciliciũ.
Arti.iiij. 7 ¶ Interim vero tales in mult̃ officijs diabolo ſeruiũt.
¶ Primo nãq̃ ſunt diaboli venatoꝛes q̃ cũ oꝛnatu ſu-
perbo quaſi cũ retib⁹ animas capiũt: ⁊ ei⁹ bubones ca-
pita habẽtes groſſa et parũ de ſenſu: cũ quib⁹ aliquo-
tiẽs volucres celi inuoluũt. ¶ Sunt ſcd̃o refoꝛbetes:
quia q̃ſi de antiq̊s pãnis nouos fingũt: ⁊ de turpib⁹
pulchꝛos: dum antiquas vetulas ⁊ turpes nitunt̃ iu-
uenculas pulchꝛas pingere ⁊ fingere. Jn q̊ caſu ven-
ditoꝛib⁹ ouiũ aſſimilant̃ coꝛruptarũ: q2 ſic illi dicunt̃
oculos illarũ ſanguine depingere ⁊ decoloꝛare vt recẽ-
tes appareãt: ſic in ꝓpoſito. ¶ Sũt tertio aucupes dia-
boli: q2 ſicut auceps de crinib⁹ aĩaliũ facit laqueos ad ca-
piẽdas aues. Jta ſupbi ex crinib⁹ ꝓpꝛijs tam ĩ barbis
q̃z in capitib⁹: de quib⁹ in pſ̃.cxlj. Jn via hac qua am-
bulã abſcõderũt ſupbi laqueũ mihi. ¶ Sunt quarto
venefici ſpũales: ⁊ mirabiles ſpũales: quia venenũ fa-
ciũt ⁊ ꝓpinãt ſpũale. De q̊b⁹ Hiero. Si vir vl' mlier
ſe oꝛnauerit et vult⁹ hoĩm ad ſe ꝓuocauerit: ⁊ ſi inde
nullũ ſequat̃ damnũ, iudiciũ tñ patiet̃ eternũ: q̊a ve-
nenũ attulit ſi fuiſſet q̊ biberet. ¶ Mirabiles: q2 alij
venefici de reb⁹ venenoſis: iſti vero de tiriaca ⁊ de rebus
in ſe bonis: ⁊ etiã qñq̃ de velis et alijs religioſis indu-
mẽtis: q̃ in ſignũ acceperũt penitẽtie religiõis et bone
vite: ſupbie cõficiũt venenũ: dũ illis ad curioſitatẽ et
ad alioꝝ aſpectũ et notã vtunt̃. ¶ Sunt q̊nto vecto- 8
res et ductoꝛes diaboli: q2 ſicut deus ab humilib⁹, ita
diabolus a talib⁹ ducit̃. Sicut pʒ ꝑ h̊ qd̃ narrat Ce- Exm̃
ſarius de quodã ſacerdote ep̃atus Magũtinẽſis: qui
vidit diabolũ ſup caudã mulier̃ ſedentẽ: qua caudã
ꝓpter lutũ eleuãte: in lutũ videbat̃ cecidiſſe. Jn q̊ ſer-
uitio oñdunt ſe magis ſeruiles eſſe ꝑſonas q̃z ſunt ru-
ſtici q̊ carriagiũ rerũ dñoꝝ ſuoꝝ de loco ad locũ fa-
ciũt: q2 ſic ille quẽ ipſi ducũt eſt turpioꝛ. Jta ſeruitus
illa videt̃ eſſe turpioꝛ. ¶ Sunt ſexto pugiles ſeu mili- 9
tes diaboli: curioſitates ⁊ oꝛnatus ꝓ armis habẽtes.
Hoc eñ exẽplo: hiſtoꝛia oñdit̃ et aucte. Exẽplo eñ h̊
pʒ: q2 ſicut rex ꝑ militiã ſuã armatã regẽ aduerſarioꝝ
ſuoꝝ expugnat. Jta ille q̊ eſt rex ſuꝑ oẽs filios ſupbie
ꝑ militiã ſuã oꝛnatã: militiã expugnat regis regñ ieſu
chꝛiſti. Et ſic rex exercitũ ſuũ cõgregat: ⁊ ad bellandũ
electos arma ſua oñdere facit. Jta diabolus ſuos in
choꝛeis ꝯgregat ⁊ ſpectaculis: ſic pʒ. C.xv.4. ¶ Hi- Exm̃
ſtoꝛia illud oſtẽdit̃ q̃ a fidedigno narrari ſolet de q̊dã
cui diabolus in omni furto adiutoꝛiũ ꝓmiſerat: q̊a ei
ſub illo pacto homagiũ fecerat: hũc g̊ ſemel cameram
cuiuſdã curioſe mulier̃ intrantẽ: ⁊ curioſa oꝛnamẽta
ei⁹ auferre volentẽ: demõ p̃dict⁹ foꝛtiter ꝑcuſſit ⁊ reci-
tãti pactũ ⁊ cauſam querẽti. rñdit: q2 arma pugilum:
q̊b⁹ deũ ⁊ ſuos expugno aufers. Tales ergo q̊ talia di-
ligũt arma ad alioꝝ necẽ: repꝛehẽdit Cypꝛian⁹ in li.
de diſciplina et habitu virginũ dicẽs. Si te ſumptuo-
ſius comas ⁊ ꝑ publicũ notabiliter incedas: oc'los in-
tuẽtis poſt te allicias: et velut gladiũ te ac venenũ bi-
bentius p̃beas: excuſari nõ potes. Et pauc̃ interpoſi-
tis ſubiungit dicẽs: q̊s illud appetat et aſſumat qd̃ ad
necẽ alterius fuerit ꝓ gladio? Nec hec eis ſola ſufficit
impietas ⁊ crudelitas: ꝙ ipſimet armis ſuis deũ expu-
gnẽt ⁊ ſuos occidant: ſ3 addũt: eo ꝙ antiq̊tate ad mo-
dum militũ antiquoꝝ: arma. i. curioſa oꝛnamẽta iu-
nioꝛib⁹ accõmodãt vel dãt: ⁊ modũ ſe armandi et bel-
landi docẽt. Et ſicut pr̃ vel antiqu⁹ miles iuuenẽ ar-
matũ ad locũ ducẽs pugne ipm̃ ad pugnam animat.
Jta filia a matre ⁊ iuuẽcula a vetula ducit̃ ad locum
ſpũalis pugne. ſ. ad choꝛeas ⁊ ſpectac'la: deſiderio ocu-
loꝝ oꝛnata. Eccl.xlv. Nota talium plura officia. L.
vij.22.
¶ Sʒ de omnib⁹ p̃dictis officijs et malis: aliq̃ ſe excu- Arti.v.
ſant dicẽtes: ꝙ curioſe ſe oꝛnãt vt marit̃ ſuis placeãt: 10
ne alijs viſis ipſam cõtemnant. Cui⁹ tñ cõtrariũ vi-
det̃ verũ: q2 in domib⁹ ꝓpꝛijs in p̃ſentia maritoꝝ nõ
ſic ſe oꝛnãt: ſ3 qñ debẽt ad publicũ ꝓcedere: h̊ faciunt
frequẽter qñ mariti p̃ſentes nõ erũt. Alie ſe excuſant

ꝙ malū nō intēdūt: q̄bꝫ rn̄sum est. A. vij. 39. Gladi⁹
eni̅ cū q̄ homicida hoīeʒ ad mortē pcutit malū nō intē
dit: ꝫ certe pcutiēs intēdit. Ita in ꝓposito. Sunt ergo
tales sic illi q̄ in ꝓpria ꝑsona nō intēdūt pugnare nec
venari ī aliena garāma: vel piscari ī aliena piscatiōe: ꝫ
tn̄ arma retia ⁊ hmōi accōmodāt volenti. i. diabolo: q̄
cū armis illis et retibꝫ ad vsum ꝓ quo talia desiderat
ei accōmodat, pugnare: venari: ⁊ aīas piscari ⁊ cape
intēdit: cū illa videlicet q̄ ornata est mundo muliebri.
11 Ezech. xxiij. Alij se excusant dicētes: ꝙ nō sunt inuen
tores vel inuētrices talium nouitatū ⁊ curiositatū: ⁊
ideo nō ipsi ꝫ inuētores peccāt: qꝛ ipsi talia faciunt ne
tanq̄ singulares et simplices ab alijs derideant. Quibꝫ
rn̄det: ꝙ q̄ vani esse incipiūt: ⁊ q̄ vanis se cōformant
peccāt. ¶ Aliā ḡ interueniētes et vtētes magnā nō vi
deo differentiā: nisi ꝙ est de inuētoribꝫ: sic de volētib⁹
simias cape. De vtētibꝫ ṽo sicut de simijs captis. Di
Exm̄ cit̄ eni̅ ꝙ volētes simias ī nemore cape: sedētes sub ar
boribꝫ in quibꝫ simee saltāt calceis et chirotecis in con
spectu illarū se ornāt: q̄ facto de loco recedētes formā
⁊ materiā taliū ornamentorū ꝓ simijs aptas derelin
quūt: quibꝫ ipse descēdētes indute capiunt̄. Qđ q̄dā
exemplū ad duo applicari pōt. Primo ad illos et ꝯtra
illos q̄ in terris suis habitātes vel ad alias trāseūtes
curiosorū vestimētorū ⁊ ornamētoꝝ alijs formā ⁊ ma
teriā ostendūt et dāt: in q̄bꝫ vtētes ꝑ supbiā a diabolo
capiunt̄. Scđo ꝯ illas q̄ de pctō req̄site: pmo assensuʒ
negāt. Sʒ pessimi simiaꝝ venatores q̄ eas venant̄ vi
dētes ꝙ eas facilit̄ cape nō pn̄t: dāt eis chirotecas: cal
cios: cultellos ⁊ hmōi munuscula: q̄ fm̄ Hiero. sctūs
amor nō habet: ⁊ sic ornate a diabolo ⁊ ei⁹ ministris ca
piunt̄: qꝛ dat̄ eis supellex varia ad ornāda colla. Iu
dic. v. Nota. I. ij. 12. De ṗdictis simul nota fine an
12 toritat. Malach. L. iiij. 30. ¶ Patet ḡ ꝙ talē ornatū
recipe vel eo vti: nimis est periculosum: qꝛ sicut catt⁹
ꝓpter pulchrā pellē rapit̄ et occidit̄ corꝑaliter. Ita isti
spūaliter q̄ ideo cattis cōparari possunt: qꝛ sic ip illis
aīalibꝫ pellis. Ita ī istis ornamētū et apparatus plus
valet q̄ʒ residuū corp⁹. Vel text⁹ infra glosam illā cō
tent⁹. Vnde de eis congrue dici pōt illud qđ metrice
dicit̄ de zambuco. Zambuci flores zambuco sunt me
Exm̄ liores. Nā arbor olet: flos redolere solet. Et illud qđ
de quodā dicebat̄ sic ornato ⁊ gēmato: in quo gemme
vt verificatori videbat̄: vim decoris sui: sicut anulus
aureus in naribꝫ porci pdiderūt. Et h mot⁹ cōsidera
tiōe dixit. Dico tibi certe gēme q̄s pandis apte. Vim
pdūt ꝑ te qꝛ ita te fers sup te. Sic eni̅ pdunt ornamē
ta dequibꝫ se meretrices ornant. Baruch. vj.
Arti. vj ¶ Talis ṽo habit⁹ duplex inducit tormentū seu penā
13 tꝑale videlicet ⁊ eternū. De tꝑali ptz: qꝛ ornat⁹ stult⁹
requirit laborē: sicut specialiter ptz in calciamētis: or
nat⁹ ṽo curiosus plixam requirit sollicitudinē: quaꝝ
minorē eis ī pctōꝝ iniunctā remissionē nō libēter por
tarēt. De eterna patebit qn̄ de eis cōplebit̄ iudiciū: de
q̄ Esa. ix. Vestimentū mixtū sanguine erit ī cōbustio
nē. Vt freq̄nter. n. illa supflua ornamēta ī aliq̄ mixta
sunt sanguine illo: de q̄ Eccl. xxxiiij. Panis egentium
vita pauperū: q̄ defraudat eū hō sanguinis est. ¶ Si
eni̅ vti veste de bonis ꝓprijs empta ad vanitatē: ma
gnū sit periculū: ergo a fortiori rōne vti curioso orna
mēto de bonis male acq̄sitis: empto maius est pericu
lum. Sed ꝙ primū seu antecedēs sit magnū periculū
Exm̄ patet: qꝛ btā virgo legit̄ cuidā charo suo apparuisse et
docuisse: ꝙ ita nō ornaret se ampli⁹: qꝛ in hoc ei displi
cuit. Et ꝑ illud. A. xvij. 14. Ergo scđm seu cōseq̄ns
14 maius est ꝑiculū: ꝙ videlicet ornamētis vtat̄ alienis:
vel male acquisitis seu mutuatis ⁊ nō solutis: quis cō
tingere pōt ꝙ in illis moriat̄: vel ꝙ illas qn̄ morit̄ in
lecto suo vel in particis suis circa eū habeat. Et tūc est
de illo sicut de fure q̄ cū furto capit̄: et statim ad iudi
cem rapit̄: de quo ducētes: iudici suadēt dicētes. Nūc
inuenimus cū furto. Sic in ꝓposito: dicēt demones:
hūc inuenim⁹ cū ornamētis vel rebꝫ alienis. Talib⁹
.n. nūc improperare possent q̄ auderet: ⁊ in morte im
properabūt q̄ audebūt ⁊ dicēt illud qđ dixit btūs Be Exm̄
nedict⁹ cuidā Riga noīe: de q̄bꝫ scribit btūs Grego.
ij. dialogo. ꝙ Totila rex volēs ꝓbare si btūs Bene
dictus spm̄ haberet ꝓpheticū induit quendā seruū or
namētis ꝓprijs: ⁊ eū cū multo comitatu ad seruū dei
misit in effigie sua: vt sciret si sic seruū dei decipe posset
q̄ statim vt eū a longe intuit⁹ fuit: dixit depone fili qđ
portas: qꝛ non est tuū. Ita tu q̄ de malo ꝑquisito cum
multis maledictiōibꝫ de sanguīe ⁊ labore pauperū vl'
de mutuo qđ male solues: depone qđ potas: non est
tuū: qđ si nō feceris nūc volēs: in morte facies nolēs:
qn̄ dicēt tibi illud Exo. xxxiij. Iam nūc depone orna
mentū tuū. Nec tm̄ in morte ornamētis priuabit̄ su
perfluis et curiosis et male acquisitis: ꝫ sup hoc pla
gis vapulabit multis. Qđ primo ꝑ hoc ostēdit̄ et ar 15
guit̄ qđ refert Cesari⁹ de quodā monacho post mor Exm̄
tem apparēte ⁊ asserēte se grauiter punitū: qꝛ moriens
inuētus fuit sine cuculla. Ex quo arguit̄ ꝙ cū graui⁹
sit aliena tollere q̄ʒ suo nō vti: illi grauit̄ tūc punient̄
qui inuenti fuerint in alienis. Et cū graui⁹ sit delictū
nimis curiosis indui: q̄ʒ mori nudus vt videt̄. ptz. ⁊c.
Secūdo idē ōndit̄ ꝑ hoc qđ dn̄s scribit Parisiēsis in Exm̄
suo tractatu de quadā muliere q̄ tingēdis et ornandis
crinibꝫ dū viueret intēdebat: apparuit aūt post mortē
cuidā pectināis crines suos ⁊ ornans cui et dicebat ꝙ
illa pectinatio fuit ei intolerabilis cruciat⁹: ⁊ ꝙ pecten
ipm immēsitate pōderis ipsam grauabat et depmē
bat intolerabiliter: qua apparitione placuit creatoris
bonitati ōndere ꝙ periculosa sit studiosa ornatus cu
riositas. Tertio idē quadā ostēdit euidētia quā valen
tis viri relatiōe didici: de quadā muliere in Italia que Exm̄
post mortē in quadā tumba ponebat̄ vsqꝫ ei decētior
parat⁹ esset loc⁹: ad quē paratū dū ipam leuare vellēt
inuenerūt oīa loca corporis: circa brachia videlicet ⁊ col
lum ⁊ hmōi loca in quibꝫ nimis curiose cū bendis et
orfragijs et hmōi scđm illi⁹ terre abusum ornata esse
solebat corrosa vsqꝫ ad ossa: alijs locis integris existē
tibus: vt in illis locis vindicta ostēderet̄ in quibꝫ cul
pa specialiter ostēdebat̄. Quarto idē ōndit̄ rōne que
dictat ꝙ oue illā nō cognoscat ī iudicio de⁹: q̄ faciē suā
colorādo ⁊ se nimis curiose ornādo: signū seu similitu
dinē quā de⁹ in ea posuit ipsam faciēdo: deleuit: qn̄ ḡ
queret: cui⁹ est imago hec et supscriptio: nō mea dicet
ꝫ supbie: et illi⁹ q̄ est rex sup oēs filios supbie. Quin
to idē ōndit̄ ꝑ hoc qđ ōndit christus. Lu. xvj. de diui
te epulone induto purpura et bysso: Sup q̄ dicit glo
sa: ꝙ si cult⁹ p̄ciosarū vestiū culpa nō esset: sermo dei
nō tam diligēter exprimeret: ꝙ indut⁹ erat purpura ⁊
bysso: q̄s eni̅ magnā culpā ⁊ magna pena dignū de
lictū negare posset qn̄ pauperes nudi frigescūt: sic La
zarus ad portā suā: ⁊ illi de creatura et dono dei. i. de
pannis: suos oculos vanos et tineas pascunt. Ex pre
dictis apparet: ꝙ gloria et stat⁹ et cōditio illoꝝ q̄ de or
natu gloriant̄ curioso et supbo: morte adueniēte: erit
sicut stat⁹ nocti luce in die ostēdēte se: qꝛ sicut ille q̄ de
nocte vident̄ lucide et pulchre: de die turpes esse ostē
dunt. Ita in ꝓposito: qn̄ dn̄s auferet ornamētū. Esa.
iij. tūc eni̅ erit sicut corn⁹ ille. A. xij. 36.

Arti.vij. 16 ¶ Cũ tñ nullũ malũ adeo malũ inueniat in vita iſta:
quin aliquo bono ſit ꝑmixtũ ꝓdicti tã mali eſtimandi
nõ ſunt qn aliquã ꝯditionẽ habeãt bonã. Si tñ bona
dici poterit: q̃ carentiã alteriꝰ mali .i. hypocriſis inclu=
dit. Hypocrite nãq; nõ ſunt q̇ quales interiꝰ ſunt: ta
les ſe exteriꝰ oſtẽdunt: q̇ fatuitatẽ: leuitatẽ et ſuꝑbiã: ⁊
cetera q̃ in coꝛdibꝫ poſſidẽt exteriꝰ humanis et vanis
oculis oſtẽtant: ꝓ qua oſtẽtãda libẽtiꝰ ad eccleſiã ꝓ=
perãt qñq; q̃ʒ ad deũ placandũ q̇bꝫ ſaniꝰ eſſet ꝙ domi
remanerẽt q̃ʒ ꝙ ibi deũ offenderẽt ⁊ pctã augmẽtarẽt:
vbi deũ placare ⁊ pctã diminuere deberẽt: ⁊ ꝙ turpes
et lepꝛoſi et quibuſcũq; infirmitatibꝫ deformes ad vi=
tam intrarẽt: q̃ʒ ꝙ oĩbꝫ oꝛnamẽtis ſuis in gehennam
mitterent. Hoc ꝰ timẽtes exẽplũ accipite ab Heſter
q̃ depoſuit veſtimẽta oꝛnatus ſui. Heſter. xv.

Arti.viij 17 ¶ Nec in hmõi ſoliꝰ Heſter actu exemplũ habemꝰ
ſuperbũ deponẽdi oꝛnatũ: ſʒ etiã multa alia inueniũt
exẽpla ⁊ remedia contra curioſum oꝛnatũ oppoꝛtuna
effectualiter mẽte tractata. Quoꝝ primũ in pꝛimis et
cũ pꝛimis oñdebat parẽtibꝫ: in hoc ꝙ deꝰ q̇ ſatis po=
tãs fuit nequaq̃ʒ pꝛimos parẽtes ſericis induit aut cu
rioſis: ſʒ tunicis pelliceis. Nec habitu oꝛnanit auri vl'
argẽti: vel lapidũ ꝓcioſoꝛũ: ſʒ pellibꝫ aĩaliũ moꝛtuoꝛũ.
Geñ. iij. Scdm remediũ cũ chꝛiſto ĩ cruce pendebat:
ipſe nãq; ĩ cruce nõ curioſis indutꝰ: ſʒ nudus: vl' fere
nudus pẽdebat. Tertiũ remediũ a curioſitate oꝛnatꝰ
nos retrahẽs eſt exemplũ ſanctarũ mulierũ: de q̇bus
habet. J. vij. 39. Quartũ exemplũ exhibuit nobis de=
metricꝰ: de q̇ refert Agellius li. noctuũ acticarũ: ⁊ ha=
bet pꝛima pte ſpeculi hiſtoꝛialis. li. iiij. c. xxxij. ꝙ cum
eſſet ditiſſimꝰ: omne patrimoniũ ciuibꝫ derelinquens
Athenas ꝓfectꝰ eſt: et ibi oculos ſibi eruit vt vegeta=
tioꝛes cogitatiões haberet. Valeriꝰ tñ dicit: ꝙ oculos
eũ eruiſſe ne videret bene eſſe malis ciuibꝫ. Triculia=
nus dicit ideo ſibi oculos eruiſſe: qꝛ mulieres ſine cõ=
cupiſcẽtia aſpicere nõ poterat. Ex cuiꝰ occaſiõe nobis
exemplũ dat: ꝙ ſi ipſi curioſi a curioſitatibꝫ ſuis ſe re=
trahere noluerint: ſaltẽ nos ab eis aſpectũ diuertamꝰ
vel oculos claudamꝰ: qð ſi fecerimꝰ nec ipſi ſe ita dili
gẽter oꝛnarẽt nec nos ipſoꝛũ exẽplo vel cõcupiſcentia.
infatuarẽt. Auerte ꝰ oculos tuos ne videãt vanitatẽ
Sʒ qꝛ difficile eſt obiecto ſcdm ſenſum delectabili pꝛe=
ſente oculos claudere: ſecurioꝛ in fuga ſperat victoꝛia:
vt. ſ. quiſq; opoꝛtunitates fugiat talia vidẽdi que vix
ſine cõcupiſcẽtia vel tentatiõe vident. Qui ꝰ in h̃ ne=
gocio victoꝛiã obtinere voluerit: pugnet ſicut Lepus

Lepus Exẽm ferṫ pugnaſſe cũ lupo. De iſtis nãq; fabula cõtinet: ꝙ
cũ lupus lepoꝛi timiditatẽ impꝛoperaret: lepꝰ ſe iactã=
do bellũ ei indixit: et ſi vinceret ad penã ſe obligauit
cõtingentẽ: in quo cũ lupꝰ detẽpararet ad deuoꝛandũ:
lepus pedẽ diſpoſuit ad fugiendũ. Vtroq; ṽo coꝛam
Leone iudice ſibi victoꝛiã aſcribẽte et ꝓ parte ſua pla=
citãte: ꝓ lepoꝛe ſentẽtia data fuit: eo ꝙ pugna ei conue
niẽtiſſima eſt in fuga: quã pugnã exercẽdo aduerſariũ
eũ inſequentẽ laſſauit et vicit. Ergo ꝓ tãto victoꝛ effi=
ciebat: nec alio modo viciſſet: qꝛ ſi ĩ pace ſtetiſſet victꝰ
fuiſſet. Sic in ꝓpoſito: bellũ indictũ eſt inter nos ⁊ mi
litiã infernalẽ armatã: ſcopis mũdatam et oꝛnatam.
Matth. xij. In quo ſi vincamur ad penã obligamur
eternã. Ipa ꝰ ſe armãte ⁊ oꝛnãte ad bellũ nobis meliꝰ
nõ remanet cõſiliũ: q̃ʒ ꝙ q̃ʒtũ poſſumꝰ ipſiꝰ fugiamꝰ
aſpectũ: loquelã: et cogitationẽ: qꝛ ſi ĩ aliq̇ ꝓdictoꝝ in=
ſultũ illiꝰ expectauerimꝰ: aut vincemur: aut iniquina
bimur ſicut oſtẽſum eſt. L. vij. 41. Quis. n. in illo bel=
lo vl' in illa parte ⁊ acie belli auderet ſtare: aut illi pu=
gne ſe ꝓſumeret exponere: in qua cecidit pꝛimꝰ parẽs

Adam: Samſon: et Salomõ. Aut q̇s mulierẽ tãgere
auderet extraneã: cũ ſctũs heremita matrẽ ꝓpꝛiã vltra
aquã poꝛtãdo: manꝰ eiꝰ nudas tãgere nõ auderet. di=
cẽs: caro mulieris ſemꝑ ignis eſt. Aut q̇s magnã cũ
eis auderet habere ſpecialitatẽ cũ Adã et deꝰ tm̃ vnã
habuiſſent ſpecialẽ filiã. Euã videlicet ⁊ vnã illoꝝ eie
cit de paradiſo: aliũ ſuſpẽdit in patibulo. Ergo fugite
et ſaluate aĩas ṽras. Hiere. xlviij. Fugite et terga ver=
tite. Hiere. xlix. vt de vob̃ dici poſſit illud Hiere. xxxix.
Oẽs viri bellatoꝛes fugerũt illã videlicet: q̃ oĩbꝫ oꝛna
mẽtis ſuis oꝛnauit ſe. Iudith. x. q̇ ad capiẽdas aĩas
nitit tã ipſam q̃ʒ pediſequas oꝛnare. Heſter. ij. Scdo 18
nos a tali oꝛnatu retrahere deberet cogitatio: ꝙ illa oꝛ
natio vel ille oꝛnatus nos nudos ⁊ nõ oꝛnatos faciet
coꝛã maioꝛi multitudine in die iudicij. Sicut ꝰ hõ plꝰ
nitit ſe oꝛnare de die q̃ʒ de nocte: ita nos in die q̃ dicit
dies magna ⁊ amara valde: q̃ de nocte huiꝰ mundi.
Ergo in exterioꝛi veſtitu ne gloꝛieris. Eccl. xj. Sciẽs:
qꝛ oĩs gl'ia filie regis ab intꝰ. in pſ. xliiij. Et ꝙ exteriꝰ
oꝛnamẽtũ ſpernẽdo: oꝛnamẽtũ accipies gratie. Eccl.
xxxij. Si ṽo iunioꝛes hmõi exẽplis ab oꝛnatu curioſo
et vanis diſcurſibꝫ ſe retrahere noluerint: tertiũ reme=
diũ a parẽtibꝫ depẽdet ⁊ ſenioꝛibꝫ: ꝙ ipſi videlicʒ eos
ſi ĩ domo habere voluerint ne diſcurrãt ⁊ cõcupiſcãt ⁊
cõcupiſcant eos nõ oꝛnẽt: ſed potiꝰ oꝛnatũ ſubtrahãt
ſuꝑfluũ. ſciẽtes: qm̃ cattꝰ aduſtꝰ vt dr̃ nõ libẽter eua=
gat. ¶ Exẽplũ ad h̃ habere poterũt de quodã paupe Exẽm
q̇ pulchꝛũ habuiſſe fert pullũ equinũ: quẽ cũ intelli=
geret vicinũ eiꝰ diuitẽ cõcupiſcere cui illũ negare nõ
audebat: caudã eiꝰ et iubã ꝓſcindẽdo: ipm̃ q̇ ad aſpe=
ctũ deturpauit: ⁊ alteriꝰ cõcupiſcẽtiã mitigauit: ⁊ pul
lum ſuũ ſibi ipſi domi retinuit. Sic faciẽdo filijs et fi
liabꝫ et domi vobiſipſis reſeruabit: qꝛ tũc ſunt ſicut
gladiꝰ eruginatꝰ q̇ nõ libẽter exit vaginã ⁊ caꝝ ſpũalẽ
pulchꝛitudinẽ cuſtodiet. Quia tũc erũt ſicut aĩalia et
aues nature ſilueſtres q̃ pelles et plumas habẽt niti=
dioꝛes. Sic aĩas habẽt pulchꝛioꝛes: q̇ minoꝛẽ cum
mũdo vel mũdialibꝫ habẽt familiaritatẽ: ꝓpter qð ꝓ=
pheta dicit. Elõgaui fugiẽs ⁊ mãſi in ſolitudine. Sic
faciẽt filij ṽri et filie ṽre et ancille ſi fuerint abſq; oꝛna=
mẽtis et monilibꝫ et veſte purpurea: q̇bꝫ Madian re=
ges vti ſoliti erãt: ⁊ ꝓter toꝛques. Iudic. viij.
¶ Et licʒ oĩs oꝛnatꝰ hoĩs vanitas: oĩs curioſitas tam Arti. ix
habitꝰ q̃ etiã quoꝛũcũq; actuũ ſit ab oĩbꝫ ꝓcul pellen 19
da: maxime tñ ab his q̇ oꝛdine decoꝛati ſunt clericali:
qꝛ curioſitas ĩ illis tã ipſos q̃ doctrinã ſuã cõtemni et
derideri facit. Pꝛimũ ꝙ videlicet ipos derideri facit: Exẽm
ptʒ ꝑ h̃ qð de q̇dã fert religioſo q̇ ad quendã veniẽs
regẽ: ꝓ negotijs cõuentꝰ ſui cũ pauꝑtatẽ domꝰ ſue al
legaret. Rñdit rex ipm̃ deridẽdo: bene apparet in cal=
ciamẽt tuis q̃ ꝓpter defectũ coꝛij ſũt ita ſtricta. Scdm Exẽm
ptʒ ꝑ h̃ qð fert quendã Pariſiꝰ rñdiſſe cuidã ꝓdicãti
cõtra curioſitatẽ. Tace inq̇t: qꝛ illa ꝓcioſa veſtis quã
tu habes nõ ꝑmittit te audacter ꝓdicare ṽitatẽ. Pꝛe=
dicatoꝛ ꝰ hũilitat nõ debet ĩ veſtitu gl'iari vanitatis:
exẽplo illoꝝ ꝓdicatoꝝ. ſ. Enoch et Helie. Apocal. xj.
Qui ꝓdicabũt amicti ſaccis. Et Zach. xiij. Operient
ſacco cilicino. Gloſa Hiero. Mos erat ꝓphet indui
ſacco cũ pplm̃ ad penitẽtiã ꝓuocabãt. Sic indutꝰ erat
Jeſus: de quo Zach. iij. Jeſus indutꝰ erat veſtibꝫ ſoꝛ
didis. Et antiq̇ ꝓphete. iiij. Regl. j. Heliſeꝰ fuit zona
pellicea accinctꝰ. Et ꝓco et ꝓdicatoꝛ legis gr̃e et noui
teſtamẽti Johãnes baptiſta Matth. iij. Ipe iohãnes
habebat veſtimentũ de pilis cameloꝝ. Sicut ꝰ tũc ta=
lis habitꝰ oſtẽdebat illos veros eſſe nũcios: ꝓconeſq;
illiꝰ Jeſus q̇ indutꝰ fuit ſoꝛdidis veſtibꝫ: immo q̇ in

crucefuit nudus. Ita ⁊ nunc ſi ſaltẽ habitũ portarẽt:
Exm̄ aliter nõ. Tali nãqꝫ experimẽto legit̃ beatũ Martinũ
cognouiſſe diſtinctionẽ inter Chriſtũ ⁊ diabolũ: qui
diabolo ſibi apparẽti ĩ habitu purpureo ⁊ ſe chriſtum
eſſe ſimulãti dixit: chriſtũ purpuratũ nõ noui: ⁊ ſic eũ
fugauit. Nota. P.iij. 23. cũ ſeq. Et. V.v.52. Quos
ṽo ad h̃ nõ trahit chriſti ⁊ bonoꝝ virorũ cõformitas
⁊ ſilitudo: ſaltẽ cogitẽt locũ carceris flet⁹ et doloris in
q̃ poſiti ſunt. Nũc eñ tp̃us eſt lugẽdi. Eccl'ſ. iij. Qđ
parũ cogitare videñt illi de q̃b⁹ loquit̃ decretũ ſumptũ
ex verbis Hiero. ad Damaſum papã de filio ꝓdigo
di. xxxvij. c. ſacerdotes. Sacerdotes inq̃t omiſſis euã-
gelijs et ꝓphetijs videm⁹ comedias legere: amatoria
bucolicorũ vſuũ verba cãtare. Et nõ ſolũ in h̃ ſꝫ etiã
in oĩb⁹ alijs op̃ib⁹ ṽbis et factis fere videmur: loci car
ceris ⁊ doloris ⁊ tp̃is mali obliuiſci: qꝛ antiquit⁹ fuit
cãtus in eccl'ia deuotiõis: nũc eſt diſſolutiõis ꝓuocãs
audiẽtes ad leuitatẽ: vanitatẽ: ⁊ laſciuiã: ſciẽtia vera ⁊
edificatiua: nũc vana curioſa ⁊ litigioſa: op̃a fortia et
ſolida: nũc ſubtilia ⁊ debilia: tũc habit⁹ ſimplex et or-
nat⁹ hũilis et p̃ciũ bene ſolutũ: nũc ecõuerſo. Nõ ſic
Heſter q̃ fletib⁹ et luctui apta: accepit indumẽta. Et
Mardoche⁹ etiã. Heſter. xiiij. Timeãt g̃ tales dei vi-
ſitationẽ: de qua Soph. j. Ibi eñ lr̃as viſitatiõis ſue
p̃mittit dicens. Viſitabo ſup oẽs q̃ induti ſunt veſte
peregrina. Veſtis ꝑegrina eſt: q̃ in forma materia vel
p̃cioſitate vel curioſitate eſt aurea: chriſtianitat' ſtatui
vl' religiõi diffor̃mis. Tales eñ viſitabit de⁹ qui nõ
parcet: licet alij viſitatores parcant. Hiere. xxj. Non
parcet neqꝫ miſerebit̃: ſꝫ miniſtri ei⁹ nudabũt te veſti-
mẽtis tuis. Ezech. xxiij. Sic g̃ q̃ñtumcũqꝫ ornaueris
vas fictile nõ poter' ꝑ ornamentũ illud cuſtodire: q̃n
a fortiori frãgi poſſit. Ita q̃ñtumcũqꝫ veſtrum corpus
nũc ornaueritis erit in die mortis: quomõ ſi argento
ſordido ornare velis vas fictile. Prouer. xxvj. Nota
cõtra plus ornãtes corpus q̃ aiam. S.ij.7.

O viij O Stenſiõis primo ponẽ-
da eſt diſtinctio. ſcđo proſecutio. Q̃ñtum ad
primũ vtile videt̃ docere ⁊ declarare q̃ de⁹ oñdit nob:
⁊ q̃ nos debem⁹ oñdere ei. Circa primũ tria ſunt decla
rãda. Prio q̃ de⁹ oñdit nobis. Scđo q̃liter ſeu per q̃
media. Et tertio ꝓpter quid ſeu ad quẽ finẽ. Q̃ñtũ ad
primũ de⁹ nobis tria oñdit bñficia: lata: ꝓmiſſa: et ex-
pectata: et iudicia data: q̃liter vel ꝑ q̃ media: ꝑ tria ſi-
gna: videlicet voces: ⁊ ſcripta: ad quẽ finẽ ꝓpter tria
ſeu tres fines. Primo vt ſim⁹ grati ip̃m amãdo: rõne
bñficioꝝ. Scđo vt ſim⁹ fortes ⁊ ꝑſeuerantes ip̃m ſe-
quendo: rõne ꝓmiſſorũ. Tertio vt ſimus timidi pctã
confitendo: timore iudiciorum.

Arti. j. 1 ¶ Rõne p̃mi eſt aduertẽdũ: q̃ de⁹ tria bñficia nobis
oñdit: factiõis: paſſiõis et donatiõis. In his eñ trib⁹
amicus amico bñficiũ oñdere põt: ꝓ ipſo videlicet fa
ciẽdo: grauia ſuſtinẽdo: et ꝓ poſſe ſuo dãdo indigẽti:
ſic ptꝫ. A.xx.7. Q̃ ṽo de⁹ primũ bñficiũ nob oſtẽdit
multa ꝓ nob faciẽdo: licet q̊ ad plura ei⁹ op̃a oſtẽſum
ſit. A.xx.7. tñ ſpecial'r ⁊ excellẽter illud oñdit ĩ ſua be
nedicta incarnatiõe: noſtrã naturã aſſumẽdo. Si eñ
princeps magn⁹ filiã vni⁹ ſimplicis ⁊ paup̃is ĩ vxorẽ
acciperet: q̇s nõ diceret: q̃ multũ: nõ ſolũ ꝓ ea: ſꝫ ꝓ tota
parẽtela faceret? Scđm etiã bñficiũ licet ĩ multis oſtẽ-
derit ꝓ nr̃o amore: laborãdo: p̃dicãdo: famẽ: ſitim: et
paup̃tatẽ ſuſtinẽdo: ſpecial'r tñ h̃ oñdit ĩ iudeoꝝ deri-
ſiõe: ꝑſecutiõe: ⁊ ſua bñdicta paſſiõe: de q̃b⁹ Matth.
xvj. Exinde cepit Ieſus oñdere diſcip̃lis: qꝛ oportet
eũ ire hieroſolymã: et multa pati a ſeniorib⁹ et ſcribis:
et p̃ncipib⁹ ſacerdotũ occidi: quoꝝ medietatẽ: ſi amic⁹
ꝓ amico ſuſtineret: magnũ amorẽ ei oñderet. Tertiũ
inſuꝑ bñficiũ: licꝫ large et late oñderet: dãdo illa q̃ no
minant̃. A.x.2. tñ illud ſpecial'r et excellenter oñdit in
cena dãdo ſeip̃m: ⁊ in pentecoſte dãdo ſp̃m ſctũ. Ni-
hil g̃ reſtat ei: niſi q̃ petitionẽ Philippi cõcedat dicẽt'
Oſtẽde nob patrẽ et ſufficit nob. Io. xiiij. Habẽdo g̃
reſpectũ ad iſta tria bñficia: ṽitas ptꝫ dicti Io. x. Mul
ta inq̃t bona op̃a oñdi vob. Sic g̃ oñdit p̃mo bñficia
lata. Scđo oñdit ꝓmiſſa expectata: oĩa videlicꝫ bona
illa: de q̃b⁹ habet̃. c. de gaudio. ⁊. c. de gl'ia: q̃ expectant̃
ꝑ ſpem: ⁊ oſtenduñt ꝑ lucẽ fidei: q̃ petit̃. Eccl'. xxxvj.
Oſtẽde nob lucẽ. Tertio oñdit iudicia tã q̃ ſuſtinem⁹
q̃ꝫ q̃ timem⁹: de q̃b⁹ habet̃. c. de iudicio diuino ꝑ totũ.
Et Eccl'. xvij. Iuſticiã et iudicia ſua oſtendit illis.

¶ Iſta ṽo tria bñficia ꝑ tria oñdit media: ꝑ ſigna vo- Arti. ij. 2
ces et ſcripta. Bñficiũ nãqꝫ natiuitat' oñdit ꝑ ſigna
illa et voces: q̃ habent̃. N.j.17. Et ꝑ ſtellã. Matth. ij
Et ꝑ vocẽ patris. Matth. iij. Hic eſt fili⁹ me⁹ dilect⁹
Et Marci. ix. De nube audita fuit vox: h̃ eſt fili⁹ me⁹
chariſſim⁹. Scriptura etiã idẽ oñdit tã antiq̇ teſtamẽ-
ti: ſicut patet. F.iiij.16. cũ ſequẽtib⁹: q̃ etiã noui: ſicut
ptꝫ ꝑ totũ nouũ teſtamẽtũ. Bñficiũ ṽo paſſiõis oſtẽ-
dũt oĩa ſigna q̃ in hora mort' chriſti: q̃ñtũ ad tenebras
⁊ terremotũ ⁊ monumẽta apta: et velũ ſciſſum cõtige-
rũt: q̃ oĩa ip̃m filiũ dei ꝓ nobis oñderũt patiẽtẽ. Vox
idẽ oñdit Cẽturiõis dicẽtis. Vere hic hõ fili⁹ dei erat
Marci. xv. Scriptura idẽ oñdit q̃ habet̃. F.iiij.20.
Bñficiũ ṽo donatiõis ſuijpſi⁹ oñdũt oĩa miraculoꝝ
ſigna q̃ habent̃. E.vj. ꝑ totũ. Vox etiã ⁊ ſcriptura idẽ
oñdunt q̃ habent̃ Matth. xxvj. h̃ inq̃t eſt corp⁹ meũ.
Et Lu. xxij. Hoc eſt corpus meũ qđ ꝓ vobis tradet̃.
Donatio ṽo ſp̃ũs ſancti ꝑ lignũ oſtẽſa fuit locutiõis
oĩm linguarũ: ⁊ ꝑ vocẽ et ſcripturã. Io. xiiij. Mittã
inq̇t vobis ſp̃m ṽitat': quẽ mũdus nõ põt accipere.
Quilibet eñ p̃dictoꝝ modo ſuo oñdit eis filiũ regis.
iiij. Reg. xj. Promiſſa etiã expectata oñdũt ſigna vo-
ces et ſcripta: q̃ habent̃. G.j. arti. iij. ꝑ totum. Iudicia
inſuꝑ data oñdunt̃ ꝑ ſigna q̃ habent̃. D.j. arti. iiij. ꝑ
totũ. Et ꝑ vocẽ ipſi⁹ chriſti ſcriptã. Io. iij. Iam inq̇t
iudicat⁹ eſt. Sic eñ ṽtutẽ tuã oſtẽdis: tu q̇ nõ creder'
eſſe in ṽtute. Sap̃. xij. Predicta ṽo tria in p̃mo articu
lo: ⁊ ꝑ tria in ſcđo articulo ꝓpter tres vtilitates oſten-
dit in hoc tertio articulo.

¶ Primo nãqꝫ ꝓpter tria bñficia oſtẽſa ꝑ gratitudinis Arti. iij 3
et etiã neceſſitatis legẽ: ad tria obligamur antidota.
Rõne nãqꝫ bñficij incarnatiõis obligamur ad obſe-
quiũ hũiliatiõis. Ancilla eñ ad matrimoniũ magni
principis exaltata: ad cõtinuũ obligat̃ hũilitat' obſe-
quiũ. Sic nos cogitãdo quõ de⁹ noſtrã miſerã exalta
uit naturã: ſemꝑ g̃ ad noſtrã humiliationẽ videamus
hoc verbũ: qđ factũ eſt: qđ fecit dñs ⁊ oſtendit nobis.
Lu. ij. Sed heu in h̃ caſu de tiriaca faciũt venenũ q̇ de
materia humiliatiõis ſumũt audaciam delinquendi.
Quoꝝ dictũ et reprobatio patet. D.j.22. cũ ſequẽtib⁹
Secũdo rõne bñficij paſſiõis: obligamur ad ſuſtinen
dũ ꝓ eo labores: penitẽtias: ⁊ malorũ boĩm ꝑſecutio-
nes. In q̊ ſpecial'r oſtẽdunt̃ filij dei. F.v.3. Et vt hõ
iſta patenti⁹ ſuſtineret: oſtendit ei man⁹ et lat⁹. Io. xx
Et Lu. vlti. Sicut q̇ ꝓ alio multa vulnera ſuſtinuit:
ſicut miles in bello ꝓ rege: vel ſoci⁹ ꝓ ſocio ei vulnera
oſtẽdit: vt eũ ad amorẽ ꝓuocet: ⁊ ad aliqua aduerſa ꝓ
eo ſuſtinendũ patiẽter. Et rõnabiliter quidẽ: quia ſi ex
intimis cordis: q̃ ꝓ nobis patiebat̃ in ligno cogitare-
mus: ⁊ lignũ illud cũ cõtentis in cordib⁹ noſtris ⁊ tri
bulationib⁹ noſtris poneremus: quicquid pro eo vel

iuſticia ſua qua cõtra hoĩes agoniſando ſuſtinerem⁹:
leue videret. Exo. xv. Oſtẽdit ei lignũ: qđ cũ miſiſſet
in aquã indulcorata eſt aqua. Tertio ratiõe beneficij
donatiõis obligamur: ad dandũ ei: tam de vita q̃ȝ de
reb⁹ meliora: ſicut patet. A. xiij. 23. cũ ſequẽtib⁹. Cui⁹
rõ patȝ. N. j. 20. cũ ſequẽtib⁹. Predicta bñficia nobis
oſtẽdendo dicere põt illud Act. xx. Oĩa oſtẽdi vob:
qm̃ ſic laborãtes oportet ſuſcipere infirmos ac memi-
niſſe verbũ dñi: qm̃ beatus eſt magis dare q̃ȝ accipere
4 Secũdo rõne triplicis beneficij ꝓmiſſi. ſ. viſionis ad
beſionis et fruitiõis obligamur et neceſſitamur: ſi illa
adipiſci voluerim⁹: ad ip̃m fortiter ſequendũ ꝑ fidem
ſpem et charitatẽ. Si em̃ ouem ſequi facit ramus vi-
ridis: et ſeruũ dñm ſuũ: ⁊ opariũ cõductorẽ ſua parua
merces: q̃ȝto magis hominẽ ad ſequendũ dñm mo-
uere deberet regnũ ei oſtẽſum: iuxta illud Sap̃. x. Iu-
ſtũ deduxit dñs ꝑ vias rectas: et oſtẽdit illi regnũ dei:
qđ habere poterũt ſi ſeq̃ voluerint. Eſa. j. Si volueri
tis bona terre comedetis. Deut. xix. Cũ dederit tibi
cunctã terrã: quã pollicit⁹ eſt: ſi tñ cuſtodieris mãda-
ta eius: et feceris q̃ ego p̃cipio tibi hodie. ps̃. lxxxviij.
Si cuſtodierint filij ei⁹ legẽ meã. Nota ad hoc leges.
O. iiij. Et nota p̃dictarũ fidei ſpei ⁊ charitatis oſtẽſio
debet in opibus fieri: quia hoc in alijs duabus. i. ſpe
et charitate intelligit: qđ de fide dicit. Iaco. ij. Oſten-
dam tibi ex operib⁹ fidẽ meã: vtrũ. ſ. bonus ſim ĩ fide
vel malus. Nõ em̃ ſufficit ꝙ oſtẽdat charitatẽ ſuam
mẽbris dei in ore tm̃. Sicut nouerca oſtẽdit priuigno:
q̃ dare nõ vult: vel alienũ qđ dare nõ põt. dicendo: li
bẽter vobis darẽ: ſi eſſent mea: cum ſua habeat q̃ dare
poſſet. Sic em̃ diabolus oſtendit ei oĩa regna mundi.
5 Matth. iiij. Tertio ratione et timore triplicis iudicij
oſtenſi: quoꝝ primũ eſt correctiõis: ſcđm tribulatio-
nis: tertiũ finalis dãnatiõis: quoꝝ primũ ꝑ ſuos exer-
cet miniſtros deus. ſcđm ꝑ elemẽta ſeu tẽpeſtates: ter-
tiũ ꝑ ſeip̃m. Ratione quorũ tria oñdere neceſſitamur
. ſ. cõtritionẽ: confeſſionẽ: ſatiſfactionẽ. Ad hoc em̃ in
his trib⁹ terrorẽ brachij ſui oſtẽdet in cõminatione fu
roris ſui. Eſa. xxx. vt per qđlibet illorũ ad tria p̃dicta
oſtẽdẽda pducat. Primũ nãq; ad hoc ꝑ miniſtrũ ſuũ
cũ coadiutorib⁹ ſuis pctõres viſitat dicẽs et p̃cipiens
ei: illud Ezech. xx. Fili hoĩs oſtẽde iſrael pplm pollutũ
Quod verbũ pmo applicari põt ad quẽlibet ad viſita
tionẽ vocatã: cui dicit: Fili hoĩs: primo fac ſicut facit
puer vel amicus illius: qui loquelã amiſit ꝓ eo infir-
mitatẽ ſuã medico oſtendẽdo: in cui⁹ pſona quia ipſe
mutus eſt: ſacra ſcriptura rogat dicẽs. Quãtas habeo
iniq̃tates et pctã: ſcelera mea atq; delicta oſtende mihi
Iob. xiij. Secũdo fac ſicut os oſtendens infirmitatẽ
pedis putridi. Et ſi meli⁹ fieri nõ poteſt: rogat vt com
burat vel p̃ſcindat. Sic vos vt de quolibet veſtrum
poſſet dici illud ps̃. lix. Oſtendiſti pplo tuo dura: que
ſi facere nolueritis: ratione amicitie vel mẽbri ſpũalis
facite timore dei: qui illa q̃ hic nõ oſtendunt: oſtendet
toto mũdo: Naũ. iij. Oſtendã gẽtib⁹ nuditatẽ tuam.
Secũdo applicari põt ad p̃dicantẽ. cui dicit. Fili hoĩs
oſtende ⁊c̃. In p̃dicatione tua delicta illorũ eis oſten
dendo: ſicut oſtendit ſcriptori defect⁹ in libro quẽſcri-
pſit: vt corrigat: et ancille immunditia vaſis: ⁊ amico
macula in facie vt abſtergat: et pater filio oſtẽdit offen
ſam vt caueat. Sic tu: vt ſic ꝑ te ⁊ tuã oſtẽſionẽ ad pe-
nitentiã ꝓuocati quilibet illorũ dicere tibi poſſit illud
Hiere. xxxj. Poſtq̃ȝ oſtẽdiſti mihi pcuſſi femur meũ:
et cõfuſus ſum. Et tu de quolibet illorũ ſic ad lachry-
mas ꝓ peccatl ſuis ꝓuocato: dicere poſſis illud Apo.
xxij. Oſtẽdit mihi fluuiũ aque viue ſplendidũ tanq̃
cryſtallus. Secũdo ad hoc illos adducere nitit ꝑ iudi 6
cia ſua: que circa pplm ſuũ exercet tẽpeſtatib⁹ et infir-
mitatib⁹ illũ flagellãdo: vt ꝑ penã trãſitoriã nob oſtẽ-
ſam: nos caſtiget: et ad penitentiã a pctõ reuocet: ſicut
canis vel puer caſtigat ꝑ virgã ei oſtẽſam. Sic tu de⁹
oſtendiſti pplo tuo dura. in ps̃. lix. Et tu g̊ popule dei
fac de infirmitate tua ſpũali: qđ faceres de infirmitate
corpali: ⁊ ſaltẽ tpe ĩfirmitatl tue oñdit puerſationẽ tuã
Eccl. xviij. Sicut em̃ infirm⁹ corpaliter libẽter medi-
co ſciẽti infirmitatẽ et ſtatũ ſuũ oſtendit vt ſanet. Ita
vos infirmi ſpũaliter: et flagellati corpaliter oſtendite
vos ſacerdotib⁹. Lu. xvij. Si vo nec iſta duo p̃dicta
dei iudicia timẽdo ad penitẽtiã ⁊ bonã vitã redire vo
lueritis: oſtendã vobis quẽ timeatis. Lu. xij. Sequit
Timete eũ q̃ poſtq̃ occiderit: habet poteſtatẽ mittere
in gehennã. Hoc em̃ iudiciũ: ſignis: vocib⁹ et ſcriptu
ris: pplo ſuo oſtẽdit: ſicut patet ſupra. eo. c. ij. Sic furi
oſtẽditur patibulũ vt timeat et doleat: et a furto ſuo ſe
retrahat. dicẽs illud Apo. xvij. Veni oſtendam tibi
damnationẽ meretricis magne. ⁊c̃. Sed heu nõnulli
ꝓprie ſalutis ⁊ p̃dictorũ iudicioꝝ ĩmemores: pctã ſua
nõ oſtẽdunt: ſ; abſcõdũt: ſicut patet. A. v. 9.

P Atientie primo oſten- P i
det deſcriptio cũ ſua declaratiõe. Scđo
diſtinctio. Tertio pfectio: tam ex natura
ꝓpria q̃ ex cõditione ſui cõtrarij. ſ. impa
tientie. Quarto vtilitas. Quinto documenta. Sexto
ſigna ſeu experimẽta. ¶ Qtũ ad primũ patiẽtia eſt tã Arti. i
ꝓprias q̃ȝ ſociorũ iniurias equanimiter tolerare: ſic ex I i
Decreto colligit. xxiij. q. j. Q militare. §. quid aliud:
qđ qualiter intelligendũ eſt. ex. §. patet ibidẽ ĩmediate
ſequẽti. ſ. his itaq;. in. c. niſi bella. Ex quo colligit: ꝙ
p̃cepta patiẽtie de altera maxilla pcutiẽti p̃bẽdo: et de
eũdo cũ illo qui te angariauerit mille paſſus: duo mi-
lia et hmõi: nõ tam oſtẽtatiõe corpis q̃ p̃paratiõe cor-
dis ſunt intelligẽda ⁊ retinẽda. ſm Aug. in li. de ſer-
mone dñi in mõte: ⁊ in ſermone de puero Cẽturionis
Ita ꝙ interi⁹ hõ ſemꝑ ſit patiẽs et beniuolus: tã erga
illos q̃ eũ affligũt: q̃ȝ etiam erga illos quos ipſe iuſte
corrigit. In exteriori vo opere faciat qđ iuſte facere
poteſt: et quod perſecutorib⁹ videtur magis prodeſſe:
ita ꝙ ſi per patientiam vnam maxillam prebẽdo per-
ſecutores lucrari poſſet: etiam in hoc caſu nõ ſolum in
ſecreto cordis verũ etiam in manifeſto opere patiẽtia
obſeruet. Et hoc eſt qđ dicit Aug. in ſermone de pue-
ro Centurionis: et habet. xxiij. q. j. paratus. Homo
inquit iuſtus et pius paratus eſſe debet patiẽter eoꝝ
maliciã ſuſtinere: quos fieri bonos querit. Sepe nãq;
iniurians: dum videt iniuriatũ patienter pati: quic-
quid mali ſibi facit: et ꝙ nec dicto nec facto ſe vindi-
cat: nec iniuriantẽ prouocat de iniuria ſibi facta: vere-
cundatur: et penitendo et ſatiſfaciendo bonus efficit:
et ſic per patiẽtiã numerus creſcit electorum. In quo
caſu melior eſt patiens viro forti. Prouerb. xvj. Et
melior eſt patiens arrogante. Eccl's. vij. quia vir ira-
cundus prouocat rixas: qui patiens eſt mitigat ſuſci-
tatas. Prouer. xv. Nota ad hoc hiſtoriam que oſten-
dit hoc de facto accidiſſe. infra. e. c. xiiij. Et in hoc caſu
verificat illa glo. ſuꝑ illud Canti. ij. Sicut liliũ inter
ſpinas ⁊c̃. Non inquit fuit bon⁹ qui malos tolerare
nõ potuit. Nõ tñ ſic tolerare debent iniurias ꝓprias:
vt dei ſuſtineãt iniurias: q̃a ſm Chryſo. ſuꝑ Matth.
In ꝓprijs iniurijs eſſe quẽpiã patientẽ laudabile eſt:
iniurias autem dei diſſimulare nimis eſt impium vel
alienas qñ iniurians peior efficitur: qñ g̊ iniuria illata

pſone redūdat ī iniuriā dei et eccl'ie: illā iniuriā debet
q̇s ſibi illatā vlciſci: ſicut ptʒ de Helia q̇ fecit ignē de-
ſcēdere ſup eos q̇ venerāt ad ipm̄ capiēdū. iiij. Reg. j
Et de Heliſeo q̇ maledixit pueris ipm̄ deridētibꝫ. iiij
Reg. ij. Et Silueſter papa excōicauit eos q̇ ipm̄ ī exi-
liū miſerūt. vt habet̃. xxiij. q. iiij. c. guiliſari⁹. Vel qñ
ex diſſimulatiōe iniurie facte vel faciēde ſibi vel ꝓxio
ſuo iniuriās peioꝛ efficeret̃: et dānificationē acq̇reret
maioꝛē ⁊ ſalutē difficilioꝛē: vtputa quia aliq̇s tibi vel
ꝓxīo tuo ī coꝛpe vl' rebꝫ dānū inferret: de q̇ forte nūq̄ʒ
vl' ſp cū maioꝛi difficultate q̄ʒ de mala volūtate ſatiſfa-
ceret: ſp videt̃ eſſe reſiſtēdū vbi adeſt poſſibilitas. Nā
hoc a iure nature nobꝫ inditū ē: vt vim atq̄ʒ iniuriā ꝓpul
ſem⁹. Sic ptʒ in. ff. veteri. li. j. ti. j. de iuſticia ⁊ iure. l. vt
vim. Et a iure ꝯceſſū vt vim vi repellam⁹ cū modera-
mine īculpate tutele. Sic ptʒ. C. li. viij. vñ vj. ti. iiij. l. j
Cū moderamīe ideo addit̃: q2 ſi dicat tibi v̇bū inoꝛdi-
natū: nō ideo ē a te ꝑcutiēd⁹: vl' ſi te pugno ꝑcuſſerit:
nō ē cultello vl' atrocit̄ ꝑcutiēd⁹: ſʒ ſolū repellēd⁹. Qui
v̇o in p̄dictis caſibꝫ iniurias patiēter tolerat ⁊ nō re-
ſiſtit cū poſſet: cōſcius eſt criminis: ſicut ptʒ primo per
legē. C. li. iiij. ti. de cōmertijs ⁊ mercatoꝛibꝫ. l. nō ſolū.
Et iterū in. ff. veteri. li. ix. ti. ad legē aquiliā. l. ſcientiā:
vbi ſubſcript⁹ ſequit̃ tenoꝛ. Sciētiā hic ꝓ patiētia ac-
cipim⁹ vt q̇ ꝓhibere potuit teneat̃: ſi non fecerit: lege
aquilia agi pōt: etiā ſanato vulnerato ſeruo: hec ibi.
In qua q̇dē lege. §. q̇ cū aliter: de oībꝫ p̄dict̄ genera-
lis dat̃ lex ⁊ licētia ī foꝛma q̄ ſequit̃. Vim. n. vi defen-
dere oēs leges oīaq̄ʒ iura ꝑmittūt. His etiā legibus
btūs Aug. cōcoꝛdat. xxiij. q. j. c. parat⁹: ī fi. dicēs. Cui
licētia iniq̇tatis eripit̃ vtili⁹ vincit̃: q2 nihil eſt infeli-
cius felicitate peccātiū: q̄ penalis nutrit̃ impunitas: ⁊
mala volūtas velut īterioꝛ hoſtis roboꝛat̃. Hec Aug
in ſmone de puero Cēturionis. Cui etiā q̄ʒtū ad illos
q̇ iudiciariā hñt poteſtatē: concoꝛdat etiā illud Apo.
xiij. Qui occiderit in gladio: opoꝛtet eum in gladio oc-
cidi: hec patientia ſanctoꝛum
Arti. ij. ¶ Huiuſmodi v̇o patiētia duplicē capit diſtinctionē
3 quarū prima accipit̃ in cōparatiōe ad illos q̇ tedia in-
ferūt: ſcd̄a in cōparatiōe ad animū ſuſtinētis. Prima
ex verbis colligit̃ beati Grego. ſup Ezech. Omel'. vij.
Tribꝫ inq̇t modis virt⁹ patiētie exercere ſolet. A ꝓxio
nāq̄ʒ ꝑſecutiōes dāna et cōtumelias ſuſtinem⁹: ab an-
tiquo aduerſario tentamēta: a deo aūt flagella tolera-
mus. Sed in his oībꝫ vigilāti oculo debet mens ſemet
ipſam circūſpicere: ne ꝯtra mala ꝓximi ꝯtrahat̃ ad re-
tributionē malicie. Cōtra tentamēta aduerſarij ne du-
cat̃ ad delicta. Ne ꝯtra flagella opificis ꝓrumpat ad
exceſſum murmuratiōis: q2 q̇ in p̄dictis patiētie ꝓba-
tionibꝫ exceſſiue murmurauerint vl' vincunt̃ ſunt q̄ſi
palea vel grana putrida q̄ cū vēto extra vētilabꝛū poꝛ-
tant̃ et ꝑdunt̃: q2 ad granariū nō poꝛtant̃. Sic nanq̄ʒ
q̇ grana purgat quodāmodo vēto ꝓbat q̄ ſunt grana
ſolida: q̄ licet a vēto impellant̃ ad vnā partē: tñ in vē-
tilabꝛo remanētes cōſeruant̃ et poſſident̃. Ita q̇libet
de p̄dict̄ tribꝫ: cui⁹ ventilabꝛū in manu. Lu. iij. Alias
ſolidas ꝓbāt q̇ oēs dicere poſſunt illud Sap. ij. Pro-
bemus patientiā: in qua ꝓbatiōe vos q̇ aīas habetis
ſolidas: licet impulſum patiamini: tñ in patiētia vr̄a:
q̄ſi grana ſolida in vētilabꝛo: poſſidebitis anīas vr̄as
Lu. xxj. Patiētia igit̃ ſeu māſuetudo ī hoc caſu eſt ſic
antemurale in caſtro: vl' arma in milite: q̄ oēs lapides
et ictus p̄dictoꝝ triū leuiter excipiūt et fruſtrāt: ⁊ ca-
ſtrū anīe ⁊ militē chꝛiſti a leſiōe cuſtodiūt. Et ſic fenū
in q̄ res fragilis: vtpote vaſa vitrea ꝓſeruāt̃ a fractiōe
ꝓpter q̄ ſacra ſcptura quēlibet hoꝛtat̃ dicēs. Fili ī mā-
ſuetudine ſerua aīam tuā. Eccl. x. Et in hūilitate tua
patientiā habe. Eccl. ij. Et induite vos ſicut electi dei
benignitatē patientiā. Col'. iij. ¶ Scd̄a v̇o eſt triplex 4
vna q̄ mitigat lites vel iniurias ſuſcitatas: et hec vo-
catur politica. Alia q̄ ſuffert tribulatōes: famē ⁊ ſitim
et hm̄ōi: nec iraſcit̃ vel murmurat: ſed potius de eis
nō curat: et hec eſt purgatoꝛia. Tertia nō ſolū habʒ p̄-
dictas cōditiōes: ſʒ qd̄ pl⁹ eſt iniurie vl' dāni illati ob-
liuiſcit̃: et hec vocat̃ purgati animi: ⁊ hec eſt ꝑfectiſſi-
ma. Qui iſto triplici modo eſt patiēs: multa gubernat̃
ſapiētia. Prouer. xiiij. Nec tñ eſt patiētia in abſtracto
ſicut puer dixit: q̄ coꝛā magno quodā nutrit⁹ q̇ cū di-
cere deberet aliqd̄ verbū de gallico qd̄ illo die didiſce-
rat: ſemel cū audiret quendā religioſum q̇ carnes cū
alijs nō comedebat: a ſeneſcallo cōfoꝛtari. dicente: pa-
tientiā habe: poſt prandiū de lectione requiſit⁹: reſpō-
dit ſe didiciſſe patientiā: qui interrogat⁹ quid eſſet: re-
ſpondit: hō qui nō habet comedere: ⁊ cauſam p̄tactā
allegauit: quia predicabat̃ in abſtinētia patiētiā: in pa-
tiētia aūt pietatē. ij. Pe. j. ¶ Quā q̇ habet magnā habʒ Arti. iij.
perfectionē: quia patiētia opus ꝑfectū habet. Jaco. j. 5
Sicut patet primo ex natura ſua. Opus eñ hoſpitali-
tatis eſt opus ꝑfectū: quia eſt vnū de ſeptē operibus
miſc̄oie. Matth. xxv. Sed opus patiētie eſt opus ho-
ſpitalitatis: ꝑ ipſam nanq̄ʒ ſine murmure dei nuncij:
ſicut infirmitas: fames ⁊ quecūq̄ʒ tribulatio ⁊ ꝑſecu-
tio recipiunt̃: ſicut patet in Job qui dixit. Dñs dedit
dñs abſtulit. Et de Thobia: cui deus plures tales nū-
cios miſit: quos hilariter recepit: vt poſteris daret̃ ex-
emplū patiētie eius. Thob. ij. Sed iſtud hoſpitale nō
diu durat: ſed cito ꝓſternit̃ in terra vel loco vbi eſt fre-
quens terremotus impatiētie: quia ſicut terremotus
edificia in loco illo inuēta deſtruit et hoſpitatos in do-
mibus illis fugat vel oppꝛimit: ita impatiētie motus
opa virtutū et domū dei deſtruit. Vnde btūs Greg.
in paſtoꝛali. Impatiētes ſi qua a ſe tranquilla mente
fuerant bene geſta: cōfundunt: et impꝛouiſo impulſu
deſtruunt quicquid diu foꝛti laboꝛe ꝓinde cōſtruxe-
rant. Et deū cuius locus tm̄ in pace factus eſt: de do-
mibus ſuis fugāt. Tales. n. ſunt ſicut habētes man⁹
tremulas: quia ſicut illi calicē plenū diu tenere nō pñt
Ita nec iſti calicē paſſionis vel tribulationis de quo
deus eis ꝓpinat dicens. Calicē quidem meū bibetis:
quem cito euertunt: et cōtra deū vel hominē murmu-
rando: litigādo: blaſphemādo: totū qd̄ prius boni ha-
bere videbant̃ effundunt: ad modum vacce que totū
lac prius datū in fine pede euertit. In quo primo pa-
tet patientie perfectio per ſui contrarij imperfectionē.
Sicut album albius apparet iuxta nigrum poſitum:
quia contraria iuxta ſe poſita. ſm̄ philoſophum: ma- 6
gis eluceſcūt. Secūdo idem apparet per argumentū
a contrario ſenſu: ſumptū de ſimilitudine arboꝛum: in
quibus videmus q̄ arboꝛ que ad omnem vētum vel
pluuiam cadit non fructificat q̄ʒtūcūq̄ʒ frequenter ele-
uetur et apodiamentis fulciatur. Sic nec impatiens:
immo qd̄ plus eſt timendum quia nec pꝛeſumit̃ q̄ in
magna perſecutione chꝛiſtian⁹ noīe etiam ſine fructu
ſtaret. De quo ait beat⁹ Greg. moꝛal'. xvj. qui inquit
a ſtatu patientie per linguarū vulnera cadit: ipſe ſibi
teſtis eſt q̄ contra manifeſte perſecutiōis gladios nō
ſubſiſteret. In quo caſu ꝑfectio q̄ impatiēti negatur:
ſuo contrario. i. patienti attribuitur: quia ſicut impie-
tas impatiens: ita charitas patiens eſt. j. Coꝛ. xiij.
Tertio idem eodem apparet argumento per exemplū
de naui et his que ad eius requirūtur gubernationē.
In quibꝫ videmus q̄ nauis ſine gubernaculo omni

tēpeſtate ad rupes ⁊ infortunia impellit. Sic īpatiēs
cui gubernaculū deeſt patiētie: huiꝰ maris fluctibꝫ ad
oēs ſcopulos frāgit. Et ſic vas vacuū cui liquor deeſt
grē: ad ignē crepat: vbi plenū ſaluat. Sic ergo vidēs ho-
minē ſine gubernac'lo nauigare: ſicut etiā vidēs quē-
cūqꝫ de aliq̄ ſine debitꝭ inſtrumētꝭ ſe intromittere ne-
gocijs: ip̄m deridēdo ab eo q̄rit: ſic diabolꝰ dr̄ q̄ſiuiſſe
Exm̄ vbi fuit ſtola ſacerdotꝭ. Ita a tali q̄ patiētiā ore docet:
q̄ꝫ ope nō ſeruat: q̄ri pōt ip̄m deridēdo: illud Job. iiij
vbi eſt timor tuꝰ: fortitudo tua: patiētia tua et ꝑfectio
Exm̄ viarū tuarū? Sic deridebat̄ ille magr̄ Pariſieñ. de q̄
fert̄: ꝙ cū patiētiā p̄dicaſſet ī ecc'ia: ⁊ domi rediēs im-
patiēs eſſet eo ꝙ cibꝫ eiꝰ nō eſſet paratꝰ: ſeruꝰ ei impro
perās dixit: ꝙ patientiā ope teneret quā ore p̄dicaue-
rat. Cui ille: debitū recognoſco: ſꝫ nō ſum ꝓ nūc ī ſtatu
Exm̄ ſoluēdi. Sic etiā deridebat̄ ille religioſus q̄ cuidā im-
properauit aſinario ꝙ nimis aſinū ſuū oneraſſet. Cui
ille: nō eſt inq̄t ita oneratꝰ q̄n portaret totā patientiā
domꝰ veſtre. Cui alius īpatiēter rn̄dēdo: ip̄m demētie
bat̄. Alius vō plꝰ ip̄m deridendo aſino dixiſſe fert̄ ꝙ
iret: q2 ꝓpter patiētiā ipſiꝰ nō duriꝰ oneraret̄. Ex q̄bꝰ
oībꝫ apparet patiēter nauigātis ꝑfectio: et vaſis liq̄ris
grē pleni cōſeruatio: et patiēter oſtēdetis q̄ docet ⁊ re-
ſpōdētis et loquētis oneratio: ergo ꝑ patientiā curramꝰ.
Heb. xij. Quarto idē oñdit̄ ꝑ exēpla equi: ſilicꝫ: canis
7 latronis ī cruce a ſiniſtris. Quia ſic equꝰ dorſum hn̄s
leſum tactꝰ recalcitrat: q̄ facto amplꝰ ſe ledit: q̄a ſm̄
antiquū ꝓuerbiū: ſemel recalcitrādo bis pūgit̄. Et ſic
ſilex ꝑcuſſus: ignē emittit: q̄ forte tāgentē cōburit: ſed
amplꝰ ꝑcutit̄: q2 ſi ſemel vel amplꝰ ꝑcuſſus ignē nō
emitteret: amplius nō ꝑcuteret̄. Canis etiā lapidē ad
ip̄ꝫ ꝓiectū mordēs āplꝰ dētes ledit. Et latro ille a ſini
ſtrꝭ ī cruce de pena ſua quā merui murmurās: amplꝰ
in corde torq̄bat̄. Sic q̄ impatiēs eſt ſuſtinebit dānū.
Prouer. xix. Sic ſtultꝰ puer q̄ cōburit virgā antiquā
cū q̄ caſtigari ſolet: et cū noua duriꝰ dānū ſuſtinet: ſic
ptꝫ. T. v. 67. cū ſequētibꝫ. Oēs tales brutꝭ iumētiſqꝫ
aſſimilant̄: q2 ſic corpꝰ regit̄ aīa. Ita iumētū ſeu equꝰ
ceſſore: et aīa rōne. Ergo q̄d aliud eſt aīa ſeu hō rōna-
lis de natura amiſſa rōne ꝑ impatiētiā q̄ꝫ equꝰ ſine ceſ-
ſore: vel iumentū ſine gubernatore: qd̄ multis nocet ⁊
nullis vt cōiter ꝓdeſt ⁊c̄. Ex horū ergo cōꝑatiōe ptꝫ: q̄ꝫ
rōnabiles q̄ꝫ ꝑfecti ſunt cōꝑando ſingula ſingulis: illi
q̄ ſunt ꝯfortati ſm̄ potētiā claritatꝭ eiꝰ in om̄i patiētia
8 Col. j. Sꝫ forte obijciēt ꝙ parua melācolia licꝫ freq̄ns
ſit: q2 cū magnū nō intēdit malū ꝑiculoſa nō ſit. Qui-
bus rn̄det lex: nō ſolū in h̄ caſu: ſꝫ in q̄cūqꝫ alio in quo
veniale vel leue eſtimat̄ pctm̄. dicēs: ꝙ aſſidua frequē
tia p̄bet nōnulla. glo. interlinearꝭ. i. aliquā infamiā: ſic
ptꝫ in. ff. nouo. li. ix. ti. de iniurijs ⁊ famoſis libellis. l.
Itē apud labeonē. §. tenet̄. Ex q̄ lege p̄mo elicit̄ ꝙ fre-
q̄ntātes loca monialiū vl' aliarū mlierū licꝫ forte actū
carnalē ⁊ de ſe malū nō cōmittāt: tn̄ aliorū detractiōibꝫ
et īfamie q̄dāmō ſe cōmittūt. ſic Joſeph. F. ij. 3. Scd̄o
ꝙ pctm̄ veniale ꝑ frequētiā grauiꝰ efficit̄. Nā ſic oīs
virtꝰ: ita oē viciū ꝑ exercitiū in ſuo genere capit incre-
mētū: ſic pꝫ ꝑ legē ī inforciato d̄ legatꝭ. iij. l. legatꝭ ſuis
§. ornatrices. Caſus legis eſt: aliq̄s viā vniuerſe car-
nis aggrediēdo: ⁊ diē extremū claudēdo: legauit ali-
cui ornatrices ī domo ſua: q̄ mortuo nō inueniūt̄ niſi
iuuenes in are illa: de q̄bꝫ arguit̄ ꝙ illas hr̄e nō debet:
q2 ī arte ſua ſuēdi ⁊ ſericū oꝑandi nō ſūt expte: h̄ tn̄ nō
obſtāte lex illas legatario iudicat eſſe liberādas q2 oīs
ars ꝑ exercitiū accipit incremētū: ſic etiā oē viciū. Nul
lus ergo īpatientiā vel qd̄qꝫ viciū leue vel a natura culpe
eſtimet alienū qd̄ frequēti iteratōe dānoſum accipit

incremētū: ergo patiētes eſtote ad oēs. j. Theſſ. v. q2 ſeruū
dei nō oportet litigare ſꝫ manſuetū eſſe ad oēs docibilē
patientē. ij. Timoth. ij. vt ſitis ꝑfecti ⁊ integri: in om̄i
patientia ⁊ doctrina. ij. Timoth. iiij.
¶ Quā quidē qui habuerit ꝑfectionē: magnā ꝑ illā cō Ar. iiij.
ſequet̄ vtilitatē: p̄mo nāqꝫ in nobis dei imaginē refor- 9
mat ⁊ cuſtodit ⁊ clare videre ⁊ amare facit: ī aīabꝫ mā-
ſuetorꝫ: quā fumꝰ īpatiētie obfuſcat ⁊ eiꝰ cognitione im
pedit in aīabꝫ īpatiētiū. Vn̄ btūs Grego. māſuetudo
in nobis imaginē dei ꝯſeruat: ſupple ſic pulcher pānꝰ
in quo imago inuoluit̄: pulchritudinē cuſtodit imagi
nis: quā ira diſſipat: q̄ dū quietē mētis tollit: ſpm̄ ſctm̄
ibi quieſcere nō ſinit. Nec ſolū deū ſed etiā ſtatū ꝓpriū
⁊ quecūqꝫ ad ſciētiarū vel morꝫ ꝑtinēt ſtudiū clariꝰ vi
dere facit. Oīa nanqꝫ iſta clarius in trāquillis relucēt
cordibꝫ. Pro quo eſt aduertendū: ꝙ hoc qd̄ facit tran-
quillitas vl' motio in aqua: hoc facit patientia ⁊ impa
tiētia in aīa: quia ſicut ī aqua clara ⁊ trāquilla immiſ-
ſum apparet: quod in mota ⁊ turbulēta nō oſtenditur.
Ita ⁊c̄. Et hoc exēplo legit̄ quendā heremitā voluiſſe Exm̄
fratres ſuos pacificaſſe: ponens denariū in cipho ple-
no aqua trāquilla ⁊ clara: dicēs: ſicut imago regis cla-
re oſtendit̄ ꝑ mediū iſtius aque: ſic apparet dei ſil'itudo
in patientibꝫ ⁊ pacificis aīabus: ſupple ⁊ ſtatꝰ ꝓprius:
⁊ quicq̄d illis immiſſum fuerit vel cogitatuū: que oīa
in turbulētis obfuſcant̄ ⁊ impediunt̄. Ideo dicit ph̄s:
ꝙ in ſedendo: ſupple paſſiue ſm̄ aliquos libros ⁊ qui-
eſcendo fit aīa ſciens ⁊ prudēs. Et doctrina viri ꝑ pa-
tientiā noſcit̄. Prouer. xix. Ergo dn̄s dirigat corda ve
ſtra in charitate dei ⁊ patiētia chriſti. ij. Theſſa. iij. Se
cundo fructū bonorꝫ operū in aīabꝫ vſqꝫ ad meſſem et
maturitatē nutrit ⁊ cōſeruat: q2 ſicut aeris ſerenitas ⁊
amenitas fructus terre ⁊ arborꝫ nutriunt ⁊ ꝯſeruant:
quos cōtraria deſtruūt. Ita pax patiētia in aīalibꝫ fru-
ctus ſpūſſancti: de quibꝫ Gal'. v. Fructus aūt ſpūs eſt
charitas: gaudiū: pax: patiētia. Fructū afferunt in pa-
tientia. Luce. viij. ¶ Tertio eſt ſcutū contra om̄ia ad- 10
uerſitatis tela: idō ad modū ſcuti in ſiniſtra parte por-
tari debet: per ſiniſtrā em̄ partē aliquotieus in ſcriptu-
ris aduerſitas intelligit̄: ſcutū itaqꝫ miles chriſti in ſi-
niſtra portat parte cū patientiā ⁊ corꝑe ⁊ aīo amplectit̄
in aduerſitate. In illa ergo ꝑte patientia nobis neceſſaria
eſt. Heb. x. Quarto grām dei ⁊ hoīm acq̄rit ⁊ ad ſe at-
trahit: q2 ſic Adamas ad ſe trahit ferrū: ita ille de q̄ vi
ficat̄ illd̄ Ezech. iij. Fili hoīs vt adamātē dedi faciē tuā
ꝑ patiētiā ⁊ māſuetudinē ⁊ hōeſtā ⁊ ſocialē ꝯuerſatio-
nē: dilectionē dei ⁊ corda hoīm ad ſe trahit. Idō Eccl'. iij.
Fili ī māſuetudine oꝑa tua ꝑfice: ⁊ ſuꝑ gl'iaꝫ hoīm dili
gerꝭ. Ex iſto ergo ptꝫ ꝙ h̄ qd̄ fac̄ virtꝰ in adamāte: fac̄ pa-
tiētia in patiēte. Sicut ergo adamas mediāte virtute ſua:
alia ad ſe trahit ⁊ ſupportat. Ita vos cū patiētia ſuppor
tātes inuicē in charitate Eph. iiij. ¶ Quinto eſt ꝯſtātie
mr̄: ſic argui pōt ꝑ locū a ꝯrijs. I. ij. 3. ¶ Sexto nauē
vite nr̄e ad portū dirigit ſalutꝭ: ſic velū vēto ordinate
oppoſitū. Eſt em̄ in vndis huiꝰ maris q̄ſi velū qd̄ oēs
aduerſitatis recipit vētos: q̄bꝫ tn̄ nauē velociꝰ ad por
tū currere facit deſtinatū: in q̄ fide ⁊ patiētia heredita-
bunt ꝓmiſſiōes. Heb. vj. ¶ Hmōi vtilitatibꝫ mota Exm̄
legit̄ fuiſſe quedā nobilis dn̄a que ſecū mulierē litigio-
ſam habebat: q2 plus ꝑ eā de patiētie meritis lucrabat̄
Etiā fert̄ de ſancta Elizabeth q̄ trudebat̄ in lutū ꝑ q̄n
dā mulierē a ponte: quā tamen mulierē ip̄a bonis ſuis Exm̄
ſemper nutriebat. Sic qui timet dn̄m patientiā habe-
¶ Quia ne ab illa habenda ſe ex- (bunt. Eccl'. ij. Ar. v.
cuſare poterunt multa eis tribuit patiētie documenta: 11
non ſolū illa: de quibꝫ dictū eſt. T. v. arti. xij. q̄ſi ꝑ totū

Sed ⁊ multa alia quoꝝ alia in ſeculi oſtendunť fortu
na. Alia in viroꝝ memorabiliũ vita ⁊ exẽplo. Alia in
cõſideratiõe paſſiõis alioꝝ. In ſeculi nanq; fortuna
qñq; videť ꝙ multa multis cõtingũt aduerſa: ⁊ h̃ ad
illoꝝ vtilitatẽ: ſicut ex fine palã oñdiť. Sicut ptz ꝑ hi
Exm̃ ſtoriã de illo de q̊ ferť quaſi ſic. Cũ .n. ſibi multa ꝯtin
gerent aduerſa ⁊ multa bona amitteret: vxor ſua ip̃m
ad patientiã hortabať dicẽs: ꝙ deꝰ oĩa illa ad eiꝰ ver
teret vtilitatẽ: et qđ dñs dedit dñs abſtulit. Cũ g̊ q̃dã
die vnũ amiſiſſet oculũ: et ipſa idẽ ei diceret: de eiꝰ p̃
dicatiõe impatiẽs: ipſam verberauit. dicẽs: accipe hoc
in patiẽtia: hic poſtmodũ cũ vxore ad tartaros veniẽs
cũ illiꝰ terre impatore magnꝰ effectꝰ: ſm̃ eius ordina
tionẽ q̃ iuxta illiꝰ patrie morẽ ordinauit: ꝙ cum ipſo
mortuo viuꝰ ſepeliretur: et fuiſſet ſepultꝰ niſi allegaſſet
ꝙ turpe eſſet dño ſuo ad tã magnã curiã in alio ſeculo
monoculũ ſecũ ducere. Ipſi enĩ talẽ dicunť hĩe fidem
ꝙ ſicut ſepeliunť: ita in alio ſeculo viuũt: et ideo cum
equis ⁊ canoꝝ: vxore ⁊ maioribꝫ amicis ſe mortuos ſe
pelire faciunt: quã ſepulturã p̃dictus monoculus nõ
euaſiſſet: niſi oculum feliciter amiſiſſet. Ideo feliciter:
quia oculi amiſſio fuit vite ꝯſeruatio. Et quia melius
eſt viuere cũ vno oculo q̃ȝ duos oculos habentẽ mitti
in gehennã ignis: hic g̊ ex fine cognouit vxorẽ ſuã ſibi
verũ dixiſſe: ⁊ ꝙ deꝰ aduerſa nobis immittit ꝓpter no
ſtrã vtilitatẽ. Et hoc ſatis ꝯfirmať ꝑ Decreta q̃ habẽ
tur. D. vj. 3i. Sicut g̊ infirmꝰ patiẽter ſuſtinet ſudorẽ
⁊ aduſtionẽ ⁊ ſectionẽ ⁊ dura que ſanitatẽ inducũt ꝓ
pter finem ſanitatꝭ. Ita nos dura patiẽter ſuſtineamꝰ
dicentes illud. Iob. vj. Quis finis meus vt patienter
agam? Et ſm̃ conſiliũ ⁊ exemplũ Senece ſcribẽtis ad
Paulũ. Feramꝰ equo animo: ⁊ vtamur foro qđ ſors
conceſſit: donec inuicta felicitas finẽ malis imponat.
12 ¶ Secũdo multa ad hoc nos exhortãtia habemꝰ ſan
ctoꝝ patrũ quoꝝ actio noſtra deberet eſſe inſtructio:
Exm̃ exemplo memorie digna. ¶ Quoꝝ primũ de quodam
ferť monacho qui moriens manꝰ oſculabať magiſtri
ſui qui eum verberare ſolebat: dicẽs. Iſte manus me
portãt ad paradiſum. In quo nobis exemplũ dereliq̃t
ꝙ ante finem illud cogitaremus qđ ip̃e in fine cogita
uit: ⁊ patientiã quam ip̃e habuit finem videns nos ſꝑ
haberemꝰ finem cogitantes ſcientes qm̃ patiẽtia pau
13 perũ non peribit in finem: in p̃s. ix. Secũdũ ex vita ac
cipiť patrũ: vbi abbas quidam legiť fratrẽ ad religio
nem venientẽ miſiſſe ad maledicendũ oſſibꝫ mortuoꝝ
qui rediens requiſitus quid reſpondiſſent: dixit nihil:
ſic inquit abbas te viuere oportet. Et ꝯuenienter ſic do
cuit religioſum: q: ip̃i patientiã ⁊ alias virtutes predi
cant ⁊ docẽt: vel ſaltẽ docere deberẽt: q̃ȝtũcunq; g̊ alias
virtutes ꝯgrue doceant ⁊ pctõres alte clamãdo rep̃hẽ
dant: ſi in patientia vel alia virtute deficiãt: ip̃i ſuꝑ q̊s
clamãt ſuꝑ ip̃os clamabũt: ip̃oſq; atq; illoꝝ doctrinã
Exm̃ deridebũt. Et ſic ꝯtinget illis qđ ferť ꝯtigiſſe cuidã re
ligioſo: cui cũ cibꝫ in domo cuiuſdã de p̃rimonio chri
ſti ꝓmoti negareť: fortiter currẽs cãpanã pulſauit: re
ctori ꝟo q̃renti: q̃re pulſaret? rñdit: ꝓ aĩa charitatis: q:
mortua eſt: ip̃e ꝟo ceſſante incepit rector ille ſeu caratꝰ
pulſare cãpanã: q̃ ab eodẽ religioſo req̃ſitꝰ cur ip̃e pul
ſaret? rñdit ꝓ aĩa patientie tue: q: mortua eſt. Tales g̊
ſic ſe erga oẽs hĩe deberẽt: ꝙ q̃libet de eis dicere poſſet
qđ Paulꝰ dixit de chr̃o. j. Timoth. j. i. vt in me oſtẽde
ret chriſtꝰ oẽm patiẽtiã ad informationẽ. Et boc eſt qđ
14 dr̃ in p̃s. xcj. Bene patiẽtes erũt vt annũciẽt. ¶ Tertiũ
Exm̃ exẽplũ ex eodẽ accipiť libro in q̃ legiť quendã cuiuſdã
ſcti p̃ris furatꝰ fuiſſe bibliã quã cũ venalẽ exponeret ꝓ
xvj. ſolidis: ille q̃ eã emere voluit ꝓ inſpectione illã ad
certũ accipiẽs diẽ: illã a quo furata fuerat portauit: cõ
ſiliũ ab eo accipiẽs: ſi tantũ valeret: q̃ rñdit ꝙ ſic. Cũ
g̊ furi tantũ dare vellet: dicẽs: ꝙ a tali conſiliũ habuit:
queſiuit fur: ſi aliq̃d aliud dixiſſet? qui rñdit ꝙ nihil q̃
tãta victꝰ patiẽtia bibliã ei reportauit: veniã interpellã
do. ¶ In quo exẽplo non tm̃ exẽplũ dať iniurias hũi
liter patiẽdi: verũetiã iniuriãtes ꝑ patiẽtie oſtẽſionem
deo lucrãdi: mõ quo dictũ eſt ſupra eo. c. v. Oſtẽditur
etiã ꝙ patienter ſuſtinẽdo lucrať ⁊ iocũdať. Et ſic de
iſto ⁊ de quocũq; tali verificať illđ Eccꝉ. j. vſq; ad tp̃s
expectabit patiens ⁊ poſtea redditio iocũditatis. Nõ
ne ei patiẽtia iocunditatẽ reddidit qñ bibliã ei reporta
uit: quia lucratꝰ eſt ꝑ patientiã ⁊ bibliã ⁊ fratrẽ ſuum.
¶ Tertio ad patientiã informamur habẽdam ex conſi 15
deratione paſſionũ ⁊ defectuũ atq; tribulationũ ſuaꝝ
miſeriarũq; quas plurimi ſuſtinent. Sic enĩ ſe confor
taſſe ⁊ ad patientiã animaſſe: legiť quidã mendicꝰ ſub
matta pre paupꝫtate iacens: ſub qua circa mediã noctẽ Exm̃
tibias ſuas libere extendẽs dixit: quaſi ſic laudeť deus
qui mihi hãc dedit libertatẽ qua multi me nobiliores
ſũt priuati: de illis hoc intelligere potuiť qui vinculis
vel infirmitatibꝫ tenebanť. ¶ Horũ g̊ exemplo ⁊ etiã
ex ꝯſideratione finis aduerſitatis ⁊ materie patiẽtie cõ
temnere docet Criſo. oĩa aduerſa cõtingẽtia. ſuꝑ Ioã.
Homeꝉ. lxxix. dicens. Nobilis ꝑegrinꝰ in paruo ap
paratu aliqñ deſpiciť ab his qui ignorãt quis ſit: ſꝫ nõ
multũ curat cogitans ꝙ in ꝓpria patria ſcient ⁊ obſtu
peſcent: qñ dicent illud Sap̃. v. Hi ſunt quos aliquã
do habuimꝰ in deriſum ⁊c̃. Hec cogitãtes ſimꝰ in tri
bulatiõe patientes Ro. xij.
¶ Sed ne quis decipiatur eſtimans ſeip̃m vel aliũ pa Ar. vj.
tientem: qui in veritate patiens nõ eſt: congruũ videť 16
ſigna ſeu experimẽta querere ꝑ que quis tam de ſeip̃o:
q̃ȝ de alijs in hoc caſu euidentias habere poſſit qualis
ſit. ¶ Quoꝝ primũ ex auctoritate eliciť vltimo allega
ta: que ſignãter circũſtantiam exprimit tribulatiõis in
qua patientia ꝓbatur dicens. In tribulatiõe patiẽtes
quaſi diceret. Alio tp̃e nõ eſt nobis de patientia: neceſ
ſe p̃dicare. Nec etiã illius oſtenſio alio tp̃e eſt in nobis
multũ laudabilis: nec ip̃ius exiſtẽtia in nobis alio tp̃e
veraciter poterit oſtendi: quia ſicut homo nõ diciť a fe
bribꝫ curatus: vel tanq; carens infirmitate om̃ino ſa
nus: ſi in diebus in quibꝫ nõ eſt acceſſio non febricitet.
Ita nec dicitur ab impatiẽtia ſanatus: vel om̃ino pati
ens qui diebꝫ vel temporibꝫ quibꝫ nihil contrarij ei ac
cidit ꝙ modeſte ſe habet: ſed ſi illo die vel temꝑe ratio
nabiliter ⁊ patienter ſe habeat: tunc hoc videns dicere
põt illud Apoca. ij. Scio patiẽtiam tuam. Iterũ ſicut
arbor non debet dici immobilis per hoc qđ nõ moueť
quãdo nullus eſt ventus nec fortis impulſio: quia ta
li temꝑe nõ inclinať: vel non cadit: nec tegula bene co
cta ꝓpter hoc ꝙ extra aquã non diſſoluitur: ſed illa que
ibi diu iacet ⁊ nõ mollificať. Sic ille qui in tribulatiõẽ
nõ diſſoluiť: de quo verificať illđ Eſa. xlviij. Excoxi te
non quaſi argentũ: ⁊ elegi te in camino paupꝫtatis. De
tali dici poteſt illud Naum. j. patiens magnꝰ fortitudi
ne. Iterũ ſicut vas non oſtendiť vacuũ: ꝓpter hoc ꝙ
non agitatum nec reuerſum nullam guttam expandit
liquoris: nec oſtendit quid interius latet. Nec lignum
propter hoc dicitur incõbuſtibile: quia non comburi
tur igne abſente: ſed propter hoc ꝙ in igne iacens non
comburiť. Ita nec propter hoc dici debet quis vacuꝰ
ab impatientia: quia non agitatꝰ nullũ verbũ oditſim
patientie. Nec igne melancolie incõbuſtibilis: q: om̃i
melãcolie occaſione amota: melancolia nõ inflammať
Nec ideo diciť inſubmergibilis in aq̃s: q: in ſicco non

ſubmergit: ꝫ ſi in aq̃s nõ ſubmergeret. Ita in ꝓpoſito illi tn̄ dicẽdi ſũt patiẽtes ⁊ ab ĩpatiẽtia ⁊ ira inſubmergibiles ⁊ incõbuſtibiles d̄ q̄bꝫ ꝓphetatũ fuit. Eſa. xliij. Cũ inq̇t trãſieris p aquas tecũ ero ⁊ flumina nõ operient te cũ ambulaueris p ignem nõ cõbureris: ꝫ eris q̃ſi ſalamãdra in igne viuens tribulatiõis. Et hoc eſt qd̄ ſequit. Flãma nõ ardebit ĩ te: q: tu es patiẽs ⁊ multe miſcõie ⁊ p̄ſtabilis ſup malicia. Johel. ij. ¶ Itẽ lupus ille de q̃ dictũ eſt. O. vj. 33. nõ tactꝰ nõ cognoſcebat. Nec cognoſcit q̃lis ſit ſonꝰ cãpane: anteq̃ tãgat. In pulſatiõe nãqꜫ cognoſcit vtrũ integra fuerit vl' fracta: vtrũ ve ſonũ habeat ꝯuenientẽ ve diſcõuenietẽm. Sic etiam de vaſe fracto vel integro pleno vel vacuo. Sic in ꝓpoſito: q: qd̄ eſt p̄dictis tactꝰ: hoc eſt hoībꝫ tribulatio: q: ſicut p̄dicta ꝑcuſſione. Ita hoīm patientia in tribulatiõe ꝓbat. Et hoc eſt qd̄ dicit Ro. v. Tribu-

17 latio patiẽtiã opat: patiẽtia aũt ꝓbationẽ. ¶ Cauſa autem quare tp̄a trãquillo ⁊ pacifico patiẽs ab impatiẽte: vl' virtuoſus ab inuirtuoſo diſcerni nõ pōt vbi nullã habet occaſionẽ ꝯ virtutẽ opandi eſt: q: virtꝰ ⁊ viciũ interiꝰ latent in animo: nec oculis intueri pn̄t corporeis: niſi p opis euidentiã: que quidẽ opis euidẽtia haberi nõ pōt niſi qñ materia vel occaſio eſt operãdi: q: opꝰ materiã vel occaſionẽ req̇rit. Quãdo ergo deeſt opatio p quã intuẽtes euidẽtiã interioris hoīs cape deberent: nõ eſt mirũ ſi de interioris hoīs q̃litate ⁊ ꝯditione fallant. Duo em̄ videns dolia quõ poſſet iudicare qd̄ illoꝝ ſit vacuũ vel plenũ ſolo viſo a lõge: facilit' em̄ falli poſſet: q: ⁊ vacuũ nõ tactũ nõ ſonat pluſq̃ plenũ ſed tangẽs nõ decipit. Sic in ꝓpoſito: q̃ g̃ in talibꝫ fal-

Exē li non vult tp̄s tribulatiõis expectat. Sicut expectaſſe legit abbas quendã q̃ q̇dẽ ob fictã humilitatẽ patiẽs vocabat: quẽ ꝓbare volẽs miſit ſibi vnũ q̃ ei improperia diceret: ꝯ quẽ tn̄ caput eleuauit ipm̄ aſpere reſpiciẽdo qd̄ cũ abbati retuliſſet: iterũ remiſit eundẽ ꝯ quem ore apto murmurauit. In tertio vo ſigno deficiẽs: ipi apte im patiẽtiã oſtẽdẽs maledixit. Ecce ꝓbatio oſtendit eũ eſſe vas vacuũ: ⁊ multos de eo pus deceptos. Sic vacui a virtutibꝫ ⁊ ſpũſancto tacti p aliqd̄ aduerſum: vel p obediẽtiã eis ꝯ volũtatẽ iniũctã: incipiũt eſſe q̃ſi rane q̄bꝫ Egyptꝰ eſt plena: de q̄bꝫ due in ſtagno maiorem ſtrepitũ faciũt q̃ oẽs piſces vel magni lucij. Et ſicut rota nõ vncta. Et ſicut canes ruſtici: qui plꝰ latrãt q̃ꝫ nobiles. In quo caſu pleni virtutibꝫ ⁊ ſpũſctõ non murmurãt: ſed dulcia verba oſtẽdẽtes: oſtendũt q̃le intus vinũ latet defecatũ: ſicut pꝫ de ſancto ſtephano: q̃ cũ eſſet plenꝰ ſpũſancto patienter lapidantiũ ſuſtinuit ictꝰ. Tali etiã experimẽto freq̄ẽter dñs interrogat: iuſtũ ⁊ impiũ: qui ei diuerſimode reſpõdẽt: ſicut vas plenũ qd̄ maturiꝰ ⁊ iocundiꝰ ⁊ vas vacuũ qd̄ tactũ aſperius ⁊ altiꝰ rñdet. Tali etiã experimẽto vſi ſunt illi qui dixerunt vel dicere potuerũt de chriſto. Sap. ij. Cõtumelia ⁊ tormento interrogemꝰ eũ: vt ꝓbemꝰ patientiã illiꝰ: q̃ aliter ꝓbari nõ pōt: q: teſte Ber. ſunt quidã mites dũ nihil eis d' vel fit niſi p coꝝ arbitrio: patebit at̄ q̃ lõge ſint a mãſuetudine ſi leuis oriat occaſio. Et ſic pꝫ illud beati Grego. j. Dial. q̃lis quiſqꜫ apud ſe lateat: illata ꝯtumelia ꝓbat. Et idẽ alibi. Mens iuſti ab iniuſticia diſcernit: q̃ dei laudẽ ĩter aduerſa cõfitet: ⁊ q̃ aduerſis nõ frangit. Patet g̃ q̃ eſt de patiẽtia: ſicut de arcu celeſti: quia ſicut ille tn̄ in tp̄e apparet ſeu oſtenditur pluuioſo. Ita patiẽtia in tribulationẽ patientibꝫ. j.

18 Timoth. v. ¶ Ex oībꝫ exẽplis: hiſtorijs ⁊ auctoritatibus p̄dictis duo eliciunt ſigna ſeu experimẽta ⁊ regule impatientie: ⁊ duo patientie: que oīa de verbis colligunt Augu. in expoſitiõe: p̄s. cviij. ⁊ habent in Decretis. xxiij. q. iij. c. ſex differentie ſunt. Illi nanqꜫ q̃ dicto vel facto malũ ꝓ malo reddũt iuris ordine non ſeruato: ſuũ hoc faciẽdo oſtendũt impatientiã. ¶ Secũdo ſi dicto vel facto malũ pro bono reddũt: ſicut hi qui ore contumelias vel opere iniurias reddunt ꝓ illo quod ꝓ bono illorum vel dicitur vel impendit: peius ſuam oſtẽdunt impatiẽtiam. ¶ Qui vo ecõuerſo nõ reddũt malum ꝓ malo: dicto vel facto: bene ſuam oſtendunt patiẽtiam. Qui vo reddunt bonũ ꝓ malo ſicut chriſtus ⁊ Stephanus qui ꝓ ſuis orabant occiſorꝫ: hi perfectam oſtẽdunt patiẽtiam. Et de quolibet tali verificat auctoritas: qua dicit. Qui patientior fuerit ad iniuriã: potentior conſtituet in regno illo: ei mercedem reddente: ꝓ quo patienter ſuſtinet iniurias: patiens iniuſte. j. Petri. ij. de quo dicit Eccl'. v. Altiſſimꝰ eſt patiens redditor: qui tn̄ fecit eſſe de vino in hidrijs quãtum plus fuit de aqua. Joan. ij. q̃ dum ꝓ ipo patiebatur orabat dicens. Tu es patientia mea: in p̄s. lxx. Iſta patiẽtie ſigna oſtendit ap̄ls: qui ait. Signa apoſtolatꝰ mei facta ſunt ſuper vos in om̄i patientia. ij. Cor. xij. Nota de virtute patientie. R. v. arti. vij. p totum.

Paſſiõis chriſti. Primo oſtẽdetur modꝰ. Secundo magnitudo. Tertio cõgruitas ſeu neceſſitas. Quarto vtilitas ſeu efficacia. Quinto: q̃ iſta vtilitate carent finaliter mali. Sexto: q̃ ei ꝓ nobis morienti ſeu patienti exhibenda ſit gratitudo. Septimo ingratoꝝ ſimilitudo. Octauo: quas merentur penarũ magnitudo. Nono: inſerẽda ſunt quedã themata circa tp̄s paſſionis ꝯuenientia. P. ij.

¶ Quãtum ad primum duo reſtant declarãda. Primo nã qꜫ oſtendetur q̃ modus paſſionis ita intelligi ⁊ determinari debet: q̃ dicatur ⁊ credat paſſus in natura humana ⁊ non diuina. Secũdo q̃ iniuria nature humane illata in naturã diuinam redundabat. ¶ Primum Ar. j. j em̄ quod in parte tactũ eſt. A. xiij. 16. hic exemplo oſtẽditur duplici. Quorum primũ oſtendit: q̃ chriſto patiente: natura diuina non patiebatur. Secũdũ vo oſtẽdit: q̃ chriſto morienti natura diuina non moriebatur. ¶ Primũ patet: quia ſicut arbor ſole irradiata ſcindit radio illeſo. Et homo ſolis lumine ſibi coniũcto verberatur: patit: ⁊ plagatur: lumine ſibi copulato nihil patiente. Et ſicut natura diuina in ſanctis habitans: iuxta illud pſal. lxvij. Mirabilis deus in ſanctis ſuis ⁊ deus in medio eius: cum illis tamẽ patientibꝫ martyrium: impaſſibilis cum ſit nihil patiebat. Sic nec lumẽ diuinitatis chriſto in paſſione vnitũ ⁊ coniunctũ cum ipo patiebat. Licet em̄ ſimilitudo lucis increate ⁊ viuentis: ⁊ lucis create vitã non habentis: ⁊ lucis vnite chriſto per identitatẽ pſonalem: ⁊ lucis exterius corpori copulato non teneat per om̄ia: tamen ꝓ quãto ad ꝓpoſitum oſtẽdẽdum aſſumit: tenet: quia ſicut lux creata vbicunqꜫ fuerit cum patiẽte copulata: manet impaſſibilis. Sic etiã lux diuinitatis increata vbicunqꜫ fuerit ⁊ qualiuis modo cum patiente fuerit vnita: ſemp manet impaſſibilis: tã in illa perſona in qua fuit p identitatem hypoſtaſis: q̃ꝫ etiã in alijs ſanctis in quibꝫ fuit alijs modis. ¶ Nec hoc ſed ꝓpriam admirẽtur ⁊ deteſtẽtur indocibilẽ inſaniã iudei ⁊ alij infideles: q̃ q: freneticĩ ſunt rudẽ habẽtes intelectũ: nob frẽneſim ipõnũt: dicẽtes: nos indigna de dõ ſentire: q̃ vicꝫ paſſus ⁊ mortꝰ fuerit. Et teſte btõ Grego. ĩ Home. cũ audiſſet Joã. in vinculis. Inde contra eũ hõ ſcãdalũ ſumpſit: vñ ei ampliꝰ debitor fieri debuit. Nã tãto d̄s ab hoībus dignius honorãdus eſſet: quanto ꝓ hoībꝫ indigna ſuſcepat. ¶ Quia ſi illa inſenſati ꝯcedere velint:

ꝙ deꝰ ſctõs ſuos ꝯſeruare poſſet impaſſibiles q̃ntūcū
ꝗ͛ eſſent vallati tormẽtis: immo q꞉ hoc iudei ꝯcedẽ ne-
ceſſe habẽt: q̇ hiſtoriã recipiūt de tribꝫ pueris miſſis in
fornacẽ ignis: ⁊ de Daniele in lacu leonū: non paſſis:
Et ꝓphetia Eſa. in q̃ deꝰ ſctm̄ ſuū alloquit̃: dicẽs. Si
trãſierꝛ ꝑ ignẽ nõ cõbureris: ⁊ flãma nõ ardebit te: q꞉
ego ſum dñs deꝰ ſaluatoꝛ tuꝰ. Eſa. xliij. Que maioꝛ eſt
demẽtia ꝗ͛ ꝯcedere ꝙ deitas poſſet alios ⁊ nõ ſeipſam
a paſſione illa ꝯſeruare: vel ꝗ͛ ꝯcedere ꝙ impaſſibilita
tis dotẽ quã nõ ſolū aĩabꝫ: verꝫ etiã corꝑibꝫ poſt gene-
ralẽ reſurrectionẽ eſt ſuis daturꝰ ipſam deitas nõ ſꝑ ha
buerit. ¶ Que q̇dẽ deitas ſicut fuit ſꝑ impaſſibilis. ita
⁊ immoꝛtalis. ¶ Om̃es nãq꞉ iudei reſurrectionem cre
dẽtes: ⁊ oẽs ſaraceni ȏ lege Machometi: q̇ aĩas viue-
re ꝯcedūt poſt moꝛtẽ coꝛpis: neceſſe habẽt concedere ꝙ
coꝛꝑibꝫ moꝛiẽtibꝫ aĩe remaneãt imoꝛtales: quã imoꝛta
litatẽ a dõ q̇ illas ꝯdidit neceſſe eſt ꝙ ꝯcedãt illas acce-
piſſe. ¶ Que ꝰ maioꝛ ſtulticia ꝗ͛ dicere ꝙ imoꝛtalitatẽ
quã alijs tribuit: ſibi ipſi negauerit vt ꝑ moꝛtẽ deſtrue-
ret eū: q̇ moꝛtis habebat imperiū: vt liberaret eos q̇ ti-
moꝛe moꝛtis ꝑ totã vitã obnoxij erãt. Heb. ij. q̃ſi dice
ret. Stultū eſt dicere ꝙ in illa ꝑte illū moꝛte deſtruerẽt
in q̃ moꝛtis habebat imperiū: q̇ potuit alios a moꝛte li
berare. Ex p̃dictis ꝰ ꝑꝫ ꝙ in vna natura fuit paſſus ⁊
moꝛtuꝰ: ⁊ in alia potẽs ⁊ imoꝛtal'. Et h̄ eſt qȏ dic̃ apl's
Heb. ij. In eo eñ in q̃ paſſus ipſe ⁊ tentatꝰ potẽs eſt:
⁊ eos q̇ tẽtant̃ auxiliari: q꞉ in eodẽ chꝛiſti ſuppoſito fu-
it natura in q̃ patiebat̃ ⁊ tẽtabat̃: ⁊ natura in q̃ paſſus
⁊ tẽtatꝰ auxiliabat̃. Ideo ſignãter dꝛ. j. Pe. iiij. chꝛiſto
igit̃ ĩ carne paſſo ⁊c̃. Sed dicẽt ꝙ nos dicẽdo deū paſ-
2 ſum vel moꝛtuū vel etiã natū de muliere: rẽ indignã ei
attribuimꝰ: q꞉ etiã cogitare ipſm paſſum vel etiã coꝛꝑi
paſſo vl' moꝛtuo vnitū: eſt debitã ab eo auferre reuerẽ-
tiã. ¶ Quibꝫ obuiat̃ ꝑ h̄ ꝙ tota indignitas: vilitas: vl'
irreuerẽtia in iſta ꝑte cogitata: ſicut ſe tenuit tūc ex ꝑte
crucifigẽtium. Ita ſe tenet nūc ex ꝑte ſic cogitantiū: q꞉
ſicut ſi q̇s puluerẽ vel ſoꝛdes ſuꝑ caput ſuū in ſole ꝓij
ciñat: ſolẽ deturpat vel dãnificat: ſꝫ ſeipſm ſuꝑ quẽ ſoꝛ
des cadūt. Ita facta tūc crucifigẽtiū ⁊ blaſphemie: nūc
indigne de deo cogitantiū ⁊ loquẽtiū q̃ſi ſupꝛa ſe ad ſo
lẽ: ſcꝫ chꝛiſtū ꝓiecta: licet ipſm tã tūc ꝗ͛ nunc deturpare
intẽderẽt atq꞉ dãnū ei inferre. tñ dãni ⁊ ꝯtentꝰ effectꝰ
ſupꝛa ſeipſos cadit: licet in deū q̃tū ad illoꝝ redūdet in
3 tentionẽ. ¶ Et eſt de ill' in hoc caſu: ſicut de illis q̇ char
tã deturpãt regis: ꝓ vtilitate illoꝝ ꝯfectã qȏ faciẽdo li
cet v̇ba dicãt regi ꝯtumelie dãnū tñ facti in ipſos redū
dabit. Et merito de ꝯtẽtu ⁊ fractiõe illiꝰ v̇bi imperial'
de natura dei potiꝰ nati ꝗ̃ de oꝛe pꝛolati: ⁊ in virgine
Maria ſcripti dãnū repoꝛtabit cū doloꝛ: frãgens albū
p̃toꝛis: in quo aliqȏ edictū vel ſtatutū publicū ſcriptū
⁊ in loco cõmuni ſuſpẽſum in quingẽtis ꝯdẽnet̃ aure-
is. Sicut patet. ff. de iuriſdictiõe oĩm iudicū. l. ſi q̇s. i.
in. ff. veteri. li. ij. ti. j. Q͛to ꝰ maioꝛẽ penã q̇ libꝝ illum
illū chꝛiſtuꝫ q̇ fuit ſcriptꝰ intꝰ ⁊ foꝛis. Apoca. v. Intꝰ
iocūditate quã habuit in q̃ntū cõpꝛehẽſoꝛ: in hoc ꝙ q̄
ad ſuperioꝛẽ aĩe ꝑtẽ deū cõpꝛehẽdebat: ipſoq꞉ fruebat̃
ꝙ ſoliꝰ chꝛiſti fuit pꝛiuilegiū: vt ſil' viatoꝛ eſſet ⁊ cõpꝛe-
hẽſoꝛ: ⁊ foꝛis flagell': ⁊ guttis ſanguinis decurrẽtis: in
quo ſicut in alijs libꝛis fuerūt litere pꝛincipales ſeu ca
pitales q̇nq꞉ plagarū: ⁊ alie minoꝛes multis impꝛeſſe
flagellis. Hunc libꝛū legis inueni in domo dñi. ſcꝫ in
om̃i eccl'ia. ij. Paral'. xxxiiij. ¶ Qui inſuꝑ ideo liber di
ci põt: q꞉ ſicut libꝛo clauſo neſcit̃ quid intus latet ſed
aꝑto intelligẽti palã oſtẽdit̃. Sic in chꝛiſto clauſa dei-
tas intꝰ latẽs iudeis nõ apparuit. Vñ ⁊ dixerūt. Tu
hõ cū ſis teipſm deū facis. Ioan. x. Sed ipſo aꝑto. Cen
turio aliud in eo legit dicens. Vere filius dei erat ho-
mo iſte. Mar. xv. Et ſic fuit de eo ſicut de ſpeculo fra-
cto in quo due apparẽt imagines. Modꝰ v̇o qualiter 4
eſſe potuit ꝙ in vna ꝑte patiebat̃ ⁊ in alia non: ⁊ ꝙ ſil'
fuit viatoꝛ ⁊ cõpꝛehenſoꝛ: vt p̃dictū eſt ꝑ qȏdã exẽplū
oſtendit̃ naturale de nube ſole irradiata: de q̃ dic̃ phs
ꝑmo celi ⁊ mūdi. c. vj. ꝙ quãdo lumẽ ſolis non totali-
ter illuminat aliquã nubẽ: ſed quodãmodo in vna ꝑte
ex hoc ꝙ nubes illa a lumine non totaliter abſoꝛbetur
nõ tota apparet alba ⁊ clara: ſed coloꝛẽ oſtendit q̃ſi ru-
beū vel purpureū. Sic quia nubẽ coꝛꝑis chꝛiſti quod Nubes
ideo nubes vocat̃: q꞉ ſicut nubes ex puriſſimis colligi
tur maris aq̇s. Sic illa nubes nature noſtre ex puriſſi
mis partibꝫ nature hūane: vt ſuꝑ eã chꝛiſtꝰ req̇eſceret
ſicut ꝓphetatū fuit. Eſa. xix. Ecce aſcendet ſuꝑ nubẽ le
uem ⁊ ingrediet̃ Egyptū ⁊ commouebunt̃ ſimulacra
Egypti: ⁊ coꝛ Egypti tabeſcet: non totaliter a lumine
gl'ie abſoꝛbebat̃ q̃tū ad partẽ ſenſitiuã: qȏ ideo diui-
na ꝓuidẽtia factū fuit vt ĩ illa pateret̃: apparuit ĩ eo co
loꝛ ſanguinolentꝰ ⁊ rubicundꝰ: quo ſanguine in ipſo
moꝛtuo indurato apparuit q̃ſi coloꝛ purpureꝰ. i. coꝛpo
ris lepꝛoſi: tales nãq꞉ ſanguinis gutte ſuꝑ faciẽ vl' pel-
lem hoĩs indurate faciūt ipſm q̃ſi lepꝛoſum apparere.
Sic in chꝛiſto de quo Eſa. liij. Reputauimꝰ eū q̃ſi le-
pꝛoſum: tamẽ aliud intꝰ latuit: ſicut ex toto illo ꝑꝫ ca-
pitulo. Ex quibꝫ cõcludit̃: ꝙ nubes ſic a ſole illumina-
ta vna pars: illa vicꝫ que a ſole penetrat̃ eſt floꝛida ⁊ cã
dida: ⁊ alia nigra ⁊ rubea vel purpurea. Sic amicus
meꝰ candidꝰ ⁊ rubicūdꝰ Canti. v. quia hmõi ſuſtinet
paſſionẽ. Leuit̃. xv.
¶ Ad cuiꝰ paſſionis magnitudinẽ pleniꝰ intelligẽdã Ar. ij.
opoꝛtet intelligẽtẽ reſpectū ſuū ad tria dirigere. ¶ Pri- 5
mo ad culpe q̃ntitatẽ ꝓ q̃ patiebat̃. ¶ Secundo ad pe
ne q̃litatẽ quã patiebat̃. ¶ Tertio ad ꝑſone ꝯditionẽ
q̃ patiebat̃. Ex q̇bꝫ tribꝫ due eliciunt̃ ꝯcluſiões. Qua-
rū pꝛima eſt: ꝙ paſſio chꝛiſti debuit eſſe maxima oꝛdie
iuſticie obſeruato. Secūda v̇o eſt ꝙ de facto fuit maxi
ma ⁊ grauiſſima. ¶ Pꝛia ꝯcluſio ex pꝛimo elicit̃ reſpe-
ctu. ¶ Secunda ex duobꝫ ſequẽtibꝫ. ¶ Circa declara-
tionẽ ꝑme concluſionis tria ſunt faciẽda. ¶ Quia pꝛi-
mo oſtendit̃ intẽtū ꝙ vicꝫ chꝛiſti paſſio debuit eſſe ma
xima. Secundo obijcietur. Tertio reſpondebit̃ ¶ Pri
mū ꝑꝫ q꞉ habẽdo reſpectū ad q̃ntitatẽ delicti iuſtū vi-
det̃: ꝙ maximo ⁊ generaliſſimo delicto maxia acerbiſſi-
ma ⁊ generaliſſima coꝛreſpondeat pena ſeu ſatiſfactio.
cū ſc̄m legẽ dei Deut̃. xxv. ſc̄m mẽſurã pctĩ: erit ⁊ pla-
garū modꝰ. Sed delictū ꝓ q̇ chr̄s patiebat̃ fuit maxi-
mū: q꞉ oĩa pctã hūana in ſe cõpꝛehẽdebat. Et fuit gñra
liſſimū: q꞉ oẽs hoĩes includebat: ꝰ paſſio chr̄i debuit
eſſe maxia intẽſiue ⁊ gñaliſſima extẽſiue. Et ſic delictū
oĩa q̃ eſſe deberẽt mẽbꝛa chr̄i myſtica inuoluebat: ita ĩ
oĩbꝫ mẽbꝛis ⁊ ꝑtibꝫ ſui coꝛꝑis natural' ꝓ eis ſatiſface-
ret. Et ſic hõ ꝑ oẽs ſenſus deliq̃rat ille q̇ ꝓ hoĩbꝫ ſatiſ-
facere voluit in oĩbꝫ ſenſibꝫ puniret̃. Hac ꝰ ȏ cauſa ſu
ſtinuit ꝙ caput illud cuiꝰ pulchꝛitudo nullo termino
metit̃: ſpinis coꝛonaret̃. Et ꝙ facies quã angeli deſide-
rant ꝓſpicere: a iudeis ꝯſpueret̃. ¶ Q͛ etiã aures q̃ an
geloꝝ cãtū audire ſolebãt blaſphemias audirẽt iudeo-
rū. Et pedes ⁊ manꝰ q̃ illi ꝯiūcta erãt q̇ mūdū oꝑabat̃
cruci affigerẽt̃. Q͛ in guſtꝰ aceto ⁊ oculi vidẽdo mr̄is
doloꝛẽ affligerẽt̃: vt pctm̄ ꝑmoꝝ parẽtū ⁊ alioꝝ ĩ oĩbꝫ
ſenſibꝫ cõmiſſū ĩ oĩbꝫ ſenſibꝫ ⁊ ꝑtibꝫ patiẽdo ſanaret: ⁊
nos eiꝰ ĩ oĩbꝫ ꝑtibꝫ ⁊ ſenſibꝫ ꝓ amoꝛe nr̄o vidẽtes dolo
rẽ impoſterū oẽs ſenſus ⁊ ꝑtes coꝛꝑis nr̄i a pctõ ꝓ eiꝰ
amoꝛe cuſtodiremꝰ. Ad hūc nanq꞉ effectū oẽs inuitat
ad eiꝰ vidẽdū doloꝛẽ: dicẽs. O vos oẽs qui trãſitis ꝑ

viā:attēdite ⁊ videte ſi eſt dolor ſic̄ dolor me⁹. Tren.
j. ¶ His obijcit̄ tripliciter. Primo nāq̄ȝ videt̄ ꝙ ei⁹ pe-
na nō fuit maxia: q̄ȝ volūtas q̄ pati voluit: penā miti-
gabat: q̄ eñ volūtarie patit̄: nō videt̄ tantū pati ſic̄ il-
6 le q̄ inuit⁹. ¶ Secūdo videt̄ ꝙ ratio q̄ dr̄: ꝙ maxīo deli
cto maxīa ſeu grauiſſima debeat̄ pena: ꝓcedit: qñ pe-
na imponit̄ delinquēti ꝓ pctō ꝓprio: ⁊ nō qñ imponit̄
innocēti ꝓ pctō alieno. Tertio nō videt̄ ꝙ ſp pena cō-
mēſurari debeat ſm mēſurā pcti: q̄ȝ ſi ſic ꝑſona maior
ex eodē delicto graui⁹ puniri deberet q̄ȝ minor: q̄ȝ in il-
lo caſus eſt grauior: q̄ȝ q̄nto ſtat⁹ vel grad⁹ altior: tāto
caſus grauior: ſȝ ꝑſona maior ſm iura ñ graui⁹ punit̄
ſicut ptȝ. ff. i. in. ff. nouo. li. xl. ti. de incēdio ruina ⁊ nau
fragio. l. pedi⁹: ⁊. l. lic̄e. In q̄ꝝ p̄ma dr̄: ꝙ ſi hoīes libe
ri p̄dā grauē de naufragio rapiūt: ꝑ triēniū relegant̄. i.
ad ſtādū ī aliq̄ certo loco: q̄ſi bāniti neceſſitent̄: ſimpli-
ces v̄o hoīes id faciētes in op⁹ publicū tāto tp̄e dabūt̄
ſerui v̄o flagell' ceſi in metallū dānabunt̄. In ſecunda
v̄o lege dr̄: ꝙ q̄ data opa in ciuitate incēdiū fecerint: ſi
hūiliores ſint: beſtijs obijci ſolēt: ſi in aliq̄ gradu exiſtē
tes id fecerint: capite puniunt̄: aut certe in inſulā depor
tant̄. Deportatio aūt eſt: ꝙ oībꝫ bonis ꝑuat⁹ ibi mane
at in loco ad quē mittit̄ ſine ſpe redeūdi. ¶ Ex his oībꝫ
ptȝ: ꝙ leges ꝓ delicto eiuſdē ꝯditiōis min⁹ puniūt no
biles ⁊ gradu altiores: in q̄bꝫ tñ pctm̄ eſt graui⁹ q̄ȝ ſim
plices vel populares. Sup p̄mā etiā legē dic̄ glo. cōdi
tionē delinquētis eſſe inſpiciēdā vt pl⁹ minor ꝑſona q̄ȝ
7 maior puniatur ex eodem delicto. ¶ Ad p̄mum reſpō
detur: ꝙ ſicut nec diuinitate: ita nec voluntate partem
ſenſitiuam a pena ꝓhibere voluit: nec ipſam mitigare
qui voluit ꝙ oīs pena ſue in paſſiōe dimitteret̄ natu-
re: ſic̄ ptȝ ꝑ ſctm̄ Thomā in tertia pte de chriſto. q. xl.
vi. arti. vi. Ad ſecundū rōnabile videt̄ ꝙ ille q̄ ꝓ pctō
alieno ſatiſfacere voluit: ita ſatiſfaceret ſicut ipſimet ſa-
tiſfacere tenebant̄: ſi ſatiſfactio fuiſſet eis poſſibil': q̄ȝ q̄
vult ꝓ alio ſatiſfacere: vl' aliū deobligare: ita facē debet
ſicut ipſe facere tenet̄: alit̄ nō videt̄ ipm̄ deobligare. Cū
ḡ oēs hoīes ad penas magnas q̄libet ꝓ pte ſua ex pri-
mo delicto obligabant̄: rōnabile videt̄ ꝙ pena illius q̄
voluit ꝓ oībꝫ ill' penā ſuſtinē: tāta eſſet q̄nta fuiſſet pe-
na ex oībꝫ penis q̄s oēs meruerāt ſil' in vno hoīe colle-
cta. Alit̄ nō videt̄ quēlibet hoīem a pena quā meruit
ſufficiēter deobligaſſe. Qui eñ vult centū hoīes a cen-
tū denarijs in q̄bꝫ obligant̄ deobligare oportet ꝙ pro
eis centū ſoluat denarios. Sic in ꝓpoſito: q̄ voluit oēs
a pena in q̄ ꝓ originali pctō obligabant̄ deobligare ꝓ
oībꝫ penas ſuſtinē ⁊ exoluere: ſicut volūt: ita ⁊ decuit.
Sed q̄ talē penā ex oībꝫ ſil' collectā ſuſtinere deberet: il
lā maximā: grauiſſimā ⁊ acerbiſſimam inueniret: ſic ⁊
8 chriſt⁹ paſſus eſt ꝓ nobis. ij. Pe. ij. ¶ Ad tertiū rñdet̄
ꝙ ſi in p̄dictis legibꝫ habeat̄ ꝯſideratio ad ꝯditionē et
q̄litatē ꝑſonarū: vniformis eſt pena in nobili ⁊ popu-
lari q̄ȝtū ad leſionē ſeu grauamē q̄d infert delinquēti:
licet nō q̄ȝtū ad modū punitiōis: in q̄ q̄dem punitōis
mō ⁊ vniformitate pl⁹ punit̄ vl' grauat̄ nobil' q̄ȝ igno
bil': q̄ȝ ſicut plus grauat̄ nobil' q̄ȝ aſſuet⁹ peditare vel
ieiunare peregrinando. x. miliare: vel ieiunādo. x. dies
q̄ȝ talibꝫ aſſuet⁹ d̄ centū. Ita pl⁹ grauat̄ ⁊ maior eſt pe
na vna relegatio vel fuſtigatio: q̄ȝ ſit labor in ope pu-
blico ei qui ſp laborare ſolebat: vel triplex fuſtigatio ei
cui⁹ dura nutritio ⁊ onerū ⁊ laboꝝ aſſuefactio durū ꝯ
oēs reddit fuſtigatiōes. ¶ Et eſt exēplū ad hoc in alia
punitiōe pecuniaria: vicȝ in q̄ videm⁹ ꝙ ſi diuiti impo
nat̄ pena. x. ſolidorū ⁊ paupi ꝓ maiori delicto pena. x.
denarioꝝ: videbit̄ forte ꝙ paup ꝓ maiori delicto min⁹
punit̄. Et tñ ſi habeat̄ ꝯſideratio ad facultatē ⁊ ꝑſona-
rum ꝯditionem: illa pena que videtur minor: in pau-
pere erit maior: ⁊ ſic vterq̄ȝ vniformiter punit̄: dū pau
perior in minori pecunia: ⁊ ditior in maiori: pro equali
delicto vel minor in minori pecunia ⁊ maior in maiori
ꝓ equali mulctat̄ delicto: ſicut patet. C. li. iij. ti. j. de iu-
dicijs. l. ꝓperandum. §. ſi autem vtraq̄ȝ: vbi habetur
ꝙ iudex in maiori dignitate cōſtitut⁹ ſi in certo caſu ibi
expreſſo iniuriam parti fecerit. x. libras auri ſoluere co-
gatur. Si aūt iudex minor fuerit ad tres libras auri cō
demnat̄. Sicut ergo in hoc caſu ille qui paſſibilior eſt
in pecunia. i. qui plus patitur quādo ipſam ſoluere co-
gitur: quia pauperior eſt: licet minus ſoluat: equalit̄ ta
men vel plus punit̄. Ita ille chriſt⁹ qui fuit in natura
paſſibilior: quia naturam illam in qua patiebat̄ ſum-
pſit de tenerrima natura virginea: ⁊ quia in illa opti-
me complexionat⁹ fuit: maiorem ſuſtinuit penam: li-
cet ſicut ſimili pena ſeruus: ſcȝ latro in cruce cū dño af
flict⁹ ⁊ popularis homo filia regi paſſus. Sap̄. xviij.
¶ In quo ptȝ ſecūda ꝯcluſio: ꝙ vicȝ paſſio chriſti fuit
maxīa: q̄ elicit̄ tam ex ſecūdo reſpectu q̄ȝ ex tertio: id eſt
tam ex qualitate pene patientis q̄ȝ ex conditione per-
ſone que patiebatur. Et plus ex conditiōe elicitur pa- 9
tientis q̄ȝ qualitate pene: quia qualitas pene fuit latro
nibꝫ hincinde ſuſpēſis ⁊ multis alijs communis. Ex
q̄ ptȝ: ꝙ ſi ille cauſe q̄ cōit̄ aſſignāt̄: q̄re paſſio chriſti fu
it oībꝫ alijs maior: p̄dēt̄: vicȝ corꝑis grauitas ſeu pō-
deroſitas: ⁊ p̄dēt̄ ſeu patiēt̄ diuturnitas: q̄ȝ non ſta-
tim vt alij q̄ capite amputato puniebant̄ ⁊ penaꝝ q̄ua
litas: q̄ȝ plagat⁹ fuit ī corde ⁊ loc̄ neruoſis. ſ. manibꝫ
⁊ pedibꝫ vbi nerui ꝯcurrūt: cū ꝑciſiōe accipiant̄ oēm
aliā cām excludēdo ꝓpoſitū illoꝝ q̄ illas adducūt ꝯclu
dere nō vident̄: q̄ȝ in ill' penaꝝ ꝯditionibꝫ nōnulli alij
ſil'es ⁊ pares vident̄. Sȝ ſi p̄dicte penarū ꝯditiōes refe
rant̄ ad q̄litatē illi⁹ q̄ patiebat̄: ⁊ ꝯſideret̄ quō oēs ille
penarū ꝯditiōes in ſbiecto ꝯcurrebāt tenerrimo ⁊ pu-
riſſimo ⁊ optīe cōplexionata: q̄nto etiā ꝑſona illa q̄ pa-
tiebat̄ fuit nobiliſſima ⁊ digniſſima: nō inueniet̄ ī do-
loꝝ penalitate vel paſſionis acerbitate ei par vel ſil'is.
Quāto nāq̄ȝ natura ⁊ cōplexio patiēt̄ eſt delicatior et
tenerior: ⁊ q̄nto ſtat⁹ ſu⁹ eſt dignior tāto paſſio ſua eſt
grauior: vt d̄ teneritudine d̄ q̄ certū eſt ꝓbatio diſſimu
let̄ in ꝑſone dignitate q̄ patit̄. Hoc ſatis oñdit̄ duobꝫ
eadē patiētibꝫ añ mēt̄ oculos adduct̄ in exēplū: q̄rū
vn⁹ eſt nobiliſſim⁹ ⁊ ali⁹ ſimplex q̄s nō diceret ꝯfuſio
nē ꝯtēptū paſſionē: ⁊ oīa talia p̄mo in loco publico il-
lata eſſe maioris verecūdie ⁊ paſſiōis: q̄ȝ illata ſecūdo
īmo ħ in cōi loq̄ndi mō hoīes hūt ⁊ vtrūq̄ȝ paſſum di
cant: ita tñ ꝙ paſſio p̄mi maior fuit. Ita in ꝓpoſito de
chr̄o ⁊ alio puro hoīe. Et ſic ptȝ ꝙ ſic̄ paſſio puri hoīs
ex tribꝫ reſpectibꝫ ꝯſurgit: ex culpe q̄ntitate ⁊ culpe q̄li
tate ⁊ ꝑſone dignitate. Ita ex his tribꝫ ſup hoīm paſſio
nes abundāt chriſti paſſiones. ij. Coꝛ. j.
¶ Que non ſolū in predicta penarū magnitudine: ve- Ar. iij.
rum etiā in omnibꝫ alijs conditionibꝫ ⁊ circūſtantijs 10
maximam habuerūt ꝯgruitatem. ¶ Primo nanq̄ȝ ꝙ
pateret̄ congruum fuit: Pro quo eſt aduertendum: ꝙ
licet de poteſtate abſoluta genus humanū alio modo
liberaſſe potuiſſet: nullus tamen liberationis mo[..]us
fuit tam conueniens: ꝙ plura cōmoda illo modo libe-
rationis nobis cōtulit. ¶ Primo nāq̄ȝ nobis exēplum
cōtulit ⁊ oſtēdit iuſticie. In hoc eñ ꝙ ille q̄ fuit ſupra
leges: qui verbo ⁊ poteſtate hominem liberaſſe potuiſ-
ſet: alit̄ illū liberare noluit niſi ordīe iuſticie obſeruato
Ordo nanq̄ȝ iuſticie req̄rebat ⁊ req̄rit ꝙ delinq̄ns ꝑ ſe
vl' ꝑ aliū ſatiſfaciat: ⁊ ꝙ alit̄ pctm̄ a d̄o ñ remittat̄. Sa-
tiſfacere aūt ꝓ peccato toti⁹ hūani generis null⁹ pote-

rat pur⁹ homo: q꞉ q̇libet hō pur⁹ aliq̇d min⁹ eſt tota
generꝭ hũani vniuerſitate. Oportuit igiṫ ad hoc ꝙ hu
manũ gen⁹ a cōi pctō liberareṫ ꝙ aliq̇s ſatiſfaceret q̇ ⁊
hō eſſet cui ſatiſfactio cōpeteret: ⁊ aliq̇d ſupra hoīeꝫ vt
ei⁹ meritũ ſufficiēs eſſet ad ſatiſfaciēdũ ꝓ pctō totius
hũani generꝭ. Mai⁹ aũt hoīe q̄tũ ad ordinē beatitudi
nis nihil ē niſi ſol⁹ de⁹. Nã ãgeli licet ſint ſuꝑiores q̄
tũ ad ꝯditionē nature: ⁊ nō q̄tũ ad ordinē finis: quia
eodē fine ⁊ eadē excellētia beatificanṫ. Cōgruũ ḡ ⁊ iu
ſtũ fuit vt de⁹ hō fieret ad pctũ hũani generis tollēdũ
q꞉ de illo ⁊ de nullo alio dicere potuiſſet Joãnes bapti
ſta. Ecce agn⁹ dei: ecce q̇ tollit pctã mũdi. Joan. j. Nec
apl's dicēs. Ro. v. ꝙ ſicut ꝑ vni⁹ delictũ in oēs hoīes
in ꝯdēnationē: ſic ꝑ vni⁹ iuſticiã in oēs hoīes in iuſti
ficationē. In q̇ iuſtificatiōis mō nobis exēpla iuſticie
dereliq̇t: q꞉ ſi ille de⁹ ⁊ hō: mgr̄ ⁊ dñs noluit aliter q̄
iuſte circa hoīem ꝓcedere: q̄nto magꝭ hō ad hoīem: ci
nis circa cinerē: nō poteſtatē ſꝫ iuſticiã cum bonitate ⁊
miſcdia mixtã exercere debet: ab illo exēplũ accipiētes
9 q̇ dicit Jo. xiij. Exēplũ dedi vobis. ¶ Secũdo nō ſolũ
iuſticie. ſꝫ etiã oīm virtutũ ī hoc nobis exēpla dereliq̇t:
vidit enĩ ꝙ beatitudo virtutis eſt p̄miũ: ⁊ ꝙ ad beati
tudinē tēdētes oportet virtutibꝫ diſponi. Qꝫ inſuꝑ ad
virtutes v̄bis ⁊ exēplis ꝓuocamur. Exēpla aũt alicu
ius ⁊ v̄ba tãto efficaci⁹ ad virtutē inducũt: q̄nto de eo
firmior habeṫ veritatis ⁊ bonitatis opinio: q̇ docet et
exēpla p̄bet operãdo: q̄nto nãqꝫ ille q̇ docet certi⁹ vidit
ea q̄ docet: tãto audiētes certiorē opinionē hñt verita
tis: pl⁹ enĩ crediṫ ei q̇ vidit q̄ narrat ⁊ docet ceterꝭ pari
bus: q̄ ei q̇ nō vidit. Et q̄nto melior eſt q̇ oꝑaṫ: tãto ei⁹
oꝑa certi⁹ ⁊ digni⁹ in exēplũ a poſteris trahunṫ: ď nul
lo aũt hoīe puro infallibilis opinio veritatꝭ haberi po
terat de rebꝫ alteri⁹ ſeculi: q̄tũ ad gaudia bonoꝝ ⁊ pe
nas reprobоꝝ. Puro ḡ hoīe de illis narrãte eſt ac ſi na
tus in carcere alteri ſecũ nato in carcere de hui⁹ mũdi
gaudijs ⁊ ď ſole ⁊ luna ⁊ hmōi narret q̄ nō vidit. Cui
reſpōdebit auditor: vñ hoc noſti q̄ narras nō pl⁹ iſta
vidiſti q̄ ego: q̄re ḡ tibi crederē? Nec etiã īfallibil' opi
nio bonitatꝭ: q꞉ etiã ſanctiſſimi viri in aliq̇bꝫ defecerũt
iuxta illud: pſ. cxv. Ois hō mēdax. i. in aliq̇ a bonitatꝭ
ꝑfectiōe deficiēs. ¶ Ex q̇bꝫ pꝫ ꝙ neceſſariũ fuit hoī ad
hoc ꝙ in virtute firmareṫ ꝙ a deo hũanato doctrinã ⁊
exēpla reciꝑet q̇ diꝭ. Exēplũ dedi vobis: vt queadmo
dũ ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis. Joã. xiij. Et quē
admodũ ego paſſus ſuꝫ ⁊ vos patimini. Et queadmo
dũ ego loq̇bar ⁊ docui q̄ vidi: ita ⁊ vos credatis q꞉ qď
12 ſcim⁹ loq̇mur: ⁊ qď vidim⁹ teſtamur. j. Joã. j. ¶ Ter
tio nō ſolũ exēplũ ſꝫ etiã cãm nobis p̄buit ipm ſuꝑ oīa
diligēdo ꝑ media magis ꝯgrua q̄ excogitari poterũt ꝓ
tali fine introducēdo ⁊ ꝓſequēdo. i. ꝑ viſionē exteriorē
⁊ imaginationē interiorem: hec nanqꝫ duo ſunt amo
ris cauſatiua. Ex hoc enĩ ꝙ q̇s videt rē amabilē ad ei⁹
amorē inclinaṫ: q꞉ licet act⁹ alioꝝ ſenſuũ ſint amoris ꝓ
uocatiui: ꝑ viſionē tñ maxie īcipit eē paſſio amoris ſiꝭ
ꝑ phm pꝫ li. ix. Eth. c. xiiij. Ex h̄ iterũ ꝙ imaginaṫ ꝑſo
nã illã ip̄ꝫ amare pl⁹ ad ip̄aꝫ reciproce amãdũ ꝓuocaṫ
Et vbi h̄ due diſpoſitiōes ſeu media ꝯcurrũt itēſus ſe
q̇ṫ amor: p̄dictã v̄o imaginationē certi⁹ hīe nō p̄t niſi
ꝑ aliqď amoris expimētũ int⁹. Inṫ amoris v̄o expimē
ta maximũ eſt ꝓ amico dura pati: ſicut dictũ eſt. A. xx.
7. Sciēs igiṫ de⁹ ꝙ maxie neceſſariũ ⁊ vtile eſt hoī ad
hoc ꝙ vltimã attingat beatitudinē deũ ſuꝑ oīa dilige
re: ⁊ ꝙ ſine hoc ſaluari non poſſet ⁊ nolēs ſicut nec de
buit ei in neceſſarijs deficere: vtrũqꝫ mediũ adhibuit:
nō vt p̄mũ amoris adhiberet mediũ naſcēdo ꝯuerſan
do: ⁊ ꝯtinue in ſacramēto altaris nobiſcum morando.

In terra viſus eſt ⁊ cũ hoībus ꝯuerſat⁹ eſt. Baruch
iij. Ampli⁹ vt in ſecundo nō deficeret: duriſſimã ſuſti
nuit mortē ⁊ paſſionem: vt nō amãs inexcuſabilis ſit:
q꞉ oĩa que facere debuit vt amareṫ fecit: nihil dimit
tēdo de contingētibꝫ: ip̄o teſte qui ait Eſa. v. Quid eſt
quo debui facere vinee mee vltra ⁊ non feci? Nōne ꝓ
amore tuo attrahēdo hec paſſus ſum abſqꝫ iniquitate
man⁹ mee. Job. xvj. Nota. A. xiij. 14. Et nota ꝙ iſta
ratio cum immediate p̄cedenti introducta ſeu deducta
per media que habētur. E. vj. 22. cum ſequēti: non ſo
lum congruitatē: ſed etiam quandã vidētur conclude
re neceſſitatē: ꝙ chriſt⁹ ſic naſci ⁊ ſic patui debuit: ipſo
teſte qui ait. Nōne ſic oportuit chriſtũ pati. Lu. xxiiij.
In qua auctoritate non ſolũ paſſionis cōgruitas ⁊ vti
litas q̄tum ad hoc ꝙ patereṫ deſcribitur: ſicut in tribꝫ
p̄dictis rationibꝫ oſtēſum eſt: verũ etiã paſſiōis mod⁹ 13
q̇ ad multas deſcribiṫ circũſtãtias: in hoc ꝙ dicit ſic. i.
in arbore crucis in tali tꝑe tali loco tali etate inter latro
nes: ⁊ ſic ď alijs circũſtãtijs. ¶ Primo nãqꝫ ꝯgrue vo
luit in altũ crucis aſcēdere patibulũ: vt nobis viã aſcē
dendi ad celũ ꝑ penarũ aſperitatē oſtēderet: ⁊ ꝑ viam
illã nos poſt ſe attraheret ad modũ Aquile: q̄ diciṫ p̄ Aquila
mo in arboris ramũ aſcendere vt pullos ſuos de nido
aſcēdere faciat: ⁊ deinde in altũ montē vel aerem. Sic
chriſt⁹ p̄mo aſcēdit ī altitudinē crucꝭ: ſecũdo in mōtē
oliueti: ac deinde ſuꝑ aerꝭ altitudinē ad celũ q̄ſi aq̇la ꝓ
uocãs ad volãdũ pullos ſuos ⁊ ſuꝑ eos volitãs Deu.
xxxij. vt pulli mr̄em ⁊ mēbra caput ꝑ eandē viã ſicut
neceſſe eſt ſequanṫ. Ad hoc enĩ aſcēdit: vt nos aſcende
re faceret ꝑ crucē penitētie: ⁊ ꝑ mōtē oliueti. i. ꝑ oꝑa mi
ſericordie. Et ſicut mēbra non poterũt bene ꝑ aliã viã
ire q̄ ꝑ illã ꝑ quã caput p̄cedit. Ita nec aliq̇ poterũt ꝑ
alias vias ad celũ venire: q꞉ tñ illo mō aſcēdit: pãdēs
iter ante illos. Michee. ij. ¶ Aſcēdit inqꝫ pãdēs. i. oſtē 14
dens alio mō q̄ alij hoīes tranſeũtibꝫ viã oſtēdere ſo
lent: qui vna manu eleuata ⁊ brachio extento iterpan
dũt ꝑegrinis. Hic v̄o vtroqꝫ brachio extēto ⁊ manu
in cruce eleuata: viã nobis non ſolũ oſtēdit celi ad mo
dũ aquile que vtraqꝫ ala expanſa viam pullis oſtēdit
aſcēdēti: ſed etiam de luto peccati extrahit. Et de erga
ſtulo Egypti eduxit: ſicut olim ꝑ os ꝓphe ſui ꝓmiſit:
dicēs. Ego dñs q̇ educã vos de ergaſtulo Egyptiorũ:
⁊ eruã de ſeruitute ac redimã de brachio excelſo vl' extē
to: ſꝫm aliã lr̄am ⁊ in iudicijs magnis. Exo. vj. Judi
cia magna fuerũt ⁊ ſunt: reprobare iudeos īcredulos:
⁊ chriſtianos malos ď chriſti paſſiōe male ſentiētes vl'
nimis p̄ſumētes ⁊ ſaluare credētes q̇ in noīe ſion com
p̄hēdunṫ. Eſa. j. Siō in iudicio redimeṫ ſupple iuſto.
¶ Nec ei ſufficere videbaṫ: vt ſic in altũ aſcēderet: vt
ab oībꝫ videreṫ: quō brachia extēdēs iter oſtēderet: ſed
etiã alte clamauit. Laboraui inq̇t clamãs: pſ. lxviij. vt
oĩni excuſatione poſtpoſita ab oībꝫ audireṫ: ſiꝭ cuſtos
vinee: de q̇ habeṫ. C. xvij. 13. ¶ Nec ſic de carcere edu
ctos ⁊ in via directos ſic dimittere voluit: q̇n eos q̄n
tũ in eo fuit: ꝑfecte ſanaret: ꝓpṫ quã ſanitatē ſp̄ualē ꝑfe
cte in corpus ſuũ myſticũ inducēdam: oĩa genera ꝓ
corpore illo ſuſtinuit medicine. Nam ieiunauit ⁊ artã
dietã tenuit vt ſic exceſſũ ſanaret gule a p̄mis parētibꝫ
cōmiſſe. Sudauit ⁊ potionē amarã bibit ⁊ ꝯualeſcētes
ꝓpria carne cibauit ⁊ ſanguine potauit. Et aq̄ de latere
fluēte balneauit: ⁊ baculo crucꝭ apodiauit ⁊ corōa ſpi
nea decorauit. Et ꝓ toti⁹ corꝑis ſanitate minutionē ſu
ſtinuit. In cruce nãqꝫ poſit⁹ ſe habuit ad corp⁹ ſuũ my
ſticũ: ſicut brachiũ ad corp⁹ naturale: q꞉ ſiꝭ brachiũ ꝓ
toti⁹ corꝑis ſanitate ſuſtinet minutionē: Ita illud bra
chiũ benedictũ: de quo in pſ. lxxvj. diciṫ ad deum pa

trē. Redemiſti in brachio tuo populū tuū.i.pmogenita: qb⁹ celi debet hereditas: q2 illi ſoli rediműt. Exo.
xxxiiij. Primogenita filioꝝ tuoꝝ redimes: minutionē
ſuſtinuit totiꝰ ſanguinis q̇ in eo fuit: ⁊ ad modū minu
toꝝ offā.i.ſpongiā ori appoſuit: ⁊ acetū guſtauit: ⁊ int̃
ſepulchri tenebras ſe incluſit vt nos redimeret ab omī
iniq̇tate ⁊ pfecte ſanaret ⁊ mūdaret ſibi pplin accepta-
bilē ſectatorē bonoꝝ operū. Titū.ij. ¶ Secundo arbo
rē ɔgrue aſcēdit: vt vñ mors oriebat̃: inde vita reſurge
ret: ⁊ q̇ ꝑ lignū vincebat: ꝑ lignū q̇q3 vinceret̃: ⁊ vt li-
gno ſeu potiꝰ homini ꝑ lignū fructū innocētie reſtitue
ret: qd̄ a ligno tolebat̃: dicēs. Que nō rapui tūc exolue
15 bā: in ps.lxviij. ¶ Tertio idē cōgrue factū fuiſſe videt̃
vt de chriſto fieret qd̄ de re inuēta fieri deberet. Aliqñ
em̄ res inuēta in eminēti ſuſpēdit̃ loco: vt faciliꝰ inue-
niat̃ ab amittēte. Sic ɔgruū fuit vt chriſtꝰ quē totū fe-
re genꝰ hūanū amiſerat: in cruce exalteret̃: vt facilit̃ ab
oib⁹ inueniri potuiſſet. Propter hec ğ tria p̄dicta deus
tp̄s ⁊ modū annotās paſſiōis ſue dixit. Nūc ɔſurgā:
nūc exaltabor. Eſa.xxxiij. Sequit̃. Exaltabo ad pplos
Exaltare ſignū meū.i.ſignū crucis. ¶ Que q̇dē exaltatio. Prīo
fuit valde vtilis ꝓpt̃ effectū ꝓuenientē: de q̃ ipſemet ait
Joā.xij. Si exaltatꝰ fuero a terra: omīa trahā ad me ꝑ
brachia mea in cruce extēſa: oīa de carcere extrahā dia-
boli: ſicut p̄dictū eſt. ¶ Secundo fuit valde neceſſaria:
q2 ſicut Moyſes exaltauit ſerpētē ⁊c̄. Jo.iij. Ita opor
tet inq̇t exaltari filiū hoīs: ad directionē errātiū: ad di-
rigēdos pedes nr̄os in viā pacis. Luce.j. Et ad illumi
nationē cecoꝝ: ſicut d̄r: Eccl̄.xxxiiij. Exaltās aīam ⁊ il-
lumināns oculos: ſupple fidei: vt non vidētes videant.
Nā ⁊ h̄ videmꝰ: ꝙ vic3 poſt chriſti paſſionē certius ⁊
euidētiꝰ in diuina cognitiōe ſunt inſtructi. Et h̄ eſt qd̄
ipē dixit Joā.viij. Cū exaltaueritis filiū hoīs: tunc co
16 gnoſcetꝭ q2 ego ſum. ¶ Secūdo ɔgrue tali pati voluit
tp̄e.i.feria ſexta: in q̃ pmi parētes peccātes d̄ ꝑadiſo ex
pellebāt̃: vt eadē die ⁊ hora redimeret̃ ⁊ hereditati ſue
hō reſtitueret̃ q̃ peccādo illā amiſerat. ¶ Tertio ɔgrui
tas affuit loci. ¶ Prīo vt in medio terre ſalutē corporꝭ
ſui myſtici opare ⁊ virtutē ad oēs ꝑtes diffunderet:
ſicut cor ad oēs ꝑtes corꝑis naturalꝭ virtutē diffundit
in medio exiſtēs. ¶ Secūdo vt ibi moreret̃: vbi mors
ſua maxīe hoſtijs p̄us figurabat̃. ¶ Quarto ɔuenienti
patiebat̃ etate: in iuuenili vic3 ⁊ forti: vt doceret: in iu-
uētute: nec in fortitudine eſſe ɔfidēdū ſ3 tunc penitētiā
eſſe agēdā ⁊ pauꝑtatē eligēdā: ⁊ diuitias ⁊ delitias eſſe
ſpernēdas qñ nō anxia neceſſitas ſ3 bona voluntas ea
ſpernere facit. ¶ Qua etiā de cauſa honorē quē a pplo
Hierlm veniēs accepit volūtaria paſſione ſpreuit: do
cens mūdanos ſpernēdos eſſe honores. ¶ Quinto cū
ɔueniēti patiebat̃ ſocietate.i.cū latrōib⁹: q̄tū ad iudeo
rū intētionē: vt eoꝝ ꝑticeps ſuſpicaret̃: ſ3 q̄tū ad dei or
dinationē: vt ꝓphetia impleret̃: q̃ d̄r. Et cū ſceleratꝭ de-
putatus eſt. Eſa.liij. Et vt ꝑ latronē bonū a dextris: ⁊
malū a ſiniſtris oſtēderet: quō in gn̄ali iudicio boni a
dextrꝭ ⁊ mali a ſiniſtrꝭ ſunt ſituādi. Sic ğ deꝰ q̇ p̄nun
ciauit per os oīm ꝓpharum pati chriſtū ſuū implenit
ſic. Actuum.iij.
Ar.iiij. ¶ Implenit inq̇t ſic. ad nr̄am maximā vtilitatē. Circa
17 cuiꝰ vtilitatꝭ declarationē duo ſunt oſtēdēda. Prīo nā
q3 oſtēdit̃ ꝙ paſſio vl̄ mors chriſti tria nobis attulit re
media ⁊ auxilia oportuna: ɔ̄ tria mala ꝑicula ſeu dāna
que ꝑ primoꝝ parētū pc̄tā incurrimꝰ. Secūdo oſtēdit̃
quā virtutis efficaciā crux chriſti habeat: q̊ ad demōes
effugādos. ¶ Q̄tū ad pmū ꝑ primoꝝ parētū p̄uarica
tionē tria incurrimꝰ dāna: atq3 ꝑicula. Prīo nāq3 in-
currimꝰ periculū mortis ⁊ eterne dānatiōis. Gen̄.ij.
Quacūq3 em̄ die comederꝭ ex eo: morte morierꝭ. ¶ Se
cūdo nocumētū pene: ⁊ exterioris tribulatiōis. Gen̄.
iij. q2 comediſti de ligno de quo p̄ceperā tibi ne come-
deres: idcirco in ſudore vultus tui veſceris pane tuo: ⁊
maledicta terra in oꝑe tuo: ſpinas ⁊ tribulos germina
bit tibi. Tertio experimentū verecūdie ⁊ interioris mi-
ſerie ⁊ tentatiōis: quod ſignificat̃ in hoc qd̄ deꝰ homi-
ni improperauit. Gen̄.iij. dicens. Quis tibi indicauit
ꝙ nudus eſſes? niſi quia comediſti de ligno de quo p̄-
ceperam tibi ne comederes. ¶ Contra primū periculū
chriſtꝰ in cruce moriens nobis ſp̄uale attulit auxilium
ſeu remediū: per quod mortē eternam volētes euadere
poſſunt. Quia fuit quondā inter genus humanum ⁊
abyſſum inferni: ſicut eſt inter fluuiū per quē tranſire
eſt neceſſe: per quē nec pons habet̃ nec nauicula: ⁊ int̃
tranſeūtes per illū: qui cum neceſſitate cōpulſi trāſire
tentauerint: pre tranſitꝰ impoſſibilitate ſubmergūtur:
ſuꝑ quem tamē ſi pons fiat ſecurus ⁊ firmꝰ vel nauis
hoīes qui ponti vel naui adherere voluerint: tranſire
poterūt abſq3 periculo: qui v̊o ab his declinare volue
rint: ſubmergunt̃. Sic fuit ex parte iſta: quia ante mor
tem chriſti non fuit pons attingēs a ripa terre vſq3 ad
ripā celi. Nec ſcala ad celū aſcēdēs: nec nauicula illuc
ducens: ideo omēs declinauerunt: ſed poſtq3 pontifex
noſter chriſtus de quo Heb.ix. Aſſiſtens pontifex ⁊c̄.
fecit nobis pontem crucis ſue: qui attingit a ripa mun
di: vſq3 ad celū qui eſt ⁊ ſcala. Jacob que in terra ſtās
celū tāgit. Gen̄.xxviij. Et lignū vite in medio. Gen̄.
ij. vic3 inter celum ⁊ terrā ⁊ inter duos latrones: quo-
rum vnū volentē ad celu3 vexit. Et arca Noe in quo
fide ſe tenentes ⁊ operib⁹ bonis: quaſi manib⁹ adherē-
tes ſaluātur: qui voluerūt a ponte ⁊ naui declinare pe
riclitabātur: quia tu dn̄e deieciſti eos in profundum.
Exo.xv. quia demerita illoꝝ hec exigebāt. Sicut illoꝝ
de quibus ibidem dicit̃: ꝙ equū ⁊ aſcenſorē deiecit in
mare. Qui v̊o voluerūt p̄dictis adherere ſaluabātur:
quia ſemꝑ poſt illā paſſionē chriſti ⁊ mortem in cruce:
exiguo ligno credunt hoīes animas ſuas: ⁊ tranſeūtes
mare per ratē ſaluati ſunt. Sap̄.xiiij. Et ſicut patet ꝙ
crux chriſti virtute illius qui in ea moriebat̃ extunc eſt
lignum vite his qui apprehēderint eam: ⁊ qui tenuerit
eam beatꝰ. Prouer.iij. ¶ Que quidem auctoritas duo
genera hoīm a crucis eximit protectione ⁊ ſaluatione.
Jp̄am primo non apprehendentes ſicut infideles: qui 18
nunq3 fide formata ⁊ oꝑibus bonis ei adheſerunt. Jn
hoc quod dicit. Qui apprehēderit eam: non apprehen-
dentes ſignanter excludere volens. Jp̄am ſecundo nō
tenentes: ſicut ſunt recidiuātes: qui ſtatū penitētie quē
recipiunt cito derelinqūt ⁊ tp̄e tentationis ab eo rece
dunt. Non iſtos ſed eos qui eā tenuerint dicit beatos
qui lauāt ſtolas ſuas in ſanguine agni: quarum pars
eſt in ligno vite. Apoca.vlti. quia Vincenti dabo ede
re de ligno vite. Apoc̄.ij. Cōtra ſecūdū periculū attu-
lit nobis exēplū: quo viſo deberemꝰ rōnabiliter omēs
penalitates: tedia: auſteritates: ⁊ oꝑa penitētie patien-
ter tolerare: ſicut pt3 tā exēplo q3 etiā hiſtoria ⁊ auctori
tate. Exemplū em̄ ad hoc in his fortunijs q̃ q̊tidie cir-
ca nos ɔtingūt. Jn quib⁹ videmꝰ: ꝙ homo ꝑenas: te-
dia vel pauꝑtatē ſuſtinēs: ſi viderit alios in eadē fortu
na ⁊ miſeria: ⁊ ſpecialiter qui eo ſūt nobiliores: ⁊ q̇ mi-
nus demeruerūt q̃re pati deberēt: ipē faciliꝰ penā ſuā
ſuſtinet: q2 ſolaciū miſeroꝝ eſt habere ſocios in pena.
Si ergo talis cogitatio penā mitigat: ⁊ faciliꝰ portare
facꝭ illo q̇ videt hoīem purū ſilia ſecū pati: multoma-
gis in nobis oēs penitētias in ieiunijs ⁊ vigilijs: ⁊ oīa
tedia: ⁊ aduerſitates q̃ patimur vel pati poterimꝰ: alle-

uiare deberet cogitatio de tedijs q̄ ſuſtinuit mr̄ dei: vi-
dēdo filiū ſuū dilectiſſimū tā diu in cruce pati ⁊ mo
ri: ⁊ de paſſionibꝰ q̄s oēs ſancti martyres ſuſtinuerūt:
⁊ ſpecialiter de paſſione ⁊ morte chriſti q̄ pctm̄ nō fecit
nec eſt inuentꝰ dolꝰ in ore eius: q̄ ⁊ ideo penā quā nos
quotidie meremur: ⁊ quā maiorē meruimꝰ q̄ʒ ſuſtine-
mus in nullo meruit: ſed ꝓ nobis ſymbolū ſoluit. Ta
li nanq̄ʒ cogitatione bonꝰ latro in cruce videt̄ ſeipm̄ ⁊
ſociū ad hūiliter ⁊ patiēter ſuſtinendū penā eis impo-
ſitā ꝓuocaſſe dicens. Nos quidē iuſte: nā digna fact̄
19 recipimꝰ: hic aūt nihil mali fecit. Luce. xxiij. Hiſtoria
Exm̄ huic ↄcordat de quodā religioſo ſeu heremita: de quo
fert̄ quaſi ſic: ꝙ eo cogitāte ꝙ ſtatū ⁊ penitētiā inceptā
dimitteret: q2 dieta ſeu panis ſuus ei q̄ forte delicate nu
tritꝰ fuerat nimis durus videbat̄: apparuit ei chriſtꝰ ī
forma qua in cruce pepēderat: dicens. Quotiēs penitē
tiā tuā ſeu panis: vel qđcūq̄ʒ ſuſtines videt̄ tibi durū
nimis: mollifica illud hic in latere meo ꝓ te apto. Qui
poſtea de oſtēſiōe hac cogitās intellexit ꝙ chriſtꝰ nihil
aliud dicere voluit niſi qđcūq̄ʒ ſibi durū videbat̄: ſi il-
lud ad penā chriſti compararet: vel ꝑ cogitatiōis actum
illud ad plagas chriſti apponeret leue ⁊ voluntariū de-
beret videri. Et hoc rōnabiliter: nō ſolū illi: ſed etiam
nobis oībus videri deberet: quia ex quo ip̄e tanta vo-
luntarie ſuſtinuit ꝓ peccatis que nō fecit. Juſtū videt̄
ꝙ nos penitētias nobis in ↄfeſſione impoſitas: vl' alit̄
ↄtingentes: volūtarie ſuſtineamꝰ ꝓ peccatis q̄ fecimꝰ.
Sic ergo patet ꝙ conuertēdo ꝓpoſitionē habitā. Jere.
xj. Mittamꝰ lignū in panē eius ⁊ dicēdo: mittamꝰ pa
nē in lignū eiꝰ: penitētia q̄ priꝰ videbat̄ dura ⁊ intole-
rabil' ⁊ ↄ̄ volūtatē: erit leuis ⁊ volūtaria. Qđ pulchre
ſignificatū eſt. Exo. xv. ꝑ aq̄s amaras q̄s ligno impo-
ſito: ppl's q̄ſi dulces bibebat: q̄s tn̄ priꝰ bibere nō pote
rat. Sic in ꝓpoſito. Et hoc eſt qđ dr̄ Eccl'. xxviij. Altiſ-
ſimꝰ de terra creauit medicinā. Sequit̄. Nōne ligno
20 indulcorata ē aq̄. Nota. P. vij. 41. ¶ Cōtra tertiū pe-
riculū: ille q̄ in cruce moriebat̄: naſcēdo: ↄuerſando: ⁊
moriēdo: fecit oſtēdit ⁊ dedit nobis librū: ſpeculum et
ſcutū: in q̄bꝰ poſſunt qui volunt faciēda legere: mūdā
da tergere: nociua repellere. ¶ Primo in libro iſto de q̄
Math. j. Liber gn̄atiōis Jeſu chriſti: poſſumꝰ clare le
Exm̄ gere ⁊ videre q̄ ſunt facienda: ⁊ que fugiēda. ¶ Exem-
plū ad hoc fert̄: q̄ſi ꝑ iſtū modū de duobꝰ fratribꝰ vel
ſocijs: quoꝝ vnꝰ erat literatus: ⁊ alīꝰ laicꝰ ad ſtatū re-
ligionis ſeu penitētie ſimul venientibꝰ: quoꝝ clericꝰ ꝑ̇
mo anno ꝓpter auſteritatē ibi inuentā de exitu tentatꝰ
cū ſocio ſuo tētationē ſuā oñderet: ip̄e optimis v̇bis ⁊
exēplis eū in ſtatu ſuo ſolidauit. Req̄ſitus ğ a clerico:
vbi talia didiciſſet cum literas neſciret? Rn̄dit ſe librū
habere in quo om̄ia bona que ſciuit didicerat: deſiderā
tem clericū librū ſuū videre: ad imaginē duxit crucifi
xi: dicēs. Ecce liber meꝰ. ¶ Et ↄgrue imaginē crucifixi
libꝝ dixit. Nā idē dicūt iura eccl'ie: ꝙ vicꝫ imagines ⁊
picture ſunt libri ⁊ ſcripture laicoꝝ: ď ↄſe. di. iij. ꝑ latū.
Jnter q̊s ditior: pulchrior: ⁊ exp̄ſſior liber eſt: nō ſolū
imago: ſed etiā tota chriſti natiuitas: actio: cōuerſatio:
mors ⁊ reſurrectio: ⁊ q̄cūq̄ʒ in eo vel de eo oſtēduntur
vel legunt̄. Cuiꝰ cauſa eſt ſeu ratio: q2 ſic in pulcherri
mis libris īueniunt̄ tria gn̄a literarū: q̄dā nāq̄ʒ ſūt au-
ree: q̄dā rubee: quedā nigre. Sic in chriſto: q̄ fuit liber
ſcriptꝰ intꝰ ⁊ foris: ſicut ptꝫ ſupra. eo. c. iij. inueniūtur
litere auree: rubee: ⁊ nigre. ¶ Prime litere ī chriſto fue-
rūt virtutes q̄s interiꝰ habuit: ⁊ opa q̄ exteriꝰ exercuit
q2 oīa fuerūt mūdiſſima: tāq̄ʒ auꝝ mundū. Apoc. xxj.
Ex q̄bꝰ fuit ſcriptꝰ intꝰ virtutibꝰ: ⁊ exteriꝰ operibus.
Litere rubee fuerūt pene: plage: ⁊ paupertates: q̄s ſuſti-
nuit. Lr̄e nigre ſunt iudicia dura: q̄ ſemꝑ exercuit ꝓmi
ſit ⁊ ope impleuit ↄ̄ pctōres eos in nigro inferni ponē
do puteo. Jta ꝙ p̄ma lectio ↄſurgit ex virtutibꝰ ⁊ ope
ribꝰ q̄ fecit. Secūda ex his q̄ ſuſtinuit. Tertia ex his q̄
infligit ⁊ iudicat. ¶ Prime em̄ lr̄e cōponūt ⁊ faciūt le-
ctionē mūdicie ⁊ ſobrietatis. Secūde penitētie ⁊ pauꝑ
tatis lectionē faciūt q̄ om̄ibꝰ ptꝫ intuentibꝰ: tā eiꝰ peni
tentia ⁊ pauꝑtas: q2 a natiuitate eiꝰ inceperūt: qn̄ pan
nis exilibꝰ inuolutꝰ in p̄ſepio ponebat̄: ⁊ cū eo ſꝑ man
ſerūt: nā ſꝑ pauꝑ erat ⁊ mēdicus: ⁊ ip̄m ad ſepulchrū
duxerunt: in q̊ ſyndone ſibi intuitu pietatis data pone
bat̄: q2 ſuū in q̊ poni poterat nō habebat. ¶ Tertie v̊o 21
lectionē faciūt iuſticie ⁊ eq̄tat̄: pſ̄. cxviij. Cognoui dn̄e
q2 eq̄tas iudicia tua. ¶ Talibꝰ ğ lr̄is ⁊ lectiōibꝰ eſt ſcri-
ptus: hic liber mādatoꝝ dei Baruch. iiij. Poſt quē et
ad cuiꝰ exēplar oportet nos libros aīaꝝ ſeu ↄſciaꝝ nr̄a
rū: de q̄bꝰ ptꝫ. L. iiij. ꝑ totū: ↄſcribē ⁊ corrigē: alit̄ nō ſu
ſcipiētur ad armareolū ſeu librariā. i. glīam celi: q2 qn̄
poſt mortē iudiciū ſedit: ⁊ libri apti ſūt. Dan̄. vij. nul-
li libri ibi recipient̄ niſi ad exemplar p̄dicti libri ſcripti
vel correcti: oportet ğ videre q̇d p̄ma lectio docet: ⁊ di
ligēter illā in aīabꝰ noſtris ſcribere. ¶ Pīa vt dictum
eſt docet oēm mūdiciā tā interiꝰ in cordibꝰ q̄ʒ exterius
in oībꝰ ſenſibꝰ ⁊ opibꝰ: ꝙ nihil ſit interiꝰ vel exteriꝰ im
mūdicie vel luxurie: ſicut nec fuit in libro chriſti vl' gu
le. Et ſi aliq̇d tale inuētū fuerit: ſtatim fac ꝑm exēplar:
qđ tibi in monte mōſtratū eſt. Exo. xxv. Et corrige li-
brū: ⁊ hoc neceſſariū eſt ad hoc vt liber tuus recipiat̄:
quia non intrabit in illam faciens abominationē: mē-
daciū ⁊ immundiciā. Apoc. xxj. Oportet ergo ad h̄ vt
recipiat̄ ꝙ liber noſter concordet cū libro dei: ⁊ qđ idē
ſcribat̄ in vtroq̄ʒ: ſicut patet. C. vij. 17. cū ſequentibꝰ:
⁊ L. iij. 5. ¶ Q2 ſi dixeris ꝙ non poteris ſequi mūdi-
ciam iſtius pulcherrimi libri chriſti: hoc non eſt aliud
dicere: q̄ʒ ꝙ ſequi vis turpem diaboli doctrinā: ⁊ libꝝ
queꝫ qui ſequit̄ ad eū in morte recipiet̄: quia ſicut libri
ſcripti ⁊ correcti ad exēplar chriſti in morte ad ſuū reci
piendi ſunt armareolū: vt ſemꝑ cum eo ſint ī gaudio.
Jta alij recipiēdi ſūt ad armareolū inferni: vt ſemper
cū diabolo ſint in igne: qui paratꝰ eſt diabolo ⁊ ange-
lis eius: Math. xxv. Vtinam ğ guloſi ⁊ luxurioſi hec
ſaperent ⁊ in libro iſto intelligerent ac nouiſſima ꝓui-
derent. Deut̄. xxxij. quia ſi hoc facerent meliꝰ tentatio
nibꝰ reſiſterent. ¶ Secunda v̊o lectio docet paupertatē: 22
ꝙ nihil habeamꝰ de alieno ſiue ꝑ viam rapine: vſure:
falſe patrie: iniuſte acquiſitiōis: ſiue ꝑ nos: ſiue ꝑ ante
ceſſores noſtros: ſiue ꝑ viam mutui: ſiue quacūq̄ʒ alia
via: quia ſi in morte quādo libri aperient̄. Apoc. xx. in
uenta fuerint in libris noſtris talia recepta ſeu debita
non ſoluta: de quibꝰ ſufficiētes non habuerint acquie-
tantias ab illis a quibꝰ accepta erant in quibꝰ debant̄:
ponet eos in carcere inferni: donec reddant nouiſſimū
quadrantē. Math. xviij. Et etiam. v. qđ nūq̄ʒ fieri po
teſt: quia nullū quadrantē ſecū portant. Et ideo nō eſt
mirū ſi nulla ſit in inferno redēptio: dū potes ğ librū
tuū corrige. Et ſicut ille qui librū corrigit: literas ſuꝑ-
fluas aufert. Jta tu ſuꝑflua aufer a te ⁊ reſtitue illis q̄-
bus debent̄. ¶ Tertia lectio oēm docet nos habere ti-
morem: vt ſi amore dei peccata nolumꝰ fugē nec bene
viuere: ſaltem hoc faciamꝰ timore iudicioꝝ eius: dicē
tes. A iudicijs tuis timui: in pſ̄. cxviij. ¶ Jſtis ergo le-
ctionibꝰ informatꝰ: fac quod dicit̄ Eſa. viij. Sume ti-
bi lib um grandē ⁊ ſcribe: id eſt chriſtū cogitādo: ⁊ eiꝰ
imaginem vidēdo: aſſume: ⁊ ſcribe in anima tua: ſicut
eſt ibi ſcriptum. Et ſi aliter ſcriptū inuenis: fac qđ fa-
cit qui falſitatē inuenit in libro: faciēdo ibi crucē cōtri-

tionis:cōfeſſionis:et ſatiſfactiōis:vt corrigat̄:quia ad
23 hoc tibi librū hūc dedit et oñdit. Et nō ſolū librū hūc
tibi hac de cauſa dedit:ſ; etiā tibi oſtēdit natiuitatē totā
vitā et mortē ſuā:quaſi ſpeculū ſine macula. Sap̄.vij
vt ſi librū legere neſcias:ſaltē ſpeculū videas: et fac h̄
quo ad aīam:qd alij vidētes ſpeculū faciūt q̄tū ad fa
ciem:et totiꝰ corpis et capitis apparatū. Se nāq; ſpe-
culātes ⁊ defectū in ſpeculo vidēdo: deprehēdētes in
ſeipſis:illū ſtatim tergunt: ⁊ ſe ſpeculi pulchritudini
q̄tū poſſunt ꝯformare nitunt̄. Ita in ꝓpoſito: vos vi-
dētes h̄ ſpeculū in q̊ nō fuit immūdicia nec infideli-
tas nec cupiditas:nec aliq̄ mādatoꝝ dei trāſgreſſio:ſi
aliqd tale viciū in vobis inueneritis aīas vr̄as macu-
lans:illud tergite et cōformamini illi ſpeculo q̄tū po-
teſtis:aplo obediētes:q̄ ait:hoc ſentite in vobis qd in
chriſto ieſu. Phil.ij.ſicut patet. C.xiiij.10. ¶ Et vtinā
oēs ita diligēter iſtud ſpeculū reſpicerēt ad maximā
vtilitatē ⁊ aīaꝝ ſuarū mūdiciā ⁊ ſalutē: ſicut faciunt
alia ſpecula q̄ in cameris ſuis iacēt vel pēdent ad cor-
poris mūdiciā et vanitatē:et aliquotiēs ad aīaꝝ ſuaꝝ
24 ꝑditionē. ¶ Aiabꝫ ſic ꝑ libri huiꝰ: et ſpeculi inſpe-
ctionē et directionē ſcriptis mūdatis et correctis: ſcu-
tum dedit ſue crucis et baculū ſue lancee ip̄m penetrā-
tis: ꝑ q̄ miles chriſti ſic milites mūdi ꝑ ſcutū a corpo-
ralibꝫ:a ſpūalibꝫ ſe defendere poſſint ꝑiculis. Et oēs
canes illo baculo ꝓpulſare infernales: ipſoꝝ euadere
leſiones:qd bene oñdit̄ ꝑ exemplū illiꝰ abbatis:de quo
habet̄. C.xvij.25.et ꝑ exēplū philomene:ibidē. xxvj.
Et ꝑ exēplū q̊ p̄dicta cōfirmant̄ de illis q̄ ꝑicula euaſe
rūt vermiū venenoſorū ſerpentē reſpiciēdo eneū ſuꝑ
palū altū eleuatū. Nūeri. xxj. ¶ Ergo ꝯ oīa ſpūalia
pericula ſume tibi lignū. Ezech.xxxvij.q: lignū hab;
ſpem. Iob.xiiij.quia illud tenētibꝫ eiq; figētibꝫ ⁊ ad-
rētibꝫ fideq; et moribꝫ ip̄m ſequētibꝫ ſpem cōfert ſalu
tis. Nec miret̄ quis ꝙ crux ſeu imago vel ſtatua ſal-
uatoris tot remedia.ſicut p̄dictū eſt: vel tantā ad illā
fugitāti ꝯferre poſſit ſalutē:q: ſi ſtatua imꝑatoris pōt
ſaluare ad ipſam fugientē:ſicut patet. C.li.j.ti. de ſta-
tuis ⁊ imaginibꝫ.l.q̄ ad ſtatuas. Nō rōne q̄ lignū eſt
vel lapis:ſ; q: imago eſt imꝑatoris: ad ipſiꝰ et patris
ſui honorē ⁊ memoriā erecta:q̄d mirū eſt ꝙ lignū illd
bñdictū.de q̊ Sap̄.xiiij. Bñdictū lignū ꝑ qd fit iuſti-
cia. In q̊ nō ſolū ſculpta fuit imago ſaluatoris:ſ; in q̊
ipſamet dei pr̄is ſilitudo pēdens:ip̄m ſanguīe ſuo de-
dicauit:ſalutē noſtrā in eo operādo ⁊ iuſta iudicia ex-
ercēdo:hāc habeat v̓tutē vt ei adherētes ſaluari po-
terūt:nō rōne q̄ lignū eſt vel lapis:ſ; rōne ſilitudinis
et ſignificatiōis ī eo pēdentis:et ſanguinē ſuū in eo ef-
Exm̄ fundētis. Qꝫ eñ illa rōne hanc habeat efficaciā ꝑ mi-
raculū ptꝫ de imagine crucifixi in ſyria:de qua habet̄.
C.xvij.19. Ex q̊ ptꝫ:ꝙ nec ſtatua imꝑatoris: nec oīe
25 lignū paradiſi eſt ſimilatū ei. Ezech.xxxj. ¶ Sꝫ ad h̄
ꝙ tot cōferat remedia et ſpūales vtilitates: oportet ꝙ
memoria amore oꝑe ⁊ ſequela ei adhereamꝰ:et in oīni
Exm̄ neceſſitate ⁊ tentatiōe ad illā fugiamꝰ. Exēplū ad hoc
accipiētes p̄ſentis ꝑabole:de quodā herede magne he
reditatis ꝑ cuiuſdā tyrāni maliciā exheredato: cui q̄dā
amicꝰ cōpatiēs tm̄ circa hereditatē ſuā recuperandā
eiq; reſtituendā laborauit:ꝙ a fautoribꝫ et miniſtris
p̄dicti tyrāni occiſus fuit:intm̄ tñ ꝓceſſus ꝓceſſerat ꝙ
ſtatim poſt mortē iſtiꝰ amici heres ad hereditatē ſuā
ītegre fuit reſtitutꝰ:heres amico mortuo gratꝰ veſtes
⁊ arma ſanguine aſperſa:in camera ſua poſuit:vt iugē
mortui haberet memoriā. Dictus v̓o tyrānꝰ dolēs ꝙ
heres ſic hereditati ſue reſtitutꝰ fuiſſet:et ſtatū ſuū re-
cuperaſſet:ꝑ ſe ⁊ ſuos illū multis modis deciꝑe nite-
bat̄ vt hereditatē ſuam vēderet vel cambiret vel alio
modo alienaret q̄ quotiēs de h̄ requirebat̄ nihil ſolli-
citabat̄ anteq̄ rñderet: ad camerā currēs ⁊ ſanguinē
gratū ⁊ charū ꝓ hereditate ſua redimēda effuſum re-
ſpiciēs:reſpōdit ſe nolle hereditatē tāta morte et p̄cio
redemptā quocūq; modo vēdere vel alienare. ¶ Ad
lr̄am applicatio patet. Nam heres regni celeſtis genꝰ
fuit humanū:tyrānus diabolus. Amicꝰ de q̊ habet̄
A.xxj.ꝑ totū. Chriſtus ꝑ cuiꝰ mortē et ſanguinē effu-
ſum hereditatē illā recuperamꝰ.ſic ptꝫ. X.j.2. Signa
v̓o veſtiū ſanguine aſperſarū in q̄bꝫ occiſus fuit:ſicut
in oīni ponūt̄ eccl'ia vbi imago inuenit̄ crucifixi. Sic
etiā in oīni camera habēda ſunt cordis. Et q̊tiēs dia-
bolus ꝑ ſe:vel ſuos nitit̄ nos de hereditate illa iterum
deciꝑe:vt ꝓ breui delectatiōe vel parua cupiditate il-
lam vēdamꝰ:ad illa ſigna ī camera cordis recurramꝰ:
et videamꝰ quali p̄cio ſemel ꝑdita iterū recuꝑata fuit
dicētes deo. Redemiſti nos in ſanguine tuo. Apo.v.
Procul ſit a nobis:vt tā faciliter hereditatē illā amit-
tamꝰ vel vēdamꝰ:q̊ excogitato tētatoribꝫ reſpōdeatis
ſicut reſpōdiſſe legit̄ Aug.dicēs. Poſtq̄ intellexi me
chriſti ſanguine redemptū nolui me venalē exhibere.
¶ Ad talē eñ memoriā nos hortat̄ petrus dicēs. Nō 26
eſtis redēpti corruptibilibꝫ auro vel argēto: ſ; p̄cioſo
ſanguine agni īmaculati:de vana vr̄a cōuerſatione.j.
Petri.j. ¶ Cuiꝰ v̓tute nō tm̄ tria p̄dicta remedia nob
dant̄:ſ; etiā demones a nobis fugant̄. Sic eñ in egy-
pto:vbi hoſtia domorū hebreorū fuerūt ſignata ſan-
guine agni:nullꝰ angelus bonꝰ vel malus intrare po
tuit ad nocendū.ſic ptꝫ Exo. xij. Ita nec vbi ſanguis
iſtiꝰ agni nr̄os cuſtodit ſenſus: ⁊ in reuerētia cuſtodit̄
Qd primo ptꝫ ꝑ hoc qd fert̄ de quodā ꝙ cū demon ei Exm̄
de nocte frequēter tedia inferret ⁊ multū vexaret:a q̊-
dam doctꝰ ad lectū vadēs:illū ex oīni parte chriſti paſ
ſione ſignauit:et muniuit dicēs. Per v̓tutē ſanguinis
chriſti p̄cipio:ꝙ nō trāſeas terminū iſtū:cui cū demō
de nocte more ſolito veniret: ⁊ ex oīni ꝑte tētaret nec p̄-
ualuiſſet ſi intrare poſſet:dixit: hic totum ſanguis eſt.
Sicut ḡ nobiles et caſtroꝝ cuſtodes in parietibꝫ ſuis
iuxta hoſtia:ſcuta:lāceas:et baculos ⁊ hmōi: ⁊ ſpecia-
liter tꝑe guerre vl' timoris pēdent vt indigētes ad illa
currāt ⁊ hoſtes repellāt. Ita nos arma paſſiōis chriſti
in corde amore ⁊ memoria pēdamꝰ:et in neceſſitate et
tētatiōe ad illa currētes:tētatores ⁊ ſpūales inimicos
repellamꝰ. Exēplo ſcti Eadmūdi archiep̄i: ī cuiꝰ vita Exm̄
legit̄:ꝙ diabolus eiꝰ ſemel fortiter tenuit brachiū ne
crucis ſignū faceret. Cū v̓o ſe ſignare vellet manu ſi-
niſtra:illā etiā tenuit ne ip̄m cū ſigno crucis viuifice ab
eo fugaret: At ſctūs ex toto cōfidēs in dño:chriſti paſ
ſionē cū p̄cioſi ſanguinis ſui effuſiōe ad memoriā re-
ducēs colliſum cū magno ſonitu ī terrā diabolū arri-
puit:et adiurās ꝑ ſanguinē chriſti fugauit:chriſto igit̄
in carne paſſo et vos eadē cogitatiōe armamini.j. Pe-
tri.iiij. Exēplo cuiuſdā alteriꝰ q̄ a diabolo frequēter Exm̄
vexatꝰ ſe vt fert̄ liberare nō potuit:anteq̄ a quodā re-
ligioſo doctꝰ cū eū veniētē videret:diceret:chriſtus fa
ctus eſt ꝓ nobis obediēs vſq; ad mortē. ⁊c̄. Phil.ij.
Vide de iſta materia. C.xvij. 21. per omnia iſta pre-
dicta patet qd vtile lignum eſt. Eſa.x.
¶ Et tñ iſtis vtilitatibꝫ ⁊ q̄tū ad tria p̄tacta remedia Arti. v
⁊ q̄tū ad demonū fugā:carēt mali:q̄ ad chriſti paſſio- 27
nē non recurrūt:nec bonis merent̄ oꝑibꝫ ꝙ ꝑ illā iu-
uent̄:q̄ licet ore dei inuocēt mortē:mortiſve p̄ciū in ſa
lutis ſue auxiliū:tm̄ corde ⁊ oꝑe p̄ciū illud repellūt: et
cōtemnūt:de q̄bꝫ cōquerit̄ in pſ.dicens. Preciū meū
cogitauerūt repellere. Et cito poſt. Ore ſuo bñdicebāt

et corde ſuo maledicebāt. Que quidē p̄cij repulſio de
duobꝫ generibꝫ intelligit̄ hoim: de illis videlicꝫ q̄ fidē
et p̄ciū paſſiōis chriſti nūq̄ receperūt: ⁊ de illis q̄ fidē
q̄dē nudā habēt: ſꝫ opa nō habēt chriſtianoꝝ: quoꝝ
null⁹ chriſti ſanguie ſaluat̄: ſic in pte oſtēſum eſt. D. j.
22. ¶ Ad cui⁹ oſtēſiōis declarationē: tria ſunt faciēda.
Prio nāqꝫ cā oñdet̄ q̄re tl'es q̄ grat̄ ſeip̄os ꝑdere vo-
lūt chriſti morte nō ſaluāt̄. Scdo rōes audiēde ſunt q̄
huic vident̄ cōtrariare ſnie. Et tertio eiſdē r̄ndebit̄ ar
gumētis. ¶ Q̄tū ad pimū: cā p̄dicti effect⁹ ſatis ī ope
oñdit̄: tā nature q̄z artis. In ope nāqꝫ nature phicū eſt
ꝙ ad effectū naturalē ꝓducēdū duplex req̄rit̄ cā: vna
vl'is: alia particular̄. Hoc em̄ ex. ij. ptꝫ phiſicoꝝ: in q̄
habet̄ ꝙ hō generat hoiem et ſol tāq̄z cā vniuerſalis
et pticularis: quarū vna deficiēte: altera a tali deficiet
effectu: q: nec hō ſine virtute vl'i corpoꝝ celeſtiū: nec
corpa celeſtia ſine hoie hoiem ꝓducunt in eſſe nature.
Sicut g̊ ad hois ꝓductionē naturalē due cōcurrunt
cauſe de neceſſitate. Ita cōgruū immo neceſſariū ex di
uina eſt ordinatiōe: ꝙ ad hois ſpūalē ꝓpagationē in
eſſe gr̄e due cōcurrāt cauſe: de⁹. ſ. cā vl'is v̄tutē influēs
et hō pticular̄ cā coadiuuās. Sic nāqꝫ phus cauſam
particularē tāq̄z neceſſariā vl'i copulat: dicēs: hō gene
rat hoiem ⁊ ſol. Ita apl'us ī generatiōe ſpūali cauſam
pticularē vl'i cōiungit: dicēs: dei em̄ adiutores ſum⁹.
. j. Cor. iij. Cui exēplo ſeu rōni naturali exēplū cōcor
dat artis in q̄ videm⁹ ꝙ medic⁹ ſeu cirurgic⁹ nūq̄z in-
firmū vel plagatū ſanat: q̄ grat̄ ſeip̄m vult perimere
Nec ſolū in his nature et artis exēplis p̄dict̄ h̄ clarū
eſt: ſꝫ etiā cuiuſcūqꝫ nature vl' artis: exēplū: has duas
de neceſſitate req̄rūt cās: q: in om̄i re quā ſemināt vel
plantant̄: vel q̄ de terra ad hois vtilitatē expectat̄: vt
cōiter hois req̄rit̄ labor vl' ſollicitudo. Ita etiā in om̄i
arte. Qui g̊ in om̄i natura ⁊ arte laborē ſuū apponere
volūt: ⁊ ſe ad h̄ neceſſitatos fatent̄; q̄re fateri ſe nolūt
neceſſitatos ad h̄ ꝙ ſaluti ꝓprie cooperent̄: ⁊ q̄ nec gar
bam de terra hr̄e poſſunt ſine labore vel ſollicitudine:
nec corpis ſalutē: q̄re p̄ſumūt regnū et ſalutē ſe poſſe
cōſeq̄: in celo ſine ꝓprio adiutorio? Tales em̄ q̄ ī pctis
viuētes opinant̄ chriſti mortē eis ſufficere: rep̄hendit
28 apl'us dicēs. Nūq̄d chriſt⁹ peccati miniſter eſt: abſit.
Gal. ij. ¶ Sed huic ſnie multis obijciunt̄ ⁊ obijcere
pn̄t argumētis ſumpt̄ et male intellectis: tā ex lege dei
q̄z ex lege ciuili. Ex lege nāqꝫ dei argumētū aſſumere
pn̄t. ij. Cor. v. vbi habet̄ ꝙ chriſt⁹ ꝓ oibꝫ mortu⁹ eſt.
Et. j. Pe. iij. Chriſtus ꝓ pctis nr̄is mortu⁹ eſt. Et q̄-
cūqꝫ inuocauerit nomē dn̄i ſalu⁹ erit. Ro. x. Et ſic ois
iſrl' ſalu⁹ fiet. Ro. xj. Et vult oēs hoies ſaluos fieri.
infra ad Timoth. ij. Cui etiā ſacre ſcp̄ture cōcordat fi
gura. Nūeri. xxxv. Vbi oibꝫ ꝓfugis ī morte ſūmi pō
tificis licētia dat̄ ad ꝓpria redeūdi. Et ꝓpinqu⁹ pote-
rit hereditatē ab alijs vēditā redimere. Leuit̄. xxv.
¶ Cui etiā lex cōcordare videt̄ ciuilis in. ff. veteri. li.
viij. ti. queadmodū ſ̄uitutes amittant̄. l. ſi cōem. Ad
cui⁹ legis declarationē ponat̄: ꝙ duo ſeruitutē habeāt
indiuiſibilē ꝑ fundū alicui⁹ trāſeūdi: vl' aquā ducēdi
vl' alicui⁹ alteri⁹ ſeruitut̄: vno illoꝝ minoris exiſtēte
etatis: in q̄ habilitas nō eſt ſeruitute ſua vti: q: pupil-
lus eſt. Ali⁹ ꝓpter defectū vſus ſeruitutē ſuā amittit: q̄
facto cū ad maiorē venerit etatē: ius ſuū pupillo obti
nēte: ali⁹ etiā q̄ ius ſuū amiſerat rōne ſocietat̄: ad ius
ſeruitut̄ illi⁹ reſtituet̄: ⁊ ius ſuū reintegrabit ei. Sup
q̄ lege notāt legiſte: q̄ztū bona valeat ſocietas. Sic ī ꝓ
poſito: et patꝫ. Huic etiā ꝓpoſito cōcordare videt̄ lex
dei ⁊ mūdi ī vna rōne copulate. Ex vtraqꝫ nāqꝫ lege
defuncto p̄re: hereditas debet̄ filijs: et defuncto ſeniore
fratre ſeu primogenito ſine herede de corpe ſuo: here-
ditas fratri vel fratribꝫ deuoluit̄ iunioribꝫ. Sꝫ chriſtū
oēs chriſtiani ꝓ patre vēdicāt: dicētes: pr̄ nr̄ q̄ es ī ce.
Matth. vj. Ipſe eſt etiā p̄mogenit⁹ in m̄ltis fratrib⁹
ſ̄m apl'm. Ro. viij. Ergo ipſo defuncto: et in cruce ꝓ
filijs et fratrib⁹ moriēte oibꝫ chriſtianis debet̄ heredi-
tas. Oēſqꝫ ꝓfugi et bāniti: ad ꝓpriā in morte tā ſup̄mi
pōtificis redibūt ciuitatē. Et rōne tā cōnexe ⁊ amica-
bilis ſocietat̄ ius q̄d ꝑ ꝓpriā ꝑdiderāt culpā: celeſtis
obtinebūt hereditat̄. Iterū vtriuſqꝫ legis cōtinet iu-
ſticia: ꝙ emptor vel redēptor rem habeat emptā vl' re-
dēptā: ſꝫ de⁹ ad oēm hoiem loquit̄ dicēs. Redemi te.
Eſa. xliiij. g̊ ⁊c. ¶ Anteq̄z ad r̄nſionē iſtarū allegatio- 29
nū ꝓcedat̄: in ſpeciali vnū huic ꝓpoſito neceſſariū eſt
ſupponēdū ⁊ aduertendū: ꝙ videlicet lex general'r et
indiſtincte loquēs: q̄nqꝫ habꝫ tacitā ꝯditionē annexā
ſic ptꝫ expreſſe. ff. de ſeruitutibꝫ. l. ſi cui. i. in. ff. veteri. li.
viij. ti. j. ſub eo q̄ ſequit̄ tenore. Si cui ſimplici vſu via
ꝑ fundū cuiuſpiā cōcedat̄ vel relinquat̄: in infinito ꝑ
quālibet videlicet ei⁹ partē ire agere licebit ciuili mō:
nā quedā ī ſermone tacite excipiunt̄: nō em̄ ꝑ villam
ipſam. glo. i. domū Sequit̄: nec ꝑ medias vineas ire
agere ſinēdus eſt. Et infra. vnde cōſtiterit vt ꝯ primū
viā direxiſſet glo. ī certa pte fundi: ſequit̄: eadē via ire
agere deberet: nec ampli⁹ mutāde ei⁹ poteſtatē habeat
Ex q̄ lege ptꝫ: ꝙ cōceſſo vl' licētia ſeu priuilegiū alicui
in generali indultū: tacitā habet cōditionē annexā: ꝙ
videlicet iuſte ⁊ curialiter illo vtat̄ ſ̄m rōnabilē inter-
pretationē intētiōis p̄uilegiātis: q: dicit regula iuris
in. vj. ꝙ ī cōceſſiōe generali nō veniūt q̄ in ſpeciali nō
eſſet veriſimiliter cōceſſur⁹. Vide leges cōcordantes.
Q. j. 13. Nec eſt ꝯ legē p̄dictā lex alia. ff. de publiciana
. l. de p̄cio. i. in. ff. veteri. ti. ij. l. p̄dict̄. li. vj. Licet p̄mo
aſpectu ꝯtraria videt̄: q: vult ꝙ ſnia ſeu lex p̄toris in-
diſtincte loquens indiſtincte intelligat̄: q: ibidē glo.
multis argumētis hincinde adduct̄ deſcindit et ve-
ritatē oñdit: dicēs: ꝙ vbi lex eſt q̄ generalr̄ loquit̄: nec
eſt alia ſpecialis q̄ de materia illa loquat̄: tūc lex indi-
ſtincte loquēs: indiſtincte intelligi debet. Si v̄o ſit ſpe-
cialis q̄ in aliq̊ pl⁹ dicit q̄̄ generalis: tūc q̄d omiſſum
eſt a lege generali: nō eſt omittendū a lege ſpeciali: q̄a
et lex illa ſpecialis fuit q̄ſi tacita cōditio ī lege generali
intellecta: quā ſecū accipe deberet q̄ generali lege vti
vellet. Applicādo v̄o iſta in ſpeciali ad ſingula argu- 30
mēta planior habet̄ ſolutio. Nā q̄n primo dicitur: ꝙ
Chriſtus ꝓ oibꝫ mortu⁹ fuit: verū eſt. Et ꝙ illa morte
ius acq̄ſitū ſit oibꝫ chriſtianis: īmo oibꝫ ꝓfugis ꝙ ad
ꝓpriā redire poterūt ciuitatē ſeu hereditatē: et vitam
eternā fatendū eſt: ſicut ī morte ſūmi pōtific̄: q: teſta-
mentū in morte ꝯfirmatū eſt. Heb. ix. Sꝫ q: ius iſtud
generale eſt: ⁊ illi⁹ legis ſpecialis tacitā includit cōdi-
tionē: q̄ dicit̄. Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi ſ̄ua
mādata: oportet ꝙ q̄ vult illo generali vti iure: cōdi-
tionē illā ſecū accipiat. Alioq̄n ius generale ſibi mini-
me eſſe nouerit valiturū. ¶ Et iſta cōditiōe obſeruata
cuicūqꝫ auctoritas ſeu lex valet generalis: q̄ dicit̄: q̄-
cūqꝫ inuocauerit nomē dn̄i ſalu⁹ erit. Et de ois iſrael
ſaluatiōe. Et ꝙ vult oēs hoies ſaluos fieri. Et de bone
ſocietat̄ vtilitate: ⁊ de hereditat̄ ſucceſſiōe: q̄ cōditiōe
nō ſtāte: ius ei nō valebit generale: ſic nec lex teſtamē-
ti ſeu legati: ꝯditiōe nō ſtāte q̄ ad ei⁹ req̄rit̄ repletionē 31
de q̄ habet̄. D. viij. vj. ¶ Ampli⁹ ad argumētū de re
empta r̄ndet̄: cōcedendū eſt: ꝙ res empta: res efficitur
emptoris: vt de illa faciat q̄d ſtatui ſuo congruit: ⁊ re-
munerandā et honorādā honoret: ⁊ incarcerādā ⁊ pu
niēdā puniet: ſic oſtēſum eſt. D. j. xvj. ¶ Et p̄terea po-

ſito ꝙ p morte chriſti nr̃a redēpta ſit hereditas: vt int̃
primogenitos q̄b principal'r debet̃ hereditas: nec cō-
putemur: dubiū nō eſt: q̄n ſic ad hereditatē diſpoſitus
terrenā poſſit illā refutare vl' adeptā vēdere. Ita in ꝓ
poſito: q̄ztūcūq3 oēs hoīes p mortē chriſti ſint ad he-
reditatē diſpoſiti celeſtē: pn̄t tā p̄ciū datū q̄z heredita-
tē emptā refutare: ſic infideles: vl' adeptā vēdere: ⁊ ſic
illa finaliter carere: vt Eſau q̄ ꝓpter vnā eſcā vēdidit
primogenita ſua. Scitote enī qm̄ ⁊ poſtea cupiēs he-
reditatē ⁊ bn̄dictionē reprobat⁹ eſt. Heb. xij. Q̄ztū-
cūq3 enī rex aliq̄s vel dn̄s ꝓ hereditate milit' vl' ſerui
ſui q̄ in alieno dominio detēta fuerat decertaſſet ⁊ illā
obtinuiſſet: nihilomin⁹ ſeru⁹ ille ſeu miles poſſet po-
ſtea hereditatē illā nō adire vl' aditā relinq̄re. Sic ī ꝓ
poſito. ¶ Et q̄ztūcūq3 ꝓ incarcerat' ī carcere Soldani
vel alteri⁹ tyrāni: ſufficiēs mittat̃ ſolutio: vt ad ſua re-
deāt: poterūt aliter ſubterfugere ne ad ſua redeāt ſi vo
luerint. Sic in ꝓpoſito. Cū ḡ chriſt⁹ ꝓ pctōrib: p̄ciū
ſanguinis ſui dederit: ſi q̄ras q̄b pctōrib illud p̄ciū
ꝓderit: dic ꝙ illis q̄ fidei ſuſceptiōe ⁊ cōtritiōe et con-
feſſiōe carcerē derelinquūt diaboli: et volūtarie ad ꝓ-
priā redeūt patriā: ſicut ſocij paſſiōis chriſti. ij. Cor. j
Arti. vj. ¶ Cui ī quāta ſim⁹ obligati gratitudine exēpla p̄mo
32 docēt naturalia. Scdo iura ciuilia. Et tertio p̄cepta di
Exm̄ uina. Exēpla enī ad h̄ plura ſūt. G. iiij. arti. j. De q̄dā
etiā leone ad h̄ habet̃ exēplū: de q̄ fert̃ ꝙ q̄ndā ad de-
uorationē beſtiarū ab impatore iudicatū inuadere no
luit: q2 pri⁹ in deſerto de pede ei⁹ ſpinā extraxerat. Cui⁹
facti poſſibilitas p factū oñdit̃ ſil'r: de q̄ in vita legitur
ſcti Hiero. doctoris. Ab hmōi beſtie gratitudīe mul-
tū deuiāt illi ꝓ q̄b chriſt⁹ fecit ip̄os creādo oīa mēbra
dādo: pditos redimēdo ⁊ gubernādo: ⁊ tn̄ ip̄m iura-
mētis vilipēdūt: et alijs pctīs ꝯtemnūt. Et poti⁹ cani
33 famelico q̄ illi ſbueniūt: ſic ptz. E. iij. 30. et. 49. Scdo
idē docēt iura ciuilia: p̄mo q2 ex h̄ ꝙ libert⁹ tenet̃ pa-
trono ſuo q̄ eū de ſeruo fecit liberū in gratitudinis ob
ſequijs ⁊ reuerētijs. ſic ptz. ff. de obſeq̄o a liberto patro
no debito. i. inforciato. ti. p̄dicto p totū: ptz ꝙ nos mul
tū tenemur chriſto: q2 ip̄e ī dilectiōe ſua ⁊ ī indulgētia
ſua redemit eos ⁊ portauit eos ⁊ eleuauit eos. Eſa. lxiij
Et manumiſit. i. de ſeruis libertos fecit: vt adoptionē
filiorū dei recipem⁹. Gal'. iiij. Sz heu dolendū eſt de h̄:
q̄d in p̄dicta auc̄te ſequit̃ Eſa. Ip̄i aūt ad iracūdiā ꝓ-
uocauer̄t ⁊ afflixerūt ſpm̄ ſctm̄ ei⁹. Cōtra legē q̄ docet
ꝙ nos deberem⁹ p̄ris nr̄i defuncti iniurias ꝓpulſare ⁊
vindicare. ff. de iniur'. l. j. §. q̄tiēs. i. in. ff. nouo. li. ix. Cō
tra quē legē multū faciūt q̄ deo dupliciter patri: ī eſſe
videlicet nature ⁊ gr̄e defuncto factas peccātiū ⁊ iurā-
tiū nō vindicāt iniurias. Tertio idē p̄ceptū docet diui-
nū. Exo. xx. de p̄re ⁊ matre honorādis: q̄b nō ſolū re-
uerētia: ſz etiā neceſſaria ſunt adminiſtrāda. Sic ibidē
magiſter exponit hiſtorie ſcolaſtice: ꝙ ſi neceſſario te-
nendū ſit p̄ri carnali: magis tenēdū eſſe videt̃ q̄tū ad
ip̄m deū: q2 ip̄e eſt pr̄ tu⁹ q̄ fecit ⁊ creauit te. Deut. xxxij
Et cū pdit⁹ eſſes emit te ſanguīe ſuo. ¶ Sz heu eſt ī h̄
caſu de deo ſic de illo q̄ emit vuardam vl' maritagiū ali
cui⁹ diſcoli ꝓ filio vel filia ſua: ⁊ totū p̄ciū pdit: q2 ille
quē emit ſtult⁹ eſt vel ille ꝓ q̄ emit ingrat⁹ eſt. Sic illi
de quib dicit̃. ij. Pe. ij. ꝙ eū q̄ emit eos deū negant.
Arti. vij. ¶ Et tales p̄mo cōditionē et ſil'itudinē hn̄t latronū: de
34 q̄b in cōi dr̄ ꝓuerbio: ꝙ nūq̄z eos diligēt q̄ illos a pa-
tibulo q̄d meruerāt liberāt. Ita nec iſti deū: ſz tn̄ ꝙ li-
berati a ſuſpēdio q̄d meruer̄t p falſos hoīes: illis poſt-
modū ingrati ⁊ dānoſi exiſtāt: tolerabili⁹ et iuſti⁹ eſt:
q2 h̄ cōiter accidit: ꝙ mali ꝓ malis mala reddāt. Sed
illi liberati mali ſunt: ideo mirū eſſe nō debet ꝙ malis

q̄ male faciūt: ipſos liberādo mala reddant. Et vtinā
oēs eis ſic redderēt: ſic narrat̃ de q̄dā ſic liberato: qui Exm̄
poſtmodū reuoluta mūdi fortuna cū liberator ſu⁹ ad
ſuſpēdiū iudicaret̃: ⁊ nullū in ꝓmptu iuenire poſſent
q̄ eū ſuſpēdere vellet: pri⁹ p eū liberat⁹ ad ſupplendū
illū defectū ſe obtulit paratū. Vtinā ex vtraq3 pte ea-
dem fortuna cōtingeret liberatorib illis: de q̄b dictū
eſt. I. xiij. 14. et liberat': q̄ ſi hic nō ꝯtingat ī alio ſecl'o
cōtingere poterit: qn̄ eis miniſtrabit̃: ſic illi de q̄ habet̃
A. xij. 54. Illi nāq3 q̄s hic ī pctīs ſupportāt: ibi para-
ti erūt ad eos torquēdū ꝓpter magnū q̄d inter ſe ha-
bebūt odiū: ſz omino ꝯ rōnē ⁊ iuſticiā eſt ꝙ cōtra deū
liberatorē inimicitias exerceāt: q2 ip̄e ꝓpter eorū libera-
tionē iuſte ⁊ bn̄ certamē paſſiōis ſuſtinuit. Heb. x.
Scdo fatuis aſſimilant̃ heredib q̄ ꝓ leui p̄cio dāt q̄d 35
pr̄ illorū chare emit. Unde imponit̃ cuidā tali ꝙ poſt
mortē p̄ris q̄ ſapiēs reputabat̃: illū ſtultū dixerit: quia Exm̄
ſtulte hereditatē ſibi derelictā vēdens: vix tertiā partē
ꝓ illa hr̄e potuit p̄cij q̄d pr̄ ꝓ illa dedit. Ita iſti aīas
ſuas ⁊ regnū celorū ⁊ hereditatē patrie celeſtis quā de⁹
ꝓ illis chare emit: ꝓ paruo vēdūt delectatiōis vl' cupi
ditat' p̄cio: de q̄b in pſ̄. cv. Pro nihilo habuer̄t terrā
deſiderabilē ⁊ tolerātiā earūdē paſſionū. ſupple chriſti
ij. Cor. ij. Tertio ingratis et pverſis aliquorū dn̄orū 36
aſſimilant̃ miniſtris: q̄ ideo ingrati dicunt̃: q2 qn̄ ſciūt
ꝙ dn̄s illorū eos multū diligit. ⁊ nō faciliter eorū caret
ſeruitio: magis ſunt ī his q̄ facere deberēt negligētes:
⁊ min⁹ curāt ip̄m offendere: ideo pverſi ſunt: q2 qn̄ po
tentē habēt dn̄m: in cui⁹ potētia et ꝓtectiōe multū cō
fidūt: audaciores ſunt ad v̇berādū occidēdū ⁊ queq3
mala ppetrandū: ita ꝙ primorū ingratitudo facit eos
bona eis facta negligere: ⁊ bona facere omittere: ſecun
dorū audacia facit eos mala ppetrare. Sic in ꝓpoſito:
q̄dā nāq3 audiētes ⁊ intelligētes q̄tū de⁹ illos dilexit
et diligit: q̄q3 chare illos redemit: intm̄ in ſua cōfidūt
bonitate: ꝙ de ꝓpria ſalute fiūt negligētes: dicētes: de⁹
nos chare redemit: ḡ nō vult nos pdere: ⁊ q2 diu patiē
ter expectat ne eos puniat min⁹ ip̄m curāt offendere:
ſic ptz. M. ix. arti. ix. p totū. Quos rep̄hēdit ap'l'us di
cēs diuitias bonitat' illi⁹ et patiētie et lōganimitat' cō 37
temnis. Ro. ij. Quorū q̄ztā ſit ingratitudo: q2 maximi
dei nō recordāt̃ bn̄ficij: pſ̄. cōmēorat dicēs. pſ̄. lxxvij.
Nō ſunt recordati man⁹ ei⁹ die q̄ redemit eos de ma-
nu tribulāt'. Quarto peſſimis aſſimilāt̃ iudeis. Prio
q2 ſicut minorib et ſimpliciorib iudeis ī die palmarū
exeūtib ad chriſtū honorandū: maiores quō eū morti
traderēt tractauerūt. Ita nunc dū fideles ⁊ ſimplices
chriſtū honorare cupiētes: vadūt ad eccl'iaz ad miſſaz
ad ſmones: vt diſcāt q̄liter chriſtū honorare debeant:
maiores: ditiores ⁊ falſiores: q̄s ap'l'us inimicos cruc'
chriſti vocat. Phil'. iij. in tabernis: aſiſſis: mercatiōib
et falſitatib: ea q̄ chriſto aduerſant̃ tractāt. Iterū cru-
cifigētes filiū dei. Heb. vj. Scdo q2 ſic tūc illi q̄ p̄mo
chriſtū honorauer̄t: cito poſtea vidētes maiores ſuos
cōtra illū cōuerſos cū illis ꝯ chriſtū clamauerūt. Nā
Ioh. xix. dr̄: ꝙ oēs clamauerūt: crucifige: crucifige eū.
Ita nūc ꝯ cōſciētiā ⁊ deū et v̇itatē: inferiores ſupiorū
in oīb piurijs: falſitatib et hmōi ſequunt̃ volūtates
et miniſtri dn̄os ſuos. Et q̄ pri⁹ fuerunt ſimplices et
multas penitētias ⁊ hmōi ad chriſti honorē ſuſtinue-
rūt: cito poſt ꝯ chriſtū ſurgūt: q̄b dicit Ap'ls Gal'. iij. 38
Tanta paſſi eſtis ſine cā. Tertio q2 ſic illi iudei cito ꝯ
chriſtū agere inceperūt ⁊ bn̄ cōtinuauer̄t: q2 circa me-
diā noctē ip̄m acceper̄t: ⁊ vſq3 ad mortē ei⁹ nec mane
nec hora prima vel q̄cūq3 alia ei pepercerūt. Ita falſi
chriſtiani re: q̄ noīe ſe bonos chriſtianos cōfitent̃: ab

hora qua primo excitanť ſomno: vſq₃ iterū dormiant nūꝗ̄ chriſtū ꝑſequi deſiſtūt. Ab hora nāq₃ ꝗ̄ vigilare inceperūt: q̇libet illoꝝ ꝯcepit dolorē: ⁊ de mane ſurgēs peperit iniq̄tatē: q̄ȝ ex q̄ euigilāt: accidioſus quō carnē nutriat. Guloſus quō ventrē impleat. Cupidus quō bona acq̇rat nō habita: vel habita cuſtodiat. Supbꝰ quō magnū nomē et vanā gloriā acq̇rat. Iracūdus ſeu inuidus quō ſe vindicet: ⁊ ſic de alijs: cogitare nō ceſſant: q̄ oīa de craſtino ſi poterūt ope oſtēdūt: ⁊ ſic dn̄ū iterū omi tpe noctis et diei q̄ vigilāt cauſas iterāt: q̄re chriſtꝰ crucifixus fuit: q̄ꝫtū in eis eſt ipm iterato cruci figūt: q̇bꝫ pōt dici illud Act. iiij. Vos crucifixiſtꝭ quē deꝰ ſuſcitauit. Vn̄ ꝫ deꝰ illos iuſte ad ignē eternū iudicabit q̇ illū primo crucifixerūt: quare etiā tūc iſtos ad eaſdē cōdēnabit penas: q̇ illū nūc ſuſcitatū q̄ꝫtū in eis eſt crucifigūtꝭ Si dicere velīt ꝙ ꝓ eis mortuꝰ eſt: ideo nō cōdēnabunť: iſtud nō valet: q̄ȝ Chriſtus ꝓ oībꝫ mortuꝰ eſt. ij. Coꝝ. v. tā ꝓ illis q̄ꝫ ꝓ nobis. Sȝ illis nō valet q̇ fidē nō habent: nec iſtis q̄ȝ fidē mortuā. i. ſine opibꝫ hn̄t. Sȝ iſtorū plꝰ augebit penā: q̄ȝ iniuria a ꝓprijs facta: et a ſibi iuratꝭ plꝰ grauat: peiꝰ nāq₃ eſt poſt dominiū alicuiꝰ agnitū ꝯ eū ꝑuerſe agere ꝗ̄ ante: et grauiꝰ talē deꝰ punit culpā: ſicͭ oñſum eſt. D. j. 21. Cui cōcordat chriſti ſnīa. Lu. xij. Seruꝰ inq̇t q̇ ſcit voluntatē dn̄i ſui ⁊ nō facit: plagis vapulabit multis.

Arti. viij 39 ¶ In q̄ aucte vt de pena illorū tpali q̄nā frequēter patiunť taceā: pena illorū exprimit eterna: quā ſic morientes nūq₃ euadūt. In h̄ ꝙ dicit plagis vapulabit multis. i. eternis: tā chriſtū iterū malis moribꝫ torquēs et occidēs q̄ꝫtū in eo eſt: q₃ etiā nō defendēs. Qȝ eīn dn̄m ſuū vel patrē vl' patronū occidētes exheredāť ⁊ penis grauiſſimis puniunť: tota lex oſtēdit et ꝓbete. Hoc etiā in ſpeciali ptȝ ꝑ iura ciuilia. ff. ad ſylleianū. i. in inforciato. li. vj. ti. de legiſcōſulto ſylleiano. ꝑ totū. In q̄ ptȝ ꝙ heres nō vindicās mortē ꝑdeceſſoris ſui: hereditate ꝓuabiť: ſicͭ ꝑdictū eſt. C. xvij. 12. Pro cuiꝰ etiā morte impuberes q̇ ꝑſentes erāt ⁊ nō fecerūt qͦd ī eis erat: mortē pr̄is: dn̄i vl' patroni defendēdo: clamādo: accuſando: vel ſtatim cū ꝓdeſſe poterūt: ꝟitatē recognoſcēdo: exheredanť: ſicͭ ptȝ ibidem. l. j. §. impuberes. ¶ Supra q̄ lege ſylleiana caſus poniť: ꝙ ad mortē plagatꝰ heredē inſtituit occiſoris filiū: et queriť vtrū plꝰ aſtringať vt vinculo legis ciuilis mortē ꝑdeceſſoris ſui ī patrē ꝓpriū vindicet: vl' vinclͦ legis nature vt ei tāq₃ pr̄i parcat. Nō obſtāte ꝙ aliq̇ iuriſte ꝯtrū dicāt: videť ꝙ in caſu poſito: vinculū iuris ciuilis fortiꝰ ſit. Cuiꝰ rō eſt: q̄ȝ in h̄ caſu lex de pr̄e puniendo vbi ptās patrē puniēdi ꝓpter pr̄is cōmittiť delictū nō eſt tm̄ lex ciuilis: ſȝ eſt lex chriſti: q̇ dicit. Lu. xiiij. Si q̇s venit ad me ⁊ nō odit patrē ſuū ⁊ matrē ſuā et fratrē ſuū: non pōt meꝰ eſſe diſcipulus. Fateor eīn ꝙ vbi lex nature ⁊ ciuilis ꝯ ſe altrinſecē tm̄ diuidunť: ꝙ vinculū legis nature eſt fortiꝰ. Sȝ vbi lex ciuilis cōfirmať et corroborať lege iuſticie: rōnis et legis euāgelice: rōne tot ligamētorū fortior efficiť. ¶ Ex q̊ ptȝ ꝙ ſi pr̄ vel quiſcūq₃ ꝓpinquꝰ cōtra deū delinquat: cuiꝰ amoris legis et ꝑcepti vinculū tā vinclͦ legis nature q₃ etiā ciuilis fortius eſt: q̄ȝ ei tenemur rōne q̄ pr̄ eſt in vtraq₃ natura: tā corpali q̄ꝫ ſpūali: et dn̄s et patronꝰ ꝙ oēs tenenť iniuriā deo etiā a pr̄e factā ꝓ poſſe vindicare: ⁊ q̇ nō fe-
40 cerit hereditate pr̄is dei ꝑ legē ꝑdictā priuabiť. Totū iſtud cōfirmať ꝑ legē et ꝑceptū dei. Deuť. xiij. vbi deꝰ ꝑcepit: ꝙ ſi frater aut vxor aut filiꝰ aut amicꝰ ſpecialis ꝑſuaderet aliquē ad cultū idoloꝝ: nō occultaret eū: ſȝ ꝯuictū aut ꝯfeſſum ꝓplꝰ obrueret lapidibꝫ: ⁊ ille cui ꝑſuaſerat primꝰ poneret manū ſuā ſuꝑ eū. Ex q̊ eliciť ꝙ ꝓpter nullum nature vel amicitie vinculū eſt iniuriāti deo parcendū: nec ꝓpter quācūq₃ cauſam q̇ vult heres eſſe dei parcere debet: q̇n mortē pr̄is ſui Chriſti vindicet: puniēdo: corripiēdo: et modis q̇bꝫ pōt illos emēdando q̇ patrē ſuū chriſtū iterū q̄ꝫtū in eis eſt: vt pote occaſionē dāt dānī et mortis: iterum occidūt ſeu crucifigūt: qͦd ſi non fecerint: ſȝ ſi fugerint: hereditatē celeſtē amittūt: nō tm̄ ꝑ legē ꝑdictā: ſȝ etiā ꝑ legē aliā in auctētica q̇bꝫ modis feudū amittať. Coll'. x. c. j. cū ſequētibꝫ: vbi habeť: ꝙ vaſallꝰ feudū amittit ſi ī ꝑlio mortali fugiēs dn̄m ſuū dereliq̇t et ꝓpter alias ingratitudines. ¶ Ex q̇bꝫ omnibꝫ oñdiť ꝙ ſic puniunť q̇ deū in his bellis q̄ cōtra eū q̄tidie fiūt: nō defendunt pctōres corrigēdo et caſtigādo: in q̄ caſtigatiōe vel reprehēſione nullus excuſať: q̄ȝ ſi dicat: ego pauꝑ fui et ſimplex: et ille magnꝰ erat: cui reſiſtere nō potui. Cōtra eū ꝯrit ꝑdicta lex de impubere: q̄ȝ ad minꝰ facere debuit qͦd potuit: q̄ꝫto grauiori pena puniēdi ſunt: q̇ cōtra ipm in ꝑſonis ꝓprijs pugnāt ꝑuerſe: cōtra eius ꝑcepta viuēdo: vt de iſtis in cōparatiōe ad priores verificeť et dicať illud Heb. x. q̄ꝫtomagis putatis deteriora ſupplicia mereri: q̇ filiū dei cōculcauerit ⁊ ſanguinē teſtamēti pollutū duxerit in quo ſanctificatus eſt.
¶ Ab illo q̇ per ꝓpriū ſanguinē introiuit ſemel ī ſctā Arti. ix 41
ſctōꝝ. Heb. ix. qͦd ideo dn̄ica legiť in paſſiōe: q̄ȝ circa illud tp̄us aggrauauerūt iudei ꝑſequi chriſtum ꝓpter reſuſcitationē Lazari: que circa illud tp̄us facta fuiſſe crediť. Cuiꝰ ꝑſecutionē ſeu paſſionē aplꝰs in ꝟbis ꝓpoſitis tāgens: tria nobis oñdit. Primo ꝑciū ꝑcipue pietatꝭ. ibi. ſanguinē. Scd̄o ꝓuilegiū primarie ptātis: introiuit ꝑ paſſionē ⁊ mortē chriſti ſiue primaria poteſtas data celū intrādi. Tertio ꝑconiū ꝑpetue puritatis: ſancta. ¶ De q̊ ꝑcio et precij valore loquiť ꝓpheta dicēs. Tu quoq₃ in ſanguīe teſtamēti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in q̊ nō eſt aqua. Zach. ix. De ꝟuitio ꝟo qͦd ꝓ illo ꝑcio ꝓ nobis dato a nobis req̇rit: loquiť Chryſo. q̄ſi in ꝑſona dei: ſuꝑ illud Matth. xxiiij. Tūc apparebit ſignū filij hoīs in celo. Ecce inq̇t ꝑciū ſanguinis mei: quē ꝓ redemptiōe dedi aīaꝝ veſtrarū: vbi eſt ſeruitꝰ vr̄a quā mihi ꝓ ꝑcio ſanguinis mei debetis. Ego ſuꝑ gloriā meā vos habui: cū deꝰ eſſem ap-
parēs hō: et viliorē me oībꝫ rebꝫ vr̄is feciſtis. Nos 42
tāq̄ ingratiſſimos reprehēdit Ber. dicēs. Tu es hō ⁊ habes ſertū de floribꝫ: et ego deꝰ: et habeo ſpineā coronā. Cōſiderēt ⁊ caueāt choreatrices et alij vani: qui hmōi ad vanitatē portāt: cōtra q̊s vlteriꝰ deū adducit loquentē et dicentē. Tu chirotecas habes ī manibꝫ et ego clauos. Tu tripudias cū pedibꝫ: et ego laboraui. Tu in choreis brachia extēdis in modū crucis ad vanū gaudiū: ⁊ ego ī cruce ad opprobriū. Tu habes latꝰ apertū in ſignū vane glīe: et ego latꝰ habui effoſſum ad penā. Qua vanitate multū vtunť mō q̇ aperturas habēt: et ſuꝑ tunicalibꝫ ſuis fere ab humero vſq₃ ad crura vt interiores oſtēdant curioſitates circa cingulum et corpis facturā Chriſtꝰ latꝰ aperuit ad multoꝝ redēptionē et ſaluationē: et ipſi latꝰ aperiūt ad laſciuie et carnalitatꝭ ꝓuocationē: ⁊ intuētiū ꝑditionē. Hoꝝ ingratitudinē: primo recitat Aug. et ſcd̄o iudiciū illud ꝓfert in ꝑſona dei: in quodā ſermone loquēs: quā loquelā q̇ audiūt diligēter excogitēt quō in iudicio deo rn̄dere poterūt: dicēti. Ego inq̇t vos formaui ⁊ in paradiſo poſui: et poſtq₃ illū ꝑdideras miſertꝰ tui carnē aſſumpſi: ⁊ in terra ꝓpter te multa ſuſtinui. Alapas: ſputa: dura ꝟba: duriora ꝟbera: oſtēdite nūc q̇d paſſi eſtis ꝓ me: imo ecōuerſo potiꝰ ſecuti eſtis diabolū Cōtempſiſtis lucē: poſſidete tenebras: amaſtis mortem:

ſecuti eſtis diabolū. Ite cū illo ī ignē eternū: quē qui
vult euadere tollat crucē ſuā: et ſequat̄ me. Matth.
xvj.i.ipſi q̄ in cruce pepēdit: ſic de illo ꝓphetatū fuit
Eſa.xxij. Figā inquit illū paxillū in loco fideli: ⁊ erit in
ſoliū glīe domui pr̄is ſui: ⁊ ſuſpēdā ſup eū oēm gloriā
dom⁹ pr̄is ei⁹. Illi eīn chriſto paxillū cruc̄ fixerūt in
loco fideli.i.in hieruſalē quondā fidelis exiſtēs. Eſa.j
43 Quō facta eſt meretrix ciuitas fidelis. Cui ī die pal-
marū: ſicut illi de aſcalone Ionathe ſummo ſacerdoti
de q̄b⁹ dicit̄: ꝙ occurrerunt ei de ciuitate honorifice.j.
Mach.xj. cū ramis occurrerūt palmarū: illud implē-
tes p̄ceptū q̄ dicit̄. Sumet̄ ramos ligni. Leuit̄.xxiij.
Cū q̄b⁹ ꝓceſſionē deo obuiādo faciatis ſpūalē: quē-
admodū ipſi tūc fecerūt corporalē. Ipſi nāq̄ obuiādo
Crux chriſto ramos lignoꝝ acceperāt ī manib⁹ ipſos portā-
tes: ⁊ nos ramos et brachia ligni crucis.i.exēpla et cō-
moda et v̄tutes: de quib⁹ dictū eſt ſupra.e.c. arti.iiij.
Accipiamus in cordib⁹ cū ramis etiā in manib⁹ ipſos
deuotiōe et affectiōe geſtātes: et chriſto ſic obuiantes.
Et rōnabiliter quidē q̄r ſi regib⁹ terrenis aduenietib⁹
ꝓceſſiōes faciūt ſui ſubditi: et ſpecialr̄ illi q̄ grā illi⁹ in
digēt: q̄ quāto plus eo indigēt tāto pl⁹ eis placere ni-
tunt̄ venietib⁹. Circa quoꝝ aduentū eſt aduertendū:
ꝙ paupib⁹ eis obuiātib⁹ p elemoſynarios ſuos elemo
ſynā dare cōſueuerūt. Sic in ꝓpoſito: cū rege celi mul
tū indigeam⁹: de cui⁹ aduētu ī die legit̄ palmarū cum
deuotiōe tāta ei occurram⁹: quāta ei⁹ grā indigemus:
qd̄ ſi fecerim⁹: ſperādū eſt ꝙ nobis pauperib⁹ grē ele-
moſynā ⁊ nobis pctōrib⁹ remiſſiōis miſcdiam largiet̄
44 Cū tali ḡ deuotiōe et oratiōe nō ſolū corpaliter ſ₃ etiā
ſpūaliter ſumetis ramos ⁊c̄.i.ramos ligni crucis: ſic
Sequi. Chriſt⁹ docet. Lu.ix. dicēs. Tollat crucē ſuā ⁊ ſequat̄
me tripliciter. ſapiēter: letāter: et pſeuerāter. Primo ſa-
piēter: ſicut carcerē euadēs mūdi: et ad eccleſiā fugiēs
et terrā piurans cū cruce in manu. In quo caſu ſicut
nullus ad carcerē rediret mūdi. Ita nullus ad carcerē
redeat diaboli. Et hoc a maiori rōne: q̄r ſi nollet ad car
cerē redire vbi corpus affligeret̄: a fortiori rōne nō de-
beret ad carcerē redire: vbi finaliter tā corpus pdit̄ q̄₃
aīa: et deū plus offendit: q̄₃ vnq̄₃ pri⁹ offenderat. Imi-
mo modo ſuo deū deridet. Precio.n.ex pte reḡ ad ali-
quē incarceratū inter ſarracenos ꝓ redemptione ſua
miſſo: ſi noluerit cū nuncijs redire vel de carcere exire:
vel poſtq̄₃ exierit cito poſt redierit: ⁊ p̄ciū datū gratis
amittit: nonne mittentē p̄ciū deridere videt̄ et multū
offendere? Sicut ḡ de carcere fugiēs q̄ nullo modo ad
carcerē redire vellet: nō expectat libēter in dominio il-
lius dn̄i carceris: quia ſi aperte ibi expectat: videtur
velle iterum capi ⁊ reduci: nec in loco vel ſocietate vbi
capi poſſet. Ita fugiēs et redempt⁹ p chriſti mortē de
carcere diaboli: in loco videlicet ſuſpecto: nec in ſocie-
tate mala: nec cū pſonis illis habitet vel loquat̄ cum
q̄b⁹ pri⁹ peccauit: vel quoꝝ occaſiōe vel attractu pri⁹
peccauit: quia ſi fecerit: videt̄ velle iterū capi gratis: ⁊
talē mors chriſti nō ſaluat: quia nō eſt chriſto dign⁹:
ipſo chriſto teſte: qui ait. Matth.x. Qui nō accipit cru
cem ſuā et ſequit̄ me: nō eſt me dign⁹. Nota. R.ij.12
¶ Ad hoc ḡ ꝙ crux chriſti ⁊ mors chriſti vos eductos
de pctī manſione et carcere ꝓtegant: neceſſe vt p̄cepto
obediatis angelico: qui Loth eductū de loco et ſocie-
tate peccati.i.de ſodoma in re: et vos in ſignificatione
docuit dicēs. Noli reſpicere poſt tergū: nec ſtes ī omī
circa regiōe: ſ₃ in mōte ſaluū te fac: ne tu ſimul pereas.
Geñ.xix. Sic nec vos moremini in omni regione vel
dominio diaboli: vbi p cōcupiſcētias: iterū vos faci-
liter attachiare ⁊ ad carcerē reducere poterit: ſ₃ fugite
cū illis qui carnē ſuā crucifixerūt cū vicijs et concu-
piſcētijs. Gal̄.v. id eſt cū omnib⁹ cōcupiſcētiarū oc-
caſionib⁹. Scd̄o tollat crucē ſuā exēplo chriſti letāter 45
et gaudēter. Si eīn chriſtus qui ſciuit bene ꝙ debuit
in hieruſalē mori: vt de illo verificet̄ illud pſ.ciij. Sol
cognouit occaſū ſuū: ſi letāter ſuſtinuit cruc̄ penalita
tes ꝓ pctīs q̄ nō fecit: q̄to nos letāter pati debemus
ſpūalis crucis aſperitates.i. penitētias nobis iniun-
ctas: inter quas eſt maxima: vt deinceps pctā non ite-
rem⁹: ꝓ peccatis q̄ fecimus vt penas quas meruim⁹
vitemus eternas. ¶ Triplici igit̄ exemplo videre poſ-
ſumus ꝙ hāc ſpūalem crucē gaudēter tollere ⁊ pſeue-
ranter tenere deberem⁹. Primo exēplū ad h̄ habem⁹
de obſeſſo ab inimic̄: qui libēter inuenit ⁊ tollit arma
vel baculū vel aliq̄d q̄ ſe defendat. Ita nos hoc lignū
crucis chriſti in fide ⁊ crucis ſpūalis in ope: q̄ ab oīb⁹
nos defendere poſſumus periculis: ſicut oſtenſum eſt
ſ.eo.c.arti.iiij. Sic ergo chriſtian⁹ armabit̄ ferro ⁊ li-
gno.ij. Reg.xxiij. per crucem interficiēs inimicitias.
Eph.ij. Scd̄m exemplū eſt ad hoc de peregrino laſſa- 46
to: et in ardorib⁹ vexato: qui gaudēter inuenit arborē
ſub cuius vmbra requieſcere: ⁊ de cui⁹ fructu come-
dere poſſit. Sic prius vexati in diuerſis diaboli opib⁹
et igne peccati qui eſt ignis infernalis inflāmati: mul-
tū nūc gaudere deberēt ꝙ inuenerūt arborem crucis
ſpūalis.i.penitētie ſub qua a predictis laboribus re-
quieſcere poſſunt ſi voluerint. et q̄₃diu voluerint: ⁊ de
cui⁹ fructu hic p gratiā ⁊ in futuro p gloriā refici pn̄t
qui voluerint. Iſtud nāq̄₃ eſt lignū: de quo Apo.xxij
Ex vtraq̄₃ parte fluminis lignū afferēs fruct⁹. Si.n.
flumē accipiat̄ ꝓ aquis q̄ ſupra firmamētū ſūt: iuxta
illud Dan̄.iij. Benedicite aque oēs q̄ ſup celos ſunt
dn̄o: tunc planū eſt ꝙ iſtud lignū ex vtraq̄₃ parte.i. ex
parte inferiori fruct⁹ grē: ⁊ ex parte ſuperiori fruct⁹ af-
ferat glorie. Qui v̄o adhuc in laborib⁹ et ardorib⁹ la-
borat et ſordeſcit peccati: feſtinet vt ad arborē iſtā citi⁹
veniat. Talib⁹ nāq̄₃ dici pōt illud Geñ.xviij. Lauent̄
pedes veſtri et requieſcite ſub arbore: ponāq̄₃ buccellā
panis et cōfortet̄ cor veſtrū. Lauent̄ inquit pedes vr̄i
.i.affectiōes et volūtates p cōtritionē et cōfeſſionē: et
requieſcite ſub arbore penitentie: vt poſſitis digne ſu-
mere buccellā panis cōmunionis: quā vobis ſic vin-
cētib⁹ ꝓmittit dicens. Vincenti dabo edere de ligno
vite. Apo.ij. Dicat ergo ⁊ ore impleat quilibet veſtrū
illud. Cant̄.vij. Aſcēdam in palmā et apprehendam
fructus eius. Bellatores eīn prius aſcēdūt vt vincāt
ſicut oſtēſum eſt. A.xxv.6. qui poſt victoriā predā ca-
piūt. Sic nos vt apprehēdamus fructus illos. Gal̄.v
Fruct⁹ eīn ſpūs eſt charitas: gaudiū: pax: vincētibus
datus ab illo qui venit omnia in ipm pacificās p ſan-
guinē crucis ei⁹. Col̄.j. Tertiū exemplū ad hoc eſt de
chriſto ⁊ de oīb⁹ ſanctis: et ſpecialiter de ſctō Paulo q̄
dicit. Mihi aūt abſit gloriari: niſi in cruce dn̄i nr̄i ieſu
chriſti. Gal̄.vj. Tertio tollat crucē ſuā pſeuerāter: ex- 47
emplo chriſti et Pauli ⁊ ſanctorū: qui crucē ſpūalem
vſq̄₃ ad mortē portauerunt. Ad qd̄ faciendū exempla
nos docēt bannitorū ſeu illorū qui ꝓ maleficijs ſuis
ad eccleſias cōfugiūt: qui crucē accipiētes in manib⁹
iurāt: ſe directā velle tenere viā: vſq̄₃ quo extra terram
veniāt. Poſt quos aliquotiēs pſuaſores ⁊ attractores
ſequunt̄: q̄ blandicijs: ſeductiōib⁹ et minis eos extra
viā ducere nitunt̄. Quib⁹ extra viā ductis illoꝝ am-
putant̄ capita. Ideo q̄ inter eos aſtutiā bonā hn̄t: nec
blāditijs emolliunt̄: nec terrorib⁹ flectunt̄. Sic in ꝓ-
poſito: cū oīb⁹ virib⁹ ſuis poſt fugientes de carcere: et
poſt piurātes terrā ſuā diabolus inſequit̄: et multos

poſt eos mittit: quibꝫ ipſemet inſequēs delitias ⁊ lucra
oſ̄dit dicēs: adhuc ad cōſimilia redi delectatiōes ⁊ lu-
cra: qꝛ iuuenis es: et multos te iuuare opoꝛtet: ſic euaſ-
ſiſti hoc anno: ſic euades ſequēti: deꝰ miſericoꝛs eſt.
¶ Vt etiā eos ad hoc alliciat exercitū ſuū mittit: qui
ſignis: verbis: factis: nōnullos ad diabolū nitunť re-
ducere: aliq̇ choꝛearū blādițijs: aliqui v̇boꝝ fallacijs:
aliqui minis. Cōtra quos oēs chꝛiſtianꝰ chꝛiſti exem-
plo tollat crucem ſuā quotidie. Lu. ix. Nota themata
quō pctā noſtra poꝛtauit ſup lignū. P. v. 11. Filiꝰ enī
regis moꝛtuus eſt. ij. Reg. xviij. Nota quō chꝛiſtus
nos liberauit. X. j. 11. cum ſequentibus.

P iij **PAupertatis pꝛimo. oſtē-**
diť diſtinctio. Scdo volūtarie paupꝑtatis exē-
pla. Tertio vtilitas ante moꝛtem. Quarto: in moꝛte.
Quinto: poſt moꝛtē. Sexto: ꝙ eſt diligēter amplecten-
da: et feruēter diligēda. Septimo: ꝙ inuoluntaria ſeu
neceſſaria eſt patiēter tolerāda: et charitatiue ſuppoꝛ-
tanda.

Arti. j. ¶ Q̄tū ad pꝛimū: paupertatū: quedā eſt neceſſaria:
1 quedā voluntaria: quedā ficta. Pꝛimā rerū defectus.
Scdam dei cauſat affectꝰ. Tertiā v̇ba palliāt: ſꝫ facta
oſtendūt. ¶ Pꝛima eſt rerū: alia ſpūs: tertia in vtriſqꝫ
fingiť: et in neutro inueniť. ¶ De habēte pꝛimā pau-
pertatē ſcribiť Pꝛouer. xiiij. Etiā ꝓximo ſuo pauper
odioſus erit. Et Pꝛouer. xv. Oēs dies paupis mali.
Et. xviij. Cū obſecratiōibꝫ loquiť paup. Et. xix. Fra-
tres hoīs paupis oderūt eū. De hac materia vide. P.
vij. 46. ¶ De ſcdā ſcribiť Eccl. xj. Paupertas et ho-
neſtas a deo ſunt. Et Pꝛouer. xiij. Eſt q̄ſi paup cū in
multis diuitijs ſit. Et. xix. Melioꝛ eſt paup q̇ ambu-
lat in ſimplicitate ſua: q̄ꝫ diues toꝛquēs labia ſua ⁊ in-
ſipiēs. Et Matth. v. Beati paupes ſpū. Et. ij. Coꝛ.
viij. Altiſſima paupꝑtas eoꝛū abūdauit ī diuitias ſim-
plicitatis eoꝛū. ¶ De tertia ſcribiť. Eccl. xiij. Nequiſ-
ſima paupꝑtas in oꝛe impij. De illā v̇o habētibꝫ ſcribit
pꝛimo ſapiēs. Pꝛouer. xiij. dicēs. Qui aūt paup eſt in
crepationē non ſuſtinet. Scdo de eiſdē beatus ſcribit
Ber. dicēs. Videmꝰ inq̇t aliquos paupes: q̇ ſi verā
haberēt paupꝑtatē adeo puſillanimes in ea inuenirenť
vt reges. Sed hi ſunt q̇ paupes eſſe volūt eo tn̄ pacto
vt nihil eis deſit. Et ſic diligūt paupertatē vt nullam
pꝛoꝛſus inopiā patianť: ſed ſemp in feſtis et delitijs
2 eſſe cupiētes. ¶ Idē de eiſdē in quodā loquiť libello:
quē cōtra cluniacēſes edidit: qui a nōnullis apologia
vocať: dicens. Quid inquit nobis ꝓdeſt in nr̄o victu
parcitas: et aſperitas in veſtitu: ac diuerſitas in opere
manuū: in ieiunijs et vigilijs iugis exercitatio: vt q̇d
moꝛtificamur tota die: eſtimati ſumus ſicut oues occi
ſionis. Nōne inueniebať via tolerabilioꝛ ad infernū
ſi ita neceſſe erat vt illuc deſcēderemꝰ. Cur saltē illam
qua multi incedunt viā. ſ. latā nō eligimus: quatenus
vel de gaudio ⁊ nō de luctu ad luctū trāſiremus: cum
illis videlicet: qui abundātes in ſeculo obtinuerūt di-
uitias. De poꝛtātibꝫ crucē: nō ſicut ſaluatoꝛ: ſed ſicut
ille cireneus alienā. De citharedis citharizātibꝫ: nō
ſicut illi in Apo. in citharis ſuis: ſꝫ vere vt hypocrite
in alienis. De ſemel ⁊ ve iterū poꝛtātibꝫ crucē chꝛiſti:
et nō ſequētibꝫ chꝛiſtū. Duplici quippe cōtritione cō-
terenť: qn̄ et hic ꝓ tpali gloꝛia tpaliter ſe affligūt: et in
futuro ꝓ interna gloꝛia ſeu ſuperbia: ad eterna ſuppli-
cia ptrahunť. Sequunť chꝛiſtū in paupertate: ſed nō
in gloꝛia: lugēt ſed nō cōſolabunť: et merito quid enī
ſuberbia ſub pannis humilitatis ieſu! Nunquid nō
habet quo ſe palliet humana malicia niſi fuerit innoc-
luta ſaluatoꝛis infantia? intra pꝛeſepiū dn̄i arrogātia
ſe coartat. Nos enī Petri foꝛmam tenemus: ad dn̄m
vocando p huius maris loca ꝓfunda: ceteri nauigio
quieto vecti veniūt. Cū inquit: audiuit quia dn̄s eſt:
miſit ſe in mare. ⁊c̄. hec ille. ¶ Que quidē auctoꝛitas
ꝓ tanto eſt ad ꝓpoſitū: quia dicit ꝙ ſequunť chꝛiſtum
in paupꝑtate: ſed non in gloꝛia: quia non in vera ſed in
ficta chꝛiſtū ſequunť paupꝑtate. Illi enī veram habēt
paupertatē: de quibꝫ Aug. de verbis dn̄i. Hi inquit
ſunt pauperes ſpū: qui qn̄ aliquid boni faciunt deum
laudant qn̄ aliquid mali ſe accuſant: que quidē paup-
tas ſpūs copulata cū paupꝑtate rerū pfectioꝛ inueniť:
quia et chꝛiſtus interroganti quō pfectus eſſe poſſet.
Rn̄dit. Si vis pfectus eſſe vade et vende que habes
et da pauperibus. Matth. xix.
¶ Ad quā paupertatē habendā ſectandā ⁊ diligendā Arti. ij.
pꝛimo viroꝛū memoꝛabiliū exempla nos inclināt: nō 3
ſolum chꝛiſti et diſcipuloꝛū: ſed etiā phoꝝ: quoꝝ exē-
pla nos multū mouere deberēt: qꝛ pmi inter chꝛiſtia-
nos: ſecūdi inter gētiles erāt ſapiētioꝛes: q̇ oēs q̄ſtionē
dubiā ꝓ via paupꝑtatis determinauerūt: nō ſolū v̇bo
ſed etiā ope. ¶ Sicut ptꝫ pꝛimo p hoc qđ ſcribit Tul- Exē
lius de Socrate: q̇ ad ſtudiū vadēs magnū pondus
auri ī mari ꝓiecit: ne illiꝰ ſollicitudo illū a ſtudio im-
pediret. Eſtimauit enī ſe nō ſimul poſſe aurū poſſide-
re et ſapientiā. Idē Tullius li. j. de tuſculanis q̄ſtioni- Exē
bus refert de Diogene: ꝙ in deſerto ꝓ domo ſolo do-
lio vtereť: qđ ſemp cōtra ſolē vertebat: vt ſolis calefie-
ret caloꝛibꝫ: ad quē cū Alexāder magnꝰ veniret: et of-
ferret quicquid petere vellet. Rn̄dit: nihil peto niſi ꝙ
de ſole meo recedas. Nota qđ de iſto dicit Seneca: ꝙ
ditioꝛ fuit Alexādro: qꝛ plus renuit q̄ꝫ alius dare po-
tuit: qꝛ renuit: ⁊ a cōcupiſcētia ſua eiecit q̇cq̇d Alexā-
der habuit: et etiam qđ nō habuit: et ꝓ tāto ſe putauit
plus habere: q̇ nullo qđ dare potuit ſe reputauit indi-
gere. Vnde Seneca dicit: ꝙ illo die victꝰ fuit Alexā-
der: qꝛ vidit hominē cui nihil potuit dare nec auferre:
vnde citius dariū de regno: q̄ꝫ iſtū de paupertate ſua
pellere potuit. ¶ Ex q̇bꝫ patet ꝙ tn̄ diligūt boni pau-
pertatē ſuā: et plꝰ pluſqꝫ illā amittere metuūt: q̄ꝫ mali
diuitias ſuas. Et hoc eſt qđ ſcribit beatus Greg. in li.
dialo. de quodā ſeruo dei Yſaac noīe: q̇ ita metuebat Exē
amittere paupertatē: ſicut alij diuitias. Cuiꝰ ratio eſſe
pōt: qꝛ paupertatē ꝓpꝛiā reputāt virtutes: diuitias v̇o
a quibuſcūqꝫ occupenť quaſi alienas reputāt. Sicut
patet p hoc qđ ſcribit Seneca. li. de cōſtantia ſapiētis:
ꝙ cū Demetrius ceperat Megaram: vbi Scipio phi
loſophus libꝛos et patrimoniū amiſerat: reſpondit ſe
oīa ſua habere. Vnicuiqꝫ enī naturaliter ineſſe videť
plus diligere illa q̄ in ſe melioꝛa ſunt ⁊ q̄ ſua reputat:
vtpote q̄ ſemp ſecū poꝛtare atqꝫ habere poterit ſi vo-
luerit: et que nullus eo inuito auferre poteſt: q̄ꝫ illa q̄
quaſi aliena reputat: que ſi foꝛtuna alicui ad tpus q̄ſi
ſub lege cōmodati ꝯcedat: ſecum tn̄ diu tenere nō pōt:
qꝛ et alij ipſo inuito illa ab ipſo auferēt. Virtuoſi igiť
habentes paupertatē ſunt tāq̄ꝫ nihil habētes et oīa
poſſidētes. ij. Coꝛ. vj. Quoꝛū quilibet dicere pōt cū
vxoꝛe Thobie. Sufficiebat aūt nobis paupꝑtas nr̄a:
vt diuitias cōputaremus. Thob. v. Nota. B. j. 4.
Et. R. v. arti. vj.
¶ Scdo vtilitates nos ad illā amplectēdā artāt atqꝫ Arti. iij
cōſtringūt. Vera nāqꝫ paupꝑtas triplicē habet vtilita- 4
tem: q̄ in viro virtuoſo eſt: funiculus triplex: que de fa-
cili nō rumpiť. Eccl's. iiij. Vnā nāqꝫ habēt ante moꝛ-
tem. Aliā in moꝛte. Tertiā poſt moꝛtē. ¶ Ante moꝛtē
nāqꝫ triplicē vtilitatē ſuo cōfert ꝓfeſſoꝛi et poſſeſſoꝛi.

Primo tꝑalis cõmoditatis. Scḋo interioꝛis iocũdita
tis. Et tertio ſperate vbertatis. Primũ patet ꝑ legē ci-
uilē. C. de epi. et cleri. l. id qḋ pauperib. i. li. i. ti. et. l. p̄-
dictis: ſuꝑ qua notāt iuriſperiti ꝙ qñꝫ paupꝑtas pro-
deſt: quia ſi aliquid legatũ ſit pauperib indiſtincte il-
lis legatũ diſtribuet: qui pauperioꝛes inueniunt: ꝗa
hoc faciēdo plus ad voluntatē accedit teſtatoꝛis. Cui
etiā legi bona cõcoꝛdat cõſuetudo: in qua videt ꝙ bo
nus elemoſynarius elemoſynas largiēs: vl' ad aulam
pauperes introducēs vt comedāt: pauperioꝛes eligit
et magis indigētes: que tam lex ꝗ cõſuetudo tā facto
ꝗꝫ doctrina cõfirmant dei. Facto: quia pauperũ ſuoꝛũ
miſerebit. Eſa. xlix. Doctrina. Lu. xiiij. Cũ facis pran-
diũ voca pauperes ⁊c̄. Cũ eñ paupꝑtas cauſa ſit: q̄re
vocādi ſunt: neceſſario ſequi videt: ꝙ vbi inuenit cā
intētioꝛ: potioꝛ ſequat effectꝰ: ⁊ ſic ceteris parib talis
eſt potius vocādus: taliꝗꝫ eſt citius ſubueniendũ. Nõ
tm̄ ꝑ legem p̄dictā ſed etiā ꝑ legē dei. Deutro. xv. Si
vnus inquit de fratrib tuis qui moꝛat intra poꝛtas
ciuitatis tue ad paupertatē venerit: nõ cõtrahes ma-
num tuā: ſed aperies eā pauperi. Nec in h tm̄ cõmo-
ditatē habent tꝑalem: ꝙ eis rõne paupꝑtatis dat qñꝫ
largius: ſed ꝙ etiā a tyrānis et raptoꝛib tꝑe ꝑſecutio-
nis iniuſte acquiſitiõis minus auferꝫ vel minus iniu-
rijs vexant: et collectionib et talliationib minꝰ ſpo-
liant. Et vbi diuites capiunt: incarcerant: ligant: ꝗ
nihil habent dimittunt: ſicut ad litterā patet. Hiere.
xxxix. Vbi Nabuſardā tranſtulit oēs diuites et po-
tentes de terra ſua in captiuitatē babylonis. De pau-
perib vo plebis qui nihil penitus habebant: dimiſit
Nabuſardan princeps militũ in terra Juda: et dedit
eis vineas et ciſternas. Ex quib omnib patet: ꝙ etiā
tꝑaliter paupꝑtas ꝓdeſt. Secũda vtilitas. i. interioꝛ io-
cunditas: ex trib cõſurgit: ex minoꝛi ſollicitudine: ex
bonoꝛũ opeꝝ multitudine: ⁊ ex maioꝛi ſecuritate. Pri-
5 mũ patet. A. xxvij. 7. Scḋm quotidiano patet expe-
rimēto: quo videt ꝙ ſaltē in oꝑe tm̄: vel opere ſimul ⁊
intētione: multa bona opera p̄dicādo: ieiunādo: can-
tando: et exempla bona dando: occaſione fiunt paupꝑ-
tatis: que in rerũ non fierēt abundātia. a dicēte. Ego
dixi in abundātia mea: nõ mouebor in eternũ: in ps̄.
6 xxv. q̄ in rerũ fiũt penuria. a dicente. Ego vir videns
paupertatē meā. Treñ. iij. Tertiũ ꝑ exemplum patet
pugnantiũ in duello: in quib videt ſecuriꝰ pugnare:
ꝗ quaſi denudatꝰ aduerſariũ inuadit. Sic in ꝓpoſito
in pugna inter nos: et noſtros ſpũales aduerſarios.
Exemplũ ad hoc de Samſone. Judic. xiiij. Qui cum
nihil haberet in manib: occidit leonē. Et cũ etiā nihil
haberet in manib niſi mandibulā aſini: occidit mille
viros. Judic. xv. Cũ vo aulā introiſſet et cõuiuijs in
tereſſet: duas habēs in manib colũnas domũ euertit
ſeip̄m cũ multis alijs perimēdo. Sic nonnulli qui in
paupertate ſeipſos diabolũ et alios inimicos ſpũales
foꝛtiter vincũt. Colũnas eccl'ie: vel poteſtatē laicalem
appꝛehēdentes: totũ deſtruunt et ſeipſos: et alios ſpiri
tualiter occidũt. Ex quib patet ꝙ ſicut paupꝑtas ſecu-
ritatē p̄ſtat cõtra latrones et inimicos coꝛꝑis: qꝛ cāta-
bit vacuꝰ coꝛā latrone viatoꝛ. Jta etiā ſecuritatē p̄ſtet
cõtra hoſtes et latrones ſpũales: ita ꝙ ex vtraꝗꝫ parte
maioꝛ ſecuritas: et interioꝛ leticia eſt in bona pauper-
tate potiꝰ ꝗꝫ in diuitijs. Et hāc paupꝑtatis vtilitatē cõ
ſiderauit. Aug. vj. cõfeſſionũ vbi recitat: ꝙ tranſiēs ꝑ
vicũ: vidit pauperē mēdicũ iocantē atꝗꝫ letantē: ⁊ ad
ſocios ſuos loquēs: ingemuit dicēs. Jn oñib cona-
tib quib laboramꝰ nihil vellemꝰ niſi ad ſecuram le-
ticiā venire: ꝗ nos iſte mēdicus p̄ceſſit. Et ſequit. Jp̄e
letabat: ego anxius eram: ſecurus ille: ego trepidus.
Sic in ꝓpoſito: de diuite ⁊ pauꝑe: qꝛ teſte ꝓpheta: pau
peres fiducialiter reꝗeſcēt. Eſa. xiiij. Et teſte Hiero.
Pauꝑ in pecunia: diues in cõſciētia: ſecurius doꝛmit
in palea: ꝗ diues in purpura. Bene ḡ dicit ſecũdus
phus: paupꝑtatē eſſe odibile bonũ: ſanitatis matrē: ſa-
pientie reparatricē. Qui vo obijcere voluerint ꝙ fre-
quēter tedioſa ſuſtinēt pauꝑes. Cõcedendũ eſt: ſed tñ
nũꝗꝫ tm̄ dolet de paupꝑtate vel de paupꝑtatis infoꝛtu-
nijs: ſicut fame: frigoꝛe ⁊ hmõi: ſicut diues de diuitijs
ſuis amiſſis: vel per dños: vel latrones ab eo captis.
Ergo beati pauꝑes. Lu. vj. ¶ Tertia vtilitas. i. ſpes 7
future vbertatis: ex trib elicit rõnib: primo ex rõne
cõis amicitie et curialitatis. Scḋo ex rõne diuine ꝓui
dētie et paternitatis. Tertio ex rõne ꝓmiſſi infallibi-
lis veritatis. ¶ Primũ patet ꝑ exemplũ illiꝰ ꝗ multa
derelinquit: vel dat in terra ſua ad rogatũ vel p̄ceptũ
alicuiꝰ amicitie: talis nāꝗꝫ in illo ꝓ quo hoc facit: con
ditionē cogitans eſſe gratitudinis: ſpe retributionis
gaudet. Sic in ꝓpoſito qui multa ꝓpter illũ derelinꝗt
vel illi dat ꝗ adiuuit pauperē de inopia. in ps̄. cvj.
¶ Scḋm ꝑ exemplũ patet de parētib bene oꝛdinatis
et potētib: in quoꝛũ ꝓuidētiā ꝗtũ ad ꝓmotionē ſuā
filij cõfidũt et ſperāt: et maioꝛē ſperādi habēt materiā
pauꝑes filij ꝗ diuites: qꝛ cõiter de illis filijs plus co-
gitāt et ſollicitant ꝗ nihil habēt certũ vnde viuant: ꝗꝫ
de diuitib et potētib: ex cuiꝰ ſollicitudinis cõi curſu
ſpes in filijs pauperibꝰ augent. Sic in ꝓpoſito de deo
patre nr̄o: ꝗ plus de paupꝑib ſollicitat pluſꝗꝫ ad illos
oculo miſc̄die reſpicit. de ꝗ dicit ps̄. x. Oculi eiꝰ in pau
perē reſpiciũt. Et iſte pauꝑ clamauit ſicut filiꝰ ad pa-
trē ⁊ dñs exaudiuit eũ. in ps̄. xxxiij. Et iterũ. Aſtitit a
dextris paupꝑis vt ſaluā faceret a ꝑſequētib aīam eiꝰ:
in ps̄. cviij. Et ad quem reſpiciā: niſi ad pauperculũ.
Eſa. lxvj. Ex ꝗb oīb magna in paupꝑib ſpes future
generat vbertatis. ¶ Tertiũ ꝑ exēplũ patet de fideli
hoīe et potēte: multa alicui ꝓmittēte: ex cuiꝰ ꝓmiſſiõe
magna ſpe gaudet: ſed deꝰ ꝗ eſt fidelis et potēs: mlta
ꝓmittit illis qui ꝓpter eũ ſua derelinquũt et pauperē
vitā ducunt: Matth. xix. vbi recitatis multis ꝗ ꝓpter
illũ ꝗs dimittere põt: addit. Centuplũ accipiet et vitā
eternā poſſidebit. Jbidē docet quõ qui vult ꝑfectus
eſſe: debet oīa ſua paupꝑib dare. Cui ꝓmittit dicens.
Habebis theſauros in celo. Jdē ꝓmittit. Marci. x.
Et Lu. xviij. Ex quib patet ꝓmiſſis ꝙ ip̄m ſuũ fa-
ciunt theſaurariũ: a ꝗ nullus rapere põt: nec in cuius
manu ꝑdi põt: qḋ ponit magnā hr̄e ſpem remunera-
tiõis. Qui vo hoc facere nolũt: ſtultioꝛes ſunt illis: ꝗ
in oñi ſtatu minꝰ libēter dant ꝓ incõpabiliter maioꝛi
Propter veſtrā ḡ vtilitatē cũ illis vt participes fieri
poſſitis et cambire terrenũ ꝓ eterno: ſemꝑ pauꝑes ha
betꝭ vobiſcũ. Marci. xiiij. Vide ꝙ meliꝰ eſt oīa ſimul
deo dare et pauꝑ fieri. V. xj. 5. ¶ Sed non obſtāte: ꝙ 8
deꝰ tantā habebat de paupꝑib ſollicitudinē: totꝗꝫ eis
ꝓmittat: nõnulli ipſam ꝗꝫtũ poſſunt fugiũt: qꝛ vidēt
pauꝑes interim multos malos habere dies. Sed hec
cauſa illos minime moueat: qꝛ ꝙ hic fame affligunt:
ex triplici cauſat occaſiõe. ¶ Qñꝫ nāꝗꝫ hoc ex diuina
accidit oꝛdinatõe: ꝗ ſuis nõ ꝓuidet de trāſitoꝛijs ꝗꝫtũ
abundāt pctõꝛes et abundātes in ſeculo: vt oſtendat
melioꝛa amicis in futuro reſeruari: ꝗꝫ inimicis in pre-
ſenti cõcedat. Oculi dñi ꝓpter hoc ſuꝑ iuſtos: vt alat
eos in fame: in ps̄. xxxij. Sicut patet. A. iiij. 3. Potuit
eñ Johāni baptiſte aliũ cibũ ꝗꝫ mel ſilueſtre ⁊ locu-
ſtas ꝓuidiſſe ſi voluiſſet. ¶ Qñꝫ hoc ex pauperũ ꝗ
fame affligunt vel moꝛiunt: contingit malicia: ꝓpter

quā a deo derelinqui merent̄: q̄r ſicut dicit Caſſiodorꝰ de inſtitutis monachoꝝ. li. vij. Nihil ꝓderit pecunias nō habere: ſi volūtas fuerit in vobis poſſidēdi. Miſerabile eſt aūt paupertatis et nuditatis eſtus toleraſſe. Fructꝰ vō earū caſſe volūtatꝭ vicio ꝑdidiſſe: ſic patet. R. v. 39. ¶ Qn̄qꝫ hoc ex pauperū accidit diffidētia: q̄r nō ita firmā habēt ī deo cōfidētiā ſicut hīc de-
9 berēt. iuxta illud Petri. Omnē ſollicitudinē veſtram ꝓijciētes in eū: q̄r ipſi cura eſt de vobis. j. Petri. v. In ꝓpria ponūt mēdicatiōē nimis ſollicite et importune mēdicādo: ꝓpter quā in his q̄ dei ſunt qn̄qꝫ minꝰ ſollicitant̄: q̄ hoc aduertere deberēt: ꝙ ſicut meliꝰ fuit filijs iſrl' dū ciuitatū duarū vacabāt edificatiōi. Exo. j. Nec circa paleas colligēdas ſollicitabāt̄: q̄ꝫ poſtea qn̄ audierūt exactores dicētes. Ite colligite ſicubi inuenire poteritis. Exo. v. q̄r tūc legit̄ ꝙ diſperſus eſt ꝑplꝰs p oēm terrā ad colligēdas paleas et male fuit eis. Dixerūtqꝫ eis exactores: quare nō impleſtis mēſurā laterū ⁊c̄. Ita dū religioſi et alij viri eccleſiaſtici tm̄modo edificatiōi vacabāt duarū ciuitatū. i. eccleſie militātis ⁊ triūphātis: p ꝑdicatiōis et diuine laudis opa: ⁊ quo ad oīa alia dei obediebāt doctrine: q̄ dicit̄. Jacta cogitatū tuū in dn̄o et ipſe te enutriet: bene fuit: q̄r ipſoꝝ ꝓuiſor mētiri nō pōt: q̄ dicit. Primū q̄rite regnū dei: et iuſticiā eiꝰ: et hec oīa adijcient̄ vobis. Math. vj. Sꝫ ex q̄ in ꝓpria cōfidūt induſtria: et collectiōi vacant palearū. Quid eīn ſunt terrena oīa in q̄buſcūqꝫ cōſiſtāt diuitijs: delicijs ⁊ honoribꝰ niſi palee: q̄ a paruo flatu in pūcto mortis q̄ de ore morietis egredit̄ exufflant̄: circa quarū collectionē licet diuerſimode: multi tn̄ laborioſe ſollicitant̄: diuerſimode ideo dicit̄: q̄r quilibet ſcḋm cōditionē ſtatꝰ ſui. Aliq̄ maiores paleas: ſic̄ magna maneria: ⁊ magnas eccl'ias et p̄bēdas. Aliqui minores: ſicut patet. J. ij. 33. colligere nitunt̄: ⁊ extūc nōnulli eoꝝ peius habuerūt et pauperiores eſſe ceperunt. Inſup et exactores illos ad amaritudinē ꝓuocāt dicētes: q̄re nō impletis mēſurā modioꝝ et lucroꝝ prede-
10 ceſſoꝝ veſtroꝝ. ¶ Propter iſtas g̊ cauſas deꝰ nōnullos affligi ꝑmittit fameqꝫ et frigore torqueri. Nec tn̄ vere paupes deſerit: quin hic vt magis eoꝝ conuenit ſaluti eos paſcat. Fatuū eīn eſſet cogitare ꝙ ille q̄ dat pullis coruoꝝ eſcā illoꝝ: et in quē oculi oīm ſperāt: et dat eſcā illoꝝ: ſuis in cibo et veſtimēto nō ſubueniret: cōtra morē quoꝝcūqꝫ regū et dn̄oꝝ: q̄ ſeruis ſuis miniſtrāt neceſſaria: et ſpecialiter illis ſeruis q̄ oīa dederūt vel dereliquerūt ꝓ amore dn̄i ſui. Si eīn talis dicere poſſet. Dn̄e: oīa ꝓpter te dimiſi: vt ordinaſti: et ſic ꝓ amore tuo paup factꝰ ſum: et ſic radicaliter ꝓ amore tuo fameſco: ergo cū potens ſis: ſuccurre mihi: vix eſt pater vel dn̄s qn ei in h̄ caſu ſuccurreret. Sic in ꝓpo-
Exem. ſito: ſi q̄s poſſet deo dicere: ſicut legit̄: ꝙ quidā Serapion noīe dixit cuidā querēti: quis eū ſpoliaſſet: quia nudus inceſſit. Rn̄dit: euāgeliū chriſti me ſpoliauit: nō eſtimo qn ille q̄ dicit. Nolite ſolliciti eſſe dicentes. Quid mādūcabimꝰ ⁊c̄. ſic ꝓ amore ſuo fameſcēti et algēti ſubueniret: quia et ipſe hoc facit quod docet eſſe faciendū. iuxta illud. Incepit facere et docere. Sꝫ hoc docet eſſe faciendū dicēs. Fidem poſſide cū amico tuo in paupertate eius. Eccl. xxij. igitur. ⁊c̄.

Arti. iiij. ¶ In mortis vō tranſitu: bona paupertas triplicem
11 confert vtilitatem et conſolationem. Vnam ꝙ vadit ad patriam: quā plus alijs deſiderauit. Aliam: ꝙ inueniet ꝙ ad patriam illam per viam iuit breuiorem. Tertiam: ꝙ ad patriam illam veniens minorē dabit cōpotum. ¶ Primū patet per exemplum de famelico vel paupere: qui in puncto eſt eūdi ad feſtū vel diuitias quas diu deſiderauit: plus de hoc cōſolat̄ q̄ꝫ aliꝰ qui famē vel indigentiā non habet. Et q̄ꝫtumcūqꝫ ad feſtum alicuiꝰ oēs eſſent vocati: et de talibꝰ plures venirēt. Sic in ꝓpoſito: ſicut patebit infra. V. ix. 17. ¶ Scḋm patet: quia cum linea inter duo puncta breuiſſima ſit: cuiꝰ mediū nō exit ab extremis: ⁊ duo pūcta vite noſtre: natiuitas videlicet et mors ſint puncta paupertatis: patet: ꝙ linea vite: inter iſta ducta a natura et cōditione iſtoꝝ nō exiens: ſed ſemp inter duo extrema directe ſe in paupertate tenēs eſt breuiſſima. Tertiū etiā oſtendit̄ p legē ciuilē. ff. cōmodati. l. in rebus. §. in. ff. veteri. li. xiij. vbi habet̄ ꝙ qn̄ res tibi cōmodat̄ ꝓpter vtilitate tuā: et ī tuo defectu. i. culpa tua p̄cedēte pereat: de leuiſſima culpa teneris. Cū g̊ oīa in mūdo iſto ſint nobis cōmodata et mutuata: multa amittant̄: et aliter q̄ deberēt expediant̄: patet ꝙ illi q̄ plura recipiūt: ad plura reſpōdebūt: ⁊ de pluribꝰ cōpotum dabūt: qn̄ eis a rerū dn̄o dicet̄. Redde rōnem villicationis tue. Et qui minus recipiūt: de minori cōpotū dabūt. ¶ Propter hec ergo tria cū maiori leticia morit̄ paup q̄ꝫ diues. Et quia nō admittit tot delicta:
ſicut patet. A. xxvij. 48. Qḋ elegāter in vi. pa. q̄ſi mō Exem
ſequēti oſtēſum eſt: vbi legit̄ de quodā deſiderāte exitū videre animaꝝ: ꝙ in ciuitatē quādā ingreſſus: vidit tartarū cū tridēte ignito animā cuiuſdā extrahere diuitis morientis et dolentis. Ad aliam vō partem ſe diuertens: vidit Michaelem cum angelis ad quendā pauperē in vico morientē deſcēdere: qui ⁊ animā eius cū gaudio de corpore eduxerunt: ſicut ⁊ animā pauperis vlceroſi. Lu. xvj. Sic ergo cōſolatus eſt dn̄s populum ſuū ⁊ pauperū ſuoꝝ miſerebit̄. Eſa. xlix.

¶ Poſt mortis inſup trāſitū triplicē cōmoditatē ſuo Arti. v
cōfert poſſeſſori perfecta paupertas: quia perfecte paup 13
in celo plus honorabit̄: plus premiabit̄: ampliuſqꝫ ditabit̄. ¶ Primū oſtendit̄ per exemplū de falcone ſeu cane nobili: et diuite malo ex vna parte: et gallina et paupere ex alia. Inter quos pro tanto conueniens fit
cōparatio: quia ꝓ tanto inuenit̄ ſimilitudo: ꝙ ſicut falco Falco
vel caniculus dū viuit honorat̄: et de melioribꝰ come-
dit: ſed mortuus in foueā ꝓijcit̄. Gallina vō vel bos Gallina.
et hmōi animalia dū viuunt expellunt̄ et in laboribꝰ et fame alunt̄: ſed mortua ad regis mēſam portantur. Sic in ꝓpoſito: et patet ad litteram. Lu. xvj. per exemplum de diuite et Lazaro. Ex q̄bꝰ finibꝰ patet: ꝙ melior eſt paup et ſufficiēs ſibi q̄ꝫ glorioſus. Prouer. xij. Sufficiēs inquit ſibi ſpūali videlicet ſufficiētia ⁊ corporali paupertate: qui eſt quaſi paup cū in multis ſit di-
uitijs. Prouer. xiij. ¶ Scḋm videlicet ꝙ poſt mortē 14
maioribꝰ delicijs fruet̄: ampliorīqꝫ quiete ꝑuilegiabitur: patet primo p exemplū de ſeruiētibꝰ et laborantibꝰ corā quibuſcūqꝫ in prima mēſa. Hi naqꝫ dū alij comedūt ⁊ delitijs affluūt laborant: et qn̄qꝫ fameſcūt: ſed alijs ceſſantibꝰ iſtis delitijs afflui incipiūt: ex cuiꝰ cogitatione ſe priꝰ in paupertate ſeu fame armauerunt. Sic in ꝓpoſito: dū diuites hic comedūt et bibūt: ⁊ per optime ſe veſtiūt et ducūt in bonis dies ſuos: paupes in fame ⁊ frigore et labore: ipſis in corporalibꝰ et ſpiritualibꝰ miniſtrāt. Sed qn̄ ipſi ceſſant: ⁊ in puncto ad inferna deſcēdunt. Job. xxj. Iſti epulari incipiēt: ī cōuiuio illiꝰ q̄ tales vocat dicēs. Venite ad me oēs q̄ laboratis et onerati eſtis: et ego reficiā vos. Math. xj. ¶ Cuiꝰ quidē refectiōis ſpem et certitudinē ex ſua haberi pōt doctrina: q̄r ex q̄ docet alios ad conuiuia ſua vocare paupes: dicēs. Cū facis cōuiuiū voca paupes Lu. xiiij. ad reficiendū ſupple: magna p̄ſumptio eſt ꝙ ipſemet faciet qḋ docuit. Cuiꝰ p̄ſumptiōis ſeu ſpei co

gitatio omnē pauperū amouere deberet impatientiā:
ſicut ſpes de bona refectiōe et bono hoſpitio in nocte:
mitigat labores de die: Exemplū ad hoc habem⁹ ꝓ-
phete dicētis. pſ. xxx. Infirmata eſt in paup̄tate virt⁹
mea. i. virtus mea naturalis debilitata. Sicut patet p̄
hoc qđ ſequit̄. Et oſſa mea cōturbata ſunt: fact⁹ ſum
tanq̄ vas p̄ditū. Sic eīn reputant̄ hic paupes. Sequit̄
Audiui vitupationē multoꝝ: quā paupes quotidie
experiunt̄. Sed qđ eū in oīb⁹ cōfortabat: palā eſt p̄ h̄
qđ ſequit̄. Ego aūt in te ſperaui dn̄e: dixi de⁹ me⁹ es
15 tu in manib⁹ tuis ſortes mee. Scđo idē oñdit̄ p̄ exem-
plū de militib⁹: q̄ ſicut milites ī militia bene ſe h̄ntes
et poſt laudabilē militiā veterani facti: delitijs ꝯgruis
et quiete p̄enni ꝑfrui debēt. Sicut patet p̄ legē ciuilē.
C. li. xij. ti. de veteranis. l. j. Et inter multa priuilegia
q̄ eis cōcedunt̄. ſic dicit̄. Quiete poſt labores ſuos p̄-
enniter ꝑfruant̄: fiſco nr̄o quoq̄ epula eadē p̄miſim⁹
vt nullū om̄ino ex his inquietaret. Hic nota: q̄ antiq̄
religioſi nō debēt inquietari. Sequit̄: in. l. Integra be-
neficia eoꝝ ſub ſeculi nr̄i ocio et pace ꝑfruant̄. Ita iu-
ſtū eſt q̄ illi q̄ in paup̄tate laudabiliter deo militaue-
rūt: q̄ quodāmodo martyres ſunt: q̄ ad modū mar-
tyrū deo militāt. Unde Ber. Uere martyrij gen⁹ eſt
paup̄tas volūtaria. Qđ eīn martyrij gen⁹ grauı⁹ eſt:
q̄ inter epulas eſurire: inter veſtes p̄cioſas algere: cū
illo q̄ dicit. Eſa. iij. In domo mea nō eſt panis neq̄
veſtimētū: et cū his q̄ dicūt. j. Cor. iiij. Eſurimus et
ſitimus: et nudi ſum⁹ delitijs et quiete tāto amplio
perenniter ꝑfruant̄: q̄to melius militauerunt: et q̄to
impator ſub quo militauerūt eſt ditior: curialior et cer-
tius ſcit quomō militauerūt. Si eīn vt p̄dictū eſt im-
perator terren⁹ qui nō ſemp̄ videt quomō militāt q̄a
nō ſemp̄ p̄ſens eſt, dicit: q̄ quiete ꝑfruāt̄ poſt labores
multo magis ille hoc dicet: q̄ ſemp̄ preſens eſt: q̄ ſolus
laborē et dolorē ꝯſiderat dicēs. Scio tribulationē tuā
16 et paup̄tatē tuā. Apoc. ij. ¶ In qua paup̄tate me ha-
bui ad te ſicut impator q̄ ꝓmiſit dare regnū melius in
bello pugnāti. Et ſicut Saul ꝓmiſit filiā et p̄ncipatū
ſe daturā vincēti Goliā. j. Reg. xvij. q̄a ſicut talis
rex diligēter cōſiderat: quis melius pugnat: et talē ad
hoc qđ ꝓmiſit beneficiū eligit. Ita deus in bello ſpi-
rituali ad regnū ſeu imperiū celeſte: eligit in camino
paup̄tatis bene decertantē. dicēs. Elegi te in camino
paup̄tatis. Eſa. xlviij. Ad cui⁹ auctoritatis declara-
tionē eſt aduertendū q̄ q̄tum huic intereſt ꝓpoſito:
ad tria homines eligunt̄. ¶ Ad bellū. j. Machab. iiij.
elegit milites: ad ordines elegit ſacerdotes ſine macu-
la ꝛc. j. Machab. iiij. Et ad Romanū imperiū: ſicut
patet in iſtis decretalib⁹: q̄ de electiōe agūt imperatorē
Qua triplici electione nōnulli eligunt̄ ſancti. Primo
naq̄ eligunt̄ ad bellū ſp̄uale. Pro quo eſt ſciendū: q̄
deus vidēs tantā hominū multitudinē cōtra partem
ſuā: in bello ſp̄uali rebellantē: tanq̄ paucos pro parte
ſua cōquerebat̄ dicēs. Quis cōſurget mecū aduerſus
malignātes: aut quis ſtabit mecū aduerſus operantē
iniquitatē? Qua querela nō obſtāte tam pauci ei ad-
heſerūt: ſicut patet per ꝓphetā dicentē. Oēs declina-
uerūt ſimul inutiles facti ſunt: q̄ minabat̄ totū gen⁹
deſtruere humanū: triplicē cōtra illud lanceā vibrās
ꝓpter cōcupiſcentiā carnis: cōcupiſcētiā oculoꝝ et ſu-
Exim perbiā vite. j. Jo. ij. que mundū deſtruūt. Sicut ī mi-
raculis legit̄ beati Dominici: ſed Prece pie matris ei⁹
que ꝓ mūdo rogauit: q̄ ei p̄dicatores ꝓ eius mitteret
correctiōe: et beatū ad hoc oſtēdit Dominicū eſſe mit-
tendū: de quo dicere potuit. Ecce puer me⁹ quē elegi
poſui ſup̄ eū ſpiritū meū. Matth. xij. minas ſuas ad
tempus retraxit: mittens quoſcūq̄ doctores et alios:
vt p̄ bellū ſp̄uale verbi dei ad qđ ſpecialiter eliguntur
inimicos ſuos vincant et mundum ad ſe cōuertāt: di-
cēs. Uas electiōis mihi iſte ē: vt portet nomē meū ꝛc
Act. ix. Sed ſpecialiter Jacob: qm̄ Jacob elegit ſibi
dn̄s: qm̄ verbum. ſ. p̄dicationis miſit dn̄s in Jacob.
Eſa. ix. ¶ Secūdo fuit electus et elegit ordinē ſanctū 17
quicūq̄ bonus religioſus: in quo facto q̄tū ad hoc q̄
ipſe elegit fuit de eo ſicut de peregrino ſeu de alio qui
certā nō habet manſionē: ſed circuit ī diuerſis querēs
partib⁹: donec vnā inuenerit ciuitatē placentem: qua
inuēta dicit. Hec requies mea in ſeculū ſeculi: hic ha-
bitabo qm̄ elegi eam. ¶ Tertio ad eternū electus fuit
imperiū ante mortē: in camino paup̄tatis electus fuit
ad regnū: de quo Matth. v. Beati pauperes ſp̄ū: qm̄
ipſorū eſt regnū celorū: ad qđ in morte aſſumpt⁹ fuit.
Et ſic teſte pſ. lxiiij. quē prius ad bellum ſp̄uale et ad
ordinē elegiſti in morte ad imperiū aſſumpſiſti: quo-
niam inquit: quem elegiſti aſſumpſiſti. Et ſic ei dicere
poteſt. Elegi te in camino paupertatis. Ex quo patet
primo illud Eccl. xlv. Elegi te ex omni carne. Scđo
de camino. Prouer. xvij. ſicut igne ꝓbat̄ argentum et
aurū in camino. Ita ꝓbat corda deus: cuius ignis in
ſion: ꝛ caminus in hieruſalem. Eſa. xxxj. Tertio patet
q̄ fuit de illa ꝓfeſſione paup̄tatis: de qua dicere pōt
illud. Geñ. xlj. Creſcere me fecit deus in terra pauper-
tatis mee. ¶ Q̄tum ad primū magna eſt differentia 18
inter electiones ſeculi: et electiones dei: quia mundus
eligit illud: qđ foris apparet vtilius vel delectabilius
neſciens vtrum interius vitioſum ſit frequenter vel
virtuoſum: et ideo ſepe decipit̄. Qui mūdi amatores
eleganter per exemplum reprehēdunt̄ de Barlaam.
H. iiij. 11. Nō hos elegit dn̄s. Baruch. iij. Sꝫ quos
reuera infirma mundi vt cōfundat fortia. Et paupes
in hoc ſeculo: diuites aūt in fide. Jaco. ij. ¶ Et q̄ ele-
ctio ſua ſit bona doctrine atq̄ miraculorum oſtendit
operibus vt oſtendat quoniā quecunq̄ elegerit dn̄s
ipſe ſctūs eſt. Numeri. xvj. Ex miraculis et elemo-
ſynarum operibus et vite moribus illoꝝ quos deus
elegit oſtendi poteſt q̄ eis obijci nō poteſt: q̄ cuidam
eligēdo in opinione hominum obijcitur. A. x. 6. quia
electus a deo eſt candidus per munditiā et rubicun-
dus per charitatem: electus ex milibus. Cant. v.
Cauſa vō quare mundus frequenter in ſuis deficit 19
electionibus: quia nec virtutes vel ſpirituales conſi-
derat cōmoditates: ſed corporales delectationes vel
vtilitates eſt quia deficit in rationis iudicio qđ electio-
nem precedere deberet. Electio naq̄ eſt quaſi conclu-
ſio rationis. Ideo dicit phus. vj. Eth. c. ij. q̄ ad hoc q̄
electio ſit bona: oportet rationē eſſe verā et appetitum
rectū: quia vbi appetitus precedens eſt brutalis nūq̄
bene eligitur vel eliget: niſi ſicut brutum de quo dicit
phus. x. Eth. c. viij. q̄ aſin⁹ magis eligit fenū q̄ aurū:
quia eſt ſibi magis delectabile. Sic tales qui brutales
ſequunt̄ appetit⁹: eligūt qđ eſt eis delectabile: in p̄ſenti
et nō in futuro: q̄ illud futuroꝝ iudiciū illoꝝ deficit.
Cuius defectus cauſa eſt minima a futuris ꝛ quibuſ-
cūq̄ ſp̄ualibus elongatio: non per diſtantiā localem:
ſed per conuerſationē et opinionem malam. Ex hoc
nanq̄ q̄ per cōuerſationē ſeu vitam malam multum
a rebus diſtant gratie et glorie et virtutum parua eis
vident̄: paruiq̄ valoris ea eſſe iudicant: ſicut ſtelle et
montes a multum diſtantibus parue iudicantur eſſe
q̄ātitatis. Ex hoc inſuper q̄ quis opinatur ſe multū
ab alio ſeculo per longam vitam diſtare: res illius ſe-
culi minorem habere q̄titatē virtutis in aſpectu men

20 tis iudicant: minuſq; illas appreciantur. ¶ Horum
dictorum veritas quotidiano oſtēdit experimēto: in
quo videm⁹ q̄ q̄n ille qui multū a pauptate: et alijs
virtutib⁹ p vitioſam diſtabat vitam: virtuoſam inci-
pit agere vitam: et ſic virtutibus per vite exercitium
appropinquare: que prius parua paruiq; precij opina
batur eſſe: maxima et vtiliſſima eſſe iudicat: et mūdia-
lia que ſine peccato fieri vel haberi non poſſunt: que
prius tanq; eis amore et vita proxima erant: maxima
reputabunt: q̄n ab eis amore elongari incipiūt: parua
reputant vel nulla. Sicut patet de Paulo qui cū eſſet
paruulus: ſapiebat vt paruulus: ea videlicet q̄ mūdi
ſunt: paruipendēs ea que chriſti ſunt: nam et chriſtū
et chriſtianos perſequebat. At poſtq̄ fuit ab iſtis elō-
gatus: et ad celeſtia approximatus non ſolum vſq; ad
tertiū celum raptus: verum etiam vita et cōuerſatiōe
celeſtis effectus: qui et ait. Noſtra conuerſatio in celis
eſt: omnia iſta arbitratus eſt vt ſtercora. Phil. iij. Et
illa tm̄ appreciabat q̄ vitam ſuam gaudens pro illis
dedit. ¶ Iterum ad hoc quod dicitur q̄ ille qui opi-
natur ſe multū ab alio diſtare ſeculo: per longam de
qua preſumit vitam: parum res alterius appreciatur
ſeculi. Experimentū habet per morientes. M. xj. 42.
Nam ſicut ad punctū appropinquātes mortis: ſpūs
in die alterius ſeculi videre incipiunt. Ita mētis ocu-
lis paupertatis et alias virtutes que in illa patria ma-
gni precij reputantur: multum appreciare incipiunt.
Sicut patet de multis qui tunc mundū contemnunt:
et ad habitum et ſtatum ſe cōuertunt paupertatis vt
partem habeant cum chriſto qui gloriatur in pauper-
tate. Eccl. x. qui diuitias nihil eſſe dixit in cōparatiōe
illius: quia cum diues eſſet ꝓpter nos egenus fact⁹ eſt.
21 j. Cor. viij. ¶ Alij vo perfectius chriſti paupertatem
imitant: quia fortitudinē et ſanitatē habētes et diui-
tias poſſidentes: omnia propter chriſtum dimittunt:
illi obedientes ammonitioni qua dicit. Memēto pau
pertatis in tpe abundantie. Eccl. xviij: qui ideo per-
fectius: quia dum tranſgredi poſſunt: ſciūt reprobare
malum et eligere bonum. Eſa. vij. Et cum maria op-
timā partem eligere. Lu. x. Et in iuuentute eligere qd
ille elegit: de quo eligere dicit in ps. lxxxiij. Elegi abie-
ctus eſſe in domo dei etc. vt ibi probent et examinent:
Domus dei caminus. ſicut aurū in camino ignis. ¶ Domus nāq; dei. i. ſta-
tus religiōis vel cuiuſcūq; ſtatus vel ordinis in quo
homines ſaluant: caminus ignis dici pōt ꝓpter duo.
Primo: quia ignis in camino ſe tenet: ſed cineres a vē
to de camino parati caminū deſerunt. Ita in ꝓpoſito
venti tentationū tulerunt cineres de camino. Exo. ix.
Qui ergo ſtatū aliquē vituperat: quia mali de illo ex-
eunt: ita ſtultus eſt ſicut qui caminū vituperat: quia
cineres et fumū bene euacuat. Secūdo: quia ſicut di-
citur Eccl. ij. Igne probat argentū et aurū: homines
vo receptabiles in camino humiliationis. i. pauper-
22 tatis. ¶ Que de iure fundamentū eſt cuiuſcūq; reli-
gionis ſtabiliſſimū et firmiſſimū: quia a nullo deſtrui
poteſt hoſpite: habitatore: ſeu edificij poſſeſſore inuito
¶ Pro quo eſt ſciendū q̄ primo magna eſt differētia
inter homines mundi: quorū ſtatus ſuper certas fun-
datur poſſeſſiones: redditū vel terrarū: et inter ho-
mines approbate religionis: quorum ſtatus ſup pau-
pertatis fundat fundamentū: q̄r primū fundamentū
deſtrui et auferri poteſt: inuito poſſeſſore. Scdm̄ vo
deſtrui nō pōt inuito ꝓfeſſore: quia paupertas deſtrui
non pōt: niſi p diuitias: q̄ licet inuito poſſent auferri:
nō tn̄ poſſideri. ¶ Secūdo magna eſt inter iſtos cōue
nietia ꝓ tāto q̄ ſicut deſtructis mūdialium diuitijs et
poſſeſſionibus ſuper quibus fundantur eorum intiū
perdit ſtatus q̄ nō reputat inter mūdi hoīes: qui ho-
mines magni ſtatus reputari ſolebāt. Sic in religione
q̄ ſup volūtarie pauptatis fundat: ſolū deſtructo pau
pertatis fundamēto: ſtatus illorū intiū deſtruit: q̄ illi
qui ſolebāt veri religioſi eſſe et reputari: nec homines
vere religionis ſunt nec reputant. ¶ Nō ſunt inquā:
q̄a habitorū vel volitorū cupiditate paupertatē facto
vel volūtate deſtruxerūt nec reputant: quia ſtulta ex-
teriori oſtenſiōe oēm religiōis et vere paupertatis de-
ſtruerūt apparētiā: et vanitatis ſe fatent eſſe ꝓfeſſores
¶ Huius aūt dicti veritas nō hic inſcripto tm̄: ſed in
omni exteriori illorū querat indumēto et vita et con-
uerſatiōe. Qui eīn videt illos in quorum exteriori ha- 23
bitu potius vilitas obſeruari deberet: vt vilitatis ob-
ſeruatio eſſet vere paupertatis oſtenſio: indumento:
q̄tum ad panni ꝓcioſitatē indui pōtificali vel regali:
q̄tū ad coloris vel ſciſſure curioſitatē meretricali vel
hiſtrionali: q̄ opus eſt q̄ ſcripturas reſpiciāt ad hoc
q̄ eos nec vere pauperes nec vere religioſos eſſe iudi-
cent. Nam expreſſius tales oſtēſio vana q̄ Petrū lo-
quela manifeſtos facit: q̄ tam vani ſunt interi⁹ q̄ va-
nos ſe exterius oſtendūt. Aliter ſignū et ſignatū non
eſſent vere correlatiua. Nota. R. v. 52. ¶ Quomō
vo de eis tāq̄ de veris viris eccliaſticis vel religioſis
q̄s homo terren⁹ noticiā haberet: cū nec ipſe prius il-
lorū fundator et inſtitutor ſi in terris eſſet: tāq̄ de ſuis
ſequacib⁹ de eis noticiā haberet. Nūquid ſi Petrus
in terris nūc exiſtens: vl' aliq̄ prime ecclie paſtores no-
ticiā haberēt de his q̄ nūc ſe fatent illorū eſſe ſucceſſo-
res: ſic de oib⁹ religioſorū fundatorib⁹. Si eīn in tali
vita habitu et ceterl q̄ in vſu ſunt: nūc corā eis ī terris
ducerent: et quereret ab eis: cui⁹ eſt imago hec et ſup-
ſcriptio: q̄libet ꝓ parte ſua rūderet: nō mea: q̄a ego fui
paup in re et exteriori oſtenſiōe. Iſti vo nec ſunt ī vno
nec in alio. Et veriſimiliter timendū eſt: q̄ idē dicēt in
morte. ¶ Rectori ergo eccleſie miniſtrāti vel cōmen- 24
danti patronū eccleſie ſue: vel religioſo noīe tm̄ rogāti
et oranti: ad fundatorem ordinis ſui congrue reſpon-
deri poſſet: ſicut reſpondit quidam cōmēdanti patro-
nū ordinis ſui. Quare inquit tm̄ illum cōmēdas. Cui Exem
ille: quia ſum de ordine ſuo. Cui alius: credis ſi eſſet
in terra q̄ te cognoſceret pro ſuo. Credo inquit q̄ ſic.
Cui alius: et ego contrarium eſtimo: quia nec in vita
nec in habitu ei aſſimilaris. Si enim talium duorum
poneret vita: iuxta vitā et habitus iuxta habitum: vix
eſt tam fatuus qui eos iudicaret eiuſdem eſſe ordinis
vel habitus. ¶ Cum ergo talis in morte ad portā ve-
nerit celi: et ianitoribus querentibus: quis ſit et cui⁹
figure et habitus eſt vir. iiij. Reg. j. et dixerit de tali vl'
tali ordine: q̄a vnuſquiſq; in ordine ſuo reſurget. ſm̄
Apoſtolū. j. ad Corinth. xv. Quid putas reſpondebit
patronus ordinis ſui ad hoc a ianitorib⁹ vocatus: vt
videat ſi illū ſuū eſſe agnoſcat. Nōne veraciter reſpō
dere poterit dicēs cū Petro. Non noui hominē: quia
ſicut nec in moribus: ita nec in veſtibus ouium no-
ſtrarum ſigna pretendit. Signa ergo noſtra non vi-
dimus: iam non eſt propheta. i. de ordine prophetarū
quia prophete vilibus induebant: ſicut oſtenſum eſt.
O. vij. 19. Et ſicut patet. iiij. Reg. j. vbi de Heliſeo di-
citur: q̄ erat zona pellicea accinctus. Nec de ordine
apoſtolorū. Nam de apoſtolis. i. de Simone et Iuda
legitur: q̄ erant vilibus induti. Nec de ordine pre-
dicantium. Nam de Enoch et Helia: qui contra
Antichriſtum et eius miniſtros predicabunt: ſcri-
bitur Apocalypſis. xj. Prophetabunt diebus mille

ducẽtis ſexaginti amicti ſaccis. Et de pmo euãgelij p̃dicatore ſcribit̃. Math. iij. q̃ ipſe Joãnes habebat veſtimẽtũ de pilis cameloꝝ. Et Marci. j. Erat aũt Joãnes indut⁹ de pilis cameloꝝ. Inſtituta inſup illoꝝ habent q̃ vilitas obſeruet̃ in capis. Et Jaco. ij. ſcribitur. Paup in ſordido habitu. Et Zach. iij. ſcribit̃. Et Jeſus indut⁹ erat veſtib⁹ ſordidis: qui etiã talem nõ cognoſcet p ſeruo ſuo: q2 non eſt ſeruus maior dño ſuo. Hic ĝ ſeruus eſſe nõ põt: q2 ad modũ regine regio ful get habitu. Heſter. xv. Et mutat⁹ eſt color optimus. Treñ. iiij. De quo ĝ ordine tũc erunt: reuera de ordine idoloꝝ p̃cioſis colorib⁹ depictoꝝ ꝛ auro deauratoꝝ. Cui⁹ ratio eſt: q2 ſunt de illis de q̃b⁹ dr̃ Jere. x. Populus me⁹ mutauit gl'iam ſuã in idolũ. Et Ro. j. Muta
25 uerũt gl'iã ſuã quã in vera religiõe ꝛ habit⁹ abiectiõe habere deberẽt in ſilitudinẽ imaginis. ¶ Mutauerũt inquã ad modũ mutatiõis rote: in q̃ ps q̃ pl⁹ a centro ſeu axi diſtat: veloci⁹ locũ mutat: ſicut ptz. M. xiij. 4. Sic illi q̃ pl⁹ a deo q̃ eſt q̃ſi cẽtrũ in medio: iuxta illud pſ. xlv. De⁹ in medio ei⁹ nõ cõmouebit̃: diſtant p ſupbiã: leuitatẽ ꝛ vanitatẽ ꝛ irreligioſitatẽ: veloci⁹ ꝛ citi⁹ in habitu ꝛ alijs ſtatũ ſuũ mutãt. Paueant ĝ illi ꝛ erubeſcãt tãq̃ a deo nimis elõgati: q̃ ſtatũ ſuũ parũ vltra ducẽtos annos inceptũ pl⁹ in exteriori habit⁹ apparẽtia q̃ ad p̃cioſitatẽ colorem ꝛ rugas ſeu plicas mutauerũt: q̃ alij q̃ plus habẽt vnde ſuũ ſtatũ decorare poſſent: fecerit in quingentis annis ꝛ vltra qui adhuc in froctis ſuis panno vt frequẽter vtunt̃ friſonico: vl' ſaltem tã exili q̃ quidã mẽdicãtes illum portare erubeſcerent. Cũ tñ nimis eſſet rõni pſonum: q̃ qui p̃dicando curioſitatẽ rep̃hendũt: ꝛ pauptatẽ p̃dicant: ꝛ ore pfiterent̃: dicẽtes. Pauperẽ vitã gerim⁹. Tob. iiij. illam in habitu oſtenderẽt: q2 aliter alios audacter de curioſitate quã oſtẽdunt frequẽter rep̃hendere non põt: ß con
Exm̄ uerſo rep̃hendunt̃. Sicut patuit nup de quodã qui inter religioſos comedẽs: ꝛ videns q̃ illa que ad ſinguli ptinent dependẽtiam laqueis ſericis depẽdebãt in cingulo miniſtri qui eis ſeruiuit: dom⁹ p̃poſitũ de hoc rep̃hẽdit ꝛ rogauit: q̃ ſubditos ſuos talib⁹ vti nõ per
Exm̄ mitteret. ¶ Secundo idẽ patuit de quodã qui cuidam mẽdicanti eũ de frocti ſui curioſitate rep̃hendẽti reſpõdit dicẽs: quãdo cappa dñici fuerit ita antiqua ſicut frocta benedicti: tantũ poterim⁹ vos rep̃hendere de capa quantũ vos nos de frocta. ¶ Canonici etiã regulares nup in actis ꝛ ordinationib⁹ capituli ſui ſtatuerunt q̃ canonici tales cappas nõ portarẽt de burneto rugoſas
Exm̄ quales portãt aliqui p̃dicatores. ¶ Nup etiã quidam ſacre theologie pfeſſor in ambone fratrũ p̃dicans contra tales inuehẽs: reſponſionẽ illoꝝ reduxit qui dicũt: q̃ talem portãt pannũ qualẽ amici eoꝝ eis dederunt: aſſerens illã excuſationẽ eiuſdẽ eſſe ↄditiõis ꝛ valoris cuius fuit excuſatio Ade dicentis. Mulier dedit mihi ꝛ comedi. Et breuiter in oĩb⁹ iſtis patet: q̃ ſal p quem ceteri eſſent ↄdiendi: intãtũ infatuat̃ q̃ oportet q̃ p alios ↄdiat̃: q2 forſitan paupes ſunt ꝛ ſtulti. Jere. v. No
26 ta. R. v. 39. ¶ Nec dicte vanitates tã peditare ptẽtantur: ſed qḋ peius eſt dicunt cũ iudeis: ad equos fugiemus. Eſa. xxx. Quod ideo peius eſſe videt̃: q2 ex equorũ ꝛ feſtoꝝ expẽſis. Primo ſequit̃ maior in tpalib⁹ ſtatus illoꝝ depaupatio ꝛ pſonarũ diminutio ꝛ domorũ deſtructio. ¶ Secundo pſonarũ minor honoratio. ¶ Tertio ordinis mutatio. ¶ Quarto bonoꝝ viroꝝ lamẽtatio. ¶ Primũ oſtendit̃ rõne: expimento: exẽplo: ꝛ auctoritate. ¶ Qrtũ ad primũ: rõ cuiuſcũq3 dictat: q̃ qñ accipit̃ panis filioꝝ ꝛ dat̃ eq̃s vanoꝝ: ꝛ de ſuſtẽtatiõe pauperũ fiũt feſta lautiſſima inceptoꝝ: oportet q̃ filij pauperiore tã in victu q̃ in veſtitu ducãt vitã. Sz ſic in ↄpoſito. Nam ↄpter ptributionẽ equitantiũ ad capitula gñalia ꝛ puincialia exactiões ꝛ taxatiões tot fiũt ꝛ cõitates intãtũ tallianẗ: ꝛ ↄpter feſta incipientiũ pſonarũ libri impignorant̃ vl' vẽdunt̃ q̃ cõitates edificia: nec in ſtatu cuſtodire: nec cooperire: nec pſonarũ nũerũ ſolito bene poterũt exhibere: vñ domoꝝ iminet ruina. ꝛ libroꝝ impignoratio vel alienatio vel librariarũ depaupatio: ꝛ fructuũ exilis refectio ꝛ domoꝝ obligatio. Quia ſupbia tua ꝛ arrogantia tua ꝛ indignatio tua pluſq̃ fortitudo tua. Eſa. xvj. Nota. R. v. 57.
¶ Experimento idẽ ſatis oſtendit̃ in ptib⁹ puincie regni. Cecilie: vbi cõiter eq̃tare ſolent: in q̃ facti ſunt numero breui pauciſſimi ꝛ incole ei⁹: ſicut ptz in Brãduſio ꝛ alijs apulie ptib⁹: in quib⁹ dom⁹ cadũt ꝛ numerus inhabitãtiũ intãtũ diminuit̃: q̃ ſicut priore Branduſino referẽte didici: cui⁹ relationẽ euidẽtia viſus et audit⁹ pfirmauit: q̃ de pũentu ſuo tñ quinq3 habuit ſocios: vbi ſolẽt eſſe q̃draginta: q2 terra repleta eſt eq̃s Eſa. ij. Ibi nãq3 ſpãliter multiplicant̃ aſceſores: d̃ q̃b⁹ ↄphat̃ Zach. x. Cõfundent̃ aſceſores eq̃rũ. Nõ legẽ ad hoc. D. iij. 11. Que q̃dẽ pfuſio q̃liter tã rectores: q̃
Exm̄ ſubditos finalit̃ tãget: p exẽplũ oſtẽdit̃ de q̃dã dño diro ſeu tyrãno: q̃ ta dure ſuos ſbditos tractaſſe gr̃a exẽpli fert̃ ↄpt̃ ſupbiã ſuã nutriẽdã q̃ pri⁹ in reb⁹ mobilibus depauperabant̃: quo facto duriti⁹ eos tractabat vt pompam inceptã continuaret: intãtũ q̃ terris vendiris ꝛ tenẽtibus fugiẽtibus ꝛ pauciſſimis factis: tam ipi q̃ ipſe facti ſunt mendici: vbi anteceſſores ſui diuites eſſe ſolebãt: ſtatũ mediocrem tenẽdo: quẽ quis ipſe tenere noluit: nullum finaliter tenere potuit. In propoſito vo vnam predictarũ fortunarũ contigiſſe certũ eſt: alia vo adhuc expectatur. ¶ Certum nanq3 eſt: q̃ 28
tam cõmunitates q̃ perſone ſubdite depauperant̃: p rectorum ꝛ maioꝝ exactiones explicitas vel implicitas: hanc depauperationẽ cõcauſantes: ꝛ quãto plus depauperãtur: minus dare poſſunt: plura exigunt̃: q2 modernis temporib⁹ charitate multorum refrigerante ꝛ benefactorib⁹ deficientib⁹ ꝛ moriẽtibus ꝛ decreſcẽtibus nobilitates maiores ꝛ ſumptuũ ampliores ſuperfluitates in equitaturis ꝛ inceptiõib⁹ in ptributionib⁹ eſſe inceperũt. ¶ Ex quib⁹ aliam fortunã veriſimiliter expectare oportet: q̃ vicz illi qui paupertate volũtaria peditare: ꝛ ſtatũ hũilẽ ꝛ mediocrẽ vt anteceſſores illorũ qui in omnib⁹ abũdabãt tenuerũt: tenere nolũt: ad tantã deuenẽt inopiã q̃ pauptate neceſſaria peditare ꝛ mẽdicare erubeſcent: ꝛ tunc patebit quõ ptritionem p̃cedet ſupbia: ꝛ ante ruinã exaltat̃ ſp̃us. Prouer. xvj.
¶ Oz eñ talem exaltationem ſequet̃ ruina ſi continuetur: de neceſſitate concedere oportet: quia ratio hoc cõ 29
cedere cogit que de facili non euitat̃. Quia ſuppoſitis duob⁹ p̃tactis: q̃ vicz amici ꝛ charitas ꝛ elemoſyne decreſcũt: ꝛ ſumpt⁹ creſcunt: que ſine amicis haberi non poſſunt: difficile eſſet videre quõ tales ſumpt⁹ diu cõtinuari poſſent: ſine libroꝝ ꝛ calicũ ꝛ alioꝝ iocaliũ alienatiõe ꝛ vict⁹ ꝛ veſtit⁹ expẽſarũ q̃ in domib⁹ pſeruandis poni deberẽt ſubtractiõe. ¶ Sz ſuppoſita vera ſũt nã q̃ charitas refrigeſcit ex quo amicoꝝ religioſoꝝ et elemoſynarũ ſequit̃ decreſcẽtia: tã quotidiano experimento q̃ etiã chriſti oſtẽdit̃ auctoritate. De alio etiam ſuppoſito qui ſciunt teſtimonium perhibẽt: ex quibus
Exm̄ ſequi timetur: que vtinam nunq̃ ſequeret̃ ruina. Nec mirũ: q2 ſi verũ ſit qḋ ſenſit Scipio: de q̃ ſcribit Aug⁹ li. j. de ciui. dei. c. xxxiij. dicẽs: q̃ cenſabat ille eſſe infelicem rem publicã ſtantib⁹ membus: ꝛ ruentibus moribus: q̃ mirabile eſt rem publicã eſſe infelicẽ creſcẽti

bus menibꝫ: ⁊ ruentibꝫ moribꝫ. ¶ Auctoritas vo totũ
iſtud ꝯfirmans ⁊ anteq̃ȝ fieret ſignificãs: eſt Eſa. xxx.
vbi deꝰ ꝑ ꝓphetã loquẽs ait. In ſilentio ⁊ ſpe erit for-
titudo vr̃a. i. fortitudo ꝑ mundũ ambulãdi ⁊ peditan-
do: ꝑdicãdo: erit in ſpe adiutorij diuini: ⁊ bonoꝝ viro-
rũ. Sequit̃. Noluiſti: ſed dixiſti: ad eq̊s fugiemꝰ ⁊ ve-
loces aſcẽdemꝰ: ideoq̃ȝ fugietis: ⁊ velociores erũt q̇ ꝑ-
ſequent̃ vos: donec relinq̃mini: ſicut ſignũ ſuꝑ collẽ: ⁊
ſicut malꝰ nauis ſuꝑ verticẽ mõtis: q̃ſi diceret. In tã-
ta paucitate eritis poſtq̃ȝ eq̇tare ceperitis. Sequit̃: ibi-
dẽ. Et dabo vobis panẽ artũ ⁊ aquã breuẽ. Cuiꝰ cau-
ſa e: q: ſꝑ ex quo verificatũ fuit antecedẽs: quo d̾. Hi
in curribꝫ: ⁊ hi in eq̇s: in pſ̃. xix. ſꝑ verificatũ fuit cõſe-
quẽs: ipſi obligati ſũt ⁊ ceciderũt: ipo deo ſentẽtiã ſuã
exequẽte: q̇ ait. Subuertã q̃drigã ⁊ aſcẽſorẽ eiꝰ ⁊ deſcẽ-
dẽt eq̇ ⁊ aſcẽſores eoꝝ ⁊c̃. Aggei vlti. Et tũc ſciẽt: q: tu
30 es miſer ⁊ miſerabil': pauꝑ ⁊ cecꝰ ⁊c̃. Apo. iij. ¶ Scõm
etiã qd̃ ſequit̃: minor ꝑſonarũ honoratio: ptȝ q: ille q̇
pauꝑibꝫ peditãtibꝫ: ⁊ hũilit̃ ĩ forma debita ambulan-
tibꝫ caputiũ deponet: ⁊ eos reuerẽter ſalutabit: eorũq̃ȝ
petet benedictionẽ ⁊ oꝛoem: illos eq̇tãtes: q̃ſi ſal ĩfatua
tũ vbis deriſorijs ꝯculcabit: dicẽs. Deteſtor ego ſuper
biã Jacob valde. Amos. vj. ¶ Tertiũ ĩſuꝑ qd̃ ſequit̃
ſtatꝰ vl' ordinis doloroſa ⁊ ſiniſtre mutatio ⁊ alteratio
ptȝ: q: ſicut in ciuilibꝫ cũ vnitas ciuitat' ab vna ſit pol
licita: ⁊ diuerſitas a diuerſa: licet locũ teneat p̊orẽ: cum
etiã philoſophicũ ſit ꝙ nõ ſit idẽ nũero gñatũ ⁊ corru
ptũ: viuũ ⁊ mortuũ: ꝯſonũ rõni videt̃: ꝙ etiã ĩ ciuitate
eccl'ie vel religiõis nõ ſit eadẽ religio vbi mutant̃ ceri-
monialia: q: in tribꝫ religiõis ſubſtãtialibꝫ oẽs religio
nes ꝯueniũt: ſȝ cerimõialia illos diuerſificãt. Sicut g̊
vnã ab alia diuerſificãt: ita poſterior a p̊ore: ꝑ diuerſi-
tatẽ cerimoniarũ diuerſa efficit̃: ⁊ q̃ ſpũalit̃ mortua eſt
nõ eſt eadẽ cũ illa q̃ vixit: ſaltẽ in ill' ꝑſonis in q̇bꝫ mor
tua eſt. Quod g̊ mirũ eſt: ꝙ patronꝰ illos ꝓ ſuis vt p̃-
dictũ eſt in morte nõ cognoſcet: ſicut ptȝ. s̃. eo. c. xxiiij.
31 ¶ Q̃tũcũq̃ȝ g̊ patronꝰ alicuiꝰ ordinis ſit bonꝰ: ⁊ fun-
damẽtũ pauꝑtat' firmiſſimũ: ſi qd̃ in moribꝫ ſuꝑedifi
cari deberet: nõ ſaluet̃: totũ cadet: nec ꝑ patroni vl' loci
cuſtodient̃ ſanctitatẽ nec in tali firmitate ⁊ fortitudine
ꝯfidere pñt: pluſq̃ȝ iudei dicẽtes. Tẽplũ dñi eſt. Jere.
vij. Cõtra ꝓphas q̇ eiꝰ p̃dixerũt deſtructionẽ: q̃ſi dice
ret: tẽplũ dñi tã forte ⁊ ſctm̃ eſt ꝙ deſtrui nõ põt. Qui-
bus dixit ꝓpha. Nolite ꝯfidere in vbis mẽdacijs: dicen
tes: tẽplũ dñi eſt. Ita dici põt in ꝓpoſito: q: illã fortitu
dinẽ quã hȝ q̃cũq̃ȝ religio vl' ſtatꝰ bonꝰ nõ aliũde a p̊n
cipio habuit q̃ȝ ꝓpt̃ virtutes ⁊ opa ſctã bonoꝝ virorũ.
Si g̊ talibꝫ fundata fuit fundamẽtis ⁊ fulcita colũnis
his ꝯ̃rijs. i. vitioſis moribꝫ: neceſſe ẽ ꝙ deſtruat̃: q: di-
cit regula iuris in. ff. nouo: ꝙ naturale eſt ꝙ vnũqd̃q̃ȝ
eo genere q̊ ligat̃ ſoluat̃. i. ſpeciebꝫ ſeu modis ſub gene
re ꝯ̃rijs: illo hoc ꝑmittẽte ⁊ exequẽte: q̇ ait. Tres ſpeci-
es odiuit aĩa mea. Pauperẽ ſuꝑbũ ⁊c̃. Eccl'. xxv. Suꝑ
32 q̃ deſtructiõe ⁊ noui ordinis abuſione ſi q̇s intime co-
gitaret quõ q̊rundã religioſoꝝ ordo ꝓpter ſuã ſciẽtiam
hũilitatẽ ⁊ ceteras virtutes: cito tã excellenter fuit exal
tatus ⁊ nominatꝰ ꝙ ſua ſapientia papã: impatores: et
reges: ⁊ q̃ſi totũ mũdũ regebat: dũ ſtatũ ſuũ vt debuit
tñbat: quõ ĩſuꝑ poſtq̃ȝ eq̊s aſcẽdebat ⁊ vanitates ⁊ ſu
ꝑfluitates ſibi non cõgruas affectabat ad ima cecidit:
vt ſciat qm̃ ſuꝑbia caſuȝ hȝ: quõ etiã extũc incepit non
eſſe ĩ amore: ⁊ hoĩm ſolito honore: ſicut nec deũ vt ſole
bat amabat vl' honorabat: poſſet doloroſiores cõpone
re lamentatiões ⁊ deſtructiõe ⁊ ſpũali ꝯfuſione quorũ
dã religioſorũ q̃ȝ Jeremias de deſtructiõe Hierl'm et
captiuitate iudeoꝝ. Nõ. R. v. 57. ¶ Sȝ heu hãc pla-
gam non plagũt oĩes: ſed tm̃ hi qui priorẽ viderũt vl'
ſciuerũt religionẽ. Alij vo in iſta letant̃ qd̃ pulchre ſi-
gnificatũ eſt. j. Eſdre. iij. vbi deſtructo priori templo ⁊
nouo edificato dicit̃ ꝙ oĩs populus vociferabat̃ cla
more magno. Plurimi vo de ſacerdotibꝫ ⁊ leuitis p̊n-
cipes patrũ ⁊ ſeniores qui viderãt templũ priuſq̃ȝ fun
datũ eſſet hoc tẽplũ: flebant voce magna. Et multi vo
ciferãtes in leticia eleuabãt vocẽ. In fine dicã qd̃ dicit
Ber. ad Eugeniũ papã d̾ ꝯſideratiõe. li. iiij. c. xij. Nõ
fodi parietẽ tibi licet fodere ⁊ videre: vtpote ꝓphe filio
Cauete tamẽ vacce pingues qui ꝯfringitis pauperes.
Amos. iiij. Et timete illũ qui factꝰ eſt fortitudo paupe-
rũ. Eſa. xxv. ¶ Tertia pars huiꝰ articuli ꝙ volũtarie 33
pauꝑ amplíꝰ in celo ditabit̃. Primo oſtẽdit ꝑ grati ho
minis exẽplũ. Secundo ꝑ ꝯtrarioꝝ motuũ naturam.
¶ Q̃tũ ad primũ ꝯditio gratis eſt: ꝙ tantũ vel plꝰ fa-
ciat ꝓ alio quantũ aliꝰ fecit ꝓ illo qñ poſſe in vno ⁊ ne
ceſſitas in alio: ſimul ꝯcurrunt. Sed pauꝑes volunta-
rie plus deo dant: ⁊ plus ꝓ illo derelinquũt ⁊ faciunt
q̃ȝ diuites: q: dãt ⁊ derelinquũt ſe ⁊ ſua: ⁊ q̇cq̇d habẽt
habere ve vel ꝯcupiſcere poſſunt. Vñ btũs Gregoriꝰ
Homel'. v. Tanta a ſequẽtibꝫ dimiſſa ſunt: q̃nta a nõ
ſequentibꝫ ꝯcupiſci potuerunt. Cũ ergo que ꝯcupiſci
poſſent ſub eſtimatiõe non cadãt: q: multa regna ĩmo
totꝰ mundꝰ cũ oĩbus ꝯtentis a non ſequentibꝫ ⁊ cupi
dis ꝯcupiſci poſſunt: ſicut patet de Alexãdro ꝙ patet
qui in vera pauꝑtate deũ ſequit̃ ⁊ nihil horum concu
piſcit: nec illa habere vellet ſi poſſet: ſed potius ꝓpter
dei amorem etiã illa oblata ſperneret: apud deum qui
cordium eſt cognitor: ita allocabit̃ ⁊ p̃miabitur: ac ſi to
tum mundũ reliquiſſet ⁊ dimiſiſſet ⁊ quia talis dimiſ-
ſio eſt ineſtimabil': iuſte ⁊ de grato iudicio ei reddet de-
us diuitias ineſtimabiles: regnũ videlicet celoruȝ: qd̃
eis hac de cauſa ꝓmittit dicens. Beati pauperes: qm̃
ipſorum eſt regnũ celorum. Luce. vj. ¶ Secũdũ de cõ-
trarietate videlicet motuũ diuitis ⁊ pauperis: patet ꝑ
predicta. D. xj. 10. Et per auctoritatẽ Auguſti. dicẽtis
in perſona dei. Venale habeo: quid: regnũ celoꝝ: quo
emitur pauꝑtate: gloria vilitate: req̇es labore. Ex his
ergo omnibꝫ pauꝑtatis vtilitatibꝫ: patet ꝙ paupertas
eſt quaſi vilis teca: in qua multi abſconduntur thezau
ri ⁊ diuitie: quia vere pauꝑ eſt valde diues. De illo nã
q̃ȝ verificat̃ illd̃: pſ̃. xlviij. Simul in vnũ diues ⁊ pau-
per. Et illud Hieronymi. Felix pauꝑtas ſi leta eſt: nec
pauꝑtas eſt ſi leta eſt. Et illd̃ beati Gregorij. Cui cum
pauꝑtate bene ꝯuenit: pauꝑ nõ eſt.
¶ Et hec eſt diligenter amplectãda ⁊ tenenda: ⁊ mul- Ar. vj.
tum diligenda: non ſolum propter vtilitates in prece- 34
denti articulo: dictas: ⁊ oſtẽſas: ſed etiam quia chriſtꝰ
primo illam approbauit. Secundo: quia illam dedica
uit. Tertio: quia illam multum honorauit. ¶ Q̃tum
ad primum: licet paupertas prius fuerit in cõtemptu:
vel dubium p̊us fuiſſet vtrum diligenda eſſet: an nõ?
tamen ex quo chriſtus illam elegit: ⁊ verbo ⁊ opere il-
lam diligẽdam eſſe docuit: doctrine dei: in hoc caſu ad
herendum eſt: ſicut doctrine ſapientiſſimi magiſtri in
queſtione prius dubia. Nec eſt hec tm̃ chriſti doctri-
na ⁊ determinatio: ſed etiam totius eccleſie ⁊ ſanctoꝝ:
ſicut patet per hoc quod dicit. Proſper: ⁊ habetur in
Decreto. xij. q. j. expedit. ¶ Nec tm̃ verbo: ſed etiaȝ in
opere iſtam queſtionẽ determinauit in hoc: ꝙ ipſemet
tam pauꝑ eſſe voluit: ꝙ ſicut dicit Glo. ſuꝑ illd̃ Mar
ci. ix. Circumſpectis omnibꝫ cum iam veſpera eſſet: ex-
ijt in Bethaniam. Circumſpect' inquit Glo. ſi quis
ipm̃ hoſpitio reciperet: tãte enim pauꝑtatis fuit: ꝙ in
tanta ciuitate hoſpitiũ inuenire non potuit. Vnde ait.

Filiꝰ quidē hoīs nō habet vbi reclinet caput ſuū. Vn̄
⁊ ꝑ ꝓphām dicit. Ego egenus ⁊ paup̄ ſum: in pſ̄. c. viij.
¶ Secundū ꝙ vicꝫ chriſtus pauptatē dedicauit: ꝑ De
cretū oſtendit̄ ſumptū ex verbis Ambroſij: in li. de of-
ficijs ⁊ hī. xij. q. ij. glīa. In aliqbꝫ vo libris illō Decre
35 tū incipit. Multi. ⁊ vident̄ magis eſſe vba Hiero. q̄ꝫ
Ambro. Multi inqt edificāt parietes ⁊ colūnas eccl'ie
Glo. i. peritos ſubtrahūt: marmora nitēt auro: ſplen-
dent laquearia: gēmis altaria diſtinguunt̄ miniſtroꝝ
chriſti nulla eſt electio: necꝫ em̄ mihi aliqs opponat di
ues in iudea tēplū: mēſam: lucernas: thurribula: patel
las: ciphos: mortariola de auro facta: tūc hec ꝓbabant̄
a dn̄o qn̄ ſacerdotes hoſtias imolabāt: ⁊ ſanguis pe-
cudū erat remiſſio pctōꝝ. Nūc vo cū pauptatē domꝰ
ſue paup̄ dn̄s dedicauit: portemꝰ crucē ⁊ diuitias lutū
putemꝰ. Et infra Socrates ille Thebanꝰ hō quōdā
ditiſſimus cū ad philoſophandū Athenas ꝑgeret ma-
gnū auri pondꝰ abiecit: vt ptꝫ. s̄. eo. c. iij. Nec putauit
ſe poſſe vtutes ſil' ⁊ diuitias poſſidere. Nos ſuffarci-
nati auro chriſtū pauperē ſeqmur. Glo. Seq credimꝰ
Sequit̄ ī textu. Et ſb p̄textu elemoſyne ꝓſtinis opibꝫ
incūbātes: quō poſſumꝰ aliena fidelit̄ diſtribuere qui
nr̄a timide reſeruamus: plenꝰ facile de ieiunijs diſpu
tat. Non Hieroſolymis fuiſſe ſꝫ Hieroſolymis bene
36 vixiſſe laudandū eſt. Hec ille. Tertio pauptatē hono
rauit in hoc: ꝙ illa vſus fuit ⁊ pauperē honorat qn̄ ro
bis ꝓprijs illū induere dignat̄: ⁊ ſecuritatē p̄ſtat: q2 ſi-
cut qn̄qꝫ portās robas alicuiꝰ dn̄i: ꝑ illas tp̄e guerre ⁊
pacis ab inimicis defendit̄. Sic ꝑ robas iſtas a mult'
malis portātes defendunt̄ ⁊ hoc ſcient: ⁊ inde deū lau
dabūt cū illo q deū laudabat ꝙ illū ab obulo cuſtodiſ-
Exiiij ſet. B. iiij. 17. ¶ Ex his ptꝫ ꝙ nō eſt verecūdū: immo
honorificū ⁊ ſecurū: ꝙ aliqs ſtatū ꝓfiteat̄ pauptatis.
Vn̄ Ambro. de offic. li. j. Nō eſt verecūdū diuiti pau
perē fieri. Nā ⁊ ip̄e chriſtꝰ paup̄ factꝰ eſt: cum eſſet di
ues: dicēs. Paup̄ ſuꝫ ego ⁊ in laboribꝫ a iuuētute mea:
in pſ̄. lxxxvij. Sicut ḡ oēs mēſure ſubditoꝝ debēt pro-
portionari ⁊ mēſurari ſm̄ mēſurā regis q̄ in his ī rebꝫ
terrenis mēſurāda ſūt. Ita ſpūalit̄ totā vitā nr̄am mē
ſurare debemꝰ: ſm̄ menſurā pauptatis chriſti: q dicit.
37 Recordare pauptat' mee. Tren. iij. ¶ Sed heu q ter-
rena ſapiūt: iſta regula ⁊ chriſti opinione ⁊ mēſura de
relictis: potiꝰ vitā ſuā mēſurare volūt opinione roma
Exiiij noꝝ. In quoꝝ ſcribit̄ geſtis: ꝙ viros magnificos deifi
care ſolebāt. i. in nūero aſcribere deoꝝ: qn̄ gētiles erāt:
deos plures colētes. Hi ḡ de chriſti audiētes miracu-
loꝝ fama: in ꝯcilio illoꝝ diſputātes: tractabāt vtrū in
nūero eſſet ponēdꝰ deoꝝ? ⁊ diffinitū fuit ꝙ nō: q2 non
haberet in poſterū cultores: eo ꝙ pauptatem p̄dicauit:
quā vnuſqſqꝫ naturalit̄ fugit. Hoc determinauerunt
ignorātes ip̄m deū ⁊ dn̄m d̄ q ꝓphetatū fuit Zach. ix.
Iſte paup̄ ⁊ aſcēdēs ſup̄ aſinū: qui eſt in vnū diues ⁊
paup̄: ⁊ ideo cultores ſuos habebit: qs ⁊ ditare pōt: q2
facile eſt in ocul' dei ſubito honeſtare pauperē. Eccl'. xj.
Ar. vij. ¶ Quia tn̄ ſua ditatio vt frequēter in hoc mundo non
38 oſtendit̄: ſed potiꝰ in futuro expectat̄. Iterū pauptas
etiā neceſſaria eſt patiēter tolerāda a paupibꝫ ⁊ charita
tiue iuuāda a diuitibꝫ. ¶ Primū exēplo oſtendit̄ Iob:
⁊ Tobie: ⁊ multoꝝ alioꝝ qui neceſſitate in pauptatem
ceciderūt: ⁊ tamē ex patientia que neceſſitatē ſequebat̄
de neceſſitate virtutē fecerūt: ⁊ ad hoc deus eis ⁊ alijs
nunc qn̄qꝫ pauptatē immittit: dicens. Vinciat̄ funibꝫ
pauptatis: ſicut freneticꝰ. Iob. xxxvj. ¶ Circa ſecūdū:
quatuor oſtendere reſtat. Primo nanqꝫ oſtendit̄: ꝙ ta
les pauperes ſunt iuuandi. Secūdo: cauſa. Tertio: de
qbꝫ. Quarto: pena oſtendit̄ non iuuātiū. Primo oſtē-
dit Proſp. ⁊ habet̄ in Decreto. j. q. ij. ſacerdos. Cleri-
cos inquit: quos natiuitas paup̄es fecit: cum ꝑfectiōe
virtutis: vite neceſſaria: ſiue in domibꝫ ſuis: ſiue in co-
gnatiōe viuētes accipiāt: q2 ad ea accipiēda nō eos cu
piditas ducit: ſꝫ viuēdi neceſſitas cogit. Cauſa vo eſt 39
non tm̄ illoꝝ ſed nr̄a potiꝰ vtilitas: q2 ſicut ptꝫ ex De-
creto ſumpto ex vbis Ambroſij di. xlvij. ſicut hi. Nū
quid inqt: iniquus eſt deꝰ vt nobis non eq̄liter diſtri-
buat vite ſubſidia vt tu quidē eſſes afflūēs ⁊ abūdās:
alijs vo deeſſet ⁊ egerēt. An idcirco magis: quia ⁊ tibi
voluit benignitatis ſue expimēta cōferre: ⁊ aliū ꝑ vir-
tutē patiētie coronare. Tu vo ſuſceptis dei muneribꝫ
⁊ in ſinū tuuꝫ redactis: nihil reputas te agere iniquū.
Si tn̄ multoꝝ vite ſubſidia ſolꝰ obtineas: qs em̄ tā in
iuſtus tā auarꝰ: q̄ꝫ qui multoꝝ alimēta ſuū nō vſum: ſꝫ
abundantiā ⁊ delicias facit. Necꝫ em̄ minoris eſt cri-
minis habenti tollere: q̄ꝫ cū poſſis ⁊ abundas indigen
tibꝫ denegare. Eſuriētiū panis eſt quē tu detines. Nu
doꝝ veſtimentū eſt qd̄ tu includis. Miſeroꝝ redēptio
eſt ⁊ abſolutio: pecunia: quā tu in terra defodis. Tāto
rū ḡ te ſcias inuadere bona quātū poſſis p̄ſtare qd̄ va
les. Hec Ambroſiꝰ ſup̄ illo. Luce. xij. Attulit ager cu
iuſdā diuitis fructꝰ vberes. Ex qua patet auctoritate:
ꝙ ideo deꝰ pauperes eſſe voluit: vt ipi ꝑ patientiā: ⁊ di
uites ꝑ elemoſynā mererent̄. Cui etiā diuina videt̄ lex
ꝯcordare. Deut. xv. vbi deꝰ ait. Non deerūt paup̄es
ī terra habitatiōis tue. Idcirco ego p̄cipio tibi: vt ape
rias manū fratri tuo egeno ⁊ paup̄i. Et rōnabilit̄ qui
dem: quia ſi nōnulli multis expenſis diuitū cōparant
amicitias: a fortiori rōne elemoſynis dei comꝑanda eſt
amicitia. ¶ Que licet oībus faciende ſint: maxīe tn̄ his
qui euāgeliū annūciāt: ſicut ptꝫ ꝑ Decretū. j. q. ij. ſacer
dos. Apl's inqt videt̄ dicere ꝙ q in ſacrario opant̄: q̄
de ſacrario ſunt edēt: ⁊ qui altario deſeruiūt de altario
ꝑticipant̄. Qui niſi hoc de ꝯtēptoribꝫ ſuarū facultatū
vellet intelligere: nūq̄ꝫ ſubſequēs adiūgeret. Ita ⁊ deꝰ
ordinauit his q euāgeliū annūciāt de euāgelio viuere
De euangelio viuūt q nihil habere ꝓpriū volūt: q nec
hn̄t nec hr̄e ꝯcupiſcūt: non ſuoꝝ ſed cōmuniū poſſeſſo
res. Hec ꝓſper in Decreto p̄allegato. ¶ Tertiū ad ter- 40
tiū de quo videlicet paup̄es ſunt alendi. Nota Decre
tū ſumptū ex vbis Ambro. de offic. xij. q. ij. c. aurum.
Aurū inquit habet eccl'ia: non vt ſeruet ſed vt eroget:
⁊ ſubueniat in neceſſitatibꝫ: qd eſt opus cuſtodire qd̄
nihil adiuuat: an ignoramꝰ quantū auri atqꝫ argenti
de templo dn̄i Aſſyrij ſuſtulerūt. Nonne meliꝰ cōflat
ſacerdos ꝓpter alimoniā pauperū ſi aliqua ſubſidia de
ſunt: q̄ꝫ ſi ſacrilegus ꝯtaminet ⁊ aſportet hoſtis. Non
ne dicturꝰ eſt dn̄s: cur paſſus es tot inopes fame mori
⁊ certe habebas auruꝫ vn̄ miniſtraſſes alimoniā. Cur
tot captiui in commerciū ducti ſunt: nec redempti: ab
hoſtibꝫ occiſi ſunt. Melius fuerat vt vaſa viuentium
ſeruares q̄ꝫ metalloꝝ. His non poſſet reſpōſum refer-
ri: quid enim diceres? timui ne templo dei ornatus de-
eſſet. Reſpōdetur: aurum ſacramēta nō querunt: ⁊ ci-
to poſt: in his generibꝫ; id eſt in paupibus alendis: ⁊
captiuis redimēdis vaſa eccl'ie etiam iniciata confrin-
gere: conflare: ⁊ vendere licet. ¶ Quartū ad quartū pena 41
illoꝝ q ſic nō faciūt: ptꝫ ꝑ iura ciuilia. In qbꝫ habet̄ ꝙ
liberti nō alētes patronos ſuos ī pauptate poſitos pu
niunt̄ a patronis ⁊ in poteſtatē illoꝝ redigunt̄. Verſa
vice patroni non p̄ſtantes alimenta libertis: carebunt
operis īpoſitis cauſa libertatis: ⁊ ab eoꝝ hereditate ex
cludent̄: vt. ff. de liberis agno. l. alimēta. i. in īforciato
li. ij. Et de iure ꝑſonatꝰ. li. xiiij. l. diuus claudiꝰ. Et de
bonis libertoꝝ. l. ſi patronꝰ: vtercꝫ titulꝰ eſt ī īforciato

li.xiiij. Cū ẜ chriſtꝰ qui in ſuis indiget patronꝰ noſter
ſit ⁊ alimēta libertis exhibeat: ⁊ ſpecialiter diuitibꝫ: ni-
ſi ipſi ei vicem repēdāt: eterna carebūt libertate. Nota
R.iiij.12.

P.iiij. **PAcis primo oſtendetur dif**
ferētia. Secundo: vere pacis excellētia. Ter-
tio: ꝙ mali hāc verā non habēt pacē. Quarto q̄ pacem
impediūt vel deſtruunt. Quinto: q̄ reqrunt ad hoc: ꝙ
hoīes inter ſe pacē habeāt. Sexto: tal' pacꝭ vtilitas. Se
ptimo: q̄ mala ex pacis ꝯtingūt defectu. Octauo: pena
⁊ periculū pacem nō ſeruātiū. Nono: oſtēdunt reme-
dia: ꝑ que hec mala poſſumꝰ declinare. Decimo pacis
vere vel ficte experimentū. Vndecimo: oſtēdent que-
dam themata ad pacis ꝓpoſitū ꝑtinentia.

Ar.j. ¶ Qtū ad primū pacꝭ differētia: attendit penes quin
j ꝙ. Primo penes ſubiecta. Secūdo penes q̄litatē. Ter
tio penes fractionem ⁊ reintegrationē. Quarto penes
opa. Quinto penes obiecta. Prio nāq̄ diuerſificat in
ſubiectꝭ in q̄bꝫ eſt vel eſſe deberet q̄tuor modis: q̄ q̄dā
ſunt pacifici cū pacificis: ⁊ hec eſt bonoꝝ ⁊ nōnulloꝝ
maloꝝ cōit: ſic diligere diligētes qd̄ aliqñ mali faciūt:
ſicut pꝫ Math.v. ¶ Quidā v̄o nō ſunt pacifici cū pa-
cificꝭ: ⁊ hec eſt ꝯditio ꝑuerſoꝝ: de q̄bꝫ in ps.cxix. Cū lo
q̄bar illꝭ: impugnabāt me gratis. Et iterū. Hō pacꝭ in
quo ſpaui magnificauit ſuꝑ me ſupplātationē. ¶ Qui-
dā v̄o nō ſunt pacifici cū nō pacificꝭ ⁊ hec eſt ꝯditio in
firmoꝝ ⁊ ſcorpionū q̄ tacti pūgūt ⁊ nō alit: de q̄bꝫ. ij.
Regū.xxiij. Si q̄s tāgere eas voluerit armabit ferro
⁊ ligno lāceato. ¶ Quidā v̄o ſunt pacifici cū nō pacifi
cis: ⁊ hec eſt cōditio ꝑfectoꝝ: q̄ ſignificant ꝑ terrā illā
quā magi Pharaōis ꝑcuſſerūt. Exo.viij. nec tñ de illa
cinipbes educere valuerūt. Ita licet mali vel boni ve-
re hūiles repħēdāt vel affligāt: nō tñ de eis cinipbes
educere poterūt murmuratiōis vel detractiōis. Et in
h̄ cognouerūt illic digitū adeſſe dei. Sic in ꝓpoſito: ꝑ
tale ſignū in illꝭ cognoſcit eſſe ſpūſſanctꝰ. Exēplū ad h̄
de chriſto: q̄ fuit plenꝰ ſpūſctō: ⁊ cuiꝰ locus in pace fa-
ctus fuit: ideo corā tondēte ſe obmutuit: ⁊ nō aperuit
os ſuū. Eſa.liij. dicēs. Cū his q̄ oderūt pacē: erā paci-
ficus: in ps.cxix. Ad cuiꝰ exēplū oēs chriſtiani ſint cū
oībꝫ hoībꝫ pacē habētes: Ro.xij. Et ad Hebre.xij.
2 ¶ Secundo diuerſificat in q̄litate p̄dicata de diuerſis
ſubiectis tripl'r: q̄ de q̄buſdā ſubiectꝭ p̄dicat pax vera
de q̄buſdā ficta: de q̄buſdā mala. Nā ſi q̄rat de q̄buſ-
dā q̄lē pacē habeāt: veracit r̄ñderi poterūt: ꝙ bonā de
q̄ in ps.cxviij. Pax multa diligētibꝫ legē tuā. De aliq̄-
bus v̄o r̄ñderi poterit ꝙ fictā hñt pacē: de q̄ Iere.xix.
In ore ſuo pacē cū amico loquit: ⁊ in occulto ponit ei
inſidias. ¶ De q̄bꝫ v̄o r̄ñderi poterit: ꝙ malā hñt pa-
cē.i. ꝯcordiā vel ꝯfederationē: vel pacificā ſocietatē cū
pctōribꝫ: q̄s repħendere deberēt: de q̄ in ps.lxxij. Zela
ui ſuꝑ iniq̄s pacē pctōꝝ vidēs. Et pōt hec differētia in
ter pacē dei verā ex vna pte: ⁊ fictā ⁊ falſam ex alia vi-
deri: ꝑ exemplū de hoīe viuo ⁊ de hoīe picto vel mor-
tuo. Quia ſicut hō viuus ⁊ naturā viuā habet interiꝰ
⁊ vitā oſtēdit exteriꝰ in ſignis ⁊ opibꝫ: ſic pax dei q̄ exu
3 perat oēm ſenſum. Phil.iiij. ſicut exteriꝰ oſtēdit ita in
teriꝰ poſſidet. Ideo d̄ iſta ſignāter d̄r: pax multa.i. mul
tiplicata: tā interiꝰ q̄ꝫ exteriꝰ. Quā etiā ſi oēs indigeāt:
maxīe tñ q̄ in vna habitāt domo vel ſocietate: q̄ aliter
in ꝯtinuo ſunt dolore. ¶ Pro q̄ eſt aduertēdū ꝙ viſio
alicuiꝰ ꝑſone quā q̄s odit: vel cū q̄ pacē nō habet: mo-
uet cogitationē: cogitatio v̄o grauat cor: ⁊ auget dolo-
rē ⁊ mali machinationē. Vbi ẜ q̄ſi ꝯtinua eſt tal' viſio
ꝯtinuꝰ eſt dolor. Sꝫ ſil' morātes q̄ſi cōtinue ſe vidēt: ẜ
niſi pacē habeāt: ⁊ pacifice ꝯuiuāt: ꝯtinue dolēt. In q̄
peioris ſunt ꝯditiōis illi: q̄ꝫ demones int q̄s nullꝰ do-
let ꝙ alios videt in loco quo ipe eſt: vl' de h̄ ꝙ multos
ſecū habet ſocios. Et etiam q̄ꝫ illi q̄ in diuerſis regnis
vel terre partibꝫ: vel in diuerſis ciuitatibꝫ: vl' diuerſis
habitāt domibꝫ eiuſdē ville: q̄ nō tā ꝯtinue nec freq̄n
ter ſe vidēt. Cū ẜ ꝯ maximā miſeriā ⁊ dolorē maxīe ne
ceſſariū ſit remediū: ⁊ remediū ꝯ dictū dolorē ſit pax:
patet: ꝙ licet oībꝫ habitantibꝫ in diuerſis vel eiſdē ter-
ris ⁊ ciuitatibꝫ neceſſaria ſit pax: ⁊ q̄nto ſunt vicinio-
res ⁊ frequētiores occurrūt aſpectꝰ: tāto magis illi in-
digeant: oībꝫ mortalibꝫ optata pace. Heſter.xiij. Ma
xime tñ illis eſt neceſſaria inter q̄s maxima eſt vicini-
tas ⁊ frequentiꝰ aſpectꝰ ſub illo qui habitare facit vna
nimes in domo. Vos ẜ qui ſic habitatis: primū dicite
Pax huic domui. Math.x. Nota. R.v.33. Non ſo-
phiſtica: apparēs ⁊ non exiſtēs: ficta vel falſa: que hoī
aſſilat picto vel mortuo: q̄ ſicut ille q̄dē effigiē ⁊ quā-
dā ſilitudinē habet hoīs ad exteriorē oſtēſionē: nō aūt
ꝯditionē interiorē. Ita ficti ⁊ falſi licet exteriꝰ pacifica
habeant tpa: licet inſuꝑ exteriꝰ in vultu ſignis ⁊ verb
pacis ſilitudinē aſſilent: ſicut ille.ij. Machab.v. q̄ ve-
nit Hieroſolymā pacē ſimulās: verā tñ pacē interius
nō hñt: q̄ nō eſt pax impijs: dicit dñs. Eſa.xlviij. Et
ideo loquunt pacē cū ꝓximo ſuo: mala aūt in cordibꝫ
eoꝝ: in ps.xxvij. Hanc v̄o pacis differētia nobis chri-
ſtus inſinuauit: dicēs. Pacē relinq̄ vobis: pacē meam
do vobis: nō quō mundꝰ dat. Ioan.xiiij. fictā vel fal-
ſam. Eandē inſuꝑ differētiā tota innuit eccl'ia in orone
de pace dicēs. Da ſeruis tuis illā quā mūdꝰ dare non
pōt pacē. Talē q̄lē fratres q̄ ſunt Hieroſolymis mit-
tunt fratribꝫ: qui ſunt ꝑ Egyptū ſalutē ⁊ pacē bonam
ij. Machab.j. Et non talē q̄lē habuit Ioab ad Ama-
ſam.ij. Regū.xx. q̄ manu dextera eius mentū tenuit:
quaſi eū oſculaturꝰ eſſet ⁊ manu ſiniſtra ꝑcuſſit eū in
latere. Sic illi qui dicūt. Pax pax: ⁊ non eſt pax. Iere.
viij. ¶ Sed tamē in cordibꝫ eoꝝ tp̄s optant ⁊ expectāt
nocēdi: de quibꝫ glo. beati Grego. Dextera manu mē-
tum tenere: eſt q̄ſi ex benignitate blandiri: ſicut fecit iu
das chriſto: dicēs. Aue rabi: ſed ſiniſtrā ad gladiū mit
tit: q̄ latenter ex malicia ꝑcutit. Ille v̄o cū q̄ talis pacis
cōponit forma: dicere pōt illd̄. Eſa.xxxviij. Ecce in pa
ce amaritudo mea amariſſima. Alios v̄o cōponentes
ꝓpħa informat veritatē interiꝰ copulare cū pace quā
exteriꝰ fingūt: dicēs. Veritatē tm̄ ⁊ pacē diligite. Za-
cha.viij. ¶ Tertio diuerſificat pax in mō fractiōis ⁊ re 4
paratiōis tripl'r: q̄ q̄dē diuerſitas ꝑpēdi pōt ꝑ exēplū
diuiſiōis ⁊ reuiſiōis aliarū creaturarū in q̄bꝫ videmꝰ
ꝙ aliq̄ue creature ꝑcuſſe vl' diuiſe ſtatim ſine ruga q̄cū
q̄ꝫ vel diuiſiōis ſigno adinuicē copulant ⁊ reintegrāt
ſicut patet de aqua ⁊ de corꝑibus ⁊ creaturis ſubtilio
ribꝫ: ⁊ magis ſpūalibꝫ ſicut de lumine ⁊ de radijs ſola
ribꝫ ⁊ de aere ⁊ de igne. Alie v̄o creature ſemel fracte
cū labore ⁊ difficultate reintegrāt: ſicut patet de tibijs
⁊ brachijs fractis in quibꝫ poſtea aliqua ruga apparet
vel cicatrix. Alie v̄o nunq̄ꝫ reintegrant: ſicut patet de
vaſis lapideis ⁊ luteis. Sic inter fractionem pacis: in-
ter bonorum: mediocrum ⁊ maloꝝ: ſimilis triplex in-
uenit diuerſitas q̄ ſi bonoꝝ pax ꝑ aliquā melācolicā i
terrūpit: cito reintegrat ad modū ignis: q̄ ira illoꝝ eſt
ſicͭ ignis ī ſtupa q̄ cito extinguit ⁊ ad modū radioꝝ ſo
lariū ⁊ ad modū fluminis ī q̄ nullū diuiſiōis remanet
veſtigiū q̄lē ꝓpħa oībꝫ optat dicēs. Vtinā attenderes
mādatꝭ meis fctā fuiſſet q̄ſi flumē pax tua Eſa.xlviij.
Mediocrū v̄o pax ſi rūpat ad modū maiorꝭ ignis in
domo accēſi ⁊ ad modū oſſiū fractoꝝ cū maiori labore

et niſi reparat̃: quã reparata adhuc aliqua cicatrix in
cordib⁊ illoꝝ remanet: qꝛ nõ ita ſincere vt pri⁹ diligũt:
quã rugã verbis ⁊ ſignis qñq; oſtẽdunt: qñ de alio fit
mẽtio: de quib⁊ Iere. vj. Curabãt ↄtritionẽ filie popu
li mei cum ignominia dicẽtes. Pax pax: ⁊ non eſt pax.
¶ Supborum vo ⁊ valde maloꝝ ſi pax ſemel frangat̃
offenſio illa ⁊ fractura in illis eſt: quaſi caſus diaboli
irrecupabilis: de quib⁊ Geñ. penulti. Maledict⁹ furoꝛ
eoꝝ: qꝛ ptinax ⁊ indignatio: qꝛ dura. Sunt eñ carna-
les ⁊ groſſi ⁊ ponderoſi ad bonũ ad modũ lapidis: q̃
non reintegrant̃: ⁊ nõ ſimplices: ſubtiles: ⁊ celeſtes. j.
Coꝛ. iij. Cũ ſint inter vos zelus ⁊ ↄtentio: nonne car-
nales eſtis. Tales non ſunt dei: qꝛ non eſt diſſenſionis
5 de⁹ ſed pacis. j. Coꝛ. xiiij. ¶ Quarto diuerſificat̃ pax
in opibus ad diuerſos fines tendẽtib⁊. Nam pax ⁊ ſo
cietas bonoꝝ eſt in licitis ⁊ honeſtis: ⁊ ad licitos fines
⁊ inordinatis operib⁊. Ideo dicit Aug⁹. xix. de ciuita-
te dei: ꝙ pax eſt hoĩm ordinata cõcordia. Pax vo ficta
ſeu mala eſt primo in mutuis maloꝝ ſupportatiõib⁊ et
illicitis. ¶ Et ſecũdo in mutuis adulatiõib⁊: qua vn⁹
alteri in malo adulat̃ ⁊ alteri nõ vult diſplicere. ¶ Ter
tio in mutuis ↄfederationib⁊ ad alioꝝ deceptionẽ: in
quib⁊ ↄfederant̃ ad modũ ſpinarum ſicut oſtẽſum eſt
F. j. 9. Quo ↄtra Heb. xij. dicit̃. Pacẽ ſeq̃mini cũ oĩb⁊
⁊ ſanctimoniã. ¶ Quarto in fraudulenta locutione ⁊
oſtẽſione: in quib⁊ illis pacẽ fictã oſtẽdũt: quos defrau
dare nitunt̃: vel a quib⁊ dona accipe ſperãt: ſicut quo-
tidiano ptz experimẽto. Uſus nanq; frequens oſtẽdit
ꝙ fraudulent⁹ deceptoꝛ q̃diu põt aliq̃d ab inſipiente
vicino lucrari: vel ipm̃ in aliquo decipe: eũ ſalutãdo ⁊
ad potiones inuitãdo: dicit. Pax pax: multa ei ꝓmittẽ
do. Sed cũ fraudulenter lucrat⁹ fuerit: quicq̃d alius
amittere poterit: nõ ex pax: nec ſolita ſalutatio vel inui
tatio. ¶ Iterũ ali⁹ habebit facere in aliq̃ curia: iſte q̃z-
diu habet bonã burſam ⁊ ſcit donatũ ſuuz large dan-
do curialib⁊ ⁊ cupidis miniſtris: dicũt. Pax pax: noli
timere: bene fiet: q̃ntũcunq; cãm ↄ deũ habeat ⁊ rõem
beatũ nãq; dixerũt ppl'm cui hec ſunt: in pſ. ciij. Sz cũ
exhauſta fuerint marſupia: nõ eſt pax: nec ſolitũ cãtãt
celeuma: nec ꝓmiſſa tenẽt: ſed illos quib⁊ multa ꝓmi-
ſerũt turpiter decipiũt vt oſtẽdant ſe eſſe illos. Eſa. iij.
Qui beatũ te dicũt ipi te decipiũt. Iſti nõ habẽt pacẽ
de q̃ dicit̃ in pſ. lxxxiiij. Iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt: qꝛ
ſub pace quã ſimulãt: iniuſticiã cõmittũt: ſicut ille qui
6 burſam ſcindit. A. xx. 6. ¶ Quinto diuerſificat̃ pax pe
nes obiecta triplicit̃: qꝛ eſt pax hoĩs ad deũ: ad ſeipm̃:
⁊ ad ꝓximũ. ¶ De prima dicit Apl's Ro. v. Iuſtifica
ti p fidẽ pacẽ habeam⁹ ad deũ: q̃ q̃liter acq̃rit̃: patet p
Ber. ſup Cãtica. Si inq̃t iniq̃tates nr̃as dimiſerim⁹
inter nos ⁊ deũ nr̃m tollat̃ qd̃ intereſt ⁊ pax erit: h̃ aũt
meli⁹ tolli nõ põt alit̃ q̃z p ↄfeſſionẽ: ⁊ ꝓ tãto dicit de⁹
Eſa. lvij. Creaui fructũ labioꝝ pacẽ. ¶ Pax ſecunda q̃
eſt hoĩs ad ſeipm̃ q̃ eſt quies aĩe in ↄſcientia pura ⁊ io
cũda: de q̃ dicit Aug⁹. de ciuitate dei: ꝙ pax aĩe rõna-
lis: eſt cogitatõis actioniſq; ordinata ↄſenſio. Ad hãc
pacẽ habendã maxime niti debem⁹ ꝓpt̃ iocũdã dei in-
habitationẽ: qꝛ in pace fact⁹ eſt loc⁹ ei⁹: in pſ. lxxv. i. in
aĩa pacifica. Hãc g̃ ſi habuerim⁹ deũ habem⁹: ꝓpt̃ qd̃
Apl's nos hortat̃ iſtã hĩe dicens. Pacẽ habete: ⁊ deus
pac̃ ⁊ dilectionis erit vobiſcũ. ij. Coꝛ. xiij. Pax tertia
eſt ad omẽs ꝓpter op⁹ illoꝝ pacem habete cum eis. j.
Theſſal'. v.
Ar. ij. ¶ Iſta vo ſit pac̃ excellẽtia q̃ ſinceriter erga tria p̃di-
7 cta obiecta obſeruat̃: oſtẽdit pmo chriſti donũ. Cũ eñ
in fine maxime ſuos diligeret: quã q̃dẽ dilectionẽ do-
no pacis oſtẽdere docuit ⁊ voluit. Ex q̃ argui põt: ꝙ
poſt ſeipm̃ pax ſit maximũ qd̃ dare põt: p argumentũ
ſumptũ. E. vj. 22. qꝛ certũ eſt ꝙ maxime dilectis ma-
ximũ donũ daret: ſz ſuos maxĩe dilexit: g̃ eis maximũ
donũ dedit: in craſtino ab eis receſſur⁹: dicẽs. Pacẽ re
linq̊ vob. Ioã. xiiij. ¶ Secũdo oſtẽdit auctoritas Au-
gu. de ciui. dei. li. xix. c. xij. Tãtũ inq̃t eſt pac̃ bonũ ꝙ
i reb⁊ creat̃ nihil meli⁹ ſolet audiri: nil delectabili⁹ ↄcu
piſci: nihil vtili⁹ poſſideri. Spũs eñ hũan⁹ nunq̃z vi
uificat mẽbra: niſi fuerint naturali vinculo vnita. Sic
nec ſpũſſanct⁹ eccl'ie viuificat mẽbra niſi fuerint vin-
culo pacis vnita. Cũ g̃ vinculuz pacis ſit ſpũaliter qd̃
vinculũ nature eſt naturalit̃: rõ apta eſt: q̃re pax eſt op
tima: qꝛ ſicut nihil corpalit̃ eſt cari⁹ vl' deſiderabili⁹ vi
ta corpali q̃ in caloꝛe ⁊ vinculo ↄſiſtit nature. Ita nihil
eſt ſpũalit̃ cari⁹ vita ſpũali: q̃ in pacis ↄſiſtit vinculo.
Sitis g̃ ſolliciti ſeruare vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis.
Eph. iiij. ¶ Hac de cauſa Ber. ſup Cãtica: deũ alloq̃
tur: dicẽs. Dñe pacem volo: pacẽ deſidero: ⁊ nihil am
plius. ¶ Sed qualiter deus dedit diſcipulis ſuis hanc 8
pacẽ excellentiſſimã quos in multis dereliquit pturba
tionib⁊. Reſpondet̃: ꝙ hic duplicẽ eis dereliq̃t pacem
⁊ duplex cõmiſit bellũ: quib⁊ in celo oĩs erit pacis trã-
quillitas. Dereliq̃t eñ eis interiorẽ ⁊ exteriorem. Inte
riorẽ quo ad deũ ⁊ ↄſcientiã ꝓpriã: exteriorẽ quo ad ꝓ-
ximũ bonũ: ꝙ illũ non turbarẽt: ſed pacẽ cũ illo habe-
rent. ¶ Bellũ vo vnũ eis inferri pmiſit a pſecutorib⁊:
qd̃ ipi experiebant̃ ſuſtinẽdo. Aliud vo eis cõmiſit in
peccatoꝝ expugnatiõe: ipos turbãdo ⁊ aggrediẽdo: ſi
cut patet. A. xiij. arti. j. Et Math. x. vbi ait Non veni
pacẽ mittere: ſed gladiũ. In fine vo oĩa talia bella ceſ-
ſabũt. Et ideo ſm̃ Ber. in quodã ſermone: ſignanter
dicit̃ i pſ. cxlvij. Poſuit fines tuos pacẽ. Et hoc eſt qd̃
ꝓmittit Eſa. liiij. Multitudinẽ pac̃ filijs tuis. Et pa-
cis eius non erit finis. Eſa. ix.
¶ Hanc aũt tunc in gl'ia mala non habebunt pacem: Ar. iij.
quia primã nunc in gratia nõ habent: hoc eñ rationa- 9
bile videtur: ꝙ qui primam non habẽt nec habere vo
lunt: ſine qua ad ſecũdam non attingit̃ ꝙ nec habeant
ſecundã. Sed ꝙ primã non habẽt nec habere poſſunt
dum mali eſſe volũt: patet primo per exemplũ de dño
cui ſeruiunt: diabolo nanq; ſeruiunt qui non vult pa
cem ſed guerram: quomõ eñ pacem habere poſſet dia
bolus: qui ſemp penarũ inferni pungitur aculeis? Si
eñ ſpina in pede non ſinit hominem in pace quieſcere
quõ illũ ſinerent tot penaruz genera in pace eſſe. Nec
vult ꝙ ſeruus ſuus ſit maioꝛ eo: qꝛ ergo ipe nũq̃z eſt in
pace: ſed ſemp circa iras: inuidias: luxurias: cupidita-
tes excitandas agitat̃: circa conſimilia etiam ſeruũ ſuũ
continue inquietat. Et ideo de ſeruis ſuis: non eſt pax
vniuerſe carni. Iere. xij. ¶ Secundo idem patet p ex- 10
emplum de familia que eis ſeruit. Uidem⁹ eñ ꝙ vbi
eſt in aliqua domo inuida: ⁊ cupida: ⁊ mala familia:
non erit diu pax bona in domo illa: ſed mali quaſi pri-
uatam habent familiam ſuã: ſenſus ſuos qui ſemp ſũt
queruloſi ⁊ inſatiabiles: quia guloſoꝝ nunq̃z ſatiatur
appetitus: nec inuidoꝝ malicia: nec iracundorum ira:
nec cupidoꝝ ⁊ luxurioſorum deſideriũ: ⁊ ſic de alijs.
Et ideo neq; introeunti neq; exeũti erit pax pre tribu-
latiõe. Zach. viij. ¶ Tertio idẽ oñdit̃ p exẽplũ de dño
⁊ dña in domo aliqua: in quib⁊ videm⁹ ꝙ quãdo ipſi
nõ trahũt p vnã chordã: ſed ſp ſunt in cõtinua diſcor-
dia: nunq̃z erit vera pax in domo illa: immo etiã ami-
cos qñq; turbabũt. Sed ſic eſt in malis: qꝛ dñs. i. ratio
ſp vult caſte viuere ⁊ ire ad eccl'iaz: ⁊ ſic d̃ alijs virtuo
ſis opib⁊. Domina vo voluntas cũ ancilla ſua carne
ſemper vult contrariũ. Et dum ſic volũtas aduerſus

rōnem: ⁊ caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄ non eſt pax oſſi
bus meis: in pſ̄. xxxvij. Immo etiā quādoqꝫ tales tur
bati in ſe om̄es vicinos turbant. Ignis nāqꝫ de eis exi
ens: alijs nocet: quia ſicut habet̃ Eccl'. xxviij. Homo
iracūdus incendit litem: ⁊ vir pctōr turbabit amicos.
Et in medio pacem habentiū immittit inimicitiā.
Ar. iiij. ¶ Nec mirum ꝙ mali nec in ſeipis nec in alijs pacem
11 habēt: quia oīa habēt que pacē impediunt ⁊ deſtruūt.
Qr eniꝫ pctā pacē impediūt ⁊ deſtruūt oſtēſum eſt. B.
Supbia ij. 53. ſed ipi ꝓculdubio mortalia habent pctā. ¶ Qui⸗
dam nanqꝫ illoꝝ habēt ſupbiam ⁊ hi ſupbia impedi⸗
ente verā pacem habere nō poſſunt. Nā vbi fuerit ſu⸗
pbia: ibi ⁊ ꝯtumelia. Prouer. xj. Cuiꝰ cauſa eſt: qr ſup⸗
Superbi bia ⁊ ſupbi ſe habēt ad modū olei in aqua poſiti ꝓpter
oleo com⸗ duo. ¶ Primo qr ſicut oleū nullo modo cū aqua vult
parant̃ miſceri ſed ſocietatē eiꝰ fugit: ⁊ ſuperioritatē petit. Ita
ſupbi quibꝫ dum iuſte reſiſtit̃: reſiſtentes iurgijs: iniu
rijs ⁊ ꝯtumelijs afficiūt: ⁊ pacem turbāt: ⁊ ſic vbi fue⸗
rit ſupbia ibi ⁊ ꝯtumelia. ¶ Secundo oleo aſſimilant̃
qr ſicut oleū finaliter comburit̃: aqua integra ⁊ ſalua
manente. Ita in ꝓpoſito: qū portabit iudiciū ꝗ vos cō
turbat. Gal'. v. qr non querit pacē populi ſed malum.
Iere. xxxviij. ¶ Et qr ira eius eſt ꝗſi ira diaboli. Pau⸗
peres nanqꝫ offenſi ⁊ ſimplices faciliter: ⁊ ꝓ paruo pa
cificant̃: ſed ſupbus cogitās parentelā ⁊ diuitias: poti
us eligit cū diabolo in eternū affligi: ꝗꝫ pacificari. Iu
ſtū ergo eſt ꝙ habeat qđ elegit: ⁊ ꝙ eius habeat ſocieta
tem cuiꝰ auctoritate datū eſt ei vt ſumeret pacē de terra
Cupi⸗ Apoca. vj. ¶ Alij ṽo habent cupiditatē: ⁊ hi cupidita
ditas te impediente verā pacē habere nō poſſunt: ſicut patet
12 A. xxvij. 21. quia qui ſequit̃ qđ ad plenum ꝯſequi nō
pōt: quō in corde pacē habere poſſet. Ideo dicit beatꝰ
Grego. Quid quietiꝰ ꝗꝫ in mūdo hoc nihil appetere:
qd laborioſiꝰ? ꝗꝫ terrenis deſiderijs eſtuare? Hinc eſt
ꝙ iſrael ſabbatū accepit in munere: ⁊ Egyptꝰ ꝑcutitur
muſcarū multitudine. i. cupidarū cogitationū anxieta
te: ſicut oſtēſum eſt. A. xxvij. 21. Cōgrue ġ a quodā dr
philoſopho: ꝙ radix pacis eſt aliena non rape: fructus
ṽo eius requiē habere. De tali pōt dici qđ dicit̃ de Sa
lomone. iij. Regū. iiij. Habebat pacem ex om̄i parte.
Iniuſti ¶ Alij ṽo habent iniuſticiā qui ſe habēt ad ſubditos
cia ⁊ ad oēs qui cum illis habent agere: etiā quibꝫ nocere
13 timēt: vl' nocere poſſunt: ſicut malꝰ marſcallꝰ ad equū
pauperē ⁊ paupis: quē reſpiciēs ⁊ inueniēs vnum cla
uum deficere: ⁊ intelliges qđ nihil ꝓ ope ſuo habebit:
niſi ſtrictū ſalariū: ⁊ ꝙ dn̄s equi nō pōt ei nocere ſi pa⸗
rum recalcitrauerit eū ꝓſternit: vel ſup ligna ⁊ inter li⸗
gna ad hoc facta eleuat: ⁊ chamo os ligat ei feritatē im
ponēdo. Dextrariū ṽo diuitis ei adductū omnibꝫ fer
ramētis amiſſis ⁊ in oībus pedibꝫ nudato: intelligēs
ꝙ dn̄s eiꝰ ei robas vel caligas dabit vel dedit: vel ꝙ ei
malū facere poſſet ſi vellet: ſi equū ſuū male tractaue⸗
rit: illū leniter palpat ⁊ blande alloquit̃: dicēs: benedi⸗
ctus morellꝰ đ hiſpania. Ita nōnulli dn̄i terreni ⁊ etiā
p̄lati ⁊ eoꝝ miniſtri ſe habēt tā in religione ꝗꝫ extra: qr
paup qui non dat ⁊ qui nocere non pōt ꝓ paruo deli⸗
cto dure tractat̃. Sicut patet ꝑ exemplū đ curia leonis
C. xvj. 36. Magni ṽo qui munera vel feſta dant: vel
nocere ⁊ agere ad illos poſſunt: abſolutionē vel depo⸗
ſitionē etiam pro magnis delict' faciliter euadunt: qui
cum tali iniuſticia non plus bonā poſſunt habere pa⸗
cem ꝗꝫ ille qui inequaliter tangit chordas bonam me⸗
lodiam: de quibꝫ dictū eſt. C. iiij. 3. ⁊ 4. quia ſicut p̄di
ctus equus paup ſemel ſic male tractatꝰ: nunꝗꝫ poſtea
libēter ſe illi ſubijcit qui prius eum male tractauit: ſed
quātū pōt recalcitrat ⁊ a poteſtate eius ſe retrahit. Ita

male tractati ṽbo: corde: ⁊ ore: talibꝫ ꝯtradicunt ⁊ con
tra eos cogitant: ⁊ faciunt quādo tp̄s viderint oportu
num: illiſqꝫ ore detrahunt ⁊ in corde cum illis pacē nū
ꝗꝫ habēt. Ideo ſignanter dixit ꝓpheta. Iuſticia ⁊ pax
oſculate ſunt: quaſi diceret: vbi eſt iuſticia ibi pax: qr te
ſte Eſaia. Et erit opus iuſticie pax. Eſa. xxxij. Vbi ṽo
iniuſticia a ꝯtrario ſenſu: ibi nulla erit pax. Et ſic veri⸗
ficat̃ in eis illud Eſa. lix. Qui calcat in eis. i. ſubditos
ignorat pacē. Alij ṽo habent peccata luxurie pac' im⸗ Luxuria
pedimēta. Qr eniꝫ illa pacē impediant elegāter ſignifi⸗ 14
catum eſt. iiij. Regū. ix. vbi Iorā regi querēti. Nun⸗
quid pax eſt Iehu? Reſpondit Iehu. Quid tibi ⁊ pa
ci: adhuc vigēt fornicatiōes matris tue: quaſi diceret:
dum ille ſunt in vſu: quomō poſſunt pax eſſe in terra.
Ita modo dum tot ſunt fornicatiōes: adulteria: ⁊ alia
hmōi peccata immūda: quomō poſſet diu pax eſſe in⸗
ter nos? qui tot modis bellamꝰ contra deū: qui eſt pax
noſtra. Eph. ij. In alijs ṽo p̄teritarū iniuriarū memo Iniuria
ria pacē impedit. Et tales lupo aſſimilant̃. De quo in 15
fabulis fert̃: ꝙ in domo cuiuſdā nutritus tādē filium Exm̄ de
eius in cunabulis occidit. Cui paterfamilias de cāpo Lupo
rediēs occurrit ⁊ lupo ab ictu ſecur' diuertēte: grandē
in lapide fecit impreſſionē. Cui poſt paterfamilias ob
uians eū allocutꝰ fuit de ꝯcordia faciēda: ⁊ de die amo
ris tenēda. Cui ille: diē amoris bene tenere poterimꝰ:
ſed tamē quotiēs tu de filio tuo cogitas occiſo: ⁊ ego de
ictu ſecuris in lapide: nunꝗꝫ boni erimꝰ amici. ¶ Aſſi
milant̃ etiam illi infideli. A. xvj. 6. Ad hāc ṽo memo⸗
riam habendam ⁊ diſcordiam ꝯtinuandā qnqꝫ ꝓpria
malicia: qnqꝫ ṽo diaboli excitant̃ aduocatis. i. oblocu
toribꝫ ⁊ detractoribꝫ: qui quādo aliquis cū aliquo pa⸗
cem facere deberet: ipm̄ de iniurijs factis cōmemorant:
⁊ ṽbis quibꝫ poſſunt hoīes ad iracundiā ⁊ diſcordiā
ꝓuocant ⁊ pacē impediunt. Quoꝝ officiū eſt officium
diaboli: quia ſicut officiū chriſti ⁊ bonoꝝ chriſtianorū:
eſt pacem inter diſcordantes reformare ⁊ tenere: ꝓpter
hoc nanqꝫ chriſtꝰ in terram venit. In cuius ſignū in
eius natiuitate angeli cantabāt. In terra pax homini⸗
bus bone volūtatis. Lu. ij. Ita officiū diaboli ⁊ malo
rum hoīm eſt diſcordias ſeminare ⁊ pacē impedire: et
ad hoc cauſas ⁊ allegatiōes apponere: de quibꝫ Eccl'.
xxviij. Suſurro ⁊ bilinguis maledictꝰ multos enim
turbauit pacem habentes. ¶ Qr ṽo iſti predicti ⁊ eis 16
ſil'es diu pacem habere non poterūt: exemplo patet ſe⸗
quenti: quo oſtendit̃ ꝙ quedā vt fert̃ in vna terra fuit Exm̄
ciuitas peccatis plena: hec ergo timorē habēs cuiuſdā
magni regis qui ꝯtra eā veniebat miſit ad quendā po
tentē magna ei offerēs ſtipēdia: ⁊ rogans ꝙ ad eos de
fendēdos venire dignaret̃: ad quē legati veniētes: vt
eum ad aſſenſum p̄bendū animarēt: ei ciuitatis expo⸗
ſuerunt fortitudinē: in muris foſſatis: turribꝫ ⁊ hmōi
munimētis a quibꝫ ipe reſpondēs queſiuit dicēs. Eſt
ne coopertura ſupius ne ira dei ſup illā deſcēdere poſſit?
Hoc inquit: ꝓpter hoc dico: quia ſi haberet murū qui
poſſet vos defendere a vindicta dei: ad vos venirem ⁊
nō alit̃: qr dū eſt tā plena peccat' ꝗntūcūqꝫ ſit bene fir⸗
mata lapidibꝫ ⁊ militibꝫ: impoſſibile eſt eā pacifice ⁊ ꝓ
ſpere gubernare: qr niſi dn̄s cuſtodierit ciuitatem: fru
ſtra vigilat qui cuſtodit eā: in pſ̄. cxxvj. Et ſi dn̄s illam
cuſtodierit totus mundꝰ illā deſtruere nō poſſet: qr te⸗
ſte Paulo. Ro. viij. Si dn̄s nobiſcū: quis ꝯtra nos?
quis pugnabit aduerſus electos dei? Deus ṽo quam
cunqꝫ cuſtodit ciuitatem terram ⁊ ꝑſonam que eiꝰ cu⸗
ſtodit mandata: meliꝰ ꝗꝫ oēs muri ⁊ milites mūdi. Et
nō ambulantē in via dei nō cuſtodit: ſicut patet Ba⸗
ruch. iij. vbi talibꝫ improperādo loquit̃ deꝰ ꝑ ꝓphetā:

dicẽs. Quid eſt iſrl' ꝙ in terra inimicoꝝ: ſupple capti⸗
uus es? Sequit̃. Si in via dei ambulaſſes habitaſſes
in pace ſup terrã. Ecce nõ dicit iſrl' trãſlatũ in terrã ini
micoꝝ: ꝓpter defectũ muroꝝ ⁊ armoꝝ vel equoꝝ: vel
militũ fortiũ: ſ; q: in via dei nõ ambulauit: ſine q̃ ĩpoſ⸗
ſibile eſt reb⁊ pacẽ dari. ij. Machab. iiij. Vide plura d
iſtis impedimẽtis pacis: ſermone. lxxxiij. F.
Ar.v. ¶ Inter multa g̊ q̃ ad hoc reqrunt̃: ꝙ hoĩes int̃ ſe pa⸗
17 cẽ habeãt: p̾mũ ⁊ maximũ eſt: ꝙ pax fiat int̃ nos ⁊ deũ
⁊ interiꝰ inter nos ⁊ ꝯſcientiã. Sic em̃ citiꝰ illã obtine⸗
bimꝰ q̃ q̇buſcũq; ꝓceſſiõib⁊ vel oꝛoib⁊: vel miſſarũ ce
lebꝛatiõib⁊: q: ſi oĩa iſta fiãt ⁊ aliud omittat̃: nihil ĩpe⸗
trat̃: q: ſic d: Job. ix. Quis reſtitit ei ⁊ pacem habuit?
Cũ v̾o finis belli ſit pax: ad hoc ꝙ iſtã pacẽ cũ dõ ⁊ cõ
ſciẽtia habeamꝰ: opoꝛtet ꝙ p̾us bellũ cũ vicijs habea⸗
mus ⁊ vicioſis: ⁊ tũc habebimꝰ tp̃s belli: ⁊ tp̃s pacis.
Eccẽs. iij. ⁊ alit̃ nõ. Qd pulchꝛe ſignificatũ eſt. Nũeri
xxxiij. Si inq̇t nolueritꝭ interficere habitatoꝛes terre q̇
remãſerũt: erũt vobis q̃ſi claui in ocul'. i. ſi nolueritꝭ in
teriꝰ deſtruere pctã: ⁊ exteriꝰ coꝛrigẽ pctõꝛes: erũt vob
tã afflictui interioꝛes ⁊ exterioꝛes inimici: deo hoc oꝛdi
nãte: ꝙ pacẽ nõ habebitꝭ: nec ĩteriꝰ nec exteriꝰ. ¶ Nec
mirũ: q: q̃ntũcunq; roget oꝛe q̃ ad pacẽ ſunt: quõ pacẽ
hr̃e poſſet: q̇ ope deũ expugnat: ⁊ bellũ cum deo habet
quõ poſſet talis: vel cũ vicinis: vel cũ ꝯſciẽtia ſua pacẽ
hr̃e: cũ deꝰ in hoc caſu faciat ſicut facit q̇ bellãtib⁊ reſi⸗
ſtere vel eis nocere vult. Talis nãq; aliq̇s ꝓcurat q̇ ex
alia p̱te ꝯ̃ eos ſurgãt: ſic deꝰ ꝯ̃ eos oẽs ad inſurgẽdũ in
uitat: dicẽs. Quis cõſurget mihi aduerſus malignan⸗
tes? aut q̇s ſtabit mecũ aduerſus op̱antes iniq̇tatẽ: in
pſ. xciij. Sp̃aliter tñ int̃ oẽs ꝯſciẽtia ſurgit cũ deo: ⁊ q̃ſi
lancearũ aculeis pctõꝛẽ pungũt: q̃ punctura peſſimũ
eſt belloꝝ genꝰ: ſicut pꝫ. C. vij. arti. v. Aliq̇tiẽs etiam
exterioꝛes ꝯ̃ pctõꝛes excitat inimicos: de q̇b⁊ ſi vis pacẽ
hr̃e: fac p̾mo qd deꝰ p̃cipit. Prouer. iij. Mãdata mea
cuſtodi: longitudinẽ dierũ ⁊ pacẽ apponẽt tibi. Et ite⸗
rũ Prouer. xvj. Cũ placuerint dño vie hoĩs: inimicos
q̊q; eiꝰ ꝯuertet ad pacẽ. Ex q̇b⁊ pꝫ illud Eccl'. j. Initiũ
ſapiẽtie timoꝛ dñi: replens pacẽ ⁊ faciẽs ſalutẽ. ¶ Sed
heu aliq̇ nõ pacẽ: ſed treugã cũ dõ faciunt: q̇ vſq; poſt
paſcha a tp̱e ꝯfeſſionis vel vſq; poſt infirmitatẽ dei cu
ſtodiũt mãdata: ⁊ a pctĩs ceſſant: ſ; iſta non ſufficit: q:
ſemp̱ pacẽ hr̃e debemꝰ in terrꝭ: ad h̃ ꝙ ſp̱ pacẽ habea⸗
mus in celis: de q̃. ij. Theſſal'. iij. Deꝰ aũt pacꝭ det vo⸗
18 bis pacem ſempiternã. ¶ Secundũ aũt ſil'e eſt huic ꝙ
vic; pacẽ habeãt cũ dei ſeruis ⁊ miniſtris: q̃ nãq; fron
te vel audacia poſſet q̇s ab aliq̊ rege pacẽ petere: ⁊ ſer⸗
uos ſuos ꝯtinue expugnare: ⁊ ſi peteret fruſtra peteret
cũ illis Jaco. iiij. Petitis ⁊ nõ accipitis: eo ꝙ male pe⸗
tatis. Sic in ꝓpoſito: de illis q̇ tp̱a a deo petunt pacifi⸗
ca: g̊ ꝙ a nullo inq̇etent̃: dicẽtes. Da pacẽ dñe in dieb⁊
nr̃is: ⁊ paup̱es crudeliter affligũt ⁊ incarcerãt: ⁊ odio
habent iniuſte p̱ſequẽtes. Sic em̃ agentes ⁊ ſi pacẽ pe
tunt: pacẽ non obtinebunt: ſed dicet̃ eis: petitis ⁊ non
accipietis ⁊c̃. ip̃o ꝯtra eos bellante: qui ait: ꝓpter miſe⸗
riã inopũ ⁊ gemitũ pauperũ nunc exurgã dicit dñs: in
pſ. xj. Cui nõ poterũt reſiſtere: q: dñs quaſi vir pugna
toꝛ: oĩpotens nomẽ eiꝰ: currꝰ Pharaonis ⁊ exercitum
eiꝰ: ſc; qui ſeruos eiꝰ p̱ſequebant̃: ꝓiecit in mare. Exo.
xv. ¶ Nõ ſolũ p̱ſequentiũ p̱dẽdo p̱ſonas: ſed oĩa etiã
ꝯ̃ illos exercendo q̃ ip̃i ſeruis ſuis facere cõſueuerunt.
Ip̃i nanq; tyꝛanni pauperũ diripiunt poſſeſſiones: ⁊
domos illoꝝ occupant: ⁊ p̱ſonas q̃nq; occidunt. Sic
deus illis miniſtrat ad modũ regis: q̇ hec tria facit re⸗
bellantib⁊: iuxta illud pſ. xx. Dñs in ira ſua ꝯturbabit
eos: poſſeſſiões ſuas ⁊ bona exterioꝛa auferendo p̱ in⸗

foꝛtunia. Et deuoꝛabit eos ignis: ſc; ĩferni: ſc; domũ
aĩe. i. coꝛpꝰ ⁊ ꝯtentã aĩam in gehennã mittẽdo ⁊ incar⸗
cerando. ¶ Si g̊ hoĩes cũ illis q̇s offenderunt pacẽ fa⸗
ciunt: timoꝛe aliquoꝝ iudicũ terrenoꝝ q̇ veniũt vt de
talib⁊ inquirãt malefactoꝛib⁊. A foꝛtioꝛi rõne: q̇ aliq̇b⁊
nocuerunt: cũ eis pacẽ facere deberẽt timoꝛe iſtiꝰ iudi⸗
cis qui habet p̃tãtem mittere in gehennã. Ita dico vo
bis: hunc timete. Luce. xij. Et. j. Pe. ij. Et agatis ſicut
agit q̇ cũ aliquib⁊ bꝛigã habet vel guerrã: qñ videt ꝙ
rex cui reſiſtere non valet: partẽ illoꝝ ex coꝛde iuuat: ta
lis em̃ in hoc caſu ſi ſapiens ſit cũ illis ꝯcoꝛdat̃. Et ad
hoc ꝙ ꝯcoꝛdiã illã cũ rege obtineat: opoꝛtet ꝙ ſicut rã⸗
coꝛẽ de coꝛde: ita etiã incarceratos de hoĩb⁊ regis illiꝰ
de carcere ſuo dimittat: ⁊ ablata reſtituat: ⁊ tunc ſecu⸗
rius pacẽ petat. Sic in ꝓpoſito: remittat vnuſq̇ſq; fra⸗
tri ſuo de coꝛde ſuo: ⁊ ceſſate eis nocere: ⁊ ablata reſti⸗
tuite: ⁊ tunc ſecure rogate q̃ ad pacem ſunt: in pſ. cxxj.
¶ Tertiũ qd reqrit̃ ad pacẽ obtinendã eſt mandatoꝝ 19
dei obſeruãtia. Leuiti. xxvj. Si in p̃ceptis meis ambu
laueritis ⁊ mandata mea cuſtodieritis ⁊ feceritꝭ ea: da
bo vob̃ pluuiã ⁊ terra gignet germen ſuũ: ⁊ pomis ar
boꝛes replebunt̃: quo ad abundatiã tp̱aliũ. Dabo pa⸗
cem in finib⁊ vr̃is: doꝛmietis ⁊ nõ erit qui exterreat: q̊
ad pacẽ tẽpoꝝ: p̱ſequimini inimicos vr̃os ⁊ coꝛruẽt co
rã vobis. ¶ Quartũ qd requirit̃ eſt: ꝙ in ꝯcoꝛdia faci⸗ 20
enda ⁊ pacẽ inter diſcoꝛdantes refoꝛmãda: non nimis
graues petant̃ emende: non tm̃ ꝓpter cãm p̃tractã. D.
x. 14. verũ etiã ne illoꝝ intentio ⁊ niſus potius videat̃
eſſe circa cupiditatẽ q̃; pacem. Et pax qui tali fit pacto
nunq̃ erit durabilis: ſicut oſtẽſum eſt. B. ij. 55. q: ſi
ſic ꝯcoꝛdatus auderet coꝛ oſtendere: non diceret ſe pa⸗
cificatũ ſed ꝓuocatũ: quia nimis care pacem emit: vel
nimis de iure ſuo parti timoꝛe dimiſit. Et ideo tp̱e vi⸗
ſo opoꝛtuno oſtendet ꝙ nunq̃; in medio tp̱e vera pax
fuerat. ¶ Qui ergo verã deſiderat pacem tria potiꝰ fa⸗
cere deberet q̃; illa fraudaret̃. ¶ Primo nanq; deberet
ſe potius hũiliare aduerſario ſuo. Exemplo infoꝛma⸗ Exm̃ d e
tus bꝛutoꝝ: de quib⁊ dicit Piniꝰ. li. viij. ꝙ in quibuſ⸗ duabu[s]
dam aĩalibus hec rep̱ta eſt ſolertia: vt due oues ſibi oc ouibu[s]
currentes ſup̱ pontem artũ: cum non poſſet vna iuxta
aliã tranſire: ⁊ aqua eſſet ꝓfunda: nec liceret retrocede
re: vna alteri ſe ſubſtrauit ⁊ alteri ſupꝛa ſe viam fecit.
Sic hoĩes deberent ſibi cedere: ⁊ vnus alteri ſe hũilia⸗
re ꝓpter bonũ pacis: ne in ꝓfundum cadãt inferni: co⸗
gitantes ꝙ arta eſt via que ducit ad vita;. Ergo ne ab
illa deuies ⁊ in ꝓfundum cadas: eſto ꝯſentiens aduer
ſario tuo. Math. v. Non vos defendẽtes chariſſimi.
Ro. xij. Secũdo deberet potiꝰ de ſuo dare: ſicut pꝫ p̱
exemplũ ⁊ auctoꝛitatẽ. D. ix. 11. ¶ Tertio deberet aliq̃
iuri ſuo credere: ⁊ iniuriã vel etiam grauia pati. Exem
plo Conſtãtini qui potius elegit grauiter eſſe infirmꝰ
q̃; pueroꝛum moꝛte multoꝝ pacem p̱turbare. Sic ergo
inquire pacem ⁊ p̱ſequere eam: in pſal. xxiij. Quã au⸗
ctoꝛitatẽ Criſoſtomꝰ allegãs ſup̱ Math. Homel'. ix.
dicit. Non inquit dixit pſ. Ite pax ſequet̃: ſuſcipe eam 21
ſed ſi a te fugerit ſequere eã: vtputa ſi quod hũanũ eſt
cum alio feceris litem: ſiquidẽ te pꝛius inuitat ad pa⸗
cem pax te ſequit̃ cũ gaudio ſuſcipe eam: ꝙ ſi ille qua⸗
ſi malus p̱manet in malo: pax abſcondit̃ ab oculis tu
is: tu quaſi filius pacis pulſa ianuã pacis. Et hoc eſt:
inquire pacem. Non dicas. Ille mihi pꝛioꝛ iniuriam
fec: ⁊ priꝰ me debet rogare: glioſioꝛ es tu ſi innocẽs pa
cẽ petierꝭ q̃ ſi nocẽs. Querite igit̃ pacẽ vt p̃miũ pacꝭ ĩ
uenietꝭ: cũ ill'. Math. v. Beati pacifici: q̃m filij dei vo
cabunt̃. Exẽplo chr̃i q̇ venit Hierl'm q̃ viſio pacis d:
ad querẽdum pacem vt dirigeret pedes nr̃os in viam

pacis. Luce.j. Et exemplo aliarũ opationũ: que dili-
gẽter in alijs fiũt negocijs minoris vtilitat. Si em̃ le
gatũ hoĩs cũ magna nõ dico expectat: ꝫ q̃rit diligẽtia
ğ a fortiori rõne legatũ dei: de q̃ Eccl'.xlv. Statuit ei te
stamentũ pacis. ¶ Quõ vo illud dei testamẽti legatũ
amittit: vide. D.viij.6. Alij etiã illud pdũt: q2 illud q̃-
rere nolũt. Utrũcũqꝫ em̃ aliq̃d tibi legatũ fuerit: nisi il
lud q̃rere velis. Quis illud tibi portabit? Sic nec illis
vera portat pax: q̃ dicũt: bene velle pacẽ: ꝫ se pri⁹ no-
lunt hũiliare nec circa illã habẽdã laborare: q2 sicut dr
Esa. lix. Viã pacis nescierũt. Nota ꝙ signanter dicit
viã: q2 vie terminũ vellẽt: sed viã q̃ ad illũ puenit ter-
minũ scire nolunt: de q̃b9 Aug⁹. sup illud: ps.lxxxiiij.
Justicia ⁊ pax osculate sunt. Due inq̃t sũt amice iusti-
cia ⁊ pax: tu forte vnã vis: ⁊ alterã nõ fac. Nemo em̃
est qui nõ vult pacẽ: sed nõ om̃es opari volũt iusticiã.
Interroga oẽs hoĩes: vis pacẽ: vno ore rñdebit gen⁹
hũanũ: opto: cupio: amo: volo: ama ğ iusticiã: q2 due
amice sunt. Et si amicã nõ amaueris: nõ amabit te: nec
veniet ad te. Hec ille.

Ar.vj. ¶ Si vo illã pdictã amicaꝫ dilexeris: ista ad te veniet
21 cũ triplici vtilitate: cũ vna ante morte: cũ alia in morte:
cũ tertia post mortẽ. Ante mortẽ nanqꝫ pacis vtilitas
est honoꝝ: tã spũaliũ q̃ꝫ tpaliũ multiplicatio ⁊ augmẽ
tatio. Sicut ecõuerso contingit ꝙ guerre ⁊ dissensiões
sunt causa depaupatiõis: ita pax ditationis: ꝑꝫ qd dr
Job.xxij. Acqesce ei ⁊ habeto pacẽ ⁊ p hãc habebis fru
ct⁹ optimos: ⁊ in ps.cxxj. Fiat pax in virtute tua ⁊ abũ
dãtia in turrib9 tuis. ¶ Alia est ei⁹ vtilitas ante mortẽ
ꝙ filios dei p grãm facit: ipe em̃ christ⁹ est rex pacific⁹
⁊ significat p Salomonẽ q̃ vocat pacificus.j.Paral'.
xxij.⁊.ij.Coꝝ.vlti. De⁹ aũt pacis ⁊c. ¶ Tertio in no-
bis dei facit habitaculũ: de⁹ em̃ est sapiens q̃ locũ dili-
git pacificũ. ps. In pace fact⁹ est ⁊c. ¶ Quarto oculum
cordis ad dei disponit visionẽ: sicut pax aque ad vidẽ-
dũ imaginẽ i ea. Heb.xij. Pacẽ sequimini cũ oĩb9 ⁊ san-
ctimoniã: sine q̃ nemo deum videbit. ¶ In mortis vo
transitu seu portu ad pacẽ seu q̃etẽ ducit etnã. Sic nã
qꝫ nauigãtes in portu gaudẽt q̃eto: ibiqꝫ dormiũt ⁊ re
qescũt post labores. Ita pacific⁹ in morte dicẽs. In pa
ce in idipm dormiã ⁊ reqescã: in ps.iiij. Esa.lvij. Ve-
niat pax ⁊ reqescat. In pace morieris. Jere.xxxiiij. Et
deducet in pace itinera tua. Prouerr.iiij. ¶ Post mortẽ
etiã pacifici tanq̃ filij dei cũ pr̃e suo pacifico cõregna-
bunt: ⁊ tunc veniet sicut dicit apl's Ro.xiiij. ꝙ regnũ
dei non esca: nec potus sed pax ⁊c.

Ar.vij. ¶ Et sicut ex iã dictis ptꝫ: ꝙ multa ex vera pace sequũ-
23 tur bona. Ita ex vere pac. defectu multa sequunt ma-
la. Vere aũt pacis defect⁹ dupliciter ꝯtingere põt: vel
p fictã ⁊ falsam pacẽ: vel p aptã discordiã ⁊ ex vtraqꝫ
multa mala ꝯtingũt. ¶ Qꝫ em̃ ex pma: multa mala cõ
tingũt hũano generi dãna ostẽdit: tã primoꝝ parentũ
casus ⁊ infortuniũ: q̃ꝫ etiã quotidianũ experimẽtum.
¶ Primoꝝ nanqꝫ parentũ peccatũ ⁊ toti⁹ generis hu-
mani pditio ex h̃ ꝯm doctores accidit: ꝙ Adã cũ vxo-
re sua in malis cõcordabat: potiusqꝫ elegit cũ peccatri-
ce pacẽ malã habere: eiqꝫ in malis placere: q̃ ei de esu
pomi sibi oblato ab vxore ꝯtradicẽdo displicere ⁊ vxo
ris pacẽ pturbare. ¶ Quotidianũ insup experimentũ
ostẽdit q̃nta ex inordinata pace sequunt dãna: tã inter
viros eccl'iasticos q̃ꝫ etiã seculares. ¶ Inter viros nan
qꝫ eccl'iasticos tã religiosos q̃ꝫ alios ex hac mala ꝯtin-
gunt. ¶ In religione nanqꝫ ex hoc ꝙ maiores potius
eligunt cũ minorib9 pacem habere: ne eoꝝ amittãt fa-
uores in locutionib9 ⁊ electionib9 ⁊ fame dilatione: vl'
ne in officijs non ponant: vel ne de officijs deponant:

si displiceant: multa dissimilant: que de iure dissimula-
re non deberẽt. ¶ Inter alios etiã viros eccl'iasticos ex
hoc ꝙ plati ⁊ alij qui in aiarũ ponunt regimine: par-
rochianos suos ⁊ alios offendere nolunt: sed volũt cũ
malis in pace viuere multa peccata incorrecta dissimu-
lant: ⁊ vtriqꝫ libere ad infernũ vadunt: q2 vtriqꝫ con-
tra conscientiã agunt: tã peccantes q̃ꝫ cũ eis pacẽ habẽ
tes: ps.lxxij. Quia zelaui sup iniquos pacẽ pctoꝝ vi-
dens: non est respect⁹ morti eoꝝ. ¶ Inter viros etiã se
culi: sicut inter duodenarios ⁊ assessores ⁊ falsos hoĩes
patrie: ⁊ hoc latrones sustẽtant ⁊ homicide: ꝙ mutuo
se iuuant: ⁊ vn⁹ ad rogatũ facit alteri⁹ cũ quo malam
habet concordiã. Et in oĩb9 istis se excusare estimant p
illos p quos rogant: sicut Adã se excusauit p vxorem
suã. Geñ.iij. tã magna mala pacem appellãtes. Sap.
xiiij. ¶ Qꝫ etiã ex manifesta discordia multa sequũtur 24
mala: certũ est: q̃t em̃ ex bona pace in pcedẽti articulo
sequũt cõmoda: tot necesse ẽ vt ex ei⁹ ꝯrio seq̃nt dãna:
tã añ mortẽ q̃ꝫ i morte q̃ꝫ etiã post mortẽ. ¶ Qꝫ em̃ añ
mortẽ ex pacis defectu multa ꝯtingãt mala: tã exterio-
ra sicut pugne: homicidia: rapine ⁊ hmõi q̃ꝫ etiã iterio
ra: sicut odium: dolor: ira: malicia: priuata discordia: ⁊
hmõi dubiũ nõ est nõ solũ inter duos: sed etiã int mul
tos sicut ostẽsum est. D.viij.9. ¶ Qꝫ etiã in morte ma-
la eos capiãt in interitu: psumẽdũ est ꝙ diabol⁹ semp
eos ante mortẽ ad hoc dispsit vt in morte eos raperet.
¶ In q̃ facto lupo assilant: q̃ ꝯm phm.li.ij. de aĩalib9
pus gregẽ dispgit ⁊ postea rapit. Sic iste lup⁹ rapit ⁊
dispgit oues. Eccl'.xlj. O mors q̃ꝫ amara est memoria
tua: hoĩ iniusto ⁊ habẽti pacẽ in sbã sua: nõ in seipo nec
in ꝯsciẽtia: nec cũ deo vel ꝓxĩo: ꝫ in sbã sua quã nimis
dilexit. ¶ Qꝫ etiã post mortẽ mala inueniẽt: ptꝫ: q2 sic
de bonis ⁊ pacificis dr post mortẽ. Illi aũt sunt i pace
Sap.iij. De⁹ nãqꝫ pacific⁹ quẽlibet talẽ nũc ad regnũ
recipit pacis: dicẽs. In pace ⁊ eq̃tate ambulauit mecũ
Malach.ij. Ita ecõtrario mõ aget cũ nõ pacific. No
D.viij.ar.vlti. Nec mirũ: q2 si pacifici sunt btĩ: opor-
tet ꝙ nõ pacifici sint maledicti: non tñ a deo ꝫ ab oĩ
creatura: q2 oĩs creatura naturalr̃ q̃etẽ optat ⁊ pacẽ:
quã ipi pturbãt: dr q̃b9 Abdie.c.vnico. Inualuert ad-
uersum te viri pacis tue.i. q̃ deberẽt esse viri pac. tue.
¶ Qꝫ q2 tñ cõmittũt delictũ sine pena trãsire nõ pñt. Ar.viij.
Hoꝝ aũt pena ⁊ piculũ dupl'r timeat: tpalir̃: ⁊ eterna 25
lit. Tpalit tã i reb9 q̃ꝫ in psonis. In reb9 ptꝫ p legẽ ci-
uilẽ in auctẽtica: ti. de pace iuramẽ. firmanda. Col'.x.
l.vnica.§.homicidiũ: in qua non tñ ipi pturbatores:
verũ etiã de eis iudiciũ non facientes: in suis facultati
bus puniunt: sub eo qui sequit tenore. Judices vo et
locoꝝ defensores vel quicunqꝫ magistrat⁹ ab impato-
re vel eius voluntate ꝯstituti seu ꝯfirmati: qui militiã
facere neglexerint: ⁊ pacem violatã etiam vindicare le
gitimo supsederint: damnũ oĩne iniurio passo resarti-
re compellant. ¶ Huic lex ꝯcordat dei. Ro.j. Digni
sunt morte: non solũ qui faciunt ea: sed qui cõsentiunt
facientib9. Sup quo dicit Ambro. ꝙ ꝯsentire est tace-
re: cuꝫ posset redarguere. ¶ Nota plures auctoritates
ad h̃. C.xvj.50. ¶ Hec est dura sentẽtia ꝯ nõ punien-
tes vt meruerunt latrones: de q̃b9 habet. J.xiij.14. cũ
sequenti. Sequit: cito post in auctentica pdicta. Rece-
ptatorib9 etiã malefactoꝝ qui pdictã pacẽ violauerũt:
⁊ pdã emẽtib9 nr̃am indignationẽ subituri ⁊ eadẽ pena
feriẽdis: ꝓterea bona ei⁹ publicent: ⁊ dom⁹ ei⁹ destruat
q̃ pacẽ iurare ⁊ tenere noluerit: ⁊ lege pac. nõ fruat: ꝫ
ibi. Glo. vo sup illo vbo: destruat: videt textũ deride
re: dicẽs. Hic nõ inspexit impator iste deformitatẽ vrbis
ꝓpter destructionẽ domoꝝ qd alias lex respicit: q̃m in

tereſt reipublice ne vrbs deformet̃ ruinis.ff.ne q̇d i lo
26 co publico.l.vlti.i.in.ff.nouo.li.v. ¶ Q̄ etiā puniēdi
ſūt in corpib⁹ ⁊ pſonis: ſatꝫ ſignificat̃ p h̃ qḋ refert ma
giſter in hiſtoria ſcholaſtica Joſue.xxiij.dicens. In ſi-
gnū federis effudit Joſue aquā ſup terrā. Mos inq̇t
erat gētib⁹ in ſignū federis initi: ſanguinē ſuillū effun
dere: q̄ſi diceret: ſic effundet̃ ſanguis ei⁹ q̇ violauerit h̃
fed⁹. Hebrei v̇o fundētes aquā atrociorē penā in vio
latorē iudicabāt. Alij eñ liq̄res nō effundunt̃ de vaſe
q̇n aliqḋ veſtigiū ſui in eo derelinquāt: ſol⁹ aque liq̄r
pſus effunditur: quod faciebāt Hebrei federe inito
cum domino: quaſi diceret. Non ſolum violator hu-
ius federis peribit: ſicut in alijs fit federibus ſed tota
pgenies ei⁹ pibit cum eo: vt nullum veſtigiū eius ap
pareat ſup terrā. Hec ibi. In q̇ pena ptꝫ ⁊ piculū vio-
lantiū fed⁹ pacis: qḋ cū deo faciūt q̄n pfitent̃: ⁊ etiā qḋ
cū pximo faciūt dei intuitu: quia nō ſolū ipi: verū etiā
ipoꝝ heredes ꝓpt̃ hmōi trāſgreſſiōes pacis federꝫ: nō
tm̄ hic ledunt̃: ſed etiā frequēter corpalit̃ occiſi ⁊ exhe-
redati vident̃: q̇b⁹ penis ſi carere voluerꝫ pacē habeat
27 tabernaculū tuū Job.v. Quā ſi nō habuerit: his hic ⁊
in futuro puniet̃ eternis: cū illo q̇ nunq̄ꝫ ſe flectere vo
luit: vt pacē hr̄et diabol⁹: de q̇ fert̃ ꝙ a q̇dā req̇ſit⁹: q̄-
Exm̄ re ſe hūiliare nollet vt miſcḋiam ⁊ pacē oeteret. Rn̄dit
affligi poſſum⁹ flecti nolum⁹. Cui⁹ pditiōis ſunt aliq̇
q̇ ad pacē reḋrēdā vl' habēdā nolūt inclinari: ⁊ iḋo iu
ſtū eſt: vt illi⁹ ſocij ſint in penis cui⁹ pditionē tenent in
culpis. Et ꝙ celeſtꝫ paſtor illos de omnū excludat ſocie
tate q̇ ſil' pacifice nō viuūt: q̇ canū ⁊ porcoꝝ q̇ p mini-
mis pugnāt ſequunt̃ pditiōes. Q̄ v̇o iſta pena ſit eis
Exm̄ debita: oſtēdit̃: tā hiſtoria q̄ꝫ etiā lege ciuili. ¶ Hiſto-
ria ad hoc fert̃ de duob⁹ vicinis int̃ ſe diſcordātib⁹: int̃
q̇s cū amici vellēt pacē reformare ⁊ nō poſſent: ipis ſic
mortuis: q̇dā ſanct⁹ poſt mortē illorū vidiſſe legit̃ du-
os nimis deformes ad inuicē crudelit̃ pugnātes. Qui
req̇ſiti: rn̄derūt: ſe eſſe illos duos vicinos: q̇ q̄r nunq̄ꝫ
potuim⁹ pacē int̃ nos hr̄e: ſꝫ mutuo nobis detraxim⁹ ⁊
nocuim⁹: ⁊ detractiōes ⁊ nocumēta libēter audiuim⁹
Jdcirco nūq̄ꝫ pacē habebim⁹ vel q̇etē: ſꝫ ſicut tūc nos
mutuo comedim⁹ ⁊ afflixim⁹ ad culpā: ita ſp faciem⁹
ad penā. Nota hiſtoriā aliā ad iſtud ꝓpoſitū. C.ix.F.
¶ In lege etiā hec ptinet̃ ſententia.ff.de inofficioſo teſta
mēto.l.papinian⁹.§.meminiſſe.i.i.ff.veteri.li.v. Hac
nāq̄ꝫ lege hr̄: ꝙ ipugnās teſtamētū: vtpote: q̄r teſtator
nō fuerat ſane mētis vel aliq̇d ſile: ⁊ poſtmodū legatū
qḋ ſibi i teſtamēto legatū eſt petēs: illo legato carebit.
Sic q̇ impugnāt teſtamētū chriſti ḋ pace habēda quā
chriſt⁹ docuit in ſua p̄dicatiōe Eph.ij. Veniēs euāge
lizauit nobis pacē: quā tenuit i ſua pūerſatiōe: pſ.cxix.
Cū his q̇ oderūt pacē: erā pacific⁹ ⁊c̄. Induxit i ſecre-
ta admonitiōe. Marci.ix. Pacē habete int̃ vos. Fecit i
ſua paſſiōe: q̄r redimet in pace aīam meā: in pſ.liiij. Et
Eph.ij. Ipe eſt pax nr̄a: qui fecit vtraq̄ꝫ vnū. Eſa.liij.
Diſciplina pacꝫ nr̄e ſup eū. Obtulit in ſua reſurrectio
ne. Joan.xix. Et Luce.xxiiij. Pax vobis: ego ſum. Le-
gauit in ſua ſepatiōe. Joan.xiiij. Pacē relinquo vob:
teſtamēto pacis ſp priuabunt̃. Nota ad hoc aliā legē.
D.viij.6.⁊.X.j.arti.iij. Et iuſte quidē ſic priuabunt̃:
q̄r non eſt iuſtū ꝙ filij ſathane illud habeāt legatū: ſed
tales teſte beato Grego.in paſtorali: filij ſunt ſathane.
Si inquit: dei vocant̃ filij qui pacem faciunt: pculdu
bio ſathane filij ſunt qui pfundunt.
Ar.ix. ¶ Circa v̇o inuētionē remedioꝝ ptra om̄ia p̄dicta ma
28 la ⁊ pericula que ex pacꝫ contingūt defectu: tria reſtāt
dicenda. Primo nanq̄ꝫ oſtēdere reſtat ꝓpoſitū in reme
dioꝝ inuentionē. Secūdo inueniēdi ⁊ habēdi neceſſi-
tatem. Tertio nō habentiū piculoſam fatuitatē. Q̄tū
ad primū cū illis remedijs que oſtēſa ſunt.ſ.eo.c.arti.
v. optimū ⁊ maximū cōtra om̄ia p̄dicta picula eſt ani
moꝝ vera pcordia: vt oēs hoīes ſint q̄ſi caſtrorū acies
ordinata: ⁊ hoc faciat in eis volūtas ⁊ ratio q̄tū ad cor
pus myſticū: qḋ facit natura in corpe naturali. Sicut
nanq̄ꝫ natura ad hoc ſemp nitit̃: vt q̄litates elemētorū
in corpe viuo ſint: in bona ꝓportiōe: ⁊ ꝙ vnū ſupra ali
ud non dn̄etur p exceſſum inordinatū ad hoc ꝙ pax in
corpe habeat̃ que ex bona euenit ſanitate: ⁊ ad hāc ha-
bendā ſudore ⁊ aliq̄n minutione expellere nitit̃ humo
res qui hanc pacē impediūt: que dū obſeruare p om̄ia
pōt: pace fruit̃ optata: ⁊ a ptrario ptrariū euenit. Sic i
ꝓpoſito: ratio chriſtianoꝝ ad hoc intēdere debet: vt ſi-
cut dr̄ Ro.xv. Vnanimes vno ore honorificetis deū:
ita ꝙ vnus ſupra aliū nō eleuet̃ p ſupbiā: nec aliū de-
primat p inuidiā: ⁊ ad iſtā vnitatꝫ pacē habendā: opor
tet ꝙ tā peccata interiora eijciat: q̄ꝫ etiā peccatores exte
rius corrigat vel eijciat orando: ⁊ coopando cū Pau-
lo dicente. Vtinā abſcindant̃ q̇ vos pturbāt tāq̄ꝫ ma-
li humores. Nā ꝙ mali hoīes ſunt ſicut mali humo-
res in corpe: ptꝫ p Decretū.de conſe.di.iiij. eſt vnitas.
Et ſicut zizania in tritico: ſicut ptꝫ p Decretū ſumptuꝫ
ex verbis Augu.in li.de baptiſmo. xxiij.q.iiij. q̄ꝫtus.
Et ad hoc faciendū cooperari debet ſupioris potentia
qui minutoris locū obtinet: que ſi nō fecerit ſpūalis ſa
nitatꝫ pace ſemp carebit. Si v̇o hoc ex corde ⁊ effectua
liter fecerit: in pace ſunt oīa q̄ poſſidet. Lu.xj. Q̄tū ad 29
ſecundū neceſſitas hoc mediū ⁊ remediū inueniēdi: p̄
mo nobis in pſuetudine oſtendit̃ diſcretoꝝ: q̄r ſicut in-
ter ſe diſcordātes vidētes tertiū cū exercitu magno cō-
tra eos venire: pacē inter ſe faciūt vt ſint fortiores con
tra tertiū. Sed diabol⁹ venit cū exercitu magno: terrā
nr̄am inuaſurus: ad hoc eñ circuit querēs quē deuo-
ret.j.Pe.v. Q̄tūcunq̄ꝫ ḡ pri⁹ fuerim⁹ int̃ nos diſcor-
des hoc intelligētes: ſim⁹ amodo pacifici ⁊ pcordes vt
ſim⁹ p̄ illū fortiores. Qḋ ſi facere noluerim⁹ minor in
nobis: q̄ꝫ in brutꝫ inuenit̃ prudētia vel ſagacitas. Nā
⁊ duo canes inter ſe pugnātes: vidētes lupū p̄ eos ve-
nientē: brigā quā inter ſe habuerāt dimittūt: ⁊ lupum
pcordit̃ inuadūt. Hac pſideratiōe ſicut refert Julius
ſext⁹ ſtrategematon.li.j.ti.x. Scorill⁹ dux Dacoꝝ i ex Exm̄
ercitu pugnā ſedauit oſtē[n]dēs eis duos canes pugnā-
tes: ante quos lupū currere fecit: quo viſo pugna inter
eos dimiſſa: lupū pcorditer ſequebant̃. Sic inq̇t facite
vos ptra romanos. Sic etiā faciant chriſtiani ptra dia
bolū ⁊ animarū inimicos tenentes doctrinā ꝓphe di-
centis. Stem⁹ ſimul Eſa.l. Et iteꝝ. Accedite ſimul: q̇
ſalui eſtis. Eſa.xlv. Et iterū. Simul ad iudiciū appro
pinquem⁹. Eſa.xlj. Et ſupior in hoc caſu exemplū te-
neat Moyſi: de quo dicit̃ Actuū.vij. ꝙ apparuit illis
litigātib⁹ ⁊ reconciliabat eos in pace: dicens. Viri fra
tres eſtis: vt quid nocetis alterutrū. ¶ Iterū non ſolū 30
inimicoꝝ multitudo ad hāc pcordiā habendā nos ne-
ceſſitat: ſed etiā ipoꝝ ꝓpinquitas: quia ſemp ꝓpe nos
ſunt videntes ⁊ audiētes quicq̇d facim⁹. Hac pſide-
ratiōe ſicut narrat Juli⁹ ſext⁹ ſtrategematon.li.j.c.ix.
Silla romanoꝝ dux legiōes pacificauit inter ſe diſcor-
dātes: nunciādo hoſtes ꝓpe eſſe: qui ſtatim p̄ hoſtes ſe
armauerūt. Sic vos cū inimici ꝓpe ſint iduite vos ar-
maturā dei: vt poſſitꝫ ſtare aduerſus iſidias. Eph.vj.
Solliciti ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. Eph.
iiij. Illos v̇o q̇ his cautel' ad pacē mutuā vtūt̃ cōpre-
hēdit btūs Grego.i mora. dicēs. Inde nob pax robu-
ſtior orit̃ vn̄ nob ab aduerſarijs pugna durior gn̄at̃. 31
¶ Non vtentiū v̇o: tāto mai⁹ eſt periculū: q̄nto maio

res ſunt q̇ inter ſe diſcordāt:ſiue ſit in vno regno: ſiue
in vna ciuitate: ſiue in domo: ⁊ maxīe qñ ipi inť ſe di-
ſcordāt q̇ regnū vel ciuitatē vel domū regere deberēt:
qꝛ tūc nō ipis tm̄ mors imminet ⁊ ruina:ſicut corpi ex
mal' humoribꝫ:ſꝫ etiā oībꝫ mēbris ⁊ oībꝫ ſubiect':ſicut
ptꝫ.ij.Regū.xvij.vbi duobꝫ ꝯſiliarijs Abſolon.Cu-
ſi:vicꝫ ⁊ Achitofel inť ſe diſcordātibꝫ: totiꝰ exercitꝰ ſe-
q̄bať ruina.Sic nūc qꝛ ſm̄ Criſo.ſup illud Math.ij.
Herodes rex turbatꝰ eſt:⁊ oīs Hieroſolyma cū illo.
Queadmodū inq̇t certātibꝫ vētis mare ꝯcutiť:ſic regi
bus ſibi aduerſantibꝫ ppl's regni vexať.Ergo ꝯſiliū pa
cis erit inť illos:Zach.vj.Et ſicut dic̄ Prouer.xij.qui
pacis ineūt ꝯſilia ſequiť eos gaudiū. Nota de iſta ma
teria.C.iiij.25.vſqꝫ ad finē:⁊.C.9.ꝑ totū:⁊.D.viij.ꝑ
totū.Hec locutꝰ ſum vob:vt in illo pacē habeat' qui
dic̄.Joan.xvj. Hec locutꝰ ſum vob vt in me pacē ha
beatis ſolūmodo.
Ar.x. ¶Ad cognoſcēdū v̇o ſi hāc habeamꝰ pacē. Prio exē-
32 plo vtamur Anſelmi.Sic̄ nāqꝫ reflexio ad parietē ra-
dij ſol' lucētis in aquā ſtāte in vaſe aliq̊ lato:oñdit vtꝝ
aq̄ in vaſe ſtet ī pace:illa reflexio in pariete pacifica cer-
niť:⁊ ſi trāſit in motu:ſcit̄ ꝙ aq̄ ſit in motu. Sic radij
a corde exeūtes in v̇bo ⁊ ope ⁊ alijs ſignis oſtēdūt cor
pacificū ⁊ nō pacificū:qꝛ ſic̄ fumꝰ eſt ſignū ignis:ita il
la q̄ exteriꝰ patēt oſtēdūt vbi ſunt cogitatiões pacis ⁊
nō afflictiōis:qꝛ vbi vera eſt pax interiꝰ: illa exteriora
ſūt pacifica:⁊ ad malū nō mouenť:qꝛ ſic̄ dic̄ dñs Eſa.
liiij.Fedꝰ pac' mee nō mouebiť.¶Scd̄o cū pacifici di
canť ⁊ ſint filij dei:ſic ptꝫ Math.v. Eadē euidētia eſt
vtēdū ad ſciēdū q̇s ſit pacificꝰ q̄ vtiť q̇s ad ſciēdū q̇s
ſit filiꝰ dei:de q̊ experimeto dictū eſt.F.v.arti.ij.Sic̄ g̊
filij boni aliq̄lis hr̄ euidētia:ex h̊ ꝙ a pr̄e ꝑcuſſus nō re
ꝑcutit:ita pacificꝰ in h̊ oñdiť:ꝙ d̄o ordinante vl' ꝑmit
tēte:tribulatōibꝫ ⁊ aduerſitatibꝫ ꝑcutiť.Et tm̄ oēꝫ exte-
riꝰ oñdit pacē ſapiēt' obtēperās doctrīe:q̄ dr̄ Prouer.
iij.Diſciplinā dñi:fili me ne abijcias: neqꝫ deficias cū
ab eo corriper':quē em̄ diligit deꝰ:corripit: ⁊ q̄ſi ī filio
cōplacet ſibi. Ergo ſic̄ dr̄ Eccl'.xlj. Diſciplinā in pace
ꝯſeruate ꝓpť cauſas tactas.C.xvj.29.cū ſequentibꝫ.
Ar.xj. ¶Et ꝓpť timorē ⁊ amorē illiꝰ:de q̊ ī pſ̄.lxxxiiij. loqueť
33 pacē in plebē ſuā. Pro q̊ eſt aduertēdū:ꝙ eſt de deo in
h̊ caſu ⁊ plebe ſua:ſicut eſt de pr̄e nobili ⁊ filijs ſuis ad
ſcholas poſit':qꝛ ſic̄ nō ſufficit tali pr̄i nobili ꝙ filij ſui
mgr̄m habeāt cōem in ſchol' legētē.ſic̄ ceteri q̇ ſcholas
adeūt: ſꝫ mgr̄m eiꝰ deputat ſpālē q̇ eos ſpālit̄ in his q̄
diſcēda ſunt vel faciēda īformet. Ita nō ſuffic̄ pr̄i nr̄o
deo:vel pape:vel ep̄o:q̇ ſe de pace ītromittit reformā-
da ꝓpť diligētē quā de ſubdit' ſuis hn̄t curā ꝙ pac' in
formatores habeāt gn̄ales ſcꝫ ꝓphetas:pr̄iarchas:⁊ ali
os pac' ꝑdicatores:ſꝫ ipemet tāq̄ pedagogꝰ ſpecial' ad
pauꝑes ſuos ꝓ pac' reformatiōe ⁊ ꝯtinuatiōe venire
dignať:vel ad hoc ſpālit̄ legatū mittit: q̇ loqueť pacē ī
plebē ſuā:tria oñdēs:indiciū amoris intēſi:loqueť:be
neficiū valoris ipēſi:pacē:faſtigiū honoris imēſi:ī ple
bē ſuā.Magnꝰ nāqꝫ honor eſt:ꝙ ſic vult ſe hr̄e ad ple
bē ſuā.¶Primū g̊ eſt indiciū amoris intēſi:qꝛ nō loq̄-
tur dure nec rigide ad terrorē:nec ad vniꝰ vl' alterius
ꝑtis deceptionē:ſꝫ in voce gratioſa:ad magnā vtriuſ-
qꝫ ꝑtis vtilitatē:formā ī hoc ſequēs chriſti:q̇ dic̄ Joā.
vj. Verba q̄ ego locutꝰ ſum vobis:ſpūs ⁊ vita ſunt.
¶Secūdo oñdit beneficiū valor' ipēſi.i.pacē nō fictā
vel falſam:ſed verā ⁊ vtilē:non ſicut aliq̇ q̇ pacē q̄rūt
vtilē ꝓ vna ꝑte tm̄:nimis vni ꝑti adherētes:q̇ ideo ve
rā ⁊ ſtabilē pacē facere nō pn̄t:qꝛ ſicut in edificio mate
riali ſi lapis angularis deberet duos parietes copula-
re:vni parti nimis adhereat:⁊ alteram deſerat:nō erit
opus firmū vel ſtabile.Ita ⁊c̄.ſed ſicut chriſtꝰ q̇ ſtetit
in medio diſcipuloꝝ ⁊ dixit.Pax vob.Joā.xx.¶Nō 34
plus ad vnā q̄ꝫ ad aliā inclinās partē:ſꝫ in medio ſtās
⁊ coopans:vt ſicut dr̄ in pſ̄.cxxj. Fiat pax ī virtute ⁊c̄.
¶Ad cuiꝰ auctoritat' intellectū eſt aduertēdū:ꝙ q̄dā
ſilitudo eſt inter morbos corꝑales ⁊ ſpūales q̄ꝫtum ad
tres ꝯditiões.Prio:qꝛ ſicut alique ſunt īfirmitates cor
porales q̄ nec v̇tute nature nec arte medici ſanari pn̄t:
⁊ de ſic infirmat' non eſt ſpes vite. Ita alique ſunt in-
firmitates ⁊ cecitates ſpūales:ire:diſcordie ⁊ hmōi:q̇-
bus hoīes intātū infirmanť ⁊ excecanť ꝙ nec ꝓpriam
rōem ſeq̇:nec alienā audire volūt.De quoꝝ vita ſpūa
li q̄ in pace ꝯſiſtit deſperať:qꝛ nec virtute ꝓpria:nec ar-
te curari volūt aliena.¶Secūdo:qꝛ ſicut alie ſunt in-
firmitates que licet virtute ꝓprie cōplexionis forte ſa-
nari nequeāt:ꝓpter grauē infirmitatis ꝯditionē:adiu-
torio tm̄ phiſici vel cirurgici ſanitatē recipiūt optatam
Sic aliq̇ qui licet ꝓpť cordis ſuꝑbiā ⁊ groſſiciē diſcor-
die ⁊ iniurie nō ſanent infirmitatē ꝓpria ducti volūta-
te:ꝑ alios tm̄ mediatores illā recipe ſūt parati: ⁊ de iſt'
eſt ſpes ſanitat'.¶Tertio:qꝛ ſicut alique ſunt infirmi-
tates corꝑales:q̄ ex nature:fortitudine ⁊ bone comple
xionis virtute ſine alia exteriori ſananť medicina.Sic
licet diſcordia oriať inter hoīes rōnis ⁊ bone volūtat'
ꝓpria rōne ſe vincētes de corde rancorē remittūt ⁊ paci
ficanť.Prima ꝯditio eſt reproboꝝ.Secūda infirmoꝝ.
Tertia ꝑfectoꝝ:ad quā pſ̄.cxxj.quēliber hortať dicēs.
Fiat pax in virtute tua.¶ In qua auctoritate vnū pre 35
cipit ⁊ aliud docet ſeu oſtēdit.Precipit nanqꝫ amicitie
fracte repationem: oſtēdit ſocietatis adepte ꝯtinuatio-
nē:primū p̄cipiēdo dicit.Fiat pax ſecundū oſtendēdo:
quō vicꝫ illud p̄ceptū impleri ⁊ ꝯtinuari poterit: adiū
git in virtute tua. Vt primū impleať: eſt primo ab oī-
bus multū deſiderandū.Et ſecundū a deo diligenť pe
tendū.¶Primū ptꝫ:qꝛ oēs vt cōiter appetūt felicē ⁊ de
lectabilē vitā q̄ ſine pace hr̄i nō pōt: qꝛ ſi quis habeat
oēs diuitias mūdi ſine pace:illas ſecure nō poſſidet: ſꝫ
ſemꝑ cū amiſſionis timore.Si iterū haberet oēs deliti
as mūdi in eſculētis ⁊ poculētis ⁊ hmōi parū ꝓderūt
dū cordis habet tediū ⁊ inq̇etudinē ⁊ timores q̄ ex di-
ſcordiarū ⁊ pugnarū ⁊ belloꝝ veneno eueniūt.Si ite-
rum multos habeat honores dum tamen illis nō ho-
norať:ſed contēniť quibꝫ nocuit:plus de iſtis dolet: q̄ꝫ
de honorantibꝫ gaudeat. Si ergo iſta multū optātur:
maxime optari deberet pax:ſine q̄ iſta parū valere vi-
denť.Ideo congrue dicit Heſter.xiij Cunctis morta
libꝫ optata pace ꝑfrueris.¶Secundū patet:qꝛ cum in
oīni angulo:in oīni patria inť magnos diuites ⁊ pau-
peres tot ſint diſcordie tātaqꝫ ſuꝑbia ex qua accidit: ꝙ
quilibet erubeſcit pacē querere:ne ab alio inferior: vel
aliū timere videať:nō videť quō pax fieri poterit: ſine
dei ſpeciali ꝓuidētia ⁊ adiutorio.Juxta illud.ij.Ma-
chab.iiij.ſine regali ꝓuidētia eſt impoſſibile pacē rebꝫ
dari:g̊ eſt a deo multū petendū.¶ Vt ſecūdo iſta pax 36
ꝑſeueranter cōtinuetur patet: ꝙ neceſſaria eſt inter ho
mines virtuoſa vita:quia vbi eſt falſitas:dolus:ꝓdi-
tio:ſuperbia:⁊ hmōi vicia pax nunq̄ꝫ erit vera nec ſta-
bilis:quia talis pax eſt latronū:homicidarū:adultero
rū:⁊ alioꝝ malefactorū: qui ad tempꝰ concorditer vi-
uunt:ſed poſt quilibet aliū de malo accuſat:⁊ vnus de
malo ꝯuictus alium appellat.Ideo Ezechias rex con-
grue veritatem ⁊ pacem copulauit:dicēs. Sit tm̄ pax
⁊ veritas in diebus meis.iiij.Regum.xx. His de pa
ce dictis.Nunc dimittis ſeruū tuum domine:ſm̄ ver
bum tuum in pace.Luce.ij.Et recipe in pace ſpiritum
meum.Thob.iij.

P.v. **P**Eccatũ eſt duplex: quod-
dam mortale: quoddã veniale. Circa q̃ ſepte
ſunt facienda. ¶ Primo nãq; oſtendit̃ peccati morta-
lis diuiſio. Secũdo quõ palliat̃. Tertio: que dãna in-
fert bonis p̃cedentibus. Quarto: que dãna infert bo-
nis p̃ſentibꝰ. Quinto: que dãna infert bonis futuris.
Sexto: contra oĩa p̃dicta mala oſtendunt̃ remedia.
Septimo: peccati venialis oſtendetur ſimilitudo con-
ditio et periculum.
Arti.j. ¶ Quãtum ad primũ: peccatũ mortale ſic dictũ a mor-
tis effectu quem inducit: eſt duplex. Vnum originale.
1 Aliud actuale. Originale eſt priuatio originalis iuſti-
tie: que a primis parentibꝰ tranſijt ad poſteros. Sicut
terra obligata trãſit ad heredes cum oneribꝰ ⁊ ſeruitu
tibus ⁊ debitis ſuis: ſicut p̃z ꝑ legẽ. ff. de ꝯditione fur-
tiua. l. ſi ꝓ fure. §. cõditio. i. in. ff. veteri. li. xiij. Et ꝑ de-
cretũ ſumptũ ex verbis beati Grego. xvj. q. vj. ſi epm̃.
Et ꝑ decretalẽ. l. v. de vſuris. c. tua nos. Nec tñ one-
rant̃ de his debitis q̃ cõtraxit rõne negociorũ geſtorꝫ:
ſed etiam de onere cõtracto in operibꝰ illicitis: vtputa
furto et rapina: ita ꝙ obligant̃ ex patris maleficio: in
parte q̃ ad eos ꝑuenit: ſi lis nõ fuerit ꝯteſtata viuente
patre. Si vͦo fuerit cõteſtata ipſo viuente: obligant̃ in
toto: qꝛ in hoc caſu eodẽ onere ligant̃ ſm leges q̃ pater
illorꝫ obligabat̃: ſicut p̃z. C. li. iiij. ti. vt ex delicto de-
functorꝫ heredes cõueniant̃. li. j. ſb eo q̃ ſequit̃ tenore.
Poſt litis ꝯteſtationẽ eo qui vim fecerit vel ꝑcuſſionẽ:
vel aliq̃d deliquit defuncto: ſucceſſores eius inſolidũ
tenent̃. Sic in ꝓpoſito: qꝛ primi parẽtes furtũ ſeu rapi
nam cõmiſerũt: de quo facto: lis fuit cum eis ꝯteſtata:
ipſis viuentibus Gen̄. iij. vbi deus primũ parentẽ ad
iudiciũ vocauit. Ita nãq; dicit̃. Vocauitq; dñs deus
Adam: ⁊ ait ei. Vbi es. Ergo idẽ onus: ſeruitus: ſeu
debitũ: ⁊ obligatio quãtũ a iuſticia originali priuabat̃
et ad mortẽ obligabat̃: iuſte ad poſteros ſuos trãſiuit.
Et iſta iuſticia ꝑ vnũ hoĩem peccatũ in hunc mundũ
intrauit ⁊ per peccatũ mors Rom̃. v. qui mundũ pec
cato dãnauit Ro. viij. Nota. R. vj. 11. Itẽ Col'. x. 4.
2 ¶ Peccatũ vͦo actuale: p̃mo in ſeptẽ capita diuidit̃: ſi-
gnificata ꝑ illa ſeptẽ capita Apoc̃. xvij. Vidi inq̃t mu
lierẽ ſedentẽ ſuꝑ beſtiã coccineã: habẽtẽ capita ſeptẽ. i.
animã peccatricẽ habentẽ ſeptẽ mortalia pctã: q̃ ſunt
ſeptẽ dona ſpiritꝰ maligni: ad expugnationẽ ⁊ deſtru-
ctionem ſeptẽ donorꝫ ſpũs ſancti. ¶ Donũ nãq; timo-
ris expugnat diabolus: ſuperbia ⁊ p̃ſumptione: q̃ fa-
ciunt homines minus deũ timere q̃ deberẽt. ¶ Donũ
ſciẽtie: expugnat ira que facit ꝙ quis nõ ſm ſcientiam
iudicat: qꝛ illam excecat. ¶ Donũ pietatꝭ expugnat in-
uidia: que facit hominẽ impie cogitare et agere contra
proximũ ſuũ. ¶ Donũ ſapientie: expugnat luxuria: q̃
hominẽ nimis infatuat: ⁊ vltra alia pctã in agendis ⁊
ſuſtinẽdis ſtultũ facit. ¶ Donũ cõſilij: expugnat aua-
ricia ſeu cupiditate: que facit ꝙ homo nõ ſequit̃ bonũ
conſiliũ: vbi lucri mali videat auantagiũ. ¶ Donũ in-
tellectus: expugnat gula: que hominẽ ad ſtudendũ et
intelligendũ ineptũ facit. ¶ Donũ fortitudinis expu-
gnat ⁊ deſtruere nitit̃ accidia: q̃ facit hominẽ in his q̃
dei ſunt triſtem ⁊ timidũ. ⁊ quaſi debilem ⁊ infirmũ: ⁊
miluini generis: qꝛ ſicut miluus eſt auis pigra ⁊ mul-
tũ clamat: ſed nõ bene venat̃. Ita in ꝓpoſito. ¶ Patet
ergo diabolus ille eſt draco rufus Apocal'. xij. Draco
inquit rufus habens capita ſeptẽ: ⁊ in capitibꝰ ſuis ſe-
ptem diademata: in ſignũ regie poteſtatis: quã habet
ſuꝑ oẽs ſibi ſubiectos. Hoc g̊ aduertẽtes nõ regnet
pctũ in veſtro mortali corꝑe vt obediatis ꝯcupiſcẽtijs
eius. Sed neq; exhibeatis mẽbra veſtra arma iniq̃ta-
tis pctõ Ro. vj. ¶ Secũdo: q̃dlibꝫ iſtorꝫ ſeptẽ: diuidit̃ 3
in q̃tuor genera. i. in pctũ cogitationis: locutiõis: ope
rationis ⁊ omiſſionis. ¶ Nam ꝙ quodlibet peccatorꝫ
cõmitti poterit iſtis quatuor modis: planũ videtur: qꝛ
ꝙ ſuꝑbia ⁊ ſic de oĩbꝰ alijs cõmitti poterit tribus pri-
mis modis: dubiũ nõ videt̃: ꝙ etiã omiſſio oĩbꝰ illis
pctõrꝫ generibus ſe ĩmiſceat: videt̃: qꝛ ſuꝑbie ſe ĩmiſcet
qñ ex ſuꝑbia omittit qd̃ facere deberet: ⁊ ſic ire: ⁊ oĩbus
alijs. ¶ De iſtis g̊ quatuor generibꝰ pctõrꝫ põt dici il-
lud Dan̄. vij. Quatuor venti celi pugnabãt in mari.
Et cito poſt dicit̃. Quatuor capita in beſtia. i. diabolo
et etiã in hoĩe beſtialiter viuẽte. Et illud Zach. j. Vi-
di ⁊ ecce q̃tuor cornua. Et iterũ ibidẽ. Oſtendit mihi
dñs q̃tuor fabros. Et q̃ aliqd̃ iſtorꝫ faciũt: ſibijpſis ini
micant̃: iuxta illud Thob. xij. q̃ faciũt pctũ ⁊ iniq̃tatẽ
hoſtes ſũt aĩe ſue. ¶ Tertio: q̃dlibet iſtorꝫ q̃tuor põt fie 4
ri ꝯ deũ: ſeipm̃ ⁊ ꝓximũ. ¶ Cõtra deũ: ſic in infideli-
tate: in deſperatiõe: in mala iuratiõe: ⁊ hmõi. ¶ Cõtra
ſeipm̃: in gula: accidia: luxuria: qꝛ qui fornicat̃ in cor-
pus ſuũ peccat. j. Corꝫ. vj. ¶ Cõtra ꝓximũ: ipm̃ in aĩa
vel in fama: vel in corꝑe vel etiã in rbꝰa ledẽdo. Et ſic
ꝯtra quẽlibet iſtorꝫ põt cõmitti pctũ cogitationis: lo-
cutionis ⁊ opationis. Ita etiã omiſſionis: qñ omittit̃
qd̃ alicui iſtorꝫ fieri deberet: ſiue cogitando: ſiue loquẽ
do: ſiue opando. Inter oĩa tñ iſta: q̃ ad ſatiſfactionẽ
maior eſt difficultas in pctõ qd̃ cõmittit̃ ꝯ ꝓximũ: qꝛ
vbi alia ꝯtritione ⁊ penitẽtia delent̃ corꝑali: illa vbi fa
cultas adeſt: nõ delent̃ ſine reſtitutiõe vl' emenda: vbi
in rebꝰ vel fama vel corpore ꝓximũ leſit. Diabolus g̊
beſtia eſt q̃ iſtis tribꝰ dentiũ ordinibꝰ q̃s põt deuorat:
de q̃ Dan̄. vij. Beſtia ſil'is vrſo ſtetit: ⁊ tres ordines ĩ
ore eiꝰ. Et iſta tria: triplex ſunt funiculus q̃ difficile rũ
pit̃ Eccl̃s. iiij. de q̃bus Prouer. v. Funibꝰ pctõrꝫ ſuorũ
quiſq; ꝯſtringit̃. Ex dictis g̊ p̃z triplex pcti actualis
diuiſio: q̃rũ prima eſt in ſeptẽ. Secũda vͦo diſtinguit
quodlibet illorꝫ ſeptẽ in q̃tuor. Et tertia diſtinguit q̊d-
libet illorꝫ q̃tuor in tria. Vide quõ p̃dicta pctõrꝫ gene
ra cũ ſpeciebꝰ ⁊ ĩdiuiduis ſuis ſũt a deo maledicta. M.
j. 3. Vide etiã de pctõ omiſſiõis ⁊ pena eiꝰ. P. viij. 21.
¶ Sed ne ꝓpt̃ dei maledictionẽ vel ꝓpriã deformitatẽ: Arti.ij.
vitarent̃ a diabolo ⁊ eiꝰ miniſtris multipliciť palliant̃
ſicut p̃z. F. j. 29. vbi oſtẽſum eſt: quõ viciũ virtꝰ repu- 5
tat̃. Et. F. j. 30. vbi oñſuꝫ eſt: quõ diabolus filias ſuas
ſub pctõrꝫ pallijs nuptui tradit. Circa quorꝫ palliatio
nẽ ſeu falſaꝫ colorationẽ: tria ſũt oſtẽdẽda. Primo eñ
oſtendet̃: quõ inimici aĩe ad pctõres ſe habeãt: dũ pcti
periculũ abſcõdere nitunt̃. ¶ Secũdo quõ ⁊ q̃ꝫ pericu
loſe ſub talijs pallijs excecant̃. ¶ Tertio: ꝙ hmõi pal-
lia ab oculis dei: ⁊ ſpirituũ alteriꝰ ſeculi nõ abſcõdũt.
¶ Quãtuꝫ ad primũ eſt aduertẽdũ: ꝙ eſt p̃mo de diabo
lo ⁊ eiꝰ miniſtris: q̃ hoĩem ad pctm̃ trahere nitunt̃ di-
centes: ꝙ totum pctm̃ capiũt ſupra ſe: ſicut de aucupe.
¶ Primo: ſicut ille laqueos ad auiũ abſcõdit deceptio-
nẽ. Ita iſti pctõrꝫ ꝑicula: ſic p̃z. A. v. 8. Sic g̊ auceps
laq̃os vel retia ſub terra vel palleis abſcondit: ⁊ aliq̃d
eis delectabile oñdit. Ita diabolus ⁊ eiꝰ miſtri pctã ſb
pulchris abſcõdunt vͦbis: ſuꝑbiã vocãtes honeſtatẽ:
vindictã correctionẽ: gulã ſatietatẽ: auariciã: ꝓuiden-
tiã ⁊ pietatẽ: qꝛ dicũt: ꝙ ſi multa haberẽt: magnas face
rẽt elemoſynas. Ecce quõ cupiditas abſcõdit̃ ſub ve-
lamẽto pietatꝭ: ſic p̃z. A. xij. 38. Et. A. xxvij. 51. Lu-
xuriã naturalẽ cõplexionẽ. Malũ lucrũ prudentiã: ſic
vſurarij: q̃ dicũt ꝙ interim de pecunia ſua lucrari po-
tuiſſent. Ita poſſent iudei. Alij deſideriũ honoris ⁊ ꝓ-
prie q̃etis palliãt ſub pallio obediẽtie ⁊ ſalutꝭ dicẽtes:

ꝙ ideo laborāt in ſtudio: qꝛ eis iniūctū eſt: ⁊ vt amplꝰ
in eccl̃ia ꝓficiāt. Sic Abſalon libidinē dominādi ab-
ſcōdit ſub falſo colore iuſticie. ij. Reg. xv. dicēs. Quis
cōſtituet me vt iuſte iudicē. Oēs iſte excuſationes ſunt
falſe facies: q̄s ludētes ⁊ latrōes induūt ne cognoſcant
quoꝝ ꝑiculū vide. P. vj. 4. cū ſequēti. ¶ Secūdo: qꝛ ſi
cut auceps habet vnā auē ꝑuatā ꝑ quā alias capit: ſic
ptz. L. vj. 61. cū ꝯcordātijs ibi allegatis ⁊c̄. Ita eſt. ⁊c̄.
Propter has ḡ cauſas talis deceptor dicere pōt illud
Job. xxxj. Abſcōdi tanq̄ hō ſupple q̇ aues capit pctm̄
¶ Et in h̄ caſu eſt de diabolo ſic̄ de miniſtris regis: q̇
appellatores fouēt ⁊ blande cū eis loquunt̄: ſicut patz
G. v. 4. vt ꝑ illos plures lucrent̄: in fine tm̄ cuz alijs q̇
per eū capiunt̄ ſuſpēdent̄. Sic diabolus pulchris ver
bis ⁊ falſis ꝓmiſſis q̄ cordi inſpirat: qn̄ tentat: ſic̄ oſtē-
ſum eſt. M. ix. arti. vlt. peccatorē ī pctīs ſuis fouet: qꝛ
ꝑ vnū falſuz in parochia vel comitatu ꝑſumit multos
lucrari ⁊ ꝑualet. Nā vnus talis eſt venenū ⁊ mors in
olla: ⁊ ouis ſcabioſa in ouili. Et ſic̄ auceps ⁊ diabolus
in h̄ caſu ⁊ facto ſunt ſil̄es: Ita hoīes ⁊ aues capte ſūt
diſſil̄es: qꝛ aues laqueū ꝑcipiētes fugiūt: iſti nō. Iterū
aues capte dolēt ⁊ nōnulle p̄ triſticia nunq̄ poſtea co-
medūt. Iſti v̇o nec cibū vno die ꝓpt̄ pctā ⁊ laq̄os ini-
mici q̇bꝫ capti ſunt vix libēter dimitterēt: nec dolent: ſ;
qn̄q̄ gaudēt: ⁊ de h̄ iactāt. Et ſicut dī Eſa. iij. Pecca-
6 tū ſuū q̄ſi ſodoma ꝑdicauerūt. Eſt ſecūdo de illis ſicut
de falſo luſore q̇ falſos habet decios: cū q̇bꝫ ꝑmo ꝑmit
tit ſociū ſuū lucrari: vt ad ludendū eū ꝓuocet: ſ; in fine
totū amittet. Sic tā diabolus: q̄ etiā eiꝰ miniſtri ꝑmit
tunt ad tp̄s lucrari diuitias: delitias ⁊ honores: ⁊ pro
tāto dicit̄ in pſ̄. lxxij. Ecce ipſi pctōres ⁊ abūdantes in
ſeculo obtinuerūt diuitias. Immo eiꝰ miniſtri nō tm̄
ꝑmittūt: ſ; etiā hmōi dāt: ſicut ptz de leccatoribꝫ: q̇ mul
ta dant malis mulieribꝫ: ⁊ de potētibꝫ: q̇ dāt falſis ꝑñe
ductoribꝫ ⁊ duodenarijs: ⁊ eos tales ludos ludere fa-
ciāt: ⁊ tractꝰ trahere falſitatis: ꝓ q̇bꝫ in fine totū amit-
tent: ⁊ penas eternas incurrēt: in q̇bꝫ recipiēt duplicia
7 ꝓ oībus pctīs ſuis Eſa. xl. ¶ Eſt tertio de illis ſicut de
his: q̇ piſces cape volūt cū retibꝫ: qꝛ ſicut illi vellent ſꝑ
in aqua turbulentiā vel obſcuritatē ne piſces rete vide-
rent: vt meliꝰ eos capent: qđ em̄ in tali diſpoſitiōe: qn̄
vicz aliq̄ eſt circa aquā obſcuritas piſces meliꝰ capian-
tur: ptz de allecibꝫ q̄ meliꝰ capiunt̄ qn̄ nebula piſcātes
abſcōdit. Sic diabolus vellet: ꝙ locus aīe ſꝑ eſſet aliq̄
pctō turbatꝰ ⁊ obſcuratꝰ ⁊ fedatus: et ſub falſo colore
abſcōditus: vel ebrietate ſopitꝰ: ne alie feditates appa-
rerēt. Et ideo ꝓcurat quantū pōt: ne hō mūde ꝯfiteat̄:
ſed ſꝑ aliqđ retineat pctm̄: vel ſaltē voluntatē iterū ad
pctā redeūdi: ſciēs ꝙ alia pctā ille aīe iniecta: parū ap-
parebūt: qꝛ ſm̄ Criſo. ſicut ſi in loco multū fetido ali-
qđ fedū ꝓiectū nō apparet: ita nec pctm̄ additū pctōri:
et quāto fetidius tāto minꝰ apparet: intm̄ ꝙ ſicut dici
tur Prouer. xviij. Pctōr cuz in ꝓfundū venerit pctōꝝ
ꝯtemnit. Et in h̄ facto in q̊ ſꝑ aliquā querūt obſcurita
8 tē aīarū inimici. ¶ Quarto aſſil̄ant̄ latronibꝫ ⁊ pugili
bus. Primo: qꝛ ſicut latrones domū ingredientes tp̄s
captāt obſcurū: ⁊ lumē in domo extinguūt: ne cogno-
ſcant̄: ⁊ pugil pugilē ſuꝑans: vel oculos eruere nitit̄:
vel puluere ⁊ terra implere: ne ſurgēs ipm videndo ex-
pugnet. Sic iſti tā demō: q̄ eiꝰ miniſtri veritatē extin-
guere ⁊ abſcōdere nitunt̄: ꝓmiſſis ſuis mēdacibꝫ: ⁊ h̄
qꝛ ſciūt: ꝙ ſi nudā dicerēt veritatē qn̄ hoīem vel mulie
rē ad falſitatē vel luxuriā alliciūt: addētes ⁊ finē oſten
dentes: dicēdo. Faciamꝰ vel faciatis h̄ ꝓ amore meo ⁊
ſimul ibimꝰ ad infernū: vix aliq̇s vel aliq̄ eis aſſentiret
Et ideo totū illud abſcōdūt ſub donis vel honoribus

vel delectatiōibꝫ ꝓmiſſis: ⁊ ſic eos q̄s tentant excecant
veritatē abſcōdēdo: ⁊ rōnē eoꝝ impediendo. Sed nō
niſi tm̄ in illis q̇ ꝓpter lucri vel delectatiōis deſideriū
gratis excecari volūt: qꝛ reſiſtere pn̄t q̇ volūt. De illis
v̇o q̇ reſiſtere nolūt: dī Soph. j. Ambulauerūt q̄ſi ceci
qꝛ dn̄o peccauerūt. Quis illū cecū nō diceret: q̇ habet
an̄ eū bonū ⁊ malū: ⁊ eligit malū? ¶ Secūdo: qꝛ ſic̄ la-
tro volēs hoīem ꝑ viā ſpoliare: tp̄s affectat nebuloſuz
Ita ꝑdicti: vt in fine vite: hoīem ab oībꝫ ſpoliēt bonis
affectāt q̄ſi nebulā pctā tua Eſa. xliiij. ¶ Et q̄nto de il-
lis ſic̄ de deceptrice: de q̄ habet̄. G. ij. 39. ¶ Circa ad 9
ſecūdā ꝑtē huiꝰ articuli eſt aduertēdū: ꝙ ꝑdicti aīarū
inimici nō nitunt̄ illos q̄s tentāt excecare in his q̄ ad
diuitias: delitias pertinēt: vel honores: īmo placet dia
bolo: ꝙ in iſtis ſint hn̄ videntes: ⁊ ita ſunt vt frequēter:
qꝛ chriſto teſte: filij huiꝰ ſecl̄i prudētiores ſunt filijs lu
cis in generatione ſua. i. in h̄ ſeculo: ſ; in his ſpūalibꝫ
rebꝫ q̄ ad aīarū ꝑtinēt ſalutē: ſicut Naas āmonites. j.
Reg. xj. Iō bn̄ dī Ro. xj. ꝙ cecitas ex ꝑte ꝯtigit ī iſrl̄.
Sed timeāt tales: quia teſte btō Grego. Pena oculos
aꝑiet q̄s culpa clauſit: qn̄ ocl̄i cecoꝝ videbūt Eſa. xxix.
Et qn̄ aꝑient̄ oculi cecoꝝ Eſa. xxxv. ¶ Qui licet h̄ nūc
ſe cecos vel monoculos eſſe nō cognoſcūt: cū tm̄ certiſſi
mo expimēto ſcire poſſent ſi vellēt: ī h̄ ꝙ viā turpē nō
declināt: pulchrā eligētes: nec de carcere fugiūt diaboli
cū poſſent. In q̊ caſu eſt de eis ſic̄ de hoīe q̇ diu in aere
māſit malo: cuiꝰ olfactꝰ intm̄ eſt corruptꝰ vel īmutatꝰ
ꝑ ꝯſuetudinē ꝙ aer ei nō nocere videt̄: q̇ forte in ꝑnci-
pio nociuꝰ videbat̄. Ita iſti q̇ in ꝑncipio ſciuerūt repro
bare malū ⁊ eligere bonū: ꝯſuetudine intm̄ īmutati et
excecati ſunt: ꝙ dicunt malū bonū Eſa. v. Et. xj. q. iij.
Ve q̇ ponētes lucē tenebras. Deꝰ tm̄ in iudicio oñdet:
et ipi ī morte expient̄: ꝙ illoꝝ cecitas ſtultior ⁊ ꝑiculo-
ſior ſit oī cecitate corꝑali. ¶ Qꝛ em̄ tales ſtultiores ſint
oībꝫ cecis: palā eſſe: tria ſigna oñdūt. ¶ Primo: qꝛ oēs 10
alij corꝑalit̄ ceci inuite ⁊ dolētes excecant̄. Iſti v̇o ſpi-
ritualit̄ ceci volūtarie ⁊ gloriāter excecant̄. ¶ Secūdo:
qꝛ alij ceci feſtināt viſuz recuꝑare ſi ſcirēt vbi: iſti ecō-
uerſo. ¶ Tertio: qꝛ alij ceci ſcirēt grates volētes eos ſa
nare vel ducere. Iſti ecōuerſo. Qꝛ etiā talis cecitas pe
riculoſior ſit: ptz: qꝛ alia cecitas hoīem in foueā cadere
facit: de q̄ ſurgere poterit. Iſta v̇o in foueā cadere facit
inferni: de q̄ ſurgere nō poterit. Qꝛ em̄ illos ī illā cade-
re oportet: ptz: qꝛ celū intrare nō poterūt: iux̄ illud. ij.
Reg. v. Cecus ⁊ claudꝰ nō intrabūt tēplū: ḡ oportet:
ꝙ ad infernū deſcēdat. Et h̄ eſt qđ dī Job. xxiiij. Ocu
lus adulteri obſuat caliginē: ⁊ vſq̄ ad iferos pctm̄ il-
liꝰ. Nō. R. j. 16. cū ſequētibꝫ. ¶ Qn̄ ḡ in morte aꝑient̄
oculi: ⁊ videbūt ſe ī medio inimicoꝝ ſuoꝝ: ſic̄ aꝑiebāt
oculi ſyroꝝ: de q̇bꝫ hī. iiij. Reg. vj. Aperuit dn̄s ocu-
los eoꝝ ⁊ viderūt ſe eſſe ī ſamaria et hoſtes circūſtātes:
tūc ꝑiculū ſuū clare vidētes: dolebūt: ⁊ dolentes vide-
būt. Et erit de eis ſic̄ dī nuꝑ ꝯtigiſſe de q̊dā: q̇ quendā Exm̄
de nocte ꝑtrāſiuit pontē dirutū ⁊ q̄ſi totalit̄ deſtructū:
ſuꝑ cuiꝰ rupturā parua ponebat̄ plāta: q̄ periculoſum
etiā de claro die ⁊ clare vidētibꝫ: iter ꝑbuit trāſeūtibꝫ:
q̇ tm̄: qꝛ ī tenebris illā ꝑtrāſiuit: ⁊ vie artitudinē ⁊ abyſ-
ſi ꝓfunditatē nō ꝯſiderabat: audacter ꝑtranſijt: die tm̄
facto cū ꝑiculū ſuū ꝯſideraret: ſupra modū obſtupuit:
nec ꝓ aliq̄ re iterū ꝑ iter illud rediſſet. Sic mō pctōres
qꝛ ī tenebris ſunt pctōꝝ: nec viarū ſuarū: nec abyſſi in-
fernalis ꝯſiderāt ꝑicula: ⁊ iō audacter ābulāt. Nec mi
rū: qꝛ ꝓuerbiū eſt: ꝙ nō eſt equꝰ ita audax ſic̄ cecus: fa-
cto tm̄ alteriꝰ ſeculi die cū ꝑicula ſua clare inceperint vi
dere: ſupra modū obſtupeſcēt. Et ſic̄ dī Sap̄. v. vidē-
tes turbabunt̄ timore horribili: ⁊ mirabunt̄ dicentes:

qđ ibidē sequit. Nos inſenſati errauim⁹ a via verita-
tis: ⁊ iuſticie lumē nō illuxit nobis: ⁊ ſol intelligentie
nō eſt ortus nobis: laſſati ſum⁹ in via iniqtatis ⁊ pdi-
tionis: ⁊ ambulauim⁹ vias difficiles: viā aūt dñi igno
rauim⁹. ¶ Ex ꝗ̄ dicūt: ꝙ ſol ſiue lumē iuſticie nō lu-
xit eis: cauſa ex pte illoꝝ fuit. Ipſi nāqȝ de numero il-
loꝝ ſūt: q̄ dicūt Eſa. lix. Peccata nr̄a abſcōderūt faciē
11 ei⁹.i. dei a nobis: ſic nox obſcura abſcōdit ſolē. ¶ Ite-
rū erit tunc de eis ſicut de illis q̄ ligna vel aliq̄ pōde-
roſa traxerūt p aquā: qꝛ ſicut illa q̄ ſic i aquis trahunt
dū trahunt: trahēti nō vident ꝙ grauia ſint: nec ipm
ſua opprimūt grauitate: ſup quē tn̄ in ſicca poſitū ter-
ra ſi ponant: grauitatē ſeu pōderoſitatē quā prius nō
ſenſit: incipit ſentire: tamqȝ grauia eſſe poterūt: ꝙ ipm
ſtatim ſua opprimūt pōderoſitate: ⁊ ad ima cadere cō-
pellant. Sic in ꝓpoſito: illis q̄ malā trahūt vitā: de q̄-
bus Eſa. v. Ve q̄ trahitis iniqtatē in funiculis vani-
tatis: vident pctā nunc leuia: nec illoꝝ adhuc ſentiunt
ponderoſitatē: qꝛ adhuc illa ducūt p mare hui⁹ mūdi
in aquis delitiarū ⁊ voluptatū: q̄ tn̄ cū extra hui⁹ mū-
di mare in littore alteri⁹ ſeculi poſiti fuerint: inuenient
ꝙ minimū pctm̄ mortale ponderoſius eſt oīb⁹ lapidi-
bus hui⁹ mūdi: qꝛ omēs lapides: nec oīa creata q̄ pon
dus facere poſſunt corpale: ligati ad collum morientis
ipm ad infernū cadere facere nō poſſent: qđ minimū
mortale.ſ. ſpūali pōdere facit. Tunc ḡ pctoꝝ grauita-
tem ſentiētes: dicent illud Apoc. Ve ve ve: qꝛ iuxta il
lud Pſ. xxxvij. Onus graue grauate ſunt ſup me. Et
qꝛ ſicut dicit Hiere. v. Peccata nr̄a ꝓhibuerunt bona
a nobis: ⁊ reddiderūt nobis penā eternā: ipſo hoc iudi
cante a cui⁹ oculis pctoꝝ palliationes pctoꝝ pditiōes
et feditates nō abſcōdunt. Nec mirū: qꝛ ei aliqua pec-
cata clamant: ſicut oſtēſum eſt. D. xij. 12. Et ſicut dicit
Heb. iiij. Oīa nuda ⁊ apta ſunt oculis ei⁹: ſicut ptz
A. xxv. 17. Et ideo ei multū diſplicent: ſicut ptz p hoc
ꝙ ꝓpium filiū ſuū miſit vt pctā deſtrueret: q̄ peccata
noſtra ipſe pertulit in corpe ſuo ſup lignū: vt peccatis
Arti. iij. mortui iuſticie viuamus. j. Petri. ij.
¶ Nec peccata ſunt tm̄ deo diſplicētia: ⁊ diabolo pla-
12 centia: ſed etiā ſunt ꝓprio ſubiecto multipliciter dānoſa.
¶ Primo nāqȝ nos dānificant in bonis q̄ pri⁹ fecim⁹
in ḡ ꝙ illa mortificāt: ſicut abſciſio mortificat ramos.
Et ſicut mors corpalis mortificat oīa corpis mēbra.
Ita mors ſpūalis mortificat oīa bona opa: q̄ prius ſpi
ritualiter viuebant. Et omēs virtutes quas prius ha
buit intm̄ deſtruit: ꝙ ſi in pctō moriat: nunꝙ̄ de illis
coram deo remunerabit in celo: niſi ꝙ forte minus pu
niet in inferno: qꝛ ſicut dicit: ⁊ eſt dei ſententia Ezech.
xviij. Anima qua die peccauerit: oēs iuſticie ſue nō re
cordabunt. Hec ſciens diabolus nitit quantū poteſt
per exercitū viciorū oppoſitoꝝ aciem deſtruere virtutē
qꝛ inter vicia ⁊ virtutes eſt ſp quedā ſpūalis pugna:
ſicut dr̄ in libro de ꝯflictu vicioꝝ: quē quidā dicūt eſſe
beati Grego. qdā Auguſtini: ſicut recitat in tertia pte
Supbia ſpeculi hiſtorialis: q̄ quidē notabilia de illo libro po-
nunt int flores beati Grego. ¶ In hac diſputatōe ſeu
pugna ſupbia interi⁹ ⁊ adulator exteri⁹ ſunt q̄ſi mim⁹
vel richmator q̄ cū cantilenis ⁊ adulatiōib⁹ ſuis verā
deſtruere nitit humilitatē. Dum em̄ hoc cordi perſua
dent cuiuſcūqȝ dicētes. Tu es fortis: pulcher: nobilis:
diues: ſapiens: ⁊ in hoc vel in illo gratioſus: qđ aliud
facere ꝙ̄ veram virtutē deſtruere nitunt humilitatis.
Quib⁹ vera hūilitas rn̄dere debet. Tu es debilis: tur
pis ignobilis: paup ⁊ ſtultus. Et ſicut dr̄ Apocal. iij.
Miſer ⁊ miſerabilis: ⁊ qđ peius eſt: finis tui interitus
ꝙ nō eſt ſapia phoꝝ: vel legiſtarū: nec ſcia naturaliū:
nec ratio logicaliū: in inferno: q̄ tu ꝓperas Eccl's. iij.
¶ Inuidia verā deſtruere nitit charitatē: dicens. Nū 13
Inuidia talis vel talis in arte vel ſtatu: vel quocūqȝ ꝯſimili fa-
ma: vel negocio ꝓſperat ⁊ amat: ⁊ fama eius portat:
nihil vel parū qđ tu agis reputat. Idcirco age qđ po-
teſtas ⁊ fama eius ⁊ preſumptio ſua deprimat. Actus
nāqȝ virtutis cum bona factos intētione ꝓſumptionē
inuidia vocat. Cui vera rn̄dēt charitas dicēs: illud
Math. xx. An oculus tu⁹ nequā eſt: qꝛ ego bon⁹ ſum.
¶ Ira ⁊ odium: pietatē: patientiā: ⁊ oēm deſtruere ni- Ira
tunt miſcđiam: cor ad vindictā exaſperātes: ad modū Odium
ſupboꝝ miniſtroꝝ: q̄ dn̄m ſuū ad ſe vindicandū ꝓuo
cant: dicētes. Magnā vobis verecūdiā intulit: nunꝙ̄
reputaberis bō niſi te vindicaueris: inſup ⁊ iterū ꝯſi-
milē vel maiorē vobis faciet iniuriā: ⁊ alij audaciores
erūt vobis iniuriādi: ſi vos aperte nō vindicaueritis.
Vera patientia ⁊ miſcđia in hac pugna huic inſultui
reſiſtere debent: dicētes. Chriſtus plura paſſus fuit: ⁊
nō eſt ſeru⁹ maior dn̄o ſuo Joā. xv. Cum ḡ chriſtus de
pſecutorib⁹ ſuis vindictā ſtatim nō acceperit: ſꝫ Petrū
volentē pcutere ꝓhibuit: ergo nec ſeru⁹ facere debet. 24
Deſpatio ¶ Deſperatio ꝗ̄ in hac pugna ꝯ verā ſpem aciē ſuā
dirigit: dicēs. Maior eſt iniqtas mea: ꝙ̄ vt veniā me-
rear Gē. iiij. Et iſta maxīe expugnare nitit morētes:
ſicut pꝫ. D. ij. 5. In q̄ pugna multū iuuat diaboli ma
licia: q̄ oīa vicia q̄ prius occultat ſb ſpecie boni ⁊ meri-
torij: iux illđ Oſee. xiij. Colligata eſt iniqtas ephraim:
abſcōditū pctm̄ ei⁹: ſicut oſtēſum eſt. ſ. e. c. v. in fine: il-
lo velamēto ſublato: palā oſtēdet oīa illa eſſe eterna pu
nitione digna. Cui vera ſpes reſpōdere debet: ꝙ Ma-
naſſes: Magdalena ⁊ Petr⁹: grauit peccauerunt: ⁊ tn̄
penitētes veniā inuenerūt: qꝛ de⁹ miſericors. Et ſicut
Accidia dicit Sap. xj. Diſſilas pctā hoīm ꝓpter pniam. ¶ Ac-
cidia: bonā inuadit diligentiā dicēs. Tēpus frigidū
eſt bonū eſt q̄ſcere: ⁊ ſpālitér qꝛ dies feſtiua eſt. Cui
rn̄det feruor dicēs. Ocioſis militib⁹ nō dat ſtipēdiū: ⁊
ꝙ ita cito vel citi⁹ eſſet ſurgēdū in dieb⁹ feriatis ad la-
borandū: circa victū aīarū: ſicut alijs dieb⁹ ad laborā-
Gula dū circa victū corpoꝝ. ¶ Gula abſtinentiā expugnat:
dicēs. Delectabile eſt comedere ⁊ bibere: ⁊ durū eſt q̄n
cib⁹ apponit abſtinere: etiā ſi ſumpt⁹ noceat. ¶ Abſti-
nētia ſe defendere debet: dicēdo: ꝙ multi ꝓpt crapulā
Luxuria perierūt: tā ſpūalit ꝙ̄ corpaliter. ¶ Luxuria: caſtitatē
deſtruere nitit: dicēdo. Fornicatio nō eſt pctm̄ mortale
et ſocietas int virū ⁊ mulierē nālis eſt: ⁊ a deo ordina-
ta: q̄n p̄mus dixit parētib⁹. Creſcite ⁊ multiplicamini.
Caſtitas ſe defendere debet dicēs: ꝙ illud ꝓuerbiū di-
ctū fuit: ⁊ illa licētia data: ⁊ ſocietas ordinata int cōiu-
Auaricia gatos ⁊ nō alios. ¶ Auaricia: verā expugnat paupta-
tē dicēs. Cōgrega multas diuitias ꝓ te ⁊ filijs tuis: ⁊
familia ⁊ paupib⁹: vt inde elemoſynas facere poſſis: ⁊
ꝯtra caros ānos fac ꝓuidētiā. Cui chriſt⁹ rn̄det dicēs.
Nolite ſolliciti eſſe dicētes. Quid mādūcabim⁹ ⁊c. Et
pſ. liiij. Iacta cogitatū tuū i dn̄o. Et Petr⁹. Oēm ſolli
citudinē in eū ꝓijcietes. j. Pet. v. Et vera pauptas: et
Paulus dicētes. Qui volūt diuites fieri. ſupple iordi-
nate: incidūt in laq̄os diaboli. j. Thi. vj. Sic ḡ p vir
tutes reſiſte pctis: q̄ nitunt virtutes deſtruere. Et ſicut
dicit Eccl. xxj. Quaſi a facie colubri fuge pctā ⁊c.
Arti. iiij. ¶ Qđ q̄dē ſacre ſcpture pceptū magnā includit rōnē:
qꝛ ſi q̄s a facie cuiuſcūqȝ ſerpētis fugere vellet: ne cor-
15 pori noceret: vel illud intoxicando perimeret: a multo
fortiori rōne a pctō dꝫ fugere qđ multo peius hoīem
intoxicat in corpe ⁊ aīa. Et qꝛ nō tm̄ mortificat pterita
vt dictū eſt: ſꝫ etiā ſecūdo dānificat in pſentib⁹. Primo
qꝛ turbat ⁊ pungit ꝯſciētiā: ⁊ grauat aīam: ſicut fum⁹

oculū: ⁊ ſpina pedē pſ̄. Peccatū meū cōtra me eſt ſemꝑ
pſ̄.l. Et iterū. pſ̄.xxxvij. Nō eſt pax oſſibꝫ meis a facie
pctōꝝ meoꝝ. Job.vij. Fact⁹ ſum mihimet ipſi grauis.
Cur nō tollis pctm̄ meū? ¶ Secūdo: qꝛ ſpoliat aīam
oībus illic innētis ſicͭ latro Thob.xij. Qui faciūt pec-
catū: hoſtes ſunt aīe. ¶ Tertio: qꝛ eſt q̄ſi lepꝛa q̄ hoīez
raucū facit: ne ꝯfiteat̄ vel loquat̄: q̄ ad dei honorē vel
ad ſalutē ꝑtinēt aīarū: ⁊ oculos ꝓprios ⁊ etiā alioꝝ in-
ficit ⁊ eruit ne vtilia videat: ⁊ mancum facit: ne aliena
reſtituat: ⁊ q̄ſi podagra a bonis vijs hoīem pctōꝛē re-
trahit: ⁊ ad ambulandū in via dei impotentem facit ⁊
rōnē intm̄ infatuat: ꝙ facit ꝙ pctōꝛ ꝓ parua delectati-
one deū vendit ⁊ matrē eius: ⁊ oēs ſctōs ⁊ angelos: ⁊
aīam ꝓpriā ⁊ corp⁹: ⁊ oēs diuitias ⁊ regnū celoꝝ: ⁊ a cō-
ſortio dei ⁊ ſctōꝝ: ⁊ illa ciuitate gl'ioſa ſe ſeparat: ⁊ igni
bus ſe tradit ⁊ obligat eternis: vitā ſpernit ⁊ mortē eli-
git eternā: qꝛ pctm̄ cū ꝯſummatū fuerit generat mortē
Jaco.j. In q̄ primo ſicut in morte corꝑali prius cogita
tione diſtēperat̄: delectatiōe infirmat̄: ꝯſenſu morit̄: qꝛ
tunc vir comedit: ſiue ſit ꝯſenſus in delectationē cogi-
16 tatiōis ſiue opationis. Caue ğ ne aliq̄n pctō ꝯſentias
Thob.iiij. ¶ Quarto: qꝛ naturā deſtruit interiorē: qꝛ
oīa pctā ꝯ̄ naturā ſūt: ſicͭ oñſuz ē. D.j.2. Et oē ꝯtrariū
eſt ſui cōtrarij deſtructio: ⁊ mūdū exteriorē: ⁊ ſpālit̄ in
ſex caſibꝫ. ¶ Prīo ī rapina dñoꝝ. Secūdo: ī negligētia
ꝑlatoꝝ. Tertio ī neq̄tia piuratoꝝ. Quarto: ī deceptiōe
mercatoꝝ. Quīto: in ſuꝑfluitate ciboꝝ ⁊ veſtimētoꝝ.
Sexto ī luxuria īmūdoꝝ. Huic aliq̄liter ꝯcordāt illud
qđ legit̄ ī vita ſctī Furſei: in legēda ſctōꝝ. In q̄ ꝯtinet̄:
ꝙ de⁹ ei oñdit q̄tuor ignes mundū vaſtātes. Primus
erat cupiditatis. Secūdus mēdacij: de h̄ qđ ꝓmiſſum
in baptiſmo factū nō tenuerūt. Terti⁹ erat diuiſionis
vel diſſentiōis: ꝑ irā: ſuꝑbiā ⁊ īuidiā. Quart⁹ erat cru
delitat̄. In his caſibꝫ: ſpālit̄ miſeros facit ꝓpl'os pctm̄
Prouerb.xiiij. Nō tm̄ quia bona exteriora ⁊ interiora
deſtruit: vt dictū eſt: ſꝫ qꝛ etiā oīa bona ⁊ dona ꝑfectiſſi
ma pctōꝛi in malū ꝯuertit. Nō eſt dubiū q̄n de⁹ ſacra
mentū corꝑis ⁊ ſanguinis ſui: tanq̄ꝫ donū maximū: et
oīa ſacramēta: ⁊ multas alias ꝓpter noſtrā eſſe voluit
vtilitatē: q̄ oīa ꝓpter pctm̄ ad noſtrā maiorē vertunt̄
damnationē: intm̄ ꝙ mūdus ⁊ hoīes q̄ in mūdo ſunt
ꝯtenti: q̄ feliciſſimi ⁊ iocūdiſſimi eſſe deberēt: tā interi⁹
in ꝯſciētia: q̄ꝫ exteri⁹ in ꝯuerſatiōe: ſi nulla eſſet iniqui-
tas: qꝛ ſi nulla eſſet iniq̄tas: nulla dominaret̄ aduerſi-
tas: ꝓpt̄ pctm̄ ſunt om̄i miſeria: tā interiori q̄ꝫ exterio-
ri infeliciſſimi: ⁊ oīa ſacramēta ⁊ alia dei dona ingrato
rū dānationē augmētabūt: intm̄ ꝙ q̄ plura habēt q̄bꝫ
abutunt̄ tanq̄ꝫ magis ingrati plus punient̄: ⁊ ſic ptꝫ:
ꝙ miſeros facit ꝓpl'os pctm̄. Ergo nō adijcias pecca-
tū ⁊c̄. Eccl'.v. Non tm̄ qꝛ deſtruit ꝑ̄terita ⁊ ꝑ̄ſentia: ſꝫ
etiā ꝓpt̄ duo futura: qꝛ vicꝫ facit hoīem inſtabilē ⁊ in-
eptū ꝓ oībꝫ bonis opibus in futuro faciēdis ⁊ haben-
17 dis: ⁊ trahit ad alia mala cōmittēda. ¶ Primo: ꝙ ho-
minē in bonis operibꝫ facit inſtabilē: ptꝫ: qꝛ ſicut foliū
ab arbore auulſum ab om̄i vento portat̄. Ita pctōꝛ ab
arbore crucis: ſeu penitētie auulſus ab om̄i tentatione
Treñ.j. Peccatū peccauit hierl'm: ideo inſtabilis facta
eſt. ¶ Qꝛ iterū hoīem ineptū ⁊ ſine appetitu ad bonuz
faciendū faciat: patet: qꝛ ſicut febres faciūt hoīes febri-
citātes ī bonis eſculētis ⁊ poculētis appetitū amittere.
Ita pctm̄ in his q̄ dei ſunt. Et ſicͭ magna corꝑis ſene-
ctus vel debilitas facit oculos caligare et manus tre-
mere ⁊ aures grauit̄ audire: ⁊ pedes debilit̄ ambulare
et colorē palleſcere. Sic pctm̄ oēs ſenſus ⁊ etiā intelle-
ctū ⁊ volūtatē debilitat ⁊ turbat in his q̄ opari dn̄ent ꝓ
ſalute eterna ꝯſequēda. Nec mirū: qꝛ ſicut mortuo vel
turpiter eiecto dño de caſtro ſuo: familia q̄ eū pri⁹ di-
lexit turbat̄. Ita dño deo de caſtro aīe eiecto per pctm̄:
oēs aīe potētie: ⁊ ſenſus turbati ⁊ moti ſunt ſicͭ ebrius:
oīs ſapiā eoꝝ deuorata eſt: ī pſ̄.cvj. Per pctm̄ captiuū
me ducēs in lege pcti q̄ eſt in mēbris meis Rom̄. vij.
¶ Et nō tm̄ ineptū facit ꝓ faciēdis: ſ₃ etiā ꝓ bonis ī fu Arti.v.
turo habēdis. ¶ Primo nāq̄ꝫ futura bona īpedit ⁊ re-
tardat: etiā ſi ſequat̄ pnīa in purgatorio ſicͭ forefactū ꝓ 18
quo q̄s incerat̄ eū interī elōgat a bonis ſuis q̄ citi⁹ ha
buiſſet ſi nō forefeciſſet. Sic ī ꝓpoſito: iuxͭ illđ pſ̄.cxviij.
Longe a pctōribꝫ ſalus. ¶ Secūdo ſi pnīa nō ſequat̄:
totalit̄ eū bonis ꝑuat eternis: qꝛ ſicͭ recedens a dño ſuo
ꝓpt̄ ꝓditionē ſuā ante terminū ſolutiōis: nō tm̄ amit-
tit qđ meruit añ ꝓditionē: ſꝫ ⁊ oībꝫ etiā priuat̄ ꝓmiſſis
ſibi a dño factis. Sic in ꝓpoſito: qꝛ nec bona facta ante
mortale pctm̄: nec in mortali in celo remunerabunt̄ in
illo q̄ finaliter morit̄ in pctō mortali: licet alias cōferat
vtilitates: iuxta ſentētiā verſuū: q̄bꝫ dr̄. Que cū morta
li bona fiūt dant bona terre. Cor faciūt habile minuūt
tormēta gehenne. Si arguat̄ ꝯ̄: ꝑ exēplū de recōciliato
poſt inimicitias: q̄ a dño curiali remunerat̄ ꝓ his q̄ ꝓ
eo fecit tꝑe inimicitie. Rñdet̄: ꝙ ſicut nihil placet ma-
rito de hoc ꝙ adultera facit dum ſtat cuꝫ adultero: nec
ſibi dotē vel remunerationē ei dabit ꝓ aliq̄ qđ tꝑe illo
facit etiā poſtq̄ꝫ fuerit reconciliata. Nec pater filio re-
bellanti hereditatē dabit ꝓ aliq̄ qđ tꝑe illo facit: etiam
poſtq̄ꝫ dū ei rebellat: licet tā marit⁹ q̄ꝫ etiā pater ꝓnio-
res ſint ꝓ curialitatibꝫ: tꝑe inimicitie factis: ad eos re-
cōciliandū: vel eos captos mitius punirēt. Sic in ꝓpo
ſito: in his qui mortui ſunt pctō Rom̄.vj. ¶ Qꝛ iterū 19
hoīem ad malū trahat: tā culpe q̄ꝫ pene: ptꝫ: primo de
malo culpe: ꝙ q̄ñq̄ꝫ deo ꝑmittēte ad aliud trahit pctm̄:
vel vt ꝑ vnū ambo ſanent̄: vel vt ꝑ ampli⁹ punient̄.
¶ Exemplū q̄ñq̄ꝫ de primo caſu videt̄ in his q̄ diu la-
tuerūt ⁊ iacuerūt in occulta īmūdicia vel ira ⁊ in inui-
dia: vel quocūq̄ꝫ pctō: q̄s diabolus q̄ñq̄ꝫ ducit ad ho-
micidiū vel furtum vel ad inopinatā ꝯfuſionē: ſeu ad
pctm̄ manifeſtū. De ꝯfuſione ſeu pctō occulto: iuxta il
lud Eccl'.iiij. Eſt ꝯfuſio adducēs pctm̄. Et iuxta anti-
quū ꝓuerbiū q̄ dicit̄. Antiquū pctm̄ noua cōfuſio: in
quo dū deꝑhēdit̄ ⁊ ꝯfundit̄: vtrūq̄ꝫ ꝯfitet̄: ⁊ ſic vnus
ſcorpio fit medicina alterius: et demon demonē eijcit:
dū occaſione pcti aperti etiā occultū ſanat̄. Multi eñ
ſic cadentes ⁊ ad patibuluꝫ ꝓ furto vel homicidio qđ
gulā ⁊ luxuriā ſequebat̄ cōdemnati: luxuriari ⁊ furari
cū ꝯtritione ceſſant: a q̄bus nunq̄ꝫ ceſſarēt ſi ſꝑ viuere
poſſent. Ideo dicit Aug. de ciuitate dei: li.xiiij. Audeo
inq̄t dicere: ſuꝑbis vtile eſt cadere ī aliqđ apertū ⁊ ma
nifeſtū pctm̄: vñ ſibi diſpliceāt: q̄ iam ſibi placēdo cō-
miſerāt. ¶ Ad idē btūs Grego. li.xxiij. moral'. Aliq̄n
inq̄t min⁹ eſt in corruptionē cadere: q̄ꝫ cogitatiōe taci-
ta deliberata elatione peccare. Sed qꝛ min⁹ turpis ſu-
perbia credit̄ minus vitat̄. Luxuriā vō eo magis eru-
beſcūt hoīes: q̄ turpe oēs ſimil' nouerūt: vñ fit plerūq̄ꝫ
vt nōnulli poſt ſuꝑbiā in luxuriā cadētes ex aperto ca
ſu: malū culpe latētis erubeſcūt: ⁊ tūc etiā maiora corri
gant: cū ꝓſtrati in minimis grauius ꝯfundunt̄. Nū-
quid ğ ꝑmanebim⁹ in pctō: vt grā abūdet? abſit. Ro.
vj. ¶ Exēplū de ſecūdo caſu: īmo potius experimentū 20
ſentiūt multi dānati: q̄ nūc experiunt̄ ꝙ vnū pctm̄ ad
aliud traxit: ⁊ ꝙ ꝓ oībꝫ puniunt̄. vñ btūs Grego. mo
ral'. li.xxv. Prioris inq̄t pcti merito ſequētiū fouea te-
git̄: vt q̄ malū ſciens perpetrat: deinceps iuſte in alijs
etiā neſciēs cadat: hoc q̄ppe agit̄ vt culpis culpa feriat̄:
quatenus ſupplicia fiant peccantiū incremēta vicioꝝ.
Peccatū itaq̄ꝫ qđ ex pctō orit̄: nō tm̄ pctm̄ eſt: ſꝫ pctm̄

et pena peccati:ſicut ptʒ de his q̇ guloſe ⁊ luxurioſe vi
uendo:ſua alienāt bona: ⁊ cōtra rōnem ſuas vendunt
hereditates.Ex qua venditione in maximas incidunt
pauꝑtates.Ecce primū pctm̄ luxurie cauſa fuit inique
venditionis: ⁊ filioꝝ ſuoꝝ iniuſte exhereditatiōis.Et
iſtud ſecundū peccatū.ſ.iniuſta filiorū exheredatio: et
ſui depauperatio: punitio fuit prioris peccati.i.gule ⁊
luxurie: per pauꝑtatē ſeu mendicitatē quam induxit.
21 ¶ Nec mireť quiſpiā:ꝙ peccatū ſeu culpa que ꝑ peni-
tentiā ſtatim nō deleť:ad aliud malū tam culpe ꝙ̄ pene
trahat:⁊ fortius hoīem in vtroqʒ liget:q: peccatū in hͦ
caſu ſe habet ſicut rete vel viſcus: in quibꝫ quāto plus
auis ſe inuoluit:tanto fortius teneť: ⁊ quanto diutius
morať:tanto durius ligať.Sicut patʒ de Petro: q̇ pri
mo a viſco captus pctī: chriſtū ſimpliciť negauit:de q̊
viſco q: ſe ſtatim non diſſoluit:cito fortius ligabať:qn̄
cū iuramēto negauit.¶ Et eſt de pctōre in hoc caſu:ſi-
cut de illo q̇ extra regis poniť ꝓtectionē.Et ſicut de il-
lo qui de ciuitate vel caſtro obſeſſo expelliť tpe obſidio
nis ⁊ guerre:q: ſicut ille cito ab inimicis capiť:⁊ de car
cere ad carcerē:⁊ de luto ad lutū: ⁊ de pena ad penā ad
capientiū duciť voluntatē.Ita nāqʒ regi celeſti pecca-
tor rebellās extra ipſius ꝓtectionē:⁊ tanqʒ corā deo ex-
cōicatus ex̄ membrorū eccl'ie poſitꝰ ſocietatē ⁊ partici-
pationē:de pctō ad peccatū:⁊ de pctō ad penas.Et ſi-
cut dr̄.ij.Thimo.ij. A diabolo captiui teneť ad ipſiꝰ
voluntatē.Et rō redditť.ij.Peť.ij. q: a q̊ q̇s ſupatꝰ eſt
22 eiꝰ ſeruꝰ eſt.Nec cogitet pctōr dicēs:ī corde ſuo.Ego
nullo mō manifeſtū facio pctm̄:nec furtū vel homici-
diū vel adulteriū vel aliqd̄ enorme:niſi tm̄ fornicatio-
nē:vel aliqd̄ tale qd̄ adhuc nō potero deportare: ʒ er-
rat:q: in iſta cogitatiōe vel p̄ſumptiōe ꝯfidere nō pōt.
Si em̄ in nullo eſſet peccato: ī ſpe auxilij diuini bona
eſſet ſpes:ſed ex q̊ in aliq̊ eſt:diabolū elegit dn̄m:ğ dif-
ficile erit eiꝰ ſubterfugere dominiū: ſicut patʒ ꝑ exēplū
Criſo.ſuꝑ Math.de regno habente regē ꝑ electionē:
ſicut eſt de impio romano.Sicut nāqʒ anteqʒ eligať eſt
in volūtate electoꝝ ipm̄ eligere vel nō:ʒ poſtqʒ eſt ele-
ctus ⁊ ꝯfirmatꝰ:difficile erit eiꝰ ſubterfugere dn̄iū vel
ei rebellare.Sic de p̄latis vel q̇buſcūqʒ p̄ſidētibꝫ.Ita
in ꝓpoſito: ⁊ patʒ de illo q̇ eſt rex ſuꝑ oēs filios ſuꝑbie
Job.xlj. Anteq̄ ğ capianť a pctō eſt de eis ſic̄ de aīali-
bus ſilueſtribꝫ:q̄ libere vadūt vbi voluerint:ʒ poſtqʒ
capta fuerint: ad voluntatē capientiū erunt. Et ſic̄ de
naui q̄ gubernaculo regiť:q̊ amiſſo ad oēm ꝑtē:ꝑ oēm
ventū impelliť:ſic amiſſo deo ⁊ rōne Tren̄.j. Peccatū
peccauit hierl'm ideo inſtabilis facta eſt. ¶ Nec iterū
cōfidere poterit dicēs.Multis annis latitaui in ſecre-
to pctō: vel tale vel tale exercui pctm̄: ⁊ adhuc nunqʒ
deꝑhēſus vel cōfuſus fui:⁊ etiā maiora: nec in ꝯfuſio-
nē incidi:q: antiquū ꝓuerbiū eſt:ꝙ vnꝰ dies facit: qd̄
totus annꝰ facere nō pōt: ⁊ poſſunt fortunā illoꝝ quā
finaliť habebūt in alioꝝ videre exēplis q̇ ꝯſili mō diu
euaſerūt.Sicut ptʒ de latronibꝫ:q̇ diu furanť ⁊ euadūt
et finaliť in vno die ſuſpēdunť.Et alij diu latēt in lu-
xurijs ⁊ nō ꝯfunduntť: ⁊ in fine vēter inflatus oſtēdit
qd̄ factū eſt ⁊ ꝯfunduntť.Et aliq̇ diu nō ꝯfitenť ⁊ fina
liť in maximā incidūt ꝯfuſionē:⁊ tūc poſt recognoſcūt
Exiiij q: ex cā eis accidit ꝯfuſio. Sic̄ patuit de illo q̇ nuꝑ re-
ſpectiue hoīem occidit:ꝑ quo cū captus eſſet ⁊ ad car-
cerē ductus:clamauit. Heu decē annis nō fui ꝯfeſſus
Vide hiſtoriā ꝯcordantē.A.xvij.7.In oībꝫ iſtis ap-
paret:ꝙ antiquū pctm̄ facit nouā ꝯfuſionē: qd̄ etiā ſic
diciť Eccl'.iiij.Peccator adijciet ad peccandū.i.pctōr ī
vno occulto: vel qd̄ ipſe paruū reputat: adijciet maiꝰ
et apertiꝰ:illo vtens ꝑuilegio: q̊ diciť Apoc̄.vlť. Qui
in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc. ¶ Si vͦ obijciant ꝙ 23
multos viderunt q̇ in peccatis aliquibꝫ diu vixerūt:⁊
nunqʒ in maiora vel ꝯfuſionē inciderūt: ⁊ ſic ipſi etiā
euadere ſperāt. Sed aduertāt:ꝙ licet hic ꝯfuſionē:nō
tn̄ alibi iudiciū oīpotētis dei euaſerūt: dicere vel gau-
dere ꝙ hic ꝓ pctīs ſuis vel ſtatim nō ꝯfunduntť: ſicut
gl'iabať ille.D.j.26.vel ꝙ hic nunq̄ ꝯfunduntť.¶ In Exiii
primo caſu eſt:ſicut gaudiū latronis cuiꝰ ſuſpēdiū per
vnū differť diē. In ſecūdo caſu eſt gaudere de hoc: ꝙ
ſine aliqua comꝑatione peius ſine fine ꝯfundenť.Nō
ſic gloriabať ille valens hō.j.Machab.vj.ʒ potiꝰ ecō
uerſo de hoc gloriabať: ꝙ deus ſtatim pctā in natione
ſua vindicauit dicēs.Obſecro aūt eos.Et infra ſequiť
Etem̄ multo tpe nō ſinere pctōribus ex ſnīa agere: ſed
ſtatim vltiones adhibere magni beneficij eſt iudiciū.
Non em̄ ſicut in alijs nationibꝫ dn̄s patienť expectat
vt eas cum iudicij dies aduenerit in plenitudine pec-
catoꝝ puniat.Ita ⁊ in nobis ſtatuit:vt peccatꝭ nr̄is in
finē deuolutis:ita demū in nos vindicet: ꝓpť qd̄ nūq̄
quidē a nobis miſcdiam ſuam amouet. Corripiēs vͦ
in aduerſis ꝓpl'm ſuū nō dereliq̇t:hec ibi.Ne ğ glori-
ando dicas illud Eccl'.v.Peccaui ⁊ quid accidit mihi
triſte ⁊c̄.¶ Talem ğ gloriā ꝙ hic nō equaliť ꝓut deli-
querūt puniunť:mitigare deberet certitudo pene quā
totaliť in alio ſeculo cōplebūt. Hoc em̄ neceſſario eos
cogitare oportet: ꝙ vicʒ alibi grauiť punienť ⁊ affligē
tur:vel ꝙ deus ſit iniuſtus:vel ad minus iniuſtior ſo-
lito:vel nimis mutatꝰ vt peccata ⁊ pctōres q̄ tam aſpe
re punire ſolebat:ſicut oſtēſum eſt.D.j.25.nunc obli-
tus ſit punire:vel ꝙ priuilegiū oſtendāt q̄re puniri nō
debēt:ꝑ qd̄ poſſunt impune peccare. Et tale ꝑuilegiū
durū eſſet impetrare:q: nec angelis illud ꝯceſſum fuit
Nā ⁊ de illis diciť.ij.Peť.ij.Peccātibꝰ angelis nō pe
percit ⁊c̄.¶ Nec ꝑmis illud ꝯceſſit parētibꝫ:qua ğ pre
ſumptionē p̄ſumitis vos illis meliꝰ eſſe cū deo:vl' am
plius ꝑuilegiatos vt illoꝝ pctā puniret ⁊ illos ineter-
nū dānaret angelos ſuos peccātes: ⁊ vos atqʒ vr̄a pec
cata dimitteret īpunita? Cogitate ğ ſꝑ illud.j.Peť.iiij.
Si iuſtus vix ſaluabiť impiꝰ ⁊ pctōr vbi parebūt. Et
ſi bn̄ viuētes aꝓpinquātes ad iudiciū:ꝑ portā mor
tis timēt ⁊ tremūt:q̄ audacia aꝓpinq̇re audent qui
ſarcinā portāt pctōꝝ:⁊ rerū iniuſte acq̇ſitarū:ſicut fur
ad tribunal:q̇bꝫ diceť illud Ezech.xxiij.Pctā idolorū
vr̄oꝝ portabitꝭ.Nōne tūc ꝯfundenť:q: nūc penitētia
ſatiſfactiōe nō puniunť:tūc em̄ ꝯfundenť:ſicut fur cuʒ
furto in collo ſuo corā iudice. Et niſi illud an̄ deponēt
et reſtituāt:ſicut nūc diciť de fure qn̄ capiť:incarcereť:
et poſtea cōdemneť: ita tunc diceť de eis illud Ps̄.ix.
Cōuertanť peccatores ī infernū.Et illud Math.xxv.
Ite maledicti ⁊c̄.¶ In q̊ iudicio eque damnabiť vnꝰ
ꝓ vno pctō mortali:ſicut alius ꝓ mille:nō tn̄ ad eq̇les
penas:ſicut captus cū furto eque ad mortē iudicať:nō
tn̄ ad tot penas ſic̄ captus ꝓ furto ⁊ ꝓditione:q: primꝰ
tm̄ ſuſpēdiť:ſecūdus trahiť ⁊ ſuſpēdiť. Ante mortē ğ
para te ad iudiciū: ⁊ pctā tua elemoſynis redime Da-
niel'.iiij..Et aliena reſtitue. Et ora deū dicēdo. Sana
aīam meā:q: peccaui tibi:in ps̄.xl. q: btī quoꝝ remiſſe
ſunt iniq̇tates:⁊ quoꝝ tecta ſunt pctā Ps̄.xxxj.
¶ Remedia vͦ ꝯtra oīa p̄dicta mala culpe ⁊ pene: Arti.vj.
ſunt duo in generali:quoꝝ vnū deus adhibuit legem
dando.x.p̄ceptoꝝ:ꝑ que cognoſcere ⁊ vitare poſſumꝰ 24
peccata melius ꝙ̄ ante:q: ſm̄ Apl'm Ro.vij. peccatū
nō eſt cognitū niſi ꝑ legē.¶ Aliud vos apponere opor
tet cooperando et ad ſalutē ꝓpriam ſimul laborando.
¶ Rōne primi remedij eſt aduertendū: ꝙ illa beſtia.i.
diabolus Apoc̄.xvij.diciť: ſeptē habere capita.i.ſeptē

capitalia pctā. Et decē cornua in capitibꝰ illis: q₇ cum illis septē capitibꝰ decem modis maxime genus expugnabat humanū: que sunt quasi .x. cornua de septē capitibus: et quasi decē riuuli de fontibꝰ illis venenosis egredientes: ad quoꝝ āputationē ⁊ obstructionē tanq̄ decē remedia ⁊ obstacula: deus decē dedit p̄cepta: que decē p̄cepta licet septē mortalibꝰ numero paria nō sint effectu tn̄ remedij ⁊ medicine imparia nō sunt. ¶ Pro quo est aduertendū: q̄ ex lege nature habuit hō implicite saltem q̄ debuit deū diligere: seipm̄ ⁊ p̄ximū: sed q₇ ista lex fuit obfuscata p̄ pctā mortalia: neceſſe fuit p̄ ſpecialia precepta remedia apponere oportuna. Quia ergo p̄mo ⁊ p̄ncipaliter peccauit cōtra deū: iuxta illud Ps. l. Tibi ſoli peccaui. Et hoc dupliciter: pctō viz cōmiſſionis ⁊ omiſſionis: quoꝝ primū ſpāliter cōmittebat in ſupbia: ⁊ h̄ dupliciter. Primo: a vero deo ſe auertendo: ⁊ falſos deos adorādo. Secūdo vō deo abutēdo: nomē eiꝰ in ſupbis ⁊ vanis iuramētis nominādo: neceſſe fuit illū venenoſum ſupbie fontē duos peſtiferos habētē riuulos: duobꝰ obturari p̄ceptis: ita q̄ primū preceptū de vno deo colendo: p̄mū obturet riuulum: ⁊ p̄mū amputet cornu. Et ſecundū: qd̄ eſt de eiꝰ noie: nō ſumēdo inuanū: obturet ⁊ amputet ſecundū.
25 ¶ Secundū vō cōmittebat: p̄ accidiā dei debitū omittēdo famulatū: cui obuiat p̄ tertiū p̄ceptū de ſabbato ſeruando ⁊ ſanctificādo: q₇ ſabbatū ſanctificare: eſt ſp̄ vigilanter ſancta opa exercere. ¶ Cōtra ſeipm̄ vō peccauit p̄ gulam: naturā p̄priam pluſq̄ bruta deturpando: huic obuiari videt p̄ p̄ceptū de honoratione parētū: q₇ p̄ illud p̄ceptū nō tm̄ obligat ad honorandū nature ſtipitē: ſed etiā ramis inter quos natura p̄pria cōtinet. Et ſancto Tho. q̄ dicit p̄ma ſecūde. q. c. arti. v. q̄ nō fuit p̄ceptū datū de dilectione p̄pria: pōt rn̄deri: q̄ verū eſt directe: ſed indirecte in parētibꝰ. Cōtra p̄ximū peccauit vel iam natū vel naſciturū. Contra iam natū quinq̄ modis. ¶ Primo modo ꝯtra p̄ximi: ꝑſonā ipam p̄ iram occidēdo: cui obuiat p̄ceptū de nō occidendo. ¶ Secūdo modo: p̄ inuidiā famā tollendo: p̄ qd̄ p̄cipit: nō falſū teſtimoniū dices. ¶ Tertio modo rem ſuā auferendo p̄ auariciā: ⁊ h̄ duobꝰ modis. Vel voluntate ipam ꝯcupiſcēdo. Et h̄ dupliciter: vel cōcupiſcentia oculoꝝ: cui obuiat preceptū: nō concupiſces agrū ⁊c. Vel ꝯcupiſcētia carnis: cui obuiat p̄ceptū q̄ dicit. Nō vxorē: nō ancillā ⁊c. Vel ipam tollēdo per furtū: cui ꝯbuiat illud. Nō furtū facies. ¶ Cōtra naſciturū peccat p̄ luxuriā: q₇ illud pctm̄ ſpālit repugnat charitati prolis naſcēde: ſ̄m ſctm̄ Thomā ſecūda ſecūde. q. cliij. arti. ij. q₇ de ſic genito cōiter nō habet a parentibꝰ ita diligēs cura: ſicut de nato ex coniugio: ⁊ q₇ vt frequēter eſt etiā paterni criminis imitator: huic obuiat p̄ceptū quo dicit. Nō mechaberis. Hec igit remedia deus ꝯ pctā ordinauit: vt hoīes illa cognoſcerēt et vitarēt: q̄ prius illoꝝ nō cognouerūt periculū. Et h̄ videt eſſe mens apl̄i dicētis Rom. vij. Sine lege inq̄t pctm̄ mortuū erat. Cum veniſſet mādatū: reuixit peccatū. Et h̄ eſt qd̄ ibidē dicit. Nā ꝯcupiſcētiā neſciebā
26 niſi lex diceret: nō ꝯcupiſces. ¶ Aliud remediū aliquotiens apponit deꝰ p̄ occaſionis ſubtractionē: diuitias: delitias ⁊ honores ſubtrahēdo: ⁊ miſeros a pctīs hoc modo retrahēdo: ſicut amici nitunt ebrioſos retrahere a taberna: nō dando eis: q̄ ibi expēderet. Et pueros ab aquis cuſtodiendo ne ſubmergant: ſciēs: qm̄ ſicut dr̄ Eccl'. xxi. Eſt qui p̄ inopia vetat peccare ⁊c. In primo remedio ſe habet ſicut rex p̄cipiens vt timore p̄ceptorum ſubditos ſibi obedire faciat. Qui ⁊ hoc faciendo dicere poteſt illud. j. Joan. ij. Filioli hec ſcribo vobis vt non peccetis: q₇ ſi peccaueritis ꝯtra precepta mea: ſcitote: quoniā ſicut dicit Rom. vj. Stipēdia peccati mors ⁊c. In ſecūdo remedio ſe habet ſicut medicus: q₇ ſicut infirmus diligenter verba medici ꝯſiderat: ⁊ ope ſi ſapiens ſit implet ne moriat. Ita quilibet noſtrū dicens: illud Ps. cxviij. In corde meo abſcondi eloquia tua: vt nō peccem tibi. Sed ſicut doctrina medici non 27
ſufficit ad ſanitatē inducendā niſi ab infirmo teneat: ⁊ niſi infirmus quantū debeat ad ſanitatē cooperetur. Ita nec remedia a deo exhibita: ſine nr̄a valent cooperatione: vt patet. G. iij. 25. Ideo neceſſe eſt ſecūdo videre q̄ remedia cōtra pcti mortē nos apponere debeamus. Pro quo eſt ſciendū: q̄ quedā remedia ſunt adhibenda ex p̄te cogitatiōis cordis: ſeu interioris hoīs: quedā ex p̄te opationis. ¶ Ex p̄te interiori: p̄mo p̄ remedio excogitandū eſt: quō moriemur: ⁊ q̄les in morte erimus. Vt verbi grā. Si tu tenteris de ſupbia vel mūdi honore: cogita quō a vermibꝰ comederis: ſicut oſtenſū eſt. C. ij. 10. et: S. ij. 41. et. G. v. 23. Huic etiā cogitationi cogitatio ſe iungat hūilitatis chriſti ⁊ ſanctorū. ¶ Cōtra luxuriā: q̄ breuis delectatio: etnā mercatur penam. ¶ Cōtra cupiditatē: q̄ breuiter oīa tranſibunt. ¶ Sic cōtra gulā ⁊ accidiā ⁊ oīa alia ſicut in capitulis ſuis p̄prijs eſt notatū: q̄ ſi cogitaueris: ſic pena patibuli retrahit aliqs a furto: ita te finis oīm. Ergo memorare nouiſſima tua ⁊ in eternū non peccabis Eccl'. vij. Secūdo pactū excogitandū eſt qd̄ fecimꝰ in 28
foro publico in pctōꝝ abiuratiōe: vl' in foro priuato in pctōꝝ cōfeſſione: hec cogitans pactū ſerua. Et ſicut dr̄ Gen. xlij. Noli peccare. ¶ Tertio lucrū excogitandū eſt regni celeſtis: qd̄ nos a pctō retrahere deberet: ſicut nōnullos ſeruos ⁊ miniſtros retrahit ab offenſa dn̄orū ſuoꝝ: amor ⁊ cupiditas lucri vel p̄motionis tēporalis: ſic ſeruiamus eidem quō dr̄ in ep̄la Jude. c. vnico. Ei aūt qui potens eſt ꝯſeruare vos ſine pctō ⁊ ꝯſtituere vos ante ꝯſpectū glorie ſue ⁊c. ¶ Quarto p̄ſentia iudicis excogitāda eſt: q₇ illa retrahere deberet ſicut retrahit pueros a diſſolutione cogitatio p̄ſentie mgr̄i. Et furē a furto cogitatio p̄ſentie iudicis. Et p̄ſentia viri vxorē ab adulterio Eccl'. iij. Sapiēs cor ⁊ intelligibile abſtinet ſe a pctīs. Et q̄ſi cām reddit dicēs. Quia deus ꝯſpector eſt eiꝰ. ¶ Quito: paſſio chriſti excogitāda eſt: q̄ p̄pter pctm̄ mortuꝰ eſt. Hec retrahere deberet ſicut chariſtia retrahit a vino: vel cibo vel potu: h̄ ſcientes: qm̄ vetꝰ hō nr̄ ſil' crucifixꝰ eſt: vt deſtruat corpꝰ pcti: vt vltra nō ſeruiamꝰ pctō Ro. vj. ¶ Remediū vō ex p̄te opatiōis eſt boni opis frequētatio: q₇ ſicut arma valēt ꝯ hoſtes corpales. Ita hec ꝯ ſpūales Eccl'. xxiiij. Qui audit me nō ꝯfundet: ⁊ q̄ opant in me nō peccabūt Ro. vj. Sic exhibuiſtis mēbra vr̄a ſeruire iuſticie ⁊c. Hec cogitātes ⁊ opantes nō peccabit: q₇. j. Joā. iij. dr̄. Ois q̄ natꝰ eſt ex deo nō facit pctm̄. ſupple mortale: ſ̄ venialia etiam viri cōmittūt pfecti: q₇ ſepties in die cadit iuſtus Prouer. xxiiij. Arti. vij.
¶ Circa q̄ tria ſunt dicēda. Primo: nāq̄ illoꝝ oñdēda eſt piculoſa ꝯditio: vt caueant 29
Secūdo: quō aliq̄ noīe venialiū abutunt. Tertio: quō aliq̄ eiſdē decipiunt. Primū pluribꝰ oſtendit exēplis. ¶ Primo nāq̄ illoꝝ patz piculū: q₇ licet charitatis nō deſtruant eſſentiā: ipediūt tn̄ feruorē. Et eſt de eis in h̄ ſicut de aq̄ frigida bulliēti imiſſa: q̄ licet oīno eiꝰ nō deſtruat calorē: ipedit tn̄ bullitiōis feruorē: pōt etiā frigida tā copioſe imitti: q̄ ex illa imiſſiōe cito frigiditas: ⁊ caloris extinctio: ſequat. Sic in p̄poſito. De illis q̄ qui multa talia cōmittūt: qs pōt dicere: purus ſum a pctō Prouer. xx. ¶ Secūdo: idē oñdit p̄ exēplū de minutis aquarū guttis: ⁊ arenarū lapillis ⁊ minimis beſtijs: in

quibꝫ oībus periculũ īminet ex nimia numeroſitate.
Tot nāq̃ minime aquarũ gutte nauē paulatim intra
re poſſunt: ꝙ illā eque ſubmergũt: ſicut magna vnda
vel ſeua tēpeſtas. Ideo dicit decretũ de pe. di. j. medi-
cina: in. §. tres ſunt: ꝙ nihil intēſt vtrũ nauis vno grā-
di fluctu: aut ꝑ rimas paulatiue aqua intrāte ſubmer-
gat̃. Sic parua pctā multiplicata: tm̄ opprimunt ſicut
vnũ grāde. Sicut ⁊ chorda facta de multis paruis fi-
lis eque ligat ſicut vnũ coriũ integrũ. Nō dico ꝙ ve-
nialia fiant mortale: vel ꝙ ſpũaliter occidũt: ſed ꝙ ad
mortale multũ diſponũt ⁊ mortale introducũt: q̄ qui
ſpernit modica paulatī decidit Eccl'. xix. ¶ Iterũ nauis
tot arenarũ lapillis onerari pōt ꝙ eque ſubmergat̃: ac
ſi eſſet onuſta molaribꝫ. Et hō ꝓiectus ⁊ diu iacēs int̃
formicas: in illũ mortē introducerēt. Sic ⁊c̄. De illis
30 qui oībꝫ his peccauerũt adhuc: in pš. ¶ Propt̃ hmōi
pericula vt venialia caueamꝰ. Primo nos hortat̃ Ce-
ſarius homel'. vj. ad monachos: dicēs. Certi ſumꝰ cha
riſſimi: niſi caueamꝰ et niſi quotidie noſtras reſecemꝰ
paſſiones ⁊ in bonis operibꝫ viriliter deſudemꝰ: dete-
riores nos efficimur q̄ȝ in ſeculo fuimꝰ: ita vt fiāt extre
ma noſtra peiora prioribꝫ. Et infra. homel'. iij. Quō na
uis poſtq̄ pelagi fluctus euaſit: ſi in portu ſentina in-
tegra nō fuerit: de minimis guttis implet̃ ⁊ mergitur.
Sic ⁊ monachus victus ⁊ ſuperatꝰ: huiꝰ mũdi crimi-
nibus: ꝙ periculoſis fluctibꝫ cuȝ ad portũ monaſterij
venerit: ſi tepide ⁊ remiſſe opatus fuerit ⁊ negligenter
vixerit: ⁊ minima ⁊ quotidiana pctā de aīe ſue ſentina
haurire neglexerit: in portu naufragij crimen incurrit.
¶ Secũdo nos hortat̃ de eodē Aug. li. de. x. chordis:
dicēs. Noli q̃tidiana pctā cōtēnere: q̄ minima ſunt: ſȝ
time: q̄ plura ſunt plerũq̄ȝ minime beſtie ſi multe ſint
necāt. ¶ Tertio ad idē nos hortat̃ btũs Grego. dicēs.
Nequaq̄ȝ inq̄t ꝯſiderēt qualia: ſȝ quāta cōmittũt: ⁊ ſi
deſpiciũt timere cũ ponderāt debēt formidare cuȝ nu-
merant. Altos q̄dē gurgites ⁊ fluuiũ magnũ replent
gutte parue pluuiarũ: ⁊ hoc agit ſentina latent̃ creſcēs
31 ꝙ ꝓcella patēter ſeuiēs. ¶ Q̄tuȝ ad ſecũdā ꝑtē huius
articuli: illi noīe ⁊ natura venialis abutunt̃ pcti: q̄ ma
ximis in tactibꝫ ⁊ oportunitatibꝫ ſe exponũt tentationi
bus: ⁊ illicitis delectationibꝫ: dicētes. ſe multũ mereri
in h̄ ꝙ vltimo reſiſtũt actui: ⁊ ꝙ totũ p̄cedēs vel nullũ
vel ſaltē veniale fuit pctm̄. Tales in factis ſuis melio-
rē nō habēt iuſtificationē q̄ fur: q̄ vbi poſſet furari. xl.
furat̃. xx. ꝓ q̄bꝫ. xx. ſuſpendit̃ ac ſi furatꝰ fuiſſet. xl. Ita
illi q̄ vltimũ pctm̄ mortale cōmittere poſſunt et nō fa-
ciũt: ſȝ tm̄ pctm̄ cōmittũt mortale: citra illud ꝙ in tacti-
bus ⁊ oſculis: citra illud ꝯſiſtit: ſicut patȝ ꝑ ſctm̄ Tho.
ſecũda ſecũde. q. c. liiij. Pro q̄ q̄ȝtuȝ ad tpis diuturnita
tē: ſicut vltimũ cōmitterent actũ punient̃. Iuxta illud
Iaco. ij. Offendat autē in vno factus eſt oīm reus ⁊c̄.
¶ Q̄tuȝ ad tertiā partē iſtius articuli tales decipiunt̃
Extm̄ a diabolo: ſicut ille cui ſuaſit parua furari aniālia: ſicut
gallinas ⁊ hmōi: q̄ furādo cito maiora furabat̃: ⁊ vlti
mo ꝑ diſpoſitionē furti in minoribꝫ ad ſuſpēdiũ ꝓ ma-
ioribus ducebat̃. Sic in ꝓpoſito: ⁊ patet. ¶ Cōgrue ḡ
docuit ⁊ ſalubriter eſt ſequēda doctrina Thobie: q̄ do
cuit filiũ ſuũ abſtinere ab oīm̄ pctō Thob. j. Nota de
hac materia venialis pctī. C. vj. 40. Item. M. xj. 136.
Itē. N. ij. 3. Itē. P. j. 8. nota leges de hac materia.

P. vj. **PEccatoris. Primo oſten-**
det̃ periculũ ante mortem. Secũdo: in morte.
Tertio: poſt mortē. Quarto: ꝑuerſitas. Quinto: ſilitu
do qua infirmis aſſil'at̃ atq̄ȝ mortuis. Sexto: q̄les cir-
ca ipſos ſpũaliter mortuos dicunt̃ exequie: q̄ vulgari-
ter vocant̃. Placebo ⁊ dirige. Septimo: quō diabolus
de vno pctō peccatorē ad aliud ducit. Octauo: pctōris
oſtendet̃ cecitas ſeu fatuitas. ¶ Remedij oportunitas
oſtendit̃ in nono articulo.
¶ Q̄tum ad primũ: periculũ pctōꝝ ex multis pȝ an- Arti. j.
te mortē: poſito ꝙ nullũ ꝑiculũ eſſent habituri in mor-
te vel poſt mortē. ¶ Primo nāq̄ȝ ex h̄ in maiori ꝑiculo 1
ſunt: ꝙ de iure plus alijs tribulant̃: citant̃: incarceran-
tur: mulctant̃: occidunt̃: vel ſemꝑ in maiori hoīm ſunt
domigerio ne iſta patiant̃. Vñ ſapiēs. Si poſſet inul-
te q̄ȝtuȝ ad deũ peccare: peccatũ vitaret: vt libertate in
qua creatꝰ eſt liberiꝰ vteret̃: ſciēs: q̄m̄ q̄ facit pctm̄ ſer-
uus peccati eſt Ioā. viij. ⁊ ad Rom̄. xj. ¶ Secũdo ex
hoc ꝙ a deo tam ipſi q̄ȝ alij ꝓ ipſis multipliciter affli-
gunt̃: ſicut pȝ toto capl'o: de tribulatiōe: vt ope oñdat
qδ dicit̃ Amos. ix. Oculi dñi ſuꝑ regnũ peccans: ⁊ cō
teram illud: q̄ altiſſimꝰ odio habet pctōres Eccl'. xij.
¶ Tertio ex hoc ꝙ vita illoꝝ frequēter ꝑ gulas ⁊ luxu
rias: ⁊ hmōi: abbreuiat̃. Et h̄ ex ꝑte quidē dei iuſte qui
eos ſubtrahit: ſicut paſtor ouem ſcabioſam ab ouili ne
alias inficiat. Et hortulanꝰ herbas nociuas ab horto
eradicat: ne areā inutiliter occupēt. Sic ex inordinatio
ne dei quē q̄ȝtuȝ ad hunc effectũ Magdalena hortula
nũ veracit̃ putabat: viri ſanguinũ ⁊ doloſi nō dimidia
bunt dies ſuos. Et h̄ eſt qδ pš. liiij. recitatis quorũdaȝ
nequitijs adiũgit dicēs. Propterea deus deſtruet te in
finē ⁊c̄. Eſa. xiij. Ecce dies dñi ad pctōres eiꝰ cōteren-
dos. ¶ Quarto ex h̄ ꝙ ſunt in oībꝫ periculis in q̄bꝫ ſũt
excōmunicati. E. ix. 4. ¶ Quinto ex h̄: ꝙ in medio dor- 2
miunt latronũ ⁊ homicidarũ peſſimorũ. i. demonũ: q̄
nō tm̄ corpoꝝ: ſed ⁊ aīarũ ſunt homicide. Inter hos
nāq̄ȝ ꝓ tanto pctōres dormire dicunt̃. ¶ Primo: q̄ ſi-
cut dormiētes timēt qδ nō eſt timendũ: aquarũ videli
cet ꝓfunditatē ⁊ tranſitũ: vel caſum de alto monte: vel
vrſum: vel leonē: vel aliqδ ſil'e: de q̄ ſomniāt: ⁊ latronē
vel homicidā: q̄ iam domũ occulte intrauit: ⁊ ei cũ ſo-
cijs ad occidendũ ꝓximat: nō timet. Sic pctōres timēt
bene viuere. Guloſus nāq̄ȝ timet ieiunare. Delicatus
veſtes dimittere lineas. Luxurioſus ꝯtinere. Auarus
pauꝑtatē. Cupidus reſtitutionē ⁊ elemoſynā facere: ⁊
oēs dāna timent tꝑalia ⁊ corꝑis grauamina: ⁊ ſecũdũ
qδ q̄libet illδ qδ nō eſt ei nociuũ: ſomniat ſibi nociuũ
licet ſibi ſit vtile. Ita oēs trepidauerũt timore vbi non
erat timor. Diabolũ v̄o peſſimũ homicidā: q̄ cũ ſocie-
tate magna circũit querēs quē deuoret: q̄ ſꝑ iuxta eos
eis inſidiat̃ et penā nō timēt eternā. Sic ſunt ſic̄ equꝰ
vmbratilis qui plus vmbrā timet arboris q̄ ei nocere
nō pōt: q̄ȝ bellũ mortale qñ buccinat̃ hinnit ⁊ cũ gau-
dio ſaltat. Sic ipi pctōres ⁊ abũdātes ī ſecl'o: ī pš. lxxij.
¶ Secũdo: q̄ ſic̄ dormiētes credũt ſe ml'ta hr̄e q̄ nō ha
bēt: ſȝ excitati dicēt illud Sap̄. v. Ecce trāſierũt oīa ve
lut vmbra. Ita teſte pš. Ipſi dormierunt ſomnũ ſuũ ⁊
nihil īuenerũt ⁊c̄. ¶ Tertio: q̄ ſic̄ qñq̄ȝ dormiēs eadē
facit opa q̄ facit vigilās: q̄ loq̄t̃: ⁊ aliqñ ſurgit ⁊ āhu-
lat: ſȝ nō recte loquit̃: ſnīas hñ ꝯtinuādo ⁊ rōnabiliter;
nec ſecure āhulat: q̄ ī foueā facilit̃ cadit. Ita pctōres in
multꝭ eadē faciũt opa: comedēdo ⁊ bibēdo: ⁊ ml'ta alia
ſic̄ boni chriſtiani ⁊ loquunt̃: ſȝ nō recte ꝓpt̃ duo. Prio
in medio vl' in fine iuramēta vl' detractiōes vl' attracti
ones ad malũ admiſcēt. Secũdo: q̄ etiā ſi oīa hñ loq̄-
tur: nō tm̄ ē ſpecioſa laus ī ore pctōris Eccī. xv. ¶ Nec
ſecure āhulāt: q̄ habita peccādi oportunitate cadēt in
retiaculo eiꝰ oēs pctōres t̄re: in pš. cxl. Et h̄ ſunt ſigna
ꝙ nō ſũt hñ a pctī ſōno excitati. ¶ Tales ḡ facere dēnt 3
qδ faciũt hi hoſpites ſeu ꝑegrini: q̄ ī hoſpitijs dormiũt
ſuſpectis: in quibꝫ aliq̄ ſunt obſcura latibula: in q̄bus

poſſent latrones latitare. Tales enim omnia latibula
ſcrutantur: ⁊ ſi quem ibi inueniunt latitantē eijciūt et
oſtia ⁊ feneſtras ex om̄i parte firmant. Jta tales om̄ia
latibula ſcrutari deberēt ꝯſcīe: ⁊ ſi q̄s īueniret hmōi vie
viros ꝑducere hierl'm: ⁊ illuc eos eijcere ꝑ ꝯfeſſionē: et
dānare ꝑ pn̄ie ſuſceptionē. Exēplo illi⁹ q̇ dicit in ps̄.c.
Jn matutino intficiebā oēs pctōres tre: vt diſpgerē de
ciuitate dn̄i oēs opantes iniq̄tatē. ¶ Quīto piculū eis
imminet nō tm̄ ex h̄: q̄ ſic in pctīs dormiūt: ſȝ qd̄ pei⁹
eſt: q̄ directe an̄ portā dormiunt inferni: ⁊ ibi comedūt
et bibūt: ⁊ ꝯtinue morant̄: q̄ꝛ nihil eſt int̄ aīas pctōꝝ ⁊
infernū niſi porta fragilis. ſ. corꝑis q̄ ꝑ mortē fracta: in
pūcto ad inferna deſcendūt Job. xxj. Ergo ve pctōri
Eccl'. ij. ꝓpt̄ ꝑicula iſta q̄ ei iminēt an̄ mortē: ⁊ q̄ꝛ ſic dor
miut ī pctīs: de q̇b⁹ male excitabit̄: ſic oñſuȝ ē. M. xj. 30.
Arti. ij. ¶ Et ſi ve magnū ⁊ ꝑiculuȝ imineat pctōri an̄ mortē:
mai⁹ iminet ⁊ illū expectat ī morte: q̄ꝛ tūc videbit ⁊ etiā
4 rn̄debit tā de pctō ꝓprio: q̄ȝ etiā de pctō alieno: qd̄ ſuo
peruerſo exēplo vel ſuggeſtiōe cōmiſſuȝ fuit. De pctō
ꝓprio qd̄ ꝯ deū ſeipm̄ ⁊ ꝓximū cogitādo: loquēdo vel
opando: vel omittēdo: vel q̊uis modo cōmiſſuȝ fuit: q̄
oīa tūc adducet ī iudiciū: ſic dr̄ Eccs. vlt̄. Cūcta inq̇t q̄
fiūt adducet de⁹ in iudiciū ꝓ oī errato: vt pctā ſua tūc
videāt: ⁊ ſn̄iaȝ illoꝝ audiāt a ſup̄mo iudice ad ſuā dā-
nationē: q̇ hic illa videre noluerūt: nec ſn̄iaȝ audire ab
inferiori iudice ī ꝯfeſſiōe ad ſuā ſaluationē. Qꝛ eīn hic
illa audire vl' videre noluūt: ptȝ īductiue: tā in maioribꝫ
q̄ȝ in mediocribꝫ: q̄ȝ etiā minimis: q̄ꝛ cōit̄ oēs iraſcunt̄
qn̄ de defectibꝫ ſuis rep̄hēdunt̄: ſic ptȝ īductiue de vicijs
illoꝝ exēpla ponere volenti: ꝯ quē gladiū euaginaue-
runt pctōres: intēderūt arcū ſuū: in ps̄. xxxvj. modo q̄
5 oſtēſuȝ eſt. A. xiij. 3. ¶ Cui⁹ erroris vna cā eſt: q̄ꝛ culpa
rū ſuarū ignorāt piculū ⁊ ꝑditionē: iō illas videre no-
lunt: vt caueant: ⁊ eſt de ꝑditione pctī: in h̄ q̄ ꝑditionē
ei⁹ adhuc ignorāt ⁊ piculū. ¶ Primo: ſicut de ꝑditiōe
ſanguinis: in q̊ infirmitatꝭ vel mortis: nō videt̄ picu-
lū an̄q̄ȝ ſit frigidus. Jta pctā anteq̄ȝ pctōre moriēte fri-
geſcāt. ¶ Secūdo: ſic de ꝑditiōe ludentiū q̇ mēbra nō
ſentiūt dolētia dū in ludi ſunt feruore: ſȝ cū p̄mo a ſom
no fuerint excitati. Et ſic de potatiōe dulci cū veneno
mixta: q̄ ſtatim duȝ potat̄ piculoſo nō ſentit̄: ſȝ qn̄ illi⁹
occaſione hauſti ſe morti ſentit approping̃re: tūc dicit:
ve ve mihi: q̄ꝛ potaui ⁊ iraſcit̄: q̄ꝛ p̄us luſit ⁊ potauit:
ſicut teſte ps̄. cxj. pctōr: ſupple in morte: qn̄ ſanguis ei⁹
frigeſcit: ⁊ ludus finit̄: ⁊ potatio dulcis in mortis eter
ne ꝯuertit̄ amaritudinē: videbit ⁊ iraſcet̄: qn̄ falſe faci-
es: de q̇bꝫ dictuȝ eſt. P. v. 5. ſcȝ larue facies auferent̄ q̄
nūc q̄les ſunt abſcōdūt. ¶ Sed vtinā nūc ſaperēt ⁊ in-
telligerēt ac nouiſſima ꝓuiderēt Deut̄. xxxij. Et ſi pe-
riculū ꝓpriū in ſanguīe ꝓprio q̇ adhuc nō frigeſcit: nec
in ludo: q̇ adhuc nō finit̄: videre nō pn̄t: ſaltē vt dum
tp̄s eſt piculū ꝓpriū videāt. Alioꝝ p̄cedētiū picula ſūt
eis ſpecula vt in eis videāt ⁊ caueāt ne illud experiant̄
qn̄ cauere nō poterūt. ¶ Supbi g̊ ſibi ſpeculū faciāt de
caſu luciferi. Tyrāni ⁊ inuidi ſbmerſionē Pharaonis
Auari dānationē diuitis ſepulti in inferno. Iracūdi ⁊
vindicatiui reprobationē ſerui nequā nolētis remitte-
re ꝯſeruo ſuo. Accidioſi ꝯdēnatōeȝ ſerui pigri q̇ abſcō
dit talentū dn̄i ſui. Luxurioſi inundationē diluuij et
incendij. v. ciuitatū. Guloſi incēdiū ppl'i iudaici mur-
murātis: q̄ꝛ eſcā nō habuit ad libitū. Et cū adhuc eſce
erāt ī ore ipſoꝝ: ira dei deſcēdit ſup eos: ps̄. lxxvij. ſicut
teſte dn̄o Amos. ix. Morient̄ oēs pctōres ppl'i mei ⁊c̄.
6 ¶ Nō tm̄ ꝓpter pctā ꝓpria: ſȝ etiā ꝓpter nocumētū qd̄
peccādo alijs intulerūt. De q̄ q̄ corā deo rn̄debūt: ptȝ
ꝑ exēplū legis ciuilis. ff. de his q̇ effuderūt vel deiece-
rūt. l. j. hoc eſt in. ff. veteri. li. ix. Jlla nāq̄ȝ lege tenet̄ ad
recōpenſationē dāni q̇ aliq̊ eiecto de domo verſus viā
aliq̄uē deturpauerit vel leſerit ſub his v̄bis. De his q̄
deiecerint vel effuderint in eū locū q̊ vulgo iter fiet: vl'
in q̊ ꝯſiſtet̄: quātū ex ea re dānū datū factū ve erit: ī eū
q̇ ibi habitauerit: in duplū iudiciū dabo. Et infra etiā
in eo. ti. l. vlti. habet̄ ſic. Cuȝ liberti hōis corp⁹ ex eo q̄
deiectū fuſuȝ ve quid erit: leſum fuerit: iudex cōputat
mercedes medicis preſtitas: ceteraq̄ȝ impēdia q̄ in cu-
ratiōe facta ſunt: p̄terea operū q̇bꝫ caruit ⁊ ob id q̄ in-
utilis fact⁹ eſt. Cicatricū aūt deformitatis nulla fit exti
matio: q̄ꝛ liberū corp⁹ nullā recipit eſtimationē: h̄ ibi.
Jſtis ꝯcordat lex dei Exod. xxj. Si q̇s inq̇t aperuerit
ciſternā ⁊ foderit ⁊ nō aperuerit eā: cecideritq̄ȝ bos vel
aſinus in eā: dn̄s ciſterne reddet preciū iumētoꝝ. Ter
rā fodere ⁊ nō opire eſt terrena ⁊ mala opa apte cōmit
tere. Aīalia v̊o in illa cadere ⁊ mori: eſt iſtos ſimplices
talibꝫ perire exēplis. ¶ Ex harū v̊o legū p̄ma: rōnabi-
liter elicit̄ q̄ effundēs vel oñdens aliqd̄ pctm̄ vl' opus
vel exēplū prauū de domo aīe ꝑ portā vel feneſtrā ali-
cui⁹ ſenſus: vn̄ dānificat̄ vel deturpat̄ trāſeūtis vl' ꝓ-
ximi vidētis aīa: ad recōpēſandū duplū ꝯdēnat̄: q̄ꝛ ſi
hoc obſeruat lex mūdi circa corꝑa q̄ ei⁹ deputant̄ regi-
mini: multo ſtricti⁹ illud obſeruabit lex diuīa: ⁊ de⁹ q̇
cuſtodiā habet aīarū ꝯ eos q̇ aīas ledūt q̄ meliores ſūt
q̄ȝ corꝑa. ¶ Ex ſecūda v̊o arguit̄: q̄ corā deo rn̄debūt
de oībꝫ laboribꝫ ⁊ expēſis q̄s illi faciūt q̊s ſuis ꝑuerſis
exēplis: vel attractiōibꝫ leſerūt: q̄ etiā ſi illi ſint finalit̄
ꝑditi: q̊s ſic corruperūt: nullā dignā facere poterūt eſti
mationē: q̄ꝛ ſi liberū corp⁹ inutile eſt aut irrecupabilit̄
deforme factū: nullā recipit eſtimationē. A fortiori rō-
ne ne aīa q̄ eſt multo nobilior ⁊ liberior. Nec ibi deerit
pars dānificata ptē dānificantē accuſans: q̄ꝛ ſic appel-
lator corā iudice illū q̇ pri⁹ in furto faciēdo fuit ſocius
accuſat: ⁊ quō illū ad pctm̄ adduxit: ⁊ de oībꝫ q̇d ⁊ quō
factū fuerit apte oñdit. Sic erit tūc de pctōribꝫ: q̇ nunc
ſūt ī oībꝫ ſocij ſic latrones ī nemore: tūc erūt appellato-
res corā iudice: ꝓpt̄ iſta g̊ duo. ſ. pctm̄ qd̄ pctōr cōmit-
tit: ⁊ q̄ alij ab eo cōmittūt corrupti: ve gēti peccatrici. ſ.
in morte Eſa. j. q̄ꝛ mors pctōꝝ peſſima: in ps̄. xxxiij.
¶ Nō tm̄ ꝓpt̄ duo ve: q̄ abierūt vnū an̄ mortē: ⁊ aliud Arti. iij.
in morte: ſȝ etiā ꝓpt̄ ve peſſimū qd̄ nunq̄ȝ delebit̄ poſt
mortē. Qd̄ ꝯſurget ex tribꝫ: ex ſepatiōe: ex afflictōe ⁊ ex 7
ꝯſideratiōe. ¶ Primo nāq̄ȝ ſic in oī pctō eſt p̊ voluntaria:
nūc auerſio a deo: ⁊ ſepatio ⁊ ecōuerſio ad culpā ī pctō-
ris etno. Jta erit tūc ī vita a deo ⁊ tota dei curia ſepatio
ad penā ī dei etno. Nōne iuſtū videt̄: q̄ illi q̇ chriſtū ⁊
ſctōs ſeq̇ nolūt ꝑ viā pn̄ie ⁊ bone vite: nō ſequant̄ illos
ad gl'iaȝ. Et q̄ illi q̇ gratꝭ ſe nūc ab illoꝝ ſepant ſocieta
te: tūc īuiti ab illa ſeparent̄. Sed oēs pctōres ſe nūc vo
lūtarie ſepant: q̄ꝛ de oībꝫ hoībꝫ ⁊ locꝭ: ſiue ī ciuitate ſiue
ex̄: ſiue ſint paupes ſiue potētes: in q̇bꝫ ſūt: ſupbie: ire:
inuidie: rixe: diſſenſiōes ⁊ imūdicie ⁊ ſil'ia: veracit̄ di
ci pōt: q̄ de⁹ nō ē cū eis: nec illi⁹ ſocietatꝭ ꝑticeps: q̄ꝛ nō
habitabit ī corꝑe ſbdito pctō Sap̄. j. Et vbi nō ē ſoci⁹ ī
vita: ſȝ a ſocietate ſepat̄: nō vult ee͂ ſoci⁹ p⁹ mortē: qn̄ di
cēt. Dn̄e dn̄e api nob. Jn q̊ clamore ſcim⁹: q̄ꝛ pctōres
de⁹ nō audit Jo. ix. ¶ Secūdo ve ex triplici penarū cō-
ſurgit afflictiōe. Jbi nāq̄ȝ nōnulli chriſtiani veriſilit̄
eſtimant̄ pl'es ſuſtinere penas: q̄ȝ iudas: q̄ꝛ plura bn̄fi
cia a deo receperūt: ⁊ q̄ꝛ ſūt ei⁹ morte redēpti: ⁊ plus de
fide ⁊ doctrina eccl'ie īformati: ꝯ q̄ oīa maiorē cōmittūt
ingratitudinē peccādo: ⁊ minorē vident̄ deo exhibere
reuerētiā: ipm̄ leuiori foro ⁊ minori p̄cio vēdendo: ⁊ nō
tm̄ illū ſȝ oīa bona illa. P. v. 15. Vēdit guloſus ⁊ luxu
rioſus ꝓ parua delectatiōe: cupidi ꝓ vno vel duobus

denariȷ̄s: iuratores: inuidi: iracūdi: ꝛ hmōi ꝓ nihilo: qꝛ
peccādo nihil lucrant̄: illi ḡ ſpāliter ꝓ nihilo habuerūt
terrā deſiderabilē; in pſ̄.cv. Tales ḡ ibi maxias ſuſti-
nebūt penas: qꝛ de illis verificat̄ illud Gen̄.xiij. Erāt
peſſimi ꝛ pctōres corā dn̄o nimis. Ex q̄ ſeq̄ neceſſe eſt:
ꝙ nimias in poſterū ſuſtinebūt penas: qꝛ ꝓ menſura
delicti: erit plagarū modus Deut̄.xxv. ¶ Tertiū ve: ex
ꝯſideratiōe ingratitudinis illorū q̄bꝫ ſeruiuit et q̊s di-
lexit. Si em̄ diu ſeruiens dn̄o terreno ꝛ in fine illū in-
gratū inueniēs: multū triſtat̄: multo plus triſtabit̄ tūc
q̄ ita fideliter diabolo ſeruiuit eiꝰ mādata atqꝫ doctri-
nā tenēdo: quē nō tm̄ ingratū ſꝫ crudeliſſimū inueniet
tortorē. In his ḡ tribꝫ dānis q̄ pctōr ſuſtinet ante mor
tē: in morte et poſt mortē verificat̄ illud Apocal̄.viij.
Ve ve ve ꝛc̄. pſ̄.xxxj. Multa flagella peccatoris.
Arti.iiij. ¶ Multa inq̄t flagella: qꝛ hic in labore hoīm nō ſunt.
Nec hominū: nec rōnalis creature rōnalit̄ viuētis ſe-
9 quunt̄ ꝯditiōes: ſed potiꝰ brutoꝝ ꝛ demonioꝝ: ideo cū
hoībus nō flagellabunt̄: ſꝫ cū demonibꝫ: ſi tm̄ cum eis:
immo potius ſub eis et peiꝰ eis flagellabunt̄ q̄ ipſis in
multis ſunt peioris ꝯditionis. ¶ Primo: qꝛ ſicut oſten
dit Anſelmꝰ.li.v. de caſu diaboli. Diabolus inq̄t nul
la p̄cedēte pcti vindicta ſupueniens peccauit: ego viſa
eiꝰ pena ad pctm̄ ꝑperaui: ille ꝑſtitit in malicia deo re-
probāte: ego deo reuocāte: ille obdurat̄ ꝯtra nō req̄ren
tē: ſed punientē: ego ꝯ̄ morientē ꝛ blādientē. Ecce cuiꝰ
imaginis horrebam horrorē: in multis aſpicio meipm̄
horribiliorē. In q̄ magna ptꝫ pctōris ꝑuerſitas. Non
tm̄ in hoc ꝙ eſt peior demonibꝫ: ſꝫ etiā in h̄ ꝙ eſt peio-
ris ꝯditionis iumētis ꝛ brutis: ꝛ om̄i creatura. Nā
brutoꝝ quorūdā ꝛ carnes valent ꝛ corīū: quorūdā v̄o
corīū pctōris mortui: nec caro valet: nec cadauer: nec
aīa: nec corīū: nec ꝯtinens vel cōtentū: neqꝫ ſubſtantia
vel accidēs: nec materia vel forma: qꝛ luto vilior eſt vi
ta ipſius Sap̄.xv. Nō eſt mirū ḡ ꝙ altiſſimꝰ odio ha
10 bet pctōres Eccl̄.xij. Secūdo: qꝛ diabolus ſemel pecca
uit ꝛ factꝰ eſt demō. Nō v̄o malus: de q̊ dr̄ Ecc̄s.viij.
Attm̄ pctōr ex eo ꝙ cēties facit malū ꝛ ꝑ patiētiā ſuſti-
net̄: in h̄ peior eſt: ꝙ pluries peccat anteq̄ꝫ dānet̄: ꝛ ꝓpt̄
alias cauſas tractas. T.v.43. Et magis ingratꝰ: quia
diutiꝰ ꝑ patientiā expectat̄: ꝛ ꝑnicioſior: qꝛ hāc dei pa-
tientiā ad ꝓpriā ꝯuertit dānationē: qꝛ ſic̄ dr̄ Ecc̄s.viij.
qꝛ nō profert̄ cito ꝯ̄ malos ſnīa: abſqꝫ vllo timore filiȷ̄
hoīm ꝑpetrāt mala. ¶ In q̊ iterū ptꝫ: ꝙ maior eſt illoꝝ
peruerſitas: q̄ꝫ quarūcūqꝫ beſtiarū: q̄ patia ꝛ bn̄ficiȷ̄s
domeſticant̄: ꝛ bn̄facientē cog̊ſcāt ꝛ diligūt ꝛc̄. Peccato-
res v̄o ecōuerſo: nec deū diligūt: nec dei ſ̄uos cog̊ſcūt:
nec bonos nec rectos ſine q̄bꝫ ipſi nō viuerēt: ſꝫ ſicut ī
diluuio ꝛ in ſubuerſiōe ſodome perirēt: nec ipſos ami-
cos: ſꝫ inimicos reputāt mortales. Et iō teſte pſ̄.xxxvj.
Gladiū euaginauerūt: pctōres intēderūt arcū ſuū: vt
11 ſagittēt in obſcuro rectos corde. ¶ In q̄ auc̄te nō tm̄ il
loꝝ malicia: q̄ rectos inimicos eſtimāt ꝛ ꝑſequunt̄: ve
rū etiā cā tangit̄ malicie: eo ꝙ in obſcuritate ſūt pctōꝝ
de q̄ obſcuritate dicit Criſo. ſup Joā. Homel̄.iij. Pec
catū inq̄t tenebra eſt: q̄ em̄ ī tenebris eſt: nō amicū: nō
inimicū cog̊ſcit. Ita auarꝰ ꝛ oīs pctōr nō diuidit ami-
cū a ꝑſecutore: ꝛ maxie ſi corripit ꝛ iuidēs nō familia-
rē diſcernit: ſic̄ nec de nocte diſcernit̄ plūbū: aurū: argē
tū: lapis p̄cioſus a vili. Et ſic̄ de nocte lapidū p̄cioſoꝝ
nō apparet pulchritudo: ꝛ ideo ab illis q̄ ignorāt boni
tatē illoꝝ deſpiciunt̄: q̄ tm̄ defectꝰ vel vilipēſio ex illoꝝ
nō ori̇t̄ nā: ſꝫ qꝛ ꝯtenētes ī tenebris ſunt. Ita ī ꝓpoſito.
Hac de cā obſeruabit pctōr iuſtū ꝛ ſtridebit ſup eū dē-
tibꝫ ſuis: in Pſ̄.xxxvj. Et ſic̄ dr̄ Eccl̄.xiij. Si cōicabit
lupus agno aliq̄n: ſic pctōr iuſto: q̄ cōicatio ſctō hoī ad

catē. ¶ Nec mirū: qꝛ oculis egris odioſa eſt lux: quibꝫ
ſic̄ tenebra placet: ꝛ ſic̄ bubones tenebras diligūt: ꝛ cā-
tu ſuo laudant. Ita ab illis laudat̄ pctōr in deſideriȷ̄s
¶ Qui ḡ ſic eis ſil̄es lau- (aīe ſue: ī pſ̄.ix. Nō. J.x.3. Arti.v.
dant: ꝛ bonos ꝯtēnūt: merito ī tota ſacra ſcp̄tura ꝯtem
nunt̄: ꝛ infirmis ꝛ mortuis cōꝑant̄. ¶ Primo nāqꝫ ꝓpt̄ 12
diuerſas rōnes ꝛ ꝓprietates diuerſis cōꝑant̄ infirmi-
tatibꝫ. ¶ Nā ſupbi freneticis comꝑant̄ atqꝫ demonia- Supbia
cis: q̄ nullis ſubeſſe volūt: nec ī vīculis teneri. Ita nec
iſti deo: nec miſtris eiꝰ ſubeſſe volūt: nec legibꝫ vl̄ vin-
culis alligari eccl̄iaſticis: ſꝫ ad modū luciferi ſociorūqꝫ
eiꝰ oēs trāſcēdere volūt. Et ideo teſte Eſaia. Infirma-
ta eſt altitudo: ꝛ terra infecta eſt ab habitatoribꝫ ſuis
Eſa.xxiiij. ¶ Iracūdi v̄o ꝛ iuidi ſil̄es ſūt habētibꝫ car- Ira
diacā: qꝛ ſic̄ illi infirmant̄ ex h̄ ꝙ nimis gaudēt vl̄ tri- Inuidia
ſtant̄. Ita iſti ex h̄ ꝙ gaudēt de malo ꝛ triſtant̄ de bono
Et ſic aliq̄tiēs: q̄ multos hēbat filios. i. bona oꝑa: infir
mata eſt. j. Reg.ij. ¶ Auari v̄o hydropicis cōꝑant̄: q̄ Auaricia
potū diligūt ꝛ acq̄rūt in malū ſuū. Sic iſti diuitias de
q̄bꝫ Eccl̄s.v. Eſt alia īfirmitas quā vidi ſb̄ ſole diui-
tie ꝯgregate ī malū dn̄i ſui. ¶ Luxurioſi v̄o leproſis aſ- Luxuria
ſil̄ant̄: q̄ alios ſua ſocietate īficiūt Eſa.xl. Iuuenes in
infirmitate cadēt. ¶ Accidioſi v̄o podagris ꝛ guloſi fe Accidia
bricitātibꝫ cōꝑant̄: qꝛ p̄mos vecordia īpotētes: ꝛ ſcd̄os Gula
auiditas īfirmos reddit. His itaqꝫ ꝛ aliȷ̄s pctis ita in-
fectū eſt genꝰ hūanū: ꝙ a plāta pedis vſqꝫ ad v̄ticē ca-
pitī nō īuenit̄ ī eo ſanitas Eſa.j. Quia multi publicani
et pctōres Math.ix. q̄ nō tm̄ infirmis: verū etiā mor-
tuis cōꝑant̄: qꝛ ſic̄ nec mortui. Ita nec iſti vidēt: nihil
loquunt̄ vl̄ libent̄ audiūt q̄ ad ſalutē ꝑtinēt aīarū nec
oꝑant̄: ſi ſūt ſpūalit̄ frigidi ꝛ defuncti: ꝛ ad ſepulturā il
lā: de q̄ Lu.xvj. Mortuꝰ ē diues ꝛ ſepultꝰ in īferno: de-
portati. De q̊rū q̄libet pōt dici illō Lu.vij. Defunctꝰ
efferebat̄. Cuiꝰ feretrū q̄tuor efferūt portitores. ¶ Pri-
mo ſpes lōgioris vite: in q̊ portitore fatuū ē ꝯfidere: qꝛ
vita nr̄a eſt ſic̄ latrones ducti ad mortē in ex̄nea p̄ria: in
q̄ certū eſt: ꝙ cito morient̄: tp̄s tm̄ ꝛ locꝰ ignorant̄. Ta-
les illi aſſil̄ant Lu.xij. Aīa habes multa bona: q̊rū q̄li
bet facto ſufficiēter oſtēdit: ꝙ ſi ſp̄ viuere poſſet: ſp̄ pec-
caret: ꝛ iō ſp̄ iuſte dānabit̄. ¶ Secūdo ꝯſideratio defe-
ctus alieni ꝛ nō ſui: cuiꝰ portitoris vnꝰ pes ꝛ cā eſt ꝓ-
priȷ̄ ſtatꝰ: tenebra eſt em̄ pctōr ī tenebris: ꝛ iō ſeipm̄ nō
videt. Alius pes ꝛ cauſa eſt: ꝓprie cōſciētie turbulētia.
Eſt nāqꝫ ꝯſciētia ſicut aqua turbida: in qua nō vident̄
ſordes que in fundo latent. Ex his duobus ꝯtingit: ꝙ
peccator om̄i cōtrariat̄ artifici: pictor nāqꝫ et ſcriptor:
et generaliter om̄is artifex meliora ꝯſiderat exēpla: qd̄
iſti artifices nō faciūt aīarū. ¶ Tertio p̄ſumptio miſe-
ricordie: de quo dictum eſt. c. de miſericordia. articu.ix.
¶ Quarto negligētia de vita ꝓpria corrigēda: que ne-
gligentia ex tribus conſurgit prioribus: treſqꝫ priores
conſequit̄ portitores: ſicut patet intuenti. Sic ergo ſi-
cut dicit̄ Eccl̄.vj. Defertur om̄is peccator et inuidus
et bilinguis ꝛc̄.
¶ Circa v̄o pctōrē ſic defunctū ꝛ ad inferni delatū ſe- Arti.vj.
pulturā: exequie tales dicunt̄ q̄les diligūt. In q̄bꝫ offi
ciū facit demon alta voce cantās: ꝛ impunitatē ꝓmit- 14
tēs ꝛ dicēs. Nequaq̄ꝫ moriemini Gen̄.iij. Duo v̄o cā-
tores cantātes: placebo: ſunt caro q̄ cātat ꝛ ꝓmittit vo
luptatē: ꝛ mūdus qui ꝓmittit diuitias ꝛ longeuitatē.
Chori v̄o rn̄dētes ſunt adulatores: exteriores: vl̄ inte-
riores. i. ꝓprie cogitatiōes: vel vtriqꝫ ſibi mutuo dicē-
tes ꝛ rn̄dentes. Tu es glorioſus. Cui alia rn̄det cogita
tio: tu es fortis. Cui alia: tu es diues: tu es pulcher: tu
es generoſus: ꝛ ſic laudat̄ pctōr in deſideriȷ̄s aīe ſue: in
pſ̄.ix. Quoꝝ laudū falſitas per ꝓphetam patet: dicen-

tem Treno. ij. Prophete tui viderunt tibi falsa. In his exequijs primam lectionem: videlicet parce mihi domine: legit corpus. id est. corporis falsa pietas: quādo deberet ieiunijs: laboribus: vigilijs: ⁊ hmōi penitētie operib9 affligi dicēdo: parce ⁊c. qua lectiōe pfecta ratio respōsoriū cantare deberet: rñdendo ⁊ dicendo. Credo ꝙ redēptor me9 viuit. Et ideo respōsoriū vocatur: q2 corpis allegatiōi: seu petitioni vel lectioni respōdere deberet: credo ⁊c. q̄si diceret: ex q̄ redemptor me9 in nouissimo die te mihi resuscitabit in meliori statu et cōditione ꝗ modo sis: si nūc in seruitio suo te exercuero ⁊ expendero: nō parcā: sicut nec minister parcit nec dimittit equū suū vexare in seruitio boni dñi: q̄ ꝓ debili pdito optimū dabit. Sic rñdit Paulus dicēs. Casti
15 go corpus meū ⁊ in seruitutē redigo. ¶ Secūdā lectionē. Tedet aiam meā vite mee: legit accidia: q2 qñ accidiosus ⁊ delicat9 deberet aliq̄ aggredi: q̄ in aggrediēdo vel tolerando vel in pseuerando grauia videnť: dicit. Tedet ⁊c. quo tedio affect9 q̄si sepult9 ⁊ abscōdit9: sub pigricia sua fit impotēs ⁊ inhabilis ad oē opus bonū et arduū. Cui rō rñdere d3et: orādo ⁊ dicēdo. Qui Lazarū resuscitasti a monu ⁊c. q̄si diceret: q̄ Lazarū resuscitasti a monumēto fetidū: corp9 seu subiectū istud miserū resuscitet a fetenti pigricia: ⁊ in laborib9 suscitatū: hic tpaliter exerceat vt requiē eternā inueniat. ¶ Tertiā lectionē: legit psumptio dicēs. Manus tue fecerūt me: q̄si diceret: ꝗtūcūꝗ pctōr sim: deus me nō ɔdēnabit quē sic fecit ⁊ plasmauit: et ideo audacter peccabo. Cui rō rñdere d3et. Dñe qñ veneris iudicare terrā ⁊c. q̄si diceret: tūc me iuste ꝑm opa mea iudicabis: ⁊ nihil mihi valebit ꝙ a te fact9 sum: si saluti ꝓprie coopatus nō fuero: q2 teste aplo: coadiutores dei sum9. ¶ Quartā lectionē legit falsa vel instabilis ɔfessio: oīa pctā sine ꝓposito cessandi: vel aliena restituēdi: aperte ostēdēs ⁊ dicēs. Quātas habeo iniq̄tates ⁊ pctā ⁊c. Cui rō in fine vite respōdebit. Heu mihi: q2 peccaui nimis in vita mea: qñ. s. experieť illud qd̄ dicit deus p ꝓphetam. Puer centū annoꝝ morieť: ⁊ pctōr centū annoꝝ male
16 dictus erit Esa. lxv. ¶ Quintā lectionē legit auaricia cupiditas: seu nimia mūdi sollicitudo dicēs. Homo natus de muliere ⁊c. tot repleť miserijs ⁊ paupratib9: et debilitatib9: oportet ꝙ ɔtra oēs hui9 famis ⁊ frigoris ⁊ paupratis miserias: hō multa cupide cōgreget ⁊ auare teneat. Cui non rñdere deberet. Ne recorderis: quasi diceret. Ex q̄ pater vr̄ celestis scit: q2 his oīb9 indigeť: nolite recordari neꝗ solliciti sitť: dicētes. Quid māducabim9: aut q̄d bibemus. Neꝗ solliciti sitis in crastinū. Crastin9 eñ dies sollicit9 erit sibi: sufficit eñ diei malicia sua Math. vj. ¶ Sextā lectionē legit infidelitas: dicēs. Quis mihi tribuet ⁊c. q̄si dicat: vel nos nō dānabit: vel saltē aliqñ nr̄i recordabiť: ⁊ nō eternaliter dānabit: ⁊ ħ videť dicere: qñ ɔstituas mihi tps in quo recorderis mei. Cui rō rñdere d3et. Dñe ꝑm actū meū noli me iudicare: q̄si diceret: in pdicta heresi non ɔfido: ꝫ scio ꝙ si ꝑm actū meū malū iudicaueris: iuste me eternaliter ɔdēnabis. Ideo depcor maiestatē tuā: vt tu deus deleas iniq̄tatē meā: anteꝗ illuc descendā vbi nulla est redēptio. ¶ Septimā lectionē legit impatientia: dicēs. Spūs me9 attenuabiť: ac si dicat: q̄re sic infirmitatib9 ⁊ flagellis affligor: q2 nō peccaui: ⁊ ī amaritudinib9 morať oculus me9. Cui rñdet rō asserēs ꝙ quotidie peccat: dicēs. Peccantē me q̄tidie. Ex q̄ seq̄ť. ꝙ impatiēs falsum dicit: ⁊ ꝙ iuste illū deus flagellat. ¶ Octauā lectionē vicꝫ: pelli mee: legit vana ɔfidentia in carnalib9 ⁊ mūdialib9 amicis: dicens. Miseremini mei ⁊c. Hec nanꝗ facit hoīem potius in hoīe ɔfidere ꝙ in deo. Ratio vo vidēs ħ stultū esse: ⁊ ꝙ est maledictus q̄ ɔfidit in homine Hiere. xvij. rñdit dicēs. Memēto mei deus: ac si dicat: ad deū est clamandū in tribulatione: ⁊ nō ad hoīem: q2 vana salus hominis: in ps̄. lix. sed deus est adiutor in tribulationib9 Ps̄. xlv.
¶ Nonā vicꝫ: q̄re de vulua eduxisti me ⁊c. legit desperatio. Cui rō in dei sperās liberatiōe respōdere debet. 17
Libera me dñe de morte ⁊c. ¶ Predictis vo aiarū inimicis vt dictū est: cantantib9. Placebo: nisi rō respondeat. Dirige: modo q̄ dictū est: defunctus ad infernū efferť: anteꝗ oēs pdicti ꝓcessionē faciūt: in qua diabolus caudā tenet: q2 teste ꝓpha: qui docet mendaciū ipe est cauda Esa. ix. Feretrū vo portant illi: de q̄bus dictū est. s. e. c. xiij. Feretrū vo sequunť oēs q̄ pctōris mortui peccant exēplo: q̄ aliqñ ad feretrū manū apponunt ipm supportādo ⁊ festinātius portando: q2 etiā ipsi ei mala dant exempla: quib9 eū velocius vsꝗ ad infernū ire faciunt: vsꝗ q̄ ɔuertanť oēs pctōres in infernū: oēs gentes q̄ obliuiscanť deū: in ps̄. ix. Et vsꝗ cū diuite illo sepeliant ī inferno: in q̄ mors pctōꝝ pessima: in ps̄. xxxiij. Peccatoris ḡ mors: exequie: portatio ꝓcessio ⁊ sequela: sic incipit mediať ⁊ terminať.
¶ Diabolus vo sic spūaliter mortuū ad infernum ducens: nō statim occidit ꝓpter causam tactā. P. v. s. q2 Arti. viij.
etiā vult vt diuti9 viuētes plus peccēt: ⁊ de pctō ī peccatū cadant: hec nāꝗ est ɔditio pctōꝝ: q2 in vno pctō 18
solo diu nō morabunť. Supbus nāꝗ cito in iram cadit: q2 ex quo affectat supior esse vel singulariter videri ɔtra illā singularitatē impedientē irasciť et ɔsperitati eius inuidet: de illaꝗ dolet: ⁊ de aduersitate gaudet: et vias querit: quō ɔsperitatē eius impedire posset: ei in bonis: vel corpe vel fama: nocēdo: vel ꝓcurādo p alios ꝙ indicteť vel verbereť vel occidať vel diffameť vł alijs modis graueť: ⁊ sic diabolus habēs pctōrē illaq̄atum superbia: nō ire: inuidie ⁊ homicidij: ⁊ hmōi laqueis illū tm̄ inuoluit: sed etiā cupiditatis: gule ⁊ luxurie ⁊ accidie: ipm retib9 implicat: q2 ex quo vult apud mundū magn9 apparere: ⁊ nō possit sine multis reb9: necesse est: ꝙ multa ɔcupiscat: p que altitudinē ⁊ superbiā suā sustētat. Ex qua ɔcupiscētia fraus oriť et deceptio: q2 ex quo multa cupit q̄ nō habet: sequiť: ꝙ qñ videt terrā vicini sui inter suā iacere: que sibi esset quieta: cogitat quō illū circūuenire possit. ¶ Abundantia vo bonoꝝ: q̄ ex cupiditate oriť: freq̄nter trahit ad gulam Gula vo trahit ad accidiā: q2 ex q̄ est vino ingurgitat9 caput habēs pōderosū: in lecto suo se girat: cogitās cogitatiōes pessimas: nec sacerdote ad missam pulsante surgit: q2 si magn9 sit: cogitat: ꝙ sacerdos ipm expectabit: si paup sit: cogitat: ꝙ sufficit ꝙ veniat ad eleuatōeꝫ sacramēti. Hec vo duo trahunt ad luxuriā: q2 ex gula oritur inclinatio ad accidiam: ex accidia: turpis cogitatio: que duo simul copulata frequenter tertium inducunt. Sic cadent in retiaculo eius oēs peccatores: in
ps̄. cxl. ¶ Quid ergo valet dicere: sicut dicūt aliqui: ꝙ 19
non sunt fures ⁊ homicide: ⁊ ideo videtur eis ꝙ fornicatio in eis ⁊ huiusmodi non sint grauia: quia vident alios grauiora cōmittere: qui in hoc decipiunť: ꝙ non possunt se excusare de oībus quin sit aliqua superbia ira vel inuidia: in cordibus: vel luxuria in operib9: qd̄ ex hoc apparet ꝙ pauci se excusare poterūt: quia centū hominib9 simul ɔgregatis: vix iueniunť tres q̄ se sincere diligant sicut deberēt: vel ꝓ amore dei vel charitatiuo amore hoīs faciat nisi aliud speret vel sciat emolumentū: ita ꝙ vix inueniť q̄ faciat ꝓ parētela vel ɔsanguinitate vel vicinitate: sed ꝓ pecunia: q2 charitas refriguit: ⁊ ira ⁊ inuidia intiū iundauerūt ꝙ si vn9 videat

alium maiorem habere amicitiã: proſperitatẽ vel gra-
tiam; ei inuidet: de quo ergo gloriantur qui in vno of-
fendunt: ex q̃ prius oſtẽſum eſt ꝙ diabolus habẽs ho-
minẽ in vno ad alia cito retrahit: q2 ſicut dicit decretũ:
peccatũ qđ ſtatim ꝑ pniam non delet̃ ſuo pondere ad
aliud trahit. Gloriatio g̃ taliũ eſt ſicut illoꝝ q̃ glorian-
tur ꝙ ciuitatẽ obſeſſam ex vna pte cuſtodiunt ⁊ ex alia
inimicos intrare ⁊ ciuitatẽ cape ſinunt. Sicut ptꝫ ꝙ q̃
peccauerit in vno multa bona ꝑdet Eccl' s. ix.

Arti. viij. ¶ Ex iſto vltimo iam dicto articulo cecitas ptꝫ atqꝫ fa
tuitas pctoꝝ: q2 ex iã dictis ptꝫ: ꝙ vnũ pctm̃ cõmittẽs
20 plurimoꝝ ꝑiculo ſe exponit: ⁊ q̃ vnũ cõmittẽdo credit
ſe in illo ſtare: ⁊ q̃ſi lento gradu ad infernũ ꝓperare: ad
multa ꝑ vnũ tractus ad infernũ velociter ꝓperat. Vñ
eſt de talibꝫ ſicut de nũcijs ⁊ hmõi: q̃ in via ſua multũ
feſtinãt q̃ pluribꝫ vtunt̃ equis vt plus feſtinẽt: quorũ
vno laſſo alterũ accipiũt. Sic p̃dicti ſatiati de vno pec
cato ad tp̃s ſicut gula ⁊ hmõi: aliud querũt ⁊ ſatiati de
vna fatua muliere aliã querũt vt velocius ad infernũ
veniãt: ⁊ ſint de illis de quibꝫ dicit̃ Eccl' s. ix. Quecũqꝫ
põt manus tua facere: inſtant̃ opare: q2 nec opus arti-
ficũ: nec ratio logicaliũ: nec ſciã legiſtarũ: nec ſapiã the
ologoꝝ: apud inferos q̃ tu ꝓperas: ideo quẽlibet hor-
tat̃ ſcriptura dicens Prouer. j. Fili ſi te lactauerint pec
catores ne acq̃eſcas eis. Et infra. Pedes illoꝝ ad ma-
lũ currũt ⁊ feſtinãt ⁊c̃. ¶ Eſt g̃ prima pctõris fatuitas
ꝙ ad infernũ modo iam dicto ꝓperat: ⁊ pluribꝫ labori
21 bus ⁊ expenſis infernũ q̃ꝫ celum compat. ¶ Secundo
idẽ apparet ex h̃: ꝙ occiſorẽ multoꝝ anteceſſoꝝ ſuoꝝ in
domo aĩe ſue abſcondit ⁊ ſpoliatorẽ ⁊ occiſorẽ ꝓprium.
Cuiꝰ cauſa eſt: q2 intm̃ excecat̃ ꝙ periculũ ꝓpriũ vide-
re neſcit. Ex q̃ ſequit̃ tam abſurdũ incõueniens: ꝙ ille
qui multũ doleret de amiſſiõe pecunie vel meſſis: vel
de ſpoliatiõe vaſoꝝ vl' pannoꝝ: neſcit dolere de amiſſio
ne aĩe: ⁊ de ſpoliatiõe ⁊ amiſſione regni celeſtis: ⁊ oĩm
bonoꝝ ſpũaliũ. Et q̃ multũ ſtuderet fugere de carcere
mundi: vbi corpus breui tp̃e cuſtodie mancipat̃: non
vult nec deſiderat fugẽ de carcere diaboli: in q̃ eternis
deputabit̃ tormẽtis. Stultiores nãqꝫ ĩ h̃ caſu ⁊ magis
excecati ſunt demonibꝫ vel dãnatis: q2 illi ⁊ ſi carcerẽ
fugere vellent: non poſſent: iſti vo ⁊ ſi vellent poſſent.
Dãnatos nãqꝫ ſic in carcere demon poſſidet ꝙ carcerẽ
frangere ⁊ fugere nõ poſſunt: ⁊ de illis certꝰ eſt. Iſtos
vo ſic in cõpedibꝫ poſſidet pctoꝝ ꝙ nõ vi ſed ſponta-
nea volũtate in ſuo carcere detinent̃. Quis g̃ nõ ſtul-
tiores diceret illos qui ꝓpria ſtulticia in ꝓfundiſſimo
detinent̃ carcere: q̃ꝫ illos q̃ aliena ibi detinent̃ poteſta-
te. Nẽpe illi de ſtulticia: ⁊ iſti de impotẽtia redarguũ-
tur. ¶ Tertio idẽ apparet ĩ hoc ꝙ ſunt ſil'es ſodomitis
qui finẽ nõ ꝯſiderãt mercatiõis ſue: in q̃ omĩ cõtrariã-
tur mercatori: nec dicẽtibꝫ credũt in quo ſodomitis il-
lis aſſil'ant̃: q̃ Loth p̃dicẽti eis periculũ nõ crediderũt
de quibꝫ dicit̃ Geñ. xiij. Sodomite erant peſſimi ⁊ pec
catores coram domino.

Arti. ix. ¶ Ab oĩbꝫ p̃dictis pctĩs ⁊ periculis deus nitit̃ nos tri
plicit̃ retrahere. Pudore: ſicut Iudã qñ dixit. Ecce ma
22 nus tradẽtis me mecũ eſt in parapſide. Ita manꝰ nr̃e.
Amore: qñ dixit. Amice ad q̃d veniſti. Sic nos mult'
amicitie ſignis ⁊ dictis ⁊ factis. Timore: qñ dixit. Me
lius eſſet illi ſi natꝰ nõ fuiſſet hõ ille. Iſtis tribꝫ de cau-
ſis erãt appropinq̃ntes ad Ieſuꝫ publicani ⁊c̃. Lu. xv.
Et adhuc appropinquare deberent: quia hic peccato-
res recipit Luce. xv.

P. vij. PEnitentia eſt triplex: ſecu
ra: dubia: falſa. Circa quã viginti oſtendendi
ſunt articuli. Primo nãqꝫ oſtendet̃ q̃ ſit vera ſeu ſecu-
ra penitẽtia. Secũdo: q̃ ſit dubia ſeu ſera. Tertio: q̃ ſit
falſa vel ficta: ⁊ quibꝫ modis agat̃. Quarto: quare ſe-
cura pnĩa eſt facienda: ⁊ q̃ ad hoc nos mouere debent.
Quinto: qualiter fieri debet: q̃ ad intimitatẽ. Sexto:
q̃ꝫtum ad integritatẽ. Septimo: q̃ꝫtum ad deuotionẽ.
Octauo: q̃ꝫtum ad diſcretionẽ ⁊ congruitatẽ. Nono:
q̃ꝫtum ad fugã occaſiõis ⁊ cautelã ſatiſfactiõis. Deciõ
q̃ꝫtuꝫ ad feſtinationẽ. Vndecimo: q̃ꝫtuꝫ ad ꝯtinuatio-
nẽ ⁊ ꝑpetuitatẽ. Duodecimo: q̃ ſit talis pnĩe vtilitas.
Decimotertio: que ab illa pnĩa retrahũt: ⁊ q̃ ſunt con
tra illa retrahẽtia remedia. Decimoq̃rto: q̃ ſit tarde vl'
dubie penitẽtie periculũ q̃ ad hoc: ꝙ ſe exponũt fortu-
ne omĩa amittẽdi. Decimoq̃nto: qđ ſit illoꝝ ꝑiculũ in
hoc ꝙ cũ maiori reſurgunt difficultate. Decimoſexto:
qđ ſit illoꝝ damnũ q̃ ad h̃ ꝙ tota vita illoꝝ q̃ peniten
tiã p̃cedit eſt penalis. Decimoſeptĩo: quõ tales a dia-
bolo decipiunt̃. Decimooctauo: taliũ oſtẽdet̃ ſtulticia
Decimonono: q̃bꝫ aſſil'ant̃. Viceſimo: q̃bꝫ rebus vel
beſtijs falſa. i. hypocritarũ penitentia: cuꝫ ſuis aſſimi-
lat̃ penitẽtibꝫ.

Arti. j. ¶ Q̃ꝫtum ad primũ pnĩa ſecura ⁊ ve
ra a beato diffinit̃ Gregorio: ⁊ habet̃ hec diffinitio in
decreto. de pe. di. j. c. penitẽtia: ⁊ de pe. di. iij. c. pnĩam. 1
Penitentiã inq̃t agere eſt: ⁊ ꝑpetrata mala deplange-
re: ⁊ plangẽda nõ ꝑpetrare. Et hec in generali tres ha-
bet partes: q̃ de neceſſitate ad eiꝰ requirunt̃ ꝑfectionẽ:
de q̃bus dicit Criſoſto. ⁊ habet̃ de pe. di. j. §. perfecta.
Penitẽtia inq̃t ꝑfecta cogit pctõrẽ oĩa libẽter ſufferre:
in corde eñ ꝯtritio: in ore ꝯfeſſio: ĩ ope tota humilitas.
hec eſt fructifera pnĩa. Hec pnĩa eſt illud felix triduũ:
de quo Exo. v. Deꝰ hebreoꝝ vocauit nos: vt eamꝰ viã
triũ dierũ in ſolitudinẽ: ⁊ ſacrificemꝰ dño deo nr̃o: ne
forte accidat peſtis aut gladius. i. culpa in p̃ſenti vl' pe
na in futuro. Iſte ſunt inſuꝑ tres felices ſyllabe ꝯtente
in pnĩa Dauid. ij. Reg. xij. dicẽtis. Peccaui: ꝓpter q̃s
ꝓpheta Nathan ei ex ꝑte dei rñdit. Dñs trãſtulit a te
pctm̃ tuũ. De cuius pnĩa dicit Hiero. ad ruſticũ de pe
nitẽtia. Maturitas venie ꝓfundã regis fuiſſe declara
uit pniam. Profunda nãqꝫ fuit in cordis ꝯtritõe: apta
in oris ꝯfeſſione: ⁊ humilis atqꝫ obediens in opis ſa-
tiſfactiõe. Et iuſte q̃dẽ pnĩa has tres req̃rit ꝑtes: ſicut
in Dauid: ita in quocũqꝫ alio vt q̃ deũ ore: corde ⁊ ope
offendũt: ⁊ culpã ꝯtrahũt: his tribꝫ deũ recõcilient: vt
veniã obtineãt: ⁊ vñ mors oriebat̃: inde vita reſurgat
¶ In ſpãli vo tot req̃rit ꝑtes ⁊ ꝯditiões quot in dicto
Dauid penitẽtis ⁊ dicentis. Peccaui: inueniunt̃ lr̃e: ꝑ
quas ꝑtes ille incipiũt: ita ꝙ pctor ad hoc: ꝙ veniã cũ
Dauid inueniat: tot dicat cũ Dauid: peccaui: vt inci-
piẽdo a p̃ma lr̃a iſtiꝰ dictiõis dicat. p. peniteo: in corde
e. erubeſco: corã deo ⁊ hoĩbꝫ. c. ꝯfiteor nude ⁊ apte. c. ci
to. a. ago pniam humilit̃ recipiẽdo quicq̃d mihi impo
ſueris: ſiue orõnes: ſiue ieiunia: ſiue elemoſynas mihi
impoſueris: ſciẽs ꝙ iuſtũ eſt ꝙ q̃ ꝑ pctm̃ ſuũ deordina
tus a deo a meip̃o ⁊ ꝓximo ꝑ orõnẽ ſim recõciliatꝰ deo
ꝑ ieiuniũ reformatꝰ in meip̃o: ꝑ elemoſynã pacificatꝰ
ꝓximo. Qui inſuꝑ tria a deo in feudũ teneo aĩam: cor
pus ⁊ ſbam: ꝑ hec tria ei homagiũ reddã: orãdo: ieiu-
nãdo ⁊ elemoſynas largiendo. v. volũtarie. i. integre.
De iſta pnĩa ſacra ſcp̃tura loquẽs Leuit̃. v. dicit. Aĩa
q̃ iurauit. Et infra. Agat pnĩam de peccato.

Arti. ij. ¶ Agat inquit penitentiã ſecurã: dum peccare poteſt:
non expectet dubiam que in vltimã differtur egritudi
nem: de qua dicit Auguſti. in li. ſententiarũ eius. Et 2
habetur in decreto: de pe. diſt. vij. in princi. c. ſi quis.
Si quis inquit poſitus in vltima neceſſitate ſue egri-
tudinis voluerit accipe pniam ⁊ accipit: ⁊ mox recõci-

ſiat: et hinc vadit. Fateoꝛ vobis: non illi negamus qđ
petit: ſed nō p̄ſumim⁹: qꝛ bene hinc exit: ſi ſecur⁹ hinc
exierit ego neſcio: penitentiā dare poſſumus: ſecuritatē
aūt dare nō poſſum⁹. Nunq̇d dico dānabit̄: ſed non
dico liberabit̄. Vis ḡ a dubio liberari: vis qđ eſt incer
tū euadere: age pniam dum ſanus es. Si ſic agis dico
tibi: qꝛ ſecurus es: qꝛ penitentiā egiſti eo tpe q̊ peccare
potuiſti: ſi aūt vis agere penitentiā cum peccare nō po
tes: pctā te dimiſerūt: nō tu illa. ¶ Ratio autē q̄re du-
biū eſt de ſalute taliū: patet tā exēplis: q̄ȝ auctoꝛitatib⁹.
¶ Q̄tuȝ ad primū: nō ſolū ꝯtra exemplū. G. iiij. 8. ve
rum etiā cōtra om̄e exemplū in militia videt̄ humana:
et cōtra oēm naturā in arboꝛib⁹. Qꝛ bonus ſit miles
in ſenectute vel in vltima debilitate qui ſp vecoꝛs fuit
et fugitiuus in iuuētute. Et ꝙ arboꝛ q̄ nunq̄ȝ fuit vi-
ridis: nec floꝛuit: nec fructificauit: poſt multos annos
qn̄ igni adiudicatur ⁊ ſcindi incipit: incipiat vireſcere
floꝛere ⁊ fructū ferre. Et ꝯtra oēm cōem rōnis curſum
ꝙ puer vel hō q̇ſcūq̄ȝ lectionē ſciat quā nunq̄ȝ didicit.
¶ Auctoꝛitates v̊o q̄ iſtam augēt dubitationē: plures
ſunt cum rōnibus mixte: qꝛ nec ſine rōne valet auctoꝛi
tas: valet tn̄ ſine aucte rō. ¶ Prima v̊o auctoꝛitas: in q̄
hmōi dubietatis cā reddit̄: eſt Cypriani: ⁊ habet̄ in de-
creto de pe. di. vij. §. hoc aūt: vbi ſic ait. Idcirco fratres
chariſſimi pniaȝ nō agētes. Gloſa interlinearis: qꝛ no
lūt reddere ablata. Sequit̄: in textu. Nec ī doloꝛe de-
lictoꝝ ſuoꝛū toto coꝛde manifeſtā lamētatiōis ſue pꝛo-
feſſionē teſtātes: ꝓhibēdos oīno cēſem⁹ a ſpe cōionis
et pacis: ſi in infirmitate atq̄ȝ ꝑiculo ceperint depc̄ari:
qꝛ rogare illos nō delicti pniaȝ: ſȝ vrgētꝭ āmonitio moꝛ
tis cōpellit. Nec dign⁹ eſt in moꝛte accipe ſolatiū q̇ ſe
3 nō cogitauit moꝛiturū. ¶ Ad idē eſt auctoꝛitas ⁊ ratio
Auguſtini: in li. de penitētia. Et habet̄ in decreto ꝓxi-
me allegato. §. illi aūt. Ait em̄: q̇ aūt cū potuerūt nūq̄ȝ
cōuerti voluerūt ꝯfitentes cum iam peccare nequeūt:
nō ſic facile acq̇rūt: qđ volūt: opoꝛtet em̄ ꝙ pnia fructi
ficet: vt vitā moꝛtuo impetret. Scriptū eſt em̄. j. Coꝝ.
xiij. Sine charitate neminē ſaluū eſſe: nō igit̄ in ſolo ti
moꝛe viuit hō. Quid ḡ ſero penitet nō ſolū timere deū
iudicē: ſȝ iuſtū diligere debet: credo q̇dem illi q̇ dixit ꝑ
Ezech. xxxiij. ⁊ 18. Quacūq̄ȝ hoꝛa ingemuerit pctōꝛ ⁊
ꝯuerſus fuerit: vita viuet ⁊ nō moꝛiet̄: dixit ꝯuerſuȝ ⁊
nō verſum viuere: verſum q̇dē puto q̇ dolet de crimīe
cōuerſum q̇ dolet de oī eius quā expoſuim⁹ varietate:
vertit̄ a pctō q̇ iam dimittit pctm̄: cōuertit̄ q̇ tot⁹ ⁊ oī-
no: vertit̄ q̇ iam penas nō timet: ſȝ ad bonū dei feſtinat
tendere: q̄ cōuerſio ſi ꝯtingat alicui etiā in fine deſperā
dū nō eſt de ei⁹ remiſſiōe: ſȝ qm̄ vix vel raro eſt tā iuſta
cōuerſio: timēdū eſt de penitēte ſero: quē em̄ moꝛb⁹ vr-
get ⁊ pena terret ad vera vix veniet ſatiſfactionē: maxi
me cū filij q̊s illicite dilexit ſint p̄ſentes: vxoꝛ ⁊ mūdus
ad ſe vocet. i. amoꝛ carnalis ⁊ mūdialis. Seq̇t̄. Mul-
tos ſolet ſerotina pnia decipe: qꝛ aliq̇tiēs videt̄: ꝙ infir
mitatis grauitas nō ſolū potentiā aufert loquēdi ⁊ cō-
fitēdi: verū etiā de hmōi multū cogitādi: nā ⁊ frequen
ter hoc videtur: ꝙ tales plus circa medicos ſollicitant̄
coꝛpoꝝ: ꝑ quoꝛū auxiliū hic remanere poſſent q̄ȝ circa
medicos aīarū: ꝑ quoꝝ ꝯſiliū hinc ſecure poſſent tran
ſire. Sicut ptȝ de rege Aſa. de q̊ ſcribit̄. ij. Paralꝭ. xvj.
ꝙ in infirmitate ſua nō q̄ſiuit dn̄m: ſȝ magis in medi-
coꝝ arte ꝯfiſus eſt. ¶ Qui ḡ iſta cauere vult ꝑicula: do-
ctrinā teneat Aug. in li. de penit̄. Nullus inq̇t expe-
ctet qn̄ peccare nō pōt: arbitrij em̄ q̄rat libertatē: vt de-
lere poſſit de⁹ cōmiſſa nō neceſſitatē: qui prius itaq̄ȝ a
pctīs relinquit̄: ꝙ̄ ipſe ea relinquat: nō libere: ſȝ q̄ſi ne-
ceſſitate ea ꝯdemnat. Licet em̄ latro veniā meruiſſet in
ſine de om̄i crimine: nō tn̄ dedit baptiſatis peccandi ⁊
perſeuerādi auctoꝛitatē. Tunc em̄ in fide baptiſat⁹ eſt
qꝛ tunc primū in cruce chꝛiſtū ꝯfeſſus eſt.
¶ Qꝛ em̄ talis pnia nō ſit ſecura: patȝ ꝑ illos: de q̇bus Arti. iiij.
ſcribit̄ Sap̄. v. Intra ſe pniam agētes ⁊c̄. ¶ Penitētiā
inq̇t intra ſe agētes: ſubaudi falſam: q̄ nō tm̄ in h̄ caſu 4
qn̄ vicȝ ad ſalutē penitere non pōt: verū etiā in multis
alijs cōmittit̄ caſib⁹: ſic patȝ ꝑ decretū Innocētij pape
ſecūdi: de pe. di. v. Fratres nr̄os in quo decreto oн̄dit̄.
Primo q̄ ſit falſa pnia: q̄ȝtuȝ ad h̄ vt de vno pctō peni
tentiā agat ⁊ nō de alio. Secūdo: q̄ȝtuȝ ad h̄ ꝙ pniam
agat abſq̄ȝ h̄ ꝙ de officio recedat: qđ ſine pctō pri⁹ nō
tenuit: vel abſq̄ȝ h̄ ꝙ reſtituat aliena vel remittat iīuri-
as. Nota de h̄. F. iiij. 4. in fi. ¶ Textus aūt decreti ſub-
ſequentē ꝯtinet tenoꝛē. Fratres nr̄os ⁊ p̄ſbyteros āmo
nem⁹: ne falſis penitētijs laicoꝝ aīas decipi: ⁊ in infer-
nū ꝓtrahi patiant̄: falſas aūt penitētias eſſe ꝯſtat: cum
ſpꝛetis pluribus de vno ſolo pnia agit̄: aut cū ſic agit̄ de
vno vt nō diſcedat̄ ab alio. Vnde ſcriptū eſt Iaco. ij.
Qui totā legē obſeruauerit: offendat aūt ī vno fact⁹ eſt
oīm reus. ſ. q̄ȝtuȝ ad vitā eternā: qꝛ ſicut ſi pctīs oībus
eſſet inuolut⁹: ita in vno tm̄ maneat: eterne vite ianuā
nō intrabit: hoc q̄ȝtum ad primā partē huius decreti.
¶ Q̄tum ad ſecūdā ſequit̄ ſub hac foꝛma. Falſa em̄ eſt
pnia cū penitēs ab officio vel curiali vel etiā negociali
nō recedit: qđ ſine pctīs nullatenus agi p̄ualet. Aut ſi
odiū in coꝛde ſuo geſſerit: aut ſi offenſo cuilibet nō ſatiſ
faciat: aut ſi offendēti offenſus nō indulgeat: aut ſi ar-
ma cōtra iuſticiā q̇s ferat: hec ibi. ¶ Itē aliud decretū 5
ſumptū ex v̊bis Aug. in epl̄a ad macedoniū: oн̄dit: ꝙ
vera pnia nō agit̄: ſi res aliena nō reſtituat̄. xiij. q. vj.
ſi res: ſub his v̊bis. Si res aliena ꝓpt̄ quā pctm̄ eſt cuȝ
reddi poſſit ⁊ nō reddit̄: pnia nō agit̄ ſȝ ſilꝭ: ſi aūt agi
tur veraciter: non remittit̄ pctm̄: niſi reſtituat̄ ablatū.
¶ Nec valet ꝙ anteceſſoꝛes ⁊ nō poſſeſſoꝛ illā mala ſi-
de acq̇ſiuit: qꝛ ſm̄ gloſam ſuꝑ p̄dicto decreto: videt̄: ꝙ
quantūcūq̄ȝ longo tpe aliq̇s rem alienā poſſederit: ꝙ
nō currit ei p̄ſcriptio: vt. xxxiiij. q. ij. ſi virgo. Nā diu-
turnitas tpis nō minuit: ſed auget vel aggrauat pctm̄
vt. xxiiij. q. j. ſciſma. Vn̄ in p̄ſcriptione requirit̄ bona
fides a p̄ncipio in medio: ⁊ in fine: ⁊ ex om̄i ꝑte p̄ſcri-
ptiōis: vt extra de p̄ſcrip. qm̄ om̄e. Plures v̊o falſe pe-
nitentie modos habes notatos. C. vj. arti. xj. per totū.
Inter q̊s eſt vnus de illis q̇ in q̄ddrageſima: vel cā in-
firmitatis ꝯfitent̄ cū ꝓpoſito redeūdi ad eadē vel ſilia:
quib⁹ nihil dimittit̄: qꝛ nec ipi pctā dimittūt: ſȝ ea q̊dā-
modo legare vident̄: ad modū q̊ alias res legāt cā moꝛ
tis quā timēt cū intentiōe eaſdē res rehabendi: ſi ſani-
tatē recuperauerint. Qꝛ autē talis penitentia ſit falſa:
patet: qꝛ ꝑ decretū primū: falſa penitētia eſt: qn̄ de vno
penitentiā agit ⁊ non de alio. Sed ſic eſt in ꝓpoſito: qꝛ
ꝓpoſitū peccandi eſt peccatū: licet ḡ de prioꝛib⁹ peccatis
agat penitentiā: cum nullā agat de ꝓpoſito peccādi: fal
ſam agit penitentiā. ¶ Alij v̊o aliū falſe penitentie no-
tant caſum: qn̄ vicȝ quis facit penitentiā ſibi iniunctā
in moꝛtali pctō. Verbi gr̄a. Iniūgit̄ alicui v̊o cōfeſſo
et penitēti: ꝙ opa faciat penitētie: iſte cito poſt ꝯfeſſio-
nē illā: in aliud moꝛtale labit̄ pctm̄: in quo penitentiaȝ
agit ei iniunctā. Volunt ḡ ꝙ iſta pnia apud deū vera
nō eſt: nec meritoꝛia: qꝛ moꝛtua nata eſt. Et iō dicūt ꝙ
opoꝛtet ꝙ iterū pniam ꝓ pctīs illis faciat: nō tn̄ tā ma-
gnā vꝭ tā grauē. Sctūs v̊o Thomas ī ſcꝑto dicit ſub
diſtinctiōe: ꝙ aliq̄ ſūt ſatiſfactiōes ex q̇b⁹ manet aliq̇s
effect⁹ in ſatiſfactiōib⁹: etiā poſtq̄ȝ act⁹ ſatiſfactiōis trā-
ſijt: ſicut ex ieiunio manet coꝛpis debilitas. Ex elemo-
ſynis largitis diminutio ſubſtantie: ⁊ ſic de ſilib⁹: ⁊ tā

les ſatiſfactiões in pctĩs facte: nõ opoꝛtet ꝙ iterent̃: qꝛ
q̃ꝫtũ ad illud ꝙ de eis manet ꝑ pniam ſequentẽ accepte
fiunt ſatiſfactiones. Aut q̃ nõ relinquũt aliquẽ effectũ
in ſatiſfactiõe poſtq̃ꝫ actus tranſijt: opoꝛtet ꝙ iterent̃:
ſicut eſt de orõne ⁊ ſiĺibꝫ. Actꝰ aũt interioꝛ q̃ totalit̃ trã
ſit nullo mõ viuificat̃: hec ille. Vñ vſus. Nõ reuiui-
ſcunt q̃ moꝛtua nata fuerũt. Sed reuiuiſcũt q̃ moꝛtifi-
cata fuerũt. Sed nõ videtur ſentire ꝙ illa ſatiſfactio ei
valeat niſi ille effectꝰ maneat poſtq̃ꝫ pctõꝛ eſſe deſijt: ĥ
6 em̃ videt̃ velle in ĥ qd̃ dicit quãtũ ad id qd̃ de eis ma-
net ꝑ pniãꝫ ſequẽtẽ accepte fiũt. ¶ Sed arguit̃ ꝯ ꝑ ſili-
tudinẽ de ſolutiõe debiti. Sicut nãqꝫ inimicus põt de-
bitũ reddere: nõ obſtãte ꝙ inimicus ſit: ⁊ alius debitũ
pecunie ab inimico miſſuꝫ recipit. Ita videt̃ in ꝓpoſito
ꝙ nõ obſtãte ꝙ in moꝛtali ſit: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs dei inimicꝰ
ꝙ poſſit debituꝫ ei iniunctũ reddere et eidẽ ſatiſfacere.
Cui rñdet̃: ꝙ nõ eſt ſiĺe: qꝛ in ſolutiõe debiti int̃ hoĩes
nõ attẽdit̃ niſi eq̃litas rerũ. In ſolutiõe vo illiꝰ debiti
quo ad deũ requirit̃ amicitia: qꝛ nõ q̃rit ſua ſic̃ in ſolu
tiõe alteriꝰ debiti: ſꝫ ſeipm̃: qd̃ nõ põt fieri ſine amotio
ne offenſe. Ergo opoꝛtet: ꝙ in vera pniã ⁊ ſatiſfactiõe
ſit amotio offenſe et reſtitutio amicitie. Hoc autẽ fieri
nõ põt ſine grã ⁊ charitate: ſicut ptꝫ ꝑ illd̃. j. Coꝝ. xiij.
Si diſtribuero in cibos pauperũ om̃es facultates me-
as ⁊c̃. charitatẽ aũt nõ habeã: nihil mihi ꝓdeſt. Iſta ḡ
dicta de falſa pniã ad cõem hoĩm vitã ꝯferendo: patꝫ:
ꝙ pauci ſunt q̃ verã agunt pniam: ⁊ ſic verificat̃ illud
Hiere. viij. Nõ eſt q̃ agat pniam de pctõ ſuo ⁊c̃.
Arti. iiij. ¶ Et tñ ad verã penitẽtiã faciendũ: multa nos moue-
re deberẽt. ¶ Quoꝝ primũ eſt locus ⁊ tp̃s in q̃bꝫ ſumꝰ
7 q̃ ad ĥ oꝛdinant̃ ⁊ nobis a deo dant̃: vt in pniam aga-
mus dũ in his ſumꝰ. In his ḡ potiꝰ debemꝰ eligere pe
nitentiã agere dũ hic viuimꝰ: q̃ꝫ poſt hãc vitã ꝓpt̃ duo.
Primo: qꝛ talis pniã deo plus placet. Secũdo: qꝛ eſt fa
ciẽtibꝫ magis meritoꝛia. ¶ Primũ ptꝫ: qꝛ deus plus ac
ceptat penitentiã voluntatis q̃ꝫ neceſſitatis: ꝓpter qd̃
ꝓpheta dicit: volũtarie ſacrificabo tibi: in pſ̃. liij. Sed
pniã q̃ hic agit̃ plus habet volũtatis q̃ꝫ illa q̃ fit ĩ pur-
gatoꝛio: igit̃ plus deo placet. Signũ aũt ꝙ pniã hic ri-
te facta deo placeat: ſatis euidẽs accipe poſſumꝰ a foꝛtu
nis frequẽter viſis. Frequẽter nãqꝫ viſum eſt ꝙ in q̃-
drageſima qñ chꝛiſtiani opa ꝑagũt pnĩe: deꝰ eis pul-
chꝛũ largit̃ tp̃s: ſolẽqꝫ tribuit optatũ: q̃ſi oñdens ſe pe
nitẽtia placatũ. At econtra: qñ poſt paſcha ⁊ in eſtate
ad pctã redeunt: q̃ſi canes ad vomitũ: peſſima dat tp̃a
maximaſqꝫ pluuiarũ ⁊ miſeriarũ intẽperies: aperte ſe
oſtẽdens eſſe iratũ ꝓpt̃ nr̃a pctã. Sicut manifeſte opis
oſtẽdit euidẽtia Rome: in q̃ ꝓceſſio ꝓpt̃ tales dei vin-
dictas fuit oꝛdinata in feſto ſancti Marci: qd̃ cito oc-
currit poſt feſtũ paſche. Et in viẽna et in ꝑtibꝫ illis in
quibꝫ oꝛdinati fuerũt dies rogationũ: ꝓ vindictis ceſ-
ſandis: q̃s deꝰ accepit de illis q̃ poſt q̃drageſime peni-
tẽtiã ad pctã ſolita redierũt: de q̃rũ q̃libet verificat̃ illd̃
Iob. xxiiij. Dedit ei locũ pnĩe ⁊c̃. ĩ ecctĩa vicꝫ tp̃e q̃dra
geſimali: ⁊ ip̃e ſuꝑble poſt paſcha abutit̃ eo in ſuꝑbiã.
8 ¶ Secũdũ ꝙ vicꝫ penitẽtia hic facta ſit magis merito
ria ⁊ fructuoſa: ptꝫ: qꝛ cũ volũtas charitate infoꝛmata
ſit radix meritoꝝ ⁊ fructuũ ſp̃ualiũ: ſequit̃ ꝙ illa q̃ ma
gis voluntaria ⁊ maioꝛi charitate infoꝛmata ſit magis
fructuoſa: ſꝫ hic vt p̃dictũ eſt magis volũtaria ⁊ maio-
ri põt charitate infoꝛmari: qꝛ hic locꝰ eſt charitatẽ au-
gmẽtandi. Ergo ꝓ penitẽtia hic facta merces tua ma-
gna nimis: ⁊ ꝓ elemoſyna hic data: ibi magne diuitie:
et ꝓ ieiunio: ibi magna ⁊ longa refectio: ab illo q̃ ad re-
fectionẽ illã vocat: dicẽs. Venite ad me oẽs q̃ laboꝛa-
tis ⁊ onerati eſtis: ⁊ ego reficiã vos Math. xj. Nõ ad

modũ q̃ mũdus reficit. Pꝛo quo eſt aduertendũ: ꝙ de
illis q̃s mũdus recipit ⁊ reficit: ſicut de illis q̃ reficiun-
tur in taberna: q̃ ſtatim ſunt ad laboꝛẽ peregrinatiõis
ſue ⁊ ſitim ⁊ famem receſſuri: tales em̃ ad tẽpus breue
lautius comedũt: q̃ꝫ illi filij vel famuli q̃ in domo mo-
rant̃: ſꝫ poſtmodũ ad maioꝛẽ exeũt ſudoꝛẽ ⁊ fatigatio-
nẽ. Filijs inſuꝑ hereditatẽ ꝯſequẽtibꝫ: ipſi ſola ꝯtenta-
bunt̃ refectione: quã tñ ſatis care emerũt. Sic illi quos
mũdus reficit lautiꝰ hic ad tp̃s reficiũt: q̃ꝫ filij dei: qui
hic ſunt ĩ pena. Illi tñ in moꝛtis trãſitu ad maioꝛẽ trã-
ſeũt caloꝛẽ: ſudoꝛẽ atqꝫ doloꝛẽ. Et cã eſt: qꝛ q̃ hic feſtuꝫ
agit: ibi ieiunando aget vigiliã: qꝛ ſicut dicit̃ Apoc̃. ij.
Dedit tp̃s vt pniam ageret ⁊ noluit. Ex fine ḡ ptꝫ il-
lud Berñ. Mũdus inquit dicit: ego deficio: caro ego
inficio: diabolus: ego decipio: chꝛiſtus ego reficio. Cũ
ergo opari libẽtiꝰ laboꝛẽt: ⁊ peregrini plus feſtinẽt ſpe
bone noctis poſt laboꝛẽ. Et miles grauia ꝓ mũdano
ſuſtineat honoꝛe: ⁊ ſeruꝰ ꝓ p̃mio terreno: quãto plus
debet q̃libet hic agere pniãꝫ q̃ iudicẽ priꝰ iratũ placat:
moꝛti adiudicatũ reuocat vitam eternã ⁊ regnũ impe-
trat celoꝝ: iuxta illud Math. iij. Penitentiã agite: ap-
ꝓpinq̃bit em̃ regnũ celoꝝ. ¶ Secũdũ: ꝙ nos moue- 9
re deberet ad ĥ ꝙ verã ageremꝰ penitẽtiã eſt ſapientũ
documẽtũ. In om̃i nãqꝫ ſciã ⁊ arte ſapiẽtioꝛi ſꝑ eſt cre-
dendũ: ⁊ ꝓbioꝛ eſt citiꝰ ſequẽdus. Sed in oĩ lege ꝓbio
res pniam docẽt. Quia ꝓbioꝛ ĩ lege nature hãc docuit
dicẽs. Audite q̃ſo ſermones meos: et agite penitentiã
Iob. xxj. Itẽ in lege ſcripta Moyſes Leuit̃. v. dicens.
Aĩa q̃ intellexerit pctũ ſuũ agat penitẽtiã. Itẽ in lege
grẽ chꝛiſtus hanc docuit ⁊ ꝓ themate accepit dicens.
Penitẽtiã agite. Et Ioãnes baptiſta Math. iij. Peni-
tentiã agite. Et Petrus Act̃. ij. dicẽs. Penitẽtiã agite.
¶ Tertiũ motiuũ eſt nõ ſolũ chꝛiſti ⁊ ſctõꝝ ⁊ etiã pec- 10
catoꝝ documentũ: ſꝫ etiã opis exẽplũ. ¶ Primo nanqꝫ
chꝛiſtꝰ dei filiꝰ: ieiunãdo: laboꝛãdo: oꝛãdo: elemoſynas
dãdo: hãc ĩ ope docuit: ſicut ḡ rege vel alio magno ad
opus manuũ ponẽte: circũſtãtes ꝯſiĺiter ad opus ma-
nus apponũt. Ita nos. ¶ Secũdo Petrus hãc ope do
cuit qñ fleuit amare. ¶ Tertio: Magdalena qñ inter
cõuiuas flere nõ erubuit: nec in rupi multis annis ſo-
la eſſe timuit. ¶ Idẽ patet in niniuitis ⁊ breuiter in oĩ-
bus ſanctis: qui vel in ſancta penitẽtia a iuuẽtute du-
xerũt vitã: vel de pctõꝛibꝫ qui ꝑ penitẽtiã veniã merue
runt. ¶ Vñ taliũ exẽplo motus q̃dã ad religionẽ ve- Exm̃
niens cum murmuraret: ⁊ q̃ſi ſecũ deliberaret anteq̃ꝫ
permitteret ſe radi: qꝛ pulchꝛam habebat capillaturã:
cõgrue dixiſſe fert̃: facias inq̃t facias: qꝛ deꝰ nunq̃ꝫ ha
buit amicũ quẽ in vita iſta nõ ꝯfuderit. Cogitauit em̃
ꝙ inceptũ faciẽdo q̃ ad mundũ iſtũ eſſet ꝯfuſus. Et tñ
cogitãdo ex alia ꝑte ꝙ deus ſꝑ ſuos q̃ ad mundũ iſtũ:
vel ꝯfudit vel ꝯfundi ꝑmiſit. Sicut ptꝫ de apĺis ⁊ mar
tyribꝫ. Hac cogitatiõe ⁊ exẽplo armatꝰ ⁊ infoꝛmatus
patiẽter penitentiã ſuſtinuit inceptã. Ita nos cogitan-
tes oĩm ſanctoꝝ penitẽtias peniteamꝰ: ⁊ indulgentiã
fuſis lachꝛymis poſtulemus Iudith. viij. ¶ Quartũ 11
motiuũ eſt nõ penitentiũ incõmodũ: qd̃ eſt multiplex.
¶ Incurrit nãqꝫ primo miſeriã ⁊ pauꝑtatẽ tam exte-
rioꝛem: ſicut oſtẽſuꝫ eſt ſupꝛa. e. c. vij. q̃ꝫ interioꝛẽ: ſicut
pauꝑ nolens mẽdicare incurrit famem Apoc̃. ij. Erit
in tribulatione maxima: niſi penitentiã egerit. ¶ Se-
cũdo expectat ꝯ ſe ſniam: ſicut latro poꝛtãs furtum ad
tribunal iudicis Ro. ij. ſm̃ duriciã tuã ⁊ coꝛ ĩpenitẽs
theſaurizas tibi irã in die ire et reuelatiõis iuſti iudicij
dei: q̃ reddet vnicuiqꝫ ſm̃ opa eiꝰ. ¶ Tertio amittit glo
riã: de q̃ in iudicio illo expellet̃ ſicut ꝯtumax excõicatꝰ
de ecctĩa Apoc̃. ij. Memoꝛ eſto vñ excideris: ⁊ age peni-

tentiā. ¶ Quarto: deijcit̄ ad gehennā ſicut arbor inuti-
lis ad ignē Luc. xiij. Dico vobis: niſi penitētiā egerit̄
oēs ſimul peribit̄. Vide ḡ pctōr miſeriā quā incurris
iuxta te ꝛ intra te: ꝛ ſentētiā quā expectas ꝯtra te: ꝛ glo
riā quā amitt̄ ſupra te: ꝛ gehēnā ad quā ꝓperas ſubt⁹
te: ꝛ elige cū Dauid. ij. Reg. xxiiij. penitētiā triū dierū
vt fugere poſſis illā lōgiſſimā quā in eternū faciūt dā-
nati. Sicut ḡ Dauid poti⁹ elegit pniam triū dierū q̄ȝ
triū annoꝝ: vel triū menſiū: ita nos poti⁹ trib⁹ diebus
id eſt. ꝯtritiōe: ꝯfeſſione ꝛ ſatiſfactiōe: q̄ȝ in inferno vel
12 purgatorio: penitētiā igit̄ agite Act. ij. ¶ Quintū mo-
tiuū eſſe deberet timor mortis: in q̄ nimis parū videbi
tur oē qđ ante agere poterim⁹: ſiue in operib⁹ pnie: ſi-
ue q̄buſcūq; alijs. ¶ Tali mortis metu ꝛ memoria dr̄
Exm̄ quidā ad pniam agendā fuiſſe induct⁹ modo ſequēti.
Cū eṁ ꝯfeſſor illū ad pagēdā pniaȝ inducē nō poſſet:
ꝯceſſit ad ꝯfeſſoris ſui inſtantiā q̄ ꝑmitteret miniſtrū
ſuū oī nocte qn̄ iret cubitū ſibi dicere. Cogita q̄ mori-
eris: qđ cū frequēter audiret: de hoc ſepi⁹ in lecto ꝓfun
dius cogitās: ad ꝯfeſſorē redijt: parat⁹ oēm pati peni-
tentiā: q̄ ꝛ ꝯgrue dicere potuit illud Job. xlij. Auditu
auris audiui te: idcirco ago penitētiā in fauilla ꝛ cine-
re. ¶ Tali etiā cogitatiōe motus fuit q̄dā heremita: de
quo fert̄: q̄ rn̄dit quereti q̄re duriſſimā duceret vitam
Exm̄ dicēs. Cū venero ad mortē vellē plus feciſſe. Si ḡ illi
qui benevixerūt ꝛ aſperā vitā ꝑ⁹ duxerunt: in morte
dolebūt: q̄ tā paruā aū fecerūt pniam: q̄liter tūc dole-
būt illi q̄ ꝑ⁹ malā duxerunt vitā ꝛ nullā vel paruā ꝛ
indignā ꝑus egerūt pniam. Tunc inueniēt qđ fuit de
eis ſicut de diſcolis qui q̄ȝdiu inueniūt q̄ eis mutuet:
lautos agūt dies nō multū introitū cogitātes: aut exi-
tum: niſi q̄ habeāt qđ deſiderāt: ſȝ in fine qn̄ neceſſitā-
ter hereditatē amittere obligatā: tūc ꝑmo ſȝ nimis tar-
de de ꝑterita dolent iocūditate: ꝛ mallent q̄ plus a de-
litijs abſtinuiſſent. Sic iſti in ꝓpoſito: qn̄ in fine ꝓpriā
videbūt piculū: de h̄ q̄ ꝑus pniam nō egerūt: vellent
q̄ in cinere ꝛ cilicio pniam egiſſent Math. xj.

Arti. v. ¶ Intimā vicȝ: q̄ eſt ex corde ꝛ in corde. Talē nāq; ve
re penitentē facere oportet vt emplaſtrū ponat ſup
13 morbi radicē q̄ eſt in corde: ꝛ vt ibi incipiat viuere vbi
incipiebat mori. Exēplo illoꝝ de q̄b⁹ ſcribit̄. iij. Reg.
viij. Egerūt pniam in corde ſuo. Et illoꝝ Judic. xxj.
Vniuerſus iſrl̄ valde doluit ꝛ egit pniam. Hoc autē
nō faciūt illi: q̄ ad pniam agendā ſunt indifferētes: nec
curāt q̄ ex corde fiat vt fieri deberet: ad corpis vicȝ edo
mationē ꝛ ſupbie refrenationē. Illi aūt ſunt hmōi qui
ieiunare volunt qn̄ cibū nō appetūt: a potu autē abſti-
nere volunt: qn̄ nō ſitiunt: dimittere volūt camiſiā: qn̄
tp̄s nō eſt frigidū: elemoſynas facere volunt: de his q̄
in vſib⁹ ꝓprijs expēdere nō poſſunt vel volūt: in eccle
ſia volūt orare: qn̄ nō inueniūt cū q̄ nō poterūt garru-
lare: nō aduertētes q̄ regnū celoꝝ vim patit̄: ꝛ violēti
rapiūt illud. Nec q̄ infirm⁹ in corpe ꝯtraria ſuſtinet:
et nō optata: q̄ inſup nō ꝓprio: ſȝ medici ducit̄ cōſilio.
Ita etiā infirmos ſpūalit̄ nō ꝓpriū: ſȝ medici aīarū re-
gere debet ꝯſiliū: nec ipſi eligere vel facere debēt q̄ pla
cent: ſȝ ſuſtinere q̄ imponunt̄. vn̄ Aug. in q̄dā ſmone
Nouit medicus q̄d ſit ſalutiferū: q̄d ve ꝯtrariū egro-
tis: egroti eſtis: nolite dictare medico q̄ vobis medica-
mine velit apponere: ſȝ ſicut veri triſtes de pctis ꝑteri-
tis: oēm libēter ex cordis intimis agite pniam. Vt de
penitētia ꝛ triſticia veſtra: verificet̄ illud. ij. Cor. vij.
Que eṁ ſm̄ deū triſticia eſt pniam in ſalutē ſtabilem
operat̄. Et illud. ij. Paral. xxxiij. Egit penitentiā val-
de corā domino. i. intime.

Arti. vj. ¶ Que quidē intimitas integritatē req̄rit ſibi copula
ri: ad h̄: q̄ ſalutē opet̄: ita q̄ ſicut triſtat̄ ꝛ odit vnū pec 14
catū: odio habeat oē pctm̄: tā cogitatiōis q̄ȝ locutiōis:
opationis vel omiſſionis: ꝛ de oīb⁹ pniam agat ꝛ pu-
niat̄. Hui⁹ aūt integritatis ꝛ generalitatis neceſſitas
in pte legis oñdit̄ ſanctione: in. ff. nouo. li. x. ti. de pe. l.
aut facta: ſub eo q̄ ſequit̄ tenore. Aut facta puniunt̄ vt
furta cedes: aut dicta vt cōuicia: ꝛ in fide. i. nephande
aduocatiōes. Aut ſcpta: vt falſa: ꝛ famoſi libelli. Aut
ꝯſilia ꝛ cōiuratiōes ꝛ latronū ꝯſcia. Sed hec q̄tuor ge
nera: ꝯſiderāda ſunt ſeptē modis. Cauſa: pſona: loco:
tpe: q̄litate: quantitate: euentu: quoꝝ expoſitionē vide
infra. e. c. 20. ¶ Qr aūt p̄dicta pnie integritas ſit neceſ-
ſaria ad deū placandū ꝛ ad ſalutē opandū penitentis:
ꝑmo euidēti oſtēdit̄ exēplo: in q̄ videm⁹: q̄ vnū pe-
dē vngit ꝛ lenit ꝛ aliū pūgit ꝛ ſcindit: nō placaret illū
cui hoc facit. Sic in ꝓpoſito: de illo q̄ de vno penitet ꝛ
aliud cōmittit actu vel ꝓpoſito: ꝛ ideo nō agit dignos
pnie fruct⁹. Nā p decretū ſūptū ex vbis Criſo: de pe.
di. iij. §. ꝑfecta: vbi dr̄. Qui plāgit pctm̄ ꝛ iterū admit-
tit pctm̄: q̄ſi qui lauat laterē crudū: quē q̄āto magis
abluit tāto magis lutū facit. Igit̄ cōuertimini ꝛ agite
pniam ab oīibus iniq̄tatibus veſtris: ꝛ nō erit vobis
in ruinam iniquitas Ezech. xviij.

¶ Agite in q̄t pniam voluntarie ꝛ deuote. Sicut infir Arti. vij.
mus voluntarie ꝛ deuote medicū ſuſcipet ꝛ medicinā
ageret: de q̄ eſſet cert⁹ q̄ curari poſſet. Et ſi oī tpe pnia 15
deuote ſit agēda: ꝑcipue tn̄ hec deuotio in q̄drageſima
eſt oñdenda. Quia ſicut arbor q̄ n̄aliter circa tp̄s q̄dra
geſimale ſine humore eſt n̄ali: nec ſe naturalit̄ viuā eſſe
oñdit: mortua eſt ꝛ ad nihilū valet vltra: niſi vt excida
tur ꝛ in ignē mittat̄. Ita q̄ in q̄drageſima humorē nō
habet deuotiōis: nec volūtarie ſe ſpūalit̄ viuū eſſe oñ-
dit: opa pnie ꝛ vite ſpūalis volūtarie ꝛ deuote faciēdo
ſpūaliter eſt mortu⁹ ꝛ igni inextinguibili deputatus.
¶ Sed heu timendū eſt multos eſſe tales: q̄ nōnulli
ita inuite ꝛ īdeuote pniaȝ recipiūt: q̄ oportet q̄ ꝯfeſſor
eos roget ꝓ pnia recipiēda: ita amicabilit̄ ꝛ diligent̄ ac
ſi totū eſſet bonū ꝯfeſſoris: ꝛ poti⁹ ꝓ ſua q̄ȝ ꝓ illoꝝ vti-
litate faciēda. ¶ Si vo finaliter mala volūtate aliq̄ā
admittāt pniam: illā nec diligēter pagunt: nec reuerē-
ter nec deuote: q̄ vel illā negligūt ꝛ obliuioni tradunt
vel de illa trufando irreuerenter loquunt̄ in reditu de
ꝯfeſſiōe: ſocijs dicētes: vel q̄ magnā habēt pniam vel
paruā. Si magnā habēt dicunt: q̄ volunt illā iuxta ſe
ꝓijcere. Sed ſciāt q̄ illā ꝓijciēdo deū ꝛ aīaȝ ꝓpriā ꝓij-
ciūt: ꝛ quā hic ꝓijciūt: alibi colligēt cū augmēto: q̄ȝ ꝓ
die quē hic agere deberēt: alibi agēt annū: iuxta illud
Ezech. iiij. Diē ꝓ āno dedi tibi. Hō argumētū ex iſta
aucte iſra. e. c. lxv. Cōſiderādo ḡ finē: videāt q̄s de illa
ꝓiectiōe plus dānificet̄. ¶ Si paruā hn̄t: cogitāt vl̄ di
cūt: q̄s dimitteret facē qđ appetit ꝓ tā modico ſi ꝛ ꝓ tā
modica parcere nolūt: pniaȝ portabūt eternā: i q̄ pniaȝ
agēt cū illis: de q̄b⁹ ſcribit̄ Apoc. ix. Nō egerūt pniaȝ
ab homicidijs ſuis: neq; a veneficijs: neq; a fornicatōe Arti. viij.
¶ Ad quā euadēdā ꝯſulti⁹ eſt (ſua: neq; a furtis ſuis.
q̄ pniaȝ agat ꝯgrue ꝛ diſcrete. Pro q̄ eſt aduertēdū: q̄
pnie ꝯgruitas ꝛ diſcretio attēdi pñt: vel ex pte penitēt̄ 16
vel ex pte imponētis. Ex pte vo penitētis maria diſcre
tio eſt: ꝛ ꝑma: ꝛ ꝑcipue legib⁹ cōſonū: q̄ de pctis ſuis
in h̄ mūdo pniaȝ agat: in q̄ pctā ꝯtraxit. Pro tāto nāq;
dicit̄ h̄ eſſe ꝯgruū ꝛ legib⁹ ꝯſonū: q̄ leges volūt q̄ vbi
ꝯtrahit̄ delictū ſeu culpa: ibi ſuſtineat̄ pena. Sic ptȝ ꝑ-
mo. C. li. ix. ti. de pe. l. ſanxim⁹: vbi ſic dr̄. Sanxim⁹ ibi
eſſe penā vbi eſt noxa. Scđo: idē ptȝ p legē in. ff. nouo
li. xj. ti. de re militari. l. deſertorē: in q̄ ꝑcipit̄ ibi eū flecti
pena dīe vbi facin⁹ admiſſū ē. Sic ḡ lex dedit eis pnie lo

tum vbi deliquerunt. Jta peccatoribꝫ in hoc mundo
dedit deꝰ locū penitētie ⁊c̄. Job.xxiiij. Jta ꝙ iſta pri-
ma penitētis diſcretio attendit̄ q̄ꝫtū ad penitētie locū.
17 ¶ Secunda attendit̄ penes penitētis ꝑſonā: ſic vicꝫ ꝙ
ꝑſona q̄ deliq̄t: nō ꝑ aliū pagat opa penitētie: ſicut nō-
nulli loquunt̄ dicētes. Orate ⁊ ieiunate vos ꝓ nobis:
ſꝫ ꝑ ſeip̄am: q2 ſi in alio ⁊ nō in ſeip̄o mereri voluit: iu-
Exm̄ ſtū videt̄ ꝙ in alio ⁊ nō in ſeipſo in celo p̄miet̄ ⁊ remu
neret̄. Tali iuſticie oſtēſione legit̄ quidā ad pn̄iam fa-
ciendā motꝰ. Ipſe nāqꝫ ſicut hiſtoria illa ꝯtinet de cō-
feſſione rediēs: triſtē vultū facere ꝯſueuerat: nec vxoris
recipe voluit ꝯſolationē dicēs. Quō vultū hilarē facē
poſſem: cū me ꝑ ꝯfeſſorē meū tot ieiunijs oneratū cogi
to. Cui illa ꝓmittere ſolebat: ꝙ totū ꝓ illo ieiunare vel-
let. Qui ſic ꝯfortatꝰ comedere ⁊ bibere ⁊ bonū vultuꝫ
facere ſolebat. Deus em̄ illū ab h̄ retrahere volēs erro
re: ei ꝑ viſionē oſtēdit: ꝙ ip̄e cū vxore ſua ꝑtē appropi-
quabat celi: ⁊ ꝙ Petrꝰ celi ianitor vxorē eiꝰ manu ca-
piēs ip̄am introduxit. Ip̄m v̊o intrare volentē ⁊ nitē-
tē repulit dicēs. Quia hec ꝓ te opa pn̄ie egit: iō hec ꝓ
te mercedē accipiet: ⁊ p̄mia meritoꝝ. Qua viſione cu-
rialiter āmonitꝰ: deinceps ꝓpriā egit pn̄iam: intelligēs
ꝙ vnuſq̄ſqꝫ ꝓpriā mercedē recipiet ſ̄m ꝓpriū laborē. j.
Cor. iij. Et ꝙ etiā ſi pn̄iaꝫ egerit: dimittet illi Lu. xvij.
18 et alit̄ nō. Qō eſt multū ꝯ̄ nōnullos pctōres q̄ eſtimāt
elemoſynas ⁊ alia pietatꝭ opa ei ſufficere ad ſalutē ſine
Exm̄ penitētia. De q̄ opiniōe fert̄ quendā a deo tali viſione
fuiſſe correptū. Siq̄dē ei videbat̄ ꝙ cum multis alijs
corā ſūmo iudice ductus fuerat de factis ſuis: ⁊ de ſibi
ex officio obijciēdis reſpōſurꝰ: recepturꝰ ⁊ facturꝰ: qō
iuſticia ſuadebat. Oībus ḡ corā tribunali p̄ſentibꝫ iu-
dex a ſingulis q̄ſiuit: q̇d ꝓ eo feciſſent vel dediſſent: et
alijs de cibatiōe: alijs de receptiōe pauperū reſpōdēti-
bus: cogitauit p̄dictꝰ: ꝙ bn̄ reſpōderet cū ab eo q̄rere-
tur: ⁊ ꝙ iudiciū bn̄ euaderet: q2 magnꝰ fuit elemoſyna-
rius. Sed deceptꝰ fuit: q2 cū iudex ad illū veniret: que-
ſtionē mutauit dicēs: q̇d ꝓ me ſuſtinuiſti: vel quā pe-
nitentiā ꝓ pctīs tuis in corpore tuo egiſti. Qui ꝯfuſus
obmutuit: neſciēs q̇d rn̄deret: ⁊ euigilās tali oſtēſione
correptꝰ: āmodo corpus ſuū pn̄ia afflixit: intelligens:
ꝙ aliter in iudicio ꝯfuſus periret. Sic etiā vos ſciētes
ꝙ niſi pn̄iam egeritis: oēs ſimul peribitis Lu. xiij. Er-
go penitētiā age: ⁊ pn̄ie opa fac Apoc. ij. ¶ Tertia attē
dit̄ penes modū q̄ talis eſſe debet: ꝙ null's nimis cru-
19 deliter ſeip̄m pn̄ie opibꝫ affligat: intm̄ ꝙ ſeip̄m ꝓ dei
ſeruitio impotentē reddat: vel mortem ꝓpriā acceleret.
Exm̄ De hoc nāqꝫ legit̄ Bern̄. ſeip̄m de ſua impotētia re-
darguiſſe: ꝙ indiſcretis ⁊ exceſſiuis laboribꝫ ſeip̄m ꝓ
monaſterij ſui gubernatiōe fecerat impotētē. Nec mi-
rū: q2 ſi virtus in medio: duo vicioſa habeat extrema:
quoꝝ vnū eſt ꝑ defectū: aliud ꝑ exceſſum: ſ̄m ph̄m in
ethicis. Sicut errare pōt q̇s ꝑ pn̄ie defectū: nullā vicꝫ
vel nimis paruā faciēdo. Jta etiā errare pōt alius per
exceſſum irrōnabiliter ſe affligēdo: ⁊ impotentē reddē
do. Sicut ille q̄ tm̄ equū ſuū vno die vexat: ꝙ in cra-
ſtino impotēs reddit̄ ad laborē. Et ſicut ille q̄ tam diu
arcū ſuū extēdi ꝑmittit: ꝙ infatuat̄ ⁊ fortitudinē amit-
tit: vel tm̄ eū trahit ꝙ ip̄m frangit. Sicut ḡ equo vno
die parcendū eſt vt multis ſequētibꝫ laboret diebꝫ: ſic
mediocriter onerādus eſt ꝙ in craſtino ſub onere non
deficiat. Et ſicut arcus ſic eſt trahēdus ꝙ nō frangat̄:
Exm̄ ſicut pꝫ ꝑ dictū abbatis Anthonij: de q̄ in vi. pa. ſi be
ne occurrat: legit̄ ꝙ cuidā venatori q̄ eū rep̄hēdit de h̄
ꝙ cum aui quadā ludebat: rn̄dit dicēs. Trahe in arcu
tuo: q̄ cū traheret: ⁊ rogaret̄ ꝙ adhuc āpliꝰ traheret ne
gauit dicēs: ꝙ ſi modū in trahēdo excederet frāgeret̄:
nec illū diu extentū eſſe permiſit: ne nimis debilitaret̄.
Sic inq̄t Anthoniꝰ eſt de nobis: ſi vltra modū: ⁊ cōti
nuo ſine om̄i ſolacij interpoſitiōe noſipſos vexaremꝰ.
Jdeo doctrina poete eſt. Interpone tuis interdū gau-
dia curis. Et exēplo Moyſi: Exo. xxxv. Faciamꝰ gem-
mas ad ornandū ephot ⁊ rōnale. Et p̄cepto apl̄i Ro.
xij. Rōnabile ſit obſequiū vr̄m in opibꝫ: vicꝫ penitētie
Jta ꝙ pn̄ia chriſtiani nō ſit pena Jude: q̄ ſeip̄m occi-
dit: de q̄ p̄mittit̄ Math. xxvij. Or pn̄ia ductꝰ: retulit
trigita argēteos ⁊c̄. ¶ Qr̄tuꝫ ad ſecūdā ꝑtē huiꝰ articu 20
li: eſt aduertendū: ꝙ diſcretio q̄ requirit̄ in illo q̄ peni-
tentiam imponit: ad tria neceſſaria ſe extendere debet.
Primo: ad ꝑſonarū. Secūdo: ad circūſtantiarū. Ter-
tio: ad culparū diuerſitatē ⁊ identitatē. ¶ Primū patꝫ
per legē in. ff. nouo. li. x. ti. de penis. l. quedā delicta: ſb
eo q̄ ſequit̄ tenore. Quedā delicta pagano: aut nullā:
aut leuiorē penā irrogant: militi v̊o grauiorē ⁊c̄. Et ꝑ
legē ibidem īmediate ſequentē q̄ incipit: Aut facta. Ex
qua elici pōt ſecūdū: ꝙ ſicut medicꝰ infirmi curā agēs
circūſtātias cōſiderare habet: que infirmitatē cauſant
vel aggrauant: vt ꝯſideratis circūſtātijs cōſultius de
remedijs cogitet opportunis. Jta medicus aīarū infir-
mantiū neceſſe habet cōſiderare ſeptem circūſtātias in
dicta lege recitatas: vicꝫ cauſam: ꝑſonā: locū tp̄s: qua-
litatem: quātitatē euentū. Cauſam vicꝫ: vt in verberi-
bus q̄ impunita ſunt a magr̄o illata vel parente: quā-
do emēdatiōis nō iniurie grā vident̄ adhiberi puniū-
tur: cum quis ꝑ iram ab extraneo pulſatus eſt. ¶ Per-
ſona: dupliciter ſpectat̄: eius qui fecit: ⁊ eiꝰ qui paſſus
eſt. Aliter em̄ puniunt̄ ex eiſdē facinoribꝫ ſerui q̄ꝫ libe-
ri. Aliter qui in dn̄m parentem ve auſus eſt: q̄ꝫ qui in
extraneū: in magiſtratū: vel in priuatū: in h̄mōi rei cō-
ſideratione: etatis q̄ꝫ ratio habeatur. ¶ Locus facit vt
idē vel furtū: vel ſacrilegiū ſit: ⁊ capite luendū: vel mi-
nori ſupplicio. Tempus diſcernit furem diurnū a no-
cturno. ¶ Qualitate: cum factū atrocius vel leuius eſt
vt furta manifeſta a non manifeſtis diſcerni ſolent.
¶ Quātitas diſcernit furem ab abigeo. Nam q̄ vnū
ſurriperet: vt fur coercebit̄: q̄ gregē vt abigēs. ¶ Euē-
tus ſpectat̄: vt eadē ſcelera in q̇buſdā ꝓuincijs grauiꝰ
puniant̄: vt in Africa meſſiū incenſores. Gloſa: quia
multū naſcit̄ ibi: in muſica vbi metalla ſunt adultera-
tores monete: nōnunq̄ꝫ quandoq̄ꝫ euenit vt aliquoꝝ
maleficioꝝ ſupplicia exacerbant̄: quotiēs in vnū mul
tis ꝑſonis graſſantibꝫ exemplo opus ſit. Gloſa. pene
creſcūt ex ꝑſonis quorundā maleficioꝝ ſeu malefacto-
rum vt alij terreant̄: hec ibi in textu ⁊ gloſa. Si legis
ciuilis cōditores curam habentes corpoꝝ: in punitio-
ne illoꝝ qui ꝯtra corpa legeſqꝫ mūdi delinquunt: tam
diligēter ꝑſonā: perſonarūqꝫ cōditiones atqꝫ circum-
ſtantias inueſtigauerūt delinquentiū: quanto magis
hec inueſtigare deberēt aīarū legūqꝫ dei habētes cuſto
diam: in penitētie impoſitiōe: vt circūſtantiarū habe-
ant ꝯſiderationē: que penitētiā in ſalutē ſtabilem ope-
rat̄. ij. Cor. vij. ¶ Que quidem penitētia in penitētie 21
datore tertiā requirit cōſiderationē. i. culparū magni-
tudinis ⁊ curationū efficacie. ¶ Magnitudinē primo
cōſiderare debet: vt ſ̄m quantitatē culpe: fiat peniten-
tie impoſitio: ſicut q̄ plus expendit plus tenet̄ ſoluere.
¶ Curationē ſeu curationis effectū vel efficaciā vt me
dicina ſemꝑ cōtraria ⁊ expulſiua ſit infirmitatis. Exē-
plū in arte medicoꝝ corpoꝝ q̄ cōtra infirmitatē calidā
frigidis vtunt̄ medicinis. Nec eadē ſꝫ diuerſam oculo
et pedi imponūt emplauſtrū. Cuius artis ⁊ medicoꝝ
exemplū potius ſequi deberēt medici aīarū: vt ꝯtraria
cōtrarijs curarēt: vt guloſis ⁊ luxurioſis ieiuniū: aua-

Exm ris:reſtitutionē ⁊ elemoſynarū imponerēt largitiones
q̄ illius qui puero dicenti: ꝙ equus ſuus dorſum ha-
beret leſum. Reſpōdit:accipe de panello ſelle ⁊ ponas
ibi. Et iterū dicenti: ꝙ pedē haberet leſum:idē dixit:⁊
ſic de oīb⁹ equi infirmitatibꝫ. Vel illi⁹ male vxoris:
Exm que inflaturā habens in manu:per ſepam appoſitam:
inflaturā fregit:⁊ manū ſanauit:quā medicinā dū ite-
rū oculis egris mariti apponeret: ipſm excecauit: ſicq;
patuit:ꝙ illud qđ manū ſanauit:oculos excecauit. Ex
quo patet: ꝙ diuerſis diuerſa apponēda ſunt medica-
menta. Sic in ꝓpoſito. Si tū penitēs totam penitētie
quantitatē ſm culpe exigentiā portare non poſſit: vel
nolit:penitētia eſt moderanda:q2 melius eſt vt cū mi-
nori penitētia ei impoſita:vadat ad purgatoriū: q̄ cū
maiori quā facere cōtemnit ad infernū:ſemp tū penitē
tibus ſm canonū ſtatuta penitētiā offerat: dicēs illud
Math.iij. Et Luc.iij. Facite dignos fructus penitētie
Penam ṽo illorū qui indiſcrete ſe habent ad peniten-
tes. Vide. A.vij.20.

Arti.ix. ¶ Ad hoc aūt ꝙ q̄s iſtos penitētie fructus ad maturi
tatem nutriat: oportet ꝙ occaſiōes et moras fugiat ad
22 peccatū trahētes: ſicut notatū eſt. L.vij.ar.ix. Et offi-
cia:de q̄bꝫ ptꝫ.ſ.e.arti.iij. Et ꝙ morā ⁊ domiciliū mu
tet in q̄bꝫ ſine pctō morari nō pōt. Sane hoc libēter fa
cere deberet:vt de illo antiquū verificet̄ dictū:quo dr:
ꝙ malū domiciliū ⁊ mala vicinitas: ſeu ſocietas: mu-
tare faciūt moram: ſeruitiū ſeu domiciliū:quia in ma-
lo dn̄o: fiſcus oīa rapit. Mala ṽo ſocietas cōtinue
grauat. Malus ſocius oīa furat̄. Sicut ḡ paup de loco
more fugiēs:nō multa amittit p̄dicta ſentiēs incōmo-
da:videſq; locū aptiorē ⁊ vtiliorē:magis quietū ſerui-
tiū: libenter de loco ⁊ ſeruitio priori in q̄ cōmoda ſen-
tiens ꝯ oīa p̄dicta nocumēta:nō libenter ad locū redit
priorē niſi inſan⁹ ſit:ꝫ oīa loca fugit in q̄bꝫ capi poſſit:
et ad p̄dictū reduci dn̄ū:⁊ ab oīi p̄dicta ſe elongat ſo
cietate. Sic oportet eſſe in ꝓpoſito:de illo q̄ ſecurā vult
agere penitētiā. Ille naq; dū pctōr fuit ſub malo fuit
dn̄o:vicꝫ diabolo:q̄ oīa bona abſtulit:in periculoſo lo
co morā traxit:in q̄ ſi fuiſſet mortu⁹: ſtatim fuiſſet ī in-
ferno:malā habuit ſocietatē peccati:vl' pctōris:vel pec
catricis:vel oīm ſimul. Sane pctōr hec vidēs incōmo
da:per penitentiā ſe a p̄dictis elongauit:dicēs vel ope
cōplens:illud pſ.liiij. Elongaui fugiēs ⁊ mãſi in ſoli-
tudine. Elongaui ⁊ ꝫ ſapiēter: ſicut a domo inflāma-
ta fugiēs:nec ſegniter ꝫ ſicut q̄ fugit latrones vl' homi-
cidā fortiē inſequentē ad occidēdū. Iterū elōgaui me
ſicut ſe elongāt:nōnulli q̄ leproſos abhoīant̄ a ſocieta-
te leproſoꝝ. Inmū em̄ tales a leproſis ſe elongāt ne in-
ficiant̄:ꝙ bn̄ cauent:nō ſolū ne domū illoꝝ intrent: vl'
cū eis dormiāt: vel eos tāgāt: vel cū eis loquant̄:ꝫ etiā
viſum auertūt ne eos videāt:⁊ ſi illos viderint ex vna
pte vie:ſe elongant ad aliā. Ita neceſſe eſt ꝙ penitēs ſe
elonget ab oībus p̄dictis:⁊ ſpāliter ab illis cū quibus
aliq̄n fuit ſpūali lepra infect⁹:⁊ maneat in ſolitudine ⁊
in ſtatu gr̄e ſtabiliter. Nec ad locū vbi oīa p̄dicta in-
ueniet incōmoda aliq̄ten⁹ redeat:q2 dicit decretū ſum-
ptū ex ṽbis Aug. de pe.di.iij.§.ſatiſfactio: ꝙ ſatiſfactio
penitētie eſt pctōꝝ cauſas excidere:nec earū ſuggeſtiōi
bus aditū indulgere. Ne eis ptingat: qđ ꝯtigit ninini
tis:de quoꝝ periculo patebit per decretū:infra arti.xj.
de quibus tamē dicitur Luc.xj. ꝙ penitentiā egerunt
in predicatione Jone.

Arti.x. ¶ Licet non bene pſeuerantē: tū nō bene feſtinatā: q2
penitētiā nō diſtulerūt:ꝫ ſtatim vt vocē audierūt ꝓphe
23 magna cū feſtinatiōe penitentiā egerūt. Nā ſi p q̄dra-
ginta dies pniam diſtuliſſent:fuiſſent ſubmerſi. Hoꝝ
ergo exēplo eſt ſtatim penitendū: ⁊ nullo mō pnia eſt
p multos dies vel annos differēda. Si em̄ iſtis maxi-
mū fuiſſet periculū expectaſſe p q̄draginta dies: q̄le pe
riculū īminet chriſtianis q̄ maiore de deo habēt cogni
tionē q̄ ſarraceni illi:⁊ tū p multos expectāt dies ⁊ an
nos:ꝙ de pctis ſuis nec bn̄ penitēt:nec aliena reſtituūt
Quoꝝ pfidia q̄ ſit dānabilis oīm fere rerū ⁊ ſpāliter
factoꝝ ꝓprioꝝ oſtēdūt exēpla. Vulneribꝫ naq; corpis
ſtatim medicinā opponūt: nec q̄drageſimā expectant:
vel ſenectutē:⁊ ignē ſtatim q̄n incipit nocere ſine expe-
ctatiōe tali extinguūt. Et habētes cām pōderis ī curia
regis:in q̄ mora trahit periculū:illuc feſtināter ꝑperāt:
et mane venire ſatagūt: ⁊ in lutū cadētes feſtināt ſur-
gere: ⁊ dn̄m ſuū terrenū offenſuꝫ vbi ſciūt ꝙ man⁹ ei⁹
fugere nō pn̄t:feſtināt placare: timētes ꝙ niſi cū eo pa
cē facerēt illos dānificaret:vel ſaltē ī aliqđ incōueniēs
rōne illi⁹ inimicitie caderēt:⁊ ſciētes ꝙ venia cito peti-
ta citi⁹ obtinet̄. Sic in ꝓpoſito facere deberēt ī hiis q̄ pe-
riculū tangūt aīarū. Cōſiderātes p̄mo ꝙ eſt mai⁹ mi-
rabile mūdi ꝙ pctōr audet in ſtatu aliq̄ viuere in q̄ nō
audet mori:⁊ magꝫ piculoſuꝫ. Et ꝫ aduertere poterūt
ſi mūdi mirabilia adinuicē cōparauerint. Cōſideran-
tes ſecūdo ꝙ pctm̄ ꝯſuetudinariū ⁊ induratū de diffi-
cili abluit̄: ſicut vas ī rubigine antiq̄tū: ꝙ fere ita cito
frangit̄ ſicut mundat̄. Cōſiderantes tertio:quō antiq̄
pctā nouas inducūt culpas ⁊ ꝯfuſiones: ſicut oſtēſum
eſt. P.v.19. Cōſiderātes q̄rto: quō oīa bona opa per-
dūt q̄ interim faciūt anteq̄ penitētiā agāt: ⁊ quō inte-
rim nō ſunt pticipes bonoꝝ eccl'ie. Cōſiderātes q̄nto:
ꝙ ad nūdinas foꝝ:⁊ oīa mūdialia negocia nitunt̄ cito
venire: ſi opinent̄ ꝙ cito veniēdo auantagiū ꝓximum
plus facere poterūt. Sic faciēdū eſſet vbi de lucro agit̄
aīarū ⁊ bonoꝝ ſpūaliū: vt in iuuētute ⁊ fortitudine pe
nitentiā agerent: ieiunādo ⁊ orando:⁊ carnis delitias
ſubtrahēdo. Hoc em̄ eſſet rōnabili⁹: ſicut ptꝫ tam exē
plo q̄ hiſtoria. ¶ Exēplū em̄ oñdit: ꝙ magis ꝯueniēs
et rōnabili⁹ eſt tūc inimicis rebellātibꝫ victualia ſbtra-
here q̄n iniuſte rebellare ⁊ nocere intendūt ⁊ poſſunt:
q̄ q̄n nō intēdūt vel ſaltē nō poſſunt. Sic in ꝓpoſito.
¶ Hiſtoria etiā ad ꝫ in vi.pa.de abbate Joāne breuis Exm
ſtature:q̄ dixiſſe fert̄:ꝙ q̄ voluerit ciuitatē inimicoꝝ te
nere:pri⁹ eſcas illoꝝ tenet ⁊ aquā:vt dū bellare nitunt̄
fame piclitātes ſe dn̄o ſuo ſubijciāt. Ita dū in ieiunio
et fame verſat̄:ꝫ inimici ei⁹ q̄ ſollicitāt eū q̄ pri⁹ erant
fortes infirmant̄. Cōſiderātes ſexto:ꝙ ſentiētes equū
ſuū claudicare:ſtati querūt:in q̄ pte ledat̄:⁊ quō pote-
rit ſanari:mēſem vel dimidiū nō expectātes. Et grauē
leſionē habētes in aīa odij vel alteri⁹ pctī:illud portāt
p annū vl' multis ānis:plus ſentiētes eq̄ q̄ cordis do-
lorē ⁊ piculū: ⁊ āplius de eq̄ q̄ anīe ſalute ſollicitātes.
Nō ad ꝫ plura exēpla. L.vj.2.et.3.et. A.xvj.3. Que 24
cū hiis p̄dictꝭ nos mouere dn̄t vt pctis dimiſſis ſtatī
q̄ ad tpſ:⁊ q̄ ad fortē etatē q̄n peccauim⁹ pniaꝫ agam⁹
ad qđ debitū ſoluēdū:licet oēs teneant̄: tū illi q̄ aliq̄n
boni exiſtētes guſtauerūt dulcedinē deuotiōis ⁊ diui-
ne bonitatis:citi⁹ ſe ab iſto debito deobligāt. Nec em̄
ſentētia eſt Criſo.ſup Math. ꝙ illi q̄ bone vite ignorāt
dulcedinē:nō facilit̄ de pctō ad dn̄m p penitētiā redeūt:
q2 bonū neſciūt qđ nō guſtauerūt. Sed q̄ guſtauerūt
ſi peccātes cadāt:de facili pniam agūt:ꝯtrarioꝝ haben
tes expientiā:ſeruitij vicꝫ dei ⁊ diaboli:recordātes bo-
nā dei amicitiā quā pdiderūt:⁊ peſſimā diaboli ſerui-
tutē quā incurrerūt:ad dei amicitiā rehabēdā cū gemi
tibꝫ anhelāt. Et ē de eis in ꝫ caſu:ſic de amico:q̄ alicui⁹
amicitiā gratā pri⁹ experiebat̄ ⁊ dulcē:tal' citi⁹ ad amici-
tiā redit ꝙ ali⁹ q̄ talē cū eodē nūq̄ pri⁹ amicitie habuit

iocūditatē. De om̄i ergo tali pōt dici illud Ro.ij. Be
nignitas dei.i.recordatio benignitatis dei ad peniten-
tiam te adduxit.
Arti.xj ¶ Que quidē penitētia ſm̄ iuſticie exigētiā cōtinua ⁊
25 ꝑpetua eſſe debet dū hō viuit: ſicut ⁊ recordatio beni-
gnitatis. Ad quā cōtinuationē ⁊ ꝑpetuitatē abſq̧ re-
cidiuo habendā nos mouere debēt tria: cōſideratio ex
empli: ꝑiculi ⁊ rōnis. ¶ Q̄tū ad primū ꝙ penitentiā
ſemel inceptā vſq̧ ad mortē cōtinuare debeam⁹. Exē
plū nos informat chriſti q̄ penitētiā inceptam ī cruce
nō dimiſit: nec ꝓpter iudeoꝝ deriſiōes nec ꝓpter pro-
miſſum cū dicerēt: ſe credituros in eū: ſi deſcēderet: nec
ꝓpter pene magnitudinē vel diuturnitatē: nec ꝓpter
caroꝝ fletū vel triſticiā vel laborē et dolorē: ſicut patꝫ
de maria matre ei⁹: et Johāne flentib⁹ iuxta crucē: et
Magdalena: et Maria: et Joſeph: q̄ dolētes q̄ſierūt
eū ꝓpter quoꝝ dolorē nec penitētiā: ſīc nec actū bonū.
ſ. doctrine ſeu p̄dicatiōis dimittere voluit dicēs. Ne-
ſciebatꝭ: ꝙ ī his q̄ p̄ris mei ſunt oportet me eſſe. Lu.ij.
In q̄b⁹ oīb⁹ nobis eximiū imitādi ⁊ pſeuerādi datur
exēplū ⁊ nō ceſſandi a penitētia incepta vel alijs bo-
nis opib⁹: nec ꝓpter pfidoꝝ deriſiōes quos demō poſt
paſcha: vel penitentiā alio tpe inceptā ad penitentes
mittit: p quos illos ad pctā ſollicitat: ipi nāq̧ illos ro
gāt vt ad ſpectacula et tabernas et alias illicitas va-
dāt ſocietates: q̄s deridebūt niſi eis aſſentiāt. Sꝫ exem
plo chriſti: nec ꝓpter hmōi deriſiōes: nec ꝓpter ꝓmiſſa
q̄ ꝓmittūt vt illicita cōmittāt q̄ꝫtū ad luxuriā ⁊ furtū
et hmōi: nec ꝓpter penitētie magnitudinē vl' diuturni
tatē: nec ꝓpter caroꝝ q̄ tm̄ carnē diligūt fletū a peni-
Exm̄ tētia deſiſtas inchoata. Sꝫ reſpōde talib⁹ diaboli nun-
cijs ſicut reſpōdiſſe legit̄ Pariſi⁹ q̄dā religionē q̄ndā
ingreſſus: matri ſue de exitu ſuadēti: et quaſi incōſola
biliter dolēti et flēti. Cui ⁊ alijs rogantib⁹ ꝙ matrē ſic
mori nō ꝑmitteret. R̄ndit dicēs. Nūq̄ꝫ fuit fili⁹ qui
pl⁹ dilexit matrē ſuā q̄ꝫ chriſtus: q̄ nūq̄ꝫ fuit alia pl⁹
vel tm̄ diligēda: nec mater pōt pl⁹ dolere: q̄ꝫ ipā iuxta
crucē ſtans doluit. Cui⁹ aīam gladi⁹ ꝑtrāſijt paſſiōis
nec tm̄ a penitētia incepta ceſſauit vſq̧ ad mortē. Nec
ego p dei gratiā ceſſabo. Cui⁹ cōſtantiā mater audiēs
bn̄dictiōe ei data ipm de exitu nō amplius vexauit.
26 ¶ Q̄tū ad ſcōm periculū nō cōtinuātiū penitētiā in
exēplo oñdit̄ niniuitarū: de q̄b⁹ dicit decretū ſumptū
ex v̄bis Hiero. de pe. di.iij.§.niniuite: ſub eo q̄ ſequit̄
tenore. De niniuitꝭ aūt ī p̄ncipio Jone. ſcribit Hiero.
Sicut ait Erodot⁹: niniue a rege medoꝝ ſubuerſa eſt
regnāte apud hebreos Joſia. Vñ ptꝫ illā p̄dicāte Jo-
na ex penitētia meruiſſe veniā: ſꝫ q̄ꝛ ad vomitū redijt
ex ira dei ſubuerſaꝫ fuiſſe. Itē in p̄ncipio Naū. Naū
ꝓphetā ante aduentū regis aſſyrioꝝ: q̄ ꝑplm iſrl' capti-
uū in ſuas regiōes trāſtulerat fuiſſe hebreorū traditio
cōfirmat: ſiquidē in fine hui⁹ lectiōis p̄dicti regis ad-
uentūidē ꝓpheta annūciare mōſtrat̄. Sꝫ cū habitato-
res niniue Jona interitū ciuitatꝭ p̄dicāte: ne diuīa ira
denūciatū interitū ſuſtinerēt pctōꝝ et īpietatꝭ penitē-
tiā egiſſent: accepta dei miſcōia grauiorib⁹ ſe criminib⁹
implicuerūt: q̄ de cā memorat⁹ ꝓpheta ſpūſctō plen⁹
iudiciū dei annūciās. Ita eſt locut⁹: de⁹ zelās et vlciſ-
cēs dñs: hec ibi. ¶ Ex q̄b⁹ aperte dat̄ intelligi ꝙ eſt de
incipiēte ſꝫ nō finiēte vitā in bona vita ⁊ penitētia: ſic
Exm̄ de illo qui poti⁹ q̄ꝫ certā ſummā daret dño ſuo elegit
q̄nquaginta comedere cepas: deinde q̄nquaginta ſu-
ſtinere ict⁹. In q̄b⁹ duob⁹ dū multū fuiſſet vexat⁹ de
pecunia petita: vltimū exoluit q̄drantē. Sic deus in
nr̄a libera ponit electiōe vel reſiſtere tētatiōib⁹: illarū-
q̧ ſuſtinere impet⁹ et reſiſtere ⁊ nō peccare: vel ſi h̄ fa-
cere noluerim⁹ ſaltē de pctīs penitentiā in hoc ſeculo
agam⁹: quā ſi facere cōtemnim⁹: eternā ſuſtineamus
penā. Sunt ḡ nōnulli ī p̄mis duob⁹ p multa tpa mul
tipliciter afflicti: in q̄b⁹ q̄ꝛ vſq̧ ad finē nō pſeuerāt: in
directe eligūt eternā ſuſtinere penā: q̄ꝛ tm̄ ille q̄ pſeue-
rauerit vſq̧ in finē: hic ſalu⁹ erit. Matth.x. Et ſic ptꝫ
ꝙ oēs quidē currūt: ſꝫ vn⁹ accipit brauiū. j. Coꝝ.ix.
Gloſa.i.pſeuerās. ¶ Q̄tū ad tertiū tam rō nr̄e neceſ- 27
ſitatis q̄ꝫ ratio noīs q̄ꝫ etiā rō offenſe indicāt penitētiā
ſemp eſſe faciēdā et tenendā ſic videlicet ꝙ pctm̄ ſemel
cōmiſſuꝫ ſemp diſpliceat qñ mēti occurrit: q̄ꝺq̧ ſemp
peniteat eū illud cōmiſiſſe. ¶ Primo em̄ h̄ rō oſtēdit
neceſſitatis p exēplū de naufrago q̄ neceſſe habꝫ tabu
lā ſemel acceptā p quā ſaluari poterit manib⁹ fortiter
tenere vſq̧ ad portū venerit: ſi p illā ſaluari voluerit.
Cū ḡ penitētia ſit ſecūda tabula poſt naufragiū: ſicut
ptꝫ p decretū. de pe. di.i. ſecūda poſt. et. c. medicina: que
ſcōa dicit̄ p reſpectū ad baptiſmū: q̄ eſt p̄ma: ptꝫ ꝓpo-
ſitū. ¶ Scōo h̄ ratio mōſtrat noīs penitētie: de q̄ di-
cit decretū ſumptū ex v̄bis Aug. in li. de peni. et habet̄
de pe. di.iij. circa p̄ncipiū. Cōtinue inq̄t dolendū eſt de
pctō: q̄ꝺ declarat ipſa dilectiōis Glo. interlinearis .i.
dictiōis virt⁹. Penitere em̄ eſt penā tenere: vt ſemper
puniat ī ſe vlciſcēdo q̄ꝺ cōmiſit peccādo. Et cito poſt
cōcludit dicēs. Penitētia eſt itaq̧ vindicta ſemp pu-
niēs ī ſe q̄ꝺ cōmiſiſſe dolet. ¶ Tertio idē oñdit ratio
offenſe: q̄ em̄ offendit deū eternū: rōnabile videt̄ ꝙ in
ſuo eterno.i. dū viuit peniteat ad h̄ ꝙ veniā obtineat.
Et h̄ eſt neceſſariū q̄ꝛ ſub h̄ federe ⁊ pacto: tm̄ a deo ve-
niā obtinebūt. In q̄ caſu de⁹ in ſcripturꝭ loquēdo pe- Exm̄
nitentib⁹ dicit: ſicut dixiſſe fert̄ q̄dā rex cuidā ſubdito
ei pri⁹ rebellāti: ⁊ poſtmodū miſcōiam petēti: et ꝙ in-
iurie ſibi facte nō memoraret̄. Ego inq̄t nūq̄ cogita-
bo tali federe q̄ꝺ tm̄ tu ſemp doleas qñ cogitas. Tale
pactū facit nobiſcū deus: et tale fedus oportet ꝙ ꝑcu-
tiamus cū eo. Sic pōt intelligi illud. j. Eſdre.x. Si eſt
penitētia in iſrl': ꝑcutiam⁹ fedus corā dño. Et q̄ꝛ raro
inuenit̄ q̄ talē agat penitētiā: maxie de his quoꝝ pctā
fuerūt lucratiua: ſicut vſurarioꝝ: furū: raptoꝝ: piura
torū et hmōi: vel de his q̄ pctīs p̄cedētib⁹ mediantib⁹
prolē hn̄t quā diligūt. Ideo ꝯgrue dicit. Si eſt pn̄ia.
¶ Vbi tm̄ penitētia inueniꝫ q̄ cōditiōes habet ī p̄di- Arti.xij.
ctis ſex articulis īmediate p̄cedētib⁹: triplicē in gn̄ali 28
cōfert penitēti vtilitatē: quarū p̄ma attēdit̄ penes ter-
minū a q̄: ſcōa penes mediū: tertia penes terminū ad
quē ducit. ¶ Q̄tū ad terminū a q̄ penitētia eſt funi-
culus triplex q̄ chriſtus tēplū tūc mūdauit materiale
⁊ nūc mūdat ſpūale: pctm̄ q̄ꝺ eſt termin⁹ ꝑ accidēs a
q̄ gr̄a incipit expellēdo: ſicut ſol pri⁹ quodāmodo te-
nebras expellit lumē introducēdo. Et ad iſtū intelle-
ctū pōt intelligi illud. ij. Paral'.xxxvj. Scōm bonita-
tē tuā dñe ꝓmiſiſti penitētiā in remiſſionē pctōrum.
¶ Q̄tū ad mediū dū nūc viuim⁹ penitētia. Primo
hoīem gr̄e reſtituit ⁊ format: ⁊ ſpm̄ ſanctū ab eo fuga-
tū reducit. Sicut ptꝫ p hiſtoriā qua fert̄ quaſi p iſtum Exm̄
modū: ꝙ q̄dā chriſtian⁹ petiuit in vxorē filiā cuiuſdā
Sarraceni quā carnaliter diligebat ⁊ concupiuit: ſed
aliter hr̄e nō potuit q̄ꝫ p matrimoniū: pater v̄o diſtu-
lit vſq̧ reſpōſum haberet a deo ſuo.i. diabolo: quē in
idolo colebat: q̄ rn̄dit: ꝙ daret ſi chriſtian⁹ chriſtū ne-
garet: q̄ꝺ cū faceret: ſpūſſctūs ambob⁹ vidētib⁹ ī ſpecie
colūbe de ore eius egreſſus: parū vltra caput ſuū cir-
cūquaq̧ volādo morabat̄: q̄ꝺ cū ille idolo admirans
narraret: ait idolū. Adhuc ꝓpe eſt: parat⁹ eſt redire: nō
des q̄ꝺ petit niſi iuret ſe nolle penitere: q̄ꝺ cū faceret:
auolauit ita alte ꝙ vix videri potuit. Sane poſt aliq̄s

dies miſer chriſtian⁹ penitētia duct⁹: quendā adijt cō
feſſorē: q̇ ei iniūxit ꝙ heremū q̄reret ⁊ in eo duriſſimā
vitā duceret: vſqꝫ videret ſpm̄ ſctm̄ in eadē forma eidē
redire. Poſt primā ġ ſeptimanā videbat̄ ei ꝙ colūba
illa ꝓpinqui⁹ in aere deſcenderet. Poſt ſcd̄am adhuc
ꝓpinqui⁹. Poſt tertiā v̇o ī ipm̄ intrauit. Iſte v̇o tres
ſeptimane: tres ſignificāt ꝑtes penitētie: q̄ faciūt ſpm̄
ſanctū ꝑ pctm̄ expulſum ad penitentē redire. Et tres
dies poſt q̊s penitētes q̇ dicere poterūt dolētes. Que-
rebam⁹ te chriſtū in tēplo aīe inuenerūt. Et poſt tres
dies q̊s fugiētes de egypto: pcti ⁊ ſeruitute diaboli deo
ſacrificiū offerūt ſalutis. In q̊ facto v̇itas ſcpture oſtē
dit̄: qua dr̄. ij. Paral'. vij. Si egerint penitentiā a vijs
ſuis peſſimis: ꝓpiti⁹ ero pctis eoꝝ ⁊c̄. Scd̄o a pena li-
berat tpali: et hoīem q̇ peccādo ſtatum ſeu dignitatē
amiſit tpalem: penitēdo ad ſtatū ſuū reducit: ſicut ptꝫ
29 ꝑ exēplū de Manaſſe. T. v. 40. Tertio penā infinitā
mutat in finitā: ⁊ morti adiudicatū reuocat ad vitam
et hereditatē celeſtē ꝓ ſemꝑ amiſſam recuperat. Hō
nāqꝫ peccādo licet act⁹ pcti cito trāſeat: tñ ad ꝑditionē
ſuꝑne hereditatis ꝓ ſemꝑ et ad penā eternā ſe obligat.
Sicut ꝑ vēditionē breuē q̇s hereditatē ſuā ꝓ ſemꝑ a
ſe alienat: et ſicut ꝑ plagā ei illatā ſemꝑ dū viuit dolet:
nec ita faciliter hereditas et ſanitas recuperant̄ ſicut
amittunt̄: nec ita breuis eſt cōtract⁹ recuꝑatiōis ſicut
alienatiōis: qꝛ vbi ꝯtract⁹ alienatiōis aliq̄n eſt breuis
recuꝑatio q̄nqꝫ eſt impoſſibilis. Ita om̄ino eſt in con-
tractu pcti. Nā cōtract⁹ ſeu factū pcti breue eſt. Recu
peratio v̇o illi⁹ qđ pctō amittit̄ eſſet impoſſibilis pec-
cāti: niſi de⁹ ex ſua maxia curialitate viā ordinaſſet pe
nitētie: ꝑ quā hereditatē celeſtē ꝓ ſemꝑ amiſſam recu-
30 perat ⁊ pena infinita cōmutat̄ in finitā. ¶ Ex qua re
duo elicere deberem⁹ vnū ꝙ deberem⁹ penitētiā iniū-
ctam libēter ſuſciꝑe ⁊ ꝑficere: grās agēdo: tā deo de via
penitētie ꝓuidēti: q̄ꝫ etiā penitētiā loco dei imponēti.
Adiudicat⁹ nāqꝫ morti corꝑali et tpali: vl' ad faciēdā
penitētiā et peregrinationē longā et cōfuſibilē in ma-
gna ciuitate ⁊ corā mltis: et h̄ iuſte: magnas ſciret gra
tes principi terreno: q̇ illā cōmutaret incōꝑabiliter in
minorē et mortē quā meruit remitteret. Sic deberet
eſſe in ꝓpoſito q̄ꝫtū ad deū ⁊ locū ei⁹ tenentē: quoꝝ q̇ li-
bet loquit̄. Ezech. xxxiij. Si dixero impio: morte mo-
rieris et ille egerit penitētiā: viuet et nō moriet̄. Sꝫ tñ
ecōuerſo eſt: qꝛ iuſtas penitētias eis imponēdo ⁊ ſꝫm
leges eccl'ie determīatas: q̄nqꝫ malas reportāt grates.
Scd̄m qđ elicit̄ eſt ꝙ penitētes nō deberēt velle vel
petere: ꝙ parua eis imponeret̄ penitētia. Si em̄ ante
mētis oculos ducerēt: q̄ꝫtū eſſet hic pati ignē terrenū
ꝑ vnū diē: ⁊ penā illi⁹ diei ꝯpararēt ad eternā vl' ſaltē
ad longā quā in purgatorio ſi illuc venire poterūt pa-
tient̄: in q̊ totū ſupplebūt qđ hic min⁹ factū ē nō elige-
rēt hic paruā facere. Sic faciūt nōnulli vulpinā faciē-
tes cōfeſſionē: qꝛ ad modū vulpis q̇ anteq̄ꝫ confiteret̄
ſacerdoti aucā portaſſe legit̄ cōfeſſoribꝫ ſuis q̄n ꝯfiteri
volūt blande loquunt̄: aliq̄ dātes vel ꝓmittētes vt fa
ciliorē ⁊ min⁹ iuſtā eis imponāt penitētiā: vel ſaltem
v̇bis cōtendūt et cōtradicūt: ꝙ tantā reciꝑe nō debe-
rēt. Sꝫ totā hic libēter facerēt. ſicut ptꝫ ꝑ arti. infra. e.
c. lxv. Imo ſi vnū diē de penis alteri⁹ ſeculi guſtaſſent
ꝓ om̄i die a cōfeſſore impoſito libēti⁹ facerēt centū q̄ꝫ
vnū iterū ſuſtinerēt in alio ſeculo. Sicut patet de lan-
guido q̇ elegit duos dies ī purgatorio. Audite queſo
ſmones meos ⁊ agite penitētiā. Job. xxj. et bonas fa
cite vias vr̄as et penitebit dn̄m mali qđ cogitauit ad-
31 uerſus vos. ſ. in alio ſeculo. Hiere. xxv. ¶ Q̄tum ad
tertiū ad quē ducit eſt aduertendū: ꝙ penitētia eſt ſca-

la Jacob: de qua habet̄. A. xxv. 14. ꝑ quā ad regnum
aſcēdit̄ celoꝝ. Cui⁹ latera ſunt dolor de cōmiſſo: et ꝓ-
poſitū de nō cōmittēdo. Gradus v̇o ſunt cōtritio: cō-
feſſio: ſatiſfactio. Que habet adhuc tres gradus: ieiu-
niū: elemoſynā ⁊ orationē. Angeli aſcēdūt vt portant
penitētiū oratiōes. Thob. xij. Q̄n orabas cū lachry-
mis: ego obtuli orationē tuā dn̄o. Deſcēdūt vt repor-
tēt penitētibꝫ cōſolatiōes. iij. Reg'. xix. Angelus por-
tauit cibū ⁊ cōfortabat Heliā. Hiero. Nullus deſpe
ret: qꝛ vidit aſcēdentes: nullus p̄ſumat qꝛ vidit deſcē-
dentes et cacumē ei⁹ celū tāgit: qꝛ cōſummata peniten
tia ſtatim celū ingredit̄: et dn̄s ſcale cernit̄: eāqꝫ tenet
penitētes iuuādo et exhortās dicēdo. Agite penitētiā:
appropinquabit enim regnum celorum. Matth. iij.
¶ Sꝫ ſicut tactū eſt. A. xxv. 15. multa ſunt q̄ iſti⁹ ſcale Arti. xiij.
aſcēſum impediūt: penitēteſqꝫ retrahūt et retardant. 32
¶ Quoꝝ primū eſt mala ſocietas q̄ penitentē deridet:
et a penitētia et vita bona: ſic amici Job: et vxor Tho
bie vel blādicijs vel deriſiōibꝫ nitunt̄ retrahere v̇bis
ſicut q̇ manifeſte malū ſuadēt ⁊ ſignis: ſic fatue ſe pa-
rātes vel ſigna leuia oſtēdētes: vt eis penitēs ſilis effi
ciat̄: morē habētes demonū: q̇ oēs vellent malos eſſe:
ſicut ipſi mali ſunt. ¶ Cōtra iſtos habetis remedia s̄.
arti. xj. ꝑ totū. Multū eſt taliū ſocietas et dilectio di-
uerſa: a dilectiōe matris ſeptē filioꝝ. ij. Machab. vij.
qꝛ ipſa ſic filios dilexit ⁊ in penitētia cōfortauit: ꝙ nō
curauit de amiſſiōe corporū: ita ꝙ aīas ſaluarēt. Iſti
v̇o cōtrario modo ſe habēt. ¶ Scd̄m eſt nimia carnis
dilectio. Sūt em̄ nōnulli q̇ tm̄ carnē ſuā diligūt: intm̄
ꝙ ſunt fragiles ſicut dicūt ꝙ nō poſſunt tentatiōib⁹
reſiſtere: intm̄qꝫ delicati ꝙ videt̄ eis ꝙ parū vel nihil
poſſunt ieiunare: vel linea dimittere: q̇ et ꝓ modico ie
iunio de capitis cōquerunt̄ dolore. Tales cogitare de-
berēt. Primo: quō multi ita nobiles: ita delicate nutri-
ti ſic ipſi ſunt: aliq̄n gratis ꝓ chriſto oībꝫ dimiſſis ar-
tiſſimā duxerūt vitā. Et ꝙ fuit eis durū in principio
amor chriſti et ꝓprie ſalutis deſideriū et cōſuetudo fe-
cerūt leue per ꝓceſſum. Scd̄o: quō tales aliq̄n ꝓ fore
factis q̊ ad mundū capiunt̄ et incarcerant̄: et duriſſi-
mā ducūt vitā. Et illorū exēplo q̇ tot ſuſtinēt q̄ et ipſi
ſuſtinerēt ſi in caſu illoꝝ eſſent ꝓ delictis cōmiſſis cō
tra hoīes et ꝯ mundū: aliqua dura ſuſtineāt ꝓ delictis
ſuis cōtra deū ⁊ ſalutē ꝓpriā vt ſalutē cōſequant̄ aīaꝝ
Tertio cū ſit neceſſe ꝙ hic vl' alibi ꝓ pctis ſuis patiāt̄
cogitēt: quō alibi penas duriſſimas ſuſtinebūt q̇ hic Exm̄
nec poſſunt ſuſtinere leues. Et ideo bn̄ rn̄diſſe legitur
quidā a q̊ cū quereret̄: q̄re viā religioſam et vitā durā
inciperet cū eā ſuſtinere nō poſſet: qꝛ tenere fuit cōple-
xionis: ideo inq̇t hec ſuſtinere volo: qꝛ ſcio ꝙ ꝓpter te-
neritudinē penas alteri⁹ ſecl'i ſuſtinere nō poſſem. Cū
ġ nō ſit defectus ex parte corꝑis: ſꝫ ex parte timidi cor-
dis. Sic patet de p̄dicto et de Magdalena: q̄ poſt tot
delicias tā longū ſuſtinuit heremū: multis alijs ꝯſulo
ꝙ aīa q̄ iurauit. Et infra: penitētiā agat de pctō ſuo.
Leuit'. v. ¶ Tertiū eſt tediū qđ q̄nqꝫ in via penitētie
et bone vite cōtingit: ſicut malorū odiū vel ꝑſecutio:
de h̄ ꝙ cū eis iterū ꝑiurare nō vult: vel de h̄ ꝙ verū di
cere vult: ⁊ de hoc ꝙ eis ī illicitis nō cōſentit: vel eorū 33
fugit ſocietatē vel hm̄ōi. ¶ Remediū cōtra h̄ in exē-
plo habet̄ marinarioꝝ: q̇ ſi poſtq̄ꝫ inceperint ad portū
tēdere optatū: ſi ꝓ om̄i tēpeſtate vel cōtrarietate q̄ eis
occurrit redire nollēt vel a nauigatiōe ceſſare: nunq̄ꝫ
ad portū ꝑtingerēt optatū. Idē patet de peregrinis et
oībꝫ alijs artificibꝫ tam in ſpeculatiuis q̄ꝫ ī practicis.
In om̄i nāqꝫ arte malus artifex eſſet: q̇ ꝓ omni tedio
ab arte ceſſaret. ¶ Quartū eſt tentatio carnis et pcti

delectatio:quã ſpecialiter in gula ⁊ luxuria habẽt. Cõ
tra q̃ eſt primo cogitatio: ꝙ hõ habet ſup alia aĩalia ra
tionẽ in natura:in ſignũ et neceſſitatẽ ꝙ rõne vti debꝫ
in actu ⁊ vita: ⁊ nõ viuere ſicut illa q̃ rõne carẽt. Qua=
lem vitã ducũt illi q̇ in gula et luxuria habita oportu=
nitate:tentatiões ſuas ſequunt̃:qꝛ ſicut bruta a delecta
bilibꝫ et cõcupiſcibilibꝫ eis oblatis vel eis occurrẽtibꝫ
ſe non retrahũt. Ita nec iſte q̇ teſte pſ̃.xlviij.cũ in ho=
nore eſſet nõ intellexit:cõparat⁹ eſt iumẽtis ⁊c̃. Cõtra
q̃ eſt ſcdo pctĩ et delectatiõis breuitas:de q̃ eſt illud btĩ
Gregorij. Momẽtaneũ eſt illud qd̃ delectat : eternũ
qd̃ cruciat. ¶ Quintũ eſt tentatio demonis q̇ penitẽ=
tes multũ retrahere nitit̃. Sicut patet p hiſtoriã q̃ le=
Exm̄ git̃ eſſe beati Gregorij in regiſtro: de quodã ſenatore
Romano malo:quẽ cũ btũs Gregori⁹ nullo mõ in=
ducere potuit vt rõnabilẽ p pctĩs ſuis ageret peniten
tiam:tandẽ rogauit ꝙ in craſtino ab ortu diei vſqꝫ ad
primã in remiſſionẽ pctõꝝ:ſolus ĩ camera ſederet: ⁊ de
vita ſua cogitaret:qd̃ cũ facere aſſentiret et inciperet:
primo venit ad eũ quidã demõ in forma baliui vulne
rat⁹:aſſerẽs p̃dones irruiſſe in quoddã maneriũ qd̃
habuit extra vrbẽ. Ad cui⁹ incitationẽ cũ aſſenſuꝫ nõ
p̃beret de exitu:ꝓpter penitẽtiã ſuſceptã modico inter=
uallo demon rediit in forma ſeneſcalli dicẽs:vecordiã
eſſe ſic iacere dũ p̃dones bona ſua ⁊ hoĩes ſuos ſpolia=
rẽt. Cui ſicut p̃mo reſiſtit nec exiuit vſqꝫ ad p̃mã pul=
ſaret̃:ſane oẽs p̃dictas ꝑſuaſiões demonis inueniẽs
fuiſſe malicias:q̇ ei⁹ etiã paruiſſime inuidebat penitẽ=
tie:poſtmodũ ad diaboli cõfuſionẽ maiores facere pa
ratus erat:intelligẽs ꝙ ei penitẽtiã dedit de⁹ ad vitã.
Act̃.xj. Nota de hac materia. C.vi.arti.xij.p totũ. Et
34 M.xj.132.cũ ſequẽti. Et. P.viij.24. ¶ Sextum eſt
pudor:tam cõfitẽdi q̃ penitẽtiã ſequentẽ agẽdi:ne re=
putent̃ tales q̃les ſunt: ⁊ ne habeant̃ ſuſpecti. Contra
qd̃ primũ remediũ eſt cogitare q̃z fatuũ ⁊ q̃ztũ contra
rationẽ ſit naturalẽ nõ erubeſcere facere qd̃ iniquũ eſt
⁊ erubeſcere qd̃ honeſtũ ⁊ vtile eſt. Si eñ nõ erubui=
ſti peccare vel ſaltẽ ꝓpter ruborẽ nõ dimiſiſti peccare
et facere qd̃ turpe fuit corã deo et hominibꝫ:q̃re ceſſas
ꝓpter ruborẽ facere qd̃ in ſe honeſtũ et vtiliſſimũ eſt:
niſi qꝛ diabol⁹ guttur taliũ tenet ne reddat qd̃ abſtu=
lit:ſic̃ patet. C.vj.50. Mirabile eſt:ipſi verecundant̃
penitẽtiã cũ pctõribꝫ agere cũ pctõres ſint: et chriſtus
nõ fugit inter latrones crucis facere penitẽtiã:cũ pec=
cator nõ eſſet vel latro. ¶ Scdm̃ remedium eſt dei et
oĩm ſctõꝝ virt⁹ intuitiõis. Si eñ nõ erubuiſti pctm̃
tuũ illi oſtẽdere ad tuã damnationẽ cui oĩa nuda ⁊
aperta ſunt. Heb.iiij. Nec etiã ſctĩs ei⁹ q̇ oĩa vident.
Sicut oſtẽſum eſt. A.xxv.17.erubeſcis pctm̃ tuũ oſtẽ
dere ad tuã ſaluationẽ ſoli ſacerdoti. ¶ Tertiũ reme=
diũ eſt cogitatio future cõfuſiõis. Naum.iij. Reuela=
bo pudẽda tua. Et oſtendã gẽtibꝫ nuditatẽ tuã: et re=
gnis ignominiã tuã. Hiere.xx. Cõfundẽt̃ vehemẽter
qꝛ nõ intellexerũt opprobriũ ſempiternũ qd̃ nũq̃z dele=
35 bit̃. ¶ Sextũ impedimẽtũ eſt iuuẽt⁹ et p̃ſumptio lõ=
gioris vite. Cogitãt eñ tales ꝙ in ſenectute ſe corrige=
re volũt. Sed illa eſt piculoſa expectatio ꝓpter plura.
Primo ꝓpter correctiõis difficultatẽ. Sicut eñ parũ
errãs a via:ĩ principio erroris ſine difficultate ad viã
ſuã redire põt:qd̃ diu errãs facere nõ põt. Sic in ꝓpo
ſito. Scdo:qꝛ ſicut terra illa diceret̃ maledicta et irra=
tionabilis q̃ tm̃ ſenes corrigeret delinquẽtes vl' ſuſpẽ
deret latrones ⁊ nõ iuuenes. Ita illi q̇ tm̃ caſtigare co
gitãt delicta ſenectutis:cõtra ꝓphetã dicentẽ. In ma=
tutino interficiebã oĩes pctõres terre. Nota ꝯ tales
Hierõ. P.viij.25. Tertio:ꝓpter multorũ p̃cedẽtiũ ⁊
iã mortuorũ deceptionẽ. Si eñ in vna patria eſſet ali=
quis falſus hõ qui multos in eo cõfidẽtes turpiter et
aperte decepiſſet: valde fatuus eſſet q̇ in eodẽ poſtea
multũ cõfideret:maxime in maximis negotijs:ſic̃ vbi
ex deceptiõe ſua iminẽret periculũ mortis vel exhere=
datiõis ſue:et ſpecialiter ſi in talibus negotijs multos
alios prius decepiſſet:ſed iuuẽtus et ſpes diu viuẽdi
ſunt hmõi. Nã multi in his cõfidẽtes:et in horũ cõfi
dẽtia male viuẽtes tam turpiter decepti ſunt: ꝙ here=
ditatẽ tam tpalem q̃ eternã amiſerũt ⁊ mortẽ eternã
incurrerũt. ¶ Sed ſi hec deceptio:qꝛ a mũdialibꝫ nõ
videt̃ mũdiales a memorata nõ retrahit confidentia:
ſaltẽ eos retrahat deceptio:quã quotidie videt̃. Quo=
tidie nãqꝫ oculis ſuis cernũt qd̃ de eis q̇ naſcunt̃ vix
media vel tertia pars ꝑuenit ad etatem quadraginta
annorũ:et de magna ꝑle hoĩs vix tertia pars expectat
ſenectutẽ:et tñ q̇libet illoꝝ q̇ ad annos ꝑuenit diſcre=
tionis ſperabat longã habuiſſe vitã : ſicut ⁊ oẽs vos
ſperatis:ſtultũ eſt ḡ in lõga vita cõfidẽdo male viue=
re:cum tamẽ experimẽtis euidentiſſimis q̃ etiã auctẽ
Iaco.iiij. Vita nr̃a vapor eſt ad modicũ parẽs et de=
inceps exterminabit̃. Et Iob.xiiij. Hõ nat⁹ de mu=
liere breui viuẽs tpe:replet̃ multis miſerijs. ¶ Septi 36
mũ impedimẽtũ eſt irrationabilis timiditas: q̃ ex põ=
dere penitẽtie ⁊ reſiſtẽtie peccati orit̃ imaginata. Ima=
ginat̃ eñ guloſus ꝙ durũ ⁊ graue põdus eſt ieiunare
Et falſo et ꝑiuro oneroſum eſt a talibꝫ ceſſare. Et exer=
cẽti officiũ cũ multis maledictiõibꝫ officiũ dimittere.
Et delicato graue videt̃ ciliciũ portare:et ꝙ minus eſt
camiſiã dimittere:ſemel ĩ ſeptimana:qꝛ tener eſt ⁊ paſ=
ſibil' a frigore. Luxurioſo etiã oneroſa et odioſa eſt ca=
ſtitas. Et ſupbo hũilitas. Et pigro tediũ et murmur
eſt mane ſurgere. Et iracũdo ⁊ rixoſo inſolitũ eſt pacẽ
habere. Habẽs aliena: timet ſi reſtitueret pauptatẽ.
Duro grauis eſt elemoſyna. Auaro et vſurario et ha=
bẽti aliena:omni morte amarior eſt reſtitutio. Et bre=
uiter quicũqꝫ eſt ad luxuriã vel quecũqꝫ pctã cõſuet⁹
et aſſuet⁹:graue videt̃ ſibi pctm̃ dimittere: vel tẽtatio=
nibꝫ illi⁹ peccati reſiſtere intm̃ ꝙ pauci reſiſtũt : ſꝫ oẽs
iſti teſte ꝓpheta trepidauerũt timore vbi nõ erat timor
ſicut equus vmbratilis q̇ plus timet vmbrã q̃z bellũ
mortale. Ita iſti penã tpalem q̃ eternam:quõ poſſent
penis reſiſtere illaſqꝫ ſuſtinere eternal'r : q̇ nõ poſſunt
tẽtationũ reſiſtere penis:ſicut patet ſ̃.e.c.xxxij.in fine.
Nec deberẽt cogitatiões tales aliquẽ impedire: ne pe
nitentiã ⁊ bonã vitã inciperet: vel ne inceptã cõtinua=
ret: ꝓpter plures rõnes. Primo qꝛ p̃dicta nõ ſunt gra=
uia niſi ĩ principio. Eſt eñ de illis q̇ bonã poſt malã
incipiũt vitã:ſicut de puero indiſciplinato et leui po=
ſito ad ſcholas:cui in principio graue eſt addiſcere: ſꝫ
cũ bene fuerit fundat⁹ et in ſciẽtia informat⁹: delecta=
bile eſt ei addiſcere ⁊ ſciẽtia quã pri⁹ habuit cõtra cor:
eſt maxime ab eo dilecta. Sic in ꝓpoſito. ¶ Eſt iterũ
de p̃dictis ſicut de illo q̇ diu fuerit ĩ tenebris carceris:
qꝛ ſicut illi⁹ oculis in p̃mo egreſſu de carcere grauis
eſt ſolis claritas:q̃ poſtmodũ eſt delectabilis. Ita ĩ ꝓ=
poſito de illis q̇ diu fuerũt in tenebris pctõꝝ. Eſt iteꝝ 37
de eis ſic̃ de incipiẽtibꝫ ſanari:q̇bꝫ ſtatim ĩmediate poſt
mutationẽ infirmitatis:nec cibꝫ eſt ita ſapidus guſtui:
nec lux clara ita placet oculis:ſic̃ qñ ꝑfecte eſſet ſan⁹:ſꝫ
paulatiue iſta eis magis ac magis placere incipiũt. Sic
in ꝓpoſito:q̃ztũcũqꝫ bona vita in principio nõ multũ
placeat:cũ tñ diu guſtata fuerit:eius dulcedo maiorẽ
delectationẽ habet:bon⁹ hõ de mala vita cõuerſus de
bona vita ſua vno die ⁊ vna cogitatiõe qua ſperat ſe
heredẽ celi:q̃z habuit de mala vita ſua centũ dieb⁹ et

mille cogitatiõib⁊ malis.Et qđ ĩ principio fuit graue
ſicut cõiter eſt in inceptiõe eruditiõis cuiuſcũq; artis
ꝓceſſu tp̃is erit leue.Et qđ in principio facit inuite ⁊
cũ murmure:ſi tẽtare vellet:poſtmodũ faceret hilarit̃.
Exm̄ Sic p̃ꝫ ꝑ illũ de q̃ tãgit̃.C. viij. 7. quẽ Bernardus
primo induxit:ꝙ ꝑ paruũ tp̃us vtputa hebdomadã:
vel mẽſem ꝓ amore dei et ꝓprĩa ſalute peccare ceſſaret
q̃ poſtmodũ nõ tm̃ cõceſſit ꝙ a pc̃tis paruo tp̃e:ſed ꝓ
ſemꝑ ceſſaret:q: q̃ꝫtũ bona vita fuit ꝯ cor eius anteq̃ꝫ
illã guſtaſſet:tm̃ ſibi placuit poſtq̃ꝫ guſtauit.Sic eſſet
de vobis ſi velletĩ ꝑ annũ incipere bonã vitã. Rogo
ĝ ſicut rogauit ſc̃tũs Bernardus:ꝙ ꝑ annũ cõtinue=
tis bonã vitã:quã nũc vel ſaltẽ circa paſcha incipietĩ
et ego ſum cert⁹:ꝙ in fine anni vobis placebit: et ſe=
quẽti anno illud facili⁹ facietis: et in fine illi⁹ maiorẽ
habebitis delectationẽ:et ſic vſq; ad finẽ vite: in qua
maxime vobis placebit. ¶ Sane ſi ſic viuere pro dei
amore et ſalute ꝓprĩa inceperitis:maior duricia ⁊ diffi
cultas erit in primo anno.Et tm̃ oĩs rõ dictat ꝙ nõ de=
betis ꝓpter hoc dimittere. Om̃is nãq; rõ dictat: ꝙ ſi
vellem⁹ ſuſtinere duras dietas et multas expẽſas pro
ſalute corporis incerta:et aliq̃n in vanũ: quia nullum
vite diẽ ꝑ hec acquirũt:et ſi acquirãt mortẽ ad paruũ
tp̃us ꝓlongãt ſed nõ euadũt: quãtomagis hec ſuſti=
nere deberẽt ꝓ ſalute aĩe eterna:et vt mortẽ et penas
euaderẽt eternas:quas ſi ꝑ ſpaciũ vni⁹ hore vidiſſent
vel guſtaſſent:q̃cquid hic ſuſtinere poſſent paterent̃:
vt illas euaderẽt:ſicut patet ꝑ hiſtoriã Bede: de geſtis
Exm̄ anglorũ de videnti penas inferni. ℘. viij. 36. ¶ Si vo
ſic incipe et bñ viuere noluerint ꝑ annũ vel dimidiũ:
ſed ad oẽm ventũ tẽtatiõis et occaſiõis cadũt: qđ mi=
rabile eſt ꝙ ſaporẽ bone vite nõ habẽt q̃ nũq̃ꝫ bñ ſani
guſtauerũt.Sũt em̃ nõnulli q̃ poſtq̃ꝫ inceperũt p̃mo
carnaliter peccare: vix vnq̃ fuerũt ꝑ q̃draginta dies
ſimul ſine illo pc̃tõ:niſi forte neceſſitate infirmitatis.
Sic nec falſi:nec guloſi:nec fures et hmõi:ſꝫ ad omnẽ
vehementẽ tentationẽ:⁊ ad oẽm oportunitatẽ in pec=
catũ cadũt.Et tales ſicut nũq̃ꝫ fuerũt in bona vita ra
dicati:ita nũq̃ in illa inueniũt dulcedinẽ:nec fructum
ꝓprie ſalutis nutriũt ad maturitatẽ:ſic nec arbor q̃ ra
dices firmas nõ habet:de q̃b⁊ Jude.j. Hi ſunt ĩ epu=
lis ſuis macule cõuiuãtes ſine timore:ſemetip̃os paſ=
cẽtes:arbores autũnales:infructuoſe bis mortue ⁊c̃.
De quoꝝ fine ⁊ pena. Matth.iij.Oĩs arbor q̃ nõ fa=
cit fructũ bonũ excidet̃ et in ignẽ mittet̃. Et hoc cito:
q: iam ſecuris ad radicẽ arboris poſita eſt. Matth.iij
Ergo cõuertimini ⁊ agite penitẽtiam.Ezech.xviij.eo
modo q̃ in cõfeſſiõe ꝓmiſiſtis vel ꝓmittere debuiſtis
38 de q̊ modo habet̃.C.v.11.cũ ſequẽtib⁊. Omnib⁊ vo
p̃dictũ habẽtib⁊ timorẽ vel deſperationẽ:in vi.pa. ſa=
Exm̄ luberrimũ oſtẽdit̃ exemplũ:quo q̃dã ſc̃tũs pr̃ q̃ndã
qui ꝓpter vitioꝝ multitudinẽ ⁊ enormitatẽ diffidebat
ſe vitã ſuã poſſe emẽdare:ad ſalutẽ reduxit tali modo.
Oſtẽdit nãq; ei ille ſc̃tũs ꝙ oportuit eſſe de ipſo ſicut
fuerat quondã de filio cuiuſdã patriſfamilias habẽtĩ
agrũ plenũ ſpinis et tribulis et malis herbis:qui filio
p̃cepit ꝙ illũ mũdaret.Filius ĝ ad agrũ illũ cũ inſtru=
mẽtis cõgruis veniẽs: laboriſq; vidẽs magnitudinẽ
deſperãs:ibidem multis dieb⁊ pre tedio obdormiuit.
Ad quẽ cũ pater poſt m̃ltos dies veniſſet ⁊ nihil actũ
cõſideraſſet:filio ꝑ p̃dictã cauſam ſe excuſantẽ: ait pr̃:
miſer et vecors:ſi om̃i die tm̃ emũdaſſes quãtus fuit
loc⁹ in q̊ dormiebas nũc fuiſſet pene mũdatũ.Omni
ĝ o bone fili timore depoſito incipe paulatim mũdare
et nociua euacuare:qđ cũ facere inciperet:licet pri⁹ cũ
tedio:poſtmodũ tñ q̃n vidit op⁹ ſub manu ſua ꝓfice=
re:cũ maiori delectatiõe totã areã mũdauit. Sic inq̃t
tu incipe te mundare ꝑ cõfeſſionẽ ⁊ ꝑ bonoꝝ operum
aſſuefactionẽ qđ ⁊ fecit:et de pc̃tõre et exẽplari dãna=
tionis effect⁹ eſt exẽplar nr̃e ſalutis. ¶ Hui⁹ ergo exẽ 39
plo incipiam⁹ bñ agere et vitã malã mutare:et de⁹ iu=
uabit:et diabolus tentãs debilitabit̃ et gr̃a reſiſtentis
augmẽtabit̃:intm̃ ꝙ ſequẽti die et ſequenti tentatione
erit fortior q̃ꝫ in p̃cedẽti. Exemplũ ad hoc in vi.pa.de
quodã tentato de exitu heremitorij ſui et de fractione
penitẽtie quã inceperat:hic cũ diẽ ad exeundũ ſtatuiſ= Exm̄
ſet:et ad illũ diẽ veniret cogitauit:ꝙ ꝓ amore dei ad=
huc illo die expectaret:⁊ in craſtino recederet. Cũ vo
craſtin⁹ aduenïſſet dies:cogitauit ꝙ etiã illo expecta=
ret ꝓ amore matris dei. Tertio die idem cogitauit de
alio ſc̃tõ ad quẽ habuit ſpecialẽ deuotionẽ. Cũ vo ſic
aliq̃b⁊ dieb⁊ diabolo et carni et mũdo reſtitiſſet: ſenſit
ſe a tẽtatione illa dei gr̃a et adiutorio penit⁹ liberatũ.
Nec mirũ:q: de⁹ et mater ei⁹ et ſc̃tũs ꝓ cuius amore
ſic reſtitit ip̃m ſpecialiter iuuerũt ⁊ fortiorẽ fecerũt.Et
ſicut ſic reſiſtẽdo ſemꝑ fortificat̃:ita ecõuerſo q̃ cadere
incipit q̃tidie debilior erit ad reſiſtendũ. ¶ Ad idem Exm̄
q̃ſi modo ſequẽti de quodã fert̃ ſili gr̃a a tentatiõe li=
berato ⁊ ad penitẽtiã inclinato. Cũ em̃ ieiunare non
poſſent quodã ieiunij die cogitauit ꝙ cõtra cõmunẽ
vſum ieiunaret vſq; ad primã:qua adueniẽte idẽ co=
gitauit de tertia:⁊ ſic deinceps vſq; ad horã debitã in
qua let⁹ de carnis tãta victoria cibũ ſumpſit: ex q̃ pe=
nitẽtie principio melior fortuna ſequebat̃. Nã cũ per
aliquos dies ſic penitẽtie ſe aſſuefaceret:paratũ ſe in=
uenit ad ieiunia cõgrua chriſtianis.Sic erit de illis q̃
ſunt ſicut dr̃ Heb.vj.Faciẽtes fundamẽta penitẽtie.
¶ Cui⁹ ratio põt videri tam ex p̃te ſtat⁹ penitẽtiũ q̃ꝫ 40
etiã ex parte man⁹ auxiliãtiũ.Q̃ꝫtũ ad primũ pc̃tõr in
pc̃tis exiſtẽs:eſt quaſi ĩ terra ſicca extra aquas gratiaꝝ
cui on⁹ penitẽtie videt̃ immobile:ſicut debili on⁹ ma
gni ligni ſuꝑ aridã:qđ tñ in aquis nõ ſolũ ab eo mo=
ueri poſſet:imo ip̃m mouentẽ portaret. Cũ vo pc̃tõr
incipit de pc̃tis ſuis penitere:iam on⁹ illud incipit q̃ſi
aquis appropinquare:nõ tm̃ totaliter aquas ꝓfundas
ſtatim attingit:ſꝫ quodãmodo terre adhuc adheret:et
ideo ille q̃ verſus aquã ꝓfundã illud mouere nititur
adhuc tediũ habet et laborẽ vſq; a ripa totaliter am=
moueat̃:et aquas ꝓfundas inueniat: in q̃b⁊ facilime
illud mouet:illoq; ad portũ vel ciuitatẽ portat̃.Sicut
patet in aliq̃b⁊ partib⁊:ĩ quib⁊ hoĩes ſuꝑ hmõi ligna
ꝑ flumina deſcẽdũt:ipſiq; ligna ſimul ligata in tran=
ſitu regũt:ſꝫ ligna ipſos portãt.Sicut etiã p̃ꝫ de nau=
fragis q̃ aliq̃n ꝑ põderoſa ligna q̃ in ſicca terra exiſtẽ=
tes mouere nõ poſſunt in aquis portant̃ et a maximis
periculis liberant̃.Sic in ꝓpoſito:de onere vere peni=
tẽtie:qđ pc̃tõrib⁊ eſt importabile:dũ in pc̃tõ ſunt: q̃ſi
in ſicco extra flumina:q̃ de vẽtre chriſti fluũt gr̃aꝝ:cũ
vo incipit a terra illa diaboli recedere:⁊ pedib⁊ aquas
gr̃e intrat affectiõis:ſub onere ſcapulas ſubmittit pe=
nitẽtie:incipit quidẽ on⁹ illud mouere: ſꝫ cũ labore et
difficultate.Q̃n vo ꝑ bonorũ operũ cõſuetudinẽ per=
fectionẽ quodãmodo attigerit gratiarũ:iam q̃ſi in ꝓ=
fundo flumine on⁹ religiõis penitẽtie et afflictionis
qđ primo fuit importabile:ſcđo mobile tardũ:nõ ſolũ
facit mobile velox:ſed etiã ipſo portat̃ ad portũ q̃etis
eterne:et ipſo mediãte multa alia portat: nõ ipſe tm̃ ſꝫ
gr̃a dei ad modũ fluminis ſecũ.Et ſic põt intelligi il=
lud.j.Coꝝ.xv.Gratia dei ſum id qđ ſum:et gr̃a eius
in me vacua nõ fuit: ſꝫ abundãti⁹ illis oib⁊ laboraui:
nõ aũt ego ſꝫ gr̃a dei mecũ:q̃ data eſt ab illo:de q̃ dicit̃
ij.Petri.iij. Nolẽs aliquos perire:ſꝫ oẽs ad penitẽtiã

41 reuerti. ¶ Scđo idē ſtatꝰ penitētiū et ratio difficulta⸗
tis in principio pōt videri ꝑ exēplū de ligno pōdero⸗
ſo: et quaſi imobili priꝰ iacēte ſup terram: vel in terra
fixo: et poſtea in alto aeris ſuſpenſo. Illud nāqꝫ dū in
terra firmiter fixū fuit moueri ab hoīe ſolo nō potuit.
Cū vō a terra incipit auelli et quaſi eradicari: moueri
quidem pōt: ſꝫ nō ita faciliter ſicut qñ totaliter in alto
ſuſpēdit̄: ſꝫ cū labore. Cū vō totaliter a terra auulſum
fuerit ⁊ in alto ſuſpēſum: facilime hincinde ad mouē⸗
tis agitat̄ volūtatē. Sic onꝰ penitētie dū ab illis ſuſci
pit̄ vel illis copulat̄: q totaliter terrenis cupiditatibꝰ:
et delectatiōibꝫ infigunt̄: vt de vera loquamur peni⸗
tētia: ab illis nullo modo moueri pōt. Cū vō incipiūt
ꝑ cōfeſſionē et ꝯtritionē aliqualiter a terrenis illis vo
luptatibꝫ auelli: mobile quidē eſt eis onꝰ penitētie: ſꝫ
mobile tardū ⁊ cū difficultate. Cū vō onꝰ penitētie. ſ.
ꝑ cōſiderationē ⁊ ꝑſeuerantiā et cōparationē et iugē
meditationē: in alto ad crucē chriſti ſuſpēderint illi di
lectione ſe ligātes: et ſuā penitētiā q̄ꝫtum poſſunt ſue
paſſiōi aſſimilātes: et a terrenis totaliter abſqꝫ neceſſi⸗
tatis cauſa abſtrahentes penitētia illa q̄ in principio
fuit imobilis: et in medio mobile tardū: in fine erit le⸗
42 uis et mobile velox: ipſo hoc largiēte qui dicit Lu. v.
Nō veni vocare iuſtos ſꝫ pctōres ad penitētiā. Oſtē⸗
ſo ꝑ exēpla q̄ ſit cauſa difficultatꝭ penitētiū in ꝑncipio
ſue cōuerſiōis ex parte penitentiū: ꝓut in hiſtorijs p̄⸗
dictis cōtinet̄: nūc oſtēdere reſtat q̄ ſit cauſa et ratio de⸗
lectatiōis et facilitatis in ꝓgreſſu ex parte auxiliātiū.
Ad cuiꝰ oſtēſionē ſuppponere oportet dictū chriſti di⸗
cētis. Lu. xv. Gaudiū erit in celo ſuꝑ vno pctōre pe⸗
nitentiā agēte. Ex q̊ patet ꝙ iuuāt penitētiā agentē: q̄
eīn alicuiꝰ optāt pugnā: ⁊ gaudēt de victoria: nō eſt
dubiū quin iuuēt pugnātē: qñ poſſunt et debēt: ⁊ q̇n
ampliori munere remunerēt victorē. Sed ipſi in celo
.i. deꝰ totaqꝫ celeſtis militia optāt pugnā noſtrā bel⸗
lo nos exponētes et dicētes. Eſtote fortes in bello: et
gaudēt de victoria: q꞉ gaudiū erit in celo ⁊c̄. q̄ꝫ ſuper
nonagintanouē iuſtis q̇ nō indigēt penitētia. Sic̄ eīn
maior materia gaudij eſt de milite: q in bello priꝰ ſuc⸗
cubuit: et poſt ſtatū ſuū recuperās: oēs hoſtes nobilit̄
vincit: q̄ꝫ de nonagintanouē: qui nec fuerūt victi: nec
fortiter pugnauerīt. Et ſicut maior materia gaudij eſt
agricole vel patrifamilias de agro: q priꝰ diu incultꝰ
portauit ſpinas et tribulos: et poſtmodū cultus plus
reddit vno anno q̄̄ aliꝰ in q̊ nūqꝫ nec hmōi fuerunt
mala: nec in multis annis tm̄ reddit. Sic in ꝓpoſito:
ſicut patet de Paulo: q̇ priꝰ victus et plenꝰ viciorꝝ ſpi
nis: de quo tam ecclia triūphans q̄ꝫ militās plꝰ gau⸗
det q̄̄ de centū pueris innocētibꝫ q nūq̄̄ eccleſiā per⸗
ſequebāt̄: ſicut Paulus malus. Nec ita hoſtibꝫ ſuccu
buerūt: q꞉ nūq̄̄ actualiter mortaliter peccauerūt: nec
ita eccleſiā exaltauerūt: ſicut Paulus bonꝰ: nec ita for
titer de hoſtibꝫ triūphauerūt. ¶ Et ſicut de Paulo et
Magdalena et de his ſilibꝫ. Ita de alijs de quibꝫ deꝰ
cū militia celeſti gaudet. Sic̄ mater de filio: q̄ q̄̄to in⸗
firmitas de qua filꝰ conualeſcit fuerit grauior: ⁊ pe⸗
riculū amici ī bello et mari maius: tāto conualeſcētiā
filij ⁊ euaſionē amici: et mater et amicꝰ plus gaudēt ⁊
plus applaudūt et deū laudāt de vno tali filio vl' ami
co q̄ꝫ de multis alijs: q̇ nec in tale periculū inciderūt:
nec tali liberatiōe indiguerīt. Ita ī ꝓpoſito. Nec mirū
ꝙ plus de eis gaudet: q꞉ meliores ſunt. Sicut nanqꝫ
ciphus fractꝰ ita bene pōt reparari auro et argento: ꝙ
melior erit q̄ꝫ fuerat qñ integra fuerat et poſſeſſor eius
nūc de eo plus gaudet: q꞉ melior eſt q̄̄ alius qui nūq̄̄
fuit fractꝰ nec ſic emēdatꝰ. Ita in ꝓpoſito. Cū g̊ deꝰ de

victoria illorꝝ tm̄ gaudeat: nō eſt dubiū q̇n ad modū
grati principis q̇ fortiter pugnātes et vincētes in bo⸗
nis tꝑalibꝫ remunerat: deꝰ princeps largiſſimꝰ et gra⸗
tiſſimꝰ eos in donis grē vt fortiores et ditiores in bo⸗
nis ſpūalibꝫ fiāt remuneret: et gratias illorū augeat:
ꝑ quas facilis videt̄ eſſe pugna et penitētia: q̄ in ꝑmo
inſultu videbat̄ eis grauis: illaqꝫ grā ſuffulti ⁊ repleti
fortiter agūt: nō ſolū ꝓpter ſalutē ꝓpriā: ſed ſicut dicit̄
Treñ. ij. vt te ad penitētiā ꝓuocarēt. ¶ Te inquā qui 43
nullā excuſationē habes de oībꝫ p̄dictis penitentie
impedimētis: q̄re nō debeas vitā malā mutare ⁊ pe⸗
nitētiā agere de p̄dictis peccatis tuis: in q̇bus multis
annis vixiſti: ꝓ quibꝫ oīs ratio dictat: ꝙ multꝭ annis
peniteas: niſi ſola inordinata puſillanimitate qua cō⸗
fitēdo: ſꝫ nō libēter penitentiā ſuſtinēdo: es ſicut infir⸗
mus q̇ medico plagā oſtendit: ſꝫ nō ꝑmittit ꝙ tangat
ſꝫ clamat ⁊ murmurat: in qua nōnulli intm̄ infatuant̄
ſtulticia: ꝙ malūt agere penitētiā maiorē quā ipſimet
ſuſcipiūt: q̄ꝫ minorē ⁊ magis ſalutarē eis impoſitam.
Sicut patuit de ſacerdote: de quo fert̄: ꝙ cū ſibiipſi pe
nitentiā impoſuiſſet: ſemꝑ hoſtia cū celebrare vellet
de altari auolauit: vſqꝫ penitentiā debito modo acce⸗
piſſet. Nec mirū: q꞉ ꝯtra oīa iura eſt: ꝙ quis ſit iudex
in cauſa ꝓpria. In qua iterū puſillanimitate ſeu timi⸗
ditate caro ſe habet ad animā: ſicut ſociꝰ parciſſimꝰ q̇
cū ſocio ꝑ viā nollet expēdere: ſꝫ libēter vellet cū eo in
hoſpitio laute comedere. Et ſicut ſociꝰ vecors ī bello:
q̇ nollet impetꝰ belli ſuſtinere: ſed libēter de preda bel⸗
li gaudere. ¶ Aīa vō in primo caſu carni ſeruire de⸗
bet: ſicut peregrinꝰ largus: q̇ nō obſtāte ꝙ ſciat ſociū
ſuū parcū velle murmurare: ſatis tm̄ ꝓ eis ꝓuidet: q̄
ſocius durus videns appoſita comedit: licet cū mur⸗
mure: et maxime vbi ſocio largo vel contradicere vel
aperte reſiſtere non pōt. Sic debet ſpūs ſe habere ad
carnē: vt de operibꝫ penitētie et aliarū virtutū tanq̄̄
de cibis ſpūalibꝫ ꝓ vtriſqꝫ ꝓuideat: quibus caro licet
cū murmure vti debet anima illā miniſtrāte: exemplo
Pauli: q̇ caſtigauit corpus ſuū: et in ſeruitutē redegit:
non obſtante ꝙ murmurauit ꝑ legē carnis rebellans
legi mētis ſue. Sic debet ſpūs pctōris carnē timidam
et durā ad ſpūalia in ſeruitutē redigere penitētie: di⸗
cēs ei illud Actꝭ. viij. Penitentiā igit̄ age ab hac ne⸗
quitia tua. ¶ Octauū penitētie impedimentū eſt ī ali 44
quibꝫ ꝓſꝑitas: in aliquibꝫ vō pauꝑtas. ¶ Primū ptꝫ in
iſtis diuitibꝫ qui ita viuūt: ac ſi nō eſſent deo et ecclie
ſubditi ſed exempti: q꞉ paruā in cōfeſſiōe recipiūt pe⸗
nitētiā: ⁊ adhuc illā paruā nō tenēt: niſi qñ placet eis:
quaſi ludēdo illā tenere: nam non libēter ieiunāt niſi
qñ nō fameſcūt: nec veniūt ad eccleſiam niſi tarde qñ
placet: intm̄ ꝙ oportet ꝙ deus ꝓ ſeruitio ſuo habēdo
et oēs alij expectēt vſqꝫ quo in lectis ſuis: vſqꝫ ad ma⸗
gnā diē forte primā vel tertiā ſatis luxuriauerint ⁊ ſu
dauerint delitias ſuas in gula et luxuria dimittūt qñ
eas nō habēt: ⁊ hoc tm̄ ope ⁊ nō volūtate. Pompam
vō ſeu ſuperbiā vel faſtum q̄ꝫtū ad equitaturā ⁊ veſti
mēta et ludos illicitos: ſicut haſtiludia: torneamēta et
hmōi dimittūt: qñ nec de ſuo nec de alieno hr̄e poſſunt
vnde illā nutriant vel exerceāt. De his vō quos iuſte
vel iniuſte cōtra cor habēt: ſe tm̄ nō vindicāt quando
timore terreno nō audēt cupiditatē vō crudelitatem
atqꝫ tyrannidē in eis ſenectꝰ auget ⁊ ſola mors extin⸗
guit. Et breuiter in quibꝫ ꝓſꝑitās ⁊ ꝑuerſitas ſimul co⸗
pulata ſunt: ita impenitētes viuūt ac ſi deꝰ nollet vel
nō poſſet: vel nō auderet eos punire: et quaſi poſſent
ſine penitentia penas eternas fugere: ⁊ gaudia eterna
obtinere abſqꝫ hoc ꝙ hic vel alibi de multis et enor⸗

nibꝫ peccatis ſuis penitētiā agerēt. Et ac ſi ꝑ potētiā
ſuā ⁊ nobilitatē regnū celoꝝ obtinere poſſent: et illic
volūtatē ſuā ⁊ dominiū in om̄ibꝫ ſicut hic habꝫ abſqꝫ
morte cōtinuare. Cum tn̄ viliſſimꝰ leproſus q̄ in vita
iſta meliorē vitā habet: in alio ſeculo maiꝰ habebit do-
45 miniū. Sicut patet de diuite ⁊ leproſo. Lu. xvj. ita ꝙ
decij mutabunt̄. Et hoc in breui: q꞉ dominatio illoꝝ
Exm̄ breuis eſt: ſic pꝫ ꝑ exēplū Ptolomei regis. j. Machab.
xj. q̄ expulſo Alexādro rege Aſie de regno ſuo: ipſoqꝫ
Alexādro occiſo: ⁊ capite eiꝰ ei miſſo: īpoſuit ſibi duo
diademata Egypti et Aſie: et factū eſt vt tertia die mo
Exm̄ reret̄. Idē ptꝫ ꝑ exēplū de Nabuchodonoſor. Dan̄.
iiij. q̄ dū gloriabat̄ de potētia ſua: ſtatim de regno ſuo
⁊ ex hoībꝫ eiectꝰ eſt. Unde textꝰ dicit. Cū adhuc ſmo
eſſet ī ore ſuo vox de celo ruit: regnū tuū trāſiet a te ⁊c̄.
Et ꝑ exemplū Herodis agrippe regis: de q̄ vt in hi-
Exm̄ ſtoria actuū cōtinet̄ aplꝛoꝝ. Cū ſederet ꝓ tribunali in
veſte regali: et diuinos honores ſibi oblatos non re-
ſpueret: vt tradit Joſephus: inclinauit ſe ad eos qui
ſibi applaudebāt: et dixit eis. En ego deus veſter mo-
rior. Et cōfeſtim vt habet̄ in hiſtoria: ꝑcuſſit eū ange-
lus dn̄i. i. facta eſt ſuꝑ eū vindicta dn̄i: qui per quinqꝫ
dies vētris dolore cruciatꝰ eſt: et corrodebāt vermes
viſcera eiꝰ: et ita paulatim vermibꝫ cōſumptꝰ expira-
uit. In q̄ exēplo veritas oſtendit̄ ſcripture: que dicit. j
Machab. ij. Gloria hoīs impij: q̄ſi ſtercus et vermis
ſic ptꝫ. G. ij. 33. Et ſi illis breuis fuit glꝛia ⁊ lōga pena
q꞉ hic dū potuerūt nō egerūt penitētiā: timendū eſt ꝙ
modernis malis potētibꝫ maior erit: licet nō ꝓlixior:
q꞉ vtriſqꝫ eterna pena reſtabit: q꞉ hic penitentiā non
agūt: q꞉ illi chriſti fidem nō ſuſceperāt: nec multa que
chriſtus oſtēdit et ꝓ iſtis fecit oſtēdit: et fecit ꝓ illis: q̄
ſi feciſſet forte penitentiam egiſſent. Unde iſtis dicere
pōt in cōꝑatiōe ad illos: qḋ quondā dixit iudeis ī cō-
paratione ad Tyrios et Sidonios. Matth. xj. Si in
Tyro et ſidone facte fuiſſent virtutes q̄ facte ſunt in
vobis: olim ī cilicio et cinere penitētiā egiſſent. ¶ Se-
46 cūda cauſa iſtiꝰ octaui impedimēti eſt aliquoꝝ nimia
pauꝑtas. Nam nōnulli vagabūdi ⁊ ignoti mendicā-
tes nec dei nec eccleſie volūt ſubijci legibꝫ. Nā luxu-
ria in eis impunita eſt: q꞉ in vno loco nō morant̄ vſqꝫ
puniant̄. Et ſi morent̄: meretricē vxorē vocāt. Itaqꝫ
pctm̄ illud tāto cōmunius in eis eſt: quāto liberius et
omnibꝫ ignotius: ieiunāt qn̄ nō habēt comedere: fu-
rant̄ qn̄ ſperāt euadere: ſuperbiā: vindictā: gulam: nō
volūtas: nec timor gehēne: vel amor glorie: ſed rerum
reprimit penuria: ad eccleſiā ⁊ ad orandū rari ⁊ tardi
ad eccleſiā: et ad mēdicandū prompti ⁊ multi. Nā de
centū quos videbis hora nona vicos replere: hoſtia
prādentiū innumeroſa circūſtare multitudine: aures
implere clamoribꝫ: vix hora prima decem vidiſſes in
miſſa: ⁊ de mille q̄ veniūt ad elemoſyne diuiſionē: vix
venirēt. xx. ad epiſcopi p̄dicationē. Horū preſſura vl̄
multitudo in eccleſia vel quocūqꝫ ſalutis et ſanctitatꝭ
actu nullis tediū generat. Hi ſunt in rudimētis fidei
in oratiōe dn̄ica: in ſymbolo apoſtoloꝝ: et ſanctis ora-
tionibꝫ ignari: in ſortilegijs et incātatiōibꝫ et ſuperſti-
tioſis doctrinis: diſertiſſimi: nā inter mulierculas nō
tm̄ philoſophant̄: verū etiā ꝓphetant: de diſtantibꝫ et
futuris diuināt: ſed ad eccleſiā ſola mors illos cōpellit
Et in his omnibꝫ ꝙ penitētiā nullā agūt: niſi quā ne-
ceſſitas ſine ſalſa patiētie adminiſtrat: totū mundū cō-
tinuis detractiōibꝫ et garrulatiōibꝫ: in quibꝫ vitā ex-
pendūt: iudicāt: et ipſi saltē in cōfeſſiōe a nullo iudi-
cari volūt. Qḋ mirū ḡ eſt: ꝙ deꝰ aliqn̄ eos fame mori
ꝑmittit: vt ſic penitētiā agāt neceſſitatꝭ: q̄ nullā agere

voluerūt volūtatis: q꞉ raro in eis volūtarie p̄ceſſerūt:
ſ3 neceſſitate ſeq̄bant̄ penitētie actꝰ. Sap̄. xix. ¶ No- 47
nū penitētie impedimentū: ſunt diaboli nūcij: ꝑ quos
nitit̄ ſuos fugitiuos ad ſuitiū ſuū reducere. Pro q̄ eſt
aduertēdū: ꝙ in q̄dragesima nō oēs diaboli fugiunt
dominiū: ſ3 illi tm̄ q̄ volūtate ⁊ cōfeſſiōe ⁊ ſatiſfactiōe
fugiūt. Alij v̄o licet cōfiteant̄: volūtatē tn̄ habēt iterū
delinquēdi: hi in diaboli remanēt ſeruitute: ⁊ de illis
faciūt nūcios ad p̄mos reducēdos: q꞉ qn̄ duo fuerūt
ſocij ī aliq̄ delicto: et vnꝰ recedit alio remanēte: ſiue ſit
in delicto luxurie ſiue furti ſiue falſitatꝭ: vl̄ cuiuſcūqꝫ
alteriꝰ mali: ꝑ remanētē ꝑ quē loquit̄: de q̄ ꝓpriū facit
nūciū nitit̄ reuocare fugitiuū: de illoqꝫ facit falſam fa
ciē ne cognoſcat̄ q̄ duobꝫ modis fugitiuos reuocant:
ꝓmittēdo aliq̄ dona ⁊ accipiēdo periculū ſuꝑ ſe: hos
fugare deberēt ſic demones: q꞉ certū eſt ꝙ demō eſt in
eis p̄ſens: de q̄bꝫ dici pōt. Nō vos eſtis q̄ loquimini:
ſ3 ſpūs malignꝰ q̄ loquit̄ in vobis: bonaqꝫ ab eis ob-
lata reſpuāt: ne bona amittāt eterna. Nec eis credere
deberēt de pōdere periculi: q꞉ cōtra aplm̄ eſt q̄ dicit ꝙ
vnuſquiſqꝫ onus ſuū portabit. Sꝫ heu in talibꝫ plus
pctōribꝫ ſortilegis et hmōi credūt q̄3 oībꝫ aplꝭs q̄ ex-
eūtes p̄dicabāt vt penitētiā agerēt. Marci. vj. ¶ De- 48
cimū impedimētū eſt p̄ſumptio: miſcōiam dei nō ſe-
quēdi. Dicūt eīn: nō fecit nos vt dānaret nos. Quibꝫ
rn̄det̄ ꝙ nec aliq̄s in horto ſuo arborē plātat fructife-
rā vt cōburat̄: ſi tn̄ non fructificat extirpat et cōburit.
Sic in ꝓpoſito: teſte chriſto: q̄ ait. Matth. iij. Ois ar-
bor ⁊c̄. Et h̄ iuſte: q꞉ ſic dicit btūs Gregoriꝰ ad magnā
iuſticiā iudicātis ꝑtinet: vt nūq̄ careāt ſupplicio q̄ in
hac vita nolūt carere pctō. ¶ Undecimū eſt culpe ma
ioris cōſideratio: ad quā culpas ꝓprias cōparātes: il-
las leues reputāt: de q̄bꝫ Eccl. xxxij. Prauꝰ hō vita-
bit correctionē: et iuxta volūtatē ſuā inuenit cōpara-
tionē. ¶ Duodecimū eſt peccātiū multitudo. Cōtra
qḋ eſt decretū ſumptū ex v̄bis Augꝭ. in omel. de peni-
tētia. ij. q. j. multi. in fi. Nō inq̄t illi q̄s monemꝰ agere
penitētiā: querāt ſibi comites ad ſupplicia. Nec gau-
deāt: q꞉ plures inueniūt ſibi ſiles. Nā nō ꝓpterea mi-
nus ardebūt: q꞉ cū multis ardebūt: imo magis: quia
quāto plura ligna ſunt in igne: tāto maior eſt ignis.
¶ Decimūtertiū eſt peccādi cōſuetudo: hec certe non
minuit pctm̄ ſ3 auget. Extra de ſymo. nō ſatis. Extra
de cōſue. c. cū tāto. ¶ Decimūquartū pcti delectatio
eſt: ꝙ ſpecialiter gulā cōſequit̄ atqꝫ luxuriā: cōtra qḋ
pena opponit̄ eterna. ¶ Decimūquintū eſt cordis ela
tio. Tales eīn penitētiā agere cōtemnūt vl̄ erubeſcūt.
Et ideo vbi ille q̄ ſe hūiliat inuenit locū penitētie: ſic
ptꝫ. Lu. xviij. de publicano: talis ſuꝑbus nō inuenit
locū penitētie: ſic ptꝫ ibidē de phariſeo: de q̄ et om̄i ſibi
ſiꝭi pōt dici illud Heb. xij. Nō eīn inuenit locū peni-
tētie. ¶ Decimūſextū eſt ꝓpoſitū penitēdi ⁊ vitā emē-
dādi ī ſenectute. Sꝫ ſic corona clericalis in ꝓpoſito nō
ſaluat latronē a ſuſpēdio: laico nāqꝫ dicēte corā iudice
ꝙ habuit ꝓpoſitū coronā habēdi dictū ſuū ei ad ſalu-
tem nō allocabit̄. Ita nec in ꝓpoſito de illo q̄ in tali ꝓ-
poſito morte p̄uentꝰ ad tribunal iudicis rapit̄. ¶ De-
cimūſeptimū eſt lucrum. Cōtra qḋ nota remedium.
P. viij. 25.
¶ Illi ḡ q̄ in tali cōfidūt ꝓpoſito ⁊ q̄ intēdūt: ſic dicit̄ Arti. xiiij 49
Heb. vj. rurſus reuocari ī penitētiā: magno ſe expo-
nūt ꝑiculo oīa amittēdi tā videlicꝫ aīam ⁊ bona p̄ſen-
tia ⁊ futura: ſic ptꝫ primo ꝑ exemplū p̄cedēs de corona
in ꝓpoſito. ¶ Idē ptꝫ ſcḋo ꝑ hiſtoriā de illo q̄ dixit: ꝙ
ſi poſſet hēc tria v̄ba ante mortē ſaluaret̄. D. ij. 8. Et
iuſte q̄dē ſic expectās oībꝫ bonis priuabit̄. ꝑ leges. A.

vj.4.Et.M.ix.40.Et p legē ecclie in vj.decretaliū.ti. de electiōe. c.ꝙꝙ:vbi habet ꝙ i cathedralib ecclesijs vacātib si negligit tpus statutū ad eligēdū: deuoluit ptās eligēdi ad ꝓximū superiorē. Et illi q nimis expectauerūt eligēdi priuant potestate. Cui etiā alia lex cōcordat q ordinat ꝙ bñficia ecclie dent infra sex mēses. Alioqn ad supioris iudiciū deuoluit collatio. Argumentū ad h.ex de supplēda negligētia pla.c.penul. et vlti. Sic in ꝓposito:q nō eligit penitētiā in tpe statuto i sacra scriptura:q dicit. San9 et viu9 cōfitebere. Eccl.xvij. Qui tūc etiā nō dat seipm deo: iuste postmodū tā electiōe q̄ collatiōe priuabit:et vtraq deuoluit ad superioris iudiciū:q dicit. Cū accepero temp9: ego iusticias iudicabo. Nec mir:si tūc potestatē amittāt seipos eligēdi vel dādi et de hereditate celesti ordinādi:cū sm leges seu cōsuetudines in aliq patria vel ciuitate:null9 possit i lecto egritudinis mortalis hereditatē terrenā vēdere vel alienare: vl aliter tūc de illa ordinare q̄ san9 ordinauerat vl nō ordinauerat. Jmo mirū videret si tūc possent sic de hereditate celesti ordinare:ꝙ eis ꝓ militie stipēdio appropriaret a deo:q militiā et arma a deo accepta.s.bona nature:fortune et grē:semp vsq ad armor dilaceratiōnē cū dei aduersario:cōtra deū militauerūt. ¶ Sane siles mūdi militiā et arma ab aliq dominio accipiēs: et sub illa militia et armis:semp vsq ad ꝓximā mortis horā iniuste dimicās:nō auderet ab eo militie petere stipēdium:timens ne forte nō stipēdiū: s poti9 suspēdiū ei daret: qua frōte audacia vl cōsciētia audēt in ꝓxima mortis hora a deo ꝓ stipēdio regnū petere celor q ab eo baptismi vl ordinū alior sacramētor et donor accipiētes militiā et arma semp sub militia et armis illis ꝯtra deū decertarūt. Et si petāt mirū et gratiosum est:si concedat. Vide plures leges pdictl cōcordātes. V.iij.9. Ratio vo ꝙ tarde penitēs:sic p pdictas leges et exem-
50 pla ptz:oia amittet:ostēsa est.C.v.14. Tales eī tunc corp9 et aiam et qcquid habēt:ideo tūc deo cōmendāt et restitutionē pcipiūt:nō q deū diligūt:sed q eis vti vl abuti vlteri9 nequeūt. Vñ est de illis:sic grā exempli dr fuisse de vetula:q ollā plenā mouēs pauperi aliqd
Exm de cōtentl ꝓ amore dei et matris ei9:et diuersor sctor petēti semp p eundē iurauit ꝙ nihil ei daret: q finalit ex paupis improbitate multū cōmota:ita fortiter ollā mouit:ꝙ ipam fregit et totū effundit:dicēs: totum sit deo cōmēdatū. Qñ eī illud deo.i.petēti ꝓ amore dei dedisse potuit:noluit: et qñ in sua fuit ptāte: illud deo negauit:q illo ad volūtatem suā adhuc vti sperauit: igit qñ illud vti nō potuit:illud deo cōmēdauit et dedit:nō q deū dilexit sed q illud hīe vltra nō poterat. Sic est in ꝓposito de his q tarde penitēt: et tūc deo totū cōmendāt: et restitutionē pcipiūt: et vitā malā dimittere volunt: et mores antiqs mutare et pctā deserere: qñ eis ampli9 vti nō pñt:imo qñ ipa pctā ipis inuitl eos deserere volūt:de qb Chrysost.omel.xxxiij.de fatuis vginib sup illo vbo. Que parate erāt: intrauerūt cū eo ad nuptias. Quotidie inqt sacerdotes clamāt i ecclesia dei:q peccauit:penitētiā agat: q nō peccauit: pmaneat i deo. Nec seducāt vos honores et diuitie tēporales:q mors vīa nō tardat et nemo itelligit nemo obaudit:cū aūt venerit sup illos mors: festināt et anxiant:vocāt sacerdotes penitētiā volūt agere qñ iā penitētie locus nō est: q nō ꝓpter odiū pctor sed ꝓpter
51 mortl timorē penitētiā agūt. Adhuc eī si viuere potuissent nō eis displicuissent. ¶ Tales nāq moriētes vt frequēter i vno deficiūt:q si ꝓfundū cordis et secreta examinarēt cōsciētie inuenirēt: ꝙ recedēte infirmitate vel tribulatiōe vl ad solita redirēt:vel nō oīno vt deberēt detestarent. Et hac de cā vt pdicta exempla et au-
ctoritas innuūt dānant. Quib etiā cōcordat historia Exm
cuiusdā cui post mortē amici sui de illo multū sollicitis: et libēter de statu suo scire volētib ostēsum fuit ipsum fuisse dānatū ꝓ reb alienis iniuste detētis. Cui ali9: quō pōt h esse cū in testamēto suo illa bona restitui pceperat. Cui vox:verū est intētiōe illa retinēdi:si infirmitatē euaderet. ¶ Talib g. q tarde et cū tali veniūt intētiōe respōdebit:sic fatuis vginib: p breue regis: qd vocat:Tarde venit. Que quidē veniēdi mora sic facit multos i curijs regū causas suas: et res de quib9 agit amittere. Jta etiā in curia dei. Talib g impropērādo dici pōt illd qd legit pr scti Bernar.dixisse. Cū eī fili9:sctūs videlicet Bernardus moneret patrem mundū deserere: et habitū religiōis in monasterio suo recipe:sinuit pr ꝙ ipm monachū vocaret:nō eī patrē tūc me vocare poterl:q tu abbas cū sis: tūc pater me9 eris:nec filiū:q nō decet sic vocare patrē tuū. Filio vo dicēti:ꝙ de h bene facerēt:adiecit pr. Vocabis me inqt:fol musart porir ceo:que ie fu venu si tarde. Jta i ꝓposito tales cū fatuis vginib post ianuā clausam veniētes:nō tm̄ dāna s etiā derisiōes demonū reportabūt dicētiū:fol musart etc. Jmmo etiā irrisiones ipsi9 dei.q iuxta ꝓphete sentētiā. Qui habitat i celis irridebit eos:in ps.ij. Nā derisiōe digni iudicant: q petūt qd nō meruerūt.sicut ptz Esa.lviij. Me inquit querūt qsi gens q fecerit iusticiā et q iudiciū dei sui nō dereliqrit. Rogāt me iudicia iusticie et appropinquare deo volūt. Jn oñib his vitas regle iuris ptz in vj.decretaliū:q dicit ꝙ mora sua cuilibz est nociua. Festina g illā ingredi ciuitatē anteq̄ porte claudant vl pons eleuet:ne hospitio careas optato. Et dū tāte hereditatis cā:tā piculose i dei vsat curia nō negligēter agas: nec vitā tuā vel tpus tuū iuuētutis leuiter expendas. Et sicut dicitur.Eccl.xxxiij. Non des alijs possessionem tuam:ne forte peniteat te.

¶ Et ponat ꝙ tales i fine vite: vitā in meli9 mutare Arti.xv.
incipiāt:adhuc cū maiori h faciēt difficultate: et cū mi- 52
nore i aliq casu laude:q̄ si vitā a pncipio bonā duxissent. Q cū maiori h faciēt difficultate:patz tā exēplis ostēsis.C.viij.14.cū seqntib.Et.E.j.7.ꝙ etiā seqntib. Ad h nāq exempla habent pmo i naturalib. Nā lignū aridū et antiquatū in curuitate cum difficultate rectificat:imo citi9 frāgit q̄ rectificet. Sic nōnulli illorū de qb Dañ.xiij. Jnueterate dierum malorū etc. Nec mirū:q sic nō est mirū ꝙ lignū qd p qdraginta annos ad vnā declinauit partē:nō facilit ad h ducit: vt omi obliqtate deposita directe in altū dirigat. Jta nec mirū ꝙ illi q p qdraginta annos et forte amplius declinauerūt:inutiles facti sunt et se elōgauerūt a deo: nō faciliter rectificant: vl deo p bonam appropinquāt vitā: vel totaliter ad deū mētib erigunt:sic pz.C.viij. 14. Sz mirū et rarū est:ꝙ tales pfecte ad deū cōuertāt q ad h ꝙ pfecte ad deū cōuertant oporteret ꝙ antiqs aiar maculas et sordes eis diu adherētes et induratas cū multl tergerēt lachrymis. Ad modū Magdalene et ad modū puerorū a qrū pedib diu iduratū p lotiōnē lutū vix sine lixiuia auferet lachrymar. ¶ Ad quē ꝯtritiōis et lachrymar fluuiū ne pueniāt:mlta se opponūt impedimēta:antiquarū videlicz culparū: delectatiōes:cogitatiōes et locutiōes: et lucra: et ples: et specialiter diabol9 oib modis qb pōt: nō eī libēter pdit seruū tā diu possessum. Sic nāq dñs terren9 auarus:longā in aliq habēs seysinā et possessiōnē: s male fidei:nō libēter illā dimittit:nec faciliter etiā p placitū

ab eiꝰ manibꝫ liberat̃. Quo exēplo in moribꝫ oſtendit̃
hoīm ꝙ difficile ſit inueteratū dieꝝ maloꝝ eſſe iuuenē
dierū bonoꝝ: nō ſolū ꝓpter impedimēta p̄dicta: verū
etiā ꝓpter antiquā cōſuetudinē. Eſt nãqꝫ de tali ſic̄ de
nutritis in delitijs et bonis morſellis: in curijs et do-
mibꝫ principū q̇bꝫ antiquat̄ et de curia licētiat̄: gra-
uis eſt panis durꝰ et parca dieta ꝛ veſtis exilis ꝛ domꝰ
paruus. Antiq̃ nãqꝫ gule et ſup̱bie: ceteroꝛūqꝫ vicioꝛū
cōſuetudo: ꝑ quā natura ſua eſt q̄ſi alterata: facit eum
abſtinētiā hūilitatē ꝛ ceteras v̇tutes q̄ſi rem ꝯ naturā
abhorrere. Sic de ſolito ad q̄cūqꝫ pctā: ſic̄ oſtēſum eſt
in. c. de cōſuetudine. Et. A. iij. 15. Sicut nãqꝫ nō pn̄t
dū iuuenes ſunt ꝓpter nature caliditatē: ita nec ī ſene-
ctute ꝓpter cōſuetudinē cōtrariā. De q̇libꝫ ḡ tali veri-
ficat̃ illud Apoc̄. ij. Dedit illi tp̄us vt penitētiā age-
ret: et nō vult penitere a fornicatiōe ſua. Cuiꝰ cauſam
reddit btūs Gregoriꝰ dicēs. Vſitata culpa ita obli-
gat mentē: ꝙ nequaꝙ̄ ſurgere poſſit ad rectitudinem.
Vide de hac materia. A. iij. 14. cū ſeq̄ntibꝫ. Et. C. viij
53 10. cū ſeq̄ntibꝫ. ¶ Q̄tū v̇o ad ſcd̄am partē huius ar-
ticuli: ꝙ nō tm̄ merent̃ de cōuerſiōe ſua tarda laudē:
poſito: ꝙ tūc cōuertant̃. Patet primo: ex doctrina ſctē
Lucie v̇ginis: q̄ matrē volentē ſua bona ei ī morte de-
relinq̄re vt tūc illa deo diſtribueret: ſicut ī ſua cōtinet̃
legēda docuit dicēs: ꝙ nō ſatis deo charus fuerit: q̇ h̄
deo dat qd̄ ſecū ferre nō pōt. Scd̄o idē ex doctrīa oſtē
dit̃ Ambroſij. j. li. de offic̄. Quid inq̇t pōt hīe laudis
ſi corpꝰ voluptatibꝫ effectū: ꝛ iā ſenectut̄ gelu frigidū
ad ſera deuotiōis officia: depoſito iā vigore ſenior con
uertat. Nō eſt enī corona niſi vbi difficilis fuerit lu-
cta: hec ille. ¶ Obijciēti v̇o ꝙ iſti de q̇ loquit̃ Ambro.
debet̃ corona: q2 ſic̄ in p̄ori huiꝰ articuli parte oſtēſum
eſt: taliū lucta ad hoc ꝙ bonā agāt ī ſenectute vitā: eſt
difficilis valde. Rn̄det̃ ꝙ difficultas ī oꝑe v̇tuoſo ex
duobꝫ cōſurgit. ¶ Q̄nqꝫ nãqꝫ cōſurgit ex ꝑte oꝑantis
q̄nqꝫ ex ꝑte oꝑis operati. Verbi gr̄a. Ponant̃ duo an̄
mētis oculos quoꝝ vnꝰ ſemꝑ fuit aſſuetꝰ ad gulā et
oēs carnis delitias. Aliꝰ v̇o fuit ſemꝑ aſſuetꝰ ad ieiu-
nandū in pane ꝛ aqua ꝛ portādū ciliciū: difficilius eſt
p̄mo ieiunare ꝑ vnū diē in pane ꝛ vino: vl̄ forte abſti
nere a potu ante prãdiū ꝙ̄ ſit alteri ꝑ multos dies ieiu
nare ī pane ꝛ aqua: difficiliꝰ eſt p̄mo vti tunica ad car
nē: q̄ꝫ alteri cilicio: nec tm̄ primꝰ plus apud deū meret̃
ieiunãdo vno die in pane ꝛ vino ꝙ̄ aliꝰ multis ī pane
et aq̄: q2 difficultas illa nō eſt ex ꝑte vl̄ ex natura oꝑis
qd̄ facit ꝓ amore dei: ſꝫ eſt originaliter cauſata ex ſua
mala cōſuetudine. Nota leges ꝯ tales. V. vj. 6. Ex
parte v̇o oꝑis oꝑati maior difficultas ex maiori ꝯſur-
git oꝑe. Verbi gr̄a. Ponant̃ ante mentis oculos duo
homīes eiuſdē cōditiōis et diſpoſitiōis. Iſti faciēdo
equalia v̇tut̄ oꝑa: et equalr̄ tētatiōibꝫ reſiſtēdo: equa-
lem habēt difficultatē et equalē apud deū merent co-
ronā ceter̄ paribꝫ: quoꝝ vnꝰ ſi plura faciat ꝛ maiora
et viriliꝰ et feruētius oībꝫ pctīs mortalibꝫ ꝛ q̄ꝫtū hu-
mana ꝑmittit fragilitas: oībꝫ etiā reſiſtit venialibꝫ.
Iſte ſic̄ difficiliorē habꝫ luctā: ita maiorē meret̃ gloriā
Illo v̇o quē btūs deſcribit Ambroſiꝰ: in aggrediēdo
oꝑa meritoria p̄mā habꝫ difficultatē q̄ eſt ex ꝑte oꝑe-
rātis. In reſiſtēdo v̇o pctōꝝ exercitijs: minorē habet
difficultatē q̄ꝫ iuuenis: ſic̄ ex cōditiōibꝫ ibidē patet de-
ſcript̄. Ergo nec ꝓpter difficultatē in aggrediēdo: nec
ꝓpter puritatē in reſiſtēdo: illā meret̃ coronā: q̄ diffi-
cultati correſpōdet oꝑis oꝑati ꝛ puritati illiꝰ q̇ potuit
trāſgredi ꝛ nō eſt trāſgreſſus: et facere malū ꝛ nō fecit
De q̄ ſic in p̄dicta Ambroſij auc̄te ꝯtinet̃. Nō eſt enī
corona niſi difficilis fuerit lucta. l. ex ꝑte oꝑis oꝑati q̄

penitētiā ī ſalutē ſtābilē oꝑat̃. ij. Coꝝ. vij. ¶ Quā q̇ nō
habēt: ſꝫ ī ſenectute illā expectāt: totā vitā ſuā p̄cedētē
habēt: vl̄ de iure habere deberēt: penalem et afflictiuā
plenam timore propter multa.
¶ Primo: ꝓpter cōſciētie remorſum q̄ eſt penarū ma- Arti. xvj
xima: ſic̄ oſtēſum eſt in. c. de cōſciētia. Sap̄. xvij. Peſ- 54
ſima redarguēte cōſciētia: ſemꝑ enī p̄ſumit ſeua cōtur
bata cōſciētia. Scd̄o: ꝓpter ſtatꝰ ſui cōtinuā deterioꝛa-
tionē ꝛ a deo maiorē elōgationē: ꝛ maiorē inferno ap-
proximationē ꝛ fortiorē ligationē. A. iij. 14. Tertio:
ꝓpter ſubite mortis p̄occupationē: ſemꝑ enī timere de-
beret: ne ei diceret̃: qd̄ dictum fuit illi. Lu. xij. Stulte
hac nocte repetēt a te aīam tuā. Quarto ꝓpter omniū
momētoꝝ tp̱is abuſionē: de q̇bꝫ diſtrictū dabit cōpo-
tū: q2 ſm̄ ſentētiā Bernar. Qui vnū capillū capit̄ nō
dimittit nō numeratū: vnū momētū tp̱is nō dimittet
nō cōputatū. Et iuſte quidē: q2 ex q̇ tantā de nobis ge
rit ſollicitudinē: ꝙ de minimo etiā capillo capitis nr̄i
ſollicitat̃: iuſtū eſt et oīni rōni cōſonū: ꝙ tā diligenter
ei ſeruiamꝰ ꝙ ꝑ minimū momētū ab eiꝰ ſeruitio non
vacemꝰ. Sic̄ ḡ q̄ mlt̄a bona ſibi tradita male expedit
eis abutēdo ſemꝑ triſtat̃ qn̄ de cōpoto cogitat. Ita ille
de q̄ dr̄ Iob. xxiiij. Dedit ei deꝰ locū penitentie et ipſe
abutit̃ eo ī ſup̱bia. Quinto ꝓpter diuini furoris et pe-
naꝝ infernaliū accumulationē. Ro. ij. Scd̄m duriciā
tuā et cor īpenitēs theſaurizas tibi irā in die ire reuela
tiōis iuſti iudicij. Sꝫ heu ī oībꝫ iſtis nō penituit ꝓpl̄us
Ecc̄. xviij. ¶ Et h̄ eſt mirabile: q2 habēs ſpine pūctu- 55
rā: illā p̄mo die extrahere nitit̃: ſi tm̄ hō cuiꝰ pedē ſpi-
na intrat viuꝰ ſit: ſic de muſca eius intrāte oculū: ſi v̇o
mortuꝰ ſit: nihil horū vel ſentit vel extrahit. Ex quibꝫ
palā oſtēdit̃ ꝙ ſentire ꝛ extrahere: nō ſentire ꝛ non ex-
trahere: ſunt certiſſima ſigna vite et mortis. Sic in ꝓ-
poſito. ¶ Sic̄ inſuꝑ ſi leſi corꝑaliter dolorē ſentirēt: et
remediū q̄rerēt: ꝛ a cauſis infirmitat̄ ceſſarēt: vtpote
ſi infirmitas ex ſuꝑfluitate acciderit abſtinerēt: reme-
diū inuenire poſſent. Iterū ſi damnū qd̄ paterent̃: ex
hoc eis accideret: ꝙ cōtra dn̄m ſuū iniuſte ſurgerēt: et
dn̄s ille nō tm̄ p̄ſentibꝫ flagellis illos affligeret: verū
etiā multis maioribꝫ illos affligere cogitaret: cum fla
gella dn̄i ſentiret ꝛ ſe ſuꝑatos viderēt: magnā curiali-
tatē reputarēt: ſi dn̄s nihil aliud ab eis peteret q̄ꝫ ꝙ pe
niteret illos ꝑditiōis facte: et ꝙ ꝓ penitētia illa oīa di
mitteret: ſꝫ talē curialitatē inueniēt ī deo: q̇ ait. Hiere.
xviij. Si penitētiā egerit gens illa a malo ſuo: qd̄ locu
tus ſum aduerſum eā. Agam et ego penitentiā ſuper
malo qd̄ cogitaui vt facerem ei.
¶ Sed heu nonnulli iſtam penitentiā nimis differūt Art. xvij
ſemꝑ dicentes: et in cōfeſſione ꝓmittētes: ꝙ peniten- 56
tiam facere volunt: ſed turpiter a diabolo decipiūtur:
qui cogitat de hoc qd̄ dicūt: volo facere vnū nolo: et
de affirmatiua facere negatiuā. Sicut ecōuerſo cogi-
tat de negatiua facere affirmatiuam: dixit. Nequaq̄ꝫ
moriemini: Gen̄. iij. In qua promiſſione et falſa pro-
phetia: multos habet diſcipulos: de quibus dictū eſt
ſupra. eo. c. xlvij. quorum actum predixit Hieremias
Tren̄. ij. Prophete inquit tui viderunt tibi falſa et
ſtulta: nec aperiebant iniquitatem tuam vt te ad pe-
nitentiam prouocarent: viderunt autem tibi aſſum-
ptiones falſas et eiectiones. Viderunt inquit tibi aſ-
ſumptiones falſas. ¶ Primo: multa tibi promitten-
tes: vt ad eorum ſocietatem venires. ¶ Secundo: te
venientē blandientes: vt apud eos adhuc remaneres
¶ Tertio: minas apponentes: ne ab eis recederes.
¶ In primo facto oīes predicti deceptores ſic ſe ha-
bent ad illos quos decipiūt: ſicut cete: in li. de naturis Exēm

rerũ:dicit̃ ſe hr̃e ad piſces maris. Ibi nāqꝫ dr̃:ꝙ de ore
ſuo ſuauẽ emittendo odorẽ:piſces appropinq̃re fac̃ q̊s
deuorat. Sic iſti ſuauẽ emittunt odorẽ ⁊ melodiã:dũ
hĩc dr̃ Job.xxj. Tenẽt tympanũ ⁊ citharã ⁊ gaudẽt ad
ſonitũ organi:⁊ ducũt in bonis dies ſuos:q̃ alijs oſtẽ-
dẽdo ⁊ ꝓmittẽdo multos ad ſe trahũt:q̊s turpit̃ deci-
piũt:dũ vtriſqꝫ ꝯtingit:qđ ſequit̃:in pũcto ad inferna
57 deſcendũt. ¶ In ſecũdo facto illi aſſimilant̃ indeo q̃ lo
quit̃ Judic.xix.dicẽs. Mane etiã apđ me hodie ⁊ duc
letũ diẽ:⁊ cras ꝓficiſcerl. Hic ſane mod⁹ loquẽdi ma
xime diabolo eiuſqꝫ cõpetit miniſtrl:q̃ volẽtes a ſe re-
cedere:nitunt̃ retinere:pniam ⁊ penitendi tp̃s: cras.i.
tp̃e futuro ꝓmittẽtes:qđ vt forti⁹ ꝑſuadeãt: letos pro
mittũt dies:dicẽtes. Duc letũ diẽ. Et ſi ꝯſciẽtia in illo
aliq̊s remordeat:vel aliq̃ eos de malis ſuis repħẽdũt:
q̊b⁊ inſtigãtib⁊ ab eis recedere pũgunt̃: laqueũ ad eos
retinẽdũ parãt:⁊ ſpãliter vbi de reſtitutiõe agit̃: vl' de
aliq̃ re iniuſte detẽta vel acq̃rẽda:vel de aliq̃ ſtatu:vel
officio:vel facto lucratiuo:vel de ira ⁊ vindicta:vel de
aliq̃ pctõ delectabili. In oĩb⁊ nanqꝫ iſtis ⁊ his ſilib⁊:đ
duplici ꝓuident laq̃o:ne ab eis recedãt. Ꝑrio nāqꝫ cõ
ſcientias illoꝝ falſa iuſticia gloſant in his q̃ ad lucꝝ ꝑ-
tinẽt vel vindictã:dicẽtes:⁊ informãtes illos iuſtã hr̃e
cãm:⁊ docẽtes illos ibi iuſticiã inuenire:vbi de⁹ nullã
ſcit inuenire. ¶ In his v̊o q̃ ad delectationẽ ꝑtinẽt car
nis:laqueũ falſe ꝓmiſſiõis ꝑſuadẽtes:ꝙ in futuro pe-
58 nitẽtiã agere poterũt. ¶ Cõtra v̊o oĩno recedere volen
tes. Tertio:minas apponũt:dicẽtes. Si reſtituas pau
per eris:nec habebis vñ ⁊ tuos ſuſtẽtab. Si te nõ vin
dicaueris vilis ⁊ miſer reputaberl. Si delectatiões tu
as dimiſeris:viuere nõ poteris: talis nāqꝫ cõplexiõis
es:ꝙ te talib⁊ vti neceſſe ẽ: tene ḡ qđ habes: nec adhuc
reſtituas:q̄ his indiges ⁊ indigebis:nec delectationes
tuas adhuc dimittas:quia in fine oĩa reſtituas:⁊ de
oĩbus penitebis. Et ſic iſtl trib⁊ modis ꝓmittẽdo:blã
diendo:minãdo:ſicut ſcribit̃ Ꝑrouer.xj. ſimulator ore de-
cipit amicũ ſuũ:dũ de iſtis tribus clauſulis falſam cõ-
ponit chartã ꝑ quã multi ꝑdiderunt ⁊ ꝑdunt heredi-
tatẽ celeſtẽ: dum ꝑ iſtas tres malicias facit plurimos
ei credentes inter ſcamna duo.i.inter iuuẽtutẽ: in qua
penitere nolũt: ⁊ ſenectutẽ:in qua non poſſunt: vel q̄
illam:vel quia temp⁹ in illa non inueniũt penitẽtie:ca
dere in abyſſum inferni. Hoc eñ neceſſario omnib⁊
diaboli concludit̃ diſcipulis:per rõnem. C.v.14. In
quo loco agent penitẽtiam illam:de qua Eccl'.v. Su-
per furem confuſio ⁊ penitẽtia. ¶ Et quidem ſatis iu-
ſte:quia ſi a deo maledict⁹ eſt ⁊ confuſione dign⁹: qui
debile pecus offert dño. A fortiori ratiõe videtur:ꝙ in
periculo illius ſunt maledictiõis:qui de vita ꝓpria de-
biliorem partẽ:id eſt ſenectutem deo offerre intendũt:
cum multo plus deo placeat oblatio bone vite huma-
ne:⁊ diſpliceat oblatio male vite:q̄ꝫ pecoris:ſed offerẽs
debile pecus maledicit̃. Malach.j. Maledictus inq̃t
doloſus qui habet in grege ſuo maſculũ ⁊ feminã:vo
tum faciẽs immolat debile dño. Eandem ſententiam
videt̃ de⁹ ꝯ̄ tales fulminare. Eſa.lxv. Puer inquit cẽ-
tum annoꝝ morieſ:⁊ peccator centum annoꝝ maledi
ctus erit. Hanc ḡ timentes ſniam penitentiã agamus
tempeſtiue:q̄ ſicut dicit̃ Eccl'.ij. Si pniam non egeri-
mus:incidem⁹ in manus dñi.
Ar.xviij. ¶ Ex cui⁹ periculi ꝯſideratiõe oſtendit̃ quãta ſit ſtulti
59 cia tardã expectantiũ pniam. Si eñ rex contra quẽcũ-
qꝫ vĩm eſſet iuſte iratus:pro qua offenſa ſeu culpa eſſet
quis in periculo ſuſpendij:vel mutilatiõis:vel perpe-
tue incarceratiõis: ⁊ mitteret ei ꝙ daret ei pacem ſi ad
illum tempeſtiue veniret:⁊ de culpa ſua veniam pete-
ret:ſi v̊o nollet ꝙ expectaret in ꝑiculo ꝓprio:qđ ad ta-
lem ꝑtinet culpam:ſi hic in caſu predicto venire tarda
ret:quis illũ ſtultiſſimũ non diceret? Sic eſt in ꝓpoſi-
to de quolibet noſtrũ. ¶ Iterũ ſicut ille ſtultus dicere-
tur:qui plus diligit inſtrumentũ fatuitatis ſue:q̄̃ ma-
gnum auri thezaurũ. Ita illi qui plus diligunt carnẽ
ſuam:pluſqꝫ captant temp⁹ oportunũ ⁊ tempeſtiuum
circa commoda tempalia q̄ꝫ ſpũalia: pluſq̄ꝫ feſtinant
auantagia terrena capienda. Quales fere ſunt omnes
quia ſi aliquis potens clamaſſet. Imo ſi deus qui po-
tens eſt hoc facere vellet:ſcꝫ ꝙ vellet dare oĩ venien-
ti ad certũ temp⁹ vel locũ tempeſtiue ⁊ feſtinanter ma
gnã ſummã argẽti:vel auri: ⁊ ſi non venirẽt ad illud
temp⁹:deficerẽt: vix eſt aliquis qui debilitate:vel pau
pertate:vel quacunqꝫ excuſatiõe ſe excuſaret: immo ſi
ire non poſſet citi⁹ veheret̃:q̄ꝫ venire tardaret. Quoꝝ
ſtulticiã Ambroſius in ſermõe:de Helia ⁊ ieiunio re-
darguẽs:dicit. Si aurũ tibi offeratur:non mihi dicis
cras veniã:ſed iam exigis:nemo differt: nemo ſe excu-
ſat:redẽptio anime offert̃:⁊ nemo feſtinat. ¶ Et ꝙ ma 60
ioris videtur ſtulticie:non ſolum aĩam plus negligũt
q̄ꝫ corpus vel corꝑalia auantagia:ſed etiam pluſqꝫ iu-
menta:quia equũ oĩ die vult cibare ⁊ adaquare: ⁊ ſi
leſus ſit iuuare:voluntqꝫ ꝙ equi ſui oĩ die tergant̃ ⁊
mundent̃:⁊ cibationem ⁊ iuuamen ⁊ mundationem
anime ſpũalem differre volũt: vſqꝫ ad ſenectutẽ. Vn-
de patet:ꝙ aſinus fameſcens habet paſcentẽ: ⁊ in pu-
teum cadẽs habet extrahentẽ:⁊ aĩa non. ¶ Iterũ ſicut
ſtult⁹ reputaret̃ qui duos habẽs equos ad onera por-
tanda ordinatos:ſi onus graue qđ ab ambob⁊ vix por
tari poſſet ſufficiẽter:debiliori imponeret:quia ip̃e ſub
onere caderet ⁊ onerãs a vectura deficeret optata. Sic
qui onus pnie:iuuẽtute quaſi equo forti dimiſſo ſene-
ctuti imponit:que eſt equus tã debilis ꝙ vix ſe baculo
ſuſtẽtare ⁊ ambulare põt. Stult⁹ ḡ eſt:qui expectat vt
onus pnie toti⁹ vite qđ a iuuẽtute ⁊ ſenectute vix ꝑfe-
cte fuiſſet portatũ:ſi ſemꝑ pniam egiſſet: ſenectuti por-
tãdũ imponit:q̄ quõ poſſit ꝑ̄ſumere:vel q̃ ꝯſciẽtia ꝓ-
mittere:ꝙ tunc oĩa faciet ⁊ emẽdabit: ⁊ oẽm penitẽtiã
portabit quãdo parũ facere vel ſuſtinere põt:qñ pote-
rit parũ comedere ⁊ multũ bibere:parũ orare ⁊ multũ
de antiq̊s factis ⁊ fabulis narrare:iuuẽtutl ſue delicta
immiſcẽdo cũ augmẽto. Raro eñ viſus eſt tal' ꝑfecte
pniam facere ſic̃ dictũ eſt. A.iij.15. ¶ Iterũ ſic ſtultus 61
latro vel malefactor reputaret̃:ſi inimicos ꝑſequentes
fugiẽs ante oſtiũ eccl'ie aꝑtũ diu expectaret: ⁊ maxie ſi
inimici fortiſſimi multũ ei appropinquarẽt:q̄ dũ ſic ex
pectaret: ⁊ de introitu nimis moroſe liberaret: oſtium
eccl'ie poſſet claudi: ⁊ multa alia occurrere poſſent im-
pedimenta:que ip̃m ab ingreſſu arcerent. Ita in ꝓpoſi
to:de nobis:ante quos nunc oſtiũ eccl'ie tam militãtis
q̄ꝫ triumphãtis ⁊ oſtiũ vere pnie apertũ eſt. Si ḡ diu
expectauerim⁹ per oſtium ingredi eccl'ie:cũ aduerſari-
us noſter fortiſſim⁹ circũeat querẽs:quem deuoret: et
feſtinet nos in peccatis capere tanq̄̃ dei latrones:quis
nos non diceret fatuos? quia interim vel oſtium pnie
claudi põt ꝑ mortem improuiſam ſicut illis fatuis vir
ginib⁊:vel multa alia impedimenta occurrere poſſunt
de quib⁊ Aug⁹.in ſermone.xxxv. Quem inquit mor-
bus vrget:pena terret:ad veram vix veniet ſatiſfactio
nem:maxime cum filij quos illicite dilexit:ſint preſen-
tes:vxor ⁊ mundus ad ſe vocent:multos eñ ſolet ſero
tina pnia decipe. Nota de hoc. M.ix.39. ¶ Amplius 62
ſicut ſtult⁹ diceret̃ ⁊ eſſet:qui in terris vbi duella male
permittunt̃:pugilem debilem ⁊ ſenem:⁊ in bellicis re-
bus inexpertũ ꝓ maxima conduceret cauſa. Pro qua

tā pugilē ꝯducens ꝗꝫ etiā ipē pugil ſuſpēderet̄ ſi pugil
victꝰ ſit. Sicut eſt in aliquibꝰ terris: quādo pugnat ꝓ
culpa alicui īpoſita: ſicut homicidiū ꝓ q̄ ſuſpēderet: ſi
ſuꝑ opus captꝰ fuerit ⁊ dimittere pugilē fortē: maxīe ꝯ
fortiſſimū pugnare debeat. ¶ Vel q̄ duos h̄ret pugi-
les: vnū fortē: ⁊ aliū debilē vel duos eq̄s: vnū fortē: ⁊
aliū debilē: vl' duos aduocatos: vnū diſcretū ⁊ aliū in
diſcretū in poteſtate ⁊ ordinatiōe ſibi ſubiectos: ⁊ vno
vteret̄. i. forti vel diſcreto in cauſis ꝯ ſtatū ⁊ ſalutē pro-
priā vel ipm ſua fortitudine vl' diſcretiōe ſic vti ꝑmit-
teret ⁊ alio vteret̄ vel vti intēderet ꝓ negocijs ⁊ vtili-
tatibꝫ ꝓprijs. Sic eſt in ꝓpoſito: qꝛ pugilē ſeu equū ha-
bemꝰ fortē ⁊ aduocatū diſcretū iuuētutē: in q̄ virtutes
naturales ſunt robuſtiores ⁊ intellectꝰ clarior ⁊ memo
ria pctōꝝ de q̄bꝫ in cauſis ꝯfeſſionis ⁊ ſalutis aduoca
re debet recētior ⁊ aliū debilē ⁊ decipiētē ſenectutē. Si
ḡ cauſam belli vel aduocatōis nr̄e ſuꝑ ſecūdū ponimꝰ
primo derelicto vel ſi p̄mo vtimur ꝯ ſtatū ⁊ ſalutē ꝓ-
priā: ⁊ ſecūdo vti ꝓponimus ꝓ ſtatu nr̄o: ⁊ hereditate
nr̄a ꝑditis recuperādis: q̄s nos nō tm̄ ſtultos ſꝫ frene-
ticos nō noīaret ⁊ diceret illud Jere. xx. Sit hō ille ſic
63 ciuitates q̄s ſubuertit dn̄s ⁊ nō penituit eū. ¶ Finalit̄
illoꝝ ſtulticiā oīa exēpla oſtēdūt ſeq̄ntia. ¶ Prīo qꝛ in-
tendūt venire ad opꝰ ſalutis ꝓ q̄ eternā deſiderāt reci-
pere mercedē q̄n eſſet recedēdū. Cōtra illō pſ. ciij. Exi
bit hō ad opꝰ ſuū ⁊ ad oꝑationē ſuꝑple a mane vſq; ad
veſperā. Judicate vos ſi oꝑariū ſic veniētē ad opꝰ ve-
ſtrū reputaret̄ dignū mercede. ¶ Secūdo: qꝛ expectāt
ſerere vſq; terra ſuꝑ quam ſerere debēt: ſit plena ſpinis
⁊ herbis nociuis ꝯ p̄ceptū dei. Jere. iiij. Nolite inq̄t ſe
rere inter ſpinas: videte vos ſi talis agricola vberes re
portaret meſſes. ¶ Tertio qꝛ expectāt metere ī autūno
mortis: q̄ non ſeminauerūt tp̄e iuuētutis qd̄ eſt tp̄s ſe-
minatiōis bonoꝝ cū Apl's dicat. Gal'. vj. Que em̄ ſe-
minat hō: hec ⁊ metet. Videte vos ſi ſit naturale vl' cō
ſuetū ꝙ nō ſeminās terrā metat: vel ꝙ ſeminās d̄ vno
ſemine metat de alio: q̄re ḡ hoc affectatis in ſeminibus
operū vr̄oꝝ ⁊ in ſeminatiōe ſpūali aīarū vt in aīabus
vr̄is ꝑ totā iuuentutē vr̄am ſeminet̄ vicia ⁊ corruptio
nē: ⁊ in ſenectute ⁊ morte cupiatis metere benedictionē
⁊ ꝙ in tota vita vr̄a pauca bona oꝑa ⁊ ꝑce ſeminetis: ⁊
tūc abūdāter metere ⁊ mercedes infinitas colligere in-
tēdatis: cū Apl's dicat. ij. Coꝝ. ix. Qui parce ſeminat:
parce ⁊ metet. Et qui ſeminat in benedictionibus ⁊c̄.
Gal'. vj. Qui ſeminat in carne ſua: de carne metet cor-
ruptionē. Et qui ſeminat in ſpū de ſpū: metet vitā eter
64 nā. ¶ Quarto: qꝛ cū experiētiſſimis luſoribꝫ. i. mundo:
carne ⁊ diabolo ad ſcacos fortune ⁊ mūdi: ludūt: dicē-
tes vel cogitātes ꝑmittemꝰ eos toto iuuentutis tp̄e lu
crari ⁊ nos amittemꝰ: ſꝫ in fine tota familia amiſſa: q̄n
ad angulū fugati fuerimꝰ mactabimꝰ eos. Tales ſic
ſtulti reputarent̄ apud mundū. Jta iſti in ꝓpoſito apd̄
deū. ¶ Quinto: qꝛ illi credūt diabolo: eiuſq; de lōga vi
ta ꝓmiſſioni: cui oēs credētes decepti ſunt. Eccl'. xxix.
Eſt repromiſſio neq̄ſſima que plurimos ꝑdidit. ¶ Se
xto: qꝛ int̄ inimicos mortales nimis diu morant̄: quis
ſtultū nō diceret illū: q̄ int̄ inimicos mortales de mor-
te ſua ꝯfederatos: ⁊ tp̄s expectātes q̄n ipm occidē poſ-
ſent ꝑ diē: vel mēſem vel annū: moreret̄: vbi priꝰ fuge-
re poſſet. Sic in ꝓpoſito: iſti ꝑ multos annos: q̄ſi vel ſi-
ne q̄ſi: imo ꝑ totā vitā ſuā int̄ hoſtes aīe in caſu p̄dicto
morant̄: igit̄ ⁊c̄. A q̄bꝫ ideo admiratiue q̄rit ꝓpha Ba
ruch. iij. dicens. Quid eſt iſrl' ꝙ in terra inimicoꝝ es?
¶ Septio: qꝛ tota vita ſua edificāt in terra: vbi habita-
re nō intēdūt. i. in inferno. Aut ḡ edificare deberēt vbi
intēdunt habitare: aut finalit̄ habitare eos oportebit:
vbi edificāt. ¶ Octauo: qꝛ maximū munꝰ a rege d̄o eis
oblatū renuūt. Jn ꝑiculo nāq; ſubmerſiōis tabulā pe
nitētie ſibi oblatā: ꝑ quā mortē vitare poſſēt recipe no
lūt. ¶ Nono: qꝛ feſtū celi intrare ꝓponūt: ⁊ cū veſtimē
tis charitat̄ ſe nō induūt: ſꝫ credūt ⁊ ſperāt ꝙ in fine ſe
induāt q̄n ituri ſunt. Sic p̄ſumpſerūt multi cū habitu
exire charitat̄: ⁊ cū veſte nuptiali: q̄ tm̄ exierūt cū ſacco
ſeruilis timoris: qꝛ plꝰ timore q̄ amore penituerūt: q̄
aulā celi non intrauerūt: qꝛ ſic dicit̄ Heſter. iiij. Non
erat fas induto ſaccū intrare aulā regis. Ex q̄bꝫ ptꝫ: ꝙ 65
magnū eſt periculū tarde penitētiū: qꝛ ſic multi accipi
unt crucē ſpūalē penitētie in q̄dragefima: ⁊ multi cru-
ce ſignant̄ ad terrā ſanctā: ⁊ tm̄ pauci in prima pnīa ꝑ-
ſeuerāt: ⁊ cū ſecunda pauci terrā ſanctā: pauci terrā in-
trāt viuētiū. Jta de accipiētibꝫ pnīam: in vltima mor-
tis hora: pauci terrā intrāt viuētiū: qꝛ de multis illoꝝ
timendū eſt: ꝙ plꝰ timore q̄ amore peniteāt. Et poſito
ꝙ peniteāt in fine: tm̄ ſic expectātes: magnā cōmittunt
ſtulticiā: ⁊ magno ſe exponūt ꝑiculo: qꝛ ꝓ omī hora et
die in q̄ peccāt: vel in pctō ꝑſeuerāt: oportet ꝙ agāt hic
vel alibi pnīam tali mō. ꝙ ſi hic illā agāt: q̄nq; oportet
ꝙ ꝓ pctō qd̄ vna hora vel die cōmittit̄: decē annis pe
niteāt: ſic ptꝫ ꝑ Decretū. O. vj. 71. Aliq̄n ſeptē: aliq̄n
plꝰ: aliq̄n minꝰ quā q̄dē pnīam: qꝛ multi an̄ finē peni-
tent: hic nō ꝑficiūt: illi v̄o qui in fine penitēt ꝑficē nō
pn̄t: oportet ꝙ in alio ſeculo illā ꝑficiāt: in quo nō decē
vel ſeptē faciāt annos ſic hic feciſſent: ſꝫ ꝓ omī die quē
hic feciſſent ibi faciūt annū ꝑ auctoritatē Ezechielis. ſ.
allegatā. eo. c. xv. Ex q̄ ſequit̄: ꝙ ſi hic tm̄ peccaſſet ꝙ
ſm̄ iura eccl'e in hoc ſeculo oportuit cētū annis penitu
iſſe ſi tātū vixiſſet: de q̄ tm̄ pnīa cētū annoꝝ: licet in fine
ꝯtritꝰ ⁊ ꝯfeſſus fuerat: nullū diē hic ꝑegerit: oportet ꝙ
in alio ſeculo ꝑ tot annos illā duriſſimā ſuſtineant pe
nitētiā q̄t dies ſunt in cētū annis q̄s hic in pnīa nō ꝑe
gerūt: de q̄ ſi vnū diē guſtaſſent: libētiꝰ hic cētū annis
q̄ꝫ ibi vno die pnīam agerēt: ſic oſtēſum eſt. ſ. eo. c. xxx.
De ill' ḡ dici pōt illud Jere. vj. Ve vob: qꝛ declinauit
dies. Si ḡ illi q̄ ibi nūc ſunt priꝰ q̄ illuc deſcēderint: pe
nā illā guſtaſſent: ſicut dicit̄ Math. xj. Jn cinere ⁊ cili
cio pnīam egiſſent.
¶ Quā ſi facere noluerint an̄q̄ꝫ mortē ꝓpinquā ⁊ cor- Ar. xix.
de vicinā imaginauerint: ſil'es ſunt prīo latronibꝫ: qui 66
furtū dimittere nolūt: nec veritatē de malefactis ſuis
oſtēdere: nec aliena q̄ abſcōderūt ꝓpalare: vel reſtitue-
re: an̄q̄ꝫ ſe morti adiudicatos intellexerūt hoc em̄ face-
re nō vult: dū ſperat euadere: ꝑ quoꝝ tamē oſtenſionē
nec hic q̄nq; nec in futuro confuſibilē mortē euadunt:
qui ſi in principio dimitterēt: vtranq; euaderēt mortē
Sic in ꝓpoſito: iſtis non tm̄ ſic: ſed ſtultiꝰ cōtingit per
rōnem: ſiue argumētū: qd̄ illis ſiue iſtis fieri pōt ex di-
ctis: ſupra. e. c. 61. ¶ Secūdo: ſunt ſil'es viperis ⁊ ſerpē Vipere
tibꝫ: qui venenū non dimittūt an̄q̄ꝫ flagellent̄: quibus
pōt dici illud Math. iij. Genimina viperarū q̄s vos
docuit fugere a ventura ira? Nonne mort̄ timor: quo
dimiſſo conſultiꝰ prius facite dignos fructꝰ penitētie.
¶ Tertio aſſimilant̄ pauꝑibus tarde venientibꝫ poſt- 67
q̄ꝫ elemoſyna eſt data: ⁊ tarde de nocte ad ciuitates ve
nientibus: quarū porte de die claudūtur: ſicut accidit
in ciuitatibꝫ que ſunt d̄ guerra: ſicut patet in Jtalia: ad
quas nimis tarde veniens nō intrat: nec extra in aliq̄-
bus locis ſūt domꝰ in q̄bꝫ hoſpitari pn̄t ꝓpt̄ guerras
Sic veniētes: male hoſpitant̄: ⁊ ab inimicis ſubſannā
tur: dicētibus illud. Eſa. xxvij. Expecta reexpecta ⁊c̄.
Sic tales male hoſpitant̄: ⁊ a demonibus ſubſannan-
tur. Jn quoruꝫ perſona dicit propheta: in pſal'. xxxiiij.
Tentauerūt me. ſcꝫ priꝰ ſanū: ſꝫ ſubſannauert̄ me ſub

ſannatiõe: frẽduerũt ſup me dẽtibꝫ ſuis moꝛiẽtẽ ⁊ tarde
68 penitẽtẽ. ¶ Quarto aſſimilant̃ ſtulto q̇ in nemoꝛe bis
vl' ter tentãs vtrũ onꝰ leuare poſſit vl' poꝛtare: ⁊ inue-
niẽs ꝙ nõ poſſet plura ligna ſupaddẽs ⁊ onus aggra
uãs: expectabat vſqꝫ onꝰ grauiꝰ eſſet: ⁊ ipẽ debilioꝛ: ꝓ
mittẽs ꝙ tũc illd̃ poꝛtaret q̇ priꝰ onꝰ leuius ipẽ foꝛtioꝛ
poꝛtare nõ potuit. Sic de ill' q̇ dicere poterũt illud pſ.
xxxvij. Onꝰ graue grauate ſunt ſup me: putruerũt ⁊ coꝛ
rupte ſunt cicatrices mee. ¶ Quinto mal' aſſilant̃ fuis
q̇ bene nõ faciũt niſi vberet̃ ⁊ mal' opariꝫ q̇ viriliter
opari nolũt: niſi dño quẽ timẽt appꝛopinq̃nte. Sic tar
de penitẽs d̃ q̊ rõe iſtiꝰ ſilitudinis dr̃ Eccl'.xxxiij. Ser
69 uo maliuolo toꝛtura ⁊ cõpedes. ¶ Sexto aliquibꝫ aſſi
milãt̃ eq̇s ꝓpt̃ duas ꝯditiões. ¶ Pꝛio ſic aliq̇ eq̇ nõ ꝑ-
mittũt ſe curari vl' ferrari añqꝫ ꝯſtrigãt̃ ⁊ dure tractẽt̃
vel ꝓſternantur. Jta ⁊c̃. ¶ Secundo: quia equales ⁊
eiuſdem conditiõis faciunt ſeipos ⁊ equos ſuos: quia
ſicut equos ſuos poſtqꝫ ſunt i ntoꝛneamentis ⁊ haſtilu
dijs ⁊ hmõi vanitatibus ⁊ ludis pꝛohibit' confracti
ad q̃drigã ponũt. Jta cogitãt d̃ ſeipis ꝙ vicꝫ i ſenectu
te poſtqꝫ fuerint i vanitatibꝫ ⁊ pctĩs ⁊ iniq̇tatibꝫ ꝯfra
cti ⁊ laſſati: ĩtãtũ ꝙ vacit̃ dicẽ poterũt illd̃ Sap.v. Laſ-
ſati ſumꝰ i via iniq̇tat' ⁊ pditõis: ãbulauimꝰ vias dif
ficiles: viã aũt dñi ĩgrauimꝰ: tũc ſe hũiliare volũt dicẽ
tes illd̃ pſ.lxxij. Vt iumẽtũ factꝰ ſũ apd̃ te ad poꝛtãdũ
currũ tuũ ⁊ q̃drigã dñi. De q̃ Zach.vj. Jn q̃driga q̃r
ta eq̇ varij q̄ oꝛe ſuo bñdicebãt aſſerẽtes ꝙ eſſe vellẽt
currꝰ iſrl' auriga eius.iiij. Regñ.ij. Sꝫ coꝛde ſuo vari
abãt alid̃ cogitãtes. Jõ tal' põt dici equꝰ: d̃ q̃ Apo.vj.
70 Equꝰ pallidꝰ ꝑ ſenectutẽ ⁊ ĩfirmitatẽ ⁊ q̇ ſedebat ſup
Exẽ eũ nomẽ illi moꝛs ⁊ ĩfernꝰ ſeq̃bat̃ eũ. ¶ Septio tales
ſtulto aſſilant̃ mercatoꝛi: d̃ q̊ cã exẽpli dr̃ ꝙ ad nundi-
nas veniẽs ⁊ ꝑ mercatũ circuiẽs. Cũ q̃rerẽt: q̇d vellet
Rñdit aĩal ꝙ coꝛpꝰ ⁊ vitã habeat aſini: ⁊ caudã pauo
nis: ſeu aureã: qd̃ cũ iuenire ñ poſſet: nũdinis finit': de
nũdinis nihil hñs: fatuꝰ ab oĩbꝫ ⁊ irriſiõe dignꝰ repu
tabat̃. Sic d̃ nõnull' illoꝝ q̇ vitã hr̃e volũt turpẽ aſini
nã aĩalẽ aĩalit̃ viuẽdo: ⁊ ſic aĩal brutũ deſideria ſua ſe-
q̃ndo: d̃ q̇bꝫ.j. Coꝝ.ij. Nõ aĩal' ñ pcipit ea q̃ ſũt ſpiri-
tus ⁊c̃. ſꝫ finẽ vellẽt hr̃e ſctm̃: dicẽtes. Deꝰ det nob̃ bo
nũ finẽ: ſic ille malꝰ Balaã qui dixit. Moꝛiat̃ aĩa mea
moꝛte iuſtoꝝ. Nũeri.xxiij. Sꝫ heu nõnulli illoꝝ: q̄ h̃
ſil' inuenire neq̇bãt: huiꝰ mũdi finit' nũdinis ſe vacuos
⁊ oĩ bono carẽtes ĩuenerũt: q̊rũ q̇libet ſic vitã habuit vl'
hꝫ aſininã: ita ſic ſcribit̃ Jere.xxij. Sepultura aſini ſe-
71 peliet̃ putrefactꝰ ⁊ ꝓiectꝰ ex̃ poꝛtas Hierl'm. ¶ Octa-
uo tales vocẽ fingũt ⁊ aſſilant coꝛnicũ cantãtiũ: cras:
cras. q̄ pñiam ſp ꝓcraſtinãt. Sꝫ aduertãt ⁊ timeãt q̄
dũ ipĩ ſic cãtãt: coꝛuꝰ iferni ſic cãtat: qualm: q̃lm: q̄ dũ
ipĩ ꝓmittũt ſe velle i poſterũ coꝛrigẽ: ⁊ vitã differũt i me
liꝰ emẽdare: ille nitit̃ ⁊ freq̃nt̃ i niſu p̃ualet eos effectu
illiꝰ ꝓpoſiti defraudare: eos varijs ĩfoꝛtunijs ſine vera
penitẽtia occidẽdo oſtẽdẽs: qm̃ h̃ ẽ repꝛomiſſio neq̇ſſi-
ma q̃ plurimos pdidit. Eccl'.xxix. Finẽ g̊ male vite di-
ligẽter ꝯſiderãti: meliꝰ eſſet tẽpeſtiue cũ colũba delicta
gemẽ iuuẽtut' ⁊ ad arcã redire eccl'ie ⁊ ſaluãdoꝝ vnita
tẽ qꝫ cũ auibꝫ coꝛuini gñis pñiam ſic ꝓcraſtinare ꝙ ad
72 eccl'ie non redeũt charitatẽ ſꝫ ſpoliãt̃: ſic ille. A.xij. 36.
Exẽ ¶ Nono ſil'es ſũt Egyptijs q̇ aq̇s irruẽtibꝫ qñ euadẽ
ñ potuerũt: dixerũt: fugiamꝰ. Exo.xiiij. Sꝫ ſic nec illi: ita
nec iſti fugere poterũt: q̄ Eſa.xxx. dic̃ dñs. Velocioꝛes
erũt q̇ vos pſeq̃nt̃. ¶ Decio ſil'es ſunt Cayn. Nã ſic
ille ſm̃ Augu. ſpicas coꝛroſas ⁊ ꝯculcatas ⁊ reꝝ ſuaꝝ
partẽ d̃o obtulit peioꝛẽ. Jta iſti de q̇bꝫ dic̃ Bernardꝰ.
Quid facit' iuuenes: q̇ floꝛẽ iuuẽtut' vr̃e offert' diabo
lo: ⁊ feces ſenectut' vr̃e d̃o: ſecuriꝰ eſſet cũ Abel pꝛimi-
tias d̃o offerre iuuẽtut' dicẽtes. Mane aſtabo tibi: ⁊ ĩ
matutinis dñe meditaboꝛ i te: ĩ pſ.lxij. Exẽplo chꝛi: q̇ ĩ
iuuẽtute ⁊ maxĩa foꝛtitudine baptizabat̃ ⁊ pñiam egit
ieiunãdo ⁊c̃. Sic pñiaꝫ agite ⁊ baptizet̃ vnuſq̇ſqꝫ vr̃m
¶ Jlloꝝ v̊o q̇ nec i iuuẽtute nec i ſenectu (Actuũ.ij. Ar.xx.
te veracit̃ ſꝫ fraudulẽter penitẽt. Pꝛio oñdit̃ ſilitudo. 73
Scd̃o quõ deũ offendũt. Tertio ꝙ dãnũ ꝓpꝛiũ plꝰ faci
unt Q̃tũ ad pmũ ſilitudo illoꝝ pꝛio ĩ rebꝫ iuenit̃ iſen
ſibilibꝫ: q̄ dũ pñiaꝫ oꝛe fingũt ⁊ oſtẽdũt q̃ i coꝛde ñ ra-
dicat̃: ſil'es ſũt ſepulcr' exteriꝰ dealbat': ⁊ ĩteriꝰ plenis
oĩ inmũdicia. Et dũ ĩ ſig̊ ꝯtritõis ⁊ ꝯfeſſiõis verã oñdũt
pñiaꝫ: ſꝫ ĩ ſigno reſtitutiõis ⁊ ſatiſfactiõis d̃ficiũt auro
aſſilant̃ alchimie: q̃ ĩ aliq̇bꝫ liq̃factiõibꝫ ⁊ ꝓbationibꝫ:
nãm auri ⁊ bonitatẽ oſtẽdũt: tñ q̄ falſum ẽ defic̃ liq̃fa-
ctõe. Scd̃o ſilitudo illoꝝ ĩ aĩalibꝫ ĩuenit̃ irrõnalibꝫ ſic
ptꝫ p̊ ꝑ dicta. J.x.4. Scd̃o idẽ ptꝫ iteꝝ ꝑ ꝯditionẽ lupi Exẽ
vl' vulpis q̇ nõ dolẽt moꝛiẽtes: q̄ aĩalia deuoꝛauerũt:
ſꝫ q̄ ãpliꝰ viuẽ ñ pñt: vt plures deuoꝛent: qd̃ factũ ſe-
quẽs oſtẽdit: qñ ꝯualeſcẽtes peioꝛes q̃ priꝰ fuerãt effi
ciunt̃. Sic i ꝓpoſito: ſic ptꝫ ꝑ illũ de q̊ habes. T.v.30.
Vñ ſic lupꝰ vel vulpes ꝑ talẽ hũiliatiõis vl' doloꝛ' ex
terioꝛ' oſtẽſionẽ manꝰ nõ euaderẽt paſtoꝛes ipos ĩue-
niẽs: etiã ſi int̃ oues q̃ſi mites ⁊ hũiles moꝛt' timoꝛe ſe
ponerent. Jta nec iſti: de q̇bꝫ in pſ.lxxxij. Jmple facies
eoꝝ ignominia ⁊ q̃rũt nomẽ tuũ dñe. ¶ Tertio ſilitu- 74
do illoꝝ in natura inuenit̃ muriũ: q̄ ſic mus q̇ tm̃ cat- Mus
ti timoꝛe foꝛamẽ exile ⁊ bladis nocẽ timet: priꝰ modicũ
ex̃ foꝛamẽ ſe ponit: ſꝫ inſidiatoꝛ' timoꝛe ſe retrahit: ſicqꝫ
bis fac̃ vl' ter ⁊ ꝓ tãto audaciꝰ ⁊ ad diſtãtiꝰ ſe expõit ꝓ
q̃nto i p̊ vl' ſecũdo exitu ñ capit̃. Ex q̊ facto cattũ q̇ ꝓpe
latitat lõgiꝰ abeſſe fantaſiat̃: ſicqꝫ fit ꝙ ex illa audacia
tm̃ exit ꝙ moꝛtẽ acq̇rit. Sic illi q̇ tm̃ ſe timoꝛe moꝛt' a
catto abſcõderũt iferni: ĩ foꝛamĩa vulneꝝ chꝛi qñ ĩfirma
bãt̃ vl' q̇ timoꝛe vl' verecũdia mũdana ĩ q̃dragelima pec
cata vidẽt̃ deponẽ: vl' q̇buſcũqꝫ tpibꝫ exire ⁊ luxuriari
⁊ furari ⁊ hmõi maleficia facẽ timẽt paulatiue poſt in-
firmitatẽ: ⁊ paſcha vl' illos vl' illas cũ q̇bꝫ peccare ſole-
bãt aſpiciũt: mutuiſqꝫ occurſibꝫ aſpectibꝫ ⁊ loquel' dele
ctãt̃ ⁊ ſe aſſuefaciũt: ſꝫ tñ a facto ſe retrahunt adhuc ſa
ne cũ moꝛte ⁊ paſcha lõgiꝰ abeſſe imaginãt̃: qñ etiã il-
li q̇ tm̃ verecũdia vl' timoꝛe ceſſabant peccare mũdano:
qñ quẽ timẽt: abeſſe eſtimãt: ſcelera ſua ꝑpetrãt: apte ꝓ
cedẽtes vſqꝫ a catto iferni deuoꝛẽt̃: q̇ ſp latẽter circuit:
q̃rẽs quẽ deuoꝛet.j. Petri.v. Nec vnqꝫ a malefaciẽti-
bus lõgius abeſt: ſꝫ eis ſp aſſociat̃. Cui reſiſtite foꝛtes
in fide ⁊ in via quã incepiſtis ⁊ infra foꝛamina vulne-
rũ chꝛiſti. Et ſicut vos ammonet Apl's. Eph.vj. Jn-
duite vos armaturã dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſi
dias diaboli. ¶ Sed heu pauci ſic ſe armãt vl' diu poſt
infirmitatẽ vel paſcha in bona vita ſtãt in q̊ ſe oſtẽdũt
mẽdaces ⁊ male ad cõmunionẽ acceſſiſſe: vel inſtabi-
les: vnũ iſtoꝝ illos neceſſe eſt cõcedere. ¶ Tertio ſilitu 75
do illoꝝ in natura inuenit̃ hoĩm. Et pꝛio in ꝯditõe ob
ſeſſoꝝ: de q̇bꝫ habet̃. J.x.5. ¶ Secũdo in ꝓmiſſione ⁊ Exẽ
conditiõe cuiuſdam trufatoꝛis de quo fertur: ꝙ in ma
ri in periculo exiſtens ſubmerſionis: deo ꝓmiſit obla-
tionem cerei ad magnitudinẽ mali nauis: ⁊ alio dicen-
ti ꝙ omĩa bona ſua ad hoc non ſufficerẽt. Reſpõdit: ſi
haberẽ pedẽ in terra ſicca non haberet ꝓ me candelam
pꝛo lecto ſuo. Jta iſti in periculis ⁊ in vinculis ⁊ i car-
ceribꝫ ⁊ infirmitatibus ⁊ ꝯfeſſionibꝫ multa deo ꝓmit-
mittũt et vouẽt: de quibꝫ cũ liberati fuerint: minimũ
nõ ſoluũt. Cõtra dei p̃ceptũ per ꝓphetã dicentẽ. Vo-
uete et reddite dño deo veſtro. Et hoc tẽpeſtiue: quia
Exo.xiij. pꝛecepit deꝰ dicẽs. Sanctificate mihi omne
pꝛimogenitũ et nõ vltimogenitũ. Jlli p̃ceptũ hoc im-

Exm plēt moraliter: q̄ opa deo sanctificat iuuētutis. Tertio in cōditione et pmissione alterius deceptoris: de quo fert: q in periculo submersiōis existēs in pegrinatiōe quadā: versus sanctū Michaelem: sancto Michaeli pmo vaccā suā pmisit se daturū: periculo vo crescēte adiunxit et vitulū: periculum vo euadēs: dixit. Neq
76 vaccā neq vitulum. ¶ De omni tali elegāter scribit Eccl. xx. Est q̄ pre confusiōe pmittit amico: et lucrat est eū inimicū gratis. ¶ In quo notat secunda pars huius articuli: dei videlicet offensa: non tm̄ de hoc q nō veraciter et tēpestiue penitēt: sed etiā de hoc: q in periculis vt pdictū est: multa ei et sanctis suis pmittūt que liberati dimittūt: et deū et sctōs suos offendunt: p quorum tamē dimissionē vel subtractionē illos non offenderēt: si illa non pmisissent vel vouissent. Et sic sicut in pdicta pz auctoritate: de amico faciūt inimicū gratis. Quia sicut amico gratis aliqua pmittēs et nō soluēs cū posset: tanq minus verax ab eo minus diligitur. Et sicut pacē cū amico frangēs: et iterū ei pacificatus: si iterū ad insidias et inimicitias conuertit: vel si pditorie cū eo de pace tractat plus offendit. Ita isti plus deū offendunt: vel q̄ infirmitate et periculo multa ei pmiserūt: que non soluūt liberati: vel verā pacē tunc cū eo faciūt quā postea frangunt: vel insidiose et pditorie tūc diē tenēt amoris: aliud in cordibus cogitantes. Nec mirum q deum offendūt: quia si rex quereret amicitiā cū subdito suo: et staret ad ostiū suū vt intraret vt cū eo pacē faceret si ei nō aperiret: sed diceret: expecta vsq ad senectutē vel mortē: multū offenderet: et specialiter si seruus esset in culpa: et rex i iusta parte. Ita in pposito: de deo: qui dicit Apoc. iij. Ecce sto ad ostium et pulso: si quis audierit vocem meam et aperuerit mihi ianuā: intrabo ad illum et cenabo cū illo: et ipse mecū. Cenabo inquit hic cum illo in gratia
77 et ipse postea mecū in gloria. ¶ Ergo a cōtrario sensu si quis nō aperuerit mihi: sed dixerit: expecta vsq ad senectutē vel mortis infirmitatē: et nec tūc ei veraciter penitēdo aperuerit: nō cenabit christus cum illo: nec ecōuerso. In quo ostendit tertia pars huius articuli: damnū videlicet false pmittentium et penitentiū: qd quidē damnū qtū ad false pmittētes. i. nō tenētes qd pmittūt: p exemplū ostendit de medico et patiēte suo quia sicut patiēs salariū in infirmitate medico pmissum: sanus nō soluēs: qn̄ ad medicū in alia necessitate clamauerit: ipm nō inueniet promptū: nec ad eius liberationē paratū. Ita nec isti in pposito: inuenient deū paratū: sed contrariū qn̄ iterū in maxima sua necessitate cū fatuis clamauerint virginibus: dicētes. Domine: dn̄e: aperi nobis. Quia nec tunc. i. morientes ad ipm clamabūt quia ipsum diligūt: sed quia timēt et pter vtilitatē ppriā sicut fatue virgines que clamauerunt: quia alias virgines sapiētes et deo obediētes ad magnā gloriā intellexerūt a deo pmotas et dotatas: cum quibus licet nimis tarde: libēter partē accepissent. Vn̄ in hoc habēdi desiderio nō pdictis fatuis virginibus tm̄: verū etiā filio cuiusdā regis cui nomē Gobardus fuisse dicit assimilant. Hic nāq rex duos habens filios: hūc videlicet Gobardū: et aliū noīe Lotharium:
Exm illorūq vt fert volēs pbare obediētiā: seniori Gobardo videlicet pri iniūxit paruā obedientiā: qui illā facere renuit: deinde idē iniunxit minori: q̄ hūiliter patri obediēs: a patre statim tanq humilis et obediens magnā de dono accepit hereditatē et dominationē. Qd cū videret Gobardus lucrū videlicet fratris: nō tanq pri veracit obediēs vel dolēs q ei pri tanq pri amicabilit et filialit nō obedisset: sz tanq pfitis lucri et doni cupid et

dolens q tale mun amisisset clamauit ad prēm q ipe etiā libenter obedire vellet. Cui pr: trop tard vea Gobard. i. nimis tarde apuit os suū vel locut est Gobardus: vidit eñ et intellexit pr q̄ intētiōe obedire voluit. Ita ds pr duos hñs filios bonos et malos oēs nanq sui sunt filij p creationē. Deut. xxxij. Nōne ipe est pat tu q̄ possedit: fecit: et creauit te: vtriq obediētiā iniūgit bonor operū: dicēs. Ite et vos in vineā meā. Maius vo pri obedire renuit q̄ tn̄ morti appropinquās intelligēsq magnā mercedē esse filio largitā obedientis deo q̄ dic. Voca operarios et redde illis mercedē: timēsq ne ab illa mercede tanq inobediēs defraudetur et penis grauioribz puniat clamat ad deū dicēs. Patiētiā habe et pmitte me viuere et ero tibi obediēs et oīa tibi reddēs qd si nolueris da mihi gliam eternā quā fratri meo dedisti obediēti. Que qz petit nec amore filiali nec charitate sz poti timore seruili et cupiditate informat: sicut Esau. Gen̄. xxv. benedictionē petiuit pris. Et sic Baldā. Nūeri. xxiij. petiuit q nouissima sua essent iustis silia. Ideo sicut isti: ita illi optata carebūt benedictione: qz sic dicit in ps. cviij. de q̄libet illor. Dilexit maledictionē et veniet ei noluit bn̄dictionē et elōgabit. Noluit inquit qn̄ potuit: ideo inqt elōgabit ab eo quādo voluerit in senectute vel lecto mortis. ¶ Idē vo dānū false penitētiū ostēdit p exēplū de illo de q̄ fert q mori 78
ens videbat magna signa ostēdere penitētie et deuotio Exm
nis crucē osculādo et sup pect suū ponēdo q̄ post mortē suā cuidā apparēs se dānatū asseruit. Cui alis: hoc mirū est: qz ita deuote signa ostēdisti penitētie: et ita hūilit crucē adorasti. Cui ille: ita diligēter pectori meo illam apposui quia frigida erat vt pect calidū refrigeraret. ¶ Ex q̄ facto ondit q licet tarde penitētes verā videat hoībz penitētiā oñdere tn̄ qtū ad deū q̄ cor intuet falsam agūt penitētiā quā vbis vel signis exteri glosatā: hoīes q̄dē decipiūt sz deū neq decipe pñt. Talibz nā 79
q vbis hoīes decepisse q̄dā legit vsurari q̄ īfirmat anq sacra vel ecclīasticā obtinē potuit sepulturā restitutionē p se si cōualesceret vel p ecclīam si diē clauderet extremū pmisit vsurarū q̄ san effect qtuor restituit solidos q̄ in mult tenebat libr a q̄ cū qreret qre sic pmisit vsurarū nō restitueret lucra. Rn̄dit: ita facio restitutionē eñ pmisi sz nō oīm qd g pmisi tenui. Iste q̄dē q̄ ad mūdū et hoīes vba tm̄ audiētes sufficiēter penitere videbat. Sz tn̄ q̄ ad deū q̄ cor intuet falsam egit penitētiā sophistice loqndo nec q oīa restitueret intelligēdo sic factū seqns et interptatio ppria ostendebat: p pceptū sacre scripture qd dic. iiij. Reg̃. viij. Restitue et oīa q̄ sua sunt. Sic g ipm tūc mortuū penitentia illa nō saluasset ita nec ei siles. Ad h g q penitētia sit vera et saluās penitēte necesse est q ita deo in corde p fidē et bonā intētionē penitētiā ostēdat: sic exteri ore penitētiā ostēdit hoībz: testificās iudeis atq gētilibz in deū penitētiā et fidē Actu. xx. Penitentiā quo ad mundū: et fidem quo ad deum.

PEnarum primo ostendit p. viij.
distinctio. Secūdo ostēdit q̄le illi q̄ alios spaliter puniūt hre debeat intētionē. Tertio quā iustā et ordinatā executionē. Quarto penar infernaliū ostendit certitudo. Quinto eternitas. Sexto cōuenientia. Septimo magnitudo. Octauo q in illa nō tm̄ puniunt peccata opatiōis: sed etiā volūtatis et cōsensus et omissionis: Nono remedia ostendere restat p q̄ illas euadere poterūt q̄ voluerint.

¶ Qtū ad primū penarū sensibiliū q̄dā sunt mūdiales: quedā purgatorie: q̄dā infernales. Quar prima a Ar. i.

deo ordinat̃ ad pctõꝝ correctionē: dū hic viuūt ⁊ cor-
rigi poſſunt: ⁊ ob alias cauſas: ſicut oſtēſum eſt. T. v.
arti. viij. ¶ Secūda ordinat̃ ad pctõꝝ venaliū mūda-
tionē in carcere purgatorij. ¶ Tertia ordinat̃ ad finali
ter ⁊ incorrigibilit̃ peccantiū dānationē. ¶ In prima
de⁹ frequēter bona exteriora aufert ⁊ minuit. ¶ In ſe-
cūda aīas ad tp̄s incarcerat. ¶ In tertia miſeros eter-
nalit̃ mortificat: ⁊ h̄ ſtatim poſt mortē. Et eſt de ſummo
iudice deo in hoc caſu: ſicut de iuſto iudice terreno in
iudicijs ſuis: q̄ alios p̱ delictis ſuis punit in reb⁹ mul
ctādo: alios corpaliter ⁊ pſonlit̃ affligēdo ⁊ incarcerā-
do: citra tū mortē. Alios ad mortē iudicādo. Sic de⁹.
Nā in prima punitiōe bona retrahit ⁊ īpedit exterio-
ra: ſicut ptz. T. v. p totū. ¶ Secūda vo miſeros deten
tos grauiter affligit: ſicut ptz ex dictis. M. xj. 55. cū ſe-
queñ. ⁊. 61. ⁊. 136. ¶ Ad q̄d vo ſit ordinat⁹: ⁊ que pur
gat pctā: p Decretū oſtēdit: beati Gregorij. iiij. Dial.
Et habet̃ di. xxv. q̄lis: ſub eo q̄ ſequit̃ tenor. Qualis
q̄ſq3 hinc egredit̃: talis in iudicio repſentat̃. Glo. hoc
verū eſt de ſumme bonis ⁊ ſumme malis. Sequitur.
Sed tū de quibuſdā culpis eſſe ante iudiciū purgatio
nis ignis credēd⁹ eſt: p eo q̄ veritas dicit Math. xij.
q̄ ſi quis in ſpūſctm̄ blaſphemiā dixerit: neq3 in h̄ ſe-
culo neq3 in futuro remittet̃ ei. In qua ſentētia dat̃ in
telligi quaſdā culpas in h̄ ſeculo: quaſdā in futuro poſ
ſe relaxari: q̄d eñ de vno negat̃ pſequēs intellect⁹ ptz:
quia de q̄buſdā cōcedit̃ ſed tū vt p̄dixi: hoc de paruis
minimiſq3 peccatis fieri poſſe credēdū eſt: ſicut eſt aſſi-
duus ⁊ iocoſus ſermo: imoderat⁹ riſus vel pctm̄ cure
ret familiaris: que vix ſine culpa agit̃: vl' ab ipis q̄ cul
pā q̄liter declinare debeāt ſciūt: que oīa etiā poſt mor-
tem grauāt: ſi adhuc in vita poſit⁹ minime fuerint re-
laxata. De hoc etiā igne dicit Decretū: d̄ penis. di. vij.
c. ſi quis. §. ſed qm̄ multa: ſumptū ex v̄bis Augu. in li.
de penitētia. Hic aūt ignis ⁊ ſi eternus nō ſit: miro tū
mō grauis ē. Excellit eñ oēm penā quā vnq3 aliquis
paſſus eſt in hac vita. Nunq3 inq̄t in carne tāta inuē-
ta eſt pena: licet mirabilia martyres paſſi ſunt tormēta
Studeat ḡ q̄ſq3 ſic delicta corrigere: vt poſt mortē nō
oporteat penā tollerare. Quedā eñ pctā ſunt mortalia
que in penitētia ſunt vitalia non tū ſtatim ſanant̃ ſepe
eñ eſt q̄ quis moreret̃ niſi medicaret̃ non tū ſtatim ſa
natur. Qui aūt impenitens morit̃ omnino morit̃ ⁊ eter
naliter cruciat̃. Qui eñ impenitens finit̃ ſi ſemp viue-
ret ſemp peccaret. Ac dei eſt miſerantis quod opat̃ finē
peccādi. Gloſa interlinearis. Ideo tollit malos ne ma
lū ipoꝝ ampli⁹ augeat̃. Sequit̃. Ob hoc etiā torquebi
2 tur ſine fine: hec ibi. ¶ In cui⁹ vltima auctoritat̃ par-
te: cauſa oſtenditur tertie partis huius articuli. j. pene
eternalis ſine fine. De cuius inferni acerbitate ⁊ cōdi-
tione dictū eſt. M. xj. xij. ⁊. 85. Qz vo penalitatis illi⁹
afflictio ex multis pſurgit: oſtēſum eſt. D. j. 4. Illi⁹ in
ſup penarū multitudo verſib⁹ oſtendit̃ ſequētib⁹. In
dice ſcriptura: caligo: iuncta flagella. Frigus flāma: ti-
mor: vermis: confuſio: fetor. Sunt barathri pene quas
debet quiſq3 cauere. ¶ Ex cuius pene ſeu finis peccan
tiū pſideratōe vitas ptz ſcripture q̄ dic̄ Eccl. xxj. Via
peccantiū cōplātata lapidib⁹: ⁊ in fine illoꝝ inferi: ⁊ te
nebre ⁊ pene. ¶ Exemplū vo ⁊ ſimilitudo p̄dictarum
trium penarū in legibus inueniunt̃ ciuilibus: p quas
aliqui p̱ delicto ſuo verberātur: aliqui relegātur: q̄ cū
redierint ſua habebunt. Aliqui in exiliū ſine ſpe mittū
tur remeandi. Probant̃ hec oīa in. ff. nouo. li. x. ti. de
penis. l. ſi quis forte. Sic in ꝓpoſito: peccato res ⁊ etiā
iuſti verberant̃ in hoc ſeculo: in purgatorio relegātur:
quia ſua que prius bene egerunt cū exierint bene habe
bunt. Alij vo in infernū: quaſi in exilium mittuntur.
Iterū f̄m legem aliqui p̱ delictis aliquib⁹ carceri ad-
iudicant̃ ppetuo. Aliqui ad tp̄s p̱ delictis detinentur
Sic in ꝓpoſito de adiudicatis inferno: ⁊ detētis in pur
gatorio. Quas etiā leges lex confirmat diuina. Deut.
xxv. Pro menſura delicti erit ⁊ plagarum modus. Et
Eſa. xxvij: In menſura ptra menſurā cū adiecta fuerit
iudicabit eam. In quib⁹ etiā auctoritatib⁹ clare oſten-
dit̃: q̄ ſicut in celo in q̄ manſiones multe ſunt gradib⁹
differētes: vl' eq̄lit̃ valentes f̄m q̄d in virtuoſis opib⁹
grad⁹ differētes: vl' eq̄litatē habuerūt meritoꝝ. Ita in
locis miſeriarū differētia vl' equalitas reddat̃ penarū
f̄m differētiā vel eq̄litatē demeritorū: vt in oīb⁹ tam
meritū q̄ demeritū attendat̃ bonoꝝ ⁊ maloꝝ ⁊ iuſticia
oſtēdat̃ tribuentis de q̄ in pſ. lxj. Tu reddes vnicuiq3
iuxta opa ſua. Et apud quē f̄m ſilitudinē delicti affli-
git̃ ſicut dicit̃ Sap. xviij.
¶ Simili pena ſeru⁹ cū dn̄o. ¶ In q̄b⁹ facto vic3 ⁊ au Ar. ij.
ctoritate exēplū dat̃ prīo vt alios recte puniāt hi q̄bus
rōne officij ſtat⁹ vel dignitatis: vel cuiuſcunq3 guber-
natiōis alioꝝ ptinet punitio. Et q2 facienti rectū eſſe nō
pōt q̄ recta caret intētiōe: iuxta veritatis ſentētiā dicē-
tis q̄ ſi peul⁹ tu⁹ fuerit nequā totū corp⁹ tuū tenebro
ſum erit: ideo pri⁹ vidēdū eſt q̄lē in puniēdo hr̄e debe-
ant intētionē. ¶ Nec vo intentio q̄lis eſſe debeat: ſatis 3
informat Decretū ſumptū ex v̄bis Augu. in ep̄la ad
Donatū. Et habet̃. xxiij. q. v. pdeſt. In q̄ Aug⁹. īpe-
ratorē ⁊ quēcūq3 iudicē hortat̃: q̄ ſiue iudicet: ſiue ab-
ſoluat: ſp hoc faciat ad correctionē: ⁊ p̄ ipos ſp officiū
exerceat dilectiōis ⁊ nō nocēdi vel acq̄rēdi cupiditate:
q2 hec bene tm̄ agunt̃ qū intendit̃ vt vita boīm corri-
gat̃. ¶ Duo v̄ba in iſta ammotiōe vident̃ eſſe pōderā
da. Vnū q̄ nō puniat nocēdi crudelitati. Sic ille de q̄
btūs ſcribit Grego. iiij. dial. c. j. q̄ fuit maior ecclie dei
miniſter. Petr⁹ noīe quē q̄dē poſt mortē vidit in locis Exē.
teterrimis magno ferri pōdere ligatū ⁊ depreſſū: ſic̄
ipemet rn̄dit: q2 ad inferēdas plagas pl⁹ ex crudelita-
tis deſiderio q̄3 ex obediētia ſeruiebat. ¶ Aliud q̄ nō
puniat acq̄rēdi cupiditate. Sic faciūt illi de q̄b⁹ dicit
Criſo. ſup ep̄l'a3 ad Titū Homel'. v. Poſtq̄ inq̄t quā
habent crudelitatē hi q̄b⁹ carceres cōmiſſi ſunt. Mox
alienas fructificāt calamitates ⁊ q̄s alij miſerantes vt
male patiētes nutriūt: hos hi exigūt lucra lucrantes:
multis lachrymis digna feris exiſtentes crudeliores: a
q̄b⁹ eñ oporteret miſereri ab his hi fructificāt. Mod⁹
vo p quē ab his fructificāt ſeu crudelit̃ acq̄rūt oſtēſus
eſt. D. xij. 8. ¶ Si vo ecōtrario ītētio eſſet iuſta ⁊ execu
tio ordinata nō eſſet crudelitas crimina punire ſed pie
tas: ſic̄ ptz p Decretū ſumptū ex v̄bis Hieronymi ad
Riparium. xxiij. q. viij. legi. Ido bene p̄cipit Deut. xvj.
Quod iuſtū eſt iuſte exequeris ait dn̄s.
¶ In q̄ terti⁹ intrat̃ articul⁹ iuſta vic3 pena ⁊ executio Arti. iij.
q̄ tria neceſſario req̄rit ipam expediētia. Prīo gn̄alita 4
tē. Scd̄o ꝓportionalitatē. Tertio obiecti congruitatē.
Qtū ad primū penarū gn̄alitas in h̄ cōſiſte debet q̄
nullū pctm̄ dimittāt ipunitū ſic̄ ptz p legē. P. vij. 14.
Nec etiā peccatorē quēcunq3 magnū vel paruū. Qui
eñ an̄ ſententiam datam vel poſt occulte vl' apte reos
abire pmittūt vl' vēdūt ſic̄ illi. I. xiij. 14. paueāt ⁊ time
ant ne eis ptingat q̄d ptigit Achab regi iſrl' cui nō ob
ſtante q̄ regale habuit dominium p prophetam a deo
miſſum dictum fuit: quia dimiſiſti virum dignū mor-
te de manu tua: erit anima tua pro anima illi⁹. iij. Re-
gū. xx. Timeāt inſup q̄ tales nō puniūt iux̄ pcluſionē
Decreti Ioannis octaui directū: cuidam duci glorio-
ſo. xxiij. q. viij. p̄terea: ſb eo qui ſequit̃ tenore. Preterea

deuotiõis tue ſtudiũ exhortamur: vt ꝯ marinos latrũ
culos q̇ ſub p̄textu tui noīs in criſticolas debacchãtur
tãto vehemẽti⁹ accẽdaris: quãta illoꝝ prauitate famã
tui noīs obfuſcatã fuiſſe cognoſcis: qm̃ licet credi poſ-
ſit: ꝙ te nolẽte illi nauigãtibꝫ inſidient̄: q2 a te cõprimi
poſſe dicunt̄: niſi eos cõpeſceris innoxi⁹ nõ habeberl:
ſcriptũ quippe eſt: qui crimina que põt emẽdare nõ cor
5 rigit ipe cõmittit: hec ibi. ¶ Q̃tũ ad ſecũdã partã hui⁹
articuli: penarũ vicꝫ ꝓportionalitas in hoc ꝯſiſtere de-
bet: ꝙ vbi maior eſt culpe deformitas: durior pene in
fligat̄ acerbitas pẽſatis circumſtãtijs ꝛ ꝯditionibꝫ per
legẽ ciuilẽ ſantitis. P. vij. 20. Hoc primo ꝓbat̄ ꝑ do-
ctrinã phi. v. Eth. c. viij. vbi ex intentiõe oſtẽdit phs:
ꝙ nõ om̃is ꝑſona eſt ꝓ ꝯſili delicto equaliter puniẽda
q2 ſi princeps ꝑcutiat puerũ: nõ eſt ita puniẽdus: ſicut
ſi puer ꝑcutiat principẽ: q2 puer grauí⁹ delinq̇t: ꝑcuſ-
ſio em̃ in ipõ turpior eſt: rõne ꝑſone q̃ ꝑcutit̄: vñ dicit:
ꝙ debẽt puniri ꝓportionaliter ſed nõ equaliter. ¶ Se-
cũdo: idẽ ꝑ leges ꝓbatur ciuiles. C. li. j. ti. de epiſ. ꝛ cle
ri. l. p̄ſbyteri: vbi lex compãdo pctm̃ ſacerdotum ad
peccata alioꝝ: ꝛ ꝯſiderãdo ꝙ pctm̃ in eis deformi⁹ eſt:
rõne ſtat⁹ ꝛ ordinis q̊s tenẽt: dicit. Multomagl etem̃
pena digni ſunt: q̇bꝫ plurimũ honoris ꝑ nr̃am iuſſio-
nẽ delatũ eſt: cũ occulto inueniũtur in crimine: q2 cui
plura committunt̄: plura ab eo exigunt̄: ſicut ptꝫ in. ff.
nouo. li. x. ti. de penis. l. quidẽ. ¶ Tertio: idẽ ꝑ legẽ oſtẽ
dit̄ diuinã: q̃ p̄dictas ꝯfirmat. Sap̄. vj. Judiciũ inq̇t
duriſſimũ in his q̇ p̄ſunt fiet: potẽtes aũt potenter tor
6 mentat̄ patient̄. ¶ Jſtis rõnibꝫ ꝛ legibꝫ nobiles noſtri
ꝛ potẽtes: hoſtes reipublice: ꝛ latrones fortiter inuade
re: ꝛ magnos delinquentes fortiter punire ꝛ torq̃re de-
berẽt ꝛ pauperũ vicinoꝝ miſereri. ¶ Sed heu ꝯtrariũ
accidit: nã bona pauperũ vicinorũ multis modis au-
ferũt ꝛ illos nulla qñqꝫ vel ꝓ leui cauſa: vtpote ꝓ ver
bo diſplicẽtie verberãt vel occidunt: ꝛ ꝓ paruo forefa
cto amerciãt ꝛ male tractãt ꝛ contra hoſtes aptos ꝛ re
gni inimicos ꝛ magnos ꝛ potẽtes malefactores: ita ve
cordes ſunt: ꝙ nec ꝓ iuſticie reipublice defenſione au-
dent inuadere: cape: ſpoliare: vel vt meruerũt male tra
Exiiii ctare. Sane illi de iſta vecordia rep̄hẽſi: reſpõdere poſ-
ſent: ſic̃ in fabul' rñdiſſe fert̄: lup⁹ oui macilẽte. Cur me
inq̇t ouis illa ĩuadis? cũ ego miſera ſim ꝛ macilẽta: va
de ad canẽ p̄poſiti pĩguẽ: vl' ad palefredũ dñi: pinguiſ
ſimũ vl' ad leonẽ rapaciſſimũ ꝛ deuora illos: in q̇bꝫ bo
nã inuenies paſturã. Cui ille: nõ faciã: q2 ipi remorde
rent vl' repcuterẽt. Sic iſti q̇ ꝯuenĩẽter lingua anglica
na: touubit hares. i. pugnatores villarũ appellari pñt:
q̇ tm̃ ebrij ſupbe loquũt̄ ꝛ pugnãt: q̇ in bello ꝯ infide-
les: vl' ꝯ inimicoꝝ exercitũ ꝑ tres dies penuriã ſuſtinẽ
tes ad nihilũ valẽt vltra niſi vt ad ꝓpria redeãt: vel re-
manẽtes ab hoſtibꝫ ꝯculcent̄. Multũ fac̃ tal' ꝯ doctri-
nã Augu. v. de ciui. dei. c. xiiij. He tibi inq̇t ſint artes
pacl imponere mores: ꝑcere ſubditl: ꝛ debellare ſuper
bos: q2 ſm̃ Tulliũ: ſic̃ deijcere hoſtẽ egregiũ eſt: nõ mi
nus laudabile eſt ſcire infelicl miſereri. Et ꝯtra p̄ceptũ
dñi: n eſis iudicãs iudicia iniuſta innocẽtes opprimẽs
ꝛ dimittẽs noxios. Dañ. xiij. ¶ Nullo mõ g̊ noxij ſũt
dimittẽdi: vl' rõe potẽtie: vl' amicitie: ſic̃ ptꝫ ꝑ Decretũ
ſũptũ ex v̄bis Hieronymi: ad Ripariuꝫ. xxiij. q. viij.
legi. Jn q̊ recitat̄ p̄mo: quõ Helias ꝓpha Achab regi
nõ pepcit rõne potentie: ꝫ ipm dure increpauit: ſic̃ ptꝫ
iij. Regũ. xviij. ¶ Secũdo recitat̄ p̄ceptum legis dei.
Deut̄. xiij. qꝺ oſtendit: ꝙ nec amicis eſt parcendũ: mõ
quo ſequit̄. Vñ ꝛ in lege dr. Si frat̄ tu⁹ ꝛ amic⁹ tu⁹ ꝛ
vxor q̃ in ſinu tuo dormit: depꝛauare voluerit verita-
tẽ: ſit man⁹ tua ſup eos: ꝛ effundes ſanguinẽ ipoꝝum.

Na i pš. dr. Jniuſti punient̄ ꝛc̃. ¶ Q̃tũ ad tertiã ꝑtẽ 7
hui⁹ articuli: ꝯgruitas obiecti penarũ in h̄ attẽdit̄: q̃ꝫ
illud corp⁹ cũ aĩa: qꝺ peccauit: puniat̄: ꝛ nõ burſa: et
ꝙ eo mõ q̊ meli⁹ purgari poterit puniat̄: vt mod⁹ pe-
ne ſit ꝯueniẽs culpe. Primũ ptꝫ ꝑ dicta. C. xvj. 38. vbi
oſtenſum eſt: ꝙ pena quã magis timet: eſt peccatoribꝫ
imponẽda. Cui⁹ tamẽ ꝯtrariũ finaliter fit: quia licet in
curia ecclĩaſtica om̃ibꝫ pena imponat̄ corꝑalis: quia ta
mẽ pauꝑes plus penã pecuniariã q̃ꝫ diuites. Diuites
v̄o plus timẽt corꝑalem: ideo nec pauper pecuniariã:
nec diues corꝑalem facit. Contra doctrinã Jſidori. J.
ix. 16. ꝛ. 22. Et cõtra leges ciuiles: q̃ dicũt: ꝙ nõ ſunt
res puniende ꝓ delictis ꝑſonarum: vt in autentica de
mandatis principũ. §. oportet Col'. iij. ¶ Secundũ ptꝫ
per primã legẽ. P. vij. 16. Et per dei actionem: cuius
om̃is actio noſtra eſt inſtructio: quã ſicut peccauit ex-
ercuit puniẽdo: q̃tũ ad illũ Adonibezech: qui hanc re
cognouit. Judi. j. Sicut feci: ita reddidit mihi dñs. Et
ꝑ regulã datã. Sap̄. xj. per que peccat quis: ꝑ hec ꝛ tor
quet̄: Et ꝑ legẽ Talionis. Deut̄. xix. Exo. xxj. Et Le-
uiti. xxiiij. Et ꝑ regulã in oꝑe oſtẽſam. ij. Machab. ix.
vbi dicit̄ de Anthiocho ſupbo: ꝛ crudeli: ꝙ apprehẽdit
eum dolor dir⁹ viſcerũ. Et quidẽ ſatis iuſte: qui mul-
tis ꝛ nouis cruciatibꝫ aliorũ torſerat viſcera: cui hec pe
na ꝓmiſſa fuit ab vno de ſeptẽ fratribꝫ quẽ prius torſe
rat: dicente. Tu v̄o iudicio dei iuſtas ſupbie penas ex-
olues. ij. Machab. vij.
¶ Jn quo quart⁹ oſtendit̄ articulus: id eſt penarũ in- Ar. iiij.
fernaliũ certitudo: que non tm̃ ex iſta auctoritate: ꝫ ex 8
multis alijs cõſurgit euidẽtijs ꝛ auctoritatibꝫ. ¶ Qua
rũ primã dei oſtendit iuſticia. Om̃is nãqꝫ ratio dictat
ꝙ ſicut bonitas ꝛ magnificẽtia regalis requirit aulam
ꝓ amicis reficiẽdis. Jta etiã iuſticia ſuũ requirit carce
rem ꝛ furcas ꝓ inimicis incarcerãdis: ꝛ latronibꝫ ſu-
ſpendẽdis. Et om̃is lex ꝛ om̃is naturalis equitas hoc
habet: ꝙ ſicut boni ſunt premiãdi: ita mali ſunt puniẽ
di. Cũ inſuꝑ apud mãſuetiſſimã ecclĩe iuſticiã: aliqui
ad temp⁹ ꝓ quo ſunt mali. a ſocietate ſeparent̄ bonoꝝ
per excõicatiõis gladiũ ꝛ incorrigibiles: ꝛ finaliter ma
los: finaliter ꝛ ꝓ ſempꝫ ſeparet eos extra terrã benedi-
ctã: ꝛ ſocietatẽ fideliũ ſepeliendo. Q̃to fortiori ratiõe:
ſicut talẽ bonitatẽ ꝛ largitatẽ maiorẽ eſt ponere in deo
in bonoꝝ retributiõe. Sic talẽ in ſummo iudice iuſtiſ-
ſimo: ꝛ rege regũ: immo maiorẽ: vtpote cui om̃is iuſti
cia humana compata eſt defectiua: oportet cõcedere iu-
ſticiã ꝛ equitatẽ ĩ punitiõe maloꝝ corrigibiliũ ad tem-
pus ꝛ incorrigibiliũ: ꝓ ſempꝫ eos a ſocietate bonorũ ſe-
parando: ꝛ in terra maledicta ſepeliẽdo: cũ illo qui eo-
dem iudice iudicante ſepult⁹ eſt in inferno. Luce. xvj.
Et quidẽ ſatis iuſte: nã cũ hoc iuſtũ ſit apud legem ci-
uilem: ꝙ vnuſquiſqꝫ illo priuet̄ contra qꝺ agit: vtpo-
te qui peccat cõtra rem publicã per mortẽ: vel ꝑpetuũ
exiliuꝫ: ſocietate rei publice priuet̄. ff. de penis. l. in. ff.
nouo. li. x. l. penultima. Cui⁹ ratio eſt: quia ex hoc ꝙ
cõtra illud agit reddit ſe illi bono indignũ. Nec atten
ditur quãta fuerat mora tꝑis in peccando: ſed quid ſit
contra quod peccauit: ꝛ quale ſit delictum non quan-
ti temporl. Et ſi illis cõſideratis: eternũ meruit exiliũ:
ad eternũ illũ puniũt exiliũ vel vita priuãt ꝓ ſꝑ q̃ꝫuis
breui tꝑis mora peccauit. Hoc idẽ iuſtiſſimũ videtur
apud illũ q̇ dicit: nec mẽtiri põt. Cũ accepero tempus
ego iuſticias iudicabo: ĩ pš. lxxiiij. vt illos vltimo fine
priuet: q̇ contra vltimũ finẽ deũ finalit̄ peccauerũt et
cõtra charitatẽ per quã ad ſocietatẽ pertingitur beato
rũ. ¶ Et ꝙ de hac damnatiõe iuſte ꝯqueri nõ poſſunt
oſtẽdit beat⁹ Grego. ij. moꝝ. ſuꝑ illo Job. j. Affuit int̄

eos ⁊ ſathan: ꝑ exēplū de Achab dicēs: qꝛ Achab rex
ex peccatis p̄cedentibꝰ dignꝰ fuit: vt tali debuiſſet dece-
ptione dānari: quatenus qui ſe volens ceciderat in cul
pam: quā noles raperet ad penā. Occulta iuſticia li-
centia malignis ſpiritibꝰ dat: vt quos volentes in pec
catis ſtrangulent: in penā peccati etiā nolentes trahāt.
9 Nec ille apud quē omē cor patet ⁊ nulla volūtas latet
attēdit tm̄ quāta fuerat mora tpis in peccādo: ſed ꝯtra
quid ⁊ qua peccauerūt volūtate: vtpote ꝯtra deū apud
quē volūtas ꝓ facto reputabit̃. Sicut apud iuſticiā ci
uilē: ſicut ptꝫ. C. de epiſ. ⁊ cleri. l. i. ſ. i. ſi quis nō dicā ra
pere. Cū eīn illa lex vita priuet: ⁊ pena ſubijciat capita
li: illū qui ſanctimonialē rape voluit ⁊ tentauit: qꝛ fina
liter in illa ꝑſtitit volūtate: licet voluntatē illā ope cō-
pleuerit qd mirū eſt: ſi deꝰ vita priuet eterna: qui fina-
liter peccare ſine fine vellet: ſi ſine fine viuere poſſet.
¶ Certū nāqꝫ eſt: ꝙ ille qui derelicto deo aliqua fruit̃:
ſeu magna delectatiōe aliqua creatura vtit̃: ſi ſemp il-
la ſic delectari poſſet vellet: ḡ ſm eius iudiciū qui volū
tates intuet̃: ita puniri debet ac ſi eternaliter peccaſſet.
Nō. D. x. arti. iij. ¶ Et licet hic aliquoꝝ mors ad ipo
rū damnatoꝝ non veniat purgationē vel vtilitatē: eſt
tamē ad multoꝝ alioꝝ purgationē ⁊ vtilitatē. In q̄ ca
ſu eſt de illis: ſicut de illis qui ſm leges hūanas morte
puniunt̃: non quidē ad ſuā: ſed ad alioꝝ emendationē
⁊ vtilitatē. Sic in ꝓpoſito: iuxta illud Prouer. xix. Pe
ſtilente flagellato ſtultus ſapiētior efficit̃. ¶ Et quidā
etiā ſm hūanas leges a ciuitate ꝑpetuo exilio excludū
tur vt eis ſubtractis: ciuitas purior reddat̃. Sic in ꝓ-
poſito: vult deus ꝙ mali ab illa ſocietate expellant̃ pu
riſſima: de qua Apoca. xxi. Non intrabit in illā aliqd
coinqnatū: ⁊ faciens abominationē ⁊ mēdaciū. Vide
quō btūs Grego. huiꝰ pene infernalis: certitudinē ⁊
eternitatē ꝓbat. S. viij. ſ. 2. ¶ Sed forte obijciēt querē
tes: ad quoꝝ emēdationē vel vtilitatē ſit: ꝙ aliqui eter
naliter puniunt̃. Quibꝰ reſpondet̃: ꝙ ad illoꝝ qui illo
ꝑus ad penitendū inducunt̃ timore. Si eīn ille timor
non fuiſſet: ſaluati quoꝝ nō eſt numerꝰ: nūq̄ fuiſſent.
Et ſi in ſacra ſcriptura: ⁊ a deo nō fuiſſet oſtēſa pena il
la eſſe eterna: illū timorē nō habuiſſent. Ergo deus in
ſcripturis ſanctis illā oſtēdere debuit: ⁊ nō mēdaciter:
qꝛ ſic ſicut nullꝰ veraciter timuiſſet minas: ita nullus
veraciter ⁊ firmiter ſperaſſet ꝓmiſſa. Et ſic nullꝰ retra
heretur timore a malis: nec traheret̃ amore ad bona.
Quia ſicut illud intelligerēt falſum. Luce. xvi. de diui
te ſepulto in inferno. Et illud Math. xxv. Ibūt hi in
ſuppliciū eternum. Ita intelligerent falſum illud pro-
miſſum latroni. Luce. xxiij. Hodie mecum eris in pa
radiſo. Et illud Math. xxv. Et boni in vitā eternam:
10 Nota infra. e. c. xiiij. In quibꝰ auctoritatibus non tm̄
penarum ⁊ premioꝝ oſtēditur veritas: verū etiam ve
locitas contra Grecos ⁊ alios incredulos qui dicunt:
animas bonoꝝ ⁊ malorum penas ⁊ p̄mia vſqꝫ ad diē
expectare iudicij. Cuius cōtrariū q̄ſtum ad malos per
p̄dictū patet diuitem. Et ꝑ auctoritatē Iob. xxi. vbi de
malis loquens dicit. Ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in
puncto ad inferna deſcendūt. Et q̄ſtum ad bonos: per
p̄dictam auctoritatē de latrone ⁊ paradiſo. Lu. xxiij.
Atqꝫ cum ambarū partiū auctoritate ratio concordat
Nam cū militi ⁊ mercennario ſtatim poſt laborem de
beat̃ qd meruit vel demeruit. Et militia ſit vita hoīs
ſuper terram. Iob. vij. Et ſicut dies mercennarij dies
eius ⁊c. Ergo deus tenet quod alijs p̄cipit. Leui. xix.
Non morabit̃ opus mercēnarij apud te: qd etiā dicit
Iobelis vlti. Cito velociter reddam viciſſitudinē vo-
bis ſup caput veſtrum. Nota. R. vij. ſ. ¶ Item eadē
rōne ⁊ dei ꝓuidentia qua rebus naturalibꝰ ſtatim de-
bite adhibētur perfectiōes: niſi impedimētū ſit ex par
te agentis vel recipientis. Eadem ꝓuidentia rebꝰ ra- 11
tionalibus deberētur ſtatim p̄mia vel pene. Qūtū ad
p̄dictam damnatiōis certitudinē forte quidam cogita
bunt: ꝙ hoc verū eſt de infidelibꝰ qui fidem chriſti nō
receperūt: ꝙ eīn tales certitudinaliter damnentur: be
ne ꝯcedent ſed non ꝙ chriſtiani. Quod quidē dictum
non tm̄. D. i. 18. verū etiam per auctoritatē ſacre ſcri-
pture reprobat̃: dicentē. Conuertant̃ peccatores in in-
fernū: omēs gentes que obliuiſcant̃ deū: in pſ. ix: q̄ di-
cit: omēs gentes: chriſtianā gentē non excipit errantē.
Sed dicent: ipi deum non obliuiſcunt̃: quia licet pec-
cent: ſemp tamē deū verū adorant. Quibus reſpondet̃
ꝙ ſicut hiſta ⁊ mali chriſtiani ſuo modo falſos adorāt
deos. Nam ſi apoſtolꝰ Phil. iij. illos guloſos deū vē-
trem habere aſſerit: quoꝝ inquit deus venter eſt: qui
plus gulā ſuā q̄ deū diligunt: vel qui dei ſpretis man
datis gule ſue adherent. Eadem rōne omēs alij illud
quod pluſq̄ deum diligūt: vel ꝑpter quod deū dere-
linquūt: vel eius mandatū: vel deū negant: deum ſibi
conſtituūt. ¶ Cum ergo in quocunqꝫ peccato mortali
peccantes: ſicut ſupbi ꝑ ſupbiam: ⁊ ſic de alijs: dnicū
tranſgrediant̃ mādatū: ⁊ deum negent verū: ſicut ſpe
cialiter in falſis patet: ⁊ auaris: ⁊ periuris: qui propter
paruū lucrum veritatē negant: que deus eſt: ipo teſte:
qui ait. Ego ſum via veritas: patet ꝙ in quocūqꝫ pec-
cato mortali exiſtētes: falſum habeant deum: inter quē
⁊ deum ſarracenoꝝ nulla alia videtur differētia: niſi
ꝙ iſti viliores ⁊ ignobiliores adorant deos. Nam ipi
ſolem ⁊ lunā ⁊ alios planetas colere ſolebāt: que ſunt
pulchre ⁊ nobiles creature: iſtoꝝ aliqui deos habēt fe-
tidos: ſicut guloſi ⁊ luxurioſi. Aliqui deos crudeles: q̄
ſemp ſuos torquent cultores: ſicut iracundi: ⁊ inuidi:
⁊ ſic de alijs: ſicut patet. A. xxvij. 38. Iere. xvi. Seruie
tis dijs alienis: qui non dabūt vobis requiē. ¶ Iterū
Iudei fratribꝰ ſuis non cōmodant ad vſurā. In lege
etiam Saracenorum vſura ꝓhibetur. Iudei vō intm̄
legem ſuā obſeruant: ꝙ iudeus iudeo non mutuat ad
vſuram ꝑpter legis ſue preceptum ⁊ reuerentiā: ſed cer
te chriſtiani illam fratribꝰ ſuis: ⁊ legi non exhibent re-
uerentiā. Iterum illi adulterium deteſtant̃ ⁊ puniunt
ſicut oſtenſum eſt. A. xvij. 10. ¶ Iterum ipi ſm legem
eorum falſos teſtes ad mortem condemnāt: ſicut legi-
tur preceptum. Deut. xix. Et opere impletum. Dan.
xiij. Nos vō falſos teſtes in cauſis matrimonialibus
⁊ alijs care conducimꝰ. Ipi nec blaſphemant: nec blaſ-
phemātes aut turpiter iurantes libēter audiūt. Nos
vō hec facientes vel audientes: ridemus. Ipi homici
das non patiūtur viuere qui voluntarie occidūt: ſicut
patet Numeri. xxxv. Et Exo. xxi. Qui inquit percuſ-
ſerit hominē volens occidere: morte moriatur. Inter
nos vō latrones ⁊ homicide liberātur: ⁊ fideles indi-
ctantur. ¶ Illi iudei propter dei p̄ceptum. Deut. xviij.
incantatores: necromanticos: carminatrices ſecum vi-
uere non debuerunt ꝑmittere: ⁊ ideo tales de terra era
ſerunt: ſicut patet. i. Regum. xxviij. vbi mulier dixit
ad Saul. Ecce tu noſti quomō eraſerit magos ⁊ ario-
los de terra. Chriſtiani vō tales querunt eiſqꝫ de ſuo
dant. ¶ Illorum reges per legis p̄ceptū. Deut. xvij.
eq̄s non multiplicauerūt ne ſubditi nimis grauarent̃
expēſis ſi vltra redditos ſuos expēderēt. Int̃ chriſtia-
nos dn̄i intātū in eq̄s ⁊ pōpis ⁊ vanitatibꝰ expēdunt:
ꝙ pauci ſunt de ꝓprio viuētes. ¶ Int̃ illos colligēs li-
gna in ſabbato. i. in feſto illoꝝ lapidabat̃: ſic ptꝫ Nūe-
ri. xv. Inter nos frangētes feſta in exemplū ducuntur

12 pluresq́ꝫ ſequunt̃. ¶ Propter has noſtras maiores in=
iuſticias: neceſſe eſt ꝯcedere: ꝙ mali chriſtiani grauius
in inferno punient̃: qꝛ ſi iniuſti punient̃: ſicut dicit̃ in
ps̃. xxxvj. neceſſe eſt ꝯcedere: ꝙ iniuſtiores plus puniẽ=
tur: ſed oſtẽſum eſt ꝙ mali chriſtiani ſunt iniuſtiores:
⁊ miſerabiliores habẽt deos: ꝓpter quod veritas dicit
Math. xij. ꝙ viri Niniuite. i. illi q̄ fidẽ chriſti non ha
bent: ſurgẽt in iudicio cũ generatione iſta: ⁊ ꝯdemna=
bunt eã oſtendẽtes ꝙ iniuſtiores illis fuerũt: ergo pl⁹
punient̃ ab illo iuſto iudice: de q̄ dicit̃ Actuũ. x. Non
eſt ꝑſonarũ acceptor de⁹: de quo etiã ĩ ps̃. xx. Inueniat̃
man⁹ tua oĩbꝫ inimicis tuis: dextera tua inueniat ⁊c̃.
ſupple ad penã oẽs qui te oderunt: qui oĩbus ⁊ oẽs di=
cit: nullos a pena illa excipit: que ſequit̃. Pones eos vt
clibanũ ignis. Caſſidorus. Iſte ignis ſic conſumit vt
ſeruet: ſic ſeruat vt affligat: dabit̃ miſeris vita morta=
lis: morient̃ ⁊ ſemꝑ erunt: ps̃. xlviij. Laborabũt in eter
nũ ⁊ viuent adhuc in finẽ. Sequit̃ ps̃. xx. Fructũ eorũ
de terra ꝑdes: quos male acquiſierũt vl' quos in vſus
bonos dũ viuerent expẽdere noluerũt. Et ſemen eorũ
a filijs hoĩm. i. heredes ⁊ alios filios ⁊ filias ⁊ ꝯſangui
neos qui male ab eis acquiſita poſt eos retinẽt: ꝓ qui=
bus ipĩ nunc dãnati ſunt: qꝛ in eis cõpleta eſt ꝓphetia
illa: ps̃. xlviij. Relinquẽt alienis diuitias ſuas qui etiã
ꝓ illis eis derelictis dãnabunt̃: ſicut ipſi nunc dãnati
ſunt: de quibꝫ ſequit̃. Sepulcra eorũ dom⁹ illoꝝ quaſi
diceret. Qui ĩ magnis gl'iabant̃ diuitijs ⁊ pulchris ca
ſtris: palatijs ⁊ domibꝫ: iſtis oĩbus alijs derelictis nũc
q̄ꝫtũ ad corpus nullã aliã habẽt domũ q̄ꝫ ſepulcrum.
Nec q̄ꝫtũ ad aiam aliã q̄ꝫ infernũ. Nã teſte ps̃. xlviij.
ſicut oues in inferno poſiti ſunt. ¶ Cauſa v̓o p̄dictoꝝ
in ꝑte innuit̃ in hoc qḋ ſequit̃. Qm̃ declinauerũt in te
mala peccati: ſcꝫ cãm deo attribuendo: ſic̃ dictũ eſt. G.
iij. 78. Cauſa v̓o excecatiõis ⁊ deceptiõis illoꝝ innuit̃
in hoc qḋ ſequit̃. Cogitauerũt ꝯſilia q̄ nõ potuerũt ſta
bilire: cogitãtes ſe longã hr̃e vitã futurã ⁊ q̄ſi ꝓ longa
vita ſuſtẽtãda multa ꝯſilia habẽdo: in poſſeſſionibꝫ et
rebꝫ augmẽtandis: ſicut ille Lu. xij. q̄ voluit ampliare
horrea ſua: cui dictũ fuit: ſtulte ac nocte repetẽt animã
tuã. Ex q̊ ptꝫ ꝙ ꝯſiliũ ſuũ ſtabilire non potuit: ita nec
q̄cũq̄ꝫ ali⁹: de q̄ Iob. xvij. Cogitationes mee diſſipate
13 ſunt torquẽtes cor meũ. ¶ De oĩbꝫ p̄dictis cõcludit ps̃.
dicẽs: ps̃. xxx. Erubeſcãt impij ⁊ deducant̃ in infernũ.
Cui⁹ deductiõis ⁊ rõ ⁊ neceſſitas eſt: qꝛ ſic̃ duo corꝑa
nõ pñt ſil' eſſe in vno loco: ita nec mali q̄ ſunt corp⁹ dia
boli cũ bonis q̄ ſunt corp⁹ chr̃i: iux̃ illḋ Ro. xij. Vnũ
aũt corp⁹ in chr̃o in vno celo. Cũ g̊ chr̃s cũ corꝑe ſuo ce
lũ occupauerit: neceſſario aliḋ corp⁹ de loco illo expel=
let̃: qꝛ ſic̃ dꝛ Eſa. xxviij. coãguſtatũ eſt ſtratũ: ita vt alt̃
decidat: ⁊ palliũ breue eſt vtrũq̄ꝫ oꝑire nõ ꝓt. ¶ Nec
inſuꝑ dãnationis maloꝝ certitudo ꝑ alias euidẽtias ⁊
auctoritates oſtẽſa eſt. D. j. q̄ſi ꝑ totũ: ⁊ ſpãliter arti. ij.
Qui g̊ tot euidẽtijs ⁊ auctoritatibꝫ dãnationis intelli=
gũt certitudinẽ ⁊ tñ mali eſſe nõ deſiſtũt: ſꝫ nec penas il
las vt deberẽt timẽt: ſꝫ ſꝑ euadere p̄ſumũt: cũ tñ viuãt
ac ſi illas euadere nollẽt: ⁊ de penis ill' truſãt: latronibꝫ
aſſil'ant̃: imo ml'to ſtultiores efficiunt̃ q̄ iux̃ furcas: in
q̄bꝫ ſocij illoꝝ frequenter ſuſpẽduntur ſedent ⁊ ḋ illis
truſant: in q̄bꝫ qꝛ illas nõ timẽt: ſil'ia poſtea patient̃ ſic̃
ſocij illoꝝ: ḋ q̄bꝫ exẽplũ accipe noluerũt qui pri⁹ patie=
bant̃. Sic in ꝓpoſito: qꝛ iſti de dãnatorũ penis exẽplũ
accipe noluerunt: nec timore illi⁹ ignis a pctĩs ceſſare:
erunt: ſicut dicit̃ in ep'la Iude. j. Ignis eterni penam
ſuſtinentes.

Ar. v. ¶ In q̄ penarũ infernaliũ deſignat̃ eternitas. Cui⁹ q̄=
14 dẽ eternitatꝭ. Prĩo oſtendẽda eſt cauſa. Scḋo mod⁹ q̄

intelligi pot̃: quõ dãnati ſꝑ cõburunt̃: ⁊ nũq̄ꝫ ꝯſumũ=
tur. ¶ Q̄ꝫtũ ad primũ: duplex cauſa iſtius eternitatis
eſt: q̄rũ vna eſt peccantiũ volũtas. Alia viuẽtiũ vtili=
tas: tacta eſt. s̃. eo. c. ix. ¶ Tertiã cãm reddit Aug⁹. li.
de vera religiõe. Cui⁹ hec videt̃ eſſe ſentẽtia. Licet act⁹
pcĩ ſit trãſitori⁹: tñ in illo q̄ in pctõ morit̃ mortali cul
pa ſꝑ manet in aĩa: ſꝫ q̄ꝫdiu culpa manet iuſtũ eſt ꝙ pe
na maneat: g̊ ⁊c̃. ¶ Qꝫ aũt culpa ſꝑ maneat: duabus
oſtẽdit̃ rõnibꝫ. ¶ Quarũ p̄ma accipit̃ in ordine ad con
iunctionẽ corꝑis cũ aĩa. Cũ eñ ex dei ordinatiõe: oꝑa
meritoria ad vitã eternã ꝯſequẽdã ſint toti⁹ compoſiti
ex corꝑe ⁊ aĩa. Sicut nãq̄ꝫ corꝑe aĩa ĩdiget ad h̃ vt ſuã
naturalẽ cõſequat̃ ꝑfectionẽ in factis ⁊ virtutibꝫ. Ita
iuſtũ videt̃: ꝙ corꝑe indigeat ad hoc ꝙ ſuã ſuꝑnatura
lẽ ꝯſequat̃ ꝑfectionẽ: ſed aĩe ſemel in inferno in q̄ nul=
la eſt redẽptio ad corp⁹ iterũ redire nõ pñt. g̊ ⁊c̃. ¶ Se
cũda rõ accipit̃ in ordine ad dilectionẽ neceſſariã ad ſa
lutẽ. Cõtritio nãq̄ꝫ ⁊ penitẽtia q̄ ſalutẽ inducere debẽt
neceſſario requirũt odiũ pcĩ ⁊ dilectionẽ dei: ſꝫ illi dã=
nati nunq̄ꝫ odio habebunt pctã: nec deũ ⁊ ꝓximũ dili=
gẽt: g̊ ⁊c̃. ¶ Qꝫ aũt deũ nõ diligẽt ptꝫ ꝑ illḋ Apoc. xvj.
Hoĩes inquit blaſphemabũt deũ ꝓpter plagã: nõ dic̃
ꝓpter odiũ pcĩ: ſed ꝓpter plagã quã ſuſtinẽt: quia non
dolẽt ſe peccaſſe inq̄ntũ pctm̃ eſt offenſiuũ dei: ſꝫ inq̄n
tũ eſt eis penale: quia ſicut Aug⁹. videt̃ velle: guloſus
ſꝑ habebit voluntatẽ gulã exercendi: ⁊ luxurioſus lu=
xuriandi ⁊ ſic de alijs q̄s volũtates dũ cõplere nõ pñt
ſicut eis inardeſcunt: mirabilit̃ in ꝓprijs torquẽtur de=
ſiderijs: quia ſi ſpes ſeu deſideriũ dilatũ ad tp̃s multũ
affligat animũ: deſideriũ qḋ nunq̄ꝫ impleri poterit ma
xime miſerã affligit aĩam. Nota plures cauſas. D. j.
7. cũ ſequẽti. ¶ Q̄ꝫtũ v̓o ad ſecundã partẽ huius arti 15
culi mod⁹ ſeu euidẽtia: qua hoc iuſte factũ eſſe imagi=
nari pot̃. oſtẽditur tã: D. j. 24. diuerſis exẽplis: q̄ꝫ etiã
exẽplo Augu. ⁊ auctoritate ſacre ſcripture. ¶ Exẽplũ
v̓o Augu. ad hoc habet̃ ḋ ciui. dei. li. xxj. c. ij. vbi plura
ad iſtud ꝓpoſitũ oſtẽdit ⁊ adducit exẽpla. Inter q̄ vnũ
eſt ḋ mõtibꝫ partiũ Cicilie. Et quidam inquit notiſſi
mi Cicilie montes: q̄ tanta tꝑis diuturnitate vſq̄ꝫ nũc
⁊ deinceps flãmis eſtuant: atq̄ꝫ integri ꝑſeuerant: ſatis
idonei teſtes ſunt ꝙ non om̃e qḋ ardet abſumi. Vult
eñ ꝑ illud exẽplum oſtẽdere: ꝙ illi in inferno ſꝑ arde=
re poſſunt abſq̄ꝫ hoc ꝙ conſumẽtur: vl' in ardoribꝫ fi=
nẽ habeant. ¶ Quõ aũt vl' iſtud vl' illud fieri poſſit: ⁊
ꝙ in talibꝫ non nimis inſiſtam⁹ in oꝑibꝫ diuine iuſti=
cie ⁊ penitẽtie cauſas ⁊ rõnes q̄rendo naturales ſacra
ſcriptura nos vnico informat v̓bo dicẽs: ꝙ ibi nullus
eſt ordo. Iob. x. ¶ Si q̄ras: quomõ ibi pot̃ eſſe ignis ſi
ne materie conſumptiõe corꝑa dãnatoꝝ ſꝑ comburi ⁊
nunq̄ꝫ cõſumi: quõ ſpũs ab igne patiat̃ corporeo quõ
in eodẽ puteo pot̃ eſſe aqua frigidiſſima: ⁊ calor ignis
maxim⁹ abſq̄ꝫ hoc ꝙ aqua ignẽ ꝯtingat vl' calores mi
tiget. Hec ⁊ hmõi queſtiões in vnico p̄dicto ſoluũtur
v̓bo: ibi. Null⁹ ordo: quia ibi nec eſt ordo nature: nec
gratie: nec gl'ie. Nam ordo nature p̄dicta nõ ordinat:
nec patitur mirabilia: quia ignis naturalit̃ materiam
conſumit combuſtibilẽ: ⁊ aqua ignem naturalit̃ extin=
guit: ſꝫ ibi eſt ordinatio diuine iuſticie: qua p̄dicta p̄ter
ordinẽ ſubſiſtunt nature: vt ſicut cõtra naturã increa=
tam irrationabilit̃ peccauerunt: ita p̄ter nature ordinẽ
puniant̃. Fatuũ g̊ videt̃ nimis in natura inueſtigare ḋ
his q̄ ſupra vl' p̄ter naturã fiunt. Hoc tamẽ ſꝑ creden
dũ eſt: ꝙ pat̃ ⁊ filius ⁊ ſpũſſanct⁹ ꝓpt̃ p̄dictas cauſas
ſicut dicit̃. j. Timoth. j. penas dabũt in interitu et̃nas.
¶ Et non tam eternas q̄ꝫ etiã conuenientes. Quarũ cõ= Ar. vj.
uenientia in duobus attẽditur. Primo in contrarietate.

Scḋo: in ſimilitudine. Cõtrarietas v̈o q̃tum ad hoc
16 attẽdit: q̄ pene illoꝝ illic ſint cõtrarie peccatis hic ab
eis cõmiſſis: qḋ patet primo. D. xj. 32. ¶ Scḋo idem
oſtendit in pſ. xxx. vbi poſtq̄ de reprobis dixit. Eru-
beſcãt impij ⁊ deducant in infernũ. Mox de aliquoꝝ
pena quõ erit cõtraria pctõ: ſubiũgit dicẽs. Muta fi-
ant labia doloſa videlicet falſoꝝ iudicũ et aduocatoꝝ
maloꝝ mẽtitoꝝ: et quoꝝcũq̄ falſoꝝ q̃ hic peccãdo
aperiebant. Et q̃ loquunt̃ aduerſus iuſtũ in ſupbia:
et in abuſione legũ ⁊ cõſuetudinũ: malicias et falſas
cautelas cõponẽdo: ipſi ibi penã habebũt ſue loqua-
citati cõtrariã: q: impij in tenebris cõticeſcẽt. j. Reg. ij
¶ Et ſicut iſti penã habebũt culpe cõtrariã: ſic etiã de
Supbi aliis eſtimandũ eſt pctõꝛibꝫ: vt ita intelligam⁹ q̄ ſu-
perbi et vane glorioſi q̃ hic vellẽt ſup oẽs eſſe ⁊ ab om
nibꝫ glorioſi videri: ibi erũt ſub omnibꝫ ⁊ in tenebris
latẽtes: vbi a nullis ad illoꝝ gloriã videri poterint:
Inuidi iudicãte chriſto ⁊ dicẽte. Matth. xxv. Inutilem ſeruũ
mittite in tenebras exteriores. ¶ Inuidi v̈o habẽtes
coꝛ frigidũ: quoꝝ mens frigeſcit qñ vidẽt vl' audiunt
alios pſperari vel cõmendari: ſemetipſos interius ira
et inuidia coꝛrodẽtes: ſicut vermes coꝛrodũt terram.
Illic ↄtra inuidie frigiditatẽ calorẽ patiunt̃ ignis. Et
pro verme inuidie tpalis culpe vermẽ patient̃ eterne
inuidie ⁊ miſerie: bonoꝝ cogitãtes leticiã: quã in die
iudicij viderũt: qñ ipſis vidẽtibꝫ celũ intrauerũt. Nã
benedicti prius vocabunt̃ ⁊c. Eſa. vlti. Ignis illoꝝ
Cupidi nõ extinguet̃ ⁊ vermis eoꝝ nõ morietur. ¶ Cupidi v̈o
q̃ amplas terras et pulchra maneria et multa et aurũ
theſaurizãt ⁊ argentũ: bona mobilia ⁊ imobilia auide
cumulãtes ⁊ lucra mala lucrãtes: ibi erũt in artiſſimo
puteo: omni bono carẽtes ⁊ ſine ſpe cõſolatiõis lamẽ-
Pigri tantes et dicẽtes illud. Sap. v. Tranſierũt oĩa velut
Accidioſi vmbra. ¶ Tepidi v̈o et pigri: q̃ hic ſemp querũt quõ
carne q̃ſcere poſſunt: ibi nũq̄ requiẽ habebũt: iuxta
illud Hiere. xvj. Seruietis dijs alienis q̃ nõ dabũt
Guloſi vobis requiẽ. ¶ Guloſi etiã q̃ hic excedũt: ibi eſuriẽt.
Luxurioſi Eſa. lxv. Serui mei comedẽt et vos eſurietis. ¶ Illi
v̈o q̃ hic luxuria eſtuãt: et ĩ aſpectibꝫ illicitis delectant̃
mulierũ: ibi frigore gehẽnali ſtridebunt dentibꝫ: vbi
teſte chriſto: erit fletus ⁊ ſtridor dentiũ. Et contra illi-
Exm̃ citã viſionẽ ibi demonũ terrebunt̃ aſpectibꝫ. Sap. v.
Videntes dolebũt. ¶ Tertio idẽ oſtẽdit̃ p hiſtoriã in
vi. pa. in qua cõtineri videt̃: q̄ cuidã ſeni oſtẽdebant̃
quaſi ſingule pene ſingulis peccatis debite: ita q̄ alie-
na rapiẽtes et faciẽtes eis de hmõi male acquiſitꝭ va-
ſa argentea ⁊ hmõi: ſemp in illis torquebant̃. Et ſicut
furi oſtendit̃ furtũ ad ſuã cõfuſionẽ: ita hec illis ſemp
oſtẽdebant̃ ſicut furtũ latroni corã iudice. Luxurioſi
etiã in locis genitalibꝫ ſuſpẽdebant̃ et torquebantur.
Recidiuantes v̈o ſerpẽtes euomebãt: et ſic de alijs.
¶ Predictis v̈o ſacra cõcordat ſcriptura: tam veteris
q̄ noui teſtamẽti. In veteri tñ teſtamẽto. Eſa. xiiij. le
gitur: q̄ ille lucifer modo pdicto ſuo contrario ſit pu-
nitus: nam peccatũ ſuũ nimia fuit altitudinis cupidi
tas: qñ dixit. Supra aſtra celi exaltabo ſolium meum:
ideo altitudine illa ⁊ etiã alia quam habebat priuat⁹
fuit: et ad ima deiectus: et in loco inferni pfundiſſimo
punit⁹: ſicut patet p hoc qḋ ſequit̃. Verũtamẽ ad in-
fernũ detraheris in pfundũ laci. Cui q̃tũ ad hoc q̄
fuit altitudine illa priuat⁹ qua abutebat̃ ⁊ cõtra quã
peccauit: cõcordat lex de illo q̃ peccat contra rempu-
blicã. ſ. eo. c. viij. ¶ In nouo etiã teſtamẽto. Lu. xvj.
legit̃ q̄ ille q̃ quotidie epulabat̃ ſplendide: in quo de
exceſſu cibi notat̃ et pot⁹: punit⁹ fuit poſt mortem in
potus penuria: ſicut patet p hoc q̄ guttã petijt aque

nec obtinuit. Quid ergo valet hic ſuperbire: cũ ille q̃
ſe plus exaltauerit plus ibi humiliabit̃: vel in aliquo
alio pctõ hic delectari: cũ ille q̃ hic plus delectat̃ illic
plus cruciabit̃. Apo. xviij. Q̃tũ gloꝛificauit et in de-
litijs fuit: tm̃ date ei tormentũ et luctũ. Vtinã ergo ſa
perẽt ⁊ intelligerẽt ac nouiſſima pouiderẽt. Deut. xxxij
Q̃tũ ad ſcḋam partẽ huius articuli: qñq̄ pctõres tã 17
in exẽplis q̄ etiã in ſacris ſcripturis legunt̃ fuiſſe pu-
niti: ſicut peccauerũt: ita cõueniẽtia penarũ in illis ac-
cipit̃ in quadã ſilitudine peccati illoꝝ: vt ſicut male in
carcerauerũt ſic incarcerent̃: ⁊ ſic de alijs: ſic oſtẽſum
eſt. D. xij. 40. cũ ſequẽti. Et argumentũ ad hoc. F. viij
10. vbi oſtenſum eſt q̄ hic a malis afflicti petẽt a deo
in iudicio q̄ ipſi puniant̃: ſicut illos prius afflixerũt:
⁊ de penis illoꝝ nũc gaudẽt. Cõtra illud Job. ix. Nõ
de penis innocentium rideat. ¶ Auctoritas ad hoc
Judic. j. Sic feci ita reddidit mihi dñs. Et Apo. xiij.
Qui in captiuitatẽ duxerit: in captiuitatẽ vadet. Et q̃
gladio occidit: neceſſe eſt eũ gladio occidi. Et ḟm hoc
illi q̃ ſunt hic ſupbi: illic a ſuperbis affligent̃ demo-
nibus. Et q̃ inuidi: ab inuidis: ⁊ q̃ cupidi ⁊ luxurioſi
ab illis qui illos ad hec peccata traxerũt: ⁊ ſic de alijs.
Huic dicto btũs cõcordat Gregori⁹ aſſerẽs: q̄ quos
habuerũt incẽtores in culpa: habebũt tortores ĩ pena.
Et ḟm hũc modũ illi q̃ hic ſeipſos male tractãt: male
viuẽdo: illic ſeipſos maledicẽdo odio habebũt. Et qui
hic iurãdo deũ et ſctõs blaſphemãt ĩ culpa: illic blaſ-
phemabũt ad penã. Et qui hic factis: illic ore deũ et
ſctõs negabũt. Hiſtoria ad hoc cõcordat quaſi p hũc Exm̃
modũ. Quidã Vdo noĩe malã ducẽs vitã. Cũ deus
de illo finẽ facere vellet: quadã nocte cũ iuxta malã ia
ceret mulierẽ ſubito moriebat̃. In cui⁹ morte a quodã
ſctõ viro vicino ei⁹ vox audiebat̃. Fac finẽ ludo: quia
ſatis luſiſti Vdo. Cui etiã deus oſtẽdere voluit: quã
penã ſuſtinere deberet: ad alioꝝ exemplũ. Videbat̃
ſiquidẽ illi ſctõ q̄ duceret̃ corã magno demonioꝝ ma
giſtro: q̃ ab illis apparitoꝛibꝫ q̃ eũ duxerũt: queſiuit ſi
adhuc locut⁹ fuiſſet odioſa v̈ba: q̃ dixerũt q̄ nõ. Qui
rñdit: cito faciet. Et q: delicate ⁊ luxurioſe ſolebat bal
neari: iuſſit eũ poni: primo in balneo: vt tũc aliq̃d di-
ceret. Balneat⁹ ergo in fornace plena pice et ſulfure
bulliẽti dixit: maledicta hora in qua natus fui. Et ait
princeps: adhuc loquet̃ plus. De balneo ſolebat ĩ le-
cto poni laſciuo: in q̃ multa turpia exercuit pctã: po-
nat̃ ḡ nũc in lecto ſibi cõueniẽti. Qui poſuerũt eũ ſup
lectũ carbonũ ardentiũ: ⁊ ferri calidiſſimi. Sup quẽ
cũ parũ volueret̃ ait. Maledicta oĩs creatura quã de⁹
fecit ⁊ maria mater eius: et oẽs ſancti. Cui princeps:
adhuc loqueris plus. Cui⁹ iuſſu cũ dediſſent ei potũ
picis et ſulfuris bulliẽtis pꝑter gulã ⁊ ebrietatẽ quas
dilexit dũ vixit. ait. Maledictus de⁹ q̃ me fecit: ipmq̄
nego: nũc et p ſemp. Quo dicto magiſter ait: ſatis lo-
cutus eſt. Ponite illũ in puteo in q̃ erit vſq̄ ad diẽ iu-
dicij in aĩa: et poſt diẽ iudicij in corpore ⁊ aĩa q̄ diu
de⁹ eſt ĩ celo. Et aperuerũt puteũ: illũ de q̃ dr̃ Apo. ix.
Aperuit puteũ abyſſi ⁊ aſcẽdit fum⁹ putei: ſicut fum⁹
fornacis magne: ⁊ intromiſerũt illũ claudẽtes puteũ.
Huic hiſtorie ſatis ſacra cõcordat ſcriptura q̃tum ad
oĩa pũcta. Nã q̃tũ ad hoc qḋ dicit̃ q̄ blaſphemauit:
cõcordat Joh. in Apo. xvj. qui de dãnatis figuratiue
loquẽs dicit. Blaſphemauerũt deũ celi pre doloribꝫ
et vulneribꝫ ſuis. Nam ſicut illi ĩ celo ſemp deũ ama-
bũt ⁊ laudabũt: iuxta illud pſ. xxxiij. Semp laus eius
in ore meo. Ita illi econuerſo ſe habebũt. ¶ Q̃tũ ad
hoc q̄ dicit̃ in tali fuiſſe puteo poſit⁹: cõcordat qḋ di-
citur Apo. xxj. Timidis inquit ⁊ incredulis ⁊ execra-

tis et homicidis et fornicatoribꝫ et veneficis et idola-
tris et omnibꝫ mẽdacibꝫ: pars illorũ erit in ſtagno ar-
dẽti igne et ſulphure: qd̛ eſt mors ſecũda. ¶ Ecce iſte
legit̃ quaſi ſimiles culpis habuiſſe penas ĩ facto. Cui
cõcordat p̃ceptũ de lege Tallionis. Dentem ꝓ dente:
oculũ ꝓ oculo: aduſtionem ꝓ aduſtione ꝛc̃. Exo. xxj.
Cui etiã cõcordat ſacra ſcriptura de Adonibezech et
Antiocho. ſ. e. c. vij. Cui etiã cõcordat illud b̃ti Gre-
gorij. mor. xx. Scd̃m inquit modũ culpe pena diſtin
guit̃. Nec miret̃ q̇s ꝙ pene illorũ aliq̃n vident̃ cul-
pis cõtrarie: ſicut dictũ eſt in prima parte huiꝰ articli:
aliq̃n ſimiles: quia ſiue ſic ſiue ſic ſemꝑ ita contra eos
ordinant̃ vt ſint magis afflictiue: ita ꝙ licet facta vi-
deant̃ ſimilia in culpis et penis: afflictio tñ ſemper eſt
afflicto cõtraria. Et ita oportet intelligere ꝙ nũc has
nũc illas ſuſtineãt penas: ſicut intelligit̃ ꝙ q̃nq; cali-
diſſimas: q̃nq; v̓o ſuſtineãt frigidiſſimas: ſicut patet
per illud Job. xxiiij. Ad nimiũ calorẽ trãſeat ab aq̇s
niuium: et vſq; ad inferos peccatum illius.
Arti. vij ¶ In quo penarũ infernaliũ deſignat̃ magnitudo.
18 Primo: in h̃ qd̛ ſicut dictũ eſt: mutabunt̃ de cõtrario
in cõtrariũ: qd̛ plus grauabit q̃ ſi ſemꝑ eaſdẽ ſuſtine-
rẽt penas: q꞉ tũc ſuſtinẽdi cõſuetudo videret̃ quodã-
modo penã ꝛ miſeriã alleuiare: q̃ quidẽ penarũ muta
tio innuit̃ in pſ̃. xlviij. qui dicit. Sicut oues ĩ inferno
Oues poſiti ſunt: mors depaſcet eos. Primo: q꞉ ſic̃ oues du-
cunt̃ de paſcuis ad paſcua. Ita iſti de penis ad penas:
de aquis niuiũ ad calorẽ nimiũ: de morte ad mortẽ: et
ſemꝑ viuẽt ſine morte. i. penis mortis paſcentur: ſicut
oues herbis: et nũq̃ illã cõſument: q꞉ ſemꝑ inuenient
penã: qua de nouo paſcent̃. Et eſt in h̃ de eis iterũ ſic̃
de ouibꝫ: q꞉ ſicut ille herbas q̇bꝫ paſcunt̃: nunq̃ illas
ita totaliter cõſumũt: q̇n aliquã illarũ partẽ ſaltẽ radi
ces in terra dimittãt: et ideo interim alibi paſci: cũ ad
illũ locũ redierint: paſcua recẽtia ibi inueniẽt. Sic iſti
q̇buſdã penis ſimul paſti: ꝛ a q̇buſdã demonibꝫ nũc
afflicti ab illis ad alias penas et alios demones rece-
dũt: dicẽtes illud Job. xvj. Saturati ſũt penis meis.
Et cũ in illis penis ꝛ ab illis demõibꝫ fuerit de nouo
torti: cũ ad priores redierint penas et tortores: recẽtes
inueniẽt: ꝛ ſic ſine fine de nouo: ꝛ recẽter cũ talibꝫ mi-
ſeris mutatiõibꝫ: mors depaſcet eos: quorũ mortẽ nõ
deſtruxit nec momordit: qui dicit Oſee. xiij. Morſus
tuꝰ ero inferne. Scd̛o magnitudo penarũ hoĩm ma-
lorũ et damnatorũ oſtẽdit̃ ex cõparatiõe ad penas de-
monũ. Rõnabiliter nãq; dici põt: ꝙ multorũ dãna-
torũ maior erit pena nõnullorũ demonũ. ¶ Primo:
19 q꞉ iſti ꝓ pluribꝫ dãnant̃ pc̃tis q̃ ipſi dãnabãt̃. ¶ Se-
cũdo: q꞉ iſti poſt diẽ iudicij affligent̃ in ſpũ et corpore
illi in ſpũ tm̃: ita ꝙ penarũ intẽtio ſeu intimiditas plu
ribꝫ et maioribꝫ correſpõdeat peccatis. Extẽſiõis v̓o
magnitudo pluribꝫ correſpõdeat partibꝫ atq; penarũ
ſubiectis. ¶ Tertio ꝓpter alias cauſas tactas in auc̃te
Anſelmi. P. vj. 9. ¶ Tertio illarũ penarũ magnitu-
dinẽ cauſant ꝛ oſtẽdunt p̃teritarũ delectationũ recor-
dationes. Et hoc ꝑ talẽ modũ quẽ q̇libet in ſeipſo ex-
periri põt. Qui eñ modũ illũ nũc ad ſuã emẽdationẽ
ſcire voluerit: cogitet q̃ penale eſſet ſibi in vita iſta de
ſtatu amabili ꝛ delectabili trãſire ad ſtatũ miſerabilẽ:
etiã ſi nulla pena poſitiua v̓berũ aduſtionũ vl̓ hmõi
in loco miſerabili imponeret̃: ſatis eſſet ei afflictio ma-
gna p̃teriti ſtatꝰ priuatio cũ eiuſdẽ recordatiõis priua
tione. Verbi gr̃a. Admittẽs locũ amenũ: ſocietatem
amatã: eſculenta et poculẽta ꝛ indumenta delicata: et
oĩa inueniẽs in alio loco: in q̊ eſt cõtra volũtatẽ ſuam
ꝯtraria: etiã ſi ibi: nec verberet̃ nec excoriet̃: multos tñ
habꝫ dolores et ſuſpiria: ꝛ ſic ex recordatiõe cuiuſcũq;
prioris delectatiõis dolet ꝛ ſuſpirat. Nã videns locũ
in q̊ eſt turpẽ: ſuſpirat dicẽdo. Heu q̃ pulchrũ locũ
habere ſolebã: ꝛ ſic de ſocietate ꝛ oĩbꝫ alijs. Ex q̇bꝫ
ptꝫ: ꝙ tot habebit ibi tormẽta: quot prius habuit ob-
lectamẽta ex reuolutiõe cogitatiõis ꝓprie: ĩmo ſi non
eſſet alia pena impoſita. ¶ Qꝛ ſi hec ita ſe habere in 20
vita iſta ſentiãt experti: et cogitẽt et credant inexperti:
q̃to magis hec ita ſe habere oportet credere ĩ loco illo
in quo vtraq; ſimul cõcurrẽt: maxima ſcꝫ penarũ po-
ſitiuarũ mltitudo: ſic̃ patet. ſ. e. c. ij. Et varietas: ſicut
patet ĩ principio iſtiꝰ articuli. Suꝑ qua varietatꝫ mu
tatiõe fundãda eſt cogitatio imaginãdo: q̃ durũ eſſet
oĩ̃ni die ĩ vita iſta frequẽter excoriari: nũc in ignẽ nũc
in aquã mitti frigidiſſimã: et ſemꝑ ad iſta ſtatim poſt
reuocari ſine mortis poſſibilitate: et ſimul cum hoc ꝑ
tãta erit penarũ multitudo ꝛ varietas. Cõcurrũt etiã
p̃dictarũ delectationũ recordatio et priuatio: ſicut ptꝫ
ꝑ Auguſtinũ ſuꝑ illo verbo. pſ̃. xx. Pones eos vt cli-
banũ ignis. Ibi nãq; videt̃ velle: ꝙ ſicut ignis in cli-
bano maiorẽ ex reflectiõe cauſat calorẽ. Ita iniquorũ
ex reuolutione cogitationũ maior cauſat̃ pena. Job.
xvij. Cogitatiões mee diſſipate ſũt torquẽtes cor meũ
Qꝛ ſi multũ torquẽt in vita iſta: q̃ñ talis recordatio
eſt nuda ſine exterioris pene appoſitiõe: vel q̃ñ tm̃ diſ-
ſipant̃: q̃n. ſ. ſpe cogitatis et optatis defraudant̃. Et ſi
talis cogitatio aliquẽ ad bonũ ꝯuertit ex imaginatiõe
timoris illarũ penarũ: ſicut ptꝫ. C. xx. 5. maxime hic
cõuertere ad bonũ deberet atq; miſerũ terrere pc̃tõrẽ:
q̃ſi cogitat ꝙ niſi vitã correxerit: nõ tm̃ p̃uatiõis oĩm
bonorũ torquebit̃ recordatiõe: ſꝫ etiã alijs penis innu-
merabilibꝫ et infinitis: in q̇bꝫ lamentando dicit illud
Job. x. Pene militant in me. Arti. viij
¶ Nõ ſolũ ꝓpter pc̃tã opatiõis ſꝫ etiã omiſſionis vo- 21
lũtatis atq; cõſenſus. Et ꝓpter pc̃tã p̃bentiũ auxiliũ:
cõſiliũ vel fauorẽ: q꞉ in his mortaliter peccãt. Et apd̛
leges humanas iuſtas penas merent̃: ergo a fortiori
apud leges dei. ¶ Qtũ ad pc̃tm̃ omiſſiõis ꝙ morta-
liter peccãt: ꝑ auctoritatẽ patet Ambroſij: in quodam
ſermone. Nõ minoris inq̇t eſt criminis habẽti tollere
q̃ cũ poſſis et habes indigẽtibꝫ denegare. Eſurientiũ
panis eſt quẽ tu detines. Nudorꝫ indumentũ qd̛ tu
includis. Miſerorꝫ redẽptio ꝛ abſolutio: pecunia: quã
tu in terra fodis. Tãtorũ ſcias te inuadere bona q̃tis
poſſis p̃ſtare ꝛ nolis. Nõ ſunt bona hoĩs q̃ ſecũ por-
tare nõ põt: ſola miſc̃dia comes eſt defunctorum. Qꝛ
iterũ iſtud pc̃tm̃ apud leges mũdi iuſte puniat̃: ptꝫ in
ff. veteri. li. xix. ti. j. de actꝫ. empti et venditi. l. ratio. §. ſi
ꝑ emptorẽ. In q̃ habet̃ ꝙ ſi ex defectu Ticij mihi ĩ fru
mẽto obligati ſerui mei fame moriunt̃. Ticius tenet̃
mihi ad intereſſe. i. de dãno qd̛ ex defectu ſuo accidit:
mihi reſpõdebit. Et ſicut iſte Ticius q̃tũ ad hominẽ
ita p̃dicti cõtenti in auc̃te Ambroſij: q̃tũ ad deũ obli 22
gant̃: et ab ipſo punient̃. Scd̛o: q̃tũ ad pc̃tm̃ volũta
tis ꝙ illud etiã pena puniat̃ eterna. patet ꝑ rationẽ et
legẽ. Sicut nanq; ſi rex ꝓhibuiſſet ꝛ publice procla-
maſſet duo diuiſim ſub pena mortis. Ita bñ moreret̃
ſi q̇s incideret in vnũ: ſicut ſi q̇s incideret in aliud: ſic̃
patet in furto et homicidio ſꝫ deꝰ duo ꝓhibuit. ſ. opꝰ
malũ. dicẽs. Nõ mechaberis: nõ occides: nõ furtũ fa
cies ꝛc̃. Et volũtatem malã: dicẽs. Nõ concupiſces
vxorẽ vel ancillã ꝓximi tui. Et oderis fratrẽ tuum in
corde tuo: et cõcupiſces rem ꝓximi tui mobilẽ vel im
mobilẽ: et vtrũq; ſub pena dãnatiõis eterne: ſic̃ patet
tã lege. Deut̃. xxvij. Maledictꝰ inq̇t q̇ nõ ꝑmanet in
ſmone legꝫ huiꝰ: q̃ facto de dãnatiõe angelorꝫ malorꝫ

quos nō factū: ȝ volūtas demones fecit: ⁊ ad penam eternā dānauit. Ex qbꝫ patet: ꝙ ſic q̄s ꝓ pctō opationis dānationē meret: et incurrit eternā. Jta etiam ꝓ
Exm̄ pctō volūtat. Sic ptz de incluſa quadā: de q̄ fert: ꝙ cū in vltima infirmitate eſſet cōſtituta: vidēdo iuuenem quēdā ꝑ rimā oſtij pōpoſe ambulantē: ſuā quā ſemꝑ purā tenuit mentē: maculauit ꝑ volūtatē immūdam de q̄ mala volūtate licet doluit: tn̄ dānata eſt: qꝛ noluit pre verecūdia cōfiteri: ſic ipa ſuo cōfeſſori apparēs in=
23 dicauit ⁊c. Nota legē ad h. ſ. e. c. ix. ¶ Quia vo poſſet aliq̄s ſuſpicari ꝙ hec pena nō eſſet debita his qui nec opꝰ implēt pctī: nec volūtatē habēt illud cōmittendi: q̄tū ad opa extrinſeca: vl' in pſonis ꝓprijs: conſentiūt tn̄ in delectationē interius ꝙ ꝑ alios fiat: vel vt h fiat: pſtāt auxiliū cōſiliū vl' fauorē. Jdeo hic oñdere reſtat ꝙ etiā iſti ſimilē cū alijs p̄cedētibꝫ penā merent eternā: ⁊ etiā nō reſiſtētes: vbi eis reſiſtere incumbit. Vel etiā pctōꝛes hoſpitantes vbi ſciūt ꝙ pctā in domibus ſuis cōmittere volūt: vl' talibꝫ pſonis domos cōcedētes vel locātes: vel de domibꝫ ſuis nō expellētes. Hoc eni͂ p̄mo ptz ꝑ exēplū de hoſpitāte inimicū vel pditorē regis: vl' ipſi ꝯſiliū vl' auxiliū vl' fauorē p̄bēte: vl' ipm de domo ſua nō expellēte cū poſſet. Scdo idē oñdit ꝑ legē ciuilē. ff. de extraordina. crimi. i. in. ff. nouo. li. ix. ti. p̄dicto. l. i. §. q̄ puero. Jn q̄ p̄dicti cōtinent malefactores ſub vbis ſeqntibꝫ: q̄ puero ſtuprum abducto vel corrupto comite pſuaſerit: aut mulierē puellā ve interpellauerit: q̄d ve impudicitie grā fecerit: domū p̄buerit: p̄ciū ve q̄ is pſuadeat dederit: pfecto flagitio punit capite ꝓ impfecto i inſulā deportat: corrupti comites ſupremo ſupplicio afficiunt. Glo. ſic ꝙ moriant. Hic nota ꝙ lex punit voluntatē cū vbis ſine facto: in h ꝙ dicit interpellauerit. Et etiā pctm̄ omiſſiōis ſeu ſubtractiōis et negligētie: in comitibꝫ q̄ puero vel puelle dant ad cuſtodiendū. De q̄ iudicio timeāt p̄lati et q̄cūqꝫ alijs dant ad cuſtodiā ſeu gubernationē quācūqꝫ ne corrūpant: ſi ſe a cuſtodia ſubtrahāt: quia dicit: corrupti comites ſupmo ſupplicio afficiunt. Et etiam pctōꝛibꝫ vel peccatricibꝫ: ſicut meretricibꝫ et hmōi: locātes vel cōcedētes domos: ſic faciūt in magnis villis vbi tales fatue mlieres de tali maledicto facto viuūt. Cōtra q̄s etiā eſt lex ciuilis. ff. ad legē iuliā. de adulter. .i. in. ff. nouo. li. x. ti. p̄dicto. l. ⁊ ſi amici: vbi cōtinet ꝙ ſic pena capit punit: q̄ adulteriū cōmittit: ita q̄ domū ad h locat vl' p̄bet. ¶ Ad idē eſt lex i auctētica de lenonibꝫ. Coll. iij. §. ſi q̄s aūt patiat: vbi habet ꝙ domus illa publicabit ⁊ nihilominꝰ dn̄s domꝰ in. x. libꝛis auri punieꝛ. Hec oīa lege cōfirmant diuina: q̄ p̄dict cōcordat dicēs: in pſ. liiij. Deſcēdāt ad infernū viuētes qm̄ neq̄tie i habitaculis eoꝝ. Timeāt ḡ q̄ leccatores: vl' quoſcūqꝫ malos i familia ſua retinēt vl' eos paſcūt vel veſtiūt: cū h faciēdo plꝰ ꝓ eis faciat q̄ꝫ q̄ eis domū locat. Nec miret quiſqꝫ ꝙ deꝰ vt p̄dictū eſt iuſte punit delictū volūtat vel cōſenſus: qꝛ apud etiā iuſticiā ciuilē aliq̄n pctm̄ cōſenſus grauiꝰ eſt: et grauiꝰ punit q̄ factū in ſe: ſic ptz. ff. ad legē pōpeiā: de parricidijs. i. in. ff. nouo. li. x. ti. p̄dicto. l. vtrū: cuius legis vba ſunt hec. Vtrū q̄ occidūt parētes an etiā cōſcij pena parricidij afficiāt q̄ri pōt. Et ait Mecianꝰ etiā cōſcios eadē pena afficiēdos. Nō ſolū parricidas ꝓinde cōſcij etiā extranei eadē pena afficiēdi ſunt. Glo. Cōſciꝰ delicti maiori pena punit q̄ꝫ ſi ipemet cōmiſiſſet: nā ſi extraneus cōmiſiſſet ⁊ occidiſſet patrē vel parētē alterꝰ puniet pena cōi: vbi tn̄ eſt cōſcius grauiꝰ punit: q̄a ſicut parricida. Predicta cōfirmat lex dei q̄ p̄dictis concordat. Ro. j. Qui talia inq̄t agūt: digni ſunt morte. Nō ſolum autem qui talia faciunt: ſed qui conſentiunt facientibus. Nota. V. x. arti. iiij.

¶ Remedia vo ad oēs penas p̄dictas euadēdas aptioꝛa inueniri nō poterūt: q̄ꝫ vt oībꝫ tā culparū q̄ etiā penarū radicibꝫ ⁊ p̄ncipijs reſiſtat. Pro q̄bꝫ eſt aduertendū ꝙ plura ſunt pctōꝝ et penaꝝ ex cōſequēti motiua male a pctōꝛibꝫ interp̄tata: quoꝝ q̄dā tāgunt. D. j. arti. v. Et. M. ix. arti. ix. ſcꝫ dei miſcōia ⁊ hmōi p̄ſumptiones ꝑ quas p̄ſumētes dicūt: ꝙ deꝰ nō vult pdere q̄s cōdidit. Et ꝙ deꝰ neminē eternal'r vult pdere. Sꝫ huic p̄ncipio obſtare debemꝰ cogitantes ꝙ in inferno nll'a eſt redēptio. Et dicēdū: ſic in fabulis legit vulpē dixiſſe ⁊ feciſſe. Leo nāqꝫ vt aīalia plura deciperet ſe infirmū finxit: ⁊ aīalia q̄ cauſa viſitatiōis ad ipm venerūt deuorauit: vulpes vo intrātiū vidēs veſtigia ⁊ nō redeuntiū: periculū ſuſpicās aſſeruit ꝙ intrare noluit niſi priꝰ intrātia exire videret: ⁊ tali fantaſia a Leonis cauerna lōgius ſe ſubtraxit ⁊ inuitātibꝫ ab intrandū obſtitit. Sic diabolꝰ vt plures decipiat: informat multos: ꝙ ipſe eſt q̄ſi mortuꝰ: q̄tū ad hoc ꝙ ipſe non eos eternal'r cruciabit: et ꝙ infernꝰ eſt cōbuſtꝰ: ſic ꝙ contētos nō ſemꝑ retinebit: ⁊ ad iſtud publicādū ⁊ alios inuitādū vt illuc intrēt: multos habet p̄coniſatores: ⁊ ſub iſto p̄textu multi intrāt. Matth. vij. Spacioſa eſt via q̄ ducit ad pditionē ⁊ multi vadūt ꝑ eā: de quibꝰ nullos exire videmꝰ. Sap. ij. Non eſt q̄ agnitꝰ ſit reuerſus ab inferis ⁊c. Oībꝫ ḡ tentatoꝛibꝫ et tētatiōibꝰ: et cogitatiōibꝫ: q̄ pſuadēt aliq̄d faciēdū: ꝓ quo vſus infernū iter adiūgētes: ꝙ nō eternal'r peribūt: rñdere deberemꝰ: ſic reſpōdit vulpes: dicētes. Nō faciemꝰ: qꝛ ſic dr̄ Sap. ij. Nō eſt reuerſio finis nr̄i: qm̄ cōſignata eſt ⁊ nemo reuertit. Sane i iſta opiniōe plꝰ viſui nr̄o credere deberemꝰ q̄ꝫ talibꝫ mendacijs. Or nanqꝫ ignis inferni ſit viſus ptz. Nā ſm btū Greg. in. iiij. dialo. Cōtra negātes infernū eſſe oſtendit ignis infernalis de q̄buſdā cilicie loc eructuare. Et Aug. de ciui. dei: li. iij. c. vlti. dicit ꝙ aliq̄n erupuerūt tot cineres de mōtibꝫ etneis: ꝙ coopuerūt tecta domoꝝ: ⁊ ignis exiens rupes cōbuſſit: Nota Aug. ſ. eo. c. xv. ad idem. Or vo iſte ignis釘 释 eternꝰ ſit eternaliterqꝫ malos detinebit: plꝰ vbis credēdū eſt vitat. Matth. xviij. q̄ꝫ duos oculos habētē mitti in ignē eternū. Et Matth. xxv. Jbūt hi i ſuppliciū eternū: iuſti aūt i vitā eternā. Alia
25 vo culparū et ex cōſequēti penaꝝ motiua ſunt pctōꝝ lucra ⁊ delectatiōes. Sꝫ hmōi tētationū radices extirpare deberemꝰ. reſpōdētes: ſic rñdiſſe fert q̄dā cōcubina amaſio ſuo: a q̄ cū robā peteret ⁊ ipē diceret ipſam
Exm̄ ſatis hr̄e. Non inq̄t q̄cq̄d das mihi nimis parū eſt ꝓ pena eterna ꝓpter te ſuſtinēda. Jta deberēt mulieres ⁊ oēs alij q̄n eis aliq̄ offerūt vt falſa piuria: vl' alia pctā cōmittāt: reſpōdere: nimis parū eſt ꝓ pena etn̄a ſuſtinēda: nō emo tāti eternal'r penitere. Quaſi ꝑ iſtū modū rñdit Petrꝰ Simoni mago. Act. viij. dicēs. Pecunia ſit tecū in pditionē. Alia vo penarū ⁊ culpaꝝ cā: q̄nqꝫ eſt ſpes expectatiōis ſenectut: q̄ꝝ piculū ex aucte oñdit Hiero. i eplā ad Eliodoꝝ. Jnter eū inq̄t q̄. x. annis vixit ⁊ int eū q̄ mille: poſtqꝫ idē finis vite aduenerit: ⁊ tp̄us oē trāſactū fuerit: tātūdē hꝫ vnꝰ q̄tū aliꝰ niſi ꝙ magl ſenex onuſtꝰ pctōꝝ faſce, pficiſcit. Ad idē Aug. ſup pſ. vj. Cū dies iudicij venerit: tūc ſentient pctōꝛes q̄m nō ſit lōga vita oīs q̄ trāſit. Nō ad h auctoritatē btī Gregorij pulcherrimā. D. v. 4. Sic ex cō
26 ſideratiōe infinitaꝝ penaꝝ oībꝫ tētatiōibꝫ reſtitit ⁊ durā egit vitā ille de q̄ refert Beda in li. de geſtis angloꝝ ꝙ ducebat ab angelo primo ꝑ marias penas. ſ. ignis et aqua ⁊ hmōi. Et credēs illū locū eſſe infernū: dixit Exm̄

ei angelus: q fuit purgatoriũ: et illos q ibi erãt poſſe bonis amicoꝝ opibꝰ iuuari ⁊ ſpecialr miſſis. Poſtea oſtẽdit ei puteos horribiles ⁊ penas inferni maxias: ad quas dũ ibi erat: duo hoies: vnꝰ clericꝰ et alter laicus: ⁊ mulier ducebant. Et ab angelo reductꝰ: tota m vitã ſuã in artiſſima duxit penitẽtia: ⁊ oĩa bona ſua dedit pauperibꝰ: vxori ⁊ filijs. Et cũ hoies admirantes q̃rerẽt ab eo: quõ potuit in tãto frigore ſic q̃ſi nudꝰ ire Vel alio tpe tot ſuſtinere q̃ſi diſcoopertꝰ tot calores. Et quõ poſſet i tali penitẽtia viuere. Reſpõdere ſolebat q calidiora ⁊ frigidiora viderat: ⁊ talẽ vitã duxit: q ſi nũq̃ dixiſſet ſe penas vidiſſe: arta via oñdit ſe aliquid vidiſſe. ¶ De ſili viſiõe nota de filia q̃dã. B. iiij 10. Vtriq̃ iſtorũ põt dici: q2 vidiſti: de nobis vtinam veraciter dici poterit qd ſequit. Beati q nõ viderũt ⁊ crediderũt. Joh. xx. qa vtinã oẽs ſic ſaperẽt et intelligerẽt ac nouiſſima puiderẽt. Deut. xxxij. q2 ſi oẽs ſic ſaperẽt et intelligerẽt ab oĩbꝰ pctis et penis inferni ſe cuſtodirẽt: et oĩs penitẽtia ⁊ pena quam hic ſuſtinere
Exm poſſent leuis videret. Et p tãto cõgrue rñdit quidam ſenex in vi. pa. cuidã dicẽti. Quid faciã q2 in cella patior accidiã. Cui ſenex. Nõdũ vidiſti tormẽta futura: q2 ſi illa cõſiderares et eſſet cella tua plena vmibꝰ vſq̃ ad collũ: ſuſtineres patiẽter. Sic videbũt iuſti ⁊ timebũt: in pſ. li. ante morte ad ſuã emẽdationẽ ne videant et timeãt poſt morte: qñ timor penã habz. j. Joh. iiij.

P ix **Perſeuerantiam in bonis** habere opibꝰ. Pmo: nos monẽt ⁊ docẽt pſeuerãtie vtilitas ⁊ nobilitas. Scdo: nõ pſeuerãtiũ vilitas Tertio: periculũ atq̃ inboneſtas. Quarto: antiquoꝝ et oĩm artificũ exẽpla: ⁊ diuinũ pceptũ atq̃ legis documentũ. Quinto oſtẽdent cauſe retrahẽtes ⁊ pſeuerantiã impediẽtes cũ remedijs oportunis.

Arti. j. 1 ¶ Qñtũ ad pmũ pſeuerãtie vtilitas. Pmo in h oſtẽdit q deũ hic p gratiã inuenire facit pſeuerãtẽ: qd elegãter i facto oñdit Magdalene: de q btũs dicit Greg. in omel. de Maria: q ſtabat ad monumẽtũ foris plorans. Cõtigit inqt vt eũ ſola tũc videret q remãſit vt q̃reret: q2 nimirũ virtꝰ boni opis pſeuerãtia ẽ. Et cito poſt q̃ſiuit prꝰ et minime inuenit: pſeuerauit vt q̃reret: vñ ⁊ cõtigit vt inueniret: actũq̃ eſt vt deſideria dilata creſcerẽt ⁊ creſcẽtia caperẽt qd inueniſſent. Hinc eñ eſt q de eodẽ ſpõſo ecclia i cãticis cãticoꝝ ⁊ q̃libet aĩa fidelis dicit. Jn lectulo meo p noctẽ q̃ſiui: quẽ diligit aĩa mea. Queſiui illũ ⁊ nõ inueni: ſurgã ⁊ circuibo ciuitatẽ p vicos et plateas: querã quẽ diligit aĩa mea: paululũ cũ ptrãſiſſem inueni quẽ diligit aĩa mea
2 Cãt. iij. Scdo: deũ in glĩa pſeuerãtẽ inuenire atq̃ cũ ipo cõregnare facit. Q eñ deũ in glĩa inuenire facit: ptz: q2 oẽs alij currũt: ȝ vnꝰ accipit brauiũ. j. Cor. ix. Glo. pſeuerãs. ¶ Et q ptz: q ſic in curſu ſeu ludo illo multi currebãt: tñ q vſq̃ ad finẽ citius currebat atq̃ velocꝰ accepit pciũ. i. brauiũ: qd in velocitate pſeuerãti dabat. Jta hic in ppoſito. Et ſic rex vel dñs magnꝰ qñq̃ plures hz filios: ȝ tñ vnꝰ ſolꝰ accipit regnũ vel hereditatẽ. Jta in pposito tñ ille q pſeuerauerit vſq̃ in finẽ ſalꝰ erit. Matth. x. Et regnũ dei p ſemp obtinebit: q2 ſi ſuire regnare eſt: g ſic ei vno die vl ad modicũ ſeruire: ⁊ poſtea ad pctã redire vno die vel ad breue tpus regnare eſt. Et talis eſt rex ſic rex eſtatis in ludis pueroꝝ. Jta ei ſemp ſeruire vſq̃ ad mortẽ eſt cũ eo ſemp regnare. Et hoc eſt qd cuicũq̃ fideli dicit. j. Paral. xxviij. Firmabo regnũ eiꝰ ſi pſeuerauerit facere pcepta mea. Jn q magna deſignat pſeuerãtie nobilitas. Nã pſeuerãtia eſt Heſter regina ſola inter puellas electa: nõ vt cũ Aſſuero ȝ vt cũ deo regnet i eternũ coronata: de qua in pſ. xliiij. Aſtitit regina a dextris tuis ⁊c. ¶ Hec eſt Joſeph ſaluator egypti: q2 q̃cũq̃ ſaluat p ipſam ſaluat. Et hec tunicã hz talarẽ: de qua btũs Greg. in omel. Maria ſtabat ad monumentũ. Hinc Joſeph inter reliq̃s fratres talarem tunicã habuiſſe deſcribit. Tunica q̃ppe vſq̃ ad talũ eſt opꝰ bonum vſq̃ ad cõſummationẽ: ⁊ talis dicere põt illud Eccl'. ij. Sapiẽtia pſeuerauit mecũ.

¶ Sȝ q2 hoies nõ tñ trahunt ad bonũ pſeuerãtie vel qdcũq̃ aliud rõne vtilitatl: ȝ etiã retrahunt a malis impſeuerãtie ⁊ q̃buſcũq̃ alijs rõne vilitatl: oſtendere reſtat: q̃ta ſit nõ pſeuerãtiũ vilitas: vt illa cõſiderata ad pſeuerãtiã in bono cõpellant. Noꝝ aũt vilitas licet i toto oñdat caplo de incõſtãtia: hic tñ in ſpeciali nõ pſeuerãtes i bono: in pmis beſtijs irrõnabilibꝰ: in malis cõparant cõditiõibꝰ ſeu defectuoſis. Jnter q̃s pmo Leene cõparant: de q dr: q pmo plures parit catulos: ⁊ deinde pauciores: continue vſq̃ ad vnũ: et poſtremo vſq̃ ad nullũ pueniẽdo. Sic illi q pmo ordinatiõis ſue anno ſunt angeli: ſcdo hoies: tertio demones: ibi iubet Plato q̃eſcere. Et illi q in iuuẽtute ⁊ in innocẽtia: vl dũ noui ſunt i religiõe vl in q̃drageſima i infirmitate vl feſto paſche: qñ ad cõionẽ accedũt ſunt deuoti: ⁊ cõtinue poſtea decreſcũt: ⁊ de malo in peius mutant. Cõtra illud Deut. xxxiij. Sic dies iuuẽtutis tue: ita ⁊ ſenectꝰ tua. Scdo: q̃buſdã miluini generis cõparant auibꝰ: de q̃bꝰ dicit Vincẽtꝰ in ſpeculo naturali: q pmo aues magnas venant: deinde debiliores: deinde muſcas ⁊ culices ac lũbricos terre venant: tandẽ in fine fame moriunt. Sic nõ pſeuerãtes: de quoꝝ quolibꝫ põt dici: qd de pcedẽti dici poſſet Leena: q multos habebat filios infirmata eſt. j. Reg. ij. Qui in h caſu nõ ſolũ beſtijs irrõnalibꝰ: verũ etiã creaturis cõparant inſenſibilibꝰ. Sic ptz pmo. T. v. 72. p ſilitudinẽ quã habẽt cũ pprietate ſolſequij. Jn q caſu viliſſimo cõparant vermi. i. teſtudini: q2 ſicut teſtudo ad paruũ tactũ retrahit cornua. Jta iſti p parua aduerſitate vl difficultate a bono incepto deſiſtũt. Et ideo ſic de pdictl miluis pdictũ eſt in fine fame. i. pter defectũ pſeuerãtie i bonis opibꝰ moriunt: quia vita eterna defraudant: q2 ſic dicit decretũ ſumptũ ex vbis bti Gregorij in mor. de pe. di. iij. §. incaſſum. in fine. Jncaſſum q̃ppe bonũ agit: ſi añ vite terminũ deſerat: q2 in fruſtra velociter currit q priuſq̃ veniat ad metas deficit. Hinc p Moyſen caudã hoſtie offerre iubemur: vt oĩe bonũ qd incipimꝰ pſeuerãti fine cõpleamꝰ. Scdo: inter creaturas inſenſibiles lune noue cõparant: q in pncipio noctis: ȝ nõ vſq̃ ad diẽ lucet. Luna vo antiq̃ ecõuerſo i fine ⁊ nõ in pncipio noctis lucet. Luna vo plena p totã noctẽ. Sic aliq in pncipio noctl huiꝰ vite q cõparata ad aliã vitã: eſt q̃ſi nox ſic oſtẽſum eſt. N. xj. 42. lucet: ȝ nõ pſeuerãt: de q̃bꝰ Eccl. xxvij. Stultꝰ vt luna mutat. Alij in fine noctis huiꝰ vite lucẽt: q ſcꝫ in fine ad ſalutẽ penitẽt. Alij q̃ſi luna plena p totã vitã ſuã lucẽt: de quoꝝ q̃libꝫ Eccl. l. q̃ſi luna plena i diebꝰ ſuis lucet. Primi vo. i. q in pncipio noctl tñ lucẽt: tã inter creaturas ſenſibiles q̃ inſenſibiles mõſtris cõparãt. Quia ſic tã in natura ſenſibili tã rõnali q̃ etiã irrõnali p naturã ⁊ mõſtruoſuꝫ videt q femella q̃cũq̃ fetũ vniꝰ ſpeciei vl nature cõcipiat ⁊ aliũ pariat. Si eñ ſemẽ vnꝰ ſpeciei ſeminet vel plantula plantet: ⁊ alterꝰ nature ſemina vel arbores pducãt. Sic q pmo cãtat mirabilia ⁊ poſtea deficit: q pmo cõcipit deũ ⁊ parit diabolũ: vl q deũ et bona opa cõcipit: ȝ nõ parit: de q Job. xv. Cõgregatio hy-

pocrite ſterilis apud quē ſicut dicit̃. Eccl. xl. eſt iracū
dia pſeuerās et cōtentio. Tertio: inter creaturas ra
tionales rōne tū abutētibꝫ: primo falſis cōparant̃ ho
minibꝫ. T.v.27. Et dilacerat̃. M.iij.5. Scdo: cōpa
rant̃ militibꝫ nō habētibꝫ longū anhelitū. Nūq̄ eīn
erit bonꝰ miles q̄ nō hꝫ bonū in bello ꝛ diuturnū an
helitū. Ita nec bonꝰ miles chriſti: q̄ nō hꝫ in bono p̄
Arti.iij. ſeuerātiā. Ergo in diſciplina pſeuerate filij. Heb. xij.
6 ¶ Qđ ſi nō feceritꝭ: nō tm̄ in veſtrā redūdat vtilitatē
et inhoneſtatē: verū etiā in veſtrū ꝛ alioꝝ redundabit
piculū. Sic ptꝫ p vltimū exemplū de milite ī bello nō
bn̄ pſeuerāte. Ex q̄ defectu nō tm̄ ſibi ſꝫ etiā toti reipu.
periculū imminet. Sic qn̄ illi q̄ deberent eſſe milites
chriſti ꝛ pugiles totiꝰ chriſtianitatꝭ: et ſpecialr quoꝝ
acceperūt curā ꝛ defenſionē: ſi in pugna iſta pſeuerā
tes ꝛ prudētes nō fuerint: vtriſq̄ piculū iminet. Sic
ptꝫ p exēplū de cōducēte pugilē ꝓ iuſticie vel terre ſue
defenſiōe: ſic faciūt in aliqbꝫ partibꝫ vbi duella ꝯ deū
et rationē pmittunt̃. Si naq̄ talis pugil ſit victus et
a ſocio ſuo deceptꝰ: ſic ad lrām dr̄ accidiſſe: de quodā q̄
fecit pugilē q̄ cōtra eū veniebat reſpicere retro: dicēdo
ꝙ nō fuit modus ꝙ vnꝰ pugnaret ꝯ duos: ꝛ tu tecū
aliū ducis quē dū hac cautela retro reſpicere fecit ipm
vicit et pugil victꝰ ſalariū ꝛ in aliq̄ caſu vbi ꝓ vita ali
cuiꝰ pugnat: vitā amittit. Et aliꝰ terrā vl' vitā ꝓ qua
pugnauit. Sic ī ꝓpoſito de platꝭ et alijs curā habētibꝫ
q̄ ſunt chriſtianoꝝ pugiles et milites: quoꝝ quelibet
in pugna iſta ad fortiter dimicādū: hortat̃ aplūs dicēs
Labora ſic bonꝰ miles chriſti. ij. Timoth. ij. Si in pu
gna ad quā tenent̃ ꝓ ſubditoꝝ tam vita ſpūali q̄ȝ etiā
hereditate eterna: pdicto mō decipiant̃: ꝙ diabolꝰ vel
caro vel mūdus faciat eos poſtq̄ȝ manū miſerunt ad
aratrū reſpicere retro: ſic pdictꝰ pugil retro reſpexit: ꝛ
ſic vxor Loth: ita ꝙ ī pugna iſta ꝛ cura deficiat: vtriſ
q̄ periculū imminet mortꝭ et priuatiōis ſeu pditiōis
eterne hereditatꝭ: q2 maledictꝰ q̄ nō pmanet in ſmone
legis huiꝰ. Deut. xxvij. Legis inq̄t huiꝰ. i. legis eccle
ſiaſtice p quā ad curā ꝛ pugnā ꝓ ſuis ſubditꝭ obligāt̃
7 Sꝫ heu pficere nō inuenio. Ro. vij. ¶ Quia ſicut dr̄
Eccl. xxviij. pſeuerātia illiꝰ lingue nō pmanebit. i. il
lius qui qn̄ curā aliquoꝝ accipit: vel de aliq̄ ope bono
onerat̃ et iurat: vel ꝓmittit ſe bn̄ eſſe facturū: ſꝫ poſt
modū oſtēdit ꝙ ventꝰ ille: lingue illiꝰ de ore ſuo emiſ
ſus fuit: ſic vetus q̄ nauē vſus mare dirigit: ſꝫ ad por
tū nō pducit: Et ſic flores arboꝝ ex qbꝫ nullus ſequit̃
fructꝰ. Et ſic ſemē qđ ſeminatū nō creſcit. Et ſic fun
damētū ſine tecto: q2 pſeuerātia illiꝰ lingue. i. ꝓmiſſū
illiꝰ lingue nō pmanebit. Et ſic ex his oībꝫ īminet pe
riculū ꝛ inutilitas ꝛ inhoneſtas. Nā periculū eſt qn̄
nauis vel ī portu vl' ante portū periclitat̃: ꝛ inutilitas
eſt ꝙ arbor floreat ꝛ nō fructificet: ꝛ malū ꝛ dānū: ſe
minare vbi nihil creſcit: ꝛ deriſoriū eſt fundare domū
ꝛ nō cōſummare. Sic in ꝓpoſito ꝛ piculū ꝛ inutilitas
ꝛ damnū eſt ſpūale. Et q̄ habitat ī celis irridebit eos.
pſ. ij. Nota de piculo taliū. S.v. arti. iiij. ¶ Propter
qđ ne ī iſta picula vl' deriſiōes incidāt: ipſemet q̄ habi
tat ī celis p exēplū deꝰ hortat̃ ad cogitādū anteq̄ curā
accipiāt vl' opꝰ aliqđ incipiāt ſi illud cōſummare po
terūt an nō. Et ſm̄ h̄ illud incipiāt vel dimittāt. Lu.
xiiij. Quis inq̄t ex vobis volēs turrim edificare: non
priꝰ ſedēs cōputat ſumptꝰ q̄ neceſſarij ſunt ſi habeat
ad pficiendū: ne poſtea q̄ȝ poſuerit fundamentū ꝛ nō
poterit pficere: oēs q̄ vidēt incipiāt illudere. dicentes.
Quia hic hō cepit edificare ꝛ nō potuit conſummare.
Aut q̄s rex iturꝰ cōmittere bellū aduerſus aliū regē:
nō ſedēs priꝰ cogitat ſi poſſit cū decē milibꝫ occurrere
ei q̄ cū. xx. milibꝫ venit ad ſe hec ibi. Sic eſſet faciēdū
in oīni ꝓpoſito vt priꝰ deliberemꝰ de faciēdo et poſtq̄
deliberatū ꝛ inceptum eſt: ſicut docet aplūs. Gal. vj.
Bonū facietes nō deficiamꝰ. Et addit cauſam ſatis
familiarē: ſicut agricola aliū agricolā: vel artifex aliū
familiariter hortatur vt opus cōſumet: ne mercedem
amittat. dicēs. Tpe eīn ſuo metemus non deficientes:
ſcꝫ ſi prius non defecerimus.
¶ Exemplū ad hoc de Petro: de quo dicit̃ Act. xij. Arti.iiij.
Petrus aūt pſeuerabat pulſans ꝛ omniū q̄ pſeueran 8
tiam ore docuerūt. Sicut patet in vi.pa. vbi quidam
ſenex diſcipulū docuit dicēs. Talem te quotidie ſer Exm̄
ua: qualem te prima die exhibuiſti. Conforare et per
fice. j. Paral. xxviij. Et hāc ope impleuerūt ꝛ oſtēde
runt. Sicut patet primo de Moyſe: qui dicit Deut. ix
Perſeueraui ī mōte. xl. diebꝫ et. xl. noctibꝫ. Et Caleph
qui dicit Joſue. xiiij. Illius tpis fortitudo vſq̄ hodie
in me pſeuerat. Tertio: in Job et Thobia. T.v.72.
Quarto: in Diogene. P.iij.3. Quinto: in latrone: de Exm̄
quo fert̃ ꝙ cum nihil aliud in penitētia qn̄ de latroci
nio ceſſabat recipere vellet niſi ꝙ crucē ſemp a dextris
p viā dimitteret: in hac tn̄ intiū pſeuerauit penitētia:
ꝙ cū ab hoſtibus eſſet pſecutus potius ſe occidi per
miſit q̄ȝ contra penitentiā ſuſceptā faceret: cui pie cre
dendū eſt ꝙ deus celū aperuit. Nam ex dicto proprio
hoc ſequi videt̃: qui ait. Lu. xj. Et ille inquit ſi perſe
ueraverit pulſans. dico vobis: ꝛ ſi non dabit illi ſur
gens: eo ꝙ amicus eius ſit: ꝓpter improbitatē tamen
eius ſurget et dabit illi quotquot habet neceſſarios.
Sexto: in omnibꝫ operarijs et artificibꝫ. Nauta enim
in mari pugnat cōtra ventū: ꝛ nō ſtatim ad primum
ventū quē nō habet ad libitū redit. Ita etiā agricola
in ſpe meſſis duras ſuſtinet in operando tēpeſtates: et
oīa fortune et dei adiutorio exponit. Nam ſi vellet
eſſe certus anteq̄ȝ ſeminaret: ꝙ bonas habiturus eſſet
meſſes: ꝛ aliter nō ſeminaret nūq̄ȝ ſeminaret. Si iterū
ad primū ventū frigidū aratrū dimitteret: nūq̄ bene
meteret. Ita nec illi q̄ nec bonū opus incipere volunt
niſi eſſent certi de profectu: vel inceptum nō cōtinuāt:
qn̄ cōtrarietatē inueniūt. Oportet ergo incipere ī ſpe
adiutorij diuini et pſeuerare: quia ſic oēs alij ab initio
fecerūt. Et ſicut. ij. Petri. iij. omnia ſic perſeuerant ab
initio creature: quia aliter nec in operibus noſtris cō
formamur diuinis: de quibꝫ dicit̃ Eccles. iij. Opera
aūt dei in eternū perſeuerāt. Nota exemplū ad hoc.
B.ij.35. Nec pceptū implemus diuinū: de q̄ btūs
Gregorius in omel. Maria ſtabat ad monumentū.
Precepto inquit legis cauda hoſtie iubet̃ offerri in ſa
crificio. In cauda quippe finis corporis eſt: ꝛ ille bene
immolat qui ſacrificiū boni opis vſq̄ ad finē pducit
debite actionis. Nec documentū tenemus legis ciui
lis. Q.iiij.15. Ni omnes et hec omnia pſeuerauerūt
confirmare ſermonē. Ezechiel. xiij. i. predicti omnes
ſuis doctrinis et exemplis perſeuerauerūt cōfirmare
ſermonem dei in nobis.
¶ A qua quidē perſeuerātie cōfirmatione ſeu firmi Arti.v.
tate multa nos retrahere nitunt̃: quoꝝ quidē impedi 9
mēta: quedā ſunt intrinſeca: quedā extrinſeca. Intrin
ſecoꝝ quedā ſunt voluntaria: quedā inuoluntaria.
Impedimenta voluntaria intrinſeca ſunt: ꝓpoſiti in
debita formatio: et inſtabilitas ꝛ mētis ſeu cordis ni
mis ſupficialis fixio et fundatio ꝛ ad crucē chriſti de
bilis ligatio. Nam ſicut nauis nō ligata ad ancoram
et ſicut domus nō fundata ſup firmā petram: funda
mentum faciliter deijcit̃. Ita in ꝓpoſito: nauis cordis
noſtri nō ligata ad ancorā crucis: nec domus fundata

ſup̲ firmā petrā chriſtū: nec arbor bene radicata faci-
liter proijcit̄ et deijcitur: ſicut patet. T. v. 72. Omnis
nāq̄ʒ ſic interiꝰ diſpoſitꝰ eſt: ſicut pulchra frumētorū
vel florū oſtēſio in terra mala: et arbore ſterili: que nec
diu durat ī pulchritudine: nec fructificat ad vtilitatē.
Et q̄ꝛ interiꝰ firmū fundamentū nō habet: ideo parua
tēpeſtate totū deſtruit̄. Sic in ꝓpoſito. ¶ Ad hoc ḡ ꝙ
quis in op̲e penitētie vel cuiuſcūq̄ʒ virtutis firmꝰ p̲-
ſeueret: oportet ꝙ amoris vinculo interiꝰ in corde ad
crucē chriſti tāq̄ʒ ad ancorā liget̄. Exēplo chriſti: qui
clauis cruci fuit ligatꝰ: vt veraciter cum Paulo dicere
poſſit. Chriſto cōfixus ſum cruci. Et vt ſic ei cōueniat
qđ de Lucia dicit̄. Deus in medio eiꝰ nō cōmouebit̄:
in pš. xlv. Sic oſtēdat ſe ſapientē eſſe: de q̄ dicit Aug.
de ciuitate dei. li. x. ꝙ differētia eſt inter animū ſapien-
tis et ſtulti: q̄ꝛ ſtultꝰ cedit paſſiōibꝫ: ſapiēs nō. Cauſa
v̄o inuolūtaria eſt naturalis debilitas: amētia: ſenectꝰ
vel quecūq̄ʒ impotētia abſoluta q̄ cōtra volūtatē con
tingit. Et de h̄ ꝙ quis tali cauſa ſup̲ueniēte in incepto
nō p̲ſeuerat op̲e laudabili: nō eſt vituperādus: nec ta
lis in p̲ſeuerātia eſt ab alijs in exēplū trahenda. Quia
ſicut vult philoſophus primo ethicoꝝ. cap̄. xvj. Sil̄e
eſt de eo qui p̲manſit in op̲atiōe v̄tutū vſq̄ʒ ad amen-
tiam ⁊ de eo q̄ p̲māſit vſq̄ʒ ad mortē. ¶ Cauſarū v̄o
ſeu impedimētoꝝ tam intrinſecorū q̄ʒ extrinſecorum
10 plura tacta ſunt. P. vij. arti. xiij. per totū. ¶ Quarum
vna de extrinſecis eſt delectatio quā quis in rebus in-
uenit exterioribꝫ. Et tales Jonathe aſſimilāt̄. j. Reg.
xiiij. qui bene incepit ⁊ hoſtes fortiſſime fugauit: ſʒ dū
opus inceptū p̲ficere debuit poſt fauū mellis declina-
uit. Sic iſti poſt delitias vel honores. Unde iſtis cō-
tingit ſp̄ūaliter: qđ Aza rex ſuſtinuit corporaliter: de
quo poſt multa bona facta ſua dicit̄. ij. Paral̄. xvj. ꝙ
in fine doluit pedes. Nos corripit ⁊ his remediū ap-
ponit apoſtolus dicēs. Gal̄. iij. Sic ſtulti eſtis: vt cū
ſp̄ū ceperitis: carne cōſummamini. Tales ſunt ſpiri-
tualit̄ mortui: aſſimilati illi ſtatue mortue Nabucho-
donoſor que habuit caput aureum et pedes fictiles.
Dañ. ij. Illa in quā morte mortui ſunt vel erūt: de qua
dicit apoſtolus. Si ſm̄ carnem vixeritis: moriemini.
11 Ro. viij. ¶ Scđm impedimētū retrahēs a p̲ſeuerātia
ſunt diuitie: mūdi gaudiū: quia ſicut canis vel falco
ſatiatus in volando nō p̲ſeuerat. Homo etiā q̄ ſatis
habet aliunde: etiā ſi nō laboret in eſtu et pluuia: non
ita bene p̲ſeuerat in op̲e ⁊ labore ſuo: ſicut ille q̄ nihil
habebit in ſero: niſi qđ lucrat̄ de die. Ita q̄bꝫ eſt eſcu-
lentorū ſatietas et venereorū opportunitas: ita bene nō
p̲ſeuerāt in ieiunio et caſtitate. Nec illi qui cōfidūt in
diuitijs ſuis ⁊ in multitudine diuitiarū ſuarum glo-
riant̄: ita bene p̲ſeuerant in tribulationibus ſuis et te-
dioſis operibus ꝓ amore chriſti: ſicut illi qui cogitāt:
ꝙ nihil habebūt in ſero mortis: niſi qđ de die vite lu-
crant̄. Nec etiā in multis op̲ibꝫ bonis: ita bene perſe-
uerāt abundātes: q̄ multa habēt q̄ amittere pn̄t: ſicut
illi q̄ nihil amittere poſſunt: ſicut oſtēſum eſt. C. xvj.
35. Et hac de cauſa apl̄i et chriſti diſcipuli q̄ dixerūt.
Nos reliquimꝰ oīa: erāt vnanimiter perſeuerātes in
oratiōe. Act̄. j. ¶ Tertiū impedimentū eſt difficultas
labor vel flagellū: qđ quis patit̄ in bonoꝝ operū ag-
greſſu. Sed hoc tollit btūs Gregoriꝰ dicēs: ꝙ cōſide-
ratio p̄mij minuit vim flagelli: ſicut patet de expectāte
12 ꝓmotionē in curia pape. T. v. 72. ¶ Quartū impe-
dimētū eſt infortuniū. Sʒ h̄ primo tollit Demetrius
phus: de q̄ recitat Aug. de ciuitate dei q̄ dixit. Nihil
illo eſt infeliciꝰ cui nūq̄ʒ aliq̄d euenit aduerſi: non illi
licuit experiri: cū male de illo iudicauerūt dij. Secūdo
idē tollit Seneca dicēs. Illos miſeros eſſe iudico qui
nūq̄ʒ fuerūt miſeri. ¶ Quintū impedimētū retrahēs 13
ab inceptiōe: et etiā p̲ſeuerātia eſt timor p̲fectꝰ ꝓpter h̄
nāq̄ʒ aliq̄ a p̄dicatiōe: aliq̄ a peregrinatiōe ad gentes
cōuertēdas retrahunt̄. Sʒ h̄ tollit primo Paulus. j.
ad Coꝝ. iij. dicēs: ꝙ vnuſq̄ſq̄ʒ ꝓpriā mercedē recipiet:
ſm̄ ꝓpriū laborē ⁊ nō ſm̄ p̲fectū. Scđo idē tollit Se-
neca in ep̄la. lxxxiij. p̲ exēplū de ſeminātē ⁊ naufrago.
dicēs. Poſt malā ſegetē ferēdū eſt. Nā q̄cq̄d perierat
infelicī ſoli ſterilitate vniꝰ anni reſtituit vbertas. Ne-
mo habet tantā certitudinē in beneficis vt nō ſepe fal-
lat̄: poſt etſi naufragia maria tentant̄. Tertio: idē tol-
lit in ꝓuerbijs dicēs. Bonoꝝ rerū ſi ſucceſſus nō fue
rit: conatꝰ ipſe onuſtus eſt: bona nemini eſt bona ſi nō
alicui ſit mala. ¶ Sextū impedimētū eſt p̲ſecutio q̄ ſit 14
tripliciter ſcđm canones: cordis inuidia: oris detractōe
op̲is inflictiōe. vi. q. i. ſunt. §. verū. Sʒ iſtud tollit pri-
mo auantagiū qđ de p̲ſecutiōe habebit: ſicut oſtēſum
eſt. T. v. 35. et. 39. et. l. et. lxiiij. Scđo q̄ꝛ plus ſibiipſi
nocet: ſic̄ ptʒ. T. v. lxiiij. Nā dū iſte quē p̲ſequit̄ p̲dit
veſtē vel parū in corde inquietet̄ ille p̲dit fidē iſte pe-
cuniā: ille iuſticiā: iſtiꝰ periculū eſt exteriꝰ in rebꝰ vel
corpore illiꝰ in aīa: ḡ oībꝫ iſtis impedimētis ſublatis:
ſitis p̲ſeuerātes ī doctrina apl̄oꝝ. Act̄. ij. q̄ꝛ ſi nō p̲ſeue
ratis deficitī: q̄ꝛ ſm̄ Bernardū: oēs aut p̲ficiūt aut de
ficiūt. Nō p̲ficere enī deficere eſt. Et arbor plātata in
horto dominico q̄ nō creſcit nec p̲ficit ſcindit̄ et ī ignē
mittit̄. Sicut ḡ arbor ⁊ lilium inter ſpinas p̲ſeuerāter
creſcūt. Sic ⁊ vos inter pūcturas p̲ſequētiū ⁊ aduer-
ſantiū: q̄ꝛ ſm̄ Aug. ſup̲ pš. cxix. Cū inceperit chriſtia-
nus cogitare p̲ficere: incipit pati linguas aduerſantiū
q̄cūq̄ʒ illas nōdū paſſus eſt: nōdū p̲ficit: q̄cūq̄ʒ illas
nō patit̄: nō conat̄ p̲ficere. Nota de materia p̲ſeuerā-
tie. R. v. arti. xj. per totū. Item. S. v. 6.

PIetatis primo oſtendit̄ p r

multiplex vtilitas. Scđo: qualiter haberi de-
beat. Circa ad primū pietas duplicē in generali cōfert
vtilitatē. Unam illi qui pietatis exercet opera. Alterā
illis qui eius conſiderāt pietatem.

¶ Circa ad primū pietas q̄tuor cōfert vtilitates eius Arti. j.
1 dilectori et op̲atori. Primo nāq̄ʒ a deo dari facit bona
tp̄alia: q̄ꝛ bonꝰ dn̄s et largus: nō erit parcus ei q̄ ſibi
eſt largꝰ. j. Timoth. vj. Eſt aūt queſtꝰ magnꝰ: pietas
cū ſufficiētia. Secūdo: iuuat ad habēdū remiſſionē
pctōꝝ: q̄ꝛ q̄ ex pietate remittit peccāti in eū: deꝰ ei citiꝰ
remittit dicēs. Lu. vj. Dimittite ⁊ dimittemini. Quā-
to ḡ plꝰ ſentimꝰ nos p̄ deū deliquiſſe ⁊ pietate magis
indigere: tāto plus debemꝰ alijs tam pietatis corpo-
ralis pauperes iuuādo q̄ʒ etiā ſp̄ūalis dimittēdo op̲a
exhibere. Exēplo illiꝰ: de q̄ ſcribit̄ Eccl̄. xlix. In diebꝫ
pctōꝝ corroborauit pietatē. Tertio: liberat tā a culpa
2 q̄ʒ etiā a culpe ſequela. i. pena. ¶ A culpa nāq̄ʒ in hoc
liberat ꝙ poſtq̄ʒ pctōꝝ remiſſionē ſemel vt p̄dictū eſt:
p̲ pietatē obtinuerimꝰ eadē pietas facit: ꝙ deꝰ a tenta-
tionibꝫ: et ſic ne in culpā incidamꝰ p̄ſeruat et eripit. ij.
Petri. ij. Nouit dn̄s pios de tentationibꝫ eripere. Et
etiā p̄ſeruat a pena ſeu morte eterna: p̲ exemplū ptʒ de
Traiano. et vidua. J. xiij. 8. Propter qđ ſcriptura cō-
grue ſimul copulat vitā ⁊ pietatē. ij. Petri. j. Que ad
vitā et pietatē donata ſunt: quaſi diceret: illa q̄ donata
ſunt ad pietatē: donata ſunt ad vitā. ¶ In q̄ notatur
quarta pietatis vtilitas: q̄ꝛ mentē piam ad cognitionē
dei: et per manū piam. i. p̲ manū illā p̲ quā pietatē ex-
ercēdo tenuit: ipſam quoq̄ʒ manū tenēdo: ad vitā du-
cit eternā. Qz aūt ad cognitionē dei ducat: in q̄ cogni-

tione cōſiſtit vita eterna. Joh. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolū verū deū: ſatis oñdit ſaluator ⁊ vita noſtra Chriſtus in oſtēſione ſuijpſius ad diſcipulos q̄ ei pietatis oſtēderūt opa in Emaus: de quibꝫ dicit btūs Gregorius in omel'. Duo ex diſcipulis ieſu ibāt ⁊c. ꝙ deū quē in ſcripture ſacre expoſitiōe nō agnouerāt: in panis fractione cognoſcūt. Jn qua omel'. videt velle btūs Gregoriꝰ ꝙ ꝑ nullū ſignū oſtenſum exteriꝰ circa panis fractionē. ſ ꝑ dei illuminationē quā meruerūt in fractiōe panis: cognouerunt dn̄m in fractione panis. Et hoc eſt qd̄ ſequit: in omel'. Audiēdo ergo p̄cepta dei illuminati nō ſunt: ſ faciēdo illuminati ſunt: qꝛ ſcriptū eſt. Nō auditores legis iuſti ſunt apud deū: ſ factores legis iuſtificabunt. Quiſquis ḡ vult audita intelligere: feſtinet ea q̄ iam intelligere potuit ope implere: ⁊ pietatē non tm̄ aure audiat vel ore ꝓferat: ſ manu teneat: vt ab ipſa ducat in agnitionē vitatꝭ: q̄ ſm̄ pietatē eſt i ſpem vite eterne. ad Titū. j.

4 ¶ Q̄tū a ſcd̄am partē huiꝰ articuli: pietas maiorꝫ eſt cauſa humiliatiōis minorꝫ. iij. Reg. xx. Audiuimus quia reges iſrael clemētes ſunt: ponamꝰ igit ſaccos in lumbis noſtris et funiculos in capitibꝫ noſtris. Jta etiā rebelles moderni tpis: audiētes principes ⁊ reges tam eccleſiaſticos q̄ȝ ſeculares pios eſſe erga illos qui poſtq̄ȝ cōtra eos deliquerūt ſe eis humiliauerūt: paratiores ſunt ad ſe humiliādū. dicētes illud. Eccl. xviij. Viri miſcdie ſunt quorū pietates nō defuerūt.

Arti. ij. 5 ¶ Ex dictis ḡ apparet: ꝙ pietas ad omnia vtilis eſt. j. Timoth. iiij. Sed tm̄ ad hoc ꝙ tot cōferat vtilitates: duas requirit cōditiōes: vnā ex parte poſſidētis ⁊ aliā ex parte ipſius poſſeſſiōis. Ex parte poſſidētis debitā requirit habitationē. Ex parte vo ſuijpſius ordinatā requirit ſocietatē. Q̄tū ad primū: debita pietatis habitatio eſt ꝙ nō tm̄ habeat in quibuſcūq̄ȝ alijs ſenſibꝫ niſi etiā habeat in opatione. ¶ De illo nāq̄ȝ qui illam habet in oculis pie viuēdo et quaſi ꝑ viſum miſerꝭ cōpatiēdo: pōt reſpōderi ſicut auis reſpōdit auide aucu-

Exēm pe qui aliarū capita frāgēdo pre frigore lachrymabat. Ecce inq̄t quō noſtras lachrymat miſerias. Cui alia: nō reſpicias oculos: ſed manū quō ipſa eſt pietatem ſuā crudelitate cōmaculans. Heſter. xvj. Nota. C. xij. 5. ¶ Jllis vo qui pietatē tm̄ in ore habēt vl' ipſam in ſuis miſerijs petēdo: ꝑ antiquū reſpōdet ꝓuerbiū q̄ dicit: On ne doit auoir pite de lui qui ne la daltrui:

Exēm vel ꝑ ipſam iurādo. Jn q̄ caſu ab eis queri poſſet: qd̄ legit quidā a quodā queſiuiſſe rege: q̄ multū quid loquēdo: q̄d iurādo pietatē dei nominare ſolebat: hunc cū quendā male delatū in carcere minꝰ iuſte detineret nec ipſum aliquatenꝰ dimittere vellet: ſemel ad menſam poſitū quidā caute reprehēdit: quadā queſtiōe p̄-

6 miſſa in hunc modū: dn̄e ſi iſtū cibū quē multum diligis et frequēter ore ſumis: ſemp haberes in ore: niſi in ope aliquo illū poſueris vel aliq̄d circa ipm̄ feceris q̄d tibi valeret? Qui rn̄dit: parum vel nihil. Cui ille. Sic eſt de cibo aīe: licet ſemp iſtū nominādo: in ore habeat: ſine alio nihil ꝓdeſt. Cui rex verū eſt: ſ q̄re hec dicis: qꝛ inq̄t ille: aliq̄ frequēter optimū cibū aīe. i. pietatē in ore habēt: ſ nō in ope. Rex vo intelligēs parabolā ipm̄ tāgere q̄ſiuit: in q̄ pietatē ope nō oñdit. Cui aliꝰ: in illo quē in carcere detines: q̄ ſtatim iuſſit eū liberari. Sic ḡ ſm̄ cōſiliū ſapiētis. Eccl. xxxvij. Cū impio tracta de pietate: vt ipſam ope oſtēdāt: qꝛ aliter ſm̄ qd̄ dr̄. ij. Timo. iij. ſunt ſpeciē pietatꝭ habētes: ſic ptꝫ C. xij. 5. virtutē aūt abnegātes. Scd̄am partē huius articuli. i. pietatꝭ ſocietatē ordinat. Aug. in q̄dā ſmōe dicēs. Apud deum nec pietas ſine iuſticia eſt: nec ſine pietate iuſticia: nec ſine bonitate equitas: nec bonitas ſine eq̄tate habet. Nā equitas ſine bonitate ⁊ ſeuitia: iuſticia ſine pietate: crudelitas eſt. Jdeo aplus hec cōgrue ſimul aſſociat. j. Timo. vj. Sectare inq̄t iuſticiā: fidē: pietatē: charitatē: patientiā: manſuetudinē ⁊c.

Predeſtinatiōis. Primo P xj

oſtendit cauſa. Secūdo: qꝛ p̄deſtinatio nō tollit arbitrij liberi facultatē. Tertio oñdit ꝙ p̄deſtinatione q̄tū ad ſaluādos: ⁊ p̄ſciētia q̄tū ad damnādos ſtātibꝫ et ſuppoſitis: nec boni de neceſſitate ſaluant nec mali de neceſſitate damnant. Quarto: ꝙ nō eſt in deo ſalutis noſtre cauſa defectiua: nec ꝑditiōis cauſa effectiua. Quinto: cōtra p̄dicta ponēde ſunt obiectiones cū ſuis ſolutiōibꝫ. Sexto: p̄deſtinatiōis et ſalutꝭ quorūcūq̄ȝ ſaluandorꝫ: et dānatiōis quorūcūq̄ȝ reproborꝫ oñdit euidētia: ꝑ quā euidēter ſperare poterūt: ſe eſſe ſaluādos: vel timere ſe eſſe damnandos.

¶ Q̄tū ad primū: ſaluo ſemp meliori iudicio: tam p̄deſtinatio in ſe q̄ȝ etiā ſuꝰ finis et effectus vident hr̄e cauſam et cōcauſas. Cū eīn p̄deſtinatio ſit ordinatio ſaluandorū ad vitā quā deꝰ mere ex ſua dat bonitate: nō pōt aliā p̄ciſam ex parte dei hr̄e cauſam q̄ȝ ſuā voluntatē: qua voluit hoīes eſſe participes ſue btitudinis Et ſ eſt qd̄ ait aplus. Eph. j. Predeſtinauit nos i adoptionē filiorꝫ: ſm̄ ꝓpoſitū volūtatis ſue. Et iterꝫ ibidē Elegit nos i ipo ante mūdi cōſtitutionē. ¶ Cōcauſas vo ſiue cauſas ex parte p̄deſtinatorꝫ: ſine qbꝫ finē illū ad quē ordinant nō attingūt: pōt vt videt p̄deſtinatio hr̄e bona p̄deſtinatorꝫ opa: p̄ces fideliū et auxiliū ſctōꝝ. Jſta vident cū deo p̄deſtinationē concauſaſſe: non tāq̄ȝ cū eo ab eterno exiſtētia: q̄ oīa merita p̄cedit humana: ſ tāq̄ȝ ab eo p̄intellecta et p̄uiſa. Nec debet cuiq̄ȝ mirabilis videri cōcauſatiōis modꝰ: cū ſm̄ phm̄ ij. phiſicorꝫ. finis cauſa ſit cauſarꝫ: etiā ipiꝰ cauſe agentis: nō vt cū eo actualiter p̄exiſtit: ſ vt ab illo p̄cōcipit Si vo cuiq̄ȝ videat: ꝙ ſilitudo ꝓ tāto nō teneat: qꝛ p̄dicta nō ſunt predeſtinationis finis: intelligat ꝙ ſunt finis ſub fine: ſic opa grē ⁊ meriti: ſunt finis ſub dono glīe ⁊ mercede p̄mij. Ex q̄ ſequit ꝙ ſi finis p̄ncipalis mouet agentē ⁊ in rōne cauſalitatis cū ipſo cōcurrit: nō tm̄ actualiter cū ipo exiſtēs. Jta etiā finis ſine q̄ nō cū ipſo in rōne cauſe cōcurrere pōt abſq̄ȝ ſ: ꝙ cū illo actualiter p̄exiſtat. ¶ Videt ḡ deꝰ in electorū p̄deſtinatiōe tm̄ feciſſe: ac ſi dixiſſet. Predeſtino atq̄ȝ ordino eos ad gloriā habendā eternā principalr̄ ꝓpter bonitatē meā eis participandā. Et ſecūdarie et tanq̄ȝ ꝓpter cauſam ſine qua nō ꝓpter bona opa illorꝫ q̄ preuideo ipſos eſſe facturos: ⁊ p̄ces ſctōꝝ quos video ꝓ ipſis eſſe depcaturos. ¶ Et eſt exemplū ad hoc q̄tū ad bonitatē ſuā oſtēdendā: ⁊ opa q̄ ex parte nr̄a requirunt: de dn̄o qui ꝓpter largitatē ſuā ⁊ curialitatē oſtēdendā principaliter ſuis magnū p̄parat cōuiuiū: ſic Aſſuerꝰ de q̄ dicit Heſter primo: ꝙ fecit grāde cōuiuiū cūctis principibꝫ et pueris ſuis fortiſſimis: vt oſtēderet diuitias glorie ſue: ac regni ſui magnitudinē. Ecce cauſam principalē dicit: vt oſtēderet ⁊c. Et aliā cōcauſam vl' cauſam ſine qua nō innuit in hoc qd̄ dicit principibꝰ et pueris ſuis: quaſi diceret. Jllis cōuiuiū p̄parabo ⁊ ꝓpter magnitudinē meā oſtēdēdā: ⁊ qꝛ etiā pueri mei ſunt: mei inquā ⁊ nō alieni: mihiq̄ȝ ſeruiētes: mihiq̄ȝ vtiles in tributis dādis ⁊ ſeruitijs exhibēdis. Et ſicut iſte tūc vidit duos fines ꝓpter q̄s cōuiuiū tūc p̄parauit illis: quos ſeruos ſuos hūiliter ſibi ſubiectos tunc vidit. Jta deꝰ q̄ oīa p̄uidit anteq̄ȝ fieret: de q̄ dr̄ in pſ. cxxxviij. Jntellexiſti cogitatiōes meas de lōge: ſemitā

meā: et funiculū meū inueſtigaſti. Et oēs vias meas
p̄uidiſti: ꝓpter duas cauſas pueris ſuis futuris conui
uium p̄parauit ꝓpter principaliter ſemetipm̄: iuxta il-
lud Prouer. xvj. Vniuerſa ꝓpter ſemetipm̄ operatꝰ
eſt dn̄s: et ꝓpter bona opa q̄ preuidit ſeruos ſuos ī fu-
turo eſſe facturos: ita ꝙ illis cōuiuiū p̄parauit ꝓpter
ſeipm̄. Et qa ſerui ſui ſunt ei humiliter ſeruiētes atqꝫ
mādata eiꝰ tenētes. ¶ Et hoc ſatis videt̄ deꝰ innuere
in hoc ꝙ typice de qualibet aīa dicere poteſt fideli.
iiij. Reg. xix. Saluabo eā ꝓpter me: et ꝓpter Dauid
ſeruū meū: quaſi diceret. Saluabo ipm̄. i. quācunqꝫ
aīam ſaluandā ꝓpter me. Et qꝛ etiā ipſe q̄ animā illā
poſſidebit: erit ſicut Dauid ſeruꝰ meꝰ. Sic etiā Alex-
ander. j. Machab. i. diuiſit regnū pueris ſuis. Scd̄o
idē videt̄ ſequi ꝑ argumentū a cōtrario ſenſu. Si eīm
de dānatis dicit̄ Baruch. iiij. ꝙ perierūt ꝓpter ſuam
inſipientiā: quare etiā de ſaluatis nō dicit̄ ꝙ ſaluant̄
ꝓpter ſuā ſapiētiā: eo modo accipiēdo li ꝓpter q̊ dictū
eſt. Tertio idē oſtēdit̄ tam ex ſpe quā morietes habēt
q̄ etiā ex oratiōibꝫ quas boni in tribulatiōibꝫ faciūt.
D. nāqꝫ. ij. 15. oſtēſum eſt ꝑ exempla et doctrinā beati
Gregorij. ꝙ morietes debēt oīa bona ab eis priꝰ facta
ante mētis oculos diligēter colligere: vt ꝓpter ipſa fir-
mā ſpem habeāt ſalutꝭ ad quā p̄deſtinant̄: qd̄ fruſtra
eſſet ſi ꝓpter ipſa ſalutē non cōſequerent̄ p̄deſtinatā et
ordinatā. Propterea niſi ꝓpter bona opa penitētie qs
p̄deſtinatiōis obtineret finē fruſtra videret̄ Lauren-
tius dixiſſe. Januas tuas ingredi merui. Et chriſtus
Matth. v. Beati q̄ perſecutionē patiunt̄ ꝓpter iuſti-
ciā ⁊c̄. Ampliꝰ: ſic ſancti legunt̄ frequēter oraſſe tāq̄
in meritis ſuis cōfidentes: ſicut patet. iiij. Reg. xx. de
Ezechia qui de morte certificatus. dixit. Obſecro dn̄e
memēto quō ambulauerim corā te in veritate ⁊ corde
ꝑfecto: et qd̄ placitū fuerit corā te fecerim. Nec ſic pre-
ſumēdo deo diſplicuit: ſꝫ phariſeus qui dixit. Jeiuno
bis in ſabbato ⁊c̄. ſed placuit: ſicut patet ꝑ hoc quod
3 ſequit̄. Audiui orationē tuā ⁊c̄. ¶ Sed dicēt forte ꝙ
ꝓpter bona opa cauſaliter vt dictū eſt debemꝰ ſperare
et ſalutē orare: q̄ quidē licet iſto modo ſint cauſa nr̄e
ſalutis: nō tn̄ cauſa p̄deſtinatiōis: ſicut nec mala opa
cauſa dānationis: ſicut videt̄ velle aplꝰs. Ro. ix. qui
loquēs de Jacob et Eſau. dicit. Cum aūt nondū nati
fuiſſent: aut alq̇d egiſſent boni vel mali: vt ſm̄ electio-
nem ꝓpoſitū dei maneret nō ex opibꝫ: ſed ex vocante
dictum eſt. ei: Maior ſeruiet minori: ſicut ſcriptum eſt
Malach. i. Jacob dilexi: Eſau odio habui: Sed iſtud
videt̄ minus rōnabiliter dictū eſſe: quia qd̄ eſt cauſa
executiōis alicuiꝰ finis: videt̄ eſſe cauſa ordinationis
eiuſdē. Sicut cauſa executionis finis domꝰ eſt vt ꝓ-
hibeat nos a cauumatibꝫ ⁊ a pluuia: ⁊ illa eſt cauſa or-
dinatiōis eiꝰ. Cū g̊ opa electorū ſint cauſa ꝑ quā finē
vltimū exequunt̄: videt̄ ꝙ ſint cauſa ordinatōis eiuſ-
dem. Qd̄ v̊o dictū eſt de Jacob et Eſau ſic intelligit̄:
ꝙ anteq̄ eſſent: vnū dilexit ⁊ alterum nō dilexit: non
ꝓpter opa q̄ tūc fecerāt bona vel mala: ſꝫ qa ſciuit q̇d
eſſent in poſterū facturi. Sic enim videt̄ loqui deus.
Eſa. xlviij. Scio eīm quia p̄uaricās preuaricaberis: et
4 tranſgreſſorē ex vtero vocaui te. ¶ Sic ergo oſtēſa tā
p̄deſtinatiōis q̄ etiā finis p̄deſtinatiōis cauſa cū con-
cauſa anteq̄ predeſtinati ſint in rerū natura. Nunc
oſtēdere reſtat: ꝙ eedem cauſe ſimul cōcurrūt in ope-
ratione: qn̄ predeſtinati in rerū natura exiſtūt. Et hoc
primo in electorū operibꝫ vt videlicet ſicut deꝰ anteq̄
eſſent illos ad finē vltimū ordinauit ꝓpter ſemetipm̄:
et ꝓpter opa illoꝝ. Jta etiā qn̄ ſunt ſimul cū eis ſemꝑ
exiſtāt: ſicut ipſemet ait. Ecce vobiſcū ſum vſqꝫ ad cō-
ſummationē ſeculi: ⁊ cū eis etiā operet̄: et ipſi etiā ei co
operent̄: et laborē ſuū apponāt. Secūdo idē oſtēdit̄ de
p̄cibꝫ ſctōꝝ: oſtendendo ꝙ etiā ipſa cooperant̄ ad ele-
ctorū ſalutē: ſicut ⁊ bona opa. ¶ Primū oſtēdit̄ exem
plo lege ciuili: lege dei ⁊ auctoritatibꝫ ſacre ſcripture.
Exemplū oſtēdit ꝙ magno dn̄o p̄bēte neceſſaria pro
cōuiuio p̄parādo ꝓ amicis ſuis: q̄ quo ad amicitiā et
veſtiū honeſtatē ſunt digni ad cōuiuiū ſuū intrandū
et nō ꝓ alijs. Jta etiā ipſi q̄ intrare volūt debent dili-
gentiā ſuā apponere: vt ſic ſint ei amicitia copulati: et
honeſte induti ꝙ a ianitore tāq̄ indigni nō repellent̄.
Sic in ꝓpoſito. in quo exemplū eſt ſatis ad ꝓpoſitū ꝓ
tāto: qa ſicut p̄dictꝰ dn̄s cauſa exēpli ꝓpoſitus ꝓpter
bonitatē ſuā vult multis cōuiuiū parare: vult ꝙ ipſi
cooperent̄ ſeipſos p̄parādo et dignificādo: et ꝙ aliter
nō intrēt: ſꝫ expellant̄. Jta deꝰ: ſic patet de nō habēte
veſtē nuptialē. Matth. xxij. Et de ſapiētibꝫ virginibꝫ
de quibꝫ dicit̄ Matth. xxv. Que parate erāt intraue-
rūt: et clauſa eſt ianua nō paratis. Propter qd̄ hortat̄
oēs vocatos q̄ illuc intrare deſiderāt eſſe paratos. di-
cēs. Eſtote parati. Lu. xij. Nota ad iſtud ꝓpoſitū plu
ra exēpla. P. ij. 27. Secūdo idē lege oſtēdit̄ ciuili. C.
li. iiij. titu. ꝓ ſocio. l. i. ſub his verbis. Societatē vno 5
pecuniā cōferente: alio operā dāte: cōtrahi magis ob-
tinuit. Ex quibꝫ verbis ſequi videt̄ ꝙ ſocietatē appro-
bat mercatorū: in qua vnꝰ p̄ciū et aliꝰ laborē apponit.
Et ecōuerſo iniuſtū eſſet petere ꝙ vnꝰ totū apponeret
et alter nihil: et tn̄ cū alio lucrū participaret. Sic in ſo
cietate dei: et noſtra: in qua chriſtus p̄ciū appoſuit ſan
guinē ſuū in cruce fundēdo: ⁊ etiā gratiā preuenientē
cooperantē et ſubſequētē largiēdo: q̄tūcūqꝫ ex gratia
ſua ſpeciali nos p̄deſtinauerit: iuſtum videt̄ ꝙ nos la-
borē ⁊ cooperationē adhibeamꝰ. Nec aliter videtur
iuſtum ꝙ lucrum precij ſanguinis ſui in gloria ſecum
participemꝰ: quia nec ad illud ſine tali medio laboris
noſtri ꝑtingemus: qa qui ordinauit finem: ordinauit
media per q̄ finis ille ⁊ ſine quibꝫ finis ille attingitur:
ita ꝙ finis ille ī ſua ſit ordinatiōe: vult tamē ꝙ media
in noſtra ſint libera poteſtate. ¶ Et eſt ad hoc aliud 6
legis exemplū: in Digeſto veteri. li. viij. ti. de ſeruitu-
tibꝫ vrbanoꝝ prediorꝫ. l. ſeruitutes. §. ſi domus. Cuiꝰ
caſus talis eſt. Aliquis habēs montē vel rupem: ſub
cuius mōtis pede vicinꝰ habitat: cui cōcedit ꝙ ꝑ mō-
tuoſam areā ſuā ad domū ſuā viā habeat. Lex querit:
vtrū fodiēdo ⁊ explanādo cliuū: ſibi iter facere poſſet
et dicit ꝙ ſic: qa q̄ cōcedit finē: ꝯcedit ea q̄ ſunt ad finē
ſine quibꝫ finis ille non adipiſcit̄. Jta deꝰ qui ordinat
finem: ordinat ea que ſunt ad finem illum: nec tamen
ita concedit concedens: vel ordinat ordinator: ꝙ non
ſola conceſſione vel ordinatione finis ille habeat̄ ſine
propria ſollicitudine et labore: quia q̄tumcūqꝫ aliq̄s
in caſu p̄dicto viam alicui conceſſerit: vel q̄tum in co
eſt in fauorem illius ordinauerit: ꝙ per loca talia mon
tuoſa viam habeat ſi voluerit: ſemꝑ tamē ipſiꝰ: cui ſit
talis cōceſſio: vel ordinatio eſt proprio labore vel ſol-
licitudine viam illam operari et explanare. Et hoc eſt
quod dicitur eodem li. viij. ti. i. de ſeruitutibꝰ. l. ſi iter:
ſub his verbis. Si iter legatum ſit: quo niſi ope facto
iri non poſſit: licere fodiendo: ſuſtentando iter facere
proculus ait. ¶ Tertio: huic propoſito lex cōcordare 7
videtur diuina. Leuitꝭ. vi. de igne quem deus ordina
uit ſemꝑ in altari ſuo ardere. De quo ſic dixit̄. Jgnis
in altari meo ſemper ardebit: quem nutriet ſacerdos
ſubijciens ligna mane perſingulos dies. Ecce cum
hoc ꝙ talem ſacrificij offerendi debitū ordinauit ignē:
ſacerdotis requirebat laborem. Sic in propoſito: cum

hoc q̄ deus cordibus fideliū: primum infundat ignē gratie ⁊ charitatis: ⁊ velit illum ſemp ardere: vſq ad grām conſummatā in gloria: vult q̄ ſacerdos: ⁊ quicunq chriſtian⁹ aliquid ſacrificij a deo ordinati: ⁊ boni operis ꝯtinuationē: cū eo manū apponat adiutricē. Idem etiā oſtendit Math. xxv. vbi cum hoc: q̄ vni dedit quinq talenta: ⁊ alteri duo: ꝓpriam circa illa requirebat negociationē: dicens. Negociamini dū venio: quod niſi feciſſent: nihil ad illoꝝ vtilitatē actum feciſſet. Sicut patet ibidem: de illo ſeruo malo ⁊ pigro qui vnum acceptū talentum, ad lucrum boni operis non expoſuit: ſed abſcōdit: ⁊ dn̄o venienti: totum quod ei tradidit obtulit: dicēs. Abſcōdi taletū tuū i terra: ecce habes: qd̄ tuū eſt. Cui dn̄s. Serue male: ⁊ piger ⁊c. Ex q̄ ꝓceſſu ptꝫ: q̄ nō obſtante: q̄ pecuniā acceptā cuſtodiuit: q2 tn̄ cū illa nihil boni opis lucrat⁹ fuerat: nō tn̄ i illa mercatiōis ſocietate lucro caruit: verū etiā: q2 pecunia accepta laborē nō adhibuit: vt cū illa lucraret̄ malas grates reportauit. Sic d̄ illo q̄ grāꝫ accipit p̄deſtiatiōis pūtis iuſticie: ⁊ cui de⁹ q̄tū ad ſe ptinet: adiutoriū p̄bet ſalutē: niſi coopet̄: ⁊ lucrū amittet: ⁊ dānū reportabit. ¶ Ex q̄bꝫ legibꝫ ⁊ exēplis oñdit̄: q̄ cū h̄ q̄ de⁹ nos p̄deſtinauit: ⁊ cuꝫ h̄ q̄ teſte Eſa. xxvj. oīa opa nr̄a opat⁹ ē i nob. Et cū h̄ q̄ ſic ait apl's. Phil'. j. Qui cepit in vob op⁹ bonū: pficiet vſq in diē chr̄i in cā nr̄e ſalutē: ſic idē ait apl's. ij. Cor. iij. Dei ſum⁹ coadiutores. Et iō oīa iſta tā dei volūtatē: q̄tū ad nr̄am p̄deſtiationē: atq eiuſdē opationē: atq nr̄am coopationē ꝯgrue ſil' copulat idē apl's: dicēs. Phil'. ij. Cū metu ⁊ tremore vr̄am ſalutē opamini. De⁹ eī eſt: q̄ opat̄ i vob velle ⁊ pficē: p bona volūtate: oīa aūt facite ⁊c. ¶ Ex q̄bꝫ appaert: q̄ oportet: q̄ vterq ad ſalutē manū apponat ꝯſeqndā: ⁊ q̄ tā de⁹: q̄ p̄deſtinat⁹ bona coopando: p-
8 deſtiatiōis cauſant effectū. Huic aūt ꝓceſſui ⁊ q̄tū ad bona opa: ⁊ q̄tū ad mala: cōcordat Decretū ſumptū: ex v̄bis Auguſtini. xxiij. q. iiij. Nabuchodonoſor: vbi Aug⁹. vult: q̄ q2 Nabuchodonoſor ſub flagell' penituit: ſaluat⁹ eſt. Pharao v̄o q̄ flagell' induruit: dānat⁹ eſt: vñ de his duobꝫ: h̄ q̄ ſequūt̄ ſunt ibidē v̄ba Auguſtini. Q̄tū ad naturas inq̄t ambo hoīes erāt: q̄tū ad dignitatē ambo reges: q̄tū ad cām: ſcꝫ pctī: ambo captiuū dei ppl'm poſſidebāt: q̄tū ad penā: ambo flagell' clemēter amoniti ſunt: q̄d ḡ fines eoꝝ fec̄ diuerſos: niſi q̄ vn⁹ dei manū ſentiēs: in recordatōe ꝓprie iniq̄tatē ingemuit. Alteri libero ꝯ̄ dei miam: v̄itatē pugnauit arbitrio. Hec ibi. Sup h̄: qd̄ dic̄. Libero arbitrio: allegat q̄dā gloſa: beatū Gregoriū dicētē. Nō eī ſeruos ſuos dānaret: ſi ea q̄ īpoſſibilia ſunt fieri et imperaret. Q̄tū v̄o ad h̄ qd̄ dictū eſt: q̄ etiā opa nr̄a cū p̄deſtinatiōe: ⁊ opibꝫ dei ⁊ coopant̄: nota manifeſtā auctē beati Gregorij. L. iiij. 12. Hoc v̄o q̄ p̄dictū eſt: q̄ deus ſm̄ q̄ opa nr̄a puidit: p̄deſtinauit: vel nō p̄deſtinauit: auctoritas ꝯfirmat Auguſtini: ⁊ hī. xxiij. q. iiij. capitulo. Nabuchodonoſor. ḣ. vires. Vires inq̄t. Gloſa interlinearis. i. grām obedietie: non ideo cuiq ſubtraxit: q2 eū nō p̄deſtinauit. Gloſa. i. nō ſeruauit: qn̄ habuit: vl' nō dedit qn̄ nō habuit: ſed ideo eū non p̄deſtinauit: q2 receſſurū ab ip̄a obedietia eſſe puidit: h̄ ibi. ¶ Ex q̄b⁹ oībꝫ ptꝫ: q̄ p̄ſcietia q̄tum ad malos nr̄a opa puidit: ⁊ q̄ etiā dei p̄deſtinatio ꝓprijs meritis implet̄. Et nō ſolū ꝓprijs meritis: verū etiā ſanctoꝝ p̄cibꝫ. ſicut ptꝫ primo p beatū Grego. in dialogo. Et habet̄. xxiij. q. iiij. obtineri: ſub his v̄bis. Obtineri nequaq̄ poſſunt: q̄ p̄deſtinata nō fuerint: ſed ea q̄ ſancti viri orādo efficiunt: vel impetrāt: ſm̄ gloſam: ita p̄deſtinata ſunt: vt p̄cibꝫ obtineant̄: hec ibi. Et ſic dictū eſt de opibꝫ: ita videt̄ dicendū de ſanctoꝝ p̄cibꝫ: q̄ ſi deſint nō obtinebit̄ qd̄ aliter obtineri poſſet. Sicut ptꝫ p Decretū ſumptū ex verbis Auguſtini: de penitē. di. j. ḣ. Ex his itaq. v̄. Nabuchodonoſor. v̄. chriſtus: ⁊. v̄. luca. Vbi continetur: q̄ deus ſuſcitaſſet quartū mortuū patrem: ſcilicet illius. Math. viij. ex quo dixit. Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos: ſi pro illo rogaſſet quando dixit ei. Math. viij. Sequere me. De iſto eī videt̄ gloſa intelligere dictū Auguſtini: q̄ etiā cōputat tres quos mortuos ſuſcitauit domin⁹: filiū videlicet Archiſynagogi ⁊ filiū vidue: ⁊ Lazarū. Verba v̄o Auguſtini ſūt hec. Tres quoq mortuos alioꝝ orationibꝫ reddidit vite. quartū v̄o diſcipulo nunciāte audiuit: ſed quia defue-
rūt viui qui p eo precarent̄ ſuſcitari nō meruit. ¶ Ob 9
iectioni v̄o que fieri poſſit: quare ergo ſancti p omnibꝫ non orant vt ſaluentur: beatus reſpōdit Gregorius: cuius verba habentur. xxiij. q. iiij. obtineri. c. Nabuchodonoſor. ḣ. his omnibꝫ. Cum ſuperna inquit indignatio ſeſe vt ita dixerim medullitus mouet: hanc opinio humana non remouet: nec ſe cuiuſlibet vtiliter depcatio obijcit: cum ſemel de⁹ aliquid ab intimis iraſcēdo diſponit: ſicut oſtēſum eſt. T. v. arti. vij. p totum. Ex his omnibꝫ huius articuli apoſtolica patet cōcluſio: ad Ro. viij. Quos inq̄t p̄deſtinauit: hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iuſtificauit: quos aūt iuſtificauit: illos ⁊ magnificauit: quaſi diceret: quos predeſtinauit ab eterno: anteq̄ eſſent: ⁊ iuſtificauit p gratiam ſuam preuenientem ⁊ cooperantē: ⁊ per ꝓprium liberum arbitriū: ⁊ per ſanctorum preces. Ex his cauſis ſil' ꝯcurrentibꝫ: hos in gl'ia eterna magnificauit.
¶ Eſt vlterius aduertēdum: q̄ non tam exemplis q̄ꝫ Ar. ij.
legibus ⁊ auctoritatibus iam dictis elici poteſt: veruꝫ 10
etiam per ſequētia oſtēditur: q̄ predeſtinatio: vel p̄ſcientia liberi arbitrij: non tollit facultatē. Circa qd̄ tria ſunt faciēda. Primo: exemplis ⁊ auctoritatibꝫ oſtendetur ꝓpoſitū. Secundo oſtēditur: q̄ deus nō debuit hominem libertate priuare. Tertio obijciet̄ cōtra ⁊ reſpōdebitur. ¶ Primū oſtendit exemplū tale: ponat̄ q̄ domin⁹ aliquis ordinat: q̄ ſeruus ſi veniat ad eum certo die in loco certo: ⁊ dabit ſibi ꝓmotionē magnā: ⁊ quia domin⁹ ſcit: q̄ non poteſt terminū ſine equo die ſtatuto attingere: nolens q̄ defectus in eo ſit: ei equum mittit: mandās: q̄ equo illo accepto ad eum veniat. Hoc caſu poſito: nōne ⁊ libera ſerui manet voluntate equū recipere: ⁊ venire vel refutare: vel poſtq̄ꝫ receperit: adhuc in ſua volūtate eſt eo vti: vel ip̄m dimittere: ⁊ facere quod domin⁹ ordinauit: vel nō. Sic in ꝓpoſito: dominus noſter qui quantū in eo eſt: vult oīes homīes ſaluos fieri. j. ad Timotheū. ij. ⁊ ad vitam venire eternā: ad quā quia ſine gratia venire nō poſſunt: eis gratiam offert: ſicut oſtēſum eſt. G. iij. arti. v. Et tamen ſicut exiſtēs in lumine poteſt libere oculos ſuos aperire ⁊ lumen recipere: vel claudere: ⁊ excludere. Et ſicut exiſtens in fouea porrigēti ſibi manum ad eum extrahendum: poteſt vel manū dare: vel retrahere. Ita q̄tum ad deum qui manū nobis extēdit. Prouerbioꝝ. j. Extendi manū meam: ⁊ non erat qui aſpiceret: immo qd̄cunq datum poteſt homo refutare: vel receptū amittere: ita ⁊c. Ex quibꝫ patet: q̄ homīes ſunt hic poſiti: in libra libere volūtatis: inter deum ⁊ diabolum. Sicut mulier illa. A. xx. 6. inter maritum ⁊ amaſiū. Quibus cōcordat illud Eccl'. xv. Deus ab initio conſtituit hominē: ⁊ reliquit eum in manu conſilij ſui: appoſuit ante illum ignem: ⁊ aquā: malum: ⁊ bonū: morte et vitam. Quibꝫ inſup ꝯcordat Decretū ſumptū ex verbis Augu. xxiij. q. iiij. Nabuchodonoſor: dicēs q̄ p̄deſtia

tio vł p̄ſcīētia: dei nullā nature īfert nccītatē: q2 nec bo
na abſq3 eiꝰ grā: nec mala abſq3 eiꝰ ſcientia eueniūt: ſic
11 oſtēſuz eſt. L. iiij. arti. iiij. ꝑ totū. His etiā ꝯcordare vi
detᷣ Anſelmꝰ volēs: ꝙ licet ſciētia dei approbatiōis: q̄
bona ſcit ⁊ ea vult: poſſet aliq̄ mō dici rerū volitarū cā
tn̄ ſciētia ſimplic̄ noticie q̄ mala ſcit: nullo mō cā rerū
exiſtit. Nō em̄ q2 ſcit malū iō fit: ſ3 q2 fit: iō ſcit. Nec tn̄
ſciētia dei approbatiōis rerū tollit libertatē: vł ꝯtigen
tia excludit: q2 ſic dat eē rebꝫ: ita dat ea q̄ idē eē ꝯſequū
tur: ⁊ ita rē illā ſcit: ſic eſſe ſuū: ſe bz ad diuinā intelligē
tiā: ſ3 ꝯtingētia ⁊ libertas creaturas multas ꝯſequūtᷣ
ḡ oē tale eis dedit: ⁊ ita illas ſcit: ꝓut ſciētia ſe tenet ob
iectiue: ex pte rei ſcite. Et ſic ſtāte ſciētia dei: nō oīa d̄ ne
12 ceſſitate eueniūt. Nō de h̄. L. iiij. 12. cū ſeq̄ntibꝫ. ¶ Se
cūdā ptē huiꝰ articuli oñdit bonitas dei: q̄ hoīem facē
voluit ad beatitudinē etnā habēdā. Ex q̄ ſeq̄ videtᷣ: ꝙ
ſic ei dare voluit corpꝰ ⁊ aīam: ita etiā alia ei dare debu
it: ꝑ q̄ laudabilit̄ vitā ſuā ducē: ⁊ finē attingē poſſet: n̄
q̄buſcūq3 vijs vł modis: ſic bruta vł inſenſibilia q̄ ad
talē finē nō ordinantᷣ: iō nō oportet ꝙ laudabilit̄ ⁊ me
ritorie: ſ3 q̄dā nature neceſſitate vitā ducāt. Rōnali vō
creature q̄ ad finē optimū fuit ordinata: decuit optima
dare media: ꝑ q̄ finē illū attingeret ad magnā illoꝝ lau
dē: ⁊ meritū. Hoc aūt fieri nō pōt: ſine libero arbitrio
ḡ ⁊c̄. q2 q̄s ſeruū remunerat: vel laudat: de coacta ſerui
tute: vel ſeruitio? Subtracta em̄ libertate: tolleretᷣ laus
virtut̄ hūane. Et q̄nto plꝰ ad vnū determinaretᷣ ⁊ ar
taretᷣ: plꝰ videretᷣ de ſua deficē ꝑfectiōe: ⁊ magł ad ꝯdi
tionē appropinq̄re brutalē. Cū ḡ cuiuſlibet gubernāt̄
prudētia: ꝓuidētia: ⁊ gubernatio: ad gubernatoꝝ ten
dere debeāt ꝑfectionē: q2 ad illā adipiſcēdā: vel ꝯſeruā
dā: vel augmētādā ordinatᷣ: ſi deꝰ aliq̄d de bonoꝝ ꝑfe
ctiōe ſbtraheret: videretᷣ facē ꝯ̄ ꝯditionē cuiuſcūq3 bo
ni gubernatoris. Nō bene. M. j. arti. iij. cū ſequētibꝫ.
13 ¶ Tertiā ptē huiꝰ articuli. i. obiectionē ꝯ̄ p̄dicta: mul
ta ſacre ſcripture loca: facē videntᷣ. In q̄bꝫ videtᷣ: ꝙ to
ta cā ſalut̄ aliq̄rū: ⁊ pcti: ⁊ ꝑditiōis aliq̄rū ſit dei volū
tas: ſic ptz ad Roma. ix. Nō eſt inq̄t volēt̄: neq3 cur
rētis: ſ3 miſerātis dei: ḡ libertas nō manet apud currē
tē: vel volētē: q2 ex q̄ nō eſt ſuū: ſ3 dei: q̄cq̄d facit liber
tas: alit̄ faciēdi: ab eo videtᷣ auferri. Et hoc videtᷣ velle
apl's in toto ꝓceſſu ibi ſeq̄nti. In hunc modū. Dic em̄
ſcriptura Pharaoni: q2 in h̄ ipm̄ excitaui te vt oſtēdā i
te veritatē meā: ⁊ vt annūcietᷣ nomē meū in vniuerſa
terra: ḡ cui vult miſeretᷣ: ⁊ quē vult obdurat: volūtati
eiꝰ q̄s reſiſtet? Nunq̄d dicit figmētū ei q̄ ſe finxit: q̄d
me feciſti ſic? an non habet poteſtatē figulꝰ luti ex eadē
maſſa facere aliō q̄dē vas in honorē: aliud vō in cōtu
meliā ⁊c̄. Iteꝝ Exo. x. ſcribitᷣ. Ego indurauí cor Pha
raonis: ⁊ ſeruoꝝ eiꝰ. Et Eſa. vj. Exceca cor ppl'i huius
⁊ aures eiꝰ aggraua: ne forte videāt ocul' ſuis ⁊ ꝯuertā
tur: ⁊ ſanē eos. Et Eſa. lxiij. Errare nos feciſti de vijs
tuis: induraſti cor nr̄m: ne timeremꝰ te. Et ad Ro. j.
Tradidit illos deꝰ in reprobū ſenſū: vt faciāt q̄ nō cō
ueniūt. Iſta nāq3 videntᷣ iplicare: ꝙ deꝰ ſit cā peccādi.
Alia etiā ſcriptura videtᷣ innuere: ꝙ nō opatᷣ ad pctōꝝ
ꝯuerſionē ſic deberet. Math. x. De tyrijs ⁊ ſidonijs: d̄
q̄bꝫ ad aliq̄s loquentes: ait. Ve tibi corozaim. Ve tibi
bethzaida: q2 ſi in tyro ⁊ ſidōe: facte eēnt v̄tutes q̄ facte
ſunt in vobis olim: cilicio ⁊ cinere pniam egiſſent. Ex
iſt̄ ⁊ his ſilibꝫ q̄dā dixerūt: ꝙ p̄deſtinatio dei vł p̄ſciē
tia eſt cā nccaria: q̄re q̄s neceſſario fac̄ bonū vel malū.
Et ꝙ iō q̄s fac̄ bonū vel malū: q2 p̄ſciꝰ deꝰ eſt cā facti
ſui. Quibꝫ rn̄det Augꝰ. xxiij. q. iiij. Nabuchodonoſor
. §. itē vaſis. dicti illoꝝ falſitatē hac rōe oſtēdēs: q2 ſi ex
p̄ſciētia dei nccario q̄s peccaret: iniuſte deꝰ delinq̄ntes
puniret: vn̄ dic̄ bonos volūtate ſua bonū facē: nō tn̄ ſi
ne grā dei: malos aūt ꝓpria volūtate ſine grā dei pecca
re. Vaſis inq̄t ire nūq̄ deꝰ redderet interitū. i. penā et
nā: ſi nō ſpōtaneū inueniretᷣ hō hīe pctm̄: q2 nec deꝰ pec
cāti hoī iuſte īferret irā: ſi hō ex p̄deſtiatiōe dei cecidiſ
ſet ī culpā. Cū ḡ aliq̄s a dō aut ſuis deſiderijs traditos
aut obduratos eē legimꝰ: aut relictos. Gloſa īterlinea
ris: vt ſidonios: magł ꝓ pctīs ſuis h̄ ipōs meruiſſe ꝯ
fitemur: q2 talia eoꝝ crimina p̄ceſſerūt: vt ipi ſibi penā
meruerīt: q̄ eis etiā ſuppliciū v̄teretᷣ ī reatū: atq3 ita nec
de iudicio dei ꝯq̄rimur: q̄ deſerit meritos deſeri: ⁊ miē
eiꝰ grās aginꝰ q̄ liberat nō meritos liberari: h̄ ibi. Ex
q̄bꝫ v̄bis elicitᷣ: ꝙ pctōꝝ īduratio: cecitas error vł dere
lictio Pharaōis: ſidonioꝝ vel q̄rūcūq3 alioꝝ: nō deo:
ſ3 ſibiīpīs īputatᷣ ad culpā: q2 h̄ defectꝰ ex culpa p̄cedē
te in eis relinq̄tᷣ: ſic ebrꝰ ab homicidio nō excuſatᷣ: q̄ð
ꝑ ebrietatē cōmittit: quā ſua culpa incurrit: dū em̄ in
aliq̄bꝫ pctīs volūtarie eē volūt: ⁊ grat̄ a ſe deū expellē
ſic illi: q̄ Iob. xxj. dixerīt deo. Recede a nob: ſciētiā via
rū tuarū nolumꝰ: ⁊ ſeipōs īpedire ꝑ illas tenebras q̄s
diligūt: ne lumē grē recipiant: ꝑ q̄ð ab alijs pctīs ſe cu
ſtodire poſſent. Sic illi de q̄bꝫ dr̄ Iob. xxiiij. Ipi fue
rūt rebelles lumini: q̄ð mirabile eſt: ꝙ dū ſic īpedimē
tū p̄ſtāt grē: tāq3 indurati ⁊ excecati: in alia cadūt pec
cata: ⁊ ꝙ nō ē volētis neq3 current̄: vt ſit diſpoſitꝰ: ab
alijs pctīs vel penis ſe cuſtodiat: nec deo h̄ īputatᷣ ad
culpā: ⁊ ſibiīpīs: ſic ſole mūdū illumināte: in culpā im
putatᷣ ei q̄ oculos claudit: ſi ex h̄ aliq̄ð malū ſeq̄tᷣ: licet
nō viderat q̄n homicidiū: vel aliō malū fec̄. Si q̄s vō
p̄dictas obdurati ōes: excecatiōes: vł ꝯtumelias: ſic dō
attribuē velit: q2 ipās ꝑmittit: vł ipās intelligē velit in
penis: q̄ culpas ſequūtᷣ: tūc facile eſt ad illa ob ecta rn̄
dere ⁊ oīa ſilia. Ad obiecta vō d̄ tyrijs ⁊ ſidonijs: ī ſpe
ciali rn̄deri pōt ꝑ dica. G. iij. 16. q2 licet em̄ ill' d̄ coroza
im: ⁊ bethzaida plura auxilia oñderit d̄ grā ſpāli: tn̄ ill'
tot oñdit q̄ð debuit: ⁊ q̄t eis ſuffeciſſent ad ſalutē ſi vo
luiſſent: ille vicz q̄. j. Timoth. ij. vult oēs hoīes ſaluos
fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire: quā p̄deſtinauit
deꝰ ante ſecula. j. ad Coꝝ. ij. Nota. V. x. 8.
¶ Qua p̄deſtiatiōe q̄tū ad bonos: vł p̄ſciētia q̄tū ad Ar. iiij.
malos: ſtāte ꝙ nec boni de nccītate ſaluātᷣ: nec mali de 14
nccītate dānātᷣ: mult̄ oñditᷣ rōnibꝫ ⁊ ſacre ſcripture au
ctoritatibꝫ: q̄uis h̄ ex pōri depēdeat articulo. ¶ Prio h̄
tali oñditᷣ euidētia: p̄dict̄ ſtātibꝫ: ꝙ nec boni nec mali
d̄ nccītate agūt: ḡ nec d̄ nccītate ſaluātᷣ vł dānātᷣ. Ante
cedēs ptz: q2 cā pria cauſat opatiōes ſecude: ſm̄ modū
ipīꝰ: ḡ deꝰ cauſat ī nob nr̄a opa ſm̄ modū nr̄m: qui eſt
vt volūtarie: ⁊ n̄ coacte agamꝰ. Preterea deꝰ p̄deſtinā
do: vł p̄ſciēdo: n̄ excludit cās ꝓrias: ſ3 ꝑ eas potiꝰ īpletᷣ
q̄ð p̄deſtiauit vł ſciuit. Iſt̄ ḡ cauſis ꝓris ſtantibꝫ effe
ctꝰ ꝯtingēter eueniēt. Nā ex cauſis ꝓris: dicūtᷣ effectꝰ
potiꝰ ꝯtingētes. Nā fructificatio plāte: ē effectꝰ ꝯtigēs
ꝓpt cām ꝓximā: q̄ ē vis gn̄atiua: q̄ pōt īpediri ⁊ deficē
q̄uis cā remota ſcz ſol ſit cā ex nccītate agēs. Sic ī ꝓpo
ſito. ¶ Preterea ſic hō ꝑ actꝰ v̄tutū ꝑuenit ad vltimū fi
nē beatitudinis: nā felicitas eſt v̄tut̄ p̄miū. Ita ꝑ actꝰ
vicioꝝ ꝑuenit ad vltimū finē dānatiōis: nā ſtipendia
pcti mors. Sic ḡ ſtāte p̄deſtinatiōe: actꝰ v̄tutū nō ſunt
coacti: q̄bꝫ finē attingit beatū: nā in v̄tute p̄cipuū ē ele
ctio: ſm̄ phm̄: q̄ in violēta opatiōe eſſe nō pōt. Ita ſtā
te dei p̄ſciētia actꝰ vicioꝝ violēti nō ſunt: nā oīno vio
lētis: nec meremur nec demeremur. Preterea q̄ ſunt ad
finē debent eſſe fini ꝓportionata: finis aūt vltimꝰ: tā fe
licitatis q3 etiā infelicitatis non competūt niſi volūta
rie agētibꝫ q̄ ſūt dn̄i ſuoꝝ actuū. Vn̄ neq3 iaīata neq3
bruta: fines illos attingūt: q2 non libere agūt: nec ſunt

dñi ſuoꝝ actuū. Si v̇o ſtante p̄deſtinatiōe vel p̄ſcien-
tia: rōnales creature nō libere agerēt: nō plus eis ꝯue-
nirent fines illi ꝙ̄ iſtꝰ: relinq̇t̄ ḡ ꝙ libere agāt ⁊ ſic libē
ſaluāt̄ vel dānant̄. ¶ Hinc eſt qd̄ dꝛ Deut. xxx. Con-
ſidera ꝙ hodie ꝓpoſuit in ꝯſpectu tuo vitā ⁊ bonum ⁊
ecōtrario mortē ⁊ malū: vt diligas dn̄m deū tuū: ⁊ am
bules in vijs eiꝰ. Si aūt auerſum fuerit cor tuū ⁊ audi
re nolueris: p̄dico tibi hodie ꝙ pereas ⁊c̄. Et Eccl'. xv
dꝛ. Ante hoiem eſt vita ⁊ mors bonū ⁊ malū qd̄ pla-
cuerit ei: dabit̄ illi ab ip̄o de quo dꝛ Eph. j. Elegit nos
in ip̄o ante mūdi ꝯſtitutionē: vt eſſemꝰ ſancti ⁊ imacu
lati in ꝯſpectu eiꝰ in charitate q̇ p̄deſtinauit nos in ad-
optionē filioꝝ.
Ar. iiij. ¶ Sic tñ ꝙ in volūtate nr̄a ſit ꝙ ſumꝰ ſancti ⁊ imacu
15 lati ⁊ filij dei vel non: ſic̄ dꝛ Joan. j. Dedit eis poteſta
tē filios dei fieri. Qꝫ v̇o defectꝰ iſtiꝰ ſanctitatis filiatio
nis ⁊ ſalutis nō eſt in deo: patet p dicta. G. iij. arti. v. p
totū: ⁊ etiā p dicēda. Sicut nancꝫ dn̄s terrenꝰ bene cō
ditiōatꝰ ordinās aliquē de filijs ſuis ad artē aliquā cū
potēs ſit: p̄bet ei neceſſaria ſine q̇bꝫ p̄ris voluntatē iple
re non pōt. Et ordinās miniſtrū ſuū ad tranſfretandū
mare: daret ſibi neceſſaria cū q̇bꝫ trāſfretare poſſet ſpe
cialiter vbi de ſuo ꝓprio nec cuiuſcūqꝫ alteriꝰ hr̄e poſ-
ſet vnde tranſfretaret alit̄ eñi ip̄m ad impoſſibile obli-
garet: Ita deꝰ pr̄ oīm p creationē Deut. xxxij. Nonne
ip̄e eſt pr̄ tuꝰ ⁊c̄. exponens filios ad artē ſalutis aīe vt
artē diſcant p quā ad celū attingere poſſint: ſeruis etiā
ſuis multa p̄cipiens de trāſitu huiꝰ maris magni ⁊ ꝙ
diligāt deū ex toto corde ⁊ declinēt a malo ⁊ faciāt bo-
nū: ⁊ de oībꝫ alijs p̄ceptis q̄ ſm dei voluntatē implere
non pn̄t ſine ip̄ius adiutorio ſpāli: ⁊ niſi ip̄e neceſſaria
adminiſtret. Nōne eis q̄ntū in eo eſt neceſſaria mini-
ſtrat: ita ꝙ defectꝰ in eo nō erit? Aliter nāqꝫ eos ad im
poſſibile obligaret qꝛ nec de ꝓprio nec de alieno niſi tm̄
de dono dei hoc implere poſſent. Ergo ip̄e apud quē
maior eſt poſſibilitas ⁊ oīs ꝯditio bona q̄ꝫ apud quem
cūqꝫ p̄rem vel dn̄m terrenū hec ꝓuidet ⁊ offert q̄ꝫtum
in eo eſt. Nec eſt defectꝰ in eo q̇n oēs hoies q̇s ſaluos
fieri vellet hec habeant p que ſalui fiant. Euidentiam
ad hoc habere poſſumꝰ in his de quibꝫ minorē habet
curā in creaturis vicꝫ alijs tā animatis q̄ꝫ nō aīatis: in
quibꝫ videmꝰ ꝙ nō deficit nec aīalibꝫ nec plātis q̇n eis
media debita ⁊ nature ſue ꝯgrua tribuat: p q̄ ꝯſeq̇ pn̄t
finē ſuū naturalē ⁊ in eſſe ſuo ſe ꝯſeruare p virtutē nu
tritiuā augmētatiuā ⁊ alia q̄ eis tā intrinſece q̄ꝫ extrin-
ſece ꝯueniūt p q̄ nō ſolū in eſſe ꝯſeruare ſe pn̄t: ſed etiā
a nociuis ſe defendere ſic̄ aīal p cornua ⁊ dētes ⁊ hmōi
⁊ plāte p corticē ⁊ hmōi q̄nto magis credēdū eſt ꝙ nō
deſit meliori creature ꝓpter quā oēs p̄dicte ſunt facte:
Immo ꝙ ei in oībꝫ talibꝫ ſubueniat p q̄ poſſit in eē ſpi
rituali ꝯſeruari ⁊ a nociuis ſpūalibꝫ ſe defendere: ⁊ fi-
nē ꝯſeq̇ ad quē ordinat̄ ſi voluerit. Alit̄ nāqꝫ illa crea-
tura fruſtra eſſet facta ⁊ actio vana ſi finē ſuū ꝯſeq̇ nō
poſſet. Nullo mō ḡ eſt credēdū ꝙ defectꝰ ſalutꝰ cuiuſ-
cūqꝫ ſit i illo q̇ vt dꝛ Sap̄. viij. Diſpoſuit oīa ſuauit̄ d̄
q̊ iteꝝ ſpālit̄ dꝛ Sap̄. xvj. Bn̄ diſpoſuiſti pp̄lm tuū: ſi
tm̄ ip̄i ad diſpoſitionē iſtā coopent̄ ſeip̄os etiā diſponē
do qꝛ ſic̄ dꝛ Prouer. xvj. Cor hoīs diſponit viā ſuā ⁊c̄.
Ex quibꝫ auctoritatibꝫ pꝫ ꝙ ad h̄ ꝙ debito mō ꝓ fine
nr̄o ꝯſeq̄ndo diſponamur duplex requirit̄ diſponens
vnū vniuerſale vt eſt ip̄e deꝰ ⁊ alīd particulare vt hō
vicꝫ ſic pꝫ p exēplū cauſaꝝ i ꝓductiōe q̊rūcūqꝫ effectuū
P. ij. 27. Sic̄ ḡ deꝰ diſponit nc̄caria ad finē miniſtrā-
do: ita oportet ꝙ homo ſe diſponat p̄cepta eiꝰ tenēdo.
Hinc ē qd̄ dꝛ Sap̄. xix. Oīs eñi creatura ab initio ad
ſuū genꝰ refigurabat̄ deſeruiēs p̄ceptis tuis. Oīs eñi
creature noīe: hō accipit̄ ſm btm̄ Grego. In illa addi 16
tiōe vl' q̄ſi ꝯditiōe q̄ ſeq̇t̄: deſeruiēs p̄ceptꝰ tuis ſatꝰ in-
nuit̄ in q̇bꝫ ſit defectꝰ ꝙ nō debito mō refigurant̄ ad
generꝰ ſui. i. dei ſil'itudinē: nec ad ip̄m tāꝙ̄ ad finē ſuū
reducunt̄. Quia ſicut ſepe ꝯtingit defectū ꝓuenire i ef-
fectu ꝓpt̄ defectū agētis ſeu cauſe ſecūde abſqꝫ eo ꝙ ſit
defectꝰ in p̄mo agēte: ſic̄ in defectu artificis habētꝰ ꝑfe-
cte artē ꝯtingit aliq̇s defectꝰ ꝓpt̄ defectū inſtrumenti.
Et ſicut hoiem cuiꝰ vis motiua eſt fortis ꝯtingit clau-
dicare non ꝓpter defectū virtutꝰ motiue ſed ꝓpter tibie
curuitatē. Ita in rebꝫ creatis ⁊ ſpāliter in rōnali crea-
tura ꝯtingit defectꝰ ⁊ mala inueniri ꝓpter defectū ſecū
doꝝ agentiū licet in ip̄o deo nullus ſit defectus. Ideo
ſignāter dꝛ Oſee. xiij. Perditio iſrael tātūmodo ſuꝓple
in te in me auxiliū tuū. Nam cogitatiōes locutiones:
ſeu opationes noſtre ſm ꝙ deficientis ſunt: a deo non
ſunt ſed a cauſis ꝓximis deficientibꝫ ſicut oſtēſum eſt
G. iij. artꝰ. vj. p totū. Qꝫtū v̇o ad illud qd̄ habent de
bonitate a deo ſunt a quo ſicut dicit̄ Jaco. j. Eſt omne
datū optimū ⁊ om̄e donū ꝑfectū deſcendēs a patre lu
minū apud quē ⁊c̄. Nota. D. ix. 14. cū ſequenti. Nō
tamen oīa dona ab eo data ſunt in oībus eque ꝑfecta:
ſicut oſtenſum eſt. G. iij. 16. Nec etiaꝫ gr̄am eq̄lē oībꝫ 17
offert qd̄ q̄nqꝫ ꝯtingere pōt ex ordinata prudentia da-
toris. Rex eñi quātūcunqꝫ bonꝰ nō oībꝫ militibꝫ: vel
pueris ſecū nutritꝰ dat eq̄liter nec deꝰ oībꝫ angelis eq̄-
lem dedit nature ſtatꝰ vel dignitatis vel gl'ie gradum
in quos ordines diſtinxit ſuperioritatis ⁊ inferioritatꝰ:
oībꝫ tm̄ ſufficienter tribuit ꝓ ſtatu ſuo: ita ꝙ nullꝰ iuſte
ꝯqueri pōt ꝙ ei plus dediſſe debuit. Nec natura ordi
nata in corpe hūano oībꝫ mēbris eq̄le dedit donū na-
ture vel actū eq̄lē qꝛ oculis nobiliorē tribuit actū ⁊ ſpi
ritualiorē in vidēdo ꝙ̄ naſo in odorādo nec tm̄ de h̄ cō
queri pōt qꝛ natura dedit qd̄ ꝯditiōi ſue ꝯgruit nec pe
di fecit iniuriā ꝙ nō fecit eū oculū. Nec deꝰ etiā in na-
tura vniuerſali oībꝫ creaturꝰ eq̄lē tribuit locū vl' boni
tatē vel fortitudinē qꝛ corpibꝫ celeſtibꝫ eminentiorē tri
buit locū inf̄ q̄ alijs maiorē tribuit claritatē. Aliq̇bꝫ la
pidibꝫ maiorē virtutē aliq̇bꝫ aīalibꝫ maiorē fortitudi-
nē: ⁊ ſic de alijs: vnicuiqꝫ tm̄ ſatis ſm ſuā materiā Nec
artifex vl' ars oībꝫ lignis ⁊ lapidibꝫ in edificio ponen-
dis eq̄lē dat locū: ſ; ſm ſuam prudētiā ⁊ volūtatē aliq̄
ponit in fundamēto ⁊ ſic de alijs: vt domꝰ ꝯgrue ex ſu
is ꝑtibꝫ ꝑficiat̄. In q̊ ꝓceſſu ſic̄ q̄nqꝫ attēdit̄ artificꝰ vo
lūtas ita ⁊ materie capacitas ⁊ vtilitas. Aliq̄ tm̄ ligna
⁊ lapides capacitatē hn̄t ꝓ vna forma ⁊ vtilitatē ꝓ vno
loco ⁊ nō ꝓ alio. Ita i edificio ſpūali totiꝰ eccl'ie qd̄ eſt
edificatū ſup fundamētū apl'oꝝ ⁊ ꝓphaꝝ Eph. ij. Aliq̄
hn̄t capacitatē maiorē ꝓ vno dono dei aut ꝓ alio. Sic̄
ḡ oculo limpidiori. i. clariori lumē īfundit̄ clariꝰ ⁊c̄ ſic̄
capaciori vaſi ab illo q̇ oīa vaſa iplet maior īfūdit̄ liq̊r
nec tm̄ minꝰ vas iuſte ꝯq̄ri pōt ꝙ ei nō tm̄ ſic̄ alteri in
fundit. Ita d̄ lumie ⁊ d̄ liq̊re gr̄e ⁊ d̄ donis dei. Et ſic̄
rex dat meliorē equū meliora arma illi quem videt ad
maiora facta armorū diſpoſituꝫ. Ita rex celoꝝ dona ⁊
arma ſpūalia Qd̄ pulchre oñdit̄ Math. xxv. vbi dꝛ ꝙ
vni dedi q̇nqꝫ talēta: alij duo: alij vnū ſm ꝓpriā virtu
tē. Nec i his oībꝫ ſiue habeat̄ reſpectꝰ ad datorꝰ boni-
tatē ſiue ad recipiētꝰ capacitatē alicui fac̄ iniuriā qd̄ pꝫ
Math. xx. vbi murmurāti d̄ hoc ꝙ minꝰ recepit dixit
Amice nō facio tibi iniuriā qꝛ recepit quātū debuit: et
quantū ſufficiebat nec facit contra ſtatū vel decorē cu-
iuſcunqꝫ in hoc ꝙ non omnibꝫ dat vel offert equaliter
dūmodo tamē oībꝫ ſufficiēter: qꝛ ſicut in oībꝫ patet pre
dictis exēplis ſi in maiori mundo vel minori vel in ar
tificio vel officio tolleret̄ ordo diſtīctiōis ⁊ diſparitatꝰ

tollereť etiã ſumm⁹ decoꝛ:q̃ nũc eſt in reb⁊:immo tot⁹
ip̃e mũd⁹:tã maioꝛ q̃ȝ minoꝛ deſtrueret:q꞉ ſi tot⁹ mun
dus eſſet ſol:nõ eſſet terra:nec alia elemẽta. Si tot⁹ hõ
eſſet ocul⁹: vbi eſſet pes: ⁊ ſi totũ edificiũ eſſet paries:
vel tectũ: vbi eſſet dom⁹. Sic g̊ iſtoꝝ diſtinctio ad pfe-
ctionẽ ptinet vniuerſi ⁊ ad decoꝛẽ. Ita diuiſiões grãrũ
⁊ donoꝝ ſancti ſpũs ad pfectionẽ ptinẽt: ⁊ decoꝛẽ ⁊ vti
litatẽ minoꝛis mũdi.i.hoĩs ſeu hũane vite. Quia ſi de⁹
oĩb⁊ offerret vł daret ſtatũ ⁊ locũ papat⁹ vbi eſſent car
dinales:ſi oẽs faceret paſtoꝛes: vbi eſſent oues. Et ſic q̃
rit apł's.j. Coꝝ.xij. Nũqd oẽs apłi? nũqd oẽs ꝓphe?
nunqd oẽs doctoꝛes? imo tolleret mutuũ bonũ:ſerui-
tiũ: ⁊ adiutoꝛiũ: ⁊ maxĩa ſbtraheret electoꝝ ⁊ ppłi mul
titudo:ideo nõ tãq̃ȝ vni iniuriã faciẽs:ȝ tãq̃ȝ totũ pfi-
ciẽs vniuerſuȝ:ſic dꝛ Eph.iiij. Dedit q̃ſdã qdẽ apłos
q̃ſdã aũt ꝓphas:alios v̊o euangeliſtas:alios aũt paſto
res ⁊ doctoꝛes:ad ꝯſummationẽ ſctõꝝ in op⁹ miniſte
rij:in edificationẽ coꝛpis chꝛiſti:donec occurram⁹ oẽs
in vnitate fidei ⁊ agnitiõis filij dei. Ecce p hoc q̃ pa-
rante p̃mittit q̃ dedit dona hoĩb⁊: ⁊ poſtea addit:donec
occurram⁹ oẽs ſatis innuit: q̃ nulluȝ hoĩem p̃termi-
ſit qn donũ ei dederit:q̊ ei occurrere poſſet cuȝ alijs in
virũ pfectũ ſi vellet:habẽtes tñ ſicut dꝛ ad Ro.xij. do
natiões ſ̃m grãm q̃ data eſt nobis differẽtes:ſicut de⁹
vnicuiq̃ȝ diuiſit mẽſurã fidei. In q̃ diuiſiõe ſicut dñs
terren⁹ diuidẽdo cibaria in aula:licet melioꝛa ⁊ maio-
ra tribuat maioꝛib⁊:tñ null⁹ in aula p̃termittit qn vite
habeat neceſſaria. Ita nec in aula eccłie: ſpũſſctũs ali-
quẽ p̃termittit:diuidẽs ſingulis ꝓut vult.j. Coꝝ.xij.
Nõ enĩ magis abbꝛeuiata eſt man⁹ dñi vt impotẽtioꝛ
vel partioꝛ ſit de bonis ſuis ſpũalib⁊ q̃ȝ fuerũt ei⁹ diſci
puli de bonis ſuis tpalib⁊ ⁊ coꝛpalib⁊:de q̃b⁊ dꝛ Actuũ
ij. q̃ diuidebãt ea oĩb⁊ ꝓut cuiq̃ȝ op⁹ erat. Sic de⁹ qui
18 dat oĩb⁊ abũdãter ⁊ nõ ĩpꝛoperat. Iaco.j. Ex q̃b⁊ oĩb⁊
p̃mo ꝯcludit q̃ ſicut vult oẽs ſaluos fieri:ita oĩb⁊ licet
nõ eq̃liter:tñ abũdãter auxilia dat p q̃ ad finẽ illũ pue-
nire pñt niſi voluntarie ĩpediant. Et eſt de eo in h̊:ſic
de oꝛdinãte curſuȝ hoꝛologij q̃ oĩa diſponit q̃ntũ in eo
eſt: vt labiũ ei⁹ certã attingat cauillã:niſi ĩpediat: pote
rit tñ impediri p aliq̃ infoꝛtunia occurrẽtia. Ita de⁹ ho
rologiũ vite nr̃e ſic oꝛdinauit: vt finẽ vite in hoc ſeculo
certũ habeam⁹: ⁊ in alio etiã vitam habeam⁹ niſi ſuſti
neam⁹ q̃ ĩpedimẽtũ fiat. Et ſic põt intelligi illud Iob
xiiij. Cõſtituiſti terminos ei⁹ q̃ p̃teriri nõ poterũt ex cõ
ſtitutiõe dei:niſi q̃ten⁹ viri ſãguinũ ⁊ doloſi: ⁊ ꝓpꝛia vo
lũtate nõ dimidiabũt dies ſuos:in pſ.liiij. ¶ Ex q̃b⁊ ſe
cũdo ꝯcludit: q̃ hi d̃ q̃b⁊ tactũ eſt. G.ij.4. ⁊. G.iij.27
q̃ qñ in ꝯfeſſione vel alibi dꝛ eis q̃ opoꝛtet q̃ pctã ⁊ vi
tã malã ꝓ ſemꝑ dimittãt. Rñdẽt faciem⁹:ſi de⁹ dede-
rit nobis grãm:q̃ſi dicerẽt:ſi ſic nos fecerim⁹ nõ erit de
fect⁹ nr̃:nec in nobis tanq̃ȝ filij alieni mẽtiti ſunt ſuper
pꝛem ſuũ deũ ⁊c̃. ¶ Sic inſuꝑ mẽtita eſt iniq̃tas ſibi q̃
qñ videt ſe vel aliũ in malũ vel piculũ vel turpẽ moꝛ-
tẽ cadere:dic̃ nõ potuit alteri fieri h̊ fuit ſibi p̃deſtina-
tũ. Per iſtũ modũ fert q̃ndã dixiſſe mulierẽ q̃ videns
Exm̃ vnũ aliũ occidẽ qd ſibi ĩputatis dixit: p̃deſtinat⁹ enĩ
fuit ad iſtã moꝛtẽ tp̃s ſuũ aduenit qd̊ p̃terire nõ potu-
it. Cui ali⁹ dedit alapã de q̊ cũ clamãs cõquereret: di-
xit iniuſte mihi imputatis q꞉ p̃deſtinatio tua fuit q̃ ta
lẽ ⁊ tali tpe alapã recipes:g̊ alit eſſe non potuit g̊ iniu-
ſte agis de h̊ ꝯquerẽdo de h̊ qd̊ de⁹ oꝛdinauit ⁊ pꝛede
19 ſtinauit. Cõgrue enĩ rñdit ſtulte iuxta iuſticiã ſuã: ſed
nõ veracit q꞉ ſi ip̃a vel ip̃e verũ dixiſſet om̃e pctm̃ vel
dãnũ qd̊cũq̃ȝ eſſet ineuitabile ⁊ ſic null⁹ iuſte alteri im
putare poſſet dãnũ ſibi illatũ vel de eo ꝯqueri ꝓpt ma
lũ qd̊ ei v̊berãdo occidẽdo vel ſpoliãdo vel q̊cũq̃ȝ mõ
inferret: q꞉ de hoc q̃ nullo mõ euitari põt: null⁹ eſt vi
tuperand⁹. ¶ Eſt g̊ de oĩb⁊ talib⁊ q̃ pctã ſua vel alioꝝ
talib⁊ modis deo ĩmputãt innuẽtes q̃ nõ eſt in eis de-
fect⁹ ſed q̃ nõ eſt equa via dñi: ſicut de illo q̃ eſt foꝛtis
coꝛpe ⁊ diſpoſit⁹ ad laboꝛẽ ⁊ lucrandũ victũ ſuũ ⁊ ta-
mẽ ꝓpt vecoꝛdiã ſuã q̃ illũ a laboꝛe retrahit magnã ſu-
ſtinet penuriã quã deo vł mũdi imputat foꝛtune ⁊ qñ
illi q̃ vidẽt eũ iuuenẽ ⁊ foꝛtẽ dicũt ei. Quare tã paupe-
rẽ ducis vitã? mẽdicãdo: laboꝛa ⁊ acq̃re tibi victũ. Re
ſpõdet libenter vellem ſi poſſem: talis eſt grã mihi da-
ta ⁊ mentita eſt iniq̃tas ſibi: q꞉ poſſet ſi vellet cõtra hec
laboꝛare ⁊ tentationib⁊ reſiſtere; ſed plus vult illã peſ-
ſimã ducere vitã q̃ laboꝛãdo ⁊ tentationib⁊ reſiſtẽdo:
victũ acq̃rere eternũ quib⁊ tñ reſiſtere poſſet ſi vellet g̊
veri⁹ diceret talis eſt volũtas mea: q꞉ ſicut ſcribitur.j.
Coꝝ.x. Fidelis eſt de⁹ q̃ non pmittit vos tentari ſupꝛa
id qd̊ poteſtis q꞉ q̃ȝtũ in eo eſt: oẽs p̃deſtinauit confoꝛ-
mes fieri imaginis filij ſui. Ro.viij.
¶ Sed quia foꝛte his obijcient illi de quib⁊ dicit Iob Ar.v.
vj. Detraxiſtis ſermonib⁊ veritatis. Et p̃mo de h̊ qd̊ 20
vltimo dictũ eſt q̃ vicȝ q̃ȝtũ in deo eſt oẽs p̃deſtinauit
dicẽtes: q̃ nõ oẽs p̃deſtinauit q꞉ multos p̃ſciuit. Re-
ſpõdet q̃ ideo additum fuit q̃ȝtum in eo eſt nõ enĩ de
fectus fuerit in deo ſed in eis quos pꝛeuidit non eſſe p̃
deſtinatione dignos ſicut patet p ſecundã auctoꝛitatẽ
Augu. ſupꝛa.e.c.8. Iterũ foꝛte obijcient dicẽtes q̃ de⁹
vult malos eſſe vt in eis oſtendat iuſticiã ſuã vñ ⁊ ta-
les dicere volunt q̃ ſicut in rerũ creatiõe oſtẽdit poten
tiã in rerũ creatarũ multitudine ⁊ diuerſitate ſapiẽtiã
⁊ in bonoꝝ gloꝛificatiõe clementiã. Ita debuit in ma-
loꝝ punitiõe oſtẽdere iuſticiã. Quib⁊ reſpõdet q̃ ſup-
poſito q̃ hoĩes finaliter in peccatł moꝛiant iuſtũ ⁊ ra-
tionabile eſt q̃ in illoꝝ punitiõe iuſticiã ſuã oſtendat.
Sed q̃ ſic moꝛiant non eſt a deo volitũ qui dicit. No-
lo moꝛtem peccatoꝛis ſed vt magis ꝯuertatur ⁊ viuat.
Ezech.xxxiij. ⁊.xviij. Si tamẽ ꝯuerti noluerit vult pe-
nam peccatoꝛis ille de quo dicit Eſa.xlv. Creãs tene-
bꝛas ⁊ faciẽs malũ. Et Amos.iij. Non eſt malũ in ci-
uitate qd̊ de⁹ non facit.i. malũ pene. ¶ Vide obiectio-
nem de vaſis ire ⁊ multis alijs ſupꝛa.e.c.13. Ampli⁹ 21
q꞉ eo.c.xvj. dictũ eſt: q̃ oĩs defect⁹ effectũ eſt ꝓpt defe
ctũ ſecũdoꝝ agẽtiũ obijcere poterũt cũ deus poſſet oẽs
effectus nãles p ſeip̃m ꝓducere et ſine defectu quia tũc
cauſa defectuũ tolleret: q̃re voluit cauſas ſecũdas effe
ctus cauſare cum ſupfluum videat q̃ illud per plures
cauſas ꝓducat: qd̊ melius p vnam ꝓduci põt: ſicut p̃
mũ ꝓduxit hoĩem ſine aliqua alia cauſa agente. Qui-
bus rñdet q̃ ſicut poſſet oẽs actus angeloꝝ ſine ange-
lis circa nos exercere ſi vellet tñ non ꝓpter inſufficien-
tiã diuine virtutis ſed ex immẽſitate bonitatis ip̃ius p
quã ſuã ſiłitudinẽ reb⁊ cõicare voluit nõ ſolũ q̃ȝtũ ad
h̊ q̃ exiſtãt ȝ q̃ȝtũ ad h̊ q̃ alioꝝ cuſtodes ⁊ cauſe eſſent
ſic̃ voluit angelos eſſe hoĩm cuſtodes: ita voluit hoĩes
hoĩm eſſe cauſas vt his duob⁊ modis eſſendo vicȝ ⁊
cauſando rõnalis creatura diuinã ſiłitudinẽ ⁊ bonita
tẽ cõſequat ⁊ vt amoꝛẽ int hoĩes nutriet q̃ ex nãli ꝓpa-
gatõe ⁊ ꝓpinq̃tate aliq̊tiẽs cauſat. Nec valet qd̊ dicũt
q̃ ſic ꝓducẽdo rõnalẽ creaturã illã meli⁹ ꝓduceret: q꞉
in eis oẽm defectũ tolleret: q꞉ ſic angelos ꝓduxit: ⁊ pꝛi
mos parẽtes ĩ q̃b⁊ tñ defect⁹ ĩueniebat ſicut rei ꝓbauit
euẽt⁹: q꞉ defect⁹ ĩ actib⁊ hũanis nõ ꝯtingit ex cauſis ſe
cũdis nãlib⁊ q̃ hoĩeȝ ꝓducũt ĩ eẽ p viã ꝓpagatiõis ȝ ex
cauſis ſcdis ⁊ ĩmediatł volũtarijs q̃ opatões ꝓducũt ĩ
eſſe p motũ libere volũtatł q̃rũ opatiões deũ ſine ilł ſe
cũdis cauſare nõ decet ꝓpter rõnẽ ſupꝛa eo.c.xij. vt libe
re agẽs laudẽ vł vituperiũ p̃miũ vł penã recipiãt ꝓut

deſtinauit in ſuo corde.ij.Coꝝ.ix.
Ar.vj. ¶ Sed quia ex vna pte iocundū nobis eſſet:ſi p̄deſti⸗
22 nati fuerimꝰ:⁊ ſi p̄deſtinationē nr̄am bene ꝓſecuti fue
rimꝰ cū apl'o qui dicit.Ad deſtinatū ꝓſeq̄r brauium:
ad Phil'.iij. Et ex alia pte oīmodā certitudinē habere
non poſſumꝰ:qꝛ ſicut ſcribit̄ Eccs.ix. Neſcit hō vtrū
amore vel odio dignꝰ ſit:ſed oīa in futurū ſeruant̄ in⸗
certa.De quibꝫ oībus incertis iſtud ideo magis eſt in⸗
certū qꝛ in diuerſis ſacre ſcripture loc̄:⁊ ſpālꝰter in di⸗
ctis ⁊ verbis veritatis in euangelio: pauci legunt̄ eſſe
ſaluādi:qꝛ arta eſt via q̄ ducit ad vitā ⁊ pauci ambulāt
ꝑ viā illā.Et multi ſūt vocati pauci v̄o electi.ſicut pa⸗
tet.V.iij.8.⁊.V.ix.arti.iiij.ꝓpter qd̄ eſſet magis nitē
dū:vt tā de illis paucis eſſemꝰ:q̄ꝫ etiā nos de illoꝝ nu
mero eſſe ſperaremꝰ:vt ſpe gaudere poſſimꝰ. ¶ Ad h̄
ḡ ꝙ gaudiū iſtud inueniamꝰ duo nobis faciēda ſunt:
que facit qui rem aliquā ſcire vel adipiſci multū deſide
rat:vbi rem illā obtinendi aliq̄s habet euidētias.Pri⸗
mo nanqꝫ oportet ꝙ ſperet ſe poſſe rem illā ſcire vl' ob⸗
tinere.¶ Secundo oportet ꝙ ſpem illā ſuꝑ certas vi⸗
as ⁊ media fundet:⁊ non ſuꝑ negligentiā ꝑ quā nūq̄ꝫ
attinget finē optatū. ¶ Primo dico:oportet ꝙ ſperet:
quia qd̄ deſperat̄ ex corde non querit̄.Sic in ꝓpoſito:
ad habendū p̄deſtinatiōis experimentū ſeu euidentiā
neceſſariū eſt ꝙ quilibet ſperet ſe p̄deſtinatū:⁊ tā forti⸗
ter ſpem illā cordi ſuo imprimat:ꝙ ſi eſſent centum in
vno loco:⁊ eſſet eis a deo reuelatū ꝙ tm̄ vnus illorum
ſaluaret̄:vel eſſet predeſtinatus ip̄e in corde ſuo dicat.
Ego ſum ille.Hoc nanqꝫ de illis centū quilibet cogi⸗
tare deberet ⁊ ſperare ⁊ dicere:cum Job.xix. Repoſi⸗
ta eſt hec ſpes mea in ſinu meo.Et cū ꝓpha Dauid di⸗
cente:ps̄.iiij.Tu dn̄e ſingulariter in ſpe cōſtituiſti me.
Et cum oībus electis.Sap̄.iij.Spes illoꝝ immortali
tate plena eſt.Et mr̄is dei.Eccl'.xxiiij. In me oīs ſpes
vite ⁊ virtutis.Et hec ſpes ideo eſt habēda:qꝛ ſicut il⸗
le qui oīa ſperat:oīa opari ⁊ pati incipit ⁊ cōtinuat ꝑ q̄
ſpem ſuā implere pōt. Juxta illd̄ Eccl'.xxxiiij. Qui ti⸗
mebit deum nihil trepidabit neqꝫ pauebit: qm̄ ip̄e eſt
ſpes eiꝰ.Jta deſperati nihil boni facient nec volūtarie
patient̄:qꝛ ſicut dꝛ Job.vij.Cōſumpti ſunt abſqꝫ vl⸗
23 la ſpe.¶ Sꝫ qꝛ p̄dicta ſpes quā q̇libet de p̄deſtinatōe ⁊
ſalute ſua hr̄e deberet:non eſt fundata ſuꝑ negligētia:
vel fatuitate:qꝛ ſpes impioꝝ peribit.Prouer.x.Et va⸗
na ſpes ⁊ mendaciū inſenſato viro.Eccl'.xxxiiij.Opor
tet ſecūdo ſatagere vt ſpem ſuā q̇libet bonis opibꝫ cer⸗
tā faciat:⁊ oīonibꝫ adiuuet:⁊ nolite ꝯfidere in ſpe ſola:
nec etiā in verbis dicentes:ſi deꝰ ſcit nos ſaluādos ſal
uabimur ⁊ ſi ſcit nos etiā eſſe dānādos dānabimur:qꝛ
ex iſtis ſolis nullā certam ſalutis euidentiā habere po
teſtis:qꝛ ſicut dicit̄ Sap̄.iij.Qui ſapientiā ⁊ diſciplinā
abijcit:vana eſt ſpes illiꝰ.Sed ſi vultis certā hr̄e ſpem
p̄cepta dei tenete ⁊ opa bona facite: ſicut hortat̄ Petrꝰ
dicēs.ij.Petri.j.Quapropt̄ inq̄t fratres magis ſatagi
te:vt ꝑ bona opa certā v̄ram vocationē ⁊ electionē fa⸗
ciatis.Et hoc neceſſe eſt:quia ſicut ex p̄cedentibꝫ patet
neminē ad annos diſcretiōis attingentē p̄deſtinat ad
ſalutē ſine bonis opibꝰ:ḡ ſine ope:ſicut dꝛ Job.xxvij.
que eſt ſpes hypocrite:ꝓpter qd̄ apl's ꝯgrue ꝯiūgit hec
duo:dicens.Abundetis in ſpe ⁊ virtute.Ro.xv.Qui
libet ḡ de centū p̄dictis ⁊ quiſcūqꝫ alius:vt certiorē ha
beat ſue ſalut̄ noticiā:opibus credat pluſq̄ꝫ cogitatio⸗
ni ſue:⁊ ibi videat:ſicut dꝛ Eph.j.que ſit ſpes vocatio
nis eius:⁊ ſi inuenerit opa mala timeat ſe p̄ſtitū: ⁊ vi⸗
tā cito mutet:quia triſtis eſſe pōt: qui ſe inuenit in via
damnatiōis. Poſtq̄ꝫ v̄o vitā mutauerit ſperet ꝙ qui
ip̄m iuſtificauit etiā ip̄m p̄deſtinauit:ꝑ illū qui p̄deſti
natus eſt filiꝰ dei in virtute.Ad Roma.j.

Predicatoris verbi dei. P.xij.

Primo deſcribendū eſt officiū.Secūdo oſten
dit̄ q̄lis intētio debet p̄cedē tāti officij exercitiū.Tertio
q̄lis oīo debet actū p̄cedē ſtudij atqꝫ p̄dicatōis.Quar⸗
to q̄liter oportet ꝙ predicatores diſcāt anteq̄ꝫ doceant.
Quinto q̄liter oportet ꝙ ope impleāt qd̄ diſcunt ⁊ do
cent:⁊ quō alit̄ pluribꝫ rebꝫ in malis aſſil'ant̄ ꝯditioni
bus.Sexto q̄liter oportet ꝙ bona exteriꝰ exēpla prebe
ant atqꝫ ꝯtinuēt. Septimo q̄liter oportet ꝙ doceāt im
portune frequēter ⁊ ꝑſeuerāter.Octauo qualē in p̄di⸗
cando habebūt modū inuectiōis ꝯtra vicia faciendo
ſpālia.Nono oſtēdet̄ ꝙ ille modꝰ eſt vtilior atqꝫ fru⸗
ctuoſior.Decimo q̄ p̄dicatiōis officiū impediūt.Vn⸗
decimo bene p̄dicantiū meritū ⁊ nolentiū p̄dicare oſtē
dit̄ periculū.Duodecimo quales eſſe debeant predica
tionis auditores.

¶ Q̄rtū ad primū q̄le ſit p̄dicatoris officiuꝫ: quibuſqꝫ Ar.j.
rebꝫ in actu ſuo debeat aſſil'ari multis oſtēdit̄ exēplis. 1
¶ Primo nanqꝫ eiꝰ officiū atqꝫ actꝰ in exēplo oſtēditur
medici.Quia ſicut ad officiuꝫ ꝑtinet medici: herbas et
alia neceſſaria q̄rere ꝓ cura ⁊ ſanitatis ꝯſeruatiōe cor⸗
poꝝ.Jta ad p̄dicatorē ꝑtinet:v̄ba ⁊ exēpla q̄rere ꝓ cu
ra nō q̇rūcūqꝫ ſꝫ filioꝝ regis altiſſimi in q̄ ipiꝰ magna
oſtendit̄ cura:qꝛ ſicut ex v̄bis Ambroſij:in exameron
colligi pōt:ip̄e eſt q̄ſi medicꝰ electꝰ ꝓ corpe ⁊ filio reḡ
eterni. Corpꝰ nāqꝫ chr̄i myſticū: ⁊ filij regis eterni ſūt
fideles ꝓ q̇rū cura ip̄i ſunt electi:vt ſint ſic̄ dꝛ.Lu.ix.
Euāgelizātes ⁊ curātes vbiqꝫ.¶ Ecce q̄lis quāqꝫ gn̄a
lis cura eis cōmittit̄ q̄lis vt ſint curātes.Qd̄ q̇dē offi⸗
ciū ſub q̄nta diſtrictiōe eis cōmittit̄: ptꝫ ꝑ h̄ ꝙ Paulꝰ
cui iſtud officiū cōmiſſum fuit:dixit. Ve mihi ſi non
euāgelizauero.j.Coꝝ.ix.Ex q̊ ptꝫ ꝙ iſtud officiū com
mittit̄ ſub ꝑiculo dānatiōis eterne ſicut cura filij regis
ſub pena capitis ⁊ ꝑiculo.Sicut ꝑiculū amiſſionis ca⸗
pitis timere poſſet:qui curā filij regis infirmi acceptū
nō diligēter vel non prudēter exeq̄ret̄ ſꝫ negligēter: vt
faceret tepide ⁊ tarde:nō plꝰ de cura eiꝰ q̄ꝫ de ſolacio ꝓ
prio curās:nec prudēter:vt nō vulneri medicinā appo
neret parcēs ne infirmū offenderet:vl' minꝰ ab eo dili⸗
geret̄.Jta in ꝓpoſito:illi qui in p̄dicādo lucra ⁊ ſolacia
p̄ponūt ꝓpria:⁊ p̄dicāt ad aures placādas ⁊ nō ad ſor
des tergēdas nec plagas ſanādas.Ergo non ſic vos ſꝫ
ſicut p̄cipitur.Eſa.xvj. Loq̇mini plagas tāq̄ꝫ fideles
medici.¶ Et hoc gn̄aliter qd̄ intelligit̄ in hoc ꝙ dicit̄: 2
vbiqꝫ curantes inquit vbiqꝫ:vt de vobis verificet̄ il⸗
lud Job.xxxvij.Nubes ſpargūt lumen ſuū:luſtran⸗ Nubes
tes cuncta ꝑ circuitū quocūqꝫ volūtas gubernatoris
duxerit.Nubes vento ſp̄ūſancti agite:ſunt ſancti pre
dicatores.Quibꝫ tria in iſta auctoritate tacta ſunt ne⸗
ceſſaria.¶ Primo doctrine liberalitas ſpargunt lumē:
ps̄.Diſperſit dedit paupibus ⁊c̄.Nimis auarus eſt:q̄
candela ſua non vult alias accēdere:cū nō minuat̄ lu⸗
men eius.Jdeo dicit̄ Sap̄.vij.Sine inuidia cōmuni
co.Lux eīm oībus indifferēter cōmunicat.Eccl'.xxxij.
Sol illuminās per oīa reſpicit.Contra illos qui di⸗
uitibꝫ ⁊ non paupibꝫ euangelizare volūt.Nō ſic chr̄s
de quo Eſa.lxj.⁊ Lu.iiij.Euangelizare paupibꝫ miſit
me:vt mederer ⁊c̄.Jtē lux oīa viſibilia manifeſtat ⁊
oīm maculas reuelat.Cōtra illos qui arguūt ⁊ mani⸗
feſtant:⁊ predicant contra peccata pauperū:⁊ non di⸗
uitum.Nō ſic Joānes qui arguebat Herodē.¶ Re
quiritur ergo ſecundo in eis medicine generalitas:qd̄
notat̄ i hoc qd̄ dꝛ.Luſtrāt cūcta.Cōtra illos q̇ nō vi⸗
ſitāt:nec curāt infirmos:ſicut aliq̇ medici: niſi vbi ſūt

loca pinguia: vbi bene ꝓcurant ⁊ lucrant: i ꝑs. Ipi di-
ſpergent ad manducandū. Cōtra exēplū chriſti: de q̄
Marci. vj. Jeſus circūibat caſtella docēs in circuitu.
Et Lu. iiij. vbi de ſeipo loquēs ait Spūs dn̄i ſup me:
ꝓpter qḋ vnxit me: euāgelizare paupibꝫ miſit me: ſana
re ɔtritos corde: p̄dicare captiuis ⁊c. ¶ Tertio requi-
rit in eis obedientie facilitas qḋ notat in hoc ꝙ dicit: q̄-
cūqꝫ voluntas ⁊c. Ro. x. Quō p̄dicabūt niſi mittātur
Sic diſcipuli chriſti p̄dicauerūt vbiqꝫ dn̄o cooperāte:
⁊ ſermonē ɔfirmāte ſequētibꝫ ſignis. Marci. xvj. Se-
quētibꝫ inquit ſignis curationū ⁊ ſanitatū q̄ eis ibidē
cōmittebant. Sup egros inq̄t manus imponent ⁊ be
3 ne habebūt. ¶ Et ſic patet quō officiū p̄dicatoris eſt ſi
mile officio generalis medici non tm̄ infirmos ſanādi:
ſed qḋ maioris eſt virtutis potētie atqꝫ miraculi mor-
tuos ſuſcitādi: ſicut oſtenſum eſt. D. viij. 25. Et ſicut
patet p Decretū ſumptū ex vbis Augu. li. iij. contra
manicheos: ⁊ habet. iiij. q. i. olim: ſub his vbis. Olim
iuſſus eſt frater p̄mortui fratris vxorē ducere: vt nō ſi
bi ſed illi ſuſcitaret ſobolē Glo. qui licet eſſet iſtius fili
us carnalis fuit tamē fratris mortui filiꝰ legalis: vt. l vj.
di: Iſmael. Sequit. Eiuſqꝫ noīe vocaret. qḋ inde na-
ſceret qḋ ſi recuſaret: diſcalciatꝰ vno pede cōſpui ſole-
bat in faciē. Nūc euāgelij quiſqꝫ p̄dicator ita debet in
eccl'ia que figurat p illā vxorē fratris p̄mortui ſe habe
re vt defuncto fratre. i. chriſto ſuſcitet ſemē. i. filios ſpi-
rituales illiꝰ fratris qui ꝓ nobis mortuus eſt: ⁊ qḋ ſu
ſcitatū fuerit nomē eius accipiat vt a chriſto chriſtianꝰ
dicat. At vo qui electꝰ ab eccl'ia miniſterium euangelij
renuit: ab eccl'ia ipa digne meritoqꝫ ɔtēnit. Qui em̄ et
ſibi ꝓdeſt ⁊ eccl'ie bene intelligit: vtroqꝫ pede calciatꝰ.
Unde illud. Q̄ ſpecioſi pedes euangelizātiū pacem:
euangelizātiū bona p̄dicantiū ſalutē. Eſa. lij. Sequit
Qui em̄ curā lucrādoꝝ refugit alioꝝ: diſcalciati illius
figuratū non ſignificauit ſolū: ſed in ſe impletū portat
opprobriū. Vide de officij huius excellētia ⁊ dignitate
auctoritatē beati Gregorij in ꝓlogo iſtiꝰ opuſculi ver
ſus finē. ¶ Secūdo officiū p̄dicatoris aſſilari debet of-
ficio p̄conis qui in parliamētis ɔſilijs ⁊ ciuitatibꝫ iuſ-
ſa ⁊ ordinationes clamat regia in duabꝫ ɔditionibus.
4 ¶ Primo q̄tū ad materiā quā clamat: q: ſicut p̄co illo
rū materiā ⁊ verba que ponunt in ore ſuo: quātocūqꝫ
ſint aliquibꝫ terribilia ⁊ grauia atqꝫ diſplicētia: illa ni-
hilominꝰ apte clamat nihil dimittens de hoc qḋ poni
tur in ore ſuo. Ita p̄dicator verba que deus ꝑ ꝓpham.
Eſa. xl. ⁊ iuſſa dei que ei ibidem p̄cipit. Sta in excelſo
ſupple ad modū p̄conis: tu qui euāgelizas ſion. Et cla
ma ne ceſſes: exalta in fortitudine vocē tuā. Eſa. lviij.
Que autē vba ponit in ore ſuo que oportet ꝙ clamet:
quātūcunqꝫ aliquibꝫ diſpliceant: patet p hoc qḋ ſequi
tur. Annūcia populo meo ſcelera eoꝝ ⁊ domui Jacob
peccata eoꝝ apte ⁊ terribiliter tonando ⁊ ignē eternū:
quem ꝓ eis merent oſtendēdo ⁊ fortiter atqꝫ ſalubrit
ignē illū eis imminere clamando: ſicut amici clamant
amico: qn̄ vident ignē vel latrones domui eius immi-
nere vt ſe contra ignē illū iuuent vel latrones. Talibꝫ
nanqꝫ terribilibꝫ cōminationibꝫ potiꝰ ɔuertunt a pec-
catis ſuis q̄ p̄dicatione miſcdie dei ex qua audaciā ca-
piūt delinquēdi. Et ideo Augꝰ. li. iiij. de doctrina chri
ſtiana docet: ꝙ p̄dicatores non debēt loqui tm̄ ſimplr
vt inſtruant nec mediocriter tm̄ vt delectent ſed gran-
diter vt impellant ⁊ vincant. ¶ Secundo quo ad mo-
dū clamoris: q: p̄co ille alte clamat cūctis audiētibus
Ita tu. Judic. vij. Cunctis audientibꝫ p̄dica. Et ſicut
p̄co ille nulli parcit nec diuiti nec potenti vel pauperi:
ſed om̄es tangit qui contra illud qḋ clamat fecerūt vl

facient. Ita vos p̄dicate euangeliū om̄i creature Mar
ci. xvj. ¶ Tertio officiū ⁊ actus predicatoris aſſimilari 5
debet actui piſcatoris qḋ ſatis oſtendit in hoc ꝙ veri-
tas illis quos primos fecit eccl'ie p̄dicatores: dixit. Fa-
ciā vos fieri piſcatores hoim̄. Math. iiij. ¶ Circa quā
auctoritatē eſt duo aduertere. Primo cōmiſſionē. Se-
cundo executionē. ¶ Commiſſio vo fuit ad hoc facta
diſcipulis chriſti ⁊ ſequacibꝫ illoꝝ. i. oībus viris eccle-
ſiaſticis vt piſcarent hoīes. i. peccatores traherēt de aq̄s
delitiarū ad terrā ſolidā eccl'ie. Non cōmiſit eis: ꝙ pi-
ſcarent epiſcopatꝰ vel alias dignitates vel p̄bendas:
vel lucra ſeu ſolacia terrena vel laudes hūanas. Quā
commiſſionē multū excedunt nonnulli qui plꝰ ſtudēt
⁊ plus laborant tam in ſtudendo q̄ etiam romā eūdo
circa mundi honores q̄ circa piſcationem animarum
oſtendētes ſe a diabolo potius eſſe piſcatores pecunia-
rum q̄ a deo piſcatores animaꝝ. Quorum pena patet
Eſa. xix. Merebunt piſcatores quādo erūt vbi erit fle
tus ⁊ ſtridor dētium. ¶ Executio vo eo modo fieri de 6
bet: quo plures capere poſſunt peccatores quod ita fie
ri poteſt ſi contra vicia p̄dicetur in ſpeciali ſicut oſten-
ditur infra eo. c. arti. ix. Nam p̄dicatio generalis eſt: q̄
ſi recte nimis lata habens foramina p que multi piſces
euadunt. Specialis que nitit om̄es tāgere: eſt quaſi re
te artum qḋ om̄es quantū in ſe eſt capit: ꝓpter hoc em̄
illi piſcatores deſcenderāt ⁊ reficiebāt retia ſua ne aliq̄
euāderent. Luce. v. ¶ Sed heu magna eſt differētia in
ter piſcatores dei ⁊ diaboli quia piſcatores diaboli vi-
dent cum magnis retibꝫ piſcari: q: multos ⁊ magnos
capiunt ⁊ cito. Unus nanqꝫ falſus in vna duodena ⁊
corruptor cum pecunia ⁊ falſis verbis cito capiet. xj.
Et vna fatua mulier in ornatu ſtulto eundo p villam:
plures capiet q̄ p̄dicator tota die clamādo ⁊ ſic d alijs
Et ſic patet quomō per miniſtros ſuos traxit tertiam
partem ſtellarum ſecum. Apoca. xij. Piſcatores dei vi-
dētur cum linea piſcari: quia ſicut ille lineam in aquā
mittit: neſciens quem capiet niſi quem deus dederit: ⁊
aliquando capit vllum aliquando nullum ⁊ qn̄ plus
capit non capit niſi vnū. Ita iſte poteſt intantū clama
re ꝙ veraciter dicere poterit cum pſal. lxviij. Labora-
ui clamans extendēdo loco linee linguā ſuam: neſciēs
quem capiat niſi quem deus dederit. Et tamē aliquan
do capit nullum: ſicut nec illi. Luce. v. Tota nocte la-
borantes: nihil cepimus. Aliquādo forte vnum: id eſt
aliquādo paruum vel pauperem ⁊ nullum magnum
quia ſicut magni piſces vel ad lineam non veniūt: vel
ſi venerint illam ore capere nolunt vel ſi ore illam acce
perint ⁊ capi inceperint illam rumpūt ⁊ euadunt ma-
num piſcatoris. Ita magni tyranni diuites ⁊ potentes
⁊ magni peccatores vel ad p̄dicationem non veniunt:
vel ſi venerint dormiunt vel garrulāt ⁊ illam aure ca-
pere nolunt: vel ſic acceperint ⁊ in aliquo compungi ⁊
tangi corde ceperint cito lineam illam que cor tangit:
rumpunt: ad alias cogitationes cupiditatis vel carna
litatis ſe diuertentes. Ideo dicitur Job. xl. Nunquid
capies leuiathan hamo: quaſi diceret: non. Propt hoc
ſicut dicitur Eſa. xix. Lugebunt om̄es mittētes in flu-
men hamum. Nec tamen propter hoc eſt a p̄dicatiōe
ceſſandum exemplo illius qui predicauit: licet multos
capere non poſſet: dicens. j. Cor. j. Predicamus chri-
ſtum crucifixū: iudeis quidem ſcandalū: gentibꝫ autē
ſtulticiam ⁊c. ¶ Quarto actus ⁊ officium predicatoꝝ 7
aſſimilātur actui ⁊ officio angeloꝝ. Om̄es nāqꝫ p̄dica
tores p illos ſeptē angelos deſignant. Apoc. viij. q: ſi
cut ibi dicit: ꝙ ſeptem angelis date ſunt tube ſeptem.
Ita ſancti p̄dicatores q̄ p nūerū ſeptenariū deſignari

poſſunt:q2 debet in eis quieſcere ſeptē dona ſpūſſancti
debent cū ſeptē tubis.i. cū grā ſeptē donoꝝ ſpūſſancti
p̄dicare ↄtra ſeptē vicia eis oppoſita. Et tanq̄ȝ canes:⁊
paſtores latratibꝫ ⁊ clamoribꝫ:lupos inferni arcere ab
ouili chriſti:⁊ ſepties muros circūire hiericho.i.p totā
vitā ſuā:que p numerū currit ſeptenariū.i.ſeptē dierū
mundū circūire:vt munitiões deſtruant pctōꝝ:⁊ de⸗
fenſiones ꝓſternant:quibꝫ ſe quaſi quodā muro con⸗
tra veritatē munire ⁊ defendere nitunt̄:tenētes tubas
in manibꝫ.i.in corpe faciēdo:qđ ore p̄dicant:⁊ alias ſi
cut p̄dicatiõe:ita cõuerſatiõe excedēdo:q2 ſicut ſcribit̄
Eſa.xxx. Erit lux ſolis ſeptēpliciter ſicut lux ſeptē die⸗
rū:quia p̄dicatores quaſi ſol debent alios ſeptēpliciter
excedere in vite claritate:vt de quolibet illoꝝ verificet̄
illud. Judith.xj. Diſciplina tua in omībus ꝓuincijs
predicatur.
Ar.ij. ¶ Quia vo tanti miniſterij dignitatē intētio corrupta
8 obſcuraret. Quia ſi ocul⁹ tu⁹ nequā fuerit: totū corp⁹
tuum tenebroſum erit:neceſſe eſt ad hoc ꝙ tanti officij
excellētia digne exerceat̄:ꝙ cor ſic intentiõe recta diri⸗
gat̄ ꝙ totus p̄dicatiõis act⁹:⁊ labor ⁊ deſideriū laudē
intēdat dei:ſicq̄ȝ regulet̄ ꝙ nulli inuideat qui eandem
laudē intēdere videt̄:ſicut ptȝ p beatū Gregoriū.xxiij.
moꝝ.verſus finē libri:ſup illud Job.xxx. Verſa eſt in
luctū cithara mea:⁊ organū meū in vocē flentiū. Sūt
inquit nõnulli qui dū officiū p̄dicatiõis exhibēt:alijs
inuidēt bonū qđ habēt:atq̄ȝ ideo iā vaciter nõ habēt:
q̄bꝫ recte p Jacobū dicit̄.iij.c.ꝙ ſi zelū amarū habetis
inter vos:⁊ cõtentiões ſunt in cordibꝫ vr̄is:nõ eſt iſta
ſapiētia deſurſum deſcēdēs:ſed terrena aīalis ⁊ diabo
lica. Vn̄ ſubdit̄. Et aīaȝ agricolarū eius afflixi. Agri⸗
cole em̄ hui⁹ terre ſunt q̄ in minori loco poſiti q̊ valēt:
zelo quāto pn̄t ope ad eruditionē ſancte eccl'ie ⁊ p̄dica⸗
tiõis grā coopant̄ q̊s non affligere: eſt eoꝝ opibꝫ non
inuidere:ne rector eccl'ie dū ſolū ſibi ius p̄dicatiõis vē
dicat:etiā alijs recte p̄dicantibꝫ inuidia ſe mordēte cõ⸗
tradicat. Pia etem̄ paſtoꝝ mens:q2 non ꝓpriā gl'iam:ꝫ
auctoris q̄rit ab oībus vult adiuuari: qđ agit:fidelis
nanq̄ȝ p̄dicator optat ſi fieri valeat: vt veritatē quā ſo
lus loq̄ non ſufficit:ora cunctoꝝ ſonēt. Vn̄ Moyſes.
Quis tribuat os vt oīs popul⁹ ꝓphetet? Ad bonū ģ p̄
dicatorē:ptinet conditionē ſequi Moyſi: ⁊ non illorū
de quibꝫ dicit apl's.ad Phil'.j. Alij ꝓpter inuidiā ⁊ cõ
tentionē chriſtū p̄dicāt. Tales ſicut lux cādele alijs lu
cēdo:ſeipos conſumūt ⁊ non ſunt ſicut lux celeſtis:vl'
rubus Moyſi.
Ar.iij. ¶ Sed q2 nec tā excellētis p̄dicatiõis opatio:nec tā pu
9 re mētis intētio ſine dei pn̄t hr̄i adiutorio: p̄dicator an̄
oēm p̄dicationis actū vel ſtudiū:orare habet ad impe⸗
trandū grām bene ⁊ bona intētiõe vbū dei ſeminādū
ſicut agricola orat bonū tp̄s:⁊ aeris amenitatē ſemināſ
di terrā ſuā: ꝙ ſeminatū multiplicet̄. Sicut ģ agrico⸗
ls duo deſiderat:vnū ꝙ tp̄s aptum habeat ſeminādi.
Aliud ꝙ ſeminatū ſemē bene coopiat̄ ⁊ creſcat. Jta p̄⸗
dicator an̄ p̄dicationē: imo an̄ om̄e p̄dicatiõis ſtudiū
orare debet: vt vbū dei apte p̄mo ↄcipiat̄ ⁊ poſtea be⸗
ne ſeminet̄. Poſt p̄dicationē vn̄ bene creſcat ⁊ fructifi
cet:q2 ſm̄ Criſo. Sicut nec terra ſine ſemine: nec ſemē
ſine terra fructificat. Jta nec hõ ſine deo: nec deus ſine
hoīe opat̄ iuſticiā in hoīe. Hinc eſt ꝙ gloſa ſup illud
ij. Paral'.j. Da mihi inq̄t Salomon ſapiētiā ⁊c̄. Nõ
aurū:nõ diuitias:nõ terrenā gl'iaȝ. Salomon petiuit:
ꝫ vt ſciret regere ꝓpl'm dei. Si hoc elegit rector corpo⸗
rū:quāto magis hoc eligere debēt rectores aīarū. Ha⸗
bet ģ p̄dicator orare ⁊ alios ad orōem ꝓuocare:⁊ hor⸗
tari ſicut hortat̄ apl's.ij. Theſſal'.iij. Orate inquit pro
nobis vt ſermo dn̄i currat de ore:ſcȝ p̄dicatorū ad au⸗
res auditoꝝ ⁊ de auribꝫ ad corda ⁊ de cordibꝫ ad opa⸗
tionē bonā ⁊ pſeuerātē vſq̄ȝ ad finē ⁊ meſſem vite eter
ne. Orate ģ ante om̄e ſtudiū ⁊ p̄dicationē ⁊ poſt:ne ſit
inanis p̄dicatio vr̄a.j. Coꝝ.xv. Ar.iiij.
¶ Poſt vo tā alte opatiõis ↄſiderationē ⁊ tā pie inten⸗ 10
tiõis ⁊ orōnis directionē diſcat vt ſit dignus opari qđ
mēte ↄcepit ⁊ intētiõe direxit ⁊ ore dep̄cabat̄. Oꝫ nāq̄ȝ
hoc neceſſariū ſit ꝙ vicȝ p̄us audiendo ⁊ ſtudendo di⸗
ſcat an̄q̄ȝ doceat tā in natura q̄ȝ in arte q̄ȝ etiā ſacra do⸗
cet̄ auctoritate ¶ Sicut nanq̄ȝ natura eſt ꝙ auis habe
at alas:anteq̄ȝ volādo in altū aſcendat:⁊ ꝙ aīal qđ cū
q̄ȝ lac p̄us ↄcipiat anteq̄ȝ aliud lacte nutriat ⁊ ꝙ terra
p̄us ſemē recipiat anteq̄ȝ aliquē fructu paſcat: ⁊ ꝙ lu⸗
na ⁊ ſtelle p̄us lumen a ſole recipiant q̄ȝ aliquos de no
cte illuminent:⁊ ꝙ concha ante aquā recipiat q̄ȝ ſitien⸗
tes ſatiat:⁊ ꝙ puer p̄us audiat q̄ȝ loquat̄:q2 ſm̄ phm̄:
naturaliter ſurd⁹:eſt naturaliter ⁊ ſemp mut⁹. Jta in
ꝓpoſito:neceſſariū eſt ⁊ rõnabile eſt ꝙ p̄dicator habe⸗
at alas bone vite ⁊ ſcientie an̄q̄ȝ ambonē volādo aſcē⸗
dat:quia aliter ſicut auis ſine alis ↄfuſibiliter deſcēdet
⁊ ꝙ p̄us lac doctrine concipiat:de quo.j. Coꝝ.iij. Si⸗
cut paruulis lac vobis dedi. Et ꝙ ſemen verbi dei de
quo in euangelio Luce. viij. Semen eſt verbum p̄us
audiendo ⁊ legendo recipiat:⁊ ꝙ lumen gratie ⁊ ſcien
tie ſicut ſtelle p̄us recipiant ⁊ poſtea ſicut ſtelle que in
ꝓfundo lumen recipiunt illud alijs cõmunicēt vt ſint
ſtelle manentes in ordine ſuo pugnantes cõtra Siſe⸗
ram. Judic̄.v.⁊ non ſicut terra que lumen qđ in ſup⸗
ficie recipit alijs nõ cõicat ſed potius ſint clypei aurei:
que alijs ſplendorem doctrine ⁊ bone vite oſtēdant vt
de eis verificet̄ illđ.j. Machab.vj. Refulſit ſol in cly⸗ 11
peos aureos ⁊c̄. Et ꝙ p̄us ſit concha vel vas aquam
recipiēs non vas quodcūq̄ȝ turpe vel ſordidū ſed vas
ornatū om̄i lapide p̄cioſo vas electiõis vt portet nomē
chriſti corā gentibꝫ ⁊ regibꝫ ⁊ filijs iſrael ⁊ vas ab om
ni ſorde peccatoꝝ mundatū:Jn cuius ſignū ſicut dicit
Decretū ſumptū ex verbis beati Gregorij in regiſtro
viij.q.j.in ſcripturis. Eſaias p̄us fuit purgatus ante⸗
q̄ȝ officium admitteret:vel exerceret p̄dicationis. Sūt
aūt verba beati Gregorij iſta. Js qui mitti voluit: ſcȝ
quando dixit. Ecce ego mitte me p̄us ſe per altaris cal
culum purgatum videt ne aut non purgat⁹ adire q̊ſ⸗
q̄ȝ ſupbe miniſteria ſacra audeat aut quem ſupna gra⸗
tia eligit:ſub humilitatis ſpecie ſupbe cõtradicat Glo.
quedam ſup illo vbo altaris calculum:dicit calculum
hic eſſe carbonem ſumptum de altari vbi erat ignis ad
opus ſacrificij. Et tāgit illud quod legitur in Eſa. vj.
c.ſcȝ ꝙ cum Eſaias de immūdicia labiorum quam ex⸗
traxerat commorādo cum Achaȝ:⁊ eius peccata nõ re
darguendo cōquereret̄:volauit vnus ad eum de Se
raphin ⁊ calculo quod tulerat forcipe de altari tetigit:
⁊ mundauit labia eius. Myſtice calcul⁹ ſignificat cha
ritatem altare chriſtum qui dator ⁊ cõſeruator eſt cha⸗
ritatis. Per forcipem qui habet duas mandibulas:in⸗
telligunt̄ duo p̄cepta charitatis. Qui em̄ ad p̄dicādū
mittitur duobꝫ preceptis gemine charitatis ſcȝ de dile⸗
ctiõe dei ⁊ ꝓximi debet eſſe munit⁹. Et eſt hic argumē
tum ꝙ nullus officium p̄dicandi debet aſſumere: niſi
pri⁹ labia cordis igne charitatis habeat decocta ⁊ poſt
purgationem peccati licite põt q̊s aſſumere officiū p̄⸗
dicandi. Moyſi etiā anteq̄ȝ mitteret̄ dictum fuit ꝙ ſol
ueret calciamenta de pedibꝫ ſuis.i.affectiones ⁊ opera 12
mortua de volūtate. ¶ Sȝ heu nõnulli ſūt vaſa plena
ſciētia:ꝫ tā immūda ꝙ malis moribꝫ aquā inficiunt.
doctrine. Ezechiel'.xxxiiij. Cū aquā limpidiſſimā bibe

retis:reliquā:pedibꝫ veſtris pturbaſtis. Aliq̄ ſunt va
ſa munda:ſed vacua:quia noticia ſacre ſcripture nota
biliter carent: ⁊ hi alios portare nō poſſunt:nec ɔgrue
loqui:qui nec ꝑus ſufficiēter audierunt. Cū ḡ ſicut di
cit ad Roma.x. Fides ſit ex auditu. Audit⁹ aūt ꝑ ver
bū chriſti:quō illi fidem ꝑdicabant:qui vix vnq̄ȝ vnū
verbū de chriſto vel fide in ſcolis theologie audierūt:
ſicut ſacerdotes: qui ſtatim poſt paruā informationē:
vel fundationē in grammaticalibꝫ ordinant̄:oportet:
ꝙ ſicut tales ſemꝑ fuerunt ſurdi: ab audiendo verbū
dei:ita etiam ſint muti ad bene illud loquēdum. Jdeo
ſignanter de Oſee ꝓpheta dicitur Oſee.j. Principium
loquendi in dn̄o in Oſee: id eſt prius locutus eſt dn̄s
in Oſee:eum docendo:anteq̄ȝ doceret: vt prius ſit ſal
uator ſuiꝑius: ⁊ poſtea aliorum. Hinc eſt ꝙ apoſtol⁹
in diſcipulo:omēs informat dicens.j.ad Timoth.iiij.
13 Attende tibi ⁊ doctrine: ſic enī ſaluum te facies: ⁊ ali
os. Aliter predicator ſimilis erit Pilato: qui ante fuit
iudex:q̄ȝ ſciret:quid eſſet veritas. Joā.xviij. Quid eſt
veritas? Sic illi qui ante ſacram ſcripturā docēt quā
ſciant: vel ſacram ſcripturam intelligant. Quod non
tm̄ eſt contra oīa predicta exempla naturalia verum
etiam contra oīa exempla omnium artificum. Jn ar
te enī ſeminationis prius ſemen in cophino ponit̄: vt
de illo terra ſeminetur. Et nullus cecus ꝑſumit ſpecu
lator fieri. Nec in arte aliquis magiſteriū aſſumit:niſi
prius illam didicerit:iuxta illud beati Gregorij in pa
ſtorali. Nulla ars doceri preſumit̄:niſi prius intenta
meditatiōe diſcatur. Ab imperitis ergo paſtorale ma
giſterium:qua ꝑſumptione ſuſcipitur:cum ars ſit ar
tium regimen animarū. Jdeo ꝓpheta:anteq̄ȝ dei ꝓnū
ciaret mirabilia:ſignanter ꝑmiſit:dicēs in pſ.lxx. De⁹
docuiſti me a iuuētute: ⁊ vſq̄ȝ nunc ꝓnunciabo mira
bilia tua. Et Paulus.ij.ad Timoth.iiij. Dn̄s aūt aſti
tit mihi:vt predicatio mea impleret̄. Actuū etiam.xxij.
dicit ſe legē didiciſſe iuxta pedes Gamalielis:ita ꝙ ha
buit tam dei ꝯfortationem interius:q̄ȝ etiā hoīs infor
mationē exteri⁹:anq̄ȝ de predicatiōe ſe intromitteret.
Ar.v. ¶ Sed heu. D.vj.56.⁊.57. nec ſufficit:ꝙ bene diſcāt
14 anteq̄ȝ ꝑdicent:niſi etiam opere implēt:quod alijs do
cēdo imponūt. Oportet ergo:ꝙ exemplū illius ſequā
tur:cuius oīs actio:noſtra eſt inſtructio: qui incepit
facere ⁊ docere. Exemplū etiā ad hoc in natura. Gall⁹
de nocte:anq̄ȝ diem ꝓpinquū cātādo denūciet: ſeipm̄
alis ꝑcutit. Jta ꝑdicator denūciando diē iudicij ꝓpin
quū: ⁊ hoīes ad pn̄iam:ob timorē illius: vocādo: ⁊ vt
pati inueniant̄:exhortādo: videat ꝙ ipſemet ſit patus:
ne derideat̄ a dicētibꝫ. Medice cura teipm̄. Et ꝙ ſicut
phariſeus hoībꝫ onera imponit: q̄ nec minimo digito
ſupportat. Seipm̄ ḡ ꝑus ꝑ pn̄iam ꝑcutiat:exēplo opti
mi ꝑdicatoris:qui dicit.j.Cor.ix. Caſtigo corp⁹ meū:
⁊ in ſeruitutē redigo:ne cū alijs ꝑdicauerim:ipſe repro
bus efficiar. ¶ Ne poti⁹ rane aſſimilet̄ q̄ȝ gallo. Ra
nam enī ꝯditione ſequit̄:que ſicut illa ſolū os:quo can
tat habet extra aquā: tm̄ os quo ꝑdicant: ⁊ in publico
loquunt̄ extra aquas habent deliciarū: ⁊ dū alijs ſemi
nauerit:ipſe ſine meſſe fame moriat̄. Vn̄ btūs Grego.
Homel.xxj.ſecūde partis ſuꝑ Ezechielē. Audias qō
dicis:opare quod ꝑdicas ſi enī negligis implere quod
doces:alijs meſſem ſeminas: ⁊ ipſe a fructus participa
tiōe ieiunas. Vnde ſcriptū eſt Job.v. Cuius meſſem
famelic⁹ comedet. Meſſem q̄ꝑpe doctor qui bona lo
quunt̄:ſed non opantur famelicus comedit:quis ijs q̄
panē iuſticie eſurit opat̄ mandata que audit: ⁊ ipſe fru
15 ctū nō habet qui ſeminando laborauit ⁊c̄. ¶ Tales ce
cis infirmis: ⁊ claudis ſedētibꝫ in exitibus villarū aſſi

milant̄: qui de via tranſeūtes bene informant per quā
ipſi non incedunt:que quidē conditio licet in oibus do
ctoribꝫ ſit mala:peſſima tamē eſt in ꝑlatis:quia ipſi po
pulū precipue ꝑcedere tenent̄: bonis operū exemplis
eos ducēdo. Figura. Numeri.xxxij. de tribu Ruben
⁊ Gad ⁊ dimidia tribu Manaſſe: qui quia acceperāt
pinguia paſcua ꝑcedere debuerūt fratres ſuos ad pu
gnandū ꝓ eis. ¶ Jterum tales Heraldis aſſimilātur
armorꝫ qui facta clamant armorꝫ que non faciunt. Et
ſunt ſicut cymbalū tinniens aut es ſonās: quod extra
eccliam ſonat: ⁊ hoīes ad eccliam vocat: ⁊ nec eccleſiā
intrat:ſed ſeipm̄ ſonando ꝯſumit:qꝛ bene loqui ⁊ ma
le viuere:nihil aliud eſt q̄ȝ ſeipm̄ ꝓpria voce damnare:
quia dum ore tales dāpnat:qualis ipſe eſt: ⁊ inferno di
gnos illos iudicat:quid aliud ei dici pōt q̄ȝ ex ore tuo
te iudico ſerue nequam. Jn hoc ergo caſu iſti qui vocē
quidem habent Jacobi:ſed manus Eſau ſimiles ſunt
fabricatoribus arce Noe in qua alij ſaluabant̄ ſed ipſi
met perierunt ⁊ portantibꝫ lucernam a tergo ante ali
os qua dum alij munde tranſeūt:ipſi in foueam cadūt
peccati ⁊ inferni. ¶ Jtem monſtra ſunt in hoc:qꝛ lin
guas habēt maiores q̄ȝ manus. Vnde Bernardus.
Monſtruoſa res eſt man⁹ remiſſa ⁊ lingua magnilo
qua. De die inſuꝑ loquēdo ⁊ exhortando ⁊ ꝑdicando
⁊ corripiēdo in publico ſunt aquile ⁊ grifones ad ma
gnos tyrannos volantes ⁊ armatos verborꝫ telis in
frōte ꝑcutiētes ⁊ de nocte ⁊ in priuato ſunt ſtrabōes in
peccatorꝫ ſtercoribꝫ ſe delectantes. ¶ Cōtra illō Pauli 16
j. Theſſal.ij. Nocte ⁊ die opantes ꝑdicauim⁹ vobis
euangeliū. Et iterū dicit Ro.xv. Non audeo aliquid
loqui eorꝫ q̄ ꝑ me non efficit chriſtus. Non audeo in
quit primo qꝛ ſi vnū bene dixero in apto ⁊ aliud male
opatus fuero in occulto qui vitā meā priuatā ſciret vl̄
deꝑhēderet: de v̄bis meis nihil ꝓficeret ꝟȝ poti⁹ me de
ridēdo deterioraretur ad modum illius qui aſinum in Aſinus
pelle leonis rugiētē cum aures videret aſini licet in ꝓn Exm̄
cipio timeret:quia ad hoc clamauit vt ipſm̄ terreret di
xit. Aſt mihi qui quōdā ſp aſellus eris. Terruiſſet me
vox iſta ſi aures non vidiſſem. Sic de illis qui loquun
tur pacē:mala aūt in cordibꝫ eorum: ore ſuo benedice
bant ⁊c̄. Quaſi ſimili modo fert̄ quādam reſpondiſſe Exm̄
mulierem cū quēdam audiret ꝑdicare quē in iuuētute
nouerat ꝑteritis de v̄bis ſuis dixit. Nolite ei credere:
nec v̄ba ſua timere quia maxim⁹ in iuuētute fuit mē
titor. Nec licet falli poſſet quia vitam ſuā forte emēda
uerat:tamē ꝓ tanto eſt ad ꝓpoſitum quia cuius vita de
ſpicit̄ neceſſe eſt ꝙ eius ꝑdicatio contēnet̄ qꝛ ſm̄ beatū
Gregoriū in paſtorali quod intelligēdo penetrant: vi
uēdo ꝯculcant repēte docēt: q̄ non ope ꝟȝ meditatione
didicerant ⁊ quod v̄bis ꝑdicant moribꝫ impugnant.
Non inq̄t:audeo ſecundo ne improperet̄ mihi:ꝙ ſim 17
malus citharedus: vl̄ quia non citharizo in cithara ꝓ
pria ſicut illi in Apoca.xiiij. Qui citharizabāt in citha
ris ſuis ꝟȝ in alienis alijs pn̄iam ⁊ bona opa ꝑdicando
q̄ ꝑ me nō efficit chriſtus ſicut multi ꝑlati: ⁊ officia ha
bētes faciūt qui dum conuētus eſurit in refectorio lau
te comedunt in camerꝭ ſuis. Contra illud Eccl̄.xxxij.
Rectorē te poſuerunt:eſto in illis:ſupple in refectorio:
ſicut vnus ex illis: vl̄ quia citharam non manibus: ꝟȝ
lingua tango:ſicut nanq̄ȝ tales nunq̄ȝ in aliquo muſi
co bonā faciāt armoniam qui manibꝫ inſtrumētū nō
tangunt ꝟȝ tm̄ oris flatu inſtrumētum mouere nitūtur
Jta nec qui ꝑdicant ſobrietatē ⁊ ebrioſe viuunt: caſti
tatē mundiciam: vl̄ quācunq̄ȝ virtutē ⁊ contrario mo
do viuunt:quia non manibꝫ opando virtutes illas tā
gunt:ꝟȝ ore flatu loquēdo:qꝛ ſm̄ Senecam. Efficacior

eſt vox operis: ꝗ̄ vox oꝛis. Nā dicit Criſo. ſuper illud
Math. v. Aſcēdit Jeſus ī montē. Nemo pōt in valle
ſtare: ⁊ de mōte loq̄: vbi ſtas? inde loquere: aut vñ lo-
queris: ibi ſta: ſi in terra eſt anim⁹ tu⁹: vt q̄d de celo lo
queris in celo cōſiſte: ſi de celo loq̄ris: ſi iuſticiā facere
nō vis: vt q̄d te p̄dicatoꝛē iuſticie facis? q̄re mgr̄m vo
cas: cui⁹ nō vis eſſe diſcipulus? Pꝛius ḡ aſcende ſcalā
Jacob: ꝑ vite mūdiciā ⁊ ꝯtēplationē: pꝛius em̄ dicunt
aſcendētes: ꝗ̄ deſcendētes: qꝛ ꝯtemplatio p̄cedere debet
p̄dicationē: ⁊ vite aſcēſus in deū. Auis em̄ nobis p̄us
aſcendit ad pꝛedā ꝗ̄ deſcēdat ad pullos nutriēdos. Et
Moyſes p̄us aſcēdit ad deū: ꝗ̄ deſcēdit ad infoꝛman-
Exiij dū populū Exo. xxiiij. Et abbas Joānes in vi. pa. mo
riens requiſitus: ꝙ aliqd̄ verbū memoꝛia dignū diſci-
pulis relinq̄ret: dixit: nunꝗ̄ docui: qd̄ p̄us nō fecerim
¶ Hoꝝ exēplo infoꝛmati: faciam⁹ id ad qd̄ nos hoꝛta
tur Seneca ad hoc: ꝙ nobis in p̄dicatiōe credat̄: ſic in-
quit. Jſta diſcam⁹: vt q̄ fuerint verba ſint oꝑa: nullas
em̄ maioꝛes de oīb⁹ mereri penas iudico: ꝗ̄ q̄ ꝓphetiā
velut aliquā artē venalē didicerūt: q̄ aliter viuūt: ꝗ̄ vi
uendū eſſe p̄cipiūt: beatus ḡ cui in die moꝛtis dici po-
terit illud. iij. Reg. viij. Oꝛe locut⁹ es ⁊ manib⁹ ꝑfeci-
18 ſti: vt hec dies pꝛobat. ¶ Tertio nō audeo ⁊c̄. ne mihi
impꝛoperet̄: ꝙ verba ſint ſicut charta ſine ſigillo: q̄ nō
valet in neceſſitate: nec ei credit̄. Jta nec tali p̄dicatiōi
que ſigillo bone ꝯuerſatiōis nō ꝯfirmat̄: nec appꝛobat̄
Pꝛopter qd̄ apl̄us dicit. j. Theſſal̄. ij. Exhoꝛtatio nr̄a
nō eſt de erroꝛe: neq̄ de īmūdicia: neq̄ in dolo: ſ ſicut
ꝓbati ſum⁹ a deo vt crederet̄ nobis euangeliū: ita loq̄
mur: nō q̄ſi hoīb⁹ placētes: ſed deo: q̄ ꝓbat coꝛda. Ec-
ce ꝙ̄ ſignāter dicit: vt crederet̄ nob̄ euāgeliū: vt homi-
nes v̄ba euāgelica a me crederēt eſſe vera: ⁊ illa nō ha-
berēt ſuſpecta ꝓpter malā vitā: ſicut ſunt v̄ba illoꝝ: de
quib⁹ Ambꝛoſius ſup Lucā. Folia em̄ ſine fructu ſu-
ſpecta ſunt mihi. Tales em̄ veſtes habuerūt exules pa
radiſi. Ad idē Seneca epl̄a. vj. ad Luciliū. Hoīes am
plius oculis: ꝙ̄ aurib⁹ credūt. Longū eſt iter ꝑ p̄cepta
bꝛeue ⁊ efficax ꝑ exēplū. Bernardus ad Eugeniū. li.
ij. de ꝯſideratione. Monſtruoſa res eſt ſedes pꝛima et
vita ima: ſermo multus ⁊ fruct⁹ nullus. ¶ Nec mirū:
ſi tali non credit̄: ſicut nec charte: nec lr̄e ſine ſigillo: qꝛ
ſicut in iudicio: vni⁹ nō credit̄ teſtimonio: ſ duoꝝ vel
triū. Jta nec in p̄dicatione voci tm̄ credit̄ doctoꝛis: ſed
teſtimonio veſtit⁹: geſtus: aſpect⁹: deuotiōis: oīonis:
hūilitatis: occupatiōis: pꝛiuate locutiōis: ⁊ parcitatis
in eſculētis ⁊ poculētis: in oꝛe iſtoꝝ teſtiū: ſtet oē v̄bū
id eſt. teſtimoniū taliū virtutū: exēplo apl̄oꝝ: q̄ virtute
magna reddebāt teſtimoniū Act. iiij. ¶ Pꝛim⁹ ḡ teſtis
hic noīat⁹: eſt veſtiū religioſitas ⁊ decētia: que p̄dicā-
tes ꝯ̄ veſtiū ſupbiā illā nō oſtēdāt: ſ poti⁹ talia eos de-
cēt oꝛnamēta: q̄lia ſunt deſcripta. O. vij. arti. ix. ¶ Se-
cūdus eſt geſtus maturitas: ⁊ moꝝ in eūdo ꝑ villas ⁊
vicos cōpoſitio: vt nō diſcooꝑto capite: vel currendo
vel nimis feſtināndo vel fatue reſpiciēdo: animi indicet
leuitatē Eccl̄. xix. Ex viſu coḡſcit̄ vir: et greſſus hoīs
enūciāt de illo. ¶ Sic de oīone: deuotiōe ⁊ hūilitate: de
quib⁹ teſtib⁹ dictū eſt in capitulis ſuis. Occupatio v̄o
vtilis eſt p̄dicatoꝛi: teſtis valde vtilis ⁊ neceſſarius: qꝛ
ſicut medicus nō ſanat: nec aduocat⁹ bene cām defen-
dit: q̄ tp̄s ſtudij circa curas ſuas expēdunt in garrula-
tionib⁹. Jta ⁊c̄. ¶ Pꝛiuata etiā locutio tanꝗ̄ teſtis p̄di
catoꝛis examinat̄: qꝛ vidēt p̄dicatoꝛē in ſecreta locutio-
ne diſcretū: deuotū: ⁊ habentē v̄ba edificatoꝛia: plus
credūt p̄dicatiōib⁹ ſuis: vbi v̄o audiūt eos v̄ba habe-
re nō edificatiōis: nec moꝝ: ſed potius curſoꝝ vel nū-
cioꝝ: qꝛ ibi narrant oēs rumoꝛes patrie: ⁊ ſi ſit aliqua
bꝛiga vel guerra defendūt vnā partē ⁊ damnāt aliā: ⁊
ꝑſonas ꝯtemnūt ⁊ p̄dicatiōes. Et frequēter q̄ eis nar-
rantib⁹ ⁊ truſantib⁹: arrident in p̄ſentia: eos deridēt in
abſentia: ⁊ fatuos eos eſſe iudicant: licet eis rumoꝛ ali-
q̄n placeat que narrant: nec mirū: qꝛ loquela eoꝝ illos
manifeſtat. ¶ Eſt poſtremo: victus parcitas teſtis ne-
ceſſarius: qꝛ ſm̄ decretū ſumptū ex verbis Hiero. ſuꝑ
Micheā ꝓphetā. di. xxxv. c. eccleſie. Eccleſie incōueniē
ter p̄dicat q̄ pauperē chꝛiſtū pingui ventre: ⁊ rubētib⁹
buccis annūciat. Nō ḡ p̄dicatoꝛi ſine talib⁹ teſtib⁹ cre
dit̄: teſte apl̄o: q̄ ait. j. Coꝝ. xiiij. Si incertā vocē tuba
dederit quis ſe p̄parabit ad bellū? ſupple contra vicia.
Jncertā vocē dat: q̄n vox teſtimonio p̄dictarū ⁊ aliarū
virtutū nō certificat̄: ⁊ tūc nullus ſe p̄parat: ſed poti⁹
ip̄m deridet dicens illud ad Rom̄. ij. Qui p̄dicas nō
furandū furaris. ¶ Ad hoc ḡ ꝙ tuba certā det vocem:
et impꝛoperiū iſtud euitēt: neceſſe eſt: ꝙ tubas manib⁹
teneant: ſicut notatū eſt. s̄. eo. c. 7. Aliter turpiſſimū p̄-
dictū incurrūt impꝛoperiū: de quo Seneca. ad Luciliū
Hoc turpiſſimū eſt: qd̄ nobis obijci ſolet: verba nos
ꝓphetie nō oꝑa tractare. Hoc idē ptz. O. vj. 65. Et nō 19
tm̄ turpe: ſ periculoſum eſt: ſicut ptz. B. ij. 57. His
oībus ꝯcoꝛdat: ⁊ hec oīa ꝯfirmat decretū ſumptū ex
verbis Petri. viij. q. j. opoꝛtet. Jn q̄ ꝯtinet̄: ꝙ opoꝛtet
ꝙ ille q̄ docet: ⁊ aīas rudes inſtruit: ſit eruditus: doct⁹
irrep̄henſibilis: matur⁹: pauidus: ꝓbat⁹ ⁊c̄. qꝛ ſi iſtas
virtutes ⁊ his ſil̄es nō habeat: nō pōt iuſte: nec auda-
cter has virtutes p̄dicare: vl̄ vicia his oppoſita accuſa
re vel ꝯdēnare. Etiā ſm̄ leges ciuiles. Pꝛimo in. ff. no-
uo. li. x. ti. ad. l. iul̄. de adult̄. l. ſi vxoꝛ. §. iudex: ſub his
verbis. Judex adulterij ante oculos hr̄e debet: an ma-
ritus pudice viuēs: mulieri bonos moꝛes colendi au-
ctoꝛ fuerit: periniquū em̄ videt̄ eſſe: vt pudicitiā vir ab
vxoꝛe exigat: quā ip̄e nō exhibebat ⁊c̄. ¶ Hoc eſt ꝯtra
p̄latos vel alios q̄ſcūq̄ q̄ ꝯtinentiā: vel quācūq̄ virtu
tē docēt: vel ab alijs exigunt: quā ipſi nō oſtendūt: qꝛ q̄
debet alioꝝ defect⁹ ſupplere vel rep̄hendere nō erit de-
fectuoſus: qꝛ turpe eſt doctoꝛi: cū culpa redarguit ip̄m.
Alia etiā lex huic ꝯcoꝛdat ꝓpoſito: in. ff. veteri. li. viij.
ti. ſi ſerui. vendi. l. alti⁹. Cui⁹ legis caſus eſt talis. Tu-
toꝛ vel curatoꝛ habet cuſtodire pupillū: vl̄ impotentē:
ne aliq̄s edes ſuas altius extollendo: lumē ſuū ei⁹ im-
pediat: querit lex ſi ipſe tutoꝛ vel curatoꝛ: poſſet hoc fa-
cere. Et reſpōdet ꝙ nō: ſub his verbis: qꝛ qui aliū faci-
entem ꝓhibere ex officio neceſſe habuit: id ipſe cōmit-
tere nō debuit. Sic in ꝓpoſito. Nota legē huic ꝯcoꝛdā
tem. R. j. 20. Ex oībus iſtis palā oſtēdit̄: ꝙ neceſſe eſt
doctoꝛē tales habere virtutes: quales pꝛedicat: ad hoc
ꝙ recte doceat: ⁊ efficaciter: quia dicit ph̄s. x. ethicoꝝ:
ꝙ actus credibiles magis ſunt ꝗ̄ ſermones: ⁊ vbi diſ-
ſonant: interimūt verum. ¶ Gubernatoꝛ nāq̄ nauis
nunꝗ̄ bene ducet: nec gubernabit nauem: niſi manū
ad remū apponat: vel ſi ipſemet ſit naufragus: quō ali
os ſaluabit? Vñ Seneca epl̄a. cx. Diſcam⁹ vt q̄ fuerit
verba ſint opera. Jn tempeſtate em̄ gubernatoꝛ nau-
frabundus nō ꝓdeſt: q̄d adiuuari pōt rectoꝛ naufra-
gij attonit⁹ ⁊ vomitās: nō eſt loquendū: ſed gubernā-
dum. Dicunt em̄: hec dicit Plato: hec dicit Zenon: ⁊
ingēs agmen ph̄oꝝ faciūt. Sed heu: dicūt: ⁊ nō faciūt
Math. xxiij. Non ſic Joānes baptiſta: de quo ſcribit̄
Math. iij. Venit Joānes baptiſta p̄dicās in deſerto
iudee ⁊ dicēs. Penitētiā agite. Et cito poſt oſtēdit euā-
geliſta: ꝙ ip̄e cōgrue pniam p̄dicauit: qꝛ ⁊ ipſe pniam
quā oꝛe p̄dicauit oꝑe oſtēdit. Habebat inq̄t veſtimen
ta de pilis cameloꝝ: eſca aūt eius erāt locuſte ⁊ mel ſil-
ueſtre. Vide de p̄dicta materia. E. vij. 3.

Arti.vj. ¶ Nec ſufficit: ꝙ bñ doceat ⁊ bonā vitā habeat interiꝰ
in cōſpectu dei: niſi etiā bona exēpla prebeat exteriꝰ in
20 ꝯſpectu hoīm: quia dicit apl's.j.Cor.iiij. Spectaculū
facti ſumus mundo ⁊ angelis ⁊ hoībus. Dicit enī lex.
C.li.ix.ti.de priuatis carceribꝰ.l.vnica. ꝙ maiores de-
bent eſſe ſpecula alioꝝ. Ubi vo ꝑdicatio vel doctrina
eſt bona ⁊ ꝯuerſationis oſtenſio leuis: ſpeculū non eſt
vniforme: nec bene ordinatū: ſed q̄ſi oblongū qḋ defor
matū oſtendit vultū intuētis: ⁊ tale ſpeculū hoīes nō
libēter reſpiciūt: ſed abijciūt: q2 videt̄ eis ꝙ facit faci-
es illoꝝ turpiores q̄ ſint. Sic in ꝓpoſito: tales ꝑdicato
res hoīes nō multū appreciant̄: q2 licet bñ predicēt: le-
uis tñ ꝯuerſatio eoꝝ: eos deordinatos oſtendit et facit
inſpiciētes deordinatos. Jdeo chriſtus oēs docuit ꝑdi
catores dicens. Sic luceat lux vr̄a: vt videant opa vr̄a
bona. Et q2 ſi opa ſint mala vel mala eſſe opinent̄: q̄s
crederet ꝑdicationibꝰ vr̄is vel illas ſequeret̄: cū hoīes
potiꝰ exēplis q̄ verbis trahant̄: q̄s enī credēt exhorta
tori ad ſuperbiā fugiendā: vbi ipſemet ſupbiā oſtēde-
ret in ope: ⁊ ſic de alijs vicijs: q2 ſi q̄s viā ab aliquo ad
certū locū quereret: q̄ reſpōderet: ſe velle ad eundē lo-
cum ire: ⁊ h̓ dicto adiūgeret dicens. Uadas tu ꝑ illam
viam ⁊ ipſe ꝑ aliā iret: minꝰ ei crederet de via quā do-
cuit: ⁊ ipſum q̄tuz ad v̓ba reputaret deceptorē: ⁊ potiꝰ
greſſus ſequeret̄ q̄ verba. Jta in ꝓpoſito. Si querat̄ a
prelato vel doctore quocūq3: q̄ ſit via ad celū: oēs ꝓfi-
tent̄ ſe velle illuc ire ⁊ dicūt. Uade tu ꝑ viā miſcḋie et
mundicie ⁊ iuſticie ⁊ penitētie: oēs nāq3 ꝑdicabant:
vt penitentiā agerēt Marci.vj. qñ tñ auditores vidēt
ꝙ ipſimet ꝑ vias illas nō vadūt: minꝰ eis credūt: ⁊ fre
quēter potiꝰ exempla ſequunt̄ q̄ v̓ba. Et ſic ſm Boe
tiū de doctrina ſcholariū: doctrina vileſcit: ex mala vi
ta docētis: q2 hoīes plus oculis q̄ auribꝰ credūt: ſicut
dicit Seneca in epl'a.vij. Et addit dicēs. Longū enim
iter eſt ꝑ ꝑcepta: breue ⁊ efficax ꝑ exēpla: turbā ſapien-
21 tū plus ex moribꝰ q̄ ex v̓bis ſocrates traxit. ¶ Patet ḡ
ꝙ tales q̄ bene docēt ⁊ mala exēpla dant: ſunt ſicut ſpi
ne mellite: inter q̄s q̄ mel colligit pungit̄. Uerba nāq3
illoꝝ ſunt: q̄ſi mel Ps̄.cxviij. Q̄ dulcia faucibꝰ meis:
eloquia tua ſup mel: ſed praui mores ſunt q̄ſi ſpine vel
vepres vel apes vel veſpe q̄ lacerant ⁊ ledunt ꝯſciētias
audientiū ⁊ videntiū: ⁊ verba inter mores illos colli-
gentiū. Jdeo apl's Titum ꝑdicatorē ⁊ doctorē ſignan
ter docuit dicens: ad Titū.ij. Prebe exemplū bonoꝝ
operū in doctrina. Et qḋ docuit: exercuit: ⁊ opere im-
pleuit: ſicut p3 ꝑ h̓ qḋ dicit.j.ad Cor.ij. Sermo meꝰ
et ꝑdicatio mea: nō in ꝑſuaſionibꝰ hūane ſapiētie ver-
bis: ſed in oſtēſione ſpiritꝰ ⁊ v̓tutis. Et hoc neceſſariū
eſt oīm ꝑdicatori: q2 ſm beatū Grego. eadē neceſſitate
qua cōpellit̄ ſūma dicere: cōpellit̄ ſūma mōſtrare. Sic
ergo aſcēde in altū: bone.ſ.vite: ⁊ ibi exēpla oſtēde bo-
ne ꝯuerſationis: tu q̄ euāgelizas ſion Eſa.xl.

Arti.vij. ¶ Et poſtq̄ ſic fueris in alto loco bone vite ⁊ ꝯuerſa-
tiōis ſituatꝰ ⁊ fundatꝰ: opus fac euāgeliſte: ꝑdica ver-
22 bū: iuſta oportune importune: argue obſecra: increpa
ij.Thimoth.iiij. ¶ Predica inquit ne maledictionē il-
lam incurras: de q̄ Prouer.xj. Qui abſcōdit frumēta
maledicet̄ i ꝑpl'is. Sup quo dicit btūs Grego. Frumē-
ta abſcōdere: eſt ꝑdicationis verba apud ſe retinere: in
ꝑpl'is aūt talis male dicet̄: q2 in ſolius culpa ſilentij: ꝑ
multis q̄s corrigere potuit dānat̄: ꝓpt̄ qḋ apl's in ꝑſo-
na ſua: oēs q̄ ſubiectos informare tenent̄ cōplectēs di-
cit.j.Cor.ix. Ue mihi: ſi non euāgelizauero. Ut ḡ ve
iſtud euadas. Primo argue frequent̄. Secūdo obſecra
importune. Tertio icrepa ꝑſeuerāter. ¶ Primo argue
et ꝑdica frequenter. Exēplo ſpeculatoris: q̄ oīm nocte
ſup caſtrū vigilat. Jta tu: q2 ſpeculatorē domui iſrael
dedi te Ezech.iij.et.xxxiij. Et exēplo magr̄i in ſcholis
qui q̄tidie auditores informat. Rōnem vo hmōi fre-
quētis ꝑdicationis aſſignat Pliniꝰ in epl'a ad Urſum
dicēs. Sicut faces ignem aſſidua ꝑcuſſione cuſtodiūt:
demiſſum egerrime reparāt: ſic ⁊ dicētis calor ⁊ audiē
tis intētio ꝯtinuatione ſeruat̄: interruptiōe ⁊ remiſſio-
ne langueſcit. Quia ſm Boe.li.de diſci.ſchola. Sicut
in vnoquoq3 ope mater inuenit̄ ꝯſtantia: ſic vniuerſe
doctrine: ac diſcipline: nouerca eſt negligentia. ¶ Sed 23
q2 nōnulli frequētes ꝑdicatiōes ⁊ obiurgatiōes ꝑ cor-
habent: oportet ſecūdo ꝙ importune ſe ingerat anteq̄
petat̄ ad ꝑdicandū: ⁊ inuitis ⁊ reclamantibꝰ medicinā
offerat: ipſoſq3 quātū in eo eſt ſanet. Sicut ꝓductꝰ a re
ge ꝓ filio regis infirmo ſanādo: ipmq3 plorantē ⁊ ira-
ſcentē: ſi opus eſt ſcindit ⁊ ſanat: vulnere duro ſcruta-
to: ⁊ carne putrida ferro candēti cōbuſta: aliter ſi ꝓpter
filij diſciplinā hoc facere dimitteret: apud regē ꝓditor
haberet̄. Et nūcius impotune ingerit ſe vt nūcium ſuū
faciat: q̄ etiā vitupandus eſſet niſi totū nunciū diceret
ſicut onerat̄. Sic in ꝓpoſito: ꝑdicator niſi faciat opor-
tune: īportune: qḋ ei ꝑcipit̄ Hiere.j. Loq̄re ad eos oīa
que ego ꝑcipio tibi. Nota.D.ij.1. Tertio in vtroq3: 24
tam in frequētia q̄ in īportunitate habēda eſt ꝑſeuerā-
tia: etiā ſi frequēter ꝑdicando ſe videt nō multū ꝓfice-
re: q2 forte doctrinā ſuā reijciunt. Exemplo nutricis: q̄
licet infans bis vel ter cibū de ore ſuo reijciat: nō tamē
ceſſat: plus in ore ſuo ponere: ⁊ ſic dū ꝑſeuerāter in ore
ſuo cibus ponit̄: fit vt q̄ ꝑꝰ cibū eiecit: poſtea cibū ſu
mat. Et cribrū licz aquā nō retineat: tñ frequēter in aq̄
poſitū mūdius fit. Jta in ꝓpoſito. Uñ quidā pater in
vita.pa.dicēti ꝙ nihil de ſermone retineret cordetenꝰ: Exm̄
⁊ ideo ad ſermonē nō ita frequēter iret. Reſpōdit: vas
frequēter aquā recipiēs: licet ſtatim effundat̄: vas tñ
mūdat̄: licet nō in prima inerſione vel ſecūda. Sic in
ꝓpoſito. Ergo noli ceſſare aquā ſup īmūdos effunde-
re: q2 licet pma infuſione: nō mundent̄ multis mūda-
bunt̄. Et qñq3 illud idē verbū: qḋ pma auditione eos
ad cordis emūdationē nō pungit: poſt multos annos
ad memoriā deductū: pungit ⁊ placet ad penitentiā.
Nota.D.ij.4. ¶ Nec ꝓpter maloꝝ animoſitates vel
alias aduerſitates eſt a ꝑdicatiōe ceſſandū. Uñ beatꝰ
Grego.ſup illo Eccl's.xj. Qui obſeruat ventū: nunq̄
ſeminat: ⁊ q̄ ꝯſiderat nubes: nō metet.iij.li.paſtoraliū
c.xxxviij. Nubes q̄ a vento ferunt̄: ſunt maloꝝ hoīm
aduerſitates: ꝓpter quas nō debemꝰ dimittere ꝑdicare
veritatē: q2 piger ꝓpt̄ frigus arare noluit Prouer.xx.
mēdicabit ḡ in eſtate.ſ. qñ ſol iuſticie apparebit in iudi
cio ⁊ nō dabit̄ ei. Uade ḡ in Niniuē ciuitatē magnā
id eſt.in mundū: ⁊ ꝑdica in ea tribꝰ ꝑdictis modis pre
dicationē Jone.iij.

Arti.viij. ¶ Predica inq̄t longa themata vitando: q2 ſicut tedio-
ſuz eſt: ꝙ citharedus ī aula diu citharā ꝑparat. Jta ⁊c̄.
25 Et ſtatim ad quiditatē deſcēdēdo inuectiones contra
vicia in ſpeciali faciēdo: quia q̄ citharē oīes chordas
ſimul tangit: confuſam ⁊ ineptam facit melodiā: ⁊ q̄ſi
ludum videt̄ facere pueroꝝ. Sic in ꝑdicatione: qui ge
neraliter oīes ſimul tangit: ⁊ vicia diſſuadet in gene
rali dicēs. Non eritis ſuperbi: nō cupidi: nō carnales
non efficacē facit ꝑdicationē. Oportet ergo in ſpeciali
modo: vt nunc vnam: nūc aliā tangat chordam: expo-
nendo ſuperbie ⁊ cupiditatis et carnalitatis ſpecies et
pericula: quia ſm beatū Gregoriū.iij.moral'. ſup illo
Job.xxxviij. Quis dedit gallo intelligentiā. Jntente
mentes auditoꝝ ſunt: quaſi quedā tentationes chorda
rum ſtricte in cithara: quas tangit artifex cum plectro:

vt reddant conſonā modulationē: licet nō vno impul
ſu feriant. ¶ Sicut ergo minus ad alicuius deſcripti-
onem vel deriſionē: eius in ſpeciali cōditiones recitat.
Et ſicut medicus ad infirmi ſanationē: nō in generali
docet qualiter curari pōt: ſed in ſpeciali: quō periculū
illud incurrit ꝛ quō ſanari pōt. Ita in ſpeciali ꝯditio-
nes peccati ꝛ ꝑicula ſunt recitāda: ꝛ ſpeciales inuectio-
nes ꝛ doctrīe ſunt ꝯtra illas infirmitates adhibēde ꝑ
plana verba ꝛ laicis intelligibilia: nō ꝑ curioſitates ꝛ
declaratiōes ꝛ rōnes phoꝝ et dubias naturas anima-
lium: que oīa literatoꝝ aures demulcent vel p̄dican-
tium gloriā querūt: ꝛ infirmoꝝ plagas nō curant: ſed
cecant: nec p̄ceptū dei implent: quo p̄cipiunt annūcia-
re ꝑplo peccata eoꝝ: ad qd̄ cum tp̄s p̄dicandi nō ſuffi-
ciat: fatuū eſt tot querere ambages: ꝛ magnā p̄dicatio-
nis partē: potius in ſanctoꝝ: de quibꝫ p̄dicat cōmēda-
tione: qui cōmendationibꝫ noſtris non indigent: q̄ȝ in
vicioꝝ ꝯtra que p̄dicare deberet rep̄hēſiōe. ¶ De quo-
rū auditoribꝫ dicit Treñ. ij. Prophete tui falſa vide-
rūt tibi ꝛ ſtulta: nec aperiebant iniquitatē tuā: vt te ad
26 penitentiā ꝓuocarent. ¶ Cuius erroris cauſa q̄ñq̄ȝ eſt:
quia gloriā ꝓpriam querūt: ꝛ ideo in ſciētificis ꝛ curio-
ſis ſe delectant: vt ſicut dicit decretū Nicolai pape: di.
xlj. diſpēſatio. §. pariter: iactatione ſciētie plura ſcire vi-
deant. Et talis ſicut idē dicit decretū: q̄ ea docet: q̄ ab
auditoribꝫ nō valent intelligi: nō ad eoꝝ vtilitatē: ſed
ad ſui oſtentationē facit. Tales rep̄hēdit ꝓpha Ezech.
xxxiiij. dicēs. Cū aquā puriſſimā biberetis: reliquā pe-
dibus veſtris ꝯculcaſtis. Aquā puriſſimā bibunt: dū
ſacrā ſcripturā intelligūt: quā pedibꝫ male turbant af-
fectiōis: nec ſic turbatā ꝓ auditoꝝ adminiſtrāt neceſſi-
tate: vel ſiti extinguēda: ſed quadā verboꝝ inundatio-
ne: aures replent: ꝛ nō corda auditoꝝ. Cōtra quos di-
cit btūs Grego. ſuꝑ illo Job. xxvj. Qui ligat aquā in
nubibus: ꝛ habet moꝝ. xvij. Non inquit inundatiōe
ſcientie: ſed moderata diſtillatione foueant auditores.
Juxta illd̄ Job. xxix. Suꝑ ip̄os ſtillabit eloquiū meū.
Suꝑ qd̄ dicit btūs Grego. xx. moꝝ. In hoc inquit iu-
dicat diſpēſatio magiſtroꝝ: debet eñ qui docet ſubtili-
ter ꝓſpicere: ne plus ſtudeat p̄dicare: q̄ ab audiēte ca-
pit. Oēs v̄o q̄ in iſto detinent errore: multū faciunt
cōtra exemplū Pauli: q̄ dicit. ij. Coꝝ. iiij. Nō eñ noſ-
metip̄os p̄dicamus. ¶ Sed forte nō tm̄ intēdunt glo-
riā ꝓpriā: nec gloriā dei: ſed vtrāq̄ȝ ſimul: ꝛ ideo ſimul
curioſa ꝛ deuota ſemināt. ¶ Sed hoc videt. Primo eſſe
ꝯtra dei p̄ceptū: moralit expoſitū: quo dicit Leuit. xix.
Non ſeres agrū tuū diuerſo ſemine. i. agrū auditorū:
cōmiſcēdo cum ſemine verbi dei: ſubtilitates philoſo-
phicas ꝛ vanitates. ¶ Secūdo eſt ꝯtra legē fidelitatis
q: dum ꝑ intellectū vel ſcientiā: et hmōi gr̄as quas a
deo accepit: gloriā ꝓpriam querit: ita infideliter ꝯ deuȝ
agit: ſicut ille: q̄ ad curiā romanā miſſus: ꝛ in expenſis
mittētis ibi ſtās: vt negociū dn̄i ſui ꝓcuret ꝛ expediat:
interim nō negocium dn̄i ſui: ſi ꝓpria querit expedire.
¶ Tertio dum diligētius ꝛ ſtudioſius laudē ꝓpriā in-
tendit maledictionē illam incurrit Hiere. xlviij. Ma-
ledictus q̄ facit opus dei fraudulēter: ꝛ q̄ ꝓhibet gla-
diū dn̄i a ſanguie ſuo. ¶ Quarto cōtra doctrinā faciūt
beati Gregorij: q̄. iij. libro paſtora. c. lxvj. ꝑ totū: docet
q̄ nō ſunt curioſa p̄dicāda. Cōſtituit inquit te ſuꝑ fa-
miliam ſuā: vt des illi cibū. Curioſi v̄o dum aures de-
mulcent auditoꝝ: nō cibum: ſicut mater in ore pueri: ſ;
ſicut nouerca in aure ponit: ꝯtra exemplū faciūt apl̄i:
qui etiā dicit. ij. Coꝝ. ij. et. iiij. Nō ſumꝰ ſicut alij adul-
terātes verbū dei. Sicut eñ adultera eſt: et adulterat
vxor: dum marito derelicto alteri intendit. Ita adulte-
ratur ſapiētia diuina: dum dei gloria derelicta alterius
glorie cogit deſeruire: de qua Prouerb. j. Sapiētia fo-
ris p̄dicat: nō in domo eccl'ie cum marito: ſ; extra cum
adultero. Q̄ñq̄ȝ v̄o cauſa iſtius erroris eſt: q: ſicut di- 27
cit btūs Grego. i paſtorali. ꝛ habet in decretis: di. xliij.
ſit rector. Sepe rectores improuidi: humanā amittere
gratiā formidātes: loq̄ libere recta ꝑtimeſcūt. Ex q̄ ti-
more ſequit: q̄ tales q̄ deberēt eſſe q̄ſi aquile volantes
ad magnos tyrānos: fiunt ſicut milui ad ſimplices ſp-
volantes: ꝛ ꝯtra eos p̄dicātes ſicut Miluus volat ad Miluus
pullos ſuos: ꝛ hmōi. Et illi q̄ deberēt eſſe q̄ſi leo: q̄ ad
nullius pauebit aſpectū: facti ſunt q̄ſi canes: q̄ vt dicit
in vmbra enſis: non audent latrare. Ita iſti q̄ magnis
abſentibꝫ: de ipſoꝝ factis ſatis ſemꝑ abundāter ſciunt
detrahere. Ip̄is v̄o p̄ſentibꝫ: vbi nō ad detractionē: ſ;
ad correctionē loqui deberēt: fiunt canes muti: nō va-
lentes latrare Eſa. lvj. id eſt. latrare volentes: q: vidēt
lupum venientē et fugiunt Joā. x. De q̄bus ꝯquerit
Ezech. xiij. Nō aſcēdiſtis ex aduerſo: neq̄ȝ appoſuiſtis
vos murū ꝓ domo iſrl': vt ſtaretis in p̄lio in die dn̄i.
¶ Tales ad p̄dicatiōis audaciā. Primo hortat domi-
nus Hiere. j. dicēs. Ne timeas a facie eoꝝ: q: ego tecū
ſuȝ. Secūdo Eſa. lviij. Clama: ne ceſſes: q̄ſi tuba exal-
ta vocē tuā. Quā auctē exponēs btūs Grego. i. xv. c.
ſui paſtoral. dicit Preconis q̄ppe officiuȝ ſuſcipit: q̄ſq̄ȝ
ad ſacerdotiū accedit: vt añ aduentū iudicis q̄ qualiter
ſequit: ip̄e clamando gradiat. Sacerdos igit ſi p̄dica-
tionis eſt inſciꝰ: clamoris quā vocē daturꝰ eſt p̄co mu-
tus? ¶ Tertio Paulꝰ ad Titū. j. vt potēs ſit ad exhor-
tandū in doctrina ſana: ꝛ eos q̄ ꝯtradicūt: redarguere.
¶ Quarto periculū: qd̄ ſequit niſi veritatē apte dicāt: 28
qd̄ oſtēdit btūs Grego. in paſtorali ſuo. c. xv. exponēs
illud Exo. xxviij. quō vicȝ ſacerdos ingrediens domū
dn̄i: tintinnabula in veſtimētis ſuis hr̄e debuit. Hinc
inq̄t Moyſi p̄cipit i Exodo: vt tabernaculū ſacerdos
ingrediēs: tintīnabulis ambiat: vt voces vicȝ habeat
p̄dicatiōis: ne ſuꝑni inſpectoris iudiciū: ex ſilentio of-
fendat. Scriptū q̄ppe eſt: vt audiat ſonitꝰ: q̄n ingredi-
tur ſanctuariū i ꝯſpectu dei ꝛ nō moriat: ſacerdos nāq̄ȝ
ingrediēs vel egrediēs morit: ſi de eo ſonitꝰ nō audiat
q: irā ꝯ ſe occl'ti iudic' ꝓuocat: ſi ſine p̄dicatōis ſonitu
incedit. Oībus ḡ p̄dicatiōis ipedimēt' amotis: p̄dica-
tor formā ſequat medici fidelis: q̄ nō vna generali me-
dicina oēs ſanat: ſ; cuilibet infirmitati: ꝓpriaȝ apponit
medicinā. Et doctrinā teneat bti Grego. ſuꝑ illo Job
xxxviij. Quis dedit gallo intelligētiā. Gallo inq̄t itel-
ligētia tribuit: q̄n doctori veritat' diſcretōis virtꝰ: vt
nouerit q̄bꝫ: q̄d: q̄n vl' quō: inferat diuinitꝰ miniſtrat.
Et vt longe ante nos reuerēde memorie Grego. nazā-
zenus edocuit: nō vna eadēq̄ȝ exhortatio cūctis ꝯuenit
q: nec cūctos parmoꝝ q̄litas ꝯſtringit: ſepe eñ q̄ alijs
officiūt alijs ꝓſunt. Plerūq̄ȝ herbe: q̄ alia aīalia refici-
unt: alia occidūt: ꝛ medicamentū qd̄ hūc morbū ſanat
alteri nocet: ꝛ panis q̄ vitaȝ fortiū roborat: paruulorū
necat. Pro qualitate v̄o audientiū: formari debet ſer-
mo doctoꝝ: vt ꝛ ſingulis cōgruat: ꝛ tm̄ a cōis edifica-
tionis arte: nuſq̄ȝ recedat: vt poſſitis dicere cum apl'o.
Sic p̄dicauimus: ꝛ ſic credidiſtis. j. Coꝝ. xv. Nota de
iſta materia. J. xiij. 20.
¶ Qr v̄o p̄dictus modus ſit fructuoſior ꝛ vtilior et ꝓ Arti. ix.
peccatorū cōuerſione efficacior: pluribus docet exem-
plis. Sermo nāq̄ȝ dn̄i: q̄ñq̄ȝ in ſacra ſcriptura ſagitte 29
compat Sap̄. v. Sagitta emiſſa in locū deſtinatū. Sa-
gittam v̄o ad hoc q̄ feram occidat: ſagittarius ita ꝓpe
ad cor dirigere nitit: ſicut pōt: q: hoc eſt vtilius ꝓ eo:
q: illo citius feram occidit. Sic volēs vitā in peccatore

deſtruere beſtialem: vtilius ſagittas verboꝝ ad cor: q̄z
ad aures dirigat. Exemplū. iiij. Reg. ix. Jehu ꝑcuſſit
Joram inter ſcapulas: ⁊ egreſſa eſt ſagitta ꝑ cor eius: ⁊
mortuꝰ eſt. Et. j. Reg. xx. vbi Dauid volens ſcire quō
fuit int̄ ip̄m ⁊ Saul: dedit ſibi Jonathas tale ſignū: ꝙ
iaceret ad quendā lapidē ſagittas tres: ⁊ habere puerū
ad colligendū ſagittas: quo miſſo: ſi diceret: ſagitte in-
tra te ſunt: ſignū eſſet: ꝙ pater eiꝰ eſſet placatꝰ. Si aūt
diceret: vltra te ſunt: ſignū eſſet turbationis. Sic in ꝓ-
poſito: qñ ſagitte dirigunt̄ ⁊ recipiunt̄ intra corda au-
ditoꝝ: ſignū eſt placationis dei ⁊c̄. ¶ Patet g̊ ꝙ ſermo
efficaciter ad cor directū eſt vtilior: q꞉ talia verba plu-
res humiliant peccatores: de q̇bus dicit pſ̄. xliiij. ¶ Sa
gitte tue acute: ppl'i ſub te cadent: q꞉ ſcz dirigunt̄ in cor
30 da inimicoꝝ regis. Q꞉ autē tales ſagitte ſpūales: plu-
res a ſtatu ſupbie ⁊ vacuitatis: quibꝫ ꝯtra deū erigunt̄
ad gradū hūilitatis cadere: ⁊ colla ſub iugo chriſti hu-
militer ſubmittere facit: ſequentibꝫ oſtendit̄ exēplis: ꝑ
hoc qd̄ ſcribit̄ li. x. eccleſiaſtice hiſtorie. Vbi dicitur: ꝙ
Exm̄ cum patres ſancti veniſſent ad ꝯcilium nicenū: ꝯtigit
vnū de phis ⁊ dialecticis: illuc ꝯgregatis facere cōfli-
ctum diſputationis cū epiſcopis: intm̄ ꝙ fiebat ingēs
ſpectaculū: multis ꝯuenientibꝫ ad audiendū: nec pote-
rat phs cōcludi a quoquā. Qd̄ vidēs quidā de ꝯfeſſo-
ribus ſimplex: ⁊ nihil ſciens niſi Jeſum chriſtū ⁊ hūc
crucifixū: popoſcit ſe cū pho poſſe ſermocinari. Qd̄ vi
dentes illi q̇ nouerāt eiꝰ ſimplicitatē: noluerūt pati: ne
eius ſancta ſimplicitas irriſione ꝯtemneret̄. Jlle tamē
preſtitit mouēs ſermonē: ac dicens. Jn nomine Jeſu
chriſti phe audi que vera ſunt. Deus vnus eſt q̇ crea-
uit oīa verbo virtutis ſue: hoc ſcz verbo: hac ſapien-
tia: quā nos filiū eius dicimus. Caro factū eſt: ⁊ filius
natus ⁊ ꝑ paſſionē ⁊ mortē: nos a morte liberauit: ⁊ re-
ſurrectione ſua vitam eternā nobis ꝓmiſit: quē expe-
ctamus iudicem omniū. Credis ita phe. At ille: velut
ſi nunq̄z vllū ſermonē ꝯtradicēdi didiciſſet: ita obſtu-
pefactus virtute verboꝝ eius: ad oīa mutus: hoc ſo-
lū potuit reſpōdere: ita ſibi videri: nec aliud poſſe eſſe
magis verū. Cui ſenior: ſi ita credidiſti: ſurge ⁊ ſeque-
re me: ⁊ huiōi fidei ſignaculū ſuſcipe. Et ꝯuerſus phs
ad oēs ait. Audite o viri eruditi: dū verbis res mecū
geſta eſt: v̄ba verbis appoſui: ⁊ q̄ dicebant̄ dicendi ar-
te ſubuerti: vbi v̄o ꝓ verbis virtus ꝓceſſit ex ore dicē
tis: reſiſtere verba virtuti nō valuerūt: nec hō aduer-
ſari potuit deo: ⁊ ideo ſi q̇s veſtrū potuit in his q̄ dicta
ſunt ſentire q̄ ſenſi: credat chriſto et ſequat̄ hūc ſenem:
in quo locutus eſt deus: ⁊ ita phs factus eſt chriſtianꝰ
et gratulatꝰ eſt ſe eſſe victū: q꞉ ſicut dr̄ Act. vj. Nō po
terāt reſiſtere ſapiētie: ⁊ ſpūi qui loquebat̄. ¶ Secūdo
idē oſtēdit̄ ꝑ hoc qd̄ ſcribit̄. ij. li. hiſtorie triptite. c. viij.
Vbi dicit̄: ꝙ cū diſputatiōis delectatiōe traheret̄ ne-
gociū fidei: vnus ex ꝯfeſſoribꝫ laicis obuiauit: dicens.
Audite chriſtꝰ ⁊ apl'i: nō nobis dialecticā tradiderūt
artem: vanāqꝫ verboꝝ fallaciā: ſed purā ſcientiā fide ⁊
operibꝫ obſeruandā: qd̄ dictū oēs approbauerunt: ⁊
Exm̄ dialectici ceſſauerūt. ¶ Jbidē etiā tertiū ad hoc addit̄
exemplū: quo dicit̄: ꝙ cum quidā magnificētia ſermo
nis illuderet ſacerdotibꝫ: quidā ſenex ſimplex: nō ſine
formidine ſenioꝝ acceſſit dicens. Jn noīe dñi o phe au
di dogmata veritatis: vnus eſt creator oīm: ⁊ verbum
eius quo creauit oīa: qd̄ filiū nominamꝰ: cū hoc cre-
dimus: noli inueſtigare ſtudiū: ⁊ ſi credis hoc: reſpon-
de. At ille credo inquit ⁊ mutatꝰ eſt ineffabili virtute.
¶ Jterū ibidē quartū addit̄ exemplū: quo fert̄: ꝙ cū
impator Cōſtantinꝰ veniſſet biſātium: ⁊ phi venirent
diſputare cū Alexādro. Cōſtantine vrbis epō: ⁊ vnꝰ
ꝓ omnibꝫ eſſet electus: ait ei ep̄s. Jn noīe dñi impono
tibi ſilentiū: ⁊ ſic factū eſt. Quintū exēplū ad ꝓpoſitū Exm̄
narrat Haimo: ſup primā Coꝝ. xiiij. ꝙ cū quidā ado
leſcens homo ſceleſtus: btō Auguſtino p̄dicāte intra-
ret: ſtatim epō nō attēdente ſermo eius verſus eſt ꝯtra
vicia ipſius: qui ꝯſiderans a deo reuelatū eſſe pōtifici:
ꝯuerſus eſt ⁊ penituit. Sextū exemplū ad hoc legit̄ in Exm̄
vita ſancti Auguſtini: ꝙ vicz ipſo p̄dicante: ſermo eiꝰ
ꝓceſſit ꝯtra errorē manicheoꝝ: ⁊ poſt in mēſa dixit ſo-
cijs: ſe de hoc mirari: idē dixerunt illi. Quibꝫ addidit.
Credo dñm: ꝑ hoc aliquē curaſſe: ⁊ poſt biduū venit
ad eū q̇dā flens ⁊ ꝯfitens ſe fuiſſe manicheū: quouſq̄z
audiuit eū loqui in eccleſia: qui catholicus poſtea pre-
ſbyter factus eſt. ¶ Ex q̇bus oībꝫ apparet: ꝙ ſermo- 31
nes ſimplices ⁊ deuoti ſunt vtiliores: ⁊ ꝙ ſic p̄dicanti-
bus: ſicut dicit̄ in pſ̄. lxvij. Dñs dabit verbū euange-
lizantibꝫ virtute multa. Et ꝙ ſub talibus ſagittis plu-
res cadunt ⁊ humiliant̄ peccatores. Qd̄ pulchre figu-
ratū eſt: libro Judic̄. iij. ⁊. iiij. Jn q̇ legunt̄ Zangar et
Samſon plures ꝓſtrauiſſe vomere vno: ⁊ maxilla aſi
ni: q̄z Aioth gladio elimato. Nā Aioth nō legit̄ gla-
dio ſuo occidiſſe niſi vnū. i. Eglon. Zangar v̄o Judi.
iij. legit̄ occidiſſe ſuo rudi inſtrumēto. i. vomere aratri
ſex centos philiſteos. Samſon v̄o legit̄: maxilla aſini
occidiſſe: mille viros malos. Sic adhuc vbi p̄dicator
curioſus vix vnū ꝯuertit alius multos cōuertit. Nec
mirū: q꞉ ſicut medicus circa curas diligens plures ſa-
nat: q̄ eloquēs ⁊ verboſus: qui ad curas in ſpāli non
deſcēdit. ¶ Moꝝ ergo p̄dicator informatus exemplis
quantū pōt ꝯſciētias ꝑcutiat auditoꝝ: cogitatiōes ⁊ lo
cutiones ⁊ opationes illoꝝ recitando ⁊ redarguendo.
Exēplo ꝓphete pſ̄. xlix. qui dicit. Arguā te: ⁊ ſtatuā cō
tra faciē tuā. ¶ Et exēplo ſancto Deſiderij: de quo di-
cit Haymo. ſup. j. Coꝝ. xiiij. Q꞉ ſpūſſanctꝰ ita ſermo-
nē eius diſponebat: vt hominū ꝯſcientias verbis ſuis
ꝑcuteret: q̄ſi auditores eas ei manifeſtaſſent. ¶ Et exē-
plo Pauli: qui dicit. j. Coꝝ. ij. Predicatio nr̄a: non eſt
in ꝑſuaſionibꝫ humane ſapiētie verbis: ſed in oſtenſio
ne ſpūs ⁊ veritat̄: q̇ et. j. Coꝝ. j. de oībꝫ p̄dictis phis
ꝯcludit dicens. Placuit deo ꝑ ſtulticiā p̄dicationis: ſal
uos facere credētes. Cui cōcordat decretū. xxxvij. oēm
dicens: ꝙ nō deo placuit in dialectica: q꞉ regnū dei in
ſimplicitate fidei eſt ⁊c̄. ¶ Ad idē eſt decretū ſumptū
ex verbis Auguſtini: in libro de cathetizandis rudibꝫ
di. xxxviij. ſedulo. Maxime inq̇t eſt vtile noſſe ita eſſe
preponēdas verbis ſentētias: vt p̄ponit̄ animꝰ corpo-
ri: ex quo fit: vt ita malle debeant veriores: q̄ diſſertio
res audire ſermones: ſicut malle debent prudētiores:
q̄z formoſiores habere amicos: nouerint etiā nō eſſe vo
ces ad aures dei niſi animi affectū: hec ibi. ¶ Quibꝫ cō
cordat Hiero. in epl'a ad Damaſum papā. De ſcptu-
ris inq̇t diuinis diſputantē: nō decet Ariſtotelis argu
menta cōquirere: nec ex flumine tulliane eloquētie du
cendus eſt riuulus: nec aures Quintiliani floſculis: ⁊
ſcholari declamatione mulcēde ſunt: ſed ſit locutio pe-
deſtris: ⁊ quotidiane ſimilis: que ſenſum rei ediſſerat:
nō verboꝝ cōpoſitione frondeſcat: ſint alij diſſerti: lau
dent̄ vt volunt: ⁊ inflatis buccis ſpumātia verba tru-
tinent: mihi ſufficit ſic loqui: vt intelligar ⁊ de ſcriptu-
ris diſputans ſcripturarū imiter ſimplicitatē. Cauſaꝫ 22
v̄o omniū predictoꝝ quare vicz ſermo generalis: non
ita bene mouet: tangit elegāter apl's: tam in exēplo ar-
tis muſice: q̄z etiā exēplo tubarū: de quibꝫ Numeri. x.
Per quarū diuerſitatē ſonoꝝ ſciebant qñ debebāt mo
uere caſtra: vel ſe p̄parare ad bellū vel ad feſta. j. Coꝝ.
xiiij. Que inq̇t: ſine aīa ſunt vocē dantia: ſiue tibia ſiue

citbara: niſi diſtinctionē ſonituū dederint quō ſciet̄:
quid canit̄: aut q̇d citbarizat̄? Etem̄ ſi incertā vocem
det tuba: q̇s ſe ꝑparabit ad bellū? Jta ⁊ vos ꝑ linguā:
niſi manifeſtū ſermonē dederitis: quō ſciet̄: q̇d dicit̄:
eritis em̄ ſicut in aere loquētes: hec ibi ⁊c̄. ¶ Sed quia
difficile eſt inter multos auditores cuiuſlibet mentē fe
rire: ſpāliter vbi auditorū ignorat conditiones. Quia
ſicut dicit Gregoriꝰ nazanzenꝰ ſm̄ ꝙ recitat Bernar⸗
dus in ep̄la ad cluniacēſes: difficile negociū eſt in mul
titudine ꝯmixta atq̄ diuerſa: vbi etas: ⁊ inſtitutio va⸗
ria eſt: de talibꝫ diſputantē: modū ꝓpriū velut chorda⸗
rum multarū quandā citbarā ferientē inuenire. Jdeo
ſicut dux belli: exploratores interrogat de cōditiōe illo
rū cum q̇bus ꝯfligere debet. Jta p̄dicator mores ⁊ cō⸗
ditiones exploret auditorꝝ a fideli illorꝝ vicino vel cu⸗
ratore: q̇bꝫ exploratis: ſicut dux regis potētiſſimi: ini⸗
micos regis potēter inuadat: veritatē dicēdo. Exēplo
Semeie.ij. Paral.xij. q̇ intrans ad regē Roboā ⁊ p̄n
cipes eiꝰ: ait. Quia reliq̇ſtis dn̄m: ego reliqui vos di⸗
cit dn̄s. Et exemplo Helie ⁊ Michee: filij Jemla. Et
Eſaie Eſa.j. dicētis. Audite verbū dn̄i p̄ncipes ſodo⸗
morꝝ. Et exēplo oīm ꝓphetarū: ⁊ ſanctorꝝ ꝓ chriſto oc⸗
ciſorꝝ. Et exēplo Jude machabei: fiat q̄ſi leo in operi⸗
bus ſuis. ¶ Sed heu: nonnulli q̇bꝫ incūbit eſſe leones
duri: cōtra pctōres facti ſunt canes: cauda adulando:
nō canes gregē cuſtodiētes: ſed caniculi circa dn̄os ⁊
dn̄as: pingues bolos comedētes. Et q̇ deberēt eſſe bo
ues iugū dn̄i humiliter portādo: ⁊ ſeipſos ꝑ penitētiā
victimādo: facti ſunt porci ſeipſos impinguādo. Et q̇
deberēt eſſe ſpeculatores: facti ſunt ſomniatores. Et q̇
deberent eſſe ꝓphete chriſti ⁊ bone informatiōis: facti
ſūt ꝓphete antichriſti ⁊ ſeductōis: de q̇bꝫ.iij. Reg.xxij.
Sermones oīm ꝓphetarū: vno ore bona regi p̄dicāt.
Arti.x. ¶ Et hoc male ⁊ mēdaciter: ſicut ibidē ptꝫ hiſtoriā in⸗
tuenti. Qꝫ v̇o tot habeant in errore ſequaces: qn̄q̄ ex
33 ꝓcuratione accidit demonis: qn̄q̄ v̇o ex defectu: tam
perdicatoris: q̄ꝫ auditoris. ¶ Primū patꝫ Apoc. vij.
vbi Joānes dixit ſe vidiſſe quatuor āgelos: ſupple ma
los: qui expugnāt fidē et doctrinā q̄tuor euāgeliſtarū
ſtantes ſuꝑ q̄tuor angulos terre: tenētes quatuor ven⸗
tos terre.i. voces illorꝝ: q̇ doctrinā predicant euangeli⸗
ſtarū: ne flarent ſuꝑ terrā ad terrenorꝝ cordium ſpūale
refrigeriū: neq̄ ſuꝑ mare.i. ſuꝑ eos q̇ in amaritudine
ſunt: ipſos ꝯſolando ⁊ a deſperatiōe reuocando: neq̄
ſuꝑ vllā arborē: ſupple infructuoſaꝫ oſtēdēdo ſibi: quō
materia ignis eſt eterni. ¶ Secundū ptꝫ. Primo ꝑ exē⸗
plū de vino ⁊ vaſe ⁊ bibēte: q̄ꝛ ſicut qn̄q̄ ꝯtingit: ꝙ vi
nū ſaporē amittit ꝓpter turpitudinē vaſis: qn̄q̄ ꝓpter
infectionē ⁊ indiſpoſitionē: q̄ eſt in ore bibētis. Jta in
ꝓpoſito: vinū qđ letificat deū ⁊ hoīes: hoc eſt verbum
dei: vas predicator: bibens auditor. ¶ Secūdo idē pa⸗
tet per exemplū piſcationis: quia ſicut ibi qn̄q̄ piſcati⸗
onis fructus impedit̄: ꝓpter defectū piſcantis: q̄ꝛ piſca
tur retibus fractis vel putridis vel alijs inſtrumentis
minus aptis: vel q̄ꝛ artē vel diligentiā nō habet piſcā⸗
di. Jn quo caſu neceſſariū eis eſſet facere: qđ fecerunt
piſcatores illi Luc.v. Piſcatores aūt deſcenderāt: ⁊ la⸗
uabant retia ſua. Et alibi dicit̄: qui reficiebāt retia ſua.
Qn̄q̄ v̇o ꝯtingit ex parte piſciū qui capi nolunt. Si⸗
cut in eo qui ſpiritualiter veniēs predicauit.j. Pet. iij.
Nota. V.ij.2.
Arti.xj. ¶ Cuiꝰ exemplū qui bene ſequit̄: magnū habet apud
deū meritū. Et qui tenet̄ p̄dicare ⁊ nō facit: in magno
34 eſt periculo. ¶ Qꝛtuꝫ ad primū ꝙ magnū ſit meritū: ⁊
premiū bene p̄dicantiū: ⁊ cū hoc recte viuentiū. ¶ Pa⸗
tet p̄mo ꝑ exēplū: de liberante filiū regis: de ore leonis:
vel de manu latronū: magnā apud regē meret̄ merce⸗
dem. Sic in ꝓpoſito. Et ſi nō eripiat: ſi tn̄ ad hoc quā⸗
tū pōt elaboret: nō amittet mercedē: q̄ꝛ vnuſq̇ſq̄ ꝓpriā
mercedē recipiet: ſm̄ ſuū laborē.j. ad Cor. iij. Nota
V.vij.arti.j. ¶ Eſt tn̄ de hac mercede modo: ſicut de
arbore vel herba que creſcit: q̄ꝛ ſicut illarū creſcētia ꝑ⸗
ceptibiliter ab intuēte nō ꝑcipit̄: ſꝫ credit̄ ⁊ ſperat̄: cum
v̇o vſq̄ ad perfectū creuerit: tūc certitudinaliter prior
creſcentia ſcitur. Jta in ꝓpoſito. Et patet in his q̇ glo⸗
riam beatiſſimā p̄dicauerūt Prouer.xxj. Et Cant.vj.
¶ Sed forte videt̄ alicui: ꝙ maioris meriti ſit ꝯtempla
tioni vacare: ⁊ ſoli deo intēdere: a qua occupatiōe mul
tū impedit̄: duꝫ circa alia ſtudet: alijſq̄ intēdit. ¶ Sed
huic cogitatiōis errori: citius ſatiſfacit. Primo exēplū
de igne: cuiꝰ aſcēſus ꝑ multa cōbuſtibilia inter q̄ poni
tur: ⁊ quorꝝ flāmā ſecū aſcēdere facit: nō impedit̄: ſed
fortificat̄ ⁊ creſcit: ⁊ velocius ⁊ citius ⁊ altius aſcēdit.
Sic in ꝓpoſito: de p̄dicatoribꝫ: q̇ debēt eſſe inter audito
res: ſicut ignis inter cōbuſtibilia. Vn̄ Aug. in li. de ci⸗
ui. dei. li. xviij. c.l. Nō debēt eſſe frigidi timore: ſꝫ chari
tate ardere. Secūdo idē ſatiſfacit exēplū bt̄i Grego. in
moral. Sacri inq̇t tractator eloquij: morē fluminis de⸗
bet imitari. Flumē q̇ppe dum ꝑ alueū defluit: ſi valles
cōcauas ex latere ꝯtingit: in eas protinus ſui impetus
curſum diuertit. Cūq̄ illas ſufficiēter impleuerit: repē
te ſe in alueū refundit: ⁊ quodāmodo in ſe altiꝰ aſcēdit
Sic in ꝓpoſito: ⁊ ptꝫ in figura de his.j. Reg.ix. et.x. de
Saul: q̇ querēdo patris aīalia: in regē meruit corona⸗
ri: ⁊ Dauid gregē ſequēdo: in regē inungit̄. Jn ſignū
ꝙ hi q̇ bona intētione querūt brutaliter viuētes ⁊ ſpi⸗
ritualiter amiſſos: vt eos ad deū patrē reducant: ⁊ q̇ ſe
ꝓ poſſe de ouiū cuſtodia intromittūt: gloria ⁊ honore
tanq̄ doctores a deo coronabunt̄ Judith. vj. Deꝰ pa⸗
trū nr̄orꝝ: cuiꝰ virtutē p̄dicaſti: ipſe tibi hanc dabit vi⸗
ciſſitudinē. ¶ Ad hoc tamē vt illam in celo mereamur
regni coronā: non debemus in oībus exemplū ſequi
Saul qui bene loquebat̄: ⁊ male poſtmodū operabat̄:
q̄ꝛ de talibus dicit beatus Gregorius ſuꝑ Ezech. ho⸗
mel.xv. exponēs illud Apocalip.xxj. Ab oriēte porte
tres ⁊c̄. Quiſquis ore ſuo nobis ianuam regni celeſtis
aperit: celi porta eſt. Si v̇o p̄dicator terrenis deditꝰ ſit
dici pōt illud Treū.ij. Defixe ſunt in terra porte eius
et tunc cornua arietis: qui gregem ꝓcedere deberet ve⸗
pribus herent diuitiarū Geū.xxij. ¶ Qꝛtum v̇o ad ſe 35
cundā partē huius articuli: periculū nō predicantiū.
Primo per exemplū oſtendit̄ ſpeculatoris Ezech.iij. ⁊
xxxiij. ¶ Secūdo oſtēdit̄ ꝑ decretū beati Grego. ſcribē
tis Venatio ep̄o: qđ p̄dicto exemplo cōcordat di.xliij.
ephesijs: ſub tenore ſequēti. Ephesijs Paulus ſcribit:
munde ſunt manus mee a ſanguine omniū veſtrū: nō
em̄ ſubterfugi: quo minus annunciarē omne ꝯſilium
dei vobis: mūdus ergo a ſanguine eorꝝ non eſſet ſi eis
dei cōſilium ꝓnunciare noluiſſet: quia cum increpare
delinquētes noluerit: eos ꝓcul dubio tacendo paſtor
occiditꝫ hec ille. Et ſi nō paſcere fame corporaliter mo⸗
rientem cibo corporali: magnū ſit periculū: nam talis
homicidij incurrit reatū: quanto magis incurrit peri⸗
culum: ⁊ grauius homicidiū: qui non paſcit ſpūaliter
morientem cibo ſpūali: in oīni verbo qđ ꝓcedit de ore
dei. ¶ Huius ergo periculū tertio oſtendit̄ per aliud
decretū Nicolai pape. di. xliij. diſpēſatio ſub his ver⸗
bis. Diſpenſatio nobis eſt celeſtis ſeminis iniuncta: ve
ſi non ſparſerimus: ve ſi tacuerimꝰ: qđ cum electionis
vas formidet ⁊ clamet: quanto magis cuilibet exiguo
metuendū eſt. De talibus dicit beatus Grego. in pa⸗
ſtorali ſuo: ꝙ ſi diſtricte iudicent̄ ex tantis: ꝓcul dubio

rei ſunt quantū veniētes ad publicū ꝓdeſſe potuerūt.
Et loquiť ibi ex intētione cōtra illos: q̇ quietē ꝓꝓriam
alioꝝ ꝑponunt vtilitati. De quibꝫ etiā dicit in regiſtro
et allegať.viij.q.j.in ſcripturis. Si inq̇t vnigenitꝰ pa
tris: ꝓ explēda oīm vtilitate: de ſecreto pr̄is ad publi=
cū nr̄m egreſſus eſt: nos q̇d dicturi ſumꝰ: ſi ſecretū no=
ſtrum ꝑponimꝰ vtilitati ꝓximoꝝ: quies em̄ nobis ex
corde appetēda eſt: ⁊ tn̄ ꝓ multoꝝ lucro aliq̄n eſt poſt=
ponenda. Exēplo chriſti: q̇ iter faciebat ꝑ caſtella p̄di=
cans ⁊ euāgelizās regnū dei Luc.viij. Et Joānis ba=
ptiſte: q̇ venit in oēm regionē iordanis: p̄dicās baptiſ=
mū penitētie Luc.iij. Vt ſitis de numero diſcipuloꝝ
quos miſit p̄dicare Marci.iij. ¶ Ne ḡ p̄dicta incurra
tis ꝑicula: ⁊ etiam illa tacta.ſ.e.c.iij.et.xxviij. Predica
re euangeliū om̄i creature Marci.xvj.
Arti.xij. ¶ In q̄ aucte: q̄ auditores tangit: eſt aduertēdū: ꝙ au
ditoꝝ. ¶ Cōditio p̄ma: debet eſſe ſilis feneſtre vitree: q̄
36 lumē recipit ⁊ tēpeſtates excludit: ⁊ nō ſilis cribro: de
quo dictū eſt. A.xxvj. qd̄ aquā clarā euacuat: ⁊ paleas
et ſordes retinet. ¶ Nec ſilis cardoni: q̇ q̄n planať nō
pungit: ſ3 q̄n ecōtrario tangiť: pungit. Ita nōnulli dū
planant adulatiōe nō grauanť: ſ3 q̄n tangunť ꝯtra vo
luntatē: pungūt ⁊ recalcitrāt: ꝯtra p̄dicantē: ſic equus
q̄n plaga tāgiť dorſi. ¶ Nec ſilis caniculo delicato: q̇
bolo delicato ſibi oblato caput diuertit: muſcā vō ca=
pere nitiť. Ita nōnulli q̇ bn̄ dicta nō aſportāt: ſ3 inor=
dinate: dicta cape ⁊ frequēter recitare ſatagūt gauden=
tes. Tales nō tm̄ catulo: verū etiā cani aſſilanť furio=
ſo: ſicut ptz.T.v.lxix. ¶ Secūda ꝯditio debet eſſe ſilis
om̄i volēti in arte ꝓficere: vt frequēter p̄dicatores au=
diant: ⁊ ꝓficere nitanť: nam hoc facientes ⁊ mūdiores
erunt: ſicut ptz.ſ.e.c.xxiiij. Et p̄dicatores aīabūt ad p̄=
dicandū: ⁊ circa ſalutē illoꝝ diligēter laborandū: q̄ ſi=
cut ꝓfectus oꝑis: ⁊ agri vbertas: operariū ⁊ agricolaꝫ
animāt ad laborādū. Ita ⁊c̄. Vn̄ Aug. Predicatores
et p̄lati: libēter vigilant ſuꝑ gregē ſuū: q̄n vidēt eos in
verbo dei ꝓficere: ſicut libēter laborat oꝑarius ī agro:
q̄n attendit fructuū vbertatē. Nam tūc attēdit: ꝙ nō
ſine cauſa miſit manū: incuruauit dorſum ⁊ ſuſtinuit
frigꝰ ⁊ eſtū. Sic attēdit p̄dicator dicens illud Eſa.lxj.
Iſti ſunt ſemen cui bn̄dixit dn̄s: ideo gaudēs gaude=
bo in dn̄o. Et cum illo: qui dixit. Maiorē gr̄am nō ha
beo: q̄ꝫ vt audiam filios meos in veritate ambulare.
37 ¶ Tertio in cōditione auditores aſſimilare debent: fa=
mem vel aliū defectū patiētibꝫ: q̄ ſicut famem patiēs:
nō reſpiceret ꝑſonā porrigētis ei cibum: vtrū pulchra
eſſet vel deformis: vel peccator vel non: vel ꝓpter eius
peccatū cibuꝫ nō dimitteret. Pecunia etiā inť pauꝑes
ꝓiecta: illam auide colligerent: nō ꝯſiderantes: vtrum
ꝓijcientes eſſent turpes vl̄ nō. Et ſitientes bonū vinū
biberent de vaſe fictili. Et boni rumores libēter recipi=
untur: licet nūcius ſit malus: ⁊ nudo ribaldo creditur
portanti lr̄as regis: ꝓpter cuius etiā literas ei parciť:
ꝙ nō ꝯtemniť: ⁊ lr̄e cum reuerentia audiunť. Et etiam
ceco ⁊ claudo de via docenti crediť. Et frigidus ſe cale
facit in ſole: licet ſol in natura ſua calidus non ſit: niſi
virtualiter inquantū radij emiſſi ſunt calidi. Sic cre=
damus bene p̄dicantibus ⁊ male oꝑantibus ⁊ calefa=
ciamus nos in verbis eoꝝ: quia verba poſſunt eſſe ca=
lida: licet ip̄i ſint frigidi. Hoc ſane docuit chriſtus di=
cens. Suꝑ cathedrā Moyſi ſederūt ſcribe ⁊ phariſei:
om̄ia que dixerint vobis facite: ſcḋm oꝑa vō illoꝝ noli=
te facere: dicunt em̄ ⁊ nō faciunt. Sicut non dimittere
mus recipe bonā medicinā a medico infirmo: nec au=
rum a peccatore: nec lumen a candela. que ardendo ſe=
ip̄m conſumit: nec quecūq3 ꝑtinētia ad ſolatia corꝑis
vel lucrum temꝑale: miſſa a bono dn̄o ꝑ malū nunciū
Ita non dimittamus recipe doctrinā a deo miſſam ꝓ=
pter miniſtri prauitatē. Qui em̄ hoc in temꝑalibus nō
facerent: ⁊ in his que ꝑtinent ad deum ⁊ animā faciūt:
non video aliam diuerſitatis cauſam: niſi quia occaſio
nes querunt ab amico deo recedendi. ¶ Non ſic vos: 38
ſed ſuſcipite verbuꝫ p̄dicatoris: nō vt verbū hominis
ſed dei: vt de vobis poſſit dici illud.j.Theſſal.ij. Acce
piſtis non vt verbū hominū: ſed vt vere verbum dei.
¶ Et nolite illos iudicare: nec doctrinā illorum contē=
nere: quia ſicut diciť.j.ad Thimoth.v. Duplici hono
re digni habeanť: maxime aūt qui laborant in verbo ⁊
doctrina. Primo: ꝙ vita illoꝝ a vobis non iudicetur:
quia in talibus iudicijs faciliter errať: quia eis aliquo=
rum ſubditoꝝ: vel eis confeſſoꝝ attribuere poſſunt: q̄
eis attribuenda non ſunt: ſed ipſis ſubditis. Non em̄
om̄es obediunt.ij.ad Theſſal.j. Et ad iſtud ꝓpoſitum
quidam valens congrue reſpōdit: cuidam dicenti ſibi.
Quare inquit: non dicis tali tibi confeſſo veritates ſu=
as: ipſe em̄ facit hec ⁊ illa. Cui ille: dico tibi: ꝙ tu male
tenes terram illam iniuſtē: ꝙ tota patria obligať: ⁊ tamē
ſicut tu ꝓpter dictum meū: non vis illam dimittere: ita
nec ip̄e: nec multi alij faciūt: que dico eis: ⁊ tn̄ contuli
cum illis euangeliū quod p̄dico. Secūdo: ſic in hono= 39
re habeanť: ꝙ doctrina in eis non cōtemneť: quia licet
ipſi ſint fatui: tamē ſicut dicit Seneca in quadā epiſto
la ad Paulū. Deus quādoq3 ex ore fatuoꝝ effatur: ver
bum nāq3 fatui: aliquādo poteſt peccatorē ab bonum
cōuertere. Sicut patuit ꝑ hoc: ꝙ a fide digno narrari Exm̄
ſolet: de quodā domino: qui fatuū ſuum infirmū fre=
quenter cum ꝑ illum tranſiret: confortari ſolebat: dicē
do. Spera in deo: ibis ad celum. Cui ille ſemꝑ reſpon
dit: nolo illuc ire: a quo cū vno die quereret: quare nol
let illuc ire. Reſpōdit: q̄ volo ire ad infernū: quare in=
quit: quia inq̇t: diligo te: ⁊ ſicut fui tecū in vita: ita vo=
lo tecum eſſe in morte: ⁊ poſt mortem: ⁊ tu ibis ad in=
fernum: ita volo ego ratione ſocietatis. Cui dominꝰ:
quomodo ſcis: ꝙ ego illuc vadā: quia inquit: tota pa=
tria loquiť ſic: dicētes. ꝙ tu es peſſimus homo: ⁊ ideo
ibis ad infernuꝫ. Et in veritate: qui malus homo fuit
prius: ex verbis illius compunctus: optime ſe poſtea
correxit. Nota hiſtoriā in aliq̊ huic ꝯcordantē. C.viij.
arti.vlti. Nolite ergo doctrinā quorūcunq3 contemne Ex
re: ſed a quocūq3 dicať: ſuſcipite inſitum verbū: quod
poteſt ſaluare animas veſtras Jaco.j. Quia eſt primo
de doctrina fatuoꝝ: qui dicunt ⁊ non faciunt: ſicut di=
cit abbas paſtor in vi.pa. ſicut de puteo: qui om̄es ad
ſe venientes ſatiat: ⁊ ſordes illorum diluit: ſeipſum au
tem nō purgat: ſed om̄is ſpurcitia et immūdicia in eo
ſunt. ¶ Eſt ſecūdo de doctrina illorum ſcḋm Hierony.
in quadam epiſtola: ſicut de aqua calida: que per eos
quaſi per cineres tranſit: a quibus licet quandā cōtra=
hat turpitudinē: dum claritatē ꝓꝓriam amittit: tamen
alios lauat. ¶ Et tertio de eis docentibꝫ: ſicut de aqua
baptiſmi: que puerum baptizatum ad celum mittit: et
ipſa tamen a terra degluttiť: vel in foueam deſcendit:
nec tamen eſt aqua illa ab illo: qui indiget baptizari: et
qui ad celum mitti deſiderat contemnenda: quia ipſa
cito poſt in terram deſcendit. Sic nec veritas: quā ſtul
tus p̄dicat: licet ipſe in infernū deſcēdat: q̄ ⁊ talis pōt
vera p̄dicare: ſic patꝫ de nicanore: de q̊ dr̄.ij. Machab.
viij. Predicauit ꝓtectorē deū habere iudeos ⁊c̄.

Prelatorum bonorū. P.xiij.

Primo oſtendenť officia ⁊ aſſimilatiōes. Secūdo
actus eoꝝum ad hoc ꝙ diligenter vigilare teneanť: ſuꝑ

familie ⁊ gregis cuſtodiam: ⁊ ꝙ periculū imminet: ni-
ſi faciāt. Tertio maloꝝ prelatoꝝ error oſtendet̃ ſeu de-
fectus: q̄tum ad p̄lationis appetitum: anteq̄ꝫ p̄lationē
obtinerent ⁊ p̄lationis ingreſſum: cum illam obtinere
inciperent. Quarto: q̄tum ad hoc: ꝙ plura appetunt
vel obtinent beneficia. Quinto: q̄tum ad hoc: ꝙ illi q̇
intelligentes ſunt inter eos: plus circa ſcientias occu-
pantur lucratiuas: ⁊ tam illi q̄ꝫ fere om̄es: plus circa lu
dum alearū ⁊ lucrum pecuniarū: q̄ circa ſalutem ani-
marū. Sexto: q̄tum ad hoc: ꝙ carnalitatis ⁊ cupidi-
tatis amore excecant̃: ⁊ qđ periculū ex hoc ſequit̃. Se-
ptimo: q̄tum ad ꝓuiſiones ⁊ exemptores ⁊ que dam-
na ex illis contingunt. Octauo: q̄tum ad non reſiden
tiam. Nono: q̄tum ad hoc: ꝙ omne peccatū in eis eſt
notabilius et perículoſius. Decimo oſtendit̃: quibus
rebus ⁊ beſtijs tales aſſimilant̃. Vndecimo: illoꝝ pe-
riculum oſtendit̃ tempale: q̄tum ad hoc: ꝙ bona ec-
cleſie male expendentes ad reſtitutionē tenent̃. Duo-
decimo: illorum periculū oſtendit̃: quibus bona eccle
ſie dant̃: q̄tum ad hoc ꝙ tempaliter non diu ꝓſperan
tur. Decimotertio: p̄latoꝝ oſtendit̃ miſeria tempora-
lis: q̄tum ad hoc: ꝙ pluribꝫ tētatiōibus: ꝑiculis et te-
dijs exponent̃. Quartodecimo: illoꝝ periculum oſten
ditur eternum: q̄tum ad hoc: ꝙ de ſubditoꝝ culpa in
multis caſibus reſpondebūt: ꝓ quibus damnationē
merentur eternā. Quintodecimo: q̄tum ad hoc: ꝙ in
illa damnatione grauius punient̃. Decimoſexto: male
eligentium ⁊ ꝓmouentiū oſtenditur periculum. Deci
moſeptimo: oſtendent̃ expimenta: per que quis cogno
ſcere poteſt: vtrū de numero bonoꝝ vel maloꝝ ſit pre-
latoꝝ. Decimooctauo: ꝙ ſubditi vel alij: malis detra-
here nō debent p̄latis.

Arti.j. ¶ Q̄tum ad primū: licet ſub nomine dominationis
oſtenſum ſit officium p̄lationis. D. xij. quaſi per totū:
1 tamen congruū videtur hic ſpecialius oſtendere: qua-
le ſit illorum officium: et quales ipſi in ꝑſona ſeu vita
eſſe deberēt. ¶ Pro quo eſt aduertēdū: ꝙ Bernardus
ſtatum ⁊ officium p̄latoꝝ deſcribens: ait. Prelatus ſe
exhibeat magiſtrum inſipientiū: refrigerium oppreſſo
rum: aduocatum pauperū: ſpem miſeroꝝ: tutorem pu
pillorum: iudicem viduarū: oculum cecoꝝ: baculum
ſenioꝝ: vltorem ſcelerum: virgam potentiū: malleū ty-
rannorum: vt non ſit: qui ſe abſcondat a calore eius.
¶ Primo qua neceſſitate teneantur eſſe magiſtri inſi-
pientium: vide. P. xij. xxxv. De alijs conditionibus:
quomodo videlicet debet eſſe refrigeriū oppreſſoꝝ: vel
aduocatus pauperū ⁊c̃. ꝓ ipſis orando: habes in de-
cretis di. xxxvj. ſi quis. Ibi nāq̄ꝫ ſicut ex verbis Hie-
rony. ſup Leuit̃. patꝫ: que ibi allegant̃. Oportet p̄cipue
prelatum eſſe orationi intentū: quia non ſolum ꝓ ſe: ſꝫ
ꝓ ſubditis tenet̃ orare. Et ponit exemplū de Moyſe:
quo eleuante manus ꝓ populo: ppl's vincebat Exo.
xvij. Nec ſufficit oratio: niſi aſſit elemoſynarū largitio
ſicut patꝫ in decreto ſumpto ex verbis beati Gregorij
ſcribentis ad ſeruū dei ſecundū: di. lxxxvj. fratrē: vbi
dicit̃: ꝙ largam manū habeat: neceſſitatē patientibus
occurrat: alienam inopiā ſuam credat: q2 ſi hec nō ha-
2 bet: ep̄i vacuū nomen tenet. ¶ Sequit̃: ſpem miſero-
rum ⁊c̃. In quo aliud notat̃ illoꝝ officium: qđ videri
poteſt ꝑ ſimilitudinē nutricꝪ: quia ſicut nutrix eſt ſpes
pueri famelici. Ita iſti: de quibꝫ Eſa. xlix. Erūt reges
nutricij tui: ⁊ regine nutrices tue: vt te paſcant alimen
tis: documētis: ſacramētis ⁊ exēplis luculētis. ¶ Pri-
mo: ꝙ paſcāt ⁊ paſcere tenent̃ alimētis: habēt in decre-
to ex ↄcilio Leonis pape. xvj. q. j. nulli ep̄oꝝ: vbi ſic di
cit̃. Cum ſit optimus ꝑſpector: ita ꝑſpiciat vt vniuerſe
oues ſibi cōmiſſe: a ſe maxime alant̃: et in neceſſitatibꝫ
adiuuent̃: non illicitis exactionibꝫ opprimant̃: q2 dñs
paſcere ⁊ docere nos docuit: ⁊ oībꝫ miniſtrare: ⁊ nō ter
renis lucris ⁊ auaricijs delectari. ¶ Sed heu de nōnul
lis ↄtrariū accidit: q2 nō vt nutrices vel paſtores: pue-
ros vel oues nutriunt: ſed potius q̄ſi nouerce ⁊ leones
decipiunt ⁊ mactant: de quibus verificata eſt ꝓpheta
Soph. iij. Principes eius in medio ei⁹: q̄ſi leones. Et
Eſa. j. Principes tui ſocij furū: oēs diligunt munera:
tam eccleſiaſtici: q̄ꝫ mūdiales. Eccl'iaſtici: q2 poſtq̄ꝫ ma
lefactores ſūt carceribꝫ eoꝝ liberati: tanq̄ꝫ clerici ꝓ mu-
neribus: vel ne in eis expēdant: dum in carceribꝫ eorū
detinent̃: eis purgationē ↄtra deū et rōnē concedunt:
vbi cōmunis fama ⁊ opinio eſt: ꝙ nō ſunt purgatione
digni: ⁊ vbi purgatores erūt ꝑiuri: qui purgant illos:
occidūt vel cōburūt: q̇ illos corā iudice ſeculari cōdē-
nauerūt: ⁊ audacius in poſterū latrocinia ⁊ homicidia
cōmittūt: videtes p̄ncipes vel miniſtros eccleſie: q̇bꝫ
cum capti fuerint: tradent̃ eſſe corruptibiles. Mūdia-
les vo: q2 malos ſupportant: vel q2 duella ꝑmittūt: in
quibus malefactores ⁊ fures frequenter p̄ualent: ⁊ ſic
principes tui ſocij furū. Secūdo: qđ paſcere tenent̃ do- 3
cumētis: habēt in decreto ex ↄcilio toletano: di. xxxviij.
ignorātia: vbi dicit̃: ꝙ ignorātia mater cunctoꝝ erroꝝ
maxime in ſacerdotibꝫ eſt vitanda: qui docendi officiū
in ppl'o dei ſuſceperūt. Et infra. Sciant ẽ ſacerdotes ſa
cras ſcripturas ⁊ canones: ⁊ om̄e opus eoꝝ in p̄dicati-
one ⁊ doctrina cōſiſtat atq̄ꝫ edificēt cunctos: tam fidei
ſciētia: q̄ꝫ operū diſciplina. ¶ Tertio: ꝙ paſcere tenent̃
ſacramētis: ⁊ ſpecialiter ſacramēto eucbariſtie: habet̃
de ↄſe. di. ij. nō ꝓhibeāt. ¶ Quarto ꝙ neceſſe eſt: ꝙ pa-
ſcant: exemplo bone ↄuerſatōis: patꝫ ꝑ decretū Nicolai
pape. xj. q. iij. p̄cipue recitātis v̄ba btī Grego. dicētis:
ꝙ tot mortibꝫ digni ſunt: quot ad ſubditos ſuos ꝑdi-
tiōis exēpla trāſmittūt: q2 in illis exēplis eos ſpūaliter
occidūt: nā illoꝝ malo exēplo: multi mali fiunt: ⁊ ꝑ il-
los mali eſſe cognoſcunt̃. Nam ſicut ꝑ venā diſpoſitio
cognoſcit̃ corpis. Ita ꝑ p̄latos ⁊ clerū: eq̄liter cognoſci
pōt diſpoſitio parrochie ⁊ laicoꝝ. Quia ſicut vena ni-
mis tarda: vel nimis velox: ſm̄ medicos vel inordina-
ta ſignū eſt infirmitatis in corpe. Sic vidēs p̄latū vel
curatorē laicoꝝ quēcunq̄ꝫ: nimis tardū ad docendū: ⁊
corripiendū: vel nimis velocē ad malefaciendū: ſicut
dicit̃ Prouer. j. de q̇buſdā illoꝝ. Pedes illoꝝ ad malū
currūt ⁊ feſtināt ⁊c̃. vel q̄cūq̄ꝫ mō inordinatos: ſignū
eſt: vicꝫ ꝙ corpus ei ſubiectū male diſponitur. ¶ Licet
non oīs illoꝝ indiſpoſitio ex ſupioꝝ ſit exēplo: tñ ſicut
ꝙ aliq̇s in ſpeculo reſpiciēs appareat turpis aliq̄n eſt
ex macula ſpeculi: aliq̄n ex macula ꝓpria. Ita ꝙ aliqui
appareāt: ⁊ ſint ſpūalit̃ turpes: q̄nq̄ꝫ ex ſuperioꝝ exem-
plo: q̄nq̄ꝫ ex ꝓpria euenit malicia. ¶ Sic q̄nq̄ꝫ ↄtingit: 4
ꝙ infirmitatē ↄtrahat in oculis ex diſpoſitiōe ꝓprie cō-
plexionis: q̄nq̄ꝫ ex intēſa inſpectiōe oculoꝝ infirmorū.
Sic in ꝓpoſito: infirmitas ī oculis mētis: ſeu aīe: q̄nq̄ꝫ
ex ꝓpria ↄtrahit̃ voluntate: q̄nq̄ꝫ ex inſpectiōe oculorū
eccl'ie infirmoꝝ. Supiores nāq̄ꝫ in eccl'ia ⁊ gubernato
res fideliū: ꝓ tanto oculis cōparant̃. ¶ Primo q2 ſicut
oculus eger nō libenter tangit̃: q2 locus tener eſt: ⁊ ſta
tim q̄n tangit̃: clamat: ⁊ impatiētius ſuſtinet̃ ibi tact⁹:
q̄ꝫ in alijs corpis locis. Sic in ꝓpoſito: nulli in toto cor
pore eccleſie ita impatiēter correctionē ſuſtinēt: nec re-
prehēſionē ſicut illi: q2 dū cupiūt alioꝝ videri medici:
ab alijs medicinā recipe erubeſcūt. ¶ Secūdo: q2 ſicut
oculus infirm⁹ inſpiciētes inficit. Ita ⁊c̃. ¶ Tertio: q2
ſicut in oculis melius apparet phiſonomia: et certius
habet̃ iudiciū de ↄditione hominis: ſeu totius corpis:

ita in iſtis tertius vt dictū eſt:cōiecturaꝛ diſpoſitio to-
tius corpis myſtici.¶ Quarto:qꝛ oculis excecatis totū
corpus deformaꝛ. Ita ꝛc̄. ¶ Quinto:quia ſicut oculis
dolentibꝫ:cetera mēbra dolent. Ita iſtis ſpūaliter dolē
tibꝫ ꝛ indiſpoſitis:cetera mēbra peius diſponunꝛ:licet
nō ſemꝑ indiſpoſitio mēbroꝝ: ꝛ indiſpoſitōe ꝯtrabaꝛ
oculoꝝ:nec deformitas corpis:ſemꝑ ex deformitate ac
cidat oculoꝝ:qꝛ aliqñ oculis exiſtētibꝫ ſatis cōgrue di-
ſpoſitis:alia mēbra aliūde deformanꝛ ꝛ oculis exiſten-
tibꝫ integris: alia mēbra ꝑdunꝛ. Sic in ꝓpoſito. Vñ
eſt tam de illis ꝙ̃ de iſtis in hac ꝑte:ſicut de gubernato
re nauis:ꝛ de his quos ī naui nitiꝛ gubernare: qꝛ ſicut
illi ꝑiclitari poſſunt:vel ex ꝓpria ſtulticia:qua ſe gratis
in mare ꝓijciūt ꝛ ſubmergūt:vel ex defectu guberna-
toris. Ita ī ꝓpoſito:in nauicula eccleſie:aliqui ſe ꝓpria
interimūt malicia: aliꝗ ex defectu gubernatoris: ꝗ vi-
dentes nauiculā eccleſie:cuiꝰ fortitudo a lignis crucis
chriſti eſt: ꝛ ferro clauoꝝ: iactari fluctibꝫ ꝛ vndis: ten-
tationibꝫ ꝛ maximis pctīs: q̃ſi ad ſcopulos illidi: ocio
et comeſſatiōibꝫ ꝛ taxilloꝝ et ſcacarij vacant luſibus:
exceptis his que in tenebris agunt. Quoꝝ quilibet ſic̄
diciꝛ Prouer.xxiij.eſt ſicut ſopitus gubernator amiſſo
5 clauo. Et hoc illoꝝ delictū vnū maxime aggrauat: ꝙ
vicꝫ ita ſomnolenti ꝛ negligētes: ſicut ſunt circa naui-
culā chriſti gubernandā:ꝙ̃tuꝫ ad curā aīarū:ꝛ quātuꝫ
ſunt remiſſi iniurias vindicare dei:tm̄ ſunt vigiles cir
ca lucra ꝓpria in collectiōe garbarū: ꝛ ꝓmpti iniurias
vindicare ꝓprias. In quo caſu multū diſcrepāt a ꝯdi-
tione p̄mi gubernatoris eccleſie:ſub chriſto qui ꝓ iniu
ria:deo facta vindicādo:mortis ſe expoſuit ꝑiculo:ſer-
uum ꝑcutiēs ſūmi pōtificis ꝗ neminē ꝑcuſſe legiꝛ:qñ
ipſemet capi ꝛ crucifigi debuit: exēplū iudicibꝫ relin-
quens:tam eccliaſticis:ꝙ̃ alijs iniurias deo factas:for
titer vindicādi ; ꝛ iniurias ꝓprias patienter tolerandi.
¶ Sed heu ꝗd feciſſent moderni gubernatores eccle-
ſie:ſi fuiſſent p̄ſentes:qñ Petrus exemit gladiū: cōtra
magnā cohortē: ſibi cum gladijs ꝛ fuſtibꝫ occurrentē.
Nō eſt veriſiꝉe : nec faciliter credibile: ꝙ tanto ꝑiculo
ſe ꝓ amore ꝛ defenſione chriſti expoſuiſſent: nec tantā
multitudinē armatā inuaſiſſent ꝗ nūc in viſitatiōibꝫ:
vel alijs locis: ea que ad honorē chriſti ꝑtinent: dicere
ꝑtimeſcūt:vel correctionē facere nō audent ꝓpt̄ vnius
vel duoꝝ offenſam vel verbū acutū vel odiū alicuius
pctōris: tales non gubernatores: nec veri ſunt gregis
chriſti paſtores:ſicut patꝫ ꝑ decretū ſumptū ex verbis
beati Grego.in.xv.c. ſui paſtoralis: di.xliij. ſit rector.
Sepe inqt rectores improuidi: humanā amittere glo-
riā formidātes:loꝗ libere recta ꝑtimeſcūt. Et iuxta ve
ritatis vocē Joan.x. nequaꝙ̃ iam gregis cuſtodie pa-
ſtoꝝ ſtudio:ſꝫ mercēnarioꝝ vice deſeruiūt:qꝛ veniente
lupo fugiūt:dū ſe ſub ſilentio abſcondūt. Hinc nāqꝫ
eos ꝑ ꝓphetā dn̄s increpat dicēs Eſa.lvj. Canes mu-
6 ti nō valentes latrare.¶ Requiriꝛ ḡ ad hoc ꝙ bene re
gāt:ꝙ ſint p̄mo leones Samſonis:habētes in ore exa-
men apum: delinquētes acriter pungēdo ꝛ corripiēdo
et fauū mellis:deſolatos ꝯfortādo. In ſignū cuiꝰ Am-
broſius futurꝰ p̄latus ꝛ doctor: examen apū in ore vi-
ſus fuit recipe. ¶ Qꝛ ſint ſecūdo arca teſtamēti:cōtinē-
tes virgā correctiōis ꝛ māna dulcedinis ꝛ legem dei.
¶ Qꝛ ſint tertio virga ꝛ baculus: de ꝗbus btūs Gre-
goriꝰ exponēs illud p̄s. xxij. Virga tua ꝛ baculus tuꝰ
ip̄a me ꝯſolata ſunt. Virga ꝑcutimur:baculo ſuſtenta
mur. Si ḡ ſit diſtrictio virge que feriat:ſi etiā ꝯſolatio
que ſuſtentet. Si v̄o non ꝑcutit odit:qꝛ ꝗ parcit virge
odiū filiū Prouer. xiij. Quoꝝ parcentiū pena patet ꝑ
beatū Gregoriū:in paſtorali ſuo dicentē. Si rector cō-
tra culpas minus accendaꝛ; culparū omniū reus ipſe
teneꝛ.¶ Qꝛ ſint quarto alioꝝ miniſtri ꝛ ſui:qꝛ hoc ad
ſtatū illoꝝ ꝑtinet:ſicut patet ex ſcripturis ſūmi p̄lati:
ſub chriſto: ꝗ in lr̄is ſuis ſcribit ſe: ſeruū ſeruoꝝ. Nec
ſine cauſa vel vtili ſignificatione: ꝙ ille ſcribendi mo-
dus a beato Gregorio fuit inuētus. Cui etiā cōcordat
Aug. de ciuitate dei.li.xix.ca.xv.dicēs:ꝙ p̄lati chriſtia
ni ſeruiūt illis quibꝫ videnꝛ p̄eſſe: nec dominādi cupi
ditate: nec p̄ncipandi ſuꝑbia: ſed ꝓuidendi miſericor-
dia p̄ſunt: aliter honor eis exhibitꝰ: cedit eis ad culpā
et penam. Sicut ptꝫ p̄mo ꝑ decretū ſumptū ex verbis
Criſoſto. di.xl. multi: vbi ſic diciꝛ. Multi ſacerdotes
et pauci ſacerdotes: ꝛ multi nomine ꝛ pauci in oꝑe. Et
cito poſt. Ideoqꝫ malus ſacerdos de ſacerdotio ſuo cri
men acquirit:nō dignitatē. In iudicio em̄ ſedes: ſi be-
ne vixeris ꝛ bñ docueris ꝛ male vixeris:tui ſolius cō-
dēnatio es. Nam bñ viuendo ꝛ bene docēdo:ꝓplm in-
ſtruis quō viuere debeat: bene aūt docēdo ꝛ male vi-
uendo deum inſtruis :quō te debeat condēnare. Ex ꝗ
patet:ꝙ nihil apud deū eſt miſerabilius ꝛ dānabilius
ꝙ̃ ſacerdos: vel p̄latus malus. Sicut etiā ptꝫ ex decre-
to ſumpta de verbis Auguſtini ad Valeriū. di.xl.añ
om̄ia: vbi habeꝛ. ꝙ nihil eſt apud deum miſerabilius
triſtius vel dānabiliꝰ: epī vel p̄ſbyteri aut diaconi of-
ficio:ſi ꝑfunctorie.i. negligēter res agatur. Ex ꝗbꝫ oī-
bus patet:qđ de malis ſacerdotibꝫ vel p̄latis verificaꝛ
illud Sap̄.vj. Judiciū duriſſimū ī his qui p̄ſunt fiet.
Ideo duriſſimū:qꝛ ſi cecus ceco ducatū p̄ſtet:ip̄m p̄ce
dendo: ambo in foueā cadent. Ille qui p̄cedit durius
cadit ꝛ ꝓfundius:qꝛ ip̄e in puteū cadit vacuū:ſuꝑ oīa
dura ꝛ turpia: que in fundo ſunt: ꝛ oēs alij cadūt ſuꝑ
eū. Sic in ꝓpoſito:de literatis ꝛ laicis ꝛ puteo inferni.
In ꝗ ſic̄ dr̄ Sap̄. vj. Potētes potēter tormēta patienꝛ
et fortioribꝫ fortior inſtat cruciatꝰ:qꝛ quāto gradus al-
tior:tanto caſus ꝑiculoſior. Ideo dicit btūs Grego. ꝙ
nō debet ducatū hominū ſuſcipere:qui neſcit hoīes bñ
viuēdo perire:nec iudex ꝗ iudicare neſcit.
¶ In quo oſtendit neceſſitas ſecūdi articuli ꝙ videli- Arti.ij.
cet oportet paſtores ouiū chriſti:eſſe diligētes:circa cu-
ſtodiā gregis chriſti. Exemplo paſtoꝝ Luc̄.ij. ꝗ erant 7
vigilātes ꝛ cuſtodiētes vigilias noctis ſuꝑ gregē ſuū:
qꝛ ſicut paſtor oues diligēter a lupis cuſtodit: ꝛ ſic̄ ma
ter infantē faſcijs ligat. Ita p̄lati ſubditos ſuos a ma-
la ſocietate cuſtodire: ꝛ certis legibꝫ diligēter ligare de-
berent: quā quidem diligentiā prius habere deberent:
circa ꝓpriam familiā: deinde circa gregē totū eis cōmiſ-
ſum. Exēplo ſolis: qui ordine nature prius illuminat
partes ꝓpinquas ꝛ media: ꝙ̃ partes diſtantes. Si v̄o
ſe ꝛ domeſticos ſuos nō cuſtodit: deriſione pōt eſſe di-
gnus. Sicut ille: de quo ſcribit btūs Hierony. in epl̄a Exm̄
ꝯtra Jouinianū. Gorgias inqt rector: librū pulcherri
mū de ꝯcordia: grecis tūc inter ſe diffidētibus recitauit
olimpie. Cui menelaus inimicus eius: hec vobis inqt
de ꝯcordia p̄cipit: ꝗ ſe ꝛ vxorē: ꝛ ancillā tres in vna do
mo ꝯcordare nō potuit. Emulabaꝛ quippe vxor eius
ancille pulchritudinē : et caſtiſſimū virū quotidianis
iurgijs agitabat. Nota. C.xvj.14.cū ſequēti. Nō tm̄
in om̄ibus ſolis ſequanꝛ cōditionē ꝗ alia calefacit: cuꝫ
in ſe calidus nō ſit: ſed in hoc a ſolis recedant ꝓprietate
ſeipſos prius amore dei ꝛ charitatis calore calefacien-
tes: ꝛ deinde om̄es alios: vt non ſit qui ſe abſcondat a
calore eorum: vt ſic preceptū teneant Actuū.xx. Atten
dite vobis ꝛ vniuerſo gregi: quomodo ītraſtis? quo-
modo vixiſtis? quomō rexiſtis: ſicut patet. O.vj.12. vt
ſic ꝓprias ſordes primo lauetis ꝛ propria vulnera pri-
mo curetis : et trabem de ꝓprio oculo trahatis : ne ceci

cecos ducēdo ambo in foueam cadatis. ¶ Neceſſe em̄
eſt ad hoc: ꝙ de numero predictorum ſanctorū paſto-
rum. Luc. ij. paſtores moderni eſſe mereantur: ꝙ dili-
genter ſup ſtatu proprio ⁊ gregis vigilent: ⁊ nō quie-
tem vel delitias vel diuitias querant vel honores: ſed
principaliter labores ⁊ onera: vt principaliter ſeipſos
et alios ſaluare intendant. Hoc nanqꝫ vult nomen p̄-
lati cuiuſcunqꝫ ⁊ ſpecialiter epiſcopi: ſcopos enim gre-
ce intentio interp̄tatur: ⁊ ſcopin ſupintendere: ad hoc
inductum ſm Auguſtinū de ciuitate dei: li. x. c. xix. vt
denotet nomen epiſcopi: poti⁹ ſtatum ſignificare one-
ris: ꝙ̄ honoris. Sane: ſi quod nomen illoꝝ ſignificat
opere implerent: magna ſequeret̄ tam ipſorum: ꝙ̄ etiā
gregis vtilitas: quia ſi cum gregibus ſuis diebus ac
noctibus ſtarent: eorūqꝫ vicia diligenter ſcrutarentur:
ſicut paſtor bonus ⁊ diligens ſcrutatur ſcabiem ouiū
ſuorum: illaqꝫ inuenta: feruēter ad illum finem: vt ſal-
uarentur pſequerent̄: peccata deſtruēdo: ⁊ peccatores
vſqꝫ ad mortem perſequendo et curando: ſicut paſtor
curare nititur morbum pecoris ſui: nō eſſent tot pigri
ſomnolentes et negligentes paſtores: nec tot pditi pec
catores: quia pauci defectus in parrochijs ſuis eos la-
tere non poſſent: ſi illos om̄es ita diligenter ſcrutaren
tur: ſicut ſcrutantur qui de om̄ibus rebus ſuis nō de-
cimant: nec eorum reſiſtere poſſent correctioni: ſi ita ef-
ficaciter ꝓ alijs vicijs extirpandis: apud maiores cla-
borarent: ſicut faciunt vt decime integraliter ſoluant̄.
8 ¶ Sed quia raro inueniunt̄: qui ita ex corde alia inue-
ſtigant: vel pſequantur vicia: vel contra alia tam libē-
ter p̄dicent peccata vel p̄dicari faciāt: quia vbi plures
inueniunt̄: qui p̄dicaturos informabunt ⁊ rogabunt:
ꝙ auditores admoneāt de decimis dandis: pauci inue
niuntur qui eos de alijs informant vicijs: vel qui ro-
gent ꝙ contra alia p̄dicent. Immo potius vellent: qđ
de alijs ſpecialiter: in quibus ipſimet inuoluti ſunt: ta
cerent: contra que nec ipſi p̄dicant nec vellent ꝙ alij p̄-
dicarent: ſed potius ꝓcurant: ꝙ a p̄dicatoribus ⁊ con-
feſſoribus: ꝓ talibus vicijs deſtruēdis arceantur: ſicut
oſtenſum eſt. C. iiij. 16. Et infra. eo. c. xxxv. Et ꝙ decre-
tales fiant p̄dicantib⁹ precipientes: ne prelatis vel cle-
ro: in ſuis detrahant ſermonibus. Sicut patet in cle.
vij. de priuile. c. religioſi. §. quibus ad hoc. vj. q. j. dete-
riores: reputantes detractionē quicquid contra illorū
vicia predicatur: formidantes: nec peccatrices: illorum
ſocietatem malam citius fugerent: ſi peccati illorū au-
dirent magnitudinē: ⁊ ſuper peccata aliorum laicorꝫ
aggrauationē: propter qđ: vt illas ad eis cōſentiendū
facilius inclinent: in cōuiuijs ⁊ potationibus ⁊ taber
nis ſedentes: contra decretū concilij cartaginenſis: di.
xliiij. clerici: qđ dicit: ꝙ clerici edendi vel bibendi cau-
ſa: tabernas nō ingrediant̄: niſi pegrinatiōis neceſſita
te compulſi: inter mulierculas philoſophant̄: docētes
doctrinam Balaam: aſſerentes adulteriū laicoꝝ gra-
uius eſſe: ſacrilega luxuria clericoꝝ: qđ multis ⁊ veris
9 rationibus reprobatū eſt. L. vij. arti. iiij. ¶ Quia inſu-
per nōnulli nō ſolum inueniunt̄ ceci ſpeculatores: ſed
quod peius eſt ſubditorum corruptores: licet om̄es ſe
negent eſſe cecos ſpeculatores: dum tamē vnum opor-
tet eos de neceſſitate concedere: vel ꝙ ſunt ceci ſpecula-
tores ⁊ marinarij ⁊ munitores vel vidētes proditores
quia ſi tot ſp̄ualia in ſubditis nō vident neceſſe habēt
cōcedere: ꝙ ſunt ceci ſpeculatores: ſi vident ⁊ non reſi-
ſtunt: nec peccata deſtruūt: ſed potius illos qui ꝯſilijs
et p̄dicationib⁹ reſiſtere ⁊ defendere vellent artant: qs
eos a ꝑditionis piculo poterit excuſare? ¶ Dumqꝫ tam
pauci inueniunt̄ veri paſtores: ⁊ tam multi corrupto-
res: quis negare audeat: ꝙ perditio ſubditorum non
eſt defectus prelatorum: ſꝫ magna ex parte. De malis
nanqꝫ prelatis et eis cōmiſſis: qui eorum exempla ſe- Exm
quuntur: verificat̄: illa demonum ſalutatio: qua refe-
runtur prelatos in quadem ſynodo congregatos: ſalu-
taſſe: quaſi in hunc modū. Princeps gehennarū: prin-
cipibus eccleſiarū: id ꝙ ſibyipſis gratias vobis referi-
mus: quia per veſtram negligentiā et mala exempla:
quot vobis cōmiſit: tot nobis miſit: quia omnes decli-
nauerūt ſimul inutiles facti ſunt. Om̄es inqt declina
uerunt: qꝛ om̄ia oſſa eccleſie defecerunt: qū em̄ eccleſia
fuit melius oſſata: illis vīꝫ oſſibus: de q̄bus Tren. j.
De excelſo miſit ignē in oſſib⁹ meis: tunc melius ⁊ for
tius cōtra om̄es ſp̄uales ſtetit tentationes: ſed qꝛ nūc
oſſa eccleſie: que deberēt totū corpus ſupportare: cōuer-
ſa ⁊ mutata ſunt in carnem. i. ad delitias ⁊ carnalitates
et ignē feruoris charitatis nō habēt: in ſe mollia ⁊ fri-
gida: alios ſupportare vel calefacere nequiūt. ¶ Que au
tē in ſe ſint frigida: ꝑ illud argumentū oſtendit̄ q̄ phi-
loſophus p̄mo celi ⁊ mūdi ꝓbat ꝙ corpa celeſtia non
ſunt nature ignee: qꝛ ſi fuiſſent inquit: olim omnia in-
feriora ꝯſumpſiſſent. Sic reuera ſi viri eccliaſtici fuiſ-
ſent ita feruētes: ⁊ ita pleni charitate: ſicut deberēt olim
mundi pctā deſtruxiſſent. ¶ Eſt ḡ in hoc caſu de prela- 10
tis ⁊ ſubditis: ſicut de vigilātib⁹ de nocte ſup exercitū
inter inimicos exiſtentē: ⁊ de ipſo exercitu. Quia ſicut
ex negligētia illoꝝ vigilantiū imminet piculū toti exer
citui: ſicut patuit in exercitu regis anglie: in ſcotia: qū
inimici ꝑ exercitū regis de nocte trāſierūt: ⁊ damna fe-
cerunt: qui quidē defectus ſicut dicunt: qui vſum ha- Exm
bent armoꝝ: ex hoc ꝯtingit: ꝙ viri valoris: q̄ ad vigi-
landū ordinant̄: dant ſe quieti: mittētes vnū ribaldꝫ
in equo ⁊ armis: dn̄m ſuum effigientē. Sic oīno in po
pulo dei: periculꝫ imminet ex defectu cleri: vel qꝛ illi
maiores q̄ vigilare deberēt: in ꝓprijs ꝑſonis negligen-
tes ſunt: vel qꝛ alios ad vigilandū ⁊ cuſtodiendū pro
eis mittunt: nō dico ribaldos coronatos: ⁊ ipſi interim
dant ſe quieti ⁊ carnalib⁹: ⁊ tū ipſi ꝓ vigilia ⁊ cuſtodia
ſufficiētia recipiūt ſtipēdia: quib⁹ vt parcāt locū cuſto
die deputatū fugiunt: ⁊ ipſis abſentib⁹ ⁊ dormiētibus
nauicula eccleſie periclitat̄: ⁊ inimicus homo. i. dia bo
lus ⁊ miniſtri eius: ſupſemināt zizania Math. xiij. Ex
quib⁹ om̄ibus patet veritas dicti Bernardi: qui ait.
Ridiculoſa res eſt: immo magis periculoſa ſpecula-
tor cecus: doctor inſcius p̄curſor claudus: p̄co mutus:
prelatus negligens. ¶ Patet etiam ꝙ minus bene re-
ſpondit regi. O. vj. 20. Propter que pericula vitanda
ſummus paſtor qui dicit. Ego ſum paſtor bonus eis
ſpecialiter precipit dicēs. Suſtinete hic. i. in loco cure
veſtre: ⁊ vigilate mecū Marci. xiiij.
¶ Quam vigiliam ſeu cuſtodiam: nonnulli illorum Arti. iiij.
qui cura onerantur animarum: minus digne exequū-
tur: quia malus cure appetitus et inordinata intentio: 11
et malus ingreſſus: totum opus ſequens cure paſtora-
lis reddunt tenebroſum: quia ſi oculus tuus fuerit te-
nebroſus: totum corpus tuum tenebroſum erit. Si
enim appetitus precedens tanꝙ̄ radix arboris ſit in-
fectus et periculoſus: quod mirum eſt: ſi opus ſequēs
ex tali radice ſurgens: periculoſe agatur: ⁊ finis pena-
lis ſequatur? Sed appetitus cure animarꝫ eſt turpis
et periculoſus: ſicut patet primo per Auguſtinum. xix.
de ciuitate dei. c. xv. Et ſi inquit locus prelati bene te-
neatur: tamen turpiter appetitur. ¶ Secūdo idem patꝫ
per decretum ſumptum ex verbis Criſoſtomi: diſ. xl.
multi. §. quicunqꝫ: ſub hoc tenore. Quicunqꝫ deſide-
rauerit primatū in terra: inueniet confuſionem in celo

nec inter ſeruos chriſti cōputabit̄: q̄ de primatu tracta-
uerit: nec vnuſq̄ſq3 eoꝝ feſtinet: quō alijs maioꝛ appa-
reat: ſed quō omībꝫ inferioꝛ videat̄: qm̄ non qui maioꝛ
fuerit in honoꝛe ille eſt iuſtioꝛ: ſed qui fuerit iuſtioꝛ: ille
maioꝛ eſt. Cauſa vō quare taliū appetit⁹ ſit illicit⁹ vi-
detur eſſe: quia plus appetunt preeſſe ꝛ oꝛdinari ꝓpter
nummū: q̄3 ꝓpter deū. Et om̄es ſic appetentes: ꝛ ſic be-
neficia vel oꝛdines accipientes: ſunt mercēnarij ꝛ non
paſtoꝛes: ſicut patet ꝑ decretū allegatū. D. vj. 14. Qui
bus dicitur Joan. vj. Queritis me: non quia vidiſtis
ſigna: ſed quia de panibus comediſtis ꝛ ſaturati eſtis.
Sup̱ quo verbo dicit beatus Gregoꝛi⁹. Per eoꝝ pſo-
nam: deus illos intra eccleſiam deteſtat̄: qui ꝑ ſacros
oꝛdines ad dominū appꝛopinquātes: nō eiſdem oꝛdi-
nibus virtutū merita: ſed ſubſidia vite p̄ſentis exqui-
runt: nec cogitant quid in viuendo imitari debeāt: ſed
12 que ſtipēdia ꝑcipiendo aſſequant̄. ¶ Tales ſicut a deo
ſunt repellendi in fine: dicēte. Amen dico vobis rece-
piſtis mercedem veſtrā: ꝛ ipſi regnauerūt: ꝛ nō ex me
Oſee. viij. Ita etiam nūc ab illis qui locum tenent dei
repellendi: ne ad oꝛdines vel beneficia recipient̄ eccle-
ſiaſtica. Immo ipſimet ab illis ſe retrahere deberent:
ſentientes ſe indignos ꝛ illiteratos: et dei timoꝛē ante
oculos habentes: etiam oꝛdines ꝛ beneficia eis oblata
reſpuere deberēt: reſpōdentes ſicut reſpōdit ille cui di-
citur Eſa. iij. Eſto pꝛinceps noſter. Quibꝫ ille: nō ſu3
medicus: ꝛ in domo mea nō eſt panis. Btūs Grego.
paſtoꝛa. li. j. c. j. dicit. Qui vim pigmētoꝝ neſciūt vide-
ri medici carnis erubeſcūt: ꝛ tamē qui ſpūalia p̄cepta
nunq̄3 cognouerūt ſe coꝛdis medicos ꝓfiteri: nō metu
unt cum vulnera coꝛdis occultioꝛa ſint vulneribꝫ coꝛ-
poꝛis. Quoꝝ quāta eſt p̄ſumptio: pt3 ꝑ hoc qđ de bea
to legit̄ Gregoꝛio: in regiſtro ſuo: in quo ipſemet ſe in-
dignu3 reputat gubernatione nauicule Petri dicens.
Vetuſtā nauē ꝛ cōfractā indign⁹ infirmuſq3 ſuſcepi:
vndiq3 fluctus intrāt: ideo mihi in ꝑiculo manū oꝛo-
nis poꝛrigas. Si ſic timuit: ſi etiā tali timoꝛe mot⁹ fuit
ne p̄ficeret̄: ſicut legit̄ in vita ſua: q̄re timere atq3 fuge-
re gubernaculū nauicule nō deberet: qui tres anſeres
neſcit gubernare. ¶ Sed qꝛ aliquoꝛu3 cupiditas intm̄
mentis oculos excecauit: q̄ ꝑiculū ſuū non vident: et
ideo a talibus appetendis ꝛ ſuſcipiēdis ſeipos refrena
re negligūt: ab alijs dei locū tenētibus: tanq̄3 cupidi et
indigni: quādo illoꝝ vident importunitatē refrenari
deberent: qꝛ ſm beatū Gregoꝛiū in regiſtro: ꝛ allegat̄
in decretis. viij. q. j. in ſcripturis. Sicut locus regimi-
nis deſiderātibꝫ negandus eſt: ita fugiētibꝫ offerēdus
eſt: ſicut ſcriptū eſt: nec quiſq̄3 ſibi ſumat honoꝛē: ſed q̄
vocat̄ a domino tanq̄3 Aaron.
Arti. iiij. ¶ Eſt ſi dicētes: nec quiſq̄3 ſibi ſumat exemplū: exclu-
dere velitis ab appetitu bn̄ficij eccl'iaſtici nullū haben
13 tes bn̄ficiū: nec aliud vnde viuerēt: qui bn̄ bona reci-
pere poſſunt eccl'ie ꝛ male: quātomagis illos excludere
intēdit ab appetitu alterius bn̄ficij: q̄ vnū habēt vnde
viuere poſſunt: ꝛ illos q̄ aliunde ſuſtentationē habēt:
qui vix bene bn̄ficiū poſſunt recipe eccl'iaſticū. ¶ Qđ
pꝛimo pt3 in habēte aliud bn̄ficiū: qꝛ ſicut in largitiōe
elemoſynarū faciēda paupibꝫ ineq̄litas ꝛ iniuſticia eſſet
q̄ vnus duas vel tres recipet poꝛtiones: qui cū vna ꝑ
dieta ſuſtētari poſſet ꝛ alij nihil recipent: ſ3 fame affli-
gerent̄ vel moꝛerent̄. Sic in ꝓpoſito: inequalitatē cō-
mittere vident̄: q̄ de bonis eccl'ie q̄ ſunt bona pauperū
inter plures paupes diſtribuenda: plures poꝛtiones ꝛ
p̄bendas: vel eccl'iam cu3 p̄benda accipiunt: q̄ de vna
viuere poſſent: meli⁹ q̄ ad aīam: q̄3 cū duabus: ꝛ alios
paupes ꝛ dignioꝛes ꝛ melioꝛes coꝛā deo inopia affligi
ꝑmittūt. De talibꝫ dicit̄ Oſee. ix. Sacrificia eoꝝ panis
lugentiū: om̄es q̄ comedūt ex eo: cōtaminabunt̄. Om̄s
nāq3 talis q̄ cupit eſſe trinus in ꝑſonatibꝫ ſeu p̄bendis
et vnus eſt in ſubſtantia: ſicut deus eſt trin⁹ in ꝑſonis:
et vnus in eſſentia: videt̄ dicere ꝛ appetere: illud quod
appetijt ꝛ dixit Lucifer Eſa. xiiij. Silis ero altiſſimo.
¶ Sicut ergo ille Lucifer hoc ſine peccato nō appeti-
uit. Ita nec in in ꝓpoſito pluralitas bn̄ficioꝝ: nec ſine
pctō appetit̄: nec ſine ꝑiculo poſſidet̄. ¶ Quia ſic nul-
lus ſine pctō appetere poſſet: q̄ mater ſua vno vel plu-
ribꝫ membꝛis eſſet mutilata: vel q̄ debitis careret mē-
bꝛis ꝛ oꝛdinatis. Ita nec q̄ alma mater eccleſia illis ca
reat miniſtris ꝛ membꝛis: q̄ de beneficijs illis viuere ꝛ
matrē honeſtare ꝛ honoꝛare poſſent: q̄ alius occupat:
qui plura habet. ¶ Sed dicēt: nō ſubtrahunt̄ per hoc
matri membꝛa congrua: quia vnus ſeruit duabꝫ eccle-
ſijs: ꝛ ſupplet actū ꝛ officium duoꝝ. ¶ Quibus reſpō-
detur q̄ oculus vn⁹ in monoculo ſupplet officiū duo-
rum oculoꝝ: nec tamē ita bene ꝛ ita decenter: ſicut face-
rent duo. Ita in ꝓpoſito decētius ꝛ vtilius eſſet in om̄i
eccleſia cathedrali multos videre canonicos: q̄3 vica-
rios: ꝛ in om̄i eccl'ia curata videre vnu3 curatū: ꝛ in oī
pꝛebēda vnū canonicū: q̄3 vnū in multis ꝛ ꝓ multis.
¶ Tm̄ g̊ honeſtant almā matrē eccleſiam: q̄ ſibi plura
acquirūt bn̄ficia: ex qua acquiſitione vt dictum eſt: ſe-
quitur mēbꝛoꝝ eius diminutio: dicentes. q̄ vn⁹ ſuffi-
cere poteſt pluribus eccleſijs: quantū matrē ſuam ho-
neſtaret: qui vnū eius erueret oculum: dicēs. q̄ vnus
oculus ei ſeruire poſſet. Et tm̄ eccleſie ꝓficiunt ꝛ deo:
quantū equus maledictus: qui p̄bendā pluriū come-
dere vult equoꝝ: ꝛ non plus laboꝛare: q̄3 vnus: ꝛ nec
plus ꝓficit domino ſuo. ¶ Tales ꝑiculum ſuum vi-
deant in verbis ꝓſperi. li. de vita ꝯtēplatiua. c. x. alle-
gat̄. in decretis. j. q. ij. paſtoꝛ: ſub his verbis. Paſtoꝛ ec
cleſie his quibus ſua ſufficiūt nō debet aliud erogare:
quoniā quidē nihil aliud eſt ſic habētibus dare: q̄3 per
dere: nec illi q̄ ſua poſſidētes: dari ſibi aliquid volunt
ſine grandi pctō ſuo vnde paup̱ victur⁹ erat: accipiūt.
¶ De clericis quidē dicit ſpūſſctūs. Peccata ppl'i mei
comedent. Sed ſicut nihil habētes ꝓpꝛiū: nō pctā: ſed
alimenta: quibꝫ indigere vident̄: accipiūt. Ita poſſeſſo
res nō alimēta quibꝫ abundāt: ſ3 aliena pctā recipiunt
¶ Sed dicēt foꝛte aliq̄ qui nihil habēt de hereditate: vl'
parentū p̄rimonio: q̄ hec auctoꝛitas ꝯ illos eſt q̄bꝫ pa
rentū vel mūdi opes ſuffragant̄ ꝛ diuites faciūt: ſicut
pat3 ꝑ decretū Hieronymi ad Damaſum papā. j. q. ij.
clericos: ſub eo q̄ ſequit̄ tenoꝛe. Clericos aūt illos cōue 14
nit eccl'ie ſtipēdijs ſuſtētari: q̄bꝫ parētū vel ꝓpinquoꝝ
nulla ſuffragant̄ bona. Cui aūt parentū bonis ī opibꝫ
ſuſtētari pn̄t: ſi qđ pauperū eſt accipiūt: ſacrilegiū pfe-
cto cōmittūt: ꝛ ꝑ abuſionē taliū: iudiciū ſibi mādu cāt
et bibūt. De quibꝫ dicit decretū ſumptū ex v̄bis Pꝛo-
ſperi. in li. de vita ꝯtēplatiua. c. x. ꝛ habet̄. j. q. ij. ſi q̄s ſb̄
tenoꝛe ſequēti. Nō eſt in q̄t meū dicere: q̄le pctm̄ cibos
pauperū p̄ſumendo Interlinearis. i. p̄ alijs ſumendo
ſuſcipiāt: qui eccleſiam quā iuuare de ꝓpꝛijs facultati-
bus debuerunt: ſuis expenſis inſup̱ grauant: ꝓpter h̄
foꝛtaſſis in congregatione viuentes ſunt: ne aliquos
pauperes paſcant: ne adueniētes ſuſcipiant: aut ne ſu-
um cenſum quotidianis expenſis imminuāt: ſed non
cōtra illos qui vnū habētes beneficiū: aliud ſuſcipiunt
ſed cōtra hos eſt auctoꝛitas Auguſtini: q̄ ita iſtos ſuo
dicto īuoluit: ſicut alie auctoꝛitates alios inuoluūt: di
cēs: ꝛ habet̄ ī gloſa: ſup̱ illō Eſa. iij. Atterit' ppl'm meū
et faciē pauperū demolitis. Ecce inquit opes ſibi the-
ſaurizant: ꝛ in delitijs abutunt̄: ꝛ que ad ſuſtentationē

pauperū dantur: ſibi reſeruāt: vel propinquis diſtri-
buūt: aliorum in opiam ſuos vel ſuoꝝ diuitias faciūt.
¶ Et ꝓpterea ratio ita iſtos ſicut alios vincit: q̄ ſi iſtis
illicitū ſit pauperū accipere bona: quia de ſeculi diui-
tijs viuere poſſent: quare nō eſſet illicitū bona accipere
pauperū: poſtq̄ꝫ de bonis pauperū accepit vnde viue-
re poſſet: minus eñ peccatū videret̄ de bonis eccleſie
accipe: illum qui cum diuitijs ſuis eccleſiā iuuare poſ-
ſet: q̄ꝫ illum qui rōne totius qḋ habet eccleſiam iuua-
re tenet̄: quia totū de eccl'ia percipit. ¶ Sed dictis tam
in p̄cedenti: q̄ꝫ in iſto articulo forte obijciēt: illud Pau
li. j. ad Thimoth. iij. Si quis epiſcopatū deſiderat: bo
nū opus deſiderat: ergo licet p̄lationē appetere: ⁊ curā
15 animarū. ¶ Quibus differentia reſpondet beneficioꝝ
et diuerſitas tempoꝝ: tunc eñ quādo apoſtolus illud
dixit: beneficia eccleſiaſtica erant tam exilia: ⁊ tempora
lia ita mala: ⁊ prelatorū ꝑſecutiones tam fortes ꝙ vix
inueniri potuit: qui preeſſe voluit: ſicut ptꝫ per hoc: qḋ
legitur: ꝙ mortuo Sixto papa: diu vacauit papatus:
nec ꝑ magnū tempus inueniri potuit: qui onus iſtud
ſubire voluit: quia eccleſia non habuit tunc diuitias:
nec pompā ſecularē: ſicut nunc habet: ſed q̄ſi oñes tūc
martyrizabant̄. Tunc paſtores gregem paſcebant: ad
modū capitis: qḋ alijs membris cibum adminiſtrat.
Et ideo tunc audacter dicere potuerunt: cum pſ. xvij.
Conſtitues me in caput gentium. Nunc v̄o ecōuerſo
potius paſcunt̄: q̄ꝫ paſcant. De quibus verificet̄ illud
Ezech. xxxiij. Ve paſtoribꝯ qui paſcebant ſemetipſos:
nōne greges a paſtoribꝯ paſcunt̄: vos aūt lac comede-
batis ⁊ lanis operiebamini: ⁊ qḋ craſſum erat: occide-
batis: gregem aūt meū nō paſcebatis. ¶ Tunc fuerūt
forma gregis: ſicut patet ꝑ illud. j. Petri. v. Forma fa-
cti gregis ex animo: nō quecūq̄ꝫ ſed ſubſtantialis: quia
totū eſſe ſpirituale: materie dabant ſubiecte. Nunc v̄o
ecōuerſo ſunt quaſi forme accidentales: quia totū eſſe
ſuum temporale habent a ſubiectis: quia magni nomi
nis ſunt: quia magno ꝑpl'o p̄ſunt: ⁊ quia multa expen-
dere poſſunt: quibꝯ ſi non p̄eſſent: nullius valoris vel
nominis eſſent: totū ergo eſſe ⁊ ſuſtentationē tempora
lem: ⁊ nomen accipiūt a ſubiectis: nec refundūt ſpiri-
tualia cum temporalia metunt: ſpiritualia nō ſemināt.
Tūc v̄o quia ſpiritualia ſeminauerunt iuſte potuerūt
appetere metere temporalia. Sicut patet ꝑ queſtioneꝫ
Pauli. j. ad Coꝝ. ix. Si nos inq̄t vobis ſeminauimꝯ
ſpiritualia: magnū nō eſt: ſi nos carnalia veſtra meta-
mus: qḋ ⁊ nunc licite facere poſſent: ſi bene viuerent:
et ſpiritualia vt deberent ſeminarent.
Arti. v. ¶ Sed h̄ nōnulli illoꝝ ideo cōgrue facere nō poſſunt:
quia circa ſtudiū ſp̄ualiū doctrinarū nō occupant̄: ſed
16 potius circa ſtudiū collectionis pecuniarū ⁊ augmen-
tationis terrarū ⁊ diuitiarū ⁊ ſtudia negligūt ſp̄ualia:
ſicut oſteſum eſt. C. xvj. 48. et. M. ij. 14. ꝯtra q̄s vide
P. xij. 5. et. ſ. e. c. iij. ¶ In his nāq̄ꝫ locis ptꝫ: ꝙ ꝯſtitu-
tiones ad dei ꝑtinētes honorē ⁊ mandatoꝝ dei obſer-
uantiā: vbi lucrū nō eſt annexū t̄ꝑale negligūt. ¶ Idē
exp̄ſſe ptꝫ per exemplū ꝯſtitutionis octaui Bonifacij
quondā legati in anglia: in qua p̄cipit archiep̄is: ep̄is
et alijs eccl'ie p̄latis: in virtute ſancte obediētie: firmit̄
iniungendū: ne negociationes: emptiōes: vicꝫ ⁊ vēdi-
tiones in eccleſijs ſuis fieri ꝑmittant. Cuiꝯ tñ ꝯtrariū
fit in p̄ſentia oīm p̄latoꝝ: q̄ in perliamentis vbi p̄lati
ſimul cōgregant̄: eccleſia eſt plena mercationibꝯ: ꝯtra
dei p̄ceptum: dicētis. Nolite facere domū patris mei:
domū negociationis: nec tñ ipi ꝯ hoc quicq̄ꝫ loquunt̄:
quia nihil lucrant̄ loquentes. Si v̄o ſtatutū aliquod
factum fuiſſet: ꝙ oñes merces in eccleſijs oſtēſe: ⁊ vē-
ditioni expoſite eſſent p̄latis ꝯfiſcate: veriſimiliter opi-
nari poteſt: ꝙ virilius illam executioni demandarent.
¶ Idem patet ꝑ dictū Bernardi, de cōſideratione: li-
bro. iij. c. iij. An nō inq̄t queſtibꝯ tota leguꝫ canonūq̄ꝫ
diſciplina inſudat? Sed ad quid: ad hoc oſtendendū:
tot adducunt̄ teſtes cū ad oculū quotidie oſtendat̄: ꝙ
vbi eſt lex vel decretalis de pctō vitādo: vel de cleri et
ꝑpl'i honeſtate in vita in veſtibꝯ ⁊ hmōi: nulla vel par-
ua fit mentio. De q̄ ſatis expreſſe rep̄hendit Bernar-
dus Eugeniū papā. li. iij. de ꝯſideratione. c. vlt̄. Ubi
v̄o poſſunt habere lucrū de ſtudio alicuiꝯ legis vel de-
cretalis: ſicut ptꝫ de canonica portione habēda a fratri
bus de funeralibꝯ ſepultoꝝ inter eos: ⁊ de priuatiōibꝯ
et viſitationibꝯ ⁊ ꝓcurationibꝯ: diligēter tam textū vo
lunt: q̄ꝫ etiā gloſas: que ꝓ eis ꝑ phas vel ꝑ nephas fa-
cere poſſunt: ⁊ q̄ſi oñes penas cōmutant: vel ducunt
ad lucratiuas. Ex qua locoꝝ cupiditate tanta ſequitur 17
diuini cultus derelictio: ꝙ nō eſt ſchola: nō eſt ſtatus:
nō eſt officiū ita derelictū ⁊ neglectū: ſicut officiū cura-
tionis animarū: ſicut patꝫ inductiue in oñi officio: in
aula ⁊ cellario: in coquina ⁊ in oñibꝯ alijs ponunt̄ vi
ri electi: vigilantes ⁊ diligētes ⁊ ſciētes. In officijs v̄o
dei ecōuerſo: tales ponunt̄: quales deſcribit Hugo de
xij. abuſionibꝯ dicens. Acceſſit ad Jeſum Petrus: ac-
ceſſit ⁊ Judas: acceſſerūt diſcipuli: acceſſerūt ⁊ milites
crucifigētes: accedūt ⁊ ꝑuerſi ſacerdotes: q̄ eū offerunt
in mēſa diabolo: q̄ nec ſciunt: nec diſcūt: vacātes ocio
cōmeſſationibꝯ ⁊ ebrietatibꝯ ſtudēt: terrena ſapiūt: aſſi
dui in plateis: rari in eccleſijs: tardi ad inueſtigandū
culpā peccatoris: veloces ad querēdū veſtigia leporis
paratiores ad ꝯgregandū diuitias: q̄ꝫ ad vocādū pau
peres: libētius porrigūt panē cani q̄ꝫ pauperi: plures
ſeruiūt eis ad mēſam q̄ꝫ ad miſſam: quoꝝ thalamꝯ or-
natior eſt eccl'ia: menſa paratior eſt altari: ciphus calice
p̄cioſior: equus carior miſſali: capa pulchrior caſula: ca
miſia delicatior alba. Ecce: quō obſcuratū eſt aurum:
mutatus eſt color optimꝯ: diſperſi ſunt lapides ſanctu-
arij in capite oīm platearū: hec ille. In q̄ auctoritate il-
lud p̄cipue eſt ad ꝓpoſitū iſtius articuli: q̄ dicit: ꝙ nec
ſciunt nec diſcūt: Ex q̄ ſequi oportet: ꝙ nec bene doce-
ant: q̄ ſicut oportet ꝙ ſurdi a natiuitate ſint muti. Ita
in ꝓpoſito de his q̄ dereliquerūt fontē aque viue: ⁊ fo
derūt ſibi ciſternas diſſipatas. i. ſciētias ⁊ occupatiōes
terrenas: ⁊ ludos alearū: que ꝯtinere nō valent aquā
¶ Cauſa v̄o totiꝯ mali eſt: q̄ amore carna- (Hiere. ij. Arti. vj.
li ⁊ cupiditatis intm̄ excecant̄: ꝙ de eis iam verificat̄ il
lud pſ. lxxxij. Pone p̄ncipes eoꝝ vt rotā: q̄ tota die cir 18
cumeūt circa t̄ꝑalia: de q̄bꝯ Aug. In rota t̄ꝑaliū ambu
lant: ⁊ ideo ad punctū eternitat̄ nō intrāt. Pone inq̄t
principes illos vicꝫ de q̄bꝯ Eſa. j. Principes tui ſociū
furū. ¶ Primo q̄ ꝓpt̄ illoꝝ negligētiā: multi ſp̄uales
fures in eccl'ia viuūt īpuniti: ſicut oſtēſuꝫ eſt. ſ. eo. c. viij.
Secūdo quia per eorū negligentiā vel ꝓcurationem:
multi intrant eccleſiam: eccleſiaſticaq̄ꝫ adeunt benefi-
cia: ſed non per oſtium: ſed aſcendunt aliunde: ⁊ talis
eſt fur Joan. x. cuius ſocij ipſi ſunt. Dum eñ carnali
amore decepti: nepotes ſuos vel clericos eis ſeruiētes:
indignos ꝓmouent: nōne tales ꝑ ipſos ſic eccleſiā in-
trantes aſcendūt aliunde: quia nō ꝑ portā chriſti: ſed ꝑ
murum carnalis aſcendūt affectiōis. Et hoc per illos
qui magna beneficia ad diſtantes bonos proijcere ne-
quiunt: ſicut nec magnū lapidem: ſed ſemꝑ iuxta illos
ad propinquiores cadit: cōtra exemplū chriſti: qui po-
tius Petro extraneo q̄ꝫ alijs ap̄lis: ſuis nepotibꝯ tradi
dit eccleſie ſue cuſtodiā. Et contra exemplū Melchi-
ſedech: qui erat ſacerdos dei altiſſimi: cuius paren-

tela nō legitur: in ſignū forte ꝙ ſacerdotes ſm ordinē
Melchiſedech: non deberent parentibus: ſed meliori⸗
bus eccleſiam tradere gubernandā: qđ ſi non fecerint
ſed carnali amore excecati indignos ꝓmouerint: ſocij
furum ſunt ⁊ mali agricole ⁊ ſeminatores: quia bona
eccleſie ſeminant in terra ſterili. ¶ Propter dictā cau⸗
Exm̄ ſam congrue talibus prelatis reſponderi poteſt: ſicut
reſpōſum fuiſſe legitur cuidā magno prelato: qui ſom
nolenter officio inſiſtens dedicationis cuiuſdā eccleſie:
cum ad illum pertineret dicere verſiculum quendā di
cendo. Domus mea eſt. Et chorus reſpondiſſet dom⁹
orōnis vocabit̄. Ipſe dixit: tam partē ſuam: ꝙ̄ partem
chori. Cum aūt chorus nihil aliud reſpondere poſſet:
ꝙ̄ qđ ſequit̄. Reſpōdit dicens. Vos autē feciſtis illā
ſpeculam latronum: de quibus Eſa. lvj. Ibi paſtores
ignorauerūt intelligentiā ſuam carnali amore excecati
Sequit̄. Oēs in via ſua declinauerunt vnuſquiſꝫ
19 ad auariciā ſuā: a ſummo vſꝫ ad nouiſſimū. In quo
introducit̄ ſecunda pars huius articuli: nimia videli⸗
cet prelatoꝝ auaricia: ꝙ̄tum ad ingreſſum: ⁊ ꝙ̄tum ad
progreſſum. ¶ Primo ꝙ̄tum ad ingreſſum: intm̄ nō⸗
nulli illoꝝ ad auariciā declinauerūt: ꝙ beneficia eccle⸗
ſiaſtica multis modis vendunt̄ ⁊ emunt̄: occulte tamē
⁊ modis pulchris ⁊ verbis coloratis: ſed malis inten⸗
tionibus: ⁊ coram deo nudis ⁊ apertis: quo teſte quā⸗
ſcribunt: dei gratia epiſcopus talis loci: veracius lr̄as
ſuas intitularent pecunie vel potentie: vel malicie grā
de quib9 Hierem̄. ij. Paſtores p̄uaricati ſunt in me.
¶ Secūdo ꝙ̄tum ad ꝓgreſſum: intm̄ auaricia excecā⸗
tur: tam in acquirēdo: ꝙ̄ in retinēdo: ꝙ circa acquiſiti⸗
onem: quaſi oīa ꝯſilia ⁊ cogitatiōes ⁊ locutiones il⸗
lorum pro magna parte occupant̄. Vbi em̄ inter illos
ſunt: qui plura non habeant ꝯſilia de collectione pecu⸗
niarum: ꝙ̄ de regimine animarū: de pecunia diligen⸗
tiam habēt: ⁊ quomō expectant̄ anxie ſcire volunt: de
animab9 quarū periculū in periculo animarū ꝓpriam
ſuſceperunt: parū curare vident̄. ¶ Quo facto ſe mer⸗
cennarios eſſe aperte oſtendunt: pro temporali merce⸗
de cōductos: de qua diligenter ſollicitant̄: ⁊ ſup quam
colligendā diſtrictos ⁊ prouidos ordinant miniſtros.
Pro animabus vō cuſtodiendis: parum curare vidē⸗
tur: quales habeant cuſtodes: niſi quos ꝯſanguinitas
vel affinitas vel ſimonia: vel bonū forum eis p̄ſentat:
licet nec ſint caſti: nec cauti: nec ſancti: nec literati. De
quibus Bernardus ad Eugeniū papam: de ꝯſidera⸗
tione. li. iiij. c. xv. Magnā inquit de minimis: ⁊ paruā
aut nullam de maximis curam gerunt. Quo liquido
datur intelligi: ꝙ patiētius ferimus chriſti iacturā: ꝙ̄
noſtrā: quotidianas expenſas quotidiano reciproca⸗
mus ſcrutinio: ⁊ ꝯtinuo gregis domini detrimēta ne⸗
ſcimus: de precio eſcarū ⁊ numero panū cū miniſtris
quotidiana diſcuſſio eſt: ſed rara cum preſbyteris cele⸗
brat̄ collatio de peccatis populoꝝ. Cadit aſina: ⁊ ha⸗
bet ſubleuantē ſe: ⁊ perit anima ⁊ non eſt qui reputet.
20 Hec ille. ¶ Secūdo circa rerū eccleſie detentionē: intm̄
excecant̄: ꝙ bona eccleſie nō diuidunt: vt tenent̄: ſicut
oſtenſum eſt. O. vj. 15. nec elemoſynas debitas dant
pauperib9: nec in aliquo erga paupes ſe liberales oſtē⸗
dunt: niſi tm̄ manū eleuādo ⁊ ipſos deus ſcit: quo cor⸗
de bn̄dicendo. Quā curialitatē: quedā vetula iocunde
Exm̄ deriſit: de qua fert̄: ꝙ cū importune denariū a q̊dā epō
peteret: nec obtinere potuit: petiuit benedictionē: quā
cū ſtatim daret. Rn̄dit mulier. Si bn̄dictio tua obu⸗
lū valuiſſet: illā nō obtinuiſſē. Hiere. xxij. Oēs paſto
res tuos paſcet ventus. Sed dū ſic ad auariciā: ⁊ alia
peccata declinant ⁊ incuruant̄: ꝯſequēter ſequit̄: ſpūa⸗
lis curuitas ⁊ inclinatio in ſubditis. Quia ſicut regu⸗
la curua nō facit nec menſurat lineā rectam: nec opus
rectū: ſed error ⁊ curuitas in regula ⁊ in exemplari fa⸗
cit errorē ⁊ corruptionē in regulato ⁊ exēplato. Ita in
ꝓpoſito. Paſtores ſeduxerūt eos Hiere. l. Fonte enim
ſiccato vel intoxicato neceſſe eſt riuulū ſiccari vel into⸗
xicari. Ita in ꝓpoſito: p̄latis ⁊ clero ꝑ diabolū ſeductꝭ:
et ſiccatis a ſpūali aqua: ⁊ intoxicatis per pctm̄: ſequit̄
ſeductio populi. Qđ pulcherrime oſtēdit Robertus
groſſum caput in ſermone: quē pape ⁊ cardinalib9 tra
didit legendū: per hanc deductionē. Sicut inquit ī ſo⸗
le eſt cauſaliter huius mūdi illuminatio: vita: nutritio
et augmentatio ⁊ ꝯſummatio ⁊ ꝯſeruatio: pulchritudo
et decor. Sic ſedes apoſtolica. Deficiētib9 vō iſtis rōni
bus cauſalibus: neceſſe eſt mundū perire. Sic ſpūali⸗
ter ad hoc oſtendendū inducit ꝓceſſum: quō chriſtus
ꝓ animab9 ſaluandis deſcendit in terram: ⁊ quō dimi
ſit homines veros paſtores locū ſuū tenentes in terra:
per quos quaſi totū mundū fidei iugo ſubiecit: q̇ nūc
ꝓ magna parte a fide receſſit chriſtiana. Quia magnā
mundi partē occupant infideles: quā fideles occupa⸗
re ꝯſueuerunt. Magnā partē ſciſmatici: ſicut imperiū
grecie: qđ aliquando fuit chriſtianiſſimū. De reſiduo
magnā partē occupant heretici ⁊ falſi chriſtiani: ꝓpter
quā populi chriſtiani diminutionē: chriſtus voce lu⸗
gubri plangit per ꝓphetā dicens. Factus ſum ſicut qui
colligit in autūno racemos vindemie: non eſt botrus
ad comedendū Michee. vij. ¶ Ex qua deductione cō⸗
cludit dicens: ꝙ ſi cauſa dilationis ⁊ multiplicationis
fidei fuerunt boni paſtores: de quib9 Hiere. iij. Dabo
vobis paſtores iuxta cor meū: facile eſt inuenire cauſā
diminutiōis ⁊ coartatiōis fidei chriſtiane: malos vide
licet paſtores: iux̄ illud Ezech. xxxiiij. Diſpſe ſūt oues
mee: eo ꝙ nō eēt paſtor: cū oppoſitoꝝ oppoſite ſint cāe.
¶ Cuius erroris ⁊ ꝑiculi vnā cām aſſerit eſſe p̄dictus Arti. viij.
lincolniēſis: in ſermone p̄allegato. Exēptiones ⁊ ꝓui⸗
ſiones: qn̄ vicꝫ inferiores a ptāte p̄latoꝝ immediatoꝝ 21
eximunt̄: vel qn̄ indignis ⁊ q̇ linguā ignorāt: in q̄ ꝓ⸗
mouent̄: ⁊ de beneficijs ꝓuident̄ eccliaſticis. Dicit er⸗
go. Veri paſtores nitebant̄ oues ſub inferioꝝ paſtoꝝ
curā ſupponere: ⁊ ouibus de bonis paſtorib9 ꝓuidere.
Modo ecōtrario oues eximūt: ⁊ ſuis carnalib9 amicis
ꝓuident de lacte ⁊ lana: ita ꝙ mō nō ꝓuidet̄ ouibus:
qđ melius ad aīarū earū ꝑtinet ſalutē: ſed amicis: qđ
pinguius eſt ad corpoꝝ ſuſtentationē. Ex q̄ malo ſeq̇⸗
tur: ꝙ paſtores actū eis a chriſto cōmiſſum: vt vicꝫ lā⸗
guores ſpūales curent amittāt: ⁊ in magna ꝑte eo pri⸗
uent̄: dum vidēt exēptos monaſterioꝝ ⁊ cenobioꝝ for
nicari ⁊ adulterari: ⁊ ſpurciſſima queꝗ cōmittere ⁊ a
lupis rapaciſſimis ſtrāgulari: ⁊ tm̄ ꝑ illoꝝ p̄uilegia ſic
paſtoꝝ ora obſtruunt̄: ꝙ nec modica vociferatiōe eos
poterūt liberare. ¶ Cū ẛ ſūmus paſtor chriſtus in di⸗
ſtricto iudicio ſanguinē ouiū ſic in paſtoꝝ oculis per⸗
ditarū de ipſoꝝ manib9 req̇ret: quā poterūt ipſi in ſui
excuſationē afferre rōnē: niſi forte in exēptores ⁊ p̄uile
giatores criminis refuſionē retorqueāt. Et tūc timen
dū eſt: ne eximētes ⁊ exēptiſſim⁹ dānabunt̄ cū illo lu⸗
cifero: q̇ prim⁹ exēptiōis ambitionē q̄ſiuit. ¶ In duo⸗
bus p̄dictis vicꝫ in emptiōe ⁊ ꝓuiſione: ſimul ptꝫ illo⸗
rū error ⁊ periculū ex multis. ¶ Primo ex hoc ꝙ p̄ce⸗
ptū dei qđ Moyſi factū eſt nō tenēt. Moyſi nāꝗ p̄ce⸗
ptū fuit: ⁊ ipīs p̄latis ī Moyſi figura: vt videāt ⁊ oīa ī
edificatiōe tēpli faciāt ſm exēplar: qđ ſibi oſtēſū fuit
in monte. Hoc p̄ceptū ſūmos maxime vrget p̄latos:
vt oīa in edificatione tēpli militātis faciāt ſm exēplar
eccl̄ie triūphātis: in q̄ oīs architect⁹ ⁊ hierarchia: ſm

ordinē:ſcientiā:potentiā ⁊ opationē ſacrā ad dei forme vt eſt poſſibile aſſilat: et inferiores purgat ⁊ illuminat et pficit: ſm ꝙ eius reqrit ꝯditio: nulliqꝫ tradit quicqꝫ qḋ eſt ſupra ſuā receptibilitatē: aut ei quoq̄ modo incogruū ⁊ incōueniēs: nulluſqꝫ iuuat in alteriꝰ detrimentū vel nocumentū: aut depreſſionē: in qua inſup nulla in ſuperioris a ſua naturaliter ⁊ diuina diſpoſitiōe ſuperiore exemptio: ac p hoc nulla ordinis perturbatio. ¶ His itaqꝫ ⁊ alijs innumeris: in illo ſupiore tabernaculo qḋ fixit deus: ⁊ nō hō inuiolabiliter obſeruatis: ſi hierarchie inferioris tabernaculi obſeruarēt: tanq̄ fidelissimos architectos cōſtituet eos dn̄os domus ſue. Si vō tabernaculi: qḋ ſuſceperūt edificandū nō edificatores: ſꝫ pturbatores exiſtūt: fiat habitatio eoꝝ deſerta: vt in tabernaculis eoꝝ nō ſit q̄ inhabitet. Videant ergo ſi indignos ꝓmoueāt: aut inferiorē merito ſuperiori ⁊ meliori preponāt qḋ nō fit: nec in natura: nec in celeſti hierarchia: ſi alicui onus vel honorē imponant vltra eiꝰ fortitudinē vel capacitatē: vel ſpūalē vtilitatē: ⁊ inuenient forte cum diligēti inueſtigatiōe: ꝙ in his delinquūt paſtores: qui paſcebāt ſemetipſos: gregem autē meū nō paſcebant Ezech.xxxiiij.

Arti.viij. ¶ Qui ꝓpter hoc vt frequēter a grege p nō reſidentiā ſe elongāt: vt gregē nō paſcētes reb⁹ ſuis parcētes: ſe-

22 ipſos abundātiꝰ ditēt ⁊ paſcāt. ¶ Quoꝝ factū. Primo oſtendit eſſe ꝯtra exēplū chriſti medici ⁊ ꝓphete. Secūdo cōtra pceptū legū eccleſiaſticarū. Tertio illoꝝ audienda eſt reſpōſio cum reprobatiōe. Quarto illoꝝ eſt oſtendēda culpa ⁊ pena ⁊ periculū. Quinto cauſa pene ⁊ periculi. Sexto oñdit negligētia ſūmi paſtoris in terra: q̄ inferiores ad reſidendū nō cōpellit. ¶ Qtum ad primū eſt ſciendū: ꝙ illi q̄ reſidere nolūt in ſuis beneficijs: ſꝫ p vicarios vel ſacerdotes curā facere volūt aiarū: ꝯ exēplū ſupmi paſtoris chriſti facere vident: et ꝯtra exēplar: qḋ eis in monte.i.chriſto mōſtratū eſt: qꝛ ipſe nunq̄ legit aliquē p mediā curaſſe pſonā: ſꝫ ꝓpria pſentia: q̄ Lazarū nāqꝫ abſens reſuſcitaſſe potuiſſet: ſuam pſentiā exhibere dignatꝰ eſt ad ipm reſuſcitandū: Math.etiā.viij.rogatꝰ a Cēturione: ꝙ nō deſcēderet ad ſanandū ſeruū ſuū paraliticū: ſꝫ ꝙ abſens illū ſanaret noluit: ſed dixit: veniā ⁊ curabo eū. Ibidē etiā manu ꝓpria leproſuꝫ tāgēs ſanauit Luc.etiā.iiij. dicit: ꝙ ſingulis manꝰ imponens curabat eos: exemplū dans ſtabulario ſuo.i. curato cuicūqꝫ cui cōmittit ſpoliatū: et ſauciatū curandū Luc.x.dicēs. Curā illiꝰ habe: offerens ei ꝓ mercede denariū.i.abundantiā: ⁊ victū ⁊ veſtitū: hec de ꝓprio.i.chriſti pr̄imonio: ⁊ in futuro vitā eternā. Stultus ḡ medicus eſt q̄ ꝓ tam magna mercede circa infirmū nō ſollicitat: ipm frequēter viſitādo: alloquēdo: ⁊ manu ꝓpria tāgēdo: exēplo ſūmi paſtoris q̄ dicit Ezech.xxxiiij. Ego viſitabo oues meas: ſic viſitat paſtor gregē ſuū. Et exēplo medicoꝝ corpoꝝ: de q̄bus Seneca ad Luciliū.epl'a.xxj. Quedā inq̄t nō niſi a pſente mōſtrant: nec pōt medicꝰ p epl'as cibi ac bal-

23 nei: tp̄s eligere: vena tāgēda ē. Et exēplo ꝓphetarū: pmo Heliſei q̄.iiij.Reg.iiij. deſcēdit vt filiū ſunamitē ſuſcitaret: quē giezi cuꝫ ſuo baculo ſuſcitare nō potuit. Sic multa q̄ ſacerdotes vl' vicarij facere nō pn̄t circa ſpūalē reſuſcitationē: ⁊ multa alia ipſi pſentes facē poſſent: ſicut ptꝫ.E.ij.13. Et iō recte ſic mulier illa ſapiēter deſiderauit ⁊ petiuit preſentiā Heliſei. Ita ſubditi adhuc deſiderāt pſentiā ſuoꝝ curatoꝝ: ⁊ de eoꝝ abſentia frequēter ſcādalizant: ſicut oues nō habētes paſtorē.iij.Reg.xxij. ¶ Scđo exēplo Eſaie: q̄ dicit Eſa.xxj. Super ſpeculā dn̄i: ego ſuꝫ ſtans iugit p diē: ſup cuſtodiā meā ego ſuꝫ ſtans totis noctib⁹. Et exēplo patriarcharū

Jacob viꝫ ⁊ filioꝝ eius: q̄ dicūt Gen̄.xlvij. Paſtores ouiū ſumꝰ nos ⁊ patres nr̄i: q̄rū Jacob reddens rōnē quomō oues Laban cuſtodierat Gen̄.xxxj. dicit: die noctuqꝫ eſtu vrebar ⁊ gelu: fugiebat ſomnꝰ ab oculis meis. ¶ Ecce nō dicit ſe dū oues cuſtodire debuit habitaſſe ī aula regia vel palacio papali: nec delitias ⁊ ſomnia q̄rens delicata: nec dicit ſe p pueros vel medias pſonas oues illiꝰ cuſtodiſſe: qꝛ tūc ſomnꝰ ab oculis ſuis nō receſſiſſet. ¶ Hoꝝ ḡ exēplo excitati paſtores: de q̄b⁹ Nau̅.iij. Dormitauerūt paſtores: nō ſint ampliꝰ negligētes: nec a cura ſua ſint abſentes: ſꝫ in curiis pn̄tes: ne poſt huiꝰ ſecli ludū ⁊ dormitationē: ab illo q̄ bonū paſtorē Martinū in mortl' exitu aggreſſus eſt: ſi quid forte ſuū ī illo inueniret excitent ab illo eiſqꝫ ip̄roperādo ⁊ deridendo dicat illud Zach.xj. O paſtor ⁊ idolū derelinquēs gregē. Paſtor inq̄t noīe idolū derelīquēs oues tibi cōmiſſas ī medio lupoꝝ habitās in abditis: vt tibi diuitias q̄reres: atqꝫ delitias: de q̄b⁹ nūc ī penis vltimū exolues q̄drantē. Nec ſubditos p alios curēt: nec facere nitant qḋ chriſtus facere noluit: ⁊ qḋ Heliſeus facere nō potuit: ſꝫ dicāt illud Ezech.xxxiiij. Ego paſcā eos documētis: alimētis ⁊ exēplis luculētl'. Hoc nāq̄ oīs rō dictat: qꝛ ſi dignꝰ eſt oparius mercede ſua Math.x. Et Lu.x. dignū eſt ꝙ ipē ꝓ mercede opa debita impendat: qḋ ꝯgruo mō abſens facere nō pōt: qꝛ quō paſcet oues trib⁹ pdictis modis abſentes: de q̄b⁹ dr̄ Job.x. Nō audiert eos oues. Nec mirū: qꝛ nimis diſtrahabant: ꝓpter qḋ ſup paſtores iratꝰ eſt furor meus Zach.x. ¶ Secūdo idē nō reſidētie delictū eſt ꝯ iura ec- 24
cleſiaſtica: ⁊ doctores ꝓprios nō reſidētiū. Pro magna nāqꝫ pte nō reſidētes ſunt iuriſte: q̄ ꝯ eos hn̄t doctorē ꝓpriū hoſtieſem.li.iij. Ru.iij. de clerl'.nō reſi. in eccl'. vel pbē.§.j.clericos: q̄ dicit: ꝙ reſidētiā facere tenet: q̄cūqꝫ bn̄ficiū pbēdale hꝫ: ſiue minimū ſiue maximū ſit bn̄ficiū: ſicut ep̄atus: in cuiꝰ cathedra debet ep̄s reſidere: ſicut patꝫ p decretū ſumptū ex v̄bis bti Grego. vij. q.j. ꝯuenit. ſcribētis cuidā diacono in hūc modū. Peruenit ad nos pigmeniū amalificane ciuitatl' ep̄m in eccleſia reſidere ꝯtentū nō eſſe: ſꝫ foris p diuerſa loca vagari: idcirco aucte hac tibi pcipimꝰ: q̄tenꝰ h̄ de cetero facere nō p̄ſumat: ſꝫ in eccl'ia ſua ſacerdotali more reſideat: quē fortaſſe ſi ſe nō emēdare pꝰ tuā admonitiōeꝫ cognouerl': in monaſteriū eū deputare curabis. ¶ Ad idē eſt decretū ꝯcilij carthagin̄.di.xlj.ep̄s. hec ꝯtinens Ep̄s vilē ſuppellectilē ⁊ mēſaꝫ: ac victū pauperē hēat: et dignitatl' ſue auctē: in fide ⁊ vite meritl' q̄rat: hoſpitiolū q̄ꝫ nō longe ab eccl'ia hēat. Innocentiꝰ etiā ex̄ de clerl'.nō reſidē.in glo.ſup.c.clericos. dicit. ꝙ reqrūt reſidentiā bn̄ficia hn̄tia curā aiarū: ⁊ etiā alia ſimplicia: q̄b⁹ h̄ cōpetit vel ex ſtatuto vel ex pūilegio vel ex ꝯſuetudine approbata. Et infra dicit. Intelligo tn̄ oē bn̄ficiū reſidētiā reqrere niſi ꝯriū ꝯſtet. Et h̄ reſidētia debet fieri ī ꝓpria pſona: ſic ptꝫ de clerl'.nō reſidē.c.qꝛ nōnulli: ⁊.c.ſequē.⁊.c.int q̄tuor: qꝛ ad h̄ ꝯſtituta ſūt bn̄ficia: vt ſeruitiū inde fiat: vn̄ ipa nō debet recipe q̄ nō ſeruit qꝛ q̄ nō laborat: nō māducet. ¶ Qtūꝫ ad tertiā partē 25
huiꝰ articuli: dicūt ſe hēre diſpēſationē: verū eſt facti: ſꝫ nō iurl': q̄ꝫtū ad intētionē: ſic oſteſuꝫ eſt p decretalē: cui innitunt. Q.iiij.17. Ex q̄ patꝫ: ꝙ cū diſpēſatiōis finis ſit: vt ī aliq̄ vtili ſtudeatis: vt oues chriſti meliꝰ cuſtodire poſſitis: ſi h̄ nō facitl' ī reſpōſiōe v̄ra: mihi obuiat diſpēſatio: ſꝫ nō diſpēſationis cauſa vel rō ſeu intētio. ¶ Sed dicūt ⁊ forte allegāt ſe reſidere nō poſſe: ſꝫ q̄re hoc nō allegāt in bn̄ficij ſuſceptiōe: excipiētes ꝙ iō beneficiū recipe nollent: qꝛ reſidentiā ꝓpt bn̄ficij exilitatē facere non poſſent. ¶ Sed hoc facere nolunt: ne he-

neficio careāt: ⁊ ideo illud male ꝓtendunt poſt bñficiū
obtentū: qꝛ ſi habēs vnā carrucatā terre vel minꝰ vel
parū vltra: ſicut frequēter ꝯtingit ſe ⁊ vxorē ⁊ familiā
exhibet in domo: ⁊ filios duos vel tres in ſcholis: ⁊ fi-
lias nuptui tradit: ꝑ cuius terra vel redditibꝫ vix inue
niret: q̇ ei daret .x. marcas ꝑ annū: q̇s eis crederet: qui
nec habēt ex ꝑte dei vxorē: vel filios: aut filias: q̇ dicūt
ꝙ cū bñficio eccl'iaſtico .x. marcarū: vel ampliꝰ domū
tenere nō poſſunt: ſed domū eccleſie cadere permittūt.
¶ Sed in rei veritate vbi hoīes de terris ſuis fideliter
viuētes bene intrāt ⁊ in bona fidelitate viuūt: ⁊ ideo a
deo iuuantꝛ: illi q̇ vel male intrāt vel male viuūt: ⁊ qꝛ
vxorē ꝓpriā nō habēt in alienis: q̄ nullo eis dato ꝯten-
tantꝛ plus expēdunt: ⁊ ideo nec ꝓſperantꝛ: nec a deo iu-
uantꝛ. ¶ Cum g̊ diſpēſatio iuſtā req̇rat cām: ⁊ alitꝛ nō
diſpēſatio: ſꝫ potiꝰ diſſipatio ſit: q̇s illoꝝ diſpēſantes:
immo potiꝰ diſſipātes a pctō excuſabit: q̇ habētes re-
ſpectū ad p̄ces diuitū: vel ad pecuniā datā ſub colore
pietatis: ꝓ dñi epi elemoſyna: tūc ꝑmittūt in curijs di-
uerſis: in officijs occupari diuerſis: ⁊ nō tm̄ in curijs:
immo in locis alijs extra parrochiā: vt ſūptibꝫ parcāt:
tot nō reſidere ꝑmittūt: q̇ leuibꝫ petētiū credūt ſugge-
ſtionibꝫ in derelictiōe gregis dei: qḋ nō facerēt in dere-
lictiōe gregis ꝓprij. ¶ Vel ſaltē ſi diſpēſantes dixerint
iuſtā ſubeſſe diſpēſatiōis cām: q̄re pecuniā ab illis cuꝫ
quibꝫ diſpēſant: ſub titulo recipiūt elemoſyne: nunq̇d
deꝰ ſine iuſticie vēditiōe paupes ſuos paſcere nequeat:
aut priuilegiū forte habeāt facere mala vt eueniāt bo-
na: aut qḋ peiꝰ eſt more Jude ꝓditoris: qḋ ꝓ paupibꝫ
26 recipiūt: in ꝓprios vſus ꝯuertūt. ¶ Vel q̇s interim ta-
les nō reſidēdi licētias impetrātes a pctō excuſabit: dū
diſpēſantibꝫ ſuis improbitatibꝫ p̄dictoꝝ maloꝝ occa-
ſiones: dū nitūtꝛ curā gregis: quā ſub iuramēto ⁊ aīa-
rū ꝓpriarū ꝑiculo ſuſceperūt derelinq̄re. Jn ſuſceptiōe
nāqꝫ bñficij tenētibꝫ illis manꝰ ſuas intꝛ manꝰ epi: eis
ab epo cura eccl'ie ſub talibꝫ cōmittitꝛ v̄bis. Cōmitti-
mus tibi talē eccl'iam cū cura aīarū ad p̄ſentationē ta-
lis: ſicut vis rñdere ꝓ nobis: ⁊ ꝓ te in die iudicij: ſicut
deꝰ te adiuuet ⁊ ſancta euāgelia: q̇bꝫ verbis dictis li-
brū in iuramēti ꝯfirmatiōe oſculatꝛ. ¶ Quis g̊ eos a cu
ra nō diligēter exhibita excuſabit: poſt tale iuramentū
de cura faciēda emiſſuꝫ quā fugiūt: ⁊ iuramentū fran
gere videntꝛ: preſſurā hoſpitū declinātes: ne etna expē-
dant: ꝓ ſalute aīarū etna. ¶ Qñ aīas ꝓ ouibꝫ ponerēt
q̇ nec pecunias ꝓ illis ponere volūt: cū teſte btō Gre-
go. in homel'. Ego ſum paſtor bonꝰ. Primū nobis ſit
exteriora nr̄a miſericorditꝛ ouibꝫ impēdere. Poſtremū
v̄o ſi neceſſe ſit: etiā mortē noſtrā ꝓ eiſdē ouibꝫ miſtra-
re: a p̄mo aūt h̄ minimo ꝑuenitꝛ ad poſtremū maiꝰ: ſed
cū incomꝑabilitꝛ longe ſit melior aīa q̄ viuimꝰ: terrena
ſubſtātia: quā exteriꝰ poſſidemꝰ: q̇ nō dat ꝓ ouibꝫ ſb-
ſtantiā: qñ ꝓ his daturꝰ eſt aīam ſuā? ¶ Nec illi q̊s in
loco illoꝝ dimittūt: apud deū ſufficientes reputabuntꝛ
vel acceptabuntꝛ ꝓcuratores: qꝛ nō poſſunt facere oīa
que dñs illoꝝ poſſet: ſi eſſet p̄ſens: ſicut ptꝫ ꝑ dicta. E.
ij.13. Ergo quantūcūqꝫ ꝓcuratorē in loco illoꝝ dimit
tant: ſiquidē in nōnullis partibꝫ baliuus illoꝝ ꝓcura-
tor vocatꝛ rectoris apud deū illos nō excuſabit: qꝛ ſuffi
ciens nō oſtendit ꝓcuratoriū. ¶ Sed dicent ſicut dñs
ouiū ꝯcedens licentiā paſtori ſuo: ꝙ alteri illas trade-
re poſſit cuſtodiēdas: ꝑ licentiā primā datā: ipſe paſtor
a periculo ouiū liberatꝛ. Jta in ꝓpoſito. ¶ Quibꝫ reſpō
detꝛ: ꝙ ſi dñs ouiū in licētia tali data paſtori: oīno ipm̄
exoneraret. ⁊ ep̄s iſtos: verū eſſet tam exēplū q̄ꝫ dictū:
ſed qꝛ ep̄s iſtos ab onere ſuſcepto vl' iuramēto nō exo-
nerat: ſed ad ꝓpriam improbam petitionē et inſtantiā
permittit: ꝙ oues alijs tradant: in ꝓprio periculo ipſi
non reſidētes de ouium perditarū reſpōdebūt pericu-
lo. ¶ Si v̄o oīno inuiti velint: ꝙ ideo nō reſidendi pe-
tunt licentiā vt diſcant: ⁊ melius oues in poſterū cuſto
diant: ⁊ ꝙ hoc licitū eſt exēplo ſctōꝝ paſtoꝝ Luc.ij. q̇
dixerūt. Trāſeamꝰ in bethleē ⁊ videamꝰ hoc verbum
qḋ factū eſt: faciāt qḋ illi ſancti paſtores fecerūt: q̇ cuꝫ
cognouerunt de verbo: cito ad gregē ſuū reuerſi ſunt:
glorificantes deū. Jta iſti: poſtq̄ꝫ in ſcholis didicerint
de v̄bo incarnato: ⁊ gregis informatiōe ad breue tp̄s
audierint: redeant ad gregē ſuū ⁊ deū glorificēt: fratres
ſuos verbis ⁊ exēplis ꝯfirmando. Nec expectēt vſqꝫ
magiſtri fiant: ne ꝯtra Jacobi p̄ceptū facere videantꝛ
dicentis. Nolite plures fieri magiſtri fratres mei ⁊c.
Jaco.iij. Ne coruo aſſimilentꝛ: q̇ de arca egrediēs: ite-
rum ad arcam nō redijt Geñ. viij. Ne videantꝛ plus
exijſſe: vt diſcant qualiter ſumptibꝫ parcant: vel quali
ter honores ampliores querāt: q̄ꝫ qualitꝛ gregē paſcāt:
qꝛ grex eis traditus eſt ad paſcendū: nō ad parcandū:
ab illo q̇ dicit Joan.xxj. Paſce oues meas. ¶ Si aliter
falſis ſuggeſtionibꝫ licentiā non reſidendi extorqueāt:
videant periculū ſuū ꝑ caſum legis. L.iij.34. ¶ Q̄tū
v̄o ad quartā partē huius articuli: culpa pena ⁊ peri- 27
culū nō reſidentiū. Exemplo ptꝫ qḋ ſcribit Beda: de
geſtis angloꝝ. li.iij.c.vj. de Laurētio epiſcopo: q̇ im- Exēm
mediate ſucceſſit beato Auguſtino p̄mo cantuarienſi
archiepiſcopo: qui ꝓpter aduerſitatē regis: ꝓpoſuit ter
ram delinquere: cui nocte quadā poſt lachrymoſas p̄-
ces: p̄nceps apparuit apoſtoloꝝ: ⁊ multo tp̄e flagellis
arcioribus illum afficiens: ſciſcitabatꝛ: quare gregē ſibi
cōmiſſum derelinq̄ret: vel cui oues chriſti in medio lu
poꝝ poſitas: fugiens ipſe dimitteret. An mei inq̇t obli
litus es exempli: q̇ ꝓ paruulis chriſti quos mihi com
mendauerat: vincula: carceres: poſtremo etiā mortem
crucis ab inimicꝭ chriſti: ip̄e cū chriſto coronādus per-
tuli. His beati Petri āmonitionibꝫ ⁊ flagellis exhor-
tatus: mane venit ad regē: ⁊ relicto veſtimēto: quatenꝰ
eſſet verberibꝫ laceratꝰ oſtendit: a q̊ rex q̄ſiuit: q̇s ei tot
plagas intuliſſet: ⁊ rei audiēs veritatē timuit: ꝙ cā ſue
ſalutis tanta eſſet ꝑpeſſus: ⁊ relinquēs idolatriā ⁊ ille-
gitimū ꝯnubiū baptizatꝰ eſt. Ex q̊ exēplo patꝫ: ꝙ ſi iſte
ſanctus ep̄s tm̄ deū ⁊ ſctōs ſuos offendit: q̇ ꝓ tā euidē-
ti ⁊ vrgēte cā: vtpote: ꝓpt metū mortis: a rege ſarrace-
no ſibi infligēda: voluit gregē nō reſidendo: vſqꝫ tp̄s
magis occurreret fortunatū deſerere: quāta paſſuri ſūt
q̇ ex cā vana ⁊ cupida gregē deſerūt: ⁊ emolumēta reci-
piūt ꝓ gregis cuſtodia: de q̇bꝫ Zach.xj. Suſcitabo pa-
ſtorē in t̄ra: q̇ derelicta nō viſitabit. ¶ Q̄tū ad quintā 28
partē huiꝰ articuli: cā tanti ꝑiculi. ¶ Prio ex auctē oñ-
ditꝛ btī Grego. eſſe rōnabilis. De talibꝫ nāqꝫ dicit bea
tus Gregorius. Homel'.xvij. euāgelioꝝ ſuꝑ illo v̄bo
Math.x. Et Luc.x. Dignꝰ eſt oparius mercede ſua.
Quid inq̇t nos paſtores agimꝰ: q̇ ⁊ mercedē ꝯſeq̇mur
et tm̄ oparij nequaq̄ꝫ ſumꝰ: fructꝰ q̇ppe ſctē eccl'ie ſtipē-
dio recipimꝰ quotidiano: ⁊ tm̄ ꝓ eterna eccl'ia minime
in p̄dicatiōe laboramꝰ: illa in nr̄m ſtipēdiū ſumimꝰ: q̄
ꝓ redimēdis pctīs ſuis fideles obtulerūt: nec tm̄ ꝯ pec
cata eadē vel orōnis ſtudio vel p̄dicatiōis v̄bo: vt di-
gnū eſt iſudamꝰ. ¶ Secūdo idē oñditꝛ ꝑ auctē Bern-
ardi: q̇ habetꝛ. Q.vj.74. ¶ Tertio ꝑ auctē btī Grego.
moꝝ. xxij. Eccl'iaſtica inq̇t alimēta muti mādacamꝰ:
exigimꝰ qḋ nr̄o debetꝛ corpi: ſꝫ nō impēdimꝰ qḋ ſubdi-
toꝝ debetꝛ cordi. ¶ Quarto: qꝛ faciūt ꝯ legē. M.ix.15.
et qꝛ diſpenſatiōes extorquēt. E.ij.13. ¶ Nec mirū: ſi
nō reſidentes: ⁊ ſpecialiter in curijs exiſtentes: pericu-
la plurima incurrāt: qꝛ deū amittūt: ſic ptꝫ. Q.vj.59.

¶ Nec mirū:ſi penam faciunt:quia faciunt cōtra legē
que habetur.F.iij.30. Et quantūcunq̨ vicarios ha-
beant vel ſacerdotes in caſum legis incidere videnť: q̄
29 habeť.F.iij.32.cū ſequētib9. ¶ Quātū ad ſextā ptē hui9
articuli: ſi talis tātaq̨ ſit culpa atq̨ pena nō reſidētiū:
q̄s illū a pena ⁊ a culpa excuſabit: qui hmōi periculis
obuiare poſſet:curatos ⁊ rectores ad perpetuā obligā-
do reſidentiā:ſicut ꝑpetui obligantur vicarij:⁊ auferen-
do ab eis ptātē diſpēſandi:cū eis de nō reſidētia faciē-
da. Cōdere nāq̨ legē vel decretalē penalē vel reſtricti-
uā cum q̄ epi diſpēſare poſſunt:eſt duplex iniq̄tas: q̄
duplicis iniq̄tatis dat occaſionē:dum tā epm̄ diſpēſa-
tionē vēdentē: q̨ ſubditū ementē iniq̄s facit:ſicut pz
de reſidētia faciēda rectoꝝ:ad quā ꝑ leges aſtringunť:
ſicut pz.ſ.e.c.xxiiij. Pro q̄ tn̄ nō faciēda pecunia dať
ab illis q̄ dicūt:q̄ bn̄ficiū eſt tam exile:⁊ q̄ tot ſunt ho-
ſpites ⁊ aduene ⁊ paupes:⁊ anni ſunt tā cari q̄ reſide-
re nō pn̄t. Cui9 allegatiōis vitas optimo ſcribi poſſet
expimēto:ſi nouo eſſent ſtatuto indiſpēſabiliť obligati
ad reſidentiā:ſicut vicarij ꝑpetui:q̄ cōiter vbiq̨ min9
habēt q̨ rectores: ⁊ tn̄ vbiq̨ reſidēt: q̄ ſi tali facto ſta-
tuto potius eligerēt oīno ſine bn̄ficio eſſe:q̨ in bn̄ficio
reſidere:qđ pauci facerēt:aliq̄liter oſtēderet allegatio-
nē ſuā eſſe verā:ſi vo bn̄ficiū ſuū nō dimitteret: effect9
ſequēs falſam p̄cedentē oſtēderet allegationē. ¶ Et re-
uera ſiue in petitiōe nō reſidētie:ſiue i petitiōe pmuta-
tionis bn̄ficioꝝ pauci ſunt q̄ veras ptendūt cās:q̄ q̄-
leſcūq̨ pretēdant:vt frequēter rei veritas in nō reſidē-
tia eſt:vt parcere ⁊ euagari poſſint:ꝓpť qđ ſepe vicariā
multo pinguiorē pmutāt: cū alio bn̄ficio exiliari: que
quidē pmutatio:ſicut ⁊ q̄cūq̨ alia raro ſine ſpecie fit ſi-
monie:q̄ ad h̄ vt bn̄ pmutaret:deberet añ mētis ocu-
los p̄ncipaliť h̄re illud qđ ore dicūt:vtilitatē vicz ſpūa-
lē:ſicut pz ꝑ h̄ qđ dicit Innocēti9 in glo.extra.de rerū
pmutatiōe:ſup.c.q̄ſitu: q̄ talia pn̄t eſſe vba ad epm̄.
Cū ego nō poſſim in ecclīa mea ſecure cōmorari vľ ꝓ-
ſpicere.ſ.ꝓpť diuerſitatē lingue:vľ alia iuſta de cā:ſup
plico: vt de mea p̄bēda vel ecclīa alij ꝓuideatľ:⁊ mihi
ꝓuideatis i alia:tales etiā vľ ꝯſiľes cās ſp ore p̄tēdūt i
pmutatōib9 ſuis:ſ; vere mēdaces ſūt colles Hiere.iij.
.ix. ¶ In q̄b9 oē pctm̄ eſt notabili9 rōne ſubiecti ⁊ piculo-
ſius rōne effect9. ¶ Primū pz pmo: q̄ ipſi ſunt colles
30 ecclie:ſicut ex iam allegata pz aucte. Res vo nigra in
colle ſita a plurib9 videť ⁊ notať:⁊ ad diſtāti9 q̨ i val-
le ſita. Sic pctm̄ in eis. ¶ Secūdo:q̄ ipſi ſunt q̄ſi ocu-
li vel facies ecclie: ⁊ duces eccliaſtici exercit9 ⁊ cor toti9
ppl'i. Sicut ḡ macula vel ſcabies in oculis: vel facie
plus apparet:⁊ plaga in corde peior eſt:⁊ pditio in du-
ce peior eſt ſibijpſi ⁊ graui9 pctm̄: ⁊ maior igratitudo:
q̄ plura ei cōmittunť:⁊ dn̄s in eo maiorē habet ꝯfidē-
tiā:⁊ alijs periculoſior:q̄ nullus poſſet citius exercitū
prodere vel pdere:q̨ dux exercit9. Sic ſi duces eccleſie
ſint pditores dei ⁊ ppl'i ſui: pctm̄ in eis grauius eſt: ⁊
alijs piculoſius:q̄ nulli ita quiete ſine oīni reſiſtētia: ⁊
expugnatiōe ecclīam bonoſq̨ mores male viuēdo de-
ſtruūt:ſicut ipſi:ſi mali ſint. Quia ſicut lupus pelle in-
dutus ouina vel veſte paſtoris:citius ⁊ ſine reſiſtentia
ouib9 noceret:q̄ lupo aperto paſtor ⁊ alij trāſeūtes re-
ſiſterēt: ipm̄q̨ fortiter expugnarēt: qđ iſti nō faciunt.
Ita in ꝓpoſito:manifeſto tyrāno:bona ecclie male oc-
cupanti vel expendēti paſtores reſiſtunt: q̄ lupus ille
veſtes ⁊ coronā nō oſtēdit paſtoris. Lupus vo veniēs
in veſtimēto ⁊ corona:⁊ alijs ſignis veri paſtoris:ꝑ ſi-
moniā intrādo ⁊ male viuēdo:ſine oīni reſiſtētia:ꝑ to-
tam vitā ſuā bona eccleſie male occupabit ⁊ expendet:
nullus ei reſiſtet paſtor:nulluſq̨ illam a chriſti fugat
ouili:ſed ipſe poti9 canes arcabit ⁊ ouile male occupā-
do ⁊ oues deuorādo ⁊ paſcua ouiū ⁊ veri paſtoris cō-
ſumēdo:veros paſtores de ouili excludit: q̄ oues chri-
ſti ſi locū illū obtinerēt cuſtodirēt. Magna ḡ differen-
tia eſt inter paſtores ⁊ lupos:campoꝝ ſeu nemoꝝ ⁊ ec-
cleſiarū: q̄ illi paſtores lupos ab ouili excludūt: in ec-
cleſia ecōtrario:ibi agnus lupū fugit: in ecclīa habita-
bit lupus cum agno et cum agna Iohāna: et pardus
cum bello accuſabit Eſa.xj. ¶ Et vt licetius ⁊ ſine pu- 31
nitione bona ecclie male occupare:⁊ impunite peccare
poſſint:cautela vtunť: qua vtereť lupus: ſi tantā h̄ret
aſtutiā vel qua vtunť:qui domū cape ⁊ ſpolia inde au-
ferre vellent. Sicut nāq̨ lupus ſi tante eſſet ſagacitatľ
et facultatis:ſignis paſtoris vel ouis ſe ſignaret: vt li-
centius qđ in ouili eſt occuparet. Ita faciunt iſti: vident
eñ: q̄ ſine talibus ſignis bona ouilis chriſti occupare
nō poſſunt: talib9 ſe ſignis ornāt: ⁊ illa intētione deus
nouit:q̄ bona ouilis chriſti occupēt:ſicut oſtēſum eſt.
Q.vj.11.et.50. Sicut inſup volētes bona q̄ in alteri9
domo ſunt occupare:timētes iacula ⁊ ſagittas illoꝝ q̄
in domo ſunt: vidētes q̄ ſi dn̄m domus haberēt: ipm̄
ligantes ⁊ ante eos vel ſupra capita eoꝝ ad tabulam li-
gatū portātes:de eo q̄ſi ſcutū facerēt iacula min9 time-
rēt:q̄ interiores a ſagittis ⁊ iaculis plus ſe retraherēt:
ne ptra dn̄m ſuū ſagittare viderenť: ⁊ ideo dn̄m cape-
re nituntur: vt eis tale de eo ſcutū faciant. Sic in ꝓpoſi-
to:iſti volentes bona ecclie ⁊ domus occupare chriſti:
ſcienteſq̨ q̄ niſi miſſam cantādo dn̄m capiant:reſiſtē-
tiam habebūt:ne bona illa capiant:q̄ niſi miſſas dixe-
rint: ſalaria ſacerdotū nō recipiēt:⁊ niſi rectores ſigna
et arma portēt crucifixi: bona illa occupare nō poſſūt.
Sacerdotes illa intētione miſſam dicēdo:dn̄m ſumūt
et alia arma chriſti portant: vt ſine reſiſtētia bona occu-
pent eccleſiaſtica:⁊ male viuendo corporaliter nō pu-
niantur. Et ſub hoc pretextu nemo pluſq̨ ipſi in eccleſia
nocet: ſicut pz ꝑ decretū ſumptū ex verbis beati Gre-
gorij.Q.vj.19. ¶ In quo pz ſecūda pars hui9 articu- 32
li:q̨ vicz pctm̄ in eis eſt periculoſius:q̄ ſicut proditio
ducis nō tm̄ eſt damnoſa anime ꝓditoris: ſed etiā pe-
riculoſa exercitui. Ita proditio illoꝝ: qui filios dn̄i ſui
cuſtodie illoꝝ traditos:ꝑ refectione ⁊ nutritione:tam
corporali in neceſſitate ⁊ ſpūali: ⁊ q̄tum ad corpus: et
q̄tum ad animā fame perire permittūt. Immo quod
peius eſt:ſuis malis exēplis occidūt. Eſt nāq̨ de illis
ſicut de rhāno Iudic.ix. vbi legiť:q̄ quādo oliua: vi-
tis et ficus: arboꝝ refutauerūt imperiū: rhānus illud
ſuſcepit:de quo ignis poſtea exiens arbores deſtruxit.
Sic nunc bonis fugientib9 dignitates ⁊ eccleſiaſticas
ꝓmotiones:ſicut patuit de beato Gregorio:⁊ ſicut ad-
huc patet de multis:qui eccleſiaſtica beneficia que ha-
bere poſſent: vel q̄ habent:dimittūt ⁊ religionē ingre-
diunť:diſcoli illa libenter recipiūt ⁊ pcurant per pbas
et per nephas: vt illa recipe poſſint: pulcherrimas ꝓ-
miſſiones et falſas ꝓmittentes: ſicut ꝓmiſit rhannus
dicēs. Si vere me regem ꝯſtituiſtis: venite ſub vmbra
mea requieſcite: ⁊ totū vt honores ⁊ lucra capiant per
diuerſos tractus:ſicut patet. M.xiij.12. ¶ Sed finali-
ter ignis pctī ⁊ mali exempli: de rhamno exiens arbo-
res deſtruet. ¶ Qđ ergo ſcriptū eſt de miniſtris templi
veteris teſtamenti: q̄tum ad vtraq̨ partem iſtius ar-
ticuli: dici pōt de miniſtris tēpli noui teſtamēti. Illud
videlicet.j.Reg.ij. Erat eñ peccatū pueroꝝ grāde ni-
mis:q̄tum ad partē primā huius articuli:q̄ detrahe-
bant hoīes a ſacrificio dn̄i: q̄tum ad ſecundā partem.
Qui oīnes ſimilitudinē ſuam videre poſſunt.
¶ Primo in rebus inſenſibilib9. Secūdo in rebus ſen- Arti.x.

33 ſibilibus. Tertio in rebus rõnalibꝰ: ſed ratione abutē-
tibus. ¶ Q̄tuꝫ ad primū inter creaturas inſenſibiles:
primo cõparant̄ ⁊ aſſimilant̄ formidini: ſeu ſtatue po-
ſite in blado: habente arcum fictū ⁊ ſagittā in manu: ⁊
formā hominis viui: quā volucres cum talibꝫ ſignis
videntes: primo timent ⁊ fugiūt: deinde opera vite in
illo nõ percipiētes: ſed ipſam ſtatuā mortuā imaginā-
tes: paulatim appropinquāt: ⁊ in fine ſup caput ipſius
ſedentes: ipm permerdant: bladūq; abſq; timore co-
medunt: fitq; auiū bladū comedentiū: potius requies
et refugiū: q̄ꝫ timor vel cuſtodia. Sic volucres celi. i.
demones: iuxta illud Math. xiij. Luc. viij. Et Mar-
ci. iiij. Volucres celi: comederūt illud: ⁊ eoꝝ miniſtri:
aliquibꝫ miniſtrant p̄latis ⁊ viris eccleſiaſticis: in qui-
bus nõ ſunt opa vite ſpūalis: videtes nāq; illos locū
ſtatum ⁊ officiū: tenere regiminis ⁊ correctiõis: primo
timent: ſed poſtea videntes illos eſſe ſtatuas ſpūaliter
mortuas: q2 nec ſpūaliter in ſeipſis viuunt: nec effica-
citer alios corrigunt: de quibꝫ Apoc. iij. Nomē habes
ꝙ viuas ⁊ mortuꝰ es: quaſi formido in blado: de qua
in pſ̄. lxxxiij. Poſuerunt firmamentū eius formidinē:
appropinquant ⁊ tam ipſos: q̄ꝫ ſubditos abſq; timore
ſpūaliter deturpant: dicentes: illud Job. xiij. Formido
34 tua nõ me terreat. ¶ Secūdo candele aſſimilant̄ extin-
cte ⁊ fumigante: q2 ſicut candela lucens in tenebris lu-
mine ſuo multū placent illuc aſſiſtētibꝫ: extincta v̄o et
fumigans ſuo fetore nocet aſſiſtentibꝫ: et quāto maior
fuit: tanto extincta maiorē emittit fetorem ⁊ fumū. Sic
in ꝓpoſito de illis quibꝫ dicit̄. Sic luceat lux veſtra co-
Exm̄ ram hoībus: vt videant opera veſtra bona. ¶ Tertio
aſſimilant̄ ſtatuis ſup muros ciuitatis obſeſſe poſitis:
quia ſicut exempla cõtinent: ꝙ ciuitate quadaꝫ obſeſſa
dum bonos habuerūt milites: ciuitas obſidentiū non
timuit inſultū. Illis v̄o mortuis: vt magnū numerū
fingerent amatoꝝ: ſtatuas armatas quaſi milites: ⁊ ci-
uitatis defenſores: ſup muros poſuerunt. Hoſtes v̄o
vidētes: volucres coruos: vicꝫ ⁊ bubones ſup eos de-
ſcendere ⁊ manere: dep̄henderūt nõ eſſe hoīes: ſed ſta-
tuas mortuas: que hoīes vibebant̄: ⁊ abſq; timore ci-
uitatem inuadētes: deſtruxerūt. Sic in ꝓpoſito: dum ci-
uitas eccleſie: de qua Eccs̄. ix. Ciuitas parua: ⁊ pauci
viri in ea: illos paucos habuit fortes bellatores: ſtatū
ſuū ꝯtra om̄es inſultus demonū ⁊ tyrānoꝝ: ⁊ quorū-
cūq; maloꝝ tenuit bonū. ¶ Sed ipſis nūc mortuis: et
aliis nõ quales ipſi fuerūt: ſed q̄ſi ſtatuas mortuas in
habitu clericali: ſup muros eccleſie poſitis: q̊s ideo nõ
viuos ſpūaliter om̄es eſſe dep̄hendūt: q2 coruos ⁊ bu-
bones inferni. i. demones: ſup ipſos peccantes ⁊ male
viuentes deſcēdere vident ⁊ manere: quo viſo demo-
nes atq; demonū miniſtri abſq; timore vel reſiſtentia:
ciuitatē eccleſie inuadūt ⁊ deſtruūt. Sed hoc in defectu
Dauid. i. pape: archep̄i: epiſcopi: q2 ad quēlibet illorū
ptinet: ſicut ad Dauid. ij. Reg. v. auferre cecos ⁊ clau-
dos de hieruſalē: vt in fine rationē reddens: veraciter
dicere poſſit illud Eſa. lxij. Sup muros tuos hieruſa-
lem cõſtitui cuſtodes: nõ mortuos: ſed viuos: ſicut pa-
tet p hoc qđ ſequit̄. Tota die ac nocte imperpetuū nõ
35 tacebunt. Q̄tum v̄o ad ſecundā partē huius articuli
inter creaturas ſenſibiles. i. bruta animalia ſeu feras.
¶ Primo lupis aſſimilant̄: ⁊ q̊ ad ingreſſum: ⁊ quo ad
Lupus progreſſum. Q̄tuꝫ ad ingreſſuꝫ ptꝫ: q2 ſicut lupus ſm
Iſidoꝝ verſus oues veniēs: non venit cum vento: ne
odor eiꝰ percipiat̄: ⁊ oues fugiant: vel canes latrent et
cuſtodiāt: nec ſtrepitū facit: ſed caute humiliter ⁊ man-
ſuete ⁊ mature incedit: ad illum finē ⁊ intentionē. vt de
ouibus victū habeat. Sic in ꝓpoſito: literati veniētes
vel ſperātes ⁊ appropinquātes ad beneficia eccl'iaſtica
id eſt. ad oues chriſti ⁊ ad curā aīarū: famā malā quan-
tū poſſunt abſcõdunt: ⁊ omnē ſimulātes humilitatē et
maturitatē incedūt: ad illū tn̄ finē: vt de ouibꝰ chriſti
paſcant: de quibꝫ Ezech. xxxiiij. Paſcebāt paſtores ſe-
metipſos. ¶ Q̄tum v̄o ad ꝓgreſſum: ideo lupis com-
parant̄: q2 ſicut dicit̄ de lupis: ꝙ prius vidētes hoīem
ipm raucū faciūt. Ita dici põt de nõnullis curatoꝝ: ꝙ
videntes mala volūtate hoīes: q̄ ſup eos latrare vellēt
eos quantū poſſunt: raucos facere nitunt̄: ſicut oſten-
ſum eſt. C. iiij. 16. Et. s̄. eo. c. viij. Formā ſequētes prin-
cipū ſcribarū atq; ſacerdotū iudeoꝝ: q̄ inter oēs verita-
tis aduerſarios plus chriſtū: chriſtiq; p̄dicationē im-
pedire nitebant̄. Iſta iſti: ꝙ ſi oīno impedire nõ pote-
runt ne p̄dicent: ſaltem in p̄dicationibꝫ illoꝝ impinge-
re nitunt̄ qn̄ vicia illoꝝ tangūt: obloquētes ⁊ dicētes:
ꝙ thema ſuū nõ ſequit̄. Sic iudices eiꝰ lupi Soph. iij.
¶ Secūdo male cuſtodiūt aīas eis traditas: ⁊ ꝓ tanto 36
cattis aſſimilant̄: q2 ſicut exemplariter dicit̄ de ſtulto:
qui volens caſeum ſuū a muribus cuſtodire: tradidit Catti
eum cattis cuſtodiendū qui caſeū citiꝰ ⁊ plus illis cõ-
ſumpſerūt. Sic dici põt de fatuis patronis ⁊ p̄latis: q̄ Exm̄
aīas tradūt cuſtodiēdas a demonibꝫ: malis curatis: q̄
eas pluſq; demones deſtruūt: q2 demones non tot cõ-
mitterēt luxurias: nec tot mala p̄berēt exēpla: q̄t ipſi: ⁊
breuiter multa mala: q̄ demones p ſeipſos facere non
poſſunt p illos faciūt: q̄ ſinguli veraciter dicere poſſūt
illud Cant. j. Poſuerūt me cuſtodē in vineis: vineam
meā nõ cuſtodiui. ¶ Tertio in vna cõditiõe leoni aſſi- Exm̄
milant̄ Hieronymi: in hoc vicꝫ qđ ſicut legit̄: ꝙ leone Leo
illo dormiēte: aſinus eius cuſtodie deputatꝰ furabat̄.
Sic aīe curā habētibꝫ negligēter agētibꝫ. Sed in aliis
punctis illo leone peioris ſunt ꝯditionis: q2 de illo dr̄:
ꝙ aſino ablato annonā accipe erubuit: q2 aſinuꝫ male
cuſtodierat: ⁊ ꝙ poſtea latrones cum aſino: caſu inue-
niens illos: ad monaſteriū adduxit corrigēdos: quoꝝ
neutrū malus facit curatus. Ergo interroga iumēta:
et docebūt te Job. xij. quõ tu peioris ſis ꝯditionis leo-
ne Hieronymi: ⁊ leone ſampſonis: q2 nec habes ī ore
tuo mel deuotiõis: nec apes p̄dicatiõis et correctiõis.
De te ergo. i. de omni tali dici poteſt illđ Eccs̄. ix. Me-
lior eſt canis viuꝰ leone mortuo. i. paruus p̄dicator vl'
ſacerdos: q̄ ꝯtra vicia latrat: tali magno p̄lato: q̄ timo-
re munere vel negligētia ꝯ vicia q̄ſi leo mortuꝰ nõ ru-
git delinquentiū. ¶ Quarto curā habētes a parrochia- 37
nis ſuis diſcordātes: ⁊ parrochiani cū illis litigantes: Exem̄ de
eiſq; ꝯtradicētes: ⁊ mutuū inter ſe odium habētes: ra- Mure ⁊
ne aſſil'ant̄ ⁊ muri: de q̄bꝫ fabule ꝯtinēt Eſopi: ꝙ mure Rana
volente aquā trāſire cū rana: q̄ ſe ſcire bene natare aſſe-
rebat: ꝯuenit. Rana v̄o officiū ipm traducēdi accipiēs
murem filo ſibi ligauit: in media v̄o aqua rana ⁊ mus
inter ſe diſcordare ceperūt: rana trahēte deorſuꝫ: ⁊ mu-
re trahēte ſurſuꝫ: q̄bꝫ ſupueniēs miluꝰ: vtrāq; aſporta-
uit. ¶ Ita in ꝓpoſito: de his q̄ ducatū alioꝝ vltra hoc
mare magnū: ſup ſe ſuſcipiūt: ⁊ de his q̊s ducere debe-
rent: ſi int̄ ſe brigas habeāt ⁊ odiū: vel ſi illi q̄ alios du-
cere deberēt: ima petūt peccādo: frequēter ꝯtingit am-
bos a miluo inferni aſportari: ⁊ ambos in foueā cade-
re: q2 teſte pſ̄. xlviij. Simul inſipiēs ⁊ ſtultus peribūt: 38
q2 declinauerūt ſimul inutiles facti ſunt. Quinto inter
illos: q̄ curā hn̄t aīaꝝ: ſiue ſint ꝓmoti ſiue nõ: ſiue etiā
alii ſacerdotes: q̄ curā nõ habēt: nõnulli ciconie aſſimi- Exm̄
lant̄: de q̄ fabule ꝯtinent: ꝙ iõ de patria fugit: q2 roſtro
alteriꝰ ciconie oculū eruerat: cui alia auis obuiās: q̄ſi-
uit: q̄re de patria recederet: q̄ rn̄dit: ꝙ tiore ⁊ verecūdia
ibi āpliꝰ morari nõ audebat: ꝓpt̄ p̄dictū infortuniū: a q̄

alia queſiuit: ſi roſtrũ illud adhuc ſecũ ad aliã patriã
portaret: que reſpõdit: ꝙ ſic. Cui illa: ergo alibi cũ illo
mala cõmittes: ſicut ibi cõmiſiſti: ⁊ ſic vbiqꝫ timorem
habebis et verecundiã: aut ergo roſtro illo depoſito:
in patria remaneas ꝓpria: aut cum illo noli ad aliã pa-
triã trãſmigrare. Ita de nõnullis in ꝓpoſito viris ec-
cleſiaſticis: qui in patria in qua ſunt promoti vel mo-
rant̃: turpia cõmittũt ⁊ diffamant̃: ⁊ timore ⁊ verecũ-
dia: beneficia ꝑmutare: vel alia ſeruitia in alia patria:
vel alio epiſcopatu querũt: a quibꝰ queri poſſet: ſi ma-
lam voluntatẽ ſeu maliciã: que fuit origo alteriꝰ diffa-
mationis ſecũ portent: qḋ ſi faciũt inaniter tot querũt
et circũeunt partes: quibꝰ dicitur Matth. xxiiij. Ve
vobis ſcribe ⁊ phariſei: qui circumitis mare ⁊ aridam.
¶ Sexto mali malis aſſimilant̃ canibꝰ: ſicut patet per
decretũ ſumptũ ex verbis Auguſtini. ij. q. vij. qui nec
vbi ſic dr̃. Qui nec regiminis in ſe rationẽ habuit nec
ſua crimina deterſit: nec filiorũ delictũ correxit: canis
impudicus dicendus eſt magis q̃ʒ ep̃s. Patet ergo ꝙ
de iſtis ſpecialiter verificat̃ illud ad Roma. j. Qui cũ
cognouiſſent deũ: nõ ſicut deũ glorificauerũt. Et cito
poſt: dicentes ſe eſſe ſapiẽtes: ſtulti facti ſunt: mutaue-
runt gloriã incorruptibilis dei: in ſimilitudinẽ volu-
crum ⁊ quadrupedũ ⁊c̃. ¶ Q̃tũ ad tertiã partẽ huiꝰ
articuli in creatura rationali: ſed ratione abutẽte. Pri-
mo malis aſſimilant̃ foreſtarijs: q2 ſicut ipſi plus de-
ſtruunt animalia: ⁊ arbores eoꝝ cuſtodia deputata: q̃ʒ
alij fures. Ita in ꝓpoſito. Hiere. v. Verti me ad opti
mates ⁊ ecce ipſi magis fregerũt iugũ: ruperunt vin-
39 cula. ¶ Secũdo quo ad matrimoniũ qḋ eſt inter illos
et beneficia eis data: matrimonio aſſimilat̃ ribaldoꝝ:
de quo habet̃. A. xvij. 3. quia ſicut illi vnã accipiẽtes
illam non tenent: niſi vſqꝫ aliã inuenerint magis pla-
centem: ſicut patet ex verbis ad contractũ illoꝝ cõcur-
rentia: ith take ye in beg. ⁊c̃. Iterum ſicut illi plures
vxores occupant de facto. Ita iſti eccleſie ſpõſi: vel ſi-
mul pluribꝰ copulari beneficijs: vel pauperiorẽ tenẽt
eccleſiã: vſqꝫ pinguiorẽ habere poterũt: qua viſa pau-
periorẽ dimittũt vel permutãt: que raro ſine ſymonie
ſit delicto: ſicut patet. s̃. e. c. xxix. vel per quãcunqꝫ aliã
mercationẽ vel cambium: ad modũ quo equos cam-
biunt: ſua beneficia cõmendãtes: ⁊ vltra valorẽ men-
daciter appreciantes: ⁊ defectus ſubticentes: vel quos
abſcondere nõ poſſunt: pecunia vel alijs rebus datis
ſupplentes: ꝓpter quã mercationẽ: nõ tm̃ mercẽnarij:
qui lanam ⁊ lac ⁊ gloriã et vtilitatẽ ꝓpriam potius q̃ʒ
gloriã dei: ⁊ vtilitatẽ proximi querũt: verũ etiã nego-
ciatores ſeu mercatores appellandi ſunt: q2 nulla alia
inter iſtos ⁊ illos inuenit̃ differẽtia: excepto ꝙ pactio-
nes et venditiones: quas mercatores equoꝝ et aliarũ
rerum faciũt aperte in nundinis: iſti faciũt occulte in
angulis. Si ergo deus tales indignos reputauit: tem-
plo materiali: nõ eſt dubiũ quin illos indignos repu-
tabit templo glorie. Sed illos indignos reputauit tẽ-
plo materiali: ſicut patet Ioan. ij. vbi eiecit ementes ⁊
vendentes de templo dicens. Nolite facere domũ pa
40 tris mei domũ negociationis: ergo ⁊c̃. ¶ Tertio non
nulli illoꝝ furibus aſſimilant̃: pro tanto ꝙ ſicut fur in
domũ cuius res cupit occupare: quandoqꝫ puerũ per
foramen artum: per qḋ ipſe intrare bene nõ poteſt: in-
tromittit. Ita in ꝓpoſito de illis q̇ videntes: ꝙ alicuiꝰ
eccleſie bona per ſeipſos intrãdo occupare nõ poſſunt.
quia aliud habẽt beneficiũ curatũ: nepotẽ ſuũ vel ali-
quẽ clericũ eis ſeruientẽ: illuc intromittunt vel intro-
mitti procurant: et ipſi per illum prouentus recipiũt.
De vtriſqꝫ Oſee. vij. Fur ingreſſus eſt: q̃ʒtum ad ſic
intromiſſum latrũculus foris ſpolians q̃ʒtuʒ ad intro
mittentẽ. ¶ Quarto nõnulli illoꝝ militibꝰ aſſimilant̃
cuſtodiẽtibꝰ ſepulchrũ chriſti: q2 ſicut illi bñ cuſtodie
runt lapides ſepulchri: ſed nõ chriſtũ. Ita iſtoꝝ aliqui
circa lapides erigẽdos magnã habẽt diligentiã: ſed cir
ca chriſti membra nutriẽda paruã. ¶ Quinto illis aſſi
milant̃: de q̇bus dr̃. iiij. Reg. vlti. Interrupta eſt ciui
tas: ⁊ fugit Sedechias ⁊ oẽs viri bellatores nocte: q2
ſicut tũc interrupta fuit ciuitas hierl'm: et ab inimicis
capta. Ita nũc ciuitas eccl'ie varijs tentationibꝰ inter-
rupta ⁊ in pluribꝰ partibꝰ capta eſt: ⁊ curam habẽtes
aĩarũ: qui illã defendere deberẽt; ſignati p̲ regem Se-
dechiã ⁊ viros bellatores: nocte ignorantie ⁊ pctĩ fu-
giũt: de q̇bꝰ Hiere. xxxix. Oẽs viri bellatores fugerũt.
¶ Sed nõ tm̃ tanq̃ʒ mercẽnarij fugiũt: ſʒ qḋ peius eſt Ar. xj
ſine ſatiſfactiõe rarius ⁊ difficiliꝰ res eccl'ie: ⁊ male oc- 41
cupãt: vel male dant ⁊ expendũt: de q̇bus reſtitutionẽ
facere tenent̃: quã raro vel nunq̃ʒ faciũt. ¶ Qꝛ aũt nõ
nulli illoꝝ ꝯſanguineis vel alijs ꝑſonis nõ eccleſiaſti-
cis bona eccleſie dando expẽdant: ſepius videt̃. Et ꝙ
hoc malũ ſit ꝙ inſup ad talẽ teneant̃ reſtitutionẽ ſen-
tentiã audiãt eccl'ie: q̃ habet̃ in decretis ex ꝯſilio Iſpa-
lenſi. xij. q. v. fixum: vbi ſic dr̃. Poſtq̃ʒ aũt ep̃s factꝰ eſt
quaſcũqꝫ res de facultatibꝰ eccl'ie: aut ſuo aut alterius
nomine comparauerit decernimꝰ: vt nõ in ꝓpinquoꝝ
ſuoꝝ: ſed eccl'ie cui preeſt iura deueniãt. ¶ Idem patet
per ꝯciliũ Carthaginenſe. xij. q. ij. c. j. vbi ſic dr̃. Pla-
cuit vt epi: presbyteri: diaconi vel quicũqꝫ clerici: qui
nihil habẽtes ordinant̃: ⁊ tp̃e epiſcopatus vel clerica-
tus ſui: agros vel quecũqꝫ predia noĩe ſuo comparãt:
tanq̃ʒ rerũ dominicarũ inuaſionis crimine teneant̃: ꝙ
adeo verũ eſt: vt ſi clericus de eccleſia vel prebẽda ſua
pecuniã habeat ⁊ inde prediũ emat: licet pecuniã con-
ſanguineis ſuis dare potuiſſet intuitu charitatis: non
tamẽ prediũ de pecunia ſua illa emptũ: q2 ſtatim cum
epiſcopatũ fuerit acquiſitũ eſt eccleſie: ſiue emptũ fue-
rit noĩe ſuo ſiue alieno. Sicut patʒ in decretalibꝰ. li. iij.
ti. xxv. de peculio clericoꝝ. c. j. ⁊ c. in q̇rendũ. Vbi ha-
bet̃ ꝙ aliter faciẽs ſacrilegiũ cõmittit: et par criminis
inde furis eſt. ¶ Et q2 aliq̇ diſtinguũt de bonis ꝓpriã
acq̇ſitis induſtria. Cõtra illud videt̃ eſſe lex ciuilis: in
autentica de eccl'iaſtic' titulis. §. interdicimꝰ: collatiõe
vltima: vbi dr̃: ꝙ quocũqꝫ modo res aliqua acq̇ſita ſit
poſt epiſcopatũ eccl'ie acq̇rit̃. ¶ Si ſic obligant̃: q̇ res 42
eccl'ie in ꝯſanguineos expendunt: quantũ credis obli-
gari illos: qui res eccl'ie in meretricibꝰ: hiſtrionibꝰ: va
nitatibꝰ et ſuperfluis expẽdant diuitũ donis ⁊ feſtis.
¶ Illos ad reſtitutionẽ obligari. Primo oſtendit̃ ra-
tiõe ſumpta ab illicita occupatiõe rei aliene. Quicũqꝫ
nanqꝫ cõſumit rem alienã inuito dño: ad reſtitutionẽ
tenet̃: ſed bona eccleſie ſunt bona pauperũ: ſicut patet
per decretũ ſumptũ ex verbis Hieronymi: ad Dama-
ſum papam. xvj. q. ij. c. quoniã: vbi ſic dicit̃. Quoniã
quicquid habent clerici pauperũ eſt: ⁊ domus eorum
omĩbus eſſe cõmunes debent ſuſceptiõi peregrinorũ:
et hoſpitũ inuigilare debẽt: maxime curandũ eſt illis:
vt de decimis et oblationibus cenobijs qualẽ value-
rint ⁊ potuerint ſuſtentationẽ impẽdant. ¶ Preterea 43
omĩes q̇ male viuẽtes bona cõſumunt eccl'ie: ad reſti-
tutionẽ teneri oſtendit̃ ratione ſumpta: a cõditione rei
date ſub certo pacto vel ꝯditiõe. ¶ Omĩs nãqꝫ rõ di-
ctat ꝙ q̇ pecunia ꝓ certo ope ſumpta opus illud nõ fa
cit: cũ facere poſſet ſi vellet: ad reſtitutionẽ accepte pe-
cunie tenet̃. Sed de eccl'ia chriſti ⁊ chriſti ꝓmoti patri-
monio bona illa recipiũt: vt deo ceter' ſanctiꝰ ſeruiãt:
et deo tm̃ militent: ⁊ populũ de quoꝝ decimis elemo-

ſynis ⁊ oblationibus viuūt: per ſanctas preces: ⁊ opa
deo concilient. ¶ Multi nanqȝ ſunt peccatores q̄ ſine
reconciliatione ſaluari nō poſſunt: quoꝝ recōciliatio-
nis miniſterio onerati eſtis. Iuxta illud. ij. Coꝛ. v.
Vobis dedit deus miniſteriū reconciliationis tanq̄ȝ
videlicet dei amicis. Quia aliter quomō reconciliare
poteritis: cum ſm beatū Gregoꝛiū. Cum is qui diſpli
cet ad intercedendū mittitur: irati animus ad deterio-
ra prouocaꝛ. Et Ioan. ix. legitur: ꝙ peccatores nō au
dit deus. ¶ Si ergo male viuendo inter deum ⁊ ſe: di-
ſcoꝛdiam faciant: nōne recōciliationis miniſteriū eua-
cuant: ⁊ inhabiles ſe faciunt recōciliatores. Et bona
eccleſie que ꝓ tali reconciliatione facienda receperunt
inutiliter cōſumunt: ⁊ illos ꝓ quibus orare tenentur
defrandant: ⁊ quantū in eis eſt in ipſoꝛum defectu pe-
rire permittūt. Quis eſt ergo tam inſenſatus: qui nō
iudicaret illos bona eccleſie male recipe: ⁊ de bona cō-
ſcientia ad reſtitutionē teneri? Totū iſtum proceſſum
quo deductum eſt: ꝙ qui aliqua recipiunt ſub ꝯditiōe
aliqua: illa nō ſtante: ad reſtitutionē tenenꝛ: ſed male
viuentes ſunt huiuſmodi: ergo ⁊c̄. Cōfirmant hoc le-
ges mūdi. Nota. M. ij. 15. Et. M. ix. 15. Et. O. iiij.
15. cū ſequētibus. Et. O. vj. 50. Et lex dei. Luc̄. xix.
Ubi veritas periculum illoꝛū per exemplū oſtendit:
de illo qui tradidit bona ſua ſeruis ſub conditione ne-
gociationis: dicens. Negociamini dum venio de il-
lo qui conditionē nō tenuit: ſententiauit dicens. Au-
ferte ab eo mnam. Ecce repetijt qd̄ dedit: quia cauſam
nō impleuerat quare dederat. Sic in ꝓpoſito. Ergo ſi
hic nō reſtituant ibi non euadent: quia ipſe bona ſua
repetet ⁊ male occupantes damnabit: ⁊ nō paſcent vl-
44 tra paſtores ſemetipſos Ezech. xxxiij. ¶ Nullo enim
modo credendū eſt ꝙ deus negligētioꝛ ſit ad coꝛrigen
dum defectus qui ꝯtingunt circa reparationē anima-
rum q̄ȝ homines ſint ad coꝛrigendū ⁊ ſupplendū de-
fectus: qui ꝯtingunt circa reparationē vel gubernati-
onem domoꝛū. Cum ergo duo ſint que viri eccleſiaſti-
ci gubernare habeant: domos videlicet eccleſie ⁊ ani-
mas eis traditas. Sicut in prima gubernatione defi-
ciunt homines eis ſuccedentes ſunt valde diligentes.
ad faciendū ꝙ taxenꝛ ⁊ mulctenꝛ ꝓ reparatiōe domo-
rum: ⁊ eos ad hoc cōſtringunt. Ita deus illos artabit
ꝓ defectu gubernatiōis animarū: vt videlicet ruinas
illas reparent: vel penis debitis punianꝛ. Aliter deus
eſſet negligentioꝛ de parte ⁊ poꝛtione ſua: q̄ȝ homines
de parte illoꝝ. Sed quia tūc nimis tarda erit repara-
tio: opoꝛtet ꝙ penas ſuſtineant: vſqȝ reddant vlti-
mum quadrantē. Et pro certo difficile: imo quaſi im-
poſſibile eſt videre: quomō tales ſaluabunꝛ: quia cer-
tum eſt ꝙ ſunt diſpēſatores patrimonij chriſti: ſic ſcri-
bit apoſtolus Tito epiſcopo: ad Titū. j. Opoꝛtet epi-
ſcopū eſſe ſine crimine: ſicut diſpēſatoꝛē ⁊c̄. Et. j. Coꝝ.
iiij. ſicut diſpenſatores miniſterioꝝ dei. Ergo aliquā-
do vocabunꝛ ad reddendū compotū ab illo qui voca-
uit villicū ſuū: ſeu diſpenſatoꝛē: dicens. Redde ratio-
nem villicationis tue. ¶ Et quomō ibi compotū dare
poterit: qui male viuendo bona eccleſie cōſumpſit: q́
gregem vel curam ei traditā: nec paſcebat alimentis:
nec exemplis ſeu documētis vt debuit: ſed potius ta-
bardo vſus foꝛrato ⁊ delicata comedens: ⁊ parrochia-
nos dei filios eius diſpenſationi traditos: fame ⁊ fri-
goꝛe moꝛi permittit. Nullus diſpenſatoꝛū eccleſiaſti-
45 coꝛū talem in domo ſua diligeret diſpenſatoꝛē. ¶ Si-
tis ergo boni diſpenſatores. j. Petri. iiij. quia aliter in-
aniter gaudetꝭ: vos vel amicos veſtros beneficia ha-
bere nō curata. Nec nāqȝ eſt aliquoꝝ iocūda iactatio

ꝙ beneficiū habent non curatum. Et prima aliquoꝛū
queſtio: quādo de beneficio eis oblato vel amicis dato
mentio ſit: vtrum ſit curatū vel nō ⁊ quantū valeat.
Et prima beneficij cōmendatio ꝙ multū valeat ⁊ cu-
ram nō habeat: nec reſidentiā requirat ꝑſonalē: ⁊ tale
habētes beneficiū multum gaudent: qui lanam ⁊ lac
guerbas ⁊ pecunias de ouibus chriſti cupiūt habere:
et nihil vel parū ꝓ illis facere: ſed comedere: bibere et
ludere: ⁊ eſſe in tabernis ⁊ vbi placet: in nullo eſtimā-
tes ſe oneratos: ſimiles illi Abimelech. Ruth. iiij. qui
bene voluit agrum proximi ſui: ſed nō vxoꝛē Ruth.
Ita iſti volunt bona eccleſiaſtica: ſed nō curā ſponſe.
Miſeri decepti ⁊ excecati: nō aduertentes ꝙ coꝛā deo:
de cuius patrimonio eſt qd̄ habēt oneranꝛ ⁊ obligan-
tur: ⁊ de bona cōſciētia ad reſtitutionē male ꝯſumpto-
rū tenenꝛ: ⁊ aliter ab illo punienꝛ: a quo inter diſpēſa
toꝛes queritur: vt fidelis quis inueniatur. j. Coꝝ. iiij.
¶ Iterū principalis intētio huius articuli oſtendiꝛ ꝑ
auctoꝛitatē Hierony. O. vj. 60. per quā patet ꝙ tales
ſint p̄dones: ſed p̄dones ad reſtitutionē tenenꝛ: ergo
ad reſtitutionē tenenꝛ de infinita pecunia quā dederūt
his q̄ preerāt. ij. Paral'. xxiiij. ſcȝ populares ⁊ laici p̄la-
tis. Quos btūs hoꝛtaꝛ Gregoꝛi⁹ dicēs. P̄ſem⁹ cuius
criminis apud deū ſit pctōꝝ p̄ciū mādu care: ⁊ nihil ꝓ
pctā agere. Quibꝫ Bernardus ſentētialiter minaꝛ di
cens: ꝙ vidue ⁊ alij de q̇bus victū habuerūt: grauem
cōtra eos deponēt q̄rimoniā: de hoc ꝙ decimas ⁊ obla
tiōes ab eis accipiētes: ꝙ iuſticia voluit nō repēdebāt.
¶ Et ſi tale ſit periculū male dantiū vel expēdentiū bo Arti.
na pauperū vel auferentiū: de q̇bus dicit decretū ꝯſilij xij.
Toletani. xij. q. ij. ⁊ illi: ꝙ ſi illi qui nullā partē ex rebꝫ 46
ſuis diſtribuūt pauperibꝫ: eterni iudicis voce ꝯdēna-
bunꝛ in futuro: quāto magꝭ hi q̇ paupibꝫ auferūt qd̄
nō dederūt: nō eſt dubiū q̇n illoꝝ periculū magnū ſit:
qui bona ſic data ad ditationē ⁊ nō ad mediocrē reci-
piūt ſuſtentationē: qꝛ cum res trāſeat cū onere ſuo qd̄
datoꝛ de iure dare nō potuit: quia alienū fuit: quō po-
tuit receptoꝛ illud de iure recipe. Nunq̇d ſola receptio
ſua de facto ſuo: ſuū de iure faciat. Sicut g̊ dans ad re
ſtitutionē teneꝛ: ita q̇ ob turpē cauſam: vtputa ꝓpt me
retriciū vel hmōi recepit ad reſtitutionē teneꝛ: illi eccle
ſie: de cui⁹ bonis turpiter accepit. Et ſi bona īmobilia
de rebus ecclie empta ſtatim ecclie acq̇runꝛ: ſicut patȝ
per decretū. ſ. e. c. xlj. q̇ tute tale prediū ſibi datū: a nō
habēte poteſtatē dandi: poſſet retinere ⁊ ſi tenuerit nō Exi
ꝓſperaꝛ: ſicut patet tā hiſtoꝛia. A. xij. 21. q̄ etiā ꝑ quo-
tidianū experimentū: quo aliq̊tiēs oñdiꝛ ꝙ p̄lati ma-
gni ⁊ alij iudices de paruo ſtatu ⁊ parētela exaltati de
bonis eccleſie ⁊ alijs male ꝑquiſitis: magnas emūt ter
ras: pulchra ꝯſtruūt maneria: ꝯſanguineas vel filias
ſuas magnoꝝ maritāt filijs: vl' ꝯſanguineis ſuis ma-
gnoꝝ ꝓ mr̄imonio copulādo emūt filios: auriqȝ ⁊ ar-
genti ſummā cōgregāt copioſam: quoꝝ oīm finis ſe-
pius oñdit ꝙ nō habet euētus ſoꝛdida preda bonos.
¶ Finis nāqȝ oīm q̄ȝtuȝ ad p̄cedētes frequēter viſus
eſt: ⁊ q̄ȝtum ad modernos ⁊ ſequētes q̇ de p̄cedētibus
exēplū accipe nolūt. ¶ Frequēter videbiꝛ talis qualē
habuerūt p̄cedentes: quoꝝ terre ſit empte ⁊ ꝓ filijs ⁊
filiabꝫ vel ꝯſanguineis: ditandis vel maritādis date:
cito ipſis ꝑquiſitoribꝫ moꝛtuis vēdebanꝛ: ⁊ in poſterū
vendentur: palacia: caſtra vel maneria de tali pecunia
empta vel cōſtructa: ⁊ ꝓ filijs vel filiabꝫ vel ꝯſangui-
neis vel meretricibꝫ ditandis vel maritādis data: cito
fuerūt et erunt coꝛniculis peruia et facta ſunt et erunt
cuſtodia oīnis volucris immūde Apoc̄. xviij. Filie vo
et cōſanguinee magnoꝝ filijs copulate: ipſis moꝛtuis

cōtemnunt: et tamq̄ genere viles vel impares deſerunt
Filios etiā et cōſanguineos eorum filie nobiliū eis copu-
late: vel corde: vel ope: vel vtroq̄ modo vilipendūt:
tūc lugens dicere poterit. Eſa. xxviij. Generatio mea
ablata eſt: quaſi tabernacula paſtorū. Ergo nō diſcāt
ſic gen⁹ ditādo peſſe. Sed ſicut hortat apl'us ad Titū
Arti. xiij. iij. Diſcant autem in bonis operibus peſſe.
47 ¶ Quā exhortationē ſine magno conamine ope im-
plere nō pn̄t: q2 pluribus tentatiōibus periculis et tedijs
exponunt. Primo nāq̄ q pluribus interi⁹ ſubiacēt ten
tatiōibus: oñdit exēplū ſcriptū. B. ij. 13. Ciuitas nāq̄
dei periculoſe obſeſſa atq̄ exercit⁹ dei vbiq̄ ab inimi-
cis inuaſus: eis tradit gubernādus. Si g° in tali caſu
homo exteri⁹ in magno eſſet periculo: nō eſt dubium:
quin ipſe interi⁹ ſpūaliter in magnis ſint piculis. Or
etiā exteri⁹ in magnis ſint tedijs quotidiane oſtendūt
cure et ſollicitudines et petitiōes q̄ eis voce et lr̄is iuſte
et iniuſte porrigunt: quas ſi cōcedūt cōſciētiā ledunt:
ſi nō cōcedūt multos cōtra ſe pvocāt: multi eis oblo-
quunt diffamant: et pſecutiōes patiunt. Vt de pluri-
bus alijs taceā: hoc vnico oñdit exēplo q̄tū ad ordi-
nādos. Si eni aliqs eps nullos ordinare vellet: niſi
habētes cōditiōes deſcriptas. O. vj. et ſpecialiter niſi
iuſtos habētes titulos deſcriptos. O. vj. arti. v. Et eis
reſpōderet ſicut reſpōdere deberet: ſicut ptz. M. viij.
24. quot ei obloquerentur quot ſuſtineret iniurias de
clero ſuo: et de eis fauētibus et p eis ſcribētibus: quorum
petitiōibus ſi annuat cōſciētiā ledit. Quā platorum miſe-
riā ſtilo lugubri btūs plāgit Greg. in plogo dial'. di-
cēs. Quadā die nimijs quorūdā ſeculariū tumultibus
depreſſus: quibus in ſuis negocijs plerūq̄ cogimur ſol
uere: etiā qd nos certū eſt nō debere ſecretū locū petij
amicū merori. In qua ſecreta meditatiōe Petro cle-
rico ſuo peteti: qd ſibi eſſet. Rn̄dit dicēs. Infelix ani-
mus me⁹ occupatiōis ſue pulſatus vulnere meminit
qualis aliqñ in monaſterio fuit labētia cuncta ſubter
erant q̄tū rebus omnibus que voluunt eminebat q nul
la niſi celeſtia cogitare cōſueuerat q etiā retentus cor-
pore ipſa iam carnis clauſtra cōtemplatiōe trāſiebat.
At nūc ex occupatiōe cure paſtoralis ſeculariū hoīm
negocia patit et poſt tam pulchram quietis ſue ſpem:
terreni actus puluere fedat. Cūq̄ ſe p cōdeſcenſione
multorū ad exteriora ſparſerit: etiā cū interiora appetit
ad hoc pcul dubio minor redit: perpendo itaq̄ quod
tollor: perpēdo qd amiſi: dūq̄ intueor illud quod p-
didi: fit hoc grauius qd porto. Ecce etenim nunc ma-
gni maris fluctibus quatior: atq̄ in naui mētis tempe-
ſtatis valide pcellis illidor: et cū prioris vite recolo:
quaſi poſt tergum ductis oculis viſo littore ſuſpiro:
qdq̄ adhuc eſt grauius: dū immēſis fluctibus turbat⁹
feror: vix iam portū valeo videre quē reliqui: quia et
ita ſunt caſus mētis: vt prius quidē perdat bonū qd
tenet: ſed tn̄ vix ſe pdidiſſe meminit. Cum g° ex primo
hui⁹ articuli exēplo oſtēdat quāta ſit illorū qui pſunt
interior et ſpūalis tentatio. Ex hac ſanctiſſimi doctoris
lachrymoſa querimonia planū fit quāta ſit illorum exte-
rior miſera occupatio: patet q tam interius q̄ etiā ex-
terius cōditionē tenēt ventilogij: quia ſicut ipm plu-
ribus exponit vētis: q̄ muri vel lapides in fundamē
to. Ita ipſi pluribus miſerijs et tentatiōibus et ſollici-
tudinibus: vt de q̄libz illorū verificat illud ad Roma.
xij. Qui peſt in ſollicitudine.
Arti. xiiij 48 ¶ Si vo aliq illorū cupiditate vel honore vl' delitijs
intm̄ hebetati et excecati fuerint q iſtam nō ſentiētes
miſeriā errauerint: et quoſcūq̄ ſubditos vel alios fa-
cto vel exemplo corruperint: et q̄tū in eis eſt damna-
uerint quos ab alijs cuſtodire deberēt: et ideo nec ipſi
eos impune pdere poſſunt: ſicut patet p legem. P. xij.
19. vel ſi negligentia illorum eo q eos vt debuerūt nō
correxerūt nec docuerunt: nec peccatis reſtituerunt q
penas et miſerias non euadent eternas: oſtendit tam
exemplis q̄ lege mūdi et dei. ¶ Primo nāq̄ hoc oſtē
ditur p exemplū in natura irrationali: in qua tanta di
cit eſſe ſagacitas et iuſticia: q grues vnam cōſtituunt Grues.
ſpeculatricē: vt dicūt Alexander et Solinus. libro de
mirabilibus mūdi. c. xij. que qd cauendū ſit clamore
indicat. Ecce ſagacitas. Sequit. Et ſi periculum alijs
cōtingat: de quo tamē euadūt ipſam pter negligentē
cuſtodiā dilaniant et interimūt. Ecce iuſticia. Quo ex Exm̄
emplo dat intelligi q deus negligētes cruciabit chri-
ſtianorum ſpeculatores: de quibus Ezech. iij. Fili hominis
ſpeculatorē domui iſrael dedi te: q2 maior in eo eſt pru
dentia: qua negligentes diſcernere ſcit a nō negligen-
tib⁹: et maior iuſticia qua negligētes punit. Diligēter
ergo vigilent: vt de quolibet illorū verificet illud pſ.
cxx. Ecce nō dormitabit neq̄ dormitet q̄ cuſtodit iſrl'.
¶ Secūdo oſtendit idē in eadē natura: p exemplū de 49
accipitre: de quo fabuloſe cōtinēt hiſtorie: q buſardū De Ac-
ſeu miluū in nido ſuo inueniēs: quem mater ſua illuc cipitre et
adduxerat: ouum inter oua accipitris ponēdo: quē de miluo
ouo eductū ſuū nō eſſe cognouit: quia nidum ſuū de- Exm̄
turpauerat: et q2 ſigna filiorū ſuorū in capite groſſo:
et alijs partibus nō oſtēdit: de nido ſuo eiecit. Si tanta
inueniebatur in illo accipitre honeſtatis dilectio q de
nido ſuo illum eiecit: qui nidum ſuū deturpauerat: et
tanta iuſticie executio: q illum p ſuo nō reciperet: q2
ſine illo intrauerat et ſigna ſua non oſtēderat: quid fa-
ciet deus de illis qui nidum maculāt eccleſie: factis et
exemplis. Qui inſup ſine illo p portā intrant ceſaris:
vel ſimonis vel demonis: qui ſicut buſardus ille per
matrē ſuā ſine licētia accipitris intrauit. Ita ipſi p ali-
quā de vijs pdictis quaſi edera ſup eccleſiam: ita ipſi
ſup eccleſiaſticū aſcendūt beneficiū: ſicut oſtenſum eſt
A. xxv. 27. qui nec bene viuēdo ſigna filiorum ptendūt
dei: nōne deus tales de nido ſuo. i. de celo eijciet com-
plens: illud Eſa. xxvj. In terra ſanctorū iniqua geſſit
nō videbit gloriā dei. ¶ Tertio idē oñdit p exēplū in Fo
fact' nature rōnalis et pſuetudīe aliquarum terrarū: i qbus
dn̄i q̄ a trāſeūtibus pedagia accipiūt: vt trāſeūtes defen
dāt: nā hec cā fuit: q̄re pedagia eis pmit⁹ dabant: vt
trāſeūtes p dominiū ſuū a latrōibus et ſpoliatoribus cu-
ſtodirēt: a quibus ſi in dominio illorū fuerint ſpoliati:
ipſi dn̄i qui pedagia accipiūt de dāno ſatiſfacient ſpo-
liatis. Ita in pposito de his q̄ accipiūt pedagia: id eſt
decimas et oblatiōes a populo chriſtiano: vt eos a de-
monibus et eorum defendant miniſtris qd ſi nō fecerint:
ſed aliqui in ipſorū defectu: quia nō pdicāt docēt: vel
corripiūt vel nō reſident: vel nō celebrāt ſicut deberēt
periclitent: ipſi corā deo de damno reſpōdebunt vni-
uerſo. ¶ Hui⁹ aūt dicti iuſticia pbatur primo p legē
P. viij. 23. Oſtendit etiā. E. ij. 12. Scd'o idem pbat
per legem ciuilem. ff. locati et cōducti. id eſt in digeſto
veteri. li. xix. ti. locati et cōducti. l. item q̄rit. §. exercitu
veniēte. Vbi habet q ille cui dom⁹ locat: ſi exercitui
vel militibus domū intrantibus: et damnū in ea facienti-
bus feneſtras: vel oſtia vel hmōi aſportādo: ſi locator
nō reſtitit q̄tum potuit: de omni damno tenetur. Sic
in pposito de illis qui exercitui diaboli damnū in po-
pulo facieti fortiter nō reſiſtūt: quia error cui non re-
ſiſtit approbat. ¶ His concordat et hoc cōfirmat lex
dei. iij. Reg. xx. Cuſtodi virū iſtū: ſicut patet. A. xxiij
23. Et Ezech. iij. et. xxxiij. Sanguinē aūt ei⁹ de manu

tua requirā. Et Geñ. xliij. Nō videbitis faciē meam:
niſi adduxeritis fratrē veſtrū minimū vobiſcum. Et
Prouer. vj. Si ſpōpōderis ꝑ amico tuo: defixiſti apō
extraneū manū tuā. Recte ad litterā loqui videtur de
his q̄ eccleſiā ab epō recipiūt: tenētes manū ſuā inter
manus epiſcopi qñ eis curam periculoſam tradit one
rando eos: ſicut volūt reſpōdere ꝑ ipſo: et ꝑ eis in die
iudicij: quā curā cum iuramēto de pacto tenēdo reci-
piūt: ſicut deus eos adiuuabit et ſancta euāgelia. Se-
quit. Illaqueat⁹ es verbis oris illius: id eſt tam epi
onerantis: q̄ tui ipſius recipiētis. Sequit. Fac ḡ qd̄ di
co: ne des ſomnū oculis tuis: ne dormitēt palpebre tue.
Nimis eñ dormit: quia forte per dimidiū annū non
videt gregem ſuū. Talis nō pōt dicere illud qd̄ dicit
Eſaias ſ. eodē. c. xxiij. Et Geñ. xxxj. Si quid furto pe
rierat a me exigebas: dixit Jacob ad Labā. Et aucto
ritas beati Gregorij in paſtorali. Si inq̄t rector cōtra
culpas min⁹ accedit: culparū omniū ipē reus tenetur.
Arti. xv ¶ Et ſi negligētia mortalis ſit: penā ꝓpter illā merec
51 eternā: ei ab illo infligēdā qui dicit Marci. xiiij. Per-
cutiam paſtorē. In qua pena ſeu ꝑcuſſura graui⁹ alijs
punient: quia ſicut illic cadēdo graui⁹ quaſſabuntur:
ita illic eſſendo duri⁹ torquebunt. Qꝫ eñ illic cadēdo
graui⁹ quaſſabunt, patet primo: quia de altiori ſtatu
cadūt: et vbi gradus altior: eſt caſus periculoſior. Gra
uius eñ cadit qui de campanili vel de tecto dom⁹ q̄
qui de feneſtra cadit. Sic illi qui altiorē hic tenēt gra-
dum: et etiam vanius extollunt: ſicut oſtēſum eſt. M.
iiij. 12. cū ſequēti. Idem patet ſecundo: quia ſub alijs
cadunt: ſicut oſtēſum eſt ſ. e. c. vj. Qꝫ vo illic eſſendo
graui⁹ torquent ex priori ſequit: q̄a ſi ſub alijs tacēdo
taceāt plus onerant: et vt ita dicat: plus alijs detur-
pant. Argumentū ad hoc ꝑ exemplū Petri damiani.
A. xij. 8. ꝛ rōnabile videt: q̄ ſicut ipſa ſupra alios hic
exiſtētes ipſos deturpauerūt in culpa: ita ipſi ſub alijs
exiſtētes ab ipſis fedent in pena. Tūc eñ experimēto
Exēm cognoſcēt veritatē verbi chriſti. Lu. xij. Seru⁹ ſciens
volūtatē dñi ſui et nō faciēs: penis vapulabit mult.
Hoc experiebat ille qui dixit. Et ſi nō fuiſſem de nu-
mero platorū: nō eſſem de numero damnatorū. J. xj.
52 24. in quo periculū oīm oſtendit platorū. ¶ Quilibꝫ
ergo anteq̄ tale ſuſciperet onus et curā tanti periculi
ſemetipſum examinare deberet: ſicut artifices exami-
nant columnā vel fundamentū vel trabē: anteq̄ on⁹
graue illi imponāt: cōſiderātes: an fortis ſit vl' debilis
intm̄ q̄ ſub onere illo cadet. Ita cogitandū eſſet iſtis:
vtrū eſſent fortes in moribꝫ: ne ſub alijs vt dictum eſt
cadant: vtrū ſint ſufficiētes in litteratura doctrina: ꝓ
tot filijs paſcendis et docēdis: vtrum ſint virtutibus
ornati et veſtiti: anteq̄ tot paſcendos nō habētes ſpi-
ritualia alimēta: et tot nudos veſtiēdos ipſi omnibus
virtutibꝫ nudi ſuſcipiāt: et ſeipſos regere neſcientes:
alios capiāt gubernādos. Si vo ab illis ſufficientes
eſtimati coacti et quaſi nolentes curam tāti receperint
periculi: ſemp ſollicite cogitent: quomō ad illas qua-
tuor reſpōdebūt queſtiones. O. vj. 13. ¶ Si vo ſe in-
habiles inueniētes: omnino ſe tāto onere in ꝓprio dam-
natiōis periculo voluerint onerari: et verſus infernū
ꝑerare: nullo modo hoc ꝓ paruo faciant beneficio.
Exēm Exemplū ſequētes cuiuſdā clerici vnius magni prin-
cipis qui beneficia plura ei oblata refutabat: de quo
cum princeps ille admirans ſemel cuidam loqueret.
Reſpōdit: q̄ intellexit clericū illū vouiſſe: q̄ nūq̄ ec-
cleſiam aliquā reciperet minoris valoris: q̄ centū li-
brarū. A quo vocato princeps queſiuit: ſi ita eſſet: qui
dixit q̄ ſic: et quereti cauſam reſpondit: quia nolo ire
ad infernū: niſi por bone poygne dargent. i. pro ma-
gna pecunie quātitate. Talem modū loquēdi habēt
qui qñ dicit: q̄ ſunt vel erunt excōmunicati: dicunt: ſi
ſciuiſſem: ego feciſſem q̄ eſſem excōmunicatus ꝑ ali-
quo. Ita ſi tu vis oīno dānari ad modū p̄dicti clerici
ſeu paſtoris: ſume tibi vaſa paſtoris ſtulti. Zach. xj.
¶ Et ſi tm̄ ſit periculū male ꝓmotorū nō eſt dubiū: Arti. xvj 53
quin magnū ſit periculum male preſentantiū: proui-
dentiū: vel beneficia male cōferentiū: habentiū cōdi-
tionē ſagittantiū: quia ſicut inter ſagittantes primior
mete lucrat: quia nō reſpiciūt ad vitā ſagittantis: ſed
ad ſagitte ꝓpinquitatē. Ita inter illos qui nō reſpiciūt
ad pſone valorē: ſed ad nature ꝓpinquitatē vel pecu-
nie largitatē: dicētes. Ipſe eſt cōſanguineus meus vl'
ipſe facit ꝓ me: et ideo ipſe ꝓpinquior erit beneficio ꝛ
lucrabit. Sicut paruuli iuxta metam ſtantes: propin-
quius ad metā ſagittant: q̄ bonus ſagittarius de lon
ginquo: ita paruuli eorū: de quibꝫ in pſ. lxiij. Sagitte
paruulorū facte ſunt plage eorū. ¶ Quorum primo
oſtendet culpa. Et ſecūdo pena. Primo nāq̄ culpa il-
lorum ex hoc oſtendit q̄ prebent occaſionē trāgreſſio-
nis illius precepti quo omnibꝫ precipit: et ſingulis in
eccleſia ꝓmouēdis. Exo. xx. Non aſcendes ꝑ gradus
ad altare meum: ſcꝫ cōſanguinitatis vel affinitatis vel
hmōi. Ex qua precepti trāſgreſſione quot quātaq̄ pe
ricula ſequant Linconieñſis in ſermone pape directo:
ſic loquēs curie vel perſone que tales ꝓmouet. Papa
inquit per ſuas diſpēſatiōes et ꝓuiſiones et collatio-
nes: tales quales p̄tacti ſunt paſtores: immo mūdi ꝑ-
ditores in oculis ſolis huius cōſtitutis: vt prouideat
vite alicuius temporali: multa milia animarꝫ: ꝓ quarꝫ
qualibet ſempiterne viuificanda filius dei morte tur-
piſſima voluit cōdemnari: deuoratiōi omniū beſtiarꝫ
agri tradit: et ſempiterne morti. Tradens eñ curam
ouilis et gregem in medio luporū rapaciſſimorum et
leonū alicui: vt lac ꝛ lanā tollat impotēti aut ignorāti
aut nolenti vel negligēti gregē educere: et nolenti ſe ꝓ
gregis ſalute lupis obijcere: nōne gregē tradit deuo-
rationi et morti: ꝛ mortis ipſius reatu tenet: etiam ſi
accidat aliquā ouium caſu fortuito mortem effugere.
Tradens nauis onerate hominibꝫ officiū gubernādi
ꝑ mediū maris ſcopuloſi et ꝓcelloſi paralitico: aut ar-
tem gubernatiōis ignorāti: et talis officij inexperto:
aut laborē gubernatiōis ſuſtinere nolenti et negligēti
vt naulo a ſingulis ſuſcepto ditet: nōne ꝛ nauē et eos
qui in naui ſunt: et prodit ꝛ ꝑdit: et ꝑditionis omniū
incurrit reatū: etiā licet eorū aliquis naufragij euadat
periculū: q̄nimmo talem traditionē cū teneat et poſſit
nō impediēs eodē reatu irretit: et cōſtringit. Gregis
corporalis cuſtodiā nullus ſani capitis tradit niſi po-
tenti: ſciēti ꝛ volenti curā eius ad ipſius ſalutē ꝑagere
Tradēs ergo curā gregis ſpūalis impotēti: aut igno-
ranti: aut negligēti curā eius ad ipſius ſalutē ꝑagere:
nō plus pōderat ꝛ appreciat bruta: q̄ rationalia: cor-
poralia q̄ ſpūalia: trāſitoria q̄ eterna: ea q̄ parui p̄cij
ſunt q̄ ea que incōparabili ſunt empta p̄cio: ſanguine
videlicet et morte filij dei. Sic paruipēdēs appreciatū
nōne et in hoc paruipēdit p̄cium? De quibꝫ ait Ber-
nardus: habēt epi quibꝫ animas credūt: ſed quibꝫ pe-
cunias vel facultates cōmittant nō inueniunt optimi
rerum eſtimatores: qui magnā de minimis ꝛ paruā
de maximis curā habēt. ¶ Ex quibꝫ erroribꝫ nō ſolū 54
periculū imminet: ꝛ pena ſic ꝓmouētibꝫ vt dictū eſt:
ſꝫ etiā ipſis ſic ꝓmotis. O q̄ amara dilectio: ꝛ crude-
lis ꝓmotio: vt dilectū ad ſupma ad momentū eleuet
ipm ꝓmouēdo: et ſic ꝓmotū in tenebras deijcit exte-

rioꝛes:et omnibꝫ intuētibꝫ ꝓphanũ dat exemplũ:facta
nanqꝫ imagine curie eccleſiaſtice: libꝛi ſunt et doctrina
chꝛiſtianis. Videntes ergo ceteri eccleſiarũ patroni: ꝙ
bñficia dant eccleſiaſtica ob carnis affectionē:vel pa-
rentele ſeu affinitatis cognationē vel ob obſequij re-
munerationē:vel ob potentũ p̄ces:vel ob potētiā vel
placentiā:vel ꝓpter aliqđ hmõi factũ:illoꝝ docet et
ꝓuocat oēs habētes ius patronatꝰ in eccleſijs cõſil'ia
facere:ꝛ iſta trāſitoꝛia q̊cũqꝫ modo ꝑ phas vl'nephas
querere:et in his beatitudinē exiſtimare:quia tāto cõ-
ſpectius et damnabilius eſt crimē:q̃to maioꝛ eſt qui
peccat. Nec dicat q̇s ꝙ tales quales pꝛetacti ſunt ſal-
uant gregē ꝑ mediatoꝛes:qꝛ in talibꝫ mediatoꝛibus vt
frequētiſſime ſunt multi mercēnarij q̇ cũ vident lupũ
venientem:dimittũt oues et fugiũt: et lupus rapit et
oues diſpergit. ¶ Preterea opus cure paſtoꝛalis ad
multa ſe extēdit:q̄ ipſi mercennarij facere nõ poſſunt:
ſicut oſtēſum eſt. E.ij.13.quibꝫ ſubtractis adminicu-
lis:quõ cõplebũt officia paſtoꝛalis regiminis? Et nõ
tm̃ ſibijp̄is et ꝓmotis:et om̄ibꝫ tale intuētibꝫ exēplũ:
ſꝫ etiā ipſi ſpirituiſctõ: cuiꝰ electionē et ꝓmotionē eis
vſurpāt:iniuriā faciũt:ꝓpter qđ miracula ꝑ eis non
opat:ſic̄ ptꝫ. Q.vj.47. Nota ğ quales p̄ſentādi oꝛdi
nādi ꝓmouēdi vel eligēdi ſunt. E.ij.ꝑ totũ. Si aũt ꝑ
ſpm̃ſanctũ nõ fuerint cõſtituti:pena timēda eſt. Q̃tũ
ad ſecundā partē huiꝰ articuli cuiꝰ pene figura et exē-
plũ p̄ceſſit.j. Mach.ix.in alchimo qui ꝑ potētiā regiā
.i.ꝑ Bachidē pꝛinceps cõſtitutꝰ ſacerdotũ p̄cepit de-
ſtrui muros domꝰ ſctē interioꝛes et opa ꝓphetarũ qui
a dño ꝑcuſſus eſt paraliſi:nec potuit vltra loq̇ nec mā
dare de domo ſua poſt ſe. Sic q̄ cõſtituunt pꝛincipes ꝛ
rectoꝛes in eccl'ia dei:in qua deꝰ iuſte ꝛ nullus aliꝰ: ſic̄
dicit in pš.lxvij. diſcernit celeſtes reges ꝑ potētiā ſe-
cularē vel quācũqꝫ aliā viā mala frequēter agunt:ad
eccl'ie deſtructionē:ſꝫ finaliter a deo ꝑcutient:qñ pꝛin-
cipes in iudicio p̄erũt. Eſa. xxxij.
Ar. xvij ¶ Qui v̾o ſcire voluerit:qualiter in iudicio p̄erit: vel
55 ad gloꝛiā: vl'ad penā duobꝫ q̄rat experimētis:quõ hic
p̄eſt intētiõe videlicet et ope:et eo modo q̊ hic p̄eſt: eo
modo illic in eccleſia triũphāte ſe ĩ futuro p̄eſſe ſperet.
¶ Primũ ğ experimētũ interiꝰ q̄rat in coꝛde in inten-
tione:vtrũ p̄ſit vt paſtoꝛ: an vt mercēnariꝰ.i. ſi pꝛin-
cipaliter dei intēdat gloꝛiā et ꝓximi vtilitatē deoqꝫ ſer
uiat:vt filiꝰ amoꝛe:ꝛ nõ vt mercēnarius mercede cõ-
ductꝰ:ſi ad hoꝛas potiꝰ veniat:ꝓpter cõtributiões: ꝙ
ꝓpter dei honoꝛes vel oꝛatiões. Multi nāqꝫ veniunt
ad eccleſiā:ſicut ad vineā vt fructꝰ colligāt: ſic̄ oſtēſuꝫ
eſt. Q.vj.22. ¶ Sicut ğ ꝑ diuerſitatē reſpõſionũ ſci-
res:qua intētiõe duo:quoꝝ vnꝰ filiꝰ eſt alter ſeruus:
patri et magiſtro ſuo ſeruirēt:filiꝰ ſane req̇ſitꝰ:q̄re p̄i
ſeruiret:reſpõderet:vt patris p̄ceptũ impleret:eiꝰ ho-
noꝛē atqꝫ cõmodũ q̄reret. Seruꝰ v̾o requiſitꝰ reſpon-
deret ꝙ amoꝛe mercedis. Sic mercennariꝰ qui dicit.j.
Reg.ij. Dimitte ad me vnā partē ſacerdotalē: vt co-
medā buccellā panis:et veri paſtoꝛes interiꝰ in coꝛde
req̇ſiti reſpõdebũt:ꝑ quā rñſionē ſcire põt quis inter
quos poꝛtionē ſuā.i.inter paſtoꝛes vel mercennarios
vēdicabit. Sed qꝛ hoc experimentũ exteriꝰ hoībꝫ nõ
oſtēdit:ſꝫ deo q̇ intuet coꝛ: et ſibijpſi. Secundũ expe-
rimentũ ꝑ qđ manifeſtat et diſtinctus oſtēdit paſtoꝛ
56 verus a nõ paſtoꝛe exteriꝰ q̄rat in actiõe. ¶ Pro cuiꝰ
experimēti declaratiõe eſt aduertendũ:ꝙ veris paſto-
ribꝫ.i.apl'is:dicit Matth.x. Gratis accepiſtis:gratis
date:ꝑ qđ dictũ dat intelligi: ꝙ vult veros paſtoꝛes
ſolis habere ſimilitudinē:q̇ lumē gratis a deo acceptũ
gratis alijs cõicat. ¶ Pro quo eſt aduertendũ ꝙ ſicut
in natura coꝛpoꝛali:q̄dā ſunt coꝛpoꝛa opaca ſic̄ terra ꝛ
lapides:q̄dā diafana ſicut aer ꝛ aqua: q̄dā luminoſa:
ſicut ſol ꝛ ſtelle:pꝛima lumini reſiſtũt:ſecũda recipiũt
tertia cõicāt. Vide Coll'.xlvj. Sic in coꝛpoꝛe eccl'ie: vt
eccleſie noīe oēs cõpꝛehēdant chꝛiſtiani:tā mali q̃ꝫ bo
ni. Quidam quaſi coꝛpoꝛa opaca.i. infideles et mali
chꝛiſtiani:lumini gr̃e ꝛ v̾itatꝭ reſiſtũt. Job.xxiiij. Ipi
fuerũt rebelles lumini neſcierũt vias ſuas. Quidā.i.
ſimplices lumē recipiũt gr̃e ꝛ veritatꝭ:de q̇bꝫ Lu.viij
Hi ſunt q̇ coꝛde bono et optimo audiētes v̾bũ dei re-
tinent. Quidā v̾o ſunt quaſi coꝛpoꝛa luminoſa.i.viri
eccl'iaſtici:q̇bꝫ dr̃. Sic luceat lux v̾ra ꝛc̄. docēdo videli
cet ꝛ ſacramēto miniſtrādo: vide. S.iij.7. Et. G.iiij.
6. Sꝫ ſic̄ inter coꝛpoꝛa luminoſa:quedā ſunt q̄ gratis
lumē ſuũ effundũt nec aliquā requirũt remuneratio-
nē:vel nutritionē:ſic̄ coꝛpoꝛa celeſtia:q̄dā v̾o ml'ta cõ
ſumũt expetũt ꝛ requirũt:ſic̄ ignis in lignis ꝛ cādelis
Sic ĩ eccl'ia quidā gratis accipiũt dei dona:oꝛdines ꝛ
bñficia et gratis dāt:de q̇bꝫ Baruch.iij. Stelle dede-
rũt lumē in cuſtodijs ſuis:et letate ſunt:ſignāter dicit
dederũt:et nõ dicit ꝙ vēdiderũt:vel mercedes extoꝛ-
ſerunt. Quidā v̾o ſunt ticiones inferni:et mercatoꝛes
rerũ ſpũaliũ:q̇ ſicut nec gratis acceperũt ſꝫ ſymoniace
ita nec gratis dare volũt:q̇ paupes q̇ nihil dare pñt:
a ſacramētis et bñficijs excludũt: vel ĩ cõfeſſiõis au-
diētia poſtponũt ꝛ malos quoꝝ dextera repleta eſt mu
neribꝫ oībꝫ anteponunt:cum clauſula qua dicit. Vo-
lumꝰ om̄ibꝫ alijs anteferri:q̄ in bullis aliquotiēs cõti
net ꝓuiſoꝝ. ¶ Primi ſignant ꝑ Heliſeũ.iiij. Reg.v
q̇ gratis ſanauit naaman. Secundi ſignant ibidē per
Giezi. Sꝫ reuera experimētũ opis et rei dolēda euidē
tia oſtēdũt:ꝙ Giezi nũc plures habeat diſcipulos q̃ꝫ
Heliſeꝰ vel Paulus:q̇ dicit. Non q̄ro v̾ra ſꝫ vos. ij.
ad Coꝛ.xij. Et plures ſunt carbones ꝛ cādele q̃ꝫ ſtelle
qꝛ oēs q̄ ſua ſunt q̄rũt: ꝛ nõ q̄ Jeſu chꝛiſti.ad Phil'.ij
¶ Experimēto ğ hmõi ſcrutato q̇ ſe tales inuenerint
doleāt:qꝛ de tēplo eijcient. Job.ij. Vbi ğ remanebũt:
certe ſic̄ ignis ſunt:ita ad ignē vadũt inferni: vbi teſte
Job.xv. Ignis deuoꝛabit tabernacula eoꝝ: q̇ libēter
munera accipiũt. Et quidē ſatis iuſte:qꝛ dei habēt ma
ledictionē. Eſa.v. Ve q̇ iuſtificat impiũ ꝓ muneribꝰ
Et qꝛ ſicut dicit Ezech.xiij. Violabāt me ad populũ
meũ ꝓpter pugillũ hoꝛdei:et fragmē panis: vt interfi
cerēt aīas q̄ nõ moꝛiunt: viuificarēt aīas q̄ nõ viuũt.
Sequit. Merere feciſti iuſtũ:quē ego nõ contriſtaui.
¶ Tertiũ experimētũ habet a chꝛiſto. q̇ Joh.x. docet 57
differētiā inter verũ paſtoꝛē mercēnariũ et furē dicēs.
Paſtoꝛ bonꝰ animā ſuā ponit ꝓ ouibꝫ ſuis ꝛc̄. De q̊
v̾bo decretũ ſumptũ ex v̾bis Auguſtini. xxiij.q.iiij.
tres ꝑſonas dicit ſic. Tres ꝑſonas dixit dñs ꝛ debemꝰ
illas inueſtigare in euāgelio:paſtoꝛis mercēnarij ꝛ fu
ris:paſtoꝛē dixit aīam ſuā ponere ꝓ ouibꝫ ſuis: et in-
trare ꝑ ianuā. Furē dixit ꝛ latronē aſcēdentē ꝑ aliam
partē:mercēnariũ dixit q̇ ꝓpter lupũ fugit. Et ꝙ ml'ti
ſint tales:ptꝫ ꝑ auctoꝛitatē.s.eo. c.xxvj. ſcꝫ ꝑ auctoꝛi-
tatē beati Gregoꝛij. ¶ Idē etiā ptꝫ ꝑ opis euidētiā:q̄
videt ꝙ nõnulli illoꝝ totaliter circa terrena occupāt.
Cũ ğ opꝰ ſit animi interpꝛes:ptꝫ ꝙ ꝓpter tꝑalia intra-
uerũt:et ꝙ ꝓpter trāſitoꝛia fuiũt. De q̇bꝫ Michee.iij.
Principes eiꝰ in muneribꝫ iudicabāt: ꝛ ſacerdotes eiꝰ
in mercede docebāt: ꝓphete eiꝰ in pecunia diuinabāt:
et ſuꝑ dñm nõ requieſcebāt. Nota quibus reſponſis
tales aſſimilant. Q.vj.11.
¶ Et licet aliq̇ tales vt p̄tactũ eſt ſint: ſubditi tñ non Ar. xviij
debēt ipſis vel q̇buſcũqꝫ alijs ſuperioꝛibꝫ in quocũqꝫ 58
regimine ſiue coꝛpoꝝ ſiue aīaꝝ detrahere:ſed ꝓ ipſis

orare. Et ipſi etiã ſuꝑiores debẽt inferiores efficaciter corripere. Primũ ꝙ videlicet nõ eſt detrahẽdũ. Pro docet natura: naturale nãqꝫ eſt hoĩ abſcondere caput ſcabioſum vel deformatũ. Sic in ꝓpoſito: rõnabile eſt abſcõdere defectus ſuperiorũ. Secũdo idẽ docet ratio Cõtra rationẽ videt ꝙ aliũ qs vituperet ꝑ defectu: q̃ cõtingit ꝓpter culpã vituperãtis. Sꝫ frequẽter cõtingit ꝙ ſuꝑiores ꝑmittant eſſe reprobi et vicioſi: de meritis inferiorũ illud exigẽtibꝫ: Ergo ⁊c. Minor ꝑmo oñdit. D. xij. 32. Secũdo ꝓbat hiſtoria: figura ſacre
Ex iij ſcripture ⁊ auctoritatibꝫ. Hiſtoria ad hoc habet de q̃dã priore Claraualleñ Galfridus nomie electo in epm̃ Tornacenſem: q̃ nec abbati: nec cuicũqꝫ obedire voluit: vt electiõi aſſentiret: q̃ poſt mortẽ cuidã apparẽs: de ſtatu ſuo reqſit⁹ dixit: ꝙ bene ſecũ agebat. Cui ali⁹ et quõ põt hoc eſſe: cũ inobediẽs mortuus fueris. Cui ille. Mihi reuelatum eſt: ꝙ ſi epiſcopatũ accepiſſem: dãnat⁹ fuiſſem: q: ad talẽ ſtatũ venit eccl'ia: ꝙ nõ eſt digna regi: niſi a reprobis. Qð generale dictũ licet in aliquo inſtãtiã capiat: ſicut ⁊ illud. ps. xiij. Oẽs declinauerũt. Et illud Hiere. vj. A maiore vſqꝫ ad minorẽ oẽs auaricie ſtudẽt. Et a minimo vſqꝫ ad maximũ oẽs auariciã ſequunt. Hiere. viij. oportet ꝙ illam inſtantiã habeat ĩ illis q̃ nõ mẽtiunt: qñ dicũt. Holens volo: ⁊ nõ in illis q̃ ꝑ ꝓcurationẽ ꝓpriã ꝑ portã Simonis ceſaris vel demonis intrãt mẽdaciter. dicendo. Holẽs volo. Qꝛ vo multi ſic intrẽt ⁊ reprobe viuãt: nõ tã demerita ꝓpria qꝫ etiã culpa exigũt ꝑp'li: qð pulchre figurat. j. Reg. viij. vbi ꝓpter pctm̃ ꝑp'li: ſuperbe regẽ petẽtis et dicẽtis. Cõſtitue nobis regẽ: ſicut et cetere habẽt natiões: ꝓmiſit de⁹ q̃ ibidẽ dicit Samueli. Nõ te abiecerũt ſꝫ me: ne regnem ſuꝑ eos: eis regẽ habentẽ cõditiões reprobas dicẽs ꝑ ꝓphetã. Filios vr̃os tollet ⁊c. Idẽ patet in libro Iudicũ: et libris regũ: et fere in oĩbꝫ libris hiſtorialibꝫ veteris teſtamẽti legit: ꝑp'lm dei traditũ tyrãnis ⁊ malis regibꝫ et rectoribus. Sicut Nabuchodonoſor et alijs ꝓpter ſua demerita. Et hoc cõgrue vt ſit ſicut ꝑp'lus: ita ſacerdos. Eſa. xxiiij Et ſic dicit Ezech. xiiij. Iuxta iniqtatẽ interrogãtis: ſic et iniqtas ꝓphete erit: illo hoc ꝑmittẽte q̃ regnare facit hypocritã ꝓpter pctã ꝑp'li. Iob. xxxiiij. Et Prouer. xxviij. Propter pctã terre multi principes ei⁹. Quibꝫ
59 cõcordat decretũ ex v̓bis Hiero. ſumptũ. viij. q. i. audacter ſub eo q̃ ſequit tenore. Nõ ſemꝑ princeps ꝑp'li: ⁊ iudex eccl'ie ꝑ dei arbitriũ dat: ſꝫ ꝓut merita nr̃a depoſcũt: ſi mali ſunt act⁹ nr̃i: et operamur maligna in cõſpectu dei: nobis princeps ſcḋm cor noſtrũ dat: hoc tibi de ſcripturis ꝓbabo. Audi nãqꝫ q̃d dñs dicat Oſee: videlicet. viij. Fecerũt ſibi regẽ ⁊ nõ ꝑ me: principẽ et nõ ꝑ cõſiliũ meũ. Et hoc dictũ videt de Saule: quem vtiqꝫ ipẽ dñs elegerat: ⁊ regẽ ſibi fieri iuſſerat. Sꝫ qm̃ nõ ſcḋm dei volũtatẽ: ſed meritũ pctõris ꝑp'li fuerat electus: negat eum ſua volũtate et cõſilio cõſtitutũ eſſe. Tale ẽ aliq̃d intelligam⁹ in eccleſijs fieri ꝙ ꝑ meritis aut in v̓bo aut in ope potẽs Glo. interlinearis. i. crudelis et ſuperbꝫ a deo tribuat rector eccl'ie. Aut ſi malignũ faciat ꝑp'lus in cõſpectu dñi: talis eccleſie iudex dat: ſub quo famem et ſitim ꝑp'lus patiat: nõ famem panis: neqꝫ ſitim aque: ſꝫ tñ famẽ audiẽdi verbũ dei. Hec ibi. ¶ His oĩbꝫ btũs cõcordat Greg. xxv. mor. in fi. exponẽs illud Oſee. viij. Ipi regnauerũt ⁊ nõ ex me. Nec inq̃t diuine ordinatõi eſt imputãdũ: ꝙ mali regnãt: ſꝫ ſubditorũ prauitati: ipſe eñ regnare facit hypocritã ꝓpter pctã ꝑp'li. Iob. xxxiiij. Super quo dicit btũs Gregori⁹ vbi ſ. Qui talẽ patit rectorẽ: eum non accuſet quia nimirũ: dñ ſuis demeritis ꝑuerſi rectoris

ſubiacet ditioni: culpã ꝓpriã magis accuſat: qꝫ iniuſticiã gubernãtis qui dicit. Dabo tibi regẽ in furore meo. Oſee. xiij. ob videlicet peccantiũ penã. Sicut itez ptꝫ Eſa. iij. vbi ĩ penã ꝑp'li peccãtis. dicit dñs. Dabo pueros principes eoꝝ: et effeminati dñabunt eoꝝ. Vide plura ad iſtud ꝓpoſitũ. D. xij. 32. Et. R. i. 37. Et licꝫ inferiores ſuperioribꝫ vt ex oĩbꝫ p̄dictis ptꝫ: detrahere nõ debeãt: poſſunt tñ ⁊ debẽt: qñqꝫ eos caritatiue corripere et reprehẽdere. Sicut ptꝫ ꝑ decretũ ſumptũ ex verbis Bede. in. ij. ep'la Petri. ij. q. vij. Secuti ſunt. Vbi Beda ad hoc ꝓbandũ adducit: quõ Balaã propheta ſue veſanie reprehẽſorẽ habuit aſinã. Secundũ 60
ꝙ videlicꝫ debẽt ꝓ oĩbꝫ ſuꝑioribꝫ ⁊ ſpecialiter ꝑ papa orare: ptꝫ ꝑ decretũ ſumptũ ex geſtis Bonifacij martyris. di. xl. ſi papa ſub eo q̃ ſequit tenore in parte. Si papa ſue et ſupne ſalutis negligẽs deprehendat inutilis ⁊ remiſſus in operibꝫ ſuis: ⁊ inſuꝑ a bono taciturn⁹ qð magis officit ſibi: et nihilominus innumerabiles populos caternatim ſecũ ducit: primo mãcipio gehẽne cũ ipſo plagis multis in eternũ vapulatur⁹: hmõi culpas iſtic redarguere nullus mortaliũ p̄ſumit: quia cũctos ipſe iudicatur⁹ a nemine eſt iudicãdus: niſi deprehẽdat a fide deui⁹. Pro cui⁹ ꝑpetuo ſtatu vniuerſitas fideliũ tãto inſtãti⁹ orat: q̃to ſuã ſalutẽ poſt deũ ex illi⁹ incolumitate aĩaduertit ꝓpẽſius depẽdere ⁊c. Et licet nõ voluerint ad ſuperiorũ ceſſare detractiõe: nec ꝓ ipſis orare: ipſi nihilomin⁹ ſuꝑiores ꝓpter hoc nõ debẽt a correctiõe ceſſare. Sicut patet Primo ex v̓bis Hieronymi ſuꝑ Hieremiã. di. xlv. ſed illud. Secũdo idẽ patet ꝑ decretum ſumptũ ex ep'la Hormiſde pape ſcribẽtis epis ꝑ ꝓuinciã. di. l. ſi q̃s diacon⁹. Vere dico: inq̃t: q: illi ipſi quibꝫ cũ periculoſa et falſa miſcõia indulgere videremur: cũ ante tribunal chriſti: ꝓ tãtis pctĩs dãnandi aduenerint: cõtra nos cauſam dicturi ſunt dicẽtes: ꝙ quia aut durã aſperitatẽ lingue eorũ expauim⁹: aut falſa blandimẽta ⁊ periculoſas eorum adulatiões libẽter accepim⁹: in eiſdẽ ꝑmanere pctĩs: eis inutiliter indulgem⁹: aut ipſa pctã augere permiſimus nõ recordãtes illud qð in veteri teſtamẽto ſcriptũ eſt. Ioſue. vij. q̃a vno peccãte Achan: cõtra oẽs ira dei deſeuit. Nihil ẽ illo paſtore miſerabili⁹: qui luporũ gloriat laudibꝫ: ꝓpter quas a vitiorũ ceſſat correctione: ſicut patet ꝑ decretũ ſumptũ ex v̓bis Anacleti pape. di. lxxxiij. nihil. vbi etiã dicit: ꝙ nullus paſtor placere põt lupis ⁊ ouibꝫ. Diſcãt ergo oẽs paſtores ſic oues regere eis cõmiſſas: vt in celo ſimul ſemꝑ gaudeãt: vbi erit vnũ ouile et vnus paſtor lupis excluſis. Ioh. x.

Pulchritudo eſt duplex: P xiiij

vna corporalis: alia ſpũalis. Circa cuius declarationẽ. Primo oſtendunt cõditiões et aſſimilatiões vane et fallacis pulchritudinis corꝑalis. Secũdo oſtẽdet ꝙ corporalis pulchritudo tam ſibi qꝫ alijs: ſiue cũ ſpũali: ſiue ſine habeat periculoſa eſt. Tertio ꝙ ſtultorũ eſt pulchritudo plangẽda: et ingratitudo admiranda. Quarto ꝙ ſpũalis eſt appetẽda: et q̃bꝫ medijs eſt acquirenda: et q̃õ premium acquirentium. Arti. i.

¶ Q̃tũ ad p̄mũ eſt aduertẽdũ ꝙ pulchritudo corporalis ſine ſpũali, primo aſſimilat pulchre picture ſuꝑ lignũ putridũ: ⁊ q̃tũ ad rei exiſtẽtiã et q̃tũ ad durabilitatẽ: q: ſicut talis pictura q̃tũ ad exiſtentiã tñ apparentiã habet: q: tota ei⁹ exiſtẽtia in ſophiſtica eſt apparẽtia: ⁊ q: debile habet fundamentũ: longã nõ habꝫ durabilitatẽ. Sic in ꝓpoſito. i. Mach. ij. Pulchritudo nr̃a et claritas nr̃a deſolata eſt: cito videlicet nõ tñ in Ex iij

Exm̄ moꝛte:ſed etiā ante moꝛtē ꝑ febꝛē paruā: vel aliā infir-
mitatē deſolata et mutata eſt oſtendēs ꝑ hoc ꝙ debile
habuit fundamētū. Qđ etiā ante moꝛtē recognouiſſe
legit̄ dña illa. M.xj.145. Secūdo habēs pulchꝛitu-
dinē ſine bonitate: aſſimilat̄ arboꝛi floꝛide ſ3 nō fructi-
fere: ſicut nāq3 in arboꝛe q̄ deberet eſſe fructifera: inuti
liter ꝗtū ad finem: ꝓ quo plātat̄: eſt flos ſine fructu.
Ita in ꝓpoſito de illo cuiꝰ pulchꝛitudo cōparat̄ floꝛi
cito caſuro: q̄ ad modū floꝛis modicū vnat et vireſcit:
deinde marceſcit ꝛ euaneſcit. Sic in ꝓpoſito. Iaco. j.
Flos eiꝰ decidit: et decoꝛ vultꝰ eiꝰ deperijt. Iob. xiiij.
2 q̄ſi flos egredit̄ et ꝯterit̄ et fugit velut vmbꝛa. Tertio
talē habēs pulchꝛitudinē fimario aſſimilat̄ fetēti niue
coopto qđ caloꝛe infirmitatꝭ in moꝛte niue illa lique-
facta diſcoopertū: turpe et fetidū oſtēdit̄ qđ ꝛ nūc vi-
deret̄ niſi ſpectātiū obſiſteret debilitas oculoꝝ: ſic ptꝫ
ꝑ Boetiū de cōſo. phi. li. iij. qui ibi diſputat cōtra foꝛ
tunā pulchꝛitudinis: ꝛ adducit Ariſto. loquentē. Si
linxeis oculis vterent̄ hoīes: vt eoꝝ viſus obſtacula
penetraret: nōne inſpectis viſceribꝰ pulchꝛitudinum:
coꝛpꝰ turpiſſimū videretur? Te igit̄ pulchꝛū videri
nō tua natura: ſ3 ſpectātiū oculoꝝ facit infirmitas: ſic
patet de funere fetido: veſtibꝰ deauratis velato: vel de
moꝛtui tumba depicta. Et ſm cōmētatoꝛē Ariſto. cū
diſcipl'is ſuis: vidēdo mulierē fatuā: quā fatui quaſi
pulchꝛā intuebant̄: hac occaſiōe cōmotꝰ: illud verum
dixit: ſupple vt ſua doctrina diſcipl'os a taliū aſpectuū
retraheret cupiditate. Cui cōcoꝛdat Chꝛyſoſt. dicens.
Cū nobis mulierū occurrerit aſpectus: vtinā aut ceci
eſſemꝰ aut linxeos oculos haberemꝰ: quaſi diceret: ſi
linxeos oculos haberemꝰ: cito viſum diuerteremus.
Quia ſic dicit Diogenes phus. Mulier pulchꝛa: tem-
plū eſt edificatū ſuꝑ cloacā. Et ſic dicit Bernardus.
Pulchꝛitudo nō eſt niſi velamē turpitudinis: quibꝰ
amotis totū reſiduū eſſet abominabile: ꝛ viſui cuiuſli
bet hoꝛribile: et faceret quēcūq3 viſum diuertere ꝛ fu-
gere. Ita vt dicere poſſit illud. ps̄. xxx. Qui videbant
me foꝛas fugierūt: et multo plus abhoꝛreremꝰ et mu-
lierē fugeremꝰ et timeremꝰ ſocietatē ſi peccatricis aīe
videremꝰ feditatē: in qua expꝛeſſiſſimā diaboli habēt
ſilitudinē: ſicut oſtēſum eſt. A. xx. 2. quā vidēs de pul
chꝛitudine q̄ exteriꝰ apparet: illā deteſtādo et fugiēdo:
diceret illđ Iob. v. Maledixi pulchꝛitudini eiꝰ ſtatim
3 Quarto talē habens pulchꝛitudinē: eſt q̄ſi ſtatua ſeu
ſimulachꝛū alicuiꝰ demonis depictū. Hoc ptꝫ ex iā
vltimo dictis: q2 iā dictū eſt ꝙ infra talē picturā dia-
boli cōtinet̄ ſilitudo: ꝛ nō eſt dubiū: q2 ſicut deꝰ ha-
bitat infra coꝛda et coꝛpoꝛa ſctōꝝ. iuxta illud ps̄. xlv.
Deꝰ in medio eiꝰ: ita ꝙ de quolibet tali pōt veraciter
dici. Ecce tabernaculū dei. Ita diabolꝰ habitat infra
malos: ita vt de q̄libet tali dici poſſit. Ecce tabernacu-
lum diaboli. ¶ Sicut ḡ talis ſtatua ſeu idolū a chꝛi-
ſtiano bono et potenti inuenta igni tradit̄. Ita talis a
Chꝛiſto in moꝛte inuētus. Ezech. xv. Ecce igni datū
eſt in eſcā: ab illo de q̄ dicit̄ Trē. ij. Occidit dñs oīe
qđ viſu pulchꝛū eſt. Quinto q̄buſdā lignis putridis:
et piſciū ſquamis: et quibuſdā aſſimilant̄ vermibꝰ de
nocte lucētibꝰ: et aurei coloꝛis apparētibꝰ: ſed die adue
niēte apparet ꝙ ſunt turpiſſimi. Sic tales. Iob. xxv.
Homo putredo: et filiꝰ hoīs vermis: q̄ ſe nūc oꝛnat
et deaurat in nocte huius vite: in q̄ oꝛnatus ille ꝛ pul-
chꝛitudo amittit̄: ſicut pulchꝛa pictura ſuꝑ lignū pu-
tridū ꝛ deturpat̄ ſicut anulus aureus in naſo poꝛci.
Prouer. xj. Circulus aureus in naribus ſuis: mulier
pulchꝛa ꝛ fatua. Adueniēte die iudicij oſtēdit̄: qualis
fuerit: ab illo q̄ dicit Naum. iij. Oſtendā cūctis gen-
tibus ignominiā tuam. Tūc ex effectu apparebit: qđ
eſt et erit de eis ſicut de folijs que pꝛimo vireſcūt: de-
inde marceſcūt: et poſtremo in lutū cadunt: putreſcūt
et cōculcant̄. Sic illi dicētes: illud Eſa. lxiiij. Cecidi-
mus quaſi foliū vniuerſi: oēs videlicet illi de quibus
verificabitur illud Eſa. iij. Pulcherrimi tui gladio
cadent.
¶ Ex quo patet ſcđm ꝙ videlicet pulchꝛitudo eſt pe- Arti. ij.
riculoſa tam ipſis pulchꝛitudinē habētibꝰ ꝙ etiā aſpi 4
ciētibꝰ. Pꝛimū patet tam in exiſtēti in gratia q̄3 etiam
in alio. In bono nāq3 et exiſtēte in gratia: ideo pericu-
loſa eſt. Pꝛimo quia ipſm ad vanitatē et ſuperbiam et
ꝓpꝛiam inclinat perditionē. Sicut patet de pꝛimo an-
gelo apoſtata in gratia creato: cui naturalis decoꝛ oc-
caſio fuit ruine: ſicut patet per hoc qđ ei dicit̄. Ezech.
xxviij. Eleuatū eſt coꝛ tuū in decoꝛe tuo: et perdidiſti
ſapientiā tuā. Secūdo: quia aſpiciētes inclinat ad cō-
cupiſcentiā malam. Sicut patet ꝑ hiſtoꝛiā. L. vij. 30.
Et ꝑ Suſannā. Dan̄. xiij. de qua dicit̄ ibi: ꝙ erat pul- Exm̄
chꝛa ſpecie. Pulchꝛitudo nanq3 eſt in eis: ſicut ex illa
patet hiſtoꝛia quaſi ſpina ſeu lancea aſpiciētes vulne- Exm̄
rans: de qua Eccl. xxxj. Facta eſt in ſpecie ipſius per-
ditio. Cuiꝰ perditiōis reatū iuuenis quidā fugiēs et
timēs fert̄ faciē ſuam deturpaſſe timens: ne alijs eſſet
occaſio ruine. Propter qđ ſicut dicit̄ Iudith. x. Am-
pliauit dñs pulchꝛitudinē eius. In nō exiſtēte in grā
idem patet: quia cōmuniter pulchꝛa et mala intm̄ in
pulchꝛitudīe ſua euaneſcit ꝙ vix tm̄ gloꝛiat̄ de delitijs
vel diuitijs: ſicut de cōmēdatiōe pulchꝛitudinis. Cui
dicit̄ Ezech. xvj. Fiduciā habēs in pulchꝛitudine tua:
foꝛnicata es. Scđm etiā ptꝫ in Holoferne et Iudith:
de quo dicit̄ Iudith. xvj. Pulchꝛitudo eius captiuā
fecit animā: ſc3 Holofernis.
¶ Taliū pulchꝛitudo. Pꝛimo eſt plangēda exemplo Arti. iij.
beati Greg. qui vidēs filios quoꝛundā gentiliū ele- 5
gantis foꝛme: intelligenſq3 gentē illam infidelem pul-
chꝛitudine coꝛpoꝛali decoꝛari dixiſſe fert̄: ſicut in eius
continet̄ geſtis: quaſi per hunc mundū. Heu ꝙ tam Exm̄
pulchꝛi vultus hoīes ab autoꝛe poſſident̄ tenebꝛarū:
et tam pulchꝛe facies ab internis gaudijs vacue relin
quunt̄. Secūdo illoꝝ ſtulta admirāda eſt ingratitu-
do et inciuilis ruſticitas. Oīs nāq3 mūdana cōtinet
gratitudo: et ciuilis ꝑcipit educatio: vt q̄ plus accipit
plus reddat: diligētiuſq3 ſuo ſeruiat datoꝛi: ꝛ illud qđ
ea accipit cōditiōe: vt ei ſeruiat: in eiꝰ expēdat ſeruitio:
vel inſuꝑ habet cōditio ꝙ veſtis quāto pulchꝛioꝛ tāto
diligētiꝰ: ab oīni cuſtodit̄ feditate. Cū ḡ pulchꝛitudo
quoddā dei ſit donū: et veſtimētū decoꝛis: de q̄ in ps̄.
ciij. Cōfeſſionē et decoꝛē induiſti: amictꝰ lumine ſicut
veſtimēto. Sequit̄: ꝙ quāto plus accipit q̄3 alius qui
minoꝛē habet pulchꝛitudinē: tāto diligētiꝰ deberet ſe
ab oīni coꝛdis et coꝛpoꝛis inq̄namēto ꝓſeruare: ꝛ totū
in dei ſeruitio expēdere in ieiunijs videlicet oꝛatiōibꝰ
in mūdicia ꝛ fidelitate ꝛ alijs ſctis opibꝰ. Exēplo ho-
minū qui a dñis robas accipiūt: quas coꝛā eis mini-
ſtrādo: et in eoꝝ expēdūt ſeruitio: quas ſi cōtra dñm
ſuū ꝛ in aduerſarij ſui ſeruitio poꝛtāt merito amittūt.
Sic in ꝓpoſito: ſi pulchꝛitudinē ſuā in vanitatibus
ſpectaculis ꝛ carnalibꝰ cōcupiſcētijs: vt appetant vel
appetant̄: et alijs diaboli expēdant miniſterijs: robis
dei pꝛiuabunt̄. Et ſicut dicit̄ in ps̄. cviij. Induantur
ſicut diploide cōfuſiōe ſua. Diplois eſt veſtis dupli-
cata: q̄lis eſt veſtis deliberata diaboli ex culpa et pena
duplicata. Qui poſuerūt ſicut dicit̄ in ps̄. lxxvij. pul-
chꝛitudinē eoꝝ in manꝰ inimicoꝝ. ¶ Si ergo finem
talis abuſus eſſent experti: plus deſiderarēt eſſe lepꝛoſi

Exēm̄ q̄ pulchri. Exēplo cuiuſdā mulieris bone: de qua fert
in libro de apib: ꝙ cū eſſet pulcherrima: et multi con-
fluerēt ad eā videndā: orauit ⁊ obtinuit vt fieret lepro
ſa. ſciēs: q̄m melius eſt ad vitā ingredi turpē et lepro-
ſum q̄ cū Abſalonis pulchritudine mitti in gehēnā.
Et q̄m meli⁹ eſt theſaurū aīe in turpi ſeu deformi cor-
Exēm̄ pore ſeruare q̄ in pulchro amittere. Exēplo cuiuſdā
de quo fert ꝙ cū videret latrones irruere: vt monaſte
riū ſpoliarēt: theſaurū in antiquā ciſtā: ⁊ ſine cooper-
tura derelictā ⁊ plenā paleis ꝓiecit: et in vili theca ſer
uauit: qđ in pulchris nō ſeruaſſet. Et exēplo inferiorū
angelorū qui ſteterūt et ſtatū ſuū tenuerūt: ipſo lucife-
ro pulcherrimo: cui⁹ oīs lapis p̄cioſus erat ornamētū
cadēte. Quorū exēplo pt̄ ꝙ meli⁹ eſt cū illis ī ſuis na-
turalib⁹ minus decoratis ſaluari: et cum Lazaro vlce-
roſo: et cū multis alijs cecis et claudis et debilib⁹ ad
cenā intrare eternā: q̄ cum Abſalone pulcherrimo et
multis ſuis ſequacib⁹ in inferni ſuſpēdi patibulo: in q̊
inueniet: q̄ ſicut dicit̄ Job. xviij. deuorat pulchritudi
7 nem cutis eius. ¶ O admirāda et plangēda multorū
ſtulticia: qui tm̄ pulchritudinē appetūt corporis: tm̄q̄
circa illam habendā ſollicitant̄: ſe totiens lauādo: bal-
neando: ornando: ſpeculando et pingēdo: qđ ſemp in-
terius eſt fetidū et putridum et fedum: ſicut paries de
luto exteriorē habēs albedinē: et animā que nature eſt
mūdiſſime in ſe et pulchritudinē: quā in eternū reti-
neret ſi vellent: raro lauāt: ſermonē audiēdo: ⁊ rariſſi-
me cōfitēdo. Utinā ad animarū in illis pulchritudi-
nem augmētādā quo ad pulchritudinē corporis eſſet
Exēm̄ miniſtratū. Sicut fert̄ cuidam factum fuiſſe mulieri:
q̄ de ꝓprio nō cōtenta colore: quē ei de⁹ dederat: cuidā
loquebat̄ ꝙ colorē ei⁹ mutaret: qui p̄cio accepto pro-
miſit: et quoddā appōnēs ſabraciū pellem abſtulit: di-
mittēs faciē quaſi leproſam: qđ factū iudex approba-
uit: eo ꝙ pactū tenuiſſet. Cui dicere potuit illđ Hiere.
xxxj. Bn̄dicat tibi dn̄s pulchritudo iuſticie. Hoc nō
ideo dicit̄: ꝙ corporis pulchritudo ſit mala: nam ipſa
donū dei ⁊ nature eſt. Sed abuſus et nimius eius ap
petitus malus eſt: qꝛ ſm̄ Aug. de ciui. dei. li. xv. c. xxij.
Sic peccat homo inordinate: pulchritudinē corporis
amās: ſicut auarus amās aurū deſerta iuſticia. Sim⁹
ḡ ſicut dicit̄ Eccl. xliiij. In virtute pulchritudinis: id
eſt in pulchritudine anime: in qua conſiſtit virtus: ſtu
dium habentes.
Arti. iiij. ¶ In quo quart⁹ oſtēdit̄ articulus ꝙ videlicꝫ ſpūalis
8 pulchritudo eſt appetēda et ſtudioſe requirēda vt ha-
beat̄. Primo in cōſciētia ⁊ in corde. Secūdo in v̄bis.
Tertio in ſignis. Quarto in factis. Ad p̄mā habēdā
pulchritudinē: debem⁹ niti ꝓpter duo. Primo: qꝛ plu
rib⁹ oſtēdet̄ et a plurib⁹ appreciat̄. ¶ Pro quo eſt ad-
uertendū ꝙ cōiter hoīes pl⁹ appetūt apparere pulchri
de die q̄ de nocte: quia plurib⁹ apparēt: ⁊ in die ſolēni
pluſq̄ alijs: qꝛ a plurib⁹ videbunt̄: ḡ p iſtam rationē
plus pulchritudinē anime appetere deberēt que in die
ſolēni oſtēdet̄ mortis: corā amicis ⁊ inimicis. i. coram
tota celeſti curia: et etiam coram multis demonibus.
Qui ergo audiūt non habentē veſtem nuptialem: id
eſt pulchritudinē ſpūalem: ⁊ ornatū anime de nuptijs
dei eiectū: et fatuis virginibus que lampades habue-
runt ſine oleo: id eſt corpora clara exterius ad modum
lampadarū vacuarū: que clariores ſunt plenis ianuā
clauſam: quia non habēt oleum miſericordie et aliorū
bonorum operum timeant ⁊ nitantur veſtimentum
habere ſalutis: et oleum interioris leticie in conſcien-
tia: et qui ſe tam pulchre in corpore in die ſolemni:
quando cōparere deberet coram quinq̄ vel ſex milli-
bus hominū ornaret: ornet ⁊ in confeſſiōe pulchram
faciat animā: que in die mortis apparebit coram illo:
cui millia milliū miniſtrant angelorum: de quo in ps.
xcv. Confeſſio et pulchritudo in conſpectu eius. Se-
cūdo: quia deus cū tota ſua ſocietate ſicut illam intuet̄
ita illam plus amat: quia ſicut honeſtus hō et diues
amat pulchritudinē in camera ſua: et ſpōſus in ſpōſa
ſua. Sic deus dicēs illud ps. xliiij. ſponſe ſue. i. anime
fideli. Specie tua exteriori ſcꝫ: et pulchritudine inte-
riori ſcꝫ: intēde ꝓſpere: ꝓcede et regna. Hanc pulchri
tudinē duo cauſant. Amotio culpe tāq̄ macule defor-
mantis: qua amota dicet deus illud Cant. iiij. Tota
pulchra es amica mea: et macula nō eſt in te. Secūdo
infuſio gratie ſicut pulchritudo lune cauſatur ex infu-
ſione luminis ſolaris. de qua Cant. vj. Pulchra vt
luna. ¶ Ad ſecundā habendā. i. in verbis debemus 9
niti: quia etiam illa multū placēt deo quia ſicut multi
libēter audiūt ⁊ appreciant̄ pulchritudinē in voce can
tantiū. Ita deus cū ſocietate ſua ſanctitatē in voce lo-
quentium: dicens illud Dan. iiij. Folia eius pulcher-
rima. i. verba: et fructus eius nimius: quia ex talibus
verbis magna ſequitur bonorū operū augmentatio:
ſicut patet de Chriſto ⁊ eius diſcipulis: et p̄dicatorib⁹
ex quorū verbis magnus ſequit̄ fructus: ſcꝫ in illis: de
quibus verificat̄ dictum chriſti: quo dicit. Jam vos
mundi eſtis propter ſermonē quē locutus ſum vobis
Hanc pulchritudinē cauſant duo. Primo nāq̄ ſicut
pulchritudo domus conſurgit ex bonitate et pulchri-
tudine meremij de qua eſt. Sic predicta pulchritudo
in edificatione domus eccleſie: ex bonitate et efficacia
ſermonis loquētis. Prouer. xv. Sermo purus pul-
cherrim⁹ firmabit̄. Secūdo ſicut pulchritudo dom⁹
cauſatur ex debita diſpoſitione ⁊ partium ordinatiōe:
et debita proportione: vtpote ꝙ non ſit nimis longa
vel breuis. Sic in propoſito. et patet. Unde de omni
tali poſſet veraciter dici: qđ dicitur Judith. xj. de ipſa
Judith. Non eſt talis mulier ſuper terrā in aſpectu
et pulchritudine et ſenſu verborum. ¶ Ad tertiā pul 10
chritudinē. i. in ſignis et exteriori geſtu habendā: niti
deberemus: ſicut hoīes nitunt̄ pulchritudinē habere
in veſtibus corporalē et vanam. Ita vos ſpūalem et
edificatoriam: vt de tali perſona verificet̄ illud Cant.
vij. O q̄ pulchra es: et decora. ¶ Hanc ſpiritualem
et edificatoriā pulchritudinem cauſant duo. Primo
humilis et pudicus aſpectus. Nam oculus ſimplex
. i. intentio bona: opus ſequens reddit bonum. Juxta
illud. Si oculus tu⁹ fuerit ſimplex ⁊c̄. Ita talis ocul⁹
cauſat ⁊ oſtēdit opus caſtitatis bonū et animā mūdā.
Et ſicut macula in oculo magis hominē deturpat et
turpiorem eſſe oſtendit: q̄ in alia parte vel membro
corporis. Et econuerſo decor magis decorat et decorū
eſſe oſtēdit. Ita talis aſpectus ſi ſit inordinat⁹ nimis:
totum hominē tam corpus q̄ animam deturpat: cau-
ſando ſpiritualem turpitudinē et oſtēdendo: ſicut pa-
tet de Dauid: q̄ quia inordinate vidit Berſabee: poſt
modū intiū turpis effectus: et oſtēſus eſt ꝙ adulteriū
cōmiſit ⁊ homicidiū. Et ecōuerſo: ſi ſit pudicus: totū
hominē decorat ſpūaliter. Unde tali perſone loquit̄
ſacra ſcriptura. Cant. j. dicēs. Ecce tu pulchra es. Et
quaſi cauſam pulchritudinis aſſignās adiūgit. dicēs.
Oculi tui columbarū. Secundo maturus inceſſus et
rect⁹. Sicut nāq̄ inceſſus claudi nō eſt corpaliter ita
pulcher: ſicut recte ambulātis. Ita nec diſſolute et ſu-
perbe ambulātis: eſt ſpūaliter ita pulcher ſicut illi⁹ q̄
mature incedit: de quo dici poteſt illud Cant. vij.
Q̄ pulcher greſſus tuus. ¶ Quartā ſpūalē pulchri- 11

tudinē in factis viꝫ deberemꝰ affectare: ſicut cōiuges
affectāt pulchritudinē in liberis ſuis. Liberi nanqꝫ no
ſtri ſunt actus noſtri meritorij: ex ſpū tanqꝫ ex viro: ⁊
corpe tanqꝫ ex muliere charitate ꝯiunctis: ꝓducti. De
illis q̇ multa talia habēt opa pōt dici illud. Eccl'.xliiij.
Hoīes in virtute diuites pulchritudinis ſtudiū habē
tes. ¶ Hāc aūt pulchritudinē cauſant ⁊ oſtendūt duo
Primo diligens occupatio circa vtilia: qꝛ ſicut diligen
tia agricole in arando ⁊ ſemināde: ⁊ hortolani circa ar
borē facit pulchritudinē agri ⁊ arboris. Ita diligentia
in ſpūalibꝫ opibus: magnā cauſat ⁊ oſtēdit fructuum
vbertatē ⁊ pulchritudinem. Unde de oīni tali dicitur
Hiere.xj. Oliuam vberam pulchrā fructiferam ſpō=
ſam vocauit dominꝰ nomen tuum. ¶ Secundo ſemi=
natorum ⁊ multiplicatorū cauta cōſeruatio: quia ſicut
cauta cōſeruatio lilij: ponendo videlicet ſtipitem eius
in terra vel luto: diu eius conſeruat pulchritudinem.
Ita hūilitas bona opera ⁊ virtutes ceteras: ſicut oſtē=
ſum eſt in.c. de humilitate. Propter qḋ ſcriptura quē=
libet hortatur: dicens Prouer.xxij. Appone cor tuum
ad doctrinam meam: que pulchra erit cum ſeruaueris
eam: ſcilicet in humilitate. ¶ Talis dicere poteſt illud
12 pš.xlix. Pulchritudo agri mecum eſt. ¶ Unde ⁊ quili
bet talis qui predictas quatuor habet pulchritudines
ꝓ premio ſummam habebit pulchritudinē: ſicut agri=
cola ꝓ labore pulchram habebit mēſam in loco celeſti
in tabernaculis dei. De quibꝫ Numeri.xxiiij. Q̄ pul
chra tabernacula tua Jacob. ¶ Que pulchritudo ex
duobus cauſatur ⁊ oſtendit̄. Primo ex dei viſione. Si
cut ſol nanqꝫ cauſat pulchritudinē mundi. Ita ſol iu=
ſticie pulchritudinē celi: ⁊ illorum qui videbūt regem
in decore ſuo. Eſa.xxxiij. de quo Canti.j. Ecce tu pul=
cher es dilecte mi. ¶ Secūdo ex pacifica ⁊ eterna poſ=
ſeſſione. Sicut nanqꝫ pulchritudinē cantus ⁊ ſocieta=
tis facit concordia: ⁊ cuiuſcūqꝫ leticie diuturnitas. Ita
ibi pulchritudinē cauſant hec duo illius populi ⁊ loci:
de quo Eſa.xxxij. Sedebit populꝰ meus in pulchritu=
tudine pacis: in tabernaculis fiducie: in requie oppu=
lenta ⁊c̄.

Q.j. **Q**Uerentes dominū de
um: duo attendere debēt. Primo q̄ ſunt
diligēter querenda. Secūdo que ſunt nō
querenda: ſed fortiter fugienda. Et vtrū=
qꝫ docet apoſtolꝰ ad Col'.iij. dicens. Que ſurſum ſunt
querite: non que ſupra terrā. ¶ Ad cuius doctrine de=
clarationem: tria ſunt oſtēdenda. Primo nanqꝫ oſten=
detur in ſpeciali: quid querere debent: ⁊ propter quam
cauſam. Secundo quo loco tempore ⁊ modo: ⁊ ꝑ que
media: queſitum inuenire poterunt. Tertio oſtēdetur
que non ſunt querenda ita ſollicite ſicut a multis que=
runtur.

Ar.j. ¶ Q̄tum ad primum quid in ſpeciali pro noſtra ſalu=
1 te querendum ſit: docet nos exemplum ſanctarū mu=
lierum quibus dixit angelꝰ. Math.xxviij. Jeſum qui
crucifixus eſt queritis. Cauſam vō quare ille queren=
dus eſt: docet nos. Primo exemplum infirmi: qui dili=
genter querit medicum. Sic nos infirmi: quia Lu.vj.
Oīs turba querebat eum tangere: quia virtus de il=
lo exibat ⁊ ſanabat omnes. ¶ Secūdo exemplum ob=
ſeſſi qui ſollicite querit auxilium fort' amici. Unde pš.
pſal'.ix. Sperent in te qui nouerunt nomē tuum: quo=
niam non derelinquis querentes te domine. ¶ Tertio
exemplum pauperum: qui querūt ſeruire alicui domi
no: a quo certam ſperant promotionem: tali enim dili
genter ſeruire querunt vt promoueātur. Ita nos que=
rere deberemus: quomodo chriſto digne ſeruire poſſi=
mus: vt nos ſemper in celo promoueret: ſcientes: quo=
niam inuenitur ab his q̇ querunt. Sap̄.vj. ¶ Qui em̄
querunt: quomodo hic ſeruiendo vel mercādo vel la=
borando ſic viuere poſſint: ꝙ promotionem ⁊ ſuſtēta=
tionem habeant temporalē: ⁊ non querunt quomodo
promotionem habeant eternam: ſtultiores ſunt: et ab
omnibꝫ ſtultiores reputari deberent: ꝙ̄ illi: q̇ plus ſol=
licitantur ad edificandum ⁊ ditandum locum eis ad
breue tempus cōceſſum: q̄ꝫ locum hereditatis. ¶ Quo 2
rum ſtulticiam. Primo quotidiana reprehendit con=
ſuetudo: in qua videmus: ꝙ qui cogitat in aliquo loco
vel citra vel vltra mare poſt breue tempus pro ſuo per
petuo morari: querit: quomodo poſſit ad locum illum
bona ſua tranſmittere: ⁊ quomodo poſſit ibi bene vi=
uere: ꝓuidet: nec dimitteret pro amore vl' clamore vxo
ris: vel filiorum: vel amicorum: quin bona ſua ꝓ pro=
pria ſuſtentatione: vel premitteret vel ſecum portaret:
ſi talia quereret ⁊ faceret tranſiturus ad locū vbi par=
uo reſpectiue manebit tempore: q̄āto magis hoc face=
re ⁊ querere debet: qui cito tranſiturus eſt ad locū: vbi
ſine fine manebit: ⁊ morabitur. Nō ergo dimittat pro
pter quoſcunqꝫ iuuandos: vel promouendos: vel di=
tandos: quin promotionem q̄rat propriam: nec de re=
manentibus confidat: quia aut falſi ſunt: ⁊ tūc decipie
tur: aut fideles: ⁊ adhuc melius eſſet inuenire domum
vel cameram paratam: ꝙ̄ ſedere in penis dum parat̄:
ſicut patet. E.iij.44. ¶ Nec de dei vel cuiuſcūqꝫ con=
fidat prouidentia: niſi ad quam ipſemet iuuit. Inani=
ter enim dicunt quidam: ꝙ deus fecit celum pro ani=
mabus: ⁊ prouidit nobis de loco pro animabꝫ in eter=
num ſuſcipiendis. Ad quid ergo debemus illud que=
rere vel laborare? vt illud inueniamus quod certitudi
naliter pro nobis factum eſt: quia ſicut fecit celum pro
animabus: ita fecit mūdū pro corporibus ⁊ animali=
bus ſimul: non tamen vt inde viuant ſine proprio ad=
iutorio vel labore: vel expenſis. Quare ergo non iacēt
omnes ocioſi dicentes. Deus fecit mundū pro nobis:
quare ergo debemus victum noſtrū querere? nūquid
ſic dicentes: non morerentur fame ⁊ mundum pro eis
creatum amitterent. Sic in propoſito. Ideo ſignanter
dicitur in pš.lxix. Exultent ⁊ letentur in te: oīes qui
querunt te: ⁊ non ocioſi: qui nolūt querere: nec coope=
rari ad propriam in celo promotionem. ¶ Quorū ſtul 3
ticiam ſecundo reprehendit Cryſoſtomꝰ ſuper Joan=
nem. Homel'.lvj. Si inquit tm̄ expenditis in edificā=
do domos p̄claras in hac luce: vbi bella ⁊ rixe: ⁊ mul=
te expenſe fiunt: quāto magis vbi perpetua eſt pax: et
vbi duobus edificatur minutis: ſicut patet de vidua.
Ubi libentiꝰ haberes domū vel locū quereres ad ma=
nendum in deſerto: an in regalibus locis? Si aliquis
te illuc duceret: ⁊ oſtenderet tibi locum: nonne libēter
ibi edificares? Iſtam enim aliquando dimittes: illic
autem tibi immobilis eſt poſſeſſio. Illic deus eſt pro=
curator tuus: qui melius ſcit eam facere tibi: q̄ꝫ tu no=
ueris. Optimꝰ eſt enim artifex: ſicut patet ex geſt' ſan=
cti Thome apoſtoli: ⁊ de rege q̇ domū habere voluit:
ſequitur: ⁊ ſi volueris eam habere pulchram: nullꝰ in=
uidebit. Ergo primū querite regnuꝫ dei. Luce.xij. Et
Math.vj. ¶ Hoc enim ſuauiſſimum eſt cōſilium: vt
regnum illud: locumqꝫ ad manendū in regno illo que
ras: ibiqꝫ thezaurū ſuū quilibet premittat ⁊ prouiden=
tiam faciat: vbi nihil amittere poteſt: ⁊ vbi fures non
effodiunt: neqꝫ furantur: ⁊ non vbi oīes anteceſſores
ſui thezauros ſuos: ⁊ oīa que habuerunt: vel dimi=
ſerunt: vel amiſerūt. Et qui amiſerunt: ⁊ qui illic nul=

lam prouidentiam prius fecerunt: nihil ibi inuenerũt niſi ſempiternam miſeriam ⁊ paupertatẽ. Sicut oſtẽditur ⁊ ſignificatur per Egyptios Gen̄.xlj.c. qui poſt ſeptem annos fertilitatis in quibus nullam fecerũt ꝓuidentiã: pro ſterilitate ſequenti ſubleuanda: maximã
Ex.m̄ inuenerũt paupertatem. Et per illos reges in Barlaã qui om̄i anno eligi debuerunt: ⁊ per vnum annũ dominari: ⁊ poſtea om̄ibꝫ ſpoliari: ⁊ in exiliuꝫ mitti. Sic in ꝓpoſito: om̄ia iſta mala inuenerũt qui nõ queſierũt me. Eſa.lxv. Nõ. M. xj.59. Nec mirũ: quia hic aliquã domini ſatis exiliter eſſent hoſpitati: niſi ſummarios ſuos ꝓmitterent: ꝙ vo premittunt: ⁊ ibi viuere querunt: illic ſatis inuenient: ſicut Joſeph. Gen̄.xlj. Et ſicut quidam rex ſapiẽs: qui in ꝓdicta hiſtoria de Barlaam ꝓtinetur. Jbi nanqꝫ quilibet talis accipiet benedictionem ⁊ miſericordiam a deo ſalutari ſuo: quia hec eſt generatio querentiũ dn̄m: in pſ.xxiij.
Ar.ij. ¶ Primo in loco congruo: id eſt in corde mundo in ec
4 cleſia ſancta. Nõ in corde ſordido: nec in lecto laſciuie ⁊ carnalis concupiſcẽtie: quia ibi non eſt ſpeculum ſine macula. Canti.iij. Jn lectulo meo queſiui: quem diligit anima mea: queſiui: ⁊ non inueni. ¶ Non in foro in quo fuerit deceptio: ⁊ cõcupiſcẽtia oculorum: ⁊ vbi quilibet nititur alium decipere. Oſee.v. Jn gregibus ſuis ibunt ad querendũ dominũ ⁊ nõ inuenient. Sed in omni loco: tam in foro: qꝫ in curia: in qua viget iuſticia iuſtus iudex inuenitur. Eſa.lj. Audite me: ꝙ ſequimini: quod iuſtum eſt: ⁊ queritis dominum. Non in oſtẽſione nouitatis ⁊ vanitatis: in qua om̄is queritur ſuperbia: ⁊ vana reputatio: inuenitur is qui eſt humilis ⁊ mitis. Sed in ſocietate humilitatis ⁊ veritatis inuenitur is qui eſt veritas ⁊ vita. Luce.ij. Jnuenerũt
5 eum in medio doctorum. ¶ Secundo in tempore apto Jnuenitur nanqꝫ: primo ab his qui querunt illum in die claro: gratie ⁊ bone vite: ⁊ non ab his qui querunt illum in nocte ⁊ tenebris culpe. Canti.iij. Per noctes: id eſt exiſtens in tenebris culpe: actu ⁊ voluntate queſiui: quem diligit anima mea: queſiui ⁊ nõ inueni. Eſa. xxj. Si queritis: id eſt: querere vultꝫ querite: ſcilicet: in die gratie: ⁊ bone vite. ¶ Secũdo inuenitur ab his qui querunt illum dum ꝓpe eſt. Sic nãqꝫ ipm̄ querunt: ꝙ dum ſani: ⁊ fortes: ⁊ iuuenes ſunt: confitentꝫ ⁊ peccata ſua dimittũt: ⁊ ideo ab illis faciliter inueniꝫ: quia tũc om̄is qui querit inuenit. Math.vij. ⁊ Luce.xj. Et nõ faciliter inueniꝫ ab his: qui querunt illum dum mori debent: quia difficile eſt: ꝙ eum tunc querãt ſicut querere deberent: ſicut oſtenſum eſt. C.v.14. cum concordantijs ⁊ remiſſionibus ſuis. Nec eſt rõnabile ꝙ tũc faciliter inueniatur: quia illud eſt tempꝰ iudicãdi: nũc vo eſt tempus miſerendi: ergo querite dominũ deum
6 dum inueniri poteſt. Eſa.lx. ¶ Tertio per modos rationabiles. Requiriꝫ nanqꝫ ad hoc ꝙ chriſtus hic inueniatur per gratiam ⁊ in futuro per gl'iam: ꝙ querẽs primo modum habeat recte intentõis. Jlle nanqꝫ qui ſimplex ⁊ rectus eſt: non inueniꝫ ab illo: qui duplici vl' falſa intentiõe: vel falſo corde querit illũ. Ergo in ſimplicitate cordis: querite illum. Sap.j. Quoniã inuenitur ab his ⁊c. ¶ Secundo ꝙ modũ habeat deuote orationis: quem modum diſcere poſſumus ab illis: ꝙ querunt quod diligũt. Jpſi nanqꝫ libenter de tali re loquũtur: ⁊ linguã multũ mouent ad querendũ: vbi ⁊ quomodo inueniri poſſit. Sic nos orando. Eccl'. vltimo. Queſiui palam ſapientiã in oratione. ¶ Tertio ꝙ modum ſeu pedes ad ambulandũ habeat per feruentem affectionem: quem diſcere poteſt a quolibet multũ diligente: ⁊ ſpecialiter a Magdalena: cui diciꝫ Joan.xx. Mulier quid ploras? quem queris? ¶ Quarto ꝙ virtutem ⁊ modum habeat perſeuerãtie: ꝙ vicꝫ a querendo vſqꝫ ad mortẽ non deſiſtat. Exemplo chriſti ⁊ omnium ſanctorum. pſ.ciiij. Querite dominũ ⁊ cõfirmamini: querite faciem eius ſemper. ¶ Quarto ꝑ media 7
conueniẽtia que ſunt tria. Primo cordis meditatio ſeu aperitio. Sicut nanqꝫ querens videre creatum lumen oculos aperit: tanqꝫ medium: per quod oportet: ꝙ lumen recipiat. Sic volens videre lumen increatum hic in gratia: ⁊ in futuro in gl'ia: oportet ꝙ cordis oculos a culpa mundatos ei aperiat: ⁊ doctrinam ſuam cordis amore querat. Exemplo ſapientꝫ. Prouer.xv. Cor ſapientis querit doctrinam. ¶ Secũdo oris mẽdicatio Exemplo pauperum: in quibus mẽdicatio eſt mediũ: per quod obtinent quod querũt. Sic ſpũaliter pauperes: de quibus Eſa.xlj. Egeni ⁊ pauperes querũt aq̃s id eſt gratiam mundantem: ⁊ gloriam fecundantem. ¶ Tertio opis perſeuerans continuatio. Exemplo pugilis vel militis: qui mediante perſeuerãtia in bellicis opibus obtinet victoriam: quam querit. Sic ergo querite bonum: ⁊ non malum. Amos.v. id eſt contra tentationes pugnando: ⁊ in bonis opibus perſeuerando quod notaꝫ in hoc ꝙ dicit: querite bonum.
¶ Jn hoc vo quod addit: ⁊ non malum: tertius nota- Ar.iij.
tur articulus: que vicꝫ non ſunt querenda: ſed fugien 8
da: ⁊ hec ſunt tria. ¶ Primo mũdi gl'ia: honor: altitudo: ſeu poteſtas: quia hec vel ſunt quaſi vmbra fugitiua que querentem fugit: vl' ſunt ita alta ꝙ nullus querens ea: ad libitum inuenire vel attingere poteſt. Ergo altiora te ne queſieris. Eccl'.iij. Joan.v. Quõ poteſtis credere: qui gl'iam ab inuicem accipitis: ⁊ gl'iam que a ſolo deo eſt non queritis: id eſt gloriam: que eſt de profectu virtutũ: ⁊ de teſtimonio bone conſciẽtie.ij. Cor. j. Gloria enim hec eſt teſtimonium conſcientie noſtre. Qui vo talia querunt: ⁊ quilibet qui in talibꝫ ꝓficit: exemplo Samuelis.j. Regum.ij. Puer aũt Samuel ꝓficiebat ⁊ placebat tam deo: qꝫ hominibus. Et exemplo chriſti. Luce.ij. ꝙ proficiebat ſapientia ſua experimẽtali: ſm̄ ſanctum Thomam tertia parte: de chriſto: q̃ſi in nocte mortis gloriari poſſunt: ſicut operarij vel mercatores: ꝙ de die multa lucrati ſunt. Tunc enim exultent ⁊ letentur in te: omnes ꝙ querunt te: in pſ.lxix.
¶ Secundo abundantia temporalium que per nimiã 9
ſollicitudinem: vel diuerſas vias queritur cupiditatꝫ: quia talibus modis illam querere contra dei voluntatem: ⁊ ordinationem. Deus nanqꝫ voluit ⁊ ordinauit: ꝙ hõ viueret laborando in ſudore vultus ſui. Gen̄.iij. Hi autem qui in labore hominum nõ ſunt: ſicut vſurarij: latrones: raptores: ⁊ qui viuunt de turpi lucro: ⁊ huiuſmodi: ⁊ per alium modum viuere querunt: nã vſurarij non ſudore: ſed vſura: ⁊ ſic de alijs: ⁊ mentiũtur talia licita eſſe: ⁊ a deo conceſſa. Quos omnes pſal. pſ.iiij. reprehendit: dicens. Filij hominũ vſqꝫquo graui corde: vt quid diligitis vanitatem: ⁊ queritis mẽdacium. ¶ Tertio carnalis voluptas in gula: ⁊ luxuria: 10
⁊ huiuſmodi: quia qui talem querit vmbram: lumen gratie impedit: ⁊ decreſcere in eo facit: quia ſicut videmus: ꝙ decreſcentibus nubibus ⁊ vmbris: calor creſcit ſolis: ⁊ claritas augmẽtatur. Et econuerſo: ipſis creſcentibus: ⁊ inter nos ⁊ ſolem ſe interponentibus: decreſcit: ⁊ minuitur. Jta decreſcentibꝫ nubibus carnalitatis: ⁊ cupiditatis: creſcit ⁊ augmentatur calor charitatis: ⁊ claritas grẽ: ⁊ ipſis creſcẽtibꝫ minuiꝫ ⁊ obũbraꝫ Jere.vj. Ve vob: q2 declinauit dies: ⁊ ꝓlixiores facte ſunt vmbre veſperi: quia ꝓpter hec abũdauit iniq̃tas ⁊ refriguit charitas Math.xxiiij. q2 oẽs ꝙ ſua ſũt: id eſt:

eis ſm carnem delectabilia querunt. Ad Phil'. ij.

R.j. Rapine primo aliq̄ oſtē dent̄ modi ⁊ modoꝝ diuerrſitas. Secū do raptoꝝ aſſimilatio oſtendit̄ atq̄ꝫ cōpa tio ⁊ exceſſus prauitatis. Tertio ingrati tudo ruſticitas ⁊ proditio. Quarto culpe aggrauatio. Quinto falſa excuſatio. Sexto pene iſlictio. Septimo familie inuolutio. Octauo de morte raptoꝝ ⁊ tyranno rū̄ inanis populi oſtendit̄ exultatio.

Ar.j. ¶ Q̄tū ad primū: modi quibꝫ raptores ⁊ tyranni ra-

1 piūt non ſua ſunt plurimi: quoꝝ tres oſtendunt̄ ꝑ illā raptoꝝ fuſcinulā tridentē: de q̄ habet̄. j. Regū. ij. Ha bebat inq̄t fuſcinulā tridentē in manu ſua: ⁊ ponebat eā in caldario vel in cacabo: ⁊ oīe qđ leuabat fuſcinu la ⁊c̄. ¶ Nōnulli nanq̄ꝫ raptoꝝ ideo fuſcinulā dicunt̄ in manu hr̄e tridentē: q̄ꝛ tribꝫ modis: q̄ſi tribꝫ dentibꝫ aliena iniuſte occupāt: ⁊ detinent occupata: graue do- miniū habēdo q̄ꝫtū ad ſubditos: mutuū non redden- do: q̄ꝫtū ad vicinos: munera cupide deſiderando: q̄ꝫtū ad vtroſq̄ꝫ. Graue vō illoꝝ dn̄ium oſtendit̄: tā in fa- ctis ꝓprijs q̄ꝫ in factis miniſtroꝝ ſuoꝝ. In factis pro- prijs exercet̄ ⁊ oſtendit̄ in extorſione quā faciunt colle ctas ſeu talliatiōes vel taxatiōes a ſubditis directe vel indirecte petendo. Directe: qn̄ vocatis maioribꝫ de pa tria exponūt eis magnas quas fecerūt expēſas ꝑtendē tes cām: vel q̄ non eſt cauſa: vicꝫ defenſionē reipublice vel iuſtū bellū in quo fuerūt: vl' iniuſtā vexationē eis illatā: vel ſi eſt cauſa frequēter ꝯcauſa eſt inter duas vl' tres alias forte minor: q̄re multa expēderūt vl' magnā ſuſtinēt pecunie inopiā: q̄ꝛ ſi bene cōputarent quātū ⁊ quotiēs expenderūt in ſuꝑfluo magnoꝝ equoꝝ ⁊ ro- barū apparatu in torneamētis ⁊ haſtiludijs: in exceſſi- uis feſtis: in nouitatibꝫ: in magna retinentia habenda pro tempe pacis ⁊ belli de illis: qui nunq̄ꝫ eos in bello iuuabūt: etiam ſi neceſſitas illorum auxiliū requireret: in donis magnis dandis his qui circa eos ſunt inue- nirent forſitan ꝙ alie ſunt paupertatis ⁊ rapacitat' il- loꝝ maiores cauſe q̄ꝫ illa quā oſtendūt: vel ſaltem illa quam ꝑtendūt nulla foret ſi alie non eſſent: quia ꝓ iu- ſtis expenſis non egerent: ſi nullas iniuſtas facerent. ¶ Tali ergo vel talibꝫ cauſis oſtenſis adiutoriū petūt immo potius extorquent vel rapiunt: quia non ad vo lūtatem dantium mediocrem: ſed ad volūtatem ꝓpriā magnā pecunie ſummā habere volūt paruam ab vna

2 villa vel vico eis oblatam refutantes. ¶ In factis vō miniſtroꝝ ſuoꝝ idem oſtēdit̄ in hoc ꝙ nimis graues emendas ⁊ amerciamēta irrationabilia imponunt de- linquentibꝫ: quoꝝ quilibet inſidiat̄ vt rapiat pauperē In pſ̄. ix. Secūdo dente multa capiūt ⁊ mutuant̄ pro quibꝫ quandoq̄ꝫ tallias: ſicut patet. B. ij. 24. quando q̄ꝫ fidem: quandoq̄ꝫ falſum impignorant promiſſum: que oīa equaliter deobligant ⁊ acq̄etant: quando vi delicet quilibet alteri debita ſoluit: pſal'. xxxvj. Mutua bitur peccator ⁊ non ſoluet. Mich. vij. Princeps po- ſtulat ⁊ iudex in reddendo eſt: dicens: ꝙ non tenet̄ ſm interliniarem. Et tam toruo vultu debita petentes re- ſpiciūt: ⁊ tam duris verbis inuadūt ꝙ vix audent de- bita petere: que ſi petierint iraſcunt̄ ⁊ ad inimicitias cō uertūtur: malū pro bono ⁊ odiū pro dilectione redden tes: ꝙ videntes creditores finaliter poſt multa tedia ⁊ labores petierūt medietatem remittere vl' dare vt aliā habeant medietatem: ſiue de hoc ꝙ eis vendiderūt vel mutuauerūt: ſiue de quocūq̄ꝫ contractu debitores ſint Si emant animalia vel alia victualia: ita ea ad regias ꝑſas habere volūt ꝙ pro animali qđ valet decem vix dabunt q̄nq̄ꝫ. Quod inſuper eis mutuat̄: videt̄ eis ꝙ ſit datum vel totū vel medietas: ⁊ ſi aliter viderint rē ſe habere ad inimicitias conuertunt̄: qđ pulchre oſten ſum eſt quo ad oēs iſtiꝰ proceſſus partes Eccl'. xxix. Solidi inquit vix reddet dimidiū ⁊ computabit illud quaſi inuentionem: ſin autē fraudabit illū pecunia ſua ⁊ poſſidebit illū inimicum gratis ⁊ conuicia ⁊ maledi- cta reddet illi: ⁊ pro honore ⁊ beneficio reddet illi con- tumeliam: ergo ne commiſceamini fornicarijs aut aua ris: aut rapacibꝫ. j. Coꝝ. v. ¶ Sed heu aliqui cū eis in predictis commiſcent ſocietatem inuiti: quia ipſis in- uitis ⁊ nolētibꝫ bona illoꝝ emūt ſicut placet eis. ¶ Ali qui vō nolentes ſicut illi mercatores ⁊ hmōi q̄ eis mul ta vendūt carius ratione ditatiōis: qua cupiditate du cti frequenter totū amittūt: nam violenti rapiūt illud Math. xj. Et iſtis non eſt multū compatiendū: q̄ꝛ vſu re cupiditas: illoꝝ cauſat miſeriam. ¶ Alij ex euentu contingenti: ſeu fortuna cū eis ſocietatem habent ⁊ vi cinitatem: ⁊ per participationē. Sicut ꝯtingit quādo- q̄ꝫ in diuiſione alicuius hereditatis: ville dominij: vel manerij: qđ diuidit̄ inter filias: ⁊ alia occaſione q̄cun- q̄ꝫ: ex q̄ diuiſione poſtea ꝯtingit tyrannū vnā habere portionē ⁊ fidelē aliam. Vel ſicut quādoq̄ꝫ ꝯtingit in emptiōe ⁊ venditiōe: vel alia quacūq̄ꝫ ꝑquiſitiōe: qua tyrannꝰ iuxta terrā vel dn̄ium acq̄rit. Ex tali em̄ fortu na frequēter fideli ⁊ ſimplici ꝯtingit infortuniū: quia ex quo tyrānus tantū cū eo habet vicinitatē ⁊ partici- pationē volūtas viſus ⁊ poſſe nūq̄ꝫ ceſſabūt illū de ꝑte ſua excludē: ⁊ ad hͦ diuerſas ⁊ malicioſas excogitāt vi- as: qn̄q̄ꝫ nāq̄ꝫ vicinū tm̄ vexāt: faciēdo ipm̄ idictari vl' accuſari: ⁊ ꝑ bilas dn̄is ⁊ iudicibꝫ deferri ⁊ atachiari ⁊ incarcerari ꝙ oportebit illū eis hereditatē vēdē: q̄ſi ꝓ nihilo vl' obligare: q̄ obligata ſic malicia fortificabunt ꝑtē ſuā ꝙ nūq̄ꝫ illā recuꝑabūt. Tali nō dabit deꝰ ꝑtē ī celo cū ſctīs ſimplicibꝫ ⁊ fidelibꝫ: ne forte oēs ꝑticipes ſuos de celo cuperet excludē. Sꝫ ī iferno cū raptoribꝫ ⁊ demōibꝫ dicēs illđ Abachuc. ij. Suſcitabūt̄ lacerātes

3 te: ⁊ eri' in rapinā eis. Tertio dēte munera pēſiones en cenia: dona: ⁊ curialitates ab oībꝫ cupide expectāt: pre ſtolant̄ ⁊ recipiūt atq̄ꝫ ꝑ nūcios mutos. i. tedia ⁊ vexa tiōes: vl' qn̄q̄ꝫ ꝑ mediatores loq̄ntes ⁊ dicētes: oportet ꝙ aliq̄d det' annuā vicꝫ pēſionē: tot ſolidoꝝ: vl' aliq̄d hmōi extorquēt: qđ ſi face noluerint cogitāt eos tangē qn̄ tp̄s viderint ⁊ locū ⁊ hͦ qn̄q̄ꝫ apte ſuis baliuis dicit atq̄ꝫ miniſtr' vt vicꝫ oculū ad talē habeāt ī malū ⁊ nō in bonū: occaſionē q̄rentes quō ei nocere poterint. Et ſic teſte dō Mich. iij. Si quis non dederit in ore eoꝝ q̄ppiā ſctificat ſuꝑ eū ꝑliū. Tales elegant̄ ſignificant̄: ⁊ oſtendunt̄ ꝑ Nabuchodonoſor. Judith. j. ⁊. ij. q̄ꝛ ſic ipſe ꝯ mltas gētes bellū leuauit: q̄ꝛ ad eiꝰ req̄ſitionē ei ſeruire vl' tributa ⁊ munera dare noluerūt: ſic nec tene bant̄. Ita vnꝰ tyrannꝰ vel tal' patrie ductor: mittet ad aliquē fidelē vel aliū: ꝙ ſibi ſeruiat. i. ꝙ ſit ſecū tali die ī comitatu vl' curia ad iuuādū ꝑtē ſuā ī negocio vl' duo dena vl' aſſiſa: vl' in ꝑte quā ꝯ aliquē forte vi ⁊ armis ⁊ multitudine faciet: vl' ꝑdicta mūera ⁊ hmōi a vicinis ſuis deſiderabit: ad q̄ ipſi nō tenent̄. Si ꝓmi ꝯſciētiā de falſa ꝑte hn̄tes: vl' ꝑ aliquē aliū timorē ſe excuſauerint ⁊ ei ſeruire noluerint: ⁊ ſecūdi ei tributa dare refutaue rint: ad modū dicti tyranni Nabuchodonoſor ſarace- ni contra oēs aperte vel occulte tanq̄ꝫ contra hoſtes bella leuabūt modis quibus poterūt eis tedia inferen do: theſaurizantes iniquitatem. ⁊ rapinas in edibus

4 ſuis. Amos. iij. ¶ Ex qua cupida thezaurizatiōe ⁊ cō- gregatiōe vnū notabile ⁊ damnoſum ſequit̄ malū illiꝰ vicꝫ ꝓphetie impletio: q̄ dr̄ Eſa. j. Principes tui infide

les ſocij furũ: oẽs diligũt munera: ꝓpter ꝙ triplicẽ vl'
vnã de trib⁹ vt cõiter eis exhibẽt ſocietatem: vel eos de
robis retinnetia: ⁊ familia retinẽda: vel eos ſupportan
do ⁊ iuuãdo: ne puniantur vel ſuſpẽdunt: qs eſt tã for
tis latro: vel vbi inueniť: q ꝓpter munera a potẽtib⁹ et
falſis nũc iuuari nõ poterit: vel punitionẽ negligẽdo.
In qb⁹ caſib⁹ de vniuerſo dãno ꝑ malos illos facto:
corã deo reſpõdebũt. Et tũc ſicut ſocij fuerunt furũ in
culpa: ſic erũt in pena: q2 ſicut dic᷑ apl's. j. Cor. vj. Ne
q3 auari q̃ꝫtum ad ꝑncipes infideles: vel alios falſos:
munera a mal' recipiẽtes. Neq3 fures q̃ꝫtũ ad mune-
ra talia dãtes de furto ⁊ de malo ꝑquiſito. Neq3 male
dici. i. taliũ falſitatum ⁊ factoꝝ ⁊ donoꝝ ꝓlocutores ⁊
mediatores neq3 rapaces regnũ dei poſſidebũt. Et tũc
ſicut diciť Zach. v. Oĩs fur ſicut ſcriptũ eſt; iudicabiť
Glo. i. dãnabiť: ⁊ veniet ad domũ iurãt' mẽdaciter. i.
ad domũ iurãtis vel iuramẽtũ falſum ꝓcurãtis ꝓ fu
ris liberatiõe: vel furẽ ſupportãtis. Et ad domũ furis.
Glo. vindicta. Quõ eñ tunc. i. in morte vindictã eter
nam euadere poſſent qui oĩa ablata ꝑ illos q̊s retinue-
runt vel iuuerũt vel nõ punierũt reſtituere: ⁊ de oĩb⁹
dãnis illatis ſatiſfacere tenenť ⁊ non faciũt. Q2 eñ ad
huc oĩa tenenť ptꝫ: q2 ſi non reſiſtẽtes latronib⁹ ⁊ alijs
malefactorib⁹ ad reſtitutionẽ tenenť: ſicut ptꝫ ꝑ rõna-
biles ꝯſuetudines ⁊ leges. P. xiij. 50. Et ꝑ illos v̊ſus
in qb⁹ ꝯtinenť: qui reſtituere tenenť. Juſſio: ꝯſiliũ: con
ſenſus: palpo: recurſus. Participãs: mut⁹: nõ obſtãs:
non manifeſtãs. A multo fortiori rõne ſupportãtes vl'
iuuãtes vel nõ puniẽtes cũ punire poſſent. Q2 aũt nõ
ſic reſtituũt; nec ſatiſfaciunt notiſſimũ eſt: g̃ illoꝝ dãna
tio iuſta eſt: q2 nõ dimittiť pctũ: niſi reſtituať ablatũ:
ꝙ q2 nõ faciũt: dñs ꝯteret dẽtes eoꝝ in ore ipoꝝ: in pſ.
lvij. Patet g̃ quõ raptores ſunt fuſcinula diaboli tri-
dentata: ſignati ꝑ vrſum: qui res ordines dẽtiũ habet
in ore ſuo Daniel'. vij. Et oſtenſi cũ factis ſuis ⁊ rapi-
ne ſue modis ꝑ p̃dictos ophni ⁊ phinees: q2 ſicut de il-
lis ſeu de miniſtro illoꝝ diciť. j. Regũ. ij. Oĩe qd le-
uabat fuſcinula tollebat: ſupple q̃ſi ſuũ. Ita de iſtis et
5 reputatiõe illoꝝ dici põt illd Nũeri. xxxj. Vnuſqſq3
eñ qd in p̃da rapuerat: ſuũ erat. Quia quãtũ p̃dictis
modis: vel qbuſcũq3 alijs modis: ſicut rerũ inuentaꝝ
detẽtiõe: q̃rũ tñ detẽtor dr raptor. xiiij. q. v. ſi qd: vl' re-
rum naufragantium occupatione: de qua. C. viij. arti.
v. ⁊. vj. Vel vſurarũ feneratione: nam vſurarum fe-
nerator: dicitur raptor. xiiij. q. iiij. ſi quis vſuram. Vel
inferiorum contentione: de qua dictum eſt. J. vj. 29.
Judex nanq3 qui alienum iurgium reputat predam
ſuã: p̃do dr. C. ad le. iuli. repetũ. li. ij. l. oẽs: vel qbuſcũ
q3 alijs vijs vel maleficijs occupare poterũt: totũ ſuũ
reputant ſine culpa ⁊ ꝑiculo: dicẽtes ⁊ allegãtes: ſi dñi
ſint ⁊ ꝑ miniſtros ſuos vel patriã aliqua occupant: de
quib⁹ cõmemoranť: ꝙ male illa acquiſierũt: bene ꝯue-
Exm̃ niat eis qui me hoc habere fecerũt: ego habeo legẽ pro
me: ſi aliqd ſit periculũ ipoꝝum ſit: quid ad me? Sic re
ſpõdit quidã dñs ſatis tarde: quẽ quidã diues fecit he
redẽ ſuũ: quia aliter eũ ſuſpẽdiſſet ꝓpter porcũ furtiuũ
quẽ qdẽ latro ad domũ illi⁹ diuitis de nocte adduxit
ad ꝓcurationẽ vni⁹ baliui p̃dicti dñi: qui ſciuit ꝙ dñs
illi⁹ diuitis hereditatẽ deſiderauit: q̃ꝫ maliciã idẽ latro
ꝓ alio furto poſtea ſuſpendend⁹ fatebať. Nec tñ tyrã
nus: qd ſic acquiſiuit reſtituit: ſed mõ p̃dicto reſpõdit.
Miniſtri v̊o ⁊ alij rapinarũ ⁊ falſitatũ mediatores ecõ
uerſo dicũt: allegãtes ꝓ eis: ꝙ ipſi ſine ꝑiculo ſunt: q2
ſi hñt auantagiũ ſcꝫ dñi qb⁹ talia acquirunť: habebũt
⁊ ꝑiculũ: q2 q hꝫ honorẽ habebit ⁊ on⁹. Sed in curia
dei in vltima rõne reddẽda: ꝑiculũ ⁊ penã inter ſe diui

dent. Dñi rapaces ptẽ ſuã habebũt: q2 tales miniſtros
falſos dilexerũt: ꝑ q̊s talia acq̃rere cupierũt: q licet le-
gẽ terre ꝓ ſe habeant ⁊ iudiciũ ſeu ſnĩam: q2 tamẽ legẽ
ſuꝑioris curie dei ꝓ ſe non habẽt: ſnĩa data in inferio-
ri curia: in ſuꝑiori reuocabiť. Miniſtri v̊o ptẽ penarũ
portabũt: q2 talib⁹ medijs ⁊ falſitatib⁹ ⁊ magnis ⁊ ma
lis ꝑquiſitis cupidis dñis placere nitunť. Sciũt nãq3
ꝙ dñi tales amant miniſtros qui plus reportare ſciũt.
Et ideo intantũ quotidie in falſitatib⁹ ⁊ cautelis ⁊ bo-
nis ꝯſuetudinib⁹ deprimẽdis ⁊ malis inueniẽdis ſub-
tilianť vt plura reportare: ⁊ dños ſuos plura lucrari
faciant: ꝙ alij qui fuerunt ante eos ꝙ vix põt ſimplex
vel fidelis terrã habere iuxta illos: quin cautelas inue
niant ⁊ dñm informent: quõ ipm acquirere poſſit: ꝙ
iterũ vix põt quis delinquere: quin vltra iuſticiã pu-
niať: non ꝯſiderãtes: ꝙ ad reſtitutionẽ tenenť: omniũ
que dñs vel dña ꝑ eos male acquirit: q̃ꝫuis de hoc nul
lum habeãt emolumentũ: ſicut ꝑ p̃dictos patet verſus
ſupra. e. c. 4. Juſſio ⁊c. Quãdo g̃ eis in foro pñie reſti-
tutio iniũcta fuerit: ſicut deberet ſi veraciter ⁊ diſcrete
ꝯfiterenť: vadant ad dños illos ⁊ videant q̃ꝫ breue ab
eis habebũt reſpõſum: ⁊ finaliter inuenient: ꝙ alia re-
ſponſio vel reſtitutio non erit: niſi ꝙ dñi capaces cũ ta
lib⁹ miniſtris ſuis eternaliter dãnabunť ſemꝑ ſibi mu
tuo maledicẽtes. Sicut ptꝫ. A. xxvij. 42. quia rapinas
meditať mens eoꝝ. Prouer. xxiiij.
¶ In qb⁹ nõ tñ aſſimilatio vl' cõꝑatio: ſꝫ etiã peior cõ Ar. ij.
ditio: quã in mult' alijs reb⁹ habẽtib⁹ ꝯditiões malas 6
inueniť. ¶ Prĩo nãq3 inter feras ⁊ aues p̃dales leoni
in aliq̊ aſſimilanť ⁊ aquile: ⁊ in aliq̃ ꝯditiõe illoꝝ exce- Aquila
dũt rapacitatẽ. Aſſimilanť eñ eis in hoc: q2 ſicut diciť
iſti p̃dã rapiũt: ⁊ faciati alijs aĩalib⁹ ⁊ auib⁹ rapacib⁹:
partẽ diuidũt reſiduũ ſeu derelinquunt: nullã v̊o p̃dã
apphendẽtes: de aĩalib⁹ ⁊ auib⁹ ſequẽtib⁹ p̃dã ſuã fa-
ciũt. Sic iſti multis modis predã rapiũt a pauperib⁹:
⁊ ab alijs quibuſcũq3 nihil dimittẽtes de ꝯtingentib⁹
ꝙ per phas vel nephas ꝑ infamiã vel bonã famã ha-
bere poſſunt: de qua preda cubile ſuũ replent ad modũ
leonis: d quo Naũ. ij. Leo cepit ⁊ impleuit cubile ſuũ
rapina. Quia ſicut leo cubile ſuũ replet rapina ꝓ ſe: et Leo
leena: ⁊ leuncul': ita iſti inſtaurãt maneria auro ⁊ argẽ
to: eq̊s ⁊ robis: ⁊ vaſoꝝ varietate: edificia alta eleuãt:
poſſeſſiões multas acq̊rũt ꝓ ſe ⁊ vxorib⁹: ⁊ filijs: ⁊ ne
potib⁹: qb⁹ cũ h oĩa oſtendũt ⁊ oſtẽtãt gl'iantes de h ꝙ
ſunt de nũero illoꝝ: de qb⁹ in pſ. lxxij. Pctõres ⁊ abun
dãtes in ſeculo obtinuerũt diuitias: veraciter reſpõde
ri poſſet dicendo illud Eſa. iij. Rapina pauꝑis in do-
mo veſtra. ¶ Iſtem v̊o predã inter feras ⁊ aues p̃da-
les ſequẽtes participãt: quãdo diuitib⁹ malis ⁊ mini-
ſtris ⁊ alijs rapacib⁹ feſta faciũt: ⁊ munera atq3 merce
des dant d talib⁹ ꝑquiſitis. ¶ Suꝑ iſta v̊o animalia ⁊
aues ſequentes tũc redeũt: ⁊ de eis p̃dam faciũt: ⁊ co-
chlear panis ſeu ꝯaneũ: ꝑ qd prius alia deuorauerunt
deuorant: quãdo cõtra baliuos ⁊ alios miniſtros bi-
las accipiunt: ⁊ eos incarcerãt vel duriſſime mulctãt:
de qua mulcta nunq̃ꝫ ſpoliatis ⁊ bilam dantib⁹ obo-
lum reſtituẽt. Vel quãdo pre ſenectute vel morte vel
alio impedimẽto amplius villicare non poterũt: tunc
ꝓpter compotũ non datũ vel cũ multis arreragijs ma
le datũ: vel propter aliam occaſionẽ excogitatã: omnia
capiunť in manu domini. Vide. M. viij. 38. de qui-
bus verificatur illud Eſa. xxxiij. Ve qui p̃daris: non
ne ⁊ ipẽ p̃daberis. ¶ Viſo in qb⁹ ꝯditionib⁹ ſunt leo- 7
ni ⁊ aquile ſiles videre reſtat in quib⁹ ferocitatẽ ⁊ ra-
pacitatẽ illoꝝ excedũt. Pro q eſt aduertẽdũ. Q2 primo
ꝓ tanto crudeliores ſunt: ꝙ leo diciť parcere proſtra-

tis ſicut oſtenſum eſt. C.xvj.18. Et ſanctis viris ſicut
patet de Daniele ꝛ in miraculis ſanctoꝝ quod iſti non
faciūt. Ideo ad deſignandū maioꝛē in leone gentium
crudelitatē ꝛ maliciā: ꝙ in leone beſtiarū: ſignāter pro
pheta quēlibet raptoꝛē aſſimilat: dicens. Ezech. xxxij.
Leoni gentiū aſſiīatus es. Secūdo: qꝛ leo de magnis
animalibꝫ ꝛ rapacibꝫ predā ſuam facit: ſicut de vrſo ꝛ
hmōi. Iſti vō econuerſo libenti⁹ ſimplices inuadunt:
ꝛ de eis predā cōmuni⁹ faciūt: de potentibꝫ ꝛ rapacibꝫ
q̄ reſiſtere ſciūt ꝛ poſſunt nihil faciūt: qđ tamen crude
lius ꝛ graui⁹ eſt peccatū. Propter qđ de eis verificat̄:
ꝛ pōt dici illud. ij. Regū. j. Leonibꝫ fortioꝛes nō in ve-
Aquila ra ſed in crudeli fortitudine. ¶ Tertio: quia leo ꝛ aqui
la ꝛ hmōi animalia rapacia aliquādo p̄da ſatiant̄ ꝛ ꝑ
tūc quieſcūt ꝛ predam non capiūt nec venant̄. Iſti vō
diuitijs ꝛ rapinis nūꝙ ſatiant̄ quin ſemꝑ corda cupi-
doꝝ plura cupiāt ꝛ querant. Et q̄nto plura capiunt ꝛ
rapiūt tanto plura concupiſcūt: ꝛ in maioꝛi vel ſunt:
vel ſe eſſe opinant̄ egeſtate. đ quibꝫ Prouer. xj. Alij ra
piūt non ſua ꝛ ſemper in egeſtate ſunt. Cui⁹ rei ratio-
8 nem: vide. A. xxvij. 4. ¶ Secūdo lupis in aliquibꝫ aſ-
ſimilant̄ conditionibus ꝛ in aliquibꝫ eoꝝ excedunt fe-
Lupus ritatem. ¶ Primo in hoc eis aſſimilant̄ quia ſicut lupi
modo ꝛ natura ſua quandā contra canes ꝛ oues faci-
unt cōfederationem ꝛ ꝯſpirationem dū ſero vlulāt in
aliquo certo loco ad ꝓuocandū plures vt multitudine
ꝛ foꝛtitudine foꝛti⁹ canibꝫ reſiſtant paſtoꝛū ꝛ crudeli⁹
ꝛ audacius oues inuadāt ꝛ deſtruāt. Ita raptoꝛes in-
iuſti adulteri. Luce. xviij. inter ſe confederatiōes ꝛ cō-
ſpiratiōes faciūt: quō non tm̄ canibꝫ. i. eccl'ie p̄dicatoꝛi
bus ſed etiā quomō ipis paſtoꝛibꝫ in omnibꝫ reſiſtant
ꝛ quomō oues ad modū ſpinarum lana ſpoliant ſicut
oſtēſum eſt. F. j. 9. Sic ergo vlulant vt reſiſtant ꝛ occi
dant vel ſpolient: quādo eīn vnus patrie ductoꝛ vel q̄ſ
cūꝗ falſus duodenari⁹ vel alius quiſcunꝗ loquit̄ cū
alio vt innocentes oppꝛimat vel aliquibꝫ damnū infe-
rat vel vt nocentes liberet ꝛ ſuppoꝛtet. Nonne lupus
lupo vlulat: vt ſimul ouem occidāt vel ſpolient ꝛ aliū
lupū audacioꝛem faciāt ad ampli⁹ nocendū. Sic de il-
lo qui de quacunꝗ cauſa aliū infoꝛmat de falſitate vl'
rogat vel mercedē ei ꝓmittit. Talis eīn vlulat vt ſum-
mo reſiſtat paſtoꝛi qui dicit ſe viam ꝛ veritatē. Sic de
mercatoꝛibꝫ qui conueniūt de vno p̄cio vendēdo. Sic
de ductoꝛibꝫ patrie qui conueniūt inter ſe de lucri par-
ticipatione. Oēs iſti ꝛ his ſiles Soph. iij. vocant̄ lu
pi veſpere qui non relinquebāt in mane. Lupi inq̄t ve
ſpere quia ſicut lupi qui de die latitabāt in abſconditis
in veſpere fameſcūt ꝛ ad predam vlulāt ita iſti ſemꝑ fa
Exm̄ meſcūt ꝛ non relinquūt in mane. Ad cui⁹ verbi decla
Fabule rationē eſt notanda fabula q̄ cōtinet: ꝙ lupi de ſero in
vnū locū ꝯuenientes ꝛ ad quoddā ouile ꝓperātes: oꝛ-
dinauerūt inter ſe in eundo quō oues oēs deuoꝛarent
ita ꝙ nullū reſiduū carnis vel pellis vel lane derelin-
querēt: quoꝝ vn⁹ dixit: ꝙ ipe voluit lanā: alius ꝙ ipe
voluit pellē: ali⁹ ꝙ ipe voluit carnē: quibꝫ dictis ꝛ fa-
ctis de q̄nto rape ꝛ ſpoliare potuerūt nullū reſiduū di
miſerūt vſꝗ mane Sic magnis raptoꝛibꝫ ꝑ patriā trā
ſeuntibꝫ vel in aliquo loco cū familia ſua rapaci moꝛā-
tibꝫ dū quilibet illoꝛuꝫ qui vult ꝛ pōt ab oībus capit.
Inter quos dū aliqui multa capiunt nihil ſoluūt: niſi
tallias dū alij ſicut bauenarij: ꝛ alij ꝓuiſoꝛes dona ca
piūt ab vno duos ſolidos: ab alio duodecim denarios
ꝛ ſic a ceteris q̄ꝫtū a ſingulis cape poſſunt vt de rebꝫ in
domibꝫ dantiū inuētis nullā ꝓuiſionē faciant: ſed ad
vicinos tranſeāt dū ribaldi ꝛ alij malēdrini in domibꝫ
in quibꝫ vel iuxta q̄s hoſpitant̄ vel tranſeūt: gallinas
ꝛ quicquid vaſtare p̄nt vaſtāt dū iterū magni balliui:
ꝛ eoꝝ vxoꝛes ꝛ filij ꝛ familia quilibet vice ſua: ꝛ modo
ſuo colligit ꝛ capit quicquid capere poteſt: quid poteſt
oībus remanere: niſi miſeria ꝛ paupertas? Et ſic ſūt
lupi veſpere fameſcentes nihil quod capere poſſunt de
relinquētes dū maioꝛ maioꝛa ꝛ minoꝛ minoꝛa ꝛ quili-
bet q̄ntum malicia ſua inuoluere poteſt capit. Quoꝝ
tam factū nephariū q̄ꝫ iudiciū iuſtū recitat̄ Mich.
iij. Audite inquit principes Jacob ꝛ duces dom⁹ iſrl':
qui violenter tollitis pelles eoꝛum deſuper eis ꝛ carnē
eoꝛum deſuper oſſibꝫ eoꝛum tunc clamabūt ad domi-
nū: ꝛ non exaudiet eos ꝛ abſcōdet faciē ſuam ab eis in
tempoꝛe illo ſicut nequiter egerunt in adinuentionibꝫ
ſuis: quia ſicut dicitur Ezech. xxij. Rapiebāt violēter
egenum ꝛ pauperem ad modum vt predictū eſt lupo-
rum: de quibꝫ predictum eſt Actuū. xx. Intrabunt in
vos lupi rapaces qui non tm̄ vt predictū eſt ſed quod 9
peius eſt lupoꝛum excedunt in damno faciendo pote-
ſtatem ꝛ damni illati magnitudinē quia lup⁹ voꝛax ad
ouile veniēs vnam ouem vel magnam partem vnius
ouis comedit. Alias licet plures ſtrangulauerit ibi ta-
men coꝛpoꝛa earum domino dimittit. Iſti vō non tm̄
vnam ſed foꝛte decem vel viginti rapiūt: vel ſaltem va
loꝛem nullam domino dimittētes: ſicut patet in regia
priſa quando victualia capiūt pro domo principis: et
non tm̄ oues vel alia animalia minoꝛa que lupi cape-
re ſolebāt rapiūt: ſed etiā maioꝛa: ſicut equos ꝛ boues
vniuerſas inſuper ꝛ pecoꝛa campi. Preterea lupi ho-
minibus nocent ſi pecoꝛa illoꝛum negligenter cuſtodi
antur. Iſti vō illis nocent qui huiuſmodi habent ani
malia q̄ꝫtūcunꝗ diligēter cuſtodiant̄ ꝛ etiā illis q̄ hu-
iuſmodi non habēt animalia: dūmodo aliq̄s habeant
poſſeſſiōes vel alia bona q̄ amittere p̄nt. Quoꝝ rapto
rū iuſta dānatio oſtendit̄. ij. Regū. xij. ꝑ iudiciū quod
Dauid rex dedit de vno ſceleroſo: cui⁹ culpā oſtendit
Nathan ꝓpheta in hoc: ꝙ cum boues ꝛ oues haberet
plurimas: vnā ſolā quā vicin⁹ ſuus habuit abſtulit ꝓ
pter qđ rex ad ꝓphetam dixit eum eſſe virū moꝛtis. Qui
ergo hoc dixit: diuina illuminat⁹ intelligentia de illo:
qui vnā abſtulit ouem: cū multas haberet: quale puta
tis iudiciū de⁹ dabit: qui talē tūc dedit iudiciū ꝑ ꝓpham
ſuū de his q̄ multas hn̄t terras ꝛ reddit⁹: ꝛ multa ca-
ſtra ꝛ maneria ꝛ q̄ deberent multas habere diuitias ꝛ
theſauros niſi illoꝝ ſtulticia ꝛ ſuꝑflue obſiſterēt expē-
ſe: ꝛ a paupibꝫ oues vel boues vel quecunꝗ alia aufe-
rūt vel capiūt ꝛ non ſoluūt. Nonne tales dicet ꝛ iudi-
cabit eſſe dignos moꝛte quia ſicut dicit̄ Prouer. j. Ani
mas poſſidētiū rapiūt. De predict' leonibꝫ ꝛ lupis ſi-
mul dicit̄ Soph. iij. Principes in medio eius: q̄ſi leo-
nes rugientes; quia rugiūt ſuper magiſtros q̄ magnā
non repoꝛtant predam: ꝛ ſuper alios: q̄ larga eis non
dāt munera vel encenia rugiūt vel ſaltē multū oſten-
dūt rugitū. Sequit̄ Judices lupi veſpe nō relinq̄bāt
in mane. Tertio licet in ꝯditionibꝫ pluribꝫ aſſiīant̄ pi- 10
ſcibꝫ ꝛ illos excedūt in voꝛacitate: ſicut pōt oſtēdi ꝑ di
cta. A. xij. 5. tamē inter illos ſpecialiter lucio aſſimilan
tur qui lup⁹ vocat̄ aquarū: ꝛ ipo min⁹ habēt vel oſtē-
dūt in factis ſcꝫ rōnis: ſicut elegāter oſtēdit̄ ꝑ quoſdā
verſus factos de quodā raptoꝛe: q̄ Luci⁹ vocabatur.
Lucius eſt piſcis rex ꝛ tyrannus aquarum. A quo di-
ſcoꝛdat Lucius iſte parū. Hic homines deuoꝛat: hec
piſcibus inſidiat̄. Eſurit hic ſemꝑ: hic aliq̄n ſatiatur.
Amboꝛum merita: ſi lanx equata libraret. Plus ratio-
nis habet: qui ratione caret. ¶ Quarto aſſimilantur ꝛ
excedunt cōditionē ſpongie: quia ſicut ſpongia ex omi
parte aquas trahit ꝛ recipit: q̄s compreſſa emittit. Ita

iſti ex omni parte: q̄ poſſunt rapiūt ⁊ recipiūt: ſed nec in firmitate compreſſi illa reſtituūt: ergo que in morte ſez eſt ſpes hypocrite: ſi auare rapiat. Job. xxvij. Quinto illi ſtulto aſſimilant̄ ⁊ in fatuitate excedunt: de quo dictum eſt. P. vij. 21. qui ſemp accipe voluit de panello Ita iſti: p omni negocio ſiue p ꝓprijs ⁊ ſuperfluis expē ſis: ſiue pro filij milicia: ſiue p filie matrimonio: ſiue p quibuſcunq̧ alijs expenſis faciendis: ſemp accipiunt de panello pauperū ſubditoꝝ: ipoſq̧ cū omnib⁹ alijs agendis: ſicut cum alijs cibarijs panem conſumunt. Unde pſ. xiij. Deuorāt plebem meam ſicut eſcam panis. Sexto aſſimilātur belligerantib⁹: ſicut patet. M. viij. 18. ipoꝝumq̧ excedūt prauitatem: quia ſicut dicit̄ Judic. xxj. Non rapiunt eas iure bellantiū: ꝓpter q̄d in morte de quolibet illoꝝ verificat̄ illō Job. v. Ipm rapiet armatus. i. diabol⁹ qui eſt armatus malicia ſeu

11 armis malicie ſub quo militant. Septimo ipis aſſimilant̄ demonib⁹: ipoꝝumq̧ ſupant maliciā. Primū ptz: quia ſicut ipe pmus demon deitatis raptoꝝ: atq̧ ordinis raptoꝝ fundatoꝝ ⁊ inſtitutoꝝ: cum complicib⁹ ſuis rape voluit in celo diuinitatē ſeu deitatē: vt eſſet ſimilis altiſſimo: ſicut patet Eſa. xiiij. vt vic3 maioris quā deus ordinauerat eſſe potentie: maioꝝemq̧ haberet honorem ⁊ gliam. Sic iſti qui de ordine regula ⁊ fundatione ſua ſunt: atq̧ ꝓfeſſione multa rapiunt: ꝓgregant atq̧ varijs ac ſcrupuloſis modis acquirūt: vt maioꝝē habeant in hoc mundo potentiā: gliam ⁊ honoꝝem q̄ deus ordinauit: quoꝝ regula ad quā ꝓfitent̄ ſcribitur A. xij. 4. Et incipit. Bona gēte ⁊c̄. Ad quam plures recipiunt̄ pluresq̧ ꝓfitent̄: ⁊ q̄diu pn̄t vſq̧ ad mortē tenent: quā regulā quantūcunq̧ ab eccl'ia approbatā. Nec mirum quia iſta regula ſiue raptoꝝū ordo fuit pmo inuent⁹ in celo ſcz in nobiliſſimo loco: ⁊ a nobiliſſima creatura ſcz a lucifero ſummo angeloꝝum ac ſupremo. Sed heu ꝓpter finem mirū eſt q̄ tot habet ſequaces: nam finis totum cōfundet quādo quilibet raptoꝝ ab ipo rapiet̄: vt ſemp cum ipo ſit in domo ſua inferni de cuius ordine hic ſemper fuit dum vixit Job. xxvij. Tollet eum ventus vrens. i. infirmitas ⁊ mors ⁊ velut turbo rapiat eum de loco ſuo ſcz diabolus. Secundum q̄ vic3 demonum credunt prauitatem oſtēditur. Primo: q̄ ipi quos affligunt in loco tormentoꝝum affligunt. i. in inferno qui vocatur locus tormentoꝝ Luce. xvj. Secūdo quia ipi non torquēt niſi malos. Ipi vo hic hoīes torquent vbi non eſt ita congru⁹ loc⁹ p tormentis ſicut infernus: ⁊ plus frequenter bonos q̄ malos. Tertio quia ipoꝝum punitio demerita nō excedit punitoꝝū: quia in inferno nulla eſt iniuſticia: null⁹ eīm ibi iniuſte punit̄. Iſti vo frequēter plus reſpiciunt ad pecunias colligēdas q̄ ad culpas corrigēdas. Demones puniunt culpas. Iſti ex culpis colligunt pecunias ꝓpter quas datas eos frequēter punire diſſimulant: vel ꝓpter quas non datas frequēter vltra rūnem puniunt: ⁊ vltra demerita delinquentiū: ⁊ p tanto illoꝝū curia peioꝝ eſt inferno. Nota. D. xij. 26. Sed omnia iſta redimere inaniter credunt oblationibus: ⁊ eleemoſynis quas reprehendit deus Malach. j. Intuliſtꝭ inq̄t de rapinis claudū ⁊ languidū. Nota plures aſſimilatiōes illoꝝ. A. xiiij. 17.

Ar. iij. ¶ Qui pmo ruſticitatē committūt q̄tū ad deum quē q̄tum in eis eſt furti vel rapine faciunt receptatoꝝem: dum ei talia dant vel offerunt que reſtituere deberent

12 ſpoliatis. ¶ Secundo inciuilitatem committunt apud mundum ⁊ apud omniū venatoꝝum: ⁊ apud illoꝝum qui in auibus celi ludunt educationē. Nam ſicut contra omniū iſtoꝝum artem ⁊ educationē eſſet aſſueface re nobiles canes vel falcones ſcilicet ad capiendū animalia domeſtica: ſicut oues ⁊ boues: vel gallinas: vel capones: quia ars illoꝝum ⁊ educatio vult q̄ indomita capiant atq̧ ſilueſtria. Ita contra nobilium ſtatum ⁊ contra omnem bonū ſtatū: ⁊ omnem bonam educationem eſt q̄ nobiles ⁊ potentes qui gladiū poteſtatē: atq̧ terras ⁊ redditus quaſi ſtipendia accipiūt ad vindictam maloꝝum: id eſt ad venandum malefactoꝝes ⁊ capiendum ⁊ puniendū reos quaſi animalia ſilueſtria intendant captioni venationi domeſticoꝝū ⁊ afflictioni ⁊ rapine ſimplicium. Tales non tm̄ cōtra educationem ſed etiam contra Joannis baptiſte p̄dicationē multum committūt Luce. iij. Neminem inquit cōcutiatis neq̧ calūniam faciatis ſed contenti eſtote ſtipendijs veſtris. De quibus ſi non ſint contenti ſed aliena 13 per rapinam vſuram vel deceptionem vel quācunq̧ falſitatem acquiſierint qui illos a proditionis periculo poterit excuſare. Si enim rex alicui filioꝝum ſuoꝝ commiſiſſet cuſtodiam ſtipendia dans ei congrua pro tali cuſtodia ⁊ filijs etiam aliqua pro ſuſtentatiōe illoꝝum minus tamen q̄ cuſtodi ſi ille cuſtos ſuis ſtultis expēſis ſtipendijs filios regis de ſuſtentatiōe ſua ſpoliaret: quis a proditionis ⁊ magnitudinis vicio illū poterit excuſare ⁊ quāto plura recepiſſet ſtipēdia tanto maioꝝem hoc faciendo committeret ingratitudinem falſitatem ruſticitatē atq̧ ꝓditionem. Sic in ꝓpoſito filij regis celi ſunt populares ⁊ alij ſimplices poteſtatib⁹ ſublimioꝝib⁹ ſubiecti: de quibus in pſal. lxxxj. Filij excelſi omēs. Maioꝝes vo dn̄i ſunt eis ad cuſtodiam deputati: eccl'iaſtici ad animaru3 ⁊ ſeculares ad cuſtodiam corpoꝝ. Filijs vo ſimplicem ſuſtentationem. Iſtis vo maioꝝem terrarū ⁊ redditū dedit ꝓmotionem ⁊ poteſtatem pro ſtipendio cuſtodire ⁊ laboꝝis. Si ergo iſti ſtipendia ſua ſuperflue expendāt vel auare detineant: ⁊ ſubditoꝝ filioꝝ ſuſtentationem per quantūcūq̧ viā malam acquirant nōne ingrati ſunt ꝓditoꝝes: ⁊ quanto plura quaſi ſtipendiū a deo receperūt tanto maioꝝē cōmittunt ingratitudinem atq̧ ꝓditionem. Caueant ergo ⁊ diligēter excogitent quid deo reſpōſuri ſint: qui plura a deo acceperunt ⁊ largioꝝa dominia atq̧ terras ⁊ reddit⁹: ⁊ plus viuūt de bonis alienis pluſq̧ ꝓpl'm dei: immo deū in populo ſuo: a quo oīa que habēt receperunt rapinis ⁊ duro dominio atq̧ grauiſſimo iugo ⁊ egyptiaca affligunt ſeruitute ad modum iudeoꝝ ⁊ Pilati: qui foꝛtitudine ⁊ poteſtate a deo acceptis: deum crucifixerunt. In quo facto ſatis plane oſtenditur q̄ illi qui plus a deo acceperunt quiq̧ plus habent de terra: plus deum contemnūt: ⁊ minus de celo curant: immo non videntur credere q̄ ſint deo ſubiecti vel ad celum ordinati: vel q̄ ſubditoꝝum data ſit eis poteſtas non ad gubernationem ſed ad ſpoliationem: qua quidem abutūtur contra deum ⁊ ſubditos illa priuabantur. Et erunt ſine oīm poteſtate debiles in morte: ⁊ vſq̧ in eternum ⁊ vltra. In morte nanq̧ erunt ſicut dicitur Oſee. xiij. quaſi nubes matutina: quia ſicut nubes matutina ſolis ardoꝛe adueniente diſſoluitur: ita iſti ſuperueniente ardoꝛe mortalis infirmitatꝭ. Sequitur. Et quaſi puluis turbine raptus ex area. Ecce illoꝝum tūc debilitas: ⁊ non reſiſtendi impotentia: q3 ſicut puluis de area rapitur ⁊ in lacum proijcitur. Ita illi qui alia rapuerunt: de lecto mortis rapiētur ad ꝓfundum ¶ Et iuſte quidem quia multa ſunt (laci. Ar. iiij.

que in nonnullis illoꝝum peccatum rapine aggrauāt: 14 ⁊ illud graue eſſe oſtendūt ⁊ que in omnibus raptoꝝibus ſtatū illoꝝ multꝭ alijs malefactoꝝib⁹ mōſtrāt eſſe periculoſioꝝē. Circa quē articulū. Primo oſtēdit q̄d in

magnis regibus vel principibus. Secundo quid in omnibus raptoribus culpam aggrauat atq3 alijs peccatis grauiorem eſſe oſtendit. Tertio quare peccati ſui periculū non ſentiunt neq3 vident. Primum patet ex periurio: qđ rapiendo incurrūt. Rex nāq3 rapinas cohibere tenet̄: ⁊ ad hoc in coronatiōe iurat: vt cuſtodiat pacem ⁊ cōcordiā in pplo: ⁊ leges ⁊ cōſuetudines bonas cōſeruet: ⁊ vt miſcđiā ⁊ iuſticiā quātū pōt faciat: qđ iuramentū non tenet niſi rapinas cohibeat ⁊ raptores puniat: q2 aliter iuſticiā nō exercet: nec ad illius ptinet ſocietatē: de quo Hieremie. xxiij. Regnabit rex ⁊ ſapiēs erit ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſticiā in terra: ſi ipſe vel ſua familia: ſua negligentia vel volūtate ſubditoꝝ bona tollat. Sicut dī Eccī. xlj. Auferēdo partē et nō reſtituēdo. Cui nō ſolum improperari pōt illud ad Roꝝ. ij. Qui pdicas. i. qui cohibere debes nō furari: furaris: imo qđ peius eſt: ꝗ iuratus es nō furari: furaris: q2 dicit lex: ꝙ nullus improbior fur q̄3 qui rapit:

15 Inſtit̄. ti. iiij. de vi bo. rap. §. q̄res li. iiij. Patet ḡ ꝙ piuriū illoꝝ aggrauat delictū. Secūdo iſtius culpe grauitas in oībus raptorib9: nō tm̄ ex pdicte legis oſtendit̄ verbis: verū etiā ex raptoꝝ factis in quib9 graui9 peccare monſtrant̄ q̄3 fures: q2 illi mobilia: iſti vo per falſitates ⁊ poteſtates ⁊ vſuras imobilia auferūt. Illi ꝓ indigentia iſti pro ſupfluitate rapiunt ꝓpter qđ dī vel dici pōt illud Hiere. xlix. Si fures de nocte rapuiſſent ꝙ ſufficeret ſibi ⁊c̄. ¶ Grauius etiā q̄3 homicide: q2 licet vterq3 tam raptor q̄3 gladiator occidāt: diuerſimode tñ̄ ⁊ cū maiori pena raptor q̄3 gladiator. Qz eñ̄ raptor occidat patet Ecc̄. xxxiiij. Panis inquit egentiū vita ipſoꝝ: ꝗ defrandat illū vir ſanguinis eſt. Et Ecc̄. xxxiiij. Qui aufert in ſudore panē quaſi ꝗ occidit proximū ſuum. Qz etiā gladiator occidat: quotidianū docet experimentū. Qz vo diuerſimode occidāt patet q2 vnus fame: ali9 gladio. Qz inſup raptoꝝ occiſio grauior ſit oñdit̄ Threñ. iiij. vbi dī. Qz melius fuit occiſis gladio q̄3 mortuis fame qm̄ illi ſtatim mortui ſunt: iſti extabuerūt ꝯſumpti a ſterilitate terre. ¶ Secundū ꝙ peccatū rapine in oībus tam in principibus q̄3 etiā in alijs aggrauat eſt diuinū preceptū: ꝯtra qđ faciunt ſicut patet ꝑ decretū: in quo cōtinet̄ ꝙ rapina ꝓhibet̄ in pcepto de furto nō faciendo: q2 rapinā nō pmiſit: ꝗ furtū ꝓhibuit. xxiiij. q. v. penale. ¶ Tertiū ꝙ pctm̄ illorū aggrauat: eſt culpe raptoꝝ indebilitas. Raro eñ̄ vel nunq̄3 viſum eſt: ꝙ ablata reſtitueret ergo raro vel nunq̄3 viſum eſt: ꝙ culpa illoꝝ eſſet dimiſſa: q2 nō dimittit̄ pctm̄ ⁊c̄. De illis vo qui forte raro reſtituūt dici pōt illud Amos. iiij. Facti eſtis quaſi torris de incē-

16 dio raptus. ¶ Qtuꝫ vo ad tertiā partē iſtius articuli tria oſtendere reſtat. Primo ꝙ cupiditas plura habendi vel retinendi vel habere vel retinē vltra q̄3 deberet: eſt cauſa quare raptores ⁊ auari periculū ſuū nō videt̄ Secūdo ꝙ cecitatē ſuā ore negant ſed illā ope oſtēdūt. Tertio quo duce tales ceci ducunt̄. Primū patꝫ: q2 ſicut cecus periculū ante pedes latēs nō videt. Ita igne cupiditatis excecati: de qb9 in pſ. lvij. ſupcecidit ignis et nō viderūt: piculū ſuū nō videt. Ex ꝗ cecitate vnū magnū ſequit̄ malū: ꝙ videlicet ad modū ceci oīa vēdicant. Sane ſicut cecus a ſeipſo vel alio ceco ductus oēm vie vendicat partē: ⁊ nunc ad vnā: nūc ad aliam partē indirecte: ⁊ nunq̄3 vel raro directe pedes vertit: pluraq3 pedibus q̄3 videns inuenit. Ita iſti cupiditate excecati: nūc ad vnā: nūc ad aliā partē terrarū: ⁊ rerum proximoꝝ ſuoꝝ ꝯcupiſcenda ſe diuertūt: ⁊ quot pedibus affectionū ſe obijciūt vel occurrūt vel oſtendunt quaſi ſua inueniūt vel inuenire cōcupiſcūt. Vñ Exm̄

ſi ſtatum ſuum bene cōſideraret opponenti de eorum rapacitate reſpondere poſſent. Sicut reſpondiſſe fert̄ quidam minus qui optimus fuiſſe fert̄ dictoꝝ elegantium et rithmoꝝ pulcherrimoꝝ inuentor: a quo cum poſtmodū cecus ⁊ antiquus effectus eſſet: quidam nobilis ad cuius curiam more mimoꝝ ducatu declinauit queſiuit ſi eſſet ita bonus inuentor ſicut eſſe ſolebat: intelligens querere de inuentiōe dictoꝝ rithmoꝝ ⁊ talium que ad minoꝝ pertinent leuitatē. Qui ſtatim reſpondit: ꝙ multo melior inuētor fuit cecus q̄3 vidēs: quia nunc inquit cecus ollas pelium: ⁊ quecūq3 ſunt ante pedes meos inuenio. Ita iſti cupidiate ⁊ rapina excecati multo plura inueniunt q̄3 inuenirent ſi eſſent ſpiritualiter videntes: q̄3 etiam alij mente videntes inueniant: quia quicquid ante pedes affectionis vel deſiderij occurrit: vel cupiditati illorum ſe oſtendit: vel tanq̄3 ſuum inueniunt vel inuenire concupiſcunt. Et ſic ſicut cecus corpore nunc ad vnam partem: nunc ad aliam ſe mouendo: omnē partem vendicat ⁊ multa inuenit pedibus. Sic cecus mente dicens illud Job. xx. Mens mea in diuerſa rapit̄. Sed hanc cecitatē ore ne- 17
gant ad modum cuiuſdam mulieris cece que Apexes Exm̄
vocabat̄: de qua ſcribit Seneca ad Luciliū: ꝙ ſemp negauit ſe eſſe cecam: aſſerens alios qui ipſam dixerūt cecam eſſe errare: ⁊ obijcientibus ꝙ neſciuit recte ambulare: et per hoc ſe cecam eſſe oſtendit. Reſpōdit cauſam eſſe: quia domus ſiue tempus obſcurum erat. ¶ Ita iſti tot modis cecitatē ſuā negant ⁊ alios qui illorum reprehendūt facta errare iudicant: quot modis rapinam ⁊ cupiditatē ſuā excuſant: de qua excuſatiōe habet̄. j. articulo proximo. Et pro tanto dicit Seneca ibidem: qđ inquit in ipſa deridemus: in nobis quotidie deprehendimus: quia ipſa ſe excuſabat: et cecam ſe eſſe negauit. Ita iſti ſpūaliter cecos ſe eſſe negant: aſſerentes ſe iuſtos: ⁊ oīa que agūt iuſte facere. Sed intrinſecus ſunt lupi rapaces Math. vij. Ergo licet ore negant: tamen opere ſe cecos eſſe oſtendunt. ¶ Sic vo Exm̄i
excecati ductore ducuntur aureo vel argenteo. Sicut oſtendit̄ per exemplū de quodā potente: ad quem mulier quedā veniſſe fertur oſtendēs ei ius ſuum in vna re: de qua iniuſte vexabat̄: petens ꝙ ipſi iuſticiā faceret: qui reſpondiſſe fertur ſe fuiſſe ſurdum. Cui illa: videas ergo chartā meam. Cui ille: ſum cecus. Cui illa obtulit florenos: quibus acceptis ipſis quaſi ductore ad faciendum qđ mulier rogauit ducebat̄. Sic in ꝓpoſito illi quibus ſaluator loquitur Matth. xxiij. Intus pleni eſtis rapina. Qđ eñ̄ tali ducunt̄ ⁊ reguntur rectore: et ꝙ nunq̄3 ſunt ſurdi vel ceci in audiendo de lucro ſuo: vel vbi dona eis offerunt̄: patet. C. xvij. 76. cum ſequen. De tali cecitate vide. P. v. 9. Sed vnum 18
in eis videtur eſſe mirabile: ⁊ multū eſſe contra naturam: ꝙ videlicet excecati fiunt crudeliores: pro tanto nanq3 hoc contra naturam eſſe videt̄ ꝙ hoc in natura inuenitur animaliū: ꝙ excecati vel predam non capiunt: ſicut patet de auibus rapacibus vel minus ſunt crudeles ⁊ nocui: ſicut patet de vrſis: qui ideo excecantur vt illorum minuatur ferocitas. Leones vo ⁊ vrſi in effigie humana et in veſtimentis chriſtianorum: de quibus Prouerbio. xxviij. Leo rugiens: ⁊ vrſus eſuriens: princeps impius ſuper populum pauperem fiunt crudeliores et rapaciores ſpūaliter excecati: de quibus Amos. vj. Ve vobis qui opulenti eſtis: qui dormitis in lectis eburneis ⁊ laſciuit̄ in ſtratis vrīs: bibētes in phialis vinū: et nihil cōpatiebant̄ ſup ꝯtritione Joſeph. Ecce quō cordium pcedit cecitas ꝑ diuitiarū opulentiā et deliciarū copiā introducta. Et q̄3 magna

ſequitꝫ crudelitas: q2 nō compatiebanꝫ pauperibꝰ. Si
eni qn̄ in lectis ſuis laſciuiūt corda ſua ceca aperirēt ꝛ
miſerias inopū: ꝛ gemitū pauperū pēſare vellent: qui
miſeriā in victu ꝛ veſtitu die noctuqꝫ laborādo vitam
ducūt: ꝛ ꝙ diſſimilē in oībus ipſi habēt fortunā: ma-
iorē inuenirent materiā deū laudandi: eiqꝫ regratiādi
ꝙ miſerorū bona rapiendi vel tam auare colligendi.
Sed heu rapinis diuitijs delicijs cordibꝰ excecati: iſta
nō vidēt. Vos ḡ qui adhuc excecati nō eſtis: rapinas
Ar. v. nolite cōcupiſcere: diuitie ſi affluant: nolite cor appo-
19 nere. in pſ. lxj. ¶ Sed in illis vox q̄dā Jacob: q2 pul-
chra verba habēt ad excuſandas excuſatiōes in pctīs:
quoꝝ quidā dicunt: oīa bona ruſticoꝝ eſſe dn̄oꝝ ad
voluntatē: ſed hoc nō eſt credibile: ꝙ ille deꝰ q̄ poſuit
oīa in pondere: nūero ꝛ mēſuraꝰ qui diſpoſuit oīa
etiā ipſa irrōnabilia: et creaturas ſenſu ꝛ rōne carētes
ſuauiter: nobiliſſimā creaturā rationalē licet ruſticalē
eius creatiōe: redēptiōe: adoptiōe filios ordinaret ſub
falſiſſima ꝛ incertiſſima regula eſſe regendā: ſub volū-
tate videlicet pctōris que infernū replet: in qua nul-
lus eſt ordo: ſed horror: quis vnqꝫ ſapiens ordinaret:
ꝙ illud qd̄ infernū replet mūdū regeret. Qui ḡ ſic di-
cunt ſunt de lege ꝛ regula illoꝝ dicentiū Sap. ij. Sit
fortitudo nr̄a lex iniuſticie. Et de parte illius. A. xv. 3.
Alij ſe excuſant paupertate ꝛ debitꝫ. aſſerētes ꝙ intantū
ſunt obligati: ꝙ oportet eos multa de hoībus ſuis le-
uare: ꝫ hoc nō valet: q2 ad talē neceſſitatē ꝓpria ſūt du-
20 cti voluptate. Vide ꝯtra tales. A. xij. 37. ¶ Alij ma-
lam allegāt ꝯſuetudinē dicētes: ꝙ modus eſt collectā
de hoībꝰ ſuis facere qn̄ filias ſuas maritāt: ꝛ in hmōi
negocijs vrgētibꝰ. Sed parū videnꝫ filias diligere q̄
cum tot maledictionibꝰ ꝛ pauperū lachrymis eas ma-
ritis tradūt. Quātūcūqꝫ eni ꝯſuetudinē vel legē regni
vel colorē in acqrendo vel retinēdo habeāt nō valebit
eis vbi eſt cōtra legē dei: q2 ſicut factū erroneū vel iu-
diciū datū vel aliqd̄ factū vel regulatū falſa lege in cu-
ria inferiori. in ſupiori ꝛ fideliori reuocatꝫ ꝛ reprobatꝫ.
Jta in ꝓpoſito. Alij dicūt ꝙ de hoībꝰ ꝓprijs: nō eſt pec
catū accipe: qd̄ habēt q2 illa ſunt dn̄oꝝ: ſed de hoibus
alienis eſſet pctm̄. Qd̄ dictū multiplicitꝫ deficit. Primo
q2 quero vtrū iſtud dictū fundetꝫ ſup volūtatē vel ra-
tionē. Si primū detur illud eſt reprobatū in pncipio
iſtius articuli. Sup rōnē vo difficile vel potiꝰ impoſ-
ſibile eſt illud fundare: q2 quō cū rōne ſtare vel cōcor-
dare poſſet: ꝙ vnꝰ in labore ꝛ ſudore magno die ꝛ no-
cte p eum acquirat victū: ꝛ alius q̄ ocioſam ꝛ laſciuā ꝛ
delicatā vitā ducit: vſqꝫ ad tertiā in lecto laſciuiēdo ꝓ
libitu ſuo: illū victū auferat: ꝙ vnus voluptuoſe vi-
uat: ꝛ alius q̄ eſt ad imaginē dei ꝛ ſeruit deo: vix miſe-
rabiliter viuat: ꝙ ꝓ voluptuoſo ꝯuiuio filioꝝ diaboli
galline auferanꝫ de domibꝰ filioꝝ dei: ꝙ illi qui quaſi
tota vita vel ꝓ maiori pte vite ſue in luxurijs ꝛ cupidi-
tatibꝰ ꝛ gulis diabolo ſeruiūt de bonis illoꝝ: q̄ fidelitꝫ
deo ſeruiūt ꝓ poſſe ſuo comedant: ꝛ ipſi vix panē ha-
beant artū ꝛ aquā breuē ad ſufficientiā. ¶ Vel quō cū
rōne ꝯcordaret in ꝓprios: in amicos infideliter ſeruiē-
tes crudeliter deſeruire: eo ꝙ ꝓprij ꝛ ſubditi ſunt ꝛ fi-
deliter obediētes: imo hoc videtꝫ crudelitatē augmēta
re: ꝓ eo ꝛ ex eo ꝙ faciūt ꝯtra naturale exemplū: ꝛ etiā
ꝯtra leges ciuiles. ¶ Primū patet in natura accipitris
ſeu niſi: de quo dr̄: ꝙ auē quā de nocte i vngulis tenet:
vt a frigore pedes cuſtodiat de mane auolare pmittit.
Ecce qui alias aues in mane capit et male tractat: illā
domeſticā que ei ꝓ vnius noctis tpe ſeruierat: illeſam
abire pmittit. Jſti vo ecōtrario dominationē haben-
tes: ſimilē damnationē habent demonis: q2 ſicut ipſe
peius torquet in fine illos domeſticos ſuos ꝛ qui ei di-
ligentius ꝛ diutius ſeruierant: quia loco retributiōis
infert ꝛ ſoluit ſupplicia. Jta iſti qui contra predictum
exemplū non extraneos: ſed qui ei non vnius noctis
tempore: ſed qui ei tota vita ſua ſeruierunt: dure tra-
ctare volunt exemplo demonis. Jdeo tyranni ridicu-
lum eius erunt Abachuc. p̄. Ad lr̄am dicitꝫ de raptori-
bus. Sicut patet per hoc ꝙ parū ante precedit: oēs
ad predā venient ꝛc. ¶ Scdm̄ etiam ꝙ dictum et fa-
ctum illorum eſt contra leges ciuiles: ꝛ ſic contra iuſti
ciam patet: quia per illas qui habet alios regere tyran
nidem exercēt in eos: quos regere debet grauius pec-
cat ꝛ durius punietꝫ ꝙ extraneus: quia dicit lex: ꝙ tu-
tor res pupillares conſumēs diſſipans et male cōtra-
ctans: grauius peccat: grauiuſqꝫ punietꝫ ꝙ extraneus
hoc faciens. ff. de admi. tuto. l. tres tutores. §. ſi tutor. ꝛ
l. non exiſtimo. j. Jn infortiato. l. iij. ti. vj. Vide aliam
legem his concordantē. P. xij. 19. ¶ Iterū dictū ꝛ fa-
ctum illoꝝ pro tanto deficiunt: quia nō ſunt ſic ſubdi-
ti illorum: quin etiā ſint ſubditi dei: ꝛ plus dei. Si er-
go non timent eos ſpoliare: quia ſubditi ſunt illorum:
ſaltem timeāt dei ſuditos: immo ipſum deū in ſubdi-
tis ſuis ſpoliare: ne videanꝫ contra ipſum proditorie
bellare dicentem: qd̄ vni ex minimis meis feciſtis ꝛc.
¶ Iterum deficiunt: quia dictum illorum opere im-
plent: dominatio illorū ſimilis eſt dominationi canis
ſuper oſſa: quia ſicut canis cuſtodit os ab alijs: vt ipe
ſolus illud deuoret. Jta iſti: de quo Luc. xj. Qd autem
intus eſt veſtrū plenū eſt rapina ꝛ iniquitate. ¶ Alij 21
dicunt non rapio ſed gratis mihi dant: quibus reſpō-
detur: ꝙ aliquando talia dant poteſtatē habentibus:
vel ꝓpter importunā petitionē: vel quia timent ne ſol-
uere velint. Sicut accidit nuper de emptore cuiuſdā Exm
mali domini: qui cum venditore cuiuſdam piſcis cō-
uenit pro quatuor ſolidis: ꝓ quibus cum nihil aliud
ꝙ talliā habere poſſet: dixit: ꝓſenta eum domino meo
ex parte mea. Libenter eni ſolutionē habuiſſet: ꝛ alle-
gauit cauſas quas ſciuit: quia diu piſcem non cepit et
quia cum vxore ꝛ filijs nihil plus haberet: ſed ꝙ habe
re non potuit malo tribuit peccatori: vel propter timo
rem vt maiora damna vitent: malunt eni dare galli-
nam ꝙ amittere equum vel bouem. Dant ergo ſicut
ille de quo habetꝫ. O. j. 12. Et ſicut pauper mendicus Exm
dat partem panis ſui cani malicioſo: tali nanqꝫ plus
dat ꝙ alteri: ne ipſum mordeat vel ſuper ipſum latret:
ſed permittat ipm̄ in pace: elemoſynā petere ita ꝙ par
tem elemoſyne dat cani vel aliam partē in pace habere
poſſit. Sic quādo pauper vel popularis homo venit
cum tallijs ſuis ad curiam magni principis: petens
ſolutionē rerum ab eo emptarū vel debitorum vel ꝓ
iuſticia obtinenda: occurrit eis canis impudicus que-
rens quid ꝛ quantū petat: quo audito adiunget dire-
cte vel indirecte per ſe vel per mediatorem quantū ei
dabit: ꝛ ipſe curabit ſolutionē: qui ab ipſo mercede ac-
cepta ꝛ a domino plenam accipiens ſolutionē: vix da-
bit creditori medietatē mentiens ꝙ plus habere non
poteſt. Ecce quomodo canis iſte vnam partem de do-
no et aliam de furto accipit: vt qui totum habere de-
beret habeat dotem. ¶ Qd eni oēs qui propter tales
vel conſimiles cauſas munera accipiunt etiam oblata
male accipiāt oſtenditꝫ p leges ciuiles. Primo Codic.
li. xij. ti. ꝛ themetic. l. deuotū in fine: in quo cōtinetur
ꝙ quiſquis militans vel iter agens vllo in loco aliqd
ab hoſpite poſtulauerit intantū eū inhiberi ſceleratū
morem iubemus: vt ipſis quoqꝫ prebentibus impu-
nitū eſſe nō patiamur. Et in eodē li. xij. ti. de ſalgamo

boſpitib⁊ nō ꝑbēdo.l.vnica ſcribit̃ ſic. Ne q̇s comitū
vel tribunorū aut ꝑpoſitorū aut militū noīe ſalgami
gr̄a.i.culcitras lignū oleū a ſuis extorqueāt boſpitib⁊
ſ; nec a volētib⁊ boſpitib⁊ in ꝑdictis ſpecieb⁊ aliq̇d au
ferāt. Glo. q: ſemꝑ ꝑſumit̃ cōcuſſio. Si ḡ iſti male re-
cipiūt a volētib⁊ multo peius recipiūt: q̇ recipiūt a nō
lentib⁊: quorū cōſenſus de h̄ q̄ dabūt nūq̄ req̇rit̃ ab
his q̇ recipiūt. Sicut contingit qn̄ dn̄s aliq̇s vult h̄re
collectā in dominio ſuo et vocat duos vl' tres maiores
de vna quaq; patria: et ipſi ꝓmittunt magnā ſummā
ꝓ tota patria in q̄ ſunt ita liberi hoīes ſicut ⁊ ipſi: quā
tn̄ nō ſoluūt ꝓ tota patria: ſ; poti⁹ tota patria ſoluit ꝓ
eis: q: ipſi collectores ſibiipſis parcūt ꝓpter qd̄ aliqn̄
Exm̄ ipſi erūt ī vaſtitatē et rapinā. iiij. Reg. xxj. Ex ꝑdict̄
22 pt; q̄ multi dāt ſicut ille dedit diabolo cādelā. A.xx.9
Alij dicunt pene conueniat ſeneſcallo vel baliuo meo
eatis ad eū. Sed ſi ꝑ billas vel alias delatiōes accuſet̃:
q̄ recipit munera ⁊ dimittit q̄ dn̄o debent̃: dn̄s bn̄ in-
tromittit ſe et inquirit de veritate. S; vbi accuſat̃ q̄ al
teri iniuriā facit: vt dn̄s lucret̃: dn̄s q̇ plus diligit lu-
croſum miniſtrū ⁊ fatuū vicinū q̄; fidelē miniſtrū et
ſapiētē vicinū nō vult ſe ītromittere: q: eſt beniamin
Exm̄ lup⁹ rapax. Gen̄. xlix. Nota. A.xij.43. ¶ Ex ꝑdict̄
pt; q̄ in oīb⁊ talib⁊ excuſationib⁊ aſſimilant̃ cuidā la-
troni q̇ ſicut in antiquis cōtinet̃ geſtis: quandā ſpo-
liauit imaginē: de q̄ cū ad rationē poneret̃: rn̄dit ſe ex-
cuſando: anulū accepi de digito: q: manū mihi porre-
xit et anulū obtulit. Sic em̄ erat imago facta cū manu
extēſa: qd̄ oportuit q̄ ei anulū porrigeret: q: aliter nō
potuit facere: barbā abſtuli aureā q: null⁹ de parētela
ſua tali vſus eſt barba. Chlamydē etiā aureā aſporta-
ui: q: nimis erat frigida ꝓ hyeme ⁊ nimis pōderoſa ꝓ
eſtate. Sic ꝑdicti recipiētes munera ⁊ vſurā ab his q̇
licet manū porrigāt: nō tn̄ habēt dandi volūtatem: ſe
excuſant dicētes: dedit mihi verū eſt. Sicut ille dedit
candelā diabolo. A.xx.9. ne ei noceret dānū inferēdo
vel negocioꝝ impeditionē faciēdo: ⁊ eorundē expedi-
tionē nimis differēdo: ſic faciūt in curijs vnde nō po
tuit bn̄ aliter facere: ideo oportet q̄ ſic faciāt. Alij vo
auferētes bona hoīs diuitis de pauꝑe facto dicūt nō
eſſe pctm̄: q: null⁹ de parentela ſua habuit talia: ⁊ ideo
talia nō decēt ſtatū ſuū: h̄ etiā dicūt qn̄ vident mona-
chū vel aliū potentē: cui⁹ patrē pauperē fuiſſe ſciunt
vel opinant̃ bonū equū eq̇tare: pr̄ ſu⁹ nūq̄; talē equū
eq̇tauit: vtinā illū vbi vellem⁹ haberem⁹. Alij ad mo
dū ꝑdicti: q̄ſi chlamydem auferūt imagini q̄ſi inutilē
dn̄ diuitū pecunias et theſauros auferunt vel auferre
cupiūt dicētes: iſ̄e nūq̄; cōmodū de bonis illis repor-
tabit vel chlamydē auferūt detractores dicētes: q̄ nec
23 bon⁹ eſt ī hyeme: nec ī eſtate. ¶ Ad lr̄am ſic̄ iſte fuit la
tro imaginis mortue. Ita ſunt iſti latrones imaginis
viue: excepto q̄ iſti peiores et fortiores ſūt latrones q̄;
ille vel etiā q̄; alij q̇ in nemore hoīes ſpoliāt: q: illi clā
et cū timore. Iſti apte et cōtemptibiliter auferūt. Vn̄
et doctores tenēt rapinā graui⁹ eſſe pctm̄ q̄; furtū. Sic̄
pt; ꝑ ſctm̄ Tho. in ſūma. q. lxvj. arti. ix. q: violentia q̄
fit ī rapina mag̃ eſt ꝯ volūtatē q̄; ignorātia q̄ eſt ī fur
to. Et q: ꝑ rapinā nō ſolū infert̃ alicui dānū in reb⁊: ſ;
etiā vergit in q̄ndā ꝑſone iniuriā. Ex q̇b⁊ apparet q̄
Dionides pyrata cōgrue rn̄dit Alexādro magno: de
Exm̄ q̄ ſcribit Aug. de ciui. dei. li. iiij. c. ij. Vbi etiā ꝓbat q̄
mal⁹ rex eſt latro: q: placiti lege ꝑda diuidit̃. Remo-
ta inq̇t iuſticia: q̇d ſunt magna regna niſi magna la-
trocinia. Hoc oñdit ꝑ exēplū de Alexādro imꝑatore
et pyrata: quoꝝ hiſtoria et diſputatio plani⁹ continet̃
in libro de nugis phoꝝ. Ibi nāq; continet̃ quaſi ſic: q̄
Alexāder q̄ſiuit a pyrata capto in mari ⁊ ad illū addu
cto: q̄re fuit infeſt⁹ mari. Cui ipſe: q̄re es tu infeſtus
terre: ego ꝑdā meā capio ſuꝑ mare: ⁊ tu tuā ſuꝑ terrā.
S; q: ego paruo nauigio capio ꝑdā meā et tm̄ mobi-
lia latro vocor: q: vo tu h̄ facis cū magno exercitu ra-
piēdo mobilia et īmobilia vocaris imꝑator: ſi ſol⁹ ra-
peret Alexāder: et capt⁹ eſſet latro vocaret̃: ſi ad nutū
Dionidis ꝑpli famularent̃ eſſet Dionides imꝑator:
nā q̄;tū ad cauſam nihil deeſt: niſi q̄ deterior q̇ rapit:
improbius q̇ manifeſti⁹ impugnat. Sic̄ pt; de furioſo
q̇ q̄to fortior tāto plura mala cōmittit cū gladio quē
manu tenet. Sequit̃ in hiſtoria. Leges inquit pyrata
q̄s ego fugio tu ꝑſeq̄ris: me fortuna et rerū anguſtia
iniquū te faſtus intolerabilis ⁊ auaricia inexplebilis
furē facit. Ita adhuc: nā ſuꝑflue expēſe faciūt potētes
tyrānos. ſequit̃. Si fortuna māſueſceret: melior fierē;
ſ; tu fortunatior nequior fieres. Mirat⁹ Alexāder ei⁹
cōſtantiā ipm̄ militie aſſcripſit vt experiret̃ ſi cū fortu
na vitā mutaret ī meli⁹. Ex ꝑdict̄ euidēter oñdit̃: q̄
ſicut pauꝑ eſt latro nocturn⁹. Ita malus imꝑator eſt
latro diurn⁹: quoꝝ tn̄ q̇libet: q: de latrocinio ſuo hic
min⁹ erubeſcit factū ſuū ꝑdictis modis excuſando: q̄
nō rapinā arbitrat⁹ eſt Ad Phil. ij. De q̇b⁊ cōquerit̃
Iob. xix. Non erubeſcetis opprimētes me: ideo alibi
plus erubeſcēt pluſq; punient̃ in morte: videlicet qn̄
demones ſicut dr̄. ij. Machab. iij. Multa caligine cir-
cūfuſum rapiūt.
¶ In q̄ pena notat̃. Cui⁹ pene ꝑmo oñdit̃ ratio. Se- Arti. vj.
cūdo certitudo. Tertio latitudo. Quarto cōgruitas.
Quinto velocitas ſeu celeritas. ¶ Q̄tū ad primū rō 24
oñdit̃ ex ſentētia veritat̄. Math. xxv. Eſuriui ⁊c̄. q̇a
ſi male erit ī iudicio nō dātib⁊ ſuis: rōnabiliter ſequit̃
q̄ peius erit rapiētib⁊ aliena. Vn̄ Aug. de verb̄ dn̄i. c.
xx. Si in ignē mittit̃: q̇ nō dedit rem ꝓpriā: vbi putas
mittēdus eſt q̇ rapuit aliena? Si cū diabolo ardere h;
qui nudū nō veſtiuit: vbi putas arſurus eſt: q̇ expo-
liauit? Ad idē Fulgētius tractās illud verbū Math.
vij. Oīs arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet̃: et in
ignē mittet̃: ſi iudiciū ſine miſcdia illi erit: q̇ non fecit
miſericordiā: quale iudiciū erit illi qui fecit rapinam.
Si ſterilitas in ignē mittit̃ rapacitas vbi mittet̃ vel
quid meret̃. Quid ḡ tūc erit de illis de quib⁊ dictū eſt.
E. iij. 22. Et ſi illi tūc de celo expellent̃: de q̇b⁊ dictū eſt
D. ix. 6. Vbi tūc erūt illi: de quib⁊ dictū eſt. F. viij. 11.
et. M. ix. 22. ¶ Secūdo eiuſdē pene certitudo ex mul 25
tis oſtēdit̃ euidētijs. Primo ex hoc: q̄ hic penitētiam
dignā nō faciūt: quare: quia nō reſtituūt. Secūdo ex
boc: q̄ deū cū corpore et mēbris ſuis deuorant. Sicut Exm̄
patet ꝑ exemplū cuiuſdā magni principis et tyranni:
q̇ tali ſomnio ammonit⁹ fuiſſe legit̃ a tyrānide ceſſare.
Siquidē ei videbat̃ q̄ ſtetit corā imagine beate virgi
nis Marie valde famelicus: qua fame cōcitatus: ad
filiū quem virgo manu tenebat accedēs primo caput
pueri: deinde ſcapulas et brachia poſt latera: deinde ti
bias et pedes vt ſibi videbat̃ comedit: qui euigilans
triſtis ⁊ territus cōfeſſori ſuo ſomniū oſtēdit: qui ei in-
terpretabat̃: q̄ puer ille fuit Chriſtus cū corpore. ſ. ec-
cleſia. ſ. cōgregatiōe fideliū: que dominio ſuo ſubiecta
erat: quā tyrannidem exercens vexauit et deuorauit
chriſtū in ſuis mēbris: et cū ſuis mēbris. i. cū brachijs
et laterib⁊. i. cū maiorib⁊ et cū tibijs et pedib⁊. i. cū infe
riorib⁊. Tales em̄ chriſtū cū mēbris ſuis lacerādo: et Exm̄
ſi ad paruū tempus ꝑualeāt: certitudinaliter tamē ab
eo ꝑcutient̃. Sicut patet ꝑ exemplū de quodā tyrāno
magno qui ſomniaſſe fert̃ q̄ vnā dei manū deuorauit
et cū aliā deuorare vellet: ab ea percuſſus interijt et in

foueā cecidit. Qđ quidā ſapiēs ei expoſuit dicēs: ſpo=
liaſti eccleſiā: et nūc vis taxare ꝑplm: caueas ne percu=
tiat te deus: anteq̄ꝫ inceptū perficias. Et cū nec ſic am=
monitus ceſſare vellet anteq̄ꝫ inceptū perficeret obijt.
Sic Achab tyrannidem exercēdo. iij. Reg. xx. Et ſic
Antiochus tyrannidē excogitādo. ij. Machab. v. in=
terierūt ab eo ꝑcuſſi. de quo dicit Job. xxxiiij. Nō ac=
cipit ꝑſonā principis: nec cognouit tyrannū. Ex iſtis
enī ꝛ ex illis. G. ij. 41. qui tales fuerūt tyrāni ꝛ rapto=
res: quales moderni ſunt ꝛ ad penas illas modernos
p̄ceſſerūt: quaten⁹ modernis de illuc eundo det certi=
tudo: q2 ſm beatū Greg. ī quadā homel'. Preteritorū
exhibitio eſt futurorū certitudo. ¶ Tertia certitudinis
euidētia habet ex hoc: ꝙ multos in curia illa habebūt
aduerſarios: q2 illos quos hic affligūt illic iudices ha
26 bebūt Job. xxxvj. Judiciū paupib⁹ tribuit. ¶ Quar=
ta certitudinis euidētia. ſ. pene raptorū ex h̄ conſurgit
ꝙ magnū in morte on⁹ portabūt: et artā et lubricā ha
bebūt viam: ex quib⁹ ſequi neceſſe eſt: ꝙ certitudinal'r
cadāt inferi⁹ ad penas. Qꝛ enī magnū on⁹ et verecū=
dū portabūt patet: q2 ſicut latro cū latrocinio ſuo ma=
nuali captus: cū eodē latrocinio ad tribunal ducit iu=
dicis. Jta iſti cū omnib⁹ rapinis: vſuris: furtis et qui=
buſcūq̄ꝫ male acq̇ſitis: in collo poſitis ad tribunal du
cent dei: gemētes et dicentes: onus graue grauatū eſt
ſuꝑ me qđ tn̄ q̄ꝫtūcūq̄ꝫ ſit graue et cōfuſibile: oportet
ꝙ quilibet ſuū portet. Jn bona enī villa hō̄ inueniret
portitorē: qui ꝓ denario on⁹ ſuū portaret: ſꝫ ibi ſi dare
vellet totū aurū ꝛ argētū mūdi: null⁹ on⁹ ſuū porta=
bit: niſi ipſe q̇ illud fecit. Quia ibi vnuſq̇ſq̄ꝫ on⁹ ſuū
Exm̄ portabit Ad Gal'. vj. Qꝛ cōgrue oñdit ꝑ exēplū ſcri=
ptū in libro de apib⁹: de q̇dā milite: q̇ poſt plures an=
nos mortis ſue: apparuit vxori ſue: ꝓ ipō orāti indut⁹
veſtimētis cōfectis de ferramentis equorꝫ ignitis. Et
vxori q̄rēti cauſam: cū nūq̄ꝫ fuiſſet mareſcallus eq̇rū:
rñdit q2 nō ſolui tali fabro ꝓ equorꝫ meorꝫ ferramētꝭ:
ideo nūc h̄ on⁹ porto: ꝛ ſtatim diſparuit: vxor v̇o fa=
bro vocato q̄ſiuit in quāto marit⁹ ſu⁹ defunct⁹ ei tene
bat: q̇ dixit ꝙ in marcha anglicana quā vt maritū a
penis liberaret: ſoluit eidē indilate. Nec fabuloſa re=
putari debet hiſtoria q̄ in oīb⁹ ſniē cōcordat v̇itatis: q̄
dr̄ Matth. xviij. Mittite eū in carcerē donec reddat
vniuerſum debitū. Eſt enī hiſtoria ſatis ad ꝓpoſitum
oſtēdendū ꝙ videlicet vnuſquiſq̄ꝫ ꝙ de alieno habet:
tāq̄ꝫ on⁹ in collo portabit. Ex q̊ ſatis clare intelligere
poſſum⁹: q̄ꝫta erit tūc quorundā: nō tm̄ latronū ſꝫ etiā
aliorū cōfuſio et preſſura: q2 ſi ipſe tantā habuit cōfu=
ſibilē penā ꝓ vna in qua tenebat marcha: et ſi tale de
ferramētis portauit pōdus q2 ꝓ illis nō ſoluit: qualē
ſuſtinebūt penā: q̇ valorē multarū marcharū ꝑ durū
dominiū vel falſitatē acq̇rūt: vel mutuāt ꝛ nūq̄ꝫ ſol=
uūt. Et quale portabit pōdus de alijs reb⁹: ſic̄ de bob⁹
equis: ouib⁹: gallinis: pane: vino vel ceruiſia et etiam
terris et domib⁹ q̇ hmōi acquirūt ꝑ rapinas vel vſu=
ras vel malis vijs vl' qui hmōi accipiūt ꝛ nō ſoluūt.
O deus qn̄ nobiles noſtri: oīa talia onera habebūt in
collo ligata: quales et q̄ꝫ viles erūt tūc poletarij: ꝛ por
titores: qui nūc equos habēt ꝛ currus in quib⁹ onera
ſua portant: et diuites et nobiles reputant diuitijs et
honorib⁹ et veſtib⁹: quibus nūc ornant ſpoliati ꝛ de=
nudati: qn̄ iterū animalia ab eis nūc capta ꝛ non ſo=
luta in ventrib⁹ eorꝫ ſimul clamauerint: ſicut patet ꝑ
exemplū de oue patricij. F. viij. I. q̄ꝫ mirabiles erūt cla
mores: quia aliqui eorū plura habebūt infra eos ani=
malia forte clamātia quā clamauerint in arca Noe.
Qꝛtum erūt inſuꝑ tūc onuſti: vſurarij: fures et alij: q̇
domos terras et animalia: hic ꝑ vſuras furtū et falſi=
tates acquirūt: nec on⁹ tūc deponere poterūt: q2 erit de
eis ſicut de ſimia q̄ fetū in collo portās venatorib⁹ ap=
propinquātib⁹ deponere vellet: ſꝫ ita firmiter ei adhe=
ret: ꝙ nō pōt. Jta nec iſte in ꝓpoſito: ſꝫ gemens dicet:
ve mihi: iniq̇tates mee ſupergreſſe ſunt caput meū: et
ſicut onus graue ꝛc̄. in pſ̄. xxxvij. Et Thren̄. primo.
Jniq̇tates mee circūuolute ſunt: et īpoſite collo meo.
Qꝛ etiā cū iſto onere graui ꝑ viam artā ꝛ lubricā: vbi
et multi erūt impediētes: ꝛ deorſum trahētes trāſibūt
oſtēdit ꝑ hoc ꝙ ſcribit btūs Greg. iiij. dial'. c. xxxvij. Exm̄
de quodā ad mortē trahēte: cui alteri⁹ ſeculi pene oſtē
debant qui poſtea loquelā recuperās aiebat: q2 pons
erat ſub quo niger atq̄ꝫ caliginoſus fetoris intolerabi
lis fluuius decurrebat. Hec v̇o erat in pōte ꝓbatio:
vt quiſquis ꝑ eū iniuſtorū vellet trāſire in tenebroſo
fetētiq̄ꝫ fluuio laberet. Juſti v̇o quib⁹ culpa non ſub=
ſiſteret ſecuro ꝑ eū greſſu ac libero ad loca amena per=
uenirēt. Habēti ḡ tam magnū on⁹ pctōrꝫ vel bonorū
ablatorū in collo ꝛ ꝑ tam periculoſum pontē trāſeūti:
quid verius dici pōt q̄ꝫ illud Eſa. xiiij. Ad infernum
detraheris. Cuius cauſa reddit Amos. viij. Videte
inq̇t inſanias mltas: et calumniā patiētes ꝛ neſcierūt
facere rectū dicit dn̄s. Theſaurizantes iniq̇tatē et ra=
pinā in edib⁹ ſuis: ꝓpterea hec dicit dn̄s: tribulabit et
detrahet ex te fortitudo tua. ¶ Si queris q̇s te detra=
het: ſicut querit ille de quo Abdie. c. vnico. ſuperbia
cordis tui: extulit te habitantē in ſciſſuris petrarum.
Jnterliniaris: quaſi in alpib⁹ exaltantē ſoliū tuū. ſ. q̄
dicit in corde ſuo q̇s detrahet me. Rñdet Prouer. xxj
Rapine impiorꝫ detrahēt eos: q2 noluerūt facere iudi
cium. Tertio eiuſdē pene latitudo ad multa ſe extēdit. 27
Primo ad raptorū ſeu tyrannorū ꝛ aliorꝫ iniuſtorum
ꝑſonas qn̄ videlicet ꝓpter iniuſticias ſuas a ſubditis
vel alijs tꝑaliter occidunt. Sicut eglon ab aioth. Ju=
dic'. iij. Et cōplet in eis illud pſ̄. liiij. Viri ſanguinū
et doloſi nō dimidiabūt dies ſuos. Et illđ Hiere. xxij
Ve q̇ edificat domū ſuā in iniuſticiis. Et ſequit poſt.
Sepultura aſini ſepeliet putrefact⁹ ꝛ ꝓiect⁹ ex̄ portas
Hieruſalē. Jn quo facto deus miſericorditer agit cū
ſubditis: q̇ tūc virgā ſubtrahit: qn̄ filiū vltra modum
verberat: ꝛ eternal'r a deo damnant q̇ ſicut ſcribitur
Dañ. xj. Rapinas et predā et diuitias eorꝫ diſſipabit
Et erūt preda demonis: ꝛ hoc iuſte: vt q̇ alios preda=
bāt ipſi p̄dent: ꝛ impleat in eis illud Eſa. xxxiij. Ve
q̇ predaris: nōne ꝛ ipſe p̄daberis. Secūdo ſe extendit
ad ꝑſonas iniuſtas: q̄ꝫtū ad h̄ ꝙ heredes vt frequēter
nō habēt de corporib⁹ ſuis: vel ſi habent iuuenes mo=
riunt et patrib⁹ nō ſuccedūt. Jn quo facto de⁹ miſeri=
corditer agit cū illis ne viuēdo ꝛ mala patrū perq̇ſita
tenēdo damnarent: ſicut fuit ille: q̇ patri maledicebat
A. xij. 54. Vel ſi diu viuāt heredes illorꝫ: ſiue ſint filij
ſiue nepotes vt frequēter fatui ſunt: et decare ꝑquiſi=
to patris bonū forū faciūt: ꝛ mēdici moriunt. Sicut
patet de illo q̇ dixit patrē fatuū: licet a multis viuens
ſapiēs reputaret: quia nō dabant ei niſi viginti ſolidi
ꝓ terra: ꝓ qua pater dederat triginta. Et miſere viuē=
tes et omnia amittētes patris: manifeſtant: et loquele
omniū exponūt falſitatē. Jn quib⁹ cōplet illud Job
xxvij. Nepotes eius non ſaturabunt pane. Et illud
Eccl'. xl. Nepotes impiorū nō multiplicabūt ramos.
Et illud Sap̄. iiij. Adulterine plantatiōes nō dabūt
radices altas: nec ſtabile fundamentū collocabūt. Et
illud Hieremie. xxx. Cūctos predatores tuos. i. par= 28
ticipes prede dabo in predam. ¶ Tertio ſe extendit ad
poſſeſſiones iniuſtorum: quia aliquotiens viſum eſt:

ꝙ tales q̇ multa iniuſte acquirūt ī ſenectute qn̄ plura
acquirere nō poſſunt: vel etiam ante ꝑ alia infortunia
vtpote: quia ab alijs ſpoliant̄ vel mercādo in terra vl'
mari omnia amittūt: in paupertatē cadūt. Nec mirū
quia naturaliter oīa tendūt ad locū ſuū: qn̄ ſunt extra.
Sicut patet de lapide ſurſum: ſemꝑ enī nitit̄ naturalr̄
a loco illo recedere: ⁊ ad aliū tendere. Cū ergo diuitie
male poſſeſſe ſint extra locū ſuum: qd̓ mirabile eſt; ſi
ſemꝑ a poſſeſſore illo defluant recedētes? q: non habet
euētus ſordida p̄da bonos: q: ſepe cōtingit verificari
de eis illud Zach. ij. Erūt prede his qui ſeruierūt eis.
Et licet aliquotiens viſum ſit: ꝙ in hoc ſeculo hmōi
euadāt penas: nullus ꝓpter hoc audacior ſit iniuſti-
ciam facere ⁊ male acquirere: nec p̄ſumat ꝙ quiſcūqꝫ
talis vel ipſe qui talis ſit: q̇ hoc cogitat dei euadat vin
dictas: qui eis penas ſub iuramēto certiſſime ꝓmittit
dicens. Amos. viij. Audite inquit qui cōteritis pau-
perem: et deficere facitis egenos. Et cito poſt Jurauit
dn̄s in ſuperbia Jacob: ſi oblitus fuero vſqꝫ in finem
29 oīa pctā eorū. ¶ Quarto ſe extendit ad ſubditū et vi-
cinū qui ꝑ eos affligūtur: quia ſi habet tyrannū dn̄m:
palā patit̄ ſi vicinū inſidioſe. Quinto pena ſeu dam-
nū rapine ſe extēdit ad viros eccliaſticos ⁊ religioſos:
tam poſſeſſores qꝫ etiā pauperes mēdicātes. Ad poſ-
ſeſſores qn̄ inter illos hoſpitati eos ſumptibꝫ grauant
vel quia ſumptꝰ in eis ponere nolunt: vexant. Sicut
accidit qn̄ p̄mittūt ad aliquā domū nuncios: quaſi in
ꝓprijs vellent eſſe expēſis: quibꝫ tn̄ ſi domus nō ꝓcu-
rauerit vel in equorum auenis et feno et hmōi: multa
nō expēderit: cogitāt et aliqn̄ dicūt ꝙ duplū expēdēt:
et ſi ipſi hoc nō dicant: maliuoli et maliloqui miniſtri
eis aſſiſtētes dicūt: et ad hoc faciendū dn̄os ꝓuocant.
¶ Ex talibꝫ ergo ſumptibꝫ vel grauaminibꝰ vel quia
non expendūt: contingit ꝙ pauperibꝫ elemoſynas et
hoſpitalitatē vt dicūt facere non poſſunt: quia ſi ipſis
ibi exiſtentibꝫ hoſpitalitas petat̄. Reſpōdet̄ ꝙ domꝰ
illorū ſunt occupate. Ipſis v̄o abſentibus reſpondet̄
ꝙ domus illorum eſt depauperata per magnos. Sed
excuſant ſe p̄dicti dn̄i ⁊ miniſtri: ꝙ alibi hoſpitiū in-
uenire non poſſent: ſed ſi domus illa ibi nō eſſet: alibi
hoſpitiū inuenirēt. Iterum dicunt tales miniſtri dn̄s
meus poteſt eis nocere: et ꝓ eis facere: verū eſt: primū
cum peccato: et ſecundū cum merito: quando v̄o eis
bene receptis larga dantur munera: quia feſtum cele-
brauerūt pro cuncta preda. j. Reg. xxx. Et ad literam
ſicut Dauid ſupueniēs illos occidit: ita Dauid noſter
30 Chriſtus iſtos agentes predas. Judicꝫ. ix. ¶ Sexto
pena et damnū tyrannorū et miniſtroꝝ quandoqꝫ ad
totum regnum ſe extendit: quia in terris talium vix
vnq̄ erit pax longeua: nec in domibus abundantia:
vel res bene ordinate: quia frequenter fatuis ducunt̄:
qui diſſipant quicquid a ſapiētibꝫ in cōſilijs vel par-
lamentis ordināt̄. Dn̄i etiā cū quibus tales ſtant fre-
quēter ſunt fatui: ⁊ talibus ductoribus ſuis: tot dant
tam mobilia qꝫ immobilia. Ex quibꝰ habitꝫ ipſi ſuffi-
cienter viuere poſſent: et quibus datis tyrannidem et
durū dominiū exercent indigētes: et in domibus ſuis
de ꝓprio non abundant: licet quandoqꝫ abundent de
alieno. Juxta illud Job. xij. Abundant tabernacula
predonū. Quando v̄o dn̄i fideliter et rationabiliter
vixerunt abundabant tam ipſi qꝫ ſubditi: nunc v̄o
ambo in egeſtate ſunt. Propter hec duo alij magni de
terra illis inuidēt ductoribus eoſqꝫ deſtruere nitunt̄:
et ſic bella inter illos ſurgunt et pax deſtruitur. Et de
quo dolendum eſt iſte error pro tanto eſt quaſi incorri
gibilis: quia cōſilio vel parlamēto alicuius principis
vel alterius magni cōgregato: nullus audet veraciter
de vtilitate principis vel terre ſue tractare: quia vti-
liter tractare nō poſſent: niſi cōſiliarent̄: quomō tales
ductores a curia amoueri poſſent et dn̄i per alios ſa-
pientes regi et duci poſſent: et quomō dn̄i etiam ordi-
natius et cum expenſis et cum minori familia inutili:
et cum minori magnorū donorū ꝓdigalitate viuere
debeant. Hoc antē ideo nullus aperte ꝓponere audet
in conſilio: qui ſuſpicatur vel veriſimiliter timet: ꝙ
princeps vel ductor ſuus aliquem inter illos habeat
fautorem: qui ei omnia reuelabit: ⁊ inimicitias eiꝰ con
tra veracē cōcitabit. Sicut aliquando auditū eſt acci-
diſſe per illos: qui ſuſceperunt me veritatē. ſ. dicentē.
ſicut Leo paratus ad predam. in pſ̄. xvj. qui ſicut di-
citur. iij. Reg. xx. feſtinantes rapuere verbū ex ore eiꝰ
.i. veritatē dicentis vt ipſum accuſarēt et de bono opē
lapidarent. ¶ Quarto pene raptorū ſeu tyrannorum 31
congruitas. Primo hiſtoria oſtēdit̄: qua fert̄ quendā Exm̄
magnū principē cōtra triplicē tyrannidem tripliciter
fuiſſe punitū. Primo nāqꝫ multos pauperes de do-
mibus et terris ſuis expulit et habitacula eorum de-
ſtruxit: et terras illorum occupauit: vt parcum vel fo-
reſtam ſuam ampliaret. Secundo interdictū pape in
terra ſua contempſit: ceruū coronādo et eum papā vo
cando venabatur. Tertio nepotem ſuum nobilem et
heredem magnū occidit vt terram ſuam liberius oc-
cuparet. Illa ḡ nocte q̄ moriebat̄: cuidā ſancto viro
viſum fuit: ꝙ regem predictū vidit ſedere in cathedra
coronatū: quē primo inuaſerunt canes eum male lace
rantes. Secūdo ceruus cū cornubus ipſum horribi-
liter vulnerauit. Tertio iuuenis cum lancea ipſum ꝑ-
forauit: et proſtrauit qui poſtmodū audiens ip̄m illa
nocte mortuū fuiſſe: qua deus illam oſtendit viſionē
intellexit: ꝙ ideo a canibus lacerari viſus eſt: quia de
loco hominū locum fecit ꝓ ludo canum: ⁊ ſic de alijs.
et patet. Secūdo hec pene cōgruitas: elegāter oſtēdit̄
Dan̄. v. In oſtenſione facta Balthaſar regi ꝑ manū
ſcribētis in pariete: mane: tethel: phares. i. numeratio
appenſio: diuiſio. ¶ Primo enī in mortis cōpoto ta- Mane:
les taliūqꝫ acquiſita atqꝫ poſſeſſa congrue numerant̄ Tethel
vt ſicut ipſi aliorū bona inter ſua et quaſi ſua nume- Phares.
rauerunt: ita bona ab eis acquiſita: atqꝫ cū eis inuēta:
numerent̄: vt ſciat̄ quot terras quot loca quot dena-
rios habeant ſuos et quot alienos et pro alienis: ſicut
latro pro furtis: iuſte damnent̄. Secūdo tales taliūqꝫ
acquiſita opa atqꝫ poſſeſſa cōgrue ponderant̄: ſeu in
ſtatera appēdent̄: vt ſicut ipſi male alijs pōderauerūt
qn̄ in ſtatera illorū plus ponderauit aurū et argentū
qꝫ iuſticia: fauor: amor: timor vel carnalitas plus q̄
charitas: terra morientiū et locus amiſſibilis male ac-
quiſitus: q̄ terra viuentiū: vel locus in eternū dura-
turus in celo: ita ipſi iuſte pōderant̄: cū omnibꝫ factis
acquiſitis atqꝫ poſſeſſionibꝫ: vt ſciatur vtrū plus pon
derēt bona opera atqꝫ bene acquiſita vel male: ⁊ ſciat̄
que pars ſtatere ſit pōderoſior. Vtinā hoc attēderent
falſi acquiſitores: mercatores: iudices et hmōi: de q̇bꝫ
Oſee. xij. Chanan in manu eius ſtatera doloſa. Ideo
doloſa: quia iuſticiā atqꝫ veritatē et ceteras virtutes:
cum bona vita minus ponderāt: qꝫ pecuniā: ⁊ eterna
minus qꝫ tpalia. ¶ Tertio ſequit̄ phares. i. diuiſio.
Et hoc cōgrue: quia iſtis duobus peccatis tāqꝫ dua-
bus premiſſis p̄cedentibꝫ: congrue in mortis iudicio
ſequit̄ diuiſio anime a corpore: et omniū diuitiarum:
delitiarū et honorū: tam ab anima qꝫ a corpore: ⁊ da-
bitur medis et perſis. i. anima demonibus et corpus
vermibus: poſſeſſiones amicis carnalibus ingratis.

Vtinã hoc attenderẽt oẽs ẜm qđ in verſibꝫ notaꝛ ſe-
quẽtibus. Mane tethel phares vigili ſi mẽte notares
Rapta reſtaurares et meliora dares. Hoc ſi nõ attẽ-
dant: cõgrue rebꝰ ſpoliabunꝛ: ſicut coruus. A.xij.36.
Et de rob. E.iij.22. Et hoc cõgrue: vt ſicut ipſi rapue
runt ita rapiant. pſ̃.xlix. Rapiat: ⁊ nõ ſit qui eripiat.
32 ¶ Quinto pene raptorũ tyrannorũ et aliorũ iniuſtoꝝ
velocitas: per exemplũ oſtendiꝛ de auibꝫ ꝑſequẽtibus
Bubo. venantibꝫ atqꝫ deplumare minãtibꝫ bubonẽ: qꝛ ſicut
ab aucupe inſperate capiunꝛ: dũ clamoribꝫ et minis
tedia q̃ poſſunt ei inferũt: et mortẽ et penã quã ei intu-
liſſe voluerũt: ipſe patiunꝛ mortẽ videlicet et deplu-
mationẽ. Sic in ꝓpoſito: ſicut patet de Pharaone: qui
dum equis et armis pplm̃ dei ꝑſequebaꝛ ſine aliqua
Exm̃ infirmitate precedente ſubito rapiebaꝛ. Et de comite
quondã Matiſtonenſi: de quo ab incolis fertur: ꝙ de
prandio et delitijs quibꝫ in mẽſa ſplendida vtebatur:
a diabolo: quaſi cũ equo magno ⁊ nigro aulã intrãte
omnibꝫ videntibꝫ ſubito rapiebaꝛ: et nũq̃ꝫ comparuit.
Sic de quocũqꝫ q̇ ſicut diciꝛ in pſ̃.ix. Inſidiaꝛ vt ra-
piat pauperẽ: rapere pauperẽ: dũ attrahit eũ dũ attra-
hit. i. nitiꝛ rapere pauperẽ in laqueo ſuo cadet ſubito
et inopinate. Et hoc eſt qđ diciꝛ Lu.xvij. Sicut inq̇t
ſaluator fulgur coruſcans de ſub celo: ita erit filius ho
minis in die ſuo. Et ſicut factũ eſt in diebus Noe: ita
erit in diebꝫ filij hoĩs. Edebant et bibebant: et vxores
ducebant vſqꝫ in diẽ qua Noe ingreſſus eſt in arcã: ⁊
venit diluuiũ ⁊ ꝑdidit oẽs. Sic factum eſt in diebus
33 Loth ⁊c̃. ¶ Iſtoꝝ vͦo pene quã in alio ſeculo patienꝛ
cõgruitas ſatis oſtendiꝛ Job.xxiiij. vbi diciꝛ: ꝙ ad ni-
miũ calorẽ trãſibũt ab aquis niuiũ: et hoc ꝓpter cõdi-
tionẽ et ſimilitudinẽ quã habẽt cũ Leone: q̇ diciꝛ q̃ſi
cõtinue eſſe febricitans: in quibꝫ ſicut tranſit a frigore
ad calores: ſic illi in inferno. de quo in pſ̃. Sicut leo ra
piens et rugiens ⁊c̃. Ideo in iudicio mortis deo ⁊ ſan
ctis ſuis ordinãtibꝫ hoc: de quibꝫ ad Heb.xj. Obtura-
uerunt ora leonũ: ordinabiꝛ de illis: ſicut natura ordi-
Exm̃ nat de vulturibꝫ. Vultures em̃ ſunt aues: que bella
de lõge ſequi ⁊ cadauera ad magnã diſtantiã olfacere
dicunꝛ: quas natura ſic punire diciꝛ: ꝙ in fine roſtrũ
ſuperiꝰ intim̃ excreſcere facit: ꝙ comedere nõ poſſunt:
et ſic vſqꝫ ad mortẽ fame affligunꝛ. Sic ſtipẽdiarij et
baretarij ⁊ latrones bella amãt: ⁊ ſequunꝛ corporalia.
Aduocati vͦo ⁊ falſi hoĩes brigas placita ⁊ bella amãt
ſpũalia. Vſurarij vͦo raptores ac diuites auari: bella
amant dei. i. famẽ cariſtiã et hmõi vt vſuris et charis
vẽditionibꝫ plus lucrenꝛ: ita ꝙ oẽs iſti bella amant et
ſequunꝛ: et predã a longe olfaciũt: quia ad magnã di-
ſtantiã equitãt ſtipendiarij vbi bellorũ ſunt p̃ludia.
Alij vͦo ad comitatꝰ et capitula et curias vbi iudices
ſedẽt. Alij ad nũdinas ⁊ mercatꝰ currũt: quoꝝ cuilibꝫ
veraciter dici põt illud Gen̄.xlix. Ad predã fili mi aſ-
cẽdiſti. Sicut ergͦ natura naturata p̃dictis vulturibus
ſupꝑducit roſtrũ ſuperiꝰ: vt ampliꝰ nõ comedãt: ita na
tura naturãte deo videlicet congrue ordinãte: talibus
auibꝫ rapacibꝫ et de p̃da viuẽtibꝫ velociter ſupꝑduciꝛ
roſtrũ lapidis tumuli ſuperpoſito ſup cadauer defun
ctorũ: quo ſupꝑducto ampliꝰ predã capere nõ poſſunt
ſꝫ famẽ vt canes in eternũ patienꝛ. Verificaꝛ quoqꝫ
de eis tũc illud Job.iiij. Perijt tigris: eo ꝙ nõ habe-
ret p̃dam. Et ſic diciꝛ Eccl.xvj. ſcđm opa ſua iudicaꝛ:
nõ effugiet in rapina pctõr ⁊ nõ retardabit. Ecce pene
velocitas quia nõ tardabit.
Arti.vij. ¶ Iſti omnibꝫ p̃dictis culpis et penis ſunt et erũt in-
34 uoluti: illi iniuſtorũ miniſtri: per quos ſicut Leo per
caudã ſuã ad predã et vindictã ⁊ crudelitatẽ excitanꝛ
dñi: et per quos multa mala faciunt. Sicut diabolus
ſup terrã per caudã ſuã ſubmerſit nauem in mari: per
q̃uos tanq̃ ꝑ dentes molares: illi maſticanꝛ quos dñi
deuorãt: de quibꝫ in pſ̃.lvij. Molas leonũ cõfringet
dñs. Nãqꝫ hi primo vt dictũ eſt auaros dños: quibꝰ
ſeruiũt informãt vbi ⁊ quõ predã capere poſſunt: nõ
attẽdentes iuſticiã: ſed vindictã: quia forte eos aliq̇s
offendit: quia ſuũ eis nõ dedit vel aliq̇d hmõi vel vt
placeãt dñis ſuis. Secũdo informãt aliam partem vt
dñis ſuis aliqua dent: vt ſuã bonã habeãt volũtatem
cõſulentes eis: quaſi eſſent ꝓ bono illorũ. ¶ In quo Exm̃
facto modũ tenẽt cuiuſdam latronis: qui vt diciꝛ ad
vicinos ſolet dicere: mittite filio meo hoc vel illud vel
vna nocte veniet: et rapiet omnia. Sicut ille. j. Reg.ij
Da mihi alioquin tollã vi. Cauſa vͦo tãte miniſtrorũ
auaricie et nequicie: vt frequẽter eſt vna de duabus.
Inordinatus videlicet amor vel timor. Amor ꝓprij
lucri dicunt em̃ dñis: ꝙ multa poſſunt facere: que nõ
poſſunt vt dñis cõtra aliquos ꝓuocatis vel ad placi-
tandũ vel ad taxandũ vel ad pecuniã leuandã vl' cor-
rigendũ vt ipſi ex vtraqꝫ parte lucrenꝛ. Ex parte do-
minorũ: qui vidẽtes ſe ꝓpter brigas multũ indigere:
plura eis dabũt: et q̃ꝫdiu talia lucrari poſſunt eos ſe-
quunꝛ: eiſqꝫ adulanꝛ. Vnde talibꝰ ſeruiũt dñis: ſicut Exm̃
murena ſeu lampreda diciꝛ ſeruire ſalmoni. Diciꝛ em̃
ꝙ vmbilico eius in aqua firmiter adherẽs: totã eius
ſugit pinguedinẽ: de qua cũ nihil amplius inuenit re-
cedit. Sic iſti de quibꝫ Seneca. Mel muſce ſequunꝛ
cadauera lupi. Ex parte vͦo alia munera lucranꝛ oc-
culta: de quibꝫ in pſ̃.xxv. In quoꝝ manibꝫ iniq̇tates
ſunt: dextera eorũ repleta eſt muneribꝫ. Secũdo timor 35
quia ſicut Pilatus chriſtũ torſit: et crucifixit: ne a Iu-
deis accuſareꝛ: tanq̃ inimicus ceſaris. Sic iſti in iuſti-
cijs ſuis: chriſti torquẽt mẽbra ne a dñis ſuis vel eius
miniſtris maioribꝫ et ab auditoribꝫ cõpoti falſi repu-
tenꝛ et inimici ceſaris: qui ſemꝑ dicũt affer affer. Pro-
uerb.xxx. eo ꝙ nõ tm̃ reportãt q̃tũ alij reputauerũt.
Predicti vͦo miniſtri: q̇ p̃dictis gaudent brigis vt lu-
crenꝛ et crudelibꝫ dñis vt plus timeanꝛ. Primo catu- Catuli Leonis
lis aſſimulanꝛ Leonis: qui vt dicitur leone rugiẽte et
alijs animalibꝫ timẽtibꝫ ipſi cõſolanꝛ partẽ prede ad
quã rugit ſperantes. Sic iſti in ꝓpoſito exultant ſicut
victores capta preda Eſa.viij. quia dedit predam do-
meſticis ſuis. Prouerb.xxxj. Secũdo miniſtri et ſub-
diti falſi de dominio et familiaritate et aduẽtu gaudẽt
dñoꝝ falſorũ: ſub quibus iniuſte agere ⁊ recipere pñt
impune alijs fideliter viuẽtibus hoc timẽtibus ſicut
exultaſſe et timuiſſe dicũꝛ accipiter ⁊ capo ſeu gallina. Exẽplũ fabule
Scđm nãqꝫ fabulas dñ rumor eſſet in vno manerio:
de aduẽtu dñi: accipiter qui in illo cuſtodiebaꝛ exulta
bat: capo vͦo dolebat. Cũ ergo quidã a capone q̃reret: Accipiter.
quare nõ gauderet ſicut Accipiter: reſpondit: magna
ſubeſt cauſa et illius leticie et mee triſticie. Ille inquit
gaudet quia dñs tales raptores quales ipſe eſt diligit
et bene cũ venerit paſcet et diligẽter nutriet. Ego vͦo
et mei ſimiles bene dolere poſſumus: quia cũ venerit
nos deuorabit. Verſuſqꝫ adiecit capo ſequẽtes. Nil
magis horrendũ q̃ flebilis aula tyranni. Qua pietas
omnis cũ ratiõe perit. Raptores famuliqꝫ truces: ſce-
lerũqꝫ miniſtri. Iniuſtis dñis impietate placent. Qui
ſine vi q̇ ſine fraude manẽt: hi fraude necanꝛ: ſꝫ te red-
det amicũ impietas dño: nõ amat inſontes: ſed ſontes
aula tyrãni. In qua ſicut diciꝛ Eſaie.lix. qui receſſit a
malo p̃de patuit. Et in qua tã dñs q̃ famuli recipiũt.
Sicut dicitur Heb.x. Rapinam bonorum noſtrorũ
cum gaudio.

Arti.viij 36 ¶ Subditi vo et alij p raptores τ tyrãnos afflicti de
morte illorũ qñq3 inaniter: qñq3 nõ salubriter exultãt:
dicentes autoritatẽ Esaie que habet. D.xij.10. Qñq3
inaniter ideo dicit: quia credũt q tota cupiditas et af-
flictio cũ ipo mortua sit. Sed cũ vno malo mortuo q
solus dum vixit rapiebat: ipso mortuo plures surgũt
heredes raptores vel alij qui ipso viuẽte rapere non
audebãt: sed ipso mortuo iniusticias aperte agunt. Et
Exẽplũ fabule. Hidra potest dici ad hoc exemplũ: qd habet. C.xj.48. Et ex-
emplũ in fabulis contentũ de serpente in quadam in-
sula inuenta: quã Hidram vocabant. Cui cum vnũ
amputarent caput infra breue tempus tria creuerunt
Exẽm p vno. Sic Dan.ij. post vnũ caput aureum creuerũt
brachia argentea: tibie ferree. De quibus dictum est.
D.xij.arti.viij. qñq3 vnus surgit suo crudelior prede-
cessore: ꝓpter qd mulier quedã: sapienter orasse fertur
pro vita cuiusdam tyranni: ceteris mortẽ eius deside-
rantibꝫ: a qua cũ tyrannus causam quereret: respõdit
vidi ꝓpꝫm optare de duobus vel tribꝫ pdecessoribus
tuis: de quibꝫ tñ pro vno semp mortuo: peior ei succes-
sit: quia hoc etiam de successore tuo timeo: ideo p vita
tua oro. Qñq3 vo non salubriter mortẽ illorũ optant.
Primo quia nulli maledicere nec aliquẽ odio habere
debent. Secũdo quia ipsi tales merent habere dños
ipsos affligentes: sicut ostensum est. D.xij.32. Et. P.
xiij.arti.xviij. Qñq3 nãq3 deus tyrãnos diutius vi-
uere sinit ad malorũ castigationẽ: et superborũ humi-
Exẽm liationẽ: sicut virga diligenter custodit: vt puniantur
filij delinquẽtes. Ergo tales sunt patiẽter tolerandi:
exemplo sancti Lupi Cretensis. De quo fert: q cum
Totila rex et tyrannus Gallias deuastaret: τ ad ciui-
tatẽ veniret Cretẽsem: occurrit ei in porta querẽs qs
esset? Cui ille. Ego sum Totila rex flagellũ dei. Cui
sanctus: et ego sum malus seruus dei: ergo bene vene
rit flagellum ad malum seruũ: tũc aperuit ei portas:
qui cum omnibus suis mirabili cecitate percussus p
mediã ciuitatẽ trãsiens: nihil de ciuitate pcepit ꝓpter
sanctũ qui fuit: odio habẽs rapinã. Esaie.lxj.

R ij **Recidiui primo ostẽdunt** occasiones. Secũdo recidiuantiũ assimilatio-
nes et cõditiões. Tertio stulticia. Quarto ingratitu-
Arti.j. do: pena et periculũ. Quinto remedia.
1 ¶ Ratione primi sciẽdũ: q multi credunt recidiuare
qui nõ recidiuãt. Et sm hoc est aduertendũ: q aliud
est peccatũ corde cõtinuare: licet ope parũ discõtinuet
atq3 aliud recidiuare: τ in pctm iterũ cadere. Quia illi
q in qdragesima vel circa pascha vel i infirmitate pec
cata sua cõfitent: et ab opibꝫ turpibꝫ ad tpus cessant:
sicut lupꝰ cũ egrotabat cũ intẽtiõe alia vel consimilia
redeũdi vl nõ cũ firmo ꝓposito: semp a mortalibꝫ ab-
stinẽdi vel nolũt restituere aliena: vl societates malas
vitare vel mulieres: qs prius tenebãt: ab eis abigere:
et de domibꝫ suis eijcere vel malas mẽsuras frãgere τ
cõburere: vel irã de corde remittere. Tales et his siles
qñ iterũ ad eadẽ vel silia redeũt opa turpia qlia prius
opabant: nõ ꝓprie dicũt recidiuare: nec i pctã sua iterũ
cadere: q cõtinuo i illa cordis affectiõe vel negligẽtia
iacuerũt. Et in ipsis cõicant ad aiarũ suarũ dãnationẽ.
quõ eñ posset iterũ cadere: q nũq3 surrexit: s3 cõtinue
iacuit: vel quõ posset i carcerẽ iterũ redire: q cõtinue in
carcere fuit vno pede vinculatꝰ: nullus.n. de pdictis to
taliter vincula soluebat spũalia: s3 aliq modo i carcere
remãsit vinculatꝰ: nec hostiũ pfecte fugit limites: sic
elegãt oñdit et pbat p legẽ ciuilẽ. i.ff.nouo. li.xj.ti.de
captiuis et postliminio reuersis τ redẽptis ab hostibꝫ
.l.nihil interest: vbi vult lex q ille hostiũ nõ fugit limi
tes: q eis intẽdebat redire. Dicit eñ sic: nec eñ satis est
corpore domũ redisse: si mente alienus est. Nota ibi
postliminiũ vna dictio ponit p quacũq3 hostiũ eua-
sione: qua quis hostium euadit limites. Si ergo iusti-
cia legis ciuilis iudicat talem de hostibꝫ et carcere nõ
fugisse: qui corde non fugit: multomagis hoc iudica-
bit iusticia legis illius dei q corda intuet. De quo. iij.
Reg.viij. et etiam.vij.et.j.Paral.xxviij. Deus autẽ
intuet cor. Et si gratis: qui ab hostibus captꝰ fuisset:
vel corpore fugiens: corde illuc redire intẽderet: τ hoc
regẽtibus ciuilem constaret cõmunitatẽ: nec pro tpe
captiuitatis ei darent cõmoda: ac si presens fuisset: p
leges nanq3 infra titulũ predictũ cõtentas: captus ab
hostibꝰ: quo ad oĩa cõmoda semp presens in domo
vel ciuitate reputat: quia ei cũ redierit allocabuntur:
nõ tamẽ voluntarie captiuo: nec p tpe regressiõis vel
more in ciuitate ipsum quo ad ciuium commoda qui
mente alienus esset dignũ iudicarent: nec sicut ciuem
ipsum haberent sociũ et participem: qui corde cũ ho-
stibus remansisset. A fortiori ratione et iustiori iusti-
cia: ille iudex iustus deus illos indignos iudicabit p
cõmodis eternis ciuibꝰ ecclesie ordinatis: et illa ciuiũ
ciuitatis gloriose participatione. Quorũ participem se
petit fieri: qui corde ab hostibus recessit: dicens. Par-
ticipem me fac deus omniũ timentiũ te. In ps. cxviij
Qui volũtarie ab hostibꝫ anime capiunt vel corpore
et pedibꝫ ad ecclesiã: et ore ad cõfessionẽ: ab eis fugiũt:
falsa pacta cũ veraci deo cõponẽtes: corde vel incauta
occasione cũ hostibꝫ remanentes: quia nihil horũ põt
rectorẽ latere cõmunitatis christiane: cui nullũ latet
secretũ. De quo in ps. xliij. Dñs nouit abscõdita cor- 2
dium. Et reuera si quis facta hominũ consideret: pen
sare potest: et verisimiliter psumere: q maior hominũ
multitudo inter illos: qui christiani nũcupant pdicto
modo cũ hostibus remanet. Nam post cõfessionem
que fit causa cõmunionis vel infirmitatis tot vitam
quã antea ducere solebant: ducunt q inter decem vix
inuenit vnus: qui vitam mundã continuãdo pseue-
ret ad brauium: sed ad gulas: luxurias: falsitates non
dico redeunt sed cõtinuant: quia nunq3 illa corde di-
misissent: tam cito ab illo proposito q stabili et firmo
corde conceperũt recedentes: ostendũt se nimis esse in-
constantes et instabiles. Si vo stabili et firmo corde
ab illis nõ recesserũt: in cõfessione mentiebant: in qua
firmũ ꝓpositũ habere τ hoc ore dixerũt vel dicere de-
buerũt q pctã nunq3 facerent mortalia: sicut ostẽsum
est. C.v.12. et ad cõmunionẽ male accesserũt: ita q de
necessitate eos concedere oportet: q sint instabiles vel
q cõfessionẽ falsam dixerũt: vel in illa falsum qd dixe
runt: et falsam absolutionẽ asportauerunt: et ad cõmu
nionẽ male accesserũt. Primũ cõcedere est verecundũ.
Secundũ est periculosum. Q eñ secundũ sit pericu-
losum ostendũt tam ipsa facta in se: quid eñ periculo-
sius q3 de peccatis absolutionẽ nullam vel remissionẽ
habere maxime: quia de peccatis illis nũq3 iterũ forte
confitebit: de quibus male credidit se semel absolutũ.
Quid iterũ periculosius: q ad cõmunionẽ male acce-
dere: de quo accessu nunq3 cõfitebit: quia ignorãtia q
ipsum nõ excusat: ad illã male accedẽs: bene accedere
opinat q3 etiã sequẽtia: quia talem habẽs intẽtionem
cito ad eadem opera: que ad modicũ pretermisit: imo
ad peiora redibit: qd enim mirabile est: si ille cito post
pascha mala ostendat gule luxurie τ cupiditatis opa:
qui malorũ operũ semp in corde habuit radicẽ. Nõne
vitica amara cito ostendet: vbi eius radix in terra di-

mittit. Nunquid nō plaga male ſanata: cito oſtendit
malum ſuū: vbi ferrū in ꝓfundo eius dimittit et pe-
riculoſius ſe oſtendit ꝗ̄ prius. Nunquid nō ignis in
ſtuppa vel in ſinu cito oſtendet. Iuxta illud Prouer.
vj. Nunquid pōt homo abſcondere ignē in ſinu ſuo
vt nō ardeat. Nūquid latro incipiēs carcerē frāgere
manibꝫ et vno pede fugere: habēs ſup aliū pedē vin-
cula: licet hoc nō intēdat corde: nūquid nō cito capit:
et fortius ligat? Sic in ꝓpoſito dū pedibꝫ ad eccleſiā
currūt: et manus in cōfeſſione et cōtritiōe: vt videt ele
uant: vident quaſi vellent carcerē diaboli frangere et
fugere: et ſi hoc corde non intēdant. Sed dum vſure
et male acquiſita in domo vel peccata in ꝓpoſito iacēt
vincula ſup vnū pedē pendēt. Qđ mirabile ergo eſt:
ſi talis cito a diabolo ꝑ alia opa etiā peiora capiatur: ⁊
fortius liget. Quapropter ſi bene ⁊ ſtabiliter vis eua-
dere: neceſſe eſt ꝙ facias qđ p̄cipit Eſaie. lviij. Omne
onus dirumpe. Et illud Eccl. xxj. quaſi a facie colu-
3 bri fuge peccatū. ¶ Quātū v̄o ad ſecundā partē iſtius
articuli. Illi qui cū ſtabili cōfitent ꝓpoſito: quādoqꝫ
ad iterū peccandū pluribꝫ attrahunt motiuis: quidā
nāqꝫ illorū a diabolo attrahunt et audaciores fiunt:
ſpe longioris vite: que eſt magna demonis deceptio:
ſicut patet. M. ix. xlviij. per quā multa decepit et ad
infernū deduxit hominum millia. Eccl. xxix. Repro-
miſſio nequiſſima plurimos perdidit. Alij alijs mo-
tiuis: que ibidem. i. M. ix. 48. cū ſequētibꝫ tangunt.
Quidā v̄o p̄teritarū delectationū recordatione: ſicut
patet de egyptijs. E. vj. 33. Qđ quidā motiuū extir-
pat. C. vj. 62. cū ſequētibus. Quidā v̄o ad hoc attra-
hunt ꝓpria incōſtantia: ſicut patet. A. xvj. 8. Quidā
v̄o cauta demonis malicia: ſicut oſtenſum eſt. P. vij.
46. qui cum tota potētia ⁊ cautela nititur fugientē ad
carcerē reducere: ſicut carcerarius fugitiuū ſuū. Cui
reſiſtite fortes in fide. j. Petri. v. Et reuera illi fortius
reſiſtunt: qui cū firmo cōfitebant ꝓpoſito: quia illi de
quibꝫ dictū eſt in principio iſtiꝰ articuli: qui ad modū
auis: de qua tactū eſt. E. vij. 3. ſola lingua vel ore: li-
gno adherēt crucis penitētie: cū plumas. i. veſtes cu-
rioſas et carnes in paſchate ad ſaturitatē acceperint:
lignū penitētie derelinquūt et aquis ſe immergūt vo-
luptatis. Sic canis reuertit ad vomitū. Prouer. xxvj
Sic imprudens: qui iterat ſtulticiam ſuam. Quorum
plures aſſimilationes et conditiones.
Arti. ij. ¶ Primo in rebus inueniunt miſerabilibus et inſen-
4 ſibilibus. Inter quas primo ſunt ſicut antiquū veſti-
mentū et putridū pelliceū qđ futurā nō tenet: nec cor-
rectionē. Ita nec iſti inueterati dierū malorꝫ. Dan. xiij
antiquū diaboli collobiū: quibus frequenter vt veſti-
mento vſus eſt ad aliorū loquēs deceptionē ſub iſtis
veſtimētis ſuam abſcondens turpitudinē: quos cito
ad volūtatē ad que voluerit peccata mittat. Ps. cj. Vt
veſtimentū mutabis eos et mutabunt. Secūdo ſunt
ſicut domus de paleis operta: que cito ignē iniectum
recipit: et inflammatur: nō ſic domus lapidea. Unde
vniuſcuiuſqꝫ opus quale fuerit ignis ꝓbabit. j. Cor.
iij. A creatura v̄o inſenſibili laudabili et forti multū
diſcrepāt: ſicut patet per exemplū ſol. A. xix. 6. Inter
creaturas irrationales: p̄mo miluo aſſimilant de quo
A. xxv. 25. Secūdo teſtudini. A. xxv. 26. Tertio cer-
uo. C. xiiij. 26. Quarto canibus mimorū. T. v. 27.
Quinto ouibus: de quibus dicit phus. li. ij. de aīalibꝫ
c. ij. ꝙ plus alijs quadrupedibus intellectu carent.
Cuius dicti veritas pro tanto in effectu oſtendit: quia
ſicut dicitur in libro de naturis rerum: ouis de domo
q̄ ardet vix eijci poteſt: et ſi eiecta fuerit: niſi vi teneat
in ignem recurrit. Conſimilis priuatio intellectus in
multis apparet: nam a mala conſuetudine vel concu-
piſcentia vel quacūqꝫ culpa que animam igne ardet
peccati in preſenti: ⁊ in futuro igne ardebit eterno: vix
eijci poſſunt: et ſi eiecti fuerint niſi maiori metu depri-
mantur: et quaſi quadam violentia teneant corpore
redeunt: qui ꝗ̄tunicūqꝫ teneant: corde redeunt et re-
uertunt dicentes: cum magiſtro ſuo ſpiritu maligno
illud Matth. xij. Reuertar in domum meam vnde
exiui. Et illud Numeri. x. Non vadam ſed reuertar
ad terram de qua natus ſum. ¶ Cum enim caro de
terra nata ita fuit facta: vt qđ natum eſt ex carne caro
ſit: cum ad terrena et carnalia animo vel corpore vel
vtroqꝫ redimus deſideria: quid aliud dicit quiſqꝫ no-
ſtrum ꝗ̄ ſicut predictū eſt: reuertar ad terram ⁊c. Ad
quē reditum frequēter nos mouet paruū tedium vel
paruus penitentie vel peccatis et tentationibꝫ reſiſtē-
di labor quē in itinere ſupereſſe videmus. In quo fa- 5
cto ſuo cuidam aſſimilant: qui huiuſmodi ſunt: mon- Exem
ſtro qđ lulligo vocatur: qđ quandoqꝫ dicit ſocietatē
habere cum auibus: quādoqꝫ cum piſcibus. De quo
dicit Vincentius in ſpeculo naturali: ꝙ in eo natura
luſiſſe videtur: nam qñqꝫ cum piſcibus maris ꝓfun-
da ſcrutat: cum v̄o aquas faſtidierit eleuat ſe alis pen
nigeris: et cum auibꝰ ethera ſcandit. Sed quia flatus
non poteſt ſuſtinere ventorum cum ventis cōcutitur:
ad aquas reuertit: et in ꝓfundum relabitur aquarū:
Sic in propoſito: nam nonnulli in imis et carnalibus
deſiderijs gule ⁊ luxurie ⁊ terrenis cupiditatibꝰ ſe im-
mergunt: ſed cum in eis tedia inuenerint ⁊ aduerſita-
tes ⁊ penalitates ſenſerint vel timuerint in altum per
confeſſionem et orationē et ieiuniū et cetera deuotiōis
opera ad breue tempus ſe erigunt: ſed cum in illis ſen
ſerint modicam difficultatem: et paruum tentationis
impulſum in priſtinam miſeriam reuertunt. Ps. cvj.
Aſcendūt ad celos: deſcendūt vſqꝫ ad abyſſos: anima
eorum in malis tabeſcebat. Ita non ſunt animalia ce-
leſtia: ſed potius monſtruoſa. Nam de animalibꝰ ce-
leſtibus ſcriptum eſt Ezech. primo. Pēnas ꝑ quatuor
partes habebant: iuncteqꝫ erant penne alterius ad al-
terum non reuertebant cum incederent: ſed vnūquodqꝫ
ante faciem ſuam gradiebat. Inter v̄o creaturas na- 6
turaliter rationales ſed actualiter ſm̄ rationē non vi-
uentes. Primo illis aſſimilant falſis hominibus de
quibus notatū eſt. T. v. 27. et. 30. Secūdo illis aſſi-
milant qui pacem ſimpliciter ⁊ perpetuam nolunt ſꝫ
treugam. Sed decipiunt ſeipſos: et non deū: quia xꝰ
nō eſt factor treuge ſed pacis: qui dicit. Ego cogito co
gitationes pacis: deus enim nō vult: nec gratū habet
ab eis conduci: ſicut conducunt ab amicis peregrini:
quos per vnā vel duas cōducāt leucas ⁊ redeūt. Nō
ſic placet deo cōduci ab his qui ꝑ vnū vel duos dies
poſt confeſſionē vel cōmunionē ipſum cōducere et cu
ſtodire vellent: ⁊ poſtea ipſum de eorū eijcere ſocietate
et ad ſolita reuerti: de quibꝫ Ezech. xvj. Sodoma ⁊ fi-
lie eius reuertent ad antiquitatē ſuam. Tertio Abſa-
loni aſſimilantur: quia ſicut ipſe patri reconciliatus ⁊
poſtꝗ̄ in domo ſua: et de menſa et cibis patris come-
derat: ipſi patri inimicitias et ingratitudines oſtēdit:
ipſum perſequēdo et pacem frangendo: quā multum
habere cum pater ipſum perſequeret et capere niteret
cupiebat: et tamen plus ſibiipſi ꝗ̄ patri nocuit: quia ipſe
turpiter occiſus fuit. ij. Reg. xviij. Sic iſti patri deo:
de quo Deut. xxxij. Nonne ipſe eſt pater tuus: in in-
firmitate vel quadrageſima per penitentiā recōciliati
et in domo eccleſie ⁊ de menſa altaris dei: nō cum ipſo

deo:ſed potius ipſum deum patrem comedentes:cito
ingratiudinem oſtendunt:eius mandata frangendo:
ipſum abijciendo ⁊ pacem quã cum ipſos infirmitate
vel alia neceſſitate capere vellet ⁊ occidere multũ opta
bant:de quibꝫ in pſ̄. Cum occideret eos querebãt eũ
et reuertebant̃:et diluculo veniebant ad eum: cito frã
gunt:et contra eũ ſpũaliter bellando ſurgunt ad mor-
tem ꝓpriam:de quibus Neemie.ix. Reuerſi ſunt vt
facerẽt malũ ſcꝫ culpe contra deũ et pene ꝯtra ſeipſos.
Arti.iij ¶ Quorum ſtulticia Primo oſtendit̃ per cõparatio-
nem ad animalia irrationalia atqꝫ ad eoꝝ facta:quoꝝ
7 facta ſi vtrobiqꝫ penſentur:iſti illis brutis inueniunt̃
ſtultiores. Primo quia ſicut ſcribit Hieronymus in
epl'a ad Furiã. Bruta animalia et vage aues in eaſdẽ
pedicas retiaqꝫ non reincidunt:nec cogitant ita ſtulte
iſta animalia:nec ita periculoſe ſicut faciunt iſti recidi
uantes. Iſti nãqꝫ cogitant ſemel vel frequenter pctã
mea confeſſus ſum:et retia euaſi diaboli:nec me ꝓtũc
ſtrangulauit vel occidit ſic faciã ſemper:et de tali cogi
tatione p̄ſumentes redeunt et frequẽter capiunt̃ et fi-
naliter damnant̃. Ergo dum iſti de tali confidentes
cogitatione ad diabolum cuius manus euaſerant re-
deunt:et animalia vel aues quecũqꝫ ſilueſtres ſemel
euadentes:de tali confidentes ad capiẽtis manꝰ quas
euaſerunt redire nolunt:nonne maiorem ſapientiam
oſtendũt in opere bruta ꝙ homĩes? Quis vnq̃ꝫ vidit
auem ſilueſtrem cum qua capta capiens luſit: vel mu
rem a catto captũ cũ quo luſit q̃ꝫtumcũqꝫ ipſos nõ oc-
ciderint:ſed cum ipſis luſerint:ad ipſos redire poſtꝙ̃
euaſerint: ne forte non ſemꝑ ſic ludant? Vel q̇s vnꝙ̃
vidit aliam auem vel aliũ murem ad talem hominẽ
vel talem cattum venire:quia viderunt ꝙ ſocios ſuos
non ſtatim occiderunt? Et tamen eandẽ occaſionẽ ha
berent ad ipſos quã habent recidiuantes redeũdi ad
diabolum:quia ſicut ipſi cogitant ꝙ cum ipſis ⁊ mul
tis alijs quos multis annis peccatorum retibus a dia
bolo captos viderũt:quaſi luſit:multa eis preſtãs de-
lectabilia:nec ipſos vel alios ſtatim occidit:et ideo au-
dacius ad ſua redire volunt opera: ⁊ diaboli ſeruitia
et captiuitatẽ. Ita poſſent predicte aues vel mures co
gitare niſi melius regerent̃ natura brutali q̃ꝫ iſti ra-
tionali. Interroga ergo iumẽta et docebũt te. Job.xij
Exemplo filioꝝ iſrael qui nõ redierunt in egyptũ. Et
exemplo magorũ:qui nõ ſunt reuerſi ad Herodem.
8 Matth.ij. Secũdo horum ſtulticia oſtendit̃ ꝑ cõpa-
rationẽ ad facta omniũ hominũ:in rebus ad corpus
pertinentibus ſiue ad lucrum ſiue ad damnum:quis
nãqꝫ eſt tam ſtultus in his que ad corporis pertinẽt ſa
lutem ꝙ ſemel ꝑ regẽ vel quẽcũqꝫ amicũ de hoſtibus
liberatus mortalibꝫ:qui ipſum ſpoliauerũt vel incar-
cerauerũt:iterũ ad eoſdem redeat. Si em̃ iterũ rediret
volũtarie ad eundẽ carcerẽ non tñ̃ ſtultiſſimus repu
tare t̃:ſed etiã regẽ vel amicũ ipſum prius liberantem
ꝓuocaret:ꝙ nõ eſſet ita volũtarius ad ipſum iterum
liberandũ:et maxime ſi in carcere multa faceret cõtra
liberantẽ. Vel vbi eſt ita ſtultus in his que ad mũdũ
ꝑtinent:ꝙ prouidentiã pro corporis ſuſtentatione in
autumno vel principio anni pro toto anno factã vo-
lũtarie diſſipat vel amittit vel illa ſe ſpoliari ꝑmittit?
Vel qui qđ edificat pulcherrime vno die alio deſtruit
Tales enim ſtulti reputarent̃. Sed in his q̄ ad anime
pertinent ſalutẽ et ꝓuidentiam et ad celi habitationẽ
multi predictis ſunt inuoluti ſtulticijs: quia ad ip̄m
qui eos omnibꝫ ſpoliauit virtutibus ⁊ tam periculoſe
incarcerauit:ꝙ nihil fuit inter carcerẽ et mortis ſupſẽ
dium eternum in inferno:niſi oſtium mortis. Poſtq̃ꝫ
etiam per regẽ celi liberati:redeũt ad eundem carcerẽ
et etiã ſpoliatorẽ:et ꝓuidentiã ſpũalem factã in qua-
drageſima vel alio tꝑe quando pure confitent̃ ꝓ tota
vita tam hic ꝙ̃ in futuro.i.vita eterna volũtarie pec-
cando amittũt. Et edificia que eterna et pulcherrima
in celo illo die edificauit:alio die deſtruxit cũ omnibꝰ
illis. A.xix.11. De quo Oratius li. epl'aꝝ. Qđ petijt
ſpreuit repetit qđ nuꝑ omiſit. Eſtuat et vite diſconue-
nit ordine toto. Diruit edificat mutat quadrata rotũ-
dis. Si ergo predicta facientes contra mundi ſapien-
tiã ſtulti ſunt. Iſti ſũt ſtultiſſimi hec faciẽtes:ꝯ dei ſa-
piẽtiã:et ꝓpriam ſalutẽ.primo ad deum eũtes: ⁊ cito
redeuntes quibus minat̃ deus Ezech.xxxv. dicens.
Auferam de eo euntem:et redeuntem.
¶ In qua autoritate pena notatur recidiuantiũ ⁊ pe Arti.iiij.
riculum:quorum tamen prius oſtendet̃ ingratitudo:
vt ex illa tanq̃ꝫ ex antecedenti tanꝙ̃ conſequens pena 9
oſtendat̃ earundem. ¶ Quantum ad primũ horum in-
gratitudinis magnitudo primo per cõparationẽ oſtẽ-
detur brutorum:de quibꝰ in parte tactũ eſt. G.iiij.2.
vbi oſtenſum eſt:ꝙ ꝓpter beneficia manſueſcunt. De
muſtela etiam fertur:ꝙ cum domeſticandi cauſa fue- Extra
rit in aqua quaſi ad mortem balneata et refrigerata: ⁊
iterũ iuxta carnẽ domeſticantis in ſinu calefacta:nũq̃ꝫ
carnem illam mordebit:ſed potius mordebit qui eum
inde nititur abſtrahere. Non ſic impij nõ ſic:qui plu-
rimis tentationibus vel tempeſtatibus vel infirmita
tibus quaſi ad mortem vexati:et a deo vite et ſanitati
reſtituti atqꝫ eius carne ⁊ alijs ſacramẽtis ſpũaliter ca
lefacti:cõtra ipſum poſtmodum nequiter mordaciter
atqꝫ ingrate agere inueniunt̃. Secũdo idẽ oñdit̃ ꝑ cõ-
ſuetudinem que etiam ad latrones obſeruant̃:de qua
habetur. E.vj.33. Horum vo pena et periculũ. Pri-
mo oſtẽdunt̃ per exemplũ in natura irrationali.i.ſer-
pentina:de qua habet̃. G.iiij.21. a quo numero vſqꝫ
ad finem illius capituli de pena agit̃ recidiuantium.
Secũdo eiuſdem pene aggrauatio et magnitudo: in 10
his oſtendit̃ que violenter inferunt̃:ſicut in plagis in
quibꝰ videmus ꝙ qui poſt plagas ſanatas vel tibias
vel oſſa fracta et ſanata:ſi iterum in eiſdem locis pla-
gatur: vel eadem oſſa iterũ in eiſdem locis frangant̃:
fractura ſecunda eſt periculoſior: ⁊ cũ maiori difficul-
tate ſanãda q̃ꝫ prima. Sic in ꝓpoſito ratione ingrati-
tudinis. Tertio idem oſtendit̃ in fortuna hereticorũ:
qui a fide recedũt catholica: in quibꝰ lapſus ſecũdus
periculoſior eſt primo:quia in primo ad miſericordiã
recipiunt̃:in ſecũdo ad ignem tradunt̃: qđ non fieret
ſi recidiuũ non aggrauaret peccatum. Quarto idem
oſtendit̃ in penis delinquentiũ:in quibus videtur:ꝙ
aliquibus delictis primo vnam amittũt aurẽ: ſecũdo
alteram:tertio vitam. ¶ In eiſdem etiam videtur ꝙ
delictũ iteratum auditum obturat patris vel iudicis:
quia pater verberans frequẽter delinquentẽ: ⁊ merci
clamantẽ et correctionẽ ꝓmittentẽ vix audit. Quin-
to idem oſtẽdit̃ in his qui infirmant̃ vel incarcerant̃.
In quibus videtur:ꝙ qui de infirmitate incipit con-
ualeſcere:et iterũ cadit:grauius infirmatur : et qui de
carcere fugit:et iterum capitur fortius ligat̃ et durius
tractatur. Sic in ꝓpoſito ratione ingratitudinis: ⁊ qr
deum plus offendit. Sic ergo per ingratitudinẽ ⁊ dei
nouam offenſam:que fit in culpa poſt reconciliationẽ
iterata pluribus prioribus ligatur vinculis: ⁊ grauiꝰ
infirmat̃: propter qđ chriſtus ſanato precepit dicens
Joh.v. Vade ⁊ noli amplius peccare:ne aliquid de-
terius tibi contingat tam in viuẽdo:quia grauius in-
firmaberis cõtra me ingrate agens:qui ſemel tibi di-

miſi q̄ꝫ etiam in moriendo: in quo paſſu frequēs reci⸗
diuatio precedens ſpem impedit ſalutis. Nam ſicut
apud quēcū̄qꝫ gratum dn̄m: plus poteſt ſeruus confi
dere in neceſſitate ſua: qui ei continue a iuuentute ſua
ſeruit ꝙ̄ ille qui tarde venit: et cito ad omnē volūtatē
ſuam ſine licentia recedit et ad inimicū ſuum contra
ipſum vadit. Ita in ꝓpoſito. Et ſi prius cōtra p̄ceptū
dn̄i aliquo infortunio delinquat: facilius et citiꝰ ei di⸗
mittitur. Ita in ꝓpoſito. Nec mirer̄ quis de hoc: qd̄
dictum eſt: ꝙ vix erit in moriendo tante ſpei: ſicut qui
continue bonus fuit: quia quomō poſſet tunc eſſe ma
gne ſpei regnum intrare celorū: verſus qd̄ nunq̄ꝫ fecit
multas dietas. Tales nanqꝫ qui frequenter recidiuāt
plures dietas faciunt verſus infernum ꝙ̄ verſus ce⸗
lum: quia ſi in quadrageſima aliquas et forte paucas
verſus celum faciant dietas: per totū annū ſequentē
multo plures faciūt verſus infernū. Cum ergo quo⸗
tidie videatur: ꝙ ceteris paribus homo ꝓpinquior ſit
illi loco verſus quem plus iuit videtur a ſimili: ꝙ ta⸗
les morti appropinquātes inferno ſint ꝓpinquiores:
et ſic citius ad locum illum venire diſponunt̄. Sicut
patet per rationem aliam notatā. A. xxv. 18. Ergo ſi
11 fecerit: ne iterum addat facere Eccl. xix. Sexto idem
Exm̄ oſtendit̄ per exemplū miraculi in quo cōtinet̄: ꝙ q̇dā̄
maritatus vxorem ſuam de adulterio ſuſpectā habēs
purgationē ei contra iura indixit: ferri igniti. Ipſa v̇o
interim confeſſa illeſa euaſit: que poſt ad pctā rediēs
cum vna die quidā dicerent: ꝙ multi de peccato ſuo
loquerent̄. Rn̄dit alias loq̄bant̄: et ecce hic ſtat ferrū
qd̄ portaui illeſa: et ferrū frigidum gratia exempli et
oſtenſionis in manu accipiens: manum crudeliter cō⸗
buſſit iuſto dei iudicio: qui eam ſemel lapſam et mun⸗
datam a calido cuſtodiuit ferro: iterū lapſam frigido
cōbuſſit. Cui dici potuit illud Hiere. ij. Vilis facta
es iterans vias tuas. Septimo idem oſtendit̄ per exē
plū ſacre ſcpture. O. v. 22. et. P. iiij. 26. et. P. vij. 26.
et. T. v. 31. ¶ Ex omībꝫ nāqꝫ predictis exēplis et eui⸗
dentijs patet: ꝙ eſt de illo qui de pctō ſuo fugit ⁊ libe⸗
rat̄ et iterū ꝓpter aliquā delectationē vel lucrū qd̄ in
pctō ſuo ſe habuiſſe recordat̄: ad peccata ſua redit: ſic̄
de illo qui fugit de domo accenſa: de q̄ cū exiret ꝓpter
aliqd̄ iocale vel ꝓpter aurū vel argentū qd̄ recordat̄ ſe
ibi dimiſiſſe: periculo ſe exponens redit illud querēdo
cōburit̄. Sic vxor Loth reſpexit retro Gen̄. xix. Sic
illi duo diſcipuli de quibꝰ legit̄ in vita ſancti Joānis
euāgeliſte abierūt retrorſum. Sic multi alij ſicut dicit̄
in pſ̄. Conuerſi ſunt retrorſum et conuerſi ſunt in die
belli: de quorū quolibet dicit ſaluator Luc̄. ix. Nemo
mittens manum ad aratrum reſpiciens retro aptus
eſt regno dei: quia ſicut dicit̄ Eccl. xxxiiij. Qui bapti⸗
ſatur. i. mundat̄ a mortuo. i. a mortali pctō: et iterum
tangit mortuum quid proficit lauatio illius.
Arti. v. ¶ Ad omīa v̇o p̄dicta pericula ⁊ penas et penarum
cauſas vitandas: vnū eſt ſummū atqꝫ remediū ſingu
lare: alia v̇o ſunt plura ſecūdaria et acceſſoria per que
principale manutenet̄ et fortificat̄. ¶ Principale v̇o
conſilium et remediū eſt: ꝙ viam rectā et ad celū dire⸗
ctam quam in cōfeſſione aggreſſus eſt non deſerat: et
12 vitā quā tūc mūdauit: iterū nō maculet. ¶ Exemplū
ad hoc accipiēs ⁊ q̄tū ad hoc ꝙ viā teneat: et q̄tū ad
periculū qd̄ cōtinget niſi teneat: ⁊ q̄tū ad deceptores
qui eū de via educere nitunt̄: qd̄ tactū eſt. P. ij. 44. de
illo qui iurat ꝙ altā tenebit viā vſqꝫ extra terrā vl̄ do⸗
miniū: in quo deliquit fuerit. Sicut nāqꝫ ille iurauit
altā ſe velle tenere viam: ita vos ꝓmiſiſtis vel promit
tere debuiſtis ante abſolutiōis beneficiū. Sicut inſup
ille diligenter altā tenet viam ꝙ̄diu inſidiatores ꝓpe
eſſe ſuſpicat̄. Et ſi ꝑ totā viā vſqꝫ extra dominiū illud
veniat: inſidias timeat illorū qui ſemper ipm̄ ex omni
parte vallauerūt: vt ſi forte ipm̄ extra viā inuenerint:
caput illius amputēt: ſemꝑ dū in regno illo eſt: rectā
tenet viā: ne caput cū vita quā diligit amittat: nec ali⸗
quo modo volūtarie ad carcerē de quo ad eccleſiā fu⸗
git redit. Sicut iterū inimici illiꝰ qui viam altā tenere
incipit ipſum vbi vi nō audēt: ipſum cautelis ⁊ blan⸗
dicijs aliquibꝫ forte ſub ſpecie amicitie ad eū miſſis:
vt cū eis comedat vel bibat vel ad aliquē locū veniat
ipm̄ de via educere nitunt̄: a quo extra viā inuēto ca⸗
put auferūt: quos ipſe ſi ſapiēs ſit: et ꝓpter periurij et
ꝓpter capitis ꝑiculū: vt hoſtes vitare: et oēs tales ſiue
ſint amici ſiue inimici ſuſpectos hr̄e debꝫ. Sic oīno eſt
in ꝓpoſito de nobis: q̇ ad aliq̄ ⁊ eſſe deberet q̇ ad omīa
alia. Nam in h̄ eſt ſil̄e: ꝙ ſic̄ ille ꝓpter furtū vel homi
cidiū vel aliqd̄ maleficiū ad eccleſiā fugit: in q̄ crucē
accepit: ⁊ terrā abiurauit cū iuramēto: ꝙ nec a dextris
nec a ſiniſtris de alta declinaret via vſqꝫ aliud cōtin⸗
geret dominiū. Sic nos q̇ de carcere diaboli et pcti ad
eccleſiā fugimꝰ: et cōfeſſionē ⁊ crucē penitētie accipiē⸗
tes ꝓmiſimꝰ: ꝙ nū̄q̄ a via recta mortal̄ peccādo decli
naremꝰ: dū in dominio huiꝰ mūdi viuimꝰ. Iterū in
h̄ eſt ſil̄e q: illi multi forte inſidiant̄: nobis v̇o certitu⸗
dinaliter multi inſidiant̄: ille videlicet cū ſocietate ſua
q̇ circūit querēs quē deuoret. j. Petri. v. ex oī nos ꝑte
vallauit: q: in circūitu impij ambulāt. Et inimici mei
aīam circūdederūt: nō vt caput ſꝫ vt illud qd̄ peiꝰ eſſet
amittere animā auferāt. ¶ Iterū in h̄ eſt ſil̄e: quia ſic̄
ad illū forte aliq̇ mittunt̄ vt ipm̄ vt dictū eſt decipien⸗
tes de via educāt: ita certū eſt: ꝙ multi ad illos ⁊ illas
q̇ viā aggreſſi ſunt ſalutis mittunt̄: vt ipm̄ vt dictum
eſt: de via deducāt vt extra inuēti aīam amittāt. Qū̄
eim̄ quiſcū̄qꝫ aliquā ꝑſonā verbis ſignis vel fact̄ do⸗
nis vel ꝓmiſſis eſculētis vel poculent̄ ad pctm̄ qd̄⸗
cūqꝫ ſiue falſitatis ſiue luxurie ſiue furti vel qd̄cunqꝫ
aliud ducere nitit̄: ipſe eſt ſub ſpecie amicitie a diabo⸗
lo miſſus: vt ꝑſonā illā de via educat: vt aīam ꝑdat: ⁊
vt fugiētes nullo modo euadāt. Poſt illos cū tota po
tētia ſeq̄t̄ vt cuſtos carcer̄ poſt fugitiuū ſuū: ⁊ cū toto
exercitu armato: ſic̄ oſtēſum eſt. C. xv. 5. Et. E. vj. 33
ad modū Pharaonis q̇ filios iſrael de egypto fugien⸗
tes cū toto ſequebat̄ exercitu. Sic̄ ḡ in cōditiōibꝫ iſtis
eſt ſil̄e de nobis: et de illo q̇ terrā abiurauit. Ita et in
alijs ſil̄e eſſe deberet: q: ſicut ipſe intelligens inſidias
ꝓpe eſſe hominū vt caput auferāt viā tenet vſqꝫ extra
dominiū fiat. Ita nos intelligentes ꝓpe eſſe inſidias
demonū: vt aīam capiāt viā teneamꝰ vſqꝫ aīa extra
corpꝰ ſit. Et ſicut ille vltro ad carcerē nō redit: nec mo
ratur infra terminos illiꝰ dominij: vel in aliquibꝫ loc̄
vbi faciliter capi poſſet: ne forte iterꝫ captꝰ euadere nō
poſſit: ſꝫ neceſſe ſit cū ſuſpēdi: ita nec nos ad carcerē re⸗
deamꝰ pcti: ſꝫ fugiamꝰ oīa loca in q̇bꝫ et ſocietates cū
q̇bꝫ priꝰ peccauimꝰ: q: dicit decretū ꝙ expedit nō viſi
tare locū ī q̊ q̇s peccauit: ne memoria facti reficet̄. diſ.
lxxxj. valet. Et. xv. q. j. mulier: quia ſi malum non co⸗
gitat quando intrat: faciliter contingere poteſt ꝙ co⸗
gitabit anteq̄ꝫ exibit. Sunt ergo fugienda omnia loca
illa: et occaſiones et opportunitates in quibus per⸗
actum alicuius ſenſus quis capi poſſit: et ſenſus di⸗
ligenter ſunt claudendi: ſicut circa infirmos et con⸗
ualeſcentes feneſtre claudi ſolent: quia ſi ad aliquem
talem locum vadat vel in illo moretur: vel cum ali⸗
qua perſona: et ſpecialiter cum qua prius peccauit li⸗
benter loquatur: vel ei letanter occurrat: vel reſpiciat:

vel nuncios eius audiat: perfecte de dominio non fu-
git diaboli: ſed adhuc aliquo modo infra illius mo-
ratur limites: et periculo ſe exponit captionis: qui ta-
libus faciliter capi poteſt retibus. Nam viſus: auditꝰ
locus: loquela: ⁊ corpalis approximatio rei illius ꝑus
illicite dilecte: faciliter cauſant recidiuū. Cuius cauſa
patet per exemplum de titionibus prius accenſis. L.
vij.42. ¶ Sicut inſuper ille om̄es ſuſpectos habet: et
fugit illorum ſocietatem qui ip̄m quibuſcunqꝫ modis
de via educere nituntur: ita nos ne animā amittamus
⁊ caput ⁊ corpꝰ ⁊ totum reſiduum. Tene ergo p̄ceptū
factum ip̄i Loth ⁊ ſocietati ſue: quod habet. P.ij.44.
Et illud Baruch.iiij. Ambula per viam ad ſplendo-
rem: id eſt vſqꝫ venias ad ſplendorem: ⁊ alibi. Hec
13 via: ambulate in ea. ¶ Q̄tum ad ſecundam partē iſti-
us articuli. Auxilia penitētem in via dei tenentia pre-
ter illa que tacta ſunt. P.vij.arti.ix.⁊ arti.xj. ſunt mul
ta ſatis neceſſaria ad hoc ꝙ ſanctitatem teneat abſqꝫ re
cidiuatiōe. Quorum aliqua pertinēt ⁊ expleri debent
per actum ſeu operationem cordis. Aliqua per operatio-
nem exteriorū ſenſuum ⁊ membroꝝ. Aliqua ꝑ occupa
tionem totius coniūcti. ¶ Primo maximū remedium
et auxilium neceſſariū pertinens ad actum cordis: eſt
cogitare: quo periculo? in qua verecundia fuiſti: ⁊ in
qua miſeria nunc es pro peccatis prioribus. Primo di
co cogitare: in quo periculo fuiſti: in tali videlicet: ꝙ ſi
mortuus fuiſſes: anima tua ad infernum deſcendiſſet:
anteqꝫ ſanguis tuus frigidus fuiſſet. Secundo in qua
verecundia: quando ad confeſſionem accedens pecca-
ta tua oſtēdiſti: ⁊ ſi forte oſtendiſſes: ſicut oſtendere de
bueras: maiorem habuiſſes verecūdiā. Tertio in qua
miſeria es ⁊ afflictione pro dura penitentia tibi iniun-
cta facienda: ⁊ in quo periculo: niſi illam perfeceris?
Hec cogitando de quocunqꝫ noſtrum ſic eſſe deberet
ſicut de illo qui paſſum trāſiuit periculoſum: vbi pro-
pter latrōes vel alia pericula vix cum vita euaſit: quia
ſicut talis non libēter ad locum illum redit: ſi eadē ſcit
ibi infallibiliter ſibi imminere. Ita nec nos ad peccata
redeamus: nec ad ſtatum in quo ꝑus fuimus propter
pericula predicta: propter que fere mortem incurrimꝰ
eternam: ſcientes ꝙ eadem pericula ſemper ſunt pecca
toribus parata. Nec cogitemus ꝙ ſicut anno iſto con
fitebamur ⁊ euaſimus: ita faciemꝰ anno futuro: quia
multos quos diabolus anno iſto euadere permiſit: vt
forte illos ⁊ alios audaciores faceret ad peccandum: ſi
cut anceps qui auem illaqueatam non ſtatim occidit:
anno futuro euadere non permittit: quia multa milia
hominum qui anno iſto peccantes: anno futuro mori
entes damnabunt: quia non eſt dubium quin om̄i an
no multi ad infernum vadāt. Si cogitaueris ꝙ viam
mundicie ſemper tenere magnus eſſet labor: cogita: ꝙ
perſeuerant in illo labore magna debet merces: ⁊ ma-
gna reſtat pena deficienti. Cogita inſuper illas cogita-
tiones. P.vij.36.⁊ erit hora breuis: ⁊ labor ip̄e leuis:
vt ſic cogitando tam vias preteritas qꝫ futuras veraci
ter dicere poſſis: cum pſal.cxviij. Cogitaui vias meas
14 ⁊ conuerti pedes meos in teſtimonia tua. ¶ Secundo
magnum remedium ⁊ auxilium pertinens ad actus
ſenſuum ſeu membrorum exteriorum corporis. Et pri
mo frequens oris confeſſio: ⁊ deuota oratio: frequens
dico confeſſio: quia vix eſt ita inſtabilis qui cito poſſit
confeſſionem ad peccatum redeat: quia propter gratiā
infuſam: ⁊ propter ſibi dicta de periculis ſuis in cōfeſ-
ſione: cor per aliquod ſpacium poſt peccatū abhorret:
humilis ſeu deuota oratio ideo dicitur: vt ſicut vaſallꝰ
ab inimicis obſeſſus a domino ſuo auxilium petit: ita
nos dicentes illud pſal.lxxviij. Adiuua nos deus ſa-
lutaris noſter: ⁊ propter gl̄iaꝫ nominis tui domine li-
bera nos. ¶ Secundo q̄tum ad aures frequens audi
tus verbi dei: quia ſicut conualeſcens de infirmitate in
digent frequenti cibatione corporali: ita conualeſcētes
de infirmitate illa cibatiōe: de qua Math.iiij. Non in
ſolo pane viuit homo ⁊c. quia ſicut dicitur ad Hebre.
xj. Conualuerunt de infirmitate: ſed forte non ſunt ad
huc fortes facti in bello: ideo oportet ꝙ per verbum dei
recreentur ⁊ fortificentur. ¶ Tertio q̄tum ad oculos
fuga viſus ſpectaculorum: ⁊ viſus librorum ⁊ vtiliū
laborum. ¶ Quarto q̄tum ad manus largitio elemo-
ſynarum: ſicut quādo bellum inſtat periculoſius: ma-
gis neceſſarij ſunt ſtipendiarij pro conſeruatione cor-
poris: ita nunc pro ꝯſeruatione anime. Eccl.xxix. Ele-
moſyna gratiam hominis quaſi pupillam cōſeruabit.
¶ Auxilium vero quod ad totum ꝑtinet coniunctū eſt.
Primo leproſe ſocietatꝭ vitatio. Sicut enī leproſorum
fugeres ſocietatem: ne corpus inficerent: ita neceſſe eſt
ꝙ malorum fugias ſocietatem: ne animā inficiant. Se
cundo totius corporis afflictio: per ieiuniū. Sicut nā-
qꝫ in eſtate oportet carnes que ſeruari debent: maxime
ſale cōdiri quia tempꝰ eſt magis ad corporalem diſpo-
ſitum corruptionem: ita nunc caro ſeu corpus huma-
num maxime condiri neceſſe eſt ſale ieiunij ⁊ peniten-
tie: quia quid propter diaboli inſidias? quid propter
temporis amenitatem: tempꝰ paſchale eſt multum di-
ſpoſitum ad ſpiritualem corruptionem. Contineamus
ergo illud ſicut dicitur.ij. Cor.vj. In multa patiētia:
in ieiunijs multis per arma iuſticie: ne peiores fiamꝰ
ſancto t̄pe ⁊ corpore chriſti accepto qꝫ prius fuimꝰ ⁊c.

Redditionis. Primo oſtē- R.iiij.
ditur obligatio. Secundo remuneratio.

¶ Ratiōe primi eſt aduertendū: ꝙ in generali obliga- Ar.j.
mur ad tria debita reddenda: tribus deo videlicet: no
bis ip̄is ⁊ ꝓximis. ¶ Si vero ſcire vis quid ⁊ quantum 1
deo reddere debes. Vide primo q̄ntum debes domi-
no meo Luce.xvj. Et inuenies in ſpeciali: ꝙ primo te-
neris ei reddere tria: de tribus bonis nature: que ab eo
accepimꝰ. ¶ Primo actū cordis: ip̄m amādo ⁊ ip̄m cre
dendo. Eccl.xxxv. Bono animo gloriam deo redde.
¶ Secūdo actū oris: ip̄m confitendo: vtilia loquendo
laudes ei ſcꝫ creatori redēptori ⁊ gubernatori ⁊ gratia
rum actiōes reddendo: dicentes illud Oſee.xiiij. Red
demus vitulos labiorum noſtrorum. ¶ Tertio actum
corporis ei ſeruiendo ⁊ preceptis eius obediendo: ſicut
ſeruus dn̄o ſuo. Prouerb.vlti. Redde ei: id eſt deo bo
num triplex. vt predictū eſt ⁊ nō malū culpe. ¶ Secū-
do inuenies ꝙ de bonis fortune ⁊ gratie: que ab eo ac-
cepiſti teneris ei in alijs tribꝰ. Primo vt om̄ia recepta
in eius honorem ⁊ reuerentiā expendant: ſicut fidelis
diſpēſator om̄ia expendit ſm voluntatem dn̄i ſui: ſic ſi
cut dicit ad Roma.xiiij. Vnuſquiſqꝫ noſtrū pro ſe ra
tionem reddet deo. ¶ Secundo vt om̄ia ꝓmiſſa ei red
dātur ſiue ꝓmiſſa ſint de bonis fortune: ſicut oblatio-
nes: donatiōes: ⁊ hmōi: ſiue de alijs: ſicut ieiunia: ab-
ſtinentia: peregrinatiōes: ⁊ hmōi: pſ.lxv. Reddam ti-
bi vota mea: que diſtinxerūt labia mea. ¶ Tertio ſi in
aliq̄ de iſtis deficis teneris ei: ſicut quiſcūqꝫ diſpenſator
de receptis compotū reddere: quādo dicet illō Lu.xvj.
Redde rōnem villicatiōis tue. i. cōpotū de bonis na-
ture: fortune ⁊ gratie: non qdcūqꝫ compotū: ſed diſtri-
ctiſſimū: qr ſicut dr Math.xij. De om̄i vbo ocioſo red
des rōnem. Et hec om̄ia ꝑdicta reddi debent triplici-
ter. ¶ Primo feſtinanter: quia ſi tenetur homini ſtatim

debitū reddere quādo pōt: quia aliter nō est fidel': nec
dimittit peccatū anteq̄ restituat debitū. Ergo h̄ q̄tū
ad deum necesse est obseruare. Jdo dicit Ecclesiastes
v. Quicq̄d vouisti deo ne moreris reddere. ¶ Secun-
do integraliter: q: sicut apud hoīes nō reputat fidelis
qui totū in q̄ tenet nō reddit: igit nec apud deū. Jdeo
dicit. Ecclesiastes. v. Q̄dcūq̄ vouer' redde. ¶ Tertio
apparēter ꝛ letāter: ꝙ nō erubescam⁹: nec tristemur de
his q̄ deo reddim⁹: q: si miles nō erubescit seruitiū ꝓ-
bi regis: nec ꝑceptor ei⁹ obediētiā: ḡ nec nos dei. Exē-
plo: ps. cxv. q̄ ait. Vota mea reddā corā oīni pplo eius
2 Ratio vo: ꝙ oīa ꝑdicta: ꝛ modis ꝑdictis deo reddere
tenemur est: q: oīa a deo sub lege depositi seu mutui ac
cepim⁹: iuxta illud. j. Cor. iiij. Quid habes qd̄ nō ac-
cepisti? ¶ Sed heu nōnulli oīa reddūt ɔ̄ria: ꝛ vbi red-
dere deberēt bona reddūt mala. Sicut ptz de his: q̄ de
corde reddūt incredulitatē: sicut sortilegi cū eis creden
tib⁹: de ore iurationēs ꝛ fidei fractiōes: de corpe seruitio
rū dei retractiōes ꝛ festoꝝ fractiōes. Cōtra reuerētiā
vo in q̄ ei tenemur: reddūt ei irreuerētiā: in eccl'ijs gar-
rulādo: ꝛ irreuerēter se habēdo: q̄ ꝓ tāto peiores sunt
demonib⁹ q̄b⁹ metuēd⁹ ꝛ terribilis est loc⁹ ille. ¶ Pro-
missa vo ꝛ vota tarde vel nunq̄ ei reddūt: imo ꝙ vno
die vouēt: alio die venient ad epm̄ vel ei⁹ vicarium in
spūalib⁹ ꝓ dispēsatiōe habēda: ꝛ sic ꝓ oīb⁹ q̄ a deo ac-
cipiūt mala reddūt. Sicut etiā ꝓ pulchritudine: forti-
tudīe: sciētia: diuitijs: ꝛ hmōi: supbiā: lasciuiā ꝛ hmōi:
de quib⁹ ɔquerit in ps. xxxiiij. dicēs. Retribuebāt mi
hi mala ꝓ bonis: ɔ̄ illud apl'i. j. Thessal'. v. Videte ne
q̄s malū ꝓ malo reddat. Si eīn ꝓhibuit reddere ma-
lū ꝓ malo: ḡ a fortiori noluit ꝙ redderet malū ꝓ bono
3 ¶ Secūdo nobisipīs tenemur reddere tria. Pmo mū-
diciā cordis ꝓpt deū quē tm̄ in mūdo corde recipim⁹.
Secūdo honestatē locutiōis ꝓpter deū corā q̄ loq̄mur
Tertio sobrietatē ꝛ rōnabilitatē in opib⁹: q: ad imagi
nē dei ꝛ rōnalis in natura fact⁹ est: ḡ cōgrue req̄rit: ꝙ
ſm rōnē viuat: ꝛ nō ſm carnē: q: ad Roma. viij. De
bitores sum⁹ nō carni: vt ſm carnē viuam⁹. Sed heu
nōnulli reddūt ɔ̄ria sibiipīs ad dānū ꝓpriū. ¶ Primo
turpes hn̄tes cogitationes: q̄b⁹ minat dn̄s. Osee. iiij.
Cogitatiōes ei⁹ reddā ei. Secūdo narrātes ꝛ loq̄ntes
illicita: sic dr. j. Petri. iiij. Blasphemātes q̄ reddēt ra-
tionē ei: q̄ pat⁹ ē iudicare ꝛc. Tertio gulose ꝛ luxurio-
se viuēdo: q̄b⁹ tūc. i. in die mortis reddet vnicuiq̄ iux
4 opa sua. Math. xvj. ¶ Tertio primo debem⁹ reddere
tria ſm triplicē actū: cordis: oris: ꝛ opis. Pmo ḡ debet
ei cordis dilectionē: sicut mēbrū diligit mēbrū. ad Ro
ma. xiij. Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inuicē diliga
tis. Secūdo oris instructionē tanq̄ ei⁹ dux ꝛ doctor:
sicut sol reddit aeri illuminationē: sic nos exēplo Pau
li: q̄ ait ad Roma. j. Grecis ac Barbaris sapientib⁹ ꝛ
insipiētib⁹ debitor sum. Huius ḡ exēplo sicut dicit. j.
Petri. iij. Simus pati rōnem reddere de ea: que in no-
bis est fide ꝛ spe. Non dicit de relationib⁹ vel attribu
tis vel formalitatib⁹ vel motu siderum ꝛc. Tertio ope
ris exhibitionē: ꝛ hoc tripliciter: quia primo potens te
netur indigenti ad sustentationē: sicut os mēbris in ci
bo ꝛ potu. Eccl'. iiij. Inclina pauperi aurē tuam: ꝛ red
de debitum tuum ꝛc. Secundo debitor tenetur ad rei
accepte redditionē. Sicut terra colono de semine. iiij.
Regum. iiij. Redde creditori tuo: non inuite ꝛ quasi
compulsus: sicut nōnulli cum quib⁹ oportet placitare
anteq̄ debita soluant: sed gratanter ꝛ libenter etiam si
Exēm nullus illud exigat. Exemplo cuiusdā de quo scribit
Seneca li. vij. de beneficijs: ꝙ cum rem grandem a su
tore emerat: non ɔ̄sentib⁹ nūmis post aliquos dies re-
diens cum pecunia: ip̄m mortuū inuenit: quo audita
denarios reportauit: post spaciū tpis cum rephendis-
set hanc suam nō reddendi tacitā voluntatem: rediȷ̄t ꝛ
denarios reportauit: penā exigēs sue improbe cupidi-
tatis. Vnde Seneca dicit: ꝙ debes querere cui redda
tur: ꝛ si nemo poscit bonus aut malus: ad te non per-
tinet: sed qualiscunq̄ sit: redde qd̄ debes Math. xviij.
Sed heu. R. j. 2. ¶ Tertio q̄libet tenetur oībus ad ho
noris ꝛ reuerentie ostēsionem: non tm̄ insignis ꝛ vbis
sed etiā in opibus: ꝛ ꝑcipue melioribus ꝛ ꝓpinquiori-
bus: sicut parētibus: quia oēs ad dei sunt imaginē.
Si ḡ imaginē alicuius sancti veneramur in ligno vel
lapide vel pariete: ḡ imaginē pfectiorē ipius dei in ho-
mine: honore ḡ inuicem ꝑuenientes. Quia sicut dicit
ad Roma. xiij. Reddite oībus debita: cui honorē ho
norem. Sic ergo reddite que sunt cesaris cesari: ꝛ que
sunt dei deo. Math. xxij. Sed heu sicut deo ꝛ sibiipīs 5
ita ꝓximis aliquādo reddūt: quia cordis odium: oris
obloquium ꝛ detractionē: operis iniusticiā: sua multis
modis auferendo: nec indigēti tribuunt: nec creditori
bus libēter reddunt quia viuis cū difficultate: mortu-
is raro vel nunq̄ restituūt. Paucis verbis vel signis
reuerentiā vel honorem exhibēt: in opere vo paucissi-
mis: quia in hoc vix filius honorat patrem: nisi dādo
munus quod pōt. Sicut patet de patre de quo fertur ꝙ Exēm
cum oīa filio dimisisset ꝛ postea algeret: filius per fi-
lium suū p quē missum pater vestem petiuit: misit du
as vlnas exiles: quarū baiulus vnā petiuit a patre: vt
inquit illā reseruem ꝓ te sene: vt tibi seruiam: sicut tu
seruis patri tuo. Jn quo facto multū videtur facere in
gratus fili⁹ ɔtra illud. j. Thimoth. v. Discat pmo do-
mū suam regere ꝛ mutuā vicem reddere parentib⁹.
¶ Q̄tum vo ad secundū articulum: sicut reddētium Ar. ij.
oībus oīa modo predicto: magna erit remuneratio:
ita non reddentiū grauis erit punitio. ¶ Primo ḡ ostē
detur ꝓ quibus redditionib⁹ reddet deus gl'iam: ꝛ se-
cundo ꝓ quibus penam. ¶ Q̄tum ad primū. Primo
reddētibus deo sibiipīs ꝛ ꝓximis actum cordis: id est
fidem: mundiciā: ꝛ dilectionem: reddet deus gl'iam q:
sicut paterfamilias fidelis qui ꝓspicit oparios fideli-
ter agere: paratior est ad reddendum mercedē: ita dn̄s
ꝓspector qui reddit Eccl'. iij. ¶ Secūdo reddēdo actū
oris depcando ꝛc: reddet gl'iam: nam hoc ꝓmittit: di-
cens. Petite ꝛ accipietis Luc. xj. Job. xxxiij. Depreca-
bitur dn̄m ꝛ placabilis erit ei: ꝛ videbit faciem eius in
iubilo ꝛ reddet homini ſm iusticiā suam. Math. vj.
Cum aūt oraueris claude ostium tuū ꝛ ora pr̄em tuū
in abscōdito: ꝛ pater tuus qui videt in abscondito red-
det tibi. ¶ Tertio idem reddet reddenti manuū actum
id est opera charitatis ꝛ elemosynarum: sicut grat⁹ do
min⁹ dat danti sibi. Eccl'. xxxv. Da altissimo ſm datū
eius: q̄m retribuens est domin⁹: ꝛ septies tantū reddet
tibi. Math. vj. Te autem faciēte elemosynam: nesciat
sinistra tua q̄d faciat dextera tua: vt sit elemosyna tua
in abscondito: ꝛ pater tuus qui videt in abscōdito red-
det tibi. ¶ Quarto idem reddet reddenti actum totius
cōiuncti: siue operādo siue patiendo: nam reddēti opa
bona: erga deum: seipm̄ ꝛ ꝓximū: reddet gl'iaz: in qua
opus est laus: quando dicet. Voca oparios ꝛ redde il
lis mercedē Math. xx. Nā dign⁹ est oparius mercede
sua: ꝓpter qd̄ dicit. ij. Timoth. iiij. Bonū certamē cer-
taui: cursum ɔsummaui: fidē seruaui: in reliquo reposi
ta est mihi corona iusticie quam reddet mihi dn̄s in il
la die iustus iudex. Jtē patienti sicut bono militi: qui
multa pro domino suo sustinuit patiēter. Eccl'. j. vsq̄
ad tps sustinebit patiens: ꝛ postea redditio iocūditat̄.

7 Sap̃.x. Reddet deꝰ mercedẽ laboꝝ ſctõꝝ ſuoꝝ. Nõ
reddentibꝫ v̉o p̃dicta: ſed potiꝰ mala ꝓ bonis: ⁊ etiam
non reddẽtibꝫ debita ſua: reddet deꝰ penas. ¶ Primũ
ptꝫ: tã ꝑ argumentũ ſumptũ a ꝯ̃rio ſenſu: ꝗ̃ etiã ꝑ au-
ctoritatem ſacre ſcripture Eccl̃.xij. Impijs ⁊ pctõribꝫ
reddet vindictã: impijs inquit ꝯ̃ deũ ſe ipſos vl̃ primũ
qꝛ tales ſunt ſupbi: ꝓ quibꝫ tota eccl̃ia orat dicens: in
pſ̃.xciij. Exaltare qui iudicas terrã redde retributionẽ
Exẽ ſupbis. ¶ Secũdũ ptꝫ primo ꝑ hiſtoriã q̃ legit̃ in libro
de dono timoris: de filio cuiuſdã duciſſe: nouẽ annoꝝ
mortuo: q̃ poſt mortẽ mr̃i apparẽs: dixit ſe eſſe in ma-
gna pena ꝓpter debita ꝯtracta a familia ad ludendũ ⁊
Exẽ non ſoluta: quibꝫ ſolutis apparuit mr̃i in gl̃ia. Secun
do idem ptꝫ ꝑ hiſtoriã. R.j.26. nec mirũ: qꝛ tales red-
dunt malũ ꝓ bono. Et Prouer.xvij. ſcribit̃. Qui red-
dit malũ ꝓ bono: nõ recedet malũ de domo eiꝰ ⁊c̃.

R.iiij. **Regũ ſiue quorũcũqꝫ ma-**
gnoꝝ habentiũ regimẽ. Primo oſtẽdet̃ regula
ꝑ quã ſe ipſos ⁊ alios regere deberẽt atqꝫ regulare. Se-
cũdo q̃ in eis neceſſario requirunt̃. Tertio ꝙ triplicem
hr̃e deberẽt rectitudinẽ atqꝫ ꝑfectionẽ. Quarto ꝙ ſtu-
diũ ſanctarũ literarũ ſeu ſcripturarũ eſt in eis ꝯgruũ ⁊
vtile. Quinto quã hr̃e debẽt clemẽtiã ꝗ̃tũ ad ſbditos.
Sexto meritũ bene regẽtium. Septimo aliq̃ꝝ regẽtiũ
oſtendet̃ defectꝰ ⁊ periculũ: qd̃ ex illis ꝯtingit. Octauo
pena oſtendet̃ male regentiũ ſeu regnantiũ.

Ar.j. ¶ Q̃tum ad primũ illoꝝ regula eſt duplex. Vna q̃ a
1 deo dat̃: alia q̃ a Cypriano: q̃ a priori nõ diſcordat: ſed
magis illã explanat. A deo nãqꝫ regula illorũ datur.
Deut̃.xvij. cũ explanatiõe ⁊ oſtẽſione mgr̃i in hiſtoria
ſcholaſtica: ſex habẽs pũcta ꝑ hũc modũ. Prĩo ꝙ nul-
lus crearet̃ rex gẽtis aliene. Secũdo ꝙ creatus ſine cõ-
ſilio pontificis ⁊ ſenioꝝ nihil ordinaret: quod eſt mul
tũ contra illos: qui ſapientũ non requirũt conſiliũ: vel
ſi fecerint poſtmodũ illud derelinquunt ⁊ fatuorũ ſe-
quunt̃ conſilia: ſicut tactũ eſt. C.xj.27. ⁊ R.j.30. Et
iij. Regũ.xij. Exẽplũ ad hoc de Roboam. ¶ Tertio
ꝙ quãdo vacaret ſꝑ Deuteronomiũ legeret. Textus
eſt iſte: poſtq̃ſ ſederit rex in ſolio regni ſui: deſcribet ſi-
bi Deuteronomiũ legis: ⁊ habebit ſecũ: legetqꝫ illud
oĩbus diebus vite ſue: vt diſcat timere deum ſuũ: ⁊ cu
ſtodiat verba atqꝫ cerimonias que in lege eius ſcripta
ſunt: hoc quod dicit: legetqꝫ in eo eſt multũ contra il-
los principes: qui nihil nec ſacras litteras ſcire volũt:
vel ſcientes illa legere nolunt: cõtra quos exempla pa
tebunt infra arti.iiij. ¶ Quarto ꝙ vxores nõ multipli
caret: vbi illorum ꝓhibetur luxuria que eos molles et
effeminatos ⁊ delicatos facit: ⁊ hoc eſt quod ſequit̃: ne
illiceant animã eius. ¶ Quinto ꝙ non multiplicarent
argenti vel auri pondera in menſa: nec equos: ne aua-
ricia ⁊ eq̊ꝝ multitudine ſubditos nimis grauaret: con
tra quẽ punctũ multũ faciũt illi qui ſubditos grauãt
non thezaurum congregando: quod ibi ꝓhibetur: ꝗ̃-
tum ad exceſſum: ſed quod peius eſt nimis ꝓdigaliter
expendẽdo: ⁊ tot equos ⁊ equites ducẽdo: ꝙ patriam
per quã tranſeunt depauperant. Vtilius eñ videret̃
pro regni negocijs: ꝙ princeps magnũ colligeret the-
ſaurum: etiã cum aliquali ſubditorum grauamine: ꝗ̃
ꝙ inutiliter oĩa expenderet cum illorum grauamine
⁊ depaupatione: quia cum theſauro poſſet ſe cõtra ini-
micos inſurgẽtes defendere ſine noua populi taxatio-
ne: quãdo v̉o nihil habet nihil facere põt: ſine illorum
taxatione: qui ergo primũ quod minus malũ eſt prohi
buit: ſm̃ quod maius malũ eſt: non ꝯceſſit. Argumen
2 tum ad hoc Decreti. R.j.15. ¶ Sexto ꝙ terminos ter
re ꝓprie vel aliene non mutaret. Iſtam regulã tenen-
do rex iuſtus eriget terrã. Prouer.xxix. ¶ Regulã v̉o
ſancti Cypriani martyris.li. de duodecim abuſionibꝫ
ſeculi eſt hec. Regis eſt neminẽ iniuſte ꝑ potentiã op-
p̃mere: ſine acceptiõe ꝑſonarum iudicare: aduenis pu
pillis ⁊ viduis defenſor eſſe: iniquos non exaltare: im-
pudicos ⁊ hiſtriones non nutrire: impios de terra per
dere: eccl̃ias defendere: pauperes elemoſynis alere: iu-
ſtos ſuper regni negocia conſtituere: ſenes ac ſapiẽtes
⁊ ſobrios conſiliarios habere: iracundiã differre: patri
am fortiter ac iuſte contra aduerſarios defendere: pro-
ſperitatibus animũ nõ eleuare: aduerſa patiẽter ferre:
filios ſuos impie agere nõ ſinere: certis horis orõnibꝫ
inſiſtere. Hec ſunt que regni ꝓſperitatẽ in p̃ſenti faci
unt: ⁊ regem ad celeſtia regna meliora ꝑducunt: g̊ ſm̃
has regulas regnabit rex: ⁊ ſapiens erit ⁊ faciet iudici
um ⁊ iuſticiam in terra. Hiere.xxiij. ¶ Sequit̃ in au-
ctoritate Cypriani qui v̉o contraria faciũt: multas ſu
ſtinent aduerſitates: pax populorũ rumpit̃: bella ſuſci-
tantur: ſicut ptꝫ. R.j.30. Sequit̃. Sciat itaqꝫ rex ꝙ ſi-
cut in throno p̃mus inter hoĩes cõſtitutus eſt: ſic ⁊ in
penis ſi iuſticiam non fecerit: primatũ habiturus eſt:
oĩes quoſcunqꝫ peccatores in preſenti ſub ſe habẽt ſu
pra ſe plagari modo in illa futura pena habebunt: illo
hoc indicante: qui repulit in indignatione furoris ſui
regẽ ⁊ ſacerdotẽ. Threñ.ij.

¶ Ad hoc v̉o ꝙ ſm̃ regulas regãtur ⁊ regant p̃dictas Ar.ij.
⁊ penas euadant p̃tactas: multa ſunt eis neceſſaria in
generali. ¶ Primo hũilitas ꝗ̃tũ ad ſeip̃m. Eccl̃.xxxij. 3
Rectorem te poſuerunt: noli extolli: eſto in illis nõ ſu-
pra illos per oppreſſionem: non ſub illis ꝑ vilificatio-
nem: non ante illos per elationem: non poſt illos ꝑ re-
miſſionem: non extra illos ꝑ ſingularitatẽ: ſed in illis
per vnitatem ⁊ communitatẽ: vt de illo verificet̃ illud
Apocal̃.vij. Agnus qui in medio throni eſt reget eos
¶ Secundo requirit̃ ꝙ ſicut caput omnem in corpus
quam põt influit vtilitatem: ita ip̃e: quia caput eſt: vt
de illo verificetur illud. Eccl̃.x. Vtilem rectorẽ in tem
pore ſuſcitabit ſuꝑ illam: ⁊ populus ſubiectus veraci-
ter dicere poſſit illud: pſ̃.xxij. Dñs regit me ⁊ nihil mi
hi deerit. ¶ Tertio requirit̃ diligẽtia ⁊ virilitas in cu-
ſtodiẽdo quia cuſtos ⁊ paſtor eſt. Exemplũ ad hoc de
Heſter: de q̃ dicitur Heſter.xv. Cũqꝫ regio fulgeret
habitu: ⁊ inuocaſſet rectorẽ omnium deum ſupple vi-
riliter ingreſſa eſt ad regẽ ꝓ populi ſui ſalute. ¶ Quar
to req̃rit̃ inflexibilitas in iudicijs: ꝙ non ſit ſicut arun
do: qꝛ iudex eſt Eccl̃.xxxiij. Audite me magnati ⁊ om-
nes populi ⁊ rectores eccl̃ie: auribus ꝑcipite filio ⁊ ma
tri: fratri ac amico non des poteſtatẽ ſuper te. ¶ De ta
li rege ⁊ rectore dicet populꝰ: ip̃e reget nos in ſecula: in
pſal̃. Et talis merito ab oĩbus honorabit̃. Eccl̃.x. In
medio fratrũ rector illoꝝ in honore.

¶ In ſpeciali v̉o triplicem habere debent rectitudinẽ Ar.iij.
⁊ perfectionem: ſcilicet: cordis: oris: ⁊ operis: vbi ꝑ hec
tria implere poſſit: tria p̃cepta ſeu documẽta q̃ in ethi- 4
ca continẽtur: monaſticum: iconomicum ⁊ polliticum
Debent ergo rectitudinem habere cordis: hanc autem
habent: qui hec tria ſeruant: veritatem in cognitione
quam precipitur habere: vt ſciat diſcernere inter verũ
⁊ falſum: ſicut per lumen diſcernitur in albũ ⁊ nigrũ.
Prouerb.iiij. Oculi tui recta videant. quia Abachuc
ij. qui incredulus eſt: non eſt anima eius recta in ſemet
ip̃o. ¶ Secundo charitatem in affectiõe. Canti. primo
Recti diligũt te. Sed heu in pſal̃. lxxvij. Dilexerunt
eum in ore ſuo: cor autẽ ip̃orum non erat rectũ cũ eo.
¶ Tertio ſimplicitatẽ ⁊ fidelitatẽ ⁊ vtilitatẽ ĩ intẽtiõe:

vt in oībꝫ intēdat dei volūtatē: ⁊ ꝑpli vtilitatē: vt de q̄
libet illoꝝ verificet̄ illō Job.j. Erat vir ille ſimplex ⁊
rect⁹. ¶ Rectitudinē etiā habere debēt loquele: quam
tria cauſant ⁊ oſtendūt. Pꝛimo laus dei: pſ.xxxij. Re
ctos decet collaudatio. Secūdo doctrina ſana: vt ei di
ci poſſet illō Math.xxij. Scim⁹ q2 recte dicis ⁊ doces.
Tertio iuſticia in iudicādo: vt de eo v̄ificetur illō: pſ.
cxviij. Rectū iudiciū tuū. Et q̄tū ad tria ſil' verificat̄
ꝺ eo illō. Mar.vij. Loq̄bat̄ recte. ¶ Tertio debet hr̄e
rectitudinē ⁊ ſcritatē opis: nō tm̄ ꝑpt̄ ſuā ſalutē: ſ3 etiā
ꝑpt̄ alioꝝ exēplū: q2 ſpeculū eſt Eccl'.x. q̄lis rectoꝛ ciui
5 tatis: tales habitātes in ea. Hāc aūt rectitudinem tria
cauſant ⁊ oſtēdūt. Pꝛio nāq3 ad h̄ ꝙ illā habeat: opoꝛ
tet ꝙ recte reddat deo ſeruitiū ⁊ debitā reuerētiā: q2 iu
ſticie dn̄i recte in pſ.xviij. Scđo ſibiipſi mūdiciā ⁊ ca
ſtitatē: carnē ſuā vincēdo: q2 parū eſt ꝙ alijs dn̄at̄: niſi
ſibi rōne dn̄et̄: q2 iſtud dn̄ium meli⁹ eſt: q2 ſic dr̄ Pꝛo
uer.xvj. melioꝛ eſt q̄ dn̄at̄ animo ſuo expugnatoꝛe vr
biū. S3 heu ſic talis eſt melioꝛ: ita rarioꝛ. Vn̄ Seneca
li.iij. de naturalibꝫ q̄ſtiōibꝫ.c.j. Pꝛecipuū in rebꝫ hūa
nis: eſt nō claſſibꝫ Maria cōpleſſe: non terras vl' igno
ta q̄rere: ſ3 animo vidiſſe ꝙ nl'la maioꝛ victoꝛia quā vi
cia domaſſe. Innūerabiles ſunt q̄ vꝛbes: q̄ ꝑplos ha
buerūt in poteſtate: pauciſſimi q̄ ſe: ꝺ q̄bꝫ pauciſſimis
tm̄ verificat̄ illō Pꝛouer.xxj. q̄ mūd⁹ eſt: rectū eſt op⁹
ei⁹. Tertio ꝓꝛio iuſticiā. Sic ḡ q̄ regis iſrl' intēde vt ꝑ
iſtas tres ꝑfectiōes: tres ꝑtes cōpleas ⁊ ꝑficias q̄ ī ethi
ca ꝑtinent̄: vi3 monaſticā q̄ docet de regimine ſuiipſi⁹
Iconomicā q̄ docet de regimine dom⁹ ⁊ familie: ⁊ pol
liticā q̄ docet de regimine ciuitat' ſeu cōmunitat'. In
q̄bꝫ ꝑtibꝫ gradatim aſcēdēdū ē: ⁊ alit̄ regimē ſibi vſur
pat: ⁊ ꝑiculoſe aſſumit: q2 abſurdū eſt: ꝙ q̄ ſeipm̄ regē
neſcit: regat vel regē ꝑſumat familiā: ⁊ q̄ familiā regē
neſcit accipe ꝑſumat regimē aiarū vel cuiuſcūq3 cōita
tis: ꝯ illud Heb.v. Nemo ſibi ſumit honoꝛē.i. ſumē
debet niſi q̄ vocat̄ a deo: tāq3 Aaron. ¶ Debet ḡ pꝛio
regē ſeipm̄. Iux̄ illud O rex ſi regis rege te: vel er' ſine
re rex. Deinde ꝓꝓꝛiā familiā: ſic notatū eſt. L.xvj.23.
cū ſeq̄ntibꝫ. Quia ſic ꝑt3 ꝑ Decretū diſ.xlij.c. ſic hi.§.
neceſſe eſt: nō h3 frōtē repħēdēdi alios: q̄ ſuos corrigē
neglexerit. Cōtra talē etiā vehemēter ꝑſumit̄ de crimi
ne negligētie: qō ita magnū eſt vt etiā diſpoſitionē in
ducat: diſ.lxxxj. dictū: deinde cōitatē. Quas tres ethice
ꝑtes: q̄ recte obſeruauerit: recte rex dr̄: alit̄ non: q2 ſm̄
Iſidoꝛ etymol'.li.ix.c.iij. rex dr̄ a regēdo ⁊ recte facien
do: h̄ ḡ faciēdo nomē regis tenet: ſc3 ſeipm̄ ⁊ alios q̄tū
pōt a pctīs cuſtodiēdo: ⁊ hoc nō faciēdo nomen regis
amittit ⁊ veracit̄ ſeru⁹ ē. Sic ꝑt3 ꝑ auctoꝛitatē Augu.
N.iij.1. vel tyrān⁹: ſicut ꝑt3 ꝑ hiſtoꝛiā de Alexādro ⁊
Pirata. R.j.23. Et patebit infra arti.viij. ꝑ exēplū de
Salomone: ḡ dn̄s virtutū ip̄e eſt rex: in pſ.xxiij.
Ar.iiij. ¶ Ve2 q2 virtutes hūane nō ſunt tm̄ moꝛales q̄ ſunt
in volūtate rōne regulata: ſ3 etiā intellectuales q̄ ſunt
6 in intellectu ſm̄ rōem debitā. Sic ꝑt3 ꝑ ſctm̄ Thomā
ꝑme ſecūde.q.lviij.arti.ij.⁊.iij. Ad h̄ ꝙ ſit dn̄s virtu
tū opoꝛtet ꝙ virtutes habeat intellectuales: q̄ ꝑ ſtudiū
ſanctarū acq̄runt̄ ſcripturarū. ¶ Ad qō quidē ſtudiū
reges ⁊ ꝑncipes ⁊ q̄cūq3 nobiles vel alioꝛ rectoꝛes ꝓ
uocari debēt. Pꝛimo viroꝛ illuſtriū exēplis. Secūdo
ſciētie vtilitate. Tertio ignoꝛātie vilitate. Quarto ꝑce
pto diuino. ¶ Pꝛimo em̄ exēplis ad hoc ꝓuocari debe
rent regū illuſtriū qui eos ꝑceſſerūt: ⁊ de ſtudio multū
Exm̄ cōmēdant̄ ſanctarū ſcripturarū. ¶ Sicut ꝑt3 pꝛimo ꝺ
Theodoſio imperatoꝛe: de quo ſcribit̄ in hiſtoꝛia trip
tita: li.j. ꝙ ꝑ diem armis ⁊ ꝑ nocte libꝛis incumbebat.
¶ Secūdo idē ꝑt3 ꝑ exemplū Philadelphi regis Egy
ꝑti: de q̄ recitat mgr̄ in hiſtoꝛia ſcholaſtica: ꝙ licet ha
beret vigintimilia libꝛoꝝ: de ꝯſilio tamē Demetri ꝑfe
cti bibliothece ſue miſit ad iudeos ad habendū legē dei
⁊ trāſlatoꝛes: qui eā transferrent: quos nos vocam⁹ ſe
ptuaginta interꝑtes. ¶ Tertio idē ꝑt3 exēplo Iuſtinia Exm̄
ni imꝑatoꝛis: de quo dicit chꝛonica romanoꝝ imꝑato
rū: ꝙ leges ꝑdidit ⁊ ꝯſūmauit Codicē: vic3 ⁊ Digeſtū
⁊ leges romanoꝝ abbꝛeuiauit: ⁊ ꝙ tꝑibꝫ ſuis reſpubli
ca multū eſt ꝓſperata: tā in oꝛiēte q̄3 in occidēte. Quar
to idē ꝑt3 exēplo Salomonis.iij. Regū.iij. qui multū
cōmendat̄: q2 non petiuit a deo diuitias vel longā vi
tam vel vindictā ⁊ victoꝛiā de inimicis ſuis: ſed coꝛ do
cile vt poſſit recte iudicare ꝑplm̄ dei: ⁊ diſcernere int̄ bo
nū ⁊ malū. Hoꝛ ḡ exēplo ⁊ nūc reges intelligite: eru
dimini qui iudicatis terram: in pſ.ij. Vide. S.iiij.12.
¶ Secūdo ad idē eos mouere deberet ſcientie vtilitas 7
Sciētia nanq3 ſanctarū ſcripturarū magnā cauſat vti
litatē: ⁊ q̄tū ad regimē ꝓꝛiū quia facit facilitatē ⁊ in
clinationē bene operādi. Sicut ꝑt3 ꝑ ſanctū Thomā
pꝛima.ij.q.l.vij.arti.j. Et ꝑ exemplū de peregrino ſeu
viatoꝛe in quo ſciētia vie eum ꝓniōꝛem reddit ad am
bulandū. Q̄tū etiā ad regimen alioꝝ. F. nanq3.iij.28.
oſtēſū eſt: ꝙ diligēter curare debet: ꝙ lex dei cuſtodiat̄.
Hoc aūt melius facere poterūt: ſi euāgelia ⁊ alias dei
leges audiētes intelligant que audiūt. De tali nanq3:
qui habet poteſtatē cū volūtate bona: ⁊ ſcientiā pote
ſtatē regulantē: ⁊ non de alijs verificat̄ illud Pꝛouer.
xx. Rex qui ſedet in ſolio ſuo: diſſipat oē malū: nam
ſi poteſtatē habeat vt ꝺ illo verificetur illud Eſa.xix.
Rex foꝛtis dn̄abit̄ eoꝝ: ⁊ nō ſcientiā potētia in eo eſt:
ſicut gladius in manu furioſi ⁊ crudelis tyranni: in q̄
impletur qō ꝓmittitur Oſee.xiij. Dabo vobis regem
in furoꝛe meo. ¶ Tertio ad hoc eos hoꝛtari ⁊ inducere
deberet ignoꝛantie vilitas ⁊ periculū. Vilitas oſtēdi
tur ꝑ hoc ꝙ recitat Vincētius in tractatu ſuo: ꝙ vide
licet in literis hoꝛtatoꝛijs regis romanoꝝ ad regē fran
coꝛum ip̄m hoꝛtabat̄: vt filios ſuos inſtrui faceret in li
beralibꝫ diſciplinis: dicēs: ꝙ rex illiterat⁹ eſt quaſi aſi
nus coꝛonatus. Periculū vo oſtēditur per hoc ꝙ ſcri Exm̄
bit Petr⁹ rauēnas in quadā ep̄la: dicens. Pꝛinceps ſi
ne lr̄is eſt nauis ſine remige: ⁊ auis ſine pennis. Quar
to ad hoc eos diuinū artat ꝑceptū. Deut̄.xvij. qō ha
betur ſupꝛa.c.c.§.iij. vbi cōtinetur: ꝙ ſtudere vel audi
re deberet legē diuinā ⁊ non romantias nec fabulas ⁊
mēdacia: que tamē nōnulli eoꝛum libētius legūt ⁊ au
diunt: de quo dolēdum eſt: quia ſi ita libēter alia audi
rent ⁊ legerēt vtilia. eſſent ſapiētioꝛes in ꝯueniēdo po
pulos in vnū ⁊ reges vt ſeruiant domino: in pſal'.cj.
¶ His ergo quatuoꝛ modis infoꝛmati: o reges popu
li diligite ſapientiā. Sap.vj. quia intelligens guberna
cula poſſidebit. Pꝛouer.j.
¶ Nec tm̄ ſapientiā: verum etiā clementiā eos neceſſe Ar.v.
eſt habere. Hoc em̄ pꝛimo docet natura apum: de qua 8
tactū eſt. M.iij.11. Licet nanq3 apes iracundiſſime in Apes
tantū ſint: ꝙ ad ſe vindicandū ſeipas deſtruāt: ⁊ moꝛ
tis periculo ſe exponant: tamē rex illarū ſine aculeo eſt:
vt liber continet naturarū. ¶ Secundo idē docet ratio
Rationabile nanq3 videt̄ ꝙ ſicut ſtella q̄ immediati⁹
appꝛopinquat ad ſolis oꝛtū: maioꝛē oſtendit claritatē.
Ita illi q̄ in magna poteſtate ⁊ nobilitate pl⁹ illi appꝛo
pinquāt ⁊ aſſimilant̄: de q̄ cātat ecclia. Oꝛt⁹ eſt ſol iu
ſticie. Maioꝛē etiā oſtēdāt miām in ope: vt ſic in potē
tia: ita etiā in miſeꝛdia plus ei aſſimilent̄: ꝺ quo in pſal.
cxliiij. Miſeꝛdia eius ſup oīa opera ei⁹. ¶ Tertio idē
docet vtilitas: de qua tactū eſt. P.xiiij. Et de qua ſcri
ptū eſt Pꝛouer.xx. Miſeꝛdia ⁊ veritas cuſtodiūt regē.

⁊ non roborabit̄ clementia thronus eius.
Ar.vj. ¶ Mtū v̄o ſit ſapiēter ⁊ iuſte ⁊ clemēter regentiū ⁊ re
gnantiū meritū ⁊ p̄miū: ptꝫ primo ex auctoritate Eccľ.
9 xxxvij. Sapiēs inqͣt in ꝑplo hereditabit honorem et
nomē ei⁹ erit viuēs in eternū. De cui⁹ regno dꝛ Dan̄.
iiij. regnū ei⁹ ſempiternū. Pro quo eſt aduertēdum: ꝙ
duo ſunt regna bonoꝝ: vnū eccľie militātis: de q̊ Lu.
xvij. Regnū dei intra vos eſt. Aliud eccľie triūphātis
de q̊ Lu. xxij. Ego diſpono vobis regnū ⁊c̄. Et ī vtro
qꝫ ſunt tres ſtat⁹: q̄ſi tres ꝓuincie. Nā in p̄mo ſūt ſta=
tus tres: ſcꝫ ꝯiugatoꝝ: ꝯtinentiū: ⁊ virginū: q̄rū p̄m⁹
eſt infierior: ſecūd⁹ melior: terti⁹ optim⁹. Ita in ſecūdo
regno ſunt tres hierarchie: ſicut oſtēſum eſt in capitu=
lo de angelis: infima: media ⁊ ſup̄ma. Et eſt talis inter
iſta regna ⁊ ꝓuincias: ⁊ illos q̇ bene ſe regūt: in primo
regno ꝓportio: ꝙ illi q̇ bene ſe regūt in p̄mo ⁊ inferiori
ſtatu ꝯiugatoꝝ: trāſibūt ad p̄mā hierarchiā. i. inferio=
rem: q̄ eſt p̄ma aſcēdētibꝫ: ⁊ ſic d̄ alijs. Vt de quolibet
iſtoꝝ impleat̄ illud Sap̄. x. Iuſtū deduxit dn̄s ꝑ vias
rectas ⁊ oſtēdit illi regnum dei: vt vie accipiant̄ hic illi
ſtat⁹ p̄dicti: ꝑ quos tanqꝫ per vias rectas: de q̇bꝫ Oſee
vlti. Recte vie dn̄i: iuſti ambulabūt in eis. Ille eos de=
ducit ad regnū ſuum: qui ſuper illos regnat rex regū.
Apocaľ. xix.
Ar.vij. ¶ A q̊ regno deficiūt caro ⁊ ſanguis. j. Coꝝ. xv. Caro
⁊ ſanguis regnū dei poſſidere nō pn̄t. i. illi q̇ ſm̄ carnē
⁊ ſanguinē ſeip̄os regūt: vel ſm̄ ſanguinis nobilitatē
10 ⁊ potētiā ad culmē eleuant̄ vel eligant̄ religiōis quibꝫ
caro ⁊ ſanguis reuelauit. Pro quo eſt aduertēdū ꝙ an
tiquit⁹ reſpublice bene regebant̄: qꝛ nō ſanguine nec
genere nobiliori: ſed ⁊ ſenſu ⁊ digniore regebāt̄ qn̄ ad
regimē aptiores eligebant̄ ⁊ nō nobiliores. Sicut pa=
Exm̄ tet ꝑ h̄ qd̄ refert Valeri⁹. li. iij. c. iiij. d̄ Tullio hoſtilio
quē in cunabuľ accepit agreſte tuguriū: eiuſdē adole=
ſcētia in pecore paſcēdo fuit occupata: validior etas im
periū rhomanū rexit ⁊ duplicauit: ſenect⁹ in altiſſimo
maieſtatis faſtigio fulſit: hūc non generis nobilitas vľ
ſanguinis ꝓpinquitas: ſed animi ꝓbitas erexit: ⁊ ideo
bene rexit. ¶ Sic qn̄ rectores eccľiarū eligebant̄: qn̄ in=
ſuꝑ ip̄e ſpūſſctūs veraciter dicere potuit illd̄. Prouer.
viij. Per me reges regnant ⁊ legū ꝯditores iuſta decer
nūt. Qn̄ etiā rectores reipublice fuerūt viri diſcreti po
ti⁹ habētes reſpectū ad vtilitatē publicā q̄ꝫ priuatam:
cōitates oībꝫ bonis abūdabāt: dicentes illud pſ̄. xxij.
Dn̄s regit me ⁊ nihil mihi deerit. Vn̄ Raban⁹ ſuꝑ il
lud Prouer. xx. Exultatio iuuenū fortitudo eoꝝ: ⁊ di=
gnitas ſenū canicies. Tunc ciuitates ſunt bene ordina
te: tunc eccľie res recte agunt̄: cum fortiores viribꝫ ope
ribꝫ inſiſtunt neceſſarijs: ⁊ ſeniores maiori prudētia p̄
diti: de his que agēda ſunt ſalubriter conſulūt. Sꝫ nūc
ad regimē reipublice tā in eccľia in regimine aīarū q̄ꝫ ī
regimine corporū iuuenes ignorātes: cauſa ſanguinis
vel ꝓpinquitatis vel nobilitatis p̄ponunt̄: ita ꝙ nunc
nō pōt dicere ſpūſſctūs: ꝑ me reges regnant: ſed poti⁹
illud Oſee. viij. Ipi regnauerunt ⁊ non ex me: ⁊ ideo
11 non regnant ſed errant. ¶ Quoꝝ error licet in ꝓprium
periculum redundet eternū: tamen interim in damnū
redundat ſubditorum: ⁊ illorū cū quibꝫ ꝯtrahūt ſicut
in parte tactū eſt. D. xij. arti. xiij. Et. R. j. i. ¶ Eſt eī
de talibꝫ reſpectu ad ſubditos. Primo ſicut de ſtoma=
cho in reſpectu ad membra. Et ſicut de ſole in medio
planetarū: qꝛ ſi ſtomach⁹ ⁊ cor bene diſponant̄ mēbra
ſūt ſana. Sꝫ vbi hec male diſponūt̄: ⁊ vbi ſol ecclipſat̄
neceſſe eſt alia mēbra eſſe indiſpoſita ⁊ alias ſtellas ec=
clipſari. Ita qn̄ ille de quo Eccľ. x. In medio fratrū re
ctor: Ecce cor ⁊ ſol in medio Eccľ. x. Qualis rector ciui
tatis: ⁊c̄. ¶ Secūdo eſt de talibꝫ ſicut de radicibꝫ arbo=
rū: quia ſi radices mortue ſunt īde egredit̄ mors ad ra=
mos. Sic a maľ rectoribꝫ d̄ q̇bꝫ Dan̄. xiij. Egreſſa ē ini
q̇tas a ſenioribꝫ q̇ videbant̄ regē ꝓplm̄. Si bone ⁊ ſa=
ne: inde egredit̄ vita ad ramos. Sic in ꝓpoſito de radi
ce illa ⁊ ſeq̄cibꝫ ſuis. de q̄ ad Roma. xv. Et erit radix
ieſſe: ⁊ q̇ exurget regē gētes: ī ip̄m gētes ſperabūt. Ter=
tio Ptholomeus ph̄s malos rectores ⁊ p̄ncipes tyran
nos cōꝑat picturis: qꝛ ſic̄ cū hoīes a longe viderint pi
cturas placēt ꝓpe v̄o nō dulceſcūt. Imagines eī viſe
in debita ꝓportōe ⁊ diſtātia pulchriores apparēt q̄ꝫ qn̄
vidēti nimis appropinq̄nt. Ita nomē regū ⁊ tyranno=
rū placet his q̇ multū diſtāt ⁊ nihil cū eis hn̄t facē ꝓpe
v̄o nō placēt: qꝛ patriā ſpoliāt ꝓpinquā. Vn̄ ⁊ nūc qn̄
de aliq̄ patria fit mētio ꝙ eſt diues: qn̄qꝫ rn̄det̄ ꝙ mi=
rū eſt: rex nūq̄ꝫ morat̄ in ꝑtibꝫ illˀ. Et qn̄ d̄ alia dꝛ ꝙ eſt
apoꝛiata ⁊ magnā hꝫ chariſtiā. Rn̄det̄ ꝙ mirū: rex ia=
cuit ibi tāto tp̄e: ¶ Ita ꝙ in oībꝫ iſtis negocijs veritas
oſtēdit̄ ſacre ſcripture: q̄ dic̄ Eccľiaſtes. x. Ve tibi terra
cui⁹ rex puer eſt. i. puerilit̄ viuēs ⁊ cui⁹ p̄ncipes mane
comedūt ⁊ inebriant̄ an̄qꝫ veniāt ad ꝑlamētū vel cōſi=
liū. Vel beata terra cui⁹ rex nobiľ eſt: ⁊ cuius p̄ncipes
veſcunt̄ tp̄e ſuo ad refrigerādū ⁊ nō ad luxuriā. Quar
to eſt de illˀ ſic̄ d̄ igne in hyeme a q̊ q̇ nimis eſt remotus
frigeſcit: q̇ v̄o nimis appropinq̄t ꝯburit̄. Ita illi a q̇bꝫ
reges nimis diſtāt: qꝛ regē natiuū nō hn̄t: ſic̄ mľti ita=
lici: d̄ q̇bꝫ īplet̄ illd̄ Oſee. iij. Sedebūt ſine rege: multa
mala bella ⁊ dāna tā corpoꝝ q̄ꝫ aīarū freq̄nt̄ experiūt̄.
Illi v̄o q̇bꝫ nimis appropinquāt ſpoliāt̄: ꝯburunt̄: de
q̇bꝫ v̄ificat̄ illd̄ Eſa. j. Terra v̄ra deſerta: ciuitates v̄re
ſuccēſe igni: regionē v̄raꝫ corā vob̄ alieni deuorāt. Ille
vicꝫ cū familia ſua t̄rā v̄raꝫ deuorat: de q̊ ſcribit̄ Eccľ. x.
Rex inſipiēs ꝑdet ꝓplm̄ ſuum.
¶ Nec tm̄ ꝓplꝫ ſuū ꝑdit ip̄e: ſꝫ etiā ille q̇ tyrānice viuit Ar.viij.
ꝓprias q̄rēs delitias ⁊ cōmodū ⁊ nō ꝓpli: cū reſpublica
quā regē deberet: ſit res ꝓpli ſm̄ Augu. de ciui. dei. li. v.
c. xviij. ſeip̄m et̄naliť ꝑdit. Et ſic̄ ip̄os lucere fac̄ tp̄alit̄:
ita ip̄e lugebit et̄nalit̄: qn̄ v̄ificat̄ de eo illd̄ Ezech. vij.
Rex lugebit ⁊ p̄ncipes. ¶ Circa cui⁹ pene oſtēſionem
Primo oñdit̄ quō ꝓpt̄ pctm̄ ſuū tam ip̄e q̄ꝫ etiā ppľs ſiľ
qn̄qꝫ puniūt̄ tp̄alit̄ in t̄ris ⁊ dn̄io. Scd̄o quō ip̄e ſol⁹
tp̄alit̄ punit̄ in fama: in h̄ ꝙ nomē famāqꝫ amittit re=
giā. Tertio quō ip̄e tā hic q̄ꝫ alibi iuſte regnū cū omī
amittet dn̄io. ¶ Primū ptꝫ Hiere. xxij. vbi de⁹ ꝑ ꝓphe
tā regē alloq̄t̄ dicens. Audi v̄bū dn̄i rex iuda: q̇ ſedes
ſuꝑ ſoliū Dauid: tu ⁊ ſerui tui: ⁊ ppľs tu⁹. Vbi nota
totū capľm: quō p̄cipit regi ⁊ miſtrˀ ſuis: dicēs. Facite
iudiciū ⁊ iuſticiā ⁊ liberate vi opp̄ſſum de manu calū=
niatorˀ: ⁊ aduenā ⁊ viduā ⁊ pupillū nolite ꝯtriſtare ne
qꝫ opp̄matˀ inique ⁊ ſanguinē innocētē ne effundetis
Iſta v̄o ſeruātibꝫ ꝓmittit ꝓſperitatē ⁊ regni ſtabilita
tē. Cui ꝯcordat qd̄ dꝛ Sap̄. vj. Rex ſapiēs ſtabilimen
tū ppľi ſui eſt. Iſtā v̄o regľam cū illˀ etiaꝫ. ſ̄. e. c. arti. j.
nō ſeruātibꝫ ꝓmittit ibidē ciuitates ihabitabiles: ⁊ in=
terfectores ⁊ inimicos ſuꝑ eos venturos. Et dicet inq̇t
vnuſq̇ſqꝫ ꝓximo ſuo: q̄re fec̄ ſic dn̄s ciuitati huic grādi?
Et rn̄debit: eo ꝙ dereliq̄rūt pactū dn̄i. Cui⁹ derelictio
nis qꝛ ex ꝑte magna radix fuerit pctm̄ regˀ Ioachim:
ptꝫ ꝑ h̄ ꝙ ſtatim ꝯ illū ꝓphetat. Primo ī ei⁹ īproperiū reci
tās p̄ris ſui Ioſie regˀ bonitatē ⁊ iuſticiā ⁊ ꝓpriā iniq̇=
tatē ⁊ īiuſticias. Cōcludēs: ꝙ ſepultura aſini eēt ſepe=
liēd⁹. Sic ğ oculi dn̄i ſuꝑ regnū peccās ⁊ ꝯterā illud.
Amos vlti. qꝛ ſicut dicit̄ Eccľ. xj. Multi tyrāni ſedēt
in throno. In quo ptꝫ ſecūda pars iſti⁹ articuli: ꝙ vicꝫ 13
tales noīe amiſſo regio tyrāni nūcupant̄ qd̄ ſatˀ oñdit̄
ex hiſtoria ſcholaſtica tertij regum de morte Salomo=

nis. Vbi querit̃ q̃re dicit̃ Salomon ſenex fuiſſe. Sic
enĩ legit̃. iij. Regũ. xj. ꝙ mulieres auerterũt coꝛ ſuum
cũ iã ſenex eſſet: cũ parũ vltra q̃nquaginta annos vi-
xiſſe legit̃. Cui q̃ſtioni rñdet ꝑ Joſephũ dicens. Moꝛ
tuus eſt Salomõ valde lõgeuus: q̇ regnauit annis oc
toginta. Vixit aũt nonaginta q̃tuoꝛ: ſꝫ in biblia nõ in-
uenit̃: ꝙ regnauit niſi q̃draginta annis. Sicut ptꝫ. iij.
Regũ. xj. Sed diuina ſcriptura tm̃ annos expꝛimit: q̇
bus regnauit anteq̃ꝫ p̃uaricaret̃: in ſignũ ꝙ poſt p̃ua-
ricationẽ nõ regnauit: ſed errauit. Et ideo nomen ami
ſit regiũ: qui vitã duxit ſeruilẽ. Cui ꝯcoꝛdat Jſidoꝛus
de ſummo bono li. iij. dicẽs: ꝙ reges a regendo vocati
ſunt. Jdeo recte faciẽdo nomẽ tenet̃: peccãdo amittit̃.
Recte g̃ illi tm̃ reges vocant̃: q̇ tã ſemetipſos q̃ꝫ ſubdi
14 tos bene regẽdo modificare nouerũt. Et nõ tm̃ nomẽ
ſed etiã dñium amittere: tã hic q̃ alibi merent̃. Qꝛ enĩ
hic illud merent̃ amittere: oſtendit̃ ꝑ iuſticiã legis ciui-
lis: in q̃ recitat̃ in quibꝫ vaſallꝰ iuratꝰ teneat̃ dño ſuo
Sicut ptꝫ in autẽtica ti. d̃ noua fidelitatis foꝛma. Col.
x. Et inter cetera dicit: ꝙ tenet̃ ei ad hoc: ꝙ dãnũ ei nõ
faciat in rebꝫ in poſſeſſiõibꝫ: ⁊ ꝯcludit: dicẽs: q̊q̃ꝫ ĩ his
oĩbꝫ dñs vicẽ fideli ſuo reddẽ debet. Glo. qđ ſi nõ fece-
rit: merito cẽſebit̃ male fidei. Sed nunq̇d aliã penã pa
tiet̃: vtiq̃ꝫ talẽ q̃lẽ vaſallus: qꝛ ſicut vaſallꝰ in rebꝫ vel
alijs infidelit̃ agẽs ꝯ̃ dñm ſuũ pꝛiuat̃ feudo. Jta dñs
in his infidelit̃ agẽs ꝯ̃ vaſallũ de iure pꝛiuat̃ ꝓpꝛietate
⁊ dñio qđ habuit ĩ feudo: qđ vaſallꝰ ille tenet. Et hoc
ꝓbat glo. ꝑ legẽ: infra eadẽ coll. ti. q̃liter dñs ꝓpꝛietate
pꝛiuet̃. Vbi q̃rit lex: ſi dñs aptã felloniã fecerit: an ſic̃
vaſallꝰ beneficiũ amitteret: ita dñs de ꝓpꝛietate p̃uare
tur. Et rñdit ꝙ ſic. Glo. nec mirũ cũ ip̃e dñs teneatur
vicẽ reddere vaſallo. Quibꝫ lex cõcoꝛdat dei Eph. vj.
Vbi p̃mo dicit ſeruis: obedite dñis in oĩbꝫ cũ timoꝛe
⁊ tremoꝛe in ſimplicitate coꝛdis. Et cito poſt adiungit
dicẽs. Et vos dñi eadẽ facite remittẽtes minas: ſcien-
tes ꝙ ⁊ ip̃oꝝ ⁊ veſter dñs eſt in celis: ⁊ ꝑſonarum acce
ptio nõ eſt apud deũ. Glo. v̇o p̃cedẽtꝫ exẽplũ ponit le
gis de liberto ⁊ patrono q̃ habet̃. P. iij. 41. Ex q̃ argu
it: ꝙ ſicut in alimẽtis p̃ſtãdis ad paria iudicant̃: ita in
ꝓpoſito in fidelitate p̃ſtãda: ⁊ talit̃ ſunt puniẽdi ⁊ p̃uã
di ſic̃ vaſalli: quã p̃uationẽ licet hic euadãt: qđ ex hoc
ꝯtingit: ꝙ vaſalli nõ pñt punire dños ꝯ̃ eos delinquẽ
tes: ſicut ip̃i faciũt vaſallos ⁊ ſubditos ei inobediẽtes.
Ex q̃ impotẽtia accidit: ꝙ vbi ſubditoꝝ inopia frequẽ
ter ſuperioꝝ infidelitas raro vel nũq̃ꝫ in h̃ ſeculo puni
tur. Tñ deꝰ in hoc nõ parcet: q̇n ſicut hic ip̃i puniunt
eis inobediẽtes: ita deꝰ cũ accepit iudiciũ puniet ⁊ p̃ua
bit ſubditꝫ ſuis iniuſticiã faciẽtes. Ad vos o reges ſũt
ſermões mei: vt diſcatis ſapiẽtiã: ⁊ ne excedatis: q̇ enĩ
nõ cuſtodierint iuſticiã iuſte iudicabũt̃. Sap. vj. Nec
valet ꝙ dicũt: ſe ius hr̃e in hoc ꝙ bona ſubditoꝝ capi-
unt ad libitũ: allegãtes ꝓ eis illđ. j. Regũ. viij. Pꝛedic
ius regis ⁊c̃. qꝛ ibi ius accipit̃ equoce. ſic̃ lex Sap. ij.
vbi ſic d̃r. Sit foꝛtitudo nr̃a lex iniuſticie: qñ g̃ q̇ male
regñt: ⁊ alios p̃uãt ⁊ puniũt: a deo punient̃ ⁊ p̃uabun
tur: tã dño terreno qđ hic inuiti derelinquunt: q̃ꝫ etiã
dño celeſti: qđ alibi nõ inueniẽt: tũc veritas ſcripture
apparebit: q̃ dicit Eccl'iaſtes. iiij. Melioꝛ eſt paup ⁊ ſa-
piens rege ſene ⁊ ſtulto. Nota leges ꝙ reges debẽt vi-
uere ſm̃ leges. X. j. 9.

R. v. **Religionis: pꝛimo oſtẽdit̃**
deſcriptio cũ ſua explanatiõe. Secũdo religio-
nẽ ingrediẽtis intẽtio. Tertio ingrediẽdi ratio. Quar-
to ꝓmptitudo. Quinto ingreſſoꝛum ĩfoꝛmatio. Sexto
paupꝫtas ⁊ caſtitas. Septĩo obediẽtia ⁊ patiẽtia. Octa
uo ſollicitudo ⁊ ꝯtẽplatio ⁊ deuotio. Nono diuine lau
dis exhibitio. Decimo vniformitatis ⁊ pacis dilectio.
Vndecimo ꝑſeuerãtia. Duodecimo ſpũalis foꝛtitudo
Tertiodecimo talium religioſoꝝ vtilitas ⁊ dignitas.
Quartodecimo meritũ ⁊ p̃miũ. Quĩtodecimo quõ di-
uerſe religiões in ſcriptura ꝓphetica vident̃ p̃mõſtra-
te. Sedecimo deficiẽtiũ in religiõe oñdit̃ ꝯditio q̃tũ ad
affectũ. Decimoſeptimo q̃ꝫtũ ad actũ. Decimooctauo
q̃ꝫtũ ad victũ ⁊ veſtitũ. Nonodecimo q̃ꝫtũ ad faſtum.
Viceſimo illoꝝ oñdit̃ miſeria q̃ꝫtũ ad finẽ. Viceſimo
p̃mo q̃ꝫtũ ad alioꝝ plãctũ. Viceſimoſecundo illoꝝ pe
na oſtẽdit̃ ⁊ ꝑiculũ. Viceſimotertio excuſatio cũ repꝛo
batiõe. Viceſimoq̃rto expimẽtũ. ¶ Q̃tũ ad p̃mũ reli
gionis deſcriptio exp̃mit̃ Jacobi. p̊: vbi d̃r: ꝙ religio
mũda ⁊ immaculata apud deũ ⁊ p̃rem: hec eſt viſitare
pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ: ⁊ immaculatũ
ſe cuſtodire ab hoc ſeculo.
¶ Ad cuius auctoꝛitatis intellectum eſt aduertẽdum Ar. j.
ꝙ fuerunt aliqui qui vitam religioſam ⁊ ſanctã oſten-
derunt exterius: ſed nullã habuerunt interius: ſic̃ pha 1
riſei hypocrite: de quibꝫ dicit saluatoꝛ Math. xxiij. Ve
vobis phariſei hypocrite: qui mũdatis qđ exterius eſt
¶ Alij v̇o qñq̃ꝫ vitam bonã ⁊ religioſam interiꝰ ſe ha
bere opinant̃: ſed minus curãt de fama exteriꝰ: de quo
rũ reſpõſione ⁊ ꝯfidẽtia ⁊ conſciẽtia tactum eſt. F. ij. 3.
Sed quia nec p̃mo nec ſecũdo religio ſua ſufficit ad ſa
lutẽ: congrue de quolibet illoꝝ dicitur Jaco. j. huiꝰ va
na eſt religio: quia pꝛima deficit q̃ꝫ ad deũ: ſecũda q̃ꝫtũ
ad hoĩem: vterq̃ꝫ nanq̃ꝫ ſe tenet in extremis ⁊ neuter in
medio. Pꝛopter qđ btũs Jacobus volẽs vtriuſq̃ꝫ de-
clinare erroꝛẽ: ⁊ vtrãq̃ꝫ religionis ꝑfectionẽ in vno me
dio in quo cõſiſtit virtus compꝛehẽdere: dicit Religio
munda. i. religioſi mũdi interius in coꝛde: q̃ꝫtũ ad deũ:
de quibꝫ Math. v. Beati mundo coꝛde. Et immacu-
lata exterius q̃ꝫtum ad hoĩm ſalubꝛe exẽplum: vt de il-
lis verificet̃ illđ Sap̃. vij. ſpeculũ ſine macula. ¶ Alij
v̇o ſe quaſi religioſos ab alijs in veſtibꝫ ſegregabant:
ſꝫ quia non habuerũt firmum fundamẽtum nec certã
regulam: nec ſtatum a curia appꝛobatũ deſtruebãtur.
Sicut patet de Begardis ⁊ beginis ⁊ conſtitutionibꝫ
clemẽtinarum de reli. domi. de quibuſdã. Hec v̇o om
nia hec habet tanq̃ꝫ firmiſſimum fundamẽtum: ⁊ cer-
tiſſima ligamẽta. Nec mirum: quia deus fundauit eã
in pſal. lxxxvj. pꝛopter quod de illa ſpecialiter dici po-
teſt illud. j. Petri. ij. Hec eſt dei gratia. Hec eſt ergo re
ligio que habet pꝛimo internam puritatẽ in affectione:
quia munda q̃ habet ſecundo externam honeſtatẽ in
conuerſatiõe quia immaculata: que habet tertio firmã
ſoliditatẽ in pꝛofectione: qꝛ hec eſt religio in gratia fun
data ⁊ certa regula ⁊ certis legibus gubernata. ¶ Ra 2
tione pꝛimi eſt aduertẽdum ꝙ hmõi religionis pꝛofeſ-
ſoꝛes ad triplicẽ obligantur mundiciam: coꝛdis: oꝛis:
⁊ opis. De qua notatũ eſt. M. xij. arti. iij. Pꝛimo coꝛ-
dis diligẽter a deo petere debẽt mundiciam: dicẽtes cũ
pſal. l. Coꝛ mundum crea in me deus. Circa quod nõ
tm̃ mũdiciam: ſed etiam erectionẽ attẽdere debẽt ⁊ foꝛ-
mam. Pꝛimo tamẽ omnium maxime attẽdere debent:
ꝙ ſit mundum: quia eſt vas deo ſpecialiter ſanctifica-
tum: ergo eos artare debet ad illius mũdiciam pericu-
lum quod eis ex illius imminet immũdicia. Sicut pa
tet per exẽplum de Balthaſar. O. vj. 77. Mundami
ni ergo qui fertis vaſa domini Eſa. lij. ¶ Secundo at-
tendere debent: ꝙ ſit deo erectum: vt ſit aptum ad rece-
ptionem gratie dei: ⁊ omne datum optimum: qđ deſur
ſum deſcẽdit a patre luminũ. Jaco. j. Et nõ ad terrena
inclinatum: qꝛ tale coꝛ amittit̃: ſicut patet. C. xiiij. 18.

¶ Tertio attendere debēt formam ſcilicet ſuperiorem
rotunditatē vt ſicut corpꝰ rotundū̄ facilit̄ ad oīa ſupio
ris p̄cepta moueat̄: ſicut oſtēſum eſt. C. xiiij. 11. nō tm̄
vbi ꝓſpera p̄cipiunt̄: ſed etiā̄ aduerſa. Illi em̄ qui tm̄
obedire volūt vbi ꝓſpera imponunt̄ vel iniūguntur:
ſunt de ordine ⁊ ꝓfeſſione Guidonis: de quo fert̄ ꝙ de
magno ſtatu in ſeculo ad religionē veniēs ſi ſibi aliqd
iniūgeret̄: qđ erat oneris: ſicut ꝙ ſeruiret fratribꝫ ſuis
infirmis: vel aliqđ ſimile ſe excuſare ſolebat: dicēdo ꝓ
deo cogitetis: ꝙ in oībꝫ talibꝫ officijs ⁊ laboribꝫ ſolebā
ſub me hr̄e qui mihi in talibꝫ miniſtraret: non ponatis
me nunc ita baſſe ꝙ cogar miniſtrare cui ſolebat mini
ſtrari: qn̄ vͦo ſupior ei aliquid impoſuit qđ erat ſolacij
vbi bona ſperabat feſta vel vina ⁊ hmōi delectabilia:
capite inclinato reſpōdere ſolebat libēter pater: nā xp̄i
hoc raſi caput vt eſſem obediēs. Vide cōtra tales. O.
j. 9. Non ſic ꝓpha qui ait. ps̄. lvj. Paratū cor meū deꝰ:
ſcꝫ ad ꝓſpera: ⁊ iterū paratū cor meū ad obediendū in
3 aduerſis: ⁊ tale eſt cor mundū corā deo ⁊ hoībꝫ. ¶ Q̄ȳ
tū ad ſecundū triplici rōne debēt eſſe ſine macula. Pri
mo quia ſunt quaſi oīm ſpeculū ꝓ tanto: qꝛ ſi ſpeculū
in ſe ſit clarū: bene ⁊ ꝯgrue oſtēdere pōt alioꝝ defectus
nō ſic maculoſum. Sic regioſi qui in victu: veſtitu: lo
quela ope ⁊ oībus motibꝫ ſuis ſunt quaſi ſpeculū ſine
macula. Sap̄. vij. Audacter poſſunt p̄dicādo loquen
do alioꝝ rep̄hendere defectꝰ. Et exēplo clare oſtēdere
⁊ verbo quales alij eſſe deberēt ꝑ bonā ſuā ꝯuerſatio
nem quaſi ꝑ regulā rectā oīm alioꝝ oſtēdētes curuita
tē: non aūt ſic ſi ſint maculoſi ⁊ curui: beati ḡ immacu
lati: ps̄. cxviij. ¶ Secūdo qꝛ ſunt ſicut oculꝰ in quo ma
cula turpior ⁊ ꝑiculoſior eſt q̄ꝫ in alia corꝑis ꝑte: ḡ ſata
gite immaculati inueniri. ij. Pe. iij. ¶ Tertio qꝛ ſunt ſi
cut veſtis alba: qꝛ ſicut macula in veſte alba ad maio
rem oſtendit̄ ⁊ videt̄ diſtantiam. Ita culpa religioſoꝝ
ad maiorē portat̄ ⁊ narrat̄ diſtātiā: ⁊ in male opando
plus ad illā quaſi ad exemplar oēs reſpiciūt. Vidētes
ḡ macule in nobis periculū quilibet nr̄m dicat illud:
ps̄. xvij. Ero immaculatꝰ cū eo. Et iterū. Fiat cor meū
4 immaculatū. ps̄. cxviij. ¶ Sed heu eſt de multoꝝ ſtatu
q̄ȳtū ad obſeruantiā: ſicut de illa imagine. O. vj. 20. Et
de illa ciuitate. C. iiij. 22. ¶ Q̄ȳtū ad tertiū eſt notādū:
ꝙ hmōi ſtatꝰ ꝑfectio continet: primo auſteritatē pnīe:
que notat̄ ī hoc ꝙ dicit: religio. Secūdo ſpecialitatē ex
cellētie notatā in hoc ꝙ dicit: hec. Tertio ſtabilitatē exi
ſtentie: in hoc ꝙ dicit: eſt. ¶ Primū ptꝫ: eo ꝙ religio eo
appellata ſit: ꝙ ea religemꝰ vni deo: aīas nr̄as ad cultū
diuinū vinculo ſeruiēdi: vt dicit Augꝰ. li. de quātitate
aīe. Ad cuiꝰ intelligentiā eſt aduertendū: ꝙ in baptiſ
mo oēs deo obligamur: meliores iterū deo obligātur:
non tm̄ baptiſmo ⁊ generalibꝫ preceptis ſicut alij chri
ſtiani: ſed tribꝫ alijs circulis: ſcꝫ obediētia: continentia
pauꝑtate: ⁊ alijs paruis ligaturis: ꝯſtitutionū ⁊ inſti
tutionū: ⁊ actoꝝ: quibꝫ laxatis laxant̄ maiores circuli.
¶ Exēplū ad hoc de liquoribꝫ in dolio miſſis: in quibꝫ
videmꝰ: ꝙ vinū fortiꝰ ligat̄ q̄ꝫ aqua: ⁊ vinū q̄nto for
tius ⁊ p̄cioſius: ſicut eſt illud qđ vocant vinū ferratū:
tanto fortius ligat̄. Sic religio que vino comꝑatur et
aſſimilatur: quia ſicut in dolio vini ſunt feces inferius
⁊ ſpuma ſupius parui valoris: inter que bonū vinum
mediū tenet. Ita in religione qui nihil volunt addiſce
re vel ſcire vl̄ agere feces ſunt: qui vͦo volunt inaniter
ſuꝑ alios exaltari ⁊ ſuꝑbe gloriari: ſpuma ſunt parui
valoris. De qua Oſee. x. Trāſire fecit Samaria regē
ſuum: quaſi ſpumā ſuꝑ faciē aque. Inter hos vͦo ſunt
medij: quaſi bonum vinū ad multorū ſpūalem iocun
ditatem: de quo Eccl̄. xxxj. Vinum in iocūditate crea
tum eſt. Sed heu aliqui dabāt ei vinū cum felle mixtū
Math. xxvij. Et dabant ei bibere vinum myrrhatuꝫ.
Marci. xv. Secundum. i. ſpūalis excellētia ex hoc ptꝫ
ꝙ ſicut p̄dictū eſt de vino ꝙ aliqua alijs fortiꝰ ligant̄:
ita hec artiori pauꝑtate ⁊ ſtrictioribꝫ ligat̄ conſtitutio
nibꝫ ⁊ ordinationibꝫ. In quo eiꝰ ſuꝑ alias religiones
intātū notat̄ excellētia ſpecialis: ⁊ aīe ꝯtemplatiue req
es ſingularis ꝙ ip̄am ꝓfeſſus de ip̄o gaudendo ſpāli
ter dicere pōt illud: ps̄. cxxxj. Hec requies mea. Et ite
rū. Hec mutatio dextre excelſi: ps̄. lxxvj. Et illud Ioā.
xvij. Hec eſt vita eterna: ſupple cauſaliter. Et illud. j.
Theſſal̄. iiij. Hec eſt voluntas dei. ¶ Tertiū. i. ſtabili
tas exiſtētie in hoc oſtēditur: ꝙ ſicut nauis chordis ſu
is in mari ligatur cōtra oēs tempeſtates. Ita hec in
mari huius mūdi contra oēs tentationes ꝑ predicta
ligamēta. Et ſicut nauis cōtra oēs tempeſtates bene
gubernata ad portū ducit optatū. Ita hec religio: de q̄
Exo. xij. Hec eſt religio phaſe. i. trāſitꝰ ad vitā eternā
tanq̄ꝫ ad portū optatū eterne quietis.
¶ Ad hoc vͦo ꝙ religio ſic d̄ Egypto ad terram ſanctā Ar. ij.
ſuū ducat cultorem: neceſſariū eſt ꝙ ip̄am ingrediēs ⁊ 5
aſſumēs: intentionē habeat rectā: mundā: ⁊ bene ordi
natā: qꝛ ſi oculꝰ ingrediētis fuerit nequā: vt illā de cau
ſa ingrediat̄: de qua tactū eſt. O. vj. 10. ⁊. xxxvj. ⁊. 50.
Aliter totum corpus tenebroſum erit: quia talem tam
ex parte ponentiū q̄ꝫ ex parte ingrediētium ponunt̄ in
religione ſicut porci in nemore ad glandes colligēdas:
⁊ vt de fructibus abundāter viuant: de quibus tactū
eſt. F. v. 4. ⁊. O. vj. 48. Q̄ȳ em̄ taliū opus ſit tenebro
ſum. i. turpe ⁊ inutile ⁊ abominabile: ⁊ ſine merito co
ram deo: qui videt et intuetur cor. i. Regum. xvj. pa
tet: quia ante oculos eiꝰ ſunt: ſicut ſpica ſine grano: ⁊ ſi
cut lampas ſine oleo: ⁊ ſicut aſinus ille in pelle leonis: Aſinus
de quo fabule rōne exempli fingunt: ꝙ vidēs leonē tā Exēplū
magnū int̄ aīalia obtinere dn̄ium ⁊ honorē: cogitauit Fabule
ꝙ felix eſſet ſi leo fieri poſſet ꝙ poſſet ſic honorari ⁊ la Leo
bores ſolitos fugere: breuiter tm̄ laborauit ⁊ ad h̄ egit:
ꝙ pellem obtinuit leonis: qua induta montē aſcendit:
quē alie beſtie videntes ⁊ leonem eſtimantes ip̄i hono
rem leoni debitum fecerunt ⁊ exhibuerunt: dominus
vͦo aſini ip̄m amittere nolēs: cum diligēter ip̄m quere
ret: ⁊ ꝑ aliqua ſigna aſineitatis: videlicet per aures et
tales extremitates: ſcilicet oris ⁊ pedum: ip̄m aſinum
ſuū eſſe dep̄hēderet: ip̄m ꝑcuſſit: qui ſtatim relictā pel
le ad ſolita remeauit. Ita multi vidētes religioſos ⁊ vi
ros eccl̄iaſticos opulentos ⁊ honoratos: cogitant ſe fo
re felices: ſi tales eſſe poſſent: ita diuites ita honorati et
ſeculi fugere labores: ⁊ tali intentione pellem induunt
leonis: id eſt habitum religioſorum vel clericorū. Do
minꝰ vͦo illorum diabolus: qui diuerſorum prius pec
catoꝝ: ⁊ in ingreſſu male intentionis iure obtinuit illo
rum dn̄ium: qui aſinos ſuos non libenter amitteret.
Videns in oris illorum loquela: ⁊ in auditu aurium
⁊ aſpectu oculorum ⁊ in inceſſu pedum ſigna aſineita
tis ⁊ leuitatis ⁊ irreligioſitatis: intelligēſqꝫ per hec: ꝙ
faciliter ad ſolita ⁊ ad maiora duci poſſunt eos magna
percutit tentatione: quam ſentiētes clerici ad grauiora
relabuntur: habitum tamen ſub quo quaſi licēter pec
care poſſunt non abijciunt: ne etiam lucra cū hoc amit
tant terrena. Religioſi vͦo qui licēter cum habitu pec
care non poſſunt: nec impune diu grauia committere:
pellem abijciunt: ⁊ deum in quo immobiliter intentio
nem fixam non habuerunt: ſed in cōmodo tpali derе
linquūt: cum domino ad ſolita reuertentes. De conſi Fabl̄e. O.
mili aſino: vide. O. vj. 50. Et de cōſimili lupo: qui ſic Fabu. P.
ſi poſſet indueret veſtē paſtoris. P. xiij. 31. De quorū

quolibet dicit̃ ad Phil'.ij. habitu:ſuꝑple tm̃ inuentꝰ vt
homo. Et Bern̄. in meditatiōibꝫ. Sub ouina pelle cō
ſcientiā vulpinū abſcondebā. Et Proſper de vita con
templatiua. Sūt quidā: qui velut cōuerſi ex priſtinis
moribꝫ: nō mentē: nō actū: ſed veſtē ⁊ habitū ſolū abij
ciūt. Hi ſunt qui ſermone tm̃: nō ope ſeculo renuncia
uerūt: ſeculariter viuūt: ⁊ vicia ſua ſub inani ꝓfeſſiōe
melioris vite abſcōdūt: ac religionis imagine ⁊ nomīe
palliati: opinionē virtutū ſuſcipiūt: p̄dicāt magna nec
faciūt: accuſant vicia nec deponūt: publice deſpicere ſi-
mulāt: qđ occulte cōmittūt: magni ſtudent videri: nec
tū fieri tales: bene volūt colligere fragmēta ⁊ reliquias
ſanctoꝝ eis dimiſſas ſed nō mores. Sicut illi q̇ vadūt
cū indulgētijs: qui oīa p̄dicant ⁊ ſuſtinēt ꝓpter lucrū
tpale. Oēs iſti ad ſtatū eccl'ie ⁊ religiōis male accedūt:
⁊ de fructibꝫ eccl'ie: ⁊ religiōis p̄ dei legē comedūt in q̄
precipit̃. Exo. xij. Hec eſt religio phaſe: omīs alienige
na. i. q̇ intētionē habet a dō alienatā nō ꝯmedat ex eo.
Ar.iij. ¶ Sed q̇ ſine piculo eccl'iam vel religionē intrat ⁊ fru
ctus eiꝰ ſine piculo comedūt: reuera illi ſunt q̇ bona in
tentiōe intrāt ⁊ in ea bene viuūt. Ad cuiꝰ ingreſſum ⁊
ꝓgreſſum bonū multe rōnes mouere deberent ſecula-
res. ¶ Ad ampliorē ḡ circa hoc ꝓpoſitū doctrinā habē
dā. Primo oſtēdēde ſunt ꝑ exēpla rōnes mouentes: ⁊
ad religionis ingreſſum quoſcūꝗ ꝓhortātes. Secūdo
oſtēdēdū eſt piculū retrahētiū. Tertio ꝙ talibꝫ eſt for-
6 titer reſiſtendū retrahētibꝫ. ¶ Prima ratio ꝓ pma pte
tacta eſt ꝑ exēplū illorū q̇ inimicis vallati ſunt. B. iij.
21. q̇ libenter ad caſtrum vel munitā fugiūt ciuitatem
Sed religio ciuitas eſt: ſic oſtēſum eſt. C. iiij. 21. ¶ Se
cūda ratio timoris cū p̄dicta ꝯcordās eſt de naufragio
vl' de illo q̇ naufragiū timet. Talis enī nitit̃ aliqđ ſoli
dū in manibꝫ cape ſicut tabulā: rupē vl' arborē ne de-
mergat̃ in ꝓfundū. Sic ille q̇ frequēter peccando in h̄
mari frequēter naufragiū paſſus eſt: vel q̇ adhuc iuue
nis eſt ⁊ naufragiū timet ſpūale: ſapienter facit tabulā
pnīe: ⁊ religionis in manu accipiēs ne naufragio peri
clitet̃. Qui ad hoc faciēdū hortatur. A. iij. per totum.
¶ Tertia ratio ad hoc aptos neceſſitas deberet eſſe ti-
mor: ne ſpm̄ſctm̄ ab eis fugarēt: qđ ex h̄ arguit̃ ꝙ ve-
ritas ait Joā. xvj. Si aūt nō abiero: paclytꝰ nō veniet
ad vos. Affectio corpalis p̄ſentie chriſti in aliq̊ aduen-
tum ſpūſſancti in corda diſcipuloꝝ impedire potuit: ſi
cut ex v̄bo p̄dicto innuere videt̃. Et ex v̄bo qđ ibidem
dicit. Expedit vobis vt ego vadā. Sup q̊ dicit Beda
in glo. Expedit vt forma ſerui ſubtrahat̃ vr̄is aſpecti-
bus. q̄tenꝰ amor diuinitatis artiꝰ vr̄is infigat̃ mētibꝫ
Q̄tomagis carnalis amicorū affectio ⁊ p̄ſentia: ſpm̄-
ſctm̄ ⁊ amorē diuinitatꝭ a cordibꝫ excludit minoꝝ. Et
ſicut ſpm̄ſctm̄ ibi amittunt: ita etiā ibi chriſtū minime
vel cū difficultate inueniēt. In ſignū cuiꝰ illi q̇ ipm̄ re
quirebāt int̃ cognatos ⁊ amicos minime inuenerunt.
Lu. ij. Si ḡ ipi int̃ amicos ⁊ ꝯſanguineos iuſtos chri-
ſtū nō inuenerūt: quō nos ipm̄ int̃ amicos īuenire po-
terimꝰ iniuſtos: vſurarios: leccatores: ⁊ hmōi. Propt̃
hoc dicit Math. x. ꝙ venit ſepare filiū aduerſus prēm
⁊ filiā aduerſus mrēm ſuā: vt ab eis ſepati in vinea re-
ligiōis diuini amoris maiorē inueniāt dulcedinē in p̄
ſenti. Ad modū Sāſonis q̇ parētibꝫ in via relictꝭ ⁊ vi
neā intrās fauū inuenit mellis: q̊ tā ſeipm̄ ꝗ etiā poſt-
modū refecit parentes. Judic. xiiij. Et in futuro terrā
inueniant ꝓmiſſionis ad modū Abrae Gen̄. xij. Qui
egreſſus de terra ſua ⁊ de cognatiōe ſua ⁊ de domo pa
tris ſui venit ad terrā ꝓmiſſiōis. Sic nobis oīa relin-
quēda ſunt: exēplo apl'oꝝ: q̇ dixerūt: ecce nos reliqmꝰ
oīa Math. x. vt cū Abraā ad terrā veniamꝰ viuētiū

⁊ cū diſcipulis cētuplū accipiamꝰ: ⁊ vitā eternā poſſi-
deamꝰ. Si enī mercator ad tp̄s patriā relinq̇t ⁊ parētes
ꝓpt̃ magna lucra in alia terra ſperata. Ergo ⁊ nos ꝓpt̃
lucra eterna facere deberemꝰ illđ qđ dr̄ Hieremie. xij.
Reliq̇ domū meā dimiſi hereditatē meā. Sic auis di
mittit nidū ſuū ꝓpt̃ glutinū ⁊ laqueū. Exēplo illoꝝ de
q̇bꝫ. iiij. Regū. vij. Reliq̄runt tentoria ſua ⁊ eq̊s ⁊ aſi
nos in caſtris: fugerūtꝗ tm̄ aīas ſuas ſaluare cupien-
tes. Et exēplo Joſeph q̇ relicto pallio in manu mulie-
ris: egreſſus eſt foras Gen̄. xxxix. Et exemplo magorū
Math. ij. q̇ venerūt ab oriēte querētes chriſtū. Per ori
entē parētes intelligunt̃ a q̇bꝫ ortū habemꝰ. Et exem-
plo chriſti dicētis Joā. xvj. Relinq̊ mūdū ⁊ vado ad
prēm. His ḡ rōnibꝫ ⁊ exēplis informati: relinq̊te ciui
tates: habitate in petra. Hiere. xlviij. Quartā rōnem
vide. V. vij. 15. ¶ ¶ Q̄tū ad ſecūdā ptē huiꝰ articuli 7
illi qui volētes egyptū mūdi deſerere ⁊ religionē intra
re retrahere nitunt̃ egyptijs aſſimilant̃ ꝑſequētibꝫ ⁊ re
trahere nitētibꝫ filios iſrl' egyptū fugiētes ⁊ ad terrā ꝓ
miſſionis ꝓperātes. Et ſm̄ Bern̄. ſunt ſil'es Herodi
ꝑſequēti chriſtū naſciturū: qr pueros in nouā vitā na
ſcituros impedire ⁊ ſpūalit̃ occidere nitunt̃: de q̊ ꝯque
rit̃ Eſa. xxxvij. dicēs. Venerunt filij vſꝗ ad partū: ⁊
virtꝰ non erat pariēdi. ¶ Qual' v̄o fuerit taliū culpa ⁊
periculū: exēplū oſtēdit de illo: q̇ impedit aliū a ꝯſecu-
tiōe cuiuſcūꝗ beneficij. Si enī ille q̇ īpedit aliū a be-
neficio qđ dator firmauit ⁊ certitudinalit̃ in corde ſuo
ordinauit ſe illi eſſe daturū: teneat̃ ad intereſſe. i. ad re-
ſtitutionē equalentis: ſicut pꝫ ꝑ legē ciuilē. ff. de dolo
malo. l. ſi q̇s affirmauerit. i. in. ff. veteri. li. iiij. ti. iij. ⁊. l.
p̄dictis: ꝑ quā ille tenet̃ ad reſtitutionē: qui aliquē im-
pediuit: ne hereditatē ꝯſequeret̃: quā ab alio ꝯſecutꝰ fu
iſſet: q̇ ipm̄ heredē inſtituiſſet niſi ille dolo ſuo h̄ impe-
diuiſſet. Cui ꝯcordat ſanctus Thomas in ſumma. q.
lxij. argu. ij. arti. iiij. Ergo a multo fortiori ille qui im-
pedit ne deus ſeruum habeat ſibi ſpecialiter deputatū.
Sed poſtꝗ̄ in corde ſuo ſtatuit ꝙ in religione deo ſem
per viueret ⁊ ſeruiret qui ipm̄ ne ingrediatur impedit
vel quod peius eſt poſtꝗ ingreſſus fuerit extraxit: vl'
ꝙ exiret ꝓcurauit: tenet̃ deo ad reſtitutionē equiualē-
tis: quam reſtitutionē faciliter non faciet: niſi ipm̄ quē
retraxit ad religionem reducat: vel ipēmet equalit̃ va
lens religionem illam ingrediat̃. Et hac iuſta de cau-
ſa motus fertur: ꝙ magiſter Jordanꝰ magiſter in theo
logia ante ingreſſum ſuum ⁊ poſtmodū magiſter ordi
nis predicatorū ordini ſe reddidit: quia prius vnū ab
illo propoſito retraxerat. ¶ Hec ſi bene conſiderarent
non eſſent retrahētes: nec diſſuadentes ⁊ dicentes: ꝙ
ita bonus fuit mundus vel chriſtianitas ⁊ eccleſia an-
te religiones iſtas ſicut poſt ⁊ forte melior: neſciētes ꝙ
domus cui appodiamenta ⁊ colūnas apponunt: timē-
tes ne totaliter cadat: quando ruinam imminet: meli-
or ⁊ pulchrior fuit ante: ⁊ tamen poſtea peius valeret:
vel totaliter caderet ſi tales poſtes ei nō ſuppoſuiſſent.
Sed ꝙ parentes carnales murmurent ⁊ diſſuadeant:
naturale eſt ſm̄ naturam ſenſitiuam: ꝙ v̄o viri eccl'ia
ſtici hoc faciunt: malicioſum videt̃: ꝙ illi deberent pro
curare: ꝙ numerꝰ illorum augmentaret̃: propter quos
chriſtꝰ ſpecialiter honorat̃: ⁊ oues eius cuſtodiunt̃ re-
trahant: volentes hoc facere cum ipi ſtipēdia magna
vt hoc faciant recipiant: nec tamen hoc faciant: nec ali-
os facere ꝑmittant: quis eos a malicia excuſaret? ꝓpter
quod chriſtus omēs hos: ⁊ omēs his ſimiles qui im-
pediunt ad ipm̄ venire volētes. Marci. x. increpat: di-
cens. Sinite paruulos venire ad me. ¶ Q̄tum v̄o ad 8
tertiam partē huius articuli. Si inimici crucis chriſti

nō obſtantibꝫ p̄dictis periculis aliquos a bono ꝓpo=
ſito retrahere nitanť: illi debēt in ꝓpoſito ſuo bono cō
Exēm tra diaboli fortiter reſiſtere venatores. ¶ Primo exē=
plo ſanctorū martyrū Marci et Marcelliani fratrū:
de qbꝫ in vita legiť ſancti Sebaſtiani: ꝙ dati ſunt eis
triginta dies expectatiōis: vt in his ab amicis carna=
libus emollirenť: et a martyrio retraherenť: quos tū̄
oēs forti pſeuerātia vicerūt: cū tamē ad eos reuocādū
fletibus et precibꝫ multū inſtarent. ¶ Secundū exē=
plum ad hoc eſt de illo qui congrue reſpondit matri
Exēm ſue. P. vij. 25. ¶ Tertiū exemplū eſt ad idem de ſctō
Paulo Act. xxj. quē cū amici flētes vellēt retrahere
ne aſcēderet in Hieruſalē: quia Agabus ꝓpheta pre=
dixerat: ꝙ ſi illuc iret oporteret eum ibi alligari ⁊ mul
ta pati: quibus reſpōdit: quid facitis flentes et affli=
gentes cor meū. Ego nō ſolū alligari ſed etiā mori in
Hieruſalem paratꝰ ſum: ꝓpter nomē dn̄i Jeſu. Nec
in his oportet offenſam vel maledictionem patris ti=
mere vel matris: quia nō eſt timēda hoīs maledictio
vbi deus benedicit: et maledictionē illorū infirmat et
euacuat: qui hoc facere docet Luc. xiiij. Si qs inquit
venit ad me et nō odit patrē ſuū et matrē et vxorem et
filios et fratres et ſorores: adhuc aūt ⁊ animā. i. vitam
carnalem: nō pōt meus eſſe diſcipulus. Ex quo patet
ꝙ in his q̄ ad deū et anime ſue pertinent ſalutē: filius
ſe debet habere ad amicos carnales: qui p̄dictis con=
trarianť: ſicut ad inimicos: quia teneť plus deū et ſa=
lutē ꝓpriā diligere: q̄ȝ illos: Chriſto dicēte Matth. x.
Qui amat patrē et matrē plus q̄ȝ me: nō eſt me dignꝰ
Sup quo dicit Hieronymus. Si neceſſitas venerit
vt amor parentū ſiue filiorū amori dei cōpareť: et non
poſſit vtrūq̄ȝ ſeruari: odiū in ſuos pietas eſt. Propte=
rea inquit idem Hieronymus in quadā ep̄la. Si in
collo tuo paruulus depēdeat nepos: licet ſparſo crine
et ſciſſis veſtibꝫ vbera quibꝫ te nutrierat mater oſten=
dat: licet in limine pater iaceat: ꝑcalcatū perge patrem
et percalcatā perge matrē: et ſiccis oculis ad vexillum
crucis euola ſolum pietatis genus eſt in hac re te eſſe
crudelem. ¶ Item in ep̄la ad Heliodorū. Gladium
tenet hoſtis vt me perimat ⁊ ego de matris oculis co=
gitabo: hoc eñ fatuum reputat: et ratio eſt: quia tales
amici ſunt ſicut baculus arundineus egypti: exterius
viridis et bene coloratus: et interius vacuus et impo=
tens intantū: ꝙ in eo in neceſſitate confidentē et ei in=
nitentē decipit et ledit potius q̄ȝ ſupportat. Sic erit de
amicis carnalibus in neceſſitate mortis et aliqn̄ ante
q̄ȝtū ad eum qui in eis ſperat. Cui improperādo diciť
iiij. Regū. xviij. An ſperas in baculo arundineo atq̄ȝ
cōfracto egypto: ſup quē ſi incubuerit homo cōminu
tus ingredieť manū eius et ꝑforabit eam. ¶ Ex quo
patet: ꝙ ipſi amici mūdiales ſunt: ſicut arbor fragilis
que elephantē ei innitentē cadere facit et occidit. Vn̄
Hieronymus in ep̄la quadam. Q̄ti monachi dum
patri matriq̄ȝ miſerenť: animas ſuas ꝑdiderūt. Cuiꝰ
cauſa eſt: quia ipſi filijs cōmuniter plus ꝓſperitatem
optant tꝑalem. Sicut patet per auctoritatē Chriſoſt.
F. v. 9. Propter qd̄ dicit Seneca ep̄la. xxxij. Contem=
ptū tibi omniū opto: quorū tibi copiā parentes opta=
uerunt. Idem ep̄la. xxj. Surdum te tuis parentibus
preſta: et ſi vis eſſe felix ora deos ne quid tibi ex his q̄
optanť veniant: non ſunt bona que in te volunt con=
geri. ¶ Quartū exemplū ad hoc eſt de chriſto q̄ ꝓpter
dicētes: ecce mater tua et fratres tui foras ſtant querē=
tes loqui tibi. Matth. xij. officiū non pretermiſit p̄di=
cationis: licet Hieronymus videať velle ꝙ non fue=
runt ibi: ſed ꝙ quidā ei inſidiās ei ſuggeſſerit: vt ipm̄
ab opere p̄dicatiōis quaſi per carnalē affectionē retra
heret. ¶ Omniū vō p̄dictorū amicorū vna data eſt a
deo generalis ſentētia. Deut. xxvij. Maledictꝰ inqt
qui errare facit cecū in itinere. Et merito: quia ſi iuſte
ſuſpendiť: qui homē furať ab homine mortali: habens
maledictionē: de qua Deut. xxj. Maledictus q̄ pēdet
in ligno: ergo a fortiori ratione illā mereť eternaliter:
q̄ a deo eterno hominē aufert: et a religione angelorū
quā nō vidit ambulans fruſtra et inflatus ſenſu car=
nis ſue: ad Col. ij. Nota infra. e. c. xxxvj.
¶ Ex dictis ergo in iſto articulo patet: ꝙ iuuenes nō Arti. iiij.
poſſunt amicorū conſilium ſemꝑ expectare: an ad reli=
gionē fugere debeāt: ſed oportet ꝙ ſtatim dū iuuenes
ſunt anteq̄ȝ ſint ſenſu carnis inflati: prompto aīo de
mūdo ad religionē euadāt cū feſtinatiōe. Sicut nāq̄ȝ 9
in igne exiſtentes vel ignē eis multū appropinquare
vidētes vel inimicos: q̄ illos ad carcerē capere vellēt:
poſt eos currere ꝑcipiētes: vel etiā homicidas ⁊ latro=
nes ſup eos appropinquare timentes: non expectarēt
amicorū cōſiliū an fugere deberēt: nec negociū differ=
rent vſq̄ȝ ſeniores eſſent: ſed ſtatim velociter ad aliqd̄
refugiū feſtinarēt anteq̄ȝ capti eſſent: quia interim dū
amicoꝝ ꝯſiliū vl' maiorē expectarēt etatē: ī p̄dictꝭ peri=
culis poſitꝭ mlt'a occurrerēt īpedimēta: ⁊ ipſimet ami=
ci poſtmodū dāna vidētes: q̄ ex tali mora incurriſſent
ipſos ſtultos reputarēt. Sic tu adoleſcēs nondum ab
hoſtibꝫ captus anime: ſed vndecūq̄ȝ igne peccati: igne
infernali et hoſtibꝫ et homicidis anime vallatus: non
expectes amicoꝝ cōſiliū: nec grandeuā etatē: ne inte=
rim capiaris: ſed ſtatim in iuuētute anteq̄ȝ capiaris et
ſpolieris: ſurgere et ingredere ciuitatē: et ibi diceť tibi
quid te oporteat facere Act. ix. Ciuitatē videlicet refu
gij. de qua. C. iiij. 21. ¶ Surge inquit ⁊ ingredere ⁊c̄
ſupple mane ī iuuētute: iuxta illud Cantꝭ. vij. Mane
ſurgamꝰ ad vineas. i. ad animas putādas ꝑ pauper=
tatē ⁊ penitentiā ligandas ꝑ caſtitatē et obedientiam:
claudēdas ꝑ pſeuerantiā. Ad qd̄ faciendū multꝭ hor
tamur et informamur exēplis et rationibꝫ. Primo ſo=
lis: qui mane ſurgit ad calefaciendū ⁊ illuminandū.
Secūdo viatoris q̄ mane ſurgit ad ambulādū. Ter=
tio operariorū qui mane ī vinea ponebanť ad operā=
dū Matth. xx. Quarto exemplo omniū artificū: q̄ in
iuuētute vt cōmuniter artē addiſcūt: quia tūc melius
illam addiſcūt. Sic iuuenilis etas eſt aptior ad addiſ=
cendū artē anime ⁊ ſeruiendū deo: ſic patet. A. iij. per
totū. Dicat ergo cū p̄s. Mane aſtabo tibi. Quinto ex=
emplo auiū que cantare debēt ⁊ domeſticari: de nido
accipiunť dū iuuenes ſunt: quia aliter auolarent. Ita
pueri vt impleāt illud. p̄s. cxij. Laudate pueri dn̄m.
Et iterū: Ex ore infantiū ⁊c̄. p̄s. viij. ¶ Querēti ergo
quare religioſi ita libēter iuuenes ad ordinē trahunt:
pōt reſpōderi: querēdo quare ipſi auē iuuenē libētiꝰ
q̄ȝ ſenē ponit in cauea. Vel dicēdo ſicut dixit chriſtus
Nemo ponit vinū nouū in vtres veteres Matth. ix.
id eſt calorē religionis et noue deuotiōis: vix cū diffi=
cultate ⁊ raro ponit quis in illis: de quibus Dan̄. xiij.
Inueterate dierū malorū: ergo ſicut diciť in p̄s. mane
floreat et trāſeat ad religionē: quia aliter veſpere deci=
dat: ⁊ induret ⁊ areſcat. p̄s. lxxxix. ¶ Sexto exemplo
Loth qui mane exiuit de Sodomis ⁊ de ſocietate pec
catorum Gen̄. xix. Cūq̄ȝ eſſet mane cogebant angeli
Loth exire ⁊c̄. ¶ Septimo exēplo plantarū q̄ in te= 10
neritudine ad libitū ducūť et inclinanť: ⁊ q̄ȝto magis
eſt plicabilis et ductibilis: tanto pulchrior arbor inde
fieri pōt: pluſq̄ȝ pōt ad totiꝰ arce decorē dilatari: que ſi
ſenectutē expectarēt frāgerenť. Si ḡ pl[illegible]tula ſenſum

haberet ꝛ ratiõe͂ et cuperet: sui et totius aree decorem nõ expectaret vetustatis tempus: vt hortolanus incli naret illã: ramosq͂ꝫ ei⁹ ad libitũ duceret: sed statim ꝑ mitteret hoc fieri. Ita in ꝓposito nõ expectet senectu tem qui seipsos et ecclesiã decorare volunt: vt per obe dientiã ducant̃ et ordinent̃: et ad locũ in quo melius fructificare poterũt mittent̃. Ad locũ in quo melius fructificare poterũt: ꝓ tanto dicit̃: quia multi dicunt in seculo saluare pñt aĩas suas: quibꝫ r̄ndet̃: ꝙ licet plantula in vno loco crescat et fructificet: tñ qñq͂ꝫ re mouet̃ et in alio loco plantat̃ vt meli⁹ crescat et fructi ficet. Et licet q̇s saluare possit vitã suã modis multis aquã transeũdo per pontẽ nauẽ vel natãdo: vbi tamẽ põt eligere securiorẽ et faciliorẽ eligit modũ: et viator breuiorẽ et securiorẽ viam. Sic in ꝓposito. Et nõ tñ modũ vel viã eligit securiorẽ: sed etiã tp̄us. Ita tu ad modũ seminãtis: sicut dicit̃ Ecclesiastes. xj. Mane se mina semẽ tuũ: dãdo tua pauperibꝫ: et teipsum deo.

¶ Exemplũ ad hoc accipiẽs octauũ: oĩm scꝫ sapiẽtũ: q̇ dare dona volũt: q̇ tũc dant qñ maiores sperãt gra tes reportare vel remuneratiões: sed qui cito dãt sunt hmõi: quia qui cito dat bis dat: qui eñ expectãt se vel sua dare: vsq͂ꝫ nõ poterũt vltra se vel sua retinere: ꝫ in uiti oĩa relinquẽt: sicut dicit̃ in ps̄. xlviij. Relinquent alienis diuitias suas ꝛc. Sane sicut signum maturi ꝛ boni fructus est: qñ in se sanus sine violẽtia cadit: et si cito hoc faciat plus appreciat̃: qñ v̇o diu ꝑpendet ꝛ ad huc verberat̃ anteq͂ꝫ cadat: nõ habet signũ maturita tis. Sic in ꝓposito ipsi tñ signũ habent p̄ciositatis et maturitatis: de quibꝫ Michee. ij. In luce matutina fa ciunt illud qd̄ videlicet faciebãt filij israel: qui mane colligebãt manna Exo. xvj. Et ꝙ faciebat Moyses: cui dictũ est: mane egredere in occursum Pharaonis Exodi. viij. ¶ His omnibꝫ cõcordat Hieronym⁹ in quadã ep̄la dicẽs. Festina queso te ꝛ habẽti in seculo pedẽ: funẽ magis p̄scinde ĩmo potius oĩa dimitte: q̇a ꝑm Greg. Nudi cũ nudo: luctari debemus. Nam si vestitus cũ nudo lucte̾t: citius deijcit̃. Sp̄us v̇o ma lus nihil possidet: ꝛ nihil habẽs in mũdo nisi victũ et vestitũ cũ minori distrahẽte sollicitudine deũ laudat. Sicut patet de auibꝫ: q̇ in mane dulcius cantant. Sic illi q̇ in mane iuuẽtutis festinabãt vt bonoꝝ viroꝝum religioni et cerimonijs iungerent̃. Hester. viij.

Arti. v. 11 ¶ Quoꝝ informatio triplicẽ habebit partem: vnam q͂ꝫtũ ad recessum a malo: secũdã q͂ꝫtũ ad ꝓgressum in bono: tertiã q͂ꝫtũ ad ꝑseuerantiã in vtroq͂ꝫ ad brauiũ seu terminũ optatũ: vt mot⁹ rõnis in hoc casu motui assimilet̃ nature: in quo pri⁹ attẽdit̃ recessus a termio a quo: deinde ꝓgressio: et postremo termini ad quem adeptio. Sic necesse est ꝙ religiosi primo mẽte sic̃ cor pore ꝛ habitu totaliter a mũdo recedãt. Hoc eñ bar laam discipulũ suũ Iosaphat multis docuit exẽplis: sicut in libro eiusdẽ planius apparet. Et hoc rationa biliter: q̇a ꝙ quilibet rõnabiliter mẽte a mũdo recede

Exm̄ re deberet: docet exemplũ: qd̄ Seneca in suis tãgit de clarationibꝫ: de quodã qui tres filios quos habuit a se nudos ꝛ miseros fugauit: quo facto filiũ cuiusdã pau peris vicini rapere ꝛ ĩ filiũ voluit adoptare: q̇ ip̄m cũ domo sua ꝛ cũ omnibꝫ cõtempsit ꝓmissis: dicẽs: si in iuste tot fugasti filios: maledictus talis pater. Si iuste maledict⁹ talis gubernator: q̇ tot malos nutriuit: ea dem causa: ĩmo melior est in oĩbꝫ: et specialiter in reli giosis mundũ cõtemnẽdi: quia sicut ille filios quos fouit: q̇ in eo taq͂ꝫ in patre cõfidebãt spreuit: ita mun dus oẽs in eo cõfidẽtes a p̄ncipio mũdi nudos et mi seros spreuit et deiecit. Sicut patet Baruch. iij. Vbi

sunt principes. Et parũ infra. Exterminati sunt et ad inferos descẽderũt. Et sicut omnibꝫ illis fugatis: ille filiũ pauperis sibi voluit habere attendentẽ. Ita mũ dus multis ꝓmissis et tentatiõibꝫ filiũ christi paupe ris a domo christi extrahere. i. de religiõe ꝛ bono statu nitet̃: quẽ q̇libet ab eo fortiter fugiẽdo spernere debe ret. dicẽdo: nolo tibi taq͂ꝫ patri attẽdere: q̇ oẽs a princi pio mũdi sibi taq͂ꝫ patri attẽdentes: in fine tã turpiter fugauit omibꝫ spoliatis. Hoc ꝫ exẽplo informati: no lite diligere mundũ: neq͂ꝫ ea q̇ in mũdo sunt. j. Ioh. ij. Secundo necesse est ꝙ ardua et grauia in bello sp̄uali fortiter aggrediant̃: attẽdentes ꝙ de quolibet illorum verificat̃ illud. iij. Reg. xxij. Mutauit habitũ suũ et ingressus est bellũ. Circa quorũ bellũ sunt duo pen 12
sanda: inimicoꝝ inuasio et nouitioꝝ defensio. Q͂tũ ad primũ patet: ꝙ inimici magnũ faciũt eis insultum Sicut latrones qui plus insidiant̃ illis quos minus vidẽt in domibꝫ firmatos vel armis roboratos. Ita isti plus insidiant̃ illis quos vidẽt nõ esse ꝓfessiõe fir matos: q͂ꝛ plus sperat in illis p̄ualere quos min⁹ vi det stabilitos: et ideo audacius illos aggredit̃ tẽtãdo: sicut audacius aggressus est Euam: postq͂ꝫ min⁹ cer tam et stabilẽ in bono illã quasi hesitantẽ inuenit: di centem: ne forte moriamur. Nouitij v̇o adhuc quasi nouelle plantatiões in horto dñico: tot vẽtoꝝ seu ten tationũ impulsus sustinẽtes: q̇a quasi in medio inter deũ trahentẽ sursum: et diabolum trahentẽ deorsum positi: multis tedijs et varijs cogitationibꝫ affecti: ad eorũ defensionẽ debẽt se fortiter amore deuotiõe ꝛ affe ctione ligare palo crucis ad modũ quo noua ꝛ tenera plãtula: cõtra vẽtorũ impulsus ligat̃ palo Eccl. xxvij Figit̃ palus. s. crux ad illos appodiandũ. Et Esa. xxij: Figam illũ paxillũ in loco fideli ꝛ erit in soliũ gl'ie do mui patris ei⁹. Et ꝙ hoc intelligi debeat de paxillo cru cis: videt̃ ꝑ hoc qd̄ sequit̃. Suspendã sup eũ oẽm glo riam domus patris ei⁹. Oportet insup ꝙ arborẽ cru cis cõtemplatiue ascẽdãt. Ad modũ illi⁹. L. xvij. 25. Et ꝙ ꝑpetuã virginẽ Mariã frequẽter salutãdo in nocẽt adiutricẽ: q͂ꝛ ipsa suos deuotos specialiter defen dit et consolat̃ et demones specialiter expugnat: sicut ostensum est. M. iij. 11. cũ sequenti: vt nouitius inter virgã iesse et baculũ crucis: quasi lapis p̄ciosus in au ro posit⁹: veraciter dicere poterit illud ps̄. xxij. Virga tua ꝛ baculus tu⁹ ipsa me cõsolata sunt. Nota infra. e. c. arti. xij: Quasi inquit lapis p̄ciosus. Ad religionẽ nãq͂ꝫ recipiẽdus debet esse: quasi lapis p̄ciosus ĩ auro ponẽdus: in religiõe v̇o recept⁹ et indutus debet esse quasi lapis p̄ciosus in auro posit⁹: q͂ꝛ sicut ille est po litus in forma: et virtuosus in ope. Ita ad ordinẽ reci piẽdus debet esse polit⁹ in forma: ꝙ scꝫ nõ sit vxorat⁹ alteri⁹ religiõis ꝓfessus: seru⁹ vel ratiocinijs obligat⁹ ꝙ sit mũde ꝓfessus: in religiõe v̇o taq͂ꝫ in auro posit⁹ inter duas gẽmas p̄ciosissimas. i. inter virgam iesse et baculũ crucis mũda ꝛ pura ꝛ frequẽti cõfessiõe debet suã politã cõseruare claritatẽ ne pctoꝝ rubigine ma culet̃. Si eñ vinea q̇ semel in anno fructificat: semel in anno putat̃ et purgat̃: congruũ est: ꝙ qui omni die sp̄ualiter fructificare debet: de quo in ps̄. lj. Ego q̇si oliua fructifera in domo dñi: omni die purget̃. Quia sicut Saphyrus vel cõsimilis lapis p̄ciosus nõ cõpa tit̃ secũ immũdicias. Ita nec religiosus bon⁹: cui⁹ for ma sp̄ualis erit clara: sicut aspectus lapidis Crystalli Ezech. j. Erit etiam in ope virtuosus in se defendẽdo: cõtra tẽtatiões: deuotiõibꝫ et oratiõibꝫ et inimicos aĩe aggrediẽdo p̄dicatiõibꝫ et exhortatiõibꝫ. Sicut lapis p̄ciosus destruit corporales infirmitates: ita debet ip̄e

ſpũales: quia ꝓpter hoc vt p̃dictũ eſt mutauit habitũ
ſuũ: et ingreſſus eſt bellũ: et ꝓpter hoc diſperſi ſunt la
pides ſanctuarij in capite oĩm platearũ Thren̄. iiij.
14 ¶ Tertio neceſſe eſt q̃tũ ad tertiã partẽ huiꝰ articuli:
ꝙ in p̃dictis p̃ſeuerantiã habeat vſq₃ ad brauiũ: quia
oportet ꝙ illi qui ſequaces debẽt eſſe Pauli qui ait. j.
Coꝛ. iij. Tanq₃ paruulis in chꝛiſto lac vobis dedi: q̃
videlicet debẽt ꝑplm lacte paſcere doctrine: cõditionẽ
ſequant̄ aĩaliũ: q̃ lacte coꝛpora nutriũt ꝑploꝝ: et iugũ
poꝛtãt onerũ coꝛporaliũ. de quibꝫ ſcribit̄. j. Reg. vj.
Ibãt aũt in directũ vacce ꝑ viã: q̃ ducit bethſames: ⁊
in itinere vno gradiebant̄ pergẽtes et mugiẽtes: ⁊ nõ
declinabãt neq₃ ad ſiniſtrã neq₃ ad dexterã. Sic opoꝛ
tet: ꝙ illi q̃ debẽt poꝛtare arcã teſtamẽti. i. ſua doctrina
et p̃dicatiõe ſuppoꝛtare eccleſiã: ⁊ poꝛtare iugũ dñi ab
adoleſcẽtia ſua: et lacte eruditiõis aĩas nutrire ꝑploꝝ
vadãt directe vſq₃ bethſames q̃ fuit ciuitas filioꝛum
iſrael et foꝛtis dei: ꝑ quam ſignificat̄ ciuitas illa: in pſ̃.
lxxxvj. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei: ⁊ in itine-
re vno. i. vnanimes q̄ habitare facit vnanimes ĩ do-
mo. in pſ̃. cxij. vt dicere poſſint in domo dñi: ambu-
lauimꝰ cũ cõſenſu. in pſ̃. liiij. mugiẽtes in oratione in
hymnis et cãticis ſpũalibꝫ: et nulla parentũ cõpaſſiõe
vel quoꝛũcũq₃ alioꝛũ: vel tentatiõe ad dexterã declinẽt
vel ſiniſtrã: ſed foꝛtiter in via dei p̃ſeuerẽt. ſcientes: ꝙ
ſicut iugũ aĩalibꝫ grauius videt̄ in pꝛincipio et poſtea
leuius: ita erit de iugo illo: de quo ſaluatoꝛ. Iugũ eñi
meũ ſuaue eſt Matth. xj. Unde Hieronymus. Uia
religiõis in greſſu dura: in ꝓgreſſu ſecura. ¶ Illi vo
q̃ trepidauerũt timoꝛe vbi nõ erat timoꝛ: q̃ timẽt reli-
gionẽ ſuſcipere vel in ſuſcepta ꝓfiteri: ne illã tenere nõ
poſſent: ſunt mirabiles luſoꝛes: q̃ potiꝰ obulũ amittũt
q̃ illũ habeãt: cõfidere eñi deberẽt in illo et ſperare q̃
dicit Eſa. xl. Qui ſperãt in dño: mutabũt foꝛtitudinẽ:
q̄ maioꝛẽ habebũt ſpũalem foꝛtitudinẽ q̃₃ pꝛiꝰ habue
rũt. Sicut patet ꝑ exemplũ naturale. O. vj. 31. Cõfi-
dere ergo ⁊ ſperare deberẽt: ꝙ qui dat vitam: dabit et
gratiã: ſine qua bene viuere non põt: et q̃ dat gratiam
ſtandi et ſuſtinẽdi ꝑ vnũ diẽ: libẽtius dabit ꝓ omibꝰ
diebꝰ vite illoꝛũ: q̃a ita largus datoꝛ eſt ꝙ libẽtius dat
denariũ q̃₃ obolũ: multũ q̃ parũ diſpoſitio ad hoc: q̄
dat omnibꝫ abundãter Iaco. j. In illo g̊ confiſus fili
accedẽs ad ſeruitutẽ dei: ſta. ſ. p̃ſeuerãter. Eccl. ij. Sta
inquit immobiliter et p̃ſeuerãter: ſicut mons ſion: q̃a
qui cõfidũt in dño: ſicut mons ſion nõ cõmouebit̄ in
eternũ. in pſ̃. cxxiiij. Quia deꝰ in medio eiꝰ nõ cõmo-
uebit̄: in pſ̃. xlv. vt cũ deo ſꝑ regnes: cui ſeruire regnare
Arti. vij. eſt: et cũ Aarõ et filijs eiꝰ religiõe ꝑpetua Leuit. vij.
¶ Sed ad hoc: ꝙ illuc ꝑueniãt: opoꝛtet ꝙ voluntariã
15 habeãt paupertatẽ et ꝑfectã cõtinentiã ſeu caſtitatem.
Circa quoꝝ paupertatẽ tria ſunt oſtendẽda. Pꝛimo
nãq₃ exemplũ oſtẽdet̄ paupꝑtatis ꝑſuaſiuũ: de quodã
heremita in vitaſpa. de quo fert̄ ꝙ cũ quidã ſenatoꝛ ei
magnã legaſſet hereditatẽ: quã ei executoꝛes obtulerũt
reſpõdit dicẽs: pꝛiꝰ ego moꝛtuꝰ fui q̃₃ ipſe: ipſe modo:
ego diu multis iam annis elapſis: et quõ põt moꝛtuꝰ
habere hereditatẽ vel heres eſſe moꝛtui: et ſic totũ re-
futãs nos hoꝛtari põt dicẽs illud Thren̄. iij. Recoꝛ-
dare paupertatis mee. Uide plura exẽpla ad hoc. P.
iij. arti. ij. Secũdo ꝑ rationẽ legũ oñdit̄: q̃ volũt ꝙ ibi
ſcrupuloſum eſt: vbi aliqua religioſo oblata ſunt: q̃ cũ
paupꝑtate habere non poſſit: vtrũ ſibi vel cõitati data
ſint: dicit ꝙ potiꝰ ſint cõitatis. Dicit eñi lex vna. ff. de
rebꝫ dubijs. l. ciuibꝫ. i. in infoꝛciato. li. xj. ꝙ ſi legatum
fuerit relictũ ciuibꝫ ciuitatꝪ ciuitati videt̄ eſſe relictũ.
¶ Item dicit alia lex: ꝙ ſi filiofamilias legatũ eſt reli-
ctũ: ſi in poteſtate patris ꝑmãſit: patri potiꝰ videt̄ re-
lictum q̃₃ filio: imo patri acquirit̄. vt. ff. de cõdi. et de-
mõſtra. l. filiofamilias. i. in infoꝛciato. li. xij. Hec vi-
dent̄ eſſe cõtra illos qui quecũq₃ poſſunt cũ quocũq₃
coloꝛe eis appꝛopꝛiãt: et cõitatẽ defraudãt cũ quadam
dubietate annexa. Tales vident̄ oĩa reliq̃ſſe ꝓ amoꝛe
dei ⁊ religiõis: ſicut aliq̃ derelinquũt patriã ⁊ parẽtes
ꝓ amoꝛe fatue mulieris: quibꝫ dũ bona mulieris defi-
ciũt: et cũ de ipſa ſatiati fuerint: ipſam vel occidũt vel
dimittũt ſpoliatã: de quibꝫ Hiere. v. Foꝛſitan paupes
ſunt ⁊ ſtulti: et cõtra charitatẽ faciẽtes: q̄ charitas de
qua ſcriptũ eſt ꝙ nõ querat q̃ ſua ſunt: ſic intelligit̄ q̄
nõ ꝓpꝛia cõibꝫ: ſed cõia ꝓpꝛijs anteponit: ſm̄ Aug. in
ſpeculo clericoꝛũ. Tertio pena oſtendet̄ ꝓpꝛietarioꝛũ: Exm̄
tam ꝑ hiſtoꝛiã beati Gregoꝛij. E. vj. 16. q̃₃ etiã ꝑ decre
talẽ q̃ habet̄ li. iij. ti. xxv. de ſtatu monach. c. ſuꝑ q̃dã.
Ubi requiſitꝰ de quodã religioſo ſepulto in terra be-
nedicta: qui ante moꝛtẽ illa q̃ habuit pꝛioꝛi ſuo reue-
lare noluit. Rñdit ꝙ nõ ſolũ in terra benedicta ſepeli
ri nõ debuiſſet: ſed etiã ex poſt facto extumulandꝰ eſſet
ſi ꝓpter ſcãdalũ fieri potuiſſet. Glo. ꝓpter moꝛtale pec
catũ in quo moꝛtuꝰ fuit. ¶ Quibꝫ concoꝛdat hiſtoꝛia
ſacre ſcripture Ioſue. vij. de Achan lapidato. Ex q̃bꝫ
patet q̃le malis iudiciũ pauperibꝫ tribuit Iob. xxxvj.
¶ Q̃tũ ad ſecundã partẽ huiꝰ articuli cũ p̃dicta bo- 16
noꝛũ religioſoꝝ volũtaria paupꝑtate cõgrue ꝓ tãto cõ
tinẽtia copulat̄: q̄ ſicut incõtinẽtia maxime pauperes
deturpat ⁊ defoꝛmat: q̃a rõne diuitiarũ et delitiarũ a
quibꝫ ſubtrahunt̄: ⁊ rõne religionis cui religant̄ mi-
noꝛẽ habẽt laſciuiẽdi oppoꝛtunitatẽ: ita a ꝯtrario ſen-
ſu ꝯtinẽtia eos maxime decet: eiſq₃ ſpecialiter cõgruit:
nõ tñ a moꝛtalibꝫ ſ₃ etiã ꝙ a venialibꝫ neceſſe eſt eos
abſtinere: ſicut oſtẽſum eſt. P. v. 30. Nec tñ a factis:
ſ₃ etiã a ſignis incõtinẽtie: ſicut ab oꝛnatu curioſo: ſic
oſtẽſum eſt. O. vij. arti. ix. Et a faciei coloꝛatiõe: ⁊ va-
na ſpeculatiõe: q̄ illa ꝑſona religioſa vel aĩa non eſt
ſpõſa chꝛiſti ſed meretrix diaboli: que ſpꝛeto ſpeculo
crucifixi ad ſpeculũ ſe oꝛnat materiale: vt vane videat̄
⁊ cõcupiſcat̄ vel cõcupiſcat. Quia teſte Hieronymo:
dñ ad ſpeculũ pingit̄: in cõtumeliã artificis pulchꝛioꝛ
eſſe q̃ nata ſit conat̄. Et teſte Auguſtino ĩ ſpeculo cle-
ricoꝛũ. Appetere vel ab ipſis appeti velle criminoſum
eſt. Et q̃re ita curioſe ſe oꝛnarent ⁊ polirẽt: niſi gloꝛia-
rent̄ de aſpectibꝫ de appetitionibꝫ de ſollicitudinibus
q̃tũcũq₃ oꝛe dicãt cõtrariũ. Nota cõtra tales exẽpla.
C. iij. v. Et. ĩ. e. c. lxvj. Nec tñ a factis vel ſignis ab-
ſtinendũ eſt laſciuie: ſ₃ etiã hoĩes religioſi a colloquijs
mulierũ ⁊ mulieres religioſe a frequẽtibꝫ colloquijs
viroꝛũ ſe debẽt cõtinere: q̄ licet colloquia illa in pꝛin-
cipio ſint honeſta: ex diaboli tñ tentatiõe et ꝓpꝛia fra-
gilitate ⁊ alteriꝰ partꝪ q̃nq₃ pꝛauitate ad grauioꝛa ela-
bunt̄. Samſon eñi nõ vno ſ₃ frequẽti cũ muliere de-
ceptꝰ fuit colloquio: ſicut patet Iudic. xvj. Nec nos
ſumus illo foꝛtioꝛes: vel Salomone ſapiẽtioꝛes: nec
Dauid ſanctioꝛes. Nec tñ a p̃dictis ſ₃ etiã a cogita-
tionibꝫ illicitꝪ oẽs et maxime religioſi abſtinere debẽt
ꝓpter pericula q̃ ex talibꝫ cõtingũt cogitatiõibꝫ: ſicut
patet. C. x. arti. vj. a quibꝫ religioſitas cuſtodiet ⁊ iu-
ſtificabit coꝛ. Eccl. j.
¶ Nec ſufficit paupꝑtas cũ cõtinẽtia q̃ religioſam ꝑ- Arti. vij.
ſonã iuſtificat q̃tũ ad deũ: niſi etiã obediẽtiã exhibeat 17
⁊ patientiã oſtẽdat q̃tũ ad p̃latũ: vel eiꝰ locũ tenentẽ.
S₃ p̃dicte due v̉tutes cũ obediẽtia habẽte ſalſam pa-
tiẽtie: ſũt oĩbꝫ religioſis neceſſarie: q̄ ĩ his tribꝫ oĩs reli
gio ſubſtãtialiter ꝯſiſtit et fundat̄. Et iſte eſt triplex fu- Funiculꝰ
niculꝰ: q̃ a bono religioſo de difficili rũpit̄. Eccles. iiij.

immo a pfecto nūq̄ȝ rūpet̄. Cui dicit̄ Eſa.xxxiij. Nō
rumpent̄ funiculi tui vſq̄ȝ p illos ad celū trahant̄: ab
ipſo qui ait Oſee.xj. In funiculis Adam traham eos
poſtq̄ȝ p illos illorūq̄ȝ pfeſſores multos eiecero de tē=
plo vendētes ꝛ emētes. Joh.ij. Fecit q̄ſi flagellū de fu
niculis ꝛc̄. ¶ Mali vo religioſi q̄tidie illos rumpūt:
de quo cōquerit̄ Hieremie.x. dicēs. Funiculi mei di=
rupti ſunt p inobediētiā videlicet ꝛ defectū patiētie: qꝛ
nō oīm̄modā in obediēdo oſtēdant patiētiā: q̄ ideo cū
obediētia cōgrue copulat̄: qꝛ ſine ipſa obediētia virt⁹
nō eſt. Sicut patet p autoritatē Bern̄. in q̄dā ſmone.
Si inquit iam tibi in ipſa obediētie via: aliq̄ fortaſſis
dura ꝛ aſpera occurrāt: vt accipias p̄cepta nouella: q̄
licet ſalubria ſunt: min⁹ tñ ſuauia videant̄: hec ſi mo=
leſte ceperis ſuſtinere: ſi dijudicare p̄latū: ſi murmu=
rare in corde: etiā ſi exteri⁹ impleas qđ dicit̄ vl' iubet̄
Exm̄ nō hec eſt virt⁹ patiētie ſed velamē malicie. ¶ Hui⁹
vo tam neceſſarie patiētie habem⁹ primo exēplū: ſcđo
cauſam: tertio inexcuſabilitatē. Primū patet in vitaſ=
pa. in quibꝫ cōtinet̄ de quodā patre ſeu abbate qui ha
bitū religiōis ſuſcipere volētes duxit ad cimiteriū: p̄=
cipiēs primo die: ꝙ oſſibꝫ maledicerēt mortuoꝝ: ſcđo
vo die ꝙ bn̄dicerēt: qđ cū feciſſent: q̄ſiuit q̄d reſpon=
diſſent: q̄ dixerūt qđ nihil: q̄bus abbas: ſi vultis eſſe
in collegio noſtro: oportet vos ſimiliter patiēter ſilere:
ꝙ nō reſpōdeatis maledicētibꝫ nec benedicētibꝫ: quia
ſicut dicit̄ Eſa.xxx. In ſilentio ſuo ſine reſponſione et
murmuratiōe ꝛ ſpe erit fortitudo veſtra.i. in ſpe perfi
ciēdi: qđ vobis imponitur. Nota plura exēpla de iſta
18 materia. P.j.p totū. ¶ Cauſam vo patiētie habem⁹
triplicē. Quarū vna eſt: q̄a impatientia nocet et nihil
pdeſt. Unde Aug. in quodā ſermone ad religioſos.
Si inquit ea q̄ tibi p̄cipiunt̄ dura ſint: nūq̄d murmu=
rando poteris ea facere molliora vl' leuiora? ſi p̄uales
implere qđ p̄ceptū eſt: p̄be obediētiā cū humilitate: ſi
vo nō p̄uales impoſſibilitati tue cū humilitate poſtu
la veniam: dura tibi vident̄ p̄cepta ſenioris: q̄ȝto tibi
duriora erunt conſilia diaboli deceptoris: nōne legis
meliora ſunt vulnera diligētis: q̄ȝ fraudulenta oſcu=
la odiētis: neſcis qꝛ inflat⁹ p viā artā incedere nō pōt
Secūdo q̄a impatiētia turpē ꝛ vilem interiorē partē
hoīs eſſe oſtēdit: qđ duplici oſtēdit̄ exēplo. Quorum
vnum eſt Aug. in p̄dicto ſermone: q̄ vult ꝙ de corde
nr̄o ſit: ſicut de vaſe pleno: qđ tactū oſtēdit qualis li=
quor ſit interi⁹: ita cor noſtrū qđ vacuū eſſe nō poteſt
agitatū aliqua occaſiōe impatiētie nō nouā ſuperbiā
vl' humilitatē generat: ſed qualē prius habuit oſtēdit:
q̄a teſte btō Greg. li. dial'. qualis quiſq̄ȝ apud ſe lateat
illata cōtumelia pbat. Qꝫ oſtēdit p hiſtoriā: de quodā
19 viro ſctō: q̄ vituperia audiēs patiēter rn̄dit. Secūdo
idem oſtēdit̄ p exemplū de canibꝫ in quibꝫ videtur ꝙ
nobiles in loſſa poſiti vel copula ducti nō cachinnāt:
nec ſe retrahere vel caput extrahere nitunt̄: q̄ oīa fa=
ciūt canes ruſtici ad predam non aſſueti: q̄a tales nec
ad venationē cum alijs: nec libēter duci volūt: nec ire
ſed venatore pulſante: qn̄ nobiles pmpte et feſtināter
ad predā ſe p̄parāt: illi vix caput eleuāt patrū latrādo
Alijs vo laſſis de venatiōe redeuntibꝫ: ipſi nitunt̄ cū
illis vel ante illos eſſe primi ad cibū canibꝫ p̄paratū:
quos diligēs venator cū virga pcutiendo abigit. Sic
de illis q̄ copulari deberēt in domo ad officia diurna
et nocturna: et exēpla ad predā animarū p officiū p̄di=
cationis capiendū: ſi nobiles ſint ꝛ ſancti: ſtatim ſe p̄=
parāt. Alij vo quaſi rudi latratu ſe excuſant: ſed tamē
alijs cū preda redeuntibꝫ: ipſi ad predā participandā
libēter erūt primi: quibꝫ ſuperiorita miniſtrare debe=

ret cum virga diſcipline: ſicut talibꝫ canibꝫ miniſtrat
venator dicendo illud Apoc.xxij. foras canes. Uide
iſtud plenius. B.ij.33. Tertio q̄a inobediētiū mur=
muratio prelato ad magnā vertit̄ meſticiā: qꝛ talis eſt
ſicut homo impotēs mēbra habēs debilia: non pꝑter
defectū viriū: ſed pꝑter defectū cordiū. Quia q̄ȝtū ad
tertiā partē hui⁹ articuli de hmōi obediētie reſiſtētia
et de impatiētia nullam habēt excuſationē: qꝛ faciēdo
qđ p̄cipit̄ ſi ſperarēt in dn̄o q̄ȝtumcūq̄ȝ eſſent debiles
deus iuuaret: qui dicit: q̄ ſperāt in dn̄o mutabūt for=
titudinē Eſa.xl. Et merces attraheret: qua pmittit̄ in
pſ̄.ix. Patiētia pauperū nō peribit in finē ꝛc̄. Ex q̄bꝫ
cōſideratis: ſicut ſcribit̄ Leuit'.xvj. Affligetis aīas
veſtras ſub obediētia ꝛ patiētia: religiōe ppetua. Et in
his nō deficietis: exemplo Pauli qui ait. Oīa poſſum
in eo qui me confortat. Phil'. vlt̄.
¶ In qua religione ꝛ mediāte qua cōfortatiōe: ſic̄ cō= Arti.viij
cupiſcibilis ꝛ iraſcibilis p pauptatē ꝛ patientiā: ꝛ vo=
luntas cū carne ꝛ omnibꝫ mēbris exterioribꝫ p conti= 20
nentiā deprimunt̄. Ita neceſſe eſt: ꝙ rōnalis p cōtem
plationē ꝛ deuotionē eleuet̄: ita ꝙ contrario modo ſe
habebūt oculi corporis cū omnibꝫ ſenſibꝫ exterioribꝫ:
et oculi hominis interioris. Quia ſicut oculi corporis
debēt deprimi: ne videāt vanitatē: ꝛ pedes artari ꝯtra
vagationē: ita oculi mētis debēt ſpecial'r in religioſis
erigi ad cōtemplationē: q̄ quidē diuerſitas a quodam
deſcribit̄ dicēte. Sit mens ſublimis: pes ſtās: viſuſq̄ȝ
in imis. De oculis g̊ mētis intelligit̄ pꝑheta dixiſſe pſ̄.
cxx. Leuaui oculos meos in mōtes vnde veniet auxi
liū mihi. Cui⁹ exemplo oēs inuitamur ad montē dn̄i
aſcēdere. et pꝑheta dicēte Eſa.ij. Uenite aſcēdam⁹ ad
montē dn̄i ꝛ ad domū dei Jacob. In qua domo: in q̊
mōte debet religioſus p mētis eleuationē ſibi clauſtrū
facere quatuor partiū: ad modū clauſtri materialis qꝛ
debet ibi hr̄e oratoriū ꝛ ſtudiū in rōnali p deuotionē ꝛ
contemplationē ex vna parte. Refectoriū p verbi dei
ſuſceptionē ꝛ cibationē in concupiſcibili. Capitulū et
infirmatoriū p ſui correptionē ꝛ alioꝝ cōpaſſionē: ſic̄
ait apl'us. Quis infirmat̄ et ego nō infirmor. Dormi=
toriū in volitiua p deſiderij quietationē. Sic enim in
domo pr̄is mei mā ſiones multe ſunt Joh.xiiij. Et bti
q̄ ſic habitāt ī domo dn̄i ī ſecula ſeculoꝝ laudabūt eū
pſ̄.lxxxiij. Sꝫ ad h̊ ꝙ dom⁹ ſpūalis habitaculū vide=
licet ipſi⁹ aīe iſto modo edificet̄: duo requirunt̄. Pmo
paſſionū interiorū ſedatio et toti⁹ hoīs quietatio ꝛ pa=
cificatio: qđ pulchre ſignificari pōt: p illud ꝙ de⁹ no=
luit ꝙ Dauid q̄ erat vir belloꝝ: ſꝫ Salomō pacificus
edificaret ſibi domū. Sic̄ patet.j. Paralipo.xvij. Et
pꝑter hoc cōgrue ponit ſedationē paſſionū: q̄ facta eſt
in priori articulo p patientiā: ꝛ pꝑter rōnem tactā. C.
xiiij.18. Et. P.j.9. Cōgrue in h̊ articulo īmediate ſe=
quēti addit̄ religioſoꝝ q̄ fit p mētis q̄etationē cōtem= 21
platio. Secūdo req̄rit̄ ad p̄dictā cōtēplationis domū
edificandā: ꝙ religioſus totaliter a mūdiali ꝯuerſatōe
ꝛ q̄ȝtū pōt a mūdialiter viuētibꝫ ſe elonget: ꝛ ſollicitu=
dinē q̄rat. Exēplo auis q̄ volēs pullos ſuos ſaluare:
a via et a cōi hoīm trāſitu ſe elongat: qꝛ aliter de filijs
ſuis nō gauderet. Et exēplo ſctī Eadmūdi cātuariēſ. Exm̄
In cui⁹ geſtis legit̄: ꝙ in ſcholis iuuenis exiſtens: ſe a
puerorꝝ ludētiū ſocietate elōgare ꝛ ſolitari⁹ oratiōibꝫ
et ſtudijs vacare cōſueuerat: ex quo ſibi ſemel accidit
chriſtū in forma pueri obuiū habere: in cui⁹ frōte ſcri=
ptū legit Jeſus nazaren⁹ rex iudeorū: a q̄ et informa=
bat̄: ꝙ cōtra oēs tētatiōes ꝛ tedia illud ſignū ſibi in fa
cie ſemp imprimeret ꝛc̄. Tertio exēplo pꝑhete qui ait.
Elōgaui fugiēs et māſi in ſolitudine: in pſ̄.liiij. Cui⁹

autoritatis declaratione. vide. P. vij. arti. ix. versus fine. Quarto exemplo Hieronymi q̄ ait in ep̄la. lxxij. Quid inquit desideram⁹ vrbiū frequētiā: q̄ de singularitate cēsemur: mihi opidū carcer est: solitudo paradiſus. Idē ep̄la. xxxiij. Quid agis frater i ſeculo: qui maior es mūdo. Quinto et vltimo exēplo ipſi⁹ christi: cui⁹ oīs actio nr̄a est instructio: q̄ cōtemplatiōi et orationi ꝓlixi⁹ vacatur⁹: sic ſcribit Ioh. xviij. Egreſſus est trans torrentē cedron vbi erat hort⁹: in quē introiuit ipſi frequētiā derelinquēs: exemplū p̄bens ſequētib⁹: q̄ q̄ volūt oratiōi et cōtemplatiōi ꝓlixius vacare mundū fugiāt et hortū intrēt religiōis: ad quē ſuos inuitat amicos dicens. Veniat dilectus me⁹ in hortū
22 Cant. v. i. in religionē approbatā. Que ꝓpter tres rationes horto cōparat et aſſimilat. Primo ꝓpter ſilitudinē amotionis: q: ſicut plātula agreſtis τ portās fructum amarū τ inſipidū: amouet de nemore vel cāpo
Hortus. in q̄ creſcit: ad hortū vt p induſtriā boni hortolani cōditionē ſuā mutet et fruct⁹ bonos faciat p virgulam bone nature ei inſertā. Sic hortolan⁹ noster Christus de q̄ Magdalena veraciter eſtimabat: q: hortolanus eſſet Ioh. xx. q̄ dicit Eccl. xxiiij. Rigabo hortū meum plātatiōib: ſciēs q̄ ſicut i horto flores min⁹ cōculcāt: et q̄ arbores fruct⁹ ſuos ad maiorē nutriūt maturitatem: multos q̄ vel in mūdo opa fecerūt agreſtia. i. mala τ deo inſipida: vl' facerēt ſi ibi remanerēt: de mūdo q̄ſi de cāpo ad hortū trāſfert religiōis: q̄ eſt fons hortorū: puteus aquarū Cant. iiij. vt fructū pl⁹ afferāt p inſitū verbū: qd̄ pōt ſaluare aīas vr̄as Iacobi. i. q: tales ſunt inſerti in deo: τ de⁹ in eis. Et ſi q̄s manet i me τ ego in eo: hic fert fructū multū Ioh. xv. Et vt q̄lib; illoꝝ ſit tāq̄ lignū qd̄ plātatū eſt ſec⁹ decurſus aquaꝝ qd̄ fructū ſuū dabit in tpe ſuo: et vt de illis verificet illud Hieremie. xxxj. Erit aīa illoꝝ quaſi hort⁹ irriguus: aqua deuotiōis et religiōis irrigat⁹: quoꝝ aīe ſi ſint deuote: religio p illas trāſiēs augmētat: ſic riuul⁹ trāſiēs p terrā humidā et aquoſam: ſi ſint aride diminuit: ſic aqua trāſiēs p terrā aridā: quorū q̄libet dicit hort⁹ ſine aqua Eſa. j. Nota de hac materia. C. xxxvj. §. bene. ¶ Nec tm̄ ex tali ariditate decreſcūt ſpūalia q̄ ſunt q̄ſi cauſe τ radices tpaliū: ſ; etiā ipſa decreſcūt ex ꝯſequēti tpalia: ſicut patet p hiſtoriā de date τ abiron q̄ habet. E. iij. xlj. Sicut ex ſenſibili patet experiētia que ōndit: q̄ eo tpe q̄ inter aliq̄s religioſos tāta fuit deuotionis abūdātia q̄ poſt cōpletoriū vel matutinas vix euelli poterāt de choro ſ; inter eos ibi remanētes: tā p pctis ꝓprijs q̄s alienis innumerabiles flet⁹ audiri potuerāt: et gemit⁹ fuit cōiter in principio cuiuſlibet ordinis tūc riuulus deuotiōis τ religiōis p terrā hūidā τ plutoſam currebat τ abūdabat deuotio τ religio interior tāq̄ cauſa τ radix τ bona tpalia exteri⁹ tāq̄ effectus intrīn abundabāt q̄ tūc maria monaſteria τ edificia fundit⁹ edificabāt: et de terra eleuabāt: nūc vo riuulo illo deuotiōis τ religiōis decreſcēte τ radice exiccata τ cauſa ceſſante interiori intrī ceſſant τ decreſcūt bona exteriora: q̄ illa edificia q̄ tūc leuabant nūc cooperire τ integra nō poterūt cōſeruare: τ q̄ terras τ li-
23 bros q̄s tūc tenebāt: nūc vēdere cogunt vel obligare. ¶ Nec mirū. Primo q: ſicut ſiccitas τ defect⁹ aquaꝝ in nubib cauſat ſiccitatē τ defectū aquarū inferius in terris τ in fontib: riuulis τ fluuijs τ etiā fructuū defectū: ita defect⁹ deuotiōis τ ariditas in his q̄ ſuperi⁹ ad deū ptinēt: cauſat defectū inferi⁹ in his q̄ ad hoīem ptinēt. Et h̄ iuſtū videt vt hoīe retrahēte ea q̄ deo debent: deus retrahat ea: q̄ hoī debent. Iuxta illud ps. cvj. Poſuit ſc; hō terrā ſc; religiōis ſine aqua: τ exit⁹ aquarū in ſitim: q̄a vbi ſolebat eſſe exteri⁹ exit⁹ aquaꝝ lachrymarū τ deuotionis: nunc eſt ariditas τ leuitas. Ideo iuxta illud qd̄ ſequit. De⁹ poſuit terrā fructiferam in ſalſuginē. i. in ſterilitatē a malicia inhabitātiū in ea. ¶ Secūdo nō eſt mirū: q: ſicut Iacob due dabant ſorores: nam cū Rachele Lyā poſſidebat. Et ſic Caleph Axe filie ſue duplex dedit irriguū ſuperius τ inferi⁹: τ nō inferi⁹ ſine ſuperiore. Ita de⁹ cū vita contemplatiua τ deuota dat Lyā abundantiā. ſ. tpalium Gen. xxix. Et duplex dat irriguū Ioſue. xv. q̄a recipiēti de dono ſuo irriguū ſuperi⁹. i. deuotiōis ad ſpiritualia dat irriguū inferi⁹. i. abūdantiā tpaliū: non tm̄ dat inferi⁹ ſine ſupiore. Religioſo g̃ diſſoluto penuriā patiēti: ſacra ſciptura rn̄det cauſam aſſignās. ij. Paralipo. xxxij. dicēs. Ipſe eſt q̄ obturauit ſuperiorē fontē aquarū: τ auertit eos ſubter ad occidentē. Et ps. lxxiij. ipm alloquēs dicēs. Tu dirupiſti fontes τ torrētes. ſ. ſupiores. Et ex cōſequēti tu ſiccaſti fluuios. ſ. inferiores. S; illi in quib religio cū deuotiōe pſeuerat ſicut dicit Numeri. xxiiij. ſunt ſicut horti iuxta fluuiū irrigui interi⁹ in ſpūalib: τ exteri⁹ in tpalib. S; ad hoc q̄ hort⁹ aīe interi⁹ totaliter irriget deuotionis et religionis riuulo: oportet q̄ faciat ſicut facit: q̄ riuulo per hortū vel p campū ſuū currentē: totū vult hortū irrigare. Ipe nāq; meat⁹ p quos aqua trāſit obturat: q̄b obturatis ipſa alti⁹ aſcēdens totū in circuitu irrigat. Sic in ꝓpoſito obtura oēs ſenſus exteriores ne audiat ne loquant ne videat vanitatē τ meat⁹ voluntatis ne aqua τ riuulus amoris τ affectiōis ad inordinata dilabat et pdat: ſicut oſtēſum eſt. A. xx. ij. Et religio et deuotio τ amor ad deū erit in te: ſicut dicit Eſa. lviij. quaſi fons cui⁹ nō deficiēt aque: et tu ſeu aīa tua: ſicut dicit Eſaie. lj. eris quaſi hort⁹ irrigu⁹ in q̄ ſicut hō in loco ſeu horto florido fructifero et ameno Chriſtus
quieſcit τ delectat: q̄a τ ad hoc deſcendit in hortū ſuū 24
Cāt. vj. Secūdo religio horto aſſimilat: rōne cōſeruatiōis: q: ſic arbores plāte et herbe τ fruct⁹ et omnia meli⁹ cōſeruant in horto q̄s cāpo: τ ad maiorē creſcūt maturitatē: q̄a p ſepē vel murū includunt. Ita i religione: q̄a ibi cuſtodiunt p murū certe regule: τ p ſepē. i. virgā diſcipline i tm̄: q̄ ſicut arbor nō faciēs fructū in horto per terre foſſionē: τ ramoꝝ inutiliū pciſionē ab hortolano ad bonū fructū portandū diſponit: quē ſi nullo modo facere voluerit: a ſapiēte hortolano ſcinditur et in ignē mittit: et alia loco ei⁹ plantat. Sic delinquēs vel nō faciēs fructū bonū in religiōe: mult' modis ad bonū fructū faciēdū trahit: et artat multo plurib q̄s hoīes i ſeculo: q̄a ſicut minor eſt diligētia circa arborꝝ in nemore cōſeruationē vel fructificationē: in q̄ ſunt q̄ſi oēs infructuoſe: τ ſemp tales ibi pmittunt: ita circa hoīes in ſeculo in q̄ fere oēs declinauerūt inutiles facti ſunt: quē fructū ſi ſic apparati τ diſpoſiti facere noluerint: a ſapiēte hortolano chriſto ſcindēdi ſunt: τ in ignē mittēdi: ipſo hoc eis ꝓmittēte: qui ait. Oīs arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet: et in ignem mittet Matth. iij. ¶ In quo ꝓfundiores erūt τ plus ardebūt: q̄ hic altiorē τ ſecuriorē locū habuerūt. Nec mirū q̄a plus deū offendūt. Sicut eīn hō pl⁹ grauat cōtra ingratū et pditorē illū: p quo plus fecit: vel cui maiorē ōndit amicitiā: ita in ꝓpoſito. Nōne religioſis maiorē oſtēdit amicitiā in h̄ q̄ eos de mūdo eductos de loco tentationū τ periculoꝝ: eos q̄ſi theſaurū pcioſiſſimū in loco poſuit ſecuritatꝭ. Si eīn theſaurū quē plus diligit in ſecuriori loco ponit q̄s: τ arborē quam plus diligit de nemore ponit i horto: τ h̄ faciēdo ſignū eſt q̄ ea plus alijs diligit. Sic in ꝓpoſito: cōtra q̄ oīs

opa ⁊ dilectiõis ſigna ſi ſic poſiti ⁊ trãſlati ad theſau-
rũ ⁊ hortũ dñi ingrati exiſtãt: pl⁹ de eis grauat̃ dicẽs
illud pſ.liiij. Qm̃ ſi inimicus me⁹ maledixiſſet mihi
ſuſtinuiſſem vtiq̃: etem̃ homo pacis mee in q̃ ſperaui
magnificauit ſup me ſupplantationẽ.pſ.xl.qđ grauiꝰ
porto admirãs quõ eſt vel q̃d eſt ꝙ dilectus meus in
domo mea fecit ſcelera multa Hieremie.xj. de q̃ facto
quaſi admirãs dicit Hieremie.ij. Ego te plãtaui vi-
neam electã: omne ſemẽ verũ quõ cõuerſa es mihi in
25 prauũ vinea aliena ¶ Sed ꝙ plãtati in domo dñi nõ
faciãt fructũ bonũ: ſed cõmittãt ſcelera multa: ex dua-
bus cauſis vel tribꝫ cõtingere põt: vel ex defectu capi-
tis negligẽter cõſeruãtis: vel ex defectu ꝓprie malicie
inclinãtis: vel iſtis duobꝫ ſimul cõcurrẽtibꝫ. Ex defe-
ctu ṽo remiſſi cuſtodis poſſunt p̃dicta dãna duplici-
ter cõtingere: vel q̃a ſuos ſubditos nimis ſinit euaga
ri: ⁊ maxime in iuuẽtute. Ex qua euagatiõe ⁊ diſcurſu
cõtingit eis. Primo ꝙ accidit aui: q̃ nimis curioſe ca-
put ponit extra caueam: vel q̃ nimis frequẽter exit: ta-
lis vel a catto vł ab aui capit̃ rapaci. Figura.iij. Reg.
ij. de ſemei. Ergo in quãcũq̃ domũ intraueritis illic
manete Mar.vj. Secũdo euenit eis qđ ⁊ plante q̃ fre
quẽter trãſlata vel multũ agitata: nõ bene fructificat.
Unde Seneca epła.ij. Non cõualeſcit planta q̃ ſepe
transfert̃: vel q̃a eos in domo remanentes: muro reli-
giõis ⁊ diſcipline nõ diligẽter circũcingit nec munit:
ex quo defectu q̃ inimicoꝝ ſpũaliũ ſentit inuaſionẽ po-
teſt dicere illud Job.xxx. quaſi rupto muro et aperta
ianua irruerũt in me: q̃a ſicut dicit̃ Ezech.xiij. Nõ op
26 poſuiſtis murũ ꝓ domo dñi. Sed vbi hortolan⁹ ſpi-
ritualis habet ſub ſe ſubditos malicioſos ⁊ ad malũ
inclinatos om̃i tp̃e: ꝙ̃tũcũq̃ eos nec euagari ꝑmittat:
licet inſup eos muro religionis muniat diligẽter: eos
ab animarũ periculis minime poterit cuſtodire: quia
licet hortolanus poterit ita bene hortũ ſuũ firmare: ne
magna aĩalia ꝑ ſepem intrẽt vel murũ: non tñ poterit
eũ ſic cuſtodire: quin ſubtiliora et magis venenoſa in-
trẽt aĩalia: ſicut ſerpẽtes ⁊ coluber ⁊ hmõi. Ita q̃ztũ-
cũq̃ p̃latus circa ſue gregis inuigilet cuſtodiã: licetq̃
illos bene ab apertis ⁊ groſſis cuſtodiat peccatis: ſicut
a culpis carnalibꝫ ⁊ hmõi: tamẽ eos a ſubtilioribꝫ ⁊ pe
riculoſioribꝫ peccatis: cuiuſmodi ſunt ſuꝑbia: ira: in-
uidia ⁊ mala cordis delectatio ⁊ hmõi: non põt cuſto-
dire. Iſta nãq̃ aĩalia venenoſa aliquotiẽs ꝑ murum
trãſeũt ſine licẽtia hortolani: inficiẽtes ſicut dr̃ Amos
iiij. In vẽto vrẽte ⁊ aurugine multitudinẽ hortorum
veſtroꝝ. Iterũ: ſicut q̃ñq̃ cõtingit ꝙ arbor extra viã
et cãpos in horto poſita: bene murato ⁊ cuſtodito ra-
mos ſuos vltra murũ ad viam inclinat ⁊ extẽdit: ⁊ ta
lis fructus nõ nutrit ad maturitatẽ: ſed a trãſeuntibꝫ
prius ꝓſternit̃ et cõculcat̃. Ita aliq̃ ſunt in religione
poſiti bona ⁊ bene cuſtodita: tamen quia ramos affe-
ctionis inordinate ad parẽtes vel alias ꝑſonas: forte
malas: vel de q̃bꝫ malũ oriri vel ſuſpicari põt: vel ad
aliqua extra religionẽ extẽdũt a fructibꝫ ſpũalibꝫ ꝑfi-
ciẽdis multipliciter impediunt̃: q̃a trãſeũtes cedebãt
frondes de arboribꝫ Marci.xj. Propterea tertia pars
arboꝝ cõbuſta eſt Apoc. viij. Propter defectũ illorũ
qui de vinea religiõis volũt facere hortũ olerũ. id eſt
q̃ de vita religioſa q̃ letificat deũ ⁊ hoĩes cupiũt ad fa
miliares trãſire voluptates. Sicut Achab qui dixit.
iij. Reg.xxj. Da mihi vineã tuã: vt faciã hortũ olerũ
Iohel.ij. quaſi hortus voluptatis tota terra corã eo.
27 Tertio religio horto cõparat̃ et aſſimilat̃ ꝓpter duo.
Primo ꝓpter ſimilitudinẽ ſignificationis: q̃a eſt ſicut
ſignũ fructuũ in horto bene cuſtodito. Si q̃s eñi vi-
det hortũ ex omni parte apertũ: et ꝙ q̃libet intrare po
terit ad libitũ: nõ habet bonã opinionẽ ꝙ fructus ibi
creſcẽt ad maturitatẽ. Sꝫ ſi videt bñ clauſum ⁊ cuſto
ditũ cõtrariã habet opinionẽ. Sic vbi q̃s videt reli-
gionẽ ex om̃i parte diſſolutã ⁊ domos dirutas et diſſi-
patas ⁊ religioſos habentes ſenſus ⁊ corporis mẽbra
ad diſſolutiões ⁊ oẽs vanitates apertos et p̃paratos:
nõ opinat̃ fruct⁹ ibi matureſcere bonoꝝ operum: nec
fructũ illũ ibi quieſcere: de quo dicit̃ ad virginem glo
rioſam: bñdict⁹ fructus vẽtris tui. Cõtrariũ ṽo opi-
nat̃ vbi videt illũ hortũ: de quo Cant. iiij. Hortus
cõcluſus ⁊c̃. Secũdo ꝓpter ſimilitudinẽ et cõditionẽ
ꝑfectiõis: q̃a ſicut in hortis cõmun⁹ ſolebãt herbe plã
tari ⁊ creſcere virtuoſe cõtra morbos medicinales: ꝙ̃
in via publica. Sic in bona religiõe creſcunt virtutes
contra oẽs morbos ſpũales. Ibi nãq̃ eſt lignũ vite et
ſciẽtie: ibi roſa patiẽtie: inter ſpinas penitẽtie ſuũ tenet
decorẽ: ibi creſcit viola humilitatis: ſolſequiũ honeſte
ſocietatis: myrrha charitatis ad condiendũ mortuos:
linũ ad operiendũ ſpũaliter nudos: bladũ cõtra ſpiri-
tualẽ famẽ: ibi flores bone fame: q̃es infirmorũ: ſola-
tiũ miſerorũ: ibi ſatiatio: auarorũ pauꝑtas: ibi hũilia-
tio ſuꝑboꝝ: obediẽtia et ſic de alijs. Ibi byſſus ṽginũ
hyacinthus cõfeſſorũ: purpura martyrũ. Ibi oĩs ar-
matura fortiũ. Ibi volucres celi cantãt. Ibi neq̃ die-
bus neq̃ noctibꝫ laus ceſſat angelica. de qua Eſaie.lj.
Ponã deſertũ ei⁹ quaſi delitias: ⁊ ſolitudinẽ eius: q̃ſi
hortũ dñi inuenietur in ea gratiarũ actio et vox laudis.
¶ In q̃ non⁹ notat̃ articulus. ſ. diuine laudis exhibi- Arti. ix
tio. Cui⁹ laudis et laudantiũ. Primo oſtẽdet̃ cauſali-
tas. Secundo diuerſitas. Tertio integritas. Quarto
vtilitas. ¶ Primũ patet: q̃a ſi Abrahã et antiqui pa- 28
triarche: magnã cauſam habuerunt: altaria ⁊ lapides
erigẽdi ⁊ multis modis deũ ⁊ ſacrificijs et libaminibꝫ
et oblatiõibꝫ laudãdi: q̃r eos eduxit de terra chaldeoꝝ
vel q̃a eis ꝓmiſit terrã chananeoꝝ: multo maiorẽ cau
ſam habẽt deũ in cãticis et ſacrificijs ⁊ modis quib⁹
poſſunt deũ laudãdi: illi quos eduxit de terra pc̃toꝝ
de terra mortuoꝝ: et poſuit eos in terra religioſorũ vt
ei ſeruirẽt: et ꝓmiſit eis terrã ſanctoꝝ: tot nationibꝫ tã
infideliũ ꝙ̃ etiã chriſtianoꝝ dimiſſis. ¶ Et ſi moyſes
cũ ꝑplo ſuo cauſam habuit in dei laudẽ canticũ facere
ſpecialẽ dicẽdo. Cantem⁹ dño Exo.xv. q̃r eos ſaluos Cãtem
de mari rubro eduxerat: q̃zto maiorẽ cauſam habẽt deũ
laudãdi: quos eduxit de hoc mari magno vbi pericli-
tant̃ tot aĩe. ¶ Et ſi Anna cauſam habuit deum lau-
dandi et dicẽdi. Exultauit cor meũ in dño. j. Reg. ij. Exulta-
quia ei vnicũ dederat filiũ carnalẽ: q̃ztomagis hoc fa- uit
cere deberẽt: quibꝫ multos dedit ſpũales. ¶ Si etiam
Ezechias rex cauſam habuit laudẽ ſpecialem faciẽdi Ego dixi
ad dei honorẽ: ſicut patet Eſa.xxxviij. quia ipſum de
corporali ſanauit infirmitate: q̃ztomagis hi hoc facere
deberẽt: quos a multis infirmitatibꝫ ſanauit ⁊ preſer-
uauit ſpũalibꝫ: dicentes cũ Dauid: ſemꝑ laus eius in
ore meo. ¶ Secundũ oſtẽdit̃ ꝑ exemplũ de auibꝫ: in 29
quibꝫ videm⁹: ꝙ nõ oẽs eaſdẽ habẽt notas: nec can-
tãdi modũ vel locũ: oẽs tñ ſuo modo deũ laudẽt: ali-
que ſuꝑ terrã vel arbores vel aliud firmũ et ſolidum
fundamentũ ſedendo. Alie alte in aere volando ſicut
alaude: ita nõ oẽs religioſi: eaſdẽ habẽt notas vel offi
cia vel modũ deũ laudãdi. Cũcti tñ boni deũ laudãt.
Aliqui ſuꝑ terrã poſſeſſionũ et diuitiarũ fundati ſic
poſſeſſionati. Alij quaſi in altũ a terra ꝑ pauꝑtatẽ vo
luntariã ⁊ diuitijs derelictis eleuati: qui eo plus di-
uinis laudibꝫ intẽdere poſſunt: quo min⁹ circa terre-
na occupant̃. Uinũ eñi in altis locis ⁊ aridis rupib⁹

ꝑcioſus eſſe ſolet. Sic diuina laus q̄ eſt vinū qđ letificat deū et homines Judic.ix. in locis pauperū: quia ipſi deū laudāt ⁊ cantādo: quia paupes hoīes in ſctō iſrael exultabūt Eſa.xxix. Et euāgelizando: quia pauperes euāgelizant Lu.vij. Tertiū patet. L.ij.1. Ubi oſteſum eſt: ꝙ debet laudare deū ex toto corde et ore ⁊ corpore integraliter: nō ore tm̄ vel labijs: cor habētes a deo auerſum: expectātes tpus q̄ delinquere poterūt de quibꝰ Matth.xv. et Eſa.xxix. Populus hic labijs
Exm̄ me honorat: cor aūt eorū longe eſt a me. De quoꝝ numero fuiſſe videt̄ quidā Richbaldus noīe qui filiam cuiuſdā ꝑ quā ei frequēter elemoſynā miſit: fert̄ finaliter corrupiſſe. Cuiꝰ cōditionē quidā deſcripſit breui ⁊ cōgruo ſtilo dicens. O latro chriſti Richbalde diu latuiſti: nūc oſtēdiſti qualis ſub pelle fuiſti. Tales hypocrite nō bene deū laudāt: q2 nō eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Quartū patet ꝑ exemplū de nouitijs: in quibꝰ videmꝰ ꝙ ſi tpe nouiciatus infra clauſtrum deū vt debēt laudēt religiōis ad ipm poſt annū ſemꝑ laudandū recipiunt̄. Sic hic deum vt debēt laudātes infra clauſtrū quatuor virtutū cardinaliū: prudētiā: temperantiā: iuſticiā ⁊ fortitudinē ꝑ annū.i. tempus vite ſue: poſt tempus illud ad ꝑpetuū recipient̄ laudationis locū. Oēs ergo illi quibꝰ deꝰ totam contulit miſcōdiam: ſicut patet in prima parte huiꝰ articuli: debent modis poſſibilibꝰ deū integraliter laudare et dicere illud.ij. Theſſal.ij. Nos aūt debemꝰ gratias deo agere: qui elegit nos primitias in ſalutē: inter quos tm̄ hec laus et bñdictio ſpecialiter religioſis cōpetit: ḡ be-
Arti.x. nedicite omnes religioſi dño. Dan.iij.

¶ Quia vo iſta laus ſiue bñdictio deo nō placet: ſine mutua pace ⁊ cōcordia. Sicut nec hoībus placet cantus diſcordantiū: ideo ad hoc ꝙ laus deo placeat: neceſſe eſt ꝙ religioſi maxime inter ſe pacē habeāt et mu-
30 tuā cōcordiā. ¶ Circa quoꝝ pacē primo oſtēdet̄: qđ ad hō ꝙ pacē habeāt requirit̄ tāq3 fundamētū. Scđo qđ pacē inter eos turbat cū motiuis ꝯtrarijs. Tertio diſcordantiū aſſimilatio ⁊ periculū. Quātū ad primū fundamentū pacis eſt vite mūdicia. Sicut elementa in mixto.i. in hoīe cōcordantia nūq3 vitā cōturbāt: ita habētes pacē interiꝰ nūq3 pacē cōturbāt exteriorē: ſi vo pctū interiꝰ nō deſtruant̄: pacē exteriꝰ nō habebūt Qđ pulchre ſignificatū eſt Numeri.xxxiij. Si aūt nolueritis inquit interficere habitatores terre q̄ remāſerūt: erūt vobis q̄ſi claui in oculis: q3tū ad remorſum cōſciētie ⁊ obſcuritatē intellectus: ex quibꝰ ſequit̄ turbatio pacis ⁊ quietis exterioris: quia Eſa.lvij. dicitur Impij quaſi mare feruens qđ quieſcere non poteſt. Quātū ad ſecundū quedā animoſitas inter illos q̄n q3 ex hoc orit̄ ꝙ officiales vtiliores et maioris laboris ſe reputāt clauſtralibꝰ: clauſtrales vo facta deprauant officialiū ⁊ videt̄ eis ꝙ melius facerēt q̄3 ipſi faciunt.
Apes ¶ Cuius cōtrariū ꝑſuadent natura ars ratio figura et auctoritas. Primo natura apū: quarū quedā materiam adminiſtrāt ab extrinſeco quaſi officiales: quedā vo interius pacifice ⁊ ſine murmure dicuntur ſeruire fratribꝰ ſuis: eandem materiā diſponēdo ⁊ operādo. Idem apparet in arte in qua alij lapides ⁊ cementum ad edificiū portāt. Alij vo materiā illam pacifice adminiſtrant. Idem dictat ratio ꝙ videlicet ſicut in mēbris corporis naturalis qđlibet mēbrū ab alio iuuat̄. Et ꝙ ſicut vnū membrū ſanū ⁊ ſine defectu aliud defectuoſum ⁊ inſufficiēs iuuat q̄tū poteſt ⁊ ſupportat et ſupplet inſufficientiā: nec ei ꝓpter inſufficientiā detrahit nec obloquit̄: ſed q̄tum pōt illum nitit̄ abſcondere defectū ⁊ mēbrū illud pulchrū eſſe ⁊ vtile oſtentare. Ita ratio dictat ꝙ fiat in corpore chriſti myſtico in vna religione in vna domo ꝙ ſi fiat vterq3 proſperat̄. Sicut patet per figurā Exodi.xvij. vbi legitur ꝙ Joſue et alijs militibꝰ pugnātibꝰ cōtra inimicos dei et ſuos.i. cōtra Amalech quaſi officialibꝰ extra ad ꝑdicandū ⁊ pugnandū cōtra inimicos dei Moyſes et Aaron et Maria quaſi clauſtrales ꝑ ipſis manus eleuabant orantes: qđ dum ab vtraq3 parte concorditer fieret belli negociū bene agebat̄: ſed parte vna deficiēte nihil valuit altera. Nōne ergo fuiſſet vna pars inſana ſe ab actu ſuo retrahēdo cū cōmune negociū ⁊ cōmunis vtilitas ex vtriuſq3 partis actu dependeret: quia nec ſolis orantibꝰ: nec ſolis pugnātibꝰ: ſ3 vtriſq3 ſimul operantibꝰ: ꝙ eis incūbebat victoria dabatur: imo vna pars in hoc caſu alteri detrahens freneticis aſſimilant̄ qui dentibꝰ mordēt ſuos adiutores. Hoc ergo exemplo ſacre ſcripture informati: nō dicant officiales ⁊ extra laborantes: quid faciunt clauſtrales: ſed cogitent ꝙ in mōte cōtemplationis ꝓ eis manus eleuant die noctuq3 orantes: ſine quibꝰ in pugna predicationis cōtra diabolū: ⁊ in pugna ⁊ labore ſollicitudinis ꝯtra mūdi defectū et fallaciā nequirēt ꝓſperari. Nec murmurēt clauſtrales cōtra exterius laborātes: quia frequēter lutoſas ſepe etiam duras ꝓpter eorum victū ⁊ veſtitū cuſtodiūt ⁊ ambulant vias ſed cogitēt ꝙ ſine talibus ſagis cilicinis tabernaculi illorum pulchritudo minime poſſit ꝑdurare. Unde btūs Greg. xxv. moral. exponēs illud verbū Exodi.xxvj. Tabernaculum ita fiet: dicit ſic. Ut enī in interioribꝰ tabernaculi byſſus fulgeat: deſuper pelles ⁊ cilicia imbres puluerem ⁊ ventos portant: qui ergo in eccleſie ſinu magnis virtutibꝰ ꝓficiūt: prepoſitos ſuos deſpicere nō debent: cum eos vacare rebus exterioribus vidēt: quā enī ſui candoris gratiā retineret tabernaculum: ſi byſſum pluuia tangeret ſi hoc ſuſceptus puluis fedaret. Si enī ſecurus vt coccus rutilas cilicium quo
protegeris cur accuſas: hec ille. ¶ Concorditer ergo 31
agāt clauſtrales intra regis palacium: cum Heſter et officiales extra portā cum Mardocheo ad ſuorū ⁊ totius ꝑplī ſalutē obtinendā. Expugnēt exteriores arcē diaboli et peccati cum militibus Jude Machabei.j. Machab.iiij. dum interiores cōuētuales ſacerdotes ſine macula ſancta mūdant: et templū dei dedicant: ⁊ dum Maria in domo ad pedes ſedet Jeſu ipſiꝰ vba audiēs. Martha exterius vtiliter occupet̄. Qꝫ enim hec duo opera iſtis duabꝰ incumbāt partibꝰ: pulchre oſtenſum eſt.j. Mach.iij. Congregatus eſt inquit cōuentus vt eſſent parati in prelium et vt orarent et peterent miſcōdiam: et miſeratiōes. Ex qua patet autoritate ꝙ cōuentus ex duobus ſc3 ex oratoribus et ꝑliatoribꝰ perficit̄. Sed exteriorū prelium: qđ fit in predicando ⁊ exhortādo interiorū ieiunio ⁊ oratione ꝑficit̄ Sed exteriores ad modū ſagorū ſunt in tꝑalibus vtiliores: et ad modum Lye et Fenenne fecundiores licet apud aliquos ſint cōtēptibiliores: iuxta illud.j. Cor. vj. Secularia iudicia ſi habetis cōtemptibiles in eccleſia conſtituite. Dum ergo vtrobiq3 mutuo viciſſitudinis obtentu ſibi mutuo vtiles ſunt: et neutra pars ſine alia viuere poſſit: pacifice viuant. ¶ Autoritas eſt ad hoc Euſebij homel.xl. ad monachos. Nō inq̄t in hoc loco vixiſſe: ſed in hoc loco bene egiſſe laudādū eſt: quid vobis habitationis huius ſecretum prodeſt: q̄n tyrannico dominatu malicia in vobis regnat: q̄n ira ſupequitat: q̄n maiorem metū in vobis humanus oculus: q̄ diuinus videt: q̄n nos qui extra mundum credimus eſſe ꝑ diuerſarū paſſionū vicia mundū in-

tra nos incluſum tenemus: ita vt qui putabamur pre cibꝫ nrīs ſeculo poſſe ſuccurrere: pene fit vt videamur ſeculi interceſſionibꝫ indigere. Ideo fratres videte vo cationē veſtrā: venire eñ ad clauſtrū ſumma ꝑfectio eſt: ſed nō in clauſtro perfecte viuere: ſumma dānatio eſt. Item ꝙ vnus cōtra alium nō murmuret. Bern. in ſermone de labore meſſis: q̄d inquit ſi laborare aut ieiunare plus alio potes et ille te patiētia ſuperat: hu militate precedit: charitate ſupeminet: quid tota die in his que videris habere verſaris inſipiēte cogitatione eſto magis ſollicitus: vt ſcias magis quid deſit tibi.

32 Q̄tum ad tertiā partē huius articuli. Illi qui in reli gione ꝓprias habere volunt voluntates: inter quos vnus alteri inuidet: alteriq̄ꝫ contrariat̄: alterū q̄ꝫ nitit̄ ſupplantare aſſimilant̄ paruulis: qui in vtero matris Rebecce collidebant̄ Gen̄. xxv. de quibus Oſee. xij. In vtero ſupplantauit fratrē ſuum: de quorum colli ſione domus illa ſeu eccleſia in qua collidunt̄ cōqueri pōt ad modū Rebecce. dicēdo: ſi ſic mihi futurū erat quid neceſſe fuit cōcipere. Quorū periculum ſeu pena: eſt dolor interior: ſicut oſtēſum eſt. P. iiij. z. Et depau peratio exterior: quia ex hmōi vnus aliū non diligit: vel ex hoc ꝙ officiales ⁊ illi qui extra laborant minus afficiunt̄ ad clauſtrales ⁊ minus curant negocia vti liter peragere cōmunitatis: cogitādo cogitatiōes affli ctionis cōcipiūt ꝙ illi omnia q̄ ipſi poterūt elaborare cōſumunt: ſtatuunt in cordibꝫ ſuis malignis: et ordi nant ꝙ minus vel nō ita ex corde laborabūt: vt de eis famē patiētibꝫ vindicent̄: vel ſaltem predam cū eis di uidere nolunt: ſicut ille vir peſſimus. j. Reg. xxx. qui diuidere predam noluit cū remanentibꝫ ad ſarcinas: quem Dauid corripuit: et cōtrariū ordinauit. Sed ex cōſequēti cōtinget: ꝙ ipſi eadem vindicta ferient̄: q̄a erit de eis: ſicut fingit̄ fuiſſe de manibꝫ et pedibus cō

Exēplū fabule

ſpiratione inter ſe faciētibus: ꝙ nō plus laborarēt: q̄a os et ſtomachus oēs illorū labores deuorabūt. Ex qua conſpiratione accidit ꝙ ore nihil comedente ⁊ ſto macho debilitato et deficiente: quia nihil recepit: ipſa quoq̄ꝫ mēbra ex cōſequenti deficiebant qd̄ vidētes ſa niori habito cōſilio more ſolito ceperūt laborare: et ꝓ ſtomacho et ꝓ eis. Sic de illo qui p̄dicto modo cogi tat: niſi more ſolito ſolita negocia diligēter exequatur cōitatis: cōuertet̄ dolor eius in caput eius ⁊ in verticē ipſius iniquitas eius deſcendet: in pſ. vij. ergo huius vana eſt religio Jaco. j.

Arti. xj ¶ Quia vō nōnulli in principio ſue cōuerſiōis: et in primis ſue religionis annis: magnā oſtendūt pacis ⁊ cōcordie vnitatē: ⁊ religionis et deuotiōis ſinceritatē: ſed poſtmodū ꝓpter defectū pſeuerātie et religiōis ob ſeruantiā vitā ſimul ⁊ habitū derelinquūt neceſſe vi det̄ motiua oſtēdere que religioſos ad pſeuerantiam animabūt. ¶ Circa quorū pſeuerantiā tria ſunt ad uertenda ⁊ cōſiderāda. Primo nō pſeuerantiū vilitas et aſſimilatio vt illa cōſiderata ad pſeuerātiā hortent̄ Secūdo periculū et cōparatio a pſeuerantia retrahen tiū. Tertio pſeuerantiū vtilitas. ¶ Q̄tum ad primū

33 nō pſeuerantes multis rebꝫ vilibꝫ aſſimilant̄. Primo P. ix. arti. ij. Secūdo aſſimilant̄ illi mōſtruoſe ſtatue Nabuchodonoſor. Dan̄. ij. q̄ habuit caput aureū: q̄a primo menſe ſunt angeli: pectus argenteū: vētrē ereū quor ſic qd̄libet ſucceſſiue poſt aliud minoris eſt va loris de tribꝫ p̄dictis metallis: ita ipſi a primo feruore cōtinue ſunt minoris valoris et religionis. Et cōgrue mōſtruoſe aſſimilant̄ ſtatue: quia ſicut monſtruoſum eſſet oui ꝯcipere agnū: et parere lupū: ita mōſtruoſum eſt vitā cōcipere religioſam: quā cōcipit qñ intēdit re ligioſus eſſe ⁊ incipit religioſe viuere ⁊ parere. i. opere oſtēdere vitā potius lupinā vel ſecularē in veſtitu: in geſtu ⁊ in omnibꝫ q̄tum pōt q̄ꝫ religioſam. ¶ Tales ſunt de ordine et regula Baldubini: de quo fertur ꝙ ſemp q̄to diutius vixit ⁊ maiorē etatis et dignitatis aſcēdit gradū: quia de monacho fuit factus abbas: de inde epūs: ac poſtremo archiepūs: tāto minoris fuit feruoris vel charitatis vel bonitatis: qd̄ cū papa au diret: ferť ei ſcripſiſſe in hunc modum. Monacho fer uenti: abbati calido: epō negligēti: archiepō remiſſo: ſalutē. Oēs tales reprehēdit aplūs Gal. iij. dicēs. Sic ſtulti eſtis vt cum ſpū ceperitis carne conſumamini. Tertio vilibꝫ cōparāt̄ aīalibꝫ ſeu beſtijs: q̄a ſic aſina ſpretis roſis et violis vadit ad cardinē. Et rana de pul cherrimo viridario vel de eccleſia in lutū vel gallꝰ de margaritis inuētis. Sic illi de religione ad ſeculū vel ad mores ſeculares: de quibꝫ Gal. j. Miror ꝙ ſic tam cito transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiam chriſti. Quarto infantibꝫ cōparant̄ rōne nondū vten tibus: quia ſicut ipſi dant pomū vel denarium ⁊ cito poſt datū repetūt: et niſi redonet̄ offendunt̄ et lachry mant̄. Sic iſti ſuā dant deo et p̄lato voluntatē: ⁊ mul ta prius ſub deo ⁊ ſuperioribꝫ patiunt̄: quos alloquit̄ aplūs Gal. iij. Tanta inquit paſſi eſtis ſine cauſa: q̄a nō pſeueraſtis ad mercedē. Quinto nōnulli illorum malis aſſimilant̄ operarijs: quia ſicut falſus oparius bene operat̄ conductore pſente: quo recedente ceſſat. Ita illi p̄lato: vel illo quē timent pſente. Sed defectꝰ pſeuerātie oſtēdit quales ſunt falſi: quia conditio rei et natura cognoſcit̄ p ſuū opus: quando ſibi ipſi di mittit̄: ſicut patet de graui qd̄ ſibi dimiſſum per motū ſuū deorſum: oſtendit̄ eſſe graue. Ita tales qui ad ocu lum tm̄ bene operantur: quos reprehendit aplūs ad Eph. vj. dicens. Obedite. Et infra. Non ad oculum ſeruientes: quaſi hoībꝫ placentes: ſed vt ſerui chriſti: facientes voluntatem dei ex animo cum bona volun tate. Et cauſam aſſignat adiungēs: ait: ſciētes ꝙ vnuſ quiſq̄ꝫ qd̄cūq̄ꝫ fecerit bonum hoc recipiet a domino.

¶ Q̄tum ad ſecundā partē huius articuli duo ſunt 34 faciēda per ordinē. Primo oſtendent̄ occaſiones que poſſent aliquē mouere ad non intrandū vel non ꝓfi tendū: et in religione pſeuerandū: cū reſponſionibꝫ et euacuationibꝫ. Secundo principale intentū. Q̄tum ad primū aliqui forte ingreſſum vel pſeuerantiam in ſuſcepta fugiunt religione: quia audierūt vel viderūt aliquos ſe ibi male habere ⁊ ſpūaliter perditos ⁊ forte corporaliter: ⁊ ſic ſocij ſocios ⁊ parētes filios ante in greſſum ne ingrediant̄: vel poſt ingreſſum ne in reli gione ꝓfiteant̄: verbis vel litteris et nuncijs nitūtur informare: ⁊ modo p̄dicto religionibꝫ et religioſis de trahere cum augmento. ¶ Quibus multipliciter re ſpondet̄. Primo ſi predicta de cauſa non debent deſi derare religionē intrare: ergo eadem de cauſa nō debēt deſiderare religionē intrare vel in religiōe ꝓfiteri an gelorū: quia ibi audierūt aliquos ſe male habuiſſe: et demones factos fuiſſe: nec debent in flumine piſcari: vel mare nauigare: q̄ꝛ multi ibi perierūt: nec lectos in trare: quia multi ibi mortui ſunt: nec vxores ducere: vel eccleſias recipere: q̄a in talibꝫ multi defecerūt: nec aliquā artē addiſcere vel exercere: q̄ꝛ in omni arte ſiue ſpeculatiua ſiue mechanica viderūt aliquos deficere. Si vō nullā artē ꝓpter hoc dimittūt hoīes: q̄ illā ad diſcere volūt: quia in illa viderunt aliquos ſe male ha bere: quare artē dimittūt anime ⁊ religiōis: qui in illa viderunt aliquos deficere: vel quare ſtatum contem nunt religionis vel religioſis detrahunt: quia inter

illos aliq̄ auditi fuerūt mali: cum in om̄i ſtatu a princi
pio mundi aliq̄ fuerūt minꝰ habētes: ſicut oſtēſuȝ eſt
J.x.arti.iij. ⁊ ſpecialit̄.xv.⁊.xxij. Ex q̇bꝫ oībꝫ oſtēdit̄:
ꝙ oēs q̇ tali ꝯſideratiōe ab ingreſſu vel pſeuerātia reli
gionis retrahunt̄: trepidauerūt timore vbi nō erat ti-
35 mor: in pſ.xiij. ¶ Secūdo ad formā illoꝝ rn̄det̄ arguē-
di: oſtēdēdo ꝙ peccāt in forma: in pori nanqȝ rn̄ſione
oſtēſum eſt: ꝙ peccāt in materia. Qꝛ etiā peccāt in for-
ma ptȝ: qꝛ ex vno vel duobꝫ ſingularibꝫ cōcludūt vnā
vniuerſalē: dicētes vel cogitātes: ꝙ vnus fuit talis: er
go oēs ſunt mali vel religio eſt mala: qꝛ vnꝰ malꝰ vi-
ſus eſt in religione illa. Que quidē arguendi forma nō
tm̄ peccat in materia ⁊ forma: ſed etiam cōtra oēm na-
turalē ſenſum ⁊ intellectū. Naturali nanqȝ ſenſu vide
tur ꝙ aliqn̄ riuulus eſt turbidꝰ inſipidus ⁊ non ſanus
ad potandū: vbi fons om̄es ꝯditiones habet ꝯtrarias
Nec in h̄ ꝓpoſito valet inſtātia dicendo ꝙ ex grano in
foro vl' vino in cypho cognoſcitur quale ſit reſiduū in
granario vel dolio: quia ille modus cognoſcendi defi
cit: in his qui volūtarie ſunt boni vel mali: qꝛ frequen
ter in foro vel extra ordinē videt̄ ⁊ cognoſcit̄ vnꝰ ma-
lus: vbi reſidui in clauſtro ſunt boni. Nec mirum: qꝛ
illi qui extra ſunt: habitu vel vita derelicta religioſa:
ſunt quaſi palea. Sicut ergo non eſt mirum videre pa
leam parui valoris extra vētilabrū vbi granū purum
remanet in ventilabro. Ita in ꝓpoſito. Et ſicut eſt ſtul
tum arguere totam paleam quod eſt in ventilabro: qꝛ
palea videtur extra. Ita in ꝓpoſito: habet nanqȝ prela
tus bonꝰ ſiue religio ventilabrū in manu ſua. Math.
iij. Proijciēs paleas ad ignē inferni: ⁊ retinēs grana ꝓ
granario celi. Quā quidā religionem de qua erat dere
linquens breui ſtilo deſcripſit: dicēs. Tu ſcala Jacob
thronuſqȝ tu Salomonis. Das vento paleas: in celo
grana reponis. Jn quo facto cum deo cōcordat qui ſe-
debit conflans ⁊ emūdās argētum: ⁊ purgabit filios
leui. Malach.iij. Et om̄ē palmitē nō ferētē fructum
purgabit eum Joan.xv. Et omnem arborem que nō
facit fructum bonum: excidet illam ⁊ in ignem mittet.
Math.iij. Quibus autē tales religioſorum detracto-
res aſſimilētur: ⁊ quale ſit illorum periculum: ptȝ. D.
36 vj.31.cum ſequenti. ¶ Retractores vͦo diabolo aſſimi
lantur: qui ſemꝑ nititur hoīes a pſeuerantia ⁊ ab om̄i
bono retrahere qui raro de filijs vel amicis quos de re
ligione tꝑe nouiciatꝰ extrahunt gaudere vident̄. Aſſi-
milant̄ etiā multi alijs.s̃.e.c.7. q̇ multū diſcrepāt ab
exēplo Abrae: q̇ in dei ſeruitio vnigenitū ex libera mr̄e
⁊ magis dilectū ⁊ heredē immolare voluit filiū. Et ꝯ̄
exemplū Job.F.v.8. Jſti aūt filios volētes deo ſerui-
re: ꝑditas reputant: vnde ⁊ deformiores nō vt deo ſer-
uiant: ſed vt corꝑe viuāt: quādoqȝ in religione ponūt
ſicut patet.E.iij.26.cum ſequēti. ¶ Si vͦo aliqui con-
tra voluntatē illorū religionē intrare voluerint: vt dͦo
ſeruiant: ip̄os retrahere vl' extrahere nitunt̄: quibꝫ for-
titer eſt reſiſtēdū: ſicut ptȝ.s̃.e.c.8. Ad quā reſiſtētiā ⁊
pſeuerantiā oēs hortatur apl's: dicēs. Gal'.v. State in
quit ⁊ nolite iterum iugo ſeruitutis cōtineri. Et infra
Currebat' bene: q̇s vos impediuit veritati nō obedi-
re nemini ꝯſenſeritis: pſuaſio eñ hec nō eſt ex eo: q̇ vo
cat vos: q̇ aūt cōturbat vos iudiciū portabit q̇cūqȝ eſt
ille. Qͥtū ad tertiā ptē huiꝰ articuli Vide materiā. P.
ix.arti.j. Semꝑ g̊ pſeuerātes viuite ſm̄ certiſſimā ſectā
religionis. Actuū.xxvj.
Ar.xij ¶ Ad quam quidem pſeuerantiam habēdam magna
ſpūalis req̇rit̄ fortitudo: q̄ ex multis efficit̄: pficit̄: ⁊ cō
37 ſeruat̄. ¶ Primo ex intētiōe ꝯtra tentatōes ⁊ aduerſita
tes pugnātis: ſicut oſtēſum eſt. B.ij.4. ¶ Secūdo ex
repletiōe ſpūſſancti adiuuātis. Sicut nanqȝ lignū ſoli
dū: fortiꝰ vētoꝝ reſiſtit in curſibꝫ: qȝ arūdo vacua: q̄ cū
vēto circūfert̄ ⁊ mouet̄. Et vas plenū fortiꝰ ſuaȝ tenet
erectionē qȝ vacuū. Sic illi qui ſūt pleni ſpūſctō ⁊ dul
cedine diuini amoris: fortiores ꝯtra tentationes pſeue-
rant q̄ illi qui ſunt vacui: quia illi omni tentatiōis vē-
to mouētur: ad querēdum delectationes in alijs: vt ali
bi querant quod infra ſe non inueniunt: in quacunqȝ
aduerſitate cito impelluntur: ſicut vas vacuū: vbi ple
num a ſua nō mouetur rectitudine. Exēplum Actuū
vj. Cum eſſet Stephanus plenus ſpirituſancto ⁊c̄. Et
de apoſtolis Actuū.ij. Repleti ſunt om̄es ſpūſancto.
Et de Joanne baptiſta Luce.j. Spirituſancto replebi
tur adhuc ex vtero matris ſue. Jdeo omnes p̄dictos
nullus a charitate chriſti mouere potuit: de quorū ſin-
gulis in pſ.xlv. Deus in medio eius non commouebi
tur. ¶ Tertio ex pfectione ſocietatis ſimul habitantis.
Nā bona ⁊ ſancta ſocietas iuuat tā ad reſiſtēdū qȝ etiā
ad inimicos aīe pſequēdū: ⁊ ſi cadat ad citiꝰ reſurgēdū
¶ Primū patet: quia ſicut plures ſimul latronibꝫ reſi-
ſtunt ne ſpoliēter vel occidantur: vbi ſolus vinceretur
Et plures virge ſimul ligate non frangūtur: vbi ſola
frangaretur. Et multi carbones accēſi: vel multe cāde
le ſimul ligate: non extinguunt̄ vbi ſola extingueretur
Jta religioſi quibus dicitur Eſa.xxx. Jn ſilentio ⁊ ſpe
erit fortitudo veſtra. Qui ſicut vna habitatione ⁊ vna
profeſſione ⁊ religione: ita vna charitate ⁊ affectione ⁊
mutua ſupportatione ſunt ſimul ligati ⁊ cōfederati nō
ſpoliantur nec ſpūaliter frangūtur vel occidunt̄ vel ex
tinguunt̄ vbi ſolitarius vincit̄ ⁊ extinguit̄. Unde ⁊ ſi
cut de illis dicitur Eccl'iaſtes.iiij. Melius eſt duos ſi-
mul eſſe qȝ vnum: habēt enim emolumētum ſocietatis
mutue. Jta ⁊ de ſolo dicit̄ ibidem. Ue ſoli quia cum ce
ciderit non habet ſubleuantem ſe. ¶ Ex quibus patet: Exm̄
ꝙ pater reuerēdus in vitiſpatrum bene reſpōdit cui-
dam querenti: que eſſet melior ⁊ ſecurior vita: ſolitaria
videlicet vel viuētium in cōmuni: pater vͦo ille allata
olla plena carbonibꝫ: carbonē magis ignitum ab alijs
ſepauit: qui cito extinctꝰ fuit: alijs viuis remanētibꝫ.
Sic inquit eſt de ſolitario ⁊ viuētibꝫ in cōmuni: quia
frater qui iuuatur a fratre: q̄ſi ciuitas firma. Prouerb.
xviij. Et ſicut dicitur Eccleſiaſtes.iiij. Quiſpiam p̄ua
luerit contra vnū: duo reſiſtunt ei: vnus vͦo quō cale-
fiet: quaſi diceret: immo non calefiet ſed extinguetur ſi
cut carbo ſolus: vbi alij non extinguunt̄ nec rūpūtur:
quia ſicut Eccleſiaſtes.iiij. triplex funiculus: id eſt illi
qui infra funiculum triplicem: videlicet obediētie con
tinentie ⁊ voluntarie pauꝑtatis charitatiue viuūt: dif
ficile rumpunt̄. ¶ Secūdū patet: quia ſicut plures ca-
nes lupum pſequunt̄ ⁊ in ſequela vſqȝ ad lupi pſeue-
rant captionem. Et plures fideles: latrones ſequūtur
⁊ capiunt: vbi ſolus non auderet. Jta plures mutuis
conſilijs: inſtructiōibus ⁊ exhortationibus ⁊ adiuto-
rijs melius ⁊ fortis inimicos perſequūtur crucis chri-
ſti: dicentes illud Heb.vj. Domini fortiſſimum habe
mus ſolatium. ¶ Tertium etiam patet: quia ſicut cāde
la fumigans iuxta accenſam prope poſita reaccenditur
Et ſicut carbo frigidus inter ignitos iacens reignitur
Sic cum ſancto ſanctus eris: in pſal'.xvij. Nota de hac
materia videlicet quomō fortitudinem talem ſernabit
ſupra.e.c.12. Per dicta nāqȝ hec ⁊ ibi ſcire poterit quo-
modo ſemper eris fortis vir religioſus ac timens deū.
¶ Taliū vͦo religioſoꝝ magna eſt vtilitas (Actuū.x. Ar.xiij.
⁊ dignitas. Ex bona nāqȝ religiōe magna ſequit̄ vtili
tas: tā ip̄is religiōis q̄ etiā alijs. Primo nanqȝ ip̄imet 38
triplicem conſequuntur vtilitatem: temporalē ſuſten-

rationem: multorum periculorum euaſionem: ⁊ in ce-
lo maiorem remunerationem. ¶ Primum patet p̄mo
ex bonorum tp̄alium quibꝫ ſuſtētamur natura ⁊ cōdi
tione. Secūdo ex dei ꝓuidentia. ¶ Ex bonoꝝ tp̄alium
ideo ꝓpoſitū oſtendit̄ ꝯditiōe: quia conditionē habēt
vmbre: quia ſicut ip̄a ſequitur fugiētem: ⁊ fugit ſeq̄ē
tem. Ita dum religioſi erant veraciter paupes ⁊ mun
di diuitias ⁊ honores ex corde fugiebant: bona eos tp̄a
lia intantū ſequebant̄ ꝙ oībus bonis abundabāt: nā
tunc poſſeſſiōes eis dabātur ab illis quorum heredes
nunc illas libenter auferrent ſi poſſent: ⁊ iuxta verita-
tis vocem: dum queſierunt regnū dei ⁊ iuſticiaꝫ eius:
oīa hec tam religioſis poſſeſſionatis q̄ꝫ medicantibꝫ
adijciebātur: querite inquit regnum dei ⁊ iuſticiā eius
⁊ omnia hec adijcientur vobis Math. vj. ⁊ Luce. xij.
Sed ex quo inceperunt iſta ex corde ſequi: ⁊ ſe huic ſe-
culo nequā conformari: mūdus ab eis fugit velut vm
bra. Job. xiiij. Illi nanqꝫ qui vere paupibus dabant
p legem illam. P. iij. 4. quādo vident eos in habitu ni
tido: ⁊ alijs curioſitatibꝫ ſe mundialiter viuentibꝰ cō-
formare dona ſua ab eis retrahūt. Ecce quō bona tp̄a
lia ſequunt̄ fugiētē: ⁊ fugiūt ſe ſequentē ⁊ ꝯformantē
propter quam ꝯditionem bene dixit ille qui hec ⁊ alia
conſiderauit. M. xiij. 6. Nolite ergo conformari huic
Exēm ſeculo nequā. Roma. xij. Sed ſitis fugientes eiꝰ que
in mundo eſt concupiſcentie corruptionem. ij. Petri. j.
Tanq̄ꝫ mortalitatis inductiuā: ſicut patet. B. ij. 21.
Et. C. xiij. 3. Exemplo habētis thezaurum p̄cioſum:
cum quo de loco latronum fugit ad loca ſecura: mun
dus eſt locus latronū qui aīam ſpoliant propter quod
Berñ. legit̄ clamaſſe: latrones latrones ſup mulierē q̄
eius inſidiabat̄ caſtitati. ¶ Et exemplo animaliū ⁊ fe-
rarū ſiluestriū: que venatoꝝ ⁊ canū dep̄hendentes in-
ſidias: ad loca fugiūt deſerta ⁊ mōtana: ſicut iuuenes
qui q̄ꝫtum ad aīam de canibus inferni veraciter dice-
re poſſunt illud ps̄. xxj. Circūdederūt me canes multi:
fugiant ad religionē ⁊ montē qui chriſtꝰ eſt. cum illis
Eſa. ij. Aſcendamus ad montem dn̄i: dicens illud ps̄.
cxlij. Ad te confugi doce me facere voluntatem tuam:
quia non veni facere voluntatē meam ſed tuam: qđ ſi
fecerit: in fine ei grās agendo cantabit illud ps̄. xc. dicēs
Ipſe liberauit me de laqueo venantiū ⁊ a verbo aſpe-
39 ro. ¶ Sed heu iſtis non obſtantibꝫ ꝑſuaſionibꝫ ⁊ exē-
plis: quidam veram exterius non oſtendunt paupta-
tem: nec quātum deberent vident̄ mundū fugere: ſed
quantū poſſunt vident̄ ſe ſeculo conformare in tribꝰ.
¶ Primo in apparatꝰ vanitate: quia licet cappā de viri
di ⁊ rubeo non habeāt vel ſcarleto: vel alias veſtes cū
tot ſciſſuris ⁊ coloribꝫ diuerſis: vel alia oīno nō tam
curioſa habeant ornamenta quantū hoīes ſeculi: vt in
hoc oīno ſint ſicut illi qui in hoc eſſe oīno nō pmit
tunt̄: qđ cū libēter eſſent ſi poſſent: in veſtiū tn̄ nitore ⁊
rugis ⁊ alijs cinguli appēdicijs tm̄ ſe ſeculo ꝯformant
aliq̄ vani: quātū poſſunt ⁊ pmittunt̄: de quibꝫ dicit̄ in
tractatu de duodecim abuſionibus: qui inquit veteres
aut viles pannos habere conſueuerant: iam in religio
ne nouos aut p̄cioſos habere contendūt. Nota. P. iij.
25. ¶ Secundo in periculoſa ſpecialitate: nam qꝛ vxo-
res habere non poſſunt ſicut homines ſeculi: quas nō
nulli illoꝝ libēter haberēt: ſi licite habere poſſent: i va-
nis ⁊ q̄nq̄ꝫ in periculoſis delectant̄ ſpecialitatibꝫ: qꝛ pa
pilio frequenter circa lampadē vel candelā volans: ta-
ctu flāme vel occidit̄ vel aliq̄liter aduſtione denigrat̄:
vel alis decurtat̄ reſtringit̄ ꝙ ita libere volare nō pōt
ſicut antea volauit. Ita illis frequentes circa tales eū-
tes amicitias: q̄nq̄ꝫ oīa hec cōtingūt: qꝛ ſp̄ualit̄ occi-
dunt̄: ſicut Samſon Judic. xvj. ⁊ fama denigrat̄. Exē
plo Joſeph q̄ palliū amiſit Geñ. xxxix. Et. F. ij. 3. Et
incarcerant̄ ⁊ artant̄: ne libere ſicut p̄us ad tales am-
bulēt vanitates: ſicut Samſon quē captū ligauerunt.
Judic. xvj. ¶ Tertio in delitiaꝝ appetibilitate: de q̄bꝫ
Hieronymꝰ ep̄la. xxxiiij. Natꝰ in paupe domo ⁊ tu-
gurio ruſticano q̄ vix milio rugiētē ſaciare vētrē pote-
rā nūc ſimilā ⁊ mella ⁊ faſtidio noua genera ⁊ noīa pi
ſciū quero. De q̄bꝫ Berñ. Si monachꝰ plꝰ olet piſcē
aſſum q̄ꝫ chriſtum paſſuꝫ: plus oculos dirigit ad agnū
elixum q̄ꝫ ad chriſtum crucifixum: conſtat ꝙ lupus eſt
maledicti: non ouis benedicti: ſi plus de marcha q̄ de
marco loquitur: potius mercator q̄ꝫ monachus nūcu
pat̄. Propter hec ⁊ his ſimilia nō eſt mirabile ſi religio
ſi aliqui ⁊ etiam alij diuitias vel delitias: vel honores
quos capere nitūtur non apprehendant: ſed ab eis ve-
lut vmbra fugiant: quia non querunt veras diuitias
in deo: de q̄ in ps̄. cxj. Glia ⁊ diuitie in domo eius. Sꝫ
fonte derelicto cum illis de quibus Hieremie. ij. Me
dereliquerunt fontem aque viue: ⁊ foderunt ſibi ciſter
nas diſſipatas: non valentes ꝯtinere aquas: quod mi-
rū eſt ſi appetitis non ſatient̄: ſed famē ⁊ oēm miſeriam
patiant̄: cum filio ꝓdigo. Luce. xv. qui patre derelicto
abijt in religionem longinquā. ¶ Circa ſecūdū ſubdi- 40
uiſionis. i. circa vtilitatem quā viri religioſi ex dei con
ſequūtur prouidētia: tria ſunt dicenda. Primo nanqꝫ
exemplis ⁊ auctoritatibꝫ ⁊ rationibꝫ oſtendet̄ ꝙ deus
vere pauperibꝫ ⁊ in eo ſpem ſuam ponentibꝫ ꝓuidet.
Secundo ꝙ confidentes in ꝓuidentia ꝓpria: ſepiꝰ etiā
quo ad mundum decipiūtur. Tertio ꝙ religioſi in ꝓ-
uidentia ꝓpria cōfidentes periculo ſe exponunt: ⁊ quo
ad deum ⁊ quo ad mundum. ¶ Primū primo oſtendi Exēm
tur exemplo qđ ſcribit̄ in vitiſpatrū: de quibuſdā fra-
tribꝫ in deſerto morantibꝫ: quibꝫ victualibꝫ deficiētibꝫ
vox ad quendam diuitem tribꝫ noctibus continue fa-
cta eſt: ꝙ dei ſeruos in deſerto iuuaret: ⁊ ꝙ eos fame pe
rire non pmitteret: ille vō non audens inſtantie tā va
lide nō parere: cū neſciret ad quem mitteret locum: ca
melos diuerſos oneratos bonis verſus deſertum ſine
ductore direxit confidens in deo: qui ip̄m ammonuit
ꝙ eos dirigeret. Cuius ducatu ad fratres ⁊ deinde ad
domum ſuā ſani redierunt. Quo exemplo clare oſten-
ditur verū eſſe ꝙ Caſſiodorus ait ſup ps̄. lxj. nihil in-
quit pōt eſſe ſecurius q̄ꝫ illi oīa cōmittere qui nouit
ſuis cultoribus congrue pro futura preſtare. ¶ Secū- Exēm
do idem patet exemplo beati Gregorij in. j. dial'. de mo
nacho quodam: qui cum eſſet in quodā monte in qua
dam ſocietate: ⁊ tm̄ piſces comederet: deridebant eum
alij dicentes: nunqđ in monte iſto piſces inuenies: qui
dam vō exiens ad aquam de puteo hauriendam: bo-
num piſcem extraxit: vbi nunq̄ prius piſcis viſus fue
rat. Fac ḡ quod hortatur ps̄. liiij. Jacta inquit cogitatū
tuum in domino: ⁊ ip̄e te enutriet. Et Petrus. j. Petri
v. Omnem ſollicitudinem in eum proijcientes: quia
ipſi cura eſt de vobis. Et Auguſtinus. Proijce te in de
um: non enī ita crudelis eſt vt ſe retrahat ⁊ te cadere p
mittat. ¶ Sicut nec bona mater vel nutrix ſibi totalit̄ ad
herentē deſerit filiū: nec bonus dominus ſeruum ſibi
obedientem: ita nec deꝰ qui dicit Oſee. xj. Ego nutri-
cius ephraim portabam eos in brachijs meis: nos de-
ſerit: vel aliquid contra ſalutem noſtram nobis cōtin-
gere pmittit: ſi fuerimꝰ quaſi modo geniti infantes ra-
tionabiles ſine dolo. Vnde Augꝰ. li. j. ſoliloquioꝝ in
fine. Conſtanter deo crede eiqꝫ te totum cōmitte q̄ntū
potes: noli velle eſſe quaſi propriꝰ in tua poteſtate: ſed
eiꝰ clementiſſimi atqꝫ vtiliſſimi dn̄i te ſeruū ꝓfiteri: ita

enī te ad ſe ſubleuare nō deſinet: nihilq; tibi euenire p
mittet niſi ꝙ tibi ꝓſit: ⁊ ſi iā neſcias. Neſciūt enī mō d
qbꝫ Oſee.xj. Ego portabā eos in brachijs meis ⁊ ne
ſcierūt: ſciēt aūt poſtea. Ad h idē btūs Gregori⁹. xxxj.
moral. Quiſqs inqt aduerſitate ⁊ tribulatiōe frangit:
a quo factus eſt minime contemplat nam qui qd non
erat fecit: factum ſine gubernatiōe non deſerit: ⁊ q̄ be
nigne hominem condidit: nequaq̄ iniuſte cruciari per
mittit: nec ſint neglecte perire quod eſt: qui hoc etiam
41 quod non fuit creauit vt eſſet. ¶ Et ſi de omnibus pro
uidentiam habeat: etiam brutis animalibus ⁊ auibus
celi: de quo dicit ps̄.cxliiij. Oculi omniū in te ſperant
dn̄e ⁊c̄. Et qui dat iumētis eſcam ipoꝝ ⁊ pullis coruo
rū inuocantibꝫ eum: qui manna iudeos in deſerto an
nis pauit quadraginta: qui Heliam in torrente carith
miniſterio pauit coruoꝝ.iij. Regum.xvij. Et miniſte
rio angelorū.iij. Regū.xix. Et Danielē in lacu leonū
miniſterio Abachuc Dan̄. vlti. Nunqd ſuos dereli
qret filios ſpūales: cum etiā leones ⁊ lupi ⁊ crudeliſſi
me beſtie ſpecialiter ſuis ꝓuideāt filijs. Nunqd ſuos
ſpeciales deſerit p̄dicatores ⁊ miniſtros ⁊ paupes q̄ ꝓ
ipo paupes facti ſunt: vt ipi meli⁹ familiari⁹ mundi⁹
⁊ plus ad ſuū ſeruirēt beneplacitū nullo mō credēdū
eſt: nec timēdum vt pſalm⁹ mentiat qui dicit ꝙ eſcam
dedit timentibꝫ eum. Mentiunt ḡ qui dicūt ꝙ niſi fu
rarentur ⁊ falſitates cōmitterent ꝙ viuere nō poſſent
quia ſi fideliter agerent viuere non poſſent Si ḡ viue
re nō poſſunt: hoc eſt q: male viuunt ⁊ deum vt debe
Exm̄ rent non timent: qui dat eſcā timentibus ſe. ¶ Ex qua
patet auctoritate ꝙ quidam de ordine mendicantium
bene reſpondit cuidam dicenti: ꝙ ordo illorū ſtare nō
poſſet: quia fundatus erat ſuper nihil. Cui ille: vidiſti
vnq; cornicem dicere miſſam: non inquit alius. Cui il
le. Et cum de illa aui ⁊ alijs ſcriptu; eſt: ⁊ pater veſter
celeſtis paſcit eas. Conſiderate inquit chriſtus. Volu
cres celi non ſeminant neq; congregant in horrea: ⁊ ta
men pater veſter celeſtis paſcit eas. Ergo a multo for
tiori paſcet illos qui miſſis ⁊ predicationibꝫ ⁊ alijs mo
dis die noctuq; ei ſeruiūt. Et pulchre ſignificatum eſt.
Gen̄. xxij. Ecce inquit Iſaac ignis ⁊ gladius: vbi eſt
victima pater mi? Cui Abraam: deus prouidebit ſibi
de victima fili mi. In ſignū ꝙ vbi eſt ignis deuotiōis
⁊ gladius predicationis: que ſignificantur per hoc ꝙ
portabat in manibus ignem ⁊ gladium: licet ille ordo
ſit ſuper nihil fundat⁹ eſt: qui tamē ſuper nihil nō po
teſt dici fundatus: qui ſuper dei fundatur prouidētia:
deus tamen prouidebit de victima: id eſt de neceſſarijs
Unde beatus Gregorius. Predicatori verbi dei tan
ta debet eſſe fiducia: vt ſi ſumptus ei non prouideat:
42 hos tamen ei non deeſſe certiſſime credat. ¶ Et ſi deeſ
ſet auctoritas: omī habenti rōnem ꝯcedere neceſſe eſſet
ꝙ deus ſuis ꝓuideret: ⁊ ſeruiētibus ſibi. Primo quia
ſi eis non ꝓuideret: aut hoc eſſet: quia eos non cogno
ſceret: aut nō poſſet: aut quia nollet eis prouidere. Pri
mum dici non poteſt: quia in pſal.xxxij. ſcribitur ꝙ in
telligit oīa opera eorum. Et ad Heb.iiij. Oīa nu
da ⁊ aperta ſunt oculis eius. Nec ſecundū cōcedi pōt
cum eius potentia: poteſtas ſeu magnitudo ſit infini
ta: iuxta illud pſal.cxliiij. Magnitudinis eius non eſt
finis. Nec phas eſt tertiū excogitare cū volūtas dei ſit
vniuerſaliter oīs boni. Non igit pōt dici ꝙ deus ſuo
rū ſeruientiū curā non habet. ¶ Si quis ṽo dicere ve
lit ꝙ ſuoꝝ curā habeat ſeruoꝝ: q̄tū ad hoc ꝙ ſint ⁊ vi
uant: ⁊ q̄tum ad hoc ꝙ ſpūaliter bene regant ſed non
q̄tū ad terrenā illoꝝ exhibitionē: in qua eos ꝓprio de
reliquit arbitrio. Hoc ſtare non pōt q: ſtulta eſſet ꝓui
dētia alicuius qui non curaret ea: ſine quibꝫ ea q̄ curat
eſſe nō poſſent. Sz ſerui dei eſſe non poſſunt: nec viue
re: nec ei ſeruire ſine terrena ⁊ corpali ſuſtētatiōe: ſicut
inanis eſſet dei ꝓuidētia de eorū ſpūali vita vl ſeruitu
te niſi etiam de eorum curam haberet corporali ſuſtēta
tione: ſine qua ei ſeruire non poſſunt. His concordat
illud Math.x. Duo paſſeres aſſe veneūt: ⁊ vnus eo
rum non cadit ſup terram ſine patre meo. Vult enim
tm̄ oſtēdere: ꝙ ſi de paſſeribꝫ curā habet: ḡ a multo for
tiori de ſuorum curam habet ſeruitorum. Et hoc eſt qd
dicit Math.vj. Nolite ſolliciti eſſe: dicētes. Quid mā
ducabimus? aut quid bibemus? aut quo opiemur: ſcit
enim pater veſter: quia his omnibꝫ indigetis: querite
ḡ primum regnū dei: ⁊ iuſticiam eius: ⁊ oīa hec adij
ciētur vobis. Nolite ḡ ſolliciti eſſe in craſtinū: hec ibi.
Secundum iſtius ſubdiuiſionis ſimiliter oſtēdit. Pri 43
mo p exēplum de hortolano: quod habetur. E.iij.43.
Nec mirum: quia deſerit eos deus: ⁊ proprie prouidē Exm̄
tie derelinquit. Sicut ptz p dictu; cuiuſda; ſapiētis in
vitaſpatrum quaſi p iſtum modum. Quidam dixit ſe
ni: ſe cuſtodire duos ſolidos pro ſuis neceſſitatib⁹: cui
ſenex: ſi eos cuſtodieris: ſpem in eis pones: ⁊ de⁹ te de
relinquet. Et hoc videtur rationi conſonum: quia ſi
cut deus ſuis dixit Lu.xxj. quando ducerētur ante re
ges ⁊ p̄ſides: ꝙ non p̄meditarētur quid reſponderēt:
quia ipe eis daret os ⁊ ſermonē. Etiam dixit. Nolite
ſolliciti eſſe ⁊c̄. Sicut ḡ eos derelinquit qui plus in ſua
q̄ in dei cōfidunt ſapiētia. Ita etiam illos qui plus in
dei q̄z in propria confidunt prouidētia ſuſtētat: ita ꝙ ta
les minus habebunt: qui anxie cogitant: quomō mul
ta habebunt. Sicut illis frequēter minus datur: q̄ ni
mis anxie petunt: ⁊ ſi multa habeant ante finem: in fi
ne nihil habebunt. Et ſic finis oſtēdet: vtrum illa que
habēt ex dei vl alia ſint prouidētia. Ideo dicit Seneca
in quadam epiſtola. Hoc vnum diſcas: vitam contē
nere: nemo illam bene rexit: niſi qui contempſit: nulli
poteſt ſecura vita contingere qui de prouidētia nimis
cogitat. Et beatus Gregorius in moral. Mira ſecuri
tas cordis eſt vniuſcuiuſq; diei ſufficientia contentum
manere. Ex qua videlicet tranquillitate: requies eter
na naſcitur: quia a requie tali ad eternam tranſitur: et
erit ſabbatum ex ſabbato: quo contra reprobi: ⁊ hic fa
tigantur in deſiderijs: ⁊ illic in tormentis: eiſq; de labo
re cogitationis labor naſcitur doloris: vn̄ ab eſtu aua
ricie ad ignem trahuntur gehenne. Hoc in parte dicit
ſup illo Iob.xx. Artabitur ⁊ eſtuabit: ⁊ omnis dolor
irruet ſuper eum. Vide de predicta materia: ꝙ videli
cet ideo penuriam patiuntur: quia in deo vt deberent
non confidunt. P.iij.9. cum ſequētibus. ¶ Tertiū in 44
ſup iſtius ſubdiuiſionis oſtēditur: p hoc quod ſcribit Exm̄
Hieronymus epiſtola.lxxxiiij. Quidam inquit de fra
tribus: parcior mag q̄ auarior: cētum ſolidos quos li
num texēdo acquiſierat moriēdo dereliquit: intereſt in
ter monachos conſilium (habitabant enim ibi circiter
quinq; milia diuiſis cellulis) quid facto op⁹ eſſet. Alij
paupibus diſtribuēdos eſſe dicebant. Alij dandos ec
cleſie. Nonnulli remittēdos parētibus. Macharius
ṽo ⁊ Pachomi⁹ ⁊ Iſidorus: quos patres vocant: ſan
cto in eis loquēte ſpiritu: infodiēdos decreuerunt cum
eodem: dicendo. Pecunia tua tecum ſit in pditionem.
ſicut dictū fuit Simoni mago. Actuū.viij. Propt hec
⁊ his ſimilia pericula vitanda. Paulus hortat: dicens
j.Timoth.vj. Diuitibus huius ſeculi p̄cipe non ſub
lime ſapere: ⁊ neq; ſperare in incerto diuitiarum. Si h
facere non debent diuites: id non confidere in diuitijs
quas de iure habere poſſunt: multo fortius hoc pre

ceptũ paupes ligat: q̇ de iure eſſe nõ pñt: vtpote q̄ pro feſſi ſunt pauptatẽ. Et ſi h̃ facere debẽt diuites qd̕ ĩ au ctoritate ſequit̃: multomagis ad h̃ neceſſitant̃ paupes religioſi. Sequit̃ aũt. Sʒ in deo viuo: q̇ p̄ſtat nob̃ oĩa abũde. ¶ Qtũ ad ſecũdã ptẽ p̄ncipalẽ hui⁹ articuli q̄ religioſi multa euadãt picula: tam corpalia q̄ ſpũalia: ptʒ: q̄ vadũt viã breuiorẽ ⁊ ſecuriorẽ: ſic oſtẽſum eſt A.ix.i. Et ſi velint dicere: q̄ in om̃i ſtatu via eſt ad celũ. Rñdet btũs Gregori⁹. xxvj. moralium. Sepe inq̇t rectũ mũdũq; iter pgim⁹: ⁊ tñ vepribꝫ iuxta viã p veſtimẽta retinemur: in via q̇dẽ mũda nõ offendim⁹: ſʒ a latere naſcit̃ q̇ pũgimur: illud ḡ iter q̄rẽdũ eſt: in quo minora ⁊ pauciora ſunt a latere pũgẽtia. ¶ Tertia v̄o ps hui⁹ articuli: q̄ vicʒ in celo pl⁹ remunerabunt̃: ptʒ p pmiſſum veritatꝭ Math. xix. Oĩs inq̇t q̇ reliq̄rit do mũ vl' fratres aut ſorores aut pr̃em aut mr̃em aut vxorẽ vel filios aut agros ꝓpter nomen meũ: centuplum

Thema pro religioſis.

accipiet ⁊ vitã eternã poſſidebit. ¶ Nec eſt religioſoꝝ vita tm̃ eis: ſʒ etiã aliis vt p̄tactũ eſt in p̄ncipio iſti⁹ articuli vtilis. Ipi nãq; ſunt curr⁹ iſrl' ⁊ auriga: cui⁹ charitate ⁊ doctrina ⁊ exẽplis Heliã. i. pplm credẽtẽ ad celũ trahẽtes. Sicut nãq; in phia tota virt⁹ minoris ꝓpoſitiõis: ⁊ etiã ꝯcluſiõis ex maiori depẽdet ꝓpoſitiõe Ita tota vel magna ps virtutis ſeculariũ ⁊ etiã cõcluſionis q̄ fit p mortẽ qñ dicet̃ illud Ezech. vij. Fac ꝯcluſionẽ depẽdet ex viris eccliaſticis ⁊ religioſis. Sic tota vita mẽbroꝝ ex vita cordis. Et tota lux mũdi ex luce ſolis. Ita lux ſpũalis ex luce illoꝝ quibꝫ dicit. Vos eſtis lux mundi Math. v. Si ergo quidã peccato excecati iſtoꝝ luminariũ dep̄henderent vtilitatem: non ita religioſos vilipenderẽt: nec de corum eiicerent ſocietate: ſicut faciunt.

Exm̃

In quo facto q̄tũ ad vnũ quibuſdam aſſimilant̃ ciuibꝫ: quondã expellẽtibꝫ vt fert̃ de eoꝝ ſocietate ⁊ ciuitate oẽs ſexagenarios: qui bellare nõ poterant.

Exm̃

Inter quos quidam patrem ſuum ſenem cõtra edictum abſcondit quo facto contigit quendam illius ciuitatis apud aliam ciuitatem captiuũ detineri: q̇ audiens ꝓditionem quam contra ciuitatem ſuam excogitauerunt: totum ſcripſit in tabulis albis: ponens cerã deſuper rogauit q̄ illas tabulas ad ciuitatem ſuã cuidam amico mittere poſſet: qui nihil vidẽtes in eis ſcriptum conceſſerunt. Ille v̄o qui tabulas recepit intelligens q̄ tam ſapiens homo ſine magna cauſa: illas minime miſiſſet tabulas ad cõſiliũ ciuium detulit: in quo nihil vel minimum quid inuenire ſciuerũt. Iuuenis v̄o ille qui patrem ſuum abſconderat: de conſilio rediens ⁊ patri om̃ia narrãs: didicit a patre q̄ ceram auferrent ⁊ viderent ſi aliquid de ſubtus ſcriptũ inuenirent quod ⁊ fecerunt ⁊ cõtra aliorum ꝓditionem ſe munierunt iuuenis admirantes ſapientiam.

Exm̃

Itẽ ciues illi tractauerũt q̄ mobilen int̃ eos diſtinctũ ab aliis portarẽt habitũ qd̕ cũ iuuenis pr̃i abſcõdito narraret: ait paſ. ḡ eſtꝭ oẽs mortui: q̄ pauci eſtꝭ nobiles reſpectu populariũ: ⁊ in briga vel pugna q̄ qñq; int̃ vos ⁊ illos ⁊ ꝯtẽtione v̄boꝝ cito vos occident p habitum diſtinctũ ſtatim cognoſcentes quos occidere debent. Cuius conſilium cum filius nobilibus narraſſet: om̃es in magna poſuit admiratiõe: quõ talia didiciſſet ꝯſilia. Ipis v̄o om̃ino ſcire volẽtib⁹ quomõ vel a quo talia didiciſſet: ſub certa illorum ꝓmiſſiõe rei veritatem aperuit. Qui videntes tam ſanum ſeniorum eſſe conſilium: ordinationem de eorum expulſione reuocauerunt. Ciues obſeſſi ſunt chriſtiani obſeſſi: ab illo cũ exercitu ſuo q̇ circuit querens quem deuoret. j. Pe. v. Illi qui ſenes int̃ iſtos bona dant conſilia ſunt illi qui predicationibus ⁊ cõfeſſionibꝫ ciues informant ecclie: quõ ſe a diabolo cuſtodire debẽt: quos nonnulli de ciuitatibꝫ ſuis eiecerũt: nec int̃ illos habitare pmiſerũt: nec adhuc permittunt. Alii v̄o illos libẽter eiicerẽt ſi poſſent. In h̃ ḡ facto p̄dictis aſſimilãtur ciuibꝫ. Et vtinã etiã in alio eis aſſimilari vellẽt: vt ſicut ipi in ſene illo vidẽtes ſapientiã p quã eos prudẽter docuit: quõ ſe a piculis cuſtodire deberẽt corpoꝝ. Ita iſti aduerterẽt quõ religioſi de ordine mendicãtiũ multos docuerũt quõ ſe a piculis cuſtodire deberẽt aĩarũ: ⁊ hac moti ꝯſideratiõe nec ingreſſos de ciuitatibꝫ expellere vel grauare niterent̃ nec intrare ⁊ cũ eis habitare volẽtes ꝓhiberẽt iuſte ⁊ religioſe de reſurrectiõe cogitãtes. ij. Mach. xij.

¶ Sed illoꝝ religioſoꝝ qui nec ꝓpter volũtates malas ⁊ niſus obſiſtentiũ nec ꝓpter linguas detrahentiũ ceſſant illos informare: qui ipos pſequunt̃: nec ipos fugiunt ſed quanto plus eos perſequunt̃: ⁊ de ſocietate eorum illos expellere nitunt̃: tanto fortius eis dare ſana ꝯſilia ſatagunt magnũ eſt in terra meritum ⁊ in celo p̄miũ. Ar. xiiij.

Primo nãq; hic in terra merent̃ q̄ religioſi ⁊ ſpe 45
cialiter qui inter eos ſunt ſenes inquietari non deberẽt per legem. P. iij. 15. ⁊ hoc q̄tum ad corpus. ¶ Secundo meritum illorum continue creſcit interius in aĩa: ſicut patet p exemplũ ignis cui comparantur: primo propter ſui diſpoſitionem: ⁊ ſecundo ꝓpter ſui feruorem et decorem. ¶ Primo ꝓpter ſui diſpoſitionem ꝓ tanto q̄ ſicut ignis in ſua ꝓpria ſphera circulariter fertur ⁊ mouetur: ſed in materia aliena ſemp aſcendit. Sic religioſus ſm̃ ꝓpriam viuens voluntatem: ⁊ volens in ꝓpria eſſe volũtate: circulariter mouet̃ cum illis d̕ quibus in ps. xj. In circuitu impii ambulant: ſicut vrſus circa ſtipitem qui ibi eſt in ſero vbi fuit in mane. Figura de iudeis qui dicunt Deut̃. ij. Circũiuimus montem Seir multo tpe: quia non dei nec Moyſi ſed ꝓpriam ſequebant̃ voluntatem. Sed religioſus in voluntate dei et p̄lati ſuam habens volũtatem quaſi in materia aliena ſemper aſcendit: meritum merito accumulando: de virtute in virtutẽ vſq; videat deũ deoꝝ in ſyõ: ſicut ignis effulgẽs ⁊ thus ardens in igne Eccl'. l. Ad modũ Helie qui ſurrexit quaſi ignis: verbuʒ eius vt facula ardebat. Eccl'. xlviij.

¶ Et quia magno merito magnũ debe 46
tur in celo premiũ. non eſt dubium quin religioſis q̇ a iuuentute deo fideliter ſeruiunt: magna in celo debeatur merces ſeu premiũ. Ipi nanq; nõ ſeruiũt deo ſicut ſerui conductitii. i. mali chriſtiani: quibꝫ certũ redditur ſtipendiũ in terra: ſed ſicut filii q̇bꝫ debet̃ hereditas et merces ſine eſtimatiõe. Figura ad h̃ Geñ. xv. d̕ Abraam: qui ꝓpter deum patriam dereliquit cum parentibꝫ ꝓpt̃ qd̕ de⁹ ei dixit. Ego ꝓtector tu⁹ ſum ⁊ merces tua magna nimis. Et. j. Machab. j. vbi dr̃ q̄ vocauit pueros ſuos nobiles q̇ ſecũ erãt nutriti a iuuẽtute ſua ⁊ diuiſit ill' regnũ ſuũ. Nec mirũ q̄ plura ꝓpter deũ dimittũt q̄ʒ oĩa regna mũdi: ſicꝭ ptʒ p rõnẽ om̃ſam. P. iij. 33. ¶ Nec tm̃ dimittũt ſʒ ⁊ multa gñā martyrii ſuſtinent Vnũ ĩ lingua ĩ afflictiõe ⁊ tormẽto qd̕ hñt ĩ h̃ q̄ libere loq̇ nõ audẽt. Aliđ in ocul' in h̃ q̄ ad libitũ vagari nõ pmittunt̃ ad vidẽdũ mũdi vanitates ⁊ ſpectacula Tertiũ ⁊ magnũ in h̃ q̄ ꝓpria p̄uant̃ volũtate. Quartũ in carnis maceratiõe in h̃ q̄ carnis reſiſtũt tentationibꝫ qd̕ durius multis videt̃ q̄ʒ vna hora ꝓ chriſto caput amittere. Quintũ in pauptate ⁊ labore ⁊ hmõi tedíis que paupes frequẽter experiũtur mẽdicãtes. Q̄ em̃ talia ꝓpter deũ ſuſtinere durior pena ſit ipa morte: patet etiã p legẽ ciuilẽ. Codice li. ix. ti. ad legẽ iul'. maie. l. quiſquis. In qua habet̃ q̄ etiam filii intantũ ꝓ crimine leſe puniũtur maieſtatis q̄ eis viuere tediũ eſt ⁊ mori ſolatium: q̄ exheredant̃ ⁊ depaupant̃: ⁊ meli⁹ eſt

moꝛi q̃ſemꝑ in pauꝑtate viuere. Cui legi ꝯcoꝛdat illđ
Threnoꝝ.iiij. Melius fuit occiſis gladio q̃ interfectꝭ
fame: qm̃ illi ſtatim moꝛtui ſunt: iſti extabuerunt con⸗
ſumpti ex ſterilitate. Ex quo tm̃ eſt meritum ⁊ p̄mium̃
oĩa ꝓpt̃ deũ derelinquentiũ ⁊ ſuſtinẽtiũ: beat⁹ q̇ moꝛiẽs
deo dicere põt: tu pꝛo me fuiſti mendicus ⁊ pauper: et
multa ſuſtinuiſti trigintarib⁹ annis. Et ego ꝓ te mul⸗
ta dereliqui ⁊ pauper fui ⁊ multa aduerſa ſuſtinui a iu
uentute mea: quia tales cum deo: ſicut dicit̃ Exo. xxix.
Erũt ſacerdotes religione ꝑpetua.
Ar.xv. ¶ Qui quidem religioſi ſacerdotes quo ad actũ ⁊ ha⸗
bitum in veteri teſtamẽto: quo ad vocationem ⁊ opa⸗
tionem in nouo teſtamẽto: videtur fuiſſe p̄mõſtrati.
47 Ut autem melius videatur: quomõ in veteri teſtamẽ
to q̇ ad p̄dicta figurãtur: opoꝛtet cõſiderare ꝙ oẽs reli
giones ⁊ oꝛdines incipiẽdo ab oꝛdine apl'oꝝ vſq̃ ad
diem iſtũ in generali in vno ꝯcoꝛdabãt actu. Et in ſpe
ciali aliqui ab aliis in actibus aliquã habuerũt diuer⸗
ſitatem. In habitu v̊o in generali ⁊ ſpeciali oĩes ali⸗
quã habuerũt differẽtiã. ¶ In generali v̊o actu in hoc
oĩes cõueniebant: ꝙ quadrigã eccl'ie.i. ꝓpl'm chꝛiſtia⸗
nũ immo generaliter hũanũ genus ad celũ ⁊ ſalutem
trahere ⁊ poꝛtare: exemplis documẽtis ⁊ oꝛonib⁹ diri⸗
gere ⁊ ducere oĩes: qui boni inter illos fuerũt nitebã
tur: ⁊ nitunt̃ ad modũ quoddãmodo equoꝝ vel alioꝝ
aĩaliũ que quadrigã poꝛtãt ⁊ ducunt: q꞉ ſicut ipam q̃⸗
drigã p̄cedunt cõbinati: ⁊ ipam poſt ſe ducere nitunt̃.
Ita iſti vite p̄eminẽtia alios p̄cedebãt: ⁊ ipos q̃ſi qua⸗
drigã vel currũ iſrael poſt ſe ducere nitebãtur: timen⸗
tes ne currum dimittẽtes in illã inciderẽt ſniam: quo
ad deũ que habet̃ Geñ.xliij. Nõ videbitis faciẽ meã:
niſi adduxeritis fratrẽ vr̃m minimũ vobiſcũ. Sunt ḡ
equi oẽs boni religioſi qui a pꝛincipio chꝛiſtianitatis
oꝛonib⁹: ieiuniis: vel quibuſcũq̃ ſuffragiis currũ iſrl'
ad celũ ducere conabant̃: equi dicti ꝓpter actus ⁊ com⸗
binatiõis ſil'itudinẽ. De q̇b⁹ Iſidoꝛ⁹ li. etymol'. Equi
ab equalitate dicti ſunt: q꞉ ſolebãt olim duo equi eq̃lis
foꝛme ad trahẽdũ currũ iungi. Sic ad trahẽdũ hoĩes
ad celũ: miſit illos binos. Lu.x. Curr⁹ v̊o vel q̃driga
eſt ꝓpl's quẽ q̇libet oꝛdo poſt ſe trahit ad ſalutẽ: in h̊ er
go generaliter oĩs cõueniũt. ¶ In ſpeciali v̊o aliquã
habẽt differẽtiã: quia aliqui currũ iſrl' trahere oꝛdinã⸗
tur ⁊ conant̃ oꝛonib⁹ hoꝛarũ ⁊ miſſarũ quotidie in lo⸗
cis ſuis decantatiõib⁹ ⁊ ſanctis meditatiõib⁹ ⁊ ꝯtẽpla
tionib⁹ ⁊ ſpũalib⁹ infra domũ laboꝛib⁹. ¶ Alii v̊o his
actũ ſuꝑaddũt laboꝛis coꝛꝑalis ꝑ mũdum ambulãtes
ad p̄dicãdũ. Sicut illi de oꝛdine apl'oꝝ ⁊ de oꝛdinib⁹
mendicãtiũ. ¶ Habitu v̊o oẽs aliquã generaliter vt p̄
dictũ eſt: habent diuerſitatẽ. ¶ Cõſiderãdo ḡ pꝛimam
ꝯditionem generalẽ in qua oẽs ꝯueniunt elegãter vi⸗
dent̃ oẽs oꝛdines cũ ꝓpl'o quẽ ducũt fuiſſe p̄mõſtrati:
ꝑ illas quatuoꝛ quadrigas de q̇b⁹ p̄dixit ꝓpha dicens.
Zach. vj. Leuaui oculos meos ⁊ vidi ⁊ ecce q̃tuoꝛ q̃⸗
drige egrediẽtes de medio duoꝝ montiũ: q꞉ medii ſũt
inter vetus ⁊ nouũ teſtamẽtũ participãtes naturã ex⸗
tremoꝛum: dum ſm̃ vtrumq̃ vt debuerunt vixerunt
¶ Conſiderando v̊o ſecundam ꝯditionem in qua ali⸗
qui ab aliis differunt. Apl'i ⁊ ſequaces illoꝛum ꝑ mun
dum diſcurrẽtes ſignificari vident̃: in hoc ꝙ cito poſt
dicit qui erant robuſtiſſimi exierunt ⁊ querebant ire ⁊
diſcurrere ꝑ oẽm terram quoꝛum commiſſio ⁊ auctoꝛi
tas per hoc patet quod ſequitur. Et dixit ſupple deus
ite perambulate terram quoꝛum obediẽtia ⁊ actus ſpe
cialis ⁊ laboꝛioſus ⁊ vtilis valde: ĩ quo ab aliis diſtin
guunt̃: oſtẽdũtur per hoc quod ſtatim ſequitur. Et ꝑ⸗
ambulauerũt eam. Et vocauit me: ⁊ locutus eſt ad me
dicens. Ecce qui egrediunt̃ in terrã aquilonis requie⸗
ſcere fecerũt ſpm̃ meũ in terra aquilonis. Ecce magna
ambulatiõis illoꝛum vtilitas: quia requieſcere fecerũt
ſpm̃ ſuũ: ⁊ ſpm̃ſctm̃ dei in terra aquilonis. Ad lr̃am
dñium tartaroꝝ: ⁊ regnũ ꝑfidis ⁊ impiũ trepaſunda⸗
nũ ſuꝑ mare magnũ ad ꝑtẽ mũdi ſũt aq̇lonarẽ. In q̃
ꝑte fr̃es ꝑegrinãtes ꝓ chr̃o in multꝭ aĩab⁹ ſpm̃ſctm̃ fe⸗
cerũt ſuo q̇eſcere miniſterio: q꞉ ſua p̄dicatiõe innũerã
multitudinẽ ad fidẽ chr̃i in ill'ꝑtib⁹ ꝯuerterũt: a q̃ pere
grinatiõe ire volẽtes aliq̃liter impedire nitunt̃ p̄poſi⸗ 48
tũ Pharaonis de q̇b⁹ p̄tactũ eſt. J.ij.13. Conſideran⸗
do inſuꝑ tertiã illoꝝ ꝯditionẽ in q̃ habitũ oĩes habẽt
diuerſum: videtur oſtenſi fuiſſe in hoc ꝙ in eodem ca⸗
pitulo continet̃ in quo ſic dicit̃: in quadriga pꝛima eq̇
ruffi. Pꝛimi nãq̃ oꝛdinis equi.i. apl'i: ruffi erãt ſangui
ne martyrii: ꝓpter ſanguinis nanq̃ effuſionẽ: rubꝛum
eſt indumẽtũ tuũ o Petre: cũ maioꝛi parte de collegio
tuo. Sequaces v̊o illoꝛum rubicundi ſunt igne chari⸗
tatis: que eos ꝑ mũdum diſcurrere facit ꝓ ſalute pꝛo⸗
ximoꝛũ. Iſti magnã poſt eos duxerũt ⁊ ducũt q̃drigã
ſaluandoꝝ.i. multitudinẽ chꝛiſtianoꝝ: qui ſicut dicit̃
ad Eph.ij. Suꝑedificati ſuꝑ fundamẽtũ apl'oꝝ ꝓpha⸗
rũ ⁊c. Sequit̃ ĩ q̃driga ſecũda eq̇ nigri.i. btũs Bñdi⸗
ctus ⁊ btũs Gregoꝛi⁹ ⁊ alii de oꝛdine illo q̇ ꝓxim⁹ fu⸗
iſſe credit̃ ⁊ immediatioꝛ oꝛdini apl'oꝝ de oꝛdinib⁹ ap
pꝛobatꝭ in q̊ adoꝛãt regẽ regũ cũ eq̇s ⁊ currib⁹ Ezech.
xxvj. Sequit̃. In q̃driga tertia eq̇ albi.i. ciſtercienſes et
p̄mõſtratẽſes. Apo. vj. Ecce equ⁹ alb⁹ ⁊ q̇ ſedebat ſuꝑ
eũ exiuit vincẽs vt vinceret. Sequit̃: in q̃rta eq̇ varii
⁊ foꝛtes.i. paupes mẽdicãtes varii habitu foꝛtes ⁊ ve⸗
loces ſpũ ⁊ feruoꝛe ⁊ laboꝛe in ambulãdo ⁊ p̄dicando
de q̇b⁹ Hieremie.iiij. Velocioꝛes aq̇lis eq̇ illius. Et
Abachuc.j. Velocioꝛes pardis eq̇ ei⁹: q꞉ ſunt q̃ſi ꝑ ae
ra eq̇tes diſcurrentes.ij. Machab.v. Duri ⁊ rigidi in
p̄ctõꝛũ expugnatiõe. Iux̃ illđ Eſa.v. Ungule eq̃rũ vt
ſilex: ſi tñ nõ claudicauerint vno pede terrã foꝛtit̃ p̄me
do.i. veritatẽ intellectu ſane intelligendo. Et alio pede
terrã non tangẽdo: hoc eſt veritatẽ quã intelligũt non
oꝑando nec aliis efficaciter oſtendendo: de quoꝝ quo
libet Zach.ix. Diſpergam quadrigam de Effraim: et
equũ de Hierl'm. Qꝛ aũt p̄dicti equi hoĩes in oꝛdini
bus deo deſeruientes ſignificent: patet ꝑ hoc quod ibi⸗
dem Zach.vj. ſtatim ſubditur de ꝓpha qui queſiuit de
p̄dictis qui eſſent: ⁊ de reſpõſione ſibi facta. Et reſpõ
di inquit ꝓpha ⁊ dixi ad angelum qui loquebat̃ in me
qui ſunt hi dñe mi. Et reſpondit angelus ⁊ ait ad me.
Iſti quatuoꝛ ſunt venti celi qui egrediũtur vt ſtent co⸗
ram dominatoꝛe oĩs terre: de quib⁹ Zach.x. Poſuit
eos quaſi equum gloꝛie ſue in bello: ⁊ ad hoc armant̃:
videãt tñ ꝙ arma illa nõ male poꝛtẽt. Sicut illi. J.vij.
6. cũ ſequenti. ¶ Qr̃tũ ad ſecundã ꝑtẽ hui⁹ articuli ꝙ
eedẽ religiones ſint in nouo teſtamẽto oſtenſi ⁊ exp̄ſſi
q̃tũ ad tꝑis vocationẽ ⁊ oꝑationem: videt̃ Math.xx.
vbi p̄mo mane miſit in vineã ſuã apl'os: hoꝛa tertia be
nedictũ cum regula ⁊ oꝛdine ſuo: ⁊ btm̃ Auguſti. cũ re
gula ⁊ oꝛdine ſuo. In hac hoꝛa ſpũſſanct⁹ abũdanter
dat⁹ eſt: q꞉ in dieb⁹ ſuis emanauerũt putei aquarum ⁊
q̃ſi mare adimpleti ſunt. Eccl'.l. Hoꝛa ſexta Pꝛemon⸗
ſtratẽſes ⁊ Cirſtercienſes. Hoꝛa nona oꝛdĩes miſit pau
ꝑũ qui bene ſignificant̃ ꝑ Petrũ ⁊ Joannẽ qui aſcẽ
derunt ad hoꝛã oꝛonis nonã. Actꝭ.iij. Nõ hñtes auꝝ
neq̃ argẽtũ ſ; virtutẽ curãdi ⁊ ſaluãdi ſpũalit̃ ĩfirmos
Hoꝛa vndecima introducet quos ip̄e nouit. Ecce oꝛ⸗
dinũ vocatio: quoꝝ actũ voluit chꝛiſt⁹ eſſe vinee ſpũa
lis.i. eccleſie culturam: ad omnes illoꝝ ⁊ ſingulos: di⸗
cens: ite ⁊ vos in vineam meã. Math.xx: quia religio

mūda et imaculata:hec eſt viſitare pupillos ⁊ viduas
in tribulatiōe eoꝝ. Jacobi p̄mo.
Ar.xvj. ¶ Quā quidē religionē in om̄i ordine maculāt et inor
dinata affectiōe ⁊ eiꝰ ſeq̄la q̄ multū anhelāt ad officia
49 ⁊ dignitates q̄les in ſtatu vl' ordine ſuo vidēt poſſibi-
les. Taliū nāqꝫ intentio ſeu affectio eſt obediētie exem
ptio:cathedre peſtilentie ſeſſio: vocari ab hoīb rabbi:
h̄re p̄mos recubitꝰ in cenis: ⁊ ſalutatiōes ī foro ⁊ thro
nū iudicū poſſidere: gaudere cū gaudētib: ſ nō flere
cū flētib. Hi ideo nidū ſuū maculāt:q₂ ſub eſſe nō ſu
ſtinent:p̄eſſe non norunt:ſup̄iorib inobedientes:infe
riorib importabiles:q₂ ſunt importuni vt accipiāt: in
quieti donec accipiāt:q₂ auertēte te faciē ⁊ nihil eis dā-
te turbabunt̄:ingrati cum acceperint: ⁊ tn̄ ablata colli
gunt:nihil interrogātes ꝓpter ꝯſciētias gens intracta-
bilis:ſubijci neſcia:niſi cū nō valet reſiſtere docuerunt
linguas ſuas loq̄ grādia cum operet̄ exigua. Sicut re
ges gētiū dn̄ant̄ pauperū ſubditoꝝ. Illos ꝯ q̊s ſuſpi-
catiōib mordent̄:in oēm ventū diſpergūt:fitqꝫ facul-
tas agendi ꝓ libitu ⁊ nemo dicit:cur hoc feciſti? p̄ſunt
om̄ib: ꝓſunt paucl. Capite eis inclinat̄:dicēdo. Aue
rabbi. Corde ſimul cogitat̄: vah q̇ deſtruis tēplū dei:
ſuſurratas delatiōes recipiūt: ab his qui verent̄ palā
dicere ꝙ in aure ſuſurrant:ſubditl onera grauia impo
nunt ⁊ importabilia nec minimo digito ea ſupportant:
huius vana eſt religio: Jacobi primo.
Ar.xvij. ¶ Hoꝝ v̊o actus eſt indiuidua colligere diligenter ⁊
50 cuſtodire:de vniuerſalib parū curare:eſſe in appropa
tis parci:in cōib ꝓdigi:in cauſa rei cōis anxij:in cura
rei familiarl hilares:in p̄ma ſe improbe excuſant: in ſe
cunda licentiam importune extorquēt:in ſtudijs vani
opiniones nō mores ſed nouiores ⁊ vaniores ſectātes
ciſternas vacuas fodiētes:telas aranearū texentes:de
quib nihil ſup̄eſt niſi afflictio ſpūs:euiſceratio mētis
euacuatio gratie. Hi iugiter inter ſe ꝯtendūt: nō quis
dignior:ſed q̇s annoſior ⁊ prior ad magiſteriū habeat̄
dūqꝫ plus oculꝰ ad patriā habet̄ ⁊ annos:q̄ȝ ad ſcien-
tiā ⁊ mores:ſurgūt annoſi indocti:quoꝝ anni multi ⁊
actus ſtulti: ⁊ cathedrā rapiūt magiſtralē: ⁊ digni tur-
piter poſtponūtur. Q₂ em̄ patria vel etas vel tempus
longū ſtudendi clericū faciat ſtrenuū: nullꝰ conſulta
ſinderiſis vel cuiuſq̄ȝ ratio admittit ordinata. ¶ Hoc
ergo incōuenienti vſitato:ad talē deuenit quorūdā ſta
tus famoſorū clericoꝝ inopiam: vt qui dū ſ̄m valorē
exponebant̄ eſſe ſolebant vniuerſitatū ⁊ regnoꝝ fama
flores ⁊ gloria. Heu ſ̄m patriā vel tempus ſeu fauo-
rem expoſiti fiunt alijs inferiores:in ſcientia pariter et
opinione: ⁊ vt expreſſius exeat ꝙ totū vlteriꝰ nō ſinit
anguſtia retineri ꝓpter ambulantes in circūitu:qui ibi
vicꝫ deſinunt vbi incipiunt: ꝓ principio medio ⁊ fine
ignorātiā ⁊ ſufficientē illiteraturā h̄ntes:q̄ defecerunt
ſcrutātes ſcrutinio ⁊ abominabiles facti ſūt in ſtudijs
ſuis:ꝑdidit Babylon ſciētie nomē ⁊ famā:fitqꝫ vt dū
vmbrā vanitatis nō tam vaniꝰ q̄ȝ inſaniꝰ ꝓſequūtur:
longius fugiat ab eiſdem ⁊ ip̄i vani ſicut ea que dilexe
runt ſine oleo gratie ⁊ ſcientie lumine cum lampadibꝰ
vacuis vacui relinquentur. Nec mirum ſi his exiliter
contingat qui ſpūalem hiericho quam ſemel in eis de-
ſtruxerūt ꝯtra dei defenſionem ⁊ maledictionē iterum
reedificāt: vitam circa inania ꝯſumēdo qui Senece cō
uincūtur teſtimonio ep̄la.xlix.ad Lucilium. Pudet in
quit me vt in re tam ſeria ſenes ludimus mus eſt ſylla-
ba: mus aūt caſeū rodit:ſyllaba ḡ caſeū rodit: puta me
nūc iſtō ſoluē nō poſſe:ꝙ mihi ex iſta ignorātia pericu
lum imminet qd̄ incommodū eſt:o pueriles ineptias:
q̇d mihi luſoria iſta cōponis nō eſt iocādi locus apta

decent ⁊ ſimplicia bonitatem. Etiam ſi multū ſup̄eſſet
etatis parce diſpēſandum erat vt ſufficeret neceſſarijs
nūc v̊o que demētia eſt ſuperuacua dicere in tāta tem-
poris egeſtate. Idem in ep̄la.xlix. Quod inq̇t nō ꝑdi-
diſti habes:cornua non perdidiſti:ergo cornua habes.
Non vaco ad iſtas ineptias:ingēs in manibus nego-
cium eſt:quid agam? mors me ſequitur? vita fugit: ad
uerſus hec me doce:effice vt ego mortē nō timeā: ⁊ vita
mea non effugiat. Idē in ep̄la.xvj.dicit tales eſſe q̄les
amētes q̇ ciuitate obſeſſa ⁊ ſenib atqꝫ mulierib cū te-
terl ſollicitl circa ſuā ſalutē ip̄i circa vanas vacāt que-
ſtiūculas. Idē ep̄la.lxxxvij. Scis q̄ recta ſit linea: q̇d
tibi ꝓdeſt? ſi qd̄ in vita rectū ſit ig̊ras. Sic in muſica q̄
docet vocl modificationē. Sic in geometria q̄ de men-
ſura rōne eſt ⁊c̄. Iſta nāqꝫ liberaliū artiū ꝯſectatio mo
leſtos intēpeſtuoſos v̊boſos ſibi placentes facit:q̄re ḡ
liberalib ſtudijs filios erudimꝰ? nō q₂ virtutem dare
poſſunt:ſed q₂ animū ad accipiendā virtutē p̄parāt.
¶ Qd̄ minꝰ in ope oſtēdūt illi de q̇b in p̄s.lxxvij. De Ar.xviij.
fecerūt in vanitate dies eoꝝ q̇ vicꝫ totam vel magnam
vite ſue partem in talibus ꝯſumūt quoꝝ tamē victus 51
eſt delicatior ⁊ veſtis vt frequēter p̄cioſior. Ip̄i nanqꝫ
qui patres eſſe deberent pauperū ⁊ duces celeſtis mili
tie ⁊ forma gregis in bonis exemplis ⁊ op̄ib penitētie
ſocijs in ſanguine ⁊ cede verſantium cibos cupiūt deli-
catos ⁊ ſomnos capiunt matutinos. Alijs inqꝫ nocte
dieqꝫ cura ꝑuigili feſtinātib redimē tp̄s qm̄ dies ma-
li ſunt nō tam multipliciter q̄ȝ etiā ſalubriter op̄ando:
⁊ vſqꝫ ad vite veſperā op̄ationē ꝯtinuādo. Illi ecōtra
rio ⁊ longas noctes dormitando cōſumunt: ⁊ dies fa-
bulando peragūt ocioſos:in cenis angularibus fercu-
la ferculis apponūtur ⁊ illi qui portant pondus diei ⁊
eſtus penuriam patiunt̄. Sicqꝫ inter illos ludus diui
ditur: vt dum Judas cū loculis iuuenis ⁊ fortis hel q̇
om̄ia deuorat q̇ famelicus cibū ſatiatus famē fameſcit
ſemꝑ dolens de defectu cibi vel ſacculi:ſicut patet. G.
v.arti.ix. Ebriꝰ eſt ⁊ potens crapulatꝰ. Petrꝰ aūt ⁊ Jo
annes.i.debilis ⁊ pauꝑ quib non eſt aurū vel argen-
tū:famem vt canes patiunt̄. Sicqꝫ agit̄ vt ꝯueniētib
vobis in vnū:non eſt cena infirmantis corp̄is ruinas
reficere ꝓ cōmodo ſed carnis luxuriantis curam ꝑfice
re in deſiderio:delicata nimis medicina prius alligari
q̄ȝ vulnerari membrū nō ꝑcuſſum plangere fouere ⁊ v
guento vbi nō dolet:emplaſtrum apponere vbi ſciſſu-
ra non precedit ſed poſt ſequit̄:q₂ ꝓpter crapulā multi
perierūt ⁊ in multis eſcis erit infirmitas:qd̄ minꝰ ad-
uertūt ſue carni tā īprouide ꝓuidētes ⁊ indiſcrete: non
ad neceſſitatē ſ ad ſup̄fluitatē circa quā explēdā dum
prādijs incūbūt lōgiorib ne qd̄ abſit feſtina comeſtio
ne iudeiſare videant̄:nō ſolū fauces cibos ſ ⁊ aures ⁊
rumores ſitiunt:non minꝰ altos ⁊ confuſos q̄ȝ vanos
⁊ fabuloſos: ⁊ quātū ora dapib:tm̄ lingue detractio-
nibus occupātur:poſtq̄ȝ ſeſſum eſt comedere vel bibe-
re ꝑ villam vel hortum feſtinant diſcurrere. Sedit in-
quit populus mādūcare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerūt ludere:
vt ſacco artiꝰ depreſſo ⁊ cōpreſſo:locꝰ fiat cene. Quos
rep̄hēdit Bern̄.in ep̄la ad dn̄m abbatē:dicēs. Que eſt
hec ſecuritas fratres int̄ frendentiū vndiqꝫ hoſtiū ha-
ſtas: ⁊ circūuolantia ſpicula ꝓijcere arma: ⁊ prandijs
incubare lationibus:aut molli volutari lecto:qualis eſt
hec ignauia o milites: ⁊ quale periculum: ſicut patet
A.viij.14. Talibus improperat̄. Nūeri.xxxij. Nun-
quid fratres veſtri ibunt ad pugnam: ⁊ vos hic ſede-
bitis. Quibus ſalubrius eſſet reſpondere: ſicut ip̄i re-
ſponderunt. Nos ip̄i armati ⁊ accincti pergemꝰ ad p̄-
lium ante filios iſrl': donec introducamꝰ ip̄os ad loca

ſua. Ne eis ꝯtingat qd̄ cōtigit lucifero: qui ſolꝰ ſedere
voluit: ſicut dixit Eſaie. xiiij. Sedebo in monte teſta-
menti. Et quid ex hoc ſequebat̃? ptꝫ ꝑ hoc qd̄ ſubiun-
52 gitur. In infernū detraheris. Aaron em̄ tp̄e vindicte
non ſedit nec dormitabat ſed ſtetit inter mortuos ⁊ vi
uentes thuribulo in manu accepto. Numeri. xvj. Sic
religioſi inter pctōres: ⁊ deū in thuribulo orōnis ⁊ pre
dicatiōis: ne ſpeculator dormiēs p̄cipitet̃. Q̃tū ad ſe-
cundā partē huius articuli vanis non tegumentū nu-
ditatꝭ: ſed ornamentū appetit̃ vanitatis: querit̃ ad in-
duendū: non qd̄ vtilius ſed qd̄ ſubtiliꝰ ⁊ nitidiꝰ ve in-
uenit̃: nō qd̄ frigꝰ repellat: ſed qd̄ ſupbire cōpellat: qd̄
ꝑ mollē tactū mulceat: ⁊ ꝑ colores oculos attrahat in-
tuētiū: nō qd̄ vtiliꝰ pōt obſeruari: ſꝫ qd̄ venuſtiꝰ ⁊ va-
niꝰ oſtētari. Nō em̄ ille quē ore ⁊ vita oſtendere debe-
rent. i. chriſtꝰ ſummꝰ paſtor: cuiꝰ greges cuſtodes eſſe
deberent: talibꝫ legit̃ fuiſſe indutus ornamētis nec ve-
ctus equo vel ſtipatus baiulo manticam portāte. Pe-
trus etiam ⁊ oēs ordinum fundatores ſine talibꝫ ſa-
tis crediderūt poſſe implere ſalutare mandatum: quo
dicitur. Si amas me paſce oues meas. Joan. xxj. Si
ḡ vos ꝯtrariū in oībꝫ cōmittitis: reſtat ꝙ iam ſit ſer-
uus maior dño ſuo: ⁊ diſcipulꝰ ſupra mgr̄m. Et ꝙ in
his hi qui hmōi ſunt potiꝰ ſint improperatores et de-
ſtructores q̄ religionis oſtenſores: quia illum habitū
qui religionis ſignum quondam fuit ſpeciale: nunc in
ſignū geſtāt ſupbie: miles ⁊ monachꝰ ex eodē ſibi par-
tiunt̃ cappā ⁊ caligam cū talibꝫ inſignijs chriſti: hūili-
tatem predicant: dei iuſticias enarrant: eccleſie teſtamē
tum aſſumunt dilatant capucia ⁊ philateria: magnifi-
cant fimbrias: ſtringunt manicas: trahunt tunicas: ru
gant cappas: ornāt latera: ꝓdunt laqueata iocalia: oſtē
tant ſudariola ⁊ munuſcula: ⁊ dū ſic currūt ad capitu
la plus loci illius ambitio q̄ꝫ deuotio terit limina. Sꝫ
inquiunt. nunqd̄ de veſtibꝫ cura eſt deo: ⁊ non magis
de moribꝫ nec in habitu eſt religio: ſed in corde: ac for-
ma hec veſtiū deformitatis mentiū ⁊ moꝝ eſt indiciū.
Ex cordis ſine dubio theſauro ꝓcedit quicqd̄ forꝭ ap-
paret vicioꝝ. Vanū cor vanitatis notā ingerit corpo-
ri: ⁊ exterior ſupfluitas: ⁊ curioſitas interioris certiſſi-
mū eſt ſignū vanitatis: mollia indumēta molliciem in
dicant animi: ⁊ non tm̄ curaret̃ corpis cultꝰ: niſi prius
neglecta fuiſſet mēs inculta virtutibꝫ: ab illis q̄ ſe huic
nequam conformāt ſeculo: ⁊ commixti ſunt inter gen
tes ⁊ didicerūt opa eoꝝ. Contra quos vide. P. iij. 23.
Et. O. vij. arti. vlti. ḡ hoꝝ vana eſt religio.
r. xix. ¶ Quis vanū nō diceret pauptatis nomen? vbi ex tā-
to faſtu ⁊ expenſis ꝓclamant̃ inceptiōes: ſcribunt̃ lr̄e:
53 multi ad cenam vocant̃ inceptorꝭ: ⁊ ſi quidem talis ſit
de quo eſtimatur: ꝙ in poſterum ambicioſis patroci-
nium non poterit preſtare: occaſiōes querunt̃ non cō-
parendi: nec per ſe nec per ꝓcuratorē ſufficiēter inſtru
ctū. Ei v̄o cuius fama licet vana tm̄ celebris habet̃: de
tota currit̃ ꝓuincia: terra operit̃ quaſi locuſtis: replen
tur hoſpitia: narrant̃ rumores: diſputat̃ de partibꝫ: ho
norant̃ amici: ſcandalizant̃ inimici: mirāt̃ oēs: oblo-
quunt̃ nobiles tale a pauperibꝫ fieri phaſe: qd̄ ipi ſi-
ne magno diſpēdio ſe facere poſſe diffident̃: aſſerentes
Ex illos abuti noīe pauptatis in ſupbiā: ⁊ ꝙ minorē cōti-
net veritatem dictū quo ſe pauperes aſſerūt. Quidam
nanqꝫ nobilis obijcere ſolebat: vel ꝙ mendaces erant
ſe paupes aſſerentes: vel latrones: vt tot expenſas per
latrocinium acquirerēt. Ipis v̄o congregatis in diui-
nis officijs quanta ſit negligētia patet: cum ſacris vigi
lijs pauciſſimi vix intereſſe dignent̃: ⁊ ad ſacra miſſa-
rum ſolēnia ad ludendū: ad ridēdū: ⁊ ad cachinnādū
magis q̄ ad pſallendū ꝯgregrari videant̃: dicā de quo
mali ſeu diſſoluti rident: deuoti lugēt: dicā inqꝫ palne
vt dolēs ſꝫ amans amens tm̄ magis videar: ſꝫ ei q̄ non
amat ⁊ q̄ vim nō ſentit amoris: ſi tm̄ dici libeat q̄ deflu
unt in comeſſationibꝫ ⁊ ebrietatibꝫ in cubilibꝫ nō dicā
ī impudicicijs: vt iā cetꝰ clericoꝝ putent̃ ꝓſtibula laſci
uoꝝ ⁊ ꝯciliabulū hiſtrionū q2 ibi remiſſio ſocietas effu
ſio liberalitas loq̄citas affabilitas: cachinnatio ⁊ deri-
ſio iocūditas: mollicies ⁊ nitor veſtimentoꝝ honeſtas
vocat̃ ſeu nūcupat̃. Si ad h̄ amicoꝝ marſupia exhau-
riunt̃: ſi ſic beneficia ꝑncipū elemoſyne pauperū: imo
ſanguinis immaculati agni p̄ciū diſſipat̃: nōne iniqui
ſunt cetꝰ vrī? Eſa. j. ¶ Mūdiales v̄o q̄ multū mirant̃ 54
⁊ ſciſcitant̃: quō talis faſtꝰ inter ꝓphas Ignorāt pla-
ne: quō de ſumptibꝫ egenoꝝ ſic ventribꝫ ſeruiūt gulo-
ſoꝝ: quō liber ⁊ tunica obligant̃ vel vendunt̃ euntis ⁊
dantis: ⁊ quō pecunia mutuat̃: ne nihil dando inimi-
cus ceſaris videat̃: ⁊ vt ab illo q̄ dati p̄teriti immemor
eſſe nō poſſet: q̄ ⁊ futurū ſperat diſſolutꝰ ſupportet̃ vel
indignꝰ ꝓmoueat̃: ſicqꝫ dū ſupbit impiꝰ incēdit̃ paupꝫ
fitqꝫ librorū quos antiqui ſancti patres ⁊ p̄deceſſores
congregauerūt alienatio. Nam ſi in libraria libri in-
uenti fuerint duplicati: vnūꝫ neceſſe eſt in obſequium
inceptoris qui ad cōuētū illū ꝑtinere dinoſcit̃ ꝓ pecu-
nia alienare: qui dū tꝑibus ſuis iterum non duplican-
tur ſuis obſequunt̃ ſucceſſoribꝫ quos a tali venditio-
nis ſollicitudine preſeruāt in euum. Pro deo ſi nō pu
det ineptiarum cur non piget expenſarum ⁊ laborum
⁊ futurarū penaꝝ: quid ꝓderit in ſeculo eis vanitates
reliquiſſe hoīm: ſi adhuc in monaſterio vanitates ſuſti
nēt demonū. Non ſatis em̄ inter eſt vtrum portionem
ſuam recipient cū ꝑuerſis hoībus: an cum demonibꝫ:
quoꝝ indifferens erit dānatio ignis eternꝰ. Et ſi men- 55
tio fiat de errore p̄dicto extirpando: abſit inquiūt non
decet: tꝑi non congruit ordini noſtro nō ꝯuenit quā in
ſcholis geramꝰ famā attēdito: ⁊ de placito ſeu honore
dei vltima fit mentio ꝓ iactura animarū: ꝓ ruina do-
moꝝ ⁊ penuria fratrū leuis fit cūctatio: niſi qd̄ ſublime
eſt: hoc ſalutare dicamꝰ ⁊ qd̄ gl'iam redolet: h̄ iuſtū te-
neat̃. Sane int̃ hec mirari poterūt q̄ cauſas ignorant
erroris: cū regularis autoritas fratribus indulta ſit vi
cia corrigendi qua fronte? quo ſpū: quo ve inſtinctu tā
enormia tanqꝫ notoria diſſimulant incorrecta: niſi for-
te ſi dicere phas eſſet nemo fidenter repħendit: in q̄ ſe
eſſe irrepħenſibile non confidit: ſiquidē hūanitatis eſt
in quo quis ſibi indulget: alijs non vehementer iraſci.
¶ Quorum erga vita via debuit eſſe vite: dum exem-
plū in ſuis actibꝫ oſtendūt erroꝝ: ceci facti ſunt duces
cecoꝝ. Et vbi oēs ſordent vniꝰ fetor minime ſentit̃. O
inſenſati p̄lati: quis vos infaſcinauit nō obedire veri-
tati. Vbi nūc gladiꝰ leui? zelus Symeōis: vbi feruor
Moyſi? qui domeſticis ſuis non pepcit peccātibꝫ: vbi
pugio phinees? qui ſancta emulatiōe deū placauit ira-
tū. Emulamini ergo o patres: emulamini vias dñi: et
iuſticias dei noſtri dū tp̄s eſt faciendi: vt eis reſiſtatur
quoꝝ faſtus ſtatū veſtrū diſſipat ⁊ decolorat. Sic vti-
qꝫ ⁊ veſtre fama ⁊ ordinis nō modice ꝓficietis vtilitati
⁊ obmuteſcere facietis ora hoīm malignoꝝ.
¶ A quibꝫ morū erroribꝫ ſi ceſſare noluerint: finis erit Ar. xx.
hoīm deriſio: dei abiectio: ⁊ induratꝭ eterna timēda eſt 51
dānatio. Q2 em̄ hoīm ſequit̃ deriſio: ptꝫ q2 de latebris
pauptatis falleratū ⁊ nitidū ꝓſiliētē in publicū: oēs
notant ⁊ cabinnāte labio derident: et obliquo ſidere in
tuentes: oſtendunt digito cunctis notabilem. Si v̄o
ſtatus ſui immemores in apparatus laſciuia: in geſtus
inſolentia: in faſtus iactantia: in predicta narratiōe et

diſputatiōe impꝑtinente:interioꝛis hoīs oſtendant inſa
niā:q̇s eos tanq̄ ſtultos nō irridebit:q̇ dimiſſo pomo
id eſt mūdo:ei⁹ retineāt vermē.i.ſuperbiā: ī oīb⁹ p̄di-
ctis oīa q̇ppe bona coꝛruptibilia habēt vermē:⁊ mūdi
vermis eſt ſupbia quā p̄dicti retinēt mūdū derelinquē
57 tes. ¶ Sequit̃ ſecūda ꝑs hui⁹ articuli:dei vicȝ deiectio
qm̄ vt ait poeta. Frangit de⁹ oēm ſuperbū:alta cadūt:
inflata crepant:tumefacta p̄munt̃: deſcendēt acheron
tis ad vndas a tyrre Babel ad ima. Quia pleriq̄ȝ ad
honoꝛes anxie aſcēdere nitunt̃:conant̃ incaſſum:quia
dū oꝛdiunt̃ ſuccidunt̃:moꝛiunt̃ vel impediunt̃:q̇ ina-
nia meditant̃ ⁊ ſtulto laboꝛe ꝯſumunt̃:qꝛ dicit pſ̄.lxxij
Deiecisti eos dū alleuarent̃. Et hec quidē iuſta videt̃
deiectio:⁊ omī rōne conſona dextre excelſi mutatio:vt
dū oꝛdo hūilis in oculis ſuis caput ꝯſtitueret̃ in tribu-
bus iſrl̃. Sicut Saul ſuꝑ gētes ⁊ regna vt euelleret edi
ficaret ⁊ plātaret:dū vicȝ poſuit in deo ſpem ſuā ⁊ non
in foꝛtitudine q̇ volūtatē habebat: tꝑalib⁹ abūdabat
auxilijs:⁊ ſpūalib⁹ auct⁹ fuit incremētl. At vbi dicere
inceperūt cū ꝑfidis iudeis:ad eq̇s fugiem⁹ ⁊ ſuꝑ velo
ces aſcēdem⁹. Eſa.xxx. Et ad capl'a ⁊ alia loca ꝑ mun-
dū eq̇tabim⁹. Jp̄i obligati ſunt ⁊ ceciderunt:pſ̄.xix.ſic
58 oſtēſuȝ eſt ſupꝛa. P.iij.26. ¶ Sed dicēt ꝙ tꝑa mutant̃
⁊ hoīes deterioꝛant̃: ⁊ ꝙ charitas in coꝛdib⁹ refriguit
multoꝝ:⁊ ideo tā ꝓ certis locis q̄ȝ etiā ꝓ ꝑſonis ad lo-
ca diſtātia eūtib⁹ opoꝛtet iſtis tꝑib⁹ ꝯtributionē facere.
Quib⁹ rūdet̃: ꝙ ſicut tꝑa deterioꝛant̃ illis q̇ ꝯtributio
nē petūt:ita etiā illis a quib⁹ petunt̃: tꝑoꝝ ḡ penuriā:
ſicut ⁊ pꝛioꝛē copiā loca inter ſe diuidāt ⁊ eq̄nimit̃ poꝛ-
tent ꝓpꝛio regimini derelicta. Perſone v̊o ad loca di-
ſtātia miſſe ꝯtributiōe nō indigerēt ſi antiquoꝝ patrū
qui p̄mit⁹ nō tm̄ oꝛdines: ſ; totā eccl'iam decoꝛauerūt
in peditādo ⁊ mēdicādo ſemitas ſequerent̃. Qꝛ em̄ nō
recipiunt̃ ꝓ amoꝛe dei:ſed multa expēdāt:expto crede
mgr̄o: ſciens ꝓ certo ꝙ hoc defectū nō arguit in illis:
ꝑ quos tranſeūt:ſed defectū hūilitatis in his q̇ non pe
tunt. Om̄is nanq̄ȝ qui petit accipit: ⁊ qui querit inue-
nit:⁊ pulſanti aperiet̃. Math.vij. ⁊ Luce.xj. ¶ Quod
ḡ mirū ſi nihil gratis accipiūt: qui nihil ꝓ amoꝛe dei:
ſed pulchꝛius hoſpitiū ⁊ foꝛtius vinuȝ ꝓ amoꝛe nūmi
querūt:qui ⁊ hoſpitalitatē eis gratis oblatā: ſicut ali-
quādo viſum eſt:noluerūt:ꝓpter equos ⁊ famulos:cū
quib⁹ in villa voluerūt moꝛari:de quib⁹ Eccl'iaſtes.x.
Eſt malū q̇ð vidi. Et infra Seruos ⁊ equites ⁊ pꝛinci
pes.i.patres p̄mitiui oꝛdinis ambulātes quaſi ſeruos
59 ſuꝑ terrā. Jn quib⁹ ſi de bonis expenderēt parētalib⁹
vel ꝑſonalib⁹:eſſet tolerabile malū:ſed de bonis cōfra
trū ſuoꝝ. Nō em̄ multū videt̃ intereſſe inter illos qui
ambulāt viā latā:⁊ inter illos qui dicūt ꝑ aliā ſe ambu
lare dum veniūt ad eundē terminū: q̇ ſumūt panē fi-
lioꝝ ⁊ dant eq̇s. Qui ḡ pꝛimis dicit illud Eſa. xxxiij.
Ve q̇ p̄daris: quid putas dictur⁹ erit ſecūdis: niſi il-
lud Math.xxiij. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei p̄termit-
to hypocrite:qꝛ hypocriſis non equitat:qui decimatis
mentā ⁊ anetū ⁊ ciminū ſtricta ſtatua ⁊ onera grauia
in laboꝛib⁹ in ꝯtribulationib⁹ ⁊ alijs expēſis ſubditis
imponēdo: duces ceci excolātes culicē: camelū autem
glutientes:qui deuoꝛatis domos pauperū ſub obtētu
60 vanitatis. Nota legē contra tales. V.iij.11. Sed quia
p̄tactū eſt ꝙ ſi om̄ino multa expēdere velint de ꝑſona
lib⁹ ⁊ eis datis expendāt: foꝛſitan reſpondebūt ꝙ mi-
niſter cōitatis de fiſco viuere debet. Quib⁹ reſpondet̃:
ꝙ de his que eis dant̃ a diuerſis cauſa officij q̇ð habēt
vel itineris q̇ð facient: viuere in via deberent:quia il-
la que recipiunt cauſa officij vel adminiſtratiōis: etiā
ſm iuſticiā iuris ciuilis tenent̃ in officio vel circa ad-
miniſtrationē illa expendere: ⁊ non in cōmodo ꝓpꝛioꝝ
ſicut pꝛimo patet tā in textu q̄ȝ in glo.ff.de ꝓcurato.le.
qui ꝓpꝛio noīe.i.in digeſto veteri li.iij. Jdem ptȝ ſecū-
do.ff.de adminiſtra.tuto.i.in infoꝛciato.li.iij. vbi ha-
bet̃ ꝙ quicq̇d tutoꝛ recipit rōne tutele: tenet̃ circa tute
lam expendere vel pupillo reſtituere. Vide plures le-
ges his ꝯcoꝛdātes. O.iiij.15.cū ſequēti. Et. M.ix.15.
Et. P.xiij.43.quib⁹ ꝯcoꝛdant auctoꝛitates legis diui
ne. O.viij.4.
¶ Sequit̃ ex p̄cedentib⁹ planct⁹ ſeu lamentatio: ſ; nō Ar.xxi.
illoꝝ freneticoꝝ:qui diſſipati ſunt: nec compuncti qui
plangēdi ſunt:qꝛ non plangunt̃ ſed illoꝝ qui ruinam 61
Hierl'm cū chꝛiſto lamentant̃. Quis non plāgeret ad
p̄dicta mala deueniſſe? oꝛdinē taȝ ſanctū tanq̄ȝ p̄cipuū
oꝛdinem vicȝ quo null⁹ in terra ob caſtitatis decoꝛem
⁊ charitatis ardoꝛē ſimilioꝛ oꝛdinib⁹ angeloꝝ. Hi car
nem quondā ſuam crucifixerūt cum vicijs ⁊ ꝯcupiſcē
tijs p̄dicabant cū Paulo:laboꝛabant cū Martha: dei
faciem cū Maria ⁊ angelis contemplabant̃. Sed heu 62
quō obſcuratū eſt aurū: mutatus eſt coloꝛ optim⁹: ab
illo pꝛiſtino fulgoꝛe:quia viderūt eam hoſtes ⁊ deriſe-
runt ſabbata eius quia dat⁹ eſt ei ꝓ ſuaui odoꝛe virtu-
tū:fetoꝛ vicioꝝ ⁊ ꝓ criſpanti crine celeſtl decoꝛis:cal-
uiciū turpiſſime denudatiōis. Om̄es qui gloꝛificabāt
eam ſpꝛeuerūt eam:quia viderūt ignominiā eius: qm̄
ſingularis fer⁹ depaſt⁹ eſt eam. Hec aūt ſcribens con
tra nullū loquoꝛ oꝛdinem:quia ſicut dicit Bern̄.in ap
pologia. Hec ⁊ ſi vident̃ fieri in oꝛdine: null⁹ quippe
oꝛdo quippiā inoꝛdinatū recipit: quod v̊o inoꝛdinatū
eſt:oꝛdo non eſt: vnde nō aduerſus oꝛdinem:ſed ꝓ oꝛ-
dine diſputare putand⁹ ero:ſi non oꝛdinē in hoīb⁹:ſed
hoīm vicia repꝛehendo. O quātum diſtamus ab his:
qui in dieb⁹ Antonij extiterunt monachi. Siquidem
illi tanta auiditate inuicē panem animarū participant
vt coꝛꝑis cibū obliti:diem plerumq̄ȝ ieiunis ventrib⁹
ſed non ieiunis mētib⁹ tranſirēt: ⁊ hic erat rectus oꝛdo
quādo dignioꝛi parte pꝛi⁹ ſeruiebat̃. ¶ Vobis v̊o cō-
uenientib⁹ in vnū: vt verbis apoſtoli vtar: iam nō eſt
dn̄icam cenā manducare. Panem quippe celeſtem:ne-
mo eſt qui requirit:nemo eſt qui tribuat: nihil de ſcri-
pturis:nihil de ſalute agitur animarū. Sed nuge ⁊ ri
ſus ⁊ verba ꝓferunt̃ in vanū:⁊ inter pꝛandendū quā
tum fauces dapibus: tm̄ aures paſcūtur rumoꝛibus.
Nota. P.iij.2.
¶ His in p̄ſenti ⁊ ſocijs illoꝛum rōne ſocietatis:pena Ar.xxij.
⁊ periculum imminet inuoluntarie paupꝛtatis: ⁊ in fu
turo ip̄is ſolis durioꝛ reſtat afflictio penalitatis. Pꝛi- 63
mū patet:quia ſicut deſtructis fundamentis operl:ne
ceſſe eſt opus cadere:ita deſtructa ſanctitate que eſt fun
damentū ⁊ mater abūdātie religiōis: ſicut patet ſupꝛa
e.c.22. neceſſe eſt abundantiā deficere: ⁊ ſicut humilita
tę aſcenditur:ita ⁊ ſuperbia deſcendit̃. Sed heu quid
dicam? incraſſati impinguati dilatati dereliquerūt de-
um. Deut̃.xxxij. Nota. A.viij.15. Secūdum inſuper 64
ꝙ videlicet vita irreligioſa in alio ſeculo penam cauſat
patet:quia hic minime illoꝛum puniūtur leuitates: ſi-
cut oſtenſum eſt. M.xj.137. Et. O.vij.15. de moꝛien
te ſine cuculla. Si ergo iſte puniebatur:vel ſi habitum
dimittens quo ad mundum apoſtata reputetur: ⁊ tan-
q̄ȝ apoſtata puniatur:cum ꝯtinentia paupꝛtas volun-
taria ⁊ obedientia ſint ita de ſubſtantia religionis: eti-
am plus q̄ habitus:ſequi videtur ꝙ pꝛedicta vl' aliq̇ð
trium deſerens p̄dictoꝛum apud deum apoſtata repu
tetur: ⁊ tanq̄ apoſtata ſit puniendus: ⁊ grauiter affli-
gendus:ſicut patet ꝑ exemplū pꝛimoꝛū apoſtatarum:
id eſt angeloꝛum qui de ſtatu obedientie in celo: ⁊ pꝛi-

Exē moꝝ parentū in paradiſo receſſerūt. Et ꝑ exemplū de
Balthaſar: de q̄ habet̄. O. vj. 77. Ex q̄bꝫ oñdit̄ ve-
ritas illi⁹ viſiōis: de qua in vitaſpatrū habet̄ vbi cō-
tinet̄: ꝙ abbas Siluanus rapt⁹: vidit multos de ha-
bitu ſuo duci ad tormēta. Ex q̄bꝫ oībꝫ patet: ꝙ irreli-
gioſi ſi fuerint: iudiciū p̄re omnibꝫ gētibꝫ portabunt.
ij. Eſdre primo.
Art. xxiij ¶ Sꝫ nōnulli illoꝝ ideo min⁹ penas timent p̄dictas:
qꝛ quot habēt vitia tot habent vitioꝝ operimēta: ad
65 modū diaboli de q̄ dictū eſt. F. j. 30. Illi nāqꝫ q̄ inter
religioſos vicio laborāt ꝓprietatis ſe excuſant et male
cooperiūt ꝓuidētia cōtra futuros defect⁹: ſicut horto-
lanus. E. iij. 45. Illi vo qui ꝓprie volūtati ſequunt̄
deſideria: ſe excuſatos a vicio eſtimāt inobediētie: qñ
ſuperior gladiū nō eximit ī v̄tute ſctē obediētie ei p̄ci-
piēdo. Sꝫ aduertāt tales: ꝙ deus nō legit tali p̄cepto
p̄mos alligaſſe parētes: ne de ligno comederēt vetito.
Vide de hac materia. J. iij. 7. Illi vo qui carnis ſe-
quunt̄ pigriciā: ſe excuſant corporis affectata ſanitate
dicētes: q̄a nemo vnq̄ꝫ carnē ſuā odio habuit: ad mo-
dum illi⁹ q̄ ſudare cōſueuit. A. viij. 14. Illi vo q̄ pri-
matū inter alios gerere vident̄: q̄ ambulāt in magnis
et in mirabilibꝫ: q̄ equitatē expellūt de locis: in q̄bꝫ ho
nores et delitie diuidunt̄: ſe excuſant dicētes: nō equa-
liter valetis oēs: de valore equiuocantes: ⁊ equalitatē
expellētes: ſicut patet. E. iiij. 4. ¶ Incōſtantes vo: de
q̄bꝫ dictū eſt. J. ij. 5. ſe excuſant grauaminis vel tedij
illatiōe: ꝓpter qd̄ noua querūt loca ad modū ciconie:
de qua. P. xiij. 38. Illi vo q̄ parua negligūt vel con-
temnūt: ſe excuſant ꝙ magna tenēt nec peſſima cōmit
tūt: q̄a non ſunt adulteri raptores homicide ⁊ hmōi.
Cōtra quos vide. P. v. ar. vij. quid. n. valet ꝙ nauis
a magnis cuſtodiat̄ vndis: ſi guttis paulatim intran-
tibꝫ ſubmergat̄. Vel quid valet ꝙ a leone magno ex
vna parte ſe cuſtodiat ⁊ a ſerpēte ex alia parte occidat̄
66 Ita q̄d valet ꝙ a luxuria ⁊ homicidio ſe cuſtodiāt: ſi
ſupbia vel inuidia q̄ ſubtiliter intrāt pereāt. Curioſi
Exē vo et vani ī habitu ⁊ ornatu ſe excuſant honeſtate mē
tiētes: ꝓpter qd̄ deſtruent̄. Exēplo cuiuſdā monaſterij
de q̄ refert Beda de geſtis angloꝝ de quodā: q̄ ante
cōbuſtionē cuiuſdā monaſterij illud cōburendū eſſe
p̄dixit: q̄a vacabāt texendis ſubtilibꝫ indumētis: q̄bꝫ
ſeipſas ad inuicē ornarēt more ſpōſarū vt exteriorum
viroꝝ ſibi amicitiā cōpararēt. Tales deo nō placent:
nec ī celo ei ſociabunt̄: ſicut illi ſoli q̄ ei moribꝫ placere
conant̄. ſicut ptꝫ in libro Heſter. ij. In q̄ continet̄: ꝙ
multe erāt ſimul in quadā cuſtodia cōgregate: vt q̄ in
cuſtodia illa regi placeret: ei ad cōregnādū aſſociaret̄:
inter quas ſola Heſter q̄ ſe exteri⁹ ornare noluit: regi
placuit ⁊ cū ipſo regnauit oībꝫ alijs q̄ mūdiciā ſolam
querebāt exteri⁹ tāq̄ꝫ immūdis abdicatis. Nec mirū:
q̄a Deut. xiiij. habet̄. Q omne qd̄ reptat ⁊ pennulas
habet īmundū eſt. Ita illi q̄ in religiōe vel eccl'ia rōne
ordinis vel ſtat⁹ vident̄ volucres celi pēnas habētes:
quibꝫ ſeipſos ⁊ alios in altū volādo ad celos portare
deberēt. Vel q̄ in ſeculo vel religiōe curioſo habitu:
quaſi pēnati multis ꝓpedicijs ⁊ diuerſis vident̄ co-
loribꝫ: ⁊ circa terrenas reptāt cōcupiſcētias: et vanoꝝ
hoīm querūt gloriā: illā gloriā qua filia regis ei place-
re nitit̄: de qua in pſ. xliiij. Oīs glīa filie regis ab int⁹
derelinquētes: hui⁹ vana eſt religio Jacobi. j. Tales
de⁹ et angeli deſtruēt ⁊ repudiabūt: ſicut p̄dictus rex
Aſſuerus repudiauit qd̄ exteri⁹ placere conabat̄. Et
ſicut cōſimiles a mūdi principio derelinquebāt: et de-
ſtruxerūt ⁊ nō verebant̄ ꝓpter religionē. ij. Machab.
vj. Vide de hac materia. ſ. c. c. xvj.

¶ Experimentū bonoꝝ religioſoꝝ et maloꝝ capere Ar. xxiiij
poſſent: q̄ voluerint ꝑ ſimilitudinē ⁊ differentiā ſolis 67
et lune. Sol nāqꝫ tres habet ſilitudines ſeu cōditiōes Sol' tres
que quidē in religioſo inuēte: certo experimento verū ꝯditiōes.
oſtendūt religioſum. Et luna tres habet cōtrarias q̄ Lune
ꝑuerſum mōſtrāt religiōis deſtructorē. Sol nāqꝫ pri- tres
mo eſt in ſe rotūdus. Sic bon⁹ religioſus debꝫ eſſe q̄ſi
rotundus ꝓpter promptitudinē quā habere debet ad
obedientiā. Corp⁹ nāqꝫ rotundū facili⁹ mouet̄: ſicut
oſtēſum eſt. J. iiij. 10. Sic pfect⁹ obediēs neſcit morā
mādatū nō ꝑcraſtinat. Malus vo q̄ ſolo noīe eſt reli
gioſus: ad modū lune eſt cornut⁹: nec ad mouendum
cōtra volūtatē ſuā eſt facilis: ſicut nec corp⁹ cornutū.
Secūdo ſol habet in ſe mūdiciā ⁊ claritatē ꝑ naturalē
ei⁹ cōditionē: Sic bon⁹ religioſus habet ī ſe vite mū-
diciā: ꝑ carnis ꝯtinētiā: ⁊ macerationē cū his q̄ carnē
ſuā crucifixerūt cū vicijs ⁊ cōcupiſcentijs ad Gal. v.
Luna vo in ſe eſt maculoſa: et q̄tō plus ſoli appropin
quat: q̄ztū ad aſpectū noſtrū: tāto pl⁹ decreſcit ⁊ min⁹
habet de lumine. Sic mali in religiōe vel q̄cūq̄ꝫ ſtatu
ſunt in ſe maculoſi: ⁊ q̄to plus cū mali ſint ī ſtatu reli
giōis vel p̄latiōis deo ꝑ gradus altitudinē appropin-
quāt: tāto plus ſpūaliter decreſcūt ⁊ min⁹ de lumine
habēt grē: et plus de pctō qꝛ q̄to gradus altior tanto
pctīn grau⁹. Talibꝫ ḡ in mortis hora cōtinget: qd̄ cō
uenit p̄poſitiōi in grāmatica: qꝛ ſicut p̄poſitioni duo
caſus accidūt in donato: actūs videlicet ⁊ abltūs. Ita
eis cōtinget q̄ in religiōe vel ſtatu vel dominio p̄po-
nunt̄ in iudicio mortis. Caſus actūs: qñ a demonib⁹
accuſabunt̄. Sicut ptꝫ. D. ij. 7. Et abltūs: qñ oīa q̄
dilexerūt ⁊ etiā regnū dei ab eis auferet̄. Tertio ſol in
ſitu magnā habet altitudinē. Sic vere religioſi ꝑ vo-
lūtariā pauptatē. de quibꝫ dicit̄. ij. Cor. viij. Altiſſi-
ma pauptas eoꝝ abundauit in diuitias ſimplicitatis.
Mali ad modū lune inferiorē tenēt locū: qꝛ circa ter- 68
rena lucra plus occupant̄ pluſq̄ꝫ terrenis onuſti depri
munt̄. Sic ḡ ſicut dicit̄ Eccl. xxvij. Nō ſenſat⁹ ſicut
ſol pmanet: ſtultus vt luna mutat̄. Sic ḡ tu q̄ es vir
religioſus ac timēs deū Act. x. tracta ⁊ loquere: vt per
totū caplm̄ p̄cedēs oſtēſuꝫ eſt cū viro religioſo de ſan-
ctitate Eccl. xxxvij. Juſte ⁊ religioſe de reſurrectione
cogitās. ij. Mach. xij. Iterū ſicut luna eclipſat ſolem:
ita ipſe ⁊ ſpecial'r de religiōe exeūtes nitunt̄ mēdacijs
ſuis obſcurare bonos. Qd̄ vo pacē habēt nō eſt nouū
nam ſicut habuit lucifer ⁊ barrabas latro: ꝙ vo mul-
ti eis credūt: videt̄ mirū: qꝛ nec boni ſunt nec fideles.
Probatio q̄a ſi eſſent etiā int̄ malos boni eſſe poſſent:
ſic liliū inter ſpinas: et ſicut Loth in ſodomis: et Noe
in mūdo: ⁊ Job in terra hus: et Thobias inter aſſy-
rios. Et ita ecōuerſo inter bonos poſſunt eſſe mali: ſic
Judas in ſocietate chriſti ⁊ aploꝝ. Siue ḡ illi de q̄b⁹
recedūt ſint boni ſiue mali: oportet eos fateri ſeipſos
eſſe malos: q̄ malū ſuū alijs imponūt. Nec mirū: q̄a
ſicut latro fortiter mētiret̄: vt ꝑ hoc talis nō reputaret̄
iſta iſti. Et ſic latroni nō eſt credendū anteq̄ꝫ ducat̄ ad
furcas: ita nec iſtis nec eoꝝ fautoribus ⁊c.

R Eſtitutionis rei vel fame R vj

aliene. Primo oſtendet̄ neceſſitas. Secūdo a
quibꝫ fieri debet. Tertio qual'r fieri debet. Quarto re-
ſtitutiōis oſtēdit̄ difficultas. Quinto difficultatis cau
ſa. Sexto nō reſtituentiū fatuitas ⁊ cōparatio. Septi-
mo pena illoꝝ oſtendit̄ atq̄ꝫ periculum.
¶ Qtū ad primū habentē aliena: tria neceſſitare de- Arti. j.
berēt ad reſtituendū: timor: amor et ratio. Primū ptꝫ
q̄a ſic timor captionis ⁊ ſuſpēdij: facit latronē ꝓijcere 1

Furtū in via ꝑ quā dn̄s rei ipm̄ ſequit̄ ad capiendum malens ꝙ dn̄s illud habeat: q̄ꝫ ꝙ ipſe cū illo capiatur. Sic q̇ alienā rem vel famam abſtulit: ſi vult euadere furcas inferni ⁊ ipſos qui ipſum ad capiendū perſequunt̄: ſic illā ꝓijciat ꝙ ei reſtituat̄ a quo fuerat ablata: q̇a dicit regula iuris. li. vj. c. peccatū ꝙ nō dimittit̄ pctm̄ niſi reſtituat̄ ablatum: ſicut patet. P. vij. 5. Ibi habent̄ ad hoc leges eccleſiaſtice: quibꝫ ſacra cōcordat ſcriptura Leuit. v. Ipm̄qꝫ inquit qd̄ intulit damni reſtituet. Sed q: timor pene vel ne plura amitteret nō eſt cauſa reſtitutiōis ſufficiēs ad ſalutē: q: timor nō eſt in charitate. j. Joh. iiij. Neceſſariū eſt ꝙ p̄dict⁹ timor ī amore finiat̄: q̇a aliter vtrūqꝫ amittit̄: ⁊ qd̄ reſtituit
Exm̄ et vitā ſeu celū qd̄ timet amittere niſi reſtituat. Exemplū ad hoc de negāti alteri magnū depoſitū: de quibꝫ fert̄ ꝙ cū q̇dā apud aliū magnū theſaurꝝ depoſuiſſet ad cuſtodiendū: quia guerras in via ꝑ quā itur⁹ erat timuit: cū v̇o negocio ꝓ quo iuerat ꝑacto rediret: ali⁹ depoſitū negauit. Alius v̇o ad patriā dolēs rediens: de ꝯſilio cuiuſdā ſapiēt: iterꝝ ad p̄dictū redijt depoſiti cuſtodē cōuentiōe facta: ꝙ dum ſimul in domo loquerent̄: ille cōſiliarius ſupueniret quaſi vtriqꝫ ignotus cū pluribꝫ aīalibꝫ onuſtis fingēs ſe ꝙ totū qd̄ habuit apud ipm̄ tāq̄ꝫ apud illi⁹ ciuitatis fideliorē deponeret vſqꝫ ad reditū ſuū: quo viſo ille depoſitarius timens ne prior ipm̄ de depoſiti detentiōe diffamaret: ſpe habēdi plus a ſecūdo: totū priori reſtituit. Et ſic vtroqꝫ tam habito q̄ꝫ deſiderato caruit: quia timida ⁊ inordinata volūtate reſtituit. Sic illi q̇ tm̄ timore mortis vel ne vitā amittāt eternā: ⁊ in inferno ſuſpendant̄ reſti-
2 tuunt: ꝓpter qd̄ ſicut dicit̄ Oſee. xij. Oꝓprobriū ſuum reſtituet ei dn̄s. Sꝫ amore dei reſtituēti: reſtituet dn̄s multo meliora: hic videlicet gratiam ⁊ ſocietatē angelorū ⁊ participationē eccleſie ⁊ ſeipm̄ ſibi ipſum de carcere diaboli liberando: ⁊ gremio eccleſie reſtituendo. Iuxta illud Gen̄. xl. Reſtituet te in locū priſtinū ⁊ in futurā gloriā ⁊ hereditatē eternā. Iuxta illud pſ̄. xv. Tu es q̇ reſtitues hereditatē meā mihi. Sꝫ heu multi nec vna de cauſa nec alia reſtituūt: de quibꝫ tactū eſt. A. xij. 47. Quos ratio neceſſitare deberet ad reſtituēdū: q̇a ſi infirmitate ad mortē detētus poſſet ꝓ bonis ſuis a morte liberari vel carceri duriſſimo in ꝑpetuū adiudicat⁹ poſſet aliquo qd̄ haberet de carcere euadere: et ſcirēt ꝙ nullo modo euaderēt mortē vel carcerē niſi darēt: credo ꝙ multi potius oīa darēt q̄ poſſent vt mortē ⁊ carcerē euaderēt corporis: ⁊ vt a ſqualore ⁊ fame ⁊ miſeria liberarent̄ corporis: q̄ cito finē haberēt etiā ſi illa ad finē nō ſuſtinerēt. Ergo ampliori ratiōe oīa q̄ male habet ⁊ ſua nō ſunt. dare deberet dominis ſuis: vt mortē et carcerē ⁊ famē ⁊ miſeriā euaderet inferni: q̄ nūq̄ꝫ finē habebūt. Si eīm q̄ ſua ſunt daret: vt penā euaderet corporis breuē: g̊ rōnabiliter nō deberet grauari dare aliena q̄ ſua nō ſunt: vt tam corporis q̄ꝫ aīe mortē euaderet eternā. Hoc firmiter aduertentes: ꝙ nō eſt ali⁹ euadendi modus vbi facultas adeſt reſtituendi: q̇a q̄ꝫdiu aliena pecunia vel bona ſunt in tua domo vel ciſta: ⁊ aliena fama eſt leſa: tamdiu erit pctm̄ in aīa: hic et alibi pena vſqꝫ reſtituant̄. Reſtitue g̊ q̇a meli⁹ eſt ire cū modico ⁊ cū paupere vlceroſo ad celū q̄ꝫ cū omnibꝫ diuitijs hui⁹ mūdi: et cū omnibus delitijs cū diuite epulone Lu. xvj. ad infernū. Si habes multa reſtituere ⁊ nō poteris oīa ſimul reddere: fac ꝓ teipſo liberādo ⁊ in vita eterna exhibēdo: et pro magna hereditate celi emenda: qd̄ faceres ꝓ filio tuo in ſcholis exhibēdo: vel ꝓ hereditate vel mercatione terrena maximi lucri emēda. Si eīm ad exhibēdū filiū ſuū quis in ſcholis omni ſeptimana tres vel quatuor denarios expēderet: vel ꝓ maxima terra emēda: ſi ita eſſet ꝙ q̄ſi ꝓ nihilo illā habere poſſet: ſi aliquā paruā haberet pecuniā pauci ſunt q̇ vel nō alia que vendere poſſent venderēt vel aliunde parcerēt: vt omni ſeptimana vnū vel duos denarios reponerēt vt hereditatem illā emerēt. Ergo a fortiori rōne omni ſeptimana aliq̇d colligere deberet ꝓ ſeipſo exhibēdo in vita eterna: ⁊ ꝓ illa hereditate ſeu regno emēdo: vt in die mortis veraciter ⁊ cōfidēt̄ dicere poſſit illud. ij. Reg. xvj.
Hodie reſtituet mihi dn̄s regnū patris mei. ¶ Iſta v̇o reſtitutio. Primo fieri debet a male dantibꝫ ⁊ reci- Arti. ij.
piētibꝫ. M. xiiij. arti. v. Secūdo a p̄latis et viris eccle 3
ſiaſticis: bona eccleſie male expēdentibꝫ. P. xiij. arti. xj Tertio a dantibꝫ ⁊ nō habētibꝫ poteſtatē dandi: ſicut ſunt miniſtri dn̄orꝝ et collectores garbarū vl̄ decimarꝝ et a recipiētibꝫ ab eiſdē. P. xiij. arti. xij. Quarto a fiſco in caſibꝫ: vbi ille cui⁹ bona dn̄o confiſcant̄ eſt debitis obligat⁹: vel tenet̄ alijs reſtituere: ip̄e dn̄s: quem iura fiſcū vocāt tenet̄ reddere: etiā ꝑ iuſticiā legis ciuilis: q̄ min⁹ rigida eſt: q̄ꝫ iuſticia dei: ſic̄ patet. ff. de iure fiſci le. nō poſſunt. ı. in. ff. nouo. li. xj. vbi habet̄ qd̄ ſequit̄. Nō poſſunt inquit illa bona ad fiſcū ꝑtinere: niſi que creditoribꝫ ſuꝑfutura ſunt: illud eīm bonorꝝ cuiuſcūqꝫ eſſe intelligit̄ qd̄ eri alieno ſupeſt: ⁊ illud tm̄ fiſco cōpetere pōt: ⁊ nō illud ī quo obligat⁹: q̇a illud ſuū nō eſt Quō tm̄ ꝯtra legē iſtā faciūt in parte tactū eſt. M. viij 38. Quinto general̄r ab illis ad quorꝝ man⁹ bona ablata deuenerūt. P. vij. 5. Sexto vniuerſaliter oēs illi q̇ in ſequētibꝫ verſibꝫ cōprehēdunt̄. Juſſio cōſiliū cōſenſus palpo recurſus. Participās mut⁹ nō obſtans nō manifeſtās. Quorꝝ declarationē vide ī ſumma cōfeſſ. li. ij. ti. v. de raptoribꝫ. q. lxv. q̄ incipit: quero ergo. Ibi nota ꝙ qn̄ vn⁹ vadit cū alijs ad malefaciendū q̇ ſine eo totū malū feciſſet: ipſe non tenet̄ niſi de parte ei aduenīēti: ſi ab alijs diſtinguat̄. Si v̇o dānnū quod ipſe intulit ab alijs diſtingui nō pōt: fiat eſtimatio de vniuerſo dāno: et ipſe ꝓ rata ſua reſtituat. Et h̊ eſt qd̄ p̄cipit̄ Exodi. xxij. Si leſerit inquit quiſpiā agrū vel vineā ꝓ dāni eſtimatiōe reſtituet. Qualiter aūt reſtitutio ſit faciēda: q̄ꝫtū ad famā oſtēſum eſt. D. vj. 37.
¶ Qtū v̇o ad alias res. primo neceſſe eſt: ꝙ fiat ſta- Arti. iij
tim: ſicut patet ꝑ ſctm̄ Tho. in ſumma. q. lxij. arti. vij.
q̇ dicit ꝙ ille q̇ tenet̄ ad reſtitutionē ſeu tenet̄ aliq̇d re- 4
ſtituere illud ſtatim facere debet. Cui⁹ ratio eſt: q̇a ſic̄ accipere rem alienā eſt pctm̄ ⁊ contra iuſticiā ita detinere eam: q̇a ꝑ hoc ꝙ aliq̇s detinet rem alienā inuito dn̄o impedit eū ab vſu rei ſui: ⁊ ſic facit ei iniuriā: manifeſtū eſt aūt ꝙ non licet ꝑ modicū tp̄us in pctō morari: ſed quilibet tenet̄ ſtatim pctm̄ deſerere: ſm̄ illud Eccl̄. xxj. quaſi a facie colubri fuge pctm̄: ⁊ ideo q̇libet tenet̄ ſtatim reſtituere vel petere dilationē ab eo: q̇ pōt vſum rei cōcedere. Cui cōcordat decretū factū in Aurelianenſi cōcilio. xxxvj. q. j. c. vlti. §. ex hac. dicēs: ꝙ rapina dupl̄r pōt fieri: vel qn̄ res rapit̄ vel qn̄ vſus rei
violēter eripit̄. Ergo ſicut dicit̄ Thobie. iiij. Statim 5
ei mercedē reſtitue. Secūdo ꝙ fiat diſcrete: ſic videlicꝫ ꝙ ſemꝑ abſolutionē p̄cedat: niſi ſpoliat⁹ dilationē dederit. ¶ Pro quo eſt aduertendū ꝙ Hoſti. vult ſm̄ ꝙ dicit: ꝙ diſcret⁹ ſacerdos pōt ſuā ꝯſciētiā informare ex eo ꝙ intēdit vtiliter gerere negociū creditoris: nam ſi videt ꝙ aliter nō pōt in ꝑpetuū recuperare: vel non ita cito vel ita cōmode pōt recepto iuramento vel alia ſufficiēti cautiōe ſi haberi pōt: dilationem cōcedere: et ſub hac cōditiōe ſi hoc cōpleuerit infra diē talē pctō:ē abſoluere: vt ſic creditor: qd̄ ei debet̄ recuperet ⁊ pec-

cator nō recedat a pſbytero deſperat⁹. Hoc ꝓbat per leges.ff.de nego.geſ.i.in.ff.veteri.li.iij.l.ſoluendo.ff. de mino.i.in digeſto veteri.li.iiij.l.ait ptor.ff.de ſolutionib⁹.l.ſoluere.i.in.ff.no.viij.li. Alij dicūt vbi ſciri poſſunt pſone ſpoliatoꝝ: non pōt ſacerdos dare dilationē vel quietare ſine cōſenſu ſpoliatoꝝ vel creditoꝝ. Et iſta eſt ſecurior via: quia qñ habēt a cōfeſſore dilationē ⁊ abſolutionē vix vnq̄ reſtituūt: ſed omni anno nouā petūt dilationē impotētiā reſtitutiōis allegantes. Nec mirū q2 q̄to diutius expectauerint ⁊ in pctō iniuſte detētiōis morā traxerint: tāto erūt īpotētiores ergo ſtatim ante abſolutionē reſtituere ei oīa que ſua ſunt.iij. Reg.viij. ¶ Sed heu multi in hac re cuidā aſſimilant̄ trufatori: cui cū in cōfeſſiōe diceret̄: q̄ oportuit hic reſtituere vel in die iudicij durū deo compotū reddere: ſto inquit ad terminū longiorē. Ita illi q̄ non curāt q̄ta habeāt de alieno: niſi q̄ hic nō reſtituant: q̄ malūt deo q̄ hoī rñdere ⁊ poti⁹ eternā oīm rerum q̄ tpalem vni⁹ rei volūt defectū ⁊ paupꝫtatē. Quoꝝ q̄ta ſit ſtulticia patebit in fine: ſicut oſtēdit autoritas beati

6 Gregorij. D.xj.14. Tertio q̄ fiat integraliter ſm rei ablate ſeu damni equalitatē et ꝓportionē. Iuxta illud Leuit.xxiiij. Dentē ꝓ dēte reſtituet: qđ eſt cōtra multos: q̄ totū qđ iniuſte detinēt: nō libēter dimittūt nec reſtituūt: ſed forte partē: ⁊ de alia parte remiſſionē petūt quā ſpoliat⁹ qui libētius totū haberet ſi poſſet cōcedit vt aliqđ habeat a malo debitore. Et h̄ nō ſufficit: ſic pꝫ p decretalē.li.vj.ti.de vſuris.c.q̄q̄ vſurarij ſup qua dicit glo. Archidiaconi: q̄ ſufficit q̄ remiſſionē obtineat: bona volūtate creditoris: nō aūt mala voluntate: ꝑ argumentū a cōtrario ſenſu. Tales eñ qui aliqua q̄ iniuſte detinēt dimittere volūt: ⁊ aliqua nō: Pharaoni aſſimilant̄ et egyptijs: q̄a Pharao pplm dimittere voluit: ſ; nō oues ⁊ armēta Exodi.x. Non ſic chriſtian⁹ ſ; ſicut dicit̄ Iob.xij. In integrū reſtituet.

Arti.iiij ¶ Hoc aūt inter oīa q̄ in foro penitētie penitēti imponunt̄ eſt difficillimū: q̄a oēs alias penitētias libētius

7 recipit q̄ illam: et qđ pei⁹ eſt illā ſi recipiat: vix vnq̄ ꝑficit: q̄a cū murmure ⁊ magna diſceptatiōe et cōtradictiōe ⁊ dilatiōis petitiōe illā recipiūt: qua recepta ⁊ ꝑmiſſa illā ꝓlongabūt de anno in annū ſemp dicēdo volo vſq; ad mortē ⁊ tūc dicēt filijs vel executoribus q̄ ipſi reſtituāt: ⁊ poſt mortē faciāt eis candelā ⁊ parēt medicinā: et poſt ſuſpēdiū furtū reddāt: falſo et quotidiano errore decepti: eſtimātes q̄ alij plus diligent aīas ſuas q̄ ipſi dilexerāt: et q̄ plus ꝓ illoꝝ faciēt liberatiōe: vel q̄ forte ipſi ita cupidi nō erūt in bonoꝝ detentiōe cū ad man⁹ illoꝝ ꝑuenerint: ſic ipſi fuerunt. Cui⁹ tñ cōtrariū ſepius viſum eſt: q̄a ſicut ipſi debita ſua reddere noluerūt dū vixerūt: ſ; vſq; ad mortē voluerūt eſſe alijs obligati: tam viuis q̄ defunctis. Ita illi ad quoꝝ man⁹ bona illoꝝ deuenitūt: q̄ q̄q; in teſtamēto ad debitoꝝ ſolutionē ordinant̄: volūt eſſe eis obligati dū viuūt: ⁊ etiā alijs viuis ⁊ defunctis q̄bus ipſi dū vixerūt tenebant̄: eadē quippe mēſura q̄ alijs mēſi fuerūt remetiet̄ eis Matth.vij. qđ defunct⁹ ſentiens: dicit illud Iudicū.j. ſicut feci: ita reddidit mihi illo h̄ iuſte ꝑmittente: q̄ ſic dr̄ Iob.xxiiij. Iuxta vias ſinguloꝝ reſtituet eis. Vide de hac materia. E.viij.ꝑ totū. Patet ḡ q̄ tales q̄ de pctīs ſuis dolēt ⁊ cōfitent̄ ſ; reſtituere nolūt: cuidā ſpeciei auri facti ꝑ artē alchimie aſſimilant̄: qđ in tertia deficit ꝓbatione. Sic vſurarij ſymoniaci raptores et oēs mali cōquiſitores qui dolēt et cōfitent̄: ſed in reſtitutiōe deficiūt. Ibi eñ obſcuratū eſt aurū optimū Threñ.iiij. ¶ Ex q̄ tam difficilis eſt aliene rei vel fame reſtitutio: patet q̄ ſani⁹ cōſiliū eſſet q̄ famā dimitterēt illibatā ⁊ rem nō auferēt alienā. Illi eñ q̄ ex poſt facto allegāt q̄ pre verecūdia dictū nō poſſunt reuocare diffamatiōis: nec aliena reſtituere pre paupꝫtate. Primū facere poſſent: ſi vellent q̄ ſm facere nolūt falſas impotētie cauſas cōfingētes ¶ Quādo ḡ de fame vel alteri⁹ rei tentant̄ ablatione: cogitare deberēt: ſicut fert̄ quidā cogitaſſe q̄ cuidā diuiti diu ſeruiēs cū frequēter oportunitatē haberet aurū ⁊ argentū ſuū aſportādi abſq; cuiuſcūq; deprehenſione: et de hoc aliquotiēs eſſet tentat⁹: ſemp talib⁹ reſtitit tentationib⁹ cogitando ſi illud auferā: oportet q̄ tñ iterū reſtituā: et forte non habebo voluntatē: et ſic ero ꝑditus: vel nō habebo facultatē: ⁊ ſic ſemp ero in corde ⁊ cōſciētia anxius: ḡ nō poſſum melius reddere q̄ dimittere: q̄a primū poſſum: ſecundū neſcio ſi potero. Si iſte tali cogitatiōe ⁊ timore vno oīb⁹ talib⁹ reſtitit tentationib⁹: multomagis oēs a diffamatiōe et aliene rei ablatiōe ⁊ iniuſta acquiſitiōe: ⁊ ab omni deceptione ⁊ munerū mala receptiōe oēs in quocūq; fuerint officio duo timores et duoꝝ finiū cogitatiōes retrahere deberēt: quoꝝ primū eſt cogitare et timere q̄ ꝑdictus timuit. Secūdū eſt cogitare q̄ ſimul cum hoc q̄ oportet q̄ equiualēs reſtituat: ⁊ de dāno ſatiſfaciat. Oportebit inſup q̄ durā et longā ꝓ diffamatiōis et ablationis delicto penitentiā ſuſtineat in pſenti: vel penā eternā in futuro. Ex quo finaliter oportebit ablatū reſtituere ⁊ ſimul cū hoc penā pati efficacem cum vtrūq; fecerit facile lucrū cōputabit: ergo melius eſſet in pncipio vanū malū dimittere: ⁊ vtroq; ſemp malo carere. Sic memorare nouiſſima tua ⁊ in eternū non peccabis. Eccl.vij.

Exēm

¶ Cauſe vo ꝑdicte q̄ fiūt in reſtitutione difficultatis Arti.v. ſunt plures: q̄ ſimul ī aliquib⁹: ⁊ cōiunctim: in aliq̄b⁹ vo diuiſim inueniunt̄. In aliquib⁹ nāq; vel omnino 9 impedit vel difficultatē facit ſupbia ne reſtituat̄ ⁊ inordinat⁹ timor paupertatis: timēt eñ ne ſi ab vſuris et lucratiuis officijs q̄tū ad minimū: ſ; periculoſius q̄tū ad deū ⁊ aīam ceſſarēt vel aliena reſtituerēt in verecundiā apud mundū ⁊ in paupertatē caderent: et q̄ nō poſſent inter vicinos honorifice ſicut ſolebāt viuere nec in ſolit̄ eſſe honorib⁹: ſed quaſi ſtulti ab oīb⁹ reputari ⁊ iſto ſupbie vinclo ⁊ inordinati timoris: illi qui trepidauerūt timore: vbi nō erat timor ita fortiter fardellū bonoꝝ male acquiſitoꝝ ad collū ſuū ligāt: q̄ nūq̄ illud deponēt: ſed q̄diu deus fuerit in celo cū ſanctis ſuis: vnuſquiſq; illoꝝ on⁹ ſuū in inferno portabit. ad Gal.vj. Et.j. ad Coꝛ.iij. Sed iſtud vinculū nūc ſcindere et ſoluere deberet cogitatio verecūdie et paupertatis eternarū. Cogitare eñ deberēt q̄ melius eſſet hic ad tempus verecūdari in diffamatiōis reuocatiōe: ⁊ paupertatē hic ad breue tempus ſuſtinere: et corā paucis et a paucis et mūdalib⁹ ⁊ forte fatuis: imo ſiue forte fatuus reputari q̄ a deo ⁊ a ſapiētib⁹ de tota curia celeſti ⁊ etiā ab illis q̄ nūc ſtultos reputant: q̄ ꝑdicta faciūt. Illi nāq; finaliter ſtultos reputabūt: q̄ ꝑdicta nūc nō faciūt. Cogitare inſup deberent q̄ de⁹ eſt ita potēs ad ditandū ſeruū ſuū: ſicut diabolus: et 10 ita bonus et pronus ſit ad illud faciendū: ex quib⁹ potētia videlicet ⁊ bonitate ſequi debet firma fides q̄ ita faciet q̄tū nobis expedit ad ſalutē. Iacta eñ cogitatū tuū in dño: ⁊ ipſe te enutriet. ¶ Poſtremo cogitandū eſſet q̄ turpe ſit cū tali fardello in collo corā mundo vniuerſo cōparere: de qua apparitione et fardelli portatione notatū eſt. R.j.26. In alijs idem impedit vl' eandē facit difficultatē timor ne filij vel filie non habeāt ſufficiēter vnde viuāt quo vinculo on⁹ ꝑditiōis

tam ad colla ꝓpria ꝙ etiā ad colla ligāt filiorū: ſic patet
A.xij.8.et.54. Cōtra quos nota diſtinctionē filiorū.
A.xxvij.52. Qua ſuppoſita primo addendū eſt in ge-
nerali ⁊ in oēm euentū ſiue grati ſint futuri ſiue non:
ꝙ magna ſtulticia eſt plus alios ꝙ ſeipm̄ diligere: et
cōtra oēm charitatis ordinē eſt ſeipſum ꝑdere et occi-
dere: vt alij laute viuāt vel ditenẽ. Et cōtra regulam
grāmaticalē: qua dicit̃. Cum fueris felix ſemper tibi
ꝓximus eſto. Secūdo eadem patet amētia ⁊ crudeli-
tas: quia furtū ſeu fardellū de male ꝑquiſitis in collo
ponūt innocentiū puerorꝫ: qđ diu portando iam non
innocētes ſed nocētes ſuſpēdunt̃. Qꝛ em̄ ꝓ tali onere
qđ qn̄qꝫ eis in innocētia imponit̃ damnabunt̃: ptꝫ qꝛ
raro viſum eſt vel nūqꝫ ꝙ filius male acquiſitū a pa-
rentibꝫ ⁊ ei datū reſtitueret. Qꝛ em̄ eis datū filij reſti-
tuere noluerint: magna oſtendit̃ p̄ſumptione. A.xij.
53. Ex qua p̄ſumptione imo quotidiana opis oſten-
ſione magna filiorū oſtendit̃ ingratitudo: qs em̄ filiū
nō nimis diceret ingratū: imo crudeliſſimū: q potius
vult videre patrē ſuū nobilē forte vel ignobilē in die
iudicij cum turpi ⁊ importabili onere corā toto mūdo
venire ⁊ ad ſuſpendiū duci furcarū infernaliū: qꝫ de-
bita ſua vel male acqſita ſoluere vel reſtituere parētū
ſeu ꝓpinquorū: et tamē ſic eſt fere de omnibꝫ: ꝗ maior
pars eſt ingrata ⁊ infidelis ⁊ crudelis: quia ſicut dicit̃
Prouerb.xj. Qui aūt crudelis eſt etiā ꝓpinqs abijcit.
11 Et ponat̃ ꝙ periculū eos ad reſtitutionē non moueat
parentū vel proximorꝫ ſaltē eos ad hoc mouere debe-
ret periculum ꝓpriū: quia niſi reſtituāt illa que patres
male acquiſierūt vel debita q ipſi cōtraxerūt: ſicut pa
rentes in die iudicij cū turpi veniēt onere: ſicut patet
R.j.26. quia illa male acquiſierūt: vel quia debita nō
reddiderūt q cōtraxerūt. Ita ipſi cū ſimili veniēt one-
re: et ſimilē ſuſtinebūt penā: quia eadem acquiſita nō
reſtituerūt: vel quia debita parentū nō reddiderunt:
ad q de iure tenent̃. Heredes nanqꝫ de iure canonico
tenent̃ ad oīa debita patris ſoluenda: ſi executores illa
non poterūt vel noluerint ſoluere: qꝛ hereditas trāſit
cū onere ſuo: ſicut oſtēſum eſt ꝑ leges tam canonicas
qꝫ ciuiles. P.v.j. ſiue fuerit debitū ex cōtractu cuiuſ-
modi eſt emptio et venditio: ſiue ex quaſi cōtracta ſic
eſt tutela vel aliorū negociorꝫ cura: ſiue ex maleficio:
ſicut eſt furtū ſiue ex quaſi maleficio: ſicut ꝙ iudex per
incuriā male iudicet: ⁊ ſi aliqd amittat̃. Ad oīa nāqꝫ
hec ſm̄ Hoſtienſem Raymundū Tancredū Vlricū
tenent̃: ſiue ad eos venerint: ſiue non: ⁊ ſiue lis fuerit
conteſtata viuēte patre ſiue nō. In quibꝫ oībꝫ pūctis
ſunt ꝓ maiori parte culpabiles filij nobiliū ⁊ raptorꝫ
vſurariorū: iudicū: aduocatorū ⁊ quorūcūqꝫ falſorū.
Exm̄ Qui oēs quibuſdā filijs cuiuſdā vſurarij magni: q
nō lōge ante hec tp̄a in ciuitate obijt Metenſi aſſimi-
lant̃. Illo nāqꝫ vſurario mortuo q oīa bona ſua mo-
riens in manꝰ cuiuſdā fidelis viri eccleſiaſtici tradidit
ſpoliatis reſtituēda: venerūt filij ad dictū virum ma-
gnā ſummā pecunie ei offerentes: ita ꝙ a reſtitutione
quā facere inceperat ceſſaret: et oīa eis dimitteret: qbꝫ
cū ipſe reſpōderet: ꝙ hoc facere non poſſet: tam ꝓpter
patris illorū periculū q damnaret̃ niſi reſtitutio fieret
qꝫ etiam ꝓpter periculū ipſorū. Reſpōderūt totum pe
riculū ſit ſuꝑ nos more iudeorū dicentiū: ſit ſanguis
eius ſuꝑ nos ⁊ ſuꝑ filios noſtros. Illum v̾o valentē
virū ⁊ fidelē eis cōdeſcēdere nolentē: ſed animā patris
illorū ꝓ poſſe liberare volentē vnus occidit filiorum.
Ecce qualiter illi filij patrem amabāt: bene potuit eſſe
letus pater: qui pro illis ditādis dū vixerat laborabat
quid putatis feciſſent ꝓ patris liberatiōe ipſimet filij

ſi executores in dicta reſtitutiōe faciēda fuiſſent depu-
tati: acta ꝓbant quid feciſſent. Et idē qđ ipſi feciſſent:
vt frequēter faciūt nūc vxores ⁊ filij ⁊ amici qui exe-
cutores deputant̃ defunctorū: ergo iſtud vinculū ſol-
uere deberēt: omnia q ad prioris vinculi ſolutionē or-
dinant̃ cū additamēto ꝑiculi ⁊ ingratitudinis filiorꝫ.
Sic ergo ſolue vincula colligatōis tue Eſa.lij.et.lviij
Nota. V.xij.25. In alijs idē impedit ⁊ eādē reſtitu- 12
tionis facit difficultatē rei poſſeſſe amor inordinatꝰ et
nimia delectatio q eſt in corde talium: ſicut hamus in
gutture piſcis: quia ſicut piſcis cupiditate cibi deglu- Piſcis
tit hamū: periculū tn̄ ignorās. Ita auarus cupiditate
deceptus male acquirit ⁊ iniuſte detinet periculū ſuū
ſcire nolēs: q noluit intelligere vt bn̄ ageret Abachuc
primo. Facies hoīs: ſicut piſcis marꝭ: inter quos qn̄qꝫ
hamū quē vnꝰ fugit et dimittit ſeu deſerit: aliꝰ accipit
et capit̃ et decipit̃. Ita bona q moriēs qn̄qꝫ inuitꝰ fu-
git ⁊ deſerit: qn̄qꝫ v̾o volūtarie q male poſſedit here-
dibus ⁊ executoribꝫ reſtituēda ſpoliatis derelinquit:
que dū ipſi auide colligūt et ꝓ vſibꝰ ꝓprijs detinent:
hamo capiunt̃ et decipiunt̃: de quo tn̄ deceptionis pe-
riculo executores ſe excuſant dicētes: ꝙ facere nō pn̄t
ꝓ defuncto ſicut deberēt: quia vxor ⁊ filij ⁊ alij amici
bona eiꝰ abſtraxerūt ⁊ iniuſte detinēt: addētes facient
illi: qui bona eius habēt. Vxor v̾o ⁊ filij ⁊ alij amici
dicūt reſtituāt ⁊ reddāt executores: qa ipſi bona eius
habēt ⁊ debita defuncti reddere tenent̃: ⁊ hoc ipſos fa
cturos fideliter intelligimus. Dū v̾o ipſi ſinguli: que
poſſunt colligūt: et qđ ꝓ defuncto fieri vel reddi debe-
ret alijs imponūt ſuppōnūtqꝫ ꝙ alij faciāt. Vel mo-
riens inter illos. Primo decipit̃ ad modū filij cuiuſdā Exm̄
nobilis in religiōe paupertatis: de quo cū amici carna-
les crederēt: ꝙ p̄r ipm̄ ſufficiēter iuuaret ⁊ p̄r ſuppo-
neret: ꝙ ab alijs amicis ſatis haberet: ipſe inter illos
ſemꝑ male erat indutus: ⁊ multū indigēs: quia dum
vtraqꝫ pars ſupponeret: ꝙ alia ipm̄ iuuaret: ſicut ipi-
met dixerūt: qn̄ ſua fuit eis oſtēſa indigētia: ⁊ neutra
ei aliqd daret: ipm̄ inter illos oportuit indigere. Sic
in ꝓpoſito de iſtis: de quibꝫ dicit̃ Hieremie.xj. Non
ſaluabūt eos. i. mortuos in tp̄e afflictionis. Secundo
decipit̃ ad modū aſini cōmunis triū fratrū: qui ſuc-
ceſſiue ꝑ dies ſingulos eis ſeruiēs fame periſſe fingit̃:
quia qlibet ſuppoſuit ꝙ alius eum ſufficiēter paſtuiſſet
die p̄cedēte: ⁊ paſceret die ſequēti. Sic mortuus dece-
ptus: inter p̄dictos de quibꝫ cōfidebat dicere poteſt il
lud Hieremie.xvij. Maledictus vir qui cōfidit ī ho-
mine. Attamē ipſimet q hec detinēt multo turpiꝰ de-
cipiunt̃: et periculoſius: qa ipſe moriēs: ſi cū ſufficiēti
cōtritione ⁊ voluntate firma ꝙ ipſemet reſtituiſſet: ſi
tempus et facultates habuiſſet eis reſtitutionē facere
p̄cepit ꝓ ipſo: ipſe hamū euaſit: a quo ipſi forte nūꝙ
liberabunt̃: ſed cū ipſo damnabunt̃. De quo fert̃: ꝙ Exm̄
cum quidā in mortis articulo ammoneret̃: ꝙ iniuſta
acquiſita ⁊ detenta reſtitueret: ⁊ ſemꝑ diſſimularet ſe
nō audire: nec rn̄deret: finaliter ſuadēti ſtomachando
reſpōdit dicēs. Da mihi cor aliud ⁊ reſtituā: quia cū
corde qđ nunc habeo nunqꝫ reſtituā. Ecce quō hamo
auaricie cor ſuū ita fortiter captū fuerat: ꝙ nullo modo
voluit ſe liberare. Et hoc eſt qđ dicit̃ Eccleſiaſtes.ix.
Sicut piſces capiunt̃ hamo. Glo. interlinearis. id eſt
auaricia: ita hoīes ⁊c̃. Immo multo ſtultius ⁊ pericu-
loſius capiunt̃ hoīes. Qꝛ ſtultius patet. Primo quia
ſi piſces periculū ſuū ſcirēt fugerēt anteꝙ caperentur.
Secūdo qa poſtqꝫ capti ſunt ꝑ hamū in gutture vel ꝑ
rete: libēter ſe liberarēt ⁊ hamū extraherent ſi poſſent.
Auari piſcibꝫ ſtultiores: neutrū faciunt: qa chriſtiani

tñ sciũt periculũ suũ vel sciũt vel scire possent si vellẽt
nec tñ iniuste acq̄rere cessant. Iterũ postq̃ ꝑ hamũ. i.
pecuniã in cista vel bursa ⁊ diuitias in diuersis locis
et terras ⁊ possessiões ⁊ munera male acquisita: ⁊ pec-
catũ in anima seu corde capti sunt se liberare possent si
vellẽt mala ablata restituẽdo ⁊ pctiñ per cõfessionem
eijciẽdo ⁊ cor sanãdo. Multo periculosi⁹ quia isti ad
mortẽ ⁊ penã capiunt eternã. Sed heu vt frequenter
de corde taliũ dici põt illud Ezech. xxx. Ecce nõ est ob-
13 uolutũ vt restitueret ei sanitas. In aliquib⁹ vo idẽ im
pedit ⁊ eandẽ restitutiõis difficultatẽ facit ꝑuersa con
ditio debitoris ⁊ falsi acquisitoris: q̃a aut ꝓdigus seu
largus est: ⁊ tũc tot expẽdit q̃ reddit impotẽs ad red-
dendũ. Talis nãq̃ etiã si potẽs esset multo libentius
multa expẽderet in alijs delectatiõib⁹ et vanitatib⁹ vl'
etiã libẽtius multas daret elemosynas q̃ aliena resti-
tueret: q2 de redditiõe seu restitutiõe cogitare non pñt
sine cordis tristicia quã ipsi nõ diligũt. Aut auar⁹ est:
⁊ tũc cor suum sic fortiter superius claudit q̃ nihil qd
semel intrat: libẽter exire ꝑmittit. In qua cõditiõe in-
ferno assimilat. Vñ ⁊ tales dicere pñt illud Prouer. j.
Deglutiam⁹ eũ sicut infern⁹. In omnib⁹ vo nõ resti-
tuẽtib⁹ generaliter restitutionẽ impedit seu difficulta-
tem facit defect⁹ fidei: q2 q̃s latro nõ restitueret vidẽs
patibulũ sibi nisi restitueret paratũ? Ita si illi qui chri
Exm̃ stiani vocant viderẽt oculo fidei quõ furce inferni ꝑ
eis parant ad modũ illor. A. xij. 8. libẽter restituerẽt:
tam famã q̃ res ⁊ oĩa redderẽt: q̃a mane techel phares
sedula si mẽte cogitares ⁊ rapta restaurares ⁊ meliora
dares. Ergo qui in his ceci sunt intiñ aĩar periculũ a
deo petere deberent visum ⁊ recipere: sicut cecus ille
Marci. viij. qui restitutus est vt clare videret omnia.
Nota optime autoritatẽ Augustini. A. xij. 47.
Arti. vj. ¶ Nisi vo hoc petãt ⁊ efficaciter restituãt: sunt primo
vt ꝓtactũ est omib⁹ furib⁹ stultiores: quia illi timẽtes
14 oĩa ꝓijciũt ad ecclesiã fugiẽtes: dicũt insup grates: his
q̃ eis viã ad ecclesiã ostendũt vel ostiũ eis aperiũt vel
aliquo modo ipsos vt euadere possint iuuãt: quor cõ-
trariũ in omnib⁹ istis inuenit: q̃a nec onus ꝓijciũt ti-
mẽtes ne subito ꝓoccupati mortis die: querãt spaciũ
penitẽtie: ⁊ nõ inuenierẽt: cũ insup sint hoĩes de mũdo:
q̃ plus doctrina indigẽt salutis: vtpote q̃ periculosius
Exm̃ errãt ⁊ infirmant: q̃ aliena iniuste detinẽt. Sicut patet
ꝑ historiã secundã. A. xij. 33. Qui etiã libẽtius ad ec-
clesiã ⁊ ad aĩar cõfugere deberẽt medicos: plus illos
fugiũt sicut infirmi in vita sancti Martini: et sicut alij
de quib⁹. A. xxvj. 20. cũ sequẽtib⁹. Et plus offendunt
cõtra illos: q̃ eis in ꝓdicatiõe vel alia collatiõe ostium
celi ostẽdere vl' aperire nitunt: vel quocũq̃ modo eos
spũaliter iuuare volentes. De quib⁹ Amos. v. Odio
15 habuerũt corripientẽ ⁊ ꝑfecte loquentẽ abominati sũt
q̃a diripiebãt pauperẽ ⁊c. Sunt secũdo aliquib⁹ bru-
tis similes: aliquibus vo stultiores. Similes vo sunt
brutis vilib⁹ sicut canib⁹: q̃a sicut canis ad vomitum
reuertit Prouerb. xxvj. Ita ipsi ad illa q̃ metu mortis
euomũt: dũ restitutionẽ ꝑcipiũt ⁊ ordinãt: postq̃ con
ualuerint reuertunt. Sicut iterũ q̃ moriẽs euomit ca-
nis comedit: ita ꝓdicti q̃ moriẽtes derelinquunt pro se
reddẽda. In quo maxima illor ostẽdit sitis auaricie:
quia quis nõ diceret illũ maxime sitire corporaliter: q̃
aquã biberet: q̃ de illo: qui fere vel totaliter submersus
fuit eijcit. Sic quis nõ diceret illum maximã in corde
sitim habere cupiditatis: q̃ diuitias illas deuorat: q̃b⁹
moriẽs fere vel totaliter submersus fuit: quas tñ dum
mort euomit. Iuxta illud Job. xx. Diuitias quas de-
uorauit euomet: ⁊ de vẽtre ei⁹ extrahet eas. Extrahet
inquit eas maritus diuitias vxoris vel econuerso: vel
filius vel executor vel q̃ fuerit morienti ꝓpinquior: ex-
trahet eas de cista: de bursa: de pariete vel terra: vel
vbicũq̃ fuerint abscõdite easq̃ ad ꝓpriã ⁊ non ad de-
functi cõuertẽt vtilitatẽ ⁊ spinã quã de pede morientis
extrahũt in pede ꝓprio ponũt. Nec mirũ q̃a et q̃ ipsi
dũ vixerũt plus diuitias q̃ aĩas ꝓprias dilexerũt: sic
effectus ostẽdit quo videt: q̃ restituere nolũt vt aĩas
ꝓprias saluent: qd mirũ est: si illi ad quos bona illorũ
veniũt plus diligũt diuitias q̃ animas alienas. i. de-
functor. Immo maxime mirandũ ⁊ maxime fatuita-
tis indiciũ est q̃ aliq̃s de hoc confidere velit: q̃ alius
velit animã suã plus q̃ ipse diligere vel ipsam libera-
re vbi ipse nõ vult vel maiorẽ circa ipsius liberationẽ
adhibere diligentiã. Ideo signãter dicit Prouerb. vj.
Teipm libera. Q̃ vo quibusdã irrationalib⁹ aĩalib⁹
sint stultiores. Primo ostẽsum est. B. iiij. 9. Secundo
idem in natura ostẽdit oĩm animaliũ de preda viuen-
tium: q̃ totã dimittũt predã cũ qua sine vite amissione
euadere nõ possunt. Aues etiã predales: ꝓda capta in-
sidias timẽtes: tentant si cũ illa in altũ volare possint:
alioquin totũ vl' partẽ quã ferre nõ possunt: dimittũt.
Sic habẽs diuitias cogitet si cũ bona conscientia illas
retinere ⁊ ad celum volare possit: aliter nisi totũ dimit
tat: stultior est cũctis animãtib⁹ vniuerse carnis Gen.
vj. Sed q̃a hoc est difficile: dicit a veritate Matth. xix.
Q̃ difficile diues intrabit in regnum celorum.
¶ In quo magnũ ostendit malor diuitũ q̃ de alieno Arti. vij.
ditant: nec illud restituũt periculũ. Pro quo est consi-
derandũ q̃ tales sunt in periculo magno ante mortẽ. 16
in maiori in morte: in maximo post mortẽ. Primũ ptz
de periculo tã corporali q̃ spũali. Tales nãq̃ aliquo-
tiens ante mortẽ incidũt in paupertatẽ: sicut ostẽsum
est. M. ix. 24. Et in diuersa cadunt infortunia: sic patz
I. xiij. 37. Et. M. vj. 18. cũ sequẽtib⁹. Multũ etiam
sunt in brigis ⁊ placitis et in verberantiũ ⁊ occidentiũ
timorib⁹. Q̃ etiã spũalia ante mortẽ incurrũt pericu- Exm̃
la: certũ est: quia semꝑ in culpã ⁊ frequẽter in despera-
tionẽ cadũt ante mortẽ. Sicut patet primo de Iuda ꝓ-
ditore. Et secũdo de quodã vsurario moriẽte ĩ ciuitate
Trezensi: qui hortãti eum ad penitentiã: rñdit: nimis
tarde est: et faciẽs portare florenos suos coram eo ait:
heu cum q̃ta sollicitudine vos acquisiui: et nũc ꝓpter
vos animã ⁊ corpus perdã. heu q̃ vnq̃ vos vidi: nec
tamẽ restituit. Et sic eius cõditio peior fuit q̃ Iude ꝓ-
ditoris: quia ipse pecuniã male acceptã restituit: et qui
pri⁹ restituere noluit: sicut nec ei similes adhuc faciũt:
tũc restituit qñ nihil ei valuit: corpus terre: bona mũ-
do: animã demonib⁹. In morte etiam sunt in periculo
magno q̃a tũc ab illis: qui eos in tergo semꝑ sequebãt
capiunt et spoliant ab amicis noĩe ⁊ inimicis re de ex-
teriorib⁹ ⁊ a demonib⁹ de interiorib⁹: tũc inuenierẽt mo-
riẽtes q̃ est de eis in hoc casu sicut de latronibus: qui
semꝑ dũ furant euadere sperãt: sed multi illorum vna
die vel nocte spe frustrati capiunt. Illi vo qui bona
illorũ accipiũt administrãda ⁊ nõ administrãt: vel ad
quorũ manus quocũq̃ modo ꝑuenerint: et de eis qd
debuerũt nõ fecerũt inuenierẽt in morte illorũ q̃ sunt sic
furti vl' rapine receptatores: quia sicut fures quãdoq̃
amicitia illorũ ad quos reputant se obligatos: sicq̃ ti-
more ducti: furtũ suũ apud illos deponũt: et tñ apud
iustum iudicẽ culpabiles sunt. Ita in ꝓposito morien-
tes aliqua bona male acquisita ratiõe amicitie illis dãt
et apud illos dimittũt: quos carnaliter diligunt. Aliq̃
vo timore executorib⁹ distribuẽda derelinquũt: q̃ oẽs
dum bona illa tãq̃ sua tractant: apud districtũ iudicẽ

tanq̃ furti receptatores cōdemnabunt. ¶ Poſt mortē
vo in maximo ſunt periculo: quia ſicut latroni ligant
manus: vt ſic ligatis manibꝫ ad ſuſpendiū ducat cor-
porale ⁊ tpale. Ita talibꝫ morietibꝫ manus ad literam
realiter ligant: ex qua ligatione niſi prius fecerit ꝙ ſpi
ritus nō liget ſicut corpus: ita ſpūs ligatꝰ ad ſuſpēdiū
ducit eternum. Ideo cōgrue orabat Hieroboam. iij.
Reg. xiij. dicēs. Deprecare ꝓ me vt reſtituat manus
mea mihi. Cuius exemplo oēs ad hoc conari deberēt:
vt de cuiuſlibet liberatione tam ligatiōis que fit ꝑ cul-
pam ante mortē in anima: q̃ȝ etiā ligationis corporis:
que fit in morte: ⁊ de reſtitutione poteſtatis vtriuſq̃ȝ
q̃ȝtum ad deum veraciter dici poſſit illud Marci. iij.
Reſtituta eſt manus eius. Sed dicent primo: ꝙ mo-
riens ordinauit omniū reſtitutionē in teſtamēto: ergo
non damnabit. A quibꝰ querendū eſt: quare ipſemet
non reſtituit: q̄n reſtitutionē fieri p̄cepit vel ordinauit
quia aut bona habet ſufficiētia terris ⁊ omnibꝫ q̄ ha-
bet venditis: et tunc ſtatim reſtituere poteſt ſi vult: ſi
aūt nō vult: nō videt eſſe cōpleta reſtitutiōis volūtas
et ſic nō ſaluabit: quia ꝓ reſtitutione faciēda tenet oīa
vendere vſq̃ȝ ad mēdicitatē. Cuius ratio eſt: quia mē-
dicare poteſt ſine pctō: non aūt aliena detinere: ergo tenet
primū facere vt euitet ſecundū. Aut bona ſufficientia
nō ſunt: et tūc videt inanis ordinatio: q̄tū ad reſtitu-
tionis effectū in ſpoliatis. Sed dicēt nō poteſt ſtatim
reſtituere ad cōmodū ſuū quia habet aīalia vel blada
et hmōi que ſtatim vtiliter vendi non poſſunt ipō vi-
uente: vocet ergo creditor vel ſpoliatus ⁊ ponat in il-
lorum bonorū poſſeſſione: aliter poſtmodū non reſti-
tuet ad cōmodū creditoris: quia poſt mortē debitoris
ꝓ illis bonis placitabit: et vix finaliter medietatē obti-
18 nebit. ¶ Et ponat: ꝙ poſt mortem debitoris integra-
liter debitum reſtituat creditori: adhuc non videt hoc
ſatis ꝓ debitore eſſe ſecurū: quia ſicut latro in latroci-
nio captus: latrociniūq̃ȝ q̄n ad iudicē ducit in domo
ſua dimittēs: et p̄cipiēs illis qui in domo ſunt: ꝙ totū
reſtituāt: nō ſecure ad iudicē vadit: voſipſi in cordibꝰ
veſtris iudicate ſi tali corā iudice ducto: ⁊ ab aduerſa-
rijs de furto accuſato: ſufficiat dicere: furtum in domo
mea dimiſi: meis p̄cipiēs: ꝙ totū reſtituant. Si vobis
videat: ꝙ hoc corā iudice nō ſufficeret terreno. Idem
iudicate: ꝙ non ſufficeret corā iuſtiſſimo iudice deo: ꝙ
coram eo ductus ⁊ a demonibꝫ accuſatus: ꝙ aliena in-
iuſte abſtulit vel retinuit vel vtrūq̃ȝ: et ꝙ totū cū cor-
pore ſuo in domo inuenerit dicat ꝙ reſtitutionē fieri
p̄cepit q̄n inuitus receſſit: ⁊ illa de quibꝫ accuſat vlte-
rius retinere non potuit: videt ꝙ nullus ſentiat quin
talis ſtatim ex ꝓpria iudicabit faſſione. ¶ Sed dicent
apud deū eſt miſcōia ⁊ copioſa apud eum redēptio: ſed
illis qui miſcōia ſe dignos faciūt dum tempus eſt mi-
ſerendi: nō enim eſt apud deū ſicut apud illos qui do-
miniū in ⁊vallia obtinent regale: vt poſt iudiciū mor-
tis datū: morti vēdat iudicatum. Immo ſi in ꝓpoſito
totū remitteret deus minorē facere videret fidelitatem
vel maiorē iniuſticiā quia ipſi nec vendunt nec remit-
tunt: vbi ſequela eſt partis ne iniuriā faciant parti leſe
vt illud remittāt qđ alteri debet: quō ergo remitteret
deus qđ alteri debet ante mortē: ergo reſtitue ei oīa
que ſua ſunt. iiij. Reg. viij.

R vij RESurrectiōis Primo oſtē-
detur poſſibilitas. Secūdo neceſſitas. Tertio
certitudo. Quarto quomō reſurrectio Chriſti eſt cau-
ſa noſtre reſurrectionis. Quinto quomō reſurrectio
chriſti fuit exemplar noſtre reſurrectionis. Sexto de
dotibus oſtendet corporū reſurgentiū ad gloriā: et de
qualitate corporū reſurgentiū ad penam.

¶ Primū exemplis oſtendit et autoritatibꝫ. Exempla Arti. j.
eīn ad hoc habent tam in natura q̄ etiam in arte: et in
miraculis diuinis. Si enim natura hoc ab auctore ha- 1
beat nature: ꝙ ferrū lapidē adamantinū ſeu magnetē
ad ſe trahere poſſit in altū: multomagis hanc potētiā:
natura ſibi retinuit diuinitatis: vt naturā corporalem
bonorū hominū ad ſe in altū trahere poſſit: ⁊ vt ferrū
nature ponderoſe manubrio copulet anime: de qua co-
pulatione vide. iiij. Reg. vj. Et. M. iij. 20. Ex quibꝰ
patet: ꝙ ſicut dedit nature: ꝙ ferrū lapides ſurſuȝ ſub-
leuaret: ⁊ ferrum ſurſum aſcēderet. Ita potēs eſt de la-
pidibus iſtis ſuſcitare filios Abrae Matth. iij. ¶ Se-
cūdo idem exemplo oſtendit in natura. Si eīn natura
potens ſit de terra aurū ⁊ alia metalla cū artis ſupple-
mento gignere: quis hanc potentiā ab illo auferet: di-
cendo ꝙ corpora ſicut aurū clara nō poſſet de terra ſu-
ſcitare: de quo dicit Ioh. v. Sicut pater ſuſcitat mor-
tuos et viuificat: ſic ⁊ filius quos vult viuificat: q̄ di-
cit Ioh. xj. Ego ſum reſurrectio ⁊ vita. Et qui credit in
me: etiā ſi mortuꝰ fuerit viuet: quia omnipotēs nomē
eius Exodi. xv. ¶ Tertio exemplo in natura idē per- 2
ſuadet florū arborū et omniū granorū que in terra ſe-
minant et de terra creſcūt. Sicut nāq̃ȝ flores pulcher-
rimi de terra ſurgunt lutoſa et vili per potētiā nature.
Et eadem potētia arbor que in hyeme apparet: quaſi
mortua eadem numero in eſtate reuiuiſcit: ⁊ virideſcit
et de paruo pupino fit arbor. Et de parua nuce fit co-
rylus. Iuxta illud. De nuce fit corylus: de glande fit
ardua quercꝰ. Et de grano ſicco ſine palea vel virore
ſeminato ⁊ in terra mortificato: conſurgit herba viri-
dis: et ſpica cū palearū veſtimēto: et totū ꝑ potentiam
quā deus nature tribuit create: hec forſitan ſi quis oīa
nō vidiſſet vix iſta crederet. Vt verbi gratia. Si aliq̄
ſub terra nato ⁊ nutrito: qui nunq̃ȝ flores arbores vel
creſcētia vidiſſet frumēta in manu ſua lutū pupinum
vel grana tenēti diceret: tu tenes in manu tua materiā
florū pulcherrimorū vel arborū maximarū ⁊ fructuū
optimoꝝ quia natura elemētorū hec de his q̄ in manu
tenes poteſt ꝓducere: vix crederet qđ nō dediſſet. Sic
nec ille nutritus in carcere de quo ponit exemplū btūs
Gregorius in principio quarti dialo. Ita infideles q̄
reſurrectionē corporū nō credūt: quia illā oculo fidei
nō viderūt. Si pulueres in quos cōuerſa vel reuerſa
ſunt corpora ſanctorū in manibꝫ teneret: ſeu oſſa arida
et diceret ei: tu tenes materiā pulcherrimorū corporū
que in eternū durabūt in manibꝫ: quia deus de pulue-
ribus iſtis: ſeu oſſibꝰ talia corpora reformabit. Iuxta
illud apli ad Phil. iij. Reformabit corpus humilitatꝭ
noſtre ⁊c̄. Et iuxta teſtimoniū Eſaie. lxvj. Oſſa inq̄t
noſtra: quaſi herba germinabūt. Glo. interliniaris. i.
reuiuiſcēt vix crederet imo multi illorū nunq̄ hoc cre-
dere voluerunt. Quos cōuincit btūs Gregorius. xiiij
moral. dicēs. Sunt nōnulli cōſiderātes ꝙ ſpūs a car-
ne ſoluit: ꝙ caro in putredinē vertit: ꝙ putredo in pul-
uerē redigit ꝙ puluis in elementis ſoluit: vt nequaq̃ȝ
ab humanis oculis videat: qua ꝓpter reſurrectionem
fieri poſſe deſperant: et dum arida oſſa deſpiciunt: hec
veſtiri carnibus ⁊ rurſum ad vitam virideſcere poſſe
diffidunt: qui ſi vim reſurrectionis ex obedientia non
tenēt: certe hāc tenere ex rōne debuerāt: quid eīn quo-
tidie niſi reſurrectionē noſtrā in elemētis mūdus imi-
tatur. Nam ꝑ momēta temporū cernimꝰ arbuſta vi-
riditatē folioꝝ amittere a fructuū prolatione poſt lar-
gitionē ceſſare. Et ecce: ſubito quaſi ex areſcenti ligno

velut quadã reſurrectiõe veniẽte videmꝰ folia erum-
pere fructꝰ grandeſcere ⁊ totã arborẽ rediuiui decoris
veſtiri. Cõſideremus etiã paruũ cuiuſcũqꝫ arboris ſe-
men qḋ in terra iacit̃: vt arbor ex illo ꝓducat̃ et cõpre-
hendamꝰ ſi poſſumꝰ: vbi in illa tanta paruitate ſemi-
nis: tãta arbor latuit que ex illo ꝓceſſit: vbi lignũ vel
cortex: vbi viriditas folioꝝ: vbi vbertas fructuũ: nũ-
quid nam in ſemine aliq̃d tale videbat̃: cũ in terrã ia-
ceret̃ quid ergo mirũ ſi tenuiſſimũ puluerẽ a nr̃is ocu
lis in elemẽtis redactũ: cũ vult deꝰ in hoīem reformat
qui ex tenuiſſimis ſeminibꝫ immẽſa arbuſta reformat
et reintegrat. Sic ergo ad Roma. j. Inuiſibilia ipſius
a creatura mũdi: ꝑ ea q̃ facta ſunt intellecta cõſpiciũt̃:
ita vt ſint inexcuſabiles infideles videlicet qui reſurre
ctionẽ nõ credũt: quos ad cõſiderationẽ aliarũ creatu-
rarũ inuitat ſaluator Luc. xij. et Matth. vj. dicẽs. Cõ
ſiderate lilia agri: quõ creſcũt. Et infra. Si aũt fenum
qḋ hodie in agro eſt ⁊ cras in clibanũ mittit̃: deus ſic
veſtit: q̃tomagis vos: puſille fidei: ſupple ſurgere fa-
ciet ⁊ veſtiet gloria ⁊ honore in reſurrectiõe in qua nõ
nubẽt neqꝫ nubent̃: ſed erũt ſicut angeli Matth. xxij.
Quibus omnibꝫ cõcordat. j. Coꝝ. xv. Quõ inquit re-
ſurgũt mortui: quali aũt corpore veniẽt. Inſipiẽs tu
qḋ ſeminat̃ nõ viuificat̃: niſi prius moriat̃. Et qḋ ſe-
minas nõ corpus qḋ futurũ eſt ſeminãs: ſed nudum
granũ vtpote tritici vel alicuiꝰ ceteroꝝ: deus autẽ dat
3 eis corpus ſicut vult ⁊c̃. Secũdo idẽ exẽplo oſtendit̃
in arte humana in qua cũ videamꝰ de pulueribꝫ et ci-
neribus cuiuſdã herbe: q̃ filix vocat̃ clariſſima vtpote
vitrea fieri corpora: cur hanc artẽ ſubtrahit ille: qui di
cit: homo cũ dormierit nõ reſurget Job xiiij. ab illo q̃
eſt omniũ artifex Sap. vij. Suſcitãs de puluere ege-
nũ. j. Reg. ij. Tertio idẽ exẽplo oſtendit̃ alioꝝ miracu-
loꝝ. Sic nãqꝫ arguit Augꝰ. cõtra incredulos de reſur-
rectione chriſti de ciui. dei. li. xxij. c. v. dicẽs. Vnũ mũ-
do incredibile videmus: videlicet ꝙ ꝑ paucos illitera-
tos fidei ſubiecit mundũ: cur ergo illud nõ credũt: vi-
delicet reſurrectionẽ chriſti in celum in carne? Sicut g̊
ipſe ex vno miraculo chriſti alterius arguit poſſibilita
tem et rationabilitatẽ. Ita ex alijs miraculis tã chriſti
q̃ alioꝝ ſanctoꝝ oſtẽdit̃ poſſibilitas ⁊ rationabilitas
reſurrectionis. Non enĩ videt̃ rationabile negare q̃n
ipſe poſſit mortuos reſuſcitare: qui Lazarũ reſuſcita-
uit cũ alijs: de quibꝫ dictũ eſt. P. xj. 8. in fine ⁊ debeat:
q̃a maior ratio videt̃ ꝙ debeat ſuſcitare corpora nũq̃
moritura: ſed ſemꝑ deũ laudãtia: q̃ corpora iterũ mo-
ritura. Nec iterũ videt̃ rõnabile: quin ille hoc poſſit ⁊
debeat facere: cuius virtute ſancti ſui ſuſcitauerũt mor
tuos: tam ĩ vita ipſoꝝ q̃ etiã in morte: ſicut in pluribꝫ
legit̃ geſtis ſanctoꝝ. Illi vͦo q̃ fidẽ nõ recipiũt chriſti:
nec miracula credũt ſctõꝝ: antiquũ tñ recipiũt teſta-
mẽtũ: ſicut iudei antiquas ſcrutent̃ ſcripturas: in q̃bꝫ
plures ꝑ Heliã et Heliſeũ inuenient ſuſcitatos. Qui
ergo ad tactũ oſſium Heliſei defuncti cõcedũt hoīem
mortuũ ſuſcitatũ: ſicut patet. iiij. Reg. xiij. vbi ſcribit̃
ꝙ cũ tetigiſſet oſſa Heliſei: reuixit homo cur h̄ negant
ꝑ potentiã dei poſſe fieri de chriſto: vel generaliter de
omnibus quidem ſaduceoꝝ: qui dicũt non eſſe reſur-
Arti. ij. rectionẽ mortuoꝝ. Lu. xx.

¶ Cõtra quos reſurrectõis neceſſitas pluribꝫ oſtẽdet̃
rõnibus et autoritatibꝫ. Rationibus ſeu argumentis
4 hec oſtendit̃ ad magna deducẽtibus inconuenientia:
niſi reſurrectio concedat̃ mortuorum: quarum alique
tacte ſunt. F. iiij. ar. iiij. que licet ibi ad aliud hic tamen
ad iſtud deduci poſſunt ꝓpoſitũ. ¶ Primo nanqꝫ ne-
gantes reſurrectionẽ: negare habẽt diuinã ſapientiam
ſeu bonitatẽ que cum diſponere dicat̃ oīa ſapiẽter: ad
maiorẽ ſi verũ ſit ordinaſſe felicitatẽ hoīes debuit q̃
iumẽta: qḋ tamẽ nõ fecit ſi vnus ſit interitus hominũ
⁊ iumentoꝝ Eccleſiaſtes. iij. quia multa iumẽta et ir-
rationalia quietius ⁊ lautius: et magis ſm̃ ꝓpria deſi-
deria ⁊ delectatiões: et cũ minore ſollicitudine labore ⁊
pena timore ⁊ grauamine hic viuũt: q̃ multi optimi
et ſanctiſſimi hoīes. Si ergo iſtis ſanctis viris nihil
alibi reſtaret in reſurrectiõe mortuoꝝ: neceſſariũ eſſet
cõcedere: ꝙ deus creaturã ad imaginẽ et ſimilitudinẽ
ſuam factã infeliciorẽ et miſerabiliorẽ feciſſet: multis
irrationalibꝫ creaturis ⁊ etiã peiorẽ q̃ irrationalẽ crea
turã: quia multis peſſimis hominibꝫ qui peccatores ⁊
abundãtes in ſeculo obtinẽt diuitias et ducũt ĩ bonis
dies: vbi illi q̃ pie viuere volũt cũ chriſto ꝑſecutionẽ
patiunt̃. Hoc nãqꝫ generale eſt apud oẽs malos ho-
mines de quacũqꝫ ſint fide vel ſecta: ꝙ vbi mali ſunt
et reſurrectionẽ minus ſperãt: hic delectabiliter viuere
conant̃ ſm̃ carnis delectatiões: quas dũ ꝓpter amorẽ
chriſti et ſpem reſurrectionis: ſi ſpe illa fruſtrarent̃: et
nec hic nec alibi caro qḋ eſt organũ ſpũſancti delecta-
tiões habeat: tales miniſtri chriſti ſunt infeliciores: nõ
tñ iumẽtis ſed etiã omnibꝫ diaboli miniſtris: q̃a dia-
boli miniſtri hic: chriſti vͦo miniſtri nec hic nec alibi
delitias haberẽt. Et ꝙ iſta deductio ſit bona ad ꝓban
dam reſurrectionẽ: patet ꝑ aplm̃. j. Coꝝ. xv. vbi ex in-
tentione chriſti ⁊ mẽbroꝝ eius ꝓbans reſurrectionẽ:
talẽ facit deductionẽ dicens. Si aũt chriſtus p̃dicatur
ꝙ reſurrexit a mortuis: quõ quidã dicunt in vobis ꝙ
reſurrectio mortuoꝝ nõ eſt: neqꝫ chriſtus ſurrexit. Si
aũt chriſtus non ſurrexit a mortuis: ergo inanis eſt fi-
des noſtra: ⁊ p̃dicatio noſtra. Et infra parũ. Ergo qui
dormierũt ĩ chriſto perierũt: ſi ĩ hac vita tñ in chriſto
ſperãtes ſumus ſupple ſine omni ſpe vel re reſurrectio
nis miſerabiliores ſumus omnibꝫ hominibꝫ. Secũdo
tales diuinã negãt iuſticiã qua mali hic vel alibi pu- 5
niri deberẽt. Secundũ hãc vͦo opinionẽ alibi non pu
niunt̃ quia nõ reſurgũt nec hic: q̃a ſicut dicit̃ Job. xxj
Hic impij viuũt ⁊ cõfortati ſũt: ſublimatiqꝫ diuitijs.
Nec põt dici ꝙ p̃dicta dei bonitas ſeu ꝓuidẽtia et ſa-
piẽtia quo ad bonos ⁊ iuſticia quo ad malos: ad aīas
tñ extẽdat̃ bonoꝝ et maloꝝ: qui poſt corpora mortua
in gaudijs vel penis viuũt: ⁊ nõ ad corpora mortua: q̃
nũq̃ reſurgũt quia ex dei ꝓuidẽtia ⁊ iuſticia debetur
bene agentibꝫ premiũ ⁊ peccãtibꝫ ſuppliciũ. Bene aũt
agẽtes vel peccãtes nõ ſunt anime tñ: ſed hoīes ex aīa
et corpore cõpoſiti: ergo hoībꝫ ex anima ⁊ corpore com
poſitis: premiũ debet̃ vel ſuppliciũ vt ſicut ſimul labo
rant in bonis operibꝫ ſimul remunerent̃. Et ſic ſimul
peccãt: ſimul puniant̃: ꝑ illũ qui de ſpe ⁊ reſurrectione
mortuoꝝ eſt iudicator Act. xxiij. Nota ad hoc Da-
maſcenũ. F. iiij. 21. ¶ Iteꝝ dicere p̃dicto modo: ꝙ cor-
pora nõ reſurgẽt: nec remunerabunt̃ vel puniant̃: ſed
tñ aīe eſt cõtra ſacrã ſcripturã tam veteris q̃ noui te-
ſtamẽti. Nam in veteri teſtamẽto corporũ reſurrectio
aperte prenunciat̃ Job. xix. Scio inquit ꝙ redemptor
meus viuit: ⁊ in nouiſſimo die de terra ſurrecturꝰ ſum
⁊ rurſum circũdabor pelle mea ⁊ in carne mea videbo
deũ ſaluatorẽ meũ. In nouo etiã teſtamento chriſtus
vtrãqꝫ ꝓmittit reſurrectionẽ Joh. v. dicẽs. Amẽ amẽ
dico vobis: q̃a venit hora ⁊ nũc eſt: q̃n mortui audiẽt
vocẽ filij dei: et q̃ audierint: viuent: quã quidẽ ꝓmiſ-
ſionẽ ꝙ oporteat etiam de corporũ intelligere reſurre-
ctione: patet ꝑ hoc: qḋ ſequit̃. Venit inquit hora in q̃
oẽs q̃ in monumẽtis ſunt audiẽt vocẽ eiꝰ. Manifeſtũ
eſt aũt: ꝙ aīe in monumẽtis nõ ſunt ſed corpora. Et

apl'us corporū reſurrectionē poſtēdit dicēs.j.Cor.xv
Seminat̄ corpus animale:ſurget corpus ſpūale:opor
tet corruptibile hoc induere incorruptionē: ⁊ mortale
6 hoc induere īmortalitatē. Tertio tales q̄ꝫtū in eis eſt:
oēm inter homines deſtruunt bonitatē ⁊ pietatē:tam
exteriorē q̄ etiā interiorē. Vnde Chryſoſto. ſup illud
Matth.xxij.qui dicūt reſurrectionē non eſſe. In omi
inquit re vel actu virtus agēdi ſpes eſt futuri.Qui enī
arat:arat vt metat:qui pugnat:pugnat vt vincat:⁊ ſic
de alijs. Tolle ergo ſpem reſurrectiōis:⁊ ſoluta eſt ob-
ſeruantia oīs pietatis.Quarto negātes reſurrectionē
noſtrā:negare habēt chriſti reſurrectionē integralem:
quia cū chriſtus ſit caput chriſtianoꝝ oportet ꝙ chri-
ſtiani ſibi charitate copulati tanq̄ꝫ mēbra cū corpore
cōiuncta:cū ipſo reſurgant:alioq̄n diuiſus eſt chriſtꝰ:
et quaſi monſtrū ſine mēbris reſurrexit: q̄ omnia q̄a
incōueniētia ſunt:oportet cū apl'o cōcedere et dicere il
lud.j.Cor.xv.Omnes quidē reſurgemꝰ:eo modo q̊
determinat Caſſi.ſup illud pſ̄.j. Nō reſurgēt impij
in iudicio. Reſurget inquit iuſtus vt iudicet:peccator
vt iudicet̄:impius vt ſine iudicio puniat̄. Sicut patet
ꝑ beatū Greg.J.xj.5. Nota plura argumēta que ad
ꝓpoſitū adduci poſſunt.A.xxiij.3.
Arti.iij. ¶ Noſtre aūt reſurrectōis certitudo:non tm̄ ex dictis
euidētijs:verū etiā ex chriſti accipit̄ reſurrectiōe.Quia
7 ſicut p̄dictū eſt:ſi chriſtus caput chriſtianorū ſurrexit:
⁊ chriſtiani boni tanq̄ꝫ mēbra reſurgēt ad gloriā.Sed
ꝙ chriſtus reſurrexit multis et veracibꝫ ꝓbat̄ teſtibus
et teſtimonijs:que quidē teſtimonia ſufficiētia ſunt:tā
in lege diuina q̄ꝫ humana:quia in vtraqꝫ admittitur
teſtimoniū duoꝝ vel trium. Sed reſurrectiōis chriſti
fuerunt multi teſtes. Primo apl'i qui dixerunt Act.x.
Mādacauimꝰ ⁊ bibimꝰ cū eo:poſtq̄ reſurrexit a mor
tuis. Sed forte dicent aliqui:ita ꝓbabūt iudei contra-
riū ꝑ milites cuſtodiētes ſepulchrū:quia ⁊ ſm̄ iura ci-
uilia negatiua poteſt ꝓbari in actu ꝑſonali:qui nō pōt
fieri ꝑ ꝓcuratorē. Sicut patet in.ff.nouo.li.v.ti.de iti-
nere ⁊ actuqꝫ priuato.l.ij.in fine. Vbi habet̄:ꝙ poteſt
ꝓbare ꝙ aliquis nō fecit ſeruitutē:ꝓbando ꝙ fuit ibi
tota die:et nō vidit eum ibi. Sicut etiā:ꝙ homo ꝓbet
ꝙ aliquis nō dixerit miſſam tali die: quia cōtinue fuit
cum eo vel cōtinue fuit ī tali loco vtputa in mari: vbi
miſſam dicere nō potuit:hoc naꝗꝫ ꝑ teſtes ꝓbare pōt.
Sed de facto qᵭ ꝑ ꝓcuratorē habēs ſufficiēs mādatū
fieri pōt:ꝓbare nō pōt negatiuā:quia ſi ꝓbet me ali-
cui debitū tali die nō ſoluiſſe:ꝑ hoc ꝙ cōtinue fuit me-
cū:vel ꝑ hoc ꝙ in tali loco fui: ꝙ ꝑſonaliter ei ſoluere
nō potui nō ꝓbat:quia ꝑ ꝓcuratorē hoc facere potui.
Cum ergo actus reſurrectionis chriſti ſit actus perſo-
nalis:quia per aliū reſurgere nō potuit: ſi ipſi milites
ꝓbent ꝙ cōtinue fuerint cū eo:et ꝑ cōſequēs ꝙ nō ſur
rexit ſufficiens videt̄ ꝓbatio. ¶ Sed ſi tam iſti q̄ꝫ illi
teſtes bene examinent̄ ſicut ⁊ ſm̄ iura teſtes examinari
debēt:patebit qui ſunt teſtes veritatis ⁊ qui falſitatis.
Diſcipuli naꝗꝫ teſtificabant̄ de ꝑſona loco et tempore
et ſue teſtificationis certiſſimū allegauerūt iudicium:
dicētes ꝙ mādacauerūt ⁊ biberūt cū illo. Milites v̊o
incertiſſimā ⁊ falſiſſimā ſui teſtimonij allegauerunt
euidentiā dicentes. Nobis dormiētibꝫ venerūt diſci-
puli ⁊ furati ſunt eum:ſicut patet Matth.vlti. Et fal-
ſiſſimū ſit iſtud teſtimoniū videte ⁊ cōſiderate: q̄a aut
fuerūt veraces:⁊ tūc verū eſt qᵭ dixerunt:ꝙ videlicet
dormierūt ⁊ tunc neſciuerūt:quid circa illos agebat̄:
vtrū videlicet ſurrexit vel furatus fuerit vel nō: q̄a de
hoc ꝙ ipſis dormiētibꝫ agebat̄ teſtificari nō potuerūt.
Si ergo fuerūt veraces in vna parte: videlicet dormi-
tionis:oportuit eos eſſe falſos teſtes in ſecunda parte:
dicētes:q̄m diſcipuli ſui eum furabant̄. Si v̊o fuerūt
in vtraqꝫ parte falſi ergo in neutra parte eſt eis creden
dum:ſed teſtimoniū illorū tanq̄ꝫ falſoꝝ et corruptorū
teſtiū eſt ab omnibꝫ abijciendū.Falſorū ꝓpter rationē
predictā corruptorum:quia ſicut dicit̄ Matth.xxviij.
Quidā de cuſtodibꝫ venerūt in ciuitatē ⁊ nūciauerūt
principibꝫ ſacerdotū omnia que facta fuerant: ⁊ illi ꝓ
tunc veri fuerūt teſtes. Sed ſequit̄ illorum corruptio.
Congregati inquit cū ſenioribꝫ conſilio accepto pecu-
niam copioſam dederūt militibꝫ:dicētes:dicite: q̄a di-
ſcipuli eius nocte venerūt:⁊ nobis dormienibꝫ furati
ſunt eum. Secūdo ipſemet chriſtus reſurrectionis ſue
teſtis extitit:dicens. Et tertia die reſurget Matth.xx.
Et Luce.xviij.⁊ Marci.x. Si ergo teſtimoniū regis
terreni tantā facit certitudinem:tm̄qꝫ eius credit̄ teſti-
monio:qᵭ in charta quā facit ſufficit ꝙ dicat:teſte me-
ipſo:q̄ꝫtomagis illius regis eterni credēdū eſt teſtimo
nio:qui dicit Matth.xxvj. Poſtq̄ꝫ reſurrexero prece-
dam vos in galileam.
¶ Cuius reſurrectio cōgrue eſt cauſa noſtre reſurre- Ar.iiij.
ctionis. Sicut ſm̄ phm̄ in.ix.metaphiſice: primum in
omniū alioꝝ genere eſt cauſa alijs. Sꝫ chriſtus eſt pri- 8
mogenitus mortuorū. Apoc.j. Et chriſtus reſurrexit
a mortuis primitie dormientiū.j.Cor.xv.ergo ip̄e eſt
cauſa reſurrectionis alioꝝ:quibꝫ primo terrā ⁊ monu-
mentū ⁊ infernū liberū aperuit:ne ab his in die iudi-
cij detineri poſſent:et hoc in die paſche diluculo: ſicut
ipſe p̄dixit ꝑ pſ̄.lvj.dicēs.Exurgā diluculo. In qua
duo tāgit:euidentiā ⁊ horā. De primo Luc.vlti. Sur
rexit dn̄s ⁊c̄. De ſecūdo Mar.vlti. Surgēs mane pri
ma ſabbati. ¶ Quibꝰ ſecūdo celū aperuit in die aſcen
ſionis:vt ipſum reſurgētes intrare poſſent. Que om̄ia
oꝑa pulchre p̄mo p̄oſtēſa ⁊ ſignificata vident̄ in facto
illius:de quo ſcribit̄ Judic.xix. Mane facto ſurrexit
homo:⁊ aperuit oſtiū. Aperuit naꝗꝫ oſtiū inferni vt
bonos liberaret. Oſtiū monumēti nō in reſurrectiōe:
ſed poſt ꝑ miniſteriū angelorū: ſicut dicitur Matth.
xxviij. Angelus inquit dn̄i deſcēdit ⁊ accedēs reuol-
uit lapidē:vt veniētes de ſua reſurrectiōe certificaret:
de quibꝫ ſcribit̄ Mar.xvj. Et aſpiciētes viderūt reuo-
lutū lapidē. Oſtiū celi vt admodū ferri lapides ada-
mantinos:id eſt viros ſolidos in fide ⁊ bonoꝝ operū
ꝑſeuerātia:de quoꝝ quolibet Ezech.iij. Vt adamantē
et vt ſilicē dedi te:⁊ ad modū ſolis: qui de mari aquā
purā ſurſum trahit:ſalſam pōderoſam ⁊ terreſtrē de-
relinquēs bonos et electos ſuos ſpūales ⁊ ſpūaliter le
ues ſurſum poſt ſe aſcendere ⁊ celū intrare faceret. De
quibꝫ ſcribit̄ ⁊ quibꝫ ꝓmittit̄ Joh.xij. Si exaltatꝰ fue
ro:omnia trahā ad meip̄m:id eſt om̄ia tractu digna:⁊
ad tractū talē diſpoſita. Et pulchre ſignificatū videt̄ ī
facto Joſue. Joſue.viij. Surgens inquit diluculo re-
cēſuit ſocios ⁊ aſcēdit cū ſenioribꝫ:id eſt cū viris iuſtis
et cū participibꝫ ſue paſſionis. De quibꝫ ad Roma.vj
Si complātati ſumus ſimilitudini mortis eius:ſimul
⁊ reſurrectionis erimus. Et infra. Si mortui ſumus
cum chriſto:ſimul ⁊ viuemus cum ip̄o ⁊c̄. Vult enim 9
tm̄ dicere:ꝙ mors et reſurrectio chriſti ſūt cauſa reſur-
rectionis illoꝝ ad vitam:qui cum chriſto:ſicut dicitur
ad Gal'.vj.carnē ſuā crucifixerūt:cum vitijs et concu-
piſcentijs. Licet naꝗꝫ ꝓ omnibꝫ mortuus ſit:et reſuſci
tatus:vt ſua morte ⁊ reſurrectione omnes q̄ꝫtū in eo
fuit non ſolum a culpa:ſed etiā a morte liberaret eter-
na:qui defectꝰ reparare venit:quos primo incurrimꝰ
parente peccante:ex cuius peccato non tm̄ culpam ſed
etiam mortem in nobis cauſaret corporū. Nōnabile ꝗ

fuit vt ille qui venit defectibus illis ſuccurrere: ſicut
ſua morte: mortē illā deſtruxit: ſicut ꝓmiſit Oſee.xiij.
Ero mors tua o mors. Et ſic dꝛ ad Roma.v. Per vnū
hoīem pctm̄ intrauit in hūc mūdū: ⁊ ꝑ pctm̄ mors: ſic
in vniꝰ delicto: mors regnauit ꝑ vnū: multomagl̄ acci
piētes abūdātiā donatiōis ⁊ iuſticie in vitā regnabūt
ꝑ vnū Jeſum chꝛiſtū. Jta ⁊ reſurrectiōe ſua oīm q̄ntū
in eo fuit reſurrectionē cauſaret vt ſic dꝛ ad Roma.v.
Sic delictū ita ⁊ donū. Cū ḡ delictū īmortalitatē quā
in ſtatu innocētie habuimꝰ ⁊ ſꝑ habuiſſemꝰ ſi voluiſ-
ſemꝰ deſtruxerit: iuſtū fuit vt donū illō reſtitueret. Et
hoc eſt qō ſequit̄. Si em̄ vniꝰ delicto multi mortui ſūt
multomagl̄ gr̄a dei: in gr̄a vniꝰ hoīs Jeſu chr̄i in plu
res abūdauit. Ex q̊ hꝫ ꝙ efficaciꝰ eſt meritū paſſiōis et
reſurrectiōis chr̄i ad reſtituēdū nos ad immortalitatē:
q̄ꝫ fuit delictū ad tollēdā īmortalitatē: q: nec tā grādē
abſtulit delictū īmortalitatē: q: illi in ſtatu innocentie
habuerūt poſſe nō mori: chꝛiſtꝰ vo ſua paſſiōe ⁊ reſur
rectiōe meliorē ill' q̄ cū eo reſurgent ad gl'iam cauſauit
īmortalitatē: vicꝫ nō poſſe mori: vt meliorē inuenirent
reſurrectionē Heb.xj. Jlli vicꝫ tm̄ de q̄bꝫ ibi ꝑmittit̄.
Dicerūt regna opati ſunt iuſticiā ⁊c. ⁊ nō alij. Et h̄ eſt
qō dꝛ.j. Cor.xv. Oēs q̄dē reſurgemꝰ: ſ; nō oēs īmu-
tabimur. Sed illi tm̄ īmutabunt ad gl'iam q̄ accipiūt
exēplū reſurrectiōis chr̄i: q̄ ita reſurgūt a morte culpe:
ſic ipē ſurrexit a morte corpis.

Ar.v. ¶ Pro q̊ ꝯſiderādū: ꝙ chꝛiſtꝰ pꝛſo reſurrexit tertia die
Jn ſignū ṗmo ꝙ de triplici morte ſuos liberaret. ṗmā
10 ſcꝫ culpe deſtruēdo: ſecūdā.i. nature: vt ſuos faceret il-
lā non timere: tertiā ſcꝫ pene eterne vt ſuos faceret illā
euadē. Jn ſignū ſecūdo ꝙ ſtatuꝫ ſeu tp̄s āt legē ⁊ tp̄s
ſub legē finiret: ⁊ tertiū inchoaret: ſcꝫ ſub gr̄a. Jn cuiꝰ
ſignū ſurrexit circa finē noctl̄ ⁊ ṗncipiū diei: q: noctē
figurarū ⁊ culparū ⁊ vmbꝛe finiuit: ⁊ diē gr̄e ⁊ gl'ie ſeu
diē inchoauit eternitatis ⁊ q̄etis eterne. Jn cuiꝰ ſignū
nō quēcūqꝫ diē: ſua inchoauit ⁊ illuſtrauit reſurrectio
nē: ſed diē dn̄icū: qui eſt dies q̄etis: ſignificās: ꝙ ſua re
ſurrectiōe ſuos ad diem ducit quietl̄ eterne: de q̊ in pſ.
lxxxiij. Melioꝛ eſt dies vna in atrijs tuis ſuper milia:
⁊ de quo quotidie in illa cātat̄ hebdomada. Hec dies
quā fecit dn̄s. Qui ḡ iſtiꝰ reſurrectiōis chꝛiſti que ter-
tia die ad deſtructionē triplicis mortis ⁊ finitionis no-
ctl̄ facta fuit capit exemplū a morte culpe triplici actu:
id eſt ꝯtritioniſs: ꝯfeſſionis: ⁊ ſatiſfactōis ſurgēdo: vt
Apoca.xx. Hec eſt reſurrectio pꝛima: ſtatū gr̄e cū ipō
incipiendo ⁊ continuādo: habebit diem gl'ie cum ipſo
in reſurrectione ſecūda: que erit in gloꝛia: beatus ergo
⁊ ſanctus qui habet partem in reſurrectiōe ṗma Apo-
11 ca.xx. Secūdo chꝛiſtꝰ ſurrexit veraciter: non ſicut Sa
muel.j. Regum.xxviij. Et ſicut illi: q̄ ficte veniunt ad
confeſſionem cum pꝛopoſito recidiuandi: vel peccatū
ſuum non dimittendi. Sed ſicut chꝛiſtus de quo Lu-
ce vltimo. Surrexit dn̄s vere. ¶ Tertio chꝛiſtus ſurre
xit velociter ⁊ cito: quia ī mane. Jta a culpa ꝑpetrata a
nocte: ⁊ mane eſſet confeſſione ſurgendū: pſal'.lvj. Ex-
urgam diluculo. ¶ Quarto ipē ſurrexit integraliter in
coꝛpoꝛe ⁊ anima. Jta integraliter ſurgere debemus co
gitationes: locutiōes: opationes: occaſiones peccati de
ſerendo: ⁊ pn̄iam integram ꝑagendo extra culpam: ali
ter perfecte non ſurgimꝰ nec totalem accipimus ſanita
tem: que eſt conſcientie bone interrogatio in deum.j.
Petri.iij. ¶ Quinto chꝛiſtus ſurrexit perſeuerāter: nō
ſicut illi qui cito poſt paſcha redeūt ad peccatoꝝ ſepul-
cra: q̄ dimiſerunt a peccatis ſuis ſurgēdo. Nec ſic nos
ſed ſicut chꝛiſtus qui a ſepulchꝛo ſuo ſemel reſurgens
ad illum iterum ſicut nec ad mortem redijt: quia chꝛi-
ſtus reſurgens a mortuis: iam non moꝛitur: mors illi
vltra non dn̄abitur: ad Roma.vj. Si ergo partem cū
chꝛiſto volumus in ſecunda vendicare reſurrectione:
quomō chꝛiſtus ſurrexit a mortuis per gl'iam patris.
Jta nos: ad Roma.vj. vt in die reſurrectōis cum dn̄o
gloꝛiemur: non tm̄ in aīa: ſed etiam in coꝛpoꝛe gl'ioſo.
¶ Pro q̊ eſt aduertendū: ꝙ q̄tuoꝛ erūt dotes bone coꝛ- Ar.vi.
poꝝ gl'ioſoꝝ: ⁊ q̄tuoꝛ q̄litates ꝯ̄rie coꝛpoꝝ dānatoꝛum
De ṗmo ṗmo: ⁊ ſecūdo ſecūdo: ⁊ tertio oſtēdet̄ ꝙ gau 12
dia ⁊ penas aīe nō expectāt vſqꝫ ad diē iudicij. ¶ Q̄-
tū ad ṗmū coꝛpis ṗma dos erit claritas. Nā ex clarita
te ⁊ virtute aīe ad diuinā viſionē eleuate: coꝛpꝰ ſibi vni
tū claritatē accipiet: ſm̄ ꝯdecētiā aīe. Sicut ḡ aīa diui-
na viſione fruēs: q̄dā ſp̄ūali claritate replebit̄: ꝑ q̄ndā
redūdantiā ex aīa in coꝛpꝰ: ipm̄ coꝛpꝰ ſuo mō claritatl̄
gl'ia induet̄: ⁊ hoc eſt qō dicit apl's.j. ad Coꝛ.xv. Se-
minat̄ coꝛpꝰ in ignobilitate: reſurget in gl'ia: quia coꝛ-
pus noſtrū qō nunc eſt opacū: tunc erit clarū: ſm̄ pꝛo-
miſſionē veritatis Math.xiij. Fulgebunt inquit iuſti
ſicut ſol in regno patris eoꝛū. Nec tamen oēs iuſti eq̄-
lem habebūt claritatē: ſed erit in claritate illoꝝ differē-
tia: ſicut eſt ī coꝛꝑibꝫ celeſtibꝫ: ꝑ quoꝛū ſil'itudinē apl's
j. Coꝛ.xv. differētiā claritatl̄ illoꝝ oſtēdit: dicēs. Alia
claritas ſol': alia claritas lune: alia claritas ſtellaꝝ: ſtel-
la autē differt a ſtella in claritate: ita ⁊ reſurrectio moꝛ-
tuoꝛum. ¶ Secunda dos erit agilitas. Anima nanqꝫ
que diuina viſione fruitur: vltimo fini ꝯiuncta: in om
nibus experietur ſuum deſideriū adimpletum: ⁊ quia
deſiderio anime mouetur coꝛpus: cōſequēs erit vt coꝛ
pus anime ad motū obediat: ⁊ ſit vbi anima voluerit.
Et hoc eſt qō apl's ait.j. Coꝛ.xv. Seminat̄ in infirmi
tate: ſurget in virtute. ¶ Jnfirmitatem em̄ experimur
in coꝛꝑe: quia inualidū inuenit̄ ad ſatiſfaciendū deſide
rio anime in motibus ⁊ actionibꝫ: quas aīa imperat: q̄
infirmitas tunc totaliter tolletur virtute redundantie
in coꝛpus ex aīa deo ꝯiuncta: ꝓpter qō Sap̄.iij. dicitur
de iuſtis: ꝙ tanq̄ ſcintille in arūdineto diſcurrent: nō
ꝙ motus ſit in eis ꝓpter neceſſitates cū nullo indigeāt
qui deum habent: ſed ad virtutis demonſtrationem.
¶ Tertia dos erit impaſſibilitas: quia ſicut aīa diuina 13
viſione fruens: habebit deſiderium ſuū impletū: q̄ꝫtū
ad oīs boni adeptionē. Jta etiā eius deſideriū imple-
tum erit: q̄ꝫtū ad oīm̄s mali remotionē q: cum ſummo
bono nō habet locū aliqō malū: erit igit̄ coꝛpꝰ īmune
ab om̄i malo: ⁊ q̄ꝫtū ad actū ⁊ q̄ꝫtū ad potentiā. Q̄ꝫtū
ad actū q̄dem: q: nulla erit in eis coꝛruptio: nll'a defoꝛ-
mitas: nullꝰ defectꝰ: q̄ꝫtū ad potētiā vo: q: nō poterūt
pati aliq̄d: qō eis moleſtū ſit. Et hoc eſt qō dicit apl's
j. Coꝛ.xv. Seminat̄ in coꝛruptione: ſurget in incoꝛru
ptione. Quarta dos erit ſubtilitas. Sicut aīa nāqꝫ deo
ꝑfectiſſime adherens: eius bonitatem participabit in
ſummo ſm̄ modū ſuum. Sic coꝛpus ꝑfecte ſubdet̄ aīe
⁊ eiꝰ ꝓpꝛietates q̄ntū poſſibile eſt participabit ī ꝑſpica-
citate ſenſuum: in oꝛdinatione coꝛpoꝛei apparatus ⁊ in
om̄imoda ſubtilitate ⁊ ꝑfectione nature: vt quecunqꝫ
anima penetrare voluerit: illa coꝛpoꝛi reſiſtere nō poſ-
ſint: quia tanto eſt aliquid ꝑfectius in natura: q̄to eiꝰ
natura ꝑfectiꝰ ſubditur foꝛme ꝑfecte: eiqꝫ q̄ntū poſſibi
le eſt aſſimilat̄ ⁊ ꝓpoꝛtionat̄. Cū ergo foꝛma ibi ſit ſpi-
ritus ſubtilis: q̄nto coꝛpꝰ fuerit ſp̄ūaliꝰ ⁊ ſubtiliꝰ: tāto
ꝑfectius: ⁊ q̄nto ꝑfectius tāto ſp̄ūalius: ꝓpt̄ qō apl's.j.
Coꝛ.xv. dicit. Seminat̄ coꝛpꝰ aīale: ſurget coꝛpꝰ ſp̄ūa
le: nō ꝙ ſit ſp̄ūs: vt quidā male dixerūt: ſed q: erit om̄i
no ſubiectū ſp̄ūi: ſicut ⁊ nūc dꝛ coꝛpꝰ aīale: nō q: ſit aīa
ſed q: aīalibꝫ paſſionibꝫ ſubiacet: vel quia aīe guberna
tioni ſubdi deberet. ¶ Patet igitur ex ꝑdictl̄ ꝙ ſic ſp̄ūs

hoīs eleuabiꝛ ad gl'iam ſpirituū vt deū ꝑ eſſentiā vide
at: ita ei⁹ corpus ſublimabiꝛ ad ꝓprietates celeſtiū cor
poꝝ: inquātū erit clarū impaſſibile abſq̄ difficultate
⁊ labore mobile ⁊ ſubtile. In quo pꝫ dotiū corpoꝝ cō
gruitas: vt ſint celeſtia ſicut ⁊ ſpūs eſt celeſtis. Et ſicut
gl'ia in quā hūana aīa ſubleuaꝛ: excedit naturalē virtu
tē celeſtiū virtutū. Ita gl'ia corpoꝝ reſurgētiū excedit
naturalē ꝑfectionē celeſtium corpoꝝ vt ſit maior clari
tas: īpaſſibilitas firmior: agilitas facilior: ⁊ ſubtilitas
ꝑſpicatior. Et ſic pōt intelligi illud. j. Coꝝ. xv Alia q̄
dē celeſtiū gl'ia: alia terreſtriū. Sic ḡ ꝓcedēt q̄ bona fe
14 cerūt in reſurrectionē vite. Ioā. v. ¶ Q̄tū ad ſecūdā
ꝑtē hui⁹ articuli ꝯſonū videꝛ: ꝙ corpa dānatoꝝ ꝯditio
nes habeāt ꝯrias corpibꝫ ſctōꝝ: vt ſic eſt ꝓportio inter
aīas ⁊ corpa ſaluatoꝝ: ita ſit int̄ damnatoꝝ. ¶ Illa enī
corpa erūt opaca ⁊ tenebroſa: ſic ⁊ eoꝝ aīe erāt. Et erūt
a lumine diuine viſiōis ⁊ cognitiōis aliene: ex q̄ facti
ſunt abominabiles: ſic ea q̄ dilexerūt q̄tū ad aīas inte
rius: ꝯſequēs videꝛ ⁊ bene ꝓportionabile ꝙ denigreꝛ
facies illoꝝ ſuꝑ carbones exteri⁹. ¶ Nec eoꝝ erūt cor
pora agilia: q̄ſi ſine difficultate aīe obediētia: ſ; magis
erūt ponderoſa ⁊ grauia: ⁊ q̄dāmō aīe importabilia ⁊
īobediētia: ſic ⁊ ipe aīe fuerūt ꝑ inobediētiā a deo auer
ſe. ¶ Nec erūt ſubtilia ⁊ ſpūalia q̄ſi ſpūi oīno ſubiecta:
ſ; magꝫ erūt obtuſa ⁊ carnalia: ſic eoꝝ aīa ꝑ affectū fue
rat ⁊ erit: carnales remanebūt ⁊ paſſibilia: ſic ⁊ nūc vl'
magꝫ: ita ꝙ ſic in bonis gl'ificatis erit oīs mali carētia
ita in iſtꝫ erit oīs mali exꝑientia. Exꝑienꝛ nāq; ⁊ patiē
tur a rebꝫ ſenſibilibꝫ afflictionē ſ; nō corruptionē vt la
borēt in eternū ⁊ viuēt adhuc ī finē. Adhuc nāq; mor
tui reſurgēt incorrupti. j. Coꝝ. xv. Et ſic corpa beatoꝝ
ſuꝑmū ⁊ luminoſum: ita hec infimū ⁊ tenebroſum lo
cū obtinebūt. Et h̄ eſt qđ dr̄ Apoca. xx. Diabol⁹ q̄ ſe
ducebat eos: ꝓplīn ſcꝫ miſſus eſt in ſtagnū ignis ⁊ ſul
phuris vbi beſtie ⁊ pſeudo ꝓphe cruciabunꝛ die ac no
cte in ſecula ſeculoꝝ: q̄ vo mala egerūt in reſurrectionē
15 iudicij. Ioā. v. ¶ Tertia ꝑs hui⁹ articuli p̄ıo pꝫ ꝑ di
cta. P. viij. 10. Secūdo idē oſtēdiꝛ rōne. Secūdū ordi
nē nāq; culpe ⁊ meriti ꝯſequēter eſt ordo in pena ⁊ p̄
mio: culpa aūt ⁊ meritū nō cōpetūt corpi niſi ꝑ aīam.
Nihil enī hꝫ rōnē meriti ⁊ demeriti: niſi inq̄ntū eſt vo
lūtariū. Igiꝛ tā p̄miū q̄; pena ꝯuenienter deriuanꝛ ab
aīa ad corp⁹. Nulla igiꝛ rō eſt q̄re in p̄miatiōe vel pu
nitiōe aīarū reſurrectio expecteꝛ corpoꝝ: q̄n magꝫ con
ueniēs videꝛ vt aīe in q̄bꝫ ꝑ p̄us fuit meritū ⁊ culpa ꝑ
p̄us punienꝛ ⁊ punianꝛ: ⁊ h̄ ſtatim q̄n a corpe ſeꝑanꝛ:
qꝛ ſtatim ſunt p̄miorū vel penarū ſuſceptibiles: qđ eſt
ꝯ grecos q̄ dicūt: ꝙ nec aīe bonoꝝ vel maloꝝ gl'iam vl'
penā habebūt ante diē iudicij: vt tūc ſil' p̄mienꝛ vl' pu
nianꝛ cū corpibꝫ. Ex q̄ ſequi videꝛ ponē ꝙ aīe interim
oēm amittant memoriā ⁊ rōnis iudiciū vel ꝙ interim
morianꝛ vel ſopite dormiāt: ſic hirūdines in hyeme: qꝛ
ſi memoriā habeāt boni de opibꝫ bonis ⁊ de martyrio
qđ ꝓpꝛ deū ſuſtinuerūt erūt ſpe gaudētes ⁊ mali econ
uerſo timore maxio timentes. Nec etiā poſitio ꝯ apl'm
videꝛ eſſe: q̄ ait. ij. Coꝝ. v. Scim⁹ inq̄t q̄m ſi terreſtrꝫ
dom⁹ nr̄a diſſoluaꝛ: habem⁹ domū nō manufactam
eternā in celis: non tm̄ in ſpe ſicut nunc: ſ; etiā in re: ad
quā nos ꝑducat q̄ eſt reſurrectio ⁊ vita. Ioan. xj.

S.j. Sacerdotalis p̄ıo oſtē
dīꝛ ordinis dignitas. Scđo miſterij q̄li
tas. Tertio opis peruerſitas. Quarto fi
nis penalitas. ¶ Circa p̄mū duo ſunt cō
ſiderāda. P̄ıo in q̄bꝫ dignitas ꝯſiſtit ſa
dotal'. Scđo ī q̄li reuerētia tales h̄ndi ſūt ſacerdotes.

¶ Q̄tū ad p̄mū: dignitas ordinis ſacerdotalis. P̄ıo Ar. j.
ꝯſiſtit in angeloꝝ aſſimilatiōe. Secūdo in regū cōpa
tiōe. Tertio in noīs interꝑtatiōe. Quarto in indumen 1
toꝝ ſignificatiōe. Primū pꝫ Malach. ij. vbi de q̄libet
dr̄ ſacerdotale. Angel⁹ dn̄i exercituū eſt: qꝛ ſic angeli in
celo: imediati⁹ circa dei miniſteria occupanꝛ: ita ſacer
dotes in terra. Immo iſti pl⁹ in terra diuino appropin
quāt obſeq̄o: q̄; angeli in celo: qꝛ iſti in terra deū ex pa
ne ꝯficiūt: qđ angeli nec in celo nec in terra facere p̄nt:
ꝓpꝛ quā maximā approximationē ⁊ deificatiōis parti
cipationē: nō tm̄ angeli: ſ; etiā dij in ſacra ſcriptura nū
cupanꝛ: ſic pꝫ p̄mo Exodi. xxij. vbi ad Moyſen de il
lo: q̄ ad iuramētū ducend⁹ erat. dr̄ Exo. xxij. Applica
illū ad deos: vicꝫ ſacerdotes. Et rurſus ſcriptum eſt.
Dijs non detrahes. i. ſacerdotibꝫ. Probanꝛ hec oīa in
Decreto ſumpto ex v̄bis bt̄i Grego. ſcribētꝫ ad Mau
riciū imꝑatorē. xj. q. j. ſacerdotibꝫ: vbi ex p̄dictis aucto
ritatibꝫ imꝑatorē ad reuerētiā inuitat ordinis ſacerdo
talis. ¶ Secūdū etiā pꝫ ex tribꝫ: ex inunctiōe: ex officio 2
ex corona. Ex q̄bꝫ tribꝫ oſtēdiꝛ: ꝙ nō tm̄ angeli in celo
vel dij vt p̄dictū eſt: verū etiā reges in terra nūcupanꝛ
¶ P̄ıo nāq; in inunctione regibꝫ cōꝑanꝛ: qꝛ ſic reges
inungunꝛ: in ſignū ꝙ erūt in regimine corpoꝝ miſeri
cordes: ꝑ oleū nāq; vnctiōis in ſacra ſcriptura miſcđia
intelligiꝛ. Ita illi vt ſint ſibi ⁊ alij miſericordes ī regi
mine aīarū. Secundo in officio ordo ſacerdotal' regali
p̄eminet dignitati ſic pꝫ ꝑ Decretū diſ. xcvj. duo Vbi
Gelaſi⁹ papa Anaſtaſio ſcribēs oſtēdit ꝙ tāto maius
eſt officiū ſacerdotū: quāto etiā ꝓ ipis regibꝫ vel legibꝫ
hoīm in diuino reddituri ſunt examine rōnē. Et parū
infra ſequiꝛ. Si regū fulgori cōpares: ⁊ principiū dia
demati: lōge inferi⁹ erit: q̄ſi ſi plūbū ad auri fulgorem
cōpares. Ex cui⁹ Decreti p̄ncipio pꝫ veritas auctori
tatis. Iudith. viij. Vos inq̄t q̄ eſtis p̄ſbyteri in ppl'o
dei: ex vobis pēdet aīa illoꝝ. i. illoꝝ facta: tā regū q̄; q̄rū
cunq; ſubditoꝝ: quia ſi mala ſunt illoꝝ facta: vob̄ im
putātur. Si negligētes fueritis: ipis p̄dicando ⁊ eos
corrigēdo vel alijs p̄dicantibꝫ ⁊ corrigentibꝫ eorum de
fectus oſtendēdo: quia vos illorum vicia non poteſtis
diu ignorare: immo multo melius poteſtis oēs illos
cognoſcere: q̄; eps vel quicunq; alius qui cum eis non
reſidet. Si ergo cū vicia eorum nō ignoret: ſi negligēs
fuerit in corrigēdo: vel qui corrigere non pōt alijs in
dicando de ordine ſuo iudicium acquirit. Sicut pꝫ ꝑ
Decretum Chryſoſto. diſ. xl. multi: vbi ſic dicitur. In
iudicio enī ſedes: ſiquidem bene vixeris ⁊ bene docue
ris ppl'm inſtruis: ſi bene docueris ⁊ male vixeris: tui
ſoli⁹ ꝯdēnator es: nā bn̄ viuēdo ⁊ bn̄ docēdo ppl'm in
ſtruis: quō viuere debeat: bn̄ aūt docēdo ⁊ male viuē
do: deū inſtruis quō te debeat condēnare. Ex eiuſdem
etiā Decreti fine patet: ꝙ ſunt lumē ppl'i ⁊ ſplēdor: vt
pꝫ diſ. xciij. ſacerdotes. ¶ Tertio quō ex corona illorū
ad reges oſtenditur compatio: quia ſicut reges coronā
deferunt imperialē. Et qualis illa corona eſſe debeat:
oſtenſum eſt. O. vj. 8. Propter hec ergo tria Petrus il
lorum ſcribens regalitatē: dicit. j. Petri. ij. Regale ſa
cerdotiū: gēs ſancta ppl's acq̄ſitiōis. Et Exo. xix. De⁹
eis loquens dicit. Eritis mihi in regnū ſacerdotale: ⁊
gens ſancta: qꝛ ſicut dr̄. Neemie. ix. Dediſti eis regna
⁊ populos. Tertio illorum dignitas ex noīs patet in
terpretatione: ſiue ſacerdotes ſiue p̄ſbyteri nuncupe[nꝛ].
Nam ſacerdos dr̄ quaſi ſacra dans. Sed heu in p̄di
cto Decreto Chryſo. diſ. xl. multi: diciꝛ: ꝙ multi ſunt
ſacerdotes noīe: ⁊ pauci ope: qꝛ non oīs ſacerdos ſan
ctus. ¶ Preſbyter etiā dr̄: q̄ſi p̄bēs iter. Ex qua re daꝛ
intelligi ꝙ p̄ſbyteroꝝ act⁹ eſt iter ppl'o p̄bere: tā exem

pliſ q̄ documētis: ipſum q; p̄ hui⁹ vie diſcrimina ad ce-
lū ducere p̄cedēdo. Sed heu multi dicunt p̄ſbyteri: q̄
nec iter p̄bēt p̄cedēdo: nec ad celū vadūt ꝯcomitādo ſ3
male viuēdo retrocedūt. De qb⁹ dicit Decretū ſumptū
ex v̄bis btī Grego. i moral. iij. q. vij. q̄ ſine pctō. Qui
inq̄t ſine pctō eſt veſtrū: p̄mū in illā lapidē mittat: ad
aliena q̄ppe pctā puniēda ibāt: ⁊ ſua relinq̄bāt: reuocē
tur itaq; int⁹ ad ꝯſciētiā: vt p⁹us ꝓpria corrigāt: ⁊ tunc
aliena rep̄hēdāt. Hinc eſt q̄ cū trib⁹ beniamin Judic.
xix. in carnis ſcelera fuiſſet obruta: collect⁹ oīs iſrl' vlci
ſci iniq̄tatē voluit Judic. xx. S3 tñ ſemel ⁊ iterū in bel
li certamine ip̄e ꝓſtrat⁹ eſt: qd̄ h̄ eſt: q̄ in vltiōe ſceler̄.
inflāmat: ⁊ tñ ip̄e p⁹us ꝓſternit: niſi q̄ p⁹us ipi purgā-
di ſunt p̄ q̄s alioꝝ culpe feriunt. Alij nec recte ducunt
nec docēt: nec alioꝝ vicia recte corrigūt. Idē btūs Gre
go. ⁊ habet ibidē Decreto. iij. ſeq̄nti poſtulat⁹. Poſtu
lat⁹ inq̄t dn̄s iudicare de peccatrice non ſtatim dat iu-
diciū: ſ3 p⁹us ſe inclinās deorſum: digito ſcribebat i ter
ra: ac demū: qd̄ obnixe rogat: iudicat: vic3 nos typice
inſtruēs: vt cū ꝓximoꝝ errata ꝓſpicim⁹: nō hec antea
rep̄hendēdo iudicem⁹ q̄3 ad ꝯſciētiam hūiliter reuerſi
digito diſcretiōis ſolerter exculpem⁹. Juxta illud apl'i
ad Gal'. vj. Fratres ⁊ ſi p̄occupat⁹ fuerit hō in aliq̄ de
licto: vos q̄ ſpūales eſtis inſtruite hmōi. Et h̄ eſt qd̄ ſal
uator ait: q̄ ſine pctō eſt v̄rm. i. p⁹us: vos ipi legis iuſti-
ciā implete: ⁊ ſic innocētes: manib⁹ ad lapidādā reā cō
currite. Glo. dicit: q̄ ſcribebat: terra terrā accuſat: vel
ſi q̄s ſine pctō eſt ⁊c. Argumētū qd̄ ſufficit ſi ſnīa ſcri-
bat in pariete: nā ⁊ edicta p̄toꝝ ſcribebant in albo: hec
ibi. In q̄ glo. videt innuere q̄ ideo ſcribebat vt daret
exēplū ſniam ſcribēdi. ¶ Ex p̄dictis p3 q̄lit p̄ſbyteri
nō tñ alioꝝ vicia iudicādo: ſ3 vitā ꝓpriā emēdādo p̄i-
4 re deberēt. S3 cū multi nec ſic p̄cedāt nec p̄cedē velint
erroneū videt: q̄ ducatū accipe volunt: poti⁹ eñi debe
rent ſe ab h̄ onere excuſare: ſicut impotens corpe duca
tū recuſat pegrinoꝝ. Si eñi ducatū petat q̄s ab infir-
mo vel claudo vel ignorāti: ꝓtin⁹ ſe excuſabit impotē
tiā vel ignorātiā allegādo. Sed inter ſacerdotes vl' cle
ricos non eſt ita infirm⁹ in aīa: nec cec⁹ nec ignorans
vel ſtult⁹ q̄ ducatū recuſet cecoꝝ oblatū: imo nō obla-
tū inſtāter petūt: ⁊ q̄ſq; qd̄ pei⁹ eſt emūt q̄libet in gra-
du quē reputat ſibi poſſibilē: aliq̄ in magnis p̄bēdis ⁊
eccl'ijs curatis: aliq̄ in parrochijs deſeruiēdo: alij ꝓ de
funct' celebrādo: vt aīarū de purgatorio ductores fiāt
ducatū capiūt ⁊ obtinēt: tñ tāq̄ ceci ⁊ ipotētes ſeipſos
ad celū ducē neſciūt. De alioꝝ ducatu ⁊ pctōꝝ ſe itro-
mittūt emūdatiōe: cū ipi i pctis ſordeſcāt. Qd̄ q̄ntū ſit
p̄ rōnem ex v̄bis oſtēdit btī Gregorij. iij. q. vij. in gra
uiorib⁹: ſub eo q̄ ſequit tenore. In grauiorib⁹ pctīs q̄s
poſit⁹: dū ſuis p̄mit: aliena nō diluit: cūctis eñi liquet:
q: cū is q̄ diſplicet ad intercedendū mittit: irati anim⁹
ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocat. Scriptū quippe eſt
Prouerb. xv. Victime impioꝝum abominabiles ſunt
dn̄o: vota iuſtoꝝ placabilia: neq3 eñi in oīpotētis dei
iudicio q̄d: ſed a quo dat inſpicit. Hinc eſt eñ qd̄ ſcri
ptū eſt Geñ. iiij. Reſpexit dn̄s ad Abel ⁊ ad munera
eius: ad Cayn v̄o ⁊ ad munera ei⁹ nō reſpexit. Dictu-
rus quippe: q: dn̄s reſpexit ad munera: ſollicite p̄mi-
ſit quia reſpexit ad Abel. Ex qua re patenter oſtendit:
quia non offerēs a munerib⁹: ſed munera ab offerente
placuerunt: dona quippe iniquoꝝ non probat altiſſi-
mus: nec reſpicit in oblationib⁹ eoꝝ: nec in multitudi-
ne ſacrificioꝝ eoꝝ ꝓpiciabit peccatis. Eccl'. xxxiiij. In
ꝯſcientijs g̅ ſuis ſentiētes ſe amicitiā cū deo nō habere
ad ipm̄ tanq̄ amici ꝓ inimicis dep̄caturi: nequaq̄3 ac-
cedere deberent: ſed potius ſe retrahere ⁊ excuſare vſq3
amicitiam cum deo reuocaſſent. Sicut ſe quiſpiam re-
traheret ⁊ excuſaret ne ad regē dep̄catur⁹ accederet cū
regem ſibi beniuolū non eſſe minime dubitaret. S3 q̄
contrariū faciunt: non eſt tm̄ defectus cecorum ducū:
ſed etiam cecorum doctorū: ſicut oſtēſum eſt. C. v. xix.
Et. M. x. 4. Tales aſſimilātur mittentibus redditum
ſuum per leporē: quia talem nuncium meliori foro ha-
bere poterūt. Stulti ſunt: quia exemplū non ſequunt
Machabei: qui elegit ſacerdotes ſine macula volun-
tatem habentes in lege dei ⁊ mundauerūt ſancta p̄mo
Machab. iiij. ¶ Quarto ſtatus illoꝝ dignitas in veſti 5
um ſacerdotaliū oſtendit ſignatione: ⁊ capitis tonſu-
ratione. Veſtes nanq3 in multis conditionib⁹ oſtēdūt
ipos milites chriſti armatos: quia loco galee in capite
habet amitū que in capite diſcretionē ſignat: loco Ru
bacij albi militū mundi: habent camiſiam vel ſuꝑpelli
cium que mundiciā rep̄ſentat: loco lorice habent albā:
que ad pedes ⁊ ad oīa membra ſe extendit que ſigni-
ficat charitatem: que ſe ad oēs extēdere debet: habet
⁊ cingulum que continentiā ſignificat: ꝑ quam ligari
debent motus ſenſualitatis: habet ⁊ manipulum: qua
ſi anulum deſpōſationis inter deum ⁊ ipm̄: quādo in
receptiōe ſacri ordinis voto obligatur caſtitatis: habet
⁊ ſtolam in collo: ⁊ ante ad modum crucis cancellatā
in ſignum q̄ iugū illius qui in cruce pependit ſemper
portabit: deoq3 vſq3 ad mortem obediet: ⁊ illis qui lo-
cum dei tenent: habet ⁊ caſulam que operit partem po
ſteriorem ⁊ anteriorē: per quā oratio intelligit: qua ora
tur pro delictis p̄teritis vt remittātur ⁊ pro futuris ne
committant debet etiam habere gladium verbi dei de
quo ad Eph. vj. Scutum fidei ſumētes. Et infra. Et
gladium ſpūs: quod eſt verbum dei: habet ⁊ caput ra
ſum ſuperi⁹ in ſignum q̄ mens erit nuda ⁊ aperta ſine
peccati nubilo q̄ntum ad deū: habet ⁊ pilos tonſos in-
ferius in ſignum q̄ nō nimis adherebit iſtis inferiori-
bus per cupiditatē vel inordinatā delectationem. Sed
abſit q̄ in eis ſit ſignum abſq3 ſignato: ne diabolus in
vita vel in morte eis improperet: quod fecit iudeo de q̄
habetur. O. vj. 77. Si eñi non ſit in eis ſignatū con-
ueniētius indueretur in morte: ſicut ibidem deſcribit:
de quib⁹ Threñ. j. Sacerdotes eius gementes. Si v̄o 6
ſit in eis ſignum ⁊ ſignatū quāta eis debeatur reueren
tia: q̄ntum ad ſecundā partem huius articuli: patet pri
mo exemplo aſini chriſtū portantis. Ex quo nanq3 po
pulus tantam exhibuit reuerētiam aſino chriſtū portā
ti ſemel: q̄ veſtes ſuas ſub eius ſtrauit pedibus: ⁊ hoc
chriſto placuit: patet quātū ei placet: q̄ ſacerdotes bo-
ni: q̄ ſemꝑ ipm̄ vel ſpiritualiter vel ſacramētaliter vel
vtroq3 modo portant: in maxima habeātur reuerētia.
¶ Secundo idem oſtendit ex verbis beati Grego. ſcri
bentis ad Mauriciū imꝑatorem. xj. q. j. ſacerdotib⁹.
Ad cuius intellectum eſt aduertendū: q̄ Mauricius
imperator compellebat clericos reſpōdere ſb ſuo exami-
ne: ⁊ eis debitam reuerentiā minime impendebat: qua
re beatus Gregori⁹ papa: ipi ſcribit dicens: q̄ oēs ſa
cerdotes debet generaliter honorare: quia adhuc neſci
mus qualis quiſq3 futurus ſit in terribili dei iudicio.
Et q̄ ipos debeat honorare: ꝓbat exemplis. Conſtan
tini imꝑatoris: ⁊ etiam paganorum imperatoꝝ qui ſa
cerdotib⁹ ſui temporis: qui dijs lapideis ſeruierūt ho-
norem maximū tribuebant. Et ratione: quia in diui-
nis eloquijs aliquando dij: aliquando angeli nuncu-
pantur. Propter hoc ergo qui bene preſunt preſbyteri
duplici honore: id eſt tempali ⁊ ſpirituali digni habe-
¶ Notate verba. Qui in cantur. j. Timoth. quinto. Ar. ij.
quit bene p̄ſunt: ad quod multe in eis requirunt cōdi 7

tiões ⁊ q̃litates bone. Aliq̃ reſpiciũt mores: aliq̃ ſciam
¶ Q̃tũ ṽo ad ↄditiões: q̃ mores reſpiciũt. Prĩo ĩ his
q̇ diuino ſunt deputati ſeruitio: maxia reqrit̃ mẽtis ⁊
corpis mũdicia: ſic ex ṽbis oñdit̃ bti Gregorij in regi-
ſtro: ⁊ hñt. j. q. j. nccc: ſub h̃ tenore. Neceſſe eſt: vt mũ-
da ſit man⁹: q̃ diluere ſordeſcuerat: ne tacta queq3 dete-
rius inq̇net: ſi ſordida ſequẽs lutũ tenet. Scriptũ nãq3
eſt Eſa. lij. Mũdamini q̇ fertꝭ vaſa dñi: q² magnũ in-
ↄueniẽs eſt ſacerdotẽ corp⁹ chr̃i cõficiẽtẽ immũdũ eſſe.
¶ Sic ptʒ p̈mo p Decretũ. j. q. j. ſacroſancta cũ ſeq̃nti-
bus. ¶ Secũdo idẽ ptʒ ex ṽbis Bern̄. eplã. ij. Quid
inq̇t cũ feminis tractas: q̇ ad altare cũ dño fabularis?
q̃lit̃ eiſdẽ labijs oſcularis in altari filiuʒ virginis: q̇bꝫ
oſcularꝭ in lupanari filiã meretricꝭ. Talꝭ ſacerdos mul
to peior eſt ꝑplõ: q² vix eſt ita mal⁹ de ꝑplõ q̇n de ĩmũ-
dicia ſua ⁊ alijs pctis ↄfiteat̃ añq̃ ad corp⁹ chriſti acce-
dat ſumẽdũ: qḋ ip̄i nõ faciũt: vel ſi faciũt: illꝭ vt frequẽ
ter ↄfitent̃: q̇ nõ hñt ptãtẽ ip̄os abſoluẽdi: q² par ĩ pa-
rẽ nõ habet ptãtẽ. ¶ Sũt etiã peiores ſacerdotibꝫ iude
orũ: q² ip̄i añq̃ ſe ſacris induerẽt veſtibꝫ debuerunt la
uare pedes ⁊ man⁹ Exodi. xl. in ſignũ ↄfeſſiõis ſacer-
dotũ chriſtianoꝝ. Vt g̊ p̄dicta caueãt ĩmũdicie incon
ueniẽtia: ⁊ oĩa ſiniſtra fugiãt ſuſpitionẽ: ⁊ caſtitatẽ ſe-
cure cuſtodiãt: oẽm a ſe expellãt mali occaſionẽ: ⁊ mu-
lierũ cohabitationẽ. Juxta doctrinã Augu. li. ḋ ſingu
laritate clericoꝝ. Nõ inq̇t deſpecta nõ vetula ſuſcipiẽ-
da eſt ad domeſticũ obſequiũ q² magis cito delinq̇t
vbi ſine ſuſpitiõe ſecure põt delictũ cõmitti: maxie: q²
libidinoſo nulla deſpectio: nulla deformitas obſiſtit:
cui diabol⁹ pingens ſpecioſum efficit: q̇cq̇d fetidũ vel
horridũ fuerit. Quia ṽo ſine ſobrietate p̄dictam bene
hr̃e nõ poſſunt mũdiciã. q² ſicut in capitulo de gula et
ebrietate oſtenſum eſt q̄ de hmõi exceſſu faciliter tran-
ſitur in libidinẽ. Secũdo requirit̃ in eis ſobrietas: ſic
ptʒ diſ. xxxv. vinolẽtũ. Tertio quia hmõi ſanctitatem
⁊ mundiciam non tm̃ opere: ſed ſignis oſtẽdere debẽt
requiritur q̄ habeant in geſtu maturitatem: ⁊ in veſti
tu ſimplicitatem. diſ. xlj. cleric⁹: extra. li. iij. ti. j. de vita
8 ⁊ honeſtate clericoꝝ. clerici officia. ¶ Q̃tũ ṽo ad ſecũ
dã partẽ hui⁹ articuli: q̄ videlicet ſacerdotes debeant
eſſe docti: diſcreti: ⁊ etiam ſcientie diuine intendentes:
patet diſ. xxxvij. per totum. Et diſ. xxxviij. in. c. pluri-
bus: quia labia ſacerdotis debent ſcientiam cuſtodire:
xj. q. j. ſacerdotibus. Et diſ. xliij. ſit rector. Debent er-
go lectioni inſiſtere. diſ. xxxviij. c. ignorantia. ⁊. xxxvj.
c. qui. §. ecce. propter multa. Primo quia talis occupa-
tio a multis p̄ſeruat peccatis quia ſicut ſtellas nõ nox:
ſic inherentes firmamento ſacre ſcripture non obſcu-
rat mundana iniquitas. Jtem qui amat ſcientiam ſcri
pturarũ: carnis vicia nõ amabit. de ↄſe. diſ. vlti. nun-
quam. ¶ Secundo quia ↄfeſſor debet habere ſciẽtiam
diſcernendi inter lepram ⁊ lepram. diſ. xx. §. j. Et Leui.
xiiij. vbi dicitur: adducetur leproſus ad ſacerdotem.
¶ Tertio rõnabile ⁊ cõgruum eſt: vt ſciat ⁊ intelligat
que legit: ⁊ que ad ordinem ⁊ officiũ ſuũ ptinent. Nul
lus eñ ↄgrue accederet ad miniſtrãdum in menſa cu-
iuſcunq3 regis terreni: niſi prius diligenter didiciſſet:
quõ ei ad placitũ ſeruire poſſet. Et ſi aliter accedere p̄-
ſumeret tãq3 indign⁹ repelleret̃. Sic neq3 aliq̇s accede
re deberet ad miniſtrãdũ deo in menſa altarꝭ: niſi p̈us
ſciret ⁊ intelligeret ṽba canonis: ⁊ vim ṽboꝝ ſacramẽ
taliũ: ⁊ quõ in ↄſecratiõe plurimarũ hoſtiarũ intentio
nem ſuam referre debet: non tm̃ ad illam quam in ma
nu tenet: ſed etiã ad oẽs ↄſecrandas: quomõ etiã po-
pulum dei informare debeat: quia ſicut dicit Jſidorus
de ſummo bono. li. iij. Sacerdotes p ꝑplõꝝ iniq̇tate

dãnãtur: ſi eos aut ignorãtes nõ erudiũt: aut peccãtes
non arguũt. Debent g̊ ſcire quõ docebunt parrochia
nos ſuos ſymbolũ fidei ⁊ orõnẽ dñicã. ex. li. iij. ti. j. de
vi. ⁊ honeſta. cle. vt q̇ſq̇s. Si ṽo alit̃ ignorãtes ad dei
ſeruitiũ acceſſerint: ignorãs ignorabit̃. j. Coꝝ. xiiij. Et
tãq3 indign⁹ ſeru⁹: a dei domo q̃ eſt in celꝭ expellet̃: q̃ñ
ei dicet̃ illḋ Oſee. iiij. Quia tu ſcientiã repuliſti: ego re
pellã te: ne ſacerdotio fungarꝭ mihi in eternũ. Propt̃ q̃
picula vitãda p̄cipit de⁹ p vicariũ ſuũ in terris. ex. li. j.
de eta. ⁊ q̃lita. ordinã. Cũ ſit ars: dicẽs. Cũ ſit ars artiũ
regimẽ aĩarũ: diſtricte p̄cipim⁹: vt ep̄i ꝓmouẽdos ĩ ſa-
cerdotes diligẽter inſtruãt ⁊ informẽt: vel p ſeip̄os vꝭ
p alios viros idoneos ſup diuinis officijs ⁊ ecclĩaſticꝭ
ſacramẽtis: q̃lit̃ ea rite valeãt celebrare qm̃ ſi de cetero
rudes ⁊ ignaros ordinare p̄ſumpſerint: ⁊ ordinatores
⁊ ordinatos vltioni graui decernim⁹ ſubiacere. Secũs
eſt enim maxime in ordinatiõe ſacerdotum paucos bo
nos q̃3 mltos malos hr̃e miniſtros: q² ſi cec⁹ cecũ duxe
rit: ambo pariter in foueã dilabunt̃: hec ibi: q² ſacerdo-
tes ↄtempſerũt legẽ meã. Ezech. xxij.
¶ Quoꝝ ꝑuerſitas in h̃ p̈mo ꝑpẽdit̃ q̄ deũ more ſacer Ar. iij.
dotũ chriſtũ crucifigẽtiũ cõtẽnũt ⁊ ꝑſequunt̃: q² ſic ex
oĩbꝫ ptʒ euãgelijs: põtifices ⁊ ſacerdotes p̈mi fuerũt ⁊ 9
p̄ncipaliores chriſtũ ꝑſeq̃ntes: ip̄m in cruce ad ei⁹ ↄtu
meliã ⁊ ſuã ꝓpriã dãnationẽ offerẽtes. Jta iſti nũc ip̄m
in membris ſuis perſequũtur: ⁊ in altari ad ſuam con
tumeliã ⁊ ꝓpriã offerũt dãnationẽ. Vnde Bern̄. eplã
ij. Heu heu dñe deus: q² ip̄i ſunt in ꝑſecutiõe tua pri-
mi: qui vident̃ in ecclĩa gerere principatum: arcem ſyõ
occupauerunt: apprehenderunt munitiones ⁊ vniuer
ſam deinceps libere tradunt incendio ciuitatem: nõ eſt
iã dicere: vt ꝑplꝭs ſic ſacerdos: quia nec ſic ꝑplꝭs vt ſacer
dos: ⁊ hi oẽs ſacrificiũ ad coꝝ offerũt dãnationẽ: vtpo
te ↄ̄ legẽ dei. Quia dic̃ btũs Grego. ſup Ezech. Hom̃.
xij. Nõ q̇libet ſacerdos in lege ſacrificium offerre de-
buit: ſed ſignanter dicit lex: q̄ ſacerdos qui patri iure
ſuccedit: ſacerdos loco patris eſſe debuit. Sic in ecclĩa
Jlle tm̃ rite ſacrificium offert ꝓ ſua ⁊ aliorum ſalute: q̇
patri ſuo chriſto ſummo põtifici: de quo pſ̃. cix. Tu es
ſacerdos in eternum: iure tanq3 filius p morum imita
tionem ſuccedit: ſiquidem filius dicitur per carnis ꝓ-
pagationem ⁊ morum imitationẽ. xxij. q. ij. queritur.
¶ Secundo in hoc q̄ ꝓpter eos etiã alij ſacramenta ec
cleſie ↄtemnunt. Vnde Ambro. in quodam ſermone
Ex inordinata inquit ⁊ indiſciplinata multitudine ſa-
cerdotum: noſtre religionis venerabile ſacramentum
hodie datur ↄtemptui. Nã qui debuerant eſſe vicarij
aplõrum ⁊ filij Petri: facti ſunt ſocij Jude ⁊ preambu
li antichriſti. ¶ Tertio in hoc: q̄ ↄtra deum manifeſtã
committũt ingratitudinem: in hoc q̄ ip̄i qui inter eos
ſunt ditiores ⁊ ſuperbiores: miſſas dicunt pauciores.
Nota. H. viij. 8. bene: ⁊ ſic quanto deus eſt eis curia- 10
lior: ip̄i peius ei ſeruiunt: quia dum pauperes fuerunt
maiorem deuotionem oſtenderũt. Similes cuidã ma-
gno p̄lato de q̊ fert̃: q̄ cũ ab eo quidã quereret: q̃re ma
gn⁹ effect⁹ ſolita dimiſit ieiunia ⁊ deuotiõis obſeq̇a: re
ſpõdit: tũc feci vigiliã: nunc eſt tp̄s faciendi feſtũ. Sed
tales qui hic faciunt feſtum alibi facient vigiliam cum
ſacerdotibus Belis: qui intrabãt vt comederẽt Dañ.
xiiij. Hec autem quotidie creſcẽs in ſacerdotibꝫ ꝑuer-
ſitas ⁊ obſcuritas: ſignum eſt ꝓpinqui finis mũdi: ſm
Chryſo. ſup illud Math. xx. Circa vndecimã horã ⁊c̃.
Primo inquit in conuallibus fit obſcuritas die decli-
nante: ſic prius in laicis ⁊ ſecularibus incepit obſcuri
tas: nũc añt quãdo vides q̄ ſacerdotes poſitos in ſum
mo vertice dignitatum: qui montes dicunt̃ apphẽdit

iniq̄tas tenebroſa: quō dubitat̄ q̄n iā finis ſit mūdi: q̄2
q̄2 ſacerdotes ei⁹ polluerūt ſanctū. Soph. iij.
Ar. iiij. ¶ Quoꝝ p̄mo oñdit̄ pena. Secūdo pene ratio. Tertio
periculū q̄ð alijs iminet ex ſacerdotū delict̄. Rōne p̄-
11 mi eſt ſciēdū q̄ ſic inuncta vehemēti⁹ ardēt in igne q̄3
alia: q̄2 vnctio ꝛ pinguedo ꝛ hmōi flāmā nutrit ꝛ calo
rē auget. Ita ſacerdotes mali inuncti in igne infernali
q̄n ꝑcutient̄ ad mortē eternā illo calore ſicut fili⁹ ſuna-
mit̄ ꝑcuſſus fuit calore ad mortē tp̄alē. iiij. Regū. iiij.
Et ſicut Nadab ꝛ Abiu mali ſacerdotes cōbuſti fue-
runt. Leuit̄. x. Iſti nanq3 ꝯgrue ꝑ puerū illū tā ī facto
q̄3 in pena ſignificant̄. Nā tunc puer ad meſſores va
dit cū ipotētes ꝛ ignari vel volētes op⁹ vltra vires. i.
ordinē vel eccl'iaſticū bñficiū vel curā aſſumūt ꝛ acce-
ptāt. Tūc v̄o puer. i. pueril̄r viuēs ī capite ad mortē ꝑ
cutit̄: q̄n a chr̄o ad mortē deputat̄ eternā: cū ill' q̄s ꝑcu-
tiet virga oris ſui: dicēdo. Ite maledicti in ignem eter-
nū Math. xxv. q̄2 ſic menela⁹ in ſemetip̄m retorſit ſum
12 mū ſacerdotiu3. ij. Mach. iiij. ¶ In q̄ notat̄ ſecūda ꝑs
hui⁹ articuli: q̄2 ſic ip̄e malū habuit finē: q̄2 ſacerdotiū
male vēdicauit. Ita iſti q̄ illud indigne vēdicāt ꝛ ma-
le in illo viuunt: de quib⁹ dici pōt illud q̄ð ſcribit bea-
tus Cyprian⁹ martyr in epl'a ꝯ hereticos. More inq̄t
ſimiarū: q̄ cū hoīes nō ſint: formā hūanā imitant̄: vul
tū eccl'ie catholice ꝛ autoritatē ſibi ꝛ veritatē vēdicant
cū ip̄e in eccl'ia nō ſit: benedicit cū a deo ſit maledictus
vitā pollicet̄ cū ſit mortu⁹: deū inuocat blaſphem⁹: ſa-
cerdotiū adminiſtrat ꝓphan⁹: cōponit altare ſacrileg⁹
ad hec oīa accedit: ꝛ illud malū vt antiſtes diaboli au-
deat eucharistiā facere: cum nec ſacrificari oblatio illic
poſſit vbi ſanctuſſanct⁹ nō ſit: nec cuiq3 de⁹ ꝑ ei⁹ p̄ces
ꝛ orōnes ꝓſit: q̄ deu3 violat. Si em̄ q̄ eccl'iam violant
ethnici ꝛ publicani habent̄: multomagis falſo altaria
ꝛ illicita ſacerdotia ꝛ ſacrificia ſacrilega fingentes: int̄
ethnicos ꝛ publicanos neceſſe eſt vt computent̄. Hec
oīa habent̄. j. q. j. ſi quis inq̄t de eccl'ia. Si aūt ſacra-
menta aliq̄b⁹ tales adminiſtrēt ſacramenta ꝑ tales ve-
lut ꝑ lapideos canales vbi nihil generat̄ trāſeūt ad lo-
cū fertilē. i. ad alioꝝ ſalutē. j. q. j. ſi iuſtus fuerit. Et ſm̄
beatū Grego. in Home. ſunt ſicut aqua baptiſmi: que
puerum ad celum mittit: ꝛ ip̄a in cloacam deſcendit.
Si ḡ Nadab ꝛ Abiu Leuit̄. x. legunt̄ a deo igne ꝑcuſ-
ſi: qui indigne ꝛ male in ſacerdotio ſuo ſe habuerunt:
ignem alienum in altari ponentes. Ita p̄dicti q̄ in cor
dis altari ignem imponunt diaboli. i. diuerſorum pec
catorū nec ꝑ p̄dictos p̄muniunt̄: cū ꝛ Moyſes ꝑ illos
oēs alios p̄muniat vindictā oñdēs ꝛ dicēs: hoc eſt: q̄ð
locutus eſt dn̄s: ſanctificabor ī his qui appropinquāt
13 mihi. Et Leuit̄. xxj. ſacerdos nō ꝯtaminet̄. Si v̄o ipſi
ſint ꝯtaminati ruina non tm̄ ſubditis ſed etiā toti im-
minet eccleſie. Sicut nanq3 tempeſtas ꝛ nigredo ꝛ ob
ſcuritas in nubibus eſt cauſa tempeſtat̄ in terra ꝛ ma-
ri: ꝛ ob nubilationis ꝛ obſcuritatis in omnib⁹ partib⁹
inferiorib⁹. Ita in ꝓpoſito. Q̄ð pulchre oſtēſum eſt in
omnib⁹ euangelijs. In quibus patet: q̄ obſcuritas ꝑ-
ſecutionis chriſti in ſacerdotibus: conuenerunt inquit
principes ſacerdotū. Lu. xx. fuit cauſa obſcuritat̄ eiuſ
dē ꝑſecutiōis in laicis ꝛ ſubditis: dicentib⁹: crucifige:
q̄ð apertius patet Marci. xv. vbi dicitur: q̄ pōtifices
[illegible]citauerunt turbas: vt magis Barrabam dimitte-
ret eis. Q̄r inſuper ruina immineat eccleſie: patet. Q.
vj. 21.

S. ij. Anctitatis ſeu ſpiritualis
ſanitatis. Primo q̄dā ſunt motiua. Secūdo q̄
dam ſunt effectiua ꝛ conſeruatiua. ¶ Tertio quedam
deſtructiua: ꝛ quedā ſunt ſignificatiua ꝛ oſtēſiua. Cir
ca primū ſeptē ſunt oſtēdenda: q̄ nos ad magnā ſancti-
tatē habendā mouere ꝛ hortare deberēt.
¶ Primo nāq3 nos mouere debet p̄mij magnitudo et Ar. j.
diuturnitas ꝛ iocunditas. Si em̄ ꝓ mercede hoīes 1
maximos ꝛ viliſſimos ſuſtinent labores: ſicut patet de
cloacarijs: ḡ ꝛ nos labores ꝓprie ſctificatiōis vt cōpu-
tari poſſim⁹ inter illos. Sap̄. v. Ecce quō cōputati ſūt
int̄ filios dei: ꝛ inter ſctōs ſors illoꝝ eſt: de quoꝝ quoli
bet in pſal'. xx. Magna eſt gl'ia eius in ſalutari tuo. Et
iterum ibide3. Poſuiſti in capite eius coronam: ſcilicet
in capite martyrum: de lapide p̄cioſo ꝓpter mortis du
riciam: virginum de auro ꝓpter earū mundiciā Eccl'.
xlv. Corona aurea ſuꝑ caput eius: doctoꝝ de ſtellis ꝓ
pter claram doctrinam. Apoc. xij. In capite eius coro
na ſtellarum. Sicut ergo ſancti ſequentes ꝛ alijs poſte
riores ſemꝑ laborioſe nitebantur inter illos computa-
ri: ꝛ ſortem inter illos accipe qui p̄ceſſerūt vt virgines
cum virginibus per magnam tentationū reſiſtētiam:
ita oportet nos. Videatis ergo ſi inter aliquos de pre-
dictis computari ꝛ coronari meruiſtis: diligenter con
ſcientias ꝛ op̄a veſtra examinate: cum quibus illorum
ſortem traxiſtis. Et ſi cum aliquibus in gradu aliquo
vos inueneritis ꝑmanete: gratias agentes: ꝛ qui ſctūs
eſt ſanctificetur adhuc Apoca. xxij. Si v̄o vos eis diſ-
ſimiles inueneritis: ſanctificamini: cras em̄ id eſt poſt
mortem veſtra3 faciet dn̄s inter vos mirabilia Joſue
iij. Secundo ad hoc nos mouere deberent ſanctorum 2
exempla: ſicut oſtenſum eſt. E. vij. 7. Et. F. iij. 2. cū ſe-
quenti. In hoc ergo caſu debet eſſe de nobis ſeruienti-
bus in eccleſia: id eſt in dei curia: ſicut eſt de ſeruientib⁹
in curijs magnorum. Ip̄i nanq3 multū conant̄ de mi
nori ꝛ inferiori officio ꝛ ſtatu aſcendere ad maius offi-
cium ꝛ maiorem honorem: ꝛ quid conſiderant vel co-
gitant vel operant̄ vt habeant q̄ð optant? Certe reſpi-
ciūt ꝛ cogitant q̄ dn̄s honeſtus ꝛ ſapiens illos qui he
ne ꝛ fideliter ſe habuerūt in minori officio vel ſtatu po
nit in maiori ꝛ ad maiora ꝓmouet cū tp̄s occurrerit: ꝛ
q̄ illos qui infideliter ꝛ male ſe habuerūt in paruo of-
ficio de tota curia eijcit: vel forte incarcerat ꝛ ſuſp̄edit:
nec in minimo officio eſſe ꝑmittit. Ex qua viſione vel
cogitatione moti nitunt̄: ſi ſapientes ſint prioꝝ ſeq̄
conditionem. Sic nos ꝛc̄. Quō bonos deus exaltauit
malos v̄o in puteum deiecit inferni: quorum quilibet
in terra ſanctorum iniqua geſſit nō videbit gl'iam dei.
Eſa. xxvj. Seruiam⁹ ḡ illi in ſanctitate ꝛ iuſticia corā
ip̄o oīb⁹ dieb⁹ noſtris. Lu. j. Qui elegit nos vt eſſem⁹
ſancti ꝛ immaculati. Eph. j. vt poſſitis comp̄hendere
cum omnib⁹ ſanctis. ¶ Tertiū motiuū eſt facilitas il- 3
luc veniendi. Olim em̄ via ad celum non erat trita nec
a multis ſcita. Trita non fuit: quia nulli in veteri teſta
mento ꝑ illā ambulabāt: ꝓpter q̄ð apl's Heb. ix. de il-
lo teſtamento loquēs dicit. Nondū ꝓpalatā eſſe ſctōꝝ
viam. Sed tunc illam tritam fecerunt ꝛ facilem oſten-
derunt: populi de om̄i ſtatu ꝛ om̄i etate. Unde Aug⁹.
de doctrina chriſtiana. Conſidera: quot milia martyꝝ
certā tibi fecerūt viā? trāſierūt virgines: trāſierūt mar
tyres: trāſierūt pueri ꝛ puelle: ꝛ adhuc tu times: vbi ti-
mendū non eſt. Quia ſic paſtor aliq̄s oues vltra aquā
trahit: vt alij ſine timore ſequant̄. Ita de⁹ oēs ſanctos
vltra mare hui⁹ mōi attraxit: ꝛ ductores miſit. V. iij.
7. ad ꝯfirmāda corda noſtra ſine querela in ſanctitate
j. Theſſal'. iij. ¶ Sed heu q̄2 multi nō ſperauerūt mer-
cedem iuſticie: nec iudicauerunt honorem animarum
ſanctarum. Sap̄. ij. ¶ Quartum motiuū eſt voluntas 4
dei ꝛ vtilitas ꝓpria. Si em̄ irrōnalia obediunt volun

tati diuine: quãtomagis rõnalia. Et ſi infirmꝰ obedit
volũtati medici: q̃ntomagis ſpũaliter infirmꝰ. De qua
volũtate. j. Theſſal. iiij. Hec eſt volũtas dei ſctificatio
vrã. ¶ Quintũ eſt dei vocatio. Si canes ⁊ aues obedi
unt voci dñi ſui: ⁊ demon imperio chri: peiorẽ ſe eſſe de
mone oñdit q̇ pctm̃ ſuũ imũdicie locũ deſerere nõ vult
ꝓpt eũ: de q̃. j. Theſſal. iiij. Nõ em̃ vocauit nos deꝰ in
imũdiciã: ſ; in ſctificationẽ. S; heu ſi ribaldꝰ clamaret
bãnũ regis: nullꝰ auderet ꝯdicere: ⁊ nũc multi clamãt
bãnũ regis eterni. i. aĩarũ ſctificationẽ ⁊ multi ope ꝯdi
cũt. ¶ Sextũ eſt dei ſĩlitudo. Filiꝰ em̃ bonꝰ gaudet aſ-
ſimilari pr̃i ⁊c̃. ſic nos conari oportet vt ſimꝰ ſĩles illi:
q̇ ait Leuit. xx. Sãcti eſtote: qm̃ ego ſctũs ſu; dñs deꝰ
veſter. ¶ Septimũ eſt digna dei receptio. Sicut nãq;
ſubditi q̇ timẽt vel amãt dñm ſuũ: domũ ſuã mũdant:
vt dño intrante honeſte recipiat. Sic Eccl. ij.. Qui ti-
ment dñm: ſctificabũt aĩas ſuas ⁊c̃. q2 domũ tuã dñe
decet ſctitudo: pſ. xcij. Multũ g̃ errãt q̇ de tẽplo dei: de
q̃. j. Cor. iij. Templũ dei ſctm̃ eſt: qđ eſtis vos: faciunt
pctõꝝ ſterquiliniũ: q̇bꝫ p̃cipit. ij. Paral. xxix. Sanctifi
cate ⁊ mũdate domum dñi.

Ar. ij. ¶ Huiꝰ aũt ſanctitatis effectiua ⁊ ꝯſeruatiua cauſa eſt
5 ipẽ deꝰ. Leuit. xx. Ego dñs: q̇ ſanctifico vos. Sic me-
dicꝰ ſeu medicina efficit ſanitatẽ in ĩfirmo. Sic deꝰ pa
cis ſctificet vos ꝑ oĩa. j Theſſal. v. Hãc aũt ſanctitatẽ
ſeu ſanitatẽ efficit in nobis ⁊ ꝯſeruat deꝰ ꝑ ſeptẽ media
¶ Prĩo ꝑ cordis ꝯtritionẽ ⁊ oris cõfeſſionẽ. Sic ſanat
medicꝰ patiẽtẽ ꝑ ſudorẽ ⁊ minutionẽ: ſic ſanat deꝰ cõ-
tritos corde: pſ. cxlvij. Secũdo ꝑ fidẽ. Sicut ꝑ lucẽ re-
dit quis ad viã quã amiſit ⁊ ĩ ipã ſe tenet: ſic fides tua
te ſaluũ fecit. Luce. vij. Tertio ꝑ ſpem. Sic laborans
ſpe mercedis: ⁊ infirmꝰ ſpe ſanitatis multa ſuſtinent.
ſic ſpe ſalui facti eſtis: ad Roma. viij. Quarto ꝑ chari-
tatẽ. Sicut nãq; infirmo dicit: ſitis cordis bonis ⁊ hi-
laris: q2 hec iuuant ad ſanitatẽ: ita ſpũaliter ſic facite vt
ſalui ſitis. Eccl. iij. Quinto per iuſticiam reddẽdo cui-
libet qđ ſuũ eſt: quia ſicut in curia iuſta: iuſtꝰ liberat ⁊
ſaluat: ita ſalꝰ iuſtoꝝ a dño: in pſ. xxxvj. Sexto ꝑ abie-
ctionẽ male ſocietatis ⁊ bone ſocietatis dilectionẽ. Si-
cut ꝑ mẽbri putridi abſciſionẽ ⁊ bonoꝝ mẽbroꝝ cõſer-
uationẽ. Sicut cũ ſancto ſanctꝰ eris: in pſ. Septimo ꝑ
ꝑſeuerantiam in omnibꝫ predictis. Sicut nanq; labo-
rans multa ꝑſeuerãter ſuſtinendo ſuſtentationem ac-
quirit. Sic q̇ ꝑſeuerauerit vſq; in finem: hic ſaluꝰ erit.
6 Math. xxiiij. ¶ In hac aũt ꝑſeuerantia multas patiet
tribulationes: per quarum ſufferentiam ſalus ſua au-
gmentabit ⁊ p̃cioſior erit ⁊ pulchrior. Sicut os albũ
in igne fit albius: ſic oſſa eccl'ie: de quibꝫ Threñ. j. De
excelſo miſit ignẽ in oſſibꝫ meis ⁊ erudiuit me. i. ad ſan
ctos viros. Qui dicũt oſſa eccl'ie ꝓpter tria. ¶ Primo ſi
cut oſſa totum corpus ſuſtentãt: ita ⁊c̃. Sicut patet de
Loth: qui ſuſtentauit Sodomam: q̃diu in illa manſit
⁊ etiam Segor. Gen. xix. Secundo quia ſicut fortitu-
do corporis indicat ex groſſitudine oſſiũ: ⁊ nõ carnis:
ita fortitudo ⁊ bonitas eccl'ie: ⁊ cuiuſcunq; ſtatꝰ ex bo-
nis ⁊ ſanctis viris iudicatur ⁊ oſtenditur ⁊ non ex car
nalibꝰ. Tertio: quia ſicut caro faciliter cedit: ſed os for
titer reſiſtit impellenti. Ita ſpiritus quidem promptꝰ
eſt: caro autem infirma. Math. xxvj. ¶ In aliquibus
ṽo de iſtis oſſibus miſit ignem tribulationis ⁊ marty
rij: vt albiores fierẽt: ſicut oſſa in igne: quia ſicut ignis
deſiccat medullas ⁊ humores interius in oſſibus latẽ-
tes: ⁊ ea ſic facit albiora. Ita tribulatio deſiccat omnem
carnalem delectationem: que per medullam ſignat ꝓ
tanto: quia ſicut medulla creſcit luna creſcente: ⁊ econ-
uerſo. Ita delectatio carnis creſcẽte carne delicate nu-
trita creſcit ipã ṽo ꝑ tribulationẽ deſcreſcente decreſcit
⁊ ſpũs fortificat: ⁊ fit interiꝰ albior ꝑ mũdiciã: ſicut de
cet ſanctos dei Eph. v. Et ſic verificatur illud Hiere.
xxx. Tempꝰ tribulationis Jacob: ⁊ ex ipõ ſaluabitur.
In aliquibus ṽo de iſtis oſſibꝰ miſit ignẽ diuine ⁊ ſu- 7
ꝑne charitatis q̃ ꝓ tãto ignis de excelſo dici põt: quia
ignis de excelſo fulgur vi; ſeu coruſcatio: q̃nq; auꝝ et
argentũ in burſa ꝯſumit: ſicut oſtendit Albertꝰ ſuꝑ li-
brũ Metheororum: ⁊ burſam illeſam derelinquit. Ita
ignis ꝑdictꝰ ⁊ argentũ in pauperũ ꝯſumit neceſſitati-
bus ⁊ auariciã in corde ꝯſumit: ⁊ nõ tm̃ cor illeſum di
mittit: ſed ꝙ plus eſt aliquid purgat ⁊ ꝑficit ⁊ ſanctifi-
cat illiꝰ videlicet de quo verificat illud Eccl. lj. In me
dio ignis non ſum eſtuatus: in quo fuit ſicut dicitur.
Eccl. xxx. Thezaurus ſine defectione ſanitatis. ¶ Sed
heu Michee. vij. Perijt ſanctus de terra: ⁊ iuſtꝰ in ho
minibus nõ eſt: om̃es in ſanguine inſidiant: ⁊ vir fra-
trem ſuum venatur ad mortem. ¶ Notate verba: pe-
rijt ſanctꝰ de terra: quia illi qui nunc locũ tenent in ec-
cleſia ſanctoꝝ: vt in pluribꝫ non ſunt interius ſancti: ſ;
tm̃ exterius: ſicut imagines ſanctoꝝ ſuꝑedificati ſuper
fundamẽtũ aplorum ⁊ ꝓphetarũ: quia ſicut imagines
ſanctoꝝ apparatũ habẽt deauratũ in barba ⁊ veſtimen
tis ⁊ curioſe factum: ⁊ interius vt frequẽter ſunt putri
de ⁊ a vermibus comeſte. Sancti ṽo in ſe dũ vixerũt
contrarias habuerunt virtutes qui fuerunt pulcherri
me ornati: interiꝰ in aĩa: ⁊ exiliter in corpore. Sicut pa
tet de Joanne baptiſta: qui erat veſtitꝰ de pilis came-
lorum. Ita qui nunc loca ſanctorum ⁊ antiquorũ bo-
norum chriſtianorum in oĩ ſtatu eccleſiaſtico religio
ſo ⁊ ſeculari: vt in pluribus de ornatu pulchro ⁊ curio
ſo multũ curant exterius: ⁊ interius ſunt gratia vacui
⁊ peccatis putridi: ⁊ a demonibꝫ corroſi: ⁊ ſic in imagi
ne ꝑtranſit homo: in pſ. xxxviij. Pater ſanctifica eos in
veritate. Joan. xvij. In quo facto voſipſi iuuate: ⁊ do-
minum Jeſum chriſtũ ſanctificate in cordibꝫ veſtris. j.
Petri. iij.

¶ Cuius quidẽ ſanctitatis ſeu ſpũalis ſanitatis: ſeptẽ Ar. iij.
ſunt deſtructiua ⁊ ſeptem ſanitatis recuꝑate ſeu adepte
oſtenſiua. Primum ṽo deſtructiuũ eſt ſuꝑbia ꝑ quam 8
infirmabatur filius reguli. Joan. iiij. Secundum eſt
inuidia: que illos excecauit in templo. Joã. xij. Tertiũ
eſt ira per quam demoniacus vexabatur Mar. v. Lu
ce. viij. Quartum eſt accidia: que languere facit ſeruũ
centurionis. Luce. vij. Quintũ eſt auaricia: que aridã
fecit manum Math. xij. Sextum eſt gula: que fecit hy
dropicum per ebrietatem Lu. xiiij. Septimũ eſt luxu-
ria: que ſignatur per mulierem habentem fluxum ſan
guinis. Luce. viij. Sed quia ille de quo dicitur in pſ. 9
ꝙ ſanat om̃es infirmitates eorum: om̃es iſtas tunc ſa-
nauit infirmitates ſicut in locis pt; ꝑallegatis. Si vul-
tis ſcire: ſi etiã oẽs tales in vobis ſanauit infirmitates:
videte ⁊ cognoſcite ꝑ ſeptẽ ſigna que oĩa accipiunt ꝑ
ſĩlitudinẽ ſignoꝝ in illis qui ſanant corꝑaliter. Quoꝝ
primum eſt ceſſatio doloris interioris: id eſt pax conſci
entie Prouerbioꝝ. xvj. Dulcedo eſt anime ſanitas cor
dis. Secundũ eſt in febricitantibus ceſſatio motus ſic
a peccando. Leuit. xiij. Si quidem lepra non creuerit
ſanus eſt. Tertium eſt appetitus ciborum ſpiritualiũ
Quartũ eſt ꝯtẽptus illoꝝ: q̃ inordinatꝰ appetitꝰ in in-
firmitate deſiderauit: ſicut potum ⁊ hmõi. Quintum
eſt reſtitutio coloris. i. honeſte conuerſationis. Sextũ
eſt virtus bene ambulandi. Septimũ eſt fortitudo be-
ne operandi ⁊ grauia ſuſtinendi. Sic enim facta eſt iu-
dea: id eſt confeſſio ſanctificatio eius: in pſal. cxiij. Et
ſic florebit. i. oſtendit ſanctificatio mea. Vide ad pro-

poſitum.F.iiij.37.cum ſequenti.

S.iij. SApientie primo oſtendit diuerſitas ſeu diſtinctio. Secundo quō hec ſapientie differētia in diuerſis ſapiētib⁹ diuerſis modis oſtēdit. Tertio in q̄b⁹ reb⁹ ſeu virtutib⁹ vel opib⁹ vera ꝯſiſtit ſapiētia. Quarto quō acq̄rit. Quinto falſorū ſapiētū oſtēdit piculū. Sexto quō ſequētes falſi ſapiētes p̄cedentiū decipiunt v̄bis ⁊ exēplis ⁊ ꝓpriis ꝓſūptionib⁹ ⁊ cogitatiōib⁹. Septimo tam viri ſapiētis q̄z etiā apparētis oſtēdent fines ⁊ finiū diuerſitas.

Ar.j. ¶ Quātū ad p̄mū ſapie dat diſtinctio: vna ſpālis q̄ in q̄tuor mēbra diuidit: ⁊ alia gn̄alis q̄ illas q̄tuor ptes ſb
1 duob⁹ brachiis cōplectit. ¶ In ſpāli nāq3 q̄dā eſt ſapientia q̄ videt ⁊ nō eſt ſicut auricalchū ſeu cuprū videt aurū: ⁊ cucul⁹ videt auis nobilis: ⁊ noctiluce: ⁊ ſquame piſciū ⁊ ptes cuiuſdā ligni putridi vident res auree ⁊ pulcherrime de nocte ignorātib⁹. Iſtā vō ſapiam habētes ſūt ꝓuidi in terrenis. Nā filij hui⁹ ſeculi: prudentiores ſūt filijs lucis in gn̄atiōe ſua. Lu.xvj. Ecce q̄ ſignāter veritas notat noctilucā dicēs ī gn̄atiōe ſua: id eſt in nocte hui⁹ ſeculi ⁊ nō in die alteri⁹ ſeculi: qn̄ in hoc caſu vnū exprimēs: aliud excludit vel in gn̄atione ſua.i.in his terrenis delectatiōib⁹ diuitijs ⁊ honorib⁹ q: in alijs.i.diuinis īprudētes ⁊ negligētes ſunt Hieremie.iiij. Filij inſipiētes ſunt Roma.j. dicētes ſe eſſe ſapiētes: ſtulti facti ſunt. ¶ Stulti nāq3 oēs tales ꝑus ꝓprijs fiūt volūtatib⁹ ⁊ opib⁹: ꝫ in morte tales eſſe oſtēdunt ab illo qui dicit: pdā ſapientiā ſapiētū.j. Cor.j.
2 ⁊ prudentiā prudentiū reprobabo. ¶ Alia ſapia nō videt eſſe ⁊ eſt: q̄lis eſt ſapia ſub hūilitate ⁊ abiectiōe abſcōdita: ⁊ q̄ hō ſit ꝓuid⁹ in diuinis ⁊ in opib⁹ ſpūalibus: oīa ſua ꝓpt deū dimittēdo: abiectā ⁊ paupem vitā ducēdo: iniurias remittēdo: erga ſe inimicos ſe beniuolū oſtēdēdo. Qr nāq3 hec vera ſit ſapia apud deum q̄ hoc abſcōdit a ſapiētib⁹ ⁊ mundi prudētib⁹ ⁊ reuelauit ea puulis.i.hūilib⁹ Lu.x. Math.xj. ſapiam ꝓſtās paruul' in ꝓ̄.ſuo ptz tā ope in q̄ hec oīa oſtendit: q̄ doctrina q̄ docuit. Lu.xij. dicēs. Vendite q̄ poſſidetis et date elemoſynā: facite vobis ſacculos q̄ nō veteraſcūt theſaurum in celo indeficientē: quo fur nō appropiat. Hec em̄ chriſtus opando ⁊ docēdo: ſicut dicit apl's.j. Cor.j. Stultā fecit de⁹ ſapiam hui⁹ mūdi. Que nāq3 apud mundū maior ſtulticia q̄z facere q̄ predicta ſunt. Nā verā ſapiam q̄ in p̄dictis ꝯſiſtit virtutib⁹ ⁊ opib⁹ mūd⁹ ⁊ mūdialit viuentes apud quos ſapiēs reputatur: q̄ ſcit ditari honorari: facere ptē ſuā bonā p phas ⁊ nephas: de inimicis ſe fortiter vindicare ſtulticiā reputat: q: nō hñt in vidēdo mediū vel lumen debitū.i. grām. Ideo ſicut vidēs baculū rectū dimidiū in aq: ipm̄ curuū reputat q: videt ipm̄ p mediū nō ꝓporcionatū.i.aquā. Ita p̄dicti hac de cauſa ſapiam rectā curuā reputāt ⁊ ſtulticiā: ipāmq3 paruipēdūt ſicut pueri ⁊ porci lapidē p̄cioſum: q: in dei ſapiētia nō cognouit mund⁹.j. Cor.j. Ergo ſi q̄s inter vos videt ſapiēs in hoc mūdo: ſtult⁹ fiat p̄dicta ſtulticia apō mūdū: vt ſit ſapiēs vera ſapia apud deū.j. Cor.iij. Nā ſapia hui⁹ mūdi ſtulticia eſt apud deū.j. Cor.iij. ¶ Tertia ſapia nec videt nec eſt: q̄ vtunt homicide ⁊ latrōes ⁊ alij non̄ ij pctōres q̄ ſapiētes ſunt vt faciāt mala Hiere.iiij. ¶ Quarta videt ⁊ eſt quā hꝫ ille q̄ bene agit ⁊ bene docet q̄ eſt dilectus dō ⁊ hoib⁹ Eccl'.xlv. Quia vō pauci tales: de tali dr ſinglarit Prouerb.iij. Btūs hō q̄ in-
3 uenit ſapiam. ¶ Secūda vō ps hui⁹ articuli: dū ſecūdā ⁊ q̄rtā verā: ⁊ p̄mā ⁊ tertiā falſā vocat ſapiam: q̄tuor p̄dicta mēbra ſub duob⁹ cōplectit brachijs Int q̄s id eſt int verā ⁊ falſam ſapiam: p̄mo tal' eſt in gn̄ali differētia q̄tū ad vſum: q̄lis int ſpōſam ⁊ adulterā: q: ſic ſpōſa hr̄ vel hr̄i deberet ad vtilitatē.i.ad ꝓlis pcreationē: ad dei honorē ⁊ ad finē ſalut' eterne. Adultera vō hr̄ ad voluptatē ⁊ ad finē dānationis eterne. Ita vera ſapia q̄ ſpōſe ad lrām compat. Sap.viij. Queſiui inq̄t mihi ſpōſam.i.ſapiam aſſumē: eſt ad vtilitatē ⁊ ſuū poſſeſſorē ad vitā ducit eternā dicēte venerūt mihi oīa bona parit cū illa. ¶ Scd'a vō.i.falſa: eſt ad voluptatē ⁊ ad dānationē ⁊ mortē eternā: nā ſapia carnis mors eſt: ad Roma.viij. ¶ Secūdo talis eſt inter illas differētia q̄lis eſt inter aquā que currit p venas ſalſas ⁊ ſulphureas q̄ eſt ſalſa ⁊ amara: ⁊ aquā q̄ deſcēdit de nubibus q̄ eſt dulcis: q: ſicut aq̄ illa terreſtris eſt amara: ita ſapia illa terreſtris: de q̄ Jacobi.iij. Non eſt hec ſapia de ſurſum deſcēdēs: ꝫ terrena aīalis diabolica. Terrena inq̄t: q: circa cupiditatē ⁊ lucra terrena. Aīalis que poti⁹ v̄ſat: quō oīs bō eſt aīal: q̄z quō oēs hoīes ſalui ſalui fiāt. Diabolica: q̄ circa malicioſas v̄ſat falſitates licet ſit dulcis dū eſt in vſu: dū vicz q̄s p illā lucrat diuitias delitias vl' honores: tū finalit erit amara: qn̄ dabit cōpotū de minimo qd̄ p illā lucrat⁹ eſt. Vn̄ ptz: q̄ q̄ iſta vtit vel viuit ſapiētia: finaliter cū finem p̄ncipio compauerit: dicere veraciter poterit illō Apoca.x. Deuoraui eū: ⁊ erat in ore meo tanq̄ mel dulce: ⁊ cū deuoraſſem eum: amaricat⁹ eſt vēter me⁹: quia finaliter tal' ſentiet ventrem: id eſt conſciētiā ⁊ oīa interiora amaricata. Alia vō eſt deſcendēs a p̄re luminū: de q̄ Eccl'.j. Fons ſapie v̄bū dei in excelſis: eſt dulcis in p̄ncipio ſicut mel: ſed in fine eſt melle dulcior: iuxta illud Eccl'.xxiiij. Spūs me⁹ ſup mel dulcis.

¶ Hec autem differentia in diuerſis ex operibus oſtēditur diuerſis: ſicut natura arborum diuerſarū ex diuerſitate ⁊ conditione oſtenditur fructuum. Sicut ergo arbor bona bonos fructus facit: ⁊ ex plurib⁹ quas habet radicibus illos fructus ꝓducit. Ita homo ſapiens. Primo ex radice fidei fructum ꝓducit fidelem et abijcit alienos: q: homo ſenſatus credit legi dei Eccl'.xxxiij. Secundo ex radice ſpei in bonis opibus tanq̄z operarius ꝓpter ſpem mercedis pſeueranter opera producit virtuoſa ex quibus in fine vite firmam ſpem habebit in fideli domino mercedis. Prouer.xxiiij. Sapientiam cū inueneris habebis in nouiſſimo ſpem. Tertio ex radice charitatis opera oſtendit dilectionis dei ⁊ proximi. Ex quibus patet: q̄ dilectio dei honorabilis ſapientia eſt. Eccl'.primo. Quarto ex radice timoris pene vitat peccata: ſicut tentatus de latrocinio reſiſtit timore ſuſpendij. Prouerb.iij.14. Sapiens timet ⁊ recedit a malo. Quinto ex radice iuſticie reddit vnicuiq3 debita. Prouerb.xx. Diſſipat impios rex ſapiens. ¶ Sic ex fructibus iſtius arboris oſtenditur: q̄ de illa veraciter dicitur Prouerb.iij. q̄ eſt lignū vite: quia hec dat ⁊ producit vitam gratie: ⁊ in futuro vitam glorie: ⁊ ſic primi ⁊ puriſſimi fructus eius Prouerb.iij. Nunc ergo fructum mundi ſapientes non producunt: nec eis ſapit: quia dicitur Eccl'.vj. Aſpera eſt nimis ſapientia indoct'. Vnde Chryſo. ſuper Math. Home.liiij. Peccatoribus ſi volueris loqui de ſpiritualib⁹ rebus: non intelligūt verbum: nec ſentient ibi dulcedinem: nec eſt poſſibile vt inter amaritudines peccatorum ſentiatur dulcedo ſermonū. Sicut ſi ī magno vaſe aceti modicā guttam mellis immiſceat: ⁊ mel pdit: ⁊ acerbitas aceti non mutat. Sicut etiā ſi oſtēdis herbam viridem leoni vel campum plenum floribus: non excitat eum ad concupiſcentiā: quia non habet hoc in natura vt herbas māducet. Et ecōuerſo: ſi oſtēderis boni carnes: nō

Ar.ij. 4 fructus

ꝑas cognoſcit:q2 nõ eſt bob) vt carnes manducẽt.Sic
ſi homini mũdiali celeſtia loq̄ris non videt nec ꝯcupi
ſcit.Qꝛ ſi habentẽ oculos egros ponas in aliquo loco
obſcuro:videt meliꝰ:ſi aũt ponat̃ in ſole vix ⁊ cũ pena
videt:q2 oculus eger ſolis cãdorẽ nõ ſuffert. Sic ⁊ hõ
mũdialis:qui in oculũ.i.mentẽ habet ſordidã ⁊ turbu
lentã ⁊ in reb) mũdialib) ſapit ⁊ aſtutꝰ eſt:ſi aũt trahis
eũ ad res ſpũales: nihil ſapit. Et quẽadmodũ pluuia
ſup lapidẽ cadat exteriꝰ madeſcit:ſed intus ſiccꝰ ꝑma-
net.Sic taliũ hoĩm aures verbũ ꝑcutit: ꝫ in cor nihil
deſcẽdit.Et ſicut ſapiẽtia foris p̄dicat Prouer.j.quo ꝯ̄
dicit̃ Prouerb.xiiij.ꝙ in corde prudentis requieſcit ſa
piẽtia:⁊ ſic ex diuerſis opibus ⁊ receptionib) oſtẽdũt
qui ſunt veri ⁊ q̇ falſi ſapiẽtes.
Ar.iij. ¶ Ad hoc ṽo:ꝙ verã habeas ſapiẽtiã tã ex opib) ⁊ re-
ceptionib) illoꝝ:quã etiã ex aliĳs euidẽtiĳs diſce vbi ſit
5 ſapiẽtia Baruch.iij.i.in q̇b) virtutib) vl' reb) ⁊ opib)
¶ Pro quo eſt ꝯſiderandũ:ꝙ maxima ſapientia ꝯſiſtit
in cognitiõe ⁊ diſcreta in ſuiĳp̄ius gubernatiõe ⁊ non
in magnitudine ſciẽtie literarũ.¶ Primo ḡ oſtẽdet̃ af-
firmatiua:⁊ ſecundo negatiua:⁊ tertio inferet̃ ꝯcluſio
Affirmatiua primo oſtẽdit̃ ex ṽbis Auguſti.iiij. de ci
uitate.Sciẽtiã inquit celeſtiũ terreſtriũq; rerũ magnã
eſtimare genꝰ hũanũ ſolet:in quo ꝓfecto meliores ſũt:
q̇ huic ſciẽtie p̄ponũt noſſe ſeip̄os:laudabilior eſt ani-
mus cui nota eſt ſua infirmitas: q̃ꝫ q̇ ea nõ reſpecta vi
as ſyderũ ſcrutat̃. Sũma ḡ phia eſt ſeip̄m cognoſcere:
q2 vt ait Iſaac de diffinitionib).Phia eſt cognitio ſui-
ip̄ius.Vñ ⁊ apud gẽtiles:in fronte tẽpli fuit ſcriptuꝫ
ex ſnĩa delphici oraculi.i.apollinis.Ad beatitudinẽ ꝑ-
uenies:ſi te agnoueris vñ ⁊ hoc oraculũ apollinis de
celo deſcẽdiſſe credit̃:nochis elycon.i.ſcitote ip̄m: ꝓut
dicit̃ policraticon.l.iij.c.ij.Secũdo idẽ ꝓbat̃ ex ſenten
tia Platonis:ſm quẽ:vt ait Alphorabiꝰ.li.de diffini-
tione phie.Phia eſt tediũ ⁊ cura ⁊ ſtudiũ ⁊ ſollicitudo
mortis:ꝑ ſollicitudinẽ mortis volẽs intelligere mortifi
cationẽ vicioꝝ:⁊ prauoꝝ deſideriorũ ⁊ carnaliũ volu
ptatũ Cui ꝯcordat Tulliꝰ li j.tuſculanaꝝ q̄ſtionũ vbi
loquẽs de Socrate ait.Tota vita phoꝝ eſt cõmẽdatio
mortis:vt ait Socrates. Tertio idẽ oſtẽdit̃ ex auctori-
tate Hieronymi ſup illud Eſaie.iij. Cõſiliariꝰ nõ eſt
tibi.Et Michee.iiij.Greci inquit poete laudabilis eſt
ſnĩa primũ eſſe beatũ:qui ꝑ ſe ſapiat. Secũdo qui ſapi
entẽ audiat:qui ṽo vtroq; careat hũc inutilẽ eſſe: tam
ſibi q̃ꝫ aliĳs.Et de tali dr̄ Sap̄.ix.Si q̇s erit ꝯſumma-
tus inter filios hoĩm:ſi abfuerit ab illo ſapiẽtia tua: in
6 nihilũ cõputabit̃.¶ Negatiua ṽo vicꝫ ꝙ ſapiẽtia ve-
ra nõ ꝯſiſtit in ſciẽtia literarũ:q2 ⁊ ꝙ vera ſine illa ha-
Exm̄ beri põt.Primo oſtendit̃ ꝑ exemplũ ꝯtentũ in vitiſpa
trũ:de Anthonio heremita:qui q̇buſdã phis ad ſe ve-
nientib):⁊ eius ſapiẽtiã in reſpõſis ⁊ doctrinis admi-
rantib):cũ literas neſciret:rñdiſſe fert̃: q̄rendo ab eis:
qd̃ hoꝝ eſſet ꝑus:litere vicꝫ vel ſciẽtia ſeu ſapiẽtia?qui
rñderũt ꝙ ſapiẽtia ſeu ſciẽtia:q2 ſine illa nullꝰ lr̃as in-
uenire vel ordinare potuit. Quib) ille:q̄ ḡ mihi neceſ-
ſitas lr̃as diſcere vel ſcire cui meliꝰ eſt orare:⁊ dicere cũ
Dauid.Bonitatẽ ⁊ diſciplinã ⁊ ſciẽtiã doce me:qm̄ ſi
cut dr̄ Dañ.ij.Deꝰ dat ſapiẽtiã ſapiẽtib):nã ⁊ ip̄e Da
uid ſapiam de dono dei:plꝰ q̃ꝫ ſtudio habuiſſe oſtẽdit:
ꝑ hoc ꝙ dicit: qm̄ non cognoui literaturã: introibo in
potẽtias dñi:deus docuiſti me a iuuẽtute mea:pſ̄. lxx.
Ecce oſtẽdit:ꝙ rex ille Dauid deq̊ dr̄.ij.Regũ.xxiij.
ꝙ ſedit Dauid rex in cathedra ſapiẽtiſſimꝰ:tãtam ha-
buit ſapiẽtiã:dicẽs.Deꝰ docuiſti me a iuuẽtute:⁊ non
in libris Ariſtotelis vel ſophiſmatũ. De q̇b) dicit Se
neca ep̄la.xlv.Illa dicere ſophiſmata:nec ignorãti no-
cet:nec ſcientẽ iuuat.Et li.ij.de beneficiĳs.Iſte ineptie
poetarũ relinquant̃:q̇b) aures oblectare ꝓpoſitũ eſt:⁊
dulcẽ fabulã inuenire. Sed q̇ ingenia ſanare ⁊ fidem
reb) hũanis retinere ac memoriã officioꝝ aĩas ingere-
re noluerunt:ſerio loquant̃:⁊ magnis virib) agant:ſi-
cut ptꝫ ꝑ hoc ꝙ ait:non cognoui literaturã.¶ Quid ḡ
docuit eũ a iuuẽtute?vel in q̇b) reb) vel que facere:per
quẽ tãtã habuit ſapiam:ex diuerſis ſacre ſcripture oſtẽ
ditur hiſtoriĳs:in quib) inuenit̃ quõ didicit a iuuentu
te:ꝑus vrſum ⁊ leonem occidere q̃ꝫ contra Goliã pu-
gnare ⁊ vincere. In quib) oſtẽditur: ꝙ ſapĩa noſtra de
bet eſſe in vicioꝝ expugnatiõe ⁊ pugna:⁊ victoria con
tra inimicos anime:⁊ in defenſione anime: ⁊ nõ alias
nouas vanitates inuenire. Quia dicit Seneca li.j. de
beneficiĳs.Nõ refert q̃ꝫ pauca ſciat luctator:ſi ſciat q̄n
tum victorie ſatis eſt. Si in ſtudio multa delectãt pau
ca vincunt licet neſcias que ratio oceanum effundat et
reuocet:cur pariter natis fata diuerſa ſunt:non multũ
tibi nocebit:trãſiſſe: que nec licet ſcire nec ꝓdeſt. Quic
quid eñ nos meliores bonoſq; facit: aut in ip̄o aut in
ꝓximo poſuit.Cui concordat Chryſo:ſup illd̃ Math
xj.Nemo nouit p̄rem:niſi filius:dicens ꝙ ſapiẽtia nõ
eſt eloquia dei ſcire: ꝫ ſm eloquia dei viuere: qui inq̇t
ſunt veri ſapientes iſti phi ⁊ oratores in naturali ſcien-
tia ⁊ literarũ examinatione excecati ſunt:de dei natura
ꝯtendebant:nõ deum inuenire cupiẽtes: ſed altiſſimis
dicere deſiderãtes:victi ſunt ingenio:defecerũt ſermo-
ne:in vltimo nihil amplius ſe inuenire potuiſſe cõfeſ-
ſi ſunt:niſi quia deus incognoſcibilis eſt: ⁊ ſic qui ne-
ſcit vltra tranſire:neceſſe eſt ꝙ ꝑ eandem viam reuerta
tur.De tali nãq; ſapiẽtia dicit̃ Eccl'iaſtes.j. In multa
ſapĩa mlt̃a indignatio.¶ Ad cuius ꝯtrarium oẽs hor- 7
tatur ap̄ls.j.ad Coꝝ.iiij.A vobis inq̇t diſcat' ne vnꝰ
aduerſus alium infletur.Secũdo didicit Dauid a iu-
uentute ſua:gregem patris ſibi cõmiſſum cuſtodire:⁊
docere filios iſrl':quod haberẽt artem ſagittandi: ſicut
patet.j.Regum.xvij.Ad quod etiam om̄es hortatur.
Iudic.iij. Diſcãt inquit filĳ iſrl' certare cũ hoſtibus ⁊
habere conſuetudinem p̄liandi.In quo datur intelli-
gi:ꝙ ſapĩa chriſtianoꝝ maxime officio vel ſtatu p̄poſi
torũ non debet eſſe tm̄ in defenſione ⁊ ſpũali cuſtodia
ꝓpria:ſed etiã in doctrina ⁊ p̄dicatione quõ aliĳ ſe defen
dere debeant predicãdo:⁊ dicere illud Eſaie.j. Diſcite
benefacere.Exemplũ ad hoc.P.iij.13.56.⁊c̃.Ad iſtã
ſapientiã diſcendã hortatur Hieronymꝰ in ep̄la qua-
dam ad Auguſti.Diſcamus inquit in terris:quoꝝ ſci
entia maneat nobis in celis.Exemplũ ad hoc in natu-
ra irrõnali.Nã ſi formice diſcunt laborare in eſtate:de
quo viuunt in hyeme:ergo multomagis rõnalis crea-
tura circa hoc:hic laborare deberet:de quib) alibi viue
re poſſit.Ergo vade ad formicã o piger ⁊ conſidera vi
as eius:⁊ diſce ſapientiã.Prouerb.vj. Sed heu non-
nulli modernorum ſtudentium potius a cicada diſce-
re videtur cum vocũ confuſione alte clamare:ideo mẽ
dicabunt in hyeme:⁊ non dabitur eis:qm̄ cum vacu-
is lampadib) clamabunt cum fatuis virginib):de qui
bus verificatur illud Baruch. iij. qm̄ non habuerũt
ſapiam:perierũt ꝓpter ſuã inſipientiã:q2 ſm Richar-
dum.Scientia foris ſtat:vbi amor intrat. ¶ Conclu-
ſio eſt:ꝙ volentes cum Dauid diſcere ſapiam:tam [illegible]
ca gubernationem ꝓpriam q̃ꝫ alienã:plus bonitati ſtu
deant q̃ꝫ ſcientie.Et in gubernatiõe ꝓpria faciãt tria:q̄
docẽtur in apocriphis Eſdre.¶ Reuocent diem prete
ritum.i.reducant ad memoriã dies preteritos ⁊ tp̄a in
quibus peccaſti:⁊ feſtina agere pnĩam.Secundo nu-
mera vel menſura ventũ.i.diligenter ꝯſidera in p̄ſenti

vitã tuã: que eſt quaſi vẽtus Job. vij. Vent⁹ eſt vita
mea: q̃lis ſit ⁊ ad quẽ finẽ tẽdat. Tertio põdera ignẽ.
i. ꝓuide tibi cõtra ignẽ eternũ: vt illũ euadas. In his
nãq꜠ tribꝯ tres cõſiſtũt partes prudẽtie ⁊ ſapiẽtie: de q̇-
bus Seneca li. de quatuor virtutibꝯ. Si prudens eſt
animus tuus: tribꝯ tꝑibus diſpẽſet. Preſentia ordina
futura ꝓuide: p̃terita recordare. Nam qui nihil de p̃-
terito cogitat: vitã perdidit: qui nihil de futuro p̃me-
ditat̃: in omnibꝯ incautus incedit. Predictis ergo tri-
bus modis callidi eſt intelligere viam ſuã: ⁊ in corde
prudentis requieſcit ſapiẽtia Prouerb. xiiij. Q̃tũ etiã
regi debet: qui alios regere debet: q̃tũ ad gubernatio-
nem aliorũ: vt ad modũ ſapiẽtis hortolani ſciat: q̃ am-
putãda ⁊ que irrigenda ⁊ fouẽda. Et ſicut dicitur. ij.
Paral. ij. vt ſciat celare ⁊ inuenire prudẽter de omnibꝯ
ne circa amputãda ⁊ corrigenda ſuꝑflua ⁊ vicioſa in-
caute pſequẽs occidat̃: in anima ꝑ odiũ pſone vel appe
titũ vindicte: ſicut Aſahel pſequẽdo Abner. ij. Reg. ij
Propter cui⁹ cõtrariũ informandũ: ſpũſſanctus da-
bat̃ in ſpecie ignis ⁊ columbe vt denotaret illos: q̇ ſpi-
ritũſanctũ acceperũt in viciorũ expugnatõe eſſe feruẽ-
tes: ſicut ignis: ⁊ ſine malicia ſicut colũba. Et chriſtus
docuit diſcipulos ſuos Matth. x. eſſe prudentes ſicut
ſerpentes ⁊ ſimplices ſicut columbe. Qđ exponens
Bern. li. de p̃cepto et diſpoſitiõe dicit. Volens inq̇t
ad verũ inſtruere diſcipulos: magiſter vitaɫ. Eſtote
inquit prudẽtes ⁊c̃. Premiſit ergo prudentiã ſine qua
neminẽ ſatis eſſe ſimplicem ſciret: quõ deniq꜠ ſimplex
erit oculus cũ ignorãtia veritatis: vnde ad ſimplicem
oculũ requirit̃: vt ibi ſit beniuolẽtia: qua fallere nolit:
et prudẽtia qua falli nõ poſſit. Et ſic ſicut dr̃ Prouer.
x. Sapiẽtia eſt viro prudẽtia. Finaliter vnũ diligenter
conſiderandũ eſt ꝙ q̃tũcũq꜠ deductũ ⁊ cõcluſum ſit:
ꝙ ſapiẽtia magis conſiſtat in bonis moribꝯ q̃ ſciẽtia:
tamẽ vtraq꜠ ſimul meliora ⁊ pulchriora ſunt: quia ſm̃
Victorinũ: ſicut recitat Tullius primo rethorice ſue.
Dulce eſt matrimoniũ inter ſcientiã et virtutẽ: quia ſa
piẽtia ſine virtute facit ꝓpria pctã defendere redarguẽ
teſq꜠ cõtemnere: ⁊ ſic eſt ſapiẽtia in eis: ſicut aliquid co
quendum in olla ſine ſale qđ totũ exit ⁊ ſine ſale perit
Joh. ix. quia dicitis videm⁹ peccatũ in vobis manet.
id eſt in doctis humane ſapiẽtie. j. Cor. ij. In talibus
nãq꜠ vel qui doctores ſunt ⁊ peiores amplius manet
peccatũ: quia ſeruus ſciẽs voluntatẽ dñi ſui ⁊c̃. Ex q̇
patet: ꝙ filij ꝓphetarũ. id eſt filij chriſtianorũ herbas
nociuas ⁊ mortiferas colligũt: ex q̇bꝯ mors in illa cau
ſat̃ cordis: q̃n ſm̃ humanã ſcientiã multa ſciunt: et ſe-
ipſos neſciũt: farinã vo ſaluatiõis anime imponentes
omnia ſaluare poſſunt: ſicut filij ꝓphetarũ: qui per ſa-
pientiã tuam ſaluati ſunt Sap. ix. Nam ſicut ibi dicit̃
ſapientia hominem obſeruat: et a doloribus liberat.
iij. ¶ Ergo neceſſariũ videt̃ ſcire: quõ virtus tãte vtilita-
tis acquiri poſſit. Circa cuius inquiſitionẽ primo oſtẽ
9 det̃ intentũ videlicet quõ acquirat̃. Secũdo quõ ha-
bita cuſtodiat̃. Tertio ꝙ ꝓpter excellentẽ nobilitatem
multũ deberẽt oẽs conari: ipſam acquirere ⁊ cuſtodire
Q̃tum ad primũ cũ vera ſapiẽtia ſit in vocatiõe: qua
vocatus quis eſt bene viuere: vt in p̃cedenti oſtẽſum
eſt articulo: tot modis et virtutibꝯ et operibꝯ acquirit̃
augmẽtat̃ et cõſeruat̃ ſapiẽtia quot bona vita. Spe-
cialius tñ ꝑ humilitatẽ acquirit̃ virtutẽ: ſicut patet in
exemplo naturali ⁊ hiſtoriali. Naturali primo: quia
aquã nullus locus tñ ad ſe attrahit: ſicut loc⁹ imus.
Nam vbi loca alta aquã ⁊ pluuiã a ſe abijciũt: imus
illam ad ſe trahit. Sic humilitas que de cõditione ſua
ceteris virtutibꝯ eſt baſſior: flumina illa ad ſe trahit: q̃
oẽs ſuperbi a ſe abijciũt: de quibꝯ Eccl. xxiiij. Ego ſa-
pientia effudi flumina. Iuxta illud Prouerb. xj. Vbi
humilitas ibi ⁊ ſapiẽtia. Exẽplũ vo ad hoc hiſtoriale Exm
vnũ notatũ eſt. M. vj. 18. Aliud vo fert ad idẽ de duo
bus ſocijs: quorũ vnus licet minus ingenioſus: ſemꝑ
tamẽ in actu ſcholaſtico alium p̃ceſſit: q2 humiliter ab
omnibꝯ doceri petijt. Alijs vo de hoc ꝙ aliũ in ſciẽtia
p̃ceſſit admirãtibꝯ: rñdit quidẽ: ꝙ fuit de illis duob⁹
ſicut fuit quondã de duobꝯ mẽdicantibꝯ: quoꝝ vnus
habuit paruũ ſaccũ ⁊ iuit ad oẽs: et quilibet dedit ſibi
aliquid: licet parũ ſicut pugilũ ⁊ hmõi: tñ quia a mul
tis parũ accipere nõ erubuit: de ſero ſaccũ plenũ repor
tauit. Alius vo qui ſaccũ magnũ portauit: et non iuit
niſi ad magnos magna petens: nec ad pauperes: nec
parua accipere voluit: ſed talia erubuit: in ſero ſaccũ
vacuũ reportauit. Sic in ꝓpoſito ſuꝑbus de quo Pro-
uerb. xiiij. querit deriſor ſapientiã ⁊ nõ inuenit: ⁊ ideo
ſaccũ vacuũ reportat: quia in maliuolã animã non in-
troibit ſapiẽtia Sap. j. vbi ille qui a deo ſapiẽtiã q̃rit
et humiliter petit: quia oĩs ſapiẽtia a dño deo eſt Eccl.
primo. Qui etiã hũiliter ab omnibꝯ: ſicut dicit̃ Eccl.
xxxix. ſapientiã antiquorũ exquirit: reportat ſaccũ ple-
nũ: intantũ ꝙ de illo dici potuit illud Eccl. xlvij. Im-
pletus eſt quaſi flumẽ ſapiẽtia. Propter qđ multi col-
laudabũt ſapientiã eius. Eccl. xxxix. ¶ Q̃tũ vo ad 10
ſecundã partẽ huius articuli cũ eiſdem ſm̃ phm ⁊ nu-
trimur ſeu ꝯſeruamur: patet ꝙ ſicut ſapiẽtia hũilitate
acq̇rit̃: ita augmẽtat̃ et cõſeruat̃ et oſtendit̃. Ille nãq꜠
qui vere ſapiẽs eſt: rubo in hoc cõparat̃ Moyſi q̇ ignẽ
habebat clarũ: illumq꜠ alijs oſtendebat: nec tamen in
ſe cõſumebat̃. Ita hi ſapiẽtes ignẽ habẽt ſapientie: et
illum alijs oſtẽdũt: quia ſicut dicit̃ Prouerb. xvij. In
facie prudẽtis relucet ſapiẽtia ipſe cũ humilitate a ſu-
perbie cõbuſtione ſe p̃ſeruat. Patet ergo ꝙ qualis eſt 11
differẽtia inter lumẽ firmamẽti ⁊ cãdele: talis eſt diffe
rentia inter verã ſapientiã ⁊ falſam Eſaie. xxix. Peri-
bit ſapiẽtia a ſapiẽte. ¶ Ex quibꝯ ſequitur tertia pars
hui⁹ articuli: ꝙ videlicet multũ conari deberẽt om̃es
verã habere ⁊ humiliter oſtendere ſapiẽtiã. Primũ ꝙ
videlicet multũ conari deberẽt: tam ex p̃cedẽtibꝯ patet
ſapiẽtie vtilitatibꝯ q̃ etiã ex ei⁹ excellenti bonitate: que
multũ ⁊ excellẽter cõmendat̃. Primo in libris phoꝝ:
ſicut patet primo. vj. ethicoꝝ. c. vj. vbi phus dicit ſa-
pientiã inter vtutes intellectuales p̃cipuã ſimpliciter.
Vnde dicit ꝙ eſt ſciẽtia rerũ honorabiliũ. Et ideo di-
cit: ꝙ ipſa eſt ſicut caput in corpore ꝑ quã oẽs alie ſcien
tie dirigunt̃. Libro etiã. x. ethicoꝝ. c. xij. dicit: ꝙ om̃es
virtutes ſiue ſpeculatiue ſiue actiue ad ſapiẽtiã redu-
cunt̃. Secũdo in ritu ſarracenorũ de quo ſicut recitat̃
Policraticon. li. iiij. c. vj. vnũ tm̃ quaſi deũ deorum et
omniũ principẽ colũt ſapiẽtiã: quia omnibꝯ p̃eſt. Vñ
et phi veteres imaginẽ ſapiẽtie pre foribꝯ oĩm tẽplorũ
pingi fecerũt: ⁊ hec verba ſcribi debere ſanxerũt. Vſus
me genuit: peperit memoria. Odi homines ſtultos et
ignaua opa ⁊ philoſophicas ſentẽtias: in quibꝯ nulla
eſt vtilitas. Tertio in libris legũ ciuiliũ: ſicut patet pri
mo. C. li. ij. ti. de aduocatis diuerſorũ iudicũ le. reſti-
tuende: vbi lex querit. Si aduocatus: qui in certa cu-
ria multa lucrat̃: poſſit illa que ibi lucrat̃ heredibꝯ de-
relinquere: vel teneat̃ om̃ia curie relinquere: ⁊ tenet ꝙ
põt illa heredibꝯ relinquere: que licite ⁊ iuſte ibi lucrat̃
quia ſi illa q̃ ex nobilitate generis poſſidet poſſit here-
dibus relinquere: multo fortius que ſua acquirit ſapiẽ
tia. Quarto iſtis legibꝯ leges ꝯcordãt dei Prouer. viij.
Melior eſt ſapiẽtia cũctis opibꝯ p̃cioſiſſimis. Et Pro-
uerb. xvj. Poſſide ſapientiã: quia melior eſt auro. Et

Ecclesiastes.ix. Melior est ſapiētia ꝙ̄ arma bellica. Et ibidē. Meliorē dixi ſapientiā fortitudine. Ad qđ oſtendendū ponit exemplū Hugo didaſcalicon.li.v.dicēs ꝙ pōdera que aliqn̄ viribꝰ leuare non poſſumus arte leuamus. Ideo dicit Sapien.vj. Melior eſt ſapiētia ꝙ̄ vires: et vir prudēs magis ꝙ̄ fortis. Ideo dicit Socrates in ſententijs ſuis. Fortis nemo pōt iudicari niſi ⁊ prudēs fuerit. Virtus enī ſine ſapientia temeritas periculoſa eſt. Ad idem Hieronymꝰ ſup Oſee. Prudētia abſq; ſimplicitate malicia eſt: et ſimplicitas abſq; rōne ſtulticia nominat. Quaſcūq; tn̄ vtutes: ſiue alia bona vt potentiā vel hmōi ſacra ſcriptura omnibꝰ ſapientiā pfert dicēs Sap.x. Omniū potētior eſt ſapiētia: ppter qđ dicit Sap.vij. Inuocaui ⁊ venit in me ſpūs ſapiētie: et pposui illam gentibꝰ et regnis et diuitias
12 nihil eſſe dixi in cōparatiōe illius. ¶ Secundum membrū: ꝙ videlicet chriſtiani ſapientiā ſuā oſtēdere
Exm̄ ⁊ in ſapiētia ſua humiliter ſe habere: oſtēdit primo exemplo antiquoꝝ ſapientū. De quibꝰ refert Valerius ſcribēs de quibuſdā piſcantibꝰ ⁊ tabulā aureā trahentibus: de qua cū Apollinis requireret conſiliū: cui deberet dari: reſpōdit: ꝙ ſapientiori de ſeptē quā cū cuilibꝫ illorū ſingillatim offerrēt: nullus illā accipere voluit: humiliter aſſerēs alios eſſe ſapiētiores: et quolibet illā ſub humilitatis obtētu refutāte: tandē illam Apollini cōſecrarūt. Si illi ſapiētes infideles cū tanta hūilitate ſua vſi ſūt ſapiētia: multū erubeſcere deberēt chriſtiani: q̄ ſapiētia ſua abutunt in ſupbia ⁊ malicia. De qbꝰ btūs Gregorius.x.moral: exponēs illud Iob.xij. Deridet iuſti ſimplicitas. Huiꝰ mūdi inquit ſapiētia eſt cor machinatiōibꝰ tegere: ſenſum verbis velare: q̄ falſa ſunt vera oſtēdere. Et ecōuerſo bonoꝝ culmina q̄rere: tpalis glie vanitate gaudere: erogata ab alijs mala multiplicius reddere: quicquid per maliciā explere nō valet: hoc in pacifica bonitate ſimulare. Hanc qui ſciūt: ceteros ſuperbiēdo deſpiciūt. Iuſtoꝝ vo ſapientia ibi recitat: quaſi p cōditiōes cōtrarias: ⁊ addit pati p veritate cōtumeliā lucrū reputare. Hec iuſtoꝝ ſimplicitas deridet: ⁊ a mūdi ſapiētibꝰ fatuitas reputat. Sꝫ finaliter erit ecōuerſo. De hac ſapiētia ſcribit Eccl.x. Eſt ſapiētia q̄ abundat in malo. Taliū vo pmo ptz
Arti.v. puerſitas ⁊ ſecūdo periculū.

13 ¶ Peruerſitas vo et vilitas illorū in hoc oſtendit: ꝙ ſunt fimario ⁊ rebꝰ fetidis ſimiles. Quia ſicut ſol ſup flores odoriferas lucens maiorē cauſat odorē. Ita ſapientia increata: radiū ſapiētie create ad bonos et humiles mittens: ipſos facit meliores ⁊ humiliores. Sol vo ſup fetida lucēs: ꝙ̄to plus eius participāt calorem tanto plus fetent. Sic iſti falſi ⁊ fetētes corā deo: ꝙ̄to plus ſapientiā participāt tāto mordaciores ſicut canes ⁊ malicioſi fiūt ſicut vulpes: ppter qđ dicit Eccliaſtes x. Precioſior eſt ſapiētia parua ꝙ̄ gloria. Periculū vo illorū in hoc timet: ꝙ ſicut nō eſt pditor peior ꝙ̄ ille q̄ plus ſcit de ſecretis illius quē pdere vult. Ita nō ſunt chriſti nec eccleſie nec veritatis peiores pditores: nec maiores pſecutores ⁊ ſubuerſores ꝙ̄ illi qui p ſcripturas doctrinā vel vſum vel p ingeniū naturale plura ſciunt de ſecretis dei vel eccleſie vel veritatis: quando ad malū illa q̄ ſciūt cōuertūt: quia ipſi habēt ſcientiam malefaciēdi ⁊ voluntatem: ideo tales ſunt ⁊ periculoſiores ⁊ magis timēdi. Figura.ij.Reg.xv. Dauid plꝰ timuit conſiliū Achitophel ꝙ̄ omniū ſurgentiū cōtra eū. Sic de illo qui ſapiētia ſua abutit. De quo Eſa.xlvij Sapiētia tua ⁊ ſciētia tua ipſa decepit te. Nec ipſi tm̄: qui quaſi ſenes falſa ſapiētia ditati alios pcedunt: ſpiritualiter decipiunt. Sed etiā alijs ſequentibꝰ: et quaſi iunioribus periculoſi fiunt: qui ipſorum verbis et exemplis decipiuntur.

¶ Circa quā deceptionē duo oſtendent. Primo quō Arti.vj 14
precedentiū decipiunt verbis vel exemplis. Secundo quō ppria decipiunt pſumptione. Tertio vo et preciſa deceptiōis cauſa: quoniā videlicet: quia deum pre oculis nō habēt oſtēſa eſt. M.xiij.20. Et.F.iiij.27.

¶ Primū vo videri poteſt ⁊ oſtendi p exemplū qđ in Exm̄
fabulis cōtinet: de quodā in lecto iacente et latronem circa domū audiēte: quem decepit alte narrādo vxori ſue: quō omnia bona ſua acquiſierat latrone audiente Solebā inquit aſcendere tectū: ⁊ quoddā tale dicere carmē: q̄ dicto oēs dormierūt: ⁊ radiū lune amplexando: qui virtute carminis me ſuſtētabat deſcendi ⁊ ſpoliaui oēs. Alius vo hoc audiēs cacumē aſcēdit: ⁊ carmen illud dixit: ſicut ab illo didicerat: quo dicto illi de domo finxerūt ſe alte dormire: ⁊ ſtertere ex quo ipſe de reliquo audaciā ſumēs: radiū amplectēs fractis cruribꝰ cecidit ⁊ captus ſicut meruerat tractabat. Ita nōnullis p mūdi fortunā ⁊ ſapientiā quaſi p radiū lune: qui adueniēte in iudicio mortis ſole iuſticie obſcurabit: ditatis ⁊ poſtea de ſeipſis vel alijs p ipſis narrantibus: quō ditati ſunt vel alijs cogitātibꝰ: quō exaltati ſunt: vel p principiū amicitiā vel officia vel legū vel ſapientie nomē ⁊ honorē vel quaſcūq; vias vel falſitates: audiētes: inſup vel cogitātes ipſos in talibꝰ factis fuiſſe pſperatos: eundē radiū.i. eundē ditatiōis modū amplecti nitunt: et finaliter cadūt: ⁊ decipiūt et capiunt. Quia ſicut ille de domo cecidit: p quā intrare nitebat vt ditaret. Ita iſti de ſapientia mūdana cui innitunt decipiunt: que eſt quaſi domꝰ ruinoſa. Iuxta illud Eccl.xxj. Tanq̄ domus exterminata. Sic fatuo
ſapiētia ⁊ ſciētia. ¶ Secundū vo: quō etiā ppria deci- 15
piunt pſumptiōe: oſtendit p exemplū. Primo de aqla ſecūdo de vulpe. Rōne primi exempli de aquila eſt cōſiderādū: ꝙ ſicut ex pcedēti auctoritate beati Gregorij ſ.e.c.xij. patet ꝙ mūdi ſapiētes de ſua ſapiētia pſumētes: alios veros ſapiētes deſpiciūt ⁊ ſeipſos in omnibꝰ
alijs pferūt de ſapiētia ſua ſe iactādo. Vnde eſt de illis Ex fabul' Aquila.
et alijs ſimplicibꝰ: ſicut fabule cōtinēt fuiſſe de aquila et alia de aui minima. Illa nāq; de viſu acutiſſimo et longa puidentia de pda ſe iactabat: ⁊ vt minima auis prudentiā ſuā in omnibꝰ plus timeret ⁊ veneraretur: dixit ei vt dorſum ſuū aſcēdens in altū ſecū veniret et potentiā ſuā experiret: quā cū ad altiſſimū locum deduxiſſet: queſiuit quid in terris videret: rn̄dit ſe nihil videre determinatū. None inquit aquila vides in aliquo loco vbi cibū tuū colligere vl' predā capere poſſes que reſpōdit ꝙ nō. Cui aquila: miſera modo apparet ſapiētia ⁊ ſciētia tua: ⁊ potētia ⁊ claritas mea: qa ego video pdam meā pinguē. nam cadauer ſub nobis ita clare video: ꝙ intueor oēs neruos: et q̄cquid in eo latet: ⁊ illud ſtatim erit preda mea: ⁊ tu miſerrima fameſces. Aquila vo deſcendēte ad cadauer: auicula ſepem intrauit primā vt videret finē. Et ecce auceps q̄ pro auibꝰ rapacibꝰ capiēdis rete ſuū iuxta cadauer occultauerat: illud extendēs aquilā inuoluit. Cui auicula improperās aiebat. Modo plus valet mihi viſus meꝰ ⁊ paupertas mea: que nullā vidit nec accepit predam ꝙ̄ viſus et potētia tua tibi miſerrima. Tu iactaſti te videre neruos: et quicquid in cadauere erat: quare ergo ſtultiſſima aucupem nō videbas: nec rete cauebas: melius fuiſſet tibi ꝙ nihil de preda vidiſſes. Sic erit de mūdi ſapiētibꝰ: q̄ credūt ſe oīa videre ⁊ ſcire quicquid in negotijs latet: ⁊ oēm viā p quā pdā capere poſſunt et lucrari diligēter intuent ſed miſeri diabolū non vi-

dent quis ei inſidiat᷑: nec peccati rete quo inuoluunt᷑ ⁊
ad penas inferni ducuntur: quibꝫ melius eſſet ꝙ ceci
eſſent: ⁊ nihil circa hmōi videret. Quibꝫ dixit ſaluatoꝛ
Ioh. ix. Si ceci eſſetis peccatū nō haberetis: nūc autē
q2 videtis: pctm̄ veſtrū manet. Ecce ſapiētia qua ma-
le vtunt᷑ facit ꝙ in rete capiunt᷑ peccati: quibꝫ captl q2
ipſi prius ſimplices deceperūt ⁊ deriſerūt: tūc ſtabunt
iuſti in magna cōſtantia aduerſus eos q̄ ſe anguſtia-
uerūt Sap. v. impꝛoperātes ⁊ oſtēdentes eis: quō ſa-
piētia hmōi mūdi ſtulticia eſt apud deum. j. Coꝛ. iij.
Ex fabul' de vulpe et Catto. Et quō dicētes ſe eſſe ſapiētes: ſtulti facti ſunt. ad Ro-
ma. j. Nota. P. v. 9. Et. V. iiij. 13. Secundū exēplū
ad hoc cōtinēt fabule de vulpe q̄ ſe iactauit ꝙ ſaccum
plenū haberet cautelis: cattū deſpiciens: q̄ nihil ſciuit
16 niſi arboꝛē aſcēdere: canibꝫ eis appꝛopinquātibꝫ q̄ cito
poſt arboꝛē aſcēdente: vulpi a canibꝫ capte impꝛope-
rādo queſiuit vbi eſſent oēs ille cautele. Sic erit de ſim
plicibꝫ qui cōtra oēs inferni venatoꝛes ⁊ canes refu-
giū ſuū habēt in arboꝛē crucis. Sicut ille. C. xvij. 25.
Exm̄ Et de alijs ſapiētibꝫ mūdi. Nota. F. j. 30. Sic de mūdi
ſapientibꝫ querit aplus. j. Coꝛ. j. Vbi ſapiēs vbi ſcri-
ba vbi legis doctoꝛ. Et poſſet reſpōderi: ꝙ ibi ſunt vbi
nulla eſt ſapiētia: q̄a neq3 ſcientia neq3 ſapientia apud
inferos. Ecces. ix.
Arti. vij. 17 ¶ In quo notat᷑ finis ſapiētie vere mūdane ſeu carna
lis ⁊ falſe. Finis vō ſapiētie vere oſtendit᷑ Sap. vj. vbi
dicit᷑ ꝙ cōcupiſcētia ſapiētie ducit ad regnū eternum.
Ad quoꝝ intellectū eſt aduertendū: ꝙ p̄ter differētiā
finiū vnius et alterius ſapiētie q̄ oſtenſa eſt pꝛimo. A.
xiiij. 57. vbi p ſenſibile patet exēplū: ꝙ ſapiētia hui9
mūdi ſtultū habet finē. Et iterū. M. xj. 146. vbi oſtē-
ſum eſt: ꝙ vane ſunt oēs fines falſe ſapiētie: ⁊ ꝙ mul-
ti vidētes hoc credere nolūt. Duplex adhuc inuenit᷑ il
larū finiū diuerſitas. Pꝛima ꝙ vna ducit ad deū: alia
ad diabolū. Secūda ꝙ vera in celo augmētabit᷑: falſa
in inferno infatuabit᷑. Ex quibꝫ duabus diuerſitatibꝫ
tāq3 ex duabꝫ p̄miſſis vna infert᷑ cōcluſio: ꝙ videlicet
tales etiā apud mundum dici nō deberēt ſapientes.
¶ Pꝛimū patet p exemplū de aqua fontali in cōductu
ducta: talis nāq3 a loco alto habēs oꝛiginē: ad locū al-
tum aſcēdit: ſic ſapientia Eccl. j. Fons ſapientie. id eſt.
verbi dei in excelſis. Et Jacobi. iij. Que ſurſum eſt ſa
piētia: pꝛimū quidē pudica eſt. Illa vō q̄ baſſum ha-
bet oꝛiginē: nūq3 in altū ducit᷑: nec aliquid ſecū in altū
ducit: ſed ad locū illum vbi traxit oꝛiginē bene ducit᷑.
Sic illa ſapiētia Jacobi. iij. nō eſt ſapientia deſurſum
deſcendens: ſed terrena et falſa ⁊ ideo appetitū non ſa-
18 tiat. Nota. A. xxvij. 5. ¶ In celo vō iſta augmētabit᷑
Ibi nāq3 recipiet᷑ ad magiſteriū: qui hic fuerit vere il-
lius ſapiētie diſcipulus. Alia vō in inferno auferetur
immo potius nulla eſſe oſtendet᷑. Sicut nāq3 cōtingit
ꝙ ſophiſta verboſus qui nullam vel paruā habet ſciē
tiam inter illiteratos ſapientē ſe eſſe oſtēdit. Sapientie
vō ſupueniēte vi argumentatiōis et rōnis ipm ſtultū
eſſe oſtēdit. Sic deus ſtultam faciet huius mundi ſa-
Exm̄ pientiā. j. Coꝛ. j. Hoc nāq3 oſtendit᷑ exemplo de quo-
dam magno clerico: de quo fert᷑: ꝙ poſt moꝛtē cuidam
apparēs ⁊ ſe damnatū aſſerens queſiuit: ſi mūdi finis
ꝓpe adeſſet. Cui ille. Tu es magnus clericus: ⁊ in alio
ſeculo vbi deberes iſta melius me ſcire: reſpondit: non
eſt ſcientia neq3 ſapiētia apud inferos. Ecces. ix. quo-
niam oīs ſapiētia eoꝝ deuoꝛata eſt. ps. cvj. ¶ Cōclu
ſio ex his manifeſta videt᷑: quia ſi apud mundū ille di
ceret᷑ ſtultus: qui ſe totaliter dat vni negocio: ⁊ in fine
ꝓ eo defectu deficit. Sic ſapiētes hui9 mūdi ſe dant
cupiditatibꝫ: et in fine turpiſſime q̄ ad mundū: et quo
ad deū deficiūt: ergo nō gloꝛiet᷑ ſapiens in ſapiētia ſua
Hieremie. ix. Quia ve vobis qui ſapiētes eſtis in ocu
lis veſtris Eſaie. v. Vide. F. iiij. 27.

Scientium ſeu ſtudētium. S iiij

Pꝛimo generalis oſtēdit᷑ differētia. Secundo
q̄ztam vtilitatē ſtudiū cōferat ſcripturarū. Tertio in
quibꝫ vera cōſiſtit ſciētia. Quarto quō acq̄rit᷑ augmē-
tat᷑ et conſeruat᷑. Quinto exempla oſtendent᷑ ad hanc
acquirendā nos mouētia. Sexto qualiter quis in phi-
loſophia et alijs mundi ſciētijs ſtudere ⁊ ſacrā ſcriptu
ram debeat intelligere. Septimo cōtra aliter ī illis ſtu-
dentes faciēde ſunt inuectiōes. Octauo oñdere reſtat:
qualia talibꝫ pericula imminent animarū.
¶ Ad pꝛimū articulū declarandū ſic procedit Bern. Arti. j. 1
ſup Cant. Sunt qui ſcire volunt eo fine tm̄ vt ſciāt:
turpis curioſitas eſt. Et ſunt qui ſcire volūt: vt ſciant᷑:
et turpis vanitas eſt. Et ſunt qui ſcire volunt: vt ſcien
tiam ſuā vendāt: et turpis queſtus eſt. Et ſunt q̄ ſcire
volunt: vt ardentius edificēt ⁊ charitas eſt. Tres pri-
mos repꝛehēdit pꝛimo ſacre ſcripture: ſecūdo Hiero-
nymi autoꝛitas. Pꝛimū patet Hieremie. ij. vbi de illis
cōquerit᷑ dñs dicens. Me dereliquerūt fontem aque
viue: et foderūt ſibi ciſternas diſſipatas: q̄ non valent
cōtinere aquas. Dicit: foderunt: quia cum laboꝛe ma-
gno ſciētias addiſcunt curioſas vanas atq3 burſales.
Sane ſicut maioꝛ laboꝛ eſt ciſternas fodere: vt de illis
aquā habeat: q̄ꝫ de fonte parata aquā haurire gratis.
Et tamē illa de ciſterna non eſt ita clara nec ſana ſicut
fontalis. Sic cum maioꝛi laboꝛe ⁊ expenſis p̄dicte ac-
quirunt᷑ ſciētie: q̄ꝫ ſciētia ſalutis anime: ad quā gratis
accipiendā oēs inuitant᷑ Eſaie. lv. Oēs in q̄t ſitientes:
venite ad aquas ⁊ qui nō habetis argentū: ꝓperate ⁊c̄
Et ſimul cum hoc ille tres ſunt turbulentioꝛes et infir-
mioꝛes. De quo etiā repꝛehendunt᷑ in hoc qđ ſequit᷑
Hieremie. ij. Quid tibi vis in via egypti: vt bibas
aquā turbidam: qđ quaſi exponēs Baruch. iij. dicit.
Filij Agar exquiſierūt pꝛudentiā: que de terra eſt: viā
aūt ſapiētie neſcierūt. Secūdo hos autoꝛitas repꝛehē-
dit Hiero. diſ. xxxvij. nōne dicens. Nonne vobis vi-
detur in vanitate ſenſus: et obſcuritate mētis ingredi:
qui diebus ac noctibꝫ in dialectica arte toꝛquetur: qui
phyſicus. id eſt. naturalis pſcrutatoꝛ oculos trās celū
eleuat: et vltra pfundū terrarū et abyſſi in q̄ddā inane 2
demergit᷑: et vt ad alteram partem trāſeam: qui diui-
tias p phas ⁊ nephas querunt: qui adulant᷑ regibꝫ he
reditates captāt alienas et opes cōgregāt: quas in mo
mento: cui ſint relicturi ignoꝛāt. Illi vō qui de tertio
modo ſciēdi. i. qui memoꝛie ⁊ executioni cōmendant le
ges ⁊ decretales burſales: ſed euacuantes nequaq3.
Pꝛimo repꝛehēdunt᷑. R. iij. 10. Secūdo a Guilhelmo
de monte lauduno in glo. ſua ſup cōſtitutiōes clemen-
tinas. ti. de magiſtris. c. j. in fine. In illo nāq3 caplo oꝛ
dinat᷑: ꝙ in vniuerſitatibꝫ deberent eſſe viri catholici
ſufficientē habētes hebꝛaice grece arabice chaldee lin-
guarū peritiam: vt ſtudioſos doceant: quō in p̄dictis
linguis cōtra infideles p̄dicēt: quibꝫ vult in ſtipēdijs
ſufficiētibꝫ p eccleſiarū p̄latos: tam exemptos q̄ꝫ non
exemptos ſufficienter ꝓuideri. Super quo verbo di-
cit glo. dicti Guilhelmi. Hec voluntas male ꝓducta
eſt ad effectum: p eo ꝙ burſe pꝛelatoꝝ euacuarent᷑ p
ipſam: ſicut male obſeruata fuit illa et ꝓpter eandem
cauſam: que eſt ſupꝛa de ſtatu monachoꝝ canonicoꝝ
regularium: periculoſo. li. vj. In qua dñs papa p̄reci-
pit archiepis ⁊ epis: ꝙ omnes moniales infra ꝑpetuā
includant clauſuram. Sed illa que eſt li. vj. de cenſibꝫ

Felicis. In qua ordinat̄ quales epi ĩ ſuis viſitatiōibꝫ
recipere debent ꝓcuratores et alie ſimiles: que burſa-
les ſunt: optime memorie cōmendant̄: ſequentes affe-
ctionē illius capituli. diſ. xlvij. omnes. In quo intro-
ducit̄ beatus Gregorius loquēs in. xix. moral'. et dicēs
Omnes huius ſeculi dilectores in terrenis reb3 fortes
ſunt: ĩ celeſtibꝫ debiles. Nam ꝓ tp̱ali gloria deſudare
vſq3 ad mortē appetūt: et ꝓ ſpe ꝑpetua nec parū quidē
in labore ſubſiſtunt. In terrenis lucris quaſlibet iniu-
rias tolerant: et ꝓ celeſti mercede vel tenuiſſimi verbi
ferre ꝯtumelias recuſant: terreno iudici toto etiam die
aſſiſtere fortes ſunt. In oratiōe vō corā dn̄o vel vnius
hore momēto laſſant̄. Quos ad fortitudinē in ſpūali-
bus ſtudijs reuocat apl'us dicens. Sicut exhibuiſtis
mēbra veſtra ꝛc̄. ſic ꝛc̄. ſeruire iuſticie ĩ ſanctificationē
Quā autoritatē in predicto capitulo exponēs beatus
Gregorius dicit. Eorū ꝓculdubio infirmitati cōdeſcē
ditur: ac ſi eis aperte diceret̄: ſi nequaq3 amplius po-
teſtis: ſaltē tales eſtote in fructu bonorū operꝝ: quales
fuiſtis dudum in actione viciorū: nec debiliores vos
habeat ſancta libertas aeris. i. celi: quos in carne vali-
dos habuit vſus terrene voluptatis. ¶ Glo. vō Io-
annis andree ſup capitulo precedenti: de magiſtris ex-
ponens illud. Volumus ꝓuideri: dicit. Hec volun-
tas in terminis ſuis manet: quia non fuit de executore
ꝓuiſum: in quo videt̄ defectum executiōis in papam
retorquere ꝛ conſilium qui debuiſſent de executore ꝓ-
uido ꝓuidiſſe. In tribus p̄dictis ſciētijs nō eſt bonū:
iuxta illud Prouerb. xix. Vbi non eſt ſcientia anime:
nō eſt bonū: in quibus vō non eſt ſcientia anime: ſicut
ſcribit̄ Prouerb. xxij. Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter
in cogitatiōibꝫ ꝛ ſciētia: vt oſtenderē firmitatē et elo-
quia veritatis. In quibus cor rectum exquirit ſciētiā
Prouerb. xxvij. id eſt. verā ſcientiā de eo ꝛ ſalute anīe:
quā apl's reputat ſibi ſufficere. j. Cor. ij. Nō iudicaui
inquit me aliquid ſcire inter vos: niſi Ieſum chriſtū ꝛ
hunc crucifixum.

Arti. ij. ¶ Et huiꝰ ſciētie occupatio et dilectio maximā cōfert
vtilitatē: ſuo amatori ſtudioſo. Circa cuius dicti decla-
3 rationē duo ſunt dicēda tāq3 premiſſe ꝛ tertiū eſt con-
cludendū. ¶ Primū dicendū eſt: ꝙ omnis ſcientia li-
cita ꝛ honeſta eſt vtilis: ꝓ eo ꝙ ſtudentē a tentatiōibꝫ
preſeruat ſpecialiter. Sicut nāq3 nauis ancore ligata
ab vndarū periculis preſeruat̄: ita cor forti occupatiōe
ſtudij certi ligatū preſeruat̄ a periculis pctōꝝ. Vnde
Hieronymus ſup epiſtolā ad Eph. j. Si inquit q̇cq̄
eſt in hac vita qd̄ virū ſapientē teneat inter preſſuras
et turbines mūdi ꝛ eq̊ aīo ꝑmanere ꝑſuadet: illud eſſe
primū reor meditationē ꝛ ſcientiā ſcripturaꝝ. ¶ Se-
cundū dicendū eſt ꝙ ſtudiū ſeu ſciētia ſacre ſcripture
vtilior eſt ꝓpter tria. Primo ꝓpter vtilitatū multitu-
dinē. Alie nāq3 vt dictū eſt valent ad vnū: hec vō va-
let ad multa: ſicut patet per illud apl'i. ij. Timoth. iij.
Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata eſt vtilis ad ar-
guendū ad docendū ad corripiendū ad erudiendū in
iuſticia: vt perfectus ſit homo dei ad opus bonum in-
ſtructus. Secūdo ꝓpter vtilitatū maioritatē: quia alie
faciunt cognoſcere vel diſcernere inter congruū et in-
cōgruū ſicut grāmatica: vel inter verū ꝛ falſum ſicut
logica ꝛ ſic de alijs: hec vō clarior eſt ꝛ ampliorē habet
manifeſtationē: q̇a manifeſtat ꝛ cognoſcere facit ip̄m
deū: in cuius viſione vita conſiſtit eterna. Iuxta illud
Ioh. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum
verū deū quem inter oēs ſcientias vel inter oīa ſcien-
tiū lumina hec tm̄ cognoſcere facit ꝛ nulla alia. Quia
ſicut nullū luminare diuiſim: nec oīa luminaria mūdi
cōiunctim poſſuut ſolem vel corpus ſolare oſtendere:
niſi ſolus radius ꝓprius. Ita nullū aliud ſciētie lumē
deū oſtendit: niſi tm̄ lumē ſcientie ſacre: qd̄ eſt ſpūale
lumē: et quaſi radius ipſius dei. De quo in pſ̄. xxxv.
In lumine tuo videbimus lumen. In lumine inquit
tuo. id eſt. ſciētie tue: qd̄ eſt clarius et om̄i alio lumine
lympidius. Nō tm̄: quia deū hic ꝑ gratiā ꝛ alibi ꝑ glo
riam oſtendit: ſed etiā quia clarius ad correctionē tam
ꝓprios q3 alienos oſtendit defectus: quia ſicut lumen
ſolare clarius et verius ꝛ ad diſtantius oſtēdit q̇d pul
chrum et quid fedū ſit: in facie vel veſte ꝓpria vel alie-
na vt tergat̄ et corrigat̄. Ita lux huius ſcientie: de qua
Sap̄. vj. Ponā in lucē ſcientiā illius ꝓpter cuiꝰ lucis
claritatē in qua incōparabiliter oēs alias excedit ſcien-
tias. Aug. cōfeſſ. li. iiij. c. penul. loquēs de alijs ſciētijs
quarū noticiā ante conuerſionē ſuam pleniſſime ha-
buit: dicit: ꝙ habuit faciē ad illuminata: et dorſum ad
lumen. id eſt ad ſcientiam de deo: de qua Sap̄. ij. Pro-
mittit ſe ſcientiam dei habere: ad illuminationē ſciētie
claritatis dei. ij. Cor. iiij. Tertio ꝓpter vtilitatum pre-
cioſitatem ꝛ finalem bonitatē. Pro quo eſt aduertēdū
ꝙ licet ſemꝑ bonū ſit ſcire: ſicut patet per hoc: ꝙ de hoc
deus cōmendat̄. Sap̄. ix. Scit inquit omnia ꝛ intelli-
git: tamen hec omnibꝫ alijs eſt intiū charior: et omnes
alias intiū excellit: ꝙ qui habēt omnes alias ſine iſta
finaliter vani ſunt. Iuxta illud Sap̄. xiij. Vani ſunt Exm̄
om̄es homines in quibus non ſubeſt ſcientia dei. Qui
vō habet iſtā ſine omnibꝫ alijs: hic a morte liberabit̄
culpe et alibi pene. Qd̄ pulchre oſtendit̄ in quadā hi-
ſtoria de quodā cuiuſdā collegij ſtudioſo in epiſtolis
Pauli. De quo fert̄ ꝙ deo ꝑ vindictā collegiū cū col-
legiatis deſtruēte ꝓpter eorum demerita. Audita fuit
vox cuiuſdam angeli apparentis et dicentis. Cuſtodi
filium Pauli: et ſic patet finaliter: ꝙ iuſti liberabūtur 4
ſciētia Prouerb. xj. ¶ Concludendū vō ſequit̄ ex his
tribus vtilitatibꝫ. Ex illis nāq3 rationabiliter ſequi de-
beret: ꝙ hec ſcientia plures et diligentiores habere de-
beret auditores: quia cōmuniter oēs artifices et opera-
rij ibi operant̄ vbi plures cōſequunt̄ vtilitates: ꝛ illis
operibus cum maiori intendunt diligētia. Sed in iſta
vt ex p̄dictis patet plures conſequunt̄ vtilitates. ḡ ꝛc̄.
Cuius tamē concluſionis cōtrarium accidit: quia vbi
alij magiſtri habent centū auditores: magiſter in theo
logia non habebit viginti. Eſt enī in ſchola ſua: quaſi
qui colligit racemos poſt vindemiatores: quia omnes
que ſua querunt: et non que Ieſu chriſti: ſemꝑ diſcen-
tes: et nūq3 ad ſciētiam veritatis peruenientes. ij. Ti-
moth. iij. Ideo non eſt veritas: non eſt ſcientia dei in
terra Oſee. iiij. Quia de iſta ſcientia ſpecialiter verifi-
catur illud Prouerb. j. Imprudētes odibūt ſcientiam
Quibꝫ improperari poteſt: ſicut improperauit ille qui
cecidit in puteum alteri querenti: quō illuc cecidit. De Exm̄
quibus ſcribit Aug. in quadam ep'la ad Hieronymū
Qr cum quidam in quendam cecidiſſet puteū de quo
ſine auxilio ſurgere nō potuit: ad quendam p̄tereuntē
clamauit: auxilium petens. Cui ille. Infelix quō illuc
cecidiſti: et quid ibi facis. Cui alius. Inſipiens noli
querere quō huc cecidi: quia illa diſputatio ad meā li-
berationē nullam confert vtilitatē: ſed queras ꝛ diſpu-
tes: vt ſcias quomō liberari potero: q̇a illa diſputatio
erit mihi vtilis. Sic dici poterit illis: qui quotidie diſ-
putāt: quō anima corpori infundit̄: vel quō ibi ſit tāq̄
forma ſola: vel cum alijs ſit corporis forma: ꝛ his ſiles
querūt queſtiones: multo vtilius eſſet diſcere ꝛ diſpu
tare: quō de corporis carcere poterit ad ſalutē liberari.
Quia ſicut dicit Aug. li. confeſſ. li. v. c. iiij. loquēs ſpe

cialiter contra geometras et astrologos. Sicut inquit plus valet habere arborē et vsum fructū eius: et gratias agere z neſcire altitudinē et ꝓportionē ei⁹: q̄ʒ oīa hec ſcire: et non habere fructū eius. Ita plus eſt: et valet habere finalem vtilitatē de deo: que in vltima dabitur beatitudine: et ſalutē anime eternā: q̄ʒ ſcire z cōferre de omnibus deo attributis et relatiōib⁹ z anime cōditionib⁹: z predicto fructu carere eterne felicitatis. Diſcamus ergo in terris ſm Hieronymū et Auguſtinū: quorum ſcientia maneat nobis in celis. id eſt ſciētiam de deo et ſalute anime: quia ſicut dicit̄ Eccl. xxxiij Quare dies diem ſuperat. Et iterū. Lux lucē z anim⁹

Arti.iij. animū z ſol ſolem: a dn̄i ſcientia ſuperati ſunt.

¶ Que dei ſciētia conſiſtit in tribus: in bonitate ſcientis: in diſciplina delinquētis: in medulla virtutis latē-

5 tis. Primū reſpicit ipſum ſcientem. Secundū reſpicit ꝓximū ignorantē. Et tertiū reſpicit ipſam ſcientiā ſpiritualiter intellectam. Que tria ſimul cōprehendit ps. cxviij. dicēs. Bonitatē q̄tum ad primū z diſciplinā: q̄tum ad ſecundū z ſcientiā q̄tum ad tertiū docet me. De primo dictum eſt. S.iij. arti. iij. per totum. Quem quidem articulum cōfirmat Seneca epiſtola. lxxij. dicens. Relinque iſtum ludum litterarū philoſophoꝝ. Socrates qui totam philoſophiā reuocauit ad mores hanc ſummā dixit eſſe ſapiētiam: bona malaq̄ʒ diſtinguere: vt ſciat reprobare malū z eligere bonū Eſa. vij quia ſciētia ſanctorū prudentia Prouerb. ix. Prudētia videlicet que habet tres partes: de quib⁹ dictū eſt. S. iij. 8. quarum ſciētia niſi vtat̄ ad bonū eſt ſicut bernac E. vij. 3. Et ſicut paralyticus habēs vnā partem perditam: et quaſi mortuam. id eſt. voluntatem et manū. Ideo hortatur Petrus docens: q̄ habeatis in virtute ſcientiam. ij. Petri. j. quia ſm phm. x. ethicorū. c. j. nō ſufficit ſcire de veritate: ſed tentandū eſt eam hr̄e eaq̄ʒ vti: quia ſm Bernardū ſup Cant. ſicut ſcire multas diuitias nō facit diuitem: ſed poſſeſſio z vſus. Ita nec ſcire ꝟtutes facit virtuoſum: ſed poſſeſſio et vſus. Nō tm̄ ad ꝓpriam bonitatē: ſed etiā ad aliorū diſciplinam: vt ſciatis ſuſtentare eum qui lapſus eſt verbo Eſaie. l. Ad dandā ſcientiā plebi eius Luc. j. Non dicit ſcientiam vanitatis et obſcuritatis ad modū ſophiſte: qui vt dicitur Job. xxxv. Fruſtra aperit os ſuum: et abſq̄ʒ ſcientia verba multiplicat: ſed ſcientiam ſalutis et claritatis ad modum ſolis: de quo habetis exemplū. P.

7 xiij. 56. Et de tali verificat̄ illud Eſaie. liij. In ſcientia ſua iuſtificabit multos. In ſcientia inquit ſua non iudeorū: qui ſcientie tm̄ volunt corticem z paleam. id eſt intellectū hiſtorialem z nō medullam. i. intellectū ſpiritualem. Sed in ſcientia ſua. id eſt dei habēt ꝓprietatē vt ſit ſpūalis z ſpūaliter intellecta: ſicut ipſe ſpūs eſt. Nam deus ſpūs eſt: et eos qui adorant oportet in ſpū et veritate adorare Joh. iiij. Pro quo eſt aduertendū q̄ ſacra ſcriptura primo ſilici ſeu lapidi cōparatur duriſſimo. Unde beatus Gregorius ſuper Ezech. omel. xxj. ſecūda parte. Cui inquit verbum ſacri eloquij ſilē dixerim: niſi lapidi in quo ignis latet: dū manu quidē frigidus tenet̄: ſed percuſſus ferro p ſcintillas emicat: atq̄ʒ p hoc emittit ignē quo poſt ardeat: qđ pri⁹ manu frigida tenebat̄. Sic verba ſacri eloquij: que p narratiōnē litere tenent̄ frigida: ſed ſi quis hoc aſpirante domino: intento intellectu pulſauerit: de myſticis ſenſibus ignem producit: vt in eius verbis poſt animus ſpūaliter ardeat: qui prius per literam frigidus permanebat. Comparat̄ ergo primo lapidi: quia de illa ignis egredit̄ ſpiritualis. Secundo comparat̄ lapidi: quem Moyſes percuſſit Exodi. xij. quia ſicut petra illa percuſſa bis dedit aquam. Ita ſacra ſcriptura bis pcuſſa. id eſt intellecta in ſenſu literali et ſpūali: vel bis pcuſſa id eſt manibus bene operando z lingua bene docēdo dabit aquas abundantiſſime: ita vt populus bibat et iumenta. id eſt maiores et minores: quia ſicut dicitur Eccl. xxj. Scientia ſapientis tanq̄ʒ inundatio abundabit. ¶ Predicta ꝟo ſcientie duplicatio due ſunt tabule teſtamēti: in quibus omnia legis mandata cōtinent̄: quas duas Moyſes de monte: et bonus chriſtian⁹ ad montem portat celorum. Nullus nanq̄ʒ ad montem illum redire poteſt: niſi ambas tabulas quas Moyſes inde portauit reportet. Et eſt de deo in hoc caſu: ſic de epiſcopis q̄ decanis et alijs miniſtris aliqua in ſcriptis mādantes addunt: certificetis nos per literas veſtras patentes harum ſeriem cōtinentes. Ita deus vult certificari per literas. id eſt conſcientias noſtras patentes harum tabularū z mandatorū ſeriem continētes. Timeant ergo iudei z mali chriſtiani: qui aliter ipm certificant: quia iudei hiſtorialem: mali ꝟo chriſtiani tm̄ tabulam portāt verbalem: dicendo ſe eſſe chriſtianos: et mandata dei obſeruaſſe. Ideo deus certificationem et certificantes reprobabit: ſcientiam illorum ſtulticiā faciens Eſaie. xliiij. Patet ergo ſi habuero omnē ſciētiam zc. j. Cor. xiij.

¶ Ergo neceſſe eſt veram ſcientiā aliter acquirere augmentare et conſeruare q̄ʒ ipſi faciunt. Pro quo eſt ad- Arti. iiij.

uertendum: q̄ vera ſcientia que non inflat acquiritur 8

Primo tāq̄ʒ a diſponēte z remouēte paupertate. Pauperes nāq̄ʒ ſm phm. x. ethicorum. c. xiij. ſunt aptiores ad felicitatem: quia minoribus ſollicitudinib⁹: impediunt̄: et hoc videt̄ dicere Eſa. xxviij. Quē docebo ſciētiā: niſi ablactatos a lacte. id eſt ab huiuſmodi delitijs diuitijs et honoribus. Secundo a doctoribus p̄cedentibus: vt ab exaltante ad diſtantius videndum. Pro quo eſt aduertendum q̄ moderni clerici non habēt de ſcientia ſua magnam ſuperbiēdi occaſionem: quia nō ſunt in his: que de ſcripturis vident: niſi ſicut gnanus exaltatus ſuper ſcapulas gigantis: quia ſicut ille ad diſtantius tanq̄ʒ gigas in aliquo videndo: quaſi totam q̄titatem et virtutem illius diſtātioris viſionis habet a gigante: ſuper quem ſtat: et quaſi minimā partem a ſeipſo: qui ſi iuxta illū et nō ab illo ſupportatus ſtaret: impoſſibile haberet in corpore rotundo ad tantam diſtantiam viſum ſuum dirigere. Ita iſti ſupra philoſophorum et aliorum doctorum doctrinis fundati z aliquā nouam et vanam ſubtilitatē ſuper eos inueniūt: ſed totā virtutē ſciētie ab alijs habēt zc. Tertio ꝓprio 9

labore vt ab apprehendente. Pro quo eſt aduertendū: q̄ illi qui nos ſtudendo et ſcribendo laborioſe p̄ceſſerunt: quaſi vt predam ſacre ſcripture apprehendentes vel attingētes: nos ꝓ illa capiēda paratos facerēt: fuerunt ſicut leporarij p̄currētes in quorū virtute predā capiunt ſequētes: ambo tm̄ tam p̄cedentes tā ſequētes: licet non equaliter laborare oportet. Nam z ideo ſm Aug. li. de doctrina chriſtiana. Deus voluit ſacrā ſciētiam eſſe obſcurā: vt ſuperbia domet̄ et ingeniū excitet̄ et charius cuſtodiat̄ qđ cū difficultate acquirit̄: et ſic patet ꝓpter quā cauſam de⁹ qui addit ſcientiā addit z

laborē Ecces. j. ¶ Qm̄ ꝟo a ſecundā partē hui⁹ ar- 10

ticuli eſt aduertendū q̄ vera ſciētia p̄dictis trib⁹ modis acq̄ſita: trib⁹ modis augmētat̄ et cōſeruat̄. Primo modo hūilitate: ſicut oſtenſum eſt. H. vj. 18. Secūdo cordis receptibilitate. Pro quo eſt aduertendū: q̄ ſciētia in libris recepta vel cuſtodita: vel faciliter amittit̄ vel ſuo nō ꝓdeſt poſſeſſori: in corde ꝟo recepta z cuſtodita ꝓdeſt q̄n poſſeſſor illa indiget: quia vbi alius qui

illam in libris poſſidet: eſt tm̄ poſſeſſor. Ille vo qui illā in corde poſſidet: poſſeſſor eſt et artifex ad operan-
Exm̄ dū p illā diſpoſitꝰ. Ex quo patet ꝙ congrue reſpondit quidā de ordine mēdicātiū: quidā de ordine poſſeſſionatorū admirāti quō illi poſſent eſſe meliores pdicatores: ꝙ ipſi cum plures haberent libros. Cui ille rex Henricus eſt ditior homo totius regni Anglie in lignis et meremio: et tm̄ vnus paup operarius meliꝰ ſciuit facere domū ꝙ ipſe. Sic in ppoſito. Ideo ſignāter dicit Prouerb. ij. Si intrauerit ſapiētia cor tuū: z ſciētia anie tue placuerit: cōſiliū cuſtodiet te. Ecce ſignāter dicit: ſcientia anime tue z nō celle vel librorū cuſtodia. Tertio cordis trāquillitate. Pro quo eſt aduertendū: ꝙ licet ſciētia in corde recipiat: ſi cor illud turbatiōibꝰ et ſollicitudinibꝰ multis moueat: tota ſciētia effundit: et ſuperius exit ſicut qd eſt in olla ebullienti. In corde vo trāquillo augeẗ: quia ſm phm In ſedēdo z qeſcēdo fit anima ſciens et prudens. Et cōſeruat ſicut litere
Exm̄ in mōte olympo. Fertur nāqꝫ ꝙ phi pbauerūt: ꝙ mōtis illius altitudo vltra vētos z tēpeſtates aſcēdit: per hoc ꝙ litere ſcripte in cineribꝰ in mōtis illius ſummitate: multis tpibus poſtea integre inueniebant: que in loco terreſtri z turbulento cito fuiſſent delete. Sic ſciētia ſic deuotio ſic queqꝫ virtutes in corde ſcripte tranquillo quia ſunt ſicut litere ſcripte in excelſo. Cuius altitudinē admurās aplꝰs ait. O altitudo diuitiarum ſapientie et ſciētie dei. ad Roma. xj.

Arti.v. ¶ Ad iſtam ſcientiā ſtudioſe acquirendā. Primo habemus exemplū in philoſophis antiquis. Secūdo in
11 antiquis impatoribꝰ et regibus. Ex quibꝰ tāꝙ ex duabus pmiſſis tertio ſequet cōcluſio: ꝙ videlicet nos deberemus in ſanctis vtilibꝰ eſſe diligentes et laborioſi. Exemplū in antiquis phis. Primo patet per hoc qd ſcribit Valerius li. viij. Salomonē phm ſenē quotidie ita feruēter addiſcentē: ꝙ in ſupremo die quibuſdā amicis aſſiſtentibꝰ: de re quadā cōferentibꝰ caput depreſſum ſatis erexit. Interrogatꝰ cur hoc faceret: vt cū iſtud quicquid ſit de quo diſputant percepero moriar.
Exm̄ Aug. etiam de ciui. dei. li. j. c. xxij. recitat de diſcipulo Platonis: ꝙ cū audiret animā eſſe immortalē: ſeipm pcipitauit: deſiderio conſequēdi illā immortalitatem.
Exm̄ De iſtis ergo duobus verificat illud Valerij: idē illis viuēdi et philoſophandi finis fuit. Secūdo idē patet per hoc ꝙ ſcribit Iſidorus. ij. etymol. c. xxiiij. Antiqui inquit pter amorē ſcientie z ſapiētie: alij calcabāt honores: alij pijciebāt diuitias: alij acceptis iniurijs gaudebant: alij deſerta petebant vt cōtemplatiōi liberius vacarēt. Permenides nāqꝫ phus quindecim annis in rupe egyptiaca cōſediſſe legit. Et Prometheus ob modicam medicandi curam in monte caucaſo vulturi expoſitꝰ memorat. Ergo hortor vos o chriſtiani vt charitas veſtra magis: ac magis abundet in ſcientia: ad Phil. j. Secundū exemplū in regibꝰ patet in parte p-
12 dicta. R. iiij. 6. Secūdo idem patet in his qui pene totius mūdi habuerūt monarchiā: tam in gentilibus ꝙ in chriſtianis. In gentilibꝰ patet p hoc qd dicit Claudianus de his qui dei cognitionē nō habuerūt: z tm̄ in liberalibus ſtudijs diligentes fuerunt: pter ꝙ Nero Senecā et Traianus Plutarchum habuit magiſtrū. In chriſtianis patet in Karolo magno qui in theologia doctorē habuit Albinū cognomento Alquinū: in grāmatica dialectica z aſtrologia Petrū Hiſpanum. Vnde tunc reſpublice bene gubernabantur: quando doctos habuerūt rectores. Ita et nunc ſi tales haberēt rectores et gubernatores: quia Plato vt teſtificatur Boetius: res fore beatas dixit: ſi eas aut ſapientes regerent vt earum rectores ſapientie ſtuderent: ergo diligite ſapientiam: qui iudicatis terram Sap. j. Et qui peſtis populis Sap. vj. vt in vobis impleatur illud Hieremie. iij. Dabo vobis paſtores iuxta cor meum: et paſcent vos ſciētia z doctrina. ¶ Cōcluſio rationabiliter ſequit ex his quia ſi iſti pdicti z alij eis ſimiles: quorum conuerſatio et maxima ſollicitudo circa regimen eis cōmiſſum erat in mūdo: et circa mundi curas tm̄ habebāt ſtudendi deſideriū circa vtilia et regimen eis cōmiſſum: ꝙtomagis illi qui de mūdo ad hoc ſpecialiter ſegregant: vt circa ſalutem pficiant animarū in ſtudio: ſicut viri eccleſiaſtici et religioſi: quibus ſpecialiter pcepit deus dicens Leuit. x. Vinum z omne qd inebriare poteſt non bibetis: vt habeatis ſcientiam diſcernēdi zc. circa ſtudium ſcientiarū: per quas tam pprias ꝙ animas eis traditas gubernāt diligētes eſſe deberēt: ne de quolibet illorū verificet et impleat illud Oſee. iiij. Quia tu ſcientiam repuliſti: ego repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi in eternum.

¶ Sed quia predictū eſt: ꝙ circa ſcientiā de ſalute eſt Arti.vj
principaliter inſiſtendū et ſtudendū. Videndum eſt primo quō alias ſciētias licite reſpicere licet: que de ſe nō ordinant ad ſalutē anime directe: vt philoſophiā leges et hmōi. Secūdo quō in generali ipſam ſacram ſcripturam vbi obſcure loquit intelligere debeamus. 13
Qtū ad primū: quō mūdi ſciētias reſpicere debemꝰ. Primo nos docet exemplū illorū: qui deſiderāt appetitū comedēdi cibaria eis apponēda: aliqū nāqꝫ tales acetoſa et puocatiua appetitus preguſtant vt appetitū puocent vel vt meliorē habeāt ſaporē ad comedendū cōſequēter apponēda: ſic plibare deberemꝰ phiam. Et queādmodū etiā potatores preguſtāt ſalſa: vt ſaporē habeant in potu. Sic nos phiam et alias ſcientias: vt meliorē ſaporem z clariorē intellectū habeamꝰ in theologia. Sic nāqꝫ neceſſe eſt: vt detur adoleſcēti ſcientia et intellectus Prouerb. j. Secūdo idem oſtendit p exemplū hebreorꝫ: quia ſicut ipſi de pcepto dei ſpoliauerunt egyptios: vt ditarēt hebreos: et cum illis ſpolijs ſtatim egyptum exierunt. Ita nos ſm doctrinā Aug. de doctrina chriſtiana debemus ſpoliare libros philoſophorū. id eſt vtilia illuc querere: z cū illis ſtatim recedere: et nō totā vitā in illis ducere: ad ditandū theologiam. Sic nāqꝫ iſtud exponit decretū qd ſumptū videt ex verbis Rabani de preſſur. eccleſiaſticis. xxxvij diſ. legimus. §. ſed ecōtra legit. dicēs. Legit ꝙ precepit dñs filijs iſrael vt expoliarēt egyptios auro et argēto: moraliter inſtruēs vt ſiue aurū ſapientie ſiue argentū eloquētie apud poetas inuenieremꝰ: in vſus ſalutifere eruditiōis vertamꝰ. ¶ Ad idē allegāt decretū verba Bede. diſ. xxxvij. turbat. §. cur ergo: dicētes. Seculares inquit literas quidā legunt ad voluptatē poetarū figmēto et ornatu verborū delectati: quidā vo ad eruditionē addiſcūt: vt errores gentiliū legēdo deteſtent: et vtilia que in eis inuenerint ad vſum ſacre ſcripture cōuertāt: tales laudabiliter ſeculares literas addiſcūt. Sic nox. id eſt ſcientia ſecularis: nocti. id eſt adhuc ſacram ſcripturā ignorāti: indicat ſcientiā. Nox inquit 14
nocti indicat ſcientiā: in pſ. xviij. ¶ Qtū ad ſecundā partē huius articuli: ſenſus literalis in ſacra ſcriptura frequēter accipiēdus eſt: ſicut verba ſonāt. Verbi grā Regnauit Dauid in Iudea. Aliquando ſenſus literalis eſt parabolicus: et tūc verificat p illo intellectu: qui ſub parabola cōprehenditur: ſicut illud Iudic. ix. Iuerunt ligna ad ſiluam vt inungerent eis regem. Senſus literalis verus eſt p his ꝙ male eis regē fecerunt. Senſus moralis ſiue tropologicus eſt: qū litera

exponit̄ ad inſtruendū nos in moꝛibꝫ. Sicut ſi expo-
nimꝰ per Dauid aīam: per Judeā eccleſiā. Senſus al
legoꝛicꝰ eſt: qn̄ aliqd veteris teſtamēti exponit̄ de his
q̄ acciderūt in nouo teſtamēto: ſiue de chꝛiſto ſiue de mē-
bꝛis ſuis. Senſus anagogicus eſt: qn̄ aliquid veteris
vel noui teſtamēti exponit̄ de vita eterna: et illa celeſti
patria ſeu ciuitate Hieruſalem que ſurſum eſt. Unde
Bern̄. Litera geſta docet: quid credas allegoꝛia. Mo-
Arti. vij. ralis quid agas: quo tendas anagogia. Sic multiplex
erit ſciētia Dan̄. xij. ¶ Cōtra illos vō: q̄ aliter philo
ſophoꝝ vel literarū ſecularium reſpiciunt libꝛos: q̄ꝫ in
pꝛima huiꝰ articuli parte oſtenſum eſt: multe in diuer
ſis ſcripturarū locis fiunt inuectiōes. Pꝛimo nāqꝫ ta-
15 les repꝛehēdunt̄: ꝑ illud Eſa. j. Argentū tuū verſum
eſt in ſcoꝛiā: vinū tuū mixtū eſt aqua. Et eſt ſenſus ſm
Hiero. Lex dei vel eloquia dei ſincera ⁊ pura ſunt ar-
gentū. Juxta illud pſ̄. xj. Eloquia dn̄i argentū igne
examinatū. Uiolata vō ⁊ mixta ⁊ ad malū intellectū
applicata: vertunt̄ in ſcoꝛiam: q̄ hebꝛaice ſm Hiero-
nymū dicit̄ ſyſim qđ eſt rubigo: que optime ſignificat
philoſophicā vanitatē: quia ſicut rubigo metallū cō-
ſumit. Jta iam phīa quaſi totā theologiā conſumpſit:
quia q̄ ſunt queſtiōes vel diſputatiōes vel determina-
tiones theologoꝝ: niſi vane opiniōes et inutiles phi-
loſophoꝝ et cōmentatoꝝ ſubtilitates? ita ꝙ non iam
ſpoliant̄ egyptij: vt ditent̄ hebꝛei: q̄a nō phīa ad theo-
logiā trahit̄: ſed potius ecōuerſo theologia ad phīam
trahit̄. Et ſic in rei veritate theologia q̄ mādata dei ad
moꝛes declarare ⁊ trahere deberet euacuat̄: vos autem
irritū feciſtis mandatū dei: ꝓpter traditiones veſtras
Matth. xv. Sequit̄ Uinū tuū mixtū eſt aqua. Jntim̄
nāqꝫ in nōnullis ſcholis theologie vinū ſacre ſcriptu-
re mixtū eſt aqua vanitatis et leuitat̄: ꝙ vix retinet ſa
poꝛē vel coloꝛē: ꝫ mutatꝰ eſt coloꝛ optimꝰ. Thꝛen̄. iiij.
¶ Hos ſecūdo repꝛehēdit Petrus Rauennas in q̄dā
ſermone dicēs. Odibilius nihil eſt ſubtilitate: vbi eſt
ſola ſubtilitas. Quid enī ꝓdeſt in illis expendere dies
ſuos: q̄ nec domi nec militie nec in foꝛo nec in clauſtro
nec in curia nec in eccleſia nec alicubi ꝓſunt: niſi dū-
taxat in ſcholis. Ad idem Seneca ad Luciliū. Quid
eſt inquit acutius ariſta: in quo eſt vtilis. Tale eſt in-
quit ingeniū ſola ſubtilitate laſciuiens: ꝙ nulla in ſe
reſidet grauitate: et q̄a nulla in ſe reſidet grauitate ad
16 modū fumi in altum erigit̄. Juxta illud Job. xj. Uir
vanus erigit̄ in ſuperbiā. ¶ Tertio hos docet et con-
trariū faciētes repꝛehēdit deꝰ. Eccl. iij. dicēs. Altioꝛa
te ne queſieris: et foꝛtioꝛa te ne ſcrutatꝰ fueris: ſed que
tibi p̄cepit deꝰ cogita ſemꝑ: et in pluribꝫ operibꝫ eius
ne fueris curioſus. Nō enī eſt tibi neceſſariū: ea q̄ ab-
ſcōdita ſunt videre oculis tuis. Jn ſuperuacuis rebꝰ:
noli ſcrutari. Et q̄ſi cauſam reddēs: dicit infra. c. xviij.
Nō eſt inuenire magnalia dei cū cōſummauerit hō:
tūc incipiet ⁊ cū quieuerit operabit̄. Et ſic poſtq̄ꝫ crea-
tus eſt a deo iuſtus et rectus. Et ſicut dicit̄ Eccl. xvij.
Creauit in illis ſcientiā ſpūs. Jpſe infinitis ſe miſcuit
queſtionibꝫ Eccēs. vij. Tales pꝛimo aſſimilant̄ demo-
nibus in duobus. Pꝛimo quia ſicut demones in celo
voluerūt ⁊ conabant̄ opinionē ſuā p̄ponere opinioni
dei ⁊ ſanctoꝝ angeloꝝ. Sic iſti de q̄bꝫ ſingulis Job.
xlij. Jnſipiēter locuti ſunt ⁊c̄. Contra quos Augꝰ. de
doctrina chꝛiſtiana. li. iiij. Laus ingenij boni non eſt
verba: ſed veritatē querere: nō vt dictū ſuū dicto alte-
rius p̄ponat̄: ſed vt erroꝛ vincat̄. Secūdo quia demo-
nes idē ſonāt: qđ ſciētes. Unde ſicut aliqui cōueniūt
cū eis in noīe: ita ⁊ in ꝓpꝛietate et cōditione. Demonū
nāqꝫ cōditio eſt homines vexare: et vincula vexatoꝝ
frāgere et nō obediētes eis perſequi. Sic collegati qui
ſcientie non intendunt ꝓpter finē debitū: cū in ſuꝑficie
ſciētie nomē habuerint: vexant tam domum q̄ꝫ ſocios
ſuos in omnibꝫ nō obtemperātes: et vincula diſſipāt
regulariū obſeruationū. Hi cum Uria lr̄as poꝛtant
moꝛt̄ ꝓpꝛie. Secūdo aſſimilant̄ ranis. Un̄ Oꝛigenes 17
diſ. xxxvij. legimꝰ. §. hinc etiā. Cyniſes inquit ⁊ ranas
quibꝫ egyptij ſunt percuſſi: vanā dialecticoꝝ garruli-
tatē ⁊ ſophiſtica argumēta intelligit. Jtē Hieronymꝰ
ſuꝑ Eſaiā. Et habet̄ diſ. xxxvij. vino. dicit: ꝙ tales va
nitates tendicula quedā ſunt: et fantaſmata: et vmbꝛe:
que cito reſoluunt̄ ꝓpter que epī ſpecialiter et alij cleri-
ci gentiliū libꝛos: et maxime q̄ ad luxuriā ꝓuocant le-
gere ꝓhibent̄. diſ. xxvij. ꝑ totū. Et diſ. lxxxvj. cū mul-
ta. Uide plures inuectiōes contra tales. P. xxj. 31. Et
A. xxiiij. 12. Et. N. v. 50. Quēlibet aūt veſtrū hoꝛtat̄
apl̄us noīe diſcipuli ſui: dicens. j. Timoth. vj. O Ti-
mothee depoſitū cuſtodi: deuitās ꝓphanas vocū no-
uitates: ⁊ opiniones falſi noīs ſciētie: quā quidā pꝛo-
mittētes circa fidē exciderūt. Tertio aſſimilant̄ pueris
Un̄ Chꝛyſoſto. i ꝓlogo ſuꝑ Matth. Adoleſcēti ī ludo
literarū poſito: nō tam placent ſolida q̄ꝫ picta: potius
pulchꝛa q̄ꝫ vtilia ſectatur ⁊c̄. Unde Bern̄. Multi ſtu
dent plus alta q̄ꝫ apta ꝓferre: erubeſcunt plana et hu-
milia: ne hoc ſolum ſcire videant̄. De quibus dicitur
Oſee. vj. Jpſi ſicut Adā trāſgreſſi ſunt pactū. Quos
repꝛehēdit Seneca: dicens. Magne dementie eſt ſuꝑ-
uacua querere in tanta tempoꝛis egeſtate: quid inquit
te toꝛques: quid te maceras in illa queſtione: quā vti-
lius eſt contēnere q̄ꝫ ſoluere.
¶ Quoꝝ pꝛimo oſtendit̄ periculū. Secūdo cauſa pe- Arti. viij
riculi. Tertio falſa excuſatio. Pꝛimum patet pꝛimo ex 18
verbis Hugonis de vanitate mūdi. Jlli inquit: qui
circa rerum curſus ſtudent ⁊ creatoꝛis ſui obliuiſcunt̄
ſunt ſimiles auibus de nocte: que dum in noctis tene-
bꝛis ignē intuent̄: ab inſidiātibꝫ capiunt̄: ad modum
Papilionis: que tm̄ volat circa lumē de nocte: ꝙ com-
burit̄. Et ad modum viatoꝛum: qui tm̄ intendūt his
que circa viā ſunt: ꝙ a termino excludunt̄ Pꝛouerb.
xxv. Sic qui ꝑſcrutatoꝛ eſt maieſtatis oppꝛimet̄ gloꝛia
quia ſicut ſcribit̄ Job. xxxvj. Jpſe eſt deus magnus
vincens ſcientiā noſtrā. Secūdo oſtendit̄ idem per ex- Exm̄
emplū de tribus ꝛvallenſibus: de quibus fertur: ꝙ cū
per Angliam eos tranſire opoꝛteret: nec bene poſſent:
niſi anglicū ſcirent: cōuenerunt ꝙ quilibet vnū verbū
de anglico addiſceret: vt ſaltem de cōmunibus ⁊ ne-
ceſſarijs loqui poſſent: quoꝛum vnus debuit reſpon-
dere ad interrogantē q̄ eſſent: dicendo tres ꝛvallenſes
Alius ſigno facto ad cibum ⁊ potū inſinuando: ꝙ illa
emere vellet: venditoꝛibus debuit dicere ꝓpter denariū
in burſa. Tertius emptoꝛi aſſociatus venditoꝛi dicēti:
ꝙ tm̄ habere vellet vt cito et ſine verboꝝ altercatione
ſe expedirent: ne verboꝝ copia eis deficeret: dicere de-
buit iuſtum eſt. Jllis ergo iter per angliam facientibꝫ:
contingit eos per locum tranſire: vbi quidā ab alijs la
tronibꝫ occiſus fuerat: quibus ꝓpter ſuſpitionē captis
⁊ coꝛam iudice adductis: iudici querenti quis illū oc-
cidit de cōmuni triū aſſenſu: pꝛimus quicquid ſciuit
de anglico expēdit dicens: nos tres ꝛvallenſes. Judici
vō querēti quare: ſecūdus anglicū ſuū expendit dicēs
ꝓpter denariū in burſa. Judici vō dicenti: ergo eritis
ſuſpēſi: tertius qđ didicerat expendit dicens: iuſtū eſt:
quo facto patuit qm̄ ſtultus factus eſt omnis homo a
ſcientia ſua Hieremie. lj. Sic de illis qui diſcunt ſcien
tias vanas vel ꝓpter lucrū vel laudē humanā vel ſciē
tias ꝓhibitas: ſicut alchemiā vel ſoꝛtilegiū cū ſpeciebꝫ

ſuis: vel aliqđ tale quo ſcito non tm̄ mortem ꝓpriā ꝙ̄ etiā mortē ſpūalem ꝓcurant alienam in diſcipulis
19 et ſequacib⁹ ſuis: de quib⁹ Luc. xj. Ve vobis legiſperitis: quia tuliſtis clauem ſcientie ipſi nō introiſtis: et eos qui introibant ꝓhibuiſtis. Tuliſtis inquit clauē: de qua Aug. de doctrina chriſtiana. li. iiij. Quid ꝓdeſt clauē habere aureā. i. intellectū bonū vel ſcientiā magnā: ſi ianuam nō aperiat: aut qđ obeſt habere ligneā que aperit? Quia ſm eundē confeſſionū. li. vij. Aliud eſt de ſilueſtri cacumine patriam pacis videre: ⁊ iter ad eam non inuenire: fruſtraqꝫ conari per inuia intrare: aut viam illuc ducentē tenere. Sic qui alta cōtemplant̄ ſed nō operant̄: et qui operant̄ ſine alta ſcientia De quibus dicit. Surgūt indocti et celum rapiunt: et nos cum ſciētijs noſtris in infernū dimergimur. Sic
Exm̄ patet de illo de quo fert̄: ꝙ Pariſius poſt mortē ſuam apparuit ſocio ſuo aſſerens ſe eſſe damnatū: ꝓpter vanam gloriā de veſtibus ⁊ ſciētia: quo timore ſoci⁹ percuſſus religionē intrās. ait. Ad logicā pergo que non timet mortis ergo. ¶ Predicti v̄o periculi certiſſimū exemplū habet̄ de ſctō Hieronymo: de quo dicit̄ decretū. diſ. xxxvij. legimus: ſumptū ex verbis Rabani de eccleſiaſticis preſſuris. Legim⁹ inquit de btō Hieronymo: qui cum libros legeret Ciceronis ab angelo correptus eſt: eo ꝙ vir chriſtianus paganorū figmētis intēderet. Stultas ergo et ſine diſciplina queſtiones deuita ſciēs qđ generāt lites. ij. ad Timoth. ij. Vnde Iſidorus. li. iij. de ſummo bono. Sicut inſtruere ſolet collatio: ita deſtruit cōtentio ⁊c. quia cōtentioſorū ſtu-
20 dium nō ꝑ veritate ſed ꝑ appetitu laudis certatur. In quib⁹ patet ſecūda pars hui⁹ articuli. id eſt periculi et pene cauſa: quia nō tm̄ ipſi peccāt ſed etiā alios ſcādalizant peccare faciētes: nō ſolū partē cōtrariā: ſed etiā alios: qui viros eccleſiaſticos ſic in diſputatiōib⁹ contendētes inuidos et ſupbos iudicāt. Quale ḡ ſit illorū periculū et qualis penarū cauſa ꝓpedere poſſunt ex lege dei Exodi. xxj. Si inq̄t inter duos rixātes: mulier ꝑcuſſa et mortua fuerit: erit anima ꝓ aīa. Qđ exponēs Origenes ait. Mulier inter rixātes moritur: qn̄ infirmior i fide ſcādalizat̄: ex queſtiōib⁹ legis. Propter qđ apl'us quaſi de homicidio ſpūali tales reprehēdit: dicens: peribit infirm⁹ in tua ſciētia frater. j. Cor. viij. Propter q̄ mala ⁊ pericula vitāda btūs Greg. in q̄dā homel'. tales vitat ⁊ ſuo exēplo alios tales diſputationes vitare docet dicēs. Salua fide malo alieno intellectui cedere ꝙ̄ cōtentiōib⁹ deſeruire. Quia ſicut dicit̄. j. Timoth. primo. queſtiōes magis p̄ſtant ꝙ̄ edificant. Et cito poſt. Cōuerſi ſunt in vaniloquiū volētes eſſe legis doctores nō intelligētes q̄ loquunt̄: neqꝫ de q̄b⁹ affirmāt: q2 ſubtilia ⁊ inaudita loqui nitunt̄: quorum dānatio certa patet Eſaie. xix. Cōfundent̄ inq̄t plectētes et terētes ſubtilia. Et Zach. x. Cōfundent oīa ꝓfunda fluminis. Et Zach. xiij. Cōfundent̄ prophete vnuſquiſqꝫ ex viſiōe ſua. Exemplū cōtra eos. A. xxv. 20. ¶ Ex q̄b⁹ oīb⁹ patet ꝙ gl'ia taliū eſt ſicut portātiū lr̄as Vrie. G. ij. 12. ꝓpter q̄ mala vitāda Aug. contra Manicheos. li. v. oēs hortat̄ dicēs. Cōpeſcat quelibꝫ humana temeritas: et id qđ non eſt non querat: ne id qđ eſt non inueniat a quo querit Job. xxviij. Nū qđ noſti ſemitas nubium magnas et perfectas ſcientias?
21 Sed dicunt q̄tum ad tertiam partem huius articuli ꝙ totum faciunt vt veritatem doceant ⁊ fidem defendant. Sed ita defendunt ipſi fidem: ſicut cattus caſeū: vnde zelum dei habent: ſed non ſm ſciētiā: ad Roma. x. Tu ſcis domine: qui habes ſanctam ſcientiam. ij. Machab. vj.

Senectutis primo oſtenditur vtilitas: q̄tū ad animā ⁊ miſeria q̄tū ad corpus. Secūdo bonorū ſenū oſtendit̄ ꝓprietas et cōditio atqꝫ reuerētia. Tertio malorū ſenū oſtendit̄ peruerſitas. Quarto periculum. S. v.

¶ Q̄tū ad primū vtilitas aīe ex ſenectute ꝓueniēs eſt Arti. j. 1
ꝙ multos mortis p̄mittit nūcios: vt mors animā inueniet p̄paratā: ſicut oſtenſum eſt. M. xj. 4. Illa ergo ſigna ſentiētes ſe p̄parēt: ſciētes: qđ omē qđ antiquat̄ et ſeneſcit ꝓpe interitū eſt Heb. viij. Corporis v̄o miſeria ⁊ infelicitas ex ſenectute ꝓueniens. Primo patet ex verbis Senece epiſtola. xxxj. dicētis: ꝙ eſt de ſeruili corpore: ſicut de putrido edificio: quia ſicut in edificio lapis a lapide: et lignū a ligno dilabit̄: et dū vna pars reparat̄ alia deſperat̄. Ita in ſenib⁹ oīs iūctura dilabit̄ et dū vna pars excipit̄ alia diſcindit̄. Circūſpiciendū ergo eſt quō exeas: quia nihil habet qđ ſperet: quē ſenectus ducit ad mortē: huic eīn intercedi non pōt: alia eīn genera mortis ſpe mixta ſunt: non ſic de ſenectute. Et ponit exemplū quō in ſenib⁹ meliora p̄teruolāt et deteriora ſuccedūt idem Seneca dicēs. Queadmodū inquit de amphora qđ effluit ſinceriſſimum eſt et grauiſſimū: et turbidū remanet. Sic in etate noſtra qđ optimū eſt in primo eſt: idqꝫ exhaurire patimur in alijs: vt nobis fecē reſeruem⁹. Sicut patet de quolibet. De quo verificat̄ illud. iij. Reg. xiiij. Caligauerunt oculi eius pre ſenectute. Et illud. iij. Reg. xv. Tempore ſenectutis doluit pedes.

¶ Qualis v̄o taliū bonorū ſenū ꝓpria ſit cōditio. Pri- Arti. ij. 2
mo patet ꝑ exēplū aīaliū p̄daliū: ſicut canū et falconū. In quib⁹ videm⁹ ꝙ q̄to plus ad predā appropiquāt tāto plus predā capere nitunt̄: et ſuo modo ad h̄ feruētius agūt. Ita ſenes ⁊ infirmi et debiles plus ꝑ conditionē corporalis debilitatis ad predā optimā vite eterne appropinquātes: feruētius illā diligūt ⁊ intentius illā deſiderijs et bonis operib⁹ apprehēdere nitunt̄: q2 in bonis ſenib⁹ corporib⁹ deorſum vergētib⁹: vigor deuotiōis in ſublimiora aſcēdit: de quib⁹ in p̄s. xcj. Adhuc multiplicabunt̄ in ſenecta. Sicut patet i decretali pape Alexādri tertij. li. j. ti. ix. de renūciā. c. primo. Caſus eſt de quodā epō ſene petēte ceſſionē ⁊ epat⁹ renūciationē: papa v̄o ei licentiā nō dedit cedendi dicēs: q2 in te vigor deuotiōis et fidei etiā corpore ſeneſcēte non deficit: ſed vergēte deorſum cōditiōe corporea; feruor ſpūs in ſublimiora cōſcēdit: monem⁹ te vt ſup h̄ dieb⁹ iſtis nulla te facias importunitate moleſtū: q2 indecēs oīno ꝓbat̄ pri⁹ ſoluere militie cingulū: ꝙ cedat victori aduerſitas p̄liorū. Et rōnabiliter videt̄: ꝙ i ſenectute deuotius agat vt q̄tū ſenectus a iuuenili vigore diſtrabit: hoc maior mētis deuotio ſuppleat: et ꝙ ille qui in vno grauat̄ in alio ſubleuet̄: et qui ꝑ debilitatē macerat̄ in corpore: ꝑ fructū boni operis reficiat̄ in mente Aliter enim nō tm̄ cōtra predictorū et aliorū animaliū
ſed etiā cōtra oīm rerū naturalē faciūt ꝯditionē: quam 3
motus ſm phm in fine intendit̄. Tales reprehendit beatus Gregori⁹ cuidā ſeni remiſſi⁹ agēti. diſ. lxxxvj. tāta ſcribēs. Hortamur aliqn̄ reſipiſcere miſer ſenex: atqꝫ a tanta leuitate morum et operum peruerſitate cōpeſce te: et q̄to morti vicinior efficeris: tanto ſollicitio[illegible] atqꝫ timidior eſſe deberes: quia ſm Cyprianum de [illegible] abuſiuis. Quid ſtolidius fieri poteſt: ſi mens ad perfectionem feſtinare non contendat: quādo totius corporis habitu; ſenectute confectus homo ad interitum properat: dum oculi caligant: aures grauiter audiunt; capilli fluunt; facies in pallorem mutatur;

dentes lapſi nūero minuunt̄: flat⁹ nō ſuauiter olet: cu
tis areſcit: pectus ſuffocat̄: tuſſis cachinnat: genua tre-
mūt: pedes tumoꝛ inflat: hec oīa ruiturā domū coꝛpis
cito p̄nūciāt. Que ḡ maioꝛ inſania: q̄ꝫ ꝙ mens in tanta
coꝛpis miſeria nō ſubleuet̄ ad melioꝛa querēda: vt mo
riat̄ in ſenectute bona Thobie. xiiij. Tales vō ſenes
vel q̄ ab initio bene vixerunt ⁊ laboꝛauerūt vtilit̄: etiā
ſi in ſenectute laboꝛare ī exterioꝛibꝫ nō poſſint: ſuppoꝛ-
tādi ⁊ honoꝛādi ſunt: q꞉ ſicut dꝛ in coll̄. pa. in coll̄. iij.
abbatis Moyſi: diuitie ſenis nō ſunt canicies capitis:
ſ꞉ induſtria iuuētut̄ ac laboꝛis p̄teritoꝝ ſtipēdijs me-
Fabula tiēde. Cōtrariū vō faciētes: p̄mo aſſimilant̄ vberātibꝫ
canē ſenē: q꞉ predā cape nō potuit: q꞉ ſm fabulas fert̄
reſpōdiſſe: ꝓ ſene q̄ cecidit facta poꝛa vigēt. Et leo an-
tiquat⁹ ⁊ ab oībꝫ aīalibꝫ ꝯculcat⁹ reſpōdiſſe fert̄ inge-
miſcēdo: cū eſſet mihi virt⁹ fuit ⁊ honoꝛ. Secūdo ꝯ p̄-
ceptum faciunt diuinum: quo dꝛ Leuit̄. xix. Honoꝛa
pſonā ſenis. Et Eccl̄. viij. Ne ſpernas hoīem in ſene-
ctute ſua.

Ar. iij. ¶ Peruerſitatē vō maloꝝ ſenū atq꞉ cōditionē ſcribit
Innoc̄. li. j. de vilitate ꝯditiōis hūane: dicēs. Senex fa
4 cile ꝓuocat̄ ⁊ difficile reuocat̄: cito credit: ⁊ tarde diſ-
credit: tenax ⁊ cupid⁹ triſtis ⁊ querul⁹ velox ad loquē
dū ⁊ tard⁹ ad audiēdū laudat antiq̄s ⁊ ſpernit moder
nos: vituperat p̄ntia ⁊ cōmēdat p̄terita: ſuſpirat ⁊ an-
xiat̄: toꝛpet ⁊ infirmat̄. Audi poetā: multa ſenē circum
ueniūt incōmoda. Tales p̄mo ſunt ingrati filij vel in
curiales. Ingrati vel q꞉ nec deo dederūt floꝛē iuuētu-
tis nec etiā feces dare volūt ſenectutis: de q̄bꝫ Threñ.
v. Senes defecerūt de poꝛt̄: q꞉ ad lr̄am: qñ ampli⁹ le-
uitatibꝫ ſe dare nō p̄nt in ope: ſedent in poꝛtis ⁊ oſtijs.
ſpectacula aſpiciētes ⁊ mala q̄ facere ſolebāt narrātes
libēti⁹ q̄ꝫ ſermōes audiētes: ⁊ ſic deficiūt in poꝛt̄. Vel
ſunt incuriales: vitā quā deo in iuuentute dederūt: in
ſenectute auferendo: de q̄bꝫ Threñ. j. Sacerdotes mei
⁊ ſenes mei in vꝛbe cōſumpti ſunt: de q̄bꝫ in pſ̄. xxxiij.
Diſſipati ſunt nec cōpūcti. Diſſipati ſunt intātū ꝙ to-
ta vita in eis q̄ſi ꝯſumpta eſt: ne tm̄ cōpūcti ſunt: vt ad
deū ꝯuertant̄. Sed ad modū cādele extincte turpibus
fumigāt cogitationibꝫ ⁊ verboꝝ leuitatibꝫ: ꝓpt̄ qd̄ di-
xit Cypꝛian⁹: ꝙ in ſenibꝫ due particule cauēde ſunt: q̄
in illoꝝ carne nō veteraſcūt ad peccādū. Coꝛ vicꝫ ⁊ lin
gua: in q̄bꝫ duobꝫ: ſi poſtq̄ de⁹ carnes debilitate vel ſe
nectute ꝯſumpſit: ⁊ caloꝛē extinxit in coꝛpe: fumū ma-
larū cogitationū ⁊ locutionū extinguere noluerunt: et
oſſa arida deo dare ſenectutis peius miniſtrāt deo: q̄ꝫ
cōiter miniſtratur canibus: quibus carnibus conſum
ptis ſaltem oſſa ꝓijciunt̄. Et vtinā ſaltem ſic dō mini
ſtrarent: nam ⁊ hoc melius eſſet: ſicut meli⁹ eſſet fatuo
qui totam ſubſtantiam ſuam diſſipaſſet in regiōe lon-
ginqua: vno excepto denario: ſaltem illum cuſtodire:
⁊ in vtilitatem ſuam ꝯuertere q̄ꝫ illum etiam amitte-
re. Audite hec ſenes Johelis. j. ⁊ ſaltē bona opa ⁊ vir
tutes ⁊ deuotiōis feruoꝛē. In ſenectute ꝯgregate ſenes
Johelis. j. Aliter impenitētes eſtis: ⁊ ī malo obſtinati
ſicut ptꝫ p auctoꝛitatē Hugonis. M. xj. 7. Sicut illi
de quibus Dañ. xiij. Conſtituti ſunt duo ſenes iudi-
ces ⁊c̄.

Ar. iiij ¶ Quoꝛum quantum ſit periculum: ſiue bone fuerint
in iuuentute ⁊ mali in ſenectute: ſiue mali fuerint: tam
5 in iuuētute q̄ꝫ in ſenectute ſiue quouis modo: ita tamē
ꝙ ſenectus fuerit mala: ptꝫ. P̄mo in his q̄ boni fuerūt
in iuuētute ⁊ mali in ſenectute p exemplū de Aſa rege
iuda. iij. Regum. xv. d̄ quo dicit Albertus ſup Lucā
⁊ apparet ex textu Biblie: ꝙ multa bona fecerit in iu-
uentute ſua: nam ⁊ idola deſtruxit ⁊ lucos ſuccendit ⁊
bellū vicit. Poſtmodū vō ſicut hꝛ. ij. Paral̄. xvj. Pro-
phetā ad eū miſſum ad ip̄m rep̄hēdēdū: de h̄ ꝙ in ne-
ceſſitate ſua ꝯ regē iſrl̄ Baaſa: pl⁹ in rege Syrie q̄ꝫ deo
ꝯfidebat: ꝓphetā poſuit in neruū: ⁊ de ꝓplo plurimos
interfecit ꝓpt̄ q̄ in ſenectute doluit pedes. iij. Regum
xv. Nec tm̄ ī īfirmitate ſua q̄ſiuit dn̄m ſ꞉ mag̃ ī medi-
coꝝ arte ꝯfiſus ē. ij. Paral̄. xvj. Ita multi ſm Albertū
vbi p̄us in iuuētute deſtruūt idola auaricie ⁊ pōpoꝝ
ſeculi: ⁊ lucos luxurie ⁊ delitiarū: ⁊ bella vincunt ten-
tationū: ſed in extremo vite dolēt pedes: q꞉ tūc affectio
nes habent molles: ⁊ ad carnalitates inclinant̄: quaſi
effeminati. Et tunc dn̄m nō requirūt: q꞉ tūc deuotōes
⁊ laudes dei ꝯſuetas: de q̄bꝫ in pſ̄. cxlviij. Senes cū iu
nioꝛibꝫ laudēt nomen dn̄i: abijciūt: ⁊ fomenta ocioꝝ
atq꞉ blandimēta querunt medicoꝝ: de quib⁹ ad Gal̄.
iij. Sic ſtulti eſtis vt cum ſpū ceperitis nunc carne cō-
ſumamini. Taliū maximū in hoc oſtēdit̄ p̄iculū ꝙ ſti
pēdio carebūt eterno: ſicut ptꝫ tā ex lege ⁊ iuſticia mū-
di: in q̄bꝫ ꝯtinet̄ ꝙ ſtipēdiū non debet ſolui militibus:
qd̄ in fine ꝓmittitur niſi completa militia. C. li. x. ti. de
his q̄ nō expletis ſtipēdijs. l. ij. Quia ſicut dicit lex alia
nihil credit̄ fuiſſe actū: dū aliquid ſupeſt ad agendum
Codice. li. vj. de his quibꝫ vt indignis. le. penul. Qui-
bus ꝯcoꝛdat lex eccl̄iaſtica dicens ꝙ fruſtra currit: qui
p̄us q̄ꝫ ad metas perueniat deficit: de peni. diſ. iij. §. in
caſſum: q꞉ mag̃ delinquit qui interꝛuptam cauſam de
relinquit vel dimittit: q̄ꝫ qui nunq̄ ad cauſam perue-
nit: in Aut̄. de litigantibus. §. omnē coll̄. viij. Que om
nia lex ⁊ ſententia ꝯfirmat dei Jacobi. ij. Si quis totā
legem impleuerit offendat autem in vno: id eſt in per-
ſeuerātia: factus eſt oīm reus. Qui ergo ſtat videat ne
cadat ſed oꝛet cum pſal̄. lxx. ⁊ dicat. Ne ꝓijcias me in
tp̄e ſenectutis. Et iterū. Vſq꞉ in ſenectā ⁊ ſenium: de⁹
ne derelinquas me. Quia ſicut dicit Seneca epl̄a. xcv
In lignis repꝛoba arboꝛ apparet: que poſt floꝛes fru-
ctus non exhibet. Sic repꝛobus eſt qui floꝛes iuuentu
tis deſerit ⁊ tamē bonoꝝ operū fructus maturos ꝓfer
re parui pēdit. ¶ Q̄tum ad ſecundā partem huius ar 6
ticuli: illoꝛum periculum: qui malam vitam quā in iu-
uentute inceperunt continuant in ſenectute: patet ex h̄
ꝙ tales de difficili coꝛriguntur: ſicut oſtenſum eſt. A.
iij. 14. P. viij. 25. quia ſicut dicitur Eccl̄. xxv. q̄ in iu-
uentute tua non cōgregaſti quomō in ſenectute tua in
uenies? Si ergo in iuuentute tua non congregaſti vir
tutes: ſed feciſti de iuuentute vnum male vite antece-
dens: difficile ⁊ mirum erit: ſi ſimile non ſequatur con
ſequens ſenectutis. Et ſic verificetur de te illō Deut̄.
xxxiij. Sicut dies iuuētutis tue: ita ⁊ ſenectus tua.
¶ Q̄tum vō ad tertiam partē huius articuli: id eſt ſi-
ue iuuentus ſit bona ſiue mala: ſi ſenectus concedatur
mala illoꝝ periculū. P̄imo patet: q꞉ pei⁹ errant: ſicut
ptꝫ p exēplū de pegrino in extranea patria: q̄ p̄iculoſi⁹
errat in ſero q̄ꝫ ī mane: tū q꞉ facilit̄ tūc hoſpitio fruſtra
bit̄ optato: tū q꞉ ī tenebr̄ ipotētioꝛ erit ad inueniendā
viā rectā: tū q꞉ tūc facilit̄ ab ill̄ capit̄ ⁊ ſpoliat̄ q̄rū po-
teſtas eſt tenebꝛarū. Sic ī ꝓpoſito capiet̄ ſenex Hiere.
vj. Secūdo q꞉ hn̄t maledictionē dei. Eſa. lxv. Puer cē
tū annoꝝ moꝛiet̄: ⁊ pctō꞉ centū annoꝝ maledict⁹ erit.
Tertio q꞉ habēt maledictionē beati Bernardi. Ma-
ledictū inquit caput canū: ⁊ coꝛ vanum: caput tremu-
lum ⁊ coꝛ emulū: ⁊ caluicium in fronte ⁊ pernicies in
mente: frons rugoſa ⁊ lingua nugoſa: labium pendēs
⁊ deus detrahēs: ocul⁹ caligās ⁊ veritas claudicans:
vita debilis ⁊ virt⁹ flebilis dies vberes act⁹ ſteriles:
anni multi act⁹ ſtulti: de q̄bus Sap̄. iij. Sine honoꝛe
erit nouiſſima ſenectus illius ⁊c̄.

S.vj. SEnſuum humanoꝝ cu-
ſtodia diligēs. Primo multis de cauſis eſt ne-
ceſſaria. Secūdo oſtēdet: ꝙ q̄ſi de ꝓditiōe dei ⁊ aīe ſu
ſpecti: ſp̄ deberēt rōni ſubijci ⁊ arte ſeruari. Tertio oſtē
dit̄ quō in eis apparet ſignū interioris ꝯditiōis ⁊ q̄lita
tis. Quarto ꝙ nō eſt de amiſſiōe alicuꝰ ſenſus dolen-
dū: ꝑ quē q̇s ſolet peccare.
Ar.j. ¶ Primū p̄mo oſtēdit̄ ꝑ exemplū de caſtro vł ciuitate
obſeſſa: cuꝰ porte diligenter cuſtodiunt̄: ne inimici in-
1 trent: ſicut ptꝫ. B.ij.6. Sic cuſtodiātur porte ſp̄ūales
caſtri aīe obſeſſi .i. ſenſus: oculi vicꝫ exēplo Job q̇ ait.
Pepigi fedꝰ cū ocuł meis: ne cogitarē de virgine Job
xxxj. Facere pactū ocuł: ne cogitaret de muliere: eſt ocu
los cuſtodire: ne ꝑ eoꝝ illicitū aſpectū cogitatio de mu
liere ad coꝛ intret: ⁊ deū expellat ⁊ aīam occidat. Et au
res ⁊ os: ne audiēdo vel loquēdo moꝛs intret per fene-
ſtras ſuas. Sepi aures tuas ⁊ linguā nequā noli audi
re ⁊ oꝛi tuo facito oſtia. Eccł.xxviij. Ad exēplū Dauid
q̇ dicit. Poſui oꝛi meo cuſtodiā: cū cōſiſteret pctōꝛ ad-
uerſum me .i. diabolꝰ: vt ꝑ viā illā intret. Et ad doctri
nā ſapiētis: q̇ docet Prouerb.iiij. Remoue a te os pra-
uū: ⁊ detrahētia labia ꝓcul ſint a te: oculi tui recta vi-
deāt: ⁊ palpebꝛe tue p̄cedāt greſſus tuos. Et tactꝰ ⁊ ol
factꝰ ⁊ bꝛeuiter oēs ſenſus: qꝛ diabolꝰ ex omī parte cir
cūit querēs quē deuoꝛet .j. Petri.v. Et ꝑ quēlibet ſen-
ſum ꝑdit̄ hō: niſi cuſtodiat̄: ſicut oſtenſum eſt. L.vij.
19. Ex q̊ ſequit̄ ꝙ oīm ſenſuū cuſtodia eſt neceſſaria: g̊
omībꝫ ſenſibꝫ ꝑfecti eſtote .j. Coꝛ.xiiij. Claudite g̊ ſen
2 ſus exēplo Neemie: de q̊ hr̄. F.iij.28. ¶ Sꝫ heu nōnul
li pn̄t dicere illud Job.xxx. q̄ſi rupto muro ⁊ aperta ia
nua irruerūt ſuꝑ me. Illi vicꝫ: q̇ q̄tidie ad ſpectacula:
quotidie ad loca currūt: vbi videre affectāt illud in q̊
carnales habēt delectatiōes: q̄s ſine pctō hr̄e nō pn̄t vł
videre: qꝛ vana: imo ꝓhibita q̄tidie audiūt ⁊ loquunt̄
⁊ ad inimicos exeūt: ipos querūt: nō vt cū eis pugnēt:
ſꝫ vt ab ipis capiant̄ ⁊ occidant̄: cū illis q̇ auerterūt ſen
3 ſum ſuū. Dañ.xiij. ¶ Secūdo p̄ncipale ꝓpoſitū oſten-
dit̄ ꝑ exēplū de paſſu ſeu trāſitu: vel caſtro inter duas
terras: inter quas eſt guerra. Sicut nāqꜫ neceſſarium
eſt locum illum diligenter cuſtodire: quia illo capto: re
ſiduum facilius capitur ⁊ illo ſecure cuſtodito reſiduū
eſt ſecurum. Ita neceſſariū eſt ſenſus cuſtodire: qꝛ ſūt
quaſi locus ⁊ paſſus medij: inter aīam interius: ⁊ de-
mones ⁊ alios exterioꝛes inimicos ⁊ ꝯcupiſcentias ſen
res ꝯcupiſcibiles: inter quos eſt guerra. Illis ergo ca-
ptis totum reſiduum faciliter capit̄. Illis v̄o cuſtodi-
tis: pꝛincipatus ſenſati erit ſtabilis. Eccł.x. Tertio idē
oſtēſum eſt ꝑ exēplū nauis. L.v.18. Quarto idē oſten
ditur per exemplū libꝛoꝝ: in quibus videmus ꝙ ſi nō
claudātur: ſed ſemꝑ aperti dimittūt̄: pulueribꝫ ⁊ alijs
deturpātur: vel omīno deſtruūtur. Sic anime que ſūt
libꝛi: ſicut oſtēſum eſt. L.iiij.3. ſicut patet in libꝛis pue
roꝛum ⁊ parrochialiū. Nolite ergo pueri effici ſenſibꝫ
.j. Coꝛ.xiiij.
Ar.ij. ¶ Sed ſenſus claudite: illoſqꜫ rationis vigilātia cuſto
4 dite: tanq̄ꝫ de dei anime pꝛoditiōe ſuſpectos: ad modū
quo dn̄s caſtri arte cuſtodit illum: quem de pꝛoditione
habet ſuſpectum: nec ei aliquod committit dn̄ium vel
officium ſed potiꝰ incarcerat. Ita ſuꝑbiam in tuo ſen-
ſu: aut in tuo verbo nunq̄ꝫ dn̄ari permittas. Thobie
iiij. Sciens ꝓ certo: ꝙ ſenſus ⁊ cogitatio hūani coꝛdis
ꝓna ſunt ad malū ⁊c̄. Geñ.viij. Et vbi ſenſus dn̄ant̄
pax aīe turbat̄: ſicut ptꝫ. P.iiij.10. Vn̄ apł's ad Phił.
iiij. Pax dei que exuperat omnem ſenſum cuſtodiat
5 coꝛda veſtra. Et ſignanter dicit: pax dei tanq̄ꝫ ſuperi-
oꝛis p̄ncipis ⁊c̄. Illi g̊ qui bene viuendo deū interius
in ſecreto nō habēt coꝛdis: quantūcūqꜫ ſenſus ſignant
exterioꝛes: ſicut faciūt illi q̇ euāgeliū Joānis audiēdo
tot crucibꝫ oꝛa aures ⁊ nares: ⁊ quaſi omēs coꝛpis par
tes tam diligēter ſignant: nō tamē diabolum ne intret
excludere poſſunt: quia ⁊ tunc tempoꝛis ꝑ pctm̄ moꝛ-
tale in quo ſunt interius habitat: nec iuſticia dei ſcit ꝑ
tales cruces patrociniū dare criminibus. Sed potius Exm̄
eis impꝛoperari poſſet ne eis ꝯtingeret: qđ legit̄ quon-
dā ſancto ꝯtigiſſe Golloto: de quo fertur ꝙ ollam ſuaꝫ
benedixit ⁊ ꝙ diabolus qui erat in olla ꝓpter illam be
nedictionem exire non potuit. Sic ⁊c̄. Si ergo illū ta-
libus crucibus ⁊ ſignis dei auxilio vultis extra ſenſus
veſtros cuſtodire: pꝛius deū introducite: ⁊ diabolum
bene viuendo expellite: ⁊ refoꝛmamini in nouitate ſen
ſus veſtri: ad Roma.xij. Ad hoc v̄o ꝙ deus coꝛ intret 6
⁊ illud inhabitando in pace cuſtodiat: opoꝛtet ꝙ poꝛte
exterioꝛes .i. ſenſus omnibus vanitatibus ⁊ concupi-
ſcentijs claudant̄: ⁊ poꝛte interioꝛes .i. intellectꝰ memo
ria ⁊ volūtas: deo ꝑ fidem ſpem ⁊ charitatem aperiant̄
Et ſic poteſt intelligi illud pſał.xxiij. Attollite poꝛtas
pꝛincipes veſtras: id eſt O pꝛincipes chꝛiſtiani attolli
te .i. coercete poꝛtas veſtras exterioꝛes .i. ſenſus. Et ele-
uamini poꝛte eternales .i. aperite poꝛtas interioꝛes deo:
⁊ introibit rex glīe. Figura.iij. Regū.vj. vbi de domo
dei quā Salomō edificauit dicit̄: ꝙ vtrūqꜫ oſtium du
plex erat: ſemuicem tenēs aꝑiebatur: tali videlicet mo-
do erat factum: ꝙ vna parte ſe claudente alia aperieba
tur ⁊ econuerſo: ſignificans tam pꝛedictas poꝛtas exte
rioꝛes ⁊ interioꝛes: q̄ꝫ etiam ꝙ ſicut Adā expulſo poꝛ-
ta celi claudebat̄. Geñ.iij. ⁊ inferni poꝛta aperiebatur.
Eſaie.v. Dilatauit infernus os ſuum. Ita econuerſo
dum celi poꝛta aperiebat̄: in aperitiōe lateꝛ chꝛiſti: qđ
eſt oſtiū celi: de quo Geñ.vj. Oſtium pones in latere
arce: poꝛta inferni claudebatur: niſi homo gratis eam
ſibi aperiat peccando. De iſtis oſtijs dicitur ſił Ezech.
xlj. Ex vtraqꜫ parte bina erant oſtiola: quia ſicut duo
ſūt oſtiola ad infernum: vnum in ſenſibus per culpā:
aliud in moꝛte ad penam. Ita duo ſunt oſtiola ad celū
vnum in potentijs anime ad meritum: ⁊ aliud in moꝛ
te ad pꝛemium: de quibus Ezech.xl. Oſtium erat con-
tra oſtium per ſecūdū oſtiū non intrabit fruſtra infla-
tus ſenſu carnis: ad Cołi.ij. Nota. A.xxiij.13.
¶ Signa aūt certiſſima oſtendūt in ſenſuuꝫ actibꝫ: q̇s Ar.iij.
ſit coꝛdis inhabitatoꝛ: vel deus vel diabolus: ⁊ omnē
interioꝛis hominis conditionē atqꜫ qualitatē: de qui-
bus ſignis in parte dictum eſt. D.ix.14. Nam ſicut 7
igne vel lumine in domo accenſo: feneſtre clauduntur
ne per ventum intrantem lumen extinguat̄. Sicut er-
go aperitio feneſtrarum eſt ſignum ⁊ cauſa extinctiōis
luminis in domo ⁊ clauſio econuerſo. Ita clauſio ſen
ſuum eſt ſignum ⁊ cauſa ꝙ ille eſt in anima qui dicit.
Ego ſum lux mundi Joan.viij. Et de talibus dicere
poſſumus illud .j. Joan.v. Scimus quia filius dei ve
nit ⁊ dedit nobis ſenſum ⁊c̄. Iterū ſicut leuitas fami-
lie eſt ſignum leuitatis domini: nam ſm̄ iudicem po-
puli: tales ⁊ miniſtri eius. Eccł.x. Et iudex qui liben-
ter audit verba mendacij omēs miniſtros habebit im
pios. Prouer.xxix. Sic diſſolutio ⁊ inoꝛdinatio actuū
in ſenſibꝫ exterioꝛibꝫ: in illis de q̇bꝫ ad Roma.j. Tra-
didit illos deꝰ in repꝛobū ſenſum ⁊ ſignuꝫ ⁊c̄. Et ſic
ſigna exterioꝛa q̇s cognouit ſenſuꝫ dn̄i: ad Roma.xj.
¶ Articulus quartꝰ patet pꝛimo ꝑ exemplū de eo: de q̊ Ar.iiij.
fertur: ꝙ cum vidiſſet amicos lachꝛymantes: pꝛo eo ꝙ 8
vnum amiſiſſet oculum queſiuit vtrum flerent ocu- Exm̄
lum quem amiſit vel pꝛo eo quē habuit: illis dicentibꝫ

ꝙ oculum flerent perditū. Reſpondit:hoc fatuū eſſe:
quia potiꝰ flere deberēt inimicū ſecū morantē ꝗ̄ rece-
dentē:qđ verū eſt de quocūqȝ ſenſu: ꝑ quē q̇s ad pctm̄
trahiť:q2 meliꝰ eſſet ad vitam ingredi ſine illo ſenſu ꝗ̄
Exm̄ cū illo mitti in gehennā. Nota ad hoc exēplū de Agel
lio.O.vij.17.De iſtis g̊ ⁊ his filibꝫ pōt dici illđ.Eccľ.
x.Ciuitates.i.eccľia militans ⁊ triumphans inhabita
bunť ꝑ ſenſum prudentium ⁊c̄.

S.vij. **SEqui debemus chriſtū.**
Primo triplici via.Secūdo triplici mō.Ter-
tio ſequi non debemus diabolum: mūdum et carnem
voluptatem.

Ar.j. ¶ Q̄tū ad primū debemꝰ ſeq̇ chriſtū ꝑ viā miſcđie et
1 charitatis:ꝑ viā mūdicie ⁊ caſtitatis:ꝑ viā reuerētie ⁊
fidelitatis. ¶ Pⁱo g̊ oportet ꝙ ſeq̄mur ꝑ viā miſcđie:
oībꝫ iniurias remittendo ⁊ charitatiue diligēdo: ita ꝙ
nullū odio habeamꝰ:nec de aliq̊ vindictā capiamꝰ cor
dis rācore:nec oris detractiōe vľ maledictiōe:nec operł
ſeu manuū vindicatiōe.Per hāc nāqȝ viā chriſtꝰ ad ce
lū iuit.D.x.2.Et hāc ore docuit tāq̄ȝ viā celi.D.ix.8.
⁊.10.⁊.21.Tu me ſequere:ſcȝ ꝑ viā pacis ⁊ dilectiōis.
Juxta illud Heb.xij.Pacē ſeq̄mini cū omnibꝫ hoībꝫ.
Per viā illā beſtie iracunde ⁊ crudeles:q̇ ſe vindicant
ore:ope ⁊ modis q̇bꝫ pn̄t: q̇ etiā tp̄s expectāt nocendi:
odiū in corde ſuo diu portātes:ip̄m nō ſequunť:ȝ dia-
bolū q̇ ſꝑ ſuꝑbit odit ⁊ inuidet:de q̊ Apocaľ.vj.No-
men illi mors ⁊ infernꝰ ſeq̄bať eū.Sed tm̄ illi:q̇ in die
2 iudicij erūt a dextrł.i.oues illū ſequunť.Joā.x. ¶ Se
cūdo neceſſe eſt ꝙ ip̄m ſeq̄mur ꝑ viā mūdicie ⁊ caſtita
tis:ita ꝙ nec cor cogitatiōibꝫ: nec corpꝰ turpibꝫ inq̇ne
tur luxurie opibꝫ:ȝ fiat cor ⁊ corpꝰ immaculatū:vt nō
ꝯfundar.Cōfundiť nanqȝ tā corpꝰ ꝙ̄ aīa ſi inq̇neť: q2
ſicut illi ſequūť chriſtū ad vitā eternā:q̇ ambulāt ī via
immaculata:de q̇bꝫ Apoca.xiiij.Hi ſunt q̇ cū mulie-
ribꝫ nō ſunt coinq̇nati:ideo ſequunť agnū:q̊cūqȝ ierit.
Jta illi ſequunť diabolū ad dānationē eternā:qui am
bulāt ꝑ viā pollutā laſciuie:de q̇bꝫ.ij.Petri.ij. Multi
ſequunť eoꝝ luxurias:g̊ multi dānanť: q2 multitudo
in hoc pctō diabolū ſequiť: q̄ſi bos ductꝰ ad victimā.
3 Prouerb.vij. ¶ Tertio neceſſe eſt ꝙ chriſtū ſeq̄mur ꝑ
viā reuerētie q̄ȝtū ad deū:ita ꝙ reddamꝰ deo reueren-
tiā debitā:corde in ip̄m credēdo:⁊ ore nomē eiꝰ inuanū
non accipiēdo:nec vota vel iuramēta vel fidē datā de-
ferēdo vel deſponſatā frāgēdo Job.xxxvj.Caue ne de
clines ad iniquitatē:hanc em̄ cepiſti ſequi poſt miſeriā
Sed heu primā fidem multi iurātes frangūt:q2 auari
cia ſequiť cor eoꝝ.Ezech.xxxiij. Secundā v̊o frāgit q̇
ſequiť amatores ſuos adulterando.Oſee.ij.Et oꝑe vt
in diebꝫ feſtiuis ip̄m ſeq̄mur:non ad foꝝ vel ſpectacu
la vel tabernas vel oꝑa mala vel etiam manualia: ſed
ad eccľiam:exemplo illius: de quo dicitur Luce.xviij.
ſequebať illum magnificās deum. Jta nos laudantes
deum in domo eccľie.Ergo ſicut doceť Luce.xxij.Se-
quimini eum in domū in quam intrat. Et ꝑ viam iu-
ſticie ⁊ fidelitatis:q̄ȝtum ad ꝓximū:ꝙ ei nō noceamꝰ:
in anima ad peccandū ip̄m inducendo:nec famam au
ferendo:nec corpus ledēdo:nec bona alienādo:ſed ſeq̇
mini quod iuſtum eſt.Eſa.lj.Per iſtas tres vias ſicut
p̄cipiť Deuť.xiij.Dn̄m deū veſtrū ſeq̇mini:q2 beatꝰ q̇
morte dicere pōt illud Job.xxiij. Veſtigia eiꝰ ſecu-
tus eſt pes meus.Et infelix qui nō ſequiť: q2 membra
ad locum vbi caput eſt venire nō poſſunt: nec peregri
ni ad locū attingere:quo ductor p̄cedit niſi ip̄m ſequā
tur. Jta nec nos. Dicat ergo quilibet ⁊ oꝑe impleat
illud Geū.xxxiij. Precedat dn̄s meꝰ ego paulatim ſe-
quar veſtigia eius.

¶ Sequar inquit nō tm̄ per p̄dictā triplicē viā: ȝ etiā Ar.ij.
triplici mō obediēter velociter ⁊ pſeuerāter.Pⁱo obe-
dienter:exēplo ſeruoꝝ ⁊ pueroꝝ:qui ſi tota die obediē 4
ter ſequunť peditādo mgr̄m ſuū equitantē ꝓ paruo ſa
lario: a fortiori nos deberemꝰ volūtarie ſequi chriſtū:
quaſi ſociū nobiſcū peditantē ꝓ gr̄a in p̄ſenti ⁊ gľia in
futuro: qui magnas nobis dedit vltimi ſalarij arras:
bona nature fortune ⁊ gratie ꝓmittens. Prouer.xxj.
Q2 qui ſequitur iuſticiam ⁊ miſcđiam: inueniet vitā
⁊ iuſticiam ⁊ gloriam:ſolutionem vltimam. Sed heu
multi ip̄m ſequunť: ſicut mali gartiones cū murmu-
re:nec ei vt deberent obedire volunt:niſi ꝑ̇us verberē
tur infirmitatibꝫ ⁊ aduerſitatibus. Similes cuidā fa- Exm̄
tuo qui cum in via ductorē ſuū ſequi nollet.dixit: ver
bera ſtultū cū virga circa tibias: ⁊ tūc obediet tibi: qđ
⁊ fecit:ſic iſti:q̇bꝫ diciť Job.xxxvj. Cepiſti ſeq̇ poſt mi
ſeriā.Secūdo velociter non tepide nec negligēter obe-
diendo ⁊ agēdo:ſicut ille de quo dicitur Luce.xxij.ꝙ
ſequebať a longe:ſed fortiter ⁊ feruēter: exemplo Pau
li qui dicit:perſequar ſi quo modo comprehēdam: ad
Phiľ.iij.Comprehēdam inquit. Jlle qui lente ſequiť
nunq̄ȝ comprehendere poteſt illum qui velociter prece
dit ⁊ fortiter.Sed chriſtus fortiter preceſſit: quia ſicut
in pſaľ.xviij.Exultauit vt gigas ad currendam viam
Ergo ad hoc ꝙ cum apoſtolo ip̄m comprehēdamus:
oportet ꝙ velociter currendo ip̄m ſequamur.Ad hoc 5
autem tria nos iuuant:quorum primum eſt depoſitio
om̄is peccati ⁊ male affectionis: ita videlicet ꝙ non ſit
in nobis pondus peccati deprimēs:ſed ſimus ſicut di-
citur Heb.xij. Deponētes om̄e pondus ⁊ circūſtans
nos peccatum.Secundo multum iuuat:ꝙ pedes affe-
ctionis aliquibus occupationibꝫ terrenis curſum no-
ſtrum impediētibus nō immergātur:nec lutoſe volu-
ptati infigātur. Velocius nanqȝ ⁊ facilius currit ille
cuius planta pedū faciliter terram planā tangit:⁊ cor-
pus ſpericū quod tangit planū in pūcto faciliꝰ moueť
⁊ currit:q̄ȝ corpus quadratū quod terrā tangit ex toto
latere.Sic facilius deum ſequiť:qui nullis voluptati-
bus immergitur:nec terrena corde tāgit vel querit ni-
ſi in puncto neceſſitatis.Talis dicere poteſt illud Lu-
ce.ix.Magiſter ſequar te quocūqȝ ieris.Tertiū iuuās
ad hoc eſt depoſitio oneris terrenarū diuitiarū. Onu-
ſtus nanqȝ nō poteſt bene ſequi illū:qui ſine onere va-
dit: ꝓpter qđ chriſtꝰ docuit illos: qui ꝑfecte ip̄m ſequi
vellent deponere diuitias: dicens Math.xix. Si vis
ꝑfectus eſſe vade ⁊ vende om̄ia que habes ⁊ da paupe
ribus: ⁊ habebis thezaurū in celo: ⁊ veni ſequere me.
Notate ordinē verborū qđ eſt ꝑfectiſſimū in oꝑatiōe: 6
⁊ primū in intentiōe: ponit vltimū tāq̄ȝ finē ⁊ cauſam
cauſarum in executiōe:dicēs.Sequere me. Jn quo no
ſtra maxima in via ꝯſiſtit ꝑfectio. Secūdo nos ad illā
excitat ꝑfectionem:dicēs.Si vis ꝑfectus eſſe:vade ⁊c̄.
Tertio ſubiungens ꝑfectionis modum:dicēs:vende:
⁊ da ⁊c̄.Quarto ſubiungit eiuſdē ꝑfectiōis finē ⁊ effe-
ctū:dicens.Habebis thezaurū ⁊c̄.Sed q̄ntū tria ꝑ̇ma
ſint diuitibꝫ difficilia:ptȝ ꝑ exēpluȝ illius cui hec dixit.
Nam de eo ibi ſequiť. Cum autē audiſſet adoleſcens
verba hec:abijt triſtis:erat em̄ habēs multas poſſeſſio
nes. Et quia tria illa p̄ambula ſunt eis difficilima ex
propria voluntate:quartum erit eis impoſſibile ex di-
uina ſententia: ſicut patet per hoꝝ quod ſequiť. Jeſus
aūt dixit diſcipulis ſuis.Amē dico vobis: quia diues
difficile intrabit in regnum celorum.Et iterū dico vo-
bis. Facilius eſt camelum per foramē acus tranſire ꝙ̄
diuitem intrare regnū ⁊c̄.Quod aduertentes apoſtoli

qui chꝛiſtū ꝑfecte ſeq̄ cupiebāt: oīa hec ſalutis ⁊ ſeq=
le impedimēta ꝓijciebāt: dicētes. Ecce nos reliquim⁹
oīa: ⁊ ſecuti ſum⁹ te. Math. xix. Etiā minima q̄ ſine
pctō habere poterāt: reliq̄rūt: vt facili⁹ ſine impedimē
to ſequerētur: qꝛ relictis retibꝫ ⁊ naui ſecuti ſunt eum.
Math. iiij. Ita ꝙ ipi ſic reliquerunt oīa: ꝙ nec iuſte
nec iniuſte bona terrena hr̄e voluerūt. Non eſt neceſſe
ꝙ oēs ſeq̄mur chꝛiſtū vel apl'os in vtraqꝫ via vl' mō:
ſed in vna: qꝛ ſicut dꝛ Eccles. ij. Quis eſt in q̄ bō vt ſeq̄
7 poſſet regē factoꝛē ſuū? ¶ Tertio ꝑſeuerāter chꝛiſtū ſe=
qui debem⁹: nō ſicut canes ꝑmiſantes: q̄ cito deficiūt.
Sed ſicut dicit apl's ad Gal'. vj. Bonum aūt faciētes
nō deficiam⁹: tpe em̄ ſuo metem⁹ nō deficiētes. Ad hꝰ
aūt multū iuuat viſus fidei: qꝛ ſicut canis ꝑſeuerāti⁹
⁊ veloci⁹ ſequit̄ p̄dā qui illam videt. Ita in ꝓpoſito:
ſicut dꝛ. Vidit ⁊ ſequebat̄ eū Luce. xviij.
Ar. iij. ¶ Qꝛ v̄o nulli ſequi deberēt diabolū ſeductoꝛē dimiſ=
8 ſo chꝛiſto remuneratoꝛe: ptꝫ ꝑmo ꝑ exēplū in natura:
in q̄ videm⁹ ꝙ nullū aīal ſuū naturalē ſequit̄ inimicū
Ouis em̄ nunq̄ ſequit̄ ſed fugit lupū. Et bꝛeuit̄ oīe
naturale etiā inſenſibile ſuū fugit ꝯriū. Joā. x. Alienū
aūt non ſequunt̄. Secūdo idē oſtēdit̄ ꝑ exēplū in arte:
in q̄ videm⁹ ꝙ qui habet volūtatē aliquā arte ſciendi:
non ſequit̄ doctrinā ei⁹ quē ſcit nihil de arte illa ſcire.
Ita q̄ habet volūtatē addiſcēdi quō aīam ſuā ſaluare
poſſit: nō deberet ſeq̄ doctrinā demonis: in ſupbia: ira:
inuidia: ⁊ alijs peccatis cū illis ſtult' iudeis q̄ dixerūt
Deut̄. xiij. Seq̄mur deos alienos: quos ſi ſeq̄ volueri
Exm̄ tis miniſtrabūt vobis. Sicut miniſtraſſe legit̄ q̄dā de=
mon ſeruo ⁊ ſequeſtri ſuo q̄ ad amaſiā ſuā de nocte ꝑ=
gens: cū ad fluuiū veniret: ⁊ pōtem fractū inueniret:
ſtatim demon in foꝛma equitis affuit. Cui cū diceret:
ꝙ vltra aquā duceret ſup equū a tergo: in medio flu=
minis illū ſubmerſit. Ita in moꝛte in medio inferni de=
merget eos: q̄ ipm ſequunt̄: ſicut lucifer ſubmerſit an=
gelos ſequaces ſuos: hoc vobis eueniet: qꝛ ſecuti eſtis
Baal. iij. Regū. xviij. Ve vobis ꝓphetis q̄ ſequūtur
9 ſpm̄ ſuū ⁊c̄. Ezech. xiij. Nec ſequi deberēt mundū: id
eſt multitudinē errantē: vt eis loquētibꝫ ⁊ dicētibꝫ cō=
tra doctrinā eccl'ie: ſicut ꝙ foꝛnicatio nō eſt pctm̄ moꝛ=
tale: vel de⁹ non vult ꝑdere quos cōdidit: crederēt vel
Exm̄ iuxta opa eoꝝ facerēt. Ipi nāqꝫ qui multitudini ſic lo=
quēti credūt: aſſimulant̄ cuidā ſimplici: cuius ſimplici
tas nō multū diſtabat a ſtulticia: quē cū quidā vt fert̄
viderēt ꝙ agnū ad foꝝ poꝛtaret: ꝯfederatiōe inter ſe fa
cta: vn⁹ poſt aliū ei obuiātes queſierūt: q̄re canē poꝛta
ret. Ipo v̄o hoc negāte: firmiter ſic eſſe aſſeruerūt. Fa=
tuus v̄o ille licet ꝑmis duobꝫ aut tribꝫ hoc aſſerentibꝫ
nō crederet: vidēs tantā multitudinē in hoc ꝯcoꝛdare
ita eſſe credidit: ⁊ agnū tāq̄ canē a ſe ꝓiecit: dicēs: hic
iaceat: q̄d ego credidi ꝙ fuiſſet agn⁹. Tales ſunt quos
multitudo v̄bo vel exēplo decipit: ꝯ exemplū Loth: q̄
nō ſeq̄bat̄: ſꝫ fugiebat ꝯſoꝛtiū ſodomitarū. Et ꝯ exēplū
Thobie q̄ fugiebāt ꝯſoꝛtia oīm. Thobie. j. Et ꝯ exem
pla oſtēſa. E. vij. 12. Nā ſi videret totā multitudinē
ſuā cōburere domū: dicentē: ꝙ hoc malū nō eſſet: nul=
l⁹ ſenſat⁹ in hoc multitudini crederet vel exēplū ſeque
ret̄: g̊ in ſpūalibꝫ nō ſeq̄ris turbā ad faciendū malum.
10 Exo. xxiij. Nec ſeq̄ deberēt ꝓpꝛiā ⁊ carnalē volūtatē:
qꝛ ꝙ illā ſequētes totū ꝯfundūt: ptꝫ pꝛimo ꝑ exemplū
in natura. Terra em̄ q̄ ab alio culta ⁊ regulata eſt fer=
tilis ⁊ fructifera: ſue nature ꝓpꝛie derelicta efficitur ſte=
rilis ſeu pꝛofert ſpinas ⁊ herbas nociuas. Sic in arte
puer ad artē poſit⁹ ⁊ ꝓpꝛie voluntati ⁊ regimini dere=
lictus: raro bene pꝛoficit: immo nunq̄ perfecte artem
illam addiſcet. Sic nec artem ſalutis animarū. Opoꝛ=
tet ergo ꝙ illi qui chꝛiſtū ꝑfecte ſequi volunt: ſicut dicit̄
tur ad Titū. ij. Sint abnegātes impietatē ⁊ ſecularia
deſideria. Quia ſicut dicit̄ Luce. ix. Qui vult venire
poſt me: abneget ſemetipm ⁊ tollat crucē ſuam ⁊ ſequa
tur me. Illi qui ſic chꝛiſtum ſequi nolunt: ſed potius
diabolum ⁊ multitudinē ⁊ ꝓpꝛiam volūtatem: quam
plures ſequūtur q̄ chꝛiſtum: cuidam magno aſſimilā
tur. ⁊ ſtulto ſaracenoꝛum duci. De quo fertur ꝙ cum Exm̄
ꝑ chꝛiſtianoꝝ p̄dicationē duct⁹ eſſet ad locū baptiſmi:
⁊ vnū pedē hr̄et i aqua: anq̄ aliū intromitteret: q̄ſiuit
a baptizāte ꝑ oꝛdinem vbi eēnt pater ⁊ mater ⁊ oēs
pꝛogenitoꝛes ſui ⁊ vicini ante eum moꝛtui vel in poſte
rum moꝛituri? qui reſpondit: ꝙ in inferno: ſicut ⁊ om=
niū infideliū ⁊ maloꝝ chꝛiſtianoꝝ multitudo. Et ego
inquit ſi baptizatus fuero: quo vadam? cui reſpondit O ſtulte
ad celum inquit: ſi poſt baptiſmū bene vixeris. Cui il=
le: abſit ꝙ ego ita fatuus eſſem: ꝙ locum vbi parente=
lam meam ⁊ tantam multitudinē inueniam: deſererē:
⁊ irem ad locum vbi pauci ſunt reſpectu tante multi=
tudinis: ⁊ vbi nullum inuenirem parentem vicinum
vel amicum: ⁊ pedē quā in aqua poſuit retraxit. Ean=
dem ſtulticiam multi in oꝑe oſtendūt: indoctas fabu=
las ſecuti. ij. Petri. j.

Seruiāt quidam domino S. viij.

celeſti: quidam dn̄is terrenis: quidā dn̄is ſeu
ductoꝛibus infernalibus: id eſt demonū tentationibꝫ:
mūdialibꝫ cupiditatibꝫ: ⁊ carnalibꝫ voluptatibꝫ. Cir=
ca quas ſeruitutes: nouem ſunt dicēda. Pꝛimo nanqꝫ
oſtendet̄ qualiter debemus deo ſeruire. Secundo cau
ſa oſtēdet̄: quare eſt ei diligenter ſeruiendū. Tertio ex=
empla oſtendent̄ ad hoc mouētia. Quarto aliquoꝛum
oſtendit̄ ingratitudo: qui ei non ſeruiūt poſtq̄ ſtipen=
diū ab eo receperunt. Quinto qualiter dn̄is mundi ſer
uiēdum eſt. Sexto qui ſunt ſerui diaboli: ⁊ ꝙ in diuer=
ſis officijs diuerſos habet ⁊ plurimos ſeruos. Septi=
mo mod⁹ quo ei ſeruiūt ⁊ alios decipiūt. Octauo qui
ſunt ſerui mundi: diaboli: carnis: ⁊ finis: ⁊ ſtipēdium
iſtarū oſtendet̄ ſeruitutū. Nono ꝓ admiratiōe oſten=
detur: ꝙ non obſtante ꝙ dn̄i mali tale ſeruis ſuis ſol=
uunt ſalarium: tamen maximā habent ſeruoꝛū multi=
tudinē: qui eis ſeruiūt obediēter: ꝓmpte: feruēter: lar=
giter: ⁊ hilariter.
¶ Circa ad pꝛimū eſt fideliter deo ſeruiēdū q̄druplici= Ar. j.
ter. Pꝛimo ꝑ coꝛdis cogitationē. Secundo ꝑ oꝛis locu 1
tionē. Tertio ꝑ manuū opationē. Quarto ꝑ toti⁹ con=
iuncti paſſionē. Pꝛimo ꝑ coꝛdis meditationē eſt ei ſer=
uiēdū tripliciter: in ipm credēdo: ipm diligēdo: in ipm
ſperando. Pꝛimo in ipm credendo: quia verax eſt: ad
Roma. iij. Deus autem verax eſt: oīs homo men= Deus
dax. Sed heu in arte anime nonnulli potius credunt
ſoꝛtilegis mendacibus ⁊ necromaticis: de q̄bꝫ Deut.
ix. Cōtempſiſt' imperium dn̄i: ⁊ nō credidiſtis ei. Se=
cundo ipſum diligendo: quia bonus eſt. Luce. xviij.
Nemo bonus niſi ſol⁹ deus. Ideo Deut̄. vj. Diliges
dominum deum tuum ex toto coꝛde tuo ⁊c̄. Et ei ſer=
uiat' in oīi coꝛde: ⁊ in oīi aīa veſtra. Joſue. xxij. Sꝫ
heu multi dilexerūt eum in oꝛe ſuo ⁊ lingua ſua men=
titi ſunt: dicentes videlicet ꝙ eum diligunt: pſ. lxxvij.
Tertio in ipm ſperando: quia potens ⁊ beneficus eſt:
ꝓpter q̄d dicitur in pſ. lxj. De⁹ auxilij mei ⁊ ſpes mea
in deo eſt. Sic g̊ timete dn̄m: ⁊ ſeruite ei coꝛde ꝑfecto.
Joſue. xxiiij. Sed heu illi qui tantū in iſtis terrenis de=
lectantur: ꝙ celeſtia non multum appetunt: qui ſem=
per hic viuere vellēt: ſi poſſent: non crediderūt in deo:
nec ſperauerūt in ſalutari eius: pſalmo. lxxvij. ¶ Se=

tũdo eſt oꝛe ei ſeruiẽdũ tripliciter: de ip̄o reuerẽter lo-
quẽdo:q2 potẽs ⁊ p̄ſens eſt Eccl'.iij. Magna eſt potẽ-
tia dei:in ps̄.cxxxviij. Si aſcẽdero in celũ tu illic es ⁊c̄.
ḡ ſemꝑ p̄ſens. Sed heu male locuti ſunt de deo: in ps̄.
lxxvij. Secũdo ip̄m laudãdo:q2 dign9 eſt: ideo ſempꝑ
laus ei9 in oꝛe meo:in ps̄.xxxiij. Sed heu nõ eſt inuen-
tus q̇ rediret ⁊ daret gl'iam deo: ſed iurãdo ⁊ mẽtiẽdo
os eoꝝ locutũ eſt ſuꝑbiã:in ps̄.xvj. Tertio ip̄m dep̄cã
do:q2 larg9 eſt q̇ dicit:petite ⁊ accipietis Lu.xj. Dicat
ḡ q̇libet illud.j.Eſdre.ix. Dep̄catio mea apud deũ: vt
daret nobis vitã modicã in ſeruitute nr̄a. Sed heu nõ
oꝛauerũt nec oꝛãtes honoꝛauerũt: ꝫ poti9 dixerũt illõ
2 Malach.iij. Van9 eſt qui ſeruit deo. ¶ Tertio in opꝑe
manuũ eſt ei ſeruiẽdũ tripliciter. Pꝛimo ei in oı̄b9 obe-
diẽdo:q2 dñs noſter eſt:in ps̄. Ip̄e eſt dñs de9 noſter:
nos aũt ꝑpl's ei9: tãto poti9 eſt obediendũ q̄ȝ cuicunq̄ȝ
dño terreno quanto eſt oı̄b9 potẽtioꝛ. Ideo Actuũ.v.
Opoꝛtet obedire deo magis q̄ȝ hoı̄b9. Sed heu non-
nulli ſeruierũt poti9 creature ꝙ̄ creatoꝛi: ad Roma.j.
De q̇b9 dicet̃ infra arti.v. Secũdo opꝑa nr̄a q̄ntũ poſſu-
mus ei9 opꝑib9 aſſimilãdo:q2 ip̄e eſt pater noſter Joan.
viij. Patrẽ habem9 deũ. Sicut ḡ honoꝛ eſt filijs bonis
in opꝑib9 ſuis patri imitari bonũ: ſilia q̄ȝ ⁊ nõ ꝯ̄ria opꝑa
facere:ita honoꝛ eſt bonis imitari deũ. Ergo eſtote imi
tatoꝛes dei ſicut filij chariſſimi: ad Eph.v. vt ſil'es ſit'
illi de quo ad Phil'.ij. Sicut patri fili9 mecũ ſeruiuit in
euãgelio. Sed heu deũ q̇ te genuit dereliquiſti Deut.
xxxij. de quo ꝯquerit̃ Eſaie.j. Filios enutriui ⁊c̄. Ter-
tio ip̄m in oı̄b9 ſequẽdo:q2 ductoꝛ bon9 eſt lumen poꝛ
tans Joan.j. De9 lux eſt. Si ḡ viatoꝛes in terra extra-
nea vel tenebꝛoſa ſequunt̃ bonũ ducẽ: ⁊ luminis poꝛ-
titoꝛẽ p̄cedẽtẽ: ⁊ nos ſeq̇ debem9 deũ.iij. Regũ.xviij.
Si dñs eſt de9:ſeq̇mini eũ. Et ſicut exhibuiſtis mem-
bꝛa vr̄a ſeruire immũdicie ad iniq̇tatẽ:ita nunc ſeruite
iuſticie in ſanctificationẽ:ad Roma.vj. Sed heu mul
ti ſunt ſicut illi qui dixerunt:deo:recede a nobis:ſcien-
tiã viarũ tuarũ nolum9:de quib9 Hieremie.ij. dixiſti
non ſeruiã. Quarto eſt deo ſeruiẽdũ ꝑ toti9 coꝛꝑis paſ-
ſionẽ:nã ꝓpter deũ pati debem9:q2 fideliſſim9 ⁊ ſapien
tiſſim9 ſaluatoꝛ eſt Eſaie.xij. Ecce de9 ſaluatoꝛ me9. Si
ḡ ꝓ hoı̄e patit̃ homo:q̄ntomagꝭ ꝓ deo. Sed heu quia
multi nolũt pati:nec modicũ onus penitẽtie vel labo-
ris ꝓ deo ⁊ ſalute anime: ⁊ multa patiunt̃ ꝓ mũdo:ſi-
miles meretrici que ad vbera mariti clamat ⁊ non ad-
ulteri. Non aũt tu ſic:ſed predictis quatuoꝛ modis il-
li ſoli ſernies. Matth.iiij.
Ar.ij. ¶ Oꝛ ꝓpter multas cauſas fideliter ⁊ hũiliter ſeruien
3 dũ eſt. Pꝛimo q2 ſum9 ſerui natiui ſeu oꝛiginarij in ter
ra dei nati ⁊ nutriti ⁊ ex dei ſeruis oꝛiginẽ nr̄am trahẽ
tes:iuxta illud ps̄.cxv. Ego ſeru9 tu9 ⁊ fili9 ancille tue
Cũ ḡ ſeru9 teneat̃ dño ſuo ſeruire in opꝑib9 ꝑſonalib9 ⁊
realib9:ſicut ptȝ in.ff. veteri.li.vij.ti.de opꝑibus ſeruo-
rũ ꝑ totũ:ſequit̃ ꝙ̄ nos teneamur deo ſeruire:q2 pl9 ac
cipim9 a deo: q̄ȝ ſeruus oꝛiginari9: quia ille terrã:nos
aũt tã terrã q̄ȝ coꝛp9 ⁊ aı̄am: ⁊ oı̄a coꝛꝑis mẽbꝛa. Si ḡ
vnũ membꝛũ amiſiſſes ſempꝑ te reputares obligatum
ad ſeruiendũ ei:qui tibi illud membꝛũ reſtitueret. Er-
go a foꝛtioꝛi rõne deberes te reputare obligatũ ad ſerui
endũ ei:qui oı̄a mẽbꝛa tibi dedit:cũ nullũ haberes:er-
go ſeruite dño in leticia:in ps̄.xcix. Si vo ſeruire non
vultis:q2 eſtis ſerui empticij:q2 empti eſtis precio ma-
gno.j.Coꝝ.vj. Et ad hoc empti eſtis vt ei ſeruiatꝭ:nã
ꝑ p̄ciũ ꝓ vobis in cruce datũ. ſicut d2.j.Teſſal'.j. Con
uerſi eſtis ad deũ a ſimulacris veſtrꝭ:ſeruire deo viuo
⁊ vero. Si ergo redempt9 de duriſſimo carcere ſarace-
noꝝ:ſemper reputaret ſe obligatũ ſuo ſeruire redẽpto
ri ⁊ liberatoꝛi. Et ſi leo de quo legit̃ in vita ſancti Hie
ronymi ſeruiuit ei:q2 ip̄m a ſpina quã in pede habuit
liberauit. A multo foꝛtioꝛi chꝛiſtiani chꝛiſto ſeruire de-
berẽt redẽptoꝛi qui ip̄os quãtũ in eo fuit de carcere li-
berauit diaboli: ⁊ ſpinã per penitentie ſacramẽtum de
anima extrahit peccatoꝛum. Ergo ſicut dicit̃ ⁊ docet̃
in ps̄.ij. Seruite dño in timoꝛe. Ber̃. Juſte vendicat
vitam meam qui ꝓ mea ſuam dedit. Si vo ei ſeruire
non vultis ꝓpter duas cauſas p̄dictas:ſaltem tertia q̄
magnum ſtipẽdium futurum ſuperaddit ad hoc vos
aſtringat:quia videlicet eſtis ſerui conducti:quos con
ducit in re bonis p̄ſentib9 ſcilicet nature:foꝛtune: ⁊ gra
tie ⁊ ſpe:atq̄ȝ pꝛomiſſis bonis gloꝛie. Si ergo bꝛutũ ſer
uit ⁊ diligit ipſum: qui illud bonis p̄ſentibus nutrit:
quia ⁊ futura nõ ſperat. Ergo a foꝛtioꝛi ratione oı̄es
gentes ſeruient ei:in pſal'.lxxj. Propter p̄us data ⁊ ꝓ-
pter mercedem expectatam ⁊ ſperatã:quãdo dicturus
eſt deus illud. Math.xxv. Serue bone ⁊ fidelis: ſuper
pauca fuiſti fidelis:ſupꝛa multa te cõſtituam: intra in
gaudium ⁊c̄. Propter predictas tres cauſas oı̄es vi- 4
dentur multum obligati ad ſeruiendum deo: ⁊ ſpecia
lius qui plura ⁊ quietius que habent ab eo receperũt:
⁊ de eo retinẽt multa:ſicut reges ⁊ alij potentes: ꝓpter
quod dicitur in pſal'.cj. Et reges vt ſeruiãt dño. Quie
tius ſicut clerici qui ſũt coloni ⁊ ſerui aſcripticij:id eſt:
ſpecialiter aſcripti ad glebam dei colendam. Nec no-
men ſeruitutis dei timeant:quia licet predictis compa
retur ſeruitutibus:tamẽ multum ab illis differt: quia
predicte ſeruitutes ſunt laboꝛis ⁊ vtilitatis: dei autem
ſeruitus eſt libertatis: cui ſcilicet ſeruire regnare eſt: ⁊
eſt nobilitatis. Cuius ſerui per ſeruos ſignificant̃ Sa
lomonis.iij. Regum.ix. Poꝛro de filijs iſrael nullum
fecit Salomon ſeruum:ſed erant viri bellatoꝛes ⁊ mi-
niſtri eius. Ita ſerui chꝛiſti: id eſt boni chꝛiſtiani ſunt
nobiliſſimi milites vbi ſerui peccati ⁊ etiam alioꝝ do-
minoꝛum ſunt violenter ſubiecti. Et hoc totum ſicut
ſcribit̃.ij. Paralipo.xij. vt differentiam ſciant ſeruitu-
tis mee: ⁊ ſeruitutis regum terrarum:quia iam non di
cam vos ſeruos ſed amicos Joan.xv. ¶ Nec iterũ ti-
meant ei ſeruire:ſicut illi. R.v.40. quia ſub largo do
mino nullum defectũ timere deberent. Illi vo qui ti-
ment:quia aliquando viderũt ſeruos dei pati penuri-
am: ⁊ aliqua ſuſtinere aduerſa ⁊ ꝓpt̃ hoc a ſeruitio dei
ſe retrahũt. In hoc ſunt ſimiles cuidam ſtulto:de quo Exẽꝑ
fertur:ꝙ̄ infirmatus ad moꝛtem:reſpondit ꝙ̄ cõmuni
cari noluit:quia ſoꝛoꝛ ſua parũ ante infirmata cõmu-
nionem accipiens moꝛtua fuit. Non ſic nos ſed ſicut
dicit̃ Luce.j. Sine timoꝛe inimicoꝛũ noſtroꝛũ liberati
ſeruiam9 illi. In ſanctitate ⁊ iuſticia coꝛam ip̄o oı̄ib9
dieb9 noſtris. Et ſicut dicit̃ ad Roma.viij. Non acce
piſtis ſpiritũ ſeruitutis iterũ in timoꝛe:ꝫ accepiſtis ſpi
ritũ adoptiõis filioꝝ.
¶ Cũ p̄dictis vo cauſis q̄ deberent tanq̄ȝ cauſe neceſ- Ar.iij.
ſarie ⁊ preciſe oı̄es ad deũ ſeruiendũ artare. Alias ha 5
bem9 cauſas motiuas: ⁊ q̄ſi exẽplares plurimas. Qua
rũ alique excitãt amoꝛẽ:alique incutiũt timoꝛem. Int̃
excitantes amoꝛem. Pꝛimo exemplũ motiuũ habem9
quaſi in omni re naturali:in qua videm9 ꝙ̄ ſol ⁊ luna
⁊ omnia coꝛpoꝛa tam celeſtia q̄ȝ terreſtria diligẽter ſm̄
ſuam conditionem ⁊ naturam deo ſeruiũt. Et ſicut di
citur in pſal'.cxviij. Oı̄a ſeruiũt tibi. Et non tm̄ ſibi:
ꝫ plus nobis:ſicut patet ex auctoꝛitate Hugonis. A.
xxiij.20. In pꝛimo ergo:id eſt:in hoc ꝙ̄ oı̄a deo ſer-
uiunt excitamur ad ſeruiẽdũ:ne qui eſſe deberem9 om
nibus creaturꝭ melioꝛes:ſimus peioꝛes. In ſecũdo:id
eſt in hoc ꝙ̄ nobis ſeruiunt obligamur ⁊ neceſſitamur

ad ſeruiēdū ei: qui fecit hec ad illū finē: vt nobis ſerui-
rent: ⁊ nos ad illū finem: vt illi ſeruirem⁹. Sicut patet
Math. xxv. vbi tradidit ſeruis ſuis bona ſua: dicens:
Thema negociamini. Cū ģ tibi ſeruiat om̄is creatura Judith
xvj. rōnabiliter ⁊ iuſte ſcriptura p̄cipit: dicēs. Seruite
illi ſoli. j. Regū. vij. Secūdū exēplū habet̄ in om̄i arte
in q̄ videm⁹ cū q̄nto labore hoīes ſeruiūt q̄libet in ſta
tu ⁊ officio ſuo: multas duras dietas ſuſtinēt: vt victū
acquirāt ⁊ veſtitū: ⁊ cū expēſis ⁊ in iuuentute artē illā
addiſcūt: ⁊ ad ſeruiendū ſe offerūt ⁊ non tm̄ in artib⁹ ⁊
Exm̄ officijs licitis: ſed etiā illicitis: ſic in baſtiludijs: tornea
mētis: luctādo: corizādo: ⁊ hm̄oi. Que vidēdo ſanct⁹
hō ad feruēti⁹ ſeruiendū deo excitabatur ⁊ ad fletū: q2
ita diligēter deo nō ſeruierat. L. j. 14. Et tm̄ dn̄i q̄b⁹ tā
diligēter in om̄i arte ⁊ officio ſeruiūt: q̄nq3 q2 nō pn̄t:
Thema 6 q̄nq3 q2 noluūt: eis male ſoluūt: ģ Eligite hodie ꝙ pla-
cet: cui potiſſimū ſeruire debeat? Joſue. xxiiij. Tertiū
exēplū ad hoc accipiat q̄libet in factis vl' deſiderijs p̄-
prijs. Si em̄ ſeruiētes habeat: melior regula ei dare nō
pōt q̄liter deo ſeruire debeat: q̄3 q̄liter vult ꝙ ſerui ſui
ſm rōnē ei ſeruiāt. Si nullos habeat: melior regula ei
dari nō pōt: q̄ ꝙ ita fideliť ⁊ ita diligēter deo ſeruiat:
ſicut vellet ꝙ ſerui ſui ei ſeruirent ſi aliq̄s hr̄et. Siue ģ
habeat? ſiue nō: tā fideles ſerui ⁊ diligētes ſit? vos do:
ſicut vultis ꝙ ipī ſint vobis. Et ita veloces ⁊ p̄mpti ⁊
obedientes ⁊ hilares in ſeruitio dei: ſicut vultis ꝙ ipi
ſint in ſeruitio vr̄o. Hoc nā3 ratio dictat: nō ſolū ꝙ ſi
tis tales ſerui deo ſed meliores: vt in aliq̄ deū vobis p̄
ponatis ⁊ meliorē faciatis: cui oēs p̄pli trib⁹ ⁊ lingue
ſeruiēt Dan. vij. Sed heu facta oſtendūt ꝙ aliť eſt: q2
non eſt aliq̄s vr̄m qui libēter hr̄e vellet ſeruū: q̄ q̄tidie
c̄ ei⁹ faceret mādata: vel ebrioſum vel latronē vl' luxu
rioſum qui bona mgr̄i expenderet viuēdo luxurioſe ⁊
hm̄oi vicioſum. Et cū nolletis ꝙ aliq̄s ſic ſeruiret vo
bis: nō ſic ſeruiētes deo: vos ipos deo p̄fertis. Et ſic do
faciētes ꝙ nollet? qd̄ fieret vobis: vos dn̄os ⁊ ipm ſer
uū facit?. De q̄b⁹ cōqrit̄ Eſa. xliij. dicēs. Seruire me
7 feciſti in peccatis tuis. ¶ Q̄tū ad ſecundā p̄tē hui⁹ ar-
ticuli. Primū exēplū ſeu cām que timorē incutit acci-
pere poſſum⁹ de vindictis: q̄s deus accepit in p̄nti: de
his q̄ ſibi nō ſeruiūt: puertēdo oīa q̄ creata ſunt ad ſer
uitiū nr̄m: ſicut oſtēſum eſt in p̄ma parte hui⁹ articuli
in principio: ad ſterilitatē ⁊ ad miſeriā nr̄am in p̄nti ſic
oſtēſum eſt. T. v. arti. j. Et. A. x. 11. Q2 nā3 hoc a deo
Exm̄ fiat hac de cauſa: p3 tā exēplo q̄3 etiā rōne. Exēplū ha-
bet̄ ad hoc in vitiſpatrū: vbi inuenit̄ ꝙ q̄dā ſctūs par
cuidā quereti: quare tp̄a moderna ſūt peiora tp̄ib⁹ an-
tiquis? in hoc ꝙ in reb⁹ creatis non tāta inuenit̄ fertili
tas. Reſpōdit: quia hō peius ſeruit deo ⁊ primo: nam
nunc ſicut minoratur ⁊ refrigeſcit charitas: ſm quod
veritas prenūciauit in euangelio: ita minuit̄ fertilitas.
Et quando maior fuit ad deum ⁊ p̄ximū dilectio: ma-
ior fuit rerum abūdantia. Et ſicut loco dilectiōis que
fuit tunc in cordibus: creſcunt inuidia ⁊ odium: ita iu
ſtum videtur vt loco bonorum fructuum qui tunc cre
ſcebant in terra: nūc creſcūt herbe nociue. Nam ratio
hoc dictat: quia cū terra inferior hoīe ſit facta: vt homi
ni ſeruiat: ⁊ homo inferior deo: ⁊ medi⁹ inter deū ⁊ ter
ram ſit factus vt ſeruiat deo: bona ratio ⁊ debita vide-
tur proportio: ꝙ ſicut homo ſeruit ſuo ſuperiori deo:
ita terra ⁊ om̄is creatura corporalis ſuo ſuperiori ſerui
at hoī: ſi bene: bene: ſi male: male: hac ģ decauſa ī fame
⁊ frigore ⁊ miſeria eram⁹ ſub elemētis mūdi ſeruiētes
ad Gal. iiij. Secunda cauſa incutiens timorem p̄ſan-
da eſt ex vindicta quā de⁹ de ſeruis nequam accipiet
in futuro: quādo om̄ia que ad noſtrū ſeruitiū ſunt fa-
cta: puertet ad nr̄m tormētū: ſicut oſtēſum eſt. A. x. 13.
tunc experimento ſentient ꝙ nūc credere noluūt: illō vic3
qd̄ dixit chriſt⁹ Lu. xij. Seruus ſciens voluntatē dn̄i
ſui ⁊ nō faciēs: plagis vapulabit multis.
¶ Paueāt ⁊ caueāt ſerui ingratiſſimi: qui vic3 in facto. Ar. iiij.
Primo ſiles ſūt cuidā demoni q̄ Gerardū ſe noīauit: 8
qui poſtq̄3 habuit caputiū ⁊ cappā ampli⁹ molere no-
luit. Secūdo aſſimilant̄ cuidā catto: de quo xp̄e exem- Fabula
plū fabuloſe fert̄: ꝙ quidā religioſi videntes ei⁹ vtile
ſeruitium: quia multos mures occidit: ipm ad frater-
nitatem acceperunt ſeu recipiebant: qui indutus mu-
res cape ceſſabat: ð quo cū alij mirarent̄: dixit ꝙ ſolita
opa per alios faceret cattos: ipe vo quaſi alior̄ magi-
ſter quieſceret: ⁊ alios q̄liter facerent informaret. Iſtis
nan3 om̄es illi aſſimilantur: qui anteq̄3 promoti vel
ditati ſunt: deuote deo ⁊ alijs ſeruiunt: ⁊ humiliter lo-
quūtur: ſicut iuuenes ſeculares ⁊ filij nobilium: ⁊ cō-
muniter paupes in om̄i arte vel mercatiōe vel officio.
Nam iuuenes ſeculares ⁊ filij diuitum dum iuuenes
ſunt: mane ſurgunt: matutinas de beata virgine dili-
genter dicunt: ⁊ magnam conſcientiā haberēt illas di-
mittendi: de minimiſq3 conſcientiā faciunt ⁊ confiten-
tur: miſſas deuote cum letanijs in mane audiunt. Alij
etiam in om̄i officio dum pauperes ſunt: multū ſunt
obſequioſi: ⁊ deo in caſtitate ſeruiunt: ne de officijs ſu-
is expellātur: vel ne peiorem fortunā habeant in agen
dis: cum vo caputiū habuerint: id eſt: cum fortuna il-
lorum fuerit meliorata: vidēdū eſt quid faciant. No-
biles vo cum adepti fuerint dn̄ium ⁊ ab illorum exem
pti poteſtate: qui ſolebant mane aſtare dn̄o: dormiunt
vſq3 ad tertiam. Et qui ſolebant omnib⁹ eſſe gratioſi ⁊
ab omnibus benedici: p̄pter durum dn̄im ab omni-
bus maledicūtur. Alij vo qui in paupertate caſtitatem
fingebant: ⁊ omnib⁹ erāt obſequioſi: incraſſati: impin
guati: dilatati: fedam vitam ducere non timent: ⁊ vxo
res quas in paupertate acceperunt ditati erubeſcunt ⁊
repudiant: ⁊ a diuitijs ⁊ cupiditatibus intm̄ ſuffocan-
tur: ꝙ magis inuite nunc obolum q̄3 quādoq3 denari-
um expendunt. Scholares vo quos aliqui in eccleſia 9
ponunt atq3 promouent p̄pter bonitatem quam in eis
vident: ſicut predictus cattus ponebatur in religione:
quādo iam p̄moti ſunt vt mures animas deſtruentes
in horreo dn̄ico deſtruerent: per ſeipos hoc facere no-
lunt: ſed per alios ſacerdotes om̄ia facere volunt. Ipi
vo in curijs venationib⁹ ⁊ negocijs ſe implicant ſecu-
laribus: in quibus tm̄ occupātur: ꝙ ſepius ⁊ cum mi-
nori remorſu conſciētie nunc matutinas de die ad q̄s
tenentur dimittunt: q̄3 aliquando fecerūt matutinas
de beata virgine ad quas non tenebātur: niſi volunta
rie. Et ꝙ vix vnam audiunt miſſam: nullam vo dicūt
miſſam: etiam illi qui non promoti dicere ſolebant: in
qua cum audiunt: non circa letanias dicendas: ſed cir
ca literas legendas vel conficiendas vel ſigillādas oc-
cupantur. Et qui non p̄moti ſolebant eſſe largi: vt per
munera ⁊ largitatis nomen citius promouerent̄: poſt-
modum fiunt tenaces per opus auaricie ſequens: oſtē
dētes ꝙ in largitate precedēti ⁊ etiam obſequio: ſimo-
niam commiſerunt mentalē. Nam ꝙ per mun⁹ a ma
nu vel obſequio quale eſt ꝙ quis ſeruiat epīs vel alijs
patronis: illa intentiōe ꝙ p̄moueatur: vel per mun⁹
a lingua ſine pactione coram deo qui intuet̄ cor. j. Re-
gū. xvj. committat̄ ſimonia: videant Decretalē. lib. v.
ti. de ſimonia. c. tua nos: ſub tenore ſequenti. Si tamen
is qui talē donationem facit ea intentione ducatur: vt
per temporalia bona que offert ſpiritualia valeat adi-
piſci. Et clerici qui eum in fratrem admittunt. non

eſſent eũ niſi cõmoda tp̄alia reciperent admiſſuri: ſine
dubio tã ille q̃ȝ iſti apud diſtrictũ iudicẽ qui ſcrutator
eſt cordiũ ⁊ cognitor ſecretoꝝ culpabiles iudicant̃: hec
ibi. Quibꝫ primo ꝯcordat Decretũ ſumptum ex v̄bis
Bede. j.q.iij. non ſolũ: dicẽs: ꝙ nõ ſolũ vẽditores ſũt
colũbarũ: ⁊ domũ dei faciũt domũ negociatiõis q̃ ſa
cros ordines largiẽdo p̄ciũ pecunie vel laudis vl̃ etiã
honoris inquirũt: verũ hi q̃cq̃ q̃ gradũ vel grãm in ec
cleſia ſp̄ualẽ nõ ſimplici itẽtiõe ȝ cuiuſlibet hũane cau
ſa retributiõis exercẽt ⁊c̃. Secũdo ad idẽ ꝯcordat De
cretum ſumptũ ex v̄bis Grego. Nazazeni. j.q.j.q̃ ſtu
det. In quo facit mentionẽ de Giezi ſymoniaco: q̃ pa
ctũ expreſſum nõ legit̃ feciſſe de venditiõe grã ſanitat̃.
Et de Symone mago qui nõ ꝓceſſit ad actũ datiõis:
et tñ ſniam accepit dãnatiõis ꝓ volũtate ſymoniaca.
Sup primo etiã verbo Decreti: quo dicit: ſtudet: reci
tat ꝓ vna pte opinionẽ illoꝝ qui dicunt ꝙ ſola volun
tas facit ſimoniacũ: ſicut ſola ſpes facit vſurariũ. xiiij.
q.iij.c.j. Et dictũ alioꝝ qui dixerũt: ꝙ hmõi pctm̃ ſi nõ
ꝓceſſerit ad actũ: ſola volũtate delet̃: ſicut ſola volũta
te cõmiſſum eſt. Cui dicto aliqui innitentes dixerunt:
ꝙ beneficiũ ſic acceptũ nõ oportuit reſignare: ſed peni
tentiã agere. De qua opinione eſt Innocenti⁹ ſup capi
tulo p̄dicto: tua nos: quoꝝ opinio vera eſt: qñ eſt intẽ
tio ſola nõ deducta: nec ad actũ pactiõis: nec donatio
nis: ſi aũt deducta ſit ad actũ ſine pactione: ſicut de ill'
qui large dant vel ſeruiunt vt ꝓmoueãtur: oportet ꝙ
reſignent: ſicut aperte patet in glo. tã ſup dicto capitu
lo: tua nos: que dicit: ꝙ ad parem penã iudicant̃ ſicut
ſimoniaci expreſſi: ȝ ip̄i tenent̃ renunciare: ḡ ⁊c̃. q̃ȝ etiã
per gloſam ſup dicto Decreto qui ſtudet qd̃ ꝯcludens
ſic dicit: hodie ſola penitentia cum reſignatione acqui
ſitorũ ſufficit: cũ ſimonia in anima gerebatur. Hoc di
cit ad differẽtiam aliorum ſimoniacorũ: qui ſunt excõ
municandi: ſicut ibidem patet in textu. Si v̄o qui pre
dicto mõ ſine pactione ⁊ cum intentiõe munere a ma
nu vel obſequio vel lingua ſunt ꝓmoti: beneficia ſicut
deberent dimiſiſſent: maior pars beneficiorũ mũdi va
caret. Nec Innocenti⁹ eſt contra iam dicta: qꝛ ip̄e lo
quitur vbi intentio non ꝓcedit ad actũ donatiõis vel
pactiõis: ſicut patet ex verbis ſuis: que ſunt hec: ꝓpter
hanc tamen intentionẽ non debet reſignare ſed penitẽ
tiam agere. Iſti ergo mali ſerui ſũt ꝓ tanto: quia ſicut
apud mundũ malus ſeruus reputatur qui ſtipendiũ
accepit ſine volũtate dñi. Ita predicti ſimoniaci. Ite
rum cum omnibꝫ alijs predictis generaliter mali ſerui
ſunt: quia apud mundũ boni ſeruiunt q̃nq̃ diu ante
q̃ȝ ſalarium accipiunt: quo accepto libentius ſeruiunt.
Et ſtatim ſi victu ⁊ veſtitu ⁊ ſalario accepto dicerent
magiſtro qui eum ꝓ ſemp conduxit: expecta non ſerui
am tibi adhuc: ſed in q̃drageſima vel in ſenectute: ma
lus ſeruus reputaretur. Sic de omnibꝫ p̄dictis qui vel
accepto ſalario diuitiarũ in mũdo vel eccl'ia tepidi⁹ ſer
uiũt: vel deo non ſeruiũt ſed ſuo vẽtri: ad Roma. xvj.
Sed interim diabolo ſeruiũt: multa cõmittẽtes ⁊ ven
tri: comedẽtes ⁊ bibentes: dicentes in corde ſuo: expe
ctet adhuc in q̃drageſima vel ſenectute: ſeruiamus illi
qñ oportet nos mori. Quoꝝ actum ⁊ fidẽ recitat chri
ſtus. Math. xxiiij. dicẽs. Si aũt dixerit mal⁹ ſeruus il
[le] in corde ſuo morã facit dñs me⁹ venire: ⁊ cepit percu
tere ꝯſeruos ſuos: manducet aũt ⁊ bibat cũ ebrioſis: ve
niet dñs ſerui illi⁹ in die q̃ nõ ſperat: ⁊ horã quã igno
rat: ⁊ diuidet eũ: ptẽq; ei⁹ ponet cũ hypocrit': illic erit
flet⁹ ⁊ ſtridor dẽtiũ. Et eſt auctoritas hec ꝓ tãto ad ꝓ
poſitũ: qꝛ auctoritas loquit̃ de ſeruo quẽ ꝯſtituit ſuper
oĩa bona ſua: poſtq̃ȝ ad talẽ ꝯuertit̃ ingratitudinem ſi
cut p̄dicti: quoꝝ nemo põt duobꝫ dñis ſeruire. Math.
vj. ⁊ Luce. xvj.
¶ Vbi vicȝ ſunt p̄rij. Sed vbi dñs: terren⁹ eſt bon⁹: Ar. v.
⁊ nõ iubet deo p̄ria nec ip̄oſſibilia: ⁊ ſeruus etiã in his 10
tm̃ obedit: q̃ diuino nõ p̄riant̃ mãdato: ita ꝙ vterq; cõ
ditiões tenet ſequẽtes: q̃s põt duobꝫ. i. celeſti ⁊ terreno
dño ſeruire. i. obedire. Conditiões aũt tã in dño q̃ȝ in
ſeruo requiſite ad hoc ſũt iſte ſex. Incolume ꝙ neuter
aliũ dãnificat nec in corpe nec in aĩa. Tutũ ꝙ vterq;
alteri⁹ res tueat̃ eo mõ quo ad ſtatũ ſuũ ptinet ne ab
ip̄is vel alijs rebꝫ ſuis dãnificent̃. Honeſtũ: ne vn⁹ il
licitũ p̄cipiat: vel alt⁹ in illicitis obediat mãdatis. Vti
le: ꝙ ſeru⁹ vtilit̃ ſeruiat: ⁊ dñs vtilit̃ ſoluat. Facile ſine
violẽtia litigio vel murmure. Poſſibile ꝙ dñs nihil p̄
cipiat ip̄oſſibile: nec alt⁹ tale aliquid attentet. Iſtis ſex
modis ſicut dr̃ ad Eph. vj. Serui obedite dñis veſtris
carnalibꝫ: nõ ad oculũ ſeruiẽtes. i. dũ vobiſcũ ſunt tm̃
ſed ſicut ſerui dei q̃ vobiſcũ eſt ſp̄. Ergo ita diligẽter et
fidelit̃ ſicut ſeruirẽt dñis ep̄is p̄ſentibꝫ vel ſaltẽ ꝓpt̃ ti
morẽ vel amorẽ vel cupiditatẽ ſp̄ ſeruiãt: tã dñis terre
nis q̃ȝ etiã deo: qꝛ ip̄e ſp̄ p̄ſens eſt: ⁊ qꝛ oculi dñi ꝯtem
plant̃ bonos ⁊ malos in oĩi loco ꝓpt̃ ei⁹ timorem vel
amorẽ: dñis ſuis fidelit̃ ſeruiãt: ne fidẽ frãgãt ⁊ dei mã
data ſp̄ teneãt: ne ſtipẽdio p̄uent̃ eterno: ſed poti⁹ ſint
illi⁹ ſtipẽdij ſpe gaudẽtes: dño tñ terreno q̃ȝ celeſti ſer
uiẽtes: ad Roma. xij. Cõtra p̄dictas v̄o ꝯditiões mul
tũ faciũt dñi vel mgr̃i q̃ docent vel ducũt ſubditos ſu
os ad verberãdũ vel ſpoliãdũ: vel ad falſitates faciẽ
dũ: ⁊ illi q̃ eis obediũt vt eis poti⁹ q̃ȝ deo placeãt. Sed Exm̃
veniet tp̄s qñ neutra ps placebit alteri: ȝ maledicẽt ſi
bi mutuo: ſicut pr̃ ⁊ fili⁹. A. xij. 54. qñ de eis verificet̃
illud Sap. xviij. Seruus cũ dño ſili pena. Iterũ ꝯ pre
dictas faciũt ꝯditiões dñi q̃bꝫ placet: ꝙ ſerui ſui ꝓ eis
mentiant̃ vel falſum iurẽt ⁊ obtemperãtes: de q̃bꝫ di
ctũ eſt. I. xij. 24. Et cauſa pĩurij qñq; ibidẽ. xix. Non
ſic vos: ſed cũ p̄dictis ꝯditionibꝫ ſerui obedite p oĩa
dñis carnalibꝫ: ad Col'. iij. Et ſimul cum hoc dño chri
ſto ſeruite: ad Col'. iij.
¶ Et nõ diabolo: circa cui⁹ ſeruos in hoc articulo duo Ar. vj.
ſunt oſtendẽda. Primo q̃ ſunt ſerui illi⁹. Secũdo quõ 11
in diuerſis officijs diuerſimode ei deſeruiũt. Qũ ad
p̄mũ: ſic ſerui dei mãdata dei cuſtodiẽdo ſeipos ⁊ ꝓxi
mũ v̄bo facto ⁊ exẽplo ad bonũ ꝯuertẽdo diligẽter ſal
uare nitunt̃: ita ſerui diaboli ecõuerſo. Sicut iterũ ſpi
rituſſanct⁹ ad hoc in cordibꝫ habitat ſeruoꝝ dei: ⁊ p os
illoꝝ loquit̃: iuxta illud. Nõ vos eſtis q̃ loquimini ⁊c̃.
Ita in ꝓpoſito diabol⁹ ſciẽs ſe turpẽ ⁊ odibilẽ in noĩe
⁊ ꝓpria forma: ſeruos ſuos intrat: ⁊ in illoꝝ forma ⁊ p
illorũ loquit̃ os. Et qd̃ alicui loq̃ deſiderat vt ip̄m ad
peccandum inducat: in ore ponit ſeruorum ſuorum: et
ip̄i loco magiſtri ſui alijs loquunt̃: ſicut patet. P. vij.
47. Et mediãte doctrina ⁊ auxilio magiſtri ſui: alios
quibus loquũtur ad diuerſa inducũt peccata. Qꝫ eni
ſic loquat̃ expſſe probatur. iij. Regũ. xxij. vbi legitur
ꝙ ſpiritus malus qui voluit decipere Achab: ⁊ popu
lum eius dixit: quomõ hoc faceret. Ero inquit ſpirit⁹
mẽdax in ore omniũ ꝓphetarũ eius: qd̃ dixit fecit ⁊ de
cepit: ei credẽtes: p ora prophetarum loquens. Ille er
go idem ſpiritus qui ibi loquebatur per ora falſorum
ad deceptionem Achab loquebatur. Danielis. xiij.
per ora falſorum iudicum ſeu ſacerdotum ad deceptio
nem Suſanne: ⁊ adhuc loquit̃ per os cuiuſcunq;: qui
alium ad quodcũq; peccatum trahere nititur. Per ora
nanq; ſeruorum ſuorum vult alios facere ſibi ſeruos:
⁊ peccato. ¶ Iuxta illud Ioan. octauo. Qui facit pec
catum: ſeruus eſt peccati. ¶ Qũ ad ſecundã partem 12

hui⁹ articuli: ſicut de⁹ qui miſit ſeruū ſuū vocare oēs ad cenā ſuā.i. totā eccl'iam ſuā cōgregationē fideliū: ꝑ diuerſa diſtinguēs officia: in q̄b⁹ ſeipos ⁊ alios ſaluare nitunt̄. Sicut iterū magni dñi in curijs ſuis plures habēt miniſteriales. Ita diabol⁹ mittit cōgregationē ſeruoꝝ ſuoꝝ: vt tā ſeipos dānatos: q̄ȝ etiā alios ad ſuā ducāt cenā inferni: inter quos loco veroꝝ ꝓphetaꝝ dei

Corpus diaboli.

ſunt ꝓphe falſi diaboli. ¶ Primo auari: qui ꝓphetāt carum tp̄s quale optant vt ſua cari⁹ vendāt. Secūdo ſuꝑbi ⁊ vani qui ante tp̄s in dieb⁹ ferialib⁹ p̄dicūt q̄ȝ vani volūt eſſe in dieb⁹ feſtiuis: in eccl'ia in ſpectaculis in tabernis. Tertio iracūdi ⁊ inuidi: q̄ minādo ꝑloquūtur: quō ſe in poſterū vindicabūt. Quarto guloſi: qui ante tp̄s exultant de feſto vel ebrietate futura. Quinto accidioſi: qui ꝓphetant ſe velle in craſtinū facere longū matutinū. Sexto luxurioſi: qui multa bona mulierib⁹ ꝓphetant ⁊ ꝓmittūt vt eis aſſenſum p̄beant peccandi Septimo oēs infideles: qui longā ſibiip̄is ⁊ alijs promittūt vitā: ⁊ impunitatē: dicētes: ꝙ de⁹ neminē vult perire chriſtianorū. De his omib⁹ Treñ.ij. Prophete tui viderūt tibi falſa. ¶ Sicut iterū de⁹ habuit apl'os ſuos ⁊ alios p̄dicatores: qui fidē rectā docuerunt. Ita habet diabolus apl'os ⁊ p̄dicatores qui docent credere ī ſortilegijs ⁊ ſtrenis: ⁊ hmōi. Habet etiā martyres ſuos q̄ gula luxuria haſtiludijs pugnis ⁊ homicidijs ⁊ alijs factis crudelib⁹: mortē eis naturaliter p̄fixam p̄ueniūt: ⁊ ſeipos ante tp̄s ꝓſternūt: ſicut potes fructū in horto ꝓſternere ante maturitatē. Habet ⁊ ꝯfeſſores ſuos: auaros vicȝ: qui vt plura accipiāt ſeu acquirant: vigilant: ⁊ vt acquiſitis parcāt ieiunant: ⁊ vt diuitias acquirere poſſint: ⁊ diuites fieri: orant: que nō habent iniuſte optātes. Habet ⁊ virgines: illas vicȝ que licet mundiciā in effectu: nō tamē in affectu cuſtodiūt. Habet ⁊ p̄latos negligentes: ⁊ ꝑncipes tyrannos: q̄ comedunt de argēto: ⁊ ſoluūt lingua: vbi principes dei ſolebāt ⁊ adhuc etiā ꝯriū faciunt. Habet ⁊ clerū pollutū: ⁊ mercatores falſos ⁊ religioſos fictos. Et ſic ꝯtra oēm ſtatū ⁊ officiū inuentū in eccl'ia dei: aliū inuenies in eccleſia malignātiū. Et ſicut eccl'ia fideliū d̄r ⁊ vocat̄ in ſacra ſcriptura corp⁹ chriſti. Iuxta illud apl'i.j. Coꝛ. xij. Vnū aūt corp⁹ in chriſto: cuius corpis quilibet fi-

13 delis eſt vnū mēbrū. Ita hec eccl'ia malignantiū: cui⁹ ſuꝑmū caput eſt ip̄e diabol⁹: locū vͦ capit̄ in terra tenet malus ꝑnceps. Cuius oculi p̄lati remiſſi: ⁊ clerus diſſolut⁹. Cor ꝯſiliarij: q̄ ab eius ſic̄ a corde opa ꝓdeunt exteriora. Os ſunt iudices. Dicit̄ em̄ iudex q̄ſi ius dicens. Illi ḡ qui ius dicūt ⁊ non faciunt in iſto corpe ſunt os. Lingua ſunt aduocati ⁊ alij legiſperiti: qui vt d̄r Hieremie.ix. Docuerūt linguā ſuā loqui mēdaciū Aures ſunt baliui ⁊ ſeneſcalli: ⁊ alij iniuſtā exequētes ſn̄iam ſeu mandatū. Qui ideo dicunt̄ aures: q̄ audiūt iniuſta p̄cipientē ⁊ obſequunt̄: deū vͦ in paupib⁹ clamantē: non audiunt. Sed quo ad deū ſunt aures ſurde: ideo q̄ñ ip̄i clamabunt in anguſtijs: reſpondebitur eis: eatis ad dños: quos aliq̄ñ audiſt̄. Latera ſunt camerarij ⁊ ſecretarij: qui oīa ꝯſulta in publico deſtruunt in priuato: ſicut ſecretarij Roboam.iij. Regū.xij. Manus ſunt milites ⁊ alij armati ad oīe bonū paralitice: ⁊ ad oīe malū parate. Pedes ſunt inferiores ribaldi: cuſtodes equoꝝ: ⁊ alij latrunculi curias ſequentes. Tybie ſunt armigeri. Venter vbi multe ſordes cōgregant̄: eſt aulicoꝝ ſordidoꝝ adunatio. In quo ventre ſeptem ſunt nequitie. Prima: auida officioꝝ ambicio. Secunda: ſeductoria adulatio: qua quilibet alteri adulat̄: vt honores cōmendatiōes ⁊ officia ꝯſequatur Tertia improba munerū acceptio ⁊ officioꝝ ⁊ iuſticie ſeu iuſte expeditiōis venditio. Quarta inuidia: qua q̄libet alteri inuidet: ſi meli⁹ ſit cum dño vel ei p̄ponat vel plura lucratur. Quinta amicitiarū falſa fictio in ſalutationib⁹ honorib⁹ ⁊ fictis ſignis. Sexta eſt eoꝝ contra alios cōglobatio: cōtra hoiem nāq̄ȝ alteri⁹ dominij in quem quiſ illorum delinquentē: ſtatim ad vindictā ⁊ p̄dam ſicut ſpine ꝯfederant̄: ſicut Pilat⁹. Herodes: ⁊ Iudei cōtra chriſtum. Septima eſt in comeſſationibus ⁊ voluptatib⁹ ⁊ vanis ludis ⁊ innaturalib⁹ vigilijs de nocte: ⁊ dormitatiōib⁹ de die noxia ⁊ infelix vacatio. Noctem inquit vertunt in diem: ideo vertit̄ eis nox huius mūdi in diem: ⁊ dies alteri⁹ ſeculi: in noctē tenebrarum: vbi nullus ordo. Oēs iſti declinauerunt ſimul inutiles facti ſunt. De iſto corpe verificat̄ illud. Eſa.j. Oē caput languidū ⁊c̄. ¶ Iſtius vͦ corporis maledicti cuſtodes: gladios ⁊ arma circa ip̄m portantes: ſunt pugnatores ⁊ homicide. In curia vͦ eius coci ſunt guloſi. Camerarij: luxurioſi. Carnifices: detractores. Heraldi ⁊ mimi ſua vel aliena peccata iactantes: nuncij ſunt mendaces. Armigerij eius ſuꝑbi. Clauigeri ebrioſi. Mercatores eius ſunt fures ⁊ latrones: ⁊ vſurarij: ⁊ ſymoniaci. Eius conſiliarij ſunt falſi conſpiratores ⁊ duodenarij piuri. Capellani ī capella ei⁹ ſunt cantores turpium ⁊ ad laſciuiā ꝓuocantiū cantilenarum ⁊ narratores turpiū geſtoꝝ. Cuſtodes pacis in dñio ſuo: ⁊ correctores malefactorū ſunt iſti in poteſtate ⁊ officio ꝯſtituti qui ꝓ munerib⁹ puniunt bonos ⁊ ſimplices: ⁊ vendūt latrones ⁊ homicidas: ⁊ ſupportant malefactores. Oēs iſti ſunt ſerui diaboli in diuerſis officijs: iuxta illud ad Roma.vj. Serui eius eſtis cui obediſtis. Et ꝙ plures ſint de iſtis q̄ȝ de ſeruis dei: patebit infra.e.c.arti.vltimo.

¶ Modus vͦ quo ei ſeruiunt ⁊ alios decipiunt ⁊ ad ſeruiendū inducunt. ¶ Primo patet: A.xv.14. Et.F. j.30. Et.P.vij.47. Secundo idem decipiendi mod⁹ oſtenditur per ſimilitudinem in natura irrationali: de qua fabule fingūt: ꝙ vulpes ceruum qui ad leonis curiam inuitatus venire ꝯtempſit: adulationibus ⁊ blāditijs ⁊ luſibus fictis decepit: ⁊ eum venire fecit ⁊ occidi. Ad literam dicitur: ꝙ vulpes ludendo leporem ad ſe trahit ⁊ decipit. Sic p̄dicti miniſtri ad illum qui tāq̄ leo circūit querēs quem deuoret.j. Petri.v. ⁊ ad curiam ſuam multos verbis deceptorijs trahūt. Alij cōſulentes ꝙ ꝓ re amiſſa vel tedio in quo eſt: vel ꝓ amore inter ip̄am ⁊ maritum vel amaſium nutriendo: vel amiſſo recuperādo: ad clericum necromāticū vel ſortilegam vadant: vel ꝙ pro lucro terreno fornicent̄: totū periculum ſuper ſe accipiētes: quod ſi verum eſt: tunc nec Pilatus periculum habuit de chriſti crucifixione: quia iudei totum periculū ſuper ſe acceperunt: dicentes. Sit ſanguis eius ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros Alij per modum ioci trufantes ⁊ deridentes: tu es ineptus inter mulieres: ⁊ his ſimilia dicentes: per q̄ verba licet forte quādoq̄ȝ preter intentum homines inclinant ⁊ emolliunt ad peccandū. Sicut patuit nuper de quodam domino qui nouiter ad dominiū ſuum veniens cum ſeruis ſuis: ludendo dicere ſolebat: ꝙ mulieres vocabant eos capones: quorum vnus poſtmodū propter hmōi peccatū de curia licentiatus: dixit: in aula coram domino ⁊ familia publice: ꝙ nunq̄ illud [illegible] ciſſet: niſi talia vͦba fuiſſent. Ex quo patet: ꝙ ſic loquētes ſubintroierunt: vt nos in ſeruitutem redigerēt: ad Gal.ij. Hoc enim vel ip̄i vel ip̄e qui in eis loquit̄: intendit. Totum ergo ad intentionem diaboli ſic loquentes vel alios ſigno facto vel verbo ad peccata allicientes: ſunt ſicut catt⁹ excoriatus: vl' petia carnis mortue:

Ar.vij. 14

Fabula

Exm̄

qua quis miluos capit: et sufflatoriū diaboli ad ignē luxurie vel alteri⁹ peccati inter aliquos inflammādū. Et sicut stimulus quo aīalia pungunt vt ad infernū celeriter vadāt et seruiāt regi Babylonis Hieremie. xviij. Tertio idē decipiēdi modus in arte ostēdit venatorū: q̄ tria habēt p̄ que bestiā capiūt: laqueos siue retia canes ꝛ clamātes vt bestiā diuertere faciāt a via tuta ad p̄iculosam. Sic diabolus habet retia multorū pctōꝝ. De quib⁹ in ps̄. cxl. Cadēt in retiaculo pctōres. Habet ꝛ canes. id est oēs predictos quorū quilibet in officio ꝛ modo suo alios venat̄ ad peccatū. Habet ꝛ clamatores qui vel p̄ minas vel derisiōes clamāt: sup nolētes eis in malo acquiescere. Alij a latere suadent: dicentes illud Exodi. xiiij. Melius est seruire eis q̄ mori. Ex duob⁹ ergo immediatis et vltimis articulis tāq̄ ex duob⁹ signis certissime cognoscere poteris: qui sunt serui diaboli: nam vidēdo in aliquo factū: de quo in priori ꝛ modū de quo i isto vltimo dictū est: scire poteris: cui ille seruit cum filijs suis: id est cū suis filibus ad Gal. iiij.

Arti. viij 15 ¶ Q̄tū vo ad seruiētes mūdi et carnis. Primo ostēdet qui sunt serui mundi carnis et diaboli speciales. Secūdo quis sit finis et stipendium seruitutis mūdi et carnis et diaboli. Tertio ex istis finib⁹ tāq̄ ex antecedente infertur cōsequēs: q̄ nullus deberet eis seruire. Q̄tū ad primū serui mundi speciales sunt superbi et auari. Nam primi multa expendūt in equis et robis et robarū varietate ꝛ nouitate et festis et ludis: p̄pter mūdi vanitatē: et sic mūdo seruiūt. De q̄b⁹ Ecclīastes x. Vidi seruos i equis. Secūdi mlta colligūt vt apud mundū sint magni diuites ꝛ potētes: et inter primos honorati: idolis suis seruiētes. iiij. Reg. xvij. id est auaricie q̄ est idolorū seruit⁹. Serui vo carnis peculiares sunt gulosi ociosi luxuriosi: seruiētes desiderijs et voluptatib⁹. Titum. iij. quoꝝ quilibet seruiuit imūdicijs iiij. Reg. xxj. Serui vo diaboli speciales sunt inuidi et iracūdi. Nam a quo quis superatus est: eius seru⁹ est. ij. Petri. ij. ¶ Q̄tum ad secundā partē huius articuli: dicam⁹ illud qd̄ dicit beat⁹ Greg. in moral. sup illud Job. xxj. Ducūt i bonis dies suos. O inq̄t bene Job enumerasti vitā: dic finē: quē cōcludit dicēs. In pūcto ad infernū descēdūt: nō tm̄ illi q̄ vitā ducūt p̄dictā: sed etiā illi p̄phete et alij diaboli ministri: q̄ modis p̄dictis ipsos ad peccandū induxerunt vel mediatores ad h̄ fuerūt. Iuxta illud Osee. iiij. Corrues hodie. id est cito ꝛ inopinate: et corruet p̄pheta tecū qui te in malo fouebat: vel ad bonū nō reuocabat: fm̄ glo.

16 ¶ Corruent inquit in morte in qua experient̄ qd̄ nūc credere nolūt: qualiter dn̄is seruierūt: q̄ ingratis et q̄ peruersis. Sane q̄ tales sint quilibet in corde suo: ex factis p̄prijs et cōsuetudine bona inter homīes fideles bona obseruata: ex qua diu obtentū est q̄ seruo fideli de licētia dn̄i in termino suo recedēti: dn̄s stipendium soluat: et seru⁹ hoc iuste petere potest: cui q̄to fidelius seruiuit et diligētius: et q̄to plus indiget: tāto dn̄s ad soluendū ei maiori iusticia obligat̄ et si fecerit dicetis: q̄ bon⁹ dn̄s est. Si aūt nō fecerit sed potius sibi dānū fecerit: dicetis q̄ malus et ingratissim⁹ fit. Sic iudicetis de seruis p̄dictorū dn̄oꝝ: q̄n recedūt a dn̄is: si bene fecerint: bonū est eis s̄uire: si autē male i necessitate mortis eis fecerit: malū est seruire eisdē. Talis dicere potest mūdo: seru⁹ tuus seruiuit dn̄o neq̄: quia male reddis ei: q̄ sicut dicit Heb. ij. p̄ totā vitā suā obnoxij erāt seruituti. Cauete q̄ vidistis q̄ sic reddidit alijs.

17 Sic etiā reddet vobis. Eadem cogitatio fiat de his q̄ seruiūt carni: quia semp̄ habebūt cōtrariū: scʒ p̄ sanitate infirmitatē ꝛc. p̄ cibo bono erit cibus vermiū ꝛc. p̄ ocio laborabit in eternū. Et ibi sic dicit̄ Hiere. xvj. seruietis dijs: qui non dabunt vobis requiē. Idē etiā cogitandū est de seruis diaboli: quib⁹ in fine nihil dabit nisi patibulū inferni. Nisi forte q̄ illi miserabiliores sunt in duob⁹. Primo quia minorē habent delectationem in seruitio suo ꝛ maiorē afflictionē: nam alij in seruitijs suis licet breuē inueniūt delectationē: isti vo tam hic q̄ alibi torquent̄: nam hic magnā habent afflictionem: sicut patet in capitulis de ira et inuidia. Ubi ergo alij de transitoria delectatione ad eternam penā: isti vadunt de transitoria pena ad eternam. Secūdo sunt infeliciores: quia mortuo seruo mundi vel carnis: nec mūdus vel caro animā recedentē plus affligit: diabolus vo semp̄ post animā serui sui: et post diem iudicij: et corpus affliget. Et p̄ toto labore nihil aliud dabit s̄uo suo: nisi patibulū inferni sempiternū: a seruitute dura qua ante seruisti Esaie. xiiij. ¶ Q̄tū 18
ad tertiam partem huius articuli: ex ista parte iam dicta infert̄ cōsequens: q̄ nullus deberet predictis trib⁹ seruire in malo p̄pter afflictionē et multitudinem seruitutis Threñ. j. Sed dominiū illorum fugere ꝛ deo seruire. Exemplo cuiusdā: de quo fertur q̄ diu cuidā domino seruiens: infirmitate preuentus petiuit a dn̄o liberationē. Cui respōdenti q̄ ipsum sanare nō posset Ait: ego p̄mitto deo: q̄ post istam infirmitatem: si de⁹ dederit mihi sanitatem: ego nūq̄ seruiam nisi illi qui potest ꝛ animā et corpus sanare ꝛ liberare: qd̄ ꝛ tenuit religionē ingressus. Sic ꝛ nos illi soli seruiamus: per quem creatura liberabit̄ a seruitute. Et non illis: de quib⁹ Act. vij. Seruituti eos subijciēt ꝛ male tractabunt. Exemplo ergo Iude: de quo dicitur Threñ. j. Migrauit Iudas p̄pter afflictionē et multitudinem seruitutis. Migremus et fugiamus seruitutē mundi qui dicit. Ego deficio. Et carnis: que dicit ego inficio Et demonis: qui dicit: ego decipio: et p̄fiteamur nos esse seruos christi: qui dicit: ego reficio. fm̄ Bern̄. Et vltra non seruiam⁹ peccato: ad Roma. vj. Sed forte cogitabūt q̄ nisi mundo seruiant non reputabuntur: imo si simplices non sequant̄ alios ad tabernā: dicēt q̄ reputabunt̄ parci et miseri: et non habebūt honorē ab alijs. Sed stulta est hec cogitatio: cōsultius esset cogitandum quō ad tempus eis carere possent vt haberent eternas laudes.

Exiiij

Thema 19

Arti. ix 20 ¶ Sed heu non obstantib⁹ p̄dictis seruitutū finibus plures habent seruos: tres illi mali dn̄i et diligētiores et magis obediētes et promptos et feruentes ꝛ largos et hilares. Q̄tum ad primū q̄ maior sit malorum seruorū multitudo: pulchre figuratū est primo. iij. Reg. xviij. Ubi Helias p̄pheta dicit. Ecce remāsi p̄pheta domini solus: p̄phete aūt Baal quadringēti ꝛ quinquaginta: p̄phete q̄ lucoꝝ quadringēti viri sunt. Secundo idem patet. iij. Reg. xxij. vbi falsi p̄phete erant multi. Micheas autem solus p̄pheta dei. Idem tertio ostendit̄ in euangelio Matth. vij. vbi Christus dicit viam latam esse que ducit ad perditionē ꝛ multos ambulare per eam. Et artam esse que ducit ad celum: et pauci ambulare per eam. de quibus Esaie. lxv. Serui mei comedent et vos esurietis: serui mei bibent: et vos sitietis: serui mei letabunt̄: et vos cōtristamini. Scd̄m q̄ sunt diligentiores: quia serui dei ita negligētes sunt id est multi qui dicūt se esse seruos dei: ꝛ q̄ non multū curant audire in sermonib⁹ vel alijs increpationibus quō deo seruire et placere poterunt. Sed dicūt q̄ bene facit bene habebit. Et dicunt in hoc totum contineri qd̄ in predicatione audient. Circa vo aliorū p̄dictorū

dominoꝛū ſeruitia maioꝛē adhibēt diligentiā: ſiue ſer-
uiant in licitis ſiue in illicitis. In licitis patet: nam ſi
quis deberet alicui regi vel dn̄o ſeruire terreno: diligē-
ter inquirit et libēter audit ab illis q̇ modū ſuū ſciunt
quō ei ad placitū ſuū ſeruire poſſit ⁊c̄. contra dicta s̄.
In illicitis etiā quia ſeruiētes mūdo in ſuperbia et cu
piditate et diuitijs acquirēdis: nō ſunt ita negligentes
dicentes: ſi bene fecimus ⁊c̄. ſed diligenter inquirunt
modū in quo poterūt ⁊c̄. Sic de ſeruis carnis qui dili
genter inquirūt quō ſanitatē habere poſſint ⁊c̄. Et ſic
de alijs vt s̄. Ita ꝙ in omnibꝫ apparet ſeruis: ꝙ ſicut
ſolus Iudas circa chꝛiſti captionē nō doꝛmiebat: ſed
alijs doꝛmiētibus ipſe diligēter agebat et ſollicite que-
rebat quō chꝛiſtū traderet. Ita nūc bonis tepidiꝰ agē-
tibꝰ: mali cū maxima diligētia ad infernū currūt. Qꝛ
21 etiā largius mali ſeruiūt dn̄is ſuis: patet qꝛ vbi beatꝰ
Martinꝰ nō dedit niſi dimidiū palliū ꝓ deo: ipſi dāt
integras robas ꝓ diaboli ſeruitio cōcubinis ſuis: licet
etiā ꝓ ſimili vanitate cū quibꝫ melius eſſet debita ſua
ſoluere. Vbi etiā boni dant paruū panē ꝓ amoꝛe dei:
ipſi dant larga cōuiuia: et bona cibaria meretricibꝰ et
hiſtrionibꝫ et falſis hominibꝫ pꝛo malo ſeruitio. Vbi
boni dant ꝓ deo quadrantē: ipſi in luſibus pꝛohibitis
et malo opere expendūt marchā. Item hoc pꝛomptiꝰ
patiētius et hilarius faciunt. Quia vbi ſunt religioſi
qui ita pꝛompte et obediēter et hilariter vadūt ad ma-
tutinas vel ad eccleſiā: ſicut mali vadunt ad tabernas
et ſpectacula ⁊ mala opa. Vel qui ita patiēter vigila-
rent in dicendis oꝛationibꝫ vel alijs dei ſeruitijs: ſicut
mali vigilant in diaboli ſeruitio et operibꝫ tenebꝛarū.
Vel vbi eſt tantus feruoꝛ bonoꝛū ad trahendū alios
ad bonū ⁊ ad deū: ſicut eſt in malis ad trahendū alios
ad opera diaboli. Eſtimo ꝙ pauci ſunt: qui cū tanto
caloꝛe vel effectu nitant̄: quia licet in ſe aliqui odio ha-
beant peccata: erubeſcūt tn̄ alijs veritates ſuas dicere:
vel timēt intm̄ ꝙ ſi mala ſocietas quam ſocius videt
aliū ſociū diligere ei diſpliceat: de anīe periculo nihil ei
loquit̄: aſſerens ꝙ cuſtodiā non habet anime eius: ſed
ei dicet: niſi dimittas talem ſocietatē vel tale vitium:
tu cōfundes teipſum: vel coꝛpus tuū deſtruendo vel
honoꝛē mundi amittēdo et hmōi. Mali vͦo nō timēt
nec erubeſcunt alios apertis verbis a deo retrahere et
ad diabolum conuertere: intm̄ ꝙ niſi in falſitatibus et
duodenis iniuſtis: et in his que verberando vel ſpo-
liando iniuſte facere volunt: eis aſſentiāt vel eos tāqꝫ
nō bonos ſocios cōtemnūt vel eis minant̄ et ſic q̇d ꝑ-
ſuaſionibus: quid deriſionibꝫ: quid minis falſis aliū
ad falſitatē. Et ſicut ouis ſcabioſa alias ſimiles facit.
Ita leccatoꝛ ſeu potatoꝛ vel in alijs vicioſus: ſociū ad
ſimile ducit peccatū: et ſic cū peruerſo peruerteris: q̇a
peruerſi ſicut ſodoma peccatū ſuū p̄dicauerunt Eſaie
iij. Et ſic patet illud Eccl. iiij. Qui ſeruiūt ei. i. diabolo
obſequētes erūt quia ſeruitꝰ peccati eſt peioꝛ et vilioꝛ
omni alia ſeruitute ⁊c̄.

S ix **Simoniacoꝛū pꝛimo oſtē**dentur modi: quibus ſp̄ualia emūt et vendūt
Secūdo aſſimilatio et culpe aggrauatio. Tertio ꝑuer-
ſitas. Quarto pena et periculum.

Arti. j. ¶ Qꝛtum ad pꝛimū: modi et mercationes ſimonicoꝝ
1 in generali ſunt tres ſicut oſtenſum eſt. O. vj. 9. de q̇-
bus tanqꝫ de venenoſis radicibꝰ ſeu fontibꝫ: multi ra-
mi et riuuli exeunt venenoſi. Quoꝛū vnus eſt ꝙ epō
vel patrono vel amicis eoꝛū vel miniſtris mittant̄ en-
cenia vel dant̄ munera vel mutuat̄ pecunia. Et iſte eſt
cōmunis modus: ⁊ quia nō audēt offerre pecuniā ſub
titulo doni: offert̄ ſub modo mutui: que tn̄ in rei veri-
ritate dat̄: quaſi pꝛeciū ab illis qui ꝓmoueri cupiunt:
anteqꝫ ꝓmoti ſint: intētione vt ꝓmotionē habeāt ſpi-
ritualem. i. beneficiū eccleſiaſticū. Qꝛ eni tales ſint ſi-
moniaci ⁊ ꝙ reſignare opoꝛtet: et ꝙ quaſi oēs ſunt ta-
les: quia pauci eis alia dant de cauſa: niſi iſta p̄cedente
vel ſperata. S. viij. 9. Secūdus eſt in his qui iuſticiā
quā gratis facere tenent̄ et deberēt vendūt. Sicut hi q̄
anteqꝫ illis q̇ cū indulgētia ꝑ dioceſim ire volunt lr̄as
concedunt: magnā pecuniā ⁊ partē de omnibꝫ mēda-
cijs que facturi ſunt recipiūt. Si enim iuſtū ſit ⁊ licitū
ꝙ ſic vadant: gratis vadāt: ſi illicitū ꝓpter mēdacia et
falſitates ⁊ deceptiōes quas loquunt̄: nullo modo ire
ꝑmittant̄. Nota plus de iſta iuſticie venditiōe: ⁊ quō
eſt ſimonia. I. ix. 16. Tertiꝰ eſt in his qui qꝫcūqꝫ emūt
poteſtatē: ſicut oſtēſum eſt in iure canonico. j. q. j. ſi q̇s
ep̄us vult: cū glo. ſua. In quibꝫ cōtinet̄: ꝙ qui dat mu
nus: vt ſit diſpēſatoꝛ rerū eccleſiaſticarū vel vt aduo-
catus vel iudex vel defenſoꝛ vel caſtellanus ſimoniā
cōmittit. Cui cōcoꝛdat Hoſti. M. viij. 22. Quartus
eſt in his qui emūt vel vendūt ius patronatꝰ. Qꝛ eni
illud ſpecialiter vēdi nō poſſit: patet expꝛeſſe in iure ca
nonico. extra. li. iij. ti. de iure patronatꝰ. c. de iure vͦo:
vbi papa infoꝛmatꝰ de quodā: qui ius patronatꝰ ven
diderat ſcribit epō ꝙ ſi ita ſit: cuius patronatꝰ ſit ſpi-
rituali annexum: ꝙ cōtractū illū irritū decernat: trāſit
tn̄ cū vniuerſitate. Quibꝫ cōcoꝛdat ſctūs Thomas de
Aquino in ſcripto ſuꝑ quartū ſententiaꝝ. diſ. xxv. Ad-
dens ꝙ ſi gleba charius vendat̄ ꝓpter reſpectū iuris
patronatus ſimoniā cōmittit: qn̄qꝫ nāqꝫ gleba tm̄ in
venditiōe nominat̄: ſed iuſpatronatꝰ in intētione ſub
p̄cio cadit in mercatiōe: que eſt inter Iudam. id eſt cu-
pidū patronū iterū chꝛiſtū vendentē: et Cayphā. id
eſt ſimoniacū clericū chꝛiſtū male ementē. Et eſt de il-
lis in illo cōtractu ſicut de muliere: q̄ vendiderat bouē
legatā ꝓ anima mariti ꝓ obolo: et gallum ꝓ marcha:
ſub qua marcha intētio: ſꝫ nō pactio interuenit bouis.
His etiā cōcoꝛdat idem in ſummis. q. c. arti. iiij. Et Pe 2
trus et Albertus i ſcriptis ſuꝑ quarto. diſ. xxv. Inter
p̄dictas vͦo ſimonie radices et ramos periculoſioꝛes
ſunt: q̇ occultioꝛes et magis vſitati ſunt. Munꝰ nāqꝫ
a manu aliqui foꝛte vitant: quia apertū eſt: munus vͦo
ab obſequio vel lingua ſimoniā que cōmittit̄ per pꝛe-
ces armatas: vix aliq̇s vitare videt̄: nōne ꝓpter h̄ cle-
rici patronis ſeruiūt: et amici ꝓ indignis munus a lin
gua. id eſt p̄ces patronis et epīs poꝛrigūt vt ab eis ꝓ-
moueant̄: et ꝓpter hoc etiā ipi eos frequēter indignos
ꝓmonēt habēdo plus ad hoc reſpectū q̄ ad eoꝛū ſuffi
cientē bonitatē. Si vͦo dicere velint ꝙ ipſi ꝓ alio pa-
cto eis manibꝫ vel linguis ſeruiūt: concedendū eſt: q̇a
alia ſunt verba tam illoꝛū q̄ etiā cōferētis: qn̄ dicit ꝙ
confert eis intuitu charitatis. Sed deꝰ nouit et ipſi nō
ignoꝛant ſi cōſciētias ſuas ſcrutarent̄ veritatē. Munꝰ
vͦo a manu vt p̄dictū eſt aliqui etiam vitant q̄tum ad
pactū apertū: ſicut illi qui ꝓ operibus ſp̄ualibus: ſicut
dedicationibꝫ et alijs que habere volunt a pꝛelatis ex-
pedita aliqua ante opus perfectum vel inceptū gratis
offerre vident̄. Et ſm̄ Innocē. extra. li. v. ti. de ſimo.
c. j. et. c. ad aplicam: ſponte oblata recipere poſſunt. Sꝫ
videt̄ ꝙ illud ſponte ſequi deberet factū ſp̄uale: qui [illegible]
p̄cedat p̄ſumit̄ illa intētione datū. Talis etiā receptio
tāqꝫ cōcuſſio ꝓhiberi videt̄ in lege ciuili. R. j. 21. De
modo vͦo qui ꝑ p̄ces fit armatas: vix eſt qui cōſciētiā
habeat: vel ex parte ſcribētis ſeu p̄cipiētis et rogantis
vel ex parte obediētis. Et tamen ſicut grauius peccat
raptoꝛ q̄ꝫ fur. Ita videt̄ de illo: qui ꝑ talē intrat violē-

ſtiam: ꝙ ille eſt quaſi raptor ſimilis lucifero: qui rapere
voluit deitatẽ: q̄ ita in eccleſiã ſicut lucifer in celũ aſcẽ-
dere vult: cõtra dei voluntatẽ. dicẽs illud Eſaie. xiiij.
In celũ cõſcendã. Et iterũ Aſcendã ſuper altitudinẽ
nubium: ſimilis ero altiſſimo.
Arti. ij. ¶ In quo primo ſimoniacorum inueniť aſſimilatio.
3 Secũdo Jude aſſimilanť chriſti vẽditori in duobus:
primo in cauſa: ſecũdo in modo loquẽdi. In cauſa: q̄a
ſicut Judas ſ̄m glo. vendidit chriſtũ vt aliquid daret
de ꝑcio illo: his quos carnaliter diligebat. Ita patro-
ni et maiores p̄lati iterũ chriſtũ vendũt: nam gratiam
vẽdentes ſpũſſancti qui eſt filio cõſubſtantialis: ip̄m
filiũ vendũt. j. q. j. eos. vt tam ipſi q̄ȝ illi: quos carna-
liter diligũt habeãt vnde male viuãt q̄tũ ad animam:
ꝓpter hoc nãq; claudus et languidus intulerũt mu-
nus Malach. j. Q̄tũ etiã ad modũ loquẽdi vel cogi-
tandi eidẽ ꝓ tãto aſſimilanť: quia ſicut ipſe dixit: quid
vultis mihi dare ⁊ ego eum vobis tradam. Sic iſti lo
quunť vel cogitant qui acceperũt munera ⁊ ꝑuerterũt
iudiciũ. j. Reg. viij. Quorũ culpã ſupra culpã Jude
multa aggrauãt. Primo quia multi iſtorũ meliꝰ forũ
faciũt de chriſto: vendẽtes eũ ꝓ denario: quẽ recipiũt
ꝓ miſſa celebrãda: vbi ad celebrandũ ꝓ alijs de iure
teneť. Qr aũt illud ſit ſimoniacũ: vide in ſumma con
feſſ. li. j. ti. de ſimo. q. xxxix. Secũdo quia ipſe fecit pro
vxore et filijs legitimis. Iſti vͦo ꝓ illicitis pſonis ⁊ il-
legitimis. Tertio q̄a Judas ſemel: ipſi frequẽter quo-
tiẽs beneficia ꝑmutãt. Quarto q̄a ille q̄ð male recepit
reiecit: ille etiã ꝑciũ accepit anteq̄ȝ chriſtꝰ ꝑciũ ſui ſan-
guinis ꝓ ipſo poſuerat. Iſti aũt ex poſt facto precium
cogitauerunt repellere. i. vendere ⁊c̄.
Arti. iij ¶ Quorꝫ ꝑuerſitatis et excecationis cauſa eſt cupidi-
4 tas. Sicut patet ꝑ exemplũ de quodã p̄bendato de q̄
Exem̃ ferť ꝙ quotidie dicere ſolebat: ꝙ plura habere benefi-
cia eccleſiaſtica peccatũ fuit mortale: et ꝙ aliud videre
neſciuit cũ vͦo ipſe duo haberet: cõtrarium dicebat: ꝙ
videlicet licitũ fuit duas habere p̄bendas: ſed nullus
inq̄t põt hãc videre iuſticiã: niſi qui duas habet: nulli
aũt hec videre poſſunt: niſi ſpũaliter excecati. De q̄bꝰ
Deuť. xvj. Munera excecãt oculos ſapientiũ. Sic vͦo
excecatorũ ꝑuerſitas multipliciter oſtendiť. Primo in
hoc ꝙ ex eorũ auaricia ⁊ negligẽtia cõtingit: ꝙ tot ma
li ordines et bñficia intrãt eccleſiaſtica. Patroni nãq;
et p̄lati ſunt murus eccleſie: de quo q̄ȝtũ ad malos di-
citur Geñ. xlix. Vaſa iniquitatis. i. indigni volentes
ordinari vel ꝓmoueri p̄dictis muneribꝫ oblatis: tãq̄ȝ
ferreis inſtrumẽtis ſuffoderũt murũ. Sicut ergo mu-
ro eccleſie deſtructo: porci ⁊ canes et alia animalia im-
mũda intrãt ⁊ eccleſiã maculant. Ita p̄dictis: de quibꝫ
Eſaie. j. Om̃es diligũt munera ſpũaliter per peccatũ
deſtructis: tales ordines et beneficia intrãt: de quibꝫ in
pſ̄. lxxviij. Deus venerũt gẽtes in hereditatẽ tuã: pol
luerũt templũ ſanctũ tuũ. Et Soph. iij. Sacerdotes
eius polluerũt ſanctũ: quia murus hieruſalem diſſi-
patꝰ eſt Neemie. j. Et ꝓ tãto intrãt oẽs illi q̄ templũ
dei ad miniſtrandũ deo intrare ꝓhibenť Leuit. xxj.
5 Ibi p̄cipit deus: ꝙ habẽs maculã non accedat ad mi-
niſtrandũ. Et ſpecificanť macule impediẽtes: ꝑ quas
ſpũales macule nũc intelliguntť in his qui accedere nõ
deberẽt ad dei ordines vel beneficia. Diciť eñ ſic. Nõ
qui habuerit maculam non offeret panes deo ſuo: nec
accedat ad miniſteriũ eius. Si cecus fuerit in ſpũalibꝫ
non habẽs ſcientiã ad diſcernendũ inter leprã ⁊ leprã.
Talem deus a ſacerdotio ſuo repellet Oſee. iiij. Vel ſi
claudus qui ſcilicet vult deo ſeruire et mãmone: vel q̄
ratione ordinis vel bñficij deo militare teneť: ⁊ ex alia
parte implicat ſe negocijs ſecularibꝫ. Sicut illi qui in
curijs ſtant regum et dominorũ circa occupatiões ne-
gociorũ ſeculariũ. Tales ſunt ſacerdotes lucorũ et ꝓ-
phete Baal. a quibus Helias queſiuit: vſq; quo clau
dicatis in duas partes. iij. Reg. xviij. Si paruo vel
grandi vel torto naſo. i. minus diſcretus: vel nihil ſcit
vel minus diſcretus in opinione ꝓpria. et qui ab alijs
q̄ð ſibi deeſt addiſcere erubeſcit: et qui torto naſo faciẽ
eccleſie ſuis ꝑuerſis exẽplis deturpat. Si fracto pede
vel manu. i. cuius nec affectio bona eſt nec operatio: ſi
gibbus. i. cupidus habẽs gibbũ tꝑaliũ in dorſo: ſi lip-
pus. Lippus habet pupillam ſanam: ſed humores de-
fluentes oculorũ viſum impediũt ⁊ aſpectũ deturpãt
et ſignificat habẽtes cognitionẽ veritatis quã feditas
carnalis obſcurat voluptatis: q̄tũ ad gulam ⁊ ebrie-
tatem. Si iugem ſcabiem in corpore: ꝑ quã ſignificanť
luxurioſi. Omnes iſti et his ſimiles talia que predicta
ſunt cõmittentes: raro vel nũq̄ȝ de eis abſoluunť: q̄a
ſuis vicinis cõfitenť ſacerdotibus: qui nullã poteſtatẽ
habent eos abſoluẽdi cũ non ſint eorum ſubditi. Cum
ergo ſint mali in peruerſo opere et filij perditionis in
impotẽtia: maledictus q̄ accipit munera Deuť. xxvij.
ſupple et tales in eccleſiam introducat vel in aliqua ſic
viuere permittit. Tales enim ſicut ſimiles ſunt ſarra- 6
cenis in culpa: qui capta Roma: eccleſiã ſancti Petri
ſtabulum quondã fecerũt equorũ et aliorũ anialium.
Ita ⁊ ſimiles illis erunt in pena: qui redeũtes ĩ mare
ſubmerſi ſunt: quia qui templũ dei violauerit diſper-
det illum deus. j. Cor. iij. Chriſto ergo querẽti vł cui-
libet bono malum clerum admirãti et cauſam tante le
uitatis ⁊ ſpũalis feditatis in eccleſia cogitanti reſpon-
dere poſſet: ſicut leguntť filij cuiuſdam auicule reſpon- Ex fabul'
diſſe matri querenti: quis illorũ nidum fedauerat: qui
dixerũt: frater noſter iſte cũ groſſo capite: quẽ cuculus
in ouo ibi fraudulẽter poſuerat. Ita dicere poſſunt de
illo: quẽ cuculi: qui ſemꝑ idem cantant ſcȝ affer: affer. Cuculus
Prouerb. xxx. in nido ponũt eccleſie: q̄ habent groſſa
capita: quia plus comam nutriunt: et minus religioſe
raduntť q̄ȝ filij chriſti: de quibus Eſaie. xlvj. Cõfertis
aurũ de ſacculo et argentũ ſtatera põderatis: conducẽ-
tes artificẽ. id eſt patronũ vel maiorem prelatũ: vt fa-
ciant deum. id eſt locum dei tenentẽ: q̄ð dum faciunt
fures et latrones in loco dei ponunt: quia non intrant
ꝑ oſtiũ ſcilicet chriſtũ Joh. x. Et ſi fur eſt ⁊ ſacrilegus:
qui aliunde aſcendit et furať calicem vel librum: a for-
tiori ille fur eſt qui aliunde aſcendit et totam furať ec-
cleſiã et per totã vitã ſuã cũ omnibꝫ fructibꝫ occupat.
Q̄ð iterũ dum faciunt ſponſam chriſti adulterare fa-
ciunt: dum eam alteri q̄ȝ vero marito. id eſt immacu-
lato copulant: quibꝫ ait Chriſtus. Vos aũt feciſtis eã
ſpeluncam latronũ Matth. xxj. Et ſic qui male intra-
uerũt domũ dei in eccleſia militante: poſtea eijcienť de
domo dei in eccleſia triũphãte: q̄a ſicut dř Zach. vlti.
Nõ erit mercator vltra in domo dñi. Nec mirũ: quia 7
deũ multũ offenderũt ĩ terra: nõ eñ eſt aliq̄s ita pauꝑ
quin grauareť: ſi ad forũ ductus vẽdereť. Et ſi homo
ſic offendereť ergo deus ⁊c̄. Secundo illorum peruer
ſitas in hoc oſtendiť: ꝙ contra dei faciunt iuſticiam: q̄
diſperſit dedit pauperibꝫ. Tertio cõtra dei curialitatẽ
qui vult ꝙ quilibet habeat victum et veſtitũ neceſſa-
rium: et nullus ſuperfluum: cõtra q̄ð videnť facere: q̄
duo beneficia vni dant perſone. Quarto cõtra volun-
tatem teſtatorũ: et aliorũ qui eccleſiam illa intentione
dotauerunt vt multos haberẽt ꝓ eis orantes: plures
autẽ haberent ſi plures eſſent ꝓmoti ergo ⁊c̄. Quinto
in hoc: ꝙ alia faciunt: de quibus dictum eſt. E. ij. 12.

de quibus omnib9 cōquerit deus Hieremie.xj.dicēs Quid eſt q dilectus meus ſcilicet patronus vel ꝑlat9 vel per eos ſimoniace introductus:in domo mea fecit ſcelera multa.

Arti.iiij. ¶ Sed quia ſceleribꝫ multis debent pene multe:vt ꝑ mēſura peccati: ſit et plagarū modus Deut.xxv. neceſſe eſt ſequi:q ſimoniacis qui penas euadunt: eis a iure canonico infligendas:due imineāt pene a deo inferēde:quas eis per beatū Greg.minat.j.q.j. quibuſ-
8 dam narrantibꝫ. Vnam videlicet in corpore: quando a deo diuerſis ꝑcutiunt infirmitatibꝫ. Patronus videlicet aliter ſpiritualia tractans q̄ deberet lepra ſicut Ozias rex.ij.Paralipo.xxvj.vel morte ſicut Oza:qui impoſuit arcam dn̄i portandā bobus laſciuiētibus.j.Paralipo.xiij.Quas etiā penas ſimoniaci patient clerici:qn̄ ſimiliter in infirmitate percutient: ſicut Giezi leproſus.iiij.Reg.v.Et morte:ſicut illi ſeptē viri qui mala intētōe acceſſerūt ad Saram Thobie.iij.ꝑ quos ſignificat mala intentiōe vel malo modo accedētes ad ordines vel beneficia eccleſiaſtica. In corpore vo et aīa eternaliter penas ſuſtinētes ſine eſtimatione:quia ſpiritualia vendiderūt et emerūt:que etiam ſm iura ciuilia non cadunt ſub eſtimatione:nec appreciatiōe.in.ff.veteri.li.j.ti.de re.diui.le.ſacra loca ī fine. Vbi habet q res ſacre ſub eſtimatiōe nō cadunt. Iſtas vo penas in morte incipiēt patroni qn̄ obmuteſcēt: nō valentes reſpondere ad queſtiones quare ſpūalia vendiderūt: iniuriā ſpūſſancti facientes libertati: quorū exemplū q̄ntum ad hoc q cū illo:qui non habuit veſtē nuptialem obmuteſcēt:p̄ceſſit in ſpeculo illorū quodā videli-
Exem̄ cet ep̄o ſimoniaco:de quo in Chronica legit pontificū Romanorū:q videlicet cum Hildebrandus cardinalis:poſtmodū papa Gregorius in Francia legatus multos deponeret ſimoniacos:et contra vnū ep̄m per ꝓbationē p̄ualere non poſſet:quia omnes teſtes pecunia corruperat:de teſtimonio cōfidens ſpūſſancti ei p̄cepit:q ſi eſſet mūdus a vicio ſimonie in teſtimonium ſue innocētie diceret. In noīe patris et filij et ſpūſſancti:qd cū pluries dicere niteret et totū vſqꝫ ſpiritūſctm̄ ꝑduceret:illum cōtra cuius libertatē peccauerat vendendo:q̄ ſpūſſanctus libere vellet donari:nullo modo nominare potuit.Et ſic cū teſtimoniū deficeret humanū:diuino cōuictus teſtimonio: obmuteſcēs deponebatur et de cetu expellebat epōꝝ: in ſignum q talis in morte de ſocietate expellendus eſt electorū teſtimoniū
9 ꝑhibente muneribus eius deo. ad Heb.xj. ¶ Q̄tū
Exem̄ vo ad penas:quas poſt illam eiectionē ſuſtinebūt exemplū illoꝝ:niſi ſe corrigant:preceſſit in Conrado imperatore:per cuius exemplū ſe corrigere poſſunt:q̄ volunt:ſicut ipſe fecit vt penas quas ipſe vidit euadant. De ipſo nāqꝫ in Chronica ſcribit Romanorū imperatorū:q cum eſſet puer et luderet cum quodā clerico qui habuit fiſtulam argenteā ꝓmiſit ei epiſcopatum: qn̄ eſſet impator ꝓ illa fiſtula: qd ꝓmiſſum poſtmodum impleuit. Poſtmodū vo contigit imperatorē in quadam infirmitate ꝑ triduū iacere et mortuū: et predicto epiſcopo cum alijs clericis circa ipſum orantibꝫ cum loquelam recuperaſſet:inter prima verba que loquebat:epiſcopū illum epiſcopatu de facto priuauit: aſſerens eum fere fuiſſe damnatū ꝓpter illam mercationem:dicens.per totū triduū demones ſuper ipſum ignem ſufflaſſent:mediante illa fiſtula calidiorem: q̄ꝫ vnq̄ꝫ viderat.De quo igne dicit Job.xv. Ignis deuorabit tabernacula eorum:qui libenter munera accipiunt.Eaſdem vo penas emptores.i.ſimoniaci clerici cum venditoribꝫ incipient obmuteſcentes:qn̄ reſpondere non poterunt: ad queſtiones eis obijciendas ex officio:de quibus habet.Q.vj.13.Q vo vterqꝫ tam vendentes columbas q̄ ementes de templo eijciētur triūphante:oſtendit Chriſtus quando et ementes et vendētes eiecit de templo militante. Mar.xj. Q inſuper de ſocietate eijciendi ſunt angelorū patet in eiectione predicti Ozie et Giezi de ſocietate hominū. Ipi nāqꝫ cōgrue ꝑcutiebant tali infirmitate:q in hominū ſocietate morari non potuerūt ſanorum: in ſignum q ſimoniaci in ſocietate morari nō poterunt angelorū et ſanctoꝝ:de quorū quolibet verificat illud Eſaie.xxvj In terra ſanctorū iniqua geſſit nō videbit gloriam dei Quā ſententiam dedit et confirmauit Petrus contra Simonē:a quo ſimonia denominat dicens. Pecunia tua ſit tecum in perditionem Act.viij. Nota. D.xij.29.&c.

Societatis bone. Primo S x

oſtendit vtilitas.Secūdo ſocietatis peruerſe inſtabilitas.Tertio periculū q̄ntū ad hoc q ſocios maculat per culpam.Quarto q̄tum ad hoc q deo diſplicet.Quinto q̄ntum ad hoc q ducit ad penam. Sexto q boni diu placere malis nō poſſunt:nec mali bonoꝝ longā volunt ſocietatē.Septimo quō quis cōditionē ſuam cognoſcere poteſt interiorem:per ſocietatem exterius amatam.

¶ Circa primū duo ſunt dicenda.Primo nāqꝫ oſten- Arti.j.
detur intentū.Et ſecūdo ſocij examinatio. Q̄ntum ad 1
primū:bona ſocietas primo impetrat gratiā: q̄a ſicut vnus apud mundū aliqn̄ a principe petitionē obtinet ratione ſocietatis quā ꝑ ſe obtinere nō poſſet. Ita etiā apud deū:habēt em̄ emolimentū ſocietatis ſue.Eccleſiaſtes.iiij. Non ſolum gratiā impetrādo ſed etiam cōſeruando.Sicut carbo extinctus nō tm̄ habet emolimentū carbonū calidorū in acquiſitione ignis:ſed etiā in conſeruatiōe.Ita in ꝓpoſito:homo extinctus et ſpiritualiter mortuus et frigidus ꝑ adiutoriū ſocietatis bone vite et gratie reſtituit.Q pulchre oſtenſum eſt.iiij.Reg.xiij.per mortuū reſuſcitatū: ꝑ ſocietatē oſſiū Heliſei.Et etiam in vita ſpūali conſeruat: ſicut candela accenſa cū multis alijs copulata in vento conſeruat ab extinctiōe ⁊ virga a factiōe.Sic ſaluati fuiſſent illi de ſodoma a cōbuſtione ſi decem bonos ſocios habuiſſent Gen̄.xviij.Sic ad literam ſaluata fuerunt a cōbuſtione oſſa pſeudo ꝓphete in bethel ꝓpter ſocietatem oſſiū Abdo ꝓphete:qn̄ Joſias rex iuda oſſa alioꝝ cōbuſſit.iiij.Reg.xxiij.Et ſic in omnibus patet illud Eccleſiaſtes.iiij.Si fuerint duo ſimul fouebunt mutuo:habent em̄ emolimentū ſocietatis ſue:vbi alij qui nullam cum bonis habent ſocietatem deſtruunt.Sic patet de viris lachis deſtructis et captis ab hoſtibus. 2
De quibus dicit Judic.xviij. Q cū nullo hominū haberent quicq̄ꝫ ſocietatis. ¶ Ex quo ergo maxima eſt bone ſocietatis vtilitas: ⁊ male periculum: ſicut patebit in ſequētibus:ſocij ſunt diligēter ꝓbandi anteq̄ꝫ ſocietas firmet:vel a quocūqꝫ quis ratione ſocietatis ad aliquid faciēdum iudicat.Quia ſicut mercator diligenter conſiderat quā per viam habeat ſocietatē nec libenter latronibꝫ ſe aſſociat.Peregrinus etiā diligēter inquirit verſus quā terram homines vadunt q̄ ipſi per viam petunt ſocietatē.Et ſi ipſe verſus terrā ſanctam peregrinet:nō aſſociat ſe eis qui contrariam vadunt viam ſed ſocietatē illorum declinat. Ita qui intendit ire verſus celum diligenter inquirat q̄ vadunt per viam illam et qui non:quando aliquoꝝ ſe ei offert ſocietas ⁊ declinet illos qui vadūt verſus infernum.

Fili mi ne ambules cũ eis: pedes illoꝝ ad malũ currũt Prouerb. j. Sed ſocietatẽ illorũ deuita: exẽplo Jacob qui ſocietatem Eſau vitauit dicentis. Ero ſocius itineris tui Geñ. xxxiij.

Arti. ij. ¶ Huius ergo exemplo malorum deuita ſocietatem: 3 que primo eſt inſtabilis q̃tum ad ſeipſos: ſecũdo q̃tũ ad omẽs. Q̃ nãq̃ malorũ ſocietas ſit inſtabilis inter Exẽ ipſos malos: patet tam per exemplũ oſtenſum. A. xxj. 26. q̃ etiam per exemplũ qđ in quibuſdam antiquis geſtis ſancti Nicolai continetur: de ſocietate diaboli et furis: quorum primus iuit verſus domũ quendã vt infantem ſtrangularet: quẽ mater ei frequẽter dederat quando de nocte lachrymabat: ſicut ibi continet̃. Fur vo iuit verſus eandem domũ vt porcũ furaret̃: quoꝝ vterq̃ alteri obuians alteri conſilium ſuum reuelauit ſub ſigillo confeſſionis. Fur vo a diabolo queſiuit: ſi mater aliquo modo puerũ ſuum cuſtodire poſſet: qui ſub pacto ſecreti ei dixit q ſic: quia quando flere incipiet ſi ipſum ſolito modo maledicendo tradat: ipſum aſportabo: ſi vo ipſum tunc benedicat non habebo in ipſo poteſtatẽ. Quibus ſimul ad domũ venientibus: et parum auſcultantibus: incepit puer lachrymare ad matrem vo excitatam ꝛ cum murmure ei maledicere incipientẽ: fur clamauit dicens: benedicite: qđ ipſa perterrita audiens dixit benedicite: diabolus vo videns ſuũ conſiliũ reuelatũ: clamauit dicens: capite latronẽ: qui chordam habet ligatam ad tibiã porci. Sic quãdo malus homo qui magnam habuit ſocietatẽ cũ diabolo vel eius mẽbris: cui mlťa mala reuelauerũt incipit conſiliũ diaboli in cõfeſſione reuelare: ipſe eũ diutius perſequit̃. Vel qñ duorum in malo confederatorum vnus ad fidelem ꝛ bonam cõuertit̃ vitam: veritatẽ dicendo et ſpecialiter in aliqua cauſa contra alium: alius ipſum quaſi inimicũ pſequit̃ et omnia que de ipſo ſcit reuelat. Nota. A. xxj. 26. Talis ergo eſt ſocietas inter ſe: de qua Eſaie. j. Principes tui infideles ſocij furum.

4 Jterum nec ad quoſcũq̃ alios ſiue bonos ſiue malos ſtabilem tenẽt ſocietatẽ vel amicitiam: niſi ꝓ tempore quo ſuũ vident auantagiũ: quo ceſſante ad inimicitiã cõuertunt̃. Sicut canis de quo dictum eſt. F. j. 17. Et ſi apertum colorem non habent hoc faciẽdi: occaſiões Exẽ tamen querunt nocendi et decipiendi in hoc exemplũ ſequentes cuiuſdam prelati: de quo fert̃ q ſubditũ ſuũ coram eo venientẽ: cum nimis longa barba vituperauit: q cõtra ſtatum ſuũ barbam portauit: iterũ raſum venientẽ reprehẽdit q quaſi inberbis nimis iuuenis eſſet ꝓ ſtatu quem tenebat. Sic qualitercũq̃ te habeas ad ſocium falſum ſemꝑ occaſiones pretendet: q te nõ habeas ſicut habere deberes et ſpecialiter qñ videt te in aliqua aduerſitate vel q auantagiũ ſuũ erit maius cum alio: tunc tales opponet inſtantias improperãdo que nunq̃ feciſti vel cogitaſti. Et de tali ſocio ſcribit̃ Eccl. vj. Eſt amicus ſocius menſe: et nõ permanebit in die neceſſitatis.

Arti. iij ¶ Societas ergo talis tam periculoſa eſt fugienda: nõ 5 ſolum quia eſt inſtabilis: ſed etiam quia vnus malus in ſocietate totam ſocietatem verbis turpibus vel iuramentis vel detractionib9 maculat. Et ſicut chorda de pelle lupina in citbara: totam melodiã corrumpit: quia ſicut mercator in nundinis merces ſuas aperit et oſtẽdit: ita mercator diaboli in ſocietate merces cordis ſui oſtẽdit. Nam ibi ex abundantia cordis os loquit̃: luxurioſi luxurioſa et inuidi malicioſa: et ſic de alijs loquit̃. Et hoc eſt q dicit beatus Gregorius in paſtoralibus: q inepte leticie nundine ſunt diaboli: in quibus nundinis diabolus per mercatores ſuos qui alios ad ſimilem inclinant culpam multos lucrat̃. Sicut patet per exemplũ. B. ij. 16. quia quilibet conatur ſociũ ſibi ſimilẽ facere: ſicut patet. S. viij. 21. in fine: in quo niſu frequẽter ꝑualet: dũ ſocius ſocio in malis cõdeſcendit ne diſpliceat: ſicut Adam condeſcendit Eue. C. ij. 2. Sicut eñ tunc mala ſocietas Adam decepit mulieris ſicut patet per hoc q dicit̃ Geñ. iij. Mulier quam dediſti mihi ſociam dedit mihi ꝛ comedi. Et Petrũ mulier chriſtũ negare fecit Matth. xxvj. de quo dicit Remigius videte q̃ noxia ſunt prauorum hominum colloquia: qui coegerunt Petrum apoſtolũ negare dñm quem inter diſcipulos iam fuerat dei filium cõfeſſus. Sic adhuc mala ſocietas et ſpecialiter mulier multos decipiũt: ſicut Adam et mltos ſuis colloquijs chriſtũ negare faciũt de facto: nam talis ſocietas aſpectus ꝛ loquela tactus et cohabitatio eſt morbus contagioſus ſicut lepra et infectiuus ſicut aer malus: ſicut patet per auctoritatẽ beati Greg. D. vj. 7. Et ſicut tactus picis de quo Eccl. xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et qui cõmunicauerit ſuperbo induet ſuperbiam. Sic amicus ſtultorũ ſimilis efficiet̃ eis Prouerb. xiij.

Hoc nãq̃ quotidiano videt̃ experimẽto: q videlicet 6
innocẽtes et recti: qui tãq̃ lampades clare in religione ponuntur: ex mala ſocietate tãq̃ ex oleo corrupto efficiunt̃ nigri: ita q non retinent ignem. Jta qui ex ſocietate mala veniũt ad facta que nũq̃ veniſſent: qui oẽs conuerſantes vt alios ſua cõuerſatiõe inficiũt. Primo ſignatur per ignẽ quia ignis ꝓxima ſibi igniendo ſibi aſſimilat Sic ꝛc. Vnde Apoc. ix. Vidi inquit equos et qui ſedebãt ſuꝑ eos habebãt loricas igneas ꝛ de ore eorum procedebat ignis fumus ꝛ ſulphur. Equi ſunt peccata ad infernũ portantia: lorice malorum colligationes igneas: et de ore eorũ ꝓcedebat ignis blaſphe-
mie et iuramẽti et ſulphur turpiũ verboꝝ ꝛc. Secũdo 7
cõparant̃ aque ꝓ tanto: quia ſicut aqua citius ignem extinguit: q̃ ignis aquã calefaciat: ita mala ſocietas citius malos facit q̃ bona bonos. Vna nãq̃ fatua mulier decorata ſuo aſpectu et loquela citius centũ ad concupiſcentiã malam cõuertet q̃ optimus homo ſua ꝑdicatione viginti ad cõcupiſcentiã bonã et deſertionẽ mali. Et cauſa eſt intrinſeca: quia ſenſus et cogitatio humana prona ſunt ad malum Geñ. viij. Et cauſa eſt extrinſeca: quia illi qui trahunt ad diabolum ꝓmittũt munera vel illi qui trahuntur ſperant habere delectationes. Tales non aduertunt q neceſſe fuit Petrũ ſocietatem illam que ipſum ad negandũ induxit deſerere anteq̃ veram ageret penitentiã et ad diſcipulatũ reciperetur: ſicut patet Matth. xxvj. Egreſſus inquit foras fleuit amare. Vnde Remigi9. Qui in atrio Cayphe ſedens non poterat agere penitẽtiã: egredit̃ foras de impioꝝ conſilio vt pauide negationis ſordes amaris fletibus lauet. Ex quo patet q̃tum noceat ſocietas mala: et q̃tum iuuat recedere ab ea. Jdeo dr̃ Eccl. vij Diſcede ab iniquo et deficiẽt mala abs te. Et Prouer. xiij. Qui cum ſapientibus gradit̃: ſapiens erit.

¶ Ex iſto articlo vltimo patet: q ſocietas mala eſt pe- Arti. iiij.
riculoſa: quia deo diſplicet. Q̃ eñ deo diſplicet tam ſo- 8
cius trahens alium ad malum patet: quia bon9 pater odit trahentẽ filiũ ſuum ad malum ludum vel ad lupanar ꝛc. q̃ etiam tractus aſſenſum prebens: ſicut patet per filium qui magnam ſocietatem habet cum proditoribus patris ſui ꝛc. Q̃ ſi feceris: patet q ſocietatẽ amittis dei: quia ſocietatem habes cum malis. Vnde dicit̃ Deut. vij. q dederit preceptũ filijs iſrael ne haberent ſocietatẽ malorũ. Et ſi contra fecerint. Sequit̃. Jraſcet̃ furor dñi contra te ꝛ delebit te cito. Sicut ptʒ

iȷ̄. Paralipo. xix. de Joſaphat qui in multis deo pla-
cuit: tamē quia cum Achab malo ſocietatē habuit: ꝓ-
pheta a deo miſſus ipſum reprehendit dicēs. Impio
prebens auxiliū: et his qui oderunt deum: amicitia cō
iungeris ⁊ idcirco iram dei merebaris. Et. j. Machab
ix. patet ꝙ Judas Machabeꝰ in primo bello occiſus
fuit: poſtꝗ cum Romanis ſe cum alijs iudeis ſocia-
uit: qui eis reſcripſerūt et remiſerunt in Hieruſalē vt
eſſent in memoriale ſocietatꝭ et pacis. j. Machab. viij.
Arti. v. ¶ Ex qua patet hiſtoria: ꝙ malorum ſocietas eſt peri-
9 culoſa: quia ducit ad penam. Circa cuiꝰ declarationē
ſunt tria dicenda. Primo intentū. Secūdo oſtendetur
ꝙ poſtꝗ ad penam duxerint tanꝗ ingrati nō iuuāt.
Ex quibus tertio concludet̄: ꝙ ſocietas talium eſt fu-
gienda. Circa primū ſunt tria dicenda. Primo nanꝗ
oſtendit̄ intentum. Secūdo ad hoc adducet̄ exemplū.
Et tertio reddet̄ ratio. Quantum ad primū intentū eſt: ꝙ
ꝓpter ſocietatē malorum boni affligunt̄ tꝑaliter: qñꝗ
etiam eis non aſſentiētes. Sicut patet qñꝗ de his qui
in ſocietate inuenti latronū incarcerant̄: et forte ſuſpē-
dunt̄. Hoc nāꝗ oſtenſum eſt. T. v. arti. ij. per totum.
Et confirmatur Joſue. vij. vbi de populo dicit deus
ꝓpter Achan qui tulit de anathemate. Non ero vltra
vobiſcū donec cōteratis illum qui huius ſceleris reus
eſt. Sequitur. Non poteris ſtare contra hoſtes tuos.
Sicut patuit coram hay vbi oēs fugati fuerunt ꝓpter
illum et aliqui occiſi: Tꝑaliter v̊o et eternaliter tūc cū
eis affligunt̄ qñ eis cōſentiūt. Exemplū hoc oſtendit
de arboribus vel alijs rebus ſimul ligatis: in quibus
videmus ꝙ vna cadēte alia cadit. Sic ⁊c̄. Ratio hoꝝ
eſt: quia dum illorū ſocietatē diligunt: peccatis illorū
cōſentiunt: iuxta canonem qui dicit: ꝙ cōſentire dicit̄
qui peccati amabilem ſe prebet. diſ. xciij. ſi inimicus.
Et ſine ſcrupulo ſocietatis occulte nō eſt: q̇ manifeſto
facinori non nitit̄ obuiare. lxxxiij. diſ. error. et extra. de
ſenten. excō. ꝗte. Talis nāꝗ eſt quaſi ſoporem morti
10 ſocians. Judicꝭ. iiij. ¶ Quantum v̊o ad ſecundā partē
huiꝰ articuli multis placet alijs aſſociatis: ꝙ alij mor-
tem incurrant ſpūalem: et ad hoc eis freqnēter ſuadēt
vt faciāt ꝓpter que corporaliter moriunt̄ vel ſpūaliter
vel vtroꝗ modo: quā mortem cū incurrerint eos au-
11 xilio derelinquūt ⁊c̄. ¶ Quantum v̊o ad tertiam partē.
Si malū qui tibi ſocietate conat̄ copulari: vel anteꝗ
ipſum malum ſcires: amicitia cōiunctꝰ eſt ad bonū cō-
uertere non poſſis: vinculum ſcindas ſocietatis: ne in
abyſſum ab illo traharis: tanꝗ ei ſocietate copulatus.
Exemplū in hoc primo tenens dei qui peccantes an-
gelos et homines de ſocietate ſua eiecit: tam in celo ꝗ
in terra: et de inferno eijceret ſi infernū haberēt ad ſo-
latiū. Secūdo exemplū tenens Joānis euangeliſte q̇
hoc fecit et hoc docuit. Quod hoc fecit patet in iure cano-
nico. xxiiij. q. j. omnis qui: vbi recitant̄ verba Bede
ſuꝑ epl'am Joannis ſub tenore ſequenti: narrat cū de
Exm̄ illo auditor eius ſanctiſſimꝰ et martyr fortiſſimꝰ Po-
licarpus ſmyrneorū antiſtes: quia quodā tꝑe cū apud
Epheſum balnea lauandi gratia fuiſſet ingreſſus: et
vidiſſet ibi Corinthū exire cōtinuo diſceſſit non lotus
dicens: fugiamꝰ hinc: ne balnea ipſa corruant: in q̇bꝫ
Corinthus lauat̄ inimicus veritatis. Quod etiā hoc do-
cuit patet. ij. Joh. c. vnico. Si quis inquit venerit ad
vos et hanc doctrinā non habet nolite recipere eū in
domū: nec aue ei dixeritis qui cū dixerit aue illi: cōmu
nicat eius operibꝫ malis. Tertio exemplū tenēs cuiuſ
cūꝗ hominis volentis ſanitatē conſeruare corporalē.
Talis nāꝗ de ſocietate ſua naturali ſanguinē eijcit ſu-
perfluū: ne totū corpus corrumpat̄: vnam ouem mor-
bidam eijcit ⁊c̄. Sic de cōſilio Moyſi ſeparamini a ta-
bernaculis impiorū ne pereatis. j. q. j. ſi q̇s inquit: con
ſiderantes quia que ſocietas lucis ad tenebras: chriſti
ad Belial. ij. Cor. vj. Ideo beatus Greg. iij. paſtora-
lium. c. xlvj. Non ſunt inquit diligēdi mali: perfecto
inquit pſ̄. cxxxviij. odio oderam illos odiēdo videlicꝫ
vicia et diligēdo naturā. Idem ſuꝑ Ezechielē homel'.
ix. dicit. ꝙ ſtultū eſt eis placere: quos ſcimus deo non
placere.
¶ Et pterea ſi oīno volumus eis placere nō poſſumꝰ Arti. vj.
ſi diu boni eſſe voluerimꝰ. Cuius cauſa in parte tacta 12
eſt. J. x. 5. Pro quo duo ſunt aduertēda. Primū eſt ꝙ
mali magnā gaudent habere ſocietatē. Secundū eſt ꝓ
diu bonorū nolunt habere ſocietatem. Primum patet
per verba illorū quo cōiter dicunt: quocūꝗ iuerimus
ſiue ad celum ſiue ad infernum ſocietatem magnā ha-
bebimus. Sed aduertant tales quale ſolatiū eſſet eis
in hoc ſeculo: ſocietatem habere multitudinē circa eos
leonū rapaciū vel ſerpentiū venenoſorū vel bufonū.
Si ergo minaret̄ alicui ꝙ in nemore ligatꝰ deponi de-
beret: vbi ſciret multitudinē eſſe ꝑdictarū beſtiarum:
quale ſolatiū eſſe dicere ibi multas habebo ſocias: niſi
poſſet eas mitigare. ſicut Job. xxx. Frater fui draconū:
et ſocius ſtrutionū. Secūdo aduertāt ꝙ non minꝰ ar-
debunt: quia plures ardebunt. ¶ Quantum ad ſecundā 13
partem huius articuli mali qui bonos peruertere non
poſſunt: nec eis ſimiles efficere: eorū fugiūt ſocietatem
ſicut lupus et vulpes canem et puer virgam. Ita ma-
lus nō venit ad lucē vt nō arguant̄ opa eiꝰ Joh. iij. ⁊c̄
Et ſic etiā in hoībus bō ſibi ſimili ſociabit̄ Eccꝭ. xiij.
¶ Ex quibꝫ apparet ꝙ ex his quibꝫ quiſꝗ amore diu Arti. vij.
aſſociat̄: conditionē ꝓpriā cognoſcere poteſt: q̇a ex quo 14
ſimilis ſibi ſimili aſſociabit̄: conditionē videns illius
cui ſociat̄: quaſi in ſpeculo conditionē ꝓpriam. id eſt al
teri ſimilē videre poteſt. Sicut nāꝗ mortuus nō ab-
horret ſocietatē mortui: ex hoc ꝙ ſimilem habet condi
tionē. Ita in ꝓpoſito. Et ſicut iterū cognoſcere potes:
ꝙ quis alleū comedit ex hoc ꝙ os fetidū alterius qui
hmōi comedit nū ſentit. Ita ſi vicia alterius te nō gra-
uant: ſignū eſt ꝙ tu vicioſus ſis. Et hoc etiā ſignū eſt
in quocūꝗ qui criminoſis ſine tedio vite illorū ⁊ affe-
ctione et niſu correctionis ſociat̄: quia ſcḋm Aug. lib. ij.
cōtra permenianū: ⁊ habet̄ ī iure canonico. xxiij. q. iiij
ita plane: tripliciter quis malis ſociat̄: aut cōmittendo
aut fauēdo: aut nō corrigēdo: quō inq̇t permenianus
incorruptus poteris ꝑmanere qui corruptis ſociaris.
Ex quo videt̄ velle ꝙ qui aliquo triū ꝑdictoꝝ modoꝝ
corruptis ſocianꝫ: tam a ſeipſis ꝗ ab alijs cognoſci po
terūt: qm̄ corrupti et abominabiles facti ſunt. in pſ̄. xiij
Hec ergo ſunt ſigna: ſicut dicit̄ ad Phil'. iij. ad co-
gnoſcēdū illū et ſocietatem paſſionis illius ⁊c̄. S xj

Sortilegij ſiue cuiuſcunꝗ

diuinationis. Primo in generali oſtendet̄ in-
uentio et ꝓhibitio et ſortilegorū maledictio. Secūdo
in ſpeciali oſtēdit̄ carminatricū error. Tertio deceptio
oſtendit̄ que fit in cartulis et ligaturis circa collū por-
tatis et obuiationibꝫ et vocibus auium et cōſtellatio-
nibus. Quarto deceptio oſtendit̄ que fit per diuina-
tionem et illuſionē ſomniorū. Quinto deceptio oſten-
ditur illorū qui dicunt ſe de die vel de nocte a quodā
pulchro populo rapi vel cum eis loqui vel volare ſeu
quicquā ſocietatis habere. Sexto quare effectus diui-
natiōis ſeu ſortilegij aliqñ veraciter eueniunt: et quare
deus hoc ꝑmittat: et ꝗtum deus permittat malignos
ſpūs in talibꝫ ꝑualere. Septimo tā ſortilegorū ꝗ etiā

credentiū eis inepta oſtendiẗ reſpōſio cū reprobatiōe.
Octauo oīm ſoꝛtilegoꝝ pena oñdiẗ et ꝑiculū: atqꝫ pe-
na ꝑiculū ſtulticia ⁊ infidelitas oīm illoꝝ q̄ eis credūt.
Arti. j. 1 ¶ Primus articulus tres partes cōtinet: inuētionem:
ꝓhibitionē et maledictionē: quarū quelibet ex alia de-
pendet. Nam ex hoc ꝙ omnis talis ſuꝑſtitioſa vani-
tas ſit a diabolo inuēta: ſequiẗ rōnabiliter eius ꝓhi-
bitio: ex quib9 ſequiẗ ſuꝑ contrariū faciētes et talia il-
licita exercentes maledictio. ¶ Qrtū ad p̄mā partē
ꝙ omnis ſoꝛtilegij ars et ſpecies ſit a diabolo inuenta:
patet primo auctoꝛitate Aug. de ciui. dei: et habetur
xxvj. q. ij. qui ſine ſaluatoꝛe. Nec inquit vanitas ma-
gicarū artiū ex traditiōe maloꝝ angeloꝝ in toto ter-
rarū oꝛbe plurimis ſeculis inualuit: per quandā ſcien
tiam futuroꝝ et inferoꝝ et ꝑ inuētiones eoꝝ inuēta
ſunt aruſpicia: augurationes et ipſa que dicunẗ oꝛacu
la et necromātia. Sed de hoc vltimo verbo maius du
bium videẗ: quia in necromantia videnẗ fieri chara-
cteres et alia ſigna: que per demones videnẗ artari ad
cōparendum et ad reſpōdendū ad interrogata: qui et
aliter nō videnẗ velle vera dicere: niſi ad hoc artarenẗ
dictis vel factis incancatoꝝ et cōiuratoꝝ: poſtq̄ꝫ etiā
eis cōparuerint quaſi inferioꝛibus ⁊ ad faciendū im-
perium illoꝝ obliganẗ. Sed non videẗ veriſimile: ꝙ
demones artē inueniſſent: vel hominib9 tradidiſſent
ꝑ quā homines qui eis inferioꝛes ſunt natura eis im-
peraſſent: quia nō videẗ ſtare cum ſuperbia eoꝛum ꝙ
velint ſubeſſe vbi poſſunt p̄eſſe. Cui argumēto reſpō-
detur per Aug. de ciui. dei. li. x. c. xj. Quicquid inquit
demones faciūt verbis: ſignis: ꝓtractionib9: aſpecti-
bus et hmōi: totū ad ludificationē faciunt hominū.
Ex quo patet ꝙ ſicut artem illam ad hominū inuene-
rūt deceptionē vt homagiū ab eis haberent et ſeruitu-
tem ad multoꝝ perditionē. Ita fingunt ſe per artem
illam aſtringi vbi nō aſtringunẗ: vt maius habeant
homagiū et diligentioꝛē ſeruitutē: et plures ſupplica-
tiones et inuocationes et oblationes ſpecialioꝛes: q̄les
eis dāt qn̄ nō ſtatim veniūt. ſicut patet. iij. Reg. xviij.
vbi ſacerdotes Baal quādo Baal non ſtatim affuit:
inciderūt ſe lanceolis vt ſanguine ꝑfunderenẗ q̄a de-
mones ſm̄ magiſtrū in hiſtoꝛia ſcholaſtica ſuper locū
illum: multū oblectanẗ oblatione ſanguinis humani.
Non enī artari poſſunt per virtutē vel potētiā hoīm
naturalē: cū ſint natura hominib9 ſuperioꝛes: nec per
virtutē ſanctitatis vel miraculi. Sicut chꝛiſtus et alij
ſancti leguntẗ eos artaſſe: quia coniuratoꝛes et necro-
mantici ſancti non ſunt: nec miracula facere poſſunt.
Niſi foꝛte dicere velis ꝙ artanẗ ꝑ inuocationē nōis
dei. Sed hoc ſtare nō poteſt ꝓpter duo. Primo q̄a con
iurati ꝑ nomē dei a malis eis non obediūt: ſicut patet
Act. xix. vbi quidam exoꝛciſte legunẗ demonē adiu-
raſſe per Jeſum quē Paulus p̄dicabat: ꝙ exiret de ho-
mine obſeſſo: quibus reſpōdit: Jeſum noui: et Paulū
ſcio: vos autē qui eſtis? et inſiliens in eos verberauit
eos egregie: et incuſſus eſt timoꝛ omnib9 exoꝛciſtis: vt
nō auderēt ampli9 demones in hūc modū adiurare.
Secūdo quia hoc dato adhuc prioꝛ ſtaret dubitatio:
quare videlicet voluerunt in arte illa tradere: quō per
inuocationē nominis dei artarenẗ. Relinquiẗ ergo ꝙ
artari fingunt ſe vt plus decipiant. ¶ Ex quo rationa
biliter ſequiẗ talis artis ꝓhibitio in diuerſis ſacre ſcri-
pture locis. Primo Leuit. xix. Non augurabimini
neqꝫ obſeruabitis ſomnia. Et iterū eodē li. c. xx. Aīa
q̄ declinauerit ad magos ⁊ ariolos ⁊ foꝛnicata fuerit
cum eis: ponā faciē meam cōtra eam: ⁊ interficiā eam
de medio populi mei. Item ap̄lus Gal. iiij. quibuſdā
talia obſeruantibus ſcripſit dicēs. Dies obſeruatis et
menſes et tp̄a et annos: timeo ne ſine cauſa laboraue-
rim in vobis. Item dn̄s ait diſcipulis Act. j. Nō eſt
veſtrū noſcē tp̄a vel momēta: que pater poſuit in ſua
poteſtate. In iure v̄o canonico talis ars eſt ꝓhibita
in multis locis: et ſpecialiter. xxvj. q. per totū: vbi etiā
q. vij. non obſeruetis: adduciẗ Aug. dicens. Non ob-
ſeruētis dies qui dicunẗ egyptiaci: aut kalendas Ja-
nuarij: in quibus cantilene quedā et comeſſationes et
in quibus ad inuicē dona donanẗ quaſi in principio
anni boni fati augurio: aut aliquos menſes aut tem-
poꝛa aut dies aut annos aut lune mēſis ſoliſqꝫ curſuꝫ:
quia q̄ has obſeruat aut conſentit obſeruātib9: magis
ad ſuam damnationē tēdit. Dies egyptiacos qui ad-
huc intitulanẗ in quibuſdā kalendarijs: quos obſer-
uant nolētes ſibi minuere: ſm̄ glo. ſunt: quos egyptij
inuenerūt vt qui aliquod opus tali die inchoaret: ma-
lum exitū haberet: quos chꝛiſtiani mali obſeruāt. Pre-
dicta etiam ſunt cōtra illos qui vxoꝛes ducere nolunt
niſi creſcere luna. In lege v̄o ciuili tales artes ꝓhibite
ſunt. C. li. ix. ti. de male. et necroma. per totū: vbi tales
malefici vocantur. Ex quo patet ꝙ artes illoꝝ ꝑ cōſi-
lium maloꝝ angeloꝝ ſunt inuente. Ex quib9 duob9
tanq̄ꝫ ex duob9 p̄miſſis ſequiẗ concluſio. Omniū illis
vtentib9 vel cōſentientib9 dei maledictio cum illo luci-
fero cuius et medici ſunt. Nam habet anima medicos
viros videlicet ſpūales. Et natura ſuos. Et diabolus
ſuos habet medicos et ꝓphetas a quo ſalariū accipiēt:
quia ⁊ cū illo et primis parentib9 voluīt diuinitatis eis
iura attribuere. Nāqꝫ ſanitatē et futura preſcire ſolius
dei eſt ⁊ cui ipſe voluerit reuelare. xxvj. q. v. c. primo.
Et Eſaie. xlj. Prioꝛa et nouiſſima annunciate mihi: et
dicam ꝙ dij eſtis. Qꝛ etiā cōferre ſanitatē ꝓpter natu-
ralem vſum ad ſanctos dei ꝑtineat. patet Mar. vlti.
vbi de ſanctis tm̄ loquēs: dicit. Super egros manus
imponent et bene habebunt ⁊c̄.
¶ In quo erroꝛ cōuinciẗ carminatricū: que nec ſunt Arti. ij. 3
fideles nec ſancte nec mūde: nec ꝓpter deum ſed ꝓpter
tp̄ale lucrū: ſuꝑ egros manus imponēt. Circa quoꝝ
dicta et facta et doctrinā eſt diligēter cōſiderandū ſm̄
ſanctū Tho. in ſumma. q. xcv. arti. ij. Vtrū videanẗ
naturaliter poſſe effect9 cauſare: et ſi ſic nō erit illicitū.
Si aūt naturaliter nō videanẗ poſſe tales effect9 cau-
ſare: cōſequēs eſt ꝙ ꝑtineāt ad quedā pacta cū demo-
nib9 inita: vt patet ꝑ Aug. xxj. de ciui. dei. Errāt ergo
tripliciter in dicto: q̄a mēdaciter dicūt ſe poſſe talia fa-
cere. i. ſanare: vel res perditas inuenire et ſine pctō: vt
alios eis credētes decipiāt: et miſerū victū lucrenẗ per
mēdacia: qđ ꝑ hoc faciliter ꝑpendi pōt: ꝙ tali talia di-
cūt et faciūt intētiōe: q̄a apud aliquos viſum eſt: ꝙ nō
lunt aliq̄d facere vel dicere: niſi aliqua certa eis poꝛtēt
ſicut panē farinā ſal ⁊ hmōi vel pecuniā. Oēs etiā illa
arte vtētes vt cōiter ſunt indigētes: ex quo p̄ſumiẗ ꝙ
artē illā exercēt ꝓpẗ lucrū acceptū vel ſperatū. De iſtis
ḡ ſpecialr̄ dictū videẗ illud Michee. iij. Prophete ei9
in pecunia diuinabāt: et ſuper dn̄m non requieſcebāt.
Secūdo errāt in facto carminationis: quā nō faciunt
cū herba medicinali: ſicut medici coꝛpoꝝ: nec cū ſym-
bolo et oꝛatiōe dn̄ica vel euangelio Matth. ſicut Bar
nabas. Et ſi oꝛationē dn̄icam dicāt: nō tm̄ in oꝛe illoꝝ
ſanat ꝓpter duo. Primo q̄a aliqua nōia ignota ⁊ etiā
dicta falſa admiſcēt: ſicut patebit infra. e. c. arti. vij. vbi
ageẗ de illoꝝ reſpōſionib9. Secūdo q̄a illud qđ faciūt
eſt cōtra ꝓhibitionē legis diuine: canonici et ciuilis:
ſicut oſtēſum eſt arti. j. Et cōtra doctrinā toti9 eccleſie.
Ergo ſi bonū eſſet qđ faciūt: ceſſare tm̄ deberēt propter

tot ꝓhibitiones: et ne factū illoꝝ ab alijs in exemplum vertat̄ pernicioſum. Tertio errāt in doctrina. Vel q̄a docēt ibi inueniēdas vbi inueniri nō poſſunt: et a talibus aſportatas q̄ illas nūq̄ʒ aſportauerūt: et ſic illos diffamāt: et odiū inter illos faciūt. Vel quia docēt aliquas res vel ignotas lr̄as circa collū vel in burſa portari vel in capellis vel in veſtibꝫ ligari vel conſui: vel forte res notas et alias obſeruationes de eundo ad certū locū: vel circa certū locū tot vicibꝫ: vel ad dandum tm̄ vel faciendū aliqđ tale: p qđ rem perditā vl' amorē vel ſanitatē recuperabit vel cōtinuabit vel ꝓpoſitum ſuū in omnibꝫ obtinebit: vel de dicēdo aliqua: cū certū ſit q̄ oīa talia dicta vel facta naturalē efficaciā nō habeāt talem effectū ꝓducendi: manifeſtū eſt q̄ oīa talia dicta facta et docta ſunt ſupſtitioſa et illicita ⁊ tan̄q̄ʒ idolatria et infidelitas ab omnibꝫ ſpernēda: cū his q̄ immolabant hoſtias ſuas demonijs Leuit. xvij.

Arti.iij 4 ¶ A quo errore et deceptiōe. Primo nō ſunt imunes: qui aliqua ſcripta circa collū portāt: in quibꝫ ſunt aliq̄ characteres vel noīa ignota inſcripta: quaſi eſſent magna dei noīa vel angeloꝝ. Quia ſicut dicit Chryſoſt. Multi cōfingūt aliqua noīa hebraica angeloꝝ: ⁊ ſcribūt et alligāt: que nō intelligētibꝫ metuenda videntur et etiā cauēda ſunt: ne aliquid falſitatis cōtineāt. Crucem vō ⁊ verba euāgelij ſine aliquo fermēto admixto portare licet: ita tamē q̄ nō credat̄: q̄ diuina verba vl' crux minorē habeāt efficaciā: ſi verba alio tp̄e ſcribant̄ q̄ʒ dū euangeliū in eccleſia legit̄: vel q̄ crux minus habeat efficacie: niſi fiat dū paſſio legit̄. Illa nāq̄ʒ p̄dicta noīa que credūt vl' dicūt eſſe dei vel angeloꝝ dū ignorant que ſunt noīa: poſſunt eſſe demonioꝝ. Si ḡ noīa ſunt diaboli: nullū inde portans bonū conſequet̄ effectū niſi peccatū: quia illa ꝯtra ꝓhibitionē portat eccleſie. Nec characteres illi ignoti: in quibꝫ habet̄ ſpecies in modo ꝯtrahendi vel etiā imagines quas aſtronomicas vocant: aliquem effectū ex ſe ꝓducere poſſunt: et ſi aliquē ꝓducant: erit ꝓpter cauſas tangēdas infra e.c.arti.vj. In illis nāq̄ʒ tacita habent̄ pacta cū demonibus: ſm ſanctū Tho. in ſum.q.xcv.arti.ij. Secūdo qualiter decipiant̄ augures: qui in ſternutationibꝰ vel
Exēm vocibus diuinant auium: oſtendit̄ p exēplū fatue mulieris: de qua fert̄: q̄ ad mortē infirmata: nullo modo confiteri vel ſacramēta recipere voluit eccleſiaſtica dicens ſe adhuc p quinq̄ʒ annos ſupuicturā: q̄a audiuit
Cuculus cuculū quinquies ſibi ad queſtionē de vita reſpōdētē: credens per hoc ſibi de vita adhuc quinq̄ʒ annos ſupeſſe: et ſic decepta: mortua fuit: credens per auis garritū ſcire qđ deus noluit ꝓphete reuelare dicēti. Et numerū dierū meoꝝ quis eſt: vt ſciam quid deſit mihi.

5 Tertio qualiter ab iſta deceptione nō ſunt imunes: q̄ in obuiatiōibꝫ vel ſtrenarū dationibꝫ: quas vēditores cōſiderāt qui primo mane nihil mutuare volūt: anteq̄ʒ aliquid vēdiderint vel ſtrenam acceperint: credunt q̄ ſic meliꝰ lucrabunt̄. Sed ex mala illoꝝ credulitate
Exēm damnū: lucrū vō nūq̄ʒ habere poſſunt. Exemplū ad hoc habet̄ de quadam muliere ſe ſignanti vt fertur in mane cū ſacerdoti obuiaret: que reſpondit interrogāti cauſam q̄ hoc fecit: ne aliqđ infortuniū illa die accideret ei. Cui ille: credis q̄ peius tibi cōtinget: quia mihi obuiaſti: at illa timeo inq̄t. Cui ille: reuera fiet tibi ſic crediſti: nā vnū habebis infortuniū: q̄ mihi obuiaſti: et ipſam p ſcapulas apphēſa i foueā ꝓiecit lutoſam. dicēs: fiat tibi ſic crediſti Matth. viij. Ecce infidelitas ſua tm̄ ſibi nocuit: nā ſi ei ſine īfidelitate obuiaſſet nec ei obuiatio nocuiſſet. Sic eſt i oībꝫ talibꝫ. Nā ſi oīa facta feceri: q̄ īfidelitas dictat tibi: q̄ ſi ea ſic feceri: dānū habebis ſine īfidelitate nūq̄ʒ ꝯtinget īfortuniū: et ſi nihil hoꝝ feceri vt ex dimiſſiōe taliū circūſtātiaꝝ lucrū eueniat: nunq̄ʒ inde a deo reportabis emolimentū. Quia ſm Chryſoſto. Juſticia dei neſcit patrociniū dare criminibus. Nota de iſta materia ⁊ quare plus timēt obuiare bonis q̄ʒ malis. J.x.5. Quarto ſpecialiter etiam nimis cōſiderantes cōſtellationes: in quibꝰ aliqui cōcipiunt̄ aliqui naſcunt̄: et aſſerētes q̄ neceſſe eſt eos tales eſſe quales habuerunt cōſtellationes decipiuntur: oſtendit Aug. v. de ciui. dei. c. vij. dicens: q̄ nouit geminos conceptos et natos ſub eadem conſtellatione: quoꝝ vnus fuit maſculus alius femina: cum tamen ſexus maxima ſit corporū diuerſitas. Eadem etiam inſtantia poteſt fieri in moribus de Eſau et Jacob ⁊c. Ibidē etiā. c. viij. oſtendit idem in alijs rebus tam naturalibus q̄ʒ voluntarijs: quia dato q̄ vno die et tempore incipiant aliqui ſeminare et plātare et vxores ducere: q̄ʒta accidat inter illa diuerſitas: videmꝰ et herbarū et animaliū et fructuū. Nam ſepe contingit q̄ vna pars frumēti comedit̄ ab auibus: alia cōſumit̄ ab erugine: et q̄ vnus de vxore gaudeat et alius doleat: et tm̄ ſub vno fato et cōſtellatiōe fuerunt grana ſeminata et vxores accepte. Falſitatē ḡ oīm taliū genethlicoꝝ ſacre ſcripture oñdit auctoritas Eccl. xv. Cōſtituit in q̄t deꝰ hoīem ⁊ reliq̄t eū in manu cōſilij ſui: adiecit ei mādata et p̄cepta ſua. Si volueris mādata cōſeruare cōſeruabunt te. Appoſuit tibi ignē et aquā ad quod volueris porrige manū. Ex quo patet q̄ libertatē volūtatis et nō neceſſitatē cōſtellationis opera ſequunt̄ meritoria cum gratia: et demeritoria ſine gratia.

¶ Circa vō deceptionē q̄ fit i apparitiōe ⁊ diuinatiōe Arti.iiij. 6
ſomnioꝝ tria ſunt dicēda. Primo nāq̄ʒ oñdet̄ intentū q̄ videlicet ex talibꝫ multi decipiūt̄. Secūdo opponet̄ Et tertio reſpōdebit̄. Primū oñdet̄ tripliciter: exēplis: euidētijs ⁊ autoritatibꝫ. Q̄tū ad primū: exēplū primo Exēm
ad h̄ habet a btō Greg. iiij. dial'. c. l. de quodā quē diabolus tali modo decepit. Fecit nāq̄ʒ q̄ diu accidit ſibi: ſm q̄ ſomnia ſua euigilās diuinabat: vt finalr̄ ipm̄ in diuinatiōe ſomnioꝝ ſuoꝝ cōfidentē deciperet: qđ ⁊ fecit. Nā quadā nocte ſomniū qđ viderat interp̄tabat̄ q̄ lōga ſibi ſupeſſet: p qua magnā pecuniā cupide cōgregauit: qua congregata inopinate ⁊ vita et pecunia Exēm
priuabat̄. Nup etiā in Italia quidā talis ſomniator ſomniabat: q̄ ſi q̄ndā occideret heremitā: fieret rex Cilicie: in q̄ dū cōfideret: ſic in alijs ſomnijs ſuis et diuinatiōibꝫ cōfidere ſolebat: in q̄bꝫ etiā aliq̄n ſm diuinationē veritatē forte inuenerat vt i fine deciperet. Cū aūt ipm̄ occidiſſet captꝰ ſuſpēdebat̄. Demōes eīn vidētes hoīes talibꝫ deditos diuinatiōibꝫ illis ſomniātibꝫ ſic illudūt ⁊ ſomnia illoꝝ ordināt: q̄ aliq̄tiēs eis ꝯtingit ſm diuinationē: qđ etiā demōes i cordibꝫ illoꝝ ponūt: vt ſic p duas vel tres diuinatiōes q̄s habēt ſic crediderūt: faciat eos p̄cipe vnā vniuerſalē: q̄ videlicʒ ſic habebūt ſp̄ ⁊ decipiāt̄: et ſic dr̄ Deut. xiij. fictor ſomnioꝝ īterficiet̄.

¶ Euidētia magna ad h̄ haberi pōt videlicʒ q̄ diabolus ſic nitat̄ mltos decip̄e ⁊ freq̄nt̄ p̄ualeat p deceptiones q̄s facit vigilātibꝫ. Cū eīn in vigilātibꝫ rō magis vigeat q̄ʒ i dormiētibꝫ: ſi vigilātes p dubiā ⁊ equocā loquelā decip̄e conet̄ et p̄ualeat: qđ mirū eſt ſi idē faciat dormiētibꝫ: marīe eis dū vigilāt credētibꝫ. Sʒ vigilātes freq̄nt̄ p dubia oracula ⁊ rn̄ſa decipit. Sic pʒ p̄mo Exēm
p h̄ qđ recitat Aug. de ciui. dei: de Pyrrho rege grecoꝝ cōſulēte Apollinem: de bello futuro inter ipm̄ et Romanos. Cui ille. Dico te Pyrrhe Romanos vincere poſſe: qui poſtea in vno bello vincebat̄: et in alio vicit Et verſum pro vtraq̄ʒ parte conſtruere potuit.

Exm̄ ¶ Secūdo idē oſtēdit̄ ꝑ hiſtoriā ꝯtentā in chronica ro
manoꝝ pontificū: de illo qui diabolo homagiū faciēs
reſpōſum ab eo habuit: ꝙ nunq̄ȝ moreret̄ anteq̄ȝ gra-
tis intraret Mierlin: qui hoc intelligēs de ciuitate: cū
eccl'iam quandā in roma ſic vocatā intraret: ſe deceptū
Exm̄ inuenit. ¶ Tertio idē ptȝ ꝑ hoc qđ fert̄: ꝙ cuidā tali re
ſpōſum dedit: ꝙ nunq̄ȝ moreret̄ anteq̄ȝ indueret̄ in chi
rotheca: quē poſtmodū villā quandā q̄ Gannt vocat̄
Exm̄ intrantē occidit. ¶ Quarto idē oſtēdit̄ in hiſtoria ſcho
laſtica: que ꝯtinuat librū machabeoꝝ ad euāgelia: de il
lo decepto q̄ ꝑdixit mortē Antigoni in pirgo ſtratonis
certo die: qđ cū poſtea intelligeret non poſſe ꝯtingere:
q2 loc9 ille multū diſtabat: eodē tn̄ die in loco alio q̄ ſic
vocabat̄ occiſus fuit. Si ḡ tot decipit vigilātes: qđ mi
rabile ſi ſomnia multos errare fecerūt. Eccl'. xxxiiij. De
quib9 d2 Sap. xvij. Viſus ſomnioꝝ maloꝝ turbane-
rat eos: ꝑ illuſionē vicȝ ꝛ deceptionē illi9: de quo dicit
beat9 Gregori9. li. viij. moral. ſuꝑ illo Job. vij. Terre
bit me ꝑ ſomnia ꝛ ꝑ viſiones horrore cōcutiet me. Se-
pe inquit malign9 ſpūs: his quos amore pn̄tis vite vi
gilātes ꝑcipit: ꝓſpera etiā dormientib9 ꝓmittit. Et q̄s
formidare aduerſa ꝯſiderat: eis hic duri9 ſomnij ima-
ginib9 intentat: q̄ten9 indiſcretā mentē diuerſa q̄litate
afficiat: eāq̄ȝ aut ſpe ſubleuās aut timore deprimēs cō-
fundat. Licet v̄o ſic oēs decipe nitat̄: non tn̄ ꝑualet ni
ſi in his quos vigilātes decipit. Sicut ptȝ ꝑ hoc qđ ſe
quit̄. Quos aūt vigilātes nō ſuꝑat: eos dormiētes gra
uius impugnat. Hec aūt ſuꝑna diſpēſatio benigne ꝑ
mittit: ne in electorū cordib9 ip̄e ſaltē a paſſionis ꝑmio
7 ſomni9 vacet. ¶ Quātū ad ſecūdā ptē hui9 articuli: his
obuiare vident̄ exēpla Pharaōis: ꝛ Joſeph: ꝛ pincer-
ne ꝛ ꝑncipis piſtoꝝ: ꝛ Nabuchodonoſor: ꝛ Daniel: q̄
ſomnia obſeruaſſe legunt̄: nec de hoc vituꝑant̄. In q̄-
bus inſuꝑ exemplis oſtendit̄: ꝙ ſomnia nō ſunt vana:
quia oīa predicta ſomnia magnum habuerunt effe-
ctum ſequentem. Quibus reſponderi poteſt per dicta
ſancti Thome in ſum. q. xcv. arti. vj. q2 ꝑdicta ſomnia
ex diuina ꝓceſſerunt reuelatiōe: ſicut ponit exemplum
de Pharaone. Nec ꝓpter hoc ſequitur: ꝙ fides adhi-
benda ſit ſomnijs noſtris: que vel ex diuina non proce
dunt reuelatione: vel ſaltem ſi ꝓcedant hoc ignoram9
quia hec habētes Joſeph vel Danielem qui interpre-
tetur. In quo caſu oīa ſomnia ſunt diuine ordinatio
ni derelinquēda: quia ſi vtilia ſint: vtilem effectū ſigni
ficantē: non min9 euenient: ꝙ illa in deū ꝓijcis: ſi ma-
la ex tali fide ꝓmereri poſſes: q2 deus ſententiam de te
datam anteq̄ȝ executioni demandaret̄ reuocaret: ſicut
de Ezechia rege ꝛ de inimicis. Si v̄o ecōuerſo oīno
vis ſomnijs credere: ſi bona tibi a deo oſtendunt̄: pote
ris ex mala credulitate ſequenti ea impedire: q2 credis
ꝯtra ꝓhibitionē apl'i: qui ait. Nolite oīi ſpūi credere
ꝛ ꝓ tanto ſequimini Manaſſen malū: de quo dicit̄. ij.
Paral'. xxxiij. q̄ obſeruabat ſomnia: qđ inter alia mala
eius non numeraret̄: ſi malum non eſſet. Si v̄o mala
ſint ꝛ damnoſa: deus tibi contingere permitteret: ſicut
credis: quia etiam in bonis meritis ſuis exigētib9: ꝛ fi-
de formata ꝑmittit cōtingere ſicut credūt. Math. viij.
Sicut credidiſti ita fiat tibi. Et iterū Math. ix. Luce
xviij. ꝛ Marci. v. Fides tua te ſaluam fecit. Et in ma-
lis demeritis ſuis ꝛ infidelitate exigētib9: etiā ꝯtingere
ꝑmittit ſicut credunt. Et hoc aliq̄ experiunt̄ qui in iu-
uentute dū talib9 crediderūt ſomnijs ꝛ diuinationib9
aliqua habuerunt ſomnia ex quib9 ſciuerunt: quid eis
in craſtinum fuit futurū. Sed poſtq̄ȝ euacuantes ea q̄
paruuli ſunt: de eiſdem ſomnijs nihil curauerūt: ꝛ tūc
nullus ſolitus ſequebatur effectus. De ſomnijs ergo
ꝛ quibuſcunq̄ȝ alijs oēm ſollicitudinē veſtrā ꝓijcien-
tes in eum. j. Petri. v.
¶ Hac inſuper illuſione decepti ſunt mulieres: que in Ar. v.
hac parte magis inueniunt̄ culpabiles q̄ȝ viri: que di- 8
cunt ſe rapi a quodam populo ꝛ duci ad loca quedam
pulchra ꝛ innota: que etiam dicūt ſe cum eis equitare
per multa terrarum ſpacia in tempeſte noctis ſilentio:
ꝛ loca plurima pertranſire: ꝛ qui eis credunt: ꝛ ꝙ loca
quecunq̄ȝ clauſa exeunt ꝛ intrant ad libitū. Circa quo
rū deceptionis declarationē duo ſunt oſtendēda. Pri-
mo nanq̄ȝ oſtēdet̄ ꝑ auctoritatē iuris canonici ꝛ doctri
ne eccl'ie: ꝙ tales illuſiones q̄s credunt eis fieri vigilā-
tibus fiunt eis dormientib9. Secundo oſtenditur: ꝙ
ſiue fiat eis vigilantib9 ſiue dormientib9: gl'iari nō de-
bent: quia a ſpiritu fit maligno. Primū patet ex Decre
to concilij Acquireā. xxvj. q. v. epiſcopi: vbi poſt ꝓhi-
bitionem cuiuſcunq̄ȝ ſortilegij poſt etiā exhortationē
ep̄is ꝛ ſacerdotib9 factam: ꝙ hmōi vicia ď parrochijs
ſuis ꝓ viribus extirpent: ſubiūgit: dicēs. Illud etiam
nō eſt omittēdū: ꝙ quedā ſcelerate mulieres retro poſt
Sathanā cōuerſe demonū illuſionib9 ꝛ fantaſmatib9
ſeducte: frequenter ſe ꝯfitentur cum diana nocturnis
horis dea paganorū: vel cum Herodiade ꝛ innume-
ra multitudine mulierū equitare ſuꝑ quaſdam beſti-
as: ꝛ multarū terrarum ſpacia ꝑtranſire in tēpeſte no-
ctis ſilētio ꝛc̄. Sed vtinā he ſole in ꝑfidia ſua periſſent
ꝛ non multos ſecū ad infidelitatis interitū ꝑduxiſſent
Et parū infra. Si quidē ꝛ ip̄e ſathanas qui transfigu
rat ſe in angelum lucis: cum mentē cuiuſcūq̄ȝ mulieri
ceperit: ꝛ hanc ꝑ infidelitatem ſibi ſubiugauerit: ilico
trāſformat ſe in diuerſarū ꝑſonarū ſpēs atq̄ȝ ſilitudi-
nes: ꝛ mētem quā captiuā tenet: in ſomnis deludens:
modo leta: modo triſtia: modo cognitas: modo inco-
gnitas perſonas oſtendēs: ꝑ deuia queq̄ȝ deducit: ꝛ cū
ſolus ſpūs hec patit̄: infidelis hō non in aīa ſed in cor
pore euenire opinat̄. Et cito poſt pauc' interpoſitis ſe-
quit̄. Quiſq̄s hoc credit infidelis eſt: ꝛ pagano deteri-
or. ¶ Quātum ad ſecūdā partem huius articuli. Si om 9
nino inſtare velint: ꝙ h̄ eis ſiue in corꝑe ſiue extra eue
niāt: neceſſe habent ꝯcedere ꝙ a ſpiritib9 fiāt malignis
ꝓpter duo. Prīo q2 eis nocent. Secūdo q2 eos a nocu-
mentis non liberant. Rōne primi eſt aduertēdū ꝙ in
alio ſeculo null9 ꝓpl's eſſe credit̄: niſi bon9 vel malus:
bonus ſicut illi in celo vel in purgatorio: mali ſicut de-
mones ꝛ dānati. Sed ꝑmi eis nō pn̄t ſic illudere: quia
ip̄emet fatent̄: ꝙ eas v̄berāt vel infirmas faciunt inter
dū: qn̄ cū eis loquunt̄ boni aūt poſt mortē malū nō fa
ciūt: nec dicere poſſunt ꝙ ſint aīe dānatoꝝ: q2 ille in in
ferno ſunt: ꝛ exire non poſſunt ad libitū. Ergo ꝯcedere
oportet ꝙ ſint demones: vt illa mala doctrina etiā ali-
os in mala fide errare faciāt: ꝛ tam mortuos quos dā-
natos aſſerunt: q̄ȝ etiam viuos quos dānādos ꝑnūci-
ant diffamēt: ꝛ vt ab eis quibus loquunt̄ aliqđ ſacrifi
ciū habeāt. Hoc nāq̄ȝ ꝯfitent̄ ꝙ ab eis qn̄q̄ȝ cibos vel
panes petunt tanq̄ȝ indigentes: ꝛ qn̄q̄ȝ eis talia dant:
vt illos etiā ad dandū alliciant. ¶ Secundo illas a no
cumento nō ꝓſeruant: ſicut patet ꝑ exemplū de mulie- Exm̄
re que ſacerdoti de hmōi ducatu confeſſa dixit: ꝙ nul-
la clauſura ſibi obſtare poſſet: quin ſtatim per auxiliū
ꝛ inuocationem illius populi eſſet vbi vellet. Tētabo
inq̄t ſacerdos: ꝛ oīa firmans: ꝛ baculū in manu acci
piens: ꝛ ip̄am egregie verberare incipiēs ꝑcepit ꝙ exi
tum quereret. Quem cum inuenire nō poſſet: fatere ne
ceſſe fuit: ꝙ tam illorū auxiliū: q̄ȝ ars in neceſſitate ſibi
deficit. Ex predictis ergo patet ꝙ neceſſe eſt fateri ꝙ in
malo ſtatu ꝛ a demone aliquo modo poſſeſſi ſunt: vel

ꝓpter defectū baptiſmi vel ꝯfirmatiōis vel bone vite.
Ar.vj. ¶ Sed ſi ita ⁊ mirabile videtur: quare effectus diuina
10 tionis ⁊ incantatiōis aliqñ veraciter euenire videtur?
Circa quē articulū duo ſunt dicēda. Primo oſtēditur
quātū diabolꝰ decipiat ⁊ q̄re? Secūdo q̄ntū deꝰ ꝑmit
tat ⁊ q̄re? Quātū ad p̄mū: diabolꝰ tm̄ decipit ſm̄ Augu.
li.x. de ciui.dei.c.viij. quātū deꝰ ꝑmittit ⁊ nō plꝰ. Si-
Exm̄ cut ptz primo ꝑ exēplū de geſtis beati Grego. de q̊ fert̄
ꝙ cū vellet quendā potentē de roma luxurioſum caſti
gare: duo necromātici illiꝰ potētis p̄ce ⁊ p̄cio inducti:
ꝯiurauerūt demones ad tantū nocendū beato Grego
rio quātū poſſent. Cui amplꝰ nocere nō potuerūt q̄ꝫ
eiꝰ equū vexare: cū ſupra pōtē tyberis eq̄taret: vt equꝰ
ip̄m in flumine p̄cipitaret. Sed ſigno crucis demōes
fugauit: ⁊ equū ſanauit: necromātici v̊o ceci effecti to-
Exm̄ tā recognouerūt veritatē. ¶ Secūdo idē ptz ꝑ hoc qd̄
ſcribit btūs Gregoriꝰ.ij.dial'. ꝙ vicȝ campanellā beati
Benedicti fregerūt: q̊ libēter plꝰ feciſſent: ſi deꝰ ꝑmi-
ſiſſet: ſicut oſtēdit idē btūs Gregoriꝰ.li.iij.dial'.c.xvij.
ꝑ hoc ꝙ nec porcos intrare potuerūt niſi ꝑmiſſi. Cau-
ſa v̊o q̄re diabolꝰ tātū decipe nitit̄: eſt hoīm ꝑditio: ꝓpt̄
hoc tā multiplicit̄ hoīb; vel in forma hoīm mortuorū:
Exm̄ vel in q̊buſdā alijs apparent. Sicut expreſſe ptz ꝑ hoc
ꝙ in vita legit̄ ſctī Germani: ꝙ trāſiēs ꝑ Lombardiā
⁊ in domo cuiuſdā hoſpitatus: matrona ſibi narrauit:
quō amici mortui venirent ſemel in ebdomada de no-
cte ad comedendū cū eis: q̊s dixit illa nocte venturos.
Sctūs v̊o rogauit ꝙ cū illis loqui poſſet: q̊s ꝯiurauit:
ꝙ dicerēt qui eſſent: ⁊ q̄re illuc veniſſent: q̊ dixerunt ſe
eſſe demones: ⁊ ꝙ illuc veniſſent ad hoīm ludificatio-
11 nem q̊ eis cibū q̄ſi homagiū dederūt. ¶ Idē ptz ꝑ hoc
qd̄ legit̄ in vita ſancti Bartholomei de Aſtaroth qui
hoīes quos ꝓpter infidelitatē ledebat dimiſit: vt ip̄i ſe
ab illo ſanatos crederēt. Quātū v̊o deꝰ eis nocere ꝑmit-
Exm̄ tat ptz in Job ⁊ in oīb; alijs martyrib; ⁊ ſctīs. ⁊ patet
quotidie in ꝑſecutiōe bonoꝝ ꝑ malos: nā ꝑ maliciam
ſuā demones ꝑ malos exercuerunt. Sed q̄ ſicut dicit
Augꝰ. de ciui.dei li.xj.c.xxj. Deꝰ nunq̄ꝫ ꝑmiſiſſet crea
turā malā: niſi vidiſſet bonū inde venturū: ſicut ex de-
monib; in hoīm exercitationem. Et ſicut dicit ibidē.c.
xxij. Vermes ⁊ creature viles ſunt ad decorē vniuer-
ſi: ſicut color niger in imagin: e nō q̄ ſit pulcherrimꝰ in
ſe: ſed q̄ facit alios pulchriores. Vidēdū eſt q̄re deus
etiā p̄dictas ꝑmittat illuſiones. Augꝰ. v̊o vult: ꝙ deꝰ
hoc ꝑmittit vt illi qui talia vidēt ⁊ audiunt ꝓbent̄ q̄-
les ſint in fide. Sicut ptz.xxvj.q.v.nec mirū: in fine.
Et ad hoc adducit̄ illud Deut.xiij. Si inquit ſurrexe
rit in medio tui ꝓphetes: aut qui ſomniū ſe vidiſſe di-
cat: ⁊ p̄dixerit ſignū atq̄ꝫ portentū ⁊ euenerit qd̄ locutꝰ
eſt. Et infra. Nō audies v̊ba ꝓphete illiꝰ aut ſomnia-
toris: quia tentat vos dn̄s deꝰ veſter: vt palā ſciat vtrū
diligatis in toto corde an nō. Ecce q̄ꝫ apte reprobat di
cta tam facientiū q̄ꝫ credentiū quo dicūt: ꝙ p̄dixit eue-
nit: inueni veritatē in verbis ſuis: nā rem inueni ꝑdi-
tam: vel ſanitatē mei vel pueroꝝ vel animaliū meorū
recuꝑauit: quare ḡ eſt pctm̄ hoc credere vel facere: vel
quō in ſpū malo veritatē diceret: ⁊ quare eſt peccatum
ſomnijs credere: nā inueni ſomnia eſſe veriſſima: peſſi
me arguit: q̄ ſicut ex p̄dicta ptz auctoritate: ꝙ ip̄i ad
deceptionē facere intendūt: aliqñ vicȝ verū dicere: ⁊ ef
fectū optatū inducere: quia niſi aliqñ hoc facerent: nul
lus eis crederet: nec etiā ſomnijs. Deus aliqñ facere ꝑ
mittit: vt ꝓbet ſuos in fide. Aliqñ v̊o talia mirabilia
illos facere ꝑmittit ad tp̄s: ſm̄ Augu. de ciui.dei.li.x.
c.viij. vt mirabiliꝰ poſtea vincant̄. Et ponit exemplū
de magis pharaonis ⁊ deus excellentiꝰ honorificetur
ſeu glorificet̄. Sicut etiā patet de Simone mago: q̊ ad
tp̄s aſcendit̄ mirabiliter vt eius deſcēſus eſſet mirabi-
lior: ⁊ fidei catholice glīoſior. Non ſequit̄ ḡ veritatem
dixit: vel euenit quod p̄dixit: ergo non in ſpū maligno
dixit vel oꝑatur. Sicut ptz tam ex p̄dictis rationibus
q̄ꝫ etiam ꝑ exemplū ſacre ſcripture. Actuū.xvj. de Phi
toniſſa illa a Paulo ſanata: que queſtū preſtabat dn̄is
ſuis diuinando. Hec nanq̄ꝫ mirabilia fecit: ⁊ verū di-
xit: quādo clamabat poſt Paulum ⁊ Barnabam: di-
cens. Iſti homines ſerui dei excelſi ſunt: qui annunci-
ant vobis viam ſalutis: ⁊ tamen non in ſpū bono: ſi-
cut patet ꝑ hoc quod ſequitur: dolens aūt Paulus: et
ꝯuerſus ſpiritui dixit: p̄cipio tibi in nomine Jeſu chri
ſti exire ab ea: non eñ ab illa eieciſſet ſpm̄ſanctū.
¶ Sed ad predicta multipliciter ⁊ irrationabiliter re- Ar.vij.
ſpondent. Primo nanq̄ꝫ dicunt: tam facientes: q̄ꝫ con- 12
ſentientes ꝙ ſancta verba dicunt dei ⁊ ſancte Marie:
⁊ aliorum ſanctorū ⁊ orationes multas. Quib; reſpō-
detur: ꝙ cum verbis illis bonis tanq̄ꝫ cum melle felli-
ta: verba ⁊ mendoſa adiungūt: tanq̄ qui vult aliū in-
toxicare: non eñ dat ei venenum purū: ſed mixtū cū
bono cibo vl' potu. Sic in ꝓpoſito: ⁊ hoc patet eoꝝ exa-
minanti verba carminatiōis: que quandoq̄ꝫ ſunt hec
que ſequūtur. Sancta Maria carminauit filiū ſuum
a morſu alphorum ⁊ a morſu hominū: ⁊ coniunxit os
ad os: ⁊ ſanguinem ad ſanguinē: ⁊ iuncturā ad iūctu-
ram: ⁊ ſic puer conualuit. Quis chriſtianus non dice-
ret iſta verba mendoſa ⁊ contra fidem eſſe catholicam:
quia nunq̄ talis infidelitas accidit matri dei: quomō
ergo haberēt poteſtatem ſaluandi hominē vel animal
Sed dicent: deus dedit virtutem verbis: verū eſt ver-
bis veracibus ⁊ non mendacibus: ⁊ nō verbis cuiuſ-
cunq̄ꝫ conditionis dedit virtutem ſanatiuā: ſed vbi or
do vel ſanctitas hoc meretur dicētis: quia ſicut in ver
bis ſacramētalibus effectus verborum plus ex virtu-
te verborum q̄ꝫ ex ſanctitate dependet ꝓferentis. Ita
econuerſo in orationib; ⁊ verbis ſanatiuis ⁊ ad mira-
cula pertinentibus: effectus plus dependet ex orantis
ſeu loquentis ſanctitate q̄ꝫ ex verborum virtute. Sicut
expreſſe patet de verbis chriſti ⁊ aliorum ſanctorum.
Ip̄i nanq̄ꝫ paucis verbis ⁊ orationib; mortuos ſuſci-
tabant: demones eijciebant: ⁊ infirmos quoſq̄ꝫ ſana-
bant: aliquando imperando: aliquādo deprecando: ſi
cut patet de chriſto dicente. Marci.v. Puella tibi dico
ſurge. Et Petro Actuū.ix. Thabita ſurge: que verba
ſi quis noſtrum diceret: timeo ꝙ nihil inde veniret: q̄
habent efficaciam ex ſanctitate loquentis que in ſortile
gis ⁊ carminatricibus non inuenitur. ¶ Si enim ſan- 13
ctitate homines ſanarent ⁊ iumēta: vel ſpiritu prophe
tico futura predicerēt: vel ſpirituſancto furem dicerēt:
ad correctionem: tam viui q̄ꝫ mortui eſſent colendi: ſi-
cut alij ſancti qui ideo ſancti ab eccleſia habētur: quia
hec fecerunt. Et tunc tota eccleſia erraret que docet: ꝙ
non ſunt credendi nec colēdi. Amplius ſi ſanctitate ſa
nant: quare dona exquirunt? quare pro amore dei non
ſanant: ſicut Coſmas ⁊ Damianus. Preterea ſi ſancti
tate ſanarent: virtus ſanatiua ſpecialiter cum oſſibus
illorum ⁊ reliquijs remaneret poſt mortem: ſicut ⁊ de
alijs ſanctis communiter legūtur plura miracula per
eoꝝ reliq̄as poſt mortē illoꝝ facta: ⁊ plures ſanaſſe le-
gunt̄ mortui q̄ꝫ viui: qd̄ nūq̄ de ſortilegis legit̄. Pre-
terea aut ſic ſanāt ⁊ veritatē dicūt ⁊ talia miracula faci
unt in virtute dei ⁊ ſanctoꝝ v̊borū: aut talia mirabilia
faciūt in virtute ⁊ auxilio diaboli ⁊ verboꝝ ꝓhibitoꝝ.
Primū eis cōcedere magna eſt p̄ſumptio: hoc vicȝ ꝙ
deus eis hoc cōtulerit: qd̄ maximis ſanctis ꝓ magno

munere ꝯtulit:ſpm̄ vicꝫ miraculoꝝ ⁊ ꝓphetie:cū nec in minimo illis ſctīs ſint ſiles. Illi nāqꝫ ſctī cū oībꝫ alijs virtutibꝫ ⁊ abſtinētijs ⁊ mūda vita etiā hūilitatē talē habuerūt:ꝙ fugierūt loca illa in qbꝫ miracula fecerūt ne de laude ꝑplī vanā haberēt gliam. Iſti vo vbi maiorē hn̄t ꝑplī laudē ⁊ lucra:libētiꝰ ſe ꝯferūt ⁊ morant̄: quo facto etiā ſi ſctī ꝑus fuiſſent:ſctītatē illā amitterēt quā ſub hūilitate nō cuſtodiūt:relinquit̄ ḡ ſecūdū. Sꝫ dicēt:ſanitatē ꝯſequunt̄:ſic forte ſine ill' feciſſent: vel h̄ diabolꝰ facit a nocumēto ceſſando: vt p̄dictū eſt de geſtis ſctī Bartholomei.s̄.e.c.10. Iterū dicūt:aliqn̄ culpabiles de furto ⁊ hmōi vaciter oſtēdūt:⁊ res ꝑditas: qđ mirabile eſt:nā demones qbꝫ ſeruiūt ibi pn̄tes fuerūt:qn̄ aſportabant̄ ⁊ abſcōdebant̄:q̄ aliqſi veꝝ dicūt alit̄ nullā ſectā haberēt. Hoc nāqꝫ ꝑ ſctītatē: vel virtutē vt p̄dictū eſt facere nō pn̄t:ḡ ꝑ diabolū. Sꝫ dicūt nō ꝑ diabolū:ſꝫ pulchrū ꝑplm:nec a diabolo didicimꝰ talia:nec ei credimꝰ:ſꝫ pulchro ꝑplo: ſicut.s̄.c.c.9. oſtēſū eſt:ꝙ tales demones ſunt. Iterū dicūt faciētes:totum periculū ſuꝑ vos ſit:nos eñ nihil mali dicemꝰ. Cōſentiētes vo ⁊ reqrētes dicūt:nos in deū credimꝰ:ſi aliqđ ꝑiculū ſit:ipſi habeāt. Sed ꝯſentiētes ⁊ agētes pari pena puniendi ſunt:⁊ vnuſquiſqꝫ onus ſuum portabit: ad Gal'.vj.

Ar.viij. ¶ Circa quoꝝ tn̄ penas ⁊ ꝑicula. Pꝛīo de penis tracta
14 bit̄ ſortilegoꝝ. Secūdo de penis credētiū ⁊ p̄bentium auxiliū ꝯſiliū vel fauorē. Tertio oſtēdit̄ in q̄ ꝯditiōe ⁊ ſilitudine ambo ꝯueniūt. Quātum ad p̄mū: pena illoꝝ tꝑalis ſm̄ iura ciuilia. C.li.ix.ti.de male.l.nullꝰ. ⁊.l.nemo:eſt capitis amputatio vel ꝯcrematio. Et iuſte q̄dē: qꝛ ſi morte digni ſunt q̄ ꝑ patriā ⁊ diuerſas villas vadūt corꝑa occidēdo:ḡ q̄ aīas: eſſent ita digni cōbuſtione ſic homicide ſuſpendio. Pena vo illoꝝ ſm̄ iura canonica ptꝫ ex vbis Augu.de ciuita.dei.xxvj.q.ij. q̄ ſine ſaluatore. Qui inqt ea ſectant̄ ſi ſe nō correxerint: ad eternā ꝑditionē tendūt:in corꝑe vicꝫ ⁊ aīa:⁊ hoc iuſte vt ab illo ſtipendiū recipiāt cuiꝰ medici fuerūt. Sortilegoꝝ vo q̄rētiū auxiliū vl' ꝯſiliū. Pꝛīo magna eſt infidelitas:qꝛ infideles reputant̄ mr̄es q̄ pueris ſuis capita dolētibꝫ vel alia infirmitate laborātibꝫ p̄ter pater noſter:⁊ credo in deū:q̄rūt ligaturas ſortilegas ⁊ incātatiōes.diſ.lxxviij.qm̄ nō. Secūdo magna eſt ſtoliditas:qꝛ h̄ in arte faciūt aīe ⁊ fide eccl'ie: ꝙ in nulla arte fit. Nā in om̄i arte credit̄ illi q̄ ſcit de arte:illa ſic ptꝫ inductiue. Sꝫ in h̄ caſu plꝰ credūt vni vetule q̄ vix rudimēta ſcit fidei:vel orōnē dn̄icā:vel vni truſatori narrāti de geſtis fatuis ⁊ mēdacibꝫ q̄ optimo mgr̄o in theologia q̄ ſꝑ ſtuduit quō vera dicere potuit. Et plꝰ q̄ꝫ oībus clericis huiꝰ mūdi:vl' doctrine eccl'ie. Nā oībꝫ docentibꝫ:de ſortilegꝭ nō eſt credēdū: ⁊ ꝙ pena eterna eſt ꝑata pctōribꝫ. Et ꝙ tenēdo dei mādata ꝓſperitatē ꝯſequet̄ optatā:nō credūt. De q̄ ꝓpha ꝯquerit̄ Eſa.liij.dicens. Dn̄e qs credidit auditui nr̄o. Vetule vo dicēte ꝯriū:⁊ ꝙ ꝓ ſanitate ⁊ ꝓſperitate qn̄ vicꝫ aīalia moriūtur vel bona elabunt̄ ſic vel ſic faciet credūt. In q̄ quātū errāt:⁊ q̄ntū errarēt ſi antechriſtꝰ tꝑe illoꝝ veniret: oſtēdūt in fide ⁊ oꝑe p̄cedēti. In mala nāqꝫ fide errāt: tā cito credētes:in q̄ oſtendūt ꝙ antichriſto cito crederent:q̄ maiora eis oſtēdet mirabilia. Iterū in oꝑe errāt dādo ꝓ oꝑe ⁊ artificio diaboli dona. Cū eñ oſtēſum ſit:ꝙ tales in virtute oꝑent̄ demōis:ꝯſequēs eſt ꝙ iſti q̄ eis aliq̄ dant: ꝓ artificio dent diaboli: ⁊ ſic aliq̄ mō ei ſacrificāt:⁊ ab eo ꝯſiliū q̄rūt:qꝛ ſupra dictū eſt ꝙ ſortilegi ſecreta pacta hn̄t cū demōibꝫ:⁊ ab ill' petūt ꝯſilia. Cū ḡ iſti petāt ab ill' q̄ petūt a diabolo:cōſequēs eſt vt etiā iſti a demonibꝫ petāt ⁊ cōſiliū accipiāt: qꝛ q̄ ꝑ aliū facit ꝑ ſeip̄m facere videt̄. ¶ Tertio magnū eſt illoꝝ 15
ꝑiculū corꝑale:ſicut ptꝫ ꝑ exēplū Saul'.j.Regū.xxxj. Et Ochozie regis.iiij.Regū.j. q̄ infirmꝰ dixit ſeruis ſuis. Ite ꝯſulite Beelzebub vtrū viuere queā de infirmitate mea hac:an nō. Et deꝰ ꝑ Heliā ꝓpham reſpōdit ei:dicens. Nunqđ qꝛ non erat deꝰ in iſrl': mittis vt ꝯſulet̄ Beelzebub:idcirco de lecto:ſuper quē aſcēdiſti nō deſcēdes. In q̄ dat̄ intelligi exēplo ꝙ peius valuit qꝛ aliū q̄ꝫ deū verū ꝯſuluit. De Saul etiā ſcribit̄.j.Paral'.x. Phitoniſſam ꝯſuluit nec ſperauit in deo: ꝓpt̄ qđ ⁊ interfecit eū ⁊ trāſtulit regnū ſuū. Quarto magnū illoꝝ ꝑiculū ſpūali ptꝫ ꝑ Decretū.xxvj.q.v.ſi qs. vbi dꝛ ꝙ ſi qs ariolos aruſpices:incantatores obſeruauerit aut philaterijs vſus fuerit:anathema ſit. ¶ Quātuꝫ ad tertiā ꝑtē huiꝰ articuli ꝯditio cōis eſt: ꝙ tā ſortilegi q̄ꝫ eis credētes libentiꝰ credūt ⁊ faciūt q̄ ꝓhibent̄ q̄ꝫ q̄ ab eccl'ia docent̄. Siles vxori Loth ⁊ vxori cuiuſdā alte- Exiſſ
riꝰ: q̄ comedit de pixide in q̄ maritꝰ venenū poſuerat: ⁊ p̄cepit ei in ſpeciali: ne de pixide illa comederet. Cuius ꝯtrariū cū faceret mortua fuit ⁊c̄.

Spei primo oſtēdet̄ emo- S.xij.
limentū. Secundo fulcimētum. Tertio motiuum. Quarto impedimentum.

¶ Quātum ad primum:emolimētū eius in duobus cō Ar.j.
ſiſtit. Primo in hoc ꝙ oīa lucrat̄. Secūdo in hoc:ꝙ ni 1
hil amittit. Primū ptꝫ ꝑ exemplū fiſci:qꝛ ſicut fiſcus ꝑ legem vel ꝯſuetudinem om̄ia lucrat̄:⁊ de mēbroꝝ ſuorū dāno:ſicut de pugna ⁊ vberibꝫ ⁊ hmōi violētijs ſibi lucrū facit forefactoꝝ ⁊ amerciamētoꝝ ⁊ hmōi:ſicut ptꝫ. C.li.x.ti.de iure fiſci. Et in.ff.no.co.ti.ꝑ to. li.xj. Ita homo ꝑ ſpem oīa lucrat̄:etiā de corꝑis ⁊ mēbroꝝ ſuoꝝ detrimēto:quia qui bene ſperat licet corpus atteratur:⁊ membra om̄es paſſiones patiātur:interior tamen homo:dum propter iſtas paſſiōes ⁊ corporis vel membrorum amiſſionē gaudia ſperat eterna: ex omnibus corporis aduerſis ⁊ licitis ⁊ virtuoſis commodis om̄ia lucratur:dum om̄ia ſperat.j.Coꝝ.xij. Secundū patet qꝛ lucratoꝝ ſpes eſt:q̄ſi ancora om̄ia ſpūalia lucra ꝯ̄ fluctꝰ huius maris tenēs. Sicut ptꝫ per Bern̄. Si inqt ſeuiat mūdꝰ:ſi fremat malignꝰ: ſi ipſa caro aduerſus ſpm̄ ꝯcupiſcat:ſi exurgat aduerſus me p̄liū: in te ego ſperabo. Hebre.vj. Confugimꝰ ad tenendam ꝓpoſitam ſpem quā ſicut ancorā habemꝰ aīe tutā quia quaſi ancora ꝯtra om̄es tentatōes ⁊ tedia:⁊ ſpecialiter cōtra tediū deſperatiōis tenet ⁊ ꝯfortat.P.v.14. Nec tm̄ tenet ⁊ ꝯfortat:ſed ad deū erigit ⁊ porrigit om̄ia ſpiritualia bona: maiora p̄mia ꝓ talibus mercibꝫ ſperās ⁊ expectans. Unde beatus Gregoriꝰ moral'.vj. Spes in eternitate animū erigit: idcirco nulla mala que exterius tolerat ſentit.

¶ Edificium vo ſpirituale ſic ad deum erectum: ſpes Ar.ij.
appodiat ne cadat: tanq̄ columna fortis opus ſuper- 2
poſitum: ⁊ tanq̄ꝫ baculus hominem in via lutoſa ne ſpiritualiter cadat vl' infirmetur:iuxta illud pſal'.xxv. In domino ſperans non infirmabor. Huius aūt columne ſeu fulcimenti ad deū erecti. Primū fundamētum eſt bonū opus. Hoc eñ patet primo ratione que dictat:ꝙ ille q̄ ſeminat metere ſperat. Secundo ex ſpei diffinitione: que eſt certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia ⁊ meritis precedentibus. Ex quibus:patet ꝙ quicūqꝫ vult recte ſperare: oportet tā dei gratia q̄ꝫ oꝑa meritoria excogitare. Nam de aliter ſperantibꝫ dꝛ Sapieñ.iij. Vana eſt ſpes eorum.. Vn̄ btūs Grego.xxix.moral'. Incaſſum p̄ſumit qui timere deum in oꝑibus renuit. De iſta materia vide.D.ij.

15. Et. P.xj.arti.vj. Secundo ſpes iſtud opus ſpūale nutrit ⁊ fouet. Spes que ex tribulatiōe conſurgit. Sicut nanq; qui ſuſtinet dietam ⁊ ſudorem ſperat ſanitatem. Et qui multa patienter ſuſtinet aduerſa ꝓ potenti ⁊ bono dño: magnam ſperat mercedē: ex qua ſpe op⁹ ſuum dum in edificādo eſt ſuſtentaꝛ. Sic quilibet noſtrum opus laborioſum libenter patiatur: dicēs illud Thobie.xiij. Hoc ſciat ꝓ certo omīs qui colit te: ⁊ vita eius ſi in ꝓbatione fuerit coronabiꝛ: ſi in tribulatione fuerit liberabitur. Coronam em̄ ꝓ tribulatione ꝓmittit: ſciens ꝙ ſicut opus materiale cemento nutriꝛ: ita opus ſpūale in tribulatione ſpe coronationis ⁊ mercedis: iuxta illō.ij. Cor.j. Nos patimur vt ſpes noſtra ſit firma. Unde beatus Grego.x.moral. Bonorum mens quo duriora ꝓ veritate tolerat: eo eternitatis p̄mia certius ſperat: intantū ꝙ ſi exurgat aduerſus me p̄lium: in hoc ego ſperabo ait pſal.xxvj. Cuius exemplo ſitis in tribulatione ſpe gaudētes: ad Roma.xij.

3 Nec eſt em̄ vtiliſſima doctrina: ꝙ vic; in bona opatione ⁊ tribulatione gaudeamus de ſpe mercedis: q; ſm Augu. ſup ps.xij. Spes commodi furaꝛ labores ⁊ metum abſcondit piculi. Et ſm Chryſo. in quadam epl'a Omē opus leue fieri ſolet: cum eius p̄cium cogitatur: ſpeſq; premij ſolatium eſt laboris. Et ſm eundē Chryſoſto. ſup Math. Si quis viā laborioſam eſtimat: ſue deſidie eſt accuſator. Si em̄ minaces pelagi fluct⁹ nautis: ſi tempeſtates atq; hyemes agricolis: ſi vulnera tederent militib;: ſi grauiſſimi ictus plageq; pugilib; leues videntur ⁊ tolerabiles ſunt: ꝓpter ſpem tꝑalium commodoꝝ: multomagl' cum celū p̄paratur in p̄mio vel ex p̄ſentibus aſperitatibus debet ſentiri cum labores maximos mitiget ſpes in benignum finem venire: ne ergo aſpicias ꝙ via eſt aſpera: ſ; quo ducit: neq; aliam: quia lata eſt: ſed vbi definit. Nota de hac materia auctoritatem Bede. A.j.7.⁊.C.vij.6. Et cū in omībus p̄dictis exemplis ⁊ auctoritatib; oſtenſum ſit: ꝙ ſpes mercedis facit labores ⁊ paſſiones q̄ ſine ſpe eēnt grauiſſime leues. Ex omnib; ſequitur a contrario ſenſu ꝙ paſſiōes inferni atq; labores ſunt grauiſſimi: vbi nulla eſt ſpes nec finis nec mercedis. Nota ad hoc exemplum. D.j.13. De talibus nanq; dicitur Prouer. xxiiij. non habent futurorum ſpem mali. Et Sap.iij. Si celerius defuncti fuerint non habebūt ſpem. Nota. T.j.19.

4 ¶ Tertio ſpes vitam nr̄am ⁊ opus ſpirituale operum noſtroꝝ pficit. Pro quo eſt aduertēdum ꝙ vita noſtra eſt a deo: ⁊ in deum tendere debet: ad modum circuli: in quo videmus ꝙ nunq; pficitur donec linea que incipit a puncto: ad idem punctum reuertatur. Illud em̄ quod lineam illam ad idem punctū reducit circulum pficit: ⁊ figuram facit pfectiſſimā. Sic de vita noſtra que a deo per creationem initium trahit ſicut linea a puncto: a quo cū exierit querat perfici vbicūq; voluerit: ſiue in diuitijs ſiue in delitijs: ſiue in honoribus: vel ſcientijs: vel quibuſcunq; alijs: dicens illud Eccl'.xxiiij. In omnib; requiem queſiui: finaliter dicit illud Canti.iij. Queſiui ⁊ non inueni: niſi querat in virtutibus: inter quas fides charitas ⁊ alie omnes vitam noſtram quaſi lineam circulariter verſus deum vertunt: ſed ſpes ipam pficit: dū in ipo tanq; in alpha ⁊ o.i. in p̄mo pūcto ⁊ vltimo: vitam noſtram finemq; operum noſtrorum ponit: dicens illud pſal.lxj. Spes mea in deo eſt. Sed heu non crediderunt in deo. Ecce circulus diſcōtinuatus ⁊ fractus: nec ſperauerūt in ſalutari eius: in. pſal.lxxvij. Ecce ꝙ nō eſt reductus nec perfectus.

Ar.iij. ¶ Motiua vo ad ſperandū in deo ſunt tria: p̄mo creatoris ptās: ſecundo bonitas: tertio creature exemplū.

5 Pro p̄mo eſt aduertendū: ꝙ ſicut in hoīem terrenum duo mouent ſpare: ⁊ ꝓpter ſpem mercedis ꝓ illo libenter laborare ⁊ ſuſtinere: potentia vic; ⁊ largitas ſeu bonitas: quia licet curialis ſit: ſi non ſit potēs retribuere: min⁹ mouenꝛ in ipm ſpare. Si etiā ecōuerſo potens: ſ; non curialis: etiam minus ꝓ eo ſuſtinent. Sed ſi ambo ɔcurrunt ſpē mercedis: qui mercede indigent: libēter ei obtempant. Cum ḡ vtrūq; in deo pleniſſime inueniatur. Primū nanq; in ipo ſt: quia ops nomē eius. Exodi.xv. Et dñi eſt terra ⁊ plenitudo eius: in pſal. xxiij. Secundū etiam in ipo inuenitur: quia Jacobi.j. ſcribiꝛ. ꝙ dat oīb; abūdāter ⁊ non improperat. Nec ḡ duo mouent ponere in dño deo ſpem meā. Tertio ad idem nos mouet exēplū Socratl' de quo recitat Aug⁹. ꝙ potionem veneni quam maligni ei dederunt: vel aliud quod medicamentū immortalitatis eſſe dixit. Tm̄ em̄ in dō ſperauit mō ſuo: ꝙ ꝓ veritate mori nō timuit ꝓpter ſpem future immortalitatis. Sicut nec quicūq; martyres: de quib; Sap.iij. Spes illorum immortalitate plena eſt: ſcientes: quia bonus dominus ⁊ confortans in die tribulatiōis ⁊ ſciens ſperantes in ſe Naum p̄mo. Et quia non deſeruit ſperantes in ſe Judic.xiij. vbi non ſperantes deſeruit. Sicut aperte patuit ꝑ exē- Exm̄
plum ꝙ fidedigne dicꝛ contigiſſe: de quibuſdam: qui cum inimicis confligere debebant: oēs confeſſi: corpus chriſti acceperunt: vno excepto qui erat omniū fortiſſimus ⁊ nominatiſſim⁹: qui ſolus alijs improperauit ꝙ timerēt: addens ꝙ ipē illa die nullā communionem acciperet: niſi de ſpatula euis. Alijs vo qui in deo ſperabant euadentib;: ipē ſolus interijt: vt facti ⁊ effectus diuerſitas manifeſte oſtenderet: qm̄ ſaluos facit ſperantes in ſe: in ps.xv. Et non alios: quoꝝ aliqui in fortitudine: ſicut iſte p̄dictus. Aliqui vo in multitudine diuitiarū ſuarum ſperauerūt: ſicut ille de quo in ps. lj. Sperauit in multitudine diuitiarū ſuarū: de quoꝝ quolibet Sap.iij. Infelix ⁊ vacua ſpes illi⁹.

Ar.iiij. 6 ¶ Diabol⁹ vo ſciens bone ſpei vtilitatē ⁊ falſe ſpei.i. p̄ſumptionis falſitatem: multū conatur verā ſpem impedire ⁊ falſam imprimere. Cuius articuli declaratio ex tribus dependebit oſtenſionib;. Primo ex oſtenſione qua oſtendiꝛ intentū: quō diabolus nitiꝛ verā ſpem impedire. Secundo per que media. Tertio quō conaꝛ hoīes in falſa ſpe informare. Primum oſtendit figura iiij. Regum.iiij. ꝑ creditore qui voluit a muliere.i. aīa chriſti ſpōſa duos filios.i. ſpem ⁊ timorē auferre: vt ꝑ ablationē ſpei caderet in deſpationē vel ꝑ ablationē timoris caderet in p̄ſumptionē. Illa vo neutrū auferre pmiſit: ſ; clamauit ad Heliſeū: ꝑ quē liberabaꝛ habēs vaſa oleo plena. Sic aīa clamet ⁊ neutrū auferre pmittet: ſciens qm̄ neq; ſpes ſine timore neq; timor ſine ſpe valet. Iuxta vſus illos. Si timor eſt ſine ſpe: mox deſpatio ledit. Et niſi ſpes timeat: ſtatim preſumptio dānat. Ergo timor ſine ſpe: nec ſpes valet abſq; timore. Si ḡ ꝑ iſtoꝝ filioꝝ ɔſeruatiōe clamet oleo miſedie plena liberabiꝛ. ſicut ptꝫ. E.iij.7.⁊.15. Da ḡ elemoſynā ⁊ habebis ſpem in nouiſſimo. Prouer.xxiij.

7 ¶ Q̄tū ad ſecūdā ptē hui⁹ articuli eſt aduertēdū: ꝙ diabol⁹ verā ſpem ꝑ plura īpedit media: q̄ tm̄ media in gnāli in duo diſtinguunꝛ in gnāle ⁊ ſpeciale. Generale nanq; ſpei impedimentū eſt qōcunq; peccatū ꝑ qō q̄s inimic⁹ dei ɔſtitut⁹ eſt. Quod impedimentū in exēplo ptꝫ de illo: qui inimicitias ɔ̄ aliquē regem exercuit tꝑalem: vl' ei⁹ mandata gratis tranſgreſſus eſt: ⁊ cum inimico illius regis amicitias hꝫ: quō poſſet talis in dño ſuo: ⁊ ſpāliter qū inuit⁹ ad eū trahiꝛ ſpem hīe: immo totaliter de-

ſperat. Sic in ꝓpoſito de illo: qui deū quocūqꝫ pctō of-
fendit: ⁊ diabolo vel mūdo amicitia copulatꝰ: de quo in
canonica Jacobi. c. iiij. Quicunqꝫ voluerit eſſe amicꝰ
huiꝰ ſeculi: inimicꝰ dei ꝯſtituit: quō a deo aliq̄d ſpera-
re poterit: ⁊ ſpecialiter in morte: qn̄ nolens corā illo tā-
ꝙ corā iudice rapietꝰ: niſi ei pꝰus reconciliatꝰ fuerit. De
talibꝫ enī dꝛ Sap. ij. Neqꝫ mercedē ſperauerūt iuſticie
8 Nolite ḡ ſperare in iniq̄tate: in pſ. lxj. Impedimētoꝝ
vō ſpecialiū. Primū eſt terrenarū voluptatū abūdan
tia in diuitijs delitijs ⁊ honoribꝫ. Qō pulchꝛe oſtenſū
fuit. Nūeri. xxxij. vbi legitꝰ ꝙ ppl's cui ꝓmiſerat deus
terrā ꝓmiſſiōis. i. rubenite ⁊ gadite ⁊ dimidia tribꝫ ma
naſſes: hn̄tes pecoꝛa multa: terrā ꝓmiſſiōis inhabitare
renuerunt. Sic in ꝓpoſito de illis q̄ hic pecoꝛa. i. coꝛpa
paſcere appetūt. De q̄bꝫ beatꝰ Grego. moral. viij. ſup
illud Job. vij. Cōſumpti ſunt abſqꝫ vlla ſpe. Repꝛo-
boꝝ inq̄t mētes erga dies vite pn̄tis tāto cōſtringuntꝰ
amoꝛe: vt ſic ſꝑ appetāt viuere: q̄tenꝰ ſi valeāt viuendi
curſum nūq̄ deſiderēt finire: cogitare q̄ppe vētura de-
ſpiciūt hīc nulla niſi q̄ ꝑtereunt ꝯcupiſcunt: ſpem totā
in rebꝫ tranſeuntibꝫ ponūt. Ideo apl's diſcipulū ſuum
ammonet: dicēs. Diuitibꝫ huiꝰ ſeculi ꝑcipe non ſꝑare
9 in incerto diuitiarū. j. Thimoth. vj. Secundū eſt diffi
dētia reſiſtēdi tentationibꝫ: qō oſtēditꝰ Nūeri. xiij. vbi
legitꝰ ꝙ Iſraelite licet terrā ꝓmiſſionis deſiderarēt: au
dito tn̄ ꝙ ſtirpem Enach: cui nō credebāt ſe poſſe reſi-
ſtere: obuiā haberēt terrā intrare ſperabāt. Sic in ꝓpo
ſito de ill': de quibꝫ dꝛ Eph. iiij. Deſperātes ſemetipos
tradiderūt impudicitie in opa immūditie. De talibus
Augꝰ. de vbis dn̄i. Omel. xxix. Nihil tā inimicum
eſt ſpei ſicut retro reſpicere: ſicut facit ille q̄ tentatiōibꝫ
nō apte reſiſtit. Remediū ꝑ hoc patebit infra de tenta
tiōe. Tertiū impedimētū eſt deſpatio culpe cōmiſſe: de
quo dictū eſt. D. ij. p totū. ¶ Q̄tū ad ſecūdā ptē huiꝰ
articuli: quō diabolꝰ nititꝰ multos in falſa ſpe. i. ꝑſum-
ptiōe ponere: male faciētes: ⁊ dicētes ſaluabimur. Et
q̄bꝫ aſſimilantꝰ ptꝫ. G. iiij. 14. Et. M. ix. arti. vlt. p to-
tū. Ex q̄bꝫ: ptꝫ ꝙ in eius ꝓmiſſiōibꝫ ſic dꝛ Eccl'. xxxiiij.
eſt vana ſpes inſenſato viro ⁊c.

S. xiij. **Spūſſancti. Primo oſten-**
ditꝰ bonitas: q̄ a patre ⁊ filio ⁊ a ſeipō dari vo-
luit. ¶ Secūdo huiꝰ doni oſtenditur vtilitas q̄tū ad
hoc ꝙ in die pentecoſtes oēs bonos chꝛiſtianos legiti-
mauit. Tertio iſtiꝰ doni oſtenditꝰ gn̄alitas q̄tū ad plu
res effectꝰ. Quarto neceſſitas. Quinto apparitiōis di-
uerſitas. Sexto oſtēdere reſtat: q̄lis erit recipientiū di-
ſpoſitio. Septimo quō amittitꝰ: ⁊ quo experimēto q̄s
cognoſcere poſſit quē ſpiritū habeat.

Ar. j. ¶ Circa pmū duo ſunt ꝯſiderāda. Pꝛīo q̄d datum ſit
1 Secūdo q̄d retribuēdū ſit. Q̄tū ad pmū in die pente
coſtes eſt datū meliꝰ donū qō dari potuit. Sicut nāqꝫ
in die natiuitat' chꝛiſti datꝰ eſt filiꝰ dei ad nr̄am redem
ptionē: ⁊ in die cene ad nr̄am ſpūalē nutritionē ⁊ ꝯfoꝛ-
tationē qn̄ ille in ſpecie panis datꝰ eſt: q̄ eſt de quo dꝛ
in pſ. ciij. Panis coꝛ hoīs ꝯfirmat. Ita in die penteco-
ſtes datꝰ eſt ſpūſſanctꝰ ad nr̄am ſpūalē ꝯſolationē ꝓpt
qō Joā. xiiij. vocatꝰ paclitꝰ. Aliū inquit paclitum da
bit vobis: ꝓpt quod fideles petūt in oꝛone: que ad ipm
ſpecialitꝰ dirigitꝰ: ꝙ poſſint eiꝰ ſꝑ ꝯſolatiōe gaudere. Et
ad nr̄am ſpūalē infoꝛmationē: ꝓpt quod dꝛ Joā. xiiij.
Paraclitꝰ aūt ſpūſſanctꝰ quē mittet pater in noīe meo
ille vos docebit oīa: nō ſolū ad intelligēdū ſꝫ etiā ad lo
quēdū. Iuxta illud Math. x. Nō enī vos eſtis q̄ loq̄
mini ⁊c. Et ad nr̄am ſpūalē deductionē: iuxta illō pſ.
cxlij. Spūs tuꝰ bonꝰ deducet me in terrā rectā. Ex q̄bꝫ
patet q̄d dedit: qꝛ pmo ꝯſolatoꝛē his q̄ alias inoꝛdina-
tas fugiunt ꝯſolationes: de talibꝫ nāqꝫ verificatꝰ illud
Joan. xiiij. Aliū paclitū dabit vobis. Recedētibꝫ vō
ab illo termino a quo ſecundo dat infoꝛmatoꝛem vt re
cte vadant in medio. Tertio pſeuerātibꝫ dat ductoꝛem
vt terminū attingant ad quem: deducet inquit me in
terrā rectā. Prima ḡ eius bonitas q̄tum ad volentes
boni eſſe reſpicit terminum a quo: ſecunda mediū: ter-
tia finem: in quibꝫ tribus totus motus ſpūalis vite no
ſtre continetur: ⁊ ſic dedit bonis hodie illum: cuiꝰ bo-
nitas oīa cōtinet: de quo Sap. j. Spūs dn̄i repleuit
oꝛbem terrarū: ⁊ hoc quod ꝯtinet oīa. ¶ Q̄tū ad ſe- 4
cundā partem huius articuli: querat quilibet in coꝛde
ſuo: dicens illud pſ. cxv. Quid retribuā dn̄o ꝓ oībꝫ
que retribuit mihi: q̄ ſic dedit mihi filiū ⁊ ſpiritū ſctm̄:
⁊ angelos ⁊ oīa bona: ſicut ptꝫ. A. x. arti. j. Hec nanqꝫ
ſi recte cogitauerit: inueniet ꝙ oīs ratio dictat: ꝙ de
oībꝫ bonis ſuis melioꝛa deo reddat. Sic de bonis na-
ture: iuuentutem: foꝛtitudinē: pulchꝛitudinē ⁊ hmōi.
De bonis etiā foꝛtune melioꝛa: id eſt decimas ⁊ elemo
ſynas iuſte vendicat. Et de bonis gratie oīa opa re-
quirit. Magna nanqꝫ ruſticitas etiā apud mundum
eſſet: optima ab amico de mutuo recipe: ⁊ peſſima red-
dere: nec hoc fieri poſſet abſqꝫ vicio ingratitudinis: et
periculo peccati: quo exēplo clare videre poteſtis quā-
ta ſit ingratitudo ⁊ pctm̄ ⁊ periculū illoꝝ q̄ de oībꝫ bo
nis ſuis peioꝛē partē dō dare volūt: q̄ dū iuuentutē et
pulchꝛitudinē in ſeruitio expendūt diaboli: cogitāt ꝙ
qn̄qꝫ etiā dicūt ꝙ ſenectutē debilitatē ⁊ defoꝛmitatē in
ſeruitio dei expendere volunt. Qui inſuper peioꝛa de-
cimant ⁊ putrida vel coꝛrupta: vel etiam minima pꝛo
deo dant: ⁊ qui gratias eis datas in malis expendunt
vſibus. His vō peioꝛes ſunt qui neqꝫ melioꝛem partē
neqꝫ peioꝛem deo dant: ſicut illi qui poſtqꝫ iuuētutem
⁊ foꝛtitudinem ſuam in malis expenderint opibꝫ ſene-
ctutē etiā expendūt in iactātijs ⁊ delectationibꝫ: cogita
tionibus ⁊ locutionibus: ⁊ mendacijs: ⁊ iuramentis:
circa ea que in iuuentute male egerunt: intantū ꝙ licet
a deo multis ſtimulis ſenectutis ⁊ cecitatis ⁊ debilita-
tis pungantꝰ: vt de luto ſurgant peccatoꝛum: ad modū
aīalis pigri in luto iacentis non tamen ſurgunt nec ad
deum vadunt. Sed ad modum poꝛci in luto iacēt ma-
larum cogitationum ⁊ turpiſſimarū locutionum: nec
ignem recipiunt ſpūſſancti. De quo Luce. xij. Ignem
veni mittere in terram: ſicut nec lignū quod diu in aq̄
iacuit: ignem recipit naturalem: ſed fumat: ⁊ appꝛopin
quantibus ⁊ volentibus ipm accendere ſuo fumo no-
cet. Ita iſti fumo turpium verboꝝ ⁊ iuramentoꝝ ⁊ ex-
emploꝝ ⁊ detractionū multis nocent: ⁊ ſpecialiter vo-
lentibꝫ in eis ignē accendere ſpūſſancti detrahūt. Nec
ipm ignē ſpūſſancti: ſed ignē recipiūt ſpūs maligni: in
quibꝫ dū iuuenes ſunt ⁊ potētes ad malefaciendū foꝛ-
titer ardet: dū vō impotētes ſunt turpiter fumāt. Iſti
ḡ ſpecialiter p mundū intelligūtꝰ de quo Joan. xiiij.
Mittam vobis a patre ſpiritum veritatis: quem mū-
dus non pōt accipe.

¶ Qui vō illum accipiūt maximam cum illo recipiūt Ar. ij.
vtilitatem: quia vbi pꝰus erant filij ire: filij diaboli: ⁊ fi 3
lij ſeruitutis eterne: p ipius receptionem legitimātur:
⁊ filij dei efficiūtur: iuxta illud: ad Roma. viij. Quicū
qꝫ ſpiritu dei aguntur: hi filij dei ſunt. Pꝛo quo eſt ad-
uertendum ꝙ differentia magna eſt inter filios vxoꝛis
legitime: ⁊ filios concubine: qui filij legitimi de iure
ſuccedunt in hereditate paterna: filij autem concubi-
ne in paterna non ſuccedūt hereditate niſi legitimētur
Unus autem modus legitimandi ſm iura: eſt ꝙ vir

accipiat in vxoꝛē illā: que ꝑus erat cōcubina: ſicut ptꝫ
de iure canonico: extra li. iiij. ti: qui filij ſint legitimi. c.
tāta. Et in iure ciuili in Autent. quibꝫ mo. ſi. natu. effi.
le. coll. vi. circa ꝑn. licet ɔſuetudo Anglie ſit ɔ̄ria. Sic
in ꝓpoſito: nā oēs erāt q̄ſi filij ancille: dicētes illud pſ.
cxv. Ego ſeruꝰ tuꝰ ⁊ filiꝰ ancille tue. i. filij nature hu-
mane ſeruituti ſubiecte diabolice ⁊ peccati: iuxta illud
Eph. ij. Filij ire eramꝰ: ⁊ ꝑ ɔſequēs inhabiles ꝑ here-
ditate celeſti ɔſequēda. Chriſtꝰ vͦo iſtā ancillā in incar
natiōe ſua ſibi deſpōſauit: vt adoptionē filioꝝ dei reci
peremꝰ: ad Gal. iiij. quā adoptionē ſeu legitimationē
in incarnatiōe initiauit: in natiuitate oſtendit: ⁊ in da-
tione ſpūſſancti cōpleuit: ꝑ ſpm̄ adoptionis filioꝝ: ad
Roma. viij. Et ſic ptꝫ ꝙ q̄ ſpū dei agunt: hi filij dei
ſunt. In qua legitimatiōe tria videmꝰ: nobilitatē ꝓpa
ginis generoſe: filij dei ſunt: pſ. lxxxi. Filij excelſi om̄es
Secūdo mobilitatē ꝓmptitudinis obſeqoſe: aguntur
potiꝰ ſpū ſeu volūtate alteriꝰ q̄ꝫ ꝓpria: exemplo chriſti
Luce. iiij. Agebat a ſpū. Tertio ſuauitatē dulcedinis
amoroſe: ſpū. Sap. xij. O q̄ꝫ bonꝰ ⁊ ſuauis eſt dn̄e ſpi
4 ritꝰ tuus. ¶ Rōne ꝑmi eſt ſciendū: ꝙ vbi ſunt plures
filij ex eadē matre ⁊ diuerſis patribꝫ: vnꝰ nō habet ma
teriā gloriādi ſuꝑ aliū de nobilitate aliq̄ in qua excellit
ex parte matris: q: in illa parte vniꝰ ſunt ɔditiōis: ſed
ſi aliq̄ ſit glīe occaſio: opoꝛtet ꝙ illa ſurgat ex ꝑte patr.
Ita in ꝓpoſito ex ꝑte mr̄is. i. ex parte nature terreſtris:
oēs vnā habemꝰ mr̄em terrā. Gen̄. iij. Donec reuerta
ris in terrā de qua aſſumptꝰ eſt: q: puluis es: ⁊ in pul-
uerē reuerteris. Ergo ex illa parte non inuenitur vera
cauſa glīandi: ꝓpter qͦd dicit Augꝰ. in regula. Neqꝫ ď
parentū diuitū dignitate glīari. Sed q: q̄ꝫtū ad genꝰ
paternū: aliqui pr̄em habent deū. Joan. viij. Nos pa
trē habemꝰ deū. Aliq̄ diabolū. Joā. viij. Vos ex pr̄e
diabolo eſtis. Illi habēt materiā glīe ſpūalis: q̄ ex no-
biliori ſunt patre: qui dicunt: glīamur in ſpe glīe filio-
rū dei: ad Roma. v. Illi nāqꝫ qui nunc ſunt filij ꝑ gra
tiam glīant: ſicut ďr ad Roma. viij. Adoptionē filio-
rū dei expectātes: ſupple ꝑ glīam: de quibꝫ ďr Sap̄. v.
Ecce quō cōputati ſunt inter filios dei: ⁊ inter ſanctos
ſoꝛs illoꝝ eſt. Duo includit: numerationē certioꝛē. q:
cōputati ſunt: ⁊ conditionē nobilioꝛem inter filios dei.
5 ¶ Ratione primi eſt ſciendū ꝙ differētia eſt inter com
putationē mercatoꝝ: ⁊ cōmutationē campſoꝝ. Nā ꝑ-
mi in cōputationibꝫ ſuis libentiꝰ vtunt denarijs cuꝑ
nis q̄ꝫ aureis: nec reſpiciunt ad valoꝛem quem denari-
us habet: ſed ad locum quem tenet: intantum ꝙ ſi cu-
preus in vno loco ſuperioꝛi ponatur: ⁊ aureus in infe
rioꝛi: cupreus centies vel milleſies plus ſignat q̄ꝫ aure
us: nec tamē in illo loco ꝓpter valoꝛē: ſed ad volunta-
tem ponit computātis. Campſoꝛes vͦo ecōuerſo in cā-
biēdo non reſpiciūt ſitum ſed valoꝛē: q: non recipiunt
monetā niſi bonam. Applicādo ad ꝓpoſitū: exhibitio
honoꝛis ⁊ reuerētie ⁊ reputatiōis ⁊ electionis ⁊ fauo-
ris mundi ⁊ mūdaliū eſt: ſicut cōputatio mercatoꝛum
quia cōmuniꝰ honoꝛant ⁊ eligūt ⁊ diligunt malos q̄ꝫ
bonos q: mundus quod ſuum eſt diligit: nec reſpici-
unt ad valoꝛem illius quem honoꝛant vel eligunt: ſed
ad locum vel ſtatum vel gradum quem tenet: intantū
ꝙ apud eos peſſimus in magno loco honoꝛat: ⁊ opti-
mus in paruo loco non reputatur. Eſaie. liij. Conſide
rauimꝰ eum nouiſſimū viroꝝ: vnde nec reputauimꝰ
eum. Thren̄. iiij. Filij incliti amicti auro ꝑmo quō cō-
putati ſunt ī vaſa teſtea. Ecce quō denarij aurij nihil
ſignificāt apud eos q: baſſum locū tenēt. Sed verꝰ cā
pſatoꝛ chriſtus: qui dicit q̄re non dediſti pecuniā meā
ad mēſam ⁊c̄. exegiſſem illam. i. cum vſu honoꝝ opeꝝ

apud quē non eſt ꝑſonarū acceptio ꝓpter locū vel di-
gnitatē: ſed ꝓpter verū aīe valoꝛē: filios ſuos facit: de q̄
bus Joā. j. Dedit eis poteſtatē filios dei fieri. Jis qui
credūt in noīe eiꝰ. De quibꝫ Actuū. xix. Spm̄ ſctm̄ ac-
cepiſtis credentes. Quoꝝ licet nobiliſſima ſit ɔditio: ta-
men rōne ſeruilis terre quā tenent interim multis ſer-
uitutibꝫ vexant ⁊ grauant vſqꝫ terra illa ſit per ſpiritū
ſanctū amoꝛtizata ⁊ ſpiritui ſuo totaliter ſubiecta. Eſt 6
nanqꝫ de ſpū noſtro in hoc caſu: ſicut de nobili perſo-
na que aliquando rōne terre ſeruilis quā tenet alligat
⁊ obligatur ſeruituti que terram illam ſequitur dū illā
tenet ſeruilem: poſtq̄ꝫ tamen fuerit amoꝛtizata ſicut ter
re aliquarū ecclīarū ⁊ religioſoꝝ vel a ſeruitute ꝑ dn̄m
liberate ⁊ exonerate a ſeruitute illa liberat. Sic aīa dū
terram tenet ſeruilis conditionis: id eſt carnem: que ſi-
cut terra Egypti in ſeruitutem fuit redacta ꝓpter cibū.
Gen̄. xlvij. Ita hec propter cibum vetitū multis ſerui
tutibus ⁊ tentatiōibus vexatur: quia caro concupiſcit
aduerſus ſpiritū in omnibus. Sed tamen in illis qui
terram ſuam amoꝛtificauerunt cum vicijs ⁊ concupi-
ſcentijs: terra illa eſt a periculoſa ⁊ moꝛtifera ſeruitute
liberata: quia ſi ſpiritu facta carnis moꝛtificaueritis:
viuetis: ad Roma. viij. Quam qui libertatem ſpecia-
liter habere deberent viri eccleſiaſtici ⁊ religioſi. In cu
ius ſignum terra ſacerdotalis erit libera. Gen̄. xlvij.
de quibus ſignāter dicit: ſi moꝛtificaueritis. Pro quo 7
eſt aduertendū: quia ſicut differentia eſt inter grauiter
infirmum: ⁊ moꝛtuū non ſepultum: ⁊ ſepultū atqꝫ ob
litum: pro tanto ꝙ primus inuitꝰ ⁊ timoꝛe reſignauit
ad tempus delitijs ſed non diuitijs. Secūdus diuitijs
ſed non honoꝛibus: quos circa ſepulturam ſuam fieri
dum viueret deſiderauit vel oꝛdinauit. Tertiꝰ vͦo nec
habet delitias nec diuitias nec honoꝛes. Ita int viros
eccleſiaſticos ⁊ religioſos: ⁊ aliquando etiam inter ali-
os: aliqui ſunt qui delitias fugiunt carnalis volupta-
tis: ⁊ continentiam ſeruant coꝛpoꝛis ⁊ nō coꝛdis: timo
re pene ⁊ confuſionis ⁊ quaſi inuiti: ſed non fugiūt di
uitias inoꝛdinatas: ſed ſicut auari illas querūt: ⁊ ſicut
ꝓprietarij illas abſcondunt qui melius cum illis q̄ꝫ cū
carnali voluptate ſubterfugere ſe poſſe eſtimant manꝰ
prelatoꝛum: ⁊ iſti pro tanto grauiter aſſimilantur infir
matis. Alij ſunt qui non querunt diuitias ⁊c̄. ſed non
fugiunt: ſed ambiunt honoꝛes: qui amant primos re-
cubitus in cenis ⁊c̄. iſti videntur moꝛtui ſed non ſepul
ti. Alij ſunt totaliter moꝛtificati omnibus predictis: et
conſepulti cum chriſto: ſicut veri humiles: quibꝰ mū-
dus crucifixꝰ eſt ⁊ ipi mundo: ad Gal. vlti. Et illi ſūt
veraciter amoꝛtizati ⁊ a ſeruitute carnis mundi ⁊ dia-
boli liberati: in libertatem filioꝛum dei: qua libertate
chriſtus nos liberauit: ad Gal. iiij. Et hoc per ſpiritū
ſanctum quem nobis ⁊c̄. quia vbi ſpiritus domini ibi
libertas. ij. Coꝛin. iij. Et nō tm̄ libertas: ſed etiam obe- 8
dientie promptitudo: quia ſpiritus quidem promptꝰ
eſt. Math. xxvj. In quo notatur ſecunda pars huius
articuli: ſcilicet mobilitas promptitudinis obſequioſe
Pro quo eſt ſciendum ꝙ verſificatoꝛ libenter verſatur
circa dictiones quas poteſt breuiare ⁊ longare ad libi-
tum. Ita prelatus ⁊ quiſcunqꝫ alius circa illos regen-
dos qui faciliter obediunt Sed regula eſt apud verſifi
catoꝛes: ꝙ ſyllaba breuis poteſt longari: ſed longa ne-
quit breuiari. Sed abſit ꝙ hec regula obſeruetur de re
ligioſis ⁊ quibuſcunqꝫ ſubditis: ꝙ videlicet ꝑſone bꝛe-
ues: id eſt parui valoꝛis in moꝛibus ⁊ ſcientia appetāt
longari: id eſt exponi ad honoꝛes prelationis ⁊ officia
magna. Et ꝙ illi q̄ ſunt quaſi ſyllaba longa: id eſt ma-
gni valoꝛis in opinione ꝓpria: vel in magno ſtatu: vel

honore noluerint ꝑ prelato vel ſupiore ſuo breuiari. i.
hūiliari: ⁊ obedire ad hūilitatꝭ officia: vtrūqꝫ eīm abo-
minabile eſt apud deū ⁊c. ad Gal. v. Spū ambulate:
⁊ deſideria carnis nō pficietis. Qđ ſi feceritis magnā
in oībus opibus inuenietꝭ interioris ſuauitatis dulce-
dinem. Quātum ad tertiā partem huius articuli: q̄ cū
ſpūſſanctus amor ſeu charitas ſit: iuxta illud. j. Joan.
iiij. Deus charitas eſt: vbi ſpirat ⁊ infundit charitatē
ad bene amandū ſicut agens naturale intendit impri-
mere ſuā ſilitudinem in id in quod agit: ſicut ignis ca-
lorem in corpe in quo agit. Sic ſpūſſanctꝰ cū ſit amor
diuinꝰ intendit in nos amorem incēdere vt ipm̄ recipi
entes veraciter dicere poſſint illud. ij. Cor. iij. In ean
dem imaginē transformamur a claritate in claritatem
tanꝙ̄ a dn̄i ſpū ⁊c. Et ſic amor oīa facit leuia: ſicꝫ oſtē
ſum eſt. A. xx. 15. In talibꝫ ḡ implet̄ ꝓmiſſū filij Lu-
ce. xj. Pater veſter de celo dabit ſpm̄ bonū ⁊c.
Ar.iij. ¶ Non tm̄ ꝓpter legitimationē p̄dictam: ſed q̄ gn̄ali-
10 ter oīe bonū in nobis efficit. Sicut nanqꝫ oīe bonū
vite naturalis in corpe hūano eſt a ſpū naturali: q̄ ipe
dat corpi ſenſum: verbū: motū: ⁊ ſtatū: q̄ ſine ipo nec
ſentit nec loquit̄ nec mouet̄ nec ſtat. Sic oīe bonū vi-
te ſpūalis eſt a ſpūſctō: q̄ ipe dat homini ſenſum chari
tatis non carnalitatis: verbū veritatis non vanitatis:
motū ſanctitatis nō infidelitatis ſtatū firmitatis non
inſtabilitatis. Dat ḡ charitatē in corde: veritatē in ore
ſanctitatē in ope: virtutē in ꝯtinuatione. Ex p̄mo ſequi
tur ꝙ facit amare feruēter ⁊ fideliter. Ex ſecundo ꝙ fa
cit loqui ſapiēter. Ex tertio ꝙ facit opari innocēter. Ex
quarto ꝙ facit ꝯtinuare pſeuerāter. Primo quantū in
eo eſt: facit nos deū amare feruēter ⁊ fideliter. Sed ad
hoc ꝙ iſte effectus ſequatur: duo requirunt̄: adiutoriū
ſeu fauor ſpūſſancti: ⁊ labor ſpūs ꝓprij. Sed ſpūſſctūs
in parte ſua nunꝙ̄ deficit: quia ꝯfert auxiliū ⁊ offert p̄
miū: in quibꝫ duobꝫ ꝯſiſtit quicquid ad ipm̄ pertinet.
Sed adhuc requirit̄ labor ꝓprius vt pctīs ⁊ obſtaculꝭ
amotis lucē recipiamꝰ: ⁊ ignē iſtū nō extinguamꝰ. Si
ḡ abluerimꝰ ſordes filiarū ſion. i. aīarū in ſpū iudicij. i.
ꝯfeſſionis: ⁊ ſpū ardoris. i. feruētis ſatiſfactionis. Eſa.
iiij. tunc ſtatim charitas dei diffuſa eſt in cordibus no-
ſtris ꝑ ſpm̄ſanctum qui datus eſt nobis ad Roma. v.
Et ne deficiamꝰ in labore offert p̄mium ⁊c. Et ſic ſpūs
11 adiuuat infirmitatem nr̄am: ad Roma. viij. Secūdo
quantū in eo eſt facit nos loqui ſapienter: quo ad nos:
reuerenter quo ad deum: veraciter quo ad oēs. Pri-
mo ſapiēter quo ad nos in cōfeſſione: quia ſicut vētus
facit paleas non incluſas: nec detentas ſed in loco aper
to iacētes ſue virtutis in pulſu longius ꝓpelli. Ita vir
tute ſpūſſancti palee peccatorꝫ lōgius expellūtur de cor
dibus eorum qui ora apta habent in cōfeſſione ꝓpt qđ
dici pōt: ꝙ venit per modū ſoni ventoſi Actuū. ij. Fa-
ctus eſt repente de celo ſonus: tanqꝫ aduenientis ſpūs
vehementis. Qꝫ aūt noſipi ſic ora apire deberemꝰ: vt
ipe pctā ſic purgaret: ſicut purgauit pctā Dauid confi
tentis: de quo Eccl. xlvij. Spūs purgauit peccata illi
us: quatuor nos mouere deberēt: timor: dolor: ſpes et
gaudium. Timor de diuina iuſticia ⁊ pena eterna: do-
lor de culpa p̄terita: ſpes de venia futura: gaudiū de mi
ſericordia adepta. De quo gaudio habetur. C. vij. ar-
ꝟ. iij. Ergo ab iſtis quatuor ventis veni ſpūs ⁊ inſuf-
fla ſuper interfectos iſtos ⁊ reuiuiſcāt. Ezech. xxxvij.
12 ¶ Secūdo reuerēter quo ad deum: ꝙ ſermo noſter ſit:
eſt eſt: ſine oīi iuramento vano: quia cum ſpūſſanctꝰ
ſit bonitas ⁊ curialitas patris: talia iuramēta vota cō-
tra oēs: non tm̄ dei ſed etiā mundi curialitates emiſ-
ſa: ſunt ſpecialiter ꝯtra ſpm̄ſctm̄: quorꝫ periculū patet.

Math. xij. Qui aūt dixerit ꝯ ſpm̄ſctm̄ verbum: nō re-
mittetur ei. Exemplū ad hoc. J. xij. 29. ¶ Tertio vera
citer quo ad oēs. Et ꝓpter hoc dici pōt ſpūs veritatꝭ
Joan. xv. Spm̄ veritatis qui a patre ꝓcedit: in forma
apparuit lingue: in ſignū ꝙ lingua deberet eſſe mēbrū
veritatis: nā ipm̄ membrū ex ſua creatiōe ⁊ ad hoc ſpe-
cialiꝰ ordinat̄ vt ꝑ ipm̄ veritas oſtendat̄. Ex quo ḡ tā
ex creatiōe qꝫ etiā ex ſpūſſancti apparitiōe oſtendit̄ ad
hoc deſtinatū iſtud corpis mēbru: ptꝫ ꝙ magnū eſt me
ritū ſic loquentiū: ⁊ magnū periculū lingua abutētiū.
Primū ptꝫ ꝑ miraculū qđ legit̄ quondam in Vienna Exem
oſtēſum de lingua integra inuenta in tūba cuiuſdam
mortui toto corpe corrupto: de quo cū ſctūs eps in ora
tionibꝫ cām quereret: ſibi a deo reuelatum fuit: ꝙ cau-
ſa fuit incorruptionis lingue: ꝙ nunꝙ̄ membrū illud
ꝓ poſſe ad falſitatem mouebat. Ach proh dolor pauce
tales lingue nunc in cimiterijs inueniunt̄. Nec mirū:
quia ſpūs malignus ita fortiter mouet linguas multo
rum ad litigandū: detrahendū: iurandū: ad mentiēdū
⁊ maledicendū: ſicut ſpūſſanctus mouebat linguas il-
lorum ad deum laudandū: ⁊ ad p̄dicandum ⁊ ad verꝫ
dicendū. De quibꝫ dicit̄ Actuū. ij. Repleti ſunt oēs
ſpūſancto: ⁊ ceperunt loqui varijs linguis: ꝓut ſpūſ-
ſanctus dabat eloqui illis. ¶ Secundū. i. periculū ab- Exem
utentiū: ꝑ exemplum oſtēſum fuit in regno Francie: in
quo cuiuſdam linguā de magna falſitate quā in iudi-
cio ꝓtulerat ꝯuicti: pforauerunt in lingue extremitate:
⁊ ferro ꝑ medium ex tranſuerſo poſito ipm̄ ſic extra os
violenter detinētes: ipm̄ ꝑ maiores villas illius patrie
in qua deliquit cachinnantē: ad exemplū aliorꝫ trāſmi
ſerunt. Si ſic eſſet nunc miniſtratū oībꝫ falſis iudici
bus ⁊ aduocatis ⁊ duodenarijs ⁊ detractoribꝫ ⁊ qbuſ-
cunqꝫ mēbro illo abutētibꝫ: multi cachinnarent. Sed
licet hic penas tales euadant non tamē alibi: quādo de
us illos interficiet ſpūs oris ſui. ij. Theſſal. ij. ¶ Quātū 13
ad tertiā partē huiꝰ articuli: ſpūſſanctꝰ quātū in eo eſt
facit nos vtilia opari fortiter. Pro quo eſt ſciēdum ꝙ
ad opus bonū tria requirunt̄: ſcire: poſſe: ⁊ velle. Pri-
ma duo ipe dat nobis: adiungamꝰ ḡ nos tertiū ⁊ opa
noſtre ſalutis bene ꝓſperabunt̄. Primū ptꝫ ꝑ illđ Jo-
an. xiiij. Paraclitꝰ aūt ſpūſſctūs docebit vos oīa: ꝙ vi
delicet nō debetis nō faciēda facere: vel faciēda omitte
re: ⁊ ꝙ debeatis iudicia dei timere. Et hoc eſt qđ dicit̄
Joan. xvj. Ille arguet mundū de pctō ſuo qđ cōmiſit
de iuſticia quam amiſit: ⁊ de iudicio qđ nō timuit. Et
ſuggeret vobis oīa ſcꝫ potentiā exequētem: ſicut corpa
ſupiora influunt virtutē ad germinationē ⁊ ꝓductio-
nē fructuū inferiorꝫ. Eſa. xliiij. Effundā ſpm̄ meū ſuꝑ
ſemen tuū: ⁊ benedictionē meam ſuꝑ ſtirpē tuā ⁊ ger-
minabunt. Vnuſquiſqꝫ ḡ voluntatē ſuam adiūgat in
ſpū māſuetudinis: vt ſaluus ſit. j. ad Cor. v. Quarto
ſpūſſanctꝰ q̄ntū in eo eſt: facit ꝯtinuare pſeueranter: q̄
ſicut ſpūs naturalis dat corpi ſtatū ne in cineres ⁊ qſi
in nihilū reducat̄ q̄tū ad eſſe nature: ita ſpūſſanctꝰ in
eſſe gratie. Et hoc tripliciter in ſtatu penitentie ꝯſolan-
do: in actu pugne ꝓtegendo in motu vie deducendo.
Dat ergo ſpūſſanctus patientiā in p̄ſenti pena: quia ſi
cut ille facit aliquem patientius ſuſtinere: qui dicit ei.
Eleua oculos tuos ⁊ vide: quantā habebis de labore
mercedem. Ita ſpūſſanctus cuiꝰ eſt mentē nr̄am ad ce
leſtia leuare ⁊ ſurſuꝫ ferre ad modū ignis q̄ cineres in
altū tollit. Exēpluꝫ Act. vij. de Stephāo cū eēt plenꝰ
ſpūſctō: intēdens in celū vidit gl̄iam dei ⁊c. Sic diſci-
puli in multis tribulationibꝫ Actuū. ix. edificabantur
in timore domini: ⁊ conſolatiōe ſpūſſancti replebātur.
¶ Secūdum patet: ꝙ videlicet victoriā dat in pugna

ꝑ exēplū Judic̄.xiiij. vbi dͬ ꝙ apparuit cattulꝰ leonis
ſeuus ⁊ rugiēs: ꝑ quē intelligiť tentatio carnis mundi
vel diaboli ⁊ occurrit ei. Irruit aūt ſpūs dn̄i in Sam-
ſon ⁊ dilacerauit eū. Tertio dat ꝯſtātiā in via: qꝛ ſicut
amoꝛ fecit Jacob ꝯſtātē: intatū ꝙ videbāť ei dies pau
ci pꝛe amoꝛis magnitudine. Sic ſpūſſctūs q̇ eſt amoꝛ
multo potētioꝛ ꝗ̄ q̇cūqꝫ amoꝛ carnalis: pſ̄.cxlij. Spi-
ritꝰ bonꝰ deducet me ⁊c̄. Coꝛ ğ mūdū crea in me deꝰ:
vt ſit affectio pura: q̄ꝫtū ad p̄mā ꝑtē: ⁊ ſpm̄ rectū inno
ua ī viſceribꝫ meis: vt ſit locutio q̄ ex abūdātia coꝛdis
ꝓcedit recta: q̄ꝫtū ad ſecūdā. Ne ꝓijcias me a facie tua
vt ſit oꝑatio grata: q̄ꝫtū ad tertiā: ſpm̄ſctm̄ tuū ne aufe
ras a me: vt ſit ꝯtinua: q̄ꝫtū ad quartam.
Ar.iiij. ¶ Pꝛimo aūt huiꝰ doni neceſſitas fuit vaſoꝝ ſpūaliū:
14 id eſt aīarū repletio: ꝯ̄ ignē pc̄ti. Sicut nāqꝫ ignis ī do
mo īminēte timoꝛe vel ꝑiculo: neceſſe eſt implere vaſa
aq̄ ꝯ̄ ignē illā ne noceat: vel ſi nocere inceperit vt extin
guať anq̄ꝫ plꝰ noceat. Ita deꝰ īpleuit ⁊ adhuc implet
vaſa coꝛdis ſpūſctō: ꝓpť hoc dͬ Repleti ſunt oēs ſpū-
ſctō Actuū.ij. Secūda fuit magnificētie dei oſtenſio.
Multi em̄ reges p̄us magna fecerāt ꝯuiuia: ſicut rex
Aſuerꝰ centum octoginta diebꝫ Heſter.j. ⁊ Dauid ⁊
Salomō: ⁊ multi alij: ⁊ magna largiti ſunt munera.
Deꝰ v̇o q̇ oēs alios potētia excedit infinita: hoc oſten-
dere nō potuit niſi feſtū ⁊ donū ſuū feſta ⁊ dona oīm
alioꝝ excederet in infinitū. Cū ğ vellet om̄es hoīes ad
agnitionē ſui noīs ⁊ potētie venire: neceſſe fuit ꝙ feſta
⁊ dona ſua excederēt: in nūeroſitate receptoꝛū ad feſtū:
⁊ in ꝯditiōe donoꝝ. In p̄mo ğ exceſſit: qꝛ alij nūq̄ꝫ in-
differēter receperūt nec repleuerūt oēs: ſ; foꝛte diuites
receperūt ⁊ repleuerūt: ſicut ptꝫ de p̄dicto Aſuero: de q̊
dͬ Heſter.j. ꝙ fecit grāde ꝯuiuiū cūctis p̄ncipibꝫ ⁊c̄.
⁊ pauꝑes dimiſerūt inanes. Sꝫ hic in dei ꝯuiuio reple
ti ſunt oēs ſpūſctō: ſm̄ ꝙ ꝓmiſit Johel.ij. Effundā in
quit de ſpū meo ſuꝑ oēm carnē. In ſecūdo exceſſit: qꝛ
donū ibi datū fuit: ⁊ eſt infinitū: nā deꝰ ſpūs eſt Joā.
iiij. De q̊ Augꝰ. Magna dei miſcdia: donū dat q̄le ſi-
15 bi. Et ſic ptꝫ tā ī q̄ntitate q̄ꝫ in q̄litate: ꝙ nō ad mēſurā
dat deꝰ ſpm̄ Joā.iij. ¶ Tertia differētia in iſto ꝯuiuio
inueniri p̄ōt: qꝛ in ꝯuiuijs ⁊ ſpecialiť potatiōibꝫ mūdi
aliq̊tiēs nōnulli ſic replenť: ꝙ nullā linguā hn̄t ad lo-
quēdū. Illi v̇o q̇ loq̇ p̄nt turpia loquunť. Iſti v̇o loq̄
banť oēm linguā: ſic̄ ptꝫ Actuū.ij. Et nō tm̄ illi: ſꝫ q̇cū
qꝫ poſtea illo dono fuerūt repleti: honeſta ⁊ ſancta ad
dei honoꝛē ⁊ ꝓximoꝝ ſalutē ſeu edificationē loq̄banť
ꝓut ſpūſſctūs dabat eloq̇ ill. Actuū.ij. ¶ Tertia cau-
ſa ſeu neceſſitas fuit diſcoꝛdātiū pacificatio. Ip̄e em̄ q̇
eſt ⁊ fuit nexꝰ ⁊ amoꝛ p̄ris ⁊ filij ab eterno: vt pacifica-
ret mūdū: voluit eſſe nexꝰ ⁊ amoꝛ hoīs ad hoiem: ſciē-
tes q̄m̄ virtꝰ vnita foꝛtioꝛ eſt: ğ ſit ſolliciti ſeruare vni
tatē ſpūs in vinculo pacis: ad Eph.iiij. Quarto vt ſan
ctificaret imūdos ꝑ ſpm̄ ſctificatiōis: ad Roma. p̄mo
¶ Quinto vt gn̄aliť oēs viuificaret ſpūaliť moꝛtuos.
Et hoc eſt qd̄ dͬ ad Roma. viij. Viuificauit moꝛta-
lia coꝛꝑa vr̄a: ꝓpter inhabitantē ſpm̄ eiꝰ in vobis. Se
xto vt liberaret obſeſſos: ſicut oſtēſum eſt. B.ij.9.
Ar.v. ¶ Ad hāc aūt liberationē faciendā duobꝫ modis miſ-
16 ſus fuiſſe legiť: inuiſibiliť cū mentibꝫ caſtis illabiť. Et
viſibiliť cū in aliq̊ ſigno viſibili demōſtrať. Et hec q̇-
dē apparitio ſeu oſtēſio q̇nqꝫ modis ī q̇nqꝫ rebꝫ diuer-
ſis facta fuiſſe legiť. Pꝛīo in ſpecie colūbe ſuꝑ chꝛiſtum
baptizatū. Luce.iij. Deſcēdit ſpūſſctūs coꝛꝑali ſpecie
ſic̄ colūba in ip̄m. Secūdo in ſpecie nubis lucide: ſuꝑ
chꝛiſtū trāſfiguratū. Math.xvij. Adhuc eo loquente:
ecce nubes lucida obūbꝛauit eū. Vbi ſic dicit glo. Si-
cut baptizato dn̄o: ſic ⁊ clarificato: myſteriū ſctē trini-
tatis oſtēdiť: ſpūſſctūs ibi in colūba: hic in nube luci-
da apparuit. Tertio in ſpecie flatus. Joā.xx. Inſuffla
uit in eos ⁊ dixit. Accipite ſpm̄ſctm̄. Quarto in ſpecie
ignis. Quinto in ſpecie lingue. Actuū.ij. Ideo em̄ in ſi
militudine iſtaꝝ q̇nqꝫ rerū monſtratꝰ eſt: vt deť intelli
gi: ꝙ harū rerū ꝓꝛietates oꝑatur in coꝛdibꝫ q̇bꝫ illa- Colūba
biť. Pꝛimo ğ oſtēſus fuit in ſilitudine colūbe: q̄ ꝓ can-
tu gemitū hꝫ: ⁊ felle carere dͬ: q̄ etiā in foꝛaminibꝫ pe-
tre manet. In ſignū: ꝙ illi q̇ ſpm̄ſctm̄ habent: ꝓ pecca
tis ſuis gemūt. Eſa.lix. Quaſi colūbe meditātes. Nō
ſic qui ſpm̄ hn̄t malignū: qui letanť cū malefecerint ⁊c̄
Secūdo ſunt ſine felle ire inuidie contētiōis ⁊ ſpūalis
amaritudinis. Sap̄.xij. O q̄ꝫ bonus ⁊ ſuauis eſt dn̄e Exm̄
ſpūs tuus in nobis. Tertio moꝛanť in foꝛaminibꝫ pe-
tre illius: de quo.j. Coꝝ.x. Petra aūt erat chꝛiſtus: ad
modū philomene. C.xvij.26. Et ad modū ſancti pa-
tris. C.xvij.25. Thꝛen̄.iiij. In vmbꝛa tua viuemꝰ in
gentibꝫ. ¶ Secūdo oſtēſus fuit in ſpecie nubis: que eſt 17
a terra eleuata ⁊ pluuiam generat: ⁊ refrigeriū pꝛeſtat
laboꝛantibꝫ. In ſignū qd̄ illi qui ſpm̄ſctm̄ habēt ſunt
eleuati a terra ꝑ ꝯtemptū terrenoꝝ. Ezech.viij. Eleua-
uauit me ſpūs inter celum ⁊ terram: hoc eſt ꝯ̄ cupidos
Secūdo ſpūale habent refrigeriū ꝑ extinctionē carna-
lium voluptatū: ſicut patet de beata virgine: cui dictū
eſt Luce.j. Spūſſanctꝰ ſuꝑueniet in te: quia nō fuit in
ea ſpūs immundꝰ gule ⁊ luxurie. ¶ Tertio ſpūalē ha
bent pluuiam lachꝛymarū ⁊ deuotionis: ad lotionem
ſuam ⁊ alioꝝ: pſ̄.cxlvij. Flauit ſpūs eius ⁊ fluent aque
Propter qd̄ q̄nqꝫ ſpūſſanctus aque compatur. Joan.
vij. Flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc aūt
dicebat de ſpū ⁊c̄. Tertio datus fuit in ſpecie ſoni ſeu
ſimilitudine flatus. Pꝛimo quia flatus ſeu aer motus
ſiue ventus eſt velox ⁊ facilis ad mouendū. Sic illi q̇
ſpm̄ſctm̄ habent ſunt agiles ad obediēdū. Vnde glo.
ſuꝑ illud Actuum.ij. Factus eſt repēte ⁊c̄. Neſcit tar-
da molimina ſpūſſancti gratia: omnibꝫ em̄ mobilibus
mobilioꝛ eſt ſapiētia. Secūdo: quia ſicut eſt neceſſariꝰ
ad reſpirandū intātū ꝙ ſi ad hoꝛam homini ſubtrahe-
retur ꝯtinuo moꝛereť. Sic ⁊ de ſpūſancto intelligēdū
eſt: pſal.ciij. Auferes.ſ.e. ⁊ defi. ⁊ inpul.ſ. reuertentur.
Emitte ſpm̄ tuum ⁊ creabūtur. quia ſpūs eſt qui viui
ficat. Joan.vj. ¶ Quarto apparuit in ſimilitudine ig-
nis. Juxta illud Actuum.ij. Sedit ſupꝛa ſingulos eo 18 Ignis
rum tanq̄ꝫ ignis. In ſignum ꝙ illi qui ſpm̄ſctm̄ acce-
perunt: habent ſeptem dona ſpirituſſancti enumerata
Eſaie.xj: ſimilia ſeptem ꝓꝛietatibus ſeu oꝑationibus
ignis. Nam ſicut ignis pꝛimo purgat aurum vel me-
talla quecunqꝫ rubiginoſa. Ita tales purgant peccata
⁊ expellunt ꝑ donum timoꝛis: nam timoꝛ dn̄i expellit
peccatum. Eccl.j. Secundo ignis dura metalla molli-
ficat. Sic ſpūſſanctus ad miſeroꝛum compaſſionem ⁊
oꝑa charitatis. Tertio incinerat. Sic ſpūſſanctus per
donum ſcientie cineres ad memoꝛiam noſtrā reducit:
in quos reuertemur. Quarto aſcēdit ⁊ illuminat. Sic
ſpūſſanctus illos qui ip̄m receperunt: per donum cō-
ſilij illuminat ⁊ ad celum aſcendere facit. Quinto mol
lia ⁊ fragilia conſolidat. Sic ſpūſſanctus per donum
foꝛtitudinis fragiles ad ꝑſeuerantiam in bonis operi-
bus foꝛtificat. Sicut patet de ſancto Petro: qui ante
diem pentecoſtes ad vocem ancille: dn̄m negauerat.
poſtq̄ꝫ ſpm̄ ſanctum in die pentecoſtes receperat: ip̄m
negare noluit: ꝓpter reges ⁊ pꝛincipes vel etiam ꝓpter
ip̄am moꝛtem. Sexto facit illos qui pꝛius fuerūt in te
nebꝛis videre que circa ip̄os ſunt: ne in his que viden
da ſunt decipianť. Sic ſpūſſanctus ꝑ donū intellectꝰ
facit videre que credenda ſunt: ne ꝑ malam fidem vel

ſortilegiū decipiant̄. Septimo alios calefacit. Sic ſpi-
rituſſanctus ſe habentē calefacit ad alioꝝ edificationē
et informationē ꝑ donū ſapiētie: nō in doctis humane
ſapientie verbis: ſed in doctrina ſpūs. j. Coꝛ. ij. Hec
oīa operat̄ vnus atq̄ idē ſpūs. j. Coꝛ. xij. ¶ Vide
19 quō ſeptē dona ſpūs maligni his cōtrariant̄. P. v. 2.
¶ Quinto quare in ſimilitudine apparuit linguarum
in parte tactū eſt. ſ. e. c. xij. Quia etiā lingua eſt mēbꝛū
qd cū maioꝛi difficultate regit̄: iuxta illud Jacobi. iij.
Natura beſtiarū domat̄: linguā aūt nullus hominū
domare pōt. Et niſi regat̄ eſt membꝛū periculoſiſſimū
iuxta illud Jacobi. iij. Lingua ignis eſt vniuerſitas
iniquitatis: bene ꝟo regulatū eſt vtiliſſimū: ſicut patet
Exm̄ L. v. 5. Jdeo ad denotandū ꝙ maxime regimine indi
get: ſpūſſanctus cōuenienter ī forma apparuit linguaꝝ:
et nō quarūcūq̄: ſed ignitarū. Jn ſignū ꝙ ignea ꝟba
ꝓferēt: et vt ignitū eloquiū dei p̄dicarēt feruēter: quā
gratiā mundicia intim̄ iuuat: ꝙ aliqn̄ etiā ſine linguis
p̄dicabant: ſicut oſtenſum eſt. L. vij. 33. Et vt audien
tes illos p̄dicare cognoſcerēt ſpiritūſanctū quaſi ignē
illos illuſtrare: et quaſi lingua in eis loqui: iuxta illud
Matth. x. Non vos eſtis qui loquimini: ſed ſpūs pa-
tris veſtri qui loquit̄ in vobis. Nota de hac materia
et ſpecialiter quare apparuit in ſpecie columbe ſm̄ ſan-
ctū Tho. in tertia parte de Chꝛiſto. q. xxxix. arti. vj. Et
in pꝛima parte. q. xliij. arti. vij.
Arti. vj. 20 ¶ Quales ꝟo opoꝛteat illos eſſe: qui ſpiritūſanctū re-
cipere debēt: oſtendit̄ ex cōditione illoꝝ qui tūc illum
receperūt. Jlli nanq̄ pꝛimo fuerūt humiles: qd notat̄
in hoc qd dicit̄ Act. ij. Repleuit totā domū: vbi erant
ſedentes: nō ſuperbe vagātes: ſciētes ꝙ emittet fontes
in cōuallibꝰ. i. gratiā ſpūſſancti ad humiles Eſa. lxvj.
Sup quē requieſcet ſpūs meꝰ niſi ſup humilē ⁊ q̄etū.
Vel ideo dici pōt ꝙ mittit̄ ad ſedētes ad deſignandū
ꝙ iudicibꝫ tam coꝛpoꝝ q̄ animarū: quoꝝ eſt in iudi-
cio ſedere multū neceſſariꝰ eſt ſpūſſanctus. Pꝛimo q̄a
cōfert ſapientiā ad iudicādū Eſa. xlij. Ponā ſpm̄ meū
ſup eū: et iudiciū gētibꝫ ꝓferet. Secūdo quia ꝓfert au-
toꝛitatē ad cōdemnandū vel dimittendū. Joh. xx. Ac-
cipite ſpiritūſanctū: quoꝝ remiſeritis pctā remittunt̄:
et quoꝝ retinueritꝭ ⁊c̄. Secūdo fuerūt mūdi. De ipſis
nāq̄ canit eccleſia: ꝙ ſanctuſſpūs inuenit eos recepta-
cula mūda et humilia ad receptionē ſpūſſancti: ꝓpter
qd beatus Greg. in homel. pentecoſtes nos hoꝛtat̄ di
cens. Tergat ſoꝛdes pꝛaui operis q̄ deo p̄parat domū
mētis. Tertio fuerūt charitate vniti: qd notat̄ in hoc:
qd dicit̄ Act. ij. ꝙ erāt oēs pariter. Erat em̄ in eis coꝛ
vnū ⁊ anima vna. Sic opoꝛtet ꝙ in nobis ſit: ad hoc
ꝙ ſpūſſanctus ſpūalem vitā nobis det: quia ſicut ſpūs
hoīs nō viuificat niſi membꝛa vnita coꝛpoꝛi. Jta nec
ſpūſſanctus mēbꝛa ſpūalia. Et ſicut elemoſyna datur
pauperibꝫ ſimul cōgregatis. Jta gratia ſpūſſancti. Et
ſicut mēbꝛa cū coꝛpoꝛe cōiuncta cum illo nutriuntur.
Jta ⁊c̄. Jdeo congrue dicit ſcriptura in perſona dei.
Eccl. xxv. Jn tribus placitū eſt ſpiritui meo que ſunt
ꝓbata coꝛam deo et hominibꝫ. Concoꝛdia fratrum et
amoꝛ pꝛoximoꝝ et vir et mulier ſibi cōſentientes. Q̄
inſup talis pax amoꝛ ⁊ cōcoꝛdia ſit neceſſaria ad rece-
ptionē ſpūſſancti: ſatis oſtendit Chꝛiſtus Joh. xx. vbi
ad diſcipulos intrās: pꝛimo dixit. Pax vobis: ⁊ poſtea
21 dedit eis ſpiritūſanctū dicēs. Accipite ſpm̄ſanctū ⁊c̄.
Quarto erant in loco ſecreto. i. in cenaculo et oꝛantes.
Juxta illud Act. ij. Erāt ꝑſeuerātes in oꝛatioōibꝫ. Et
parū infra. Erant quotidie in templo. Vnde ⁊ de illis
canit̄. Oꝛantibꝫ aplis ⁊c̄. Jn ſignū ꝙ qui volunt ſpi-
ritūſanctū recipere: fugere debēt ſpectacula: et eccleſiā
petere atq̄ oꝛare: nam oꝛante Jeſu deſcēdit ſpūſſctūs
Luc. iij. Quinto etiā audiētes verbū dei legunt̄ ipm̄
recepiſſe Act. x. Adhuc loquēte Petro: cecidit ſpiritus-
ſanctus ſup oēs qui audiebāt verbum Sic ⁊c̄. Sexto
etiam penitētes ſpiritūſanctū recipiūt: ſicut patet per Exm̄
hiſtoꝛiā de columba. P. vij. 28. qd intelligi in hoc pōt
qd dicit̄ Act. viij. ꝙ imponebāt manus ſuper illos: et
accipiebāt ſpm̄ſctm̄. Qui ergo ſpm̄ſanctū recipere de-
ſiderāt: iſtoꝝ exēplo ſint humiles: mūdi: in charitate
vniti: in ſecreto oꝛātes: verbū dei audiētes: ⁊ de pctis
penitentes manibꝫ ſe ſubijciant abſoluētis. Et tūc acci
pietis virtutē ſpūſſancti ſupuenietis in vos Act. j.
¶ Sed quia quidā ſpm̄ſanctū nūq̄ receperunt: ſicut Arti. vij.
infideles Act. xix. Neq̄ ſi ſpūſſanctus eſt audiuimꝰ. 22
Quidā ꝟo ipſum receptū immūdicia ſua fugauerunt
ſicut infidelis ille. L. vij. 33. et ꝓphanū ſpm̄ receperūt
ꝓ quo ſpm̄ſctm̄ cambierūt. Jdeo ne quis in hoc caſu
decipiat̄: credens ſe ſpm̄ habere ſanctū: q̄ ſpm̄ habeat
ꝓphanū. Pꝛimo ad cognoſcendū veritatē tam q̄tū ad
ſeipſos q̄ q̄tū ad alios: experimēto vtat̄ angeloꝝ.
A. xxij. arti. vij. Per amoꝛē nāq̄ mundū vel imundū
de quo ad Gal. iiij. Miſit deus ſpm̄ filij ſui in coꝛda
noſtra. Et ꝑ ſimplicitatē columbinā vel falſitatē ⁊ iu-
ramēta mala in oꝛe ꝓpꝛio vel alieno: vel etiā in opꝫ tāq̄
fumo cognoſcere pōt: quis ſpūs ſit in coꝛde. Nā ſicut
dicit̄. j. Machab. iiij. Fumus q̄ videbat̄ declarabat ꝙ
factū fuerat: ſicut oſtēſum eſt. D. ix. 15. Vbi ergo quiſ-
libet nitit̄ aliū decipere: vbi vnꝰ aliū odit et alteri inui
det: ibi ſcias nō eſſe ſpūſſancti ignē ſed fumū ſpūs ma
ligni: quia ſicut titiones diuiſi nō faciūt ignē: ſꝫ fumū:
ita tales diuiſi ꝑ diſcoꝛdiā detractiones ꝑſecutiones et
fraudes et hmōi. Et ſic fumus oſtēdit quales ſunt ſic
loquela oſtendit de qua terra ſunt. L. v. 7. Et motus
coꝛpoꝛis oſtēdit vitā interius. Vnde btūs Grego. in
moꝛal. Habitare in coꝛpoꝛe animā ꝓbāt vitales ſen-
ſus coꝛpoꝛis: habitare in coꝛpoꝛe ſpm̄ſctm̄ vita pꝛobat
ſpūalis. Jllud ex viſu et auditu dinoſcit̄: iſtud ex cha-
ritate et humilitate ⁊ ceteris virtutibus in talibꝫ: ſicut
dicit̄. j. Joh. iiij. Pꝛobate ſpūs ſi ex deo ſint.

Superbie pꝛimo oſtēdet̄ S xiiij
ſignificatio. Secundo ſuperboꝝ aſſimilatio.
Tertio ꝑuerſitas. Quarto pena et periculū. Quinto
ꝙ oēs ſuperbiā odio habere deberēt. Sexto contra ſu-
perbiā oſtendent̄ remedia ꝑ q̄ vinci poterit a volētibꝫ.
¶ Ratiōe pꝛimi eſt ſciendū: ꝙ ſuperbia in exterioꝛi lo Arti. j.
1 quela vel geſtu vel apparatu. Pꝛimo eſt ſignū interio-
ris ſterilitatis et vacuitatis. Q̄ ſterilitatis patet: quia
ſicut in rebus naturalibꝫ videmus: ꝙ cōmuniter vbi
flos exterius oſtenſus eſt pulchꝛioꝛ et maioꝛ: ibi fructꝰ
eſt minoꝛ: ſicut patet in roſis et lilijs et hmōi. Et econ-
uerſo: vbi flos paruus ſe oſtēdit exterius: ſicut in vineis
et frumentis et hmōi: vel nullus ſicut in ficulnea: ibi
fructuū maioꝛ eſt vbertas. Natura em̄ in vno quaſi
totum poſuit in floꝛe: et in alio totū in fructu. Sicut ḡ
pulchꝛitudo et latitudo folioꝝ ſignum eſt ſterilitatis
in p̄dictis rebus naturalibus. Sic etiam in moꝛibus
hominū: vbi maioꝛ pompa oſtendit̄ exterius q̄tū ad
illos qui dicunt Sap. ij. Coꝛonemus nos roſis et non
ꝑtranſeat nos flos tempoꝛis. Ecce roſe et floꝛes ſignū
eſt ꝙ ſunt interius ſteriles omnibꝫ virtutū fructibus
carentes. Q̄ etiam ſignū ſit interioꝛis vacuitatis: pa-
tet per exemplū de ſpica vel ramo: quia ſicut ſpica vel
ramus qui plus erigitur: oſtendit q̄m̄ fructu minus
oneratur. Et ſicut ſpica vacua ſuper plenas aſcēdēdo
caput in altum erigit. Jta ſuperbia eoꝝ qui te oderūt

2 aſcẽdit ſemp.in pſ̃.lxxiij. ¶ Secũdo eſt ſignũ interio⸗
ris vilitatis:ſicut patet primo exemplo: ſecũdo hiſto⸗
ria.Exemplũ ad hoc habet̃ in artificib⁹:in quibus vi⸗
demus:ꝙ parietes terrei ſeu lutei plus et diligẽtis ex⸗
terius ornant̃ et pingunt̃ q̃ȝ marmorei vel aurei:quia
cũ primi ſint de ſe fedi artifices illos ornant:ſecundos
v̓o depingere eſſet illorũ pulchritudinẽ et bonitatẽ oc⸗
cultare:quando ergo talia opera tam curioſe exterius
ornant̃:certius ſignum eſt interioris turpitudinis ſeu
defectus q̃ȝ precioſitatis.Sic in ꝓpoſito de petõribus
ſuperbis:dum ita ſuperbe ornantur exterius: certius
ſignum eſt ꝙ quilibet illorũ:ſicut dicit̃ Dañ.xiiij.inte
rius eſt luteus:ſicut ille Bel de quo ibi fit mentio.Et
ꝙ ſicut Sap̃.xv.dicitur:luto vilior eſt vita ipſius:qm̃
ignorat qui finxerũt illum.Qr̃ v̓o in iſtis luteis pa⸗
rietib⁹ dealbatis reputat̃ ad decorem in viris ſanctis
et ſolidis per ſolidam doctrinã chriſti et mãdatorũ dei
tenentiã ad modũ petre:de quo dicit̃.Sup hanc ⁊c̃.
eſſet ad ſpũalis pulchritudinis et p̃cioſitatis occulta⸗
tionem:ꝓpter quod ſacra ſcriptura quẽlibet talem do⸗
cet Thobie.iiij.Superbiã aũt in tuo ſenſu aut in tuo
Exm̃ verbo nũq̃ȝ dominari permittas ⁊c̃.Hiſtoria ad hoc
habetur in vitaſpatrũ de heremita et angelo trãſeun⸗
tibus iuxta cadauer mortuũ:vbi non angelus ſed he⸗
remita naſum tenuit.Cum v̓o obuiarent cuidam ſu⸗
perbo:angelus naſum tenuit:aſſerens tales viles et fe
tentes coram deo et angelis:ꝓpter qd̓ dicit Amos.vj.
Deteſtor ego ſuperbiã Jacob valde. Tertio eſt ſignũ
interioris mortis: quia ſicut corpora mortua plus or⸗
nantur.Jta plura ſunt ornamenta ſuperbo oculo et
3 inſatiabili corde:et ſpũaliter mortuo:in pſ̃.c. Quarto
eſt ſignum ſpeciale filiationis diaboli et damnationis
eterne:q̃a ſicut paſtor oues ſuas certo cognoſcit ſigno:
et rex milites ſuos per arma. Sic ille: qui eſt rex ſuper
omnes filios ſuperbie Job.xlj.ſuos cognoſcere poteſt
per ſuperbiam. Quia ſm̃ beatũ Greg. euidentiſſimũ
ſignũ reproborũ eſt ſuperbia:et electorum humilitas.
Quia ſicut humilitas eſt fundamentũ omniũ virtutũ
Jta ſuperbia eſt initium et fundamentũ oĩm viciorũ.
Eccl.x.Jnitiũ omnis peccati eſt ſupbia.Vnde Aug.
in quodam ſermone ad religioſos:qui incipit: funda⸗
mentum aliud nemo poteſt ponere.Duo inquit edifi⸗
cia et due ciuitates a mundi initio conſtruunt̃: vnam
edificat chriſtus:alteram diabolus:vnam humilis:al
teram ſuperbus: vna humiliat̃ vt firmiter ſurgat: al⸗
tera erigit̃:vt infeliciter cadat.Jn fabrica chriſti q̃ edi⸗
ficantur leuant̃ de imis ad ſumma:in fabrica v̓o dia⸗
boli:de ſummis ad ima p̃cipitant̃. Sequit̃. Attendat
vnuſquiſq̃ȝ veſtrum fratres dilectiſſimi continentiam
ſuam:et ſi in ſe videt dominari ſuperbiam in ciuitate
diaboli ſe infideliter edificari:imo precipitari non du⸗
bitet ad ruinam.Si v̓o in illo vera humilitas regnat:
chriſto ſe edificari et fideliter adherere cõgaudeat.Nõ
enĩ diſcernunt̃ filij dei et diaboli niſi humilitate et ſu⸗
perbia.Quẽcũq̃ȝ enim ſuperbũ videris: diaboli filiũ
eſſe nõ dubites.Quem v̓o humilem eſſe ꝓſpexeris dei
eſſe filium cõfidenter credere debes.Dicit enĩ ſcriptu⸗
ra.Jnitium apoſtaſie a deo ſuperbia:⁊ ecõuerſo initiũ
redemptiõis fuit humilitas.Reſpexit inquit Maria
humilitatẽ ancille ſue:ille videlicet qui ſignanter do⸗
cuit.Diſcite inquit a me:non mundum fabricare:non
mortuos ſuſcitare et virtutes reliquas facere: ſed quia
mitis ſum et humilis corde.hec ibi.
Arti.ij. ¶ Ex quibus patet ꝙ nec ſuperbi placuerunt tibi ab
4 initio.Judith.ix.Quorum ſimilitudo primo inenitur
in reb⁹ inanimatis.Secũdo in brutis. Tertio in mõ⸗
ſtris.Quarto in factis animaliũ rationaliũ ſed ratione
abutentiũ.Quinto in factis et operibus diaboli.Pri⸗
mũ oſtendit̃ per exemplum de faba et veſica : q̃a ſicut
maior ſtrepitus eſt duarum fabarũ in veſica q̃ȝ ſi eſſet
plena optimis granis. Sic duorum ſuperborũ: quia
vbi fuerit ſuperbia ibi et cõtumelia Prouerb. xj. Se⸗
cũdo idem oſtendit̃ de ligno. Homo nanq̃ȝ ligno aſſi
milatur.in pſ̃.j.Et erit tanq̃ȝ lignum. Lignũ aũt terra
extractum ⁊ in alto aere ſuſpenſum marceſcit:⁊ fructũ
non portat.Sic qui ſeipſum a terra.i.ab hũilitate quã
ex terreſtri natura ſua habere deberet:extrahit et ĩ alto
.i.in magnis et mirabilib⁹ ſupra ſe cor ſuũ ponit.Sic
ille in pſ̃.xxxvj. Vidi impium ſuperexaltatum et ele⸗
uatum ⁊c̃.marceſcit.Juxta illud Jacobi.j. Diues in
itineribus ſuis marceſcit:et fructum deo placentẽ non
portat.Jdeo ſacra ſcriptura Eccl.vj.quẽlibet ammo⸗
net dicens.Ne extollas te in cogitatiõe anime tue ve⸗
lut taurus:ne forte elidatur virtus tua per ſtulticiam:
et relinquaris velut lignũ aridum in heremo.De quo
Eccl.x.Radices gentium ſuperbarũ arefecit deus et
plantauit humiles.Tales enĩ tm̃ ad ignem valebunt:
in quo et ponent̃:quando omnis arbor que non facit
fructũ bonum excidet̃ et in ignem mittet̃ Matth.iij.
Tunc humiliabit̃ ſuperbia aſſur Zacharie.x. Tertio
idem oſtendit̃ per exemplum corporis rotundi : quia
ſicut corpus ſpericum ſeu rotũdum vix in aliquo loco
poſitum quieſcit.Jta ſuperbi quando reputant ſe per⸗
fectos:ſicut linea circularis figure eſt perfecta: ſemper
mouent̃ ad ꝓmotiones:et loca contra naturã altiora.
Contra naturam pro tanto dicitur : quia corpus ro⸗
tundum naturaliter mouetur ad loca inferiora:illi aũt
ad ſuperiora:q̃a ſuperbia aſcẽdit.in pſ̃. lxxiij. Quarto
idem per exemplum oſtẽdit̃ fumi vel vaporis.Fum⁹
nãq̃ȝ aſcendẽdo annihilat̃ ſeu anullat̃.Sic deieciſti eos
dum alleuarent̃:in pſ̃.lxxij.Et vapor qui totã coope⸗
rit et obnubilat patriam:et quandoq̃ȝ multis ſua no⸗
cet corruptione : calore ſolis tactus ſubito euaneſcit.
Sic ſuperbi qui totam patriam ambiunt: et ſuis per⸗
uerſis factis et exemplis multos corrumpũt:de quoꝝ
quolibet Johel̃.ij.Aſcendet putredo eius:q̃a ſuperbe
egit:calore tacti mortalis infirmitatis:per verũ ſolem
qui diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.Luc̃.j.ſubito
euaneſcẽt.Eſaie.ix.Cõuoluet̃ ſuperbia fumi.Job.xx.
Tranſibit ſicut viſio nocturna. ¶ Ex qua autoritate 5
oſtendit̃ ſecũda pars hui⁹ articuli:ꝙ videlicet anima⸗
libus aſſimilant̃ irrationalib⁹.Jnter que primo ꝓpter
conditionem in predicta autoritate intellectam auib⁹
aſſimilant̃:quia ibi habetur. Et velut ſomniũ auolãs
non inuenietur ⁊c̃.quia ſicut aues que altius volant
dum viuunt:vilius tractant̃ poſt mortem.Sic ſupbi.
Secũdo ſimie aſſimilant̃. Primo ꝓpter rationẽ tactã. Simia
O.vij.ii.Secundo quia ſicut ſimia que in loco baſſo
timet:in alto ſuper omnes cachinnat omneſq̃ȝ deridet
Sic multi in poteſtate conſtituti:quia abominatio eſt
ſuperbo humilitas.Eccl.xiij.Tertio:quia ſicut ſimia
nitit̃ aſſimilare:qd̓ in alio videt. Jta ſuperbus vidẽs
conditionem ſuperbie in vno:nititur ei aſſimilare ſe:⁊
ſic ſuperbus qui cõmunicat ſuperbo induet ſuperbiã
Eccl.xiij.Et non ſolum ſuperbis et vicioſis: veꝝ etiã
in facto virtuoſis aſſimilari conantur.Propter qd̓ di⸗
cit Petrus Rauennas:ꝙ ambitio eſt ſimia charitatis
quia charitas patiens pro eternis:ambitio ꝓ diuitijs:
charitas omnia ſuffert ꝓ veritate:ambitio ꝓ vanitate Exem̃ de
tam patienter ſuffert:ꝙ quandoq̃ȝ grauiter verberat⁹ vulpe et
vel leſus ridet ⁊ damnũ ſe habuiſſe negat.Cui cõgrue lupo
dici poſſet ſicut in fabulis legit̃: vulpes dixiſſe lupo:

qui famelicus ad doctrinam vulpis tauri iacẽtis aſcẽ
dit dorſum vt ibi ſe ſatiaret: ſurgens vo taurus: ad ra-
mũ quendam lupum grauiter quaſſauit: qui ad terrã
cadens dentibus turpiter cachinnauit. Cui vulpes.
Rideas quomodo volueris: malum habuiſti caſum.
Sic dici poteſt ad magniloquos ſupbie tue Soph. iij.
Predicte vo autoritati Petri cõcordat Innocẽtius li-
bro de vilitate cõditiõis humane dicẽs. Ambitioſus
ſemper eſt pauidus: ſemper attẽtus ne dicat qd diſpli-
ceat: humilitatẽ ſimulat: honeſtatem mentiunt: affabi
litatem exhibet: benignitatem oſtendit: cunctos hono
rat: vniuerſis inclinat: frequenter curias viſitat: opti-
mates amplexatur: eiſqʒ applaudit: ⁊ adulat: feruidus
vbi placere cognouerit: tepidus vbi putauerit diſpli-
cere: improbat mala: deteſtatur iniqua. Alia cum alijs
pbat: et eadem cum alijs improbat vt iudicetur ido-
neus vt reputet acceptus vt laudetur ab omnibus et
grauem intra ſe ſuſtinet pugnã difficilemqʒ cõflictũ.
6 ¶ Qtum ad tertiam partem huius articuli: ſuperbia
et ſuperbi monſtruoſis et innaturalibus aſſimilantur
beſtijs: ratione natiuitatis: quia ſicut videns bufonẽ
vel ſerpentem de oue vel optima beſtia: et lupum vel
ethiopem de pulcherrima naſci muliere: diceret talem
eſſe fetum monſtruoſum et innaturalem. Sic videtes
ſuperbiam naſci de virtutib et de viciorum victorijs
dicere poſſunt ratione conſimilis natiuitatis: talibus
Superbia eſt ſerpens: de quo dicitur Gen. iij. Ipſa cõ
teret caput tuũ. Ecce virtus et victoria de vicio. Se-
quitur. Et tu inſidiaberis calcaneo illius: quia cũ dia-
bolus in omnibus alijs ſuggeſtionib et tentationib
ſic ſuperatus inſidiatur quaſi a tergo: vt ingerat ſup-
biam de victoria. Et hoc eſt qd dicit Aug. in regula.
Superbia vo bonis opibus inſidiat vt pereant: ſicut
patet de Eleazaro. j. Machab. vj. qui ſub elephante
perijt quem occidit. Vnde beatus Greg. Sub hoſte
quem occidit moꝛit: qui de culpa quam ſuperat eleuat.
Iſti vo inſidiatori difficile eſt reſiſtere: quia ſm beatũ
Greg. Difficile eſt vitare vicium: qd de victoria naſcit
viciorũ: quia cum bene pugnatis cum cuncta ſubacta
putatis. Que plus infeſtat vincenda ſuperbia reſtat.
Cauſam vo difficultatis tangit in hoc ꝙ dicit. Cum
cuncta ſubacta putatis. Pro quo eſt ſciendum: ꝙ ſicut
in infirmitatibus corporalib: infirmitas eſt periculo-
ſior et incurabilior que neſcitur et non putatur eſſe in-
firmitas. Sic in ꝓpoſito de ſuperbia: in illo cuius ſpi-
7 ritus eſt obfirmatus ad ſuperbiam Dan. v. ¶ Qtũ
ad quartam partem: ſtultis aſſimilantur ſuperbi: quia
ſicut ſtultus eſſet qui plures conduceret cocos vl' ope-
rarios ad paſcendos oculos ꝓprios et aliorum potius
qʒ corpus ſuũ. Sic ⁊c. qui plus expẽdit ꝓ vanitate ⁊c.
Exm Secũdo quia morti adiudicati: ⁊ ad mortẽ ducti plus
de ornatu vel apparatu qʒ de anima ſollicitat. Ad mo-
dum cuiuſdam fatui qui nuper ad ſuſpendium iudi-
catus: dum ſacerdos ei de confeſſione loqueretur: tm̃
Exm caputiũ lamẽtabat ꝙ eductus de carcere amiſerat. Et
ad modum alterius cõſimilis: qui ad feſtum inuitat
nudus veniſſe fingitur: equo ſuo optimo induto ſcar-
8 leto. Tertio idem oſtenditur per exemplum de Alexã-
Exm dro magno de quo refert Valerius: ꝙ tres malas ha-
buit conditiones. Vnam ꝙ cõtempſit patrem ſuum
regem nobilem: ipſum quaſi ignobilem reputãs. Se-
cundo cum eſſet Macedonicus: noluit vti veſte ma-
cedonica que videbat eſſe vilis: ſed Perſica que erat
magis curioſa. Tertio noluit reputari vt homo: ʒ vt
deus: vnde ſe filium Jouis nominabat. Ita nõnulli
tam in ſtatu eccleſiaſtico qʒ ſeculari: ad magna exaltati
patrem erubeſcunt chriſtum: cum actibus ſuis humi-
libus et parentelam pauperem: nec aliquẽ illorum vi-
dere vellent. Sed ſi eſſet aliquis magnus de cõſangui
nitate vel affinitate illum recognoſcũt ⁊ de illo libẽter
loquuntur et loqui audiunt ad modum mule que nõ
de aſina matre: ſed de equo patre gloriabat. Secundo
veſtis clericalis clericis non placet ſuperbis: ſed mili-
taris eis in equo et omnibus placet apparatus: nec eis
vel quibuſcũqʒ alijs veſtis placet patrie: aut antiquoꝝ
parentum: ſicut oſtenſum eſt. J. ij. 9. Cũ eis minetur
deus dicens. Soph. j. Viſitabo ſuper omnes indutos
veſte peregrina. Tertio ſemper maiores cupiũt qʒ ſint
quia ſi ſit rector vellet eſſe epiſcopus: deinde archieps
et cardinalis et papa. Si ſit armiger: miles baro co-
mes vel rex eſſe deſiderat. Et ſic ſicut Alexãder nõ fuit
contentatus de ſtatu ſuo. Ita nec iſti de ſuo ſupra hu-
manũ modum ſuperbia repletus. ij. Machab. ix. Sʒ
cum tales fortunas ſupra ſe querant: frequẽter eis cõ- 9
tingit qd ſm fabulas cuidam contigiſſe fertur: qui ne- Exm
cromanticis ſe ſubiecit illuſionibus: ipſum ad hoc in-
ducens ꝙ in altum ipſum volare doceret ad modum
ſubaudi: quo volauit Simon magus: pro quo cũ qd-
dam maleficium feciſſet ad volandum ordinatũ: et al-
teri quem odio habuit pixidem aliam: cum alio male-
ficio ordinaſſet: vt ipſum quaſi in formam cõuerteret
aſininam: qʒtum ad exteriorem apparentiam: ⁊ primũ
ad feneſtram mittere: in qua ambas poſuerat pixides
vt ſuam acciperet errore deceptus aliã aſportauit: qua
cum falco fieri deſideraret aſinus efficiebat. Hoc pro
tanto valet ad ꝓpoſitum: quia ſicut necromãticus ille
plures habuit pixides. Ita mundus habet fortunas:
quarum dum aliqui vnam aſſumere nitunt vt in altũ
volent in hoc ſeculo quaſi aſini a ꝓpoſito ſuo deficien-
tes efficiunt. Et in alio ſeculo in abyſſum inferni dila-
buntur. Sicut patet de Ikaro. A. xxv. 20. Et de lucifero
Eſaie. xiiij. qui deſiderãdo poteſtatem volandi altius
deſcendit ad ꝓfundum laci: detracta eſt inquit ſupbia
tua Eſaie. xiiij. ¶ Qtum ad quintam partem huius 10
articuli ꝓ tanto demonibus aſſimilant: quia ſicut de-
mones erubeſcunt videri victi vel ſuperati: vel de loco
in quo ſunt eiecti: ſicut patet per hoc qd de ſancto le-
gitur Edmundo: ꝙ videlicet dum verſus quendã de- Exm
moniacũ vt demonẽ expelleret veniret: demon exiuit
dicens: volo ſponte exire: ꝙ non dicatur ꝙ inuit exiui
Sic ſuperbi quãdo debẽt deponi: ipſimet ſeipſos pri
deponunt ne dicatur ⁊c.
¶ Quorum peruerſitas in hoc primo apparet: ꝙ inter Arti. iij
oẽs ſpũaliter cadẽtes per culpam ipſi ſunt primi. Pro
quo eſt ſciendũ ꝙ de peccatorib in pſ. dicit. xiij. Oẽs 11
declinauerunt ſimul inutiles facti ſunt: qa declinaue-
runt a chriſto qui eſt verbum ſubſtantiuũ: dicẽs illud
Ego ſum qui ſum: cui recti ⁊ quaſi nominatiui caſus
ſunt quicunqʒ boni chriſtiani: ſic a chriſto nominati.
Et tales de facto exiſtentes qui a deo per peccatum nõ
obliquant mortale. Et ſicut ceteri caſus ſm dialecticã Caſus
que rei veritatẽ attendit: nõ ſunt nomina ſed caſus no-
minũ. Sic illi qui a pfectione chriſti cadunt mortaliter
peccantes: nõ ſunt nominãdi religioſi vel chriſtiani:
ſed ſunt obliqui religionis vel chriſtianitatis cum no-
mine noiatiui caſus. i. cum chriſto vel religiõe in prin-
cipio cõcordãtes qʒtum ad ꝓlationẽ: ſed in fine diſcor
dantes qʒtum ad operationẽ. Quorum caſuũ: prim
eſt genitiuus ſignificans ſuperbos: qui fuerunt primi
cadẽtes et declinãtes a deo: iuxta illud Eccl. x. Initiũ
omnis peccati ſuperbia. Sicut ergo gtũs eſt primus
caſus obliqu. Sic ſupbia et ſuperbi primo obliquãt

a rectitudine:tam increata q̄ꝫ creata:quoꝝ caſus eſt
magnus:quia de celo ceciderunt. Licet ergo om̄es ſu-
perbi a lucifero habentes generis ⁊ caſus initium:hac
de cauſa dici caſus poterūt genitiui. Illi tamē hoc no-
men ſpecialiter merent̄:de quibus. S.ij.arti.vij. q̄ de
genere ſuperbiunt cum ꝑfidis iudeis et ſuperbis: qui
dixernt Ioh.viij. Nos patrē habemꝰ Abraam : ideo
liberi ſumus:quibus ſpecialiter aſſimilant̄ cogitātes
ꝙ generoſi ſunt ⁊ ideo ſuperioribus renuunt obedire
et liberi eſſe affectant. Iſti ſicut gtūs caſus regunt̄ ex
vi poſſeſſionis vel poſſeſſoris:quia diuitiarū poſſeſſio
vel earū poſſeſſores maxime regunt et ſuſtentant in re
vel in ſpe vel in pompa eoꝝ ſuperbiā. Sed aduertant
tales ꝙ deꝰ ſpecialiter odit pauperē ſuperbū Eccl.xxv
12 Datiui caſus ſunt:dātes munera vel laudes vel adu-
lationes vt per hec conſimilia vel maiora cōſequātur
Et tales regunt̄ ex vi acquiſitionis : quia ſm̄ beatum
Gregoriū:niſi laudem vel lucrum acquirere intende-
rent vix vnq̄ꝫ aliqđ magnificū facerēt. Accuſatiui ca-
ſus ſunt fratrū vel vicinorum accuſatores ⁊ malicioſi
ꝯſpiratores:ſic dicti ab accuſando:et regunt̄ ſepiſſime
ex vi tranſitionis:quia illorum intentio eſt vt accuſa-
tos tranſire faciant vel a ſuis rebus vel officijs vel fa
ma. Et ſepe tranſeūt. Sic ipſi vt de eis verificet̄ illud
Apoc̄.xij. Proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorū.
Dicūt ſe regi a verbo:ſed certe nō regunt̄ ab h̄ verbo
ſubſtantiuo qui dicit. Ego ſum qui ſum:ſed reguntur
ratione adiectiōis ad verbū ſubſtantiuū qđ pōt reſol-
ui in participiū. Sic regebat̄ Cayphas qui dixit. Ex-
pedit vt vnus moriatur:bonum dixit:ſed non bene:⁊
ſic ſuū dictū in participiū reſoluebat̄ male intentionis
Vocatiui caſus poſſunt dici ſuperbi hypocrite. Deſi-
derant enim vocari rabbi:vt dicit dn̄s:et ꝓ tanto vo-
cantur vocatiui. Et ſicut vocatiuus ſimilimus eſt ntō
ſm̄ grāmaticā. Sic iſti ſm̄ exteriorē ꝯuerſationē ſimi-
limi ſunt rectis corde: quia etiam ſicut iſte caſus licet
in vocali ordinatione:non tn̄ in cōſtructione ponitur
infra textum orationis:ſed ſemꝑ abſolute. Sic iſti nu-
mero ſunt in cōmunitate:ſed opiniōe maxime appetūt
eſſe in ſingularitate:et talis ſicut ntūs nō regit̄ ſed ab-
ſolute ponitur. Ablatiuus caſus ſequit̄ in fine: q̄a in
fine auferetur a tali quicquid male habuit vel habere
cōcupiuit vel quicquid bene habere potuiſſet:ſicut re-
gnum celorū. Iſti regunt̄ ex vi cauſe:quia cauſas con
tra eos allegabit iuſtus iudex:quādo dicet. Eſuriui ⁊c̄
Matth.xxv. Qui ⁊ retribuet abundanter facientibus
13 ſuperbiā.in pſ̄.xxx. Secundo ſuperborū in hoc appa-
ret peruerſitas ꝙ omnibꝫ peccatoribus ꝓ tāto peioris
ſunt cōditionis:ꝙ nullo loco parcunt vel tempori ſa-
cro. Alij nāq̄ꝫ pctōres:ſicut fures homicide et hmōi.
aliquando peccare vitant ꝓpter lucrum vel ſacrū tem
pus. Sed ſuperbi q̄ꝫto tempus ſolennius vel locꝰ ſan
ctior:ſicut ī eccleſia vel cōgregatio maior:in quo peior
eſt luxurioſo:tanto plus in apparatu vel hmōi ſupbiā
ſuam oſtēdere nitunt̄. Ex quo patet:q̄ꝫta malignatus
eſt inimicus in ſancto:in pſ̄.lxxiij. Sed aduertant : ꝙ
ſm̄ beatū Greg. q̄ꝫto coram hominibꝫ fuerint glorio-
ſiores:tanto coram deo et angelis eius erunt viliores:
et bonis hominibus odibiliores Eccl.x. Odibilis deo
et hominibus ſuperbia:ſicut oſtenſum eſt. M.vj.21.
Arti. iiij. ¶ Morū vͦo periculum eſt duplex:vnum tpale:aliud
14 eternū. Temporale eſt duplex:vnum corporale:aliud
ſpūale. Corporale eſt triplex deſiderij fruſtratio: deri-
ſio et occiſio. Primū patet tam quotidianis exēplis q̄ꝫ
ſacre ſcripture figuris. Frequēter enī videt̄ ꝙ dum ſu
perbus nō eſt cōtētus honore vel gradu vel ſtatu:ha-
bito vel ei oblato:ſed maiorem ſtatum vel dominium
maius ſuperbiēdo cupit: vtrū q̄ꝫ perdit. Et eſt de illo
ſicut de fatuo mercatore:qui rem venalē nimis charā
facit et tenet:et ideo nec accipit qđ offert̄ nec qđ accipe
cupit ſed vtroq̄ꝫ caret. Ita illi dū ſeipſos maioris tenēt
valoris et poteſtatis:et dignos maiori ſtatu vel domi-
nio q̄ꝫ alij teneāt:dum nolunt tenere qđ habēt ī pace:
vel accipere qđ eis offert̄:ſed maius deſiderāt:freq̄nter
inter duo ſcamna cadunt. Sic lucifer Eſaie. xiiij. Sic
Adam Gen̄.iij. Sic Roboam.iij. Reg.xij. Sic ſen-
nacherib.iiij. Reg.xix. Et Thobie primo.habito ca-
ruit et optato:quia deus ſuperbis reſiſtit Iacobi. iiij.
¶ Deriſio vͦo nunq̄ꝫ ſinit talem iacturā eſſe ſolam ſed 15
eam ſemꝑ aſſociat. Quia ipſi qui a ſuperbis contem-
nunt̄:videntes ipſis male contingere et fortunā circa
illos mutari:ſe habēt ad illos:ſicut fabule ferūt aſinū
dixiſſe dextrario confracto. Dextrarius nāq̄ꝫ de hiſpa- Exm̄
nia aſino feno onuſto fingit̄ obuiaſſe: qui pede eleua- Aſinus
to ipſum ꝑcutere minabat̄:magna cum indignatione
precipiēs ꝙ de via ſua recederet. Aſinus vͦo poſtmo-
dum ei in armis et antiquitate confracto et fenum ad
campos portanti ipm̄ deridendo:dixit:morel de hiſpa
nia porta fenū nobiſcū. Sic ſtabunt nunc a ſuperbis
vilipenſi et iuſti aduerſus eos:qui ſe anguſtiauerūt: q̄
et dicent:quid nobis ꝓfuit ſuperbia noſtra Sapien̄.v
Corporalis etiā occiſio frequēter finē tenet ſuperbie.
Nam Holofernis caput amputauit Iudith.xiij. Et
Aman ſuſpendit in patibulo Heſter. iij. Et luciferū
fecit demonē Eſaie.xiiij. Ex quibus omnibꝫ patet: ꝙ
magna turris multos ſuſtinet tempeſtatū impulſus :
quibus multi qui turres eſſe volunt deijciunt̄. Nota
M.vj.23.qui dum ꝓpter illud ꝙ ſuperbiēdo ambiūt
corporaliter occidunt̄: oſtendunt ꝙ eſt de eis ſicut de
veſica que tantū inflat̄ ꝙ frāgit̄. Et ſicut de rana quā Exm̄
fabule ferunt:ꝙ dum tantū inflari voluit qđ bouis
haberet magnitudinē crepuit. Ex quibꝰ patet: ꝙ me-
lius eſt humiliari cū mitibꝫ q̄ꝫ diuidere ſpolia cum ſu-
perbis Prouerb.xvj. ¶ Periculum vͦo ſpūale ⁊ tem- 16
porale qđ ex ſuperbia orit̄:eſt culparū quantum ad ſe-
ipſam et malorū exemplorū quantū ad alios multipli
citas. ¶ Primū patet quia ſuperbia ſola eſſe nō poteſt
ipām nanq̄ꝫ multa vicia ſequunt̄ :ſicut ira inuidia et
huiuſmodi. Nam ex hoc:ꝙ quis cōcipit de ſe bene ꝙ
ſit nobilis vel gratioſus:et ex h̄ ꝙ talis reputari mul-
tū affectat:ab hominibꝫ deſiderat honorari. Et ſi aliq̄
ipſum nō honorant eis iraſcit̄. Et illis qui honorant̄
inuidet:ſicut patet de Aman : qui hac de cauſa iratus
fuit cōtra Mardocheū. Heſter.iij. Et dum vnus ſu-
perbus alteri reſiſtit:ibi oriunt̄ homicidia pugne vel
ſaltem iurgia:quia inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt
Prouerb.xiij. Secundū etiam patet:quia alia peccata
occulte fiunt hoc aūt aperte:et ideo plus omnibꝫ quaſi
exemplū oſtendit̄ delinquēdi. ¶ Sed forte dicent:qui
rebus ſuis abutentes alijs exemplum prebent perdi-
tiōis:quid ad nos:nūquid rebꝫ noſtris quas ſubmer-
gere poſſumus:vti non poſſumus ad libitū. Quibus
reſpondet̄ ꝙ nec vti illis:nec illas deſtruere poſſumꝰ
in excluſionē gratie aliorū:et ſpūale ꝑiudiciū animaꝝ.
Sicut patet ꝑ caſum legis in digeſto veteri libro.viij.
titu.de ſeruitutibꝫ vrbanorū ꝑdiorum.l.ſi arborem .§.
interdum. In quo continet̄ ꝙ ille qui alteri conceſſit
ne vnq̄ꝫ per aliqua facta lumen a domo ſuo impediret
nō pōt arborē plātare vel aliqđ tale facere: ꝑ qđ lumē
ſuū impediat̄:ſed nūquid poſſit ſua deſtruere:quibus
deſtructis alterꝰ impediret̄ claritas:et dicit ꝙ nō:ſub
his verbis. Interdū dici poſſit:eū quoq̄ꝫ q̄ tollit edifi-

tiũ vel exprimit luminibꝰ efficere ſi forte reuerberatõe vel pſſura quadã lumẽ in eas edes deuoluebatˀ. Glo. Accurˀ. ex reuerberatiõe: vnde illud refulſit ſol in clypeos aureos: et reſplenduerũt montes ab eis: hec ibi. Cui concordant alie leges tam mundi q̃ dei. F. ij. 8.
17 ¶ Periculũ vo illorũ eternũ in morte patebit ſeu apparebit: qñ ipſis tactis ſtimulo mortis: vetus ſupbie de eis exibit ſicut de veſica acu pũcta. Tũc a paradiſo excludentˀ et de ſocietate oĩm bonorꝫ expellentˀ. Primo a paradiſo ſuperbos excludit ꝛ retrahit: quia aliquo de aliqua ciuitate vel regno eiecto ꝓpter culpã: aliꝰ extra ciuitatẽ in quo eſt eadẽ culpa: ad ciuitatẽ illã iuſte redire nõ põt. Sꝫ angeli de celo ꝓpter ſuperbiã fuerũt eiecti: ergo impoſſibile eſt ꝙ illi in quibꝰ inuenitˀ illa culpa: ſtante culpa et expulſiõis cauſa illuc redeãt. Illos vo q aliter cogitãt reprehẽdit Origenes dicẽs. Nũqd tu altior q̃ primꝰ angelus: nũquid tu ſplẽdidior ĩ terris q̃ ille in celis: ꝙ ſi ille de tanta ſublimitate ruit per ſuperbiã: quõ tu ad tantã celſitudinẽ ſupbiẽs aſcẽdes memẽto ergo ꝙ puluis es: ꝙ cinis es: et niſi te tm̃ humilies q̃tũ es: perdes om̃ino qd es. Ergo qd ſupbis terra et cinis Eccl. x. Nec tm̃ a celo excludentˀ: ſed a ſocietate omniũ humiliũ et bonorũ expellentˀ. Pro quo
Exem̃ de Coruo. eſt ſciendũ: ꝙ eueniet eis qd fabule dicũt quãdoq cõtigiſſe graculo ſeu coruo: qui pennis ſe induerat pauonis: ſocietatẽ fugiẽs auiũ cõſimilis cõditiõis et nature. A quibꝰ dũ poſt breue tp̃us expellebatˀ ab auibus ſimplicibꝰ quarũ ſocietatẽ prius fugerat nullo modo recipiebatˀ: quia eas prius contempſerat. Sic in morte erit de illis qui prius ſocietatẽ cõtempſerunt humiliũ et populariũ hominũ: et volabant p magna officia ad grues: et pennas induebãt pauonũ: a magnis robas accipiẽtes: quibꝰ induti vicinis plus ꝓpinqui q̃ extranei nocẽt. In breui vo mortis hora a magnorꝫ ſocietate quorꝫ pennis. id eſt robis erant induti vſq ad terrã in qua ſepeliuntˀ expulſi. Dũ ab illis quorꝫ pẽnas portabãt expelluntˀ: ab alijs humilibꝰ tũc in celo q̃s prius cõtempſerũt nõ recipientˀ. Sed potius dicẽt illud pſ. cxviij. Cõfundantˀ ſuperbi: quia iniuſte iniquitatẽ fecerunt in me. Vnde Bern̄. Mirũ eſt de ſupbis: neq enim cũ hominibꝰ habitare in terra deſiderãt: neq ad celũ volare poſſunt: ſolũ ḡ relinquitˀ eis flãma ignis deuorãs eos: qui eñi ſe exaltat q̃tũ põt deijcietˀ q̃tum deꝰ põt. Et ſic in omnibꝰ p̃dictis oſtenditˀ ꝙ ſuperbia
18 p̃cedit et cõfuſio tp̃alis vel eterna vel vtraq ſemp ſequetˀ. Et hoc eſt ꝙ in antiquo dicitˀ ꝓuerbio ꝙ ſupbia
Exm̃ p̃cedit et cõfuſio ſequitˀ. ¶ Qd elegãter cuiuſdam fabule oſtẽditˀ fictiõe: qua fingitˀ duas quondã fuiſſe ſorores: quarꝫ vna ſupbia: altera cõfuſio vocabatˀ: quarꝫ primã cõtigit ad feſtũ magnũ vocari: ſorore nõ vocata: q̃ immemor curialitatis: dixit ad ſororẽ vocatam ꝙ ſecũ iret. Cui illa vtpote inter curiales nutrita r̃ndit: nõ venies nec vllam nobis verecundiã facies: vt non inuitata ad feſtũ vel conſiliũ vel quãcunq vanitatis venies oſtenſionẽ. Cui illa: p̃cede ergo tu: et ego paulatim vt potero tua ſequar veſtigia: qd ꝛ factũ fuit. Et ex illo die cõſuetudine et iuris p̃ſcriptiõe obtentum eſt ꝙ ſuperbia precedit et confuſio ſequitur: et ꝙ contritionem precedit ſuperbia Prouer. vj.
Artic. 19 ¶ Quã nobiles et ignobiles ideo fugere deberẽt. Nobiles ideo: quia ſm̃ beatũ Greg. multũ eis inſidiatˀ: q ratiõe celeſtis et nobilis: vtpote in celo genita: mẽtes querit nobiles et celeſtes. Ignobiles et quicũq ſimplices ipſam odio habere deberẽt: quia non habet tm̃ inimicũ quia ſuperbia facit: ꝙ ipſi talliantˀ ſpoliantur et crudeliter tractantˀ: quia ſupbia multas requirit expenſas: quas dũ nõ poſſunt habere de ꝓprio: q̃ inter ſupbos pauci ſunt quibꝰ ꝓpria ſufficiũt: querunt vijs et modis quibꝰ poſſunt aliena. Et ſic dũ ſuperbit impius incẽditˀ paup. in pſ. ix. Et nõ ſolũ paup incẽditur ſꝫ ſicut vẽtis maris turbatˀ trãquillitas. Ita p ſupbos mũdi pax inquietatˀ. Sicut oſtenſum eſt. P. iiij. 11. Et totus mũdus q̃tũ ad vanitates induratˀ: q̃a dum ſuperflue expẽdunt circa ſuperbiã in veſtis: ornamentis et ludis fiũt ipſi quaſi impotẽtes ad expẽdendum pro amore dei et ſalute aĩarũ: q̃a ipſi vanitate illa ceſſante ad ꝓpria redeũtes: dũ nihil inueniũt in theſauro vl' in manibꝰ miniſtrorꝫ ſuorꝫ: nihil ꝓ deo dare pñt. Immo qd peius eſt ſuos quaſi tali neceſſitate p̃cedẽte ſpoliare coguntˀ: ꝛ ſic dum tam ipſi q̃ ſubditi indigẽtes fiũt nec ipſi faciũt nec ſubditi facere poſſunt ad q̃ tenentur Et ſic ſupbia iam regnãte tempus ferreũ a poetis deſcriptũ nũc oſtẽditˀ. Ex quibꝰ colligitˀ ꝙ tempus aureũ in mũdi viguit principio: in quo oẽs abundabant: q̃a maiores fuerũt paucis et neceſſarijs cõtenti: ſicut miles vna roba ĩ anno: et vno ferculo ĩ mẽſa ꝛ ſic de alijs Secundũ argenteũ: ĩ quo hoĩes inceperũt eſſe magis curioſi: ſumptuoſi et malicioſi et mũdus p̃cõſequens peior. Tertiũ ferreũ: qd eſt nũc: in quo nullus de ſuo cõtentus: aliũ bello rapina et falſitate domat: ſic ferrũ alia metalla domat et malleat. Et ſic de mundo verificatˀ: qd de domo. i. toto mũdi cõtento dici põt Eccl. xxj Domus q̃ nimis locuples eſt. i. mũdus q̃ aut qñq locuplex fuit et honꝰ admiſcebitˀ ſupbia. Cõtra quã p̃ter remedia q̃ oſtẽduntˀ. M. xj. 92. et. xxj.
¶ Alia tria ſunt remedia adhibẽda: quorũ primũ accipitur ex parte nature terreſtris quã gerimus. Secũdũ Arti. vj.
ex parte nature rationalis: qua regimur. Tertiũ ex dei 20
ꝓuidẽtia: ad quã tendimꝰ. Ratiõe primi eſt ſciendum ꝙ deꝰ de natura noſtra loquẽs dicit Gen̄. iij. Puluis es et in puluerẽ reuerteris. Pulueris aũt cõditio eſt: ꝙ in alto loco vbi vẽtorũ occurrit impulſus: pofitꝰ: diſpergitˀ. In imo vo ſitus cõſeruatˀ. Sic natura noſtra in ſtatu alto et in ſtatu humilitatis. Qd vidẽs diabolus multos quos in ſtatu paupꝛtatis et humilitatis decipere nõ põt: ꝓcurat q̃tũ poteſt ꝙ ditentˀ vel in alto loco vel dignitate ponantˀ: vt ibi fiãt tanq̃ puluis quẽ ꝓijcit vẽtus a facie terre: in pſ. j. In quo ꝙ frequẽter p̃ualet: pulchre oſtẽſum eſt. iiij. Reg. vlti. vbi Nabuſardan legitˀ pauperibꝰ in terra dimiſſis: diuites et potentes et nobiles ſecũ in Babylone captiuos duxiſſe. Nos ergo tale periculũ imminere videntes ex parte nature noſtre terreſtris: et puluerce remediũ accipere deberemꝰ: vt nõ ſimus alta ſapiẽtes: ſed humilibꝰ cõſentientes: ad Roma. xij. Ex parte vo nature rõnalis 21
remediũ accipere debemꝰ. Primo cogitãdo qd ſumꝰ: et qd erimꝰ q̃tũ ad naturã quã habemꝰ. Secũdo qd ſumus: et quid erimꝰ q̃tũ ad ſtatũ quẽ tenemꝰ. Quid ſumꝰ q̃tũ ad naturã corporalẽ de vili terra: hec eñi nature nr̃e eſt radix et initiũ: q̃ diligẽter cogitata eſt medicinalis cõtra ſuperbiã. Sicut nãq qñq radix herbe eſt magis medicinalis q̃ flores vel folia. Ita magis medicinale eſt cõtra morbũ atq mortẽ ſupbie reſpicere radicẽ noſtrã. i. vilitatẽ et miſeriã nature noſtre q̃ flores vel folia. i. vnã pulchritudinẽ vel quecũq alia bona vel facta q̃ videntˀ pulchra et florida. Q̃tũ vo ad naturã rõnalem. i. animã cogitãdo qd ſumꝰ. Si ſuperbi fuerimꝰ: de illa inueniemꝰ ꝙ ſumꝰ in illã diabolo turpiores: ſicut oſtenſum eſt. A. xxiij. vj. Ergo ſupbiẽdo de illa materiã deſtruimꝰ et cauſam ſupbiendi: q̃a illã turpiſſimã efficimꝰ. Ex iſtis patet illud Eccl. x. Nõ eſt creata hoĩbꝰ ſupbia. Quid vo erimus q̃tũ ad

noſtrā corporalē naturā: terra et cibus vermiū: et non
terra quecunqȝ viridis vel pulchra: vtpote in ſupficie
terre ſoli obiecta: ſȝ terra ſub terra. Ita ꝙ terra quam
nūc in cimiterio videm⁹ et calcam⁹ erit ſupra caput no
ſtrū ⁊ ſupra terrā corporis noſtri: ſupra quā etiā canes
calcabūt. Quid ğ ſupbis terra ⁊ cinis Eccl. x. Secūdum
vo ad naturā rōnalem ſi ſupbi fuerim⁹: ſic nūc ſum⁹
illis turpiores in culpa: ita ſemp erim⁹ ꝓfundiores in
pena: in qua pena: ſicut dr̄ Malach. iiij. erūt ſupbi fa-
ciētes iniquitatē: ſtipula in q̄ tn̄ ignis nūqȝ extinguet
22 Eſaie vlti. Quid ſum⁹ vt de magnis intelligat: q̄tū
ad ſtatū quē tenēt q̄ alijs ꝑponunt. Reuera q̄ſi veſtis
pluuialis q̄ alijs veſtibꝫ ſupponit: q̄ ſi ſciret quare ſup
ponit: nō haberet cauſam ſupbiēdi: q2 nō ſupponit:
q̄a melior alijs ſit vel charior a ꝑponēte habeatur: ſed
ꝓpter aliorū cōſeruationē et vtilitatē. Si ğ de⁹ vel alij
hac de cauſa te alijs q̄ſi veſtē pluuialē rectorē cōſtitue-
rūt te: noli extolli: ſȝ eſto in illis q̄ſi vnus ex illis Eccl.
xxxij. Quia ſic nō eſt ꝓpter bonitatē ſpume vel palee ꝙ
ſuperiorē obtinēt locū: nec ꝓpter prauitatē grani ꝙ in
ferius iacet. Ita forte in ꝓpoſito. Ergo q̄to maior es
humilia te in oībus Eccl. iij. Quid erūt q̄tū ad ſtatū
illū: ſi in illo ſupbe ſe habuerint: in fine oīm parebunt
deriſiōi. Sicut dextrari⁹. ſ. e. c. xv. Et iſto ſtatu priuati
nullū obtinebūt: ſicut graculus. ſ. e. c. xvij. Sic ergo
dn̄s exercituū cogitauit h̄: vt detraheret ſupbiā oīs
23 glie Eſa. xxiij. ¶ In quo tertiū cōtra ſupbiā notat re-
medium: qđ de⁹ ordinauit infra nos: extra nos: ſupra
nos. Infra nos ordinauit remediū in hoc ꝙ nos de de-
bili fecit meremio: in q̄ primo vnū fecit nobis minādo
Secūdo vnū docuit ad memoriā reducendo. Tertio
vtrūqȝ tam factū q̄ doctrinā quotidie in exēplo addu
cit ſenſibiliter oſtendendo. Primo vnū fecit ad modū
regis: q̄ ſuos capiēs rebellātes: ⁊ ad dominiū ſuū redu
cēs: timēſqȝ ne iterū cōtra ipm̄ ſurgāt: nō ſinit eos do-
mos habere defenſabiles: nec caſtra fortiſſima inhabi-
tare: ſȝ illis deſtructis: domos mediocres eis concedit:
ſciēs ꝙ habētes domos ex paleis: nō habēt occaſionē
ex parte illa ei rebellādi: ſȝ poti⁹ obediēdi: ⁊ ſpecialiter
ſi de domibꝫ illis fugere nō poſſent ſine mortꝫ pericu-
lo: cogitātes ꝙ cōtra eos veniēdo faciliter domos illas
capere ⁊ cōburere poterit ſi ꝯtra illū ſurrexerint. Hac
de cauſa de⁹ voluit aīas nr̄as inhabitare domos lu-
teas et debiles: et quaſi de ſtipula q̄ ad paruū ignē cō-
burit et incinerat. Sic corpora nr̄a ad paruū infirmi-
tatis calorē: ꝓpter qđ forte ſicut ꝑdictū eſt dr̄ Malach.
iiij. erūt ſupbi faciētes iniq̄tatē ſtipula. Si eñ̄ piculum
ſit militi habēti caſtrū fortiſſimū regi rebellare: a mul-
to fortiori piculū eſt nō habēti: niſi domunculā ex pa-
leis. Sic in ꝓpoſito: q̄a ſine oīm reſiſtētia cōphēderet
24 in ſupbia ſua. in ps̄. lviij. ¶ Secundo aliud docuit ad
memoriā: miſeriā noſtrā reducēdo ī h̄ ꝙ dicit Gen̄. iij.
Memēto q̄a puluis es. Ad modū cuiuſdā regis: de q̄
fert: ꝙ filiū illegitimū ſupbientē ⁊ multos ꝑcutientē
et male ſe habentē ex audacia quā habuit: ex eo ꝙ fili⁹
eſſet regis docuit dicēs: ſi ita audacē et ſupbū et pronū
ad malū te facit cogitatio ſanguinis regij ex parte pa-
tris: reduc ad memoriā pauptatē et ignobilitatē men-
dice matris tue: ⁊ retrahas te a talibꝫ exceſſibꝫ. Sic ſi
cogitatio parentele vel diuitiarū vel dignitatis vel ho
noris vel cuiuſcūqȝ gratie: mouet aliquē ad ſupbiā: co
gitet defect⁹ ſuos et miſeriā: quō videlicet puluis eſt: ⁊
cogitet quā parentelā habuit ex parte illa et inueniet
ꝙ illā ignobilē habeat parentelā: de qua ſcribit Job.
xvij. Putredini dixi: pater meus es: mater mea ⁊ ſoror
mea vermibus. Et talis eſt in ſe: iuxta illud Job. xxv.

homo putredo et filius hoīs vermis: nō tm̄ intus ſed
etiā extra: iuxta illud Job. vij. Induta eſt caro mea pu
tredine: et ad talem finem tendit. iuxta illud Job. xiij.
Quaſi putredo cōſumēdus ſum. Et quotidie illā pu-
tredinē oſtēdit et experit in oīm parte corporis vbi in-
teriora ſe oſtēdere poſſunt. Ergo hūiliatio tua ī medio
tui Michee. vj. Si vo de diuitijs ſuperbit: cogitet ex
alia parte ꝙ illas ex ſe nō habet: q̄a ſi reddidiſſet aurū
et argentū terre a qua ſumunt et veſtes ouibꝫ ⁊ ſericū
vermibꝫ et frumēta cāpis et piſces aquis ⁊ ſic de alijs
oſtēderet aperte q̄d haberet ex ſeipo: ⁊ inueniret ꝙ ille
q̄ eſt ditior eſſet pauperrim⁹ nudus et miſerabilis. Si
ğ oīa iſta ⁊ pulchritudinē et honorē et oīa accepiſti: q̄d
gloriaris: q̄ſi non acceperis. j. Cor. iiij. Et ſi dicas: ꝙ
ꝑdicta vt ꝑſcriptū eſt ſingulis reddere nō oportet: ſed
vt tua illa occupare vis: et ideo gloriaris. Expecta pau
liſper: et illa reddes: bona mūdo et corpus vermibꝫ: et
animā forte demonibꝫ: et ſic ſingula ſingulis: dolens
ꝙ nō prius illa reddidiſti: immo ꝙ vnqȝ illa accepiſti:
q̄n in iudicio dei iuſtas ſuperbie tue penas exolues. ij.
Mach. vij. Tūc inuenies ꝙ ſuperbia in te fuit magis
vituperabilis: et ꝙ erit magis punibilis q̄ȝ diabolo:
q̄a ipſe fuit ſpūs et immortalis: nullū de ꝑdictis reme
dijs habēs: ipm̄ a ſupbia retrahēs. Et q̄a nō de diabo
lo: ſed de homine dicit. Job. xxiiij. Dedit ei dn̄s locū
penitētie: et ipſe abutit eo in ſupbia. ¶ Tertio vtrūqȝ 25
in experimēto oſtēdit: q̄n dolores infirmitates ⁊ tribu
lationes et paſſiones ſentim⁹: in illis de⁹ nobis ſenſi-
biliter oſtēdit quales ſum⁹. Sicut oſtēdit Alexandro
in plagis quas patiebat. Et Antiocho in putredine et
pena: quā ſuſtinuit. ¶ De Alexādro nāqȝ ſcribit ꝙ fi- Exm̄
lius Jouis dicebat qui cum grauē vulnerū poſt bel-
lum quoddā: in quo vulnerabat ſentiret dolorē dixit:
ꝓplus me vocat filiū Jouis: ſȝ iſta vulnera oſtendunt
me eſſe filiū hoīs. ¶ Antiocho etiā regi: de q̄ ſcribit. j. Exm̄
Mach. primo: ꝙ intrauit in ſanctificationē cū ſupbia:
et ꝙ locut⁹ eſt cū ſuperbia magna: ſic oſtēdit de⁹ q̄lis
erat. Sicut patet ꝑ hoc qđ de illo ſcribit. ij. Mach. ix.
Manifeſtauit de⁹ in eo virtutē ſuā. Et quō patet ꝑ h̄
qđ ſequit Ebullierūt vermes de carnibꝫ ei⁹: et fetore il
lius exercitus grauabat. Cūqȝ nec ipſe fetorē ſuū ferre
poſſet: duct⁹ eſt ad agnitionē ſui: et ait. Juſtū eſt mor- Thema
talē ſubditū eſſe deo. Et hoc dixit: q̄n deus ei ſenſibili
experimēto oſtendit qualis erat: et q̄n in illo cōplenit
qđ ꝑdixit Jobelis. ij. c. Aſcēdet putredo ei⁹: q̄a ſupbe
egit. Secūdo de⁹ remediū ordinauit in his q̄ extra nos 26
ſunt: tam in his q̄ eiuſdē nobiſcū ſunt nature: q̄ȝ etiā
in his q̄ vilioris et inferioris ſunt nature. In pma na-
tura remediū nobis offert q̄n oſtēdit nobis leproſos:
claudos: cecos: deformes: pauperes et miſeros: q̄ tam
in bonis nature q̄ȝ fortune a natiuitate defecerūt. Dū
eñ̄ de⁹ nobis tales oñdit: q̄d aliud oſtēdit vel docet q̄ȝ
ꝙ hi quos tales feciſſe potuiſſet ſi voluiſſet: de hoc ꝙ
de mera ſua grā eis plus cōtulit nō ſuperbiāt: nec ꝯtra
deū illud expēdant. Magna eñ̄ ingratitudo ꝑ bona q̄
nobis plus q̄ȝ alijs cōtulit cōtra ipm̄ ſurgere vel ꝯtra
ſuos: ipm̄qȝ ſupbiēdo et quoſcūqȝ de ſubditis ſuis ꝑ-
ſequēdo expugnare. De talibꝫ dr̄ Hiere. iij. Pro vbis
penitētie verbis blaſphemaſti ſupbie. Melius eſſet ta
libꝫ cecos et claudos et paupes ad vitā ingredi: q̄ȝ cū
oīmbꝫ bonis nature et fortune mitti in gehēnā ignis 27
¶ In ſecūda natura. id eſt. in viliori et inferiori: reme
diū nobis offert: q̄n pmittit viles beſtias nō affligere.
Tale remediū oſtēdit illi de quo quaſi ſic fert: ꝙ tm̄ Exm̄
in fortitudine cōfidebat: ꝙ dixit: ꝙ tm̄ timuit deū q̄ȝ tū
muſcā. Circa quē deo ordināte ſtatim maxia muſca-

aduenit multitudo: que a leſione eiꝰ infra nares ⁊ au-
res nũq̄ʒ vſq̄ʒ ad mortẽ ceſſauerunt. Tale iterũ reme-
diũ oſtendit in Herode agrippa: de quo dicit̃ Act. xij.
Exem̄ ꝙ Herodes ſtatuto die indutus veſte regia: ſedit pro
tribunali: pplꝰs aũt acclamabat dei voces. id eſt diui-
nas ei dando laudes: et cõfeſtim ꝑcuſſit eum angelus
dñi: eo ꝙ nõ dediſſet honorẽ deo: et cõſumptus a ver-
mibus expirauit. Tale iterũ remediũ oſtẽdit egyptijs
eos ranarũ et muſcarũ et hmõi plagis affligendo. De
quibus Aug. Potuit inquit deus vrſis et leonibꝰ po-
pulum domaſſe ſuperbũ. Sed muſcas imiſit vt rebꝰ
28 viliſſimis domaret̃ humana ſuperbia. ¶ Tertio deꝰ
remediũ cõtra ſuperbiam ordinauit: in his que ſupra
nos ſunt. Primo in hoc ꝙ matrẽ ſuã benedictã: ⁊ oẽs
ſanctos quos ad celum duxit: illuc eos ꝑ viam duxit
humilitatis. Quorũ nullus illuc vnq̄ʒ ꝑ viam venit
ſuperbie: qꝛ in via illa deꝰ ſuperbis reſiſtit Jacobi. iiij
Secũdo in hoc ꝙ durũ minat̃ ſuperbis iudiciũ dicẽs
Eſaie. xxviij. Ve corone ſuperbie: hoc ve: ſi nũc caue-
re renuũt: tũc experient̃ qñ ad lutũ corpora redibunt.
De quibꝫ btũs Greg. ſuꝑ illud Job. xiij. Redigent̃
in lutũ ceruices veſtre. Sicut inquit ꝑ oculũ viſus: ſic
ꝑ ceruicẽ ſolet ſuꝑbia deſignari. Ceruix vtiq̄ʒ in lutũ
redigit̃ cum ſuperbus humiliat̃ in morte: et elata caro
tabeſcit in putredine. Intueamur enĩ qualia iaceãt in
ſepulchris diuitũ cadauera: que illa inextincta carne
eſt imago mortis: que tabes corruptiõis: q̇a certe ipſi
erãt q̇ extollebant̃ honoribꝫ: habitis rebꝫ tumeſcebãt:
deſpiciebãt ceteros: et quaſi ſolos ſe eſſe gaudebãt. Et
dum nõ ꝑpenderẽt quo tendebãt neſciebãt quid erãt.
Sed in lutũ ceruix redacta eſt: quia deſpecti iacent in
putredine: q̇ tumebãt in vanitate. In lutũ ceruix redi-
git̃: quia q̄ʒtũ carnis potentia valeat: tabes corruptio-
nis probat.

T j **Tentationum atq̄ʒ ten-**
tantiũ Primo oſtẽdet̃ diſtinctio Secũdo
demonis in tentãdo oſtenditur cautela.
Tertio eiuſdem oſtẽdit̃ malicia qua bo-
nos plus tentat. Quarto ꝙ nulla tentatio ledit: niſi a
tentatis habeat ꝙ ledat. Quinto quare deꝰ homines
tentari ꝑmittit. Sexto tentantiũ ad culpã oſtendt̃ pe-
na. Septimo remedia contra tentationes p̄ſumptiõis
et deſperationis. Octauo contra luxuriam. Nono ge-
neraliter cõtra omnes tentationes remedia oſtẽdent̃.
Arti. j. ¶ Quantum ad primũ tres cõiter in genere tentationes
1 diſtinguunt̃: de quibꝫ pretactum eſt. A. xviij. 1. Item
A. xxvij. 58. ſcilicet mundus caro et demonia. Quorꝫ
primo oſtendende ſunt inſidie et pericula: ſecũdo inſi-
Exem̄ diarũ diuerſitas. ¶ Primũ exemplo oſtendit̃ cuiuſdã
fabule: qua fingitur hominẽ quendam in deſerto: in
tali poſitũ periculo: qd̃ circa ipſum habuit mare tem-
peſtuoſum: qd̃ creſcẽdo ſibi appropinquabat: de quo
non erat certus: vtrum fluendo ad ipſum aſcenderet:
ipſumq̄ʒ ſubmergeret: multũ tamẽ timuit: quia ipſum
aqua tangere incipiebat. Juxta ipſum vidit Leonem
rapacem: qui verſus ipſum ore aperto veniẽdo quaſi
ipſum occidere vellet minabat̃. Infra ſinum ſuũ ſer-
pentẽ inuenit qui illuc intrauerat: dũ dormierat. Hec
ergo videns ⁊ ſentiẽs clamauit dicẽs. Sors maris ira
fere dolus anguis agũt miſerere. id eſt. iſta tria artant
me ad clamandũ et petendũ dei miſericordiã. Cui vox
ad eum. Fuge: ſperne: contere: coronoſin feriere. id eſt
fuge mare q̄ʒtum potes et ſperne. i. defende te a leone:
et contere ſerpentẽ: et coronabo te: ſi ṽo hoc nõ feceris:
ab illis hic ferieris et occideris. Nota de alio: quaſi in
conſimili periculo. A. xxv. 11. ¶ Spũaliter mare eſt Exem̄
mũdus: hoc mare magnũ: in pſ. Cuius fortune quaſi
vnde nunc ꝓſperitatis nũc aduerſitatis hominẽ in pe-
riculo ponere cõtinue nitunt̃ et ſpũaliter ſubmergere.
Leo eſt diabolus: de quo. j. Petri. v. Aduerſariꝰ veſter
diabolus tanq̄ʒ leo circuit querens quẽ deuoret. Ser-
pens venenoſus eſt caro: que multis diuerſarũ infir-
mitatum venenis nos occidere intentat. et frequenter
grauiter mordet tam corporaliter q̄ꝫ ſpũaliter. Et ſepe
ſpũaliter et infallibiliter corporaliter occidit. Si ergo
vallatus neceſſitatur ad deum clamare et dicere illud
Matth. vj. Ne nos inducas in tentationẽ. id eſt. non
ſinas nos cadere ſub tentatione cõſenſum prebendo.
Sic ṽo clamanti vox illius qui ſic clamare docuit: re-
ſpondet dicens. Matth. xxvj. Vigilate et orate. id eſt.
defendite vos ſupra vndas maris eminendo: et caput
in altũ tenẽdo: feram expugnãdo: et carnẽ ſubijciẽdo:
vt nõ intretis in tentationẽ. id eſt. ne ſitis victi: quia ſi
viceritis coronabo vos. Si aũt victi fueritis hic culpa
ab hoſtibus et poſtmodum pena a me eritis percuſſi.
Ergo tentatio vos non apprehendat. j. Cor. x. Diffe-
rentiam ṽo et conditionẽ quã quilibet iſtorum in ten-
tando habet ꝓpriam ⁊ ab alterius tentatiõe differentẽ
deſcribit̃ a multis ⁊c̃. De iſtis ṽo tentationũ modis
et tentantiũ manibꝫ habes plura notata. J. iij. 9. De
manu ṽo diaboli in ſpeciali vide. M. xj. 131. De quo
dicitur. j. Cor. vij. Tentat vos ſathanas.
¶ Qui in tentando multis vtitur cautelis: quandoq̄ʒ Arti. ij.
cogitationes imittendo: quandoq̄ʒ aperte loquendo: 2
qñq̄ʒ nuncios ſuos mittẽdo. In cogitationis imiſſiõe
quibuſdam vtit̃ cautelis: q̄ꝫtum ad hoc ꝙ deũ miſeri-
cordem p̄dicat: ſicut oſtenſum eſt. M. ix. 48. Quantum
ṽo ad hoc ꝙ aliter tentat: ſanos ſcilicet preſumptione
ſicut etiam oſtenſum eſt. A. xxj. 8. Atq̄ʒ aliter morien-
tes. E. ij. 5. Quantum ṽo ad hoc: ꝙ multos a cõfeſſione
et penitentia retrahit: oſtenſum eſt. L. vj. 50. cũ ſequẽ-
tibus. Quomõ ṽo aperte loquendo quandoq̄ʒ decipit
pater primo in ſeductione primi parentis. ¶ Secũdo Exem̄
idem oſtendit̃ in collatione patrũ: vbi legit̃ ꝙ diabo-
lus ſciens ꝙ pater cuiuſdam heremite in craſtino ven-
turus erat ad filium ſuum: die precedenti in forma ap-
paruit boni angeli dicens. Cras veniet diabolus ad
te in forma patris tui: vt te decipiat: ſtatim ergo cum
intrauerit ſecuri in manu accepta: ipſum in capite ita
fortiter ſicut poteris percute: et ſic multum confundes
ipſum. Cuius doctrina deceptus in craſtino patrẽ oc-
cidit. Horum ergo exemplo ſiue loquat̃ per ſeip̄m co-
gitationes imittendo: ſiue loquatur per ſe vel per mi-
niſtros ſuos: nolite omni ſpiritui credere. Sed ꝓbate
ſpũs: vtrũ ex deo ſint. j. Joh. iiij. Quomodo etiã ꝑ mi-
niſtros ſuos multis cautelis multos decipit: oſtẽſum
eſt. S. viij. arti. vj. et. vij. per totũ. Quomodo etiã tri-
bus modis qñq̄ʒ per ſeipſum: qñq̄ʒ ꝑ miniſtros ſuos
plures decipit: oſtenſum eſt. P. vij. arti. xvij. per totũ.
In omnibꝫ ṽo iſtis tentationibꝫ ſiue ꝑ ſe ſiue ꝑ alios 3
tentet: tria ſunt cõſideranda. Primo ſollicitudo quam
habet in tentãdo. Secũdo tentatiõis modus. Tertio
tentati prudentia. ¶ Primum oſtendet̃ per hoc quod Exem̄
fert̃ in vitiſpatrũ: ꝙ Macharius vidit diabolũ tran-
ſire verſus vnum monaſteriũ ampulis et pixidibꝰ ex
omni parte pendẽtibꝫ onuſtum: quaſi medicus eſſet ⁊
magnã haberet de infirmis ſollicitudinẽ: qui requiſi-
tus quo iret: reſpõdit: ꝙ ad talem locũ vt ꝓpinem eis
de potionibꝫ meis: cito ṽo per ipſum redeundo oĩa
vaſa reportauit vacua: reſpõdens: ꝙ omnia circa vnũ
euacuauerat. Sanctus ṽo Macharius in craſtino il-

luc ꝓperans inuenit ꝙ vnus nocte illa turpiter ⁊ mul
tipliciter deliquerat. Cui cum p̄dictū narrauerat pro-
ceſſum: ipſum ad penitentiā reuocauit: de eo ꝙ paſſus
4 eſt ipſe et tentatus: ad Heb. ij. ¶ Secūdo idē oſtēdit̄
per hoc: ꝙ etiā chriſtū tentauit: de quo dicit̄ Luc. iiij.
ꝙ tentabat̄ a diabolo. Modus vͦ tentandi. Primo
oſtendit̄ per exemplū vſurarij. D. ij. 11. Secūdo idem
oſtendit̄ ꝑ exemplū luſoris: quia ſicut luſor aliquē cum
tribus taxillis aliū qui forte aliquid in principio lu-
cratus eſt finaliter depauperat. Ita diabolus ludens
cū tribus taxillis. i. cum ſuperbia vite: cum cōcupiſcen
tia oculorū: et cū cōcupiſcētia carnis. Cuiꝰ primi pun
cta ſunt vana gloria iactantia de ꝓprijs factis et vili-
penſio aliorū ira inuidia elati: de fortitudine pulchri-
tudine ornatu diuitijs delitijs vel parentela vel gr̄a
q̄cūqꝫ. Secūdi vͦ pūcta ſunt: vſura: rapina: fraudes
male acquiſitiones: mēdacia: periuria circa mercatio-
nes et hmōi: furta atqꝫ quecunqꝫ falſitates: que circa
rerum terrenarū fiunt acquiſitiones. Tertij vͦ pūcta
ſunt: imunda cogitatio: turpis locutio: viſus et allo-
quium oſcula et hmōi: quibus quidem ſeipſos tētant
dum vadunt ad videndū vel loquendū et trufandū
cū mulieribꝫ. Illi vͦ qui cum aliquo predictoꝝ cum
illo ludere incipiunt: licet in principio aliqua lucrari
videant̄: tamē in fine totum amittēt: et ad hoc ad tem-
pus lucrari ꝑmittunt̄ tp̄alia: vt ſemꝑ amittāt eterna.
Quid enī curat diabolus qui nō querit diuitias: deli-
tias vel honores: ſed tm̄ animas: ꝙ homo predicta in
tota vita ſua lucret̄ et habeat: ſic tamē ꝙ ipſe ī fine ani-
mā habeat: beatus ergo qui in hac tentatione inuētus
5 eſt fidelis Eccl. xliiij. ¶ Tertio idem oſtendit̄ per ex-
emplū falſi mercatoris: quia ſicut ille cuilibet merces
oſtendit: quas credit ipſum libētius velle emere: et qd̄
bonū et pulchrū eſt oſtendit: defectum vͦ abſcondit.
Ita diabolus ſm̄ beatū Greg. moral. xiiij. ſuper illud
Job. xviij. Abſcondita eſt decipula eius: mores conſi
derat vniuſcuiuſqꝫ: et cui vicio ſunt proniores: et ea
ante cor oſtendit: vel etiam ante oculos ad que faciliꝰ
nouit mētem inclinare: ſicut letis luxuriam et vanam
gloriam duris corde iram et crudelitatē oſtēdit ꝙ no-
bile ſit ambitioſis habere honores: cupidis q̄ꝫ iocūdū
ſit habere diuitias: delitioſis q̄ꝫ delectabile ſit habere
delitias. Sed dum horum non oſtendit finem: nec de-
fectū: abſcondit decipulam ſuā: decipula quippe a de-
cipiēdo dicit̄ ſic dicta: quia dum eſca ſic ponit̄ vt ipſa
nequaꝙ̄ videat̄: aues ⁊ beſtias decipit. Sic in ꝓpoſito
quia quaſi eſca cum laqueo eſt lucrū cū culpa et hmōi
mūdi ꝓſperitas cū iniquitate et delitie cum peccato: et
ſic de alijs. Quem laqueū ſicut auis non ſentit: anteꝙ̄
auolare velit. Ita multi hunc laqueū peccati et pene
tunc ſentient cum in morte de hoc mundo inceperint
auolare. Tunc enī ille callidus mercator aduerſarius
noſter: qui prius tm̄ oſtendit qd̄ pulchrum et delecta-
bile fuit: aliam partem oſtendet: et ad aues prius illa-
queatas: ſed laqueū non ſentientes: quia in pace ſuper
eſcam ſteterunt ad modū aucupis currere incipiet: vt
illas capiat nō ſolum illaqueatas in retibus ꝓprijs: q̄
ſunt ira inuidia et hmōi amara. Iuxta illud Bern̄.
Caro ſuggerit mihi mollia: mundus vana: diabolus
amara: ſed etiam irretitos in retibus carnis vel mūdi
tunc capiet laqueis deſperationis. In quibus eius ſu
pra alios tentatores oſtendit̄ maior iniquitas et cupi-
ditas et crudelitas: quia carne et mūdo a tentatione et
et captione animarū in morte ceſſantibꝫ: q̄a tunc caro
animam nō capit gule vel luxurie delectationibꝫ: nec
mūdus vanitate. Demon vͦ tūc crudelius et ſollici-
tius om̄es capere nitit̄ deſperatiōis amaritudine. De
qua malicia p̄muniuit nos deus Gen̄. iij. dicens. Tu
inſidiaberis calcaneo illiꝰ. id eſt. vite extremitati. Sic
ergo p̄munitus: prepara animā tuam ad tentationem
Eccl. ij. ¶ Quarto idē oſtendit̄ per exemplū obſiden- 6
tis caſtrū vel ciuitatē: quia ſicut ſapiēs bellator ciuita-
tem obſidens: ipſam circuit: querens et cōſiderans ex
qua parte facilius capi poſſit. Si inſuꝑ ciuitas prius
capta fuerat: cogitat ex qua parte et quomō priꝰ capta
fuerat: et eiſdem medijs: ipſam iterū capere nitit̄: ⁊ ma
xime ſi in illa parte adhuc ſit debilior vel minus mu-
nita. Sic diabolus qui eſt multū callidus bellator et
tentator: tam ꝓpter nature ſubtilitatem: ꝙ̄ etiam ꝓpter
longam experientiam tentandi ciuitatem obſidendo
animarum: circuit et naturam et cōditionem diligēter
conſiderat quorūcūqꝫ: ſicut oſtenſum eſt. A. xxiiij. 4.
Et. B. ij. 7. Et ex parte debiliori omnes inuadit ⁊c̄.
Sicut ergo caſtrū ex omni parte illa diligentius cuſto
ditur vbi fortius expugnat̄: ita tu ex parte illa diligen
tius prepara animā tuam ad tentationem. In quo do
cetur et ammonet̄ tertia pars huius articuli. i. tentati
prudentia. ¶ Pro quo eſt ſciēdum ꝙ tentatus ex vna 7
parte habenſqꝫ repugnantiam rationis ex alia parte:
ponitur inter tentantē ſuum ſcilicet diabolum vel car-
nem ex vna parte: et ſpiritum bonū ⁊ rationem ex alia
ſicut dn̄s inter duos conſiliarios: quorum vnus dicit
ſibi nudam veritatem et periculum ſuum. Alius vͦ
totum conſilium illud nitit̄ deſtruere. Primi conſiliū
terret in principio: ſed placebit in fine: ſecūdi ecōuerſo
Dn̄i vͦ prudentia in hoc reſiſtere debet et diligēter cō
ſideret quis ei loquit̄: et quis finis ſit conſilij vnius et
alterius: et falſi conſilium reſpuere et alterius ſequi.
Sic in ꝓpoſito ſpūſſanctus et angelus bonꝰ cordi in-
ſpirant conſilia bona de mundicia iuſticia humilitate
miſericordia elemoſyna et huiuſmodi: que in princi-
pio terrent: ſed in fine placebunt. Angelus vͦ malus
nititur illud conſilium deſtruere et contrarium conſu
lere: cuius conſilium multis in principio placet: ſed in
fine diſplicebit. Ergo reſiſtite diabolo et fugiet a vo-
bis Jacobi. iiij. Sicut patet per hoc qd̄ dicit̄ Luc. iiij
Conſummata inquit omni tentatiōe receſſit ab eo dia
bolus.

¶ Notate ꝙ ſignanter dicit conſummata omni tenta Arti. iij
tione: non enī dicit tentatione: ſed omni tentatione: q̄a 8
a ſanctis hominibus demones quo ad aliquas tenta-
tiones victi: non ſtatim recedunt. Sed ꝙ contra ipſos
maiorem mittit exercitū: fortioremqꝫ parat pugnam:
hiſtorijs oſtendit̄: exēplis et autoritatibꝫ. ¶ Hiſtoria Exm̄.
primo habetur in vitiſpatrū de ſancto patre: qui ſupra
monaſteriū quoddam dicitur maximā vidiſſe demo-
num multitudinem volitantem. Inde vͦ tranſiens
ſupra ciuitatem malam in qua multi erant vſurarij et
diuerſa mala fiebant vnum ſolum vidit. Cui per an-
gelum de cauſa reſponſum fuit: ꝙ quia villa erat eis
id eſt demonibus ſubiecta: tm̄ vnum baliuū ad ipſoꝝ
deputabant cuſtodiam: quia ipſos impugnare non
erat neceſſe: quia ſm̄ beatum Gregorium: illos impu-
gnare negligit: quos quieto iure ſe poſſidere ſentit.
Sed quia illi de monaſterio rebellabant ipſos ſubijce-
re: atqꝫ ſicut dicitur. ij. Machab. ix. Tentauit expo-
liare templa. id eſt. ſanctos: de quibus. j. Corinth. iij. Exm̄
Templum dei ſanctum eſt: qd̄ eſtis vos. ¶ Secun
do in eadem hiſtoria habetur ad idem de quodam
qui multos demones frequenter fertur vidiſſe coram
magiſtro illorum congregatos ad reddendum com-
potum: de deceptionibus et tentationibus ſuis et lu-

tris:quoꝝ vnus vocatus ⁊ requiſitꝰ reſpondit: ꝙ in mari multos ſubmerſerat: ⁊ ꝙ nouẽ dieb; nihil aliud fecerat. Aliꝰ reſpõdit: ꝙ infra triginta dies nõ potuit plus facere qꝫ ꝙ in ciuitate quadã multos ꝓuocabat ad ebrietatẽ: ⁊ deinde ad pugnã ⁊ homicidiũ: magiſter vͦ neutri factũ ſuũ allocauit: ſed eos verberari p̃cepit quia ita modicũ fecerãt. Tandẽ venit vnꝰ qui dixit ꝙ quadraginta annis ſollicitꝰ fuerat ad tentandũ quendã monachũ de luxuria: ⁊ ꝙ in illo p̃ualuit: ⁊ ꝙ nihil amplíꝰ fecerat: qui a magiſtro multũ honorabat̃ ⁊ coronabat̃. Ex quib; patet: quãta malignatꝰ eſt inimicꝰ
9 in ſancto: in pſ̃.lxxiij: ſicut ptꝫ. O.vj.59. ¶ Exẽplũ primo eſt ad hoc de obſidentib; caſtrũ: qui ꝯtra caſtra fortiora: fortiores parãt inſidias: ⁊ ꝯtra obediẽtes nullas parant inſidias. Secundo de homicida ⁊ latrone: qui reſiſtentẽ fortiter impugnat: obedientẽ vͦ nõ infeſtat. In om̃ib; tamen fidelis deꝰ: qui non patiet̃ vos tentari: ſupra illud qd̃ poteſtis: ſed faciet cũ tentatiõe ꝓuentum vt poſſitis ſuſtinere. j. Coꝝ.x.

Ar.iiij. ¶ In quo articulꝰ oſtendit̃ quartus: ꝙ nulla tentatio
10 nocet: niſi a tentato ſumat initiũ nocendi: q2 oĩs tentatio ſine noſtra delectatiõe vel ꝯſenſu ſuggeſtio eſt: que nec chriſto nocuit. Sicut ptꝫ ꝑ dictũ beati Gregorij in Homel'. Ductꝰ eſt Jeſus in deſertũ: vbi ait: ꝙ tribus modis tentatio agit̃: ſuggeſtione: delectatiõe: ⁊ ꝯſenſu Et parũ infra. Tentari igit̃ ꝑ ſuggeſtionẽ potuit: ſed eius mentẽ peccati delectatio non momordit: atqꝫ diabolica illa tentatio foris non intꝰ fuit. Ergo nec nobis nocebit: ſi tm̃ foris ſit ⁊c̃. ſed potiꝰ ꝓdeſt: q2 ſicut ventus granũ: ita tentatio aĩam purgat: g̃ beatꝰ hõ q̃ ſuffert tentationẽ Jacobi.j. id eſt qui ſuſtinet patienter ꝙ exteriꝰ impetũ faciat: illã tamẽ non admittit ꝑ delectationẽ vel ꝯſenſum: ſed fortiter repcutiet: ⁊ ſic diabolũ poſſet ꝯfundere ⁊ q̃ſi ꝓprio gladio necare. Primũ ptꝫ: q2 p̃ſumptuoſus homo cõfundit̃: qñ a ꝓpoſito deficit. Sic ⁊c̃. Secundũ etiã ptꝫ: q2 ſicut Dauid Goliã ꝓprio occidit gladio. j. Regũ.xvij. Et Machabeꝰ in gladio quẽ Apollonꝰ cõtra ipm̃ portauit: ipm̃ ꝓprio gladio expugnauit. j. Machab.iij. Sic ⁊c̃. Sic g̃ om̃e gaudiũ xiſtimate: cum in tentationes varias incideritis Jacobi primo. Nota de hac materia. c. de cogitatione in p̃ncipio.

Ar.v. ¶ In auctoritate vͦ vltimo allegata cauſa tangit̃: q̃re
11 deus bonos vel tentat vel tentari permittit: vt vicꝫ ex tentatiõe gaudiũ eis accreſcat ſpũale. Sed q2 non tm̃ boni tentant̃: ſed etiã mali. Primo inquirendũ eſt: q̃re malos tentari ſinit. Secundo q̃re bonos. Solutio vͦ primi dubij elici põt ex dictis. H. j. arti.iij. Vbi oſtẽſum eſt: quare deꝰ fecit hoĩes: quos p̃ſciuit eternaliter eſſe dãnandos: q2 eo mõ quo fecit: vt bene eſſent ſi voluiſſent: eo etiã mõ tentari ꝑmiſit: vt ꝑfectiores eſſent ſi voluiſſent: vel ideo tentari ſinebat malos: vt experimento certo ſe ſcirẽt regno celoꝝ indignos. Nã experimẽto facto vidẽtes: qꝫ faciliter fuerunt ſupati: ⁊ ꝙ parũ ꝓ tanto premio pugnare noluerunt: ſe indignos cognoſcere ⁊ plãgere poterunt: ⁊ iuſte dãnatos ſe cognoſcere: ⁊ tanto p̃mio priuatos: qui tã breuiter ꝓ tanto p̃mio pugnare noluerunt. Si querat̃: quare ſine tentationib; eis dare noluit regnũ celoꝝ? querãt a rege quocunqꝫ: q̃re maximas terras vel dñia nõ vult dare militi: quem ſcit velle fugere in bello: vbi vincere poſſet: ſi vellet. Si em̃ talib; regnũ daret celorũ: illud indignis dare videret̃: ⁊ alij minꝰ curarẽt ꝓ illo pugnare: qd̃ ſine pugna daret̃: ⁊ ſic ꝓ nihilo haberẽt hoĩes terrã deſiderabilẽ. Si in ſacra ſcriptura legerẽt: ꝙ illã deꝰ daret hoĩb; non ꝓbatis: q̃ ſi ꝓbati fuiſſent defeciſſent: ſicut illi Luce.viij. T̃pe tentatiõis recedũt. Propter qd̃ nemo minꝰ reputet̃ vel deſideret̃ tãq̃ talib; meritis datũ: ſignanter dicit q̃lib; dat̃. Luce.xxij. Vos eſtis qui ꝑmãſiſtis mecũ in tentationib; meis: ⁊ ego diſpono vobis regnũ ⁊c̃. Nota de iſta materia. T.v.58. ¶ Q̃tũ ad 12
ſecundã partẽ huiꝰ articuli: q̃re deus bonos tentari ꝑmittit. Primo oſtendit̃ ꝑ exemplũ filioꝝ iſrl' ⁊ aduerſarioꝝ illorũ in libro Joſue: q2 ſicut aduerſarios cũ illis tolerauit: ad ipoꝝ hũiliationẽ: ita nũc ſinit ſanctos tentari. Vnde beatꝰ Grego. Sic iebuſeos iſrael tolerat: et humana mens humilia de ſe ſentiat: dum minima nõ ſeꝑat: mira em̃ nobiſcũ diſpenſatiõe agit̃: vt mens noſtra nõnunq̃ pulſatione culpe feriat̃: inã eſſe ſe magnarũ viriũ homo crederet: ſi nullũ vnq̃ earundẽ virium defectum intra mentis arcana ſentiret. Secundo idem oſtenditur per exemplum in arte fabrili. In qua videmus ꝙ faber inſtrumẽtum aliquod perficere volens: ipm̃ ferrum de quo inſtrumẽtum aptum perficere cogitat: non tm̃ in igne: ſed nũc in igne: nunc in aqua ponit. Et ſic ſi intellectum haberet cogitare poſſet ꝙ talis quaſi tormentorum mutatio eius perfectiõis eſſet augmentatio. Ita om̃e gaudium exiſtimate cum in tentationes varias incideritis Jacobi.j. dicentes. Trãſiuimus per ignem ⁊ aquã: ſcientes ꝙ ſicut miles de om̃i noua victoria nouum habet gaudium. Ita miles chriſti de omni tentatione quam vincit. Sicut patet per ex Exẽ
emplum de glorioſa muliere. de qua ſcribitur ſeptimo libro hiſtorie eccleſiaſtice: ꝙ cum filio ſuo quindecim annorum om̃i die ducebatur vt videret alios martyrizari: vt tormenta in alijs viſa dei fidem abnegarẽt: nec tamen timuerunt: ſed ſe tormentis obtulerunt: ⁊ cum multa noua tormenta circa eos mutarent: ipſa per ſingula tormenta inuocabãt Jeſum. Et ſicut chriſtianis poſtmodũ fatebat̃: in om̃i tormẽto inuenit nouũ adiutoriũ ⁊ ſolamẽ. Sic tentati de om̃i tentatiõe in qua victores exiſtunt. Ergo oẽ gaudiũ exiſtimate fratres ⁊c̃. Sciẽtes qm̃ ſicut aurifaber ꝓbat aurũ in igne: ita deꝰ nos ꝓbat: ſic ꝓbauit Abraã: de quo dr̃ Geñ.xxij. Tentauit deꝰ Abraã. In quo notate: qd̃ licet deꝰ tentet ad ꝓbationẽ ⁊ ꝑfectionem. Et caro mundꝰ vel demon ad deceptionem: non tamen licet ꝙ homo tentet ſeipſum ſicut illi qui gratis multis ſe exponunt tentationibus ex quibus malas habent delectationes in ſocietate mulierum: aſſerentes: ꝙ ideo magnum habebunt meritum: quia carnalis voluptatis vltimam non complẽt operationem. Contra quos. j. Coꝝ.x. Non tentemus chriſtum: ſicut quidã ex ipis tentauerunt: ⁊ a ſerpentibus perierũt: quia ſicut dicitur Judith.viij. Qui eſtis vos qui tentatis dominum. ¶ Tertio idem oſtenditur 13
per exemplum in arte fabrili. In qua videtur ꝙ aurifaber conſiderata conditiõe cuiuſcũqꝫ metalli: vidẽſqꝫ ꝙ vnũ plures: aliud pauciores poteſt ictꝰ ſuſtinere: ꝙ inſuper vnũ ad maiorẽ diſponit̃ perfectionẽ: vnũ plꝰ ⁊ aliud minus malleat: ſciens ꝙ aliqua illorum frangerentur citius: ſi tot ictus ſuſtineret: quod aliud ſuſtinet: idõ tali metallo parcit ⁊ p̃mittit tale vas fieri quale natura ſua ſuffert: licet non ita pulchrum ſicut de auro fieri poſſet. Ita deus videns ꝙ aliqui forte non ſuſtinent tot paſſiones: ſicut Laurentius ⁊c̃. ꝙ tamẽ aliqua ſuſtinebunt tormenta: per que pulchra vaſa fient in domo domini: teſte apoſtolo. j. Coꝝ.x. Non patiet̃ vos tentari vltra id quod poteſtis: q2 tales nouit dominus de tentatione eripere. ij. Petri. ij. ¶ Quarto 14
idem oſtẽditur per exemplũ in vita militari: in qua miles nouus ꝑmittit̃ grauia in bella ſuſtinere. Et panis in furno coq̃: vt acceptior ſit principi ⁊c̃. Sic ꝙ acce

ptus eras deo: neceſſe fuit vt tentatio ꝓbaret te. Thobie. xij. Quando talis tamen pater vel princeps videret filiū militē in bello deficere ei ſuccurreret Sic deus
Exm̄ Sicut patet ꝑ hiſtoriam de Anthonio in vitiſpatrum qui poſtq̄ʒ a demonibꝰ grauiter verberabat̄ chriſti per pendēs p̄ſentiā dixit. O bone Jeſu vbi eras? Cui ille: iuxta te eram: ſed expectaui certamen tuū. Ex quo p3: ꝙ ip̄e de numero illoꝝ erat: de quibꝰ d̄r Sap. iij. Deꝰ
15 tentauit eos: ⁊ inuenit eos dignos ſe. ¶ Quinto idem oſtendit̄ ꝑ exemplū tranſitꝰ nauis: q2 ſic̄ nauis ſine vētu nō feſtinat ad portū. Sic ⁊c. Sexto idē p3: ꝑ exēplū purgatiōis tritici: in q̄ videmꝰ qđ volens triticū purgare illud vētis exponit. Sic tētati ſunt patres noſtri: vt ꝓbarent̄. i. vt purificarent̄ Judith. viij.

Ar. vj. 16 ¶ Aliter vo ad culpā ⁊ nō ad cauſam licitā tentantiū: pena p3 in diabolo in facto p̄terito: in futuro vo de iure patebit. Pro quo eſt aduertendū: ꝙ diabolꝰ tentat vt decipiat Deut. viij. vt affligeret te atq3 tentaret: deꝰ vo vt ꝓficiat atq3 alijs virtutē ſuoꝝ militū oſtēdat: vt in p̄dictis in articulo p̄cedēti p3 exēplis. Aliter em̄ deus neminē tentat Jacobi. j. q2 ip̄e intentator eſt malorū: ibidē. Homo vo aliquādo tentat vt ſciat: ſicut ille ꝓbauit: pueros qui ei dixerūt Dañ. j. Tenta nos obſecro decē diebꝰ. Aliqñ vt ſeducat: ſicut qui aliquā ꝑſonā tentat ad peccandū: ꝑ verba: facta: ſigna: vel nūcios. Quorū pena primo ꝑ leges oſtendit̄ ciuiles. O. vj. 54. Et. O. vij. 6. Secūdo eadē pena ꝑ eaſdē leges oſtēdit̄ in. ff. no. li. ix. ti. de incēdio ruina ⁊ naufragio. l. qui edes: vbi ſic d̄r. Qui edes aceruū ve frumēti iuxta domū poſitū cōbuſſerit: victꝰ verberatꝰ igni necari iubet̄ Ergo a multo fortiori hāc a deo penā meret̄: q̄ edes dei ⁊ tēpla. i. aīas quacūq3 incenderit tentatiōe ſeu requiſitione. Et q̄d ſi p̄us accenſum fuit templū dei peccato: adhuc penā meret̄ qui ignē auget. Tertio idē oſtendit̄ in. ff. veteri. li. iiij. ti. de minoribꝰ. l. ſi minor. Cui etiam ꝯcordat lex. ff. ve. li. xj. ti. de aleatoribꝰ. l. greca. In qbꝰ cōtinet̄: ꝙ ſi quis ꝑſuaſerit ⁊ induxerit aliquē minoris etatis ad ludendū ad taxillos: tenet̄ eidē ad reſtitutionem oīm que in ludo illo amiſit. Ergo a ſimili q̄ ſuadet alicui ꝙ faciat qđcunq3 pctm̄ quo aīam ꝑdit: tenet̄ de dāno reſpondere: ⁊ penam cum illo portabit q̄ animā ꝑdidit: quia nec ip̄e illā ei reſtituere: nec aliꝰ ip̄am damnatā poterit recuperare. Sed quid ſi tentationis nullꝰ ſequatur effectus in tentato: certe adhuc tentans ad penam obligabit̄: ac ſi effectus fuiſſet ſecutus. Primo hoc ꝓbatur ꝑ legem. C. ti. de furtis: ⁊ ſeruo corrupto. li. vj. l. ſi quis ſeruo alieno ꝑſuaſerit: in qua ꝯtinet̄ ꝙ ſi quis ꝑſuaſerit ſeruo: ꝙ ei ꝑferat rem aliquā domini ſui: ip̄o dño neſciēte licet ſeruus dicat dño ſuo quomodo alius ip̄m tentauit: ⁊ dominus concedat ꝙ ei illam rem perferat: ille tamen tentator debet condemnari ſicut fur: ⁊ domino petente ad reſtitutionē rei tenet̄: ꝓpter malam quam fecit ꝑſuaſionem: licet furtum inuito domino non ſit ſecutum. Secundo idem probatur per legem in. ff. no. li. ix. ti. de incen. rui. ⁊ naufra. l. quo naufragium. §. ſenatus: vbi continetur: ꝙ ſi quis ex naufragio clauos vel vnum ex his abſtulerit: oīm rerum nomine teneatur: ⁊ tamen poteſt eſſe ꝙ ablatio illius claui non fuit cauſa naufragij: q2 tamē quātū in auferente fuit: cauſa fuit naufragij: ideo omniū rerum ⁊ damnorum reus eſſe preſumit̄ ⁊c. Multū ergo omnibus timendū eſſe deberet: ne quēq3 exemplo vel quocunq3 modo tentarent. Quia ſi apud legem ciuilē prohibitum ſit ne piſcatores de nocte lumen oſtendant: ne nauigantes fallant: vt ad eos quaſi ad portum aliquē trahent: ſicut patet in ti. vlti. allega. l. ne piſcatores. A multo fortiori apud legem dei prohibitū eſt: ne exempla vel quecunq3 alia fiant quibus ſpiritualiter nauigantes decipiātur. Ergo noli eſſe quaſi homo qui tentat. Eccl'. xviij.

Ar. vij. 17 ¶ Quia vo oīs predictis tentationibꝰ reſiſtere poſſent ſicut oſtenſum eſt. L. vij. 30. Vtile videt̄ hic oſtendere ꝑ que media ſeu remedia illam potentiam omnes reducere poterunt ad actum. Quia ſicut vana eſt potentia que nō reducit̄ ad actum in naturalibus: ita etiam in moralibus. Circa hanc vo oſtenſionem primo ſcire oportet: ꝙ ſicut circa ſanitatē corꝑalem ſeu cōſeruationem ſanitatis corporis cōtra frigora vel caliditates: vl' quaſcunq3 paſſiones que ipſius corporis expugnāt ſanitatem: non ſemper eadem adhibent̄ auxilia: ſed contra contrarias ⁊ diuerſas paſſiones: diuerſa adhibent̄ remedia: ſicut contra famem cibus: contra frigus veſtimenta: ⁊ ſic de alijs: ita ꝙ ſemper quot modis fit corporalis ſanitatis expugnatio: tot modis neceſſe eſt adhibere remedia. Sic circa cuſtodiam ſpiritualis ſanitatis anime: neceſſe eſt ꝙ q̄libet remedia adhibeat oportuna. Cum ergo omnis animarum expugnatio ⁊ tentatio ſit per impedimenta ſpiritualis ſanitatis: que cordi tm̄ offerūtur: vel per illa que cordi ſimul ⁊ ſenſibus exterioribus oſtenduntur: vel per illa que cordi et ſenſibus monſtrautur: ⁊ opere exemplari exercentur: vt illo exemplo quis ad peccādum trahatur q̄tum ad peccatum commiſſionis: vel retrahātur per opis omiſſionem ad peccatum omiſſionis: contra omnia iſta ſanitatis impedimēta ⁊ cauſas deſtructiuas: oportet cauſas querere conſeruatiuas. ¶ Sane: quia pulſatio que 18
fit cordi: tm̄ poteſt fieri de omnibus ⁊ ſingulis peccatis: contra omnia ⁊ ſingula: vel in ſpeciali vel in generali ſcribere oportet remedia. Si ergo in ſpeciali quis pulſetur in corde cogitatione de preſumptiōe ſeu ſupbia. Primo cautelam diſcat ſe defendēdi a beſtia ſilueſtri: que a canibus vel venatore inſecuta: in montibus deſcendit ad valles: ⁊ econuerſo. Ita qui tentatur de ſuperbia ⁊ preſumptione: deſcendat ad conſiderationem proprij defectus ⁊ peccati. Exemplo Job: qui in tali caſu dixit Peccaui: quid faciam o cuſtos hominū? Job. vij. Et exemplo Pauli: qui in tali caſu dixit. Ne magnitudo reuelationum extollat me: datus eſt mihi: ſcilicet a deo: qui ei de tali remedio prouidit: ſtimulus carnis mee. ij. Corinth. xij. Si vo venatur deſperatione eo modo quo oſtenſum eſt. D. ij. arti. primo: vel etiam per ſpeciem iuſticie: ſicut oſtenſum eſt. C. vij. 13. Aſcendat ad montem qui chriſtus eſt per ſpem: peccata ſua non nimis cogitando. Exemplo Job qui in tali caſu dixit. Non peccaui: ⁊ in amaritudinibus moratur oculus meus. Job. xvij. ¶ Hec autem ſpes per 19
quam ad montem dei aſcendere debemꝰ ex multis ſurgere ⁊ cauſari debet: ſicut in parte oſtenſum eſt. S. xij. arti. ij. Primo ex certo dei adiutorio. Sicut nanq3 agricola cum bobus vadit dum laborant: ⁊ paterfamilias vl' ductor animalis cum animali quod onere vexatur vt ipſa animalia iuuent ⁊ dirigant. Ita qui tentationibus vexatur ⁊ reſiſtit: deus: ſicut dicitur Eccl'. iiij. In tentatione ambulat cum eo. Quem in iſto ſpirituali bello ſi nullo modo dimiſerimus: a belli periculo infallibiliter nos preſeruabit: ſicut preſeruaſſe fertur quendam militem francie: qui illum in duello dimittere noluit. Exm̄ Fertur nanq3: ꝙ in terra illa vbi duella ꝯtra deum ⁊ leges eccleſie ⁊ animarum ſalutem permittuntur: quidam miles francie duellare debuit ꝯtra militem vaſconie. Primus ergo ad iuramentum poſitus ꝙ diem ꝓ bello aſſignato teneret contra alium pugna-

turus: iurauit ꝙ ipa die ꝯtra ipm̄ pugnaret cū adiuto-
rio dei. Miles ṽo vaſconie idē iurauit ſe facturū cum
adiutorio Bernardi fratris ſui. A quo cum quererēt
quō hoc dictū intelligeret: cū mod⁹ nō eſſet ꝙ duo pu
gnarent ꝯtra vnū. Reſpōdit: non pugnabim⁹ duo cō
tra vnū: ſed duo ꝯtra duos: q: ipe dicit ꝙ vult habere
deum ſecū: ⁊ ego dico ꝙ volo habere Bernardū fra-
trem meū mecum: ⁊ ſic erimus duo ꝯtra duos. Aliter
eñ ipi eſſent duo contra vnū. Cui cū iudex diceret: ꝙ
oı̄ino oporteret ipm̄ dimittere ſocietatē in facto illo:
ipe reſpondit: dimittat ipe ſocietatē dei in facto illo: et
ego faciam qḋ p̄cipitis: qḋ cum alius nullo mō conce-
dere vellet vt deum dimitteret: bellū impeditū fuit: et
ꝑ illum qui nullo modo dei dimittere voluit ſocietatē
vterq̄ a belli periculo fuit liberat⁹. Sic illi qui non di-
mittunt illū qui dicit: cum ipo ſum in tribulatōe eripi
am ⁊ glorificabo eum: ſed firmiter in ipius ſperant ad
iutorio: dicētes: illud ps̄. xviij. In te eripiar a tentatiōe
20 ¶ Secūdo iſta ſpes ſurgit ex certo auxilio angelorum
Dz nanq̄ nunc ad tentatos angeli deſcendāt ad ipo-
rum ſolatium ⁊ refrigeriū ⁊ tentantiū confuſionem: ſi
cut deſcendit ad pueros in fornace poſitos Dañ. iij. ad
iporum ꝯfortationem ⁊ malignorum incendentiū cō-
fuſionem ⁊ combuſtionē. Patet primo ꝑ hoc qḋ ſcri-
bitur in vitiſpatrū: ꝙ viez abbas Moyſes vidit mul-
titudinē demonū: quaſi homines armatos multos ten
tantes. Sed ex alia parte reſpiciens: vidit multos plu
res defendentes. Secūdo idem patet. iiij. Regum. vj.
vbi Giezi timenti exercitum ſyrorum Heliſe⁹ oſten-
dit multoplures angelos eſſe cum eis: dicēs. Nolite ti
mere regē Aſſyriorū: multo eñ nobiſcum ſunt plures
ꝙ ſecū. Et. ij. Paral'. xxxij. Ergo ſi exurgat aduerſum
me p̄lium: in hoc ego ſperabo: in pſal'. xxvj. In hoc: id
eſt in adiutorio dei ⁊ ſanctoꝝ angelorum: quia ⁊ per ſe
ipm̄ ⁊ ꝑ angelos: ſicut dicitur Heb. ij. Potēs eſt ⁊ eis
21 qui tentant auxiliari. ¶ Tertio iſta ſpes ſurgit ex ma-
gnitudine p̄mij: quod quantū erit: patet ex ſil'itudine
Exm̄ hiſtorie que in vitiſpatrum ꝯtinetur de ſene quodam
qui habuit diſcipulū quem in veſpere docere ſolebat:
q̄dā ergo nocte ꝯtigit ſenem ſomno grauatū obdormi-
re: quem diſcipulus expectans vt lectione ꝑacta ſimul
orarent: ſepties fuit de receſſu tentatus: ⁊ ſepties tenta
tioni reſtitit. Poſtmodū ṽo angelus ſeni locum oſten
dit g'ioſum: ⁊ in eo ſedem in qua ſeptem erant corone.
Et ſeni querenti: cuius eſſent: reſponſum fuit: ꝙ diſci-
puli eius eo ꝙ ſepties tentationi reſtitiſſet. Sic voluit
ꝓpheta tentari ad ſui meriti augmentum: qui ait. Pro
ba me dñe ⁊ tenta me: in pſal'. xxv. Si ergo tm̄ fuit me-
ritum illius: qui leui reſtitit tentationi: quantū erit me
ritum reſiſtētium: non tm̄ vna nocte ſicut ipe: ſed tota
vita ſua maximis tentationib⁊. Nota. A. xxij. 19. Et ſi
ſpes p̄mij facit militem fortius pugnare: ⁊ grauia pa-
tiēter ſuſtinere: ſpes tanta p̄mij deberet nos facere for-
Exm̄ titer contra oı̄es tentationes repugnare. Exēplo Jo-
ſaphat: de quo continetur in libro Barlaam: quomo
do mulieres ad eius ſeruitium deputabātur: vt ipſum
allicientes deciperent: ſed ipo dormienti per viſionem
ductus fuit ad ciuitatem quandam: auro fulgentem:
vbi gens erat ſole ſplendidior. Cui petenti: ꝙ ibi rema
nere poſſet: reſponſum fuit: reſiſte tentationibus caſte
viuendo: ad hanc poſt victoriam es venturus: qui ſpe
illius promiſſi roboratus: oı̄es poſtmodum faciliter
vicit tentationes. Cuius exemplo nos cum tentamur
de aliqua delectatione terrena: in illa delectatione eter-
na mentem figentes: diabolo qui illas offert reſponde
re deberemus: ſicut reſpōderet: qui rem habet venalē:
illi qui minus pro illa offert: dicens. Alius mihi plus
vult dare. Et exemplo chriſti: qui diabolo offerenti ei
omnia regna: ſi cadens ipm̄ adorare vellet: reſpōdit:
vade Sathana: non tentabis dominum deum tuum.
Math. iiij..
¶ Si iterū in ſpeciali pulſetur tentatiōe carnalis inor- Ar. viij.
dinate dilectionis vel delectatiōis: ſicut tripliciter illo 22
tentari poteſt: ſicut cogitatione: ſenſuū inordinata ape
ritione: ⁊ operis ſeu exempli oſtenſione. Ita tripliciter
eſt reſiſtendum. Primo nanq̄ cogitationibus illicitis
⁊ minoribus reſiſtendū eſt delectationibus: ſicut par-
uo latrunculo qui intrat ⁊ alijs aperit: quia niſi abbre
uiati eſſent dies eius: vix ſalua eſſet oı̄is caro. Math.
xxiiij. Quia ſicut capite ſerpentis introducto: totū cor-
pus intrat. Sic in propoſito. Propter quod dicit Ti-
motheus principib⁊ exercit⁹ ſui de Juda. j. Machab.
v. Si tranſierit ad nos prior: non poterimus ſuſtinere
eum: ſta ergo in porta: ⁊ principijs obſta. Et accedens
ad ſeruitutē dei ſta: ⁊ p̄para animam tuā ad tentatio-
nem. Eccl'. ij. Et ſicut patet. C. x. 2. quia ſicut dicit Iſi
dorus de ſummo bono: libro. iij. Diabolus ſerpēs eſt
lubricus: cuius ſi capiti: id eſt prime ſuggeſtioni nō re
ſiſtitur: totus in interna cordis: dum non ſentitur illa
bitur. Secundo reſiſtendum eſt in ſenſib⁊: ꝙ illi firmi-
ter cuſtodiātur: quia ſicut venenum cordi non nocet: ſi
oı̄es partes corporis ſic cuſtodiātur: ꝙ venenū intra
re non poſſit. Ita in propoſito. Si ṽo venenum ꝑmit
titur intrare cordis vitaz extinguit. Sic illi: qui ſenſus
ſuos non cuſtodiunt: ſed mulieres ⁊ ſpectacula liben-
ter vident: ⁊ cum eis libenter loquūtur: ſicut Samſon
cū Dalila Judicū. xvj. Tentati ſunt: in occiſione gla-
dij mortui ſunt: ad Heb. xj. quia plus q̄ debent cōde
ſcendunt dilectis ſuis. Ex quo patet: ꝙ eſt de illo q̇ eis
prius parum ⁊ poſtea plus conſcēdit: ſicut de intrante
aquam ſpiſſam in principio minus profundam: quia
ſicut talis primo vſq̄ ad talos: deinde plus ſe profun-
dat vſq̄ ſubmergatur. Sic in propoſito. Ergo tenta-
tio nos non apprehendat niſi humana. j. Coꝛ. x. id eſt
niſi illa prima ⁊ leuis que eſt in primis motib⁊ que nō
occidit. ¶ Secundo in ope eſt fortiter reſiſtendū. Pri- 23
mo vt tentatus de lecto ſurgat: ſicut faceret propter la-
trones qui corpus occidere vellent. Secundo vt carnē
abſtinentia afficiat: ⁊ delectationem cogitatiōis fugiat
aliter eñ non ſapit ea que dei ſunt. Vnde in vitiſpa- Exm̄
trū: quidam Moyſes nomine de peſſima vita mona-
chus effectus: conqueſtus fuit cuidam ſeni Iſidorus
nomine: de carnis tentatione. Cui ſenex. Canis macel
lo aſſuetus ⁊ carnibus ſaturatus: panem non comedit
anteq̄ fame afficiatur. Voluit enim tm̄ dicere: ꝙ caro
inordinatis delectationib⁊ aſſueta: in pane qui cor ho-
minis confirmat: id eſt in doctrina chriſti: de mundi-
cia: caſtitate: ⁊ huiuſmodi: ſaporem non habet: anteq̄
abſtinētia afficiat: nec aliter ipe orationib⁊ ſeipm̄ ſana-
re poſſet: niſi delectatiōes ⁊ cogitatiōes tales abijceret.
Sicut patet in vitiſpatrum: vbi ſenex rogatus vt ꝓ iu Exm̄
uene oraret. Cū hoc faceret: nec ꝓficeret ⁊ de hoc admi
rando cogitaret: vidit quaſi ethiopes cordi eius ſagit-
tare: ꝑ qḋ intellexit ꝙ cogitatiōes turpes cordi ei⁹ im̄p
merēt: in q̄b⁊ delectabat: ⁊ ait ei: qḋ me rogas tentatio
nem illā a te auferre: cum tu in delectationib⁊ illis dele
ctando me non iuuas ſed impedis: miſce ergo cum il-
la delectabili potione potum amarū mortis tue: vt nō
tm̄ tibi dulceſcat: quia ⁊ bona ⁊ mala ſapiens tentabit
Eccl'. xxxix. Tertio vt contra exemplum quod in ope
oſtenditur pulchro: ꝑ quod ad laſciuiam prouocatur:
exemplum cogitet contrariū vt reuocetur. Verbi gra

lia. Videndo mulieres ornatas tripudiare: vel in hostijs domoꝝ stare: ⁊ in ecclesijs vt oculos alliciāt intuentiū exemplum accipiāt quō se custodire debeāt ab vno de

Exm̄ tribꝫ socijs: de qbꝫ fertur ꝙ sił ambulātibꝫ ⁊ colloquētibus: quō se a talibꝫ custodire possent tentatiōibꝫ dixit vnꝰ: qñ talia video vel cogito: tentationē vinco: cogitando mūdiciam sancte Marie ⁊ sanctoꝝ q̄ in celo sunt. Alij illud remedium approbauerūt. Alius dixit: ego cogito gaudia celi ⁊ penas inferni: sed ⁊ illō approbauerūt. Tertiꝰ dixit: ego cogito q̄les essent excoꝛiate: ⁊ quō tunc cachinnarēt. Et vtinā sic stantes: ⁊ tali intentiōe ad vtriusqꝫ partis salutē essent excoꝛiate: pelles tenētes sup capita vt viderēmꝰ quō tunc nobis placerent: q2 magnū esset remediū ꝯtra tentatiōes magnas quas viderūt oculi tui. Deut. xxix.

Ar. ix. ¶ Cōtra oēs vo tētatiōes in gñali que fieri possunt co
24 gitādo loquēdo vel sensibꝫ ostēdendo vel opando vel omittendo: generalia adhibēda sunt remedia. Primo nāqꝫ ꝯ illas adhibēdū est remediū in coꝛdis cogitatione: vt passio recogitetur chꝛisti: q2 sine baculo cruc' non est tutū in bello isto pugnare ꝯ canes inferni. Sed baculū illū habētes illos vincere possumꝰ: sicut ostēsum
Exm̄ est. E. xvij. 25. ⁊c. Secūdo vt ꝓprie recoꝛdemur doctrine: exēplo cuiusdā in vitispatrū de quo fertur: ꝙ post vitā heremiticā ⁊ sanctā tentatus ad seculū redijt: in quo reditu in cella quoꝛundā fratrū ꝓpter estum se recepit. A fratribꝫ vo rogatus deuotā eis fecit collationē: q̄ dicta apud se cogitauit hoc mō: tu qui alijs p̄dicas: quō tentationibꝫ resistere debēt: a tentationibꝫ victꝰ ad diabolū vadis: qua cogitatione tentatione vincēs ⁊ ad locum suū rediens: dicere solebat: nisi quia dñs adiuuit me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Recognouit em̄ de se illud verificatū Eccl'. xxxiij. In ten-
25 tatione deus conseruabit. ¶ Tertio vt oīm peccatoꝝ recoꝛdemur finiū. Fili ergo recoꝛdare Luce. xvj. vt caueas exheredationis Esau: ꝓpter gulam: diluuij generalis ꝓpter luxuriam: serui inutilis incarcerati ⁊ spoliati: propter accidiam: quia noluit ponere pecuniam domini sui ad mensam: id est ad vsum bonorum operum diuitis damnati: propter auariciam Luce. xvj: vbi est notabile: ꝙ diues ab euangelista ante moꝛtem p̄eponitur Lazaro: quando dicit. Recoꝛdare quia recepisti bona in vita tua ⁊c. Post moꝛtem vo econuerso: sicut patet quasi notando: ꝙ diuites dominantur ⁊ p̄eponūtur pauperibus ante moꝛtem: sed post moꝛtē aliter erit Dathan ⁊ Abiron suffocatoꝛum propter iracundiam Pharaonis ⁊ exercitum eius submersi: propter inuidiam Deut. vij. Recoꝛdare quid fecerit dominus Pharaoni ⁊ Egyptijs: luciferi et alioꝛum damnatoꝛū: propter superbiam. Hec recoꝛdare: vidēsqꝫ illos propter talia peccata perditos: si in talibus peccatis adhuc nō es: talium peccatoꝛum tentationibꝫ resiste: sicut leo cessat a feritate videns canem verberari. Si vo in talibꝫ peccatis es: hec vidēs te coꝛrige. In antiquo nanqꝫ ꝓuerbio dicitur: ꝙ pulchꝛe se coꝛrigit: qui per aliū se castigat. Sed heu Danielis. xiij. dicitur: ꝙ exarserunt in concupiscentia sua ⁊ declinauerunt oculos suos: ne recoꝛdarentur iudicioꝛum iustoꝝ: propter quod reliquit
26 eum dominus: vt tentaretur. ij. Paral'. xxxij. ¶ Quarto vt p̄prie recoꝛdemur moꝛtis ⁊ laboꝛis p̄cedētis ⁊ pene sequentis. In hoc enim casu cogitare deberemꝰ sicut cogitat aliarum rerum poꝛtitoꝛ: quia sicut ille cogitat ⁊ cōsiderat quid poꝛtare debeat: ⁊ ad quem locū: ⁊ quam laboꝛis habebit mercedem. Ita nos cū de quocunqꝫ tentamur peccato: hec tria cogitare deberemus Primo quantum ponderat onus peccati: de quo tentamur: ⁊ inueniemus ꝙ non sit ita foꝛtis gigas: nec fuit a principio mundi: quin sub illo moꝛiens statim ceciderit ad infernum. Secundo quis sit terminus ad quem poꝛtatur: ⁊ inueniet: ꝙ coꝛpus terminum suum in terra cuius diligenter cogitanda est putredo ⁊ miseria: et quomodo tunc nihil amplius habet coꝛpꝰ delicate nutritum ab alio nisi maioꝛem putredinē ⁊ fetoꝛē. ¶ Locus vo ad quem anima peccatum poꝛtat infernus est. Tertio que merces pena est eterna: quia stipendia peccati moꝛs. Hec tria excogitemus: sicut ostēsum est. S. iij. 8. Inter omnia tamē specialiter: sicut dicitur Sap. ij. Tentemus que ventura sunt: sicut tentauit ille. L.
47. Et sicut tentauit ille: de quo fertur ꝙ tentatus de Exm̄
quodam furto: in quo quis deprehensus ꝓm consuetudinem patrie debuit melle inungi: ⁊ a muscis vsqꝫ ad moꝛtem coꝛrodi. Hic ergo anteqꝫ tentationi consentire vellet: manum vnam inunxit melle ⁊ muscis ad tempus exposuit. vt gustaret per minꝰ: quomodo maius sustinere posset toꝛmentum. Cum vo de minoꝛi multum grauaretur: cogitando ꝙ ab alio nimis pateretur a furto se cohibuit. Sic ergo tentemus q̄ ventura sunt ⁊ cogita nouissima tua ⁊c. Eccl'. vij. Cōtra nanqꝫ omnes predictas coꝛdis tentationes erat sola tentatio ire
sufficiens. Sap. xviij. i. ire future excogitatio. ¶ Circa 27
ad secundam partem huius articuli: secundo in loquela ⁊ sensibus coꝛpoꝛis contra omnes tentatiōes adhibēda sunt remedia. In loquela primo adhibendum est remedium confessionis: vt homo tentationes suas nude ⁊ aperte confiteatur: ⁊ diabolum accusando ꝯfundat. Quia ꝓm Augustinum. Cum male cogitationes ⁊ turpes imaginationes confitentur: diabolus in illorum ostensione non minꝰ offenditur: qꝫ fur qui in furto suo deprehenditur: quia sicut fur non libenter hospitatur in domo vbi consilia eius reuelantur balliuo. Nec libenter moꝛari vel furari querit in terra vbi statim fit iusticia. Ita nec diabolus: ⁊ patet sic. Ergo frequenter confitendo resistite diabolo: ⁊ tanqꝫ confusus fugiet a vobis: quia sicut latro inuadens hominem cū sagittis: sentiensqꝫ ipsum ita bene armatum ꝙ omnes sagitte sue statim repercutiuntur: non libenter ad ipm amplius sagittat: sed potius se retrahit. Sic diabolus quia licet audacissimus in inuadendo ⁊ crudelissimus vbi non inuenit resistentiam: ⁊ tamen timidissimꝰ vbi inuenit resistentiam. Quod pulchꝛe ostēsum est exemplo cuiusdam histoꝛie: qua fertur quoddam sanctꝰ pater vidit diabolum eūtem coꝛam discipulis suis: dum in loco essent oꝛacionis: ⁊ cuilibet quasi pilam p̄oijcere: que in aliquibꝫ firmiter figebatur: ab aliquibus tepide: ab aliquibus rigide repercutiebatur: cum vo per singulos sic iuisset: redijt: ⁊ vbi p̄ioꝛ fuit recepta: alteram p̄oiecit: vbi vo tepide repellebatur: eandem iterum infigere nitebatur. Ab illis vo qui pilam suam foꝛtiter repulerunt longius fugit: in quo facto deꝰ non tm̄ sibi: sed etiam nobis modum tentationis ostendit diabolice: quia vbi vna eius tentatio recipitur: cito aliam
immittit: sicut patet per histoꝛiam ebꝛij. E. j. 3. ¶ Vbi Exm̄
etiam tepide repellitur eandem iterum impꝛimere nititur. Sicut patet per exemplū tentationis Eue Geñ. iij. Et eiusdem responsionis: qua dixit. Ne foꝛte ⁊c. ¶ Vbi insuper rigide repellitur: recedit: sic patet per exemplum chꝛisti Luce. iiij. Consummata omni tentatione diabolꝰ recessit ab eo. Ex quibus omnibus ostēditur versus illius veram esse sententiam. Est leo si cedit: si stat vt musca recedit. Et illud Chꝛysostomi sup Matheū. Imprimis inquit grauis ⁊ intolerabilis est impetꝰ diaboli: quē si quis foꝛti animo sustinuerit: in

ſecũdo inueniet eũ infirmiorẽ: quãto nãq pl⁹ ꝑcuſſus fuerit: magis refrigeſcit ⁊ deficit. Hui⁹ ḡ vecordẽ ſciẽtes conditionẽ: hec facite ad cuſtodiam animarum veſtrarũ: qḋ lup⁹ facere ḋ ad cuſtodiã corꝑis ſui. Ipſe nãq ḋ ſagittas ei ꝓiectas ore accipere ⁊ frãgere. Sic vos ſagittãt diaboli: de q̃bꝫ in pſ. Sagitte potẽtis acute: ꝑ accipite ⁊ ꝯfeſſiõe frãgite: ⁊ ſit in ꝯfeſſione: ſicͭ docet Deut. xxxiij. Doctrina tua a ſctõ viro quẽ ꝓbaſti
28 in tentatiõe. ¶ Secũdo oris remediũ ⁊ adiutoriũ eſt vt tã diabolo q̃ mẽbris ei⁹ tentãtibꝫ rigide reſpõdeatur.
Exm̄ Exẽplo cuiuſdã bone mulieris: q̃ cuidã eã diu ſollicitẽ ⁊ finaliter iurãti: q tm̃ ipam diligeret: q q̃cq̃d ab ipſo peteret ei daret: cui illa: poſſum ꝯfidere: q iuramẽtũ tenebis: ita inq̃t. Cui illa. Rogo in veritate iuramẽti ꝓſtiti: q nũq̃ de pctõ me ſollicites: q nũq̃ tibi ꝯſentiã: ⁊ ſic illa paupcula ꝑciſe reſpõdẽdo ipm̃ diuitem ſuparauit: dona ei⁹ ꝯtẽnendo. Sic vos q vbi dona leccatorũ vel quorũcunq tentatorũ recipitis ⁊ ꝑciſe nõ reſpondetꝭ: facilit̃ ducẽt vos ad mala ḋ q̃bꝫ vos ſollicitãt. Illis nãq finalit̃ dicetꝭ: q negare nõ poteſtꝭ: dicẽtes illḋ Iudic. xj. Quare tãto tp̃e nihil ſup hac repetitiõe tẽta
29 ſti. Tertiũ orꝭ auxiliũ eſt fidelꝭ orõ. Sicͭ nãq oĩa aĩalia natãdo capita eleuãt ſupra aq̃s. Et ſic debilꝭ inuaſus ad ſociũ vlꝭ dñm fortẽ currit: cui⁹ auxilio ꝑ fortẽ victor efficit̃. Et ſic obſeſſus mittit ad dñm ꝓ auxilio habẽdo. Et q̃ ad cuſtodiã alicui⁹ terre ſb̃ aliq̃ dño ponit̃: qñ periculũ timet: ⁊ de viribꝫ ꝓprijs nõ plene ꝯfidit ad dñm currit: vlꝭ terrã in manu ſua reddit. vlꝭ auxiliũ poſtulat Sic nos in aq̃s tribulationũ ⁊ tentationũ natãdo mẽtes eleuem⁹ ad deũ. Exẽplo pſ. xx. q̃ ait. Leuaui ocl'os meos i mõtẽ: ⁊ inuaſi ad dñm ⁊ ad ſociũ ſuũ: q dicit. Cũ ipo ſũ in tribulatõe: curram⁹: q cũ ig̃rem⁹ q̃d agẽ debeam⁹: h̃ ſolũ reſiduũ habem⁹: vt ocl'os nr̃os dirigam⁹ ad te. ij. Paral'. xx. Et obſeſſi: ad deũ recurrere: necẽ habem⁹: dicẽtes illḋ pſ. xviij. Qm̃ in te eripiar a tentatiõe. Et ſic terrã in manu ſui dñi tradit cuſtodiẽdã: terrã nr̃am tradam⁹ in manu dei: de viribꝫ nr̃is nõ ꝯſumẽdo: ſꝫ hũilit̃ ꝯſeruationẽ eĩ nob tradite ei ſb̃ijciẽdo
Exm̄ Exẽplo cuiuſdã religioſi: ḋ q̃ fert̃: q cũ multũ tentat⁹: ꝓpriã imbecillitatẽ hũilit̃ recognoſcẽdo: corã imagine crucifixi genuflectẽs: dixit: orãdo: ⁊ ſtatũ ſuũ oñdẽdo. Dñe qñ aliq̃s ſb̃dit⁹ cuſtodiẽs caſtrũ vel terrã dñi de cuſtodia ꝑ ipm̃ faciẽda diffidit petit auxiliũ a dño ſuo: qḋ ſi ei denegauerit totũ ei retrabit dicẽs: cuſtodite: vt ſcitꝭ: qḋ cũ ad ſeipm̃ applicauit: cito ſenſit dei adiutoriũ de q̃ ḋ Eccl'. xxxiij. Timẽti deũ nõ occurrẽt mala: ſed
30 in tentatiõe de⁹ illũ ꝯſeruabit ⁊ liberabit a mal'. Nec tm̃ in talibꝫ tentatiõibꝫ eſt orãdũ ſimplr̃: q de⁹ tẽtationes auferat: ſꝫ q tentatos a ꝑiculo ꝯſeruet. Exẽplo ab
Exm̄ batiſſe Sare: de q̃ fert̃ in vitiſpatrũ: q non orauit deũ q tentationẽ ab eo auferret: ſꝫ q fortitudinẽ ei cõferret reſiſtẽdi: ſicͭ Paulo: cui tentato dixit. Sufficit tibi grã mea. Et poſt q̃tuordecim annos apparuit ei demon: dicẽs: viciſti me Sara. Cui illa. Nõ ego te vici: ſꝫ chriſt⁹ Hui⁹ ḡ exẽplo ſm̃ Chryſoſto. ſup Joannẽ Homel'. lxxvij. Cũ a ꝑniciosis aliq̃d patimur: ad principẽ noſtrũ reſpiciam⁹: nõ labores ſed coronas excogitare debem⁹. Sicut negociator nõ pelagũ ſolũ: ſed lucrum reſpicit: hoc ſciẽtes: qm̃ non dereliq̃t ſctõs ſuos: niſi forte ad tp̃s ad illoꝝ hũiliationẽ maturitatẽ ⁊ vtilitatem. Si ḡ ad tp̃s abiect⁹ vel derelict⁹ videaris: ſemp in fine ſpem in illũ habeas: qui dicit. Apocal'. iij. Seruabo te ab hora tentatiõis que ventura eſt ⁊c. ¶ De remedio vo tentationũ qḋ in ſenſibꝫ corꝑis adhibẽdũ eſt habe
31 tur. S. vj. arti. j. ¶ Q̃tũ vo ad tertiã partẽ hui⁹ articuli: in ope ⁊ occupatiõe ꝯ oẽs tentatiões adhibendũ eſt remediũ Ope contra peccata cõmiſſionis: elemoſynas dando: qḋ fit contra tentationẽ de aliena re habenda: quia qui large ꝓ deo dat ſuat non erit multũ tentat⁹ aliena acquirẽdi. Et occupatiõe contra oẽs tentationes inuenietꝭ: tam cõtra peccata cõmiſſionis ⁊ omiſſionis. Nota doctrinã ad hoc. M. xij. ii. Et exemplũ in
Colũbe natura animaliũ: de quibꝫ ſcribit̃: q columbe vt ſe ab auibus cuſtodiant ꝛapacibꝫ: ſup ripã libenter ſedent fluminis: vt eius in equa vmbram ꝑcipiẽtes: ſe cuſtodiant. Sic nos ſedendo ſup ripas ſacrarũ ſcripturarũ ⁊ occupationũ ſanctarũ: in quibꝫ diaboli deꝑhendentes vmbroſas malicias nos cuſtodire debem⁹. ¶ Sed vnũ eſt ſciendũ: q aliqui vnã vmbrã eius fugiũt ⁊ ab illa ſe cuſtodiũt in vna parte: dũ ab vno ſe peccato cuſtodiũt: qḋ dum ipe conſiderat ad modũ callidi expugnatoris: qui vnã partẽ corꝑis vel ciuitatis vidẽs munitã: aliã inuadit. Sic diabol⁹ contra quẽ in oĩ parte: non ſolũ cogitando vel loquẽdo vel elemoſynas dãdo vel ſe vtiliter occupando: ſed etiã ex oĩ parte propugnacula ſunt opponẽda. Exemplo Pauli qui dicit Actuũ. xx. Vos ſcitis quõ fuerim ſeruiens dño cum oĩ humilitate ⁊ manſuetudine ⁊ lachrymis ⁊ tentationibus que mihi acciderunt ⁊c.

Teſtimoniorũ ſeu teſtium T. ij.

Primo oſtendit̃ diſtinctio. Secundo conditio ⁊ neceſſitas ⁊ examinatio. Tertio tam falſoꝝ teſtiũ q̃ etiã ꝓducentiũ pena oſtendit̃ ⁊ periculũ.

¶ Q̃tum ad primũ eſt ſciendũ: q teſtis eſt triplex: ſuperior ipe videlicet deus: de quo Job. xvj. Ecce in celo teſtis meus ⁊ ꝯſcius meus in excelſis. Interior: ipa videlicet conſciẽtia. ij. Corinth. primo. Gloriã noſtra hec eſt teſtimoniũ conſcientie noſtre. Exterior videlicet proximus: de quo. j. Timoth. iij. Oportet teſtimonium habere: ab illis qui foris ſunt ⁊c. De pmis duobus tractat Decretũ Gregorij pape. xj. q. iij. inter verba: vbi oſtendit: q de verbis detrahentiũ ⁊ teſtimonio malignantiũ minus curandũ eſt: dummodo duorum aliorum quis teſtimonium habeat bonum: quia quid inquit detrahentes faciunt: niſi in puluerem ſufflant: ⁊ in oculos proprios terram excitãt: vt vnde plus puluerem detractiõis perflant: inde magis nihil veritatꝭ videant: vocandi tamen ſunt etiam ipi ⁊ trãquille ammonendi: eiſq ſatiſfieri modis omnibꝫ debet ne ſcãdalizemus eos: exemplo chriſti Mathei. xvij. De tertio vo teſte habetur: de conſecra. diſtin. j. Sed quia iſte teſtis tertius: quandoq eſt verus: quãdoq falſus: q̃tũ ad hoc duplex diſtinguitur teſtificatio ſeu teſtimoniũ. Vnum falſum: quod perhibetur a falſis contra fideles ad ipſorum damnificationem. Secũdum perhibetur a conſcientia ⁊ a deo ⁊ fidelibꝫ teſtibus: cõtra ipſos ad iporum eternam damnationẽ: ita q illi qui falſum contra alios perhibent teſtimonium: verum habebũt teſtimonium contra ipſos. Et eo modo erit contra ipſos verum teſtimonium: quo ipſi contra alios falſum nunc perhibent. Sed ipſi nunc quandoq falſum teſtimonium perhibent ex cupiditate. Sicut illi: qui quocunq modo ſuis teſtimonijs vel iuramentis faciunt aliquem dominum vel ſubditum iura ſua vel rem ei debitam amittere. Tale fuit teſtimonium contra Naboth perhibitum ⁊ ꝓcuratum ab his qui voluerunt ipm̃ facere amittere vineam ſuam: qui dixerũt. iij. Regum. xxj. Submittite duos viros: filios Belial contra eum ⁊ falſum teſtimoniũ dicant. ¶ Quandoq vo 2
falſum teſtimonium procurant ⁊ perhibent ex voluptate: ſicͭ illi q̃ teſtificant̃ in cauſa matrimoniali: teſtifi

cantes ꝯcontractū vel impedimentū: vl' ꝙ nullum eſt
impedimentū: vbi non fuit ꝯcontractus vl' ꝯcognitio:
vel ſi fuit ad minus ipi falſum allegant: ꝙ viderūt qḋ
non viderunt: vel aliud tale: nec impedimentū vt aliq̄
habeant: quas habere non deberent vel non habeant
q̄s hr̄e deberent. Iſti in aliquo aſſimilanť teſtibus Su
ſanne: q꞉ ſicut cauſa teſtimonij illoꝝ fuit carnalis vo-
luptas: q꞉ voluerūt habuiſſe: quā nō debuerūt habere
Ideo dixerūt. Daniel'. xiij. Dicem⁹ ꝯ te teſtimoniū ꝙ
fuerit iuuenis tecū ⁊c̄. Nota. J. xij. 17. Quandoq꞉ vͦ
teſtimoniū ꝓhibent falſum vel ꝓcurant ex ira: ſicut li-
tigantes ⁊ maledicta ⁊ impꝛoperia obijcientes. Et iſti
aſſimilanť teſtib⁹ ſancti Stephani: de qb⁹ dr̄ Actuum
vij. Exclamātes voce magna: impetū fecerunt vnani-
miter in eum: ⁊ teſtes depoſuerunt ⁊c̄. Quandoq꞉ vͦ
falſuꝫ ꝓcurať ⁊ ꝓhibeť teſtimoniū ex inuidia. Sicut il
li qui ex odio vel inuidia ꝓcurāt aliquos indictari vl'
in aliqua curia grauari: vl' qui quoſcūq꞉ apud ſuperio
res vel pares vel inferioꝛes ſuis detractionib⁹ vel ma-
licioſis accuſationib⁹ diffamant: vel in reb⁹ vel in cor-
poꝛe ſuo grauant vel grauari faciunt. Et iſti aſſimilan
tur falſis teſtib⁹ chꝛiſti: de qb⁹ Marci. xiiij. Multi te-
ſtimoniū dicebant ꝯ eum: ⁊ non erāt teſtimonia illoꝝ
ꝯuenientia. Quandoq꞉ vͦ ex ſupbia falſum oꝛiginať
teſtimoniū: ꝙtū ad illos vicꝫ q̄ ex ſupbia iurātes deū
falſum vellent facere teſtem vel vanū dū ab ipis ſic iu
rantib⁹ in teſtimoniū inuocať. De tali teſtimonio dicit
Eccl'. xxviij. Lingua teſtificās adducit moꝛtē. Sicut
ergo ipi q̄nq꞉ modis ⁊ ex q̄nq꞉ cauſis falſum ꝓcurant
vel ꝓhibēt teſtimoniū ꝯ alios ꝯ dei ꝓceptū Exodi. xx.
Non loqueris ꝯ ꝓximū tuū falſum teſtimoniū. Ita
ab illo de quo dr̄ in ps̄. lxxxviij. Teſtis in celo fidelis ꝯ
eos in iudicio particulari ⁊ generali verū ꝓhibet teſti-
moniū: nā ſcim⁹: q꞉ verꝫ eſt teſtimoniū eius. Joan. v.
Quod erit eis metuendū: ꝓpter quinq꞉ rationes: ſicut
oſtenſum eſt. V. viij. 18. De p̄dictis vͦ trib⁹ teſtibus
vide plura. V. viij. 15. cū ſequentib⁹.
Ar. ij. ¶ Iſtis vͦ falſis teſtib⁹ ſic a deo dānatis: vos fideles
3 teſtimoniū ꝓhibebitis Joā. xv. Quoꝝ pͥmo oſtēdenť
ꝯditiōes. Secūdo teſtificatiōis neceſſitas. Qꝫtū ad pͥ
mū: ꝯditiōes bonoꝝ teſtiū in his vͥſib⁹ deſcribuntur.
Etas conditio ſexus diſcretio fama. Et foꝛtuna fides
i teſtib⁹ iſta requires. Etas ꝙ nō ſit minoꝛēnis. iiij. q.
iij. teſtes. Cōditio ꝙ nō ſit ſeruus: ibidē. Sexus ꝙ nō
ſit mulier: q꞉ non pōt teſtificari in cauſis criminalib⁹ ⁊
teſtamentis ſm̄ Hoſtienſem ⁊ Innocētiū. Sꝫ in cau-
ſis ciuilib⁹ vbi agitur de cōmodo pecuniario. Diſcre-
tio ꝙ non ſit furioſus vel ebꝛius: extra. li. ij. ti. xx. de te-
ſtibus. Qꝫ ſint bone fame. ij. q. j. in pꝛimis. iij. q. v. ſu-
ſpectos. Foꝛtuna ꝙ non ſit nimis pauper. iiij. q. iij. te-
ſtes: ꝙ eſt contra teſtes Paulinos londonijs. Fides: ꝙ
non ſit infidelis. ij. q. vij. non pōt. Item nec obſcuri vl'
ignoti admittunť: vt in Autenti. de teſtibus li. vij. ſan
xim⁹: qḋ etiā eſt ꝯ p̄dictos teſtes paulinos ⁊ ꝯ illos ad
mittētes. Si dicunt ꝙ ſufficit ꝙ ſint noti partibus: il-
li non ſunt noti partib⁹ niſi in falſitate. Sed dicunt ꝙ
tota falſitas eſt in ꝓmotoꝛibus: ſed de talibus curie p̄-
fectis: qui ita notoꝛios non coꝛrigunt defectus. Si di-
cunt ꝙ illos ignorant quomodo verum eſſe poſſet ꝙ
ipi ignꝛarent quem mund⁹ ſcit. Teſtimonij vͦ neceſſi-
tas in hoc conſiſtit: ꝙ quando aliquis poteſt aliquem
liberare ab iniuſta moꝛte vel pena quacunq꞉ vel falſa
infamia vel ab aliquo damno: tunc loquatur ⁊ verita
tem oſtendat: etiam ſi non requiratur ſm̄ ſanctū Tho
mam in ſumma. q. lxx. arti. pꝛimo: quia in hoc caſu te-
netur facere: quod in ſe eſt: quia ei in hoc caſu precipiť

in pſal'. lxxxj. Eripite pauperem ⁊ egenū de manu pec
catoꝛis liberate. Et Pꝛouerb. xxiiij. Erue eos qui du-
cuntur ad moꝛtem. Exemplo Danielis: qui in tali ca-
ſu liberauit Suſannam Danielis. xiij. Aliter pericu-
lum illoꝛum patet: ad Roma. pꝛimo. Qm̄ digni ſunt
moꝛte: non ſolum qui faciunt: ſed qui conſentiunt faci
entibus. Vbi dicit glo. conſentire eſt tacere cum poſſit
arguere. Et ſm̄ Auguſtinuꝫ vterq꞉ reus eſt: ⁊ qui fal-
ſum dicit: ⁊ qui veruꝫ occultat: ille: quia nocere cupit:
iſte: quia prodeſſe non vult. Nota. V. j. 4. ¶ Qui er-
go ſpiritualiter viuit: in tali caſu loquať: exemplo chꝛi
ſti: q̄ dicit Joan. xviij. In hoc nat⁹ ſum vt teſtimoniū
perhibebam veritati. In examinatione adhibenda eſt 4
cautela que tamen ſine peccato adhiberi poteſt. Exem Exm̄
plo cuiuſdam regis de quo fertur: ꝙ falſos teſtes tali
conuicit cautela. Pꝛimum enim ad ſe vocās: nihil ali-
ud ab eo queſiuit: niſi ſi ſciret Pať noſter: qui dixit: ꝙ
ſic. Cui ille. Ergo dicas Pater noſter: quo dicto receſ-
ſit: quo amoto alium fecit venire. Cui ait: dicas verita
tem: aliter male erit tibi ſciens pro certo ꝙ ſocius tuus
de omni quod queſiuimus ab eo rei veritatem dixit: ſi
cut Pater noſter. Ille vͦ timens ne ſocius denudaſ-
ſet veritatem: totam illoꝛum denudauit falſitatem. Et
ſcimus quoniam verum eſt teſtimonium eius Joan.
xxj. De iſta teſtimonij examinatione habetis extra lib.
ij. ti. xx. de teſtibus: venerabili. Cautele vͦ in examina
tione teſtium neceſſitas eſt propter illoꝛum confedera-
tionem ⁊ conſpirationem inter ipos nanq꞉ producen-
tes: ⁊ ipos teſtes de certa vboꝝ foꝛma eſt ꝯfederatio:
Sic inter illū q̄ voluit ſimplicem de vacca ſua decipe- Exm̄
re: ponendo totam vaccam ꝙ eſſet alba cum non eſſet
ponendo totum ſuper pꝛimum venietē: cum quo con
federatus fuerat ꝙ diceret ipſam eſſe albam. Talis cō
federatio fuerat inter pontifices ⁊ teſtes contra chꝛiſtū
adductos: ideo cōuenientia eoꝛum teſtimonia nō erāt
Marci. xiiij. quia tales erant ipi pontifices quales etiā
ſunt adhuc qui teſtes producunt. Tales teſtes produ- Exm̄
xerunt ⁊ producūt ad modum canis: qui ſm̄ fabulas
cōtra ouem teſtem adduxit lupum ⁊ vulpem: ꝙ ei pa-
nem mutuauerat: quoꝛum teſtimonio qui licet inter ſe
non erant amici: niſi contra tertium: ſicut Pilatus et
Herodes iudices: iudicio ouis pellem ꝓ pane eis tra-
dita: ipam in frigoꝛe boꝛiali nudam dereliquerūt: que
dicere poterat illud pſal'. xxvj. Inſurrexerunt in me te
ſtes iniqui. Et ſicut eſt ſimilitudo inter teſtes ⁊ ipoꝝ
productoꝛes: ita etiam inter purgandos ⁊ compurga
toꝛes. ¶ Eſt nanq꞉ de malis volentibus ſe purgare: ſi- Exm̄
cut de lupis qui ſm̄ fabulas purgauerunt ſe per vul-
pes: ꝙ nunq꞉ ouibus nocuerunt. Et vulpes iterum ꝑ
lupos ſe purgauerunt in curia leonis ꝙ gallinis nūq꞉
nocuerant. Tales ſunt purgatiōes ſacerdotum ⁊ alio
rum nunc in curia chꝛiſtianitatis quoꝛum quolibet ve
raciter dici poteſt illud Joan. viij. Teſtimonium tuū
non eſt verum: q꞉ nihi falſū teſtimoniū dixerūt. Mar
ci. xiiij. ¶ Quorum pꝛimo oſtēditur pena ⁊ periculum
Secundo vͦ oſtendeť periculū eoꝝ qui faciūt eos fal
¶ Quoꝝ pͥmo oſtēdiť pena ⁊ periculū (ſū teſtificari. Ar. iij.
Secūdo vͦ oſtēdeť periculū eoꝝ q̄ faciūt eos falſuꝫ te
ſtificari. ¶ Pꝛimoꝝ vͦ piculū pͥmo tactū ē. A. xij. 60. 5
¶ Secūdo piculū illoꝝ tactū eſt in hiſtoꝛia eccl'aſtica
li. vj. c. ix. de trib⁹ ꝓhibētib⁹ falſum teſtimoniū ꝯ Nar- Exm̄
ciſcū ep̄m hieroſolymitanū Quoꝝ pͥm⁹ dixit: niſi ve-
ſit ꝙ dico: rogo deum ꝙ ſim furioſus vel regio moꝛ-
bo coꝛrūpar: qḋ ⁊ cito poſt factum eſt. Secundus ait:
niſi verum ſit quod dico: rogo deum ꝙ ignis me
comburat: qui nocte ſequenti cum tota domo ſua com

buſtꝰ fuit. Tertiꝰ dixit: niſi verũ ſit qđ dico: rogo deũ
ꝙ cecus efficiar. Qui videns predictas vindictas ꝑ-
catas ꝯtra alios ꝯtingere timens tantũ flendo doluit:
ꝙ cecus effectꝰ fuit. Sic teſtis mendax peribit ⁊c̃. Pro
uerb. xxj. Et teſtis falſus non erit impunitꝰ. Prouer.
xix. Nec mirũ: quia Prouer. vj. inter ſex que deus ſpe
6 cialiter odit: falſus teſtis computaꝛ. ¶ Contra vͦo faci
entes falſum teſtificari ꝓcedi pōt: ſicut ꝓceſſum eſt cō
tra faciētes falſum iurare. J. xij. arti. vij. ¶ Vbi tactũ
eſt de his qui cuſtodiā habent ferarũ beſtiarũ: ⁊ de his
qui illas ab eis accipiunt: qui illoꝝ non habēt dñium
ſed cuſtodiā. Sed dicunt ꝙ fere beſtie nullius ſunt do
minij: ſed ꝯceduntꝛ capientibꝫ. Et ad hoc adducunt le
ges Inſtituta. li. ij. ti. de rerum diuiſione: fere igitur: ⁊
§. quedam enĩ: cũ ſe. §. Et in digeſto nouo. li. iij. ti. j. de
acquirēdo rerũ dominio. l. adeo. Ad optimũ videtur
eſſe veritas ⁊ legũ intentio: dũ enĩ predicte leges edite
fuerant: loca vbi fere beſtie morabanꝛ erant deſerta: et
ideo volenti venari cōmunia: ſicut eſt adhuc in aliqui
bus montibꝫ ⁊ vallie. Sed poſtq̃ʒ loca illa ꝑ vſum vel
ꝑſcriptionē vel ſtatutũ ſunt a certis dñis poſſeſſa ap-
propriata ⁊ occupata: ⁊ certi cuſtodes ꝓ arboribus et
animalibꝫ deputati ⁊ iurati: capientes illa furtũ viden
tur committere: ꝑ leges Inſtituta: de rerum diuiſione
§. apium. Et in digeſto veteri. li. viij. ti. de ſeruitutibꝫ
ruſticanorũ ꝑdiorum. l. diuus. Ex quibꝫ colligitur: ꝙ
vbi aues ad certũ locum reuolant: ſicut colũbe: ⁊ ani-
malia ſicut apes: vel beſtie in certo loco paſcunꝛ: ſicut
fere beſtie in prato vel foreſta vel parco: furtum cōmit
tunt illa auferentes. Et cuſtodes iurati hec dantes vel
non defendentes piurium: ⁊ ꝓcurantes vel recipiētes
vel petentes ſunt cauſa piurij: ⁊ inde comedētes: ſunt
furti participes ⁊c̃.

T. iij. **Timorũ primo oſtēditur** diſtinctio. Secundo timoris cōgruitas. Ter-
tio vtilitas. Quarto neceſſitas.

Ar. j. ¶ Quãtũ ad primũ timor quidā ſeruilis eſt: qñ quis ti-
1 more pene facit: qđ facit: ſicut ptʒ ex verbis beati Gre-
gorij. xxiij. q. iiij. hec antē. Et iſte multos a bono retra-
hit: ſicut oſtēſum eſt. J. ix. 5. ¶ Hic qñqʒ vocaꝛ initia
lis: q̃ ſicut ſeta introducit filũ: ita ipē introducit ⁊ ini-
tiat charitatē: de pe. diſ. ij. §. hec ante finē. Et ſicut vir-
ga introducit ſciam in puero: ⁊ libri amorem: ita timor
ſeruilis cũ quo nullꝰ zelũ intrare pōt: q̃ eſt q̃ſi indumē
tũ ſaccinũ Mardochei: cũ quo nullꝰ aulā regis celeſtꝭ
intrare pōt: ꝑparat tñ viā ⁊ initiat introitũ: q̃ initium
ſapiētie timor dñi. Eccl'. j. ¶ Itē eſt timor mundanꝰ et
hũanus: de q̇bꝫ ⁊ quō multos ab his q̃ dei ſunt retra-
hunt oſtēſum eſt. J. xiij. 26. Cũ tñ nulliꝰ rei timor nos
ab his q̃ dei ſunt retrahere deberet: q̃ nec timor infa-
mie. vi. q. j. ſunt plurimi. Nec cuiuſcunqʒ mundi for-
tune. Vnde Seneca epiſtola. iij. Non ſis miſer ante
tp̄s cũ illa q̃ velut veniētia expauiſti: fortaſſe nũq̃ȝ vē-
tura ſint. Certe nō venerũt q̃dā cũ timore expectata: ḡ
nos torquēt magis q̃ȝ deberēt: vel cũ oĩno non debe
rent. Aut ḡ agemꝰ dolorē: aut fingimus aut ꝑoccupa
mus. Si enĩ futurũ eſt: q̇d iuuat dolori ſuo occurrere?
ſatis cito dolebit cũ venerit interim tibi meliora ꝓmit-
te. Aliqñ gladiꝰ ab ipā ceruice reuocatꝰ eſt ⁊ ars carni
fici ſuo ſupſtes fuit. ¶ Idē in eadē ep̄la. Plura ſunt q̃
nos terrēt q̃ȝ ꝑmũt: ⁊ ſepiꝰ opinione q̃ȝ re laboramus.
¶ Ad idē btũs Grego. x. moral'. Quiſq̇s in ſolo eterni
tatis deſiderio figiꝛ: nec ꝓſperitate extolliꝛ nec aduerſi
tate quaſſaꝛ: q̃ dũ nihil eſt in hoc mundo qđ appetat:
nil eſt qđ de mũdo ꝑtimeſcat. Si oĩno iſtis timoribꝫ
trepidātes ab his q̃ dei ſunt ſe retrahũt: ſunt q̃ſi equus
vmbratilis q̇ vmbrā fugiēs q̃ non ledit: in foueā cadit
Sic q̇libet iſtoꝝ fugiat arma ferrea ⁊ incidet in arcum
Job. xx. Quia trepidauerũt timore vbi nō fuit timor.
De iſto timore quo q̇s peccat timore ꝓprie pellis vl' ti-
more tp̄aliũ: nota diſ. xlviij. ſicut. xj. q. iij. q̇ſq̇s: ⁊. c. no-
lite. ¶ Itē eſt timor naturalis: quo chriſtꝰ timuit ⁊ alij
ꝑfecti viri. vij. q. j. c. vlti. Itē eſt timor filialis ſanctꝰ et
caſtus: ⁊ hic eſt ꝑfectior. xxiij. q. vj. c. iam vͦo: in fine. id
eſt quo q̇s amore peccare timuit: ne offendat: vbi alij ti
mēt peccare ne puniantꝛ. Et eſt exēplũ de vxore q̃ timet
maritũ quē diligit ne offendat. Et alia q̃ timet ne offē
dens deꝑhēdaꝛ ⁊ puniaꝛ: vͣſus. Oderũt peccare boni
virtutis amore. Oderũt peccare mali formidine pene.
Cũ primis timete deũ ⁊ date honorē illi. Apocal'. xiiij.
¶ Quia iſtius timorꝭ magna eſt ꝯgruitas ex parte dei Ar. ij.
ip̄m largientis: quia ſicut ꝯgruum eſt: ꝙ dñs potens 2
miniſtrum diſcretum premittat: qui hoſpitium ſuum
quo venturus eſt prepararet oĩes immũdicias expellē-
do. Ita ꝯgruum eſt ꝙ deus timorē ſuũ in animas im-
mittat fidelium qui oĩes ſordes expellat peccatorum.
Iuxta illud Eccl'. j. Timor dñi expellit peccatum. Ite
rum: ſicut domino hoſpitato cōgruum eſt: quod dum
in aula eſt ianitorem habeat in porta. Et dum in came
ra eſt: camerarium habeat camere ſue cuſtodem. Ita
congruum eſt: ꝙ deo hoſpitato in cordibus fidelium:
illũ habeat iſtiꝰ aule ⁊ camere cuſtodem: de quo Eccl'.
primo. Timor domini cuſtodiet cor. ¶ Sed hoc eſt ad
uertendum: ꝙ ianitorum quidam ſunt viui: quidam
mortui: id eſt in pariete picti: primus cuſtodit: ſecundꝰ
non. Sic timor filialis cuſtodit cor a peccato ⁊ a latro-
nibus inferni. Timor vͦo ſeruilis eſt quaſi ianitor iu-
xta portam depictus cum baculo in manibꝰ quaſi for-
mido: minando: quaſi inimicos arcere vellet ⁊ expelle
re: ſed neutrum facit. Sic timor ſeruilis non preſeruat
cor a peccato: nec peccatum expellit: quia ille timor non
eſt in charitate. j. Joan. iiij. Ergo ſecum compatiꝛ pec-
catum: ⁊ per ꝯſequens non excludit: quia volũtas pec
cādi intus latet. Et ſic licet excludat actum peccati: nō
tamē peccatum: ſicut patet de fure: qui tñ furari dimit
tit ꝓpter timorem carceris vel furcarum: ⁊ ſic de alijs.
Sed timor domini ſanctus: in pſal'. lviij. ſanctitate cor
dis oris operis: vt de illo verificeꝛ illud Eſaie. vj. Et
Apocal'. iiij. Sanctus ſanctꝰ ſanctus.
¶ Eſt etiam timor vtilis ex parte recipiētium in omni Ar. iij.
ſtatu. Nam primo eſt vtilis peccantibus: quos vrget 3
ad ſtatum penitentie: ſicut timor inſequentium vrget
latronem ad proiectionem latrocinij. Sic timor domi
ni expellit peccatum: nam qui ſine timore eſt non pote-
rit iuſtificari. Eccl'. primo. Secundo penitētibus: quia
ſicut ſeruus ex timore domini humiliter veniam petē-
do culpam recognoſcit ⁊ emendam promittit: ex q̇bus
viſis dominꝰ illius miſeretur. Sic Eccl'. ij. Qui timēt
dominum inquirent que beneplacita ſunt ei: humili-
ter confitendo ⁊ ſatiſfaciendo quibus ideo quomodo
miſeretur pater filiorum miſertus eſt dominꝰ timenti
bus ſe: in pſal'. cij. Tertio pugnantibus: quia ſicut ti-
mor amiſſionis hereditatis facit pugnātes pro illa ma
gnam habere in pugnando ſollicitudinem. Sic qui ti
met deum nihil negligit. Eccleſiaſtes. vij. Nec in per-
ſeuerando deficit: quia Prouerbiorum. xiiij. In timo-
re domini fiducia fortitudinis Quarto grauia ſuſtinē
tibꝫ: nā ſicut infirmꝰ ex timore quem habet ne anima
ſeparetur a corpore: libenter bibit potiones amaras: ⁊
ſuſtinet dietam. Sic qui timent ſeparationem anime a
deo patienter ſuſtinent tribulationes paupertates et

huiuſmodi ꝓ deo. Eccľ.ij. Qui timet deum cuſtodit
mādata: ꝓpter timoꝛē illiꝰ qui dicit:niſi pniām egeritꝭ
oēs ſiľ peribitis. Eccľ.xxxiiij. Qui timet dn̄m nihil
4 trepidabit. Quinto ꝑfectis:q2 timoꝛ in eis eſt ſicut ra-
dix in arboꝛe: vel fundamentū in domo:ſine quibꝫ nō
Exm̄ ſunt ſtabiles: ita nec iſti ſine timoꝛe. Sicut ptȝ pͥmo ꝑ
hoc:ꝙ fert̄ in vitiſpatrū de quodā: qui poſt lōgā peni
tētiā in vita heremitica timoꝛe aliq̄liter diſpoſito:⁊ in
p̄ſumptiōe elato: diabolꝰ ei apparuit in foꝛma mulie-
ris errātis ꝑ deſertū petēs hoſpitiū:q̇ infra poꝛtā rece
ptus dixit ſe moꝛi frigoꝛe: ad ignē v̊o ductus intantū
heremitā decepit ꝙ ip̄m curioſiꝰ aſpiciēdo amplexatꝰ
fuit ⁊ oſculatꝰ:q̇ ſtatim euanuit:⁊ cū multꝭ alijs in ae-
re eū deridēdo cantabat dicēs. Ecce quō victꝰ eſt mo-
nachꝰ q̇ ſe ꝑfectū eē putabat:⁊ tāta ip̄m tētatio ſeq̄bat̄
ꝙ ad mundū rediit multa mala poſtmodū perpetran-
do. Ex quo planū ⁊ verū eſſe oſtēdit̄ illud Eccľ.xxvij.
Si non in timoꝛe dn̄i tenueris te inſtāter: cito ſubuer-
tet̄ domꝰ tua. Sicut ptȝ ſecūdo de Loth in mōte:de an
gelis in celo: ⁊ pͥmis parētibꝫ in ꝑadiſo: ⁊ Juda inter
apľos. De quibꝫ dicit beatꝰ Gregoꝛiꝰ ⁊ Bernardus.
Sic beatꝰ Gregoꝛiꝰ in quadā Homeľ.⁊ habet̄ in De
cretꝭ diſ.xl.quelibet. Loth in ip̄a ꝑuerſa ciuitate iuſtꝰ
fuit in mōte peccauit. Et q̇d celo ſecuriꝰ vel ꝑadiſo io
cundiꝰ: ⁊ tn̄ angelꝰ de celo ⁊ hō de ꝑadiſo peccādo ce-
cidit. Bernardꝰ v̊o in quodā ſermone addit:dicens.
Et Judas de ſchola cecidit ſaluatoꝛis: q̇s g̊ tutus erit?
g̊ beatꝰ hō qui ſemꝑ eſt pauidus: q2 ſicut timoꝛ dn̄i ſꝑ
habitꝰ facit ſeruū ſine offenſa ſeruire:ex q̄ ſeruitute tm̄
p̄mia ab ip̄o dn̄o ꝯſequet̄. Sic timoꝛ dn̄i gľia ⁊ gloꝛifi
catio ⁊ leticia ⁊ coꝛona exultatiōis. Timenti deū bene
erit in extremis. Eccľ.pͥmo.
Ar.iiij. ¶ Qui v̊o ꝓpter vtilitatē deū timere negligūt: ſaltem
5 ꝓpt̄ neceſſitatē ⁊ periculū q̇d aliter eis ꝯtinget ip̄m ti-
meat plus q̄ȝ quecūqȝ dn̄m terrenū: ꝓpter multas cau
ſas ⁊ exempla:in quibꝫ ad hoc faciendū infoꝛmamur.
Exm̄ Quoꝝ pͥmū elicit̄ de libꝛo Barlaā:⁊ habet̄. H.j.22.
Exm̄ ¶ Secundū elicit̄ ex quibuſdā fabulis: in quibꝫ ꝯtine
tur de duobꝫ venatoꝛibꝫ:quoꝝ vnꝰ vocabat̄ Poliphe
mus: ⁊ hic vnū ſolū oculū habuiſſe fingit̄. Aliꝰ v̊o vo
Argꝰ cabat̄ Argꝰ:qui mille habuiſſe oculos deſcribit̄. Cer
uus ergo eos fugiēs venit ad bubulcū: rogās vt ip̄m
a venatoꝛibꝫ abſcōderet ⁊ mercedem ei daret: qui ait a
Poliphemo te cuſtodire potero ne cōfundaris: ſed ab
Argo neq̄q̄ȝ. Abſcondēs g̊ eū ſub paleis Poliphemū
euaſit:ſed Argꝰ ip̄m inuenit ⁊ occidit. Sic in ꝓpoſito
de peccatoꝛe: qui qn̄qȝ a duobꝫ venat̄:a iudicibꝫ ſecula
ribꝫ ſeu eccľiaſticis ⁊ a deo. Inferioꝛes v̊o iudices qui
ſunt q̄ſi Poliphemꝰ:vel q2 pauca vident reſpectu dei:
tm̄ vicȝ exterioꝛa:⁊ illa etiā non ad plenū:vel q2 oculū
dextrū ad ea q̄ dei ſunt non habent: ſed tm̄ ſiniſtrū ad
cōmoda tꝑalia ſub paleis falſoꝝ iuramētoꝝ ⁊ purga-
tionū vel munerū ⁊ mendacioꝝ ſubterfugere quādo-
qȝ poterūt. Sed Argū.i.deum qui contemplatur bo-
nos ⁊ malos ⁊ intuet̄ coꝛ.j. Regum.xvj. Et nouit ab-
ſcondita coꝛdiū:nullo mō ſubterfugere poterūt. Jdeo
ip̄m maxime timere deberēt. Et hoc eſt q̇d ip̄emet do-
6 cet. Luce.xij. Oſtendā aūt vobis quē timeatis: timete
Exm̄ eū: qui poſtq̄ȝ occiderit: habet poteſtatē mittere in ge-
hennā. Sic etiam fingit̄ murem docuiſſe filiū:ꝙ plus
timeret cattū ſine ſtrepitu tempꝰ expectantē:q̄ȝ gallum
cum toto ſtrepitu ſuo:q2 iſte in fine plus nocere poſſet:
q̄ȝ gallus. Sic in ꝓpoſito:quia quātūcunqȝ dn̄i vľ iu-
dices vel quicūqȝ magnū ſtrepitū ⁊ multas minas lo
quant̄ ⁊ plagas inferant: vel moꝛtem coꝛpis ꝓcurent:
tamen deus plus timendus eſt: qui patiēter tp̄s expe-
ctat:in quo plus dānificare pōt. Jdeo dico vobis:hūc
timete. Luce.xij. ne ꝑuet vos ſuꝑioꝛibus.i.gaudijs ce-
leſtibꝫ: ne affligat vos exterioꝛibꝫ: ſcȝ tēpeſtatibꝫ ⁊ tri-
bulationibꝫ: ne ponat vos in inferioꝛibꝫ.i.in inferno:
ꝓpter hec tu deum time. Eccľ.v. Contrariū v̊o facien
tes rep̄hendit deus. Eſa.lj. Quis inquit tu: vt timeas
ab hoīe moꝛtali:⁊ a filio hoīs qui quaſi fenum areſcet:⁊
oblitus es dn̄i factoꝛis tui:qui tetendit celos ⁊c̄. Ter-
tiū exemplū elicitur ex doctrina ducis Lacedemonio-
rum:de quo ſcribit fronto.li.iiij.ꝙ p̄dictus dux Clear Exm̄
cus nomine dicebat: exercitum plus timere debemus
imꝑatoꝛem:q̄ȝ hoſtem:ꝓnuncians ꝙ illi qui timerent
moꝛtem dubiā: ⁊ ꝓpter hoc fugerent: certū inuenirent
ſupplicium ab imꝑatoꝛe. Sic enī animauit illos de ex-
ercitu ꝙ non fugerēt de bello:ꝙ imꝑatoꝛ habuit ꝯtra
inimicos ſuos. Sic eadem de cauſa docendi ſunt chꝛi-
ſtiani:ꝙ ꝓpter nulliꝰ mali hominis timoꝛem:nec pꝛo-
pter quācunqȝ aduerſitatem deficiant in bello ſummi
imꝑatoꝛis ſcȝ dei:cōtra vicia ⁊ vicioſos: ſed plus ip̄m
timeant q̄ȝ illos: quia illoꝛū manus aliquādo hic: ⁊ ſꝑ
in futuro effugere poterunt:dei aūt manꝰ nec viui nec
defuncti effugere poterunt. Jdeo Suſanna ſapienter
elegit. Dan̄.xiij.dicens. Meliꝰ eſt mihi incidere in ma
nus hoīm q̄ȝ derelinquere legem dei mei. Et matrem
ſeptem fratrum:que filiū iunioꝛem oībus alijs occiſis
hoꝛtabat̄ dicēs.ij. Machab.vij. Nō timeas carnificē
iſtū:ſed dignus fratribus tuis effectus ſuſcipe moꝛtē:
ſciens ꝙ qui timet hominē cito coꝛruet. Prouer.xxix.
Et qui timet preceptum in pace verſabitur. Prouerb.
xiij. Quartū documētum elicitur ex verbis Job.xxxj:
vbi recitatis multis bonis opibus ſuis:ꝙ vicȝ paupe
ribus nunq̄ȝ negauit:quod volebant: ⁊ multis alijs:
poſtq̄ȝ etiam dixit. Coꝛ meum:non repꝛehendit me in
tota vita mea. Job.xxvij.dixit. Semper quaſi tumen
tes ſuper me fluctus timui deum: ⁊ pondus eius ferre
non potui. Job.xxxj. Et ex verbis eiuſdem quibus di
cit Job. xlj.ꝙ angeli timebunt. Si g̊ iſti predicti ami-
ci dei quoꝛum aliqui ip̄m nunq̄ȝ offenderunt ſicut an-
geli. Aliqui nunq̄ȝ multum:ſicut Job.tm̄ deū timue-
runt:quātomagis impius ⁊ peccatoꝛ. Amici nanqȝ ti
mentes oſtendunt quantum inimici timere deberent.
¶ Et reuera oēs multum timere deberēt:quia ſi om 7
nes nos eſſemus in carcere: ⁊ eſſemus certi ꝙ pauci de
nobis euaderent:omnes timeremus. Sed ita certi ſu-
mus:ſicut ip̄emet deus nos certificari potuit:ꝙ minoꝛ
pars noſtrum ſaluabit̄. Sicut patet per hoc quod di-
cit. Multi ſunt vocati:pauci v̊o electi. Math.xx. Et
ꝙ via que ducit ad vitā eſt arta: ⁊ pauci ambulant per
eam. Et ꝙ via que ducit ad perditionē eſt lata: ⁊ mul-
ti ambulant per illam. Jmmo ſi eſſemus certi:ꝙ quin
qȝ de nobis damnarent̄:omnibus nobis magna cau-
ſa daretur timendi. Et ſi vbi ſunt mille congregati ti-
meretur ſimiliter:ſi centum ex eis ſaluarentur:omnes
occaſionem haberent timendi. Sed ſic eſt in propoſi-
to:ergo omnes deum timete.j. Petri.ij.quia vbi ſumꝰ
plures congregati ſm̄ fidem eccleſie:timere non debe-
mus:quin plures noſtrum damnabūtur per dicta dei
pꝛeallegata. Contra illos v̊o qui cauteriatis conſcien-
tijs ad hoc reſpondere nituntur: patet per reſponſio-
nes:que illoꝛum oſtendunt falſitatē. D.j.arti.v. Om-
nes ergo timete:quia non eſt dubium quin pꝛo omni
peccato moꝛtali multi damnabuntur: ſicut pꝛo ſuper-
bia:ira:luxuria ⁊ huiuſmodi. Si ergo aliqui veſtrum
tale peccatum in vobis ſentitis: quam excuſationem
pꝛetendere ſcitis vel exceptionem ꝙ non ſitis damnan
di pꝛo talibus peccatis:pꝛo quibus peccatꝭ decies cen-

tena milia ſunt in inferno dãnati. Et ad hoc ſignetis
quodcũqȝ peccatũ mortale: quo quiſcũqȝ veſtrũ eſt ir-
retitus: niſi ꝙ deus miſericors eſt. Que cogitatio vel
qđ dictũ q̃ʒtũ ad tales reprobatũ eſt. M. ix. 35. Hoc
oẽs cogitẽt vt timorẽ habeãt Deut. xix. Ex qbꝫ oĩbus
patet ꝙ deꝰ amore ⁊ timore nitit̃ nos a malo cõpeſcere
Exm̃ Ad modum cuiuſdam ſacerdotis: de quo fert̃: ꝙ vo-
lentibus eccleſiã ſuam ſpoliare: occurrit in vna manu
imaginẽ crucifixi. In alia v̉o baculũ portans: rogãs
eos ꝙ vel amore crucifixi vel timore baculi recederẽt.
Cum v̉o omnes amore crucifixi recederẽt vt dixerũt:
vno excepto: qui tñ illa vice ꝓ amore chriſti facere no
luit: illum timore exire cõpellebat. Sic deus aliquos
amore a malo retrahit: et ad ſe trahit. Aliquos hic ti-
more initiare ⁊ amore cõſummare facit: illos videlicet
apud quos initiũ ſapiẽtie timor dñi: in pš. cx. De cuiꝰ
fine cito ſequitur. Laudatio eius manet in ſeculum ſe-
culi ⁊c̃.

T iiij TRinitatis primo oſtẽdet̃
diſtinctio. Secũdo vnius dei et trium perſo-
narũ oſtendet̃ neceſſitas. Tertio quomõ debemꝰ mo
ribus ſanctam imitare trinitatem.
Arti. j. ¶ Q̃tũ ad primũ: de trinitate duplex dat̃ diſtinctio:
1 vna generalis: alia pſonalis. De generali dicit Ber-
nardus in ſermone de trinitate. Eſt inquit trinitas a
qua homo cecidit: ſcilicet pater et filius ⁊ ſpũſſanctus.
Et eſt trinitas que cecidit: ſcilicet memoria: intellectus
et volũtas. Et eſt trinitas in quã iſta cecidit: ſcilicet im
potẽtia ignorãtia et cõcupiſcẽtia. Nam memoria ceci-
dit in labilitatẽ: quia labilis eſt memoria hominũ que
fuiſſet ſtabilis: ſi homo non peccaſſet. Intelligẽtia ce-
cidit in ignorantiã veri et falſi: boni ⁊ mali: faciendi et
non faciẽdi: cõmodi et incõmodi. Volũtas cecidit in
concupiſcentiã carnis: oculorũ et ſuperbiam vite. Et
eſt trinitas ꝑ quã trinitas cadens iterũ reſurgit: ad tri
nitatẽ de qua cecidit ſcilicet: fides: ſpes: charitas. Fides
p̃ceptorũ articulorũ et ſacramẽtorũ. Spes venie gr̃e ⁊
glorie. Charitas cordis oris operis. Iſti ſunt tres qui
2 teſtimoniũ dant in terra. j. Joh. v. ¶ Q̃tum ad diffe
rentiã perſonalem et ſpecialem in diuinis: que eſt diffe
rentia originis ab eterno. Credimus ꝙ in illa ſanctiſ-
ſima trinitate eſt vna perſona patris: que eſt a ſeipſa
tñ: et nõ ab alio quocũqȝ: ꝙ nõ eſt perſona filij que eſt
ab alia: et non eſt pſona ſpũſſancti: que eſt a duabus.
Que quidem pſonarũ diſtinctio pluribus oſtenditur
exemplis. Primo nãqȝ per exemplũ oſtendit̃ lucis ſo-
laris: in qua triplicem videmus diſtinctionem: vnam
in corpore ſeu fonte ſolari: aliam in medio: tertiam in
obiecto determinato: ad quod reſpicimus. ¶ Prima
eſt a ſe et non ab alia luce creata. Secũda eſt a prima.
Et tertia eſt ab vtraqȝ. Et tamẽ omẽs ſimul tp̃e ſunt.
Secũdo idem per exemplũ oſtendit̃ ſcientie: circa quã
et in qua tres homines ſic conuenire poſſunt: ꝙ vnus
ſcientiam inuenit: et illam tñ habet a ſe. Alter v̉o ab il
lo doctus illam ſcribit: et ſic illam ab alio habet. Ter-
tius illã legit et intelligit: et ſic habet eam tam a primo
q̃ a ſecũdo: et tamẽ in omnibus tribus vna eſt ſciẽtia.
Sic in diuinis perſonis: pater habet eſſentiam ſeu na-
turam a ſe: filius a patre: ſpũſſanctus a patre et filio: et
tamen vna eſt eſſentia: vna natura in omnibus tribus
3 quia hi tres vnum ſunt. ij. Joh. v. Tertio hec eſſentie
vnitas ⁊ perſonarũ diſtinctio per exemplum oſtendit̃
trium luminariũ in vna domo: in quibus videmus
vnitatẽ luminis et trinitatẽ luminariũ ſiue candelarũ
inter ſe diſtincta. Q̃ eñ lux illorũ triũ ſit vnica: planũ
videt̃. Primo quia aer ſeu mediũ in quo ſunt eſt vnũ.
Cũ ergo vnitas accidentis eiuſdem ſpeciei ſit ab vni-
tate ſubiecti: patet: ꝙ lux in vno aere eſt vna: quia licet
in vno ſubiecto et ĩ vna parte ſubiecti poſſint eſſe plu-
ra accidẽtia diuerſi generis vel ſpeciei: vt q̃ʒtitas: qua-
litas et hmõi: non tamen eiuſdem ſpeciei: quia in vna
parte ſubiecti non poſſunt eſſe due albedines: quia nõ
poteſt dici ꝙ differant numero: cum accidẽtia nõ diffe
rant: niſi ad differentiã numeralem ſubiecti: nec ſpecie
nec genere: ergo nõ differunt. Eadem ratio ꝓcedit de
illa luce in medio: ſicut patet intuenti. Si quis dicere
velit: ꝙ lux vniꝰ luminaris occupat vnã partẽ aeris:
et lux alterius aliam: et qđ ſint diuerſe luces et diſtin-
cte ſicut diuerſa luminaria. Hoc nõ videt̃ bene dictũ:
quia nõ eſt ſignare punctum: in quo ſit aliquid lumi-
nis vnius: in quo non ſit aliquid luminis alteriꝰ. Qđ
ex hoc apparet: quia vno luminari vel duobus ſubtra-
ctis non remanet aliquid de illo medio tenebroſum.
Ergo lux tertij luminaris remanẽtis priꝰ totũ mediũ
illud occupabat vel per ſubtractionẽ aliorum facta eſt
maioris virtutis ad diſtantius ſe multiplicandũ: qđ
eſt incõueniẽs et contra phm: q̃a agẽs naturale ſtatim
agit q̃tum poteſt agere. ¶ Quartũ exemplũ ad idem 4
eſt Anſelmi in epiſtola de incarnatione verbi. c. ix. de
fonte videlicet riuulo et ſtagno: vbi cum aqua in his
ſingulis ſit: vnica eſt tamen in fonte aqua nõ ab alia:
in riuulo ab illa que eſt in fonte. Illa v̉o que eſt in ſta-
gno eſt ab vtraqȝ et nõ procedit vltra aque deriuatio.
Quinto hec eſſentie vnitas et perſonarum trinitas et
coeternitas et inſeparabilitas: per exemplũ oſtenditur
ignis: in quo videmus in vno igne calorẽ lucẽ ⁊ motũ
inter ſe differentes: ſunt tamẽ omnes coeterni: q̃a licet
calor ab igne gignet̃: eſt tamen igni coeternus: qui ſi
ignis fuiſſet ab eterno: calor fuiſſet ab eterno: et lux et
motus: quorũ neutrũ ab alio diuidi poteſt: quia tanta
eſt iſtorum inſeparabilitas: ꝙ neutrũ ſine alio eſſe põt
Ita de vna eſſentia et tribꝰ pſonis in diuinis. Unde
Auguſtinus de verbis dñi. Diuide ſi potes o arriane
ignem ne iſta tria in eo inueniant̃: et tunc demũ diuide
trinitatem. ¶ Sextũ eſt exemplũ ad hoc Auguſtini de 5
verbis dñi. ſermone. xxxix. Si inquit virgultũ naſcat̃
ſuper aquã: mox vt incipit exiſtere: gignit imaginẽ ſuã
in aqua. Et ſi virgultũ illud fuiſſet ab eterno: imaginẽ
illã ab eterno genuiſſet. Sic ergo eſt ab eterno imago
patris dei filiꝰ: de quo Michee. v. Egreſſus eſt ab ini-
tio a diebus eternitat̃. Et de quo Joh. j. In principio
erat verbum. Predictam v̉o diuinitatis vnitatẽ et ꝑ-
ſonarum trinitatem: pulchre oſtendit Apoſtolus ad
Roma. xj. dicens. Ex ipſo et per ipſum et in ipſo ſunt
omnia. Diuina nãqȝ vnitas nobis inſinuat̃ per pro-
nominis identitatẽ: ſed trinitas per p̃poſitionis va-
rietatem que ter ꝓnunciat̃. Sed in qualibet pronun-
ciatione variat̃. Perſonam v̉o patris denotat cum di-
cit: ex ipſo: quia ex nunq̃ʒ importat circũſtantiã cauſe
efficientis: et hec dictio patri congruit. Perſonam v̉o
filij oſtendit: cum dicit: per ipſum: quia ipſe eſt patris
ſapientia: per quem fecit ⁊ ſecula. ad Heb. j. Perſonã
v̉o ſpũſſancti notat cum dicit: in ipſo: quia ipſe eſt cui
ſpecialiter appropriat̃ bonitas: in quo ſunt oĩa bona
in q̃ʒtum bonitatem ipſius participant: et extra quem
nulla ſunt bona: quia ipſe creauit illam. id eſt. bonita-
tem in ſpũſancto Eccleſiaſtici. j. Et ſic patet vnitas et
diſtinctio illorum trium. De quibus. j. Joh. v. Tres
ſunt qui teſtimonium dant in celo: pater: verbum et
ſpirituſſanctus.
¶ Huiꝰ aũt poſitiõis neceſſitas multis oſtẽdi poterit Arti. ij.
6

euidentijs. Circa cui⁹ necessitatis declaratione͂ primo
ostendet: ꝙ necessariū est credere ꝙ ab eterno fuit vn⁹
deus et tres ꝑsone. Secundo ꝙ necessariū est credere:
ꝙ quelibet trium personarū sit deus nō tn̄ plures dij.
Circa primū tria sunt dicenda. Primo ostendetur: ꝙ
deus fuerit ab eterno sine principio. Secūdo ꝙ nō po
tuerunt esse plures dij ab eterno. Tertio ꝙ necessario
in illo deo ab eterno fuit trinitas et coeternitas ⁊ equa
litas personarū. Primū patet: quia si aliquando non
fuit: et postmodū fuit: ab aliquo eductus est de nō esse
ad esse: nō autem a seipso: quia qđ non est: non potest
aliquid agere. Si aūt ab aliquo: illud est prius eo. Po
nere ergo qđ deus non fuerit ab eterno: est ponere ali
quā causam efficientē deum: et sic deus nō esset prima
rerum causa: qđ est tam contra phos q̄ȝ contra theolo-
gos. Ergo ponere oportet ꝙ sit ab eterno a se sine prin
cipio: quia omne qđ de nouo fit ab aliquo innouatore
oportet ꝙ sumat originem vsqȝ ad primam causam q̄
ab alio causari non potest. Secundū etiam ꝙ non po-
tuerunt esse plures dij: patet ex ratione cōmunis con-
ceptus dei. Nam omnes gentes tam phi q̄ȝ alij: semꝑ
cōceperunt deum esse: quo maior excogitari nō posset:
qui etiam nō haberet parem. Quib⁹ suppositis: si po-
nerent plures dij fuisse ab eterno natura distincti: aut
essent pares: aut impares: si pares tunc neuter est de⁹:
quia deus nō habet parem cū sit maximus: aut vnus
esset maior: et tūc minor non esset deus cū deus sit ma-
ximus: nec ista instantia valet in ꝑsonis diuinis: quia
7 illi nō sunt plures dij sed vnus deus. ¶ Tertium vi-
delicet ꝙ necessariū est intelligere et credere: ꝙ in illo
vno deo fuit ab eterno trinitas ꝑsonarū: patet ex iam
ꝓbatis. Nam probatū est ꝙ de⁹ fuit ab eterno. Ergo
oportet ꝙ fuerit ab eterno: vt natura viua et intelle-
ctualis: omnis aūt talis natura habet memoriā intelli
gentiam et voluntatē. Nam si homo fuisset ab eterno
habuisset ista tria. nam et ex tpe quo creat⁹ fuit habuit
ista tria creata: ergo deus ab eterno habuit excellenti⁹
ista tria increata. Ista autē tria increata et in deo excel-
lentiori modo inuēta: vocamus tres ꝑsonas diuinas:
nec deus sine illis esse potuit. ergo necessariū est intelli
gere esse in deo trinitatē personarū et vnitatē essentie:
quo in anima est vnitas nature et trinitas potentiarū:
hoc excepto ꝙ persone ibi ꝓ tanto excellentiori modo
sunt: quia quicquid est in deo substātia est. In anima
vo potentie ꝫm aliquos sunt accidētia. Si vo sint aīe
substātiales: exemplum est magis ad ꝓpositū. In hoc
vo exemplo qđ Aug. tractat de trinitate. li. ix. c. v. et
ix. et. xiiij. Item li. x. trib⁹ vltimis capitulis. Et li. xiiij.
a. ix. c. vsqȝ ad. xv. est similitudo pro tāto: quia sicut in
anima est vna natura et tres potētie: nec aliter esse vel
intelligi potest: ita in deo est vnus deus: et tres ꝑsone
coeterne: sicut tres potentie sunt coeterne ipsi anime.
Et est alia similitudo pro tāto: quia sicut de memoria
gignit intelligētia ⁊ de vtroqȝ volūtas: ita ibi de patre
gignit filius: et de vtroqȝ procedit spūssanctus. Nec
hoc arguit: ꝙ vna ꝑsona p̄cedat aliam tpe: sed tn̄ ori-
gine. Quia si sol fuisset ab eterno: nō p̄cessisset radium
8 suum tpe: sed origine. ¶ Querat ergo ab infidelibus:
qui nos derident: eo ꝙ dicimus et adoramus in vno
deo tres personas: patrē et filiū ⁊ spiritūsanctū: quare
nō derident seipsos: qui ponunt in homine et posuis-
sent si fuissent ab eterno tres p̄dictas potentias in vna
essentia anime. Iterum quare nō derident seipsos di-
centes: ꝙ vnus homo potest esse pater et filius et ha-
bere spiritū bonū vel malum. Sicut ostensum est de
christiano disputāte cum iudeo. F. iiij. 35. Si enī hec
cōcedant in homine siue in anima rationali ꝑfectiōis
esse: si ista remouere velint a deo: necesse est eos conce-
dere deum minoris esse perfectiōis q̄ȝ sit anima ratio-
nalis ab ipso creata: quibus melius esset intelligere et
cōcedere ex similitudine figurati et formati similitudi-
nē informantē: vt sicut vidēs similitudinē et figuram
in cera: cōcedit talē figurā esse i sigillo: ꝑ qđ figura illa
format. Ita vidētes istam trinitatē et vnitatē in aīa
nostra esse a deo formatā: concedāt cōsimilem esse vni-
tatē et trinitatē in illo qui est figura substātie eius: ad
Heb. j. Sed cōcedēt: nam necesse est ꝙ cōcedāt: nam 9
et ratio naturalis eos necessitat ad concedendū: ꝙ in
deo est memoria intelligentia et voluntas: nec tamen
cōcedent ibi tres esse personas: quibus infertur ꝙ cō-
cedunt in re nobiscū et negāt in voce quia cōcedentes
illa tria esse in deo: fatent aliquā in deo esse trinitatem:
in quo nobiscum conueniūt: ergo tn̄ in voce a nobis
discordant: in hoc ꝙ nos isti trinitati noīa imposuim⁹
ꝑsonarū: que nomina eis nō placēt. Nos vo nomina
eis imposuimus talia: vt ꝫm Aug. haberemus quid
respōdere querētibus: quid vel qui essent tria vel tres
in deo. Vt verbi gratia. Si fuisset quesitū a christiano
que est illa trinitas in deo: nō possemus bene ⁊ cōgrue
dixisse: ꝙ fuisset trinitas potētiarū: quia tūc non intel-
lexissent deū in hoc differre ab anima: in qua sunt tres
potētie. Vidētes ergo christiani: ꝙ quicquid ꝑfectio-
nis est in creatura: eminētiori et perfectiori modo repe
ritur in creatore: noīa maioris excellētie attribuere vo
luerunt illi trinitati increate. Nec magis cōgrua inue
nire potuerūt: nec magis de ꝓpinquo significātia rem
de qua agit: q̄ȝ nomina personarū: et ideo ista nomina
illi imposuerunt trinitati. Si vo illi qui predictam in
deo fatent trinitatem: et ista noīa nō recipiūt: si magis
cōgrua noīa ad ꝓpositū ostēdere velint: illa producāt
in lucem: vt hoc detecto ab omnib⁹ recipiantur: nec sit
amplius dissensio inter christianos ex vna parte: et iu-
deos et gētiles ex alia parte: que in deo vt p̄dictum est
vnitatem et trinitatē concedūt: sed nomina negāt per-
sonarū. ¶ Si autē dicere velint: qđ tria p̄dicta in deo 10
nullam faciāt trinitatē: sed oēm in eo habēt identitatē.
Obijcitur ꝙ oportet in p̄dictis tribus: scilicet memo-
ria: intelligentia et voluntate diuina aliquā inuenire
distinctionē: quia deus multa intelligit que non vult:
quia nō vult mortē peccatoris: et tamē illam intelligit
ergo inter illa est aliqua q̄ȝtū ad hoc diuersitas: ⁊ ꝫm
hoc pōt dici trinitas: et sic ratio p̄dicta cōtra eos ꝓce-
dit. Si querāt: quare vocam⁹ p̄dictas ꝑsonas patrē ⁊
filiū et spm̄sctū: cū nec memoria nr̄a in aīa posset dici
pater: vel intelligentia fili⁹ ⁊c. Rn̄det primo: ꝙ sacra
scriptura in diuersis locis vocat deū patrē: sicut patet
Deut. xxij. Ipse est pater tu⁹ ⁊c. et multis alijs locis.
Deus etiā in pluribȝ locis sacre scripture: dicit se hr̄e
filiū. Sicut ptȝ Osee. xj. Ex egypto vocaui filiū meū.
Et dicit filiū habere. Marci. xv. Vere filius dei erat
iste. Dicit etiā spiritū habere Geñ. j. Spūs dn̄i fere-
batur super aquas. Et in ps. ciij. Emitte spm̄ tuum ⁊
creabunt. Et iterū. Verbo dn̄i celi firmati sunt: et spū
oris ⁊c. ps. xxxij. Ergo oportet ꝙ ꝓpter aliquā ꝓprie-
tatem vel significationē talia de deo in veteri et nouo
testamēto dicant. Nō autē potest melior ratio inueni-
ri: quare paternitas in deo inueniat vel de eo dicat in-
trinsece: q̄ȝ ratione genitionis filij: quā oportet etiam
infideles cōcedere: quia ipsi ꝯcedūt ꝙ memoria gignit
intelligentiā: et vtrūqȝ producit velle in voluntate: ḡ
ipsi cōcedūt etiā in diuinis esse gignentē: quē nos hac
de causa patrē vocam⁹. Et genitū quē filiū dicimus.

Et ab vtroqꝫ ꝓductũ: quẽ ſpiritũſanctũ profitemur.
Habẽt ergo cauſam: quare illas tres pſonas ꝛ vnum
deum: qui aliqñ in ſacra ſcriptura vocaꝛ pater: aliqñ
filius: aliqñ ſpũſſanctus: vocamus patrẽ et filiũ et ſpi
11 ritumſanctũ. De quibus dicitꝛ Matth. xxviij. Bapti-
zantes eos i noĩe patris et filij et ſpũſſancti. ¶ In quo
inſinuaꝛ ſecũda pars huius articuli: ſcilicet: ꝙ qlibet
perſona in diuinis ſit deus. Unde Aug. li. de trini. in
fine: oratiõnẽ ſuã ad ſanctã dirigẽs trinitatẽ: ait. Dñe
deus noſter: credimus in te patrẽ et filiũ et ſpũſſanctũ.
Neqꝫ enĩ diceret veritas. Ite baptizate gẽtes: in noĩe
patris ꝛc. niſi trinitas eſſes: nec baptizari nos iuberes
dñe deus in eius noĩe: qui nõ eſt dñs de⁹: nec diceret
voce diuina. Audi iſrael: dñs deus tuus vnus eſt: niſi
ita trinitas eſſes: vt vnus dñs deus eſſes. Hoc etiam
in ſpeciali de ſingulis patet perſonis. Nam patrẽ ſuũ
dicebat deũ Joh. viij. De filio etiã idem ꝓbaꝛ. ff. iiij.
18. Quã ꝓbationẽ cõfirmat: qđ Chriſtus in diuerſis
locis dicit. Luce nãqꝫ. vij. dicit ad Magdalenã. Re-
mittuntur tibi peccata. Et Matth. ix. Et Luc. v. dicit
paralytico. Remittunꝛ tibi peccata tua. Et ceperũt co
gitare ſcribe et phariſei dicẽtes. Quis eſt hic q̃ loquiꝛ
blaſphemias: quis põt dimittere pctã: niſi ſolus deus.
Super quo dicit Ambroſius in homel. xcviij. Noſce
interioris hominis ſanitatẽ: cui pctã donanꝛ que cum
iudei aſſerũt a ſolo deo poſſe cõcedi: deũ vtiqꝫ cõfitenꝛ
ſuoqꝫ iudicio ſuã pfidiã perdũt: vt opus aſtruant: per
ſonã negẽt: itaqꝫ teſtimoniũ nõ deeſſe diuinitati fides
deeſſe ſaluti: hec ille. Si enĩ verũ dixiſſent dicẽtes eum
eſſe blaſphemũ et mendacẽ: nequaꝙ corpus exterius
ſanaſſet: ergo corpus exterius ſanãdo oſtẽdit verũ qđ
ipſe dixit: remittunꝛ ꝛc. Et ſic per cõſequẽs ꝙ fuit de⁹
qui tñ poteſt peccata dimittere. De ſpiritusancto idẽ
patet per hoc: qđ dicit Luc. xij. Qui in ſpiritusctõ bla
ſphemauerit: non remitteꝛ ei ꝛc. quia blaſphemia ſcḋm
Ambroſiũ eſt: vel cum deo attribuiꝛ qđ ei nõ cõuenit
vel cum ab eo remoueꝛ qđ ei cõuenit. De iſtis tribus
perſonis et vno deo: clamat ꝓpheta dicens. Eſaie. vj.
Sanctus sctũs ſanctus dñs deus exercituũ: plena eſt
omnis terra gloria eius. Et Apoc. iiij. Sanctus ſan-
ctus sctũs dñs deus oĩpotẽs: qui erat: et qui eſt: et q̃
Arti. iij venturus eſt.
12 ¶ In quibus dum sctũ ter clamãt oſtendũt: quomõ
nos per triplicẽ ſanctitatem in moribus sctẽ trinitatis
imitatores eſſe deberemus: tam in imagine trinitatis:
ſcilicet ꝙ ſanctitatẽ habeamus in memoria: intelligẽ-
tia et volũtate ꝙ etiam in appropriatis ſingulis perſo-
nis: vt ſimus ſancti i potẽtia que appropriatur patri:
et in ſapiẽtia: que appropriaꝛ filio: et in amore qui ap-
propriaꝛ ſpirituiſancto. Sic ergo ſancti eſtote: quoniã
ego ſanctus ſum. Leuit. xix. Dũ vo vnice dicit: dñs
deus ꝛc. oſtẽdit ꝙ nos vnitatem pacis et concordie in
moribus obſeruare deberemus. Nam hoc chriſtus a
patre rogauit Joh. xvij. Ut ꝛ ipſi vnum ſint: ſicut et
nos vnum ſumus. Huius vo vnitatis et trinitatis
in nobis: primo magna eſt cõgruitas. Secũdo oſten-
ditur que ad hoc requirunꝛ. Tertio vtilitas. Quarto
que p̃dicte vnitati et trinitati contrarianꝛ: et que illam
deſtruũt. Primũ patet: quia cõgruum videꝛ ꝙ imago
aſſimileꝛ: qꝫtũ poteſt illi cui⁹ eſt imago: ſed nos ſum⁹
ad imaginẽ dei. Geñ. j. Faciamus ꝛc. quam quidem
imaginẽ habem⁹ a deo in anima et eius potẽtijs. Sed
picturam per quã ſiamus ad ſimilitudinẽ nobis dere-
liquit: imaginem ergo ab eo factam: nobis cõmiſit de-
pingendã illa pictura et illo modo: quo dictum eſt. A.
xxij. 6. Congruũ ergo et nobis neceſſariũ eſt: ꝙ ſicut
ipſe fecit qđ facere debuit qꝫtum ad naturam: dando
animã et eius potentias. Ita nos faciamus: qđ facere
nobis incumbit: ipſam cum ſuis potẽtijs ornando: et
ad hoc fortiter laborãdo. Hoc enĩ docet lex et ratio ſo-
cietatis: ſicut patet. ff. pro ſocio. id eſt. in. ff. vete. li. xvij.
ti. pro ſocio. l. v. §. j. vbi habeꝛ ꝙ vno ponẽte pecuniã:
vel dante nauigaturo vel eunti ad nundinas: et alio
adhibẽte operam pſonalem: ita ꝙ ſint ſocij in lucro et
damno: licita eſt ſocietas. Si vo vno ponẽte pecuniã
alius nõ apponit operam: illicita eſt ſocietas. Sic in ꝓ-
poſito: deo nobis dante pecuniam: ſpũalem habentẽ
imaginẽ ceſaris. id eſt. ſummi imperatoris: ſi nos ad-
hibemus laborem: ſicut ait Paulus vocãdo nos dei
coadiutores: bona eſt ſocietas. Aliter vo ſocietatẽ oci-
oſi ſocij reprobabit dicẽs. Quare nõ dediſti pecuniam
meam ad menſam Luc. xix. Ibi enĩ ad literam talem
omnib⁹ ſibi traditis ſpoliauit: et iudicauit dicens. De
ore tuo te iudico ſerue nequã. ¶ Oportet ergo: ꝙ ſicut 13
ipſe dat naturam: ita nos demus operã: vt ſicut ſum⁹
ei ſimiles in cõditione nature ꝛ in ſimilitudine ꝓprie-
tatũ perſonaliũ. Ita etiam ſimus in gratuitis et vir-
tuoſis operib⁹: et in appropriatis perſonalib⁹: qꝫtũ ad
vſum bonum: vt ſi potẽtia vel ſapientia et huiuſmodi
perſonis appropriata: a deo nobis denꝛ: bene illis vta-
mur: vt ſic nõ tñ in dono dei: ſed etiã in labore noſtro
ſimus dei noſtri in mercatiõe iſta ꝛ imitatores atqꝫ ei
ſimiles: vt de quolibet noſtrum poſſit veraciter dici il
lud: qđ deriſorie dicitꝛ de Adam Geñ. iij. Ecce Adam
factus eſt quaſi vnus ex nobis ꝛc. Sed heu quidam Exẽm
plus aſſimilari nitunꝛ cuidam paſtori: de quo fertur:
ꝙ a quodam trãſeũte requiſitus: an fidem ſciret. Re-
ſpondit ꝙ ſic. Requiſitus vltra: ſi haberet noticiam
patris et filij ꝛ ſpũſſancti: bene inquit noui patrem et
filiũ: quia oues illorũ cuſtodio: ſed illum tertium non
noui: quia nemo eſt in villa noſtra qui tale nomen ha
beat. Ita multi nitunꝛ eſſe potẽtes et ſapiẽtes ſeculi: in
tãto imitãtes cõditionem patris et filij. Sed pauci ni-
tunꝛ habere bonitatẽ vel in ope oſtẽdere clementiã: q̃
appropriaꝛ ſpirituiſctõ. Et tales ꝓ tãto p̃dicto paſtori
aſſimilati: dicere poſſunt illud Act. xix. Neqꝫ ſi ſpũſ-
ſanctus eſt audiuim⁹. ¶ Qꝫtũ ad ſecundã partẽ hui⁹ 14
articuli: ad hoc ꝙ p̃dicto modo cõformemur deo: re-
quirunꝛ aliqua interi⁹ in aĩa: aliqua exterius in ope.
Primo in anima et ei⁹ potẽtijs requiriꝛ ſimplicitas et
puritas: ſicut oſtẽſum eſt. C. xiiij. 9. Secũdo requiriꝛ
mollicies p cõpaſſionẽ ꝛ pietatẽ et charitatẽ et hmõi:
q̃a ſicut cera mollis ꝛ nõ alia ſilitudinẽ recipit ſigilli.
Sic ille tñ dei recipit ſimilitudinẽ: q̃ veraciter dicere
põt. Factũ eſt cor meũ tanꝙ cera liqueſcẽs: in pſ. xxj.
Exterius vo in ope requiriꝛ ſapiẽtie bonitatꝛ et hmõi
cõmunicatio: nam in illa trinitate eſt cõmunicatio na-
ture et bonitatis: nam pater cõmunicauit naturam et
bonitatẽ ſuã quicquid habuit filio: et vterqꝫ ſpiritui-
ſancto. Predictũ eſt etiã ꝙ illa trinitas luci aſſimilaꝛ
ſolis: in quo videmus ꝙ lucẽ ſuã nõ occultat: ſed ab-
unde cõmunicat. Sic nos: ſicut dicitꝛ ad Roma. xij.
Habentes donationes ſcḋm gratiã que data eſt nobis
differẽtes: ſiue ꝓpheciam in ꝓphetãdo. i. p̃dicãdo: ſiue
miniſteriũ in miniſtrãdo: qui p̃eſt in ſollicitudine: qui
miſereꝛ in hilaritate: et ſic in omnib⁹ ſicut gratis acce-
piſtis gratis date. Matth. x. dicentes illud Sap. vij.
Sine fictione didici: et ſine inuidia cõmunico: vt ſic de
nobis verificeꝛ illud Matth. v. Uos eſtis lux mũdi.
¶ Qꝫtũ ad tertiã partẽ hui⁹ articuli p̃dicte ſilitudinis 15
magna eſt vtilitas. Primo: quia in omnib⁹ bonis nos
iuuat. Secũdo q̃a ab omĩb⁹ malis nos defendit. Pri-

mū patet:quia omne bonū humanū tanꝗ̄ a radicibꝰ
naturalibꝫ:eſt a potētia intelligētia et volūtate: ꝓ qbꝰ
illi qui per gratiā et virtutes dei nō habēt ſimilitudi⸗
nem:habēt impotentiam ignorantiā et malam volun
tatem:et ſic habēt radices meriti infectas: ꝓpter quod
fructū meritoriū ꝓducere nō poſſunt niſi iuuentur ab
illo:de quo in pſ̄.xxvj. Dn̄s illuminatio mea ⁊c̄. Dn̄s
inquit iuuās noſtram impotētiam per donum fortitu⸗
dinis:qa ipſe eſt dn̄s fortis et potēs:in pſ̄.xxiij. Dn̄s
iterū illuminatio: qua auferꝫ noſtra cecitas ⁊ ignorā⸗
tia:et illuminatꝫ intelligētia per donum diſcretionis et
ſapiētie:quia ipſe eſt lux vera que illuminat omnē ho⸗
minem Joh.j. Dn̄s tertio ſalus:qua ſanatꝫ noſtra vo⸗
luntas et dirigitꝫ ad amandū ea que dei ſunt per donū
charitatis. Tu ſis ſalus mea ab extremis terre Eſaie.
xlix. Sic appēdit tribus digitis molem terre Eſaie. xl.
Secundū etiam patet: quia iſta benedicta trinitas eſt
ſcutum ꝓtegēs nos ab omnibꝫ malis p̄ſentibus:ſicut
oſtenſum eſt. F.iiij.30. Et futuris ſicut patet ꝑ exem⸗
Exm̄ plum de Socrate:de quo narrat cōmētator ſuꝑ Boe
tiū de diſciplina ſcholariū:ꝙ cū accuſatus eſſet ꝙ librū
feciſſet de deo ⁊ nō de dijs: cōpulſus fuit haurire ve⸗
nenū in noīe dei:quo hauſto nihil ſibi nocuit: poſtea
vͦo cōpulſus fuit haurire in noīe deorū:et ſtatim mor⸗
tuus fuit. Si eñ paganus mortē euaſit corporis in no
mine vnius dei:maiori rōne chriſtiani fide trinitatis
formata:mortem euadent eternā: vt omnis qui credit
in ipſum nō pereat:ſed habeat vitam eternā Joh.iij.
16 ¶ Q̄tum ad quartā partē huiꝰ articuli. Primo ſimi⸗
litudinē vnitatis in nobis omne peccatū deſtruit mor
tale. Secūdo ſimilitudinē trinitatis:quatuor deſtruūt
genera hominū peccatorū. Primū patet per Aug. de
doctrina chriſtiana.li.j. Omnes inquit deū eſſe cōſen⸗
tiūt:ꝙ ceteris rebus quis anteponat. Cū ergo peccās
mortaliter:quocūqꝫ genere peccati: aliq̄d ī ſuo amore
in rebus alijs deo anteponat:certū eſt ꝙ illud interpre
tatiue deum ſuū reputat:ſicut patet. A. xxvij. 38. Et
P.viij.11. Et. R.vj.7. Propter qđ de q̄buſdā gulo⸗
ſis voluptatē carnis rebus alijs plus amātibꝫ:dicitur
ad Phil.iij. Quorū deus vēter eſt. Secundū etiā ꝙ
quatuor genera peccatorū ſimilitudinē in animabus
ſuis deſtruunt trinitatis q̄tum ad appropriata. Patet
primo: quia mali mūdi potētes:qui potētia ſua in do⸗
minio ſuo abutuntꝫ ſimilitudinē deſtruūt attributi pa
tris:quia potētia mundiali qua abutuntꝫ:potentiā de⸗
ſtruunt animarū. Et dū potētia vana ſupra deū in mē
bris ſuis iniuſte eleuantꝫ vel eleuari cupiūt ſub ptāte
diaboli in culpa et pena deijciuntꝫ Ezech. xxviij. Pro
eo ꝙ eleuatū eſt cor tuū ſicut cor dei: dabo te in cinerē
in cōſpectu omniū viuentiū. Secūdo quia mūdi mali
ſapiētes:vel quia credere nolunt:niſi qđ ratiōe appre⸗
hendere poſſunt:vel qui ſapiētia quā habēt in falſita⸗
tibus et malicijs abutuntur:ſicut patet. S.iij.arti.vj.
veram ſapientiā: ⁊ ſic attributū filij in anima deſtruūt:
qui dicētes ſe eſſe ſapiētes:ſtulti facti ſūt:ad Roma.j.
Tertio quia ſeipſos et mundū nimis amātes : et alijs
inuidētes q̄ꝫtum in eis eſt:bonitatē eneruant ſpūſſan⸗
cti. Primo quia in hoc ꝙ carnem nimis amāt:nihil di⸗
cunt bonum:niſi qđ videtꝫ bonum ſm̄ carnē vel mū⸗
dum:dicētes illud Sap̄.ij. Venite fruamur bonis q̄
ſunt. Secūdo in hoc:quia inuidi ſunt nolunt gloriam
alicuius audire niſi ꝓpriam:et in gloria ꝓpria id quod
dei eſt ſibi attribuūt. Et ſic tres ſunt:qui teſtimonium
dant in terra.j. Joh.v.cōtra illos tres:qui teſtimoniū
dant in celo. Spiritus.id eſt.diabolus ſuperbiā et po
tētie abuſum aqua.id eſt.ſapiētia terrena diabolica:et
ſanguis ꝓprij et inordinati amoris ⁊c̄.omnes iſti ⁊ his
ſimiles ſimilitudinē dei igne deſtruunt peccati. Quia
ſicut cera ad ignē liquefacta ſimilitudinē amittit ei im⸗
preſſam. Ita anima ad ignem cōcupiſcētie oculorum:
vel ſuperbie vel carnis calefacta:ſimilitudinē amittit
dei: quia ſuꝑcecidit ignis. Et veraciter dicere poterūt:
ſigna noſtra nō vidimus:in pſ̄.lxxiij. Eccl. xvj. A tri
bus impijs deſeretꝫ ſimilitudo ſuꝑple trinitatis: ꝓpter
qđ tres ſpecies odiuit anima mea Eccl.xxv. quia iſta
tria ſunt inſatiabilia Prouerb. xxx. Tria inquit ſunt
inſaturabilia:et quartum ꝙ nunꝗ̄ dicit ſufficit. ¶ In 17
quo notatꝫ quartum genus hominū : qđ iſtā imaginē
turpiter dehoneſtat. Illi ſunt ebrioſi: nam illi volun⸗
tate nunꝗ̄ dicunt ſufficit:qđ ex hoc videre poteſtis:ꝙ
aliquotiēs ſalſa comedunt vt plus bibant. More cu⸗ Exm̄
iuſdam ioculatoris:de quo audiui:ꝙ cum eſſet in tem⸗
peſtate maris cepit ſalſas carnes comedere in magna
quātitate: et cū alij flerent et orarēt:queſitum eſt ab eo
cur mādücaret. Reſpōdit:multū habeo hodie bibere:
ideo carnes ſalſas oportet me comedere. Pro tanto iſti
ſunt ſimiles illi:quia ſicut ipſe vadēs ad mare ad mor
tem corporis:comedit carnes ſalſas. Ita iſti euntes ad
tabernas ad mortē animarū comedūt ſalſa: vt multū
bibant. Iſti turpius et plus ſimilitudinē deſtruūt tri⸗
nitatis:quia trium predictorū quilibet amittit vnam
ꝓprietatē: vni trium perſonarum appropriatā : vnus
potētiam:alius ſapiētiam:tertius bonitatē:ſicut patet
ex predictis. Ebrius vͦo omnia tria ſimul amittit: ⁊ ſic
tria ſunt difficilia:et quartū penitus ignoro. Prouer.
xxx. ¶ Iſta mala quaternitas de multis animabꝰ illā 18
benedictam expellit trinitatem: de qua Eccl.xxv. In
tribus beneplacitū eſt ſpiritui meo.id eſt. in tribꝰ per⸗
ſonis:qui teſtimoniū dant in celo:et in tribus etiam q̄
fiunt in terra. ¶ Exemplo quorundā philoſophorū : Exm̄
de quibus tale oſtenditꝫ exemplū. Quidam imperator
vocatis ſex philoſophis a tribꝰ primis queſiuit: quid
eſſet qđ eis plus placeret in terra. Primus dixit:ꝙ plꝰ
ei placuit:ꝙ voluntas non habet qđ vult : quia cum
mūdus nūc ſit malus⁊ ſi malorum voluntas impleri
poſſet:foret peſſimus. Secundus dixit: ꝙ plus ei pla⸗
cuit ꝙ voluptas eſt mixta miſerijs:ſicut patet de gula
luxuria et omnibus alijs : quia aliter homines eſſent
nimis voluptuoſi. Tertius ꝙ oīs nota ſeu error finē
habet:quia aliter meliꝰ eſſet malis ꝗ̄ bonis. Et ſic tria
ſunt:que bene gradiuntꝫ Prouerb.xxx. A tribꝰ ſecun⸗
dis queſiuit:de quibus rebus in terra plus mirarentꝫ.
Primus dixit:ꝙ de his ꝙ illi qui ſapiētiores reputantꝫ
ſunt ſtultiores:ſicut patꝫ. S.iij.18. Secūdus ꝙ de hoc
ꝙ illi qui pulchrius loquuntꝫ peius faciūt: ſicut patet
de executoribus et hypocritis. Tertius ꝙ de hoc ꝙ q̇s
audet in tali ſtatu viuere:in quo nō audet mori: quia
ſi in illo ſtatu moriatꝫ damnabitꝫ: ab illo qui appendit
tribus digitis molem terre Eſaie. xl. T v

Tribulatio et anguſtia in⸗
uenerūt me:in pſ̄.cxviij. Et ideo ad tribula⸗
tionem calamus cōuertitꝫ ſcribentis. Circa cuius de⸗
ſcriptionē. Primo oſtendetꝫ:que ſit tribulationū occa⸗
ſio:cauſa et origo ex parte tribulatorū. Secūdo ꝙ pro⸗
pter malos boni tribulantꝫ. Tertio ꝙ mali frequēter
minus in hoc ſeculo tribulantꝫ q̄ꝫ boni. Quarto quō
tribulatiōes impedire poterimus. Quinto quare de⸗
continue et ſemꝑ cum culpa peccatores non flagellat.
Sexto quare tribulatio frequēter redit. Septimo: ꝙ
pauci boni eam impedire nō poſſunt. Octauo que ſit
dei intentio tribulationem imittentis. Nono quis ſit

effectus vel finis tribulatiōis ex parte tribulatorum.
Decimo tribulatorū reſponſio et obiectio cōtra predi⸗
cta cum reſponſione. Undecimo ꝙ omnis tribulatio
quā patimur eſt iuſta. Duodecimo: ꝙ de nulla tribu⸗
latione eſt cōtra deum vel alios tribulantes murmu⸗
randum. Tredecimo: ꝙ ꝓpter tribulationes non eſt a
bono ꝓpoſito vel opere ceſſandum.
Arti. j. ¶ Ratione primi eſt ſciendū: ꝙ aliqui tribulationes
1 pluuie et ſiccitatis ⁊ hmōi attribuebāt planetis: ⁊ cau⸗
ſis naturalibꝫ. Unde diligēter inquirūt: quis planeta
tunc regnet: et ꝙ̄ diu regnabit et hmōi queſtiones va⸗
nas et friuolas faciūt: quorum dictū videt̄ eſſe contra
rationē et cōtra ſacram ſcripturam: et contra legem ca
nonū. Primū patet: quia ſi iſte pluuie mundū deſtruē⸗
tes: eſſent ex naturali cauſa: minus caderēt in eſtate q̄ꝫ
in hyeme: cōſequēs eſt falſum: ergo antecedens: cōſe⸗
quentia patet: tam naturali ratione: q̄ꝫ ſenſibili expe⸗
rimento. Cum eīm pluuia ſit cauſata de humoribus ⁊
exhalationibꝫ in altum attractis in eſtate: quādo ſol q̇
huiuſmodi humores deſtruit et conſumit plus nobis
appropinquat: ⁊ maiores habet calores et virtutes per
naturalem rationem: videt̄ ꝙ tunc deberēt tales aquo
ſitates minus in aere abundare: ⁊ per cōſequēs minor
pluuia generari. Hanc eīm cauſam aſſignat phus. li. ij
meta. c. vj. Quare videlicet plus naturaliter pluit in
hyeme: quia ſol q̇ humores ex quibꝫ nubes et pluuie
generant̄: eſt plus a nobis elongatus. Hoc etiā quo⸗
tidiano et ſenſibili patet experimento. In terris enim
multum calidis: et ſoli multum appropinquātibꝫ rara
eſt pluuia: intm̄ ꝙ in egypto que directe eſt ſub ſole in
meridie: vt dicit̄ nūq̄ꝫ eſt pluuia: ſed quicquid ibi cre⸗
ſcit: creſcit ex irrigatione nili vel aliorum irriguorum.
Cuius cauſa eſt: quia ſol oēs humores ibi conſumit ⁊
deſtruit. Et ſi tantū deſtruit vbi tantū appropinquat:
ergo vbi plus appropinquat plus deſtruere: et minus
pluere deberet. Sed in eſtate plus appropinquat ḡ ⁊c̄.
Cuius contrariū tamē videmus: quia in omnibꝫ iſtis
tempeſtatibꝫ et pluuiarū peſtilentijs cōiter in hyeme
eſt pulchrū tempus: et in eſtate et ſpecialiter qn̄ debe⸗
ret eſſe tempus ſicciſſimū: ſicut in diebꝰ canicularibꝫ
eſt turpiſſimū. Intm̄ enim phus reputat mirabile: ꝙ
ſi illis plueret diebꝰ: q. ij. phiſicorū dixit: ꝙ caſu pluit
ſub cane. id eſt. ſub tali ſigno. Potius ergo videntur
tales peſtilentie ortum habere et cauſari a cauſa volū⸗
taria. id eſt. a peccato qd̓ ex mala oritur voluntate: q̄ꝫ
2 a cauſa naturali. ¶ Huic etiā videt̄ concordare ſacra
ſcriptura. Querendū eſt eīm ab illis: qui dicūt ꝙ pla⸗
3 neta hoc facit: quis planeta regnauit tp̄e diluuij Noe
quādo cataracte celi aperte ſunt Geñ. vij. et pluit qua
draginta diebꝫ et noctibus: et deſtruxit totam terram
cū omnibꝫ cōtentis: quis autē planeta vel cōſtellatio
illius pluuie occaſio fuit: niſi peccatū. Ille eīm planeta
videlicet peccatū tunc regnauit: et pluuias illas occa⸗
ſionaliter cauſauit. Optimus nāqꝫ aſtrologus deus:
illā aſſignauit cauſam Geñ. vj. vbi ſcriptura. Vidēs
inquit deus ꝙ malicia multa hominū eſſet in terra: et
cūcta cogitatio eius intēta ad malum omni tp̄e: peni⸗
tuit eum ꝙ feciſſet hominem. Et cito poſt. Corrupta
eſt terra coram deo. Et iterū. Repleta eſt terra iniqui⸗
tate: et ideo diſpergam eos cum terra. Ecce qualis pla
neta tunc regnauit. qui terre diſperſionem cauſauit.
3 ¶ Iterum querēdū eſt ab eis: quis planeta regnauit
tempore Dauid: quādo facta eſt fames in diebus eiꝰ
annis tribꝫ iugiter. ij. Reg. xxj. Certe planeta crudelis
dominij hanc cauſauit: ſicut patet ibidem. Conſuluit
inquit Dauid oraculum domini: dixitqꝫ dn̄s propter
Saul: et domū eius et ſanguinē: quia occidit gaboni⸗
tas. Illi eīm gabonite fuerūt pauperes in populo ordi
nati: ad opera videlicet ad aquā portandā et ligna ce⸗
denda: ſicut patet Joſue. ix. q̇a ergo Saul illos afflixe
rat et occiderat: fame tota terra oppreſſa fuit: illiꝰ ergo
crudelitas planeta fuit famem cauſans. Qꝛ ergo mira
bile ſi modo ſit pluuiarū tempeſtas quando maior eſt
luxurie corruptio et malicie cogitatio q̄ꝫ in diebꝫ Noe
quia mille falſitates et nouitates et modi peccādi ſunt
modo inuēti: qui tūc nō erant. Qꝛ mirabile: ſi fames
populum affligat: quādo maior eſt dominorū crude⸗
litas: ſicut patet. D. xij. quaſi per totū ⁊ ſpecialiter: xvj
ꝙ̄ in diebus Saulis. Cū ergo p̄teritorū exhibitio ſit
futurorū certitudo: patet ꝙ illi planete: qui tūc regna⸗
bant: et illa cauſabant: nūc regnant: et iſta q̄ patimur
cauſant. Iterū querendū eſt ab eis q̇s planeta regna⸗
uit tp̄e Helie. iij. Reg. xvij. quando non pluit annis
tribus et menſibus ſex: quando tanta fames terrā oc⸗
cupabat: ꝙ nec erat herba equis. Certum eſt ꝙ plane⸗
ta qui tūc fuit in terra et male turbauit illam. Sed q̇s
ille fuerit: patet per hoc ꝙ reſpondit Helias ꝓpheta
regi malo Achab. Nō ego inquit turbaui iſral: ſed tu
et domꝰ patris tui q̇ relinq̄ntes dn̄m ⁊c̄. iij. Reg. xviij
¶ Qua in re penſandū eſt: ꝙ illi qui peccando deū de⸗ 4
relinquunt: et diabolo adherēt: terram tempeſtatibus
et vindictis et fame turbant. Et ꝙ peccatū eſt planeta
regnans: qui nos conturbat. ¶ Idē patet Leuit. xxv.
Et Deut̄. xxviij. vbi deus ꝓ fractiōe mandatorū mi⸗
nat̄ omnia mala: ergo fractio mādatorū dei eſt planeta
qui mala illa ibi minata cauſat. Et ponat̄: ꝙ natura⸗
liter euenire deberēt: ſi dei mādata cuſtodiremꝰ: deus
illas cauſas naturales impediret: ſicut ibi patet ex to⸗
to ꝓceſſu illorum duorum capitulorū. Sunt ergo iſta
mala dei vindicte. Huic etiam cōcordat lex canonica
dicens ꝙ ꝓpter maliciā hominū mūdus fame et penu
ria affligit̄. xvj. q. j. reuertimini. Exemplū ad hoc ha⸗ Exēm
betur: quo fertur: ꝙ in quadam patria locuſte patriā
ad modum egypti vaſtauerūt: quarū aliquas incole
capiētes: in vtraqꝫ ala cuiuſcūqꝫ tres inuenerūt lr̄as:
quas cū diligēter legerēt: inuenerūt: ꝙ in vna ala fuit
ſcriptum: ira: in alia dei. Sicut enim ꝓpter pctm̄ terra
fuit primo maledicta Geñ. iij. Ita nūc. Unde Chry⸗
ſoſtomus ſuper illo Matth. vj. Querite primū regnū
dei. Dictū inquit eſt homini. Maledicta terra in ope
tuo ⁊c̄. Vides quoniā ꝓpter peccata hominū maledi⸗
citur terra. Ita ꝓpter bona opera benedicit̄. Tu ergo
iuſticiam quere: et non deerit panis: quoniam ſicut ꝓ⸗
pter mala opera fructus terre ſubducit̄. Ita propter
bona abundat. Totum iſtud manifeſta cōfirmat̄ au⸗
toritate Hieremie. v. vbi quia nō metuerunt dominū
qui dat pluuiam temporaneā et ſerotinā in tempore
ſuo: et plenitudinē annue meſſis: ſtupor et mirabilia
facta ſunt in terra. Qd̓ cum ſentirēt: dixerūt. Iniqui⸗
tates noſtre declinauerūt hec: et peccata noſtra prohi⸗
buerūt bonū a nobis. Ad idem in ps̄. cvj. Terrā fru⸗
ctiferam in ſalſuginē a malicia inhabitantiū in ea. Ad
idem lex ciuilis in Autent. vt non luxurient̄ contra
naturam. Coll. vj. §. omnibus: circa medium: vbi reci
tato iurandi abuſu dicit. Propter talia delicta fames
et terremotꝰ et peſtilentie fiunt. Ad idem eſt ſacra ſcri⸗
ptura. I. xiij. 9. Et Ezech. xiiij. Terra inquit cū pecca⸗
uerit mihi: extendam manum meam ſuper eam: et con
teram virgam panis eius et immittam in eam famem
et interficiā de ea hominē et iumēta. Et Eſaie. v. Tri⸗
ginta modij ſementis faciēt modios tres. Et Geñ. xlij
vbi illi filij Jacob peccatū ſuū: quomō contra fratrem

ſuum peccando: et in eo cõtra deum delinquẽdo recognoſcentes dixerũt. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratrẽ noſtrũ: videntes anguſtias anime eius dum deprecaret nos et non audiuimus: idcirco venit ſuper nos tribulatio. Idem patet Amos. iij. vbi p̃mo recitat ꝓpheta ex ore dei quomodo in populo illo fuerunt raptores et oppreſſores: et multis modis pctõres: ex quo concludit dicens: ꝓpterea hec dicit dñs deus: tribulabitur et circuĩetur terra et detrahet ex te fortitudo tua: et diripient edes tue.

Arti. ij.

5 ¶ Sed cũ tẽpeſtates et fames et bella et miſerie ꝓpter peccata accidãt malorum: mirabile videt: quare boni eandem ſuſtinent fortunam: qui eam non cauſauerũt. Ad cuius declarationem eſt ſciendũ: ꝙ ſicut frequẽter in ſacra ſcriptura legunt multi ꝓpter peccata aliorum puniti. Ita credit adhuc. Qđ autem multi ꝓpter pctã aliorum puniunt malorum: patet in canone. j. q. iiij. eccleſia per totum. Et non ſolum poſſeſſiones ꝑdunt ſicut patet Exodi. ix. vbi grandine et alijs tẽpeſtatibus egyptiorũ poſſeſſiones perdite ſunt. Sed etiam animalia: et omnia primogenita conſumpta ſunt. Idem ptz j. Reg. xv. vbi ꝓpter peccata amalechitarũ animalia eorum deo iubente iuſſa ſunt interfici. Quid ergo mirũ eſt: ſi modernis tpibus deus animalia occidat ꝓpter nr̃a peccata et poſſeſſiones: et blada pluuia deſtruat et tempeſtatibus. Et non ſolum tunc ratione carentes: ſed etiã pueri et homines malicia carentes ꝓpter malos puniebant. Sicut patet de ſodoma et gomorra: in qua multi pueri: qui nũꝙ̃ peccauerũt flãmis traditi ſunt. Sic etiam patet in diluuio Noe Geñ. vij. vbi tam poſſeſſiones ꝙ̃ animalia: et pueri innocẽtes ꝓpter alioꝝ pctã ſubmergebant: et boni tedium patiebant. Idem patet Joſue. vij. vbi per peccatum Achan exercitus contra Hay corruit. Sicut patet. B. ij. 47. Idẽ ptz. ij. Reg. xxj. vbi certũ eſt: ꝙ in fame illa multi erant afflicti ratione ſocietatis. Et. iij. Reg. xvij. qñ non pluit annis tribus et menſibus ſex. Idẽ etiam ptz Jone. j. vbi nauis ꝓpter vnũ a facie dei fugitiuũ piclitabat. j. Reg. iiij. ꝓ peccato Ofni et Phinees exercitus dei victus et arca dei captiuata legit. Et Dauid populũ numerat: quo peccato gladius dñi deſeuit in populũ. j. Paralipo. xx. Nauicula etiã in qua erãt ſancti apoſtoli ꝓpter Jude ſocietatem: fluctibus turbabat: ſicut patet. xxiiij. q. j. non turbat et diſ. xlv. ſed illud. Qđ ergo mirũ: ſi modernis tpibus infantes et pueri innocẽtes ꝓpter maioꝝ peccata fame moriant: et nimijs pluuijs ſubmergant: et ꝓpter malos in bello vincant: et ꝓpter dei fugitiuos et peccatores in omnibus male ꝓſperent: et tribulationẽ patiant. Quorum quilibet dicere poteſt illp pſ. cxviij Defectio tenuit me ꝓ peccatoribus derelinquẽtibus legẽ

6 tuam. ¶ Sed cum deus nihil iniuſte et cõtra rationẽ agat: qua de cauſa ſic poſſeſſiones et bruta et innocentes ꝓpter nocẽtes puniat oportet inueſtigare. ¶ Pro quo eſt ſciendũ ꝙ nobis peccãtibus: iuſte mortalitatẽ immittit animalibus. Illa enim omnia que in mundo creant recepimus cum cõditione: vt deo ſeruiremus et mandata eius cuſtodiremus: qđ quia non facimus iuſte ea aufert et terram in ſterilitatem cõuertit: vt qui auctorem noſtrũ per beneficia cognoſcere nolumus: ſaltez per ſupplicia ſentiamus: ſicut patet. j. q. iiij. eccleſia. §. his reſpondet. De filijs autem qui cum patribus perdunt: ſicut in ſodomis. Et de illis qui pro peccato Dathan et Abiron viui deſcẽderũt ad inferos. Numeri. xvj. diſtinguendũ eſt: quia aut paterna crimina ſequi voluiſſent ſi vixiſſent. Et tũc deus miſericorditer agit eos ſubtrahẽdo: vt per mortem temporalẽ: penã euadant eternã: quã meruiſſent ſi vixiſſent. Probant hec. j. q. iiij. eccleſia. §. item per malos. Aut ſequi noluiſſent: et tũc deus eis iniuriam nõ facit: eos de huius mũdi miſeria tẽpeſtiue auferendo. 7

¶ Si vo ratio queratur de paruulis qui parẽtibus peccantibus fame affligunt: et de alijs bonis viris. Reſpondet ꝙ frequẽter in ſacra ſcriptura legit deus filios puniuiſſe ꝓ patribus: et iuſtos ꝓ iniuſtis temporaliter: eternaliter vo nunꝙ̃. Et ſic quando dicit ſe eſſe deum zelotem viſitantem peccatũ parentum in filios. Exodi. xx. vſqz in tertiam et quartam generationẽ: de pena intelligit temporali. Que q̃tum ad paruulos duabus de cauſis iuſte agitur: ratione neceſſarie cõmixtionis: vix enĩ poſſent patres fame affligi: niſi etiam filij: qui cũ ipſis manẽt ſimul fame affligerent. Sicut nõ poteſt humor ab arbore ſubtrahi: nec arbor deſiccari: niſi etiam rami deſiccent. Qui enĩ vult facere ꝙ arbor deficiat: neceſſario facit etiã ramos deficere. Sic in ꝓpoſito. Nec eſt hꝫ cõtra diuinã iuſticiã: qa ſicut iuſtus papa ꝓpter vnius regis vel vnius dñi delictũ: regnũ vel ciuitatẽ ponit ſub interdicto: extra de ſpõſalibus: non eſt nobis. Et ex de officio delegati: ſan. Et ꝓpter vnius excõmunicati cõtumaciam multi puniunt: qui cum eo cõmunicare nõ poſſunt. Et iuſtus rex ꝓpter crimen leſe maieſtatis filios exheredat. vj. q. j. c. quero. §. ſi quis cũ militibus Et ꝓpter vnius rebellionẽ ciuitatẽ obſidet et fame eã affligit: et lapides et ſagittas ꝓijcit: in qua tamẽ ſunt multi paruuli: qui nũꝙ̃ peccauerũt. Per iuſticiã eccleſiaſticã ꝓpter patris hereſim: filij exheredant. Sicut ptz in decreto. vj. q. j. verũ ex. de heret. ſi quis. et. c. vrgentis. v. ſi quis. Sic iuſtus deus Adam peccante: omẽs poſteros ſuos temporaliter puniuit. Item puniũtur paruuli pro patribus fame: et huiuſmodi ratione redundationis: quia patres videntes eos ſic affligi plus affligunt. Sicut ergo ſubtractio poſſeſſionũ et mortalitas animaliũ redundat in ipſos peccatores: nec ꝓpter ipſas ſit poſſeſſiones vel animalia: ſed ꝓpter pctõres: vt in illorũ ſubtractiõe puniant. Ita punitio et fames paruulorũ in parentes: qui hec vident: redundat. Sic Dauid puniuit morte filij. ij. Reg. xij. dicẽs. Filius q̃ natus eſt tibi moriet. Eos ergo puniendo peccatores: punire intẽdit: ſicut qui cattulũ verberat coram leone: intendens leonẽ per hoc caſtigare. Propter tales ergo cauſas paruuli eius ducti ſunt in captiuitatẽ Threñ. j Et comedẽt mulieres paruulos ſuos Threñ. ij. Et defecit paruulus et lactans in plateis: ibidẽ. Et paruuli petierũt panẽ: et nõ erat qui frangeret eis Threñ. iiij.

¶ Qũtum vo ad maiores: et qui ſunt etatis ꝑfectioris: 8 qui vident eſſe boni: et hmõi peſtilentias minime vident cauſare: qui tamen cũ alijs affligunt: reddit Auguſtinus cauſam de ciuitate dei. li. j. c. iiij. dicens: ꝙ cũ malis affligunt: quia eos nõ corripiunt. Cuius negligentie triplicẽ dicit eſſe cauſam: laborem: verecundiã et cupiditatẽ: quia tepidi ſumus in his que ad deum et noſtram et ꝓximorũ pertinẽt ſalutẽ. Et etiã verecundi laborem nolumus impẽdere: et vbi labor nõ requiritur verecũdia nos retrahit. Quos vo nec labor nec verecũdia retrahit: impedit cupiditas. Cum videlicet eorũ inimicitias deuitamus: ne impediant vel noceãt in iſtis temporalibus: ſiue quas adipiſci adhuc appetit noſtra cupiditas: ſiue quas amittere formidat infirmitas. Iure ergo eis iſtam vitã qñꝙ̃ amarã ſentiunt: cuius amãdo dulcedinẽ peccatoribus amarã eſſe noluerũt. Huic cõcordat decretũ. diſ. xlv. ſed illud. Et accipit ex verbis Hieronymi ſup Hieremiã. Vno inq̃t peccãte ira dei in populũ deſeuit vel venit. Et querit

quomõ hoc accidere poteſt. Et reſpõdet: qñ inquit ſa
cerdotes qui populo pſunt erga delinquẽtes beniuoli
videri volunt et verentes peccantiũ linguas: ne forte
de eis male loquerent̃ ſacerdotalis ſeueritatis imme-
mores: nolunt cõplere qđ ſcriptum eſt. j. Timoth. v.
Peccantẽ coram omnibus argue: vt ceteri metum ha-
beant. Nec illud apoſtoli. j. Cor. v. Tradidi hmõi ſa
thane in interitũ carnis: vt ſpũs ſaluus fiat. Que eſt
iſta bonitas et miſericordia vni parcere et omnes in
diſcrimen ducere? Polluit̃ enĩ populus ex vno pecca-
tore: ſicut grex ex oue morbida: ſicut patz. E. vij. 4. Et
J. xiij. 39. et. 40. Patet ergo ex his Auguſtini et Hie
ronymi verbis: ꝙ illi qui bonorũ viroꝝ locum tenent
qui etiam boni apud mundũ reputant̃ in tribulatio-
nibus non ſunt imunes: dum illis qui tẽpeſtates cau-
ſant ſunt nimis ſociales: qui vo in nullo cõſimili reus
eſt: ideo cum eis affligit̃: vt meritũ et gaudiũ ei in celo
amplius cumulet̃. Et ꝓpter alias cauſas: de quibꝫ in-
fra. e. c. xxxiiij. Propter has enĩ cauſas multe tribula-
tiones iuſtorum: in pſ. xxxiij.
Arti. iij. ¶ Ex quo omnes tribulatiões ex peccato cauſantur.
9 Et boni etiã ꝓpter malorũ ſocietatẽ tribulant̃: mirabi-
le eſt quare mali frequẽter in hoc mũdo minus tribu-
lant̃: quia ex hoc: ꝙ ipſi ſunt tribulatiõis cauſa: videt̃
ꝙ ipſi debeant plus tribulari. Sed hoc mirabile eſſe
non debet: tribulationẽ et modum tribulationis: tam
bonorũ ꝙ̃ malorũ conſideranti. Deus enĩ ſe habet ad
bonos ⁊ malos: ſicut rex ad filios et ꝓditores. Et ſicut
maritus ad vxorem: quã diligit et incorrigibilem. Et
ſicut medicus ad infirmũ de quo eſt ſpes cõualeſcẽdi
et ad deſperatũ. Quia ſi rex filios frequẽter delinquẽ-
tes: frequẽter et quaſi cõtinue caſtigari et verberari ꝑ-
mittit: ꝓditor autem qui virgam correctionis nõ ſen-
tit: in fine ſuſpendit̃. Ita qui filij: virga frequẽter cor-
rigunt̃: ꝓditor vo patibulo et gladio: et hoc ſemel ⁊ fi
naliter. Ita ſimplices ⁊ mediocres fideles virga famis
et tribulationis hic frequenter verberant̃. Sed diui-
tes et peſſimi: quos famis et tribulatio non atttingit:
ducunt in bonis dies ſuos: ſed finaliter tãq̃ ꝓditores
ad inferni patibulum deſcendũt. Iterũ ſicut maritus
qui vxorem diligit: frequẽter reprehẽdit et ad bonũ ꝑ
caſtigationẽ ducere nitit̃: peſſimã vo ad libitũ dimit-
tit. Sicut et pater filium incorrigibilẽ dicens: vade: et
fac qđ vis: nõ amplius intromittã me de te: incaſſum
laboraui: hereditatẽ meam nũq̃ habebis. Talis vxor
gaudendi materiã nõ habet de hoc: ꝙ ſic ad libitũ di-
mittit̃: quia hoc non eſt ꝓpter eius bonitatem ſed ne-
quiciam. Scit enĩ talis filius: quia ſic ad voluntatem
dimittit̃: quia caſtigatione et hereditate reputatur in-
dignus. Sic in ꝓpoſito: qui hic ſunt exempti a nume-
ro flagelloꝝ: ſignum eſt: ꝙ ſunt exempti numero ſpõ-
ſarum et filiorum dei: et hereditate celi priuant̃: et hoc
nõ eſt eis bonum ſignum: ſed optimũ damnatiõis in-
dicium. Idem exemplũ eſt de infirmo a medico deſpe-
10 rato. A. iiij. 3. ¶ Eſt ergo de talibus. id eſt. de bonis q̃
in vita iſta infortunia patiunt̃: et de malis qui in omĩ-
bus ꝓſperant̃ ſicut de hominibꝫ qui vadunt cũ ſole ⁊
cõtra ſolem. Qui enĩ vadũt cum ſole ante eos vmbrã
habẽt: ſed habẽt lumẽ a tergo: qui vo ecõuerſo: habẽt
econuerſo lumen et vmbrã. Sic qui vadunt cum deo
ſicut Noe: de quo Geñ. vj. Cum deo inquit ambula-
uit: multas habẽt tribulationes tedia ⁊ perſecutiones.
Iuxta illud. ij. Timoth. iij. Qui pie volunt viuere cũ
chriſto: perſecutionẽ patient̃. Sed in fine habebũt lu-
men illud: de quo in pſ. xxxv. In lumĩe tuo videbim⁹
lumen. Qui vo cõtra ſolem chriſtum ambulat: habet
quidem lumẽ ꝓſperitatis ante: quia ſeculo et ſeculi di
uitijs fruit̃. Iuxta illud Hieremie. xij. Via impiorũ
ꝓſperat̃. Et bene eſt omnibus qui male agunt. Et il-
lud pſ. lxxij. Ecce ipſi peccatores et abundãtes in ſecu
lo obtinuerũt diuitias. Habet tamẽ duo mala ⁊ duas
tenebras videlicet interiores et exteriores. Interiores
enĩ ſecum portat. Exteriores poſt tergum mortis inuẽ
niet: a quib⁹ iuſtus et hic tribulatus liberabit̃. Primũ
malum eſt: ꝙ qñ tribulatio cõtra eũ ſurgit extra conſo
lationẽ nullam inuenit intra. Vnde Aug. ſuper illud
pſ. xxxvj. In dieb⁹ famis ſaturabunt̃ ⁊c. Malus cũ
tribulari ceperit foris: nihil habet: ablata ſunt omnia.
In cõſcientia nullum ſolatiũ eſt: non eſt quo exeat: q̃a
dura ſunt: nõ eſt quo intret: quia amara vel mala ſunt
Merito ergo fit ei qđ ſequit̃: quia peccatores peribũt.
Quibꝫ enĩ locus nuſq̃ eſt: quõ non peribunt: non enĩ
illis locus eſt in his que foris ſunt: ibi enĩ patiunt̃ tri-
bulationes: nec in illis que intra ſunt: quia conſcientia
illos nõ cõſolat̃: nõ enĩ eſt illi bene ſecum: qui cũ malo
bene eſſe nõ poteſt. Quiſquis aũt malus eſt male ſecũ
eſt: ipſe enĩ pena ſui eſt: fugit ab inimico ille aut quo fu
gere poteſt: formica eſtate colligit: vnde hyeme viuat:
venit enĩ hyems tribulationis: et qui tunc nõ inuenit
qđ edat fame deperit. Vade ergo ad formicã o piger.
Prouerb. vj. Habet ⁊ aliud malum et tenebras exte-
riores poſt mortem eternas: qñ dicere poterit illud. In
tenebris ſtraui lectulum meum cũ illo diuite. Luc. xvj
cui dicit̃. Recepiſti bona ĩ vita tua. Ecce lumẽ ꝓſpe-
ritatis hic. Et Lazarus ſimiliter mala. Ecce tenebrã
ſeu vmbra in hoc mũdo. Nunc vo hic cõſolatur: ecce
lumen poſt. Tu vo cruciaris: ecce tenebre poſt. ¶ Qñ 11
ergo boni tribulationẽ ſuſtinent: cogitent quomodo
deus tribulationẽ ſuſtinuit: quomodo etiã matri ſue
et apoſtolis et martyribus et omnibus amicis ſuis tri
bulationẽ miſit. Iudith. viij. Per multas tribulatio-
nes tranſierũt fideles et gaudent: dicẽtes: cũ quodam Exiij
ſapiente: qui in tali ſtatu ſeipſum ad patientiam horta
batur et cõfortabat: gallice dicens. Deus nũq̃ habuit
amicum: quem nõ confudit in hoc ſeculo: quaſi dice-
ret: ergo nõ eſt vis de me: ſi ego cõfundar. Sic ſe in tri
bulatione confortauit populus dei. ij. Machab. vj. di
cens. Reputet inquit ea que acciderunt nõ ad interitũ
ſed ad correctionẽ eſſe generis noſtri. Etenim nõ mul-
to tempore ſinere peccatoribus ex ſententia agere: ſed
ſtatim vltionem adhibere magni beneficij eſt indiciũ:
nõ enĩ ſicut in alijs nationibꝫ dñs patiẽter expectat vt
eas cum iudicij dies venerit in plenitudine peccatorũ
puniat. ¶ In fine ergo dicent cum illo. B. iiij. 17. Exiij
Mali ergo vidẽtes bonos hic affligi et eos ꝓſperari:
timeãt cogitãtes et loquẽtes de ſeipſis et de ſimilibus
eis: ſicut loquit̃ beatus Gregorius in quadã homel.
Quando inquit cogito Iob ſedentẽ in ſterquilinio.
Ioannẽ eſurientẽ in heremo. Petrũ ſuſpenſum in pa-
tibulo. Iacobũ decollatũ Herodis gladio: hinc con-
ſidero: q̃tum deus puniat quos reprobat: et ſic flagel
lat quos amat. Et reuera magnũ habent timoris mo-
tiuũ: quia ex quo plura dei receperũt beneficia et dona
ſcilicet nature fortune et hmõi: diuitias et delitias ⁊ ho
nores: cõtra que maiora alijs cõmittunt peccata: ⁊ mi-
nus hic purgant̃ vel tribulant̃: veriſimiliter cogitare
poſſunt ꝙ a deo tanq̃ infirmi deſperati deſerunt̃: et a
diabolo tanq̃ animalia mactanda ad deſideriorum
paſcua ducunt̃ et paſcunt̃: vt ad penas eternas refer-
12 uent̃ cũ illis. B. iiij. 10. ¶ Qui enĩ hic a deo deſerit̃ a
demonibꝫ in deſiderijs malis fouet̃: eiq̃ parcũt: nec ita
grauiter in vita iſta illos ꝓſequunt̃ ne terreant̃ vel eũ

Ex†iij fugiant ſicut perſequunt̄ bonos. Sicut patet ꝑ para-
bolam: qua fertur ꝙ in quadam patria horribili tem-
peſtate omnibus campis vaſtatis: cum tempeſtas ad
campum cuiuſdam mali hominis veniret: audita fuit
vox in aere: pertranſite eum quia ipſe eſt totus noſter
Ex†iij et campus eius illeſus remanſit. Illis ergo qui bonos
dicunt ſeipſos vel alios quibus talia ſunt qui gaudēt
de hoc ꝙ mortalitatem vel tempeſtatē vel famem vel
infortunium que plus deſeruiūt: nec tñ cū vicinis pa-
tiunt̄ poſſet dici: ſicut fertur fuiſſe dictū cuidam vſu-
rario conſimili de cauſa glorianti et dicēti: ꝙ bene fuit
cum deo: non inquit alius: ſed multos ſocios habuiſti
in ſocietate demonū: qui circa tempeſtatē illā ſe intro-
miſerūt. Et nō ſolū ꝙ ſic ꝓſperent̄: et in talibꝫ tēpeſta-
tibus eis parcat̄ ex demonū venit aſtutia: ſed etiam ex
dei ꝓuidētia: q̄ vult: ꝙ de bonis q̄ faciūt hic remune-
rent̄: quia nullū bonū irremuneratū. Propter hoc eñ
retribuet abundāter facietibus ſuperbiā: in pſ. xxx.
13 ¶ Sed obijcit̄ ꝙ bonum qđ fit ꝓ amore dei non erit
irremuneratū q̄n remunerabit̄ hic vel alibi: bona vo
que infideles fecerunt ante aduentū chriſti que etiā fa-
ciunt adhuc illi vel mali chriſtiani: nō intēdentes ea ꝓ
deo facere: quare remunerata leguntur: ita ꝙ eis tunc
dederit regna ⁊ imperia. Sicut patet. D. xij. 34. ꝙ nūc
etiā eis diuitias det temporales. Cui reſpōdet̄ ꝙ ſicut
malum et peccatū qđ de ſui natura eſt malum: licet ex
operantis intētione cōtra deū non fiat: impunitum tñ
nō erit: aliter impuniti eſſent qui martyres occiderūt:
quia hoc cōtra deum facere nō intēdebāt: ſed potius
arbitrabant̄ obſequiū ſe preſtare deo: ita videt̄ ꝙ qui
facit opus qđ de ſui natura et de genere moris eſt bo-
num: ſicut paſcere eſuriētē: et hoc facere alteri in bono
qđ ſibi vult fieri qđ faciebāt infideles irremuneratus
omnino nō erit. Sed qui alijs peccatis exigentibus in
alia vita erūt remuneratiōe indigni: in iſta remunera-
buntur: quibus dicet chriſtus. Recepiſtis mercedem
veſtram Matth. vj.
Arti. iiij. ¶ Viſa tribulationū tam in bonis hominibus q̄ in
malis cauſa: vtile videtur cōſiderare qualiter iam cau-
ſatas eas deus reuocare et ceſſare voluerit et per quas
vias et opera ad hoc deuenire poterimus. Pro quo
eſt ſciendum ꝙ per quatuor vias ſeu opera et per qua-
tuor modos orandi hoc obtinere poſſumus.
14 ¶ Prima via eſt omnium malorum confeſſio. Ex quo
enim dictum eſt in articulo primo ꝙ peccatum eſt to-
tius cauſa peſtilentie: neceſſario ſequitur ꝙ deſtructa
per confeſſionem cauſa: ſequitur deſtructio effectus:
ſcilicet tempeſtatis. ¶ Prelati ergo tales vidētes tem-
peſtates et bella imminere: non ſolum deberent popu-
lum ad proceſſiones et orationes indulgentijs indu-
cere: ſed per cenſuras eccleſiaſticas eos ad confeſſionē
et cōmunionem ſicut in quadrageſima fieri ſolet com-
pellere deberent. Ratio eſt: quia indulgentia data ex-
terius peccato retento interius eſt emplaſtrum ſuper
plagam poſitum ferro in vulnere retēto. Melius eñ
eſſet ꝙ populus iret ad confeſſionem: q̄ ad proceſſio-
nem: quia cōfeſſio ſine proceſſione tribulationem mi-
tigabit et non econuerſo. Si ergo tempeſtas ad preces
veſtras: nō ſtatim ceſſet: qđ mirum: quia vix eſt tertia
pars veſtrum ſine peccato mortali. ¶ Nec quiſcunqꝫ
ſane mentis ſe difficilem reddere deberet in tali caſu ad
ad confitendum. Quis enim eſt ita fatuus: qui vide-
ret regem terrenum contra eum iratum intantum ꝙ
contra eum inciperet facere durum proceſſum: et gra-
uiſſimas accipere vindictas: qui eum confeſſione fa-
cta ſacerdoti non placaret ſi poſſet: et maxime ſi ſciret
ꝙ in culpa eſſet: ⁊ ꝙ rex iuſte contra eum procederet.
Ita in propoſito: quis eſt qui per apertiſſima ſigna
videt deum iratum: qui non dicit cum illo Eſaie. xij.
Cōfitebor tibi quoniam iratus es mihi. Si hoc pure
fecerit: deum ſibi reconciliabit: et vindicta ceſſabit. Et
dicet qđ ſequitur. Conuerſus eſt furor tuus: et conſo-
latus es me. ¶ Sed quia parum valet confeſſio: niſi
ceſſetur ab operibus malis: que ſunt tempeſtatum oc-
caſio. ¶ Secunda via eſt omnium operum malo- 15
rum: que mundum mutant et turbant et abuſus crea-
turarum dei: ceſſatio. Cum enim omnes creature quo-
dammodo ad noſtrum ſeruitiū et ſolatium facte ſint.
Sicut patet: A. x. 10. vt nos illarum accipientes ſerui-
tutem vtilem vel bonam bene et digne ſeruirem⁹ deo:
iuſtum fuit ꝙ q̄diu nos bene deo ſeruiuimus et crea-
turis ſuis ad eius vtebamur ſeruitium et honorem et
noſtrum vt deberemus ſolatium: ꝙ mundus cum
omnibus elementis et contentis ordinate nobis ſer-
uiret. At vbi incepimus eſſe nouitatum inuentores:
deo deordinati et odibiles: et creaturis ſuis contra
eum abuti in ſuperbiam iuſte permittit: immo facit
mundum cum elementis ⁊ omnibus creaturis nobis
deordinari: vt ſicut deo ſeruimus: ita illa nobis ſeruiāt 16
Et q̄a nō pōt oſtendi: quō a creaturarū abuſu ceſſare
debeāt: niſi oſtēdat̄ prius quō his abutunt̄: pri⁹ reſtat
oſtēdere quō in his delinquūt: quo viſo min⁹ erit mi-
rabile ꝙ illis omnibꝫ affligimur. ¶ Tempus eñ pul
chrum in choreis et cātilenis luxurioſis et curioſitati-
bus ad laſciuiā ꝓuocātibꝫ: cōtra deū expēdebāt: ſicut
patet. C. xv. per totū. ¶ Tpe vo pacifico maiores vte-
bant̄ ludis ꝓhibitis: ſicut torneamētis ⁊ hmōi: mino-
res vo in cupiditatib⁹ et bellis inteſtinis et ꝑuatis: ira
videlicet inuidia et nocumētis mutuis. Fructibꝫ ⁊ ter-
re fertilitate abutebant̄ in gula et ebrietate: plus ad vo
luptatē q̄ ad neceſſitatē. Animalibꝫ etiā abutunt̄: vel
q̄ illa cōtra dei ꝑcepta tenēt: ſicut illi q̄ plura habent
aīalia: de q̄bꝫ minimū nō occidūt vt vitā fame morē-
tis ſeruēt. Sicut ergo ab ingrato etiā prius data reuo-
cant̄: ſicut patet in. c. de gratitudine. Et. F. iij. 14. et. 15
Et. F. v. 5. et. 23. Et ſicut a baliuo veſtro in vno infi-
deli multa aufertis et ſuſpēditis. Ita de⁹ cui in tali ne-
ceſſitate vnū animal non dat̄: alia reuocat et in multis
alijs punit. Si eñ aliqua illorum eſſent deo data alia
mortalitate non occiderent̄. Sed quia nolunt minima
dare: maiora in mortalitate et bello amittūt. Vel quia
illarū lanā in tot vanitatibꝫ et ſuperbijs contra deum
expendūt. De illarū nāqꝫ lana ſolebant portare robas
et veſtes vni⁹ coloris vel recte ſtragulatas et recte ac-
quiſitas: ſed modo erit de multis coloribꝫ et cum mul
tis maledictionibꝫ: quia ſicut illas portāt atrauers. id
eſt. ex tranſuerſo ita ipſas lucrant̄: quia dū paucis fue-
rūt robis ſm cōditionē ſui ſtatus cōtenti: de redditibꝫ
ſuis eas emerūt: nūc vo q̄a elati ſunt: mltas et varias
varijs modis ſciſſas et ſumptuoſis modis pictas in-
gēmatas et deauratas portāt: q̄a vo multos timēt vt-
pote q̄a multos offendūt et deū pacis cū eis nō habēt
multas et vltra vires robas alijs dant: quibꝫ ab emu-
lis ſperāt defendi vel iniuſte vindicari vel iniuſte ca-
piunt obtinere: quas oēs cū alijs vanis expenſis q̄ de
redditibꝫ proprijs ſoluere nequiūt: de ſubditis rapiunt:
de mercatoribꝫ ad vſuras mutuāt: qđ tarde vel nunq̄
ſoluunt: quia deum pacis cum eis non habent: ſicut 17
patet. E. iij. 22. ¶ Argento etiam abutuntur: quia qđ
factum eſt vt pro expēſis ſoluatur: illud in alios vſus
expendunt: inde vaſa et ornamenta precioſa facien-
do: vt de argento comedant: et ramuſculum corſi

ꝓ cibo ſoluant. Melioꝛ fuit modus antiquitus co-
medere videlicet de ligno: et ſoluere pecuniã: ꝙ econ-
uerſo. Ille enĩ modus fuit ſanioꝛ ꝓ anima ementiũ et
vtilioꝛ ꝓ vendẽtibꝫ: quia melius et cordi delectabiliꝰ
eſſet ꝑcis habere ſex denarios ſtatim ſolutos: ꝙ talliã
quinqꝫ ſolidoꝝ q̃ nũqꝫ ſoluent. Heu mutatꝰ eſt co-
loꝛ optimꝰ. Immo nõ ſolũ coloꝛ ſed valoꝛ qꝛ moneta
quarundã terraꝝ q̃ ſolebat eſſe optima qꝛ argẽtea: nũc
eſt peſſima: qꝛ lignea q̃ꝫtũ ad illos de quibꝫ patria cla-
mat: qꝛ nihil ſoluũt niſi ramuſculos queruli. Nũc vͦ
aliarũ ꝑualet moneta terrarũ: qꝛ melioꝛ eſt moneta cu-
prea ꝙ lignea: de hac materia nota. B.ij. 24. De hac
vͦ monete mutatiõe videt̃ ꝓphetaſſe Eſaias. j. Argẽ-
tũ inq̃t tuũ verſum eſt in ſcoꝛiã. Et quaſi cauſam aſſi-
gnãs: ait. Principes tui infideles: q̃ ſicut male lucrant̃
ita male expendũt: qꝛ argẽtũ illoꝛũ libẽtius expendũt
ad aliã ꝙ ad eccleſie fabricã: vt modo quo venit vadat
et finis principio cõformet̃. Legibꝫ etiã et iuribꝫ abu-
18 tunt̃: ſic patet. A. xiiij. 8. In iſtis enĩ eſt mirabilis mu-
tatio: q̃a pauci legiſte eſſe ſolebant et magna equitas:
modo ecõuerſo multi ſunt tales et parua veritas: pau-
ca eſſe ſolebãt iuramẽta ⁊ magna fidelitas: minimo iu-
ramẽto credebat̃: modo tñ iurant: ꝙ nemo eis credit.
Omnibꝫ etiã officijs abutunt̃: et miniſterijs et artibꝰ:
q̃a dũ in officijs diuerſis miniſtri ducebant̃: fideliꝰ ea
peregerũt. Sed poſtqꝫ ea emerũt: oĩa ꝑuerterunt. Sic
cõiter quaſi in omñi arte mechanica plus ſolito ſtudet̃
ad vanitatẽ et nouitatẽ: ex quo ſequit̃ opa illoꝝ nouo
modo facta libris nouis aſſimilant̃ q̃ omẽs ſunt falſi.
Et in omĩbꝫ iſtis vanitas vanitatũ: ⁊ omnia vanitas
Eccl's. j. Et qđ mirabile eſt ꝙ rebꝫ abutunt̃ exterioribꝫ
ex q̃ aĩabꝫ ⁊ corpibꝫ ⁊ ſtatu abutunt̃ ꝓprio: maioꝛ enĩ
ps hoĩm aĩam ⁊ oĩa mẽbra corpis potiꝰ ⁊ libentiꝰ dia
boli ꝙ dei exponũt ſeruitio ⁊ hꝫ a iuuẽtute. Maioꝛem
enim maliciam in cupiditatibus ⁊ iuramentis ⁊ alijs
ſcit mõ puer ꝙ ſolebat ſcire ſenex: hꝫ q̃tũ ad aĩaꝫ. Q̃tũ
vͦ ad corpis mẽbra oculos omñi exponunt vanitati in
vidẽdo. Os omñi iurationi ⁊ falſitati ⁊ deriſioni ⁊ de-
tractioni. Aures libentiꝰ male auditioni ꝙ ꝑdicatiõi.
Mẽbra inferioꝛa luxurie. Manꝰ illoꝛũ ſanguine ple-
ne ſunt ad pugnandũ ꝑcutiendũ furãdũ pare. Pedes
illoꝝ ad malũ currũt Prouer. j. Et breuiter a plãta pe-
dis vſqꝫ ad verticẽ capitis ⁊c̃. Eſa. j. Statu etiã ꝓprio
intantũ abutunt̃ ꝙ vix eſt aliq̃s de ſtatu ſuo ꝯtentus:
vel q̃ꝫtũ ad acquiſitionẽ ſicut oſtenſuꝫ eſt. A. xxvij. 5.
Vel q̃ꝫtũ ad victũ vel veſtitũ: qꝛ clerici in habitu ⁊ tõ-
ſura excepto ꝙ forte pannꝰ eſt vnius coloꝛis: vadunt:
ſicut armigeri: ꝑlati ſicut milites vxoꝛes ciuium vel ar
migerũ ſicut militũ vel regũ. Et ſic pijſſime deꝰ ſuper-
19 bia eoꝝ q̃ te oderũt aſcẽdit ſemꝑ: pſ̃. lxxiij. ¶ Iſte ḡ pre
dicte nouitates ⁊ rerũ abuſus ⁊ falſitates: nouas cau-
ſant tẽpeſtates: iſti ſunt planete q̃ tẽpeſtatibꝫ ⁊ pluuijs
⁊ bellis illos nouitatũ inuẽtoꝛes: ⁊ alios rõne ſocieta-
tis toꝛquent. Qđ enĩ mirabile eſt vel quã iuſticiã facit
deus ſi illos qui omnibus creaturis coꝛpoꝛalibus eti-
am ⁊ aĩabus ꝓprijs abutuntur ⁊ cum illis contra deũ
militant: eumqꝫ ſuis expugnant donis omnibus affli
gat: ⁊ cuncta que ad eoꝛum ſolatium creata ſunt: dum
illis abutuntur: cuncta ad illoꝛum conuertat doloꝛem
vt ſcḋm beatum Gregoriũ in Homel'. Erunt ſigna ⁊c̃.
Qui in cunctis delinquimus: in cunctis feriamur: vt
incipiendo a primis tempus pulchꝛum inpluuioſum
conuertatur ꝙ choꝛeatrices impediat: ⁊ ita frequenter
licet forte non ita alte clamare faciat pre fame ⁊ miſe-
ria lachꝛymando ſicut prius riſit ⁊ clamauit tripudiã-
do. Et ſicut de nocte vigilant ⁊ de die doꝛmiunt noctẽ
vertentes in diem ⁊ econuerſo. Ita eſtas conuertatur
eis in hyemem ⁊ ecõuerſo. Tempus pacis hac de cau-
ſa in tempus conuartatur belloꝛum. Tertia etiam pre
dicta đ cauſa conuertatur in ſterilitatem. Animalia in
moꝛtalitatem quã tꝑibꝫ iſtis ſpecialiter vidimꝰ de bo
bus maioꝛẽ ꝙ antea factã audierimꝰ vel legerimꝰ: qđ
nõ eſt niſi qꝛ hoĩes deteriant̃. Iuxta illud Hiere. xij.
Propter maliciã habitantiũ in ea ꝯſumptũ eſt animal
Ideo etiam tempoꝛa in peius mutant̃. Et quod mira
bile eſt ſi monete argenti predicta de cauſa deficiant le
ges lacerentur: iuratoꝛes ⁊ miniſtri falſi reputentur ar
tifices depauperẽtur: coꝛpoꝛa infirmentur: ⁊ diuerſis
modis occidantur. Anime perdant̃ ⁊ ſtatus illoꝝ ob-
liuioni perpetue tradatur. Et ſic finaliter de nullo gau
deant quo male vſi fuerant: ſed ab omnibus rebus il-
lis in coꝛpoꝛe ſimul ⁊ anima toꝛqueãtur: in quo toꝛ-
mento cuncta que ad vſum prauitatis flectimus ad
vſum nobis conuertuntur vltionis. Beatus Gre-
goꝛius in Homelia predicta: ſicut oſtenſum. A. x. 11.
iuſti iudicis iuſſu Apocal'. xviij. Quãtũ inquit fuit in
fidelis ⁊ quãtũ gloꝛificauit ſe: tantũ date ei ⁊c̃. vt a ce-
teris creaturis abiecti ſolius ignis ⁊ demonis ſocietatẽ
habeat. Predictis vͦ planetis ceſſantibꝫ ne ipi ampliꝰ
regnant ceſſabũt peſtilẽtie tam hic ꝙ in futuro: qꝛ di-
cit lex eccleſie ꝙ quem innocẽtia adiuuat: dignum eſt
vt alis caſtigatio non affligat. ij. q. iiij. mennã. Et. iij.
q. ix. dignum. Sed vix eſt ſpes ꝙ mundus vnqꝫ rede-
at ad antiquam fertilitatẽ in terra ⁊ mari ⁊ vbiqꝫ quã
antiquitꝰ dicitur habuiſſe: ſicut nec homines ad anti-
quam bonitatẽ. quia ſicut mundo decreſcente: decre-
ſit etas ⁊ vigoꝛ coꝛpoꝛis: ita refrigeſcit charitas multo-
rum Math. xxiiij. Sed quia non ſufficit ad peſtilentia 20
rum mitigationem confeſſio: vel a malis predictis ceſ-
ſatio: niſi etiam de commiſſis fiat ſatiſfactio. Ideo ter-
tia via ⁊ modus eſt de preteritis malis ſatiſfactio: et
de male ablatis ⁊ detentis reſtitutio: ſicut enim doloꝛ
medicina: ita iſtis curatur tribulatio: ſi tamen medici-
na ad moꝛbum ponatur: id eſt ſi illi confiteantur ⁊ pe-
nitentiam agant qui peccauerunt. Exemplo Dauid
ſecundi Regum viceſimoquarto. Qui videns tribu
lationẽ in populo clamauit et dixit. Ego ſum qui pec-
caui: et iniuſte egi: iſti qui oues ſunt: quid fecerũt? ver-
tatur obſecro manus tua contra me. Et ſic tribulatio-
nem ſedauit. Sic rex Ioram. iiij. Regum. vj. Videns
famem ⁊ miſeriam in Samaria: veſtimenta propꝛia ꝑ
doloꝛe ſcidit. Nec fuit ille doloꝛ ſolũ in oꝛe clamando
vel oꝛando: ſed in coꝛpoꝛe cilicium poꝛtabat ⁊ in craſti
no fuit fames ſedata. Vterqꝫ enim predictoꝛũ in cau-
ſa fuit tribulationis: quia peccauerunt: ⁊ vterqꝫ medi-
cinam ad moꝛbum poſuit: ⁊ ideo moꝛbum curauerũt
Sed heu in modernis tribulationibus omnino con-
trarium eſt: quia illi qui ſunt cauſa tribulationis: pec-
cata propꝛia non confitentur: nec facta iudicant: nec ſi-
bijpſis cum Dauid tribulationis cauſam imponũt:
ſed alijs: quia mediocres totam cauſam imponũt ma-
gnatibus ⁊ diuitibus dicentes. Ipſi ſunt ita crude-
les: ita duri domini: ꝙ propter eos deus terrã deſtru-
et. Illi vͦ econuerſo iſtis cauſam imponũt dicentes
ſubditi noſtri ſunt ita falſi: non curãtes de periurijs ⁊
falſitatibꝫ: ſerui nr̃i ĩfideles: ita dedignãtes ⁊ ſupbi ꝙ
ſeruire vel opari nolunt: ita ꝙ propter eos deus terraꝫ
deſtruit. Adam culpam imponit Eue ⁊ Eua Ade.
ad excuſandas excuſationes in peccatꝭ quia neuter ſi-
ne culpa eſt. Sꝫ qꝛ neuter culpã ꝓpꝛiã cognoſcit nec ꝯfitet̃
nec medicinã ad moꝛbũ ponit ⁊ ideo tribulatio nõ ceſ-
ſat. Et vt hꝫ manifeſtius appareat: videantur illoꝛum

tam verba ꝙ opera. Quis illorum quando tribula-
tiones imminere videt ſeipm verbis accuſat: dicens.
Ego ſum qui peccaui. Sed ſi in aliquo recognoſcūt ta
les tribulatiōes ꝓpt̄ pctā accidere: dicūt: mūd⁹ eſt ma-
lus ꝛ falſus: vel illi ſunt tales: mundum ꝛ alios accu-
ſant: ꝛ aliena ꝯfitent̄ delicta: immo poti⁹ ſeipos: ꝛ ali-
os ſimiles ſibi confortant: dicentes: non erimus in de-
ſperatione: ꝓpter paruā pluuiā: qd timem⁹ nos? ſꝑ ſa-
tis habebim⁹ talib⁹ vbis nūꝗ tribulationē ceſſare fa-
cient. Que vo talium ſint oga acta ꝓbant ꝛ ſigna oſtē-
dunt. Quia dñ religioſi ꝛ pauci forte paupes de ꝑplo:
ꝛ mediocres ad ꝓceſſionē ꝓ aeris intemperie faciēdā:
ꝛ miſſas ꝛ letanias cantandū: ꝛ ſermonē dei audiēdū
ꝯgregant̄. Illi ꝗ illi⁹ tēpeſtatis cauſa ſunt laſciue in le
ctis: vel guloſe in tabernis: aut circa alia mūdialia ſol-
liciti morant̄: nec ad ꝓceſſionē veniunt: nec orant: nec
alijs dicūt: ora ꝓ me: nec dolent vel pniam agūt: ſꝫ po-
tius de fame gaudent futura: quia blada ꝛ alia ex anti
quo ꝯgregata venalia chari⁹ vendēt: ꝛ terras: ꝛ aliorū
bona fame afflictoꝝ: ꝗſi ꝓ nihilo emēt: ꝛ ido nō curāt
agere pniam: ꝛ ſic in labore hoim non ſunt in ꝓceſſio-
nib⁹ ꝛ penitētijs: ideo cū hoib⁹ nō flagellabunt̄ peſti-
lentijs in hoc mūdo: ſed cū demonib⁹ eternis penis in
22 inferno. ¶ Ad cui⁹ auctoritatis intellectū eſt ſciendū:
ꝙ qñq maiores in ciuitate vel caſtro qui dñm ſuū de
caſtro ſuo eiecerunt ſunt cauſa q̄re ciuitas eſt rege ꝺ ca
ſtro ſuo eiecto obſeſſa: minores tñ in ciuitate ꝗ nunꝗ
ſunt obſidionis cauſa dum obſidetur: plus famis ſu-
ſtinent ꝛ vigiliarū ꝛ laboꝝ qui tamen libenter vellent
ſi poſſent habere pacem: quia ſi panis vel cib⁹ in ciuita
te ſit illi maiores famem nō patient̄. Rex vo qui ciui-
tati inſult⁹ multos facit ad hoc vt ciuitatē reddāt vel
vi capiat: ciuitate capta cauſantes obſidionē dānat ad
mortē: ꝛ ꝗ famē patiebant̄ ſcʒ ſimplices pacē habebūt
Ita in ꝓpoſito: ill' qui deū quē in baptiſmo ꝛ quadra-
geſima receperūt caſtris animarū ſuarū ꝛ cum poſtea
turpiter eiecerūt: deus iſtos obſidet peſtilentijs: quot
eñ grādines aut pluuias cadere videm⁹: vel alias ad
uerſitates tot inſult⁹ ad caſtra facit vt caſtrū ei reddat̄
ſanū eſſet ꝯſiliū vt ꝯſido: inimico expulſo: illud vo do
mino redderēt: qꝛ licet dū ſic obſident̄ nihil famis pa-
tiant̄: ſed alij qui min⁹ eā munierūt vel qui illā nullo
modo munierunt ſicut pueri innocentes fame moriā-
tur: iterum in fine: ideſt in morte quando vi capientur
illi qui in labore hoim non fuerunt morte eterna con-
demnabuntur vbi alij qui non fuerunt in cauſa libe-
rabunt̄. Hoc eñ eis ꝓmittit de⁹: dicēs. Multe tribu-
lationes iuſtoꝝ ſuꝑ le in hac obſidione: ſed de his om
nib⁹ liberabit eos dominus. Figura ad hoc de Hiere-
mia: qui in ciuitate Hierl'm a Nabuchodonoſor ob-
ſeſſa: fuit poſitus in Ergaſtulo carceris: qui erat in do-
mo Jonathan: Sedechias vo rex manebat in palatio
ſicut patet Hieremie. xxxvij. Capta vo ciuitate: ocu-
los regis eruit: ꝛ in carcerem vſq ad mortem poſuit: ſi
cut patet. iiij. Regum vltimo de Hieremia vo prece-
pit principi dicens ſicut patet Hieremie. xxxviij. Pre
cepit inquit rex Babylonis Nabuſardan pncipi mi-
litie dicens de Hieremia. Tolle illum ꝛ pone ſuꝑ eū
oculos tuos: nihilq mali ei facias: ſed vt voluerit ſic
facias ei. Iſta eadem fortuna oſtēſa fuit Luce. xvj. de
diuite ꝛ Lazaro: de vtriſq Sap. xj. Hos quidem tā-
ꝗ pater monens probaſti: illos autem tanꝗ rex dur⁹
23 interrogans condemnaſti. ¶ Sed quia nonnulli ſunt
qui pro nulla tribulatione a deo miſſa: ꝑdictis modis
ſe corrigere volunt: reſtat quarta via ad hoc ꝙ tribula
tio mitigetur: videlicet ꝙ tales qui in talibus peſtilen-
tijs a deo miſſis: ſunt incorrigibiles: per homines cor
rigātur inuiti: qui ad mortem ſicut in iuſticia ſeculari
ad mortem. Et qui ad duram penitentiam corporis: ſi
cut in iuſticia eccleſiaſtica illam ſicut meruit: ſuſtineat
ꝛ hoc facto ceſſabit tribulatio a bonis. Quod ſignifica
tum fuit Joſue. vij. Achan eñ lapidato victores exti-
terunt filij iſrael: qui ante ꝓpter eum ſuccubuerūt ſicut
patet. B. ij. 47. Phinees etiam Numeri. xxv. occidit
fornicatorem cum fornicatrice: ꝛ ceſſauit quaſſatio: pn
cipibus qui peccati cauſa extiterūt ſuſpenſis. Filijs eti-
am Saul qui in paterno crimine participantes: famis
cauſa extiterunt ſuſpenſis. ij. Regum. xxj. ceſſauit fa-
mes. Falſis etiā ſacerdotibus ꝛ ꝓphetis ab Helia oc-
ciſis. iij. Reg. xviij. Ceſſauit tribulatio ſiccitat̄. Ma
lis etiam in diluuio Noe ſubmerſis ceſſauit pluuia.
Geñ. viij. Jona etiā in mari proiecto: ſtetit mare a fer-
uore ſuo. Jone primo. Vtinam ſic abſcindantur qui
vos conturbant: ad Gal'. v. Et reuera non ſolum pec-
catoꝝ: ſed etiam ſupportatoꝝ: qui peccatorem non corri-
git: peſtilentijs non conturbat. Et ideo portabit iudi-
cium ſuū quicunq eſt ille: ad Gal'. vj. Quātumcūq
ſit potens ꝛ magnus patrie ductor: quia non eſt apud
deum ꝑſonarū acceptio Actuū. x. Sic prepat⁹ ꝛ diſpo
ſit⁹ ante ꝓceſſionē vel orōem quā ꝓ aeris temperie fa-
cis: ora dñm ꝛ ipe curabit te. Eccl'. xxxviij. Sicut fecit 24
Dauid qui ait. Ad dñm cum tribularer clamaui: ꝛ ex
audiuit me. pſ. cxix. Et exaudiet: ſi tamen oraueris et
clamaueris ſponte et voluntarie: rationabiliter: vera-
citer: cōfidenter: ꝑſeueranter. Cum iſtis cōditionibus
ſecure ad deū clamare poſſunt: et dicere illud Nume-
ri. xx. Domine deus: audi clamorē populi huius ꝛc.
Primo ergo voluntarie et ſtatim quādo vident tribu-
lationem incipere: anteꝗ fame et miſeria arcent̄ confi-
teantur et orent. Sic enim malum tribulationis eua-
dere poſſent: ſicut latro ſuſpendium: qui ſpōte latroci-
nium dimittere et malam vitam vellet. Sed heu mul-
ti latronibus induratis aſſimilant̄ et muſtele: qa ſicut
latrones illi latrocinium dimittere nolunt: anteꝗ ad
hoc carcere vel vinculis cōſtringant̄: nec veritatē con
fitentur anteꝗ affligantur. Muſtela etiam domeſti-
cari non vult: anteꝗ ſit fere ad mortem balneata. Sic
multi nolunt gulas et luxurias ſuas dimittere anteꝗ
famis et defectus neceſſitate compellant̄: nec confiteri
anteꝗ infirmitate affligant̄: nec eſſe domeſtici dei an-
teꝗ pluuijs et tempeſtatibus ſint peſſime balneati: de
quibus Math. xiiij. Pre timore clamauerunt. Talis
cōparatus eſt iumentis. In pſalmo. xlviij. Oret ergo
et clamet cito ꝛ volūtarie. Secūdo rationabiliter. Ra 25
tionabile eñ videt̄ et omni rationi cōſonum: ꝙ prius
petat̄ ꝙ tribulatiōis cauſa deſtruatur: ſcilicet peccatū
videtur ergo ſatis rationabile: ꝙ tempore pulchro vel
etiam quando tribulatiōis tempus incipit vel anteꝗ
incipiat: ꝙ fieret ꝓceſſio: et oratio: ꝙ cauſa tribulatio-
nis ſcilicet peccati deſtrueret̄: qđ tñ nūꝗ fit: ꝛ ideo nō
exaudiunt̄: quia ꝗdiu manet ferrum. id eſt. peccatum
in vulnere cordis: deus medicus ſummus illud nō ſa
nat: nec afflictiones aufert. Talibus enim dicitur Ja-
cobi. iiij. Petitis et non accipitis: eo ꝙ male petatis:
quia petitis ceſſationem tribulatiōis anteꝗ ceſſet cau-
ſa. Tertio veraciter clamandum eſt: ſic videlicet: ꝙ ita
ſit in corde ſicut oſtendit in ore: vt tanta ſit humilitas
in corde: ꝗta oſtenditur exterius: aliter deus nō audit
Patre enim verberante filium: ſi ſciret ꝙ ficte clama-
ret. merci. vel ſi frequenter clamaſſet: merci: et ſe non
correxiſſet: pater a verberibus non ſtatim ceſſaret:
ſed diceret: mentiris: quia non eſt tibi cordi: quia

frequenter ſic ꝑmiſiſti: ⁊ pactum nõ tenuiſti. Sic ⁊c̃.
Quia peccatores non exaudit deꝰ Joan.ix. Hec cau-
ſa fuit: quare in tribulatione poſitum nõ exaudiuit re-
gem Antiochum primo. Machab.vj. Et illos etiam
qui frequenter in tribulatione clamant: qua recedente
redeunt ad ſolita: non ſtatim audit ⁊c̃. Faciat ergo et
teneat quod in tribulatione promittit: pro cuius omiſ-
ſione tribulatur. Exẽplo Jone qui dicit Jone.ij. Cla-
maui ad dominum de tribulatione mea. Jllam autem
tribulationem ſuſtinuit: quia dei precepto inobediens
fuit: certe liberatꝰ prompte obediuit: qua in re penſan
26 dũ: qꝛ veraciter clamauit: ideo liberari meruit. Quar-
to clamandum eſt confidenter. Jlle enim ad dominũ
terrenum bonũ: ⁊ gratum in tribulatione clamare po-
teſt confidenter: qui ante tribulationem auditione bo
nis operibus vel aliquo ſeruitio ſe dignum fecit. Sic
in ꝓpoſito: ille qui prius dei tenet mandata in tribula-
tione poſitus: deo dicere poteſt. Tu es refugium meũ
a tribulatione: que circumdedit me ⁊c̃. Breuiter quo
modo poteſt clamare confidenter: qui in tota vita ſua
ſeruit diabolo: in tribulatione poſitus: nõ habet ſpem
ꝙ exaudietur a deo. Jllis enim cantabitur canticũ vir
ginum: neſcio vos. Quia ſm̃ Hieronymum ſuper il-
lud Oſee.vj. Jn tribulatione ſua mane ſurgent. Jm-
pudens poſtulatio eſt tempore neceſſitatis ⁊ anguſtie
ab eo querere auxilium quem in proſperitate contem-
27 ſeris. ¶ Quinto clamandum eſt perſeuerãter: id eſt
cum corde perſeueranti: q̃tum ad volũtatem: quã tũc
habemus: ⁊ cum perſeuerantia bona in opere ſequen-
ti: ꝙ videlicet non ſimus: ſicut falſi homines: qui vo-
lunt tenere cum vtraqꝫ parte: cũ lepore ⁊ leporario: an
te prandium cum deo: ⁊ poſt prãdium ⁊ in nocte clau-
dicare ad diabolum: ⁊ illi ſeruire ⁊c̃. Sic qui dum tri-
bulantur tantummodo ad penitentie crucem manus
leuant. Qꝫ eſt cõtra exempla ſacre ſcripture. Moyſes
enim cum populo dei Exodi.xv. Et Anna. ꝑmo Re
gum.ij. Et Ezechias rex Eſaie.xxxviij. a tribulatione
⁊ tedio in quo fuerunt liberati: leguntur deo regratiã-
do ſolenniter: dominoqꝫ proceſſionem faciendo cãtaſ-
ſe: qui omnes dicere potuerunt illud ij. Machab: pri-
mo. De magnis periculis a deo liberati magnifice do
gratias agimus. Alienigena etiam a deo curatus Lu-
ce.xvij. deo gratias egit: quod nõ videtur fieri moder-
nis temporibus quod eſt contra curialitatem. Sicut
patet. A.x.9. Ergo ſicut dicitur Eſaie.lviij. Clama ne
28 ceſſes. Tales ſeruis nequam in duobus aſſimilantur
Primo quia ſicut illi domino preſente ⁊c̃. capita incli-
nant: licet non corde ⁊c̃. Sic ⁊c̃. Unde cum occideret
eos: q̃rebant eum ⁊c̃. Secundo quia ſicut ipi domino
miti nunq̃ꝫ bñ ſeruiũt. ſed qui eos flagellat ⁊c̃. Sic ⁊c̃
Unde imple facies eorum ignominia ⁊ querẽt nomẽ
tuum ⁊c̃ pſal.lxxxij. Jlli qui facit quatuor opera ⁊ cla-
mat quatuor modis: in iſto articulo quarto contentis
dicit. Deꝰ in tribulatiõe inuocaſti me ⁊ liberaui te ⁊c̃.
Ar.v. ¶ Sed exquo iſta quatuor opera cum quatuor orandi
modis: nunq̃ꝫ in omnibus hominibus inueniuntur:
immo quia eorum contraria in maiori hominum par
te ſemper inueniuntur quare non flagellat deus ſem-
per ⁊ continue? ⁊ quare non ſemper cum delicto punit
29 delinquentes ex quo ſemper tribulationis manet cau-
ſa in maiori mundi parte: quare non ſequitur ſemꝑ ef-
fectus. Huic quodammodo reſpondet Auguſtinus
de ciuitate dei libro primo.c.iij. dicens: ꝙ aliqua pec-
cata hic punit: ne omnino crederetur nulla peccata pu-
nire. Aliqua ṽo hic non punit: ne omnino crederetur.
nulla eſſe hic penam vel viderent vel ſentirent: vix ali-
quam crederent vel timerent: quia vix eſſe intelligunt
quod non vident: ſicut patet. A.xxiij.1. Si ṽo mali: q̃
penam patienter eternam tribulationem hic haberent
continuam quãdo de bonis que faciunt remunerarẽ-
tur. Congruum ergo videtur: ꝙ tribulatio aliquãdo
accidat: vt corrigibiles in alio ſeculo maiorem timeant
⁊ a peccatis ſe cuſtodiant Eis enim deus tribulationẽ
immittẽdo ſe hꝫ ſicut pater ad filiũ quẽ dũ verberat di
ci.: miſer niſi te correxeris: hereditatẽ meã ꝑuaberꝭ ⁊ ſic
latro ĩcarceraberꝭ ⁊ ſuſpẽderꝭ: filiꝰ ṽo h̃ ſentiẽs: ⁊ nõ ſe
corigens: hic penas accipit quaſi arram ⁊ preguſtatio-
nem maioris que ſequitur quando mala morte morie
tur. Sic in propoſito ⁊ patet. De illo enim qui ſe ſub
tribulationis virga corrigit dicitur Prouerb. xxiij.
Percuties eum virga ⁊ animam eius de inferno libe-
ſerabis: ſcilicet tu deus. Malo ṽo qui ſub hac virga
non corrigit dicitur Ezech. xvi. Ue ve tibi ait domi-
nus deus. Ue bis dicit: quia vnum habebit hic: ⁊ ali-
ud in futuro. Nota. T.xvj.17. Et. V.v.1. Et nos de-
beremus concordare ⁊ aſſimilari bonis filijs: ⁊ corri-
gere ⁊ reſpondere ſicut ſolent boni filij ⁊c̃. Q̃tum ṽo
ad illos: qui ſe ſub tribulatione corrigunt: non eſt mi-
rabile ꝙ non ꝯtinue tribulantur: quia iuſtum videtur
ꝙ ipſis correctis ceſſet tribulatio. Nec etiam q̃tuꝫ ad
illos: qui ſe nõ corrigunt: quia iuſtum eſt ꝙ in lucidis
interuallis: de paruis bonis ſuis operibus: hic remu-
nerentur: ſicut patet ſupra.e.c.xiij. Unde beatus Gre
gorius. Bonos hic per afflictionem iudicat: vt illic ꝑ
miſerationeꝫ remuneret: malos ṽo tolerat: per tempo-
ralem clementiã: ⁊ illic punit per eternã iuſticiam. Et
reuera quãto malos plus hic tolerat: tanto certius ſue
damnationis ſignum habent. Quia hec ſententia eſt
Hieronymi: ꝙ magnum ſignum eſt ire dei: quando
peccatoribus non iraſcitur: quia medicus ſi ceſſauerit
curare deſperat: ſicut patet. A.iiij.3. Jllis enim erit tũc
id eſt. in fine tribulatio magna Math. xxiiij. Nota
M.xj.18.
¶ Et non ſolum vt per penas viſas. alie credantur nõ Ar.vj.
viſe: ſed etiam: quia freq̃ter ad peccata que in tribu- 30
latione dimittimus ⁊ in infirmitate ⁊ ꝓſperitate et ſa-
nitate redimus: ideo tribulatio frequenter ad nos re-
dit. Multi enim in infirmitate mortem timentes: ⁊ in
tribulatione famem patientes vel timẽtes: vocem hu-
miliant: deum petunt ad eccleſiaꝫ ꝯfugiunt: cum pro-
ceſſionibus ⁊ letanijs ⁊ orationibus: more latronum:
qui ad eccleſiam et deum quoꝝ membrum prius non
dilexerunt fugiunt: quando ſuſpendium timent. Et ſi-
cut lupus qui cum egrotabat monachus eſſe volebat.
Et ſicut canis qui magiſtrũ ſuum dum fameſcit dili-
genter intuetur. Jta iſti ſi infirmi ſint et in tribulatio-
ne: in eccleſia crucifixum diligenter cum manibus ele-
uatis reſpiciunt: multa promittũt ſatiſfactionem ⁊ re-
ſtitutionem deo amicitiam promittunt: ſicut canis lu-
po. F.j.17. Magnam oſtendunt deuotionem: more il-
loꝝ: de quibus ſcribit Auguſtinus de ciuitate dei. li.
primo.c.ij. Qui prius chriſto et eccleſie et fidei detraxe-
runt: ciuitate romana capta ad eccleſiã fugerunt apo-
ſtolorum ⁊ ſaluabantur. More etiam Pharaonis: qui
afflictus dixit ad Moyſen. Ora dominũ pro me Exo
di.x. Peccaui inquit in dominũ deum et in vos. Ro-
gate deum: vt auferat a me mortem iſtam: et a tribula-
tione liberabatur. Sic iſti ⁊c̃. Et ſicut ille recidiuauit
et plaga rediijt. Jta facit ſuper nos ⁊c̃. Et peiores inter
dum ſunt poſt q̃ꝫ fuerint liberati in om̃ibꝫ. Et breuiter
vix eſt viceſimus: qui ad ſolitã non redeat nequitiã: ⁊
deum expugnet: ſicut patꝫ. F.v.2. Deus ergo iuſte ſo-

litam redire facit tribulationem. Qđ pulchre oſtēſum
eſt Hieremie.xxxiiij. vbi habetur: ꝙ rege Nabucho-
donoſor expugnante Hieruſalem: rex Sedechias: et
alij principes ad doctrinam Hieremie miſerūt ſeruos
quos contra legem vltra ſex annos tenuerunt: dimiſe-
runt liberos: quia Exodi.xxj. ꝓceptum tale habuerūt
ꝙ ſi emerent ſeruū hebreum: ſex annis ſeruiret empto-
31 ri: in ſeptimo dimittetur liber gratis. ¶ Sedechias vo
⁊ alij videntes: ꝙ de obſidione liberati erant: quia ex-
ercitus receſſerat: conuerſi ſunt ⁊ retraxerunt ſeruos ⁊
ancillas quos dimiſerant: deus enim obſidionem ⁊ fi-
nalem deſtructionem ſuper eos reduxit: quibus ait Hie-
remias ibidem: deſtructionis cauſam aſſignans. Da-
bo inquit ait deus: per os Hieremie: viros qui nō ſer-
uauerūt federa ſua in peſtem ⁊ famem: ⁊ in manu ini-
micorum ſuorū: ⁊ capient ciuitatem ⁊ ſuccendant eam
igni. Sic in propoſito non ſolum eandem vindictā ſu-
per nos recidiuantes reducit: ſed maiorem: ⁊ ſuper in-
corrigibiles finalem damnationē. Unde dicit Joan.
v. ⁊ Joan.viij. Uade ⁊ noli amplius peccare: ne dete-
rius tibi contingat. Tota vo cauſa quare frequenter ⁊
quare etiam durior redit tribulatio in ꝑdicto: patet ſa-
cre ſcripture exemplo: quia nos pacta ⁊ federa non ſer-
uamus. Unde beatus Gregorius in quadā Homel.
ſententialiter. Quando inquit mori timemus: induci-
as vite petimus: vt peccata noſtra deflere poſſimus: ſed
poſt habitas inducias: pro peccatis ſatiſfacere contem-
Exiii nimus. ¶ Sicut nuper de quodam ſatis noto viſum
eſt: q̄ poſt multas quas fecerat iniuſticias: grauiter in-
firmatus: mortem timens clamare fecit per forū de con-
ſilio confeſſoris: ꝙ ſi cui iniuriam feciſſet: ipſum dam-
nando: vel bona eius auferēdo: ꝙ veniret ad domum
ſuam: ⁊ plenam reciperet emendam ⁊ reſtitutionem.
Cui cum multi venirēt petitores ⁊ petitiones recepiſ-
ſet: interim anteꝙ̄ aliquid reſtitueret: de infirmitate cō-
ualuit: petitoribus vo ſemꝑ in poſterum mortalis exi-
ſtebat inimicus. Qualiter vo tales in infirmitate ⁊ tri-
bulatione ⁊ carceris anguſtijs deo loquūtur: ⁊ quali-
ter liberati operantur oſtendit Auguſtinus loquēs in
perſona illorum: tempore quo ciuitas Yponenſis fuit
obſeſſa. Conquerimus inquit domine peccata que fe-
cimus: ⁊ flagella que ſuſtinemus: ⁊ maiora ſunt pecca-
ta. Si enim multi illorum quando tribulātur. Sequi-
tur. Si extendis manum tuam: multa facienda ꝓmit-
timus: ſi retrahis promiſſa non facimus. Nota. O.v.
arti.quinto.
Ar.vij. ¶ Sed ponatur ꝙ inſtabiles frequenter vt dictum eſt
32 recidiuent: ꝙ etiam mali indurati continue peccent: et
ſic tribulationes vel continue vel frequenter: vt dictū
eſt cauſent: mirabile videtur: ꝙ aliqui qui nec frequen-
ter nec continue mortaliter peccant: non poſſunt ſuis
meritis mundum ſaluare: ⁊ tribulationes ⁊ tempeſta-
tes impedire. Cum enim ipſi ſint quaſi totius corporis
eccleſie vita ⁊ columne: totum edificium ſupportantes.
Et ſicut dicit Chryſoſtomus ſuper Matheum. Ho-
mel.ꝑma. Huius mūdi medulla: quia inquit medul-
la ꝙ̄diu fuit in arbore ſana: floret: cum in eis charitas
abundet: que omnia ſuſtinet omnia ſuffert.j. Corinth.
xiij. Mirabile videtur: ꝙ ipſi non ſunt fortiores in edi-
ficationem ⁊ ſupportationem: ꝙ̄ mali deſtructionem.
Huic reſpondetur: ꝙ ſicut in corpore humano tanta
poteſt eſſe malorum humanorum abundantia: ꝙ vita
ſuffocatur ⁊ membra debilia remanent. Tanta etiam
poteſt eſſe edificij ruina: ꝙ columne incuruant̄. Tan-
ta circa ramos arboris fulguris combuſtio: ꝙ medul-
la illam non poteſt facere florere. Ita tot ſunt in mun-
do peccatores: ꝙ vita membra ſuſtinere non poteſt: quia
omnis caro corruperat viam ſuam Geñ.vj. Et om̄es
declinauerunt: in pſal.xiij. Et omnes auaricie ſtudent.
Hieremie.vj. Ideo columne incuruantur ⁊ grauan-
tur. Job.ix. Sub quo curuantur: qui portant orbem.
¶ Figura patet Geñ.vj. vbi Noe ⁊ filij eius non po-
tuerunt mundi impedire ſūmerſionem. Et.xviij. vbi
tot leguntur in ſodomis mali: ꝙ Loth eorum ruinam
impedire non potuit: nec etiam Abraam. Hoc etiam
patet Hieremie.xv. vbi poſtꝙ̄ Hieremias legitur ꝓ
intemperie ſiccitatis oraſſe: ſicut patet ibidem.xiiij. dixit
dominum ad eum. Si ſteterit Moyſes ⁊ Samuel co-
ram me: non eſt anima mea ad populum iſtum: eijce
eos a facie mea: q̄ ad mortē: ad mortē: ⁊ qui ad gladiū:
tatem ad gladium: ⁊ qui ad famem ad famē: ⁊ qui ad
captiuitatē ad captiuitatē. Idē patet Ezech.xiiij: vbi de-
us ſic loquitur. Terra cum peccauerit mihi vt preua-
ricetur: extendam manum meam ſuper eam: ⁊ conte-
ram virgam panis eius: ⁊ mittā in eam famem: ⁊ inter-
ficiam de ea hominem ⁊ iumenta. ¶ Et ſi fuerint tres 33
viri iſti in medio eius. Noe Daniel ⁊ Job: ipſi in iuſti-
cia ſua liberabunt animas ſuas: ſed nec filios aut fili-
as liberabunt: qui ſcilicet ſunt in culpa: ſed ipſi ſoli libe-
rabuntur: terra autē deſolabitur. Patet ergo ex diuer-
ſis ſacre ſcripture teſtimonijs: ꝙ pauci boni nō poſſūt
tribulationi reſiſtere: propter malorum multitudinē
⁊ maliciam: propter quam licet orent ⁊ faciant quicq̄d
poterūt: non accipiunt quod petunt: quia ſunt tot im-
pedientes: vix enim in ciuitate vel congregatiōe eſt ter-
tia vel quarta pars que nō ſit in peccato mortali. Qui
enim vellet domum edificare: tot poſſet habere impe-
diētes: ꝙ nunꝙ̄ ſequeretur effectus. Sic ⁊c. Qđ patet Exiiii
de latrone: qui dixiſſe fertur cuidā heremite: ꝙ niſi in-
fra annum eum pro ipſo orando ad bonum conuerte-
ret: ipſum decapitaret: quod cum poſt annum comple-
re vellet: heremita rogauit eum: ꝙ anteꝙ̄ eum occide-
ret ꝙ lapidem de domo eijceret: ⁊ mortē ei remitteret:
quod cum facere conaretur: ſicut ipſe verſus oſtium ꝑ
vnum pedem mouebat: heremita tantundem eū poſt-
ponebat. Cui latro: non poſſum eum eijcere: quia op-
tuū contrarium me impedit. Cui heremita: ita nec ego
te ad bonum conuertere poſſum: eadem de cauſa. Ita
in propoſito: quia quādo vnus eſt edificans ⁊ alter de-
ſtruēs: quid reſtat niſi labor Eccl.xxxiiij. Propter ma-
lorum ergo opera: deus inexorabilis eſt. Et intantum
contra malos offenditur: ꝙ aliquando legitur ſanctis
orantibus dixiſſe: ſicut quandoꝙ̄ dicit iudex fidelis.
Quādo enim ab aliquo amico rogatur pro vita latro-
nis. Reſpondit: noli rogare pro illo ⁊c. Sic legitur in
libro de apibus: ꝙ cum quidam oraret pro gēte tribu- Exiiii
lata: venit vox ad eum dicens: ſine ſuperbos humilia-
ri. Sic etiam reſpondit deus Hieremie prophete: orā-
ti pro populo in afflictione maxima. Hieremie.xiij.
Noli inquit orare pro populo iſto in bonum: cum ie-
iunauerint: non exaudiam preces eorū: ⁊ ſi obtulerint
victimas: non ſuſcipiam eas: quoniam gladio ⁊ fame
⁊ peſte conſumam eos. Patet ergo quare deus iuſtos
ſemper non exaudit: ⁊ quare mundus peſtilentijs tur-
batur: quia non omnes trahunt per vnam chordam.
Nota. P.xj.
¶ Sed cum iudex iuſtus deus qui in ſe eſt vnus: iſtas Ar.viij.
tribulatiōes tribus generibus immittat hominū: videli-
cet perfectis de quibus dictū eſt in articulo immedia-
te precedenti. Et mediocribus: qui nunc ſtatum tenēt
bonū: nūc malū: finaliter tn̄ bonū tenent. Et peſſimis
q̄ finaliter indurant̄ inueſtigare oportet q̄re iſti tribu-

eandem frequēter temporalem immittit tribulationē.
¶ Ad cuius declarationem eſt ſciendum: ꝙ alia inten-
tione eam bonis: alia malis corrigibilibus: alia incor-
rigibilibus immittit. ¶ Bonis enim tribulationē im-
mittit. Primo vt meliores fiant. Secundo vt maius
premium acquirant. Tertio vt humilitatem ⁊ ſtatum
ſolidum teneant. Quarto in ſignum ꝙ meliora eis re-
ſeruat. Quinto vt celum eis citius aperiat. Primo vt
meliores fiant: quia non eſt aliquis viuens quin po-
teſt melior fieri. Si ergo faber carbones aqua aſpergit
vt vehementius inflammentur: ⁊ clarius ardeāt: ⁊ cla
uum pluribus ictibus malleat: vt ligno fortiꝰ infiga-
tur. Sic deꝰ inflammatos charitate: aqua aſpergit tri-
bulationis: ⁊ malleo percutit perſecutionis: vt charita
te amplius ardeant: ⁊ cruci atqꝫ crucifixo fortius adhe
reant: cum illis q̇ dixerunt ad Roma. viij. Quis nos
ſeparabit a charitate chriſti: tribulatio an anguſtia ⁊c̄.
quaſi diceret nullus: quia quanto plus nititur ignem
charitatis in nobis perſecutor extinguere: tanto plus
inflammat: quia multe aque non potuerunt extingue
re charitatem. Canti. viij. ſed magis eam inflammat.
Et quāto plus malleat: tanto fortius cruci crucifixo-
qꝫ adheremus. Et ſic quanto plus ſepare nititur: tan-
to minus ſeparat: ⁊ intendens contra nos militare: ꝓ
nobis militat ipō deo ordinante: qui nec aliter eis ſup
nos poteſtatem dedit. Vnde beatus Gregorius ſup
illo Iob. xxx. Diſſipauerunt itinera mea. Omnipotēs
deus electorum ſuorum aduerſarios temporaliter per
mittit excreſcere: vt per ſeuiciam malorum purget̄ vi-
35 ta bonorum. ¶ Sicut ergo dominus auri tacet ⁊ ꝑmit
tit ꝙ mallietur: vt aliquod iocale inde fiat. Ita deꝰ ta-
cet conculcante impio iuſtiorem ſe. Abachuc p̄mo. Et
quāto nox obſcurior: tāto pulchrior videtur ſtella. A.
xviij. 3. cum ſequentibus. ¶ Predictis concordat bea-
tus Gregorius. xxvj. moral'. dicens. Electorum deſide
ria dum aduerſitate premunt̄: perficiūtur ſicut ignis
flatu premitur: vt creſcat: ⁊ vnde quaſi extingui cerni-
36 tur: inde roboratur. Secundo vt mercedem ⁊ famam
maiorem acquirunt. ¶ Rex enim militem diligens: et
ſciens eum nobiliter in bello facturum ⁊ magnam he-
reditatem ⁊ famam ſempiternam acquiſiturum nō ei
propter labores parcit: quin eum ad inſultum illū mit
tat: ⁊ quanto chariorem: tanto citius eum mittit: vbi
firmiter ſperat ꝙ proſperabitur: vt glorioſiorem repor
tet famam victoriam atqꝫ mercedem. Sic deus. Vn-
de beatus Gregorius moral'. ix. Sicut inquit vnguen
ta latius redolere neſciunt: niſi commota. Et ſicut aro
mata fragrantiam ſuam non niſi incendantur: expan-
dunt. Ita veri ſancti: omne quod virtutibus redolent
in tribulationibus innoteſcunt. Tertio ne ſuperbiāt:
ſed humilitatem teneant. In hoc enim operatus deus
circa electos ſuos quod facere ſolebāt romani crica vi-
Exm̄ ctores ⁊ triumphatores ſuos. Triumphus enim ſm̄
Iſidorum dicitur a tribus quia triumphator romanꝰ
cum victoria verſus ciuitatem veniens: tres honores
habere debuit: captiuos vinctos poſt currum ſuū du-
cebat: tota ciuitas ei occurrebat: ⁊ quatuor palefredi al
bi currum ſuum ducebant. Sed ne de his ſuperbiret:
tria vituperabilia eum ſuſtinere oportuit. Vnum q̄d
minimus de populo ei illo die impune maledicere po-
tuit. Secundum quod deiecta ⁊ vilis perſona ſecū in
curru ſederet. Tertium ꝙ infortunatus eum leuiter tā
gere debuit: ⁊ dicere. Talis fuiſſem ſi fortuna mihi mi
niſtraret: nec tua fortitudo: ſed fortuna te victorē fecit.
Sicut ergo ille ſi cauſam neſciſſet: admirari potuiſſet.
Ita electi in preſenti: neſcientes omnium tribulatio-
num cauſas: ⁊ vtilitates admirantes: dicunt. Domine
quid multiplicati ſunt qui tribulant me? in ps̄. iij. Cui
reſpondet̄ ſicut pater reſponderet in tali caſu filio que
renti: quare permitteret eū frequenter a magiſtro ver-
berari? ⁊ quare plus eum verberari iuberet q̄ꝫ illū vel
illum? Pater reſponderet querenti talia: quia tu es fi-
lius meus: de te curam habeo: ⁊ non de alieno. Sic eti
am ſeruo proprio reſponderet: quando eū caſtigat ⁊c.
In hoc enim boni ſe patrem oſtendit tribulati: potius
q̄ꝫ proſpere viuentis: quia flagellat omnem filiū quem
recipit Prouerb. iij. Et Heb. xij. Quem v̊o nō flagel
lat: oſtendit non eſſe ſuum filium: quia ſm̄ beatū Gre-
gorium. Qui exempti ſunt a numero flagellorū exem-
pti ſunt a numero filiorum. In hoc etiam oſtendit dif-
ferentiam inter amicos ⁊ inimicos: ſicut patet ſupra. e.
c. 11. Sicut patet. G. iij. 13. ¶ Quarto in ſignum: ꝙ me 37
liora tibi in alio ſeculo reſeruantur. Diligens enim pa
terfamilias in opere ſuo plures habens operarios dili
genter conſiderat: qui bene operantur ⁊ qui male: illis
v̊o qui male operant̄: prima die licētiat: nec aliq̄d am-
plius ab eo expectare poterunt: bonis v̊o operationis
mercedem ⁊ maxime vbi timet ꝙ ad alium dn̄m rece-
dent: non ſtatim ſoluit totum: niſi tantūmodo de quo
viuere poſſunt: vt ſic in ope ſuo ſemper retineat̄: et in
fine plenam recipiant mercedem. Sic dat deus malis
hic abundantiā: quibꝫ in fine dicet. Recepiſtis merce-
dem veſtrā: ⁊ bonis dat hic parcitatem. Ad iſtū intel-
lectum videt̄ Augꝰ. reſpondere ſaracenis improperā-
tibus chriſtianis: ꝙ tot tribulatiōes ſuſtinuerūt ⁊ ſpe-
cialiter romani poſt fidei chriſtiane ſuſceptionē: de ci-
ui. dei. li. ij. c. xxix. Saraceni blaſphemantes queſierūt Exm̄
vbi fuit deus chriſtianorꝫ: qui tot mala ſuos ſuſtinere
permiſit. A quibꝫ querit Augꝰ: vbi ſunt dij eorū: qui-
bus ꝓpter bona terrena ⁊ temporalia finaliter ſeruiūt?
⁊ tamen iſta nobiſcum amittunt: qui deo noſtro ꝓpter
iſta finaliter non ſeruimus. Ipi ergo inquit contra de-
os murmurandi habent materiam tanq̄ꝫ contra cru-
deles: quia ab eis mercedem pro qua ſeruiunt auferūt
nec eos hic vel in futuro remunerant. Nos v̊o nō ſic:
quia mercedem pro quo ei ſeruimus: non hic ſed alibi
nobis reddet. Qr v̊o iſta nobis tempalia ad tempus
ſubtrahit eſt: ne incraſſati impinguati dilatati: derelin
quamus deum factorem noſtrū: ⁊ tanq̄ꝫ predicti ope-
rarij ad ſeruitium diaboli per ſuperatam eleuati: quia
ibidem. c. xxx. dicit: ꝙ homines non petunt iſta tempo
ralia in abundantia vt ſobrie viuant: ſed vt luxurie et
voluptatibus vacent: quod videns deus ſummꝰ me-
dicus: hec non concedit. Sicut nec mater filio petenti
vinum purum: ſed illud aqua miſcet ne in inſaniā con
uertatur. Nota. G. j. 23. ¶ Quinto vt celū nobis ape 38
riat. Aperiunt autem iſte dei vindicte nobis celum: in
quantū illa que in mmundo ſunt minus diligere faci-
unt ⁊ illa maiori fame faciunt deſiderare: que ita dul-
cia nec deſiderata eſſent: niſi fames ⁊ tribulatio hic pre
cederet: quia ſm̄ Auguſt. ſuper illud pſal'. lxviij. Sal-
uum me fac ⁊c̄. Nec panis dulcis eſſet niſi fames pre-
cederet. Ergo quādo permittit deus aut facit vt in tri-
bulatione ſimus: quia tunc miſericors eſt: non enī ali-
mentum ſubtrahit: ſed deſiderium mouet: ſicut falco-
nes permittunt̄ famem habere vt auidiꝰ ad predā vo
lent: ⁊ citiꝰ ad manū redeant. Sequit̄ in originali. Ad
hoc enī ſubuenire differebas: vt mihi dulce eſſet: ꝙ ſb-
uenires: ſciens quia ſpecioſa eſt in tempe tribulatiōis
miſcdia Eccl'. xxxv. Ad hoc ḡ tribulamur vt aliā terrā
deſideremꝰ: ſicut tribulatꝰ in vna ciuitate a tyrānis q̄-
rit aliā: ⁊ ne ſine claue intret̄ ⁊ ductore. Nō enī videt̄

iuſtū: q̄ ſeru⁹ quo ad acquiſitionē illi⁹ hereditat̄: ma-
ius habeat priuilegiū q̄ dñs. Sed ſic oportuit chriſtū
dominū pati: ⁊ ſic intrare in gloriā ſuam. Luce. xxiiij.
39 ſcilicet per portam tribulatiōis. ¶ Contendite ergo in
trare per anguſtam portam. Luce. xiij. more pauperū:
qui in magnis feſtis portas diuitum intrant: multipli
citer vilipenſi ⁊ oppreſſi: ⁊ quādoq̄ percuſſi: nec curāt:
niſi ad feſtum veniant. Sic aſcendit Helias per tur-
binem in celum: id eſt in paradiſum. iiij. Regū. ij. Sic
aſcēdit chriſtus cum omnibus amicis ſuis: ſicut patet
ſupra. c. x. xj. Cum ergo non ſit ſeruus maior domino
ſuo: non deſideret a tribulatione eximi: quia ſi eximit̄:
ſeruus chriſti non eſt. Unde Aug⁹. in quodā ſermo-
ne. Nullus ſeruus chriſti ſine tribulatiōe eſt: ſi putas
te non habere perſecutiōes: nondū cepiſti eſſe chriſtia-
nus. Ut ergo chriſtus te ſeruū faciat vel oſtēdat: ⁊ vt
celum auidius aſcendas: tibi iſta mittit. Unde Petr⁹
rauennas in quadam ep̄la. Hec oīa forſitan operat̄
dñs: vt vexatio det nobis intellectum. Mouet̄ turbo
vt Helias rapiatur in celū. Propter iſtas cauſas mul
te ſunt tribulatiōes iuſtorum: in p̄s. xxxiij. Et nō time-
ant: quia Jeſus ſemp p̄ſens eſt: ſicut patet de ſctō An-
thonio ⁊c̄. Malis vo incorrigibilibꝫ multiplici de cau
40 ſa tales immittit vindictas. Primo vt deū ⁊ bona opa
⁊ ſalutem xp̄ianā fugientes reducat ſicut paſtor beſtiam
fugientem reducit cum baculo. Sic reduxit de⁹ Jonā
fugientē eius mandatū cum baculo tempeſtatis. Jo-
ne. ij. Sic reduxit regem Manaſſen ad dei ⁊ ſui cogni
tionē ⁊ vite correctionē carcer ⁊ captiuitas. ij. Paral.
xxxiij. Jſte enī anteq̄ miſeriam ⁊ vindictā fuiſſet exp-
tus: fuit peſſimus: ſicut patet. iiij. Regū. xxj. ⁊ xxiiij.
vbi habet̄ q̄ impleuit Hierl'm cruore innocentiū quē
effudit. A rege vo Babylonis Nabuchodonoſor ca-
ptus intelligens manū dñi eſſe: penitentiā egit. Et ſm
Hieronymū: ſic a priore conuerſatione mutat⁹ eſt: vt nō
ſine grandi admiratione: vitam duceret beatam: ⁊ de-
leuit idola ⁊ mala opera: que prius fecit. Intelligēs in
quit manum dei eſſe: benedicta ſit illa manus. Sic re-
duxit filium prodigum fames. Luce. xv. Sicut enim
iſtis tribus vexatio dedit intellectū eoſq̄ reduxit. Jta
nunc ſola vexatio dat intellectum mult̄. Eſaie. xxviij.
Secundo vt pigros ⁊ timidos ⁊ negligentes veloci⁹
verſus celum feſtinare faciat: propter hoc enī nos pū-
git ⁊ fame affligit: vt de nido corporis ⁊ peccati aſcen-
damus. Sicut dicitur: q̄ aquila pullos ſuos fame af-
fligit vt de nido volēt: matrem in altum ſequunt̄: ⁊ ſi-
cut pungunt̄ animalia pigra. Scit enī nos eſſe in paſ-
ſu periculoſo: ⁊ ideo feſtinare vult ne ſpoliemur. Un-
de beatus Gregorius. Mala que patimur nos ad deū
ire compellunt. Sicut tedia in via compellunt peregri
nos ad patriam feſtinare. Et non ſolum ad hoc vindi
ctis nos pungit: ſed etiam ſicut ouis ante alias ducit̄:
vt alie ſequentur ſine timore. Jta deus pater ante nos
chriſtum deduxit velut ouem per viam ⁊ paſſum tri-
bulationis: vt qui prius trepidauerunt timore vbi nō
erat timor: videntes eum ante tranſire amplius nō ti-
meant tranſire. Dicat ergo chriſt⁹ cum ap̄lis. ij. Cor.
j. Tribulamur p̄ vr̄a exhortatiōe. Tertio vt ruſticos
caſtiget. Ruſtici enī q̄tū ad deum ſunt: qui ſolo timo-
re ei ſeruiunt. Videntes ergo tales vindictas querunt
ſic. Sancta Maria: quid intendit deus facere. Quibꝫ
reſpondetur: q̄ intēdit ruſticos: id eſt peccatores caſti-
gare: ⁊ facere eos tot lachrymas pre fame emittere ⁊ mi
ſeria: quot riſus modo emittunt inordinatos in pecca-
to. Et hoc iuſtum videtur: vt pluuia vindictarum ceſ-
ſet per pluuias lachrymarū. Et ſicut prius in lecto in-
ordinatum duxit riſum ⁊ leticiam. Jta tribulatiōe pre
uent⁹ dicat. Lauabo per ſingulas noctes lectum meū:
lachrymis meis ſtratū meū rigabo: in p̄s. vj. ¶ Quar- 41
to vt territi fugiant ad deū ſicut puer fugit ad mr̄em.
Sicut enī mater habens filiū vagabūdū ⁊ leuē: ad ſo-
cietates illicitas euntē: placet ſibi q̄ fili⁹ ſu⁹ qn̄q̄ tribu
lationē ſuſtineat: vt coact⁹ cum gemitu ad eam redeat:
cui malum ⁊ damū oſtendenti: non ſtatim vba p̄fert
compaſſionis: ſed increpatiōis: dicēs: nunq̄ vis in do
mo remanere ⁊c̄. Jmmo aliquādo mater volens filiū
corrigere: procurat q̄ terreatur: eiq̄ placet: q̄ aduerſi-
tatem ſuſtineat. Sic deo ⁊c̄. Job. xv. Terrebit eos tri-
bulatio ⁊ anguſtia. Quinto vt infirmum ſanet. Me-
dic⁹ enī quandoq̄ facit q̄ dura euacuatio ſanat ⁊ eua
cuat quod prius delectabiliter ſumptum fuit. Et po-
tu quandoq̄ amaro infirmitatem fugat: quam potus
introduxit delectabilis. Nota. O. iij. 4. ¶ Et licet iſtā 42
manum non ſemper ſentiamus: ſemper tamen eam vi
demus vel auditam timemus. Deus enim ſumm⁹ me
dicus: qui in medicina ſua deficere non poteſt: triplici
nos medicina ſanare nititur. Una quam ſentim⁹ quā
do tribulationes ⁊ vindictas experimur. Alia quam
in alijs videmus: quando enim videmus malum ma
la morte mortuum: vel preſens ſeculum cum ſua p̄ſpe
ritate male finientem: ad quid aliud deus nobis illius
finem videre ordinauit: niſi vt ipe eſſet nobis medici-
na. Et cuius adulatione vel malo exemplo fuit intoxi
catus: ſicut patet. E. vij. 11. eius fine ⁊ putrefactione ſit
poſtmodum ſanatus: vt vnde mors oriebatur inde vi
ta reſurgat. Et ſic exemplum accipiamus de ſcorpione
⁊c̄. Et eſt ſciēdum q̄ ſm Plinium. li. xj. Scorpio quā Scorpio
doq̄ parit vndecim fetus: quos quādoq̄ occidit ⁊ de-
uorat: ſed ſagatior ex illis dorſum matris aſcendit: vbi
ſe ſecurum a cauda ⁊ morſu eius cuſtodit: ibiq̄ matrē
interficit: ⁊ fraterne cedis vltor exiſtit. Et hoc inquit p̄
uide prouidit natura: ne venenata progenies nimis p̄-
pagetur. Modo cōſimili: vnus falſus ſcorpio ductor
patrie vel quocūq̄ alio vicio ſicut patet. E. vij. 4. mul
tos exemplo vel verbo vel opere ſimiles generat ſcor-
piones: quos quandoq̄ aliqua occaſione orta deſtrue
re nititur: quia regnum diaboli in ſe diuiſum eſt: ⁊ fal-
ſus aliquādo contra falſum ſurgit ⁊c̄. Et ſe mutuo im
pediunt. Dum vo principalis falſus contra alios ſur-
git: accidit q̄ aliquando contra eum iuſto vel iniuſto
modo ſurgunt eumq̄ ſua occaſione confundunt: ⁊ ſic
matrem cum toto veneno deſtruunt. Et ſic fit ſcorpio
non ſolum mortuus ſed etiam viu⁹ medicina. ¶ Pre- Erim̄
dicto modo videlicet per ſcorpionem putridum ſe ſa-
nauit ab eius morſu heremita: qui vt fertur tentat⁹ de
muliere: quam aliquando curioſe viderat. Poſtq̄ eā
mortuam ⁊ putrefactam intellexit: tumbam ei⁹ occul-
te detegens: de putredine ibi inuenta in panno ad col-
lum ligato: quotiens de aliqua alia tentabatur: miſeri
am illam naſo ⁊ oculo apponens: tentationem tali hor
rore fugauit. Ecce quomodo morſus ſcorpionis p̄ ſcor
pionem mortuum curabatur ⁊ ſanabatur. Sic quodā
modo ad penitentiam ⁊ ad compunctionē mouit. Se-
dechiam regem Ananias: qui eum prius intoxicauit
mala doctrina. Hieremie. xxviij. quia eodē anno ſm
quod Hieremias predixit: mortu⁹ fuit: ſicut dicit ma-
giſter i hiſtorijs ſcholaſticis: ſuper quartū Regū: ver-
ſus finē: ⁊ ſic q̄tū ad hoc q̄ regi Babylonis obediret
⁊ hūiliaret ſe ad tp̄s: factus eſt ei in medicinā ſcorpio
mortuus vic̄ Ananias: predicti videntes alior̄ finē ⁊
miſerias timentes de cineribꝫ fecerunt eis ſpeculum: ſi
cut patet. E. vij. 18. ¶ Sed heu multi talia videre no-

ſunt:ſicut pꝫ.E.vij.17.Nota etiã.G.ij.40.cũ ſequẽ
43 ti. Tertia medicina nos ſanare nitit̃ medicꝰ noſter:tri-
bulatiõe ſeu vindicta quã in futuro timemus vel ſaltẽ
timere deberemꝰ:quãdo eñi in ſcripturis ſanctis:vł ꝑ
ꝓdicatorum ora illam peccatoribꝫ minat̃ penam:⁊ cor
illorum peccatis aduſtũ ⁊ leſum de penis illis eternis
cogitare facit:digitum aduſtũ igni applicat:vt calor ca
lorum:⁊ aduſtio aduſtionẽ expellat: ⁊ ardor ardorem
mitiget. Primus vͦ infirmꝰ in anima:per aliquã ꝓdi
ctorum trium tribulationum medicinã ſanitati redu-
ctus dicat illud pſalmi. Quãtas oſtẽdiſti mihi tribula
tiones multas ⁊ malas ⁊ ꝯuerſus: viuificaſti me ⁊ de
abyſſis ⁊c. Sed heu quãdo illã tribulationẽ futurã ti-
mebunt:quã nunꝗ̃ in tota vita ſua viderũt: qui iſtas
quas quotidie experiunt̃ quando in proſperitate ſunt
non timent:ſolum enim quando illas ſentiunt timẽt.
Alio vͦ tempore ſi in predicatiõe minas de futura tri-
bulatione audiant:potius cum iudeis derident: dicen
tes illud Eſa. xxviij. Manda remanda: expecta ⁊c.
Recte ad literam ꝓphete iudeis ex parte dei penas fu
turas minabantur:quos deridebant dicentes: frequẽ
ter nobis talia mandãtur ⁊ expectamus:⁊ non veniũt
Ita modernos derident predicatores: ſicut patet. A.
xxvj.23.vſqꝫ quod ꝓdicunt ſenſerint: ⁊ opera ⁊ predi
cationem illorum in malam interpretant̃ partẽ. Nec
mirum quia ſic interpretabãtur facta chriſti ⁊ Joãnis
baptiſte:ipo chriſto teſte Math.xj. Venit inquit Joã
nes non manducans neqꝫ bibens: ⁊ dicunt demoniũ
habet:quia crediderũt ꝙ per potentiam demonis tan
tam potuit ſuſtinere abſtinentiam; de tali modo dice-
rent ꝙ hypocrita eſt. Sequitur. Venit filius hominis
manducare ⁊ bibere:⁊ dicunt: ecce homo vorax pota-
tor vini:publicanorum ⁊ peccatorum amicus: cõſimi
lia adhuc in eius notãt diſcipulis: eoſqꝫ iudicãtes ⁊c.
Et diabolus procurat ꝙ non credãt eis: ſed in hoc nõ
excuſantur:quod patet per hoc quod ſequitur Math
xj. Si inquit in ſodomis facte fuiſſent virtutes que fa-
cte ſunt in te:forte manſiſſent vſqꝫ in hanc diẽ. Ita no-
bis dici poteſt:ꝙ ſi deus feciſſet omnes virtutes ⁊ om
nes oſtendiſſet vindictas:anteꝗ̃ demones peccaſſent:
que fecit ⁊ oſtendit anteꝗ̃ nos eſſemus vel peccaremꝰ
nunꝗ̃ peccaſſent:ſed manſiſſent vſqꝫ in diem hanc in
celo:quis enim credere vel opinari poſſet:ꝙ ſi deus ꝓ
amore angelorum anteꝗ̃ peccaſſent fuiſſet mortuus:ſi
illos ſeipſo tam familiariter ⁊ laborioſe viſitaſſet:eiſqꝫ
predicaſſet:⁊ penam illoꝝ eis futuram certiſſime oſtẽ-
diſſet: ꝙ poſtmodum peccaſſent. Immo nihil horum
eis fecit:nec penam aliquam eis futuram ſciuerũt nec
aliquem damnatum audierunt. Vide. P.vj.9. Pro
nobis vͦ omnes ſacramẽtorum ⁊ miraculorum virtu
tes fecit:creauit redemit ⁊ recreauit:ſeipõ pauit:⁊ mul
ta donauit per ſeipſum predicauit ⁊ certiſſime predixit
⁊ oſtendit nobis penas eternas futuras: ſi mali ſimus
demonum etiam ⁊ aliorum penas:tam temporales ꝗ̃
eternas videmus ⁊ credimus:quis non diceret: tales
non ſolum Pharaone coram quo tot fuerũt facte vin-
dicte:ſed non tot oſtenſa beneficia: ſed etiam demoni-
bus duriores. Vbi enim eſt Pharao: vel quiſcũqꝫ ſa-
racenus:qui ita familiariter tota die de gaudijs bono
rum:⁊ penis malorũ ⁊ chriſto ⁊ ſacramentis informa
retur ⁊ tribulationibus ſciretqꝫ ſe propter peccata ſua
artari:qui ſe non corrigeret. Talibus ergo dici poteſt
illud quod ſequitur Math.xj. Verumtamẽ dico vo-
bis:ꝙ terre ſodomorum: id eſt ſodomis: immo etiam
demonibus remiſſius erit in die iudicij:ꝗ̃ vobis:quia
44 nec amore alliciũtur nec verberibus inclinant̃. ¶ Se-
xto vt curuos rectificet ⁊ rectificatos in rectitudine te-
neat. Ad hoc enim ꝙ lignum curuum rectificet̃:opor-
tet ꝙ dure trahatur vel grauiter opprimetur. Planta
etiam ⁊ virga rectificata inter anguſtias corporũ con-
ſtricta rectitudinem conſeruat: aliter vͦ ad priſtinam
reuertitur curuitatem. Sic homo a deo in creatiõe per
naturam:⁊ in baptiſmo per gratiam factus eſt rectus:
quia vidit cuncta que fecerat in creatiõe: ⁊ refecerat in
baptiſmo:⁊ erant valde bona:quia teſte Eccs.vij. Fe-
cit hominem rectum. Sed heu ſub onere peccati incur
uatus eſt; ⁊ a rectitudine quam per aquas accepit ba-
ptiſmatꝪ enormiter exorbitauit. Recte ergo per aquas
pluuiales:immo vindicatrices eum ad rectitudinẽ re-
ſtringit: vel ne a rectitudine ad curuitatem redeat pri-
ſtinam diuerſis tempeſtatibus eum opprimit:ne iterũ
ad terrena inordinate incuruetur. Et ſi ſic tribulatiõis
modus auertatur:ipſe modus videtur dei oſtẽdere in-
tentionem: quãdo enim homo ad terrena incuruatur
deorſum inclinatur. Deus ergo volens facere ad mo-
dum hortolani qui videns plantulam nimis inclina-
tam ad vnam partem:eam recuruat ad aliam:ita ꝙ in
illa parte in qua prius fuit gibboſitas: erit poſtea cur-
uitas: ⁊ econuerſo. Ita deus ⁊c. vbi fuit voluptas ⁊ ꝓ
digalitas:ibi ſit fames ⁊c. ¶ Septimo vt rebellantes 45
ad pacem reuocet. Rex eñi terrenus vel dominꝰ tripli
ci modo vexat ei inobedientes: vt ad ſubiectionem in
eius dominiũ reuocent̃:camporum fructus ⁊ edificia
deſtruit:aĩalia captiuando. Figura.ij. Regũ.xiiij. Ab
ſalon deſtruxit blada Joab;quia vocatꝰ venire noluit
Sic vͦ damnificatꝰ venit. Ita imple fa.e.igno.⁊ que
rent nomen tuũ dñe:in ps. Secundo caſtra eorum ob-
ſidet vt fame afflicti ei aperiant: quod ſi dico fecerint:
eos ad pacem recipit:vitam eis concedẽdo:federatos
dimittit:ſi vͦ cõtra fedus iterũ fecerint: grauiꝰ iraſce-
tur. Tertio perſonas capit ⁊ incarcerat vel occidit. Si
vͦ eas capere non poſſit: vt alij maiorem habent vo-
luntatem eos perſequendi:dat eos capiẽtibus:vel ma
gna dona capiẽtibus promittit:ſicut patet. E.ix.4. Et
tales ſolent multos habere aduerſarios ⁊ tribulatões
quia in nullo loco ſecure latitant:quia illi qui prius vi
debantur eſſe amici: poſtmodum ratione cupiditatis
eis erunt proditores. Iſtis tribus modis tribulat deꝰ
eius mandatis inobedientes:quia blada deſtruit plu-
uijs:animalia predatur mortalitate:villas ⁊ caſtra fa-
me obſidet:diuites occidit cibo putrido qui fit de fru-
mento putrido: quos vͦ per ſe non occidit alijs in bel
lis tradidit captiuandos. Populum ergo deo inobe-
dientem inuenient omnia mala ⁊ afflictiões:ita vt di-
cat in illo die. Vere quia deus non eſt mecum:inuene
runt me hec mala. Deut.xxxj. ¶ Octauo vt venenum 46
effundant peccati:peccatores eñi conditionem habent
ſerpentum:propter quod Joannes baptiſta eos vipe-
ras vocauit. Luce.iij. Genimina inꝗt viperarũ: quis
vobis oſtẽdit fugere a ventura ira ⁊c: quia ſicut ſerpẽ
tes verberati venenum dimittunt. Ita iſti: ſicut patet
A.j.2. Tales ergo dicere poſſunt illud Oſee.vj. Per-
cutiet ⁊ ſanabit nos. Nono vt ad ſe redeant: ⁊ ſeipſos
agnoſcant. Boetius in principio muſice ſue ſcribit de Exẽm
quodam iuuene:qui cum audiret quendam cytharedã
canere notam dulcem in bmolli:ꝙ alienatus eſt a ſe:de
conſilio vͦ Pithagori phi:cantauit in.b.quadrato no
tam aſperam:⁊ ſic ad ſe iuuenem reduxit. Ita ꝓſperi-
tas multos a ſe ſeu a cognitione ſua ⁊ a ſtatu proprie ſa
lutis alienat: ideo deus tribulationes eis immittit vt
ad ſe redeant:ſicut patet.ſ.e.c.40. Et.A.xx.12. ¶ De- 47
cimo vt a multis pctis preſeruet. Scit eñi deꝰ:ꝙ ſicut

ſal'amaritudo carnes cuſtodit a putrefactiōe ⁊ fetore.
Et ſpine frumēta a vaſtatione. Ita tribulatio cuſtodit
Ex̄m̄ aīam a peccati infectione. Sicut ptʒ ꝑ exemplū qđ ſcri
bit Hieronymꝰ in epl'a ad Ruſticū de iuuene quē vi
dit in quodā egypti cenobio: qui nullo mō carnis ten‑
tationē vincere potuit: niſi tedijs ⁊ laboribꝫ anxiatꝰ: ꝑ
annū em̄ miſerijs vexatꝰ ⁊ opprobrijs: in fine reſpōdit:
quō luxuriari licet: cui viuere nō licet: Facit ğ deꝰ cōtrū
ad tales in ope: qđ ore ꝯſuluit Scipio romanis. Cōſu‑
luit em̄ ꝙ Carthaginē captā non deſtruerent: ſicut ptʒ
li.ij. de ciui. dei. c. ij. in fine: ne bello ceſſante exteriori: in
teriori plus deſtruerent: quod poſtmodum rei ꝓbauit
euentꝰ: ſicut ptʒ. C.iiij.9. qꝛ in aduerſitate muri edifi‑
cia ⁊ iumēta deſtruebant: ⁊ domꝰ incendebant. In ꝓ
ſperitate vō mores honeſtas: corda cupiditatibꝫ ⁊ lu‑
xurijs cremabant: vt ergo carnis peccata fugiāt tribu
lationē carnis habebūt hmōi. j. Cor. vij. Vndecimo
vt eos a pena ꝯſeruet alibi. Filiꝰ em̄ ſemel verberatus
⁊ caſtigatꝰ ⁊ correctus non iterū flagellat: niſi iterū de
linquat. Ita qui hic tribulant vt purgent. Vnde tpe
tribulatiōis peccata dimittis. Thobie. iij. Non tribu
lant alibi quia nō cōſurget duplex tribulatio. Naū. j.
E conuerſo vō ſm Augu. qui in hoc ſeculo flagellari
non merebit: in inferno torquebit. Nota plures cau‑
ſas ꝓpoſitū oſtendētes. A. iiij. Et. A. xx. 10. cū ſequen‑
48 tibꝫ. Et. D. ix. 25. cū ſequentibꝫ. ¶ Oſtenſo ğ q̄re deꝰ
tribulationē immittit bonis: quare etiā malis eam im
mittit qui vicʒ ex illa corrigunt. In huiꝰ articuli vlti‑
ma parte oſtendere reſtat q̄re eā deus immittat malis:
qui ꝑ eā non corrigunt. Cū em̄ non deceat deū aliq̄d
agere inuanū: q̄re hos fruſtra affligit: non tm̄ eos fru‑
ſtra ſed iuſte flagellat: qꝛ apud deū ſicut apud hoīes nō
ſolū actus iuſticie ſed etiā modꝰ ⁊ forma eſt obſeruan‑
dus: qꝛ ad actū virtutis ſm phm in Ethicis ſuis: tria
requirūtur: vt oportet: qn̄ oportet: ⁊ in quibꝫ oportet.
Sicut ğ iudex iuſtꝰ licet ſciat ꝙ citatꝰ finalit vult eſſe
ꝯtumax: non minꝰ tm̄ eū ante finalē ⁊ diffinitiuā ſentē
tiam citari facit dilatorie: iuſticie ꝓceſſum ⁊ ordinē ob‑
ſeruādo: quo obſeruato ſnīam ꝓfert diffinitiuā. Ita ſu
premꝰ iudex deus nos citat: beneficia largiēdo: ſicut ptʒ
A. x. ꝑ totū ꝓ nobis dura ſuſtinēdo: infirmitatibus et
tribulationibꝫ ⁊ vindictis affligēdo vt oſtēdat magnā
eſſe differentiā: inter ꝓceſſum ſuū ⁊ ꝓceſſum iniuſtiſſi‑
mi iudicis: ſcʒ diaboli vl' inimici mortalis ſcʒ latrones
vel homicide: qui primo occidit anteq̄ꝫ p̄muniat: ⁊ po
ſtea ſpoliat: deꝰ vō ecōtrario: p̄us multas p̄mittit pre‑
munitiōes: ⁊ ꝑpaliū ſpoliatiōes: ⁊ diuerſas citatiōes:
quibꝫ ſi ſe preparare noluerit: vltimo citat in morte pem‑
ptorie diffinitiuā dādo ſnīam: ſicut ptʒ Luce. xij. Stul
te hac nocte aīam tuā repetēt a te: que tāto erit durior:
quāto ꝯtra priores citationes fuerit ꝯtumatior. Sicut
rex p̄mo caſtrū petit ꝑ miniſtros ſuos ad portā pulſan
do: qđ ſi apire noluerint: obſidet ⁊ frangit. Sic deꝰ du
rū auarū ⁊ crudelē: infirmitatibꝫ ⁊ vindictꝭ pulſat: no
lentē vō apire: morte rūpit: quo mortuo pōt dici ꝙ deꝰ
49 dirupit petrā ⁊c. ¶ Pro quo eſt ſciendū ꝙ diuitie deli‑
tie ⁊ honores: ⁊ alie mūdi ꝓſperitates q̄ ꝯtinue fluunt
⁊ refluunt: etiam ꝓpter impetū curſus ſui ⁊ labilitatē:
ꝓpt quā in vno loco diu obturari nō pn̄t: aque fluenti
cōparant. Corpꝰ vō in quo aq̄s obturare nolunt deli
tiarū: ⁊ ciſte in q̄bꝫ nolunt fluxū impedire pecuniarū.
Et mundꝰ in quo diu ꝯſeruare nitunt: augmentū ho‑
noꝝ ſtagnis vel ciſternis arenoſis vel diſſipatis cōpa‑
rant. De q̄bꝫ Hiere. ij. Me dereliquerūt fontē aq̄ vi‑
ue: ⁊ foderūt ſibi ciſternas diſſipatas q̄ ꝯtinere nō va‑
lent aq̄s: qn̄ vō ad tale ſtagnū aq̄ cōtinue fluit: ⁊ in eo
artificioſe ad tp̄s impedit: quāto diutiꝰ fuerit impedi‑
ta: ⁊ maior aq̄ ꝯgregata: tāto peior ⁊ ꝓfundior fit fina‑
liter ſtagni ruptura. Sic ſpūaliter qn̄ pecunias in the
ſauris: ⁊ q̄nto maiores delitie in corpe ꝯgregauerit: et
quāto diutiꝰ hmōi retinuerit ꝑ ꝯſuetudinē delitiarū ⁊
ꝑtinacitatē pecuniarū impediuerit fluxū: tāto peior in
morte rupta fiet: qn̄ ⁊ corpꝰ ⁊ ciſta ſil' rūpent: ⁊ aq̄ flu‑
ent pecuniarū: illis de q̄bꝫ minꝰ opinabat: ſicut patet
A. xij. 16. Delitie vō euaneſcunt: ⁊ quantū fuit in deli
tijs: tm̄ dabit ei tormentū ⁊ luctꝰ: ex ſnīa dei. Apocal'.
xviij. ¶ Sic ğ p̄mo deꝰ induratis tribulationē mittit: 50
vt debitꝰ ordo citatiōis an̄ ſnīam teneat. Secūdo idē
fecit ne damnationē ſuā deo imputēt. Sicut em̄ malis
dat angelū cuſtodem: ſicut ptʒ ex verbis Hieronymi
A. xxij. 5. Et ſicut dat grām illis q̄ in poſterū illa abu
tunt: ⁊ finaliter dānant: ſicut ptʒ. G. iij. 31. Ita talibꝫ
tribulationē mittit nuncios: aliter em̄ in morte ⁊ in die
iudicij ꝯqueri poſſent ꝯtra deū ⁊ dicere: nunq̄ꝫ dediſti
mihi angelū cuſtodē vel grām: vel ꝑ nuncios tribula‑
tiōis nos citaſti: ⁊ feciſti illos a dextris tuis: ſi talia ꝓ
nobis feciſſes: nō fuiſſemꝰ mali. Deꝰ vō volēs ab om
nibꝫ talibꝫ blaſphemie occaſiones auferre: eis mittit ⁊
dat quicq̄d ſaluti illorū neceſſariū eſt: vt in die iudicij
ſe iuſtificare poſſit: ⁊ dicere illud Michee. vj. Popule
meus q̄d feci tibi: aut in quo moleſtꝰ fui? reſpōde mihi
Nonne hec dicere tūc poterit Iude ꝓditori q̄d feci ti‑
bi? nonne feci te aplm meū: dando tibi grām apl'atus.
Sic etiam dicere poterit illis: quibus contulit magnū
ſtatum ⁊ dignitatem: vel in gradu eccl'iaſtico ſeu ſecu‑
lari: quo abuſi ſunt. Sic dicere poterit oībꝫ malis chri
ſtianis ⁊ infidelibꝫ: quos de nihilo fecit: ⁊ morte quan
tū in eo fuit redemit: ⁊ grām ſi voluiſſent cōtulit ſacra
mentoꝝ: que tamen infideles non receperunt. Falſi vō
chriſtiani illis receptis abuſi ſunt. Sic ergo ꝓ omnibꝫ
patiendo: ⁊ oībus dando angelū ⁊ grām ⁊ tribulatio‑
nes coram om̄ibꝫ rationabiliter ſe excuſare poterit. Et
dicere illud Eſa. v. Quid amplius debui vinee mee:
id eſt vobis facere ⁊ non feci? defectus ⁊ cauſa damna‑
tionis veſtre non eſt in me: ſed in vobis: quia ego plā‑
taui te vineā electam: om̄e ſemen verum: quō conuer‑
ſa es in prauum: vinea aliena Hieremie. ij. Et Eſa. v.
ſicut pʒt. G. iij. 29. Ex toto ergo iſto ꝓceſſu patet: ꝙ ali
qui ſunt ſicut grana matura: qui leui tribulationis per
cuſſione de palea exeunt peccatorum ſicut Paulꝰ: qui
tactus ſtatim reſpondit: dn̄e: quid me vis facere? Aliq̄
ſicut grana minus matura tardiꝰ: ſicut latro in cruce.
Aliqui ſicut grana putrida que nunq̄ꝫ exeunt ꝑcuſſio
ne: ſicut Pharao ⁊ Herodes. Nota plura quare deus
tribulationem mittit. L. iij. arti. iij. ꝑ totum.
¶ Viſo que ſit dei oꝑatio tribulantis: videre reſtat q̄s Ar. ix.
ſit tribulationis effectus: in tribulatione patientibus? 51
Circa quod primo oſtendere reſtat: effectuū diuerſita‑
tem inter ſaluādos ⁊ dānādos. Secundo diuerſitatis
cauſam ⁊ originem. Rōne primi eſt ſciendū: ꝙ tribula
tio ꝯditionem habet ignis: quia ſicut in igne rubigo a
ferro aufert. Ita rubigo peccati ab anima. Thobie. iij
Peccata in tribulatione dimittis: quia etiā ſicut ignis
in diuerſis rebus diuerſum habet effectum: quia in eo
dem igne aurum purgatur: aromata redolent: quedā
in melius mutant: ſicut ſilex in vitruʒ: ⁊ mollia ſolidā‑
tur: ſicut lutū in ollam: quedam vō ibi fetent ſicut ſul‑
phur: quedā ibi fumant: ſicut aquoſa: quedā ibi cōſu‑
munt ſicut ſtuppa ⁊ fenum ⁊ palea: ita ꝙ ignis oſtēdit
que materie ſunt ſolide: ⁊ que nō? que ſunt vera: ⁊ que
colorata? Siquidem ⁊ denarius cupreus: qui exterius
aureus videt: in igne oſtendit qualis ſit? Ita tribula‑

tione saluandi: sicut Job ⁊ Thobias purgant̃ confitē
do: patiētia redolent: solidant̃ ⁊ perficiunt̃. Damnādi
vō murmurando ⁊ in peccatis suis ꝑseuerantes: vel
peccata sua cum Pharaone in tribulatione augentes:
in illo igne fetent fumant ⁊ ꝯsumunt̃: sicut stipula an
te faciem ignis Ps. lxxxij. et sicut fenū tectoꝝ: in Ps.
cxxviij. Et quasi stuppa collecta Ecci. xxj. Et sic patet:
ꝙ medicina salutis: non eundē in om̄ibus habet effe-
ctum. Quia dum Nabuchodonosor per flagella cor-
rigit̃: sicut ptz. A. iiij. 7. Pharao per flagella obdurat̃.
xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. Primus dicit̃ Joan.
xvj. Tristicia vestra vertet̃ in gaudiū. Secūdis vō di
cit̃ Job. xxiiij. Ad nimiū calorem transiet ab aquis ni
nium: cum p̄dicto Pharaone q̄ ab aquis maris tran-
siuit ad calorē inferni: quia vsqꝫ ad inferos pctm̄ illi⁹.
Primi em̄ grano duro assimilant̃: qd sub flagello nō
frangit̃: sed a palea purgat̃. Putridū vō frangit̃ nec a
palea sepat̃. Ideo primi ad modū boni grani ī horreo
celi sunt reponēdi: vbi palea que hic cum vento tenta-
tionis de area eijcit̃: in ignem mittēda est eternū. Hoc
em̄ eis ꝓmittit Joānes baptista Math. iij. de deo lo-
quens. Cuius inqt ventilabrū in manu sua ⁊ ꝑmun-
dabit aream suā: scꝫ ꝑ tribulatiōes: sicut mundat̃ au-
rum ⁊ bladum: ⁊ cōgregabit triticū in horreū: paleas
autē ⁊ grana putrida: que sub flagello paleam peccati
52 nō dimittunt: comburet igni inextinguibili. Nec mi-
rū: qꝛ sic dicit ps. xxxiiij. dissipati sūt nec compūcti ⁊c.
de talibus loquit̃: qui vindictis dissipant̃: nec tn̄ ad pe
nitentiā et peccatoꝝ dimissionē pungunt̃. De quibus
dicit deus Amos. iiij. ꝙ dedit eis indigentiā panū in
om̄ib⁹ locis suis: ⁊ tn̄ nō sunt reuersi ad eum. Q etiā
ꝓhibuit ab eis pluuiā ꝙ frumēta nō potuerūt cresce-
re: sed terra sterilis ꝑmansit. Q etiaꝫ intm̄ defecerunt
aque: ꝙ venerūt due vel tres ciuitates ad vnā vt bibe
rent aquā ⁊ nō sunt satiati. Q etiā misit in eis mortē.
id est. mortalitatē. Q etiā iuuenes eoꝝ ꝑcussit gladio
in bello scꝫ vsqꝫ ad captiuitatē equoꝝ. Et semꝑ in fine
ꝯcludit. Et nō estis reuersi ad me: dicit dn̄s. Oēs p̄di-
ctas vindictas expresse exercuit in nobis: hoc excepto:
ꝙ illoꝝ vindicta fuit nimia siccitas q̄ est pulchrior: qꝛ
illo tpe hoīes tp̄s habēt amenū ad spaciandū: ad ope-
randū: ad ludendū ⁊ hmōi. Nostra vō est nimia plu-
uia: q̄ turpior ⁊ pōderosior ⁊ tristior est ꝓ cordib⁹ hu-
manis. Et sicut illi iuerunt ad alias ciuitates ꝓ aqua.
Ita nos ad alia regna ꝓ frumēto. Et sicut de illis con-
cludit̃ ibi. Et nō estis reuersi ad me. Ita de nobis con-
cludi pōt. Et si hoc solū de nobis ꝯcludi posset: esset ali
quo modo tolerabile. Sed ꝓchdolor: nō solū dici pōt
de multis: qn̄ sic tribulant̃ ꝙ nō reuertunt̃ ad deum:
peccata priora deserēdo: ꝫ plus a deo auertunt̃ ⁊ elon-
gant̃ peccata augmētando: qꝛ dum om̄i genere plaga-
rum gladio fame ⁊ mortalitate: ⁊ om̄e genus hominū
his trib⁹ plagis percusserit: qꝛ maiores in diuersis bri-
gis intrinsecis ⁊ discidionib⁹ inter se ⁊ bellis extrinse-
cis: paupes mēdicātes fame: qꝛ multa milia ex illis fa-
53 me interemit. Mediocres mortalitate ⁊ q̄tū ad seipos
et q̄tum ad aīalia ⁊c. Quib⁹ cōgrue loquit̃ de⁹ Esaie
j. Sup quo ꝑcutiā vos vltra addentes ꝑuaricationē:
quasi diceret: quo genere vindicte possum vos vltra
percutere: q̄ semꝑ sub mea ꝑcussione ad deteriora con-
uertimini. Et est sensus: ꝙ in isto seculo nō restat vlte-
rior ꝑcussura. ꝫ in alio: ad modū dn̄i terreni q̄ dissolu-
tos ⁊ male se habētes in carcere liberiori ponit in carce
54 re duriori: ⁊ penis affligit durioribus. Sic deus q̄ nos
de paradiso exules ī hac lachrymarū incarcerauit val-
le: locū istū ꝓ carcere ⁊ penitētia deputando. Et certū
esse constat: ꝙ preter intentionē exultantis ⁊ incarcera
tis est: ꝙ faciam⁹ nobis de carcere aliū paradisum: qd
si facere voluerim⁹: nos in grauiori ponet carcere pe-
nisqꝫ affliget grauiorib⁹. Illosqꝫ q̄ dicunt: humiliasti
nos in loco afflictiōis: ⁊ nō obstante: ꝙ hic cooperuit
nos vmbra mortis, id est, peccatū. In illis em̄ implebi
tur illud beati Gregorij moral'. li. ix. Induant̃ sicut di-
ploide ꝯfusione sua. Diploiden em̄ duplicem vestem
dicimus. Cōfusione igit̃ sicut diploide induti sunt: q̄
iuxta reatus sui meritū ⁊ tpali ⁊ perpetua aīaduersio-
ne feriunt̃ quos sua p̄sentia mala nō corrigunt: sed ad
sequentia perducunt. De quib⁹ Hiere. xvij. Duplici
contritione contere eos dn̄e ⁊c. ¶ Duriores etiaꝫ sunt 55
infidelib⁹ niniuitis: qꝛ illi timore pene future ⁊ tpalis:
anteqꝫ illam sentiret se emēdauerūt: sicut ptz Jone. iij.
vbi legit̃ ꝙ Jonas clamauit ⁊ dixit: adhuc quadragin
ta dies ⁊ niniue sbuertet̃: ⁊ crediderūt viri niniuite in
dn̄m: ⁊ p̄dicauerūt ieiuniū: ⁊ vestiti sunt sacc̄: a maio
re vsqꝫ ad minorē. Et deus vindictā retraxit. Sic face
ret de nobis: si penitēdo ei obedire voluerim⁹: sicut pa
tet. O. j. 7. Sed heu quis nunc tantā inueniret fidem
inter christianos: si quis parū ante clamasset ⁊ p̄dixis-
set mala que nuꝑ acciderūt: ⁊ apertas dei vindictas q̄
ad potentiū trucidationē: quo etiā ad famē ⁊ mortali-
tatē. quis ei credidisset: qꝛ ex quo nec peccatū dimittūt
vel penitentiā dignā faciūt ꝓ pena tpali: quā sentiunt:
nec ꝓ eterna quā timent: qn̄ hoc facerent ꝓ pena tpali
quā futurā expectarēt: cum manifestior sit vindicta q̄
videt̃ ⁊ sentit̃ q̄ que timet̃. Magna ergo est differētia
nō solū int̃ niniuitarū crudelitatē ⁊ nostrā: ꝫ etiā inter
opa. Ipsi em̄ induerūt se saccis: nos induim⁹ nos ve-
stib⁹ supbis. Ipsi ieiunauerūt: nos voluptatib⁹ vaca-
mus. Ipsi a maiori vsqꝫ ad minorē: int̃ nos maiores
parū curāt: sicut ptz. s. e. c. xxj. Ipsi timore pene tpalis
peccare cessauerūt: nos sub flagellis tpalib⁹ habentes
etiā timorē eternaliū: pctā nec dimittim⁹: ꝫ qd pei⁹ est
augem⁹. Rōnabilr g̃ nobis minat̃ christ⁹ Math. xij.
dicēs. Viri niniuite surgēt in iudicio cū generatione
ista: ⁊ ꝯdemnabūt eā: qꝛ penitētiā egerūt in p̄dicatiōe
Jone. Patet g̃ quō diuersus est tribulatiōis effectus
bonis ⁊ malis: qꝛ boni in aquis tribulatiōis ascendūt
de virtute in virtutē: qꝛ in eis tribulatio patientiā ope
rat̃: ad Rom̄. v. Patiētia aūt opus ꝑfectū habet Ja-
cobi. j. Spūaliter vō mortui in ipsis descenderunt in
abyssum. ¶ Hui⁹ aūt diuersitatis causam inuestigare 56
oportet: ex pte pedis affectionis. Est em̄ de aīa seu inte
riori affectiōe: ⁊ de corpe sicut de circino: cui⁹ vn⁹ pes
ponit̃ in pūcto quodā vl' centro: ⁊ ali⁹ pes circūducit̃
vt circulū faciat: in q̄ videm⁹: ꝙ si pes ille interior de-
ficiat ⁊ de loco suo dū alius circūducit̃ moueat̃: circu-
lus seu linea illa incepta non ꝑficit̃. Ita si pes amoris.
de q̄ Augustin⁹. Pes me⁹ amor me⁹: īmobiliter figat̃
et teneat̃ in centro. i. in deo: qui est q̄si centrū in medio:
iuxta illud ps. xlv. De⁹ in medio ei⁹ nō cōmouebit̃: et
in medio aīaliū ⁊ in medio latronū in cruce: ⁊ ī medio
discipuloꝝ: quātūcūqꝫ corp⁹ extra circūdat̃ ꝑ tribula-
tiones diuersas cum illis qui circuierūt in melotis an-
gustiati afflicti ⁊c. Heb. xj. circulus tn̄ vite ꝑficit̃: si-
cut patet. J. ij. xj. Exemplū ad hoc primo in antiquis
sapientib⁹ de lysandro vicz ⁊ socrate: de quib⁹ ph's. ij.
posterioꝝ: vbi ostēdit quō vna ꝓprietas seu species po
test cōuenire plurib⁹: dicit ꝙ illi in vna virtute magna
nimitat' intm̄ cōuenerūt: ꝙ nulla fortuna exterior eos
turbare vel mutare poterat: sed eodē modo se habebāt
in ꝓsperitate ⁊ aduersitate: qꝛ reputabāt seipsos dignio
res ⁊ nobiliores om̄i fortuna ꝓspera: ⁊ om̄ibus rebus

exterioribꝫ: ⁊ ideo ꝓ nulla re exteriori voluerunt turbari vel mutationem facere circa rem nobilioris nature. Quia vo fortioris fuerũt nature: ideo nulla frangi poterant fortuna aduerſa: ⁊ ſic nec ꝓſperitate nec aduerſitate turbatio cadebat in ſapientẽ q̃tum ad aiam: licet tribulatio corpus afficiat: ſicut nec corpora celeſtia mutanť: ꝓpter aliqua accidentia vel turbationes que fiunt inferius in terra. Si iſti tam imobiliter ligabantur ancora ſeu pede affectionis in virtute magnanimitatis: q̃nto magis qui confidunt in dño: ſicut mons ſion: nõ cõmouebiť: in pſ. cxxiiij. ſed nec decolorabiť: ſed ad modũ lauri ⁊ palme hyeme aduerſitatis ⁊ eſtate ꝓſperitatis erit folium eius viride Biere. xvij. Et foliũ eius nõ deflueť: in pſ. p̃. Quo ɔtra mali in aduerſitate ſunt tanq̃ folium qd̃ a vento rapiť Job. xiij. Et
57 quaſi quercus defluẽtibꝫ folijs Eſa. j. ¶ Predicto mõ habuit pedem affectionis in deo fixũ Job: qui q̃n exterius tribulatur: interius firmus ſtabat: dicens: dominus dedit: dominus abſtulit. Job. p̃. Ecce tribulatio exterius: tñ firmus manebat interius: ſicut patet per illud quod ſequitur. Jn omĩbꝫ his nõ peccauit Job labijs ſuis: neq̃ ſtultum quid cõtra deum locutus eſt Super quo beatus Grego. Stulte ɔtra deũ loquitur: qui inť flagella ſe innocentẽ dicit. Sic fixus erat Paulus: qui dicit ad Rom. viij. quis nos ſeparabit a charitate chriſti: tribulatio an anguſtia ⁊c̃. Et quia ſic fixus erat interiori pede affectiõis: iõ ꝑfectũ vite curſuʒ fecit in deo: ipm ɔſummãdo a quo principiũ accepit: dicẽs illud. ij. ad Thimoth. iiij. Bonũ certamẽ certaui: curſum ɔſũmaui. Ex omĩbꝫ iſtis patet: ꝙ cauſa quare iuſtus in tribulatione non cõturbabiť ſed perficiť: eſt: qꝛ habet pedem affectionis in deo fixum. Et ꝙ hec fixio ſit huius effectus cauſa: oſtendiť autoritate beati Gregorij: que habeť in decretis. vij. q. j. aduerſitas. Dicit enĩ ꝙ aduerſitas que bonis votis. i. ꝓpoſitis: vel viris obijciť: ꝓbatio veritatis eſt: nõ iudiciũ reprobationis. Glo. interlinearis: imo alibi dicit beatus Gregorius: ꝙ cõtinuus ſucceſſus tpaliũ eterne reprobatõis eſt iudiciũ. Sequiť in autoritate. Quis enĩ neſciat q̃ ꝓſperum fuit: ꝙ beatus apl's p̃dicaturꝰ ad italiã veniebat: tñ veniẽs naufragiũ pertulit: ⁊ tñ nauis cordis. Glo. interlinearis. i. cõſtantia aie: in maris fluctibꝫ integra ſtetit. Mali vo habẽt pedẽ fixum ⁊c̃. De quibꝫ in pſ. xij. Qui tribulant me: exultabũt ſi motus fuero. Jn illo enĩ ludo ille cuiꝰ pes de loco in quo eum poſuit mouetur vincitur ⁊ alius victor efficiť. Sic in ꝓpoſito.

Arti. x. ¶ Huic vo vltimo dicto de lucta vicꝫ quã inimicus ɔtra nos exercet poſſunt qui luctã illã ſentiũt obijcere:
58 et querere quare deꝰ poteſtatẽ talem ei dedit. ¶ Jterũ qui ſentiũt ſe victos obijciũt: querẽtes quare deus nõ dedit eis poteſtatẽ diabolo vel tribulationi vel tentationi reſiſtendi. Vtriq̃ queſtioni reſpõdet Chriſoſto. ſup Math. homel'. liiij. ſup illud Math. xij. Quõ põt quis intrare in domũ fortis ⁊ vaſa eius diripere: niſi prius alligauerit fortẽ. Ex qua reſpõſione nõ ſolũ ptꝫ quare deus nos quibuſcũq̃ tribulationibꝫ alijs vexari ꝑmittit: ⁊ quõ eas vincere poterimꝰ ſi voluerimus. Prime queſtioni reſpodet ſic. Dicis inq̃t vt quid talẽ poteſtatẽ deus diabolo dedit. Et reſpõdet: ſi ille ſeductionis potentiã nõ accepiſſet: tu ꝓbationis mercedeʒ nõ accipes. Omĩs autẽ ſeductio nec põt ſeducere: niſi habeat boni colorem per qd̃ videať bonũ eſſe qd̃ malum eſt. Omẽ vo malum voluit deꝰ latere ſub colore boni: ⁊ omẽ bonũ voluit eſſe ſub caligine obſcuritatis vt nec bonũ ſine labore inuenias: nec malũ ſine labore euites: negligens autẽ nec bonũ inueniat: nec malũ euadat. Nota. T. j. xj. Secũde vo obiectioni reſpõdet ibidẽ: ſic ꝑſuadendo: vt cũ diabolo ⁊ omĩ tribulatione fortiter pugnãdo cõgrediamur: nec inq̃t debent hoſtẽ timere fortẽ: qui principẽ habẽt fortiorẽ: nam ſi ɔtendimus cum eo: manifeſtũ eſt ꝙ fortiores illo ſumꝰ: ſi aũt negligimꝰ ille fortior inueniť. ¶ Qui g̃ ſub tali tentatione vel tribulatiõe ſuccũbunt ⁊ turpiſſima cõmittunt: 59
ſi hoc deo imputãt vel ɔſtellationi vel cõplexioni quã deus fecit: ſicut Adam q̃ dixit: mulier quã dediſti mihi dedit mihi ⁊ comedi: mentiuntur: quia non in deo ſed in ipſis defectꝰ inueniť: qꝛ vincere poſſent ſi vellẽt ⁊c̃. Beatus Grego. in dial'. qualis q̃s apud ſe lateat: illata cõtumelia ꝓbat. ¶ Jterũ obijciť ɔtra p̃dicta. ſ. eni. 60
c. c. xix. dictũ eſt ꝙ plures tempeſtates ⁊ vindicte iſtis accidũt tpibꝫ q̃ antiq̃s: ſicut ptꝫ de mortalitate aialiũ. Sed cũ pctm̃ ſit oim̃ vindictarũ cauſa: videť ꝙ añ aduentũ chriſti: q̃n parũ fuit niſi pctm̃: plures debuerint fuiſſe vindicte: modo enĩ multiplicanť taꝫ boni q̃ interceſſores tam in celo q̃ in terra. Huic rñdet Aug. de doctrina chriſtiana: dicẽs. cauſam eſſe q̃re plures ſunt modo tribulationes: quia modo ſeruus ſcit voluntatẽ dñi ſui: ⁊ non facit eam; ideo plagis vapulabit multis Luc. xij.

¶ Ex quo dñi dicto: articulus inferť vndecimꝰ: ꝙ videlicet omẽs tribulationes iuſte patimur: eo ꝙ dei voluntatẽ ſcimus ⁊ nõ facimus eam; hec aũt iuſticia includit: tam ipm deum vindictas accipientẽ: q̃ ipſum actum ⁊ modũ: quo ipſas accipit. Primũ ptꝫ: qꝛ ſicut rex a ſibi rebellãtibꝫ ⁊ crimen leſe maieſtatis cõmittẽtibus iuſte punire: ⁊ omĩa auferre põt: ⁊ fructũ arborũ et campoꝝ: hoc enĩ faciẽdo vel iuſte punit nos ꝓ commiſſis ſicut iudex: vel miſericorditer a nobis infirmis aufert nociua ſicut medicus. Jn hoc ergo facto vniuerſe vie dñi miſcdia ⁊ veritas: in pſ. xxiiij. Secundũ ptꝫ: qꝛ factũ in ſe iuſtum eſt: ꝙ ille q̃ a ſe fugat ſanitatẽ vitam ⁊ pacẽ ſcꝫ chriſtũ ꝙ moriať cũ filijs ⁊ amicis ⁊ aialibus ſuis: ⁊ ꝙ bellũ habeat ⁊ nõ pacẽ: qꝛ a ſe fugauit defenſorẽ ſuũ. Tertio etiã in modo iuſticia oſtẽditur: votum enĩ ſolẽne in baptiſmo factũ frãgimꝰ: ⁊ ꝓmiſſa nõ tenemꝰ: ꝫ teſtes falſificamꝰ: ⁊ ideo aquis ⁊ inundationibꝫ iterũ nos baptizat: ſemina ⁊ prata ⁊ ſata ſubmergendo. Sic ergo patꝫ ꝙ oĩa iudicia tua iuſta ſunt Thobie. iij. ¶ Licet g̃ q̃n affligimur cauſas determinatas ⁊ claras nõ videamus: cogitemꝰ ꝙ iuſtus iudex nihil iniuſtũ circa nos agit vel agere ſinit quin aliquẽ iuſticie effectũ inde ꝓducet: cogitemus ꝙ palea eſt vel circa cogitatiões vel locutiões vl' opatiões ſeu omiſſiones: ⁊ ſi forte nos lateat: qꝛ ſi diuites paleã nõ haberẽt ſupbie ⁊ cupiditatis: nequaq̃ illos in bellis aduerſarioꝝ flagellaret gladijs. Si mendicãtes nõ haberẽt paleam vel rubiginẽ ꝙ raro ieiunant vel ad eccleſiam veniũt ꝓpter miſſam vel deuotionẽ niſi ad petẽdũ elemoſynã in oſtio eccl'ie: hoc apte in ope oñdũt: qꝛ vbi diuiſio debet fieri pecunie: multitudo pauperũ conuenit ⁊ ɔcurrit. Et ſi melior p̃dicator terre ibi p̃dicaret vix cõcurrẽt tres ex eis. Qꝛ etiã ſm leges eccl'ie nõ viuũt: in matrimonijs: nec ꝓ fornicatiõe corriguť qꝛ ſũt vagabũdi ⁊ neſciť vtrũ ducta ab eis vxor ſit an nõ: ꝙ etiã fures ſunt ⁊ hmõi: ⁊ ſic niſi aliq̃d boꝝ eſſet: nequaq̃ totiens fame eos deus occideret. Nota de hac materia. A. x. 10. Et. A. vj. 2. et. 10. Jſtam ergo dei iuſticiã cogitantes nõ contradicamꝰ cum Petro dicẽte Joan. xiij. Non lauabis mihi pedes in eternũ; ſed patiẽter ſuſtineamus dicẽtes: ꝙ ſequiť. Dñe nõ tñ pedes. i. nõ tñ punias peccata cordis ⁊ affectiõis: ſordes a corde auferendo: ſed ⁊ manus et caput. id eſt opis ⁊ quinq̃ ſen-

Arti. xj. (margin, beside first line of ¶ Ex quo dñi dicto)
61 (margin, beside "luntatẽ ſcimus")
62 (margin, beside "Thobie. iij.")

ſuum: qui principaliter in capite vigēt: quia qđ facit:
neſcimus modo: ſciem⁹ aũt poſtea qñ clare videbim⁹:
quō totũ pro noſtra egit vtilitate: tunc dicemus illud
Pſ.lxxxix. Letati ſumus ꝓ diebus: q̇bus nos humi-
liaſti: annis q̇bus vidimus mala: modo nō multũ le-
tant̃: cām neſciũt. Sic nec ille in carnoto. B.iiij.7.
Arti.xij. ¶ In iſta aũt ſancta mgr̃i ⁊ diſcipuli collatione infert̃
nō ſolũ duodecim⁹ articulus: ſed eiuſdem articuli ne-
63 ceſſitas. In hoc enĩ ꝙ diſcipulus ait. Dñe non tm̃ pe-
des ⁊c̃. inſtruimur in tribulatiōe ad patientiã. In hoc
v̈o ꝙ dicit magiſter: niſi lauero te ⁊c̃. oſtendit̃ tribula
tionis ⁊ patientie neceſſitas: q: licet lauet exterius: niſi
intus aſſit patiētia: ex tali lotione nō mundat̃: q: deus
ſine nobis nos nō iuſtificat. De talib⁹ enĩ dr̃ Mañ. p̃.
dñs mũdans nō faciet mũdũ. Requirit̃ ergo ad hoc
ꝙ tribulatiōe mundemur: interior patiētia ⁊ humilis
acceptatio ad minus cōcomitant̃. Circa quã quatuor
oſtendere reſtat. Primo ꝙ nō eſt murmurandũ cōtra
tribulationē quã deus videt̃ ꝑ ſe īmittere. Secũdo ꝙ
nec etiã cōtra tribulationē vel pſecutionē quã ꝑ alios
immittit vel ſinit immittere. Tertio murmurantiũ ꝯ̃
aliq̊s p̃dictoꝝ ſimilitudo. Quarto periculũ oſtēdetur
Primũ patet: quia ſicut arbor ſi intellectũ haberet nō
murmuraret cōtra eũ: qui ei aufert ramuſculos et ra-
mos nociuos: qui eius impediũt aſcenſuz. Nec infir-
mus ſapiens cōtra medicũ qui errare nō pōt: ſi ꝓ eius
ſanitate potũ dat amarũ. Ita nec nos cōtra deum ⁊c̃.
ſed gr̃as agere: exemplo Senece qui ait: gr̃as ago infir
mitati mee: q̄ nō ſinit me poſſe qđ nō licet. Nota para
bolã ad hoc de duobus vicinis: quoꝝ vnus q̊ ad oēm
fortunã ſe poſuit in ordinatione dei. Alter v̈o ſemper
voluit diuinare: ſeu ordinare voluit: quale tp̄s ſeu for
tunã habere deſiderabat. Et cōtrariũ accideret graua-
retur. Primi v̈o hominis ager et promptuaria erant
plena: ſecundi v̈o ecōuerſo: pluribꝰ v̈o de hoc miran-
tibus: reſpondit ſapiēs. Non eſt mirũ: ꝙ prim⁹ abun
dat: q: ſemꝑ habet vel pluuiã vel ſiccitatē vel q̈le tp̄s
deſiderat: quia quicquid deus mittere ſibi voluit deſi-
derabat. De alio v̈o nō eſt mirabile: q: vult ſapiētior
deo eſſe. De cōditione iſtius ſecũdi ſunt q̈ſi om̄es mo-
derni: īmo peiores: q: ille cōtentabat̃: qñ habuit qua-
le tempus voluit. Iſti nulla ꝯtentant̃ fortuna: ſ; ſemꝑ
murmurãt qualitercũq; deus ordinauerit ⁊c̃. Meli⁹
ergo eſſet oēm fortunã patiēter tolerare cum ṗmo pre-
dictoꝝ: ⁊ cum Paulo dicente: ad Phil.iiij. ſcio abun-
64 dare ⁊ penuriã pati. Secũdũ patet: ꝙ nec eſt murmu-
randũ cōtra illos: q̇ ex dei iuſſu vel ꝑmiſſione nos tri-
bulant: q: teſte ap̄lo. ad Heb.xij. Et Ioan. in Apoc.
iij. quē diligit caſtigat: flagellat aũt oēm filiũ quē reci-
pit: vel ꝑ ſe vel ꝑ aliũ: qui eſt q̈ſi virga. Sicut ĝ filius
irrōnabilit̃ maledicit mgr̃o ⁊c̃. q: pater ordinauit ⁊c̃.
Sed dicent: nō eſt voluntas dei ꝙ mali ſic alios affli-
gant: taliaq; dãna ⁊ iniurias inferũt: ſ; cogitant tales:
ꝙ talia nō ꝑmittit ꝓpter flagellantiũ bonitatē: ſ; ꝓpter
flagellatoꝝ vtilitatē. Sicut aurum q̇s exponit igni vt
purget̃ ⁊c̃. ⁊ ꝓpl̃m negligēter agentē: ſerpentibꝰ Nu-
meri. xxj. Ita exponit ſuos in hoc deſerto tyrãnis ⁊c̃.
qui ſm̃ Aug. ſũt ſerpētes: q̇ cruciauerũt martyres ⁊c̃.
Non ĝ gaudeãt affligētes: nec doleãt afflicti: q: ſicut
nec eſt ad ignis vtilitatē ⁊c̃. q: ad nihilũ deducet tribu
lãtes nos Pſ.lix. ſicut ptz de Pharaone ⁊c̃. Exo.xiiij.
Et ſicut patet Danielis. iij. vbi legit̃ ꝙ virga verbe-
rans. id eſt. q̇ fornacē incenderunt combuſti ſunt. Sic
ergo dum alios quaſi candelam emungentes: vt cla-
rius lucere poſſit: nō ſolum digitos ꝓprios ſed totum
corpus ⁊ animã comburũt. Tribulatos v̈o ſecum re-

gnare faciet: vt ſit q̇libet illoꝝ particeps in tribulatio-
ne ⁊ regno Apocal.j. ¶ Sicut ergo p̃dicta inſenſibi- 65
lia ſi rationē haberēt: contra inſtrumēta nō murmura
rent quibꝰ ꝑficiunt̃: ſic nec nos ⁊c̃. Sicut nec chriſtus
qui cum pateret̃ non cōminabat̃ ⁊c̃. j. Petri. ij. Et licet
iſta patiētie fortitudo om̄ibus ſit neceſſaria: tamē ꝑſo-
nis magni ſtatus eſt multo neceſſarior: quia ſicut vide
mus ꝙ licet inferior mũdi pars om̄i vento moueatur:
ſuperior tamē pars ordinatior et om̄i tumultu et tem-
peſtate caret: ⁊ motu ſuo ordinato īferiora iuuat ⁊ fru-
ctificare facit. Sic quãtũcũq; inferiores carnales ⁊ ſu-
perbi inter ſe tonēt ⁊ fulgura emittēt malicie ⁊ odij et
mutui tēpeſtatibꝰ ſe turbent: ſuꝑiores tamē rectores q̇
ad modũ corpoꝝ celeſtiũ regere debent inferiores om̄i
tali motu carere debēt. ¶ Et ſic patiēter ſuſtinēdo tri- 66
bulationē accipe doctrinã Pauli ad Rom̃. xij. Noli
vinci a malo tribulationis vel pſecutionis: ſed vince ī
bono malum. In quibꝰ tria: ſtrenuitas impoſita: iocũ Bonum
ditas appoſita: peruerſitas appoſita relucēt. Primũ in Malum
actu laudabili: quē hortat̃ vince. Secũduz in obiecto
delectabili ꝙ demonſtrat̃ in bono. Tertiũ in adiecto
terribili: qđ ꝯminat̃ malũ. De primo. j. Ioan. v. Om̄e
qđ natũ eſt ex deo: vincit mundũ. Ecce quō hoīes ce-
leſtes ex deo nati: vincũt mundũ. Propter enĩ electoꝝ
conſciētie ⁊ cordis bonitatē: ꝓ ſecũdo electis om̄ia co-
operant̃ in bonũ: ad Rom̃. viij. Motum ad ſic diſpoſi
tũ in anima dicit̃: pro tertio Soph. iij. non timebit ma-
lum vltra: quia deus eſt in illo: qui ꝯſolat̃ nos in om̄i
tribulatione noſtra. ij. Coꝝ. j. ¶ Quo contra de malis 67
dicit̃ ad Rom̃. ij. Ira: indignatio: tribulatio ⁊ angu-
ſtia ⁊c̃. Ecce mali inferiorē partem mundi occupãtes:
ſm̃ carnē delectabilia diligentes. Nota. P. j. 7. cũ ſe-
quenti. ¶ Sed boni dicere poſſunt: ſed ⁊ gloriamur in 68
tribulationibus. Nota de hm̄ōi hominibꝰ. A.xxvij.
38. Et. C. j. 14. Et. F. j. 24. Et. L. j. xij. Aſſimilant̃ er-
go freneticis ⁊ voluntarijs ⁊ fatuis. Primi ſemꝑ labo
rant ꝓ morte ſibi appropinquantiũ. Secundi diligũt
eis cōtraria. Nota leproſi vel alterius languidi infir-
mitas: que a deo imponit̃ nō credit̃ minus eſſe merito
ria: q̈; publica penitētia vl̃ alia cum cilicio ⁊ lorica fer-
rea ſi patiēter ſuſtineat̃. ¶ Contra tribulationes mur- 69
murantes aſſimilant̃ vaſi vacuo: qđ percuſſum ſonat
Sic vacuus gratia in tribulatiōe ⁊c̃. ¶ In illo ergo iu 70
dicio patebit: ꝙ tales aſſimilant̃ incuti: quia ſicut fer-
rum illud in ſe durũ: malleũ ſua duricia repellens bis
percutit̃ ⁊c̃. Sic indurati hic ⁊ in futuro ⁊c̃. de quibus
Iob. xlj. ſtringet̃ q̈ſi malleatoris incus. Nota. D. x. 3.
¶ In quo notat̃ quarta pars huius articuli. Pro q̊ eſt 71
ſciendũ ꝙ ſicut lapis ex intētione malleatoris: in altũ
qñq; diſponit̃ locum: ſi nō frangit̃: ſi v̈o frangat̃: loco
caret diſpoſito. Sic in ꝓpoſito ⁊c̃. Item ſicut vaſa figu
li ex eius intentione in ignē ponunt̃: vt apta fiant ⁊c̃.
Sicut ergo figuli vaſa probat fornax: ita homines iu-
ſtos ⁊ iniuſtos tentatio tribulationis Eccl̃i. xxvij. vt q̇
ignē tribulationis patiēter ſuſtinēt: ponant̃ in aula ce-
li: ⁊ alij qui frangunt̃: ponant̃ in lutum inferni.
¶ Ex iſtis duobꝰ vltimis articulis vicz vndecimo et Arti.xiij.
duodecimo: quia ex quo om̄is tribulatio quã patimur
eſt iuſta: ſicut oſtenſum eſt in articulo. xj. ꝓpter iuſticiã
ſequit̃ ꝙ contra nullam iuſtã tribulationē eſt murmu
randũ ſicut oſtenſum eſt in. xij. Ergo a multo fortiori
habendo reſpectũ ad predictã iuſticiã a nullo ꝓpoſito
vel opere ꝓpter tribulationē vel pſecutionē eſt ceſſan-
dum. Ad hoc habent̃ exempla ⁊ ſcriptura. Exemplũ
enĩ in natura. Arbor bene radicata: de quo. A. xviij. 3.
vento ⁊ impulſibus nō ꝓſternit̃; nec a creſcēdo oīno

ceſſat:nec vigorem vel fructum amittit:de qua Miere
mie.xvij. Benedictus vir qui ꝯfidit in dño ⁊ erit do=
72 minus fiducia eius. ¶ Roſa etiam a creſcendo ſpinis
eam circũdantibꝫ nõ impedit. Sed heu nõnulli cõdi=
tionem ſequunt ſolſequij:qđ ſole pñte ſe aperit:ſolis
ṽo caloribus recedẽtibus clauditur : ⁊ pulchritudinẽ
priorẽ nõ oſtendit. Jta etiam patet de pſperitate ⁊ ad=
uerſitate. Secundũ exemplũ eſt in arte. Nauta ꝓpter
ventum tedioſum nõ ſtatim redit. Tertiũ exemplũ in
viris illuſtribꝫ: quoꝝ vita a ſufferentia aduerſitatis in
ſacra ſcriptura ⁊ alijs ſcripturis autenticis cõmendat
Job.ꝑ. Diuerſos tribulationis nũcios audiẽs:patiẽ=
73 ter reſpõdit dicens. Dñs dedit ⁊c̃. Et nos debemus
diuerſos tribulationis nũcios gratãter recipere : ſicut
paupes ſcholares:promotionẽ in curia romana expe=
ctant gaudenter. Sic Thobias a bono incepto ꝓpter
aduerſitates nõ ceſſauit Thobie.ij.et.iij.nota textum.
Sic nec Martinũ heremitã diabolus a bono ꝓpoſito
Exm̃ impedire potuit. De quo ſcribit beatus Grego. in li.
dial. ꝙ diabolus tribus annis in forma ſerpentis iu=
xta eum cubauit : vt tali eum horrore de cella eijceret:
nec tamen preualuit. Om̃es iſti oſtenderũt ſe eſſe fra=
tres chriſti: ⁊ ſanctoꝝ: quia Eccl.xl. ſcribit: ꝙ fratres
in adiutoriũ in tpe tribulationis. Nos ergo exemplo
ante oculos habentes: qui ſunt opprobrijs in tribula=
tionibus ſpectaculũ facti:ad Hebre.x.hortatur Pau=
lus:ad Eph.iij. Peto per fidem eius. id eſt.chriſti: ne
deficiatis in tribulationibꝫ : hec ſcripſimus vobis: in
tribulatione et impetu:qui ſuuenit nobis in iſtis an=
nis.ij. Machab.ꝑ.

V.j. VEritatis. Primo oſtẽ=
ditur diſtinctio vtilitas ⁊ neceſſitas. Se=
cundo ꝙ om̃es tenent veritatẽ libere ꝓ=
nunciare ⁊ defendere. Tertio quõ veri=
tas parit odiu ⁊ perſecutionẽ. Quarto qualiter ꝓpter
hoc veritas frequẽter perit: ⁊ quibꝫ rebus tales aſſimi
lantur:qui quacũqꝫ de cauſa: viam deſerunt veritatis.
Quinto que ſit veritas apparens ⁊ nõ exiſtens: ⁊ qui=
bus rebus aſſimilant illi qui talem habent ⁊ oſtendũt
veritatẽ. Sexto quãta ſit vere ⁊ exiſtẽtis ṽitatis raritas.
Arti.j. ¶ Quantum ad primũ veritatis duplex dat diſtinctio:
quarũ vna habet. V.viij.12. Alia ṽo dr̃ eſſe Hiero=
1 nymi:q̃ veritatẽ vite:iuſticie: vel ſcpture. Quarũ pͥma
conſiſtit in debita regula rõnis: ſubijciẽte paſſiones et
corporis motus ipſi rationi. Secũda conſiſtit in ordi=
ne ad alios: ⁊ eſt neceſſaria in iudicibus ⁊ p̃latis ⁊ pre=
dicatoribꝫ: qui habent alios regere vel docere : vt per
illam nemini parcant:ad modum leonis: qui etiã por=
tanti ei cibuꝫ nõ parcit: loquimini ergo veritatẽ vnuſ=
quiſqꝫ:ad Eph.iiij. Tertia importat ordinem om̃ibus
exquirentibꝫ veritatẽ. Sic ergo om̃es vie tue veritas.
2 ¶ Jſtius ṽo triplicis ṽitatis magna eſt vtilitas. Pri=
mo quia a pena liberat. Secũdo quia ad vitam ducit
immortalẽ. Primũ patet: quia ſicut pueri in ſcholis le=
ctionem ſuam repetendo: ⁊ ipſam veraciter reddendo
a verberibus liberant. Jta repetendo ⁊ opere redden=
do veritatẽ mandatoꝝ dei: de quibꝫ in Ps.cxviij. oĩa
mandata tua veritas : a penis liberant inferni Joan.
Exm̃ viij. Agnoſcetis veritatẽ: ⁊ veritas liberabit vos. Se=
cundum elicit ex verbis Zorobabel.ij. Eſdre.iij. vbi
cõtinetur: ꝙ rex Darius queſtionẽ ꝓpoſuit tribus cu=
ſtodibus corporis ſui: quid de tribus fortius videret:
rege ſcilicet vino ⁊ muliere promittens munera ⁊ ho=
nores ei qui ſapientius reſpõderet: quoꝝ primus dixit
regem eſſe fortiorẽ. Cum enĩ homo preſit ceteris ani=
mantibus: rex preeſt homini: ⁊ ad nutum eius omnia
fiunt. Secundus autẽ pretulit vini fortitudinẽ: quia
cum homo non preſit ceteris niſi animi fortitudine: vi
num ſuperat ipſaꝫ animi fortitudinẽ. Zorobabel ṽo
mulierem fortiorẽ vtroqꝫ aſſeruit : nam regibus ⁊ eis
qui vites plantant: mulieres vitam conferũt ⁊ alimo=
niam: ⁊ ad robur vſqꝫ perducũt: ſup hec om̃ia verita=
tem dixit eſſe fortiorẽ que immutabilis eſt ⁊ ſempiter=
na: quia ſcilicet ad vitam ducit ſempiternã: in quo eiꝰ
maxima oſtendit fortitudo et vtilitas ; quã experient
quãdo eis morientibꝫ dicet illud Eſa.xxvj. Jngredia
tur gens iuſta cuſtodiens veritatẽ. ¶ Eſt enĩ maxime 3
neceſſaria. Primo in om̃ibus dictis ⁊ factis. Secũdo
in om̃i amicitia. Primũ patet: ſicut pellis ſine lr̃a: aut
cera ſine impreſſione nullaꝫ facit fidem. Sic nec homo
in dictis ſuis vel factis nullam facit fidem ſine verita
te: quia oſtenſa ſunt repugnare veritati Job. xxj. Se=
cundũ patet ex dicto Tullij de amicitia. Cuius inquit
aures clauſe ſunt veritati: vt ab amico verũ audire ne=
queat: huius ſalus deſperanda eſt. Scitũ eſt enĩ illud
prouerbiũ Catonis: multo melius de quibuſdã acer=
bos inimicos mereri : q̃ꝫ eos inimicos qui dulces vi=
dent illos ſepe verum dicere: hos ṽo nunq̃ꝫ: nulla eſt
hec amicitia cum alter verum audire nõ vult: ⁊ alter
ad mentiendũ paratus eſt. His ergo neceſſitatibꝫ cõ=
pulſus: dicat quilibet illud Prouerb.viij. Veritatem
meditabitur guttur meum.
¶ Jpſam aperte pronũciando ⁊ defendendo et ſi ne= Arti.ij.
ceſſe ſit pro ipſa grauia ſuſtinendo. Primo enĩ debet q̃=
libet veritatẽ libere oſtendere: nõ tm̃ iudices animarũ 4
in his que ad regimen ptinent animarũ: ſicut oſtẽſum
eſt. C.vj.10. vel etiam iudices alij: ſicut oſtenſum eſt.
J.ix.4. vbi etiam plura oſtenſa ſunt veritatis impedi
menta. Sed quo ad om̃es. ſicut patet. T.ij.3. Et hec
ſine intentione vindicte. Cuius intentionis ſignũ eſt:
ſi eque peccatũ reuelat familiaris ad correctionẽ ſicut
alterius. Si ṽo peccatũ familiaris celat ⁊ alterius re=
uelat: ſignũ eſt ꝙ illud ſiniſtra oſtendit intentione : et
certum eſt ꝙ amicũ carnaliter ⁊ non ſpũaliter diligit:
nec illius ſequit exemplũ: cui dicit Luc.xx. Nõ reſpi=
cis perſonam hominũ: ſed viam dei in veritate doces.
Debent etiã om̃es veritatẽ defendere: quia qui verita
tem nõ defendit vel non ꝓnunciat: proditor eſt verita
tis. xj.q.iij. nolite timere. Et non tm̃ proditores ſunt
apud deum : ſed etiam miſeri quo ad mundũ. Unde
Criſoſto.ſup Math. Si ꝓpter timorẽ mortis tacere ve
ritatem impietas eſt: quomõ non eſt maior impietas:
ꝓpter miſerũ ventrẽ ⁊ vani honoris ſpem tacere veri=
tatem: meliorẽ facere grãm panis ⁊ honoris q̃ꝫ glorie
veritatis. Sicut ille de quo Prouerb.xxviij. pro buc=
cella panis deſerit veritatẽ. Quoꝝ impietas in hoc pa
tet: ꝙ ipm̃ vendunt: qui dicit Joan.xiiij. Ego ſuꝫ via
veritas ⁊ vita: ſicut oſtenſum eſt. A.xiiij.13. Ergo ve=
ritas eſt oſtendenda: ⁊ ꝓ veritate etiã ſi neceſſe ſit gra=
uia ſunt ſuſtinenda: quia ſicut dicit decretum ſumptũ
ex verbis Grego. Melius eſt pro veritate pati ſupplj=
cium: q̃ꝫ pro adulatione accipere beneficium.xj.q.iij.
nemo peritorum ⁊c̃.
¶ Hec ṽo veritas in opere oſtenſa frequenter odium Arti.iij.
parit ⁊ perſecutionẽ. Circa cuiꝰ articuli declarationẽ.
Primo oſtendit in quibꝫ veritas odium parit q̃ntum 5
ad illos: qui ꝓpter veritatẽ ad inimicitias cõuertunt.
Secundo quibus rebus veritas in illis aſſimulatur.
Tertio quomõ alij contra quos huiuſmodi exercent
inimicitias per veritatẽ illos fugare debẽt. ¶ Quantum
ad primũ in illis odium parit: qui imitatores ſunt iu=

deoꝝ:quibꝯ veritas dicit Joan.viij. Me queritis in⸗
terficere:hominē qui veritatē locutus ſum vobis. In
quibus ſicut bubo nō amat lucem ſolis: ita nec lingua
fallax amat veritatē Prouerb.xxvj. Qui etiam imita⸗
tores ſunt diaboli:de quo dicit̃ Joan.viij. In verita⸗
te non ſtetit ab initio: ꝛ veritas in eo non eſt. Ex cuius
imitatione ꝛ doctrina ſui veritatē fugiunt: ꝛ veraces a
ſe vbi poſſunt fugāt ꝛ perſequunt̃: etiam quantūcūqꝫ
fuerint eis prius familiares: more lupoꝝ qui lupū in
ouem ꝯuerſum perſequunt̃: ꝛ more latronū qui ſociū
ad fidelitatem cōuerſum inuadunt et ſpoliant. Sicut
patet de Paulo:quē q̄diu lupus fuit: iudei nō pſeque
bantur:ſed ipſum ouem factū:oēs terra mariſqꝫ pſe
quebant̃. Et hoc eſt qḋ ait: ad Gal.iiij. Inimicus fa⸗
Exem ctus ſum vobis: verum dicens. ¶ Hanc multoꝝ cō⸗
ditionē quidam conſiderans: cuidam ſeruiēti magno
dn̄o ꝛ allegāti ꝙ ab eo recedere nō potuit: conſilium
dediſſe fertur: ꝙ veritatē ei diceret: ꝛ cito licentiā obti⸗
neret: qḋ cum feciſſet: infra quindenā licentiatus fuit.
Quo facto veritas oſtendit̃ dicti Senece. Si inquit in
clientulū felicis hominis potētiſqꝫ puēneris: aut veri⸗
tas aut amicitia perdenda eſt. Sed ꝙ multi tales diui
tibus deſunt: patet per eundem. Cum inquit diuites
oīa habeant: vnum eis deeſt: ſcilicet qui dicat verita
6 tem. ¶ Quātum ad illos vo veritas aſſimulat̃ aque be⸗
nedicte:quia ſicut oēs ꝓpinquius accedunt: dum il⸗
la datur: quia ipſam libenter accipiūt: ꝛ clamāt ipſam
petentes: ſed ſi copioſe aſpergant̃: illi idem murmurāt
dicentes: ſatis ſatis eſt. Ita eſt de illis qui veritatē cō⸗
mendant ꝛ veridicos: ꝛ ore in agendis veritatē petūt:
que tamē ſi eis fiat vel dicat̃ murmurāt: ꝛ ipſaꝫ nolūt:
Morem in hoc habētes iudeoꝝ qui veritatem increa⸗
tam in terris a parentē: multū deſiderauerūt: habitam
tamē audire noluerūt: ſed faciem ſuam auerterūt. Sic
iſti de quibꝯ verificat̃ illud. ij. Timoth.iiij. a veritate
quidē auditū auertent ꝛc. ¶ Dum vo multi circa ve⸗
ritatem in ſcientijs ꝛ alijs agibilibus acquirendā mul
tum laborant ꝛ multū expendūt: ſicut patet de multis
qui circa ſtudium veritatis quaſi totam vitam ſuam
expendūt: quā tn̄ acquiſitā ꝛ oſtenſam nōnulli parui⸗
pendūt: poteſt dici ꝙ de oībus virtutibꝯ vel rebus bo
nis veritas eſt: que cum maiori odio ꝛ opprobrio ꝛ dā⸗
no tpali expendit̃ ꝛ oſtendit̃. Sed veritas deus tales
a ſe fugat: ſicut lux bubonē in morte videlicet: quādo
illi quaſi bubones in tenebras ponent̃ exteriores: qui
hic veracibus ꝑualuerūt ꝓpter cauſas tactas. F.j.arti.
ij. Tunc dicent: ſicut illi.ij. Eſdre.iiij. Magna eſt ve⸗
ritas et preualet: quoniā finaliter ſup oīa vincit ve⸗
ritas.ij.Eſdre.iij.

Arti. iiij. ¶ Sed heu ꝓpter pretactas ꝛ alias cauſas vitas in vi⸗
ta iſta frequenter perit. Circa cuius articuli declaratio
nem. Primo oſtendet̃ que ſit cauſa preciſa: quare mul⸗
ti veritatē deſerūt. Secūdo quibus rebus diſſimilan⸗
7 tes aſſimilant̃. Tertio a quibus cōuincunt̃. ¶ Quātū
ad primū: vna cauſa eſt inordinatus amoris appetitus
et hic inuenit̃ in his q̄ vecordes ſunt veritatis defenſo
res. Iſti nāqꝫ tepidi veritatis defenſores vidētes ꝙ ali⸗
ter eſt in arte anime atqꝫ alter in oībus alijs artibus:
quia in oībꝯ alijs veraces diligunt̃ operarij. In arte
vo anime tales ꝯtemnunt̃ ꝛ odio habent̃: ꝛ ꝙ adulato
res honorant̃ ꝛ ditant̃: ab his q̄ ſicut dicit̃ ad Rom.j.
Veritatē dei in iniuſticia detinent a veritate declināt:
ne damnū incurrant vel lucrū habeant. Alia cauſa eſt
ſimilitudo: quā veritas videtur habere cum iniuſticia
et hanc habent duri domini ꝛ eoꝝ miniſtri qui dicunt
de exceſſibus et grauaminibꝯ in dominio ſuo: ꝙ iuſte

fuerint. Et falſi mercatores ꝛ vſurarij: qui dicūt idem
de malis lucris: ꝛ cuſtodes carcerū de his quos affli⸗
gunt vt aliqua eis dentur: ꝛ ſic de alijs. Omnes iſti et
his ſimiles offendunt̃ quādo eis veritas dicit̃: ſiue in
confeſſione ſiue extra. Et ſpecialiter quādo mentio fit
de reſtitutione: quia primi.id eſt domini veritatē ſe ha
bere in iniuſticijs ſuis dicūt: eo ꝙ cōſuetudinē ꝓ ipſis
habent: quoꝝ factum ꝛ dictū reprobat̃. C.viij. arti.v.
¶ Mercatores vo dicūt: ſenſus habuit: ergo nō decipi
mus eum. Vſurarij autē dicunt ꝙ auantagiū habere
poſſunt de rebus ſuis: ꝛ vtinā haberent auantagiū et
non damnum. Nota optime de talibus. A.xxvj. 13.
Alij vo victi veritatis defenſores videntes ꝙ ꝑdicti
et his ſimiles a veritate auditum auertent: ad fabulas
autem cōuertunt̃.ij. Timoth.iiij. Et ꝙ iraſcunt̃ cōtra
veraces ꝛ dona ſolita vel ſperata ſubtrahunt: ꝛ ꝙ par⸗
centes veritati diliguntur: veritatē aliquotiens in con
feſſionibꝯ ꝛ predicationibꝯ ꝛ alijs locutionibꝯ et conſi⸗
lijs dimittūt: ita ꝙ cauſa eſt: tam in illis quibꝯ fit adu⸗
latio: q̄ etiam in adulatoribus: quare in mundo ꝛ cir⸗
ca dominos modernos ꝛ diuites nunc pauciores ſunt
veraces ꝛ fideles q̄ eſſe ſolebant: quia ſicut dicit̃ Pro⸗
uerb.xxvj. lingua fallax nō amat veritatē. ¶ Quantū 8
ad ſecundā partem huius articuli. Illi ꝓpter cauſas
huiuſmodi dimittunt dicere veritatem vel facere vbi
illam dicere vel facere tenentur. Primo aſſimulant̃ illi Exem
idolo: de quo eſt famoſum exemplū Valerij: qḋ cum
daret reſpōſa de amiſſis vel furatis: in quadam ciuita⸗
te: quidā latro ad ipſum veniens: dixit: ꝙ eius caput
frangeret: ſi ipſum reuelaret. Cum ergo poſtmodum
leſus latronem indicare nollet reſpōdit cauſam iſtam
dicens. Tempora mutant̃: homines deteriorant̃: ꝛ q̄
vult dicere veritatē frangitur ſibi caput. Quomō eni
tempora mutant̃: oſtenſum eſt. T.v.16. cum ſequēti⸗
bus. Chriſtiani vo non deberent idolo aſſimilari: ſed
Paulo qui dicit ad Roma.ix. Veritatē dico in chriſto
nō mentior. ¶ Sed heu nōnulli ſecūdo aſſilant̃ idolo Exem
egypti: de quibꝯ Aug. de ciui.dei ſcribit: ꝙ egyptijs vo
lentibus deificare Iſim ꝛ ſerapim: cum multi contra⸗
dicerent ꝛ obloquerent̃: poſuerūt iuxta eos idolū ha⸗
bens digitum ſuper os: in ſignum ꝙ tacerent vel pu⸗
nirentur. Iſti idolo aſſimilant̃: nō ſolum predicti qui
veritatem dicere nolunt: ſed hi qui faciunt ne alijs ve⸗
ritatē oſtendere audeāt. Sicut ſunt iniurioſi miniſtri
dominoꝝ: ꝓpter quoꝝ timorem ab eis damnificati nō
audent veritatem dominis ſuis oſtendere. Sicut ſunt
ſuperiores religioſoꝝ prelati: qui puniunt ꝛ ſilentium
imponūt: vel alij qui procurāt ꝙ ſilentiū ꝛ predicatio⸗
nis artatio imponat̃ ei qui contra potentiū loquit̃ ſup⸗
biam ꝛ vanitatem. Quilibet nāqꝫ talis iuxta potentē
ſuperbum eſt quaſi predictū idolum iuxta Iſim ꝛ Se
rapim: quia ſicut illud fuit defenſor illorū deorū. Ita
tales ſunt defenſores dominoꝝ: qui nō acquieuerunt
veritati: ad Roma.ij. ¶ Tertio cuidam aſſimilantur 9
mimo. de quo fertur: ꝙ cum ianitor cuiuſdam domini Exem
cuius aulam intrare voluit vt comederet: quereret cū
quo domino eſſet: ille reſpondit: ꝙ cum deo: ſeneſcal⸗
lus vo vel dominus ianitori reſpondit: ꝙ niſi aliū ha⸗
beret dominū: illuc nō intraret: qui cum hoc audiret:
dixit ſe eſſe cum diabolo: quo audito hilariter receptꝰ
fuit: quia bonus ſocius erat. Sic tales qui vidētes: ꝙ
in curijs ꝛ comitatibꝯ ꝛ falſoꝝ dominū ſocietatibꝯ erūt
vilipenſi: ſi cum deo fuerint: qui eſt veritas: ad falſita
tis ꝛ diaboli cōuertunt̃ dominiū: ꝛ omnes peccatores
qui delectatiōes ꝛ lucra habēt in ſeruitio diaboli: hoc
faciunt opere: qḋ ille dixit ore: de quibus ad Roma.j.

Cōmutauerūt veritatem dei in mendaciū: ⁊ ſeruierūt
Exm̄ creature potius qꝫ creatoꝛi. ¶ Quarto non tm̄ cuidam
aſſimilant̃ ſtulto; ſed ſunt illo ſtultioꝛes ⁊ timidioꝛes:
de quo fert̃: ꝙ quia domino ſuo narrauit facta familie
que faciebant in abſentia domini in comedendo et bi-
bendo ⁊ furando ⁊ huiuſmodi: fuit per quendā de fa-
milia bene verberatus: qui ad ſingulos ictus dixit: qñ
dominus aliquid querit a te: dicas ei fatuitates: et nō
veritates de rebus viſis. Cum ergo dominus iterum
ab illo talia quereret: ⁊ ipſe ſtaret attonitus ⁊ timidus
et nihil reſponderet: ait dñs: dicas mihi veritatem au-
dacter: q̇ ſtatim vt veritatē ei nominauit: incepit flen-
do clamare et dicere: o domine nunqꝫ nomines mihi
illud: quia veritas eſt peioꝛ res mūdi: domine adhuc
ſentio in doꝛſo meo ictus quos ſuſtinui pꝛo vltima ve-
ritate quā dixi. Iſte ſtultus nō dimiſit dicere veritatē
anteqꝫ fuiſſet verberatus. Nōnulli vͦo dicentes ſe eſſe
ſapientes: ad Roma. j. ſtultioꝛes facti ſunt: quia nūqꝫ
pꝛo veritate adhuc ſuſtinuerūt vnū ictum: ⁊ tm̄ quan-
do in viſitationibꝰ vel peccatoꝝ inquiſitionibꝰ vel aſ-
ſiſis vel duodenis onerant̃: in periculo animarū de ve-
ritate dicenda: ad quā dicendaꝫ iuramēto aſtringunt̃:
dicunt ꝙ non audent dicere veritatē ne verberent̃ vel
occidant̃: vel ne domus illoꝝ comburat̃. Sed ſtulte
hoc cogitant: quia dum ipſos timent: incidunt in vin-
dictas dei: de quibꝰ ipſi eos liberare nō poterunt: quā-
do veritatem requiret dominus. Si vͦo ipſos offenda-
tis: pꝛopter veritatem: veritas liberabit vos Joā. viij.
¶ Quinto aſſimulant̃ cuidā Cithароni: de quo ſcribit
10 Seneca. vij. declamationū commendans reſponſum
cuiuſdā mimi. Pꝛo cuius dicti declaratione fert̃ fuiſſe
Exm̄ quondam bellum inter duos romanoꝝ pꝛincipes Ju-
lium ⁊ Pompeiū: in quo pꝛinceps exercitus Julij ci-
tharo dicit̃ clam fuiſſe confederatus cum Pompeio.
Accidit poſtea ꝙ Julius quendā mimū diſcretū face-
ret militem ad reſtaurandū numerū militum occiſoꝝ
per Pompeiū: milites vͦo indignati ꝙ talem perſonā
militem feciſſet: om̄es ſimul iurauerunt ꝙ ipſum in ſo-
cietatem non reciperent. Cum ergo domum intraret
vbi Citharo cū militia ſua ſedit et locum ei non daret
ad ſedendum inter eos: ait Citharo: ceſſiſſem tibi niſi
locus nos artaſſet. Cui ille: mirum eſt quomō tibi lo-
cus artus videt̃: qui in duabus ſellis ſedere cōſueuiſti.
In hoc notans eum: ꝙ in vna ſella ſedebat cuꝫ Julio
pꝛo parte ſua loquens: ⁊ in alia cum Pompeio cū ipſo
operans: vnde dicere voluit: ꝙ nec fuit Pompeio cer-
tus amicus: nec ceſari: ſed vtriuſqꝫ adulatoꝛ. Sicut ibi-
dem recitat Seneca. Vnde exijt ꝓuerbiū inter roma-
nos: ꝙ quando de duplici vel falſo vel pꝛoditoꝛe vel
adulatoꝛe ſermo fiebat: dicere ſolebant. Ille equitat in
duabus ſellis. Et eſt ſimile illi verbo: qđ dicit Helias
ad falſos homines. iij. Reg. xviij. Vſqꝫquo claudica-
tis in duas partes. Hec pꝛouerbia ⁊ dicta cōgrue dici
poſſunt de his qui ſimul placere ⁊ ſeruire volunt duo-
bus dñis, id eſt. deo ⁊ diabolo vel eius miniſtris: qui
oꝛe ꝓ parte veritatis loquunt̃: ⁊ opere quacūqꝫ de cau-
ſa cum parte tenent falſitatis: qui nūc tenent cum vno
quādo potentia ſua maioꝛ eſt: quādo vͦo potentia ini-
mici maioꝛ eſt: tenent cum illo. Talibus reſtat illud ve
Eccľ. ij. Ve peccatoꝛi ingredienti terrā duabus vijs:
cum illo de quo Joan. viij. In veritate nō ſtetit: quia
nō eſt veritas in eo. ¶ Quantum ad tertiā partem huius
articuli. Turpe eſt chꝛiſtianis in veritate ſuperari a ſa-
racenis. Sed p̄dicti ſupant̃: pꝛimo ab Ariſtotele qui
pꝛimo ethicoꝝ. c. vij. om̄i familiaritati pꝛefert veritatē:
quia licet Plato eiꝰ eſſet amicus: ⁊ fuiſſet magiſter: ve-
ritatem tamē ei pꝛetulit ipſum redarguēdo: aſſerens ꝙ
duobus exiſtētibꝰ amicis: ſcilicet Platone ⁊ veritate:
maioꝛ amica eſt veritas Eſdre etiā. ij. c. iij. dixerūt oēs
tam iudei qꝫ gentiles ꝙ ſup om̄ia vincit veritas.
¶ Sed nō ſic inter falſos chꝛiſtianos. De quibꝰ verifi- Arti. v.
cat̃ illud Dañ. viij. Pꝛoſternet̃ veritas in terrā: inter
quos veritas regnat apparens ⁊ nō exiſtens. Ad que- 11
rum confuſionē ⁊ falſitatis oſtenſionē tria ſunt oſten-
denda. Pꝛimo que ſit veritas apparens: ⁊ nō exiſtens.
Secūdo quibus rebus tales aſſimilant̃. Tertio quid
de eis congrue dici poterit. ¶ Quantum ad pꝛimū: om̄es
illi veritatē habent tm̄ apparentē: de quibꝰ pꝛetactū eſt
ſ. e. c. vij. qui ſcꝫ veritatē tm̄ in oꝛe habent ⁊ nō in ope-
re: ſed malicias mľtas in opere ſub veritate oꝛis abſcō-
dunt: quibus credendū eſſet: ſi opera cōcoꝛdarent cum
verbis: quia dicit philoſophꝰ. x. ethicoꝝ. c. j. ꝙ ſermo-
nibus cōuenientibꝰ operibꝰ credit̃: ſi aūt nō cōueniant
non credit̃. Et ponit exemplū de illo: qui dicit delecta-
tionem nō eſſe bonā: in qua tamē ipſemet delectatur.
Talis nāqꝫ ſm̄ philoſophū in operādo qđ oꝛe repꝛo-
bat dictū pꝛopꝛiū interemit: ⁊ magis pꝛouocat audito-
res ad faciendū ideꝫ exemplo qꝫ retrahat verbo. Cuiꝰ
cauſam reddit: quia vnuſquiſqꝫ magis eligit illud qđ
docet̃ ⁊ videt̃ eſſe bonū in particulari et in ſpeciali: qꝛ
licet bonū vniuerſale ſit diuinius: tamē hoīes pꝛeeli-
gunt ſpeciale. Sed illud qđ oſtendit̃ ope: videt̃ eſſe ab
operante electū: tanqꝫ magis eligendū in ſpeciali cum
actiones ſint magis circa ſingularia qꝫ ſermones. Vi-
dentes ḡ vnū delectationē oꝛe ꝯdemnare: ⁊ actu illam
eligere: potius ſequunt̃ exēpla: ſermones reputātes in-
anes: qꝛ actiōes ſunt ſingulariū: ꝓpter qđ ſignāter di-
cit apľs Eph. iiij. Veritatē faciētes ⁊ nō tm̄ loquētes:
in veritate creſcamꝰ. Et. j. Joā. iij. Nō diligamꝰ vͦbo
neqꝫ lingua: ſꝫ ope ⁊ veritate: qꝛ. j. Joā. j. Si dixerimꝰ
ꝙ cum illo ſocietatē habemꝰ: ⁊ in tenebꝛis ambulamꝰ
mentimur ⁊ veritatē nō facimꝰ. ¶ Quantum ad ſecūdaꝫ 12
partē huiꝰ articuli: dū tales veritatē libēter legūt ⁊ lo-
quunt̃: ſunt ſimiles ocioſis lectoꝛibꝰ antiquoꝝ geſtoꝝ
que dicunt nō faciunt: ſicut eſt de bellis ⁊c̃. Iterū ſiľes
ſunt illis: qui cū mimo libenter loquunt̃: cuiꝰ tm̄ ſocie-
tatē nolunt: quando de arduis negocijs tranctant ⁊c̃.
Sic iſti ⁊c̃. Et dū veridicos: iudices: p̄dicatoꝛes: con-
feſſoꝛes: in collocutionibꝰ pꝛiuatis cōmendant: ⁊ tamē
de veritatis iudicio vel dicto offendunt̃. Aſſimilant̃
pꝛimo illis focijs. A. xxvj. 15. Secūdo aſſimilant̃ cui- Exm̄
dam: de quo fert̃: ꝙ quendā hoſpitio recepit extraneū:
qui aſſerebat: ꝙ ideo fuit vagabundus: ⁊ ab oībus de
patria ſua eiectus: quia om̄ibus dixit veritatē. Cui il-
le: pꝛopter illam cauſam ego plus diligo ⁊ libentius te
recipiam: venias ad domū meam ⁊ maneas mecū. In
qua domo cum iuxta ignem cum alijs ſederet: dixit ei
dominus domus: dicas nobis aliquā de om̄ibus ve-
ritatibus tuis: qui conſiderans: ꝙ ipſe ⁊ vxoꝛ ⁊ cattus
erant monoculi: ait: vos tres non habetis niſi tres ocu-
los: ⁊ dominus quaſi inſaniēs ipſum ſtatim de domo
eiecit. Sic illi qui dicūt Sap̄. ij. Videamꝰ ſi veri ſint
ſermones eius. Et infra. Contumelia ⁊ toꝛmento in-
terrogemus eum. Quos rep̄hendit apľus ad Gaľ. iij.
Quis vos faſcinauit non obedire veritati? Poteſt etiā
pꝛedictū exemplū eſſe cōtra eos: qui veritatē loquun-
tur vel pꝛedicant impertinentē vel modo incōuenientiꝫ
contra quos. ij. Timoth. ij. Seruum aūt domini non
opoꝛtet litigare: ſed manſuetū eſſe ad om̄es: docibilem
patientem cum modeſtia coꝛripientē eos qui reſiſtunt
veritati. ¶ Quantum ad tertiam partem huius articuli: 13
pꝛedictis: ⁊ ſpecialiter illis: qui veraciter loquuntur et

fallaciter operant̄:cōgrue dici poteſt ad modum: quo quidam dixiſſe fertur de iudicibus ⁊ aſſeſſoꝛibus ⁊ aduocatis curie chꝛiſtianitatis. Ipſo nāq3 obloquenti et cōquerenti de hoc:ꝙ iuſticiā in illa obtinere nō potuit vt voluit:alius ipſum repꝛehēdit dicens: nō dicas ſic amplius:quia curia chꝛiſtianitat̄ eſt.id eſt.curia chꝛiſti ⁊ ſancte eccleſie. Cui ille:bene poteſt eſſe ꝙ curia ſit chꝛiſtiana:ſed illi de curia ſunt demones. Ita dici pōt legiſtis:qui legib9 ſuis abutunt̄:dicētibus ꝙ leges habent veras ⁊ fideles. Et multis alijs dicentib9 ſe veritatem dicere cum detrahunt: vel mala intentione loquunt̄. Leges quidē bone ſunt: ⁊ vera verba: ⁊ chꝛiſti ſunt:ſed opera ⁊ loquentes ſunt diaboli:habentes foꝛmam ſciētie ⁊ veritatis in lege:ad Roma.ij. ⁊ nō materiam nec veritatem.

Arti.vj. ¶ Propter qđ ſicut dicit̄ in Pſ̄.xj. Diminute ſunt veritates a filijs hominū:intm̄ ꝙ nunc pꝛo magna parte

14 verificatur fabula:qua fingitur: ꝙ quatuoꝛ ſocijs:ſcilicet igne vento aqua ⁊ veritate ſimul exiſtentib9: et ſe diuidere ad ꝓꝓꝛia volentib9:loquentibus inſup ⁊ querentibus vbi quilibet iterū inuenire poſſet: quādo indigeret. Ignis in ſilice:ventus in folijs tremuli:aqua iuxta radicem iuncoꝝ fatebatur ſe poſſe cōmuniter inueniri: veritas vō fatebat̄ ꝙ neſciuit vbi inueniri poſſit. Et vix adhuc ſcitur:iuxta illud Oſee.iiij. Non eſt

15 veritas:nō eſt miſericoꝛdia:nō eſt ſcientia dei in terra. Et cauſa in parte patet.F.j.arti.ij. ¶ Et hoc ad damnū multoꝝ frequenter: ⁊ ſpecialiter oſtenditur in curijs ⁊ palacijs:in quibus potius ad dona reſpiciūt: q̄3 ad veritatem. Et ideo ſicut dicit̄.j.Machab.vij. Veritas ⁊ iudicium nō eſt in eis: in quo faciunt veritatē peioꝛis conditionis ⁊ minoꝛis reputationis: q̄3 falſitatem vel quecunq3 hominē:quia cū pꝛo om̄i homine qui plus dat vel plus nocere poteſt loquant̄: ⁊ tamen hoc ꝓ veritate facere nolunt:nam veritas plus dat. Nam quicquid boni habent nature foꝛtune ⁊ gratie: totū ab illo habent:qui eſt veritas:qui dicit Joan.xiiij. Ego ſum via:veritas ⁊ vita: ⁊ ſic plura dat ⁊c̄. tamen pꝛo illius parte eſſe nolunt; quia dona falſitatis vident̄ eis magis recentia: ideo a veritate exciderunt.ij.Timoth.ij. Plus etiam nocere poteſt: quia poteſt: ⁊ vult aduerſarios ſuos mittere in gehennā: qui non acquieuerunt veritati:ad Roma.ij.

V.ij. **Verba dei debent habere** pꝛonūciatoꝛes ⁊ auditoꝛes. Ex parte ergo ꝓnunciantis. Pꝛimo oſtendet̄ quāta ſit ꝓnunciandi neceſſitas: ⁊ cum quāta loqui debeat audacia. Secundo pꝛonūciationis frequentia. Tertio ex parte auditoꝛū humilis auditio: ⁊ tam loquentiū q̄3 verboꝝ honoꝛatio. Quarto ex parte vtriuſq3 impletionis oſtendet̄ neceſſitas. Quinto verboꝝ dubioꝝ legis interp̄tatio.

Arti.j. ¶ Pꝛimū patet per Criſoſtomū:in impfecto:ſup illud Math.xiij. Cum gaudio ſuſcipiūt verbū: homel̄.lij.

1 Qui inquit ſemen accipit ⁊ optimo tp̄e nō ſeminat:ſemen perdit: ⁊ dn̄o de damno tenet̄: ergo non eſt equū nec ſecurū nos derelinquere verbū dei ⁊ vacare menſibus Act̄.vj. Ergo ſicut dicit̄ Eſa.lix. Spiritus me9 qui eſt in te et verba mea que poſui in oꝛe tuo nō receſdant de oꝛe tuo. Sed illa audacter pꝛonuncia: q2 ſunt verba dei. Si em̄ nuncij regis ſolennes in regno ſuo ⁊ in p̄ſentia eius: p̄cepta ſua audacter ꝓnunciant abſq3 timoꝛe:quātomagis tu: qui ad hoc in eccl̄ia es nunci9 et clamatoꝛ deputatus: ergo ne timeas a facie eoꝝ: q2 ego tecū ſum dicit dn̄s: ecce dedi verba mea in oꝛe tuo Hieremie.j. Nota.P.xij.32. In quo etiam oſtendit vbi dei autoꝛitas ⁊ credibilitas. Si em̄ bulla pape magne ſit autoꝛitat̄ ⁊ credibilitatis:quātomagis vba dei veriſſima:que nullo modo falſa eſſe poſſunt: q2 ſunt a pꝛima veritate q̄ eſſentialiter eſt veritas:que dicit Joan.xiiij. Ego ſum via veritas: ⁊ ideo ſermo tuus veritas eſt Joan.xvij. ¶ Qꝫ tamē nō ſemp ſit tante autoꝛitatis ⁊ efficacie ⁊ credibilitatis ſicut eſſe deberet: qn̄q3 2

eſt ex defectu pꝛonūciantis:qn̄q3 ex defectu audientis. Verbū nanq3 dei ſe habet ad modū gladij:de quo ad Heb.iiij. Viuus eſt em̄ ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilioꝛ om̄i gladio ancipiti.ad Eph.vj. Sumite gladium ſpiritus qđ eſt verbum dei. Qꝫ aūt gladius bon9 in percutiendo deficit ab effectu optato: vtpote ab occiſione illius qui moꝛti adiudicat̄ pōt eſſe debilitas percutientis: aut duricia rei pcuſſe. Sic in ꝓpoſito verbū dei deficit: vel q2 pꝛonūciatoꝛ eius eſt ſpūaliter debilis et inhabilis:de quo in Pſ̄.xlix. Peccatoꝛi aūt dixit de9 quare tu enarras iuſticias meas ⁊c̄. vel quia dura percutit coꝛda peccatoꝝ. Induratū inquit eſt coꝛ Pharaonis. De verbis nanq3 que ſup tales cadunt: dicitur Math.xiij. ꝙ aliud cecidit ſuper petrā ⁊ natū aruit: q2 nō habuit humoꝛē. Criſoſtomus vō in impfecto:homel̄.xlviij. tales compat terre arenoſe: que q̄nis pluuiam ſuſceperit:tamē quia nullos in ſe tenet humoꝛes ſemp aret. Tales ſunt ſicut rete: qđ tm̄ plenū eſt dum eſt in aqua. Et ſicut cribꝛū qđ ſolas paleas retinet: ſicut oſtenſum eſt. A.xxvj.F. Sic iſti que vident̄ ex erroꝛe dicta retinēt: ⁊ ex illis tam loquentē q̄3 verba diffamare nitunt̄:quib9 dicit̄.j.Theſſal̄.j. A vobis diffamatus eſt ſermo domini.

¶ Non tamē ꝓpter hoc eſt a doctrina ceſſandū:ſed frequenter eſt pꝛedicandū ꝓpter tria. Pꝛimo ꝓpter neceſſitatem. Secūdo ꝓpter ꝓꝓꝛiam voluntatē. Tertio ꝓpter Arti.ij.

vtilitatē auditoꝝ. ¶ Qꝛtum ad pꝛimū:ſi neceſſariū eſt 3

illi qui pꝛeponit̄ filijs vel familie alicui9 ad eos paſcēdum:frequēter paſcere: ⁊ ſi aliqn̄ ex infirmitate cibum non recipiant vel nō retineant: nō tamē pōt ſine moꝛtis illoꝝ et ꝓꝓꝛie et perditionis periculo totaliter ſe ab illis retrahere:ne eis cibū offerat:imo quāto infirmioꝛes ſunt tanto frequētius eſt eis cibus offerēdus. Sic de illo:quē conſtituit dominus ſuper familiā ſuam vt det illis cibum in tempoꝛe:om̄ibus debet cibum offerre animarū. de quo Math.iiij. Non in ſolo pane viuit homo:ſed in om̄i verbo dei ⁊c̄. Nō tm̄ maioꝛibus et vbi emolimentū ſperat tempoꝛale:ſed etiam paupeꝛibus: ne dicatur: ꝙ in eius defectu paruuli petierunt panem: ⁊ non erat: qui frangeret eis Thꝛen̄.iiij. Nec tm̄ libenter illud recipiētibus: ſed etiā illud ſemel vel bis abijcientibus: quia tales infirmi ſunt ſpūaliter et monſtruoſi. Exemplo illius qui in verbis ſuis mōſtra placauit Eccl̄.xlv. Vide plura ad iſtud ꝓpoſitum.P. 4

xij.arti.vij. Secundo ꝓpter ꝓꝓꝛiam vtilitatem: q2 mercedem non amittes etiam ſi nullus ſequatur effectus. Sicut patet per hiſtoꝛiam qua fertur beatū Gregoꝛiū Extrā

cuidam reſpōdiſſe epiſcopo: querenti de ſua frequenti pꝛedicatione:de qua nulla ſequebat̄ in auditoꝛib9 vtilitas. Ethiops inquit ita niger balneū exit:ſicut intrauit:et tamē balneatoꝛ mercedem accipit. Sic in ꝓpoſito:quia vnuſquiſq3 ꝓꝓꝛiā mercedem recipiet ſm̄ ꝓꝓꝛiū laboꝛem: ergo pꝛedica verbum inſta opoꝛtune.ij.Timoth.iiij. ¶ Tertio ꝓpter vtilitatem auditoꝛū ſperatā: qui licet pꝛima vice non cōuertant̄: iterum poterunt: ſicut patet.P.xij.24. et licet in vno loco fructum nō faciat poterit in alio. Sol em̄ vbiq3 lucet: ⁊ tamen vbiq3 aurum nō generat: ſed in terra ad hoc diſpoſita ⁊ de9 vbiq3 pluit:in mare ⁊ ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ tm̄ illa

pluuia nō vbiqꝫ fructū producit: ſ; in locis diſpoſitis. Et Iſaac non tm̄ Iacob: ſed etiā Eſau benedixit. Vn̄ Auguſtinus li. de benedictionibus Eſau et Iacob. Simul inquit pluit dn̄s ſuper ſegetes ⁊ ſuper ſpinas: ſed ſegeti pluit ad horreū: ſpinis ad ignem: ⁊ tamē vna eſt pluuia. Sic verbū dn̄i oēs compluat Deut. xxxij. Audiat terra verba oris mei: bene conueniat auditori vtrū illam recipiat ad horreū celi vel ad ignem inferni: quia ex voluntate auditorꝫ eſt: ꝙ ex illa producunt fructū ſalutis animarū: vel ſpinas pungentiū peccatorum. Propter qđ Hieronymus ſup illud pſ̄. cxlvij. Ex adipe frumenti ſatiat te: compat verba dei manne. Quicqđ inquit volueris ex ſermone dei naſcitur: ſicut tradunt iudei: quoniā māna ſm voluntatē cuiuſcūqꝫ ſic ſapiebat in ore illius. j. Cor. j. Verbum crucis pereuntibus quidē ſtulticia eſt: his aūt qui ſalui fiunt. id
5 eſt nobis virtus dei eſt. ¶ Eſt ergo de verbo dei ⁊ auditoribus eius ſicut de igne ⁊ lignis in igne poſitis: qꝛ ſicut ignis operaꝛ in lignis: ſm lignorū conditionem: quia in ligno viridi vel putrido vel aquoſo: nō habet tantā efficaciam ſicut in ſicco ⁊ diſpoſito: ⁊ tamē in ligno viridi ⁊ aquoſo p frequentiā ⁊ perſeuerantiā finaliꝫ eundē educet effectū quē in ligno diſpoſito in pma producit appoſitione: quia primo pducit fumū: ſecundo aquam: tertio flammā claram: qui eſt vltimus effectus quem in ligno diſpoſito pducere poteſt. Sic verbum dei in viridi iuuene ⁊ putrido ſene: primo educit fumū murmurationis ⁊ oblocutionis: iterum aquam producit lachrymarū ⁊ compunctionis: quādo meliꝰ recordantur ſicut Petrus Math. xxvj. Recordatus Petrus verbi: quod dixit ei dominꝰ: egreſſus foras: fleuit amare. Tertio flammam producit charitatis: et ſic patet illud Hieremie. xxiij. Nonne verba mea vt ignis ardens.

Arti. iij. ¶ Ex iam dictis patet: ꝙ ad hoc ꝙ ſermo dei capiat in vobis ſalutis effectum: oportet ꝙ in vobis ſit humili-
6 tatis ⁊ debite diſpoſitionis conditio. ¶ Circa cuius articuli oſtenſionē duo ſunt declaranda. Primo ꝙ tam nuncij dei ꝙ̄ verba que loquuntur ſunt honorandi et in reuerentia habendi. Secūdo vtilitas oſtendeꝛ: que ex hoc ſequiꝛ. Primū patet: primo per exemplū de reuerentia que exhibeꝛ nuncijs ⁊ verbis regis. Secūdo p legem ciuilem: in qua continetur: ꝙ omnē reuerentiā debemus nuncijs imperatoris. C. li. vij. ti. quando prouocare non eſt neceſſe. l. omnē honorē. Tertio per ſacram ſcripturā: in qua de bonis legitur. j. Theſſal. ij. Nō accepiſtis vt verbum hominū: ſed vt verbū dei. Iſtis ergo informati exemplis legibus ⁊ autoritatibꝫ: in manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum: qđ poteſt ſaluare animas veſtras Iacobi. p̄. In qua autoritate notaꝛ ſecunda pars huius articuli. id eſt deuote auditionis verbi dei vtilitas. Pro q̄ eſt aduertendū ꝙ hec quinqꝫ inducit ⁊ cauſat vtilitates. Primo nāqꝫ illuminat ignorantes: ſicut lumē ſolis illuminat ſedentes in tenebris in Pſ̄. cxviij. Lucerna pedibus meis: verbū tuū. Hanc lucernā nobis miſit deus pater per filium ſuum: ⁊ per multos alios ad moduꝫ amici: qui ſciens amicū ſuum oportere de nocte ad ipſum venire: ei miniſtros mittit cum lucerna vel lucernis: ne in via erret vel turpiter cadat. Sic deus miſit nobis: vt ſine errore ⁊ caſu ad hoſpitiū ſuum in celo veniamus: vt lumē abundantius haberemus: voluit lucernam benedicti filij ſui in multis locis a crucifixoribꝫ perforari: ⁊ verbum ſuū a pdicatoribꝫ multipliciter exponi: ſciens ꝙ lucerna in qua plures ſunt feneſtre: lumē clare cōmunicat: ſi hec cuius feneſtre ſunt chriſti vulnera ⁊ omniū ſanctorum doctrina exempla: in quibus clare omnibus oſtendit vultum anime: ⁊ quid agendum fugiendumve ſit: ⁊ non decipit intuentes: ſicut ſapientia mundi que ad modum lune ſeu luminis candelarū que non ſunt pulchra: facit pulchra apparere: ꝓpter qđ ne decipiaꝛ: iſtam lucernam ꝓpheta ſpecialiter petiuit dicens
Lucerna pedibus meis: verbū tuum. ¶ Secūdo ira- 7
cundos et inuidos quaſi congelatos liquefacit. Sed eſt aduertendū ꝙ ſicut lumen ⁊ calor ſolis non liquefacit ferrum ſed glaciem. Ita verbum dei raro liquefacit in antiqua malicia vel odio quaſi ferrū induratos: ſed quo ad alios emittet verbum ſuū et liquefaciet ea: in Pſ̄. cxlvij. Qui vo volunt omnino damnari indurantur. Math. xv. Hoc verbo pharisei ſcandalizati ſunt. Tertio mundat: nam ad modū quo ventus mūdat granum a paleis: verbum dei mundat homines a culpis. j. Timoth. iiij. Sanctificaꝛ per verbum. Et ad modum quo aqua mundat ſordes corporꝫ. Ita aqua illa de qua Ezech. xxxvj. Effundā ſup vos aquā mundam: ⁊ mūdabimi ab omnibus inquinamētis veſtris: in qua lauamini mūdi eſtote Eſaie. p̄. qꝛ mūdat ab oībus ſordibꝰ animarū Ioan. xv. Iam vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē locutus ſum vobis. Sed eſt aduertendum ꝙ ſicut non omnis aqua mūdat: ſed illa que eſt in ſe clara. Ita non omne verbum vel ſapientia animā lauat: ſed ille fons clarus: de quo Eccl̄. p̄. Fons ſapientie verbuꝫ dei excelſis. Quarto vitā dat grē. Sed ſicut ſignum mortis eſt in infirmo: quādo cibū nō retinet. Ita ſm beatū Grego. ſignū eſt mortis eterne: quando homo nō retinet verba dei: de quibus Ioan. vj. Verba vite eterne habes. Quinto ad regna celeſtia ducit. Eſt nanqꝫ de illo ſicut de fonte: quia ſicut fons ducit ad altitudinē originis. Sic verbū dei ad deū: de quo Ioā. j. In principio erat verbum. Sicut ergo operarius: cui magna promittiꝛ merces: dicit in ſpe ⁊ gaudio fortiter agam. Ita vos dicētes illud Hiere. xv. Factū eſt verbum tuū mihi in gaudiū: de quo ipm frequēter cōmemoremus dicētes illud Pſ̄. cxviij. Memor eſto verbi tui in quo mihi ſpem dediſti.

¶ Sed ad hoc ꝙ ſpem in illo habeamꝰ oportet ꝙ do- Arti. iiij.
centes ⁊ audientes illud ope impleamꝰ: qꝛ quid valet aliū docere: ꝙ maculā abſtergat: ei qui maculā in ꝓpria 8
nō tergit faciē: cū turpe ſit doctori quē culpa redarguit quā in alio reprehendit. Tales enī ſunt ſicut fabricatores arce Noe: p quā alij ſeruabanꝛ ⁊ ſaluabanꝛ ⁊ ipſi in diluuio perierūt. Vel quid valet audire quō ⁊ vbi maculā abſtergere deberet: niſi illā tergat. Eſtote ergo factores verbi Iacobi. j. Sed aliq auditores ſunt ſicut fere beſtie: qꝛ ſicut ipſe nō libēter audiūt: imo fugiūt latratū canū: ⁊ ſurdus nō delectaꝛ in cithara: nec cecus ī lumine. Ita nec ipſi in audiēdo vel faciēdo verba dei: qꝛ nō recipit ſtultus vba prudētie Prouer. xviij. Immo qđ peiꝰ eſt q̄ auribꝫ audit: opibus deſtruit: ⁊ pdicanti detrahit ſeu docēti. Cuiꝰ cauſa iam ptacta eſt qꝛ verbū eſt ſicut ignis: de q̄ in pſ̄. cxviij. Ignitū eloquiū tuū ⁊c̄. Ignis aūt poſitꝰ in vaſe pleno aromatibꝫ cauſat ſuauem odorē: ſulphur vo cauſat fetorē. Sic verbū dei cauſat in illis q̄ ſunt pleni pctīs. id eſt. oſtēdit q̄les ſunt: q̄n vicꝫ in quocūqꝫ impleꝛ ⁊ oſtendiꝛ illud Eccl̄. xxix. Loqueꝛ verba tedij ⁊ murmuratiōis ⁊c̄. Quorꝫ periculū p exēplū oſtendiꝛ legis ciuilis: qꝛ ſi mulctari debet in quinqꝫginta aureis: q̄ cum vanga vel alio inſtrumēto albū deſtruit pretoris. i. verba ſua ſeu ſententiā vel edictū pretoris in alto loco poſitū: ſicut patet in ff. ve. li. ij. ti. de iuriſdic. om. iud. l. ſi q̄s illō. Et inſtit. li. iiij. ti. de actio. §. penales. Mltomagis qui verba dei

verbo vel opere ꝓuocauerit: deterioꝛa mereꝛ ſupplicia:
de quibus Eccles. x. Initium verboꝝ illius ſtulticia
et nouiſſimū oꝛis illius erroꝛ peſſimus.
Arti.v. ¶ Quātum ad quintū verba dubia ſeu obſcura interp̄tari debent ſm iura contra loquentē: qui potuit clari⁹
9 dixiſſe: ſicut patit. ff. de pactis. l. veteribus placet. id eſt
in. ff. veteri. l. ij. Sup qua lege ponit glo. caſum de vēdente equum aſſerentem: φ nullum defectum habeat:
niſi φ nō vult aſcendere arboꝛes: poſtmodū detecto φ
nō vult tranſire pontem ligneum: nō valet venditio:
deceptoꝛ rehabebit equum ſuū: quia verbis obſcuris
decepit innocentē: de quo Prouerb. xiiij. Innocēs credit omī verbo. Nota alias leges huic concoꝛdantes.
M. vj. 10. ⁊c.

V. iij. **Viarum. Primo ponetur** diſtinctio: oſtendendo φ omēs vadunt p viā
neceſſitatis ⁊ hoc periculoſe. Secūdo oſtendeꝛ: φ plurimi currūt per viā culpe ad penam ⁊ quomō. Tertio
φ pauci ambulant per viam gratie ad gloꝛiam et per
quas ſemitas. Quarto per ſenſibilia exempla iſtarum
viarum: ⁊ quātum ad medium: ⁊ quātum ad finem oſtendetur cōuenientia et diuerſitas.

Arti. j. ¶ Ad primū ſic procediꝛ: viarū quedam eſt generalis
peregrinationis: quedā miſerabilis deuiationis: que-
1 dam delectabilis retributionis. Prima eſt neceſſitatis:
ſecūda ⁊ tertia ſunt voluntatis. Prima eſt nature: qua
omēs vadunt ad moꝛtem tempoꝛalē: de qua dicit David ad Salomonē filiū ſuum. iij. Reg. ij. Ego ingrediar viam vniuerſe terre. Secūda ducit ad moꝛtē eternam: de qua Prouer. xiiij. Eſt via que videtur homini
recta: ⁊ nouiſſima eius deducunt ad moꝛtē. Tertia eſt
gratie: que ducit ad vitam immoꝛtalē: de qua in Ps.
cxviij. Viam mandatoꝝ tuoꝝ cucurri cum dilataſti
coꝛ meum: ſcʒ ſuperius verſus te: ſicut patʒ. C. xiiij. 7.
Sicut nāqʒ trocus in ludo pueroꝝ bene currit quādo
ſtricta ſeu arta pars eſt inferius ⁊ latum ſuperius. Sic
nos in via mandatoꝝ quādo coꝛ eſt ſtrictum inferius:
quātum ad ſollicitudinē terrenoꝛum: ⁊ latum ſuperius
quātum ad deſiderium ⁊ occupationē celeſtium: hec eſt
via ſine impedimēto Sapieñ. xix. ¶ In prima via cū
periculo progredimur: cuʒ paupertate egredimur: ad
ſtatum preteritū non regredimur. Primo cum periculo ad moꝛtē ꝓgredimur: ꝓpter triuʒ hoſtiū inſidias: q̄
in via hac qua ambulabā abſcōderūt laqueū mihi. in
Ps. cxlj. Mūdus laqueū cupiditati. Caro laqueū voluptatis. Diabolus laqueū vanitatis. Vñ Anthoni⁹
Exm̄ in vitiſpatrū vidit mundū plenum laqueis ⁊c. ¶ Cōtra primū hoſtem: neceſſe eſt φ miles chriſti armetur
armis iuſticie ⁊ fidelitatis. Cōtra ſecundū armis mūdicie ⁊ caſtitatis. Contra tertiū armis timoꝛis ⁊ humilitatis. Sic parate viam domini Luc. iij. Sed multi ſic
ſe non preparant: quia laqueoꝝ predictoꝝ non vident
pericula ſimiles illi aquile: de qua habetur. S. iij. 15.
Exm̄ ¶ Alij vo ad modū illius parue auicule: de qua ibi fit
mentio ⁊ exemplum: iſtos cauent laqueos ⁊ vias illas
derelinquūt: ſicut fur derelinquit furtū ſuum: quādo
ad iudicem vadit. Ad qd̄ faciendū omēs ꝓpheta hoꝛtatur dicens. Derelinquat impius viā ſuam Eſaie. lv.
Et reuertaꝛ vnuſquiſqʒ a via ſua mala Miere. xviij.
2 ¶ Secūdo cum paupᵗtate egredimur Job. p̄. Nudus
egreſſus ſum ⁊ nudus reuertar Michee. j. Vadā ſpoliatus ſcʒ bonis tpalibus: ab amicis extra: ⁊ bonis ſpiritualib⁹ ab inimicis intra: niſi foꝛtiter me ab illis cuſtodiero. A primis vo nullus ſe cuſtodire pōt niſi bona pmittendo. A ſecūdis niſi foꝛtiter pugnando ⁊ eis
reſiſtendo. Sed heu iſta nō faciūt: quia non cogitant
quō in nouiſſimo aggrauata eſt via Eſaie. ix. Si enim
cogitarent: quomō bona que poſt ſe derelinquūt: ſunt
inter amicos: parētes: executoꝛes ⁊ legatarios ⁊ alios:
ſicut os proiectū inter canes: bona ſua premitterēt: ne
ipſi ea amitterent: ⁊ ne eſſent alijs occaſio ruine. Sed
nōnulli hoc bene ſentiūt: ⁊ tamē bona ſua nō premittunt: quia ſemp preſumunt ſe diutius victuros: quib⁹
frequēter cōtingit: ſicut illi Luc. xij. Stulte hac nocte
repetent animā tuam. Et tūc qui negligit viam ſuam
moꝛtificabiꝛ Prouerb. xix. Tertio ad ſtatum priſtinū 3
nō regredimur. Exemplū de David: qui. ij. Reg. xij.
dicit de filio ſuo moꝛtuo. Ego magis vado ad illū: ille
non reuerteꝛ ad me. Et nō ſolum ille ſed quilibet nr̄m
dicere poteſt illud Job. xvj. Ecce breues anni trāſeūt:
et ſemitam per quā nō reuertar ambulo. ¶ Prima vo
pars huius autoꝛitatis: deberet nos excitare ad viriliter agendū opera ad ſalutē animarū pertinentia: quia
in omī negocio ſiue in ambulatione: ſiue in quacunqʒ
operatione: quādo homo nō habet longum tps: plus
ire vel operari feſtinat. ¶ Secūda vo pars nos mouere deberet ad bonoꝝ operum multiplicationē: qꝛ omia
que nunc agimus vel premittimus: ibi inueniemus.
Sicut ergo ille qui locū mutat ſine ſpe redeundi: nitiꝛ
multa premittere: vel ſecū poꝛtare: ergo ⁊ nos hoc facere deberem⁹. Propter qd̄ diciꝛ Eccles. ix. Quodcūqʒ
facere poteſt manus tua inſtanter operare: quia comedent fructus vie ſue Prouerb. j.
¶ Quātum ad ſecunduʒ tria oſtendenꝛ. Primo qualis Arti. ij.
ſit via perditionis. Secundo φ multi currunt per eā.
Tertio qui ſunt illi. ¶ Quātuʒ ad primū: vbi via dei eſt 4
recta. Iuxta illud Oſee. xiiij. Recte vie domini: iuſti
ambulāt in eis: via diaboli eſt circularis: quia ſicut in
circulo faciendo reditur ad punctum in quo incepit.
Sic peccatoꝛ ſemel peccata ſua deſerens: et iterum ad
eadem rediens: circulum facit redeundo ad peccatum:
qd̄ deſerere videbatur. Sic Samſon oculis erutis: in
mola circūit diaboli Iudicum. xvj. Sic canis reuertitur ad vomitum ſuum: et imprudens iterat ſtulticiā
Prouerbioꝝ. xxvj. Sicqʒ in circūitu impij ambulant
Et iter impioꝛum peribit. in Pſalmo. p̄. In quo caſu
iter ab iterando dicitur: de quoꝛum quolibet Hieremie. ij. Vilis facta es nimis iterans vias tuas. Secūdo eſt retrograda ad modū cancri. Homo nanqʒ cōſtitutus eſt inter celeſtia: que habere debet ante ſe: et
terrena: que habere deberet poſt ſe: quando ergo terrena nimis amat: retrocedit cōtra dei preceptum Gene. xix. Noli reſpicere poſt tergum tuū. Sed talis dicere poteſt illud Threnoꝝ. p̄. Expandit rete pedibus
meis: conuerſa ſum retroꝛſum. ¶ Tertio eſt lubrica ꝓ
tanto: quia ſicut poꝛtantes onus graue in via lubrica
faciliter cadunt in foueam. Ita peccatoꝛes poꝛtantes
onera vſurarum et furtoꝛum et maloꝛum perquiſitorum et alioꝛum peccatoꝝ: faciliter in puteum cadunt
inferni. Ex quibus patet φ via illoꝛum tenebꝛe et lubricum. In Pſalmo. xxxiiij. ¶ Per iſtas vo vias mul 5
ti currunt: quia ſpacioſa eſt via que ducit ad perditionem: et multi vadunt per eam Math. vij. ¶ Primo
ſuperbi: quoꝛum via eſt pericoloſa: quia nimis alta.
Prouerbioꝝ. xvij. Qui altam facit domuʒ ſuam querit ruinam: ⁊ arboꝛ nimis alta proſternitur: ſicut patet
per leges. I. vj. 25. Ideo Eccles. xxxij. dicitur. In via
ruine ne eas: et non offendes. ¶ Secūdo auari: quoꝝ
via eſt laboꝛioſa: quia cum laboꝛe acquirunt: cum timoꝛe ſeruant: et cum doloꝛe perdūt: ⁊ finaliter perdūtur dicētes illud Sapieñ. v. Laſſati ſumus in via ini-

quitatis ⁊ perditionis: ambulauimus vias difficiles:
quid nobis ꝓfuit ⁊c. ¶ Tertio gulosi ⁊ lasciui: quoꝝ
via est damnosa: quia per breuem delectationē ducit
ad penas eternas. Sicut latro per viam viridem ⁊ sua
uem ducit̄ ad patibulum: sic de istis: licet illis aliter vi
deatur: cum inquinate sunt vie illoꝝ in omni tempore.
¶ Quarto inuidi ⁊ iracundi per viam duram: quoꝝ
via semꝑ est amara Eccl. xxi. Via peccantiū complan
tata lapidibus: ⁊ in finem illoꝝ inferi ⁊ tenebre ⁊ pe
ne: ⁊ sic de alijs: in comparatiōe: ad quos dicit̄ in ps. j.
Beatus vir qui nō abijt in consilio impioꝝ: ⁊ in via
peccatoꝝ non stetit. Nam omēs predicti: ⁊ his similes
Exiij decepti sunt: sicut ille: qui debuit fuisse sapiens a stulto
A. xxi. 27. C. v. 9. ergo Beati immaculati in via: qui
ambulant in lege domini: in Ps. cxviij.
Arti. iij. ¶ Circa quoꝝ viam tria dicenda sunt. Primo osten
ditur que sunt vie domini: seu gratie q̄ ducunt ad glo
riam: ⁊ quomō deus conatur nos per illas ducere. Se
6 cundo ꝙ pauci vadunt per eas: ⁊ qui sint illi ⁊ ꝑ quas
semitas vadunt. Tertio quomō multi vias dei amit
tunt. ¶ Quantum ad primum vie dei sunt vie mundicie
iusticie ⁊ ceterarū virtutū: quas deberemus diligēter
querere: ⁊ inuentas sollicite tenere: ad modū peregri
ni qui diligenter querit ⁊ tenet viam que ducit ad vil
lam: seu locum quo tēdit: quāto plus viam que ducit
ad patriā celestē querere debemus dicētes: cum Psal
mista in ps. xxiiij. Vias tuas domine demōstra mihi.
Deus vero qui semꝑ iustoꝝ in his que iuste petunt pre
ces audit: ductores ad nos misit qui vias p̄dictas non
solum ostendant: sed etiā per illas nos ducant. ¶ Pri
mo ⁊ principaliter dilectū filium suū: vt ipsum per tri
plicem sequeremur viam: sicut ostensum est. S. vij. 1.
Secundo matrē suam: vt ipsam sequamur per viā fi
dei. Tertio apostolos qui relictis omnibus secuti sunt
eum: vt ipsos sequamur ꝑ viam paupertatis. Quarto
patriarchas prophetas: vt primos sequamur per viā
miscdie: secūdos per viam veritatis: nam in istis duo
bus vniuerse vie domini miscdia ⁊ veritas: in ps. xxiiij.
Quinto martyres: quoꝝ quilibet dicere potuit illud
psalmi. xvj. Propter verba labioꝝ tuoꝝ ego custodiui
vias duras: vt ipsos sequamur ꝑ viam patientie. Se
xto ꝯfessores: quoꝝ q̄libet dicere potuit illud ps. cxviij.
Viam veritatis elegi: vt ipsos sequamur per viā obe
diētie ⁊ veritatis. Septimo virgines: de quarū q̄libet
deus dicit. Ambulans in via hac: mihi ministrabat: vt
ipsas sequamur per viam mundicie et puritatis. Sic
ergo iustum deduxit dominus per vias rectas Sap. x.
7 Et sic notas mihi fecisti vias vite: in ps. xv. ¶ Deus
nāqꝫ omēs istos mittendo ad modum fecit amici: qui
cum amico suo in extranea patria ductorem mittit: sed
cum hoc ꝙ sic ei ductorē dat: oportet ꝙ ipse etiam du
ctorem sequat̄: aliter in via errabit. Quādo enī plures
per viam vadunt: si ad vnū locum tam p̄cedentes q̄ꝫ
sequentes ire intendant: si p̄cedentes sint certi de via:
et sequētes incerti: necesse est ꝙ sequentes nō tm̄ respi
ciant: sed etiam sollicite sequant̄ p̄cedentes. Sic de no
bis: predicti sancti nos p̄cesserunt in via celi: ⁊ certi su
mus ꝙ illuc per vias p̄dictas ꝑuenerunt. Ab illis er
go interrogate de semitis antiquis: que sit via bona et
ambulate in ea ⁊c. Hieremie. vj. id est. in mūdicia vir
ginū: ⁊ sic de alijs. Et nō desideratis ductores vestros:
ne deficiatis de loco in quo sunt: sed fortiter ꝑseuerate
ad sequendū quēlibet p̄dictoꝝ: quia ſm beatū Grego
riū. Inuanū fortiter currit q̄ anteq̄ꝫ veniat ad metham
deficit. Dicat ergo et opere impleat illud Job. xxiij. Ve
stigia eius secutus est pes meus: viam eius custodiui:

nec declinaui ab ea. ¶ Sed heu Math. vij. Angusta 8
porta est ⁊ arta via que ducit ad vitam: ⁊ pauci ambu
lant per eam. Veritas huius autoritatis in operibus ostē
dit̄. Nā pauci sunt q̄ vadūt ꝑ viam obedientie: ⁊ mul
ti ꝑ viā supbie: pauci qui ꝑ viā amicitie: ⁊ multi ꝑ viā
inuidie: pauci ꝑ viā miscdie iusticie ⁊ charitatis: et multi
ꝑ viā auaricie ⁊ cupiditatis: pauci ꝑ viā pcordie: ⁊ mul
ti ꝑ viā iracūdie: pauci ꝑ viā prudētie castitatis ⁊ sobrie
tatis: ⁊ multi ꝑ viā accidie: luxurie ⁊ gule. Quibus oībus
dr̄ Eccl. ij. Ve his qui ꝑdiderūt iusticiā ⁊ dereliquē
rūt vias rectas: ⁊ diuerterūt in vias prauas. ¶ Quoꝝ 9
aliqui vtilitatē et priuilegiū viarū domini perdunt ꝑ
non vsum. Sicut nāqꝫ habēs seruitutē seu priuilegiū
eundi per prediū alterius: nō vtēdo via illa: per leges
potest illā amittere: sicut patet. ff. de seruitutibus vrbano
rū predioꝝ. l. hec aūt iura. id est. i digesto veteri. li. viij.
Sic in ꝓposito de illis quibus a deo concessum est: ꝙ
possunt ire per viam mandatoꝝ dei: si tpe oportuno ⁊
cōcesso illa via nō vtunt̄ ⁊ libertatē illam ⁊ vtilitatem
vie illius perdūt ⁊c. Ergo hec est via: ambulate in ea:
neqꝫ ad dexterā neqꝫ ad sinistā declinabitis Esaie. xxx.
Vide plures leges huic cōcordantes. P. vij. 49. quas
omēs leges: lex dei: ⁊ sciētia christi cōfirmat Luc. xix.
qui seruū illum qui pecunia ei cōcessa: vsus non fuit:
pecunia illa priuauit: ⁊ insuꝑ ꝓ peccato omissionis pe
nis puniuit eternis. ¶ Alij vero idē perdunt ꝑ abusum 10
sicut illi qui via vita tpe ⁊ oībus donis et priuilegijs:
tam naturalibus q̄ꝫ gratuitis abutitur in supbia ⁊ alijs
modis peccando. Si ergo princeps terrenus ꝑ leges
iuste potest a tali qui priuilegio suo abutitur illud au
ferre: sicut patet. C. de aqueductu. l. eos. id est. in libro
xj. In qua lege cōtinet̄: ꝙ si a principe alicui cōcessum
sit priuilegiū adaquādi decem pecora: adaquando vi
ginti: priuilegiū perdit: quia illo priuilegio abutitur il
lud excedēdo. Sic illis quibus cōcessum est priuilegiū
a deo seu donū vel nature vel gratie quo bona operā
do ire poterūt ad celū: si illud excedant illo male ope
rando: merito illud amittūt. Nota plures leges huic
cōcordātes. A. vj. 3. Quibus cōcordat lex dei Luc. xvj.
qui potestatē villicandi abstulit a villico: qui bona il
lius dissipauit. ¶ Alij vero idem perdunt per cōtrariū
factum. Nam ſm leges: si alicui cōcessum sit ꝙ aquā
ducere possit per viam seu riuulum determinatū ⁊ de
terminate quantitatis: vtputa per meatū vnius pedis
nec illum elargiri poterit vel ad aliū locum transferre.
Si vero ꝯtrariū faciat: illū elargiēdo: illū perdit. Si vero
in duos meatus diuidit: vnū perdit. In primo vero casu
totū ꝑdit: qꝛ ꝑsistit in actu indiuisibili; in secūdo vnū
tm̄: qꝛ vnus meatus ab alio diuidi pōt. ff. de aqua esti
ua. ⁊ pluuiali. l. ij. id est. in digesto nouo. li. j. Et. ff. q̄bus
modis seruitutes amittant̄. l. aqua ⁊. l. si per partē. i. in
digesto veteri. li. viij. Sic in ꝓposito de illis qui non
sunt contenti ire ⁊ vitam illorum ad celum ducere per
artam viam mandatorum dei: sed volunt illam elar
giri eundo per viam proprie voluntatis: de quibus. ij.
Petri. ij. Multi sequunt̄ eoꝝ luxurias: per quos via
veritatis diffamat̄: vel qui duplici progrediunt̄ via:
scilicet in quadragesima vel in infirmitate in via dei:
sed postea in via diaboli: quibus concessum est tm̄ per
vnam ire poterunt: ⁊ animaꝫ ad celum ducere. Primi
qui semper in largiori via quā deberent ambulant to
tum perdunt. Secundi ꝓter vnam viam. id est. dia
boli amittūt. Talibus nanqꝫ dicit̄ Eccl. ij. Ve pecca
tori ingredienti terram duabus vijs. Et Eccl. iij. Cor
ingrediens duas vias non habebit requiē. ¶ Quia si
cut dicitur Prouerb. ij. Relinquūt iter rectum: et am

11 bulant per vias tenebroſas. ¶ Pro quo eſt ſciendum:
ꝙ lex facit differentiam inter iter: actum ⁊ viam: quia
qui habet ſeruitutē itineris poteſt ire ſolus: qui actus
poteſt ducere iumentū: qui viam poteſt ducere iumen
tum ſeu currum vel quodcūꝫ voluerit. ff. de ſeruituti
bus ruſticanoꝝ prediorꝝ. le. j. hoc eſt in digeſto veteri.
Et ſi habens iter: viam facit punitur. Sic in propoſito
multis ⁊ ſpecialiter religioſis indulgeť ⁊ legať a chri=
ſto iter rectum: qđ videlicet ire poterunt ſoli: ſine iumē
to ⁊ diuitijs ⁊ pompa ſeculari: ſi ergo actū ⁊ viam au=
toritate propria accipere preſumunt vt vadant cum il=
lis: de quibus in Pſalmo. xix. Hi in curribus ⁊ hi in
equis. Nōne de eis dici poteſt ꝙ derelinquūt iter rectū
et ambulant vias tenebroſas: de quibus dictuꝫ eſt. P.
iij. 26. cum ſequentibus. Et quia de tali via illoꝝ ali=
qui ſcandalizanť: congrue diciť in Pſalmo. xlviij. hec
via illorum ſcandalum.
Arti. iiij. ¶ Omēs vero predicte tres vie in hoc cōueniunt: ꝙ oēs
ſunt breues: quia breues dies hominis Job. xiiij. Due
12 vero vltime. id eſt. gratie ⁊ glorie differūt in duobus: in
progreſſu ⁊ in egreſſu. In progreſſu pro tāto differūt:
quia vie culpe dum durat eſt delectabilis: quia q̄ ma=
ior delectatio: qꝫ ꝙ peccator habeat: q̄ male cōcupiſcit
et lata: via vero dei ecōuerſo videť terribilis ⁊ arta eſt in
progreſſu. In egreſſu vero ⁊ in fine viarū pro tanto dif=
ferunt: quia via culpe per delectatiōes breues ducit ad
penas eternas: via vero dei ecōuerſo: per breues penas
in reſiſtendo: et penitētias atqꝫ reſtitutiōes faciendo:
ducit ad p̄mia glorie eterne. ¶ Et pōt videri iſta diffe=
rentia per duos a cōtrario ambulantes: quoꝝ vnus va=
dit de circūferentia alicuius circuli ad centrū: alius vero
vadit de centro ad circūferentiā. Nam primus habet
viam latam in principio. Sicut patet de illo qui de cir=
cumferētia rote inter duo ligna que extenduntur a cētro
ad circūferentiā vadit verſus centrū: in principio non
conſtringiť: ſed in fine artať. Ille vero qui ecōuerſo va=
dit: licet in principio arteť: tamē cōtinue viam inuenit
largiorem. Sic de illo qui dimittit ampliſſimū celum:
et vadit ad centrū terre. id eſt. infernū: largam inuenit
viam in principio: quia via impij proſperať: ⁊ bene eſt
omibus qui male agūt Hieremie. xij. Et quis ducūt
in bonis dies ſuos Job. xxj. Et quia ipſi peccatores obti
nuerūt diuitias: in pš. Sed certe i fine: ſicut diciť Job
xx. cum ſatiatus fuerit artabiť ⁊ eſtuabit ⁊ omis dolor
irruet ſuꝑ eū. De cuius vie fine Eccl'. xx. Via peccan=
tiū complantata lapidibus: ⁊ in finem illoꝝ inferi ⁊ te
nebre ⁊ pene. Ex quo patet ꝙ qꝫtum ad illos in nouiſ=
ſimo aggrauata eſt via Eſaie. ix. Illi vero qui ecōuerſo
bene viuendo centrū derelinquūt terre ⁊ directe ad la
titudinē tendunt celeſtem: licet in principio via videa=
tur dura: in ꝓgreſſu erit tn̄ ſecurior. Quia ſm Hiero=
nymū via religionis eſt in ꝑncipio ſeu in aggreſſu du=
ra: in ꝓgreſſu ſecura ⁊ larga: ⁊ minus grauat: ſicut pa
tet tam per dicta. C. viij. arti. ij. qꝫ per Auguſtinū dicē
tem: ꝙ via que ducit ad vitam in principio eſt arta: in
medio latior: in fine latiſſima. Hoc eſt qđ dicitur Pro=
uerb. iiij. Ducam te ꝑ ſemitas equitatis: quas cum in=
greſſus fueris nō artabunť greſſus tui. Ex quibus pateꝫ
illud Eſaie. lv. Non eniṁ vie mee vie veſtre dicit dn̄s.
Et illud Ezech. xviij. Nunquid via mea nō eſt equa:
13 ⁊ nō magis vie veſtre praue ſunt. Cauſam aūt latitu=
dinis vie culpe ⁊ artitudinis vie gratie. reddit Criſo=
ſtomus ſuꝑ illud Math. vij. Intrate ꝑ anguſtā portā.
Porta inquit diaboli lata eſt: quia apud illū ſine lege ſūt
omia. Abijt vagus in via cordis ſui Eſa. lvij. Chriſti
aūt arta: qm̄ ſub rōne legis apud illum ſunt vniuerſa:
hic peccator peccatis inuolutus: ſuper quē diabolus
vniuerſam ſarcinā maloꝝ poſuit: intrare nō pōt. Sed
ſancti q̄ ſunt ſpūales ⁊ ſubtiles: qui quales intrāt mū=
dum: tales exeūt. ¶ Cōſiderate in verbis Criſoſtomi
progreſſum. Via inquit chriſti eſt arta: quia ſub lege ſūt
omia: vtputa nō accipere nomen dei in vanū: caſte vi=
uere: inimicū diligere: ⁊ ſic de alijs mādatis: que vidē=
tur multis dura. Sed ſm eundē Criſoſtomū. Ne re=
ſpicias ꝙ aſpera eſt via: ſed quo ducit: nec aliaꝫ ꝙ lata
eſt in delitijs: diuitijs ⁊ honoribus: ſed vbi deſinit: ſicut
videndo hominē ꝑ viam durā peditare ad locū maxi
mi honoris ⁊ cōmodi: ſi illū multū diligis nō multuꝫ
te grauat dura via: nec multū vie cōſideras laborem.
Ita de teipſo cogita ſi aliū vides in curru cū multitudi=
ne magna duci ad patibulū: plus cōſideras finem vie
qꝫ viam: ⁊ plus affectares viam ⁊ finem primi qꝫ ſecū
di. Sic in propoſito. Ambulate ergo per vias aſperas
Baruch. iiij. ⁊c̄.

Viſus corporalis et ſpiri= V. iiij.
tualis. Primo oſtendeť ſimilitudo qꝫtum ad
ipſam viſionē: ⁊ qꝫtum ad amiſſionē. Secūdo que de=
bemus videre ſupra nos. Tertio que infra nos. Quar
to que iuxta nos. Quinto q̄ clarius videt oīa q̄ ſpūa=
liter videnda ſunt: ⁊ q̄ plus impediunť. Sexto ꝙ ꝓpť
amorē vel timorē illoꝝ: q̄ oīa nr̄a videt debemus diligē=
ter videre: ne aliqđ in nobis ſit: qđ eis diſpliceat.
¶ Qꝫtuꝫ ad primū. Primo oſtendeť ſilitudo vtriuſqꝫ Arti. j.
viſionis: ⁊ ſecūdo vtriuſqꝫ cecitatis. Silitudo vero viſio
nis ꝯſiſtit i tribus: in obiecto: in actu ⁊ defectu. In obie= 1
cto dupliciter. Primo: quia ſicut corporalē delectant oculum
lympha viror ſpeculū: ita ſpūaliter oculū bonoꝝ dele=
ctant: cōſideratio noſtre fluxibilitatis: ad modū aque
quia omēs morimur: ⁊ ſicut aqua dilabimur in terra. ij.
Reg. xiiij. Et viror herbarū q̄ ſuꝑ mortuos creſcūt: ⁊
ſpeculū alioꝝ damnatoꝝ vt caueamus: ⁊ ſaluatorū vt
ſequamur. In chriſto nāqꝫ ⁊ in illis debemus p̄cipue ſuꝑ
oculos ponere ſpūaliter ⁊ obiectiue: ſicut in capite po=
nunť localiter: vt mores imitenť naturā. Ille nāqꝫ vo
luit q̄ oculis corꝑalibus ſupremū locū tribuit corpis: ꝙ
oculi mētis in ſupremū locū ꝑ amorē ⁊ deſideriū ten=
derent celi. Exēplo g̊ paſtoꝝ videamus hoc verbū Lu=
ce. ij. id eſt. chriſtū: ⁊ chriſti vitā: nō terrena vel carna=
lia ad ꝯcupiſcentiā more cupidoꝝ: guloſoꝝ ⁊ luxurio=
ſoꝝ: quoꝝ oculi ſunt inſatiabiles: ſed deū ⁊ oīa que ad
edificationē ꝑtinēt aīe: exēplo ꝓphete qui ait: oculi mei
ſemꝑ ad dn̄m. Et iterū. Leuaui oculos meos in mon=
tes ⁊c̄. Ille vero qui ecōuerſo cū hoc ꝙ oculos qꝫtuꝫ ad
naturā habet in ſup̄mo loco: ⁊ illos qꝫtuꝫ ad mores in
nouiſſimis ⁊ infimis: qꝫtum ad ſollicitudinem ponit:
naturam peruertit: et beſtias et illos peruerſos in con=
ditione ſequitur. De quibus Danielis. xiij. Declina=
uerunt oculos ſuos: vt non viderēt celum: neqꝫ recor=
darentur iudiciorū iuſtorum. ¶ Secundo qꝫtum ad
obiectum: in hoc debet eſſe ſimilitudo ꝙ ſicut viſum
mentis: ita neceſſe eſt: ꝙ viſum corporis ab illicitis re=
trahamus aſpectibus. Vnde beatus Gregorius. xxj.
moral'. tractans illud verbum Job. xxj. Pepegi fedus
cum oculis meis ne cogitarem de virgine. Preceps in=
quit anima dum non preuidet: ne incaute videat qđ
concupiſcat: ceca poſtea incipit deſiderare quod videt.
Sanctus igitur vir: vt cogitationes caſte cuſtodire
poſſet: fedus cum oculis pepigit: ne prius incaute re=
ſpiceret: quod poſtmodum inuitus amaret. ¶ Peri=
culum vero contrarium facientium: patet in exemplo
Dauid. P. xiiij. 10. Job ergo exemplo et Dauid: rogo

auerte oculos: ne videant vanitatē. ¶ Q̄tū ad actum
vō debet eſſe ſilitudo: vt ſicut ocul⁹ corpis totū corp⁹
ducit: ⁊ alios ꝯducit. Ita viſus mētis totū hoīem ſpi-
ritualiter ducat: ⁊ alios ꝯducat vbo ⁊ exēplo: ⁊ ſpecia
liter ille cui hoc incūbit ex auctoritate vel officio. Sic
ḡ ſicut viſio corpis inter obiectū ⁊ oculū eſt recta. Ita
ſpiritualis quo ad teipm̄ ⁊ alios. Iuxta illud Prouer.
iiij. Oculi tui recta videāt. Q̄tū ad defectū in h̄ pmo:
eſt ſilitudo q: ſic oculi corpales in hoc differunt ab au
rib⁹ ⁊ narib⁹: ꝙ nō vidēt maculā in ſe: nec iux̄ ſe colla-
teralit̄. Ita multi nec ſua nec collateraliuꝫ pctā attēdūt
pſ. xxxvj. Lumē oculoꝝ meoꝝ: ⁊ ipm̄ non eſt mecū: q
tñ in alijs plura dicūt ſe videre pctā ꝙ ſint: q̄s rep̄hen-
dit de⁹. Math. vij. Quid autē vides feſtucā in oculo
fratris tui: trabem aūt que in oculo tuo eſt nō vides:
nec conſideras. Si enī ꝓprios viderent defectus: ſatis
haberent materiā dolēdi: quia vix eſt ciuitas vel ꝯgre-
gatio in qua tertia vel quarta pars non ſit in peccato
mortali. Propter qđ Ieſus videns ciuitatem fleuit ſu-
per illam dicens: ſi cognouiſſes ⁊ tu Luce. xix. Secū-
do quia plus deficiunt in ſenectute q̄z alij ſenſus. Sic
etiam oculi eccleſie. i. clerici plus deficiūt q̄z laici: ſicut
alibi oſtenſum eſt Gen̄. xxvij. Senuit Iſaac ⁊ caliga-
uerunt oculi eius ⁊ videre nō poterat. Tertio q: dam-
num plus nocet in oculo ⁊ macula plus apparet q̄z in
pede. Sic pctm̄ in ſuperiori q̄z in ſubdito. Eccl'. xxxj.
Nequius oculo quid creatum eſt. i. illis qui deberent
eſſe oculi eccl'ie. De quib⁹ Ezech. xiij. Vident vana et
3 diuinant mendacia ait dominus. ¶ Q̄tum ad ſecun-
dam partē huius articuli: ſimilitudo corporalis cecita-
tis ⁊ ſpūalis pōt attēdi vel q̄ztum ad cecitatē cauſantia
vel q̄ztū ad cecitatē ſequentia. Primū patꝫ: q: ſicut lu-
men oculoꝝ corpaliū poteſt impediri per corpa opaca
ſuppoſita: vel oīno excecari pōt q̄s ab hoſtib⁹ capt⁹: ſi-
cut Samſon Iudic. xvj. vel p infirmitates ocul' ſup-
uenientes. Ita ſpūalit̄ pōt viſus impediri aīe: in his q̄
circa ſeipm̄ facīēda ſunt p terrenorū ſollicitudinē: ⁊ in
his q̄ circa alios facīēda ſunt p munerū acceptionem.
Qualit̄ enī viā celi poſſit vidē vel iuſticie: q int̄ viā ce
li vel iuſticiā ⁊ oculos ponit terras diuitias domos et
mūera q̄rūcūq̄ rerū: q: ſupcecidit ignis ꝯcupiſcētie et
nō viderūt: in pſ. lvij. Totalit̄ vō excecat̄ a diabolo ca
ptiu⁹ duct⁹ p qđcūq̄ pctm̄ mortale. De ſeruis nāq̄ ſu
is vificat̄ illđ Eſaie. xlij. Quis eſt cecus niſi ſeru⁹ me-
us ⁊c̄. quē ſic equū cecū ducit de luto pcti ad lutū: q̄ſi
ad libitū. Soph. j. Ambulabūt in cecitate: q: dño pec
cauerūt: vel infirmitate ſpūali: vtpote a ſupbia: ira: vel
inuidia. Iſta nāq̄ tria pctā hoīem ſpūalit̄ excecāt. Et
ſic inflatio oculo ſupueniēs qūq; ipm̄ eruit. Ita iſta et
alia pctā ⁊ ſpecialit̄ luxuria: ſic oſtēſum eſt. L. vij. 24.
aīe ſupueniētes ipām in his q̄ dei vel ꝓprie ſalut' ſunt
excecāt Pſ. xxxix. Comp̄henderūt me iniq̄tates mee:
4 et nō potui vt viderē. ¶ Q̄tum vō ad cecitatē ſequē-
tia: in hoc primo eſt ſimilitudo: q: ſicut cecus faciē ha-
bens imundā: in ſpeculo ſordes nō videt vt tergat: nec
latro excecatus ⁊ ad patibulū vel ignē duct⁹ ab his q
dicunt: ꝙ ipſuꝫ ad bonū locū ducūt vel ad bonū feſtū
vt ipſum decipiant patibulū vel ignē nō videns non
timet anteq̄z ſentiat. Ita nōnulli ſpūaliter a diabolo ⁊
peccatis excecati: nec ſordes vidēt in anima: ⁊ ideo nec
eas mundant: nec patibulū vel ignem videre volunt
inferni: nec diabolū: qui ſemper iuxta eos expectat: vt
illos morte perimat eterna vt timeāt. Cuius cauſa eſt:
q: excecati cum ſint: ad ignē inferni ducunt̄: a mundo
carne ⁊ demonib⁹: a quib⁹ credunt duci ad honores:
diuitias: delitias: ⁊ ideo ignē illū nō timent anteq̄z ſen

tiant. Sed tūc ſm̄ beatū Gregoriū: pena oculos ape-
riet: quos culpa hic clauſit. Sic excecati fuerūt illi peſ-
ſimi ſodomite: qui oſtium domus inuenire neſcierunt.
Gen̄. xix. Et ſic pmo aperti ſunt oculi ſyroꝝ q̄n fuerūt
in medio inimicoꝝ ſuoꝝ: de quib⁹ dicit̄. iiij. Reg. vj.
Viderūt ſe eſſe in medio ſamarie. Sic p̄dicti peccato-
res excecati ſimul ſentire ⁊ videre volunt penas infer-
ni q̄n ſunt in inferno: cum illo Luc̄. xvj. Eleuans ocu-
los ſuos cum eſſet in tormētis vidit ⁊c̄. Secūdo quia
ſicut cecus corpaliter nō debet ſm̄ iura eſſe aduocatus
ne irreuerentiā faciat iudici a tergo poſtulando: ſicut
patet. ff. de poſtulando. l. j. §. caſum. id eſt. in digeſto ve
teri. li. iij. Nec tutor q: talis non poteſt res pupilli per
ſe bene cuſtodire. ff. de excuſatione tutorū. l. poſt ſuſce-
ptam. i. in infortiato. li. iiij. Ita nec ceci ſpūaliter ſunt
apti ſuoꝝ vel alioꝝ aduocati coram deo: quia ſcimus:
quoniā peccatores nō exaudit deus Ioan. ix. Nec etiā
animarū tutores: quia oculos habent corpales ⁊ non
videbāt: que ad animarū pertinēt cuſtodiā. j. Reg. iij.
Non poterat videre lucernā dei.
¶ Quib⁹ dicit̄ Eſaie. xlij. Ceci intuemini. Primo q̄d Arti. ij.
habetis ſupra vos: deum: qui ꝓpter amorē veſtrū: fa-
ctus eſt paup ⁊ humilis: vt vos alliceret ad cōtemptū 5
cupiditatis ⁊ vanitatis: qui propter vos laborioſam ⁊
parcam ⁊ caſtam ⁊ penalem vitā vſq̄ ad mortē duxit:
vt ipſum ſicut pueri librum reſpiciētes diſcatis ocium
gulam ⁊ om̄ia peccata cōtemnere: ⁊ cum ipſo dura ſu-
ſtinere: ⁊ tamē illos qui dura ingerunt charitatiue di-
ligere. Sic vacate ⁊ videte: quia talis primo hic in ter-
ris viſus eſt Baruch. iij. ¶ Iterum leuate oculos ve-
ſtros ⁊ videte Ioan. iiij. iudicem veſtrū iratum p pec-
catis veſtris: vt euadere poſſitis in die iudicij: quādo
om̄es homines videbunt filium hominis venientem
Luc̄. xxj. Cuius iudiciū tunc erit peccatoribus terribi-
le. Primo ꝓpter peccatoꝝ manifeſtationē ad peccantiū
confuſionem. Secundo propter ineuitabilitatē. Ter-
tio propter pene acerbitatē ⁊ durabilitatē: ⁊ m'lta alia
ſicut patet. I. xj. 15. De quibus Bern̄. Memorare
nouiſſima tua: que ſunt mors: iudicium et gehenna.
Quid horribilius morte: quid terribilius iudicio. Ge-
henna vō nihil poteſt intolerabilius excogitari. ¶ Vi 6
deat ergo peccator: ꝙ in morte nec magnū nec parum
de bonis ſuis ſecum portare poterit. In iudicio vō
nec reſiſtere: nec fallere poterit iudicem. In gehenna
vō nullam habebit ꝯſolationē: ſed perpetuū vlulatuꝫ
et ſtridorē dentiū. Leua ergo oculos tuos in directum
et vide Hieremie. iij. quid deus: qui eſt ſupra te fecit
pro te: et quid faciet contra te: niſi fueris talis: qualem
in predictis exemplis ſuis te eſſe docuit: ad Roma. xj.
Vide veritatem et ſeueritatē dei. ¶ Sed non obſtan-
tibus chriſti exemplis viſis vel bonis ꝓmiſſis vel pe-
nis infligendis in chriſtum non ſequentes: ipſe dicere
poteſt illud Pſalmi. xxx. Qui viderunt me: foras fuge
runt a me: quia vix decimus poſtq̄z ad etatem perue-
nerit viginti annorum: ipſum ſequitur bene viuendo:
ſed potius ipſum cuius iudicium finaliter fugere non
poterunt: nunc fugiunt q̄zdiu poſſunt male viuendo.
Qui om̄es ſimie aſſimilant̄: que fugit nucem propter
amaritudinē corticis. Nam quia auaris et mundi ſa-
pientibus amara eſt paupertas: quā in chriſti vident
vita. Ideo ipſius vitam in hoc non imitari: ſed poti⁹
fugere volunt. ¶ Sic de ſuperbis: et delicatis et qui-
buſcunq̄ peccatoribus: quia aliquid eis durum in
chriſti vita vident: ipſum in hoc fugiunt: de quibus
Iob. ix. Fugiunt et non vident bonum. Contra quos
V. iij. 13. Non vos ſic: ſed guſtate et videte: quoniā

7 ſuauis eſt dominꝰ: in Pſalmo.xxxiij. ¶ Guſtate inqt:
quomõ ſub paupertate chriſti: ⁊ poſt paupertatẽ pauperũ
pro chriſti amore infinite ſequunt̃ diuitie: poſt aſperi-
tatem delitie: poſt cõtemptibilitatẽ honores: ab illo no
biliſſimo rege. Quia aliter bonus nõ eſſet: niſi ſuos in
fine remuneraret: qui dicit Exodi.iij. Videns vidi af-
flictionẽ populi mei: ⁊ deſcendi liberare eũ. Sed heu
aliqui nõ guſtant: illi videlicet qui ſunt alijs ſaturati
peccatis: ⁊ quia nõ guſtant hic: non ſaturabunt̃ alibi:
vbi viſio fit victus: qꝛ ſicut comedentes in primo pran
dio nõ debẽt comedere in ſecũdo inter religioſos. Ita
illi qui ſaturauerũt oculos ſuos hic vanitatibus: ⁊ af-
fectiones ſuas malis amoribꝰ: ventrem ſuum guloſis
delitijs: domos ſuas repleuerũt alienis diuitijs: volũ
tatem ſuam in illicitis: inter angelos in ſecũdo prãdio
8 non paſcent̃.iiij. Reg.vij. Videbis oculis tuis: ſcili-
cet in die iudicij: ⁊ inde nõ comedes. Alij vo non gu-
ſtant: nec vident: ſicut mali illiterati: ⁊ etiam inſufficiẽ-
tes in ſtatu ſuo: qͣ̃tum ad ſcientiã ⁊ mores: qui nec in-
telligere nec facere volunt: qđ faciendũ eſt. Alij vidẽt:
ſed nõ guſtant: ſicut literati mali: quibus Naas eruit
oculos dextros.j. Reg.xj. de qͥbus Math.xxiij. Sup
cathedram Moyſi ſederũt ⁊c̃. Hi recte figurant̃ per
Herodem Luc.xxiij. qui multuz deſiderabat Ieſum
videre: quem cum vidiſſet: illuſit indutum veſte alba.
Sic multũ deſiderãt ſcripturas intelligere: in quibus
vident Ieſum: quẽ tamẽ indutũ veſte alba. id eſt. do-
ctrina pulchra ⁊ ſcientia: vita turpi contemnũt. Taliũ
intellectus de voluntate conqueri poteſt dicens illud
Luc.x. Dñe nõ eſt tibi cure ꝙ ſoror mea ⁊c̃. Alij vidẽt
et guſtent ſicut ille Luc.xviij. Vidit ⁊ ſequebat̃ illum
Prouerb.xxxj. Guſtauit ⁊ vidit quoniã bona eſt ne-
gociatio eius.

Arti.iij. ¶ Intra ſe videre debet peccator damnũ qđ peccando
incurrit: vt doleat. Quantã eñ materiã habet doloris
9 in exemplo oſtendit̃. Si eñ ad domũ rediens: ⁊ intra
cameram ſuam reſpiciens: ⁊ videns thezauros quos
maximos habuit ablatos: filios ⁊ mulieres ⁊ amicos
occiſos: chartas maxime hereditatis: que in placito eſt
deſtructas: ⁊ quecũqꝫ alia bona: que in re vel in ſpe ha
beri poſſent: que in camera ſua dereliquit ablata: ⁊ cuz
hoc etiam videret dominũ ſuum ſibi offenſum demeri
tis ſuis exigentibꝰ: ⁊ hoſtes inueniret paratos ad ipm
ad penas maximas rapiendũ: materiã habet dolendi.
Et peccator ad camerã cõſcientie ſue rediens: in infini
tum maioris triſticie habet occaſionẽ. ſicut pꝫ inducti
ue in omibꝰ p̃dictis ad peccatorẽ deum ⁊ grãm amit-
tentẽ applicatis. Ergo videte fratres ne forte ſit in ali-
quo cor malũ: ad Heb.iij. Sed heu delicta quis intel-
ligit: in Pſ.xviij. Et ideo ſicut dicit̃ Hieremie.viij.
Nullus eſt: qui agat penitentiã ſup peccato ſuo: dicẽs
quid feci: vnũ nãqꝫ ſequit̃ ex alio. Nam ſi p̃dicta pec-
cati damna intelligerẽt: agerent penitentiã de peccatis
tam ſuis q̃ꝫ alienis: vbi nunc ꝓpria nõ intelligũt: ⁊ de
alienis ludunt. Cauſa vo quare delictũ propriũ ⁊ pe-
nam ſequentẽ nõ vident: eſt duplex: vna qͣ̃tum ad de-
lictum: alia qͣ̃tum ad penam ſequentẽ. Qͣ̃tum vo ad
delictũ: nõ vident: qꝛ nõ reſpicit directe peccati defor-
mitatẽ: ſed cõmodũ vel delectationẽ annexã. Et qͣ̃tuz
ad penam ſequentẽ: amor quo ſeipſum inordinate dili
git: facit ꝙ iudex decipit̃ in ꝓpria cauſa: ⁊ intelligendo
non rectã contra ſeipſum profert ſententiã. Ergo vi-
de: quia malum eſt: ⁊ amarum reliquiſſe te dominum
Hieremie.ij.

Arti.iiij. ¶ Iuxta ſe videre debet proximoꝝ neceſſitatẽ vt ſub-
10 ueniat. Regula vo ſm quã eis ſubuenire iubemur a
chriſto data eſt. Dilige inquit ꝓximũ tuũ ſicut teipm
que fundat̃ ſup regulã nature: qua dicit̃. Hoc facias
alteri qđ tibi vis fieri: quã regulã chriſtus approbauit
et ꝯfirmauit Math.vij. Omĩa inqt quecũqꝫ vultis vt
faciãt vobis hoĩes ⁊ vos facite illis. Iſtam regulã vi-
de ⁊ nunqꝫ errabis. Item qui peccat per iram ⁊c̃. con-
tra predictã regulã facit ⁊c̃. vſqꝫ ad ꝯſummationẽ: iux
illud ad Galathas.v. Si inuicem mordetis ⁊ comedi
tis: videte ne ab inuicẽ ꝯſummamini. Dicit ſignanter
mordetis: ꝓpter detractores qui mordent qñ aliq̃ mala
vitupant dicendo. Ipſe eſt malus in hoc: ſꝫ nõ totali-
ter comedũt: qꝛ nõ omĩa q̃ in ipſo ſunt deprauãt. Di-
cit etiã comeditis ꝑ illos q̃ deuorãt oĩa: q̃ vidẽt in hoĩe
nunqꝫ bonũ dicendo ⁊c̃. Nota. C.xvj.5. Sed ſi pro-
priã cecitatẽ cõſideraret: diceret illud Thobie.v. Qua
le gaudiũ mihi eſt qui in tenebris ſedeo: ⁊ lumen celi
nõ video. ¶ Iterũ ſi peccat quis ꝑ nimiã tenacitatem: 11
nõ ſubueniẽdo miſeris ⁊c̃. a p̃dicta regula deficit: quia
qui habuerit ſubſtantiã huiꝰ mũdi: ⁊ viderit fratrem
ſuũ neceſſe hẽre ⁊c̃.j. Ioan.iij. Ergo videre qualẽ chari-
tatẽ dederit vobis deus.j. Ioan.iij. hoc eſt: operibus
oſtẽdite. ¶ Sed heu ſicut terra impedit de nocte vt ſo-
lem nõ videamus. Ita q̃ impediunt̃ terrenis affectio-
nibus ne videant predictã regulã ⁊c̃. Nota quare mo
rientes plura vident. M.xj.42.

¶ Omĩa vo p̃dicta quidam limpidius intuent̃: qui- Arti.v.
dam plus impediunt̃. Circa primos duo ſunt dicẽda
Primo oſtendit̃ qui ſunt illi quibꝰ maior ineſt p̃dicta 12
vidẽdi diſpoſitio. Secũdo ſub qua forma illa intuent̃.
¶ Qͣ̃tum ad primũ omĩa ad deũ pertinẽtia ⁊ ſtatum
ꝓpriũ vel ꝓximi clarius vidẽt humiles ⁊ paupes ſpũ:
ſicut videmus corpaliter experimẽto ſenſibili qđ qui-
dem experimentũ habet̃. M.vj.17. Ita ſpũaliter pro-
pter qđ dicit̃ Geñ.xviij. Deſcendã ⁊ videbo. ¶ Omĩa
autẽ p̃dicta ſub forma vident̃ ſcutali: qꝛ ſicut omẽ qđ
videt̃ oculis corporalibꝰ videt̃ ſub forma piramidali:
cuius conus eſt in oculis: ⁊ baſis in re viſa. Ita etiam
qđ videt̃ ſpũaliter in oculis fidei vt amandũ: creden-
dum vel fugiendũ: ſub p̃dicta forma videt̃. Cuius for
me vnus angulus eſt creator in oculis fidei: alius vo
angulus: quẽ videre debemꝰ: eſt ipa creatura in q̃ vi-
dere debemus indigentes vt ſubueniamꝰ peccatores
vt cõpatiamur et corrigamus: ſanctos vt ſequamur.
Iuxta illud Luc.xviij. Vidit ⁊ ſequebat̃. ¶ Qͣ̃tũ ad 13
ſecundã partẽ duo viſum impediũt ſpũalem. Primũ
accipit̃ ꝑ ſimilitudinẽ impedimẽti intrinſeci: ⁊ aliud ꝑ
exemplũ obſtaculi extrinſeci in viſione corpali: nam ſi-
cut viſio corpalis vnũ impedimẽtũ habere põt intrin-
ſecũ: cecitatẽ vicꝫ corpalẽ. Ita ſpũalis cecitatem ſpiri-
tualem: in his que dei ſunt et ad animarum pertinent
ſalutem. Sunt eñ multi oculati in alijs: ſicut patꝫ. P.
v.9. Et. S.iij.15. et ſapiẽtes: qui tamẽ in morte inue-
nient ſe eſſe ſtultiſſimos ⁊ cecos: quando cum tota ſa-
pientia ſua non inueniẽt vnam rationem ad proban-
dum efficaciter: ꝙ debeat̃ eis de congruo gloria beato-
rum: et obijcient ſatis multe ad concludendũ ineuita-
biliter: ꝙ tranſire debeant ad miſeriã damnatoꝝ. De
quorum quolibet verificatur illud Eccl.xxxvij. Omĩ
ſapientia defraudatus eſt. Tunc videbunt oẽm turpi
tudinẽ tuam Ezech.xvj. Habendo ergo reſpectũ ad fi
nem illum ſm Hieronymũ: ſuper Math.xvj. Quid
prodeſt homini: ſi mundum vniuerſum lucretur? Si
inquit haberes ſapientiam Salomonis: ſi pulchritu-
dinem Abſalonis: ſi fortitudinẽ Samſonis: ſi longe-
uitatem Enoch: ſi diuitias Creſi: ſi poteſtatem Octa-
uiani: quid proſunt: ſi tandem caro detur vermibus: ⁊

14 anima demonibꝰ cū diuite ſine fine cruciãda. ¶ Alia
impedimēta extrinſeca pōt viſus corporis habere tria:
elongationē: tranſpoſitionē ꝛ interpoſitionē. Sic ſpi-
ritualiter peccatores nō vident deum ꝛ que videre de-
berent: quia male viuendo ſe ab illis elongant. Ppter
quā ſicut dicit̄ Eccl'ſ.vj. Non vidit ſolem: nec cogno
15 uit diſtantiā boni ꝛ mali. ¶ Secūdo per tranſpoſitio-
nem: vtpote quādo ponit̄ poſt tergum qđ deberet po-
ni ante oculos. Sic ſpūaliter quando deum quē ſemp
ante oculos habere deberemus: exemplo illius Gen̄.
xxxij. Vidi dominū facie ad faciē: ꝛ ſalua facta eſt ani-
ma mea: ꝛ ſpiritualia poſtponimus: ꝛ ante oculos mū
di delitias ꝛc̄. ponimus ꝛc̄. ¶ Tertio per alicuius cor
poris interpoſitionē: ſicut patz de his q̄ ſunt in pfun-
diſſimo carcere: qui ideo ſolem nō vident ꝛc̄. Sic nec
illi qui in carcere ſunt peccati et diaboli: ꝓpter qđ ſpi-
rituſſanctus hortatur Cant. iij. Egredimini filie ſion
et videte regem ꝛc̄.
Arti.vj. ¶ Et caucte ꝛ omēs cogitatiōes locutiones ꝛ operati-
ones diligenter mundate: quia ille rex cum toto exerci-
16 tu celeſti videt vos: ſicut oſtēſuz eſt. A.xxv.17. ¶ Vi-
dentes nāqz diuinā ſubſtantiā: vident oīm rerū gene-
ra: ſpecies indiuidua ꝛ totū ordinē vniuerſi: ſm̄ Tho
mam ꝯtra gentiles. libro.iij.c.lvij. Et hoc multis oſtē-
dit rōnibus: quarū vna eſt iſta. Viſio diuine ſubſtan
tie eſt vltimus finis cuiuſlibet intellectualis ſubſtātie
Omnis eni res cum peruenit in vltimū finem: quieſcit
appetitus eius naturalis. Ergo oportet ꝙ naturalis
appetitus rōnalis creature quieſcat poſt adeptionem
illius finis: qđ eſſe nō poſſet: niſi omnia pdicta ſciret: qꝛ
appetitus naturalis eſt omnia pdicta ſcire: nec tn̄ ſciunt
omnia: que deus poteſt facere ꝛ nō facit. Si ergo quili-
bet noſtrū timeret contra regem ſuperbire: ipſumqz in
preſentia ſua ꝛ totius exercitus cōtemnere: vel hoiem
occidere in pſentia iudicis iuſtiſſimi q̄ tot haberet ar-
matos paratos ad faciendū vindictam in homicidas:
vel in pſentia ſua furari. Si etiam vxor in pſentia po-
tentiſſimi ꝛ optimi mariti ꝛ totius exercitus nō aude-
ret adulterari. Si familia in pſentia domini vellet oci
oſam ꝛ guloſam vitam ducere: dum in alijs occupari
deberet: nōne timeret q̄re nō timemus ſupbire iurare:
et multis alijs modis ꝯtra deū in pſentia dei et exerci-
tus ſui peccando ſupbire: vel hominē odiendo occide
re: vel auariciā ſeu luxuriā vel gulam vel accidiam ſe-
ctari. Si dn̄s aliq̄s haberet ſpeculū: q̄ totā familiā ſuā
vbicūqz eſſet: videret: familia vbiqz caueret: ꝛ ei place-
Exm̄ re niteret̄. Sic nos. ¶ Unde in vitiſpatrū abbas An-
thonius cuidā querenti: quō poſſet ſemp deo placere:
reſpōdit. Sic ſemp habe ipm̄ p̄ oculis ꝛ cogita: ipſum
omēs cogitatiōes atqz operationes tuas videre: ꝛ locu-
tiones audire. ¶ Hec aduertere debetis: qui cogitatis
mala in cordibꝰ vr̄is: qn̄ loq̄mini turpia ꝛ iuratis enor
miter: ꝛ cōmittit̄ ſpurciſſima queqz: qꝛ ſm̄ Tulliū in
quadā epiſtola. Semp ita cogitandū eſt: quaſi intimū
peccatoꝝ tui viſus alioꝝ penetraret. Quid eni prodeſt
ſi ab hoibus abſcondat̄: ꝛ deus illud videat? Sed heu
in diſputationibꝰ: qꝛ deus vbiqz eſt: ꝛ quia omnia videt
ſed in cogitationibꝰ: locutionibus: operationibꝰ: omiſ-
ſionibꝰ facimus ac ſi nuſq̄z eſſet: nec aliq̄ videret. Nō
ſic nos: ſed videte quomō caute ambuletis Eph.v.
17 ¶ Et ſpecialiter vos q̄ cura vel dominio eſtis onerati:
ſcientes ꝙ tales pedibꝰ offendētes ꝛ cadentes durius
cadūt. Ex quo ptz reſpōſio ad queſtionē quā vir ma-
gni ſtatus in potentia ꝛ ſciētia queſiuit: vtrū vicz me-
lius eſſet ꝙ hō eſſet diues q̄ paup. Quia ſicut melius
eſſet habēti magnā dietā facere: vel etiā debenti de ne-
ceſſitate cadere nō eſſe onuſtꝰ. Sic in ꝓpoſito de nobis
q̄ habemꝰ magnā viā facere: ꝛ in die mortis de neceſſi-
tate cadere. Sicut inſup currus vel aīal nō onuſtū in
luto cadens facilꝰ ſurgit: qꝛ ſub onere cadens ſurgere
nō pōt anteq̄ deoneret̄. Sic paup cadens in petm̄: qꝛ
diues cadens ſub onere ſimonie vel vſure ꝛ hmōi nul
lo modo ſurgere poteſt: anteq̄z reſtituēdo ſe deoneret.
Ergo in morte ꝛ ante mortē melior eſt paupꝑtas. Iſtiꝰ
opinionis fuit ꝓpheta in pſalmo. q̄ ait. Vidi impiū ſu
perexaltatum ꝛc̄. In quo oſtendit: ꝙ ille de alto loco
ſub onere male cecidit: ideo in hac queſtione: verā cō-
cludit ſententiā ſubiungens. Cuſtodi innocentiam et
vide equitatem.

Vindictarū quedam ſunt V.v.

dei quedā hoīs. Circa quas primo oſtendet̄:
ꝙ deꝰ iuſte vindictas accipit de peccatoribꝰ. Secūdo
ꝙ hō iniuſte: vbi oſtēdet̄ per multas rōnes ꝙ hō vin-
dictam cape non debet p quibuſcūqz iniurijs ſibi vel
ſuis vel quibuſuis rebus illatis. Tertio exempla oſtē-
dentur ad hoc ꝙ nō capiat mouentia. Quarto: q̄z dā-
nabile ſit ꝙ q̄s ſe vindicet. Quinto: ꝙ vindicta ſemp
ex malo animo pcedit ꝛ iniuſticia. Sexto: q̄bus rebus
oīno ſe vindicare volentes aſſimilent̄. Septimo illorū
audienda eſt reſponſio.
¶ Circa primū: tria ſunt dicenda. Primo arguetur: ꝙ Arti.j.
deus nullā vindictā de iniuria ſibi facta iuſte cape po
teſt. Secūdo reſpōdebit̄. Tertio: oſtendet̄ q̄re vindi- 1
ctas ſuas tm̄ tardat. ¶ Primū pbat̄ p iura que volūt
ꝙ nemo ſit iudex i cauſa ꝓpria. C.li.iij.ti. vt nemo ius
ſibi dicat. l. vnica. et ff. de iudicijs. l. penul. id eſt. in. ff.
veteri. li.v. Rn̄det̄ ꝙ ille q̄ de iure pōt dare iudiciū in
iniurijs alijs illatis pōt eſſe iudex in cauſa ꝓpria: q̄tuz
ad notoria ſm̄ Innocentiū: in decretal'. libro.v. ti. de
verboꝝ ſignificatiōe: ſup capitulū ex pte: ſicut patet de
epīs qui p iniurijs eis factis iudicia exercent. Cū igit̄
deo omnia ſint notoria: non q̄tum ad notorietatē facti:
qꝛ diſſimulationi nō eſt locus: diſ. lvj. in ſacerdotibꝰ:
in fine ex̄ de cohabitatiōe clericoꝝ. tua. ff. de ritu nuptia
rū. palam: ſꝫ et in morte erunt q̄tuz ad notorietatē iu-
ris: qꝛ tunc erūt in iudicio p pbationes legitimas con-
ficti ꝛ confeſſi ꝛ canonice ꝯdemnati. xv.q.v. pſbyter: ꝛ
q. vlti. ſi quis preſbyter. ex̄. de cohabitatiōe clericoꝝ et
mulierū. noſtra queſitū. ij.q.vj. ſunt etiam. Quoꝝ ptz
ꝙ ipſe iuſte vindictā retribuet in hoſtes Deut̄. xxxij.
Quare vo vindictā tardat: ꝛ ſtatim cuz peccato illam
nō accipit: in parte oſtēſum eſt. T.v. arti.v. Et tamen
nō eſt bonū ſignū de quo aliquis gaudere poterit: qđ
deus ſtatim ipſum peccantē non punit: ſicut patet per
autoritatē Machabeorū. P.v.13. quia quanto plus
expectat: tanto durius percutiet: ꝛ grauiorem accipiet
vindictam: ſicut patet. D.j.et.xxvj. Et ꝙ omēs de hoc
omni dubietate remota oportet eſſe certos: patet per p-
ceſſum chriſti: vbi probat per iudicem iniquitatis: qui
vindicauit viduam: quia moleſta ei erat: ꝙ deꝰ faciet
vindictā ſeruoꝝ ſuoꝝ clamantiū ad ſe Luc.xviij.
¶ Quā homini facere corde ore vel manu non licet p- Arti.ij.
pter multas rōnes. Primo quia ille qui peccauit: plus
ſupra deum peccauit: contra cuius fecit preceptuz: cui 2
plus tenetur obedire: quē tenetur plus amare ratione
creationis: redemptionis: gubernationis: et glorifica-
tionis: quem tenetur plus timere ratione damnatio-
nis. Ex quo ergo ipſe vindictam diſſimulat: turpe eſt
homini vindictam querere. Secundo quia eſt contra
iura prius allegata: ꝙ nemo debet eſſe iudex in cau-
ſa propria; totum ergo committe te deo qui impijs

et peccatoribus reddet vindictã Ecci.xxxv. Tertio qꝛ ſtultum eſt: ſicut ſtultũ eſt auferenti vnuȝ denariũ vel modicũ bonũ: totũ gratis abijcere. Sic ſtultus eſt qui auferenti vel nocenti ſibi in re exteriori: gratis deum ⁊ celum ⁊ animã ꝓpriam ⁊ hereditatẽ celeſtẽ: ſicut patet S.iiij.r.et omĩa bona ſe vindicando: perdit. Hoc em̃ faciendo plus ſibiipſi nocet: quia dum alius pecuniã perdit vel verberatꝛ in corpe: vindicans omĩa bona p̃dicta amittit ⁊ verberabitꝛ in eternũ. Si vo ali⁹ famã leſit diffamando: leſus ipſam reſtauret bene viuendo et remittẽdo: ⁊ nõ augmẽtet ſeipm̃ malũ ⁊ vindicatiuum oſtendendo: cõtra aplm̃ qui precipit nemini ma-

3 lum p malo reddere Rom̃.xij. Quarto qꝛ eſt cõtra naturã: nõ tm̃ humanã ſed quãcũqꝫ. Nam in omĩ natura videmus animaliũ: quia vnum membrũ adiuuat aliud ⁊ nõ deſtruit: vtpote: ſi vna manus ledat alterã: ipſa leſa nõ deſtruit alterã niſi forte in freneticis: ſed a ledente emendam recipit ligationis ⁊ emplaſtri impoſitionis. Sic in ꝓpoſito. Si vo ledens nullam voluerit facere emendã: leſus ꝓpter hoc non plus ſe dãnificet: ſed a deo meliorẽ expectet emendã atqꝫ vindictam iuſtiorẽ: de quo in pſalmo. Cognoui qꝛ faciet dñs iudiciũ inopis ⁊ vindictã pauperũ. Sed heu aliq̃ peius faciũt: qꝛ nõ tm̃ de nocente: ſeu de parẽtela: verũetiam de tota patria ſe vindicare querũt: ſicut ptꝫ de his qui ꝓpter damnũ eis illatum in vna patria: vtpote qꝛ ipſi vel amici eoꝝ ibi verberati fuerũt: de omĩbus illi⁹ parentele ⁊ patrie ſe vindicare: illoſqꝫ verberare deſiderant vel occidere: qui in hoc peiores ſunt inferno atqꝫ demonibꝫ: in quo atqꝫ inter quos vnuſqſqꝫ onus ſuũ portabit Gal.vj. ſicut ptꝫ. S.xvj. Quinto qꝛ periculoſum eſt: quia eadẽ menſura menſurabitꝛ ſibi a deo: ſicut patet per hoc ꝙ dicit deus Ezech.xxv. Pro eo ꝙ ſe vindicauit idumea de filijs Iuda: idcirco extendã manum meã ſup eam: ⁊ auferã de ea hominẽ et iumenta: et faciã eam deſertam: ⁊ ſcient vindictã meã dicit dñs. Sexto qui aliter facit indign⁹ eſt miſcdia: deus eñ remittere vult ſub illa cõditione ꝙ nos remittam⁹ Mathei.vj. Si dimiſeritis hominibꝫ peccata eoꝝ: ⁊ deus dimittet vobis peccata veſtra: et ſi nõ dimiſeritis ⁊c. Ita etiã qui vindicari vult a deo inueniet vindictam

4 Ecci.xxviij. Septimo: qꝛ eſt turpe ⁊ inhoneſtuȝ apud deum ⁊ honeſtos: ꝙ homo ſe vindicet: qꝛ ſicut apud mundũ reputatꝛ dedecus ꝙ nobilis vir ⁊ potens percutiat vel ſe vindicet de miſero. Et ſm̃ hunc intellectũ fabula introducit leonẽ ad murem qui ei nocuerat dicentem vincere poſſe: dicens. vincere crimen habet ſi vincam minimũ: ſic vincere vinci eſt. Sic ſpũaliter cũ ille qui nocet nõ tm̃ efficitꝛ miſer ⁊ miſerabilis ⁊ cecus et claudus Apoc.iij. verũ etiã ſpiritualiter mortuus: qꝛ illũ vincere dedecus eſt. Vñ Seneca. libro de clementia ad Neronem. Nõ minus ſunt turpia principi multa ſupplicia: ꝙ̃ medico multa funera. Tales eñ vincere eſt potius vinci. Noli vinci a malo ſꝫ vince in bono malũ Rom.xij. Ergo qꝛ eſt deo preiudicatiuũ: cuius alterã iuſticiã ſibi vſurpat: qꝛ ipſe vindictã ſibi retinuit: ſicut patet per aplm̃ Heb.x. qd̃ habetꝛ.xxiij. q.j. ꝙ militare. Mihi vidictã ⁊ ego retribuã dicit dñs

5 Nono qꝛ miles regis eterni eius eſt cuſtos ⁊ ꝓtector: de quo te vis vindicare: ſcꝫ angelus q̃ te iterũ accuſabit: ꝙ in p̃iudiciũ ſui hominẽ de ei⁹ ꝓtectione gaudẽtem inuaſiſti: qui etiam eſt ad dei imaginẽ factus: atqꝫ chriſti ſanguine redemptus: ergo ne quis ſupgrediatꝛ: qm̃ vindex eſt de his omĩbꝫ deus.j. Theſſal.iiij.

Arti.iij. ¶ Quia vo quoſdã exempla plus mouent: ad idem ꝓ-

6 bandum. ¶ Primo adducitꝛ exemplũ veri dei tui: cui cum iudei dicerent Ioan.viij. Tu demonium habes: cum etiam ipſum verberarent ⁊ crucifigerẽt nõ ſe vindicauit: contra illos qui quãdoqꝫ verba verbis: quandoqꝫ verberibus vindicant. Secũdo exemplũ falſorũ deorum: de quibus Seneca: libro de clemẽtia ad Neronem: libro pmo.c.iiij. Dij inquit placabiles delicta potentũ nõ ſtatim fulminibꝫ pſequuntꝛ: quãto equius eſt hominẽ hominibus prepoſitũ miti animo exercere imperiũ. Nam ⁊ tali modo aliquãdo inimici melius vincuntur: ⁊ ad amicitias reuocantꝛ. Sicut patꝫ p hoc qd̃ ibidem ſcribit.c.v. de quodã qui multũ ſtuduit circa vincendos hoſtes et deſtruendos: inter quos cum vnum deſtruere nõ poſſet: conſuluit vxorem ſuã: que dixit ei: fac qd̃ medici facere ſolent: qui vbi vſitata remedia non ꝓficiunt: tentat contraria: nam hec regula eſt medicoꝝ: ꝙ contraria cõtrarijs curantꝛ. Si igitꝛ ſeueritate adhuc nihil profeciſti: nũc tenta quomodo cedat tibi clementia: ignoſce illi: ⁊ aliens malicia tua dulcedine ſtude ſuperare: qd̃ cum ille feciſſet: cõcluſiſſetqꝫ eum conſolatũ amiciſſimũ fidiſſimũqꝫ habuit ⁊ heredem. Sic reſpõſio mollis frangit iram Prouerb.xv.

¶ Frangit inquit iram ⁊ aliũ ad bonũ trahit: ſicut pa- 7
tet in vitiſpatrũ exemplo cuiuſdã ſenis. Cuius hiſtoria eſt: huius monachus quidam obuiauit cuidam ſacerdoti idoloꝝ portanti magnũ pondus: cui dixit: quo vadis demon. Ille vo iratus verberauit monachũ et fere mortuũ reliqt. Cui poſtea obuiauit abbas Macharius dicẽs. Salueris bone laborator. Cui ille: qd̃ boni in me vidiſti ꝙ ita me ſalutares. Cui ſenex: quia vidi te laborantẽ. Cui ſacerdos: ex tua ſalutatione cognoui te ſeruũ dei eſſe: ⁊ ſtatim penituit de verberatione monachi: ⁊ fact⁹ eſt monachus. Ecce quomõ verbum dulce multiplicat amicos Eccl.vj. Et extinguit ardorem ire: ſicut ros vel pluuia ardore ſolis vl' ignis. Verbũ vo durũ vel fractũ ignẽ augmẽtat. Nã ſicut ex colliſione duoꝝ corpoꝝ durorũ: ſicut ferri ⁊ ſilicis educitꝛ ignis. Ita in ꝓpoſito. Et ſicut apponens ligna ignẽ augmẽtat. Sic in ꝓpoſito. Ideo Eccl.viij. dicitꝛ. Ne litiges cũ hoĩe linguato: neqꝫ ſtruas ligna in ignẽ ipſius. ¶ Tertio exẽplo proboꝝ virorũ. Primo Iulij ceſaris: de q̃ recitat Aug. libro de libero arbitrio: quõ Cicero in ei⁹ laudẽ dicit: ꝙ cum eũ recordaretꝛ: omniũ ſolũmõ iniuriarũ obliuiſcebatꝛ. ¶ Secũdo regis Philippi: de q̃ Seneca li.iij. de ira: ꝙ cũ ad eũ legati athenienſium veniſſent: ipſi petẽti qd̃ eis gratũ eſſet. Rñderũt: te ſuſpẽdere: quos tñ impunitos dereliqt. Tertio regꝭ Saul.j.Reg.xj. cui cũ dixiſſet ppl's. Quis eſt q̃ dixit nõ regnabit ſup nos Saul: interficiatꝛ. Rñdit: nõ interficietꝛ hõ quiſpiã: qꝛ fecit dñs ſalutẽ in iſrael. Cuius exemplo deberẽt alij principes eſſe miſericordes etiam erga inimicos illoꝝ: poſtꝙ̃ illoꝝ traditi ſunt poteſtati: et non ſe ſemp dure vindicare: ſuperbe dicentes illud Eſaie.j. Vindicabor de inimicis meis. ¶ Quarto regꝭ Dauid: q̃ illũ Semei q̃ ei multa dixit improperia.ij. Reg.xvj. noluit occidere: etiã a ſuis ad hoc inſtigat⁹. ij.Reg.xix. Proptꝛ qd̃ di.j. Macha.ij. ꝙ Dauid i ſua miſcdia ꝯſecut⁹ eſt regnũ. ¶ Quĩto exẽplo oĩm ſctõꝝ de q̃bꝫ Criſoſto. homel.xvij. ſup illud. Nolite iudicare. Apli inqt ⁊ doctores in pmitiua eccl'ia multas iniurias ſuſtinuerũt: ab his q̃s poſtmodũ ꝯuerterũt. Si eñ fuiſſent memores iniuriarũ: nunꝙ̃ eos poſtea in charitate docuiſſent. Sed nunc cum freqũeter doctores offenduntꝛ a laicis: ſiue iuſte: ſiue iniuſte: diabolo ſeminãte occaſiones: ſi memores ſunt iniurie: totam ſoluunt. Nam vbi recordatio iniurie aut doloris in medio eſt: nec doctor beniuolẽter docet laicũ: nec laicus eum he-

nuolenter audit: sed econuerso dorso egredit͂ illum sper-
nens: ⁊ amplius seipm̄ ledens: sed nō sentit anime di-
spendiū effractū. Ultimo ad idē in forma vel exemplo
apum. A.iij.11. Omnibus istis exemplis informamur
ad nō faciedā vindictā in nationib9: in psalmo.cxlix.

Arti.iiij. ¶ Quos vō rationes vel exempla nō retrahunt: ipsa
damna que vindicantes sustinent ipsos a vindicta re-
8 trahāt. De ipsis nāq3 specialit͂ verificat͂ illud Prouer-
bio℞.xix. Qui impatiēs est sustinebit damnū. Primo
quia domū ꝓpriam. id est. animā igne inflāmat infer-
nali: vt domū proximi comburat: ⁊ aliqñ contingit ꝙ
proximus liberat͂. Q2 vō primus sine damno trāseat
nunq3 accidit: vbi ergo caput ꝓprium frangit: qñq3 ce-
nam ꝓximi non tangit. Et si proximo noceat: plus tm̄
sibiipsi vel in corpe: q2 aliquādo vbi credit se vindica-
re verberando verberat͂: vel vbi credit se tm̄ verbera-
re occidit ⁊ suspendit͂: ⁊ animā amittit ⁊ possessiones:
vbi vō se vindicat obloqnēdo qñq3 diffamat et ad re-
stitutionē fame tenet͂: quā dum non facit perdit͂: qñq3
facit ꝙ alius bona amittit: ⁊ sic tenet͂ ad restitutionē:
quā qui nō facit dānat͂. Et sic patet ꝙ tales assimilant͂
Aman libro Hester: et egyptijs libro Exodi: ⁊ facienti
de se sarcinā vt alios comburat: ⁊ paranti alteri penā
temporalē illa cōditione vt ipse sustineat eternā. Et vo-
lenti se vindicare de lepore qui bladum suū comedit: q̄
ad lrām quendā nobilem vicinū inuitauit pro lepore
capiendo: qui bladum cu3 multis equis intrās: plus
vno die blado nocuit q̄3 lepus faceret in tota vita sua:
qui ab eis illesus euasit: ⁊ sic se nō vindicauit sed dam-
na augmētauit. Sic volentes se vindicare: damna ali-
quādo augmentant tpalia ⁊ semp spūalia: quia domi-
nus omīpotens vindicabit in eis Judith.xvj. Et ini-
micos multiplicant vbi illos diminuere credunt. Vn̄
Seneca de clemētia libro.j.c.iiij. Sicut inquit abscisa
arbore multi rami crescunt. Jta vno a rege occiso mul-
ti inimici surgūt: filij videlicet ⁊ nepotes ⁊ amici. No-
ta de ista materia quomō plus nocet sibiipsi. J.v.17.
9 ¶ Et ponat͂ ꝙ ita potentes sint ꝙ de vindictis suis in
hac vita nulla sustineāt damna: q2 damnificati vindi-
care se non possunt: tamē manū omīpotētis dei nunq̄
effugient: qui semp videt intentionē malam: qua pro-
pter se vindicant: sicut pz. A.xj.7. Qui semp etiā vi-
det opus qd faciūt. Quomō etiā freqūter est cōtra le-
ges ciuiles: p quas fili9 nō puniet͂ ꝓ parte nisi in certi
casibus patet. Nam si pater decurio male se habēs in
officio decurionatus amoueat͂ ab officio: priuilegiū fi-
lijs decurionū cōcessum est: ꝙ non debent torqueri: et
hmōi officiū nō amittūt: sicut patet. C. de falsis le. di-
uo Marco.li.ix. Et contra legē dei: qua filius nō por-
tabit iniquitatē patris: sed vnusquisq3 in peccato suo
morietur Ezech.xxxiij. q2 sicut dicit͂ Gen.xviij. Absit
a te ꝙ perdas iustum cum impio: nō est hoc tuum qui
iudicas omnē terram.

Arti.v. ¶ Ac se vindicantes contra predictas leges: quādoq3
tantā exercent iniusticiā ꝙ nō tm̄ in filios vel propin-
10 quos sed aliquādo in totā patriā querūt vindictā: vt-
pote: quia vn9 de patria vel amicis suis est in vna pa-
tria vel villa occisus vel verberatus: volunt verbera-
re vel occidere omnē quē capere possunt de patria vel
villa illa qui nihil demeruerūt. Qui in aliquo ꝑm fa-
bulas peiores sunt quodā latrone: de quo fertur ꝙ cū
furaret͂ pannū pendentē circa crucifixū: imago cadēs
brachiū eius fregit. Cui postea grauiter infirmato: cū
sacerdos paruam imaginē crucifixi ad ponendū ante
eū portaret: statim vt vidit clamauit dicens. Asporta
illum: nō erit mihi bene q̄3diu illum videro. Et sacer-
doti querenti: quare. Respondit: quia aliquādo fregit
mihi brachiū. Cui sacerdos: nō fuit iste. Ergo inquit
fuit pater eius: ⁊ ego nō possu3 diligere filium cui9 pa-
ter mihi tm̄ damnū intulit. Jta dicūt isti: nō tm̄ de fi-
lijs: sed odio habent omēs amicos nocētes eis q̄ nihil
mali apud eos meruerūt. Qui ꝓ tanto etiā peiores sūt
demonib9: quia illi reddūt vnicuiq3 iuxta opera sua:
et nō iuxta opera aliena: videant tales si iustum eis vi-
deret͂ ꝙ homo tpaliter vel deus eternaliter illos ꝓ ali-
eno puniret delicto: vtpote quia parētes vel vicinos
habuerūt malos: et si nō videtur eis iustum ꝙ eis sic
mensuret͂: nec ipsi sic alijs mensurēt. Si vō aliter alijs
mensurare voluerint: etiā si nō ꝑualuerint: eadem pe-
na: et damno digni sunt qd alijs animo mala inferre
vellent: per legem. C. de penis le. ad vindictā. li.ix. Jn
qua cōtinet͂: ꝙ si quis suggessit iudici ꝙ aliquis com-
misit crimen publicū: vtputa furtum vel adulteriū: in
suggerentē cōmissum cum non fuit detectū qd animo
malo iudici suggessit: delatus erit dimissus: et sugge-
rens penā portabit quā ille cōuictus portasset. Sic in
proposito: faciet ille qui legem fecit talionis: que cora3
deo p̄dicte legi cōcordat: quia sicut dicit͂ Ecci.v. De9
vindicans vindicabit.

¶ Q2 si omnino se iniuste vindicare voluerint corde Arti.vj.
ore vel opere. Primo qui sic se vindicat similis est stul-
to qui pontem quē faciliter facere posset vt transeat et 11
saluetur: facere nō vult: sed potius perire elegit: omēs
eīn talem stultum iudicarent. Sic illum qui pontem
misericordie facere nō vult: remittēdo quo saluari pos-
set: sed potius pon[illegible] destruit: q2 sicut dicit͂ Prouerb.
xxvij. Jra nō habe[illegible] miscōdiam: nec erumpens furor: et
qui miscōdia3 negat frustra miscōdia3 postulat: q2 Jaco-
bi.ij. Judicium sine miscōdia ⁊c. Math.xviij. Nonne
oportuit te misereri ꝯserui tui ⁊c. Et glosa super illud
Ecci.xxviij. Quis exorabit ꝓ delictis ⁊c. Frustra pro
pctīs suis q̄s orat q̄ fratri debitā charitate3 negat. Et
ꝑm Aug. vnusq̄sq3 talē indulgentiā accepturus est a
deo q̄lē dedit ꝓximo suo. Ex q̄b9 pat3 ꝙ tales meliorē
punctū quē habēt in charta sua ꝓ hereditate celesti re-
cuperāda: gratis de charta aīarū suarū delent ⁊ ꝑdūt:
q2 q̄libet illo℞ sicut dr̄ Ezech.xxv. peccauit delinquēs
q2 vindictā expetiuit de eis. Secūdo assimilant͂ illi q̄
cuidā sancto epō dicenti sibi ꝙ curā aīe ei9 h̄ret: ⁊ ideo
oportuit ipm̄ de pctīs suis corrigere: ⁊ q2 de illius aīa
oporteret ipm̄ corā deo rn̄dere. Cui ille: si hoc scirem
aīa mea peius valeret. Ecce qualiter ipm̄ diligebat q̄
aīe ꝓprie damnū intulisset: vt alius in compoto suo de
animarū custodia reddendo deficeret. Sic isti aīabus
ꝓprijs maxima dāna inferūt: vt alios etiā in minimis ⁊
qñq3 in nullis dānificet: de quo℞ q̄libet Prouerb.vj.
Zelus ⁊ furor viri nō parcet in die vindicte. Tertio in
aliq̄ bestijs ferocib9 assimilant͂. ꝓ quāto dānū inferūt
Jn hoc vō peiores sūt: q2 bestie nocēt p̄sentib9: isti vō
nocēt absentib9: loquēdo: ꝓcurādo ⁊ multis modis se
vindicādo. Propt͂ qd fert͂ ꝙ q̄dā phs req̄sit9 q̄d esset
inimicissimū hoi. Rn̄dit alter hō. Pro tāto vō ꝙ fre-
quēter se vindicādo plus dānificāt q̄3 sint dānificati:
potius peiores q̄3 siles sunt illis spiritib9 infernalib9:
de q̄bus dici illud potest Ecci.xxxix. Sunt spiritus q̄
ad vindictā creati sunt.

¶ Sed dicūt: nos alio℞ vindictā ꝓcurādo vnū dicim9 Arti.vij.
qd licet verū sit: tm̄ malo animo hoc dicūt: ⁊ ꝓ tāto illi
demoni assilant͂. A.xxj.26. Alij dicūt nunq̄ ei nocebi- 12
mus: sed deus vindicet nos ⁊ det sibi malā mortem: ⁊
alijs modis ei maledicūt. Tales triplr̄ errant. Primo
quia deum inhonorare vident͂: quē lictorē illo℞ vel

homicidam ꝓ eis fieri optant vel rogant. Secūdo q̇a
tales ſe vindicare vellent ſi poſſent: et ſic corām deo q̇
intuet̃ cor.j. Reg.xvj.tales iudicant̃ quales eſſe vellēt
ſi poſſent. Tertio quia odium in corde retinent: qḋ in
maledicēdo oſtendunt. Et tales malum pro malo red
dunt: ſicut patet per reſponſionem cuiuſdam patris in
vitiſpatrū: qui interrogabat̃ quid eſſet malum ꝓ ma
lo nō reddere. Reſpōdit: hoc eſt remittere corde ⁊ nō
nocere: ſigno: verbo vel facto. Alij dicunt ꝙ verecun-
dum nimis eſſet eis niſi ſe vindicarēt: et hoc etiam alij
eis ſuggerūt qui eos ad vindictam exaſperant: adiun
gentes ꝙ damnū vel verecūdia facta tali redundabit
in amicos oēs et parētes. Sed mirabile eſt verecundū
eſſe diuitibus ꝙ pauperes parētes nō iuuant et vere-
cundū eſt vt dicunt ꝙ aliquis de parentela verberet̃
vel occidat̃: quare ergo contra primam verecundiam
remediū nō apponunt iuuando: et cōtra ſecundū ap-
ponūt vindictam ſumendo: vbi quia promores ſunt
ad malum q̄ ad bonū: oſtēdentes ꝙ vindicta ex malo
ꝓcedit animo. Si enī ex aīo bono ꝓcederet: maiorē
verecundiā reputarent ꝙ aliquis de parentela eſſet a
diabolo ſuperatus peccando ꝙ eſſet ab hoīe victus: et
potius niti deberent ꝙ ipſe diabolum ſuperaret: bene
viuēdo q̄ꝫ hominē ſe vindicando. Et de tali vindicta
poteſt intelligi illud. pſ. Letabit̃ iuſtus cum viderit
vindictam. Nullus enim deberet erubeſcere Chriſto
et omnibꝫ ſanctis aſſimilari: qui hic elegerunt eſſe infe
riores: vt in celo eſſent ſuperiores. Melius enim eſſet
eis aſſimilari q̄ lucifero: qui volendo eſſe ſuperior fa-
ctus eſt omnibus inferior: ſicut patet Eſaie. xiiij. Ita
diſcipl'i ſui in flāma ignis dātis vindictā.ij. Theſſal'.j
Si vō aliquis de parētela vel amicitia occiſus ſit: cuiꝰ
mortē vindicare conant̃: hoc faciēdo damna ſibiipſis
inferūt pretacta ⁊ mortuo vel leſo nullam conferunt
vtilitatem: melius enī eſſet tam pro occiſore q̄ꝫ ꝓ oibꝰ
partibus ꝙ aliquid fieret pro anima occiſi a miniſtris
dei q̄ꝫ ꝙ pugne et guerre vel homicidia pro eo fierent
a miniſtris diaboli: de quibꝰ Prouerb.vj. Furor viri
non parcet in die vindicte. Alij dicūt: mali ſunt ⁊ ideo
iuſte puniri poſſunt: verum eſt ab his q̇ ordinant̃ ad
vindictā malefactorū.j. Petri.ij.non aūt ab alijs qui
ad hoc a deo nō habēt cōmiſſionē. Et q̄ꝫtūcū q̄ꝫ dicant
ꝙ iuſte eos puniūt: tamē ꝙ in iuſto modo et male: pa-
tet primo quia illorū occiſio ex quo mali ſunt: non eſt
niſi porta inferni: ergo illorū occiſio multū deo diſpli-
cet: ſicut oſtenſum eſt.c.de homicidio Secūdo q̇a ſi pu
nirent illos inq̄ꝫtum mali ſunt: ergo potius punire de-
berent qui maiora crimina cōmittunt cōtra deum. Si
enī exprobroſum verbū vel factū eis illatū vindicant:
quare talia facta contra deū non conant̃ vindicare in
iuratoribus adulteris et hmōi: cōtra cuius cōtrarium
cū faciant quia quaſi oēs iniurias ꝓprias et nō iniu-
rias dei nitunt̃ vindicare: more iudeorū. Heſter.viij.
notum fieret paratos eſſe iudeos ad capiendam vindi
ctam de hoſtibus ſuis. Contra quos vide. P.j. arti.j.
per totū. Contra tales vō qui verbo maledictiōis vel
odio et voluntate ſe vindicare volunt vel deſiderant:
eſt hiſtoria que habet̃ de duobus: quorū potēs ab im-
potēte rem acceperat ⁊ nō ſoluerat: ꝓpter qḋ paup illi
ſemp maledixit: qḋ cū diues audiret cū hoc ꝙ priꝰ ſua
abſtulerat: in magno etiā ipſum odio habuit. Cuidā
ergo ſancto viro qui ſe intromiſit ꝙ potēs reſtitueret:
et ꝙ alius remitteret ⁊ ꝙ inter ſe pacē haberēt: nec pre-
ualenti poſt mortē illorū oſtendit deus duos miſeros
fortiſſime inter ſe pugnātes: quorū vnus ſemp dabat
duos ictus: vbi alius nō dabat niſi vnū. Cui deſide-
ranti cauſam ſcire: reuelatum fuit ꝙ erant duo p̄dicti:
quorū diues ſemp duos accepit ictus: quia in duobus
deliquerat: in hoc videlicet ꝙ rapuit et ꝙ odio habuit
pauper vō in vno deliquit. Cuius exemplo videre po
teſtis ꝙ nullū aliud auantagiū ibi habebitis vos ipōs
vindicantes niſi ꝙ illi qui plus delinquunt maius ha
bebunt tormentum.

V Irtutū primo oſtēdetur V vj
diſtinctio. Secūdo vtilitas et excellētia. Ter-
tio neceſſitas. Quarto origo et cauſalitas.

¶ Qūtum ad primū: virtutes quedam ſunt theologi- Arti. j.
ce: ſcilicet fides: ſpes: charitas: de quibus dictum eſt in 1
locis et capitulis ſuis. Quedam vō ſunt cardinales:
ſcilicet temperantia: iuſticia: prudentia: fortitudo.
Temperātia qua virtuoſus regit̃ circa cōcupiſcētias
ciborū et quarūcūq̄ꝫ corporaliū delectationū: hec ſpe-
cialiter refrenat hominē ab accidia gula et luxuria et
triſticia que ex iſtorū cōtingit abſentia. Juſticia q̄ ho-
minē regit in cōparatiōe ad aliū. Prudētia que in oibꝫ
agibilibꝫ mediū et modū ordinat. Fortitudo q̄ in oibꝰ
aduerſis et p̄cipue in periculo mortl hominē roborat
et cōfirmat. De iſtis quatuor dicit Ambroſius libro
de officijs. Bonus circūitus eſt: ſi iuſticia querit: pru
dentia inuenit: fortitudo vendicat: temperātia poſſi-
det: vt ſit iuſticia in affectu: prudētia in intellectu: for-
titudo in effectu: temperātia in vſu. Et ſm beatū Gre-
gorīū homel'.ix.ſecūde partis ſup Ezech. his quatuor
menſurat̃ perfectorū vita p quadrū: vt tm̄ habeat la-
tus vnū q̄ꝫtū in linea ſingula: q̇a vnuſquiſq̄ꝫ tm̄ pru-
dens eſt q̄ꝫtū iuſtus et fortis et temperatꝰ: et ſic ſingu-
las voluēdo virtutes: q̄ꝫlibet in qualibet reperies. Qḋ
nō tm̄ verū eſt in virtutibꝫ p̄dictis: verū etiā in intel-
lectualibꝫ q̄ ſm phm.vj.ethicorū ſunt ſapiētia intelle-
ctus et ſciētia: vt partē pficiant intellectiuā: et in mora-
libus que ab intellectualibus differūt: vt partē perfi-
ciant appetitiuā ratione regulatā. De omnibus nanq̄ꝫ
iſtis verificat̃ illud phi.vj.ethicoꝝ dicētis: ꝙ homo nō
poteſt pfecte habere vnā virtutē moralem niſi habeat
oēs ꝙ nūq̄ꝫ defectus erit ex parte ſui: quin etiā omnes
in opere oſtendat: niſi deſit materia: ſicut poteſt eſſe in
aliquo virtuoſo ꝙ nō oſtendit opa liberaliter magna
expēdendo quia expēſarū deeſt facultas. Huic etiā cō
cordat Hieronymꝰ in quadā epl'a. Oēs inq̇t ꝟtutes
ſibi adherēt: intm̄ vt q̇ vna caruerit omnibus careat.
Cuiꝰ cauſa eſt: quia ſi oēs vna excepta habeat quis eſt
ſicut ciuitas obſeſſa ex omni parte vna excepta cuſto-
dita: qui ergo vnam habēt oēs habēt: in omni virtute
confortati. Col'.j.

¶ Omniū vō iſtarū virtutū vtilitas in hoc cōſiſtit ꝙ Arti. ij.
oēs ſunt arma anime in ſpūali militia: q̇bꝫ rex noſter 2
armauit pugnare volētes: ⁊ q̇a oēs in cōtinua ſumus
expugnatiōe: vult ꝙ cōtinue oia p̄dicta portemꝰ arma
ad defenſionē virtuoſorū et expugnationē vicioſorū
ad calcandum ſupra omnē virtutem inimici Luc.x.

¶ Quia vō virtꝰ eſt perfectio nature: ſm phm.x.ethi-
corū.c.ij.p̄dicte virtutes nō ſunt ſegniter habende vel
oſtēdende: ſed perfecte ⁊ excellenter quando videlicet
maior viciorꝝ ocurrit oportunitas: quia ſicut patiens
tūc primo oſtendit ſe eſſe patientē: qn̄ materia occurrit
impatiētie: ita cū omni virtute. Ad hoc ergo ꝙ homo
dicat̃ excellenter virtuoſus requirit̃ ꝙ ſit caſtus in iu-
uētute: hilaris in ſenectute: largus in pauptate: ſobriꝰ
in vbertate: humilis in ſublimitate: patiēs in aduerſi-
tate: obediēs in poteſtate: vt de illo q̇ iſta opere cōple-
uerit veraciter dici poterit illud Act.xix. Virtutes nō

modicas faciebat. Et illud Matth. vij. In nomīe tuo
virtutes multas faciebat. Sed heu tātus est cōflictus
viciorū et virtutū: sicut ostensum est. P. v. 12. Et vi-
ciorū atq; virtutū in noīe assimilatio: sicut patet. F. j.
29. cū duob⁹ sequentib⁹. Et. G. ix. 4. Et. M. viij. 2. q̄
pauci sunt vere virtuosi: multi tamē virtuosos se falla
citer fingunt. De quib⁹ dicit phūs in ethicis: q̄ false se
simulans virtuosum esse: peior est corrūpente monetā
d̄ quo dicit̄ Eccl. xj. Est hō marcidus deficiēs v̄tute ꝛ
oculus dn̄i respexit illū. ¶ Causa v̄o quare nonnulli
frequēter a virtue trāsiliūt: est non tm̄ illorū instabili-
tas: sed aliorū improbitas: in quibus bone matres ge-
nerāt malas filias: ex cōditione recipientium: vtputa
virtus inuidiā: veritas odiū: familiaritas contemptū:
amor falsum iudiciū ꝛ sic de alijs. Proter h̄ dereliquit
me virtus mea et lumē oculorū meorū et ip̄m non est
mecū. in ps̄. xxxvij.

Arti. iij. ¶ Nō tn̄ ꝓpter hoc vel quecūq; hmōi virtutes sunt
3 abijciende: sed necessario habēde: quia dn̄s dabit vir-
tutē ꝛ fortitudinē plebi sue: in ps̄: quia licet virtuosus
aliqua patiat̄ ad tempus: tamē sola virtus spe quadā
et delectatione suū nutrit actorē: peccatū aūt supplicio
suū torquet operatorē. Hac igit̄ spe et cōsolatiōe oēs
virtutes habeāt ad statū suū necessarias: sine quib⁹ ad
salutē ꝑuenire nō possunt: sicut p̄sidentes virtutē cor-
rectiōis et directiōis ad modū capitis: in quo est virt⁹
visiua dirigēs mēbra corporis: ꝛ virtus gustatiua: mē
bra nutriēs corporis: sic presidens subditos dirigat et
nutriat. Et aliter sicut dicit̄ Eccl. vij. noli querere fieri
iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates. Se-
cūdo q̄ p̄dicātes virtutē habeāt discretiōis: vt qd̄ di-
cūt faciāt. Sicut auriga dirigit equos et cū eis vadit ꝛ
roborat ipsos iuuādo et cū eis operādo. Sic illi quib⁹
dn̄s dabit verbū euāgelizantib⁹ virtute multa: in ps̄.
lxvij. aliter essent sicut cādela q̄ alijs lucēs seipsam cō-
sumit. Nō sit ergo virtus illorū sicut lumē candele: ꝫ
sicut lumē solis quod lucēdo nec seip̄m nec materiam
solis cōsumit. Propter qd̄ signāter dicit̄ Act. j. Acci-
pietis virtutē spūssancti superuenientis in vos et eritis
mihi testes ꝛc̄. Et ad Mariā dicit̄ Luce. j. Virtus al
tissimi obumbrabit tibi. Tertio q̄ orātes virtutem ha
beāt deuotiōis: vt qd̄ ꝓferūt ore sentiant corde. Nam
sicut lux est vehiculum caloris: sic deuotio orationis.
Propt̄ qd̄ Eccl. xliij. dicit̄. Exaltātes dn̄m replebimi-
4 ni virtute: maior em̄ est omni laude. Quarto vt cōtra
hostes spūales vel corporales iuste pugnātes: virtutē
habeant fortitudinis: ne in pugna deficiāt. Hec nāq;
est necessaria istis: sicut equus bonus et arma bona in
bello corporali. Talis igit̄ tantū deo post victoriā di-
cere pōt illud ps̄. Precinxisti me virtute ad bellum et
supplantasti insurgētes in me subtus me: scʒ diabolū
mundū et carnē. Quinto q̄ penitētes virtutē habeāt
ꝑseuerātie: ne recidiuēt: sicut cōualescentib⁹ necessaria
est virtus abstinētie ne iterū infirment̄. Carbo em̄ ex-
tinct⁹ de facili reincendit̄ ꝓpter qd̄ de dispositis et vo-
lentib⁹ dicit̄ Judith. v. Quotiēs penituerūt dedit eis
virtutē resistēdi. Sexto q̄ ꝑficientes virtutē habeant
strenuitatis: bona multiplicanda ad bonū seminantiū
dū tempus habēt: et hoc cū adiutorio dei: sicut semi-
natū multiplicat̄ adiutorio solis: sic multiplicabis in
anima mea virtutē: in ps̄. Septimo q̄ laborantes ha-
beant virtutē charitatis: et panē verbi dei ne deficiant
in via. ps̄. Verbo dn̄i celi firmati sunt: et spū oris eius
omnis virtus eorū. Sic igit̄ det nobis deus ꝺm diui-
tias glorie sue virtutē. Eph. iij. Nota q̄ cōgrue copu-
lat diuitias ad virtutē: quia nulle alie sunt in vita ista
vere diuitie nisi habeant virtutē: que auferri non pōt.
Unde Seneca in quadam ep̄la. Nihil eripit fortuna
nisi qd̄ dedit: virtutē nō dedit ideo nō detrahit: ideoq;
sapiens nihil perdit qui in possessione virtutis est.

¶ Ex quo possessio virtutis est causa necessaria: vtile Arti. iiij.
videt̄ eius inquirere originē et causam: vt facilius po- 5
terit obtineri. Pro quo est sciēdū: q̄ virtutes morales
sunt primo a natura quantū ad inclinationē aptitudi
nem et capacitatē. Sunt secūdo ab vsu: actu et consue-
tudine: q̄tū ad ꝑfectionē. Primū probat Tullius li-
bro de amicitia tali experimēto. Esto q̄ sit aliquis hō
cui⁹ q̄s nūq̄ noticiā habuerit: ꝫ solū q̄ audierit opa
ei⁹ virtuosa: ex hoc ipso quodā naturali impetu incli-
nat̄ ipsum diligere et ei cōplacere. Hoc patet in legen-
tib⁹ historias virorꝫ strenuorū: in quorꝫ amorē ferūtur
quodā naturali impetu ex factis et gestis lectis. Cū ꝰ
aliq̄d naturalr̄ nature nō placeat nisi q̄ ortū habʒ a na-
tura: sequit̄ q̄ virt⁹ ortū habeat a natura. Cui videt̄
cōcordare illud Eccl. xvij. De⁹ de terra creauit hoīem
ꝛ ꝺm se vestiuit illū virtute. Qtū v̄o ad ꝑfectionē nō
est a natura: q: si cōplemētū suū haberet a natura: oēs
essent ꝑfecte virtuosi: qd̄ est falsum. Perficit̄ ꝰ bonis
opib⁹: ꝑ illū q̄ tribuit nobis spiritū: et operat̄ virtutes
in nobis Gal'. iij. Et etiā in passionib⁹ ꝓ christo: nam
virtus in infirmitate perficit̄. ij. Cor. xij. Ex q̄b⁹ patʒ
q̄ illi q̄ in extremis se ad deū cōuertūt: nō poterūt per-
fecte virtutib⁹ ꝑfici quia nō possunt habere consuetu-
dinē bene operādi. ¶ Sed dicent: sufficit q̄ saltē tunc 6
saluemur. Rn̄det̄ q̄ via iuris cōis tā ꝺm leges ciuiles
q̄ canonicas tutior et facilior est q̄ʒ via specialis iuris.
Sed via virtutis est via iuris cōis eūdi ad celum: alia
aūt est specialis priuilegij: ꝰ ꝛc̄. Maior ꝓbat̄ ꝑ legē ci
uilē. ff. de mino. l. minor aūt vigintiquinq; annis. i. in
ff. veteri. li. iiij. in qua cōtinet̄ q̄ si minor appellauerit
a sentētia ꝯtra eū lata infra tēpus appellatiōis. i. infra
decē dies: habʒ remediū cōtra sentētiā ꝑ viā iuris cōis
. i. ꝑ appellationē: si v̄o ex negligētia non appellauerit:
postq̄ʒ tēpus appellatōis expirauerit: ad h̄ q̄ restituat̄
oportet q̄ ꝓbet se fuisse minorē vigintiquinq; annis:
et etiā ꝓbet se fuisse ꝑ sententiā illā lesum qd̄ difficili⁹
est. Iterū maior ꝓbat̄ ꝑ legē canonicā in vj. ti. de deci.
c. ad decimas. In quo cōtinet̄ q̄ quo ad decimas occu
pantem infra limites parrochie sue: sufficit q̄ ꝓbet q̄
fuit infra fines et limites parrochie sue. Quo ad aliū
v̄o q̄ illas occupās p̄scriptiōe in aliena parrochia qn̄
spoliat̄: oportet q̄ ꝓbet p̄scriptionē possessionē ꝛ spo-
liationē qd̄ est difficili⁹. Ex q̄b⁹ elicit̄ q̄ via iuris cōis
est facilior et securior. Sic in ꝓposito: qui ꝰ eligerēt esse
in via iuris cōis in appellatiōib⁹ faciēdis vel decimis
petēdis: quare nō eligūt esse ī via iuris cōis: etiā aīab⁹
saluādis: ad cognoscendū illū et virtutē resurrectiōis
Phil'. iij. ¶ Et bene cōiungit virtutes ꝛ resurrectionē 7
q̄a virtutes sunt filie dei: sicut vicia filie diaboli: sicut
patet. F. j. 30. cum sequēti. Resurrectio v̄o est merces
seu dos quā dat cū filiabus. Sed aduertite q̄ non dat
istas filias cum dotibus nisi spiritualiter viuentibus.
Ipse enim est de opinione cuiusdam philosophi: qui
cuidam querenti vtrū melius esset dare filiam diuiti
insensato q̄ pauperi sensato. Rn̄dit: mallem dare filiā
meam homini sine pecunia q̄ʒ pecunie sine homine.
Sic deus homini habēti vitam interius spūalem: et
talis resurget: sicut homo potēs cadens iterū surgit.
Sic talis ꝛ non alius: quia sicut nec imago hoīs sine
vita cadens nō resurgit: ita nec talis: quia sicut dicitur
Eccl. xj. Est homo marcidus deficiēs virtute. Nota.
V. ix. 19.

V vij **Vite cõtemplatiue et acti-**
ue. Primo oſtendet ad inuicẽ cõparatio. Se-
cũdo vite humane breuitas: inſtabilitas et deceptibi-
litas ⁊ remedia contra hec. Tertio vite gr̃e bonitas et
cauſe: et ſigna oſtẽſiua ⁊ vires que illã cõſeruãt. Quar
to vite glorie oſtẽdet acquiſitio. Quinto tam vite gr̃e
q̃ȝ glorie impedimentũ. Sexto impeditorũ reſponſio.
¶ Circa primũ tria dicẽda ſunt. Primo .n. oſtendet ꝙ
Arti. j. vita actiua eſt vtilior: Secũdo ꝙ vna aliã nõ impedit
1 ſ; augmẽtat. Tertio ꝙ p̃lati ſpecial'r vtrãq; h̃re tenent
Q̃tũ ad primũ p̃tz: ꝙ vita cõtẽplatiua eſt ſecurior: ſ;
actiua fructuoſior ⁊ vtilior p exẽplũ de duob' militib'
quorꝫ vn⁹ ſemp aſſiſtit ĩ delitijs: ali⁹ v̉o vidẽs p̃icula
regno iminere circũit: et fortiter regnũ inhabitãtes de-
fendit: prim⁹ hab; ſtatũ ſecuriorẽ: ali⁹ vtiliorẽ. Et ſic
patet ꝙ Maria ſedẽs iuxta pedes regis eterni: delitijs
afflũes ſpũalib': ſecuriorẽ habuit vitã ſ̃m virtutẽ vite
inſolubilis. Heb. vij. ¶ Martha autẽ et Lya fecun-
2 diorem eis q̃tum ad augmentũ meriti: qḋ ex multis
cõſurgit operib' et vtiliorẽ alijs qui in t̃palib' ⁊ ſpiri-
tualib' ab eis iuuant. In t̃palib' ſicut in omnib' ope-
rib' miſc̃die et charitatis. In ſpũalib' vtpote in p̃dica
tiõib' et cõfeſſatiõib' q̃ licet ad vitã ptineãt cõtempla
tiuã q̃ȝtũ ad ſtudiũ p̃cedẽs: ptinẽt tñ ad vitã actiuã q̃-
tũ ad vſum ſequentẽ: q̇ igit iſtã habet: chriſtũ imitat:
q̇ ait Joh. x. Ego veni vt vitã habeãt contemplãdo et
abundãti⁹ habeãt illã alijs largiẽdo. S; dicẽt in vita
actiua multe ſunt tentatões et p̃ctõꝝ occaſiones: q̃ oc-
currũt ex viſis et auditis in cõfeſſ[ion]e q̃ȝtũ ad illos q̇ p
mundũ diſcurrũt ad p̃dicandũ e[t] cõfitendũ. Sũt etiã
multa tedia corpalia q̇b' cõcedendũ eſt: in ſignũ cui⁹
Lya erat lippis ocl'is Gen̄. xxix. Nec tñ ẽ ab his ceſſan
dũ q̇ cũ hoc ꝙ in aliq̊ oculos ledũt ſpũales quos cito
cõfeſſiõe tergũt: maiorẽ a deo recipiẽt mercedẽ: in cui⁹
ſignũ eadẽ Lya ſcribit fuiſſe fecũda. Hoc nãq; primo
exẽplo oñdit de milite q̇ multũ cõtra hoſtes pugnans
in aliquo arma et veſtes in vtili regis ſeruitio lacerat
vel deturpat: nõ tñ minorẽ ſ; maiorẽ a rege meret mer
cedẽ q̃ȝ ali⁹ cui⁹ labor eſt de camera ad aulã ad come-
dendũ ⁊ de aula ad camerã ad dormiẽdum. Secũdo
idẽ oñdit p exẽplũ de duob' miniſtris corã dño ſuo in
mẽſa aſſiſtẽtib': quorũ vn⁹ qñ clamãt ad ignẽ: miniſte
riũ cõtinuat: alius v̉o ſollicite vadit q̃ dom⁹ incipiat
cõburi pquirẽs et ſi dom⁹ dñi ſui periculo ſe exponit
vt ignẽ extinguat qḋ faciẽdo licet robã quã a dño acce
pit pulchrã in aliq̃ decoloret: tñ faciliter a dño de hoc
veniã obtinebit ⁊ non minorẽ ſ; poti⁹ maiorẽ a grato
dño meret ꝓpter vtilẽ laborẽ remunerationẽ q̃ȝ ali⁹ q̇
ad ignẽ extinguẽdũ nõ cucurrit: ſ; corã mẽſa ſtãs ora-
uit: ꝙ ali⁹ illũ bñ extinguere poſſet. Sic in ꝓpoſito de
milite q̇ conat eccleſiã defendere ⁊ ignẽ extinguere p̃cti
q̇ aĩas multoꝝ cõſumere incipit: ⁊ de alio ĩ clauſtro re-
manẽte: licet prim⁹ plures ſuſtineat tentatiões ⁊ tedia
tñ ſecũdus maiorẽ cõſequit remunerationẽ: ꝓpter qḋ
ſic in vita tua tenta anĩam tuã. Eccl. xxxvij. Secunda
3 pars hui⁹ articuli ꝙ videlicet vita actiua aliã augmẽ-
tat et alti⁹ aſcẽdere facit: oſtẽſa eſt. P. xij. ar. xj. Cui cõ-
cordat et oĩa p̃dicta ꝯfirmat decretalis Innocẽtij tertij
ſcribẽtis archiep̃o ſalaritenſi. li. j. ti. ix. de renũciatõe. c.
niſi cũ pridẽ: ad lr̃am ille ep̃s petiuit a curia romana ꝙ
poſſet ep̃atui renũciare et cõtẽplatiõi vacare. Cui pa-
pa inter multa alia v̉ſus finẽ illi⁹ capituli reſcribit di-
cẽs. Nec putes ꝙ ideo Martha malã partẽ elegerit q̃
circa plurima ſatagebat: q̇a Maria optimã p̃tẽ elegit
q̃ nõ auferet ab ea: qũ licet illa ſit magis ſecura: iſta tñ
eſt magis fructifera: licet ⁊ illa ſit magis ſuauis: hec tñ
magis vtilis: cũ in fecunditate ſobolis lippitudo Lye
rachelis pulchritudine ſit p̃lata q̃ȝuis ſimul in vnum
cõtemplatiu⁹ eſſe valeas et actiu⁹: legiſlatoris exẽplo.
i. Moyſi. ſ̃m glo. q̇ nũc aſcẽdebat in montẽ vt gloriã
dñi cũ maiori cerneret libertate: nũc v̉o deſcẽdebat in
caſtra: vt cũ vtilitate neceſſitatib' p̃pl'i ꝓuideret: qua
ꝓpter facili⁹ indulget vt aſcẽdat monachus ad p̃ſula-
tũ q̃ p̃ſul ad monachatũ deſcẽdat: hec ibi. In hoc v̉o
vltimo verbo qḋ dicit: ꝙ facili⁹ indulget ⁊c. Rõ p̃tz:
q̇a monachus ad p̃ſulatũ aſcẽdẽs bñ viuẽs vtrãq; ha
bebit vitã: vbi monach⁹ cũ vna viuere põt: ⁊ pfecti⁹
eſt duo habere bona q̃ȝ vnũ. Huic cõcordat decretũ.
vij. q. i. ſuggeſtũ: vbi Liberi⁹ papa aliquos dure repre
hẽdit q̇ vellẽt labores cuſtodire ouiũ deſerere ⁊ cõtem
platiõis quieti ſe tradere. Fac g̊ qḋ dicit Eccl. ij. Con-
iũgere deo p cõtẽplatiuã ⁊ ſuſtine vt creſcat in nouiſſi-
mo vita tua p actiuã. Ex iam dictis et ſpecialiter ex de- 4
cretali p̃allegata: patet ꝙ licet vita cõtẽplatiua ſit oĩb'
viris eccleſiaſtic' et ſpecial'r religioſis neceſſaria: ſicut
oſtẽſum eſt. R. v. arti. viij. p totũ: tñ hic cũ actiua p̃ci-
pue eſt p̃latis neceſſaria: q' ipſi debẽt cum Moyſe et
chriſto aſcẽdere in montẽ cõtemplatiõis: et cũ eiſdem
deſcẽdere ad oues cum virga correctiõis. Vnde q̃tũ
ad illos diuiſio phi. li. de animalib' ſpũaliter intellecta
eſt inſufficiens. Ipſe nanq; ibi diuidit aues in habẽ-
tes bonas alas ſiue bonos pedes: ſicut patet in hirun-
dinibus et perdicibus. Iſtis v̉o vtrũq; oportet cõue-
nire vt ⁊ alas habeant cõtemplationis et pedes bone
opationis: exẽplo Abrae qui in ſacrificio ſuo habuit
animalia gradientia ſuper terrã et volucres celi. Gen̄.
xv. et helcane qui habuit annam et fenennã. j. Reg. j.
Et Dauid in cãtico ſuo copulat volucres celi ⁊ piſces
maris: in pſ̃. Et in exercitu ſuo habuit remanẽtes ad
ſarcinas et bellantes. j. Reg. xv. Et exemplo Jacob
qui habuit Lyam: habuit et Rachelem: nec fecũditas
Lye pulchritudinẽ deſtruxit Rachelis. Ita nec vita
actiua quo ad meritũ pacẽ cõtemplatiue: quia vtraq;
ex ſpũſancto eſt. Roma. viij. Prudentia autẽ ſpiritus
vita actiua: et pax q̃tum ad cõtemplatiuam.
¶ Ad hanc autẽ duplicẽ vitam habendam multum Arti. ij.
monere deberet omnes mortales vite preſentis miſe- 5
ria tam culpe q̃ȝ pene. Hec autem miſeria conſiſtit in
tribus: in breuitate: in inſtabilitate et deceptibilitate.
Primũ patet autoritate Job. xiiij. Homo nat⁹ de mu-
liere breui viuens tẽpore. Et experimẽto quo videm⁹
ꝙ decima pars natorum bona ⁊ ſana vita non tranſit
octogeſimũ annum: per quorũ annorum fere medie-
tatem nec multum gaudet nec dolet nec ratione vtit:
q̇a eſt quaſi mortuus nil ſentientes dum dormit: aufer
adhuc ſeptem primos annos in quibus neſcit quid ſit
vita hominis: quia rõne non vtitur: et ſic nõ remanẽt
niſi circa trigintatrium annorum tempora: in quibus
viuit vt homo ratiõe vtens: in quibus multos habet
dolores cum riſu ⁊ gaudio mixtos. Ex quo patet: qḋ
dicitur Sapien̄. ij. Exiguum ⁊ cum tedio eſt tempus
vite noſtre. Que ergo maior ſtulticia q̃ pro diuitijs
delitijs vel honorib⁹ tam breuis temporis: vtputa tri
ginta vel quadraginta annorum: et frequenter ꝓ bre-
uiori tempore regnũ amittere celorum: et vitã eternã
et penam lucrari. In qua ſicut dicitur in pſ̃. Labora-
bunt in eternum et viuent. Sed heu. Eccl. xxx. Me-
lior eſt mors q̃ȝ vita amara. Secundo conſiſtit in inſta
bilitate: in qua conditione primo naturã imitat vẽti: 6
qui nunq; per vnam horam eiuſdem eſt fortitudinis Ventus
ſed nunc fortius nũc debilius flando: cõtinue ſtatum

ſuū mutat. Ita nos de ſanitate in infirmitatē: de gau-
dio in triſticiā: et ſic de alijs Job. vij. Ventus eſt vita
Vapor mea. Secūdo naturā imitatᷣ vaporū ſeu nubis: qui cō-
tinue ventis circūferᷣ: et ꝯtinue formā ſuā mutat. Ita
noſter ſtatus ſiue in bonis nature ſiue fortune ꝯtinue
mutatᷣ. Job. xiiij. Nūq̄ȝ in eodē ſtatu ꝑmanet. Sap. ij.
Trāſiet vita nr̄a quaſi veſtigiū nubis: et ſicut nebula
diſſoluetᷣ a radijs ſolis: q̇a ſic̄ nebula calore ſolis. Ita
vita noſtra calore infirmitatis diſſoluitᷣ cū dolore. ps̄.
Defecit in dolore vita mea. In q̄ documentū habemꝰ
carnis cōtemnere delitias. Sequitᷣ. Sap̄. ij. Nomen
noſtrū obliuionē accipiet: et nemo memoriā habebit
operū noſtrorū. In quo documentū habemus: illuc
opera noſtra remittere: vt ad noſtrā memoriā et cōſo-
lationē illa inuenire poterimꝰ: illuc vbi eſt vita. Ecc̄s.
7 vj. Tertio cōſiſtit in deceptibilitate: in qua cōditione
cōſiderētes in vita p̄ſenti aſſimilantᷣ trahētibꝫ ſortes: q̇a
talis frequēter in hoc decipitᷣ ꝙ qñ credit longiorē tra-
here feſtucā: trahit breuiorē et quicquid ſpe trahendi
longiorē miſit: amittit. Sic de illis qui ſperant lōgam
trahere vitā ⁊ ſuꝑ ſpecie illius longioris ſortis qꝺ pōt
cōgregat et ponit diuitias: multis vtitᷣ delitijs inordi-
natis: multos ꝑ phas et nephas cupit honores: ⁊ ſubi-
to dum ſperat longā: breuiſſimā ſortē. i. vitam trahit.
Sap̄. iij. Dum longe vite fuerint in p̄ſumptiōe ꝓpria
in nihilū cōputabuntᷣ: ſicut patet de illo Lu. xij. q̄ vo-
luit ampliare horrea ſua: cui dictū fuit. Stulte hac no-
cte repetēt a te animā tuā. Si ergo ſtultus eſſet et dice-
retur qui vitā ꝓpriā et hereditatē maximā: ei quicquid
in corpore vel anima vel rebꝫ amittere poſſet: poneret
ſuꝑ fortunā trahēdi ſortē longiorē. A fortiori ille ſtul-
tiſſimus eſt q̇ animā ꝓpriā et regnū celorū et amiſſionē
omniū penarū q̄ infligere poteſt: ponit ſuꝑ ſpem lon-
gioris vite: ſicut faciūt illi q̇ multa illicita in cupidita-
tibꝫ cōmittūt: ſub ſpe longioris vite et correctionis in
poſterū. Et q̄ maior ſtulticia cū vita noſtra ſit vapor?
Jacobi. iiij. Que eſt vita noſtra: vapor ad modicū pa-
rens. Et Eſa. xxxviij. Preciſa eſt velut a texente vita
mea. Contra primā miſeriā. i. breuitatem deberemus
remediū apponere virilis laboris: ſicut operarius vi-
dēs noctē appropinquare feſtinat in opere: ⁊ viator in
via: et pauꝑ qui intendit intrare ante clauſionē ianue.
8 Sic nos vt ſit opus iuſti ad vitā. Prouerb. x. Contra
ſecundā debemus omnia que poſſumus p̄mittere ad
locū illum: vbi oīa ſunt ſtabilia vbi nō furatᷣ: more
mercatorū ſeu mercēnarij: qui vidēs rerū mobiliū in-
ſtabilitatē: pecuniā ſuam nititᷣ expendere et ponere in
terris et rebꝫ immobilibꝫ. Sic nos ſeminemus in celo
vt poſſimus metere cū illo Joh. iiij. Qui metit merce-
dem accipit et cōgregat fructus in vitam eternā. Con-
tra tertiā nō eſt melius remediū q̄ȝ nullum cōmittere
peccatū: vel ꝑ aliquā horam in pctō iacere ſub ſpe lon-
gioris vite: quia maius mirabile mūdi eſt: ꝙ quis au-
det in aliquo ſtatu ꝑ aliqꝺ tp̄us viuere: in quo nō au-
det mori: quia cū illa hora mori poſſet: nimis magno
ſe exponit periculo: ꝰ ſiue vigilemꝰ ſiue dormiamus
ſimul cū chriſto viuamꝰ. j. Theſſal. v. i. vita gratie.
Arti. iij ¶ Cuiꝰ bonitas magna eſt: ſicut patet ꝑ illud Aug.
9 li. iij. de anima. Vis inquit nūq̄ eſſe triſtis bene viue:
bona vita ſemꝑ gaudiū habet. Hāc aūt vitā quedam
in nobis cauſant q̄dā oſtēdūt: quidā cōſeruāt. Primo
in nobis hāc cauſant auditꝰ v̇bi dei: ſicut cibꝫ corpo-
ris cauſat bonā vitā corporis: ita iſte cibꝫ bonā vitam
anime. Prouerb. iiij. Fili mi auſculta ſermones meos
et ad eloquia mea inclina aurē tuā. Vita enī ſunt in-
uenientibꝫ ea. Deutᷣ. viij. et Matth. iiij. Non in ſolo
pane viuit homo ⁊c̄. Secūdo cantatᷣ tribus operibus
penitentie. Sicut nāq̄ȝ chriſtus tertia die reſurrexit a
morte corporali. Ita membra ſua his tribꝫ ſurgūt a
morte ſpūali ad vitā gratie. Oſee. vj. Viuificabit nos
poſt duos dies: in die tertia ſuſcitabit nos et viuemus
in cōſpectu eius. Tertio cauſatᷣ in nobis ꝑ calorē cha-
ritatis: ſicut ignis in carbone frigido ꝑ calorem ignis.
j. Joh. iij. Tranſlati ſumus de morte ad vitā qm̄ dili-
gimus fratres. Quarto cauſatᷣ in multis ꝑ bonā famā
⁊ exēpla q̄ de eis hauriūt ⁊ guſtāt: ſicut vita naturalis
ꝑ attractū aeris. ij. Cor. ij. Alijs ſumꝰ odor vite ī vitā
Quinto ſicut dieta cauſat bonā vitā in corpore: ita car-
nis mortificatio in aīa. Roma. viij. Si autē ſpū facta
carnis mortificaueritis viuetis. ¶ Hāc aūt vitā oſtē- 10
dūt. Primo honeſta ī dictis et factis cōuerſatio: quia
arboris viriditas in folijs ⁊ floribꝫ oñdūt ipſam viuā
Ita etiā: ꝰ exhibete vos deo tāq̄ȝ ex mortuis viuentes.
Ro. vj. Secūdo fructuoſa oꝑatio et bona occupatio
cuilibet in ſtatu ſuo: ſicut abundātia fructuum oſtēdit
arborē viuā: ꝰ exhibeatꝫ corpora veſtra hoſtiā viuētē.
Roma. xij. i. oſtēdite illa eſſe viuētia ꝑ oꝑa iuſticie: qr
initiū bone vite facere iuſticiā. Prouer. vj. Tertio ſa-
na doctrina. Nā ſicut riuulus clarꝰ oñdit fontē viuū.
Ita doctrina p̄dicatiōis et exhortatiōis quā ſpūaliter
mortui nō habēt: iuxta illud ps̄. Non mortui lauda-
būt te dñe: neq̄ȝ oēs q̇ deſcēdūt in infernū: ſed nos qui
viuimꝰ. In q̇bꝫ fiet fons aque ſalientis in vitā eternā
Joh. iiij. Igitᷣ nō moriar morte culpe: ſꝫ viuā vita gr̄e:
et narrabo oꝑa dñi in p̄dicatiōe: in ps̄. Quarto q̄cūq̄ȝ
verba vel oꝑa bona. Nam ſicut ſignū vite nature: ſunt
viſus: auditus: guſtus: olfactus: tactus loquela ambu-
latio manuū erectio et motio. Ita quecūq̄ȝ his ſenſibi-
libus mēbris facimꝰ ad honorē dei oſtēdant vitā gr̄e.
j. Cor. iij. Omnia enī veſtra ſunt. i. vitā veſtrā oſtē-
dunt: ſiue mūdus ſiue vita ſiue preſentia ſiue futura.
Hāc aūt vitā cōſeruāt: primo operū bonorū ⁊ ſpecia- 11
liter electorū fecūditas. Nam ſicut arbor fructificādo
cōſeruatᷣ: ita ⁊c̄. Ezech. xxxiij. Feceritq̄ȝ iudiciū ⁊ iuſti-
ciā vita viuet ⁊ nō morietᷣ. Sicut ergo danti minus:
largus dñs dat maius. Ita Joh. vj. Ego do eis vitā
eternā. Secūdo ſpiritualis leticia. Nam ſicut animus
gaudens floridam facit corporis etatem. Ita ⁊c̄. ſicut
Eccl. xxx. Jocunditas cordis hec eſt vita hominis.
Tertio ſpiritualis labor. Nam ſicut labor corporis
quandoq̄ȝ vitam corporis ſanam cōſeruat. In cuius
ſignum frequenter laborioſi longioris ſunt vite potē-
tibus ocioſis. De quibus Eccl. x. Omnis potentatus
vita breuis. i. labor ſpūalis in ſtudendo legendo au-
diendo ⁊ omnibus bonis operibus deum querendo:
conſeruat vitam anime ſeu gratie: ꝓpter qꝺ Amos. v.
dicitur. Querite dominū tam vobis bene viuendo q̄ȝ
ſubditis bene docendo ⁊ corrigendo: et viuite vita gr̄e
ne forte cōburatur vt ignis domus Joſeph. Sed heu
multi male querunt ſicut oſtenſum eſt. Q. vj. 7. ꝓpter
qꝺ videntur viuere et non viuunt Apoc. iij. Scio
opera tua quia nomen habes qꝺ viuas et mortuꝰ es.
¶ Vitam v̇o glorie acquirit per nouem: per tria q̄ȝtū Arti. iiij.
ad deum: per tria q̄ȝtum ad ſeipſum: et per tria q̄tum 12
ad proximum. ¶ Q̄ȝtum ad deum accipitᷣ primo per
fidē formatā: quia ſicut bonū cognitū ad habendum
poſſibile: mouet voluntatē et oēs vires corporis ⁊ aīe:
ad idē acquirēdū. Sic vita eterna fide cognita mouet
ad petendum ore et ad querendū oꝑe vitā eternā: et
omnis q̇ ſic credit ⁊ querit accipit. Nam hoc ſciatis
qm̄ vitā eternā habetis: q̇ creditis ī noīe filij dei. Joh.
v. Ergo vita illa acquiritᷣ mediante fide cum operibꝫ.

Dicamus ergo et opere oſtēdamus:illud Thob. viij
Filij ſctōꝝ ſum⁹ et vitā illā expectam⁹ quā de⁹ datur⁹
eſt his q̄ fidē ſuā nūq̄ȝ mutāt ab eo. Secūdo ꝑ obediē
tiā ꝓmptā. Nā ſicut ſeru⁹ obediēdo mādatis dn̄i ter-
reni: vitā acq̄rit terreſtrē. Sic obediēdo mādatꝭ dn̄i ce
leſtis celeſtem. Matth. xix. Magiſter q̄d faciēdo vitā
eternā habebo. Et ſequit̄. Si vis ad vitā ingredi ſua
mādata. Tertio ꝑ dignā ſacramētoꝝ̄ ſuſceptionem.
Nā ſicut ꝑ nutrimētū corporale acq̄rit hō bonā vitā
corporalē. Ita ꝑ ⁊c̄. Joh. vj. Qui māducat meā carnē
⁊ bibit meū ſanguinē habet vitā eternā. Et ego reſuſci
tabo eū in nouiſſimo die. Et iterū ibidē. Si q̄s mādu-
13 cat ex hoc pane viuet in eternū. ¶ Q̄tū ad ſeipm̄ ac-
quirit̄ primo penitētia. Nā ſicut infirm⁹ piculū mor-
tis euadit et vitā fortē et ſanā acq̄rit potione amara: et
medicina corporali. Ita in ꝓpoſito. Roma. vj. Nunc
aūt liberati a pctō ꝑ penitētiā: ſerui aūt facti deo habe-
tis fructū veſtrū in ſanctificationē: finē vo vitā eternā
Secūdo prudētia querit̄ in pugna ſpūali. Nam ſicut
dux exercit⁹ ſua prudētia: ſibi vitā acq̄rit poſt victoriā
partē aduerſam debilitādo ⁊ ſuā fortificādo. Sic nos
debilitādo carnē et fortificādo ſpm̄. Nā caro cōcupi-
ſcit aduerſus ſpm̄. Qui igit̄ odit aīam ſuā q̄ntū ad opi
nionē mūdi: ipſam ieiunijs ⁊ ſpūalibꝫ laboribꝫ mace-
rando: in vitā eternā cuſtodit eā. Joh. xij. Nō parca-
mus ḡ ꝓpter mūdanoꝝ̄ opinionē q̄ verā dei ſapientiā
reputāt ſtulticiā: q̄a Marci. ix. Bonū eſt ad vitā in-
gredi debilē q̄ȝ duas man⁹ habentē mitti in gehennā
ignis. Tertio finalr̄ pſeuerādo: ſicut qualiſcūq̄ȝ pſeue
rādo in bona corporis cuſtodia vitā longā acq̄rit cor-
pori. Nā q̄ abſtinēs eſt adijciet vitā. Eccl. xxxvij. Ita
pſeuerātia in bona cuſtodia ſpūs vitā longā. i. eternā
acq̄rit aīe. Apoc. ij. Eſto fidelis vſq̄ȝ ad mortē ⁊ dabo
tibi coronā vite. Thob. iij. Vita ei⁹ ſi in ꝓbatiōe fue-
rit coronabit̄. Btūs Greg. in moral. In caſſum bonū
agit̄ ſi ante vite terminū deſeratur: q2 fruſtra velociter
14 currit q̄ priuſq̄ȝ ad metā venerit deficit. ¶ Q̄tū ad
ꝓximū acquirit̄ primo cōdonādo faciliter delinquēti
Nā ſicut cōtrarietas vel diuiſio ſeu pugna cōponen-
tiū in corpore humano eſt cauſa corruptiōis et mortis
ipſi⁹ corꝑis: ⁊ cōcordia eſt cauſa lōge vite. Sic in ſpiri
tualibꝫ odiū eſt cauſa mortis et eterne dānatiōis ipſi⁹
aīe. Sicut patet exēplo illi⁹: de q̄ fert̄ q̄ cū moriēs am-
moneret̄ q̄ de dei cōfideret miſcdia: quaſi ſic reſpōdit
Scio q̄ miſcdiam de me de⁹ nūq̄ȝ habebit: q2 ego nūq̄
de hoīe miſcdiam habui: q̄n volūtate vindictā ſemper
accepi ⁊ oꝑe vbi potui. Jaco. ij. Judiciū ſine miſericor
dia ⁊c̄. j. Joh. iij. Qui odit fratrē ſuū homicida eſt. Et
ſcitis q̄m̄ oīs homicida nō habet vitā eternā. Jaco. j.
Btūs vir q̄ ſuffert tentationē ⁊ remittit: q̄m̄ cū ꝓbat⁹
fuerit accipiet coronā vite. Nota. M. ix. 22. Secūdo
indigēti miſcditer ſubueniēdo. Juſtū nāq̄ȝ videtur vt
q̄ in ſuo eterno ꝓlōgat vitā dei. i. pauperis q̄ de⁹ ꝓ-
lōget vitā ſuā in ſuo eterno. Et q̄ nō ꝓlongat: ſua nō
ꝓlonget̄. Matth. xxv. Eſuriui ⁊ nō dediſtis mihi mā
ducare. Et cito poſt. Ibūt hi in ſupplicium eternū: q̄ nō
ꝓlōgauerūt. Illi aūt in vitā eternā. Et ſic patet illud
Prouer. xj. Clemētia pparat vitā. Exēplū ad h̄ in na-
tura. Si eīn os acciperet cibū ſibi ſoli ⁊ nō trāſmitteret
ad alia mēbra: nec ipm̄ os viuere poſſet: ſi autem alijs
trāſmittit ſibi trāſmittit: etiā dū alijs ſibiipſi vitā ac-
quirit. Sic in ꝓpoſito: ꝓpter q̄d Thob. xij. bona eſt oīo
cū ieiunio et elemoſyna magis q̄ȝ theſauros auri con-
dere: q̄m̄ elemoſyna a morte liberat ⁊ ipſa eſt q̄ purgat
pctā: et facit inuenire vitā eternā. Ergo nō operamini
cibū ꝓ vobis tm̄ ſed etiā q̄ alijs. Juxta illud Joh. vj.
Operamini nō cibū qui perit: ſed qui ꝑmanet in vitā
eternā: ſciētes q̄m̄ qui ſeminat in carne de carne metet
corruptionē: qui aūt ſeminat in ſpū: de ſpiritu ⁊ metet
vitā eternā. Gal. vj. Si ergo vis in celo pfectus eſſe: 15
vade et vēde oīa que habes et da pauperibꝫ. Sicut ſa-
piēs dat min⁹ vt accipiat maius. Et ſicut q̄s dimittit
eccleſiā pauperiorē: vt pōt habere meliorē et p̄bendā:
vbi pōt hr̄e epatū: hoc ſciēs q̄ oīs q̄ reliq̄rit domū ⁊c̄.
centuplū accipiet ⁊ vitā eternā poſſidebit Matth. xix.
Si papa clamaſſet q̄ oēs q̄ vellēt dimittere bn̄ficia cu
rata vel p̄bēdas venirēt ad eū ⁊ in cētuplo pl⁹ illos di
taret quot bn̄ficia ſua dimitterēt et ad eū currerēt? Et
ſumm⁹ pōtifex de quo Heb. viij. Talē habem⁹ pōti-
ficē q̄ ſedet ī dextera dei: clamat oīs q̄ reliquerit ⁊c̄. Et
eſt verax ⁊ potēs ad tenendum q̄d clamat: et tn̄ pauci
ſunt q̄ minora dimittūt vt accipiāt maiora. Semꝑ eīn
p̄ſumūt habere diſpēſationē pluralitatis volentes et
cupiētes habere hic min⁹ et ibi maius: ſed illud eſt pri
uilegiū paucoꝝ̄: ſicut patet. V. iij. 8. Et ſicut patebit.
V. ix. arti. iiij. Scrutamini igit̄ ſcripturas in q̄bꝫ pu-
tatis vos vitā eternā habere. Joh. v. Et inuenietis q̄
pauci illo gaudēt priuilegio. Tertio errāti euidēter ꝑ-
ſuadēdo: ſicut eīn oculos dirigēdo alia mēbra ꝑ viam
rectā ad locū optatū diriget ſe: ſic q̄ dirigit alios ꝑ viā
rectā ad vitā eternā. Eccl. xxiiij. Qui elucidāt me vitā
eternā habebūt. Tali ḡ dici pōt illud Joh. vj. Verba
vite eterne habes: tam ꝓ te q̄ȝ ꝓ alijs. Et ſic patꝫ illud
Prouerb. vj. Mādatū lucerna eſt: ⁊ lex lux ⁊ vita vite
increpatio diſcipline ¶ Hāc aūt vitā obtinēdā p̄mo Arti. v.
īpedit mūdi ꝓſꝑitas ꝓ tāto q̄ vitā cōtēplatiuā ⁊ vitā 16
gr̄e ꝑ quā ad illā ꝑuenire oportꝫ dep̄mit ⁊ deſtruit. Et ē
exēm̄ Senece ad h̄ epl'a. xl: Segetē inq̄t nimia vbertas
ſternit ⁊ rami onere frāgunt̄: ad maturitatē nō ꝑuenit
nimia fecūditas. Idē euenit eis quos nimia felicitas
corrumpit. Et ſic patet q̄ ꝓſperitas ſtultoꝝ̄ ꝑdet eos
Prouer. j. Ideo dicit decretū: q̄ nihil infelici⁹ ꝓſperi-
tate peccantiū. xxiij. q. j. parat⁹. in fine. Et cauſa eſt q̄a
illa ꝓſperitas eſt bonoꝝ̄ retributio operū ſuoꝝ̄. Nā
ſm̄ iura canonica mali ꝓ bonis q̄ faciūt p̄ſentē ꝓſpe-
ritatē ꝓ retributiōe recipiunt: de pe. diſ. iij. §. q̄ȝq̄ȝ. Cui
cōcordat lex diuina: q̄ diuiti dicit̄. Lu. xvj. Recepiſti
bona in vita tua ⁊c̄. Ex quibꝫ elicit ⁊ cōcludit beatus
Greg. xxvj. moral. q̄ manifeſtū ꝑditiōis indicium eſt
q̄n̄ affectatis iniquitatibꝫ ſubſequēs fauet effectus: et
nulla cōtrarietas impedit q̄d mens ꝑuerſa ꝯcepit. In
qua cōcluſiōe timēt etiā ſancti viri cōcludi: ſm̄ illud
beati Greg. v. moral. Sancti inq̄t viri cū ſibi ſuppe-
tere ꝓſpera hui⁹ mūdi cōſpiciūt: pauida ſuſpitiōe tur
bant̄. Timēt eīn ne hic laboꝝ̄ ſuoꝝ fruct⁹ recipiāt et
exterioribꝫ muneribꝫ cumulans ab intimis repellat.
Propter q̄d ꝓſperitatis infortuniū dicit btūs Grego-
rius q̄ cū oīs fortuna timēda ſit: magis tn̄ timēda eſt
ꝓſpera q̄ȝ aduerſa: illa eīn ſe mūdo erudit: iſta blādiē-
do ſeducit. Filij iſrl' legunt̄ plus peccaſſe in terra pro-
miſſiōis in abundātia q̄ȝ in erūna egyptiace ſeruitutꝭ.
Ex q̄bꝫ in aliquo veritas ſe oſtēdit queſtiōis qua pōt 17
queri: vtrū virtuoſi⁹ ſit ſeu maioris meriti q̄ hō ſe bn̄
haberet in ꝓſperitate vel aduerſitate: q2 ſic ex p̄cedēti
ptꝫ autoritate btī Greg. Et ex toto ꝓceſſu libri Judicū
Populus dei q̄ in ꝓſperitate deū dereliq̄t illū in ad-
uerſitate queſiuit. Hoc etiā toti⁹ ſacre ſcripture oñdit
pelagus: in quo inuenit̄ q̄ in abundātia male ſe ha-
buerūt: ⁊ in aduerſitate ad dn̄m clamauerūt. Ad dn̄m
inq̄t cū tribularer cla. cū alijs cōcordātijs innumeris.
Immo adhuc hec quotidiana docet experientia: qua
videm⁹ q̄ hoīes in ꝓſperitate vt oſtēſum eſt pluries

errant. Ex quibꝫ arguit̃ ſic. Vbi plures errãt: virtuo-
ſius eſt bene agere: ſed in ꝓſperitate vt oſtenſum eſt:
plures errãt: ergo in ꝓſperitate virtuoſiꝰ eſt bene vi-
uere: qa q̇ in ꝓſperitate tenuerit illã. ſ. virtutẽ: vitã he-
reditabit Eccl. iiij. Nota. A. xviij. 3. vſqꝫ ad finem. c.
18 Secũdo impedit illud qd̕ ex primo originat̃. ſ. mun-
dialis occupatio et ſollicitudo. Sic nãqꝫ aſcẽſus arbo
ris impedit̃ ꝑ ramuſculos imꝑtinẽtes ſuꝑfluos ⁊ in-
utiles. Ita vita cõtemplatiua et vita grẽ ꝑ occupatio-
nes terrenas. Et a cõtrario ſenſu: vbi q̇s circa talia nõ
occupat̃: liberius vacare põt ⁊ abundãtius circa ea q̃
dei ſunt. Vnde btũs Greg. xxx. moral. Eo inquit quo
extra ſeparari ꝑ diſciplinã mens nõ põt eo ſuꝑ ſe intẽ-
dere ad ꝑfectũ põt qa ⁊ creſcere arbor cogit̃ que ꝑ ra-
mos diffundi ꝓhibet̃: et cũ riuos fontis obſtruimus
fluenta ſurgere ad ſuperiora ꝓuocamus.
Arti. vj. ¶ Sed dicũt multi quomõcũqꝫ fuerit de iſtis impedi
19 mẽtis vite gratie et glorie finaliter vitã habebimꝰ glie
quia chriſtus vitã ſuã dedit in cruce vt illã haberemꝰ
q̇ igit̃ tm̃ ad nos afficiebat̃ nullo modo vult nos per-
dere. Quibꝫ rñdet̃ ꝙ licet chriſtus tm̃ ad nos affecta-
tus erat vt crucẽ ꝓ nobis aſcẽderet: ⁊ plura pro nobis
paſſus ſit: tñ q̇a nobis dedit liberũ arbitriũ ad faciẽdũ
bonũ vel malũ: qd̕ ſi nõ dediſſet nos nõ eſſemꝰ morte
digni: nec ipſe in loco ſederet iudicis ad nos iudicãdũ
ſꝫ qñ potuimꝰ boni eſſe ⁊ mali ſm̃ ꝓpriã volũtatẽ alit̃
ad nos ſe habebit oĩbꝫ iſtis pũctis mutatis: q̇a tũc nõ
ſm̃ affectũ quẽ priꝰ dicit̃ habuiſſe: ſꝫ valorẽ quẽ inue-
nit iudicabit. Et hoc iuſte q̇a dicit lex ciuilis ꝙ precia
rerũ nõ ex affectu nec vtilitate ſingulorũ ſꝫ cõiter fun-
gunt̃. ff. ad. l. falci. l. p̃cia. i. in inforciato. li. xj. Et po-
nit̃ exemplũ in textu ſub his verbis. Nec ille q̇ filium
alienũ poſſidet tm̃ habet q̃tũ eum pater vẽdere ſolet.
Verbi grã: qñ tractat̃ de filio alicuiꝰ vel re aliqua corã
iudice q̇d valeat et quo p̃mio vel p̃cio dignũ ſit: nõ de-
bet eſtimari ſm̃ affectũ quẽ pater mortuꝰ habuit ad fi
liũ vl̕ rem illã. Sꝫ ſicut ibi dicit̃ in textu: nõ quaſi filiꝰ
alicuiꝰ ſed q̃ñ hõ eſtimat̃. Sic in ꝓpoſito qñ in iudicio
particulari ⁊ generali corã ſummo iudice tractabit̃ de
valore vite nr̃e: ⁊ q̃to p̃cio vel p̃mio digni fuerimus:
nõ habebit̃ reſpectꝰ ad effectũ quẽ pr̃ noſter chriſtꝰ ha
buit ad nos anteq̃ꝫ vitã ſuã ꝓ nr̃a ĩ cruce dedit nec iu-
ſtus iudex ſm̃ illũ affectũ ſed ſm̃ noſtrũ actũ nos eſti-
mabit et iudicabit. Nã tũc iudex filiũ alienũ poſſide-
bit: nam pctõres nõ ſunt filij chriſti ſꝫ alieni: de q̇bꝫ in
pſ̃. Filij alieni mẽtiti ſũt mihi. Et ideo ſm̃ p̃dictã legẽ
nõ quaſi filij chriſti ſed quaſi hoĩes eſtimabunt̃. Hec
cõfirmant̃ ſentẽtia chriſti ⁊ lege dei. Joh. viij. vbi iu-
deis aſſerẽtibꝫ ſe filios Abrahe ⁊ ſic realiter q̇ ad natu-
rã fuerũt: q̇a tñ vitã illoꝝ iuenit malã nõ eos vt Abrahe
ſed vt demonis filios eſtimabat dicẽs. Vos ex p̃re dia
bolo eſtis. Sic iudex cũ aſſeſſoribꝫ ſuis eſtimabit de pec
catoribꝫ in iudicio: poſt qd̕ dolẽdo poterũt dicere illd̕
Sap̃. xv. Eſtimauerũt luſum eſſe vitã noſtrã. His et
alie leges cõcordãt ciuiles: quaꝝ vna dicit ꝙ boues de
eo fundo intelligunt̃ in q̊ laborãt et nõ in q̊ morant̃. ff.
de fundo inſtru. l. cũ q̇dã: cũ g̊ labor ⁊ opa maloꝝ ſint
de fundo ⁊ dominio diaboli q̃tũcũqꝫ ipſi dicãt vl̕ vi-
deant̃ cõſiſtere ĩ terra chriſti: ſicut p̃dicti iudei cõſiſte-
bãt ⁊ morabãt̃ in terra ⁊ hereditate Abrae: tñ ex opibꝫ
et laboribꝫ ad diabolũ ꝑtinere dinoſcunt̃. Si g̊ deꝰ il-
20 eos in morte toleraret: videret̃ facere iniuſticiã ꝯ verũ
illorũ poſſeſſorẽ. ¶ Item dicit alia lex ꝙ arbor illiꝰ ſoli
cẽſet̃ in quo viuit: ⁊ in q̊ radices habet: ⁊ nõ illiꝰ in q̊
videt̃ cõſiſtere. ff. arbo. fur. ceſa. l. ſi plures. i. in. ff. no.
li. ix. Sic g̊ talis arbor qñ ſcindit̃ ad illũ ꝑtinet in cuiꝰ
dominio vixit: ⁊ radices habuit: nec aliꝰ ipm̃ iuſte im
pedire põt q̇n ipſam libere tollat ⁊ ducat et portet quo
voluerit. Sic in ꝓpoſito erit qñ q̇s morte ſcindit̃ ſi priꝰ
in dñio diaboli ⁊ in eiꝰ opibꝫ radices fixit intẽtiõis et
volũtatꝭ q̃tũcũqꝫ noĩe habitu ⁊ ſtatu ĩ terra chriſti cõ
ſiſteret. Tali iuris p̃textu obtinuit diabolꝰ diuitẽ illũ
Lu. xvj. ſic oſtẽſum eſt. M. iiij. 15. Sicut g̊ ille in cuiꝰ
parrochia vixit et morit̃ iuſte petit corpꝰ: ita ille ĩ cuiꝰ
ſeruitio vixit et moriebat̃ iuſte vẽdicat aĩam: allegãdo
ꝓ ſe ⁊ ſua iuſticia illud. ij. Mach. vj. Et iſte quidẽ hoc
modo vita deceſſit: g̊ eſt meꝰ. Iſti vltime legi ꝯcordat
alia q̃ habet̃. J. v. 5. Nec iſtis repugnat auctoritas ſa
cre ſcripture: q̃ habet̃. M. xj. 43. qua dicit̃. Si cecide-
rit lignũ ad auſtrũ ⁊c̃. q̇a ĩ cuiꝰ terra ſtãt dũ viuũt: ad
eiꝰ partẽ cadũt dũ moriunt̃. Nõ eñ ſtant ĩ terra ⁊ ſer
uitio dei ⁊ cadũt ad partẽ diaboli: q2 nõ põt male mori
q̇ bñ vixit nec ecõuerſo: ſi vſqꝫ ad mortẽ ſtet ĩ ſeruitio
diaboli. Inter oẽs v̕o ad infernũ cadẽtes peiꝰ cadũt ⁊
ꝓfundiꝰ q̇ peccãt ⁊ alios v̕bis vel exẽplis peccare fa-
ciũt: q̇a ſic melior eſt q̇ bñ viuit ⁊ bñ docet q̃ꝫ q̇ tm̃ bñ
viuit: ita ecõuerſo: ille peior ⁊c̃. De tali dicit̃ Eccl. xxij.
Nequiſſimi nequiſſima vita. Q2 tales celeſtẽ non ha-
bebũt hereditatẽ: per iura ꝓbat̃. X. j. 20.

V viij

Viſitatiõis primo oſten-
ditur diſtinctio oſtẽdẽdo quõ viſitatio dei de-
bet eſſe exẽplar ⁊ forma viſitatiõis hũane. Secũdo ad-
ducẽda ſunt quedã themata ⁊ materie q̃ generalr̃ ꝑti-
nẽt ad oẽs viſitãtes et viſitãdos. Tertio ꝓducẽde ſũt
quedam themata ⁊ materie que ſpecialiter viſitantes
informant et viſitandos in religione.
¶ Q̃tum ad primũ viſitatio eſt duplex diuina et hu- Arti. j.
mana. Diuina q̃ deꝰ cui dr̃ in pſ̃. Intẽde ad viſitãdas 1
oẽs gẽtes: viſitauit viſitat ⁊ viſitabit quatuor genera
hoĩm: pctõres penitẽtes ꝓficiẽtes et ꝑfectos: viſitato-
ribꝫ hũanis ⁊ moderni tp̃is dans exẽplũ: qualr̃ in vi-
ſitatiõibꝫ ſuis ad iſta q̃tuor genera hoĩm ſe habebunt
Primos nãqꝫ viſitat in vita ⁊ in morte ſꝫ diuerſimode
In vita ſicut magr̃ diſcipulũ errantẽ vt corrigat̃ v̕be
ribꝫ. In morte incorrigibiles ad modũ iuſti iudicis vt
damnet̃: de p̃mo: in pſ̃. Si aũt dereliq̃rint filij eiꝰ legẽ
meã ⁊c̃. viſitabo in virga iniq̃tates eoꝝ: ⁊ in v̕beribꝫ
pctã eoꝝ. De Secũda Eſa. x. Viſitabo ſuꝑ fructũ ma 2
gnifici cordis: quãtũ ad ſuꝑbos q̇ hic viſitãtibꝫ inobe-
diẽtes viſitari nolũt: ſꝫ potẽtia ſe defendũt vel malicia
ſubterfugiũt vel hypocriſi pctã ſua abſcõdũt. De q̇bꝫ
Soph. j. Viſitabo ſuꝑ principes: q̇. ſ. de ptãte ſuꝑbiũt
vel potẽtia: ne viſitent̃ ſe defendũt: ⁊ ſuꝑ filios regis q̇
ꝓpter generis nobilitatẽ obedire ⁊ facere qd̕ de eis in-
cũbit cõtemnũt: ⁊ ſuꝑ oẽs q̇ induti ſunt veſte ꝑegrina
q̃tũ ad hypocritas q̇ exteriꝰ oĩa oſtẽdũt pellẽ. i. cõuer-
ſationẽ ſimplicẽ ⁊ bonã: ſꝫ interiꝰ ſunt lupi rapaces: et
ſuꝑ oẽm q̇ arroganter ingredit̃ domũ dñi q̇ in ſciẽtia
terrena aĩali diabolica ⁊ cautelis ⁊ ꝑuerſo cõſilio ⁊ ma
licijs et appellatiõibꝫ malis ꝯfidẽs arrogãter ingredit̃
et deo ⁊ locũ ſuũ tenẽtibꝫ obedire contemnit: de quibꝫ
Hiere. ix. Sagitta vulnerãs eſt lingua eoꝝ dolũ locu
ta eſt. Nũq̇d ſuꝑ his nõ viſitabo dicit dñs: aut ĩ gentẽ
huiꝰ nõ vlciſcet̃ aĩa mea? ¶ Predicti nãqꝫ ⁊ eis ſiles 3
ſuꝑbia ſua q̃ſi vinci nolũt: ⁊ auaricia ſua q̃ſi ſua amit-
tere timẽt vel qua ꝓuari timẽt de facto de hoc: q̊ iure
priuati ſunt: ⁊ delitijs ſuis q̇bꝫ carere nolũt cõſulẽtes
frequẽter vt viſitatiões ꝑ media p̃dicta euadũt hoĩm:
ſꝫ q̇d eſt viſitatiões ⁊ iudicia euadere hoĩm breuia ⁊ le-
uia: in iudicijs duriſſimis incidere dei: q̊ de eis loquit̃
Hiere. v. Magnificati ſunt q̊ ad ſuꝑbiã: ⁊ ditati ſunt

q̄ ad auariciā ⁊ īpinguati ſunt quo ad gulā ⁊ luxuriā:
et p̄terierūt ſermões meos peſſime.i.p̄cepta mea et mi
niſtrorū meoꝝ:nū qd ſup his nō viſitabo dicit dñs.q.
d.viſitabo diſtrictiſſime:q꞉ ille mētiri nō pōt q̄ illā vi⸗
ſitationē eis ꝓmittit dicēs.Ego aūt in die vltiōis vi⸗
ſitabo hoc pctm̄ eorū.Exo.xxxij.Qualiter ḡ nūc vł in
morte reſpōdebūt ad illā q̄ſtionē quā ab eis q̄rit de⁹.
Eſa.x.Quid inq̄t facietis in die viſitatiōis ⁊ calami⸗
tatis.Cui q̄dē queſtiōi rñdet Hiere.vj.et.viij.A mi⸗
nori inq̄t vſq꞉ ad maiorē oēs auaricie ſtudēt.Et ſeq̄t.
Propterea in tp̄e viſitatiōis tue peribūt. Sic viſitat⁹
fuit ſupb⁹ angel⁹ lucifer cū ſocietate ſua. Sic viſitat⁹
fuit inobediēs Saul.Et auar⁹ ille Lu.xij.Aīa habes
multa bona.Et guloſus diues Lu.xvj.In prima p̄o
p̄te hui⁹ viſitatiōis diuīe,qua.ſ.viſitat pctōres corri⸗
gibiles vt corrigant᷑:informant᷑ viſitatores eccłiaſtici.
4 In ſcđa q̄.ſ.viſitat incorrigibiles ad mortē informāt᷑
viſitatores ſeu iudices ſecłares.Ad p̄mos nāq꞉ ꝑtinet
p̄ceptū illud.j.Reg.xvij.Fratres tuos viſitabis ſi re⸗
cte agāt:⁊ cū q̄b꞉ ordinati ſunt diſce.Ad ſecūdos p̄o:
illud Leuit.xxvj. Viſitabo vos velociter.Et infra.
Percutiā vos ⁊c̄.Sꝫ eſt aduertēdū ꝙ in vtraq꞉ p̄di⸗
ctarū viſitationū dei:de⁹ habꝫ et habuit q̄ſi viſitatiōis
ſue coadiutores:nō ꝓpter adiutorij indigētiā:ſꝫ poti⁹
ꝓpter ſignificationē ⁊ exēplū. In h̄ nāq꞉ ille cui⁹ oīs
actio nr̄a eſt inſtructio:ſm̄ btm̄ Greg.dat intelligere:
ꝙ viſitatores hoīm in viſitādo pctōres cōſilio indigēt
et auxilio alioꝝ.Sicut nāq꞉ p̄mo de⁹ a p̄ncipio mūdi
pctōres viſitauit ꝑ ꝓphetas ⁊ alios electos:ip̄os ad bo
nū ducēdo.Ita p̄lati dioceſes ſu[illegible]s viſitātib꞉ neceſſa⸗
riū eſt adiutoriū electorū virorū:[illegible] ad hoc de ſingulis
parrochijs eligunt᷑ fideliores et [illegible]eliores:vt ꝑ eoꝝ au⸗
xiliū pctōres viſitent᷑ oſtēdant᷑ et ad bonū cōuertant᷑
et corrigant᷑.Qr eo diligēti⁹ et fideli⁹ facere debēt:quo
ꝓphetarū et electorū virorū vt p̄dictū eſt locū tenēt:⁊
q̄ excōicationū minis et p̄ceptł ad vitarē dicēdā obli⸗
gant᷑:de q̄b꞉ nullus p̄ter ep̄m vel ei⁹ ptātem hñs eos
abſoluere pōt.Sicut inſuꝑ ſecūdo occidit p̄mogenita
egypti Exod.xiij.Et exercitū ſennacherib centū octo⸗
gintaquinq꞉ milia.iiij.Reg.xix.ꝑ myſteriū angelorū.
Ita nūc mediātib꞉ illis q̄ ad viſitationē vocant᷑ q̄ an⸗
gelorū locū tenēt occidere debet p̄latus pctōres:illa.ſ.
morte q̄ dicit Apłus.Mortuos q̄dē pctō viuētes aūt
deo.Et iudex terrenus morte corporali mediāte fideli
duodena.Ita ꝙ vterq꞉ iudex ſi recte viſitare vel iudi⸗
care debeat:neceſſe habet fidele inuocare adiutoriū cū
Moyſe.Exo.xxxij.Qui inq̄t dñi eſt iūgatur mihi.Et
ait.Hec dicit dñs.Ponat vir gladiū ſuꝑ femur ſuū:
ite ⁊ redite de porta ad portā.i.de domo ad domū totā
parrochiā de q̄ eſtis diligēter ſcrutādo:ſi mercatus in
aliq̄ loco teneat᷑ in dieb꞉ dñicis:ſi aliqui nō veniāt ad
miſſam ī dñica ꝓpter capellā in qua audiūt euāgeliū:
ſi ſint aliq̄ cōcubinarij vel vſurarij vel ī matrimonio
male copulati vel ſymoniaci vel ſortilegi vł hmōi ma
lefactores in clero vel ī ꝓpło q̄ omnino latere pñt niſi ꝑ
vos oſtēdant᷑:⁊ occidat vnuſquiſq꞉ fratrē ⁊ amicū et
ꝓximū ſuū:nulli ſcꝫ parcēdo:nec potēti ne noceat:ſciē
tes qm̄ de⁹ potētior eſt ⁊ plus nocere pōt. Nolite ḡ ti
mere eos q̄ occidūt corp⁹ ⁊c̄.Mat.x.Nec amico q꞉ eſt
amic⁹ corpori:ita ꝙ ſit inimic⁹ aīe:q̄ maxia eſt inimi⸗
citia.Et ſi ſciāt nūc vobis bonas grates q꞉ eis parcitł:
maxias ſciēt vobis malas grates in die viſitatiōis et
calamitatł de lōge veniētis.Eſa.x.In q̄ viſitatiōe nec
ipſi pctā illoꝝ celare:nec ab amicł illis iuuari poterūt.
5 Et h̄ eſt qđ ſequit᷑.Ad cui⁹ cōfugietł auxiliū?Secūdo
viſitat de⁹ penitētes et in afflictiōe poſitos:ſic medic⁹
cōualeſcētes vt cōſolet᷑ et letificet et informet qualr̄ ne
redeāt ſe cuſtodire debeāt:ſic etiā mat̄ filiū famelicū
vt paſcat:ſicut patet Exo.iij.vbi ait. Viſitās viſitaui
vos cōſolādo cibādo:et vidi oculo cōpaſſiōis oīa.ſ.
aduerſa q̄ acciderūt vobis in egypto:et dixi vt educā
vos de terra egypti.Ecce viſitatio et cōſolatio in ope.
Sic p̄lat⁹ vel q̄cūq꞉ viſitator in viſitatiōe ſua cōſolet᷑
puſillanimes:ſuſcipiat infirmos:patiēs ſit ad oēs.Et
ſicut famē et defectū nitit᷑ ſupplere ſpūalē quā aīe ſuſti⸗
nēt pctōꝝ.Ita famē deſtruat miſerorū pauperū:et fa
melicū paſcat ad eū clamantē et dicentē:illud Hiere.
xv.Recordare mei et viſita me ⁊ tu erue me:q꞉ religio
munda apud deū:hec eſt:viſitare infirmos et viduas
in tribulatiōe eorū.Iaco.j.Et tunc de vtraq꞉ paſtura
veraciter dicere poterit:illud Ezechieł.xxiij. Viſitabo
oues meas ⁊ liberabo eas et paſcā.Et ſciat ꝙ talis pa⸗
ſtura magna erit merces.Princeps nāq꞉ diligit et re⸗
munerat et quicūq꞉ gratus hō illos q̄ viſitāt amicos
ſuos in alienis partib꞉ ⁊ neceſſitatib꞉ ſuis. Sic chriſt⁹
q̄ dicet Infirm⁹ fui ⁊c̄.Matth.xxv.Ergo non te pi⸗
geat viſitare.Eccł.vij.Sed heu ſunt nōnulli tā p̄lati
ſeculares q̄ lautas ab eccleſijs et viris eccłiaſticis indi
gētib꞉ recipiūt ꝓcurationes q̄ꝫ etiā religioſi:ſiłes illis
oneroſis viſitantib꞉ et cōſiliatorib꞉ Iob.ij.de q̄b꞉ cō⸗
dixerāt ſibi vt viſitarēt et cōſolarent᷑ eū.De q̄b꞉ tñ ſan
ctus Iob.q꞉ illū effectualr̄ nō cōſolabant᷑:poſtmodū
dixit:cōſolatores oneroſi oēs vos.Tertio viſitat deus 6
ꝓficiētes:ſic paterfamilias oꝑarios laborātes vt op⁹
bonū cōtinuēt et ꝑficiāt:in quo deficerēt niſi ab altiſſi
mo emiſſa fuerit viſitatio.Eccł.xxxiiij. Sic p̄latus vł
quicūq꞉ viſitator bonis exēplis et v̄bis et p̄dicatorib꞉
viſitare debet ꝓficiētes de virtute in v̄tutē ne deficiāt
intm̄ ꝙ ſubditi de eo ⁊ in eo deū glorificare pñt:et di⸗
cere illud Lu.vij.Propheta magn⁹ ſurrexit ī nobis:
et q̄a de⁹ viſitauit plebē ſuā.Quarto viſitat deus ꝑ⸗
ſeuerātes et ꝑfectos:ſicut viſitant᷑ honorabiles ꝑſone
dona gr̄e et glorie:ampliora eis largiēdo:ſicut ptꝫ ſpe⸗
cialiter de btā virgine:quā modo dicto ſpecialiter vi⸗
ſitauit.Vnde pſ.Viſitaſti terrā.i.virginē humilem:
⁊ inebriaſti eam ꝑ ſpūſſancti fecūdationē et gratiaꝝ in
p̄ſenti inundationē:multiplicaſti locupletare eam per
vltimā ⁊ ꝑfectiſſimā glorificationē. Sic p̄lat⁹ vł ali⁹
viſitator etiā viros ⁊ quaſcūq꞉ ꝑſonas religioſas ⁊ ꝑ⸗
fectas inebriare debet verbo p̄dicatiōis et exēplo ſctē
cōuerſatiōis dicēs:illud Hiere.xxix. Viſitabo vos ⁊
ſuſcitabo ſuꝑ vos verbū bonū.Iſtis quatuor p̄dictis
modis:viſitauit nos oriens ex alto:illuminare his qui
in tenebris et in vmbra mortis ſedent. Lu.j. Et iſtis
quatuor modis:tu qui in viſitando locum eius tenes:
intēde ad viſitādas oēs gentes:nō miſeriaris omniū
qui oꝑant᷑ iniquitatē:in pſ.Lu.vij. Viſitauit plebē
ſuā.Et vide ꝙ in eis omnia honeſte et ſm̄ ordinē fiāt.
j.Coꝛ.xiiij.

¶ In q̄ autoritate primo relucet ⁊ introducit᷑ ſecūdus Arti.ij.
7 articulus. Viſitatio.ſ.hūana q̄ ordinare habet ꝙ oīa
honeſte ⁊c̄.Chariſſimi licet h̄ apłicum p̄ceptū ad oēs
dirigat᷑ chriſtianos:modo tñ ſpecialiori ad p̄latū diri⸗
git᷑ viſitantē ⁊ ad capitulū ſuū viſitandū. Ipſi nanq꞉
ſunt ſpūalia ꝓpłoꝝ capita:ſicut ḡ ꝙ in toto corꝑe ordo
ſit decēs ⁊ honeſtas:hec tñ maxime in capite req̄runt᷑.
Ita ꝙ tūcūq꞉ p̄dicta apłi verba totū eccłie corpus ad
ordinē habendū et honeſtatē hortent᷑:hic tñ ſpeciali⁹
ad capita dirigunt᷑ a dicēte:oīa ⁊c̄.In qua auctoritate
ſeu p̄cepto cōprehēdit apłus viſitantes et viſitandos:
ſeu etiā ordinātes et ordinādos:quo ad tria. Primo q̄
ad diſtributionē vel cōpoſitionē valde latā:omnia ho

neſte. Secūdo exprimit pfectionē regulantē: ordinem.
Tertio executionē bene cōtinuatā fiant: de primo. ij.
Cor. vj. In oībꝫ exhibeamꝰ nos ſicut dei miniſtros ⁊c̄.
Ordo De ſecūdo Aug. de ci. dei. li. xix. Ordo eſt rerū pariū
diſpariūqꝫ ſua cuiqꝫ loca tribuēs diſpoſitio. De tertio
Aug. in regula. Nihil fiat ꝙ cuiuſqꝫ offendat aſpectū
ſed qđ veſtrā deceat ſanctitatē: ſupple oīa fiāt. Quātum
Omnia ad primū illud vniuerſale verbū quo dicit. Oīa nil di
mittit de viſitatiōis materia: qn oīa dicant̄ et aperte
oſtēdant̄ q̄ ad viſitationē ptinēt: tam pctā cleri qꝫ ppl'i
ſiue ſit ſymonia ſiue vſura ſiue cōcubinatꝰ ⁊c̄. nec etiā
de ipſis viſitādis ſiue ſint amici ſiue inimici ſiue offen-
dant̄ ſiue nō. Exēplū primo in matre q̄ ſi viderit vnū
mēbrū filij ſui extra iūcturā nec patiētis dolore nec cla
more nec offenſione dimittit quin ipm̄ lauet: ⁊ in hoc
caſu incipit a filio quē plus diligit. Sic nec vos q̄ offi-
cium geritis matris in officio viſitatiōis: nihil dimit-
tatis veritatē celantes vel falſitates oſtēdentes: ſed oīa
8 in gloriā dei facite. j. Cor. x. ¶ Secundū exemplū ad
hoc eſt de ore. Qz medicus vulnus totiꝰ corporis ape
rit in quacūqꝫ corporis fuerit parte: qūtūcūqꝫ pars illa
chara ſit vel occulta. Sic vos qui officiū geritis oris:
aliter nō naturale ſꝫ maledictū ⁊ crudele os eſtis. Os
eīm veſtrū eſt quaſi inſtrumentū minutorū: qđ quidē
ſi ſanguini corrupto viā et exitū bonū fecerit: viuet q̄
minuit̄. Sin aūt moritur. Sic vena vite os iuſti: quia
venā ad vitā aperit: os aūt impiorū operit iniquitatē.
Prouer. x. Sed forte cogitāt vel dicunt: ſi vicinos vel
amicos noſtros accuſauerimus. nulla in eis ſequetur
correctio quo ad aīas: quia alij pecunia accepta eos
viuere pmittēt: ſicut prius vixerūt: ⁊ nihil ſequet̄ niſi
ipſorū in bonis dānificatio. Quibꝫ rūdet̄ ꝙ vos eſtis
ſpeculatores ad minꝰ ex actu vobis in viſitatiōe incū-
bente: quia ſicut ſpeculatorū officiū eſt illos de caſtro
de periculis imminētibꝫ pmunire ⁊ clamare: aliter corā
dn̄o ſuo pditor eſſe cōuincit̄. Si aūt clamauerit et fe-
cerit qđ in eo eſt: ipſe animā ſuā a pditiōis periculo li-
berauit. Sic vos: ⁊ patet auctoritas ad hoc Ezech. iij.
9 et. xxxiij. Fili hoīs ⁊c̄. ¶ Tertiū exemplū ad hoc eſt de
ſpeculo qđ oſtendit omnē maculā in facie: nec in hoc
caſu regi parcit vel amico. Sic vos qui officiū habetis
ſpeculi ſed oportet ꝙ ipſum ſpeculum prius tergatur.
Sic vos primo mundate voſipſos. Exemplum eſt ad
hoc Abrae qui primo ſeipſum circumcidit. Gen̄. xvij.
Quia iuſtꝰ prior accuſator eſt ſui. Prouer. xviij. Hoc
ordine oīa cōplebunt̄. Gen̄. xlj. In quo patet ſecūdū.
Perfectio videlicet regulata ordine. Rōne cuiꝰ eſt ad-
uertendū: ꝙ ordo pdictus a beato Aug. diffinitꝰ mul-
tū aſſimilat̄ tam ordini nature in maiori mūdo q̄ etiā
rationis. In ordine totius vniuerſi hunc ordinē ⁊ hāc
videmus cōditionē: ꝙ omnia qūto plus appropinquāt
ſuo principio: tanto ſunt puriora et pfectiora: ſicut an-
geli qui tam in ſimili natura qꝫ miniſterij dignitate
plus deo appropinquāt q̄ corpora celeſtia: ⁊ ideo per-
fectiores inueniunt̄ et ſimpliciores. Sic corpora cele-
ſtia quia qūtum ad ſitū ⁊ loci eminentiā plus deo ap-
propinquāt qꝫ elemēta: ideo perfectiora inueniuntur.
Sic elementa que ſimpliciora ſunt corporibus mixtis.
Sic in aquis illa pars riuuli que plus fonti appropin
quat purior et clarior inuenit̄. Idem etiā patet in ra-
tionalibꝫ ſiue ppoſitiōibꝫ: in quibꝫ illa ppoſitio q̄ plus
ſapit de natura primoꝝ principioꝝ: ū: pluſqꝫ eis ī natura
ppinquat: maiorem habet certitudinem et apparētem
veritatem: in quibus ſi contrarium contingeret totus
ordo nature ⁊ vniuerſi eſſet imperfectus: a contrario
ſenſu nō tenēdo fieret peſſimus: ſicut ad oculum patet
de angelis malis. Sic deberet eſſe in moribꝰ et ordine
hominū ꝙ illi qui plus appropinquat ſpmo principio
increato chriſto rōne officij et ordinis ⁊ ſtatus qūtū ad
plātos et alij viri eccleſiaſtici: et pcipue ſacerdotes qui
intiū ei appropinquāt qđ ipſum manibꝫ tangūt ⁊ tra-
ctant: et ꝙ plus eſt ipſum ſumēdo: eis ipſum incorpo-
rant: nec ſciri poteſt quō ei vel ipſe eis plus appropin-
quare poſſent: ergo in eis maxima requirit̄ bonitas p-
fecto et puritas: ad hoc ꝙ ſtatum ſuum digne teneant
put ordo nature et rationis docet: quem ſi ſic teneant:
pro tāto ſunt omnibus creaturis digniores ꝙ ipſi deū
conſecrare poſſunt: ꝙ nec angeli vel alia creatura fa-
cere poſſunt. Si vō econuerſo ſtatum ſuum nō tenue-
rint: ſicut predictum eſt: de angelis: ſunt omnibꝫ crea-
turis etiā multis demonibꝫ peiores. Et pter hoc de
eis dici poteſt qđ Malach. ij. dicit̄. Angelus eīm dn̄i
exercituū eſt. Si vō tales nō ſint ad hoc primo ⁊ prin-
cipaliter intēdere debet viſitator vt illi primo et prin-
cipaliter ordinent̄ et corrigant̄ et tales fiant. ¶ Et ad 10
hoc exemplū habemꝰ in minori mūdo. i. in hoīe ſeu
in natura humana. In qua videmus ꝙ ſicut natura
in corpore bene diſpoſito cuilibet mēbro locū cōueniē-
tem ſue tribuit cōditioni: ſicut oculo qđ eſt mēbrū di-
gniꝰ locū ſuperiorē ⁊ pedi inferiorē ⁊ ſic de alijs: aliter
eſſet corpus mōſtruoſum. Ita etiā mēbrū nobilius di
ligētius a damno et leſura cuſtodit: et ſi leſum ſit: citiꝰ
illud curare feſtinat: ſicut patet de corde oculis et facie
quia vbi maius imminet periculum vel deformitas:
cautius et feſtināti9 et diligētius eſt agendū. Ita in
eccleſia: digniori dignior locus eſt dandus: quia ſicut
natura prius cordis attendit factioni quia impoſterū
principiū erit vite ⁊ membrū vtilius et vitam totius
corporis continens. Ita ipſi prelati: talis principaliter
intēdere deberēt pmotioni: qui ī futuro vitā ſpūalem
fluet ad omnia mēbra alia eccleſie et ſi tale cor vel talis
oculus in aliquo ſit infirmus: viſitator et omnes de
viſitatiōe ſe intromittētes: primo et principaliter circa
ipſius curam inſiſtere deberēt: incipiētes a ſanctuario
Ezech. ix. Deinde circa alia mēbra ſic ſollicitent̄: ꝙ q̄-
libet locū ⁊ ſtatū ſibi teneat: quia aliter corpus eccleſie
erit monſtruoſum et deforme: quando. ſ. pes parum
reſpectiue infirmus artat̄ deſpicit̄ et dure corrigitur:
et oculus excecatus q̄ cū ſanari vel recuperari poſſet:
et facies deturpata et mēbrū magnū extra iuncturam:
nec ſanant̄: ſicut accidit continue inter illos qui cattu-
lum verberant ⁊ leoni parcunt: qui vident lupū ve-
nientem et fugiunt: quis nō diceret talem cōmunitatē
mōſtruoſam: et cauſa eſt quia tales plāti eccleſie et ſu-
periores pmiſſiue oēm puertūt ordinē. Ideo ibūt vbi
nullus ordo ſed ſempiternꝰ horror inhabitat. Job. x.
¶ Tertio vō de omnibꝫ iſtis efficax fieri debet execu- 11
tio: et qūtū ad deferētes et qūtū ad delatos et qūtū ad iu-
dicantes. Qūtū ad deferētes. i. qūtū ad vocatos ad vi-
ſitationē p chriſto ⁊ eius concilio informando ꝙ oīa
que in taberna dicunt detrahentes ad eorum damna-
tionē: aperte dicant in viſitatione ad ſuam et aliorum
ſaluationem. Qūtum ad delatos: ꝙ iuſtam executio-
nem non impediāt rogando vel dando: ne corpus qđ
peccat puniatur: rogando enim vel dando aliquid ma
giſtro filij regis: ne filius ipſe delinquens puniatur:
vel ꝙ libere ſeipſum perdere poſſit: tam dans qꝫ reci-
piens a rege reportat malas grates. Patienter ergo
ſuſtineat dicens illud Luce. xxij. Pater non mea: ſed
tua voluntas fiat. Qūtum ad iudices qui eos in ta-
libus precibus et donis exaudire non deberent: pro-
pter rationes et leges oſtenſas. C. xvj. 38. cum ſequē-

12 tibus. Ergo cuncta fac ſm exemplar qđ tibi in mon-
te mõſtratũ eſt. Exo.xxv. Et Heb.viij. ¶ Ex iſtis ptʒ
ꝙ rõne viſitatiõis tã accuſatoribꝫ q̇ aduocant᷑: tã accu
ſatis: qʒ etiã iudicãtibꝫ cõpetit illud p̃ceptũ ꝓpheticum Veritas
Zach.viij. Loq̇mini veritatẽ vnuſq̇ſqʒ cũ ꝓximo ſuo
Thema. Emitte lucẽ tuã ⁊ veritatẽ tuã. Oẽs nanqʒ p̃
dictos in ſpũ dñi ⁊ veritate adorare oportet Joan.iiij.
p̃mos accuſando: ſecũdo culpas v̇aciter recognoſcen-
do: tertios iudicãdo. Jſtis ḡ tribꝫ modis loq̇mini ve-
ritatẽ. Vel ſic: tria cõprehẽdit: viſitatõis initiũ: modũ:
ambitũ: p̃mũ in loq̇le oſtẽſione: ſecũdũ in veritate: et
tertiũ in gñalitate ꝯſiſtit: tria exp̃mit ⁊ oſtẽdit. Prio vi
ſitatiõis initiũ: loq̇mini. Secũdo modũ q̇ fieri debet:
ſcʒ ꝑ veritatẽ. Tertio mediũ ſeu auxiliũ ꝑ qđ vnuſq̇ſ-
qʒ cũ ꝓximo ⁊c̃. De p̊.ff.v.I. De ſcđo Roma.ix. Ve-
ritatẽ eñi dicã. Rõne cuiꝰ eſt aduertẽdũ ꝙ veritas eſt
q̃druplex q̃tũ ad p̃ſens ꝑtinet ꝓpoſitũ: ſcripti: cordis:
oris: ⁊ opis. Diuidẽdo v̇o p̃mã veritatẽ p̃ om̃es alias
moderno tp̃e magna inuenit᷑ ſil'itudo inter illã ⁊ illas
tres ꝓ tãto q: ſicut ad oculũ ptʒ illa v̇itas in ſcriptura
librox̃ eſt multũ notabilit᷑ diminuta: q: noui libri non
ſunt ita v̇aces ſic̃ antiq̇. Jta nec hoĩes moderni tantã
habẽt veritatẽ ĩ corde ore ⁊ ope ſic̃ antiq̇tꝰ h̃re ſolebãt
q: diminute ſunt v̇itates a filijs hoĩm: in pſ. Et Oſee
iiij. Nõ eſt veritas. Jdeo mundꝰ eſt ſtultꝰ: ex q̇bꝫ mẽ-
daciũ adulteriũ furtũ inundauerunt: q: corruit in pla
tea veritas. Eſa.lix. Per cuius defectũ ⁊ caſum p̃dictũ
p̃dicti errores acciderũt qui librũ chriſtianitatis mul-
tũ deformauerũt: ſed reuera ſicut videns librũ veracẽ
⁊ bonum quo filiũ ſuũ emendare poſſit agit qđ illum
habeat librũ per quẽ ſuum filiũ corrigat. Jta p̃latus
vel viſitator intelligens vel ſuſpicãs vel audiens defe
ctus ⁊ peccata ⁊ falſitates eſſe in ſuis ſubditis: qui qui
dem deformarunt libros ꝯſcientiarũ: faciat citari curã
animarum habentẽ: ⁊ meliores ⁊ fideliores de parro-
chijs tanq̃ librũ veracẽ: ꝑ quẽ aliox̃ corrigat defectus
13 ¶ Circa quox̃ correctionem reſpiciatis primo literas
capitales: id eſt viros eccl'iaſticos: ꝯſiderando ſi in eis
aliquis ſit defectus: quia falſitas in eis tanqʒ in oculo
vel facie eſt valore notabilis ⁊ apparens: deinde alios:
quod ſi feceritis liberabit᷑ a periculo tam vos qʒ illos
⁊ etiam ſuperiores veſtros Joan.viij. Cognoſcet᷑ ve
ritatem ⁊ veritas liberabit vos: ergo a contrario ſenſu
non recognoſcẽdo veritatem falſitas ꝑdet vos ⁊ illos
ſicut tam euntes ad bellum qʒ remanẽtes ad ſarcinas
perdũtur per malos bellatores: ⁊ rex ⁊ regnum per ta-
les decipitur: ſicut patet. B.iij.8.⁊.29. Patet igitur ꝙ
ſi aliquis veſtrum neſciat quando antichriſtus veniet
vel ſi erret falſum dicendo quale tempꝰ erit cras futu-
rum ꝓnoſticando: non eſt falſitas damnationis: ſed
vbi precepto iuramento vel excommunione tenemini
veritatem dicere: ſi veritatem zelaueritis vl' falſitatem
ſcienter dixeritis: voſip̃os damnatis. Jđo quemq̃ ve
ſtrũ ſollicite ammonet apoſtolus.ij. Timoth.ij. dicen-
tes. Sollicite cura teip̃m probabilẽ exhibere deo ope-
rarium inconfuſibilem recta tractantem verbum veri
14 tatis. ¶ Sed in malis chriſtianis vocatis pro veritate
dicenda veritas frequẽter impeditur timore: quia non
nulli illorum exempla ſequũtur idolo quod noluit di-
cere veritatem ne frangeretur ei caput. Jta illi inordi-
nate damnum bonorum vel corporum timentes: nec
eos accuſare: nec iudices corporaliter punire audent:
qui tamen potius deum timere deberent. De quo in
pſalmo. Mandaſti iuſticiam tuam ⁊ veritatem tuam
nimis: id eſt ſub pena perditionis eterne: quod dam-
num ab alio inſuper non poteſt: in accuſatis v̇o impe-
ditur ⁊ negatur ꝙ timent tangi: ſicut equus ſcabioſus
per munerum interpoſitionem: ſicut lumẽ ſolis impe-
ditur quãdoqʒ ne luceat lune per terre interpoſitionẽ
⁊ ſicut etiam radij ſui aliquãdo interponuntur ne no-
bis clare appareant per nubis interpoſitionẽ. Sic mu
nerum ⁊ turpis lucri cupiditas frequenter veritatem
impedit: ne in ore ⁊ opere ⁊ correctione exerceatur. Et
oſtendit᷑ in illis in quibꝫ impletũ eſt prophetia Danie
lis.viij. Proſternetur veritas in terrã. Vos v̇o tanqʒ
viri veraces in quibꝫ ille qui vos ad hanc vocauit vi-
ſitationẽ impleuit vel ſaltem implere credidit illud qđ
Moyſi dictum fuit. Exodi.xviij. Prouide de om̃i ple
be viros potentes ⁊ timẽtes deum: in quibꝫ ſit veritas
⁊ qui oderint auariciam. Et ſpecialiter vos ſacerdotes
⁊ curati: qui curam in periculo veſtro ſuſcepiſtis: qui
multum gaudere debetis ꝙ modo veritatem dicẽdo
poteſtis vos in aliquo exonerare: nolite illi falſo deo id
eſt predicto idolo aſſimilari: ſed exemplũ ab illo acci-
pite a veſtro deo chriſto qui dicit: veritatẽ dico Joan.
xvij. Vos etiam accuſati nolite fieri ſicut equus ⁊ mu
lus recalcitrando contra accuſatores ⁊ iudices: quia
ꝓpter veritatem ⁊ manſuetudinẽ ⁊ iuſticiam deducet
te: in pſal'.xliiij. Judex inſuper cum ꝯſilio ⁊ clericis ſu
is in veritate educet iudicium. Eſaie.xlij. vt om̃is iſra
el ad celũ veniẽtes audacter dicere poſſitis illud. Eſa.
xxxvj. Aperite portas ⁊ ingredietur gens iuſta ⁊ faci-
ens veritatem. Sed heu timẽdũ eſt ꝙ in porta illa nõ
ſit magna preſſura: quia commutauerũt veritatem dei
in mendacium. Roma primo: quia veritas nõ potuit
portas eorum ingredi: ſicut patet. A.xiiij.39. ideo nec
ip̃i celum ingredi poſſunt: quia ip̃i expulerunt verita
tem de curijs ſuis. Veritas increata. Joan.xiiij. Ego
ſum via veritas ⁊c̃. expellet omnes vos: igitur cauete:
quibus ſpecialiter dicitur Joan.xv. Vos teſtimoniũ
perhibebitis. ¶ Quãdo eñi aliquod negocium ponde 15
ris ignorat᷑: frequenter accidit ꝙ ꝑ teſtes ꝓbatur per
quos veritas demonſtrat᷑: ſed mores hoĩm iſtius pa- Teſtes
trie in ſpeciali a prelato viſitãte ignorant᷑: ḡ neceſſe eſt
ꝙ ꝑ veſtrũ teſtimoniũ ad veritatem deueniat. Vos et
go teſtimoniũ ꝑhibebitis: duo exprimit ⁊ requirit au-
ctoritas hec: oſtenſionẽ veritatis teſtimoniũ: ꝯditionẽ
ꝑhibẽtis ꝑhibebitis. De quo.j. Joan.v. Tres ſunt q̇
teſtimonium dant: vnus exterius: alius interius: terti
us ſuperius. Qui quidem teſtes ſic ordinant᷑ ꝙ ſi vnꝰ
deficiat in teſtimonio ſuo: ab alio corrigi debet. Primꝰ
teſtis ſeu teſtimoniũ eſt ſpecialis duodena: fideles vi-
delicet ad viſitationẽ vocati vt teſtimoniũ ꝑhibeãt ve
ritati: tã in his que ſeip̃os vel alios tangũt. Secundꝰ
eſt ꝯſcientia. Tertiꝰ deꝰ. Primo p̃cipit᷑. Exo.xx. Non
falſum teſtimoniũ dices nec zelando rõne amicitie nec
oſtendẽdo rõne inimicitie ⁊ nõ erit in vobis teſtis mẽ
dax. Ergo fortiter teſtimoniũ ꝑhibeãt veritati. Primo
quia ad hoc electi ſunt ex ordinatiõe p̃lati dicentis illđ:
Actuũ.vj. Cõſiderate fratres viros boni teſtimonij.
Sicut ḡ aduocatis incũbit veritatẽ dicere de cauſa ſua
ita iſtis. Secũdo ꝓpter ꝑiculũ vitãdũ. Sicut nãqʒ fal-
ſus teſtis ſm iura tenet᷑ ad reſtitutionẽ oĩm que ꝑ ſuũ
falſum teſtimoniũ ꝓximus amiſit: ſicut patet per De-
cretũ ſumptũ ex verbis Auguſtini: in epiſtola ad Ma
cedoniũ.xiiij.q.ij. nõ ſane: ⁊.c. ſi res. Et.ij.q.j. ſi notũ.
Et ſic̃ aduocatꝰ ad reſtitutionẽ tenet᷑: ſic̃ ptʒ. A.xiiij.ꝑ
totũ. Jta vos q̇ teſtes eſtis ⁊ aduocati aĩarũ. Teſtes
pro tanto: quia perhibebitis teſtimoniũ veritati. Ad-
uocati pro tanto: quia ſicut aduocatus tenet᷑ loqui pro
cliẽte ſuo. Jta ⁊ vos ꝓ animabꝫ omniũ de parrochijs
veſtris. Et ſi cauſa illox̃ in veſtro defectu pareat: vos

corā deo de dāno reſpōdebitis. Conſidera igiť quō re
ſtitutionē tot aīarū ꝑditarū facere poſſes ⁊ teſtimoniū
16 ꝓhibe de malo. Joan. xviij. ¶ Si vͦo iſti teſtes exterio-
res in aliquo deficiūt nō recte de malo vt deberēt teſti-
ficātes: de quo in viſitatione requiruntᷣ ad ſui ⁊ alioꝝ
ſalutē ⁊ liberationē. Si inſuꝑ teſtis etiā interioꝛ illoꝝ
vicꝫ ꝯſciētia nō eos nunc de pctō vt deberet remoꝛde-
at in vita ſed erret qꝛ obfuſcata ⁊ quaſi deſtructa eſt ꝑ
peccati ꝯſuetudinē vel delectationē vel lucrū ꝑ qđ con
tingit ꝙ minoꝛē nunc habent ꝯſcientiam de viginti li
bꝛis iniuſte auferētibꝫ vel de adulterio q̄ꝫ aliqñ habue
runt de denario auferendo vel foꝛnicatiōe cōmittēda:
quia ſub quadā peccati ꝯſuetudine ꝯſcientie domꝰ ita
obſcuraťᷣ ꝙ in magna peccata: ſicͭ nec in aqua turbida
videri poſſet qui minima viderēt ſi ꝯſcientiā haberent
clarā ſicut vident attomos in radio ſolis ⁊ ꝯſciētie ſti-
mulus ita obtuſus ⁊ abſconditꝰ eſt ſicut abſconditᷣ qđ
intra teſtamentū ꝑtinetᷣ vſqꝫ ad moꝛtē teſtatoꝛis: nō tñ
in moꝛte errabit qꝛ moꝛte appꝛopinquante diabolꝰ illā
ei. i. moꝛiēti oſtēdet: ⁊ obtuſam exacuet ⁊ auferetᷣ vela-
men delectatiōis vel lucri ⁊ faciet ꝙ nō deficiet in his
q̄ ei obijciet: ſicut ptꝫ. D. ij. 7. Qui igiť in viſitatiōe ꝑ-
lati nolunt reſpōdere ad interrogata ſuoꝝ ⁊ alioꝝ libe
rationē tūc reſpōdebūt ad obiecta diaboli ad ſuoꝝ dā-
nationē teſtimoniū reddēte illis ꝯſciētia. Roma. ij. Il
li vͦo qui nūc ꝯſcientias ſuas liberāt verū dicēdo ⁊ fa-
ciēdo tunc argumēta euadēt demonū ⁊ de ꝯſciētie ſue
teſtimonio gl'iabunťᷣ: dicētes. Gl'ia nr̄a hec eſt teſtimo
17 niū ꝯſciētie nr̄e. ij. Coꝛ. j. Et ſi tā exterioꝛes q̄ꝫ interio-
res errēt: ille ſuperioꝛ teſtꝭ ⁊ iudex ꝺ q̄ Hieremie. xxix.
Ego teſtis ⁊ iudex ad quē deuoluiťᷣ cauſa: q̄ hic in viſi
tatiōe non coꝛrigiťᷣ ſicut ꝓpter defectū inferioꝛis iudi-
cis qñqꝫ accidit ꝙ ſuꝑioꝛ de cauſa illa ſe intromittat: ſi
cut ptꝫ extra li. ꝑͦ. de officio oꝛdinarij irrefragabili: vbi
hꝛ ꝙ ꝓpter defectū Decani ad quē de iure vel ꝯſuetu-
dine coꝛrectio ꝑtinet capituli: oꝛdinariꝰ ſe de capitulo ī
tromittit nullo mō in viſitatiōe ⁊ deciſione deficiet vl'
errabit: quia teſtis in celo fidelis: in pſ̄. qui veraciter et
fideliter coꝛriget oīa in inferioꝛibꝫ viſitationibꝫ vel iu-
dicijs errata vel dimiſſa ⁊ neglecta vel abſcōdita. Pꝛo-
pter qđ Sap̄. j. vocatᷣ coꝛripiēs iudiciū. In hoc vera-
18 citer qꝛ ſcimꝰ ꝙ verū eſt teſtimoniū eiꝰ Joā. xxj. Iſtđ
teſtimoniū ⁊ dei iudiciū eſt multū timēdū ꝓpter q̄nqꝫ
Pꝛimo ꝓpť eiꝰ velocitatē Malach. iij. Accedā ad vos
in iudicio ⁊ ero teſtis velox maleficis adulteris ⁊ ꝑiu-
ris. Secundo ꝓpter generalitatē ſi eñ groſſioꝛa tm̄ tūc
dicerenťᷣ minꝰ eſſet graue ⁊ timendū ſed oīe delictum
coꝛdis oꝛis ⁊ opis ⁊ omiſſionis ibi recitabiťᷣ. Sap̄. ꝑͦ.
Renū illius teſtis eſt deus: ⁊ coꝛdis ſcrutatoꝛ eſt verꝰ
⁊ lingue eius auditoꝛ. Tertio ꝓpter teſtimonij cōditio
nem. Grauius eñ a rebꝫ amatis moleſtia ſuſtinetur ⁊
reuera illa que hic ardentius inoꝛdinate amauerunt te
ſtimonium ibi contra eos ferent vt diuitie contra sua
ros Jacobi. v. Agite nūc diuites: diuitie veſtre putre-
facte ſunt. Et cito poſt. Erugo earum in teſtimonium
erit vobis. Et ꝓles male amata ⁊ non caſtigata ⁊ ma-
le ꝓmota contra parētes vel ꝓmotoꝛes. Sap̄. iiij. Ex
iniquis eñ oīes filij qui naſcunťᷣ teſtes erūt nequitie
Quarto pꝛopter teſtimonij firmitatē. Dum enim ac-
cuſatus poteſt teſtes repellere ⁊ exceptiones contra il-
los opponere aliquod remedium inuenire poteſt: nam
hic a teſtimonio repellūtur inimici. ij. q. j. in pꝛincipijs
extra li. v. ti. ꝑmo: cum opoꝛteat. c. inquiſitoꝛes: ⁊ libꝛo
v. ti. iij. de ſymo. licet heli: ſed hec ibi eſſe non poſſunt:
quia ibi admittātur tam amici q̄ꝫ inimici. Cuius cau-
ſa eſt ⁊ ratio: quia inimicus ibi mentiri nō poterit pec-
catum falſum imponēdo nec amicus zelando quia deꝰ
eſt iudex. Ego teſtis ⁊ iudex Hieremie. xxix. ¶ Quin- 19
to ꝓpter accuſatoꝝ in excuſabilitatem. Nō eñ ſe excu-
ſare poterunt per impotentiā vel ignoꝛantiā vl' gratie
abſentiam ab obſeruātia mandatoꝝ dei: qꝛ ſi dicat pec
catoꝛ. Dñe volūtatem tuam implere non potui nec ſci
ui mandata tua non audiui: pꝛemia vel ſupplicia non
intellexi: ideo non feci bonum nec fugi malum infalli-
bile teſtimonium eū mendacē ꝯuincet. Deuť. xxx. Te-
ſtes inquit hodie inuoco celum ⁊ terram ꝙ ꝓpoſuerim
vobis moꝛtem ⁊ vitam: bonū ⁊ malū ⁊c̄. Si dicat no-
ui: ſed facere non potui ꝯtra hoc certiſſimū ꝓhibebunt
teſtimoniū ſancti ⁊ ſancte qui nō ſunt de alia materia
q̄ꝫ ille ſed cum ipi potuerunt: ergo ⁊ ipe potuiſſet ſi vo
luiſſet. Certe magnū teſtimonium erit cōtra carnales:
beata Agnes ⁊ alie virgines. Contra guloſos ſanctus
Nicolaus ⁊ multi alij. Contra auaros apoſtoli q̄ oīa
reliquerunt: ⁊ ſanctus Dominicus ⁊ ſanctus Franci-
ſcus ⁊ plures alij. Talis ergo ſic in iudicio ꝯuictus di
cere poteſt illud. Job. x. Inſtauras teſtes ꝯtra me. Si
dicat noui: ſed nō dedit mihi gratiam volēdi vel ope-
randi. Contra hoc erit teſtimoniū omniū ſanctoꝛum:
quibꝫ deus gratiam dedit quā ⁊ receperunt quā illi ob
tulit ſicut illis cū non ſit apud deū ꝑſonarū acceptio.
Col'. iij. ſicut oſtēſum eſt. G. iij. arti. v. Tunc igiť in il-
lis verificabiťᷣ illud quod eis dixit Actuū. j. Eritꝭ mi-
hi teſtes ⁊c. Et vos teſtimoniū ꝓhibebitis: quia ab ini
tio mecum eſtis Joannis. xv. Et. T. ij. per totū. No-
ta. J. xj. arti. iiij. ¶ Hoꝛum igitur teſtimonium ⁊ iu- 20
dicium timentes a[...]cq̄ ad illa veniatis: recte iudica-
te filij: in pſal'. Tria [...]tēdit ad viſitationem neceſſaria:
modum: recte: actum: iudicate collegium filij. De ꝑmo
Marci. vij. loq̄bať recte. De ſecundo Joan. vij. Ve-
rum iudicate. De tertio: in pſ̄. Filij excelſi oēs. ¶ Ertū
ad pꝛimum: ad plenius videlicet viſitatiōis modum:
recte videndū eſt aduertendum ꝙ modus viſitantiū
in iure determinaťᷣ canonico: extra in vi. ti. de cēſibꝫ. c.
romana vbi habeťᷣ ꝙ quilibet archiep̄s ſicut ex ꝑmo
patet. §. vel epūs ſeu alius p̄latꝰ oꝛdinario iure: ſuos:
ſubiectos viſitaturus ſicut ex vltimo patet. §. pꝛius ca-
pitulū ac ciuitatem ꝓpꝛiam viſitare ꝓcuret: deinde to-
tam ꝓuinciā ſeu dioceſim. Et hoc rōnabiliter oꝛdinaťᷣ
⁊ obſeruaťᷣ vt p̄latus in opibus viſitatiōis ſeu guber-
nationis. Pꝛimo ꝯfoꝛmem opibus diuine foꝛmatiōis
habeat modū. Secundo opibus diuine viſitationis.
Tertio opibꝫ nature oꝛdinate. Quarto opibꝫ artꝭ ap-
pꝛobate. Quinto antiq̄rū patrū exēplis. Sexto vt p̄ce
ptū impleat diuinū. Pꝛio nā p̄latꝰ hoc faciēdo: opibꝫ
diuine foꝛmatiōis cōfoꝛmaťᷣ: q̄bꝫ deus totum mundū
foꝛmauit. Illa nanqꝫ opera tripliciter a doctoꝛibus di-
ſtinguūtur ſcilicet creationis diſtinctiōis ⁊ oꝛnatus: ſi
cut elici pōt ex vͦbis ſancti Thome: ī ꝑma pte ſumme:
q. lxix. arti. j. cum ſequentibꝫ. Et ſuꝑ ſecundū ſentētia-
rum. di. xv. quoꝛum trium operū: pꝛimū ſtatim fuit fa
ctum ſine moꝛa tempoꝛis in qua factura modo quodā
ꝯfuſo oīa ſimul creauit. Juxta illud Eccl'. xviij. Qui
viuit in eternū creauit oīa ſimul. Duo vͦo reſidua in
ſex diebus completa erant: ita ꝙ opus diſtinctionis in
tribꝫ pꝛimis completū erat diebꝫ: vicꝫ dñica: ⁊ feria ſe-
cūda ⁊ tertia ⁊ opus oꝛnatus in tribus reſiduis: ita tñ
ꝙ tam circa opera diſtinctiōis q̄ꝫ circa opera oꝛnatus:
ſemper incipiebat a ſuꝑioꝛibꝫ ⁊ ſimplicioꝛibꝫ ⁊ nobi
lioꝛibus: ſicut diligenter ſtudenti patet Geñ. j. Pꝛimo
nanqꝫ die coꝛpoꝛa diſtinxit celeſtia: diuidendo lucem a
tenebꝛis. Secundo die aquas diſtinxit ⁊ aerem: facien
do firmamentū. i. diſtinctionē inť aq̄s ſuꝑioꝛes criſtal-

liñas:⁊ inferiores q̄ priꝰ totū aerē occupabāt:vt ſic fie
ret aeris diſtinctio ⁊ purgatio:⁊ etiā aquarū magis ad
vnū ꝯgregatio. Tertio die diſtinxit terrā: cōgregādo
aq̄s q̄ adhuc totū eiꝰ ſupficiē occupabāt in locū vnū.i.
21 in mare:h̄ q̄ʒtū ad opꝰ diſtinctionis. ¶ Quātum vo ad
opꝰ ornatꝰ:eodē mō q̄ ill' trib' dieb' in ope ꝓceſſerit di
ſtinctiōis:incipiēdo a ſupiorib' alijs trib' dieb' ſequē
tib':circa opꝰ ꝓceſſerit ornatꝰ. Nā q̄rto die q̄ eſt pmꝰ
de trib' dieb' ornatꝰ:ornauit corpa celeſtia pulchritu
dine corpoꝝ luminoſoꝝ:ſic̄ ſol' lune ⁊ ſtellarū. Quin
to vo aquā ornauit ⁊ aerē ꝓducēdo i eis piſces ⁊ aues
Sexto die terrā ornauit ꝓducēdo in eo aīam viuētē:in
genere ſuo:iumēta ⁊ reptilia: ⁊ beſtias terre. Que oīa
cū ſil' feciſſe potuiſſet:nō videt̄ ob aliud ſic paulatiue a
ſupiorib' icipiēdo opa ſua ſine ſaltu formaſſe:q̄ ob re
gentiū exēplū: vt ipi in ope gubernatiōis ⁊ viſitatōis
exemplū ſequant̄ pmi opificis ⁊ pmi opis ꝓducti: ſeu
opis creatiōis vel formatiōis: Nec ſolū in h̄ q̄ viſita
tiōes ⁊ correctiōes ſuas incipiāt a ſupiorib' ⁊ dignio
rib'.i.ab ill' de capitulo: ⁊ deinde ad inferiores deſcen
dant:ſʒ q̄ etiā correctiōes ſuas a ſupiorib' ⁊ potētib':
q̄bulcūq; ſic incipiāt: ⁊ ſic exerceāt q̄ nec maiori vl' ſu
periori:nec medio:nec inferiori parcāt: nec ſaltū in ac
cuſando vel corrigēdo faciāt. Qui eñ maiorib' parcit
vel eos ſaltat: exēplū non ſequit̄ diuinū:nec in ope gu
bernatiōis operi ꝯformat̄ creatiōis ⁊ ſic opꝰ ſuū tanq̄
diſtortū ⁊ deordinatū: ⁊ cū exēplari ſuo nō cōcordās a
ſummo opifice tāq̄ falſum reprobat̄. Cūcta ḡ fac ſm
exēplar:qd̄ tibi in mōte mōſtratū eſt. Exo.xxv. Et ſol
licite cura teipm ꝓbabilē exhibere opariū recte tractā
22 tem vbū veritat'.ij. Timoth.ij. ¶ Secūdo viſitādo ⁊
puniēdo:pmo ſupiores: ⁊ capitulū ꝓpriū: viſitationi
⁊ punitiōi ꝯformat̄ diuine. Deꝰ nāq; pmo capitulū ꝓ
priū viſitauit: ⁊ in eo delinquētes grauiter puniuit:qn̄
celū viſitādo:angelos in eo delinquētes:in carcere re
duxit iferni. Deinde inferiores ⁊ q̄ſi medios viſitauit
⁊ puniuit:qn̄ Adā ⁊ Euā in padiſo terreſtri delinquē
tes a padiſo excluſit: ⁊ in mūdi viuos ⁊ inferni mortu
os libero clauſit carcere. Deinde plurimos alios viſi
tauit ⁊ puniuit inferiores in mūdo iſto delinquētes:de
q̄b' non pñt:nec oportet exēpla poni p ſingula:nos vi
ſitauit oriēs ex alto. Lu.j. de q̄ Lu.vij. Recte iudicaſti
Tertio h̄ faciēdo opib' ꝯformat̄ nature bñ ordinate:
q: natura pmo ꝯformat aīalis. Sic viſitator capitulū
qd̄ eſt vel eſſe deberet q̄ſi cor ⁊ vita ſpūalis totiꝰ dioce
ſis. Quarto idē in opib' oſtēdit̄ artis medicine: q: me
dicꝰ pmo ſtomachū ſanare nitit̄:deinde mēbra; ſic̄ ptʒ
A.xj.65. Idē oſtēdit̄ in exēplis antiq̄rū. Nā Abraā
primꝰ circūcidit ꝓpriū filiū Iſmaelem:deinde alios
Gen̄.xvij. Et Laban pus ſcrutatꝰ eſt tabernaculū Ja
cob:deinde Lye:q̄ ſenior erat ſoror:deinde Rachel: et
aliarū. Gen̄.xxxj. Sexto hoc faciēdo p̄ceptum implet
diuinū:q̄ p̄cipit̄ dei miniſtr' pus ſignare: thau viros
ſanctuarij dei. Ezech.ix. Iſtū inſup ordinē viſitādi cō
grue videt̄ docuiſſe Heliſeꝰ in mō ſuo ſcrutādi ⁊ que
rēdi:qn̄ de ſunamite q̄ſiuit recte ne agit̄ circa te. Sic q̄
rat p̄latꝰ de matrice eccl'ia: ⁊ circa virū tuū.i. circa vi
ros tibi deſeruiētes ⁊ circa filiū tuū:iiij. Reg'.iiij.i.cir
ca laicos q̄ a te q̄ſi filij nutriri debēt: de q̄b' poſtremo
23 faciēda eſt viſitatio. Totū illud pmū pncipale ꝯfirma
tur ⁊ ſecundū iniungit̄. p illud.j. Petri.iiij. Incipiat
inq̄t iudiciū a domo dei. Nā auctoritas ⁊ modū oſten
dit ⁊ p̄cipit p̄dictū ⁊ actū inducit dicens iudiciū. Qui
q̄dē actꝰ ad h̄ vt accuſantib' vel iudicātib' bonus ſit:
duo req̄rit:intētionē purā ⁊ executionē clarā. De pri
ma hī. A.xj.6. Sʒ heu nōnulli alios accuſant: veꝝ for
te dicētes:intentiōe tñ ſe vindicādi: ſic̄ demon latronē
cum porco. A.xxj.26. Executio vo bona ⁊ clara debet
eſſe tā ex pte accuſantiū q̄ʒ ex pte iudicantiū:ſil'is citha
redi:q: ſic̄ intētio ⁊ actꝰ citharedi ad h̄ ordinat̄:vt ꝯcor
dia fiat in chordis ad h̄ vt melodiā reddāt delectabilē
ꝓ q̄ habēda ſingl'as tāgit chordas: ⁊ ſtringit alias plꝰ
alias minꝰ:q̄ ad notā illā tāgi debet:nulli laxate parcē
do:ſi vni nāq; parceret tota melodia inficeret̄. Ita ac
cuſantes ⁊ iudicātes nulli parcere deberēt. Sic̄ nanq;
ex pte oſtēſum eſt. C.iiij.4. defectꝰ tactꝰ vnius chorde
melodiā inficit. Sic ⁊ in nr̄o ꝓpoſito:q: ſi vnꝰ q: forte
potēs eſt:vel alia de cauſa nō viſitat̄ nec corrigit̄ vt de
beret ſʒ pecunia data vel malo fauore in pctīs ſuis iace
re diſſimulat̄:alij paupes q̄ dure corriguntur:murmu
rāt:detrahūt: ⁊ obloquunt̄: ⁊ exēplū ab ill' accipiūt re
cedēdi ad pctā: ⁊ ſic ſpūalis melodia corrūpit̄:q: nō eſt
cordiū ꝯcordia:nec tñ pacē turbent cordiū:ſʒ etiā p ta
les pſonarū acceptiōes:tota turbat̄ cōitas:ſic̄ oſtēſum
eſt. A.xxj. ⁊.xv. ⁊.x. ¶ Cuiꝰ ratio eſt:q: ſicut falſi patrie 24
ductores ⁊ duodenarij ſunt cauſa tot latronū ⁊ etiam
malefactoꝝ p quos fideles frequēter inq̄etant̄. Ita q̄
alios accuſare deberēt vel punire ⁊ nō faciūt: ⁊ q̄ reos
purgāt vel iuuāt vel ſupportāt ſunt cauſa q̄re tot ſunt
pctōres: ꝓpter q̄s deꝰ totā cōmunitatē peſtilentijs plu
uia ⁊ fame affligit:dicente pſ̄. Poſuiſti terrā in ſalſugi
nem a malicia inhabitantiū in ea. Vos ḡ iſta picula ca
uete ⁊ diligite iuſticiā q̄ iudicatis terrā Sap̄.j. In hoc
oſtendētes vos eſſe filios dei:q̄ cū accepit tp̄s iuſticias
iudicabit:q̄ nulli parcet:q̄ ſicut nullū bonū dimittit ir
remuneratū:ita nullū malū dimittit impunitū. Sitis
ḡ filij patris veſtri qui ſolē ſuū oriri facit ſup bonos et
malos. Math.v. Factū vo iuſticie quo peccatores ve
raciter accuſatis vos qui ad hoc vocati eſtis: ⁊ fideliter
punitis ⁊ iudicatis:vos qui ad hoc iudices poſiti eſtl
potiſſime oſtēdit vos filios eſſe dei:ſicut patet. F.v.3.
Si vo iniurias pr̄is filij nūcupati patiēter videant:li
cet noīe vocent̄ filij:re tñ nō ſunt:ſicut ptʒ de illis q̄ pa
trē ſagittabāt. F.v.17. Vos ergo ſpecialiſſime tenemi
ni vos oſtēdere eſſe filios dei:q: vos ſpecialiꝰ nutrit: ⁊
de patrimonio eiꝰ viuitis:ergo ſe vobis patrē oſtēdit:
ſicut patet. F.v.2. Nō ſitis ḡ filij degeneres ne impro
reret̄ vobis:illud Eſa.j. Filios enutriui ⁊c̄. Tales eñ
filij degeneres ſūt ſil'es ſtomacho peſſimo q̄ cibaria re
cepta ꝓpter ſui indiſpoſitionē ad mēbra nō trāſmittit:
ſʒ potiꝰ in malos humores ꝯuertit. Ita illi q̄ a deo ciba
ria recipiunt corpalia ⁊ ſpūalia tenent̄ nec bene nec ad
efficaciter ad membra tranſmittūt. Vos ḡ tāq̄ ſtoma
chus bene diſpoſitꝰ ⁊ cor ⁊ lux mundi qui eſtis in me
dio dioceſis tanq̄ vita ⁊ lux totiꝰ dioceſis: vel eſſe de
beretis ſicut ſtomachus in medio corpis vitā ſpūalem
influite in totū corpus viriliter:defectꝰ totus capituli:
⁊ dioceſis in mundo ⁊ ad correctionē cooperādo:infir
mos curate: ⁊ mortuos ſuſcitate Math.x. Sic̄ habens
curā ⁊ cuſtodiā corpoꝝ dep̄hendens quia multos in
fra cuſtodiā ſuaʒ habet infirmos: medicos alloquitur
corpoꝝ dicēs. Infirmos curate. Sic deꝰ curā habens
aīarū:q̄rū curā recepiſtis in picu lo aīarū vr̄arū alloq̄
tur dicēs. Infirmos curate ⁊ vltra onerat vos q̄ʒ me
dici corpoꝝ pñt:dicens. Mortuos ſuſcitate. In q̄ tria 25
cōprehēdit ad viſitationē ptinētia. Quoꝝ pmū inſinu
at:ſecundū hortat̄:tertiū p̄cipit. Inſinuat ꝯditionē de
ficiētis fragilitat' in exp̄ſſione ſpūal' ifirmitat' q̄ fit in
q̄ſitio:infirmos. Secūdo hortat̄ ꝓmotionē ꝓficiētis ꝓ
bitatis:de q̄ fit āmonitio curate. Tertio p̄cipit aſſecu
tionē ꝓficientis ſanitat':in q̄ tota ꝯſiſtit perfectio mor
tuos ſuſcitate. De p̄.j. Coꝝ.xj. Multi infirmi ⁊ im

becilles:ſpūaliter vicȝ in aīabꝫ q̄ q̄dē infirmitates cu-
Curare rari nō pn̄t ſine oſtēſione:ſicut nec corꝑales abſqȝ h̄ ꝙ
medico oſtēdanṫ corpoꝝ:ſic ğ medicis corpoꝝ infirmi
tates cū feſtinatiōe oſtēdūt. Iuxta illud pſ. Multipli-
cate ſunt infirmitates ⁊c̄. Ita infirmitates cuȝ feſtina-
tiōe oſtēdē deberent medicis aīarū:⁊ eo cū maiori feſti
natiōe q̄ infirmitas ⁊ mors in illa ꝑte eſt ꝑiculoſior: ȝ
ſic qn̄qȝ ꝯtingit ꝙ q̇s corꝑaliter infirmatꝰ:ſtatū ſuum
nō oſtēdit nec medicinā petere:vel qꝛ ꝑiculū ſuū ig̃rat
ſic freneticꝰ:vl'hn̄s apoſtema qꝺ nō grauat multū an̄
tp̄s mortꝭ. Sic in ꝓpoſito:h̄ aūt duabꝫ de cauſis cōtin
git:vel qꝛ multitudo peccat ſic in vſura:vel in aliq̊ ſic
luxuria vel hmōi:ȝ hoc nō plus excuſat chriſtianos a
pctō q̄ȝ infideles ab infidelitate:vel qꝛ ꝯſuetudinē ha-
bēt peccādi:ideo nō grauat ſic nec aer malꝰ aſſuetꝰ: illi
de difficili corrigunṫ ſic arbor diu inclinata qꝺ tn̄ non
pōt fieri ꝑ vnū:ſic ptȝ de rectificatiōe arborꝭ: pōt fieri
ꝑ oēs vos:vel qꝛ a medico multū diſtat:vel qꝛ linguā
ſeu loquelā amiſit:ȝ in oībꝫ tribꝫ caſibꝫ ꝑ aliq̊s: ſcȝ eis
ſuccurriṫ:qꝛ freneticū q̇ ſeip̄m ꝑdere nitiṫ amici retra-
hūt:ad diſtantē medicū:amici ꝓ infirmo q̇ ire nō pōt
vadūt ꝓ illo etiā q̇ loq̄lā amiſit amici medico loquūṫ.
Sic freneticis ꝯtingit in infirmitatibꝫ ſpūalibꝫ ⁊ ꝯtin-
gere ſil'iter debere circa eoꝝ ſanationē. Inṫ illos nanqȝ
aliq̇ ſunt ſic frenetici q̇ ab antiq̄ cōſuetudine ad pctm̄
aſſueti:vel amore carnali:vel cupiditate excecati:ꝑicu-
lū ꝓpriū ſcire nolunt. Et illi ꝑiculoſe infirmanṫ:qꝛ ſm̄
beatū Gregoriū:oēs infirmi ſumꝰ:ȝ infirmior eſt q̇ in
firmitatē ſuā neſcit. Tales ſeip̄os ꝑdere volūt: niſi ab
amicis moneanṫ. Alij v̊o q̄bꝫ medici multū diſtat ⁊ ſūt
in domibꝫ ſuis.i.pctis ita magnis ꝙ ab eis ſurgere ⁊ ꝑ
ſe ambulare nō pn̄t:⁊ ſunt abſentes. Et alij loq̄lā q̄tū
ad ea q̄ ad ſalutē ſuā ꝑtinēt amiſerūt:ğ ſtatū oīm iſtoꝝ
oportet ꝑ amicos ſuos medico oſtēdi aīarū.i.p̄lato vi-
ſitāti q̄ de infirmitatibꝫ ſpūalibꝫ inq̇rit. Amici aūt ad
h̄ ordinati eſtis vos: q̇ ad h̄ hic vocati eſtis ⁊ veniſtis
vt ſpūaliter freneticos retrahatꝭ:vt infirmos abſentes
⁊ q̇ ꝓ ſeip̄is loq̇ nolūt:medico oſtēdatis aīaꝝ. Hoc ğ
v̊aciter ⁊ ex corde agite:qꝛ ſic magna crudelitas ⁊ mul
tū ꝯ fraternā eſſet charitatē ⁊ diuinū p̄ceptū ꝑmittere
infirmū corꝑaliter perire:vbi tn̄ ex officio incūberet cu
ſtodire. Et ſic magna eſt miſcōia cuſtodire ⁊ iuuare in
firmos. Ita in ꝓpoſito. Si ğ teſte Auguſtino in regu-
la:frater tuꝰ vulnꝰ habet in corꝑe qꝺ velit occultare:
dum timet ſecari:nonne a te miſericorditer indicareṫ ⁊
crudeliter celareṫ. Ita in ꝓpoſito. Ergo ſuſcipite infir-
mos.j.Theſſal'.v. Et nō te pigeat viſitare infirmum.
26 Eccl'.vij. Vide.P.xij.1.cū ſequē. ¶ De ſecūdo Luce
ix. Dedit eis ptātē ſuꝑ oīa demonia ⁊ vt languores cu
rarēt. In q̄ aucte excellentia ptȝ vr̄a:qꝛ ſic diſcipul' de-
dit ptātē curādi lāguores corꝑales. Ita vobis data eſt
ptās ſanādi ſpūal'. Ergo vos eſtꝭ ſic tyriaca:⁊ ſic ꝑs ſa
na ꝑ quā infirma ſanabiṫ:qꝛ h̄ ſuppoṅiṫ ꝙ tales ſitis:
qꝺ ſi nō:p̄us voſip̄os curate. Medice inq̇t cura teip̄m
Lu.iiij. Ne ſitis ſic claudi in portis ciuitatū:qui alijs
viam oſtendūt ⁊ ire faciūt:ꝑ quā ip̄i non ambulāt. Et
hoc neceſſariū eſt: qꝛ ad hoc ꝙ corpꝰ plagatū ſanetur:
oportet ꝙ alia ꝑs eiꝰ vicȝ cor ſit ſanū:ꝑ quam alie ꝑtes
ſananṫ. Sic in ꝓpoſito. Exꝑimento aūt ſcire poteſtis:
ſi ſani ſitis vel non:ꝑ exemplū de mēbro corꝑis natu-
ralis:in quo videmꝰ ꝙ mēbrū vel ꝑs ſana ſentit leſio-
nē cuiuſcunqȝ mēbri:⁊ curā eiꝰ hȝ:mēbrū aūt vel ꝑs q̄
ſanare nitiṫ:ſi nō ſentit leſionē mēbri leſi eſt pars mor-
tua. Sic in ꝓpoſito:ille q̇ ſentit ⁊ dolet de malo aliorū
mēbroꝝ eorūqȝ cooꝑaṫ ſaluti:mēbrū ſanū ſe eſſe oſten
dit. Nota ꝑiculū non ſanātiū.F.iij.30.P.iiij.5. Vos
ğ infirmos curate:qꝛ tp̄s curatiōis eſt. Hieremi.lxiiij.
¶ Et t̄tio ſuſcitate mortuos: circa qꝺ officiū turpe eſt 27
negligēter agere:qꝛ ſi magnū eſt miraculū ſuſcitare cor
pora iterū moritura:maiꝰ eſt ſuſcitare aīas nūq̄ȝ mori
turas:ſic ptȝ ex auctoritate btī Grego.in fine ꝓlogi hu
ius tractatꝰ:circa tā excellēs negociū turpe ⁊ ꝑiculoſū
eſt negligēter agere. Ita fortiter ğ agite ꝙ poteſtꝭ de la-
pidibꝫ ſuſcitare filios Abrae. Mathei.iij. Hoc inſuꝑ
faciēdo p̄ceptū implebitꝭ dn̄icū:quo dꝛ. Si peccauerit
in te frater tuus:vade corripe euȝ. Math.xviij. Sicut Corripe
aliquotiens ꝯtingit:ꝙ pater plures habens filios illo
rum diſcretioni alioꝝ cōmittit curā ⁊ correctionē. Sic
in ꝓpoſito:cuilibet vr̄m dicens. Si peccauerit ⁊c̄. Qꝺ
quidē p̄ceptum viſitandū includit:ſi peccauerit:⁊ viſi
tantē in hoc ꝙ dicit corripe. Primo tangiṫ viſitationis
materia q̄ iniungiṫ ſi peccauerit:qꝛ pctā ſunt q̄ corrigē
da ſunt. Secūdo actꝰ p̄cipiṫ:corripe. Tertio cauſa red
diṫ:qꝛ frater tuꝰ. Tria ğ facit:quoꝝ primū iniungiṫ:ſe
cundū precipiṫ:⁊ in tertio cauſa reddiṫ. De p̄.Ro.iij.
Oēs eīn̄ peccauerūt ⁊ egēt pnīa.i.tā clerꝰ q̄ȝ ppl's. Rō-
ne cuiꝰ eſt aduertēdū:ꝙ tā pctā cleri q̄ȝ ppl'i ſb materia
cadūt viſitatiōis:q̄ ſi recte ſcrutenṫ multa ſunt. ¶ Cir 28
ca p̄mū dānū primo oſtendiṫ ꝙ ex pctō ⁊ pctōribꝫ acci
dit:vt plꝰ moueamini magiſqȝ ſitis volūtarij pctā de-
ſtruere ⁊ pctōres corrigere:ꝓpter pctōres nanqȝ mun
dus multas ſuſtinet vindictas: ſicut ptȝ Leuiṫ.xxvj.
Et Deuṫ.xxviij:quibꝫ emendatis quaſi mundꝰ emū
dabiṫ:quia ceſſante cauſa ⁊c̄. Sicut nanqȝ radices in-
diſpoſite:⁊ ramuſculi inutiles fructū impediunt arbo
ris:que radicibꝫ diſpoſitis ⁊ ramunculis abſciſis fru-
ctificat. Ita mundꝰ in quo ſunt q̄ſi radices viri eccl'iaſ-
tici:qꝛ ſic radices h[umo]rē ſacre ſcripture ⁊ nutrimētū
ad ramos trāſmitte[re] deberēt ſpūalē. Arbores v̊o alij
ſunt chriſtiani. Video inq̇t hoīes q̄ſi arbores. Ergo
circa pctōꝝ correctionē ita ꝓcedere debetis:ſic ꝓcedit q̇
arborē mundat ⁊ nociua aufert:ſed circa arbores radi
ces priꝰ deinde arbores diſponi debent:prius eīn̄ circa
radices ſcrutari debent:cuiꝰ vite vel fame ſint vl' ope-
ris:ſi bene parrochianis:tā īfirmis q̄ȝ ſanis miniſtrēt:
ſi ſint tabernis vel alijs illicitꝭ aſſueti:ſi continuā vt de
bent reſidētiā faciāt. Deinde arbores ſcrutāde ſunt:qꝛ
rami ad deū aſcēdētes ſunt tres vel eſſe deberent. Prio
nāqȝ deū credere debēt ꝯ ſortilegos ⁊ carminatrices q̇
ramū iſtū impediūt:⁊ ideo abſcindēdi ſunt. Sȝ mira-
bile eſt qn̄ vos vel filij vr̄i:vel aīalia paſſiōes habent:
vel qn̄ res amittitis:ſortilegas inuenire ſcitis:⁊ carmi-
natrices:⁊ alijs talia patientibꝫ:ſcitis tales nominare ⁊
informare vbi tales inuenire poſſunt:ad vr̄am ⁊ illoꝝ
dānationē:ſed in viſitatiōibꝫ ad vr̄am ⁊ alioꝝ ſaluatio
nē:vix ſcitis aliquā noīare. Secundus ramꝰ eſt:ꝙ ore
laudeṫ. Hunc ramū impediūt iuratores:blaſphemi ⁊
ꝑiuri. Tertiꝰ ramꝰ eſt:ꝙ oꝑe ei ſeruiaṫ:quē ramū īpe-
diunt vſurarij ⁊ fornicarij:qꝛ q̇ fornicaṫ in corpꝰ ſuum
peccat.j.Coꝝ.vj. Et male maritati:q̇ ſcire debēt ꝙ nō
pn̄t in ꝓpinq̇ori gradu accipe ꝯſanguineam vxoris ſue
mortue:vel fornicarie ſeu focarie ſue ꝯſanguineā:qꝺ ſi
fecerint excōicati ſunt:in Cle.in ti.de ꝯſanguinitate et
affinitate.c.eos.vbi excōicanṫ oēs ꝯhētes mr̄imoniū
in gradu ꝓhibito ꝯſanguinitatis. Qui ğ in domibus
vr̄is dicitis:tot vſurarij ſunt ⁊ fornicarij ⁊ mali hoīes
bene ſeruiūt p̄lato:nūc oſtēdite eos vt corriganṫ:aliter
nō p̄lato:ȝ vobis corā deo pctm̄ illoꝝ imputabiṫ:qꝺ p̄
lati illud corrigerēt ſi eis oſtendereṫ. Exemplū ğ tene-
te dei dicētis ꝑ pſ. In matutino interficiebā oēs pecca-
tores terre ⁊c̄. Ne vobis ꝓpter ſocietatē illoꝝ ꝯtingat
qꝺ quondā ꝯtigit Hierlm̄:de q̄ Treṅ.j. Pctm̄ pecca-

nit Hierl'm: ꝓpterea inſtabilis facta eſt. Vide. A. xxj.
29 28. ¶ De ſecũdo Sap. j. Probata aũt virt⁹ corripit in
ſipiẽtes. i. illa q̃ eſt in ſe bona ⁊ pfecta: in q̃ nõ inuenit̃
macula: de q̃ aliũ corripit: q2 talis eſt ſic cor ſanũ in me-
dio mebroꝝ infirmoꝝ. Talis audact̃ aliũ corripe põt:
alit̃ aũt nõ: q2 turpe eſt doctori cũ culpa redarguit ipm
Cũ vos ĝ ſitis tãq̃ȝ tales electi h̔ ope oſtẽdite: ⁊ in hoc
apparebit ſi ſitis ꝓbati ⁊ pfecti aut nõ: q2 opib9 creden
dũ eſt: corripite ĝ inq̇etos. j. Theſſal'. v. Et corripe ami
30 cũ Eccl'. xix. ¶ De tertio Actuũ. vij. Aſcẽdit aũt in cor
ei⁹: vt viſitaret fratres ſuos Moyſes. Ita aſcẽdat i cor
p̄lati ⁊ vniuſcuiuſq̃ȝ vĩm ſciẽtes: q2 frat̃ q̇ iuuat̃ a fra-
tre eſt q̃ſi ciuitas firma. Prouer. xviij. q2 ſic in ciuitate
firma dom⁹ firmit̃ ſtãs domũ vicinã volentẽ cadẽ ap
podiat: ⁊ fulciẽdo ſupportat. Ita vos: vt de vob̄ veri-
ficet̃ illud. j. Machab. iij. Adiuuabant eũ fratres ſui.
Ad h̔ nãq̃ȝ vt mõ p̄dicto q̇libet aliũ iuuet: p̄lat⁹ vl' vi-
ſitator deſcẽdit in hortũ ſuũ. Cãti. iiij. Iſta nanq̃ȝ v̔ba
cuilibet ꝯpetũt viſitatori: q̇ deſcẽdit q̇ ad corpalẽ p̄ñtiã
Hortus Geñ. xviij. Deſcẽdã ⁊ viſitabo ⁊c̃. i hortũ. i. i ſ̄bditoꝝ
collegiũ: de q̊ Cant. iiij. Fons hortoꝝ puteus aq̃rũ ⁊c̃.
ſuũ. i. ſuam nõ excedẽs poteſtatẽ: ȝ diligẽter agnoſcat
vultũ pecoris ſui. Prouer. xxvij. Tria ĝ includunt̃ in p̄
dicta auc̃te: p̄lati p̄ſentia: ſ̄bditi obediẽtia: ⁊ ordinaria
poteſtas. Debet ĝ p̄mo deſcendere ſic̃ nauta qñ ancho
ra in fundo mar' arreſtata eſt: vt cãni videat ipedimẽ-
ti: ⁊ nauẽ liberet a piculo. Et ſicut medic⁹ ad infirmũ
pulſum tãgẽdo: ⁊ infirmitatẽ examinãdo: vt de illo ve
rificet̃ qd̔ dictũ eſt de angelo: q̇ deſcẽdebat ⁊ mouebat̃
aq̃: ⁊ ſanabat̃ vn⁹. Joan. v. Prela[illegible] nãq̃ȝ ⁊ viſitator q̇
Deſcẽſus angeli cũq̃ȝ angelus eſſe debet: ⁊ quiſcu[illegible]ȝ ad viſitatiõis ad
iutoriũ vocat⁹: ⁊ qui viſitationi interſunt: ꝓpter duo.
Primo q2 ſicut angel⁹ carnẽ ⁊ oſſa non habet. Ita nec
tales carnales eſſe debent: nec ſ̄m carnẽ viuãt: nec ami
cis carnalib9 parcãt: nec malos ſupportent: ſic̃ oſſa por-
tãt carnẽ: ⁊ tũc aquã bonoꝝ verboꝝ ⁊ ꝯſcientiarũ mo
nẽdo poterũt ſubditũ ſanare: ⁊ illud facere qd̔ tenent̃:
ad qd̔ ⁊ deſcẽdũt ſic̃ eis incũbit. Exẽplo Symonis ſũ-
mi ſacerdotis: de quo hr̃. j. Machab. xvj. Simõ aũt p
ambulãs ciuitates q̃ erãt in regione iudee: ⁊ ſollicitudi
nẽ eaꝝ gerẽs: deſcẽdit in Hierico: ſupple vt videret ꝙ
oĩa ibi bñ ſe haberẽt. Sȝ heu ſic̃ ille Simõ q̇ locũ gere
bat põtificis fuit decept⁹ p Ptholomeũ filium Abobi
cũ armat': q̇ de q̊ ſtatim ſequit̃: ꝙ fecit deceptionẽ ma-
gnã in iſrl'. Ita nũc p̄lati ⁊ viſitatores decipiunt̃ p fal-
ſos hoĩes armis malicie: ⁊ male ꝯuentiõis fil' ꝯfedera-
tos: ⁊ q̃ſi armatos: quoꝝ de⁹ ꝯfringet arma ⁊ ſcuta cõ
31 buret igni. ¶ Secundo q2 ſicut angel⁹ malo nõ ducit̃
ꝯſilio. Ita nec p̄lat⁹ vel viſitator: vel q̇cunq̃ȝ ad viſita
tionẽ ꝓ veritate dicenda: veniens duci deberet. Sed
heu frequẽter ꝯtingit: ꝙ ſicut dñi tp̄ales minus ſcioli
vno ꝯſiliario: ſiue miniſtro aliquo q̇cq̇d dño a bonis
⁊ ſapientib9 ꝓ regiminis ſui ⁊ reipublice vtilitate: ꝯtra
ꝯſcientiã illius doctoris ꝯſultum fuerit: ille in camera
tp̄e deſtruet expectato. Ita quãdoq̃ȝ p̄lati ⁊ alij viſita-
tores viſitãtes: multa audiunt corrigenda ⁊ accuſata ⁊
coꝝ correctiõe faciẽda: ſapiẽtum requirũt ꝯſilium: ſed
veniet ꝯſci⁹ ip̄e ſibi: q̇ ſe culpabilẽ ⁊ delatum: ſimulq̃ȝ
morẽ ⁊ cupiditatẽ p̄lati vel talis doctoris ⁊ ꝯſiliarij in
telligit: ⁊ ſecreti⁹ in camera locutur⁹: aliq̇d ponit in p̄-
lati manu: vel illius conſiliarij nullo ſciente niſi deo ⁊
diabolo ⁊ falſo p̄lato: ⁊ conſiliario: ⁊ iniquo ſubdito: ⁊
quicq̇d circa correctionẽ faciendũ fuerat mutabit: ⁊ ſi
poſtea de eius correctiõe corã p̄lato illo vel dicto conſi
liario: de predicti peccatoris correctiõe fiat mentio: ſta-
tim ip̄m excuſando reſpondebit. Ha. per deũ bon⁹ eſt
multa mendacia contra bonos volant. Ecce quõ iuſti
ficat impiũ ꝓ muneribus. Eſa. v. Ubi v̔o de aliquo fit
mentio: qui nihil dat: vel eis multũ applaudit: vl' adu
lat̃: qñ non ſentit ſe in caſu in quo eis multum indiget
ip̄m deprauãt tanq̃ȝ durũ ⁊ parcũ: nec in iuſticia ſua fa
uent. Et h̔ eſt qd̔ ſequit̃ Eſa. v. Et iuſticiã iuſti auferũt
ab eo. ¶ Quoꝝ piculũ in hoc apparet ꝙ ſũt homicide 32
non natoꝝ: ꝙ frequẽter eſt graui⁹ q̃ȝ homicidiũ nato-
rũ: q2 renati occiſi ſaluari pñt: qd̔ non pñt nõ renati oc
ciſi. Pro tanto aũt ille qui correctionẽ peccatoꝝ vl' pu-
nitionem: vel viſitationẽ ꝓpter munera: fauores vel ti
mores vel negligẽtias ad debitũ nõ ducit finẽ: vel q̇ h̔
fieri facit vel ꝓcurat auxilio: conſilio: vel fauore: homi
cida dicit̃: non pfecte natoꝝ: quia ſi pfecta peccatorum
correctio ſit noua eius ſp̄ualis natiuitas: ſicut patet p
modum loquẽdi ſaluatoris noſtri dicentis. Niſi q̇s re
natus fuerit ⁊c̃. Et Pauli dicẽtis. Filioli q̊s iterũ par-
turio: ꝓpter quã parturionẽ vocant̃ alibi q̃ſi mõ geni-
ti: ſequit̃: ꝙ qñ incipit corrigi: incipit ſp̄ualiter naſci: ĝ
qui illã impedit aborſum fetus aĩati ꝓcurat. De quo
cõquerit̃ Eſa. xxxvij. Venerunt filij ad partũ: ⁊ viri⁹
nõ erat pariendi. Sunt inſup peſſimi infirmoꝝ cuſto-
des: qui ſp̄ualẽ impediũt ſudorẽ: p quẽ infirm⁹ poſſet
ſanari: ⁊ p quoꝝ impedimentũ infirm⁹ morit̃. Horũ
ĝ ꝯditionẽ ad prioꝝ iuſtoꝝ ꝯditionẽ. Eſaias cõparãs
dicit. Juſticia habitauit in ea: nunc autẽ homicide. Et
ſubiungit: dicẽs. Oẽs diligunt munera: ſequunt̃ retri
butiões. Eſa. j. Iſti nõ deſcẽdunt ſic̃ angel⁹ ad vnius
ſanatiõem: ȝ ſicut demones ad multoꝝ pditionem: de
quib9 quãdoq̃ȝ dicet̃ illud Baruch. iij. Ad inferos de
ſcenderunt. Non ſic ille qui dicere põt illud. Exod. iij.
Deſcendi vt liberarẽ eũ. Ad hoc inq̃ȝ deſcẽdi in hortũ
meũ: vt ſalu[illegible] ⁊ vt herbas nociuas expellã: ⁊ arbores
florere ⁊ fructificare faciã: q2 ad hoc ꝙ iſta fiãt: neceſſa-
riũ eſt ꝙ prius nociua auellant̃: ⁊ terra cordiũ euertat̃
diſponat̃ ⁊ renouet̃: ſicut ptȝ ex p̄cepto dei Hiere. iiij.
Nouate in q̇t nobis nouale: ⁊ nolite ſerere int̃ ſpinas.
¶ Ad iſti⁹ v̔o terre diſpoſitionẽ neceſſariũ eſt aratrũ 33
lingue: per quã fiat ſp̄ualis terre aratio. i. veritat' oſtẽ
ſio ⁊ recognitio: q̃ ideo vocat̃ aratio: q2 poſt terre foſſio-
nem vel euerſionẽ: qd̔ prius fuerat abſconditũ oſtendi
tur. Ita in ꝓpoſito. Ad quẽcunq̃ȝ ĝ illud ꝓpheticũ pti
net p̄ceptum. Ezech. viij. Fili hoĩs fode parietẽ: ⁊ cum
pfodiſſem parietẽ apparuit oſtiũ vnum: ⁊ dixit ad me.
Ingredere: ⁊ vide abominationes peſſimas: quas iſti
faciunt: ⁊ ingreſſus vidi: ⁊ ecce om̃is ſimilitudo repti-
liũ ⁊ aĩaliũ abominatio: ⁊ vniuerſa idola dom⁹ iſrl' de
picta erãt in pariete in circuitu per totũ. Iſtud ſi ĝ dili
gẽter impleueritis p̄ceptũ: ex corde facta vĩa: ⁊ vicino
rum pſcrutando: multa inuenietis opera venenoſa et
brutalia: per que reptilib⁹: id eſt ſerpentini generis ver
mib9 ⁊ aĩalib9: hoĩes in factis ſuis aſſilant̃: q̃ oportet p
vĩam oſtij opationẽ. i. apertã oſtenſionẽ denudari: ⁊ d̄
horto dominico expelli: ne illũ deturpẽt: hoc em̄ faciẽ-
tes: quilibet vĩm dicere põt illd̔ Eſa. xlj. Ponã deſertũ
ei⁹ q̃ſi delitias: ⁊ ſolitudinẽ ei⁹ q̃ſi hortũ dñi inuenieť
in ea grãrũactio ⁊ vox laudis. ¶ Ad hoc aũt ꝙ hort⁹ 34
dñi ſeu vinea ſic diſponat̃: oportet ꝙ p̄lat⁹ p̄cipue ⁊ q̇ *Vinea domini*
libet ad viſitationẽ ptinens p̄ceptũ illud impleat pro-
pheticum: quo dicit̃. Vide ⁊ viſita vineã iſtam: in pſ.
lxxix. vbi tria icludit viſitatiõi neceſſaria. Diſcretionẽ
vide: executionẽ viſita: ſubiectionẽ vineã iſtã tibi ſ̄bie-
ctã: ⁊ non alienã. Vel aliter. Primo debet inueſtigare
viſita. Secundo conſiliare vide. Tertio ſñiam ꝓferre
iſtam ſcȝ iuſtam. Prima duo ſcȝ diſcretio ⁊ executio ſe
tenent ex parte viſitatorũ. Tertiũ ex pte ſubiectorum.

Primū ſcȝ oculū ſeu viſum diſcretōis: tria impediūnt
puluis vicȝ cupiditatis: duplex in vidēdo mediū: ⁊ ni
mia obiecti approximatio vel elōgatio. Qtū ad pmū:
ſicut ocul⁹ corꝑalis puluere. Ita ſpūalis munere exce-
cat. Et ſicut ignis viſum impedit qñ inter viſum ⁊ vi
ſibile interponit. Ita cupiditas in illis quibꝫ ſuperceci
dit ignis ⁊ nō viderūt ſolē: in ps. Nūc puluerē excutit
Bonifaci⁹ papa. in. vj. Decretalium. ti. de cēſib. c. ro
mana: ordinās de ꝑlatis viſitantibꝫ: ſub eo q̄ ſequit̄ te
nore. Procurationes aūt recipiat ſcḋm ꝙ eſt in canonibꝫ
cōſtitutū nullā tñ pecuniā ipe vel aliqs de ſua familia
occaſione alicuius officij aut ꝯſuetudinis ſeu quolibet
alio modo eoꝝ noīe ſed in victualibꝫ expēſas tm̄ recipi
at moderatas. Caueat inſuꝑ ne ipe vel quiſꝗ ſuoꝝ ali
qd mun⁹ qdcūqꝫ ſit ⁊ qualitercūqꝫ offerat̄ ꝯſumat re-
cipe: vt nō que ſua ſunt videat̄ q̄rere ſed que chriſti qd
ſi fuerit ꝯ ꝯſumptū recipiens maledictionē incurrat: a
qua nunꝗ niſi duplū reſtituat liberet̄. Volum⁹ eñ in
his fraudē qualibet penit⁹ euitari. Hāc aūt viſitandi
formā ab vniuerſis etiā epīs alijſqꝫ ꝑlatꝭ ordinario iu
re ſuos ſubiectos viſitātibꝫ plene obſeruari ꝑcipimus
ſaluis ſuꝑ hoc rōnabilibꝫ ⁊ approꝑatis religioſoꝝ cō
ſuetudinibꝫ ⁊ regularibꝫ inſtitutis. Tali ḡ collirio in-
35 unge oculos tuos. ¶ Secundū ꝙ vicȝ viſum impedit
duplex mediū ptȝ ꝑ exemplū ḋ baculo recto qui viſus
ꝑ mediū aeris ⁊ aque videt̄ curu⁹ ⁊ obliquus qꝛ licet
ad ipius viſionē vnū debitū cōcurrat mediū aer vicȝ
aliud tamē non debitū ꝯcurrēs aqua vicȝ ipius viſio-
nē impedit. Sic in ꝓpoſito: debitū mediū vidēdi veri-
tatē in agendis ⁊ iudicādis: eſt ratio ſeu lex dei: ⁊ oīs
alia lex ab ea lumen recipit ſicut planete ⁊ alie ſtelle lu-
men recipiunt a ſole vt ab ipſa tanꝗ ab recta cauſa re-
gulent̄ ⁊ ordinent̄. Lex aūt male intellecta vel ad ma-
lū ducta ⁊ ſubtilibꝫ ⁊ malicioſis cautelis mixta eſt me-
diū deordinatū qd cauſam rectam curuat iudiciumqꝫ
ꝑuertit ⁊ eqtatē. Per illā nāqꝫ dicūt malū bonū ⁊ bo-
nū malū. Eſa. v. Si vis recte ḡ iudicare vel viſitare au
fer illud mediū deordinatū vt de te dici poſſit illḋ: ps.
36 Equitatē vidit vult⁹ eius ſic ptȝ. J. xiij. 2. ¶ Tertio ꝙ
vicȝ nimia obiecti approximatio vel elōgatio viſuȝ im
pedit q̄tidiano ptȝ experimēto. Sic in ꝓpoſito ſpūaliter
qꝛ qñ qs alicui nimis approximat ꝑ carnalē ſeu aliā in
ordinatā affectionē vel qñ nimis ab eo elongat̄ ꝑ odiū
vel malā voluntatē nunꝗ talē bene videbit nec viſita
bit nec iudicabit. Sicꝫ ḡ a vaccis q̄ debuerūt portare iu
gū ⁊ arcā dñi. j. Regū. vj. excludebant̄ vituli. Ita ab
his qbꝫ incūbit portare iugū dñi ⁊ arcā ſupportare ec-
cleſie ꝑ viſitationē ſuā in q̄ debet eſſe virga Aaron: id
eſt diſciplina correctiōis ⁊ lex veritatis: ⁊ māna man-
ſuetudinis neceſſe eſt vt vituli excludant̄ carnalitatis:
ꝯſanguinitatis ⁊ inordinati amoris. Alit̄ nanqꝫ vineā
Naboth. iij. Regū. xxj. transferūt ⁊ trāſferri ꝑmittunt
in hortū olerū dū ſubditos ſcḋm ſuas carnalitates viue
re ꝑmittāt. Vineā nāqꝫ trāſferri hortū oleruȝ eſt ſtatū
bonū vel ꝑſonā q̄ bona eſſe deberet trāſferre ad carna
litatē. Sicꝫ inſuꝑ volēs aliū in luto iacentē erigere ⁊ mū
dare neceſſe hꝫ ei ꝑ amorē ⁊ cōpaſſionē appropinq̄re et
inclinari manūqꝫ ei ipm̄ auxiliādo porrigere exemplo
dei q̄ ait Exo. iij. Vidi afflictionē ppl'i mei ⁊ deſcēdi vt
37 liberē eū. ¶ De ſecundo ꝑceptū habet̄. j. Regū. xvij.
Fratres tuos viſitabis. Et nota cām bonā q̄re viſitare
dñt. A. xj. 1. Illa ḡ de cā viſitabit pctā eoꝝ Hiere. xiiij
Nō parcēdo ne eos offendāt q̄ licet mō grauetur de h
ꝙ viſitat̄: grauı⁹ tñ dolebūt in fine ſi nō viſitet̄ qñ dā
nū ſuū dephēdūt ſic ptȝ de illo cui⁹ veſtis cōburebat
A. xxvj. 34. Nūc igit̄ viſitanda eſt vinea: qꝛ viſitatio
ſua venit Michee. vij. De tertio Math. xxj. Vade ho
die opare in vineā meā. Hoīes eñ ꝑ tāto vinee cōpa-
rari pñt: qꝛ ſic vinea nō fructificās ad nihil valet niſi
ad ignē. Ita nec hoīes niſi fructū faciāt bonoꝝ operū:
ad nihil valēt niſi ad ignē inferni. Iſtā ḡ vineā vt me-
lius fructificet vobꝫ amputare incūbit. Ad h ergo ite ⁊
vos in vineā Math. xx. Ad illos aūt ꝑceptū illḋ de vi
nee cultura dirigit̄ ḋ qbꝫ myſtice dr̄. iij. Regꝭ. xx. Mit
tā ſeruos meos ad te ⁊ ſcrutabunt̄ domū tuā ⁊ domū
ſeruoꝝ tuoꝝ. Que q̄dē vba licet ad lrām ſint ipi⁹ Be-
nadab ꝑmittentis ꝙ ſeruos ſuos mitteret ad domum
Achab. Moralit̄ tñ expoſita ⁊ intellecta pñt eſſe vba
ipi⁹ dei mittētis ꝑlatū ad viſitandū ſubditos ſuos vl'
vba cuiuſcūqꝫ ꝑlati ſupioris vel iudicis mittētis infe
riores viſitatores vel iudices ſcribentiſqꝫ vel dicentis
Mittā ⁊c. Que q̄dē auctoritas ſic intellecta tria oſten
dit. Prīo viſitātiū ⁊ vocatoꝝ ad viſitationē ꝑ veritatꝭ
oſtēſione excellētē oſtēdit auctoritatē in h ꝙ a deo mit-
tunt̄ q̄ dicit. Mittā. Secūdo coꝝ diligētē exp̄mit ꝓbi-
tatē qꝛ diligēter ſcrutabunt̄. Tertio ſubditoꝝ q̄ viſitā
tur ꝑficiētē ꝯcludit vtilitatē qꝛ ad h viſitāt̄ vt viſitan
tes purgēt domū. i. ꝯſciam ſeruoꝝ. i. ſubditoꝝ ¶ Qtū 38
ad pmū in h viſitātiū ⁊ in viſitatiōe iuuātiū oſtendit̄
auctas qꝛ ab illo mittunt̄ q̄ miſit ſeruū ſuū hora cene
dicere inuitatꝭ vt venirēt Lu. xiiij. Ex q̄ apte oſtendit̄
ꝙ illoꝝ auctas cōmiſſio ⁊ officiū eſt ppl'm ꝑpare ⁊ vo
care ad dei cenā ⁊ nō colligē pecuniā. Taliū eñ picu-
lū ptȝ. iij. Regꝭ. xx. ꝑ h ꝙ ad Achab q̄ receptꝭ poſſeſſio
nibꝫ ſeu muneribꝫ a Benadab eū abire ꝑmiſit dicitur
Quia dimiſiſti vi[rum] dignū morte. erit aīa tua ꝓ aīa illi⁹
Idē piculū ptȝ. ij. [M]achab. x. de occiſis a Juda ma-
chabeo qꝛ dimiſerūt q̄ſdā malos obſeſſos ꝑ muneribꝫ
abire īpunitos. Itē Gai⁹ impator ꝑcepit illuȝ mori q̄
receptis a iudeis muneribꝫ ſtatuā ſuā in tēplo non po-
ſuit in Hierl'm eo ꝙ pl⁹ iudeoꝝ dilexit munera q̄ꝫ im
peratorꝭ ꝑcepta. Hoꝝ ḡ exēplo caueāt viſitātes ⁊ i vi
ſitatiōe iuuātes q̄ ſpecialit̄ a deo miſſi exp̄munt̄ vt fru
ctū faciāt aīaꝝ. Math. xxj. Miſit inq̄t ſeruos ſuos ad
agricolas ⁊c. ¶ Pro ſecūdo pōt q̄libet ad viſitationē 39
ptinēs dicere illud Soph. j. Scrutabor Hierl'm in lu
cernis. In q̄ auctoritate ꝓpha illoꝝ oſtēdit diligētiā q̄
ad duo. Prīo q̄tū ad viſitatiōis materiā. i. pctā de qbꝫ
fit viſitatio docēs ꝙ diligēter illa ſcrutent̄ nihil dimit-
tētes ſ oīa inq̄rētes dicētes Scrutabor ⁊c. Scḋo q̄-
tū ad viſitantiū ⁊ accuſantiū intētionem ⁊ affectū do-
cens ꝙ vtrobiqꝫ intentionem habeant lucerna diſcre-
tionis illuſtratam ⁊ charitatiua ſeu paterna affectione
informatū: ⁊ tūc eritis lucerna pedibꝫ: in ps. ad dirigē-
dā ⁊ illuſtrandā ⁊ ad mundandā domū tuā. i. ꝯſcien-
tias ꝓprias ⁊ domū ſeruoꝝ tuoꝝ. i. ꝯſcias ſubditoꝝ ⁊ vi
cinoꝝ vīoꝝ facientes ꝙ pax ſit huic domui. Math. x.
Sed iſti⁹ correctiōis emūdatiōis illuminatiōis ⁊ pa-
cis tria ſunt impedimenta. Quoꝝ primū eſt culpe ſim
pliciter occultatio ⁊ negatio. Secūdū eſt in reſpōſione
culparum palliatio falſatio coloratio ſeu tergiuerſatio
Tertiū eſt praue ꝯcordie ſeu ſocietatis ꝯglutinatio ⁊ cō
ſpiratio ¶ Primū ptȝ qꝛ cū pctm̄ ſit morbꝫ ſpūalis pla 40
tus vō viſitās ſit medic⁹ cū culpa abſcondit̄ medicus
ſcrutans deluditur ⁊ decipitur. Tales ergo qui liben-
ter culpas ſuas occultāt ꝑ Rachelē ſignificant̄ Geñ.
xxxj. que idola abſcōdit ſuꝑ ſtramēta Laban vō delu-
ſus viſitātes oſtēdit ſicut euidentia docet hiſtorie. Si-
gnificant̄ etiaȝ ꝑ ſacerdotes Belis. Dañ. xiiij. q̄ facta
ſua mala occultabāt. Sꝫ viſitās ſilitudinem hīe debet
Danielis: qꝛ ſic Daniel circa operū illoꝝ denudationē
caute ꝓceſſit ⁊ ꝑ cineres q̄s i tēplo aſportatos cribrauit

ad veritatē deuenit. Jta neceſſe eſt ꝙ viſitātes caute et
diligēter inquirēt ⁊ ꝑ hoīes in tēplo ꝯgregatos q̄ ꝑ ci-
neres nō ſolū ſignificant̄: ſed veraciꝰ oſtendunt: quia
oēs hoīes terra ⁊ cinis Eccl.x. ad veritatē neceſſe eſt ꝙ
deueniāt. Sed ad hoc neceſſariū eſt ꝙ hoīes illi cinerꝫ
illoꝝ ſequant̄ ꝯditionē ⁊ veritatē: qꝛ ſicut illi de pedū
veſtigijs ſiue impreſſioībꝫ non mētiebant̄: ſed oīm pe
dū oſtenderūt formā ⁊ quātitatē: qꝛ maioris pedis ma
iorē oſtenderūt formā: ⁊ minoris minorē. Jta neceſſe
eſt ꝙ iſti ſe habeāt circa oſtenſionē maloꝝ hoīm: ita vi-
delicet ꝙ tā magni ꝙ̄ parui oñdāt delictū: ⁊ veracit̄ ⁊
humiliter ꝑlato viſitāti obediāt: qꝛ cuilibet illoꝝ Job
xiij. loquit̄: vel loq̄ pōt: dicens. Quātas habeo iniq̄ta-
tes ⁊ pctā: ſupple in ſubditis meis: oſtēde mihi: ſic os
medico infirmitatē oſtēdit pedis: vel digiti putridi: et
ſi meliꝰ eſſe nō pōt: rogat vt cōburat̄ vel ꝑſcindatur.
Sic vos: vt de vobis verificet̄ illud. ps̄. Oſtēdiſti po-
pulo tuo dura: ſciētes ꝙ meliꝰ eſt ꝙ̄ hic dura ad tp̄s ꝙ̄
alibi ſine fine ſuſtineāt. Et ꝙ pulchriꝰ eſt ꝙ hic corā
paucis eoꝝ oſtendant̄ deformitates: ꝙ alibi corā toto
mūdo: qn̄ deꝰ de eis verbū ſuū implebit qd̄ dic̄ Nauū
iij. Oſtende gentibꝫ nuditatē tuā. Si vo ſic oſtendere
nolueritꝭ: oſtēdet vobis deꝰ dānationē viā: de qua
Apocal. xvij. Ueni ⁊ oſtendā tibi dānationē tuā. Si
vo nude ⁊ apte ⁊ iuſte oſtēderitis oſtendet vobis deus
mercedē eternā: qn̄ de q̄libet vīm verificat̄ illd̄ Sap.
x. Juſtū deduxit dn̄s ꝑ vias rectas ⁊ oſtēdit illi regnū
41 dei. ¶ Qūtū ad ſecundū impedimentū eſt aduertendū
ꝙ illi q̄ cū ꝑmis culpas ſuas omnino occultare nō pn̄t:
vt ſic iudiciū euadāt correctiōis: illas palliāt ⁊ colora
re nitunt̄: ſicut pꝫ de vſurarijs qui vendētes boues:
dicūt ꝙ pn̄t tātū recipe in termino ſolutiōis vltra ve-
rum valorē q̄ntū in termino venditiōis valuerūt: ꝓ
quāto ad terminū illū locaſſent ⁊ ſic alienū bouē locāt
ſed certe in iudicio vel aliq̄ illoꝝ ſubtracto apparebit:
ꝙ fuit cupiditas ⁊ vſura ⁊ ſic de alijs mercatoribꝫ: di-
centibꝫ ꝙ pn̄t tantū recipe quantū cū pecunia illa inte
rim lucrari potuiſſent: de qbꝫ loq̄t ſacra ſcriptura: vel
potiꝰ ſpūſſctūs in ſacra ſcriptura Eſa. xxxiiij. dicens.
Hericiꝰ Ibi habuit foueā hericiꝰ ⁊ enutriuit catulos ⁊ fouit in
vmbra eiꝰ. Quā auctoritatē ptractās btūs Gregorius
in paſtorali. c. xij: ſentētialit̄ dicit: in herītij noīe impu-
re mētis duplicitas ſeſe defendētis deſignat̄: qꝛ anteq̄ꝫ
capiat̄ pedes cernunt̄ ⁊ caput: ſꝫ mox vt apprehēſus ſe-
metipm̄ in ſperā colligit pedes introrſus ſubtrahit ca-
put abſcōdit. Sic ꝑlatꝰ vel viſitator vel q̄ſcūqꝫ pecca-
toꝝ corrector pedes hericij vidit dū mala ſubditoꝝ au
dit vel vidit veſtigia ſꝫ dū eū dep̄hēdere nitit̄ in ſperā
colligit̄: ⁊ ꝑlatꝰ tergiuerſatiōe praue defenſiōis illeſus
totā p̄iter ignorat qd̄ ſe ſcire credit. Volētes qꝫ eos cape
ad modū hericij ꝯtumelie vel detractionis aculeis pū-
gunt. Quoꝝ factum Marci. xij. ſignificat̄: vbi ſeruos
miſſos ad agricolas alios ꝯtumelijs affecerūt: alios oc
42 ciderūt. Nota. F.j.30. ¶ Tertiū impedimentū malo-
rū: vicꝫ ꝯcordia qui qn̄ culpas nec celare pn̄t nec pallia
re: malicioſa ꝯfederatiōe ſe defendūt. Hi ꝑ leuiathā ſi-
gnificant̄: ad corpuſqꝫ eiꝰ ptinet: de quo Job. xl. ⁊ xlj.
Corpꝰ inq̄t eiꝰ q̄ſi ſcuta fuſilia ⁊ cōpacta ſquamis ſe
ꝑmētibꝫ: vna vni ꝯiungit̄: ⁊ nec quidē ſpiraculū ince-
dit ꝑ eas vni alteri adheret: ⁊ tenentes ſe nequaq̄ ſepa
bunt̄. Cuius auctoritatis expoſitionē nota ſcḋm beatū
Gregoriū. F.j.10. Hec maloꝝ ꝯfederatio eſt: ſicut ſpi-
narū connexio: ⁊ ideo ſic eis miniſtrabit̄: de qbꝫ Nauū
j. Sicut ſpine ſeinuicem complectunt̄ ſic conuiuiū eo-
rum pariter potantiū: conſumet̄ quaſi ſtipula ariditā
te plena. De hac maloꝝ amicitia loquit̄ Augꝰ. in epl'a
ad Macedoniū: dicēs. A chriſto manat vera amicitia
nō tentationibꝫ ꝑſanda cōmotiōis ſꝫ gratuito amore
Amāt ſeinuicē mali: ſꝫ amor ille oīm carcere durior eſt
⁊ peior ꝙ̄ diſcordia: nemo eñ vacit eſſe amicꝰ dr̄ hoīs
niſi ſit amicꝰ veritatꝭ. De illoꝝ vo pena nota. F.j.14.
His ḡ tribꝫ impedimētꝭ amotꝭ: ſcrutare ⁊ vide Joan.
vij. ꝙ habitatio dei ſit munda.
¶ Quia vo deꝰ nō ſolū in ſecularibꝫ ſꝫ etiā i religioſis Ar.iij.
habitare dignat̄ poſt ſcrutationē ⁊ viſitationē domus 43
dei in ſecularibꝫ vidēda eſt etiā in religioſis: ad quam
ꝑlatꝰ mentē ad viſitādū dirigēs: dicē pōt illud Jone
ij. Uidebo tēplū ſctm̄ tuū. Clamor iſte fuit Jone cla- Templū
mātis de vētre ceti. Pro q̄ eſt ſciendū ꝙ venter ceti ca-
pitulo tā religioſoꝝ aſſimulat̄: qꝛ ſicut Jonas q̄ ex ven
trē eiꝰ ꝑiclitabat̄ in vētre a ꝑicul' ꝑſeruabat̄. Sic illi q̄
ex clauſtrū varijs tentationibꝫ ⁊ occaſionibꝫ q̄ſi mar'
vndis ꝑiclitant̄: in capitulo a ꝑiculis ill' mundari: cu-
ſtodiri ⁊ ſanari debent. Ad hoc nanqꝫ capitulū: ⁊ ſpe-
cialiter tp̄e viſitationis intrare debent: vt a ſpūalibꝫ pe
riculis mūdent̄ ⁊ in poſterū cuſtodiant̄. Qd̄ ḡ Jonas
dixit in vētre ceti pōt ꝯgrue dicere ꝑlatꝰ viſitās vl' aliꝰ
in eiꝰ noīe ⁊ ꝑſona. Uidebo templū ſctm̄ tuū. Que q̄
dem auctoritas oīa oſtēdit que ad viſitationē requi-
runtur. Ad viſitationē nanqꝫ ſicut ad quodcunqꝫ opꝰ
bonū quatuor cauſe requirunt̄: ſcꝫ efficiēs: materialis
formalis: ⁊ finalis: q̄ quidē q̄tuor in ꝑdicta exp̄munt̄
auc̄te. Efficiēs nāqꝫ eſſe oſtēdit̄ ille q̄ dic̄: videbo. Ma
terialē vo oñdit dicēs: tuū. Et formalē exp̄mit dicens
tēplū. Finalem ſctm̄. Oſtēdit ḡ ꝑ actꝰ virtutꝭ: videbo
vos ⁊ gaudebit cor vr̄m. Secūdo ſtatꝰ tnꝰ in h̄ ꝙ dic̄
tuū: qꝛ thronꝰ tuꝰ erit firmꝰ iugit̄. ij. Regū. vij. Ter-
tio locꝰ ſalutis: tēplū. j. Cor. iij. Tēplū dei ſctm̄ eſt qd̄
eſtꝭ vos. Quarto finis opis ꝙ totū ſit ſctm̄. Eſaie. vj.
Sanctꝰ ſcꝫ in corde: ſanctꝰ in ore: ſanctꝰ in ope. ¶ Ra- 44
tione primi eſt aduertendū: ꝙ ſicut in vidente ad hoc
ꝙ actus eiꝰ ſit rectꝰ ⁊ virtuoſus tria requirunt̄. Primo
inſtrumētū ſanū. Secūdo mediū clarū. Tertio obie-
ctū ꝓportionatū. Jta in viſitante ⁊ accuſante requirit̄
Primo non ſolū oculꝰ. i. intētio ſana ⁊ iuſta: ꝙ vicꝫ nō
viſitent corrigāt vel accuſant ꝓpter odiū vel vindictā
ſicut cōiter faciūt: qꝛ vix familiarē vl' ſpecialē accuſant
ſicut in ꝑmitiuo ordine in quo ꝑ accuſationes ⁊ viſum
correctiōis aīarū cognoſcebant̄ ſpeciales. Sꝫ heu mō
non ſpeciales: ſed inimici ⁊ ꝑſecutores a malis reputā
tur q̄ aīas corrigere ꝑ accuſatiōes nitunt̄: ſꝫ tn̄ ꝓpt̄ hoc
fratrē: vel amicꝰ amicū perire ꝑmittere nō debet. Req̄
rit̄ inſup ſecūdo ꝙ ip̄i in ſe ſint ſani ⁊ mundi quia alit
malos non accuſabunt nec audacter corrigent: qꝛ cōi-
ter vicioſus aliū non nititur corrigere: qui eodem vi-
cio laborat ne ei improperet̄ ꝙ feſtucā de oculo fr'is ex
hat ⁊ trabē in oculo ꝓprio nō videat ⁊ ne ei dicat̄ Me
dice cura teipſ. Primo ḡ videte voſmetipſos. ij Joā. c.
vnico. Secundo requirit̄ mediū clarū in vidente: hoc
manifeſtū eſt ⁊ in viſitante ⁊ accuſante neceſſariū eſſe
ſupponitur ꝙ videlicet primo inter iudicem viſitantē
⁊ ſubditum viſitatum ſit quaſi medium iudicium re-
ctum ad hoc ꝙ ſit iuſta ſententie probatio. ¶ Hec au- 45
tem fieri non poſſunt ſine accuſatiōe ⁊ diligenti exami
natiōe: ergo ſententie probationem iuſtam ⁊ veracem
delationē ſeu accuſationem: quaſi medium cōgruum
inter accuſantē ⁊ iudicē p̄cedere eſt neceſſe. Cuiꝰ q̄dē
accuſatiōis modus ⁊ forma a ſaluatore nr̄o chriſto in
euangelio determinatur Math. xviij. vbi docet̄ ⁊ p̄ci-
pit̄: ꝙ ſi peccauerit in te frat̄ tuꝰ. i. te ſolo ſciēte: de quo
nec fama laborat: vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ip̄m ſolū
Si te audierit non dicas prelato: vt prelato: ſed vt vi-

cario chriſti: vt ꝓuideat ordinis boneſtati: q̄ eū nō pu-
niat penis poſitis: nec priuatis: niſi forte ad talē locū:
in quo pctm̄ ſecure accedere nō poſſit: tūc tāto illo ꝓue-
tur acceſſu. Si aūt te nō audierit. i. ſi recidiuauerit: ad-
bibe tecū vnum vel duos. i. dic ꝑlato vt ꝑlato: ⁊ ſi ipſe
noluerit: alicui qui ꝓdeſſe poſſit ⁊ nō obeſſe: q̄ tn̄ eum
nō puniat penis poſitiuis ⁊ priuatiuis: q̄ eū diffama-
re poſſent: ſicut ꝓuatione ab officio vel actu: ſed penis
cōibꝯ bonis ⁊ malis: ſicut ammonitiōe tanta ad aliū
locū. Si aūt te ſolo ſciente certitudinaliter factū ſit pec-
catū: ita ꝙ tu ſolꝰ ſcias te peccaſſe: vel ſcias aliū peccaſ-
ſe: ⁊ cū hoc alij tecū ꝯiecturationē habent de pctō tali:
q2 fama laborat de te: vel illo: iā teneris illud ꝑlato di-
cere: vt puniaris: qn̄ de hoc inq̄s: nec tn̄ te vel ipm̄ pro-
dis: ſed fama pctm̄ ꝓdit: ⁊ eſt q̄ſi teſtis illud ꝓbās. In
quo caſu ſicut iudices eccl'iaſtici hoīes ponūt ad iura-
mentū de veritate dicēda. Ita iudices religioſoꝝ tales
ponere pn̄t ad q̄ſtiones ⁊ excōicare: niſi verū fateant̄.
Nec debet in bis caſibꝯ ſpecialiter vbi periculū vl' cor-
ruptio imminet cōitatis timere vt celet: ꝙ extra ꝯfeſſio-
nē ſub ſigillo cōmittit̄ ſecreti vel ꝯfeſſionis qn̄ delictū
non ꝯfitet̄ ꝓpriū ſed alienū vel ſuū: non tn̄ ꝯfitens vel
penitens: ſed vt aliū ad peccatū inducat ſub ſigillo cō-
feſſionis ſuū vel alienū reuelat delictū: q2 ſm̄ ſanctum
Thomā: ſigillū ꝯfeſſionis non debet eſſe vinculū ini-
quitatis. Sic ḡ videte regiones q2 albeſcūt ad meſſem
Ioā. iiij. Sed heu meſſis multa: operarij aūt pauci: qui
ſic ꝓcedunt ⁊ operant̄. Tertio requirit̄ obiectū ꝓportio-
natū: de quo hr̄. ſ. e. c. 36. Qui eñ culpā abſcōdūt: ob-
iectū nimis elongant ne videat̄: q̄ v̄o illā palliāt q̄ſi de
nocte facta ſua ⁊ merces ſuas oſtendunt qn̄ videri nō
pn̄t. Vos aūt nō ſic: ſ3 exemplo chriſti tanq̄ȝ diſcipuli
oſtēdite facta vr̄a apte: dicētes ꝑlato illud Luce. xxiiij.
Videte manꝰ meas ⁊ pedes meos: ⁊ videte ſine omni
palliatiōe: tergiuerſatiōe vel abſcōſione. Vide dn̄e et
46 ꝯſidera qm̄ facta ſum vilis. Tren̄. j. ¶ In q̄ oſtēdit̄ ſe-
cundū ꝓncipale materia vicȝ viſitatiōis: q̄ eſt pcti vti-
litas: ⁊ aīe ſpūalis infirmitas. Pro q̄ ſcire ꝯuenit: ꝙ ſic
in infirmitatibꝯ corꝑalibꝯ q̄ȝtū ad p̄ſens ꝑtinet ꝓpoſitū
q̄drupler inuenit̄ diuerſitas: oēs tn̄ ſuis modis corpꝰ
grauāt. Qn̄q3 nāq3 corpꝰ ꝑiculoſa grauat̄ paſſione: q̄
eſt q̄ſi diſpoſitio infirmitatē p̄cedēs ⁊ inducēs morta-
litatē: qn̄q3 lōgo grauat̄ languore: ſub q̄ mori meliꝰ vi-
det̄ ꝙ viuere: qn̄q3 mortali grauat̄ infirmitati: non tn̄
fetēti: nec extra apparenti. Qn̄q3 v̄o grauat̄ mortali in-
firmitate fetēti ⁊ extra apparēti. Et in oībꝯ iſtis caſibꝯ ⁊
infortunijs: ſtatū ſuum q̄ aliqd̄ ſentit p̄dictoꝝ: medico
diſcreto feſtinat reuelare Sic in infirmitatibꝯ ſpūalibꝯ
q̄ aīam grauāt ꝯſil'is q̄drupler īuenit̄ diuerſitas. Que-
dā nāq3 vicia ſunt ꝑiculoſa: q2 ſunt q̄ſi diſpoſitiōes ad
vicia mortalia: ſic familiaritates cū mal' vel ſuſpectis:
vel minꝰ boneſtis ꝑſonis: frequēter etiā collocutiones
cū mulieribꝯ: ocioſitates: curioſitates in geſtu vl' babi-
tu leuitates: ad diſcurrendū ꝓnitates: ⁊ hmōi. Quedā
v̄o ſunt vicia ꝑiculoſa q̄ ſunt paruipēſiones ſtatutoꝝ
⁊ obſeruātiarū regulariū: ad q̄ religioſa ꝑſona obligat̄
vltra p̄cepta decalogi: ad q̄ quilibet tenet̄ chriſtianus.
Et hec aīe infirmitas in nōnullis p̄dicto aſſil'at̄ lāguo-
ri: q2 nōnulli q̄ſi tota vita ſua illo languore tenent̄: q̄ li-
cet frequēter corripiant̄ ⁊ puniant̄ ⁊ emendā ꝓmittāt
parū tn̄ curāt q̄ties ꝯ̄ ſtatū ſuū: ⁊ regulā ⁊ ſuꝑioꝝ ordi-
natiōes cōmittāt: dūmō directe ꝯ̄ dei nō faciāt manda-
ta adulterādo vel bomicidiū ⁊ furtū cōmittēdo: ⁊ illō
viciū ⁊ lāguor in eis parū differt ab incorrigēte. Que-
dā v̄o vocant̄ vicia criminoſa: q̄ vicȝ directe ſunt ꝯ̄ ali-
qd̄ de decem p̄ceptis decalogi: ꝓuatim tn̄ ſine ſcādalo.
Quedā v̄o vocant̄ ſcandaloſa: q̄ vicȝ ſupra criminoſa
addūt infamiā: ſic plaga fetēs addit ſupra nō fetētē fe-
torē: ⁊ oēs iſtas paſſiōes infirmitates ſeu plagas neceſ-
ſe eſt medico oſtēdere aīarū. i. ꝑlato viſitāti: vt ipſe de
medicina ꝓuideat oportuna. Reuela ḡ ei eo mō q̄ reue-
lāda ſunt diſtincte ⁊ apte oīa ꝑiculoſa: ꝑnicioſa: crimi-
noſa ⁊ ſcādaloſa: ⁊ corā eo ab om̄i malicia laua cor tuū
Hiere. iiij. vt cor tuū fiat tēplū ſctm̄ dei: q̄ȝtū ad tria:
de q̄bꝯ babes. O. vj. 8. De q̄ etiā tēplo hr̄ Hiere. xxx.
Tēplū iux̄ ordinē ſuū fundabit̄. ¶ Circa cuiꝰ funda- 47
tionē edificationē ⁊ ꝯſummationē eo mō ꝓcedēdū eſt Templū
q̄ circa fundationē ⁊ edificationē ꝓcedet̄ templi mālis
Ad qd̄ q̄tuor reqrunt̄. Prio fundamēta. Secūdo ful-
cimēta. Tertio cooꝑimēta. Quarto ornamēta. Iuxta
quē modū p̄dicta auc̄tas de tēplo ſpūali intellecta: dic̄
Tēplū iux̄ ordinē ſuū ⁊c̄. Nō. O. vj. 8. De q̄ auctori-
tate ꝓphetica q̄tuor eliciunt̄ tēplo ſpūali nec̄caria. Prio
inceptio: q2 fundabit̄. Secūdo erectio ſeu eleuatio iux̄
ordinē. Tertio cōpletio ſeu reparatio ⁊ cooꝑtio ſm̄ cō-
ditionē ⁊ ſtatū ſuū. Quarto decoratio: q2 tēplū eſt cui
decor ꝯgruit. De p̄ in pſ. lxxxvj. Ipſe fundauit eā altiſ-
ſimꝰ. Ipſe ſcȝ deꝰ fundauit eā. i. religionē ſupra duplex
fundamētū: q̄rū ꝑmū fuit ſub alio latū valde: aliō ſu-
pra illud eſt magl' ꝯſtructū: ad modū q̄ in iſtl' magnis
videmꝰ opibꝯ. Primū fūdamētū doctrina. xij. eſt apo-
loꝝ: ꝓpter q̄rū doctrinā: hec religio eſt eccleſie murꝰ ci-
uitatis babētis fundamēta duodecim. Apoca. xxj. Il-
lorūq3 doctrinā tenēdo: eſtis ciues ſctōꝝ ⁊ domeſtici
dei: ſuꝑedificati ſuꝑ fundamētū apl'oꝝ ⁊ ꝓphaꝝ Eph.
ij. Ideo v̄o iſtud latius eſt: quia non ſolū religionē: ſ3
etiā totā fundat eccl[…]m: de qua in pſ. Fundat̄ exalta-
tione vniuerſe terre. ¶ Fundamentū v̄o ſuꝑ illud ma-
gis conſtructū ⁊ nouiſſimū cuiuſcūq3 religionis con-
ſiſtit in tribꝯ punctis ſeu lapidibꝯ quadratis: in obedi-
entia: continētia ⁊ volūtaria pauꝑtate. Suꝑ bis enim
fundamētis fundauerūt templū in nouiſſimo. ij. Eſ-
dre. v. Loquēdo ꝑmo de ꝑmo fundamēto eccl'ie: de fi-
lio dei: ſuꝑ quē deꝰ pr̄ eccl'iam ſuā fundauit: pōt expo-
ni illud. iij. Regū. xvj. In ꝑmitiuo ſuo fundauit eam.
Loquendo v̄o de ſecundo pōt exponi de illo q̄ ꝑmus
fuit talis ordinis inſtitutor ⁊ inuētor. Vtraq3 v̄o fun-
damēta ſacra ſcriptura cōplectēs dicit Fundamēta eiꝰ
id eſt eccl'ie ⁊ etiā religionis in montibꝯ ſctis: in pſ. i. in
chriſto ⁊ religionis fundatore. Qꝫ aūt fundamēta pri-
mitiua ſint ſancta nulli in dubiū v̄tit̄ chriſtiano. Qꝫ
etiā fundamēta ſecūda ſancta ſint ꝙ ad ſalutem ducāt
ſi bene tenebit̄: nullꝰ dubitare ꝑmittit̄ chriſtianꝰ ¶ Si 48
primo nāq3 obedientia que maxime in aduerſis atten-
ditur: ⁊ in oꝑibus bumilitatis recte teneat̄: quis dubi-
tat? quin ad illum ducat: qui factus fuit obediēs vſq3
ad mortem. Hac ergo cōſiderata vtilitate religionis:
nullum opus om̄ino aliquē retrabat: ſicut nec chriſtū:
nec vtilitas: exemplo Saul: cui dictū eſt. j. Regū. xv.
Melior eſt obedientia q̄ȝ victima: ⁊ quaſi ſcelus idola-
tria eſt nolle quieſcere. Si ſecundo triplicē babeāt cō-
tinentiā: cordis ⁊ ſenſuum exterioꝝ ſcȝ affectionē ⁊ lo-
cutionum ⁊ hmōi ⁊ oꝑis. Non eſt digna ponderatio
ſic ꝯtinentia anime Eccl'. xxxvj. Si tertio pauꝑtate ſic
vtantur volūtaria: ꝙ nec pecuniā: nec quicq̄ȝ aliud in
manibꝯ babeant ꝓprijs: vel alienis: ⁊ ſpecialiter in ma-
nibꝯ ſecularibꝯ: de quo frequēter cōtingunt damna: et
pericula: ſine ſuperioris ſui ſcitu: ⁊ licentia expreſſa: nō
eſt dubiū: quin taliū pauperū ſit regnū celoꝝ Math.
v. Si v̄o econuerſo ꝓprietarij fuerint: bona ſua a frībꝰ
abſcondentes: vel in manibꝯ mercatoꝝ vel alioꝝ: con-
tra pauꝑtatis ⁊ ꝓfeſſionis regulam babentes: videāt

exemplū et ſpeculū et periculū ſuū in Achan lapidato
Joſue.vij. Et in anania ⁊ ſapphira Act.v. Et in illo
de monaſterio beati Grego. qui abſcōdit tres aureos.
iiij.dial. Sub talibꝫ nāqꝫ religiōis deſtructa ſunt fun-
damenta Ezech.xxx. Predicto vero poſito fundamēto:
parietū ⁊ colūnarū tria oportet erigere fulcimēta: qua-
rū prima ſupportet: quo ad deū: ſecunda quo ad mundū:
49 tertia quo ad clauſtrū. ¶ Primo quo ad deū fulcimentū ſpi-
ritualis domꝰ eſt orō: qꝛ orō eſt pius affectꝰ mētis: ten-
dens in deū: ⁊ hec orantē ſupportat: qꝛ ſm Aug. Si be-
ne occurrat orō: eſt oranti ſubſidiū: diabolo ſuppliciū:
angelo vero gaudiū: ⁊ deo gratum ſacrificiū. Et hec reli-
gioſis maxime ꝓdeſt: tam pro ſeipſis: qꝫ etiā pro alijs.
Primū patet: qꝛ quantūcūqꝫ quis ſit ab inimicis obſeſſus:
et tentatus: ⁊ ferrea tentatiōe victus: ſi ad deū more cla-
met obſeſſoꝝ: ⁊ expugnatoꝝ: eū tentari nō ſinit: vltra
id qꝺ pōt: ſed quaſi noua acie occurrit: quaſi victis: ⁊ quaſi
pre timore fugiētibꝫ: qꝛ voluntate ⁊ ꝯcupiſcibili: ⁊ cete-
ris aīe potētijs quaſi deficiētibꝫ: ⁊ pene ad malū qꝺ caro
vel aliꝰ inimicꝰ ſuadet inclinatis: clama ad dñm ⁊ du-
cet tibi exercitū potētiarū fugientiū. Qꝺ pulchre ſigni-
ficatꝛ. j. Macha.xj. vbi totꝰ exercitꝰ a Jonatha duobꝫ
vicꝫ Mathathia et Juda: exceptis fugit: qꝺ vidēs Jo-
nathas orauit: ⁊ terram capiti ſuo poſuit: ⁊ ſic exercitū
reduxit ⁊ hoſtes fugauit. Vigilate ergo ⁊ orate: vt nō in-
tretis in tentationē Math.xxvj. Et cōgrue ad hoc: ꝙ
homo ſe a tentationibꝫ preſeruet: iſta duo ſibi neceſſa-
ria ꝯiungat: vigiliā ⁊ orōnē: qꝛ vigilia vicꝫ ⁊ maxime
in lecto: ſine orōne vel vtili ſtudio perículoſa eſt: quia
diabolus illi: quē ſic ocioſum inuenit: multiplicitꝛ ten-
tationes īmittit. Secundū etiā patet: ꝙ multū valet de-
precatio iuſti aſſidua Jaco.v. Nota ꝙ dicit: iuſti. Ta-
les enī tm̄ digne orāt: ⁊ illis de quibꝫ viuūt ſatiſfaciūt.
Alij vero eos decipiūt: qꝛ nō ſunt intētiōis illoꝝ ad deū
odioſos mittere nūcios: ad depcandū ꝓ eis. Et hi in
fine decipientꝛ quū miniſtrabitꝛ eis: ſicut vinee infructuo-
ſe. Ad hoc ergo vt vos ⁊ alios de piculo liberetꝭ: opor-
tet munde illū orare: cui humiliū ⁊ manſuetoꝝ ſemper
50 placuit deprecatio Judith.ix. Secundū fulcimentū quo
ad mundū eſt hoſpitalitatis quo diuites recipit: vt amor
in hoc mūdo inter potētes ⁊ eccleſiam: ⁊ etiā inter vi-
cinos ꝯſeruetꝛ: vt ſi mali ſint: ne noceant: paupes vero vt
retributio in alio ſeculo ſperetꝛ: ⁊ quoſcunqꝫ bonos vt
ꝓficiant. Talis hoſpitalitas ⁊ quo ad mundū ⁊ quo ad
deum: domū roborat. Primo nāqꝫ domū ſupportat quo
ad mundū: qꝛ dum charitatiui ſunt: ⁊ ſua libenter dāt
damna eis nō inferuntꝛ: qꝛ dum das charus eris: nec
tūc oportet te inimicos timere. Secūdo vero domū ſup-
portat: ⁊ quo ad mundū ⁊ quo ad deum: ſicut patet ꝑ
hiſtoriā: de date ⁊ dabitꝛ. E.iij.41.et.J.vij.1. Porta pa-
tens ⁊c̄. Sed heu plures in prima hoſpitalitate ꝯfidūt
qꝫ in ſecūda. Plures nāqꝫ in nomine mūdi ꝙ in nomi-
ne dei recipiūt. Contra quos eſt exemplū ſeu hiſtoria.
A.xx.9. Eccl.xix. Elemoſyna viri quaſi ſacculus cū eo:
grām hominis quaſi pupillam conſeruabit: quantum ad
primā hoſpitalitatē. Et poſtea cōſurget ⁊ retribuet il-
lis retributionē: quantum ad ſecundā. Si ergo videris mo-
naſteria depaupari: ⁊ grangias impignorari: ⁊ domꝰ
interiores eſſe dirutas: vide cauſam extra portam: vbi
domū pauperū: quā in principio orōnis habebāt lon-
gam: videbis deſertam ⁊ dirutam: ⁊ intelligas hāc eſſe
cauſam. Nam dum chriſtus paſcebatur: chriſtus eos
paſcebat ⁊ ditabat. Dum ecōuerſo ecōuerſo. Ergo nō
neceſſitas vel paupertas compulit eos ad illius elemo-
ſyne ſubtractionē: ſed ſubtractio eos ad paupratē: quia
elemoſynas ſolitas ⁊ numerū orantiū ⁊ ſacerdotū quē
habere deberent retraxerūt. Secundū fulcimentū ſeu
columna quo ad clauſtrū eſt: mutua ſocioꝝ concordia
et charitatiua conſenſio ⁊ ſupportatio. Dum nāqꝫ edi-
ficantes turrim babylonis Gen̄.xj. ꝯcordes fuerūt in
opere: mutuo ſe intelligētes ⁊ iuuantes: opus perficie-
bant ⁊ aſcendebant. Cōtrario vero effectu cōtingēte de-
ficiebant. Sic in religione ⁊ omni cōmunitate ſitis ſup-
portantes inuicem in charitate Eph.iiij. Ad hāc nāqꝫ
viſitatores ad te declinant: vt ponant fundamēta ſup-
portantia. j. Eſdre.vj. Complementū vero domus ſeu 51
templi ſpiritualis quantum ad tectū ſeu finem totiꝰ ope-
ris ⁊ edificationis: tria ꝯſumunt: intentio clara: prudē-
tia ⁊ perſeuerātia. Primū patet: quia ſi oculus tuꝰ fue-
rit ſimplex. id eſt. intentio recta ⁊ bene ordinata: ꝙ vi-
delicet non venias ad religionē ſiue ſtatū eccleſiaſticū:
nec chriſtū ſequaris principaliter: vt de menſa eius co-
medas ſicut porcus ſequitꝛ vetulam que fabas portat:
ſed vt deo mūdius ⁊ certius ſeruias: tunc totū corpus
id eſt. opus ſequēs: totū lucidū erit ⁊ perfectū: qꝛ ſi ra-
dix ſancta ⁊ rami. Secundū etiam patet: qꝛ ſicut ars ⁊
ſcientia requiritꝛ in edificatore domꝰ corꝑalis. Jta di-
ſcretio in edificatore templi ſpiritualis: ꝙ nō ſit nimis
ſtricte ꝯſciētie: nec nimis large: nec ſapiat vltra qꝫ opor-
teat ſapere: ſed ſapiat ad ſobrietatē Roma.xij. De hac
diſcretione nota. D.vij. per totū. Tertiū inſuꝑ patet:
quia ſicut ille: qui bona intentione ad religionē vel ſta-
tum eccleſiaſticum venit: ⁊ bonus religioſus quaſi in
ventre matris eccleſie intentione bona concipitur: ſi
primo anno vel tpe nouitiatus: ⁊ dum eſt in reddendo
ſeruitium: ſit quaſi angelus ⁊ religioſus in his que dei
ſunt feruens et diligens: ⁊ poſtea paulatiue tepeſcat ⁊
querat officia extra vt equitare poſſit ⁊ amicos iuuare:
et a deo et ordinis obſeruantijs ſe elongare: de perſo-
na religioſa bene concepta ⁊ nata in brutalem ⁊ mon-
ſtruoſam beſtiam cōuerſus: coram deo ⁊ angelis abho-
minabilis quaſi monſtrū efficitꝛ: ⁊ de ſocietate illoꝝ in
morte eijcitur. Jta ille: qui in his que incipit ꝑſeuerauit
vſqꝫ in finem ſaluus erit Math.x. ¶ Templo vero ſpi- 52
rituali ſic completo in his que ad eius ꝑtinent funda-
tionē: eleuationē ⁊ edificationis completionē: illud in-
terius congruū videtꝛ ornare: ad modū quo tēpla ma-
terialia picturis ⁊ alijs ornantꝛ paramētis. Huiuſmōi er-
go ornamentū in tribus cōſiſtit ⁊ completꝛ: qꝛ tria req-
rit ad eius decorem: ornamēta quantum ad deū: ſilitudi-
nem ſeu cōformitatē: quantum ad mūdū: honeſtatē: quantū
ad clauſtrū veritatē. Primū nāqꝫ anime ornamētū qꝺ
attenditꝛ in ordine ad deū: eſt dei ſilitudo ꝑ fidē: ſpem
et charitatē: ⁊ ceteras virtutes: in anima depictas. De
hac pictura ⁊ pulchritudine: nota. A.xx.2.et.C.xiiij.
3.cum ſequētibus. Secundū anime ⁊ perſone religio-
ſe ornamentū: qꝺ attenditꝛ in ordine ad mundū eſt ꝙ
in habitu non ſit curialitas: nec in geſtu leuitas: nec in
verbo ſcurrilitas: nec in equitatura familia canibus ⁊
hmōi ſuꝑfluitas: ſꝫ ſm Auguſtinū in regula. Jn oībꝫ
motibꝫ veſtris nihil fiat: qꝺ cuiuſqꝫ offendat aſpectū
ſed qꝺ veſtrā deceat ſanctitatē. Tertio vero aīe ⁊ perſone
religioſe ornamētū: qꝺ in ordine attenditꝛ ad clauſtrū
conſiſtit in ieiunijs: vigilijs: patiētia: ⁊ hmōi: ⁊ ſpecia-
liter in veritate: ꝙ vicꝫ talis ſit interius: tam in ꝯſcien-
tia: quam in clauſtro: qualē ſe eſſe oſtēdit in foro: aliter illa
ficta cōuerſatio quā foris oſtēdit: nō eſt bone ꝑſone or-
namentū: ſed male vite operimentū: ⁊ hypocriſis oſtē-
tamentū: ⁊ hypocrite indumentū. Non talis decet do-
mū veſtrā ſanctificando: ſed tota ornata eſſe debet ad
ſimilitudinē tēpli Salomonis: de quo dicitꝛ. iij. Reg.vj.
ꝙ nihil erat in tēplo: qꝺ nō auro tegeretꝛ. Vt ergo illi

templo ſimiles in oībus exhibeam⁹ nos: ſicut dei miniſtros.j. Cor.vj. Et tūc de qualibet pſona religioſa que iſtius eſt cōditionis: dici pōt illud Cā.iiij. Tota pulchra es: tam interi⁹ q̄ exteri⁹: ad ſimilitudinē arce teſtamenti: de qua dicit Exo.xxv. q̄ erat deaurata intus ⁊ foris auro mūdiſſimo: ⁊ q̄ etiā habebat quatuor circulos aureos: p quos ferebat. Sic pſona religioſa habens quatuor p̄dicta.ſ. fundamentū: fulcimentum: complementū ⁊ ornamentū: tanq̄ q̄tuor circulos aureos: ⁊ tanq̄ q̄tuor rotas: ⁊ q̄tuor q̄drigas Zach.vj. in templū deputabit dei. De q̄ in ps. In tēplo oēs dicent gloriā. Nota collationē in viſitatione. S.viij.5. Periculū nō viſitātiū vt dicent: ptz p leges. P.iiij.25.

53 ¶ Ex q̄ tm̄ eſt periculū nō viſitantiū: ⁊ nō cuſtodientiū: cuſtodite ſicut ſcitis Math.xxvij. Sicut dn̄s terrenus habēs caſtrū: domū: vl' habitationē obſeſſā: ſuis p̄cipit dicēs. Cuſtodite diligēter ſicut ſcitis. Ita deus multas habēs māſiones aīas vicȝ fideliū: vobis tanq̄ māſionū iſtarū cuſtodib⁹ p̄cipit: dicēs. Cuſtodite ⁊c. In quib⁹ duo includit ad viſitationē ptinētia: p̄ceptū neceſſitatis cuſtodite: ⁊ experimentū veritatis: ſicut ſcitis. ¶ Q̄tuȝ ad primū eſt aduertendū: q̄ cuſtodia eſt triplex: humana: angelica ⁊ diuīa: ſicut ptz. C.xviij.1.

Cuſtodia triplex. Humana v̄o cuſtodia atq̄ ipſarū cuſtodes p̄dicti dei manſionib⁹ cōpati: primo ſpeculatorib⁹ ſiue cuſtodib⁹ aſſimilant caſtror. Primo: q2 ſicut ipſi ad caſtra vocātur: ⁊ in ipſis ponunt vt ipſa cuſtodiāt: ne a pditorib⁹ intrinſecis vel inimicis extrinſecis pdant. Ita vos ad hoc ad eccl'iam hodie vocati eſtis: atq̄ in ea ſimul congregati ab ipſo deo ⁊ locū eius tenente: q̄ hodie cōplenit qd̄ olim pmiſit Eſa.lxij. Sup muros tuos hierl'm cōſtitui cuſtodes: vt videatis ⁊ diligēter inq̄ratis: vbi inimici aīarū.i. peccata ſint in dei caſtris ⁊ māſionib⁹: et vt eos veſtro adiutorio expellatis: ⁊ v̄ro auxilio ab omīb⁹ periculis p̄ſeruent. Ergo augete cuſtodiā Hieremie.lj. Secūdo: q2 ſicut cuſtodes ⁊ ſpeculatores caſtror videtes pericula īminere clamant: ⁊ picula alijs oſtendunt: qui iuuare ⁊ caſtrū defendere poſſunt. Ita vos: de q̄bus.j. Machab.xij. cuſtodes p circuitū caſtror. Tertio: q2 ſicut illi cuſtodes vel caſtror ſpeculatores videtes īminere periculū: ⁊ nō clamātes nec cuſtodientes: ſed ſua negligentia caſtrū perire permittētes: a dn̄o caſtri tanq̄ pditores tractabunt. Sic in ppoſito. Hoc ſatis ex verbis dei oſtenditur Ezech.iij.⁊ xxxiij. vbi quemlibet veſtrū alloquit dicēs. Fili hoīs: ſpeculatorē domui iſrael dedi te. Ex qua ſententia manifeſte apparet: q̄ ſicut cuſtos vel ſpeculator clamādo: et oſtendendo ⁊ faciendo qd̄ in eo eſt: ſiue alij ſe cuſtodiant ſiue non: a periculo ſe liberat pditionis: ſi autem nō clamauerit: ſe nō liberat. Ita in ppoſito: ergo depoſitū cuſtodi.j. Timoth.vj. Secūdo iſti cuſtodes manſionū dei: camerarijs aſſimilant dn̄or: pter quatuor. Primo: quia ſicut ipſi habent puidere: q̄ lumen ſit in camera. Ita vos q̄ lumē fidei ſit in aīabus: ita q̄ illud

54 per ſortilegia nō extinguat: ſicut ptz. C.xviij.1. Secūdo ſicut ipſi camerā ab omībus ſordib⁹ mūdant. Ita vos: q̄ non ſit luxuria: nec inceſtus: vel adulteriū: vel talia imunda: ſed ſi aliquid tale ſit in pplo: vl' q̄ vnus cum duabus per fidei dationē cōtraxit: vel occulte ſine bānis p̄cedētib⁹ alicui copulat: ⁊ huiuſmodi. Tertio: quia ſicut ipſi oīa camerā annullantia amouent: et ſpecialiter aliena: ſicut furta ⁊ hmōi: quia dn̄s fidelis nō libenter in tali camera hoſpitaret. Sic v̄rm officium eſt de cameris dei: oēs auferre vſuras ⁊ hmōi: quia ad hoc habetis conſiſtoria Math.xxvj. Quarto quia ſicut camera ſic illuſtrata ⁊ mūdata et euacuata: ceteri famuli habent diligentiā apponere q̄ dn̄o honorifice ſeruiat. Ita vos: quia homines in dieb⁹ feſtiuis deo fideliter ſeruiant: ⁊ q̄ diuina audiant: ⁊ q̄ in eccleſijs parochialib⁹: vel ſaltem alibi miſſam ex integro audiant ⁊ ſi alicui ɔtrariū fiat: ſicut fit in aliquib⁹ partibus: vbi tm̄ memoria ɔtenti in capella facta ad miſſā nō veniūt in p̄dictis nulli parcendū eſt: nec l'rato: nec laico: nec potenti: vel pauperi: quia plus timēda eſt dei offenſa q̄ hominis. Eſt nanq̄ de deo in hoc caſu ſicut de rege: qui filium ſuū plagatū: vel infirmū tradit cyrurgico: vel medico: qui medicus ſi filio parcat: ne eū ſcindat vel nō potet potu amaro ei⁹ timens offenſam: et ſic filius perdat: a rege tanq̄ pditor tractabit: nec a filio finaliter quando periculū ſuum ſentiet grates reportabit. Sic in ppoſito. Nota ad hoc hiſtoriā de rege qui ſolebat dicere: q̄ libētius magiſtrū ſuū ſuſpēderet ſi illum haberet: quia in iuuētute eum non caſtigauit. Nec in p̄dictis erroib⁹ valet excuſatio de peccantium multitudine. Nota ad oīa p̄dicta: ⁊ q̄ pter multitudinē nō eſt peccandū: cōcordantias ad libitū. C.xviij. per totū. Ergo leproſos mūdate Math.x. Vide hui⁹ thematis pſecutionē. M.xij. arti.iij. Itē aliud thema ad ppoſitū. Diligite iuſticiā q̄ iudicatis terrā Sap.j. Illam vicȝ de qua habet ⁊ que diffinit. I.xiij.3. Cui⁹ tria ſunt p̄cepta. Honeſte viuere: quo ad ſeipm: alterū nō ledere q̄ ad ɔximū: ⁊ ius ſuū vnicuiq̄ tribuere: q̄ ad deū ⁊ hominē: vobis incūbit ordinare de homie de regno ⁊c. Itē pōt fieri collatio ad iſtud ppoſitū de dictis. P.xij.1. cū ſequētib⁹. Deſcēdit in hortū ſuū Cā. 55

Deſcendere. iiij. q2 modus et ɔſuetudo hic habet approbata: q̄ ī viſitatione dicat: alia collatio ad viſitationē pporcionata: q̄ in p̄dicto v̄bo ɔtinet. In q̄ tria cauſat ad viſitationē ptinētia: ſicut ptz.ſ.e.c.xxx. In pmo facto cōplet in ope ⁊ virtute: qd̄ ille valens pōtifex. Simon fecit in figura ⁊ ſignificatiōe.j. Machab.xvj. ſicut ptz.ſ. eo.c. xxx. Sic p̄latus deſcēdit: ſicut pater ad filios: ⁊ ſic bene amans: ad amicos ſuos deſcēdit: vt cū eis ɔſolet ſi quē ſciūt: vt illū curēt ⁊ iuuēt. Sic deſcēdit angelus ⁊ mouebat aqua: ⁊ ſanabat vn⁹ Ioā.v. In hortū ſuū.i. in

Hortus iſtā religionē: q̄ ſic quecūq̄ alia p hortū p tanto ſignificat: q2 ſicut hortus eſt meli⁹ diſpoſitus: vt arbores ⁊ plantas nutriat: ⁊ bene cuſtodiat ad illum finē vt fructum portent bonū ⁊ placentē: q̄ ſint campi vel nemora: ſi hortus ſit bene cuſtoditus. Sic religio eſt melius ordinata: ⁊ ſecurior ad hoc vt cōtentos cuſtodiat: ⁊ bonum fructū faciant bonor virtutū deo placentē: ⁊ animabus ſalutarē: q̄ ſit mūdus: ſi tm̄ religio cuſtodiat: vt cuſtodiri debet. Si v̄o nō cuſtodiat eſt peioris conditionis q̄ ſit nemus. Qd̄ videri pōt p exēplū de operatione inter arbores nemoris ⁊ horti. Arbores nāq̄ nemor duas habent cōditiones. Vnā in qua arbores hortor in bonitate excedunt: ⁊ aliam in qua a bonitate et perfectione illarum deficiūt. In hoc nanq̄ q̄ de eis meremiū fieri poteſt: qd̄ non poteſt ita congrue de arboribus hortor: in bonitate excedunt: in hoc q̄ fructū ita placentē non portant: in bonitate ab illis deficiunt. Arbores v̄o hortor ecōuerſo in vna cōditione bonitatis excedunt: videlicet in fructu: ſed in cōditione meremij deficiunt. Sic de mundialib⁹: q̄ licet male viuant q̄tum ad deum: tamē in hoc viros religioſos excedūt q̄ laborādo plus pficiūt cōmunitati. In alia deficiūt: quia nō faciunt fructū bonor virtutū deo placentem. Religioſi v̄o boni ecōuerſo bonarū virtutū mundiales precedunt: in labore v̄o deficiunt. Aufer ergo conditionem in qua p̄cedunt ⁊ in omī peccato erunt peioris cōditionis. Ad hoc ergo q̄ in certitudine bonitatis

quacūqꝫ excellant: opoꝛtet ꝙ ſint hoꝛtꝰ cōcluſus: fons ſignatus. Hoꝛtus cōcluſus per tres muros. ſ. obediētiam: cōtinentiā ꝛ paupertatē: ꝛ ꝑ antemurale de bꝛutage: ꝛ de barbicanꝫ: cerimoniarū ꝛ oꝛdinationū: atqꝫ cōſtitutionū: qꝛ ſi iſtoꝝ nō habeat clauſurā: eſt ſic hoꝛtus abſqꝫ clauſura: ꝙ neqꝫ poſſeſſoꝛi ſuo placet: neqꝫ dn̄o: qꝛ aīalia intrant ꝛ hoꝛtū deturpant: ꝛ male intrātes fructū auferūt. Sic in ꝓpoſito: ſi muros ꝛ antemurale predicto modo habeat eſt hoꝛtus: de quo Eſa. lj. Ponam deſertū tuū quaſi delitias: ꝛ ſolitudinē tuam qſi hoꝛtū dn̄i: inuenieť in ea vox laudis ꝛ grārꝫ actio.
56 Nota. D. vj. 43. Si vo ꝑdicta nō habeat: ſed murū obediētie frangat ꝑ ꝓpꝛiam voluntatē: ſicut Guido q̄ obedire voluit in ꝓſperis: ſed nō in aduerſis: ſicut patet in. c. de religioſis. R. j. 2. Et murū cōtinentie ꝑ malas voluntates cogitādo: vel illicite aſpiciēdo: vel turpia loquendo. Sed ꝙ murus continentie ſic oꝛdineť: ꝙ nec male beſtie parue: ſicut ſerpentes malarū cogitationū: nec magna maloꝝ operū: per illum tranſeant et murū frangant pauptatis: ſicut ille in. iiij. dialog. cū duobus aureis: religio talis eſt ſicut hoꝛtus diſſipatꝰ. Et eſt de oīn̄ tali ſicut de illo de q̄ dr̄ in pſ. Deſtruxiſti vineā eius: vindemiāt eā oēs q̄ ꝑtergradiunť viam: exterminauit eam aper de ſilua: qui ad illam ingrediť ſicut tactus ad auem cauie ſtrangulandā: ꝑ fracturam vel elargationē virgarū quā ipſemet facit. Si vo aut talis fractura in vobis inueniať: iam ad vos declinauit edificatoꝛ ſepiū: vt ruinoſa edificet: ꝛ hoꝛtū ſuū riget dicendo. Rigabo hoꝛtū meū. Sicut Alexander. j. Machab. j. Caueāt ergo ne illud perdant: ſicut Balthaſar Daniel. v.

V. ix. Vocationis vocātiumqꝫ.

Primo oſtēdiť diſtinctio ꝛ q̄re ceteris omiſſis ad dei vocationē venire deberemus. Secūdo ad quē vocamur: tam a deo q̄ȝ ab alijs vocantibꝫ. Tertio quibus modis ad illa a deo vocamur. Quarto vocatoꝛuꝫ multitudo: ꝛ electoꝝ oſtendiť paucitas. Quinto cauſa oſtendiť: q̄re pauci veniūt. Sexto nō venientiū ſtulticia. Septimo pena eoꝛundē oſtendiť atqꝫ periculū.

Arti. j. ¶ Quātum ad primū vocat deus: vocat diabolus: vocat mūdus: vocat caro. Primo vocat nos deꝰ: qui eſt
1 ſumme potēs ad puniendū ꝯtumaces: ꝛ ſūme bonus: ad remunerandū veniētes ꝓ laboꝛe. Quia ḡ ſūme potens eſt: ad eū ſtatim eſt veniendū: ne puniamur ꝓ cōtumacia: exemplo ſerui: q̄ vocatus ad dn̄m: quē timet ſtatim venit. Et exēplo Magdalene: cui cū ſoroꝛ diceret Joan. xj. Magiſter adeſt ꝛ vocat te: illa vt audiuit ſurrexit cito ꝛ venit ad eū. Et exēplo inſenſibiliū creaturarū: que eiꝰ vocationi obediūt Baruch. iij. Emittit lumen ꝛ vadit: ꝛ vocat illud ꝛ obedit illi cū tremore. Et exēplo oīm creaturarū q̄ cuꝫ nō eſſent: ad eſſe vocate: obediūt Roma. iiij. Vocat ea q̄ nō ſunt: tanq̄ȝ ea que ſūt. Sed heu: intm̄ abſoꝛpta eſt rō in hoīe: ꝛ intm̄ excecata: ꝙ cū oīa deo vocāti obediāt: ꝛ faciāt dei voluntatē in his ad q̄ oꝛdinanť: cum etiā canis nigro ſuo vocanti obediat: hō deo vocanti obedire ꝯtemnit Job xix. Seruū meū vocaui ꝛ nō reſpondit mihi: oꝛe ꝓpꝛio depcabar ipm̄. Glo. oꝛe ꝑdictoꝝ. Secūdo: qꝛ ſumme bonus ꝛ fidelis eſt: ad ipm̄ vocantē veniendū eſt ꝓpť tria cōmoda: ſeu tres vtilitates. Primo ſicut venit peregrinus ad papā dantē largam indulgentiā in anno gratie: ꝛ infirmus ad medicū vocantē oēs infirmos vt gratis eos ſanet. Ita nos ad deum vt indulgentiaꝫ peccatoꝝ: ꝛ ſpūalem recipiamus ſanationem Heb. ix. Remiſſionē accipiāt: qui vocati ſunt: ſupple: ꝛ veniūt tempeſtiue dum indulgentie tempus durat. id eſt. ſtatim poſt peccatū: quādo indulgētia erit pctōꝛi vtilioꝛ. Dum eñ in pctō moꝛtali moꝛiať: oīa bona perdit que fecit: q̄ȝtum ad remunerationē eternā: ergo vtiliꝰ eſſet ſtatim venire. Ergo venite ad vocantē ꝛ dicentē Mathei. xj. Venite ad me oēs q̄ laboꝛatis: ꝛ laboꝛes veſtros perditis: ꝛ onerati eſtis pōdere pctōꝝ Eſaie. lv.
Venite ad me: ꝛ viuet aīa vrā. Secundo ſicut venit 2
ſitiens ad fontē ꝛ tabernā: ad quā oēs inuitanť: ꝛ in qua oīb꞉ potus optimus gratis dať. Ita vocat nos oēs: vt grāꝫ gratis accipiamꝰ: ab illo qui oēs inuitat Eſa. lv. Oēs ſitientes venite ad aquas ꝛc. abſqꝫ auro vel argento ꝛc. Ad illas aquas eſtis vos vocati Jeſu chꝛiſti Eſa. xij. Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoꝛis. Sicut aīalia ſitibūda nō expectatis ad aq̄re vſqꝫ ad finem quadrageſime. Nec expectatis illud tp̄s ad querendū aquā ꝓ igne extinguēdo q̄ incipet domū comburere: ergo ꝛc. qꝛ nunc in libertatē vocati eſtꝭ Gal. v. Tertio ſicut venit mercēnarius ad domū ꝓ mercede habēda. Et oues ſequunť paſtoꝛem ad paſcua. Et clerici veniūt ad epōs. Et milites ad reges: vt ꝓmoueanť. Et ſi eſſet vel rex ita largus ꝙ oēs volentes ꝓmoueri vocaret: ꝛ ita potens: ꝙ oēs ditare poſſet: multi venirēt ſtatim timentes ne moꝛa traheret periculū: ꝛ ſpecialiter ſi clamari feciſſet: ꝙ oēs ſtati venirent. Ita ꝛ nos feſtinare deberemꝰ ad deū: ꝯfitendo et ſancte viuēdo ꝓpter mercedē illam gloꝛie: in qua ex largitate vult ꝛ ex poteſtate pōt oēs veniētes ditare qui vocati ſunt ī eternā hereditatē Heb. ix. ¶ Ad quā 3
venire opoꝛtet ꝑ tres vias ſeu tria media. Primū eſt fides veritatis qua via oſtendiť. Secundū eſt via mandatoꝝ. Tertiū ſemita ꝯſilioꝝ. Primū ptꝫ: qꝛ accedentem credere opoꝛtet Heb. xj. Cuiꝰ cauſa eſt: qꝛ ſicut lumine carens viā extraneā nō bene tenet. Ita nec carēs lumine fidei viuere pōt ad manendū cū chꝛiſto: ꝓpter qđ Joan. j. venerūt ꝛ viderūt. ſ. ꝑ fidem: ꝛ manſerūt apud eū. Sic ꝛ vos ad illū a quo vocati eſtis in ſocietatem filij eius. j. Coꝛ. j. Secundū etiā ptꝫ: qꝛ deo credere neceſſe eſt. Sed ipſe dicit. Si vis ad vitā ingredi ſerua mandata Math. xix. Quantūcūqꝫ ḡ ſumus ab illo vocati: a q̄ multi. i. oēs ſunt vocati Math. xx. non tñ ꝑ aliā viā poſſumꝰ venire: q̄ȝ ꝑ viā ab illo oꝛdinatā: q̄ et inuitauit ꝛ viā oꝛdinauit: aliter vo veniētes nō intrabunt: ſic ptꝫ Math. xxv. Eſuriui ꝛ nō dediſtꝭ mihi ꝛc. Tertia via eſt facilitatis ꝛ nō neceſſitatis: ſicut patꝫ de ſemita: ꝑ quā citius ꝛ faciliꝰ itur: non tñ eſt neceſſe. Et ideo dicit Math. xix. Si vis pfectꝰ eſſe: vade ꝛ vende oīa q̄ habes: ꝛ veni. Per iſtas vias vocatꝰ eſt Jeſus et diſcipuli eius ad nuptias Joan. ij.

¶ Sed qꝛ oēs ſi req̄ſiti ſint oꝛe dicēt: ꝙ chꝛiſtū ꝛ nō Arti. ij.
alios ſequenť vocātes: ꝯtrariū videnť oſtendere ad q̄
vocanť: vt hoc viſo oēs experimēto videāt: cui vocāti 4
obediāt: nā videtes ad q̄ opa vocanť: ꝛ eadē opa in ſeipſis experiētes certitudinaliter ꝯiecturare poterūt: ꝙ illi obediūt: qui eos ad talia opa vocat. ¶ Pꝛo quo eſt ſciendū: ꝙ chꝛiſtus. Primo oēs vocat ad cognitionē fidei: ſicut magiſter diſcipulū ad repetitionē ꝛ redditionē lectiōis: ꝛ amicus errantē ad viā veritatis: ſic vos vocauit in admirabile lumē ſuū. j. Pet. ij. Secūdo ad penitētie ſatiſfactionē: ſic iudex vocat reū ad iudiciū: ꝛ ad emendā: nutrix puerū ad lauādū ꝛ verberādū: abbas monachū ad capitulū Math. ix. Nō eñ veni vocare iuſtos: ſꝫ pctōꝛes. j. Theſſal. iiij. Non eñ vocauit nos deꝰ ad imūdiciā: ſꝫ in ſanctificationē. Sic vocauit deꝰ Adā poſt pctm̄ Gen̄. iij. Adā vbi es: Sic etiā vocauit ꝑplm̄ ſuū Exod. iij. Dn̄s deus hebꝛeoꝝ vocauit

nos:ibim⁹ viā triū dierū in ſolitudinē: vt immolem⁹
deo nr̄o.i.cōtritiōe:cōfeſſiōe ⁊ ſatiſfactione. Eſa.xxij.
Vocauit nos de⁹ ad fletū cōtritiōis:et planctū cōfeſ-
ſiōis: ⁊ ad caluiciū ſatiſfactiōis:et ad cingulū ſacci cō-
tinuationis:et ecce gaudiū cordis cōtra fletū cōtritio-
nis et leticia oris cōtra planctū cōfeſſiōis: occidere vi-
5 tulos cōtra virtutē cōtinuationis. ¶ Et cauſa eſt: qa
ea que ad animā ptinēt ſemp differūt: ⁊ impedimenta
aſſignāt: quare ea adhuc facere nō poſſunt: ſilēs cuidā
de quo fert̄ q votū emiſit: vel ſaltē ꝓpoſitū habuit pe-
regrinari Romā: q̄ in Vere ire noluit ꝓpter culturā
agroꝝ ⁊ vinearū: nec in autumno ꝓpter meſſem ⁊ vin
demiā earū: nec in eſtate ꝓpter nimiū eſtū: nec ī hyeme
ꝓpter frigus et grauamē viarū. Sic in ꝓpoſito: de quo
cōquerit̄ Prouer.j. Vocaui ⁊ renuiſti obedire mihi: ⁊
extēdi man⁹ meas ad opus et nō fuit qui aſpiceret ad
imitationē opis mei: deſperiſti oīe cōſiliū meū.ſ.pau
pertatꝭ: obediētie ⁊ cōtinētie et increpatiōes meas ne-
gleriſti: quaſi diceret: nō bonitati inuitātis: nec ſapiē-
tie cōſulentis: nec potētie increpātis acquieuiſti: ꝓpter
qd̄ ſequitur. Ego vō in interitu veſtro ridebo et poſt.
6 Tūc inuocabūt me: ⁊ nō exaudiam. Tertio vocat ad
opa charitatis: et quecūqꝫ opa ſalutis: ſicut cōcordie:
mundicie: iuſticie ⁊ ſic de alijs. In quibꝫ omnibꝫ vult
de⁹: vt certā veſtrā vocationē et electionē faciatis. ij.
Petri.j. Diabolus vō inuitat ad ſupbiā: irā: inuidiā.
Mūdus ad cupiditatē in acquirēdo ⁊ tenendo. Caro
ad accidiā: gulā ⁊ luxuriā. De quolibet nāqꝫ iſtoꝝ pōt
dici illud. Prouer.ix. Miſit ancillas ſuas: vt vocarēt
ad menia ciuitatis. Videat ḡ quilibet quales cogita-
tiones et delectatiōes locutiōes et opationes in ſe inue
nit et illis credat cui obediat vocāti. Sed heu qd̄ pdi-
ctū eſt de nolēti peregrinari: fere dici pōt de omnibꝫ q̄
oēs ꝓpoſitū habēt iſta dimittēdi ⁊ deū ſequēdi cū oībꝫ
illis. Joh.x. Proprias oues vocat noīatim et ſequētur
eū. Sed heu mlti nimis tarde: ꝓpter qd̄ multi ſunt vo
cati: pauci vō electi. Matth.xx. Quia ſicut pdictus ſe
excuſabat de peregrinatiōe. Ita iſti: vn⁹ p mūdialem
cupiditatē: alius p diabolicā vanitatē: alius p carnalē
voluptatē. Sicut expreſſe patet Lu.xiiij. Hō quidā
fecit cenā magnā: et vocauit multos. De quibꝫ vt pre-
dictū eſt ſe excuſauerūt. Sequit̄. Nemo viroꝝ illoꝝ
7 qui vocati ſunt: guſtabit cenā meā. ¶ Si qlibet con-
ſcientiā ſuā bene examinaret: pauci ſunt q̄ nō inuenirēt
ſe in ſentētia ſeu iudicio iſto includi: qa licet ſic ore nō
dicāt: ope tū tales ſe eſſe oſtendūt: ⁊ frequēter ore dicūt
q adhuc pctā ſua deſerere nō pñt. Et qd̄ aliud dicunt
illi: niſi qd̄ dixerūt pdicti. Lu.xiiij. Dū eñ vn⁹ cogi-
tat vel in cōſilio qd̄ ſibi de aīa dat̄: rn̄det q bona que
iniuſte retinet reddere nō pōt: cū tū poſſet ſi vellet vē-
dere q̄ habet: q̄ in hoc caſu vſqꝫ ad mēdicitatē vēdere
tenet̄: ſicut patet in.c.de reſtitutione: vel q officiū qd̄
ſine pctō nō tenet nec tenere vult: vel de corde ſuo irā
remittere: ſꝫ tū poſtmodū hoc facere ꝓponit: qd̄ aliud
dicit iſte: niſi ſicut pdicti. Rogo habe me excuſatū: ve-
nire nō poſſum: qui ⁊ pdictoꝝ timeat ſentētiā: qua di
cet̄: nemo viroꝝ ⁊c. Licet ḡ oēs illā cenā deſiderēt nō
pſumāt q ad illā puenire poterūt: niſi vadant p vias
p quas vocant̄ et faciāt illa per q̄ vocant̄. Propter qd̄
j.Cor.vij. Vnuſquiſqꝫ ſicut vocauit de⁹ ita ambulet
et vnuſquiſqꝫ ea vocatiōe qua vocat⁹ eſt: in ipſa pma-
neat: ibidē. Nota de h̄ quare ad deū vocantem venire
deberēt. A.xiij.Jo.et nō ad alios aīaꝝ inimicos. Cū ḡ
de⁹ vocet ad humilitatē: mūdiciam: iuſticiā et ceteras
virtutes: et diabolus ad vicia optata: ad ſupbiā: īmū-
diciā: vſurā ⁊ cetera mala: videat qlibet diligēter quē
ſequat̄: ⁊ cū quo cenare intēdit: hoc certitudinalr̄ ſciēs
q ſicut beati q̄ ad cenā nuptiarū agni vocati ſunt ⁊ p-
uenīūt. Apo.xix. Ita maledicti q̄ ad cenā diaboli vo-
cati ſunt ⁊ puenīūt. Sed q̄ ita excecati ſunt: q illud cre
dere nolunt: nec chriſtū ſequt: aliqñ illud experient̄ qñ
ipm ſequi non poterunt.
¶ Vt aūt nūc oēs promptiores reddamur ad chriſtū Arti.iij 8
vocantē ſequendū et alios fugiēdū. Videndū eſt pri-
mo qbꝫ modis nos vocet. Secundo quō eſt ei⁹ voca-
tioni parēdū. ¶ Qtū ad primū eſt ſciēdū: q modus
q̄ vocat nos de⁹ eſt triplex: ſcd̄m q tripliciter ſolet fieri
vocatio: verbis: ſignis et nūcijs. Primo modo vocat̄
audiēs. Secūdo vidēs. Tertio abſens. Sic vocat nos
de⁹. ¶ Primo ⁊ principaliter verbis ꝓprijs et verbis
pdicatoꝝ: oīm videlicet ꝓphetarū et alioꝝ ab eo miſ-
ſoꝝ. Sicut nāqꝫ cāpanis vocant̄ hoīes ad eccleſiā et
tubis antiquit⁹ ad bella: et voce pconis ad audiendū
regis edicta. Sic p illoꝝ vba et ſcripta. De qbꝫ in ps.
In oēm terrā exiuit ſon⁹ eoꝝ: totū mūdū vocauit ad
eternā gloriā ille de q̄ Matthei.xxv. Hō qdā peregre
pficiſcēs.i.chriſt⁹ ad celū: noſtrā naturā portās: voca
uit ſeruos ſuos modo pdicto: et vt citi⁹ veniret tradi-
dit eis.i.vocatis bona ſua: ⁊ dedit vni quinqꝫ talenta
.ſ.bonū nature in opatiōe: bonū fortune ī ſuſtētatiōe:
bonū grē in pfectiōe: bonū noticie in eruditiōe: bonū
electiōis in virtutis acceptiōe ⁊ mali vitatiōe. Sꝫ heu
qa his multi abutunt̄: q: deturpant bona nature: ab-
utunt̄ bonis fortune iniuſte acquirēdo: auare detinē-
do: ſupflue expēdendo: reſiſtūt bonis grē: diuertūt ab
bono noticie: ſic ille q̄ noluit intelligere vt bn̄ ageret.
Negligūt bonū prudētie in eligēdo: ꝓpter q̄ timebūt
qñ audiēt terribilē vocationē ad reddendū cōpotū: ſic
ille villicus iniqtatis. Lu.xvj. diffamat⁹ eſt apud illū
qſi diſſipaſſet bona ipſius: ⁊ vocauit illū ⁊ ait illi. Quid
h̄ audio de te: redde rationē villicatiōis tue: iam eñ nō
poteris ampli⁹ villicare. ¶ Secūdo ſignis bñficioꝝ 9
ꝓmiſſoꝝ ſeu oſtēſoꝝ: ſicut nāqꝫ mater puero pomū
oſtēdendo: ⁊ diues manū cū denario pauperi: ⁊ miles
reclamatoriū falconi: ſi nihil loquant̄ iſtos ad ſe vocāt
⁊ venire faciūt. Sic de⁹ extēdendo manū ſuā cū pomo
regni celeſtis: filios ſuos et vere pauperes et volucres
celi q̄ gloriā illā fameſcūt vocat: et venire facit. De qꝫ
quolibet Job.xiiij. Vocabis me ⁊ ego reſpōdebo tibi
Et qſi deſiderās modū q̄ vocari optat: adiūgit: operi
manuū tuarū porriges dexterā: nō tm̄ qñqꝫ bona pre-
dicta largiēdo: ſꝫ etiā maiora ꝓmittēdo: ⁊ manū venie
tis ad ſe apprehēdēdo: ne peccādo cadat. Ad modum
matris q̄ filiū ad ſe venientē ⁊ cadere incipientē appre
hēdit. Sic de⁹: de q̄ Eſa.xlij. Ego de⁹ vocaui te ī iuſti-
cia: in qua dū venires vſus me apprehēdi manū tuā ⁊
ſeruaui te a piculis corpis et aīe. Ergo tenētes iuſticiā
illos nō timeāt q̄ iuſticie aduerſant̄. Sic frequēter cō-
tingit in his q̄ dn̄is ſeruiūt terrenis: quoꝝ vn⁹ falſi-
tatē cōmittere nō pōt ſine cōſenſu alteri⁹: cui ſi cōſen-
tire noluerit ipm ad dn̄m ⁊ amicos accuſare et diffa-
mare ꝓcurabit p ſe ⁊ p alios: quos ad h̄ minis et pro-
miſſis inducet: vt falſitatē quā ipe cōmittere voluiſſet
cōſimilē ei imponāt: ⁊ talē inter ſe falſi venant̄. Sꝫ dū
iuſticiā nō deſerit: nō timeat. Quia licet dn̄s ad tēpus
aliqd̄ ſiniſtrū de illo cōcipiat: ꝓpter falſoꝝ diffamatio-
nes: cito dei adiutorio q̄ ꝓmittit ſe talē velle ſeruare:
illi⁹ veritas et alioꝝ falſitas denudabit̄: et dn̄s eū dili-
get ⁊ alios odio habebit: ⁊ tūc laudabūt deū dicentes
illud Eſa.xlj. Hec opat⁹ eſt et fecit: vocās generatiōes
ab exordio: ego dn̄s prim⁹ et nouiſſim⁹. ¶ Tertio nū- 10
cijs flagelloꝝ ⁊ tribulationū. Nā ſic mater filiū a lo-

eo periculoſo vocat virge pcuſſiõe ⁊ nudũ frigus ad ignẽ:et famelic⁹ fame ad cibũ vocat. Sic de⁹ ad hoc flagella ⁊ tẽpeſtates:q̄ſi nũcios ſuos mittit: ⁊ hac de cauſa:ſicut dr̄ in ps. Famẽ vocauit ſup terrã. Et iſta eſt q̄ſi pemptoria citatio:in q̄ ſe ſi correxerint: ⁊ ad deũ venerint ſaluari poterat:iuxta illud. j. Petri. ij. Si bene faciẽtes patiẽter ſuſtinet tribulatiões tãq̃ nũcios vob miſſos: ⁊ illorũ ammonitiõe vos correxeritis: hec eſt gr̄a apud deũ in hoc eñ vocati eſtis. Veniẽtes v̄o ad primã citationẽ optime faciũt: veniẽtes ad ſecũdã minus bñ: veniẽtes ad tertiã adhuc min⁹ bñ: at non veniẽtes male faciũt: ⁊ ingrati exiſtunt bñficijs datis in p̄ma pte hui⁹ articuli: q̄bꝫ vocant et indigni bñficijs pmiſſis q̄bꝫ trahũt: et digni exiſtũt tribulatiõibꝫ eternis: quia ſub tpalibꝫ q̄bꝫ pulſant indurant et peiores effecti retrocedũt. Ad modũ peſſimi equi q̄ quãto pl⁹ pcutit tãto pl⁹ retrocedit: q̄rũ iudiciũ datũ eſt. Hiere. xxxv. Ecce ego adducã ſup Judã vniuerſam afflictionẽ:eo q̄ locut⁹ ſum ad eos ⁊ nõ audierũt: vocaui eos ⁊ nõ r̄nderũt mihi. De iſta vocatiõe et quõ vocat nos deus: p ſeipm̄ et principales miniſtros curie ſue. vide G. j. 33. Ex p̄dictis v̄o colligit q̄ bonos curialiter vocat cũ eis pulchre loquẽdo: ⁊ bona dãdo: et meliora pmittẽdo: malos v̄o rigide penas duras infligendo: et duriores cõminãdo. Et ſic p̄mo modo vocatiõis allicit. Secũdo trahit. Tertio impellit. Sic g̃ vocati eſtis

11 vt bñdictiõe hereditatẽ poſſideatis. j. Petri. iij. ¶ Quã vt habeatis eſt veniẽdũ tripliciter: q̄ztũ ad ſecũdã partẽ p̄ncipalẽ hui⁹ articli. Primo ad chriſtũ. Secũdo poſt chriſtũ. Tertio p chriſtũ. Ad chriſtũ docentẽ mãdata vite tãq̃ ſcholares ad magr̄m docentẽ vtilia ⁊ nõ peruerſa. Jta nec nos ad diabolũ mũdũ vel carnẽ: q̄ vocãt ⁊ docẽt nociua: s; ad deũ q̄ vocat dicẽs: in ps. Venite filij audite me. Secũdo poſt chriſtũ puerſantẽ nõ poſt inimicos aĩe ſeducẽtes. Sicut nec mercator vadit poſt latronẽ: s; poſt fidelẽ ductorẽ. Jta ⁊ nos poſt chriſtũ: q̄ dicit Math. iiij. Venite poſt me: non poſt aĩe inimicos. Tertio p chriſtũ ad oĩa bõa acq̄rẽda: ad oĩa officia ⁊ bñficia obtinẽda tãq̃ p oſtiũ veniẽdũ eſt: q̄a ſic ipſe dicit Joh. xiiij. Nemo venit ad patrẽ niſi p me ego ſum via dirigẽs i cõuerſatiõe: vitas inſtruẽs in p̄dicatiõe: vita ad eternã vitã introducẽs i paſſiõe. Predictis tribꝫ modis vocat ⁊ p̄dictis tribꝫ modis eſt cõparendũ ⁊ veniẽdũ: q̄a ipſo teſte Roma. ix. Vocabo nõ plebẽ meã: q̄r peccatricẽ ⁊ infidelẽ p p̄dicatiõis et fidei ſuſceptionẽ plebẽ meã ⁊ nõ dilectã meã: q̄r in bonis pmiſſis nõ ſperauit: nec meã ſeq̄bat cõuerſationẽ dilectã: q̄ñ h̄ ſapere et ſequi incipit: ⁊ nõ miſc̄diam cõſecutã. Quia i tribulatiõe nõ cõuertebat: nec p chriſtũ intrans: ac miſc̄diam cõſecutam quando contrarium fecerit: et de preteritis ſe emendauerit.

Arti. iiij. 12 ¶ S; heu timendũ eſt: q̄ pauci miſc̄diam cõſequant q̄a multi vocati: pauci v̄o electi. Matth. xx. ad hoc habem⁹ exẽplũ ſignificationẽ et cauſam. Exẽplũ in natura: ſignificationẽ in ſcptura: cauſam in volũtate. Prĩo exẽplũ ad h̄ habet triplex i natura in eruditiõe in electiõe. Prĩo i natura videm⁹ q̄ licet ſol q̄ztũ in eo eſt ad oẽs partes terre ſe habeat equal'r: tñ decima pars terre nõ puertit in aurũ. Sic g̃ ſunt glebe terre: q̄ in lutũ faciliter ⁊ pauce q̄ in aurũ v̄l aliã minerã electã conuertunt. Et ſic ſunt plures ſpine pũgẽtes q̄ arbores fructifere et plures tribuli ad ignẽ q̄ querci ad edificationẽ: maior eſt cumulus palear: q̄ a vẽto portant q̄ granorũ q̄ vẽto reſiſtũt: ⁊ maior in horto eſt nũerus flor q̄ fructuũ: q̄a de q̄rto flore vix ſequit fruct⁹. Jta timẽdũ eſt q̄ quart⁹ flos chriſtianitatis. i. de baptizatis nõ ſit quart⁹ ſaluat⁹. Unde Bernar. Jn mari Marſilie de q̄tuor nauibꝫ vix perit vna. Jn mari v̄o hui⁹ mũdi de q̄tuor hoĩbꝫ vix euadit vn⁹. Si vultis ſcire vtrũ ſitis de grano vel de floribꝫ remanẽtibꝫ ad finẽ ordinatũ: videatis vtrũ vẽto tẽtatiõis ſitis: ſic palea portati: vel ſicut flores pſtrati an nõ: et ſi vultis ſcire: vtrũ maior ſit cumul⁹ palearũ et damnãdor: videte ſi maior ſit in mũdo nũerus pctõr aut nõ. Secũdo exẽplũ ad h̄ habem⁹ in eruditiõe illorũ q̄ ad ſcholas ponunt: de q̄bꝫ vix quart⁹ fit bon⁹ cleric⁹. Tertiũ exẽplũ ad h̄ habet in electiõibꝫ p̄latorũ: ad q̄s oẽs vocant q̄ cõmode vocari poterũt: ⁊ multi ex eis forte eligi ſperãt: ⁊ tñ final'r vn⁹ ex illis ſolus p̄laturã obtinet. Jta oẽs q̄dẽ currũt: s; vn⁹. i. pauci accipiũt brauiũ. Satagite g̃ vt p bona opa certã veſtrã vocationẽ ⁊ electionẽ faciatis. ij. Pe. j

¶ Q̄ztũ ad ſecundã partẽ hui⁹ articuli ſignificationẽ 13
in ſacra ſcriptura. Primo ad h̄ habem⁹ in diſpoſitiõe arce Noe et cõtentis in eadẽ: de q̄bꝫ dicit btũs Greg. in homel. Multi ſunt vocati. Si inq̄t i arca Noe credẽdum eſt in latiori ⁊ inferiori parte beſtias q̄drupedes fuiſſe: i ſupiori v̄o ⁊ artiori pte aues ⁊ hoĩes. Sic plures ſũt beſtialiter viuẽtes q̄ rõnaliter. Et quãto arca altior tãto artior vſq̃ ad cubitũ: q̄r quãto ſanctiores: tãto pauciores vſq̃ ad chriſtũ. Secũdo i exercitu Gedeonis. Judic. vij. Jn q̄ de trigintaduobꝫ milib⁹ ad bellũ vocatis nõ remãſerũt niſi trecẽti viri. Sic ſ̄m Rabanũ ſup illud: euãgelij. Multi ſunt vocati: pauci v̄o electi ⁊c. Ad fidẽ in q̄t multi veniũt: ⁊ ad regnũ celor pauci. Nota euidẽtiã ad h̄. B. ij. 8. Et r̄nſionẽ chriſti. Lu. xiij. vbi cuidã q̄rẽti ⁊ dicẽti. Dñe ſi pauci ſunt q̄ ſaluant ⁊c. Jpſe ait: cõtendite intrare p anguſtã portã q̄a multi dico vobis q̄rũt itrare ⁊ nõ poterũt ⁊c. Ergo diligẽter videte vocationẽ veſtrã fratres. j. Cor. j.

¶ Q̄ztũ ad tertiã partẽ hui⁹ articuli: cauſa tãte pauci- 14
tatis electorũ ppria eſt volũtas: q̄r aufer pprĩa volũtatẽ et infern⁹ nõ erit. Nullus g̃ deo imputare poterit: q̄ pauci ſaluant: qđ ſi fecerit: exẽplo docet ſenſibili: quõ errat. Multis milibꝫ ſcholariũ i vna vniuerſitate exiſtẽtibꝫ: et magr̄is bñ docẽtibꝫ i ſcholis: illa q̄ ad inſtructionẽ ptinẽt morũ: q̄ multi ſunt q̄ in vtriſq̃ deficiũt: q̄bꝫ imputat: nõne ſcholaribꝫ: vel q̄ ad ſcholas vel lectiões nõ veniat vel veniũt quidẽ: s; dormiũt: ⁊ faciũt ſurdã aurẽ ⁊ nihil boni inde aſportare volũt. Sic i ppoſito: nõ eſt docẽti et vocãti iputandũ: q̄a multi dãnant: s; illis q̄ venire nolũt p viã p quã vocant: nec a tenebris a q̄bꝫ vocant. j. Pe. ij. De tenebris nos vocauit i admirabile lumẽ ſuũ. ¶ De tenebris inq̄t vos vo 15
cauit pctõr: ſcrutamini g̃ cõſciẽtias v̄ras: et videte q̄s veſtrũ iſti obediat vocatiõi: ⁊ ſi bñ ſcrutet vix iueniet decim⁹ q̄ nõ ſit i vno pctõ mortali: ⁊ multi in multis. Tã clare g̃ vidẽtes ⁊ experiẽtes q̄ pauci ſũt q̄ vadũt ſic vocant ab illo: q̄ nõ vocauit nos in imũdiciciã: ſed in ſctificationẽ. j. Theſſ. iiij. Nolite mirari q̄ m̄lti dãnant: q̄r h̄ eſt iuſticie ⁊ de⁹ aliter q̄ iuſte ⁊ bñfacere nõ põt: s; miramini q̄ tã pauci ſunt q̄ vadũt i ſctificatiõe ⁊ mũdicia: et tã m̄lti in imũdicia: q̄r h̄ eſt puerſe volũtatis. Si g̃ vultis eſſe de paucis electis: vnuſquiſq̃ i ea vocatiõe in q̄ vocat⁹ eſt: i ipa pmanet. j. Cor. vij. Jtẽ ſicut nõ eſt cauſa i ſole vel i planetis q̄ maior pars terre nõ cõuertit in auri v̄l argẽti minerã: s; q̄r in terra eſt diſpoſitio cõtraria. Sic in ppoſito. S; dicet forte q̄ tã parua portio eſt ad h̄ diſpoſita: ex ordinatiõe dei pcedit: ipſe eñ potuit aliter ipſam diſpoſuiſſe ſi voluiſſet. Jta in ppoſito: g̃ cauſa eſt in deo. R̄ñdet negãdo ſilitudinẽ p tãto q̄ terra cũ teneat locũ inter creaturas inſenſibiles nõ põt habere potẽtiã ad cõtrariã volũtatẽ

q̄ poſſit volūtati diuine cōtradicere:qꝛ hec eſt creature
rōnalis:opoꝛtet ḡ ꝙ totaliter diuine ſubdat̄ ꝓuidētie
et gubernatiōi:⁊ ſic nō pōt ei imputari ꝙ non eſt me-
lioꝛis vel alteri⁹ diſpoſitiōis q̄ȝ ſit:ꝫ hō tāq̄ȝ creatura
rōnalis habet volūtatē q̄ valet ad obediēdū ⁊ nō obe
diendū deo:ſicut patebit.V.x.arti.iij.Ergo ptās am
plioꝛ eſt ī hoīe q̄ȝ in creatura inſenſibili:qua pōt volū-
tati diuine et vocatiōi obedire vel nō obedire ⁊ ſic ſal-
uari vel dānari:et ꝓ tāto cauſa eſt ī eo ſalutis vel dam
natiōis:ſic in hoīe cauſa eſt:q̄re multi dānant̄:⁊ pauci
ſaluant̄:qꝛ pauci credēdo bonis opib⁊ fidē ſuā oſten-
dūt.Ro.x.et obediūt euāgelio īmo pauci:qꝛ euāgeliū
vult ꝙ diligam⁹ inimicos.Matth.v.et multa alia q̄
pauci tenēt:ergo pauci veniunt:ſicut vocant̄: quia.ij.
16 Teſſal.ij.vocauit nos ꝑ euāgeliū. ¶ Ex q̇b⁊ terribi-
lis et oīb⁊ metuēda ſequit̄ cōcluſio:q̄ habet̄.j.Pe.iiij.
ꝙ vix iuſt⁹ ſaluabit̄:et ſicut dicit̄ Michee.vij.Juſt⁹
in hoīb⁹ nō eſt:q̇a oēs declinauerūt:in pš.Oēs ergo
et ſi hec dicta timere nolūt:ſaltē dei timeāt ſentētiā:q̄
dicit̄.Multi ſunt vocati ⁊c̄.Si eñ aliq̇s doctoꝛū hoc
dixiſſet:foꝛſitan min⁹ crederēt:aſſerētes ꝙ ip̄e neſciret
q̇ vel quot ſaluari vel dānari deberēt:ꝫ exquo deus q̇
oēm ſcit veritatē:hec dicit:timēda eſt ſentētia:⁊ ſpecia
liter q̇a varios videm⁹ euētus mūdi et hoīm:q̇a aliq̇
bene vitā incipiūt ⁊ male finiūt.Aliqui v̇o male inci-
piūt:et male cōtinuāt:et male finiūt.Aliqui male inci
piūt:q̇ ſtatim vel cito poſtq̄ȝ ad annos diſcretiōis per-
uenerint:peccare incipiūt ⁊ male finiūt:q̇a cōtinuant
pctā q̄ȝdiu viūt:ꝫ tñ in medio aliq̄ñ pctā deſerūt ⁊ cōfi
tent̄:et iterū ad eadē redeūt:⁊ hec eſt maioꝛ pars hoīm
Aliqui ⁊ pauci male incipiūt ⁊ bñ viuūt poſtea.Aliq̇
v̇o et pauciſſimi bñ incipiūt ⁊ bñ cōtinuāt ⁊ bñ finiūt
dies ſuos.Cū ḡ ex vna parte audim⁹ deū dicentē:ꝙ
pauci ſaluant̄:et ex alia parte videm⁹ opa nr̄a cū ħ cō
coꝛdare nō deſperem⁹:ꝫ faciamus qḋ dictū eſt.P.xj.
arti.vj.Et ꝙ etiā faciūt q̇ ad curiā vel cōuiuiū alicui⁹
pꝛincipis intrare nitunt̄.Extra eñ poꝛtā exiſtentes et
magnā vidētes multitudinē extra:de q̇b⁊ ſi ſcirent ꝙ
pauci intrauerūt:et ꝙ oēs extra remanētes fame moꝛ-
rerent̄:multū violēter intrare niterent̄.Jta et nos vi-
dētes multos:de q̇b⁊ pauci intrabūt:ꝓpter qḋ docuit
chꝛiſtus.Matth.vij.Cōtendite inq̇t intrare ꝑ artam
poꝛtā.Sed heu in tali p̄ſſura ab ingreſſu defecerūt in-
firmi:ceci:claudi:et coꝛpoꝛalr̄ impotētes:nec eſt cauſa
in illo q̇ oēs vocat cecos ⁊ claudos et debiles.Lu.xiiij
ſed q̇a coꝛpoꝛalē habēt impotētiā.Jta nec in pꝛeſſura
iſta ītrare potert̄:qꝛ ſpūalē hñt īpotētiā:qꝛ Apocl.xxj.
nil inq̇natū ⁊ faciēs abominationē intrabit ī illā:nec
ħ eſt deo vocāti imputādū:ſic oñſum eſt.P.xj.arti.iiij
ꝫ ſibiꝑſiſq̇ volūtarie ſpūaliter ſunt impotentes:in q̊
peioꝛis ſunt cōditionis:q̄ȝ impotentes coꝛpoꝛaliter.
Arti. v ¶ Si ḡ intrare deſideratis ambulet̄ digne deo:q̇ vo-
17 cauit vos in regnū ſuū ⁊ gloꝛiā.j.Theſ.ij Cauſa autē
q̄re venire negligūt tam multipliciter accipit̄ q̄ȝ mul-
tipliciter hoīes in reb⁊ creatis delectant̄:vel eis inoꝛdi
nate abutunt̄:vel q̊cūq̄ȝ modo moꝛtaliter peccāt.Nā
omne pctm̄ moꝛtale eſt cauſa reuocās et retrahēs a lo-
co ad quē vocamur.De illis ḡ q̇ venire nolūt:aliq̇ fal
coni aſſimilant̄ ſaturato:quarū magna eſt ingratitu-
do:ſicut patet.G.iiij.33.Alij v̇o aſſimilant̄ auibus il
laqueatis.Pꝛimi ſunt auari:guloſi:accidioſi:luxurioſi
q̇ ideo nolūt venire q̇a in talib⁊ delectant̄ ⁊ ſe ſaturare
nitunt̄.Secūdi ſunt ſupbi:inuidi:iracūdi:q̇ gratis il-
laqueant̄ funib⁊ pctōꝝ.Eſt eñ de iſtis q̄ȝtū ad curiā
vel cōuiuiū dei:ſicut de potētib⁊ q̄ȝtū ad curiā vel con
uiuiū mūdi ꝓ tāto:qꝛ ſi q̇s in ħ mūdo ꝓclamaſſet cō-
uiuiū maximū:in quo oēs reciperent̄ venientes:ſi via
veniēdi ad illud magnos req̇reret laboꝛes:accidioſi:
et delicati.⁊ q̇ ſat̄ haberēt in domo ſua:nō irēt libēter
ſed paupes q̇ nihil haberēt in domo ſua:nō parcerēt
laboꝛib⁊:⁊ maxīe ſi illi diu ibi eſſe poſſent.Si iteꝝ via
magnas req̇reret expēſas:auari nō irēt.Si iterum ma
gnū paterent̄ cōtemptū ſupbi nō irēt.Si iterū ꝑ viā
illā ire nō poſſent:niſi in lr̄is dicētib⁊:ſe ī ſocietate ſua
eos ꝑ viā diligere ⁊ honoꝛare:q̇ multū fecerūt contra
eos:inuidi ⁊ iracūdi nō irēt.Sic om̄ino ⁊ eiſdē de cau
ſis fere tot⁹ mūdus ſe retrahit:a cōuiuio dei:ſeu a cena
illa:de qua Lu.xiiij.Hō q̇dā fecit cenā magnā:et vo
cauit multos.Que ideo cena vocari pōt:q̇a ſicut ī pꝛā
dio mlt̄i comedūt:de q̇b⁊ pauci.i.ſpūales amici et filij
et de familia remanēt in cena.Et oēs oues de villa pa
ſcunt̄ in cāpis:ſed de ſero vnuſquiſq̄ȝ paſtoꝛ in domū
ſuā recipit ſuas:alias abijciēdo.Jta in pꝛandio ſacra-
mentoꝛū:et in paſcuis naturalis ſuſtētationis:omnes
ſimul recipiunt̄ et paſcunt̄ in loco paſcue ibi me collo-
cauit:in pš.Sȝ ad cenā ⁊ ad ouile dei:in celo nō reci-
pient̄:nec remanebunt niſi filij et ſpūales amici.Joh.
xv.Vos amici mei eſtis ⁊ oues chꝛiſti:de q̇b⁊ Joh.x.
Pꝛopꝛias oues vocat noīatim et oues illū ſequuntur.
Nota.S.iiij.3.Pauce tñ ꝓpter cauſas p̄dictas.Nā
delitioſi ſe excuſant ꝑ laboꝛes:cogitātes ꝙ meli⁹ eſt eis
in domib⁊ et delitijs ꝓpꝛijs q̄ȝ in domo et cōuiuio dei:
pauci eñ ſunt de talib⁊ q̇ cōcipere pñt:ꝙ maioꝛes ſint
delitie in domo ⁊ cena dei q̄ȝ ipſi inueniūt in his:q̄ in-
oꝛdinate diligūt:qꝛ ita ſunt a p̄ſentib⁊ abſoꝛpti et exce
cati ꝙ futura q̄ nō ſūt experti nō cognoſcūt.Nec mul
tū deſiderant:et ideo venire contemnunt:ſicut regina
Vaſthi a rege vocata.Heſter.j.Et ſicut ſacerdotes
egypti q̇ nō venerūt ad Joſeph:q̇a habuerūt annonā
Geñ.xlvij.Et ad literā vide veritatem de ħ.P.iij.11.
Sicut ḡ in aula dñoꝝ terrenoꝛū vltimi ad pꝛādiū ſūt
neceſſitate pauperes.Jta ad aulam dei ⁊ cenam agni
veri pauperes qui plus illā deſiderāt:et citius currūt
et erūt pꝛimi.Et ſi idē ſunt neceſſitate ⁊ volūtate pau-
peres:de illis verificabit̄ qḋ dicit̄ de vocatis.Mat.xx.
Erūt nouiſſimi.i.pauperrimi in foꝛo mundi:pꝛimi in
foꝛo dei.Auari v̇o ſe excuſant ꝑ expēſas:⁊ ſic de alijs:
vt patet in exēplo poſito:qḋ pulchꝛe oſtēſum eſt Lu.
xiiij.vbi oēs tales ſe excuſabāt:alij in villā:alij ī nego-
ciationē ibāt:ſicut faciūt adhuc dū deberēt eſſe ī eccl'ia
et ſermonib⁊ et obedire deo vocāti.Sȝ heu q̇a q̇ inui-
tati fuerāt nō erāt digni.Digni accipiunt̄ q̇ apud mū
dū miſeri reputant̄:q̇ laboꝛes ⁊ cōtempt⁹ nō negligūt
q̇ expēſis nō parcūt:qui inimicos diligunt:qui ſm̄ ꝓ-
poſitū vocati ſunt ſancti.Roma.viij.
¶ Pꝛedictoꝛū v̇o venire nolentiū.Pꝛimo oñdit̄ ſtul- Arti.vj
ticia.Secūdo iniuſticia.Pꝛimū patet in duobus exē- 18
plis.Pꝛimo in hoc ꝙ ad lucrū vel honoꝛem ſeculi nō
ſolum veniūt vocati:ſed etiam cum magna ſollicitu-
dine et laboꝛibus et expenſis:quandoq̄ȝ agunt vt vo-
cent̄:non ad vera nec ꝓpꝛia lucra:vel honoꝛes:vel di-
uitias:⁊ delitias:ſed ad falſas ⁊ apparentes:de quibus
duriſſimum dabunt compotum:pꝛo quibus frequē-
ter damnantur:non vocati vadunt:ſicut patet de cun-
tibus ad Roma pꝛo pꝛelaturis et pꝛebendis:et curis
animarū impetrandis:et de legiſperitis et aduocatis:
et mundi ſapientibus:et negociatoꝛibus:qui tantum
ſollicitant̄ circa diuitias lucrandas:et de multis alijs:
qui ſub iniuſtis dominijs:multa ſuſtinent:et multa
mala committunt pꝛo lucro terreno:ſed ad veros ho-
noꝛes et diuitias et delitias:per quos ſaluari ſemper
poteſtis ire non vultis:ad illum qui vos vocauit per

gratiã ſuam. Gal.j. Secũdo eandẽ ſtulticiã oſtendũt in hoc: ꝙ filiam dei: quia nõ videt eis ꝙ ſit pulchra: cũ maximo accipere nolunt regno celoꝝ. Cũ enĩ filiã hominis non pulchram acciperet ꝓpter lucrũ terrenum: cur filiã dei. i. vitã virtuoſam accipere nolũt cũ regno celoꝝ? Deus nãqꝫ in hoc caſu vt multos ad matrimoniũ iſtius filie inuitaret: facit ſicut legit quendam regẽ feciſſe de filia ſua. Fingit nãqꝫ ꝙ ille rex duas habuit filias: vnã turpẽ ⁊ aliam pulchrã: quarũ turpem plus dilexit: quia melioꝛ erat. Videnſqꝫ ꝙ nullus libẽter illã acciperet: niſi multũ cũ illa daret: dedit ei et cuicũqꝫ volẽti ipſam in vxoꝛẽ accipere regnũ. Cũ altera vo nihil dare voluit niſi ꝙ ꝑ ꝓbitatẽ ſuã lucrari potuit. Sic in ꝓpoſito eſt de deo et vita paupertatis et penitẽtie: et de vita ꝓſperitatis et abundantie: ergo cũ prima filia appꝛehẽde vitã eternã: in qua vocatus es. j. Timoth. vj. Et ꝙ deus eſt bona rõne ad hoc motus
19 patet. V. vj. vij. viij. Iniuſticia vo illoꝝ in h oñdit: ꝙ nõ tñ cõtra legẽ dei: verũ etiã cõtra legẽ faciunt ciuilem: in qua cõtinet: ꝙ ex quacũqꝫ cauſa quis in ius vocatus fuerit: ſi certũ eſt: ꝙ eſt de iuriſdictiõe vocãtis tenet cõparere: ti. ſi quis in ius vocat9 nõ venerit. l. ex quacũqꝫ. i. in. ff. veteri. li. ij. ti. et. l. p̃dictis. Cui concoꝛdat lex dei dicens. Ambuletis deo digne vocatiõe qua vocati eſtis. Eph. iiij. id eſt. in quocũqꝫ ſtatu: vel quacũqꝫ de cauſa vocati ſitis. Nec tales nõ cõparẽtes tñ ſtulti ſunt: ſed ſimul cũ hoc penã magnã incurrunt et periculũ. Hoc oſtendit pꝛimo exemplo: ſecũdo legib9
20 Exemplũ ad hoc eſt de vocato ꝑ potẽtiã ad regẽ: apud quẽ meruit ſuſpẽdiũ: quẽ ſi rex vocat fideliter ꝓmittens ꝙ totũ foꝛefactũ ei remitteret ſi veniret anteqꝫ vẽtus mutet: vel infra bꝛeuẽ terminũ: et ſi nõ: ꝙ ſtet periculo ſuo: ſtultus eſſet: et magno ſe periculo exponeret: niſi feſtinãter veniret. Ita et nos qui vocati ſum9 dum vẽtus vite eſt in coꝛpoꝛe: ⁊ neſcim9 qꝫ bꝛeuiſſimũ eſt illud tempus. Certũ enĩ eſt: ꝙ eſt valde bꝛeue: et tñ põt eſſe ꝙ multo bꝛeui9 ſit qꝫ opinamur: quia bꝛeues dies hoĩs ſunt. Job. xiiij. Immo reſpectu eternitatis nihil eſt: ſic nec gutta aque reſpectu aque maris. Job vij. Parce mihi dñe: nihil enĩ ſunt dies mei. Iterum Job. ix. Dies mei veloci9 trãſierũt curſoꝛe: q̃a curſoꝛ aliqñ quieſcit: dies vo nr̃i nũqꝫ currere ceſſant. Seq̃. Cõſumpti ſunt abſqꝫ ſpe. Sicut ergo ſup tam arduo negocio citat9 et tam bꝛeue: imo qđ magis eſt timẽdũ: dubiũ habẽs diẽ: multũ feſtinat. Ita nos multi a deo vocati: vt patet. s. e. c. arti. iij. feſtinãter ſpecialib9 dieb9 faciamus. qđ dicit Exo. iij. Ibimus viã triũ dierum: ad hoc enim chꝛiſtus vocauit vniuerſos fratres ſuos. ij. Reg. xiij.
Arti. vij. ¶ Quoꝝ pena per exemplũ patet punitiõis diuerſaꝝ
21 legũ: in quib9 nõ comparentes puniunt. Sicut patet pꝛimo per leges canonicas. xxiiij. q. iij. de illicita: vbi decretũ habet ſub tenoꝛe ſequenti: factum in conſilio Pariſienſ. Quicũqꝫ tribus auctoꝛitatib9: ſiue citationibus iudicis cõuentus: vel trib9 edictis imperatoꝛis fuerit ad iudicẽ ꝓuocatus: aut vno ꝓ oĩb9 peremptoꝛie. i. qđ cauſam extinguit fuerit vocat9: et p̃ſentiã ſuã apud eũ iudicẽ a quo ei denunciatũ eſt exhibere noluerit: aduerſus eũ: quaſi in cõtumacẽ iudicari põt: quin imo nec retractari per appellationem negocia poſſunt: quotiens in cõtumatione fuerit iudicatũ. Hanc autẽ trinam monitionẽ fundat decretũ: ſicut patet ex glo. ſuper euãgelio Matth. xxj. vbi paterfamilias bis miſit ſeruos: et tertio filium ad inuitatos vt venirẽt. Si igitur apud iudices terrenos ter vel ſemel peremptoꝛie ad certum locũ citatus non cõparens omni appellatione poſtpoſita punitur: et contumax reputatur: et ſm leges canonicas excõmunicat: ſicut patet in Cle. ti. de dolo et cõtumacia. per totũ. Et ſm leges regni in tali iacens excõmunicatione: per quadraginta dies capitur et incarceratur. Sic apud iudicẽ celeſtem: apud quem quis ad locum celi continue veniendũ: ſemel citatur: quando graui infirmitate percutit: vel quando in confeſſione imponit ei ꝙ ſemper in munda vita ad celum vadat. Si vo non venerit cõtinue: ſed redierit: iterum citat quando idem ſibi contingit: et ſic tertia vice dici poſſet: ꝙ. ſ. triplex dei citatio eo modo intelligat quo dictũ eſt. s. eo. c. arti. iij. Si vo pluries deus aliquem p̃dictis modis citauerit: in hoc maioꝛẽ oñdit citato gratiã. Peremptoꝛie vo tunc quis citat quãdo moꝛte ꝑcutit: ſiue ergo pꝛimo modo ſiue ſecundo citet a deo: niſi ſemp ſit in veniendo: eo modo quo venire debet: et eo modo quo in die moꝛtis cõparere deberet. i. gratia ⁊ bona vita inſtructus: ſemp modo p̃dicto a deo punit. Nam qñ moꝛtaliter peccãdo reuertitur: et a iudice deo ad quẽ vocat elõgat et cõtumaciter ſe abſentat excõicat: qꝫtum ad deũ ⁊ eccleſiã triumphantẽ: q̃a extra cõmunionẽ ponit ſanctoꝝ: ⁊ ſi vſqꝫ ad moꝛtem in illa ſententia perſeuerauerit capit: et eternaliter incarcerat a deo dicente. Nemo viroꝝ illoꝝ qui vocati fuerant guſtabit cenam meam. Lu. xiiij. ¶ Cui le- 22
ges concoꝛdant ciuiles: ex quibus docet ꝙ citatus in cauſa criminali: ſi nõ cõpareat: bona ſua debẽt annotari. i. atachiari: et quaſi ſub ſequeſtro poni: vt ſic in bonis itex puniat. Poſt annũ vo debet oĩa bona amittere: ⁊ in coꝛpoꝛe ſi capi poſſit ꝓut meruit puniri. ff. de publicis iudicijs. l. inter. et in. ff. nouo. li. ix. Cui concoꝛdat lex in. ff. vete. li. iiij. ti. de iudicijs. le. poſt edictũ peremptoꝛiũ. Et. C. li. vij. quõ et qñ iudex. l. cõſentaneum. et. l. tres denũciatiões: ex quib9 oſtẽdit ꝙ cõtumax eſt puniẽdus: ſeu multãdus in bonis: ⁊ nihilominus ĩ coꝛpoꝛe pena ſuſpẽdij qñ capit: vel alia pena quã meruit eſt plectẽdus. Sic in ꝓpoſito a deo ſummo iudice ⁊ imperatoꝛe: ad ſtatũ gratie ꝑ ſe vel p̃dicatoꝛes ſuos vocat9: ſi venire noluerit frequẽter dũ viuit ĩ bonis multat: qđ ꝓpter peccata ſua et cõtumacias ſuas qꝫtũ ad deũ de9 pmittit ꝙ bona illoꝝ cõfiſcant: capiãt et inquietatiõib9 et tẽpeſtatib9 ꝑdant: ſicut oſtẽſum eſt T. v. arti. j. Cui ꝯcoꝛdat illud Lu. xix. Auferte ab illo mnam ⁊c. Et nihilomin9 qñ capiunt in moꝛte eos penis puniet eternis: ſicut ꝓmittit Hiere. xxxv. Ecce inquit ego adducã ſup Iudã vniuerſam afflictionẽ: eo ꝙ locut9 ſum ad eos ⁊ nõ audierũt: vocaui eos et non reſpõderũt mihi. Et ſi hoc ꝓmittit: nõ eſt dubiũ quin ꝓmiſſuꝫ tenebit: qꝛ fidelis de9 q̃ vocat nos. j. Theſſal.
v. Sed dicere poterũt ꝙ oẽs veniũt ad diẽ ad quẽ vocant. i. ad diem moꝛtis: quia oẽs ad moꝛtẽ currunt: et 23
ſic nullus erit cõtumax. Quib9 rñdet: ꝙ ſm iura qui coꝛpoꝛe cõparet: nõ tñ eo modo quo cõparere debet: cõtumax reputat. Verbi gratia: quis cõparet ĩ curia Romana: oſtẽdens ius: qđ p̃tẽdit ſe habere in aliqua electione: non tamen cõparet inſtructus. s. i. cum munimẽtis que ſibi valere poſſent: contra ipſum tanqꝫ cõtra contumacem in cauſa procedetur: ſicut patet in. vj. decretalium. ti. de electione. c. j. Sic in pꝛopoſito in die moꝛtis omnes comparent et comparebunt: ſed peccatoꝛes non comparent inſtructi cum munimentis que eis valere poſſunt: bone vite et virtutum ad petẽdum ius in electione dei: et ideo contra cõſententia dabitur ſicut comparuerunt. Et ſic iudicabatur ille qui vocatus ad nuptias. Matth. xxij. qui comparuit ſine veſte nuptiali.

V x Voluntatis primo oſtenditur diſtinctio: et ad inuicē cōparatio. Secūdo quomō voluntas chriſti eſt exemplar noſtre volūtatis. Tertio ꝙ voluntati diuine eſt in omnibꝫ obediendū: et quomō vult oēs ſaluos fieri. Quarto ꝙ voluntas tam in bono ꝗ̄ in malo frequenter remuneratꝰ ꝓ facto. Quinto ꝓprie volūtatis a deo nō regulate ratione operantis oſtendit̄ pericula.

Arti. j. ¶ Quātū ad primū volūtas eſt duplex. Vna diuina:
1 de qua. j. Theſſal. iiij. Hec eſt volūtas dei ſanctificatio veſtra. Alia humana: de qua. ij. Petri. j. Non eñ volūtate humana allata eſt aliqñ ꝓphetia. Prima quatuor modis ſe habet ad hominē: ꝑcipiēdo: ꝑmittēdo: ꝓmiando ⁊ puniēdo. Precipit nāqꝫ declinare a malo: et facere bonū: ꝑmittit vtrūqꝫ ſimul creſcere: triticū cū zizania vſqꝫ ad mortis meſſionē: remunerat obediētes et punit inobediētes: et ſic omnis voluntas mea fiet. Eccl. xlvj. Ad iſtam vo voluntas humana quatuor modis ſe habet correſpōdenter. Nam ad precipientē ſe habet grauiter: quia illa que vident̄ leuia: quando ꝓpria fiunt voluntate videntur grauia ex volūtate ſuperioris ꝑcipiētis: ſicut patet Geñ. xix. de Loth: q̄ qñ angelus dixit ꝙ in mōte aſcēderet: ⁊ ſe ſaluaret: ſe excuſauit: poſtmodū vo illuc perrexit volūtate. Cuiꝰ radix eſſe videt̄ ꝙ homini cuiꝰ natura eſt volūtatis libertas videt̄ quaſi cōtra naturā alteri ſubijci: et volūtate priuari: tamen hoc non deberet videri de voluntate dei: cui ſeruire regnare eſt: cui obedire eſt maxima libertas Nam a ꝯtrario ſenſu ſi obedire diabolo facit hominē captiuū ⁊ ſeruū: obedire deo facit hominē liberū: ſed obedire diabolo facit hoīem ſeruū et miſerū captiuū.
2 Nam de talibꝫ dicit̄. ij. Thi. ij. Captiui tenent̄ ad ipiꝰ voluntatē: ergo ⁊c. Ad ꝑmittentē vo ſe habet admiratiue. Nam de mltis q̄ deꝰ ꝑmittit: ſicut ꝙ via impioꝝ ꝓſperet̄: et ꝙ bene ſit omnibꝫ q̄ male agūt. Hiere. xij Et ꝙ multa aduerſa dei eueniant amicis. Et ꝙ multe ſunt tribulationes iuſtoꝝ: in pſ. multi mirant̄ quare voluntas dei hoc patit̄: qui tñ de hoc nō admirent̄: ſi dei videret voluntatē: et vt dei amici eius volūtati ſe cōformarēt. Quos ideo ammonet Aug. de Geneſi cōtra Manicheos. li. j. Si inquit volūtatē dei noſſe q̄s deſiderat: fiat amicus deo: quia voluntatē hoīs noſſe ſi q̄s vellet cuiꝰ amicus nō eſſet: oēs eiꝰ impudētiā deriderēt: nō aūt quiſqꝫ efficit̄ amicus dei: niſi purgatiſſimis moribꝫ. Et de tali verificat̄ illud. Eſa. liij. Volūtas dñi in manu eiꝰ diriget̄. Ad premiantē voluntas ꝑuerſoꝝ in via ſe habet ingrate: ſicut oſtēſum eſt. T. v. 16. cū ſequētibꝫ. Sap. vj. Neqꝫ cuſtoditis legē iuſticie: neqꝫ ſm volūtatē dei ambulaſtis. In patria vo bonoꝝ: volūtas ſe habet ad illā hilariter dicentiū illa: pax hominibꝫ bone volūtatꝭ. Lu. ij. Ad punientē vo voluntas cuiuſcūqꝫ ſe deberet habere timide: quia impoſſibile eſt ꝙ peccator illam euadat: q̄a ſic nullus dū viuit euadere pōt mūdi partes: orientē: occidentē: auſtrum et aquilonē. Ita nec moriēs dei euadere pōt voluntatē punientē. Quid ergo lucrat̄ q̄ furtū vel alia grauia cōmittēs de vna patria ad aliam fugiēs: hoīm euadit iudicia: dū dei euadere iudiciū nullo modo poterit: nec a volūtate ſua ⁊ auertere. Eccl. xviij.

Arti. ij. ¶ Ergo videt̄ ad hoc ꝙ volūtatē dei euadamus pu-
3 nientē: ꝙ cōformemꝰ volūtatē noſtrā: volūtati diuie: nō tm̄ eius ꝑceptis obediēdo ſed etiā opa q̄ ipſe fecit ⁊ a nobis fieri voluit faciēdo. Qꝫ ſi fecerimꝰ omne peccatū mortale vitare poterimꝰ. Nam volendo ꝙ ipſe voluit: et ope oſtēdēdo ꝙ ipſe oñdit i obediētia: petiū fugimꝰ ſupbie dicētes cū illo: illud Matth. xxvj. Nō ſicut ego volo ſ ſicut tu. Secūdo ſequēdo eiꝰ benignitatē pctōꝝ declinamꝰ inuidie ⁊ murmuratiōis de grā alijs facta. Nā ipſe ait Matth. xx. Volo et huic nouiſſimo dare ⁊c. an nō licet ⁊c. an oculus tuꝰ neqꝫ eſt: q2 ego bonꝰ ſum. Tertio eiꝰ ſequēdo pietatē ⁊ indulgentiā: ſicut neceſſe eſt: ꝙ ſequamur ꝓ pctō et nō condemnabimur ire et vindicte et homicidij. Nā ipe ait. Ezech. xviij. Nolo mortē pctōꝛis: ſed etiā cōtrariū faciētes reprehēdit dicēs Matth. xij. Si ſciretis quid eſt miſcdiam volo et nō ſacrificiū: non cōdemnaſſetis innocētes. Quarto eiꝰ cōformari debemꝰ volūtati: quā ore ⁊ ope oñdit quātū ad liberalitatē cōtra auariciam. Joh. xij. Pater quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſum illic ſint: vt videant claritatē. Quinto cōtra auaros q̄ portas claudunt vel ſe occultant in cameris comedentes: ⁊ ſe gratis ſubtrahētes ne pauperes comedant cū eis. Etiam vult ꝙ bona opera cōtinuemus cōtra accidiam agentem: donec veniam ad ipſum in morte remunerandū. Sexto vult et nos velle debemus puritatem mundicie. Matth. viij. et Lu. v. dixit leproſo: volo mūdare. Septimo abſtinentiam et penitentiam cōtra gulam. Eccl. xx. Quātum bonum eſt correptis manifeſtare penitentiā: ſic eñ effugies volūtariū peccatū. Sic ergo faciamus dei voluntatē: quia in capite libri ſcriptū eſt de me: vt facerem voluntatē tuā deus: in pſ. xxxix.

¶ In quo patet tertiū ꝙ videlicet volūtati diuine eſt Arti. iiij
humiliter obediendū. Circa qd̄ tria oſtēdunt̄. Primo 4
enim intentū oſtendit̄ per exempla ſenſibilia. Secūdo ꝙ ſi exempla illa ſequamur omnes ſaluabimur. Tertio quomō nōnulli ſaluari vellent. Primū patet: quia ſi inſenſibilia ſicut ſol et luna: et cetera ſimilia: ſi etiam irrationales creature: ſicut leones ⁊ omnia animalia: ſi etiam rationalis creatura: ſicut angeli in celo et demones in inferno diuine obediunt volūtati: qui aliter propter ipſum de corporibus obſeſſis non exiſſent ſed etiam canes et ſerui obediūt dominis ſuis: a multo fortiori nos diuine deberemꝰ obedire volūtati: cuius voluntas nō reſpicit: nec vocat: nec aliquid circa nos ꝑcipit vel cōſiliat niſi ad vtilitatē noſtrā: vt faciētes volūtatē dei reportetis repromiſſionē. Heb. x. Sꝫ heu pauci ei obediūt: vt patet. V. ix. 15. Ad placendū inquit regibꝫ multa expēdimꝰ: et aliqñ deficimus: deo aūt placere ſola volūtate poſſumus ⁊ nolumꝰ: immo qd̄ peius eſt nō ſolum expēſis et laboribꝫ nitunt̄ mundialibus et potentibus placere et facere quod ipſi volunt: ſed multis vijs malis: ſicut periurijs: falſis teſtimonijs: ꝓcurationibꝫ ꝑuerſis ⁊ cupiditatibꝫ et crudelitatibus etiam cum dei ⁊ multoꝝ maledictionibꝫ eoꝝ conant̄ facere voluntatē: quā tamen ſemꝑ facere non poſſunt: et ideo finaliter ab eis malos grates reportāt. Dei aūt volūtatē in bonis opibꝫ ex q̄bꝫ nulla ſequet̄ pena: ſ maxia remuneratio: quā ſemp poſſent ſi vellēt nolūt. De qua. j. Petri. ij. Hec eſt volūtas dei vt benefaciētes obmuteſcere faciatis imprudētiū hoīm ignorantiā. id eſt. infideliū detractiōes: q̄ de h̄ ſcādalizant̄: ꝙ legē noſtrā nō tenemꝰ: ſic ptz. L. iiij. arti. xij. et. xiij.

¶ Si vo voluntatē diuinā facere: ⁊ noſtram deſerere 5
vellemus et quietius viueremꝰ: ſicut patet. J. ij. 5. et oēs ſaluaremur: quia ipſe vult oēs hoīes ſaluos fieri. j. Thi. ij. Et Aug. li. de diffinitiōibꝫ. Nullū credimꝰ de volūtate diuīa perire ſ ꝑmiſſiōe. Si ḡ volūtatē noſtrā illiꝰ volūtati cōformaremꝰ q̄ vult oēs ſaluari: eo nō ſalutē ꝓpriā volēdo q̄ ipſe eā vult: nō eſt dubiū q̄ ſalui erimus. Modus autem quo ipſe hoc vult eſt

ꝑ bona opa: ⁊ ꝓpriū adiutoriū: ſicut ptꝫ ꝑ ſctm̄ Tho. in prima pte.q.xix.arti.vj.vbi querit: vtrum volūtas dei ſemꝑ impleat? Et reſpōdet ꝙ ſic: q̄tū ad illud qđ ſimplr vult ⁊ abſolute: q: ex ſua ſola depēdet voluntate: nō aūt q̄tum ad illud qđ vult antecedēter in bonis opib: que ex alioꝝ dependēt volūtate: q: illa vult q̄ſi ꝯditionaliter oēs hoīes ſaluos fieri ſi ſint ſalute digni

6 ¶ Sed hoc ex duab pēdet volūtatib: ſicut expreſſe docet beat Grego.xxxiij.moral.ſuper illo Job. Quis dedit mihi vt reddā ei. Bonū inquit qđ agim ⁊ dei eſt ⁊ nrm: dei ꝑ ꝓuenientē grām: nrm per obſequentē liberam voluntatē: ſi eni dei nō eſt vnde ei grās agimus? ⁊ ſi nrm nō eſt: vnde nobis tribui premia ſperamus? hec ille. Ex quib patet ꝙ due volūtates requirunt ſine quib fieri nō pōt: quarū vna ſtante.i.volūtate dei altera deficere pōt ſi vult: ſicut oſtēſum eſt in.c.de hoīe ⁊.c.de pdeſtinatione. Sicut etiā expreſſe ptꝫ.j. Thi.ij. vbi dr: ꝙ vult oēs hoīes ad agnitionē veritatis venire. Et.j. Theſſal.iiij. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra. Et multis alijs locis: in quib inuenit ꝙ de vellet ꝙ oēs benefacerēt antecedenter ⁊ ꝯſequenter ꝙ oēs ſaluarent: ⁊ tamē illa volūtate ſtāte immutata: q: volūtas dei eſt immutabilis: apud quē nō eſt trāſmutatio Jaco.j. Multos videm ad agnitionē veritatis non venire: ſicut infideles: ⁊ multos non ſancte viuere: ſicut malos chriſtianos. Sicut ergo voluit oēs ſaluos fieri. Ita voluit oēs eſſe hūiles: benignos: miſericordes: caſtos. ⁊ ſic de alijs virtutib. Et ſicut voluit ꝙ oēs haberent gl'iam ꝓ mercede boni opis. Ita voluit ꝙ ſancte viuerēt ⁊ bona opa facerēt: ſine qb mercedē bonoꝝ operū nō recipent. Et ſic voluit nec vult mortem peccatoris eternā in penā q̄ dicit: nolo mortē peccatoris. Ezech.xviij. Ita non vult tempalem mortem peccatoris in culpa. Cū ergo videam ꝙ multi nō ſūt hūiles: ſobrij: ⁊ quales deus vellet ꝙ eſſent in vita: mirabile non eſt ꝙ multi nō ſunt ſaluati: ſicut de vellet in morte. Nam omēs hic mihi ꝯcedent ꝙ non omnes hic viuunt ſicut deus vellet quare ergo ꝯcedere nolūt ꝙ non omēs ſaluabūtur: ſicut deus vellet cum vnum ſequatur ex alio. Et ex quo concedere volunt ꝙ multi moriūtur in peccato culpe: quod deus non vult qđ eſt iniuſticie: quare concedere nolunt ꝙ multi moriuntur morte pene quam deus vult tanq̄ iudicium iuſticie. Et tamen hoc iudicium tenēdo: vult omēs hoīes ſaluos fieri antecedēter ⁊ conſequēter. Antecedēter ſicut bonus rex qui vellet ꝙ ſubditi ſui nunq̄ peccarēt: ſi tamen peccent vult ꝙ puniātur ꝯſequenter ⁊ vult ꝙ ſaluentur: inquātū hoīes: non aūt inq̄ntū homicide ſūt: vel fures: vel fornicatores: vel hmōi peccatores. Qui ergo dicit: vult omēs homines ſaluos fieri inquantū homines: qui creatione: gubernatone: ⁊ ratione oſtendūt ſe homines eſſe: non vult ꝙ omnes immundi qui viuunt ſicut beſtie: ⁊ potius beſtialem oſtendunt vitā q̄ rationalem ſint ſalui: quia in vita quilibet illorū cōparatus eſt beſtijs inſipientibus: ⁊ ſimilis factus eſt illis.

7 ¶ Quibus rationibus concordant leges ciuiles. Ex quibus habetur primo ꝙ clerici non debent vocari ad onus tutele: ſed ꝙ omnes priuilegio in hoc caſu gaudeant eccleſiaſtico: verum eſt ſi ſe gerant ⁊ viuant tanq̄ clerici. C.li.j.ti.de epis ⁊ clericis: lege generalit. Sic in ꝓpoſito: lex dei vult: ꝙ nullus homo onere grauetur damnis: ſed ꝙ omēs immunitate gaudeant ſalutis: ſi tamē viuant vt homines: quorum vita eſt viuere rationaliter. Item dicit lex: ꝙ aduocati in curijs maioribus: ſicut in curia prefecti pretorij ⁊ in curia Affrice: ⁊ huiuſmodi: debent facere ſalarium de publico: q̄ quidem lex ex optima fundata fuit rōne: vt aduocati equaliter ad omēs ſe haberēt: ſed ponam ꝙ aduocat deſinit poſtulare: ⁊ act facere aduocati: dicit lex ꝙ nō amittit nomen aduocati: ſed ſalarium. C.li.ij.ti.de aduocatis diuerſoꝝ iudiciū.l.nulla. Sic in ꝓpoſito: q̄ in baptiſmo vel in quadrageſima incipiunt eſſe aduocati ꝓ ſe ⁊ ꝓ alijs in curia altiſſimi: vbi maxima eſt equitas: ſi poſtmodū aduocare ceſſauerint: licet nomē retineant chriſtianoꝝ: non tamen mercedē: quia nomē habes vt viuas ⁊ mortuus es. Apoca.iij. Item dicit lex ꝙ negociatores publici gaudebūt ꝑuilegio negocioꝝ: ꝙ nō ſoluent pedagia ⁊ vectigalia ⁊ hmōi: dū circa negocia occupant reipublice: ſi aūt circa ꝓpria ſollicitent nō gaudebūt: in.ff. nouo.li.xj.ti.đ iure immunitat.l. ſemꝑ.§.negociatores. Sic ī ꝓpoſito: cōia ſunt negocia ſalutis nre: q: ſunt toti curie celeſtis ⁊ oīm electoꝝ: q: reſtauratio toti curie celeſtis ex ſalute nra dependet: ⁊ gaudiū oīm electoꝝ. Dū ḡ talib occupat q̄s negocijs cōib: nō ſoluet vectigal aīe demonib: ſed dū circa ꝓpria: id eſt carnalia occupatur: ⁊ volūtatē ꝓpriā ſequitur: ꝯfundetur iſrael in volūtate ſua. Oſee.x. Itē dicit lex: ꝙ vxores militū gaudebūt ꝑuilegijs militū: dum mariti abſens ſunt cauſa reipublice: non autē cauſa rei priuate. C.li.ij.ti.de vxo.militum.l.vlti. Sic in propoſito: ⁊ patet ex applicatione legis precedentis. Item dicit lex: ꝙ ſi quis eſt abſens cauſa reipublice: habet priuilegium ꝙ non currit ꝯtra eum preſcriptio: non autē ſi ſit abſens cauſa negocij ꝓprij.in.ff.veteri.li.iiij.ti.ex quib cauſis maiores: ab hoſtibus.⁊.l.ſequēti. Sic in ꝓpoſito: ⁊ ptꝫ per applicationem precedētiū. Quibus leges concordāt diuine. Nam deus voluit ꝙ primi parentes ſemper vixiſſent ſi voluiſſent: ⁊ de hoc eis tacite priuilegium dedit. Gen.ij. vbi precepit eis ꝙ nō comederēt de ligno vetito ne morerētur: voluit etiam ꝙ Loth cum ſocietate ſua fuiſſet ſaluatus. Gen.xix. vbi precepit ei ꝙ exiret de Sodoma ⁊ ſe ſaluaret: ne etiam reſpiceret retro: ne periclitaretur. Qr enim deus predictos vixiſſe ⁊ ſaluos fuiſſe voluiſſet: patet per precepta que eis dedit: que ſunt oſtēſiua voluntatis precipientis. ſic patet per ſanctum Tho. prima parte ſumme.q. xix.arti.xij. vbi oſtendit ꝙ quinq̄ ſunt ſigna voluntatis dei: prohibitio: preceptum: conſilium: operatio: permiſſio. Qr vō voluntas ſua in predictis non ſit impleta: effectus ſequens oſtendit. Ex quib patet ꝙ ad hoc ꝙ voluntas dei fuiſſet impleta oportuit ꝙ ipſi tenuiſſent precepta: ſine quibus impleri non potuit: ⁊ que tenendo ipſi priuilegio gaudere potuerunt: perpetue vite ⁊ ſalutis: ⁊ que non tenendo ipā amitterent: voluit ergo ꝙ ipī ſalui fuiſſent: ſi ipſi voluiſſent: ⁊ ſic vult omnes ſaluos fieri: ⁊ noluit mortem ſi ipſi noluiſſent: qui dicit Ezech.xviij. Nunquid voluntatis mee eſt mors impij? His ergo predictis ſaluationes cōcordāt ſummorum pontificum ⁊ edicta imperatoꝝ: que ſunt voluntatis illorum expreſſiua. Summi naq̄ pontificis ſalutatio qua generaliter ſcribit vniuerſis doctoribus ⁊ ſcolarib Bononie: ſicut facit in principio ſexti Decretaliū: vel ſicut facit in ꝑncipio Cle.cōmorantib ſalutē ⁊ aplicam benedictionem. In illis tamen ſolummodo effectū habēt: qui ſe dignos faciūt ſalute ⁊ benedictione. Sic de deo volente omēs ſaluos fieri. Et licet impator ſcribat ꝙ vult oēs quos imperij ſui regit clementia eſſe quietos pacificos ⁊ felicē vitā ducere: non tamē vult ꝙ latrones ⁊ homicide quiete viuāt: ſ; ꝙ ſuſpendant. Ergo licet in omīb talib verba ſint generaliter ꝓlata: eſt tamē tacita conditio ſubintellecta: vt videlicet in illa generali clauſula digni includātur: ⁊ in=

digni excludant. Et sic in talib⁹ hoc signū vniuersale:
oēs habet quodāmō distributionē accōmodatā.i. ac-
cōmodatā: vel ꝓ qb⁹ intelligit̃ ⁊ dr̃. Et sic est de hac ꝓ-
positiōe q̃ vult oes saluos fieri: de quo etiā in ps̃.cvj.ꝙ
8 deduxit eos in portū volūtatis eoꝝ. ¶ Sed heu multi
vellēt saluari q̄tū ad tertiā partē hui⁹ articuli sicut la-
trones vellēt pacē. Beat⁹ nāq₃ Augustin⁹ de ciui.dei
li.xix.c.xij. dicit ꝙ oēs etiā latrones ⁊ sediciosi pacē vo
lūt: sed tamē sic viuere nolūt ꝙ deseruiāt pacē habere.
Sic mali vellēt saluari ⁊ vitā hr̃e eternā: sed nolunt sic
viuere ꝙ sint digni vt illā habeāt: ⁊ ideo nō est volun
tas mea in vobis: dicit dn̄s. Malach j. Sʒ forte dicēt
ꝙ nō est simile de p̄dictis exēplis voluntatis pape vel
imꝑatoris ⁊ dei: q₃ deus posset facere ꝙ oēs eius volū
tati obedirēt: qđ alij facere nō possunt: q̄re ḡ inquiunt
non facit de⁹ ꝙ oēs eius obediāt volūtati. His resp̄ō
sum est. V.xj. arti.ij. vbi ostēsum est ꝙ de⁹ ad hoc facit
quātū facere debet. Itē forte dicēt ꝙ nō est in potestate
seu volūtate illoꝝ ꝙ sint boni ⁊ saluent̃. Hoc vō non
solū a Theologis: verūetiā a Philosophis reprobatū
est. Philosoph⁹ nāq₃.iij. Ethicoꝝ.c.xj. ꝓbat ꝙ virt⁹
⁊ viciū ⁊ virtuose ⁊ viciose viuere est in potestate nr̄a:
⁊ ꝙ tales opatiōes sunt volūtarie. Reprobat insuper
ibidē quosdā dicētes: ꝙ null⁹ est malus volens. Hoc
reprobat p exēplū custodis reipublice qui grani⁹ pu-
nit volūtarie mala cōmittētes q̄ȝ ignorāter. Honorāt
etiā plus volūtarie opantes bona ⁊ suadent hoīb⁹ ꝙ
bene operent̃ qđ non facerēt si non esset in potestate il-
loꝝ: quia null⁹ sapiens nos ꝓuocat ad ea que nō sunt
in nostra potestate: cum volūtate adiuncta. Si inquit
suadeat ꝙ non calefiat in estate: vel non esuriat sbtra-
cto cibo vana est psuasio: q₃ non est in potestate volū-
taria. Sed multi a deo vituperant̃: quib⁹ ⁊ dicit Esa.
lviij. In die ieiunij vestri inuenit̃ volūtas vestra: er-
go ⁊c. Ex quib⁹ patet ꝙ si haberēt voluntatē bene vi-
uendi: bene viuerēt. Et ad destructionē cōsequentis si
nō bene viuunt nō habent voluntatē bone vite nec ꝓ
prie salutis: q₃ dicit philosoph⁹.x. Ethicoꝝ.c.xj. ꝙ vo-
luntas nō est manifesta sine opib⁹: sed aliqui nimis tar
de illā ostendere intendūt: sicut ille. V.ix. arti.ij. ⁊ inte
rim in malis ꝓpriā sequi volūt voluntatē: cū illo Pro-
uer.xxix. Puer qui dimittit̃ voluntati sue ꝯfundit ma
trem suam.

Ar.iiij. ¶ Seipm etiā cōfundit licet voluntatē suam ope non
9 cōpleuerit: sicut ostēsum est. V.viij.ix.⁊.xxij. Sic etiā
patet p leges que voluntatē puniūt cū verbis sine ope
ꝑpetrato: in.ff.nouo. li.ix.ti. de extraordinarijs crimi-
nib⁹.l.j.§.j. sub his verbis. Alienaꝝ nuptiarū: itemq₃
matrimonioꝝ interpellatiōes: ⁊ si effectu sceleris poti-
ri nō possint: ꝓpter volūtatē ꝑniciose libidinis extra or
dinē puniunt̃: extra ordinē.i. ad iudicis voluntatem.
Sic q̄tū est ad deū punient̃ ad eius voluntatē: de qua
Prouer.xj. Pond⁹ equū voluntas ei⁹: q₃ pōderis eq̄-
tas requirit ꝙ volūtas iniusta a volūtate iusta puniat̃
Sic etiā a ꝯtrario sensu de volūtate in bono: qn̄ quis
facit qđ in eo est: eo mō quo loquit̃ apl's Roma.vij.
Velle mihi adiacet: perficere aūt bonum nō inuenio.
Cum ergo voluntas nō solū feratur in ꝯcupiscētia
futuri boni vel apparētis boni: sed in delectatiōe p̄sen
tis ⁊ in cōplacentia p̄teriti. Caueant ⁊ timeant illi qb⁹
aliena peccata placent p̄sentia vel p̄terita: quib⁹ nihil
coopant̃ q̄tum ad opis ꝑpetrationē: sed forte de illis
rident ⁊ ludunt: sicut faciunt multi qui quales alij ho
mines inferni: mulieres tenent infernales: qualiter eti
am amici illorum vel illi quos carnaliter diligūt alios
iniuste verberauerūt: ⁊ occiderunt: ⁊ his similia: cum
risu ⁊ cōplacentia narrant vel narrari faciunt: qui eti-
am de malis qui alijs acciderunt letātur. Quorum le-
ticia multum leticie assimilatur diaboli: qui in se non
fornicatur: nec occidit: nec multa talia facit: ⁊ tamen le
tatur de hoc ꝙ alij talia faciunt. Cum enī equaliter sit
actus volūtatis cōplacētia peccati sui vel alterius pre-
teriti: sicut voluntas peccādi in futuro: ⁊ volūtas pec-
cati futuri quod nō cōmisit: sed desiderium habuit cō
mittendi: puniatur eternaliter tanq₃ factum: sicut ex le
gibus ostēdit̃ allegatis. Et lege dei quā recitat Aug⁹.
xxxij.q.v. qui viderit: sic. Qui viderit mulierē ad ꝯcu
piscendam eam: iam mechat⁹ est eā in corde suo. Sup
quo Decreto dicit glo. Tantū peccat quilibet si vicio-
sa voluntate committendi adulterium quantū ipo fa-
cto. infra de pe.dis.j.si cui. Et cito post. Sic ergo cōmi
mittitur adulteriū solo animo sm̄ Canones. Simili?
piurium.xxij.q.v. qui peierare. Idem in furto ⁊ alijs
criminib⁹: de pe.dis.j.si ꝓpterea: hec ibi. Nota. J.xij.
22. Quod mirum si de⁹ eternaliter complacentiā pec-
cati puniat preteriti tanq₃ factum: id est si illum qui il-
lud commisit ꝓ delicto: ita istum ꝓ complacētia: quia
licet non sit nomine suo factum: illud tamē quantū in
eo est approbat ⁊ ratificat ⁊ illi facto ex post cōsentit: et
sic ꝯsentientes ⁊ agentes pari pena puniēdi sunt.xxij.
q.iij.oīnes. Apud illum circa quem nulla cadit prete
ritio: apud quem oīa sunt p̄sentia. Qui ergo volun-
tatem malam puniret de peccato p̄senti: quare non pu
niret de peccato preterito: cum apud peccantē vtrunq₃
sit malum: ⁊ apud iudicem neutrū sit preteritū: de quo
Prouerb.xix. Multe cogitationes in corde viri: volū-
tas autem domini in eternum ꝑmanebit. Cui rationi
leges cōcordant ciuiles: que volunt ꝙ non tm̄ in con-
tractibus: verumetiā in maleficijs ratihabitio manda
to cōparetur. in.ff.nouo.li.v.ti. de vi ⁊ vi armata.l.j.
§.sed ⁊ si cum quis. Et sm̄ leges canonicas in Decre
tali.li.ij.ti. de restitutione spoliatorum.c.cum ad sedē.
in fine: vbi culpabilis in spoliatione iudicatur qui illā
ratā habuit sub his verbis. Spoliauerunt inquit vel
mandauerūt spoliari: vl' spoliationē saltem ratam ha-
buerint ꝓnūciauimus ⁊c. Glo. vō ibidem plures ad
hoc adducit leges.ff. de vi ⁊ vi armata.l.cum a te.et.l.
ij.§.ꝓcuratoꝝ: ⁊.ij.q.j. notum. Quibus etiā aliud con
cordat Decretum.j.q.iij. quia ꝓsulatus. Ex istis legi-
bus arguitur sic. Ille qui ratū habet delictū preteritū
delinquit: sed cui placet ex post facto illud ratū habet:
ergo ⁊c. Maior est manifesta apud iura predicta: mi-
nor est manifesta apud deum qui intuet̃ cor.j. Regū
xvj. Nam sicut ille apud mundum ratum habet qui
ex post facto dicit placet: quia mundus hoc audit. Ita
apud deum ille ratum habet qui in cordis cogitatione
dicit placet: quia deus hoc audit: nam cordis cogitatio
apud deum alta ⁊ aperta est locutio: quia non vox sed
votum resonat in aure dei: in psal'. Meditatio cordis
mei in ꝯspectu tuo semp: ⁊ ideo in voluntate mea con
fitebor ei apud quem oīs volūtas loquitur: ⁊ omne
cor patet.

¶ Ex quibus in parte patet ꝙ volūtas mala que a deo Ar.v.
non regulatur est periculosa. Primo quia deus illam 10
videt ⁊ iudicat: vt ostensum est. Secundo quia ex tali
radice venenosa: licet opera faciat de genere bonorum
non tamē bene: nec meritoria ad vitam eternam: quia
ipa est fons ⁊ radix omniū operū qui fons si fuerit in-
toxicatus: omnia opa tanq₃ omnes riuulos intoxicat
vel impedit: ⁊ corpus ad oīa opera bona impotens
reddit: q₃ ꝓuerbium est: ne cors ne put coeqe que rue.
vult: vbi vō fons iste fuerit viuus ⁊ bonus oēs riuu-

ſos reddit viuos:⁊ omnia grauia facit leuia. Propter
quod legitur quendam deum oraſſe ſolūmodo pro bo
na voluntate habenda:aſſerens ſe tūc omnia membra
habere fortia ad dei ſeruitium explendum:ſi voluntas
fuerit fortis.Ergo ſitis perfecti ⁊ pleni in omni volun
tate dei. Col.iiij. Tertio quia eſt dux cecus cū quo om
nes ⁊ ſine quo nullus vnq̄ȝ ad infernum ductus fuit.
Bern̄. Nihil punit deus niſi ꝓpriam voluntatē: ceſ-
ſet propria voluntas:⁊ infernus non erit. Voluntate
p̄o deo ⁊ ratione regulata tanq̄ȝ ductore:omnes ad ce
lum venerunt:melius eſt ergo q̄tum ad animā:⁊ cu-
rialius q̄ȝtum ad mundum voluntatem diuinam pre-
ponere:dicendo. Doce me facere voluntatem tuam:in
pſal.quo doctore omnes ad celum diriguntur. Unde
Auguſtinus ſuper Joannem.vj. Homo a deo dirigi
tur cum voluntati humane diuina voluntas prepo-
nitur quam volūtatem illam qua celum ⁊ paradiſus
terreſtris ſpoliātur ⁊ infernus impletur. Et curialius
quo ad mundum vt ſeruus voluntatem iuſti domini
ſue preponat voluntati iniuſte. Apud deum nanq̄ȝ ali
ter facies non ſolum incurialitatem:verūetiam pericu
lum incurrit:quia dum illum non ſequitur: qui dicit.
Qui ſequitur me non ambulat in tenebris: ſed lumen
precedere vult in tenebris ambulat culpe ⁊ pene:dicat
ergo. Fiat voluntas tua:ſicut in celo ⁊ in terra. Math
11 vj. ¶ Quarto quia eſt portitor claudus. Nam qui ſcit
quid faciendum ſit ex vna parte ⁊ ex alia nō habet vo-
luntatem illud perficiendi:ex parte voluntatis claudi
cat:vt ſicut claudus quandoq̄ȝ pulcher eſt ſedēdo:ſed
deformis ambulando:ſic tales frequenter placent dū
ſedēt in cathedra ⁊ docent:ſed in ambulatiōe ⁊ in ope
ribus deformes inueniunt̄:ſimiles phariſeis. Math.
xxiij. Super cathedram Moyſi ⁊c. Item quandoq̄ȝ
pes claudicantis in exteriori apparentia eſt ita pulcher
ſicut pes recte gradientis:non tamen in probatōe ope
ris. Sic nonnulli verbis voluntatem ſuam bonā eſſe
oſtendunt:ſed in operis probatione turpiſſime defici-
unt:quia promiſſa non tenent: ⁊ verbis iactata opere
non oſtendunt:quorum tota virtus eſt apparens:⁊ nō
exiſtens:quia exteriorem in verbis ⁊ ꝓmiſſis pulchrā
apparentiam:ſed nec in corde exiſtentiam nec in opere
confidentiam:quibus teſtimonium reddo quia ſupra
virtutem voluntarij fuerunt.ij. Cor.viij. Tales aſſi-
milantur Miphiboſeth.ij. Regum.iiij.qui cecidit de
nutrice ſua ⁊ claudus effectus eſt. Nutrix noſtra ſacra
ſcriptura atq̄ȝ bona operatio eſt que nos in brachijs
noui ⁊ veteris teſtamēti:ſurſum portat in lacte ſuo nu
trit:a qua ad modū Miphiboſeth multi ad terram:id
eſt ad terrena cadunt:⁊ ſpiritualiter claudi efficiuntur
de quibus Prouer.xxvj. Quomodo pulchras tibias
fruſtra habet claudus:ſic indecens eſt in ore ſtultorum
parabola quam videlicet ore dicunt:ſed opere nō com
plent: quibus congruit orare illud:pſal. Voluntaria
12 oris mei beneplacita fac domine. ¶ Quinto quia eſt ra
ptor ſeu tyrannus:quia ſicut tyrannus tātum accipit
⁊ mutuat a ſubditis ſuis ꝙ tam ſeipm̄ q̄ illos finaliter
depauperat ⁊ confundit. Sic voluntas habens domi
nium corporis ⁊ ſenſuum omnium membrorum:mo-
do ab vno ſenſu accipit delectationes nunc ab alio:et
nunc actum vnius membri:nunc alteri⁹ ad illicita mu
tuat:intantum ꝙ finaliter tam ſeipām q̄ȝ illa ad miſe-
riā deducit:in qua ſimul penas ſuſtinebūt: ſicut furtū
vel homicidiū precipiēs ⁊ obediēs. Etiā nō impediēs
malum fieri:cum ſit in poteſtate conſtitutus:ſicut pre-
latus vel ſuperior:qui vidēs percutere clericum ⁊ nō
impediēs eandem ſententiā excōicationis incurrit:ex-
tra libro.v.ti.de ſen.excom.c.quāte:in textu ⁊ glo. Sic
voluntas cui incumbit inferiora regere:⁊ ad hoc pote
ſtatem accepit:ſi illam a malis non cohibeat eandē pe
nam:⁊ a dei ⁊ beatorum communione:eandem mere-
tur ſeparationē. Nolite ergo regi neq̄ȝ ex volūtate car
nis:neq̄ȝ ex voluntate viri. Joan.j.quia voluntas car
nalis mater eſt inconſtantie. J.ij.5. ſed illi ſunt ꝓprie
voluntatis ⁊ inconſtantes qui voluntatem quam ſe-
mel dederunt in manu dei et prelati: iterum rehabere
volūt ad modum pueri qui pomum quod dedit repe-
tit:tales deum in gloria non inuenient̄:ſed illi qui in to-
ta voluntate queſierunt illum inuenerunt. ij. Paral.
xv. Nota ſimul de merito bone voluntatis ⁊ periculo
male. A.xxiij.13. ¶ Huius autem peruerſe volunta- 13
tis tanto maius eſt periculum quāto pluribus nocere
facit:ſicut patet exemplo quod cōtingere potuit de tri-
bus philoſophis diſputantibus quod eſſet peius ⁊ pe
riculoſius mali domini vel mali miniſtri vl̄ inuidi vi
cini. Quorum vnus dixit ꝙ dominus quia ipē habet
poſſe ⁊ velle. Ali⁹ dixit balliui ⁊ miniſtri propter duo.
Primo quia frequentius ſubditos onerant muneri-
bus ⁊ alijs expenſis. Secundo quia vias excogitant ⁊
dominos informant quomodo nocere poterunt. No
ta. N.iiij.8. Terti⁹ dixit ꝙ inuidus vicinus quia ipſe
pluribus nocet quia ipē ex inuidia ⁊ odio vicinos ac-
cuſat: tam apud dominum q̄ȝ apud miniſtros: et ſic
nocet anime proprie ⁊ domino ⁊ miniſtris:quibus eſt
cauſa peccati ⁊ vicinis quos damnificare facit ⁊ ſic iſti
us voluntas videtur peior quia eſt cauſa mali:tā cul-
pe q̄ pene in pluribꝫ huiuſcemodi habens voluntatē
ij. Paral.vj.

Voti primo oſtenditur ex- V.xj.

cellentia. Secundo vtilitas in quo oſtenditur
ꝙ meliora ⁊ maiorꝫ meriti ſunt opera ex voto facta q̄
ex propria voluntate. Tertio contra hec faciende ſunt
obiectiones cum ſolutionibus ſuis Quarto malorum
votorum: ⁊ etiam fractionis boni voti oſtenditur pe-
riculum.

¶ Q̄tū ad p̄mū voti excellētiā:ei⁹ ſpūalis oſtēdit for- Ar.j.
titudo ⁊ magnitudo. Tāte nāq̄ȝ eſt virtutꝫ ⁊ fortitudi 1
nis ꝙ ſimplr̄ vouētem vſq̄ȝ ad mortē deo ligat: ſic ptꝫ
de religioſis q̄ ꝑ votū qđ in ꝓfeſſione ſolennizāt vſq̄ȝ
ad mortē in gr̄a ⁊ vſq̄ȝ in ſempiternū in gl̄ia deo copu
lant̄:ex voto ſe obligās dn̄o. Nūeri.xxj. Jntantū em̄
vouētē ligat ⁊ obligat ad ſoluēdū quod ꝓmiſit ꝙ ep̄s
ꝓpter votū p̄us emiſſum de religione ingrediēdo tene
tur epiſcopatū dimittere ⁊ votū ſuum implere:ſicut pa
tet extra.li.iij.ti.xxxiiij.de voto ⁊ voti redemptione.c.
ꝑ tuas: vbi tali reſcribit papa: dicens. Regimen reſi-
gnes eccleſie memorate:ac reddas altiſſimo vota tua:
vbi dicit glo.ꝙ ad hoc cōpelli debet ⁊ alij etiā vt ip̄m
recipiāt intrare volentē qn̄ recipit̄ a ꝯuentu ⁊ abbate.
Ex quo ptꝫ ꝙ licet ſit volūtatis votū emittere:eſt tamē
neceſſitatis reddere:ergo vouete ⁊ reddite dn̄o deo ve
ſtro:in pſ̄. Si dicāt ꝙ predicta neceſſitas locū habet in
voto ſolenniter ⁊ publice emiſſo. Reſpondet̄ ꝑ Decre
talē.li.iiij.ti.qui clerici vel vouētes matrimoniū ꝯhe-
re poſſunt.c.rurſus: vbi pa. dicit ꝙ apud deum non
minus obligat votum ſimplex q̄ȝ ſolenne. Sed forte
dicent ꝙ ſic obligati ad religionis ingreſſum poſſunt
expectare vſq̄ȝ ad mortem vel vltimā ſenectutē ⁊ tunc
votū ſuū implere qn̄ vlterius deſperāt. Et hac cautela
nonnulli contra deum ⁊ ſalutem ꝓpriam vtuntur:pro
tanto:quia ſc̄m doctores vbi quis vouit ſine cōditione
et temporis p̄fixione:tenet̄ exequi ſtatim cū pōt:niſi in

vouēdo aliud in mēte habuerit: ſic expreſſe ꝑꝫ. Deut. xxiij. Cū voueris inquit votū dn̄o deo tuo: non tarda bis reddere: qꝛ requirit illud dn̄s deus tuꝰ: ⁊ ſi moratus fueris: reputabit tibi in pctm̄. Nec obſtat p̄dictis ꝙ aliqñ vota in meliꝰ mutant: qꝛ voti fractor non eſt qui illud cōmutet in meliꝰ: extra. li. iij. ti. xxxiiij. de voto ⁊ voti redēptione. c. ſcripture. Sed in cōmutatione ſeu diſpenſatiōe ſunt tria attendēda: q̇d liceat ſm̄ equi
2 tatē: quid deceat ſm̄ honeſtatē? q̇d expediat ſm̄ vtilitatem: extra. li. ⁊ ti. p̄dictis. c. magne deuotiōis. ¶ Iſtis circūſtātijs ɔſideratis ⁊ inuētis: ſm̄ doctores poſſunt epiſcopi in oībꝫ votis tꝑalibꝫ diſpēſare: ꝑterq̄ꝫ in voto terre ſancte: pēſate q̄litate ꝑſonarū ⁊ neceſſitate vl' vtilitate. Quibꝫ ɔcordat Decretalis: extra. ď voto. c. j. vbi ſic dicit. Ab eiꝰ qui p̄ſidet pendet arbitrio: vt ɔſideret diligentiꝰ qualitatē ꝑſone ⁊ cauſam mutatiōis: ⁊ ſi peregrinatio vel repēſatio melior fuerit ⁊ magis deo accepta: ⁊ ſm̄ hoc debet exinde diſpenſare. Quibꝫ ſacra ſcriptura ɔcordare videt. Leuit. xxvij. vbi ꝑmo ď de illo qui vouit aīal qď immolari deo non pōt: ſi q̇s deo vouerit adducet ante ſacerdotē qui dijudicās vtrū bonū an malū ſit: ⁊ ſic ſtatue p̄ciū. Item ibidē ſequitur. Homo ſi vouerit domū ſuā ⁊ ſanctificauit eam dn̄o: ɔſiderabit ſacerdos: vtrū bona ſit an mala? ⁊ iuxta preciū qď ab eo fuerit eſtimatū venundabit. Si aūt ille q̇ vouerat noluerit redimere eā: dabit quintā partē eſtimatiōis. Ex quibꝫ oſtendi videt ꝙ vota peregrinationis ⁊ hmōi poſſunt elemoſynis redimi ad arbitriū pōtificis. In votis aūt ꝑpetuis: ſiue ſint neceſſitatis anteq̄̃ voueant ſicut votū baptiſmi ⁊ articuloꝝ fidei: q̇s ſm̄ glo. extra. de voto. ſup. c. vnuſq̇ſq̄ꝫ vouit in baptiſmo. ſiue volūtatis ſicut religionis ⁊ ɔtinētie. epi diſpēſare nō poſſunt: quia ſm̄ glo. p̄dictam: eque vl' maius bonū inueniri nō pōt: vt ar. xxiij. q. vlti. c. vlti. qꝛ caſtitas ſola eſt que pōt deo aīas p̄ſentare: vt in Autenti. ď lenonibꝫ. §. ſanciꝰ. Que oīa in ſacra ſcriptura confirmant: q̄ꝫtum ad hoc ꝙ mutari non poſſunt. Leuit. xxvij. Animal autē qď immolari pōt dn̄o: ſi quis vouerit ſanctū erit ⁊ mutari non poterit. Et Nūeri. xxx. Si quis viroꝝ votū vouerit non faciet irritū verbū ſuum. In quibꝫ oſtēdit taliū votoꝝ magnitudo: quia cum in melius vel maius mutari non poſſunt: ſequitur ꝙ ip̄a ſunt maximum quod deo dare vel offerre poterunt ꝓpter quod ď Prouerb. xv. Vota iuſtoꝝ placabilia.

Ar. ij. ¶ Et ſicut ſunt ďo placabilia ſuſcipiēti: ita ſunt homi
3 ni vtilia facienti. ¶ Ad cuius declarationem. Primo rationes adducentur ad hoc ꝙ melius eſt bona opera facere cum voto q̄ꝫ ſine voto. Et hoc oſtenditur primo exemplis: ſecundo rationibus: tertio autoritatibꝫ Exemplis primo de dominorum conditione in quibus videmus ꝙ dominus curialis magis acceptat ⁊ plus remunerat ꝙ detur ſibi terra ⁊ tenemēta: id eſt ſolum cum redditibus q̄ꝫ redditus ſoli. Sic in propoſito de terra cordis noſtri: ⁊ de reddditu bonorum operū Aliud exemplū ad idem eſt Anſelmi ſic. Melius eſt ⁊ vtilius largo domino qui pro omoibꝫ bono centuplū reddet: dare arborem ⁊ fructum: ⁊ plus pro illo facit q̄ꝫ q̇ dat fructū tm̄: ⁊ reſeruat ſibi arborē ad faciēdum de ea ꝙ vult. Arbor eſt volūtas: fructꝰ eſt opus bonū Intrās religionē vtrūq̄ꝫ deo dat: qꝛ ⁊ volūtatē ſuam ponit in manu illiꝰ qui locū dei tenet in terris: ⁊ opera etiā deo reddit: vbi ſecularis oꝑa tm̄ deo dat ⁊ voluntatē liberā in ꝓpria reſeruat poteſtate. Q2 etiā iſtud ſecuriꝰ ſit: ꝑmo patet ꝑ exemplū de naui fluctibꝫ iactata quā ſecuriꝰ eſt ad ancorā in portu ligare dū tēpeſtates nimie durant q̄ꝫ ꝑmittere ꝙ ad oēm ventum ſuꝑ mare exponat. Secundo ꝑ exemplū de arbore ſeu plantula tenera que ventis fere ꝓſternit: vel cui ventoꝝ imminent impulſus ꝑiculoſi: cū ſit in natura ſua fragilis: ſecuriꝰ eſt ꝙ ſtipiti ſeu palo ligetur. Sic palo cruc chriſti ꝑ votū religionis ɔtinentie vel peregrinationis terre ſancte ꝓ amore crucifixi. His igit exēplis informati: offerretis dn̄o in ſolēnitatibꝫ veſtris vota ⁊ oblationes. Numeri. xxix. ¶ Rōnes inſuꝑ multe idem ɔcludunt: quarū tres tangit ſanctꝰ Thomas in ſumma. q. 4
lxxxviij. arti. vj. Primo quia vouere eſt actꝰ latrie: que eſt nobiliſſima virtus: illud aūt qď eſt impatū a nobiliori virtute melius eſt ⁊ magis meritoriū. Secūdo qꝛ qui vouet plus ſe ďo ſubijcit q̄ꝫ qui non vouet: ſicut q̇ daret arborē cum fructibꝫ q̄ꝫ qui daret tm̄ fructū. Tertio quia ꝑ votū volūtas immobiliter firmat ad bonū: facere aūt aliq̇d ex voluntate firmata ad bonū ꝑtinet: ad ꝑfectionē virtutis: vt patet ꝑ phm̄. ij. ethicoꝝ. Preterea melius eſt habere tria bona q̄ꝫ duo: ſed oꝑans ex voto habet tria: qꝛ votū ⁊ bonā voluntatē ⁊ opꝰ bonū vbi alius habet tm̄ voluntatē bonā ⁊ opus. Itē melior eſt obedientia q̄ꝫ ꝓpria volūtas ſeu etiā victima ex ꝓpria ꝓcedens voluntate: ⁊ opus obediē[..]e eſt maioris meriti q̄ꝫ ꝓprie voluntatis ꝓpter qď qñq̄ꝫ iniungit penitentibꝫ ꝙ penitētias que ex ꝓpria faciunt auctoritate: faciant tanq̄̃ eis iniūctas: ſed opus ꝓcedens ex voto eſt opꝰ obediētie: ꝰ ⁊c̄. Itē ſi maioris meriti eſſet ſine voto ꝑegrinari vel ɔtinere vel religioſam vitā ducere: ſancta eccl'ia multos deciperet eis ſuadendo ꝙ hoc votū faciant ꝓmiſſo: ſi em̄ hoc ſine voto facere maioris eſſet meriti: ſaltē qñ incipent hoc facere: deberet eos a voto abſoluere. Item ſi magni meriti apud deum dimittere agrū vel hmōi exte[..]a ꝓpter amorem dei: ſicut patet Math. xix. Oīs inquit qui reliquerit domū vel fratres: aut ſorores: aut patrem: aut matrē: aut vxorē: aut filios: aut agros ꝓpter nomen meum: centuplū accipiet: ⁊ vitā eternā poſſidebit: qui magis reliquit magis meret: ⁊ qui maximum maxime: ſed vouens perpetuā obediētiam in religione maximū dereliquit: quo maiꝰ dimittere non poteſt: quia ſeip̄m dum ſe totaliter alteri ꝓpter amorem dei ſubijcit: ſi ergo alius in ſeculo eandem vel maiorē faciat penitentiā: non tamen pro deo tm̄ dimittit ⁊ ſic non tantū meretur: quia non ſolū facere ꝓpter deum ſed etiam derelinquere pro deo ab ip̄o deo remunerabit: ergo iſtius opera que cōſiſtunt in faciendo ⁊ obediendo ſunt meliora: quia ſunt quaſi holocauſtum ſicut oſtēſum eſt. L. ij. l. Unde beatꝰ Gre 5
gorius ſuper Ezech. Sicut illi qui ex poſſeſſis rebꝫ ſubſidia egentibꝫ miniſtrant: in bonis que faciunt ſacrificium deo offerunt: ꝙ aliquid deo immolant ⁊ aliquid ſibi reſeruant. Qui v̇o nihil ſibi reſeruant offerūt holocauſtum quod maius eſt ſacrificio. Item beatꝰ Gregorius. Melior eſt obedientia q̄̃ victima: quia per victimam aliena: per obediētiam propria caro mactatur Cui concordat Hieronymus epiſtola. lix. contra vigilatium diſputās. Aſſeris inquit eos melius facere qui vtūtur rebus ſuis ⁊ paulatim fructꝰ poſſeſſionū pauperibꝫ diuidunt q̄ꝫ illos qui poſſeſſionibus venundatis: ſemel oīa largiunt: non a me tibi ſed a dn̄o reſpōdebitur: qui dicit. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende oīa ⁊c̄. Matth. xix. Sed obijcis ſi oēs ſe recluſerint ī ſolitudine: q̇s celebrabit eccleſias? Cui Hieronymꝰ Si oēs fuerint tecū fatui: q̇s erit ſapiēs? rara eſt virtꝰ ⁊ a pauc appetit ⁊ vtinā oēs eſſent qď pauci ſūt de q̇bꝫ. Multi ſūt vocati pauci v̇o electi. Math. xx. ¶ Itē chriſtus voluit matrē ſuā ad oꝑa caſtitatis voto obligari: ꝰ ſic

facta ſunt maioꝛis meriti. Conſequētia patet: quia cre
dendū eſt ꝙ filius dei ſic matrem ſuam gubernauit: ꝙ
opeta ſua ageret: ꝓut eſſent maioꝝ meriti. Antecedēs
ꝓbatur tam ex dictis doctoꝝ dicentiū ꝙ caſtitatem vo
uerat conditionaliter: niſi deus aliter oꝛdinaret: quod
ideo dicunt ad ſaluādū verum matrimoniū inter ipm
⁊ Joſeph: ꝙ etiam ex dicto ꝓpꝛio. Luce. j. Virum in-
quit non cognoſco: voui non cognoſcere: ideo quero:
quō fiet iſtud? Queſtio nanq; admirāda: ſuper aliqua
admirationis cauſa fundari debet: cum ergo maritum
haberet: ſi cogitaſſet cuꝫ ipo ſocietatem habuiſſe: qua-
re admirādo queſiſſet: quomō filium conciperet? cum
hoc ſit naturale ⁊ de cōmuniter accidētibꝫ. Tota ergo
queſtionis cauſa ſuper votum fundari videtur condi
tionale: quaſi diceret: ex quo ſic voui: quō oꝛdinauit de⁹
ꝙ ego filium ꝯciperem? ⁊c̄. Cui angelus: ꝓpter iſtam
ꝯceptionem ꝯtra votum vel voluntatē tuam non faci
es: quia ſpūſſanctus ſupueniet in te ⁊c̄. Si quis dicere
velit ꝙ queſtio fundatur ſup verbo angeli: quo dixit:
filius altiſſimi vocabitur: non videt verum: quia qua-
re tunc reſpondiſſet: virū non cognoſco: cū viri ſocie-
tas non requirat ad hoc ꝙ filius dei ſit vbicunq; vo-
luerit. Magis ergo videt turbatio eius qua dicit: tur-
bata eſt in ſermone eius: ⁊ admiratio eius mouere ani
mū ne a voto qđ fecerat recederet: anteq̄ꝫ oꝛdinationis
diuine ſub qua cōditione vouerat expꝛeſſe intelligeret.
Nec tamen poſtmodū a voto reſilijt: qꝛ oꝛdinatio nō
defuit ꝙ a ꝓpoſito reſiliret: que dixit: reddam tibi vota
mea: que diſtinxerūt labia mea: in pſ̄. Item ſi nō eſſet
maioꝛis meriti facere cum voto. Jacob patriarcha dei
erraſſet: de quo Gen̄. xxviij. Votum vouit dicēs. Si
fuerit dn̄s mecum ⁊c̄. Et ꝓpheta Dauid qui dicit. In
me ſunt deus vota tua. Et iterum. Sic pſalmū dicam
nomini tuo in ſeculū ſeculi: vt reddā vota mea de die in
diem. Et. ij. Eſdre. viij. Voui illuc ieiuniū in ꝯſpectu
dn̄i vt quererē ab eo bonum iter nobis: ⁊ qui nobiſcū
erant filij iſrael. Et. ij. Paral̄. xxxj. Filij iſrael obtulerāt
7 decimas ſanctoꝝ que vouerant deo ſuo. ¶ Obiectio-
nes ṽo cōtra predicta. Non obligatus ad vota liberā
habet voluntatē ad vnum vel plura libere faciendum
vel non faciendū: obligatus ṽo ad vnum: vel tenetur
ex debito ad ieiuniū vel actum alium virtutis facien-
dum: ſed plus allocat opus bonuꝫ vel donum illi qui
libere dat: ꝙ illi qui debitum reddit: ergo ⁊c̄. Secūdo
ſic: duobꝫ ꝓpoſitis quoꝝ vnus vouit cōtumeliā alius
non: ſi vterq; peccet: pꝛimus graui⁹ delinquit: quia in
eo eſt quodāmodo ſacrilegiū: ſicut patet. L. vij. arti. ij.
Tertio dicūt ꝙ vouens tentabit: iuxta illud: pſ̄. Quā-
ta malignat⁹ eſt inimicus in ſancto. Quarto dicunt ꝙ
dolet ſe vouiſſe vl̄ religionē intraſſe: ⁊ ſic meritū amit-
tit ⁊ pꝛemiū. Quinto dicunt ꝙ bona que facit: facit ti-
moꝛe pꝛelati vel etiam pene quā ſuſtineret voti fractoꝛ
⁊ ſic etiam meritū euacuat. Sexto dicūt votum eſt ne-
ceſſariū: ergo inuoluntariū ⁊ cōpulſiuū: g̃ ⁊c̄. Ad pꝛi-
mū quādo dicitur in maioꝛi: non vouens pōt libere fa
cere qđ faciendū eſt vl̄ dimittere. Reſpondet ꝙ ſi iſta
ꝯditio libertatis ad faciendū bonū vl̄ malū faceret vo
ta maioꝛis bonitatꝭ ⁊ laudis: opa noſtra maioꝛis eſſent
laudis ⁊ bonitatis ꝙ opera dei ⁊ matris eius ⁊ ſancto
rum angeloꝝ qui fuerūt ⁊ ſunt ad vnum determinati
ꝙ non potuerunt bonū dimittere ⁊ malum facere: nec
etiā poſſunt bonū qđ faciendū eſt nō facere. Sicut er-
go votum ad faciendū malū vel quecunq; foꝛtis obli-
gatio ſicut in demonibꝫ ⁊ Pharaone ⁊ alijs obſtinatꝭ
nō tollit demeritū. Ita nec obligatio vel determinatio
ad faciendū bonū tollit meritū. Quādo iterū dicūt in
minoꝛi: iſte eſt obligatus ad certū ⁊ bene faciendo debi
tum ſuum reddit: quis eſt ita inſanus qui vult dicere:
ꝙ opera illius peioꝛis cōditionis ſunt: quia obligauit
ſe ad bonum reddendū ⁊ malum fugiendū: quod fa-
cit dum ꝯtinentiam vouet: quia ſicut per bonam volū
tatem intrinſecam fugant demones. Ita per votū con
tinētie fugantur homines diaboli miniſtri: ne mulie-
rem vouentem ad matrimoniū ⁊ carnalia deſideria ſol
licitent Si ergo bonū eſt fugere occaſiones tentationū
⁊ ſollicitationū: bonū eſt vouere. ¶ Votum ad ſecūdū 8
argumentū: pꝛimo ponitur inſtantia in foꝛma. Plus
peccat hō ſane mentis eodē genere peccati q̄ꝫ amens: ⁊
tamen ſtult⁹ diceret qui vellet eſſe amens vt peccatū
ſuū leuius eſſet. Secūdo reſpondet per Anſelmū. li. de
ſimilitudinibꝫ in quo vult ꝙ religioſus eodem genere
peccati graui⁹ peccet: ⁊ tn̄ citius habebit remiſſionem
penes exemplū de duobꝫ: quoꝝ vnus alicui dn̄o dat
ſe ⁊ ſua totaliter. Ali⁹ ṽo ſe ⁊ ſua ſed non totaliter: am
bo poſtmodū dn̄m offendunt eodem genere delicti: et
poſtmodū veniā poſtulāt: pꝛim⁹ citi⁹ obtinebit: quia
gratus dn̄s recoꝛdabitur p̄cedentis doni ⁊ feruētioꝛis
amoꝛis ⁊ longioꝛis beneficij: quō etiam in poſterū ſe ⁊
ſua totaliter dando gratitudinē pꝛimā ꝯtinuabit: ⁊ ꝙ
poſt inimicitias inſup clarioꝛ erit amoꝛ: vbi maioꝛ pꝛe
ceſſit offenſio: ſicut ptꝫ de Petro q̇ plus peccauit negā
do: q̄ꝫ alij qui nō fuerunt de religione aploꝛum: ⁊ tn̄ ci
tius veniā inuenies a chꝛiſto poſtmodū plus amabat
Ex quo patet ꝙ licet fractoꝛ voti in hoc peioꝛis ſit ꝯdi-
tiōis ꝙ graui⁹ peccat tamē ꝯtra iſtā ꝯditionē q̄ reddit
ſtatū ſuū ſecurioꝛ eſt. Quarū pꝛima attēdit penes ſub-
leuātes. Habet enī talis ⁊ ſpecialiter religioſus plures
increpātes: accuſantes: ⁊ a malo etiā ſubleuātes ꝙ alij
⁊ ſic licet in puteū cadat ꝓfundius: ꝓ tanto min⁹ dā-
num ſuſtinet: quia citius extrahit. Secunda attendit
penes veniā quā a deo citius obtinebit: ex his nanq; q̄
pꝛius deo dedit: habet maioꝛē diſpoſitionē ⁊ habilita-
tem vt citius veniā inueniat: quia illa bona opera que
pꝛius fecit reddūt deum pꝛomptioꝛē vt largiatur ſicut
patet in p̄dicto exemplo Anſelmi. Tertia quia poſtea
maioꝛ erit cum deo q̄ꝫ altius qui ſimiliter peccauit ⁊ pe
nituit: ſicut ptꝫ ꝑ exemplū de Petro. Ad tertiū ptꝫ in. c.
de tentatiōe ꝙ non eſt malū tentari: nā chꝛiſt⁹ tentaba-
tur a diabolo. Math. iiij. Sed eſt bonū ⁊ maximi me-
riti tentationē vincere: quā vt vincat: vouēs ponit ſe
in manibꝫ dei ⁊ vicarij chꝛiſti: ſicut miles in ꝓtectōe re
gis: ⁊ philomena in ſpinis vt cuſtodiatur a bubone: ſi
cut patet. C. xvij. 26. Exemplo Pauli qui ait. Gal̄. ij.
Chꝛiſto confixus ſum cruci. Sic vouens ſpecialiter re
ligioſus ſciens ſe plantulā tenellā: ne cadat vento ten-
tatiōis ligat ſe cruci tribꝫ clauis: ſcꝫ obedientie: ꝯtinen
tie ⁊ pauptatis. ¶ Ad quartū reſpondet: ꝙ ſi dolet ſe 9
vouiſſe: hoc eſt pꝛopter aliquam tentationem contra
quam ſapientiſſime ſibi pꝛouidit: ne ab illa vinceretur
ipam ſequendo: quando voto ſe ligauit: ⁊ contra om-
nes tales quas pꝛecogitauit futuras ſe ancoꝛa voti ſta-
biliuit: ⁊ ſic de maxima ⁊ optima pꝛouidentia a deo re
munerabitur: quia maluit malum tentationis pꝛeue-
nire ꝙ pꝛeueniri: ⁊ ſic fecit ad modū ſapientis ꝓuiſo-
ris qui non pꝛo vno tm̄ anno: ſed etiam pꝛo tota vita
ſua ſibi de victualibꝫ ⁊ ſpiritualibus pꝛouidit armis:
optime ſciuit ꝙ natura ſua fuit inclinata ad malum: ⁊
ideo ꝯtra motum ſenſualitatis per rōnis actū: id eſt ꝑ
votū ſe armauit ⁊ religioni ſe ligauit. Sicut g̃ infirm⁹
ꝑmittit ſe ligari vt ſecat ⁊ ſanet: ſic talis: ⁊ licet qn̄q; dū
ſecat murmuret: eſt tn̄ volūtari⁹ qꝛ etiā ad hoc ſe liga-
ri ꝑmiſit. Sic licet religioſus vel voto aſtrictus qn̄q;

murmuret: ex carnis infirmitate q̄dodura ſuſtinet
voluntarie tamē ſuſtinet: pro tanto voluntarie ad ta-
lia obligari voluit: obediendo ſacre ſcripture qua dici
tur Eccl'. vj. Inijce pedem tuum in compedes illius:
et in torques illius collum tuū: vincula em̄ illius alli-
10 gatura ſalutis. ¶ Ad quintū dici poteſt ꝙ licet timore
prelati vel pene faciat: tamē adhuc poteſt eſſe merito-
rium ex prima radice: quia amore iuſticie tali ſeruituti
ſe ſubiecit: vt penam talem timeret: quia niſi voluiſſet
nō timuiſſet ⁊ niſi voluiſſet non vouiſſet: cum ergo ex
voluntate procedit votum: ⁊ ex voto talis timor: ⁊ ex
tali timore opus bonū: videtur ꝙ ex tali radice ſit me-
ritorium: quia ſi radix ſancta ⁊ rami Roma. xj. Et ſi
delibatio ſancta et maſſa. Ad ſextum nō ſequit̄ eſt ne-
ceſſarium: ergo inuoluntariū vel compulſiuū: quia fi-
deli neceſſariū eſt reddere debitum ⁊ promiſſuꝫ: ⁊ chri-
ſtianō tenere fidem ſi vult ſaluari: et chriſtum pati et
cum hoc fecit voluntarie ſicut ⁊ martyres: licet contra
inclinationē ſenſualitatis cum voluntarie patiebatur:
talis ergo nō ſimpliciter neceſſitat̄ vel compellit̄: quia
ſicut antea fuit voluntariū: ita ſemper poſt: quia poſſet
a voto reſilire ⁊ religionē deſerere ſi vellet: vel non fa-
cere illud qđ vouit: ergo non obſtante ꝙ ſit voto obli-
gatus remanet potentia ad vtrūlibet: ergo non ſimpli
citer ab extrinſeco compellit̄ ad vnū: ſed illa neceſſitas
extrinſeca habet interius voluntatē annexam: qua po-
tius facere vult q̄ꝫ votum frangere ⁊ deum offendere:
et ſic non neceſſitate ſed voluntate: quia deū offendere
non vult: ſuperioribus obedit: ⁊ ſic vota vouebūt do-
mino ⁊ ſoluent Eſaie. xix.

Arti. iiij. ¶ Ad hoc autem ꝙ hec vota ſint domino placabilia:
tres conditiones requirunt̄. Quarū vna vel om̄ibus
11 deficientibꝫ vota infatuant̄ ⁊ franguntur: ⁊ vouentes
periculum incurrūt animarū. Primū eſt ꝙ fiat de me-
liori bono. Nam ſm̄ ſanctum Thomā in ſumma. q.
lxxxviij. arti. ij. non debet fieri de malo: nec de indiffe-
renti: ſed tm̄ de bono qđ pertinet ad actum virtutis: et
qđ in aliquo euentu eſt bonum: in aliquo malum nō
obligat niſi pro euentu bono: vt votum Jepte: de quo
Judic'. xj. Votum vouit dicens ⁊c̄. Si ei occurriſſet
animal irrationale debuiſſet votū tenuiſſe ⁊ aliter nō.
Contra iſtam conditionē faciūt duo genera hominū:
primo pernicioſi quales ſunt illi qui vouent ꝙ volūt
aliquē occidere vel verberare: vel alicui per ſe vel per
alios damna inferre: vel quocūqꝫ modo ſe vindicare:
vel aliqđ factum illicitū cōmittere: talia vota nō ſunt
tenenda: per decretum Toletani concilij. xxij. q. iiij. ſi
publicis: ſub eo qui ſequitur tenore. Si publicis ſacra
mentoꝝ geſtis qđ deus auertat a q̇buſlibet illicita vel
non bona extitiſſet cōditio allegata: que autē iugulare
animā patris aut gerere compelleret ſtuprum ſacratiſ-
ſime virginis: nunquid non tolerabiliꝰ eſſet ſtulte ꝓ-
miſſionis vota reijcere. id eſt. frāgere: q̄ꝫ per inutilium
promiſſoꝝ cuſtodiam exhorrendā criminum implere
menſuram. In. c. ſequenti: ponit̄ exemplū de Hero-
de qui iurauit ſe daturum Herodiadis filie quicquid
eſſet petitura. Cito poſt allegatur verbum Iſiđ. dicen
tis in ſynonimis li. ij. In malis promiſſis reſcinde fi-
dem: in turpi voto muta decretum. Impia eſt ꝓmiſſio
que ſcelere adimplet̄. In. c. ſequēti qđ incipit: ſi aliq̇d
ponitur exemplum de Dauid: qui iurauit per deuꝫ ꝙ
voluit occidere Nabal: nec vituperatur ꝙ illud non
adimpleuit. Super illo. c. dicit glo. ꝙ ſi iuraui me pec-
caturum venialiter tale iuramentū non debeo adim-
12 plere: quia adijcerem peccatuꝫ peccato. ¶ Quantū vo
ſit predictorū periculum: primo patet: quia fortiſſimo
vinculo quo ſe deo ligare deberent: ligant diabolo: et
vltimum ⁊ maximū quod deo offerre poſſunt realiter
offerunt diabolo: licet deum voce nominent in vouē-
do: quia tamen in ſe malum eſt: non deo qui malorum
votorum receptor non eſt: ſed diabolo ſit Prouerb. xx.
Ruina eſt homini deuotare ſanctos. Secūdo q2 ſunt
ſtulta: de quibus dicit ſanctus Tho. in queſtione ⁊ ar
ti. p̄allegatis. Vota inquit ſtulta: vt de nō pectinando
caput ⁊ ſimilia: potius ſunt deridenda q̄ꝫ obſeruanda
quia nō de meliori. Si vo tale votum aliquē includat
inhoneſtatē: ſeu turpitudinē: ſicut Herodis de regno
dando ſaltatrici: de hoc dicit decretū. xxij. q. iiij. vnuſ-
quiſqꝫ: ꝙ tolerabilius eſt iuramentuꝫ non adimplere
q̄ꝫ ꝙ turpe eſt cōmittere: ⁊ ponit predictum exemplū
de Herode. Sup quo dicit glo. Non ſolum ergo iu-
ramentum rei illicite non eſt ſeruandum: ſed ⁊ inho-
neſte: licet poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis eterne: vt
extra de iureiurādo: quemadmodū. ¶ Secunda con- 13
ditio eſt ꝙ fiat cum voluntate deliberata: ⁊ cum reue-
renti nominatione dei: vel ſancti cui ſit. Contra illud
faciunt qui faciliter: ⁊ quaſi ex quadam vouent cōſue-
tudine qui pauca ſine voto faciunt. Quorum quantū
ſit periculum patet: quia ſicut vltimuꝫ qđ eccleſia pōt
facere animabus delinquentiū eſt excōmunicare. ⁊ qđ
rex poteſt facere corporibus eſt occidere. Ita vltimū et
maximū qđ priueta perſona poteſt facere deo bene vo
uendo: vel diabolo male vouendo: eſt voto ſe eis obli
gare. Sicut ergo periculoſum nimis eſſet prelatis ſub-
ditos om̄i die: et faciliter ⁊ ſine cauſa excōmunicare: et
regibus occidere ſubditos. Ita ⁊c̄. Et ſi teſte chriſto de
omni verbo ocioſo reddent rationem. qualem creditis
redditurí ſunt de talibus verbis compotū Amos. v.
Vota pinguium viroꝝ non ſuſcipiā. ¶ Tertia con- 14
ditio eſt ꝙ illud quod vouent reddant: contra quā fa-
ciunt: qui omnino non reddent: quorū periculum pa-
tet in Anania ⁊ Saphira: qui ſm̄ Hieronymū in acti
bus apoſtolorū: a deo percuſſi leguntur: quia qđ deo
vouerant retraxerunt. Tales deum et ſanctos gratis
inimicos faciunt: ſicut patet. P. vij. 76. Nec mirum
ꝙ offenduntur: nam ⁊ homines iuſte offendunt̄ ꝙ ꝓ-
miſſa eis facta non tenentur: ergo melius eſt non vo-
uere: q̄ꝫ poſt votum non reddere Eccēs. v. qui nimis
differunt: contra illud Eccēs. v. Si quid vouiſti deo
non moreris reddere. Talium periculum patet Ma-
lach. j. Maledictus doloſus qui votum vouens dat
deo debile. id eſt ſenectutē: vel vltimam vite horā. Di-
cat ergo illud Jone. ij. Quecūqꝫ ergo vos reddam pro
ſalute domino.

V Surarum. Primo oſten- V. xij.
ditur inuentio. Secundo prohibitio. Tertio
vſurarioꝝ comparatio. Quarto malicia. Quinto ſtul-
ticia: vilitas ⁊ periculum. Sexto reſponſio ⁊ palliatio
Septimo pena. Octauo damnationis ſignum. No-
no culpa et periculum aliquorū qui mutuo ab eis ac-
cipiunt: et qui de eorum bonis participant: vel qui il-
los in terris ſuis ꝑmittūt vel quocūqꝫ modo fouēt.
¶ Otum ad primum quatuor genera hominum: Arti. j.
que ſunt quaſi quatuor rote in curru iſrael. id eſt. in
ſancta eccleſia ſunt a deo ordinata: et artes illorum:
et labores ſunt ab ipſo inuenti. Ipſe nanqꝫ ordinauit.
¶ Primo prelatos bonos: et viros eccleſiaſticos ad
ipſum laudandum: et ad regimen animarum. ¶ Se-
cundo principes et milites: et alios dominos ⁊ domi-
cellos ad pugnandum: pro iuſticia et terre defenſione
et ad regimen corporum. Tertio fideles negociatores

ꝓ vtilitate reipublice gubernāda. ¶ Quarto oīes fi-
deles operarios artifices: ſeu q̄ſcūq; laboratores: q̄ di-
ligenter implent illud ad qđ nati ſunt Job. v. Nō ad
laborem naſcit̄ ⁊c̄. Diabolus v̓o ordinauit: ⁊ inuenit
quintū genꝰ hominū: q̄ ſunt quaſi rota quinta addita
plauſtro. id eſt. vſurarios: ⁊ ideo nocent. Et q̄ in labo
re hominū a deo ordinatoꝝ nō ſunt: ſed per artē a dia-
bolo inuentam viuere et lucrari volunt: cum hoībus
in purgatorio nō flagellabunt̄: ſed cum demonibꝫ in
inferno. Nam ⁊ hoc iuſtū eſt: q̄ vſure ſunt eius nun-
dine: in quibꝫ animas accipit tanq̄ ꝓpriū teloneū: ſicut
oſtenſum eſt. S. ix. 7. Et quia a deo nec ordinati ſunt:
nec ars illoꝝ eſt ab ipſo inuēta: ideo a domo ſua celeſti
in qua ſui recipient̄ illos excludet: dicens per Pſ̄. xiiij.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Sequit̄.
Qui pecuniā ſuā nō dedit ad vſurā: ergo qui pecuniā
ſuam vel alia que hic nomine pecunie intelligunt̄: in
quibus vſura cōmitti pōt: dat ad vſuram: ibi non ha-
bitabit: q̄ nō habitabit iuxta te malignꝰ: in pſ̄. v.
Arti. ij. ¶ Vſurarius v̓o eſt malignus et iniuſtus. Primo q̄
facit cōtra legem dei in antiquo teſtamēto Deut̄. xxiij.
2 Fratri tuo ſine vſura illud quo īdiget cōmodabis. Et
Leuit̄. xxv. Si attenuatus fuerit frater tuus: nō acci-
pies ab eo vſuras: nec amplius: q̄ꝫ dediſti. Et in nouo
teſtamento Luc̄. vj. Date mutuū: nihil inde ſperātes.
Secūdo q̄ facit ꝯtra legem nature: que vult: ꝙ facias
alteri: qđ tibi vis fieri: ſed tu velles ꝙ in neceſſitate tua
alij tibi ſine vſura mutuarent: ergo ⁊c̄. Tertio ꝯ̄ leges
ſancte mr̄is eccl'ie: ſicut ptꝫ extra li. v. ti. xviij. de vſur̄.
per totū. Quarto ꝯtra legem ciuilē. C. li. iiij. de vſur̄. l.
j. in qua ſcribitur ꝙ vſure optimo iure debent̄ Glo. j.
peſſimo. Et allegat glo. ad hoc le[...]. C. li. iij. ti. de inof-
ficioſo teſtamēto. l. fratres. Ad cuius tituli declaratio-
nem eſt aduertendū ꝙ inofficioſum teſtamentū eſt: qñ
ille q̄ iure ſanguinis deberet eſſe heres: eſt in teſtamēto
exheredatus: ⁊ alter heres inſtitutꝰ: in titulo g̊ illo: lex
oſtendit in q̄bus caſibus exheredatꝰ pōt habere actio-
nem: ꝯtra inſtitutū. Quoꝝ caſuū vnus cōtinet̄ in lege
predicta: de liberto: quē dn̄s ſuus liberū fecit: ⁊ heredē
ſuū inſtituit: ſi exheredatus poſſet oſtēdere: ꝙ ille legi
timatus ⁊ heres inſtitutꝰ fuit patrono ſuo: ip̄m legi[...]
manti ingratꝰ: habet actionē ꝯtra eū. Verba aūt legis
ſunt hec q̄ꝫtum ad ꝓpoſitū iſtud. Liberti q̄ perperam:
et nō bene merētes maximiſq; beneficijs: ſuū patronū
aſſecuti: inſtituti ſunt ⁊c̄. que verba glo. ſic exponit: be
neficijs. i. maleficijs: ironice em̄ loquit̄. Et allegat ad
hoc leges in. ff. nouo. li. j. ti. de dāno infecto. l. ex dam-
ni. §. quocūq;: ⁊ li. ix. ti. de furtis. l. inter oīes. Aſſecu-
ti. i. ꝓſecuti. Quibꝫ ꝯcordat illud Job. ij. Bn̄dic. i. ma
ledic deo ⁊ morere. Quare ergo mirant̄ legiſte: ꝙ ſacra
ſcriptura: q̄ nō debet ſanctū dare canibꝫ: tam ſecrete lo
quit̄: qñ nō totaliter negligētibꝫ ſenſum ſuū oſtendit:
poſtq̄ leges illoꝝ tam occulte ⁊ improprie loquuntur
Vel pōt exponi: ſic optimo iure. id eſt. iure diuīo: quo
aliqñ ꝯceſſum fuit iudeis: ꝙ ꝓpter ceteras cauſas a ſa-
racenis: ſ; nō a fratribꝫ ſuis vſuras accipe potuerūt: vt
quos bello ſuperare nequibāt: vſuris depauperarent:
q̄ in terra eis data a deo habitabāt Deutro. xj. Om̄is
locus quē calcat pes veſter: veſter erit: q̄ ꝯceſſio cū cau
ſis ſuis nūc ceſſat. Et ideo qđ fuit tūc optimo iure cō-
3 ceſſuꝫ: nūc eſt optimo iure ꝓhibitū Deutro. xxiij. Nō
fenerabis fratri tuo ad vſurā. ¶ Quinto ꝯtra antiquā
cōſuetudinē ⁊ chriſtianitatē vt ſcribit̄: vix inueniebat̄
vnus vſurarius in ciuitate: ⁊ ipſe nō fenerabatur: niſi
data fide ꝙ ip̄m nō publicarēt: tm̄ tunc erubuerūt: ꝓ-
pter operis vilitatem: ⁊ ſocioꝝ paucitatē: qñ v̓o de illo
vehemēs oriebat̄ ſuſpitio domꝰ eius vocabat̄ domus
diaboli: ⁊ ſic ab alijs oſculū pacis ei in eccl'ia nō dabat̄
ignis a vicinis in domo eius nō ſumebat̄. Pueri enim
expaueſcētes: digito demōſtrabāt. Nūc aūt ꝓpter huiꝰ
peccati frequētiā: vix ab aliq̄ abhorret̄: ꝓpter qđ nunc
dicūt: malū bonū: ⁊ ecōuerſo Eſa. v. Sicut ptꝫ nō tm̄
de his: ſ; etiaꝫ de alijs q̄ olim dicebant̄ falſi aſſeſſores:
nūc vocant̄ viri ſapiētes: ſed ve qui dicūt: malū bonū
Eſa. v. ¶ Sexto ꝯ̄ oēm rōnē faciūt. Si em̄ ꝯ̄ rōnē facē
diceret̄: q̄ mille libras expēderet circa vnū obolū lucrā
dū: imo circa chordā ad ip̄m ſuſpēdendū: multo plus
ꝯtra oēm faciūt rōnē: q̄ aīam ſuā expēdūt circa vſurā:
ꝓ qua ſp ſuſpēdant̄: ⁊ ſemp in ſuſpēdio viuētes nunq̄
deponent̄. Audaciores ſunt oībus furibꝫ: q̄ furtū ſuū
portāt ad locū: vbi certi eſſe poſſent: ſi vellent ꝙ ſpolia-
bunt̄ ⁊ damnabunt̄: q̄ nō deficient de plateis eiꝰ vſu-
ra: et dolus: in Pſ̄. liiij.
¶ Propter qđ nō tm̄ in morte dānabunt̄: ſed etiā ante Arti. iij.
mortē q̄libet illoꝝ cōpatꝰ eſt. Primo rebꝫ inſenſibilibꝫ
Scđo aīalibꝫ irrōnabilibꝫ ⁊ vilibꝫ. Tertio hoībꝫ ma- 4
las ꝯditiōes habētibꝫ. ¶ Q̄tuꝫ ad p̄mū int̄ creaturas
inſenſibiles. Primo cōpat̄ pixidi vel trūco: cuiꝰ clauis
eſt amiſſa: in q̄ eſt paruū foramē ſupius: ꝑ qđ pecunia
immittit̄: ſ; q̄ clauis amiſſa eſt: extrahi nō pōt anteq̄ꝫ
frāgat̄. Sic vſurariꝰ: ⁊ q̄cūq; aliena detinet: eſt pixis
ſeu trūcus diaboli: in q̄ cōgregat illicita lucra: ſ; q̄ cla-
uē. i. voluntatē amiſit reſtitutiōis: extrahi nō pn̄t que
male lucrant̄: anteq̄ꝫ arca cordis morte frangat̄. Tunc
diuitias quas deuorauit euomet Job. xx. Secūdo ſpō
gie que aquā recipit: ſed non emittit: niſi comprimat̄.
Sic nec iſti: niſi morte cōprimant̄. Nam ꝓpter infir-
mitatis vel aduerſitatis cōpreſſionē: non reſtituūt: de
quibꝫ in Pſ̄. xxxiiij. Diſſipati ſunt nec cōpuncti. Ter
tio burſe: q̄ qñq; ꝓpter pecuniā quā cōtinet ſcindit̄: ⁊
ſic pecuniā portat ad ꝓpriā deſtructionē. Sic vſurariꝰ.
Propt̄ hoc cuilibet ipoꝝ dicet̄: illđ Act̄. viij. Pecunia
tua ſit tecū ī ꝑditionē. ¶ Q̄tū ad ſecūdū int̄ creaturas 5
irrōnales. Primo cōparant̄ ⁊ aſſilant̄ ſimie. R. j. 26. ī
fine. Secūdo bufonibꝫ: q̄ vt dr̄ vineā exeūt: qñ florere Bufo
incipit: eiꝰ odorē nō valētes ſuſtinere. Sic iſti oīno ter
re dediti: exeūt de vinea eccl'ie Eſa. v. qñ ſciūt ꝙ p̄dica-
bit̄: nolētes intelligere: vt bn̄ agāt: ſil'es illis. A. xxvj.
20. de q̄bꝫ dicit chriſtꝰ: ꝓpterea vos non auditis: q̄ ex
deo nō eſtis. Si v̓o verecūdia ducti in eccl'ia remanēt
grauant̄ ⁊ obloquunt̄ Amos. v. Odio habuerunt in
porta corripientē ⁊ loquentē ꝑfecte abominati ſūt. Et
addit ꝓpha cām ⁊ penā dicēs: ꝓ eo ꝙ diripiebat̄ pau-
perē: ⁊ p̄dā electā tollebatis ab eo: domos q̄dro lapide
edificabitis: ⁊ nō habitabit̄ in eis. Tertio vſurarij et
quicūq; ꝓpt̄ ꝓlem ditādā iniuſte acq̄rūt: ſunt ſil'es vi Vipere
pere: q̄ occidit̄ ꝓpter pullos: nec filij vel filie in bonis il
lis ꝓſperabunt̄: q̄ trāſferent̄ filij eius: ⁊ mēdicēt ⁊ eij-
cient̄ de habitatiōibꝫ ſuis: ſcrutet̄ fenerator oēm ſbam
eiꝰ: vt ſicut de diabolo venit: ita ad diabolū vadat ſub-
ſtantia eiꝰ. Ad locū vn̄ exeūt flumia: reuertent̄ Eccs. j.
Quarto aſſimilant̄ eq̊ vmbratico: q̄ plus timent vm-
bram. id eſt. paupertatē tp̄alem ꝓ ſe et ſuis: q̄ꝫ bellum
mortis eterne. Et tamen in rei veritate pauperes non
eſſent reſtituendo: quia iniuſte ablata reſtituēdo: reſti-
tuitur eis regnum celorum: quomō ergo pauper di-
cendus eſt: cui ius acquiritur in tali regno: cui angeli
ſeruiunt: qui habet habentem oīa: qui multa habet
in re: ⁊ omnia in ſpe: ergo trepidauerūt timore: vbi nō
erat timor. Potius ergo deberent illum timere qui ex
vſuris et iniquitate: redimet animas eoruꝫ: in pſ̄. lxxj.
¶ Q̄tum ad tertiā partē huiꝰ articuli inter creaturas 6

rationales. Primo aſſimilant habentibus infirmita-
tes ſpūales. Secūdo corpales. Inter habētes ſpūales
defectus: primo comparant latronib⁹. Primo ꝓpter ſi-
militudinē quā habēt cum eis. R. j. 26. Secūdo quia
freqnēter vtunt re obligata: ⁊ ſic vſum furant: ⁊ non
cōputāt qḋ eſt peccatū: ſm ſanctū Tho. in ſumma. q.
lxxxviij. arti. ij. ar. vj. niſi forte talis res eſſet: cui⁹ vſus
ſine ꝑcio ſoleat cōcedi inter amicos: ſicut patz de libro
cōmodato. Sicut naq; mutuū reſiſtit in his q̄ ꝯſiſtūt
in numero ⁊ pōdere ⁊ mēſura: in q̄bus nō oportet ꝙ
reddat idē numero: ſꝫ ſine deterioratiōe reddere opor-
tet: ſicut patet de equo libro: ⁊ hmōi vtēdo: ergo ⁊ dete
riorando veſtes: ⁊ hmōi eis impignorata: quis eos a
periculo furti excuſabit. Vno ḡ vſurario vel falſo ho-
mine: aliū talē decipiēte: ſicut frequēter ꝯtingit: decept⁹
congrue dicere poſſet: ſicut Tulius refert quendā ma-
giſtrū dixiſſe latronū. In domo eī in qua furabant
vnū ꝑcioſum vidēs iocale: dixit ꝙ illud ſpecialiꝰ cuſto
dirent: in nemore vo q̄n ꝑdam diuiſerūt: illud nō in-
ueniēs: dixit: mihi videt ꝙ ſunt latrones int nos. Ait
latro ad latronē: q̄ſi ſic loquunt: q̄n latro latronē: vel
falſus falſuz vel vſurarius vſurariū accuſat: vel cū eo
cōtendit dicens. Vſuram ⁊ ſupabundantiā accepiſti
Ezech. xxij. Secūdo aſſimilant raptorib⁹. vnde Am-
broſius de bono mortis. Et habet. xiiij. q. iiij. ſi q̄s. Si
q̄s inq̄t vſurā accipit: rapinā facit vita nō viuet. Ter-
tio aſſimilant homicidis: ſicut colligit ex verbis Aug.
ad Macedoniū. Et habent. xiiij. q. iiij. q̄d dicā. Quid
dicā inq̄t de vſuris: crudelior q̄ trucidat pauperē feno-
re ⁊c. vult eī dicere ꝙ nō minus crudelis eſt: q̄ truci-
dat pauperē vſuris: q̄ꝫ qui diniti aliq̄d eripit. Sed ta-
les conarent diuites ſuſpendere vel emēdare: q̄re ergo
7 nō conant idē facere vſurarijs. ¶ Inter patiētes defe-
ctus corpales. Primo aſſimilant litargicis: q: ſicut illi
ita ꝓfunde dormiūt: ꝙ excitari vix poterunt: imo dor-
miēdo moriunt. Ita iſti ſic dormiūt: ꝙ nullo clamore
ꝑdicationis: vel ꝓmiſſionis vel cōminatōis euigilare
nec aliena reſtituere volūt: nec aliquo excitari poſſunt:
niſi igne infernali: ⁊ tūc inuenient: ꝙ nimis profunde
dormierūt Pſ. lxxv. Dormierūt ſomnū ſuum ⁊c. Sa
pieū. v. Tranſierūt oīa ⁊c. Secūdo freneticis: quia
ſicut illi infirmitatē ſuam nō ſentientes: in illa ludunt
et volentes eos iuuare: derident. Ita iſti. Sicut ptz de
Exm illo de quo refert Odo: epiſcopus pariſienſ. ꝙ cū vſu-
rarius eſſet: de minis inferni ⁊ mortis: que ei in ſermo
nibus ⁊ alijs rephenſionib⁹ fiebant: ludens: ſernū ſuū
infernū vocabat: qui ſubito mortuus fuit: ⁊ aliū inue-
nit infernū: in q̄ nō habuit trufandi voluntatē: nec cō
gregat diuitias vſuri ⁊ fenore liberali Prouer. xxviij.
Arti. iiij. ¶ Quoꝝ quāta ſit malicia: ptz ex cōpatione ad diuer-
ſas malas res: quarū tū maliciā excedūt. Sicut ptz ꝑ-
8 mo de furib⁹. In precedenti naq; articulo oſtenſuz eſt:
ꝙ ſunt eis ſimiles: qḋ etiā ſatis innuit chriſt⁹ Math.
xxj. vbi eiecit nūmularios de templo dicens. Domus
mea ⁊c. vos aūt feciſtis illam ſpeluncā latronuz. Hic
vo oſtendere reſtat: ꝙ ſunt illis peiores: quia fur com-
muniter de nocte furat: vnde dicit a furno. id eſt. a no-
ctis nigredine. Vſurarius vo furat nocte dieq;: nulli
parcens tempori: vel ſolēnitati: nam quo ad illud qḋ
ſibi accreſcit ex mutuo: nunq̄ dormit: quid illud ſemp
creſcit: ⁊ dum illud ſemp creſcit: ſemp creſcit peccatum
in anima. Hoc ergo peccatū ꝓ tanto oīa alia excedit
peccata: quia ab alijs quādoq; ſaltem dum peccatores
dormiunt: ceſſatur: ab iſto vo nunq̄. Et ſic vſurarius
ſimilis eſt diabolo: quia ſicut ipſe ſemp vigilat ad ma-
le faciendum. Ita iſte ſiue dormiat ſiue vigilet: q̄ꝫtum
tamen ad animā in qua ſemp peccatū currit et creſcit:
ſicut tempus currit: extra: et creſcunt vſure: ſemp cum
diabolo ad infernū ambulat: qḋ ergo mirum eſt: ſi ci-
to adinfernū veniat: qui continue verſus illum currit
Cum vnus vetulus citius ad vnū locum venire poſ-
ſet: cōtinue eundo: q̄ꝫ vnus curſor: qui multas faceret
pauſationes. Sic iſti tm̄ feſtinant: ⁊ tot dietas añ mor
tem faciunt: ꝙ in morte in puncto ad inferna deſcen-
dent Job. xxj. ¶ Secundo maliciā excedunt iudeorū: 9
quia ipſi non accipiunt vſuram de fratribus ſuis in-
deis: falſi vo chriſtiani a fratrib⁹ ſuis accipiūt chriſtia-
nis: contra illud Deutro. xxiij. Non fenerabis fratri
tuo ad vſuram. ¶ Tertio peiores ſunt Juda ꝓditore:
quia ſicut legit Math. xxvij. Judas penitētia ductus
retulit triginta argēteos: qḋ iſti facere nolūt. ¶ Quar-
to peiores ſunt inferno: quia infernus quos incarcera
tos detinuit: legitimo domino in paſſione reſtituit: qḋ
non facit vſurarius vel aliena iniuſte detinēs. ¶ Qui-
to peiores ſunt demonibus. Primo quia demon vn⁹
in vno loco: pro vno tempore nocet: vſurarius vo ſi-
mul ⁊ ſemel multis nocet: quoꝝ bona ad vſuras curre
re facit: vnde nomen eius poteſt dici legio. id eſt multi-
tudo demonū Luce. viij. Secūdo quia demon de deli-
tijs: illicitis ꝛ lucris turpibus: ⁊ alijs peccatis: q̄ quo-
dāmodo peccatoribus mutuat maiorem dat terminū:
quia vſq; ad mortem: vſurarius vo vix dat annum: ſꝫ
cito repetit dicens. Quare non dediſti pecuniā meam
ad mēſam: ⁊ ego cū vſuris vtiq; exegiſſem illā Lu. xix.
¶ Horum primo patet ſtulticia. Secundo vtilitas. Arti. v.
Tertio periculum. Primum patet primo in hoc: ꝙ po-
tius feneratur homini ꝓ minimo lucro: qḋ veraciter 10
eſt damnū: quā deo in membris ſuis: ſicut dicit Pro-
uerb. xix. Feneratur domino: qui miſeret pauperis: pro
maximo lucro regni celoꝝ ſub carta dei: in qua ſcribit
cētuplū accipiet: beati miſericordes: quoniā miſēdiā
conſequent Math. v. Secūdo quia plus dat ꝓ vſuris
q̄ꝫ ille cui mutuat ꝓ toto mutuato: q: ponamus: ꝙ ille
cui mutuat dat denariū: vel valorē denarij in ſeptima
na. Alius vo qui illum denariū recipit: pro illo animā
dat ⁊ regnū celoꝝ: ⁊ pene ſe obligat infernali: ergo eſt
ſtultus mercator. Tertio q: nō vult reſtituere denariū
vt habeat deū: ⁊ regnū celoꝝ. Sic ſtulti ſūt: q: reſtituē
do nō depaupant: ſed ditant: q: deū acq̄rūt: ⁊ grām in
ꝑſenti: ⁊ gloriā in futuro. Venerūt mihi oīa bona pa-
riter cū illa. Sed forte ſperāt ꝙ filij vel alij reſtituēt ꝓ
eis. Sed videāt ipi quātū ꝓ ſuis fecerūt vel reſtituerūt
et min⁹ ſibi fieri putēt: q: quotidie refrigeſcit charitas
multoꝝ. Secūdū etiā ptz in hoc: ꝙ officiū illoꝝ vilius 11
eſt officio cuiuſcūq; laboratoris vel artificis: q: int oēs
artifices: ipi in tm̄ ſubterfugia q̄rūt: ꝙ vix eſt aliq̄s: q̄
ſe vſurariū ꝓfitet. Ad q̄rū cōfuſionē fert: ꝙ q̄dā ꝑdi- Exm
cās ſciēs ibi multos adeſſe vſurarios: q̄ſiuit: ſi aliquis
eſſet vſurari⁹: ⁊ oīb⁹ tacētib⁹: q̄ſiuit: ſi aliq̄s eēt ibi cloa
cari⁹: ⁊ vno rñdēte ꝙ ſic. Intulit ꝑdicator: ecce videtis
q̄ꝫ vile ſit officiū vſurarioꝝ: vilius vic; officio cuiuſ-
cūq; artis: q: cuz alius ꝓ arte ſua viliſſima reſpōdeat:
ipſi ꝓ arte ſua loq erubeſcūt: quid ergo facient: vel quō
erubeſcēt i die iudicij: vbi nō poterūt ſe occultare: nec
vicia ſua palliare vel excuſare: ſꝫ oīa nuda erūt: ⁊ aper-
ta toti mūdo. De q̄dā etiā alio fingit vel fert: quaſi ꝑ
iſtū modū: ꝙ i q̄dā patria ꝑdicās: i fine dixit: ꝙ voluit
ſepari hoīes abſolnē eiuſdē art. Dixit ḡ ſurgāt hoīes
talis artis: ⁊ ſit bñdictionē accipiāt: qḋ cū plures feciſ-
ſent: vltio ait: ſurgāt vſurarij: qḋ cū face nollet: ait: ex q̄
non vultis ſurgere vt habeatis bñdictionē: ſedeatis ⁊
habeatis maledictionē. Si ergo in die iudicij totius

mũdi cõfuſionẽ et dei maledictionẽ vitare vultis: vſu
ras ne ſinguli a fratribꝫ veſtris exigatis. Neemie. v.
12 ¶ Moꝝ periculũ patet primo: quia nũq̃ reſtituet. R
vj. 13. Secũdo in hoc q̃ omnẽ viam celi eis obſtruũt.
Nam vniuerſe vie dñi miſcõia et veritas. Viam mi
ſericordie obſtruũt in hoc q̃ nihil faciunt ꝓ miſericor
dia ſed ꝓ pecunia ſeu lucro quocũq̃ terreno. Viam
veritatis in hoc: q̃ ore vnum dicit et opere aliud facit.
Dicit nã q̃ ore: q̃ pro amore dei ei mutuat: ipſum q̃ cõ
paſſiõe iuuat: ſed q̃ mentit opus ſequens oſtẽdit: qñ
plus petit: q̃ tradidit. Nã aufert ab eo ſpem lucri ter
reni: et nõ mutuabit: ergo ſpes illa dat cauſam contra
ctui: quia ſine ipſa nõ eſſet mutuaturus: et omne ꝓpter
qđ ⁊ illud magis: ergo magis facit pro amore lucri q̃
dei. Eis ergo dicturus eſt deus. Amen dico vobis: re
cepiſtis mercedem veſtram. Ergo nullum vſuris op
primes. Exodi. xxij.
Arti. vj. ¶ Sed heu cũ innumerabiles ſint: nullus ſe vſurariũ
13 fatet. ſed oẽs vſuras ſuas abſcondũt ſub falſis reſpõ
ſionibus: et palliationibꝫ. Nam quidã illoꝝ vſuram
palliant: ſub ſpecie locati et cõducti: cõtra legẽ. coll. iiij
Sicut illi de quibꝫ tactũ eſt. V. viij. 41. qui bouem vl
aliud animal realiter vendũt: ſed quia emptor ſtatim
ſoluere nõ poteſt: ei animal locãt: ad certũ diẽ: quo ꝓ
mittit ſe ſoluturũ: dicẽtes. Tantũ ꝓ boue ad talẽ ter
minũ recipere poſſumus: verũ eſt et licitũ eſſet: ſi bos
illoꝝ eſſet: nunc autẽ: quia illius eſt: qui ipſum emit:
non bouem: ſed dilationẽ vendunt ſolutiõis: et illud
eſt vſura: ſicut ⁊ quecũq̃ vẽditio carior ꝓpter termi
ni dilationẽ. Alij dicũt placet partibus: nam tam ſibi
q̃ mihi facio auantagiũ: quia de decem ſolidis quos
ego mutuaui lucratus eſt duos vel tres: ex quo lucrat
quale eſt peccatũ q̃ mihi det partẽ lucri ſui in pecunia
vel in pane vel carnibꝫ vel in huiuſmõi rebus in q̄bꝫ
pecuniã ſibi mutuatã expẽdit et mercat: vel quare nõ
poſſum ad menſam eius pro tali pacto comedere? Re
ſpondetur q̃ non valet: q̃ placet partibus: vel vtraq̃
pars lucrat: ergo eſt licitũ. Nam fornicatio placet par
tibus: et tamẽ peccant cõtra dei preceptũ faciẽtes. Si
ergo auantagiũ querunt: mutuet ꝓ amore illius: q̄ di
cit Luce. vj. Date mutuũ nihil inde ſperantes: vt lu
crent regnũ celoꝝ. Vnde glo. ſup illud. Non in ho
mine ſpem mercedis ponatis: ſed in deo: quo iubente
hec feciſtis et hereditas veſtra in eternũ erit. Aliter vo
nõ lucrat: quia quod lucrari eſtimat ſuum non eſt.
14 ¶ Sed forte dicẽt: q̃ ille a quo lucratꝰ eſt: illud qđ lu
crat ei dare poſſet cum ſuũ ſit: et de ſuo licitũ eſt ei fa
cere qđ vult. Sicut ergo libero dono facere poſſet: ita
etiam ex libero pacto. Reſpondet primo per rationẽ:
quia non eſt ſic ſuum quin principalius fuit dei: quia
ſui vt baliui vel diſtributoris: quia de omni minuto
duriſſimã reddet rationẽ: dei autẽ vt dñi: cuiꝰ eſt terra
et plenitudo eius: ſicut dñi principalis: et ordinatio et
p̄ceptũ et ꝓhibitio eius potius tenẽda eſt de rebus ꝓ
prijs q̃ pacta ſerui: immo pacta ſeruoꝝ in hoc caſu te
nenda nõ ſunt: ſicut patet expreſſe per legem ciuilem.
C. li. ij. ti. de pactis. l. pacta. ſub hoc tenore. Pacta que
cõtra leges cõſtitutiõeſq̃: vel cõtra bonos mores fiũt:
nullam vim habere: indubitati iuris eſt. Sed talia pa
cta ſunt cõtra leges diuinas: ſicut oſtenſum eſt. ſ. e. c.
arti. ij. Et cõtra leges ciuiles quia in iure ciuili appro
bant quatuor cõcilia: ſicut patet per gloſam. C. li. iiij.
ti. de vſuris ſub his verbis. Iure nouo ex toto tollant
vſure: vt in autentico de eccleſiaſticis titulis. coll. ix. §.
j. vbi dicit: ſeruãdas regulas ſanctoꝝ quatuor conci
lioꝝ. Sed in Niceno ꝯcilio ſunt ꝓhibite: vt diſ. xl vij
c. qm̃. Sequit ibi in gloſa. Item ſi nulla lex diceret: ad
huc nõ valent: cũ ſint cõtra legem dei. Et inferior non
põt tollere legem ſuperioris: vt. ff. ad trebellianũ. l. ille
a quo. id eſt. in inforciato. li. xiij. §. tẽpeſtiuũ. et. ff. de ar
bitris. l. nam magiſtratus. i. in. ff. vete. li. iiij. Item cõ
tra naturã eſt: vt ſeruus tollat legẽ dñi ſui. C. li. ij. ti. de
pactis. l. ſeruus: vbi de ſeruo ſic dicit. In deterius aũt
nouo pacto reformare nõ põt obligationẽ recte conſti
tutã. Non ergo ſtipulatio: nõ pignus: nõ iuramentũ
de his preſtandis tenet. vt patet. C. li. j. ti. de legibus ⁊
cõſtitutionibꝫ. l. nõ dubiũ. i. li. i. vbi ſic ſcribit. Nullũ
enim pactũ: nullam cõuentionẽ: nullum contractum:
inter eos videri volumꝰ ſubſecutũ: quã cõtrahũt lege
cõtrahere ꝓhibente: qđ ad oẽs etiam legum interpre
tationes tam veteres q̃ nouellas trahi generaliter im
peramus. Et parũ infra ſequit: ſm̃ predictã itaq̃ re
gulam: nec ſtipulationẽ hmõi tenere: nec mandatum
vllius eſſe momenti ⁊c̃. Act. v. Oportet obedire deo
magis q̃ hominibꝫ. Nec ſunt multũ cõtra illos: ꝯtra
quos diſputat. C. viij. arti. vj. ¶ Si vo q̃rere velint: 15
quare lex dei vſuras ꝓhibuit: et quare ſine vſuris mu
tuare p̄cepit indigẽti: et quare fructus rerũ impigno
ratoꝝ cõputare debẽt cũ poſſint res ſuas tenere bladũ
in grangijs et pecuniã in burſis: quare ergo lex dei p̄
cipit q̃ ita mutuent: niſi aliquid inde recipere poſſint
auantagiũ. Primo reſpondet lex ciuilis. C. de legibꝰ
et cõſtitutionibꝫ. li. j. l. non dubiũ. Legis inquit latori
qđ fieri nõ vult lex tñ ꝓhibuiſſe ſufficiat. Secũdo re
ſpondet q̃ ſic querẽtes parũ habẽt rationis. Si enim
eis videt q̃ ipſi debeant ordinare de rebus ſuis: ſicut
placet eis: quare nolunt: q̃ deus habeat eandem liber
tatẽ qui nobis tradidit bona: nõ ꝓ nobis tñ: quia nec
ꝓ diuitibꝫ tñ iſta creauit: ſed vt voſipſos et pauperes
illos ſuſtinetis: eis dando et mutuando: vt illis rebus
vobis vitã acquiratis eternã. Qui ergo queris: quare
deus talia te facere precepit: ita inſipiens eſt queſtio: ac
ſi quereres: quare voluit te eſſe chriſtianũ: et ire ad ec
cleſiã: ⁊ ieiunare: et elemoſynã et alia charitatis opera
facere: quia ſicut iſta te vult facere: vt penas euadas
eternas: et animã ſalues ⁊ regnũ eternũ acquiras. Ita
vult te indigẽti mutuare: quia in aliquo caſu: tãti me
riti eſt iſtud: ſicut aliqđ predictoꝝ. Et ad hoc q̃ dicis
q̃ interim poſſis de rebꝫ tuis mutuatis lucrari: ⁊ auã
tagiũ tuũ facere. Reſpondet q̃ illud auantagiũ non
habẽt: nec ſunt certi habere: quia interim totũ amitte
re poſſint: et incertũ ꝓ certo vendere iuſticie videt ob
uiare. Dicit ergo: nõ mutuabo. Reſpõdet minꝰ malũ
ſeu periculoſum videt eſſe nõ mutuare q̃ ſic mutuare
quia difficilius eſt aliena reſtituere q̃ de ꝓpria crudeli
tate penitere. Dicũt ergo: morit fame indigens. Re 16
ſpondet minus malum eſt: q̃ corpus ſuum moriatur
fame q̃ anima tua vſura. Et tamen mediũ eſſet eligẽ
dum mutuare videlicet ſine vſura: quia ex quo ſuffi
ciens pignus habes: nunq̃ tuũ amittere potes. Sed
dicũt cõſuetudo eſt: et iura regni ꝑmittũt q̃ fructꝰ nõ
cõputent de agro vel prato: vel molendino vel domo
impignorata. Reſponſio patet ex legibꝫ p̄cedẽtibꝫ. Si
enĩ oẽs leges et cõſuetudines hoc ꝑmittãt vel hoc ha
beant: nihil valet cõtra regem deũ et legẽ eius qui ait
Leuit. xxv. Cõputabunt fructꝰ: ⁊ qđ reliquũ fuerit
reddat. i. rem impignoratã cum tñ de pignore leuaue
rit: quantũ mutuauit: deductis expẽſis pignꝰ reddat.
Etiam ponamus: q̃ malum non eſſet de ſe: eſt tamen
malum quia a deo ꝓhibitũ. Primoꝝ enim parentum
comeſtio de ſe malum non fuit niſi quia ꝓhibitũ. Di
cẽt forte: quare nõ poſſumꝰ de re impignorata interim

ana[illegible]agiũ ſumere:ſicut poſſemus de pecunia interim
lucrari. Rñdet ꝙ cũ nulla pecunia poſſes tibi tm̃ inte
rim lucrari:ſicut lucraris ꝓ amore dei mutuando:qa
lucraris celum. Sed dicent:hic etiã viuere oportet: et
lucrũ querere ꝓ nobis et noſtris: verũ eſt: ſed nõ con
tra p̃ceptũ et legẽ dei:quia talis non viuit ſed moritur
nec vitã querit:ſed mortem eternam. Sic ergo oportet
hic viuere vt ſemp̱ viuant:quia quid valet hic viuere
niſi detur ſemp̱ viuere. Et quid ꝓdeſt homini ſi mun
dũ vniuerſum lucretur:aĩe vo ſue detrimentũ patiat.
Melius eſſet ire ad celũ cũ paupertate q̃ ad infernũ
17 cum omnibꝫ diuitijs mundi. ¶ Alij vſurarũ turpitu
dinẽ palliant ꝛ abſcõdere nitunt ſub ſpecie emptionis
Exiiij. et venditiõis. Sicut fertur feciſſe quidam de quo fert
ꝙ volenti habere pecuniam ab aliquo ſub conditione
mutui. reſpondit dicens:nõ mutuabo tibi pecuniã: ſꝫ
eme aſinum vel equũ meũ ꝓ.xx.ſolidis: qui videlicet
nõ valet niſi decem:et mutuabo tibi tm̃ ad talem ter
minũ. Sub tali colore a diabolo decipiunt terminarij
illi videlicet qui vendunt ſicut charius vadit in anno
et ſi tunc ſoluere non poſſunt:aliqui ꝓ tp̃is ꝓlõgatiõe
adhuc vſuras augmẽtant: ſic videlicet ꝙ plus volũt
anno ſequẽti q̃ tunc valeat bladũ vel qui bladum vel
bouem vendũt charius:quia emens nõ poteſt ſtatim
ſoluere:ideo forte animal qd̃ tm̃ valet decem: vendũt
ad.xij. Q2 eñ oẽs tales vſurarij ſint patet expreſſe. ex.
li.v.ti.xviij. de vſuris.cõſuluit. Vel qui bladum ven
dunt:ſicut vendit circa feſtum Joannis baptiſte: vel
quẽcũqꝫ terminũ in quo de cõmuniter accidentibus
bladũ charius vendit. Si eñ venderet ꝓpter ꝓximi
cõpaſſionẽ:et nõ vt ſeipſum a periculo cuſtodie libe
raret:qd̃ cõtigit ex muriũ conſumptione vel putrefa
ctione vel alijs fortuitis caſibus:cum hac ꝓteſtatione
ꝙ nõ eſſet vẽditurus bladum ſuũ tempore illo: ſed ꝙ
tantũ ei mutuaret et ꝙ ei tantũ daret ꝓ illo quãtũ reci
peret ꝓ tali mẽſura:quando reſiduũ venderet: ꝙ etiã
daret ei libertatẽ reddẽdi bladum ꝓ blado vſqꝫ ad ter
minũ in quo reſiduũ venderet periculũ nõ incurreret
18 vſurarũ. ¶ Alij ſub colore locationis decipiunt: qui
videlicet emunt ouem vel bouem vel aliud animal ab
illo qui nullum animal habet:et hoc ſciens dicit illi q̇
ꝓ neceſſitate pecunie venit ad eum: trado tibi tantam
pecuniã pro tali animali; ſed locabo tibi illud animal
ꝓ tanto ad talem terminũ. In hoc eñ caſu vt deũ deci
piant:pecuniã animal vocant. Cõſimiliter decipiunt
illi q̇ ad illos qui ꝓ pecunia mutuãda ad eos veniũt:
dicũt:nõ mutuabo tibi pecuniã ſed animalia. Alio vo
reſpõdẽti ꝙ pecunia plus q̃ꝫ animalibꝫ indiget:dicũt:
de pecunia tibi mutuata nullum emolimentũ habere
poſſumus:ideo accipe hãc pecuniã:et emas tot aĩalia:
oues vel boues: ꝓ tanta pecunia:et reſponde mihi in
anno tm̃ ꝓ locatione cuiuſlibet animalis: et ſimul cũ
hoc redde mihi in fine animalia in forma qua tibi tra
dunt. Si eñ in hoc caſu vſurã nõ cõmittũt:nec iudei
vſuram nõ cõmitterẽt: vocantes pecuniam bouẽ vel
equum:quibus illos.xij.denarios quos pro obulo ad
ſeptimanã mutuabũt:equũ vocare poſſent. Sic et chri
ſtianus falſus qui cum hoc ꝙ pecuniam nomine ani
malis locat:naturã non tenet locationis:quia in loca
tione animaliũ:ſi animalia moriant ſine defectu illius
cui locant:moriunt dño ſuo:quia locatio nõ transfert
dominiũ in illũ cui locant. In p̃dicta vo locatiõe pe
cunie transfert dominiũ quia mutuãs vult integrum
habere. Sed cũ certũ ſit:ꝙ falſa nominatio naturam
nõ mutet cõtractꝰ:planũ eſt ꝙ contractor ille et apud
deũ:ꝛ apud hoĩes bonos eſt vſurarius. Idẽ eſt de illo
qui dicit:ꝙ nõ vult mutuare frumẽtũ:ſed dicit ꝓ tãto
vendit bladũ nũc:habeas tm̃ de pecunia ꝛ emas tibi
tot mẽſuras bladi: ꝛ reddas mihi ꝓ qualibet tantum
quantũ valet in eſtate ¶ Alij decipiunt ſub ſpecie fal 19
ſe ſocietatis q̇ nolunt eſſe ſocij periculi ſed lucri. Alij
ſub vmbra maiorũ dicẽtes:ꝙ magni et diuites ꝛ p̃lati
in manerijs ſuis mutuãt et vẽdũt ꝓut charius vẽdit
in anno. Reſpondet:primo ꝙ forte dñi illorum illud
ignorant. Secundo ꝙ licet ipſi vadant ad infernum:
non oportet ꝙ alij vadant niſi voluerint: quia licet in
naturalibꝰ hoc verum ſit: ꝙ ſuperioribus eclipſatis:
neceſſe eſt inferiora eclipſari et obſcurari:nõ tm̃ in vo
luntarijs. Alij ſub ſpecie damni et falſitatis debitorũ.
dicẽtes:ꝙ diuites debitores ſũt ita falſi:ꝙ oportet eos
charius vẽdere ꝓpter damnũ qd̃ habẽt:q2 nõ ſoluũt fi
deliter nec ad terminũ: vnde vellent ꝙ predicaret ita
bene cõtra malos debitores:quibꝫ ſi veritas dicatur:
verius dici nõ põt niſi ꝙ ipſi ex vna parte ſint cupidi
vſurarij:et alij ex alia parte falſi et deceptorij debito
res. Alij vo ſe abſcõdũt ſub defectu ꝓbatiõis:ſicut illi
qui nũq̃ꝫ mutuant:niſi ſoli q̇ faciet eis obligationẽ de
xxx. vbi nõ recipiũt niſi.xx. timent eñ ſi pluribꝫ ſimul
venientibꝫ mutuarent: ne vſurarij apud mundũ pro
barent:et non timẽt ne apud deũ qui ſemp̱ eſt preſens
qñ mutuãt eternaliter cõdemnent. Nũq̃ꝫ eñ ſolo p̃
ſente mutuãt: vbi tam deꝰ q̃ꝫ angeli et tota curia adeſt
celeſtis:ſicut patet. A.xxv.17. et multi demones q̃ꝫtũ
ad intuitũ ſunt p̃ſentes: ꝛ tm̃ ipſi vident eſſe de illis q̇
dixerunt:non videbit dñs:nec intelliget deus Jacob.
Intelligite inſipiẽtes et ſtulti aliqñ ſapite: nunq̇d qui
plãtauit aurẽ nõ audiet: aut qui finxit oculũ nõ conſi
derat. ¶ Alij vo vſuras abſcõdere nitunt ſub ſpecie 20
curialitatis:nolentes pecuniã habere ꝓ pecunia mu
tuata:ſed de pane cũ piſtoribꝫ:de carne cũ carnificibus
de potu cũ põderatoribꝫ et ſic de alijs:de habẽdo cõue
niũt:nõ attẽdentes p̃ceptũ chriſti. Lu.vj. Date mu
tuũ nihil inde ſperãtes. Alij vſuras ſuas abſcondere
nitunt ſub pacto penarũ:ſeu ſub pacto legis cõmiſſo
rie. Eſt aũt illud pactũ tale. Obligo tibi pignꝰ tale. i.
rem mobilẽ: vel hypothecã.i. rem ĩmobilẽ: vel ꝓ tãta
pecunia ad talẽ diẽ:hoc adiecto ꝙ niſi ſoluã tibi illam
pecuniã ad talẽ diẽ:pignꝰ ſeu hypotheca tibi ſemp̱ re
maneat. Iſtud faciẽtes in fraudẽ vſurarũ vt ꝓ pecu
nia ad terminũ talem mutuata habeant pignꝰ: multo
maioris valoris:quia ĩ ſpe illud habẽdi mutuãt male
vſuras ſuas abſcõdunt:quia vſurarũ cõtractũ in omĩ
iure ꝓhibitũ abſcõdere nitunt ſub alio cõtractu equa
liter ꝓhibito. Nã pactũ legis cõmiſſorie ꝓpter inopiã
debitoris eſt inhibitum in iure canonico. ex.li.iij.ti.de
pignoribꝫ.c.ſignificante. Et in.l.ciuili. C.li. viij. ti. de
pactis pignorũ.l.i.nõ tm̃ in foro cõſciẽtie: ſꝫ in foro iu
diciali:intm̃ ꝙ mihi ſoluenti tibi ratã.i. qd̃ mihi mu
tuaſti:mihi cõpetit contra te pignoraticia actio. Vult
tm̃ lex p̃dicta ꝙ pignus in die vẽdat:qñ debitor in die
nõ ſoluit:et creditor tantũ accipiat quantũ mutuauit:
et reſiduũ ſoluat debitori. Aliq̇ vo in fraudẽ iſtius ꝓ
hibitõis nõ dicũt. Obligo tet tale negociũ: ꝛ niſi illud
redemeris tali die ſit tuũ:ſed verba habẽt vẽditiõis in
fraudẽ p̃dicte legis dicẽtes. Emã illud a te:et niſi redi
mas illud ad talẽ diẽ amittas illud:et fit charta ſimpli
cis vẽditiõis cũ ſcp̃to a latere ꝙ illud redimere poſſet:
realiter eſt pactũ legis cõmiſſorie:licet verba ſint ven
ditiõis. Beatꝰ ergo de quo verificat illud Ezechiel.
xviij. Pignus debitori reddiderit:et per vim nihil ra
puerit:ad vſurã nõ cõmodauerit. Arti.vij.
¶ Cõtrariũ faciẽtes damnificant:qñqꝫ in rebꝫ filijs 21

et in ꝓprijs ſubiectis. Primũ oſtẽſum eſt ꝑ exemplũ fa
bule. M.ix.2. ſed tñ talibꝫ mutuãt: quia pulchre pro-
mittũt: et ꝙ lanã et hmõi in meliori foro hr̃e ſperãt ra
tione mutui: et q̃a etiã charius eis vendũt rõne termi-
ni: ⁊ hec eſt cauſa quare falſus ꝓmiſſor et cupid⁹ mer-
cator ad damnũ ꝓpriũ frequẽter cõcordãt. Secũdum
ſepius videt̃ ꝙ videlicet de filijs vſurariorũ verificat̃
illud pſ̃. cviij. trãſferent̃ filij ei⁹ et mẽdicẽt: et eijciãtur
de habitatiõibꝫ ſuis: quia ſepe terras et domos: q̃ pa-
tres eorũ vſuris acquiſierũt: alijs vſurarijs obligant:
et cũ illis dũ durant luxuriant̃: et de patris incendio
nihil cogitãt. Juxta illud Job. xviij. Nõ habebũt filij
ei⁹ memoriã illius: nec miſerebunt̃ incẽdij ei⁹: ſ; poſt-
modũ cũ ipſi ad idẽ incendiũ venerint: de ei⁹ malicia
cõquerunt̃: quia ſicut dicit̃ Eccl. xlj. De patre impio
cõquerent̃ filij: q̃a ꝑ ipm̃ ſunt in opprobrio. Tertiũ pa
tet: q̃a corpus et aĩam obligat ad gehennã. Nam celũ
iuſte petere nõ põt: nam ad eandẽ legẽ et iudiciũ obli-
gat ſe: quo alijs mẽſurãt. Matth. vij. Eodẽ iudicio ⁊c̃.
et eadem mẽſura ⁊c̃. Sed ipſe nihil dare vel mutuare
vult: niſi detur ſibi melius q̃ȝ illud qđ tradit: ḡ nec ce-
lum alio pacto tradet̃ ſibi: q̃a ipſe meli⁹ dare non põt:
22 neceſſario ergo illo carebit. Jſte ꝓceſſus ꝙ ad paria iu
dicabunt̃ cõfirmat̃ ꝑ decretalẽ. li. v. ti. de vſuris. c. q̃a
fruſtra. Ubi ſic dicit̃: quia fruſtra legis auxiliũ inuo-
cat: q̃ cõmittit in legẽ: ſtatuimus: vt ſi q̃s vſurarius a
nobis lr̃as impetrauerit ſuꝑ reſtituẽdis vſuris vel fru
ctibꝫ cõputãdis in ſortẽ: niſi prius ipſe reſtituerit vſu-
ras: quas ab alijs noſcit̃ recepiſſe: auctoritas lr̃aꝝ nul-
laten⁹ audiat̃. Jta nec in curia dei aliquid impetrabit
qđ ei valebit: niſi prius reſtitutis vſuris: ⁊ niſi ab hoc
errore ceſſauerit: q: iudiciũ ſine miſcđia his ⁊c̃. Jaco. ij
¶ Jn q̃ iudicio tãto alijs pctõribꝫ graui⁹ puniet̃: q̃to
plures ei⁹ vſuris corrupit illos videlicet ad quoꝝ ma
nus deuenerũt: q̃ ⁊ in illis pctã augmẽtãt. Et ſm̃ de-
cretalẽ predictã talis dũ viuit: ⁊ alij ꝓ ipſo poſt mortẽ
fruſtra legẽ inuocãt miſcđie: vel pacis: vel requiei: vel
adiutorij cuiuſcũq; ſancti: q̃a legẽ miſcđie nõ tenuit:
q̃a nõ ꝓ miſcđia ſed ꝓ pecunia vel lucro terreno mu-
tuauit: q̃ etiã nũq̃ a pctõ quieuit: fruſtra auxiliũ inuo
cat q̃etis: ꝑ dicẽtes: requiẽ eternã ⁊c̃. Poterunt angeli
optime reſpõdere: legẽ non tenuit quietis in gr̃a: ideo
quietẽ nõ inueniet in gl̃ia. Jmmo deũ ⁊ ſctõs: ꝑ quoꝝ
feſta vſure ſue creſcebãt ⁊ currebãt: ſemꝑ ꝓuocauit in
culpa: ipſorũ iudicio ſemꝑ inquietabit̃ in pena. Et ſi
ille in libro Numeri. xv. de p̃cepto dei legit̃ lapidat⁹
fuiſſe q̃ ligna collegit in ſabbato: quale iudiciũ dabit
de illo cui⁹ vſure ꝑ oẽs dies ſctõꝝ toti⁹ anni currũt et
cõtinuant̃: quia etiã in ſanctiſſimis diebꝫ illas colligit
ſibi portaras. Si iterũ nullũ tp̃us iure q̃s petere poſſit
qđ volũtarie vẽdidit: quali iure poſſint ipſi petere: vl̃
alij ꝓ eis poſt mortẽ lucẽ vel requiẽ celi. Nã dũ vixe-
rũt: vẽdiderũt dilationẽ ſolutiõis: q̃a charius ꝓpter il
lam vẽdiderũt: in dilatiõe aũt illa nullũ tp̃us eſt niſi
dies cũ luce: et nox ꝓ requie. Ergo vtrũq; vẽdidit tã
tẽpus lucis q̃ȝ quietis. Fruſtra ḡ petit vel ꝓ eo petitur
lux vel quies celi: tum q̃a contra legẽ peccauit lucis et
quietis: dũ vtroq; tp̃e vſure ſue currebãt: tũ q: ſenten
tia data eſt: Ezech. xij. ꝙ qui vẽdidit ad id qđ vẽdidit:
nõ reuertet̃. Ex q̃bꝫ motiuis fert̃ quendam ſacerdotẽ
Exm̃ motũ. q̃ dũ parrochianos ſuos ammoneret: dicere ſo-
lebat. Orabitis ꝓ om̃ibꝫ aĩabꝫ excepta aĩa patris mei:
ꝓ qua nõ orabitis: q̃a fuit vſq; ad mortẽ vſurarius:
quẽ ideo dñs nõ recipiet: q̃a ſicut dicit̃. ij. Paral̃. xix.
Arti. viij Nõ eſt apud dñm iniquitas: nec munerũ cupido.
23 ¶ Signa aũt damnatiõis vſurarij: de⁹ frequẽter oſtẽ
dere dignat⁹ eſt: ſicut patet primo ꝑ exẽplũ. M. ix. 40.
Secũdo ꝑ exemplũ de quodã alio: de quo fert̃ ꝙ cum Exm̃
mortu⁹ ab omnibꝫ vicinis: fidelibꝫ et iuſtis non poſſet
leuari: vt ad eccleſiã portaret̃: occurrit cuidã inter eos
ꝙ cõſuetudo illi⁹ ciuitatis erat: ꝙ quilibet ad terram
portabat̃ ꝑ hoĩes artis ſue: qđ cũ alijs intimaſſet: ⁊ ipſi
caute feciſſent quatuor vſurarios venire: faciliter ipm̃
leuauerũt. Nec mirũ: quia quatuor demones porta-
uerũt quintũ: vt de⁹ oſtẽderet ꝙ anima a demonibus
portabat̃ ad infernũ: ꝑ hoc ꝙ corp⁹ ſine miniſterio dia
boli ad terrã portari nõ poterãt: ſed ab his q̃ ſicut ipſe
deſcẽdunt in lacũ Ezech. xxvj. Tertio idem alio oſten
dit̃ exemplo: de quodã de quo fert̃ quaſi ſic ꝙ cum ſa- Exm̃
cerdos bon⁹ illũ in eccleſiaſtica ſepultura nollet ſepe-
lire ſicut nec debuit: ſicut patet ꝑ cõſtitutionẽ Greg. x.
in cõcilio Lugdonenſi. Et ex̃. li. v. ti. de vſuris. c. quia
in omnibꝫ: aſſerẽs ꝙ hec terra dei eſt: ideo in illa homo
diaboli nõ ſepeliet̃: amicis vͦo volentibꝫ ipſum in via
ſepelire: reſtitit miniſter regis dicẽs: hec terra regl̃ eſt:
hic nõ ſepeliet̃. Jpſis vͦo altercãtibꝫ: affuit diabol⁹ aſ-
ſerẽs ꝙ tũ faceret ꝓ eis ꝙ ipm̃ portaret ad locũ ſepul-
ture ſibi debitũ: et tollens ipm̃ portauit ad infernũ: vt
ibi ſepeliret̃ ſepultura illa: de qua Lu. xvj. Mortuus
eſt diues ⁊ ſepultus eſt in inferno. Quarto idẽ oſtẽdit̃ 24
exẽplo cuiuſdã talis: de quo fert̃ ꝙ cum briga fieret de Exm̃
eius ſepultura alijs aſſerẽtibꝫ ꝙ nõ debuit ſepeliri ſe-
pultura eccleſiaſtica: alijs dicẽtibꝫ cõtra de cõi cõſenſu
in hoc cõſenſerũt ꝙ corp⁹ poneret̃ ſuꝑ aĩalia rogãtes:
ꝙ deus aĩalia dirigeret ad locũ vbi vellet ipm̃ ſepeliri
ſicut direxit aĩalia de azoto cũ arca teſtamẽti. j. Reg. vj
Aĩalia vͦo directe ſine omni humano cõductu illud
portauerũt ad furcas ibi ſtãtes: nec vltra illud portare
volebãt: vt q̃ latronũ vitã duxerat: ſicut habet̃. ſ̃. eo.
c. vi. cũ latronibꝫ ſepeliret̃: et ibi ꝓijceret̃ vbi cadauera
putrida ꝓijciuntur. Sicut ille Joachim. Hiere. xxij.
Sepultura aſini ſepeliet̃: quo ad corpus: et peius q̃ ad
aĩam: nam ſicut aſin⁹ ꝑ pedes: ita iſte ꝑ animã trahit̃
ad foueã inferni ad modũ ꝓditoris: quia ꝓditor dei eſt
cui⁹ ſeruũ ſe dicit ore: ⁊ occulte cõtra ipſum agit: et ꝓ-
ximũ quẽ ſub ſpecie decipit pietatis. Jdeo legit̃ quidã Exm̃
de quodã vſurario dixiſſe: de quo fert̃ ꝙ cũ quendã p̃-
dicantẽ audiret: ꝙ demon oẽs vſurarios ad infernum
portaret: de ſermone cũ indignatiõe recedẽs: cuidã vi-
cino obuiauit: cui cũ cauſam ſue ire narraſſet: queſiuit
q̃d ei dare vellet et cũ ipo rediret: et corã omnibꝫ dictũ
ſuũ reprobaret cõuentiõe facta abierũt. Predictus vͦo
vicin⁹ queſiuit alta voce a p̃dicatore: ſi dixiſſet: ꝙ dia-
bolus oẽs vſurarios ad infernũ portaret. Dixi inquit.
Cui ali⁹. Nõ dixiſti verũ: nõ faciet eis tantã reueren-
tiã: ſ; trahet eos poſt ſe fuſcinulis ad infernũ: ſicut vt
p̃dictũ eſt: trahit̃ cadauer mortuũ: et ꝓditor qui ꝓdi-
torie diuitias cõgregat. Sic q̃ coaceruat diuitias vſu-
ris. Prouerb. xxviij.
¶ Jlloꝝ vͦo quo mutuũ accipiũt ad vſuras in aliquo Arti. ix.
caſu: magnũ eſt pctm̃ ⁊ periculũ: ſicut oſtẽſum eſt. H. 25
iiij. 17. Et. M. ix. 2. ¶ Qtũ vͦo ſit periculũ illoꝝ q̃ de
bonis ſic acq̃ſitis participãt: patet ꝑ exemplũ de ſctõ
Furſeo: de quo ſcribit̃ ꝙ cũ aliquo tp̃e tunicã ab vſu-
rario recepiſſet: et ꝓ eo ſpecialr̃ nõ orauerit cũ eſſet in
infirmitate detẽtus: portabat̃ illa tunica corã eo ardẽs
ab angelis et ꝓiecta ſuꝑ faciẽ ſuã: dixit angelus: ab im
pio recepiſti: ꝓ eo nõ oraſti. Sctũs vͦo ſanitati reſtitut⁹
ſemꝑ maculã cõbuſtionis in facie geſſit: q̃a in tantillo
cõicauit cũ vſurario. ¶ De talibꝫ dicit decretalis. ex̃.
li. v. ti. de vſuris. c. tua nos. Sic tua nos duxit frater-
nitas cõſulẽdos: q̃d de vſurarioꝝ filijs obſeruãdũ ſit.

qui [illegible] in crimine vſurarū defunctis ſuccedūt: aut ex⸗
traneis ad quos bona vſurariorū aſſeris deuoluta: tue
igitᷣ queſtioni lr̄is p̄ſentibꝫ reſpōdemꝰ: ꝙ filij ad reſti⸗
tuēdas vſuras ea ſunt diſtrictiōe cogēdi: qua parētes
ſi viuerēt cogerentᷣ: hec ibi. ¶ Decretū vō ſumptū ex
verbis Aug. ad Macedoniū dicit: ꝙ niſi reſtituant:
penitētia nō agitᷣ: ſed ſimulatᷣ. xiiij. q. vj. ſi res aliena.
Propter qđ dicit Hiero. Cauendū eſt nobis inqᷓt ma
xime: ne ab his accipiamꝰ munera quos nouimꝰ vi⸗
uere de lachrymis pauperū. Sed dicūt: nobis nō imi⸗
net periculū: q̇a illa iniuſte nō acquiſiuimꝰ: ſꝫ tali vel
tali titulo habemꝰ. Sed caueāt: qꝛ quilibet reſpōdebit
nō tm̄ de eo qđ vt latro acquirit: ſed qđ vt latro accipit
Tales eni͂ nō ſm̄ legē mūdi tm̄: ſed etiam ſm̄ legē dei
deſcēdent ad infernū viuētes: nō qꝛ vſuras acceperūt
vel exercuerūt: ſed q̇a nequicia in habitaculis eorum.
26 R. vj. 11. ¶ Et ſi tm̄ eſt p̄iculū eoꝝ: q̄ bona talia par⸗
ticipant: multo maius eſt periculū illorū q̄ bona talia
detinēt: vbi ipſi mali acq̄ſitores p̄ceperūt ꝙ ipſa reſti⸗
tuerēt: tales eni͂ ſunt ſicut ſanguiſuge: q̄ tumido mem⸗
bro appoſite ſugūt ſanguinē corruptū: ⁊ mēbrū ſanū
faciūt: mortē ſibijpſis acq̄rētes. Prouer. xxx. Sangui⸗
ſuge due ſunt. ſ. filij et executores q̄ ſemꝑ dicunt: affer:
affer. Hoc cogitare deberēt ante mortē: q̄ ita diligēter
diuitias querunt: vt tales filios et vxorē: ⁊ executores
dicerent ingratos. Nunq̄d cogitat talis miſer ꝙ vxor
ſua nō habebit vnde ſe alteri poſt mortē ſuā maritet et
iocalia induat: vel filij vnde ad taxillos ludāt ⁊ letio⸗
res ſint: vel executores ſui vnde laute comedāt ⁊ bibāt
et cantēt: ⁊ diuitias cōgregēt ꝓ aīa ſua vbi ipſe ꝓ ex⸗
penſis illoꝝ aīam ſuā perdat. Ergo nūc miſer cogita⸗
re deberet: quō ipſi de bonis ab eo acq̄ſitis: poſt mor⸗
tem ſuā cātantibꝫ et letos dies ducētibꝫ: ipſe in inferno
lugebit: ⁊ ipſe omībꝫ bonis carebit: cui nec gutta aque
cōcedetᷣ. Lu. xvj. Sed dicēt: nō ꝓ ipſis: ſꝫ ꝓ nobis dū
viuimꝰ laboramꝰ. Reſpōdetᷣ: ꝙ tam ipſi ꝙ oēs auari
de rebꝫ tꝑalibꝫ nimis ſolliciti anteꝗ̄ ditentᷣ ſe excuſant
de cupiditate ⁊ auaricia ꝑ mūdi fortunā et ꝓꝓriā neceſ⸗
ſitatē: dicētes. Nullū certū habemꝰ: ideo talia inqui⸗
rimus et tenemꝰ: ſed cū ditati fuerimꝰ: vel certū vnde
viuere poſſumꝰ habuerimꝰ: largi et curiales erimus.
Et tn̄ ſicut ante certā ꝓmotionē ſe excuſabāt ꝑ ꝓpriā
neceſſitatē. Ita poſt ꝓmotionē ſe excuſant ꝑ amicorū
neceſſitatē: ⁊ tales tam in pauꝑtate ꝗ̄ in diuitijs ſemꝑ
27 excuſatiōes querūt in peccatis. ¶ Q̄tū ad tertiā partē
huiꝰ articuli periculū illorū q̄ publicos vſurarios in
terris ſuis recipiūt: vel domos eis locāt: ptꝫ ſm̄ Greg.
x. i. in cōcilio Lugdonēſi. ti. de vſuris. c. vſurarū. li. vj
qui ſtatuit: ꝙ nec collegiū nec alia vniuerſitas: vel ſin⸗
gularis pſona cuiuſcūꝗ̄ ſit dignitatis: cōditiōis: aut
ſtatus: alienigenas et alios nō oriūdos de terris ſuis
publice pecuniā fenebrē exercētes aut exercere volen⸗
tes: ad hoc domos ſuas in terris ſuis cōducere: vel cō
ductas habere: aut alias inhabitare ꝑmittant ſꝫ hmōi
vſurarios manifeſtos infra tres menſes de terris ſuis
expellāt: nūꝗ̄ aliquos tales de cetero admiſſuri: nemo
illis ad fenus exercēdū domos locet: vel ſub alio quo⸗
cūꝗ̄ titulo ꝯcedat: q̄ vō cōtrariū fecerint: ſi pſone fue⸗
rint eccl'iaſtice: patriarche: archiepī: epī: ſuſpenſionis:
minores vō pſone ſingulares excōicatiōis: collegium
autē ſeu alia vniuerſitas: ſentētiā interdicti ipſo facto
ſe nouerint incurſuros: quā ſi ꝑ mēſem animo ſuſtinue⸗
rint indurato: terre ipſoꝝ ꝗ̄diu ibidē vſurarij in ipīs
cōmorantᷣ: extūc eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto. Ce
terū ſi laici fuerint ꝑ ſuos ordinarios ab hmōi exceſſu
omni priuilegio ceſſante ꝑ cenſurā eccleſiaſticā com⸗
pellantᷣ. Sanctus vō Thomas de aquino requiſitus
a duciſſa Lothoringie: de periculo tenentiū tales ī ter⸗
ris. Rn̄dit ſub hac ſentētia: aſſerēs ꝙ ſimiles ſūt illis
q̄ latrones vel alios malefactores defendūt vel iuuāt:
ſeu ſuppoꝛtāt ꝓpter munera vel dona: q̇a ſicut iſti ꝓpter
munera iſtos ſupportāt. Ita illi ꝓpter redditꝰ vl' dona
q̄ de malo lucro ſuo: cū ergo de vſuris dent: nō eſt du⸗
biū quin peccēt: ⁊ ad reſtitutionē teneantᷣ illi a quo re⸗
ceptū fuerat: ſicut ille ad cuiꝰ manus deuenit. Sꝫ forte
dicēt: nobis licet recipere redditꝰ de domibꝰ et terris
nr̄is: cū ergo ab eis vt a quibuſcūꝗ̄ redditꝰ recipimꝰ
nō peccamꝰ: qꝛ nō vſuras ſed redditū recipimꝰ. Re⸗ 28
ſpondetᷣ primo: ꝙ nō licet eis domū talibꝫ locare: ꝑ ar⸗
gumentū legis: P. viij. 23. ergo nec redditū recipere.
Preterea de vſuris: ſi liceret facere redditū ſeruitutis
dn̄o terreno: et ſi ꝑ talē receptionē purgaretᷣ viciū vſu⸗
re: quo ad recipiētē: a fortiori videretᷣ ꝙ liceret de eiſdē
facere redditū oblatiōis deo: et ꝙ talis oblatio purga⸗
ret viciū vſure in recipiēte cū ſit actus excellentior: et
maioris meriti. Cōſequēs eſt falſum: ſicut patet ex. li.
v. ti. de vſuris. c. quia in omībꝫ: vbi cōciliū lateranēſe
p̄cipit ne ſepeliantᷣ: nec oblatiōes illorū qui[illegible]quā acci⸗
piat. Nec mirū: qꝛ nihil de ſacco extrahi pōt: aliud ꝗ̄
ibi poſitū fuerat: cū ergo in corbona vſurariorū nihil
p̄ter vſurariū: vel ita vſuris mixtū poſitū ſit ꝙ bonū
a malo diſcerni nō pōt: nihil aliud extrahi poteſt. De
his igitᷣ q̄ munera vel tributa a talibꝫ accipiūt: verifi⸗
catᷣ illud pſ̄. Si videbas furē currebas cū eo: et cū ad⸗
ulteris portionē tuā ponebas. Et illud Eſa. j. Princi⸗
pes tui infideles ſocij furū. Nec talia ab eis recipiēdo
tm̄ ſocietatē: ſed auctoritatē p̄bēt delinquēdi: quia ra⸗
tificāt viciū p̄cedēs: ꝑ [illegible]gē in. ff. nouo. li. viij. ti. rem ra
tam haberi. l. quo eni͂. I[illegible] qua queritᷣ quot modis q̇s
alterꝰ factū ratificare pōt. Et reſpōdetᷣ ꝙ voce vel ex⸗
emplo ſeu ſoluēdo qn̄ alius emit: vel recipiendo: ſicut
qn̄ alius vēdit: ḡ receptio precij eſt vnꝰ modus quo cō 29
tractus ratificatᷣ. Cū igitᷣ iſti p̄ciū recipiāt ab vſurarijs
cōtractū ratificāt vſurarū: et ipſum fieri mandāt per
regulā iuris: qua dicitᷣ. Ratihabitio retrotrahitᷣ et mā
dato equiparatᷣ: qđ ſpecialiter tūc verū eſt qn̄ noīe alte
riu[illegible] vel ad vſum ſeu vtilitatē ratificātis factū eſt. Pa
ueāt igitᷣ p̄ſidētes in ſuprema curia chriſtianitatis: et
oēs alij ꝓ quoꝝ muneribꝫ: redditibꝫ et queſtis et cupi
ditatibꝫ et exactionibꝫ: multi mutuū accipiūt ad vſu⸗
ras a iudeis et alijs: q̄ curiali noīe ſe vocāt p̄ſtatores:
vt illorū nullo dato ſe ſatiēt: ſed nec in aliquo refocillēt
appetitū: de quibꝫ Eſa. j. Oēs diligūt munera: in quoꝝ
manibꝫ iniq̄tates ſunt: in pſ̄. In quorū curijs vſura
mater eſt ſymonie: ⁊ ſymonia mater eſt vſurarū matrū
ciuitate nata: in curia parit: ⁊ nutrix in curia dilecta: in
ciuitate matrē fouet: qꝛ aufer de curia ſymoniā ⁊ cupi⸗
ditatem: ⁊ maxima ex parte vſura ceſſabit in ciuitate.
Sanguiſuga laicorū dicit ſemper: affer vſurā. Quō ḡ 30
imunes ſunt a culpa vſurarū: vel quō immunes erūt
a pena earundē: aut q̇d tot leges et ꝯſtitutōes oſtēdūt
vſuras ꝓhibitas: q̄ ſuis cupidis receptionibꝫ tot nu⸗
triūt vſurarios: et tot occaſiōes tribuūt vſurarū: quid
de eis verius dici poterit: niſi ꝙ teſte chriſto: ad modū
ſcribarū et phariſeorū dicūt et nō faciūt: et imponunt
hoībꝫ onera grauia: ſicut patet. M. iiij. 17. Nec mini⸗
mo digito ea ſupportāt: qꝛ nec a collectore decimaꝝ ab
eis miſſo de decimis quas colligit cōtenti ſunt. Sꝫ de
nouis collectis q̄ ſub maximis cēſuris excōicatiōis et
interdicti: a m̄ltis pauꝑibꝫ leuāt: ⁊ religioſoꝝ domibꝰ
viuere volūt opulēter. Si vō dixerint ſe neſcire mu⸗
nera eis oblata eſſe ab vſurarijs mutuata: vl' de dantū

pignoꝛibꝫ et grauiſſimis debitis ſub multis fideiuſſio
nibꝫ eſſe leuata. Reſpondet̃: ꝙ ſi tā diligēter tāqꝫ ſin-
cera cōſciētia inueſtigare vellēt cū Thobia dicentes.
Videte ne foꝛte furtiuū ſit. Thob. ij. Si inſup tā ſol-
licite inquirerēt: quot floꝛeni eis oblati ſine vicio ve-
nirēt vſure et ſymonie et dantis grauamine: ſicut cōſi-
derare volūt ꝑ ſe vel ꝑ ſuos ꝙ ſint boni pōderis ⁊ me-
talli: foꝛſitan ſpinā inuenirēt in pedibꝫ claudicantis: q̃
qꝺ gratis a deo accepit deo nō gratis tribuit ſeruiēti.

X j Xp̄us dei filius. Pꝛimo
multa bona nobis attulit. Secundo ma-
gna ꝓ nobis cōdidit. Tertio oſtēdit̃: ꝙ ſi
de p̄dictis gaudere volumus: opoꝛtet ꝙ
vicē repēdamꝰ in ipſum credēdo: ipſum amādo ⁊ imi
tādo: atqꝫ tenēdo qꝺ ꝑ nomē chꝛiſtianitatis impoꝛtat̃.
Arti. j. ¶ Pꝛimo in natiuitate nobis attulit exoꝛdiū ſpūalis
1 leticie. Sicut aduētus adiutoꝛū: letificat periclitantē:
auditꝰ liberatiōis incarceratū. Lu. ij. Annūcio vobis
gaudiū magnū: q̃a natꝰ eſt nobis hodie ſaluatoꝛ: qui
eſt chꝛiſtus. Matth. j. Natus eſt ieſus q̃ vocat̃ chꝛiſtꝰ
Et ſicut aduētꝰ lucerne letificat ſedētes in tenebꝛis: pſ.
Paraui lucernā. i. Mariā in eius conceptiōe et natiui
tate et annūciatiōe chꝛiſto meo. Vel paraui lucernam
.i. chꝛiſtū: in quo lux ſeruabat̃ deitat̃. Joh. j. Erat lux
vera quā in natiuitate eiꝰ oſtēdit: habitātibꝫ in regiōe
vmbꝛe moꝛtis. Eſa. ix. Ad dirigendos pedes noſtros
in viam pacis. Lu. j. Ergo ambulemꝰ in lumine dn̄i.
Eſa. ij. quia lux oꝛta eſt iuſto: in pſ. Secūdo in cōuer-
ſatiōe ſpeculū miſcđie donādo ⁊ cōdonādo: ſicut aq̃la
volat ante pullos ſuos: vt ad ſimile ꝓuocet. Ro. xv.
Suſcipite inuicem donādo: iuuādo ⁊ remittēdo: ſicut
chꝛiſtus ſuſcepit vos in honoꝛem dei. Tren̄. iiij. Ante
faciē eni dn̄s chꝛiſtus. Tertio in p̄dicatiōe documētū
ſicut ſol circūiens terrā emittit claritatē. Ro. xv. Deꝰ
aūt patiētie et ſolatij datoꝛ det vobis in idipſum ſape-
re in alterutrū. i. vt quid vnus ſapit de deo alteri ſa-
piat: ſḿ ieſum chꝛiſtū. i. ſḿ doctrinam ieſu chꝛiſti: vt
vnanimes. i. in fide vno oꝛe in cōfeſſione honoꝛificetis
deū. Exemplo Pauli dicētis: an experimentū queritis
eiꝰ: qui in me loquit̃ chꝛiſtus. ij. Coꝝ. xiij. Quarto in
tribulatiōe exemplum patiētie ⁊ innocētie. j. Petri. ij.
Chꝛiſtus paſſus eſt ꝓ nobis: vobis relinquēs exēplū
vt ſequamini veſtigia eiꝰ: patiētie qui cū malediceret̃
nō maledicebat cū pateret̃ nō cōminabat̃ innocentie:
quia peccatū nō fecit: nec inuētus eſt dolus in oꝛe eius
2 Quinto ī moꝛte iuſtā hereditatis celeſtis vēdicationē
et hoc ꝑ rationē legis ciuilis. C. li. iij. ti. de inofficioſo
teſtamēto. l. ſi mater. In qua cōtinet̃ ꝙ ſi mater duobꝫ
filijs heredibꝫ inſtitutis tertio filio poſt teſtamentum
ſuſcepto: ſi in puerperio deceſſit mater: lex ei cū duobꝰ
fratribꝫ largit̃ hereditatē: quia ex p̄ſumptiōe legis nō
ſolet mater filiū p̄terire minoꝛē. Sic in ꝓpoſito: deꝰ q̃
eſt mater noſtra: qui dicit Eſa. lxvj. Quō ſi cui mater
blandiat̃: ita et ego cōſolaboꝛ vos: duos inſtituit he-
redes celi: vnum in lege nature: alium in lege Moyſi.
Poſtmodū vō moꝛtuꝰ fuit in ſpūali puerperio tertij
filij. i. ꝓpl'i chꝛiſtiani: ergo ſḿ rationem legis pꝛedicte
duobꝫ filijs. i. electis ꝓpl'i gētilis et iudaici ante moꝛtē
chꝛiſti heredibꝫ regni celeſtis inſtitutis: nobis chꝛiſtia-
nis bonis: in quoꝝ puerperio mater nr̄a moꝛtua eſt:
cū ipſis hereditatis celeſtis iuſta cōpetit vendicatio: et
hoc ꝑ moꝛtē ipſius: de quo. j. Timoth. ij. Vnꝰ eſt me-
diatoꝛ dei ⁊ hominū: homo chꝛiſtus q̃ dedit ſemetipm̄
ꝓ nobis omnibꝫ. Dan̄. ix. Poſt hebdomadas ſeptua-
gintaduas occidet̃ chꝛiſtus: ſuꝑple vt nos hereditatē
celeſtē iuſte vēdicemꝰ. ij. Coꝝ. v. Chꝛiſtus ꝓ omnibꝰ
moꝛtuus eſt. Nota. P. ij. 25. Ergo chꝛiſto in carne
paſſo vos eadem cogitatione armamini. j. Petri. iiij.
Sexto in reſurrectōe initiū immoꝛtalis vite: ad modū 3
optimi medici qui medicinā affert per quā infirmꝰ nō
ſolum cōualeſcit: ſed reddit̃ immoꝛtalis. Sic chꝛiſtus
pꝛimitie doꝛmientiū. j. Coꝝ. xv. ſua reſurrectiōe mem
bꝛa ſibi adherētia: ⁊ milites ipm̄ ſequētes: ī gloꝛia red-
dit īmoꝛtales. quia Ro. vj. Chꝛiſtus cū membꝛis ſuis
reſurgēs ex moꝛtuis iam nō moꝛitur ⁊c̄. Sed nullus
de p̄dicta hereditatis vendicatione vel medicine alla-
tione nimis p̄ſumat: quia ſi pꝛinceps ſeu rex negligēs
ꝓpter ſuam negligentiam contra hereſim extirpandā:
vel etiam quandocūqꝫ inutilis et diſſolutꝰ et negligēs
contra regnū et iuſticiā obſeruandā: de regno adepto
deponi poterit per chꝛiſti vicariū in terris: ſicut patet
xv. q. vj. alius: vbi Zacharias papa depoſuit Ludo-
uicū regem Francoꝛū: et Innocētius Ottonē impera-
toꝛē: ꝓpter ſuos defectus. A foꝛtioꝛi ratiōe chꝛiſtus de-
ponere poterit et deponet negligētes in regimine ſpiri
tuali: ſiue ꝓpꝛio ſiue alieno: et maxime in ꝓpꝛio: quia ex
quo per oꝛdinē charitatis plus ad regimē pꝛopꝛiū ob-
ligatur: in illo delinquēs ꝓ tanto videt̃ grauiꝰ errare.
Tales ergo nō p̄ſumant: quia nunq̄ chꝛiſtus peccati
miniſter eſt: abſit. Gal'. ij. Septimo in remuneratiōe 4
pꝛemiū eterne gloꝛie: quando in coꝛpoꝛe et aīa electos
ſuos remunerabit: ad modum ꝓbiſſimi et potētiſſimi
regis qui milites qui pꝛo ꝓpꝛia voluntate quaſi dere-
licta et pꝛopꝛij periculi obliti ipſum ſequēdo: vitā ſuā
moꝛti vinculis et multis anguſtijs expoſuerūt: remu-
nerabit ſḿ cōditionē et pꝛobitatem ſinguloꝝ. Col'. iij
Moꝛtui eſtis et vita veſtra abſcōdita eſt cum chꝛiſto.
Moꝛtui inquit eſtis ꝓpꝛie voluntati chꝛiſtū ſequēdo:
et vita veſtra gloꝛie nūc abſcondita eſt cum chꝛiſto in
celo: quā inueniemus quando occurremus obuiam
chꝛiſto in aera: ⁊ ſic ſemper cum dn̄o erimꝰ. j. Theſſal'.
iiij. Eſt eni chꝛiſtus in hoc caſu quaſi teſtamentū clau-
ſum: in quo quandoqꝫ multa bona alicui legata ſunt
abſcondita ⁊ ignota: donec clare videat teſtamentum
ꝓpter quod legatarij quāto plura eis legata ſperant:
tanto ad illud videndū inardeſcunt. Sic de chꝛiſto q̃
eſt teſtamētū noſtrū: de quo ipſe dicit. j. Coꝝ. xj. Hic
calix nouum teſtamentū eſt in meo ſanguine: qꝺ boni
qui multa in eo eis legata ⁊ obſeruata ſperant: multū
videre affectant: ſciētes: quia cum chꝛiſtus apparuerit
vita veſtra tunc et bona veſtra: de quibꝫ in pſ. Credo
videre bona dn̄i ⁊c̄. Et vos apparebitis cū chꝛiſto in
gloꝛia. Col'. iij. Nota. C. vij. 18.
¶ Iſtud vō teſtamentū ꝓ electis ſuis condidit: iuxta Arti. ij.
illud pſ. Diſpoſui teſtamētū meū electis meis. Circa 5
cuiꝰ teſtamenti oꝛdinationē quatuoꝛ reſtant declaran Teſtamē
da. Pꝛimo nāqꝫ oſtendet̃ iſtius teſtamenti neceſſitas. tum
Secūdo vtilitas. Tertio quare dicit̃ nouum teſtamē-
tum. Quarto qui de illo excludunt̃ etiā ꝙ iuſte de illa
concluſione conqueri non poſſunt. Quantum ad pꝛimū
neceſſitas mutādi vel confirmādi cum additamentis
antiquum teſtamentū: de quo habet̃. L. iij. 4. et inſti-
tuendi nouum. Pꝛimo oſtendit̃ per exemplum in mo
ribus hominū. Secundū per exemplum in antiquis
legibus. In moꝛibus nanqꝫ hominū hanc videmus
conſuetudinem: ꝙ ſi teſtatoꝛ dum poſt teſtamentū ſu-
peruiuat: et amicos quibus in illo teſtamēto bona ſua
legauit: inueniat ingratos et nouos acquirat bonos ⁊
gratos: nouū condidit teſtamentum: et bona ſua no-
uis legat amicis: antiquis excluſis. Sic deus qui in
antiquo teſtamento multa bona legauit iudeis: q̃ oꝛdi

nauit teſtamentū eius ſuper ſacrificia: in pſ̄. ſicut ter-
ram [p]unctam ⁊ celum: quod per terram figurat̄ dicēs
Sta in teſtamēto tuo Eccl.xj. quia v̄o poſtea inuenit
eos non ſolum ingratiſſimos: ſed crudeliſſimos: quia
in pſ̄. Conuenerunt in vnū aduerſus dominū: et ad-
uerſus chriſtum eius: ipſum ad mortem perſequendo
vt hereditatē terrenam eis legatam haberent: dicētes.
Hic eſt heres: venite occidamus eum: ⁊ noſtra erit he
reditas. Marci.xij. Ad litterā: ipſum occidere procu-
rauerūt: vt terrā illam poſſidere poſſent dicentes. Ne
forte veniant Romani et tollant noſtrum locū ⁊ gen-
tem. Joh.xj. Chriſtus v̄o qui nos amicos acquiſierat
de quibꝫ Joh.xv. Vos amici mei eſtis: ſi feceritis que
precipio vobis: illorū iudeorum qui antiquitꝰ fuerūt
populus peculiaris: videns maliciam: opere adimple
uit qđ per ꝓphetas promiſit. Baruch.ij. Statuā eis
teſtamentū ſerui. i. populi iudaici: qui aliquando fuit
ſeruus: ſicut ad oculum patet corporalem: q̄ꝫtum ad
terram terrene ꝓmiſſionis: de qua excluſi cernunt̄: et
ad oculum ſpūalem q̄ꝫtum ad terram ꝓmiſſiōis eter-
ne: de qua excluſi credunt̄. Et ſic patet illud Eccl.xvj
Longe eſt teſtamentum a quibuſdam. Iſtis v̄o ſic ex-
cluſis: chriſtianos heredes inſtituit in ſanguine teſta-
menti eterni. Heb.xiiij. Et Heb.ix. Hic eſt ſanguis
teſtamēti qđ mandauit ad vos deus. Et ſic patet q̄re
per nouū teſtamentū finis legis eſt chriſtus. Roma.x.
6 Secundo hec neceſſitas oſtēditur per exemplū in an-
tiquis mundi legibus: in quibus inuenit̄: ꝙ ſi mater
duobus filijs heredibꝰ in teſtamento inſtitutis: tertio
poſtmodum ſuſcepto ſi teſtamentū nō mutet: illū etiā
inſtituēdo cū ſuperuiuat ⁊ illum inſtituere poſſet: ille
cū duobus alijs hereditatē vendicare nō poteſt: ſicut
patet. C.li.iij.ti. de inofficioſo teſtamento. l. ſi mater.
Verba aūt legis ſunt hec. Si mater duobus filijs he-
redibus inſtitutis: tertio poſt teſtamentū ſuſcepto: cū
mutare illud teſtamentū potuiſſet: ⁊ hoc facere negle-
xiſſet: merito vt non iuſtis rationibus neglectus de in-
officioſo teſtamento querelam inſtituere poterat: hec
ibi. Iſtam v̄o vltimā clauſulam ſi intelligere vis: ne-
glectus ſcilicet tertius filius nō iuſtis rationibꝫ de in-
officioſo teſtamēto querelam inſtituere poterat. Na-
turam v̄o et conditionem illius tituli: vide. V.xij.⁊.
Applicando ad ꝓpoſitum deus qui maternū ad nos
gerit affectum: duos filios heredes inſtituit. id eſt. ele-
ctos de gentilitate: per teſtamentū legis nature: et ele-
ctos de iudaiſmo per teſtamentū legis Moyſi. Hec
em̄ ſunt duo teſtamēta: vnū in monte Sina. Gal.iiij.
Ad litteram teſtamentū ſcriptum: datum fuit in mōte
ſina. Aliud v̄o quia non ſcriptū certo loco: ſed potius
cordibus erat inſertum: nō poteſt cōgrue quo ad locū
ſcripture determinari. Tertium v̄o filiū poſtea adeptꝰ
eſt: populum videlicet chriſtianitatis: pro quo ſi teſta-
mentū non renouaſſet: a petitione celeſtis hereditatis
ꝑ rationē legis predicte excluſus fuiſſet: ⁊ ideo chriſtꝰ
noui teſtamenti mediator eſt: vt morte intercedente in
redemptionē earū preuaricationū que erāt ſub priori
teſtamento repromiſſionem accipiant qui vocati ſunt
eterni hereditatis. Heb.ix. Teſtamentum meum fi-
delem ipſi: in pſ̄. Et ſempiternū: quia cum omnibus
membris chriſtianitatis chriſtus manet in eternum.
7 Joh.xij. ¶ Q̄ꝫtum ad ſecundā partem huiꝰ articuli
huius teſtamenti: vtilitas eſt quadruplex: que quidē
vtilitas in predicta includitur auctoritate: qua dicitur
j. Cor.xj. Nouum teſtamentū eſt in meo ſanguine.
Primo em̄ allicit iocunditate delectabili: in hoc ꝙ eſt
nouum. Secundo certificat veritate infallibili: in hoc
ꝙ dicit teſtamentū. Tertio humiliat reuerentia: ineffa
bili meo. Quarto ꝓficit virtute inuincibili in ſangui-
ne. Primū patet: quia noua placent et ſi ſint noua et
meliora q̄ꝫ antiqua plus amorē alliciunt: ſed ſic eſt de
nouo teſtamēto ergo ⁊c̄. Minor probatur: q̄ antiquū
teſtamentū fuit imperfectū: ſicut patet per exemplū et
rationē legis ciuilis. ff. de teſta. l. ſi is qui teſtamentū.
Caſus eſt. Aliquis voluit plus in teſtamēto facere he
redes: de quibus duos nominauit: et poſtea obmu-
tuit: querit lex vtrū nominati ex illo teſtamento ſint he
redes futuri: ⁊ reſpondet ꝙ non: quia lex ait eū magis
cepiſſe teſtamentū facere q̄ꝫ feciſſe: ſicut expreſſe patet
in inforciato. li.iiij. ti.j. de teſta. l. p̄allegata. Sꝫ ſi poſt-
q̄ꝫ ad tempus ſiluit oēs nuncupet quos vult heredes
ordinare tāq̄ꝫ ex teſtamēto ꝑfecto ⁊c̄. priꝰ nūcupati he-
reditatē cōſequunt̄. Sic in ꝓpoſito deus incepit facere
teſtamentū ſuū: quando dedit legem nature et legem
ſcriptam: et vtroſqꝫ heredes inſtituit: populū gentilē
in teſtamento pacis. Eccl.xlv. Statuit illi teſtamentū
pacis: qn̄ dixit: hoc facias alteri qđ tibi vis fieri: et qđ
nō vis tibi fieri non facias alteri: hoc nanqꝫ congrue
tenēt. Populum v̄o iudaicū in teſtamēto ſacerdotij ꝑ
ſanguinem hircorū et vitulorū. j. Machab. ij. accepit
teſtamentū ſacerdotij. Sed iſtis ſic inſcriptis: tertium
filium nō nuncupauit anteq̄ꝫ in terris chriſtus appa-
rens heredem inſcripſit ꝓplm̄ chriſtianum in teſtamē-
to euangelij qđ morte ſua confirmauit: quia vbi teſta-
mentum eſt mors neceſſe eſt vt intercedat teſtatoris.
Heb.ix. Et ideo toto illo medio tempore illi duo filij
hereditatem celeſtem vendicare non poterant virtute
teſtamenti imperfecti: ꝓpter qđ dolentes et vltimi filij
nominationē et teſtamenti confirmationē anxie deſi-
derantes ⁊ petētes dixerunt. Reſpice in teſtamentum
tuū: et animas pauperū [me]orū ne obliuiſcaris in finē:
in pſ̄. Et ne diſſipes teſtamentū tuū. Dan̄.iij. ſed con-
firma ſententiā et ſcribe decretū. Dan̄.vj. Ad quorū
gemitū excitatus: iuxta illud pſ̄. ꝓpter miſeriam inopū
⁊ gemitum pauperū: nunc exurgam: tertium filium ⁊
teſtamentū ſuū cōfirmauit ſup caput eius Eccl.xliiij.
Secūdo idem nouū teſtamētū certificat nos veritate 8
infallibili: q̄ꝫtum ad omnia contēta in teſtamēto euan
gelij. Pro quo eſt aduertendū ꝙ nō omnis ordinatio
eſt teſtamentū perfectū: cui tāq̄ꝫ veritati eſt credendū
vel fides adhibenda: ſed illud qđ eſt ſignatū et ꝓbatū
Nam teſtamentū ſm̄ leges ſcriptura ſignari debet: in
inforciato. li.iiij. ti. de teſta. l. teſtamentū: in fine: vbi ſic
ſignatas tabulas accipi oportet ⁊ teſtibꝰ probari: ſicut
patet etiam ibidem. l.vj. teſtamentum. Has v̄o duas
cōditiones habuit excellentius nouū teſtamentum q̄ꝫ
vetus vel quecūqꝫ bulla papalis vel charta imperia-
lis: quia vetus fuit ſignatū ſanguine hircorum et vi-
tulorū: bulle v̄o papales ſignate ſunt plumbo: ⁊ chor-
da quandoqꝫ de ſerico pendente. Iſtud v̄o teſtamentū
ſignatum eſt ſanguine chriſti et corpore eius in cruce
pendente. Propter quod Heb.ix. Chriſtus autē aſſi-
ſtens pontifex futurorum bonorum peramplius ⁊ ꝑ-
fectius ⁊c̄. In ſecunda etiam conditione preualet: q̄a
in confectione teſtamenti veteris nullū legimus teſtē:
niſi ſolum Moyſen interfuiſſe. Nam de illo ſolo di-
citur Exodi.xix. Vocauit dominus Moyſen in ca-
cumine montis. Et Exodi.xxxiiij. Fuitqꝫ ibi cum do-
mino quadraginta dies et quadraginta noctes: panē
non comedit et aquam non bibit: et ſcripſit in tabulis
v̄ba federl̄ decē. Et ſequit̄. Cū deſcēdiſſet Moyſes de
mōte: tenebat tabulas teſtimonij ⁊c̄. In confectione
v̄o teſtamenti euangelij quod conficiebat̄ in nocte ce-

ne dominice quando dixit. Nouum teſtamentum eſt
in meo ſanguine. Nam nocte teſtamētum ſignari pōt
ff. de teſtamentis. l. ad teſtamētū. §. poſſe: duodecim ha
buit teſtes: quibus ꝛ dixit Actuum primo. Eritis mi-
hi teſtes quibus ꝛ dixit Actuū primo. Eritis mihi te-
ſtes quorum duorum teſtium illud ſcripſerunt Ma-
theus videlicet ꝛ Joannes. Nam ſicut notarius pape
ad maiorem certitudinem nomen vel ſigna ſua ponit
in fine inſtrumenti ꝛ teſtamenti ab eo ſcripti. Jta Jo-
annes in fine teſtamenti euangelici dicens. Hic eſt di
ſcipulus ille qui teſtimoniū perhibet de his ꝛ ſcripſit
hec. Si quis obijcere velit ꝙ tabellio vel notarius qui
teſtamentum ſcripſit teſtis eiuſdem teſtamenti eſſe nō
poſſit. Lex reprobat illam obiectionem friuolam: ſicut
patet. ff. de teſtamētis ꝛ eſt in inforciato. li. iiij. l. domi-
cius vbi domicius labeo: queſiuit a quodam legis cō-
ditore qui vocabatur iubentius celſus queſtionē hanc
formam habentem cum ſalutatione precedenti. Domi
cius labeo celſo ſuo ſalutem. Queritur an teſtium nu-
mero habendus ſit his qui rogatꝰ eſt ad teſtamētum
ſcribendū: idem quoqꝫ cū tabulas ſcripſiſſet ſignaue-
rat. Cui reſcripſit in hunc modū. Jubentius celſus la
bioni ſuo ſalutem. Aut non intelligo q̄d ſit de quo me
conſulis aut valde ſtulta eſt conſultatio tua: plus enī
q̄ ridiculum eſt dubitare an aliquis iure teſtis adhibi
tus iure ſit qm̄ idem tabulas teſtamenti ſcripſerit: hec
ibi de verbo ad verbū in textu. Patet ergo ꝙ tā Ma-
theus q̄ etiam Joannes teſtis eſſe potuit: ꝛ ſcimus q̄
verum eſt teſtimoniū eius Joan. vlti. quia melioris et
verioris teſtamenti ſponſor eſt Heb. vij. Nota. L. iiij
9 ꝫ. Tertio iſtud teſtamentum deberet nos ad humilita
tis obſequia inclinare ꝓpter reuerentiam teſtatoris et
teſtiū. Jn veteris enī teſtamēti ꝑfectiōe nō fuit niſi deꝰ
in diuinitate ſua ꝛ Moyſes. Jn factione vō noui te-
ſtamenti fuit deus in deitate et humanitate et duode-
cim teſtes: quibus maior excellentior et amplior de-
betur reuerentia ꝛ humilitatis exhibitio ꝛ fidei adhe-
ſio: quia ſic dicitur ad Heb. octauo. Non ſm̄ teſta-
mentum quod dedi patribus hoc teſtamentū diſpo-
nam domui iſrael: ſꝫ excellētiꝰ et cū maiori ſolennitate
ꝛ certitudine ꝛ ſocietate vt ꝑdictū eſt. Si q̄s vō cōtra
ꝑdicta obijcere velit ꝙ ad teſtamemētū dei non requi-
rif tanta teſtiū vel alterius ſolennitatis obſeruantia.
Nam lex eximit imꝑatorem a iuris ſolennitatibꝫ vt li-
cet illas non obſeruet in teſtamēto ſuo tamē nemo po-
teſt illud infirmare ſicut ptꝫ. L. ij. vi. ti. de teſtamētis.
l. ex imꝑfecto: ꝛ in. ff. veteri. li. iiij. ti. de arbitris. l. nam
magiſtratꝰ. A fortiori ergo ſummo imꝑatori deo ean-
dem oportet tribuere libertatem. Reſpondef ꝙ chꝛs
qui nō venit legem ſoluere ſed adimplere, ſicut voluit
legis Moſaice cerimonias implere: ſicut patet de cir-
cūciſione et hmōi. Jta etiā voluit legis ciuilis implere
ſolennitatē q̄tum ad ſignificationē: ꝓbationē ꝛ teſtiū
ꝓductionē: eo modo quo predictum eſt: vt alijs impe-
ratoribus regibus et principibus daret exemplum le-
ges tenendi: quas ipſi condiderūt vel alij imperatores cō-
diderūt. Nam ad hoc obligantf: nō tm̄ exēplo chriſti:
ſed etiā ꝓprijs legibus: ſicut patet primo. L. li. vj. ti. de
teſtamētis. l. ex imperfecto: vbi dicif. Qꝫ nihil tam ꝓ-
prium imperij eſt q̄ legibus viuere. Secundo idē ptꝫ
L. li. j. ti. de legibus et cōſtitutionibꝫ. l. digna vox: vbi
ſic dicitur. Digna vox eſt maieſtati regnantis legibus
alligatis ſe principem profiteri. Sequitur parū infra.
Et reuera maius imperio eſt ſubmittere legibus prin-
cipatum: ſub audi ſm̄ glo. q̄ econuerſo leges princi-
patui. Et cauſam reddit dicens. Maior inquit eſt ho-
nor et maior cōueniētia cum imperium ſit de fortuna
Unde dicif cuilibet. Si fortuna volet: fiet de rhetore
conſul. Si volet hec eadem fiet de conſule rhetor. At
leges diuino nutu ſunt ꝓbate: vt infra de ꝑſcriptione
longi temporis. l. fi. hec ibi in glo. Arguit enim ꝙ con
uenientius eſt ꝙ illud eſt a fortuna: ſic ſub illo ſigillo
qđ eſt a diuino nutu: vt patet per legem allegatā que
eſt. L. li. vij. ergo ꝛc. Sequitur in textu ꝙ nobis licere
nō patimur: iudicamus. glo. ſucceſſori noſtro non li-
cere. Ex quibus patet ꝙ omnia imperia et regna et im-
peratores et reges legibus: et non ab vſu vel ꝓpria vo
luntate deberent gubernari: qđ eſt multum contra il-
los. L. viij. arti. v. Quorum periculum patet ex lege ꝛ
iudicio dei Sap. vj. Audite inquit reges ꝛ intelligite.
Et infra. Non cuſtoditis legē iuſticie: ſcilicet horrēde
et cito apparebit vobis iudicium duriſſimū: ab illo de
quo Lu. xxiij. Hunc inuenimus dicētem ſe chriſtum
regem eſſe. Quarto iſtud teſtamentum chriſti eſt ma- 10
ioris virtutis et perfectionis. Pro quo eſt aduertendū
ꝙ talis eſt differētia inter teſtamentū Moyſi et chriſti
qualis eſt in iure ciuili inter codicillos et legitimū te-
ſtamentum: quia ſicut inter iſta inuenitur differentia
vna q̄tum ad ſolennitatem que attēditur in hoc ꝙ co
dicillus fit cum quinqꝫ teſtibus: teſtamentum cū. vij.
L. li. vij. ti. de codicillis. l. vlti. §. in omī autem vltima
voluntate: alia q̄tum ad effectum ſeu perfectionē: q̄a
iure codicilli nullus hereditatem conſequif. L. li. vj.
ti. de codicillis. l. hereditatem: vbi ſic dicitur. Heredi-
tatem quidē neqꝫ dari neqꝫ adimi codicillis poſſe ma-
nifeſtum eſt. Sic in factione veteris teſtamēti: nō fuit
tanta teſtiū ſolennitas: ſicut patet. ſ. eodem. c. viij. nec
tanta virtus vel efficacia: quia per iſtud nullus here-
ditatem conſequi potuit: quia ſicut oſtenſum. ſ. eo. c.
vij. illud teſtamentum imperfectum fuit: et ſm̄ iuris
equitatem nullus ex teſtamento imperfecto heredita-
tem acquirit. L. li. vj. de teſtamentis. l. ex imperfecto:
vbi ſic habetur. Ex imperfecto teſtamēto nec impera-
torem hereditatem vendicare ſepe conſtitutū eſt. Que
omnia legi diuine conformantur q̄tum ad hoc ꝙ per
legem Moyſi nullus hereditatem conſequi potuit pa
radiſi: quia nullum ad perfectū ducebat lex. Heb. iiij.
Nec mirum: quia teſtator eius deus fuit: qui mori nō
potuit: et ideo legatarij tali teſtamento nō ditabantur
quia ſicut habetur Heb. ix. vbi teſtamētum eſt: mors
neceſſe eſt: vt intercedat teſtatoris: ſed in teſtamento
chriſti: teſtator mortuꝰ fuit: et ideo tanqꝫ ex teſtamento
perfecto et confirmato legatarij hereditatem cōſeque-
bantur: quia ſicut dicitur Heb. ix. Teſtamentum in
mortuis confirmatum eſt. Ex omnibus iſtis patet ꝙ
Chriſtus ſicut dicitur Heb. viij. Melioris teſtamen-
ti mediator eſt: quia in melioribus repromiſſionibus
ſancitum eſt: et ſic ſuper domum iſrael et ſuper domū
iuda teſtamentum nouum. Heb. viij. ¶ Ex qua au 11
toritate elicitur ratio querendi: quare dicitur nouum
teſtamentum. Q̄tum ad tertiam partem huius ar-
ticuli eſt aduertendum: ꝙ multis de cauſis poteſt dici
nouum. Primo propter nouas ordinationes. Jn pri-
ori enim erat ſcriptum. Oculum pro oculo. Jn iſto.
Si quis percuſſerit te in vna maxilla: prebe ei alteram
Jn illo. Diliges amicum et odio habebis inimicum.
Jn iſto. Diligite inimicos veſtros benefacite his qui
vos oderunt. Matthei quinto. Sic ergo patet ꝙ in
priori erant leges auſteritatis et timoris et ſeruitutis:
propter quod Gallatas quarto. Hec enim ſunt duo
teſtamenta. Unum quidem in monte Sinai in ſerui-
tutem generans: ad litteram. Teſtamentum illud

factum fuit in monte ſynai: ⁊ adhuc per totum mūdū
ſeruit ... filijs. Jlla aūt q̄ ſurſum eſt.i.lex chriſti libera
eſt: q̄ libertate chriſtꝰ nos liberauit. Si q̄ras: qn̄ ⁊ quō
nos ſic liberauit. Rn̄det: ꝙ ꝯdēdo nouū teſtamētū: et
in illo nos inſtituendo heredes regni celeſtis nos libe-
rauit a ſeruitute legis antique ⁊ peccati. Hoc em̄ oſtē
dit p exēplū antiquoꝝ ſapiētū: q̄ ſenſerūt: ⁊ deciderūt:
ꝙ eo ip̄o ꝙ q̇s ſeruū inſtituit heredē: ꝯſequit libertatē
ſic expreſſe ptz. C.li.vj.ti.de neceſſarijs ſeruis heredibꝫ
inſtituēdis.l.cū ſerui. Caſus eſt iſte. Quis ſciēs aliq̇s
eſſe ſeruos: ip̄os tanq̄ꝫ liberos heredes ordinat: cū aliter
nobilis hereditatis dn̄m hr̄e nō poſſent: nec eo vt dn̄o
vti niſi eſſent liberi: dicit lex ea ſcriptura benigna inter
p̄tatiōe ꝓinde habēda eſt: ac ſi liberi ⁊ heredes inſtitu
ti fuiſſent. Sic in ꝓpoſito de deo qui ordinauit nos q̇s
ſciuit ꝓ tūc eſſe ſeruos legis ⁊ peccati. Heredes quidē
dei coheredes aūt chriſti. Roma.viij. q: illā heredita-
tem nobilē ſine libertate ꝯſequi non potuimus: ex hoc
ip̄e nos a ſeruitute legis liberauit ⁊ ſic chriſtꝰ nos rede
12 mit de maledicto legis. Gal.iij. ¶ Secundo ꝓp̄t nouū
modū ſcribēdi. Antiquū em̄ teſtamētū ſcriptū erat in
tabul' lapideis. Jſtud vō in carnis chriſti clauis ⁊ fla-
gellis tortoꝝ Eccl'.xliiij. Jn carne eiꝰ fecit ſtare teſtamē
tū. Nota ad hoc legē. O.iiij.15. Heb.x. Hoc eſt teſta
mētū qđ teſtabor ad eos: dabo leges meas: ſuꝑple ſcri-
ptas in carne mea: in corda eoꝝ p fidem ⁊ amorē. Ter
tio ꝓpter nouū ius conſequendi hereditatem per chri-
ſti mortē. Et per quem modū hoc fiat poteſtis videre
per exemplū rationis antiquoꝝ. Pro quo eſt ſciēdum
ꝙ pater filium pupillum heredem inſtituēdo: ⁊ ei ſer-
uum ſubſtituēdo: ſic videlicet ꝙ ſi filius moriatur: ſer
uus ei ſuccedat: filio mortuo: ſeruus ſuccedit: ſicut pa-
tet. C.li.vj.ti.de neceſſarijs ſeruis heredibus inſtituē-
dis.l.cum quidam vbi predicto caſu poſito: cum tamē
inter antiquos prudentes quondam de hoc magna fu
iſſet altercatio: in fine imperator decidit: dicēs. Sit ita
ꝙ vni pupillo liber ⁊ mortuo pupillo neceſſarius he-
res. Sic in propoſito de deo patre ⁊ filio eius ⁊ nobis
ſi tamen neceſſarij ſerui fuerimus erimus heredes qui
dem dei: coheredes autem chriſti. Roma.viij. quia ſi-
cut dicitur.j.Coꝝ.iij. Nos chriſti ſumꝰ heredes: chri-
13 ſtus autē dei. ¶ Quarto propter noua legata ⁊ nouos
diſpenſatores: ⁊ teſtamenti dei diſpoſitores ⁊ diuiſo-
res. Pro quo eſt aduertendum ꝙ chriſtus moriēs nō
ſolum legauit nobis hereditatem ſed etiam om̄es actꝰ
virtutum per quos hereditatem conſequi poſſumus.
Nam de omnibus virtutibus intelligi voluit quod de
vna dixit. Pacem meam relinquo vobis. Judeis vō
in veteri teſtamento p̄cepit pugnare ⁊ aduerſarios gla
dio percutere. Jn nouo precepit gladiū in vagina po-
nere. Diuiſorem autem hmōi legatorum principalem
voluit eſſe ſpiritumſanctū qui diuidit ſingulis.j.Coꝝ
xij. ⁊ ſecundarios p̄latos ⁊ aliorum rectores. Spiritꝰ
vō ſanctus ita legata diuidit. Nam vni datur ſermo
ſapientie: alteri gratia ſanitatum: alteri ꝓphetia ⁊ ſic de
alijs. Et in hoc ſe habet ſicut virtus diuiſiua in corpo-
re naturali que diuidit ſingulis membris ſitum ⁊ actū
ei conuenientem. Et hoc eſt quod ait apl's Roma.xij.
Corpus vnum eſt ⁊ membra habet multa chriſtꝰ. Et
ſicut inconueniēs eſſet ꝙ vnum membrū ſitū vel actū
vendicaret auctoritate propria ꝙ natura diuiſiua in-
creata vel creata non dediſſet. Jta in propoſito ꝙ ali-
quis intromittat ſe de officio vel op̄atione ad que nec
ſp̄ūſſanctꝰ nec p̄latꝰ ip̄m tanq̄ꝫ dignū exponit vel ipſi
auctoritatē tribuit: ſicut faciūt qui auctoritate propria
predicāt Roma.x. Quō p̄dicabūt niſi mittant: et qui
prophetizant vel de gratia ſanitatum voluntate pro-
pria ſe intromittunt ſicut ſortilegi ⁊ ſic de alijs: q̄ om̄s
merent totū amittere qđ ſic vſurpāt per legem. C.lib.
vj.ti.de legatis.l.non eſt dubium: vbi habetur ꝙ lega
tarius tm̄ de ſibi legatis amittere debet: q̄ꝫtum propria
auctoritate ſubtraxit. Sic in ꝓpoſito propter qđ Heb
v. Nemo ſibi ſumat honorem ſed qui vocatur a deo
tanq̄ꝫ Aaron: ⁊ tūc tenebit chriſtus quod promiſit di-
cens: neqꝫ prophanabo: id eſt fruſtrabo teſtamētū me-
um in pſal'. Ergo dominū chriſtum ſanctificate in cor-
dibus veſtris.j.Petri.iij. vt nec intētio veſtra nec ope
ratio eius excedat voluntatē nec executoris eiꝰ ſp̄ūſſan
cti diſtributionē. ¶ Si vō aliter feceritis q̄ꝫtū ad quar 14
tā partem huius articuli: de effectu teſtamenti tam le-
ge predicta q̄ꝫ etiam legibus ſequentibus excludemini
Pro quo eſt aduertendum ꝙ antiquorum prudentiū
ſententia fuit: ſicut patet in. ff.j.in inforciato.li.v.ti.ſi
quis amiſſa cauſa teſta.⁊c̄.l.ſi quis ſub cōditione vbi
habetur ꝙ ſi quis eſt ſub conditione factus heres in te
ſtamento ſi per legatarium ſtet quo minus cōditio im-
pleatur hereditatem nō conſequatur quia deficit in cō
ditiōe cui parere potuit ſi voluiſſet. Jdem patet ꝑ aliā
legē. C.li.vj.ti.đ ſeruis neceſſarijs.l.filioli. Jn qua de
tali dicitur. Qui heres fuit inſtitutus ſimpliciter ⁊ libe
rati donatus ſub conditione: ſi autem eam id eſt con-
ditionem neglexerit minimeqꝫ compleuerit ⁊ liberta-
te eum ⁊ hereditate ſua culpa volumꝰ defraudari. Sic
in propoſito: nos habemus ius in hereditate celeſti: ſi
tamen ſicut dicitur Deut.xix. Si cuſtodieris manda-
ta eius ⁊ feceris que ego precipio tibi hodie vt diligas
dominum deum tuum ⁊ ambules in vijs eius ſi iſtam
conditionem non impleuerimus totum ius amittimꝰ
Exemplo angelorum cadentium ⁊ primorum paren-
tum qui pro defectu impletionis tacite conditiōis per
diderunt ius in hereditate paradiſi celeſtis ⁊ terreſtri:
quia non cuſtodierunt teſtamentum dei ⁊ in lege eius
noluerunt ambulare: in pſal'. Nota. L.iij.5. ergo diui
ſus eſt chriſtus: abſit.j.Corinth.primo. vt teſtamentū
non teneat vel legatum non ſoluat: ſed ip̄i ſunt diuiſi
a chriſto ⁊ fruſtra nomen ꝓferunt chriſtianitatis iterū
chriſtū crucifigentes.
¶ Ad hoc ꝙ de effectu teſtamenti chriſti gaudeamus: Ar.iij.
oportet ꝙ vicem ⁊ gratitudinem expendamus ⁊ capa 15
ces eius teſtamēti efficiamur. Ad cuius intellectū tria
ſunt dicenda. Primo oſtenditur quid ei debeamꝰ. Se
cundo ꝙ ſi hoc non reddimus: legatum reuocabitur.
Tertio ꝙ de tali reuocatione ſeu exheredatione nullꝰ
iuſte conqueri poteſt. Q̄ꝫtum ad primum. Primo de-
bemus ei fidem vt ipſum firmiter credamus quia nō
credentes in ipſum: non reputamus ipſum celi teſta-
torem ⁊ ſic teſtamentum eius impugnantes legato ca
rebimus: per legem. P.iiij.27. Secundo ipſum dili-
gere ratione bonitatis ſue: ⁊ ratione firmitatis proprie
quia ſicut nullum inſtabile poteſt firmiter ſtabiliri ni
ſi firmo ⁊ ſtabili adhereat Jta nec nos niſi amore ei ad
hereamus qui ſtabilis manet: de quo Joannis duode
cimo. Chriſtus manet in eternum. Ei ergo firmiter ad
herendum eſt: exemplo illorum qui dicūt Roma.viij.
Quis nos ſeperabit a charitate chriſti ⁊c̄. Tertio om-
nia opera noſtra q̄ꝫtum ad intentionem ⁊ operis exe-
cutionem ſunt ſuper ipſum fundanda: vt ipſius volū
tatem ⁊ gloriam in omnibus tanq̄ꝫ fundamentum ſta
bile attendamꝰ q: fundamentū aliud nemo pōt pone-
re p̄ter id qđ poſitum eſt quod eſt chriſtꝰ Jeſus. primo
Coꝝ.tertio. Quarto ipſuꝫ predicare ⁊ multas animas
ei acquirere atqꝫ opera virtuoſa tanq̄ꝫ ſerui vtiles qui

quicquid acquirunt: domino acquirunt. C.li.iiij.ti.ꝑ
ꝑ quas ꝑſonas nobis acquirit̃.l.j. Ita nos q̇ legatiõe
ꝓ chriſto fungimur.ij.Cor.v. Quicqd p̄dicãdo vl' be-
ne opando ⁊ viuendo acq̄rimꝰ: chriſto cuiꝰ ſerui ſumꝰ
acquirimꝰ: vt q̇libet dicere poſſit illud. Gal'.ij. Viuo
ego bene opando: iã nõ ego: viuit v̉o in me chriſtꝰ: cũ
16 hoc acquiro: ⁊ ꝑ quẽ hec opa vite ſp̃ualis facio. ¶ Sz
ponamꝰ ꝙ p̄latꝰ vel dñs terrenꝰ ſubdito ſuo p̄cipiat:
ꝙ aliq̇d opet̃ ad eiꝰ vtilitatẽ: ⁊ ip̄e hoc faciendo inten-
dit honorẽ chriſti: cui acquirit̃ illud opꝰ vel qui potiꝰ
ſit: certe ip̄i deo qui potius attẽdit cordis intẽtionẽ q̃z
opis executionẽ. Qḋ vt meliꝰ videat̃ ponamꝰ caſum
legis qui habet̃. C.li.iiij.ti.ꝑ quas ꝑſonas nobis acq̇-
rit̃.l.ſi duo. Caſus eſt iſte. Duo ſeruũ cõmunẽ habe-
ant: vnꝰ iuſſit ꝙ aliquid ſibi acquireret ꝑ alteriꝰ ſtipu
lationẽ.i.ꝓmiſſionẽ: ip̄e v̉o ſeruus facit qḋ alteri dño
illud ꝓmiſit: dubiũ fuit inter antiquos ſapiẽtes: cui il-
lud acquirit̃ vel mittẽti vel illi cui ꝓmiſit: ⁊ determi-
nat̃ in lege p̄dicta ꝙ in aliquo caſu illi acquirit̃ lucrũ:
qḋ in hac accidit cauſa cuiꝰ mentionẽ ſeruus fecit ſub
his v̉bis: multo etenĩ ampliꝰ oportet valere dñici no-
minis mentionẽ q̃z herilẽ iuſſionẽ. Sic in ꝓpoſito q̃ztũ
ad illos q̇ cõmunib; opib; ſuis mentionẽ in cordis in-
tentiõe faciunt de chriſto: ꝗ dñm chriſtũ ſanctificate in
17 cordib; v̄ris.j.Pe.iij. Nota.L.j.5. ¶ Quinto oĩa ter-
rena debemꝰ ꝓpt̃ chriſtũ ꝯtemnere: ⁊ in militia ad ip̄m
ꝑtinẽte totaliter occupari: exẽplo militũ impatorꝫ: q̇b;
p̄cipit lex. C.li.iiij.ti.locati.⁊ ꝯducti.l.milites: dicens
Milites nr̄os alienarũ rerũ cõductores: aut fideiuſſo-
res: aut mãdatores ꝯductoꝝ fieri ꝓhibemꝰ: ne omiſſo
armoꝝ vſu ad opꝰ terreſtre ſe ꝯferãt: armis aũt ⁊ non
p̄uatis negocijs occupent̃: vt [illegible]eritis ⁊ ſignis ſuis iu-
giter inherẽtes: rẽ publicã [illegible]alunt̃ ab oĩ bellatorũ
neceſſitate defendãt. Nec ibi. Q̃tomagis nemo mili-
tans deo implicat ſe negocijs ſecularib;.ij.Timoth.ij.
Sz heu ſicut milites mũdi: de q̇b; tactũ eſt. N.iij.15.
nũc ad illa ꝯuertunt̃ facta nephanda: de q̇b; dicit̃. C.
li.iiij.ti.locati.⁊ ꝯducti.l.licet. Milites inq̇t imemores
ad hmõi ſordida audeãt venire myniſteria ⁊ relictꝫ ſtu
dijs publicis ſigniſq; victricib; ad ꝯductiões aliaꝝ re
rũ ꝓſilire: armoꝝ auſteritatẽ non in hoſtes oſtẽde[illegible]: ſz
circa vicinos forſitan aduerſus ip̄os miſeros colonos
quos defendẽdos ſuſceperũt ꝯuertere. Sic de militib;
chriſti fere oẽs q̇ ſua ſunt q̄rũt et inique q̄ Ieſu chriſti.
Phil'.ij. multũ ꝯ illiꝰ exẽplũ qui dicit Phil'.iij. Oĩa ar
bitratꝰ ſum vt ſtercora: vt chriſtũ lucrifacerẽ. Et q̇ do-
cet.ij.Timoth.ij. Certa vt bonꝰ miles chriſti. Et ma-
gnã cõmittũt ingratitudinẽ ꝯ illũ: de quo dicit Phil'.
ij. Hoc enĩ ſentite in vobis: qḋ in chriſto Ieſu q̇ cũ in
18 forma dei eſſet ⁊c̃. ¶ Propter qḋ merẽtur dei legatum
amittere ꝑ legẽ que eſt. S.viij.6. Nec mirũ: q2 nomĩe
chriſti abutunt̃: ⁊ nomẽ chriſtianitatis male portãt: di
cẽtes ſe eſſe chriſtianos cũ chriſtianoꝝ opa nõ faciant.
Et iſte error plus in arte chriſtianitatꝫ q̃z in q̄cũq; alia
regnat. Nõ me ſz Auguſtinũ audite li. de vi.chriſtia.
c.vij. Quis inq̇t tã vanꝰ ⁊ miſer eſt q̇ aduocatũ ſe cuz
lr̄as neſciat audeat ꝓfiteri? q̇s tã vanꝰ ⁊ excors eſt vt ꝓ
fiteat̃ ſe militẽ cũ arma gerere neſciat: nemo q̊q; nomẽ
ſine cauſa ſortit̃: ſutor vt ita dicam: neceſſe eſt vt calcia
mẽta ꝯficiat: ſi vult vt talis vocet̃: aut faber: aut artifex
q̇libet artis peritia fac̃: vt de negocijs nũcupet̃. Hmõi
exẽplis agnoſcimꝰ nullũ ſine actu nomẽ: ſz oĩe nomẽ
ex actu. Tu v̉o quõ chriſtianꝰ dicerꝫ: in q̇ nullꝰ actus
ch̄ri apparet: certe ad dãnationẽ tuã fruſtra tibi nomẽ
vendicas alienũ. Si v̉o hoc negare velis: opibus cre-
dite: conſiderãdo que ſunt opera chriſti que enumerat
Auguſtinꝰ ibidem: p̄mittendo quid importet nomen
chriſtiani? Chriſtianꝰ inquit iuſticie: bonitatis: integri
tatis: hũanitatis: innocẽtie: patiẽtie: caſtitatis: prudẽ
tie: hũilitatis: pietatis: eſt nomẽ. Quõ ergo vendicat ſi
bi nomẽ chriſtiani: qui de tam plurib; reb; nec pauca
habet. Si ꝗ velitis ſcire quis eſt verus chriſtianꝰ: audi
te Auguſtinũ ibidẽ. Chriſtianꝰ inq̇t ille eſt: q̇ nõ noĩe
tm̄ ſed in ope eſt chriſtianꝰ: ille qui chriſtũ in oĩb; imi-
tat̃: qui ſanctꝰ innocens eſt: in cuiꝰ pectore malicia nõ
habet locum: in cuius pectore ſola pietas cõſiſtit ⁊ bo-
nitas: qui neminem nouit nocere vel ledere: ſed omni-
bus opem ferre. Chriſtianus ille eſt: qui exemplo chri-
ſti nec inimicos nouit odire: ſed magis aduerſantibꝰ
ſibi benefacere: ⁊ pro perſecutorib; ſuis ⁊ hoſtib; exo-
rare. Nam qui aliquem ledere vel nocere paratus eſt: il-
le mentit̃ ſe eſſe chriſtianũ. Chriſtianꝰ eſt qui poteſt iu
ſta voce dicere. Nemini nocui hominũ iuſte vixi cum
oĩb;. Tm̄ ergo credamus illũ chriſtianũ eſſe in quo
hec videmus: ⁊ nõ qui ſe chriſtianũ dicit ⁊ hoc non fa
cit. Nam ſicut ſigno ſeu ſigillo ſiue verbis ⁊ non ver-
ba ſine ſigno ⁊ fructui ſine folijs ⁊ non folijs ſine fru-
ctu. Ita operib; ⁊ non verbis credite. Sic ergo luceat
lux veſtra: vt videant opa veſtra bona ⁊ ꝑ illa nos exi
ſtimet homo vt miniſtros chriſti.j.Cor.iiij. Aliter le- 19
gatũ reuocabit̃. ¶ Q̃tũ ad tertiã partẽ huius articuli
nullꝰ de legati reuocatiõe vel ſua in teſtamento chriſti
exheredatiõe: nec vicz ſaracenꝰ: nec iudeꝰ: nec malus
chriſtianꝰ iuſte ꝯqueri vel querelã in officioſi teſtamẽ-
ti rationabiliter ꝓponere poterit. Primo ꝙ non ſarace
nus patet ꝑ legẽ: quia ſi filia exheredata in teſtamento
patris eo ꝙ impudice vixit: iuſte non habet querelam.
Ergo a fortiori: nec ſaraceni q̇ ſm legem ſuam macho-
meti: impudicã ducũt vitã q̃ztum ad vxores ⁊ cõcubi
nas quas ſm legem illoꝝ habent: ſicut patet intuenti.
Alcoranũ. Sed filia talis iuſtã non habet querelã: nec
aliquid de hereditate recuperat: ꝑ legem. C.li.iij.ti. de
inoffic̃.teſta.l.ſi filiã. Ergo ⁊c̃. Cui cõcordat lex dei di
cens Eph.v. Fornicator aut immundꝰ nõ habet here
ditatem in regno chriſti. Secũdo ꝙ nõ iudea: patet: q2
iudea fuit mater chriſti q̃ztum ad carnis ꝓpagationẽ:
⁊ inimica eius q̃ztum ad mortalem perſecutionẽ: talis
v̉o mater nullam actionẽ inofficioſi teſtamenti contra
filium proponere poteſt: ſicut patet. C.li.eo.ti.l.liberi.
In qua talis eſt tenor. Si autem mater contra filij te-
ſtamentũ inofficioſum actionem inſtituat: inquiri dili-
genter iubemus: vtrum filius natura ex iuſta cauſa le-
ſus: matrem nouiſſima leſerit voluntate: ꝙ nec luctuo
ſam ei ⁊ legitimam reliquerit portionem ex teſtamen-
to: ſi tamen mater inhoneſtis factis atq; indecentibus
machinationib; filium forte obſedit: inſidijſq; clamde
ſtinis vel manifeſtꝫ appetijt vel inimicis ſuas amiciti-
as copulauit: atq; in alijs ſic verſata eſt: vt inimica eiꝰ
potius q̃z mater creditur: hoc probato inuita filij ac- 20
quieſcat voluntati. ¶ Tertio nec malus chriſtianꝰ per
legem eiuſdẽ libri.⁊ tituli: qui incipit: fratres. In qua
continetur ꝙ heredes in teſtamento ſcripti exhereda-
ri poterũt ꝓpter malã vitã vel ingratitudinem ſub his
verbis. Si ſcripti heredes infamie vl' turpitudinis vl'
leuis note macula aſpergunt̃: vel liberti q̇ ꝑperã ⁊ nõ
bene merẽtes: maximiſq; beneficijs. Glo.i. maleficijs
ſuum patronum aſſecuti: inſtituti ſunt. Sic in propoſi
to de chriſtianis qui poſt teſtamentum chriſti in quo
quãtũ ex parte chriſti eſt ſunt heredes inſtituti: gran-
dia committunt peccata ⁊ ingrati deo exiſtunt: operi-
bus ip̄m negantes. Nam negatio chriſti non tm̄ fit
verbis ſed etiam factis per Decretũ ſumptũ ex verbis

Hieronymi.xj.q.iij.eſtimāt:ſb tenore ſeqnti. Eſtimāt
quidā in eo tm̄ deū negare:ſi in pſecutiōe quis a genti
bus comp̄hēſus ſe cōfiteri renuit chriſtianū eſſe. Ecce
apl's oībus factis q̄ pucrſa ſunt deū aſſerit negari:chri
ſtus ſapiētia:eſt iuſticia veritas:ſanctitas:fortitudo ne
gaſ per inſipientiā ſapiētia:p iniquitatē iuſticia:p mē
daciū veritas: per turpitudinē ⁊ libidinē ſanctitas: p
imbecillitatē.i.impatientiā vel inconſtātiā animi forti
tudo:quotienſcūqꝫ vincimur vicijs deū negam⁹. Nec
arbitrandum eſt ī die iudicij:illos tm̄ a dei filio eſſe de
negandos:qñ dicet. Neſcio vos qui in martyrio chri
ſtū negauerūt:ſed etiā oēs illos quoꝝ ope vel ſermone
vel cogitatione chriſtus negatus negat:vel confeſſus
confiteſ. Iuxta illud Luce.ix. Qui me erubuerit ⁊ ſer
mones meos:hunc fili⁹ hoīs erubuerit:ei⁹ popul⁹ qui
eū negatur⁹ eſt. Nota legē predictis ꝯcordantē. S.v.
ſ. In qua oſtēdiſ ex quibꝫ cauſis pater licite pōt exhe
reditare filiū. Nota etiā leges ad illud ꝑpoſitū. C.li.v.
ti.de repudijs.l.ꝯſenſum.⁊.l.iubemus. Inter culpas
aūt vxoris in quibꝫ oſtendiſ:p quibꝫ culpis vxor do
tem amittit:ſicut p adulterio ⁊ alijs pctīs ibi enumera
tis. Que quidē leges p tāto faciūt ad ꝑpoſitū: q ſicut
mulier ꝓpter delictū cōmiſſum ꝯtra maritū mortalem
dotē amittit tpalē. Ita aīa q̄ eſt ſponſa chriſti effecta in
ſuſceptiōe baptiſmi ⁊ fidei chriſtiani Oſee.ij. Sponſa
bo te mihi in fide: delinquēs ꝯtra ſpōſum immortalē
dotes amittit corpis ⁊ aīe eternas:de quibꝫ. R.vij. ar
ti.vj. Et ei fideliter adherēs:dotes illas habebit. Or
eū iſta ſilitudo inter ſpōſum mortalē ⁊ immortalē ſit
bona:ptꝫ.j.Cor.xj. Viri inquit caput chriſtus eſt:ca
put aūt mulieris vir. Et Eph.v. Vir caput eſt mulie
21 ris:ſic chriſt⁹ eſt ecclie. ¶ Sic ḡ bona mulier poſt mor
tem mariti mereſ dotē. Ita etiā bona aīa poſt mortem
chriſti mereſ dotē hereditatis chriſti. Sicut quint⁹ fili
us quondā patris ſui ꝓmeruit hereditatē. De illo nā
Exēm qꝫ patre tale exēplū poteritis excogitare. q habuit qn
qꝫ filios:quoꝝ ꝓbare voluit prudētiā animi:⁊ affectio
nem volūtatis: vt ſapiētiorē ⁊ rationabiliorē habentē
voluntatē:heredē inſtitueret:intelligenſqꝫ q meli⁹ ad
hmōi rei veritatē deuenire poſſet p illoꝝ reſpōſiones:
ad aliquā bonā queſtionē ab eis queſitā:quia in talibꝫ
reſpōſionibꝫ frequēter tā intellect⁹ qꝫ appetit⁹ cōditio
manifeſtaſ. Ab eis ḡ ſil' ꝯgregatis q̄ſiuit:quā vitā in h
ſeculo mallēt ducere:poſito q poſſent hīe oīa q̄ habe
re vellent:p via quā optarēt ⁊ p̄cepit ſingulis q dice
rent q̇d in hoc caſu optarēt vl' deſiderarent:ꝓmittens
ei qui meli⁹ diceret ſuā hereditatē. Prim⁹ dixit: q ipſe
vellet aurū ⁊ argentū:quātū vellet expendere. Secū
dus dixit:q ip̄e mallet magnū terrarū dominiū. Ter
tius dixit:q maluit multos hīe amicos: ⁊ eſſe ab oībꝫ
parentibꝫ ⁊ vicinis dilect⁹. Quart⁹ dixit: q ip̄e in hoc
caſu eligeret oīa hīe carni delectabilia ⁊ nil pati aduer
ſitatis. Quint⁹ dixit q ip̄e maluit eſſe bene cū deo:⁊ h
poti⁹ diligeret. Audiſtis reſponſiones:audite illoꝝ ra
23 tiones. Prim⁹ vidit qđ videſ eis qui multos habent
denarios:q oīa cū illis hīe pñt: adoptauit magnā ha
bere pecuniā:vt cū illa etiā bona haberet. Secund⁹ vi
dens q habētes theſauros:mult' modis eos amittūt:
aliqui p furtū:aliqui p incendiū ignis:aliqui p maris
pericula:elegit bona habere immobilia tāq̄ magł du
rabilia. Terti⁹ videns q tā prim⁹ qꝫ ſecund⁹ amittere
poſſent ab eis deſiderata:ſi paucos haberēt amicos:et
p multos inimicos:qꝛ prim⁹ p latrones:⁊ ſecund⁹ per
falſos hoīes:oīa poſſet pdere: ⁊ q tunc nullū haberēt
refugiū:cogitans inſup q meli⁹ eſſet p latronū ⁊ falſo
rū amicitiā:ſua q̄ habuit cōſeruare: qꝫ plura hīe ⁊ oīa

tpe q̄ min⁹ vellet amittere:taliū elegit ſocietatē. Quar
tus vidēs q oēs tres p̄dicti cū oīa haberent p̄dicta ab
eis deſiderata:ſil' cū hoc in caſu pati poſſent aliq̄ carni
nociua:ſic̄ infirmitatē:famē vl' ſitim:⁊ hmōi:⁊ q poſ
ſet mult' carere qñ appetit inordinate:elegit oēs carnis
hīe delitias ad volūtatē ordinatā inordināter. Quin
tus vidēs:q oēs defecerūt in vno pūcto:qꝛ nec argētū
p̄mi:nec dñium ſecūdi:eos liberare potuit in die mor
tis:q etiā oēs amici ei⁹ ſpreuerūt quēcūqꝫ int' anguſti
as mort':ſic ptꝫ. A.xxj.6. Et q etiā oēs delitie finiunſ
in pena: ⁊ q chr̄s nō deficiet amicis ſuis: neqꝫ in h ſe
culo:neqꝫ in futuro:elegit p bonā vitā eſſe cū deo:⁊ hu
ic pater adiudicauit hereditatē. Iſta eſt pabola inſtan
tis tpis:nā de⁹ pater creatiōe multos hꝫ filios. Deut.
xxxij. Nōne ip̄e eſt pr̄ tu⁹ ⁊c̄.de q̇bꝫ ille tm̄ q̇ bene ele
git ⁊ bene viuit ſuā hereditatē habebit. Int' q̇s tm̄ mul
ti p̄mo aſſimilanſ filio:qꝛ nimis capiūt aurū: argentū
⁊ bona mobilia:ſic̄ mercatores ⁊ vſurarij:⁊ muneꝝ re
ceptores q̇ multas pecunias colligūt ex vſur' ⁊ iniq̄ta
te:vidētes ſe oīa poſſe cū pecunia hīe circa iſtū mundū
cū muneribꝫ ⁊ expenſis ⁊ futurū cū elemoſynis:ſꝫ cōi
ter in vtroqꝫ deficiūt:⁊ illas ꝯ ꝓpriā detinēt ſalutē: qꝛ
nec bñ acq̄ſita in elemoſynis largiunſ in chariſtia: nec
male acq̄ſita reſtituūt. Alij vidētes q tales frequenter
mult' modis talia amittūt cū ſecūdo filio emūt īmobi
lia:ſic̄ ptꝫ de mercatoribꝫ ⁊ mal' pquiſitoribꝫ ⁊ p̄latis q̇
talia ſibi ⁊ ſuis emūt filijs ⁊ nepotibꝫ. Sꝫ qꝛ ſic empta
frequenſ emunſ de pecunia vſuraria vl' aliter male ac
q̇ſita:vel de pecunia ecclie cū qua q̇cq̇d immobile emi
tur:ecclie acq̇riſ:ſm iura eccl'iaſtica q̄ volunt:q q̇cq̇d
emptū fuerit de pecunia ecclie:ad ip̄am reuertaſ. xj.q.
iij.c.j.⁊.q.v.firū.⁊ extra.de peculio clericoꝝ.c.j.talia a
pquiſitoribꝫ vel a ſuis aſſignatis cito elabunſ. Qđ vi
dētes tā illi:qꝫ alij malefactores q ſine ſupportatoribꝫ
nec diu viuere nec euadere pñt confuſione ſine amicis
⁊ fautoribꝫ nitunſ amicos habere ⁊ fautores in mali
gnitate cū tertio filio. Et hac de cauſa magni domini
falſis patrie ductoribꝫ:⁊ ecōuerſo:⁊ latrones potētibꝫ
amicitia copulanſ. Alij videntes q in oībꝫ talibꝫ mul
ta ſunt tedia:ſe quātū pñt dant carnis deſiderijs in oci
um gulā luxuriā:cū quarto filio. Alij videntes q oīa
iſta ſine habebūt in morte: ⁊ q oēs iſti in puncto vno
deficiunt in hoc vicꝫ q deo non conanſ placere:nec ti
ment vt deberēt ſicut oſtēſum eſt. F.iiij.27.cū ꝯcordā
tijs. Or etiā oībꝫ p̄dictis deficiētibꝫ deus non deficiet
oībꝫ p̄dictis ſpretis.deo p amorē ⁊ bonā vitā adherēt:
cū quinto filio:dicentes cū apl'o Phil'.j. Mihi viuere
chriſt⁹. Et tales hereditatē habebūt Jeſu chr̄i dn̄i nr̄i:
⁊ non alij:ſicut videre poteſtis p finē pabole ſequētis
que ad nr̄am doctrinā oſtēdit rē poſſibilē que aliqñ cō
tingere potuit. ¶ De ſeptē ſapiētibꝫ magni noīs quos 23
dn̄s illi⁹ terre ad ſe vocauit:vt ſapientiā illoꝝ experire
tur:⁊ ad hoc vt plenius de hoc informareſ:a ſingulis
vnā q̄ſiuit queſtionē. A p̄mo q̄ſiuit: q̇d eſſet ab hoīb⁹
deſideratū de quo null⁹ content⁹ erat de pte ſua. Qui
reſpōdit hoc eſſe veritatē. Quō v̄o hoc fit:poteſtis vi
dere in his que deſideratis:quādo aliquis debet mul
tis predicare:quia ſi quis habeat inimicū qui eū accu
ſando:vel ei detrahēdo leſit: optat vel rogat q p̄dicet
contra tales veritatē dicendo. Sic ille qui mutuauit ei
qui non reddit die ſuo:rogat q predicet contra malos
debitores. Et ille debitor petit q p̄dicet ꝯtra vſurarios
qui chari⁹ vendūt:ꝓpt' terminū: vel q̇ aliq̇d hīe vult
pro mutuo:⁊ ſic de oīm̄bꝫ alijs vicijs. Ille q̇ nō ſentit
ſe culpabilē in tali vicio: qđ videt in alio ſibi nociuū:
rogat: q veritas de h dicaſ. Vidiſt' ḡ ⁊ audiſtis quō

veritas ab oīb⁹ deſideratᷓ:ſed reuera ille q̇ ſentit ſe im-
munē in illa culpa: ꝓ qua vellet ꝙ predicaretᷓ ꝯtra ali-
um:qn̄qꝫ in alia eſt culpabilis: dū tangitᷓ murmurat.
Et ſic patet ꝙ qn̄ culpe omnium ſimul ponuntᷓ ⁊ ve-
ritas dicitᷓ:tam ꝯtra vnū q̄ ꝯtra aliū: null⁹ contentatᷓ
de p̄te ſua:ſicut patet. A.xxvj.16.Et ſic pꝫ veritas re-
ſpōſionis iſtius: ⁊ tamē fatue faciunt:q2 ſicut quilibet
appeteret plus ꝙ vuln⁹ in corꝑe ꝓprio ſanaretᷓ q̄ alie-
no. Ita deberet de vulnere aīe deſiderare. A ſecūdo q̄-
ſiuit:circa q̇d plus ſollicitantᷓ ⁊ expendunt hoīes ꝙ eſt
magis contra cor in ſuo optimo eſſe ⁊ optima natura.
Qui reſpōdit:ꝙ circa ſciētiam ⁊ ſapientiā. Et quō hic
ſit videre poteſtis hoc modo qm̄ ſcitis ꝙ ſcientia artis
liberalis ꝓ qua homo honorari pōt:vel mechanice de
qua viuere pōt quo ad mūdū bona eſt indigēti:⁊ om-
nes ſcire deberetis: ꝙ viuere ſcḋm legem dei eſt optima
ſcientia ⁊ ſapientia:ſine qua oēs alie in fine nihil vale-
bunt:⁊ tamen videtis ꝙ multi qui circa alias ſciētias
laborant ⁊ expendāt:hanc ſapientiā ⁊ ſciētiā maxime
habent contra cor:ſicut pꝫ inductiue de ſuꝑbis:iracū-
dis:auaris:guloſis:ocioſis:luxurioſis:⁊ de oīb⁹ alijs:
nā qḋ hn̄t ... ꝯtra cor:ſicut pctm̄ derelinquere ⁊ viue
re ſcḋm legē dei:q2 ſapientiā atqꝫ doctrinā ſtulti deſpici-
24 unt. Prouerb.j. ¶ A tertio queſiuit.q̄ ſit maior iniqui
tas q̄ ſit in terra?qui reſpōdit:male docere.Et cām aſ-
ſignauit:dicens.Si quis furatᷓ:bona aufert exteriora:
ſi occidat corp⁹ deſtruit:ſed ſi male docet ꝙ quis luxu-
rietᷓ vel malū quodcūqꝫ facit:aīam ꝯfundit:que meli-
or eſt q̄ bona exteriora:vel corp⁹:⁊ ſic talis peior eſt la-
trone ⁊ homicida ⁊ etiā cōbuſtore domorū ⁊ eccl'iarū:
quia templū dei cōburit ſpūale:qḋ meli⁹ ⁊ durabilius
eſt.¶ A quarto queſiuit que fuit maior ſapiētia quam
chriſt⁹ fecit nouā legē eccl'ie pronunciādo: qui reſpondit:
ꝙ in hoc ꝙ ſimplices ⁊ illiteratos elegit diſcipulos:
q2 ſi ſapientes mundi vel diuites vel nobiles vel po-
tentes elegiſſet:inimici fidei infideles dixiſſent:ꝙ tales
voluiſſet habuiſſe apl'os qui ꝑ potentiam vel parētelā
vel ſapientiā mundanā eis mundū ſubiugarūt:⁊ non
25 ꝑ grām vl' virtutē fidei. ¶ A quinto queſiuit que eſſet
maior mundi ſtulticia?qui reſpōdit: ꝙ quis ſua ⁊ que
ſemper habere poſſet negligeret:⁊ aliena ⁊ que neceſſa
rio amitteret:diligēter curaret: ⁊ tamē in iſta multi im
plicati ſunt:nā bona oꝑa ſua que ſecū portare poſſunt
negligunt:res ꝟo mundiales que dei ſunt de quib⁹ di-
ſtrictū reddent compotū:nec illa ſecū ferre poterūt:di-
ligenter curant. Si ḡ ſcire vultis vtrū in iſta fatuitate
ſitis detenti:videte circa que plus cogitatis vel labora
tis:vtrū ſitis citius:diutius:⁊ delectabilius in dieb⁹ fe
rialib⁹ circa ꝑtinētia ad corpus vl' in dieb⁹ feſtiuis cir-
ca ea que ꝑtinent ad ſalutē animarū:vtrū ve plus feſti
natis carnem curare infirmā vel aīam:⁊ ſi inueneritis
ita eſſe:ꝙ ſitis ſtultiſſimi certitudinaliter ſcire poteſtis.
¶ A ſexto queſiuit qḋ fuit maius mundi mirabile? re-
ſpōdit:ꝙ hoc ꝙ homo potius vult duci ab inimico ad
mortē:q̄ ab amico ad vitam. Cui dn̄s:qui ducuntᷓ ab
inimicis? Cui ille:mund⁹:caro:demonia:ſunt inimici
quoꝝ mund⁹ ducit ad cupiditatē:caro ad accidiā:gu-
lam:luxuriam:demon ad ſuꝑbiam:iram:⁊ inuidiam.
Chriſtus ꝟo eſt amicus qui ducit ad oīa cōtraria. Et
ꝙ multi illos inimicos:⁊ pauci amicū ſequuntᷓ:opera
oſtendunt ⁊ multitudo in nundinis in die feſto:⁊ pau
citas in eccl'ia. Hoꝝ ſtulticia patet. O.iiij.3. Nume-
rus etiā peccantiū ⁊ tabernas:⁊ alia mala frequentan
tium:illud oſtendit:de quib⁹ Eccl's.j. Stultoꝝ infini
tus eſt numerus.Sed cauſa eſt:quia via inimicorū eſt
magis delectabilis:inexpertis: ſed nolite cogitare per
quam viam:ſed quo ducit. ¶ A ſeptimo queſiuit quid 26
eſſet mundi certiſſimū?reſpōdit mors:ſicut patet. M.
xj.24.⁊ tamen de quo dolendū eſt:quaſi omnes ſic vi
uunt ac ſi nunqꝫ mori deberēt.Quod tamē eſt ꝙ ſicut
meli⁹ eſſet ei qui ligatᷓ ad arborem:cui ſagittatᷓ:vbi vi-
deret ex om̄i parte ſagittātiū aliquos occidere ſe diſpo-
nere ſtatim ad mortem:q̄ cogitare ꝙ longam vitā du
ceret:⁊ in illa ſpe multa mala interim facere. Ita nob̄
quia vita cuiuſcunqꝫ noſtrū eſt ligata ad corpus quaſi
ad arborem quandā:de qua euadere non pōt ante per
mortis ſagittas multos ex om̄i parte occidere. Tales
ergo qui non cogitant ſed viuunt quaſi eſſent immor-
tales optime repreh endūt ph̄i in ꝑſona Alexādri. M.
xj. 86. Talib⁹ ergo non dabit deus hereditatme celi:
quia illam non deſiderāt vt deberent: quos nūc flens
dico inimicos crucis chriſti Phil'.iij. ſed illos qui ve-
raciter dicere poſſunt cum apl'o. Gal'.ij. Viuo ego iā
non ego:viuit in me chriſtus. ¶ Et ꝙ om̄es ſic viuere 27
deberent:patet ex rōne reſponſionis prime queſtionis
ſequentiū:⁊ ex auctoritate apoſtoli om̄es queſtiōes cō
cludēte. Prima queſtio eſt: que ſit liberior res mundi?
Reſponſio. N.iij.10.Secunda eſt: qḋ membroꝝ cor
poris ſit ſumptuoſius? Reſponſio. N.iij.13. Tertia:
quod eſt minus mirum mundi? Reſponſio. N.iij.
15. Quarta que ſit vanior laus mundi? Reſponſio
N.iij.15.§.quid valet.Quinta:qui homines mundi
habent breuiorem viſum? Reſponſio. N.iij.17. Se-
xta qḋ eſt bonum qḋ homo communi⁹ volēs amittit?
Reſponſio. N.iiij.1.Septima:quid eſt in quo facere
credit contra proximū: ⁊ plus ⁊ citius facit contra ſe-
ip̄m? Reſponſio. N.iiij.4.Octauo:que ſit maior mū
di ruſticitas? Reſponſio.O.j.1.Item.O.vj.24.No-
na:qḋ eſt iuſtius peccato mundi? Reſponſio. N.iiij.
7.⁊.O.iij.3.Decima:que eſt maior mundi irrōnabi-
litas? Reſponſio:odio habere maximos amicos:ſicut
patet.O.iij.4.Et.T.v.40.Et. O.iij.8. Vndecima:
qḋ eſt peccatum in quo eſt minor duplicitas ⁊ maior
concordia inter peccatum interius in corde: ⁊ exterius
in opere? Reſponſio ſuperbia.O.vij.16.Duodecima
in quo puncto minus pro deo faciunt multi:q̄ ꝓ quo
cūqꝫ homine. N.iij.5.Et.O.iiij.xj. Et quibus tales
aſſimilantᷓ. O.iiij.1. Nec ſic vos:ſed ſicut dicitᷓ.j.Co-
rinth.iiij.Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros chriſti
Gratias ago chriſto:qui hunc tractatū in ſuo nomine
terminaui:⁊ quo duce hunc laborem perduxi vſqꝫ ad
chriſtum ducem. Dan̄.ix.

¶ Summa Predicantium:diuerſarum hiſtoriarū inſitione:doctorumqꝫ tum Theologorum tum
iuriſconſultorum auctoritatibus munita. Celeberrimi ac moraliſſimi ſacrarum literarum ꝓ-
feſſoris eximij:diuiniqꝫ ꝟbi ſatoris fructuoſi patris Reuerēdi Joannis de Bromy-
art diui dn̄ici ordinis ad vtilitatē verbi dei declamatorib⁹ edita:nuꝑqꝫ diligētiſſi
me recognita:⁊ accuratiſſime caſtigata. Feliciter finit. Impreſſa denuo ꝑ ꝓ-
uidū virū Joannem Stuchs Sumptib⁹ honeſti viri Anthonij ko-
bergers ciuib⁹ Nurenbergen̄. Anno dominice incarnatiōis
Milleſimo quingenteſimo decimooctauo:die ꝟo vigeſi
maquarta Menſis Julij.

i1893075x

53

F. IOANNIS
de Bromyard
Summa
Prædicãtium.

216.

65

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm